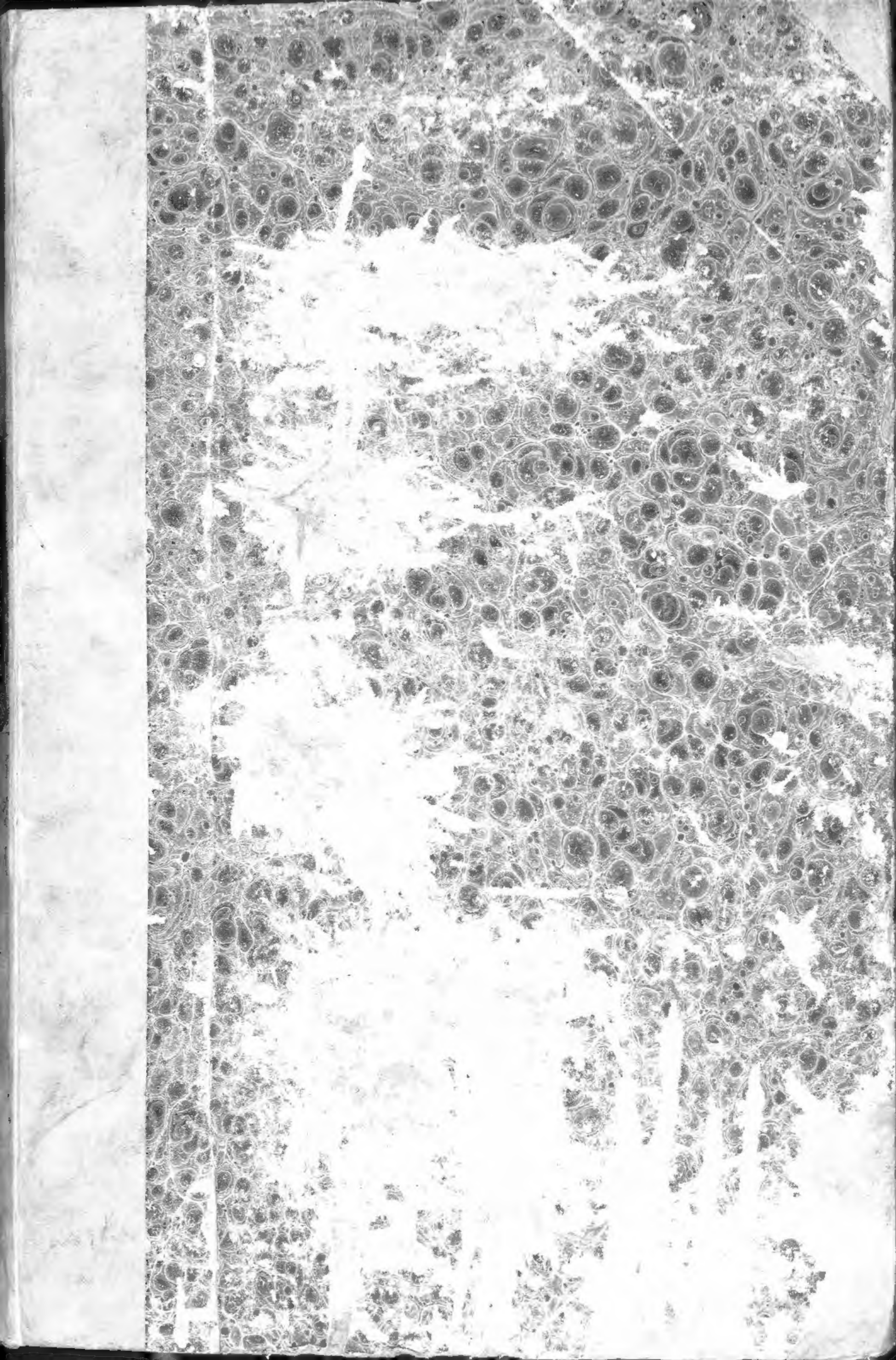
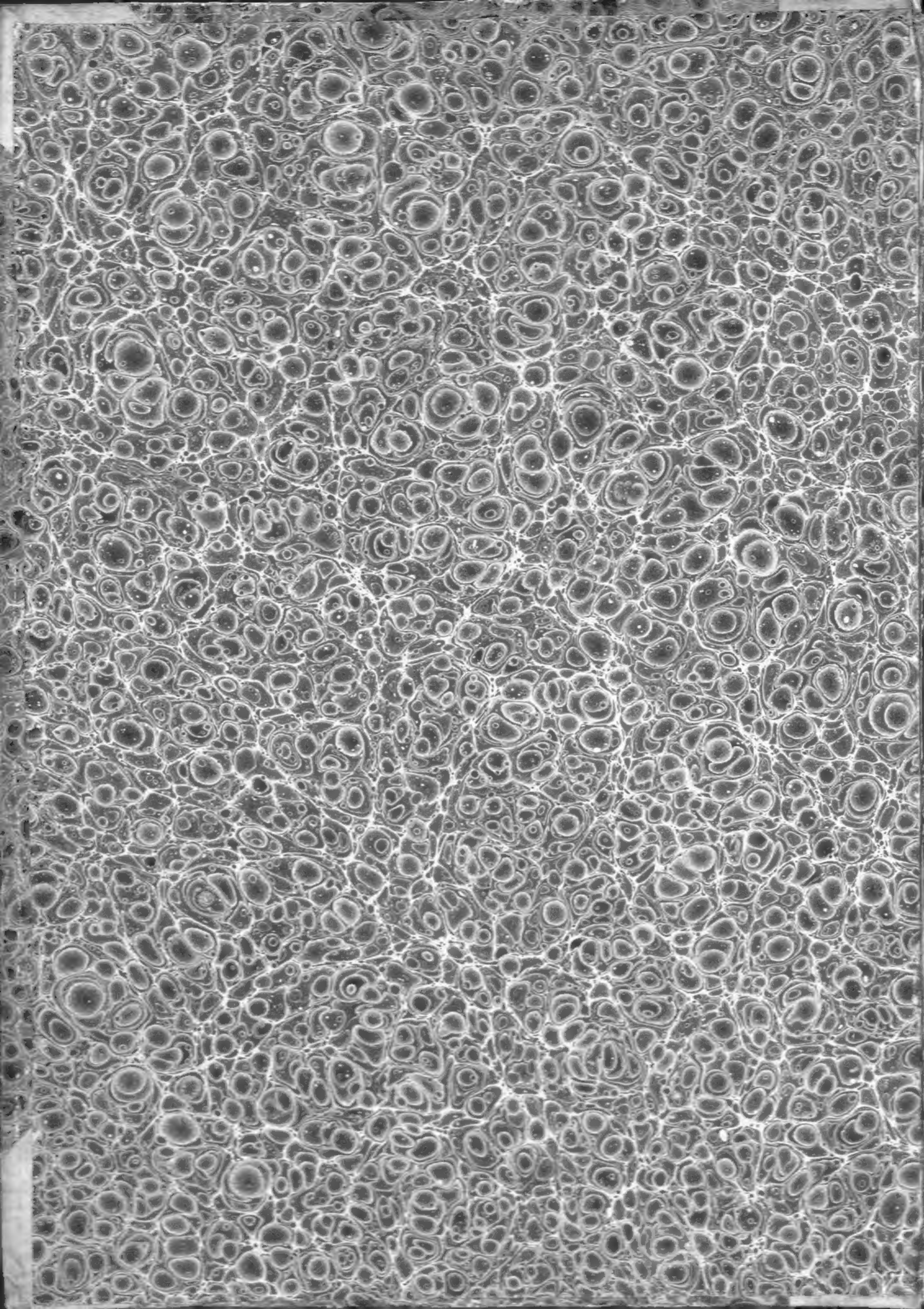

Generalis discursus i͂sũ nã Alexandri de Ales qua tractatur De

De

De

De

De

De

Laus et honor deo.

In hac quarta pte summe

Alexandri de ales tractatur

Finis huius tabule.

Tabula questionū quarte ptis summe Alexandri de Ales.

Sexto querit̃ de integritate p. iiij. articulos.
¶ Primus. v. dies octaua fuit de sacramenti circumcisionis substantia.
¶ Secũdus. v. aliquo casu poterat preuenri.
¶ Tercius. v. erat de essentia circumcisionis q̃ fieret in membro tali.
¶ Quartus. v. erat de essentia circũcisionis q̃ fieret tali instrumento scꝫ cultro lapideo.
Septimo queritur de efficacia circumcisionis p quinqꝫ articulos.
¶ Primus. v. caracterem imprimeret circũcisio.
¶ Secundus. v. aliquẽ habuit effectum purgationis: aut tm̃ significatõnis.
¶ Tercius. v. tollebat peccatum originale: immo etiaꝫ actuale sub. §.
¶ Quartus. v. ex vi circũcisionis conferebat̃ gr̃a etiam ad operandum meritorie sub. §.
¶ Quintus de circũcisionis efficacia in comparatione ad precedẽs ⁊ subsequẽs sacramentũ sub §. suis.
Octauo querit̃. v. circũcisio erat iteranda.
Nono querit̃ de duratõne circũcisionis.
Decimo queritur de circumcisione christi. vtrum debuit circumcidi.

Questio. viij. de sacramentis legis euangelice in genere hꝫ. vij. mẽbra.

Primo querit̃ de qdditate sacramẽti p duos articulos.
¶ Primus quid sit sacramentum euangelicum fm̃ diffinitionẽ sub. §.
¶ Secũdus quid sit fm̃ reꝫ.
Secũdo querit̃ de institutõe sacri p iiij. articulos.
¶ Primus de instituente. v. omia sacramẽta noue legis institutõꝫ habuerũt a xp̃o.
¶ Secũdus de necessitate institutõis sub. §.
¶ Tercius de causis ⁊ vtilitate institutõis.
¶ Quartus de tp̃e institutõnis.
Tercio queritur de essentialitate sacramẽtorum p qnqꝫ articulos.
¶ Primus est de materia vtꝝ omĩa sacramenta habeant materiam.
¶ Secũdus de forma vtꝝ omne sacramentuꝫ noue legis habeat formaꝫ.
¶ Tercius de sufficientia eorum in quibus sacramenta consistunt.
¶ Quartus de significatõne sub. §.
¶ Quintus de causalitate sacroꝝ noue legis sub. §.
Quarto querit̃ de effectu sacramẽtoꝝ p duos articlos.
¶ Primus quare effectus qui est ad discernendũ ratiõe caracteris nõ est in omibus sacramẽtis.
¶ Scd̃s est de effectu reformatõis sub. §.
Quinto querit̃ de dispensatione noue legis.
Sexto querit̃ de duratione.
Septimo de numero sacramentoꝝ noue legis per duos articulos.
¶ Primus. v. vnũ sacramẽtũ sufficiat aut reqrãt̃ plura.
¶ Scd̃s supposito q̃ plura: in quo numero debet esse.

Questio. ix. de sacramẽtis euangelicis in speciali. Et primo de baptismo Johãnis habet. ix. membra.

Primo querit̃ quare baptismus xp̃i habuit prepatoriũ proprium pl⁹ q̃ alia sacramẽta.
Secũdo. v. baptismus Johãnis sit sacr̃m.
Tercio queritur de forma eiusdem baptismi per duos articulos.
¶ Prim⁹ de forma baptismi Johis.
¶ Secundus si idem fuit baptismus Johãnis q̃d baptismus petri vel pauli.
Quarto querit̃ de efficacia illius baptismi.
Quinto quare appropriatũ fuit quoddaꝫ baptisma Johanni.
Sexto q̃ fuerãt baptismo Johis baptizati p. iiij. arti.
¶ Prim⁹ si xp̃s fuerit baptizat⁹ eodẽ baptismo.
¶ Secũdus vtꝝ congruebat q̃ ille solus Johannis baptismo baptizaret̃.
¶ Tercius de circũstantijs. quare sp̃ussanct⁹ descẽdit super xp̃m baptizatũ a Johe.
¶ Quartus. v. paruuli ⁊ mulieres baptizati fuerũt baptismo Johãnis.
Septimo querit̃. v. baptizati baptismo Johis erãt rebaptizandi baptismo xp̃i.
Octauo de institutione illius baptismi vtꝝ fuerit institutus a deo vel a Johãne
Nono q̃rit̃ de cessatõe baptismi Johis p duos articlos.
¶ Prim⁹ vtꝝ baptismus Johis debuit cessare.
¶ Scd̃s qñ debuit cessare.

Questio. x. de exorcismo ⁊ cathecismo hꝫ tria membra.

Primo q̃rit̃ de ordine istoꝝ qs alio sit prior actio.
Secũdo querit̃ de exorcismo p sex articulos.
¶ Primus an exorcismus sit necessari⁹.
¶ Secũdus ad quid sit necessari⁹. scꝫ vtꝝ ad efficiendũ an ad significandũ.
¶ Tercius. v. ad efficiendũ in corpe vel in aĩa.
¶ Quartus cui⁹ sit exorcizare.
¶ Quint⁹ de virtute verboꝝ p que fit exorcism⁹.
¶ Sextus de modo exorcizandi.
Tercio querit̃ de cathecismo p. iiij. articulos.
¶ Prim⁹ de quibus debet esse cathecism⁹.
¶ Scd̃s de his qui cathecizandi sunt.
¶ Tercius quoꝝ officium erat cathecizare adultos ad baptismũ venientes.
¶ Quartus. v. cathecumin⁹ ex ratione cathecismi vitaꝫ sp̃ualeꝫ hẽre dicat̃ cũ ad fideꝫ instruat̃.

Questio. xj. de quidditate baptismi in aqua hꝫ septẽ mẽbra.

Primo querit̃ de numero diffinitionũ.
Secundo de vnaquaqꝫ diffinitione baptismi p se. Et primo de diffinitione magr̃i.
Tercio de diffinitõe hugonis p duos articulos.
¶ Primus de ipsa diffinitõne.
¶ Scd̃s de cõparatiõe p̃tiũ h⁹ diffinitõis ⁊ p̃tiũ.
Quarto querit̃ de diffinitõe bt̃i Augustini.
Quinto de diffinitõne Dionysij.
Sexto de diffinitõne Johis Damasceni.
Septio q̃rit̃ in q̃ genere p̃dicabili sit baptism⁹.

Questio. xij. de institutione baptismi hꝫ tria mẽbra.

Primo querit̃ de ordine institutõis baptismi.
Secundo de causis institutõnis.
Tercio de tp̃e institutõis p duos articulos.
¶ Primus qñ fuit institutũ.
¶ Secundus qñ institutio baptismi inducebat obligationem necessitatis.

Questio. xiij. de his que ptinẽt ad ẽntiaꝫ baptismi hꝫ quatuor mẽbra.

Primo q̃rit̃ de intẽtione baptizãtis p. iiij. articulos.
¶ Prim⁹. v. requirit̃ intentio baptizantis.
¶ Scd̃s si requirit̃ intentio recta.
¶ Tercius si recta intentio põt esse sine fide.
¶ Quartus cui⁹ vel obiecti debet esse intentio.
Scd̃o q̃rit̃ de materia baptismi p tres articulos.
¶ Primus de substantia materie.
¶ Secũdus de quantitate.
¶ Tercius de idemptitate.
Tercio q̃rit̃ de forma h⁹ sacri p. iiij. articulos.
¶ Primus de necitate forme.
¶ Scd̃s de integritate sub quatuor. §.

¶ Tercius de mutatione vel variatõe forme sub quoq3.§.
¶ Quartus de compatione diuersarum formarum sub tribus.§.
Quarto querit̃ de immersione p sex articulos.
¶ Primus quantum de corpore oporteat immergi vel perfundi vtrum totum vel ps.
¶ Secundus de numero immersionum scilz quotiẽs debeat immergi.
¶ Tercius de necitate numeri immersionũ.
¶ Quartus de maiori congruitate numeri.
¶ Quintus de comparatione immersionis ad effectum baptismi.
¶ Sextus de compatione immersionis ad virtutem sacramenti.

Questio.xiiij. a quo habeat

baptismus virtutẽ h3 duo membra.
Primo queritur.v.baptismus habeat virtutez a contactu carnis xpi.
Secundo vtrũ a passione vel a resurrectõe vel ab vtroq3.

Questio.xv. de potestate

baptizandi h3 quatuor mẽbra.
Primo queritur que sit potestas baptismi quã retinuit sibi xpus.
Secundo.v.dñs posset ministro potestatem cooperationis conferre.
Tercio.v.data fuit xpo homini potestas dimittendi peccata in baptismo.
Quarto queritur incidenter ꝓpter verbu3 euangelij qd̃ dicit Johannes: Ego nesciebam eum quid sciuit Johannes 7 quid nesciuit.

Questio.xvj. de conditioni

bus baptizantis h3 octo membra.
Primo querit̃.v.soli sacerdotes possint baptizare.
Scd̃o.v.mali pñt baptizare p tres articulos.
¶ Prim⁹.v.mali sac̃dotes baptizantes ꝯferũt baptisma
¶ Secundus.v.peccent ministrando baptisma ꝓpter eorum indignitatez.
¶ Terci⁹.v.equalr det̃ p bonũ mistrũ 7 malum.
Tercio q̃rit̃.v.heretici pñt baptizare p.iiij.articulos.
¶ Primus.v.heretici baptizãtes vere baptisma ꝯferãt.
¶ Scd̃us.v.hereticus q̃tum ad articulum de baptismo baptizat.
¶ Tercius.v.cũ labunt̃ in heresim amittant ius baptizandi vel non.
¶ Quart⁹.v.illi q nũq̃ crediderũt pñt ꝯferre baptismũ.
Quarto q̃rit̃.v.demones pñt baptizare.
Quĩto.v.carentes vsu rõnis pñt baptizare.
Sexto.v.plures ꝑsone pñt baptizare vnã ꝑsonã.
Septimo.v.vna ꝑsona possit simul baptizare plures.
Octauo.v.qs possit baptizare seipsu3.

Questio.xvij. de conditio

nibus pueri baptizandi h3 sex mẽbra.
Primo querit̃.v.puerus sit susceptibilis baptismi.
Scd̃o.v.puerus intra matris vterũ baptizari possit.
Tercio.v.puerus seminat⁹ siue fm aliquã partẽ egressus sit susceptibilis baptismi.
Quarto.v.puerĩs in articulo mortis sit baptizanda.
Quinto.v.baptismus debeat differri: an non per duos articulos.
¶ Primus.v.debeat differri vsq3 ad finẽ vite.
¶ Scd̃s.v.debeat differri vsq3 ad etatẽ adultaz.
¶ Sexto querit̃.v.sanctificatus in vtero debeat baptizari postq̃ natus est.

Questio.xviij. de conditio

nibus adulti baptizãdi h3 tria membra.
Primo querit̃ de inuitis vtrum qs inuit⁹ põt baptizari.

Scd̃o de ficto siue accedẽte ficte p.iiij.articulos.
¶ Primus de ficto q accedit ad baptismũ nõ ꝯtritus.
¶ Secundus de ficto qui accedit ad baptismu3 non credens sub sex.§.
¶ Tercius de ficto qui cõtemnit sacramentũ baptismi.
¶ Quartus vtrum recedente fictione baptisma habeat efficaciam.
Tercio querit̃ de nõ vtẽtibus rõne vtrum baptizent̃.

Questio.xix. de caractere

baptismi h3.xj.membra.
Primo querit̃ qd sit caracter p duos articulos.
¶ Primus qd sit caracter fm ratõ3.
¶ Scd̃s quid sit fm re3.
Secũdo querit̃ ad quid sit caracter.
Tercio in quo sit sicut in subiecto.
Quarto de causa caracteris vtrum virtus imprimat caracterem sicut sacramentũ.
Quinto a quo h3 q sit indelebilis.
Sexto in quo baptismo imprimat̃ caracter.
Septimo de numero caracterũ quare sunt tm̃ tres.
Octauo de compatione caracterum inter se.
Nono de effectu caracteris.
Decimo de compatõne caracteris baptismalis qui ẽ dei ad caracterem dyaboli.
Undecimo.v.xpo habuit caractere3.

Questio.xx. de effectu ba

ptismi q̃tum ad amotione3 vel diminutionem mali habet duo membra.
Primo querit̃ de effectu qui est respectu culpe per duos articulos.
¶ Primus vtrum baptismus tollat actuale3 culpã siue mortalem.
¶ Scd̃s vtrum tollat omẽ3 culpa3 venialẽ.
Scd̃o queritur de effectu qui ẽ respectu pene p tres arti.
¶ Primus vtrum tollat omẽ3 penam actualis peccati.
¶ Secundus vtrum tollat omnem pena3 originalis peccati sub.§.
¶ Tercius vtrum tollat penã que est carentia diuine visiõis.

Questio.xxj. de baptismi ef

fectu q̃tum ad collatione3 boni h3.vij.membra.
Primo q̃rit̃ qd puerulis in baptismo ꝯferatur p.ij.arti.
¶ Primus si gr̃a ꝯferat̃ puerulis in baptismo.
¶ Scd̃s.v.virtutes ꝯferant̃ puerulis in baptismo.
Secundo queritur vtrum virtutes augeant̃ in adultis iam per fidem iustificatis.
Tercio.v.equaliter detur gratia omnibus baptizatis.
Quarto.v.illuminatio conferat̃ in baptismo.
Quinto.v.fecundatio sit effectus baptismi.
Sexto querit̃ de effectu incorpatões.
Septimo de effectu apertionis ianue.

Questio.xxij. de compatio

ne baptismatũ inter seinuice3 h3.v.mẽbra.
Primo q̃rit̃.v.sint sacramẽta.
Scd̃o si sunt aliqua genera baptismatũ p̃ter illa.
Tercio si aliq̃ genera baptismatũ reputabant baptisma completum.
Quarto de ditia baptismatũ sanguinis 7 pnie respectu eius qd̃ est aque 7 spũs p quinq3 articulos.
¶ Prim⁹.v.vnũq̃uodq3 debeat dici baptisma.
¶ Scd̃s.v.vnũquodq3 debeat dici sacrm̃.
¶ Terci⁹.v.i baptismo sanguĩs 7 pnie impmat̃ caract.
¶ Quartus si baptismus sanguis 7 pnie suppleant vicem baptismi fluminis.
¶ Quit⁹.v.sufficiãt ad salutẽ sine baptismo fluminis.
Quĩto q̃rit̃ de p̃eminẽtia baptismatũ p duos arti.
¶ Prim⁹ de p̃eminẽtia baptismatis aq̃ respectu sãguis.
¶ Scd̃s de p̃eminẽtia baptismatis Jo. respectu alioꝝ.

Questio.xxiij.de sacramē-

talibus in baptismo ꝯcurrentibus hʒ.vij.mēbra.
Primo querit̃ de ratione numeri fm beatū Dyonisiuʒ ꝗ ordineʒ sumpsit a bto Thimotheo.
Secundo de numero posito a Rabano queʒ nos magis sequimur.
Tercio de comparatione vnius diuisionis ad alteraʒ: aut huius numeri ad illum.
Quarto de diffinitiõe ex auctē canonis.
Quinto de sacramētalibus ꝯsequētibus baptismū.
Sexto.v.ex͠ ecclesiā fiat verū baptisma.
Septimo quare baptismus nō iterat̃.

Questio.xxiiij.de sacramē

to ꝯfirmatōis hʒ plura mēbra.
Primo querit̃ de institutōe ꝯfirmatōis.
Secūdo de ipsius sacramenti ꝯfirmatiōis integritate ꝑ duos articulos.
¶ Primus erit de materia si sit necessaria: que ꝛ qualis sub.§.
¶ Scđs erit de forma.vtꝝ aliqua requirat̃:ꝛ que:ꝛ d̄ efficacia eiusdeʒ sub.§.

Questio.xxv.de vtilitate sa

cramenti ꝯfirmatōis in generali hʒ duo mēbra.
Primo querit̃ vtꝝ sacramentū confirmatōis sit alicui⁹ vtilitatis simplr̃.
Scđo vtꝝ sit alicui⁹ vtilitatis q̄ est necitatis.

Questio.xxvj. de vtilitate

sacramēti ꝯfirmatōis in spēali hʒ duo mēbra.
Primo queritur de vtilitate confirmatōis q̃tum ad donum gratie ꝑ quatuor articulos.
¶ Prim⁹.v.in hoc sacramēto conferat̃ gratia noua seʒ alia q̃ baptismalis.
¶ Scđs.v.in h̄ sacramēto dat̃ gr̄a gratūfaciēs.
¶ Tercius.v.gr̄a data in hoc sacramēto cedat in vnum cum gr̄a baptismali sub.§.
¶ Quart⁹.v.conferat̃ gr̄a expediens ad actum virtutis aut ad actum doni.
Secundo querit̃ de vtilitate confirmatōis q̃tū ad actuʒ vel robur gratie ꝑ quatuor articulos.
¶ Primus.v.ꝯfirmatio hēat aliquē effectū spēaleʒ gr̄e.
¶ Secundus quis sit effectus proprius ꝛ principalis h⁹ sacramenti.
¶ Tercius.v.ad roboratōeʒ gratie baptismalis requirat̃ gratia confirmatōis.
¶ Quartus.v.cōfirmatio dat̃ in robur ad confitendum fidem xp̄i.

Questio.xxvij. de compati

one sacri ꝯfirmatōis ad baptisma hʒ duo mēbra.
Primo querit̃ de comparatione q̃tū ad ordineʒ.vtꝝ cōfirmatio sit posterior baptismo.
Secundo q̃tum ad magnitudineʒ: q̄d illoꝝ sit maius q̃tum ad maius gr̄e.

Questio.xxviij. de dispēsa-

tione sacri ꝯfirmatōis hʒ.vij.mēbra.
Primo querit̃ quis pōt ꝯfirmare ꝑ tres articulos.
¶ Primus.v.nō ꝯfirmatus possit ꝯfirmare.
¶ Scđs.v.qlibʒ ꝯfirmat⁹ possit ꝯfirmare.
¶ Tercius.v.quilibet sacerdos possit confirmare vl̄ episcopus tm̄ sub.§.tribus.
Scđo querit̃ qs debeat ꝯfirmari ꝑ duos articulos.
¶ Primus.v.generalr̃ oēs sint ꝯfirmandi.
¶ Scđs si preposteratio ordinis sacramētoꝝ ꝯfirmatio nis ꝛ baptismi impediat susceptiōeʒ ꝯfirmatōis sub.§.
Tercio querit̃ quis pōt confirmandoʒ tenere ante episcopum ꝑ tres articulos.
¶ Primus.v.nō ꝯfirmat⁹ possit tenere ad ꝯfirmāduʒ.
¶ Scđs si mulier pōt tenere ꝯfirmandū an̄ epm̄.
¶ Tercius.v.indifferenter potest tenere vir feminā ꝛ femina virum.
Quarto querit̃.v.xp̄s fuerit ꝯfirmat⁹.
Quīto q̄rit̃ de tp̄e ꝯfirmatōis ꝑ duos articulos.
¶ Prim⁹.v.statim post baptismū an̄ annos discretōnis debet conferri confirmatio.
Scđo quanto tēpe cōfirmati debeant esse sub disciplina crismatis.
Sexto querit̃ de loco vnctōnis.
Septimo de iteratione h⁹ sacri ꝑ duos articulos.
¶ Prim⁹.v.sacm̄ ꝯfirmatōis sit iterabile.
¶ Scđs si in eo imprimat̃ caracter.

Questio.xxix. de sacramē

to eucharistie hʒ tria membra.
Primo q̄rit̃ de ꝯgruētia ꝑfiguratōis ꝑ duos articulos.
¶ Prim⁹.v.ꝯgruebat sacm̄ eucharistie ꝑfigurari.
¶ Scđs.v.vnica figura vel pluribus.
Scđo q̄rit̃ de numero ꝛ sufficiētia figuraꝝ.
Tercio de ꝯparatione figuraꝝ ꝑ duos articulos.
¶ Prim⁹ de ꝯparatōe ad figuras sacri baptismatis.
¶ Secūdus de comparatione ipsarum adinuiceʒ.i.de earꝫ preeminentia.

Questio.xxx. de institutio-

ne sacri eucharistie hʒ duo mēbra.
Primo querit̃ qua lege ꝯueniebat institui sacm̄ eucharistie ꝑ tres articulos.
¶ Prim⁹.v.necīa fuit institutio h⁹ sacri.
¶ Scđs.v.ꝯgruebat tp̄e legis scripte.
¶ Terci⁹.v.ꝯsona fuit siue ꝓpria tp̄i legis gr̄e sub.§.
Scđo q̄rit̃ de causis institutōis sacri eucharistie.

Questio.xxxj.de vnitate sa

cramēti eucharistie hʒ tria mēbra.
Primo querit̃.v.hoc sacm̄ sit vnū.
Secūdo supposito ꝙ sit vnū: quare sub duplici specie cōficiatur
Tercio.v.verius dicendū est species panis ꝛ vini esse sacramentū: an contentū sub speciebus.

Questio.xxxij.de integrita

te sacri eucharistie respectu materie hʒ.ix.mēbra.
Primo querit̃ vtꝝ debeat confici de materia panis ꝛ vini ꝑ duos articulos.
¶ Prim⁹ quare tm̄ sub his speciebus ꝯficit̃.
¶ Scđs si vtraqʒ haꝝ spēꝝ sit de integritate h⁹ sacri.
Secūdo querit̃ quare magis conficit̃ sacm̄ eucharistie de pane triticeo.
Tercio.v.ꝯfici debeat ex azimo pane vel fermētato.
Quarto.v.ꝯfici possit ex omni genere panis.
Quinto.v.aqua sit admiscēda vino ꝑ tres articulos.
¶ Prim⁹.v.aqua quecūqʒ sciʒ naturalis ꝛ artificialis sit admiscenda.
¶ Scđs.v.aqua sit de subā h⁹ sacri.
¶ Terci⁹ in qua quātitate debʒ aqua apponi.
Sexto querit̃ si sanguis xp̄i possit consecrari in puro vino sine aqua.
Septimo.v.possit ꝯfici ex omni genere vini.
Octauo.v.sanguis xp̄i possit ꝯfici ex aceto.
Nono.v.sāguis xp̄i possit ꝯfici ex musto dulci ꝛ agresta.

Questio.xxxiij. de integri

tate sacramenti eucharistie respectu forme habet quatuor membra.
Primo querit̃ vtꝝ hec sit forma in transsubstantiatione panis: Accipite ꝛ comedite hoc est corp⁹ meū.
Secūdo que sit forma prescripta sub q̄ ꝯficit ecclīa.
Tercio de dubitabilibus incidentibus circa formā pre-

scriptam per quatuor articulos.
¶ Primus de dubitabilibus que incidunt circa formam totalem.
¶ Secundus de dubitabilibus que incidunt circa partes forme sub quatuor .§.
¶ Tercius de dubitabilibus circa variatõnem forme.
¶ Quartus de dubitabilibus que incidũt circa verba addita quibus laus deo deferunt sub.§.duobus.
Quarto queritur de forma verborum que est in transsubstantiatõne vini per tres articulos.
¶ Primus de forma in generali.
¶ Secundus de ptibus forme in speciali.
¶ Tercius de his q̃ addita sunt ipsi forme.

Questio. xxxiiij. de virtute

verboꝝ ꝯsecratõnis habet quatuor membra.
Primo queritur de ipsorũ in compatione ad elementum transsubstãtiandi per tres articulos.
¶ Primus vtrũ virtus aliqua sit verboꝝ operans in conuersione elementi in corpus xp̃i.
¶ Scd̃s vtrũ illius virtutis opatione fiat conuersio elementi in corpus xp̃i.
¶ Tercius vtrum illa virtus possit conuertere elementa in quacunq̃ quantitate.
Secundo querit̃ de compatione virtutis verboꝝ ad ordinem sacrũ. vtrũ maior sit ptas ordinis q̃ verboꝝ.
Tercio de verboꝝ virtute compando ad alia opera mirabilia per duos articulos.
¶ Primus de compatione ad creatõez. vtrũ minor virtus sufficit ad conuertendũ elementuz in corpus xp̃i q̃ ad creandum aliquid ex nihilo.
¶ Scd̃s de ꝯpatõne virtutis vboꝝ ad ꝯceptõez. b. virginis.
Quarto querit̃ de virtute verboruz in compatõne ad tp̃s in quo durat in opus per duos articulos.
¶ Primus vtrum eodem modo fit conuersio panis i corpus xp̃i. ꝛ vini in sanguinem an diuersis.
¶ Secund᷒ si accideret q̃ facta ꝯuersione panis in corp᷒ xp̃i: non posset sacerdos ꝓcedere ad consecrationem vini: quid agendum esset in illo casu.

Questio. xxxv. de consecra

tione sacramẽti eucharistie. quis possit consecrare habet sex membra.
Primo querit̃ vtrũ angelus possit consecrare.
Scd̃o vtrũ laicus iustus habꝫ ptatem consecrandi.
Tercio vtrum solus ep̃s possit consecrare.
Quarto vtrum sacerdos malus in moribus habeat potestatem consecrandi.
Quinto si hereticus qui suscipit ordinem in infidelitate possit consecrare sub.§.
Sexto querit̃ vtrũ degradatus possit consecrare.

Questio. xxxvj. de conse

crationis vsu habet decem membra.
Primo queritur de loco. vtrum liceat consecrare in locis non consecratis.
Scd̃o de tp̃e ꝯsecrandi. vtꝝ liceat consecrare hora cene.
Tercio de altari super quo consecrandum est corpus xp̃i de qua materia debet esse.
Quarto cuiusmodi pãnis debet celebrans vti. vtrum sericis aut lineis: tinctis aut albis.
Quinto de calice et patena. vtrum liceat consecrare in calice de petra.
Sexto de indumẽtis ꝯsecrantis p quinq̃ articulos.
¶ Primus de indumentis simplicis sacerdotis ꝛ numero eorundem.
¶ Scd̃us de vestibus pontificis ꝛ eoꝝ nũero ꝛ vocabulis.
¶ Tercius de significatõne vestiũ pontificalium.
¶ Quartus de palleo archipresulum.
¶ Quintus de numero ornamentoꝝ predictoꝝ.
Septimo queritur de multitudine assistentium consecrationi.
Octauo de multitudine consecrantiũ vnam hostiam.
Nono de necessitate verboꝝ ꝓferendoꝝ in cõsecratione.
Decimo de ratõne ꝛ intellectu eoꝝ que sunt in laudem et solemnitatem consecrationis.

Loco questionis. xxxvij. ha

betur tractatus de officio misse tripartitus.
In pte prima declaratur illuminatio populi que extenditur ab introitu vsq̃ ad oblationẽ hostie et calicis sub.x.§.
In parte secunda prosequitur imolatio sacrificij que extẽditur vsq̃ ad finem consecratõnis et communionis p quinq̃ membra.
Primum est de consecrandoꝝ oblatõne p tres articulos.
¶ Primus est p̃sentatio munerum ibi. Tibi deo creatori meo offero panem hunc.
¶ Secundus est interpellatio precum ibi in spiritu humilitatis.
¶ Tercius exolutio laudum sub.§. suis ibi p oia secula.
Secundum membruz est de oblatorum consecratione per quatuor articulos.
¶ Prim᷒ postulat oblate hostie bñdictõnez ibi. Te igitur clementissime pater.
¶ Secundus fideliũ promotionem ibi. In primis que tibi offerimus.
¶ Tercius hostie oblate in corpus xp̃i et sanguinẽ transmutatõnez ibi. Quã oblatõnez.
¶ Quartus denunciat ꝯsecratõnis ꝯsũmatõnez ibi. Qui pridie q̃ pateretur.
Tercium membruz est de rei consecrate rememoratõne p tres articulos.
¶ Primo exprimit̃ oblatõnis commemoratõ ibi. Unde et memores.
¶ Secũdo similitudinis acceptatõnis postulatõ ibi. Supra que propitio.
¶ Tercio hui᷒ sacrificij effectus imploratio ibi. Supplices te rogamus.
Quartũ membꝝ est de ecclesie militantis conseruatõne p plures distinctõnes dominice oratõnis iuxta p̃fatõnem ꝛ septem eiusdem petitõnes sub.§. eorum ibi. Oremus p̄ceptis salutaribus.
Quintũ membrũ est de rei ꝯsecrate ꝑceptione ibi. Libera nos q̃s domine.
In tercia pte principali hui᷒ tractatus recitatur rememoratio accepti beneficij que extenditur a ꝯmunione vsq̃ ad finem misse.

Questio. xxxviij. de conse

crationis effectu habet octo membra.
Primo queritur vtrum hic sit vera transmutatio siue conuersio panis in corpus xp̃i an panis maneat simul cum corpore.
Secũdo vtrum totus panis ꝯuertat̃ in corpus xp̃i: an aliquid remaneat de pane.
Tercio vtrũ sit ãnihilatõ panis in hac ꝯuersione.
Quarto ad qd̃ genus mutationis habeat reduci hec mutatio p quatuor articulos.
¶ Prim᷒ vtrũ habeat reduci ad motum substantie vel accidentis.
¶ Secũdus supposito q̃ ad motum substantie. an ad generationis vel corruptõnis.
¶ Terci᷒ vtrũ hec mutatõ sit ad motuz augmenti vel nutrimenti.
¶ Quart᷒ si loci mutatõ sit annexa huic mutatõni.
Quinto querit̃ an panis transeat in carnem. sanguinem. animã et diuinitatem.
Sexto an ps panis ꝯuertatur distincte in ptem corporis xp̃i vel totus indistincte in totum.
Septimo vtrum hec mutatio fiat successiue aut subito.
Octauo vtrum esse panis ꝛ corporis xp̃i sint in eodem instanti an in diuerso.

Questõ.xxxix.de expssione

vbor et mõ loquẽdi circa h sacramẽtũ hz tria membra.
Primo q̃rit̃ de mõ loquẽdi p verbum significans posse.
Scdo de mõ loq̃ndi p v̄bũ significãs fieri p duos articlos
¶ Prim⁹ de modo loquẽdi p verbum fiendi simpliciter.
¶ Secundus de modo loquendi per verbum fiendi addita ppositione ista de vel ex.
Terciõ de mõ loq̃ndi p v̄bũ substãtiuũ seu significãs esse.

Questio.xl.de ↄtinentia sa

cramenti eukaristie habet tria membra.
Primo queritur de existentia specierum continentiũ per tres articulos.
¶ Primus vtrum deus possit facere q̃ accidentia sint sine subiecto.
¶ Scdus vtrum accidentia sint hic sine subiecto.
¶ Tercius vtrum congruat q̃ in hoc sacramento species siue accidentia sint sine subiecto.
Scdo q̃rit̃ de opatõe specierũ p quatuor articulos.
¶ Prim⁹ de opatõne immutatõnis si species hmõi immutant sensum ꝛ vtrũ hoc faciant naturaliter sub.§.
¶ Secũdus de opatõne refectõnis vtrũ reficiunt ꝛ nutriunt et si hoc naturaliter.
¶ Tercius de opatione conuersionis vtrũ accidentia habeant potentiam conuertendi.
¶ Quartus de opatõne transmutationis. p corruptõnem vel vermium corrosionem sub.§.
Terciõ queritur de ↄtinentia hui⁹ sacramenti quãtũ est ex parte contenti p octo articulos.
¶ Prim⁹ vtrũ xp̃c sit sub illis speciebꝫ sm veritatem.
¶ Scdus vtrũ xp̃c tot⁹ ↄtineat̃ sub vtraq̃ sp̃e sacmentalit̃.
¶ Tercius vtrũ xp̃c in sua integritate scꝫ sm diuinitatem et humanitatem continetur sub specie panis.
¶ Quartus vtrũ xp̃c continetur sub speciebꝫ illis in tota sua quantitate.
¶ Quintus vtrum xp̃c sit sub totali forma aut sub qualibet parte.
¶ Sextus vtrum sit ibi diffinitiue sub.§.tribus.
¶ Septimus si corpus xp̃i continetur sub sacramento localiter siue circũscriptiue.
¶ Octauus vtrum corpus xp̃i continetur sub sacramento comp̃hensibiliter sub duobus.§.

Questio.xlj.de efficacia sa

cramenti eucharistie habet tria membra.
Primo queritur de efficacia q̃tum ad ablationem mali p duos articulos.
¶ Prim⁹ vtrũ v̄tute hui⁹ sacramẽti deleant̃ venialia.
¶ Scdus vtrum virtute hui⁹ sacramenti deleant̃ mortalia q̃tum ad culpam et q̃tum ad penam.
Secundo queritur de efficacia huius sacramenti q̃tuꝫ ad collationem boni.
Tercio in quibus hoc sacramentum habeat efficaciam p quatuor articulos.
¶ Primus vtrum in malis siue in iustis.
¶ Secundus vtruꝫ in iustis quibuscũq̃ habeat efficaciã.
¶ Tercius vtrũ maiorẽ hꝫ efficaciam in iusto sumente sacramentaliter ꝛ spiritualiter q̃ in sumente sp̃ualiter tm̃.
¶ Quartus vtrum hoc sacramentum habet efficaciam in beatis.

Questio.xlij.de fractõne ho

stie habet quinq̃ membra.
Primo queritur de fractione contenti vtrum vera fractio sit in corpore xp̃i.
Secundo de fractione continentis vtrum in speciebus vere sit fractio.
Tercio de partium fractarum ydemptitate.
Quarto de partium significatione.
Quinto de partium repletione.

Questio.xliij.de manduca

tione hui⁹ sacramẽti in generali habet quatuor membra.
Primo querit̃ de numero modorũ manducandi scꝫ spiritualiter ꝛ sacramentaliter.
Scdo de ydemptitate modorũ vtrum idem sit manducare sacramentaliter ꝛ spiritualiter.
Tercio p quãto dicat̃ quis mãducare sp̃ualiter.
Quarto p quãto dicat̃ quis mãducare sacramẽtaliter.

Questio.xliiij.de manduca

tione hui⁹ sacramẽti in speciali habet septem membra.
Primo querit̃ vtrũ xp̃c sumpsit corp⁹ suũ in cena.
Scdo vtrũ sumpsit illud sp̃ualiter vel sacramentaliter.
Tercio quale corpus dedit discipulis.
Quarto vtrum corpus suum dedit iude.
Quinto vtrũ corp⁹ illud sumptũ in cena ꝛ reseruatũ in pixide vsq̃ ad mortem xp̃i moreret̃.
Sexto vtrũ ↄsecratõe facta i triduo sepulture fieret aĩa cũ corpe sub specie panis vel corpus sine aĩa.
Septimo vtrũ xp̃c potuit facere q̃ in triduo esset aĩa sua cuꝫ corpe in vno loco ꝛ nõ cum eodem in alio.

Questio.xlv.de mãducatio

ne hui⁹ sacmẽti quẽadmodũ freq̃ntat eccl̃ia hꝫ tria mẽbra.
Primo querit̃ de creatura irratõnali p duos articulos.
¶ Prim⁹ vtrũ creatura irratõnalis mãducat corp⁹ xp̃i.
¶ Secũdus vtrum traiciat in ventrem.
Secundo queritur vtrum angeli sumant corpus xp̃i aliquo modo.
Tercio vtrum fideles ante sacramenti institutõeꝫ mãducabant corpus xp̃i spiritualiter.

Questio.xlvj.de ↄditionib⁹

sumẽtiũ h sacmẽtũ ex pte mẽtis habꝫ quinq̃ membra.
Primo querit̃ an aliqs possit sumere corpus xp̃i sine peccato mortali siue veniali.
Scdo vtrũ mal⁹ qcũq̃ siue heretic⁹ siue aliquo mõ irretit⁹ manducet corpus xp̃i p duos articulos.
¶ Primus vtrum vere manducat.
¶ Secundus vtrum sacramentaliter.
Tercio querit̃ vtrũ existẽs in pc̃o mortali peccet mortalit̃ sumendo corpus xp̃i p duos articulos.
¶ Prim⁹ vtrũ talis sumendo peccet vẽnabiliter.
¶ Secundus vtrum semper peccet sic.
Quarto querit̃ vtrũ plus peccet heretic⁹ sumẽdo corp⁹ xp̃i q̃ existens in alio genere peccati.
Quinto vtrum plus peccat manducans in peccato spirituali an in peccato carnali.

Questio.xlvij.de ↄditioni

bus sumẽtiũ h sacramẽtũ ex pte carnis hꝫ q̃nq̃ mẽbra.
Primo vtrũ pollut⁹ nocte in somno põt accedere die seq̃nti ad sacram ↄmunionem p duos articulos.
¶ Primus si licitum est pollutum modo iam dicto cõmunicare.
¶ Secundus de causis assignatis quibus existentibus licet vel non licet.
Secundo querit̃ vtrum liceat accedere ad altare qui dormierit cum propria vxore.
Tercio si liceat mulierem patientẽ fluxũ menstrui ꝛ virũ seminãtẽ ↄmunicare.
Quarto vtrũ mulieri statim post partũ liceat intrare ecclesiam ꝛ accedere ad sacram ↄmunionẽ.
Quinto vtrũ leprosi debẽt accedere ad sacrã ↄmunionẽ.

Questio.xlviij.de ↄditioni

bus sumẽtiũ ex pte ↄuersatõis exterioris hꝫ nouẽ mẽbra.
Primo queritur de existentibus in pc̃a vtrum debeant accedere ad sacram ↄmunionẽ.
Scdo vtrũ exercẽtes tirocinia siue torneatores.

Tercio.v.balistarij ⁊ sagittarij possint accedē ad sacrā comunionem.
Quarto.v.pugiles debeāt accedē ad sacrā coionez.
Quinto.v.aleatores debeāt accedē ad sacrā coionez.
Sexto de diuinatoribꝫ sortilegis ⁊ carmiatoribꝫ an debeant accedē ad sacram coionem.
Septimo.v.histriones pn̄t accedē ad sacrā coionez.
Octauo.v.choreatrices pn̄t accedē ad sacrā coionez.
Nono.v.fucantes se ⁊ crines adulterinos sibi ꝓ ornatu vsurpantes debeāt accedere.

Questio.xlix.quib⁹ dispensandū est h sacrm̄ hꝫ sex mēbra.

Primo querit̄ vtrū corpus xp̄i dandū est peccatoribꝫ de quibꝫ ꝯstat ꝙ sunt in pctō mortali.
Secundo.v.dandum sit suspectis de aliquo crimine per duos articulos.
¶ Prim⁹.v.sit dandū talibꝫ.
¶ Scd̄s.v.dandū ē ad suspectoꝝ expurgatōꝫ.
Tercio q̄rit̄.v.corp⁹ xp̄i dandū sit energumis.
Quarto.v.dandū sit freneticis vel amentibꝫ.
Quīto.v.puulis dandū sit corp⁹ xp̄i.
Sexto.v.licet alicui dare panē n̄ ꝯsecratū.

Questio Quinquagesima a quibꝫ dispensandū est corp⁹ xp̄i hꝫ.vij.mēbra.

Primo q̄rit̄.v.sacrm̄ eucharistie dispensandū sit a mulieribus.
Secūdo.v.dispensandū sit a laicis.
Tercio.v.a dyaconibus.
Quarto.v.dispensandū sit a sacerdotibꝫ fornicatoribꝫ.
Quinto.v.a symoniacis.
Sexto.v.ab hereticis scismaticis ⁊ excoīcatis.
Septimo.v.hoc sacramentū dispensatū a talibus conferat gratiam.

Questio.lj.de frequētia cōmunicandi hꝫ quatuor mēbra.

Primo q̄rit̄ de frequētia ipius act⁹ ꝑ duos articulos.
¶ Prim⁹.v.expedit coīcare singulis diebꝫ.
¶ Scd̄s de sentētia Augustini ⁊ de dūtia assigāta a sanctis de frequēti coīone.
Scd̄o querit̄ de cessatōe.si sacerdos oīno cessaret a cōsecratione ⁊ coīone vtrū peccaret.
Tercio.v.magis expedit digne accedere frequēter q̄ q̄i semꝑ abstinere.
Quarto.v.necesse sit cōmunicare ⁊ sacramentū corporis xp̄i sumere.

Questio.lij.de actu manducandi in cōparatōe ad manducātē hꝫ.vij.mēbra.

Primo querit̄.v.ieiuno stomacho debeat quis corpus xp̄i sumere.
Secundo.v.liceat statim post sumptiōꝫ corpis xp̄i sumē cibū corpalez.
Tercio.v.liceat vno die pluries sumere corp⁹ xp̄i.
Quarto.v.necesse sit sacerdotē totiens sumere corp⁹ xp̄i quotiens celebrat.
Quinto.v.gustu tm̄ aut etiā alio sensu sumat̄.
Sexto.v.peccet peccator videndo corp⁹ xp̄i.
Septimo.v.liceat in aliquo casu peccatori tangere sacramentū corpis xp̄i.

Questio.liij.de actu mādu candi in ꝯpatione ad manducatū hꝫ qnqꝫ mēbra.

Primo querit̄.v.liceat sumere corp⁹ xp̄i sub specie panis tm̄ sine sumptōe sub specie vini.
Scd̄o.v.corp⁹ xp̄i sumptū intret ventrē sic alij cibi.
Tercio.v.eiciat̄ ꝑ vomitū.
Quarto.v.corp⁹ xp̄i sit sumendum sub ꝓpria specie per tres articulos.
¶ Primus si miraculose in specie carnis apparēs sic debeat sumi.
¶ Scd̄s de causis quare sic apparens in specie carnis n̄ debeat sumi.
¶ Tercius cum qn̄qꝫ miraculose apparet ī specie carnis vel pueri in altari: an sit corp⁹ xp̄i.
Quinto querit̄.v.speciebꝫ panis ⁊ vini solutis redeat substantia panis ⁊ vini.

Questio.liiij.de penitentia inq̄tum est virtus hꝫ duo mēbra.

Primo querit̄ qd sit pn̄ia re ꝑ quatuor articulos.
¶ Prim⁹.v.pn̄ia sit virtus vel nō.
¶ Scd̄s.v.sit virtus generalis vel spēalis.
¶ Tercius.v.pn̄ia sit virtus theologica.
¶ Quartus.v.sit virtus cardinalis.
Secūdo querit̄ quid sit penitentia ratione siue diffinitione ꝑ duos articulos.
¶ Primus est de ratione distinctionis ipsaꝝ diffinitionum siue notificationū.
¶ Scd̄s de veritate earūdē sub.§.suis.

Questio.lv.de subiecto penitentie hꝫ tria mēbra.

Primo querit̄ quo ad ꝑsonam.vtrū angelus sit susceptibilis pn̄ie ꝑ quatuor articulos.
¶ Primus.v.angelus apostata sit susceptibilis pn̄ie.
¶ Scd̄s.v.angelus bonus.
¶ Tercius de inuertibilitate angeli apostate.
¶ Quartus ꝓ quanto dicit̄ angelus insusceptibil̄ pn̄ie.
Secūdo q̄rit̄.v.hō sit susceptibilis pn̄ie ꝑ tres arti.
¶ Primus.v.in statu innocētie.
¶ Secūdus.v.in statu damnationis aīa sepata sit susceptibilis pn̄ie.
¶ Tercius.v.in statu beatitudinis aīa sit susceptibilis penitentie sub.§.
Tercio queritur de subiecto penitentie quo ad vires aīe ꝑ duos articulos.
¶ Prim⁹.v.pn̄ia virt⁹ sit ī vna vel in pluribꝫ viribꝫ aīe.
¶ Scd̄s dato ꝙ in vna: que est illa.

Questio.lvj.de ordīe penitētie hꝫ duo mēbra.

Primo querit̄ de ordine pn̄ie q̄tū ad ortum siue originē ꝑ duos articulos.
¶ Primus de ratione dicendi.
¶ Scd̄s de veritate dicti.
Scd̄o querit̄ de ordine pn̄ie q̄tum ad vsū.

Questio.lvij.de penitentia quo ad effectū hꝫ octo mēbra.

Primo querit̄.v.pc̄a dimittant̄ ꝑ pn̄iam.
Scd̄o.v.pn̄ia vniuscuiusqꝫ culpa deleat̄.
Tercio.v.ꝑ pn̄iam tollat̄ reatus.
Quarto.v.tollant̄ reliqe peccatoꝝ.
Quinto.v.ncc̄e sit penitentē resurgere ī tanta gratia ac munere virtutū a quanta cecidit.
Sexto.v.pn̄ia restituat omīa ablata ꝑ pc̄m.
Septimo.v.sine pn̄ia virtute possit eē salus.
Octauo.v.sine pn̄ia.i.dolore pn̄iali sine volūtate penitēdi deleat̄ culpa.

Questio.lviij.de pn̄ia inq̄tum est gratia hꝫ quatuor mēbra.

Primo querit̄ de entitate vtrū pn̄ia sit grā.
Secūdo de necessitate vtrū voluntas penitendi possit esse sine gratia ⁊ etiā faciendi aliud bonū.
Tercio de virtute pn̄ie gratie vtrū pn̄ia inq̄tū ē grā deleat̄ pc̄a: aut inq̄tū est virtus.
Quarto querit̄ de gratia pn̄ie q̄tum ad peccati expulsionem ꝑ quatuor articulos.

¶ Primus.v.infusio gratie precedit natura expulsionē culpe an econuerso.
¶ Secūdus.v.ablatio culpe tpe pcedat infusioꝫ grē.
¶ Tercius.v.sit mediū aliqđ inter vtrūqꝫ scꝫ esse culpe expellendi ⁊ eē gratie expellentis.
¶ Quartus.v.aliqñ sit penitēe sine culpa ⁊ grā.

Questio.lix. de institutōne

pnie inq̄tuꝫ est sacramentū hꝫ tria mēbra.
Primo querit an pnia sacrm̄ debuit institui.
Scđo qñ debuit institui p q̄tuor articulos.
¶ Primus.v.debuit institui añ pctm in tpe innocētie.
¶ Scđs.v.debuit institui currente lege nature.
¶ Tercius.v.debuit institui currente lege Moysi.
¶ Quartꝰ.v.debuit institui tpe legis euangelij.
Tercio q̄rit a quo debuit institui pnia sacrm̄.

Questio.lx. de quidditate

pnie sacramēti hꝫ duo mēbra.
Primo q̄rit de re hꝰ sacramēti p tres articulos.
¶ Primꝰ an interior pnīa sit res pnie exterioris.
¶ Scđs an remissio peti sit res hꝰ sacri.
¶ Tercꝰ an sit res rōne remissionis culpe vel pene.
Secūdo querit de signo hꝰ sacri. vtꝫ signa ex pte penitē tis debent dici sacrm̄: an ex pte ministri.

Questio.lxi. de vnitate pe

nitentie inq̄tum est sacramētū hꝫ q̄tuor mēbra.
¶ Primo querit.v.pnīa sit vnū sacrm̄ vel plura.
Scđo quo genere vnitatis sit vnū sacrm̄.
Tercio.v.maior sit vnitas penitentie virtutis: an penitentie sacramenti.
Quarto.v.debeat denominari a significatione.

Questio.lxij.de ordīe peni

tentie sacramenti hꝫ tria membra.
Primo querit de pnīa sacramento inq̄tum est ordinata ad pfectum in merito: ⁊ dicit fundamentū.
Secundo determinat de fundamēto cōmuniter sampto p quinqꝫ articulos.
¶ Primus eo modo quo de illo determinat apostolꝰ ad Hebre.vj.
¶ Scđs quo modo penitentia est fundamentū.
¶ Tercius.v.pnia fundamentum precedat baptismum an sequatur.
¶ Quartus de numero eoꝝ que ponūt in fundamēto.
¶ Quintus de ordine eoꝝ q̄ sunt in fundamēto.
Tercio querit de penitentia sacramento inq̄tum est ordinata ad liberandū a naufragio: ⁊ dicit tabula.

Questio.lxiij. de iteratione

pnie hꝫ quatuor mēbra.
Primo querit.v.ꝯtingat a vera pnia cadere.
Scđo.v.ꝯtingat pniam iterare.
Tercio.v.quotiens cōtingat cadere: totiens contingat penitentiam iterare.
Quarto.v.lapsum pluries p gratiam penitentie iterate contingat resurgere.

Questio.lxiiij.de penitētia

publica siue solenni hꝫ tria membra.
Primo q̄rit an aliqua pnia debeat eē publica.
Scđo an penitentia publica sit iterabilis.
Tercio q̄ ad pniam publicaꝫ siue solennē reqrūt.

Questio.lxv. de penitentia

inq̄tū est sacrm̄ in speciali hꝫ quatuor mēbra.
Primo q̄rit de pnia añ baptismū p duos articulos.
¶ Primus.v.penitendū sit de peccato originali.
¶ Secundus.v.adultus accedens ad baptismuꝫ necesse habet prius penitere de actuali.
Secundo queritur de penitentia mortalium post baptismū p tres articulos.
¶ Primus.v.necesse sit penitere de peccatis mortalibus cōmissis per ignorantiam.
¶ Secundus.v.oporteat facere penitentiam de scienē cōmissis ⁊ oblitis.
¶ Tercius.v.expedit penitere de pctis vsqꝫ i finē vite.
Tercio querit de pnia venialium que accidunt i vtroqꝫ statu p quatuor articulos.
¶ Primꝰ de peccatoꝝ venialiū grauitate sub.§.duobꝰ.
¶ Scđs de ꝑpetratōis eoꝝ necitate.
¶ Tercius de eoꝝ dimissione sub.§.quinqꝫ.
¶ Quartus de causis dimissionis sub.§.duobꝰ.
Quarto determinat verba apli quibus vocat peccata lignum fenum ⁊ stipulam p quatuor articulos.
¶ Primus an sint mortalia an venalia.
¶ Scđs de fundamēto vtriusqꝫ sup qđ edificant.
¶ Tercꝰ de supedificatōe huic fundamēto sb.§.duobꝰ.
¶ Quartꝰ de purgatōe eoꝝ q̄ supedificat sub.§.q̄tuor.

Questio.lxvj. de ꝑtibus pe

nitentie inq̄tū sacrm̄ in generali hꝫ duo mēbra.
Primo querit cuiꝰ sunt ptes contritio confessio ⁊ satisfactio p duos articulos.
¶ Primꝰ an sint ptes pnie inq̄tuꝫ virtus.
¶ Scđs an sint ptes pnie inq̄tum sacrm̄.
Secundo querit cuiusmodi sunt partes.scꝫ vtꝝ sint partes integrales vel subiectiue vel eētiales.

Questio.lxvij. de contritio

nie quidditate hꝫ tria mēbra.
Primo q̄rit qd sit re ꝯtritio p duos articulos.
¶ Primus.v.ꝯtritio sit dolor.
¶ Scđs.v.dolor ꝯtritionis sit actio vel passio.
Scđo querit qd sit ꝯtritio nomine.
Tercio quid sit ꝯtritio diffinitione.

Questio.lxviij.de contriti

onis quantitate hꝫ duo mēbra.
Primo querit de quantitate q̄tum ad intensionem per septeꝫ articulos.
¶ Primus.v.ꝯtingat ꝯtritioneꝫ intendi.
¶ Scđus.v.oporteat de omnibus peccatis equalit contéri vel intensius de vno q̄ de alio.
¶ Tercius.v.ꝯtritio possit esse nimis parua.
¶ Quartus.v.possit eē nimia.
¶ Quintus.v.debeat esse maxima.
¶ Sextus de quantitate ꝯtritiōis in ꝯpatōe ad penaꝫ.
¶ Septimus.v.maioritas ꝯtritionis sit fm maioritateꝫ auersionis vel ꝯuersionis.
Secūdo querit de quantitate contritionis q̄tum ad durationem p tres articulos.
¶ Primus.v.cōtritio sit instantanea vel successiua.
¶ Scđus vtꝝ penitens tenet semp conteri in hac vita ⁊ hoc necitate vel vtilitate vel ꝯpossibilitate sub.§.suis.
¶ Tercius vtrum teneatur conteri post hanc vitā i purgatorio.

Questio.lxix.de ꝯtritionis

obiecto habet deceꝫ membra.
Primo querit.v.ꝯtritio debet esse de pcťo ꝯmisso.
Scđo.v.debeat eē de pctis ⁊ penis peccatoꝝ.
Tercio.v.debeat eē de difformitate ⁊ de actu.
Quarto.v.debeat eē de originali sicut de actuali.
Quinto.v.requiritur eē de pcťo veniali.
Sexto.v.requiritur contritio de peccato quod cōmittit ex tristicia.
Septimo.v.requiritur contritō de peccato cōmisso per ignorantiam.
Octauo.v.contritio requirit de peccatis oblitis p tres articulos.

Primo querit̄ cui sit ꝯfitendū ꝑ tres articulos.
¶ Primus. v. ꝯfitendū sit laico vel sacerdoti.
¶ Scđs. v. ꝯtra volūtatē ꝓprij sacerdotis possit qs confiteri alteri discretiori.
¶ Tercius. v. ꝑmisso inferiori scȝ parochiali sꝑoterit quis confiteri supiori scȝ episcopo vel suo penitētiario.
Secundo querit̄ de sigillo confessionis obseruando per quatuor articulos.
¶ Primus. v. sacerdos possit confessionē sibi factā i casu reuelare.
¶ Secūdus. v. peccatum quod confitēs ꝓponit facere teneatur sacerdos celare.
¶ Tercius. v. ꝯfitens possit licentiare ꝯfessorē suū ad detegendū quid illi sit ꝯfessus.
¶ Quartus. v. sacerdos qđ nouit vt deus ꝑ confessionē vt homo alio modo teneat̄ illud celare.

Questio. lxxix. de potestate

absoluētis ꝛ virtute clauiū ecclie hȝ octo mēbra.
Primo queritur vtꝝ sint claues.
Secūdo quid sint.
Tercio que sint ꝑ duos articulos.
¶ Primus. v. scientia sit clauis.
¶ Scđs. v. ptās ligandi ꝛ soluēdi sit clauis.
Quarto querit̄ quot sint claues.
Quinto ad quid sint claues.
Sexto qñ fuerūt date ecclie ꝑ tres articulos.
¶ Primus. v. sint date currente lege nature.
¶ Scđs. v. currente lege Moysi.
¶ Tercius an tpe legis gratie sub. §.
Septimo qrit̄ qbꝰ sunt date claues ecclie ꝑ duos arti.
¶ Primus an tm̄ bonis ministris: aut bonis ꝛ mal' simul.
¶ Scđs. v. caput bonoꝝ xp̄s habuit claues.
Octauo querit̄ cum quo ordine conferantur claues per duos articulos.
¶ Primus. v. dant̄ cum ordine sacerdotali.
¶ Secūdus. v. dant̄ inseꝑabiliter.

Questio. lxxx. de potestate

clauiū in foro pniali hȝ quatuor membra.
Primo queritur. v. hec potestas possit in culpam.
Scđo. v. possit in penam ꝑ tres articulos.
¶ Primus. v. possit in penam tpalē.
¶ Scđs. v. possit in penam eternā sub. §.
¶ Tercius. v. possit in penam purgatorij.
Tercio querit̄ de vsu clauium ꝑ duos articulos.
¶ Primus. v. vsus sit arbitrarius. i. arbitrio cōfessoris sint remittenda peccata.
¶ Secundus cuius est vsus hmōi. i. cuius est absoluere in foro pniali sub. §.
Quarto querit̄. v. sit eadē ptās qua ligant in foro penitentiali: qua in foro iudiciali.

Questio. lxxxi. de ptāte cla

uium in foro iudiciali. Et primo de excōmunicatōne iniuste lata hȝ septē membra.
Primo querit̄ an ecclesia debeat excoīcare.
Secundo. v. aliquis debet excōmunicari.
Tercio ꝓ quo sit quis excoīcandus.
Quarto a quo possit ferri sententia excōmunicationis ꝑ duos articulos.
¶ Primus. v. ab habente claues.
¶ Scđs. v. ab omibꝰ hñtibꝰ claues.
Quinto querit̄ de excoīcatōis iteratione vtꝝ aliqs pluries excōmunicari possit.
Sexto queritur de cōmunicatōne cum excōmunicatis ꝑ tres articulos.
¶ Primus. v. coīcans cum excoīcato sit excoīcatꝰ.
¶ Scđs. v. ꝯmunicās cum excoīcato peccet mortalr̄.
¶ Tercius. v. qui excoīcauerit aliquem si coīcat cū illo sit excoīcatus.

¶ Septimo queritur de absolutione ab excōmunicationis vinculo ꝑ tres articulos.
¶ Primus vtrum aliquis inuitus possit absolui.
¶ Secundus vtrū excōmunicatus pluribus sententijs possit absolui ab illa vna absolutione vel necessario plures requirantur.
¶ Tercius vtrum excōmunicatus possit absolui ab excōmunicatore si cōmunicauit illi in crimine.

Questio. lxxxij. de excoīca

tione iniuste lata habet duo membra.
Primo queritur an sit excōmunicatio iniusta.
Secundo an excommunicatio iniuste lata sit tenenda ꝛ formidanda.

Questio. lxxxiij. de indulgē

tijs ꝛ relaxationibꝰ reatus peccatoꝝ habet octo membra.
Primo si est relaxatio ꝑ duos articulos.
¶ Primus. v. sit relaxatio pene debite ꝓ pcčo.
¶ Secundus. v. vnus possit satisfacere ꝓ alio. quia si nō posset: nō eēt relaxatio.
Scđo queritur quid sit relaxatio.
Tercio a quo potest fieri relaxatio.
Quarto pro quo debeat fieri relaxatio: an pro corporali beneficio an ꝓ spūali.
Quinto cui valet relaxatio: an etiam existenti in purgatorio.
Sexto si minister qualiscūqȝ potest relaxare totam penam debitam pro peccato.
Septimo de equitate estimatiōis relaxati ꝛ eius ꝓ quo fit relaxatio.
Octauo que est ratio relaxationis tante pro pegrinatione terre sancte.

Questio. lxxxiiij. de satisfa

ctione in generali habet tria membra.
Primo querit̄ de satisfactōnis possibilitate. vtꝝ possibile sit penitenti satisfacere ꝓ peccato suo.
Secundo de satisfactōnis necessitate per opus exterius per duos articulos.
¶ Primus vtrum in satisfactione requiratur opus exterius.
¶ Secundus vtrum requiratur opus penale.
Tercio queritur de satisfactionis quidditate per tres articulos.
¶ Primus de differentia descriptionum.
¶ Secundus de partibus prime descriptionis sub. §.
¶ Tercius de partibus secūde descriptionis.

Questio. lxxxv. de satisfa

ctionis vtilitate habet quinqȝ membra.
Primo queritur si tenetur penitens satisfacere in caritate.
Secundo si penitentia completa i aliquo casu sit iteranda per tres articulos.
¶ Primus quomodo completa in peccato sit iteranda.
¶ Secūdus vtrum completa in caritate ꝛ post ꝑ peccatum subsequens mortificata sit iteranda.
¶ Tercius vtrum opera satisfactoria in mortali reuiuiscant.
Tercio queritur ad quid sit vtilis penitentia extra caritatem facta per tres articulos.
¶ Primus si valet ad temporalium multiplicationem.
¶ Secūdus si ad glorie habende habilitatōē.
¶ Tercius si ad pene eterne diminutionem.
Quarto queritur an satisfactio vnius facta pro alio sit illi vtilis.
Quinto an penitentia iniuncta excedens condignam sit vtilis ꝛ adimplenda.

Questio.lxxxvj.de restitu-
tionibus habet tria membra.
Primo queritur de genere restitutionis. vtruz sit ps vel species satisfactionis.
Secundo de possibilitate dispensationis cum restitutione per duos articulos.
¶ Primus si obligatio ad restitutiõnez recipit dispensatione a tentione restitutõnis.
¶ Scḋs si aliqñ recipit dispẽsatõz dilatõis q̃tũ ad tps.
Tercio querit de tenẽde restitutõis p sex articulos.
¶ Primus. v. illi q recupant eis ablata p furtũ vel rapinam tenent ad illoꝝ restitutionez.
¶ Scḋs. v. acquirentes aliqḋ p hypocrisim vel simulationez religionis tenentur ad restitutionez.
¶ Tercius. v. dives mentiendo se esse pauperẽ: illud qḋ eo acquirit tenetur restituere.
¶ Quart⁹. v. currens cũ fure tenet ad restitutiõez sub. §.
¶ Quintus de successione hereditaria. donatione. cõtractu emptionis ꝛc. qño sit restituendũ.
¶ Sext⁹ si turpit acq̃sita subiacet restitutõi sub. §.

Questio.lxxxvij. de satisfa
ctione in speciali habet duo membra.
Primo queritur de divisione satisfactionis in orationẽ ieiunium ꝛ elemosynam
Secũdo de prerogatiuis ptinẑ predicta ꝛ in efficientia satisfaciendi que illa ꝛ trium sit magis satisfactoria.

Questio.lxxxviij. de oꝛone
in generali quid sit habet duo membra.
Primo q̃rit qd sit oꝛo ẽm diffinitõez p decẽ articulos.
¶ Primus est de numero diffinitionum.
¶ Secundus est de diffinitione Damasceni.
¶ Tercius de diffinitione beati Augustini.
¶ Quartus de alia diffinitione Damasceni.
¶ Quintus de alia diffinitione beati Augustini.
¶ Sextus de diffinitione beati Ambrosij.
¶ Septimus de diffinitõib⁹ btĩ Gregorij ꝛ Hugonis.
¶ Octauus de diffinitione beati Bernardi.
¶ Nonus de alia diffinitione Hugonis.
¶ Decimus de diffinitione glose ordinarie.
Scḋo querit qd sit oꝛo ẽm rem p tres articulos.
¶ Primus. v. sit virtus vel actus virtutis.
¶ Scḋs. v. sit virtus generalis vel specialis.
¶ Tercius. v. sit act⁹ virtutis theologice vel cardinal'.

Questio.lxxxix. de specie-
bus orationis habet quatuoꝛ membra.
Primo agit de divisione apli p duos articulos.
¶ Primus agit generalit de ꝯueniẽtia eiusdẽ diuisiõis.
¶ Secundus de speciebus in quos facta est diuisio. vtez obsecratione. oꝛone. postulatõe. ꝛ grãrũactione sub quatuoꝛ. §.
Scḋo querit de divisione quã ponit bt̃s Berñ.
Tercio de divisione quam ponit bt̃s Ambro.
Quarto de divisione Hugonis.

Questio.xc.de vsu oꝛonis
habet tria membra.
Primo querit de vtilitate vsus p duos articulos.
¶ Primus si vsus oꝛonis est simplr̃ alic⁹ vtilitatis.
¶ Scḋs si est vtilitatis q̃ est necessaria ad salutez.
Secũdo querit de mõ oꝛãdi p sex articulos.
¶ Prim⁹. v. vtendũ sit oratõe vocali tm̃ vel etiã mẽtali.
¶ Scḋs si debeat tradi forma aliqua vocalis orandi.
¶ Tercius si in oratione vtendũ sit multiloqo.
¶ Quartus. v. id quod intendimus impetrare oratione vocali debeamus semp voce exprimere.
¶ Quintus. v. oratio vocalis sine intellectu eius qḋ dicitur sit alicuius efficacie.
¶ Sext⁹. v. sit magis insistẽdũ oratõni vocali vl' mẽtali.
Tercio querit quid est petendum in oratione a domino per tres articulos.
¶ Primus. v. petendum sit sibi bonum temporale.
¶ Secundus. v. sit petendum alij malum pene.
¶ Tercius. v. sit petendum adiutorium in malo culpe: vt scilꝫ minus peccemus.

Questio.xcj. quoꝝ est oran
do petere habet quinqꝫ membra.
Primo queritur. v. diuinarum personaꝝ sit orare.
Secundo. v. conueniat beatis orare p tres articulos.
¶ Primus an angelis ꝛ aĩab⁹ beatis ꝯueniat orare.
¶ Secundus quomodo orant anime sancte. vtrum solo desiderio aut verbo mentali.
¶ Tercius. v. angeli offerant orationes iustorum deo ꝛ quomodo.
Tercio queritur si omnibus viatoribus bonis ꝛ malis conueniat orare.
Quarto. v. existentibus in purgatorio conuenit orare.
Quinto. v. damnatis conueniat orare.

Questio.xcij. a quo est ali-
quid petendum in oratione habet duo membra.
Primo queritur. v. a creatura sit aliquid petendum in oratione per quatuoꝛ articulos.
¶ Primus. v. petendum sit a creatura irrõnali.
¶ Secundus. v. rationalis creatura sit oranda dum est in via.
¶ Tercius. v. existens in purgatorio sit oranda.
¶ Quartus si beati in patria sint orandi.
Secundo queritur. v. deus sit orandus p. iiij. articulos.
¶ Primus. v. deus simpliciter vel absolute sit orãdus.
¶ Secundus. v. solus deus sit orandus.
¶ Tercius quomodo sit orandus. i. vtrum oratio ad diuinam essentiam vel ad vnam personam expressione vocali.
¶ Quartus vtrum in oratione altius eleuetur aliquando intellectus q̃ affectus.

Questio.xciij.pro quib⁹ est
orandum habet duo membra.
Primo queritur. v. aliquis debet orare pro se.
Secundo. v. orandum sit pro alio vel pro alijs quibuscunqꝫ per nouez articulos.
¶ Primus vtrum orandum sit pro alijs simpliciter.
¶ Secundus vtrum orandum sit ꝑ inimicis.
¶ Tercius vtrum orandum sit ꝑ incorrigibilib⁹.
¶ Quartus vtrum orandum sit pro infidelib⁹.
¶ Quintus vtrum orandum sit pro peccantibus in spiritum sanctum.
¶ Sextus vtrum orandum sit pro excõmunicatis.
¶ Septimus vtrum orandum sit pro damnatis sub. §.
¶ Octauus vtrum prelatus teneatur orare pro subditis.
¶ Nonus vtrum viatores debeant orare ꝑ beatis.

Questio.xciiij. de cõgruen
tia vsus ipsius orationis habet tria membra.
Primo queritur de tempore. Si omni tempore sit orandum.
Secundo de loco. vtrum in omni loco sit orandũ vel solum in consecrato.
Tercio de gestibus orantis. vtrum ad orientem vel occidentez ꝛc. sit orandum.

Questio.xcv.cuius vis aĩe
sit oratio vnico contextu queritur. vtrum sit irascibilis: aut concupiscibilis: aut rationalis: aut omnium simul.

Questio.xcvj.de efficacia

orationis h3.v.mēbra.
Primo querit̄.v.efficax sit ex puris naturalibus: aut ex gratia gratisdata: siue gratūfaciente.
Scḋo.v.orō rōnabil' sit efficax ad impetrandū.
Tercio querit̄ de conditionib9 quibus efficit̄ efficax ad impetrandū p quinq3 articulos.
¶ Primus in cōmuni de sufficientia z numero illaꝝ cōditionū pie.ꝓ se.ad salutē.z pseuerant̄.
¶ Scḋus distincte de prima ɔditōe q̄ est pie sub.§.
¶ Tercius de secūda ɔditōe sc3 ꝓ se.
¶ Quartus de tercia ɔditōe.s.ad salutē sub.§.
¶ Quintus de q̄rta ɔditōe.s.pseuerant̄ sub.§.
Quarto querit̄ de efficacia orōnis q̄tū ad satisfactōnē3.
Quīto de efficacia orōnis Pauli aplī p duos articlos.
¶ Primus.v.debuit exaudiri petendo amoueri a se stimulū libidinis.
¶ Scḋs.v.debuit exaudiri petēdo amoueri a se dolorem lateris.

Questio.xcvij.de ieiunio habet duo membra.

Primo querit̄ de mortificatōe carnis.v.sit act9 v̄tutis.
Secundo queritur de quidditate ieiunij per tres articulos s̄m tres eius diffinitiones.
¶ Primus est de diffinitione ysidori.
¶ Secūdus de alia diffinitione eiusde3.
¶ Tercius de alia diffinitione doctoꝝ.

Questio.xcviij.de qualitate ieiunij habet tria membra.

Primo querit̄.v.abstinere a cibo z potu sit act9 v̄tutis.
Secundo.v.laudabilioꝛ sit abstinentia ab esu carnium vel a potu vini.
Tercio de bonitate ieiunij per tres articulos.
¶ Prim9.v.ieiuniū sit bonū vel malū vel indifferens.
¶ Scḋs.v.sit bonū simpl'r vel bonū pncipale q̄d idē est.
¶ Tercius.v.sit bonum quod est virtus siue actus virtutis: z cuius virtutis sub.§.

Questio.xcix. de modo ieiunandi habet tria membra.

Primo querit̄.a quib9 sit abstinendū tpe ieiunij.
Scḋo.v.magis abstinēdū sit tpe ieiunij a q̄nto vel a q̄li.
Tercio.v.semel comedendū sit diebus ieiunij sufficiēter vel pluries z qualibet vice parum.

Questio Centesima de institutione ieiunij habet q̄tuoꝛ membra.

Primo queritur de institutione ieiunij. Si statim post peccatum debuit institui.
Scḋo si tempe gratie debuit institui.
Tercio de institutōe ieiunij quadragesimalis p.iij.arti.
¶ Primus.v.quadragesimale ieiuniū sit exercendū temporibus certis z determinatis: an semp.
¶ Scḋs de ɔgruitate tpis in anno.vic3 de vere.
¶ Tercius de numero dieꝝ.quare.xl.dieꝝ.
Quarto queritur de institutione ieiunij quatuoꝛ tempoꝝ per quatuoꝛ articulos.
¶ Primus quo tpe anni exercenda sunt.
¶ Secūdus.v.sit ieiuniū meroris vel exultatōnis.
¶ Tercius quare institutū est hoc ieiuniu3 dielo interpolatis.sc3 quarta feria sexta z sabbato.
¶ Quartus de numero dieꝝ.s.trium tm̄ z nō pluriū.

Questio.cj.de efficacia ieiunij habet tria membra.

Primo q̄rit̄ de efficacia meriti.v.ieiuniū sit meritoriu3.
Secūdo de efficacia satisfactōis p sex articulos.
¶ Prim9 d̄ ieiunio simpl'r z i generali si sit satisfactoriū.
¶ Secūdus specialius.vt3 ieiuniū iniunctum ab ecclesia.i.confessoꝛe sit satisfactoriū.
¶ Tercius.v.ieiunium indictum ab ecclesia z factu3 in caritate sit satisfactorium.
¶ Quartus.v.ieiunium assumptum in caritate factum sit satisfactorium.
¶ Quintus de compatione boꝛum adinuice3: quod eoꝝ sit magis satisfactorium.
¶ Sextus.v.ieiunium factum in caritate sit satisfactorium pro omni peccato.
Tercio querit̄ de rōne efficacie ieiunij p.iij.articulos.
¶ Primus.v.teneamur ieiunare ex caritate.
¶ Scḋs.v.teneamur ieiunare in caritate.
¶ Tercius.v.ieiunium in caritate factum sit satisfactorium sub.§.
¶ Quartus quid sit precise causa quare ieiunium sit satisfactorium.

Questio.cij.de necc̄itate ieiunij habet quinq3 membra.

Primo querit̄.v.ieiunium q̄tum ad opus sit necessitatis vel vtilitatis.
Secundo querit̄ de ieiunio q̄tu3 ad personas p.v.arti.
¶ Primus si iusti necesse habent ieiunare.
¶ Secundus si pegrini.
¶ Tercius si pueri.
¶ Quartus si pauperes.
¶ Quintus si laboratores ꝓ victualib9.
Tercio querit̄.v.necessitas ieiunij recipiat dispensationem a prelatis ecclesie.
Quarto.v.ieiuniū sit preceptū vel ɔsiliū.
Quinto.v.ieiuniū sit opus medietatis.

Questio.ciij. de hoꝛa comedendi tpe ieiunij habet tria membra.

Primo queritur si est aliqua: aut esse debeat hoꝛa determinata comedendi.
Secundo que hoꝛa comedendi sit ɔueniētioꝛ in ieiunio.
Tercio.v.hoꝛa comedendi sit in pcepto.

Questio.ciiij.de solutione ieiunij quid z quantū sit edendū h3 duo mēbra.

Primo querit̄ de his que sumunt̄ in vsum p.iiij.arti.
¶ Primus de illis que sunt tm̄ cibus. vtrū esu carnium soluatur ieiuniū.
¶ Scḋs.v.cibi quantitate soluat̄ ieiuniū.
¶ Tercius.v.illis que sunt cibo z potus soluat̄ ieiuniū.
¶ Quartus.v.esu electuarioꝝ que iuuant ad digestionē soluatur ieiunium.
Secundo queritur de modo sumendi videl3 irritamētis gule p tres articulos.
¶ Primus de illis absolute. vt3 irritamētis gule soluatur ieiunium.
¶ Secundus de ipsis irritamētis in relatōe ad ieiuniū.
¶ Tercius de ipsis irritamentis in relatione ad virtutes quib9 moderant̄.

Questio.cv.de elemosyna habet duo membra.

Primo querit̄ de elemosyne q̄dditate p.iij.articulos.
¶ Primus q̄d sit elemosyna s̄m nomen.
¶ Secūdus quid sit s̄m diffinitō3.
¶ Tercius quid sit s̄m rem.
Secundo querit̄ de multiplicitate siue numero elemosynaꝝ coꝛpaliū z spūalium.

Questio.cvj.de distributione elemosyne.quantū debet distribui h3 duo mēbra.

Primo queritur.v.l3 omnia distribuere siue relinquere pro deo.
Secundo.v.omīa relinquere z nudu3 sequi xp̄m sit act9

pfectionis p duos articulos.
¶ Primus. v. in generali omia relinquere ꝓpter deū sit actus pfectionis euangelice.
¶ Scd's. v. in speciali omia relinquere vt nihil retineat nec in cōmuni nec in ꝓprio sit act⁹ pfectōis euāgelice.

Questio. cvij. de mendica-

tione eorum qui omnia sua dederunt pauperibus habet quatuor membra.
Primo querit̄. v. licitum sit mendicare ꝓ xp̄o ꝛ de quotidianis elemosinis viuere.
Secundo. v. omnibus erogatis ꝓ xp̄o mendicare sit meritoriū p duos articulos.
¶ Primus. v. sit meritoriū meritorio simplici.
¶ Scd's. v. sit meritoriū meritorio superogatōis.
Tercio querit̄ vtrū melius siue pfectius sit semel dare omia ꝓ xp̄o ꝛ postea victum mendicare: vel retinere sua ad suam ꝛ pauperum sustentationē: pticulatim ea sibi ꝛ paupibus dispensando.
Quarto refellit falsitatē aduersantium voluntarie paupertati.

Questio. cviij. de labore

pauperum omnia ꝓpter deum voluntarie relinquentiū habet quatuor membra.
Primo querit̄ vtrū laborare labore manuali ꝓ necessarijs victui sit necessariū siue preceptum.
Secundo quorū est libertas accipe necessaria victui sine labore manuali.
Tercio. v. sufficit laborare labore spirituali in recōpensationē laboris corporalis.
Quarto. v. religiosis licet exercere opera sp̄ualia quib⁹ recompensat̄ opus manuale p tres articulos.
¶ Primus in generali si licet religiosis huiusmodi opera exercere.
¶ Secundus in speciali si licet illis docere siue doctores esse sacre scripture.
¶ Tercius vtrū episcopus vel summ⁹ pontifex possit cōmittere religiosis curam animarū non habētib⁹ officiū predicandi ꝛ ꝯfessiones audiendi.

Questio. cix. quib⁹ debet fi-

eri elemosyna hʒ duo mēbra.
Primo queritur vtrū elemosyna debet fieri indistincte bonis ꝛ malis.
Secūdo vtrū indigentib⁹ validis aut infirmis tm̄.

Questio. cx. de quib⁹ debet

fieri elemosyna hʒ quīqʒ mēbra.
Primo querit̄ vtrū de rebus quibuscūqʒ iuste possit quicunqʒ facere elemosynā.
Secundo si de rebus alienis cōtractis inuito dn̄o vt acquisitis rapina vel furto.
Tercio si de acqsitis peccato carnis vel alio genē pc̄ti.
Quarto si de acquisitis p histrionatū.
Quinto si de acqsitis p ludū aleaꝝ.

Questio. cxj. de p quos cō-

petit fieri elemosyna vnico contextu querit̄. vtrum competit q̄ fiat per alium quēcunqʒ: vtpote per filium vel cōsanguineū vel amicū p seruū vel vicinū.

Questio. cxij. a quibus po-

test fieri elemosyna hʒ quatuor mēbra.
Primo queritur vtrum a persona religiosa possit fieri elemosyna.
Secundo vtrū a muliere viro alligata.
Tercio vtrū a filiofamilias.
Quarto vtrū a seruo vel ancilla.

Questio. cxiij. de necessita-

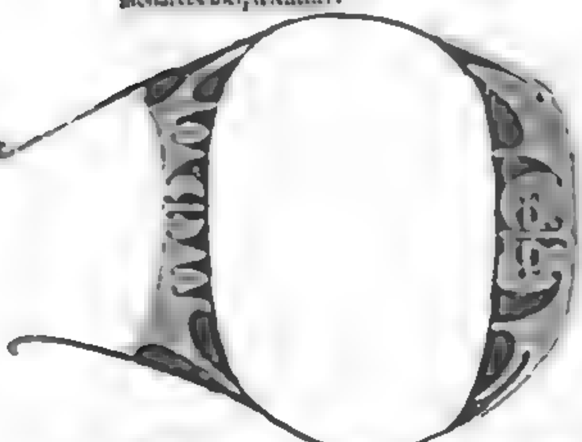
te distribuendi elemosynas hʒ tria membra.
Primo querit̄ vtrū ille qui potest: necessario teneatur facere elemosynā indigenti circa vltimā necessitatē.
Secundo vtrum magis teneatur dare propinquo infideli q̄ extraneo fideli.
Tercio vtrum teneatur dare elemosynā illi qui est i extrema necessitate.

Questio. cxiiij. de vtilitate

elemosyne hʒ qnqʒ membra.
Primo querit̄ in generali ad qd sit vtilis elemosyna.
Secundo specialiter vtrū absoluat a debito restitutionis iniuste acquisitoꝝ.
Tercio de compatione vtilitatis elemosyne collate maiori ꝛ minori grauamine.
Quarto de vtilitate ipsius rei date.
Quinto de vtilitate respectu personarum dantium per tres articulos.
¶ Primus si conferat bonis iustis.
¶ Secundus quid conferat malis viatorib⁹ h̄ ꝯstitutis.
¶ Tercius quid conferat aīabus damnatis.

Gloria ꝛ honor deo.

¶ [illegible] pe summe Alexandri de Ales theologoru monarche incipit feliciter.

Ictum est supra de redemptore qui ē p gratiam re

temptore. Nūc dicēdū est de reparatōne. Reparatio aūt [illegible] est p grām imperfectā quedā̄ [illegible] p grām pfectā siue cōsummatā. Primo igit tangit de prima reparatōe. Scdo de scdā. Reparatio p grām imperfectā est illa que fit per grām sacramentoꝝ: ad quā ꝓcedetū ē primo sic. Primo de sacramētis dicit i genere. Deinde de diuisis sacramētoꝝ fm statū ante legē ⁊ sub lege ⁊ in tpe grē. ¶ Circa sacramēta in genere pmo querendū ē de quiditate. Scdo. que sit necessitas sacramētoꝝ. Tercio. que ptinet ad institutōe. Quarto. in quibꝰ ꝯsistūt sacramēta ⁊ que est diuisio sacramētoꝝ. Quinto. que sunt aliquꝰ virtutis spēalis: ⁊ cuiꝰ. Sexto. de duratōne sacramētoꝝ. Septimo. de effectu sacramētoꝝ.

¶ Membrū primū

Primo ꝙ̄rit de hac rōne cōmuni. Sacramentū ē sacre rei signū. de aliis ratōnibꝰ spēalibꝰ [illegible] qn̄ specialiꝰ agit de ipīs sacramētis. ¶ Et qrit. si sacramētū est sacre rei signū: aut est naturale: aut volūtariū. Nō naturale: quia vt dicit Hug. sacramētū est ex institutōe significās. Contrariū videt: q naturalit aqua abluēs grām abluentē significat. ¶ Itē querit. vtrū sacramētū sit demonstratiuū: aut ꝓnosticū aut rememoratiuū. Demonstratiuū [illegible] videt sic. [illegible] dicit relatiue ad signū [illegible] relatiua simul se ponūt ⁊ simul se destruūt. ¶ Preterea signū ē qd̄ se offert sensui [illegible] derelinquens interiori virtuti [illegible] intellectui [illegible] qd̄ nō est nō derelinquit intellectui [illegible] intellectus [illegible] fantasticus [illegible] ⁊ accipit spēm acceptā in sensu [illegible] nō accipit [illegible] [illegible] Cōtra. Sacramēta noue legis vt baptisꝰ [illegible] sunt passionis xpi signa ⁊ resurrectionis. [illegible] ro. Cōpiatati sumꝰ [illegible] mortis eiꝰ. ibi glo. Quicqd gestum est in cruce xpi in sepultura ⁊ resurrectiōe ⁊ ascēsione ⁊ in sessione ad dexterā patris: ita gestū est in his [illegible] [illegible] et nō [illegible] [illegible] gestis ꝯfiguret vita xpiana. In hꝰ [illegible] est quedā [illegible] repñtatio misterioꝝ illoꝝ [illegible] passiōis [illegible] hec sunt signa illorū [illegible] sunt signa preteritoꝝ. Sacramēta aūt legis nature ⁊ legis scripte fuerūt signa futuroꝝ. [illegible] sacramētū nō solū modo ē signū demonstratiuū [illegible] ⁊ ꝓnosticū ⁊ rememoratiuū. ¶ [illegible] sequit sacramētū ē sacre rei signū [illegible] ē signū [illegible] sacramentū est sacre rei signū hoc [illegible] puulo [illegible] hoc signū. ¶ Itē hāc ratōm solent dari plures instantie. [illegible] de diluuio quod signat baptismū. de vnctiōe lapidis [illegible] olei [illegible] [illegible] signata fuerūt sacramenta

gratie. de serpente eneo quod signat xpm̄ [illegible] de magnis [illegible] significantibꝰ sanctos [illegible] de litteris [illegible] sunt signa sacre scripturaꝝ. de colūba in qua apparuit spūssctūs Math. iij. de linguis igneis Act. ij. Constat q hec oīa sunt signa rei sacre nec tñ sacramēta. ¶ Ad primū dōꝝ. q in signo qd̄ ē sacramentū duo requirūt. aptitudo naturalis ad significandū rē sanctā: ⁊ ordinatio volūtaria ad idē. Propter primū materialit loquēdo pōt dici signū naturale. ꝓpter secūdū formalit loquēdo volūtariū. Unde Hugo. Omne sacramētū debet hr̄e silitudinem quandā ad ipsā rem cuiꝰ est sacramētū. fm quā habile sit ad eandē rē repñtandā. institutōē āt p quā ordinatā sit ad illā signandā. ⁊ sumit institutio quodāmodo cōmuni scꝫ ad ordinatōē expressā ⁊ ordinatiōē que fit p instinctū. ¶ Ad aliud dōm q sacramentū fm q dicit signū nō est tm̄ demonstratiuū: sꝫ est rememoratiuū ⁊ ꝓnosticū. ¶ Ad id qd̄ obijcit in ɔtrariū dōꝝ. q sicut dicit Ambro. Xp̄s in corde tuo: est fides xpi in corde tuo. Silr pōt dici q signata p sacramēta q̄ erant futura in re ⁊ nō exīntia in eē ꝓprio erant in cordibꝰ credentiū certitudine fidei. Silr est de preteritis. ⁊ sic erāt [illegible] aliq̄ mō [illegible] nō simplr. ¶ Ad aliud dōm. q sacramētū signat [illegible] puulo [illegible] [illegible] actu. Uel aliter. hic est signū [illegible] [illegible] signū significatiuū [illegible] signo [illegible] [illegible] grege xpi ⁊ distinguit a grege diaboli. ¶ Ad instantias ꝓpositas dōm. q rō pdicta. s. sacramentū est sacre rei signū. quodāmodo [illegible] [illegible] sacramēto. put cōe est ad sacramēta legis nature ⁊ legis scripte ⁊ euāgelij. ⁊ nō solū ad ea q̄ fuerūt instituta ⁊ instituta [illegible] ad ea que ɔtingebāt [illegible] in figurā siue ꝯfiguratōē rei sacre. vt fuit diluuiū ⁊ vnctio lapidis ⁊ serpens eneus ⁊ alia que fiebant in actualē significationē sicut fuit de colūba ⁊ linguis igneis. [illegible] pōt dici q nō est diffinitio siue descriptio sacramēti [illegible] interptatio quedā [illegible] Hugo. q: nō omne signū sacre rei sacramentū [illegible] cōuenienter dici pōt. [illegible] [illegible] sacroꝝ sensuū ⁊ forme siue picture sacraꝝ reꝝ signa sunt [illegible] tñ sacramēta rōnabilr dici nō pnt. idcirco sup memoratā descriptio ad interptatōē siue expōne vocis magis [illegible] ad diffinitōē referenda videt. hec Hugo. Pontꝰ [illegible] est interptatio quedā siue ethimologia [illegible] descriptio. Si aūt velimꝰ sustinere q ratio pdicta [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] q [illegible] ɔueniat sacramēto ꝓprie sumpto [illegible] verba posita in illa coartari hñt. ita q solūmodo intelligat signū qd̄ hꝫ aptitudinē naturalē ad significandū ⁊ ex institutōe significet. [illegible] ex pte sacre significati coartatio habēda est. vt q dico sacrū signati siue res sacra. signet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qd̄ sanctū impositū est ad significandū rem sanctā. [illegible] [illegible] est sanctū [illegible] [illegible] est res. ⁊ q: idē est [illegible] ē res ⁊ [illegible] ē sanctū [illegible] res sanctā [illegible] sancta ē. [illegible] significātes sacros [illegible] nō significāt eos [illegible] sacre sunt [illegible] sunt res homīs. [illegible] hec res [illegible] nō est imposita ad significādū [illegible] sanctū ē [illegible] res ē. Preterea res sacra signata intellig debet vt est res sacras nō efficiēdo [illegible] disponēdo. [illegible] ē grā sacramētalis. [illegible] res sacra ē que inest rei significāte vt eius dispositio quodāmodo materialis [illegible] qd̄ [illegible] q [illegible] [illegible] q [illegible] res sacra nō intelligit [illegible] q est effectiue sacras. Ex hꝭ [illegible] q instantie ꝓposite [illegible] sunt q: i nulla est reperire [illegible] [illegible] dicta. scꝫ pte signi aptitudo naturalis ad significandū. ⁊ significatio ex institutōe et pte sacri signi [illegible] siue rei sacre significatio rei sacre vt sacre nō vt rei. ⁊ rei sacre sacrātis [illegible] effectiue [illegible] vt materialiter disponentis ⁊ ita vt inentis siue inherentis ipsi sacre [illegible] [illegible] ita q [illegible] intelligat ibi res [illegible] q [illegible] grā [illegible] rōne sacramēti ē inuisibilis grā [illegible] forma.

¶ Membrum secūdū

Circa secūdū sic ē ꝓcedendū. Primo [illegible] [illegible] [illegible] essent in statu innocentie.

Scdo. vtrum fuerũt in statu nature lapse. Tercio. que sit vtilitas ipsorum in statu nature lapse.

Articulus prim⁹

Circa primũ sic videt q̃ nõ sit necessitas in statu innocentie [illegible] dicit Hu. [illegible] me dicinalia. dicit. n. De⁹ medic⁹, hõ egrot⁹. gratia medicina. vas sacrm. Nõ existẽte aũt morbo nõ ẽ necessariũ vas mediciale ꝓ hmõi. In statu aũt innocẽtie nõ erat morbus. nõ ergo fuit in statu illo vas medicinale. ergo nec sacrm.
¶ Preterea. necessitas sacrorum ẽ ad reparationẽ lapsus ꝑ peccm. vñ dicit Hu. q2 visibilia hõ cõcupiscẽs corrupt⁹ fuerat: oportuit reparandus i hũ visibilibus occasionẽ recipe debe bat vt ꝑ eadem resurgeret ꝑ q̃ [illegible] corruerat. In statu aũt innocentie nõ fuit lapsus ẽ post. ergo i statu innocentie nõ fuerũt necessaria sacra. ¶ Itẽ ad idẽ. in statu innocẽtie qui immediate iungebatur hõ deo. ergo nõ indigebat visibili me dio ꝑ q̃d adhereret deo [illegible] invisibili. sed sacra sunt me dia sensibilia et maxie visibilia. ergo nõ indigebat i statu in nocẽtie sacris. ¶ Itẽ sacra dicũtur sacre rei signa. sacr aũt illa res ad quã oĩa ordinabãtur erat xp̃s: sm q̃ dicit aug. in li. de ci. dei. h̃ misteriũ vite eterne ab exordio humani generis ꝑ q̃dam signa et sacra tẽporibus congrua qbus oportuit ꝑdicatũ ẽ. misteriũ aũt vite eterne xp̃m designat. ¶ Item aug⁹. ꝯ faustũ. ꝑma sacra q̃ obseruabãtur ꝑnũciaria aĩs ꝑ [illegible] erat xp̃e venturi. ¶ Itẽ i li. de cathecizãdis ru dibus [illegible] ad xp̃m et ad ecclesiam [illegible] [illegible] credidit hõ ꝑ peccm: nõ erat necessaria repa tio. et ita nec reparator in [illegible] hmõi. Sacra aũt ad sacra [illegible] reparatorẽ referũtur. ergo nõ erant necessaria i statu innocẽtie.
¶ Itez sm statũ illũ trãsiret hõ ad imortalitatẽ glorio sam nõ mediãte morte. sacrificia aũt q̃ et sacra dicta sũt: ordinata fuerũt ad vnã victimã ꝑ quaz fieret nr̃e mor talitatis immutatio. sm q̃ dicit aug⁹. ꝯ faustũ. h⁹ sacri ficij ꝓmissiuas figuras i victimis aĩaliũ celebrari op⁹ debat ꝓpter ꝯmẽdatõem future carnis et sanguis ꝓpter quaz [illegible] victimã fieret re[illegible] pctõrum de carne et [illegible] ꝯtractorũ q̃ regnũ dei nõ possidebũt. Eadẽ aũt suba cor poris i celestẽ mutabitur q̃litatẽ q̃d ignis in sacrificio si gnificabat absorbẽs mortẽ in victoria. Cũ ergo sacrificia que et sacra ordinantur ad illaz immutationẽ immortalita tis. in statu aũt ꝑmo nõ sit necessariũ hmõi: nõ erant in sta tu primo necessaria sacra. ¶ Cont. sup illõ. iij. gal. An ex o[illegible] legis [illegible] acce[illegible] Glo. omẽ sacrm cũ intel ligitur: vel est ad ꝯtemplatõem veritatis: vel ad bonos mo res refertur. Cõtemplatio veritatis in soli⁹ dei ꝯgnitõe et dilectõe dei fundata ẽ. Boni vero mores in dilectione ꝓximi. Cũ isti fines attẽdãtur in statu innocẽtie erant sa cramẽta q̃ ꝑ se ordinãtur i illos fines necessaria in statu inno cẽtie. ¶ [illegible] vna vtilitas est eruditio. et per illõ [illegible] est ad [illegible] q̃ [illegible] sa cramẽti ꝯstat ꝯgnoscendã [illegible] erudiatur. [illegible] hmõi cognitio inuisibiliũ ꝑ visibilia etiã i illo statu videba tur necessaria. Adhuc. n. homo aĩalis erat: et per sensibilia ad intelligibilia ascẽdebat. sm q̃ dicit b. Ber. Accola terre sic ex ꝯsideratõne sensibiliũ ꝓficiẽs gradatim ad intelligibilia nitebatur ꝑuenire. ergo sacra cũ sint necessaria ad hmõi eruditõez: in primo statu erant necessaria. ¶ Itẽ ma trimoniũ institutũ fuit in ꝑadiso i statu innocẽtie. ma trimoniũ aũt fuit signũ ꝯuentõis diuine nature et huma ne. ergo sacra etiã in illo tp̃e erant necessaria. Institutio. n. di uina nõ [illegible] pc̃ti. ¶ Itez sacrm eukari stie [illegible] que [illegible] ad deũ et in inuicez. sed hec intelligentia tũc tp̃is fuit necessaria [illegible] ergo et sacrm q̃d ad talez finem est ordinatũ tũc fuit necessariũ. ¶ Item si nunq̃ est lapsus homo cũ natura [illegible] ad ea que fidei sunt: necessaria ẽent illi que ad fidez informarẽt. sacra autẽ sunt hmõi. ¶ Itez in omni statu vie duo sunt necessaria ad salutẽ. s. fides et mores. ergo et necessaria sunt in omni statu re gulantia in moribus. s. ꝑcepta: et informãtia in fide. s. sa cramẽta. ergo [illegible] in primo statu necessaria erant precepta et similiter et sacra. ¶ Itez matrimoniũ añ lapsuz fuit in stitutum in sacramentũ vt officiũ: post lapsuz in reme diũ. Similiter videtur de circũcisione q̃ debuit añ lapsuz institui in sacrm. s. circũcisionis omis defectus in glo rificatõne corꝑis [illegible] post lapsum in remediũ [illegible]
¶ Si diceretur q̃ hoc fieri nõ debuit: quia circũcisio pe nam habet que nõ debet precedẽ culpaz. Cõtra. nõ dico q̃ exerceretur act⁹ circũcisionis sed solũmodo institueretur. sicut matrimoniũ fuit institutũ i officiũ: et in[illegible] hmõi fuit sacrm vnionis duarum naturarum in xp̃o. Nũq̃ tñ i sta tu illo fuit necessaria [illegible] parentũ ad obsequiũ illõ.
¶ Preterea. quare nõ fuit tunc institutũ sacrm ꝯfirmati onis in [illegible] et ordinis in signũ sacerdo tij xp̃i. ¶ Ad hoc dici põt. q̃ sacra ordinata sunt ad i tellectũ gratie et ad remediũ q̃d ꝑ grãm datur. Quantum ergo ad hoc q̃ ordinata sunt in remediũ: nõ sunt necessaria i sta tu innocẽtie. Quantum vero ad hoc q̃ ordinata sunt ad intel lectũ: quia adiũcta erãt ad intellectũ gratie remediali [illegible] nec sic fuerũt necessaria. Si vero in eis fuit intelligentia gratie alicui⁹ ꝑficiẽtis ipsam naturã stantẽ: sic ꝑñt dici necessaria. ¶ Ad obiecta ergo rñdendũ est: et ad prima obiecta sic. q̃ omnia illa referuntur vel ad remediũ vel ad remedi atorẽ; vel ad illud ꝑ q̃d ẽ remediũ: vel ad illõ ꝓpter q̃d est remediũ. et ideo sm illã vtilitatẽ nõ fuerũt necessaria sa cramẽta in statu innocẽtie. Aliã tñ hẽbant vtilitatẽ vt tactũ est. q2 ducebant ad intellectum gratie ꝑficientis.
¶ Q̃d aũt obijcitur q̃ tũc tp̃is nõ erant necessaria signa sensi bilia vt ꝑ que ducatur hõ ad noticiã inuisibiliũ. põt dici q̃ in illo statu poterat homo dupliciter cognoscere inuisibi lia. et sm modũ intelligibilez: et sm modũ sensibilẽ du centẽ ad intellectũ. et ex vna ꝑte nõ fuerũt necessaria signa que dicuntur sacramẽta. ex altera ꝑte poterãt esse necessaria q̃ ad aliquez intellectũ: et quo ad aliũ nõ necessaria. Naz sm q̃ respiciebãt grãm remediantẽ nõ erant necessaria. sm aũt q̃ aliqua respiciebãt grãm vnientẽ poterãt esse necessa ria. ¶ Ad illud q̃d ꝑmo obiectũ ẽ ex altera ꝑte. q̃ omẽ sacrm est ad ꝯtemplationẽ veritatis vel refertur ad bonos mores. Dicendũ q̃ h̃ intelligendũ est de veritate gratie reparantis et de bonis moribus qui faciũt ad reparationez. Circũcisio sacramentũ fuit ad intelligendũ circũcisio nem spũalez in ꝑñti que est a culpa: et in futuro que ẽ a pena siue miseria. Sabbatũ siĩr ad cessationẽ ab opere seruili pcti in ꝑñti: et ad quietez eternã in futuro. sz q̃ dr vlt. ysa. Erit sabbatũ ex sabbato. et ita intelligẽdũ est de alijs sacramẽtis. ¶ Ad secũduz vero dõm. q̃ lz sa cramẽta instituta essent ad eruditionez: non tamen ad quãcunq̃ noticiã: sed ad illaz que est gratie reparantis. vt sic homo tenderet sm hmõi signa ad reparationez sui la psus. ¶ Ad terciũ vero dõm. q̃ matrimoniũ in statu in nocentie institutuz fuit ad officiũ: sed postea cessit i re mediũ originalis ꝯcupie. Si vero fuit ad intellectũ vni onis diuine nature cũ humana. hoc poterat esse q̃ a sed q̃ per eã facta est reparatio. et sic nõ esset matrimoniũ ꝓ ut sacramentũ hui⁹ est rei sacre designatiuũ in statu in nocentie. Si vero incarnatio futura esset ad completiõez vniuersitatis etiã in statu primario. sm h̃ m[illegible]oniũ fu isset sacrm. h̃ est sacre rei signũ i statu innocẽtie. ¶ Ad quartũ vero dõz. q̃ lz sacrm eukaristie signũ eẽt cõionis membrorum ecclesie que est in caritate. tamẽ hoc fuit me diante corꝑe xp̃i vero. et illud sacramentũ ꝓut ordina tũ est ad ꝯseruationez vite spũalis aĩe labentis tãq̃ nu trimentũ spũale. vel ad deletionẽ venialiũ pctõrum. nõ eẽt necessariũ in statu innocẽtie. cũ aĩa nõ eẽt debilitata ꝑ pec catum. nec in veniale peccatũ incidisset. Si tñ vnio di uine nature cũ humana etiã si homo stetisset facta eẽt ad completionez humane nature: sm hoc sacramentũ eu karistie quo ad aliquem finem [illegible] in statu innocentie. ex scripturis tamen sacris nõ ple ne est illud manifestũ. Unde illi parti magis adhereo. q̃ sacramenta statum nature lapse respiciunt. Unde

melius videt aliq̄ dōm. Nō ḡ q̄ limpidior erat cognitio hūana i statu innocētie q̄ nūc. aīa.n. ex culpa sua ceccata est i se. vñ .j. dil. iiij. scn. Hō ḡ añ pcīm deū sine medio videbat p pcīm habuit vt nequat dīna cape nisi hūanis excitat⁹. Pterea ex corruptōe corpis aggrauat. Corp⁹ enī qd corrūpit̄ aggrauat aīaz Sap.ix. vñ n̄ ea libertate conuertit se ad pmā lucē q̄ i prio statu. Preterea impedit̄ aspect⁹ ei⁹ p intētōz i ope sensitiue vel vegetatiue nūc magis q̄ tūc. Preterea ex pnitate corpis corrupti quātū ē de ipō nata n̄ sublevata spūali grā: poit ipa aīa vmbrā creaturaz int̄ se z pmā lucē. ppē qd min⁹ limpide videt illā. Vñ hug. postq̄ p corpus ez abstract⁹ a supiore [illegible] ad infera [illegible] conuersus pcipitabat̄. z illi se subiciebat qd bonū suuz faciebat vt iā ipz int̄ se z deū mediū inciat. H.n. medio dividēte hūana mēs obnubilat̄ ne creatorē suuz cognoscere valeat. hec Hugo. Nihilomin⁹ referēdo creaturā ad suā cām z n̄ ponēdo in illis terminū aspect⁹: fit manuductio ad creatorē p creaturas. Ostēs his mōis z causis hūana aīa p⁹ lapsuz obtenebrata ē. ppē q̄ maxie idiget manuductiōe creaturaz ad h q̄ cognoscat suū creatorē. Nō sic fuit d hoīe i pmo statu: c⁹ cognitio valde excellebat illā q̄ ē fidel modernoz. Cognitio.n. pmi hoīs media fuit int̄ illā q̄ ē ptēplatōis i specie: z visiōis fidei sive enigmatice. vñ dici pt. q visio hoīs indēptū conuertebat̄ ad creatorē suū pprie fuit p speculū. Speculū aūt fm Hu. dē cor si mūdū fuerit z extersuz z clarificatū. n̄ aūt p enigma sensus. sic.n. i patria le create q̄ sunt ad imaginē dei possent duci in cognitionē dei: tū de⁹ p se erit rō z cā vidēdi. qz illi totalr̄ innit̄ cognitiua intellectualis. sic erat adāmō i pmo statu: lz enigma sensus z sensibiliū ductiuū sive i cognitōz creatoris: tū qz hō fuit spūali mēte pdit⁹ i statu pmo cognitio ei⁹ p speculū fuit rōnis sive mētis. z innitebat̄ illi pprie conuertēdo se ad speculādū creatorē. vñ dico sic p⁹ lapsuz pmū z ppaū ductiuū i cognitōz dei fuit enigma creaturaz in patria ipsa lux pria in sua specie z pmo z p se rō videndi. sic i statu pmo speculū mētis illustratuz luce pria fuit cā videndi suū creatorē. Vñ hugo. co[illegible] hō creatorē n̄ ea cognitōe q̄ foris ex audito solo pcipit̄: h ea poti⁹ q̄ int⁹ p inspiratōz ministrat̄. Nō ea q̄ de⁹ mō a credētibus absens fide q̄rit̄: h ea q̄ tūc p pñtā ptēplatōis sciēti manifestius cernebat̄. hec hugo. [illegible] vt determinat cōiter cognitō illa fuit media int̄ illā q̄ fidei ē z visiōe in specie. Concedo ergo q ad nīa cognoscēda salutē vel pfectiōe necia in statu pmo n̄ cā fuit manuductio creaturaz. vñ nec sacra. nihilomin⁹ grā necia fuit q̄ sola sufficiebat ad elevatōz n̄re cognitiue ad ea q̄ fidei erat. Preterea sacra pmo z p se informāt ad fidē redēptoris. ḡ n̄ fuit necia ad salutē i pmo statu vt dictuz est. Sz obiicit̄ ḡ S. lapsus n̄ ē rō institutōis sacramētoz qd pz. qz añ lapsuz erat sacrm matrimonij. hmōi sacrm matrimoniū añ pctm hoīs legit̄ cōstitutū Gen. nō tū ppē pctm h ad sacrm solū z ad officiū. ad sacrm ppē eruditōez. ad officiū ppē exercitatōz. hec hugo. ¶ Itē ex dbis hugo. videt̄ q manuductio creaturaz erat necia in statu illo. dicit.n. q institutū ē matrimoniū ad sacrm ppē eruditionez. ¶ Rūsio. q lapsus n̄ ē rō vel cā institutōis sacri simplr̄: h sacramētoz q̄ sunt ad remediū z defectū [illegible] ex culpa originali vel actuali. qlia sunt oia alia ab illo qd ē matrimoniū. vñ cū sit sacrm significās grām [illegible] c⁹ act⁹ exercet̄ sine subiectōe exercētis respectu creature inferioris. est et sacrm significās grāz reparātē c⁹ act⁹ n̄ exercet̄ sine subiectōe hmōi. pmo mō sumptū sacrm hū posuz institui añ lapsuz. tale fuit mrioniū scdo mō sumptū. ¶ Ad aliud dicēdū ē q sacrm mrionij necium erat ad instructōz hoīs i pmo statu de piūctōe dei z aīe vel nature diue z humane i xpo. qz hec tenera sine adminiculo cognoscitū h qz ei⁹ cognitō nō fuit in actu [illegible] ad h fuit sacrm [illegible] ad eruditōz ingētū exercēdū ad pśideratōz actualē hui⁹ piūctōis. Ad actualez igit̄ pśideratōez fuit expediens institutio hui⁹ sacri. n̄ tū necium ad cognitōz alicui⁹ qd fides reqrit. vt s. tactū ē. Ex his pz [illegible] ad grām z ad [illegible] est q vna rō cōis ē q̄re hec n̄ sunt instituta i primo statu in signū. qz inditū est naturalr̄ sive insertū rōni. q deus nihil facit frustra. frustra aūt eēt hmōi instructio nisi eā sequeret̄ actus sive exercitiū. In exercitio autē hmōi hō subiiceret se infimis creaturis: qd eēt ptra ordinatōz divine puidētie. nisi h fieret pter culpaz hoīs. Vñ ex hac institutōe aīa predita excellēti cognitōe. aut sentiret divinā puidentiā in suis effectibus sibi prariā: qd eē n̄ pōt. aut psentiret casum suū: z ita i ipō pena pcederet culpā. vñ etiā dicit hugo. Nemo est q nesciat hoīez rōnalē mundis z insensibilibus elemētis pditōe supiorez existere. si igit̄ institutū esset a deo. q homo subiiceret se hmōi creaturis cū nulla inordinatio est a deo: psentiret h eē pter culpaz hoīs sive inordinatōz. Itē alia ē rō. Circūcisio pprie est sacramētuz remissionis originalis. illud.n. pprie significat. Silr̄ de pfirmatōe z in alijs sacramēta dicūt eo q figurāt qd efficiūt in suscipientibus.

Articulus secūdus

Secūdo querit̄. vtz sacra necia fuerūt in statu nature lapse. Et videt̄ q n̄. [illegible] erat [illegible] aut erant necia pter ratōz significatōis: aut pter ratōz causalitatis. h q sacramēta noue legis dicūt̄ necia rōne significatōis nō videt̄ [illegible] n. rōne sacramēta paganoz dicerent̄ necia. nā z ipi quedā sacramēta habuerūt. vtebant̄.n. sacrificijs sicut z hebrei. Et si illa ratiōe similitudinis significabāt: z hec poterant significare. Cum ḡ sacramēta paganoz nō fuerūt necia lz significare possent: nec sacramēta hebreoz dicebant̄ vel debebāt dici necessaria. lz significare possent. ¶ Forte dicet̄ q sacramēta hebreoz instituta erant a dño ad significandū: sacramēta āo paganoz nō. z ideo illa fuerūt necia: n̄ ista. Quid dōm ē de illis sacramētis que fuerūt tēpe legis nate. vbi fuit in eo nulla institutio. sicut de sacrificio abel. z d oblatione panis z vini a melchisedech. z de datōne decimarū ab abrahaz. ¶ Preterea. cuz signa sint significantia ratōne similitudinis. in alijs aūt signis rōne similitudis posset signari res sacra sicut in istis. ḡ aut quelibz eēnt sacramenta: aut nullū. h nō quelibz: ḡ nullū erit neciuz ratōe significatōis in statu nature lapse. Si āo rōne causalitatis tūc nō efficiēt sacramēta necia veteris legis: que nō dicūtur efficere que figurāt. nec sacramēta tēpis legis nature. vt sacrificiū decimatio z hmōi. ¶ Preterea. ipa collatio gratie immediate fit a deo p quā fit reparatio z a culpa z pena. ḡ nō sunt necia sacramēta tanq̄ cause medie in causato. nō ḡ in statu nature lapse necia fuerūt sacramēta que dicunt̄ vel rōne significatōis vel rōne causalitatis. ¶ Itez hugo. Plus sanctificatio pfalit q̄ creatio. qm̄ in creatōe acceperūt naturā vt eēnt: in sanctificatōe grām vt bona z sancta essent. Ex hoc [illegible] pz q maius est sanctificare q̄ creare. cum ḡ in ope creatōis sit dñs tota cā: z i ope sanctificatōis similit̄ debet eē. ḡ nō p sacramēta zc̄. ¶ Item sacramēta artant viam salutis. liberior.n. z amplior eēt via si sola grā vel fide fieret purgatio. Cū ḡ de⁹ sit summe bonus z liberalis: ab ipō debet via amplissima indulgeri. ¶ Item homo naturalr̄ est cōstitutus medius inter deum z sensibilia. ad hoc ḡ q coniungat̄ p grām cuz deo: n̄ indiget sensibilibus tanq̄ medijs. h ipa conversatōe voluntatis. vt scz faciat homo qd in se est z nō desit gratie dei. z dñs nō deserit illū qui stat ad ostiuz z pulsat. fm il[illegible] apoc. Ego sto ad ostium z pulso. si quis aperuerit mihi ego intrabo zc̄. Non ḡ sacramēta sunt necia cum sint signa sensibilia ad mediatiōz faciendā inter deū z hoiem. ¶ Itez abakuc.ij. Iustus ex sua fide vivit. Item act.xv. Fide purificans corda eoz. Ecce q fides purgat. ¶ Itē cuz virtutes sufficiāt ad opus quibus ptingit mereri vitā eternaz. reliquit̄ zc̄. ¶ Itez hugo. c. de fide. Iustus q̄ diu in hoc corpoē existens pegrinat̄ a dño vivere hz ex fide. quēadmodū cum eductus de hoc ergasculo fuerit z introductus in gaudiū dñi sui: vivere hebit ex ptemplatione. hec hugo. Sicut igit̄ ibi sufficiet sola ptemplatio ad vitam: ita hic fides zc̄. ¶ Itez pstat q sacramēta valent ad

sa'nal. sūt virtutes. Dona 7 bt. radices 7 fructus q̄ ī tuffo rit[illegible]. ¶ Contra. huiōi sacra dei sunt medicine spūales q̄ fo ris adhibent̄ p̄ ppēm visibilē q̄ interius aīas sanat p̄ invisi bilē veritatē. q̄ p̄t ī lapsum nec̄ia ē medicina morbo. q̄ post nec̄ia sunt sacra. ¶ Itē hō peccās p̄ sup̄biā. q̄ reme diū contra sup̄biā est debita humiliatio 7 deuotio. debita aūt humiliatio 7 deuotio est qñ hō subdit se visibilib9 sacramē tis ꝓpter deū. nec̄ia est q̄ fuit dare ad remediū sup̄bie q̄ tenui sacra in quib9 hō se deuote deo humiliaret. ¶ Itē hō p̄ peccatū recesserat a deo 7 signū rece p̄ut ey abou 7 ad ciuitatē babilonis ptinebat. ad h̄ q̄ q̄ redeat ad recōcili ationē cū deo nec̄ia fuit gr̄a. necessariū q̄ fuit signum gr̄e p̄ qd̄ discerneret rex p̄tinēs ad ciuitatē hierusalē siue ci uitatē dei 7 ad militiā dei ptineret. sicut p̄ signa milita ria cognoscit̄ q̄ de cui9 dm militia sit. sacra aūt sunt si gna militie xp̄i. q̄ nec̄ia fuerūt redeūti ad deū 7 ptinēti ad vnitatē ciuitatis hierusalē. ¶ Itē sacra sunt signa sa cre rei. s. gr̄e reparātis. si aūt n̄ eēnt signa nō hr̄et intelle ctus suā directōz p̄ quā tenderet ad ipam gr̄am futuram reparandā. nec effectus sequēs intellectū hr̄et deuotōez. sic est de hoīe ambulāte in via 7 tendēte ad aliquē terminū: 7 nullā hn̄ti directōz p̄ quē veniat ad illū terminū. Ne cessaria q̄ fuerūt sacra in eo q̄ signa ad directōez intelle ctus. in eo dō q̄ ordinata sunt ad sanctificandū ꝓpter de uotionē affectus. q̄ in tp̄e post lapsum nec̄ia fuerūt sacra mēta. ¶ Ad qd̄ dōm. q̄ nec̄ia fuerūt sacra statim post la psum 7 de necitate vite. vñ glo. sup illo. qui ē forma futu ri. v. ad ro. dicit. Ex xp̄i latere ꝓfluxerūt sacra. s. aq̄ ab lutōis 7 sanguis redemptōis p̄ que saluat̄ eccia. vnd. ij. ad ephe. Eramus natura filij ire. i. debitores pene eterne vt exponit glo. Ad h̄ debitū tollendū sunt sacra 7 maxie sacrm baptismi 7 alia que fuerūt in remediū originalis peccati. Preterea cū ī abel 7 caym incipit diuisio ciuitatis spūalis hierusalē a ciuitate babilonis. oportuit eē signa aliqua sacra quib9 distinguerent̄ ciues hierusalē a ciui bus babilonis. sicut videmus in aliis reb9. oues. n. vni9 gregis discernūt̄ ab ouib9 alterius gregis ꝓprio signo. 7 sacre edes a nō sacris edib9 ꝓpriis signis discernūt̄. 7 ci uilitas nobilis aliquo signo dari ꝯsueuit. vt ciuilitas ro mana penula. 7 dignitas militaris accinctōe gladij. 7 of ficiū traditōe virge vel clauiū. Ex quib9 omnib9 colligit̄ q̄ sacra. s. sacre rei signa fuerūt nec̄ia homī post lapsum ad hoc q̄ discerneret̄ eē ciuis spūalis hierusalē 7 de gre ge dñi 7 de militia ei9. ¶ Ad primū obiectū in ꝯtrarium dōm. q̄ drīa est inter sacra hebreoꝝ 7 sacra paganoꝝ: sm̄ q̄ dicit aug9. ꝯ faustū. q̄ est drīa inter vitiōz erran tē 7 prefiguratōz pronūciantē. Eis. n. hebrei vtebant̄ sa cramētis q̄ fuit ad prefiguratōz veritatis future in xp̄o 7 eccia. Eis aūt vtebant pagani nō fuit nisi in signū sup̄sti tionis et in eis apparere religio p̄ quā homīes seducti rent̄. Et ponit sile tale. Nō ē detestāda ꝯginitas sctimo nialiū q̄ 7 vestales virgines fuerūt. nec idō rep̄hendēda sunt sacrificia patrū q̄ 7 sunt sacrificia gentiū. ¶ Ad se cundū dō dōm. q̄ hec sacrificia seu sacra n̄ omia institu ta eēnt a deo a principio. sicut fuit de sacrificō abel: vel d̄ decimatōe abrahe: vel oblatōe melchisedech. Nihilomi9 fuit inspiratio 7 acceptatio p̄ quā dirigebant̄ q̄ vim in stitutōis supplebant. Unde qd̄ posteriores faciebāt ꝑ institutōz: hoc priores faciebāt sicut credit̄ p̄ inspiratio nez. ¶ Ad terciū dō dōm. q̄ lz sacra veteris legis vel le gis nature nō haberēt p̄ se causalitatē gr̄e: n̄ tñ erāt sup̄ vacua. signa. n. erāt ductiua ad gr̄am p̄ xp̄m suo tp̄e ꝯfe rendā. Interantū aūt valuit fides vel p̄ se vel cū sacrificijs 7 circūcisione ad dimissionē originalis pcti sic dic̄ greg. quantū apud nos valet aq̄ baptismatis. hoc egit apd̄ ve teres vel ꝓ paruulis sola fides vel ꝓ maiorib9 virt9 sacri ficij. vel ꝓ his q̄ ex abrahe stirpe ꝓdierūt misteriū circū cisionis. ¶ Ad quartū dō dōm. q̄ lz deus sine aliquo me dio ꝯferr sanctificatōz gr̄e. nihilomin9 sacra fuerūt 7 sūt nec̄ia ad susceptōz gr̄e. vt disponat̄ ad gr̄am qui subijcit̄ sacramētis: vel qui se subijcit. Nō quia nō possit de9 dar̄ gr̄am sine his. vnde Hu. In illo spiritu quo docet hoīem sine verbo: iustificare etiā valuit sine sacro. q̄ virtus dei sine necitate clemētis nō subdit̄. etiā si gr̄a dei ex dispen satōe p̄ sacra donet̄. vnde ꝯtingit q̄ vbi est articul9 neci tatis 7 nō est ꝯtemptus sacri. ipsa gr̄a datur sine sacris. Silr in quibusdā ex p̄electōne diuina: sicut ꝯtingit ī san ctificatis in vtero. Et dicit Hu. Nullus in elementis sic legez diuine iusticie ꝯstituat vt dicat hoīez nō iustificari posse sine his. cū ab his percipiēdis vl' articulus necitatis excludit. vel sicut dixim9 ad hec percipienda rō tp̄is nō cō stringit. ¶ Ad quintū dōm. q̄ multiplex est rō quare de9 in omnib9 que fiūt nō ē tota cā. qñq3 ordo in reb9 cditus in quib9 est ordo cārū ad cāntiaz. virtutes 7 opatōz. vnd̄ si querat̄. quare n̄ ꝯseruat deus vt cā tota sicut creat. rn̄ sio. q̄ si hoc: frustraret̄ ordo in reb9 q̄tum ad virtutez 7 opatōz. Ordo. n. in reb9 exigit q̄ superiora 7 nobiliora in fluāt in alia. ¶ Itē si querat̄. quare n̄ iustificat vt tota cā q̄ infundendo grāz. hoc est: q̄re nō iustificat formalr. Rn̄ sio est. q̄ immensus ē 7 indiffinibilis. qd̄ aūt aliud perfi cit formalr diffinit̄ in illo qd̄ pficit. ¶ Itez si querat̄. q̄re n̄ glorificat vt tota cā: ita q̄ nihil interponeret̄ dispositō inter creaturā que debet glorificari 7 deū. scz neq3 gratia nec virtus nec dōnū neq3 aliqd huiōi. Rn̄sio est ꝓpter de fectū creature in quez hz solū pfectōz nature. Nāq3 aūt in gr̄tuz natura nullo mō hz dispositōz necitatis ad fruē dū deo siue viuendo cū deo p̄ gloriā. ¶ Itē in ꝓposito si q̄ rat̄. q̄re nō scificat deus sine sacris. Rn̄sio. q̄ in h̄ dero garet̄ sue diuine iusticie. In scificatōe sacramētali ōndi tur plenitudo diuine misicōie 7 dispensatō diuine iusticie. Primū est in tollēdo culpā 7 remissionē pene eterne. Se cūdo est in subijciendo peccatorē pene 7 maxime in subij ciendo creature inferiori se cui adherēdo peccauit. Unde hugo. Quia hō ꝯcupiscens visibilia corrupt9 fuerat: cō grue reparādus in eisdez visibilib9 salutis occasiōez reci pere debeat: vt p̄ eadē resurgeret p̄ que corruat. Alia rō est vtilitas ex p̄te recipiētis. que est multiplex. s. humiliatō eruditio 7 exercitatio: sicut dicit Hu. 7 mḡr multiplr in senī. Nec est simile de creatōe q̄ ꝓducit res in eē ex nihi lo. ꝓpter qd̄ requirit̄ infinita potētia nulla obstāte cā p̄te rita: neq3 ordine rex 7c. vt p3. ¶ Ad sextū dōm. q̄ hanc ordinationē requirit diuina bonitas. diuina. n. bonitas duo recipit. s. misicōiaz 7 iusticiā. hec aūt libertas q̄ hō pur gar̄t sola gr̄a: derogaret diuine iusticie 7 vtilitati recipē entis. vt ex dictis p3. ¶ Ad septimū dōm. q̄ lz hō sit cre atura media ꝯstituta inter deuz 7 bona visibilia. 7 ita ex ordine nature n̄ requirat̄ bona visibilia ad ꝯiūctōz ipsius faciendaz cum deo. nihilomin9 tñ visibilia hec a in statu nature lapse sunt medium cōueniens vt deo reconcilier: dūmodo hoc sit ex voluntate conditoris. vnde dicit Hu. Nemo siquidez est qui nesciat hoīez rōnalez mutis 7 in sensibilib9 elementis conditōne superiorē existere: 7 tñ eūz idez homo in his salutez querere iubet̄ ad expediendam obediētie ipsius virtutē. q̄ aliud q̄ suo inferiori superior subijcit̄. hoc. n. ē q̄ infideliū oculi q̄ visibilia solū vident: sacra salutis venerari despiciūt. quia ī eis qd̄ foris ē vīl ꝯtemptibile in specie cernētes: inuisibilē virtutez int9 7 fructum obedientie nō cognoscūt. ¶ Ad illud qd̄ ꝯsequēter de fide 7 genere vt ex virtutib9 querit̄. dōm q̄ vt hr̄. vij. Job. Militia est vita hoīs 7c. In militia requiritur duplex genus armoꝝ: ad tuendū 7 ad impugnandū. silr in bello spūali cum his requirit̄ vita 7 robur. Quatuor igit̄ requirūt̄ in bello huiōi. s. vita spūalis q̄ hr̄t̄ ex fide. robur. 7 ex aliis virtutib9 duplex gen9 armoꝝ. s. sacra q̄ dant̄ in munitōz. 7 opa virtutis ad impugnādū. vñ hu. Ut in hoc prelio inuictus stare possit 7 bonū suum ille sum custodire: dant̄ ei in sacramētis arma quib9 se muni at. in operib9 tela quib9 hostez ꝯsternat. vt scz fide con state 7 spe adiūcta: interius parte roboret̄ 7 viuat. ¶ Ad hoc quod dicit Hu. q̄ hic est vita ex fide sicut ī patria ex ꝯtemplatione. dicendūz q̄ verum est: sed vita nō sufficit hic sed requirit̄ pugna ꝓpter qd̄ 7c. Nec intelligendū est

q vlt opa dtutū sūt ad impugnādū bosti būani generis. Sz b sic generalr dr q opibꝫ dtutū impugnāt. qz sp intēdit z nitit ad opa ɔtria. ¶ Ad b qd postea qrit dōz. q dona bt̄itudies z fruct⁹ expediūt virtutes in eliciendo opa sua b drūter. qz dona tollēdo difficultates siue impedimēta ɔtracta ex originali. bt̄itudies tollēdo impedimēta operū pfectōis. Fruct⁹ excitādo z ɔfirmādo robur sunt dn̄e e agetis fruct⁹. n. refici dicūt nō vii ɔfortat agentē. Et b nō vr bn̄ a Greg. sup illd Job. Dō p pctm ceciderit i septez miserias q sunt stultcia. bebetudo. pcipitatio. tarditas. ignorātia. duricia. supbia. bis debilitate sunt potentie z motiue z ɔgnitiue. bec aūt vicia impediētia pcessuz dtutū reprimūt dona. v. g. potētia itellectia vicio bebetudinis min⁹ babil l ad actū fidei. qd cū tollit p donū itellect⁹: liberi⁹ z expedit⁹ elicit virt⁹ fidei act⁹ suos a potētia aīe quā pficit. z ita de alijs. Bt̄itudies do tollūt impedimēta operū pfectōis: vt bt̄itudo paupertatis vt dicit glo. mat. v. fac vt ɔtēpto oībꝫ deo viuat. Bt̄itudo mititatis: vt sine rancore vel ira oia eqnimit sustineat. Dona igit expediūt dtutes tollēdo difficultates origial. Bt̄itudines qi pfecta reddūt tollēdo impedimēta pfectōis fruct⁹. robur agētis excitādo z agentē ɔfortādo.

Articulus tercius

Egt inquirē q sit vtilitas sacramētoꝝ in statu nate lapse. z assignāt tres a bug. z magro iiii. sent. s. eruditio. bumiliatō. z exercitatio. Et b sic pmo. videt q n̄ fuerīt nccia i statu nate lapse ppt eruditōz. fm q dic bugo. bō ei sicut dic augꝰ nullaten⁹ possz dina: nisi būana. i. visibilibꝫ excitat⁹. Sꝫ b nō videt verz. Nō. n. intātū ē būana nat̄a lapsa vt būan⁹ itellect⁹ n̄ remanēt i sua nat̄a. b dū remanet i sua nat̄a: nat⁹ ē ad capacitatē intelligibiliū p se. vt affectiua ad capacitatē gr̄e vel dtutū. Ad intelligēdū g illa n̄ ē ncciuz ei mediuz sup̄ioz ex sensibilibꝫ. n̄ g bmōi signa q dicūt sacra nccia sūt intellectui i statu nate lapse: vt erudiat i ɔgnitōe gr̄e. ¶ Itē dicūt sacra eē vtilia ppt bois būliatōz. vt. s. bō subdens se signis sensibilibꝫ obtinēt grāz sm ɔditōe quaz amiserat p culpā. Sꝫ b n̄ videt ɔueniēs mediū ad obtinendā grāz diuinā. p b. n. q bō ɔuertit se ad mutabilia z sensibilia: n̄ imediate inberēs incōmutabili bono: amisit grāz illi⁹. g bmōi subiectio n̄ ē ɔueniēs mediū vt gr̄a recupet. Idē. n. eodē mō se bn̄s n̄ ē cā oppositoꝝ ppria. imo sicut ɔuersio ad mutabilia bona fuit cā amissiōis gr̄e: ita ɔtēpt⁹ illoꝝ eēt ɔueniēs mediū ad gr̄e recupatōz. ¶ Itē n̄ videt nccia eē ppt exercitatōz. Exercitatio. n. boim necessaria ē vel ppt ncitatē nate: vel ppt meritū aie. Propter ncitatē aūt nate n̄ sunt nccia sacra: cū corpalez naturā n̄ sustētēt i suo defectu. Propt merita etiā aie nō vident nccia: cū ad illa sufficiāt opa dtutū z donoꝝ. Nec alio g mō videbūt eē nccia sacra ad exercitatōz. ¶ Itē triplex ē cā institutiōis sacroꝝ. būliatio. eruditio. exercitatio. In oīni statu sunt bec bona bona z laudabilia. Būliatio. n. ē act⁹ būlitatis. stat⁹ aūt an lapsuz n̄ euacuat dtutē būlitatis. sil̄r nec eruditōz nec exercitatōz: cū bec bona sint z laudabilia. ¶ Itē ɔueniēs videt in oīni statu deū venerari de bonis boim p̄stitis. s. munerībꝫ z oblationibꝫ. vt illi dicat illud. j. paralip. vlti. Que de manu tua domine cepim⁹ dedim⁹ tibi. ¶ Itē vtilitas rei circa finez attēdit. Si oīn⁹ rei vn⁹ ē finis. g vna erit vtilitas. Cū finis sit vnus ptz. qz reformatio imagis deformate p pctm. reformatio dico p grām. ¶ Ad b dōm. q cū ex lapsu i peccatū triplex sit defect⁹ ipi⁹ aie fm tres vires. fm rōnalez. irascibilez. z ɔcupiscibilē. fm rōnalez cecidit in ignorantiā. fm irascibilez cecidit in supbiā vel inobediētiaz. Fm ɔcupiscibilē i ɔcupiaz. ncciuz fuit aie lapse vt reuerteret p noticiā grane z obediētiā in bis q placēt deo. z p exercitatōz vtiliū q appetenda sunt ppt ipam salutē. Primo. n. nccia fuit noticia gr̄e aut salutis: vt ad quā tēdēt. deinde obediētia siue būlitas: vt inclinaret ad ea p que ɔgruū eēt tendē. tercio ipsa exercitatio i vtilibꝫ aut salubꝫ vt p eā grām z salutē ɔseqret. z ido data sunt sacra ad eruditōz. vt p id qd foris i spēcie visibili cernit. ad inuisibilē dtutē q int⁹ ē ɔgnoscēdā meli⁹ erudiat. Nccia etiā erāt ppt būliatōz. vt sic ɔuiciosa fuit elatio supiori nolle subijci: sic laudabilis z fructuosa deuotio eēt ppt supioꝝ etiā inferioribꝫ inclinari. Et quēadmodū dānabilis fuit supbia pñtem despicē: sic laudabilis eēt būlitas q̄ absentē querē z pseuerāti amore vsqꝫ ad inuentōz ab inqsitōe n̄ cessare. ppter exercitatōez etiā nccia erāt: vt vita būana mutabilis ne sua mutabilitate dissoluta deficēt ad deteriora. ido talibꝫ studijs nutriēda fuerat: in qbꝫ z rerū varietate foris exercitata z emulatōe dtutū int⁹ accensa pficiēdi occasiōz inueniret. ¶ Ad primū g dōm. q necessaria sunt sacra ppt noticiā. lꝫ bō fm intellectū per se possit apprebēdē intelligibilia. sunt. n. quedā intelligibilia ad q deducūt sensibilia. z sūt alia q sepius ɔgnoscūt. In illis g intelligibilibꝫ ad q ducūt sensibilia: ncciuz est intellectui vt apprebēdat illa sensibilia. z p sensibilia ad intelligibilia ducat. Dona aūt gr̄e sunt spūalia q i sacris visibilibꝫ ministrāt. vt g agnoscat bō grāz quā accipit z p agnitōz pficiat ad dilectōz: ppōnit ei sacrm visibile ducens ad grām intelligibilē. sic ē de egro q medicamētū videre n̄ pōt: sꝫ vas in q dat ac in ipsa vasis specie virtus eius expmit medicīe. ¶ Ad secūdū dōm. q lꝫ subiectio voluntaria q bō subijcit se rebꝫ mutabilibꝫ eēt cā auersionis a deo nibilomin⁹ pōt cā eē dispōnes recōciliatōis. b aliter z aliter. In b. n. q subijcit se mutabilibꝫ bois qbꝫ n̄ debebat p libidinē auersus fuit a deo. In b aūt q subijcit se visibilibꝫ bonis ex volūtate dina p deuotōz grāz recōciliationis accepit a deo. z ita fm aliud z aliud fuit cā auersionis z recōciliatōis. ¶ Ad terciū dōm. q sacra nccia sūt ad exercitatōz. n̄ ppt ncitatē nate corpal: b ppt indigētiā nate spūal q debilitata ē z in pte lesa. vt sic oia paulatim pficeret. primo ad sanitatē: deinde ad robur z pfectionē. z sic fidelis anim⁹ dū foris ad varia sancte exercitatōis media ducit. magis ac magis int⁹ ex ipsa deuotōne ad sanctitatē innouet. ¶ Ad illd qd seqt dōm. q bec tria q sunt cā vniuersalis institutōis sacroꝝ laudabilia sunt in statu post lapsuz fm q bmōi. Būliatio. n. put ē vna iaz dictaꝝ: sumit put exercet in subiectōne exercētis respectu inferioꝝ creaturaꝝ p obediētiaz in recōpēsatōne elatōis q auertēdo se a deo noluit illi subesse. vn̄ bec bumiliatio laudabilis est in recōpensatōez illi⁹ elatōis vitupabilis. Vn̄ bugo. Iustū ē vt bō q pri⁹ deū supbiendo delerēs terrenis se p ɔcupiaz subdidit: nūc p būlitatem deū requirēs: eisdē se ppt pceptū p obediētiā inclinaret. bec bugo. Cū aūt obijcit q in statu illo erāt oēs dtutes z ita būlitas. ɔcedo: nō tn̄ fm actū bmōi. b poti⁹ fm actū reuerendi deū z bmōi. Bugo. būliatio ibi nccia nō fuit vbi supbia nlla fuit. b fuit g erudiret ad maiorē ɔgnitōz z virtus q pmouet ad maiorē pfectōz. Preterea. etsi ɔgruebat eē eruditōz: n̄ tn̄ bmōi. qz eruditio bita ex exercitatōe sacroꝝ attēdit in cognitōe gr̄e repantis ex ɔsideratōne spēꝝ reꝝ ipsaꝝ i qbꝫ exercent. vn̄ bugo. Propt eruditōz instituta sunt sacra: vt p id qd foris in sacro in specie visibili cernit: ad inuisibilez virtutē que intus i re sacramēti cōstat agnoscēda mens būana erudiat zc. ¶ Si obijceret. Nōne bonū eēt in oīni statu bre ex aliq exercitio ɔsideratōz gr̄e dei. z dico q sic. b nō debuit in illo statu erudiri ad cognoscēdā grāz repantē: ne ex b psentiret lapsum suū. Preterea. etsi exercitatōz bonā ibi eē ɔueniebat: n̄ tn̄ in sacris ei⁹. rō est bec vt dicit aug. ɔuersus ab vno ad multa euanuit: ɔuersus de multis ad vnū vitam inuenit. Vn̄ eccs. vij. De⁹ creauit boiez rectū z ipse miscuit se multis malis qōnibꝫ. Cio p liberū arbitriū. g q mēs būana p ɔcupiaz inordiatā ad mlta diuidit: z q stabilis in deo eē n̄ potuit: nec in ipso qescere. ncciū erat exercitiū in sacris. vt ab occupatōe illa multiplici auerteret: z in illo exercitio ad standuz in primo vno pficeret. z sic vitā in ipso baberet. Vn̄ bugo. Primū bon̄ erat i summo stare. secūdū ē ad supiora ascēdere. z idcirco vita

mutabilis. ne sua mutabilitate dissolutā ad deteriora sē
deficeret: ta libꝫ studijs nutriēda fuerat in quibꝫ ꝓficien
di occasionē inueniret. hec hugo. Huiꝰ aūt exercitatio
nō erat neccīa in statu primo qñ mēs hūana nondū diuī
sa erat. ¶ Ad illud qḋ seqꝫ dōm. ꝙ cū obsequiū ꝓstitit deo
ꝑ oblatōꝫ creaturaꝝ fuit cōuersio inordinata ad creatu-
ras. vt sicut hō in culpa posuit creaturā mediū int̄ ipm
ꝛ creatorē suū inordinate supponēdo se creature. sil'r ī pla
catiōe dei oportuit vt sensu poneret mediū placatōis. vñ
si stetisset hō in statu innocētie: nullū tale obsequiū esset
deo ꝑ illū. ꝫ solū in laude dei ꝛ cultu interiori deo seruī-
uisset. Vñ hu. ꝙ hō visibilia ꝯcupiscēs corrupt' fuit: cō-
grue reparandus in eisdē visibilibꝫ salutis occasiōꝫ reci-
pere debebat. vt ꝑ eadē resurgeret ꝑ q̄ corruerat. ¶ Ad
vl'ti nū dōm. ꝙ vtilitas vt dcā ꝑ̄xꝰ ē occa'io veniēdi ī fi
nē. Vñ aliud ē ꝓprie loquēdo vtilitas: ꝛ aliḋ finis. Vtilī
tas aūt ē sicꝰ via. finis vō sicut terminꝰ. vñ lꝫ sacramētoꝝ
sit finis vnꝰ sicꝰ tactū ē. s. reformatio ꝑ grāꝫ imagis defor
mitate ꝑ pc̄m: nihilominꝰ sunt plures vtilitates scꝫ tri-
plex repatio siue rectificatō triū viriū motiuaꝝ. sicꝰ vnꝰ
termi plures sunt vie. Vel posset dici ꝙ hūiliatio referꝫ
ad effectū. Eruditio ad intellectū. Exercitatio ad effectū
siue opatōꝫ. ꝛ fm̄ ꝫ vtilitates distinguerēꝫ fm̄ hoꝝ tri
plicē rectificatōꝫ: ꝛ nihilominꝰ eēt finis vnꝰ.

¶ Membrum terciū

D Icto de neccitate sacramētoꝝ: ꝯñt dōm ē de
institutōe. Primo querit de neccitate insti-
tutōis. i. si de eē sacri sit institutio. Scdo.
de obligatōe institutōis. i. si omissionē se-
quiꝫ trāsgressio. Tercio. de tpe institutiōis. Quarto. de
auctore institutōis siue de instituēte.

¶ Articulus primꝰ

Q Uerit ꝙ si institutō sit de eē sacramēti. Et sic
videꝫ. In oī sacro ē q̄dā silitudo signi siue sa-
cramēti ad sigṫū siue rē sacrā. ob quā ē habili-
tas ex pte signi ad repn̄tatōꝫ rei. vt pꝫ. In aq̄ ē q̄daꝫ sili
tudo grē. sic. n. aq̄ sit ablutio corpalis. sil'r grā fit ablutō
spūalis. Nō aūt vbicūqꝫ ē talis silitudo ē sacrm̄. qꝛ si talꝫ
silitudo faceret sacrm̄: cū aq̄ rōne sue fluribilitatis ꝛ in-
termiatōis significet fluxū pcī ꝛ inordiatōꝫ: indrñt eēꝫ
sacrm̄ grē ꝛ pcī. Et aꝫ aq̄ significat pcīꝫ: hēꝫ greg. xix.
Effusus es vt aq̄. opꝫ ꝙ cū ꝫ vt fiat significatio ex insti-
tutōe. aliꝫ. n. eēnt infinita sacra. vñ hu. dꝫ oñe sacrm̄ sili
tudinē hr̄e quādaꝫ ad ipsaꝫ rē cuiꝰ ē sacrm̄. fm̄ quā habi
le sit ad eandē reꝫ repn̄tandā. institutōꝫ qꝫ ꝑ quā ordina
tū sit ad illā significandā. ¶ Cōe. nihil qḋ ē institutū pt
ꝑtermitti sine reatu ꝑuaricatōis. ꝫ dicit hugo ꝙ sacra le
gis nature ꝑtermitti poterāt sine reatu ꝑuaricatōis. igꝫ
ꝛc. dicit. n. hu. Neqꝫ estimandū ē illa pma naturalis le
gis sacra ita homī ex neccitate indita: vt q ea nō fuissꝫ ex-
ecutus: reatū ꝑuaricatōis incurreret. ¶ Rñsio. duplex
est institutio siue modus instituēdi. Vna obligatiōe pce-
ptoria sicꝰ instituta sunt sacra baptismi Ioh. iii. Nisi qs
renatus fuerit ꝛc. Et circūcisio sil'r gen. xvij. Masculꝰ cꝰ
ꝑpucij caro circūcisa ꝛc. Alia secreta eruditōe ꝯsilij diui-
ni. vñ hu. Deus hoīeꝫ a pricipio ad hec exercēda cōsilio
erudiuit: ꝫ pcepto ñ obligauit. ꝛ ꝫ mō instituta erant sa-
cramēta legis nature. Primꝰ modus dr̄ ꝓprie institutio
secūdariꝰ coīter. Extendēdo igꝫ vim institutōis ad hūc
modū duplicē: oñe sacrm̄ neccio reqrit institutorē. ¶ Ad
hoc ꝗ qḋ pmo obiciꝫ ꝙ requirꝫ institutio ꝛc. rñdēdū ē
ꝙ sic. noīe institutōis coīter sumpto.

¶ Articulus secūdus

S Ecūdo querit de obligatōe institutōis. s. si te-
neꝫ hō ex pcepto fm̄ q̄libꝫ tp̄a. ita ꝙ si ñ im-
pleret trāsgrederetꝫ. Et videꝫ ꝙ ñ eēt trāsgres
sio. Vbi. n. ñ est pceptū nō ē trāsgressio pcepti. ꝫ nullum
erat pceptū in lege nature de sacris ꝑficiēdis preterq̄ de
circūcisione. Nō. n. aliqḋ pceptū fuit expressum de sacri
ficijs vel de decimis. Nō ḡ trāsgressio fuit tpe illo si non
adimplerentꝫ. ¶ Ad idē. Hugo assignās dr̄ñtā inter sa
cramēta legis nature ꝛ sacra legis mosayce ꝛ legis gratie
dicit. ꝙ sacra legis nature ñ ex pcepto indicta videtꝫ: ꝫ ex
ꝯsilio ad votū ꝓposita. Sacra vō scripte legis ꝛ grē: neccī
tatē quandā executōis inducere. preterea ꝛ ñ ex ꝯsilio tm̄:
ꝫ ex pcepto instituta noscūꝫ. ¶ Preꝫ. oñdiꝫ ꝑ silē. Si mꝫ
dicine aliq̄ corpales ꝓuise sunt ab artifice ad remediū:
nō ꝓpter ꝫ eger peccat si ñ acceptat medicinā illā videas
eā sibi vtileꝫ. ꝫ ex ꝫ pōt incurrere ꝑiculū vt nō minuatur
egritudo vel tollaꝫ. Eodeꝫ mō videꝫ si medicus spūalis
ꝓuidit medicinā spūaleꝫ ad remediū in ipsis sacris. ñ ꝓ
pter hoc eger spūaliꝫ trāsgrediꝫ nō sumēdo medicinā:
ꝫ accidit ꝙ ꝑmanebit in ꝑiculo egritudinis vel languo-
ris quā hꝫ: ꝛ forsassis augebiꝫ. nō ḡ tpe legis fuit trans-
gressio si quedā sacra ñ ꝑficerentꝫ. ¶ Sꝫ videꝫ ꝯtriū. sicut
eñ data sunt quedā pcepta tpe legis naturalis. sicut fuit
illud Crescite ꝛ multiplicamī. ꝛ illud Carnē cū sanguie
nō comedetis. sanguinē. n. aīaꝝ vestraꝝ requirā ꝛc. q̄dā
etiā scripta erant in mente. sicut illa pcepta legis naturē.
qḋ tibi nō vis fieri hoc aliī nō facias. in quoꝝ obꝯuatōe
erat meritū vite eterne: dūmodo ex grā implerentꝫ. Ā si-
mili videꝫ ꝙ danda fuissent pcepta de sacris adimplen-
dis: vt sic tollereꝫ ꝑ grām impedimentū peccati. ꝛ fm̄ ꝫ
in lege nature trāsgressor reputareꝫ: qui sacra huiꝰ ñ ꝑ-
ficeret. ¶ Preterea. cuꝫ transgressor reputareꝫ q faceret ꝯ
pcepta scripta in tabulis cordis: quare sil'r ñ reputareꝫ
trāsgressor q nō subiret sacra que sil'r scripta eēnt ī tabu
lis cordis. ¶ Preꝫ. in lege mosayca ꝛ in lege grē trans-
gressores reputati sunt q ꝓ tpe debito sacra ñ subierunt
vel ꝑfecerūt. pari ḡ rōne cū eēnt in remediū trāsgressores
dicendi eēnt tpe legis naturalis qꝛ nō adimplerēt. ¶ Itē
tpe legis naturalis trāsgressor dicebaꝫ q nō adimpleuit
sacrm̄ circūcisionis: maxime si eēt adultꝰ. quare sil'r non
dicerentꝫ transgressores q ad alia sacra. vtpote decimas
ꝛ oblationes ꝛ sacrificia. ¶ Ad qḋ dōm. ꝙ deus hoīem
a principio ad exercenda ꝯsilio erudiuit: ꝫ pcepto nō ob-
ligauit donec postera illa venirent in quibꝫ hō pcepti cau
ꝑaꝫ obedientiā exhiberet ꝛ ꝑuaricatōeꝫ cauere addisceret.
Primū igꝫ añ legeꝫ q̄ꝫ puulos ꝯsilio nutriuit. postea sꝫ
lege q̄ꝫ exercitatos precepto de sacris temptauit. Nouis
sime vō sub grā ad omēꝫ ꝑfectōꝫ in libertate spūs inuita
uit. Hoc aūt videꝫ ꝑ ꝫ qḋ dicit aug. ꝯ donatistas. vbi di-
cit. ꝙ ad aīales ptinet vetus testamētū: ad spūales nouū.
ꝫ pmis tpibꝫ vtrūqꝫ fuit occultū ab adam vsqꝫ ad moy-
sen. Ex quibꝫ colligiꝫ. ꝙ tpe legis nature nō erāt trans-
gressores q nō dabāt decimas: vel qui nō offerebāt sacri
ficia. ¶ Ad obiecta aūt in ꝯtrariū rñdendūꝫ. ꝙ nō ē silē
de preceptis ꝛ sacramētis. pcepta. n. ad ꝫ dabanꝫ vt mul-
tiplicareꝫ genus hūanū sine nocumēto alteriꝰ ꝛ ad me-
ritū vite eterne. Sacrm̄ aūt circūcisionis ad ꝫ fuit insti-
tutū vt in ipso fieret deletio originalis culpe. Añ aūt cir
cūcisionē erat ipsa fides parentū ꝓ ipsis puulis. ꝓ adul
tis vō inspiratū erat de sacrificijs. Vbi ḡ manifesta erat
institutio: ibi erat trāsgressio. vbi vō nō erat ꝑiculū: erat
si nō adimpleretꝫ. ꝫ nō ꝓpter ꝫ ꝑuaricatio. ¶ Ad illḋ vō
qḋ obiectū est de pceptis scriptis in mēte. Dicendū ē ꝙ ñ
est simile de illis ꝛ sacramētis. Natura. n. dictat ea que ꝑ
cepta sunt. vt sine quibꝫ ñ est salus aliquo mō. dictat an
teꝫ ipsa sacra post lapsuꝫ nature ꝑ que ꝯuenientius possit
eē salus. ¶ Ad terciū vō dōm. ꝙ aliud ē de sacramentis
legis mosayce ꝛ legis gratie: ꝛ aliud de sacramētis tpe le
gis nature. Sacra. n. ꝓ illis duobꝫ tpibꝫ instituta erant
vt si nō adimplerentꝫ: eēt trāsgressio. ꝫ dico de sacramētis
ꝓ maiori pte. Tempe vō legis nature nō sic erat nisi de
circūcisione. In omībꝫ aūt tempibꝫ si fieret ꝯtemptus sa-
cramētoꝝ eēt occasio ꝑiculi ꝛ trāsgressionis. ꝫ autē fuit.
qꝛ tpe legis grē ꝛ legis moysi sacra erāt in pcepto. tempe
aūt nature quedā respondētia illis erant in ꝯsilio. ¶ Ad
vltimū vō dōm est. ꝙ nō fuit silē de sacro circūcisionis ꝛ

de alijs. Sacrm .n. circũcisiõis institutũ fuit ad non ex presse tanq̃ p se in remediũ originalis peccati. de alijs do fiebat in ptãto nõ ex p̃ la institutio. Nõ qr nõ valerent ad remediũ pcti. ß vt ostẽderet̃ q̃ in fide cũ virtutibꝫ esset plena salus. nec ex lege nature simplr essent onerati nisi ad ista tanq̃ puuli q nondũ potestatez habent onera portauerint.

Articulus tercius

Equit̃ de tempe institutõis. Et primo. vtruz omia sunt instituta fm omne temp⁹ a tempe lapsus hũani. Secũdo. an instituta fuerũt in tpe innocentie.

Circa primum sic. §. j.

Videt̃ q̃ nõ omia sunt instituta fm oĩe temp⁹. nihil enĩ legit̃ de institutõne sacrificioꝝ tpe legis nature. nihil etiã legit̃ de institutiõe decimaꝝ illo tpe. Quisq̃ .n. legit̃ ante legẽ scriptã qui decimas nõ dederit: qui sacrificia nõ obtulerit: pibit aĩa illa de pplo suo. sicut legebat̃. Masculus cui⁹ caro ppucij circũcisa nõ fuerit: pibit aĩa illa de pplo suo. Dixit enĩ Jacob sicut habet̃ gñ. xxviij. Si dñs de⁹ me⁹ fuerit mecũ in via q̃ ambulo ⁊c. decimas ⁊ hostias pacificas offerã tibi ex vniuersis q̃ dedisti mihi. Ex q̃ apparet. q̃ voluntario tũc tpis erant nõ necitatis ⁊ ita q̃ nõ sunt instituta. Silr põt dici de sacramẽto pnie. nõ enĩz legit̃ in Geñ. de institutõe ei⁹: cum tñ ipm necium fuit fm omne temp⁹. nõ .n. dictũ est ibi pniaz age. Quacũqz enĩ hora pniam egeris saluus eris. nec dictũ est ibi. Conuertimini filij redeũtes ⁊ sanabo aduersatiões vr̃as. Eodẽ modo põt dici immo multofortius de alijs sacramentis. vt de sacramẽto ordinis ⁊ ꝯfirmatõis ⁊ hmõi. ¶ Cõtra. dicit̃. iiij. sent̃. q̃ sacra instituta sunt: ⁊ assignant̃ vtilitates ipsoꝝ sacramẽtoꝝ institutoꝝ. Illas aũt vtilitates haberi oĩm tpe ꝯueniebat. ¶ Prẽt. hugo dicit. q̃ sacra instituta sunt sub naturali lege. ß naturalis lex cõcurrit a principio. g̃ ⁊ sacra habuerũt institutõz fm omne tẽpus quia ⁊ tpe legis nature ⁊ tpe legis euãgelice ⁊ mosayce. ¶ Prẽt. ex ipsa rõne sacramẽti pꝫ ß cũ dicit̃ q̃ sacrm est ex silitudine repñtans: ex institutõe significãs. Cuz g̃ significatõ eẽt tpe legis nature: erat ⁊ tũc institutio. ¶ Itẽ ij. Geñ. loquit̃ dñs de institutõe ꝯiugij siue matrimonij. cum dictũ est. Nõ est bonuz hoiem esse solũ: faciamus ei adiutoriũ simile sibi. ⁊ q̃ tulit vnã de costis eius ⁊ repleuit carnez p ea ⁊ formauit euam de costa. ⁊ postea secutũ ẽ. hoc nũc os ex ossibꝫ meis ⁊c. Quod etiã testat̃ apls qnto ad Ephe. vbi recitat illud geñ. ⁊ subiũgit. sacrm hoc magnũ est. ego aũt dico in xpo ⁊ in ecclã. hugo etiã attestatur dicens. Sacrm ꝯiugij solũ ex omibꝫ sacris q̃ ad remediũ hoĩs instituta sunt: ante peccatũ hoĩs legit̃ institutũ. nõ tñ pp̃ter peccatũ: ß ad sacrm solũ ⁊ ad officium. ad sacrm pp̃ter eruditõz: ad officiũ pp̃ter exercitationez. ¶ Prẽt. magr in. iiij. li. sent̃. xxiij. dis. dicit. q̃ sacrm penitentie sicut ꝯiugij aũ temp⁹ grẽ etiã a primordio humani generis cepit. vtrũ q̃ .n. institutũ fuit in primis parentibus. g̃ sacra tpe legis nature institutõz acceperũt. de tẽpore aũt legis mosayce ⁊ legis euãgelice planũ ẽ q̃ i illis fuerũt sacra instituta. ¶ Preterea. sacra data erant in remediũ peccati originalis ⁊ actualis q̃ ad culpã ⁊ q̃ ad penaz. Si g̃ necitas fuit fm omne tẽp⁹: ꝯgruebat q̃ a summa sapia fieret institutio eoꝝ p que eẽt remediũ fm oĩe temp⁹ ꝯgruit g̃ q̃ fieret institutio sacramẽtoꝝ. ¶ Ad q̃d dõm est. q̃ loquẽdo ꝓprie de institutõe: nõ est facta institutio oĩm sacramẽtoꝝ tpe legis nature ß paucoꝝ. ¶ Ad illud q̃d obiectũ est. q̃ dicit magr in sent̃. institutõz fieri sacramentoꝝ ⁊ pp̃ter determinatas vtilitates. dõm est q̃ loquit̃ ibi de sacramẽtis legis noue ⁊ veteris. ponit enĩ differentias inter sacra legis veteris. lꝫ prius a dño tẽpe abrahe sacra fuerit institutio. ¶ Ad secundũ v̄o dõm. q̃ hugo nõ accipit ꝓprie institutõz: vel illud q̃d dicit̃ ibi de institutõe ad sacramẽta veteris ⁊ noue legis refert̃. tamẽ fm q̃ alibi dicit: loquit̃ de institutõe coĩter dicẽs. sacramenta ab initio ad restaurationẽz hoĩs instituta sunt ⁊ curationem. alia sub naturali lege: alia sub scripta: alia sub gratia. sed non ꝓprie dicit̃ institutio ß quedam ordinatio indita hoĩ ex instinctu diuino. ¶ Ad tercium v̄o dõm. q̃ ratio sacramenti ꝓprie accipit̃ fm totam ratõez suam de sacramento noue legis. Istud .n. ex sanctificatione inuisibilem grãm confert. Quãtum aũt ad precedens membrũ scꝫ ex institutõne significans cõuenit sacramẽto veteris legis. Quãtum ad primũ q̃d est ex similitudine representans: quibusdam sacramẽtis legis nature: nõ aũt q̃tum ad illud membrũ ex institutõne signans nos communiter accipim⁹. ¶ Ad quartuz v̄o quod obijcitur de ꝯiugio. dõm q̃ sacramentũ coniugij institutũ fuit in officium ⁊ non tunc in remediũ. Nos autez loquimur hic de illis fm q̃ sunt in remedium. Unde q̃d ante lapsum fuerit in officium institutũ: post lapsum fuerit in officium ⁊ in remediũ. ¶ Ad illud v̄o q̃d post obijcit̃ de sacramento penitentie dõm q̃ non fuit manifeste institutũ. ß dicitur implicite institutũ in hoc q̃ dictũ est a dño. In quacũqz die comederis morte morieris. vt p comestionẽ significet̃ delectatio peccati que obligat hoiem ad mortez penitentie aũ mortez pene in futuro. ß hoc .j. pleni⁹ determinabitur. ¶ Ad vltimũ dõm. q̃ lꝫ sacramẽta omia instituta sint in remediuz: nõ tñ tempe legis nature facta est oim institutio ꝓprie. ß fm maiorez appropinquatõz ⁊ miorez ad gratie plenitudinez. vnde pauca instituta sunt in lege nature: plura in tempe legis mosayce. Quedã v̄o addita sunt in tempe legis gratie. ¶ Si v̄o obijciat̃ de penitentia: quare non fuit manifeste instituta tempe legis nature que est in remediũ actualis peccati: sicut circũcisio instituta fuit in remediũ originalis peccati. Dicenduz ẽ q̃ sacrm pnie currere debebat fm hũc ordinez. vt primo esset dictamẽ nature. secũdo inualescente ꝯcupia sup naturã: eẽnt quedaz remedia ꝯstituta sicut erant sacrificia fm q̃ legit̃ in Leuit̃. de sacrificijs p peccatis. Cuz autẽ venit plenitudo tempis ex virtute passionis ptãs clauiũ quendã recipit effectũ supadditũ in sacro pnie. ⁊ ita institutio .i. ordinatio aliter ⁊ alit̃ fiebat in lege scilꝫ veteri ⁊ lege gratie manifeste in lege v̄o nature occulte. de illo diffusius aget̃ impostez.

Secundo queritur §. ij.

An in tpe innocẽtie instituta fuerũt. Et videt̃ q̃ sic. ꝓpter matrimoniũ ⁊ pp̃ter sacrm pnie vt tangit magr i ii. sen. Ad hoc etiã videt̃ q̃ sacramẽta sunt data ad sanctificandũ. sicut g̃ gratie in virtutibꝫ p tempe illo erant necessarie: ita gratia in sacris. cuz hec sanctificarent sicut ⁊ illa. ¶ Sed ꝯtra videt̃ eẽ. q̃r a tpe morbi fuit necia medicina. ß temp⁹ morbi fuit a tpe culpe. sacra aũt data sunt in medicinã. g̃ a tempe culpe cõueniebat institutio sacroꝝ. ¶ Ad idez facit q̃d dicit hugo. Ex q̃ hõ a statu prime incorruptõis lapsus in corpe p mortalitatẽ egrotare cepit. ꝯtinuo deus reparando i sacramẽtis suis medicinã ꝑparauit. que ꝓut rõ postulabat ⁊ causa diuersis tẽpibꝫ ⁊ locis ad curatõez exhibuit. A tempe g̃ culpe instituta sunt sacra. ¶ Itez ꝓposuit deus edictũ informans hoiem. vt q̃cũqz eum saluatorez ⁊ liberatorez eligeret: eiusdẽ sue electõis votum in pceptione sacramentoꝝ approbare debuisset. ß hoc fuit necium a tempe culpe. ab illo enim tempore fuit liberator. g̃ a culpe tpe instituta erant sacramẽta. ¶ Videtur aũt q̃ a tempe gratie. Gratia .n. reparans culpam secuta est culpam sacramẽta aũt vasa gratie sunt. g̃ a tpe grẽ reparantis sunt instituta. ¶ Per simile etiã videt̃ hoc idez. sicut .n. est in morbo corpali q̃ primo cadit homo i corpalem morbum: ⁊ postea querunt̃ medicinalia p que fiat reparatio sanitatis. sic est etiaz in morbo spirituali: q̃ primo cadit homo in morbum spiritualez. deinde queruntur illa per que fit reparatio a morbo spirituali. ß hec sunt sacramenta. g̃ institutio sacramentoꝝ fuit post tpus culpe a tpe gratie reparantis. ¶ Ad idem facit q̃d dic̃ hugo.

Tria fuerūt i repatōe hoīs. tpus. loc⁹. ⁊ remediū. Tps est vita pñs. loc⁹ ē mūdus ille. remediū in trib⁹ pstat. In fide. in sacris. in opib⁹ bonis. Tps lōgū: ne impat⁹ poc cupet̃. locus asper: vt p̄uaricator castiget̃. remediuz effi cax: vt infirm⁹ sanet̃. Efficacia aūt h⁹ remedij fuit i gr̃a. Cū ḡ sacr̃a efficaciā hr̃ent ex gr̃a: ad h̃ q infirm⁹ sanet̃. a tp̃e gr̃e post lapsuz erat institutio sacrox. ¶ Ad qd̃ dōm est. q sacr̃a instituta sunt a tp̃e gr̃e repāt̃is. nec dico tp̄s gr̃e repantis solūmō tp̄s post adueñ xp̄i: h̃ tp̄s ḡ hō indi guit gr̃a repante. dico aūt institutōz p ordinatōz vel per inspiratōz vel p pmo'gatōz. ⁊ h̃ pz p h̃ q p̄mo tp̄e abel ⁊ caym fiebat p̄mo d̃ sacrificijs: ḡ p̄mo sūt noīata sacr̃a in remediū. ¶ Ad illd̃ ḡo qd̃ obijcit̃ de matrionio. dōm ē q institutio mrionij tēpe innocētie fuit in officiū ⁊ in q̄ndā significatōz. h̃ in remediū ex tūc hēbat p̃ncip. nec fit mentō ei⁹ put ē i remediū añ tp̄us gr̃e repantis. De h̃ aūt q d̃r pnīa tp̄e innocētie instituta: h̃ ñ d̃r expsse. Et lz pnīa pce deret i adā añ tp̄s abel ⁊ caym: tñ ñ fuit expssio ei⁹ vt sa cramñti. in ipso. n. erat ptritio: h̃ ñ exprimit̃ pfessio aut sa tisfactio: in q̄b⁹ ē pplētio sacri. ⁊ p̄pt̃ h̃ ñ ē dōz q sacr̃a in remediū instituta sunt tēpe innocētie. Et lz ptrit⁹ fuerit adam: in scriptura Gen̄. ñ fit mētio post electiōez ei⁹ de padiso. h̃ statim de ipis sacrificijs subiūgit̃ ⁊ oblatōib⁹: vt designet̃ q statim p̄signauit de⁹ ipsaz repatōz fiēdaz. ¶ Ad illud qd̃ obijcit̃. q sacr̃a data fuerāt ad sanctificatio nē: ⁊ ideo neccia in tp̄e innocētie sicut ⁊ dotes. Dicendū ē q alit̃ fuit d̃ dotib⁹ ⁊ alit̃ de sacr̃is. Gr̃a. n. in dotib⁹ fuit ad h̃ vt sine illis ñ eēt sal⁹. Gr̃a ḡo i sacr̃is: vt repa tio salutis fieret post lapsuz. vñ tūc ñ indigebat hō nīā g̃ tia in dotib⁹ h̃ gr̃a i sacr̃is. Sz attēdēdū ē. q lz sacr̃a or dinata eēnt ad sanctificatōz. quedā sunt i q̄b⁹ dat̃ sancti ficatio. quedā ḡo fuerūt in q̄b⁹ signabat̃ sanctificatio. nō q ex v̄tute eox daret̃. ⁊ talia a p̃ncipio data sunt. pcessu ḡo tp̄is alia sic. ī. dicet̃. Sz nec ista nec illa tp̄e innocen tie erāt nccia: cū tūc ñ eēt indigētia remedij: nec eēt effica cia remedij. ¶ Ad illud ḡo qd̃ obijcit̃. q a tp̄e morbi fuit neccia institutō sacri. dōm ē q a tp̄e morbi d̃r dupl'r. vel ab initio morbi vel cito post. Primo mō ñ sūt instituta sacr̃a tp̄e morbi. Scd̃o mō instituta sunt: qr cito siue ptī nuo post morbi initiū. Et sic intelligit̃ qd̃ dic̃ hugo. cōti nuo vt repararet i sacr̃is suis medicinā p̄parauit. Et illd̃ qd̃ alibi dic̃. Si q̄s q̄rat tp̄s institutōis sacrox: sciat qr q̄diu morbo ē: tp̄s ē medicine. vt sic intelligat̃ stati p⁹. Et silit̃ illud qd̃ d̃r. q ab exordio mūdi sacr̃a salutis sue hoī ppo suerit: h̃ ē cito p⁹ exordiū mūdi. p h̃ p̄nt patere q̄ obiecta sunt. Dicit̃ aūt g̃ 1 13. q apud sapientē medicuz q p̄uidet futux eē morbū: ñ supuacue p̄paret̃ medicine si stati pos sent adhiberi morbo veniēti. ⁊ h̃ mō fuit apud summe sa pientē deū. q p̄uidit hoīez peccatux si aliqd̃ sacr̃m pri⁹ i stituit ad remediū futux. vt stati veniēte morbo possz ad hiberi. ⁊ h̃ mō posset dici s̄m illd̃ qd̃ dic̃ mḡr i senī. d̃ sa cramento pnie. h̃ de h̃. ī plenī⁹ dicet̃.

Articulus quart⁹

Quarto querit̃ a q̄ facta sit institutio sacrox: scz vtx a deo vł ab hoīe. Et aūt a deo videt̃ p illud Luc. x. scz. in p̃ncipio Samaritan⁹ vulne rato appropinquās: curatōni ei⁹ sacrox alligamīta adhi buit. qr p̄ originał ⁊ actuał pcc̄i vulnera sacrox remediū deus instituit. ¶ Itē sacr̃a ordināt̃ ad gr̃az ⁊ instituūt̃. h̃ ordinatio ad gr̃am ē soli⁹ dei. qr ⁊ h̃ gr̃e est: ideo institu tio sacrox soli⁹ dei est. ¶ Itē sicut dic̃ hugo. sacr̃m ē cor pale siue materiale elemētū extrinsec⁹ oculis suppositū: ex silitudie repn̄tās: ex institutōe signās: ex sanctificatōne inuisibilez gr̃am pferens. Sic igit̃ tria reqrūt̃ ad esse sa cramēti. Primū scz repn̄tatio ex silitudine ē a deo q ē cō ditor creaturax. Secūdū scz significatio ex institutōe est ab ipso mediatore siue saluatore xp̄o. Terciū scz ex scti ficatōe collatio inuisibilis gr̃e est a dispēsatore ⁊ a salua tore. Vñ hugo. q elemēta sacr̃a sunt: tñ natura p̄ma facit h̃ apposita institutio p dispēsatōz: ⁊ gr̃a infusa p bñdicti onez. q̄ duo si elemēta post p̄mā naturā ñ accepissent sa cramēta ppie eē ñ potuissent. dedit p̄me nature hūilita tē vt h̃ eē possent. adiungit scd̃a institutio auctez vt h̃ fie rent. supaddit tercia bñdictio sanctitatē vt hec eēnt. Pri ma facta p creatorē. Scd̃a pposita p saluatorez. Tercia admistrata p dispensatorez. Primū creator p maiestatē vasa formauit. postea saluator p institutōz eadez pposu it. postremo dispensator p bñdictiōez hecipsa mādauit ⁊ gr̃a impleuit. Ex his pz q institutio ptinet ad saluatorē scz xp̄m. ¶ Cōtra. sacr̃a veteris legis instituta sunt a mo yse. silit̃ pfirmatio ab aplis: vt pz Act. viij. Et extrema vn ctio vł. Iaco. ⁊ ita sacr̃a veteris ⁊ noue legis sunt insti tuta ab hoīe. ¶ Ad h̃ dici pōt. q sacr̃a instituta sūt a deo auctē. ab hoīe puro solū misterio. a saluatore xp̄o deo ⁊ hoīe auctē ⁊ misterio. Ipse. n. instituit auctē inq̄tū deus: misterio inq̄tū hō mistrādo ipa sacr̃a. sic pz de sacr̃o alta ris. Moyses aūt instituit vt mister assumpto officō mi misterij a xp̄o auctore. p q̄s vt dicit mḡr. iiij. senī. erat di spositur⁹ eccias. alia tñ ⁊ alia erat ratō misterij put erat xp̄i hoīs ⁊ aplox. qr vt erat xp̄i hoīs erat misteriū q̄i sū auctoritatis. vt aplox purū misteriū. Subauctas autez vno mō est ipius mediatoris. ñ dico mediatoris eo mō q̄ xp̄s de⁹ hō ⁊ mediator: h̃ eo mō q̄ xp̄s hō ē mediator scilz int̃ deū incarnatū ⁊ purū hoīez. descendit. n. auctas s̄m descēsuz mediatōes siue mediatoris. ⁊ ex h̃ pz responsio ad obiecta.

Membrū quartū

Deinde querit̃ in q̄b⁹ psistāt sacr̃a: ⁊ que sit materia sacrox. Et q sacr̃a psistūt i reb⁹. in factis. i dictis. In reb⁹ vt sanctificet̃ hoīs natura. in factis vt opa. in dictis vt v̄ba. vt totū sanctificet̃ qd̃ hō ē ⁊ qd̃ hoīs ē. ¶ Sz pōt q̄ri vtx h̃ sit cōe in oībus sacr̃is s̄m oēz d̃ñtiaz tp̄is. Et q verū oīa hec sint neccia tanq̄ materialia sacrox aut sint pl'a. Et ñ sit cōe in oīb⁹ sacr̃is s̄m oñe tp̄s. videt̃ p h̃ q ñ sit verū in sacr̃is legis nat̄e. ibi. n. nihil legit̃ de dictis q fa ciūt ad sacrox sanctificatōz. in lege aūt gr̃e inuenit̃. Si milit̃ in factis ñ videt̃ aliqd̃ materiale inueniri. Facta au tē dicūt̃ signatōes crucis ⁊ hmōi. nec. n. signatiōes inue niūt̃ in sacr̃is legis nat̄e. nec signatōnes in sacr̃is legis mosayce. Nō ḡ videt̃ cōe eē i sacr̃is s̄m oē tp̄s hec tripl'r materia sacrox. ¶ Cōt. toc⁹ hō corrupt⁹ fuerat. ḡ totuz qd̃ hoīs erat fonis ad sacr̃m sumēdū erat. vt totū in sacr̃o fonis sanctificet̃ ⁊ i toto de⁹ sacri interi⁹ remediū operet̃ sic dicit hu. h̃ illa totał corruptio fuit s̄m oē tp̄s: ⁊ p̄mo tp̄e legis nat̄e. ḡ sacr̃m qd̃ erat i remediū toti⁹ hoīs cor rupti a oñ pgruebat eē i rebus h̃ etiā in factis ⁊ i dictis. ¶ Preterea. sacr̃m qd̃ ē i reb⁹: aliqñ fuit in sacrificijs ⁊ ob latōib⁹ vel decimis: aliqñ fuit in reb⁹ sanctificatis. sic in aq̄ placatōis ⁊ in hmōi lignib⁹. Pōt ḡ q̄ri vtx s̄m omne tp̄s eēnt sacr̃a s̄m hmōi d̃ñtias rex. aut s̄z diuersa tp̄a mutarent̃ d̃ñtie rex. cū. n. in d̃ñtijs rex fieret d̃ñtia si gnificatōnū gr̃e. ⁊ he d̃ñtie gr̃e neccie eēnt s̄m oē temp⁹. erant ḡ d̃ñtie sacrox in d̃ñtijs rex neccie s̄m oē temp⁹. Querit̃ ḡ cū tp̄e legis gr̃e erat sacr̃m in oleo ⁊ eo mō i tē pore legis scripte tp̄e etiā legis gr̃e ē crisma. tp̄e aūt legis scripte oleū vnctiōis. tp̄e aūt legis nature nullū hox. ppī qd̃ hec gr̃a s̄m suas d̃ñtias nō est neccia in tp̄e legis na ture sic i alijs d̃ñtijs tempox. ¶ Ad qd̃ dōz ē. cōe est in sacr̃is s̄m oē tp̄s q̄tū ad materiā. s. q fiat i reb⁹ ⁊ factis. nō aūt cōe ē q fiat in dictis. h̃ d̃ spūalr̃ pucit sacr̃is noue legis. Verbū. n. incarnatū p qd̃ sacr̃a hñt v̄tutē: i sacr̃is noue legis p v̄ba spūalr̃ v̄tutē ptulit. Materia aūt in fa ctis cōis d̃r eē s̄m q factū cōit̃ d̃r eē. s̄m q factū cōit̃ ac cipit̃. Circūcisio. n. q̄dā factū dicit eodez mō crismatio factū determinat. rōne aūt istox factox significatio erat q si factū appropriet̃ ei operi. qd̃ fit organo humano sine misterio alteri⁹ rei. sic ē significatio vel manuū expansio vel capitis inclinatio. s̄m h̃ ñ dicūt̃ eē facta tp̄e legis na ture materia sacrox h̃ tñ ipse rex. ⁊ s̄m h̃ posset attendi

hec differentia et sacra legis nature habuissent materiã in rebus et factis. sacra aũt grẽ in rebus et factis et verbis. ¶ Ad obiectũ dõ in ɔtrariũ dicẽdũ ẽ. q lz totus hõ corruptus fuisset et totus reformãdus eet: nõ tñ significatio plene reformatõis ita fuit in sacris tẽpe legis nature. sicut in sacris tpe legis mosayce: nec in illis sicut in sacris legis gratie nec efficacia etiã tanta: s ꝓcedente tpe ꝓcessit declaratõ in signis et ꝓcessit efficacia in eis. s ꝓuidebat hũano generi fm tpis incõgruẽtiaʒ. Illud aũt qd dicit hugo: attẽdit de repatõe sacra tpe legis grẽ. ¶ Ad illud dõ qd obijcit de dñtijs reꝝ que ordinãt ad eẽ sacri: quẽadmodum sunt oleũ et aqua et hmõi. Dicendũ est q tpe legis gratie et legis mosayce oleũ fuit cõmune et etiã tpe legis naturẽ sicut habet Geñ. xxviij. Tulit iacob lapidẽ quẽ posuẽat capiti suo et erexit in titulũ fundẽs oleum desup. Crisma autẽ appropriatũ est sacro legis grẽ. signat. n. grãm spiritualeʒ que est in sacerdote euãgelico et in ɔfirmato et in baptizato. qd ex virtute sacri ñ dabat tpe legis naturẽ vel legis mosayce. Figura tñ illius vnctõis designat in oleo sancto: qd sacrũ est in lege mosayca ad vngẽdũ tabernaculũ et altare thymiamatis et caput summi sacerdotis. et ꝓpter hoc remotius fuit figura in oleo q̃ iacob vnxit lapidem. Nõ aũt quare erãt plura sacra sub lege scripta q̃ illi lege naturali. qz cũ corp⁹ hũani generis egrotaret: pauca primo erãt posita antidota. qz nonduʒ sensit egrotus oĩmodo suũ defectũ: lz ĩ pte sentiret. deinde data lege creuit cognitio morbi: fm q dicit aplũs Ro. vij. et ideo tunc plura apposita sacra s nondũ efficacia. et qz adhuc de lege ɔfidebãt nondũ aduenit efficacia sacroꝝ. appropinquãte aũt tpe grẽ cognouerũt suũ defectũ plene et petierũt adiutoriũ. et ĩõ tpe grẽ data sunt sacra et plura et efficacia. Et s videt hugo his vbis dicẽ. tpe nature vel legis qñ totus hõ dimissus ẽ sibi. postea tẽpe legis mosayce ɔgnoscenti ignorantiã suã datũ ẽ ɔsiliũ. postea tpe grẽ ɔfitenti defectũ suũ ꝓstitũ est auxiliũ.

Cõsequẽter queritur. §. j.

que sit differẽtia sacroꝝ fm tres differẽtias temporꝝ. Assignat aũt vna dñtia inter sacra noui testamẽti et sacra veteris. q sacra noui testamẽti ad grãʒ ɔferendã sanctificandi et hũa bñdictõe sint principalr instituta. sacra dõ veteris sunt signa illoꝝ: et illis mediantibꝰ ad sanctificatõʒ ordinãt. Scd̃a dõ dñtia ẽ. q in sacris noui testamẽti fit dispositio vt imbuti illis regni celestis ianuã intrarẽ pñt. Nõ sic aũt fuit de sacris veteris testamẽti siue tpe legis naturẽ: siue tpe legis mosayce. Tercia dõ dñtia est. q ĩ aliquo sacro noui testamẽti exhibet xp̃s nõ tñ pñtiaʒ spũaleʒ: sed et corpaleʒ. nõ sic aũt fuit in sacris tpe legis naturẽ vel tpe legis mosayce. Quarta dñtia est. q sacra noue legis signa sunt et cause inuisibilis grẽ ex sua ĩtẽtẽ. alia dõ sunt signa et nõ cause. ¶ Assignat etiã dñtia inẽ sacra tpe legis nature et sacra tpe legis mosayce. q hec ex cõsilio ad votũ ꝓposita sunt: illa dõ ex ꝓcepto instituta sunt. Alia etiã assignat. q sacra legis naturalis data sunt hoĩbꝰ q sola rõe naturali vitã suã dirigebãt. sacra dõ legis mosayce his qui p disciplinã ꝓceptoꝝ ad bñ viuenduʒ informabant. Tercia dñtia assignat ex pte tpis. vt sacramẽta legis nature duratõʒ etiã haberẽt tpe legis moysi. sacramẽta dõ legis mosayce nõ haberẽt duratõeʒ tẽpe legis nature. Sicut fuit sacm̃ agni paschalis: et sacm̃ vitule rufe et hmõi. Quarta etiã assignat dñtia quo ad dñtiã effectus. In lege. n. erãt sacra in remediũ diuersoꝝ pctõrũ et in medicinã legaliũ. nõ sic aũt fuit ĩ sacris legis nature. Assignat aũt hugo vnã dñtiã cõiter in hec tria genera sacroꝝ. q sacra legis nature vmbre fuerũt. sacramẽta aũt legis mosayce imago. sacra aũt legis grẽ qñ corp⁹ et hoc dicit ꝓpter hanc ratõʒ. qz occulte exprimebat similitudo in sacris legis nature. euidentius aũt in sacris legis mosayce. manifeste dõ in sacris legis grẽ. In decimatione. n. obscure intelligebat silitudo mũdatõis. In circũcisione dõ quã dicit ptinere ad legeʒ moysi vel ĩ aque lustratiõe euidentius. In baptismo dõ euidentissime demonstrat. In aqua. n. expiatõis quedã immũdicie exteriores et irregularitates tollebant. in baptismo aũt immũdicie spũales. ¶ Sed põt obijci ɔtra s p hoc qd dic̃ apostolus ad heb. legeʒ esse vmbrã futuroꝝ: nõ ipsaʒ imaginẽ. q̃ nõ in hoc differt a sacris legis nature qd est imago et nõ vmbra. ¶ Ad ideʒ facit qd dicit. ij. col. Nemo vos ĩ cibo aut in potu aut ĩ pte diei festi aut neomenie aut sabbatoꝝ que sunt vmbra futuroꝝ. corp⁹ aũt xp̃i. et dic̃ glo. vmbra fuerũt. i. signa a re pendẽtia que in figura futurorũ tunc fiebant. et erat peccatũ nõ obseruare: qz tũc erãt precepta: nũc aũt sunt testimonie. illud erat tpus significãdi: hoc manifestandi. Ex quo accipit q ɔueniebat sacramẽtis veteris legis esse vmbrã. sicut et sacramẽtis legis nature. ¶ Pret. qualit̃ computat circũcisio inter sacramenta legis mosayce: cum data sit tẽpe legis nature: et tẽpe patrum. temp⁹ aũt legis nature sicut ipse dic̃ ab adam vsqʒ ad moysen durauit. Qd etiã videt p s qd dicit aug⁹. ɔtra donatistas tpa distinguẽdo. dicit. n. q primis tempibꝰ vtrũqʒ testamentũ fuit occultuʒ. s. ab adam vsqʒ ad moysen. A moyse aũt manifestabat vetus et occultabat nouuʒ: qz occulte signabat. Postea dõ qñ dñs venit in carne: reuelatũ est nouũ. vetera aũt sacramenta cessauerũt. Ex quo accipit. cum sacra fm tpa distinguantur: tpa aũt fm terminos. q inter sacra legis nature sit circũcisio. ¶ Ad qd dicẽdũ est. q illud qd dicit hugo: accipit fm quãdã appropriationẽ. eo q vmbra min⁹ hʒ de similitudine corporis q̃ imago. et ꝓpter hoc q significata ĩ tempe legis nature remotiora fuerũt q̃ signa in tẽpe legis mosayce: ideo vmbre compant. vmbra. n. ñ ita distinguit dñtias coꝝ que sunt in corpe sicut imago. et s mõ fuit in signis legis nature. Alio dõ modo vmbra accipit cõiter vt diuidat ɔtra veram imagineʒ. et fm hoc accipit illud ad hebre. vmbrã hñs lex futuroꝝ: nõ ipam imaginem reꝝ. Aliqñ dõ diuidit vmbra contra corpus. fm q pʒ ex interpositiõne corpis inter lumen et vmbrã. et s mõ accipit ad col. ij. et sic iterꝝ cõiter accipit. ¶ Ad illud dõ qd obijcit de circũcisione. dicẽdũ est ex quo ad hoc q circũcisio est data fuit in precepto et determiat quoddaʒ repugnãs nature. repugnat. n. nature q aliqd subtrabatur d integritate totius: nõ dicit ptinere ad legeʒ nature s ad legeʒ moysi: cum de ipso iterata fiat mentio. fm auteʒ q circũcisio indicat supfluitateʒ ɔcupie abolendã q̃ ex culpa originali ꝓuenit: hʒ quandã siltudinẽ sicut medicina respectu rei cui adhiberi debet medicina. et sic ptinet ad legeʒ nature. Pertinebat q̃ circũcisio ex alia et alia ratione ad legeʒ nature et ad legeʒ moysi. vnde et in vtraqʒ fit mentio de circũcisione. et fm quosdã fit ɔputatio legis mosayce q̃ dẽ lex scripta a tẽpe abrahe. eo q illo populo descendenti ab Abraham per ysaac et Jacob precipiebatur.

Membrũ quintũ

Consequenter querit. vtrũ sacramenta sint alicuius virtutis spãliter. Et primo. cuius virtutis sint. Secundo. a qua virtute habeant confirmari efficaciã siue ĩtutẽ.

Articulus primus

Ad primũ q non sint alicuius virtutis spãlit videtur. sacramenta enim grãm respiciũt nõ distinguendo hanc vel illam. q̃ non dicunt eẽ alicuius virtutis specialiter. Quod etiam patere potest si descendamus ad differentias sacramentorum. Decimatio non determinat pẽdentiam vel fortitudinem vel aliquam horum virtutuʒ. et similiter oblatio panis et vini. Silr põt dici de sacramẽtis legis mosayce et de sacramentis legis gratie. Non q̃ sacramẽta in sua generali rõne grãm respiciũt sub rõne virtutis alic⁹. ¶ Pñt sctificatõ

in tribꝰ ꝯsistit sicut dicit hugo in fide. sacramentis. ⁊ opibꝰ
bonis. Sed opa bona sunt ad virtutes pertinētia. ergo diuidit grām
in sacrīs a grā in virtutibꝰ siue virtꝰ a dcus. Sed virtutes spāles
les ad opa referunt. nō ergo sacra spēalr respi[illegible]
tē. ¶ Tercio. dicit hugo. Sacra fidei intelligunt [illegible] fide p̄
cipiēda sunt ⁊ ad scīficatoꝫ fideliū ꝑpata. ⁊ hoc ꝓbat p̄ [illegible]
dē ꝯpatoꝫ ad sacrā militaria in qbꝰ milites in sua [illegible]
suo dn̄o ad fidē ꝯfuādā obligant. ergo sacra vīr fidez respici-
unt [illegible]
religiosa sacra deberēt celebrare: est: ita sacrilega irritamē
ta pagani [illegible]
[illegible] fide. sacra [illegible]
fide. ¶ [illegible] ad caritatē. [illegible]
x. de ci. dei. Queciq̄ in misterio tabernaculi siue tēpli le-
git [illegible] eē ꝑcepta ad dilectoꝫ dei ⁊ ꝓximi referunt.
hoc [illegible] videt̄ p̄ hoc qd̄ dr̄. iij. gal. An ex opibꝰ legis spūm
accep[illegible] dē. q̄ oē sacrm̄ cū intelligit: vel ad ꝯtēpla-
tione [illegible] ad bonos mores refe[illegible] ad dilecti
onē dei ⁊ ꝓximi referunt [illegible] refert ad caritatē [illegible]
dilectio dei ⁊ ꝓximi. ¶ Ad qd̄ dr̄m. q̄ respectꝰ sacri [illegible]
ad virtutē [illegible] signū ad [illegible]
cat [illegible] modo [illegible] nō
in rōne virtutis: lz cū grā ꝯferant virtutes. Si do fiat respe
ctus sacri s̄m q̄ ē in ꝑcepto vel sacrificij, put oē sacrificiū
respicit xp̄m ⁊ eccliaꝫ: oē sacrm̄ refert ad caritatē tanq̄
ad finē. Si do fiat respectꝰ sacri inq̄tū ē sacrm̄. i. inq̄tū
hꝫ virtutē sanctificādi. sacrm̄ aūt dr̄ put ad repatoꝫ refer
tur: s̄m hoc dicunt oīa sacra ad fidē referri. vt i fide recipiā-
tur ab adultis ⁊ ab eis tractent̄. vñ dic̄ hugo. Infideles q̄
daꝫ sacra hr̄e se dicūt. Quia nō sacra sint: nec sacre rei sig:
sed execratiōes potꝰ vbi nō sacrant hoīes sed polluunt. Ad ho-
norātiā sacra fidei dicta intelligi pūt q̄ a fidelibꝰ tractant:
⁊ cū fide ad sanctificatoꝫ recipiunt. ¶ Per hoc p̄ rūderi ad
sup̄ obiecta. Prime. n. rōnes referunt ad sacra put signa
dicunt. alie do rōnes vbi sit s̄mo de caritate referunt ad sa-
cramēta put sunt in ꝑcepto vel put ordinant ad coīoꝫ xp̄i
⁊ eccie. vltima do rō refert ad sacra inq̄tū sacra sunt. nō
[illegible] fidei. Fides
aūt accipit tum p̄ informi tum p̄ formata.

Articulus secūdus

[illegible] Equit̄ querē a q̄ virtute hn̄t virtutē. s. sanctifi-
candi. [illegible]
q̄re magis a fide q̄ ab alia. Scd̄o. a q̄ articlo
fidei. Tercio. de fide antiq̄r quā hēbāt virtutē sacra coꝝ.

Circa primū queri/ .§. j.

tur, quare magis sacra dicunt̄ hr̄e virtutē a fide q̄ ab alia
virtute. qr̄ videt̄ q̄ virtutē hr̄e debeāt a caritate q̄ est finis
⁊ ꝑfectio in his q̄ ad meritū spectāt. j. thim̄. j. Finis ꝑce-
pti caritas. ¶ Itē q̄re sacra virtutē hn̄t a fide siue effica-
ciā: virtutes siue opa virtutū a caritate. ¶ Itē q̄re nō di-
cunt̄ hr̄e virtutē siue efficaciā a spe. ¶ Rn̄sio. q̄ fides eo
q̄ captiuat ip̄m credentē ⁊ humiliat imo anihilat sūme in
virtutibꝰ impetrat. vñ opatio miraculoꝝ debet̄ fidei. Vñ
ix. Math. Oīa sunt possibilia credēti. Glo. q̄ i noīe ihū
postulāt. Preterea. sacra sunt medicine spūales ⁊ repati-
ua defectuū. vñ illis ꝯuenit rō initiandi bonū vñ sunt in-
itiatiua meriti siue efficacie merēdi. ꝓpt̄ qd̄ opꝫ q̄ habe
ant virtutē a fide q̄ ē initiū vite spūalis ⁊ fundamētuꝫ bo
ni. ij. abac. Iustus ex sua fide viuit. Et. xj. heb. Fides est
[illegible] bonoꝝ. [illegible]
eā ꝯcernūt duo. vnū misticū: ⁊ aliud gratuitū. vñ signat
⁊ efficit: rōne q̄ importat qd̄ ē misticū. ꝑficit intellectū [illegible]
[illegible] tollendo culpam. vñ
[illegible]
hoc est fides q̄ aīa adheret p̄me veritati ꝓpt̄ se. he rōnes
sunt q̄ necitatis. Alia ē rō ꝯgruētie. ⁊ est talis. Ex sola
fides in virtutibꝰ sacrm̄ ē. fides. n. est sacrm̄ ꝯtēplatōis i
re. vñ hugo. Fides [illegible] ꝯtēplatōis ⁊ ip̄a cō-
templatio res ⁊ virtus sacramēti. Et post hugo ex hoc ꝯclu-

dit. q̄ fides est principiū restauratōnis boni. ex quo hēt
[illegible] summū bonū hō-
mis ꝯtēplatio creatoris sui merito credit: nō inconueniēt
fides p̄ quā absentē q̄dāmō videt̄ incipit: initiū boni ⁊ p̄n
cipiū [illegible] hec hugo. Restaura
tio aūt fit p̄ sacra ⁊ inchoatio boni. Ex quo pꝫ qd̄ dictuꝫ
est. Sed alia est virtus ⁊ efficacia caritatis. Rōne. n. q̄ hꝫ p̄
p̄rie bonū summū finē ⁊ obiectū ordinat opa virtutū in
finē suū ⁊ sic illa ꝑficit. Rōne igit̄ q̄ fides ē principiū: sa-
cramēta a fide efficaciā hn̄t. Rōne q̄ caritas ē ꝯsummati
tio virtutū: neutꝝ hoꝝ spei ꝯuenit.

Secūdo queritur .§. ij.

a quo articulo fidei hn̄t generalr̄ sacra virtutē. Et a fide
passionis videt̄. hug. Passio saluatoris q̄ p̄mo loco sa-
cramēta grē ad effectū salutis sanctificat mediātibꝰ istis
illa etiā prioris tp̄is sacra sanctificabat. hec hugo. ¶ Itē
quito ad ro. In similitudine p̄uaricatoris ade q̄ ē forma fu-
turi. Glo. sicut de latere illiꝰ [illegible] est [illegible]
[illegible] ex latere istius ꝯfluxerūt sacra p̄ q̄ saluat̄ ecclesia.
¶ Item [illegible] ro. Traditus ē ꝓpt̄ delicta nr̄a ⁊ resurre-
xit ꝓpt̄ iustificatoꝫ nostrā. Ex hoc. n. videt̄ q̄ ex fide resur-
rectiōis habeat [illegible]
q̄ ex resurrectiōe xp̄i sacra sortita sūt virtutē. ¶ Rn̄sio. vj.
ro. i glo. ibi. Cōsepulti sumꝰ p̄ baptismū dr̄. Nō q̄ mors
q̄ [illegible] mortui in baptismo dicunt̄. ⁊ vita q̄ nūc in iusticia
viuimꝰ in morte ⁊ resurrectiōe xp̄i demōstrata sūt. Mors
enī xp̄i ⁊ resurrectio nō tm̄ res sed sacra sūt. hec glo. In-
telligendū est q̄. q̄ sacramētis ꝑfecte iustificātibꝰ tollit̄ in
[illegible] In ba
ptismo tollunt̄ pctā ⁊ repat̄ vita p̄ supadditoꝫ grē ꝓmo-
uētis in bonū. [illegible]
ad defectū q̄ tollit: ē virtꝰ sacri a passiōe. q̄tū ad repatiōꝫ
p̄ [illegible] resurrectiōe [illegible] fidei passiōis me-
ret̄ remissioꝫ pcti i sacro. dꝰ fidei resurrectiōis renouati
one vite [illegible]
[illegible] Tra
ditus ē ꝓpt̄ delicta nr̄a ⁊c. Glo. Nō q̄ vtraq̄. s. mors ⁊
resurrectio xp̄i delicta tollūt ⁊ vtraq̄ iustificat. tn̄ mors
xp̄i sola interitū veteris vite sig̃t. ⁊ i sola resurrectiōe no-
ua vita [illegible] a fide xp̄i simplr̄ hūerūt
sacra virtutē. [illegible]
effectū [illegible] a fide passiōis [illegible] a fide
resurrectionis.

Tercio queritur .§. iij.

de fide antiq̄r quā hēbāt virtutē sacra eoꝝ. Circa hoc sic
Aug'. Eadē fides mediatoris saluos iustos faciebat an-
tiq̄s pusillos cū magnis. qr̄ sicut nos credimꝰ i carne venis-
se: sic illi ventuꝝ. sic nos mortuū: sic illi moritꝝ. hec aug.
Igit̄ pusilli ⁊ magni i hac fide salui sūt. ¶ Sꝫ ꝯ hoc. Vñ
[illegible] apli no-
[illegible]
moibꝰ. apli aūt aploꝝq̄ successores patefacta luce euāge
[illegible]
fiteri dēat fidē. quā eo tp̄e pauci admodū ⁊ ꝑfectōres [illegible]
nouerāt. hec Bern̄. Ecce q̄ pauci nouerūt fidē q̄tū ad ar-
ticulū de passiōe. ¶ Rn̄sio. q̄ sp̄ regrebāt̄ ad fidē determi
nat hugo sic dicēs. Hec sunt q̄ ab initio nēbꝰ minꝰ in-
quā recta fides hr̄e potuit. credē vicꝫ vnū deū eē creato-
rē oīm: dn̄m ⁊ rectorē vniuersoꝝ. Ip̄m q̄dē nō eē mali auc
torē. tn̄ q̄ i malis suis eiꝰ misericordiaꝫ q̄rerēt: expectarēt fu
[illegible] hec hugo. [illegible] q̄tū ad ar
ticulos de creatiōe. ꝯfuatōe. ⁊ repatiōe. vñ ꝯcedimꝰ illud
qd̄ [illegible] q̄ obicit̄ p̄ dēm Bern̄. [illegible] q̄ [illegible]
credē explicite: ⁊ sic credebāt pauci ⁊ ꝑfectōres xp̄m pas
suꝝ. ⁊ implicite: ⁊ sic minores adherētes illis p̄ fidē expli-
[illegible] hugo. [illegible] ab in-
itio iustos fidē saluatoris hūisse. ⁊ oēs cū fide redēptiōis
future iustificatos fuisse. quēadmodū redēptoꝫ vel futu-
rā ꝯgnouerūt vel cognoscētibꝰ crediderāt. hec hugo. Et

fm hūc modū dz itelligi dbū s. dictū aug. vt vult bon. vñ
sīt mō aliq distincte bñt fidē oīm articuloꝝ. aliq īplicite
credētes qđ credit eccia rōne maioꝝ mēbroꝝ ⁊ elegāti
orū sic ⁊ tūc.

Membrum sextū

Deinde q̄rit̄ de duratōe sacroꝝ. Circa qđ q̄
rūt̄ duo. Primo. v. duratio eoꝝ tm̄ debuit eē
vsq; ad xp̄m: vel passioȝ xp̄i. Scdo. v. dura
tio eoꝝ sit tm̄ vsq; ad finē mūdi: an vlteri⁹ extēdat̄.

Articulus p̄m⁹

Ad p̄mū sic. videt̄ q tm̄ vsq; ad xp̄ȝ vl̄ passioȝ
xp̄i dēat extēdi duratō sacroꝝ. dr̄ ei. j. Jo. gr̄a
⁊ dītas p ihm xp̄m facta ē. s; p̄nte dītate ñ sūt
nccīa ea q̄ sūt p modū vmbre vl̄ doctrine ad dītatē. adue
niēte g̃ xp̄o vel passiōe xp̄i cessaē debeāt sacr̄a cū sūt du
ctiua sig̃ ad dītatē. ¶ Itē gr̄a res ē sacr̄i: re aūt adueniēte
cessaē ꝯgruit figuras. sacr̄a aūt figure sūt. g̃ gr̄a adueniē
te cessare debueēt. Sȝ adueniente xp̄o vel passiōe xp̄i adue
nit pleitudo gr̄e. g̃ cessare debueēt sacr̄a. ¶ Itē gr̄a ē sub
sacr̄o tāq̄ sb̄ q̄dā velamie. dr̄ aūt. ij. coꝝ. iij. Cū aūt ꝯuersus
fueris ad deū auferet̄ velamē. adueniēte g̃ xp̄o cessaē de
buit sacr̄a. ¶ Itē cū p sacr̄a ꝯferat̄ gr̄a: ñ min⁹ opat̄ ibi xp̄c
q̄ si p seip̄m ꝯferret. xp̄o g̃ exñte ñ nccīuȝ fuit ipsȝ p sacr̄a
opari. s; solū p seip̄m. g̃ p⁹ aduētū ei⁹ cessaē dbueēt sacr̄a.
¶ Itē sacr̄a q̄ erāt t̄pe legis nat̄e ⁊ q̄ erāt t̄pe legis mosa
yce tēdebāt ad passioȝ xp̄i. s. legalia. ex illa rōe adueniē
te passiōe xp̄i sūt euacuata. pari rōne g̃ ⁊ ip̄a sacr̄a legis
nat̄e. Q aūt euacuata sint legalia. p3 p h qđ dr̄ Nee. ij.
ad sapban. glo. p̄uenēt vsq; ad tp̄⁹ dñice passiōis p quā
legalia sacrificia sūt finita. Ip̄a aūt passiōe iā exñte babe
bat̄ effect⁹ ip̄i⁹ passiōis. Nō g̃ nccīu fuit eē sacr̄a noue le
gis. vt qb⁹ mediātib⁹ ille effect⁹ elicēt p⁹ passioȝ. g̃ ñ fuit
nccīa sacroꝝ aliq̄ꝝ istitutō. ¶ Itē ōndr̄ p sīle d̄ ꝓ̄betie.
tp̄e. n. ꝓ̄betie tūc cessauit q̄ ꝯpabat̄ lucerne adueniente
vera luce. g̃ a sīli tp̄e sacroꝝ cessare debuit adueniēte illo
ad qđ ordināt̄ oīa sacr̄a. ¶ Cōē. sic nccīa fueēt sig̃ sac̄ i
dicātia dītatē futurā: ita nccīa sūt sig̃ sac̄ idicātia dītatē
gr̄e iā datā. ñ g̃ cessare debeāt oīno sacr̄a. Qđ vidr̄ p sīle
i aliis. sic. n. sūt sig̃ ꝓnostica q̄ idicāt futura: ita sūt remē
ratiua q̄ idicāt p̄ta. ¶ Itē hu. Oia sacr̄a siue sub nat̄ali
lege siue sub scp̄ta. s. moysi: sig̃ fueēt q̄dā ⁊ figure eoꝝ sa
croꝝ q̄ nūc exbibita sūt sb̄ gr̄a. g̃ sacr̄a nūc exñtia veritas
sūt illoꝝ. s; dītatē manē opȝ. g̃ opȝ hec sacr̄a manere.
¶ Itē aug. vij. de ci. dei. Tabnaculū ⁊ q̄cq̄d aliō ad eam
sanctitatē p̄tiet q̄ deo debet̄. ea sig̃ficaueēt ⁊ p̄nūciauerūt q̄
ꝓ̄pē eēnā vitā fideliū i xp̄o credim⁹ ip̄leta ⁊ ip̄leri cerni
mus: ⁊ ip̄lēda ꝯfidim⁹. Intētō aūt sacroꝝ ñ ē tm̄ ad ea q̄ i
pleta sūt t̄pe xp̄i. s; q̄ ꝯfidim⁹ adbuc ip̄leri vsq; ad finē se
culi vel i vita futura. lȝ g̃ cessaueēt sacr̄a veteris legis: ni
bilomin⁹ manē ꝯueit sacr̄a noue legis q̄ indicāt ip̄leta ⁊
adbuc ip̄lēda. ¶ Itē aug. ꝯ donatistas. Eccia p viꝝ suū
⁊ p vteros ācillaꝝ generat ex eisdē sacr̄is tāq̄ ex viri sui
semie. Cū g̃ sacr̄a sint q̄i mediū ad generatōȝ sp̄ualeȝ: ñ
optuit illa cessaē. ¶ Itē veꝝ sacrificiū ē oē op⁹ qđ agit̄ vt
s̄cā societate inbeream⁹ deo. relatū. s. ad illū finē boni q̄
veracit̄ eē boni possim⁹. s; sacrificiū ē sacr̄m. sacrificiū aūt
bmōi sp̄ ē nccīuȝ vsq; ad finē seculi. g̃ sacr̄m vsq; ad finē
seculi ē nccīuȝ. g̃ ñ optuit cessare sacr̄m i aduētu xp̄i vel i
ip̄a passiōe. ¶ Ad qđ dōm. q ñ optuit sacr̄m vlr̄ cessare
adueniēte xp̄o vl̄ passiōe ei⁹ siue resurrectōe: s; illa q̄ erāt
ordiata ad illō tāq̄ ad finē. nec desig̃bāt aliq̄d aliō vlte
ri⁹ faciēdū. Vel si desig̃bāt aliq̄: successeēt loco illoꝝ ma
gis ꝯpleta. qđ dr̄ ꝓ̄pē circūcisioȝ ⁊ bmōi q̄ sig̃ficaueēt ali
q̄d adbuc faciēdū. ⁊ tm̄ ꝓ̄pē nobiliora q̄ successerūt euacu
ata sūt. ¶ Ad obiectū aūt p̄mo dōm ē. q fuit dītas ꝯpleta
q̄dā i xp̄o vel i passiōe xp̄i ⁊ nibilomi⁹ ē alia dītas adbuc
ip̄lēda. Illa g̃ sacr̄a legalia q̄ finē bñēt pricipalē i passi
one xp̄i vel i sacr̄is noue legis adueniēte illa dītate ꝯueni
ebat cessaē. s; ñ ꝓ̄pē h oīa sacr̄a vel q̄ p̄teritā respiciebant
vel p̄ns vel eē futuꝝ. talia aūt sūt sacr̄a noue legis. ¶ Ad
scd̄m dōm. q sūt q̄dā sacr̄a ex q̄bus de: q̄ si digne suscipiāt̄
dat̄ gr̄a ⁊ talia dicūt̄ ꝯtin̄ere gr̄az. ⁊ hec ñ cessant ad
ueniēte plena gr̄a. Sūt aūt alia ñ ex q̄ꝝ dītate dabat̄ gr̄a: s;
tm̄ inductiua erāt ad gr̄az i futuro. ⁊ talia ꝯgruebat cessa
re adueniēte gr̄a ad quā ducebāt. bmōi aūt erāt q̄ p̄cesse
rāt i lege veteri ⁊ q̄dā eē i lege nat̄e. ¶ Ad terciū dōȝ. q il
la sacr̄a q̄ solū bēbāt ratōȝ velamis ⁊ ñ ip̄aȝ dītatē. veni
ente dītate data p xp̄m: cessare ꝯueiebat. Nō sic aūt ē d̄ il
lis q̄ simul bēbāt ratōeȝ velamis ⁊ dītatē. Illō g̃ qđ dr̄.
Cū ꝯuersus fueris ad xp̄m auferet̄ velamē. intelligit̄ de
ill̄ q̄ tm̄ bēbāt rōeȝ velamis. ¶ Ad q̄rtū dōȝ. q lȝ p sacr̄a
det̄ gr̄a ⁊ nibilomi⁹ possit de⁹ eā sine ill̄ daē: tm̄ nccīa sūt
sacr̄a. q2 p illa fit q̄dā dispositō ad gr̄e susceptōȝ. Ex h ei
q būiliat̄ bō: dispoīt̄ ad donū gr̄e qđ descēdat a p̄re lumi
nū sup illos q būiliāt̄. Magna. n. ē būilitatis deuocio i
h q subyciat se bō sacr̄is. Et ē sīle. q lȝ de⁹ possit p̄stare sa
nitatē corpalē sine misterio creat̄e: nibilomi⁹ tm̄ berbis ⁊
lapidib⁹ ⁊ bmōi dat̄ dt̄⁹ medicial̄ ad curatōȝ infirmoꝝ:
vt būiliet se bō oīno deo. ¶ Ad q̄ntū dōm. q passio ñ sīlr̄
se bȝ ad sacr̄a p̄cedētia ⁊ subseq̄ntia. ad p̄cedētia. n. se bȝ
sic ip̄lēs ea ⁊ termināns: ꝯñdēdo dītatē. ad subseq̄ntia
dō se bȝ vt ex dītate sua eis tribuat efficaciā. ⁊ lȝ bēant q̄n
dā efficaciā a passiōe: alit̄ tm̄ opat̄ ip̄a passio mediātib⁹
sacr̄is ⁊ p seip̄aȝ. ⁊ ex h ē q nccīa sunt sacr̄a. ¶ Ad vltim̄
dō dōm. q lȝ ꝓ̄betie veteris testa. iā cessaueēt q̄ ad xp̄m
tēdebāt: nibilomi⁹ q2 adbuc restat futuꝝ de statu eccie ñ
oīno euacuāt̄. sic fueēt reuelatōes facte b. Iohi. ⁊ sic ces
sauerūt ꝓ̄betie q̄ intēdebāt xp̄ȝ: sic cessaueēt sacr̄a q̄ xp̄ȝ
bñerūt p fine. Sacr̄a. n. ad legē ptinebāt: finis aūt legis
xp̄s ad iusticiā oīm credēti. x. ad Ro.

Articulus secūdus

Deinde q̄rit̄. v. duratio eoꝝ sit tm̄ vsq; ad finē
mūdi: an eē vlteri⁹ extēdat̄. Q aūtē ñ sint tm̄
vsq; ad finē mūdi: s; eē p̄manēāt vlteri⁹: videt̄
p h qđ dic̄ aug⁹. ꝯ faustū. Verba sacr̄is trāsire ⁊ actiōes:
s; dītatē iugit̄ manē ⁊ donū sp̄ūale. ⁊ p istā insinuat̄ eē eē
nū. s; sacr̄a manē dicūt̄ rōne dītatis. cū g̃ de⁹ sit eēna ⁊ do
nū eternū: erūt sacr̄a eēna. ¶ Pret̄. sacr̄a sunt signa sac̄.
s; nec ratōe sanctitatis nec rōne significatōnis videt̄ esse
cessatio. Sanctitas. n. nō tollit̄ p sanctitateȝ. cum g̃ erit
completa sanctitas que in sacramētis est: nō tollet̄ nec ra
tione signatōis cessabūt. Signa. n. sunt ad discernendū.
discretio aūt tunc erit sicut ⁊ nūc. ⁊ multomaior inter fi
deles ⁊ infideles. rōne g̃ signatōis ñ opȝ cessare. ¶ Pre
terea. q recipit caracterē baptismi: sacr̄m baptismi susci
pere dicit̄. ⁊ rōne caracteris dicit̄ in eo manere sacramē
tū. eodē mō dicet̄ de sacr̄o ꝯfirmatōis ⁊ de sacr̄o ordinis.
s; caracteres bmōi nō vident̄ tolli. g̃ sacr̄a rōne borȝ vi
dent̄ p̄manere. Quod etiā videt̄ p sīle de martirib⁹ q in
resurrectiōe insigne deferent sue passionis sic dic̄ aug⁹. s;
est aūt insignū dignitatis cuiusdā. Eodeȝ g̃ mō videt̄ q
babētes caracteres vel caracterē sacroꝝ rep̄ntare debeāt
in ip̄a resurrectōe vel ad gl̄az vel ad penā. Sacr̄a g̃ rōe
caracteꝝ eternalit̄ p̄manebūt. ¶ Pret̄. sacrificiū sacr̄m dr̄
g̃ manēte sacrificō manebit ⁊ sacr̄m. s; sacrificiū oblatū p
sacerdotē magnū manebit p⁹ finē mūdi: g̃ ⁊ sacr̄m. Q aūt
sacrificiū bmōi maneat: bet̄ p h qđ dic̄ aug. x. de ci. dei.
Profecto efficit̄ vt tō ip̄a redēpta ciuitas. h ē ꝯgregatio
societasq; s̄coꝝ vle sacrificiū offerat̄ deo p sacerdotē ma
gnū. q seip̄m obtulit i passiōe p nobis. ¶ Itē sacr̄a ad sa
cerdotē referūt̄ vt p quē dāt̄: ⁊ variato q̄dāmō sacdotio:
variebāt̄ q̄dāmō ⁊ sacr̄a. Restat g̃ q cū sacdos nr̄ eēn⁹ sit
⁊ ei⁹ sacdotiū eēnū: erūt ⁊ sacr̄a eēna. ¶ Cōē. sic dic̄ aug
sacr̄a sūt q̄i q̄dā dba visibilia sacrosc̄ta q̄dē: ꝯ xp̄ñ muta
bilia ⁊ t̄palia. s; dba trāseūt: g̃ ⁊ ip̄a sacr̄a q̄ sūt q̄i dba visi
bilia. ¶ Itē sacr̄a sūt q̄dā alligamēta q̄b⁹ vulnera alligāt̄.
nullo g̃ exñte vulnē: nullū erit sacr̄ȝ. s; ab electis i fine mū
di tollūt̄ vulnera q̄n dabit̄ p̄fecta sanitas. g̃ tūc cessabūt
sacramēta tanq̄ non vlterius vtilia. Q aūt sacramenta
sunt alligamēta q̄b⁹ deus suos alligat vulnera tos. p3

ꝑ illud qḋ dicit̃ sup illud ps. Qui sanat ꝯtritos corde ⁊
alligat ꝯtritiões eoꝝ. Glo. alligamĩta ꝟo sunt tꝑalia sa-
cramenta: quibꝰ interim ꝯsolatoꝫ habem' que tũc detra-
hent̃ cũ erit ꝑfecta sanitas. sicut medicus ꝑfecta sanitate
detrahit ligaturã fracture. ¶ Itez sacramẽta sunt signa
signũ aũt est qḋ pret̃ spẽz quã ingerit sensibꝰ: aliqḋ facit
in cognitiõz venire apud intellectũ. ß in futuro oĩa erunt
nota apud intellectũ electoꝝ: cũ omẽs erũt docibiles dei.
ğ nõ erũt neccia tũc signa ğ nec sacramẽta. ¶ Itẽ hugo
ponit tres vtilitates sacramẽtoꝝ. eruditõz. humiliatõz.
⁊ exercitatõz. ⁊ loquit̃ de humiliatõe qua hõ subijcit se ꝓ-
pter deũ sensibilibꝰ signis. Nulla aũt haꝝ dignitatũ erit
neccia post finẽ seculi. ğ nõ erũt vlterius sacramĩta. ¶ Itẽ
ipse ponit tria genera sacramĩtoꝝ. Quedã. n. sunt in qbꝰ
principalr salus ꝯsistit. sicut est in aqua baptismatis ⁊
ꝯsimilibꝰ. Alia sunt que etsi neccia nõ sint ad salutem: qa
sine his salus haberi põt: ꝓficiũt tñ ad sanctificatõz. qa
his virtus exerceri ⁊ gratia amplior acqri põt. vt ẽ aqua
aspsionis ⁊ similia. Sũt iterũ ⁊ alia sacramẽta que ad ß
instituta eẽ vident̃. vt ꝑ ipsa ea que ceteris sacramentis
sanctificandis neccia sunt: quodãmodo neccia ꝓparent̃. ß
nulla istaꝝ drũtiaꝝ neccia erit post finẽ mũdi. ğ non erũt
tũc neccia sacramẽta. ¶ Ad qḋ dõm. ꝙ duratio sacramẽ
toꝝ extendit̃ vsqꝫ ad finẽ mũdi. qḋ de sacramĩto altaris
manifestũ est ꝑ hoc qḋ dicit̃. Uobiscũ suꝫ vsqꝫ ad cõsum-
matõz seculi. ⁊ exponit̃ ꝑ pñtiaz in sacramẽto. ¶ Ad pri-
mũ ꝟo obiectũ in ꝯtrariũ dõm est. ꝙ lꝫ virtus sit eterna q̃
est in sacramẽtis noue legis: nõ tñ ipsa sacramĩta sic ibi
deꝫ exprimit̃. Est. n. ibi tꝑale rõne cuiꝰ sacramẽtũ nõ est
eternũ. aliud est. n. loqui de sacramẽto ⁊ de re sacramẽti.
¶ Ad secũdũ dõm. ꝙ sacramẽta ⁊ rõne qua sunt sacra ⁊
qua sunt signa terminatõz hñt. Lꝫ. n. sanctitas sanctitati
nõ repugnet: tñ quedã repugnãtia est inter ꝑfectũ ⁊ imꝑ
fectũ. In sacramẽtis ꝟo est sanctitas cũ impfectõne. Ra-
tione ꝟo significatõis iteꝝ terminatõz hñt. lꝫ. n. discre-
tio remaneat in futuro: ñ tñ ꝑ signa sensibilia inqñtũ du-
ctiua sunt ad intellectũ. vtroqꝫ ğ mõ fit cessatio sacramẽ-
toꝝ. ¶ Ad tertiũ dõm. ꝙ etsi caracter remaneat: nõ ꝓpẽ
hoc remanet sacramentũ. Caracter. n. hꝫ duplicẽ ratõz.
⁊ rei sub sacramĩto ⁊ sacramẽti ꝓut dicat ad vlterius scꝫ
ad infusionẽ gratie. Si ğ remaneat: remanet ꝑ modum
rei nõ ꝑ modũ signi qḋ est sacramẽtũ: ß designari põt ex
ratione caracteris ꝙ suscepit sacramentũ. ¶ Ad quartũ
dõm. ꝙ aliud est de signis siue indicijs martirꝗ: ⁊ aliud ẽ
de signis que sunt sacramĩta. Indicia. n. martirꝗ si rema-
nent: remanẽt ad glãm. Signa ꝟo que sunt sacramenta
ex ß dicũt̃ signa: qꝛ ꝓtendũt exteriꝰ indigne suscipientibꝰ
ꝙ sit gratia interiꝰ. Cũ ğ manifestũ erit vnicuiqꝫ qs ha-
beat grãm: nõ erit neccia signoꝝ discretio que sunt sacra-
mẽta. ¶ Ad quintũ dõm. ꝙ lꝫ aliq̃ sacrificia sint sacmẽ-
ta: nõ tñ omne sacrificiũ est sacramẽtũ. Sacrificiũ enim
dicit̃ qͥ sacrũ factũ. nõ omne aũt qḋ est sacrũ factum in-
stitutũ vel ordinatũ est ad aliud significandũ. ß etiaꝫ est
ipsum signatũ aliqñ: sicut est de sacrificio laudis q̃ sunt
sacra facta ⁊ signata. Unde augꝰ in li. ꝯtra aduersariũ
legis ⁊ ꝓphetaꝝ. ꝙ est sacratius laudis sacrificiũ q̃ i acti-
one grãꝝ. hoc aũt sacrificiũ remanebit vbi nõ cessabit grã-
tiarũ actio. Silr põt dici de illo vniuersali sacrificio qḋ ẽ
ꝯgregatio sanctoꝝ. qḋ offert̃ ꝑ sacerdotẽ magnũ deo pri.
Illud. n. est sacrũ factũ. Si ꝟo ex hoc dicit̃ sacrificiuꝫ: qꝛ
homo imolat se. dõm sicut dicit̃ in. x. de ci. dei. hõ dei no-
mĩ ꝯsecratus inqñtũ mũdo morit̃ vt deo viuat sacrificiuꝫ
est. ß modo nõ dicit̃ sacrificiũ esse post finẽ seculi: nec tñ
est sacrũ signũ ß sacrũ signatũ sicut ibideꝫ dicit̃. Uerꝫ tñ
sacrificiũ est oẽ opus qḋ agit̃ vt sancta societate inhere-
amus deo. relatũ ad illũ finẽ boni q̃ beati eẽ possimus. ⁊
in hac rõne sacrificiũ tangit statũ vie nõ terminũ vie. Il-
lud ꝟo vniuersale sacrificiũ terminũ vie designat. ¶ Ad se-
ptimum dõm. ꝙ lꝫ sacerdos magnꝰ maneat ineternũ: ñ tñ
ꝓpter ß sacramĩta. sacramẽta. n. ꝑ ministros ꝯferũt̃ ab illo.
vnde cessantibꝰ ministris inqñtũ ministri sũt: siue cessante mi-

nisterio cessabunt sacramẽta. Posset tñ dici sacerdotium
illud manere ineternũ: qꝛ illi nullũ aliud succedet. ⁊ hoc
modo sacramẽta gratie dici pñt manere ineternũ tẽpis:
qꝛ nulla alia succedent. ¶ Huiꝰ ğ gratia querit̃. si talis
variatio facta est in sacramẽtis: vt sacramẽtis succede-
rent sacramẽta. vtꝝ ꝓpter ß debeat dici variata religio.
Cũ. n. religio sit in sacramẽtis. facta variatõne sacramen-
toꝝ: videt̃ fieri variatio religionis. ¶ In ꝯtrariũ argui-
tur sic. Si mane offerat̃ vnũ sacrificiũ deo ⁊ aliud vespe,
sicut solet in veteri lege: nõ ꝓpter hoc mutat̃ religio. eodẽ
modo si aliud oblatũ est ab antiqs sanctis: aliud a pñti-
bus diuina auctẽ sm ꝯgruentiã tpis. nõ dicit̃ mutata re-
ligio. ¶ Ad qḋ dõm. ꝙ illud qḋ dicit augꝰ in li. de sola-
tione. vi. questionũ. ꝙ lꝫ mutent̃ sacrificia vel sacramĩta:
nõ ꝓpter hoc mutat̃ religio. Dicit̃. n. mutatio nõ ipsius re-
ligionis: ß sacrificioꝝ ⁊ sacramẽtoꝝ. quẽadmoduꝫ vnus
⁊ ideꝫ homo si deo mane aliud offerat aliud vespe ꝓ con-
gruentia tempis: nõ deũ mutat nec religionẽ. sicut nec sa-
lutẽ mutat quia alio modo mane alio mõ vespe salutat.
Ita in vniuerso tractu seculoꝝ. cũ aliud oblatum est ab
antiquis sanctis aliud ab his qui nũc sunt offert̃: nõ hu-
mana presumptiõe ß auctẽ diuina sm misteria tempibꝰ
ꝯgrua. nõ deus aut religio mutat̃. ¶ Ad obiectũ aũt i cõ-
trariũ dõm est. ꝙ lꝫ religio sit in sacramẽtis: nõ tñ omne
eẽntiale religioni nõ est in illis: ß in fide dei. Ritus ğ ꝑt
mutari facta mutatõe sacramentoꝝ ß religio nõ mutat̃
dũ vnus ⁊ idem deus recte credit̃. Religio enim est qua
vni deo religamur.

Membrum septimũ

Consequent̃ querit̃ de effectu sacramẽtoꝝ.
Põt aũt queri vtꝝ habuerũt sm oẽ tꝑus
effectũ sanctificatõis. Qḋ videt̃ ꝑ ß ꝙ oĩa
tempoẽ erat necciaꝫ remediũ. Remediũ au-
teꝫ principale est in effectu sanctificatõis. Oĩa ğ tempe
neccium fuit vt sacramẽta haberent effectũ sanctificatõis
cũ data essent in remediũ. ¶ Ad ideꝫ videt̃ facere qḋ dicit̃
Hugo. Si quis sacramẽta priora effectũ sanctificatõis
habuisse negauerit: nõ recte mihi sensisse videt̃. Sꝫ con-
trariũ videt̃ ex ratione sacramẽti noue legis. Sacramẽ-
tũ. n. est inuisibilis gratie visibilis forma: que imagineꝫ
gerit ⁊ causa existit. ğ sacramẽta illa cã sunt sanctificati-
onis tñ: alia ꝟo nõ. Hoc etiã accipit̃ ex ß qḋ dicit aplˢ.
Impossibile est sanguine hircoꝝ vel vituloꝝ auferri pec-
cata. ⁊ de sanguine vitule rufe ⁊ cinere dicit̃ ꝙ inqnatos
sanctificat ad emũdatõz carnis. qͥ dicat nõ ad sanctifica-
tionẽ aĩe. nõ ğ sacramẽta sm omne tempꝰ habuerũt effe-
ctũ sanctificatõis. ¶ Ad qḋ dõm. ꝙ nõ omia sacramẽta
sm omne tempꝰ habuerũt ex sua vi effectũ sanctificatõis
ß cõmune fuit hr̃e effectũ sanctificatõis. Effectꝰ. n. san-
ctificatõis ex ꝓpria virtute sibi data: est in sacramentis
noue legis. In alijs ꝟo mediantibꝰ illis ⁊ fide passionis
xp̃i. passio nãqꝫ saluatoris q̃ primo loco ad effectum grãe
sacramẽta salutis sanctificat mediantibꝰ istis: etiaꝫ illa
prioris tpis sacramẽta sanctificabat. vt eadeꝫ eẽt salꝰ ⁊
his qui recta fide signa futuroꝝ in illis venerati sunt: ⁊
his qui effectũ salutis in istis ꝑcipiũt. Preterea. sacramẽ-
ta gratie ꝑ bñdictõz virtuteꝫ in se sanctificatõis suscipi-
unt. ac deinde quã ꝯtinẽt in se sanctificatõez ꝯferũt vt sint
ex sanctificatõe sanctificãtia. Alia ꝟo ꝑ hoc ex bonum si-
gnificatõe cũ fide ꝯferre ꝯsueuerãt. ¶ Ad obiectũ autem
primũ dõm est. ꝙ deri in remediũ dicit̃ dupl'r. vel ad si-
gnandũ ipsuꝫ remediũ vel ad efficiendũ. sacramẽta ğ ꝓ-
ora data sunt ad signandũ remediũ: nõ ad efficienduꝫ ex
se remediũ. ¶ Ad secũdũ ꝟo dõm. ꝙ sacramẽta ꝓora ha-
buerũt effectũ sanctificatõis. hoc nõ fuit ex se ß ratiõe h-
dei ipsius passiõis.

Questio secũda de sacra

mentis tempe legis nature.

Dicto supius de sacramētis in genere: ɔsequēter dōm est de distīctiōe sacramētoꝝ. Et primo de sacris tpe legis nature. Scdo. de sacris tpe legis mosayce. Tercio. de sacris tpe legis gratie. ¶ Circa sdo sacra legis nature tpe qd fm qsdā durabat vsq ad moysen: ꝛ hoc innuit aug. ꝯ donatistas. Primo querit de numero sacroꝝ. Scdo. summarie de cōm singuloꝝ. Tercio. de ꝯgruitate. Quarto. ꝙ sacra dicūt ecclie a quo tpe cepit eccia. vtꝝ a tpe adam vel a tpe abel. Quinto. vtꝝ añ circūcisionē datū eēt aliqd remediū ipsis puulis p qd mūdarent ab originali.

Membrū primū

Circa primū sic pcedit. Dicit. n. Hu. ꝙ sb lege nature [illegible] tria erāt sacra. decime. oblationes. ꝛ sacrificia. Decime. n. in ꝓportiōibus. oblatōes in rebꝰ. sacrificia i aīalibꝰ. ꝙ fm h tm̄ erāt tria sacra tpe illo. h videt ex ipo textu gen. ꝙ plura sint sacra. Cōstat. n. ꝙ Jacob tulit lapidē ꝛ erexit in titulū ꝛ fun. o. desup. Infusio illa sacrm fuit sicut ipse designat. nec tm̄ fuit aliqd predictoꝝ. ¶ Preterea. circūcisio illo tpe data fuit. nec fuit aliqd predictoꝝ. Et ꝙ ad pñs ptinet pꝫ p illud qd dicit. vij. Jo. Nō ꝗ circūcisio ex moyse ẽ ex patribꝰ. Jo. etiā dam. dicit diluuium esse sacrm. ibi enim fuit prima rō baptismi. Et hoc videt accipe ex h qd dicit. j. pe. iij. vbi dicit. pauci. i. octo aīe in archa salue facte sūt p aquā. ꝙ ꝛ nos nūc simꝭ forme salnos facit baptisma. Ex quo accipit ꝙ abluuio fuit in diluuio quoddā sacrm cū typus eēt baptismatis. ¶ Pret. ꝯiugiū siue matrimoniū tūc institutū fuit: ꝛ nō ꝯputatur inter pdicta sacra tpe legis nature. ¶ Pret. pnia ratōne ꝯtritōis est res ꝛ sacrm qdāmodo. ꝛ put ē sacrm necīm fuit fm omē [illegible] tpe legis nature. pura [illegible] erant sacra. ¶ Itez baptism' hēbat suū signū tpe legis nature: ꝛ vnū ẽ plura vt dicit. Silr eukaristia habuit signū tpe legis nature. pari ꝗ rōne alia debuerūt hre sua signa q sacrmēta dicerent. sicut. n. dicit hugo. Illa superioris tpis sacra siue sub naturali lege siue sub scripta: signa fuerunt ꝛ figure eoꝝ que nūc sub gra exhibita sunt sacroꝝ. Confirmatio ꝗ ꝛ extrema vnctio sua signa ꝯgruit hre tpe legis nature. ¶ Itez ordo fuit tpe legis nature. pꝫ ex sacerdotio Melchisedech sicut habet. xiiij. geñ. ordo aūt ē sacramentū. ꝗ plura erāt sacra tpe legis nature. ¶ Pret. tpe legis nature quedā erant signa añcedētia que signabant baptismū [illegible] sacrm altaris. [illegible] nō habuerūt alia sacra signa sua: h quedā remāserūt i ppriis ratōibꝰ sicut ꝯiugiū ꝛ pnia. ¶ Itē quare oblatio primiciaꝝ non assignabat sacrm sicut decimatio. iiij. Geñ. Abel [illegible] de primogenitis gregis [illegible] obtulit. ¶ Ide in nullo statu defuit diuina gratia qtū ad necīa ad salutē. sed ad salutē nō sufficit ablutio culpe p grām fidei: ẽ oportet ꝙ gratia collata ꝯfirmet vt sit finalis. ꝗ ñ suffic generalr sacrm quo tollit peccatū. ẽ requirit ꝯfirmatio qua gra stabiliat. ¶ Itez vt dicit Berñ. Via in patriaꝫ est longa ꝛ [illegible] ꝓpter qd necīuꝫ ē [illegible] ne deficiat: ꝛ ita aliqd sacrꝫ rñdēs sacramēto eukaristie. ¶ Itez. vij. eccs. Nō est hō iustus in terra qui faciat bonū ꝛ nō peccet. ꝓpter qd necīuꝫ est bonū sacrm tollēs venialia a quibꝰ nō pōt cauere hūana fragilitas. ꝛ maxime in fine postq nō relinquet locus tollendi culpā. ꝛ ita aliqd sacrm rñdens extreme vnctōni. igit in lege nature necessaria erāt [illegible] ¶ Ide [illegible] curabant in fide parentū ab originali [illegible] cōnumerari. Sed si dicet ꝙ fides nō est sacrm. Cont. fides efficit deletōꝫ culpe ꝛ figurat illā. igit est simplr sacrm. pbatio medie. ij. coꝝ. x. In captiuitatē redigentes omē intellectū in obsequiū xpi. In fide ꝗ est quedā ānihilatio ipius credētis q est figura ꝛ repñtatio ānihilatōis culpe. ¶ Ad hoc dōm est. ꝙ plura erāt sacra tpe legis nature ꝗ illa tria q enumerat hugo. Rō do numeri illoꝝ pōt [illegible] tpe legis grē: tuꝫ fm modū differentē signādi ea. Signa aūt añcedētia baptisma ꝛ eukaristiā erāt ꝓpria tpe legis nature. ẽ differēt ea significabāt. baptisma. n. diluuiū ꝛ decimatio ꝛ fm quosdā circūcisio tanq signa vel figure ad baptisma referebāt. sacrificiū [illegible] panis ꝛ vini ad sacramentū altaris. Quia do [illegible] quandā virtutem receperūt a passione xpi. ideo pcesserūt figure ipsius xpi passi [illegible] ¶ Quia do sunt sacra ecclie: ideo figura ꝯsecratōis ecclie in [illegible] ꝛ ipse iacob edificauit ꝛ abrahā edificauit ꝛ ipse ysaac [illegible] nomē dni ꝛ extēdebat tabernaculū. Differēs aūt ratō signandi ipsuꝫ baptisma siue rez baptismatis fuit in diluuio ꝛ in decimatōe ꝛ in circūcisione. Cū. n. baptisma sit ad [illegible] originalis peccati. p qd originale peccatū genus hūanū subtractū fuit deo qd ad denariū ptinebat numeꝝ. vnde p dragmā decimā pditam designat. sic hēt xv. luc. rōne materie i qua fit deletio. figura fuit diluuiū. Rōne do eius ad qd fit restitutio p xpm passuꝫ q p decimā ptez ephi designat. vj. leuit. fuit decimatio sacrm. habebat aūt circūcisio que erat in masculis ad designāduꝫ deletōꝫ originalis pcti siue originalis ꝯcupiē diminutōꝫ. q p virū traducta ē in posteritatē. ꝛ ideo ex illa pte additū est remediū [illegible] Ex pte aūt deletōis originalis pcti tria erāt signa tpe legis naturē relata ad baptismū ꝙ totū h facit ꝛ ampliꝰ. Silr differēs erat modus signādi sacrm altaris. Nā rōne eiꝰ ꝙ offert in ꝯmemoratōeꝫ imolatōis xpi: fuit sacrificiū signū siue holocaustū qd abel obtulit ꝛ noe etiā obtulit holocaustū sup altare. Rōne do spēi sub q offert: fuit sacrm oblatio panis ꝛ vini ab ipso Melchisedech sacerdote. Xpus do passus duplr ꝯfiguratꝰ. i abel imolato q innocēs erat ab ipo caym: q tenebāt typū xpi innocētis imolati a iudeis nocētibꝰ. figurabat ꝛ i ariete imolato p ysaac: qꝛ cū filiꝰ dei oblatꝰ eēt i holocaustū: fm hūanitatē quā assumpsit de massa peccatrice imolatꝰ ē. fm illd. viii. ro. Deꝰ filiū suū mittēs in silitudinē carnis peccati: de pctō dānauit pctm in carne. h aūt figurabat aries herēs cornibus int vepres. Ex his maifestū eē pōt qt fuerūt sacra ꝛ q ratōne tpe legis nature. vt sic p ꝯtiā signoꝝ ducant fideles ad intelligēdā veritatē signati. ¶ Ad obiecta autē sic pōt rñderi. ꝙ dic hugo tria eē sacra: intelligit pter ordiez pniaꝫ ꝛ ꝯiugiū. De ordine aūt dōm. ꝙ ordo in tpe illo ñ ꝓprie dicit sacrm. lꝫ. n. fuerit qdaꝫ ptās a deo ordiata ad offerendū aliqd in [illegible] qd erat in figura eukaristie: nō tm̄ fuit distincta a ptāte terrena. vñ Geñ. xiiij. Melchisedech rex salem. dicit glo. io dicūt hebrei omēs pmogenitos a noe vsq ad aaron pōtifices fuisse. Et. xxv. geñ. ibi. vende mihi pmogenita. glo. Isidori. primogenitura vestis erat sacerdotalis q induti maiores natu cū bñdictōe patris victimas deo velut pōtifices offerebāt. Ideꝫ geñ. xxvij. Vestibꝰ esau valde bonis dicit glo. planiꝰ. Ordo aūt put ꝓprie sumit attēdit i ꝯsecratōe psone: q distinguit ꝛ segregat in sortē dei. vnde veritas ordinis ñ est ex dispositōne oblatiōis: ẽ ex ptāte ꝯsecratōis. ¶ De pnia dōm. ꝙ non assignat tūc sacrm. lꝫ enī natura tūc dictaret ꝙ homo deberet penitere de peccatis: nō tm̄ fuit institutuꝫ aliqd exercendū tunc ad significatiōꝫ remissionis qtū ad sacramētū pnie. ꝓpter qd nō ꝓprie ꝛ plene fuit sacramentuꝫ. Unde nec ordo nec pnia fm ꝙ tūc exercebant: habebāt plenū eē sacramentū. ẽ in quadoꝫ indeterminatione currebāt fm ꝙ decuit illoꝫ legem. Aliter do senserunt quidam dicētes. ꝙ coniugiū ꝛ penitentia ꝛ ordo in suis ꝓpriis rationibꝰ fuerūt. ꝛ ꝙ qdam supadditōnes fiebant tpe legis gratie. ꝛ quia in seipsis erant ꝛ nō sub alioꝝ figuris: nō numerāt int sacra-

[illegible]

circūcisio tpe legis nature eēt data: nō cōputabat tñ [illegible] illa q̄ solū erant inspirata: [illegible] cōputauit eas [illegible] pertinebant ad leges scriptā: accipiēs [illegible]

[illegible]

Membrum secūdum

[illegible]

Articulus prim⁹

[illegible]

Ex q̄ videt̄ q̄ mr̄imoniū nō tūc fuerit institutū vt sacr̄m. ¶ Preterea si institutū fuit in sacr̄m nō videt̄ fuisse institutum [illegible] coniūctōis xp̄i ⁊ eccl̄ie. [illegible] xp̄s nō fuisset futur⁹ i carne: nō fuisset ꝯiūctio xp̄i ⁊ eccl̄ie ī carne. q̄ nō eēt rō xp̄i in carne ꝯiūctio nisi ꝑpter redēptionē sic vr̄ ad hoc [illegible] redemptio p mortē nō fuisset pc̄m [illegible] manente statu innocētie non fuisset nc̄ia assumptio carnis [illegible] nec significatō ꝯiūctōis xp̄i ⁊ eccl̄ie in carne [illegible] tūc fuit nc̄ciū institui ꝯiugiū in sacramentū. Contra [illegible] ad ephe. vbi dic apl'o. Sacr̄m hoc magnū est ego aūt dico i xp̄o ⁊ eccl̄ia. illud nō fuit institutū nisi in padiso: ꝯiugiū tūc fuit institutū in sacr̄m. hoc etiā dic hug. expsse vbi dic. Et sacr̄m ꝯiugii et omibus sacr̄is q̄ ad remediū hoīs instituta sūt añ pc̄m hoīs legit institutū. ¶ Itē aug. dormit adā vt fiat eua. morit̄ xp̄c vt fiat eccl̄ia. Dormiēte adā fit eua de latē: mortuo xp̄o pcutit̄ lat⁹ vt fiāt sacr̄a quibo formet̄ eccl̄ia. ex q̄ colligit̄. q̄ ipa ꝯiūctio ade ⁊ eue ordiata fuit ad signādū ꝯiunctōez xp̄i ⁊ eccl̄ie. Ad q̄ō dōm [illegible] q̄ institutū fuit ꝯiugiū in sacr̄m ⁊ nō tñ in officiū in padiso. sic [illegible] ¶ Ad illud ḋo q̄ō obijcit̄ in ꝯtrariū. dōm est. q̄ institutū fuit ⁊ rōne facti diuice ⁊ rōne ꝓmonis diui. Rōne facti sic expsit aug⁹. in sua auctē. eo q̄ de latere ade dormientis formata fuit eua. Rōne aūt ꝓmonis diui quā accepit adā a deo ad signādū ꝓphetice ꝯiūctōez xp̄i ⁊ eccl̄ie In extasi eñ illa in q̄ fuit adā: accepit futurorꝫ intelligentiā. Vñ aug. Extasis recte intelligit̄ ad hoc imissa: vt mēs ade pticeps angelice curie intrās in scītuariū dei nouissima intelligēt. Per illud q̄ō seq̄tur. Relinquet hō prēz ⁊ matrē ⁊c. signabat̄ ꝯiunctio duplex xp̄i et eccl̄ie. pmo in ꝯsensu. scḋo in ꝯformitate carnis. ⁊ sic pꝫ plene tūc institui ꝯiugiū in sacr̄m. ⁊ lꝫ nihil dicat̄ ibi expsse de signato nihilomin⁹ adam ꝓphetice illud intellerit ⁊ ꝓphetico spū eructauit. sicut dic aug. ⁊ hoc idez ex ṽbis ipsi⁹ apl'i habet̄. ¶ Ad scḋm obiectū dōm. q̄ licet ṽba illa legant̄ esse ipi⁹ ade: tñ et dñi fuerūt. Vñ aug. sup geñ. ṽba ista. hoc nūc os ex ossibo meis ⁊c. cū ade scriptura fuisse dicat: xp̄c in euangelio deū dixisse declarat. vt intelligam⁹ p illaꝫ extasim deum diuinit⁹ hoc dixisse. de⁹ g̊ instituit facto: instituit et etiā verbo: ꝑ adam mediāte. ¶ Ad terciū dōm. q̄ licꝫ peccato nō existente non fuisset mors xp̄i nc̄cia: et ita nec assumptō carnis mortalis: nihilomin⁹ tamē potuit esse signum sacre rei. assumptio eñ carnis nō tñ designat hāc vtilitatē in scripturis: ꝑ et plures alias. Preterea dicūt q̄ futurū erat q̄ hō laberet̄ p peccatū: ꝯueniēter institutuꝫ fuit signū vt hō ꝓuidere posset id per q̄ō esset remedium. ⁊ ideo nō fuit supuacuū instituere ꝯiugiū in sacr̄m tempore innocētie. sicut ars medicine non est supuacua: et si null⁹ egrotaret. valeret eñ q̄ītum ad illā ptem que ē ꝓseruare ab egritudine: et q̄ītum ad illam ptem valere posset cum homo egrotaret.

Articulus secundus

Scḋo q̄rit̄ cui⁹ rei mr̄imoniū fuerit sacr̄m. Et videt̄ q̄ fuerit sacramentū duplicis ꝯiunctionis. p hoc q̄ dicit aug. de bono ꝯiugali. non ē dubiū illam mulierē nō ptinere ad matrimoniū. cū qua docetur nō fuisse ꝯiūctio sexus. Quod magis exponit leo papa dicens. cū societas nuptiarū ita a ꝑncipio sit institutum. vt ꝓter ꝯiunctiōez sexuū nō habeat in se xp̄i et ecclesie sacr̄m: nō est dubiū illaꝫ mulierē nō ptinere ad matrimoniū in q̄ docet̄ nō fuisse nuptiale misteriū. Ex q̄ videtur. q̄ matrimoniū institutū fuit nō tñ ad signādū ꝯiūctōez xp̄i ⁊ eccl̄ie i caritate: ꝑ et in nat̄e ꝯformitate. ¶ Sꝫ videt̄ ꝯtrariū multiplici rōne. Vna ē q̄ mr̄imoniū est et fuit licet nō seq̄tur carnalis copula. Nō ꝯsequēti aūt carnali copula nō signat̄ ꝯiunctō xp̄i et eccl̄ie in ꝯformitate nature: g̊ cū adhuc remaneat matrimoniū sacramentuꝫ ⁊ eq̄lis sanctitatis: ꝓm q̄ dic aug. in li. de bono ꝯiugali: nō oportuit pmo esse institutū vt sacramentū in significatione vtriusq̄ ꝯiūctōnis. ¶ Preterea. ꝯiūctio xp̄i et eccl̄ie ī caritate sine dei ⁊ ecclesie fuisset licet nō facta eēt assumptio carnis. ⁊ hoc eēt vere signatū ꝓm oēm statū: g̊ respectu [illegible] tñ esse mr̄imoniū in [illegible]. ¶ Ad q̄ō dōm. q̄ respectu vtriusq̄ fuit institutū [illegible] sic intelligēde sunt [illegible] aug. ⁊ leonis pape. Et mulier illa cū q̄ nō est ꝯmixtio sexus lꝫ ptineat ad mr̄imoniū nō tñ ptinet ad matrimoniū q̄ō expssam et plenā tenet ꝯiunctōez xp̄i et eccl̄ie. nihilomin⁹ tñ ptinet [illegible] rōnem sacramenti. lꝫ non totaliter signaret̄. Per illud aūt q̄ō dr̄ in Geñ. adherebit vxori sue notat̄ ꝯiūctio i caritate. ꝑ hoc aūt q̄ō seq̄tur et erunt duo i carne vna: notat̄ ꝯiūctio in ꝯformitate nature. Sꝫ distinguendū est. Est vni⁹ signati fuit sacr̄m vt̄ alterius do adueniēte copula carnali: et hoc distinguit hug. dicens. Est alteri⁹ societatis sacr̄m fuit in ꝯiugio: alteri⁹ societatis sacramentū in ꝯiugii officio: et p hoc pōt patere qualiter respondendū est ad obiecta.

Articulus tercius

Tercio querit̄ vtrū fuerit tūc aliq̄ illegitimitas i ꝑsonis ꝯtrahēdis. q̄ō nō vr̄. Cū eñ datū esset illud ꝓceptū. Crescite ⁊ multiplica. ⁊ tñ conditi essent vir vnus et mulier vna: si mortua esset altera illarꝫ ꝑsonarꝫ post ꝓcreatōez ꝓlis: oporteret filiā cognosci a prē vel matrez a filio: nisi esset multiplicatō ꝓlis. et ita nulla eēt ꝑsona illegitima. ¶ Preterea i leuitico cēsent̄ illegitime ꝑsone plures. sic soror ⁊ frater ⁊ alia hmōi. tales aūt nō erāt illegitime a ꝑncipio: nō g̊ vr̄ a ꝑncipio aliq̄ fuisse illegitimitas ꝑsonarꝫ: ꝑ q̄ mr̄imoniuꝫ esset viri ⁊ mulieris indiuidue vite retinēs ꝯsuetudinē. ¶ Ad q̄ō dicendū. q̄ illegitimitas aliq̄rꝫ ꝑsonarꝫ fuit a ꝑncipio scꝫ prīs ⁊ filie ⁊ mr̄is ⁊ filii. Et hoc designat̄ ex illis ṽbis glo [illegible] in geñ. Relinquet hō prēz et [illegible] ⁊ adherebit vxori sue ⁊c. ¶ Ad illud ḋo q̄ō obijcit̄ ꝓm positōem factā. dōm est q̄ lꝫ fieret multiplicatio ꝓlis. oporteret illā copulā fieri prīs cū filia sicut factū fuit [illegible] geñ. de loth q̄ cognouit filiā suā. si ḋo. nō supessent plures ꝑsone. vt̄ dn̄s alio mō ꝓuideret: vel de illegitima legitimā faceret. ¶ Ad aliud ḋo dōm. q̄ licꝫ plures essent ꝑsone illegitime ꝓcessu tpis nō tamē ita ꝯgruebat a ꝑncipio cū nō erat multiplicatō ꝑsonarū. Si eñ a ꝑncipio tot essent illegitime: peccarēt cognoscendo fratres sorores suas: q̄ō oportuit a ꝑncipio antequā fieret multiplicatō generationis.

Articulus quart⁹

Deinde querit̄ vtrū de lege nat̄e fuerit q̄ vnus cū vna ꝯtrahat ꝯiugiū. ⁊ vr̄ q̄ sic: p hoc q̄ō dr̄ [illegible] geñ. sup illud [illegible] accepit duas vxores [illegible] primus ꝯtra naturā et ꝯtra morē p bigamiam adulteriū [illegible] Ex q̄ accipit̄ q̄ ex lege nature ē q̄ vna vni ꝯiūgat̄ mr̄imonialiter. ¶ Sꝫ ꝯtra hoc est. q̄ ex lege nature generalis in pluribꝫ aiantibꝫ vn⁹ mascul⁹ copulat̄ pluribꝫ femini sex⁹. ꝓm natura etiā rōnalez vn⁹ [illegible] plures vxores. sicut legit̄ de Jacob ⁊ de dauid. Si aūt esset ꝯ naturā: vterq̄ peccasset. delinquē eñ ꝯ legē nature ē pc̄m Restat g̊ q̄ copulari cū pl'ibꝫ vxoribꝫ nō fuit ꝯ naturaꝫ. Et hoc idem dic aug. in li. de ṽgi. antiq̄s iustis nō fuit pc̄ꝫ q̄ pluribꝫ vxoribꝫ vtebant̄. nec ꝯ naturā hoc faciebāt: cū nō lasciuiēdi causa: ꝑ gignēdi hoc facerēt. ¶ Ad q̄ō dōm est. q̄ ē natura generalis in aiantibꝫ pl'ibꝫ: et ē nat̄a spāl'ꝫ in hoīe. Natura ḋo spāl'is pt̄ attendi vel ꝯpatōne ad bonū ꝓlis vel ꝯpatōe ad bonum fidei: vel bonū sacr̄i. ꝓm g̊ naturā generalē nō est rō mr̄ionū aut ꝯiugii ꝓm rōnē ḋo [illegible] q̄ vn⁹ copulet̄ [illegible] tamē bonū ꝓlis q̄ō pꝫ ex hoc. cū eñ multiplicari oportuit ꝓlem ad cultū dei vn⁹ hr̄e potuit plures vxores. Rōne ḋo bone fidei ⁊ boni sacramenti q̄ō est vlterius si ordinet̄ natura q̄ vn⁹ habet plures est ꝯtra naturā. sic g̊ vno modo est cōtra naturā: alio modo nō. [illegible] cōtra naturā. hoc fuit q̄ licꝫ intēderet ꝓcreare ꝓlem: nō tñ ad cultuꝫ dei. ⁊ hoc mō faciebat ꝯtra naturā. Jacob seruabat aūt in [illegible] bone ꝓlis: q̄ nō adhesit Lye causa ꝓlis ꝓcreande nisi

ad ca[illegible] [illegible] in hoc [illegible] [illegible] q nulla [illegible] adhesit p copulā carnalē. Ratio vō sacri simpliciter q [illegible] in [illegible] xpi cū ecclesia q̄ vna est: non oīno seruabatur ibi. sed in hoc seruabat: q in matrimonio rachelis piūctio ecclesie rōe ptemplatiuoꝝ designabat. In lya vō piunctio ecclesie ratione actiuoꝝ: de his amplius dictum est supra libro tercio.

Membrum tercium

[Q]Uantū quarto querit de sacro penitentie. Circa quod querit primo. vtrū institutū fuerit in padiso. Scdo vtrū aliquā rōnem habeat a natura.

Articulus primus

[C]Irca primū sic. Non fuit necia pnia ante lapsum pcti. non ē necessariū fuit sacrm penitentie anteq̄ hō peccasset. In statu ē in quo hō fu[illegible] in padiso nō fuit necessariu[illegible] sacrm penitentie [illegible] [illegible] pcti [illegible]. Pre. nō [illegible] [illegible] de sacro pnie. Nam si facta esset: aut hoc eēt anteq̄ hō peccasset: aut cū hō peccaret. aut post. Añ nō fuit: cū p nihilo esset. nec fit ibi mentio nisi de pceptis et phibitōibꝰ et pminatione. Nec tunc qñ perpetratū fuit pcti: [illegible] ibi eñ nō agit nisi de pcto et cau[illegible] [illegible]. Postea vō non agit nisi de pena multi[illegible] [illegible] et [illegible] agit q nō fuit institutio facta in padiso. ¶ Contra. pnia est medicina quedā spūalis. s; dupliciter est medicina corpalis. quedaꝫ eñ est pseruatiua a morbo: quedā expulsiua morbi. Silr vꝫ esse medicina spūalis duplex. s. pseruatiua a morbo: et expulsiua morbi. Pseruatiua aūt necia fuit añ pcm. g necessaria fuit pnie institutio añ pctm sed nihil qd erat hūane saluti necessariū fuit pretermissum a diuina puidētia: g [illegible]. ¶ Qd pcedūt quidā dicentes pniam fuisse institutā in padiso anteq̄ morbo esset. vt sic esset medicia pseruatia a morbo: ne fiet lapsus I pctm. et hoc fieri vr qñ facta est pminatio. quacūq; die comederis morte morieris: s; postea illa q̄ fuit pseruatiua facta est expulsiua morbi. et pueniebat vt in padiso cōstitueret ad cauenduꝫ a morbo actualis pcti. Si eñ fuisset cautela a morbo actualis pcti: nō fuisset secutū originale pctm: nec alij defectus multiplices in quoꝝ remediū sunt alia sacramenta et sic tm̄ fuerūt duo sacramenta in padiso. scꝫ matrimoniū ad multiplicandū nūeꝝ fideliū: et in signum vnionis mēbroꝝ ecclie cū capite. et aliud pseruatiuum hoīs in sanitate: ne scꝫ caderet in egritudineꝫ. Cum eñ pnia duo habeat. pmissa flere: et flenda non pmittē. q̄tum ad primā ptem est expulsiua morbi iam peracti. q̄tū ad scdam ptem pseruatiua a morbo futuro. Si eñ instituta fuit ante pctm: hoc fuit ad pseruanduꝫ a morbo. Si vō fuit [illegible] [illegible] [illegible] hoc fuit ad curationē pcti. ¶ Sed planū est q hoc nihil est. qꝛ cum penitentia pcernat sue importet in corde doloreꝫ de pcto. nec sine hoc esse pōt pnia. hoc aūt nullo mō pgruebat statui innocentie: g nec penitencia. Post lapsum aūt posset penitentia esse medicina pseruatiua scꝫ ab iteratōne pcti sue re[illegible]: sed ante nequaq̄. Nec hoc q dico flenda nō pmittere dicit esse pnie: qꝛ tūc esset pnia in patria. Ideo [illegible] q institutio pnie non aliud fuit nisi ipsa inspiratō. q̄ dñs primis pentibꝰ inspirauit pniaꝫ sup primo pcto: maxime cū inflixit penas. Pena eñ sicut dicit glo. oculos aperit: q̄s culpa claudit. ¶ Aliter vō dōm. q in eo qd posuit dñs cherubin et flammeū gladiū añ padisum. ad custodiendā viā ligni vite [illegible] [illegible] [illegible] et p flammeū gladiū designat ex gratia siue ex caritate. Per ista eñ oportet incedere actualiter peccantē: si vꝫ puenire ad viā ligni vite. et sm h dicit institui in padiso. qꝛ i exitu a padiso disponebat vt p illud fieret reuersio. hoc etiā videt significari p illud qd dic mgr in histoꝛijs. Ejectōeꝫ primoꝝ pentū representat ecclia in capite ieiunij: cū ejicit extra ecclesiam aliq[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] et pelliceas [illegible]. Cinerē [illegible] hic ver bis. Cinis es et in cinerē reuerteris. In memoriā vō maledictionis ejecti: candelas ferunt ardentes. quia p ope q̄ perpetrauerūt manꝰ ad pomuꝫ vetitū. apposita est ignea rumphea padiso. clauduntur fores: i signū aditus padisi quondam obclusi. Ex quibꝰ designat q ibi sacrm pnie designabatur. ¶ Ea aūt hec veritatē nō habeant pꝫ. aliud est enim penā pminari ne pmittat offensa: et aliud est instituere penitentiā in sacrm. Pre. aliud est infligere penā p offensa cōmissa [illegible] [illegible] [illegible] et aliud instituere sacramentum penitentie. vnde dico q non sint instituta in paradiso: hoc infra plenius patebunt.

Articulus secundus

[S]Ecūdo querit. vtrū rōnem aliquā habuerit a natura et videt q nō natura eñ in statu innocentie nōdū erat vulnerata. nō ē tūc tpis dictabat remediū vulneris. Pctm aūt est vulnꝰ anime nō ē dictabat natura [illegible] q̄ est in remediū vulneris qd est peccatum actuale. nō ē sacrm penitentie tūc tpis dictamē habuit nature. ¶ Pre. pnia inq̄tum pnia respicit pctm pterite [illegible] [illegible] [illegible] dolere de hoc qd iudicat esse malū. Si ē sacrm penitentie supponit añ se pctm. nō dicit medicinaꝫ vt pseruatiuā: sed tm̄ vt curatiuā: g n videt esse ex instinctu nature exñte in integritate. g sacrm penitentie non videt esse ex instinctu nature sm statuꝫ innocentie. ¶ Si vō dicat q fuerit sm instinctū nature lapse: hoc nō videt. Quod eñ insitum est nature: a pditione nature est ei insitum. Et ita si ē sm instinctū nature lapse: erit insitū etiaꝫ nature cū nō erat lapsa. licet tūc nō moueret actu ad illaꝫ. Qd etiā videt p simile. pcepta eñ q̄ sunt ex dictamine nature. a pncipio insita erāt ipsi nature: et cum non erat lapsa. Eodem mō videt esse de alijs q̄ sunt ex instinctu nate. Lex eñ nature est. q̄ itelligit hō quid sit bonū et qd sit malum. nec p pctm imago dei ita deteriorata ē: vt nulla in ea lineamēta remāserint: nec oīno deleret qd ibi p imagineꝫ dei cū crearet impssum ē. Si ē sacrm pnie fuit inditum in natura lapsa: fuit et inditū in natura non lapsa. ¶ Ad qd dōm est. q sacrm pnie aliquo mō inditū est a natura: put h loqmur de sacro pnie. loqmur eñ hic de dolore penitētiali. nō eñ tm̄ inditꝫ fuit nature a pditōe nature illud p quod poterat pseruari in integritate et pficere in illo: s; et p quod poterat repari si deterioraret. quia ē p peccatū actuale facta est pmo deterioratio nature. insertum ē ipsi nature rōnali remediū pcra hmōi deteriorationeꝫ. Hoc aūt est primū et p se remediū pnia. et ideo a natura est aliq̄ mō inditum sacrm pnie. ¶ Ad obiectū aūt in pcrariū dōm ē q licet natura primitꝰ instituta. nō tūc indigeret illo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pditōne illiꝰ remedij. qꝛ de se possibilis erat ad lapsū. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accipit respicit pctm pteritum. est tm̄ aliqua [illegible] pnie q̄ pōt esse pcto non existente sicut est illa q̄ est de non pmittendo in posteꝝ. ¶ Ad terciuꝫ vō dōm. q aliter sunt inserta ipsi nature semia iusticie: et aliter semia medicine spūalis. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quibꝰ indiget hō sm oēm statū. Semia vō medicine spūalis inserta. vt quibꝰ iuuaret hō sm nature lapse: et quo tpe lapsa ē. nec est dicendum q tūc pmo inditū sit nature qd ptinet ad cognitione remedij cum ipsa natura vulnerata [illegible] fuit ei inditum. vt tūc ex instinctu nature quereretur remediū cum esset necessarium.

Membrum quartum

[C]Onsequenter de sacrificio. Primo q̄ querit de [illegible] [illegible] sacrificioꝝ. [illegible] [illegible] [illegible] sacramentum. Tercio [illegible] [illegible] sacramentum. Quarto a quo tpe pueniebat illud incipere. Quinto de [illegible] [illegible] [illegible]. Sexto de sacrificio caym et abel et alioꝝ tpe legis nature. Septimo de oblatione panis et vini.

¶ Articulus primus

Circa primũ querit̃. Cũ aĩalia in nullo penã meruerĩt. nec hõ demeruit in aliq̃ cõicando cũ illis: q̃re punita sunt aĩalia ĩ sacrificijs. ⁊ q̃rit̃ quare fuit homĩ inditũ p⁹ lapsum exercitiũ sacrificiorũ. Rõnale siquidẽ fuit venerari deũ oblatõnibꝫ: ſ; q̃re sacrificijs in quibꝫ puniunt̃ aĩalia q̃ penã nõ meruerũt: nulla ratio videt̃. ¶ Rñ. multiplex est cã sacrificioꝝ. fiebãt em̃ in signũ: in figurã et in penã. In signũ ꝙ aĩalitas hũana impio rõnis obediendo: deo debuit offerri. In figurã scʒ hũane redemptõis fiende. ꝑ filiũ sacrificãdo se pr̃i. In penam: q2 natura hũana q̃ est nature mãsueta. abhorret effusionẽ sanguis ⁊ mãrie in merito. ꝓter igr̃ causas generales oĩm oblatõnũ he sunt spãles in sacrificioꝝ oblatõne ⁊ alie q̃dam q̃ inferi⁹ tangunt̃. Qđ aũt obĩ. ꝙ nõ meruerĩt penã. Rñsio. ꝙ in nõ existẽtibꝫ ad imaginẽ dei nõ est attendenda pena penes meritum vel demeritũ: sed potius penes meritum vel demeritum eoꝝ ꝓpter q̃s sunt. s. hominis.

¶ Articulus secundus

Circa scđm sic ondit̃. ꝙ sacrificium nõ ẽ sacrm̃ sacrificium fuit ex aĩalibꝫ. vel s̃m quosdã ex terre nascentibꝫ. q̃ aũt rõne talia dicerent̃ sacramenta. eadẽ rone ⁊ alia dicerent̃. cũ nulla sacra sit institutio plus de his q̃ de alijs. ſ; ↄstat ꝙ nõ oĩnes res cedebant in rõnem sacramenti. nõ ḡ videt̃ ꝙ ista sacrificia fuerunt sacr̃a rõne materie ex qua fiebant: nec rõne ipsi⁹ ignis superadditi. qua em̃ rõne dicerent̃ pl⁹ esse: sacrm̃ rõne ipsius ignis: q̃ rõne aeris vel alterius rei create. ¶ Si aũt dicat̃ ꝙ hoc fuit. q2 dñs respexit ad abel ⁊ munera ei⁹ ⁊ ita eo ꝙ acceptauit dñs hmõi sacrificia: dicant̃ sacramẽta. ſ; h̃ nõ videt̃. acceptatio em̃ illa nõ fuit ꝓpter essentiã munerum. sed ꝓpter ipam deuotõeʒ offerentis. Vñ greg. dicturus q2 deus respexit ad munera: premisit sollicite q2 respexit ad abel. Ex q̃ re patent ostend. l q2 nõ offerens a muner. hus sed munera ab offerente placuerũt. dona enĩ iniquoꝝ nõ probat altissimus: nec respicit in oblatõnibꝫ ipsoꝝ nec in multitudĩe ꝓpiciabitur peccatis eoꝝ: ptʒ ḡ ꝙ accepta erãt ex deuotõne offerentis. Sʒ ꝙ sacramenta dicant̃: hoc ẽ ex similitudine oblatoꝝ ad aliquã reʒ sacrã: nõ ḡ ex acceptione sacrificia hñt esse sacramẽta. ¶ Preterea sacrm̃ ex institutõne ẽ signans. ex sanctificatõne inuisibileʒ grãm ↄferens. Sʒ sacrificiũ nõ habuit tũc ex institutione ꝙ esset signans. nec ex aliq̃ sanctificatõne ꝙ esset grãm inuisibilem conferens: cũ nulla legat̃ sanctificatio illoꝝ sacrificioꝝ. Nec ex h̃ dicebant̃ sacr̃a hr̃e rõnem sacri: q2 siĩa, erant in spẽ illis q̃ instituta erant tp̃e legis. ¶ Preterea sacr̃a placent dño ingr̃tum hmõi. ſ; de sacrificijs legit̃ ꝙ nõ placuerĩt dño sicut hr̃ ab aug. de ciui. dei. Nõ vult dñs sacrificium trucidati pecoris: ſ; sacrificium ↄtriti cordis. ¶ Preterea hiere. vij. dr̃. Nõ sum locut⁹ cũ prĩbꝫ v̄ris et nõ precepi eis in die q̃ eduxi eos de terra egipti de vbo olocaustomatũ ⁊ victimaꝝ: ſ; hoc õbuʒ p̄cepi eis. d. Audite vocẽ meã ⁊ ero vob̃ de⁹ et vos eritis mihi ppl̃s ⁊c. ¶ Pre. deus spũs. carnes aũt pecoꝝ sensibiles sunt. odor aũt eaꝝ cũ cremant̃ non placet. ſ; offendit odoratũ hoĩs hñ dispositi: multo ḡ fortius nulla ẽ ꝓportio illi⁹ odoris rõne ei⁹ in se respectu ipsius spũalis olfac⁹ q̃ est in spũ. dico ḡ q̃ hʒ summũ olfatuʒ spũalẽ: nõ placʒ hmõi sacrificiũ. ḡ sacrificiuʒ ñ hũt tũc tp̃is rõnem sacri. ¶ Pre. ꝑ imolatõem res q̃ erãt humano vsui vtiles ad quẽ ordĩata erat. destruit̃ vl̃ adnihilat̃ nec cedit ei in hmõi vtilitatẽ. deo aũt q̃ est ↄditor hmõi creaturaꝝ ad esum hoĩs: nõ placet destructio illi⁹ vtilitatis. ḡ nõ placet sacrificium ingr̃tum hmõi. et sacrm̃ ingr̃tum tale placʒ deo ḡ sacrificium ingr̃tum tale nõ est sacrm̃. ¶ Pre. deus ẽ cõditor hmõi naturaꝝ. ↄditor autẽ nature nõ querit destructionẽ ei⁹ qđ ↄdidit. ꝑ imolatõeʒ autẽ destruit̃ siue ꝑ sacrificium: ḡ nõ placet ei sacrificium. et ita vt pri⁹. ¶ Pre. eq̄ est de⁹ spirit⁹ nunc vt fuit tunc. ſ; nunc nõ reqrit sacrificia pecoꝝ vel auiuʒ vl̃ liquidoꝝ vel aridoꝝ: ḡ nec tunc requirebat. tunc ergo non placuerunt ei sacrificia. ¶ Item quomodo sanctificaret tunc hõ ꝑ hmõi sacrificia pñt q̃ ꝑ aĩa deuote deo oblata. si ḡ nõ ex quibuscunq̃ sanctificabatur nec ex his: ḡ nõ erant sacramenta. cũ sacramenta ordinẽtur ad sanctificationẽ. ¶ Pre. oblata vel sanctificata dicũtur cum offerunt̃ ex sanctitate voluntatis. ⁊ nõ sanctificatur voluntas ex illis. Si ergo sacrificia sancta dicebant̃ hoc erat rõne sanctitatis ĩ voluntate ⁊ ñ ecõuerso. ¶ Cõtra. dicit̃ in canone misse. placeat tibi sacrificium nostrũ sicut placuit sacrificiuʒ abel et sacrificium abrahe. sed illa sacrificia ex hoc placuerunt q2 ducebãt ad veꝝ sacrificium: ergo sacrificia hmõi erãt sacramenta. ¶ Item sacrificia q̃ erãt in lege moysi erãt sacramenta. et hec nõ differebant ab illis in spẽ: ergo hec dicẽda fuerũt sacr̃a. ¶ Iteʒ aug. ↄtra aduersariũ legis et ꝓphetaꝝ. vnum veꝝ ⁊ singulare sacrificiuʒ multis ẽ antea sacrificioꝝ signis figuratum. Ex quo hr̃. ꝙ sacrificia sunt sacr̃a. signa em̃ fuerũt veri sacrificij. ¶ Item aug. in. vij. de ciui. dei. Hoc misteriũ vite eterne ab exordio generis humani ꝑ quedã sig̃ ⁊ sacr̃a temporibꝫ ↄgrua quibꝫ oportuit p̄dicatuʒ ẽ ꝑ angelos. ḡ tẽpe legis nature sacrificia erant sacramenta. ¶ Item hug. de sanc. victo. In lege nature tria fuerũt sacr̃a. decime. oblationes. ⁊ sacrificia. decime in ꝓportõnibꝫ: oblatõnes in rebus: sacrificia in aĩalibus. ergo sacrificia tẽpe legis nature fuerunt sacr̃a. ¶ Rñsio. ꝙ sacrificia oblata a fidelibus sacr̃a erãt etiã tp̃e legis nate cum nõdum essent instituta: sed ex inspiratõne diuina ordinata. ¶ Ad obiectũ đo prio in cõtrariũ dđm est. ꝙ licet rõne materie sumpte essent de aĩantibꝫ et ḋ his q̃ veniebãt ex terre nascentibꝫ: nõ tñ ordinata sunt oĩa in rõneʒ sacramẽti. aĩantiuʒ em̃ quedã sunt naturaliter mũda. quedã naturalr̃ immũda. siĺr est ĩ terre nascentibꝫ. ꝙ quedã habẽt aptitudinẽ ad signanduʒ rem sacrã ꝓpter sui nobilitatẽ. et quedã nõ. sicut in liquidis. quedam sunt nobiliora alijs et in aridis siĺr. ꝓpter qđ non est oĩm hmõi reꝝ ordinari in rõnem sacramẽti: ſ; eaꝝ q̃ hñt rõnem s̃m similitudinẽ nobilitatis naturalis ad sig̃dum rem sacrã. ¶ Ad id qđ obĩ de igne in sacrificijs. dicendum ꝙ ignis triplex est. quidã diuinit⁹ descendẽs. quidã đo per mĩstros dei. quidã đo neutro mõ. Primo aũt fuit diuinit⁹ descendẽs. sicut pʒ. iiij. geñ. ex translatõne theodotõis vbi dicit̃. inflãmauit dñs sup abel ⁊ sacrificiuʒ ei⁹. sup caym aũt ⁊ sacrificiũ ei⁹ nõ inflãmauit. et dicit hiero. Igneʒ de celo venire solitũ ad sacrificiũ deuorandũ. sicut hr̃. ix. leui. Egressus est ignis a dño ⁊ deuorauit olocaustuʒ. In dedicatõne etiã templi sub salomone legit̃. Qz ignis descendit ⁊ deuorauit olocausta et victimas sic. ij. palip. vij. ⁊. iij. regum. retro de sacrificio helie. Ibi đo ꝑ fideles mĩstros ignis supponebat. q̃ altero istoꝝ modoꝝ fiebat ignis cum materia disponebat ad rõnem sacramẽti. Cum aũt non fiebat altero istoꝝ modoꝝ. nõ habebat ↄgruã rõnem ad sacramentũ. Abel aũt et noe ⁊ abrahã et iacob mĩstri erant. quibꝫ deus illo tp̃e inspirauit. sic postea in lege ꝑ mĩstros dei ad h̃ institutos disponebat. Illa ergo dispositõ ex pte materie. ⁊ cõgruitas ex pte officij. ⁊ inspiratio ex pte dei: ordinabãt ad rõnem sacramenti. et ꝑ hoc põt solui quod scđo et tercio obiectũ est. ¶ Ad quartum đo dđm. Qz licet hmõi sacrificia nõ sunt instituta ad signandũ. nec habeãt ex vi ꝙ conferant grãm sanctificatõnis: nihilomin⁹ tamẽ dicunt̃ s̃m illam rõnem sacramenti qua sacrm̃ dicit̃ sacre rei signum. põt em̃ esse signum ex inspiratione et si non ex institutõne. ¶ Ad qntum dđm. ꝙ licet sacr̃a nõ placerent oĩno in seipsis: placebãt tamen vt erãt signa rei sacre tũc temporis vt ꝑducerent ad verum sacrificiuʒ. et ꝙ tũc placerent aliquo modo: patet per hoc quod dicitur sup illud ij. Colo. que sunt vmbra futurorum. Glo. aliqua signa a re pendentia que in figura futurorum tunc fiebant tunc erat pc̃m non obseruare que precipiebantur. et ita nihil ꝓhibebat sacrificia esse sacramenta. ¶ Ad sextum dicendum. ꝙ licet deus qui est spiritus delectetur in odoribꝫ rerum sensibilium tanq̃ sibi ↄuenientibꝫ: delectatur tamen in deuotione ipsi⁹ offerentis ⁊ in ꝓportõne ipi⁹ signi ad si-

gnatum. et ꝓpter hoc licet odores hu͛mōi offendant ipsum
hoiem nō tñ ꝓpter hoc offendebāt deū. ¶ Ad septimū dicē
dum. licet nō placeat deo q est ꝯditor nature destructō rei
naturalis: tñ mutatio ei⁹ ſm ꝙ ordinata est ad meli⁹ placꝫ
et cuꝫ cibus mutatur et ꝯuertitur in corp⁹ hoīs quo nutritur
placeat deo licet res desinet esse in sua spē. ita licet in cre
matione desinat esse rei aīate non tñ desinat esse. ſꝫ incipit
esse in ratōne sacramenti. ꝑ qđ ordinat ad esse nobili⁹ scꝫ
ꝑfectōꝫ anime. ⁊ ita placet deo. Per hoc idem patꝫ dcm̄
ad illud qđ postea obijciebat. ¶ Ad aliud dō dcm̄. ꝙ licꝫ
nō placeant deo in tpe gratie hmōi sacrificia vt quoꝝ vs⁹
iam expirauit. nihilomin⁹ tñ tunc placuerūt cū eoꝝ vsus
erat necessari⁹. tūc eñ ducebāt ad intellectū veri sacrificij
⁊ ideo tūc placebāt aliquo mō q̄ nūc nō placent. sicut ē de
litteris regalibꝫ q̄ mittunt ꝓ aliq̄ negocio expediendo. cū
iam expeditū est. nō sunt necessarie sed vsus eaꝝ iam expi
rauit. ¶ Ad aliud dō dcm̄. ꝙ nō sufficiebat deuotō ad esse
sacri. ſꝫ ipsa sīlitudo ducens ad rem sacram ex ordinatōne
diuina. ⁊ ideo nō ꝑ quamcūqꝫ rem licet deuote offerebatur
ratio sacri habebat. ¶ Ad vltimū dō dcm̄. ꝙ licet sanctifi
catio opis sit ex sanctificatione volūtatis tanq̄ ex radice:
tñ ꝯtingit loq de eo ꝙ opatum est. ꝙ nō hꝫ suā sanctitatē
ex sanctitate volūtatis: ſꝫ ex ordinatōne instituētis aut in
spirantis. aliud eñ est ꝙ hꝫ esse absolute: ⁊ ꝙ hꝫ esse signi
esse absolute est mediante ope ab ipsa voluntate opante
esse dō sacramenti ſm alium modum.

Articulus tercius

Tercio querit cui⁹ rei sacrm̄ sit sacrificium. Et
videt ꝙ hmōi sacrificia essent sacramenta illo
rū spūalium operū que tūc agenda erāt: ⁊ nūc
etiā agunt in eccl̄ia. Illa eñ sacrificia erant sacrificia fi
guratiua. Sacrificia aūt figuratiua signa erant veroꝝ sa
crificioꝝ. vera aūt sacrificia sunt: cum se mortificat homo
ꝓpter deū mortificādo carnalia desideria q̄ sunt in ipō. vt
ꝯpatiendo ꝓximo ſm ꝙ dicit aug. in li. de ciui. dei. Vera
sacrificia sunt opa misēdie siue in nosipsos siue in ꝓximos
que ad deū referunt. Et. xij. ad Ro. Obsecro vos ꝑ mise
ricordiā dei vt exhibeatis corpa vestra hostiā sanctam vi
uentē deo placentē. videtur ḡ ꝙ respectu hoꝝ sacrificioꝝ
dicerent illa sacrificia figuralia. ¶ Item sup illud Iudi.
xj. transiuit iepte ad filios amon. Dicit in glo. non soluꝫ
diligit de⁹ ſꝫ odit talia sacrificia in quibꝫ hoīes imolantur
Illa dō diligit ⁊ coronat: cū iustus vsqꝫ ad morteꝫ ꝓ veri
tate decertat: ⁊ ab inimicis q̄s ꝓ iusticia offendit occidit.
Cum ḡ hoc sit veꝝ sacrificiū qđ est acceptū deo. de q̄ dicit
in eccl̄iastico: ꝓ iusticia agonizare ⁊ vsqꝫ ad mortē certa ꝓ
iusticia. Et. ij. philip. Si imolor sup sacrificiū ⁊ obsequi
um fidei vr̄e. gaudeo ⁊ ꝯgratulor oībꝫ vobis. videt ergo
ꝙ respectu hoꝝ veroꝝ sacrificioꝝ dicant illa sacrificia fi
guralia. tanq̄ signa reꝝ sacraꝝ. ¶ Item in ps dicit sup il
lud. sacrificiū deo spūs ꝯtritus. letus et lasciu⁹ spūs obli
gat hoiem pctō. sed spūs ꝯtritus ē sacrificiū quo pctā sol
uunt: videt ḡ ex aūcedentibꝫ. ꝙ ſꝫ sit verū sacrificiū quod
ꝑ sacrificia pecoꝝ designabat. Dr̄ eñ in ꝑcedentibꝫ qđ of
ferendū: nō pecudes nō hyrcuꝫ. et postea subiūgit. tūc ac
ceptabis sacrificiuꝫ iusticie. Ex quibꝫ oībꝫ colligit. ꝙ illa
sacrificia antiq̄ signa erant veroꝝ hoꝝ sacrificioꝝ. ¶ Ad
idem facit qđ dicit aug. in li. de ciui. dei. Nolūt āgeli nos
sibi sacrificari: ſꝫ ei cui⁹ ⁊ ipsi sacrificiū nobiscuꝫ se esse no
uerūt. Veruꝫ ḡ est sacrificiū quo hō seipm̄ deo sacrificat.
respectu ḡ hoꝝ sacrificioꝝ veroꝝ dicebant ista sacrificia
figuralia. ¶ Contra. si respectu illoꝝ sacrificioꝝ veroꝝ
dicerent: illa sacrificia figuralia figurauerūt aliqd facien
dum semp in eccl̄ia. ſꝫ de thure ⁊ de decimis dicit ꝙ ꝓpter
hoc ista remanserūt in ecclesia. quia figurauerūt aliquid
faciendum semp in ecclesia: pari ergo ratione illa sacrifi
cia antiqua debuerūt ꝑmanere. sed non ꝑmanserūt: ergo
non dicebant illa sacrificia figuralia antiquit⁹ sacramen
ta respectu illorum sacrificioꝝ. ¶ Rn̄deo. ipse xp̄c offerens
fuit et oblatio eius veri sacrificij sicut dicit aug⁹. Multi
plicia variaqꝫ signa erant prisca sacrificia sanctoꝝ. cum
hoc vnum ꝑ multa figuraret tanq̄ verbis multis res vna
diceret. ergo respectu illi⁹ veri sacrificij ⁊ summi qđ erat i
xp̄o: fuerūt antiqua sacrificia sacramenta. ¶ Ad qđ dicē
dum. ꝙ illa sacrificia et signa fuerūt illi⁹ veri sacrificij: et
signa fuerūt sacrificioꝝ spiritualium que adhuc in nobis
gerunt. Qꝫ eñ sunt signa sacrificioꝝ spūalium que in no
bis gerunt. patet ꝑ hoc quod dicit aug in lib. de ciui dei.
vbi dr̄. cum ad illum sursum est cor nr̄m. eius altare est. ei
et cruentas victimas cedimus: qñ vsqꝫ ad sanguinē ꝓ ei⁹
veritate certamus. cū suauissimo adolemus incenso: cum
eius ꝯspectu pio sanctoqꝫ amore fragram⁹. ex beneficioꝝ
ei⁹ solennitatibꝫ ⁊ diebꝫ statutis sacram⁹ memoriā ei sacri
ficamus hostiaꝫ humilitatis ⁊ laudis in ara cordis serui
do igne caritatis. Ista sunt sacrificia spūalia. hec auteꝫ si
gnantur ꝑ sacrificia sensibilia. Unde subiūgit. ꝙ ab anti
quis patribꝫ alia sacrificia facta sunt victimis pecorum.
que nūc ꝑple dei legit nō facit: non aliud intelligenduꝫ est
nisi rebus illis eas res fuisse signatas que agunt in nob
ad hoc tñ vt adhereamus deo. sacrificiū igitur visibile i
uisibilis sacrificij sacramentū sacrum signuꝫ est. Qꝫ auteꝫ
essent signa veri sacrificij. patet ꝑ hoc ꝙ ipso adueniente ⁊
publicato: illa cessauerūt. Principaliter ergo signa erūt
veri sacrificij. secundario signa spiritualiū sacrificiorum
que debemus illi rependere. et tamen ꝓpter nostram vtili
tatem. Hec eñ est mortificatio vera ihm̄ in corpe nostro
circumferre. vt vita eius in nobis manifestet. Principali
ter aūt indicabant futurum esse sacrificium. quod esset ad
expiatōnem originalis peccati ⁊ alioꝝ peccatoꝝ. et sic ad
xp̄m referebant. Secundario dō indicabāt sacrificia spi
ritualia vt quibꝫ satisfaceremus ei ad meritum vite eter
ne ꝯgruerent. Hec eñ sacrificia spūalia sunt que requirit
deus. hoc enim indicauit ꝓpheta Micheas cuꝫ dixit. In
dicabo tibi homo quid sit bonum ⁊ quid requirat de⁹ a te
facere iudiciū et diligere misericordiā: ⁊ sollicite ambula
re cum dn̄o deo tuo. Et aplus. vlti. ad Heb. beneficientie ⁊
ꝯmunionis nolite obliuisci. talibꝫ enim hostijs ꝓmeretur
deus vel placet deus ſm aug. Unde dicit aug. in li. de ci.
dei. Hec sunt sacrificia q̄ requirit deus. ¶ Ad aliud quod
obiectum est. dicendū est. ꝙ non est simile de thurificatōne
et decimaꝝ oblatōne ex vna ꝑte: et de sacrificioꝝ visibiliū
exhibitōne. decimaꝝ enim oblatio habet aliū vsum q̄ re
medium peccati originalis. dicitur enꝫ. iij. Malach. In
ferte omnē decimatōnem in horreum vt sit cibus in domo
mea. Thurificatio auteꝫ ad hoc fuit vt cum hoc quod est
morale in se. ꝓ tpe quia fit in cultum dei: indicaret simt
quod spūaliter est faciendum: quod etiam indicabat tēpe
legis et adhuc etiam indicat. Unde simul ꝯuenit currere
signum cum suo signato. exercitatiuum eñ est deuotōnis
que est suum signatum. Non sic autem est de sacrificijs. sa
crificia enim sensibilia distraherent homineꝫ a sacrificijs
intelligibilibus. et ideo non conuenit tempore gratie quo
homines debent esse spirituales intenti intendere sacrifi
cijs sensibilibus. De thure autem non sic est. quod patꝫ
ꝑ hoc quod dicit. viij. apoca. Ascendit fumus incensorum
de oratōnibus sanctoꝝ de manu angeli coram dn̄o. ¶ Ad
aliud dicendum. ꝙ nihil ꝓhibet illa sacrificia ad vnuꝫ ve
rum sacrificiū tendere ex ꝑte xp̄i: et ad multa sacrificia ex
ꝑte nostra siue eccl̄ie. Et ideo dic aug. ꝙ signa erāt reruꝫ
spūalium ad xp̄m ⁊ ad eccl̄iam ꝑtinentiuꝫ. que tūc a pau
cis sanctis intelligebant ſm tpis ꝯgruentiam.

Articulus quart⁹

Quarto querit a quo tempe ꝯueniebat incipere
Videt eñ ꝙ ꝯueniebat incipere a tempe ade.
ab illo eñ tpe fuit morbus pctī: ḡ ab illo tem
pore ꝯueniebat esse remedium ꝯtra ipm̄ morbū. Virt⁹ aūt
sacrificij sicut dicit Gregorius. fuit in remedium: ergo cō
ueniebat esse a tempore ade. ¶ Preterea. dicit apostolus
ad Hebreo. ix. Sine sanguinis effusione non fit remissio
peccatoꝝ. et ideo ad designandū hoc: etiā primū testamē

tum nō fuit dedicatum sine sanguine. ⁊ om̄ia pene in sanguie mūdabant̄ f̄m legē. sicut dic apl's. pari ḡ rōne a principio p⁹ lapsum ipsi⁹ ade. oportuit esse sanguis effusionē. in signū remissionis originalis pc̄ti in adultis. ⁊ ita an̄ tp̄s ipsius abel ꝯgruebat eē sacrificiū in q̄ fieret sanguis effusio. ¶ Prete. abel qn̄ obtulit hostiā illā placuit deo. ḡ nōne fuit iust⁹ anteq̄ offerret? Si eni nō esset pri⁹ iustus: nō diceret̄ hostia ei⁹ accepta cuius ḡ esset accepta et hoc pbat̄ esse iust⁹ sicut dr̄. xi. heb. ¶ Ad q̄d dōm. q tp̄e sacrificij incepit ab abel. tūc eni manifestū est: licet forte adā sacrificiū obtulerit et docuerit sacrificia offerre. sicut legitur in historijs q docuit filios suos offerre primicias ⁊ decias. Per abel aūt manifestū fuit priorum effectu sacrificiorum offerre. q̄ ab ipo dr̄ ecclia incepisse. q̄ ipe fuit prim⁹ martir. sicut hr̄ i euāgelio Math. xxiij. cū dr̄. a sanguine abel iusti vsq; ad sanguinē zacharie. ⁊ ibi facta ē distinctiō bonorum et malorum in duabus psonis. s. abel et caym. ¶ Ad obiectū aūt dōm. q si adam nō obtulerit sacrificiū. ipsa fides veri sacrificij. s. redemptoris erat a principio in remediū: ⁊ illa in adā sufficiebat. Si vo obtulerit sacrificiū licz non legat̄: q̄d videt̄ ex hoc q spūali mente p̄ditus erat: tūc etiā et illud remedium statim a p̄ncipio morbi occurrit. vt sic daret̄ signū mūdatōnis ab originali. ¶ Ad illud vo q̄d obijcit̄ p auct̄ apl'i. dōm q loqtur de effusione sanguis xp̄i q effusus est in redemptōez peccantiū ⁊ remissione pc̄torum. Signū autē illi⁹ effusionis nō tn̄ fuit in veteri lege: ḡ tp̄e legis nature sicut pz in abel ⁊ noe et abrahā q erāt capita: licet diūter f̄m stat⁹ diuersos. abel ei nō fuit p̄ncipiū generatōis sic ⁊ alij ḡ exemplar in fide. ¶ Ad vltimū vo dōm. q abel iust⁹ erat ⁊ anteq̄ offerret: ḡ om̄sio iusticie erat in deuotōne sacrificij. Iustificatus aūt est in fide: fides eniz erat illud in quo per se erat iustificatio.

¶ Articulus quintus

Quinto querit̄ de duratōne sacrificiorum. et vr̄ q sacrificia tp̄e legis nature nō debeāt cessare. propter hoc q ea q̄ dictabat natura aliq̄ mō pmanere debeāt cum hijs q̄ erāt a gratia. sicut natura se hz ad grām. vt q̄ est ꝯpatio causarum adinuicē: ea sit ꝯpatō causatorum. Cum ḡ natura simul maneat cū grā: manebūt sacrificia tp̄e legis nature habita: cum sacrificijs tp̄e legis gratie institutis. ¶ Hoc etiā videt̄ p simile. p̄cepta eniz moralia q̄ indita sunt a lege nature. pmanēt cum p̄ceptis legis grē: pari ḡ rōne se habebūt sacrā ad sacrā. ¶ Item maior est ꝯueniētia legis grē cū lege nature: q̄ legis mosayce cuz lege nature. ḡ lex mosayca veniēs nō euacuabat sacrificia tp̄e legis nature habita: ergo nec lex grē euacuare debuit sacrā tp̄e legis nature habita. ¶ Contra. oīa in figura contingebant eis sicut dr̄. j. Cori. x. Sz veniente veritate cessare debuerūt figure: ḡ veniēte veritate cessare debuerunt sacrificia. ¶ Itez sacrificia legalia q̄ ꝓpinquiora erāt cessarūt ḡ et illa cessare debuerūt. ¶ Itez dr̄ j. Cori. xiij. Cū venerit q̄d pfectū est: euacuabitur q̄d ex pte est. Sed sacrificia hmōi impfecta sunt. sacrificia vo legis grē pfecta: ergo hec euacuāda erāt illis aduenientibus. ¶ Item aug. contra Faustū. Prima sacrā q̄ obseruabant̄ p̄nūciatiua erāt xp̄i venturi. q̄ cū suo tp̄e xp̄c impleuisset ablata sunt. ⁊ ideo ablata: quia impleta. Ex q̄ accipit̄ q illa sacrificia cessare debuerūt. ¶ Ad q̄d dōm. q cessare debuerunt illa sacrificia adueniente veritate ad quā sunt ordinata. Unō dicit aug. loq̄ns de filijs. Ideo mutanda erāt oportuno certorum tp̄e. ne ipa deo desiderabilia vel certe in nobis acceptabilia: ac nō poti⁹ q̄ hijs significata erāt crederent̄. ¶ Ad primo aūt obiectū rndendū est. q lz grā se habeat ad naturā sicut ꝯplementū ei⁹ ⁊ q̄ntum ꝯuenit simul manē: nō tn̄ sic se hēbit sacrificiū ad sacrificiū. Nō eni se hz natura ad ipm sacrificium sicut principalis eius causa: ḡ eadē est causa horum sacrificiorum ⁊ illorum q̄ p diuerso tp̄e ꝓcedebant̄. hec aūt ꝓcedebant̄ suo tp̄e vt ad illa pducerēt. ⁊ ideo illis aduenientibus impfecta cessare ꝯgruebat. Dū eni hūanū gen⁹ erat quasi in statu puuli. ea q̄ puuli erant ei ꝓcedebant̄. cū autē erat in statu adulti: euacuabantur ea que erant paruuli. f̄m illā similitudinē quaz dicit apl's. Cum essem puul⁹ sapiebam vt puul⁹. cum aūt factus sum vir: euacuaui q̄ erāt puuli. ¶ Ad scd̄m dōm. q nō est simile ḡ p̄ceptis legis nature: et de sacramentis illo tp̄e exhibitis que dicuntur sacrificia. p̄cepta eni data erant ad faciendū. vt illis mererentur hō habita gratia. Uñ cum cōis esset grā que hō potuit mereri: ꝯueniebat cōia esse precepta. lz tp̄e legis grē magis expssa. Sacrificia aūt data sunt ad significandū illō q̄d futurū erat in remediū pc̄ti originalis et etiā actualis. et ideo adueniente illo non oportuit manere q̄d ductiuū erat ad illud: cū ex sua vi nō haberet illū effectū. ¶ Ad tercium dōm. q nō est simile de sacrificijs legis nature respectu eorum q̄ sunt in lege grē: ⁊ de eisdem sacrificijs respectu eorum que erāt in lege moysi. Illa enim que erant in lege moysi: erant eiusdē rōnis cū hijs que erāt in lege nature. Utraq; eni erant ad significandū. et ideo hec p illa nō tollunt̄ sed sunt eadē licet magis distincta. Illa vo que sunt tempore legis gratie efficaciā in se habent veritatis implete: ⁊ ideo signa ducentia ad illā veritatē: ea habita terminant̄.

¶ Articulus sextus

Sexto querit̄ de sacrificijs abel ⁊ noe ⁊ aliorum tp̄e legis nature. Et primo querit̄: cur illi q ptinebant ad ꝓplm dei dicunt̄ exhibuisse sacrificia. Secundo querit̄. Cur nō om̄s in serie generatōnis. Tercio cur abel ⁊ noe et abrahā: nō aūt ysaac sed iacob q successit. Nec de moyse etiā legit̄ dū esset in egipto sacrificia obtulisse. Quarto q̄ rō in his psonis. ⁊ q̄re de Abel poti⁹ dicitur q̄ de seth: cum f̄m seth ptendatur generatio.

Ad primum sic vide .§. j.

tur q ratio offerendi sacrificia q̄ erant sacramenta. communis debebat esse. cum eni morbus pc̄ti originalis esset ꝯmunis: ad om̄es videtur ptinere signū remedij. Sacrificium aūt erat signū remedij. ergo ꝯmunis debuit esse ratio offerendi sacrificia. ¶ Ad q̄d pōt rnderi p hoc q̄d dicit aug. Rite celebrata sunt sacrificia in illo ꝓplo. cui⁹ regnū et sacerdotiū ꝓphetia erat venturi regis et sacerdotis: ad regendos et ꝯsecrandos fideles in om̄ibus gentibus. Unde ad designandū q ex illa serie generatōnis futurus erat ille qui esset verū sacrificium: habat̄ in scriptura q isti offerebant sacrificia velut sacramenta. Preterea. illi in ipsis sacrificijs intelligebāt illum ad quē ordinata erant sacrificia. ⁊ ita in rōne sacrorum. propter q̄d eis ꝯgruebat hmōi sacrificia offerre. ¶ Ad illud vo q̄d obijcitur. dōm est q licet morbus originalis pc̄ti cōmunis esset et doctrina illi⁹ remedij. sicut apparet ex historijs: tn̄ ꝯfidentia ⁊ vera intelligētia illi⁹ remedij ingenium tale: nō fuit nisi in fidelibus ad populū dei ptinētibus. Gētes ei vt chaldei ⁊ alij sacrificia offerebāt: ḡ nō cui offerre debebant: nec in signū remedij p q̄ offerre debebāt. Uñ illis sacrificijs abutebant̄. In signū aūt reprobatōnis illorum sacrificiorum: legitur dñs non respexisse ad munera caym q erat caput malorum.

Circa secundum sic .§. ij.

obijcit̄. Om̄es eni illi q erant in illa serie generationis ad ꝓplm fidelem ptinere vident̄ vt sic in aliquibus fides seruaretur. Immolatio aūt sanguinis fuit antiqua res p̄signās passionē xp̄i. f̄m q dicit aug. contra Faustuz. Antiqua res p̄nunciata est imolatō sanguinis: futurā passionē mediatoris ab initō generis hūani testificās. Ad illos ḡ oblatō sacrificiorum ptinē videbat̄: q̄re ḡ scriptura nō facit mentōez nisi de paucis psonis. ¶ Ad q̄d dōm ē. q lz illi ad ꝓplm i q̄ fides fuaret̄ ptinerēt: credit̄ ei nō defuisse fides a principio vsq; ad finē qn̄ fuaret̄ in aliq̄. de paucis tn̄ legit̄ vt ondat̄ inimicis generatōis exēplaritas fidei. ⁊ illorum signū in qbus indicabat̄ liberatō futura p xp̄m. ⁊ ideo in abel de q̄ legit̄ prio p⁹ adā. In noe de q̄ legit̄ p⁹ diluuiū. In abrahā de quo p⁹ egressum chaldeorum. In iacob q erat principium xij. tribuū: legitur q hi sacrificia obtulerīt deo accepta. nō

ꝙ alij nõ obtulerunt: sed vt ostendatur in illis fidei exemplaritas ſm diuersa tempora.

Circa tercium sic .§.iij.

obicit̃. In seme generatõis fideliũ ysaac intermedi⁹ erat inter abrahã ⁊ iacob et ei facta fuit ꝓmissio. ꝙ in semine ei⁹ bñdicerent̃ oẽs gentes sicut hr̃.xxvj.geñ. de ipo etiaʒ legitur ꝙ edificauit altare dño: ⁊ ꝙ inuocauit nomẽ dñi, ꝓpter qd̃ ꝗ̃ nõ legit̃ ꝙ obtulerit sacrificia sicut de alijs ipsi dño: cũ in ꝓmissione facta ei mentõneʒ fecerit dñs de cerimonijs cum dictũ est bñdicent̃ in semine tuo oẽs gentes terre: eo ꝙ obedierit abrahã voci mee ⁊ custodierit precepta atqʒ mãdata ⁊ iudicia ⁊ cerimonias legesqʒ seruauerit. ¶ Pre. de ioseph ꝙ quẽ filij israel descenderũt in egiptũ ꝙ marie fidelis erat dño. non legit̃ ꝙ sacrificia obtulerit. Sed moyses dũ esset in egipto ꝗ̃ mentõem fecerit de sacrificijs. sicut hr̃.viij. Exo. viã triũ dierũ ꝑgem⁹ in solitudineʒ ⁊ sacrificabim⁹ dño deo nr̃o. ¶ Ad qd̃ dĩcm. ꝙ multiplex ꝓponit̃ ratio de ysaac. qꝛ ysaac in ꝑsona sua oblat⁹ fuit in olocaustũ ⁊ ita ꝓsignauit xp̃m ꝙ oblat⁹ fuit in sacrificium vñ veri⁹ ꝓsignauit ꝗ̃ alia sacrificia ꝗ̃ fiebãt de pecoribꝰ vel aĩalibꝰ. Pre. allegorica rõ assignat̃. qꝛ ysaac tenuit typũ vite ꝯtemplatiue. Alij ꝟo typuʒ vite actiue. ꝯtemplatia at̃ pl⁹ tendit in oratõeʒ ⁊ meditatõeʒ. Vñ de ipo legit̃ ꝙ inuocauit nomen dñi edificato altari: et egressus fuit ad meditandũ. Sacrificia aũt figurãt mortificatõeʒ ꝗ̃ ꝓprie ad vitam actiuã ꝑtinet: ⁊ ideo de alijs ꝑsonis legit̃ ꝙ obtulerint sacrificia in quibꝰ vita actiua repñtat̃. ¶ Ad illud quod obr̃ de ioseph. dĩcm est ꝙ ipe etiã in suo facto tenuit typũ xp̃i ꝙ vendit⁹ fuit ꝓ quodã nũero argenteoꝝ: sicut ⁊ xp̃c venditus fuit. ⁊ idem erat nũerus ſm nr̃am lr̃am. Pre. mansit in egipto. abbominatiõnẽ aũt hẽbant egiptij ꝙ oues immolarent̃ ⁊ hmõi pecora. vñ dr̃.viij. Exo. abbominatiõeʒ egiptioꝝ imolabim⁹ deo nr̃o. qd̃ si imolauerim⁹ ꝗ̃ colunt egiptij: lapidibꝰ nos obruẽt. Vñ nec ipse nec moyses legit̃ sacrificia obtulisse priusqʒ recederẽt ab egipto: sicut ei dicitur in histoꝛijs. Nã thaurũ adorabãt in honore apis egiptij. vaccã in honore ysidis. arietẽ ꝓ hamone. ⁊ ido abbominabile fuit eis ꝙ ista imolarent̃. In recessu autẽ voluit dñs agnũ immolare: in typũ veri agni ꝙ oblatus ẽ ad expiatõeʒ nr̃oꝝ pc̃oꝝ. ¶ Si obijcit̃ de abel. ꝙ ipe typũ in ꝑsona sua tenuit ipsi⁹ veri sacrificij in xp̃o et ita nõ oportuit aliud sacrificiũ offerre. dĩcm est. ꝙ in ipo cum esset primuʒ exemplar. ꝯueniebat oĩmodã ꝑfectõeʒ sacrificij designari. intrinsec⁹ scʒ ⁊ extrinsec⁹. in carne hũana ⁊ carne pecorĩa In carne quidẽ pecorina ad denotandũ ꝙ in sacrificijs a[illegible] mũdatõis illi⁹ veri qd̃ ꝗ̃ ꝯtractũ est vñ et p̃res offerebãt ⁊ de carne aliena offerebãt. In signũ aũt veri sacrificij qd̃ nõ tñ est ad expiatõeʒ originalis peccati ꝗ̃ etiã actualis: ꝯueniebat signũ sacrificij in ꝓpria carne. et sic in primo exemplari ꝑfectio signandi vtroqʒ modo daretur intelligi.

Circa quartũ sic .§.iiij.

põt queri. q̃re in tot ꝑsonis designat̃ ratio exemplaris in sacrificio. videt̃ enim ꝙ sufficeret ad rõnem exemplaris oblatio sacrificij ab vna vel duabꝰ ꝑsonis. nisi aliq̃ addatur dr̃ia in mõ sacrificãdi vel in re sacrificata. Ex ꝑte aũt Jacob nõ videt̃ aliqd dictuʒ nisi generalr̃ cum dr̃ ꝙ imolauit victimas. sic hr̃.xlvj. Geñ. ⁊.xxxj. vbi dr̃. ꝙ imolatis victimis in monte ⁊c. sup ꝯuocauit ꝗ̃ fuit ad rõnem exemplaris dicẽ de sacrificio iacob. ¶ Pre. de sacrificio noe et abrahã vtrobiqʒ tangit̃ de pecoribꝰ ⁊ volatilibꝰ. ⁊ ita ꝗ̃ ad rõnem sacrificij nõ videt̃ dr̃ia. ¶ Pre. seth. ꝑncipiuʒ generatõis fuit ex ꝑte bonoꝝ. poti⁹ ꝗ̃ ꝯgruisset ad hñdum rõeʒ exẽplaris ꝑmi dixisse de sacrificio seth ꝗ̃ de sacrificio abel vt sic trãsmitteret̃ exẽplar signi redẽptõis ad posteritateʒ ¶ Ad quod dĩcm. ꝙ hec dr̃ia oblationũ in sacrificijs ſm has dr̃ias personarum. hac ratõne põt attendi. sup illud Exo.v. [illegible] nõ indicaui eis. gl'a. ꝑ successiones etatũ creuit diuine cognitõis augmentũ. Vñ maioꝛ fuit ꝯgnitõ in rõne sacrificij qd̃ est sacrm̃ data ꝑ noe: maior vlteri⁹ ꝑ abrahã. Qd̃ aũt [illegible] fuit addĩ. tñ est ꝑ iacob. maxia aũt ⁊ multiplex expr̃ssio tp̃e legis ꝑ moysen. in abel em̃ exp̃mit̃ sacrificiũ in genẽ ꝑ h ꝙ dr̃ in alia trãslatõne: inflãmauit dñs mũera abel. ⁊ ꝑmittit̃: abel obtulit de primogenitis gregis sui. In sacrificio at̃ noe vlterioꝛ facta ẽ expr̃ssio. ⁊ rõne mãdicie i oblatis: ⁊ rõne dr̃ie oblatoꝝ cuʒ dr̃. volucribꝰ ⁊ alijs aĩantibꝰ: ⁊ rõne forme sacrificij cũ dr̃ olocausta. In sacrificio at̃ abrahã addita ẽ dr̃ia ex parte dr̃ie aĩantiũ pecoꝝ. s. ⁊ volatiliũ: cũ dictũ est. vaccã triẽnẽ caprã triennẽ: arietẽ annoꝝ triũ. Et ex ꝑte volatiliũ turturẽ ⁊ colũbaʒ. In h etiã ꝙ aues nõ diuisit: pecora ꝟo diuisit. In sacrificio ꝟo iacob qꝛ iã distictũ erat ex ꝑte aĩantiũ cũ pluralr̃ dixit victimas. h de libamĩbꝰ nihil ad h expr̃ssum fuit. ideo.xxxv. geñ. dr̃. ꝙ erexit titulũ lapideũ i loco ꝗ̃ locut⁹ fuerat ei de⁹. libans sup eũ libamia ⁊ effundẽs oleũ. ꝑ moysen at̃ in lege facta ẽ vlterioꝛ distinctõ ⁊ in sacrificijs ⁊ in libamĩbꝰ. vt sic rõ ꝯgnitõis i vmbra figꝛe magis ac magis augeret̃. ¶ Ad scd̃m obm dĩcm. ꝙ licʒ noe ⁊ abrahã ꝯmunẽ hẽbant modũ in similibꝰ sacrificijs: tñ ibi attendit̃ dr̃ia sicut dictũ est. in expr̃ssione maioꝛi vel minori. Maioꝛ eñ expr̃ssio facta ẽ in sacrificio abrahe ꝗ̃ in sacrificio noe. In sacrificio at̃ iacob lʒ nõ sit maioꝛ expr̃ssio ex ꝑte victimaꝝ ꝗ̃ in supdictis: tñ additõ facta ẽ in expr̃ssione libamẽtoꝝ. ¶ Ad illud qd̃ obr̃ de seth: dĩcm ẽ ꝙ lʒ seth eẽt ꝑncipiũ generatõis carnalis ⁊ non abel: tñ magis ꝯgruebat ipsi abel vt eẽt exẽplar fidei in sacrificijs. alia. n. est generatio spũalis ⁊ alia carnalis. ⁊ ad diuersuʒ ꝑncipiũ reducunt̃ ꝓprie. Pre. abel fuit exemplar nõ tñ rõne sacrificioꝝ ꝗ̃ obtulit exteri⁹ dño: ꝗ̃ rõne suipsius oblati. qd̃ non fuit in seth. ⁊ ideo illi magis ꝯgruebat. Pre. in illo primo facta fuit distinctio bonoꝝ a malis. Non negat̃ ꝗ̃ qn seth obtulerit sacrificia. lʒ de eo nõ legat̃ in sacra scr̃ptura: sed cui magis ꝯueniebat ratio exemplaris ex dictis ostendit̃. ¶ Adhuc etiã querit̃. ꝓpter qd in canone misse nõ fit mẽtio nisi de sacrificio abel ⁊ abrahe. de sacrificio etiaʒ melchisedech ibidẽ fit mentõ. cũ tñ in geñ. legat̃ ꝗ̃ oblatõe nõ de sacrificio. ¶ Ad qd̃ dĩcm ẽ. ꝙ in mũere abel ꝑmo ꝓfigurabat̃ sacrificiũ xp̃i ꝗ̃ ad h ꝙ a iudeis tradit⁹ ẽ in mortem scd̃o in sacrificio abrahe de ꝗ̃ hr̃.xxij. geñ. vbi ysaac oblatus fuit in olocaustũ ⁊ ꝓ eo aries: in designatõeʒ ipsi⁹ xp̃i ꝙ de volũtate p̃ris oblat⁹ est in olocaustũ. In sacrificio ꝟo melchisedech intelligebat̃ xp̃c oblat⁹ sub spẽ panis ⁊ vini a seipo: et ꝯñter misterio sacerdotis in ꝯmemoratõem. vel si intelligat̃ de mũere qd̃ obtulit abel de p̃iogenitis gregis sui: rõ põt hr̃i in hoc esse signuʒ illi⁹ sacrificij ꝗ̃ primogeniti⁹ est oblat⁹. ⁊ qꝛ in hũanitate fuit oblat⁹ sub similitudine carnis pc̃i: hoc figurat̃ in sacrificio abrahe de ꝗ̃ dictũ est. ⁊ qd̃ quotidie offert̃ sub spẽ panis ⁊ vini ꝑ misterium sacerdotis euangelici in oblatõe facta a melchisedech intelligit̃. qd̃ etiã dictũ est sacrificiuʒ vel hostia. non rõne signi: sed ratione significati.

¶ Articulus septimus

Consequenter dĩcm ẽ ꝗ̃ illo sacrõ tp̃e legis nature qd̃ fuit oblatio panis ⁊ vini facta a melchisedech. Et p̃mo querit̃ cui⁹ rei fuerit sacrm̃. Scd̃o q̃ritur sub duabꝰ dr̃ijs. Tercio quare ꝑmansit: cũ sacrificia de pecoribus in sua rõne non ꝑmanserint.

Circa primũ sic vide .§.j.

tur. ꝙ nõ sit sacrm̃ tp̃is illi⁹. Sacrã eñ dabant̃ i remedium. Nullũ aũt legit̃ remediũ ꝑ illã oblatõeʒ datũ sicut legitur de sacrificijs ⁊ decimis: non ꝗ̃ videtur ꝯputandum inter sacrã illius tp̃is. ¶ Pre. qñ apl's facit mentõnem de sacrificio melchisedech. de oblatõne eius nõ facit mentõʒ ꝗ̃ de decimis oblatis. de benedictõne etiam ipsi⁹ melchisedech. Ex quo videt̃. ꝙ nõ ꝑtinet ad rõnem sacrĩ. ¶ Pre. sicut hr̃ in histoꝛijs. Illa oblatio panis ⁊ vini ad ministrationẽ necessarioꝝ ipsis ꝙ erãt cũ abrahã videt̃ referri. ¶ Sʒ ꝯtrarium videtur ꝑ hoc qd̃ dicit hiero. in glo. sup illud cũ

dicitur. ministerium nostrum verbo ordinis. signatur nō p aaron irronalibꝰ victimis īmolandis: sed oblato pane z vino. i. corpe dñi et sanguine ꝯsecrati. et ita in interli. dicitur. sacramēta hec nostroꝝ sacramentoꝝ signa fuerunt Ex q̄ colligitur ꝙ sacrm̄ fuit et cuiꝰ rei fuerit sacramentū ¶ Pre. si baptismus et tempe legis nature z tempe legis mosayce signū aliquod habuit: sacrificium aūt altaris signum habuit aliquod tempe legis mosayce: ꝓpter quid similiter nō haberet tempe legis nature. ¶ Pre. hoc sacramentū rōne ꝯtinentie z significatōnis dignissimū reputatur: licet nō rōne efficacie. Oportuit ḡ in lege nature q̄ preambula fuit: aliquod signum illius ꝓcessisse nō autē videt in alio q̄ in oblatōne panis et vini a melchisedech: ḡ oblatio panis et vini fuit in signum. ¶ Quod ꝯcedendum est. z respondendū ad obiectum in ꝯtrarium. ꝙ in hoc conueniebant oīa illa sacramenta ꝙ data erant in signum veritatis in xpō et in ecclīe rōne sacramentorū vel operum. illa dō habuerūt secum quoddā remediū que offerebant a multitudine vel offerri poterāt: sicut fuit de sacrificijs z decimis. oblatō aūt illa nō fuit cuiuscūqꝫ in figura sicut nec oblatō panis z vini in sacramento altaris. Et si dicat ꝙ aliqd dabat remediū. patet ꝙ significauit remediuꝫ cum significauit ipsum sacrm̄ altaris. Datio aūt remedij intelligi poterat per hoc quod adiungit benedictō. vt in hoc q̄dam manifestatio in corpore ecclīe intelligeret. ¶ Ad secundum dō dicendū. ꝙ in hoc ꝙ aplūs fecit mētionē de benedictōne sacerdotali: dat intelligere illam benedictiōeꝫ sub specie panis et vini. ¶ Ad tercium dō dicendū. ꝙ illud qd̄ dicitur in historia sumitur a Josepho: qui tm̄ lralem respicit intelligentiam.

Secūdo queritur .§. ij.

quare sub duabꝰ digꝫ rerum scꝫ panis z vini hoc sacrm̄ describebatur. cū enim sit vnum sacramentū: vnum conueniebat esse signum. ¶ Pret. vna est gratia quā respicit hoc signū. sacramentum eīm vnum dicit respectu vniꝰ gratie. ¶ Pre. in lege moysi vnū erat signum scꝫ agnus pascalis: pari ḡ ratōe videt tpe legis nature. ¶ Ad quod dicendū ꝙ licet sit vnū sacramentū respectu vnitatis grē: nihilominus tm̄ q2 duo sunt signata corpus xpī et sanguis: duo dicunt signa in lege gratie q̄ et sacramenta etiā dicunt. scilicet spēs panis et spēs vini. In figura aūt horum tempe legis nature erāt duo signa. Non aūt sic fuit in lege moysi. quo ad hoc eīm ꝓpositum est sacerdotium melchisedech sacerdotio aaron siue leuitico. vn̄ dicit in ps̄. Tu es sacerdos in eternum sm̄ ordinē melchisedech. z dicit glo. q2 panem z vinū in corpus z sanguinē suum ꝯsecrauit xp̄c. cuius sacrificij similitudinē ꝓmisit melchisedech: victime aūt transierūt sm̄ ordinem aaron: licet ḡ quo ad vnitatem signi magis esset silitudo in lege moysi. agnꝰ enim pascalis repn̄tabat xpm̄, ꝓ nobis immolatū: tm̄ quo ad ꝯditionem signi essentialē: maior est similitudo in oblatōne melchisedech. Qr aūt sacerdotiū melchisedech ꝓferatur sacerdotō leuitico. nō tm̄ pōt attendi ex hoc: sed ex alijs rōnibꝰ quas assignat aplūs. vij. ad Heb.

Tercio queritur .§. iij.

de ꝑmanentia forme huiꝰ sacri: cum sacrificia de pecoribꝰ nō remāserunt. Sic eīm sacrificia significabāt vnū sacrificium q̄ adueniente illo cesserunt: sic adueniente dō sacrificio siue dō pane. debebat cessare panis figuratiuꝰ. ¶ Itē circūcisio cessit adueniente baptismo q̄ data erat ī figurā baptismi. pari ḡ rōne signum panis z vini qd̄ offerebat a melchisedech debebat cedere adueniente dō pane vite d̄ q̄ dicit. vj. ioh. Ego sum panis vite q de celo descendi. si qs māducauerit ex hoc pane viuet in eternum. ¶ Pre. alia sacramēta euacuata sunt sm̄ suas formas. q̄re ḡ remāsit illud in ꝯsimili forma. ¶ Ad qd̄ dōm est. ꝙ nō est silr̄ de hoc sacro z de sacro qd̄ est sacrificiuꝫ. Sacrm̄ eīm quod est sacrificium erat in forma que data fuit in onus magnū eniꝫ fuit onus tot mactare genera animalium. ¶ Pre. non seruabatur ibi illud quod ꝯueniens erat humane nature. ḡ qd̄ inconueniens scꝫ effusio sanguis. In hoc aūt sacro seruabatur forma ꝯueniens humane nature. z que nō est ī onꝰ sed in quandā iocunditatē. sm̄ ꝙ dicit hug. ne humana infirmitas ꝯtractum carnis in assumptōne horresceret: consueti et principalis edulij spē illam velauit z sic summēdā ꝓposuit. vt sensus in vno foueretur et fides in altero edificaretur. Et ꝯsimilem sententiaꝫ dicit Joh. dama. Conueniens est homini comedere panem et bibere vinum. ꝓpter quod sub eis signauit corpꝰ et sanguinē xpī. Ex hac ḡ ratione remansit forma panis z vini: nō forma sacrificij d̄ pecoribus et hmōi animantibꝰ. ¶ Ad secundum dō qd̄ obiectum est de circumcisione dicendum est. ꝙ illud sacramentum graue erat sustinenti ratōne passionis facte in carne. et erat ꝑticulare quia in remedium sexus masculini. z ratione membri in quo fiebat. ratōne etiam effectus imperfectum. et ideo ꝯuenienter cessit illo sacramento quod erat leue ad suscipiendū: z qd̄ erat vniuersale rōne ꝑsonarum et rōne effectus ꝑfectum. Sacramentuꝫ aūt quod erat in oblatōne melchisedech rōne forme in signo non erat graue: sed imꝑfectum erat ex ꝑte effectus. ex se eīm non dabat sanctificationē: licet daret intelligentiam significationis. et ideo quo ad hoc successit ꝑfectum sacramentū manente ꝯsimili forma in signo. ¶ Ad tercium dō dicenduꝫ. ꝙ dissimile erat in isto z in alijs sacramentis ꝓpter dictam causā hoc tamen attendendum est. ꝙ in oblatione melchisedech erat tota substantia panis et vini. In sacramento dō altaris facta transsubstantiatōe remanēt tm̄ species: et ē verū corpus et verus sanguis sub speciebꝰ. et ita aliter oblatio melchisedech signum: z aliter oblatio in altari facta ꝯfectione. Ibi eīm erat res significata nō ꝯtenta: hic autēꝫ res significata z ꝯtenta: et ita ꝑfectio sacramenti.

Membrum quintum

Consequenter querit de sacramento decimationis. Circa quod primo queritur de signo Scdō querit de effectu. Tercio de tempore ordinationis illius sacramenti. Quarto de cessatione vel suo opposito.

Articulus primus

Circa primū querit cuius fuerit signum et sm̄ quā similitudinem. et videtur ꝙ signum fuerit remissionis peccati ꝑ xpm̄. ꝑ hoc ꝙ dicitur ad Heb. vij. sup illud quod dicit leui esse decimatus. dicit ei Aug. Qr illud qd̄ curabat decimabatur. et ideo leui erat decimatus non xp̄c. Restat ꝙ decimatio fuit signū ipsius liberationis future ꝑ xpm̄: que liberatio fuit ab originali peccato. Hoc etiā videtur ꝑ hoc ꝙ fides cum hmōi oblationibꝰ in signū erat remissionis originalis peccati ante institutōnē circūcisionis. Nunq̄ eīm defuit remediū originalis morbi. Dicit etiaꝫ in historijs ꝙ adam docuit filios suos offerre hmōi oblatōes vt placaretur dñs. hoc autēꝫ ad quid erat nisi ad significandū liberationē ꝑ xpm̄ futuram ¶ Contra. decima nō habet similitudinē respectu ipsius remissionis siue liberatōnis. Signum aūt quod est sacramentum similitudinē habet respectu rei sacre cuius est signum. non ḡ decima est signū liberationis siue remissiōis originalis pctī. ¶ Prete. qui offert decimam nouem ptes retinet et decimam deo sanctificat. sicut ille qui offert primicias ꝑtem quandā deo offerat scꝫ ꝓportiōeꝫ inter q̄dragesimam et qnquagesimā. In hoc aūt videt significari similitudo initij opis z ꝯsummatōis qd̄ totū deo attribuēdum est. Videt ergo ꝙ similitudo decimatōnis ad meritum boni opis referatur: nō ad liberatōneꝫ pcti siue ad liberatōeꝫ. ¶ Ad qd̄ dicendum est. ꝙ decimatō ꝑfiguratio fuit restauratiōis hūani generis. sm̄ ꝑtem saluandoꝝ ad denariū a q̄ cecidit hō ꝑ pctm̄ originale. angeli eīm ī nouē ordinibus sunt cōstituti homo dō quasi in decimo ordine sicut presignatur. xv. Luc. de muliere q̄ habuit dragmas

decem et pdidit vnam. Ista vo restitutio nõ fit ad denariũ nisi p sepatõez fideliũ a massa pdita. q̃ facta est õtute grẽ liberatio p passionẽ xp̃i. sic g̃ decimatõ hãc sepatõnez significat cũ illa restitutõne. ¶ Ad obiectum g̃ dõm est. q̃ silitudo attendit̃ inter decimatõez ⁊ q̃si decime ptis fideliũ separatõ. Sic hic decima vis̃ibilr offert̃. ita p xp̃m inuisibiliter decima pars q̃ fuit fideliũ deo offerebat̃. ¶ Ad secundũ vo dõm. q̃ decima quoddã habuit significatũ in q̃tum p̃signat liberatõez ab originali pc̃o. p tpe. et in q̃tuz designat p̃summatõnez boni opis i merito. ⁊ hoc mõ decime ⁊ p̃micie ſm q̃ remanserũt in lege: hãc habuerũt significatõez sibi appropriatã. hic aũt loqtur de illa significatõne quã hũit oblatio decimarũ in p̃mitiuo tpe. put erat in remediũ morbi: nõ put erat in p̃fectũ meriti. lʒ facta delectõne originalis p grãm p̃ñter posset pcedere ad p̃fectum meriti. Nec est p̃trariũ vnũ et idem signũ ſm diuersas significatõnes: diuersa habere significata.

Articulus secundus

Ecũdo querit̃ de effectu. vtrũ aliq̃s fuerit effectus illi⁹ sacri: Qδ videt̃. baptism⁹ enim p suo tempe ẽ in remediũ p̃fectũ. Circũcisio etiaʒ p suo tpe fuit in remediũ. pari g̃ rõne oblatio q̃ p̃cessit cuʒ fide debebat esse in remediũ. oblatõ aũt nõ nisi in sacrificijs ⁊ decimis g̃ oblatio decimaꝝ aliquẽ habuit effectũ. ¶ Pre. qδ deciabatur curabat̃. hoc aũt nõ esset nisi oblatio decimaꝝ quã fecit abrahã tpe melchisedech aliquẽ effectũ hr̃et curatõnis. ſ qδ hʒ effectũ curatõis hʒ aliqδ remediũ p̃tra pc̃m vel penã pc̃i: g̃ oblatio decimaꝝ aliqueʒ hẽbat effectum.

¶ Contra. beda dicit ponẽs silitudinẽ inter circũcisionez ⁊ baptisma. q̃ p̃similẽ effectũ habuit: excepto q̃ ianuã celestis regni nõ aperuit. de oblatõne vo decimaꝝ p suo tpe non dr̃ q̃ p̃similẽ effectũ habuit: nõ ergo videt̃ q̃ oblatio decimaꝝ hmõi hʒ effectũ. ¶ Pre. si habebat hmõi effectũ nõ tñ illi q̃ descendũt ab abrahã postea fideles curati essent ab originali pc̃o: ſ etiã alij q̃ erant in lũbis abrahe. Et si forte dicat̃ q̃ hmõi oblatio facta non valuit illo tpe nisi p iam natis sup q̃s ferebat̃ intentio offerẽtis. p̃tra q̃ nõ legit̃ q̃ abrahã vel alij aliquoꝝ fideliũ p iam natis suis decimas obtulerint. ¶ Ad qδ dõm. q̃ sacr̃m decimationis nõ habuit ex se effectũ suũ quẽ significabat. ¶ Ad obiectũ in cõtrariũ dõm est. q̃ nõ fuit simile de sacrificijs et decimis ⁊ circũcisione et baptismo. ſm eñ dr̃ias tempoꝝ fuit differentia in sacramentis. Primo eñ fuerũt sacmẽta ad significandũ: deinde ad efficiendũ. Ad efficiendum aũt duplr̃. Primo modo ſm q̃ fuit in circũcisione. Scd̃o ſm q̃ fuit in baptismo. Quia ergo sacr̃m decimatõis de primis fuit: ad significandũ fuit ordinatũ. ⁊ si ibi fuit effectus: aliũde fuit. recte igit̃ assignat̃ differentia hui⁹ sacramenti ad alia duo. ¶ Ad scd̃m dõm. q̃ licet illud qδ decimabat̃ curabat̃. nõ tñ decima faciebat illũ effectũ: sed significabat illũ fieri p xp̃m. Decima eniʒ nihil aliud fuit q̃ p̃signatio liberatõnis future per xp̃m. Põt aliter dici ſm bug. q̃ oblatio decimaꝝ fuit remediũ p̃tra originale pc̃m. Nec facit beda mentionẽ de decimis: q̃a intendit solummodo p̃pare sacramentuʒ circũcisionis ad sacr̃m baptismi. Nec facit scriptura mentionẽ de remedio decimarum p̃tra originale: q̃ non fuit ad hoc instituta decima: ſ potı⁹ instincta. vt dicit bug. sicut fuit de sacrificio.

Articulus tercius

Ercio querit̃ de tpe ordinatõis hui⁹ sacramenti videt̃ eñ q̃ incepisse debuisset ab adã. q̃ medicina aliqua debebat currẽ cũ morbo. morbo aũt cepit ab adãm. in adam oĩes peccauim⁹: ergo aliq̃ medicina p̃tra morbũ tũc tpis debebat dari. Si g̃ medicia ista fuit sacr̃m decime: vt p̃figuret̃ homo ad sacr̃m significatũ p decimã: tũc adã prĩo debuit offerre decimas. ¶ Si forte diceret̃ q̃ adã intellexit illud remediũ originalis pc̃i p inspiratõez diuinã. nec opuit aliud signũ hr̃e. Tũc querit̃ q̃re filij ei⁹ nõ prĩo obtulerit decias sic legunt̃ obtulisse primicias. ſ de primicijs legit̃ añ diluuiũ: de decimis vo p⁹ q̃. Iteʒ si p⁹ diluuiũ p̃petebat sacr̃m decimaꝝ. q̃re nõ legr̃ de noe q̃ i tpe obtulerit decias. ſ abrahaʒ legit̃ eẽ prim⁹ q̃ decimas obtulit. ¶ Ad ſ etiã q̃ pri⁹ offerre debuit adaʒ ⁊ filij ei⁹. vt̃ facẽ qδ dic mgr̃ i historijs. q̃ credit̃ adã in spũ docuisse filios vt deo offerrẽt deciãs ⁊ p̃micias. ¶ Ad primuʒ dõm. q̃ nunq̃ defuit medicia etiã tpe legis nat̃e. q̃ grã sine dei nunq̃ defuit. et hec fuit vl̃is medicina q̃ sp durauit ex q̃ fuit purgatõ macule origĩalis. ¶ Ad illud vo qδ obr̃. q̃ re vltra istud remediũ generale datũ fuit signũ sensibile. Rñ. q̃ nõ oĩes erãt mẽte spũali p̃diti vt intelligerẽt illud spũale remediũ. ⁊ q̃ inclinati erãt ad sensibilia data ẽ nocticia fidelib⁹. vt p signa sensibilia manuducerent̃ ad remediũ itelligibile. ⁊ diuersa signa data sunt ſm diuersa tpa. Pro quodã. n. tpe obtulerũt p̃micias sic factũ añ diluuiũ fuit sic hr̃ de abel. sicut eñ q̃ dat primicias deo. ptem minorem offert et maiorẽ retinet: ita significat̃ q̃ dñs diminuit. de p̃cupiscentie originali. maior tamẽ pars p̃cupiscencie remanet. Quia vo creuit languor p̃cupiscentie. nõ solum ex originali pc̃o: sed ex actualib⁹ carnalib⁹. et spiritualibus vsq̃ ad temp⁹ abrahe. Nam carnalis pc̃i multiplicatio fuit vsq̃ ad diluuiũ. spũalis vo peccati post diluuium sicut in edificantib⁹ turrim babel: recte abrahã cui dictum est q̃ egrederet̃ de terra sua ⁊c̃. qui credidit deo et reputatũ est ei ad iusticiã: obtulit decimas. ad designandum q̃ sic maiorem ptem offert qui offert decimas q̃ qui offert primicias: ita significaret̃ post crementũ p̃cupiscentie maior diminutio. et sicut ille obtulit primicias pro diminutõne originalis p̃cupiscentie: ita iste obtulit decimas pro diminutõne p̃cupiẽ ex originali ⁊ actualib⁹ acte. Sic ergo pʒ q̃liter oblatõnes q̃ erant in portõnib⁹ rerũ erant in remediũ originalis peccati ſm tpis dr̃ias. ex his patʒ quare de adam non legit̃ q̃ obtulit decimas et primicias: de abel legit̃ q̃ obtulit p̃micias: q̃ p⁹ adã primus vere fidelis fuit ante diluuiũ. p⁹ diluuiũ et p̃gressum ydolatrie prim⁹ qui obtulit decimas abrahã ⁊ p ſ soluunt̃ obiecta.

Articulus quart⁹

Onsequenter pcedendũ est ad q̃rtã q̃õnez qua querit̃. quare nõ cessauerũt decime. videt̃ eñ q̃ debuerũt cessare. sicut eñ aduenĩente baptismo cessauit circũcisio: ita aduenĩente circumcisione videt̃ q̃ debuerũt cessare decime. cũ in remediũ eiusdẽ essent ⁊ p̃fectius videbat̃ circũcisio. ¶ Preterea. aduenĩente veritate sig̃ta: cessare p̃gruebat signum qδ ducebat ad significatũ. ergo cũ veritas significata p decimas esset liberatio futura p xp̃m passum: recte tunc cessare debebat decimatõ ſm illud signa recesserũt significata remanẽt. ¶ Iteʒ primicie plurib⁹ locis cessauerũt ⁊ fit p̃mutatõ in oblatiões quotidianas. pari g̃ rõne debuit fieri cessio decimaꝝ vel p̃mutatio. ¶ Ad quod dõm. q̃ nõ est silr̃ p̃patio decimaꝝ ad circũcisionez et circumcisionis ad baptismũ. mutatumq̃ est graue in leue. cum successit baptisma circũcisioni. de illo enim onere legis dictuʒ est. hoc est onus qδ nec nos nec patres nostri portare potuim⁹. xv. act. de alio dictum ẽ. xj Math. Iugum meũ suaue est et onus meũ leue. cum aũt decimatõni accessit circũcisio minus graui adiunctum est magis graue. magis eñ graue est vt de corpe suo aliquid dematur vel subtrahat̃: q̃ vt subtrahat̃ de rebus: et ideo hoc cũ illo mansit. ⁊ decime aliũ habuerũt effectũ. sic ostẽditur in lege moysi Nume. xviij. date eñ erant in sustẽtatiõnẽ leuitaꝝ. Preterea. decimatõ erat q̃i de lege nat̃e. Lex aũt nat̃e inclinabat ⁊ i timorẽ q̃ erat legis veteris p̃ncipaliter: et in amorẽ qui erat legis noue principaliter. sic g̃ lex nature mansit cũ lege veteri et cũ lege noua: ita decimatio mãsit cũ vtroq̃. ⁊ sic timor seruilis euacuat̃ p amorez: ita lex vet⁹ p nouã legẽ est impleta. ¶ Ad scd̃m dõm ẽ. q̃ lʒ sig̃tuʒ p decimatõez venerit: nihilomin⁹ nõ p̃pletũ fuit signũ q̃tuʒ ad ſ. q̃ facta fuit p̃pletõ denarij p quã ruina ãgelica restauraret̃. de q̃ dr̃ in ps. Iudicabit in natiõib⁹ implebit ruinas. Pret̃. manet etiã q̃tuʒ ad aliũ vsuʒ decimatõ i le-

ge noua sicut fuit ad alium vsum in lege veteri Que. xviij. ¶ Ad tercium dicendum est, quod non est simile de primicijs et decimis. Decima enim certam partem designat: primicie vero non designabant certam quantitatem in parte. Unde sicut dicitur in decretali, pars primiciarum fuit inter quadragesimam et quinquagesimam: et ideo conuenienter fiebat mutatio in oblationes quotidianas siue solennitatum determinatarum secundum consuetudinem alicuius terre. signum tamen quoddam per decimas futurum est: propter quod conuenienter adhuc manet signum. Unde signatum per primicias ablatum est. Ille enim significabatur quod fuit primicie dormientium. significant etiam bonorum operum initia que signa sunt impleta. et ideo primicie in ratione primiciarum non manserunt unde in lege veteri et lege nature. remanserunt. significant enim quod impletum est quemadmodum lex erat impleta.

Questio .iij. de congruitate

temporis quo instituta sunt illa sacramenta.

Dicto de essentia sacramentorum

tempore legis nature. Consequenter dicendum est de congruitate: hoc enim tercio fuit dicendum sicut supra habitum est. Congruum autem est aliquid vel quia conueniens. vel necessarium vel quia vtile. Primo ergo queritur vtrum conueniebat illa tunc esse siue aliqua erat illorum indigentia. Secundo vtrum erant necessaria ad salutem. Tercio vtrum erant alicuius meriti siue vtilitatis.

Membrum primum

Circa primum sic. quod non fuit indigentia aliqua expressionis horum sacramentorum durante lege nature videtur. sicut enim precepta legis nature non fuerunt expressa exterius. sed ex dictamine legis habita: ita videtur quod nec sacramenta exterius debeant habere expressionem. sed tamen ex dictamine legis nature essent accipienda. ¶ Preterea natura etsi tunc aliquantulum inclinata erat. tamen robur habuit tunc maius quam postea habuit vel modo habeat. sicut de aliquo infirmo qui fortem habet naturam vt se possit a morbo liberare sine medicina exteriori: sic videtur quod tunc temporis non indigeret remedijs exterioribus. sed sacramenta sunt remedia exteriora: vnde non videtur quod tunc illis indigeret. ¶ Preterea si indigebat tunc sacramentis tanquam medicinis propter nature vulnerationem. cum tot modis in genere tunc esset vulnerata. quot modis est nunc vulnerata licet non sub tot differentijs illorum generum: sacramenta autem sumantur in comparatione ad genera vulnerum: tot essent tunc sacramenta quot modo. Sed hoc non videmus. non ergo fuit conueniencia vt videtur nisi duorum sacramentorum: scilicet vnius contra peccatum originale: et alterius contra peccatum actuale. ¶ Item homo abductus erat a deo peccando scilicet per sensibilia. Si ergo reduci conueniebat ad deum: hoc erat per abstractionem a sensibilibus. sacramenta autem erant sensibilia. ergo non per ista reducendus erat homo ad deum: ergo non erant sacramenta conuenientia. Et est simile. cum peccarent homines colendo ydola que erant sensibilia. nunquid ad tollendum errorem fuit conueniens alia sensibilia ponere que tollerent vel per que abducerentur ab errore: vel omnino eos abstrahere a cultura sensibilium. vt deum qui est omnino intelligibilis adorarent. et constat quod vltimum fuit conueniens. Unde deut. iiij. dicitur. quod non facerent aliquam similitudinem vel imaginem reptilium vel iumentorum etc. Unde iudei ex hoc redarguunt christianos quod aliquos habent imagines: cum deum colant inuisibilem. per simile ergo videtur quod tempore legis nature non conueniebant sacramenta que sunt signa sensibilia vt homines reducerent ad deum. // Ad quod dicendum est, quod aliud fuit de preceptis legis nature: et de sacramentis que illo tempore cucurrerunt. Nam precepta erant omnino habentia obligationem a natura. et implicita erant in ipsa: sacramenta vero esse suum non habebant a natura sed ex diuina inspiratione inclinante aliquo modo naturam. et ideo requirebatur expressio quedam sacramentorum. ¶ Ad secundum dicendum. quod licet natura tunc esset fortior quam modo: nihilominus quia vulnerata erat spiritualiter remedijs indigebat per que curaretur. sed sicut dicit hug. paucioribus indigebat nunc quam tunc indiguit. Nec est simile de infirmo corporali [illegible] fortitudine nature expellitur nocumentum. Natura enim corporalis etsi non habeat medicinas que iuuent eam: habet tamen accidentia exteriora que iuuant eam multotiens sicut sunt locus et tempus: et alia huiusmodi in medicina nuncupantur. Preterea in curatione que est secundum naturam. natura est magistra: et medicina est ministra. Non sic autem est ex hac parte. nam natura spiritualis nunquam est ita fortis vel fuit vt posset morbum peccati expellere sine adiutorio gratie que desursum est: et ideo omni tempore indigebat. Quia vero hec gratia aliquando datur in sacramentis: omni tempore erant necessaria sacramenta. Unde et in lege nature licet natura tunc esset fortior respectiue: sed tamen non fuit sic simpliciter fortis ad expellendum per se morbum. nec est hec natura magistra: sed gratia que in sacramentis vel cum sacramentis dabatur. ¶ Ad tercium vero dicendum est quod licet tot generibus esset vulnerata quot nunc est: tamen non tot data sunt sacramenta nec tam efficacia vt notetur habundantia gratie in aduentu saluatoris. Tunc enim habuit natura debilitatem. habuit etiam necesse resistere temptationibus dyaboli: nec tamen habuit sacramentum confirmationis. Eodem modo anima in recessu a corpore indigebat remissione peccatorum venialium: nec tamen tunc dabatur sacramentum extreme vnctionis. Erant tamen aliqua remedia gratie licet non in sacramento data. ¶ Ad aliud dicendum. quod licet non erant nisi duo genera peccatorum. scilicet originale et actuale: non tamen tantum duo erant remedia sacramentalia. Non enim numerus sacramentorum secundum quod hic accipitur attenditur secundum hec genera: sed secundum diuersas differentias horum et penas consequentes hec peccata sicut infra suo loco determinabitur. et ideo preter sacramentum in sacrificijs et decimis et penitentie que est contra actuale peccatum erant alia tunc temporis sacramenta vt coniugium et ordo vt supra dictum est. ¶ Ad aliud dicendum est. quod licet homo abductus esset per peccatum a deo per affectionem sensibilium: non tamen tantum per illam: sed etiam per affectum inordinatum intelligibilium. vnde oportuit eum reduci vtroque modo et per intelligibilia et per sensibilia vt homo reuerteretur ad deum in tot: in quot auersus est ab eo. secundum quod dicit ysido. Peccauit autem homo in appetendo excellentiam propriam. peccauit etiam in appetendo sensibile vetitum. et ideo conuertendo ad ipsum erant remedia gratie intelligibilia. scilicet deuotio diuine. et remedia sensibilia scilicet sacramentorum. que tamen sensibilia siue intelligibilibus. idest effectibus gratie non perficiebant remedium. ¶ Ad illud quod obijcitur per simile de ablatione imaginum et similitudinum vt reuocaretur homo ab ydolatria ad cultum dei. dicendum est quod hoc fuit quia per illa auertebatur et ideo per subtractionem illorum remedium parabatur. ¶ Ad hoc vero quod obijcitur de inuectione iudeorum contra christianos. Dicendum est quod hoc non est. quia latria exhibebatur creaturis sensibilibus sed quia excitetur memoria respectu christi hominis et sanctorum quos venerantur dulia. deo enim debemus latriam: christo ratione humane nature yperduliam: sanctis vero duliam.

Membrum secundum

Secundo queritur vtrum erant necessaria ad salutem. Et sic videtur. hug. loquens de sacramentis legis nature dicit illa mediantibus his quorum signa fuerunt. ne sine salute essent qui tempus redemptionis precesserunt: gratiam in sustentationem contulerunt. Ecce quod illa sacramenta fuerunt ne qui tunc essent: essent sine salute. ¶ Si diceretur. quod fides tunc sufficit ad salutem simpliciter. igitur cum nunc cum fide requirantur sacramenta: lex christi esset magis in onus quam in remedium ex hoc videtur compositum. ¶ Item. j. Iaco. Fides sine operibus mortua est. vnde opera virtutum necessaria sunt ad salutem. Talia erant sacramenta. Unde hug. composita sunt homini foris opera virtutum ad edificationem interiorem exercendam. vt illis occupatus nec vnquam vacaret ad opera iniquitatis: nec semper ad opera necessitatis. et loquitur generaliter de sacramentis. ¶ Idem videtur per simile sumptum ab illis que sunt legis scripte et noue. Contra. Sacramenta que sunt necessitatis institutionem habent a deo. sicut in ioh. Nisi quis renatus fuerit etc. et Gen. xvij. Masculus cuius preputij caro circumcisa non fuerit etc. sed sacramenta legis nature ex voto celebrata sunt. Unde hug. Inter prima tempore sacramenta que sub naturali lege erant. et ea que sub lege scripta vel sub gratia instituta sunt sacramenta interesse perspicuum: quod illa voluntatis magis videntur esse ista necessitatis. Illa ex voto celebrata ista ex precepto. et hoc ostenditur ibidem. // Responsio. duo erant sacramentorum genera in lege nature. quedam erant instituta siue indita a deo ad necessitatem. quedam ex voto celebrata ad deuotionem. prima fuerunt sacramenta

tum fidei sine quo nō erat sal⁹ lapso ꝑ actuale: ⁊ sacr̄m ma
trimoniū qđ fuit datum in multiplicatiōe₃ gn̄is ad cultum
dei. j. gen̄. Crescite ⁊ multiplicamini. Illa duo fuerūt ad la
psus reparatōe₃. alia ꝗ fuerunt voluntatis ꝗ fuerunt oblatio
nes sacrificium ⁊ decime. que nō erant nec̄ia ad salutē: ſ
magis ad exercitādā deuotōe₃ ꝯposita fuerūt ꝙ̄ ad obtinen
da n. salutē indita. Nā qui nil possidebant: vn̄ decias offer
re debebat. ⁊ ꝗ nihil hēbat. ꝗ sacrificia et oblatōnes offer
re poterat: hec hug. Dōm est igr̄ ꝙ sacr̄m fidei sufficit ad
salutē ꝙ̄tum ad purgationē₃ ab originali non simplr̄. Si
obijcit̄ ꝙ tunc lex xp̄i est in on⁹ ꝙ̄tum ad hoc. dōm ꝙ non
est verum. qꝛ ex ipso ope opato in baptismo aliqđ ꝯ̄tinuū₃
cōferret baptizato. ¶ Ad illud qđ dicit hug. ꝙ sine illis ꝗ
sunt signa alioꝝ essent sine salute. ⁊ loqtur ibi de decimis
oblatōnibꝫ et sacrificijs. Dōm ꝙ hoc nō dr̄. qꝛ sine hīs nō
erat salus: ſ qa hec erāt expedientia ⁊ ꝓmouētia ad salu
tem. qꝛ erant ad exercitatōe₃ deuotōis et ducentia ad fidē
illoꝝ quoꝝ signa erant. Vn̄ sic intelligit̄ illud sine hīs n̄
est sal⁹. i. sine deuotōne sine approbatōe eoꝝ. i. si ꝯtemnerē
tur nō esset sal⁹ ꝯtemnētibꝫ. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ opa virtu
tis dupl̄r dicunt̄. vel ꝗ eliciunt̄ ab ipsis vt act⁹ ꝓprij illoꝝ
⁊ hec sunt nec̄ia ad salute₃. vt diligere. credere. sperare. et
hm̄ōi. vel que fiunt imperio ḋtutis et hm̄ōi om̄ia nō sunt
nec̄ia ad salutem. ⁊ ſm hunc modū erant sacramenta illa
opera virtutū. ¶ Ad vltimum dōm. ꝙ nō est simile. qꝛ illa
ꝗ sunt legis veteris et noue instituta sunt ad salutē: alia n̄
sed voluntaria. Vn̄ hug. illa ex voto celebrata sunt ista ex
precepto.

Membrum tercium

Tercio querit̄. vtꝝ illa. s. decimatōes sacrifi
ciū ⁊ oblatōes erāt alic⁹ vtilitatis siue meri
ti. ⁊ dico ꝙ̄tum ad op⁹ opatū ꝙ sic. pꝫ hug.
Nō est estimandū illa pma naturalis legis
sacr̄a ita hoi ex necessitate indita. vt qui ea non fuisset exe
cutus: reatū puatōis incurreret. quēadmodum ꝗ fideliter
ea coleret: meritū deuotōnis sue inueniret: ex hoc patet ꝙ
erāt alicui⁹ meriti vel vtilitatis. ¶ Cont̄ opatū in lege mo
ysi nō iustificabat. nec aliquē effectu₃ sanctificatōis habe
bat. igit̄ nec illa: vn̄ hug. que tpa posteriora fuerūt: effectu
gr̄e spūalis digniora inueniunt̄. ¶ R̄n̄. ꝙ illis mereban
tur fideles tēpe legis nature. nō tn̄ dico ꝙ ipm oblatū ali
quē effectū scificatōis habuit sic̄ nec oblata i lege. Nihi
lomin⁹ ⁊ rōne significatōnis ⁊ opatōnis meruerūt fideles
offerētes. significatō eñ illoꝝ ad illa ꝗ erant fidei: opera
tio ad illa ꝗ inoꝝ exercitauit deuotiōe₃ ꝗ de necessitate erat
illis ad meritū vt dic hug. Ratō aūt ⁊ cā meriti fuit fides
⁊ intentō offerentium. Vn̄ in gen̄. Respexit dn̄s ad abel.
Qui mentē offerentis nō oblatōe₃ attendit: que placet ex
mūdicia offerentis: de hīs sup̄ plani⁹ dictum est.

Questio. iiij. de initio ⁊ fine ecclesie.

Consequenter pro
cedendū est ad quartā q̄ōnem. s. de initio
eccl̄e ⁊ fine eccl̄ie. Et q̄runt̄ tria. Primo
quo tpe incepit eccīa. vtꝝ ab ada₃ vel ab
abel vel ab alio pncipio. Scd̄o cum abel
esset pncipiu₃ eccl̄e fideliū et vt membꝝ ipsi⁹ corpis eccl̄ie
vtꝝ tūc corp⁹ eccl̄ie esset acephalū an hr̄et caput suū. Ter
cio occasione p̄dictoꝝ querit̄ de duratōne ecclesie.

Membrum primum

Ad pmu₃ ꝗ tpe vel a quo incepit eccīa videt̄
ab adam. ꝓ hoc ꝙ ipe fuit prim⁹ fidelis: ꝗ ab
ipso recte incepit eccīa. ¶ Si dicat̄ ꝙ adā nō
ꝯtinuauit scītatē suā et ideo nō ponit̄ pnci
piū eccl̄ie. Cont̄. hoc nō dꝫ obesse: qꝛ ꝓ pseuerāte in bono
reputat̄ ꝗ finalr̄ bon⁹. Vn̄ cu₃ eccīa orat ꝓ fidelibꝫ dic. vt
indulgentiā quā semꝑ optauert̄ ⁊c̄. qꝛ ꝗ finalr̄ optauerūt:
semꝑ dicunt̄ optasse. pari rōne de adam dōm est. ꝙ ꝓ pse
uerantia in bono hn̄dus est qꝛ finalr̄ fuit bon⁹. ¶ Preterea.
eccīa credit adā penituisse anteꝙ̄ generaret filios ⁊ filias
⁊ in fide penitē saluabant̄ puuli ab originali: ꝗ ada₃ ꝓprie
dicend⁹ ē pncipium a ꝗ cepit eccīa. ¶ Item ꝑ siīe de petro
oñdit̄ hoc math. xvj. Sup hāc petrā edificabo eccīa₃ me
am. i. sup firmitatē h⁹ fidei. ⁊ tn̄ petrus p⁹ negauit. ſ tn̄ ſ
nō obfuit qn fundamentū eēt eccl̄ie: pari rōne videtur ꝙ n̄
obstat qn ab adā dicat̄ eccīa incepisse. ¶ Ite₃ vr̄ oñdi per
hoc qđ dr̄ Leui. vij. imolabit̄ olocaustū. mactabit̄ ⁊ victi
ma ꝓ delicto. olocaustū autē signat illū ꝗ ꝑmāsit in sancti
tate. victima aūt signat penitentē. ꝙ aūt i eodē loco macta
tur. significat ꝙ penitēs placet deo aliqñ vt ille ꝗ in iusti
cia ꝑmāsit. ¶ Ite₃ adā fuit pncipiū actiuū ꝑ qđ humanu₃
gen⁹ descēdit. abel aūt nō: ꝗ nec recte dicend⁹ ē pncipiu₃ a
ꝗ cepit eccl̄ia cui⁹ sunt sacr̄a abel ſ ada₃. ¶ Ad hoc etiam
facit qđ dicit mgr̄ in histonjs. ꝙ ada₃ docuit offerre filios
suos pmitias ⁊ decimas. ¶ Ite₃ pncipiū ex pte maloꝝ fuit
actiuū. s. caym. genuit eñ filios ⁊ filias ⁊ facta est mltipli
catio maloꝝ. Pari ꝗ rōne ex pte bonoꝝ fuit ponendū pn
cipiu₃ actiuu₃: ꝗ seth siue enoch magis fuit ponend⁹ pnci
pium ꝙ̄ abel. ¶ Si pterea dr̄ pncipiu₃ a ꝗ cepit eccl̄ia ſ ē
qꝛ eminētioꝝ habuit fidē de hīs ꝗ erant in prima etate ſ
signum fidei magis videbat̄ hr̄e enoch de quo dr̄: ꝙ cepit
inuocare nomē dn̄i: ꝗ enoch siue seth recte dicend⁹ ē pnci
pium. ¶ Contra. aug⁹. sup illud ps. ore suo bn̄dicebāt ⁊c̄.
Sciendu₃ ē duas ſ significari ciuitates vnā maloꝝ ꝗ dr̄
babilon ꝗ incepit a caym: aliā bonoꝝ ꝗ incepit ab abel.
¶ Item aug. in li. de ciui. dei. Nat⁹ ē caym prior ex illis duo
bus parentibꝫ generis hūani ptinēs ad ciuitatē hoi₃: poste
rius abel ptinēs ad ciuitatē dei. pri⁹ eñ qđ carnale: dein
de qđ spūale. ¶ Ide₃ in eodē. in vniuerso genē hūano cum
pri⁹ iste due cepert̄ nascēdo ⁊ moriendo pcurrē ciuitates:
prior nat⁹ ē vt ciuis h⁹ secli: posterior vt pegrin⁹ in ſ seclo
¶ Ite₃ vr̄ ꝙ abrahā debeat dici pncipiū a ꝗ cepit eccīa dr̄
n̄ pe. iiij. Ro. Abrahā accepit signū circūcisionis i ꝯ̄culū
iusticie fidei ꝗ est in ꝑpucio. vt sit pr̄ oim credentiū in se. ⁊
ita videt̄ ꝙ sit pr̄ fideliū. hoc etiā nomē ei⁹ signat. videt̄ er
go ab eo cepisse eccl̄ia tanꝙ̄ a pncipio. ¶ Pre. sup illđ ps.
Vineā de egipto ⁊c̄. glo. eccl̄ia₃ ꝗ incepit a iudeis ⁊ pficit̄
in gētibꝫ: ꝗ a iudeis dr̄ eccl̄ia incepisse. ¶ Ad qđ dōm est
ꝙ eccl̄ia dr̄ incepisse ab abel. qꝛ fides ei⁹ in sacrificō quod
obtulit dn̄o accepto manifestabat̄. ⁊ ſ fuit pmū signu₃ sa
crū ex pte hoīs de ꝗ legit̄ in scptura. Alia rō adiūcta ē cō
tinuitas scītatis. Tercia cā. qꝛ ipe fuit pm⁹ martir: ⁊ ec
clesia solet dedicari i sanguie martiꝝ: illi eñ firmauerūt
fide eccl̄ie. Quarta cā est ꝓpter testi noniū xp̄i ꝗ dicit
Math. A sanguie abel iusti ⁊c̄. Et dic aug. in li. de mira
bilibꝫ mundi ꝙ abel et virgo fuit et martir et fidei doctor.
Vn̄ per hoc signat̄ ꝙ in ipso fuit eccl̄ia bonoꝝ i diuisiōe
ab eccīa malignātiū. ¶ Ad obm aūt dōm de ada₃. ꝙ licet
fuerit adā prim⁹ fidelis. nō tn̄ dictus est pncipiū a ꝗ cepit
eccl̄ia cui⁹ sunt sacr̄a. Non eñ legit̄ in canone sacre scptu
re ꝙ ipse sacrificium obtulerit: vel aliqđ sacrum signum
demōstrauerit: lic₃ legat̄ de ei⁹ liberatiōe a pcco sapiē. x. ſ
illum ꝗ prim⁹ format⁹ est a deo pr̄ orbis terraꝝ. cum solus
eēt creat⁹: custodiuit et eduxit a delicto. Preterea i ipo ꝓ
pter differentē statum ei⁹ ⁊ ꝓpter ꝯmunē pncipiū generati
onis: ꝯuenit ꝯgregatō bonoꝝ ⁊ ꝯgregatio maloꝝ. Vn̄ nō
discernebat̄ in ipo hec ꝯgregatō ab illa. In abel ꝯ̄o scīa ē
distinctō a caym. ¶ Nec illud obstat oino de adā ꝙ statu₃
tenuit penitentie. qꝛ si fuisset aliud pncipiū ediuerso diuī
dens ꝯtra adam: non obstaret qn tunc diceret̄ pncipium.
¶ Ad illud ꝯ̄o qđ obr̄ ꝑ mgr̄m in histonjs. ꝙ ada₃ docuit
filios suos offerre pmicias ⁊ decias. Dōm ē. ꝙ ⁊ si ſ dica
tur de illo: nō tn̄ legit̄ de illo ꝙ ipe obtulerit. Vn̄ lꝫ fidem
habuerit pm⁹: nō tn̄ in signo quod est sacr̄m legit̄ demon
strate. ¶ Ad illđ ꝯ̄o qđ obr̄ de seth. dōm est. ꝙ lꝫ seth esset
pncipiū generatōnis ⁊ exemplar quoddā fidei sue posteri
tati: nō tn̄ fuit primū exemplar i discretōne bonoꝝ a ma
lis. ꝑcessit ei abel ipm ꝗ fuit exēplar quoddā ad fidē etia₃

ipsius Seth. Nec oportet q exemplar sanctitatis sit actiuum principiu generatois carnalis. Nō eni exemplaritas scitatis in posteros trāsfundit p generatioez carnalē. tūc eni oms descendētes ex seth essent boni. et oms descendentes ex caym mali. qz malū habuerit exemplar. At hoc nō videm9 cōtingē. cū ex bonis oriant mali z ex malis boni. s oms q boni fuerant exemplar ab abel accipe potuerunt z q mali a caym a quocūqz principio fm carnalē generatōnem essent. ¶ Ad alteꝝ dō ex illa pte dōm est. q nō est sile ex pte bonoꝝ sicut ex pte maloꝝ. licet eni ex pte maloꝝ esset principiuz actiuū generatōis qd erat exemplar malicie. ex pte dō bonoꝝ nō sic. z h recte videt et ondēt q principiū malicie est ab hoie. z ideo recte descendit in carnalē generatōe. principiū dō bonitatis a deo z descendē dz fm spiritualē generatōez. fm at carnalē nō nisi fm accñs. ¶ Ad illud dō qd obicit de abrahā. dōm q abrahā dr principiū siue pater credentiū rōne signaculi circūcisionis. vel qz in declinatōne ab ydolatria p9 diluuiū primo a dño vocat: z cōmēdat in fide sicut hr. xij. gen. et. xv. Est g principiuz siue exemplar fidei dicere simplr. z hoc nō fuit abel. z iterū dicere principiuz siue exemplar fidei p9 lapsum a fide generale: et hoc mō fuit abrahā principium siue pr credentium q in hoc accepit signaculuz circūcisionis q discernunt credentes a non credentib9. ¶ Ad id dō qd obicit de iudeis. q ab eis incepit ecclia. Rñdendū ē. q accipiendo principiū ecclie ex pte gentis nō glone: dicebat q a iudeis incepit ecclesia. Illa eni gēs p9 lapsum ydolatrie prio credidit. z pseuerauit i eis fides quousqz veniret excecatō p9 aduentū xpi: z cōuersio fieret ad gētes pter coꝝ indignitatē. sic hr act. xiij. qz indignos vos fecistis: ecce conuertimur ad gentes.

Membrum secundū

Ad scdm. supposito q abel sit principiū ecclie fideliū. z di membꝝ ipsi9 corpis ecclie. Queritur vtrū corp9 ecclie eēt acephalū an hrēt caput suū. Et aūt nō esset acephalū ondit p hoc. q fm naturā prio egredit caput z postea corp9. Unde sicut dic Solin9. Contra naturā est in pedes pcedē nascētes. Si g corp9 misticū est ad silitudinē corpis naturalis hūani sicut dic aplis. j. Corin. xij. Primū est caput postea mēbra: g corp9 ecclie vel membra nō erāt acephala. ¶ Forte dicet. q xpc erat caput fm diuinitatē. et p9 futurū fuit caput fm humanitatē. vtroqz eni modo dr xpc caput z fm diuinitatē z fm hūanitatē. Contra hr Ephe. j. sup illud. ipm dedit caput zc. Xpc vtroqz mō fuit caput ecclie. et nō tm coꝝ q secuti sunt sed q pcesserant. Un sup illud psal. Quousqz irruitis in hoiez glo. ad caput ptinent mēbra q añ caput pcesserūt. sed hoc nō pōt dici illo mō quo xpc ē caput fm diuinitatē: restat g q intelligit hoc fm humanitatem. et ita videt q membra corpis vt abel et alij caput suū pcesserūt. et sic vident illa membra p illo tpe dici acephala. qz aliq tpe fuerūt cum ipm caput nō esset. ¶ Et autem xpc fm humanitatez nō esset caput videt p hoc. qz quod ē caput alicui9 est principiū illius. sed caput ecclie fuit filius dei verbū nō rōne humanitatis sicut accipit ex glo. Luce. iij. sup illud factū est verbū dñi. vbi dr. ecclia incepit a verbo nō ab hoie. g dicit z caput sicut et principium a principio mundi fm diuinitatē. Qd etiā p sile ondit. dicit eni. j. Thi. vlti. Regi seculoꝝ immortali zc. glo. hō assumptus a verbo ex eo tpe futuroꝝ est rex: ergo assumpt9 est a verbo Nam pteritoꝝ seculoꝝ nō erat rex hō ille pari g rōne nec dicend9 fuit caput fm hūanitatez. z ita ex illa pte fuerunt mēbra ecclie vt abel z alij acephala. ¶ Itez quō possz dici caput fm hūanitatē cū nondū eēt hūanitas. cōditiones aūt cōseqntes sunt ad esse rei. ¶ Pre. caput dr pter cōformitatē in natā z grā z fluxū sup mēbra: s istō n potuit dici abel. g zc. ¶ Sz cōtrariū videt p h qd dr. j. Cori. xij. Uos estis mēbrū de mēbro. z loqtur ad fideles q sunt mēbra xpi. restat g q fideles siue pcedētes siue subseqntes dicunt membra xpi. z ita n sunt acephala. ¶ Pre. p sile illō ondit. si eni malis caput quedā mēbra secutā est tpe: z nihilomin9 ex eo caput ... in bonis ... cuz eternaliz ... deitate siue sensus spūalis poterit aliq mō cōmunicari caput dicit q membra corpis mistici accipiūt aliq mō sensum a capite. Sz ita est in malis q mēbra quedā pcesserūt caput sicut hr ab ysidoro vt de antixpo. g sic multoforti9 erat in bonis. ysid. li. j. c. xxvj. Anteqz veniat antixpc. multa ei9 membra pcesserūt. z puaricatōnis merito caput proprium pueniūt. et ita membra ecclie nō fuerūt acephala. ¶ Pre. membra ecclie adinuicē cōtinuant fm pri9 z posterius in tpe a principio ecclie vsqz ad finē. sicut g in tpe ita ē q pteritū et futurū copulant adinuicē rōne cui9 dr tps eē ita erit in membris ecclie fm pri9 z posterius se hñtib. q dicent adinuicē colligata. fm illud pño siue nūc qd spūaliter decurrebat in membris ecclie. g cum h sit xpc in fide (Xpc eni in corde tuo est fides sicut dic Ambro.) g dicuntur mēbra ecclie nō acephala. cuz hñt xpm in fide velut caput a principio mūdi vsqz ad finē. ¶ Ad qd dōm est. q corp9 ecclie nunq fuit acephalū s semp habuit xpm caput fm diuinitatē z fm hūanitatē. licet eni xpc rōne hūanitatis nō esset a principio mūdi: tm fuit rōne fidei de diuinitate z hūanitate. z rōne illi9 fit colligatio mēbroꝝ ad caput et etiam inter se. oportet eni ad hoc q in ecclia militāte sint mēbra inter se cōmunē hre fidem z grē cōformitatez siue caritatis ... ad xpm. z q xpc fm q hō licz tpe secut9 sit fuerit caput ... verbum equale pri p omia hō pter nos factus est. vt totius ecclie quasi toti9 corpis caput esset. Sz velut totus homo dum nascit etiā si manū nascēdo pmittat: tm vniuerso corpori sub capite cōiūcta atqz cōpacta ē: quēadmodū etiā nonnulli in ipsis patriarchis ad hui9 etiā rei signū manu premissa nati sunt. Ita omes sancti q añ dñi nri ihu xpi natiuitatē in terris fuerūt: qmuis añ nati sint: tm vniuerso corpori cuiusqz ille caput est: sub capite coheserūt. z sicut hr ex illa auctē sup pe. Quousqz irruitis in hoiem. ¶ Ad illō qd obicit membra pcessisse caput et ita esse acephala. dicendum q licet secutū fuerit tpe: pcessit tm dignitate z intētuz credit9. Dicit eni pmogenit9 viuoꝝ z mortuorum. z prior oim creata ē sapia. i. puisa incarnari. Et dicit aplis. qui pdestinat9 est fili9 dei in virtute fm spm scificatōis ex qbus colligit cuz rō capitis q ad prioritatē nō dependeat ex pte h ex dignitate: ex pte illi9 z ex fide illoꝝ nō fuerūt tūc tpis acephala. ¶ Ad scdm dō dōm. q cū dr Luc. iij. q ecclia sūpsit initiū a verbo nō ab hoie. intelligit nō de xpo hoie: s de alio q tm erat hō. sicut erat Ioh. ¶ Ad terciuz dōm. q licet xpc nō fuerit rex nisi ab instanti cōceptōis. h est qcto fuit: nihilomin9 intētū credit9 fuit caput fideliū a principio mūdi. nec sequtur tūc fuit credit9: g tunc fuit. Nō aūt pter quā intētio regis nō cōueniebat ē: qz rex dr a regendo. tūc eni regebat siue regendi ptatem habebat cū erat. ¶ Ad id quod obicitur. q conditiones cōsequūtur esse. et infra eē caput cōsequitur esse humanitatis in xpo. Dicēdū q sicut esse creditum xpm ratione humanitatis non ponit xpm esse hominem cum creditur. sed in aliquo tempore futurū fuisse vel esse: sic nec conditio qua dicitur caput. Unde nō est simile omnino de capite corporis naturalis et de capite corporis mistici. Caput enim corporis naturalis naturaliter habet esse ante membra. non dico ante cor: quia illud dicitur esse primum membrum. sed de membris exterioribus videtur hoc dici. Caput autem corporis mistici licet sit superius dignitate: tamen in medio est quasi faciens colligationem membrorum precedentium et subseqntium. et hoc est q decebat redemptorez non habere esse coeuale a principio mundi: sed cuz veniret plenitudo tēporis. plenitudo autem temporis fuit post decursum quinqz etatum in quibus creuit languor. ad quem curandum venit creditus xpc. ¶ Ad quintum dicendum. q licet christ9 fm q homo non influerit in membra gratiam: tm rōne fidei z caritatis in q colligabant quā habuerit a capite fm deitatē. recepturi erant effectū redemptōnis. z h tūc crediderūt. z ita rōne fidei redemptōnis dict9 est caput eorum.

¶ Ad id ᵭo qḋ obiicit̄ a principio. ꝙ fm̄ ꝭ videret̄ ꝙ cor pus [illegible] q̄ mēbra nata sunt añ caput. [illegible] nō erat mentib̄ [illegible] pri⁹ natura ē [illegible] ꝙ pri⁹ natā dicat̄ dupl'r. Uno mō fm̄ ꝙ materia dr̄ esse prior natura ꝙ forma ⁊ sic nihil ꝓhibet mēbra aliq̄ eē ꝓ prior natura eo qḋ ē caput. [illegible] fm̄ ꝙ motor dr̄ eē prior natura mobili [illegible] credit⁹ cuꝫ sit motor spūalis: prior natā erat ꝙ mēbra spūalia q̄ mobilia erāt. nec tñ optet ꝙ in suo eē spūali esset prior natura: [illegible] similitudo ē vsqꝫquaqꝫ in effectibꝰ grē ⁊ nature.

Membrum tercium

[illegible] occasione [illegible] queri[illegible] de duratione eccl'e [illegible] p ꝭ ꝓpt[illegible] stabitat̄ [illegible] duratō ⁊ [illegible] opinio hereticorū q dicebant ꝙ ad finē mūdi aliq̄ tpe oēs hoīes futuri sunt mali. Ꝙ aūt eccl'ia ꝑseueret in bonis vsqꝫ ad finē mūdi. accipit̄ ex ꝭ qḋ dr̄ math. vlt. vobiscū [illegible] ad [illegible] seculi [illegible] esse nobiscū est sp aliqu[illegible] iusta ēm [illegible] bus iustis. sp vsqꝫ ad finē mūdi ē ipa eccl'ia: ꝗ vsqꝫ ad finem mūdi durabit eccl'ia. ¶ Itē iob. ix. Qui facit arcturū ⁊c̄. Greg. arctur⁹ ē generalis eccl'ia q̄ in. vii. eccl'ijs ⁊. vii. candelabris signat̄. hūs dona septiformis grē. q̄ sp tribulat: ꝭ vsqꝫ ad finē mūdi nō deficit. imo sic arctur⁹ dū versat̄ erigit̄: sic eccl'ia dū versat̄ ꝑ tribulatōēꝫ erigit̄. diligētibꝰ eñ deū oīa coopant̄ in bonū ⁊c̄. ¶ Itēꝫ eccl'ia signat̄ ꝑ naviculā petri: ꝭ de navicula petri legit̄ ꝙ pene mergebat. nūꝗ̄ [illegible] consolatione ꝗ eccl'ia nunꝗ̄ desinit eē. ¶ Itē eccl'i. xl. fides in sclm̄ stabit: ꝭ fidē in sclm̄ stare qḋ aliud ē ꝙ ꝗ̄dis durabit sclm̄ ꝑmanet ꝗ semꝑ durabit fides. ꝭ durante fide sp durat eccl'ia: ꝗ sp durabit eccl'ia durāte sclo. ¶ Itēꝫ math. vi. Adveniat regnū tuū. i. regnū militātis eccl'ie veniat ad regnū triūphātis. qḋ erit cū tradiderit regnū deo ⁊ prī. ꝭ regnū militantis eccl'ie venire ad regnū triūphantis qd aliud est ꝙ regnuꝫ militātis ꝑmanē vsqꝫquo sit triūphans: ꝗ erit vsqꝫ in finē scli. ¶ Preteā dr̄ osee. ii. sponsabo te mihi i fide et sponsabo te mihi i sempiternū ꝗ [illegible] xp̄i ⁊ eccl'ie durabit isempiternū: ꝗ et eccl'ia. Ꝙ aūt sit mriomū xp̄i ⁊ eccl'ie. Eph. v. Erūt duo i carne vna ꝭ sacrm̄ magnū ē ego aūt dico i xp̄o ⁊ eccl'ia. [illegible] cū ē copula carnalis sbsecuta insepabilis ē ꝯiūctio viri ⁊ mulieris: ita insepabilis ē ꝯiūctio xp̄i ⁊ eccl'ie. sp ꝗ durabit eccl'ia. ¶ Itē apoc. vi. Usqꝫquo dn̄e ver⁹ et scūs nō iudicas ⁊ nō vidicas sanguinē nrm̄ ⁊ seqtur. dictū est illis vt reqescerēt adhuc modicū [illegible] donec impleret̄ nūer⁹ ꝯseruoꝝ ⁊c̄. ꝗ nūer⁹ ꝑdestiatorū implebit̄. aut ꝗ ita ꝙ sp ꝓcedet̄ ad impletōēꝫ aut non. Si nō tūc aliq̄n [illegible] malí et p⁹ iteꝝ suscitaret deus bonos. ꝭ hoc est ꝯ illud qḋ dr̄ ad Heb. vlti. Nō te deserā [illegible] derelinquā. ¶ Preteā. sicͭ est i corꝑe natāli et corꝑe mistico. Sꝫ in corꝑe naturali nō sic ē nisi ꝑ miraculuꝫ ꝙ vivat vn⁹ hō et p⁹ moriat̄ et iterum vivat. nec ꝗ sic erit in corꝑe mistico eccl'ie ꝙ vivat et p⁹ moriat̄. ⁊ deinde vitam resumat. Restat ꝗ ꝙ ꝯtinuat̄ corp⁹ misticū eccl'ie in vita. aut ꝗ vsqꝫ ad finē seculi durabit corp⁹ eccl'ie militātis: et implebit̄ semꝑ nūer⁹ vsqꝫ ad finē mūdi: aut pri⁹ implebit̄ nūer⁹ ꝑdestinatoꝝ ⁊ p⁹ aliq̄ntulum tp̄s erūt oēs mali. Ꝙ aūt pri⁹ tm̄ sint mali ociosum esset: cū iam sit implet⁹ nūerus ꝑdestinatoꝝ. de⁹ aūt nihil facit frustra sicut dr̄ iob. v. Nihil i terra sine cā fit: ꝗ p⁹ impletōēꝫ bonoꝝ nullo tēpe erūt oēs mali. ¶ Preteā dr̄ [illegible] sur⁹ ē in die plene lune. ꝭ plenitudo lune nihil aliud est ꝙ impletio mēbroꝝ eccl'ie ꝗ statim veniet dn̄s ad iudiciū nō ꝗ oēs erūt oīm tpe mali. ¶ Preteā dr̄. i. Thess. iiii. [illegible] dn̄s [illegible] in voce archangli ⁊ tuba [illegible]. Deinde nos q vivim⁹ q relinqmur sl' rapiemur obviam xp̄o in aera ⁊ sic sp cū dn̄o erim⁹. ⁊ sic loqtur ibi de boīs. ꝗ boni nūerent̄ vivi. nō ꝗ oēs mali erūt i fine mūdi. ¶ Ꝙ etiā sint semꝑ boni cū malis ꝑꝫ ex ꝑabola evangelica de inimico q supꝯseminavit ziȥania. Dicit̄ eñ ibi vis vt eamus et colligam⁹ ea. et dicit̄ in ꝑsona dn̄i. sinite vtraqꝫ crescere vsqꝫ ad messem. ⁊ tūc veniēt messores ⁊c̄. ex q̄ accipit̄ ꝙ semꝑ erūt boni cū malis ⁊ [illegible] eccl'ia nō desinit eē vsqꝫ ad finē mūdi. ¶ Cont. Luc. xviii. Uerūtñ fili⁹ hoīs veniēs putas inveniet fidē in t'ra: ꝭ aūt nō vr̄ nisi fides deficeret. ¶ Itē fides isti⁹ hoīs ē corrupti[illegible] [illegible] possibile ē ꝗ in oībꝰ fide deficiat. ¶ [illegible] fideliū de iudeis defecit. Pari rōne ⁊ tota eccl'ia [illegible] est defectibilis. sicͭ mō ē eccl'ia in xp̄ianis [illegible] in iudeis. ¶ Itē math. xxiiii. Cū habūdat iniqtas refrigescit caritas: ꝭ caritatē refrigescē nihil aliud ē ꝙ deficē. ꝗ desinit caritas eē: ꝭ desinēte caritate desinit eccl'ia: ꝗ ⁊c̄. ¶ Preteā. dan. xi. Peribit iuge sacrificiū. ꝭ desinēte illo sacrificio desinet eccl'ia ⁊c̄. ¶ Preteā. hiere. v. Circuite vias hirl'm ⁊ q̄rite verū inveniatis virū facientē iudiciuꝫ et querentē fidē: ⁊ ꝓpicius ero eis. q. d. nō est aliqs. ⁊ in. vii. dr̄. perijt fides ablata ē de ore ipoꝝ ex q̄ videt̄ ꝙ aliq̄ tpe desinet fides esse: et ita eccl'ia iustoꝝ. ¶ Ad qḋ dōm est. ꝙ nunꝗ̄ desinet eccl'ia eē [illegible] ad finem mūdi ꝑmanebit. Un̄ tpe passionis dr̄ ibi bēa ḋgo ꝑseverasse. et ꝭ vr̄ dicere ansel. in li. cur deus hō. dic eñ ꝙ semꝑ erat aliqs q ꝑtinebat ad redemptiōneꝫ hūani generis. ¶ Ad primū obiectū dōm ē ꝙ illud nō dr̄ ꝓpter defectuꝫ [illegible] qꝛ pauci erūt fideles tpe antixp̄i ꝓpter maximaꝫ tribulationē. mat. xxiiii. Erit talis tribulatō q̄lis non fuit abinitiō. ⁊ nisi abreviati eēnt dies: nō fieret salva oīs caro. ¶ Ad scdm̄ dōm. ꝙ licꝫ fides desinat i illo. ⁊ in q̄libet nisi fuerit ꝯfirmat⁹ possit desinē: nō tñ oīno desinet. Sic eñ est de singl'aribꝰ alicui⁹ spēi ꝙ corruptibilia sūt et tñ spēs incorruptibile qꝛ si nō salvat̄ in vno salvat̄ in alio ꝑ naturā: ita est ꝭ de fide ⁊ eccl'ia. ꝑ ꝯñs si nō salvat̄ in vno salvabit̄ in alio ꝑ graꝫ. ¶ Ad terciū dōm. ꝙ lꝫ tota eccl'ia de iudeis defecerit. nō ꝓpter ꝭ tota eccl'ia de xp̄ianis deficiet: lex eñ imposita fuit iudeis vsqꝫ ad xp̄o. Un̄ mat. xi. lex et ꝓphe vsqꝫ ad iohem. Et in levi. dr̄ sup illud. hec sūt p̄cepta atqꝫ iudicia ⁊c̄. glo. vsqꝫ ad certū terminū signat l'ram legis eē observandā. Iudeis etiā obstruit os. q nūc volūt l'roꝫ servare: cū ille venerit q ꝓmissus fuit. ⁊ iudeis lac dedit ꝑ moysen: ꝑ se aūt solidū cibū. Et gal. iii. lex pedagog⁹ noster: ꝭ pedagog⁹ nō dat̄ nisi parvulis. Cessante ꝗ [illegible] cessat l'ra legis. [illegible] leviti finem hūit: sacerdotiū aūt xp̄i ē ineternū sicut dr̄ ab aplo. ⁊ ꝭ idem dr̄ in p̄s. ¶ Ad q̄rtū dōm. ꝙ licꝫ refrigescat caritas tpe antixp̄i: n̄ tñ oīno desinit eē. Refrigescē eñ n̄ dr̄ caritas nisi i multis. ⁊ ita si refrigescē est desinē: nō desinit ꝓpter ꝭ in [illegible] ꝙ iuge sacrificiū nō desinet qḋ ex ipa rōne noīs accipit̄. ꝭ dr̄ auferri iuge sacrificiū ⁊ deijci loc⁹ scificatōis: ꝓpter hoc forte. qꝛ nō ꝑmanet in hirl'm. vel qꝛ ab alio loco p̄ncipali eccl'ie auferet̄: ꝭ ꝙ nō oīno desinet esse. vel forte qꝛ non fiet in maīfesto: non tñ deficiet fides. ꝑut hr̄ Luc. xxii. Ego ꝓ te rogam petre vt nō deficiat fides tua. ¶ Ad sextū dōm ꝙ hoc intelligit̄ ꝓpter fidei caritateꝫ q̄ fuit in tēpe illo pro quo ꝓphetavit hieremias.

Questio. v. de remedio parvuloꝝ ante circūcisionem ꝯtra originale.

Deinde procedēduꝫ est ad investigādū vtꝝ datum eēt aliqḋ remediū parvulis añ circūcisionē ꝯ originale. Prio igit̄ querit̄ de remedio fidei. Scḋo de remedio scꝫ decimaꝝ ⁊ sacrificiorum. Tercio de efficacia horum remediorum.

Membrum primū

Circa primum sic. Nunꝗ̄ defuit divina misericordia sicut nec divina iusticia ab origine mundi q̄tum ad effectum. immo gratia plusꝗ̄ delictū habūdavit: ꝭ ꝑ divinā iu

sticiā ɔtractū fuit originale pcīm a puulis: ergo ex diui-
na misericordia aliqđ fuit remediū p qđ posset liberari
ab originali peccato. et sic aliūde cōtrahebat originale
peccatū: ita p aliū daret adiutoriū vel remediū. et h dic
aug. ad bonifaciū trapit reatū genit⁹ ab eo q genuit. q2
[illegible]
sum ē. vt aūt regenerari possit p officiū volūtatis cū of-
fert sanctificād⁹: facit hoc vnus spūs. ex quo regenerat
oblatus: oportuit g q tpe illo eēt aliqđ remediū siue ad-
iutoriū p qđ liberent puuli ab originali pcīo. Hoc etiā
habet a greg. i moral. qđ apud nos valebat aqua baptis
matis hoc egit apud veteres vel p puulis sola fides. et
p maioribus dtus sacrificij: vel p his q ex stirpe abrahe
ɔdierūt misteriū circūcisiōis. ¶ Sz obijcit in ɔtrariū.
fides nō fuit tunc maioris efficacie q̄ fuit post aduentū
xpi. Sz post aduentū xpi et institutoz baptismi nō suffi
ciebat. si eīn sufficeēt sola fides: g nec tūc sufficiebat tunc
maioris efficacie eēt tūc q̄ nūc. qđ non vidēr: cū maior sit
grā nūc q̄ tūc. ¶ Preterea. Sic tpe legis euāgelice fuit
a.iqđ remediū: sic tpe legis scripte scz mosaice. silr ꝛ tpe
legis nače. et ita pter fidē signū aliqđ exteri⁹ reqrebat.
¶ Preterea. fides ē iuisibilis grā. g ē res sacramēti. g n̄
supplebat p illo tpe baptismū inesse: cū sacramētū baptis
mi efficiat qđ figurat. ¶ Itē si sola fides tūc sufficiebat.
quoꝝ vel cui⁹ erat illa fides. aut ɔpinquoꝝ vel remoto
rū: aut indifferēter hoꝝ ꝛ illoꝝ. h siue sic siue sic: vidēt q
fides alioꝝ nihil iuuit. Generatō eīn carnalis nihil fa-
cit ad spūalē. Si at hoc eēt ɔpinquoꝝ parētū. tūc si illi
nō eēnt fideles: nō posset puul⁹ ab originali pcīo libera
ri. et ita deesset diua miscdia quo ad puulū. ¶ Preterea
posita circūcisiōe vel baptismo a quocūz eēt baptisatus
vel circūcisus: valeret circūcisio vel baptism⁹ ad libera-
tōem ab origiali pcīo. ergo vtute fidei cuiuscūz puulus
ab origiali pcīo posset liberari. Nō ergo sola fides ɔpin
quoꝝ aut remotoꝝ. ¶ Itē si sola fides tūc valuit: qrit c⁹
aut pris aut mrīs aut indifferēter. posito eīn q sola fi-
de alteri⁹. tūc si n̄ eēt fides i illo tpeñ liberaret. eodē mō
si i vtroqz. Si autē fides cuiuscz sufficiebat cū intētōe re
specta puuli: tūc statim p⁹ infusionē aie si adesset intētō
pris vł mrīs vel alteri⁹: posset mundari. ¶ Hui⁹ rei grā
pt qri si nunq̄ defuit diua miscdia sic nec iusticia respe
cta puuloꝝ. ɔpt qđ nō fuit aliqđ generale remediū ad-
iuuādū nōdū natos: sic adiuuādū iā natos. ꝛ h est qrere
quare datū ē remediū iā natis h nō est datū aliqđ gene-
rale i materno aluo cōstitutis: cū multi i maternis vte-
ris pire possint ꝛ peant. ¶ Itē nunq̄ defuit boitas medi
ci et volūtas. igit existēte morbo parata fuit medicina.
h statim i infusiōe aīme ɔtrahit origiale: igr statim para
est medicina ex ɔgruētia boitatis medici. ¶ Itē glo. sup
illud ps. adiutor meus esto ne derelinqs me dic. frustra
creasti ꝛ recreasti. Si despicis mortales qđ nō debes q2
nō mea ɔpria h pentalis culpa ē q i hāc mortalitatē deci
di. igr cū oēs puuli pentali culpa cecidere i hāc mortali
tatē: nō debz dn̄s despicē illos imo debz adiutoriū pstare.
¶ Ad qđ dōm. q aliqđ remediū fuit p illo tpe q puuli
mūdabant ab origiali. et illđ fuit fides cū aliq̄ deuotōe
exteriori offerēnū. ¶ Ad h at qđ dic greg. De puulis sola
fides ꝛc. Nō ē itelligēdū de habitu fidei. vł de motu in-
teriori: h de actu aliq̄ exteriori i signo demōstrato. Dicit
eīn [illegible]
ad fidei religionē ptinētia. Idē in eodē. i nulliū nomē re-
ligiois seu verū seu falsū coagulari hoies possēt. nisi ali
quo signaculo velut sacramēto [illegible] colli-ge-
rent. ¶ Ad hoc qđ obijcit. q si sola fides tūc sufficiebat:
maioris fuit efficacie tūc q̄ nūc. dōm q n̄. In adultis eñ
mō si nō fuisset ɔtēptus vel negligētia sacramēti. nec ha-
beret copiā baptismatis: fides mūdaret ab origiali. ꝛ ita
p oīne tpus cucurrit efficacia sacri fidei. adest at baptis
m⁹ q ampliorē dat effectū q̄tū ad dimissionē pene et ha-
būdātiorē grē. Si vo dicat q tūc habuit maiorē effica-
ciam q̄tū ad puulos. Responsio q tūc fides aliena cum
deuotōne exteriori valebat: nūc aūt fides cum baptismo
[illegible]
ptisare. cū debita forma seruata pl⁹ cōpetit q̄ oblatō ex
[illegible]
rētia inter puulos et adultos. vtrobiqz eīn fides reqre-
bat cū signo exterioris deuotōis. [illegible]
q adult⁹ in hoc onerabat q ipse crederet ꝛ offerret. non
sic aūt fuit i puulo. p aliū eīn credebat et p aliū signum
deuotōis aliqđ exterioris offerebat. Mar. vlt. Qui vo
nō crediderit. glo. puuli p alios credūt sic ab alijs pcīm
ɔtraxerūt. et ita p puulis sufficiebat sola fides [illegible]
ita q nō excludat signū exteri⁹. h fides ɔpria. vt sic itelli
gat sola fides pentū ad differētiā ɔprie fidei q̄ si adultis
exigebat. ¶ Si at querat cuiusmōi sit hec fides que tunc
sufficiebat? Respōsio q fides saluatoris. nec necesse fuit
descendē ad distinctā rōem sic modo in symbolo ɔtinet
Et rō est. q2 iā creuit lumē cognitōis fidei. sic habetur in
[illegible] Nomē meū adonay non [illegible] p suc
cessiōes creuit cognitōis augmētū. ¶ Si aūt obijcit. De
fides cum sit iuisibilis grā. nō supplebat vicē baptismi.
Respōsio q fides cū exteriori signo supplebat vicē p il-
lo tpe [illegible] tantā efficaciā quantā [illegible] habet fides
ecclie cū baptismo. Si aūt querat cui⁹ vel quoꝝ erat fi-
des. Videt dōm q pricipalit pentū ɔpinquoꝝ vł remo
toꝝ. p eos eīn cōtract⁹ ē morbo: et ita p eos magis ɔgru
it remediū. si tn̄ simile fuit tūc ei qđ nunc est: potuit sub
uenire fides aliena cū deuotōne exteriori ncčitate ingru
ente. hoc tn̄ nō inuenit expssū. Sz argui pt ex h qđ dicit
q p puulis sole fides. et nō determinat pentū. licz illa
magis ɔgruat. vnitas eīn spūs de q logt aug. ibi pl⁹ ex-
tendit q̄ vnitas carnis. ¶ Ad illđ ↄo qđ querit. vtꝝ vtri
usqz pentis fides reqret. Dicēdū ē q offerētis fides suf-
ficiebat siue eēt de ɔpinquis pentibo siue de remotis. vel
[illegible] si nō crederet et i fide ecclie offerret: videt sufficere.
sic mō nō credēs saluata forma ecclie intēdēs facē qđ fa
cit ecclia baptizaret. ¶ Ad h qđ obijcit. de boitate medi
ci ɔgruebat q q̄ncūqz erat morbo debuit eē medicia. Di
cendū q stat⁹ grē ē medi⁹ inter statū nače et glorie. Sta
tus nature determiat in tribo. scz in esse: et eē distincto:
et esse ordinato. Sz eē ordinatū est duplex scz q̄tū ad de-
pendētiā a ɔseruatore in eē naturali. vel in eē gratuito.
[illegible] ordiatū q̄tū ad dependētiā in eē gratuito. depen
det a ɔseruatore repatore. in eē naturali a cōditore cōser
uatore. Esse igit ordiatū inquātū depēdet a cōseruatore
in esse gratuito: sm ordinatōz diue ɔuidētie hz scz eē di
stinctū ꝛ ordiatū. put hic determiat eē naturale. h puul⁹
[illegible] nat⁹ fuerit. nō habz eē distinctū put natura deter
[illegible] puul⁹ [illegible]
[illegible] sm ordinatōz cō-
[illegible] ɔuidētie nō cōgruit [illegible] eē ordiatū q̄tū ad eē
gratuitū [illegible] habeat naturā siue eē gratuitū. eē
naturale completū. dico sm ordiem cōsuetū diue dispoši
tōis. Itē ē culpa creata a vicio nature corrupte vt origia
lis et ab inordiata volūtate vt actualis. h iuxta cōsuetū
modū diuie misericordie. sic volūtate adherēte firmiter
bono actuali siue mutabili vnde culpā incurrit non tol-
lit dn̄s culpā: sic iuxta modū cōsuetū ɔle adherēte nača
liter nature corrupte a qua cōtrahit origiale. nō purgat
ab origiale. h dum ē in materno vtero naturaliter adhe-
ret nature corrupte a qua contrahit inordiatōz fomitis
q2 licet statim i infusiōe a se cōtrahat origiale: nihilomi
n⁹ ex mēstruis maternis qbo alitur fet⁹. in qbo cupalit
marie viget corruptō. cōtrahit incētiuū inordiatōis a q
est marie recessus a načali iusticia. Vn̄ dum ē in vtero
fet⁹ q̄si renitit cōtra purgatōz origialis vicij. ɔpt qđ sm
dispēsatōem ɔsuete grē (q dico ɔpt sctificatos i vtero)
nō ē adhibēdū remediū. ¶ Ad h g q querit. Quare nō
fuit generale remediū cōtra origiale pcīm existiū in vte
ro materno sic p⁹ natiuitatē eorūdem. pt dici. q puulus
dum est vna caro p quādam ɔiūctōz cū matre: subiacet
legi originalis peccati qđ p carnē cōtractū est. et durat

ratio iusticie manēte illa cōtinuatōe. Cum aūt iam sepā
tur de nō ... vna caro quodāmodo. tūc cōuenienter datur
remediū in signo sensibili qđ cōtingat natū siue nasceñ
et sic quodāmō sicut dicit aug. ad dardanū. nemo rena
scit̄ ꝓprie anteꝗ̄ nascat̄. et intelligit̄ de hoc qđ est ꝑ ba
ptismū. Joh. iii. Nisi qs renatus fuerit ꝛc. ita nec mūda
bat ab originali adhibito signo sensibili cuꝫ fide ante ꝗ̄
nasceret̄. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ de glo. pā. dicendū est. ꝙ
nō postulat̄ ibi remediū cōtra culpā originalem. ſ adiuto
riū ne deficiat in ꝓfectu vie anteꝗ̄ ꝑueniat ad finē. Qđ
patet ꝑ hoc qđ dicit̄ ibidē. frustra creasti et recreasti ꝛc.
Nec intelligēdū est ꝙ glo. intēdat alligare debitū ex ꝑte
dn̄i ſm cōgruētiā bōitatis sue. Vn̄ qđ dicit̄ ꝙ nō debeo
debet exponi qđ nō decet vel nō cōgruit.

Membrum secundum

Ecūdo querit̄ que oblatio fuit ī remediū
originalis. et em̄ dicit hugo sub lege natura
li data sunt sacramēta decimatōes sacrifi-
cia. oblatōes. et vt vult hugo decimatōes
dabant̄ in remediū originalis. Sꝫ contra greg. Qđ apđ
nos valet aqua baptismi: hoc egit apud veteres vel pro
paruulis sola fides: vel ꝑ maioribꝰ virtus sacrificij: vl̄ pro
his q ex abrahe stirpe ꝓdierīt misteriū circūcisiōis. ¶ Itē
poterāt ne diuersa ſm ꝙ ex dictis videt̄ fieri in remedi-
um hmōi ſm hūanā dispositōꝫ. ¶ Itē quare nō est sacra
mentū aliud institutū ex ꝑcepto ad remediū originalis in
lege nat̄e sic in lege scripta et in lege gratie. ¶ Itē quare
in sacramēto qđ erat in remediū originalis pctī. tūc nō fi
ebat aliquid circa ꝑsonā curandā: sic in circūcisione et
baptismo. ¶ Itē quare diuersa offerebant̄ in remedium
originalis. sic decime ſm hug. sacrificia ſm greg. cuꝫ vn̄
vnū habeat̄ remediū in lege moysi et euāgelij. ¶ Iteꝫ cū
ī remediū originalis fiebāt sacrificia ſm greg. et decima
tōes ſm hug. quare nō sil̄r terciū scꝫ oblatio. ¶ Respō-
sio et pꝛio ad vltimū quesitū. Ante aūt legē sicut ex dictis
patet plura offerebant̄ in remediū originalis. quecūqꝫ tn̄
offerebant̄: offerebāt ī fide venturi. vn̄ fiebāt oblatōes ī si
gnū venturi ꝗ̄ debuit fieri reparatio hūani generis. hec aūt
reparatio dispēsanda fuit imolatōe deo facta ī recōciliati
onē hūani generis. qđ signatū fuit sacro sacrificiorum.
¶ Preterea. nō fuit dispēsanda imolatōe siue sacrificio
cuiuscūqꝫ. sed dei homis qui fuit hostia sufficiēs ad redē
ptionē. qđ significatū erat ī oblatōe decime. Numerꝰ de-
nariꝰ est numerꝰ ꝑfectionis ꝗ̄ signat̄ ꝑfectio deo attribuen
da. Vn̄ hug. denarius numerꝰ q̄ꝛ ꝑfectus ē signū ē bōi
tatis ⁊ decoris q deo tribuit̄. Sil̄r. x. leui. sup illud deci-
mā ꝑtem ephi. glo. ephi est tres mēsuras ꝯtinēs. Unde
signat trinitatē sic ibidē dicit̄ in glo. Ista igit̄ sacramen
ta quodāmō spāli dn̄icam passionē significāt. qua se ob-
tulit ꝓpter nr̄am reparatōeꝫ. vna ꝑ repn̄sentatōꝫ sufficiētie
hostie oblate: alia ꝑ repn̄sentatōꝫ modi offerēdi. Nō simi
liter est de sacramēto oblatōis ꝗ̄ indistincte facta nulli spe
ciali ꝓprietate sacramētū redēptōis nr̄e repn̄tat. Iuxta
igit̄ ꝓprietates has cōueniēs fuit tam sacramētū sacrifi
cioꝝ ꝗ̄ oblatōis decimarū exerceri ī remediū originalis.
et hoc vt aperiātur ſm diuersa tp̄a ſm ꝙ legūtur sacri-
ficia facta scꝫ a tp̄e noe Geñ. viij. et decimas offerri a tē
pore abrahe Geñ. xv. Vel ꝑ decimā signat̄. decima dra-
gma ꝑdita que inuenta ē. dragmis ē inuenta. Luc. xv.
Vn̄ ꝑ oblatōem xp̄i. signat̄ decima dragma deo recōcili-
anda. ꝑ sacrificiū filius dei ꝓprio sacrificio hoīem recō-
cilians. et ita duabꝰ oblatōibꝰ signat̄. et recōcilians ⁊ re
cōciliatꝰ. ¶ Ad pꝛimū dōm. ꝙ nō obtulit vnusqsqꝫ in re-
mediū originalis iuxta sensum suū. nec licuit. sed fiebant
hmōi ſm instructōꝫ eoꝝ q viuebāt iuxta familiare cōsi-
liū dn̄i. vn̄ sicut miores fideles erāt. licet nō habebāt no-
ticiā fidei distincte: adherētes illis q habebant sic hugo
dicit. Similiter in hmōi oblatōibꝰ doctrine illoꝝ adhe-
serūt. vt filij adā ſm ꝙ pater docuit illos obtulerūt deo
primicias Geñ. iiij. Similit̄ filij noe ad exemplū patris

sui. de quo geñ. viij. Similiter filij abrahe ad exemplum
abrahe. Geñ. xv. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ in tp̄e illo ꝓpter re
ligiōis nouitatē erant homies instruēdi vt neophiti. nō
cohercēdi ꝑceptis vt examiati. Vn̄ hugo. deus homiem
a pꝛīcipio ad hec exercēda cōsilio erudiuit. ſ ꝑcepto non
obligauit: donec postea illa veniret in qbꝰ homo ꝑcepti
capax obediēciā exhibere et ꝑuaricatōꝫ cauere addiscēt.
Item. xiij. exo. ibi cū emisisset pharao ꝓplm dic glo. si a
pꝛīcipio amaritudo temptatōnū pulsaret facile ad vi...
redirēt a qbꝰ longe recesserūt. de egypto ſ exeūtibꝰ cun
ctino bella subtrahūtur: qꝛ relinquētibꝰ seculū quedā pꝛi
us trāquillitas ostēdit̄. ne in ipsa teneritate et inchoati-
one turbati ad hoc qđ reliquerāt redeāt. Item ysid. pꝛi
mordia ꝯuersoꝝ blādis modis sunt reuouenda. ne si ab
asperitate incipiāt: exterriti ad pꝛiores lapsus recurrāt
¶ Ad aliud dōm. ꝙ illa sacramēta debebāt solū ī ꝑsona
purgādi exerceri. que habebāt virtutē aliquid cōferendi
eidem. sic opus opatū in circūcisione et baptismo. ſ vir
tus sacrificioꝝ ⁊ decimatōis nō fuit in efficiēdo. ſ in si-
gnādo. similiter ⁊ alia hmōi in tp̄e illo: et hoc conuenie-
bat ſm dispositōem diuine ꝓuidēntie. scꝫ vt pꝛio eēt exerci-
tatio in illis quoꝝ vtus erat in signando. deinde in illis
quoꝝ vtus erat in signādo et efficiēdo. et sic ſm appꝛopi
quatōeꝫ tp̄is ꝑfecte salutis: maioris eēnt efficacie signa
salutis. Vn̄ hugo. diuine dispēsatōis ordo et ratio ſ po-
poscit. vt sic ab initio ꝯcurrēte tp̄e magis semꝑ ac ma-
gis aduētꝰ saluatoris appꝛopiquauit: sic semꝑ magis ac
magis effectꝰ salutis crescēt et cognitio veritatis. ¶ Ad
hoc qđ querit̄. quare diuersa offerebant̄ ī remediū. dicē
dum ꝙ hugo determinans ꝗ̄re necessaria fuit institutio
multoꝝ et varioꝝ et inēmissoꝝ sacramēta. assignat tres
causas. scꝫ exercitatōꝫ. delectatōꝫ. inēmissionē. Dicit eī.
In his virtutū studijs mirabili dispensatōe deꝰ et ꝑui-
dit multiplicitatē ⁊ varietatē et intermissionē. vt hūana
mens in multiplicitate exercitatōem: et varietate dele-
ctatōꝫ: et inēmissione recreatōem iueniat hec hugo.

Membrum tercium

Ercio querit̄ supposito vt dic hugo. ꝙ ob-
latō decimaꝝ erat remediū ꝯtra originale.
vel sacrificioꝝ ſm greg. vtrū erāt eiusdem
vtutis et eandē habebāt efficaciā quā ha-
buerūt sacr̄a legis et euāgelij. qđ nō videtur. Hug. Que
tp̄e posteriora fuerīt: effectu gr̄e spūalit̄ digniora īueniū
tur. igit̄ ꝛc. ¶ Cōtra oīa sacr̄a tā illa ꝗ̄ erāt legis nat̄e ꝗ̄
legis scripte. virtutē siue efficaciā hūerūt ex fide xp̄i. igit̄
semꝑ eadē erat fides ⁊ eiusdē efficacie quātū erat ex ꝑte
tp̄ꝰ fidei et sacr̄a ꝛc. ¶ Si diceret̄ ꝙ fides xp̄i creuit ſꝑ
vn̄ maior ē fides nr̄a ꝗ̄ illoꝝ q erāt tp̄e ...
efficacie. Cōtra. hn̄ verū ē ꝙ creuit ꝗ̄tū ad ...
ad ... Credi-
dit eī et reputatū ē ei ad iusticiā Geñ. xv. Similiter de
alijs scīis pꝛīꝰ vt Seth Noe. Sꝫ dic hugo. Ille apud
nos fides magne reputat̄. que etsi miꝰ vigeat scīa: ꝑ cō-
stantiā tn̄ fortis ondit̄. igit̄ cū nr̄a nō vigeat magis fide
illoꝝ ꝑ cōstātiā ꝛc. ¶ Itē hugo. Sacroꝝ alia añ legem:
alia ꝗ̄ sub lege: alia sb̄ gr̄a. dīsa qdā ī spē: vnū tn̄ effectū
habēna ⁊ vnā sanitatē ꝑficiētia. ¶ Et si nō habebāt eadē
ꝗ̄tū ad qd deficiebāt. ¶ Rn̄sio. ꝙ nō erāt eiusdē effica-
cie. ¶ Ad pꝛimū igit̄ rn̄deo. Quod duplex ē effectꝰ sacr̄i. vnꝰ
ꝗ̄ ad cognitōꝫ sacr̄i q respicit illō qđ est misticū. Aliꝰ ꝗ̄
ad gr̄e opatōꝫ. q respicit illō qđ ē gratuitū. ꝗ̄tū ad pꝛimū
effectū loqt̄ hugo ...
fidei et ſ qꝛ cū fide ꝑcipiēda ... ad sc̄ificatōꝫ fideliū
ꝑpata sic dic hugo. Vn̄ ī sacr̄is ē ꝯsiderare meritū fidei
et ipm opꝰ exercitū. Quātū igit̄ ad meritū fidei vnum effe
ctū hēbāt ⁊ ſ vult hugo. Sꝫ ꝗ̄tū ad gr̄aꝫ collatā ...
... vn̄ sacr̄a noue legis di-
cūt̄ vasa gr̄e. sacr̄a legis nat̄e tātūmō signa. vn̄ dic hug.
pꝛīa sacr̄a vmbra fuerūt. scđa imago. tercia corpꝰ. post ꝗ̄

quarto loco sequetur veritas spūs. Vñ patz q hec dissi
similitudo inter magis et minus declarata ex veritate spūs siue
grē. Vñ vult dicere. q sicut corp⁹ ē ptētiuū spūs: nihilomi
n⁹ ē ditas spūs. sic sacrā noue legis q̄dāmō sunt ptētiua
grē: alia nō. et pt eoꝝ talis assignari dr̄ia sine pudicio
tn̄. Sacrā legis nāe (dico de dedicatōe et sacrificijs q̄
fiebāt ꝓpē ongiale) signa fuerūt. et eoꝝ effect⁹ fuit in si
gnādo. effect⁹ circūcisiōis nō solū fuit ī signādo. ꝫ ī effi
ciēdo. vñ opus opatū effectū habuit. Vñ circūcisio effi
ciebat qd̄ figurabat effect⁹ ei⁹ in diminuēdo fomitē quā
tū erat ex pte carnis ⁊ ꝓnitatē ex pte aīe. ptractā ex car
ne qua de facili obedit carni. Cōgruit eñ vt sacrā carna
lia efficaciā habeat ī carne: spūalia in spū. Vñ dici pt.
q habet effectū in aīa imediate. diminuēdo ꝓnitatē illi
us ad obediēdū suggestioni carnis. circūcisio nō nisi in
carne tollēdo de vicio carnis siue corruptōne.

Membrum quartum

Pro ꝯclusiōe hui⁹ materie q̄rit. Vtꝝ hec
sacrā tpe legis nāe exñtia indita fuerūt
a nāa an ex disciplina. Et autez non fue
rūt indita ex disciplia. videt̄ p ꝫ qd̄ legi⁹
ista sacra nō pcessisse disciplinā. sic legit̄ q
dñs dixit adē ex omī ligno padisi comedes: de ligno aūt
scie boni et mali nō comedes. ecce apte pceptū disciplie
Preceptū aūt illd̄ qd̄ tibi nō vis fieri alij ne facias: non
inueniebat̄ nisi dictāte natura. Sic aūt videt̄ eē de sacri
ficijs ⁊ decimis. Nullā eñ institutōz de his legim⁹: ꝫ fa
cta tñ. sic videm⁹ q vn⁹ faciebat alteri qd̄ sibi volebat
fieri. ꝫ pmissū pceptū nō legit̄. et ita videt̄ indita a nāa
¶ Preterea. de circūcisiōe. xvij. geñ legim⁹. q dñs dixit
abrahe. cui⁹ ppucij caro circūcisa nō fuerit: pibit aīa il
la de pplo suo. et inde circūcidit abrahā vernaclos dom⁹
sue de oblatōibꝰ aut sacrificijs. aut decimis ñ legit̄ dñs
ante ordinasse: nō ergo videt̄ a disciplina eē indita ꝫ so
la natura ¶ Cōtra. ea q̄ a natura indita fuerūt pmanē
vident̄. ꝫ hec nō pmanēt. vtpote sacrificia sic nec circūci
sio. nō ergo sūt a natura. ¶ Preterea. diligē vitā nāale
videt̄ viuēti ⁊ cōseruare nec aliqd̄ viuū puare vita ni
si ꝓpē ꝯseruatōz sue nāe hoc fuerit. pl⁹ eñ diligit se q̄
alterū. videt̄ ergo repugnās eē nature vt inficient̄ aīa
lia diuatiua. nllā exñte rōne sue sustētatōis. ergo sacrifi
care videt̄ eē repugnās sue nāe: cū de⁹ bonoꝝ nr̄oꝝ nō
indigeat: nec ad aliqd̄ iuuamētū corpi nr̄o cedit. ¶ Ad
qd̄ dōm ē. q a nature rōnalis lege ē. vt de⁹ colat̄ et ho
noret̄. Et aūt in sacrificijs aīaliū: ꝫ ab inspiratōe diuia
videt̄ onginē trahē. vt nobis daret̄ signū sacrificij veri:
in q̄ futura fuit nr̄a redēptio. sic sup̄ dictū ē: vbi de sacri
ficijs agebat̄. a disciplia ꝯo habitū est maifeste de sacro
mr̄imonij. De penitētia aūt dici pt. q ē a nāa dictante
satisfactōz in dolore penitētiali ꝓ offensa creatoris. ⁊ ita
differēter pt dici de ipis sacrīs. q quedā sūt ex inspirati
one. quedā ex institutōe siue disciplia: quedā a nāa in
dita erāt. et p ꝫ pt solui qd̄ obiectuz ē. ¶ Ad id ꝯo quod
obicit̄ ipa eē indita a nāa: qꝛ nō legit̄ institutō de sacri
ficijs vel de decimis. dōm ē q ꝫ ñ seqt̄. Quedā eñ sūt ex
inspiratōe diuia. quedā ex institutōe diuia: quedā ex di
sciplia hūana. quedā ꝯo ex inuentōe ꝓpa que nō dicūt̄
eē a natura. sacrificia aūt et decime ex inspiratōe diuia
et gentū doctrina vident̄ deducta ī noticiā.

Questio .vj. de sacramē-
tis tempe legis scripte in generali.

Determinatū est sup̄
de sacramētis tpe legis nāe. Cōseqnt̄
dōm ē de sacramētis tpe legis scripte q̄
mosayca dicitur. Primo aūt dicimus
de ipis in cōmuni. Secūdo de pricipa
li scz circūcisiōe ī spāli. ¶ Circa sacrā ꝯo ī ꝯmuni. Pri
mo querēdū ē de nc̄citate. Secūdo de pluralitate et nu
meri rōne. Tercio de institutōne. Quarto de efficacia.
Quinto de duratōne.

Membrum primum

Circa necessitatē ꝯo querit̄. vtrū necessaria
fuerūt sacramēta legis mosayce an non.
Et vidr̄ q nō: positis eñ sacramētis legis
nature que significabāt ⁊ nō efficiebāt ñ
opoꝛtuit supaddere alia que significarēt et nō efficerēt.
Qd̄ eñ in significādo habz tātā silitudiē quātū aliud
vel ampli⁹. equaliter vel ampli⁹ ductiuū ē ad significa
tam veritatē. Si ergo sacrā legis nāe eque vel ampli⁹
ducebāt ad significatā veritatē. alia ꝯo nō ampli⁹ facie
bant: supuacua erāt ea q̄ erāt ī lege moysi. Et aūt tātuz
vel ampli⁹ significarēt: videt̄ ex compatōe hoꝝ ad illa.
tantū eñ significabat diluuiū baptismatis sacramētū:
quātū mare rubrū. quoꝝ vtrūq ponit̄ signū baptismi a
ioh. damas. ꝫ vnū in lege nature: alterū tpe moysi. Sic
eñ in mari rubro submersi sunt egiptij: ita in diluuio il
li qui erāt pctores. qui viā suam corrupant. ¶ Itē pauci
.i. viij. aīe salui facti sunt p aquā. q nos similis forme
saluos facit baptisma. sic habet̄. j. pe. iij. Ex alia ꝯo pte
pauci compatōe salui facti sunt in trāsitu maris rubri.
Sap. x. trāstulit illos p mare rubrū et trāsuexit eos per
aquā nimiam. inimicos aūt illoꝝ dimersit in mare. et q
eēt figura baptismi. j. Coꝛ. x. Patres nr̄i mare trāsierūt.
et omēs ī moysi baptizati sunt ī nube et ī mari. Sic er
go q̄tū ad rōem significatōis silis ē ratio significandi.
et eque potēs in aq̄ diluuij sic in aqua maris rubri. Nō
ergo opoꝛtuit illud signū siue sacramētū supaddi alio iā
habito. Silr̄ ex compatōe sacrificij tpe legis nāe ad sa
crificiū tpe legis mosayce. tantū eñ vel ampli⁹ significa
bat sacrificiū abel vel abrahā quātū sacrificiū legale. ⁊
q ampli⁹: videt̄ p hoc qd̄ dicit̄ in canone. sup̄ q̄ ꝓpicio
ac sereno vultu respicere digneris ⁊ accepta hr̄e: sicuti
accepta hr̄e dignatus es munera pueri tui iusti abel ⁊c̄
Nihil aūt oīno dicit̄ de sacrificio leuitico: restat ergo q
amplius videt̄ significare istud q̄ illd̄. illo ergo habito
nō opoꝛtuit hoc supaddi. ¶ Preterea. plus silitudīs vi
det̄ hr̄e oblatio melchisedech cum sacramēto altaris: q̄
māna datū tempe moysi. Illa eñ oblatō silis erat for
me cū oblatōne in sacramēto altaris q̄tum ad speciem
sensibilē. nō sic aūt fuit de māna. restat ergo q nō opoꝛ
tuit hac de causa illa superaddi. Similiter de ysaac ob
lato in olocaustū. maioꝛē habuit silitudiem q̄tum ad ra
tionē signi ptinet: q̄ agn⁹ oblat⁹ in exitu filioꝝ israhel.
et ita videt̄ q nō fuit necesse supaddi hmōi signū. Silr̄
de decimis pt dici. Decime eñ date ab abrahā melchise
dech Heb. vij. tantū significāt quātū decime date sacer
doti a filijs isrl̄. Restat ergo q nō opoꝛtuit sacramēta il
la supaddi: ꝫ tñ pdicta eē sigficātia. ¶ Si ꝯo dicat̄ q sa
cramēta legis mosayce supaddūt ꝫ ñ eē qꝛ sigficādi g̃ra
erāt sic illa. ⁊ ñ supaddūt aliū effectū. ⁊ ꝫ ondit̄ p illud
vij. heb. Nūc aūt meli⁹ soꝛtit⁹ ministeriū. glo. sacrā ñ eadē
qꝛ illa ꝓmittebāt: hec dant salutē. ⁊ loqt̄ de ꝯpatōe lega
liū ad euāgelica. q̄ legalia tñ erāt ꝓmissiua p modū si
gnoꝝ. ¶ Itē. vij. ad heb. reprobatō ꝓcedētis mādati. glo.
circūcisio ⁊c̄. prioꝛ pplo p vet⁹ testamētū sūt data ad sig
ficatōz futuroꝝ. q̄ p xp̄z oꝛtebat ipleri. et silr̄ Col. ij. vm
bra futuroꝝ: glo. illd̄ erat tpus signādi ꝫ maifestādi. Re
stat q̄ cū illa sacrā ñ supaddūt aliū effectū ꝫ solū signifi
cētī: ñ fuit necē sacrā legalia dari p⁹ sacrā legis nāe ꝫ il
la pmanē. ¶ Ad qd̄ dōm ē. Et licz illa haberēt rōz si
gnificādi sic et ista. et eque significarēt. vl̄ ampli⁹ q̄ ista
tñ ista erāt nc̄cia pter illa: qꝛ vl̄ significabāt alio mō. vl̄
distinct⁹. vel aliā efficaciā hēbāt. vbi g̃ra. Agn⁹ paschal̄
q imolabat̄. significabat xp̄z ꝓ liberatōe nr̄a imolādū.
et inquātū ē ī sacro altaris ꝓ nob oblat⁹: ī memoriā li
beratōis facte p passiōz xp̄i offert̄: quēadmodū agn⁹ ty

picus in memoriā liberatōis ab egypto. Restat ergo ꝙ quo ad hoc. plus habꝫ significatōe agnus paschalis ꝙ ysaac oblat⁹ vel aries: q solūmō significabāt xp̄m imolādum. Preterea. mod⁹ māducatōis agni paschalis. q designat Exo. xij. figurabat modū māducatōis veri sacr̄i eucharistie: qꝺ nō fuit in sacr̄o legis nature. et iō cū aliꝫ significaret et ampli⁹ de l[illegible] iam habito illo vel habitis illis fuit aliud necessariū. ¶ Similiter po[illegible] cere ꝺ māna. s. pane de celo descēdēte: respectu oblatōis melchisedech q̄ fuit in pane et vino. Licet eñ q̄tum ad formā panis et vini plus repr̄ntat euāgelicū sacr̄m tamē q̄tū ad alias cōditiōes min⁹ repr̄ntat vel ñ repr̄ntat. In h̄ eñ q māna fuit panis de celo descendens. sic hēt in ps. Pane celi saturauit eos. Et sapie. xvj. Paratū de celo panē pstitisti eis: q sine labore habebat. et habebat in se omē delectamētū et omis saporis suauitatē. et similiꝫ de aliqs cōditōibꝫ que enumerāt Exo. xvj. et Nūeri. xj. dabat intelligē sacr̄m altaris sub pluribꝫ similitudibꝫ. in qbꝫ non intelligebat i sacr̄is legis nature. ¶ Preterea. circūcisio et aqua expiatōis aliquē habebāt effectū quē nō habebāt ea que erāt pure dicta sacramēta legis nature. eodē mō sacrificia leuitica que data erāt in leuitico: ampli⁹ distinguebāt ꝙ sacrificia que erāt tpe legis nat̄e. Instituta eī erāt ad expiatōz siue satisfactōez pro differētijs delictoꝝ aut peccatoꝝ: que erāt sacrificia ꝓ pctis. Et q etiā erāt effectus sicut ibi dicit. q nō erāt designati tpe legis nature. Ex quo pꝫ patere q ñ erāt superuacua ꝫ necessaria ad supaddendā aliqa iam ꝑhabitis. ¶ Et ꝑ hoc pꝫ solui qꝺ obiectum ē. Licet eñ aqua diluuij et aqua maris rubri idem significabāt: tñ ꝑ aliū modum. ibi eī adiūgebat moysi virga que significabat crucem ex qua ꝺcutē habuit baptism⁹. hic adiūcta ē nubes que significabat spm̄ scm̄ vel grām spūssancti que necessaria est ad natiuitatē spūalem. Ioh. iij. Nisi qs renat⁹ fuerit ex aqua et spūscto ꝛc̄. Marci. j. dicit. Ille vos baptisabit in spūscto. et. j. ioh. v. dicit. Tres sunt q testimonium dant in terra. spūs et aqua et sanguis. et hi tres vnum sunt. patet ergo q licet vtrobiqꝫ fuerit significatō hic tñ alia. hic etiā fuit liberatio a ptate pharaonis: ibi ꝺo nō designat liberatio a potestate alicui⁹ hominis: ꝫ saluatō ꝑ archā designabat saluatōz eccl̄ie i fide cū baptismate. ¶ Ad aliud ē dicēm. q licet sacrificiū abel vel abrahe vel melchisedech inuat magis acceptū qꝛ de illo fit mentio in canone. hoc nō ē qꝛ illud plurimū ꝓ suo tēpore esset acceptū: sed hoc in tpe dicit rōne ꝑsonaꝝ. que in primis tpibꝫ marie placuerūt. et vt ostēdat quedā cōuenientia spūalis inē illud sacrificiū legis nature et sacrificiū euāgelicū. sicut ondit aplus de sacerdotio melchisedech et sacerdotio xp̄i. heb. vij. Abel eñ rōne optimorū que i primogenitis designant ꝛ rōne sue innocentie. melchisedech rōne. quā assignat aplus. Abrahā rōne filij oblati in holocaustū ex maxia obediētia designat acceptatōem: et in ipis oblatis est magna ꝯuenientia. ¶ Ad terciū ꝺo dicendū est ex iam dictis. Qꝛ licꝫ q̄ ad formaꝫ oblatio melchisedech significaret sacramētum altaris: tñ q̄tū ad alia plus significauit māna. ꝛ silr dicēm ē de signo oblato ꝛ sacrificio abrahe. ¶ Ad quartū qꝺ obijcit de decimis. dicēdū ē q ampli⁹ distinguūt decime in lege moysi ꝙ in lege nature. ondit eī q decime debebāt dari et qbꝫ dari: et ad quē etiā vsum: qꝺ nō erat i lege nat̄e.

Membrum secundum

[D]Einde q̄rēdū ē de nūero sacr̄oꝝ legaliū: et rōe nūeri. et p̄mo facta ꝯparatōe ad ea q̄ sūt legis nat̄e. Sc̄do facta cōparatōe ad ea q̄ sunt legis euāgelice. Tercio de ipa multiplicatōne in se sacramentoꝝ legaliū.

Articulus primus

[P]Rimo ergo q̄rit vtrū plura debuerūt eē tpe legis moysi ꝙ tpe legis nature. Et vidēr q ñ cū eñ ordiata sint ad illa q̄ sunt i lege euangelica tanꝙ signa ad signata. In lege aūt euāgelica sunt vij. scꝫ baptism⁹. eucharistia. penitentia. ordo et coniugiū. De his eñ facit dñs mentōz. tot aūt sunt in lege nature: qꝛ matrimoniū ꝛ penia: et tria q̄ assignat hugo scꝫ decimatio sacrificiū et oblatio: lex moysi q̄ ē in medio. nō debet hr̄e nisi qnqꝫ. Si ꝺo addant illa duo que addita sūt ab aplis scꝫ ꝯfirmatio et extrema vnctio. de qbꝫ dr̄ i actibꝫ aploꝝ ꝛ i canoica iacobi: ꝓpter illa nō videt fieri additio. nō eñ i lege moysi rñdebat illis sicꝫ nec tpe legis naturalis. ¶ Preterea. Lex nat̄alis ordinat et ad amorē ꝛ ad [illegible]. Lex moysi ad timorē pn̄cipalr̄. Lex xp̄i ad amorē. Sacr̄a ꝫ q̄ sut signa rei sacre in lege timoris: pauciora debēt eē ꝙ sacr̄a q̄ sūt i lege nat̄e. Sed ecōtra vidēr ꝑ h̄ q ꝑ successiōes tpoꝝ crescē debebat cognitōis augmentū ꝫ maior cognitō ē ꝑ pluralitatē sacr̄oꝝ ꝙ ꝑ paucitatē. ꝫ cū lex moysi pl⁹ appropiquaret ad maifestatōz veritatis: plura debebāt eē in illa lege sacr̄a. ¶ Itē sacr̄a sūt in remediū ꝯtra morbū pc̄i ꝫ cū p̄mo accedit medic⁹ ad egrū. pauca apponit antidota ne abijciat eger⁹ post ꝺo appoit plr̄a. cū iā exercitat⁹ ē ad sumēdū plr̄a. ꝫ debebant plura sacr̄a eē sub lege moysi ꝙ sub lege nat̄e. Et hoc est qꝺ dicit hugo. In p̄mis pauca antidota ꝛ paucis membris. i. paucis ꝑsonis apposuit: vt paulatī morbꝫ deficēt ꝛ salus crescēt. post plr̄a ꝯtulit remedia et plures. reparauit ꝛ ita plura erāt sub lege moysi ꝙ pri⁹. ¶ Itē sic dic hug. Tria genera sacr̄oꝝ inueniebāt i lege scripta q̄ dr̄ moysi Quedā erāt i remediū: q̄dā i obsequiū: q̄dā ad actū diuinū Prīa ptinēt ad pc̄toꝝ remissiōz. scd̄a ad exercitādā deuotōem. tercia ad colēdā pietatē. Prima istituta fuerūt q̄si ad necessitatē vt hō i eis sctificaret. q̄lis circūcisio fuit: ꝛ hostie ꝓ pc̄to ꝛ ꝓ delicto ꝛc̄. q̄dā que spāliter ad emūdatōz et remissionē istituta fuerūt. Secūda ꝺo ad exercitatōz fuerūt ꝯposita. vt in eis deuotio fideliū exercerent et meritū augerent. q̄lea scꝫ fuerūt hostie pacificoꝝ q̄ offerebant a fidelibꝫ ad recōciliandā sibi grām diuinam. Tercia istituta fuerūt ad ꝑparatōz fideliū. vt q̄si instrumēta quedā eēnt ad cetera sacr̄a tractāda et scīificāda. quale fuit tabernaculū ꝛ atriū ꝛ omīa vtēsilia q̄ ꝯtinebātur in eis: necnō et sacra indumēta ministrātiū ꝛc̄. oīa q̄ ad ornatū cultū dei fuerūt istituta. tot aūt nō videbant eē sub lege nature: ꝫ plura erāt sub lege moysi ꝙ pri⁹. ¶ Ad qꝺ dicēm ē. Qꝛ plura erāt et eē debebāt i lege moysi ꝙ tpe legis nat̄e. Primo eñ erāt puuli tpe legis nat̄e sicut dicit hugo. Et illo tpe q̄si puuli erāt instruēdi. deinde ꝺo exercitati: et iō ampli⁹ instruēdi. Aliā etiā assignat rōem qꝛ nōdū creuerat morbꝫ quātū post creuit siue lāguor nat̄e et ideo plura erāt sacr̄a. ¶ Ad obiectū in ꝯtrariū dicēdū est. q licet sacr̄a legalia ordinata sunt ad euāgelica: nihilomin⁹ erāt plura nūero ꝙ euāgelica que ad remediū sunt data. Sacramētū eñ baptismi plura habuit signa. sacramētū eucharistie silr̄. ꝛ h̄ ꝯueniebat ꝓpē sui magnitudiēꝫ expmēdū. vñ plura erāt sacr̄a nūero i lege moysi ꝙ i euāgelio. et iō nō oportet hac rōe q coequēt sacr̄a legis nature et sacr̄a legis mosayce: cuꝫ alia sit rō ꝓpter quā excedere debet nūerus sacr̄oꝝ legaliū nūerū sacramentoꝝ ꝑcedentiū. sicꝫ iam dictū est. ¶ Ad secūdū dicēm est. q licet lex moysi pn̄cipalr̄ sit timoris. lex aūt nature vtriusqꝫ scꝫ timoris et amoris. nō ex h̄ erit maior vel minor nūer⁹ sacr̄oꝝ. Sacr̄a eī ordināt ad itelligēdū ꝑ se. et iō s̄m rōem differētis intelligētie debēt etiā in sua pluralitate determiari. ꝑcepta etiā et ꝓmissa licet ordinēt ad timorē et amorē: nō ꝓpter h̄ plura nō debebāt eē i lege nature ꝙ in lege moysi. qꝛ lex nature generalis dat ꝑcepta Lex aūt scripta specificat. et iō plura ꝯuenit esse in lege scripta. Preterea. lex nat̄e respicit timorē ꝛ amorē nisi ꝑ indistinctoꝝ. Lex aūt scripta r̄spicit distiguēdo. ꝛ iō aliꝫ debꝫ ꝑcedē diuisio ꝑceptoꝝ i lege moysi ꝛ ꝓmissionū et cōminationū.

Articulus secundus

Deinde querit de compatõe sacramētoꝝ lega lia ad euāgelica. videtur em̄ q̄ sacr̄a legalia pauciora debeāt eē euāgelicis. Sic ei sīg debēt eē sīg sac̄ quisq̄ ditas exhibeat. sꝫ plene ditatis exhibitio q̄ erit nō ī p̄hac vitā mortali ī patria. & aꝫ erit ī. viij. etate resurgēciū. restat q̄ cū ꝓcedēte tpe magis et magis sit illuīatio veritatis sub signis tñ: videt q̄ q̄ tpe legis gr̄e plura debebāt eē sacr̄a manuductiua ad plenā ditatē. ꝟ tpe legis naꝫe pauca: plura tpe legis moysi: plura ꝗ tpe legis euāgelice. ¶ Preterea. fm̄ successiōes erāt plā vt ī tercia etate q̄ in pⁱma vel secūda. addebat eñ circūcisio. plura aūt erāt ī quarta etate q̄ ī tercia. In quinta ꝗ etate oīa illa q̄ erāt ī quarta cū aliq̄ addito. restat ergo q̄ ī. vj. etate plura videnꝫ debere eē q̄ in ꝓcedentꝫ ¶ Preterea. multiplicatōe facta būani generis mltiplicanꝫ ꝯstitutōes ꝛ p̄cepta. b eñ videmꝰ ī pluribꝫ ritibus Lū ergo maior sit multiplicatō būani generis ī. vj. etate ob q̄d ... ꝑcepta ꝛ ꝯstitutōes: pari rōe ꝛ plā sacr̄a deberet eē pᵒ tpe gr̄e q̄ ante. Videmꝰ eñ plura sacramēta eē mō q̄ nō fuerūt tpe legis moysi. nec r̄ndētia eis. sic ē de sacramētalibꝫ q̄ ptinēt ad baptisma ꝛ ad alia sacr̄a q̄lꝫ nō r̄ndent aliq̄ ī lege veteri. eodē mō ī ꝯsecratiōe ecclie et altaris plura mō q̄ tūc nō babuerūt correspōdētia. Sꝫ q̄ plura fuerint tpe legis moysi q̄ tpe gre arguit ex b q̄ ea q̄ erāt ī lege erat q̄ī vmbra sic bꝫ beb. r. Ea q̄ in euāgelio ipa lux ditatis. Lux aūt ditatis vno mō ē respectu multitudis vmbre: restat q̄ q̄ veritati baptismatis plura cōueniebāt sacr̄a tanq̄ plures vmbre. et ita de aliqꝫ. et ita plura fuerūt sacr̄a. Ad idē facit q̄d dicit bugo. q̄ compat legē nature vmbre: legē veterē imagini: legē gr̄e ditati. Vñ dic prima sacr̄a legis naturalꝫ erāt q̄si vmbra veritatis. que do tpe legis moysi q̄ q̄dā imago ditatis. que aūt sub gr̄a nouissime ꝯsequēter iam nō vmbra vel imago: ꝫ ipm̄ corpꝰ veritatis. Lum q̄ plures sint imagies corpoꝝ: plura fuerūt sacr̄a. ¶ Itē aug. ꝯtra faustū. Illa sunt istituta dcute maiora: vtilitate meliora: actu faciliora: nūero pauciora: fidei iusticie reuelata: et ī libertatē vocatis filijs dei iugo seruitutis ablato q̄d duro ꝛ carni ꝑso dedito ꝯgruebat: restat ergo q̄ plā fuerūt et eē debuerūt. Respōsio. aug. ꝯtra faustū sumēs verbū apli ī Lor. x. Hec oia in figura ꝯtingebāt illis. scripta sunt aūt ꝓpter nos in q̄s fines seculoꝝ deuenerūt ⁊c. sic dicit. Sacr̄a igꝫ legis scripte fuerūt figure aliorꝫ sacroꝝ. ꝑ plura aūt denōi ꝯueniebat ducere ad diuinam veritatē. Lū boc aūt plures rōes sunt q̄re plura opoꝛtuit eē sacr̄a legis scripte q̄ legis gratie. Vna est. et ex multitudie signoꝝ certior eēt aduētꝰ signatoꝝ. ... sicut q̄d secūdo vidilꝫ ad eādē rem ptinēs somniū: firmitatis indiciū ē. Alia rō est dignitas nr̄oꝝ sacroꝝ. q̄ ī signū sue magnitudis babebāt pluribꝫ indicijs p̄figurari exēplū de magno pⁱncipe quē ꝓcedit multitudo militū. Alia ē rō in efficacia illoꝝ sacroꝝ. q̄ fuerūt nūero supplēda. Exēplū de aīalibꝫ imꝑfectis q̄ babūdāt ī organis scꝫ ī pedibꝫ ī signū sue impfectiōis. ¶ Ad obiecta aūt ī ꝯtrariū dōm ē. q̄ licꝫ sacr̄a noue legis appropinquant plene ditati q̄ erat ī patria: nō ꝓpt̄ b debēt eē plura. Nō eñ respectu illiꝰ dicta sunt vniuersaliꝫ sacr̄a: ꝫ respectu ditatis exhibite ꝑ xp̄m ī p̄nti: ꝛ exhibende ī futuꝛo. q̄dā nō in ipo tñ ē exhibita. et lꝫ sacr̄a legis moysi tanq̄ ꝓcedētia respectu ditate ꝑ xp̄m exhibendā. ... sacr̄a respectu ... exhibita ... sacr̄a ... illoꝝ sacroꝝ. et ita ꝯueit eē ī paucitate r̄spectu illoꝝ: sicꝫ ditas ꝫ bꝫ respectu vmbre aut imagis. ¶ Ad secūdū dōm est. q̄ nō ī silis ꝓcessio fcē de etate q̄ fuit tpe gr̄e respectu aliaꝝ etatū. q̄ ī illa fuit exhibita ditas sic bꝫ ioh. j. Gr̄a et ditas ꝑ ibm̄ xp̄m: et iō oīa ꝓcedētia sic ordinari debebāt de circūcisio cū decimis ꝛ sacrificijs manēt. Legalia aūt manerēt cū illis. vltra aūt legē nulla erāt istituta: lꝫ aliq̄ tpe regū vel iudicū ꝯtigētia signātia erāt vt vj. iudicū de carnibꝫ que imolate erāt sup petrā. et significabāt sacr̄m altaris. sic bꝫ ꝑ aug. q̄ q̄ pⁱmo pauci conuenient et pauci erāt boies: iō pauca data sunt sacr̄a. deinde do q̄ ī lege moysi erant exercitati: plura dedit et sub p̄cepto. et illa mālserūt ꝑ oēm etatē quisq̄ veniret veritas. et tūc sub gr̄a ꝑfectos ī libertate spūs ꝑmisit ambulare. vt iā nō seruiāt in spū seruitutis ꝫ adoptōis. vñ et pauciora sacr̄a sunt mō. Sic etiā ꝯtigit ī ritu alicuiꝰ religiōis discrete ꝓcedētis. vt pⁱmo pauca dent istituta Secūdo multiplicāt ad cobibēdas ditas pctoꝝ: vel cā maioris bonestatis seruāde. ꝛ intātū multiplicāt q̄ sunt ī onus et occasio trāsgressiōis ꝛ ꝑuaricatōis. ꝛ tūc abreuianꝫ iterū vt possit bō in q̄dā ꝑfectiōe vite ambulare ne ex multiplicitate ꝯstitutōnū sit occasio ruine. Vñ multi canones dati sunt. qlꝫ obrogatū ē ꝑ ꝯstitutōes nōnllas ¶ Ad illd q̄d dī de sacramētalibꝫ q̄ multiplicāt ī noua lege. Dicēdū q̄ b ē ad ostēdēdū magnitudiem sacri vt sic maior exhiberet reuerētia. et q̄ multa ꝯcurrūt p̄paratoria ad disponēdū recipientē: nō q̄ oīa sint de subst̄ātia sacramēti.

Articulus tercius

Consequēter ꝓcedēdū ē ad determiatōꝫ nūeri sacroꝝ legaliū ī se. Et pⁱo q̄rit d nūero. Secūdo q̄ ex significatōe depēdet nūerꝰ: q̄retur de significatione.

Circa primum sic §. j.

Lū ī lege vetera sit sacr̄m itrādū scꝫ circūcisio q̄d respōdet baptismo: quare nō similiter sacramentū stantū siue pugnātū scꝫ cōfirmatio: q̄d respōderet confirmationi noue legis. ¶ Itē q̄rit q̄re nō institutū fuit ī lege sacr̄m exeuntiū scꝫ vnctio extrema sic intrātiū. ¶ Itē cū erāt viatores tpe legis veteris: q̄re nō ꝓuidit eis dina ꝓuidētia ī viatico spūali ī aliquo sacramto q̄d r̄ndēt sacr̄o corporis xp̄i. ¶ Itē cū sacramēti baptismi et eukaristie et ordinis ꝛ penitentie ꝛ mrimonij sint gnq̄ sacr̄a legis noue. potest queri q̄re sacramētū ordinis. penitētie et matrimonij nō babuerūt plura signa: quēadmodū baptisma ꝛ euckaristia. vt sic sacramētū altaris ꝑ agnū pascalem et ꝑ māna et ꝑ sacrificia: et sacramētū baptismi ꝑ circūcisionē. more rubꝝ. et aquā expiatōis: ita plura eēnt signa alioꝝ sacramētoꝝ. et fm̄ boc eēnt plura sacramēta legalia. et si aliq̄d illoꝝ babuit: querēdū est q̄d sit illud. ¶ Preterea. cū eēnt tres statꝰ filioꝝ isrl̄. vñ morarenꝫ ī eg. pec. dū ꝓficiscerent ad terrā ꝓmissiōis. cū erant iam erant in terra ꝓmissiōis. quartꝰ etiā addebaꝫ scꝫ electō de terra ꝓmissiōis. potest q̄ri q̄re nō sunt instituta sacramēta dū morarenꝫ in terra egipti: vel dum eēnt in terra ꝓmissiōis: vel tpe electōis. q̄d si eēt: tunc plura eēnt sacramēta legalia. ¶ Preterea. sacramēta ordinis et penitētie recipiūt aliquā additōem in lege moysi. In lege eī sacerdotali moysi fiebat cōsecratio sacerdotalis. determinabaꝫ etiam officium eius q̄d nō fuit factū tpe legis nature. Similiter ex pte sacramēti penitētie erat cōfessio que nō fuit expssa tpe legis nature. Dico aūt ꝯfessionem vel facto vel verbo: sicut legiꝫ in leuitico et in nūmeri et iosue dicꝫ. Fili ꝯfitere ꝛ da gloriā deo ⁊c. similiter et expssa fuit satisfactio. Restat ergo q̄ in bis duobꝫ sacramētis facta fuit additō. Pōt ergo queri ꝓpter quid nō sic fuit additio in mrimonio. ¶ Itē pōt queri ꝓpt̄ q̄d sacramētū ꝯfirmatōis vel extreme vnctiōis nō babuerūt signū sibi respōdēs in veteri lege q̄d institutū eēt ad significādū. Videt eñ q̄ babere deberēt: eo q̄ ꝯfirmatō est de pⁱncipalibꝫ sacramētis. vbi signaꝫ robur gr̄e ꝛ datur digne suscipiētibꝫ. Similiter extrema vnctio est sacramētū egredientiū i q̄ fit diminutio ventaliū et alleuiatō infirmitatis. boc aūt fuit necessariū significare etiā cuꝫ nō cōferꝫ in sacramētis. sic est in sacramētis veteris legis que nō efficiūt q̄d figurāt. restat ergo q̄ congruebat aliqua sacramēta dari ꝯfirmatōis vel extreme vnctiōis.

¶ Ite i sacramento eucharistie e corpus et sanguis xpi et mitac [illegible] cui respondet species panis z vini cui aqua cōmiscet. Cū ergo i veteri lege eēt signū panis z s[illegible] [illegible] aque sic hēt nūeri. xx. pter qd nō silr signū corre[illegible] [illegible] vino. aut [illegible] qd [illegible] Ite i nouo testamēto fuerūt signa respōdētia vtriusq3 scz sanguis et aqua que fluxerūt de latere xpi. Nūquid i veteri testamēto erāt ali qua respōdentia. [illegible] erat panis oblat[illegible] [illegible] q̄ rndebat pani et vinū qd respōdebat [illegible] in lege moysi [illegible] aque erāt rndentia. ¶ Ite cū baptismate adiūgit̄ vnctio olei ad cathecuminos. z vn ctio crismatis. baptisma aūt habebat signū sibi rndens p modū sacramēti. Nūqd silr habebāt ille vnctōes signa sibi rndētia que eēnt sacra. ¶ Itē cōiugata erāt adinuicē aqua maris rubri et post māna siue panis q de celo de scendit tanq̄ sacramēta baptismi z eucharistie sicut dic aplus. j. Cor. x. Oēs baptisati sunt i nube z in mari et [illegible] sacramentū. Potest ḡ qri qd ē sac mentū respōdēs baptismati qd ꝯiugatū sit cū sacramēto agni pascalis qd significat corp⁹ xpi. ¶ Ad primū dōm ꝙ sacramētū ꝯfirmatōis dat̄ in robur scz vt cōfirmati nō erubescāt portare nomē dn̄i corā regib3 z principib3 Vn̄ qz nō sufficit credere fidē xpi ẜ oportet ꝯfiteri xpm ore. sic. x. Ro. Datū fuit hoc sacrm̄ ꝯtra pusillanimita tē: ne erubescat ꝯfessio fidei xpi. ẜ libera voce ꝓferat̄. In huiōi signū in collatōe hui⁹ sacramēti fit inunctō i fron te q est loc⁹ erubescentie. Vn̄ sic dicit glo. x. Ro. Ore sic cōfessio ad salutē. Nō sine causa signū crucis fit in frōte .i. in sede pudoris: ne xpi obprobria xpian⁹ erubescat. si militer dico in ꝓposito. Sed ex̄ntib3 i lege veteri nō po tuit eē aliqua causa impediēs libertatē ꝯfessiōis fidei co rū sicut i noua. Gloria eñ fuit ꝯfiteri deū omipotētē. nō aūt sic videbit̄ i noua ꝯfiteri xpi obprobria. Vn̄. j. cor. j. Predicam⁹ xpm crucifixū. iudeis qdē scandalū: gētib3 stulti. Vn̄ discipuli dn̄i nō libere ꝯfitebāt̄ xpm anteq̄ es sent cōfirmati. Iuxta qd dn̄s Act. j. ꝓcepit eis ab hiero solimis ne discederēt. et post: accipietis virtutē superueni entis spūs s. z eritis mihi testes i om̄i iudea zc. Preterea sacramētū cōfirmatōis datū ē in ꝯfirmatōez grē date in sacro baptismo. ẜ in circūcisiōe quātū erat de virtute sa cramēti: nō dabat̄ grā huiōi. vn̄ nec debuit i lege dari sa cramētū ꝯfirmatōnis grē ꝑhabite. ¶ Ad aliud dō dōm. ꝙ vnctio extrema duo h3 signata. quoꝝ vnū ē ꝯferendū in p̄nti scz remissio pctoꝝ venialiū: aliud i futuro scz ple na vnctio siue grā habēda i susceptōne vtriusq3 stole. et vtriusq3 ē aliquo mō causa. sacramēta aūt veteris legis nō habebāt potestatē siue virtutē ad obtinēdam stolam huiōi. Vn̄ dico. ꝙ hec ē differētia essentialis īnē sacramē ta veteris legis et sacramēta noue: ꝙ sacramēta veteris legis solū erāt instituta ad remediū pene vl' culpe. vnde virt⁹ illoꝝ erat in ablutōe. ẜ sacramēta noue legis erāt ad remediū et ad ꝑfectū in merito. vn̄ opant̄ ad remissi onē culpe et pene et adeptōem glorie. dico directe: qz cō ferūt grām ad merēdū. sacramēta veteris legis nō opā tur nisi ad remissionē culpe et pene dico inq̄tum huiōi. Vn̄ sic virtus veteris legis que ē lex timoris ē in declina tione: silr z sacramēta veteris legis i remissiōe. virt⁹ le gis noue ē et in declinatōe et in opatōne: similiter et sa cramēta in remissione z i ꝓmotōne i merito. Nullū igr̄ in veteri lege debuit institui sacramētū quo collatō grē significaret. Si obiciat̄ de circūcisione q̄ significat circ[illegible] generalē [illegible] in [illegible] genera li. dicat̄ ꝙ signauit solū amotōz defect⁹ ẜ nō suppletōez et ꝑfectōz glorie. et hec etiā pt̄ esse ratio quare nō habēt sacramētū respōdēs cōfirmatōi: quo signat̄ ꝯfirmatō be atitudinis i patria. ¶ Si obiciat̄ ꝙ in vnctōnib3 regū et sacerdotū que sacramēta fuerūt significabat̄ vnctio glo rie. dicendū ꝙ loquimur hic de sacramētis que sunt ad remediū. vt eñ dicit hugo. quedā sacramēta sunt ad re mediū: quedā ad officiū siue obsequiū: quedā ad cultum diuinū. ordo aūt tunc magis fuit ad obsequiū q̄ ad re mediū: sicut indumēta ministroꝝ tabernaculi z vtensilia eiusdē fuerūt ad cultū. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ in lege veteri fuerūt ꝓcepta ꝓmissa z sacramēta sic in noua. ẜ ꝓmissa tpalia. ꝓpter qd ꝓuidit [illegible] similiter i [illegible] et in agno paschali. Promissa i nouo test. fuerunt spūalia scz eterna: ꝓpter qd ꝓuidit in spūali. Preterea lex illa erat lex carnaliū et rudiū. ꝓpter qd cōgruebat illis mi nicū carnale. Lex noua ē spūaliū ꝓpter qd zc. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ nō est simile de sacramēto baptismi et euchari stie et alijs sacramētis. Hec eñ sunt pncipalia z genera lia. quoꝝ vnū pncipaliter est ad peccatoꝝ ablutōz et a peccatis mūdatōz: alterū aūt ad vniōnē ꝑfectā in bono Vn̄ vnū respicit a malo. alterū ad bonū. Sacramētum aūt ordinis et mrīmonij nō sunt generalia ad oēm ꝑso nam. Penitētia dō q̄si vicē tenet sacramēti in quo fit re missio pctoꝝ ꝓpter recidiuū. et ita licet sit quasi genera le: nō tamē principale est. Ista etiam duo sunt que dn̄s in seipso exemplificauit. Baptisat⁹ eñ est: vt nobis exē plū daret baptismatis. tradit etiā corpus suū et sumpsit tradendū: vt exemplum daret alijs. Recte ergo hec duo tanq̄ principalia et generalia multis sunt sacramentis adumbrata. nec exercitata ad dictamē nature quēadmo dū alia. Penitētia eñ h3 dictamē nat̄e vt cū offenderit homo deū: doleat de pctō z satisfaciat quātū pt̄ vt deo re cōciliet̄. Silr mrīmoniū h3 dictamē nat̄e vt sit mutuus ꝯsensus viri et mulieris. indiuiduā vite cōsuetudinem ad ꝓcreandū ꝓlem ad cultū dei. Ordo aūt habet dictamē nature vt sit ordinata potestas spūalis. qua mediāte tā q̄ ministerio: spūalis detur sanctificatio. vt sic sint coad iutores ad gratie impetratōz. ꝓpter qd ista q̄si sub eadē rōne remāserūt in lege moysi et lege euāgelij. In his eñ duab3 legib3 erat penitētia sub hac rōne z mrīmoniū z ordo: lic3 sub quibusdā cōditōnib3 additis et distictis. De sacramēto aūt penitētie qz illud sequit̄ baptisma z ē inductū ad nccītatē: ꝓpter recidiuū: dici pt̄ ꝙ hūit quā dam figurā in lege scz aquā expiatōis. p quā mūdabant̄ imūdicie corpales siue quedā irregularitates significa tiue spūaliū immūdiciaꝝ. et nō semel sed sepius fiebat hec expiatio: quemadmodum penitentia. quo ad quid tamen habuit figuram baptismi sicut habetur in glo. augu. xix. numeri super illud. lauabit vestimenta sua Ibi eñ dicitur. in sacramēto baptismi recte ablui mon stratur quod aqua aspersionis figurabat et mundatur spūaliter vt sit mundus corpe et spiritu. et hoc potest eē propter vitule rufe cinerem que in illa aqua expiatōnis ponebatur. vt ostenditur virtus illa sanguinis xpi que est in baptismo. Aqua etia3 lateris siue labij enei quod ponebatur inter tabernaculum et altare: ad hoc ꝙ filij israhel se lauarent expiatōnez siue ablutōem significat spūalem. ¶ Ad aliud dō dicendum. ꝙ non conueniebat dari sacramenta legalia dum moram facerent i egipto. sed in ingressu. nec cum in terra promissionis essent [illegible] pliciter: sed in egressu ab egipto et in ꝓgressu. vt ostēda tur status peccati in quo proprie dum est homo nō hab3 remedium: licet indigeat. et ideo nō competit sacramen ta institui moram facientib3 filijs israhel in egipto: sed cū hō incepit recedē a pctō tūc ꝯueniebat. et idō i egressu ab egipto dabāt̄ sacramēta phase et maris rubri. Pre terea. cū hō erit i patria celesti. q̄ p terrā ꝓmissiois desi gnat̄. nō idigebit et idō nec istituta sūt sacra. Cum aūt de [illegible] in babilonē siue cū morati sūt: nō ꝯgruebat: cū [illegible] significet̄ p egiptū z babilonē q̄tū ad statū generalē [illegible] Recte ḡ i egressu ab egypto z i ꝓgressu ad terrā ꝓ missiois sacramēta instituebāt. ¶ S3 posset q̄ri s'm hoc q[illegible] i[illegible] fuerit circūcisio cū abrahā fuit i terra ꝓmissiois. sic hēt Gen̄. xv. Rn̄sio ē ꝙ tunc fuit ei terra ꝓmissiois ēra chanaan: z nō fuit ēra ihabitatōis vnde [illegible] erat ecclie militātis: q̄ ad qd ei significat ēra ꝓmis sionis [illegible] militātis q̄ ad qd [illegible] erat [illegible] militāte ecclia3. q̄ ad h aūt ꝙ nō fuit [illegible] quosq3 tāgerēt fines ēre chanaā: signat̄

ecclia triūphāte i qua ipa veritas xpi erit cibꝰ noster. n̄ ꝑ ut ē sub specie sacramētali. ¶ Ad aliud i ptē pȝ rño ꝛ ad vendū ē. ꝙ ꝯfirmatio ꝛ extrema vnctio nō habuerūt i lege aliq̄ sacramēta. vt ondit ꝙ ista duo sacramenta ꝓprie sunt data pꝰ passionē xpi. Nō eñ legit robur grē spūsācti datū añ ad timēdū mortē: nec añ fuit apertio ianue. prius ei voluit vt haberēt grām p quā etiā timerēt: ꝛ sub iugo timoris eēnt. descēderēt eñ ad limbū inferni: ꝛ iō hec duo sacramēta recte sunt ꝓpria ad ꝯditōem grē. Nō sic aūt de grā remissiōis q̄ dat i baptismate. lȝ ei amplior dek grā tñ tūc fiebat dimissio originalis pcti: ꝟ nō fiebat apertō ianue q̄ mō fit p baptismū. Eodē mō peniētie grā p oē illd pus dabak et dari fuit necessaria ꝓ suo statu. Silr fuit de mrimonio qd datū ē i remediū originalis ꝯcupiscētie. Eodē mō de ordine p quē fiebat mediatio inter deū ꝛ hominē spūaliter qd fm oē tpꝰ ꝯgruebat. ꝛ qꝛ ꝯfirmatio et extrema vnctō nihil habebat significati nisi qd dabatur post xpi passionē: ꝯgruēter dñs p suos aplos hec instituit sacramēta. Vñ pꝰ datōeȝ legis tpe dauid q ter iunctꝰ ē i regē: significabak trina vnctio q̄ dak i baptismo: ꝯfirmatōe et extrema vnctōe. in q̄rū vnoquoqȝ spūales efficiunk. ¶ Ad aliud dōm cū sint tria significata i sacrāmēto altaris. ꝛ tria sūt signa: ꝟ duo vnita. s. vinū ꝛ aqua: i lege moysi nō erat nisi aq̄. p signo q̄ fluxit de petra vt vinum qd ad potū spūalē ptinet i illo significaret. quēadmodū qd ad [illegible] spūale ptinet i māna. Vñ .j. cor. x. oēs eādem escā spūalē mādūcauerūt ꝛ oēs eūdē potū spūalē biberūt. Vñ ambro. i li. de sacrāmētis. Illis aq̄ ꝟ petra fluxit: tibi sanguis de xpo fluxit. de petra illos ad horā satiauit aq̄: te sanguis diluit ineternū. Iudeꝰ bibit et sitit: tu aūt cū biberis sitire nō poteris. ꝛ illud i vmbra: hec i veritate. vñ .j. cor. x. Bibebāt aūt de spūali. glo. aquā q̄ fluxit de latē xpi et idē credētibꝰ efficit. ¶ Item ꝙ aq̄ q̄ fluxit de petra aquā significat. dicit ambro. de sacramētis. Virga [illegible] sacerdos tāgit petrā: ꝛ fluit aq̄. et bibit ꝑpls cū redūdat aq̄ i calice ꝛ salit i vitā eternā. ꝛ ꝟ pȝ ꝙ tā sanguis q̄ aq̄ significanē p aquā tpe legis q̄ fluxit de petra. i. ꝟ xpo. ¶ Si ad q̄rak quare nō designak sub specie vini. Rñdendum ē. qꝛ ꝑpls ille erat sub lege timoris: ꝑpls aūt euāgelicꝰ sub lege amoris. ꝛ iō recte p aquā q̄ infrigidat ꝛ nihilominꝰ sitiȝ sedat signak i lege veteri. i lege aūt grē p vinū qd letificat cor hoīs. et in huiꝰ typū possumꝰ dicē mutatōem aque in vinū i nuptijs. Nihilominꝰ tñ p panē et vinū designatur [illegible] puer. vbi dr. Venite et ꝯmedite panē meū ꝛ bibite vinū qd miscui vobis. sicut habek i glo. In pane ꝛ vino significak corpꝰ xpi: ꝛ sanguis q̄ i altari sacianmur. sȝ hoc recte videk eē. ꝓpter ꝟ ꝙ ipe saluator ibi vsus ē intellectu ꝓphetico. qui addit sup intellectū legis quādā veritatis [illegible] nō i aqua ꝟ in vino [illegible] intelligere sacramētū corporis et sanguinis sui. ¶ Forte dicet aliqs ꝙ sanguis significatio p vinū i veteri lege fuit in libatōe q̄ [illegible] in sacrificio siue holocausto. ꝟ q̄ dr nume. xxviij vbi agit de differētijs sacrificioꝝ i solēnitatibꝰ. Sȝ ꝟ nō videk verū. qꝛ nō fit mētio de vino i solennitate phase. et si dek intelligi p ꝟ ꝙ dr holocaustū cū libatōibꝰ. nō ei videk agi nisi de illis sacrificijs q̄ addunk ꝓpter solēnitatē azimoꝝ. Vbi vo agit de agno paschali q imolādus erat nihil de ꝟ agit. Vñ pȝ ꝙ libatōnes iste nō referunk p significatōeȝ ad sacramētū eukaristie: ꝟ ad illa sacrificia quibȝ hō se debet illo tpe spūaliter imolare. ¶ Ad illd q [illegible] sacramēta baptismi [illegible] eisdeꝫ sacramētū. Vtrū sacramētuȝ olei ad cathecuminos et crismatis [illegible] significa- ri p illā vnctōem que dr in Exo. vbi agit de vnctōe q̄ ꝓpe- debat ad vngēdū tabernaclm. Cōsimiliter ei significatur p tabernaculū sctificatio ecctie ꝛ sctificatio fidelis aie. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ sic ondit apls sunt i significando ablutio maris ꝛ ꝯmestio illꝰ panis q dr māna respectu baptismatis ꝛ eukaristie i nouo testamento. Si vo q̄rak qd sit ꝯiugateȝ cum agno paschali. dōm videk ꝙ circūcisio. Vñ dr. si qs circūcisus nō fuerit: n̄ accedat ad phase. ꝑ qd ondit sacramētū circūcisionis ꝓcedere i signum [illegible] sacramētū [illegible] signū mādūcatōis sacramētalis eukaristie. ¶ Ad illd vo qꝛ supra obicit. matrimoniū nihil additōis habē i lege moysi. vltra illd qd fuit i lege nature. dōm ē ꝙ hoc fuit ꝓpter ꝟ ꝙ illud solū sacramētū manifeste fuit institutuȝ a dño tpe legis nature. cū nōdū eēt hūana natura corrupta et dabak i officiū et ꝓuidebak i remediū. Illd vo qd erat remedij: nō aliter se habebat tpe legis moysi et tpe legis nature. Nō sic aūt fuit de ordine aut pnīa. Institutōem eñ recepit ordo in lege moysi. ꝛ modꝰ ꝯsecratōnis summi sacerdotis et alioꝝ ordo exprimebak. Penitētia aūt habuit additā satisfactōꝫ que instituebak ꝓ diuersis pctis. ¶ Ex iā dictis pōt elici de numero sacramētorum legaliū. que data sunt i remedij significatōem ꝛ in ministeriū. Sacramētū aūt ordis dak i ministeriū ꝓpter quedaȝ alia sacramēta q̄ i significatōꝫ remedij data sūt. Nō eñ oīa ministerio sacerdotis fiebāt. Mrimoniū ei sine ministerio sacerdotis fiebat ꝛ circūcisio similit ꝛ plura alia. Nō sic aūt fuit de sacrificijs ꝛ de qbusdā expiatōibꝰ. Sacramētū ei datū i signū remedij. aut fuit i signū illꝰ remedij generak qd fuit i passiōe xpi. ꝛ ꝟ mō fuit agnꝰ imolatus. Exo. xij. et holocaustū cū sacrificio ē serpēs eneꝰ in palo. Aut fuit i significatōꝫ remedij pticularis: ꝛ ꝟ multiplici- ter [illegible] ꝟ mō fuit circūcisio q̄ signabat et i q̄ efficiebak. Aut signabat ꝟ nō efficiebat: ꝛ ꝟ mō ablutio maris rubri. aut fuit i significatōneȝ remedij contra actualē culpā mortalē ꝛ [illegible] ꝛ ꝟ mō fuit satisfactō pnīalis i sacrificijs p pctō designis. ꝛ i aq̄ expiatōis q̄ immundicie spūales signbank eē purgāde. ꝛ silr aq̄ labij enei i q̄ significabank q [illegible] purgatōes i ipis sacerdotibꝰ. Aut erat i remediū originalis ꝯcupie: ꝛ ꝟ mō matrimonium qd remāsit i lege nature. aut i significatōem remedij contra q̄tidianā infirmitatē q̄ paulatim cōtrahit in aīa ex pctorū varietate: ꝛ ꝟ mō fuit sacramētuȝ agni paschalis qd pmo mēse ꝯmedebak ad roborādū ꝯtra infirmitatē illā. et māna similiter qd erat cibus quotidianus ꝓficiscētium p desertū. ꝛ sacrificiū quod certis tpibꝰ imolabatur. Et attēdendū ē. ꝙ idē rōe diuersoꝝ misterioꝝ diuersa figurabat. vt agnꝰ paschalis imolatꝰ rōe imolationis xpi passionē. rōe ꝯmestiōis sacramētū altaris. Et qꝛ nō sūt ptes differētie i genē ꝓ statu illo: nec erāt ptā sacramēta numerata fm remedioꝝ significatōꝫ: ꝟ ptā erāt signa data eiusdē remedij ꝟ differēter. sic circūcisio mare rubrū ꝛ expiato [illegible] eodē mō agnꝰ paschal sacrificiū [illegible] serpes [illegible] palo. ¶ Item māducatio agni paschak. māna ꝛ sacrificiū siue holocaustum [illegible] Sacramētū ei baptismi habuit añ se sig sac. circūcisionē rōe dimissiōis originak pctī et diminutōis ꝯcupie. habuit añ se mare rubrū rōe distructiōis actualiū pctoꝝ [illegible] signak. ꝛ addit virga diuidens mare rubrum: vt notetur virtus crucis siue passionis in baptismo que non erat prius significata. Additur etiam nubes: vt significetur gratia spiritussancti. Signatur etiam per aquam expiationis in qua tollebātur immundicie per que notatur in baptismo delerio penarum consequendum originale peccatum ꝛ actuale. ꝛ sic fm diuersā signata erāt signa. Silr aq̄ iordanis signat baptismū sicut habek i Iosue. vbi dicit adamātius. Exaltatō ibi i ꝯspectu ꝑplī a baptismo sumit exordiū. Qui eñ baptizank i morte ipius baptizank cuꝰ mors i crucis exaltatōe ꝯplek. Silr in alia glo. ibidē. Qui p baptismi sacramētum iordanis fluēta egressus es: tibi p ipm aera trāsitus ꝑmittatur. in quibꝰ duobus notak. ꝙ illd significat baptisma rōe duaꝝ ꝓprietatū quaꝝ vna ē ꝙ vis baptismatis [illegible] exaltatōe [illegible] i in morte eiꝰ sic dicit aplus. Quicūqȝ baptizati sumus in xpo in morte ipius baptizati sumꝰ. Altera ē qꝛ p iordanē fit trāsitꝰ i terram ꝓmissionis: p baptisma vo apertio ianue celestis. ꝛ q dece- dūt i inocētia baptismali: stati euolāt ad patriā. Hic et pōt dici ꝟ signis antecedētibꝰ sacramētū eukaristie. Sa

cramētū: ꝗ eī illud qđ erat agn⁹ paſchalis ſignabat rōe ve-
ri agni qui oñdit̄ ī altari. Sacramētū do māne qđ erat māi-
na: ſignat effectū ſuſtētatōis ꝗ quotidianā infirmitatē
ꝝ ſicut māna virtute diuina de celo deſcēdit: ita ꝝ panis
ꝗ de celo deſcēdit dat̄ ad ſuſtentatōnē vite ſpūal̄. Sacri-
ficiū do ſignificat rōe veri ſacrificij qđ recolit̄ ī altari in
memoriā diuine caritatis ꝗ ꝑ olocauſtū ſignat̄: ꝝ in me-
moriā remiſſiōis pctī ꝗ ꝑ ſacrificiū ꝓ peccato deſignat̄.
Aqua aūt expiatōis qua leprosi lauabant ꝝ auferebat irregulari-
tates ſiue irregularitatē: ſignat pniam in ꝗ fit dimiſſio
actualiū pctōꝝ ꝗ ſunt imūdicie ſpūales ex qbꝫ qſdam cō-
trahit irregularitates: ſicut determinat̄ ī canonibꝫ. Aqua
do labꝫ enea ſignificat dimiſſionē venialiū pctōꝝ ꝗ fit in
penitētia ꝗtidiana. ad quā oportet ſacerdotes accedē et
leuitas q debēt miniſtrare circa altare. ꝝ ſic p̄ꝫ patē quō
diuerſa erāt ſigna ſm diuerſitatē pctōrum ꝝ ꝙ imꝑfecte
ibi deſignabat̄: ī ſacramētis gr̄e pleni⁹.

Habito numero ſa .§.ij.

cramētoꝝ legaliū. ꝙ rō numeri quodāmō dependet a ſig-
nificatōne: ſequit̄ de ſignificatōne. Circa quam inquirend-
de ſunt diuerſe ſilitudines ſm quas ſacramenta ſignifi-
cāt. Sacramētū eīm ex ſimilitudine repñtat. cū ꝗ circūci-
ſio. ꝝ mare rubrū. ꝝ aqua expiatōis. ꝝ aqˀ iordanis ſicut
dꝫ in glo. ſignificēt ſacramētū baptiſmi ꝝ ſint diuerſa: vi-
debit̄ ꝙ rōe diuerſarū ſilitudinū deberēt alia ꝝ alia ſigni-
ficare. aliter eīm ē ſuꝑfluitas ī ſignis. Videt̄ aūt ꝙ mare
rubrū et aqua expiatōis ꝝ aqua iordanis ablutōeꝫ ſpūa-
lē ſignificēt. ꝝ ita nō ſunt diuerſa ſacramēta ſed vnum.
¶ Ad qđ dōm ē. ꝙ pñt dici vnum ſacramētū rōne ei⁹ qđ
ſm rē ſignat̄. ſ. baptiſma. dicunt̄ tñ plā ꝓpter differētiam
modi ſignificādi. Circūciſio eī ſicut dicit̄ dom̄ rōe ablu-
tōnis ſuꝑfluētie ꝯcupiſcētie ꝗ ſignat̄ ꝑ ablutōem exteri-
orē de ſacramētū. Mare aūt rubrū ꝓpter qđ in hoſpites nō
ſubiūgant vicia hoſtes. ſ. ſpūales. qđ ſignificabat̄ ī ſub-
merſione egiptioꝝ ꝝ ſaluatiōe iſrahelitaꝝ. ſubmerſio eī
hoſtiū ꝝ eſt ſaluatio eoꝝ q a viciis opprimebant̄. Aqua do
expiatōis ꝓpter trāſitum ī terrā ꝓmiſſionis. in ꝗ eī ſignifi-
cat̄ ianue apertionē. ſic ꝗ ꝓpter diuerſas ſilitudines di-
uerſa ſunt ſignata: ꝝ diuerſa ſacramēta rōe ſignificatō-
nis. Similiter ꝑ obiecta de ſacramēto corporis dñi. Cum eī
agn⁹ paſchalis ſit vnū ſignū: ꝝ aliud māna: aliud ſacrifici-
um et olocauſtum: oportuit ꝙ diuerſe eēnt ſimilitudines
ſm quas quatuor vnū ſignificabēt ſm pri⁹ ꝝ poſterius.
Quod verū ē. Vñ dōm. Ꝙ cū ſacramētū altaris habe-
bat in ſe plura: habꝫ eī memoriā dñice paſſionis ex ꝗ ſa-
cta ē liberatio: agn⁹ paſchalis q dat⁹ fuit ī memoriā libe-
ratōis de egipto ſignificat illđ ſacramētū. Etiā dñicum
viaticū ē ſpūale ꝗ ſuſtētari debem⁹ ī vita pñti. quouſqꝫ ꝑue-
niam⁹ ad patriā. et rōe hui⁹ ſignificat māna qđ erat cibꝰ
ꝑplī iſrahel quouſqꝫ caꝑēt fructus terre ꝓmiſſionis. Sacra-
mētū etiā dñicū ē oñſiuū caritatis qua fili⁹ dei nobis ex-
hibuit. rōe cui⁹ holocauſtū qđ ē totū incenſum ſignificat.
Sacramētū etiā dñicum valet ad deletiōeꝫ venialium pec-
catoꝝ. ſine qbꝫ vita iſta de facili nō agit̄. ꝝ ſm ꝗ ſacrifici-
um ꝓ peccato fiebat ꝓ peccatis ignorantis: ſignificabat ſa-
cramētum corporis dñici. ꝝ ſic rōe diuerſaꝝ ſilitudinum di-
uerſa erāt ſigna ſacra que dicta ſunt ſacramenta legalia
ſicut habet̄ in gloſis ſanctoꝝ.

Membrum tercium

Habita rōe numeri. Cōſequēter dicendū ē de in-
ſtitutōe. Circa quā primo p̄ꝫ q̄ri vtrum oia
ſacramēta legalia inſtitutiōꝫ haberēt ſacra-
mētalē. Scđo vtrū inſtituta erāt ad ſignifi-
cādum vel ad efficiēdum. Tercio ſi nō oia habēt inſtitutiō-
nē ſacramētalē. ꝓpter qđ ꝗdā habēt et quedā nō.

Articulus primus

Circa primum. Ꝙ oia habet̄ debeāt inſtitutiōeꝫ
videt̄ ꝑ ꝗ. ꝙ ſacramētū ē illđ qđ ex inſtitutiōe
ē ſignificās. ſi ꝗ nō ē ex inſtitutiōe ſignificās non ē ſacra-
mentum. Quodlibet ꝗ ſacramētum legale inſtitutionē habꝫ.
¶ Preterea. ī ꝗ habūdaret legale ſacramētū ab eo qđ fuit ī
lege nature niſi quantum ad inſtitutiōem. Nō eīm in ſignifi-
cādo gr̄am. cū hoc ſit cōe huic et illi. Nō ī efficiendo qđ
figurāt. cū hoc ſit cōmune vtrobiqꝫ. ſ. nō efficē. ꝗ habun-
dat ſacramentum legale ab eo qđ fuit in lege nature quātū
ad inſtitutiōem. ¶ Sed videt̄ ꝯtrarium. Si eī ſacramētum
legale eēt inſtitutum ī ſignū. in qlibꝫ exprimeret̄ ꝙ eēt in-
ſtitutum ad ſignificādum. hoc aūt nō videm⁹ in oibꝫ ꝗ in q-
buſdā. Neqꝫ eīm aqua maris rubri licet ſignificet aquā
baptiſmi rōne ei⁹ ꝙ liberati ſunt filij iſrl̄ ꝝ ſubmerſi ſunt
egiptij ꝓpter ꝗ inſtitutum ē in ſignum. Similiter poſſum⁹
de aqua de petra fluēte dicere. licet ſignificet: nō tñ inſti-
tuit̄ ibi in ſignū. Nihil eī ibi de ſignificatōe legit̄. ¶ Sed
forte ꝗ diceret̄ qđ apl̄us dicit. Ꝙ omnia in figura ꝯtinge-
bant ꝝ ſcribūt̄ de illis. Cōtra. ſicut inſtitutō euāgelicoꝝ
cōperit in nouo teſtamēto: ita inſtitutō legaliū ꝯpetebat
veteri. ¶ Preterea qđ apl̄us dicit nō ſonat ī inſtitutōnem
ꝗ ſignificatōem. ſ. ꝙ prius facta fuerūt ſigna. ¶ Preterea
ſm ꝗ alia ꝗ fuerūt ī lege moyſi eēnt dicēda ſacramēta: cum
ꝝ illa ſignificarent. ¶ Ad qđ dōm. ꝙ nomē ſacramēti ali-
quñ large accipit̄ vt dicat̄ qđcūqꝫ ſacramētū qđ ē ſacre rei
ſignū. ſm hūc modū nō appropriat̄ iſtis ſacramētis ꝗ ſi-
gnāt ſacramēta noue legis. Alio mō dꝫ ſacramētum qđ ē
inſtitutū ad ſignificādū. ꝝ exprimit̄ ꝙ ad ꝗ inſtitutū eſt
et hoc mō dꝫ circūciſio ſacramentum ꝝ ſimiliter cōmeſtio
agni paſchalis. Vñ dꝫ gen̄. xvij. vt ſit in ſignum federis
inter me et te. et Ro. iiij. Abrahā accepit ſignū circūciſi-
onis ſ. ſignaculum iuſticie. Alio mō dꝫ qđ factū ē vel acce-
ptū ad ſignificādū gr̄am aliquā remedium: licꝫ ꝗ expri-
mat̄ ibi et hoc mō mare rubrū dicitur acceptū ē ad
ſignificandum licet nō ibi exprimat̄. ꝝ aqua expiatōis
ſimiliter licet nō ibi exprimat̄. Aliquādo do dicitur ſacra-
mentum quod ſanctificatum ē factū ad ſignificādum. ſicut
ē de aqua expiatōis. et hoc mō vltimo mare rubrum non
dicetur ſacramētum: ſed aqua expiatōis. ¶ Ad obiectum
dōm ē. ꝙ illa diffinitio ſacramēti nō reſpicit ſemꝑ ꝙ ibi
exprimat̄ rō ſigni: ſꝫ ꝙ inſtitutū ſit nō ꝓpter ſe ꝗ ꝓpter ſi-
gnificatōis remedium. aliter multa in nouo teſtamēto ſa-
cramenta nō dicerent̄ ſacramenta: cū nō exprimatur ibi
ꝙ ad ſignificādum ſint poſita. nō tñ quodlibet qđ ſigni-
ficat gr̄am in lege moyſi dicit̄ ſacramentum ſm illā rōeꝫ
nō eī inſtitutū ē ſic ē de mari rubro. ¶ Ad ſcđm dōm ē
ꝙ ſacramentum legis moyſi ſm ſuā generalē rōem ī ha-
bundat vltra illud qđ eſt legis nature quātum ad inſtitutō-
nem: ſꝫ ꝑ quibuſdam eſt inſtitutio ſicut de circūciſione et
agno paſchali. nō tamen ꝓ omnibus. In hoc aūt eſt diffe-
rentia. ꝙ ſuperaddit aliquid in ſignificando ſicut dictum ē.
Quedam ſuperaddunt in hoc ꝙ eſt inſtitutio ſicut eſt ꝗ ſa-
cris que inſtituuntur. ſicut ſacrificia. vnctiones et aqua
expiatōnum.

Articulus ſecundus

Secundo queritur vtrū que erant inſtituta erāt
inſtituta ſolum ad ſignificādum: an etiā ad effi-
ciendum. Ꝙ ad efficiendū patet leui. iiij. ꝝ v.
vbi ꝑcipit lex de peccatis diuerſis expiandis diuerſa offer-
ri ſacrificia. Nō eīm fuerunt illa ſacrificia inſtituta ad
ſignificatiōem peccati tñ ꝗ ad expiatiōem qđ ꝯcedimus.
¶ Contra. aug. cōtra fauſtum. Nō ꝯcupiſces. ꝑceptum
ē agende vite circūcidēdus octaua die: ꝑceptum ē ſignifi-
cāde vite. Ecce ꝙ oñditur differētia inter moralia ꝝ lega-
lia. ꝙ hec ſunt ad agēdū: hec ad ſignificādum. ¶ Preterea
ſpecialiter de circūciſione que inter omnia legalia maxime
videtur eē agēde vite. ¶ Itē hugo. mādauit deus abrahe
vt circūcideret ꝑputiū ſui pellem. ſibi ī ſignū: poſteris in
exemplum. Ecce ꝙ circūciſio data fuit in ſignū multorum
tius et illud. ¶ Ratio ꝙ nō erāt inſtituta ad ſignifican-
dum tm̄. ¶ Ad primum dōm. Ꝙ aug. vult aſſignare rōeꝫ
quare cū nouo teſtamēto tenemus vetus et vult dicere.

q nō tenem⁹ ver⁹ testamē. ū ad im̄plēdū p̄cepta dico q tāq̄ ad legalia: ſ q̄ʒ atteſtātia ſunt nobis q̄ iā ſunt nobis reuelata. Unde dicit ꝯtra fauſtum. Judeo dicēti mihi cur tenes vetus teſtamentū cui⁹ p̄cepta nō ſeruas. Rn̄deo ſeruari a xp̄ianis etiā ex ipſis libris p̄cepta vite agēde. p̄cepta do vite ſignificāde tūc recte obſuata: cū p̄nūciabāt iſta que nunc reuelata ſunt. quapropter ipſa nō obſuo ad religionem vt teneā tamē ad teſtificatōeʒ. hec aug. Propter ſ dico q nō eſt intētio augu. q ſacramēta legis ſcripte tūc erant ad ſignificādū ſ ꝗtuʒ ad nos. eo q nō obſuamus ad implēduʒ ſ ad teſtificatōneʒ eoꝝ que nobis reuelata ſunt. ¶ Ad aliud dicēdum. q ſi abrahe data fuit circūciſio in ſignū. nō tm̄ alijs ei em̄ data fuit in ſignū: quia iā purgat⁹ erat ab originali. Uñ abrahe data fuit in ſignificationem: alijs qui erāt de ſemie ei⁹ in ſanctificatōeʒ ⁊ ſignificatōeʒ. hugo. Circūciſionis ſacramētū ſemī abrahe ſanctificādo ⁊ ſignādo pit̄er datū fuit. ſanctificādo vt iuſtificarēt: ſignificādo vt a ceteris gētibꝫ diſcernēt.

Articulus tercius

Einde querit̄ ꝓpter qd in q̄buſdā fuit expſſio q in ſignū inſtituerēt ſicut ē in circūciſione ⁊ ꝯmeſtione agni paſchalis. Utrobiq; em̄ apponitur vt ſit in ſignū. Nō ſic aūt videm⁹ de ſacramēto ordinis q inſtitutū ſit cum expſſione ſigni. licet inſtitueret ad quādā ſanctificatōeʒ ſignificādā. ¶ Pret. videm⁹ de ſabbato q inſtitutū eſt i ſignū ſicut legit̄. xxxj. exo. Cuſtodite ſabbatū meū vt ſit vobis in ſignū: nō tm̄ eſt ſacramētū. Silr̄ Nūeri. xvij. de vḡa aaron i ſignū viroꝝ rebellium. Silr̄ Nūeri. xxj. Pone ſerpētē eneū in palo. ibidē videt̄ inſtitui in ſignū remedij. ⁊ ita videt̄ q ſerpēs ene⁹ ſit ſacramentū. ¶ Pret. māna dabat̄ in ſignū eucbariſtie ſicut babetur. j. Corin. x. Oēs eandē eſcā ſpūalē māducauerūt. ꝓpter quid ḡ nō inſtituebat̄ vt eſſet i ſignū ſic agn⁹ paſchalis. ¶ Pret. ſacrificia ꝓ pctō erāt inſtituta ad ſignificandum. ꝓpter quid nō inſtituebant̄ cum expreſſione ſigni.

¶ Rn̄ſio. Circūciſio ſignificabat ſacramentū baptiſmatis futurū. ⁊ ꝯmeſtio agni paſchalis cū effuſione ſanguis ſacramētuʒ eucbariſtie. ⁊ ita iſta duo illa duo pn̄cipalit̄ ſignificabāt. duo etiā erāt facta ſignificātia: nō ſicut res que ſignificabāt. ¶ Ad id ḡ qđ obijcit̄ de ordine. dicēduʒ eſt. q licet facta fuerit inſtitutio ordinis: tm̄ nō fuit ad ſignificādū aliud ſacramētū ſ ordinē tm̄. alia tm̄ fuit inſtitutō i noua lege ⁊ veteri. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ de ſabbato. dicēdū ē q nō ſufficit ad eſſe ſacramēti q inſtitutū ſit ad ſignificādū. ⁊ hoc exprimit̄ ſicut legit̄ de ſabbato. Sacramētū em̄ ꝓprie dictū ē inſtitutū ad ſignificādū remediū. Nō ſic aūt eſt de ſabbato. Sabbatū em̄ ſignificat requiē ſpūalē vel eternā: ad quā admicula ſunt ſacramēta de quibꝫ loquitur. Silr̄ virga aaron que floruit ſignificabat rem ſacrā que ad grām ptinebat nō tm̄ re mediū. Unde nō eſt dicta ſacramētū ſm̄ hūc modū. Eodē mō dicendum eſt de ſerpēte eneo. Inſtituebat̄ em̄ in remediū ſicut cauſaʒ primā ſignās hoꝝ remedioꝝ. Serpēs em̄ ene⁹ in palo poſit⁹ ſignificabat xp̄m poſitū in cruce. Xp̄s autem paſſus in cruce poſit⁹. cauſa erat oīm remedioꝝ prima. ⁊ ab illo quod illi ſacramētū virtutē accipiebat. Non ergo ad determinatū remediū ſignificādū inſtituit̄. Igniti ſerpentes ſunt demones. qui dicunt̄ mordere gen⁹ humanū ſiue inferendo vuln⁹ pene ſiue culpe. oīs aūt ſanatio xp̄m paſſum babuit pro cauſa prima. ¶ Ad id quod obijcitur de māna q potius deberet exp̄mi in ratōne ſigni. reſponſio q nō eſt tāta ſimilitudo cum corpe xp̄i quāta agni paſchalis qui ꝯmedebat̄ ⁊ ratōne amplioris ſimilitudinis expreſſio ſigni facta eſt. nō negat̄ tm̄ quin ſit ſacramētuʒ. ¶ Ad id vo quod obijcitur de ſacrificijs ꝓ peccatis. Dicendū eſt q ꝓpter ſuā multitudinē magis ꝓprie ſignificabant noſtrā mortificatōeʒ q̄ paſſionē xp̄i. ſi tamē eam ſignificāt: nō ſignant ita ſacramentū dñici corpis quēadmodum agn⁹ paſchalis. Agnus em̄ paſchalis ratione liberatōis. ratōe ꝯmeſtionis. ratōe modi ꝯmedēdi ⁊ aliaꝝ circūſtātiaꝝ corpis xp̄i ſignificat. ñ ſic aūt fuit ď ſacrificio. ¶ Si q̄rat̄ ꝓpt̄ qd dr̄ eē ſignū federis. Rn̄ſio q ſ ē. q̄ʒ inſtituebat̄ ad deletōeʒ originalꝰ pcti. q deletōe exiſtēte fcta ē recōciliatō hoīs ad deū: rōe dimiſſiōis culpe: ⁊ ſi ñ rōe dimiſſiōis pene. Que ſ recōciliatō fcta ē ꝑ paſſionē xp̄i. Agn⁹ vo paſchalꝰ inſtituit̄ i ſignū ꝓtectōis ab exterminatore vt notet̄ q p⁹ liberatōeʒ a pctō neccīa ē liberatō ab hoſte ⁊ ad hāc vʒ dñicū ſacmētū qđ fit i mēoriā paſſiōis dñice

Membrum quartum

Onſequēter q̄rit̄ de efficacia ſacmētoꝝ legis ſcripte. Primo vtꝝ ſctificabāt ſiue iuſtificabāt. Secūdo vtrū purgabant ab immūdicijs legis. Tercio vtrū eoꝝ exercitiū alicuius erat vtilitatis aut efficacie.

Articulus primus

Uerit̄ ḡ primo vtrū ſctificabāt ſiue iuſtificabāt. ⁊ nō q̄rit̄ de ope opante: ſ de ipſo opato. vt de agno paſchali vl' ď ipſo ſacrificio ſiue holocauſto ⁊ de aq̄ expiatōis. Et qȝ ſctificabāt ſiue iuſtificabāt: vidr̄ ex ipſa intētōe noīs. Sacmētū em̄ dr̄ q ſacmur: munimētū q mūimur: ⁊ indumētū q induimur. cū ḡ illa ſm̄ ſe eēnt ſacra: erāt ꝑ ꝯſeq̄ns ſctificātia. ¶ Itē Ro. vij. Lex ſcta. glo. iuſtificās pctōꝝ. Cū ḡ hec eēnt de lege magis q̄ʒ ad intētōeʒ noīs ordinātia ad ſctitatē: magis ſanctificabāt. ¶ Itē arguit̄ ex ſilr̄ op⁹ opatum qđ obtulit abel vl' abrahā vl' melchiſedech placuit deo. ſic habet̄ i canōe miſſe. qđ placuit aūt niſi q̄ʒ ſcām faciebat. ḡ hmōi erant ſcta ab effectu: pari rōne eo q erāt i lege. Silr̄ et arguit̄ ex ſ qđ i danielis dr̄. iij. In aīa ꝯtrita ⁊ ſpū hūilitatis ſuſcipiamur ſic̄ in holocauſtū arietū ⁊ thauroꝝ. ſ ꝯſtat q ſacrificiū cordis ꝯtriti ⁊ hūiliati placeʒ deo tāq̄ iuſtificās ḡ ⁊c. ¶ Itē legalia fuerūt media int̄ circūciſionē ⁊ baptiſmū. ſ extrema ſctificabāt ſiue iuſtificabāt. ḡ ⁊ mediū. ¶ Itē dr̄ de hoſtia q acceptabilꝰ erat ⁊ pficiēs ad expiatōeʒ ſic̄ habet̄ i lege. ḡ ſctificabat. ¶ Itē nōne offerebat̄ ꝓ diuerſis pctīs. ꝓpter qđ ñ dr̄ iuſtificare. cū i illa fiēt ſctificatio. ¶ Itē ad heb. ix. Sanguis hircoꝝ ⁊ cinis vitule aſperſus inquinatos ſctificabat ad emūdatōeʒ carnis. ſ q̄ʒ et hec ſctificatio ñ ſolū q mō attingēt aīaʒ. ſcām ei medium hic aīa attingit corpus. ḡ illa et ſctificabāt aīaʒ. Silr̄ nūeri. xix. dr̄. Si quis hoc ritu nō fuerit expiat⁹: ꝑibit aīa illa de medio eccl'ie. ḡ valuit ad ſctificatōeʒ: ḡ hmōi ſctificabāt. ¶ Itē hugo. paſſio ſaluatoris q primo loco ſacramēta grē ſctificabat ad effectū ſalutis. mediātibꝫ illis et illa prioris tpis ſacramēta ſctificabat. ḡ ſacmēta veteris legis ſctificata ſunt. ſed ſacramēta ſctificata ñ ſūt niſi vt ſctitatē ꝯferāt. ḡ illa ⁊c. ¶ Itē ſacramēta fuerūt inſtituta i remediū ⁊ repatōeʒ lapſus ſic̄ dicit hugo: ſ duplex erat lapſus. ⁊ quo ad cognitiuaʒ ꝑ ignorātiam: ⁊ quo ad affectiuā ꝑ ꝯcupiſcētiā. ꝓpter q duo reparanda duo ſacramēta ꝯcurrūt. f. vnū miſticum et aliud gratuitū. ¶ Itē ꝯcurrēte lege moyſi magis infirmabat̄ affectiua q̄ cognitiua. q̄ʒ lex minuebat ignorātiā ⁊ augmētabat ꝯcupiſcētiā. ¶ Itē tūc debebāt ſacramēta magis dari ad tollēdū ꝯcupiſcētiā q̄ ignorātiā: ſ hec nō poterāt niſi ꝯferēdo grām. ḡ ⁊c. ¶ Cōtra. heb. ix. habuit pri⁹ iuſtificatōis culture. glo. nō veras et ſpūales: ſ ꝓ mō culture carnales. ñ ḡ ſacramēta illa ſctificabāt ſiue iuſtificabāt. ¶ Itē heb. x. Impoſſibile ē ſanguinē hircorū aut thauroꝝ auferre pctā. ḡ nō ſctificabāt. ¶ Itē eccl'i. xxxiiij. Dona iniquoꝝ ⁊c. glo. Nūq̄ ḡ placuerūt illa ſacrificia carnalia. ⁊ ſ dic̄ aug. in li. de ciui. dei. q nūq̄ i illis ſacrificijs delectat⁹ ē de⁹. ¶ Itē dicit orige. q illa rōe pmiſit de⁹ hoc ſacrificium qua rōe pmiſit libellū repudij. ſʒ cōſtat q repudiū fuit malū: ḡ tāta effuſio ſanguis ſiue cremātio aīaliū inutilis. ḡ nō ſctificabat. ¶ Ad quod dicēdum. Qȝ ſacramēta rōe opis opati nō ſctificabāt vl' iuſtificabāt. ſicut habet̄. iij. Ro. Ex opibꝫ legis nō iuſtificabit̄ oīs caro. glo. opa legis dicunt̄ que cū lege inſtituta et terminata ſunt. vt erāt cerimonialia ⁊ figuratiua. q

nūq̄ valuerūt cōcupiſciam emēdare:etſi cū caritate ⁊ de
uotōe fierēt. ¶ Si aūt queraꝛ qualiꝛ iſta facta in carita
te nō iuſtificabāt:ſicut nūc illa q̄ facim⁹ in caritate iuſtifi
cāt. Rn̄dem⁹. q2 illa n̄ fuerūt inſtituta ad iuſtificatōe3:
ſ3 in futuroꝝ ſignificatōem ⁊ pc̄i infirmitatis cōfeſſionē
⁊ ꝓpē alia q̄dā q̄ infra patebūt. Sz ſacramentis euāgeli
cis h̄ ꝯuenit vt ſanctificēt. ſicut ē de aq̄ ſanctificata i bap
tiſmo. de criſmate in ꝯfirmatōe. de corꝑe xp̄i in ſacramē
to altaris. d̄ oleo in extrema vnctōe. vn̄ nō ſanctificabāt
q̄tū ad diminutōe3 culpe excepta circūciſione. nihilomi
n⁹ ſanctificabāt quodāmō. ſ. q̄tū ad diminutōe3 reatus.
¶ Ad aliō dōm q̄ intentio ſacramenti n̄ ē vniuerſaliꝛ ad
efficiēdū ſanctitatē vel agēdū ſiue roborādū: h̄ ad ſctifi
cādū. vn̄ illa dicunꝛ ſacramēta q2 ſacre rei ſigna. i. ordia
ta ad ſctificādū. Nomē at̄ ſacramēti ad vtrūq3 ſumitur.
¶ Ad ſecūdū dōm. q̄ lex cū dr̄ iuſtificaꝛ: h̄ intelligiꝛ rōe
opꝫ. ſi cū deuotōe fierēt vel poti⁹ rōe maloꝝ [illegible]
loquiꝛ et h̄ intelligiꝛ q̄ ad exercitiū: nō q̄ efficiāt infuſio
nē gr̄e. Rōe dō ſacramētoꝝ legaliū nō dr̄ ipa lex iuſtifi
care ſiue ſanctificare. ¶ Ad terciu3 dōm ē. q̄ ſacrificia
abel et abrahe dicebanꝛ placere. ⁊ ꝓpter deuotōe3 offeren
tis: et qualitatē rei oblate: ⁊ ꝓpter ſignificatōem rei ſacre
nec tn̄ ipa in q̄tū erāt ſacramēta ſanctificabāt. i. ſanctu3
efficiebāt: h̄ gr̄a fidei vel alterius ꝯtutis. ¶ Ad quartu3
dōm ē. q̄ illa ꝯpatio i canone nō fit ꝓpter ip̄m ſacrificiu3
q2 multomagis placet h̄ q̄ illa placuerūt. Sz pt̄ intelli
gi ꝓpter deuotōem offerētis. vt ſit ſenſus. ex quāta deuo
tōe ipi obtulerāt: ex quāta valeā ego offerre. vl̄ vt ſit ſen
ſus. h̄ i effectu impleaꝛ qd̄ ibi i ſigno gerebaꝛ. ¶ Ad quī
tū dōm. q̄ daniel nō retulit ſuā ꝯpatōe3 q̄tū ad eēntia3
oblatoꝝ. quia multomagis placuit deo ſeruiciū cordis
ꝯtriti q̄ exterius ſacrificiū in pecoribꝫ: h̄ hoc pōt referri
rōe ſtatus ꝑſonaꝝ ⁊ loci. q̄ tūc tp̄is erāt in babilone vbi
nō poterāt offerre dn̄o i loco q̄ ꝑceꝑat dn̄s. ⁊ ꝯſtat q̄ bo
ni de ꝑplo iſrl̄ in loco ſtatuto a dn̄o cū deuotōe magis of
ferebāt. ⁊ h̄ acciderat danieli cu3 illud dicebat. ¶ Ad ſe
xtum dōm. q̄ licet media eēnt tp̄e inter circūciſionē et
baptiſmū. nō tn̄ erāt media ad efficiēdū: h̄ media inſtitu
ta erāt ad ſignificādū. circūciſioni eni q̄tū ad efficiendā
immediate ſucceſſit baptiſm⁹ tāq̄ ꝑfecti⁹ ſacramētū i cau
ſando. ¶ Ad ſeptimu3 dō dōm. q̄ hoſtia erat acceptabiꝛ
ad expiatōem. nō ꝓpter efficaciā ſanctitatis quā in ſe ha
beret: h̄ q2 erat ēmin⁹ ſctificatōis vt mediāte tali dato fi
eret deuotoe offerētis recōciliatio. ¶ Ad. viij. dō dōm eſt.
q̄ ſanguis hircoꝝ ⁊ cinis vitule ſicut dic̄ ap̄lus. valebat
ad emūdatōem carnis. q2 mūdabat ab aliq̄ irregularita
te vl̄ liberabat a debito: h̄ nō ꝓpē h̄ ip̄m op⁹ opatū ſctifi
cabat [illegible] mediante aia [illegible]
corpus ſic̄ ē cū dr̄. Neſcitis q2 mēbra vr̄a templu3 ſunt
ſpūſancti: ibi eni mediāte aīa ſanctitas [illegible]
ad corpus. [illegible] . Illa eni
expiatio fiebat ab immūdicijs legalibꝫ exterioribꝫ. ¶ Ad
aliō dōm. q̄ ſacramēta legis ſcripte rōe opis opati dico
ſm̄ q̄ op⁹ opatū dr̄ opatio relata ad [illegible]
[illegible] cabat q̄tum ad
diminutōe3 reat⁹: nō at̄ q̄tū ad diminutōe3 culpe excepta
circūciſione. Quod aūt dicit hugo. q̄ xp̄i paſſio ſanctifi
cabat hec mediātibꝫ ſacramētis gr̄e h̄ nō intelligēdum ē
q2 erāt vaſa gr̄e ſic̄ ſacramēta legis gr̄e: h̄ q2 fide paſſio
nis ⁊ ſacramētoꝝ gr̄e meruerūt ſctificari exercētes hmōi
ſacrificia. Vn̄ ſacramenta legis gr̄e dicunꝛ eē mediātibꝫ
quibꝫ ſacramenta illa fuerūt ſanctificata. q2 fides ſacra
mētoꝝ legis gr̄e efficiebat illa ſancta. i. dari in ſignum
ſanctificatōis. i. purgatōis a culpa: ſicut de circūciſione.
⁊ a pena: ſicut de alijs. vn̄ nō dicunꝛ illa ſacramēta ſan
ctificata ſiue ſcta quia erāt vaſa gr̄e ſic̄ ſacramēta legis
gr̄e. h̄ quia fuerūt figure ſacramētoꝝ legis gr̄e. que ſim
pliciter ſancta ſunt. ⁊ data ad ſanctificādum a culpa: ſi
cut circūciſio. et a pena: ſicut alia. ¶ Ad aliud qd̄ obijciꝛ
dōm. q̄ ſacramēta habēt aliquid miſticū et aliquid gra
tuitum. Et q̄tum ad hoc q̄ dicunꝛ habere aliq̄d miſticū

ꝯuenīūt oīa ſacramēta legis nature. ſcripte et gr̄e. Et q̄tū
ad hoc q̄ dicunꝛ hr̄e gratuitū nequaq̄. quia ſacramenta
legis gr̄e habēt gratuitū vt cā diſponēs et efficiēs ſimpli
citer. q̄tū ad quedā vt alꝫ determinabiꝛ [illegible] q̄tu3 ad
gr̄am purgāte3 vt cā ſine q̄ nō. ſ3 ſacramēta legis ſcripte
nūq̄ vt ſimpliciter cā: h̄ forte vt cā diſponēs ſicut ſolum
circūciſio. et vt cauſa ſine qua nō. ¶ Ad aliud dōm. q̄ l3
infirmabanꝛ magis tp̄e ſcripte q̄tū ad affectiuā q̄ q̄tū
ad cognitiuā: nō ꝓpter h̄ ſequiꝛ q̄ effectus ſacramētoru3
ſiue efficacie magis eēt ad tollēdū ꝯcupīam q̄ ignorātiā
quia ꝑncipaliꝛ data fuit lex in inſtitutōe3 ⁊ vt duceret ad
aliud. vn̄ data ē i ſignū ⁊ figurā. Vn̄. x. heb. Lex ē habēs
vmbrā futuroꝝ bonoꝝ. glo. exteriorē ſimilitudinē futu
roꝝ bonoꝝ habēs. Itē. iij. gal. Lex pedagog⁹. glo. dū te
nera ſtudijs erudiꝛ infantia. Itē vt ꝯuinceretꝛ de errore:
⁊ cognita infirmitate ꝯfugeret ad exemplum. Ro. v. vbi
lex ſubintrauit ⁊c̄. glo. magnū ꝯſiliū dei fuit vt ꝑ legē ha
bundaret delictū. vt i auſteritate legis ſuā intelligētes in
firmitatē infirmi ad medicū currerēt vl̄ auxiliū gr̄e q̄re
rēt. hec glo. Quia igiꝛ lex ꝓprie fuit ad inſtruēdū n̄ at̄ ad
curādū. dico ꝓprie et immediate efficacia ei⁹ ē ad tollen
dū ignorātiā magiſq̄ ꝯcupīam.

Articulus ſecundus

Queriꝛ ꝯſequēter vtrū purgabāt ab immundi
cijs. Circa h̄ ſic obijciꝛ. Videꝛ q̄ ſanguis vi
tule aſperſus n̄ poterat expiare ſanctuarium
ſiue tabernaculū et tēplū ab īmundicijs filioꝝ iſrl̄. quia
ſi tabernaculū vel templū ꝯtraxerit imundiciā a pc̄tis fi
lioꝝ iſrl̄: ḡ ꝓprie peccatū erat cauſa illi⁹ imundicie. Sed
cōtrarioꝝ ſunt cauſe ꝯtrarie: ḡ cū gr̄a ſit ꝯtraria pecca
to ⁊ imundicia mūdicie: ſola gr̄a debebat eē cauſa mūdi
cie h̄ ſanguis vitule aſperſus nullā gr̄am habebat: ḡ nō
poterat remouē imūdiciā ꝯtractā a pc̄to. a tabernaculo.
vel tēplo. ¶ Itē obijciꝛ ꝯ illud qd̄ dicit ap̄lus ad heb. ix.
Sanguis hircoꝝ ⁊ cinis vitule aſperſus inquinatos ſctifi
cat ad emūdatōem carnis. Dicit eni aug. Nō pōt corrū
pi corpus niſi pri⁹ corrūpaꝛ anim⁹. Eadē rōe nō pt̄ inq
nari caro humana inquinatōe que indigeat purgatōne
ꝑ miniſtros eccl̄ie niſi ꝑus inquinata ſit aīa: ḡ ex inquatō
ne aīe ꝯtrahiꝛ inquatio i carne. ḡ cū ceſſat cā debeat ceſ
ſare effect⁹. et n̄ aliꝛ n̄ pt̄ remoueri inquatio a carne niſi
remoueaꝛ inquatio ab aīa: h̄ ſanguis hircoꝝ ⁊ thauroꝝ
⁊ cinis vitule aſperſus nō pōt tollere inquatōe3 carnis.
¶ Itē anim⁹ nō ſanctificaꝛ qd̄ magis ſctm̄ ē. h̄ caro hoīs
q̄ habebat caritatē ſanctior erat q̄ caro vitule rufe. ergo
ſanctior erat q̄ cinis vitule q̄ de ꝯbuſtiōe relinquebaꝛ. ḡ ci
nis vitule aſperſus n̄ poterat ſanctificare carnē hoīs exi
ſtentis i caritate. ¶ Itē dr̄ nume. xix. q̄ ſacerdos q̄ imola
uerat vitulā rufam lotis veſtibꝫ ⁊ corꝑe ſuo ingrediebaꝛ
tur i caſtra. maculatuſq3 erat vſq3 ad veſperā. Idē dr̄ de
illo q̄ cōbuſſerat eā. Sil'r de illo q̄ colligebat cinēs ⁊ tan
gebat. ex qbꝫ cineribꝫ poſitis i aq̄ fiebat aq̄ luſtratōnis
ex q̄ aſꝑgebanꝛ imūdi die tercio ⁊ ſeptimo. ⁊ ſic munda
banꝛ. h̄ ſi ſacerdos tā imolās q̄ cōburēs q̄ colligēs cine
res ⁊ tangēs imundus fiebat: nō poterat mundare. Quia
[illegible] ab imundo
ſacerdote aſꝑgebaꝛ imund⁹ n̄ mūdabaꝛ. ¶ Itē3 ſi aſꝑſus
hmōi cineribꝫ mundabaꝛ. ḡ eadē rōe ſacerdos tāgēs hmōi
cinēs nō ꝯtrahebāt imundiciā a cōtactu: h̄ poti⁹ amitte
bat ſi habebat. quod ē contra predicta. ¶ Ad primu3 di
cendū. q̄ hec ꝓpoſitio ē falſa ſi vniuerſaliter intelligatur
cōtrarioꝝ ſunt cōtrarie cauſe. Non eni tenet i agētibus
ſm̄ rōem et voluntatem. vn̄ decepti ſunt manichei ponē
tes duo principia cōtraria: vnum viſibilium aliud inui
ſibilium. Vnū lucis aliud tenebrarum. Idem eni ē prin
cipium. ſ. deus. qui rōnabiliter et ſm̄ voluntatem opaꝛ.
Et Areſto. dicit. q̄ poteſtates que ſunt ſm̄ voluntatem:
eedē ſunt cōtrarioꝝ. licet ḡ templū vel tabernaculū im
mundiciā ꝯtraxerit a peccatis filioꝝ iſrl̄. nō erat neceſſe
illā immūdiciā tolli ꝑ gr̄am cōtrariā peccato: imo pote

terat tollit p aliqd sacrū corpale [illegible] mūdi [illegible] corpalis aliqua ptrahebat a pcto mortali. [illegible]
Qui de inquit i aspectu ei q fecit eū [illegible] manifestū
et tñ illa infirmitas corporis sanat p medicinā sine in
fusione grē. ¶ Ad scdm dōm q nō valet hec argumēta
tio. Nō pōt corrumpi nisi corrumpatur. ḡ nō pōt inqui
nari caro nisi pri⁹ inquinet aīa: qm aug. intelligit de cor
ruptōe corpis ſm quā corp⁹ efficit templum dyaboli et
peccato mortali qd ē in aīa. Apls aūt intelligit inquinatōē
carnis aliquā esse immundiciā q faciebat ad tps hoiem
irregularē: et suspēdebat eū ab ingressu tabernaculi vel
tēpli. et hec imūdicia vl irregularitas sepe ptrahebat ex
actu meritorio. tangē eñ mortuos et sepelire: meritoriū
erat. ¶ Ad tertiū dōm q hec ē falsa magis [illegible] nō san
ctificat a min⁹ sancto. et pz i sacramētis visibilib⁹ p q hō
q̄uis ipis sit supior: tñ ab eis aliquā sctificatōem habet
¶ Ad quartū dōm. Ꝙ sacerdotes q tāgebant hmōi scta
necē erat lauari. ñ eēt decēs vt cū manib⁹ sanguinolētis
ac cinerosis ꝯmedēnt aut tāgēnt alia. Itē ꝓpt sctitatē eoꝝ
q tetigerāt necē erat eas ablui: ne fiet imediata ꝯmixtio
sctoꝫ cū ñ sctis. Vñ et man⁹ sacerdotū ꝯsecratoꝝ crisma
te defricant cū sale: et mēbra infirmoꝝ vncto oleo abster
gunt cū stupa: ne fiet imediat⁹ trāsit⁹ a sctis actōib⁹ ad
ꝯmūes. vñ i signū h⁹ pceptū ē levi. xxj. Ꝙ pōtifex ñ ꝯmi
sceat stirpē generis sui vulgo gētis sue. qz ego dñs q scti
fico eū. Itē ezech. xliiij. dictū ē de sacerdotib⁹. cū egrediēt
atriū exteri⁹ ad ꝓplm: exuēt se vestib⁹ qb⁹ ministrauerāt
et reponēt eas in gazophilaciū sctuarij et vestiēt se vestim
tis suis. ¶ Quare ſo p⁹ ablutōē cōmaculati eēnt vsqꝫ ad
vesperā: triplex ē cā. Prima ē qz legalia imposita fuerūt
i on⁹. et voluit dñs tā sacerdotes q alios eē sub onere le
gis. Scda cā ē: qz p h voluit dñs reprimē supbiā sacerdo
tū ne forte extollerent ob hoc qz mūdabāt alios. Tercia
ꝓpter figurā. Sacerdos eñ legalis figurabat necessario
sacerdotē q reū et indignū se iudicet ꝯsecratōe eukaristie
bonarū eñ mentiū ē ibi culpā agnoscē vbi culpa nō ē. su
mit aūt agnoscere p punire sicut ibi. hō agnoscit: de⁹ ig
scit. ¶ Ad vltimū dōm. Ꝙ ab immūdo nihil mūdat exe
plariter. quia nō dat bonū exemplū alijs cum sit immū
de vite. sed ab immūdo aliquid mūdat sacramentaliter.
sic p malum ministrū mundant aliquādo fideles sacram
taliter. Mūdatio ſo illa que fiebat p aquam lustratōis
sacramentalis erat: et sic p imūdū sacerdotē fieri poterat.

Articulus tercius

Consequēter querit. vtrū eoꝝ exercitium erat
[illegible] efficacie. [illegible] hugo.
Saluatoris aduētu appropinquāte. oportebat
vt eodē ordine et [illegible] in cognitōe et grā in salute cresceret
et eadē grā in sacramētis foris et signis se euidēti⁹ mani
festaret. ecce q sacramēta succedētia efficaciora sunt in
significādo et opando. et hoc manifestat ponendo exem
plū. de oblatōnibus legis nature et legis scripte et legis
euāgelice. Ex his videt q sacramēta legis scripte erant
alicuius vtilitatis. ¶ Itē vt dicit hugo. Tria genera sa
cramētoꝝ inueniunt sub lege scripta. quedā spāliter ad
remediū. quedā ſo ad obsequiū. quedā ad cultū diuinū.
Prima [illegible] fuerūt q ad necessitatē vt i eis hō sctifi
caret [illegible] fuit et hostie p pcto et p delicto et ce
tera quedā q spāliter ad emūdatōem et remissionē insti
tuta fuerūt. Scda aūt q ad exercitatōē fuerūt ꝓposita. vt
i eis deuotio fideliū exerceret et meritū augeret. qles s.
fuerūt [illegible] pacificoꝝ q offerebant a fidelib⁹ ob recōci
liandā sibi grām diuinā. Tercia instituta fuerūt quasi
ad ꝓparatōem quādā. vt q instrumēta quedā eēnt ad ce
tera sacramēta tractāda et sctificanda. qle fuit taberna
culū et atriū: et oia vtensilia q ptinebant in eis. hec hugo
Hec aūt nō dicunt eē modice vtilitatis ḡ rc. ¶ Contra
vt dicit hugo. [illegible]
i sacramētis aūt adiutoriū. Vtilitas igr sacramētoꝝ ē ſm
merito adiutorij vt dic hugo. qz hō p se infirm⁹ erat. ve

nerūt sacramēta media inē pcepta pficiēda et ꝓmissa ad
obtinēda. [illegible]
[illegible] Ad Ro. Lex subintrauit [illegible]
iustis data ē. vt et alibi ait aplūs. Pro iustis lex posita ñ
est. j. thi. j. quia per eam iusticie nil accreuit. igitur vide
tur q nihil accreuit quod sit in remedium culpe et of
fense. ¶ Item. xiij. exo. Cum emisisset ꝓplm: non eos du
xit rc. glo. grego. de egipto exeūtib⁹ uicino bella subtra
hunt. qz relinquētib⁹ seculū qdā pri⁹ trāquillitas ondit.
ne i ipa inchoatōe et teneritate turbati ad h qd reliqrant
redeāt. Ex h patz q volētes arctiorē vitā aggredi qdā sua
uitate sunt manuducēdi. Igit videt q indiscrete et inuti
liter ꝓplo exeūti de egipto fuit imposita multitudo sacra
mētoꝝ: et maxie cū illa ñ iustificarēt illos i qb⁹ iponebā
tur. vñ vidr q magis cēnt cā relapsus q ꝓfect⁹. ¶ Itē in
mltis locis pz q sacramēta legis scripte nūq placuerūt
deo. Vñ Isa. j. holocausta arietū et adipē pinguiū et san
guinē vituloꝝ et sanguinē hircoꝝ nolui. glo. Nolui pte
rito vtēs. ondit se nūq sacrificia iudeoꝝ amasse. Sz ex
ercitiū rei ñ amate a deo nulli⁹ ē vtilitatis. ḡ rc. ¶ Itē vt
habet ab hugōe. [illegible] lex scripta pcepta sacramē
ta: ꝓmissa. h sacramēta sūt ad ꝓmissa obtinēda ſm illā. h
ꝓmissa tpalia sūt i lege q magis sūt ad ruinā q ad salu
tē. qz ſm aug. ꝯpedes sunt spūales qb⁹ ipedit ꝓgress⁹ ad
pāria. dic ei aug. Cōpedes nimis onerat: q ñ necīria ac
cumulat. [illegible] sacramētoꝝ legis scripte sūt ipedi
mēta salutis: igr et ipa sine vtilitate exercet. ¶ Ad h pōt
dici. q exercitiū sacramētoꝝ legis scripte nō modice fuit
vtilitatis. ¶ Ad primū ꝓpositū i ꝯtrariū dōm. Ꝙ lz lex si
ue legis sacramēta difficultatē et on⁹ habebāt: nihilomin⁹
magne vtilitatis erāt. vt ei dr i glo. sup illō. lex subintra
uit vt habūdaret rc. Ro. v. Lex data ē ad domandū sup
biā et ad flagellādū durū. ad istructōē insipiētē: ad ostēsio
nē delicti et hūane infirmitatis ad manifestatōē et testam
tū grē et futuroꝝ significatōē. hec ex glo. ibidē. Preterea.
dico q sacramēta legis scripte fuerūt i remediū pene debi
te p pcto. vñ op⁹ operatū diminuebat pcēm q̄tū ad reatū.
¶ [illegible] q iusticia [illegible]
ercitio bonoꝝ opm. et sic sacramēta legis scripte sūt opa
[illegible] erāt p dī obediētiā. Vñ hugo vo
cat ea opa [illegible] ad edificatōē interiorē exercēdā. [illegible]
mō dr iusticia dei⁹ siue grā iustificās p purgatōē a culpa
et sic dic glo. ñ iusticie accreuit. Vñ. j. thimo. j. Lex iusto
ñ ē posita. glo. qz ñ ex ea iustificat⁹ ē h ex lege [illegible]. ¶ Ad
[illegible] q ñ sine [illegible] dei fuit [illegible] hec multitu
do sacrametoꝝ imposita. vt. s. pni ad ydolatriā ex diutina
mora i egipto p exercitatōem i his a cultu ydolatrie: ad
cultū dei ſuocarent. Vñ ñ erāt illi imposita siue pcepta: sz
solū moralia añ adoratōē vituli. Exo. xxxij. Vñ glo. sup
illud. vij. hiere. Nō sum locut⁹ cū pribus vr. [illegible] on
dit q pmo decalogū i lapideis tabul decē scripta digi
to dei: et p⁹ offensam ydolatrie caputqꝫ vituli [illegible]
hostias fieri magis q demonib⁹. ¶ Ad aliā dōm q sac
mētoꝝ legis scripte exercitiū meritoriū fuit qñ fiebāt ex
deuotōe et obediētia. et ñ solū circūcisio h et alia q fiebāt
p pcto et delicto. de qb⁹. iiij. et. iiij. levi. Vñ dico. q magis
expediebat ad salutē q sacramēta legis nature. ¶ Ad aliō
qd obijcit q dñs ñ acceptauit ea nec erāt placita deo. di
cedū q h fuit ꝓpt cās ꝓpt q̄s exercebāt [illegible] i illi ꝯtrarij
vne fuit ꝓnitas ad ydolatriā. Vñ nō offerebāt pricipa
liter vt obedirēt deo et ob deuotōē diui cult⁹: h ex q̄dam
libidine ꝓnitatis et supstitōis cult⁹ ydoloꝝ. Sile qñ ali
quis [illegible] Exo.
xxxij. Tu nosti ꝓplm istū q ꝓnus sit ad malū. Alia cau
sa fuit gula et epulatōes. Vñ. vij. hiere. Holocausta vra
addite victimis vris. glo. nō veneratōe dei: h epularū de
siderio imolabāt. alia cā. qz fiebāt ex solo timore: ñ ex de
uotōe neqꝫ obediētia legi. vel deo. Vñ. ij. Ro. Laus ñ ex
hoib⁹ h ex deo. glo. iudeoꝝ laus ex hoib⁹ ē. q si faciūt qd
lex iubz: sine spū faciūt. tiore pēe: ñ amore iusticie. ¶ Ad
illō qd vltio obijcit. q sacramēta sūt ad ꝓmissa obtinenda

do ē tpalia. Hac rōe ōndit Faustus. q lex vetus fuit con temnēda. cui rñdet aug. li. ɔtra faustū sic. Tpalium rex ꝑmissiones testamento veteri ɔtineri. τ ideo vetus testa mentū appellari nemo vestrū ambigit: sed in illis tpali bus figuris fuisse futurox qua implent̃ i nobis in quos fines seculox deuenerūt. nec suspicio mea ē: sed apticus sermo. dicente paulo. hec omnia nostre figure fuerūt. Et iterū. hec oīa in figura ɔtingebāt. j. Cox. x. Nō ergo ve tus testamentū ad ɔsequēdas illas ꝑmissiones: ſ ad in telligēdas i eis noui test. ꝑnūciatōes ɔcipim⁹. hec aug. Nō igit̃ legalia fuerūt finis tpaliū simplr: ſ pot⁹ finis sub fine: τ alliciendū pplm carnalē τ infirmū ad cultum dei. Preterea. τ si tpalia siue diuitie occasio sunt culpe: nihilomin⁹ necessaria sunt infirmis. τ viis meritorijs: sic abusus demeritori⁹. Eccl. xxxj. Btūs diues q inuēt⁹ ē sine macula τ q post aux nō abijt nec sperauit τc.

Membrum quintum

Consequēter dōm ē de duratōe siue cessatō ne sacramētox legaliū. τ hoc sumēdo sac mēta legalia noīe extēso. fm q dicit hugo. Et tria genera sacramētox inuenit̃ fuisse sub lege scripta. qdā simplicit̃ ad rmediū. qdā ad obseqū qdā ad cultū diuinū. Sub his trib⁹ differētijs oīa legalia cōprehēdunt̃. Primo igit̃ querit̃ de cessatōe eox. Secū do de cā cessatōis. Tercio de tpe cessatōis. Quarto si in tpe gr̃e poterant obseruari sine peccato. Quinto de ces satōe sabbati. vtrū cessare debebat.

Articulus primus

Circa primū sic. vij. heb. Reprobatō qdē fit p̄ cedētis mādati ꝓpter infirmitatē τ inutilitatem. Nihil eñ ad pfectū adduxit lex. Ibi glo. oñ dit quare vet⁹ testamētū sit detractū τ nouū substitutū. q: s. tpe sui status illud fuit infirmū τ prsus inutile. hec glo. Ex textu igit̃ τ glo. arguit̃ sic. Lex vet⁹ infirma fuit qñ aduētū legis noue. q: neminē duxit ad pfectū: existen te lege noua penit⁹ fuit inutilis. igit̃ debuit cessare. ¶ Itē x. Ro. finis legis xp̄c. ſ adueniēte fine cessare debuit qd solū ē ad finē: g τc. ¶ Itē. x. heb. Lex vmbra futurox τc. Sz existēte luce cessat vmbra. ¶ Itē aplūs arguit sic. iij. ad Ro. Iusticia dei ē p fidē ihu xp̄i in oēs τ sup oēs qui credūt i eū: τ sine opib⁹ legis. Vñ subdit ibidē. arbitra mur hoīem iustificari p fidē sine opib⁹ legis. igit̃ lex de bet cessare: cū lex nō erat nisi ꝓpter iustificatōem: τ iā nō ē iustificatio ex lege. ¶ Itez aplūs arguit. iiij. ad Ro. sic. Abrahā iustificat⁹ ē ante legē ex fide dicens. vñ gen̄ xv. Credidit abrahā deo τ reputatū ē illi ad iusticiā. Si igit̃ abrahā iustificat⁹ erat nō obseruādo legē. dico q̄tum ad legalia nō q̄tū ad moralia q̄ erāt cōmunia oi legi: igit̃ si sine obseruātia legis ex fide redēptoris ꝓmissi fuit salus et iustificatio: multofortius adimpleta ꝓmissiōe de redē ptore iā existēte etiā erit iustificatio legis. ¶ Itez arguit vij. heb. trāslato sacerdotio: necesse ē vt τ legis trāslatō fi at. Sz trāslatio sacerdotij facta ē p xp̄m. g trāslatōz ma iorē oñdit apl̄s ibidez. sic in ps. dr̄ in ꝑsona xp̄i. Tu es sacerdos ineternū fm ordinē melchisedech. nō fm ordi nē aaron: igit̃ sacerdotiū xp̄i nō erit fm ritum sacerdotij aaron siue sacerdotij leuitici. igit̃ trāsmutatio sacerdotij p sacerdotiū xp̄i fieri debuit: igit̃ debuit lex cessare. ¶ Itē .i. cor. x. Cū venerit qd pfectū ē: euacuabit̃ qd ex pte ē. ſz qd pfectū ē in genē sacramēti ē euāgelicū sacramētum impfectū legale: g adueniēte euangelico euacuat̃ legale. ¶ Forte dicēt aliqs q verbū apli intelligit̃ tm̄ de pfectōe q̄ erit i p̄ria q̄ euacuat̃ impfectio vie. obijcit̃ q nō tm̄ sic intelligēdū ē: tz ꝓpter ſ introducat̃ p verbū aug. i li. vete ris testamēti vbi ipē facit ɔpatōem istā. oēs vmbre eua cuant̃ cū res q̄ signant̃ aduenīūt. quēadmodū scia q̄ nūc ē: euacuat̃ cū venerit illa q̄ ē facie ad faciē: τ ita patet q illa ɔpositio generaliter intelligit̃. ¶ Itē. ij. cox. v. Cum trāsieris ad xp̄m auferet̃ velamē. facto g trāsitu ad xp̄m qui fuit tpe gr̄e: debebāt auferri legalia sacramēta: Ad hoc facit qd dicit aug. cōtra faustū. Prima sacramenta q̄ obseruabant̃ et celebrabant̃ ex lege: ꝑnūciatiua erant xp̄i venturi. que cū suo aduētu xp̄c implesset: ablata sūt. τ iō ablata: q: impleta. ¶ Itē arguit apl̄s ad heb. ex effi cacia q euacuari debebāt. Ois ei sacerdos legalis offe rebat hostias q̄ nūq̄ poterāt auferre pcīa. xp̄c aūt vnam ꝑfecto offerēs hostiā: sedet i sempiternū expectās donec ponant̃ inimici sub pedib⁹ ei⁹. Vna ei oblatōe cōsūma uit in sempiternū sanctificatos. ¶ Itē fit ɔpatō ve. testa. ad no. sicut ancille ad liberā. Sz ō ancilla dr̄. Eijce an cillā τ filiū ei⁹. ñ ei erit heres fili⁹ ancille cū filio libere. ī q̄ insinuat̃ cessatio vete. testa. nouo adueniēte. Ita τ p cō sequēs sacramētox legaliū cessatio deueniebat aduenien tib⁹ euāgelicis. ¶ Itē lex pedagog⁹ videt̃ vt ex fide ꝑmo iustificemur. g qñ veniebat plenitudo fidei nō fuim⁹ sub pedagogo. g sacramēta q̄ ad legē ptinebāt dū eram⁹ puu li fm legalia cessare debuerūt. ¶ Preterea sacramēta lega lia ꝑmittebāt salutē: nō p se dabāt. Sz sacramēta euāge lica dabāt salutē. g illa cessare debuerūt his aduenientib⁹.

¶ Cōtra. Math. v. Amē dico vobis. Iota vnū aut vn⁹ apex nō p̄teribit de lege donec oīa fiant. ibi habet̃ ex glo. q iota q̄ ē greca lr̄a significat p̄cepta decalogi. Apex qui nō ē lr̄a ſ signū lr̄e: significat p̄cepta significatiua. talia sunt p̄cepta figuratiua siue pure legalia. igr̄ oīa legis p̄ cepta ex moralia τ legalia adimplēda sunt. τ ita obseruā da: cū nō sit adimpletio nisi p obseruantiā. ¶ Itē math. v. Qui soluerit vnū de mādatis istis minimis τ sic docu erit. minim⁹ vocabit̃ in regno celox. glo. in regno celo. ī minim⁹ vocabit̃ qui erit eo indign⁹. Itē alia glo. interli. Minima mādata sunt q̄ inchoāt hoīes ſ hec fuerūt mā data legalia: g qui soluerit legalia τc. ¶ Itē lex tā in p̄ce ptis moralib⁹ q̄ in cerimonialib⁹ ɔtinet veritatē. Vñ in ps. Lex tua veritas. ſ alibi dr̄. veritas dñi manet ineter nū. igit̃ lex q̄tū ad moralia τ cerimonialia debz manere ineternū. ¶ Itē si debet eē cessatio legaliū: ſ nō ē q̄tū ad moralia. similiter vt vidē nec q̄tū ad iudicialia moralia: q̄ vident̃ eē maioris pfectōis q̄ iudicialia. q̄ tpe euāgelij currūt. qd videt̃ sic. Exo. xxj. dr̄. Si emeris seruū hebre um. vj. annis seruiet tibi. vij. egrediet̃ liber gratis: hec aūt lex nō currit tpe euāgelij. ¶ Itē exo. xxij. Si pignus acceperis a ꝓximo tuo vestimētū añ solis occasum restitu es illi: illius beneficiētie ñ sunt iudicialia euāgelij. ¶ Itē leuitici. xix. Nō oderis fratrē tuū in corde tuo: τ ibidez. nō q̄ras vltionē nec memor eris iniurie ciuiū tuox. Dili ges amicū tuū sicut teipm. i. ꝓximū. iuxta. lex. leiani. Si cut q̄ vident̃ iudicialia legis q̄tū ad effectū maioris esse pfectōis q̄ iudicialia euāgelij: τ q̄tū ad effectū eq̄lis cuz ꝓhibet̃ memoria iniurie: nō igit̃ videt̃ q q̄tū ad iudicia lia dz cessare. nec vidt̃ q̄tū ad cerimonialia. Sic q̄cūqz vtilit̃ mouent aīaz rōnalē. ꝑmanē deberēt τ ñ cessare: sz cerimonialia sūt talia. g τc. Aug. ɔ faustū. he sūt. mo. ce rerū i locutōib⁹ τ obseruatōib⁹ figuratis ꝓpter q̄rendi τ obseruādi exercitatōez: rōnales mētes vtilit̃ τ suauit̃ mo uerūt. Itē iudic. ix. Trāsiuit lepre ad filios τc. glo. neqz illa sacrificia illuz delectauerāt vbi pecox olocausta offe rebāt. ſ q̄ figuratiua fuerāt. τ qdā vmbre futurox: res ex his sacrificijs figuratas nob ɔmēdare voluit. Ex ſ pz q vtilitas eox fuit significatō futurox. ſ ē triplex signū. ꝓ nosticū. demōstratiuū τ rememoratiuū. signū rememora tiuū necessariū ē ad recordandū p̄terita. sic ꝓnosticū ad p̄uidēdū futura. videt̃ igr̄ q debeāt manē cerimonialia ī recordatōez p̄teritox. sic tpe legis fuerūt p̄nūciatiua fu turox. ¶ Itē Ro. v. Lex subintrauit vt habūd. glo. Lex data ē ad domādū supbū τ ad flagellādū durū. ad istru endū insipiētē. τ ad ostēsionē delicti τ humane infirmita tis. ad manifestatōez τ testimoniū gr̄e τ futurox significa tox: ſ hec i oi tpe p⁹ lapsum hoīs fuerūt vtilia humane ꝓ, ... igr̄ τc. ¶ Itē licitū ē qd nulla lege ꝓhibet̃. qd autē nulla lege ꝓhibet̃ intelligit̃ eē ɔcessū: igr̄ cū lex siue lega lia ñ ꝓhibēt alicubi a dño videt̃ eē ɔcessa. ¶ Itē oīs act⁹

latrie erat morale τ sumat morale cōiter, put morale dr̄ qđ exercet ad meritū: sine sit opus fidei sine moꝝ. sed obseruātia cerimonialiū sine moraliū ptinebat ad latriā: q2 illus exhibebat cultus deo: igit obseruātia cerimōialiū fuit moralis. qđ aūt ē hmōi nō dz cessare: igit τc. ¶ Itē ī lege scripta tria ptinebāt sm Hug. Precepta. pmissa τ sacramēta. Sacramēta aūt media fuerūt īter pcepta τ pmissa. sed extrema nō cessāt: igit nec mediū cessare dz. ¶ Itē lex moysi pmisit tpalia. Ysa. j. Si volueritis τ audieritis me bona terre cōmedetis. obseruātia igit legaliū merebat bona tpalia: sed obseruantia euāgelij meret ēterna. Sz dū sumus ī via idigemus tpalibus. vñ ī via indiget hō vtriusq3. Igit vt dr̄ dupliciter ē homi necīa obseruātia. s. legaliū τ euāgelij. ¶ Itē Baruch. iiij. Hic est liber mādatoꝝ τ lex q̄ manet ieternū. igit nō euacuabat. ¶ Item vt habet ab Hug. sumēte illud verbū apli. v. Hebre. q̄ sint elemēta exordij sermonis dei. Sacramēta legis nature cōpant elemētis. legis scripte exordijs. i. dictionibus: legis gratie sermonibus. Sz existēte sermone nō cessat ppē hoc dictio vl' elemētū: imo sillis ē notio. igit a sili τc. ¶ Itē fides ē visio quedā enigmatica. nihilominus veritate aduenīēte nō euacuata ē. aduenīēte ei xp̄o nō euacuata ē fides xp̄i. eodē mō videt q cerimonialia sine legalia quodā enigmate plocuta fuerūt xp̄m. q pter hoc aduenīēte xp̄o cessare debeāt. ¶ Itē. j. Thi. v. Scimus q2 bona ē lex si quis ea legitime vtat. glo. legitime. i. spūaliter. igit q̄tū ad intellectū spūalē sp ēēt ea vtēdum. τ ita semp ēēt vtēdum lege q̄tū ad intellectū spūalē. lz non q̄tū ad līalem. Unde ā faciendo cp̄ι impudicitie circūcidimus nos spiritualiter. Similiter affligēdo nos ī carne pter pctā. offerimus deo sacrificia. ps. Sacrificiū deo spiritus cōtribulatus. silr d alijs. ¶ Itē rō vsus rei ē vtilitas rei cuius ē vsus. Unde sm q res ē maioris vtilitatis magis vtēdū ea. sed sm q aliqd elucidatur maioris ē vtilitatis vt vr̄ in sententijs. patet igit sm q magis est hmōi magis est ea vtendum. sed vt dicit Beda Sacramēta veteris legis p lumen grē sunt reuelata. Unde magis nūc elucescūt q̄ tpe legis veteris. igit vsus eoꝝ maioris est vtilitatis. ¶ Item Deut. xxviij. Si audire nolueris vocē dñi dei tui vt custodias oīa mandata eius τ cerimonias q̄s ego pcipio tibi hodie: venient sup te omnes maledictōnes iste τc. Ecce q pcipit indifferēter omne mādatū obseruare tā morale q̄ cerimoniale sine termini plixiōe τ maledictōni subijcit omnē trāsgredīētē vel vnū de mādatis: nullū hominē excipiēs. vel mādatū. igit vt vr̄ ab oībus τ sine termīo oīa sunt obsuāda idifferēt. ¶ Itē Ro. vij. lex q̄dē sancta τ mādatū scm τ iustū τ bonū. τ hoc intelligit de lege q̄tū ad cerimonialia sine figuralia. ptz quia postea subdit in textu Scimus quia lex spiritualis ē. glo. ibi Aug. Spiritualis lex moysi dicit qa ī ea sunt q̄ dei sunt. τ q2 spiritualiter intelligēda ē. Si igit q̄tū ad cerimonialia tm̄ ē attendēdus spūalis intellectus: igit lex q̄tum ad cerimonialia spūalis ē. τ ita scā iusta τ bona. sed omne tale ppetuo ē obseruādū: ḡ τc. ¶ Itē deut. v. Hec sūt pcepta cerimonie atq3 iudicia: vt custodiāt cūctis diebus vite sue. Et silr dr̄ in fine capituli. pcepit nobis vt faciamus omia legitima vt timeamus dñm τ bene sit nobis cūctis diebus vite nr̄e. Ex quibus elicit q ratione legis tenebāt ad obseruātiā cerimonialiū semp. Similit deut. xj. Ama dñm deum tuum τ obserua cerimonias τ pcepta eius omni tpe. τ intētio ē sicut exponit. vt pplūs isrl obliget p suo eterno. τ expsse dr̄ Deut. xxix. manifesta sunt nobis τ filijs nr̄is ineternū vt faciamus vniuersa verba legis huius. Restat ergo q ppetua fuit obseruatō legaliū in pplo israhelitico. ¶ Pre. sicut habet Hiere. xxxj. pmissio facta ē pplo israhelitico de ppetuatē. Unde ī ē. Si defecerit leg. iste corā me: semē isrl deficiet. τ ē ratio. q̄si ex impossibili. sed ē sicut leges celi τ terre nō deficiēt añ finē mūdi: ita nec deficiet generatō ppli israhelitici. τ seqt semē dñi nec euellet nec destruet imppetuū. Lex aūt data ē hereditarie filijs isrl sicut habet Deut. xxxiij. legē pcepit nobis moyses hereditatē multitudinis iacob. Restat ḡ q sacra legalia puenit durare. ¶ Pre. in euāgelio. dr̄ Non veni soluere legē. sed adimplere. Si ergo p xp̄m nō ē legis solutō: nec alius post vīde[?] q̄ ei haberet auctoritate soluēdi: restat ḡ q sacramēta illius nō cessare debebant. Silr deut. xxvij. dr̄. maledictus hō q nō pmāserit in sermonibus legis huius. cum ergo sacramēta ad sermones legis ptineāt: debebāt pmanere in obseruatōne. ¶ Itē fides eadē τ māsit in antiquo pplo τ in moderno. Fides aūt attendit in sacramētis: ḡ sacra ratōne illius habebāt durare. ¶ Itē cū sacra essent data ratiōe: nihil aūt corrigit nisi qđ recte fieri ñ ē deputatū: restat ergo q illa nō erāt corrigēda. ergo adhuc cōueniebat durare. ¶ Item Gal. iij. An ex opibus legis. glo. in obseruātijs aūt si non intelligāt: seruitus sola ē: q̄lis erat in pplis iudeoꝝ τ ē vsq3 adhuc. si aūt obseruēt illa τ intelligāt: non soluz nihil obsunt. si tpe cōgruāt. si a moyse τ pplo obseruata sunt. Nihil eni tāpie terret aiaz q̄ sacramētū nō intellectū. Intellectū aūo piū gaudiū parit. Omne aūt sacramētū cū intelligit: vel ad cōtēplatōnem veritatis vel ad bonos mores refert. q2 vtrūq3 ad h ē necessariū Ex q̄ accipit q adhuc necessaria ē obseruatō sacramētoꝝ. ¶ Item hoc videt p hoc qđ dicit in glo. sup illud ps. Qui sanat cōtritos corde. alligamēta eni sunt tpalia sacramēta quibus interim consolatōnem habemus que tunc detrahet: cuz erit pfecta sanitas Cū ḡ nondū sit pfecta sanitas: remanere debent sacramēta legalia. ¶ Itē sacramēta sunt ad testificādū sicut habet Col. ij. Sed adhuc est necessaria testificatō sacramentoꝝ ergo cōueniebat sacramēta legalia adhuc manere sicut testimonia. ¶ Pre. videmus quedam sacramenta manere sicut sunt. penitentia. matrimoniū τ ordo. pari ergo ratōne sacramenta alia debebant manere aut quare nō dum mō adderet pfectio. ¶ Pre. non est deus vt homo vt mutetur. Unde Malach. iij. Ego deus τ nō mutor. Sacramenta ḡ que data erant a deo cōgrua saluti: non cōueniebat a diuina voluntate mutari. Si enim voluit ea deus τ mō nō vult. videt esse mutabilis. τ cōueniebat melius vt talia darent ab ipō q̄ semp manerēt τ saluti nr̄e essent sufficiētia. ¶ Itē pcepta moralia legis aliquo mō manent eadem. quia ordināt ad fidem τ bonos mores. Cum ergo sacramēta ordinata sint ad fidez. cōueniebat sacramenta aliquo mō eadē obseruari. ¶ Pre. in lege data p xp̄m nulla videt fieri remotio sacramentoꝝ. Non enim statuit deus cessatōnez sacrificiorum vel circumcisionis τ ita de alijs. Restat ergo q cum prius erant instituta sine tempis determinatōe adhuc etiam manent. ¶ Item sup illud ps. cxviij. Tuus sum ego saluum me fac: qm̄ iustificatōnes tuas exquisiui. glo. iustificatōnes dicit que futura significant. vt agnus pascal que fuerūt primordia fidei sine quibus nemo pfecte nouit gratiam. ḡ sacramenta legalia fuerunt primordia fidei. sed primordia fidei non sunt destruenda: cōsūmatio enim non destruit principium eiusdem. Si ergo consūmatio fidei in euangelio nō destruit sacramēta legalia: ḡ debēt manere. ¶ Item additō destruit illud cui fit additio. hoc pōt accipi ex illo qđ dicit Aug. sup eplaz. ad Gal'. volebat aplūs ire ad quosdam. vt suppleret ea q̄ deerant fidei illoꝝ. nō intendebat destruere qđ illi vere credebāt. ¶ Itez sacramēta legalia q̄ erant sacrificia instituta erant ne daretur occasio ydolatrie iudeis. Pari ḡ ratiōe obseruāda sunt sacra illa ne det occasio manicheis infidelitatis. q dicunt q merito cessant legalia: q2 instituta erant a malo deo. scz a pricipe tenebrarū. ¶ Ad hoc dicēdū ē. q sacramēta legalia cessare debuerūt. aliter ei istruēdi erāt puuli τ aliter adolescentes: τ aliter in pfecta etate cōstituti. Ita etiā dicēdū ē ī etate hūani generis. q alit danda erant sacramēta puulis. aliter hominibus pficientibus. aliter iam perfectis. Unde Hug. ante legem paruulos nutriuit cōsilio: post exercitatos precepto astrinxit: nouissime aūo sub gratia perfectos in libertate spiritus concessit ambulare. Sic ergo sacramenta legalia his aduenientibus cessare debuerunt. ¶ Itē multiplex est ratio quare conueniebat cessatio sacramentoꝝ legalium: imo lex ipsa sub ratōne in qua tunc ligabat Una est quia lex illa data erat in enus seruientibus ex timore. Unde non conueniebat illis seruiētibus ex amore

imo lex libertatis scz euangelica. Unde augu. contra fau-
stum. Prima sacramenta que obseruabant in lege: pnun-
ciatiua erant xpi venturi. que cum suo aduentu xpc implef-
set: ablata sunt. z ideo ablata: quia impleta. Nō eñ venit
soluere sed adimplere. z alia sunt instituta virtute maiora
vtilitate meliora. actu faciliora. numero pauciora. tanq̄ iu-
sticie fidei reuelata z in libertatē vocatis filijs dei iugo ser-
uitutis ablato: qd duro z carni dedito populo congruebat.
¶ Alia est ratio quia data fuit q̄tum ad legalia p̄ter ali[illegible]
quo habito cessare debuit. Unde Isa. j. Sanguinē vitulo-
rum nolui. glo. p̄terito vtens ostendit se nunq̄ sacrificia iu-
deoꝝ [illegible] p̄ter significatū ad tempꝰ [illegible] z vero
sacrificio impleto pro nihilo reputasse. Alia ratio ē amo-
tio multiplicis erroris. Unus est q crederent deꝰ delectari
in sacrificijs carnalibꝰ. vnde Judic. xj. Transiuit Jepte
ad filios. glo. fuit hec causa vtilis cur alia mutarentur. nec
modo iuberent sed p̄hiberent offerri: ne vere sm carnalē affe-
ctum deū delectari putaremꝰ. Aliꝰ est q adhuc crederetur
xpc nondū venisse: ſ adhuc venturꝰ vt illa prenūciabāt. vn̄
augu. contra faustū. Si celebrationes que figure erāt p̄nū-
ciantes futura adhuc a xp̄ianis fierent: nihil significaret
nisi nondū venisse qui dudū figuris p̄nūciabat. aut nōdū
venit. aut si iam venit: supflue z fallacit p̄nūciat. Terciꝰ
q crederent magis accepta deo esse significantia q̄ signifi-
cata. i. cerimonialia legis q̄ illa que illis fuerūt significa-
ta. Unde aug. xj. de ciui. dei. ideo sacrificia mutāda erant
oportuno certoq; tpe: ne ipsi deo desiderabilia vel certe in
nobis acceptabilia ac nō potiꝰ que significata sunt crederē-
tur. ¶ Alia ratio est q illa fuerūt p̄nūciatiua xpi. Unde i
aduentu eiꝰ cessare debebant: sicut cessat p̄conizatō in ad-
uentu p̄conizati. Unde augu. contra faustū. Prima sacra-
menta que obseruabant z celebrabant ex lege: p̄nūciatiua
erant xpi futuri. que cum suo aduentu xpc implesset abla-
ta sunt. z ideo ablata: quia impleta. z sicut habet in glo. ij
Corin. iij. Si ministratio mortis zc. Veniente impatore
imagines tollunt de medio. ibi spectatur imago vbi impa-
tor nō est. ¶ Item alia ratio fuit munificentia saluatoris
existentis in carne. pueniebat eñ vt copiosius dona regia
daret assistens p̄sens in carne: z iam familiaris imo frat
effectus. vnde Greg. sm incremēta tempoꝝ creuit scientia
spūalium patrū. z quāto viciniores saluatoris aduentui ex-
titerunt: tāto misteriū salutis pleniꝰ p̄ceperūt. z post nō est
dubium quin z his qui p̄sentes fuerūt. multo ampliꝰ cōtu-
lerit rerum ipsaꝝ exhibitio atq; p̄sentia exhibentis. pp̄ter
hoc dicit hugo. Que tpe posteriora fuerant effectu gratie
spūalis digniora inueniūtur. ¶ Alia ratio fuit ne eoꝝ du-
ratio esset causa exclusionis fidei euāgelice. vnde glo. Ori-
ge. sup illud Numeri. xxviij. dabis ei p̄cepta. si sacrificia z in-
stituta legalia vsq; in p̄sens mansissent: euāgelij fidem exclu-
sissent. Sex g rationes sunt in vniuerso. scz honoris dispo-
sitio. significationis adimpletō. erroris amotō. p̄nūciati p̄-
sentia. assistentis munificentia: z fidei euāgelice p̄manentia.
¶ Ad hoc qd obijcit q Jota vnū zc. Dicendū q non dicit
q hec nō trāsibunt simplr: ſ q nō transibūt donec oia fiāt.
fieri autē siue impleri dicit dupliciter. Uel ad lrām: et sic
adimplent moralia. Uel spūaliter: z sic cerimonialia. Un-
de glo. ibidem. Nō remanebit quin impleant. vel imperfe-
cta p̄ficiant z significatiua impletōne ꝯsument. ¶ Ad ali-
ud dicendū. q sicut dicit glo. Soluere est nō agere q recte
intelligit. Unde dicendū q duplex est intellectꝰ legis. Re-
ctus qui est intellectꝰ spūs legis: nō rectꝰ qui est ipsoꝝ iu-
deoꝝ. Intellectꝰ datoris fuit spūalis: q̄tum ad quē fuit sem-
per lex obseruāda z nō cessanda. lrālis q̄tum ad quē fuit
obseruāda ad tempꝰ scz vsq; ad tempꝰ xpi. Intellectꝰ iudeo-
rum est lrālis sm quē intelligūt ipam semp esse obſuandā.
Unde licet mō nō obſuet a xp̄ianis sm lrām: nō pp̄ter hoc
soluit: qz soluere est nō agere qd recte intelligit. Ipsi do re-
cte intelligūt mō debere obſuari sm intellectū spūalē: nō
sm lrālē sicut iudei nō recte intelligētes. z hoc pōt haberi
ab augu. li. q. no. z ve. testa. ponēs ibi exemplū de p̄cepto
de sabbato dicens. Soluit sane sabbatū saluator: sed sine

p̄iudicio dati sabbati. Cum eñ sabbati iam tempꝰ cessaret
iudei sabbatum adhuc manere asserūt: saluator sabbatis
op̄ans sm sensum iudeoꝝ sabbatum soluebat. ¶ Ad aliud
dicendū. q duplex est veritas. p̄missionis z exhibitōis. in
obseruātia cerimonialium fuit veritas p̄missionis: z sicut
veritas in figura. In lege xpi est veritas exhibitōnis. Ue-
ritas aūt exhibitōnis implet veritatē p̄missionis z hec im-
pletio est euacuādo illā vt erat p̄missionis. ſ ꝯplendo illā
que est exhibitōnis. z hoc pōt haberi in glo. sup illud. Sa-
crificiū z oblationē noluisti. glo. sacrificiū qd de aīalibus
fiebat z oblatōez que erat de alijs rebꝰ. vt de simila z thu-
re z oleo noluisti vlteriꝰ postq̄ veritas est exhibita. vt eñ
venit res noluit deus legalia que erant quasi vmbra pro-
mittentia. tādiu est p̄missor donec det vt dedit. mutat vbuz
nō dicit dabo: ſ dedi. ipo ergo veniente: soluit ea que eius
erant figura. In natali dñi cantat missa de p̄missione. scz
lux fulgebit: nec repetit. post de p̄missionis exhibitōne scz
puer natus est nobis. qd iterat postea. Ecce verboꝝ muta-
tio. ibi eñ est de futuro p̄missio. hic de iam nato gratiarū
actio. hec glo. Hec igit verbi mutatio est duplicis verita-
tis insinuatio. Quod igitur dicit q veritas domini manet
ineternū. hoc verum est: sed nō sub eadem differentia veri-
tatis. quia quādoq; vt est veritas p̄missionis: quādoq; vt
est veritas exhibitōnis. ¶ Ad aliud dicendū. q iudicialia
legis noue maioris p̄fectōnis sunt q̄ veteris z q̄tum ad ea
que p̄tinent ad iuris rigorem equitatē z dispensatōez. q̄tū
aūt ad ea que p̄tinent ad rigorē p̄fectior est: quia plene in-
dulget. q̄tum aūt ad ea que p̄tinent ad equitatē: quia sup̄-
erogat patientiā. q̄tum ad ea que ad dispensationē: quia
superogat beneficentiā. ¶ Ad hoc igitur q ostendit in ex-
emplis p̄positis. q iudicialia legis erant perfectiora iudi-
cialibus euangelij. Dicendū q non est verum. Ea aūt iu-
dicia que exercent in foro ecclesie: nō exercent sm p̄fectōez
euang[illegible] dispensatione z ex p̄missione. p̄mittit
eñ p̄fectio euangelij talia fieri. scz repetitōnes z contentō-
nes z punitōnes pp̄ter repressionē maloꝝ z solacium infir-
morum. vnde. v. math. Qui vult tecū ꝯtendere in iudicio
z tunicā tuā tollere: dimitte ei z palliū. ibi glo. licet infir-
mis sua repetere. Quāta aūt sit p̄fectio euangelij q̄tum ad
iudicialia patet Math. v. ¶ Ad hoc quod obijcit de ceri-
monialibꝰ. dicendū est q vtilitatē recordatōnis sufficient
assequi possumus. legem moysi aspiciendo z legendo sine
omni obseruantia. pp̄ter quod illa obseruare nō oportet.
Unde augu. contra faustū. Prioꝝ populo multa talia nō
tm̄ audiendo. verūetiam facienda siue obseruanda p̄cepta
sunt. Tempꝰ eñ erat quo nō tm̄ dictis verūetiā factis pro-
bari oportet ea que posteriori tpe fuerant reuelāda. quibꝰ
p xp̄m atq; in xpo reuelatis fidei gentiū onera obseruatio-
num nō sunt imposita: pp̄hetie tamē auctoritas est ꝯmēda-
ta vnde remāserūt solū q̄tum ad auctoritatē significādi vt
in eis posset homo legere z intelligere: ſ nō q̄tum ad aucto-
ritatem obseruādi. Dicendum ergo quo ad obiecta de ceri-
monialibꝰ. q lectio z intellectꝰ cerimonialiū z vultꝰ mo-
uent ratōnalem mentē: z illoꝝ figuratōez ad memoriā re-
ducunt. Unde nō est pp̄ter hoc obseruātia eoꝝ necessaria.
¶ Ad aliud dicendū. q que dictabat lex scripta erāt neces-
saria humane p̄motōi. igit manere debuerūt. Dicēdū q nō
sequit pp̄ter causas p̄dictas. nec in eoꝝ cessatōne aliqd de-
perijt humano p̄fectui: qz oia illa meliꝰ z p̄fectiꝰ dictat lex g-
tie. vt p̄tz ex augu. ꝯtra faustū qui dicit. Ex loco legaliū
alia sunt instituta vtute maiora. vtilitate meliora. actu fa-
ciliora numero pauciora. ¶ Ad aliud dicendū q i pluribꝰ lo-
cis scp̄ture insinuat debē cessare legalia tā dbis q̄ factis.
verbis. xj. mat. Oēs pp̄hete z lex vsq; ad iohem. Dicto. ad
algasiā. Nō q iohes pp̄haꝝ sit finis z legis: ſ ille q iohis
testimonio p̄dicatꝰ ē. Itē. ix. math. Nō ē opꝰ valētibꝰ medicꝰ
ſ male habētibꝰ. Eūtes discite. quid ē. miscd̄iam volo z nō
sacrificiū. vt p̄tz ibi ex glo. Male habentes dicunt qui cū
scientia vicij: nō ex lege ſ ex gratia querūt iustificari. Un̄
volt dicere. q talibꝰ necessaria est lex gratie siue misericor-
die: nō moysi que est lex sacrificioꝝ. Itē. xij. mat. Si autē

sciretis q2 misericordiā volo ꝛ nō sacrificiū: nūq̄ cōdēnasse-
tis innocētes. glo. Si aūt sciretis. i. q2 deꝰ disponit ꝑ grāꝫ
liberare populū suū ꝛ nō ꝑ exteriores obſuantias: nō repre-
benderetis eos qui vetera obmittūt. Item de cessatōe cir-
cūcisionis plane habeť in Ioh. idem vlti. Mař. Euntes
in mūdū vniuersū pdicate euāgelium omī creature. Qui
baptizatꝰ fuerit ꝛc. Itē ope vbi tetigit leprosum. Math.
viij. ꝛ dicit glo. incli. sup illud tetigit cōtra legē quā supat
grā. Silr quādo tenuit manum puelle mortue Math. ix.
mar. v. luce. viij. Contra legē Nūeri. xix. vbi habeť. Et q
tangit mortuū siue cadauer mortui imūdus erit. Silr ſm
legem imūdus fuit ex cōtactu emoroisse. viij. luc. Marci
v. math. ix. Ut eīn habeť. xix. Nūeri. Quicqd tetigit imū-
dus. imūdum erit. Illa erat imūda ſm legē: nec purgauit
[illegible] purgatōe legis [illegible]
Quod igit obijciť q licitū est qd nulla lege ꝓhibeť. Dicē-
dum q intelligiť q manifeste vel insinuatiue. Non aūt p̄-
cipit dn̄s hoꝝ cessatōeꝫ ne videreť inimicus legis sicut di-
cit augu. li. q. no. ꝛ ve. te. Et misit leprosuꝫ vt ostenderet se
sacerdotib. viij. math. Ne videreť inimicus legis. ¶ Itēꝫ
lege durāte fuit hoc insinuatum scꝫ. [illegible]
[illegible] multis dieb siue lege pncipe ꝛ sine sacrificō ꝛ sine al-
tari ephot ꝛ cherubin ꝛc. Silr videť in dan. ¶ Ad aliud
dicendū. q est morale simplr: ꝛ est morale ſm quid siue ex
cōditōe. Simplr. qd omī tpe ꝛ ab oīb ē obſuādū. [illegible] ſm
quid siue ex cōditōe multiplr. q2 vel ex cōditōe loci ꝛ est mo-
rale locale. vt fuit illud qd habeť Exo. xxij. q. vij. anno re-
[illegible] Illud
fuit populo habitāti in terra illa p̄ceptū: ꝓpter habūdanti-
am terre. Iteꝫ ex cōditōe populi cui dať. ꝛ tūc cōplare. i. vni
populo datū spūaliter. sicut illud p̄ceptū Exo. xxij. Si pi-
gnus a ꝓximo tuo acceperis: vestimētū añ solis occasuꝫ red-
des illi. Hoc p̄ceptuꝫ datū fuit tm̄ illi ꝑplo qui inhūanus
erat ad excitādū illos ad opa pietatis. Itē ex cōditōe tpis
ꝛ tūc ē morale tpale qd ad tēpꝰ p̄ceptū fuit. vt fuit p̄ceptū d̄
sabbato q̄tū ad obſuāciā lrālē. Dicēdū ē igr. q ceremonia-
lia nō erant moralia simplr ſ ſm quid: q2 ad tempꝰ data ꝛ
ꝑplo vni ꝛ q̄tū ad quedā ꝑplo existēti i terra illa. vñ iudei
dicūt q nō teneť mō ad obſuātiaꝫ ceremonialiū multoꝝ:
q2 nō sunt i terra ꝓmissionis. ¶ Ad aliud dicēdū. q extre-
ma cessant: q2 p̄cepta ꝓut legis erāt cessant. ſ ē inq̄tū erāt
p̄cepta legalia. Moralia em̄. i. decalogꝰ nō ē legis scripte.
imo potiꝰ legis nature cōstat q cessat lex moysi q̄tū ad p̄ce-
pta legalia. Silr q̄tū ad ꝓmissa: q2 ꝑplo illi ꝓmittebat te-
poralia bona sic habeť. j. ysa. Et vt dicit Isid. li. differentia-
rū legis ꝛ euāgelij. illic chanaan regnū ꝛ ꝓmissiões tpaliū
reꝝ cōtineť. hic vita eterna ꝛ regnum celoꝝ ꝓmittiť. ¶ Ad
aliud dicēdū. q eoꝝ q merenť eterna: sunt ipa tpalia. tpa-
lia eīn data sunt i sustentamētū merētiū vñ tpalia illorum
sunt ꝓpie. Unde nō oportet illis dare legē vel p̄cepta qui-
bus mereanť illa. vnde. vj. math. Primū querite regnum
dei ꝛ oīa adijcienť vobis. glo. q2 oīa sunt filiorꝫ. ideo hec
oīa adijcienť etiā nō querētib. ¶ Ad aliud dicēdū q lex
q̄tū ad quedā scꝫ moralia eťna dicit: nō aūt q̄tū ad lega-
lia. Uñ aug. li. q. no. ꝛ ve. te. nomen vnū est: ſ triplicē ha-
bet intelligētiā. Prima ps legis de deo est. Sic eīn lex a le-
ctione dicta est. vt de multis quid eligas scias inter erro-
res: ergo positi acceperit vt eligāt meritu. i. reprobato dya-
bolo eligāt deū. Scd̄a ps legis est hec. que in p̄ceptis cōti-
netur. que sic incipit. honora patrē ꝛ matrē. Tercia do in
neomenijs ꝛ in sabbato ē ꝛ in escis discernēdis atqꝫ eligē-
dis: ꝛ in circūcisione ꝛ in hostijs pecudū offerēdis. hāc ita-
qꝫ legē dicit vsqꝫ ad iohēꝫ. xj. math. nō vltra ſuāda. q2 sic
data ē: vt cōpleto tpe cessaret. Lex aūt que de deo ē ꝛ lex mo-
[illegible] manet ꝛ aboleri nō pōt. ¶ Ad aliud
[illegible] q illa silitudo attēdiť q̄tū ad ꝓgressuꝫ pfectōis.
[illegible] hugo. est. q sicut i elemēto ē sonꝰ ꝛ nō sensus: in
exordio ē sensus ſ incōplexꝰ: in ſmone ē sensus pfectꝰ: sic ē
[illegible]
[illegible] Primo dictū est. carne cū sanguine
nō cōmedetis Gen. viij. hoc ē elemētū. postea subiūctū. non
occides Exo. xx. hoc est exordiū. postea cōplenit itam ꝓhi-
bens [illegible]
q successio legū est ſm maiorē pfectōeꝫ ꝛ nō q simul sunt.
¶ Ad aliud dicēdū. q in fide est visio ꝛ enigma. visio nū-
q̄ tolleť ſ enigma [illegible] enigma
tolleť. Enigmatica visio nō erit qñ videbiť res i specie. nā
[illegible]ꝰ visio veritatis rei credite nō tollit enigma. vnde
visio enigmatica nō se habet ad ipāꝫ veritatē sic figura ad
figuratū. dico inq̄tuꝫ cōpanť ad cognitionem. q2 figura rei
nō videť veritas rei: sicut videť veritas rei visione enigma-
tica [illegible]
visio figuralis existēte re ipa. ſ visio enigmatica se habet
ad visionē veritatis i specie sicut visio figurat ad visioneꝫ
in re. dico inq̄tuꝫ est ex pte hac: figura cōpať ad rem ex pte
illa enigma ad spēm. ꝓpter qd nō sequiť adueniēte verita-
te nō cessat fides: igiť adueniēte re nō debet cessare figura
imo deberet sic dicē. visa re in sua specie non euacuabiť fi-
des: igiť existēte re in suo actu nō euacuabiť figura. ſ pri-
ma est [illegible] ¶ Ad aliud [illegible] q est duplex declaratio.
signi scꝫ ꝛ signati. qñqꝫ eī declarať res ꝑ signū. qñqꝫ signū
ꝑ rem signatā. In declaratōe rei ꝑ signū. ſm q magis eui-
dens est signū ꝛ lucidū: maioris vtilitatis ē vsus signi. q2
ſm q magis est clarū signū: ꝛ magis certificat ꝛ rectius.
vbi aūt maīfestať siue declarať signū ꝑ rem. ſm q magis
manifestať ꝛ reuelať res: minoris est vtilitatis vsus signi.
Cum eīn signa sint ad manifestatōeꝫ signatoꝝ qñ signata
sunt manifesta: nulla ē indigentia signoꝝ. sic est in ꝓposito
Sacramēta veteris legis signa erāt futuroꝝ in tpe legis
noue. que cū reuelata sint siue manifesta: nō est necessitas
aliqua vti signis illis. Unde ratō ꝓposita magis ē ad op-
positū q̄ ad ꝓpositū. ¶ Ad aliud dicēdūꝫ. q p̄cepta illa q̄-
tuꝫ ad ceremonialia nō fuerūt iussa ſuari nisi vsqꝫ ad ad-
uentū veri ꝓphete. de quo lege eadē dicitur Deut. xviij. Pro-
phetā d̄ gente tua suscitabit tibi dn̄s. ipm sicut me audies.
ꝛ subdiť. ponā verba mea i ore eius. loqueťqꝫ ad illos oīa
que p̄cepero illi. ex quo relinquiť. q adueniēte xp̄o qui ibi
fuit p̄nūciatꝰ. iuxta dispositōeꝫ illiꝰ cedere debebant lega-
lia. ꝛ ad imperiū illiꝰ cessare. Unde dicēs illud Math. xj.
Lex ꝛ ꝓphete vsqꝫ ad iohēm: retractat ceremonialia. Hoc
[illegible] Quicū-
qꝫ ex operib legis sub maledicto sunt. Scriptuꝫ est eīn
maledictꝰ qui nō ꝑmansit in omnib que scripta sunt in li.
legis vt faciat ea. glo. i. nō mō velit. ſ ope impleat qd nul-
lus pōt facere. vnde petrus ait. Quid tēptatis vobis im-
ponere iugū ꝛc. Act. xvj. Et post subdit in textu. Xp̄c nos
redemit de maledicto legis factꝰ pro nobis maledictus. q2
scriptū est Deut. xxj. Maledictꝰ omnis qui pendet in li-
gno: vt in gentib bñdictio abrahe. fieret i xp̄o iħu. vt pol-
licitatōneꝫ spūs accipiamꝰ ꝑ fidem. Ecce quō patet q ad
imperiū eiꝰ cessare debebāt legalia. ¶ Sed supposito q ipi
intellexissent talē ꝓphetā vel fuisse ꝓmissuꝫ vnde scirēt ipm
fuisse illū: Cum datū est multis facere miracula sicut ꝓphe-
tis vt helie ꝛ helisco. Rñdeo excellētia signoꝝ vt in susci-
tatōe lazari. ꝛ maxime ex hoc q illi inotuerūt cogitatōes
hoim: scire poterāt ipm esse deū. ꝛ etiā ex multitudie mira-
bilium [illegible] que ego facio [illegible]
q2 talia opa non nisi a deo possent fieri. ¶ Ad aliud dicēdū
q lex spūalis dr. eo q spūaliter ē intelligēda: ꝛ tūc dr man-
datū sanctū iustū ꝛ bonū. Sꝫ hoc pōt esse dupl'r. vel q2 ta-
le est qd mandať ex eiꝰ natura. ꝛ hoc mō mādata moralia
sunt iusta ꝛ bona. vel alio mō scꝫ ex intentōe mādantis: vt
qñ deꝰ aliquid mādat ꝓpter aliqd bonū ꝛ iustū eliciendūꝫ
vel in exequēdo illud vel in signādo. qd nihil ꝓhibet ſm se
esse indifferēs. sicut p̄ceptū factū ade. ij. gen. vt nō comede-
ret ex ligno scīe ꝛc. iustū ꝛ bonū fuit: q2 datū ade i meritū
obedientie [illegible] pōt dici q mandatū de ceremonialib san-
ctum fuit iustū ꝛ bonū. sanctū: quia reuocās a cultu ydolo-
rum. Iustū q2 significans futurā iusticiā ꝑ grām. j. corin.
j. qui factꝰ ē nobis iustificatio ꝛ redemptio ꝛ sanctificatio. [illegible]
ꝛ bonū: q2 ordinās ad deū ꝑ execūtōeꝫ obedientie. imo ꝫ mō
mādatū dictū scīm iustū ꝛ bonū: simplr ꝛ ſm oē tpa est ob-

seruãdu3. Scđo mõ dictũ est iustũ ⁊ bonũ ⁊ sanctũ ex cau
sa aliqua vt ex dictis pat3. ⁊ ideo ad temp⁹ est lex talis sc3
existẽte causa ex qua talis est qua cessante cessare deb3. vñ
augu. li. de. q. no. ⁊ ve. testa. dicit de lege cerimoniaꝝ. non
fuit ab initiõ ẜ ex causa data ad temp⁹ est: vt adueniẽte sal
uatore cessaret lex. ¶ Ad hoc quod obijcit̃ postea de lege q̃
ↄtinebat ꝑcepta ⁊ cerimonias que seruãda erãt cũctis die
bus illi⁹ populi. dicendũ ꝙ seruanda erant imppetuo tpis
seruitutis. quo adusq3 veniret ille qui manumitteret eos a
seruitute ⁊ liberaret ab onere vel sicut lex quodãmõ eade3
fuit legi: ita sacramẽta quodãmõ eadẽ sacramẽtis. ⁊ ita in
obseruãdo legẽ euãgelicã seruat̃ lex moysi spũalit̃. ⁊ ita in
obseruãdo sacramẽta euãgelica seruant̃ legalia spũaliter ⁊
ita altero istoꝝ modoꝝ dicit̃ lex esse inetternũ. ẜm aug. aũt
dicit̃ gratũ quod rñdet habere duplicem significatõe3. sc3
eterni ⁊ tpalis. comon ei tpale vel eternũ significat. ¶ Ad
illud quod obijcit̃ de lege que hereditarie data erat. Dicen
dum est ꝙ hoc est intelligendũ ratõne legis spũaliter intel
lecte. Sicut eñ ꝑplus israhelitic⁹ nõ deficit: ita nec lex spũa
liter intellecta. ⁊ hoc mõ intelligit̃ illd Math. v. Iota vnũ
aut vnus apex non ꝑteribit a lege donec oĩa fiant. ¶ Ad h
qđ obijcit̃. ꝙ xp̃c nõ soluit nec ali⁹: dicendũ ẽ. ꝙ soluẽ sicut
habet̃ in glo. est male intelligẽ vel diminuere de vero intel
lectu: vel nõ facere qđ recte intelligit̃. ⁊ hoc mõ xp̃c nõ sol
uit. Soluere aũt alio mõ dicit̃ dare intelligẽ quod in qui
busdam nõ obseruet̃ ad lr̃am. ⁊ ẜm hoc dicit aug. in. q. de.
testa. Soluit sabbatũ saluator: ẜ sine ꝑiudicõ dati sabbati
soluit inquã ẜm intellectũ iudeoꝝ. Ille aũt dicit̃ ꝓprie mõ
soluere: qui lege3 nõ impleret mõ spũaliter sicut legislator
intellexit. qui đo nõ seruat in quibusdã lr̃aliter mõ nõ di
citur soluere: quia lator legis sic intellexit nõ nũc esse ser
uanda. vnde in matheo. Misericordiã volo ⁊ nõ sacrifici
um. ad ostendẽdu3 verũ sacrificiũ spũale. qđ mõ vult dñs
⁊ semꝑ voluit. illud aũt ꝓ tpe suo: etsi nõ absolute tñ ↄpa
tiue. ¶ Ad illud quod obijcit̃ de maledictõe. dicendũ est ꝙ
hoc intelligit̃ ratõe moraliũ simplr̃. ratõe đo alioꝝ: si spũa
liter nõ obseruet̃. ¶ Ad hoc qđ obijcit̃ ꝙ debuerũt mane
re ratõne ydemptitatis fidei. Dicendũ est. ꝙ lic3 fides sim
pliciter sit eadẽ quia qui credebat̃ ventur⁹: credit̃ venisse:
nõ sic tamẽ oĩno sacramẽta eadẽ. ẜ in hoc est ↄueniẽtia ꝙ
sicut indicabãt venturũ: ista indicãt ip̃m venisse. ⁊ nõ sunt
signa eadem licet ad vnũ ⁊ ide3 vel ad vnũ referant̃. ¶ Ad
aliud dicendũ. ꝙ sacramẽta legalia recte data erãt ut pro
suo tpe seruarent̃. ⁊ ideo pro illo tpe ꝓ quo data sunt: nõ
oportuit vt mutarent̃. ¶ Ad aliud dicẽdum ꝙ sacramenta
pte intellecta obseruanda fuerũt pro illo tpe quo ducebant
ad veritatẽ. Cum aũt manifesta est veritas: iam nõ sunt ne
cessaria sicut habet̃ in glo sup illud. Sacrificiũ ⁊ oblatõe3
noluisti. [illegible] post ꝙ veritas est exhibita. tãdiu eñ fuit ꝓ
missoꝝ: donec daret̃. Si aũt intelligat̃ alio mõ habenda. ẜ
est ratõne sacramẽtoꝝ euãgelicoꝝ que eorũdem dicũt ↄple
tionẽ. ¶ Ad aliud đo dicendũ. ꝙ illa auctoritas sup illud
ps. ⁊c. intelligit̃ nõ determiate de sacramẽtis legalibꝫ: sed
generaliter đ sacramẽtis. vt sint necessaria sacramẽta que
data sunt in remediũ: q̃diu duret temp⁹ remedij. ¶ Ad ali
ud. ꝙ sacramẽta legalia nũc sunt ad testificandũ ⁊ non ad
obseruandũ. ⁊ ideo sicut testimonia legunt̃ in scriptura: sed
nõ ꝑcipiũtur obseruari. ¶ Ad aliud đo dicendũ est. ꝙ nõ est
simile vsquequaq3 inter penitẽtiam ⁊ matrimoniũ ⁊ alia sa
cramenta veteris legis ⁊ noue. quia hec aliquo mõ sũt ea
dem licet ↄpletiora: illa đo differẽtia sũt tanꝙ̃ ꝯtraria signa
rei future que iam aduenit. ¶ Ad aliud dicendũ. ꝙ muta
tio sacramentoꝝ nõ ostendit deũ esse mutabilẽ vel ei⁹ volũ
tatem. ẜ ꝙ ab ip̃o vel ei⁹ voluntate varia ꝓcedũt effectus. ẜm
ↄgruentiã salutis sine necessitatis humane. Nec oportuit
statim dari illa sacramẽta que nũꝙ̃ mutarent̃. cũ illa suã
efficaciã acceperint ex ꝑsentia saluatoris. vnde hoc idẽ est
qđ querere quare a principio humani generis nõ fuit da
tus saluator: hoc est verbũ incarnatũ. cui⁹ ratio supra red
dita est. ¶ Ad aliud dicendũ. ꝙ aliter est de ꝑceptis mora
libus ⁊ de sacramẽtalibꝫ. Moralia eñ scripta sunt ĩ corde

tanꝙ̃ semꝑ faciẽda: sacramẽtalia đo quia significatiua re
spectu tpis determiati in quo veritas exhibebat̃. ¶ Ad ali
ud đo dicendũ. ꝙ licet nõ expsse ostenderit termiatõe3 ce
rimonialiũ ip̃e saluator tanꝙ̃ soluẽs ea: dedit tñ intelligẽ
ꝑ illa que effectũ habuerũt pleniorẽ. sicut ꝑ baptisma ter
minari circũcisionẽ. ⁊ ꝑ eucharistiã sacramẽtũ agni typici
Apl̃i aũt ↄuocato ↄcilio ⁊ ip̃e paul⁹ manifeste ẜ ostẽderũt
qđ eñ ꝑ ministrũ datu3 fuit: hoc ꝑ filiũ potuit mutari ⁊ ꝑ
illos qui a filio auctoritatẽ acceperũt. ¶ Ad aliud dicẽdũ
est ꝙ sacramẽta legalia ad ꝑmordia fidei ꝑtinebant. ẜ du
plex est ꝑmordiũ fidei. intrinsecũ ⁊ extrinsecu3. Consũma
tio đo fidei nõ tollit primordiũ intrinsecũ fidei: ẜ extrinse
cum põt tollere eo ꝙ dat̃ ꝑfectius. ad hoc eñ erat princi
pium vt duceret ad ꝑfectius. ¶ Ad aliud dicendũ. ꝙ sacra
menta legis noue nõ dicũtur addi sup sacramẽta legis ve
teris ad hoc vt hec ⁊ illa maneãt: ẜ ostendat̃ efficacia ma
ior in sacramẽtis euãgelicis. Nec est simile de illis qui cre
debant impfecte: cum addit̃ eis ꝑfectio. ¶ Ad vltimũ di
cendum. ꝙ sacrificia nõ tñ instituta erant vt tollerent̃ occa
sio ydolatrie in iudeis: ẜ in signũ rei future. nec datur oc
casio erroris manicheis ꝓpter eoꝝ cessatõe3. Ex eñ posue
rant deũ bonũ ⁊ deum malũ. aliũde sumpsit origiñe. in au
gmentũ aũt sui erroris ad hoc deuenerũt vt dicerent aliũ
deũ esse veteris testamẽti ⁊ aliũ noui.

Articulus secũdus

Consequẽter dicendũ est de causa cessatõnis le
galiũ sacramẽtoꝝ. vtrũ fuerit ꝑ aduẽtũ xp̃i: aut
ꝑ passionẽ: aut ꝑ publicatõe3 euãgelij. Ex autẽ
per xp̃m videt̃ ꝑ illud ad Ro. x. finis legis xp̃c ad iusticiã
omni credẽti. aduẽtus ẜ ei⁹ cum esset finis legis ⁊ sacramẽ
ta ad legem ꝑtinebãt: restat ẜ ꝙ finis fuit sacramẽtorum.
¶ Item ꝙ ꝑ aduẽtu3 ei⁹: videt̃ Ro. x. in glo. Cult⁹ iudeoꝝ
ab aduẽtu xp̃i est impietas. Item sup illud ps. Qm̃ si vo
luisses sacrificiũ. glo. videbat ꝓpheta temp⁹ gratie quo hec fi
guratiua cessarent. Item sup illud. Sacrificiũ ⁊ oblatõe3
⁊c. ẜm aliã lr̃am corp⁹ aptasti mihi. Ex quo accipit̃. ꝙ per
incarnatõe3 facta fuit cessatio. glo. ip̃o veniente: noluit ea
que erant figura. ¶ Ex aũt nõ fuit cessatõ ꝑ aduẽtu3 eius
in carne pt3 ꝑ hoc. ꝙ ip̃e circũcidi voluit. qđ nõ esset si ia3
circũcisio cessasset. ¶ Pret. tpe aploꝝ cucurrit circũcisio:
ergo nõ fuit peccatũ tũc: nõ ẜ oĩno cessauerat. ¶ Pret. di
scipuli parauerũt dñõ pascha sc3 agnũ typicũ. in quo ostẽ
debat̃ ꝙ nõdũ cessauerat obseruatõ eoꝝ. ¶ Pret. dñs dixit
leproso curato Math. viij. Uade ⁊ ostende te sacerdoti ⁊
offer pro emũdatõe ⁊c. ergo nondu3 cessauerãt sacrificia q̃
erant sacramẽta. ibi glo. Mittit ad sacerdotes ne legẽ fra
gere videret̃. ¶ Itẽ ostendit̃ ꝙ cessatõ fuit sacramentoꝝ le
galiu3 ꝑ passionẽ xp̃i. Dicit̃ eñ Col. ij. sup illud delẽs qđ
aduersu3 nos erat cirographũ. omnia sacrificia carnalia
in oblatõe agni veri sunt adimpleta. ¶ Itẽ Isa. j. sangui
nem vituloꝝ ⁊ hircoꝝ arietũ nolui ⁊c. glo. oñdit ꝓpter si
gnatũ ad temp⁹ sustinuisse: ⁊ vero sacrificiõ ipleto ꝓ nihilo
reputasse. ¶ Ex aũt nõ cessauerũt ꝑ passionẽ: apparet ꝑ h
ꝙ apl̃us circũcidit thimotheũ. sic habet̃ ĩ Act. xvj. ẜ autẽ
nõ fecisset: si circũcisio oĩno euacuata fuisset. Sed dic apo
stolus ad Ro. Circũcisio ꝓdest si legẽ obserues. ẜ illo mõ
circũcisio obesset nõ ergo cessauit circũcisio ꝑ passionẽ xp̃i
¶ Pret. discretõ mũdoꝝ ⁊ imundoꝝ post passionẽ xp̃i du
rauit. restat ergo ꝙ cerimonialia nõ statim cessauerunt in
passione xp̃i. ¶ Item querit̃ vtrũ cessatio fuerit post publi
cationem euãgelij. quod videt̃ ꝑ hoc qđ dicit̃ viij. Iudith
sup illud. Mortu⁹ est vir ei⁹ manasses. glo. veniente xp̃o ⁊
sole euãgelij crescẽte in mũdo: omnis illa obseruatõ cessauit
⁊ q̃si vilis messis collectõ cito trãsijt. ¶ Itẽ ad Heb. vij. su
per illõ reprobatõ mãdati ⁊c. glo. Quisq3 xp̃ianoꝝ ea ce
lebrare voluerit (⁊ loq̃t̃ de sacrãmẽtis legalibꝫ) q̃si sopitos ci
neres eruens non erit pius bauli⁹ sed impi⁹ sepulture
violator. Restat ergo ꝙ sacramẽtoꝝ obseruatõ oĩno cessa
uit ꝑ euãgelij publicatõne3. ¶ Pret. super illud Numeri.
xxvij. dabis ei ꝑcepta. glo. Si sacrificia ⁊ instituta legalia

vsqz in ꝓlens mãsissent: euãgelij fidẽ exclusissent. Erat em̃
in his manifesta z reuerẽtie plena religio: que primo aspe
ctu stupefaceret intuentẽ. Quis em̃ videns sanctuariũ al-
tare sacrificiũ sacerdotes ꝯsumãtes z omnẽ illius rei or-
dinem nõ putaret plenissimã hunc esse ritum quo de⁹ cole
retur creator omniũ: ſꝫ gr̃as adueñt xp̃o. qui illas destru
xit que magna videbant in oculis z cultũ dei a visibilibus
ad inuisibilia transtulit a temporalibꝫ ad eterna. Ex quo
patet ꝙ expediens fuit sacramẽta legalia cessare gr̃a euan
gelij clarescente. ¶ Sed obijcit in ꝯrariũ. Sacramẽta em̃
quedã legalia significabãt quod semꝑ est faciendũ. quedã
etiã illud qđ non est impletũ sicut erat circũcisio: restat ꝙ
ꝙ nõ erant euacuanda etiã ꝑ publicatõez euãgelij. ¶ Item
quod expresse est institutũ a dño: custodiri oportet nisi ex-
presse a dño qui est lator legis reuocet. Cum ꝙ reuocatio
nõ fuerit expresse a latore legis: adhuc seruãda est sacramẽ
torum legaliũ obseruatõ. ¶ Item ex incidenti querit quõ
adimpleuit legẽ. ex quo ꝑ ip̃m euacuata fuit cessatio facta
est legaliũ. Dicit em̃ Math. v. Nõ veni legez soluere ſꝫ ad
implere. ¶ Rñdeo primo ad vltimo quesitũ. Dicẽdũ est ꝙ
ꝙ tria ꝯtinebant in lege. scꝫ moralia. cerimonialia z iudi
cialia. Etiaz ad moralia xp̃c adimpleuit legẽ multipliciter.
intellectũ moraliũ ꝓfundi⁹ manifestãdo: ad illa adimplẽ
da gr̃am ꝓstando: casum in illis reuelãdo: occasionẽ pecca
ti tollendo. Primũ patet sic. v. math. dicit. Dictũ est anti
quis nõ occides. dico aũt vobis. ꝙ om̃is qui irascit fratri
suo reus est iudicio. Item ibidẽ. dictũ est antiquis non me
chaberis. Ego aũt dico vobis. Qui viderit mulierẽ ad cõ
cupi. 7c. patet igit quõ xp̃c ꝓfundiorẽ intellectũ legis ma
nifestat. vnde augu. ꝯtra faustũ. Quia nõ intelligebãt iu
dei homicidiũ nisi ꝑemptionẽ corporis hũani ꝑ quã vita pri
uaretur. aperuit dñs omnẽ iniquũ motũ ad nocendũ fra
tri in homicidij genere deputari: vnde Ioh. Qui odit fra
trem suũ homicida est. i. Ioh. iij. Scdm̃ patet sic. Non solũ
dñs intellectũ illoꝝ declarat: ſꝫ ad illa exequẽda gr̃am ꝓ
stat. vnde Isidor⁹ in li. differẽtiaꝝ legis z euangelij. prece
pta legalia com paratõe euangelij nõ bona dicunt. qꝛ quod
ꝑcipiunt nõ ꝓficiunt. gratia euangelij qđ exterius impat
interius vt perficiat iuuat hec Isido. Et aũt intelligat de
moralibꝫ patet. quia aliter nulla est cõparatio ad ꝑcepta
euangelij. Item augu. ꝯtra faustum. Lex ꝑuaricatõis rea
tu superbos deuicit augendo peccatũ. cum iubet quod ad
implere nõ possunt. Ipsius legis implet iusticia ꝑ gratiã
spiritus in eis qui discunt a xp̃o mites esse atqz humiles cor
de. Terciũ patet sic. Lex xp̃i releuat a casu quod non fecit
lex moysi. Augus. contra faustum. Quia sub gratia posi-
tis in hac mortali vita difficile est om̃no implere quod in le
ge scriptum est nõ ꝯcupisces: ille per carnis sue sacrificiũ
sacerdos effectus impetrat nobis indulgentiã etiã hic ad
implens legem. vt quod ꝑ nostram infirmitatẽ min⁹ possu
mus. ꝑ illius ꝑfectionem recipetur cuius capitis mẽbra
effecti sumus. Ecce intentio augu. Et xp̃c impat nobis re
leuatõnis gratiã post casum. quod nõ fecit lex: imo dam-
nauit. Quartum patet sic ꝙ adimpletõ moraliuz est tollẽ
do occasionẽ peccati. inter moralia legis ꝓhibet ꝑiurium
vnde. xix. Leuiti. Non ꝑiurabis in nomine meo z reduci-
tur ad scdm̃ ꝑceptum Exo. xx. Iurare aũt licet non sit ma
lum ſm se sed bonũ: tamẽ occasio mali est quia ꝑiurij: quia
frequentia eius labit in ꝑiuriũ. Non ergo ꝑfecta lex decli
nauit malũ ꝑiurij ꝓhibendo ꝑiuriũ sicut euangeliũ ꝓhi-
bendo occasionem ꝑiurij. scꝫ prohibendo iuramẽtũ Ma-
thei. v. dictum est antiquis nõ ꝑiurabis: reddes dño iura-
menta tua. Ego autẽ dico vobis nõ iurare omnino. Vnde
augu. contra faustum. quia peierare graue peccatum est.
iurare aũt sicut verum nullũ peccatum. sed longe remoti⁹
est falso iurando qui nec iurare consueuit: ꝙ qui verum iu
rare. Nam iurare procliuũ est ad ꝑiurium. Maluit domi-
nus nos nõ iurantes nõ recedere a vero: ꝙ verum iuran-
tes appropinquare ꝑiurio. ¶ Etiam ad iudicialia xp̃c ad
impleuit tripl'r. vt em̃ dicit augu. in. q. ve. legis. adimplere
nihil aliud est ꝙ plene addere. i. illi plenitudinẽ ꝑfectõis

addere. z sic adimpleuit dñs iudicialia: quia in iudiciali-
bus quedã dicta sunt ſm rigorem iusticie. vnde Leuit. xx.
Si mechat⁹ fuerit quis cũ vxore alteri⁹ viri: morietur me-
chus z adultera. huiꝰ ꝑficit lex euangelica indulgẽtia de-
licti Ioh. viij. Vade noli amplius peccare. Quedam ſm
equitatem. vt Exo. xxj. oculuz pro oculo: huiꝰ ꝑficit euã-
gelica sup erogatõne vlterioris pacientie. v. math. Si qs
ꝑcusserit te in vnam maxillã 7c. Quedã ſm dispensationẽ
vt de ciuitatibꝫ refugij Numeri. xxxv. huiꝰ ꝑficit euange-
lium cum sup erogatõne beneficentie. v. Math. Audistis
quia dictũ est antiquis. Diliges amicũ tuuz z odio habe-
bis inimicũ scꝫ odio effectus. Ego aũt dico vobis. Diligi
te inimicos vestros z benefacite his 7c. ¶ Etiam ad ceri-
monialia adimpleuit tripl'r. ꝑ terminatõez. ꝑ manifestatio
nem. ꝑ figurati exhibitõem ſm tria que attendenda sunt in
cerimonialibꝫ. scꝫ obseruãtia. significãtia. figura. data em̃
fuerũt ad significandũ z ad obseruãdũ z ad figurandum
Impleuit ꝙ xp̃c cerimonialia ꝑ terminatõez. z hoc q̃tũ ad
obseruãtiaz. Vnde augu. ꝯtra faustum. de ꝑceptis z sacra
mentis veteris testamẽti sepe ac multa iam dixim⁹ vt intel
ligeret aliud ibi fuisse ꝑ gratiaz noui testamenti faciendo
donaret implendũ aliud qđ ꝑ veritatem patefactã remo-
uendo demõstraret impletũ. Per manifestatõez q̃tum ad
figuratiua. Vnde augu. ꝯtra faustuz. Aliud erat quo hec
oportebat ꝑ figuratas ꝓphetias anũciari: z aliud est quo
hec iam oportet ꝑ manifestã veritatẽ redditãqz adimpleri
Etiam ad ꝑfiguratõez ꝑ figurati exhibitõez. Vnde au-
gu. ꝯtra faustũ impleuit lex cũ facta sũt que ibi precepta
sunt: vel cum exhibent que ibi ꝓphetata sũt. ¶ Ad obiecta
aũt dicendũ. ꝙ cessatõnis causa dicit vel prima vel ꝓpria.
Propria aũt siue ꝓxima dicit dupliciter. vel cessatõis q̃-
tum ad efficaciã: vel q̃tum ad obseruãtiam: z ſm hoc pñt
solui ea que obiecta sunt. Prima em̃ causa cessatõnis lega
lium fuit xp̃c. Gratia em̃ z veritas ꝑ ihm xp̃m. Hec autẽ
signa erant veritatis implende ꝑ xp̃m. Per ip̃m etiaz erat
gratia ex qua data est efficacia sacramẽtis noue legis. nec
tamen erat ꝓxima nisi cũ addebat passio ei⁹ z resurrectio
eius sicut dicit augu. Addita aũt passione z resurrectõne
cessauerunt q̃tum ad efficaciã. Sed qꝛ synagoga cũ quo-
dam honore erat ducenda ad tumulum: ꝑmittebat adhuc
obseruãtia legaliũ. ita tamẽ ꝙ nõ poneret spes in illis q̃-
tum ad effectũ simpl'r. Ex hoc patet qualiter intelligende
sunt auctoritates que ꝯcludũt ꝑ xp̃m: qualiter ille que cõ-
cludũt ꝑ xp̃i passionẽ: qualiter ille que arguũt ꝙ ꝑ euange
lij publicatõez. ¶ Ad obiecta aũt rñdendũ est ꝙ licet xp̃c
esset causa prima. qui ad hoc venit vt fieret redemptio z ꝑ
consequens sacramentoꝝ impletio: tamẽ quia nondũ ve-
nerat tempus passionis z resurrectõnis. ne videret solue-
re legem tanq̃ legis aduersari⁹: impleuit legem. non quia
sub lege esset: ſꝫ vt iudeos ad spũalem obseruãtiã quadam
amicabili beniuolentia induceret. z ne iudeis daret occa-
sio incredulitatis sicut habet i omelia circũcisionis. sicut
dicit augu. in. q. ve. z no. testa. Circũcisio fuit vt appareret
filius ꝓmissus abrahe. z nõ fuit circũcisus ad exemplum
imitatõnis: ſꝫ ad astruendã fidem redemptõnis. ibi em̃ in-
choabat effusio sanguis sui ꝓ nostra redemptõe. ¶ Ad ſꝫ
aũt ꝙ legalia sacramẽta obseruabant a discipulis: ſꝫ fuit
quia nondũ facta fuit sacramentoꝝ impletio. Vnde etiaz
illo tempore dicit circũcisio habere effectũ: quousqz fieret
redemptio ꝑ passionem xp̃i z baptisma accepisset plenam
virtutẽ a passione xp̃i. ¶ Quod obijcit ꝙ apl'us circũcidit
thimotheum. Dicendũ ꝙ hoc fecit ad vitandũ scandalum
iudeorum. nõ quia spem poneret in circũcisione: cum ipse
dicat Gal. vj. In xp̃o ihu neqz circũcisio aliqd valet. ſꝫ fi-
des que ꝑ dilectõez operatur. Item codẽ. Si circũcidimini. xp̃c
vobis nihil proderit. ¶ Ad scdm̃ dicendũ ꝙ hoc qđ dicit
apl'us. Circũcisio quidẽ ꝓdest. intelligit ꝓ tp̃e legis z ad
ꝑfectam legis custodiam qui iudeus erat. Nondũ em̃ om̃no
facta erat euangelij publicatio. z illo tp̃e potuit custodiri
ab illo qui nõ habuit ꝯscientiã de euacuatõne legis. ¶ Si-
militer dicendũ est de discretõe mũdoꝝ z immundoꝝ. quia

nondū erat patefactū simpliciter p pdicatōem euangelij ꝙ omnia mūda mundis. ⁊ ꝙ omnis creatura dei bona est. ⁊ nihil reijciendū: qđ cum gratiarūactione recipit. ¶ Ad aliud quod obijcit. ꝙ nec debebant cessare publicatōne facta euāgelij. quia significabāt aliquid semp faciendū. dicēduz est. ꝙ etsi circūcisio significet aliquid semp faciendum de circūcisionem spūalem a peccatis: tamen hoc nō fuit eius principale ꝫ circūcisio originalis culpe. hec aūt completi⁹ facta est in baptismo: quia tollit culpa ⁊ pena. Pret. dicit augu. donec veniret xp̄c qui sanguinē pro omnibꝫ daret: p prius sanguis dabat qui in circumcisione fundebat. ⁊ ita cessatio fuit p xp̄i passionem q̄tum ad efficaciam: ꝫ q̄tum ad obseruātiaz p euangelij publicatōez. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ sicut deus p se vel p suū ministrū instituit: ita p se vel suum ministrū reuocauit.

¶ Articulus tercius

Queritur de tpe cessationis. ⁊ videt ꝙ tpe Johis baptiste quia Math. xj. lex ⁊ ppħete vsq; ad Jo hannē. ¶ Item augu. li. q. no. te. Unū nomē ē: sed triptitā habet intelligentiā. Prima pars legis de deo est. Secūda pars legis ē hec que sex pceptis ptinet. que sic incipit. honora patrē ⁊ matrez. Tercia in neomenijs ⁊ in sabbato est ⁊ in escis discernēdis atq; eligēdis ⁊ in circūcisione ⁊ in hostijs pecudū offerendis. hāc itaq; legem dicit vsq; ad iohem nec vltra Fuandā. ¶ Item videt ꝙ cessauerunt a natiuitate dñi. Josue. xiij. Ego sum qui deleo eos. glo. cum adesset templū qđ p spiritū dei ⁊ virtutē altissimi in vtero virginis fabricatū est: diruptū ē templū de lapidibus [illegible] adest pontifex futuro⁊ bono⁊. cessant pontifices thauro⁊ ⁊ hirco⁊. venit agn⁹ qui tollit pctā mūdi: et cessat agn⁹ de pecorib⁹ assumpt⁹. glo. p hoc ꝙ dicit diruptū est templū: notat cessatō legaliū. ¶ Itē aug. ptra faustum. Prima sacramēta q̄ obſuabant ⁊ celebrabant. pnūciatiua erāt xp̄i venturi. que cū suo aduētu xp̄c impleuisset: ablata sunt aduētus xp̄i ꝓprie dicit natiuitas. ¶ Itē videt ꝙ in passione. Neemie. ij. ad saphan. glo. puenīūt vsq; ad tpa dñice passionis: p quā sacrificia legalia finita sūt. ¶ Item ij. Col. delēs qđ aduersū nos erat cyrographū. glo. oīa sacrificia legis legalia ⁊ carnalia: ī oblatōe veri agni adimpleta. ¶ Item cū venerit sanct⁹ sancto⁊ cessabit vnctō vīa vt dicit Dan. ix. sm aliā lrām. ꝫ in passione xp̄i ⁊ resurrectione venit sanct⁹ sancto⁊ scꝫ xp̄c sanct⁹ in se ⁊ sanctificās alios: ergo a tpe passionis ⁊ resurrectōnis xp̄i cessauit vnctio sacerdotalis. ergo ⁊ alia sacramēta legalia. ¶ Rñsio ꝙ in tpe incarnatōnis cessauerūt legalia causaliter qꝛ iaz venerat causa cessatōnis illo⁊. tpe passionis cessauerūt q̄tum ad efficaciā. Unde augu. in epl̄a quadā ad Hiero. dicit. ꝙ quādo xp̄c dixit ꝯsumatū ē mortua ē sinagoga. Tempore manifestatōnis euāgelij q̄tuz ad obſuantiā. Judith. viij. Uir ei⁹ fuit manasses glo. adueniēte xp̄o ⁊ sole euāgelij clarescente in mūdo: omnis illa obſuantia cessat. ⁊ q̄si vilis messis collectio transijt. ¶ Ad primū ergo dicenduz ꝙ sicut Hiero. dicit ad algasiū. non ꝙ Joh ꝓpheta⁊ sit finis ⁊ legis: ꝫ ille qui testimonio Johis pdicat⁹ est. ¶ Ad illud quod dicit ꝙ diruptum est templū ex lapidibꝫ cōpositum. dicendum ꝙ hoc intelligit causaliter. quia iam erat causa diruptōnis ⁊ cessatōnis eorum que exercebantur in templo. ¶ Ad quod obijcitur ꝙ ab aduentu. i. natiuitate abolita sunt. dicendū ꝙ nō dicit ibi aduētus stricte. sm ꝙ aduētus eius dicit prima manifestatō in carne: ꝫ ꝯuenientius existentia in carne mortali. nec dicit ꝙ ablata sunt ī aduentu xp̄i. ꝫ cum xp̄c impleuisset illa suo aduētu ablata sunt. ¶ Ad aliud quod obijcit. ꝙ ideo debuit circūcidi ⁊c̄. dicendum ꝙ nō vult augu. ꝙ ipo circūciso cessent legalia: sed vt ostenderet ille qui fuit ꝓmissus p quē cessarent legalia. ¶ Ad hoc quod obijcit. ꝙ finita sunt in passione xp̄i. dicendū ꝙ est q̄tuz ad efficaciā. ꝙ aūt habebant efficacie euacuatōez dño dicēte ꝯsūmatū est Joh. xix. Nihilomin⁹ quibꝫ nō innotuit xp̄c nec veritas euāgelij vere vel interptatiue. vt qui nō fuerūt causa quare nō innotuit: nō tenebant cessare ab obſuantia. ⁊ hoc est quod vult illa auctoritas: Sole clarescente in mūdo omnis illa obſuantia cessat. q̄si dicat. nō clarescente nō cessat.

¶ Articulus quartus

Deinde querit si tpe gr̄e poterāt obſeruari sine pctō. Et sic. videt Act. xvi. Assumēs tbimotheum circūcidit eū ꝓpter iudeos qui erant in illis locis dicit de paulo. ꝫ ꝯstat ꝙ hoc fuit post ascēsionē dñi. ⁊ ꝯstat ꝙ nō circūcidisset eū nisi eēt licitū ⁊c̄. ¶ Si diceret ꝙ fecit ꝓpter scandalū iudeo⁊ sicut dicit aug. li. q. no. test. Et circūcidendo thimotheū maluit rem supfluā facere: q̄ infirmis credentibꝫ scandalo esse. Contra. ꝓpter vitandū scandalū nō est faciendū aliquid qđ est ꝯtra veritatē vite. ¶ Item Act. xxj. In hierusalē ꝯsilio iacobi purificat⁹ sm legem intrauit in templū ⁊ hostias obtulit. Unde dicit ibi hoc igit fac qđ dicim⁹. Sunt nobis viri quattuor habētes votum sup se. his assumptis sanctifica te cū illis ⁊ impende illis vt radāt capita. ⁊ post sequit. tūc paul⁹ assumptis viris postera die purificat⁹ cum illis intrauit templū ⁊c̄. ¶ Itē ibi dicit glo. bede. Si hoc ideo celebraret de actione simulata suā occultaret sententiā: hoc nō diceret Jacobꝫ. hec glo. ¶ Item videt ꝙ nō simulatorie hoc fecerit. ꝫ sm ritus iudeorum. ¶ Item circūcidere ea intentōe qua circūcidebāt se iudei. aut est malū sm se: vt qđ quidē malū nullo mō potest bene fieri. aut est malū in se: vt qđ pōt aliqua circūstātia bene fieri non est pmo modo: qꝛ nullo mō pcipiet de⁹ ꝙ esset malū tale: igit scđo modo. Qđ aūt tale est: si fiat bona intentōe ⁊ alijs circūstātijs que requirūt: pōt bene fieri videt igit si quis circūcideret se pia intentōne vt obediret diuino pcepto ⁊ alijs obſuātijs. que in hmōi sunt obſuanda nō peccaret: sicut nec iste qui hoiem interficit eo modo quo debet. ¶ Cōtra. x. ad Heb. oblatōez ⁊ hostiā noluisti glo. iam a tpe passiōis. q̄ statim post passionē xp̄c noluit illa legalia sacramēta. ꝫ nolle ē reprobare: q̄ statim post passionem reprobata sunt sacramēta legalia. ꝫ nihil reprobatur nisi malū culpe ⁊c̄. ¶ Itē sup illud ad Heb. x. holocaustomata ꝓ pctō tibi nō placuerūt. glo. ex quo veritas venit ex tpe eni passionis in qua ē ꝯsumatō oīm hostiarum cepe[illegible] ¶ Item Gal. iiij. sup illud quō [illegible] itez ad egena ⁊ infirma quibꝫ denuo fuire vultis. glo. ideo dicit denuo: vt ostendat ꝙ nō distat mō lex post xp̄m ab antiqua ydolatria. Galathe eni nūq̄ ante ꝯuersionē suā Fuauerunt legalia: ꝫ exercuerāt ydolatriā sacrificādo ydolis Unde quodāmō redibāt ad ydolatriā: qn̄ post xp̄m obseruabāt legalia sacramēta. ꝫ ydolatria mortifera ē: ergo et obſuatio legaliū sacramēto⁊ p tpe illo. ¶ Itē ad heb. vij. Reprobatō mādati veteris fit ꝓpter infirmitatē ei⁹ ⁊ inutilitatē. ꝫ statim post passionē xp̄i legalia sacramēta fuerunt infirma ⁊ inutilia. ergo [illegible] reprobāda fuerūt legalia sacramēta. ¶ Item Isa. lxvj. Qui imolat bouē quasi qui interficit virū. ⁊ qui mactat pecus: quasi qui excerebret canem. qui offert oblatōez: quasi qui sanguinē suillū offerat qui recordat thuris. quasi qui benedicat ydolo. glo. sacrificium vestrū nō placet mihi post imolatōez veri sacrificij. ergo post passionē xp̄i obſuare legalia sacramēta. erant q̄si homicidiuz ⁊ quasi ydolatria ⁊ quasi oblatō porci. que omnia semp mortifera fuerūt. ergo legalia sacramēta post passionē xp̄i mortifera. ¶ Itē Hiero. in epl̄a ad augu. Si post euāgeliū benefacit qui legalia Fuat. in cherinthi ⁊ hebionis heresim dilabimur. qui ꝓpter ꝫ solū a patribꝫ anathematizati sunt: quia legis cerimonias xp̄i euāgelio miscuerūt. ¶ Itē hiero. ī eadē. Ego ꝓnūcio cerimonias oībꝫ eē mortiferas: siue ex iudeis siue ex gētibꝫ. finis eni xp̄i ad iusticiā oīm credēti. ¶ Itē. v. Gal. Si circūcidimini xp̄c vobis nihil pderit. glo. ex ꝫ pꝫ ꝙ circūcisio si exercet tollēt grāz igit ⁊c̄. ¶ Ad qđ dicēduz. ꝙ aug. ponit legalia sacramēta triplicē statū habuisse. In primo statu fuerunt viua ⁊ ꝓficua obſuantibꝫ scꝫ anteq̄ venisset xp̄c. statim aūt post xp̄i passionē in qua xp̄c dixit ꝯsūmatum est: fuerunt mortua ⁊ inutilia. nō tñ peccabāt qui obſuabāt anteq̄ ꝓpalata esset

veritas: sed sicut mortua corpa deducēda erant quodāmodo
ad sepulturā. Sed post ꝙ ꝓmulgata fuit veritas: fuerūt lega
lia mortua. sicut modo ꝓmulgata fide. ideo sicut dicit augu.
Cum ꝗo apli ea mortua ꝗsi a iudeis nūc ea celebrari volu
erit: quasi sopitos cineres eruēs nō erit pius deductor vel
baiulus corpis. sed impius sepulture violator. sm ꝗ aug. lega
lia sacramēta habuerūt triplicē statū. Primo fuerūt viua
Sc̄o mortua. Tercio mortifera. Sc̄dm hiero. do non ha
buerunt nisi duplicē statū. ergo fuerūt viua scꝫ ante xp̄m:
statim post xp̄m fuerūt mortifera. Nos aūt adherētes au
gu. dicim⁹ ꝙ legalia statim post passionē xp̄i fuerant mor
tua vel inutilia. nō tamē fuerūt mortifera: nisi spem ponē
tibus in eis. i. credentibꝫ sine eis nō eē salutē. talibꝫ eīm si
ne dubio mortifera erant oīm tp̄e post passionē. etsi sic in
tellexerit hiero. verum intellexerit nec discedat ab augu.
Propter hoc sm hugo. tria distinguēda sūt tp̄a. scꝫ quū sa
cramēta veteris legis solū exercebant̄ ⁊ quādo sacramēta
noue. similiter ⁊ tp̄e quo simul exercebant̄. ⁊ illud temp⁹
diuidit̄. quia in illo p̄mo sacramenta legis veteris exerce
bant̄ ad remediū. ⁊ sacramēta noue ad cōsuetudinē. Sc̄do
sacramēta noue ad remediū ⁊ veteris ad terminatōnē. ⁊
hoc fuit dispensatōne diuina scꝫ ꝓpter plures causas quas
ip̄e tangit. scꝫ vt diuina auctoritas in horꝫ terminatōne ⁊
illorꝫ institutōne siue introductōne ostenderet̄. ⁊ vt sacra
mentorꝫ dignitas insinuaret̄. ⁊ vt occasio cadēdi ex pte ho
minū tolleret̄. Unde hugo. opertuit vt ⁊ illa que finienda
erāt nequaꝗ̄ subito vel p̄cipitāter: sed paulatim ⁊ quasi cū
quadā reuerentia dimitterent̄. vt ostenderent̄ bona fuisse tē
pore suo. ⁊ que incipiēda erant nō subito in auctoritatē as
sumerent̄: sed cū mora ⁊ grauitate inchoarent̄. ne velut alie
na ⁊ preter rem aliūde inducta. subito putarent̄. Illa igit̄
dimissa sunt nō ꝓiecta. ⁊ illa instituta nō vsurpata. vt di
uini ꝯsilij auctoritas vbiqꝫ seruet̄: ⁊ humana causatōne di
uina opera repꝛhendere auderet nemo. hec hugo. ¶ Itē
augu. in ep̄la ad hiero. Sacramēta iudeorꝫ nō sic fuerant
ab obseruātia auferenda vt tanꝗ̄ detestāda ⁊ similia ydo
latrie viderent̄: sed a consuetudine iudeorꝫ quibꝫ auctori
tate diuina erant instituta: statim post passionem tolleren
tur: viderent̄ fuisse detestanda ⁊ damnosa. hec august. Ex
his igit̄ patet ꝙ dispensatiue ob causas p̄tactas poterant
exerceri post passionem. ¶ Sciendū etiā ꝙ reprobatio le
galium accipit̄ dupliciter. aut particulariter aut totaliter.
Particulariter statim reprobata fuerūt post passionē xp̄i.
quia tūc amiserūt valorē quē prius habebant. nō eīm iuua
bant in aliquo nec nocebāt: sed totaliter fuerant reprobata
post ꝓmulgatā veritatē quādo mortifera fuerūt. ¶ Ad p̄mo
ergo obiectum dicendū. ꝙ hec est falsa nihil reprobat̄ nisi
malū culpe. si intelligat̄ de reprobatōne particulari. Repro
bat eīm. i. nō approbat id quod nō est vtile: licet nō sit noci
uum. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ hec argumētatio nō valet a
tp̄e passionis ceperūt ista displicere ꝗ̄ displicuerūt. duplex
eīm est p̄ncipiū. videlicꝫ extra sumptū ⁊ intra sumptū. Cū
igit̄ dicit̄ a tp̄e passionis ceperūt ista displicere. hoc verbū
ceperūt: dicit principiū extra sumptū: sed respectu nocentie
eorꝫ siue nocuitatis dicit̄ displicētia. Unde sicut non valet
hec argumētatio. Iste habet p̄ncipiū sapiētie ⁊ intelligit̄
de p̄ncipio extra sumpto: ꝗ̄ habet sapiētiā. sic non valet ce
perūt displicere: ꝗ̄ displicuerūt. ¶ Ad aliud dicēdū. ꝙ cum
dicit̄ lex nō distat post xp̄m ab antiqua ydolatria. intelli
gēdū est p⁹ xp̄m ꝓmulgatū. i. post fidē xp̄i ꝓmulgatā. Per hec ꝗ
dicta sunt: patet solutō ad quarto ⁊ quīto obiectū. ¶ Ad id
quod dicit hiero. ꝙ si post euāgeliū bene facit seruādo lega
lia: dilabunt̄ in heresim cherinti ⁊ hebionꝫ. dicēdū ꝙ aliud
est ponere legalia obſuanda simpliciter cum euāgelio qđ ē
heresis cherinti ⁊ hebionꝫ: ⁊ aliud dicere hec simul ad tē
pus eē toleranda. hec scꝫ vt ꝯfirmarent̄: illa vt finirent̄. ⁊
hec ponit aug. ⁊ hugo. auctoritate apl̄orꝫ qui hoc sano ex
presserūt. vt Act. xxj. ¶ Ad aliud qđ dicit hiero. Ecce ꝓnū
cio ceri. non ... eē mortifera ⁊c̄. hoc intelligendū est ohs
quibꝫ innotuit veritas doctrine xp̄i. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄.
ꝙ pene erat par pctm̄ pcto ydolatrie. dicendū ꝙ ibi loqui

tur apl̄us Galathis. qui ante ꝯuersionē suā erant gētiles
qui post ꝯuersionē ex quadam pronitate ad ydolatriam ex
antiquo ritu gentiliū seruabāt legalia. vnde ratōne conue
nientie in ope opato ⁊ motiui ad hmōi obſuantiā: ꝯueme
bat hmōi obſuantia cum cultu ydolatrie. Unde glo. illa
nō habet intelligi generaliter. sed in casu in quo dicit̄. vnde
secus fuit de illis quibꝫ data fuit lex ⁊ obſuantia legaliū
in p̄cepto: ⁊ his qui ex pronitate quadā ⁊ supstitōne gētili
tatis hmōi obseruātijs insistebāt. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄.
ꝙ circūcidere ea intentōe qua circūcidebāt se iudei. aut ē
malū sm se ⁊c̄. Rn̄sio ꝙ ē malum in se. nec pōt aliquo mō
bene fieri: nisi fiat diuino p̄cepto. hec aūt circūstātia requi
ritur ad hoc ꝙ liceat exercitiū legaliū. Uñ qr p̄ceptū dei
reuocatū ē. nullo mō licet exercē hmōi. dico aūt intentōe ꝗ
tūc exercebat̄ vñ sicut interficē hoīes nō pōt fieri sine pctō
nisi fiat sm dictamē legis: sic nec ⁊c̄. Sic igit̄ dicēdum. ꝙ
ad temp⁹ dispēsatorie ꝓpter causas supdictas licebat lega
lia aliqua obſuare ꝓpter passionem xp̄i. vt patꝫ ex decreto
apl̄orꝫ act. xxj. Unde bene licebat apl̄m circūcidē thimo
theū ꝓpter scandalū iudeorꝫ. ¶ Qđ aūt obijcit̄. ꝙ ea ꝗ sunt
ꝯtra veritatē vite nō debēt fieri ꝓpter scandalū. dicendū ꝙ
hoc nō fuit ꝯtra veritatē vite in illo medio tp̄e: imo licite
fiebat causa aliqua dispēsante. Uñ hugo. Cuius in passio
ne xp̄i p quā ꝯsūmata sunt oīa: veteris figure stat⁹ finē ac
ceperit ⁊ noui ꝯstitutō sacramēti exordiū: tñ ⁊ prius aliꝗ
tp̄e noua inchoata sunt ad ꝯsuetudinē: ⁊ vetera postmodū
aliꝗ̄diu tolerata sm dispensatōēꝫ.

Articulus quintus

Equit̄ de cessatōe sabbati de hoc tñ ⁊ de distin
ctione ciborꝫ ⁊ alijs quibusdam sp̄ualiter deter
minatū est in. iii. li. Querit̄ ergo vtꝫ cessare de
beat: ꝙ sic videt̄. Augu. in li. q. no. te. legis nomē vnum ē
⁊ tripti̇tā habet intelligētiā. Prima pars de deo est. Sc̄da
hec est que sex p̄ceptis ꝯtinetur. Tercia est in neomenijs ⁊
sabbato ⁊ in escis discernendis ⁊ eligendis ⁊ in circūcisio
ne ⁊ in hostijs pecudū offerendis. hanc vtiqꝫ legem dicit
vsqꝫ ad iohem nō vltra seruādā. quia data est vt ꝯpleto tē
pore cessaret. ¶ Item Exo. xxxv. Septim⁹ dies erit vobis
sanctus. ibi glo. augu. Illud vnū de sabbato in misterio p̄
ceptū fuit: vt hodie a nobis nō obseruet̄: sed solū signatū in
tueamur. ¶ Item. xxvj. leui. Decem mulieres coquēt i cly
bano vno. glo. mādatū de sabbato ⁊ si decē mādatis infra
sit: nō tñ ex eis ē. igit̄ ē pars legale. igit̄ debꝫ cessare. ¶ Quarto
ad Gal. dies obſuatis tp̄a ⁊ mēses ⁊ ānos ⁊c̄. glo. iam ob
seruatis dies iudaici ritus vt sabbata ⁊c̄. igit̄ sabbatū so
lūmodo spectat ad ritū iudaicū. igit̄ ⁊c̄. ¶ Cōtra Ezech.
xx. Sabbata mea dedi eis vt eēnt signū inter me ⁊ eos. et
scirēt qr ego dn̄s sanctificās eos. Si aliquid est signū ali
cuius signati. habētis semꝑ eandē necessitatē ⁊ vtilitatem
significati: huius signi reuocatō nō est vtilis. sed significatio
sabbati est talis: ꝙ semꝑ est necessaria: significat eīm dn̄m
ip̄m eē deum hoc aūt semꝑ est vtile imo necessariū. duplex
eīm est significatiuū. scꝫ futura ⁊ hec cessat signato adueni
ente: ⁊ faciendi ⁊ hec nō cessat sed sabbatū signat quietem
futurā scꝫ in patria que nondū venit. igit̄ nec sabbatū ces
sare debet. ¶ Item dies. vij. p̄cepta est custodiri i signū ces
sationis siue quietis dn̄i ab opibꝫ. sicut patet Exo. xx. vbi
dicit̄. Memēto vt diem sabbati sanctifices ⁊ post eadem.
Sex eīm diebꝫ fecit de⁹ celū ⁊ terrā ⁊ mare ⁊ oīa que in eis
sunt: ⁊ requieuit die septimo. ⁊ ideo benedixit dn̄s diei sab
bati ⁊ sanctificauit. ⁊ hec ratō obseruatōnis semꝑ manet.
igit̄ ⁊c̄. ¶ Itē sabbatū siue dies septima est signū p̄me sto
le scꝫ aīe. Unde signū est quietis aīe. Sꝫ dies. viij. ē signū
sc̄de stole scꝫ corporis que ꝯfertur octaua etate. Si igit̄ si
gnatum. vij. diei. meli⁹ est signato. viij. diei: potius est obſ
uanda. vij. ꝗ̄. viij. ¶ Itē qđ frequētius in diuinis p̄ceptis
obſuandū p̄cipitur magis est obſuādū. qr si p̄ceptū obli
gat quāto frequētius aliquid p̄cipit̄: tāto maiori obligatō
ne tenet̄ homo ad illi⁹ obseruātiam. Sed inter omnia p̄ce
pta frequētissime repetit̄ illud de sabbato. Nā aū lationē

legis datum est ꝓceptū de sabbato Exo.xvj.⁊ in lege mo-
ralium Exo.xx.⁊ in lege iudicialiū Exo.xxiij.⁊ in lege fi-
guralium Exo.xxxj.¶ Item Leuit.xix.⁊.xxiij.⁊ Numeri
xv. Preuaricator sabbati puniebatur morte. scʒ qꝛ ligna
collegit in sabbato Deut.v. Item in ꝓphetia Ezech.xx.
¶ Item quod diuina auctoritate est ꝓceptum semꝑ est ser-
uandum nisi diuina auctoritate sit reuocatū. sed ꝓceptum
de sabbato non legitur reuocatū siue retractatuʒ.¶ Item
omnia ꝓcepta legalia que ad temp⁹ referebant maxime ob-
ligabant perpetuū de sabbato. vt ex frequenti ꝓceptione et
pena transgressoribꝫ inflicta ostendit. Sed adueniēte lege
gratie obseruant tempus pasche ⁊ penthecostes que erāt so
lēnitates legales: vt patet Exo.xxiij.⁊ Leuit.xxiij.igitur ⁊
pari ratōne siue fortiori sabbatuʒ est obseruandū.¶ Item
potest queri. quare non similiter obseruant alia festa lega-
lia scʒ festum cenophegye ⁊ neomenia ꝫ. ⁊ alia que institu-
ta fuerunt ad vacanduʒ deo.¶ Item Math.xxiiij. Orate
vt non fiat fuga vestra hyeme vel sabbato. glo. in altero
transgressio legis est si fugere volūt: vel mors si remanēt.
⁊ loquit ibi de fuga ⁊ captiuitate romanoꝝ vel antixp̄i.
igitur tempore captiuitatis romanoꝝ vel antixp̄i. qꝺ fuit
multo tempore post passionē xp̄i fuerūt vel erant trāsgres-
sores nō obseruantes sabbatū.¶ Item omne quod dictat
ratio naturalis semꝑ est agendū siue obseruandū. tale est
obseruātia sabbati. Probatio magister dicit in histo. sem-
per ab aliquibꝫ nationibꝫ ante legem dicit sabbatū fuisse
obseruatū. sed tunc nō obseruabat ex dictatione legis da-
te: quia nulla fuit. igitur legis scripte in mente.¶ Respō-
sio ꝙ est considerare sabbatum ſm circūstantiā certi tem-
poris. ſm quē modum. vij. dies sabbatum dictum est ⁊ ob-
seruari ꝓceptum in lege ab operibꝫ seruilibꝫ. ⁊ sic sumēdo
sabbatum licet esset morale ſm ritum legis: nō fuit mora-
le simpliciter. sed ex circūstantia. vnde fuit morale ad tem-
pus: ⁊ legem ſm lr̄am intelligentibꝫ. Alio mō est ꝯsidera-
re sabbatū ſm ꝙ dicit sanctificatōeʒ siue vacatōneʒ cultui
diuino. ⁊ sic est morale simpliciter. nec sic determinat ſm
aliquā ꝯditionē temporis.¶ Ad illud qꝺ obijcit ꝙ sabba-
tum est signū semꝑ habens eandē necessitatē. Dicenduʒ ꝙ
sicut dicit Hiero. suꝑ illud qꝺ dicit.iij. Gal. an ex operi-
bus legis spiritū accepistis ⁊c. Bipartita sunt oꝑa legis. ꝑ-
tim in sacramētis: ꝑtim in moribꝫ accipiūtur. ad sacramē-
ta ꝑtinent. circūcisio. neomenie sabbatū sacrificia ⁊ hmōi
obseruātie. ad mores autē nō mechaberis. nō occides ⁊c.
hec Hiero. ſm hoc igit dicendū ꝙ in moribꝫ vtilitas ē in
custodiendo. In sacramētis est vtilitas in intelligendo. qꝛ
sicut dicit Hiero. si nō intelligant ⁊ obseruant: in illis so-
la seruitus est. qualis erat ī populo iudeoꝝ quo ad mores
Si ꝺo obseruētur ⁊ intelligant prosunt si tempori ꝯgruūt
sicut a moyse ⁊ ꝓphetis obseruata sunt. Si ꝺo intelligātur
⁊ nō obseruētur similiter prosunt si tempori nō ꝯgruūt. ⁊
tunc vtilitas illoꝝ est in ꝯtemplatōe nō in executōe. Non
igit requirit obseruātia in signū. quia intellect⁹ illius ad
idem intelligendū siue significandum sufficit.¶ Ad illud
quod obijcit. ꝙ nondū venit signatū ꝑ sabbatū. Dicenduʒ
ꝙ imo. sabbatū eñ signat quietē in xp̄o ꝑ grām iam habi-
tam in re. Unde aug. ꝯtra faustū. Cuʒ queris sabbati oci-
um quare nō obseruat xp̄ianus? Rn̄sio imo ꝓpterea non
seruat xp̄ianus: quia qꝺ ea figura ꝑfigurabat iam xp̄c im-
pleuit. In illo quippe habem⁹ sabbatum: qui dixit. Venite
ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati estis Math.xj. Itē
signat quietē eternā. cui⁹ spes iam nobis reuelata est: ⁊ iō
nō manet ad legendū solū. Unde aug. ꝯtra faustū. Cessa-
tionem sabbatoꝝ scʒ ab operibꝫ seruilibꝫ iam quideʒ suꝑ-
uacuā dicim⁹ ad obseruāduʒ: ex quo spes reuelata est nr̄e
quietis eterne. nō tamē ad legendū ⁊ intelligendū. Idē ha-
betur ab hugo. distinguendo duplex sabbatū dei ⁊ duplex
hominis. ostendēs ꝙ sabbatū ⁊ ꝙ res. sic q̄tuor sabbata vi-
detur ꝯmemorari scriptura. Primuʒ illud in q̄ de⁹ ꝑfectis
oꝑibꝫ suis requieuisse dicit. Scōm illud qꝺ filys isrł carna-
liter custodiendū mandat. Tercium illud qꝺ ꝓpło dei seruā-
dū ꝑcipit. Quartū illud qꝺ ī ꝓmissione sabbatū ꝓ sabba-

to suis de⁹ dilectoribꝫ pollicet. Duo igit sunt sabbata exte-
riora: vnū dei ⁊ vnū hominis. duo interi⁹ vnū dei ⁊ vnū hoīs
Sabbatū illud quo exteri⁹ ab oꝑe cessare dicit. sabbatū ē
illi⁹ interioris sabbati in quo ipsius eterna imortalisq; eter-
nitas incōcussa beatitudine ꝑfruens: nullo vnq̄ labore fa-
tigatur. Sabbatū hominis ꝙ ei exteri⁹ seruandū visibiliter
ꝑcipit: sacramētuʒ est interioris sabbati. vbi mens sancta
ꝑ bonā ꝯscientiā a seruitute peccati quiescēs: in gaudio spi-
ritussancti iocundat. hoc sabbatū quisqs in p̄senti vita ser-
uauerit: ꝑueniet ī futura vita ad illud eternū sabbatū vbi
nulla sentiet mala. hec hugo.¶ Ad illud qꝺ obijcit ꝙ da-
tum est ꝓceptū de sabbato ī memoriā quietis dei. dicendū
ꝙ nec ꝓpter h̄ oportet seruari. qꝛ memoria illa sufficiēt ha-
betur ex lectōe scripture.¶ Ad illud qꝺ obijcit ꝙ sabbatū
signat p̄mā stolā ⁊c. dicēduʒ ꝙ sabbatū nr̄m qꝺ fit die.viij
signat beatitudinem in.viij. etate que erit ex vtraqs stola.
Unde signat quietē aīe in corꝑe habente stolā suā. Pret.
sabbatuʒ iudeoꝝ signat ꝑūie quietem a labore. nec signat
quietem in fruitōne.¶ Si querat ratio mutatōnis in die
viij. Nota ꝙ quattuor sunt cause quare cessanduʒ fuit sab-
bato ⁊ vacandū diuinis. scʒ causa exēplaris scʒ quies dn̄i
ab vniuerso oꝑe qꝺ patrarat Gen̄.j. Finalis quies futura
quā multi habebāt in spe scʒ ꝓuectiōres. materialis siue q̄-
si materialis descensus māne die.vj. in sustinētia ad duos
dies: ne oporteret oꝑari colligēdo die sabbati. vnde Exo.
xvj. dixit moyses. requies sabbati sanctificata ē dn̄o. Cau-
sa efficiēs inflictō pene. vn̄ trāsgressores lapidabāt.¶ Cau-
sis aūt fortioribꝫ ⁊ melioribꝫ obseruat sabbatū die octaua
apud nos. Causa eñ exēplaris sabbati nr̄i est resurrectio
xp̄i in plena quiete ꝑfecte fruitōnis. Causa exēplaris sab-
bati eoꝝ fuit quies dei ab oꝑibꝫ: nostra est quies in ꝑfecta
fruitōne in p̄sentia glorie. dn̄s in no. le. quieuit die.oct. in
ꝑfecta fruitōne corꝑis ⁊ aīe scʒ quādo resurrexit. Item fi-
nalis nostra melior est que significat ꝑ.viij. diē. scʒ quies
in.viij. resurrectōnis quā nos speram⁹ ⁊ expectam⁹: q̄ illo-
rum que fuit solū in cessatōne a labore. iudei eñ cessabant
ab operibꝫ in sabbato ꝓpter quietē futuram illis: que erat
in cessatōne a pena. antiqui eñ patres non habebant quie-
tem fruitōnis post mortem. sed omnes descendebāt in lim-
bum vbi erat quies a laboribꝫ. Nos auteʒ cessamus ꝓpter
quietem.viij. etatis que.viij. die signat. que existentibꝫ in
lege gratie ⁊ sabbatum lege gratie custodientibꝫ debetur.
Item nostra materialis melior est que est corpus domini-
cum. qꝺ generaliter die dominico pasche datur: quod est
melius q̄ māna. Efficiens melior est: quia nos ex amore q
est motiuū in lege xp̄i: q̄ istoruʒ qui fuit timor: qui fuit mo-
tiuum in lege ve. amor ꝯgruit.viij. diei signatōni: qꝛ amo-
re meret homo vitā que est in plena fruitōe que erit i.viij.
etate. timore aūt nō nisi carentia pene in qua fuerant iusti
descendentes in lege que ꝑ sabbatum legis significabatur
Unde timor significatōni eoꝝ sabbati ꝯgruit.¶ Ad illud
quod querit de ꝓcepto de sabbato ꝙ ita frequēter iteratur
Dicendū ꝙ sicut dicit dam. Causa sabbati fuit vacatio q̄
est ad deum. vt ille carnalis ꝓplus ⁊ terrenis cupiditatibꝫ
implicatus ꝑticulam vite tribueret vacationi ⁊ veneratōi
diuine. Quia ꝺo ille populus erat dure ceruicis: difficili-
mus erat ad abstrahendū a terrenis ⁊ ad ꝯuertendum ad
celestia ⁊ diuina. ⁊ ꝓpter hoc dies vacatōnis ita frequēter
illis repetebat ⁊ transgressio puniebat.¶ Ad aliud quod
obijcit. ꝙ ꝓceptū de sabbato nō est retractatū a dn̄o. Dicē-
dum ꝙ obseruantiā lr̄alem ⁊ ſm intellectū iudeoꝝ reuoca-
uit. Unde augu. li. q. no. Soluit sane sabbatuʒ saluator: h̄
sine ꝑiudicio tamen sabbati. Cum eñ sabbati iā temp⁹ cessa-
ret. iudei aūt sabbatum adhuc manere assererēt: saluator
sabbatis oꝑans ſm sensum iudeoꝝ sabbatū soluebat hec
aug. igit ſm sensuʒ iudeoꝝ soluebat sabbatū oꝑans ī sab-
bato. vt. ix. Ioh. vbi dr̄. ꝙ lutū fecit ex sputo ⁊ liniuit ocu-
los ceci. ⁊.v. Ioh. ꝓcipiens infirmū tolere grabatū.¶ Ad
illud quod queritur de obseruantia pasche ⁊ penthecostes
Dicendū ꝙ non ea intentione nunc obseruant. quia ⁊ nūc
seruatur pasche in memoriā resurrectiōis dn̄ice: sed tūc in

memoriā liberatōnis ab angelo exterminatore ꝛ liberatio-
nis ab egipto. de quo Exo. xij. Penthe. nūc obseruat̄ i me-
moriam missionis spūssancti: ꝫ tūc in memoriā latōnis le-
gis Exo. xx. Unde nec oportet alia festa ab illis obseruā-
ta a nobis obseruari. quia nec hec obseruent̄ ea intentōne
a nobis qua ab illis obseruabant̄. ¶ Ad hoc quod obicit̄
de illo verbo math. Orate vt nō fiat ꝛc̄. Dicendū vt habet̄
a Hiero. ad algasiā. Verbū illud dn̄i duplicē habet intel-
lectum scꝫ lr̄alem ꝛ spūalem. Quantum ad lr̄alem exponitur
de fuga tp̄e obsidionis hierusalē a tito ꝛ vespasiano. vnde
q̄ntum ad hunc intellectū refert̄ sermo ad iudeos: ſm quo-
rum traditionem fieret transgressio si inirent fugā in sab-
bato. vnde Hiero. ad algasiā. quidā titi ꝛ vespasiani ad-
versus iudeos ꝛ p̄cipue hierosolimiticā obsidionē pugnā
q̄ sacrificare volunt. hyemē quoq̄ ꝛ sabbatū sic interp̄ta-
tur vt eo tp̄e fugere cōpellant̄ quando duricia frigoris in
agris ꝛ locis desertis fugiētes latere non patit̄. ꝛ obserua-
tio sabbati aut p̄uaricatores facit si fugiāt. aut hostiū gla-
dijs subiacere si solū ocium ꝛ p̄cepta seruauerint. hec Hie-
ro. ſm igitur hunc intellectū referēdus est sermo dn̄i ad iu-
deos existentes in tp̄e obsidionis titi ꝛ vespasiani. Aliter
exponit̄ ſm Hiero. spūaliter. ſm q̄ per hyemē torpor fidei
ꝛ caritatis signat̄: ꝛ per fugam in sabbato signatur torpor
in diuino op̄e iminente p̄iculo. vnde Hiero. ad algasiam.
Orandus est dn̄s ne in exordio fidei crescentis etatis ora-
tur hyems. de quo scriptum est. hyems abijt ꝛ recessit: ne
ocio torpeamus. sed iminente naufragio suscitem⁹ dormiē-
tem dn̄m atq̄ dicamus. p̄ceptor salua nos perim⁹. hec hie-
ro. Ex his patet q̄ nō tenemur ad obseruātiam sabbati le-
galis ex verbo p̄dicto. quia si lr̄aliter intelligit̄: referri de-
bet ad iudeos. si spūaliter non facit ad ꝓpositum. ¶ Ad il-
lud quod sequit̄ dicēdū q̄ multa tunc fiebant. nō ex dicta-
tione legis naturalis: sed ex instinctu ꝛ cōsilio dei. Sicut
dicit magister hugo. de oblatōne decimaꝝ ꝛ alijs sacramē-
tis que tunc exercebantur. ꝓpter quod non sequit̄ si serua-
batur ante legem. q̄ hoc fuerit ex dictatōne naturalis va-
cationis: ꝛ quia de hoc determinatum est in. iij. li. hec ista
sufficiant.

Questio. vij. de circūcisiōe

H Abitum est supra de

sacramentis legalibus in genere. Dicen-
dum est specialiter de circumcisione. Pri-
mo ergo queritur de circumcisionis diffi-
nitione. Secundo de institutione. Ter-
cio de eius latione. Quarto de obligatione. Quinto de si-
gnificatione. Sexto de integritate. Septimo de efficacia.
Octauo de iteratōne. Nono de duratione. Decimo de rꝑi
circumcisione.

Membrum primum

Queritur ergo p̄mo quid est circūcisio. Et
diffinitur sic a dama. Circūcisio est signum
determinans israhel a gentib⁹ cum quib⁹ cō-
uersabatur. Aliter vō ponitur talis diffini-
tio. Circūcisio est signaculū curatōnis ab originali. Ter-
cio dicitur circūcisio abscisio sup̄fluitatis concupiscentie.
ꝛ hoc in parte habetur a dama. dicente. Qr peccatum est
sup̄fluitas concupiscentie. hm̄oi autem abscisio fuit circū-
cisio que significabat̄ in abscisione sup̄fluitatis inutilis in
mēbro hominis. hoc habetur in glo. iiij. ad Ro. ibi. signuꝫ
accepit ꝛc̄. vbi dicitur circūcisio exterior dicitur signū in-
terioris circūcisionis. tale scꝫ q̄ sit habens signaculum si-
gnificate. vt sicut carne libidinis in circūcisione homo spo-
liatur. sic anima spolietur omnib⁹ sordib⁹ p̄me natiuita-
tis. ¶ Circa hoc dubitatur sic. Si vnius rei vnū est esse:
vnius vna debet esse diffinitio. ¶ Item quod ponit̄ in ra-
tione alicui⁹: p se ꝯuenit eidem sicut vult p̄hus. ergo cum
esse circūcisionis determinat̄ in significatōne siue in signi-
ficando p se: vt ex p̄ma ratōne patet: ergo illi non ꝯuenit
ratio efficiētie siue efficiēdi. ergo esse ei⁹ solum est in signi-
ficando nō in efficiendo quod est falsum vt infra patebit.
¶ Quantum ad scđaꝫ obijcit̄. Ratio illa nō distinguit circū-
cisionem a baptismo. baptism⁹ eñ signū est curatōnis ab
originali. Similiter oblatio que offerebat̄ ante datam cir-
cūcisionem cū fide erat signū curatōnis ab originali: non
ergo est ratio ꝓpria circūcisionis. ¶ Similiter obijcitur de
tercia ratione. Cum eñ in baptismo abscindat̄ aliquid de
sup̄fluitate ꝯcupiscentie vt patet p dama. nō tn̄ ꝯuenit ra-
tio illa circūcisioni. ¶ Ad primū dicendū. q̄ reuera vnius
vnū est esse ſm ratōeꝫ siue causaꝫ vnam. ꝛ similiter vna
diffinitio: ſm aūt diuersas plures. Unde dicendum est. q̄
in hoc differunt he tres rationes. q̄ p̄ma est circūcisiōis
inq̄ntum est ad distinguēduꝫ. scđa est eius inq̄ntum est ꝯtra
morbum originalem. tercia est inq̄ntum est in remediū con-
tra ꝯcupiscentiam que est sequela culpe originalis. ¶ Ad
aliud dicendum. q̄ dama. non ponit plenam diffinitionē
circūcisionis: ꝫ solum q̄ntum ad vnaꝫ ei⁹ p̄tem. Circūcisio
eñ determinabat̄ circa duo. quoꝝ vnū erat in distinguē-
do. aliud in efficiendo. Ad duo eñ erat principaliē scꝫ ad
delenonē originalis ꝛ ad distinctōeꝫ p̄pl̄i dei a nō populo.
Quelibet eñ ratio nō dicit totū esse: ꝫ vna dicit esse mate-
riale: alia formale. ¶ Ad aliud dicendū est. q̄ licet essent
alia signa curatōnis ab originali: tn̄ nullum erat p̄manēs
in carne in qua fieret indiciuꝫ curatōnis ab originali nisi
in circumcisione. ꝛ sic intelligenda est ratio signi scꝫ in car-
ne p̄manens. Sacrificiū eñ vel oblatio fuit signum exte-
rius: baptismus vō qui est ablutio corporalis: signum est
ablutionis spūalis. ablutio aūt corporalis nō est p̄manēs
in carne. ¶ Ad illud quod obijcitur de tercia diffinitione.
dicendū q̄ licet in baptismate abscindit̄ de sup̄fluitate cō-
cupiscētie ꝛ pluſq̄ in circūcisione: tamē magis appropria-
tur ratio signi abscisionis hm̄oi circūcisioni. quia sicut in
circūcisione tollitur quedam particula carnis maiore ma-
nente: ita tollitur quedam pars ꝯcupiscentie altera manē-
te. q̄ntum est de vi circūcisionis. In baptismo autem fit ab-
lutio carnis a sordibus ꝛ in hoc signat ablutionem spiri-
tualem a sordibus peccati.

Membrū secūdum

SEquit̄ de institutōe circūcisionis. Et primo
de ꝯgruētia institutōnis siue de institutione
ex p̄te ꝯgruētie. Scđo de institutōne ex par-
te legis. Tercio ex p̄te temporis.

Articulus prim⁹

HE primo duo querūt̄. Primū est vtrū ꝯgruebat
hoc remedium institui. Scđm vtrū cōueniebat
institui remediū inferēs lesionē.

Circa primū queritur .§. j.

sic vt dicit dama. Circūcisio est signū determināns israhel
a gentib⁹ cum quib⁹ ꝯuersabat̄. ꝫ constat q̄ ꝯgruebat istā
fuisse distinctionem: ergo cōgruebat illius institutio quo
hec fiebat distinctio. ¶ Item vt dicit hugo. oportuit vt ſm
processum tempoꝝ spūalium gratiaruꝫ. signa magis sem-
per ac magis euidentia ac declarantia formarentur. vt cū
salutis effectu cresceret cognitio veritatis. sed obscurum
fuit signum emundatōnis in determinatōne: ꝓpterea da-
ta est circumcisio vt virtutem institutōnis euidentius de-
monstraret. hec hugo. Ex quo igitur in circumcisione est
maior euidentia iustificatōnis: congruebat q̄ esset institu-
ta post sacramēta legis nature. ¶ Cōtra. successio sacramē-
toꝝ debet eē p p̄gressum p̄fectōis. sed cū ante circūcisiō-
nem purgatō fiebat p sacramētū spūale scꝫ fidem videt̄ q̄
incōuenienter succedit circūcisio que est sacramētū carna-
le. cū spūale p̄fectius sit q̄ carnale. ¶ Iteꝫ ex hoc est ars ꝛ
artifex ꝯmēdand⁹. q̄ illud qđ intendit: facilitate quadam
facit siue producit in esse. sed sacramētis legis nature faci-
lius fiebat curatio originalis q̄ circūcisione: ꝫ magis cō-
mendādus est artifex hoc mō curādo q̄ illo. ꝫ ꝑmē cē ac-

niebat circūcisionē instituī ad curatōez originalis. ¶ Itē nō plus dimittebat de originali fide in circūcisione q̄ fide in sacrificijs. ergo cū sacramēto circūcisionis curabat ab originali maiori difficultate: nūne ꝯueniebat q̄ p̄cedentibus succederet. ¶ Rn̄sio. q̄ ꝯgrua fuit institutio circūcisionis. quia fuit signū magis euidens curationis originalis sicut vult hugo: q̄ p̄cedentia. tū ꝓpter ablatōez circularem. morbo eñ originalis circulariter currebat. quia ſm ansel. ꝑsona corrūpit naturā et natura corrūpit ꝑsonam. tum ꝓpter ablatōez penalē. quia cum originale ꝯtrahat ꝑ delectatōez circa mēbrum generatōis et circa illa que cuz delectat in ope mēbri illi⁹. in ablatione et passione illi⁹ mēbri et mēbroꝝ ꝓpinquoꝝ: euidenti⁹ exp̄mitur curatio originalis sacramēto circūcisionis q̄ sacramētis p̄cedentibus. ¶ Ad illud qd̄ primo obijcit dicendū q̄ sacramentū circūcisionis nō excludit purgatōez ꝑ fidem. imo priorib⁹ sacramentis preter hoc q̄ est euidentior curatō [illegible] superaddit multiplicē vtilitatē. ¶ Nota igit q̄ multiplici de causa instituta fuit circūcisio. scz in signū. in figurā. in remedium. In signū aūt multiplex. qr in signuz fidei interioris. quia ante circūcisionē erant mēbra int⁹ sola fide vnita. h̄ sacramento circūcisionis vnitas illa exteri⁹ ostendit. Unde hugo. sub lege naturali qui fideles extiterāt: sola intus fide vnita fuerāt. vt ergo ad interiorē vnitatē ꝯmēdandā exterior ꝯderet et esset in manifesto. forma fidei data est abrahe ad omnes ex ip̄o nascituros: vt primū in illi⁹ forma vnum essent qui ex ip̄o nascerent. postea et vnū fieret qui in eadez fide ip̄i sociarent. ¶ Pret. in signū castitatis seruāde et impudicitie rescindende. ablatio eñ a mēbro in quo solet dominari libido in pudicitiā rescindēdam figurat. hec ratio habet in glo. Gen. xvij. et iiij. ad Ro. sup illud signaculuz fidei iusticie. ¶ Pret. in signū discretōis illi⁹ gētis ab alijs hec ratio habet in locis p̄dictis scz in glo. Gen. xvij. et iiij. ad Ro. et a dama. ¶ Item in figurā multiplicē. qr in figuram ablatōis corruptōnis corꝑalis ꝯtracte ex originali in generali resurrectōne. Pret. in figuram purgatōnis faciende tpe gratie ꝑ xp̄m siue ꝑ baptismū xp̄i. he cause tanguntur in glo. predicta. iiij. ad Ro. Dicit eñ in glo. ideo precepta fuit circūcisio: quia nō posset melius signari per xp̄m tolli originale peccatū. et consequēter ponit ratōez dicens. Cum prepucio quippe omnis homo nascit: quēadmodum et cum originali vel circūcisus prepuciatū gignit traiciēs in illum quo ip̄e iam caruit. sicut baptizatus in filiū quez generat carne reatum traicit originis: a quo ip̄e iam liber erat. In remediuz originalis vt habet in glo. supradicta. iiij. ad Ro. ¶ Preter has causas sunt alie. vna est certa salus paruuloꝝ siue certitudo salutis eoꝝ. quia si parentes essent infideles: non purgabant paruuli fide eorum. Alia fuit efficatia purgatōnis ſm opinionē ponentiū qd̄ opus operatum diminuebat de corruptione carnis. Ex his patet q̄ sacramentum illud sequit alia ꝯgrue sicut quod fuit amplioris vtilitatis. ¶ Preter has causas alie assignantur quare precepta fuit abrahe de quibus infra dicetur. ¶ Ex his patet responsio ad illud qd̄ sequitur. quia multiplex fuit vtilitas hui⁹ sacramenti que non fuit sacramentorum legis nature. ¶ Ad vltimū dicendum q̄ licet tantū dimittebat de culpa originali fide in sacrificijs quātum fide in circūcisione: quia tota dimittebatur vtrobiq3. Probabiliter tamen presumit q̄ plus tollebatur de concupiscētia originalis fide et circūcisione: q̄ fide cum sacrificijs. et preter hoc plures accidebant vtilitates ex hoc q̄ ex alio vt tactum est.

Circa secūdum .§. ij.

quo querit vtrum congruebat remedium dari inferens lesionem scz penam. Et sic videtur. quia contraria contrarijs curantur tam in materialib⁹ q̄ in sp̄ualibus. ergo cuz originale contrahat ex delectatione accidente ꝑ opus mēbri generatōnis: et circa illud idem in passione illata debz curatio fieri originalis. et maxime existente tempore q̄ mūdus erat quasi in etate iuuentutis quādo ꝑsone apte sunt ad onera sustinēda: et currēte lege timoris et rigoris. ¶ Itē [illegible] puniatur pro peccato patris. Legitur eñ Exo. xx. Ego sum deus fortis zelotes visitans iniquitatē patrū in filios. Sed constat q̄ quicqd facit de⁹ iuste facit. sed originale peccatū non est solū peccatū parētum. sed et filioꝝ. Parentū eñ est causaliter: filioꝝ autez actualiter. ergo remediū curationis ab originali iuste debet esse illatiuū pene. et maxime existentib⁹ conditionibus temporis et legis predictis. ¶ Contra. deus non delectat in penis nostris. ergo medicamēta dei debent esse suauia: non inferentia graues lesiones. ¶ Item originale contractum est culpa alterius. nullo iure punit aliquis pena sensus pro culpa alterius licet pena dāpni: vt eñ dicit glo. super illud ps. Ne tradas me in animas tribulantiū. omne peccatū in suū redit auctorez culpa plectit suos auctores. ¶ Item peccato originali nō debet pena sensus. Unde paruuli decedentes cum originali nō puniūt nisi pena dāpni eadem ratione nec in vita temporali puniri debēt. ¶ Item et si oportuit hoc sacramentū dari in tāta violētia et lesione quare solū in sanguinis effusione. ¶ Itē sicut ex culpa alterius ꝯtrahit originale: simr ex alio debet habere remedium eiusdem. Unde ꝑuuli ante legē sanabant in fide parentū. ea ratōne videt q̄ in lege scripta debeant purgari ꝑ circūcisionem parentū. Sicut eñ ꝯtrahūt culpā a parentib⁹: et pro purgatōne eoꝝ debuerūt circūcidi parētes. ¶ Itē neq3 in lege nature neq3 in lege euāgelij erat remediū origīalis penale: a simili videt q̄ nec debuit esse in lege scripta. vel quare sic. ¶ Rn̄sio. q̄ etsi ꝑuulis nō debet pena ratōe qua ꝑsone simplr sunt: debet tamē ratōne qua ꝑsone ex natura tali scz ex massa peccatrice. Sicut eñ cōtraxim⁹ a primis parentib⁹ naturaz habentē causam culpe: sic et habentem reatum pene. vnde. ij. Ephe. Natura sumus filij ire. i. vindicte ſm augu. Nota q̄ dicit natura. hoc est: quia naturā cui debebat pena ꝯtraxim⁹ ab eo. ¶ Ad hoc qd̄ obijcitur q̄ deus non delectatur in penis nostris. Dicendū q̄ pena cōparat ad punitum et sic nō placet deo. Non enim creauit nos ad puniendū. Comparat etiā ad meritum scz ad preexistentē culpam: et sic est in ea manifestatio iusticie et ordinis. et sic placet deo inq̄tuz iustus ꝯparat ad finē vel effectum. vtputa iustificatōez rei. et sic placet ei inq̄tuz misericors. Unde in punitōe que est via ad iustificatōez: relucet iusticia et misericordia. et ita est deo placēs. et talis fuit pena circūcisio. nō ergo delectat in pena inq̄tuz pena h̄ inq̄tum iusta. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. q̄ null⁹ punit pena sensus ꝓ culpa alterius. Dicendum q̄ hoc verū est vbi nō est aliqua ꝯmunicatō in culpa. nō similiter ē hic: qr ꝯmunicam⁹ cum parentib⁹ in culpa: quēadmodū habentes ab eis naturaz que est causa culpe. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit. q̄ pctō originali non debet pena sensus rc̄. Dicenduz q̄ hoc verū est de illa que est pena tm̄: et nullo mō purgatoria vel via ad salutē. vt illa que est in inferno. bene aūt debet illi pena vite p̄sentis: que pōt esse via ad salutē. ¶ Ad illud qd̄ subdit q̄ paruuli nō puniūtur in inferno nisi pena dāpni. Dicenduz q̄ decreto dei prim⁹ homo fuit reus duplicis mortis: preuaricando diuinū p̄ceptū Gen. ij. Quacunq3 die ꝯmederis. glo. Bede. duplex mors significat. aīe deo discedēte: qui est vita eius. et corporis quā in finē vite accepit: h̄ ē statim necessitatem moriendi incurrit. pena igit originalis attendit in pena sensus: que attendit in pena mortis et necessitate moriendi. et pena dāpni que est carentia dei q̄tuz ad esse gratie et glorie. necessitati eñ moriēdi annexa sunt incōmoda que patit naturaliter homo ante mortē. ꝓpter quod penā sensus non patiūtur decedentes post mortem in originali tm̄. quia igit decretum dei q̄tum ad penam sensus non est nisi ad mortem: et ea que annexa sunt obnoxietati mortis: pena paruuloꝝ terminatur in morte. ¶ Ad aliud dicēduz q̄ in figuram purgatōnis et redemptōnis humane future ꝑ sanguinem xp̄i: institutum fuit sacramentum hoc effusione sanguinis. Unde Origenes super epistolam ad Ro. scriptum est in epistola. petri. j. ca. j. Quia redempti sum⁹ nō corruptibili p̄cio auri et argēti. sed p̄cio sanguinis vnige-

niti. Si ergo precio empti sum⁹ vt ꝛ paulus asstipulatꝛ: ab aliquo sine dubio empti sum⁹. cui⁹ erimus serui. qui ꝛ precium popoſcit qḋ voluit: vt de potestate dimitteret quos tenebat. tenebat autē nos dyabolus cui distracti fueram⁹ peccata nostra. popoſcit igiꝛ preciū nostrum sanguinem xpi verū: donec xpi sanguis dareꝛ. qui tam preciosus fuit vt solus pro omniū redemptione sufficeret. necessariū fuit eos qui instruebanꝛ in lege vnūquēq pro se velut ad mutationem quādam future redemptōnis sanguinē suum dare. ꝛ ꝓpterea nos pro quibꝫ ꝯpletum est preciuꝫ sanguinis xpi. non necesse habemus pro nobisipis precium. i. sanguinem circūcisionis offerre. ¶ Ad illud quod sequitur dicendum ꝙ sicut dictum est quia existentibꝫ in originali ratione qua habent parteꝫ male peccatricis: debitores sunt pene nō modo parentes eoꝝ. Et aūt ante legem purgati fuerant fide parentum. hoc fuit ex habūdanti grā saluatoris dispensantis: ꝛ ꝓuidentis eis de remedio mitissimo ꝓut melius congruebat statui illorum. Preterea ratōne qua circūcisio sacramentum est: debet in eo fieri cui⁹ culpe est remedium. ablatio eñ in istis non est signum ablatōnis in alio. ¶ Ad vltimum dicendū ꝙ secus est de lege euangelij: ꝛ nature: ꝛ lege moysi. lex eñ euangelica est lex clementie siue misericordie. ꝓpter quod conueniebat ꝙ remedium originalis illa existente non esset illatuū afflictionis siue pene. Currente autem lege nature mundus erat adhuc in etate infantili: ꝓpter quod non conueniebat ꝙ remedium originalis esset illatiuū afflictionis: sed magis mansuetudine quadam manuducens sine leuitate vt infra patebit. Sꝫ lex moysi fuit lex rigoris: ꝓpter quod conueniebat vt in eo esset penalis curatio.

Articulus secūdus

Equitur inquirere de institutōne circūcisionis ex parte legis. hoc est qua lege currente fuit instituta. Et instituta fuit currente lege nature. patet Geñ. xvij. Item circūcisio nō est ex moyse sꝫ ex patribus Ioh. vij. sed omnia sacramenta legis moysi erant ex moyse. igitur ꝛc. ¶ Contra. illa sacramenta dicunꝛ ꝓpria alicuius legis que illa terminata terminānꝛ. sed circūcisio terminata est cum lege ꝛ cessauit cessante lege. ¶ Item nō numeraꝛ circūcisio inter sacramenta legis nature: qꝛ non erant nisi tria ſm hugo. scꝫ decimatio. sacrificiū ꝛ oblatō igitur nō erat de sacramentis legis nature. ¶ Item institutio nō ꝑtinebat ad legem nature: quia lex nature ꝯmunis erat omnibꝫ. sed circūcisio ꝓprie data erat generi abrahe. Nec ad legē scriptā: cum illa currente iudei essent infirmi ꝛ carnales: ꝛ vehemēter afficiebanꝛ ꝛ cōdelectādo delectatiōni prolis ꝛ ꝯpatiebanꝛ passioni. Unde lesio in ipsis ꝛ in prole poterat esse causa scandali ꝛ recessus a lege. qḋ patet. iiij. exo. Ubi legiꝛ ꝙ circūciso filio moysi dixit maꝛ pueri ad moysen sponsus sanguinū. tu mihi es. ꝛ dimisit eum postꝙ dixerat sponsus sanguinū tu mihi es ob circūcisione. n. Nec ad legem euangelij hoc patet. ¶ Rñsio. dicendum ꝙ circūcisio fuit sacramētū legis scripte: succedēs sacramentis legis nature. ¶ Ad illud qḋ primo obijciꝛ. dicendū ꝙ nō fuit instituta currente lege nature quia erat legis nature: sꝫ vt ipa esset ꝑparatō quedā ad legeꝫ moysi: ꝛ vt esset exordiū obseruātie legalis. Unde hugo. Sacramētum circūcisionis ante legis latiōnē datū est. ꝛ ꝑ ipsam quādam ꝑparatō ad suscipiendā legē facta est. ꝛ alibi. ꝗuis ꝑ moysen lex scripta data sit ante moysen: tñ obſuātia legalis in circūcisione exordiū sumpsit. Dicendū igiꝛ ꝙ fuit sacramentuꝫ legis scripte. tñ instituta fuit ante legē ꝓpꝫ causas ꝑtactas. scꝫ vt in ipa legalis obſuātia exordiū sumeret ꝛ ꝑ ipaꝫ esset quedā ꝑparatō ad legem suscipiendā. ¶ Ad illud qḋ obijciꝛ. ꝙ nō erat ex moyse. dicendū ꝙ hoc diciꝛ: quia illi nō fuit datū ꝓceptū de institutōne: sꝫ abrahe ꝛ filijs eius cuꝫ ipo. vnde hugo. Mandauit de⁹ abrahe vt circūcideret pellē suam. sibi in signū: posteris in exemplum. ¶ Ad illud quod vltimo obijciꝛ ꝙ institutō non ꝑtinebat ad legem nature que omnibꝫ erat ꝯmunis. Dicenduꝫ ꝙ verum est. licet esset instituta currente lege nature: nōn tamen institutō illa legis nature erat. Illa aūt currēte ꝛ ante legem scriptā data fuit ꝛ instituta ꝓpter causas ꝑtactas. ꝛ etiam quaten⁹ ꝑ hoc signaculuꝫ populus dei ab infidelibus discerneret vt dicit hugo. Prius eñ erat popul⁹ cui danda erat lex de cultu dei discernēdus ab alijs: ꝙ lex dare illis. ¶ Ad hoc quod addiꝛ. ꝙ lesio vehemens poterat esse causa scandali ꝛ recessus a lege ꝛc. Dicendū ꝙ hoc verum est nisi esset vtilitas ꝯsequēs. ꝛ maxime curatō ab originali. vnde sicut maꝛ quātūcū ꝙ diligit filiū suū paciēter sustinet imo desiderat ꝙ cauteriꝛ vel scindaꝛ vt sic cureꝛ a morbo ꝑiculoso. sic fuit tunc. Sephora aūt abhorruit circūcisionē ꝓpter grauitatē ꝛ in ꝯsuetudinē ꝛ ꝓpter hoc dominus ꝓuide dedit primū ꝓceptū de circūcisione homini ꝑfecto scꝫ abrahe. aliter aūt de illis fuit qui erant legi subiecti qui fuerunt assueti ad hoc ꝛ alia legis statuta: qui etiam maxime gloriabanꝛ ex hoc ꝙ fuerūt circūcisi.

Articulus tercius

Equiꝛ de institutōe inquirē quātuꝫ est ex parte temporis. ꝛ videꝛ ꝙ nō debebat institui tūc qñ fuit instituta scꝫ in tercia etate. qꝛ distinguūtur etates humani generis quēadmodū ꝛ distinguūꝛ etas singuloꝝ hominū. sꝫ illa fuit tercia etas humani generis. que incepit ab abrahā. In illa quoq etate nondū fuerūt ita fortes homies ad grauia sustinēda. ꝛ maxime in principio illius etatis. sicut quādo homo est in. xv. āno. Circumcisio aūt difficilis fuit ꝛ dura ad sustinēduꝫ: ꝗ non tūc fuit ꝑcipienda. ¶ Item si circūcisio fuit maioris efficacie ꝙ sacramenta legis nature scꝫ decime ꝛ sacrificia: quare nō statiꝫ post lapsum nature instituta fuit? ¶ Itē quare differebaꝛ vsq ad temp⁹ abrahe magisꝙ vsq ad temp⁹ patrū ei⁹. videtur ꝙ tꝑe noe debuit institui qñ renouatō ꝗdā legis facta est ꝛ forma viuēdi sicut pꝫ Geñ. ix. ponā arcū meū ꝛc. ¶ Preterea tūc institutū fuit signū federis inter deū ꝛ hoiem. vnde Geñ. ix. Ponā arcū meū ꝛc. sꝫ circūcisio similiꝫ fuit pactum federis Geñ. xvij. erit pactū meū in carne vr̄a in fedus eternū. ¶ Item si circūcisio fuit signū ad distinguēdū credentes a nō credentibꝫ. sicut abrahā ꝛ ꝓplus isrꝉ qui ex ipo ꝓcessit ab infidelibꝫ: videꝛ ꝙ debuit dari circūcisio tēpore patris abrahe scꝫ thare. qui habitabat inē chaldeos qui erāt infideles: vel illoꝝ qui ꝑcesserūt. ¶ Itē queriꝛ quare bis datū fuit ꝓceptū de circūcisione. semel Geñ. xvij. abrahe. alꝫ Iosue. v. scꝫ iosue. ¶ Itē quare fuit datū preceptuꝫ de circūcisione istis duabꝫ ꝑsonis. ¶ Rñsio. dicendum ꝙ circūcisio ꝯueniēter ꝑcipiebaꝛ in tercia etate. Ad cui⁹ euidentiam nota ꝙ circūcisio ꝓcepta est in remediū ꝯcupiscētie carnalis. ꝛ data cū quadā grauitate siue lesione nō modica. Unde ratō quare data fuit in tercia etate nō in ꝑma vel scḋa sumpta est ꝑ quādaꝫ similitudinē ad etatē hominis. Quādo eñ homo ē in infantia vel pueritia: nō est apt⁹ ad grauia sustinēda nec insurgūt mot⁹ ꝯcupiscētie in etate illa. In adolescētia aūt que est etas tercia pullulant motus illiciti: ꝛ tunc incipit homo esse aptus ad grauia sustinēda que sibi imponūtur. In illa eñ etate est fortitudo hominis crescens. ꝛ ſm ꝙ crescit fortitudo: ſm hoc ꝑcipiūtur ei magis difficilia. tum ratōne fortitudinis inualescentis: tum ratōne concupiscētie insurgētis. ¶ Ad illud ergo quod primo obijciꝛ dicendū ꝙ nō est oīno simile in etate hūani generis ꝛ etate singuli hominis. Sꝫ similitudo attendiꝛ i hoc ꝙ potestas ꝯgnoscēdi ſm statū hūani generis magis ꝛ magis creuit ſm appropinquatōeꝫ ad xpm: licꝫ in aliqbꝫ ꝑsonis magis habūdaret in ꝑma etate vel ꝯscḋa ꝛ tercia ꝙ in quinta. crescēte eñ cognitōe: magis ꝛ magis inotuit quāti tos morbi ꝛ vtilitas remedij. Unde licet circūcisio eēt difficilis valde qꝛ valde erat vtilis: ꝑ magnitudinē vtilitatis temꝑaꝛ magnitudo grauitatis. ꝛ ista cognitō fortes effecit ad grauia sustinenda scꝫ circūcisionē ꝛ alia grauia legis. ¶ Ad aliud [illegible] ꝯueniēs fuit vt ſm ꝙ magis ꝛ magis appropinquauit aduētus saluatoris. ꝙ signa salutis euidētiora eēnt ꝛ remedia efficaciora. tenē ꝯueniūs

fuit vt eēt multitudo sacramētoꝝ ſm ꝓcessuȝ tpm euidē-
tiora in significādo: ꝛ efficaciora ī opando: euidēti⁹ signū
ē circūcisio aliꝗ̄ ꝓcedēte. Preterea ī primo tpe morbo recēs
fuit et grauitas ei⁹ incognita. ꝓpt̄ qḋ ꝯueniēs fuit vt ap-
poneret̄ leuis medicina ne egrot⁹ respuēt ꝓuidētiā. igit̄
medic⁹ leuē adhibuit medicinā .s. fidē solā siue fide cū sa-
crificiis ꝛ decimatōne. p⁹ inualescēte morbo ꝛ ei⁹ ḡuitate
cognita: medicinā difficiliorē .s. circūcisionē. ¶ Ad illud
qḋ q̄rit̄ ꝺ dilatōe vsqȝ ad tpa abrahe. dōm ē ꝙ multiplex
ē rō dilatōis vsqȝ ad tpa abrahe. vna rō ē ꝓrogatiua fidei
ei⁹. Geñ. xv. Credidit abrahā deo et reputatū ē ei ad iu-
sticiā: qꝛ ei habuit ꝓrogatiuā fidei: ꝯueniēs fuit vt ab eo
discretio fideliū ab infidelibꝫ inchoaret. Vñ. vij. iohañ.
Moyses dedit vobis circūcisionē ibi glo. circūcisio data
ē ī signū magne fidei abrahe. idē dic̄ glo. xvij. Geñ. ꝛ .iiij
ad Ro. A tpe aūt ade ī q̄ cepit originale pcēm. recesserat
hō a deo magis et magis elongādo se ſm diuersa genera
pctoꝝ vsqȝ ad summū .s. pcēm infidelitatis. sic pꝫ ex pro
gressu libri geneseos. qꝛ ḡ ī abrahā incepit renouatio et
ad deū appropinquatio p fidei excellentiā: recte tūc data fu
it circūcisio. et ꝑ mediate fiet discretio fideliū ab aliis.
Alia rō ē merita p̄certōis illi⁹ obediētie. ꝓpter hoc aūt
data fuit illi circūcisio: vt ꝓbaret̄ illi⁹ obediētia ꝛ obedi-
entie meritū augmētaret̄. Vñ glo. xvij. Geñ. ex hiis ꝺ cau
sis p̄cipit̄ abrahe vt p obediētiā mādati placeat: p cuius
p̄uaricatōem adā displicuerat ꝛc̄. Idē habr̄. iiij. ad Ro.
ꝛ. vij. ioh̄. in glo. Itē qꝛ ei data fuerit ꝓmissio de xp̄o na-
sciturо de ei⁹ semie. hugo. Circūcisionis sacramētū semi
abrahe datū ē. q̄tenus singularis manēt et discreta ꝺ qua
xp̄c nasceret̄. Itē alia ē. ꝙ ipse prim⁹ fuit de colētibꝫ deuȝ
q separauit se a colētibꝫ ydola: vt geñ. xij. ꝓpter qḋ ꝯueni-
ens fuit vt ab eo incipet sacramētū distinctōis. Itē alia ē
rō ꝓmissio bñditatis. geñ. xxij. In semie tuo benedicentur
oēs gētes. hec benedictio ē ꝑticipatō hñditatis regni. cō
ueniēs ei fuit vt ab illo cui ꝓmissa ē hñditas .s. obtinēda ī
semie: incipet distinctio tali signo siue caractē. cā ē. qꝛ il
li facta ē ꝓmissio paternitatis. Vñ geñ. xvij. Nō vocabe
ris vltra abram: ꝺ appellaberis abrahā. qꝛ patrem multaꝝ
gētiū ꝛc̄. et p⁹. statuā pactū meū inter me et te ꝛc̄. ꝛ loq̄t̄
ibi de circūcisione. hec aūt paternitas nō fuit ſm carneȝ
solūmō: ꝺ ſm spiritū. vt igit̄ oñderet̄ ꝓmissio paternita-
tis facte intelligi debē ſm spm̄ et nō ſm carnē tm̄ ī signo
distinctiuo fiebat diminutio carnis. patꝫ igit̄ q̄re institu
tio circūcisionis dilata fuit vsqȝ ad tpa abrahe. Rō autē
dilatōis magis referēda ē ad ꝑsonā abrahe q̄ ad tpa illi
us. ꝯueniēter tm̄ fuit vsqȝ ad tpa illi⁹ dilata. Ex his patꝫ
q̄re nō instituta fuit circūcisio ī tpe thare vel noe. ꝺ fuit
dilata vsqȝ ad tpa abrahe. ¶ Ad ꝺ qḋ q̄rit̄ p⁹. q̄re bis da
tū fuit sacramētū circūcisionis. Dicēdū ꝙ tres sunt cir-
cūcisiones. vna in carne q̄ ē sacramētū tm̄. alia a culpa ī
ꝑsēti q̄ ē res ꝛ sacramētū. alia a corruptōe siue miseria ī
futuro q̄ est res tm̄. Vñ hugo. Tres sunt circūcisiones.
Vna ī carne tm̄ exteri⁹ q̄ ē sacramētū tm̄. due alie q̄ sunt
res et virtus sacramēti. altera auteȝ fit in presenti quā-
do aīa p depositōem iniqtatis circūciditur. altera q̄ ī futu-
ro fiet qñ p depositōeȝ corruptōnis circūcidet̄ corp⁹. hec
hugo. In signū igit̄ duplicis rei hui⁹ sacramēti primaȝ
bis datū fuit p̄ceptuȝ de circūcisione vt dicūt. Sȝ qꝛ hac
rōe ꝛ sacramētū altaris bis ꝑcipi debēt. aliter pt̄ dici. ꝙ
circūcisio vtraqȝ .s. illa q̄ dat̄ abrahe ꝛ q̄ dat̄ Josue: siḡt
vtrāqȝ circūcisionē. Illa eñ q̄ fuit abrahe data. siḡt rōe
determinatōis tpis circūcisionē scdaȝ. Rōe vō ei⁹ ꝙ ad-
dit̄. aīa cui⁹ p̄puciȝ caro circūcisa nō fuerit ꝛc̄. ꝛ qḋ p̄mit-
tit̄ circūcidēs carnē p̄pucij: signat circūcisionē primam.
Sitr̄ illa q̄ data fuit iosue rōe ei⁹ ꝙ dr̄ circūcides secūdo
signat circūcisionē secūdā. Rōe vō ei⁹ ꝙ dr̄. hodie abstu-
li obprobriū egipti: circūcisionē primam ī q̄ tollit̄ obpro-
briū originalis pcti. Nō poterat aūt fieri ibi determinatio
tpis. qꝛ ꝓpter defectū circūcisionis in deserto p̄cepta fuit
illa circūcisio. ꝛ non tm̄ ꝓpter paruulos: imo etiā ꝓpter adul-
tos qui iā octauū diē trāsierant. abrahe vō data fuit lex

circūcisionis q̄ seruanda fuit vbiqȝ a posteris q̄ ad paruulos
cū determinatōne illius temporis regulariter: licȝ in alio
tpe fieret iusta necessitate superueniēte. qḋ significatū fuit ī
p̄cepto datū iosue. Vel aliter pōt dici. ꝙ primū p̄ceptū .s.
abrahe factū fuit institutōnis: secūdū factū iosue cōfirma-
tōnis: ꝛ hoc qꝛ neglexerūt legē circūcisionis vt dicit Aug.
¶ Ad illud qḋ querit̄. quare datum fuit p̄ceptū de circū-
cisione abrahe ꝛ iosue. Dicēdū ꝙ abrahā gessit tipū xp̄i ī
via. sicut eñ abraheȝ fuit pateꝛ multaꝝ gentiū .i. prīa via
credendi vt dicit glo. geñ. xvij. sic xp̄s. vnde inq̄tū gerebat
tipū xp̄i viatoris. datū fuit ei p̄ceptū de circūcisione: q oēs
fideles genuit doctrina euāgelica. j. Jacobi. voluntarie ge
nuit nos verba veritatis ꝛ sacramētis gratie. Aug. ꝺ spō
so sponsa nascitur hec natiuitas ē p sacramētū. Josue ges-
sit tipū xp̄i in patria q̄ ꝯfert̄ plena salus: ablata omni pe-
nalitate in resurrectōne generali. Josue igit̄ existens ī ter-
ra ꝓmissionis: gerebat tipū xp̄i existentis in patria. vbi ab
omni pena suos circūcidet. Abrahā aūt gerebat tipū xp̄i
ꝑegrināt̄is. circūcisio a culpa ꝑtinet ad terrā ꝑegrinatio-
nis. In figurā igit̄ duplicis circūcisiōis illis duobꝫ datū
fuit p̄ceptū de circūcisione.

Membrū tercium

Sequitur de latione siue datione circumcisi-
onis. Et primo queritur de datione. Secdo
ex pte eoꝝ q̄bus data fuit.

Articulus prim⁹

Queritur ergo a quo data fuit ipa circūcisio. Et ꝙ a
deo data fuit a deo patꝫ plane Geñ. xvij. Vbi dicit̄
q̄ dixit de⁹ ad abrahā. Tu custodies pactū meuȝ
ꝛ semē tuum post te in generatōnibꝫ suis. hoc ē pactū meū
quod obseruabitis inter me ꝛ vos ꝛ semen tuum post te.
circūcidet̄ ex vobis omne masculinū. ¶ Contra. cuȝ deus
non dederit legem p se ꝺ p ministrū. cum circūcisio sit ini-
tiū legis: videt̄ ꝙ dari debuit a deo p ministrū. vl̄ q̄re non.
¶ Itē illa q̄ data fuerūt in lege in remediuȝ actualis pcti.
data fuerunt p ministrum ꝛ nō īmediate a deo. a simili videt̄
ꝙ debeat eē ꝺ remedio originalis. ¶ Respōsio. ꝙ circūci-
sio data fuit in remediū originalis pcti qḋ a solo deo ē p
meritū passionis xp̄i. Ad ostēdendū ergo ꝙ a solo deo ē
deletio originalis culpe: data ē circūcisio a deo imediate ꝛ
nō p ministrū sicut actuale. Ad ostēdēdū vō ꝙ deletio cul
pe: simplr̄ ē a deo datū fuit baptisma xp̄i in q̄ fit deletō om
nis culpe īmediate a deo. ¶ Ad aliud dicēdū. Ex remedia
que data fuerūt in lege nō fuerūt remedia culpe. q̄tum ad
opus opatū dico: ꝺ potius satisfactoria. ꝛ data in culpaꝝ
punitōȝ: nō ī purgatōnē. sic fuit circūcisio data ad purga
tōnē culpe originalis.

Articulus secūdus

Sequit̄ de datiōe circūcisiōis ex pte eoꝝ q̄bꝫ da
ta fuit. primo ḡ queritur q̄bꝫ data fuit q̄tū ad
gentē. Secūdo q̄bꝫ data fuit q̄tū ad sexum.

Circa primum .§. j.

procedit̄ sic. videtur ꝙ non data fuit nisi semini abrahe.
hugo. Circumcisio data non est nisi semini abrahe. vt ī
carne significarentur. qui in carne vnirentur. ¶ Item ali-
bi. Circumcisionis sacramentum semini abrahe datum ē.
quatenus singularis ꝛ discreta maneret generatio de qua
xp̄us nasceretur. ¶ Contra. morbꝰ fuit vniuersalis: ergo
remediū debet esse vniuersale. ¶ Item in lege nature erat
remedium vniuersale scilicet fides ꝛ sacrificia. similiter ī
lege gratie: a simili videtur ꝙ in lege scripta. ¶ Itē Geñ.
xvij. vbi datum fuit preceptum de circumcisione datum ē
non soluȝ abrahe ꝛ semini eius. sed ꝛ vernaculis ꝛ seruis
empticijs. ¶ Item ibidem. masculus cui⁹ preputij caro nō
fuit circumcisa: delebitur anima illius de ꝑplo suo. qꝛ pa-
ctum meum irritum fecit. Ecce ꝙ dicit absolute ꝛ vniuer-

saliter. masculus cuius preputij caro: non dicit masculus de semine abrahe. Ex quo videt᷑ q̄ omnes masculos obligat illud p̄ceptū. ¶ Itē glo. sup illud. quia pactū meū irritū fecit dic. pactū d̄i nō s̄m opus s̄ s̄m originē in p̄mo homine irritū fecerunt: in quo om̄es peccauerūt. vult igitur glo. q̄ om̄es illi fecerūt pactum dei irritū: qui nascunt᷑ cū originali. Si igitur irritatio pacti dei fuit causa quare perire debeant incircūcisi. ⁊ hoc q̄a nō adimpletū fuit in eis p̄ceptum de circūcisione: videt᷑ q̄ om̄ibus hn̄tibꝰ peccatū originale datū fuit illud p̄ceptum. ¶ Item. ix. hiere. Uisitabo sup om̄ez qui incircūcisum habet p̄pucium sup egiptum et sup iudam. et sup edom et sup filios amon et sup moab ⁊c̄. Ibi glo. hiero. Multitudo gentiū maxime iudee ⁊ palestine ꝯfines vsq̄ hodie circūcidunt᷑. ⁊ p̄cipue egiptij et ydumei. amonite et moabite ⁊ om̄is regio saracenoꝝ qui habitant in solitudine. Hic patet et ex textu ⁊ ex glo. q̄ non solū exercebat᷑ ritꝰ circūcisionis in semine abrahe s̄ i alijs m̄ltis. igr̄ alijs fuit circūcisio i remediū originalis sicut semini abrahe. ¶ Itez q̄ meliꝰ est ⁊ pfectius deo ē attribuendū. sed vniuersaliter p̄uideri melius est quaz p̄ticulariter: igit᷑ hoc dei est igitur cum p̄uidit homini in remediū originalis p circūcisionē: circūcisio debet esse remedium generale. ¶ Item ratio quare baptismꝰ sequit᷑ circūcisionem est. q̄ baptismꝰ est ꝯmunior et pfectior. Un̄ mgr̄ iiij. senten. j. dist. Ideo mutata est circūcisio p baptismum quia sacr̄m baptismi ꝯmuniꝰ est et pfectiꝰ. Eadem rōne si circūcisio sequit᷑ sacramenta legis nature. et sacr̄m qd̄ ibi erat remediū ꝯtra originale imutatū est p circūcisionem: circūcisio debet esse cōmunior et pfectior vel saltim ita cōmunis. ¶ R̄nsio. suppositis sup̄dictis scꝫ q̄ ꝯueniebat sacramentū circumcisionis dari abrahe. et rōnibꝰ p hoc assignatis addenduz est. q̄ fuit morbo vniuersalis: causa tn̄ morbi nō fuit vniuersalis s̄ p̄ticularis. in remedium ergo morbi vniuersalis fuit data vniuersalis medicina. s̄ ratione cause q̄ erat p̄ticularis: fuit data p̄ticularis medicina. Et p̄ticularis fuit causa p₃. quia causa morbi fuit corruptio p̄sone singularis scꝫ p̄mi hoīs. persona em̄ eius corrupta corrupit naturā: ex cuiꝰ corruptōne est corruptō generaliter p̄sonalis. ⁊ q̄a p̄ceptum datum fuit ade ⁊ per virum descendit p̄ceptum ad mulierē: om̄es descendentes a viro obligati erant in viro. v. ad Ro. p vnum hominez in hunc mundū pct̄m intrauit ⁊ p pct̄m mors. duplex ḡ remedium statutū est. vniuersale ꝯtra morbum vniuersalē. cuz dn̄s dedit q̄ in fide gentium cum sacrificijs remitterent᷑ peccatū originale. Item q̄ in viro habūdauit cā corruptiōis. q̄ p virū transfusa est corruptio: statuit dn̄s remediū particulare ꝯtra causam p̄ticularem. hoc aūt fuit in lege scripta. et s̄ ꝯueniebat fieri in lege illa: non in lege nature vel euāgelij. lex nature ⁊ grē siue euāgelij fuerūt vles. lex eniz moysi q̄tum ad p̄pria fuit p̄ticularis ⁊ vnigeniti data. vn̄ glo. sup illud Exo. xxiij. Ascende ad me dic. q̄ lex tn̄ vni p̄plo ꝯmittenda erat: euāgeliū grā om̄ibꝰ p̄dicanda: ad accipien [illegible] dit qd̄ debet inte [illegible] ad p̄pria legis scꝫ legalia: q̄ q̄tū ad moralia fuit vlis. sed illa nō erant legis moysi sed legis nature. Un̄ lex illa nō fuit nisi expl̄iua ⁊ manifestiua legis nature q̄tuz ad hec. ¶ Sed obijcit᷑. virtꝰ circūcisionis siue purgatio p circūcisionē nullo mō respicit causam morbi siue illuz a quo est: s̄ potiꝰ morbum. igit᷑ ex relatōne ad causam nō debet recipē ꝯgruitatem: sed ex relatione ad morbū. igit᷑ cum morbus erat vniuersalis: ⁊c̄. R̄n̄. q̄ hec ꝯgruitas q̄ assignatur illi sacramento: est in signando nō in efficiendo. Unde licꝫ circumcisio nō respicit causam morbi p efficaciaz: respicere tn̄ ponit᷑ p signatōez. vel pōt dici vt dicit hug. Tres sunt circūcisiones. Una in carne tn̄ que ē sacr̄m. alie due que sunt res et virtꝰ sacramēti. altera q̄ fit in p̄nti qn̄ aīa p dispositiōez iniqtatis circūcidet᷑. altera q̄ in futuro fiet qn̄ p depositiōez corruptōis circūcidet᷑ corpꝰ. Prima igit᷑ e. in carne. scd̄a in mente. tercia in corpore. hec hug. s̄ tam circūcisio mentis q̄ fit p depositiōez iniqtatis: q̄ circumcisio corporis que fiet per depositōem corruptōnis: particularia est. vt igitur congrueret ⁊ configuraretur signū signato ⁊ sacramentuꝫ rei: ꝯgruebat vt circūcisio particularis esset. ¶ Si obijcit᷑ ratōne eadem q̄ baptismus deberet esse particularis. et sacramentū quod erat in remediū originalis in lege nature. Dicendū q̄ nō est verum. quia p̄pterea sacramenta legis scripte data sunt in figuram. Unde. j. Corin. x. Om̄ia ꝯtingebant illis in figuram. ¶ Et si obijcitur q̄ nullum debebat esse tp̄s in quo nō essꝫ vniuersale remedium: sicut vniuersalis erat morbus. Dicendū q̄ hoc verū est. Unde in illo tempore licet circūcisio nō esset vniuersale: erat tn̄ aliquid adiunctū quod cum illo vniuersalitatē faciebat. fides enim cum oblatōnibꝰ que est adiuncta circumcisioni. q̄ medicina adhuc durabat p̄pter mulieres et p̄pter p̄uentos: reddebat vniuersalem medicinā ꝯtra morbum originalis pcc̄i et originalis cōcupiscentie. Ad quod igitur obijcit᷑. q̄ morbo fuit generalis igitur ⁊ remedium. Dicendum quod sic fuit scꝫ respectu morbi: quia in nullo erat morbus qui nō haberet remedium licet nō esset vnde esset vnum remedium distinctum in se. et hoc bene sufficiebat et bene ꝯgruebat. ¶ Ad illud quod obijcit᷑. per simile in lege nature ⁊ lege ve. Dicendū q̄ non est simile. quia leges ille nō fuerūt vniuersales hec autem p̄ticularis ⁊ vni populo instituta. Un̄. vij. nūeri. Que est alia gens sic inclita vt habeat cerimonias iustasq̄ iudicia ⁊ vniuersaz legem quam ego p̄pono hodie ante oculos vestros. ⁊ hoc habet᷑ in glo. p̄dicta Exo. xxiij. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit᷑. q̄ preceptuꝫ de circūcisiōe fuit datum non solū abrahe. s̄ et vernaculis et seruis. Dicendū q̄ reuera nō tn̄ extendebat se ad iudeos qui erāt de stirpe: sed q̄ erant de domo. et hoc p₃ ex forma p̄cepti. dicit᷑ em̄ tam vernaculꝰ q̄ empticius circumcidetur et quicūq̄ est de stirpe vestra. et hoc patet expl̄siue per expletōem precepti quam abrahaam impleuit. dicit᷑ em̄ q̄ abrahaz tulit omnes vernaculos domꝰ sue ⁊ vniuersos quos emerat et circūcidit. Estimo tn̄ q̄ p̄ceptum inq̄tum datum erat abrahe et semini eiꝰ: erat necessitatis. inq̄tuꝫ alijs honestatis siue ꝯgruitatis. Honestum eniz fuit q̄ familia cōformaret᷑ dn̄o suo in cultu iuxta illud Eccl̄i. x. s̄m iudicem p̄pli sic et ministri eius. ¶ Ad illud qd̄ obijcit᷑ qd̄ Gen̄. xvij. dicitur generaliter: masculꝰ cuiꝰ p̄pucij caro ⁊c̄ Dicendū q̄ intellectus illiꝰ generalitatis ex l̄ra antecedenti patet que est. circūcidetur ex vobis om̄e masculinum. et eodem. om̄e masculinū in generatōnibꝰ vestris circumcidetur. Un̄ non om̄s obligat illud p̄ceptum. s̄ eos q̄ erant de stirpe abrahe: alijs tn̄ valebat circumcisio si sumerēt sicut habetur in glo. Gen̄. xvij. ysmahelem ⁊ vernaculos n̄ intendebat deus: tn̄ vt p̄pucium carnis abrahe ⁊ sobolis eiꝰ circūcidet᷑. sed ei quē a cūctis elegerat mortalibꝰ: eterni testamenti munera ꝯferebat. Unde paulus. Non eniz sanꝰ circūcisio ⁊c̄. Pre. dat᷑ in illo p̄cepto intelligi. q̄ sicut p̄uaricatio fuit generalis: ita remediū om̄ibus viris vtile et si nō obligarent᷑. ¶ Si ḋo querat᷑ vtrū essent obligati q̄ nō erāt de stirpe ad s̄ q̄ circūciderent᷑. ita q̄ si nō essent circumcisi peccarēt mortaliter si essent de domo. videt᷑ q̄ non sed dn̄s erat obligatus q̄tuꝫ in se erat ad illos circumcidendos si in domo vellent manere ne dissonarēt in ritu familia a dn̄o. Hoc etiā videt᷑ extrahi Exod. xij. vbi dicitur q̄ oportuit prius vernaculū vel empticiuz circūcidi ad s̄ q̄ celebraret phase. ⁊ ita si volebat celebrare ritum conditionalr̄ tenebat᷑. ¶ Ad hoc quod obr̄. de glo. illa. pactum dei non s̄m opus s̄ s̄m originem fecerūt irritum ⁊c̄. Dicēdum q̄ glo. vult q̄ illi quibꝰ datū fuit p̄ceptum de circumcisione fecerunt irritū pactum. i. manserunt in originali. quia nō fuit illis alia via salutis. vn̄ debebāt perire. vn̄ illa quibꝰ datū fuit p̄ceptuꝫ dicti sunt irritū fecisse pactum: q̄a illis fuit s̄ soluꝫ remediū. Uel aliter pōt exponi et alr̄ vocari causa pditōnis. scilꝫ s̄m q̄ pactum dr̄ ip̄a circūcisio. Un̄ gen̄. xvij. Tu custodies pactū meum. intellige circūcisiones. vn̄ inter illos et deū fuit circumcisio pactū. i. reformatio pacis p oblatiōez: vnde pactum dicitur quasi pacis actum. sicut habet᷑ Exo. xix. Si custodieritis pactuꝫ meum. i. pacis actum dicit interlinearis quasi diceret. q̄ non

erunt circumcisi de vobis. quia non obseruant preceptum
circũcisionis q̃ reformabat pacem verã de offensa origi-
nali ꝓbibunt. ¶ Ad illud qḋ obijcit᷑ de illo ꝙ hebree narrat᷑
de egiptijs ⁊ alijs q erant circũcisi. dicẽdũ ꝙ hoc nõ fuit. qa
illis data fuit circũcisio in remediũ: ſ hoc fiebat ad imita
tionẽ ritus abrahe et iudeoꝝ. ꝯsideratis beneficijs dei iu-
deis exhibitis. sicut legit᷑ ꝙ multi de egiptijs exierũt d egi
pto cũ hebreis. visis mirabilibꝰ que dñs fecit ad liberatõ-
nẽ hebreoꝝ Exo. xij. ſ et vulgus ꝓmiscui sexus innume-
rabile ascendit cũ eis. ¶ Ad illud qḋ obijcit᷑. ꝙ deo qḋ me
lius est semꝑ est attribuendũ. Dicendũ ꝙ hoc intelligitur
ſm ꝙ bonum generaliter dicit ꝯditõnem ordinis vel crea
turaꝝ adinuicẽ vel creaturaꝝ ad finem: non aũt ſm ꝙ bo
nitas dicit rei ꝑfectõeȝ in se quia hoc ponere esset destrue
re ordinem generalem in rebus. qa si hoc: sequeret᷑ omnia
eiusdẽ spẽi vel generis esse equalia. Et dicit aug. Si om-
nia essent eq̃lia nõ essent oĩa: nihilominꝰ ſm ꝙ bonum dic
generaliter ꝯditõeȝ ordinis. semꝑ qḋ est melius est deo at-
tribuendũ. et sic melius ẽ. quia maioris ꝯgruentie in ordi-
ne vt ꝙ aliquod sacramentũ sit ꝑticulare. aliud vniuersa-
le: q̃ si oĩa essent vniuersalia. Pre. illa ꝑticularitas fuit
vt designaret᷑ ꝑticularitas cause que fuit in viro. nec pro-
pter hoc tollebat᷑ vniuersalitas remedij. ¶ Ad vltimuȝ di
cendũ. ꝙ si baptismus sequit᷑ ad circũcisionem rõne maio
ris ꝑfectõnis vel ꝯmunioris. hoc tñ nõ est causa generalis
ordinatõnis: qꝛ non omne sacrm̃ sequens erat ꝑmuniꝰ an-
tecedente illud: ſ potius duplex ꝑfectio scȝ in euidentia si
gnificandi et efficacia operandi. ſm aũt hanc duplicẽ perfe
ctionẽ sacramentũ legis scripte sequit᷑ ordinate sacramen
ta legis nature: et sacramenta legis noue sacramenta le-
gis veteris.

Restat inquirere de cir- .§. ij.

ca hoc quibꝰ dari debuit q̃tum ad sexũ. et videt᷑ ꝙ ꝑsonis
vtriusq; sexus. sicut morbus fuit cõis vtriusq; sexui: similiter
et medicina debuit cõis esse vtriusq; sexui. ¶ Pre. medicina
curatiua originalis ⁊ in lege nature et in lege euãgelij in-
distincte dabat᷑ vtriusq; sexui: a simili videt᷑ de medicina
curatiua originalis in lege scripta. ¶ Pre. si circũcisio da
ta fuit. quatenꝰ ꝑ hoc signaculũ ꝑplus dei ab infidelibꝰ di
stingueret᷑. et habet᷑ a hug. et a dama. vterq; aũt sexꝰ con
tinebat᷑ in ꝑplo dei. ꝗ ⁊c. ¶ Pre. si danda erat circumcisio
ꝑsonis alterius sexus tm̃: videt᷑ ꝙ debuit potius dari mu
lieribꝰ q̃ viris. sicut a muliere erat initium peccati. Eccl.
xxv. et plus erat in illa de defectu originalis scȝ ꝓnitatis
igit᷑ illi debuit dari remediũ morbi. ¶ Item in sexu mulie
bri magis vigebat morbus: igitur magis indiguit reme-
dio: igit᷑ cũ diuina bonitas ꝓuidet vnicuiq; iuxta qḋ indi
get ⁊c. ¶ Rñsio. multiplex est ratõ quare magis congrue
bat ꝙ fieret in viro q̃ in muliere. Una tacta est sup. s. cor-
ruptio ꝑticularis ipsiꝰ ꝑmi viri. licet eñ in oĩbus esset ge
neralis ⁊ vtriusq; sexus: tñ erat ꝑticularis ⁊ solius sexus
virilis. Alia est ex ꝑte ꝓpagatõnis morbi qꝛ scȝ talis ratõ
ꝓpagatõis ꝑncipaliter est in viro. qꝛ quod de viro descen-
dit rõnem tenet actiui. Uñ quia vir est cã descẽsus morbi
ad posteros: ꝯueniẽs fuit vt illi daret᷑ remedium sicut ipe
fuit cã morbi. Item reatꝰ originalis fuit eternꝰ vñ ꝯuenie-
bat vt eiꝰ remediũ fieret ꝑ circularẽ cessatõneȝ q̃ significa
ret eternitatẽ reatꝰ. qḋ nõ fieret si mulier circũcideretur.
Iteȝ originale fuit q̃si pctm̃ circulare. qꝛ ab aĩa ꝑmi hoĩs
ꝑuenit corruptio in carnẽ. ⁊ a carne iteꝝ in aĩaȝ descẽden
tis ab ipõ. Item in ꝑmo hoĩe ꝑsona corrupit naturaȝ: in
alijs natura ꝑsonã. Item alia ẽ ratõ. s. signatõ curatõnis
aĩe ꝑ circũcisionẽ hmõi ⁊ nõ carnis. vñ Hugo. Solis ma
sculis data ẽ circũcisio carnis. qꝛ sacra scriptura ꝑ mascu-
linũ sexũ aĩam: ꝑ muliebrẽ do carnẽ significare solet. vt vi-
delicet ondderet᷑. ꝙ illa exterior circũcisio aĩabus scĩficatõȝ
ꝯtulit: ſ carni nõ abstulit corruptõeȝ. ¶ Ad illud qḋ ꝑmo
obĩ. ꝙ morbo indistincte ꝯuenit vtriq; sexui ⁊c. Dicẽm ꝙ ⁊
si in morbo nõ eẽt distinctõ: ꝯueniẽs tñ fuit qḋ ĩ medicina
eẽt. cuiꝰ rõ est. qꝛ circũcisio nõ fuit solũ data in remediũ ſ
in signũ. magis aũt ꝯgruebat circũcisionẽ fieri in viro ra-
tione q̃ data fuit in signũ q̃ in muliere vt ex dictis patet.
¶ Ad aliud qḋ obĩ. ꝑ simile sumptũ a lege nature ⁊ euãgelij
dicẽm ꝙ nõ est sile. qꝛ vt sup tactũ est. ea q̃ erãt ꝓprie de lege
scripta: nõ erãt data tm̃ ad efficiendũ. ſ potiꝰ ad significãdũ
oĩa eñ ꝯtingebãt illis in figura. ꝓpter hoc rõ ꝯgruẽtie q̃ est
ex ꝑte significandi maxie ẽ attendẽda in illis. Sacra aũt
legis euãgelij erãt ꝑ se ad efficiendũ. erãt eñ ꝑ se data, re
mediũ. nõ aũt in signũ. Sacra do legis nature ⁊ si in signũ ta-
ta erãt nõ solũ in remediũ ſ in signũ: erant tñ magis ꝯfu-
sa. nec ita distincte significabãt sic quedam que erant legis
scripte. ꝓgressus eñ in legibus quaȝ sacra data erant i si-
gnum ⁊ remediũ. erat ab imꝑfecto ad ꝑfectꝰ. lex eñ na
turalis eo mõ q̃ dicimꝰ sacra. scȝ decimas sacrificia ⁊ obla
tiones fuisse legis naturalis: erat minoris ꝑfectõnis q̃ lex
scripta. Uñ indistinctõ erat in sacris legis nature. qa ea-
dem exercebant᷑ in remediũ originalis, ꝓpter viros ⁊ muli
eres. ⁊ in remediũ originalis ⁊ actualis in lege scripta di
stinguebant᷑ qꝛ alia exercebant᷑ i remediũ hꝰ ⁊ illiꝰ legis.
Uñ imꝑfectio legis ꝑme reqrebat istã distinctõneȝ. ¶ Ad
illud qḋ obĩ. ꝙ circũcisio data fuit ad distinguendũ ⁊c.
Dicẽm ꝙ vir ẽ caput mulieris. j. corin. xj. ꝓpter qḋ sufficie-
bat ad ꝑpli fidelis distinctõeȝ signaculũ datũ viris: sicut ad
hoc ꝙ hõ distinguat᷑ ab hoĩe signuȝ distinctõis in capite.
Pre. circũcisio data fuit in signũ distinctõis gẽtis iudeo-
rũ ex q̃ xp̃c debebat nasci ab alijs. ⁊ qꝛ ꝓpagatio ⁊ genealo-
gia ꝑ se attendit᷑ penes mares: nõ eis data fuit nõ mulieri
bus. ¶ Ad illud qḋ obĩ. ꝙ a muliere ẽ initiũ pcti. Dicẽm ꝙ
intelligit᷑ de pctõ actuali. ſ a viro est initiũ transfusionis
originalis. vir eñ habũdauit a muliere: qꝛ in viro fuit vni-
uersalis natura. ¶ Ad aliud qḋ obĩ. ꝙ mulier magis hȝ
de ꝓnitate ⁊ ita in illa est maior effectꝰ originalis. Dicen-
dum ꝙ illud qḋ est corruptõis in muliere nõ est causa ꝑi
ma corruptõnis in posteris. sua eñ corruptio nõ est trã fu
sibilis ad posteros. vñ illa nõ est causa transfusionis sicut
vir. vñ non debuit dari remediũ illud qḋ ꝑticulariter da-
tum fuit ꝯtra morbum q transfunditur.

¶ Membrum quartum

Equitur inquirere de obligatõne circũcisionis.
Primo q̃ querit᷑ de obligatõne q̃tum ad ꝑ-
sonas. Scḋo q̃tum ad tp̃s. Tercio vtrum
mortui ante octauã diem damnati sĩt. Quar
to vtrum mortui in deserto fuerũt damnati.

¶ Articulus primus

Queritur q̃ ꝑmo quos obligabat ꝑceptum de
circumcisione. vtrum scȝ omnes descendentes
ab abrahãm. Et sic videt᷑. Gen. xvij. ex primit᷑
preceptũ de circumcisione datum abrahe et semini eiꝰ sim
pliciter nullo excepto. dicit᷑ enim ibi. Ponã pactum meũ
tecum. erisq; pater multarum gentium. Pactũ autem il-
lud fuit de circumcisione. vnde infra eodem. hoc est pactũ
quod obseruabitis inter me et vos et semen tuum post te.
circumcidetur ex vobis omne masculinum. datum igitur
fuit preceptũ de circumcisione in q̃tum erat pater multa-
rum gentiũ. sed ex ea ꝑte qua de eo descendit solum popu-
lus israel nõ fuit pater nisi vnius gẽtis ⁊c. ¶ Contra. gre.
dicit sup ꝓlogum Iob. ꝙ ipse fuit de stirpe abrahe qa de-
scendit de esau: nec tñ legit᷑ circumcisus: igit᷑ non tenebat᷑
Rñsio. ꝙ non oĩes descendentes ab abraham obliga-
bat ꝑceptum de circumcisione. sed solum illos qui erant
de domo abrahe. vt ysmahel tenebat᷑ similiter esau. ſ de-
scendentes ab illis non tenebant᷑. Illi eñ conuertentes se
ad cultũ alienũ separauerũt posteros suos a domo abrahe.
ſ oĩes q ꝑmanserunt de domo. vel quibus data fuit terra ꝑmissa
⁊ ꝑces eoꝝ obligati fuerũt ⁊ nõ [illegible] quos descendit
generatõ ab abrahã ad xp̃m: quia tũc solũ illi de tribu iu-
da obligati essent. Uñ in signũ huiꝰ in institutõne pacti de
circũcisiõe: ꝓmissa fuit abrahe terra chanaã. vñ gen. xvij.

ſtatuã pactũ meũ inter me ⁊ inter te ⁊ inter ſemẽ tuum poſt te in generationibꝰ ſuis federe ſempiterno. daboꝗ tibi et ſemini tuo p⁹te terrã ꝑegrinatõnis tue. ⁊ p⁹ dicit. tu ꝗ cu ſtodies pac ũ meũ ⁊ ſe ne tuũ p⁹te. Ecce ꝙ cuſtod e pacti ꝓmiſit ꝓmiſſionẽ. ſic inſinuans: ꝙ quibꝰ fuit ꝓmiſſio: tenerent cuſtodie. Omnes aũt deſcendentes de iacob tenebant omnibꝰ eñ illis facta fuit ꝓmiſſio terre vñ debebãt diſcerni a gentibꝰ q alios ritꝰ hẽbant. Dicendũ igit ꝙ illi q fuerũt de domo abrahe vt yſmahel et alij: tenebant legi circumciſionis. ſed alij q nõ fuerũt de domo abrahe nõ tenebant: qꝛ p̃res ꝯuertentes ſe ad aliũ ritũ filios alienauerũt a domo abrahe vñ geñ. xxv. due gẽtes ſunt ĩ vtero tuo ⁊ duo ꝑplĩ.

Articulus ſecundus

Egitur ingrede de obligatõne circũciſionis ꝗtum ad tpꝰ. Primo ꝗ querit. ſi obligatio illa determinabat tpꝰ aliquod. Scdo ſuppoſito ꝙ ſic: querit ſi tpꝰ illud cadebat ſub obligatõne.

Queritur itaqꝫ pri . §. j.

mo. ſi obligatio illa determinabat aliqd tpꝰ. Et ſic videt geñ. xvij. cum dr̃ infans octo dierũ circũcidetur. ¶ Cõtra. tpꝰ baptiſmi nõ fuit determinatũ qui eſt remediũ origi nalis pctĩ: ſimiliter nec debuit determinari tpꝰ circũciſionis Uel ſi ſic: q̃re magis huiꝰ q̃ illiꝰ. ¶ Item in lege nature remediũ originalis nõ fuit determinatũ ꝯditione tpali. q̃re igitur in lege moyſi. ¶ Itez que fiebant in lege ſcripta ad purgatõez actualis: nõ determinabũt tpꝰ aliquod: ſimiliter videt ꝙ nec debeat de remedio ꝯtra originale. ¶ Rñſio Lex ſcripta tẽpalis fuit ⁊ veritas legis tranſitoria. ꝓpter quod ꝯueniẽs fuit in huiꝰ rei ſignificatõem ſacr̃m legis illius ſm tpꝰ determinari. ⁊ maxime illud ſacr̃m quod fuit exordium obſeruãtie legalis. ſcꝫ circũciſionem: vt nihil qd nõ ſemꝑ ſed quodã tpe fieri debuit ſignificaret lex ad tẽpus duratura et nõ ſemꝑ ꝑmanſura. nõ ſic e t de lege xp̃i cuiꝰ veritas ꝑpetua eſt Math. xxiiij. Celuz et terra tranſibunt vba aũt mea nõ tranſibũt. ⁊ Exo. xxv. facieſqꝫ ſupra coronã ⁊c̃. glo. eterna dei ſapĩa quã ꝑdicant nec incipiẽs nec deſinens eſt. Quia igit veritas euãgelij ꝑpetua eſt nõ tpalis: nec ſacramenta legis euãgelice debent dñia tẽpali determinari. Sil'r dicendũ eſt de veritate legis nature q̃ fuit ꝑficienda non tollenda generaliter: ſꝫ quia veritas legis ſcripte q̃ fuit vmbra vl' figura. Heb. x. Lex ẽ vmbra futurorũ tpalis fuit et deſitura in tempore. veritas legis nature et gr̃e nequaq̃. et ideo ñ debuerãt ſacramenta illa ꝯdari ſub diſtinctõne tẽpali. ¶ Ad illud qd obr̃. q̃re ſacr̃m quod fuit in remediũ originalis fuit datũ ſub diſtinctõne tpali: nõ aũt que fiebant in remediũ actualis vt hoſtia ꝓ pctõ et delicto. Dicendũ ꝙ quia pctã actualia paſſim et indiſtincte fiebant q̃ habebant neceſſe purgari: nõ decreuit lex illorũ purgationes fieri niſi in tpe quo fierent: ne aliq̃ modo ꝯmitterẽt aliquẽ morari in pctõ ſuo: nihilominus erant quedaz piacula ſiue ſacramẽta. q̃ ꝓpter quotidiana pctã q̃ vitari nõ poterant fiebant. ſicut aqua expiatõnis xix. Nũeri. et de hirco emiſſario Leui. xvj. que fiebant. x. die. vij. menſis. ſicut ibidem habetur.

Suppoſito illo que . §. ij.

ritur. Si tpꝰ determinatũ cadebat ſub obligatiõe: hoc ẽ. ſi dies. viij. q determinatꝰ eſt ad exequendũ ꝓceptuz de circumciſione: fuit de ſubſtantia ꝓcepti. Et ſic videt. qꝛ geñ. xvij. vbi datur ꝓceptuz de inſtitutõne: fit mentõ de tẽpe ſicut de ipſo actu: vñ ibidem dr̃ infans octo dieꝝ circumcidet. ¶ Item in ꝓcepto de circũciſione fit mentio de tribus. de ipſo circũcidendo: de tẽpe: de mẽbro in q exercendus erat actus. qꝛ ꝓceptũ fuit vt maſculꝰ circũcideret. ⁊. viij die et in carne prepucij. ſed duo cadunt ſub ꝓcepto ſcꝫ quis circumcidendus ⁊ in quo membro igitur et terciũ. ¶ Itez eſt obligatio voti et eſt obligatio ꝓcepti. ſed in voto nõ ſolum eſt obligatio ad illud quod vouet: ſed ad tpꝰ impletõnis voti. vt ſi quis vouerat ſe intrare religionem infra annũ: obligat ſe ad intrandũ. ad intrandũ tali tpe. Similiter videtur ꝙ vbi in precepto exprimitur tempus: ꝙ preceptũ illud obligat ad tempus ⁊ [illegible] in glo [illegible] ꝙ inobedientes erant legi vagantes ꝑ deſertuz. quia nõ circumciderũt filios ſuos. ſed inobedientia importat tranſgreſſionem precepti: igitur tpꝰ cadebat ſub ꝓcepto. ¶ Itẽ vt dicit hug. tres erãt circumciſiones. Una in carne: alia in mente: tercia in corpe. ſed prima ſignat ſcdam ⁊ terciã ſimiliter et efficit. Et aũt efficit ſcdam planũ eſt. ꝙ terciã: ꝓbo. Quod eſt cauſa cauſe eſt cauſa cauſati. ſed ſecunda circumciſio. ſ. depoſitio iniqtatis a mente: eſt cauſa tercie ſcꝫ depoſitõnis corruptio a corpe. igit prima circũciſio eſt cauſa tercie: cum ſit cauſa ſcdẽ. eſt igitur prima circũciſio cauſa et ſignũ tercie. ſed hoc nõ eſt niſi rõne temporis. igit tempꝰ ꝑncipaliter fuit in ꝓcepto ſiue de ſubſtantia ꝓcepti. ¶ Item determinatõ termini coartat ſuppoſitũ termini. vt ſi dicat homo muſicus diſputat: terminꝰ ſubiectꝰ nõ ſupponit hominẽ in ſua ꝯmunitate: ſed hominẽ muſicum. Sꝫ ſic terminus ſubiectꝰ coartatur ſua determinatõne: ſimiliter et actꝰ copulatiuꝰ ſua. Igitur cum ꝓcipitur circũcidi non ſimpliciter ſed die. viij determinatio appoſita coartat actũ copulatũ ſm ꝯgruentiã determinatõnis. et ita nõ precipitur circũciſio ſimpliciter: ſed circũciſio tempore tali. Ex his videt ꝙ dies. viij. erat de ſubſtantia ꝓcepti. ¶ Contra. dicit Hug. vt oſtendetur ſacr̃m circũciſionis non quẽadmodum prima ſacramẽta ad voluntatẽ ꝓpoſito: ſed ex neceſſitate exequendũ preceptũ ꝯmunitõe firmat. cum dr̃ maſculus cuiꝰ prepucij caro circũciſa nõ fuerit: ꝑibit anima illiꝰ de ꝑplo ſuo. Hec hug. igit cum ꝯminat nõ circũciſo octauo die. ſed nõ circũciſo ſimpliciter: viij. dies nõ cadit ſub ꝓcepto: ſed circumciſio in tali membro. In Geñ. eñ. xvij. in ꝯminatõne nõ ꝯprehendit tpꝰ: ſed ſolũ circũciſio ⁊ membrum circũcidendũ. ¶ Item ſm ſucceſſionẽ tpis maiorem ⁊ fides ſucceſſit in maiori diſtinctõne. eodem modo ⁊ ſacramenta fidei. igitur cum ſacr̃m baptiſmi ſuccedit circumciſioni: debet magis diſtingui q̃ circũciſio. igitur cum baptiſmus nõ diſtinguit additõne tpis neqꝫ alio mõ: ſed ſimpliciter datũ eſt ꝓceptum de baptiſmo. ſimiliter dꝫ eſſe de circũciſione. ¶ Item vagantes ꝑ deſertũ nec circũciderũt filios nec puniti fuerũt. nec arguti ꝓpter illaz omiſſionez: ſed lex puniebat tranſgreſſores legis et ꝓceptorũ dei: igitur tempus nõ fuit de ſubſtantia ꝓcepti. puniti eñ fuerũt grauiter ex tranſgreſſione diuini ꝓcepti in alijs ſicut ꝓpter ordinatõez vituli. xxxiij. Exo. Sil'r ꝓpter tranſgreſſionẽ ſabbati. ſicut q collegit ligna in ſabbato. xv. Nũe. Non autẽ fuerũt puniti ꝓpter omiſſionẽ circũciſionis: vñ nõ videtur ꝙ omittendo trãſgreſſi ſunt ꝓceptuz dñi. ¶ Rñdeo ꝙ tpꝰ determinatũ ad circũcidendũ ſcꝫ. viij. dies cadit ſub precepto. Qd pꝫ ꝑ aug. d. Et in deſerto nõ circũcidẽtes fuerũt inobedientes legi. v. ioſue. Item hoc hr̃ ab hug. Itẽ ioh. vij. Si circũciſionẽ accipit hõ in ſabbato vt nõ ſoluat lex moyſi. q. d. Circumciſio fiebat in ſabbato qñ. viij. fuit ſabbatum nec ſolueret lex q̃ hoc ꝓcipit. Item ibi dic glo. quõ iubemini vacare: ſi occurrit. viij. dies iubemĩ circũcidere hec glo. Sꝫ dupl'r erat aliqd de ſubſtantia ꝓcepti in ſacramentis. vel ita ꝙ erat ſm neceſſitatis efficaciã: ſicut forma verborũ in baptiſmo fuit de ſubſtãtia: vel ita ꝙ nõ erat neceſſitatis ad efficaciã ſed neceſſitatis ad obſeruãtiã. i. trãſgreſſio eẽt ſi nõ obſeruaret. ⁊ hoc mõ vltimo fuit. viij. dies de ſubſtantia ꝓcepti nõ primo. Unde nõ fuit neceſſitas ad obſeruandum niſi diſpenſatorie. aliter fieret nõ neceſſitatis ad efficiendũ. ¶ Ad illud igit qd obijcit. ꝙ nõ ꝓcipiebat dies. viij. ſub ꝯminatõne. põt dici ꝙ intelligit tpꝰ vbi ſupadditur ꝯminatõ. Uñ ſic ſuppleri littera dꝫ Geñ. xvij. Maſculus cuiꝰ ꝓpucij caro circũciſa nõ fuerit. viij. die. delebitur aĩa illiꝰ. Uñ in lr̃a. lxx. dr̃. Incircũciſus maſculꝰ cuiꝰ nõ circũcidet caro ꝓpucij. viij. die: ꝑibit aĩa ⁊c̃. Uel aliter põt dici. Et ꝓceptũ de circũciſione q̃tum ad octauã diez fuit neceſſitatis ad obſeruandũ: nõ ad efficiendum. pena aũt inflicta ſcꝫ ꝙ ꝑibit de ꝑplo qꝛ irritũ fecit pactũ: nõ eſt pena tranſgreſſorũ ſed eſt incircũciſorũ. ꝓpter qd nõ oportebat ibi mentio fieri de pena. pena eñ fuit alia nõ recipientibꝰ circũciſionẽ: ⁊ alia nõ circũciſis. ¶ Ad aliud qd obr̃.

q sacramenta succedunt per maiorem distinctionem rc.
Rnsio. q ratio distinctonis temporalis ipius fuit signatio
siue pfiguratio. Signatio vel pfiguratio ppria erat legis
illi⁹. in quo oĩa ptingebant in figura. j. Corin. x. ꝟ legis
euangelij ppria veritas erat. vñ distinctio tpalis nõ succe
debat essentialr cum successione sacroꝝ sed distinctio pfe
ctonis in significando ⁊ efficiendo. ¶ Ad illud qd obijcit.
q vagantes p desertũ nõ fuerũt puniti rc. Dicendũ q fu
erũt quedã pcepta in lege que nõ receperũt dispensatõem
sicut cultus vni⁹ dei obseruatõ sabbati. ⁊ alia moralia pre
cepta. scz decalogi. vñ hec transgressi puniebant ẽm taxa
tionẽ legis. ꝟ pceptum circũcisionis q̃tum ad tps recepit
dispensatõez. et causa dispensatõnis fuit nccia. qz cum ca
stra necesse hẽbant mouere se ad motum colũne ignis et
nubis q motus erat incert⁹. ꝟ oportuit tũc incircumcisos
moueri cuz maxim⁹ dolor erat circũcisis plurib⁹ diebus: ex
ponerent discrimĩ et sic circũcidentes man⁹ inijcerẽt in p
uulos suos vel sibi si se circũciderent. ¶ Si obijcit q erãt
inobedientes legi sicut dicit aug. Dicendũ q ppius ex ne
gligentia vel ex ptemptu moysi datũ fuit: nihilominus ꝟ
dispensatione fuit q moyses ⁊ alij q p̃erant nõ pceperunt
puulos circũcidi. Vnd maiorib⁹ facta fuit pma dispensa
tio iuxta voluntatẽ dei q̃tuz ad actũ circũcisionis: ⁊ alijs
quodammodo mediantib⁹ illis. s. quia nõ indixerũt alijs
circũcisionez debere tũc exerceri: nihilomin⁹ nõ curantes
circũcidere puulos vel ex negligentia vel ex ptemptu: trãs
gressores erãt. Dicendũ igit q q̃tũ ad actũ circũcisiõis p
longatõ fuit p dispensatõez sicut fuit de celebratõne pasce
nõ pparatis Nũe. ix. Dispensatõ aũt ista bñ inotuit ma
iorib⁹. quia ipis existentib⁹ in deserto: oñdit illis dñs que
erãt facturi. tũc aũt nõ oñdit illis q circũciderẽt se cũ in
certi essent de motu columne. pp̃ter qd certi erant q ex di
spensatõne dñi licuit illis ad tps supsedere.

Articulus tercius

Equitur vtrũ mortui añ. viij. diem incircũcisi fu
erũt damnati. Et sic: videt q simile. Statuto
baptismo: quacũq; causa vel occasione decede
ret aliqs puulus nõ baptizatus damnaret. a simili videt
ꝟ. vñ He. Qui nũc p euangeliũ suũ terribiliter ⁊ salubri
ter clamat. Nisi qs renatus fuerit ex aqua ⁊ spũsancto nõ
intrabit in regnũ dei: dudum clamauit p suam legem. aĩ
ma cui⁹ pputij caro circũcisa nõ fuerit rc. ¶ Contra. Hu
go. Masculi q in morte pueniti ad octauam diem pueni
re non poterũt. ⁊ ob hoc sine circũcisionis sacramento ab
hac vita decesserũt: sola fide parentum cuz oblatõnib⁹ et sa
crificijs nõ improbabilr saluari estimant. et hoc ostendit
Hug. qz aliẽ miserabilior esset sexus virilis q̃ sexus femi
neus. Vñ hug. pcipue ne miserabilior hic sex⁹ genus appa
reat et ei pindicet in illo a q̃ alter sexus absolut⁹ oĩno fu
isse pparatur. ¶ Pre. in pcepto determinat tps cũ dr. infans
viij. dierũ circũcidet: q̃ nõ fuit transgressio añ temp⁹ illud
¶ Item querit si paul⁹ nõ esset circũcisus q̃liter fecit irri
tum pactum dñi: cum non hẽat posse sui vel vsum rõnis.
¶ Pre. qd est pactũ qd irritũ fecit puer vel dissipauit: cuz
nullũ inierit cũ dño. ¶ Pret. ponat q abrahã inierat pa
ctum cũ dño de circũcisione. nunqd illi de stirpe sua tene
bant anteq̃ vsuz rõnis hẽre. nec puniri debebãt ppt alie
num ita vt peccarẽt nisi solo originali pcõ. Cuz q̃ ex omis
sione circũcisionis ex pcepto abrahe nõ ptrahat originale
pcõm ꝟ ex pcõ ade: restat q paul⁹ nõ dz dici dissipator te
stamẽti anteq̃ hẽat vsum rõnis. pp̃ter aliquã obligatõnem
parentũ: nisi fuerat pp̃ter obligatõnez factã ade. ¶ Rñ. sine
pindicio. q sicut vult hug. puuli q moriebant añ die. viij.
saluati fuerũt in fide parentũ cũ oblatõnib⁹ ⁊ sacrificijs: dũ
tñ nõ circũcidebant nisi qz pceptũ fuit die. viij. de circũci
dendo. nec ex negligentia vel ptemptu obmittebat. ¶ Ad illud quod
obijcit de baptismo rc. dicẽm q nõ est simile. qz baptismuz
simplr fuit institutũ sine oĩni pditõne tpis: circũcisio non.
Vñ dicẽm q sicut nõ baptizat⁹ puul⁹ damnat: sic nõ circũ
cisus morte a p̃stitutũ tps. et sic intelligit verbũ hẽde. tal

enĩz dicit irritare pactũ. i. pceptum de circũcisione: scilz q
tpe statuto iuxta qd pactũ est: pceptũ nõ adimplet: nisi di
spensatõne diuina fuerit p̃termissum. In deserto autẽ fuit
diuina auctas dispensans. qz in deserto erãt in q̃ nõ pote
rant gentib⁹ pmisceri nec indigebãt distingui. Prete. dñs
volebat pp̃ter figurã circũcisionẽ differri. vt vna generalis
circũcisio fieret in terra pmissionis: in signũ illi⁹ q̃ futura
erat in patria. ¶ Ad illud qd obijcitur. q̃liter paul⁹ fecit
pactũ dñi irritum rc. Dicendũ q ẽm aug. in li. xvj. de ci.
dei. c. xxvij. q mouet hanc questiõez ⁊ vtit lra. lxx. q̃ talis ẽ.
qz pactũ meũ dissipauit. Vñ dicit. si dixisset qz testimoni
um meũ dissipauit: nõ nisi de illa circũcisione intelligi co
geret. Nũc do qa nõ expressit cuiusmodi testamentũ puu
lus dissipauerit liberũ ẽ intelligẽ de isto testamẽto dictũ c⁹
dissipatio ptinere possit ad puulum. Si autez quisq̃ hoc
nõ nisi de ista circũcisione esse ptendit. q in ea testamentũ
dei qm̃ nõ ẽ circũcisus dissipauerit puulus: querat locutõ
nis aliquẽ modũ quo nõ absurde possit intelligi ideo dissi
passe testamentũ: qz licet nõ ab illo: tñ in illo est dissipatũ
verũ sic q̃ aduertendũ est. nulla in se negligentia sua iuste
interire incircũcisi aĩam puuli: nisi obligatõne originalis
pcti. et ẽm hoc sensus est. q nõ habent remediũ circũcisio
nis pibit: qz in pmo parenti dissipauit testamentũ dñi. cum
in illo peccauit Ro. v. Et ẽm hoc rñdendũ est de circumci
sione sicut de baptismo. quia pp̃ter negligentiaz baptismi
damnatur puer ⁊ illa est negligentia parentũ vel aliorũz ita
q pp̃ter negligentiã parentũ in circũcidendo perit puer spi
ritualiter. Vnde in li. de sententijs sanctoꝝ dicit. sicut ne
gligentia adam in suã pgeniem puenit: ita negligentia pa
rentũ si nõ circũcidãt puerũ anima ei⁹ pibit. qz si ille pce
ptum dñi nõ dissipauit: tñ in illo dissipatũ est. ⁊ ẽm ꝟ par
uulus nõ obmisit ꝟ pp̃ter omissionẽ aut negligentiã parẽ
tum puulus damnũ sequitur. ¶ Ad obiectũ aũt dicendũ
est. q licet puul⁹ nõ habeat vsum rõnis: tñ sicut peccauit
in adam: sic in illo dissipauit testamentũ vel irritum fecit
pactum. ¶ Ad aliud do dicendũ est. q illud testamentum
pprie erat obedientie primi parentis super pcepto ei dato. si
aũt intelligat de pacto siue testamento abrahe: tũc oportz
sic exponere. nõ q puul⁹ sua volũtate dissipauit fedus: sed
in illo est dissipatũ. et sic exponit in libro de sententijs et ĩ
pdicta aucte aug. de ci. dei. ¶ Occasione pdictoꝝ querit
adhuc. habita psumptõne pbabili de morte puuli: supposi
to q in fide parentũ cũ oblatõnib⁹ purgat⁹ esset: nihilomin⁹
viuit vltra. viij. diem vtrũ debeat die. viij. circũcidi qd
videt ex pcepto dñi. Contra purgat⁹ est ab originali: ergo
rc. ¶ Rñsio. institutõ circũcisionis cũ hoc q fuit ad pur
gatõez originalis: obligabat ad ritum legis. Vñ dicẽdũ.
q licet puulus in casu pposito purgat⁹ esset ab originali.
si ptingeret eũ viuere vltra. viij. diem: oportuit eũ circum
cidi causa obligatõnis legis. Exemplũ de hoc habetur de
beata virgine. que nõ indiguit purgatõne siue purificati
one: nihilomin⁹ ne solueret qd obligabat lex: fecit ẽm le
gis psuetudinẽ. Vnde. xij. leui. Cũq; pleti fuerit rc. dicit
glo. aug. cuz tale aliqd nato ex virgine dño fieret magis
p psuetudine legis q̃ pro necessitate expiati peccati. Pre
terea. nccia erat ad diminutõez pcupiscentie scz incircũci
so sicut fuit de abrahã. licet eñi mundatus esset ab origina
li: nihilominus valuit abrahe circumcisio propter imple
tionem precepti et ad diminutionem superfluitatis concu
piscentie.

Articulus quartus

Equitur inquirere vtrum mortui in deserto i
circumcisi sunt damnati. Et sic: videtur p sen
tentiam domini Geñ. xvij. scilicet masculus cu
ius preputij caro circumcisa non fuerit rc. ¶ Contra. si in
periculo damnationis mansisset populus incircumcisus.
probabile esset q hoc esset Moysi reuelatum a domino.
sicut alia peccata eorum. sicut fuit de murmure populi in
deserto. xj. Numeri. ¶ Responsio. q omnes illi qui nu
merati sunt a. xx. annis et supra. qui viderant gloriam

domini in egipto: mortui sunt in deserto sicut habet. xiiij.
Nu. Unde illi q erant circūcisi in egipto et aliorum
nullus mortuꝰ est. fm illud ps. Et in tribubꝰ eoꝝ nō erat
infirmus: videt q nullus mortuus est incircūcisus in de-
serto. supposito autem q aliquis mortuus esset: estimo q
erā ex dispensatiōe fuit q supsedebant circūcidere ad tpe
et causa sufficienti. scʒ ne inijcerent manus in illos qs cir
cumcidissent qñ ignorabant qñ oportebat eos exponi la
bori itineratōis: q fuerūt saluati eo ritu quo ante circū
cisionem.

Membrum quintum

Equit inquirere de significatōne circūcisio
nis. Primo ḡ querit vtrum circūcisio sit so
lum in significando ꝛ nō in efficiendo. Se
cundo cuius rei sit signum proprie ꝛ per se

Articulus primus

Irca primū sic. Q nō sit solum in significādo
sed in efficiendo videtur: quia homo cecidit in
ignorantiā fm hug. ꝛ aug. ꝛ ita ꝯgruit remedi
um ꝯtra hec. S hoc fuit p sacramenta et maxime p circum
cisionem: ḡ circūcisio nō tm̄ fuit in signū s in remediū seu
efficaciam. ¶ Contra. iiij. Ro. Sacramenta legalia institu
ta fuerūt: nō ad iustificatōeʒ sed in significatōeʒ. ¶ Pret.
diffinitio circūcisionis posita a dama. nihil ponit nisi si
gnificando. ¶ Item aug. ad valeriū. Circūcisio ad signifi
catiōnē purgatōnis valebat: sicut baptismus nō ad inno
uationē. ¶ Rñ. effectus est non solū in significando s eti
am in purgando. ¶ Qd obijcit de glo. iiij. Ro. Rñdeo q
nō loquitur de circūcisione s de alijs legalibꝰ sicut patʒ ibi.
¶ Ad hoc qd obijcitur de diffinitōne posita a dama. Rñ
deo q damascenꝰ nō ponit plenā diffinitōem: s solum q̄tū ad
vnam ptem. quelibet eñ ratio dicit totū esse rei. s vna dif
finitio dicit esse materiale alia formale. ¶ Ad auctoritatē
Aug. ad valerium. dicendum q nō intelligit q circumci
sio sit tm̄ ad significatōeʒ: sed q sit ad significatōnem pur
gationis cum effectu in paruulis: et ita non ponit significa
cationem seu efficaciam.

Articulus secundus

Onsequēter querit cuiꝰ rei signum est circum
cisio ꝓprie. Et querit vtrum sit signum regene
ratōnis. Qd videt: quia circūcisio est signum
ablatōnis. Per ablatōnem aūt pcti nō fit filius dei: sed p
ꝯformitateʒ gratie, put dicit Rom. viij. Conformes fieri
imagini filij sui: ḡ non est signū regeneratōnis. ¶ Contra.
aug. in. i. de ciui. dei. Circūcisio signū regeneratōnis fuit
ꝛ nō immerito puulum ꝓpter originale pctm quo primū dei
dissipatum est testamentū generatio disperdet nisi genera
tio liberet. sic intelligēda sunt verba diuina. tanq̄ dictuʒ
sit: q non fuerit regeneratꝰ: interibit anima eius de gene
ratōne eius. qꝛ testamentū dei dissipauit qñ in adam etiā
cum omībꝰ ipse peccauit: ḡ circūcisio fuit signū regenera
tionis. ¶ Rñ. regeneratōnis dicit signū. nō qꝛ signū fuit
baptismi tm̄: sed ꝓpter hoc q remoto originali pctō p cir
cūcisionē fit filiꝰ dei p grām. prius erat filius ire p culpaʒ
¶ Item adhuc querit. cum circūcisio instituta sit i reme
dium ꝯtra originale. Dicit eñ. iiij. Ro. abrahā signuʒ ac
cepit circūcisionis signaculū fidei. in glo. ibi habet q cir
cūcisio data fuit in remediū ꝯtra originale. aut igit est si
gnum remissionis culpe ꝓprie ꝛ pmo: aut pene. Q autem
culpe videt glo. ibi. iiij. Ro. signū accepit circūcisionis ꝛc̄
Circūcisio exterior dr̄ signū iterioris circūcisiōis. etc. s. q
sit huius sigculū signate rei. vt sic carne libidinis i circūcisio
ne hō spoliat: sic aīa spoliat omībus sordibꝰ prime natiui
tatis: ꝛ qꝛ nondū dixerat cuiꝰ rei: subdit iustitie fidei hec
glo. Ecce q est signū remissionis culpe. ¶ Contra. q circū
cisio nō tollit totū sed ptеʒ aliquam aliā remanēte. dʒ igit
esse signū eiꝰ qd tollit in pte. hoc est ꝯcupia: nō culpa q to
taliter tollit. ¶ Pre. penale oblatū dʒ esse signū ablatōis
pene. ¶ Item in abraham nō habuit circūcisio hūc effcm
¶ Rñ. q est signū diuisionis originalis q ad culpā ꝛ pe
nam: s generaliꝰ quo ad penaʒ. In abrahā aūt deleta fuit
originalis anteq̄ illi pciperet circūcisio. s post qñ datum
fuit illi pceptum de circūcisione et circūcidebat se diminu
ebat circūcisio in ipso ꝯcupiam. i. grā in circūcisione: non
ex circūcisione. Et notandū vt dicit aug. q sacrm est ex si
militudine repn̄tans et ex institutōne significans ꝛc̄. Cir
cumcisio igit q̄tum ex silitudine repn̄tat ꝓprie penam si
gnificat. inq̄tum ex institutōne signat culpam ꝓprie. ratō
nes autem inducte nō ꝓbant precise.

Membrum sextum

Equitur de integritate. Primo querit vtruʒ
viij. dies erat de substātia sacramēti. Scdo
vtrū aliq casu poterat pueniri. Tertio vtrū
erat de essentia sacri q fieret in tali mēbro.
Quarto vtruʒ erat de essentia sacramenti q fieret tali in
strumento.

Articulus primus

Querit ḡ primo. vtrū octauꝰ dies fuit de essentia
circūcisionis. ita scʒ nisi tūc fieret: efficaciā nō
hēret. q sic videt. Sacra efficaciaʒ hñt ex institu
tiōne ꝛ nō q̄tum ad actū exercendū. s q̄tum ad aliquid
supadditū. verbigrā. baptisma institutuʒ est fieri in aqua
ꝛ sub tali forā verboꝝ. vñ nō sufficit imersio hmōi nisi ad
dat forma vboꝝ et hoc qꝛ institutū est sic fieri. Silr videt
in ꝓposito. q cum tps institutū sit a dño Gen. xvij. vbi dr̄
infans. viij dierum circūcidet ꝛc̄. ¶ Item circūcisio signat
vtrāq circūcisionē. scʒ primā in aīa a culpa: scdam i cor
pore a miseria q futura erat in. viij. resurrectōis. ḡ octauꝰ
dies erat de integritate significatōnis. ḡ et de integritate.
¶ Item pceptum de circūcisione ē pceptum affirmatiuū.
qd obligat ad aliquod tps nō ad omē. ḡ determinato tēpe
in pcepto obligat ad illud. ḡ cū in pcepto illo sit determina
tio tpis in q instituit circūcisio: tps determinatū est de ne
cessitate circūcisionis ꝛ essentiale circūcisioni. ¶ Contra
potuit ꝯtingē q. viij. dies esset sabbatū. in sabbato autem
nihil licebat facē. Exo. xx. omē opus nō facies i eo. ¶ Itē
in toto tpe vagatōis filioꝝ isrl in deserto nō fuerūt aliqui
circūcisi. scʒ donec venirēt in galgala Josue. v. igit si. viij.
dies esset essentialis in sacro: nullꝰ illoꝝ purgatꝰ est circū
cisione facta pꝰ. ¶ Iteʒ tps aliqd diffinitū nō erat essenti
ale baptismati nec alicui sacroꝝ legis nature: a silī videt
in ꝓposito. ¶ Pre. si tps illud esset essentiale ꝛ de necessita
te sacri nil valuit abrahe nec aliqbꝰ alijs de domo eius. Et
iteꝝ nihil valebat ꝓselitis. ꝛ ex h seqtur q si aliqs neglige
bat dieʒ. viij. q nullo mō posset curari ab originali: qꝛ nec
p circūcisionem nec alio mō: qꝛ nō erat aliud remedium.
¶ Rñ. duplex erat efficacia circūcisionis. vna significatio
nis: alia purgatōis ab originali. q̄tuʒ ad primū est eēnti
alis dies. viij. nō q̄tuʒ ad scdm. ¶ Ad h qd obr̄. q. viij. di
es ē de institutōe. dōm q h fuit magis in significatōeʒ q̄ in
purgatōeʒ. vñ dies. viij. aliqñ fuit in significatōeʒ ꝛ ꝯgruē
tiā. Cōgruebat eñ vt paruli nō stati nati s aliq̄ntulū ro
boratis. tāta lesio inferret: ne magnitudinis passione defice
rent. ꝛ si vlt̄ differret. tūc eēt piculū ꝓpē mortē: qꝛ libenter
differrēt ꝓpē dolorē. iō voluit eis dñs terminū prefigere.
¶ Ex hoc pʒ rñsio ad aliā rōneʒ q ondit q dies. viij. ē eēn
tialis q̄tū ad significatōeʒ qd verū est. ¶ Ad illud qd obr̄.
q in pceptis affirmatiuis determinato tpe ē ipm tps essen
tiale pcepto ꝛc̄. dōm q q̄tum ad efficaciā nō ē eēntiale sic
dictū est. Nā eque bñ curabat circūcisio ꝓselitos. s. sic par
uulos. est tm̄ eēntiale siue de necessitate q̄tū ad obseruan
tiā. ¶ Ad illud qd obr̄ p alia pte de sabbato. dōm q licu
it fm legē circūcidē in sabbato. vñ ioh. vij. Si circūcisiōʒ
accepit hō in sabbato vt ñ soluat lex moysi. glo. q iubemi
vacare. si octaua dies occurrit iubemi circūcidē. ¶ Ad eiꝰ
qd qd obr̄. omē opꝰ ꝛc̄. dōm q ea q erāt ad salutē hoīs nō
ꝓhibebāt. Vñ leui. xxiij. affligetis aīas vr̄as: sabbatuʒ eī

tem non est eadem [illegible]. Ut circumcisionem accepit homo in sabbato ego. que ad salutem instituta est. Unde non est sicut solvit legem. [illegible] dicendum quod in sabbato erat prohibita operatio sabbati [illegible] servilia et patet Levit. [illegible]. Ad illud quod obiicitur de illis qui non fuerunt circumcisi ante [illegible] venire et in [illegible]. Dicendum quod circumcisio habuit in illis effectum purgationis nihilominus ipsi fuerunt transgressores legis enim [illegible]. Josue [illegible] quando filii de egipto exierunt in illo [illegible] incircumcisi erant quos circumcidere potuit [illegible] illorum. [illegible] filios quos genuerunt in deserto et contempserunt eos circumcidere. quia inobedientes erant legi dei nihilominus [illegible] tamen ad quandam dispensationem expectabant ne exponerent se discrimini quia ignorabant quando eos oportuit proficisci [illegible] motum columne. Ad illud quod obiicitur per simile sumptum de baptismate. Dicendum quod res circumcisionis erat circumcisio a culpa et a miseria. circumcisio a culpa [illegible] in actu et materia. actu enim ablationis circa materiam [illegible] qua fit traductio originalis signatur duplex circumcisio predicta. Sed circumcisio a miseria [illegible] actum et materiam non significabat [illegible] et ideo [illegible] fuit [illegible] addere per quod significaret. baptismus autem ratione immersionis et elevationis corporis signat mortem et resurrectionem ideo non fuit congruum [illegible] et sic [illegible] est de bene esse circumcisionis [illegible] ad significantiam. est enim de necessitate [illegible] ad observantiam [illegible] in precepto. Ex his patet [illegible] ad [illegible].

Articulus secundus

Secundo inquirendum utrum instante periculo mortis liceat circumcidere puerum ante diem octavum. Et non videtur cum preceptum domini fuerit de circumcisione facienda die tali. Preceptum autem domini transgredi licitum non est. [illegible] Reg. [illegible]. Quia precisi sermonem domini peccatum [illegible] domine [illegible]. Item [illegible] aliud erat remedium salutis et aliud remedium contra originale ex fide cum oblationibus [illegible] periculum [illegible] damnationis non erat necesse [illegible] preuenire. Contra. post [illegible] diem licitum et bonum fuit circumcidere et [illegible] habetur [illegible] non fuit ita de necessitate precepti domini [illegible] causa recipere dispensationem. nulla autem maior est ratio dispensationis quam periculum mortis ut videtur. Item licitum fuit circumcidere [illegible] videtur quod ante. Responsio. ad hoc dicunt quidam quod imminente periculo mortis puer circumcidendus erat si poterat sustinere sine periculo nec veniebat contra preceptum quia non [illegible] circumcisus [illegible] necessitatem ingruentem. Et quod obiicitur quod nulla oblatio habebat [illegible] fieri ante [illegible] diem [illegible] non erat puer circumcidendus aliquo modo ante [illegible] diem [illegible] non [illegible] recipiebat [illegible] oblationes [illegible] et ideo imminente tempore necessitatis [illegible] non erat periculum faciendi [illegible] erat circumcisio ante diem [illegible] licet non [illegible] aliqua [illegible] oblatio. Hec autem opinio videtur [illegible] precepto domini quod determinat tempus circumcidendi [illegible] modus iudeorum repugnat quia [illegible] observant et credibile est quod a patribus acceperunt nullum circumcidunt ante diem [illegible]. Propter hoc aliter dicunt quod [illegible] est ad observandum [illegible] de necessitate precepti licet non [illegible] ad purgandum. Unde dico quod licet [illegible] dispensationem non tamen anticipationem [illegible] ante [illegible] diem [illegible] potuit. [illegible] quod dictabat lex indispensabiliter [illegible] quod nihil [illegible] potuit esse [illegible] quia [illegible] sabbatum [illegible] erat [illegible] sicut dicit hug. et aug. [illegible]. Dicendum igitur quod ante [illegible] diem non debuit circumcidi puer [illegible] periculo mortis [illegible] observabatur [illegible] diem. nec oportuit [illegible] dicit hug. [illegible] puer [illegible] mortuus ante [illegible] diem [illegible] in [illegible] fide cum oblationibus et sacrificiis. Non enim credendum quod veritas fidei cum oblatione [illegible] respectu masculini sexus nec [illegible] penitus quia non [illegible] diem et periculum erat [illegible] et [illegible] modo [illegible] hoc sexus [illegible] cuius preputii caro circumcisa non fuerit [illegible] que

non habuit remedium quod suppleat vicem circumcisionis [illegible] hoc [illegible] magister dicit in [illegible] sententiarum in tractatu de circumcisione [illegible] idem potest contingere de eo quod de paruulo decedente [illegible] ante baptismum. Dicendum est quod verbum magistri intelligitur [illegible] remedium [illegible] circa parvulum [illegible] et [illegible] non erat [illegible] fidei parentum cum [illegible] quo [illegible] ad purgationem pueri in tali casu damnaretur sicut paruulus non baptizatus. [illegible] opinionis veritas habetur [illegible] dicit salomon. [illegible] enim coram [illegible] quia puer [illegible] dicit salomon [illegible] matre mea. ubi dicit quod filius bersabee [illegible] paruulus non fuit nominatus. qui ante octavum diem est mortuus et ita non fuit circumcisus. habetur et ex ratione. quia nullum animal offerebatur domino ante [illegible] diem. Habetur etiam ex more iudeorum quem modo observant. et ideo hec positio magis est tenenda.

Articulus tercius

Tercio inquirendum utrum erat de essentia circumcisionis quod fieret in membro tali. Et sic videtur per hoc quod dominus precepit quod fieret in membro tali [illegible] circumcidetis carnem preputii vestri ut sit in signum federis inter me et vos. Item [illegible] sacramentorum non solum substantia facta sed modus debitus inductus ab institutore necessario requiritur. Modus autem ut dicit hug. circumcisionis [illegible] precepitum fuit et puer [illegible] culpe. [illegible] natura [illegible] sua circumcideretur in carne preputii [illegible] modi [illegible] a domino institutus requiritur ut fiat in membro tali. Contra ut [illegible] hug. tres sunt circumcisiones una [illegible] que sacramentum est. alie due que sunt res et virtus sacramenti. altera que fit in presenti quando [illegible] depositionem [illegible] circumciditur. altera quod in futuro fiet quando [illegible] corruptionis corporis circumcidetur. sed neutra [illegible] que sunt res et virtus sacramenti [illegible] determinate circa aliquam partem [illegible] videtur de illa que est sacramentum. Item [illegible] circumcisio que est sacramentum est signum et repräsentatio [illegible] que sunt res et virtus sacramenti [illegible] similitudine et [illegible] habet ad [illegible] circumcisio que est [illegible] non ponit determinationem circa [illegible] vel potentiam [illegible] ipsam animam [illegible] respicit [illegible] illa que est corporis. similiter videtur quod illa que est sacramentum nullum membrum corporis debeat determinare [illegible] indifferenter in hoc membro vel illo fieri debet. Item hoc videtur per simile de baptismo quod non determinat [illegible] Item sed [illegible] per abiectionem [illegible] determinatur. Item sed [illegible] membra [illegible] fuerunt in honestate et decore [illegible] membrum [illegible] non debet fieri circa [illegible] verecundam [illegible] Responsio ratio multiplex est quare in membro illud membrum [illegible] tali preceptum datum fuit de circumcisione facienda. Una est [illegible] ponit magister hug. dicens sic in carne preputii [illegible] ad remedium data est contra peccatum originale quod a parentibus [illegible] per illud membrum propagatum [illegible] contra [illegible] In quo membro et potentia carnalis et morta [illegible] concupiscentie [illegible] signatur [illegible] Item [illegible] et per [illegible] circumcisionem [illegible] originalis [illegible] significaretur [illegible] Item tercia ratio est [illegible] significaretur per circumcisionem [illegible] purgationem fieri peccatorum [illegible] originalis enim peccatorum modum [illegible] habet quia [illegible] corruptione persone in corruptionem nature et a corruptione nature in corruptionem persone. Item quarta ratio est ut per abiectionem factam a membro propagationis carnalis significaretur quod non promittebatur multiplicatio [illegible] Item quinta ratio est punitio concupiscentie [illegible] per membrum [illegible]. Unde [illegible] moderamine divina dispositio [illegible] in ea potissimam partem concupiscentia [illegible] in qua vehementius [illegible]. Sexta [illegible] in qua [illegible] incontinentie [illegible] que [illegible] per [illegible] membrum [illegible] Unde [illegible] Signum accepit circumcisionis signaculum iustitie fidei quod ideo data est circumcisio et facta in [illegible] membro in quo libido [illegible] dominatur [illegible] mente et corpore servanda et [illegible]

ciam rescindendam indicet. Itez septima ratio colligitur ex li. de senten. sanctoꝝ. vt de membro ꝯsecrato deo genea logia xp̄i nasceret᷑. Circūcisio enim data fuit in pactuz vt habet᷑ Gen̄. xvij. et hoc pactum est certitudo ꝙ xp̄s ex gen te illa esset nasciturus. Item octaua ratio ex glo. Ro. iiij. quia in illo membro cui primi inobedientie primus homo cognouit. decuit et in hoc membro signuz obedientie acci pere. Ad hominem ergo ꝙ de essentia circumcisionis fuit ꝙ fieret in tali membro. ¶ Ad primo obiectum ꝯtra hoc dicendū ꝙ inter illud quod est sacramentum tm̄ et rem sacramenti non requirit᷑ oīmoda ꝯformitas. imo sufficit aliqua con grua similitudo signi et signati siue sacramenti et rei inꝙ tum huiꝰ. et ita est in ꝓposito quia ꝯgrua ē similitudo cir cumcisionis que est sacramentū tm̄. et circumcisionis que est virtus et res: ꝙtum ad conformitatem in ablatōne car nis superflue ex vna parte: et culpe et miserie ex alia: que sup flua sunt et non de veritate nature siue necessitate. q̄re ab latōnis superflui membri istius dictum est. Pre. non ē simi le de illa que est ꝑ depositionez iniqtatis ⁊ de illa que erit ꝑ depositioēz corruptōis in futuro: ⁊ illa que erat in carne exterius. qꝛ illa q̄ est ꝑ depositionē iniquitatis fit ꝑ colla tionem gratie gratūfacientis: que omnē tollit iniquitatez similiter illa q̄ erit ꝑ depositionē corruptionis in gloriosa resurrectōne omnem tollit corruptōnem. vnde vtraqꝫ cir cumcisio generalis est in suo effectu. ⁊ hoc qa gratia secuz non patit iniquitatē aliquam: neqꝫ gloria corruptionem. Circūcisio autez que est sacramentū iuxta omne quod ne cessitas requirit ⁊ cōgruitas exigit est ꝑticularis et deter minate circa vnam partem corpis: ⁊ non circa totum vel quācunqꝫ ꝑtem indistincte: et ex his patet rn̄sio ad scōm. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ non est simile de baptismate qꝺ est sacramentū generale. et ꝙtum ad ꝑsonas: quia nullus saluatur sine baptismate. ⁊ ꝙtum ad tp̄a dico post institu tionem. ⁊ de circumcisione que fuit sacramentū ꝑticulare ⁊ ꝙtum ad ꝑsonas et ꝙtum ad tempus. Non em̄ datuz fu it preceptum de circūcisione omnibꝫ neqꝫ ad om̄e tempus ¶ Ad vltimū dicendum. ꝙ sicut dicit Cassio. Membruz generatōnis est membrū nobile quantū est de se dicit eniz sic. Genitalia ꝺo nostra in magnū misterium quis dube ret attributa. decorum quidem membrū: si non fuisset tur pi libidine sordidatum. quid em̄ illo ꝓciosius esset: si inde humanū genus sine culpa descenderet. ꝺ natura ergo sua esset nobile: sed factum est innobile ꝓpter culpam. Vnde ꝑ remediuz nobilitat᷑. vn̄. j. Corin. xij. dicit᷑. ꝙ membris in nobilioribꝫ habundantiorē honorem circumcidamus. Et hoc intelligitur dum passionibus et desiderijs obuiatur.

Articulus quartus

Equit᷑ inquirere vtrum erat de essentia circū cisionis ꝙ fieret tali instrumento scꝫ cultro la pideo. Videt᷑ ꝙ sic illud quo fit ablutio exterior in baptismate essentiale est sacramento baptismatis. s. aqua: vn̄ nullo alio liquore baptizat᷑. A simili videt᷑ ꝙ il lud quo fiebat circūcisio exterior scꝫ cultrus lapideus sit essentiale circūcisioni: vel quare nō. ¶ Item. iij. ezech. ⁊ vo cem rotaꝝ sequentiū aīalia ⁊c̄. ibi glo. In sanctoꝝ patrū vita cognoscimꝰ: qd in scripturis intelligere debeamꝰ. ex quo videt᷑ ꝙ factis antiquoꝝ patruz exprimit᷑. quo instru mento scriptura velit ꝙ fiat circumcisio cultris lapideis. Josue. v. Fac tibi cultros lapideos ⁊c̄. videt᷑ ꝙ scriptura velit ꝙ nō circūcidetur nisi cultris lapideis: et ita est ēēn tiale circūcisioni ꝙ tali instrumento fiat. ¶ Itez sacramē tum baptismatis nō exercet᷑ nisi vnico elemento scꝫ aquā. Similiter nec sacrm̄ ꝯfirmatōnis nisi crismate. Similit᷑ nec sacramentū vnctōnis nisi oleo vnctōnis. Similiter vi detur de circūcisione ꝙ non debeat exerceri nisi instrumē to vniꝰ generis. aut ergo debuit fieri cultro petrino ⁊ tunc habeo ꝓpositum: aut cultro ferreo ⁊ hoc nō videt᷑ vt exem plo patet Exo. iiij. vbi dicitur. Tulit sephora acutissimaz petram [illegible] preputium filij. Similiter ⁊ iosue

et sic videtur ꝙ essentiale erat circumcisioni ꝙ fieret cul tro tali. ¶ Preterea cum hoc instrumentum aptum sit actui circumcidendi ⁊ ꝯgruit significatōni. Significat em̄ xp̄m qui petra dicitur quo fit purgatio ab omni culpa. Restat ꝙ magis ꝯueniebat circumcisioni huiꝰ instrumento fieri q̄ nouacula ferrea: et ita videtur ꝙ hoc instrumēto debu it fieri et nō alio. ¶ Contra. vbi precepit dominꝰ. ꝙ abra ham circumcideret se et alios. qui erant de domo sua nul lam fecit mentōnem de cultro tali. ex quo videt᷑ ꝙ nō est es sentiale circumcisioni ꝙ fiat tali instrumento determina te vel tali. Vbi aūt dominus instituit sacramentū baptis mi instituit ꝙ fieret aqua tm̄. iij. Johā. dicens. Nisi quis renatus fuerit ex aqua ⁊c̄. ex quo essentiale est baptismati ꝙ fiat aqua ⁊ nullo alio elemento. ¶ Item iudei nō circū cidunt nūc cultro lapideo sed ferreo. et ꝯstat ꝙ hoc habēt a patribꝫ. vnde andreas. Ipsi iudei non petrinis cultris vt quidam putant: sed acutissimis nouaculis circūcidūt. Ex hoc patet. ꝙ non est essentiale circumcisioni ꝙ fiat cul tro petrino. ¶ Quod cōcedimus. vt eniz vult magister in senten. et hugo. Preceptum fuit vt circūcisio fieret de cul tris lapideis in signū purgatōnis faciende ꝑ xp̄m qui pe tra dicitur. j. Corin. x. Petra aūt erat xp̄s. vnde hug. Cul tellus de petra factus xp̄m signat de quo dicit apl̄us Pe tra aūt erat xp̄s de quo scriptum est. Ecce agnꝰ dei ⁊c̄. Itez et in signum duricie et inobedientie iudeorū. de qua act. viij. licet ergo magis ꝯgruebat circumcisionez fieri huiꝰ instrumento q̄ alio ꝓpter ꝯuenientiam signatōnis: nō ta men essentiale fuit circūcisioni ꝙ fieret huiꝰ instrumēto. cum auctoritas instituentis vel preceptū eius faciat ꝙ ali quid sit essentiale sacramento. Si obijcitur qꝺ. v. iosue in stitutū fuit ꝙ fieret tali instrumento. Dicenduz ꝙ non est verum quia tūc non fuit instituta circūcisio: sed ponꝰ q̄n dn̄s precepit abrahe ꝙ se et alios de domo sua circumcide ret Gen̄. xvij. ¶ Ad illud autē quod obijcitur ꝯtra hoc. di cendū ꝙ inter om̄ia elementa aqua rōne suaꝝ ꝓprietatuz maxime congruebat ablutioni baptismatis vt infra pate bit. Hanc aūt ꝯgruentiā ꝯsiderans ꝓuidentia saluatoris instituit ꝙ aqua et nullo alio liquore baptizaret᷑. sed cir cumcisio ꝑ quodcunqꝫ fiat instrumentum ꝯsimilis figure nec est variatio aliqua effectus vel ꝓprietatis in carne vel membro circumciso. siue fiat instrumento ferreo siue pe trino. ꝓpter quod nō ꝯgruebat instituī determinate q̄ hoc vel illo fieret. ⁊ iō nō fuit institutū ꝙ sic vł sic determinate fieret. Vnde neuter modus est essentialis circūcisioni. vnū similitudo q̄ est in illis quo baptizat et quo circūcidetur ꝙtum ad effectum eoꝝ et ꝓprietates. similiter est dissimili tudo ꝙtum ad significatōez. qꝛ ꝑ aquā significat᷑ grā mū dans que est ꝓprius effectus baptismi ⁊ intrinsecus ⁊ ēēn tialis. ꝑ cultrum petrinum significat᷑ xp̄s qui est generale principiū ⁊ extrinsecū liberatōis a culpa ⁊ a pena. Vnde qꝛ est cōe signatū instrumentuz circūcidēdi: ideo nō est de essentia eiꝰ sicut est aq̄ essentiale baptismo cuiꝰ significatū est ꝓpriū. ¶ Ad illud qꝺ obijcit᷑ scꝺo de glo q̄ dicit. ꝙ i san ctoꝝ patrū vita ꝯgnoscimꝰ qd in scripturis intelligē debea mus ⁊c̄. Dicēm ꝙ verbū illud nihil facit ad ꝓpositū. intelle ctus ei glo. est ꝙ in scōꝝ patꝝ vita ꝯgnoscimꝰ qd i scriptu ris intelligē debemꝰ. s. ꝙtuz ad veritatē vite vel moꝝ. ꝑ h̄ em̄ ꝙ videmꝰ scōs talē ducē vitā: intelligimꝰ ꝙ talē vitam ꝓdicat sacra scriptura. ⁊ h̄ pꝫ ꝑ illud qꝺ sequit᷑ in glo. qꝺ ē. quoꝝ nobis actio aperit: qꝺ in suis ꝓdicationibꝫ pagina testamenti dic. ¶ Ad illud quod obijcit᷑. ꝙ sacrm̄ baptismi vnico tm̄ elemento fit similiter ⁊ ꝯfirmatō ⁊c̄. Dicendum ꝙ hoc est. qa illa quibꝫ exercent᷑ hec sacramenta: ꝯgruen tissime ip̄is ꝯueniūt rei ipsoꝝ sacramentoꝝ ꝓpriissime re putando. aqua em̄ hꝫ vim mundificatiua ⁊ vim refrigeratiuaz caloris: ⁊ alias ꝓprietates q̄ maxime sacramento baptis mali ꝯgruūt. Similiter crisma qꝺ ꝯficitur ex oleo et balsamo maxime ꝯgruit sacro ꝯfirmatōnis quo roborat᷑ homo ⁊ con fortat᷑ vt audacter ꝯfiteatur fidem xp̄i. per oleum eniz si gnificat᷑ intima gratie spūs [illegible] ꝑ balsamū odor bone fame. Non est sic de lapide vel ferro. nō eniz habent

aliquas ꝓprietates quibꝰ significantur aliqua que ꝯgrue ꝯueniant sacramento circūcisionis: ꝓpter quas ꝯueniret vt tm̄ altero illoꝝ determinate exerceret. ¶ Ad vltimū dicendū. ꝙ et si magis ꝯgrueret circūcisioni fieri cultro petrino ꝓpter significatōez: nō tamen sequitur ꝙ erat circumcisioni essentiale cū ꝙ aliquid sit essentiale alicui sacramēto facit institutō vel pceptū: nō signatio. ꝓprietates autez rei ꝯgruentes sacramento sunt causa quare instituitur esse de [illegible] Et nota qd̄ dicit hug. quod [illegible] ꝙ nō est de necessitate circūcisionis ꝙ fieret cultro petrino. Dicit enī sic. Preceptū fuit vt puer masculꝰ. viij. die a natiuitate suā circūcideret in carne ꝑpucij sui. et sunt q addendū putant cultello de petra facto: quod tamen nulla auctoritate probant: nisi quia sephora vxor moysi territa ob angelo: acutam petram sumpsisse legitur et ea ꝑpuciū filij sui circumcidisse. et Josue terraz ꝓmissionis ingressuros. Scd̄o in ꝑplo israel circūcisionis sacrm̄ cultris petrinis memoratur. Sed illud in altero quidem ob festinatōnem magnā et trepidationē: in altero vō ob typū et significationē veri ihū quod ꝑ ꝯsuetudinē factum nō inconuenienter estimatur. Quare aūt nō excita fuit circūcisio cultris petrinis sed ferreis: hoc forte fuit ꝓpter nimiam violentiaz et lesionem illatā paruulis hm̄oi circumcisione.

Membrum septimū

[illegible]Egitur inquirere de efficacia circūcisionis. Primo vtrū caracterez imprimeret circūcisio. Scd̄o vtrū aliquē effectū hr̄et purgatōnis aut tm̄ significatōnis. Tercio vtrū purgatio pctm̄ purgaret. Quarto vtrū in circūcisione tolleretur pctm̄. aut cum hoc ꝯferebatur gratia ex vi circumcisiōnis. Quinto de eius efficacia in ꝯparione.

Articulus primus

[illegible]Ideretur ꝙ primo. Si caracter imprimebatur in circūcisione [illegible] sacrm̄ nō iterari et caracterē imprimi ꝯuerter se hn̄t in sacramentis. igitur cum circumcisio nō iterabatur vt infra habebitur videtur ꝙ in illa imprimebatur caracter. ¶ Item vt habetur a ioh. damasce. Circumcisio fuit ad distinguendū fidelē ab infideli: sed duplex ē distinctio visibilis exterius et inuisibilis interius. aut distinctōe exteriori ꝯstat non habet circūcisio ꝙ sit sacrm̄: igitur requiritur distinctio interior: hanc autē dicimus caracterē. ¶ Contra. aliq̄ post circumcisionē sunt baptizati erant in t̄pe gratie. sed ꝯstat ꝙ in baptismo imprimebatur caracter. et caracter fidei quo distinguitur fidelis ab infideli. igitur cum idē caracter scz fidei distinguens fideles ab infidelibus fuit impssus in circumcisione: relinquitur ꝙ [illegible] quod nō inuenitur in opibꝰ summe sapientie. ¶ Rn̄sio. ꝙ nō imprimebatur caracter interior: nihilominꝰ fuit signaculū distinguēs. s. ꝙ in ꝑpa delebatur originale qd̄ nō fuit in infidelibus [illegible] dei caracter est vt dic̄ [illegible] sup illud. j. ad Heb. Qui enī sit splendor glorie et figura ꝛc. Ab isto caractere increato. imprimitur caracter creatus Verbū enī increatū ꝑ verbū creatum. s. expssum. in inuocatione trinitatis caracterez imprimit. cuiꝰ forma ostensa fuit in baptismo xp̄i Math. iij. cū dicitur. vidit spm̄ dei descendentē sicut colūbam et venientē sup se. et ecce vox de celo dicēs. Hic est filius meꝰ dilectus. Ecce hic trinitas q̄ vox patris: spūssctūs in spē colūbe: filius baptizatus. Unde in manifestatōne triū ꝑsonaꝝ in baptismo xp̄i ostensa fuit forma baptismi. scz in inuocatōne trinitatis. Unde nō imprimitur caracter q est signū trinitatis nisi in fide et inuocatione trinitatis. Est enī caracter illuminatio sigillū et custodia. Illuminatō repñsentans patrem cū est fons luminis. sigillum filiū: custodia spiritūsanctum. In lege nō habent distincte fidem trinitatis nisi siqui spūales nec circūcidebantur in fide et inuocatōne trinitatis: vnde nō imprimebatur caracter. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ nō iteratur ꝛc. Dicendum ꝙ ab alio est ꝙ non iteratur sacramentum. et ab alio ꝙ non imprimitur caracter. Ex eniz non iteratur circumcisio. hoc est quia non iterabatur originale. ꝙ autē imprimitur caracter hoc est veritate verborum que exprimuntur in inuocatōne trinitatis. ꝓpter quod non valz argumentum. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ non quelibet distinctio est caracter etiam interior. sed illa solum que fit in inuocatōne trinitatis sicut dictum est. ¶ Sed adhuc obijcitur [illegible] hoc quia [illegible] super illud ij. Rom. Abraham accepit signaculum iusticie ostendit. ꝙ circumcisio carnalis erat signum circumcisionis spūalis: que non in carne suscipitur sed in corde. Signaculum enī dicitur cum alicui rei seruande ꝓ tempore in custodia imponitur: ꝙ nemo alius nisi ille qui impressit debet designare. Ex hoc videtur ꝙ circumcisio non solum imprimit caracterem carnalem sed et spiritualem. ¶ Rn̄sio. ꝙ apud spūaliter intelligentes non tm̄ erat ibi signaculum exterius sicut intelligebāt carnales iudei: sed etiam signaculum spirituale interius non tamen illud erat caracter: quia non erat perpetuū et indelibile. Caracter enim est signū ꝑpetuum in quo resultat imago conditoris et redemptoris et signum ꝑfectum. Signum autem quod imprimebatur in circumcisione. nec erat ꝑpetuum nec ꝑfectū. hec autem perpetuitas caracteris secuta est in incarnatōne xp̄i. quia sicut illa vnio naturarum est ꝑpetua et redemptio que secuta est incarnationem semel facta est ꝑpetua: sic caracter perpetuus est qui ex virtute mediatoris ꝑ passionem causatur et virtute fidei trinitatis et inuocatōne imprimitur vt dictum est.

Articulus secundus

[illegible]Egitur inquirere vtrum habuit efficaciaz purgandi aut signandi tm̄. Et autem purgandi videtur sic: vt dicit beda. et habetur. iiij. senten. [illegible] Idem salutifere curatōnis auxilium circumcisio in lege ꝯtra originalis peccati vulnus agebat: quod baptismꝰ agere reuelate gratie tempore ꝯsueuit: sed baptismus tollit vulnus pcti: igitur ꝛc. ¶ Contra. iij. ad Ro. Nō ex operibus legis iustificabitur. glo. Si queritur quare illa facta in caritate non iustificarent sicut nūc opera que facimus in caritate iustificant? Rn̄demus ꝙ neqz illa fuerant instituta in iustificatōnem. sed in futuroꝝ significationem: et pariter infirmitatis ostensionem. ¶ Item damasc. Circūcisio curatōnis signaculum pticulare credentium discrimini in hoc ratōne ponuntur duo et tm̄ duo. quorum vtrumqz est discrimen: ergo videtur ꝙ virtus eius consistit in significando non in efficiendo. ¶ Item augꝰ. ad valerium. Ex quo instituta est circumcisio in populo dei que tūc erat signaculum iusticie fidei ad significatōnez purgatōnis valebat et paruulis veterisqz peccati sicut baptismꝰ: ex illo valere cepit ad innouatōem hominis ex quo institutus ē. Ex hoc verbo videtur ꝙ non valuit paruulis ad purgationem. sed solum fuit ad significationem. ¶ Rn̄sio. ꝙ efficacia circumcisionis non fuit solum in significando sed in purgando. ¶ Ad primum patet rn̄sio in glo. eadem in qua dicitur. opera legis dicuntur que cum lege instituta sunt et terminata sunt. vt erant cerimonialia et figuratiua ꝛc. Hoc est quorum prima ratio institutōnis fuit in significatōez talis non fuit circumcisio. Circūcisio enim non fuit instituta cum lege sed ante legem. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ ꝓpter duo principaliter erat circumcisio scilicet propter ablatiōnem culpe originalis et distinctōnez populi dei a nō ꝑplo dei. Ratio igitur assignata a Dam. notificat illum inqūtum erat ad discretionem. significatio autē non fuit ita principaliter intenta sicut purgatio et distinctō. ¶ Ad tercium dicendum. ꝙ aug. distinguit inter effectum quez habuit generaliter: et in paruulis. et vult dicere: ꝙ generaliter habuit effectum significatōnis: sed in paruulis habuit effectum innouatōnis. sicut baptismus ex quo fuit institutꝰ. Unde sic distinguendū est. valebat ad significatōnez purgationis: et paruulis supple valebat sicut baptismus ꝛc.

Articulus tercius

Tercio queritur vtrū circumcisione tollebatur peccatum. Et quia peccatum aliud originale et aliud actuale. Ideo querenduz est primo de originali. secundo de actuali.

Primo q circūcisio .§.j.

tollat pcīm originale pz ex verbo bede. Hugo. et glo. iiij. Ro. ibi signū accepit circūcisionis. glo. idem salutifere curatōnis auxiliū circūcisio in lege ꝯtra originale vulnꝰ prebebat: qđ baptismus agere tpe reuelate gratie consueuit. ¶ Contra. iij. Math. Ego debeo a te baptizari. glo. i. ab originali pcīo mundari: ḡ tūc habuit originale peccatum Sed ꝯstat q fuit circūcisus: igit̃ ꝛc. ¶ Item sacra tpe posteriora ꝛ effectu grē spūalis inueniuntur digniora vt dic hug. Sed baptismꝰ iohis posterior fuit tpe circūcisionis ꝛ nō purgabat ab originali: ḡ nec circumcisio. ¶ Item vt vult hug. post pcīm habuit hō legem naturalē. qui sibi dimissus ꝛ legi naturali: cepit errare. et ꝯuictus est de ignorantia ꝛ cecitate. post habuit legem scriptā. quā qz adimplere nō potuit ꝓpter ꝯcupiam trahentē ad oppositū ꝛ propter defectum adiutorꝫ grē. ꝯuictꝰ est de impotentia. tandem tpe grē dedit illi dñs grām. vñ Hug. videt̃ sentire q nō fuit grā tempe legis. ḡ circumcisione nō tollebat̃ originale: cum pcīm nō tollit̃ sine grā. ¶ Item pcīm originale est carentia siue priuatio debite iusticie siue iusticie naturalis. Sed q tollit priuatōez ponit habitū oppositū: ergo si circūcisio tollebat originale pcīm ponebat naturalē iusticiā. hoc aūt est falsum. ḡ ꝛc. ¶ Rñsio. q circumcisione tollebat̃ originale. ¶ Ad primū ḡ dōm. q glo. Math. iij. dꝫ intelligi sic. ab originali pcīo mūdari. i. vicio originali pfectiꝰ purgari. Sacrā eñ et si culpā originalis tollāt: nō tamen viciū corruptōnis originalis. vt est pronitas ad malum ꝛ hmōi. Vñ rabanꝰ exponit illud verbū a te baptizari sic. ab originalis pcīi ꝯtagio mundari. ¶ Ad aliō dicendum. q baptismꝰ ioh. nō numerat̃ inter sacrā legis grē: quia solūmodo fuit ꝑparatoriū ad baptisma xpi. verbum aūt hu[g]o intell[igi] dꝫ de sacramentis que posteriora sunt fm distinctōez legū. quibꝫ distincta fuerūt sacramenta. Unde sacrā legis scripte erant pfectiora illis que erāt legis nature. Et que erāt legis grē: illis q erant legis scripte. ¶ Ad aliud dōm. q nunq̄ defuit grā sufficiens ad salutem. ḡ ante aduentū auctoris grē in carnē nō fuit illa habundantia grē q fuit post. Unde tēpe legis moysi defuit habundātia grē que expedite possent onꝰ legis adimplere. quod ꝯpulit ꝯfugere ad saluatorem. et hoc vult dicere hug. ¶ Ad vltimū dōm. q est duobꝫ modis ponere aliqđ vere scꝫ et interꝓtatiue. Circūcisio reuera nō ponebat naturalē iusticiā vere: ponebat tñ interꝓtatiue. Ad huiꝰ manifestatōez notandū. q iusticia cuiꝰ carentia est pcīm originale: fuit ordinatō rōnalis creature ad creatorē siue cōcupiscentia ꝛ ptās ascendendi ad deū opibus meritorijs. Vñ. ec. vij. Deus creauit hoiem rectū. i. erectū p appetitum ad ipm. ꝛ hñtem ptatem merendi (nō dico exequēdi) opa meritoria. qz hoc nō potuit sine grā. ptās tñ illi data fuit in ꝯditōne q reducibilis erat in actum p grām. hāc iusticiaꝫ debuit hō habere. quā quia dereliquit voluntate ꝓpria ꝯuertendo se ad bonum mutabile ꝛ auertens se a suo creatore: illam amisit ꝛ peccauit ꝛ factus est necessitate cōcupiscens. Hāc necessitatē nō tollebat circūcisio nec etiaꝫ baptismus tollit. Vñ non restituebat iusticiā naturalem fm veritatez restituebat tñ interꝓtatiue. Hoc est. fecit qđ necessitas ꝯcupiscendi nō imputabat̃ in culpā. ita et efficiebat̃ circūcisꝰ circūcisione sine culpa: sicut hñs naturalez iusticiā erat sine culpa. In illa eñ rōne qua iusticia naturalis ad salutez recupabatur p circūcisionē. nō in illa pfectōne in quo erat in statu primo. hoc dico q̄tuꝫ ad hoc q erat sine ꝯcupiā creature. ꝯcupiā dico fm quod degenerat in[or]dinat[e] quandā. hanc aūt inordinatiōez nō tollebat circūcisio q̄tum ad esse: ḡ solū q̄tum ad reputatōnem in culpam. nec requiritur ad statum salutis q alio modo tollat̃. nec dico q in hoc erat tota efficacia circūcisionis sicut infra patebit. Vel pōt aliter dici fm q ponit̃ necessitas ꝯcupiscendi cum debito nō ꝯcupiscendi esse originale q circūcisio ponebat siue restituebat iusticiā originalez siue debitam: tollendo debitū illud. remanente nihilominꝰ necessitate ꝯcupiscendi. Vel aliter pōt dici. q et si circumcisio nō ponebat siue restituebat naturalem iusticiam ponendo ipsam in se: restituebat tamen ponendo siue restituendo melius pro ipsa siue ipsam in meliori scilicet confirmando gratiam gratumfacientem. supposito q peccatum mortale non tollatur nisi per gratiam gratumfacientez q̄le est originale.

Secundo queritur .§.ij.

vtrum circumcisione tollebat̃ actuale. Et sic: videt̃. dicit Hug. culpam quā p illam pcīm traxerat natura: grā per circumcisionem emundauit. mundatio ergo originalis q fit p circumcisionē efficitur p collatōez gratie. Sed grā qua tollitur culpa mortalis qualis fuit culpa originalis nō ꝯpatit̃ secum aliqđ mortale: ergo vi illius gratie q per circumcisionē tollit̃ originale: tollitur actuale. ¶ Item vi illius quo tollitur vnuꝫ actuale mortale tollit̃ aliud. nihil eñ quo mediante tollit̃ vnum actuale mortale: cōpatitur secum aliud actuale mortale. Similiter videt̃ q nihil quo mediante tollit̃ mortale originale: ꝯpatitur secum actuale mortale ḡ ꝛc. ¶ Item mors spūalis non tollitur nisi p introductōez vite spūalis siue vite gratie. sed in eodem cum vita spūali siue gratie non pōt esse mors culpe: ergo illud quo introducitur vita tollit omne genus culpe mortalis. ꝛ ita vt prius. ¶ Contra. quicquid est causa cause: est causa causati. ꝛ hoc in efficiendo ꝛ destruendo. Unde quicqđ est destructiuū cause: est similiter destructiuuꝫ causati. dico in causis et causatis p se imediatis ꝛ adinuicem consequentibꝫ: ergo et que sunt in differentia in destructione causaꝝ: sunt in differentia in destructōne causatoꝝ. Sed si circumcisione tollit̃ actuale peccatum. baptismus ꝛ circumcisio in differentia se habent in destructōne culpaꝝ que sunt cause penaꝝ debitarum ipis culpis: sed hoc est falsum ergo et primū. ¶ Item doctores sacre scripture cōparantes circumcisionez baptismo. ponunt ꝯuenientiam istorum q̄tum ad deletionem originalis: nihil tangentes de actuali. quod patet in verbo bede illo scꝫ. idem salutifere curatōnis auxiliū ꝛc. ¶ Item dicit hugo. idem glo. iiij. ad Ro. q apud nos valet aqua baptismi qđ apud hoies sub lege circūcisio silr verbo aug. ad valeriuꝫ scꝫ ex q institutā est circumcisio in ꝑplo dei vt sup̄ articulo. ij. Ecce q sacri orthodoxi comparantes circumcisionem ad baptismū q̄tum ad efficaciam tollendi culpam: nihil tangunt de illius efficacia q̄tuꝫ ad deletionez culpe actualis. ex q videtur q eius efficacia se nō extendebat ad deletionem culpe actualis. ¶ Rñsio. q reuera ex vi circumcisionis tollebatur originale in ꝑuulis. et tam originale q̄ actuale i adultis digne suscipientibꝫ. Virtus tñ circūcisionis p se ꝛ primo fuit ordinata ad deletōem originalis. sed quia gratia gratificans nō ꝯpatitur secuꝫ mortale aliquod: neqꝫ mors spūalis tollitur nisi p introductōez vite spūalis: cum hoc q gratia siue virtus circumcisionis tollebat originale ad quod p se ordinata erat: tollebat et actuale. sacri ḡo doctores determinabant virtutem illius esse q̄tum ad deletionem originalis nullam facientes mentionem de actuali: quia per se fuit remedium originalis et ad eius deletōnez ordinata. ¶ Ad illud quod obijcitur contra hoc. qz si circumcisio et baptismus sunt differentes in ablatione culparum que sunt cause penarum: sunt indifferentes in oblatione effectuum. i. ipsarum penaꝝ. Dicendum q nō sequitur. quia gratia gratumfaciens quecunqꝫ sufficit ad delendum omnē culpam. nec aliquam patitur secum. cuiꝰ ratio est: quia gratia directe opponit̃ culpe. et minimū bonū est maiꝰ et maioris efficacie: q̄ maximū malum est malū. Sꝫ gratia quecūqꝫ non sufficit ad tollendum omnem penaꝫ:

quia gratia in omi dria nō opponit pene: ß solūmodo gfa gfcata sufficit ad tollendum omēz penā maior: aūt est gfa et virtus baptismatis ꝙ circūcisionis. Pret. quare dicitur baptismi tollit nō solū culpa. ß baptizatus soluit a pena. ratio est. qa per sacrm baptismi cōtulit redemptor nr primos ꝛ pcipuos effectus sue passionis vt suo loco patebit: ad aliud patet responsio.

Articulus quartus

[Q]ueritur ingrere vtruz circūcisio ex vi circūcisionis pferret grām. et primo vtrū aliquā gratiā pferret. Scdo vtrū grām ad bene operandum

Circa primum osten .§.j.

ditur ꝙ grām pferebat ... ad Ro signū accepit circumcisionis. glo. idem sanatiere curatōis auxiliū circumcisio in lege ptra originalis pcti vuln⁹ pbebat: qd baptism⁹ agēte reuelate tēpe gre psueuit. excepto ꝙ regni celestis ianuam necdū intrare poterāt. idem dicit beda. idem hug. Ecce ꝙ plane dr ꝙ circumcisione idem fiebat ꝙ baptismo. ß pstat ꝙ baptism⁹ pbebat grām: ꝗ ꝛc. ¶ Item bocci⁹: egressio vicioꝝ est plantatio dtutum ꝗ quo egrediunt vicia plantātur dtutes. ß circūcisione egrediebant vicia: igit ꝛc. ¶ Itē virt⁹ et viciū sunt ptraria imediata circa aiam ratōnalez ꝗ quod tollit vnū pfert alterū: ꝗ ꝛc. ¶ Si dicat ꝙ sunt priuatiue opposita arguit sic. Virt⁹ et viciū opponunt priuatiue. sicut gra et culpa. Aug. sup gen. ... li. Malū est boni priuatio. ß impossibile ē tollere priuatōez nisi ponēdo habitum. qz ponere priuatōez: priuatōis est ponere habituz. ¶ Item accidens dupli͂r destruit. aut p destructionem sui subiecti: aut p positiōez sui oppositi. igit cum culpa sit accidens: et nō destruit p destructōez subiecti: ꝗ ꝛc. ¶ Item differunt negatio ꝛ priuatio. qz vbi est negatio nō pnumeratur subiectū cum negatōne. vbi est priuatio pnumerat. Pōt eni͂ dici sortes nō currit ꝛ si sortes nō sit. non similiter sortes ē cecus. Vñ negatio neqꝫ priuatō aliqd de se ponit: eo ꝙ priuat non ponit. nihilomin⁹ priuatio pnumerat subiectū susceptibile habitus ptrarij. priuatio ꝗ ꝛ habit⁹ abstracto subiecto susceptibili. qd est pmune: se habebant sicut aliqd et nihil simpli͂r scꝫ et negatiue. ß tollere negationē neqꝫ est possibile neqꝫ etiaz intelligibile sine positōne affirmatōnis. igit tollere pcm̄ est impossibile. nisi ponendo grāz siue virtutem. ¶ Item idem euidenti⁹ ostenditur in terminis ꝓprijs. pcm̄ est priuatio iusticie cū debito habendi. iusticie dico originalis vel actualis ꝼm ꝙ peccatuz est originale vel actuale. nō tam̄ esset pcm̄ carere iusticia nisi habere illam esset debitū nō habenti. vñ debituz est cōmunē habenti ꝛ nō habenti. q eni͂ habet eam dꝫ habere. ꝛ qui nō habꝫ dꝫ habere. abstrahat igit debitū: relinquitur habere et nō habere. ꝗ se habent vt affirmatio ꝛ negatō: ß tolli nō pōt nō habere iusticiā nisi ponat habere iusticiaz igitur ꝛc. ¶ Item ponat. ꝙ nihil poneret tollendo priuationē: adhuc remanet priuatio. igit nō tollitur. ¶ Itē virtus ꝗ facit recedere ab vno oppositoꝝ necessario hoc faciēdo facit accedere ad aliud. nec pōt nō facere accedere ad illud. Igit qd facit recedere a vicio vel culpa: facit accedere ad virtutē. ꝛ tollendo illud a quo recedit: ponit necessario terminū oppositū scꝫ virtutē vel grām. ¶ Item lux materialis eo ꝙ tenebras materiales ponit lucē in susceptibilem in quo erat tenebra. nec aliter pōt tollere nisi ponēdo similiter videt de luce spūali. ¶ Item in esse nature nunꝗ tollit nō eē nisi ponēdo esse. qz si ß: redigeret aliqd in nihilum qd esset ptra diffusionē sue bonitatis. Similiter videtur in morbo: ꝙ nunꝗ tollit esse nisi ponendo esse. ꝗ nō tollit esse culpe vel vicij nisi ponendo esse. Sed pstat ꝙ nō dat vel ponit esse vicij vel culpe: igit esse gratie vel virtutis cū hec imediate se habeant respectu creature rōnalis. Cōtra. in sacramento eque vel amplius se extendit ratio significandi ꝙ efficiendi. sed rō significandi in circūcisione solum est de ablatōne: ꝗ ꝛ efficacia. circūcisio eni͂ exterius nihil pferebat: sed tm̄ auferebatur. ꝓpter quod videtur fuisse nullius positionis sacramentum sed tm̄ priuatōnis: cū sacramentum similitudinem habeat cum eo quod efficit. ¶ Item legalia que instituta fuerūt in tempore moysi nō pferebant gratiam: ergo nec circūcisio pcedens gratiā cōferebat: cum res deberet pcedere ꝼm melioratōez vt patꝫ in baptismate: qui melior est ꝙ circūcisio vel legalia. ¶ Itē prima circūcisio non ptulit gratiam primo circumciso: ꝗ nec scda secundo: nec tercia tercio et sic de alijs. principia eni͂ nō minoris efficacie sunt ꝙ sequentia immo maioris. ¶ Item indirecte. si circūcisio auferebat pcm̄ et pferebat gratiam. cum plus nō faciat baptismus: nō est baptism⁹ plenior cumulat⁹ gratia ꝙ circūcisio ꝛ hoc est falsum. baptismus eni͂ tpe gratie est circumcisio ante legem ꝛ in tpe legis. vnde minoris gre fuit ꝙ baptism⁹ sicut mō... Rñ. ꝙ circa hoc diuersi diuersimode senserūt. quorūdam eniz positio fuit ꝙ culpa originalis est pcupia cum debito non pcupiscendi. et nō ideo est culpa quia pcupiscentia: hoc eni͂ est in iustificatis: sed ideo qa est cū debito nō pcupiscēdi. Cum ergo deletur culpa originalis qz deletur culpa ꝗtuz ad reatum ꝛ remanet ꝗtum ad actum: dicūt ꝙ soluit debitum. hoc est: illud debitū non imputat. et tunc remanet actu pena originale. ꝗ dicūt deleri debitū pcupiscendi non pputari. ꝛ hoc sine alicui⁹ gratie collatōne fieri. Sꝫ ꝙ hec positio nō sit vera pꝫ: qz si deus non imputat hoc debituz aie quod pri⁹ imputabat: aut ꝗ aliqua innouatō facta est circa aiam. aut pmutatio circa deū. ꝗ innouatio circa animam aut aliquid est ab ea ablatū aut positū in ea. si ablatum ꝛ nō bonū: ꝗ malū. nō malum pene tm̄: ꝗ culpe. ergo si culpa est priuatio ꝗ nō auferꝉ nisi p alicui⁹ appositōnez necesse est aliquid ibi poni. sed nihil positum in anima expellit culpam nisi gra: ꝗ ꝛc. Pret. si debitum tm̄ nō imputaretur et gratia nō daret cum null⁹ possit videre deū nisi habuerit grām. tūc ꝗ iustus ab originali pcto mūdat⁹ per circūcisionē si moriat cum nō habuerit grām: nō videbit deū. ergo eandem penam habebit ac si haberet originale. ¶ Alia positio magis vltra pcessit ꝛ dixit. ꝙ in circumcisione dabat gra ꝛ delebat culpa. ß culpa delebat vi circūcisionis: gratia nō dabat vi ei⁹ ß ex liberalitate dei qui nō delet culpā qn decoret aiam et gratā sibi faciat: ꝗuis posset ali͂r facē. qz ꝼm natāz mediū est inter culpā et grām. s. ipsa innocentia. et delere culpam ē reddere innocentiaz. ß deus nunꝗ reddit innocentiaz qn supaddat grām. ꝛ per hoc rñdent ad obiecta de ptrarietate ꝛ habitu ꝛ priuatōe quia gra nō est directe et imediate habitus opposit⁹ culpe sed innocentia. ad hanc innocentiam ꝼm ꝙ est priuatio culpe ordinat circūcisio disponens ex pte suscipientis: ß gra ex pte agentis. Sꝫ hec positio nō pōt stare. qz et si innocentia sit medium inter grām ꝛ culpam habito respectu ad statum nature pdite: non tamen est medium habito respectu ad statum lapsus. mediū dico ꝼm rem et actum: lꝫ aliquo modo posset dici medium ꝼm naturā. post lapsuz eni͂ erat immediata oppositio inter culpam ꝛ graz. Preterea si innocentia esset medium ꝼm naturam inter culpam ꝛ gratiam. prius naturaliter innocentia restitueret et expelleretur culpa ꝙ infunderet gratia. et hoc est manifeste falsum. quia tunc gratia non deleret culpam. Si enim delet: pri⁹ naturaliter infunditur ꝙ culpa deleatur. ¶ Tercia positio est. ꝙ in circumcisione deleatur culpa ꝛ conferebatur gratia. et ad vtrunqꝫ ordinabatur circūcisio quodammodo. sed gratia quosdam effectus habuit priuatiuos quosdam positiuos. et circumcisio non ordinabatur primo et per se nisi ad effectus priuatiuos: et ideo soluz significabat ablutionem. et quia effectus priuatiui nō sunt sine positiuis: ex consequenti erant ibi effectus positiui. ꝛ quia ex consequenti non oportebat eos signari sacramento circumcisionis. exemplum ad hoc est in cōuersione panis in corpus xpi. in quo est psequenter sanguis: sed tamē non signatur ibi. effectus autem gratie positiui sunt sicut habilitare ad bona opera et huiusmodi: priuatiui sicut remouere culpam et siqui sunt remotōni huic annexi priuatiui. Sed hec positio minus dicit. quia si vi circumcisio-

nis ponitur gratia in anima & in potentijs. quia delet cul
pam que in his est: cū grām poni in aīa sit gratificari ipam
& in potentijs sit habilitare ipas necessario. si ex vi circum
cisionis ponit gratia. ex vi circūcisionis sunt effect⁹ in aīa
positiui sic̄ & priuatiui. nec pōt circūcisio hr̄e vim ad hos
qn etiam habeat vim ad illos: et si signū possit esse sine sa
cramentū hoz licet non illoz. Prēt. aliqui effect⁹ positiui
ḡm esse idem sunt cū priuatiuis vel ɔ̄ṫer se habentes. pro
pterea si hi sunt effectus circūcisionis: & illi. sicut enim lu
men materiale nunq̄ delet tenebras nisi illuminādo aera:
sic nec lumen grē tenebras delet pcī nisi ipam animā spi
ritualiter illuminādo. ¶ Aliter ḡ videt̄ mihi dōm sine pre
iudicio. scil3 q̄ ex sacramento circūcisionis datur grā tol
lens originale pcīm: et diminuens supfluitatem ɔcupie. &
debitum tollens nō ɔcupiscendi: & virtutē prestans resistē
di ɔcupie. Unde si ex virtute circūcisionis nō tollit̄ necessi
tas ɔcupiscendi: tollitur necessitas sequendi ɔcupiam & de
bitum non ɔcupiscendi: ppter hoc ergo q̄ illa gratia tollit
originale animam reddit gratam & dat virtutem resisten
di concupiscentie: et tollit debitum non ɔcupiscendi. verū
autem dat gratiā faciendi bonum meritorium infra habe
bis. Concedi ḡ possunt rōnes quibꝫ ostendebatur q̄ ex vi
circumcisionis nō tm̄ tollebatur culpa originalis sed da
batur grā. ¶ Ad primū obiectum dicendū. q̄ licet circum
cisio signū esset ablationis tm̄ quia illa ablatio non fiebat
nisi p positionē alicui⁹ gratie. ideo ex vi sacramenti circū
cisionis ɔferebat̄ gratia. et sic efficiebat quod figurabat.
quia figurabat aliquid tolli p positionē alicui⁹. vn̄ argu
mentū istud nō seqtur. fiebat ablatio solūmodo: ḡ non pre
stabat grām cui⁹ actus non erat in auferendo. vnō dico q̄
actus grē date in circūcisione fuit in ablatōne defect⁹ ori
ginalis. qd̄ esse nō potuit nisi repatōne iusticie: vnde non
est ponen lū q̄ grā circumcisionis ita tolleret q̄ nihil po
neret. ¶ Ad scdo obiectū dōm. q̄ nō est simile de circum
cisione & alijs legalibꝫ. circumcisio enī instituta fuit in re
mediū originalis peccati. nō sic aūt alie legalia. licꝫ poste
rior esset in rōne signationis: non tm̄ in rōne causalitatis.
¶ Ad aliud dōm. q̄ licet in pmo circūcisio nō ɔfert̄ grā. h
non fuit ex pte circumcisionis ḡ ex pte circūcisi quē habu
it. vnde pōt dici q̄ ei valuit ad aliud scꝫ ad diminutiōe3 cō
cupiscentie vel aliqd ɔsimile. ¶ Ad aliud dicendū. q̄ licet
remitteret̄ pcīm et daret̄ gratia qua fiet illa remissio et ḡ
idem in baptismo: tm̄ plenioris gratie est baptismus. oīne
enī pcīm et originale & actuale tollit: quod nō faciebat p
prie & de se circūcisio. Prē. vberius ɔfertur gratia. q: non
solūmodo ad ea q̄ dicta sunt: ḡ ad alia vt infra patebit.

Secundo queritur .§.ij.

Si ex vi circūcisionis ɔferret̄ gratia ad opandu3 merito
rie. Et sic: videt̄ greg. quod valet apud nos aq̄ baptismi:
hoc egit apud veteres vel p paruulis sola fides vel p maiori
bus virt⁹ sacrificiorū: vel p his qui ex abrahe stirpe pdie
runt in misteriu3 circūcisionis. sed aput nos aq̄ baptismi
valet ex vi sua ad duo. scꝫ ad ablatōe3 pcīi: & ad collatōem
grē ad bene opandū: ḡ circūcisio ex vi sua valebat ad ista
duo. ¶ Si forte dicat̄. q̄ de valore pciculi intelligeret̄ scꝫ d
valore ad ablatōnem peccati non de valore totali & hoc ē
contra visitatum modum loquendi. Equus enim qui non
valet nisi decem. nō dicitur valere equum qui valet centū
licet valet ptem. ergo circumcisio non debet dici valere id
quod valet aqua baptismi si partem tm̄ valeat. ¶ Ite3 ex
vi circumcisionis dabatur gratia delens peccatū & infor
mans animam. sed hec gratia in adulto habente vsum li
beri arbitrij est gratia bene operandi: quia constat q̄ non
ociosa in adultis: ergo ex circumcisione dabatur ad bene
operandum. ¶ Item Math. xix. Si vis ad vitam ingredi
serua mandata. glo. ij. q̄ iusticia legis suo tempore obser
uata non solum bona terre. sed vitam eterna3 dabat: ergo
dabat ea que requirebantur ad vitam eternam merendā.
sed mereri vitam eterna3 nullus potest sine gratia huius
modi: sed inter omnia que legis erant maxime faciens ad
iustificatōnem fuit circumcisio: ergo &c̄. ¶ Item cui plus
ɔmittitur ab eo plus exigitur. et cui minus: min⁹. Unde
nisi habenti naturalem iusticiā conferret̄ gratia vel virt⁹
non exigeretur ab eo opus virtutis. aliter a circumciso ā
exigeretur virtutum operatio nisi illi collata esset gratia
ad bene operandū. igitur si exigebat: relinquitur q̄ daba
tur circūcisione gratia ad hoc. Ex his videtur q̄ ex vi cir
cumcisionis dabatur gratia ad bene opandum. ¶ Contra
in. iiij. sententia. magister dicit. q̄ ideo mutata est circum
cisio per baptismum: quia sacramentum baptismi & com
munius et pfectius est: quia pleniore gratia accumulatū.
Ibi enī est peccatum solum dimittebat̄. sed nec gratia ad
bene operandum adiutrix nec virtutum possessio vel au
gmentum ibi prestabatur vt in baptismo. ¶ Item. iiij. ad
Ro. Signum accepit circumcisionis in signoculum iusti
cie. ibi glo. i circumcisione tm̄ peccata remittebantur. sed
nec gratia ad bene opandum per eam prestabatur nec vir
tutes dabantur vl̄ augebantur hec glo. Ex his videtur q̄
solummodo efficacia eius fuit ad purgatōnem peccati: nō
ad pfectum bonorum operū. ¶ Item ex his auctoritatibꝫ
videtur. q̄ gratia circumcisionis tm̄ erat ad tollendū cul
pam: dicitur eni3 in circumcisione tm̄ remittebant̄ pecca
ta. ¶ Respondeo. q̄ vt supra tactu3 est. ex sacramento cir
cumcisionis dabat̄ gratia que tollebat originale peccatū
et dimittebat concupiscentiam: et alia faciebat que dicta
sunt. gratia autē ad opandum bonum meritorium ingtū
huiusmodi ex vi circumcisionis non dabat̄ a deo. et hoc ē
quod dicitur in glo. iiij. ad Ro. q̄ ex circumcisione pecca
ta remittebant̄: sed non gratia ad bene opandum presta
batur. Idem dicit magister in senten. et hoc est possibile
fieri et consonum ratōni. Et possibile: patet per hoc. q̄ a
lius est effectus gratie qua purgabat a culpa: & alius qua
cooperatur li. ar. in operibus virtutis. nihil igitur impedit
quin gratia possit dari ad hunc effectū vel illum: & ad hūc
sine illo. i. ad effectum purgatōnis sine effectu cooperatō
nis. Et autem sit ɔsonum ratōni videtur sic. prim⁹ homo
cecidit a duplici iusticia scꝫ naturali et gratuita. Luce. x.
homo quidem descendebat ab hierusalem in hiericho et i
cidit in latrones qui eum despoliauerūt &c̄. Spoliatio il
la intelligit̄ ad gratuita: vulneratio q̄tum ad naturalia.
Un̄ necessaria sibi fuit duplex grā. scꝫ grā in sacramentis
et gratia in virtutibꝫ. si aūt stetisset: sibi suffecisset grā in
virtutibꝫ. igit̄ alia est grā in sacramentis qua culpa tolli
tur: alia qua homo in virtutibꝫ pficit. Non ḡ est ɔtrariu3
sive dissonum rationi q̄ sacramentum illud cui⁹ efficacia
erat non est habūdantia gratie sicut est baptismi. quod ē
sacramentu3 tpis gratie: sed ex grā diminuta cuiusmodi
erat circūcisio que erat sacramentū ante tpus gratie. non
ɔferret gratiā opandi bonum meritorium sive pficiendo i
merito. ¶ Ad illud verbum greg. quod apud nos valet aq̄
baptismi &c̄. Dicendū q̄ hoc pticulariter intelligit̄. nō enī
dicit quicqd apud nos valet aqua &c̄. et hoc expressius ha
betur a magistro. iiij. senten. dicente. q̄ sacramentum cir
cumcisionis idem ɔferebat remedium quod nunc baptis
mus: idem dicit nō tantum. Et nota q̄ dicit remediū. qd̄
pprie est contra vicium vel malum & ad hoc recitat verbū
Aug. ad valerium. quod est. Ex quo instituta est circumci
sio que erat tūc signaculum iusticie fidei ad purgatōnem
valebat magnis et paruulis originalis veterisq3 peccatis
sicut baptism⁹: ex illo valere cepit ad innouatōe3 hois ex
quo institutus est. & q̄nq3 solet sic loqui. Solet enī dici tā
tum valebit tibi hec tunica scꝫ grisea quantū vna de scar
leto: licet illa de scarleto melius ornaret & longe esset ma
ioris precij: et plus redderet hominem acceptum hominibꝫ
¶ Ad aliud quod obijcitur. q̄ gratia delens pcīm & infor
mans aīam erat in adulto coopans li. ar. in opibus me
ritorijs quia non erat ociosa. Dicendū q̄ sic̄ aīa paruo ha
bet actū in corpore humano. non tamen quo aīa pcedit̄
ad aliqd agendū. immo hꝫ primū actum suum sine motu

scilicet actum viuificationis: ita gratia reddebat eam vi-
uificam sine pfate opandi bonū ꝛ maxime aiam puuli et
ipam decorabat. ꝛ etiā hoc opabat in aiabus adultorū et
habilitabat eos ad ma⁹ bonum: licet nō sufficiēter ad exe
quendū opa meritoria validas efficeret et ita pꝫ ꝙ nō fuit
ociosa. ¶ Pręt. licet ex illa gr̄a qua fit remissio pcti pos-
sit homo operari meritorie. nō tamen sequitur ꝙ ex virtute
circūcisionis detur: quia nō est imediate ꝯtraria pcto gr̄a
inq̄ntum est ad hūc effectum: sed solum q̄ntum ad effectum
remissionis. licet ꝫ gratia ex circūcisione a deo dareꝉ ex q̄
posset homo bene opari: non tamen ista duo sunt immedi-
ata ita vt q̄cunqꝫ est causa vnius est causa alterius. ꝫ de⁹
per gr̄am vtrunqꝫ faciebat: circumcisio ꝯo ad vnuꝫ dispo
nebat. alterius ꝯo non dicebaꝉ per se causa vt dispositio:
cum nō habeat similitudinē cum illo. ¶ Ad illud qđ obij-
citur. ꝙ iusticia legis suo tempore obseruata ꝛc̄. dicenduꝫ
ꝙ iusticia legis dicunꝉ moralia iustificātia. vel iusticia le-
gis dicit fides qua mediante que legis erant iustificabāt.
i. ad faciendaꝫ ordinabāt. Uel aliter dicitur iusticia legis
dabat vitam eternā. i. dandā implicite ꝓmittebat. ¶ Ad
aliud qđ obijciꝉ. ꝙ a circūciso exercebanꝉ opa virtutū ꝛc̄.
Dicenduꝫ ꝙ hoc nō fuit. q2 ex vi circūcisionis dabaꝉ gr̄a
ad hoc: ꝫ quia dabaꝉ a deo vt dictū est. ¶ Ad illud qđ vi-
detur ex auctībꝫ inductis ꝓ alia pte scꝫ ꝙ gr̄a circumcisio
nis tm̄ erat ad tollendū culpā. dicit eīm in circumcisione
tm̄ pcta remittebanꝉ. Dōm sic dictū est. ꝙ nunq̄ est deletō
culpe sine appositōne gratie vnde ꝙ dicit ꝙ in circumcisio
ne pcta tm̄ delenꝉ. gr̄a ad opandum sine virtutes nō ꝯfere-
bantur. intelligiꝉ vt res sacramenti circūcisionis. nō sim-
pliciter: q2 sicut ostensum est ꝙ priuatio tollaꝉ manēte sb
iecto nisi p positionē habit⁹. nec veritateꝫ habet nec capiꝉ
ab intellectu. vnde intelligiꝉ sic ꝙ diciꝉ. ꝙ tm̄ pcta remit-
tunꝉ. hoc nō diciꝉ q2 ꝯferreꝉ gratia q̄ deletur culpa tm̄: ga
de necessitate erā gratia remanet p⁹ deletōeꝫ culpe in ani-
ma opatur ꝛ ad opandum aiam habilitat. sed tm̄ inq̄ntum
gr̄a est res sacra circūcisionis: solum hꝫ effectū suum i de-
letione culpe. vel vt dictū est hoc diciꝉ. q2 gr̄a q̄ntuꝫ est ad
hunc effectū nō est imediate ꝯtraria pcto. sed soluꝫ q̄ntum
ad effectū remissionis. Uel aliter pōt dici vt dicūt quidaꝫ
ꝙ in circūcisione dabaꝉ gratia ꝫ modica respectu ei⁹ q̄ da
tur in baptismo ꝛ q2 gr̄a q̄tumcunqꝫ parua plenū hꝫ effe
ctum ad delendū omēꝫ culpam mortalē: licet diminutū et
incompletū ad habilitandū animā et ꝓficiendū. ideo cir-
cumcisio dr̄ ordinari ad effectū ablationis culpe. nō quia
ipm̄ solum hr̄et: sed q2 illum habebat ꝯpletum. ꝛ q2 sacra-
mentū nō oīe signat qđ facit. ꝫ qđ plenius ꝛ pfectius fa-
cit: ideo circūcisio solum est sacr̄m siue signuꝫ ablationis
directe dico ꝛ p se. ¶ Per hoc patet r̄nsio ad auctes indu-
ctas. q2 neqꝫ glo. neqꝫ magister intendebāt ꝙ circumcisio
ex vi sua nullo mō daret gr̄am ad opanduꝫ aliquo modo:
ꝫ solummodo gr̄a illi⁹ hr̄et effectum ꝯpletū in delendo vel
auferēdo. ꝛ ꝙ gr̄a illi⁹ erat ita parue efficacie respctu effe-
ctuū q̄ sunt opatōis: ꝙ solū merebaꝉ dici deletiua nō ope-
ratiua.

Articulus quintus

Equitur ingrede de efficacia circūcisionis in cō-
patione ꝛ p̄mo in ꝯpatione ad sacr̄m p̄cedens
Secundo ad sacramentum sequens.

Circa primum sic. .§.j.

Hug. Dispensatōnis ordo et ratio hoc poposcit. vt sic ab
initio currente tpe magis ac magis saluatoris aduentus
appropinquit: sic magis effect⁹ salutis cresceret et cognitio
veritatis. ꝓpter qđ ꝛ ipa signa salutis p successionē tpoꝝ
alia p⁹ alia mutari debuerūt. vt effect⁹ gr̄e diue in salutem
cresceret. simul q̄ et ipa signatō in signis visibilibꝫ eviden-
tior appareret. Ex ꝫ pꝫ. ꝙ circūcisio q̄ succedit determinatōi
vel sacrificijs: efficacior est q̄ntuꝫ ad effectū salutis ꝛ euide
tior q̄ntum ad cognitōeꝫ veritatis. ¶ Conꝉ. nō pl⁹ dimitte-
b[illegible] in circūcisione de originali q̄ fide i sacrificijs. qđ
patet per illud verbum Greg. quod valet apud vos ꝛc̄. ꝫ
circumcisio nō fuit maioris efficacie q̄ sacr̄m precedens.
¶ Rn̄sio. ꝙ circumcisio fuit maioris efficacie q̄ sacr̄men-
tum p̄cedens quo delebatur originale. ¶ Ad illud qđ obij
citur. ꝙ nō plus dimittebatur de originali in circūcisione
q̄ in sacrificijs. Dicendum ꝙ lꝫ non sit maior dimissio in
circumcisione q̄ in fide cum sacrificijs q̄ntum ad culpam:
tamen in circumcisione plus dimittebatur de supfluitate
ꝯcupie: et ideo fuit pfectius sacramentum.

Secundo queritur .§.ij.

de efficacia circumcisionis in cōpatōne ad sacramentum
subsequens scilꝫ baptismū. et pōt ostendi ꝙ baptismus est
maioris efficacie q̄ circumcisio. verbo hug. supdicto ꝛ ver
bo magistri. iiij. senten. i. ꝙ ideo mutata est circumcisio p
baptismum. quia sacramentū baptismi ꝛc̄. ¶ Contra. iiij.
ad Ro. signum accepit circūcisionis. glo. Idem salutifere
curatōnis auxilium circūcisio in lege ꝯtra originalis pcti
vulnus p̄bebat: quod baptismus agere reuelate tpe gratie
ꝯsueuit: excepto ꝙ regni celestis ianuam nec dum intrare
poterāt. Idem dicit be. idem hug. ¶ Si diceret ꝙ ꝫ intel-
ligendum est q̄ntum ad ablatōem originalis. hoc nō vide-
tur: quia in ipa auc̄te excipitur illud in quo excedit effica
cia baptismi. per ꝫ qđ dicitur excepto ꝙ regni celestis ia-
nuam non apiebat. ¶ Pręt. baptismus an passionem non
aperiebat ianuaꝫ. ꝫ non videꝉ ꝙ baptismus in hoc fuerit
maioris efficacie q̄ circumcisio. ¶ Item glo. sup illud. bt̄i
quoꝝ remisse sunt iniqtates ꝛc̄. dicit. In baptismo deleꝉ
originale pcīm. nō vt nō sit: ꝫ vt pcīm vltra non sit. Idēqꝫ
ꝯgrue dic̄. Beati quoꝝ remisse sunt iniqtates. i. mitigate
per gr̄am vt non regnent in mortali corpe. cui⁹ rei causa ē
ꝙ in baptismo tecta sunt pcta. ex hac glo. videtur ꝙ effica
cia baptismi non tollit originale pcīm scḋm esse illi⁹: ꝫ scḋm
reputatōeꝫ vnde in glo. sequitur ibidem. Si deus texit pcta
noluit aduertere. et si noluit aduertere: noluit aiaduertere
id ē punire. Sed ꝯstat vt ex dictis pꝫ ꝙ circumcisione de-
lebatur originale scḋm esse: ꝫ ꝛc̄. ¶ Rn̄sio. ꝙ baptism⁹ suc-
cessit circumcisioni tanq̄ sacr̄m magis pfectuꝫ. ¶ Ad illđ
quod obijciꝉ p verbaꝫ glo. iiij. ad Ro. s. ꝙ idem salutifere
curationis ꝛc̄. Dicendum. ꝙ ex auc̄te non habeꝉ ꝙ tante
efficacie fuit circumcisio quante baptismus. facienda eīm
est vis in hoc ꝙ dr̄ idem salutifere curatōnis. idem enim
valuit q̄ntum ad curatōeꝫ a culpa: ꝫ nō q̄ntum ad ablatōeꝫ
pene. Un̄ sequitur excepto ꝙ ianuā regni celestis ꝛc̄. Item
ex circūcisione daꝉ gr̄a ad remissioneꝫ culpe originalis et
diminutōeꝫ supfluitatis ꝯcupie. In baptismo ꝯo daꝉ gr̄a
ad opanduꝫ meritorie qđ nō dabaꝉ virtute circūcisionis.
Unde p hoc ꝙ dr̄. idem salutifere curatōnis: notaꝉ ꝯueni
entia in remedio ꝯtra malū. vult q̄ dicē beda. ꝙ sicut bapti
smus digne suscipientem mūdat ab originali ꝛ actuali sic
circūcisio. vn̄ ad remotōeꝫ culpe ē ꝯueniētia. ꝫ neqꝫ q̄ntum
ad habilitatōeꝫ et expeditōneꝫ ad bonū neqꝫ q̄ntum ad re-
missionem pene: quod notaꝉ p hoc ꝙ subdiꝉ excepto ꝙ ia-
nuā ꝛc̄. ¶ Ad illud qđ obijciꝉ. ꝙ baptismus ante passionē
nō aperuit ianuam ꝛc̄. Dicendum ꝙ aperire ianuam ce-
li: est tollere impedimenta ingressus in regnum que sunt
multa. Unum est deformatio imaginis dei in aia siue de-
fectus ornatus. hoc autē impedimentū tolliꝉ p baptismuꝫ
quo anima informaꝉ. non solum in ablatōne culpe: sed in
ornatu gratie ꝛ virtutis. Q2 aūt anima i baptismo orna-
tur virtutibus. habetur Ecc̄i. xxvj. sic omnis mulier relin
quens virum suum glo. q sibi eam in baptismo copulauit
et ornamento virtutū decorauit. q̄ntum igitur ad amotōeꝫ
illius impedimenti: baptismus et ante passionem et. p⁹ ce
li ianuam aperuit. de alijs modis aperiendi habebitur in
fra. ¶ Ad vltimum dicendum ꝙ glo. p̄s. sic debet intelligi
in baptismo sic deleꝉ originale nō vt nō sit: sed vt peccatū
non sit. i. fomes siue ꝯcupiscibilitas que est peccatum ori-
ginale deletur inq̄ntum est peccatuꝫ: non omnino: quia fo-
mes in intensione qua homo cōcupiscit necessario: nec po-
test resistere concupiscentie: diciꝉ originale. Illā autē in-

tentionẽ delet grã baptismi. licet nõ tollat illã oino: plus tñ tollit de fomite virtute baptismatis q̃ tollebat virtute circũcisionis. Unde glo. ibidẽ. iniqtates aũt fomitẽ peccati dicit. que an̄ baptismũ nõ tñ pena ſ culpa ẽ: post baptismũ pena est et nõ culpa.

Membrum octauum

Equit̃ inquirere verũ circũcisio erat iterãda. Et primo videt̃ q̃ non: cũ peccatũ cuius erat remediũ scz originale: nõ iterat̃. ¶ Preterea hoc videt̃ p simile de baptismate qd̃ ẽ in remediũ originalis i noua lege. ¶ Cõtra. Josue. v. fac tibi cultros lapideos et circũcide secũdo filios isrl̃. Ecce qd̃ dicit̃ secũdo circũcide filios isrl̃. ſ scdm̃ dicit̃ respectu primi: ergo bis debebãt circũcidi. ¶ Itẽ oĩa sacrã noue legis iterant̃. illis exceptis qbus impmit̃ caracter spũalis. a simili videt̃ q̃ illa veteris legis iterãda sunt qbus nõ imprimit̃ caracter. qlis fuit circũcisio. Nec illa rõ videt̃ valere pctm̃ nõ iterat̃. ergo nec eius remediũ. Remediũ eñ originalis fuit decimatio vt hẽt ab hugõe: et sacrificia vt habet̃ a greg. que tñ frequẽter iterabant̃. ¶ Responsio q̃ circũcisio nõ fuit iterãda. Duplex eñ ẽ causa quare nõ iterat̃ sacramẽtũ. vna est qꝛ nõ iterat̃ pctm̃ cuius ẽ remediũ. Alia ẽ dignitas sacramẽti ex impssione caracteris. de hoc habet̃ infra. ppt̃ primã cãm nõ fuit iterãda circũcisio. ¶ Ad primã ergo dcm̃. q̃ cũ dicebat̃ circũcidere secũdo filios isrl̃. nõ dicebat̃ q̃tũ ad easdẽ psonas: ſ q̃tũ ad eundẽ pplm̃. Unde qꝛ pplus semel fuit circũcisus i egypto. ſ nati in deserto quoꝝ pr̃es mortui erãt i deserto incircũcisi erãt: de illis fuit pceptũ q̃ ipi circũciderent̃. vñ Aug. in glo. v. iosue. Nõ eñ vnus hõ circũcidẽdus erat bis. ſ qꝛ idẽ pplus in qbusdã circũcisus erat in qbusdã incircũcisus: ideo dictũ est. nõ vt circũcisus iterũ circũcideret̃. ¶ Ad aliud pꝫ respõsio. qꝛ impssio caracteris nõ solũmodo est cã quare nõ iterat̃ sacramẽtũ: sed etiã nõ iteratio pcti cuius ẽ remediũ. ¶ Ad aliud qd̃ obijcit̃ de decimatõne et sacrificijs. dicendũ q̃ hoc nõ opabantur inq̃tum erãt remediũ originalis: sed ppt̃ alias causas. Iterabat̃ eñ decimatio vt cẽt in cibũ siue sustentatõẽ ministroꝝ cult9 dei. sacrificia in expiatõem pctõꝝ actualiũ et ppter alia quedã que tangũtur in leuitico.

Membrum nonum

Onsequẽter querit̃ de duratõe circũcisionis. Et aũt nõ semp debuerit durare: videt̃ p hoc qd̃ dic aplus ad Gal. v. Si circũcidimini: xp̃c nihil vobis pderit. ergo postq̃ inoruit fides xp̃i nõ durauit circũcisio. ¶ Itẽ Act. xv. visum ẽ spũiscõ ꝛ nobis nihil imponẽ vobis oneris ꝛc. Sed int̃ illa que ibi ponũt̃ nõ numerat̃ circũcisio. ergo relinquitur q̃ iã cessauerat. ¶ Cõtra. Geñ. xvij. dicit̃. Et circũcisio datur i fedus eternũ: ergo eternalit̃ debuit durare. ¶ Itẽ resurrectõ eterna signatũ ẽ circũcisionis. q̃ aũt nõdũ sit hmõi resurrectõ: nõ debuit circũcisio q̃ ẽ signũ illius cessare. Dicit eñ aug. q̃ tũc debet signũ cessare: cũ aduenit signatũ et non ante. Itẽ fm̃ aug. decimatio fuit remediũ originalis i lege nature. et circũcisio fuit expssiuũ signũ illius remedij. ergo si decimatio adhuc dat̃: multomagis et circũcisio. ¶ Itẽ currẽte lege nature ꝛ scripta. habuit semẽ abrahe remediũ spũale. q̃re ergo nõ [illegible] modo. ¶ Itẽ nõ oĩa figuratiua cessant. sic sunt ea q̃ sunt figuratiua faciẽdi de thurificatõ: sed solũ ea q̃ sunt figuratiua futuri. si ergo circũcisio figurat faciẽdũ scz circũcisionẽ a vicijs nõ debet cessare. ¶ Itẽ oĩs xp̃i actio nr̃a est instructio. ergo cũ baptizemur ad imitatõẽ eius: videtur similiter q̃ circũcidi debeamus ad imitatõẽ eius. ¶ Item aplus act. xvj. circumcidit thimotheũ. q̃ adhuc durabat circũcisio. quare ergo et mõ nõ datur. ¶ Itẽ ps. Cõsiliũ dñi manet ineternũ. ꝛc. nũq̃ dissoluit̃. ſ circũcisio et psilio dei data ẽ: q̃ nũq̃ dissoluit̃. q̃ adhuc durat circũcisio. ¶ Et obijciũt heretici. ſ deus tũc voluit ꝛ mõ nõ vult: ergo mutabilis ẽ volũtas eius. ¶ Itẽ si illd̃ qd̃ de motõnis fuit et honestatis nõ cessauit vt thurificatio: ergo multo magis nec illd̃ qd̃ fuit necitatis vt circũcisio. Ad qd̃ rñdendũ ẽ. p illd̃ qd̃ dicit aug. in li. q. no. te. q̃ circũcisio vsq̃ ad xp̃m indulta ẽ. q̃ veniẽte cessaret: qꝛ xp̃c oẽs p fidem circũcidere vel saluare debebat: sic abrahã p fidem iustificatus fuerat. ¶ Ad ſ qd̃ obijcit̃. q̃ circũcisio data ẽ in fedus eternũ. Respõdeo q̃ eternũ ibi accipit̃ p seculo. seculare aũt dicit̃ qd̃ finẽ hꝫ et si nõ sit determinatus vt dic aug. ꝺ ci. dei. Sciat eternũ a nr̃is interptari qd̃ greci appellãt conyon qd̃ a seculo deriuatũ ẽ. conyon qppe grece seculũ nũcupat̃. ſ nõ sũt ausi latini dicẽ seculare: ne longe i aliud mitterẽt sensũ. secularia qppe dicit̃ mira que i ſ seculo sic aguñt et breui etiã tpe transeant. ¶ Ad illd̃ qd̃ obijcit̃ q̃ circũcisio signũ ẽ illius circũcisionis q̃ fiet i generali resurrectõe q̃ nõdũ venit. Rñsio. q̃ fm̃ q̃ vult aug. ad valeriũ. Circũcisio instituta fuit p se ad remediũ originalis ꝛ nõ pricipalit̃ ad signãdũ. De illis aũt q̃ p se ꝛ principalit̃ instituta sũt ad signãdũ tenet illd̃ qd̃ dicit̃. q̃ non debꝫ cessare signũ donec venerit signatũ. Uel dcm̃ q̃ signũ impletũ est i cã. scz i resurrectõe xp̃i q̃ ẽ cã resurrectionis nr̃e: licꝫ adhuc nõ sit ipletũ in effectu generalis resurrectõis. ꝛ hoc vult aug. ¶ Ad aliud dcm̃. q̃ decimatio cessauit q̃tũ ad ſ q̃ erat i remediũ: nõ tñ q̃tũ ad substãtiã: qꝛ cedit i aliũ vsum scz i sustẽtatõẽ ministroꝝ ecclie. ¶ Ad aliud dcm̃. q̃ semẽ abrahe nõ hꝫ remediũ spãle. qꝛ xp̃c venit ad faciẽdũ vnũ pplm̃. ipe eñ ẽ lapis angularis. ij. ad eph̃. Ipe eñ ẽ pax nr̃a q fecit vtraq̃ vnum eodem. tunc aũt qñ scz separatus ẽ pplus a pplo: decuit q̃ hr̃et spãle remediũ ꝛ signũ distictũ ꝛ non mõ: qꝛ oẽs credẽtes sunt vnũ corpus quoꝝ xp̃c ẽ caput. ij. ad eph̃. ¶ Ad aliud quod obijcit̃ q̃ circũcisio signat illd̃ qd̃ ẽ faciẽdũ: q̃ debuit manere sic thurificatõ. Rñdeo q̃ sic dictũ ẽ. circũcisio non fuit de prima rõe instituta ad significãdũ: ſ ad remediũ. et si fuit instituta ad significãdũ: ꝺ tñ nõ fuit pricipale eius significatũ ſ pricipaliter significabat ablatõẽ originalis quo ad culpã et diminutõẽ ꝯcupiscẽtie. qd̃ pfecte factũ ẽ adueniẽte xp̃o p passionẽ. et tũc cessauit circumcisio. de thurificatõe ꝺo nõ est sic: qꝛ idẽ significabat nũc et tunc .i. deuotõem. ¶ Ad aliud dcm̃. q̃ xp̃c nõ fuit circũcisus ad exemplũ imitatõis. ſ ne iudeis daret occasiõẽ incredulitatis sic dic aug. i omelia circũcisionis. Itẽ in. q. no. te. dicit. debuit circũcidi: vt circũcisus appareret filius abrahe. q abrahe pmissus fuerat. ¶ Illud aũt oĩs xp̃i actio intelligit̃ nõ de opibus pctatis nec etiã de oĩbus aliqs nisi de his que fecit ad exemplũ imitatõis: nõ ad dispẽsatõẽ nr̃e redemptõis. In circũcisione aũt dedit arrã nr̃e redemptõnis. ¶ Ad illud qd̃ obijcit̃ de circũcisiõe thimothei Act. xvj. Responsio fm̃ aug. in. q. no. ꝛ ve. te. Et ſ fecit ppter scandalũ iudeoꝝ. sic saluator pcepit leproso vt offerret munus p emũdatõne sua. viij. math. nec posuit ibi spem aplus ſ ne videret̃ legis inimicus. ¶ Ad illud qd̃ obijcit̃. q̃ psiliũ dei nõ dissoluit̃. dicẽdum q̃ psiliũ ibi dicit̃ eterna dei dispositio. que nũq̃ in se dissoluitur. licet res q̃ subsunt mutabiles sunt. et p hoc patet solutõ ad aliud qd̃ obijcit̃. q̃ si voluit prius circũcisionẽ ꝛ nũc non vult modo. q̃ volũtas eius sit mutata. qꝛ variatõe facta i rebus nulla sit variatio in ipo: eadẽ aũt est volũtas ꝛ nõ mutata qua prius voluit et mõ nõ vult: licꝫ cõnotatũ illd̃ respiciat variatõem rei. qꝛ illud tpale est. ¶ Ad vltimũ dcm̃ fm̃ aug. q̃ donec veniret ille q sanguinem p oĩbus daret: necesse fuit pprium sanguinem dare. Unde mõ nõ indigemus circũcisione nec sanguinis pprij effusiõe. et pterea hemus loco eius efficatius sacramẽtũ scz baptismũ. de thurificatione ꝺo alia ratio est que scz dicta est.

Membrum decimum

Equit̃ de circũcisiõe xp̃i. Querit̃ q̃re xp̃c debuit circũcidi: Et sic videt̃. xp̃c mortẽ sustinuit vt alios a morte liberaret. a simili onera legis sustinẽ debuit vt alios ab illis

liberaret. Hoc est qđ habet. iiij. ad gal. Misit deus fili
um suū factū ex muliere factū sub lege vt eos q sub lege
erant redimeret. glo. sub lege dixit: qz et circūcisus est:
et hostia legalis ꝓ illo oblata est. Non mirum et si illa
opa legis sustinuit ex qbus liberaret eos q ea similiter te
nebant. qui etiā mortē sustinuit: vt ex illa alios libera
ret. Factus ē ergo sub lege. i. sub onere legis sicͭ sb alijs
penis. nō vt ab ea expiaret: ꝫ vt ab ea liberaret sicut ab
alijs penis. ¶ Cōtra. nulla de causis circūcisiōis cōuenit
ter xpo adaptabat. nō eñ debuit circūcidi ꝓpter bonum
obedientie. [illegible] in [illegible] xpc fuit circūcisus: qz paru
li nec obedientes nec inobedientes reputant. Itē n̄ debuit
circūcidi ꝓpter signū magne fidei. qz xpc nō habuit fidē
cum semꝑ fuerit comphēsor. Itē nec ꝓpter doctrinā casti
tatis: qz xpc nō eguit doceri. cū oīa sciuerit a principio
cōceptiōis sue. Itē nec ꝓpter signaculū distinctiōis. qz signa
culū hūanum nō debuit addi signaculo diuino. Legit eñ
ioh. vj. Hūc eñ pater signauit deus. glo. signauit .i. ꝓ
prio signo a ceteris discernit. ergo sicͭ non est vnct⁹ oleo
visibili ad hoc vt eēt rex. cum eēt vnct⁹ oleo spūali: sic n̄
debuit discerni signaculo visibili cū eēt discret⁹ signacu
lo spūali. Itē nec ꝓpter figurā qz erat veritas ꝛ corpus
oīm figurarū vt legit Col. ij. Et vbi est veritas: nō est ne
cessaria vmbra vel figura. Itē nec ꝓpter remediū origi
nalis. qz originale nō fuit in ipo. et ita nulla cā circūcisiōis
ei pt adaptari. ¶ Itē sup illud ps. Sꝫ in lege dñi volun
tas ei⁹ dicit glo. nō sub lege. et ps. ille de xpo intelligit.
ꝫ circūcisio legalis erat. i. obseruata ī lege et cū lege ter
minata: ergo xpc nō debuit eē sub circūcisiōe. ergo nō de
buit circūcidi. et ad hoc facit illud qđ dicit. j. cor. ix. fa
ctus sum his qui sub lege erāt tāq̄ sub lege eēm: vt lucri
facerē eos q sine lege erat. ¶ Itē pceptū de obseruātia sab
bati ponit inter pcepta moralia vt pꝫ exo. xx. Et pceptū
de circūcisione n̄ ponit inē moralia. ꝫ moralia īmobilia
sunt: ergo lēalis obseruātia sabbati ꝓpinquior ē īmobili
bus q̄ lēalis obseruātia circūcisiōis. ꝫ xpc nō obſuauit
lēaliter sabbatū. excusauit eñ aplos q frāgebant spicas
in die sabbati et cōfricabāt manibꝫ. et sic pparabant sibi
necessaria ad victū qđ nō licebat in die sabbati. dicens.
dñs est filius hoīs etiā sabbati vt pꝫ math. xij. ¶ Itē
sup. vij. ad heb. vbi loquit aplus de abrahā. et leui q de
cimas accepit et decimat⁹ est. dicit glo. cū decimatio ad
pfigurādā medicinā ptinuerit. illud solū circūcidēdum
erat qđ curādū erat: nō vnde curādū. sed caro xpi erat
vnde curāda erat hūana natā: ꝫ caro xpi nō erat circū
cidēda. ¶ Itē baptism⁹ habꝫ locū circūcisiōis. ꝫ xpc ba
ptizat⁹ fuit vt scificaret baptismū nrm: tactu eñ mun
dissime carnis sue vim regeneratiuā cōtulit aqs. et ita
nō ociose baptizat⁹ ē. ꝫ ociose videt eē circūcis⁹: circūci
sio sua nō scificauerit circūcisionē aliorū. ꝫ cū nihil oci
osū debuit fieri circa ipm: nō debuit circūcidi. ¶ Itē cir
cūcisio duas hēbat res. pria ē circūcisio ab oīi culpa.
secūda circūcisio ab oīi pena. et ī resurrectiōne xpi fuit
hūana natā circūcisa ab oīi pena ī capite nro scꝫ xpo.
vñ tūc cessauit circūcisio qz venerat veritas. ꝫ cū statim
nato xpo fuerit hūana natā mūda ab oīi culpa: a capi
te nro scꝫ in xpo: ex tūc q̄tū ad primā rem circūcisionis
null⁹ debuit circūcidi. qz existente re debuit cessare vm
bra. et sic xpc nō debuit circūcidi post natiuitatē suam.
¶ Ad qđ dōm. q xpc voluit circūcidi sex ꝫ causis. Pri
ma ē vt se ondēret filiū abrahe cui pcepta ē circūcisio. et
cui facta ē hec ꝓmissio. benedicent ī semīe tuo oēs gētes
vt dicit gen. xxij. semē aūt istud xpc est vt dicit Gal. iij.
Vñ cū tota posteritas abrahe circūcideret: nō crederet
xpc de semīe abrahe nec q ille in q erāt implēde ꝓmissio
nes: nisi fuisset circūcisus. Secūda fuit vt p libertatē su
am suitutē legis absorbēt. Vñ ea rōne voluit circūcidi
qua voluit mori. sibi eñ vite ꝓiūxit mortem vt mortē de
struēt. vñ vita mortificauit mortē. vt osee. xiij. Ero mors
tua o mors. ꝛ. j. cor. xv. absorpta ē mors ī victoria. Ter
cia fuit qz venit n̄ legē soluē ꝫ adimplē vt dt math. v. ad

impleuit eñ legē. i. veritatē vmbris exhibuit. Eadē rōe
sibi q erat liber tanq̄ vnigenit⁹ dei. et hō sine pctō ꝛ inē
mortuos liber vt dicit in ps. ꝓiūxit seruitutē ꝛ duriciā
circūcisiōis. ꝫ libertas sua fortior fuit q̄ illa seruit⁹. vñ
illā destruxit. p xpm eñ cessauit circūcisio. ꝛ hāc causā
tangit aplus Gal. iiij. cū dicit. factū sub lege: vt eos qui
sub lege erāt redimeret. ¶ Quarta fuit vt se ondēret pri
cipiū et cām scificatiōis q fiebat p tria remedia contra
pctm. scꝫ p sacrificia a tpe abel vsq ad abrahā. ꝛ p circū
cisionē ab abrahā vsq ad xpm: et p baptismū in nouo te
stamento. principium eñ decet habere illud quod cōfert
Unde decuit xpm eē baptizatū et circūcisum ꝛ sacrifica
tum siue oblatū vel p ipo sacrificari. vt patet luc. ij. Ipe
etiam seipm obtulit in passione. Unde ad heb. vij. Hoc
fecit semel seipm offerēdo. Quinta causa fuit. vt esset fra
ter iudeorum. vt ostēderet se esse illum. de quo moyses di
xit deut. xviij. ꝓphetā de gente vestra et de fratribꝰ tuis
suscitabit dominus deus tuus ipm audies. Cum eñ mis
sus fuerat ad oues que perierant domus israhel. vt dicit
math. xv. occasionem haberent iudei nō recipiendi ipm
nisi esset circūcisus. Unde ꝛ paulus Act. xvj. circūcidit
thimotheum propter iudeos qui erant in illis locis. vo
lebat eñ iudeis credentem preficere episcopū. et cum il
li essent circūcisi: non recepissent eum nisi esset circumci
sus. Sexta causa quare fuit circumcisus xpc vt eēt cau
sa terminandi siue remouendi circumcisionem. volebat
eñ fundi sanguinem suum in archam quandā nostre re
demptōnis a peccatis. vt post effusionē sui sanguinis:
nullius alteri⁹ sanguinis effusio requireretur ad dimis
sionem originalis peccati. ¶ Per iam dicta patet solutō
ad prīo obiectū. Hec eī ē falsa. nulla cā circūcisionis po
test adaptari xpo. immo adaptatur causa discretionis.
oportuit eñ signum habere visibile discretiuum ea rōne
que dicta est. Et non est simile de vnctione et de circum
cisione quia in deum visibilem et in manifesto oportuit
ipm esse non tm̄ in occulto vt patꝫ p predicta. sed rex in
visibilis fuit. regnum eñ terrenum et visibile non que
siuit. Unde ioh. vj. Ut cognouit quia venturi essent vt ca
perent eum et facerent eū regem: fugit in montem. Itē
luc. xij. Homo quis me constituit iudicem ac diuisorem
inter vos. Et ioh. xviij. Regnū meum non est de hoc mū
do. Cū ꝫ regnū ipsius esset tm̄ inuisibile: vnctus est oleo
inuisibili. Act. x. Unxit eū deus spiritu ꝛ virtute. ¶ Ad
secūdum dicendum. q xpc vno modo fuit sub lege. Alio
modo non sub lege fuit subiectione voluntaria nō subie
ctione seruitutis. Unde sup illud [illegible] math. tetigit eum
vt indicet se non esse legi subiectum sed dominū: quoniā
non timet contagium. ¶ Ad tercium dicendum. q fact⁹
est sub lege. vt eos qui sub lege erant redimeret: sed in di
uersis temporibus. q̄diu eñ fuit paruul⁹ et quasi igno
tus. nec docens. nec miracula faciens: obseruauit lega
lia. Lex eñ paruulorum erat cum eis pedagogus. vt di
citur Gal. iij. quando autem factus est vir: euacuauit
que erant paruuli. vnde tetigit leprosum: non seruauit
sabbatum: et multa alia fecit que erant supra legem. et
per idem soluitur. iiij. obiectum. ¶ Ad quintum dicendū
q christus infirmitatem habuit pene non culpe. qz cir
cumcisio exterior non solum erat signum circumcisio
nis interioris ab omni culpa: sed etiam ab omni pena.
et hanc secundam rem non habuit xpc ante resurrectio
nem sed in resurrectōe. et hoc significatū est Math. xvij
Ubi solutū fuit tributū ꝓ xpo et petro de statere. Unde
glo. ibi. stater dicitur qui habet duo didragmata. vt oñ
deretur similitudo carnis. de eodem precio dñs ꝛ seru⁹
liberaret. Fuit eñ caro xpi similis carni petri in infir
mitate pene. ¶ Ad. vj. obiectum dicimus. q licet circū
cisio xpi non scificauerit circūcisiones aliorū: nō tm̄ oci
ose circūcisus fuit. qz eius circūcisio sanctificatiua fuit
[illegible] in xpm. p sustinentiā eñ doloris q fuit
ī circūcisiōe: meruit nob sicͭ ꝛ alijs moribꝰ suis. ¶ Ad vlti
mū dōm. q circūcisio n̄ debuit cessaē añ aduentū plenue

rei sue. Unde cū ante resurrectōē xpi hūana natura non fuerit circūcisa ab omni pena: nō debuit cessare añ resurrectōem xpi. ꝫ post resurrectōem cessare debuit.

¶ Questio .viij. de sacramentis legis euāgelice in genere.

Cum iam dictū est de sacramētis legis nature et legis mosayce: cōsequēter dicēdū ē de sacramētis legis euāgelice. Et primo generaliter: deinde descēdēdo ad singula ꝫm spēm. ¶ Circa sacra i genē. Primo ingrēdū ē de qdditate. Secūdo de institutōne. Tercō de cēntialitate siue eē. et hoc ē querere cās ingrediētes esse sacri legis euāgelice. Quarto de effectu ꝯseqnte. Quīto de dispēsatōne. Sexto de duratōe Septimo de diuisione.

¶ Membrum primum

Circa primū queri potest quid sit sacramentum ꝫm diffinitōem et quid dicat̄ esse ꝫm rem.

¶ Articulus primus

Ad primū quo q̄rit̄ qd sit sacrm̄ ꝫm diffinitionē: attēdendū ē ꝙ tres ponūt̄ diffinitōes sacrāmēti noue legis. quarū vna ē. Sacramētū est inuisibilis gr̄e visibilis forma qđ imagiem gerit ꝛ causa existit. Alia ponit̄ ab aug. Sacramētū ē ꝑ qđ sub tegumēto rerū visibiliū dīna virt⁹ secreti⁹ salutē opat̄. Tercia ponit̄ ab hug. Sacramentū est corpale vel materiale elemētū extrinsec⁹ oculis suppositū ex institutōe significās: ex silitudīe repn̄tās: ex sctificatōe inuisibilē grām cōtinēs. ¶ Potest ꝫ primo q̄ri de dr̄ia istoꝝ diffinitōnū inter se: deinde de singulis aliqd q̄rēdū ē. ꝛ vidr̄ ꝙ ñ differāt: qꝛ vnaqueqꝫ illaꝝ tāgit rōem sacramēti ꝓut est signū ꝛ ꝓut ē causa. Cū em̄ dicit̄ inuisibilis forma ꝛc̄. tāgitur signū. Cū aūt dicit̄ et causa existit: tāgit̄ ratō cause. Similiē in secūda diffinitōe cū dicit̄ sub tegumēto ꝛc̄. tāgitur rō signi. cū subdit̄. virt⁹ diuīa salutē opat̄: notatur ratio cause. Eodē mō ī diffinitōe hugo. cū dicit̄ ex institutōne significās ꝛ silitudīe repn̄tās: tangit̄ rō signi. cū ꝺo subdit̄ ex sanctificatōe inuisibilē grāꝫ ꝯtinēs tāgit̄ rō cause. et ita videt̄ ꝙ nō differāt he diffinitōes. ¶ Ad qđ pt̄ dici ꝙ licet oīa ī oībꝫ attendant̄: tn̄ cum sint tres diffinitōes. vna principali⁹ respicit virtutē diuiāꝫ a quā fit qđ fit in sacramento. et hec est illa que ponit̄ in li. de corpore dn̄i. Alia ꝺo principali⁹ respicit esse materiale sacramēti. et hec est ratio hugo. Dico aūt materiā dispositā in necessitate. Tercia ꝺo principalitē respicit ei⁹ esse formale. ꝫm em̄ illud. i. esse formale: imaginē gerit ꝛ causa grē existit. Uel pt̄ aliter dici ꝙ differant he diffinitiones ꝫm maiorem et minorē expressionē. Nam diffinitio aug. notificat sacramētū q̄tum ad signū exteri⁹ et q̄tuꝫ ad signatū interi⁹ sed vtrūqꝫ tangit in quadā generalitate siue expssione silitudīs sacramēti ad rem illi⁹. Illa q̄ est magistri supaddit expressionē similitudinis sacramēti ad rem sacramenti. Illa que est hugo. supaddit rōem significādi ex pte signi: et rationē efficiēdi ex parte rei. quia diffinitio hugonis explicat siue determinat ipm̄ sacramētum exterius cum rōne significādi: ibi sacramentum est corporale vel materiale ꝛc̄. et effectū interiorem cum rōne efficiēdi: ibi ex significatōe cōtinens. et cōgruentiā siue similitudiem sacramēti ad rem: ibi ex similitudine repsentās. dicit em̄ hugo illā rōem explanādo. omne sacramētum debet similitudinem quādā hr̄e ad ipam rem cui⁹ est sacramētū. ꝫm quā habile sit ad eandē rem repsentādam institutōem ꝑ quā ordinat̄ ad illā significādam. postremo sanctificatōem ꝑ quā illā cōtineat et efficax sit ad eandē sanctificandis ꝯferendā. Unā ea que tangūtur in ista rōne: declarāt ipius sacramēti integritatem et cōuenientiā. et licet sicut dictū est in oībꝫ eadē in his notificatōibꝫ tangant̄: tamē mō differēt ꝫm maiorē et minorē expressionē. Secūm q̄sdam diffinitō magistri duas cōcernit. quaꝝ hec est vna. sacramētū est inuisibilis gratie visibilis forma. hec alia. Sacramētum ē qđ imaginem gerit et causa existit. que sic distinguit̄. hoc scꝫ sacramentū est inuisibilis grē ꝛc̄. dicit rationē signi solum in cognoscendo. sed respectu rei sacre que dicit̄ sacra: qꝛ alios sanctificat eius est gratia. Alia dicit rōem signi ꝓut signū ñ tm̄ ducit in cognitōeꝫ: sed est signū effectiuū scꝫ signati. Unā dicit̄ imaginem gerere et causa existere. Unde prima dicit̄ esse sacramēti materiale: secūda formale. et ꝫm hoc sic ordināt̄. hoc scꝫ sacramētū est inuisibilis gratie ꝛc̄. primo ē ponēda: quia cōmunis et notificans sacramentū q̄tum ad signum exterius. secūdo illa que est aug. que notificat sacramētum q̄tum ad signum exterius et signatū interi⁹ sine expssione similitudīs signi et signati. Tercio illa. sacramentū est qđ imaginem gerit ꝛc̄. que supaddit expressionē similitudinis. Quarto illa que est hugo. que supaddit rationeꝫ significandi et efficiendi vt dictum est.

Circa primā diffinitionē que est. §. j.

Sacramētum est inuisibilis gratie visibilis forma. obijcit̄ ex hoc. ꝙ sacramētum visibilis forma dicit̄: cum nō in omi sacramēto videat̄ hoc verū. In matrimonio em̄ est ꝑfectio in mutuo consensu ꝑ verba vere vel interptatiue. ergo nō in omi sacramento est visibilis forma. sed in aliqbꝫ audibilis. ¶ Preterea. in sacramento reqrūt̄ res. res aūt sūt visibiles. verba aūt audibilia: ꝫ deberet poni cōe in rōne sacramenti. scꝫ sensibilis forma. ¶ Itē cū dicit̄ visibilis forma. itelligit̄ de visibili visiōe corpali nō spūali. qđ pꝫ ꝑ ꝫ qđ subdit̄ inuisibilis grē. grā em̄ visibilis ē visiōe spūali nō corpali. ꝫ corpale visibile est nō nisi lux. vel ꝑticipans naturā lucis: sicut coloratū vel lumiosum. qđ em̄ est pure lucidū. i. neqꝫ coloratū ꝑ se neqꝫ ꝑ accidēs neqꝫ lumiosū: nō vidr̄. ꝫ aqua neutrum ē hoꝝ: qꝛ nō coloratū. qđ manifeste vidr̄. dicit em̄ phs. aqua nulli⁹ ē coloris. vt possit oēꝫ colorē suscipe. Idē dic albumasar. aque null⁹ ē color. Q aūt nō sit corp⁹ lumiosuꝫ maifestū ē. ¶ Itē cū forma rei sit de eē ei⁹ cui⁹ ē forma. videt̄ ꝫm hāc diffinitōꝫ ꝙ illđ qđ sensui repn̄tat̄. sit de esse grē q̄ ē res sacri. ¶ Itē ꝫm hugonē. Sacrm̄ ē corpale siue materiale elemētū ꝛc̄. Sꝫ oē tale ē ex materia ꝛ forma ꝯpositū. ¶ Itē obijcit̄ de ꝫ ꝙ dr̄ inuisibilis grē. qꝛ ī sacro altaris forma panis ē sacrm̄ veri corpis xpi. qđ qdē corpus nō est grā. ¶ Itē huic rōni solent poni multe instantie. Caracter em̄ ē signū rei sacre. caracter dico baptismalis. et ita sacrm̄. nec tn̄ ē forma visibilis visu exteriori. ¶ Itē corp⁹ xpi verū ē sacrm̄ corpis ei⁹ mistici qđ ē ecclesia. nec tn̄ est forma visibilis. Silr̄ fert̄ instātia de serpēte eneo Numeri. xxj. Fuit em̄ forma visibilis grē. significabat em̄ ꝙ aspiciētes ꝑ fidē xpm̄ suspensū in cruce: liberarentur a morsibus demonum: sicut illi liberabantur a morsibꝫ serpētuꝫ. Silr̄ fertur instantia de crucesignatōne oratorijs q̄ signāt crucē spūalē q̄ crucifigim⁹ carnē cū vicijs ꝛ ꝯcupiscētijs. v. ad Gal. Unā ber. n. tulit ipe suā. tolle ꝛ tu tuā q̄tidiana corpis afflictōe. ¶ Itē signatō crucis in fronte. est signū fidei interioris q̄tū ad articulū passiōis xpi. ¶ Itē agn⁹ pascal̄ de q̄ xij exo. signat agnū imolatū quo tollūtur pctā nr̄a. Joh. j. Ecce agn⁹ dei ꝛc̄. ¶ Respondeo ad primū dicēdū ē. ꝙ cū dicit̄ visibilis forma accipit̄ visibile cōiter. sicē dicit aug. li. ꝯfes. ꝓut formas aliorū sensuū cōtinet et manifeste audit⁹. Cū em̄ aliqs docet aliquē querit vides in hoc. vt nō tm̄ sumat̄ ꝓ illo spūali sensu: ꝫ etiā ꝓ auditu. Unā exo. xx. cūctus ppl̄s videbat voces. i. ꝑcipiebat auditu. Apoc. j. Cōuersus sū vt viderē vocē. Et eē ꝓ itellectu q̄ fit ꝑ auditū. Unā ꝯcupis originalis. n ō dicat̄ tm̄ eē illoꝝ sensibiliū q̄ sunt illi⁹ sensus: sed etiā alioꝝ. Si aut q̄rat̄ q̄re poti⁹ dicat̄ visibilis q̄ sensi-

bilis:ratio pt̄ esse. q2 huic sensui magis conuenit forma sensibilis que ē in eē sacramēti. Et licet assit forma sensi [illegible] tamē illa in qua fundat̄ material. ē magis [illegible] ¶ Si ēo obicit̄ de mr̄imonio siue pe [illegible] Respōdent quidā dicētes q̄ hec ratio ꝓtie asli [illegible] q̄ ꝓtie sunt euāgelica. ⁊ sic non oportet q̄ [illegible] matrimonio et penitētie. Potest tñ aliter respō deri. q̄ sic sumit̄ [illegible] fm̄ q̄ [illegible] est ad au dibile. sicut dictū est. Preterea. licet matrimoniū fm̄ se um primū esse nō habebat formā visibilē ꝓtie dictā: ni hilominus fm̄ q̄ solēnisat̄ et institutōe habet formā visi bilē sibi adiūctā. Cum ei dicit accipio te ī meā et ego te in meū: ponit̄ man⁹ in manū. ad designatōem mutuum individui cōsensus. ponit̄ etiā aliqñ anul⁹ in digito in signū despōsatōis. fit etiā signatio benedictōis ipa manu sacerdotali. et hec sunt signa visibilia. Silr̄ in peniten tia cōtingit qñ fit cōtritio est quidā dolor exterior vel eē debet qui signat interiorē. in ꝯfessiōe qñ fit absolutio po nit sacerdos manū sup̄ caput penitētis in signū et bene dicit. et ita assumit aliq̄ signa sensibilia. ¶ Ad illud qđ obicit̄. q̄ aqua nō est visibilis ⁊c. dōm q̄ aqua que ē pu rum elemētum. q2 purū est: inuisibile est. aqua aūt baptis mi quia purū elemētū nō est. visibilis ē. Vel pt̄ dici fm̄ Albumasar q̄ licet nō videat̄ colore ꝓprio: videt̄ tñ co lore alieno vt vasis in quo cōtinet̄. Dicit eñ q̄ aqua vi det̄ colorari fm̄ vas in quo est. vel videt̄ trāsfusione lu cis: vnde licet non sit ex se visibilis: transfusione tamen lucis visibilis ē. ¶ Ad aliud qđ obicit̄. q̄ forma rei est de esse eius cui⁹ ē forme ⁊c. dicendū q̄ forma dicit̄ mul tipliciter. Uno modo q̄ ē ps composita et pfectio mate rie. fm̄ q̄ dicit phus. q̄ substantia materia cū forma: est causa omniū eoꝝ que sunt. Alio mō dicit̄ forma exem plar. fm̄ q̄ act. vij. Tabernaculū testimonij fuit cum pa tribus nostris in deserto sicut disposuit illis deus loquens ad moysen vt faceret illud fm̄ formā quā viderat. i. fm̄ exemplar. Tercio mō dicit̄ forma fm̄ q̄ est figuratiuū alicui⁹. forma aūt sumpta illis duobus modis vltimis nō est pars rei sed extra rem distinctōe substātie. et sic sumi tur forma hic. et dicit̄ quasi manēs foras respectu figura ti qđ cōtinet. sic sumit̄. v. Ro. in similitudinē pu̇aricati onis ade qui ē forma futuri. i. figura siue similitudo. vt dicit glo. Et p̄ hoc patet respōsio ad illud quod sequit̄. ¶ Ad illud qđ obicit̄ q̄ forma panis est sacrm̄ veri cor poris xp̄i qđ nō ē grā. dicēdū q̄ cū dicit̄ grē inuisibilis: hoc [illegible] ē. vel grē et ē in se: vel ꝙ ē in suo ānexo. vbi grā. In sacro baptismi ē grē inuisibilis purgāo signata et est in se. In sacro altaris ē grā inuisibilis signata in suo an nexo. i. in corpe xp̄i. Uñ et infra patebit aliqđ ē inuisibi le i se aliqđ in suo ānexo. Similit̄ dicit̄ grā significari i se vel i alio sibi ānexo. ¶ Ad illā instātiā que ꝓponit̄ de caractere et vero corpe xp̄i. dicendū fm̄ q̄ dicit quidā. q̄ cū dicit̄ sacrm̄ ē visibilis forma ⁊c. hic itelligi debz vł in se vel in suo ānexo. Uñ corpus xp̄i sb̄ sacro vel ⁊ cara cter licet nō sint in se visibilia: sunt tñ in suo annexo. vt corp⁹ xp̄i in forma panis que ē ānexa. sic signū ē annexū signato. Aqua eñ ē solū sacrm̄. caracter ē sacrm̄ et res: gratia res tm̄. Uñ sic coloratū dicit̄ visibile rōe coloris qui ē ꝓpriū obiectū visus: sic i ꝓposito. Vel aliter pt̄ di ci sic dicit hugo. Sacramētū ē ex silitudie repn̄tans. et institutōe signās. vñ cū dicit̄. Sacrm̄ ē forma visibilis ⁊c. p̄ h̄ q̄ dicit̄ visibilis: notat̄ repn̄tatio ex similitudi ne et signatio ex institutōe. Uñ et si corp⁹ xp̄i ⁊ caracter sint sacra. i. signa rei sacra: hoc ē q2 repn̄tant ex similitu dine: nō q2 significēt ex institutōne. ¶ Ad alia q̄ ꝓsequū tur et silia est vna respōsio. Et dicēdū. q̄ licet serpēs ene us significaret xp̄m in cruce. cui⁹ aspect⁹ p̄ fidē sanat a pctō: nō tñ habz hoc ex institutōe: h̄ potius vt ex ei⁹ aspe ctu corporalem recipent aspiciētes sanitatē. Similit̄ crux in ecclia habz ex institutōne vt p̄ eam habeat̄ memoria passiois: nō vt carnalē significet crucifixionez. Similit̄ crux qua signamur instituta ē ad demōes fugādos: non vt articulū fidei passionis significet. Similiter lz agn⁹ [illegible] nō tñ h̄ hūit ex in stitutōe h̄ pot⁹ vt liberaret hebrei ab āgelo exterminatore.

Deinde queritur .§. ij.

de alia diffinitōe que ē q̄ imaginē gerit et causa existit. sicut dicit hugo. Fides ē imago cōtemplatōis patrie q̄ ē grā pfecta ⁊ causa existit q2 fides facit q̄ hō credēs vide bit deū in specie. Ergo si illud ē sacrm̄ qđ imaginē gerit et causa existit: videt̄ q̄ fides sit sacramētū. ¶ Itē ad ro. [illegible] est nr̄a salus q̄ cū credidimus. glo. bona vita est signū et causa grē. ¶ Preterea. intellect⁹ verbi ē q̄ gerit imaginē inuisibilis grē. Imago aūt est qđ assi milat̄ alteri in quātitate ⁊ qualitate. Hec aūt non vide mus i visibili forma compatōe inuisibilis grē. Licet eñ in qualitate sit similitudo inter aquā abluentem ⁊ gra tiam mūdantem: in quātitate nullā videmus. maxie cuz gratia quātitatem nō habeat nisi spūalem. inter quanti tatem aūt dimensiuā aque et spūalem gratie nulla vide tur assimilatio. Non ergo recte dicit̄ q̄ inuisibilis for me gerit imaginem. ¶ Item addit̄ et causa existit supple gratie inuisibilis. Contra in quadaz glo. dicit̄ sup̄ iij. Math. q̄ nullū signū efficit qđ figurat. ergo si visibilis forma est signū. nō efficit vt causa. ¶ Preterea corpale nō pt̄ eē sup̄ spūale: h̄ pot⁹ ecōuerso. cā vo pt̄ sup̄ causatū. nō ergo visibilis forma ē cā inuisibilis grē. ¶ Itē effect⁹ ē si gnū cause ⁊ nō ecōuerso. h̄ qđ ē signū nō efficit illud cui⁹ est signū. ¶ Preterea. cū notat repn̄tatio ⁊ hmōi [illegible] p̄ illa vba signū. forma. imago. q̄ ē hoc differentia ¶ Ad primā dōm. q̄ cū dicit̄. Sacrm̄ imaginē gerit et causa existit et fides silr̄. Diuersitas ē circa id cui⁹ gerit imaginē. vel diuersitas ē in modo causandi: q2 sa cramētum gerit imaginē grē informātis siue impfecte. fi des glorie siue gratie pfecte. Preterea. fides causa existit meritoria: sacramētū effectiua quodāmō. Sacrm̄ eñ dꝫ efficere quod figurat. ¶ Ad aliud dōm. q̄ bona vita est causa salutis que est gloria: nō que est gratia: et ē causa meritoria et salutis que ē quātū eternū premiū. sacramē tum est causa effectiua et salutis que ē causa similit̄ ⁊ sa lus. ¶ Ad aliud dōm. q̄ cum dicit̄ visibilis forma gerē imaginem: imago ꝓ similitudie accipi pt̄ que ē ibi q̄daz mutatio in dispositione. Vel pt̄ dici q̄ gerit imaginem. vt notetur in sacramēto euangelico expssio maior q̄ in sacramēto legali vel nature. imago eñ est expressa simili tudo. De lege aūt et his que in lege cōtinentur dicit lex habere vmbram futuroꝝ: nō ipam habēs imagiem reꝝ. Cum ergo expssior sit similitudo in re sacramenti euan gelici q̄ legalis siue naturalis: cōuenient dicit̄ q̄ imagi nem eius gerit ⁊c. ¶ Ad aliud dōm. q̄ illa glo. intelligit̄ de illo signo qđ nō habet rōem cause sicut fum⁹ ē respe ctu ignis. aliqđ eñ est signū cui⁹ virtus est solū in signi ficando: et huiusmodi signum nō efficit quod figurat. ⁊ est signum cuius virtus est in significando et efficiendo. et hmōi signum est opatiuum. et hmōi efficit quod figu rat aliud signum cognitum solū: et nō efficit quod figu rat. Vel aliter intelligi potest vt aliunde sit ratio signi aliunde sit ratio cause. ¶ Ad aliud dicendum. q̄ visibi lia nō habent posse sup̄ inuisibilia simpliciter: h̄ ex eo q̄ diuinit⁹ est datum ꝓpter hominem sicut ignis corpalis ex iusticia dei. potest ex hoc q̄ datum est a deo sup̄ aīas puniēdas: sic ex eo q̄ datum est diuinit⁹ ex sanctificatio ne p̄ verbum: potest visibilis forma aliquādo sup̄ inuisi bilem. ¶ Ad illud qđ obicitur. q̄ effectus est signuz cau se et nō ecōuerso. Dicēdū. q̄ hoc verū ē generalit̄ vt i si gnis ex institutōe. in hmōi eñ [illegible] pt̄ cā eē signū vel ecōuerso. ¶ Ad h̄ qđ q̄rit̄ de dr̄ia inter signū formā et imaginem. dicēdū q̄ signū [illegible] hmōi repn̄tat sic illud qđ ē extra signatū. forma repn̄tat sic [illegible] quod est quodāmō cōtinēs illud qđ representat. Uñ h[illegible] cet forma cū dicit̄ sacrm̄ est inuisibilis grē ⁊c. sumit̄ ibi ꝓ signo figurāte aliquid: nihilomin⁹ signāter dī forma

vt notet q signū figurās est quodāmō ptinēs figuratum
Uñ p signū notat qd solū ē signās: p formā qd ē signās
et cōtinēs. p imaginē qd est signās continēs et efficiēs.
imago eñ dicit qd grāe r exp̄sie imitat illud cui ē ima
go. Uñ sic gratia signata ē effectiua respectu aie: sic sa
cramentū quodāmō respectu grē. ppter qd dicit eē cau
sa. Uñ imago dicit rōne exp̄sse imitatōis: que qdāmō ē
incōuenientia in actione.

Deinde queritur .§.iij.

de diffinitōe aug. in li. de corpe dñi. Dicit eñ sacramētū
est p qd sub tegumēto rerū visibiliū: diuia virt secreti
salutē opatur. Potest eñ queri q sit vtus diua. aut eñ
intelligit virtus creata aut icreata. Si vtus increata ñ
videt q p aliqd creatū mediū operur salutē grē. Si vo
dicat de salute. i. sanitate spūali. illa fit mediāte gra z il
la sufficit. nō ergo oportet cēntiā sacramēti eē qua medi
ante virtus diua. i. increata operur salutē. i. sanitatē spi
ritualē. Si vo dicat de vtute diua creata. i. diuit data
que ē illa q mediāte sacramēto opatur salutē. h illa ē ēe
verboz fm q dicit. accedit verbū ad elemētū z fit sacra
mentū. Hoc eñ videt generale in omibz sacramētis. vi
dent eñ quedā sacramēta dari i factis. i. in ipositōe ma
nuū et hmōi. et ita nō semp ē vtus data i verbis. ¶ Itez
addit sub tegumēto rerū sensibiliū. sed videt q hoc ñ sit
necessariū. Cum eñ sit conuenientia salutis q efficit cum
ipa virtute diua. i hoc q vtrūqz ē spūale. Inter spūalem
aūt cām et effectū spūalē nō cōgrue ponit mediū sensibi
le. sed si necessariū ē mediū q illd sit insensibile. nō ergo
requirit q sub tegumēto rerū visibiliū hoc fiat. ¶ Pre
terea. aliqū est sacramētū noue legis datū et tamē diua
vtus nō opat: ergo nō puenit hec diffinitio cū diffinito
¶ Ad qd dicendū. q vtus diua potest dici increata. qz
licet sufficiat ad salutē spūalem opandā: voluit tñ vt co
operaret ministeriū ecclesie disponēdo salutis susceptibile.
¶ Ad secūdū do dicendū est. q licz vtrūqz ē spūale z ope
rās et opatū: tamē tegumentū rerū visibiliū cōgruebat
vt humilitas suscipiētis ondet: et vt ostēderet. q sic q cu
rand est cōpositus ē ex sensibili z isensibili: ita illud p
quod curat quādam pinnctōnem habet ex sensibili et
insensibili scz spūali. et ideo ibi ē scificatio actiua spūa
lis et tegumētū rei sensibilis. ¶ Ad terciū do dōm q sp
cū ē diua vtus hmōi sub tegumēto rei sensibilis in sacra
mēto. et addit ei q curand est: quātū ē de se opatur salu
tem. si do nō efficit: hoc ē ppter dispositōz incōuenientē
ex pte susceptibilis. et ideo nō repugnāt quin cōuertāt
adinuicē sacramentū et qd diffinitōe designat.

Consequēter que .§.iiij.

ritur de diffinitōe hugo. et primo de hoc q dicit. Sacra
mentū est corpale vel materiale elemētū. cū in sacramē
to eucharistie nō sit nisi spēs panis z vini. licet ergo sit
corpale: non tñ elemētū. similiter in penitētia nō videt
esse corpale vel materiale elementū. ¶ Preterea. in plu
ribz sacramētis noue legis ē elementatū. vt oleum cum
balsamo in pfirmatōne. et oleum ad infirmos i extrema
vnctōne. Non ergo recte dicit elemētum i diffinitōne sa
cramēti. ¶ Itē cū materiale qd requirit in sacramentis
generaliter est elemētatū nō elementū: qre doctores lo
quētes de ista materia dicerēt illud elemētatū magis q
elementū. et hic hugo. aug. similit dicit accedit verbum
ad elementū zc. ¶ Ad qd dōm. q illa spēs panis z vini
nō dicit elemētū qd habeat simpliciter similitudinē cuz
corpe xpi: nisi rōne panis et vini quoz fuerūt spēs. sicut
het i glo. i. cor. xj. vbi logt de illo sacro. sic ei panis cōfi
cit ex purissimis granis: sic et corp xpi ex purissimis cō
ponibilibz. dico purissimis tāq a culpa vl fomite. ¶ Ad
secūdū do dici potest. q aut ñ loquit vniuersaliter aug.
cum dicit accedit verbū ad elementū et fit sacramētū. h
de baptismo: aut elementū accipit p inicio materiali in
sacramētis xpiane religionis. z hoc mō pt dici elemētū

p similitudinē siue sit elemētū siue elemētatū. vl qdcūqz
hmōi. ¶ Ad cui euidētiā nota. q sacramēta pprie z pri
mo sunt ad tollendū defectus huanos z ad supplendum
qd est impfectōis in homie. Hoc aūt ē qd primo reqrit
in pgressu vite xpiane siue religiois: ppter qd est quasi
elementū. elemētum eñ pprie dicit qd est primū in com
paratōne rei. sicut lre dicuntur elemēta in compositōe vo
cis lrate. et ignis aer aqua et terra i cōpositione materi
aliū. vt igit nomē cōgruat operi siue effectui in sacra
mentis. illud quod ibi est materiale: cōuenienter elemētū
noiatur. ¶ Itē querit de hoc qd dicit. q sacramēta signi
ficāt ex institutōe. qd nō videt verum: maxie de sacramē
tis noue legis. qz nō inuenit vbi instituta fuerūt ad desi
gnandū sed solum ad efficiēdum. Unde efficaciā ptulit
institutio nō significatio. vt pz i institutōe baptismi. iij.
ioh. Nisi qs renatus fuerit zc. ¶ Itē hugo exponens h
qd dicit ex institutōne signās dicit q hec institutio nō ē
a redemptore. sed ab ipis aplis. qd nō videt generaliter
verum: quia institutio cōfirmatōis et extreme vnctōnis
nō videtur fuisse a redemptore. sed ab ipis aplis. ¶ Ad
primum dōm. q sacramēta in institutōe ad scificandū
instituta sunt. qd sic patet. ex institutōe inoleuit efficacia
et virt sacra. igit ex institutōne sacra exteri rem sacrā
fecit inotescere. igit ex institutōne fuit q signum rem suaz
isti vel illi significet. igitur ex institutōne signauit. ¶ Ad
aliud dōm. q nō determinatur in ipa diffinitōne q insti
tutio sit a redemptore. sed tñ q ex institutōne significet
et illa potuit eē xpi vel alterius homis. si tñ imitatur il
lud qd dicit hugo: dici potest q accipitur generaliter de
duobus sacramētis scz baptismo et eucharistia que ab
ipo redemptore verbo sunt instituta. Si do generalit ac
cipitur de sacramētis noue legis. dicēdum est q omnia
erant instituta ab ipo auctoritate. licet verba instituta
sint ab aplis. ¶ Item obijcit de hoc q dicit ex similitu
dine representās. cum nō videatur in omibz similitudo
licet in quibusdā: que eñ est similitudo spēi panis. nō di
co panis ad corpus xpi. similiter oleum cum multas ha
beat pprietates. quā similitudinem habet respectu gratie
in confirmatōne vel extrema vnctione. ¶ Respondeo q
similitudo in omibz attendit. In panis eñ specie simili
tudo est ad corpus xpi. nō rōne speciei: sed illi cuius ē
species sicut dictum est. Similiter in specie vini simili
tudo est ad sanguinem ratōe cui est species. sicut eñ vi
num exprimit ex vua in torculari: ita sanguis a xpo flu
xit in cruce. ¶ Ad illud do quod obijcit de oleo. Dicen
dum est q oleum habet vnā pprietatem in hoc q ipo vn
gūtur pugiles. et qutum ad hoc habet similitudinē cum
gratia cōfirmatōis qua inungūtur illi qui spūaliter de
bent pugnare cum aduersario humani generis. Simili
ter oleo inungunt vulnera ad mitigationem. et fm hāc
similitudinem accipi potest in extrema vnctione. vel qz
futuri sunt reges i celo qui transeunt ad vitam eternaz:
ideo oleo vnguntur. solent eñ reges oleo vngi. ¶ Item
obijcitur de hoc q dicit ex sanctificatōne continet inuisi
bilem gratiam. quod exponit sic hugo. Sacramentum
debet habere sanctificatōem p quam contineat rem cui
est sacramentum. et efficax sit ad eandem sanctificādis
conferendam. Queritur igitur de sanctificatōne quam
confert. quia cum creatura rationalis nō sanctificatur
nisi p gratiam: videtur q de se cōferat gratiam. et hoc ē
falsum: quia immediate confertur a deo. ¶ Preterea. cū
anima dicatur sanctificata per gratiam et ipa aqua vel
oleum dicatur sanctificata: dignior videtur sanctifica
tio aie q aque vel olei multis rationibz. quia illa trās
iens ista manens. quia nobiliori subiecto datur nobili
accidēs. restat ergo non confert ex sanctificatōne gratiā
qua anima pfruitur et sanctificatur. ¶ Item que est illa
sanctificatio. ¶ Responsio. ad primum dicendum. q san
ctificat dupliciter. Uno modo disponendo susceptibile
ad sanctificatōem siue pfectionē sanctitatis. quo efficit
gratiam efficacem in ope. Alio modo efficiendo ingtū

eiam ornat siue caractarizat. Huiusmõi enim ornatu
ꝑ̃ rie distincte separatur homo in ptem dei et tanq̃ de
suis cognoscit̃. et hoc est esse sanctũ. Unũ in glo. sup illõ
leuit. xix. Sancti estote q2 ⁊c̃. hẽt. q̄ et sanctũ ẽ deo dedi
cari et a ꝯmuni vsu segregari. vnde dicit. nulli q̄ sctm ẽ
frui re decet nisi soli deo. ad vsus ꝯmunes ꝯñis debem⁹
vti. vñ vult ibi glo. q̄ sctm dicit̃ qd̃ ĩ pte dei ẽ segregatũ
Ista igit̃ sanctificatio est caracterizatio qua recipientes
sacra destinguũt̃ et dispositio ad expeditoꝫ ꝗtũ ad opa
ẽtutũ ad qd̃ pt̃ sacramẽtũ noue legis. ¶ Ad illud quod
obijcit̃ q̄ sola gr̃a sanctificat rõnalem creaturã. Dicẽdũ
est q̄ hoc ĩtelligẽdũ ẽ de sctĩficatõne q̃ ẽ purgatõ a culpa
¶ Ad aliud dicẽdũ ẽ q̄ dupliciter pt̃ dici q̄ ex sctificatõe
ꝯferãt inuisibilẽ gr̃am. vl̃ vt itelligat̃ p̱ quãdã dispositõ
nem: et hoc modo intelligit̃ de sanctificatõe vel bñdictis
one que fit in aqua vel in oleo. vel vt dicat̃ sctificatõ scti
ficantis infusio ⁊ sic ẽ ipi⁹ accipiẽtis. ⁊ h̃ mõ deus sancti
ficat. Leuit̃. xx. Ego dñs q sanctifico vos vna significa
tio ẽ sp̱ dignioris. altera ũo q̃ ad qd pt̃ eẽ minus digna.
dispositio eñ nõ semp est dignior eo ad qd̃ dispoñ. et h̃
modo sanctificãt sacramẽta et obiectio sũt de alia.

Articulus secundus

DEinde queritur quid sit sacr̃m ̃sm rõ. q2 oĩne
sacramẽtũ signũ ẽ et nõ ecõuerso. signũ aũt ali
cui⁹ signũ ẽ. Querit̃ cui⁹. et vtrũ sit signũ vo
luntariũ vel naturale. vtrũ sensibile vel intelligibile. si
militer potest diuidi ex pte eius cuius est signũ. Et aũt
sit volũtariũ attendit̃ ex illa rõne hugo. in qua ponit̃ ex
institutõe signãs. ¶ Preterea. si eẽt naturale possz dare
suũ itellectũ apud oẽs. Qd̃ eñ a natura ẽ: idem ẽ apud
oĩnes. h̃ nõ est hmõi: ꝗ nõ est signũ naturale. ꝗ est volun
tariũ. ¶ Cõtra. si eẽt volũtariũ indifferenter possz signi
ficare gr̃am et suũ oppositũ. h̃ nõ est sic: ꝗ nõ ẽ volũtariũ
¶ Preterea. aqua inq̃tum abluit signũ ẽ. h̃ h̃ hz a natã:
ergo ẽ signũ ab eo qd̃ hz a natã. silr̃ et oleum quod miti
gat vl̃ vngit. restat ꝗ q̄ ẽ signũ naturale. ¶ Ad qd̃ dõm
est. q̄ est signũ gratie et signũ voluntariũ. ¶ Ad obiectũ
aũt in cõtrariũ est dicendũ. q̄ licet inq̃tum volũtarium
indifferẽter se habet ad gratiã et suũ oppositũ. quia est si
gnũ volũtatis cum rõne. ratio ũo similitudis plus deter
miatur ad gr̃am q̃ ad suũ oppositũ. ꝑpter hoc est signuz
gratie et volũtariũ. de hoc sup̱ habet̃ expꝛessius. ¶ Ad se
cundũ dicendũ. q̄ licz aqua inq̃tum abluit sit signũ gr̃e
delentis. Hoc tñ nõ est sufficiẽs causa ⁊ tota vt sit signũ
sed institutio. Si eñ aque rõne ablutõis esset tota cau
sa vt esset signum gratie. a pricipio mundi quo iam erat
aqua: esset signũ gratie remittẽtis peccatũ. quod cũ non
sit: ipa institutio requirebat̃. que erat causa sufficiens.
Deinde supposito q̄ sit signũ voluntariũ. querit̃ vtrum
signũ intelligibile vel sensibile. Et videt̃ q̄ sit signũ sensi
bile p̱ illã rõem. signũ est qd̃ ꝑter specit̃ quam sensibus
ingerit aliud facit in cognitiõem venire ĩ intellectu. Itez
hoc videt̃ ex rõne hug. Sacramẽtũ est corꝑale vl̃ materi
ale elemẽtũ extrinsecus oculis suppositũ ⁊c̃. ¶ Cõtra. ve
rũ corp⁹ x̃pi signũ ẽ: et tñ nõ est sensibile sensui nr̃o. Silr̃
caracter est signũ gratie et sacrã signũ et tñ nõ est sensi
bile in baptismo. Non ergo sacramẽtũ signũ ẽ sensibile
vniuersaliter. Silr̃ posset obijci in alijs sacramentis de
his q̃ sunt signa et res. ¶ Ad qd̃ dicẽdũ est. q̄ sacramen
tũ est signũ sensibile. sensibile aũt dicit̃ sensibile p̱ se. aut
̃sm accidẽs. Cum ergo sacramentũ dicit̃ signũ sensibile
hoc intelligit̃ altero predictoꝝ modoꝝ. ¶ Quod obijcit̃
corpus x̃pi nõ est sensibile p̱ se a sensu nostro. dicendum
est q̄ hoc verũ est: nihilomin⁹ tamẽ inq̃tum est sub spe
cie panis dicitur esse visibile p̱ accidens scz rõne annexi
Unde dicit̃. ego video corp⁹ x̃pi. illud aũt qd̃ p̱ se videt̃
est species panis. Similiter pt̃ dici de caractere. q̄ licet
sit insensibilis: sensibilis tamẽ est p̱ accidẽs. inq̃tum scz
est sub ipa exteriori spẽ que p̱ se ẽ sensibilis. sensibile aũt
p̱ accidẽs nõ sic oĩno accipit̃ quẽadmodum dicit̃ dyaris
filius per accidens sensibilis sic̃ dicit philosophus. Pre
terea illa ratio dicit̃ propꝛie de eo quod tñ dicit̃ sacra
mentũ. est eñ qddam sacramentum tñ. quoddam res ⁊
sacramentũ. aqua eñ significata dicit̃ tñ sacramentũ.
res ũo et sacramentũ dicitur ipe caracter. eodem modo
species panis dicitur sacramentũ tñ: corpus ũo x̃pi sa
cramentum ⁊ res. Loquimur aũt propꝛie hic de his que
tñ sunt sacramenta. illa eñ instituta sunt ad significan
dum.

Deinde queritur .§. j.

Cum sacramẽtũ sit signum gratie: cui⁹ gratie sit signũ.
aut gratie dete: aut gratumfaciẽtis. Et videtur q̄ si
gnum est gratie gratisdate. Potest eñ quis suscipere sa
cramentũ matrimonij: non tamen habet gratiam gratũ
facientem. Similiter ordinẽ. Non ergo videtur esse sa
cramentum signum gratie gratũfacientis: sed gr̃e gra
tisdate. ¶ Et aũt sit signum gratisfacientis videtur per
hoc. q̄ ista gratia est medicina expulsiua peccati et seq̄
le eius. sed hoc ptinet ad gratiam gratumfacientem: er
go est signum gratie gratisfacientis. ¶ Item gratia que
dam est increata. quedam create. Si ergo est signũ: que
rit̃ vtrũ vtriusq̄ vel create tñ. et videt̃ q̄ si vtriusq̄: tunc
columba cum esset signũ spũssancti: esset sacramentũ. Si
ũo tñ gratie create et cuiuscũq̄ cum aqua benedicta sit
signum gratie create: est aqua benedicta sacramentuz.
et similiter thurificatio cuz sit signũ deuotionis. ¶ Ad
qd̃ dicendũ est. q̄ sacramẽtũ est signũ gratie create. et p̱
hoc excludunt̃ illa signa que erant spũssancti. sic̃ signũ
columbe Math. iij. et igniitarũ linguaꝝ Act̃. ij. Gratia
ũo create ꝑut est remediũ peccati ̃sm essentiaz vel eius
sequele directe. et ̃sm hoc institutum est signum illius a
x̃po nõ tñ ad significandũ sed causandũ dicitur esse sa
cramentum: ̃sm q̄ hic intendim⁹. ¶ Ad hoc aũt qd̃ obij
citur de thurificatione. dici potest q̄ licet sit signum gra
tie: non tñ instituta est in remediũ peccati vel sequele ei⁹
sed inq̃tum gratia ordinat affectũ ad bonũ. ¶ Ad illud
ũo quod obijcitur de aqua benedicta. dici potest q̄ ipa va
luit ad dimissionẽ venialiũ peccatoꝝ. licet non instituta
sit a domino ad hoc vt ex sua vi fiat: sicut ẽ de baptismo
et ipis sacramentis noue legis. Illud aũt ad quod prin
cipaliter fuit instituta aqua benedicta: hoc fuit ad cohi
bitõem potestatis demonũ vbi aspergeretur. ⁊ hoc patz
ex modo sue sctificatõnis. et ita ad aliud istituta ẽ q̃ sint
sacramenta de quibus loquimur. Unde hugo de sacra
mentis. Sunt quedam sacramẽta in quibus principali
ter constat salus et percipitur sicut aqua baptisma et
ꝑceptio corpis. alia sunt et si nõ sunt necessaria ad salu
tem: proficiunt tamẽ ad sctificatõem. q2 his exerceri et
gratia amplior acquiri potest. vt aqua aspersionis et su
sceptio cineris. ¶ Ad h̃ quod querit̃ vtrũ sint signa gr̃e
gratisdate vel gratũfacientis. dicendum q̄ ĩ his que pro
pꝛie sunt sacramẽta noue legis: sunt signa gr̃e gratũfaci
entis. sic̃ in baptismo ꝯfirmatõe. eucharistia et extrema
vnctõne ⁊ ĩ penitẽtia ⁊c̃. In alijs aũt sunt signa gr̃e gra
tisdate. si tñ digne oĩno suscipiũt: signãt gr̃az gratũfaci
entẽ sic̃ in digne accedẽte ad ordinẽ ⁊ m̃rimoniũ. Et p̱
hoc pt̃ solui qd̃ obiectũ ẽ. Nec oportz q̄ si suscipit̃ sacra
mentũ a nõ habẽte gr̃am gratũfaciẽtẽ. q̄ ꝑpt̃ hoc sacra
mentũ nõ sit signũ hui⁹ gratie. q2 sacramentuz baptismi
suscipit̃ a ficte accedẽte q nõ hz gr̃am gratũfaciẽtẽ. et ni
hilomin⁹ baptisma ẽ signũ gr̃e gratũfaciẽtis h̃ nõ efficit
nisi in digne suscipiẽte hmõi gr̃am. vel si eã inuenit effi
cit ꝗtum ad aliquẽ effectũ ꝯsequẽdũ vlteri⁹. Unde sign
vult respicere ad signata sacr̃oꝝ: oportz attẽdẽ ĩ digne
suscipiẽtibus. ¶ It ẽ q̃rit̃ cũ sint signa gratie. aut ꝑ̃sentis
aut ꝑterite. aut future ⁊ videt̃ q̄ ꝑterite aliquãdo. sicut
eucharistia que ꝑ̃ficiebat̃ dari ĩ ꝯmemoratõez passionis
x̃pi. signũ est gratie exterioris ⁊ illa iam ꝑcessit ĩ passio
ne. Quedã ũo sunt signa gratie future sicut est ĩ aliquo

qui primo accedit ficte ad baptismum: et post penitēs de
sua fictōe tūc dat ei grā quā primo nō habuit. Sacramē-
tū enim nō est signū grē future: sed p̄sentis in susceptōe misterio
nō vi videt nō habet grā effectū ꝯ originalē ꝯcupiscentiā:
sed tūc cū digne accedit ad vxorē. Sed videt q signicet effe-
ctū grē futurū vñ dr̄ medicina ꝯseruatiua. Et aūt signi-
ficent grām in p̄nti patz in baptismo paruuli in p̄nia et
hmōi. ¶ Ad qd̄ dōm ē. q sacramēta quātū ē de se: signifi-
cāt gratiā p̄ntem que simul cū sacramēto datur digne su-
scipien. Ad illud vo qd̄ obijcit de eukaristia que signifi-
cat grām redemptōis que p̄cessit. Dicēdum q verū ē sed
illa nō ē grā cui sacramētū dr̄ eē signū: et illa dat intelli-
gi cū digne suscipit eukaristia. ¶ Ad aliud dōm. Et licet
ficte accedēti nō statim detur grā i baptismo. hoc nō est
p̄pter inefficaciā sacramēti: sed quia susceptibile nōdū est
recte dispositū. cū aūt recte dispositū ē: tūc habet secum
gratiā. ¶ Ad hoc vo quod obijcit de matrimonio. dicen-
dū est q indigne suscipiēte dat gratia ad resistendū ori-
ginali concupiscentie: licet ille effectus postea ꝯsequat.

Membrum secundum

Onsequēter dōm ē de institutōe sacramen-
ti. Primo de instituēte. Secūdo de necessi-
tate institutionis. Tercio de vtilitate sine
causis institutōnis. Quarto de tempore in-
stitutionis.

Articulus primus

Ueriē vtrū oīa sacramēta noue legis insti-
tutōem habuerant a xp̄o. et videt q sic. Quia
sacramēta noue legis p moysen digniora sūt
sacramēta veteris legis. digniora aūt a digniore debent
institui. Cū ergo sacramēta veteris legis eēnt instituta.
sacramēta noue legis p digniorē moysi. digniorē dico ser-
uū vel filiū instituēda erāt. Sz nō videt q p seruū debe-
rēt institui. quia sicut lex se habet ad legē ita sacramētū
ad sacramētum. Sed sic se habuit lex ad legē q illa data
ē p seruū. ista vo p filiū. ergo et cetera. ¶ Preterea illa data erant
quasi seruis: ista vo quasi filijs. Ro. viij. Nō accepistis
spiritū seruitutis iterū i timore: sed spiritū adoptōis filio-
rū in quo clamam abba pater. et hoc dictū ē xp̄ianis. il-
la vo veterē legē habentibꝰ. sacramēta ergo noue legis data
sunt filijs. ꝯueniebat ergo vt p filiū instituerent et primo
darent. Inter p̄rem enī et filios adoptōis ꝯueniebat me-
diatorē eē filiū p naturā. Cū ergo inter filios nō sit media-
tor seruus sz filius: sacramēta noue legis per xp̄m filiū
scz sm naturā erāt primo danda. ¶ Sed huic obuiare vi-
detur q nō legitur de sacramento ꝯfirmatōnis vel extre-
me vnctōis facta a xp̄o cū tn̄ sint p̄prie sacrāmēta noue legis
sed institutō extreme vnctōis vidr̄ fieri a b. Iac. dispēsatio
vo sacramenti ꝯfirmatōis p aplos. Penitentia etiā et or-
do et matrimoniū. cū ꝯnumerent cū istis: quo receperūt
institutōis in nouo testamento? ¶ Ad quod dici potest.
q sacramenta noue legis digniora sunt sacramētis vete-
ris legis inq̄tū hmōi. et p digniorē sūt instituta. s. p xp̄m
vel aplos auctoritate ipius et doctrina. Sed duo institu-
it p seipm̄. s. sacramentū baptismi. quod ē maxime necessi-
tatis et efficacie. et sacramentum eukaristie quod simili-
ter p̄pter quotidianā infirmitatem ē maxime necessariū
tāq̄ reparatiuū quotidiane infirmitatis. Sacramentum
vo ꝯfirmatōis et extreme vnctōis tradit p aplos. nisi for-
te intelligat q impositione manus facta paruis intelli-
gatur ꝯfirmatio sicut habet math. xix. tunc oblati sunt
ei paruuli vt imponeret eis manus. glo. aūt de benedictōe
intelligit. legit etiā q post doctrinā datam a dño Mar.
vj. discipuli cum missi eēnt ad p̄dicādū vngebant oleo in-
firmos et curabantur. in quo datur intelligi extrema vn-
ctio siue vnctio infirmoꝝ. et p̄sumi potest q ex doctrina
xp̄i hoc fecerūt licz nō sit scriptum ibidem. vel ex inspira-
tōne spiritussancti hoc fecerūt. et sic hec duo sacramenta
que nō dicuntur esse tante efficacie. licet maioris digni-
tatis dicatur esse ꝯfirmatio eo q a digniori datur: data
sunt dispensatōe aploꝝ. qui tn̄ q̄tum ad potestatē quam
acceperūt a xp̄o: maioris erāt dignitatis q̄ ille qui erat
in lege. Alia vo tria sacramenta quādam habent additō-
nem a domino in euāgelio. sicut sacramentū penitentie.
cum hoc enī q dixit. penitentiā agite: appropinquabit ei
regnū celoꝝ. habuit solutōem factam p ministros eccle-
sie: cum dictū est. Quodcūqz solueritis sup terrā et cetera. Sa-
cramentū ordinis habuit in additōne p̄tatem ꝯsecrandi
corpus xp̄i et sanguinē. Sacramētum matrimonij habu-
it in additōe quod xp̄c dixit. Ego aūt dico. Quicūqz di-
miserit vxorē et cetera. excepta causa fornicatōis et aliā duxe-
rit: mechatur.

Articulus secundus

Einde queritur de necessitate institutōis sacra-
mētoꝝ noue legis. hanc questionē p̄cedit illa
que ē de necessitate sacramētoꝝ tp̄e legis grē.
Primo querit vtrū in tp̄e gratie sacramenta erant neces-
saria. Secundo vtrum fuerit aliqua necessitas institue-
di noua sacramenta.

Circa primum pro- .§.j.

ceditur sic. Videt enī q tp̄e gratie necessaria erāt ad sa-
lutē. vt enī dicit hugo. Sacramenta dei medicine sūt spi-
rituales. que foris corporibꝰ adhibent p visibilē speciem
sed intra sanāt p inuisibilē veritatē et virtutē. Sed existē-
te morbo necessaria ē medicina: igitur cū adhuc langue-
at homo eodem morbo. ergo et cetera. ¶ Si rñderetur q medicia
fuit necessaria nō hmōi sed p infusionē gratie simpliciter
nō mediante sacramento aliquo. Cōtra hugo. Iustū est
vt homo qui primo deū su p̄biendo deserens terrenis se p
cōcupiscentiā subdidit: nūc p humilitatē deū requirens
eidē se p̄pter p̄ceptum p obedientiam inclinet. Sicut enī
periculosa fuit elatio superiori nolle subijci. sic laudabilis
et fructuosa deuotio propter superiorē inferioribus incli-
nari. hec hugo. ¶ Item si homo nūq̄ cecidisset. adhuc in-
diguisset grā p̄ficiēte. Unde duplex est gratia necessaria
homini lapso. gratia que ē reparans que ē gratia sacramē-
talis: et p̄ficiens que ē gratia simpliciter. igit in recōpē-
satōe sue malicie cōueniens fuit vt repararetur et p̄ficeret
subijciendo se alicui quod est inferius gratia et nō imme-
diata infusione p̄ficeret. ¶ Itez iiij. ad Gal. at vbi venit
plenitudo temporis misit deus filiū suū factum ex muli-
ere factum sub lege vt eos qui sub lege erāt redimeret vt
adoptōem filioꝝ reciperemus. missio aūt ista fuit in car-
nē. Efficiens igitur causa nostre reparationis fuit deꝰ ho-
mo. in quo erat duplex natura: diuina scilz et humana.
Ex parte aūt recipientiū similiter duplex ē. s. spiritualis
et corporalis. igitur si hec adoptio fit p gratiam: ꝯuenit
vt fiat p gratiā ministratā mediāte re sensibili siue cor-
porali. vt sit medium conueniens inter reparantem et re-
paratum hoc aūt nō ꝯuenit nisi p sacramenta. ergo et cetera.
¶ Item hugo. triplex ē causa institutōnis sacramētoꝝ
omniū. humiliatio. eruditio. et exercitatio hominis. que
cause si nō essent: sacramenta omnino eē non possēt. hec
hugo. igitur he cause sunt per se cause sacramentorū. sz
omni tp̄e hec sunt homini necessaria. ergo et cetera. ¶ Cōtra
Math. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. Ex hoc
verbo dñi patet q ad vitā eternā habēdā sufficit obseruā-
tia mādatoꝝ. igit nulla ē necessitas sacramētoꝝ. ¶ Itez
duplex grā est necessaria homini lapso. reparatiua et perfe-
ctiua siue directiua in finem. sed illa que est perfectiua si-
ue directiua nō datur neqz dari debz sub aliquo velami-
ne: igitur nec illa simpliciter que ē reparatiua. igitur non
debet dari sub velamine sacramenti. ¶ Item lex euange-
lica est lex libertatis. v. ad Gal. Uos aūt fratres in liberta-
tem vocati estis. et hugo. primo aū legē paruulos ꝯsilio
enutriuit: post sub lege exercitatos precepto temptauit.
nouissime sub gratia perfectos in libertate spiritus am-
bulare p̄misit. hec hugo. Igitur nō videt q in tp̄e legis

gr̄e sint onerādi fideles onere sacramētoꝝ. ¶ Itē sapien
tioris ē ꝑ pauciora quod intēdit ꝑficere. Sꝫ si xp̄c ꝑficeꝛet
siue repararet hominē gr̄a simpliciter sine omni sacramen
to: paucioribꝰ oparetur qꝺ intendit. ¶ Itē xp̄s sua passi
one sufficiēter satisfecit ꝓ peccato et hoiem deo recōcilia
uit. Igiẗ [illegible] post [illegible] existentie sa
cramētoꝝ: vt ꝑ illa hō deo recōciliareẗ. ¶ Itē ab initio
habebāt sacramēta virtutē ex fide xp̄i incarnati sꝫ existē
te visione veritatis in specie cessat visio fidei ⁊ virtꝰ illiꝰ
visionis .i. fidei: ꝯ simili videẗ ꝙ viso xp̄o incarnato cessa
re debeat omnis virtus que ē ex virtute xp̄i incarnati. et
ita [illegible] sacramenti que ē ex fide xp̄i incarnati. Sic
eñ ex p̄ntī specie cessabit fides que dirigiẗ ad illā: sic p̄e
sente xp̄o in carne cessabit fides que ē illiꝰ [illegible] ¶ Itē
gratia habenda vel habita ex beneficio passionis xp̄i est
res vniuscuiusqꝫ sacramēti. et sacramētū ē signū illiꝰ gr̄e
[illegible] debeāt cessare signa: assecuto beneficio
passionis cessare debeat omnia sacramenta. ¶ Itē [illegible]
Lex ꝑ Moysen data ē: gr̄a et veritas ꝛc. Igiẗ pꝰ aduen
tū xp̄i nō debet aliquid sub vmbra exercere siue figura.
ex quo tunc innotuit veritas ip̄a. igiẗ nec sacramenta in
quibus daẗ gratia sub figura. ¶ Item generaliter q̄ erāt
ordinata ad aduentū xp̄i sicut legalia cessauerunt in xp̄i
aduentu. similiter videtur ꝙ sacramēta ex quo significāt
gratiam habendam ꝑ xp̄m cessare debeat illa gratia habita.
[illegible] gratia habeẗ ex p̄ntia xp̄i in carne [illegible]
hac p̄ntia ꝛc. ¶ Itē ſm aug. oportuit sacrificia cessare tē
pore gr̄e: ne crederent deū magis delectari in illis q̄ in si
gnificatis ꝑ illa. Unde aug. x. de ciui. dei. Ideo sacrifi
cia mutanda erāt oportuno certoqꝫ tp̄e. ne ip̄e deo deside
rabilia vel certe in nobis acceptabilia. ac nō potius que
significata sunt crederent. Eadem rōe videẗ ꝙ signa ex
teriora sacramētalia certo tp̄e cessare debēt: ne magis deo
desiderabilia siue acceptabilia videanẗ q̄ significata ꝑ
hec .s. dona gratuita interius reparantia. ¶ Rñdeo. ad pri
mo obiectuꝫ dōm. ꝙ vt dicit hugo tria sane sunt que ab
initio siue ante aduentū xp̄i siue post ad salutē obtinēdā
necessaria fuerūt .s. fides. ⁊ sacramēta fidei: et opa bona
que tria ita coherēt: vt effectū salutis habē non p̄ñt si sibi
nō fuerunt. hec hugo. et intelligitur hoc de adultis. pateꝫ
igitur ꝙ ad salutem necessaria sunt hec tria in adultis.
Sacramētis aūt reparantur defectus. opibus ꝓgreditur
in merito fidei gratificatur vtrūqꝫ. Quod igitur dicit do
minus. Si vis ad vitā ꝛc. Intelligitur q̄tū ad ꝓgressuꝫ
in merito ꝓpriō. Ingredi eñ in vitaꝫ vt dicit interli. xix.
math. ē ingredi viā q̄ ducit ad vitā. vera via ducēs ad vi
tā ē ꝓgressus in merito. Preterea. adimpletio p̄ceptorum
quodāmodo sicut adminiculū sibi datū ꝯcernit exercitiū
sacramētoꝝ. vt eī dicit hugo. quia hō infirmus erat. ve
nerūt sacramēta media inẗ p̄cepta ⁊ ꝓmissa q̄ illū adiuuarēt
ad p̄cepta ꝑficiēda ⁊ ꝓmissa obtinēda. Unū ad obseruātiaꝫ
mādatoꝝ reqriẗ exercitiū sacramētoꝝ. ¶ Ad aliū dōm. ꝙ
nō ē similis de gr̄a reparatiua ⁊ ꝑfectiua. qꝛ hec ē reparatiua
hominis lapsi: cuiꝰ lapsus erat ex hoc ꝙ superbiendo deū
deserēs terrenis se ꝑ ꝯcupiscētiā subdidit. Unū ꝯueniens
fuit vt [illegible] terrenis se ꝑ humilitate inclinādo ⁊ prece
ptis [illegible] obediendo repararet. [illegible] ꝑfectiua ē gr̄e ꝑ
fectiua indigētie nature inq̄tū natura ē: nō inq̄tum ē la
psa. nature eñ inq̄tum natura ē nō ē huiõi inclinatio sꝫ
nature lapse. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ p̄cepta sunt in seruitu
tē timētibus: sꝫ sunt ī libertatē amātibꝫ. Quia ḡ lex euā
gelica ē lex amoris. iõ dr̄ lex libertatis. nō eñ qꝛ p̄cipie
bat [illegible] amor [illegible] Preterea
intentio hugonis ē ꝯpare legē legi et distinguere legeꝫ a
lege et hec [illegible] sacramētoꝝ generaliter [illegible]
[illegible] sacramēta tp̄e legis gr̄e [illegible] ostendē
differētiā inter illa que sunt legis moysi et legis xp̄i: in
hoc ꝙ illa fuerūt data in onus. hec in ꝑfectiōem gr̄e siue ī
libertatē sp̄us. spiritus eñ liber efficiẗ gr̄a collata in sac
mētis. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ tria requiruntẗ in ope sapien
tis et maxime summe sapiētis .s. facilitas que respicit po
tentiā. cōgnitas que discretiōeꝫ. vtilitas que respicit bo
nitatē. Ratōne facilitatis debet expeditiori mō et breui
ori et medijs paucioribꝫ opari. Ratōe ꝯgruētie eo modo
quo magis cōgruit siue decet suā prudentiā. Ratōe vtili
tatis eo mō quo melius ē ei quod efficitur. vnde etsi sum
me sapiens ē paucioribus opari: cū hoc attendendum ē.
ꝙ eo modo opari debet quod magis cōgruit sue discre
tiōi et qui melior est ei quod efficitur. Magis aūt ꝯgru
it discretioni repantis ꝙ homo elatōe auersus a suo su
periore repararetur humilitatōe suo inferiori q̄ aliter. Itē
melius siue vtilius ē homini vt repareẗ gr̄a sacramētali
q̄ gr̄a simpliciter .s. ꝓpter vtilitates q̄ huic repatōi sunt
annexe .s. humiliatio. eruditio. exercitatio. Uerū ē igitur
ꝙ expeditiori mō siue breuiori mō ē sapientis opari. vbi
hoc pōt ēē sine derogatōe ꝯgruētie sapiētie vtilitatis et
bonitatis. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ beneficium passionis xp̄i
oportet assequi exercitio sacramētoꝝ. [illegible]
[illegible] est forma futuri. glo. sicut ex latere ade dormientis
assumpta ē eua: sic ex illius latere ꝑfluxerunt sacramen
ta .s. aqua ablutōis et sanguis redemptōis ꝑ que saluaẗ
ecclesia. hec glo. Ex his patet ꝙ beneficiū passionis xp̄i
oportet assequi exercitio sacramētoꝝ. Licꝫ igiẗ passioni
xp̄i genus humanū recōciliatū ē deo et satisfactū ē ꝓ cul
pa hoīs: nihilominus quia beneficiū passionis assequū
tur mēbra ecclesie exercitio sacramentoꝝ necessaria sunt
sacramēta. ¶ Ad aliud dō. ꝙ visio ī specie tollit visioneꝫ
fidei et meritū. Sed p̄ntia deitatis in carne neqꝫ tollit fi
dē neqꝫ meritū. Unde quia existēte xp̄o incarnato nō tol
litur fides xp̄i incarnati. nec virtus fidei. nec virtus sac
mentoꝝ que est ex fide. nō aūt tolliẗ fides xp̄i incarnati
ex visione xp̄i incarnati. quia aliud videẗ et aliud crediẗ
videtur homo et crediẗ deus vt dicit greg. ¶ Ad aliū di
cendū ꝙ sunt quedā sacramēta que nō sunt signa [illegible]
s̄ etiā cause. vt sacramēta legis noue. de quibꝫ dicitur ꝙ
imaginē gerunt ⁊ cause existūt. talia signa nō cessant exi
stente plenitudine gr̄e. imo sunt cause diffusionis illius
plenitudinis in nob. Alia sunt sacramēta que non sunt
cause s̄ solū sunt figure illius plenitudinis future. ⁊ qꝺ
ammō ductiua ad illā. sicut sacramēta legalia et quedā
legis nature. et talia debēt cessare existēte illa plenitudi
ne quā figurāt. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ existēte p̄ntia veri
tatis cessare debebant que solū habebāt rōeꝫ vmbre siue
figure. qualia nō sunt sacramēta noue legis. Eadē eī ra
tōne deberet fides cessare que est visio vmbratilis ⁊ enī
gmatica. imo sicut aū aduentuꝫ xp̄i aū tp̄us gr̄e ꝯuenie
bat fideles exercitari in illis que erāt vmbre ⁊ figure: pꝰ
tp̄us gratie .s. in gloria erit quies in vera luce siue verita
te in se cognita. Similiter tp̄e medio .s. gr̄e cōueniebat fi
deles medio mō se habere in exercitijs .s. nec in plena lu
ce nec in tenebris oīno: s̄ in opibꝫ in quibꝫ vtrūqꝫ ꝯcerni
tur qualia sunt sacramēta noue legis. ¶ Ad aliud dōm.
ꝙ quedā ordinata erāt ad xp̄m vt signa et figure ⁊ indi
cia sui aduētus. hec simpliciter cessabant in aduentu xp̄i
que [illegible] aduentu eius ꝑficerent. et hoc dupliciter vt
vt ꝑficerentur in se sicut moralia. vel in aliqs succedenti
bus vt sacramēta. Uerbigratia. moralia ante tempus gr̄e
et passionē nō sufficiebant ad meritū vite eterne. vñ qꝺ
ammō imperfecta fuerunt que perfecta sunt in se merito
xp̄i incarnati. Similiter sacramenta non sufficiebant ad
introducēdum in regnū. vnde imꝑfecta erant: sed perfe
cta sunt succedētibꝫ ꝑfectioribus: sicut circūcisiōi succes
sit baptismus. que igitur erant ordinata ad xp̄m vel fi
gure tm̄: cessare debebāt. que ad vt ꝑficiēda: hoc fuit du
pliciter. vel in se sicut moralia: et hec nō debebāt cessare
vel in aliqs succedentibus perfectioribꝫ: et hec debebant
nō aūt illa que vt perfecta istis succedunt. ¶ Ad aliud di
cēdum. ꝙ aug. loquitur de opibus exterioribus in cultū
dei exercitiis. quibus significabanẗ opa interiora in lau
dem dei exercēda. Uerbigr̄a. ip̄e loquitur de sacrificijs ex
terioribus quibus significabantur sacrificia interiora.
Unde ibidem .l. x. de ciui. dei. subditur. Si esuriero non

dicaꝫ tibi. meꝰ ē enī orbis terre ⁊ plenitudo eiꝰ. Nūqd mā ducabo carnes thauroꝝ aut sanguinē hircoꝝ potabo. Deinde subiūgēs quid illa significēt. Jmmola deo sacrificiū laudis et redde altissimo vota tua. hec aug. Jn sacr̄ mētis noue legis significat̄ aliquid faciēdū hoi a deo. gā ⁊ si sacramēta ꝑ hoiem ministrent̄: grā significata ꝑ sacramēta ⁊ i illis susceptibilis pstita a deo ē. Vñ hugo: cū venit ipa grā ad nos. ꝑ illū venit a q̄ venit ꝑ ministrā ti cooꝑatur auctor muneris. patꝫ igit̄ ꝙ q̄i mō opposito se habēt signa et signata in sacramētis de quibus intendimus et i sacrificiis de quibus loquitur aug. quia in sacrificiis exercetur opus exterius quo signatur internus deo offerendus ab homine. Jn sacramētis exercet̄ opus exterius quo signatur gratia cōferenda hoi a deo. Ex q̄ patet ꝙ verbū aug. nō intendit cessatōem sacramentoꝝ sed sacrificioꝝ.

Consequēter que .§.ij.

ritur de necessitate institutōnis sacramētoꝝ noue legis. Queritur ergo vtrū necesse fuit aliqua sacramenta institui tpe grē siue legis euāgelice. Et sic videt̄. Quia sacramēta sunt medicine. ꝯ illud tempꝰ maxime fuit necessariū illoꝝ institutōi i quo aduenit medicꝰ ad curādū hūanā infirmitatē. et iterū sacramēta sunt vasa grē: vñ maxime ꝯgruebāt tpe grē institui. ¶ Cōtra. videt̄ ei ꝙ non sit necesse institui alia habitis ꝑcedētib: ꝯ ꝙ maior virtus daret̄. verbi grā. vt circūcisioni maior virtus eēt addita: similiter illis que significabant sacramentū eucharistie quēadmodū maior ē virtus mō penitētie ⁊ ordinis q̄ fuit in veteri lege. ¶ Pretea. circūcisio eūdē effectū habuit cū baptismo q̄tū ad dimissionē originalis pcti. penitentia q̄tum ad dimissionē actualis peccati. Sacramenta aūt sunt in remediū peccati. Nō videt̄ ergo necesse ꝙ noua sacramēta oīno instituant̄. ¶ Preterea de ꝑceptis moralibus sic fuit ꝙ ipsa sic implebant̄ in euāgelio ꝑ hoc ꝙ magis exprimebant̄ siue explanabant̄. Similiter sacramēta illa que erant ad significādū instituta eēnt ad causandū. que dō causatiue ꝑfectius causarēt. Huic etiam additur quod dñs i euāgelio dicit. Nō veni soluere legē ⁊c. Adimpletio aūt ē in addēdo ꝑfectius nō in tollendo omnino. nō ergo sacramēta que ad veterē legē ꝑtinebāt tolli debebāt sed ꝑfici siue adimpleri. ¶ Rñdeo. dōm ꝙ necesse fuit tpe gratie aliqua sacramenta institui ꝑcedentibus ꝑfectiora. ⁊ hoc rōnabiliter ondit hugo dicēs sic. dispensatōnis ordo et rō hoc poposcit. vt sicut ab initio currente tpe ⁊c. vt supra. Preterea morbo existēte fortiore et egrotante piculosius languente. sicut fuit aduenīēte tpe grē: requirit̄ medicina melior et ad curandū efficatior. ¶ Ad ꝑdictoꝝ igr̄ intelligētiā notādū. ꝙ sacramēta sunt in documentū. sunt in medicamētum. sunt ⁊ i ornamentū et sm statū ꝑfectum. Sunt in aptum documentū secreti diuini. sunt in efficax remedium morbi: et in pulchrū ornamentū sponse xp̄i. Qm̄ igit̄ reuelatio secretoꝝ nō debet fieri quocūqꝫ nec in omni tpe: sed in illo in quo est intellectus hominis capacior: ideo sacramēta ꝑfecta dilata sunt vsqꝫ ad tempus tale. hoc aūt tempus sicut in hoīe ē sexta etas que appellatur senectꝰ. Juxta illō eccī. xxv. Qm̄ speciosa veterani sapientia ⁊ gloriosus intellectꝰ et consilium. Similiter in mūdo est sexta etas que ē post xp̄m. in qua etate homines sunt sapiētiores. Jdeo dilata sunt sacramenta completa vsqꝫ ad hoc tempus. Rursus quia sunt in medicamentuꝫ morbi efficax. eo tpe debent dari in quo efficatius curāt. Sed spūalis infirmitas efficaciter nō curatur nisi quando cognoscitur et sentitur: alioquin redditur homo ingratus et peiori vulnere infirmatur. Jdeo necesse fuit sacramenta differri quousqꝫ morbus tantuꝫ inualesceret: ꝙ homo ipm cognosceret ⁊ remediū quereret. hoc autē fuit tempus gratie. quia tempore legis nature ꝯuictus ē de cecus et tunc venit lex docens et onerans. ⁊ tūc ꝯuictus est esse de impotentia. tūc restabat tempus gratie in quo morbus iā agnitus curaretur et in hoc sacramenta completa darentur. Rursus eo q̄ sunt in pulchrū ornamētum debuit etiā xp̄s illi sponse dare a qua nūq̄ separi deberet. et quia talis ecclīa fuit collecta de gentibus id synagoga que ipm deseruit: vsqꝫ ad tempus gratie: perfecta sacramenta nō instituit. nihilominus tñ aliqua imperfecta sm ꝙ congruebat illis tēporibus in sustentatōem dedit. et sic patet ꝙ nō semper eadem sed alia et alia debuerunt institui. ¶ Ad primum ergo dōm. ꝙ illa sacramēta veteris legis erant sacramēta cū onere. quia populus ille sub seruitute timoris erat ꝯstitutus principaliter. Sacramēta aūt noue legis data sunt in alleuiatōem a peccato et sequela peccati sine grauitate tanq̄ filiis in libertate cōstitutis. ⁊ iō eēntialiter oportuit illa differri. Cōuenire aūt dicūtur ratōne significati. quia vnū est et in his et in illis significatum: et iō oportuit ista succedere illis perfectiora et imperfectis. et nō addi in virtute illis. quia si circūcisio in eēntia maneret: remaneret in onus. nec esset vniuersale sacramentuꝫ sicut baptismus. Alia autē legalia sacramenta maximi oneris erant sicut et iudicialia. ꝙ enī tot genera sacrificiorum oportebat offerre valde onerosum erat: cū sacrificium cordis cōtriti requirat dñs. Nec ē simile de penitentia et ordine et matrimonio. hec enī nō requirabant onꝰ legalium obseruatōnum: cum ante legales obseruatōes essent. et quātum oneris habebat ordo in lege: tantū tollitur in noua lege. ¶ Ad id dō quod obijcitur de effectu circūcisionis. Dicēdum ꝙ licet circūcisio haberet effectū in dimissione originalis peccati: nō tamen in collocatōe gratie ad cumulum virtutum. vel ad expeditōem bonorum operū. ⁊ ideo cōgruebat ꝙ baptismus succederet cū pleniori gratia ad diuersos effectus consequēdos. ¶ Qd obijcitur sacramenta data eē ad remediū peccati. Dicēdum ꝙ nō tm̄ in remedium peccati: sed q̄tum ad collatōnē gratie plenioris. ¶ Ad id quod obijcitur xp̄m venisse ad impletōem legis nō ad destructōem. Dicēdum ꝙ hec vera impletio sacramentorū ē ꝑ successionē illorum sacramentoꝝ que eundem habent effectum: et ꝑter hoc superaddunt. sic autē est de sacramentis noue legis comparatione veterum. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ nō est simile ꝯ ꝑceptis moralibus et sacramentis legalibus. Precepta enī moralia eadē sunt in substātia tāq̄ ex lege deriuata. Sacramēta dō ex institutōe originē ducunt. Vnde diuersa existente causa institutōnis: diuersa sunt sacramenta.

Articulus tercius

Equitur inquirere de causis institutōnis sacramentoꝝ. Et primo de numero. Secūdo ꝯ vnaquaqꝫ causa per se. De primo sic dicit hugo et magister quarto sniarū. Triplici ex causa instituta sunt sacramēta. ꝓpter humiliatōē. eruditōeꝫ. exercitatōem. hec tria si cadūt in aliqō genus cause: ꝯ ē in genꝰ cause finalis. ¶ Cōtra. vniꝰ rei vnꝰ ē finis. ꝯ ⁊c. ¶ Rñsio ꝙ humiliatio ꝑtinē ad irascibilē. eruditio ad rōnalem. exercitatio ad ꝯcupiscibilē. Exercitatio enī maxie regrit̄ i his q̄ respiciūt ꝯcupiscibilē. ⁊ ꝯ respectu triplicis defectꝰ ait. ex lapsu. s. ignorātie q̄tuꝫ ad rōnalē. supbie q̄tum ad irascibilē. ꝯcupie q̄tū ad ꝯcupiscibilē. ⁊ iō sm triplicē rectificatōē i tribꝰ motiuis quā opat̄ sacmētū: attēdit̄ triplex finis institutōis sacramētoꝝ. Vel aliē. vt humiliatio ad effectū. eruditio ad intellectū: exercitatio ad effectū q̄ ñ sut. ꝑꝑ fines [illegible] ꝯ [illegible]. nihilominꝰ tñ hñt vnū finē. Finis aūt ꝑpaꝰ ē reformatio ꝑ grāꝫ ymagis deformate ꝑ pctm. ¶ Cōtra pmā q̄ ē humiliatō obijcit̄ sic. subiectō voluntaria respectu boni ꝯmutabil' ē cā ois ꝑuersitatis hūane. q̄ auersiōis a deo. ꝯ idē ñ ē cā oppositorū igr̄ ñ ē cā repatōis neqꝫ adeptōis grē. ¶ Jtē vt dic̄ hugo Solꝰ deꝰ ē bonū hoīs. Vñ hō ē mediū int̄ deū et creaturas inferiores. naturalit̄ igr̄ subijciēdo se hō creature inferiori ordinē nat̄e ꝯdite puertit. Peruersio aūt ordis nature ꝯdite ē ꝯtraria diuine ordinatōni et eiusdē dissipatiua. ꝯ ⁊c. ¶ Rñsio. ad primū dōm ꝙ licꝫ vt tactū ē alubi subie-

ctio libidinosa respectu boni cōmutabilis sit cā guersionis ⁊ auersionis: nihilomin⁹ subiectio ordiata ⁊ ex deuotōe diuine volūtatis siue diuini p̄cepti ē cā adoptōis grē. Vñ nō ē idē cā oppositoꝝ. ꝟ opposita sunt subiectō libidinosa siue ꝓprie volūtatis: ⁊ subiectio ordinata vt q̄ est ex deuotōe ⁊ obediētia diuine volūtatis. ¶ Ad aliud dōm. Q᷑ licet ſm ordinē nature cōdite hoīs bonū ē solus de⁹. ⁊ hō sit mediū inter inferiores creaturas et deū: nihilomin⁹ in statu nature lapse sunt inferiores creature mediū ꝯueniēs adoptōis grē et diuine recōciliatōis dū i recōpensatōem inordinatōis culpabilis et inobediētie ex voluntate. ⁊ obedientie [illegible] hoc fiat. Vñ hugo ista ē vt homo q pri⁹ deū supbiēdo deserēs terrenis se p ꝯcupiscētiā subdidit: nūc p humilitatē deū requirēs eisdē se ppter p̄ceptū dei p obedientiā inclinaret. ¶ Cōtra secūdā cām q̄ ē eruditio obijcit sic. duplex ē differētia intellectus fantastic⁹. vt q cognoscit siue apphēdit viā fantasie. ⁊ ē fantastic⁹: vt q cognoscit ſm ꝯuersionē ad primū lumen et ad ea q̄ illustratōe illi⁹ lucis ꝯgnoscunt. Intellectū igitur fantastic⁹ cognoscit ea q̄ [illegible] abstracta ab ipo cōphēdunt p acceptōem spēi. nulla aūt horꝫ cōphēdit̄ur sua specie ꝟ [illegible] vt caritas. fides ⁊ hmōi. igit̄ p cognitōem eoꝝ q̄ cadūt in sensu nō ē via deueniēdi ad cognitiōnē virtutū. tūc nihil ē qđ dicit mgr̄ sniaꝝ. ⁊ hugo sitr̄. q p id qđ foris i sacramēto i specie visibili cernit̄: ad inuisibilē virtutē q̄ intr⁹ ē in re sacramēti agnoscendam mens hūana erudiat̄. ¶ Itē videt̄ q hec via ꝯgnoscēdi magis introducat errorē q̄ veritatē. qꝛ q̄ rōne aq̄ abluit significat grām abluentē: ⁊ rōne q̄ interminabilis in se siue interminata significat incōtinētiā. Vñ gen̄. penult. Effusus es sicut aqua. et rōe q̄ frigida effectū refrigeratōnis caritatis ⁊ sic multis alijs modis. ¶ Rñsio. ad primū dōm. q p[illegible] modū intelligendi p acceptōem spēi ſm [illegible] a sensu ꝯtingit intelligere triplicē sic ⁊ termini. s. p simile. p ꝯtrariū. p ꝯtinuū. vno mō sumēdi ꝯtinuū ſm q dicim⁹ cām ꝯiunctā intellectui p suū effectū. vnde hec via cognoscēdi nō ē p viā sensus p abstractōnem spēi rei cōphēsē in se: ꝟ in suo simili. ⁊ sic sacramētis exteri⁹ repn̄tans grām siue virtutē. quadam silitudine ducit ad cognitōem ipius grē vel virtutis. ¶ Ad aliud dōm. q in repn̄tatōe sacramēti ē dupliciter ꝯuenire ad cognitōꝫ grē repn̄tatis. s. ⁊ quadā similitudine innata. Vñ vt dic̄ hugo. Oportet vt sensibile foris ꝓpositū ex silitudie quadā innata sit repn̄tans p̄cium ad ꝓgressum cognitiue. iuxta manuductōꝫ hmōi silitudinis posset eē augmētatio erroris sicut et veritatis. Est eē ꝯuenire ad cognitōꝫ grē q̄dā significatōne instituta. Vñ dicit hugo. debet sacramentū habere institutōnem p quā ordinatū sit ad rem sacramēti significandā. ⁊ hāc oportet supponere ex certitudine fidei. grā cui⁹ regit̄ cognitiua siue intellectiua ne deuiet p errorē. ¶ Cōtra terciā cām q̄ ē exercitatio sic vt dicit aug. Cōuersus ab vno ad multa euanuit: ꝯuersus a multis ad vnū: vitā inuenit. Ex q̄ patet q ꝯuersus ad multa sit cā diuisionis et euanitōis. igit̄ videt̄ q hō citius euanescat i exercitio hui⁹ multitudinis q̄ ꝓficiat. ¶ Responsio. q hō p pctm̄ occidit in diuisionē eē ⁊ in instabilitatē vñ necessario diuidit̄ in via ista nisi fuerit ex dono speciali. ꝓpter quod ad reuocādum hominē a diuisione et istabilitate dampnabili. cōgruit illū habere exercitiū i hīs que ad deū ordinant. Vnde [illegible] luce. Porro vnū ē necessarium. glo. ꝓponitur vnum multis. nō eīn a multis vnū sed multa ab vno et tamē multa sunt necessaria tendentibus ad vnum. Et hugo. quia vita hominis hic sine mutabilitate eē nō potest contra illā que defectum generat mutabilitatis. Alia eīn mutabilitas que pfectum parat opponitur. quia ergo multa hec ad vnū tendunt: exercitatio in his non est causa diuisionis: sed potius reuocationis a diuisione et adoptionis ad vnionem vnitatem.

Articulus quartus

Onsequēter queritur de tpe institutōis. Queritur [illegible] simul debebāt institui vel successiue. Q᷑ simul: videt̄ sic. Tria necessaria sunt hūane saluti. sacramēta. virtutes. ⁊ p̄cepta. sed p̄cepta simul dabantur et virtutes sil' infundunt̄: a simili videt̄ q ⁊ sacramēta simul institui debebāt. ¶ Item si institutor erat potētie infinite ⁊ largitatis immēse ⁊ sapientie summe. vñ cōstat sciuit defectū hūane miserie et qđ remediū erat apponēdū. cū velocitas opatōnis ⁊ simultas in remedijs collatis his oībꝫ attestat̄: videt̄ q oīa sacramēta simul erāt instituenda. ¶ Itē morbus et morbi sequele: cōtra q̄ sunt medicamēta sacramētoꝝ. simul cōtrahebant̄ ⁊ ꝯtrahunt̄. Si ḡ prudētissimus medic⁹ ⁊ liberalissim⁹ debebat de medicamētis ꝓuidere ſm respondētiā ꝯuenientē ipsi morbo: videt̄ q sic statim et simul debebāt oīa institui q̄ requirebant̄ ad p̄dictoꝝ curatōem. ¶ Itē ad plenitudinē remedij requirit̄ plenitudo numerositatis sacramentoꝝ [illegible] ꝯferebat̄ plenitudo remedij. s. legibꝫ p̄cedētibꝫ legem grē q̄ ē ꝯferēs plenitudinem semp fuit aliquod remedium cōtra pctm̄ ita existēte lege grē semp debuerūt eē remedia in quadā plenitudine contra peccatū ⁊ sequelas peccati. hoc esse nō posset nisi oīa sacramenta legis grē statim et sil' essent instituta. ḡ ⁊c̄. ¶ Cōtra. baptismus ē fundamētum sacramentoꝝ. vnde prius mīstrat̄ q̄ alia. ⁊ similiter alia ordinē habēt inter se. sed ea rōe qua successiue mīstrant̄ et debēt ministrari eadem debebāt successiue institui. Et istud eē patꝫ ex euīdentia facti. videm⁹ eīn quia añ passionē suā instituit sacramentū eukaristie cū tradidit corpus suū ⁊ sanguinē: ⁊ dixit hoc facite ⁊c̄. Post passionē vō ante ascensionē instituit sacramētū baptismi cū dixit discipulis. Ite docete omnes gentes baptizātes eos ⁊c̄. Mathei vlt̄. Silr̄ videmus q sacramentum cōfirmatōnis originē habuit post ascensionem in spiritussancti missione. ¶ Respōsio q sacramenta fuerūt instituta successiue. ⁊ hoc ꝯueniēbat cōgruitate multiplici hoc exigente. Sicut eīn videm⁹ in ipa hominis repatione q cū dñs statim posset genus humanū repare. maluit tamen hoc successiue facere propter nostrā eruditōem: sic est in sacrametoꝝ institutōne. Erudimur aūt in hoc legem euāgelicā nō stati in vltima plenitudine sue pfectōis fuisse datā: ꝟ potius in quadā pfectōe inchoatā ad maiorem ⁊ pleniorem successiue ꝓfecturā. ad instar cui⁹ nō statī ad ardua pfectōis ascendē instruimur: ꝟ gradatim et paulatim ꝓcedere vsq ad pfectōem. Alia fuit rō ꝓpter ipoꝝ sacramentoꝝ dignitatem manifestādam et excellentiā ꝯmendandā et solēnitatem eorūdem obseruādam. Quia eīn vnūquodq magnū est et magna solennitate dignū: debebāt nō simul ꝟ successiue institui. Alia ratio ꝓpter ordinem manifestādam qui habendus est in susceptōne eoꝝ. Quia primo suscipiēdū est vnum: et post aliud. et quod cōpetit dari vni psone et vni statui: alteri nō cōpetit. Unde nō simul danda sunt sed successiue. ¶ Ad illud qđ primo obijcitur. dōm q nō est simile de virtutibus que cōnexionem habent quādā ꝓpter quam vna sine alia haberi nō potest. Similiter nō est simile de preceptis quoꝝ omniū incurrit reatum. qui in vno solo offendit. ij. Jaco. Qui in vno offendit omnium reus factus est. Quia igitur ignorantia vnius solius precepti [illegible] oportuit q ab omnibꝫ agnoscerent̄ et adimplerent̄: quādocūq oportunitas debita se offerret. propter hoc oportuit q omnia simul darentur. ne aliquod eorum ignoraretur ⁊ ignoratum non adimpleretur. ¶ [illegible] q etsi dominus sit infinite potētie et liberalitatis immense ⁊c̄. nō tamen debuit ipa sacramenta simul instituere. quia eius sapientiam siue prudentiam nō decebat. cuius est i illis que sunt creaturis rationalibus necessaria prouidere. ſm q magis illis cōgruit et rerū ordini cōpetit. plus vō cōpetit ordini rerum et homini congruit q successiue instituebantur q̄ simul eēnt instituta: vt ex dictis patet. ¶ Ad illud quod obijcitur. Q᷑ medicus prudentissimus

debebat puidere de medicamētis fm ꝯueniētē rñdentiā
ipi morbo ⁊c. Dicēdū ꝙ nō ē simile de casu et repatione
cadētis. Casus em̄ semel fit ⁊ subito. repatio aūt ordina
te ⁊ successiue. ꝯueniēs aūt respōdentia fm quā debebat
ꝓuidere nō fuit in h ꝙ simul instituerent sacramēta. s. ē
simul cōtrabit morbus: sed potius in h ꝙ bene curaret
morbus p ipa medicamēta. ad curatōem aūt morbi nihil
valuit h in hituto simul facta imo plus valet institutē
successiua ꝙ valeret si simul instituta eēnt: ꝓpter multi
plicē instructōem et ministrānū ⁊ suscipientiū que supra
tacta sunt. Preterea. ipa sacramēta nō solū sunt medica
mēta morbi existētis: sed dant in cautelā morbi futuri. ⁊
i ampliatōem et cumulatōes virtutū. ¶ Ad vltimū dōm
ꝙ cōgruebat ꝙ instituerent remedia in minori ⁊ maiori
plenitudine fm ꝓgressum legis euāgelice de pfectōe mi
nore ad maiorē. Lex em̄ euāgelica vt dictū ē inchoata fu
it nō in sua vltima plenitudine: sed ad illā successiue ꝑue
nit. licz ei lex euāgelica semp fuerit pfecta pfectōe suffici
entie: nō tn̄ statim in sua inchoatōe fuit pfecta pfectōne
supabundantie.

Membrum tercium

Supra habitū ē de institutōe sacramētorum
noue legis. Consequēter agēdū ē de illis ꝙ
spectāt ad eēntialitatē eoꝝ. s. de materia ⁊
forma. de sufficiētia. de significatōe. ⁊ h cā
litate. hec em̄ eē sacramēti ingrediunt. ¶ Primo ē dōm
ē de materia. Secūdo de forma. Tercio de sufficientia
eorum in qbo ꝯsistūt. Quarto de significatōe. Quinto h
causalitate.

Articulus primus

Circa dō materiā primo querēdū ē. Utrū oīa
sacramēta habeant materiā. Secūdo vtrum
eandē vel differētē. Tercio si differētem ꝙ est
rō differētie. Q aūt oīa habeāt materiā videt ex diffini
tōe hugo. que dicit. Sacramētum ē corpale vel materiale
elemētū ⁊c. Et ex illa rōe. inuisibilis grē visibilis forma
¶ Sz cōtra hoc ondit de matrimōio i quo nō ē materia
aliqua vt videt. Sacramētū em̄ ē mutuus ꝯsensus p ver
ba de pñti expressus. Silr in pnia eē videt. vbi ipa ꝯtri
tio requirit. nec exigit vt videt materia aliqua. ¶ Ad h
rñdent quidā. ꝙ illud intelligit de sacramētis que ꝓprie
sunt noue legis. que nō ex lege nature vel lege scripta ori
ginē duxerūt. ⁊ ita p hoc excludunt pnia et mrimonium
Uel eē pōt dici ꝙ etiā i illis put sunt sacramēta ecclie re
quirit aliqd sensibile p quodā genere materie ad modū
iudicij. Un in matrimonio ē expssio cōsensus vera vl in
terpretatiua. ꝓpter mltos qui ꝯtrahē possunt ⁊ suum cō
sensum scripto exprimē. dicūt tn̄ aliqui ꝙ nō ē de eē ma
trimonij nisi mutuꝰ ꝯsensus. iudiciū aūt attēdit in signis
ꝓpter h ꝙ tercio Gen̄. dr̄. Adherebit vir vxori sue. Sed
mihi videt ꝙ de eē mātrimonij vt ē sacramētū ecclie reqi
rit expressio cōsensus mutui p verba vel p signa. ¶ Ad il
lud dō qd obijcit de pnia videt ꝙ put ē sacramētū ecclie.
sensibile aliquid exterius requirit ad iudiciū penitentie
vel ꝯtritōis interioris ⁊ in ꝯfessione et satisfactōe pz. De
ordine aūt patet ꝙ ibi sensibile requirit. vt traditio libri
vel clauis vel alicuiꝰ rei. vel manuū impositio. sic habet
vij. act. de dyaconibus.

Deinde queritur .§. j.

Si sacramēta noue legis habēt materiā: vtrū habeāt eā
dē an differentē. Et videt ꝙ eandē. quia aqua significat
ablutōem culpe. oleū dō collatōem grē ad mitigatōnem
pene. Cū ē in oībus sacramētis noue legis ista videant
cōmunia cū sint data in remediū pene ⁊ culpe ꝙ videtur
ꝙ in omnibo ꝯcurrat hec duplex materia. ¶ Preterea. si
aqua et oleū sunt i nouo testamēto ad eē sacramēti ⁊ vi
nū in qdā: pōt queri cū i veteri testamēto multa ꝯcurrūt
materialia ad eē sacramēti. verbigrā. quedaz liquida q
dam arida. In liquidis em̄ aqua. vinū. oleū ⁊ sanguis.
In aridis farina simila sal ⁊ thus. ꝓpter quid non oīa
in nouo testamēto ꝯcurrūt ad esse materiale sacramēto
rū vel sacramētaliū sed quedā sic quedā nō. ¶ Ad pmū
dōm ꝙ nō omnia habēt eādē materiā sz differētē sic hñt
differentē effectū. differēs aūt effectus elicit ex materia
et forma. Unde ꝯueniunt differūt in his. aliquaz tn̄ pñt
aliqñ in genere habere ꝯueniētiā. ¶ Ad obiectū autez in
cōtrariū. Q licet aqua sit in ablutōe culpe designatiua
nō tamē tn̄ hanc habet significatōem. Cū em̄ aqua adiū
gitur vino in sacramēto altaris: hoc non adiungitur ad
designādum ablutōem culpe: sed ad designādum vnionē
ppli fidelis cum xp̄o. Preterea oleū silr nō tn̄ dicitur sig
ficare mitigatōem pene: sed multas habet ꝓprietates ali
as. ratōne quarū ponitur in sacramentis. ¶ Si aūt obij
ceretur de eo quod dicitur Luce. x. de samaritano qui in
fudit vinū et oleum. vbi nō intelligitur expressio sacram
ti. ⁊ ita ꝙ tn̄ debeant illa esse materia sacramentorum:
Dicēdum ꝙ nō in vino et oleo intendebat significare sa
cramenti materiam. h magis quādam differētiam inter
sacramenta legis veteris in austeritate que in vino desi
gnat: et sacramēta noue legis in suauitate que in oleo de
notat. ¶ Ad id dō quod obijcit de differentia multiplici
sacramentoꝝ in veteri lege que nō videtur i noua obuā
ri. dōm ē ꝙ licet in liquidis aqua. vinū ⁊ oleū sint ꝯueni
entia i sacramēto noue legis: nō tamē sanguis. In vete
ri eī testamēto sanguis erat in signū. In nouo aūt testa
mēto ē ipa res. s. sanguis xp̄i. in passione que dedit virtu
tē sacramētis noue legis. ¶ Ad illud dō qd obijcitur de
aridis. Dicēdum ē ꝙ sal cedit in materiā rei sacramenta
lis sicut est in sacramentalibꝫ baptismi. Simila dō ex
qua fit panis in sacramento altaris. thus dō quia deuo
tōem orōis exprimit in sacramētale thurificatōis: sed il
lud est sacramentale alio modo a predictis.

Deinde queritur .§. ij.

Supposita differētia materie in sacramētis ꝓpter quid
oleū ꝯmune est in pluribus sacramētis. vinū aūt ꝓprie i
sacramēto altaris. aqua dō cōmune ē in duobꝫ h differē
ter accipitur. oleum ergo in tribus accipitur. vel ratōe
sacramenti vel sacramentalis. aqua in duobus: vinū dō
in vnico. ¶ Item sal accipitur in baptismo pro sacramē
tali in alijs non. ¶ Ad quod dici potest. ꝙ oleum accipi
tur in tribus in cōgruentia respectu triplicis vnctionis.
que fuit sicut habetur super illud ps. Dominus illumia
tio mea. glo. accipitur autē differenter. et vna est vnctio
gratie in initio. altera in progressu. tercia in cōsumatio
ne vite. ¶ Ad id dō quod obijcitur de aqua que in duobꝫ
ponitur sacramentis. Dicēdum ꝙ hoc est fm duplicēm
ꝓprietatem aque. aqua em̄ habet virtutem mundificati
uam et vnitiuam ratione qua est miscibilis. ⁊ fm hoc in
baptismo signat munditionem ab originali peccato: ⁊ a
reatu pene ꝯsequentis. In sacramento dō altaris signat
vnionem populi fidelis cum xp̄o homine siue corporis ⁊
capitis mistici. ⁊ vna ꝓprietas est in remedium mali: al
tera est in ordinatione ad bonum. ¶ Ad illud dō qd obij
citur de vino. Dicendum est ꝙ vinum hanc habet prop
etatem in vsu hominum. vt cum pane cedat in nutrimen
tum corporis humani. sic spiritualiter vinum significat
cum specie panis nutrimentum spirituale ipius anime
que est ex corpore christi. Preterea oleum in vsu huma
no accipitur vt rex vel sacerdos consecretur et hoc est
oleum cum crismate. Accipitur iterum vt vngantur pu
gilles ne teneantur. ⁊ accipitur iterum oleum vt vulne
ratus vel infirmus sanetur. his ergo tribus modis acci
pitur in sacramēto triplici In baptismo vt sacretur. In
confirmatione vt pugil spiritualis ab aduersario nō te
neatur. In vnctione extrema. vt ab omni infirmitate
sanetur. scz anime et corporis.

Articulus secundus

Habita de materia sacramētoꝝ in genere: consequēter dicendū ē d̄ forma. ¶ Circa quā primo queri pt̄. vtrū omne sacramētū noue legis habeat formā. Si vo habet formā. querit̄ secūdo vtrū illa forma sit in verbis an nō. Si vo illa que sunt sacramenta noue legis habeant formā in verbis. querit̄ tercio q̄re duo sunt instituta a dn̄o quo ad formā alia nō. Deinde quarto si duo sunt instituta s̄m formā. quare cōtrario ordine s̄ ministrent̄.

Circa primum sic. .§.i.

Oē eē ē a forma. sacramētū hꝫ eē: ḡ habꝫ formaꝫ ꝛ nō hꝫ eā a se. ḡ ex institutōe: ḡ oē sacramētū habꝫ formā institutā. ¶ Cōtra. pnia nō hꝫ formā ut videt̄ institutā. q̄ ei forma ē in sacramēto penitētie instituta: cū in ptritōe deleatur culpa et aliq̄n tāta ē vt etiā deleat̄ pena. ¶ Preterea in ordinibꝫ suscipiēdis que forma instituta ē determinate. Restat ḡ. ꝙ nō oia sacramēta habēt formā institutā a domino. ¶ Ad qd̄ dici pōt. ꝙ forma dr̄ multipliciter vel forma verboꝝ qua fit sacratio. vel forma q̄ sacramētū eē habꝫ sacramēti. Si dicat̄ vltimo mō forma q̄ sacramētum accipit cōplemētū. ī oi sacramēto ē aliqua forma. Si vo dicat̄ forma verboꝝ q̄ fit scīficatio: nō ē in oi sacramento septē sacramētoꝝ forma verboꝝ instituta determiate a qua eniḡ sacramentum accipiat eē sacramenti. In q̄tuor que sunt ꝑpe dicta sacramēta noue legis ē forma instituta a dn̄o vel eccl̄ia. ḡ verū in omibꝫ accipiat̄ eē sacramēti ab eis: inferius dicet̄. s. in ꝓprio loco. de quibusdā aūt nō dubitat̄. ¶ Ad illud vo qd̄ obijcit̄ de penitētia dicēdū ꝙ in sacramēto penitētie qd̄ habet eē cōpletū ex cōtritōe. ꝯfessione et satisfactōe: ibi s̄m ꝙ ē sacramētū ecclē ē forma ab eccl̄ia s̄m quā fit absolutio. Sꝫ vtrū eadē in oibꝫ in tractatu de pnia dicet̄. Silr̄ dicēdū ē de ordine: s forma que ē in diuersis diuersa.

Deinde queritur .§.ij.

Si forma illa sit in verbis. Et videt̄: ꝑ hoc qd̄ dicit mgr̄ in sententijs. Duo sunt in qbꝫ ꝯsistit sacramentū. verba et res. ḡ verbū requirit̄ ad eē sacramēti. nō aūt ad eē sic materiale: ḡ sicut formale. ¶ Silr̄ pōt obijci ex verbis hugonis. cū dicit. Sūt quedā in eccl̄ia in qbꝫ etsi principaliter salus nō cōstat: tn̄ salus ex eis auget̄ inq̄tuꝫ deuotio exercet̄. alia aūt hmōi ꝯstāt ex rebꝫ. qualia sunt: aqua aspsionis. susceptio cinis. benedictō cereoꝝ. ramoꝝ. Alia ꝯstat factis: q̄lia sunt crucis signaculū. exorcizatōis sufflatio. expāsio manuū. incuruatio genuū. Alia in dictis sicut ē inuocatio trinitatis. hec aūt oia ꝑ verbū dei sanctificant̄. siue ꝑ ꝓlatōem verboꝝ virtute diuina inuocata: siue sola fide exhibita ꝑ eādē virtutē diuinā. quia vbi fides: verbū deesse nō pōt qd̄ fide ꝯcipit̄. Nullū aūt sacramentū sine verbo sanctificat̄ qd̄ oēm sanctificatōem opatur. ¶ Cōtra. videt̄ ꝙ illō nō requirit̄ i sacramēto noue legis. ꝑ simile in alijs legibꝫ. Sacramēta eñ legis nature erāt i decimis. sacrificijs. ꝛ oblatōibꝫ. ibi nihil legit̄ de dictis. Neq3 in sacramētis legis scripte. non eñ legit̄ aliqd̄ dictū fuisse in circūcisione qd̄ fuit maximuꝫ sacramētū. ¶ Itē sicut habet̄ i canone di. xxiij. vbi traditur forma ordinādi dr̄. ꝙ subdyacon⁹ accipit patenā vacuaꝫ et calicē vacuū d̄ manu epi. De manu vo archidyaconi vrceū cū aqua manili ꝛ manutergiū. ꝛ nō fit mentio de aliquibꝫ verbis. Vñ videt̄ ꝙ forma illa sacramēti nō semp ꝯsistat eēntialiter in verbis. Similiter de ordinatōe dyaconoꝝ dr̄ in li. senteñ. ꝙ fit cū impositōne man⁹ soli⁹ epi sup caput dyaconi ꝛ traditōe codicis euāgelij. nec mentio fit ibi de verbo sicut i minoribꝫ. ¶ Ad hoc rūdent in ꝑ peri. Cū querit̄ que ptinēt ad substā. d̄ ꝙ oia illa de quibꝫ nō ꝯstat ꝙ sint de substātia. vel nō inuenit̄. ita ꝙ debēt fieri intellige oia eē de substātia. nisi inuenias expsse in iure ꝙ nō sint de substātia. de multis aūt inuenit̄ expsse ꝙ nō sint de substātia p̄maria. ¶ Ad illud vo qd̄ obijcit: vtrū forma sanctificatōis sit in verbis. Videtur dicēdū (sine p̄iudicio melioris snīe) ꝙ sic. et ꝙ aliq̄ forma verboꝝ vtit̄ eccl̄ia in singulis sacramētis. ḡ quedam sunt benedictōes que nō ptinēt ad substātiā s3 ad solēnitatē. ¶ Ad illud qd̄ primo obijcit̄ ꝯ h̄. dicēdū ꝙ sacramēta fieri debere p̄dictis. ꝓpie ꝯuenit sacramenta legis grē ꝛ spāliter. qꝛ verbū incarnatū ꝑ qd̄ sacramēta habēt virtutē in lege noua innotuit. ꝛ ab eo ꝓpie habēt institutōem et sanctificatōnem. Vñ etsi verbū erat a principio apud deū in cui⁹ fide sacramēta oia exercita erāt: nō tn̄ expressum fuit et manifestū anq̄ factū ē caro. ꝓpter qd̄ in sacramētis legis nature et legis scripte nō oportuit hmōi verbū expsse ꝓferri sic̄ mō oporꝫ. ¶ Si obijciat̄ ꝙ cū tot⁹ hō corrupt⁹ erat: totus debuit repari. ꝛ ita oportuit ꝙ in omni sacramēto hec tria ꝯcurrerēt. Rñsio. ꝙ succedente tpe validiora successerūt sacramēta: ꝛ q̄tū ad euidētiam in significādo: et q̄tū ad efficaciā in efficiēdo. Unde licꝫ hō totus fuit repandus: nihilomin⁹ neq3 significatio reꝑatōnis ita plene fuit in sacramētis legis nature neq3 in sacramētis legis moysi. vt in sacramētis legis noue. nec efficacia tanta. nec hō ita plene et ꝑfecte repat̄ quātum erat de virtute sacramentoꝝ. ¶ Qd̄ aūt dr̄ nō fieri mentio i ordine subdyaconat⁹ et dyaconat⁹ nisi de facto nō d̄ dicto: dici pt̄ ꝙ cū facto adest verbū exprimēs intentōis cōferētis. ꝛ licꝫ in canone nō exprimat̄: tn̄ hoc intelligitur ꝛ ab ecclesia approbatur.

Tercio queritur .§.iij.

Cum septē sint sacramēta ꝓpter quid sola duo instituta sunt a dn̄o s̄m suam formā. s. baptisma ꝛ eukaristia. vnū ante passionē alterū post. Cum. eñ alia sint sacramēta i quibꝫ nobis si digne suscipiat̄ ministrat̄ aliqua scīficatio. Sanctificatō aūt omnis ē a xp̄o. ꝓpter qd̄ nō instituebat̄ ab ip̄o aliqua forma verboꝝ ꝑ quā fieret sanctificatio. ¶ Ad qd̄ dici pōt. ꝙ dn̄s institutōꝫ forme voluit nobis dare ꝑ seipm̄ in illis principalibꝫ sacramentis noue legis. qꝛ illa totuꝫ hoīem vniunt in corpore ecclesie s̄m vnitatē fidei ꝛ caritatis cū digne suscipiunt̄. Vel si ē gratia vnitum demōstrent ꝑ fidem. Per fidem autē est inicium meriti: per caritatem cōsūmatio meriti. Ratione ergo huius principalitatis: forma verboꝝ a dn̄o ih̄u xp̄o per seipm̄ insinuat̄. Preterea. baptisma maxime liberat a malo: eukaristia maxime designat meritum in bono. ꝓpē qd̄ ꝯuenienter hec instituta sunt a xp̄o ꝑ seipm̄. formā vo in alijs que nō ita videntur esse principalia: per ministros ecclesie voluit ordinari. vicinatur autē institutio horū tpi passionis. quia de latere xp̄i i passione fluxerūt sanguis et aqua in significationē istoꝝ duorum sacramētorum. Et dicit beatus iohēs in cano. sua. tres sunt qui testimoniū dant in terra. spiritus. aqua et sanguis. vt spiritus cum aqua in sacramento baptismi. spiritus cum sanguine et carne que cointelligitur in sacramento altaris perficet efficaciam.

Quarto queritur .§.iiij.

Quare nō eodem ordine sit institutio forme in his duobus quo fit ministratio sed ecōuerso. Primo eñ institutū fuit sacramentū altaris q̄ baptismi: qui ecōuerso ministrant̄. ¶ Ad qd̄ dicēdū. ꝙ duplex ē trāsitus xp̄i. ab hitu corporis mortalis i statū immortalitatis: ꝛ ab habitatione terrena ad celestē. io aū passionē ꝑ xp̄o dedit formā in sacramēto eukaristie. qꝛ ibi fit trāssubstātiatio corporis corruptibilis i corp⁹ incorruptibile. s. panis i corp⁹ xp̄i. In passione aūt fiebat trāsit⁹ ei⁹ per corporis a statu mortali ad immortalē. baptismi vo forma tradebat̄ i vicinitate ascēsionis. In baptismate ei fit trāsit⁹ ab imagine terreni hoīs vsq3 i imaginē celestis in digne suscipiēte. In ascēsiōe aūt fact⁹ ē trāsit⁹ xp̄i a terra ad celum. vt nos ꝯformaremur nos xp̄o forma baptismi institutōeꝫ voluit sue ascensioni vicinari.

Articulus tercius

Consequenter queritur de eorum sufficientia in quibus sacramēta ꝯsistūt. Circa hoc sic dicit magr̄ in quarto sent. Duo sunt in quibus sacramēta consistunt. verba ⁊ res. ⁊ vt dicit aug⁹. accedit verbū ad elemētū ⁊ sic fit sacramētū. Ex hoc igitur videtur ꝙ i his duobus determinet̄ sufficientia in quibus ꝯsistūt sacramēta. ¶ Contra. Hu. in triplici materia omīa diuina sacramēta ꝯficiunt̄ scȝ aut in rebus. aut in factis. aut in verbis. ⁊ hoc sic ostendit. quia totus hō corruptus erat. totū qḋ hoīs foris erat ad sacramēta sumendū erat. itaqȝ i rebus sacramēta sanctificāda erant vt sanctificaret̄ hoīs materia i factis vt opera. in dictis vt verba. vt totū videlȝ sanctū sit ⁊ qḋ hō ē ⁊ qḋ hoīs est. ¶ Itē requirūt̄ ne hec tria nccīo in sacramentis noue legis: qḋ videt̄ ex verbis hugo. p̄actis. Si enī tripta qḋ corrupt⁹ est hō requirit̄ reparatio triplex aūt ē hominis vt tactū est. ꝯtra triplici corruptōni r̄ndet triplex sanctificatio siue triplex remediū iam dictū. ergo ⁊c. Sed si hoc: ergo mgr̄ diminute assignat sufficientiā in duobus. ¶ R̄nsio ad primū. ꝙ hugo loquit̄ cōmuni⁹ de sacramētis q̄ magister. h. vn̄ mgr̄ loquit̄ de sacramētis noue legis: ꝙ proprie est sacramētū cui ꝓprie ꝯuenit inuocatio trinitatis ⁊ in quo sacrm̄ diuinū dicit̄. Sȝ hugo loquit̄ cōmuni⁹ ꝓut sacramentū dicit̄ qḋ motu vel actu exercitum aliqḋ sacrū exprimit: sm̄ ꝙ crucis signatōes ⁊ inclinatōes hmōi sacre rei signū exprimūt. vnde Hu. in factis inueniūt̄ sacramēta queadmodū videlȝ cum signū crucis vel ꝑ munimine ꝯtra aduersas p̄tātes opponētes: vel ꝑ sanctificatione quibuscūqȝ rebus sanctificādis imprimētes facim⁹. vel cū expansis manibus siue eleuatis in orōne inclinatiōe siue erectōne siue alio quoqȝ gestu motu vel actu sacrum aliqḋ ⁊ sacre rei sacramentū exprimim⁹. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ illa tria que dicit hugo: sunt nccīa in quibusdā sacramētis noue legis. v. g. in baptismo nccīa est res scȝ aqua sanctificata cum verbo diuino verbū ipm̄. opatō q̄ est in mersione. Silr̄ in alijs. vt illis q̄ fiūt ꝑ inunctōes: ibi est materia crisma ⁊ oleū. inuocatō trinitatis. vnctō. Magr̄ aūt tangit ea que generalr̄ requirūt̄ ad ipsū sacramētū vt est sacrm̄. nō tn̄ vt est sacramento isti vel illi. ad esse. n. sacramēti inq̄tū hmōi duo requirūt̄. s. verbū ⁊ elementū. vn̄ aug⁹. Accedit verbū ad elementū ⁊c. Ad hoc aūt ꝙ habeat effectū in isto vel in illo requirūt̄ tria. nihilomin⁹ aliqua sunt sacramēta que n̄ sunt sacramēta nisi inq̄tū exercent̄ circa istū vel illū. vt sacramētū baptismi nō est sine immersione: nec ꝯfirmatio sine vnctōe. nihilominus est alia rō sacramēti vt sacra est: ⁊ alia vt exercet̄ circa istū vel illū. Prēt. generalit̄ ad hoc ꝙ sit sacramentū nō requirit̄ vsus vel exercitiū tale sicut in sacramēto altaris: nisi solūmodo verbū accedēs ad elementū fit sacramentū. si. n. nullus eo vti eēt sacramētum.

Articulus quartus

Consequenter querendū est de significatōne sacramēti noue legis. Circa significatōȝ vō p̄n̄t hec queri. Primo. que sit dr̄n̄tia inter sacramētū qḋ est signū: ⁊ alia signa sacramēti. Scḋo. habita dr̄n̄tia: que sit cōuenientia inter sacramentū qḋ est signū ⁊ suū significatū vniuersalr̄. Tercio. que sint vniuersaliter signa vera vel nō.

Circa primum sic potest obijci. §. j.

Ro. xiij. Nūc ꝓpior ē nr̄a salus. Glo. bona vita signū ⁊ cā est nr̄e salutis. Sed hoc idē possum⁹ dicere de sacramēto noue legis. ergo nō differt sacramētū qḋ est signū: a bona vita ꝓut est signū. ¶ Prēt. ipsa ꝯsecratō ecclesie est signū alicu⁹ gratie. ⁊ sacramētū de quo agit̄ signū est gratie. que dr̄n̄tia est. Silr̄ cū sanctificat̄ oleū vel crisma signū est alicu⁹ gratie: ⁊ sacramentū signū ē gratie: nūqd eodē modo? Et nō videt̄. ꝙ sacrm̄ est signū gratie in eo qui digne suscipit sacramētū. hoc sanctificatio olei aut crismatis nō est signū gratie informātis oleū. ergo n̄ videt̄ ꝙ simili'r dicat̄ vtrobiqȝ signū. Eodē modo pōt dici. ꝙ bn̄dictione cereorū ⁊ ramorū in quibus omnibus notatur gratie significatio. ¶ Ad qḋ videt̄ dōm. ꝙ sacramentum de quo loquimur aliter dicit̄ signū salutis: ⁊ aliter bona vita. Salus. n. ibi accipit̄ ꝓ salute glorie cui⁹ est bona vita signū ⁊ causa meritoria. Sȝ iterū est salus grē in p̄n̄ti. ⁊ hmōi est sacramētū signū ⁊ causa. hoc nō in rōne cause meritorie de se: hoc q̄ deriuātis ad modū nutrimēti: vt videt̄. vt sicut nutrimento fit quodāmodo deriuatio siue trāsfusio virtutis corpalis ad mēbra corpis: silr̄ quadā remota silr̄itudine ꝑ sacramentū fit quedā deriuatio siue trāsfusio virtutis spūalis ad mēbra spūalia. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ ꝯsecratio ecclesie materialis nō est signū alic⁹ gratie que insit ipsi eccīe materiali: hoc q: in ea designant̄ sacramenta dari q̄ sunt ad significatōȝ. prefigurare etiā p̄t illam grām spūalē que est i eccīa spūali. ¶ Ad id vō qḋ obijcit̄ de oleo sanctificato. dōm est ꝙ illud dicit̄ sanctificare grām ꝑ ipm̄ fidelibus ministrandā. Cereus autem signū est illuminatōis nobis date ꝑ xp̄m in sua resurrectione. nox. n. in diē ꝯuersa est. Ramus vō recōciliatōem in passione factā.

Secundo queritur §. ij.

que sit ꝯuenientia inter sacramētū qḋ est signū ⁊ suum significatū vniuersalr̄. Cū. n. sacramentū sit signū ex silr̄itudine rep̄n̄tans: opȝ ꝙ aliqua silr̄itudo sit inter sacramētum qḋ est signū: ⁊ grām que signat̄. hoc non videt̄ esse similitudo inter sacramentū qḋ est signū: ⁊ ipsā grām que est in aīa. Sacramentū. n. sensibile est. gratia intelligibilis est inter corpale vō ⁊ spūale ꝓut hmōi est dissilr̄itudo. ¶ Preterea. ꝑ grām fit imago recreatōis. sacramentū vō ꝓut ē signū nō importat imaginē hoc vestigiū. gratia etiā ꝓut est in aīa est de bonis maximis. Ex his colligit̄ ꝙ nō ē similitudo signi qḋ est sacramentū ad ipsam grām. nō ergo diceretur recte sacramentū illius. ¶ Ad qḋ dōm. ꝙ similitudo illa nō est attendēda inter essentiā signi ⁊ eēntiā gratie: sed inter dispositōȝ siue actionē signi ⁊ eius ad quod est grā. v. g. inter eēntiā aque in baptismo ⁊ eēntiam grē n̄ attendit̄ hec silr̄itudo. hoc eo ꝙ aqua abluit sordes corporis similitudinē habet ad gratiam quo ad hoc ꝙ abluit sordes mentis. ⁊ eodē modo attendendum est in alijs sacramentis. ¶ Quod autē obijcit̄ in contrariū: soluitur per hoc ꝙ ibi attenditur dissimilitudo penes ea que ꝑtinent ad essentiam.

Tercio queritur §. iij.

si vniuersaliter sint signa vera vel nō. Signū. n. verū dicitur esse: cum subest illud in re quod signat. Sacramentum autē signat gratiam. ergo tunc est verum signum: cum subest gratia in anima prout significat̄ per sacramētum. Sed contingit aliquando signum esse in veritate sacramenti: ⁊ tamen non subest gratia in anima quam intendit. sicut ē de eo qui ficte vel indigne accedit ad sacramentum. Sacramentū quidem est ⁊ non respondet gratia. ergo pretendit illud quod non est in re. erit igitur in signum falsum. ¶ Ad quod dicendum. ꝙ sacramentū est verum signum. quantum enim est de virtute sacramenti semper respondet significato. Sacramentum enim noue legis quantū est de se: efficit quod signat. sicut sol quantum est de se illuminat. ⁊ si semꝑ illuminabile nō illuminetur: hoc autem non est ex defectu solis: sed ex defectu dispositōnis in recipiente. Sacramentum autem dicitur signum verum: quia signat gratiam que inest quantum est de ratione sacramenti. Sunt tamen etiam aliqua sacramenta que habent signatum propinquius: respectu cuius dicuntur vniuersaliter. sicut in baptismate est caracter. Cum baptismate enim imprimitur caracter etsi non ponat̄ gratia.

Articulus quint⁹

C Onsequēter querendū est de causalitate sacra-
mentoꝝ noue legis. ¶ Et primo querit̃. vtrū
sit cā alicui⁹ effect⁹ in aīa. Scḋo. vtꝝ sit cā re
spectu grē. Tercio. si sint causa in q̄ genere cau'e. Quar
to. vtꝝ virtus sacramētoꝝ agat i aīa. Quīto. quō sit vir-
tus causandi in elemētis. Sexto. in q̄ sit vt in subiecto.
Septio. a q̄ sit virt⁹ sacramētoꝝ. Octauo. q̄ sit virtus sa-
cramētoꝝ inq̄tū sunt cause iustificatōis respectu alioꝝ q̄
dicūt̃ iustificare vel eē cā iustificatōis.

Primo ergo queritur .§.j.

Utꝝ sacramenta noue legis sint causa alicui⁹ effect⁹ in
aīa. Et sic videt̃. dicit. n. hugo. Sacramēta noue grē pri-
mū p̄ bn̄dictōꝫ virtutē in se sanctificatōnis suscipiūt: ac
deinde quā ꝯtinent in se sanctificatōꝫ ꝯferūt: vt sint ex san
ctificatōe sanctificantia: atq3 hec ex sua sibiq3 celitus in-
dita sanctificatōꝫ ꝯferūt. ¶ Itez in opibus iusticie diuine
virtutis supra naturā corpale agit i spiritū. vt ignis pur
gatorius vel inferni in aīam. Eadez rōne videt̃ q̄ in opi
bus misericordie diuine data desup possit aliqđ corpale vt i sa-
cramētis agere in aīam. ergo p̄nt esse cā effectus alic⁹ in aīa.
¶ Cōtra. Aug⁹. in. vj. musice dicit. q̄ ignobili⁹ nō agit
in illo qđ est nobilius. sed q̄dcūq3 corpale est ignobilius q̄-
cūq3 spūali 7 maxime aīe rōnali. ergo 7c. ¶ Itez aug⁹. super
Gen̄. nullū corpus agit in spiritū. sed sacramētuz est corp⁹
vel corpale. ergo 7c. ¶ Rn̄deo sine p̄iudicio melioris sent-
tie: opiniando dico nihil asserēdo. q̄ sacramēta sunt cau-
se alicui⁹ effectus in aīa. nō dico solum disponēdo: sed effici
endo. efficiūt. n. simplr caracterizando 7 ornādo. Un̄ di
co q̄ singula sacramēta aliquō modo ornāt aīam. vel im-
primēdo caracterē: vel mō significando. 7 hmōi ornātus
siue significatōes sunt sacramēta causa efficiēs. hoc autez
ꝓprium est sacramēti spūalis significare aliquo mō ipaz
aīam sicut sacramēti carnalis. vt circūcisionis significat
ipsam carnē. vnde sicut sacramētuz legis carnalis. s. cir-
cūcisio erat p̄ se effectiua signi corpalis in carnē: 7 sacra
mentū legis spūalis est effectiuū signi in aīa. ¶ Ad hui⁹
declaratōꝫ notandū. q̄ ad hoc q̄ corpale agat in spiri. ū:
dico ad repationē eius siue purgatōez: tria requirūt̃. scꝫ
virtus mirabilr collata ipsi corpali agenti. defect⁹ ex pte
repabilis siue purgabilis. 7 gratia fidei. Ad hoc q̄ ani-
ma purget̃ igne purgatorio requirit̃ q̄ ignis ille habe it
virtutē supra naturā q̄ sit aliquid purgabile i aīa. 7 grā
fidei: qua viciū vel labes aīe purgabilis sit. q2 nisi eēt grā-
tia: ignis ille n̄ haberet ptātez purgādi sed solum puniēdi.
sicut p3 de igne inferni: qui l3 sit ex omibus ꝯflagratus:
solum pōt ad penam nō ad purgatōꝫ. q2 gratia cuz vicio
facit q̄ viciū est delibile p̄ corpale agens. Silr dico in ꝓ-
posito. q̄ in sacramētis que sunt opa mirabilia: hn̄t mate
rialia virtutez sup naturā. viatores aūt in quocūq3 sint
statu pfectōis: exceptis aliq̄bꝰ p̄uilegiatis: aliqđ habent
purgādū. j. Io. j. Si dixerim⁹ q2 pctm non habem⁹ ipsi
nos seducim⁹. Simul cū his duobꝰ ē grā fidei. vel i pur-
gabili si sit adultus: vel in mistrantibꝰ siue in ꝯmēbris si
sit paruulus. ꝙtuz. n. ad efficaciā sacramēti sic facit quodā-
mō fides aliena in puulis: qđ ꝓpria in adultis. dico igit̃
q̄ materialia in sacramētis virtute data illis desup 7 vir
tute fidei: p̄nt agere in aīam corpori ꝯiūctam rōne alic⁹
defectus ipsius. 7 nō solū agere ad purgatiōꝫ sicut ignis
purgatorius: sed ad ornandū siue significandū. vn̄ ꝙtū ad
ornandū aīam virtute sanctificatōis. dico q̄ pōt aīaz or-
nare 7 caracterizare. Nec sic est intellectui difficile nec ra
tioni ꝯtrariū: cum ipsa sacramēta aīas disponūt 7 adap-
tant ad gratie susceptiōꝫ. qđ tantū est quantū ipas cara-
cterizare siue aliquo modo signare. vel maius cuz q̄nq3
imprimit̃ caracter in aīa obstinata que n̄ videt̃ ex hmōi
grē susceptōne appropinq̄ri: sed potius ꝓpter ei⁹ ingrati-
tudinē elongari. ¶ Ad illud igit̃ qđ obijcit̃. q̄ ignobili⁹
nō agit in nobilius 7c. Rn̄dendū est ope naturali: sed hn̄
pōt ope mirabili. Uel pōt dici. q̄ p̄ se loquendo sic n̄ agit
minus nobile in nobiliori. q2 materialia nō virtute ꝓpria
agūt: sed ꝯtute mirabilit̃ data. 7 hoc coagēte fide: 7 sic i aīa
vnita carni 7 inq̄tū est in defectu aliq̄ n̄ rōne sub̄e. ¶ Si
obijcit̃ q̄ min⁹ nobile nō imp̄mit aliqđ qđ est illi i deco-
rē 7 pfectōꝫ. vnde nō videt̃ q̄ hec exteriora p̄nt aīam or-
nare. Predictis addendū est. q̄ in hmōi actōne nō opat̃
solū virtus creata: sed coopat̃ increata. Un̄ hugo. Ipse mi
nistranti coopat̃ cui⁹ virtutē p̄ ministeriuz ministrātis qđ
sanctificādū est sanctificat̃. vt sit quidez vna virt⁹ p̄ vnū
opus ad vnū effectū. Unde dōm. q̄ in infusiōe grē p̄nci-
paliter ꝯficiēns est deus tota cā. in aliqs effectibꝰ coopat̃
ipm sacīm ministratū. Silr ad aliud dōm. q̄ corp⁹ n̄ agit
in spiritū ex sua virtute naturali primit⁹ data. 7 sic acci-
pit aug⁹. Nihilomin⁹ tn̄ virtus sanctificatōis mirabilr
collata: pōt aliq̄ mō agere in aīam ꝯiūctā corpori. Sic ei
hō ꝯstitut⁹ ex aīa 7 corpe redēptōne eguit: q̄ facta ē p̄ ver
bū incarnatū. ita repatiōe indiguit p̄ sacra i q̄bꝰ ē forma
corpalis 7 forma etiā spūalis. Et sic testat̃ damas. exponē
do illud in sacīo baptismi. de q̄. s. dēbit̃.

Consequēter queri .§.ij.

tur. vtꝝ sacra sint cause respectu grē q̄ figurat̃ siue signi-
ficat̃. Et sic videt̃. dicit. n. aug⁹. Un̄ ē tāta virt⁹ aque vt
corp⁹ tingat 7 cor abluat: nimirū p̄ sic q̄ ex virtute sancti
ficate cor abluit̃. ¶ Itē drīa ē sacroꝝ veteris legis 7 no
ue. q2 sacra noue legis n̄ efficiebāt qđ figurabāt. sacra ū
ta autē noue legis efficiūt qđ figurāt. sed efficere n̄ p̄nt nisi
causalitatē hēant. ergo hn̄t causalitatez respectu grē q̄ figu-
rat̃. 7 sic habet̃. viij. ad heb. sup illud. Nūc aūt meli⁹ sor-
titus est ministeriū. Glo. Sacramēta nō sunt eadē i vtroq3
testamēto. q2 illa ꝓmittebāt: hec dant salutē. ergo sacra noue
legis sunt cā salutis. ¶ Itē ad sic valet qđ dic̃ hugo. q̄ sa-
cramēta noue legis ex sanctificatōe inuisibilē grām cōfe-
rūt. ¶ Itē dicit hugo. Uide q̄ sacra dei sunt medicine spi
rituales que foris corpibꝰ adhibēt̃ p̄ visibilē spēz: sed int⁹
aīam sanant p̄ inuisibilē veritatē. sed inuisibilis veritas ē
grā. ergo 7c. ¶ Itē Beda dic̃. Ex dei⁹ ꝯtulit vim regenerati-
uam aqs tactu carnis sue mūdissime. ergo aq̄ hn̄t vim rege-
nerādi. ergo p̄nt illaz vim cōferre. sed illa vis est gratia. ergo 7c.
¶ Contra. sacra corpalia sunt: grā spūalis ē. spūalia bo
nobiliora sunt corpalibꝰ. cā autē inq̄tū hmōi nobilior est
suo causato. ergo sacra n̄ sunt cause grē. pari rōne nec ipsi⁹
caracteris: cū caracter sit spūalis. ¶ Itē sup illō ps. Da
mihi intellectū. Glo. de⁹ p̄ se illustrat pias mētes. ergo illu-
stratio grē n̄ fit mediantibꝰ sacramētis. ¶ Itē. diffinitiō
virtutis est bona q̄litas mētis quā de⁹ in nobis opatur.
multoforti⁹ ergo ē de grā: cū virtutes opat̃ deus i nobis grā-
tiā dādo. nō ergo sacramēta requirūt̃ media vt deus cōferat
grām. ¶ Itez medicina spūalis nō efficit sanitatē corpa-
lez. igit̃ eadē rōne nec medicina corpalis efficiet spūalē.
sed si fieret repatio aīe p̄ grām effectā a sacramētis q̄ sunt
corpalia 7 materialia: medicīa spūalis fieret a corpalibꝰ
igit̃ 7c. ¶ Itez aug⁹. Sacīm est p̄ qđ sub tegumēto rerū
visibiliū salutē dīna virtus opatur secretius. igit̃ vt vi-
detur dn̄s opat̃ p̄ sacra. nō aūt sacra ipsa nisi sicut orga-
na. ¶ Itez habet̃. ij. sen̄. idez de impio. homo querit sa-
lutez in inferioribꝰ etsi nō ab illis sed p̄ illa a deo. Re-
sponsio. q̄ sacramenta sunt cause sm aliquez modū eius
quod figurat̃. sicut illa diffinitio aug. dicit. q̄ imaginem
gerit 7 causa existit. ¶ Ad obiectum primum in contra-
rium dicendū. q̄ sacramenta signa sunt ratione simili-
tudinū corporalium. Sed cause dicūtur ratione sanctifi
cationis que spiritualis est. 7 sic possunt sacramēta cause
dici. ¶ Ad aliud dicendū q̄ l3 deus p̄ se infundat grām 7
animam illustrat: nihilomin⁹ tamen homo coopari pōt
vt disponat̃ homo ad susceptionē grē. 7 hoc intendit hu-
go cum dicit. deus solus sanctificat: qm̄ ab ipso est omis
sanctificatio. 7 tamē sacerdos minister dei sanctificat 7
bn̄dicit. qm̄ p̄ ipm quedā sanctificatio 7 bn̄dictio ē. 7 pō-
nit simile tale quoddāz. deus solus mirabilia facit sicut

dicit scriptura. dicit tñ de hoie fecit mirabilia i vita sua
q̄ deus p eū fecit. sic ḡ deus solus infundit grāz. sancti
ficat etiā ⁊ bñdicit in sacramētis p ministrū. vñ hec simul
p̄nt stare: deus solus facit ⁊ facit p aliū. Uel pōt aliē di-
ci. q deus p̄se opat grām effectiue. s. vt sit. h bñ opat cre-
atura virtute sibi mirabilit data vt ḡra efficax sit. vñ dic
q solus opat ⁊ aie infundit. Et sacra noue legis dispo-
nūt ipm susceptibile efficiēdo ipm aptiorez ad ḡre susce-
ptionē. ⁊ faciūt q ḡra efficax sit. Qd sic p3. dño ɔfert du-
obus grām equalē. alter q̄tum ex pte sua cū pauca habz
impedimēta ḡre. i. que impediūt efficaciā ḡre ad opādū:
reliquus aūt multa hz impedimēta. Constat q efficaci⁹
opatur gratia in vno q̄ in alio. qz in vno est efficacia gra
tie ad maliciā eius reprimendā: in alio ad pmouēdum ⁊
expediendū in bono. Silr dico. q virtus sacramēti amo
uēdo qd defectus ē: ⁊ ɔtrariū ḡre vt est pnitas siue incen-
tiuū mali: grām efficit efficacē in opibus suis. vñ dico q
sacramēta nō efficiūt grām q̄tum ad eē: h q̄tū ad effica-
ciā in opando. ¶ Ex his p3 rñsio ad illud qd ɔsequenter
obijcit p diffinitoz virtutis. h tñ attendendū est. q aliqñ
dat ḡra cū virtutibꝫ cū nō ministrant sacramēta: ⁊ tunc
silr pōt dici q deus in nobis sine nobis coopantibꝫ opa-
tur. Cū aūt adest ministeriū sacerdotale in sacramētis:
deus infundit grām sine ipso coinfundēte: ipso tñ aliquo
modo disponēte. ⁊ quo ad h dicit nō sine ipso tūc fieri.
Uel pōt aliter dici. q h qd dicit: de⁹ opatur in nobis vir
tutē sine nobis: intelligit qz a dño generalit est incboa-
tio boni ⁊ cōsummatio ⁊ ɔsecutio. vñ bñ pōt hō aliq̄ mō
opari ⁊ disponere se ad grām hñdam vel virtutē. Sed id
dr eē a solo deo: qa ⁊ q hoc facit a solo deo ē. vñ aug⁹. de
ḡra ⁊ libero ar. vt velim⁹ sine nobis opat: cū autez volu-
mus ⁊ sic volum⁹ vt facim⁹: nobiscū coopat. ⁊ disputat
ibi ɔ ponētes grām dari ex meritis. ¶ Ad aliud qd dicit
aug⁹. q virtus diuina secretius opat ibi salutē. dōm q h
verū ē q̄tū ad collatoz gratie qua salus efficit. nihilomi-
nus ⁊ sacramēta efficiūt aliqd in aīa simplr ⁊ disponēdo
vt dictū est. ¶ Ad illud qd obijcit. q medicina spūalis nō
efficit sanitatē corpalez igit neq3 ecōuerso. Rñdeo q me-
dicina sacramētalis nō est medicina corpalis h spūalis.
Preterea prima falsa ē: qz extrema vnctōe q̄ ē medicīa spi-
ritualis: corpalis sanitas reddit.

Cōsequēter queritur. §. iij.

Si sacramēta sunt cause: in quo genere cause. Et videt q
nō in genere cause finalis. causa. n. finalis melior ē eo c⁹
est causa finalis. ḡra aūt melior est q̄ sacrm erit. ḡ gratia
potius causa finalis sacramēti q̄ ecōuerso. Nec cā forma
lis. cū causa formalis sit de eē. sacrm ho nō est de esse ḡre
cū sine eo haberi possit. Nec est causa materialis. cā eniz
materialis dicit duplr: aut in qua aut ex qua. h sacrm nō
est materia ex qua: cū materia ex qua sit de eē. Preterea
gratia est in ipsa aīa: sacrm ho est extra. ḡ est causa mate
rialis ex qua. Nec est causa materialis in qua. materia
enim in qua est subiectuz. h aūt nō est ḡra in aīa. Si ho
dicat eē materia in qua ad modū loci: sic videt hugo di-
cere. q sacramēta sint vasa gratie. Cōtra h est. q locus
nō ponit de necitate cētētaz. sacramētuz aūt in digne su-
scipiente ponit grām. ḡ nō est cā materialis ad modū lo-
ci. Nec est causa efficiēs. efficiens. n. causa est ipe de⁹ qui
ipsam grām efficit sine medio in aīa. sacramēta enim cū
sint corpalia nō sunt mediū ɔueniēs in efficiendo: nec ad
modū instrumēti respectu rei spūalis. Corpale. n. efficit
p instrumentū corpale. spūale ho p spūale. ¶ Forte dicet
q sacra efficiūt p modū dispositōis sicut s. tactū ē. Sz ɔ
h est. q dispositio disponit illud cui aduenit forma. For-
ma ho est ḡra que aduenit aie. Sacrm ho cū sit corporale
nō disponit aīaz. ḡ sacrm nō est cā efficiēs p modū dispo-
sitōis. ¶ Pret. cā disponēs tpe pcedit illud ad qd dispo
nit. Sacrm aūt simul est cū ḡra in digne suscipiēte. ḡ nō
est efficiēs p modū dispositōnis. ¶ Cōtra. videt q sacrm
noue legis sit cā efficiēs [illegible]

cramēta ɔpetit ⁊ principalr in quib⁹ ē virtus p sanctifica
tionē: ⁊ effectus salutis p opatoz. ḡ sacramēta in sancti-
ficādo hñt modū efficiētis. ¶ Itez illud qd est causa alte
rius ⁊ nō est de eē illius h ad cāz ad efficientez reducit. ḡ
erunt cā efficiēs cū sacra nō sint de eē in aīa ⁊ sunt ad esse
gratie. ¶ Itē Hu. sacra dei sūt medicine spūales: q̄ foris
corpibꝫ adhibent p visibilez spēm sed intus aīas sanant
p inuisibilez veritatē. Qz quidez institutio q̄tū ad pcipi-
entē dispositōis ē: susceptio ho q̄tū ad obedientē necita-
tis. ¶ Itez in glo. multotiēs inuenit q sacra illa efficiāt
qd figurāt. ¶ Qz aūt sint p modū cause materialis vide
tur p h qd dicit in glo. sup illud ps. Posuit tenebras la-
tibulū suū. obscuritatē scz sacroz. latuit. n. diuinitas i car-
ne. remissio peccatoz in baptismo. xps sub specie panis.
Ez ɔstat q caro p modū susceptibilis se hz ad diuinitatē
⁊ ita de aliis. ¶ Itē Hu. qz hō visibilia ɔcupiscēs corru-
ptus fuerat: ɔgrue reparandus in eisdez visibilibꝫ salutis
occasionez recipe debebat. vt p illa resurgeret p que cor-
ruerat. Sed ista visibilia p modū materie se habuerūt. ḡ
sacra sunt p modū cause materialis ad salutē vel sanita-
tem. ¶ Itē in codez. nostz pcurat remediū a q̄ infirmita
tis ⁊ corruptōis ɔtrarim⁹ morbū. ¶ Aliq volebāt dicē.
q tm erāt cā sine qua nō: ⁊ nō erāt in aliq̄ genere fm p̄dī-
ctū modū. sicut traditio anuli vel libri ē cā aliq̄ collatio-
nis alicui⁹ dignitatis vel bñficij. h sic h nō dicit efficiens
vel materialis vel formalis vel finalis. Sz fm hoc nihil
essent nisi signa ⁊ indicia: quēadmodū lrē epales que in-
dicant collatoz bñficioz. ⁊ ita nō differrent a sacramētis
veteris legis: nisi q ista indicarēt genus vt i p̄nti: illa ho
vt in futuro. ¶ Ideo aliē (sine p̄iudicio melioris snie) di-
cendū est. q sacra sunt cause p modū materialis dispone
tis vel efficiētis large sumēdo. disponūt. n. hoiez ⁊ aptio-
rem reddūt ad gratie susceptōz. ⁊ etiā grām infusam ad
opandū expeditiorē. Uñ sunt cause gratie nō q̄tū ad eē:
h q̄tum ad inesse mō ɔueniētiori siue ɔformiori. ⁊ q̄tū ad
modū opādi expeditiorē. reddūt. n. ipm susceptibile ma-
gis ɔfor nē ḡre ⁊ ipam grām expeditiorem in operando.
¶ Ad hoc aūt qd obijcit in ɔtrariū. q dispositio exhibet
exterius in corpe. forma ho que datur est in aīa. ⁊ ita nō
recte p modū dispositōis. Dicendū q h bñ teneret si non
eēt vnio corpis ad aīam. vnde recte dicit q dispositio est
totius: vt sacrm rōne eius q est sensibile disponat corp⁹.
rōne ho sanctificatōis que ē spūalis aliq̄ mō ptingat vsq3
ad aīam ipsaz disponēdo. Auctores aūt que dicūt q sacra
efficiūt: large sumūt cām efficientē. vt illud dicat efficere
qd p modū dispositōis se hz vt aliquid i aliquo efficiat.
Nec est dōm q sint p modū cause materialis que ē de eē
vel subiecti in q̄ est ḡra. ¶ Ad illud qd dicit in glo. sup
ps. dōm q ibi loquit de eo q inuisibilis latēt sub visibi-
libus p modū signoz: nō p moduz causaz. ¶ Ad aliud ho
qd obijcit. q fm h eēnt similia ista sacra illis q̄ sunt i ve-
teri lege. dōm q nō: qz sacris istis sic ɔiūxit deus gratiaz
ɔpter plenitudinez ḡre que cū xpo venit: vt cū illis fm q
deberet subijceret homo ⁊ disponeret eo mō quo dictū ē:
⁊ dispositus a deo grām salutis inueniret ⁊ etiā in opere
magis expeditam. In illis aūt non sic fuit: qz nondū ve-
nerat ille qui erat plenus gratia: nec sic ordinauerat in-
stituendo ⁊ disponēdo.

Consequēter que- §. iiij.

ritur. q̄uo agat sanctificatio siue virtus que est in sacra-
mento vt aīa sanctā. naz aliter nō videret eē cā. dicit eniz
hugo. q ex sanctificatōe grām visibilez conferūt. dixerūt
enim aliqui. q sicut quedam sunt dispositōnes adhibite
corpori que p ɔsequēs reddūt aīam alteratam. lz nō agāt
in aīam h in corpus: eo q alterato corpe fit quedam im-
mutatio ipius aie a seipsa vel a superiori cā: ita est de sacra
mētis. vñ dicebant. q aqua vel oleū immutabāt corpus:
⁊ p hoc immutabant spūs corpales. ⁊ ex h consequēt fi-
ebat immutatio aie a deo ad sanctitatez capiendā. ¶ Sz
q hoc sit falsuz arguit. qz fm h aqua vel oleum sanctifi-

catõne circũſcripta vel bñdictõne diceret ſacrm̃ vt cũ. q̃a oleũ vel aq̃ rõne ſue qualitatis naturalis facit immutationẽ ex pte corpis: ad quã aliqñ ſequit immutatõ ex parte aïe. nõ tñ ꝓpter h̃ eſt ſacrm̃. ¶ Preterea. ſanctitas ĩ aïa ſcḋm h̃ aliquo mõ cauſat ex corpis diſpoſitõe: ſicut q̃ ira ẽ in aïa cauſat ex diſcraſia colere in corpe. ſ; h̃ eſt falſum. Sanctitas. n. in aïa eſt primo. ⁊ facit poſt immutatõẽ i corpe tanq̃ in organo aïe. nõ ḡ p hũc modũ ꝯuenit actio ſacri. ¶ Pret. p nihilo eẽt bñdictio vel ſanctificatõ adhibita elemẽto: ſi p hũc modũ fieret diſpoſitio. ¶ Pret. hugo de ſacramẽtis ponit exemplũ de cathaplaſmatõe facta Ezechie qñ curat⁹ eſt. ⁊ dicit. q̃ voluit dñs vt fieret cathaplaſma illõ de ficubꝰ: qḋ ſcḋm ꝯditõẽ naturalẽ erat ꝯtrariũ curationi. vt p hoc oñderet dñs q̃ ipſe naturam dabat ⁊ ſanitatẽ. Eodẽ mõ dñs ſupra naturã dat ſanitatem ſpũalem adhibitis ſacramẽtis. vñ hugo dicit. q̃ medicina eſt appoſita foris: vt virtus occulta intus opareť. ⁊ nõ erat ſanitas ex medicina: qm̃ ſcḋm ſe ꝯtraria erat ſanitati medicina. vt apte monſtrareť qm̃ ñ ex illa erat qḋ p illã erat. Iſta aũt medicina ipſa ſunt ſacramẽta que dñi nobis foris p miniſtros ſacre diſpenſatõis corpalr̃ adhibẽtur: vulnera aïaꝝ noſtraꝝ inuiſibilr̃ curant. vt curati ⁊ ſanati ad ꝑpetue vite ꝓmiſſionẽ ꝑtingere poſſim⁹. per q̃ tñ deus cũ nr̃am ſanitatẽ ꝑficit quid aliḋ q̃ ſue virtutis potentiã oñdit euidenť: cũ in eodẽ noſtrũ ꝓcurat remediũ a quo infirmitatis ⁊ corruptõis ꝯtraxerat morbũ. Nõ itaq; iſtis aſcribať qḋ p iſta nobis miniſtrať. neq; ĩ illis viſibilẽ ita veneremur ſpẽm: vt inuiſibilẽ eis ſubiecẽ cõuincamur veritatẽ. Ex quo ꝯcludit. q̃ vane ſcrutãtur p viam nature ꝑſcrutãtes actõẽ ſacroꝝ. ¶ Ad qḋ dõm ẽ q̃ actio ſacri vt eſt ſacrm̃: nõ eſt p ſenſibilẽ q̃litatẽ in ſe. ſ; p virtutẽ forme intelligibilis que eſt bñdictio qua agit diſponendo vt tali facta intinctõe vel inunctõe circa corpus: fiat a virtute ſpũali talis ſanctificatio ĩ aïa. ⁊ ſic duplex effectus relinquať. vnus in aïa: alter in corpe qḋ eſt organũ aïe. vt ſicũ hõ ex duobꝰ ẽ ꝯpoſit⁹: duplicẽ hẽat effectũ. ⁊ huic ꝯſonat qḋ dicit damaſ. ⁊ qḋ dicit hugo.

Conſequẽter queritur. §. v.

quõ ſit ſanctificatio ſiue virtus ſanctificãdi in ipſis elemẽtis ſacramẽtoꝝ: ſicut in aqua vel oleo. Dicit. n. ſanctificari aq̃ vel oleũ: ⁊ ex illa ſanctificatõe ſanctificare: ſic vult hugo. Querit ḡ p quẽ modũ dẽ eſſe ſanctificatõ in his. aut ſicut forma q̃ adueniẽs modo ꝑficit eã: aut ſic forma accñtalis. Et non ſit forma ſubalis videť ex eo. q̃ forma ſubalis dat eſſe aliqḋ ſubale ei cui⁹ ẽ forma. h̃ aũt ñ dat aque vel oleo eẽ ſubale. ḡ nõ eſt forma ſubalis. ¶ Pret. ſacra dicunť vaſa grẽ. vas aũt ñ accepit ſubſtantiale eẽ ob eo qḋ ꝯtineť. ḡ nõ ẽ forma ſubalis [illegible] Et aũt nõ ſit forma accñtalis arguit ex h̃. q̃ rei corporee ẽ accidẽs forma corpalis. ſ; aqua vel oleũ eſt res corporea: ſanctificatõ aũt eſt ſpũalis. ḡ nõ ineſt aque vel oleo tanq̃ accñs ſubiecto. ¶ Itẽ accñs eſt ex pncipijs ſubiecti. ſ; ſanctificatio nõ eſt ex principijs olei vel aq̃. ḡ nõ eſt ĩ illis tanq̃ accñs in ſubiecto. ¶ Ad qḋ dõm. q̃ ſicut ſanũ dicit multiplr̃: ita ⁊ ſanctũ dr̃ multiplr̃. Sanũ. n. dicit qḋ eſt ſubiectũ ſanitatis: ⁊ qḋ eſt indicatiũ ſanitatis ſicut vrina: ⁊ qḋ eſt effectiuũ ſanitatis ſicut medicina. Ita ſanctum dr̃ qḋ eſt ſubiectũ ſanctitatis. hoc modo aïa dr̃ ſancta. ⁊ qḋ eſt indicatiuũ ſanitatis ſicut ſacrm̃ ꝓut dicit ſignũ. vel qḋ eſt effectiuũ: ⁊ illud dr̃ multis modis. vel q̃ p ſe dat ſanitatẽ: ⁊ h̃ modo dicit deus ſanctus: ⁊ idẽ ẽ in ipſo ſanctitas qḋ eſſentia diuina. vel qḋ diſponit: ⁊ h̃ modo dicitur ſacrm̃ ſanctum. Iſto ḡ modo nõ dicit ſanctitas ineſſe illa. ſ. que diſponit tanq̃ forma ſubſtantialis vel accñtalis. Si dõ ſanctitas ſumať a ſanctificatõe bñdictõis ꝓut ſanctificatũ eſt quod eſt bñdictum vel cui accedit verbũ ſanctificans. ſcḋm hũc modũ ſanctificatio eſt adueniẽs aq̃ vel oleo. ⁊ nõ dat eſſe ſubſtantiale oleo vel aque: ſed dat eſſe accñtale. ⁊ lʒ adueniat aque vel oleo p modũ quẽdã accñtalẽ: nõ tñ eſt ex principijs. hoc. n. intelligit de accidentibꝰ naturalibꝰ intrinſecus ꝯtingentibꝰ. que dõ extrinſecus contingũt ⁊ nõ hñt principiũ naturã ſ; grãm: ñ ſic ſe hñt. ⁊ p hoc ſoluit ꝑmo obiectũ ⁊ ſecũdo. q̃ rõnes ille locum habent in accñtibus naturalibꝰ intrinſecus ꝯtingentibꝰ. In hmõi. n. rei corporee eſt accidẽs forma corporalis: nõ ſpũalis.

Conſequẽť queritur. §. vj.

in quo eſt virtus ſanctificans vt in ſubiecto. ſanctificans dico diſponendo ⁊ caracterizando. quia ſi eſt accñs ĩ aliquo ſubiecto: nõ põt eſſe in illis materialibꝰ que in ſacramento ꝑcipiũtur. Quod ſic pʒ. nulla ſubſtantia ſpiritualis poteſt recipe aliquam formam corpalẽ corpalr̃. igiť eadẽ rõne nec aliqua ſubſtantia corpalis põt recipe aliquam formã ſpũalem ſpũaliter. ſ; omne qḋ recipiť ĩ aliquo: recipiť p modũ recipientis nõ recepti. igiť cũ modus corporis ſit recipe corpaliter: nulla forma recipitur a corpe ſpũaliter ſ; corpaliter. igiť nulla forma ſpiritualis põt eſſe in corpe ſicut in ſubiecto. ¶ Item omis forma vna eſt in ſubiecto vno. igiť virtus illa aut erit in verbo ſanctificante: aut in elementato. ⁊ queriť in q̃. Queriť ḡ vtꝝ ſit in verbo vel in elemento vel in aliquo alio. Videtur q̃ in elemento: q̃ ſcḋm aug. verbum accedẽs ad elementum fit ſacrm̃. ſ; illud qḋ fit in aliquo: non eſt in illo q̃ fit vel factum eſt. dico vt in ſubiecto. Cum igiť verbo accedente ad elementũ: ipſum elementũ fit ſacramentũ. ſ; illud quod eſt ſacramentũ eſt ſanctificans: q̃ ſacramentũ efficit quod figurat. igiť in ipſo elemẽto eſt virtus ſanctificandi. ¶ Itẽ hugo. p verbum elementũ ſanctificať vt virtutẽ ſacri accipiat. ¶ Contra. videť q̃ ſit in ipſo vbo quia virtus ſanctificandi in aqua eſt a virtute verbi. nec habet a ſe hãc virtutẽ: q̃ vt dicit in ſent. Nõ accedente verbo quid eſt aqua niſi aqua? ¶ Item hugo. aq̃ ſolum elementũ eſſe poteſt: ſacrm̃ eẽ non põt donec accedat vbũ. Igiť cũ virtus ſignificãdi ſit in ipſo elemento ex acceſſu verbi in exercitio ſacri: cui⁹ virtus eodẽ actu indiuiduo transferť ad elementũ ⁊ ad recipiẽtẽ: videť q̃ ipſi verbo magis aſſignanda eſt vt ſubiecto virtus ſignificãdi q̃ elemento. v. g. actus immutandi viſum eſt a colore. colori [illegible] hec aũt immutatio non eſt [illegible] lucis que de potentia viſibili facit actũ viſibilẽ. actus aũt immutatõis eſt actus quidam indiuiduus exiens a ꝑte aliqua. que quidẽ virtus nõ eſt ſolum ipſius coloris: immo ipſius lucis vel lucidi: immo forte ꝓpri⁹ lucis ipi⁹. ¶ Item in exercitio ſacri virtus verbi directe ferť ſup recipientẽ ſacrm̃. vt pʒ cum dicit: vngo te. baptizo te in nomine pa. ⁊c. Nõ exprimiť virtus aliq̃ ꝯferri ab elemẽto. Nõ. n. dicit baptizo te ex aq̃: vel ꝯfirmo te ex oleo vel criſmate. ſicut dr̃ baptizo te in nõie pa. ⁊c. Ex quo pʒ. q̃ virtus eſt ab illo verbo immediate: nõ ab elemẽto. ¶ Rñſio. q̃ virt⁹ illa ẽ in ipſis materialibꝰ: nõ in elemẽto ſolũ: neq; in vbo ſolũ: ſ; in illis ſimul cũ actu exercito. ſ. immerſiõe ſiue in vnctiõe. vñ hec omia ſimul in vno effectu ꝯcurrũt ſcʒ verba ⁊ elementũ ⁊ opatio. Et dico q̃ ſic̃ in adamãte eſt virt⁹ a tota ſpecie: ſilr̃ dico in ꝓpoſito. ¶ Ad ꝑmũ igitur dõm. q̃ virt⁹ ſpũalis nũq̃ eſt in ſpũali ſpũalr̃ p naturam: põt tñ p virtutẽ ſupra naturam. ¶ Ad illud quod obijciť. q̃ oẽ qḋ recipiť in aliq̃ ⁊c. intelligit de receptõe in ꝟtute apprehẽſiua. ¶ Ad illḋ qḋ q̃rit in q̃ ẽ illa virt⁹. dõm q̃ ñ eſt in vno ſimplr̃ ſ; in omibꝰ que materialr̃ ſiue miſterialr̃ ꝯcurrũt ad efficaciã ſacri. vñ nõndũ q̃ ſic̃ ẽ eẽ abſolutũ ⁊ ordinatũ: ſic ⁊ forma. forma. n. ſcḋm gen⁹ ſuũ dat eẽ ꝯforme. vnde q̃ ſacri eẽ determinať in ordine ⁊ forma eius que eſt virtus ſanctificatõis determiať ĩ ordie. forma aũt hmõi nõ determiat ſibi vnũ ꝓ ſubiecto vel materia: ſ; plura. Vnde q̃ omia que materialr̃ cõcurrũt ad efficaciã ſacramẽti: ordinanť ad vnũ ⁊ vnitatẽ ex h̃ habẽt dico q̃ ſimilr̃ ⁊ virtus ſiue forma que eſt ad idem non determinat ſibi vnum indiuiduale pro materia vel ſubiecto. ſed plura vt dictum eſt. Ex his patet reſponſio in parte ad ea que ꝯſequẽť queſita ſunt. q̃ vt dictũ ẽ. virt⁹ ſanctifica-

tionis est in vtroq̨. vñ dico ꝙ in sacramēto ē actꝰ vnicꝰ respecto recipiētis q̄ ē a virtute: nō solū determiata in elemēto vt subiecto: ſ in verbo ⁊ elemēto. Exemplū hꝰ pōt esse opus aliqd̄ meritoriū qd̄ ñ ē a virtute que solū est li. ar. ſ que est dei ⁊ li. ar. vñ dico ꝙ neq̨ totū sacrm̄ est aq̄: imo ablutio exterior aq̄ cū impssione noīs trinitatis q̄ significat ablutio interior grē q̄ ē ab ipsa trinitate. sic igit̄ virtꝰ sacramēti in vno nō est. Vñ aug̈. ꝯtra faustū. Deꝰ eternꝰ ē nec tñ aqua ⁊ omis actio illa corpalis q̄ agit̄ cū baptizamus ⁊ fit ⁊ transit eterna est. post hec oīa fiūt ⁊ trāseūt. virtus tñ que ꝑ illa opatur iugiter manet. ecce ꝙ dicit q̄ ꝑ illa. ¶ Ad aliud qd̄ obycit̄. ꝙ illud qd̄ fit in aliquo ñ ē in illo a quo fit. dc̄m ꝙ ſ est verū formalit̄: nihilominꝰ ē in eo virtualr̄. nec tñ virtꝰ qua hec virtus fit: in alio potest eē formalr̄ a quo fit. Nec tñ impedit qn̄ illa virtus q̄ est ab alio ⁊ illa a qua cōfluāt ad aliquē effectū. sicut pꝫ in exemplis s̄. positis d̄ colore ⁊ luce ⁊ deo ⁊ li. ar. ¶ Ad illud qd̄ dicit hugo. ꝙ ꝑ verbū elementū significat̄ ⁊c̄. ſ nō dicit q: tota virtus significatōis sit in elemēto: ſ potꝰ exprimit ꝙ elemētū hꝫ virtutē sanctificatōis: ſ hꝫ a dn̄o sic̄ ꝙ color in mutata luce.

Consequēt̄ queritur. §. vij.

a quo sit virtus sacramētoꝝ. Et videt̄ ꝙ sit a passiōe xp̄i. dicit. n. aug̈ꝰ. sup Geñ. ⁊ in pluribꝰ locis. Dormit adam vt fiat eua. morit̄ xp̄s vt fiat eccia. dormiente adam de latere eius fit eua. dormiente xp̄o in passione de latere christi vulnerato fluūt sacramēta ī quibꝰ fundat̄ eccia. ergo a passione xp̄i est virtus in sacramētis. ¶ Item hug. passio saluatoris sacramēta salutis ꝑmo ad effectū salutis sanctificat. ¶ Preterea. hoc habet̄ in. ij. dis. iij. li. sen. vbi dr̄. ꝙ ante aduentū xp̄i qui grām attulit: nō fuerūt sacramēta gratie danda: que ex morte ⁊ passione virtutē sunt sortita. ¶ Contra. videt̄ ꝙ ex ipsa resurrectione ꝑ ſ ꝙ Leo papa dicit. in hoc ꝙ formā baptizādi noluit dare nisi pꝰ resurrectōꝫ: insinuare videbat̄. ꝙ regeneratōis sacramētū ex sua resurrectōe grāꝫ acciperet. pari rōne ⁊ alia sacramenta que sunt in ministrando posteriora. Ex aūt virtus sacramentoꝝ aliunde sit: videt̄ ex hoc ꝙ sacramēta q̄ ꝑus erant instituta aliquā virtuteꝫ hēant añ passionem ⁊ resurrectōneꝫ. ⁊ que post instituta erant nondū hēbant virtuteꝫ. g̈ non tota virtus fuit ex passione vel resurrectōe. ¶ Preterea. si virtus sacramentoꝝ est ex passione sicut mgr̄ in sent̄. tangit in li. iij. ⁊. iiij. ſm hoc accedētes ficte ad sacramentū: recipent effectum qui est ex virtute passiōis. ſ hoc nō videt̄: nec infideles multofortiꝰ. restat g̈ ꝙ ex passione inq̄tū est credita. ¶ Contra. passio inq̄tuꝫ est credita nō descendit ad paruulos q̄ fideꝫ nō hn̄t. g̈ cuꝫ habeāt effectū qui est ex virtute passionis: nō est ex passiōe inq̄tū est credita. ¶ Huiꝰ etiā gratia querit̄ de fide. vtrum aliquā virtuteꝫ tribuat sacramētis. Et videt̄ ꝑ hoc ꝙ sunt sacramenta fidei: eo ꝙ a fidelibꝰ tractant̄ ⁊ cuꝫ fide ad sanctificationeꝫ recipiunt̄. ¶ Preterea. Hugo de sacramētis. Tria sunt necia ad effectum salutis. fides. sacramēta fidei. ⁊ opa bona. Restat g̈ ꝙ fides est vnū illoꝝ sine q̄ effectus salutis non ꝑuenit ex sacramētis. ¶ Sed contrarium videt̄ ꝑ hoc ꝙ paruli effectum salutis suscipiūt ⁊ tñ ñ hn̄t fideꝫ. Preterea. ꝑnt hunc effectū suscipe etiā si ab infidelibꝰ in forma eccie baptizarent̄. qui tñ non baptizāt eos ī aliqua fide. ¶ Ad primū dc̄m. ꝙ multa sunt a quibꝰ sacramenta dicūtur habere virtuteꝫ. Vnuꝫ est ipsa institutio saluatoris: qui instituit illa ad sanctificādū. Aliud ē forma verboꝝ xp̄i ⁊ eccie. ſm ꝙ verba instituūt̄ ad sanctificandū ⁊ ꝓferunt̄ a ministris eccie. Terciū est ipsa debita actio ministroꝝ. Quartum est ipsa passio xp̄i cum resurrectōne. Quintū est ip̄a fides eccie de creatore ⁊ saluatore. Institutio aūt est tanq̄ causa prima. minister est tanq̄ causa secūda accipiēs virtutē a prima. verba sunt ꝑ modū instrumenti. debita actio tanq̄ dispositio ex pte ministroꝝ. passio cū resurrectōe sicut que dat virtuteꝫ ad gratiam iustificantē a pena quantū ē in se. ⁊ est dispositō ex pte saluatoris ad plene saluādū. fides autē ē ex pte suscipientis tanq̄ dispositio vel ipsius eccie. ¶ Per hoc pꝫ rñderi ad obiecta. Cum. n. dicit̄. ꝙ a passione hn̄t virtutē. dc̄m est ꝙ verum est q̄tuꝫ ad sanationeꝫ a pena. Cū autē dicit̄ ꝙ a resurrectōne. dc̄m est ꝙ hoc nō dicit̄ generalit̄ de omnibꝰ sacramētis: ſ de sacramēto baptismi. Mortuꝰ est aūt xp̄s ꝓpter delicta nr̄a ⁊ resurrexit ꝓpter iustificationeꝫ nr̄am: vt nos in nouitate ambulemꝰ deposita vetustate peccati. ⁊ hoc maxime est in baptismo. ¶ Ad tercium vo dc̄m. ꝙ ante passioneꝫ xp̄i ⁊ resurrectiōꝫ aliquē habuerūt effectum sacramēta in collatōne gratie. sic fuit ante passionē xp̄i de baptismo: ſ nō q̄tum ad dimissionem pene originalis que fuit carentia visionis dei ⁊ multaꝝ penaꝝ que mō dimittunt̄ virtute passionis xp̄i nr̄os supplentes defectus. ¶ Ad ſ qd̄ obycit̄ d̄ passione xp̄i inq̄tū credita. Dicendū ꝙ hec conditio requirit̄ in ip̄a ecclesia cuiꝰ sunt sacramēta: nō tñ in suscipiēte. s. paruulo cuiꝰ defectū supplet eccia ⁊ ille qui rn̄det ꝓ paruulo. nec in ipso baptizante ſ in ip̄a eccia large sumēdo.

Consequēter queri. §. viij.

tur que sit dr̄ria inter sacramēta ista ſm ꝙ iustificaē dicūtur ⁊ alia que dicūt̄ silr̄ iustificare. Ad qd̄ dici pōt. ꝙ deus iustificat sicut causa efficiēs separata. Grā iustificat sicut causa cōiuncta. ⁊ in hoc ordine fides ⁊ caritas dicūtur iustificare. Sacerdos vo dicit̄ iustificare siue sanctificare misterio. Sacramēta vo dicūt̄ iustificare siue sc̄ificare disponēdo. Mandata vo dicūt̄ iustificare dirigendo. Et in hoc ordine est lex iustificās. Opera vo dicūt̄ iustificare exercitio.

Membrū quartū

Onsequent dc̄m est de effectu sacramētoꝝ. Est aūt duplex effectus. vnꝰ respectu ꝯgnitiue: alter respectu opatiue. vnꝰ ē ad discernendū: de quo primo. alter ad reformādū: de quo secundo.

Articulus primꝰ

Rimo g̈ pōt queri. quare effectus iste q̄ est ad discernendū rōne caracteris: nō est in oībꝰ sacramētis. Si. n. in omni sacramēto cū datur assunt bn̄dictōes: cū bn̄dictōne aūt datur impssio sic̄ ip̄a signatio oñdit exterius. videt̄ g̈ ꝙ in oī sacramēto sit effectꝰ discernēdi ꝑ caracteris impssiōꝫ. ¶ Preterea. si caract̄ ꝓpē ſ ē vt designet̄ ꝙ illa res ē sanctificata. ⁊ sc̄tificatio fiat in omnibꝰ sacris. impssio g̈ ꝑdicāe hmōi sanctificatōꝫ factā dꝫ eē in omnibꝰ sacris. ⁊ sic q̄dlibꝫ sacrm̄ hūit hūc effectū. ſ aūt ñ videmꝰ nisi in tribꝰ. s. baptismo. ꝯfirmatione. ⁊ ordine. ¶ Ad qd̄ summarie dc̄m est ad pn̄s. infra enī diffuse aget̄ de caractere. ꝙ oīa sacr̄a q̄ sunt cā gratie rōne opis opati ornāt ip̄am aiam: ⁊ ornādo aliquo modo signāt. Si. n. aīa añ susceptōꝫ sacr̄i cuiuscūq̨ qd̄ ē cā grē visibilr̄ appareret suo mō. s. alicui videlicꝫ angelo vel aīe glorificate. ⁊ post hn̄ discerneret ⁊ ꝯgnosceret aliquāꝫ sacrā fuisse innouatōꝫ circa ipsaꝫ. qd̄ esse nō posset nisi aliquā impssioneꝫ siue signatōꝫ recepisset ex ipso sacramēto: nō tñ signatū impssione ꝑpetua: cuiusmōi est signatō caracteris ꝓpter quod sumpto caractere. Nec omīa sacr̄a hūc effectū habuerūt. Sūt. n. quedaꝫ que multotiēs dant̄ eo ꝙ multotiēs indigemꝰ. Sūt aūt alia que semel dāt̄ tāq̄ ad vnicū effectū determiata. In designatōe g̈ hoꝝ vltimoꝝ fit impssio ꝑpetua qua fit discretio vt decetero nō fiet̄. In designatōe vo primoꝝ nō fit impssio ꝑpetua. ne si fieret: iniuria fieret sacro si iteraret̄. Indigemus aūt ꝓpter ꝯtinuū lapsuꝫ actualis peccati ꝙ iteret̄ pnia. Indigemꝰ etiā remedio ꝓpter frequēteꝫ infirmitatē. s. spūaleꝫ ⁊ corpaleꝫ. Ideo iterat̄ vnctio extrema que ad hoc dat̄ infirmis. Indigemus etiā ꝓpter ꝯtinuā deꝑditōꝫ spūalē q̄ fit ex pte spūs sicut ex pte corpis frequēti nutrimēto spūali. ⁊ ita ꝙ frequēt̄ ministret̄ sacrm̄ eukaristie. ⁊ ideo nō fit in

bis hmõi impssio ppetua ad discernendũ. Nõ sic aũt est
in baptismo ⁊ cõfirmatõe ⁊ ordine. Semel.n.fit deletio
originalis pcti. Semel dat̃ cingulũ militie spũalis sic i
corpali aguerr. Semel dat̃ ptãs ministrandi spũalr. ⁊ de
n.go dict̃. j. distũ ius. ⁊ ideo in bis dat̃ quedã impssio
ppetua quã caracterẽ noiam⁹. vt ulteri⁹ sacro hmõi per
iteratõz ñ fiat iniuria. De extrionis aũt manifestũ ẽ q̃ q̃
ptingit indigẽtiã illã multiplicari: eo q̃ originalis ꝯcu
piscetia carnis sp̃ infestat. mrioniũ ẽ in remediũ illi⁹ ori
ginalis ꝯcupie. ideo ꝓcedit̃ in psonis secularibꝫ mrioniũ
fm prius ⁊ posterius multiplicatõ. In bis ḡ fit effectus
ad discernendũ: in bis ñ fit. quare aũt quedã sic se habẽt
quedã nõ: amplius suo loco dicet̃.

Articulus secũdus

Onsequẽt querit̃ de effectu reformatõis. Est
aũt duplex effectus. vn⁹ ꝯtra malũ de q̃ p̃mo:
alius ad bonũ de quo scḋo. Effect⁹ g̃ ẽ ꝯ malũ
dicit̃ remediũ morbi spũalis. Circa qḋ põt q̃ri: cũ sint
q̃tuor inflicta homĩ. infirmitas, ignorantia. malicia ⁊ cõ
cupia: sicut dicit beda. Contra infirmitatẽ habem⁹ cõfir
matiõnẽ ⁊ extremã vnctõẽ. ꝯtra ꝯcupiam mrioniũ. cõtra
maliciã videat̃ haberi pnia. vel si nõ habet̃ ꝯtra maliciã
sic dictã põt queri. Quare nõ habemus aliqḋ ꝯtra igno-
rantiã vel ꝯtra maliciã vt est pena. ¶ Itez est quoddã sa
cramentũ tñ in remediũ originalis peccati. s. baptism⁹.
aliḋ i remediũ scꝫ actualis mortalis vnicũ scꝫ pnia: q̃re
nõ est vnicũ in remediũ venialis peccati ß plura. ¶ Pre
terea. ordo nõ videt̃ eẽ in remediũ morbi spũalis alicui⁹
cum sit datus ad ministrandũ. ¶ Ad qḋ dõm est. q̃ igno-
rantia est defectus quidam in cognitiua. Sacramẽta aũt
p se dant̃ ad tollendũ defectũ in motiua. ⁊ ideo nõ rñdet
ei aliqḋ sacrm p se. In ordine tñ sacerdotali dat̃ quedã
auctas discernendi. ß hoc magis ad ptãtem ptinet q̃ ad
cognitionẽ lꝫ clauis sciẽtie noie designet̃. ¶ Ad illḋ do
qḋ obijcit̃ de malicia. dõm q̃ malicia fm q̃ sonat i penã
in remediũ illius est etiam pnia rõne alicui⁹ sue ptis scꝫ
satisfactõis. Sicut.n. pnitas ad malũ sequit̃ ad peccatũ
ita quedam est habilitas ad bonũ ex satisfactõe. ¶ Ad il-
lud dõ qḋ obijcit̃: quare plura sunt cõtra veniale pecca-
tũ. rõ est. Quia veniale peccatũ est sine quo vita ista non
agitur in nobis: ⁊ ideo multis indigebam⁹ remedijs cõ-
tra illud. Septies.n. in die cadit iustus ⁊ resurgit. Et ñ
est iustus in terra qui non peccet. Uel põt distingui. q̃ ẽ
vnũ sacrm qḋ semel datur ⁊ ꝯtra illud qḋ semel ꝯtrahit̃:
⁊ illud est baptisma qḋ ẽ vnicũ remediũ ꝯtra originale: ⁊
semel dat̃. Et est pnia que dat̃ ꝯtra actuale mortale pri-
cipaliter. ⁊ est vnicũ in specie sacramẽti: ß multotiẽs dat̃
q̃r cadit homo pluries in mortale. Et est sacramentũ qḋ
datur ꝯtra veniale. ⁊ q̃r illud multotiens ⁊ multis mõis
ꝯtrahit̃: dat̃ multa ⁊ multotiẽs sacramẽta. ¶ Ad vltimũ
dõm. q̃ lꝫ sacrm ordinis nõ sit per se ꝯtra remediũ mor-
bi: est tñ mediantibꝫ alijs. illud.n. est qḋ dat̃ ad ministran-
dũ alia sacra. ⁊ ideo alijs mediantibꝫ valet ꝯ remedium
morbi. Si tñ eẽt ꝯtra remediũ morbi alicui⁹ p se: h eẽt ꝯ
infirmitatẽ siue impotentiã quandã.

Consequẽter dicen .§. j.

dum est de effectu sacramentoꝝ qui est ad bonuꝫ. Circa
qḋ querit̃. vtꝝ eadeꝫ gratia sit in sacris ⁊ virtutibꝫ ⁊ do
nis. Et videt̃ q̃ eadeꝫ. cum.n. vtrobiq̃ sit gr̃a gratumfa-
ciens. In sacramẽto.n. baptĩsmi ⁊ pnie ⁊ eukaristie ⁊ cõ
firmatõis ⁊ extreme vnctõis est gr̃a g̃tumfaciẽs. In vir
tutibꝫ etiam ⁊ septeꝫ donis sũt eadeꝫ est gratia gratũfa-
ciens nõ diuerse. restat ḡ q̃ eadeꝫ gratia in his ⁊ i illis.
¶ Item p grãm in virtutibꝫ ⁊ donis tollit̃ culpa ⁊ seque
la culpe. ß idem fit p grãm in sacris. ḡ eadẽ gr̃a est. ¶ Itẽ
cum sint tria genera bonoꝝ. s. maiora media ⁊ minima:
constat q̃ vtrobiq̃ gratia est de bonis maioribꝫ. Illa au
teꝫ bona maiora sunt quibꝫ recte viuit̃ ⁊ quibꝫ nemo ma
le viuit̃: que deus in nobis sine nobis opat̃. restat ḡ q̃ ea-
dem est gratia in sacramẽtis que in virtutibꝫ. Eodem mõ
in donis. donũ enim est qḋ ex mera liberalitate dãtis ex-
hibet̃. restat ḡ q̃ eadeꝫ est gr̃a in sacramẽtis. q̃r illa que ẽ
in sacramẽto ex mera liberalitate diuina exhibet̃. ¶ Con
tra. qui hꝫ grãm vnius sacramẽti nõ ꝑpter h hꝫ grãm al
terius: sicut hñs vnũ sacrm nõ ꝑpter hoc hꝫ aliud. ß qui
hꝫ grãm qua infundit̃ vna virtus: hꝫ grãm qua alia in-
fundit̃. ex hoc.n. est qḋ dicit̃: qui hꝫ vnaꝫ hꝫ omẽs. Et si-
militer qui hꝫ vnum donũ ex illis septem hꝫ omia. restat
ḡ q̃ non est eadeꝫ gr̃a in sacramẽtis ⁊ virtutibꝫ ⁊ donis.
¶ Item gratia in virtutibꝫ necessaria fuit añ lapsum hu-
mane nature. virtutes.n. nõ defuissent homi exñte in sta
tu innocentie: lꝫ.n. nõ eẽnt oĩno ad eosdeꝫ actus ad quos
sunt modo. sed sacramẽta nõ tũc fuissent nccia. ḡ nõ ẽ ea-
dem gratia in sacramẽtis ⁊ virtutibꝫ ⁊ donis. Q aũt sa
cramenta nõ tunc eẽnt nccia: haberi põt ex h. q̃ p sacrm
datur gratia reficiens. ß in statu primo nõ fuit necẽ hre
grãm reficientẽ. ḡ non fuit necesse hre sacra. ¶ Iteꝫ g̃tia
in virtutibus per se est recta ad opandũ. vt pꝫ ex virtutis
diffinitõne. Gratia aũt in sacramẽtis est p se ad sanãdum
a vulneribꝫ. quoꝝ aũt principioꝝ sunt diuersi effectus ⁊
ipa inq̃tum hmõi sunt dñtia. ḡ gr̃a hec ⁊ alia sunt diffe
rentes. ¶ Ad qḋ rñderi põt. q̃ fm q̃ cognoscim⁹ habit⁹
p actus ꝓprios: differũt rõne gr̃a sacramẽtalis ⁊ gr̃a vir-
tutum ⁊ donoꝝ. vt gr̃a sacramẽtalis ꝓprie sit ad sanãduꝫ
a vulneribꝫ nature lese. Gratia õo que est virtutum vel
donoꝝ inq̃tum hmõi ad facile vel expedite opandum vel
sustinendũ. nihilomin⁹ tñ cum gratia sacramẽtali dat̃ g̃-
tia ad bñ opandum. vñ cum paruulo in baptismo infundi-
tur gr̃a qua liberat̃ a culpa originali ⁊ pena sibi rñdẽti:
nihilomin⁹ datur gr̃a qua cuꝫ adultus sit valeat bñ ope
rari. Nõ.n. opꝫ de nouo infundi ei aliam grãm vt vale
at bñ opari. Tñ cũ primo dant̃ virtutes: sicut habetur ĩ
sent. ex eis tñ nõ elicit̃ opatio nisi cum vires sunt expedi
te. De dñtia aũt virtutũ ⁊ donoꝝ nõ agit̃ h: cum nõ ptĩ-
neat ad ꝓpositum. Cum ḡ querit̃. vtꝝ sit eadeꝫ gr̃a in sa-
cramẽtis ex vna pte ⁊ virtutibꝫ ⁊ donis ex alia. põt rñde
ri. q̃ ad alteꝝ p se est illa: ⁊ ad alteꝝ illa. põt tñ eadem eẽ
in sub̃a aliq̃n ⁊ aliq̃n differens. ¶ Ad obiecta aũt rñdẽ-
dum est. q̃ cũ vtrobiq̃ sit gr̃a gratũfaciẽs: nõ tñ oportet
eadeꝫ rõne determinari ꝑpter effectuũ diuersitateꝫ. nec ex
virtute omĩs sacri noue legis dat̃ gr̃a gratũfaciẽs: sed ex
data tũc vel prius datur aliq̃s effectus illius gr̃e. v.g. ad
h q̃ aliq̃s digne accipiat eukaristiã exigit̃ q̃ hẽat gratiã
gratũfaciẽtẽ: ⁊ ex vi sacramẽti dat̃ effectus illius gratie.
¶ Ad aliud dõm. q̃ ex eadeꝫ gr̃a in substantia: tollit̃ cul
pa ⁊ datur habilitas ad bñ opandũ lꝫ nos ita ratõne di
stinguem⁹. ¶ Ad aliud dõm. q̃ vtrobiq̃. s. in sacris ⁊ in
virtutibꝫ dat̃ gratia que computat̃ inter maiora bona.
¶ Ad alia õo que obiecta sunt ex alia pte dõm. q̃ lꝫ hec
sit dñtia inter sacra ⁊ virtutes: q̃ qui hꝫ vnam virtuteꝫ
gratuitã hꝫ omẽs: nõ sic aũt est in sacramẽto: q̃ q̃ hꝫ vnũ
hꝫ omia. nõ ex hoc sequit̃ quin gr̃a possit eẽ eadeꝫ. ß ex h se
quit̃ q̃ nõ est ideꝫ virtus ⁊ sacrm. hoc etiã sequit̃ q̃ gr̃a
in sacramẽtis aliquẽ ꝓpriũ effectũ determiat: q̃ distingui-
tur ab effectu appropriato donis ⁊ virtutibꝫ. ¶ Ad secũ
dõ ex illa pte dõm est. q̃ lꝫ sacra nõ eẽnt nccia in statu in-
nocẽtie: nihilomin⁹ põt eẽ eadeꝫ gr̃a que mõ dat̃ in his
⁊ tũc illis. quia illa que tũc dabat̃ ad vnũ effectũ fm sta-
tum illum eo q̃ nũc est maior necessitas: nũc dat̃ ad du-
plicẽ effectum vel multiplicẽ rõne status differentis. si-
cut ꝑ statu illo nõ dimittebatur culpa que nõ erat: nunc
auteꝫ dimittit̃. ⁊ ideo nõ opꝫ q̃ gr̃a que est modo ad di-
mittendũ culpam sit alia ab illa qua habilitat̃ hõ ad bo-
num opandum: ß ex eadeꝫ põt vtrũq̃ effici ꝑ tpe nature
corrupte. ¶ Ad aliud dõm. q̃ illa ratio nõ arguit diuersi-
tateꝫ substantie: ß dñtiaꝫ rationũ inq̃tum est sanans a
vulneribꝫ quibusdam ⁊ inq̃tum est ad recte vel expedite
opandum. Pret̃. distinguitur inter sacramẽta legis gra
tie ⁊ virtutes. q̃ virtutes assimilãt nos deo inq̃tũ hmõi.
Gr̃a aũt inq̃tũ est sacramẽtalis assimilat nos mediatori,

xpo in quadaz proportionalitate. Nam xpus pro nobis fortiter pugnans in ara crucis est consecratus sacerdos incentiuũ ꝛ sponsus ecclesie resurrexit. oleo gratie in corpe ꝛ i aia delibutus. in quo notaꝫ hõ suscipiẽs sacramẽta gerens signaculũ xpi passi ꝛ sub aliis dispositõibꝫ existẽs. Similitudo aũt consistit in gratiis que sunt in virtute sacramẽtoꝝ digne suscipiẽti. vltima autẽ assimilatio erit in glĩa. Et nota ꝙ ſm potentiã virtualez fuit prima assimilatõ ſm aũt sacramẽta que sunt signa sequẽs ſm glĩam. vltima aũt signa respiciũt sapiam. vnde aug. li. de tri. dyabolũ vicit deus: nõ potẽtia ſʒ sapia.

Membrũ quintũ

Consequẽter queriꝫ de dispensatõe sacramẽtoꝝ noue legis. Et queriꝫ vtrũ aliquo mõ sint dispẽsanda misterio angeloꝝ. Et ꝙ nõ videꝫ. dicit n. Hugo. Tria sunt in sacramentis: similitudo ex creatione: institutio et dispensatione: sanctificatio ex bñdictõne. Prima est indita p creatorez. secũda adiuncta p saluatorẽz. tercia ministrata p dispensatorez. Et vt ipse determinat consequenter: dispensator est ipse sacerdos qui sanctificat ipsa elemẽta. Ex quo videtur ꝙ operatio angelica nõ requiriꝫ in collatione et dispensatione sacramẽtoꝝ. ¶ Contra. dicit Hug. Quia homo visibilia concupiscẽs corruptus fuerat: cõgrue reparandus in eisdez visibilibꝫ salutis occasionez recipe debebat. vt p eadez resurgeret p que corruerat. Ex hoc vltimo verbo põt inferri. si homo corruerat p angelũ: ergo resurgere debuit p eundez coopantez in collatõne sacramẽtoꝝ. qꝛ in hac materia loquiꝫ Hugo. ſʒ coopari nõ posset nisi dispensando. ergo ꝛc. ¶ Itez quia corruptus fuit ꝛ peccauit subiciendo se angelo. i. dyabolo: ab angelis deberet querere salutez. ꝛ ita vt prius. ¶ Item angeli coopãtur homi pficienti opibus virtutis: quare nõ siliꝛ resurgenti opibus sacramẽtoꝝ. ¶ Item ex eo ꝙ a primo hoie erat transfusum ad alios peccatũ: qui primo peccauit ꝛ fuit causa peccati alioꝝ cõgruebat vt esset reparatio p hominẽ: vt habeꝫ ab Ansel. ꝛ ab Aug. Eadez ratione cũ angelus fuit causa peccati qđ transfusum est ad omnes: videꝫ aliquo modo ꝙ ministerio angeloꝝ deberet fieri reparatio. ¶ Itez cum homo proprie purgaꝫ p sacramenta: ſʒ ministeriũ angeloꝝ respectu nostri est in tribꝰ. s. purgatione. illuminatione. pfectione. Angeli. n. vt dicit Dyo. purgant ꝛ illuminant ꝛ pficiũt. igiꝫ ꝛc. ¶ Si rñdeatur. ꝙ quia spũs sunt: nõ est eoꝝ exhibere ministeriũ corporale tũc queriꝫ quare p illos nõ fit aliqđ opus spũale: sicut p opus opatum in sacramẽtis. ¶ Rñsio. multiplex ẽ causa quare non exhibeꝫ aliquid in sacramẽto opatõe angelica. Una est. vt tota reparatio hũana gratie saluatoris debeatur. vt sicut illo solo facta est reconciliatio p mortez: ꝛ illo solo fieret reparatio p sacramẽta. i. que virtutez hñt a morte. Itẽ alia. vt euidentior eẽt diuina iusticia in punitione dyaboli: qui procurauit lapsum hũanũ. quia si hõ aliquo modo esset reparatus natura angelica: videretur i aliquo satisfactum eẽ de iniuria facta deo in oblatõe hominis. a simili in redemptõne hũana conueniẽtius fuit satisfactum deo de iniuria sibi facta ab homie: qꝛ p hoiem facta est recõciliatio. vñ Ansel. Quia homo deliquit satisfacere debuit. alius tñ fuit qui satisfecit ꝛ qui deliqt. Item alia. vt virtus saluatoris euidẽtior appareret: q visibilibus creaturis contulit virtutez curandi. Alia causa ẽ conueniẽtia sacramẽti. conuenit enĩ vt sacramentũ significet exterius qđ interius opatur. qđ non posset esse si fieret p angelũ cuiꝰ opatio est inuisibilis sicut ipse. conuenit eniz vt p ministrũ sensibilẽ ꝛ huiꝰ opatõz significeꝫ auctor inuisibilis opãs interiꝰ ꝛ opatio interior. Sũt et̃ cause q̃re nõ sit remediũ sacramẽtale p angelicã opatõz. s. plenitudo diuine mis. sic. euidẽtia diuine iustitie manifestatio diuine potentie. congruentia sacramẽti. ¶ Ad prima duo obiecta dðm est. ꝙ si in dbo Hug. assignareꝫ tota rõ quare sacramẽta in his visibilibꝫ instituta sunt hñ teneret argumentũ. Non. n. est p hoc tota causa ꝙ p hoc cecidit neqꝫ ꝙ illis corruptus est. Pret. nõ est siliꝛ de corruptõne contracta ab illis ꝛ dyabolo. qꝛ creatura visibilis i nullo demeruit. nec fuit ex malicia creature ꝙ hõ cecidit: sic fuit ex malicia dyaboli. vñ nec sibi in se nec sibi in natura cõsimili debuit hõ humiliari propter h. ¶ Ad aliud qđ obiciꝫ. ꝙ ab eo ꝙ natura hũana lapsa est pctõ hoĩs: reparari debuit p hoiez. ergo ꝛc. dðm ꝙ h qđ h dr̃ congrueret si contingeret angelũ satisfacere pro culpa illa. ꝛ sic procedit rõ. qꝛ. n. hominis pctm p hoiez traductũ debuit expiari: cõueniẽs fuit vt p hoiem. Siliꝛ si peccatũ angeli deberet expiari qđ fuit cã quodãmodo traductõis: p angelũ fieri debuit. ¶ Ad illđ qđ obiciꝫ. ꝙ angeli coopanꝫ homi proficiẽti siliꝛ debẽt homini resurgẽti. dðm ꝙ verũ ẽ ꝛ coopanꝫ: lꝫ nõ ministrãdo sacra nõ tñ. ... illa assistũt homi. vñ p vtilis rñ sũt custodiẽtes a vexatõe dyaboli ꝛ oppssiõe corpali. adiuuãtes excitãdo ad declinatõz mali ꝛ exercitiũ boni. ¶ Ad aliđ qđ obiciꝫ. ꝙ angeli purgãt illuiant ꝛ pficiũt. dðz ꝙ purgatio illa nõ est a culpa. qꝛ purgare ſm Hug. ẽ tollẽ tenebras ex pte intellectꝰ. vñ ſm Hugo. purgare ẽ respectu termi a q: illuiare respectu termi ad quẽ. vñ illuiatio ẽ illustratio ad cognoscẽdũ simpliꝛ vel limpidiꝰ q̃ priꝰ. pfectio est i adoptõe finis. ¶ Si aũt obiciꝫ ꝙ angeli coopabũꝫ reparatõi scõe q̃ erit i resurrectõe corpoꝝ. siliꝛ videꝫ ꝙ debẽt coopari pime. s. reparatõi aiaꝝ. hec aũt fit p grãz sacramẽtoꝝ. Rñsio. ꝙ angeli coopabũꝫ reparatõi q̃tũ ad collectõz puluez ꝛ reparatõz corpoꝝ ex pulueribꝫ: nõ aũt q̃tũ ad infusionẽ aiaꝝ neqꝫ reparatõz p glĩam. hec aꝫ reparatio q̃ gle ẽ: proprie rñdet illi q ẽ p grãz sacroꝝ nõ alia. propter qđ nõ seqꝫ. si coopabiꝫ scõe: ꝙ propter h pime. qꝛ illa reparatio cui cooperatur nõ rñdet isti.

Membrũ sextũ

Deinde q̃riꝫ de duratõne sacroꝝ noue legis vtrũ tpa sint termiabilia vel ppetua. Et videꝫ ꝙ terminabilia p siliꝛ. Sacra. n. q̃ data sunt tpe legis nature termiabilia erãt. siliꝛ sacra legis mosayce. Pari ergo rõne videꝫ ꝙ hec sint terminabilia. aut q̃re nõ. ¶ Pret. hec sacra ad h sunt pncipaliꝛ vt vulneratꝰ q incidit i latrones saneꝫ a samaritano: q alligauit vulnera eiꝰ infundẽs vinũ ꝛ oleũ. cũ ergo sanati fuerimꝰ ab his vulneribꝫ: nõ erũt neccia sacra. ſʒ hec liberatio fiet cũ liberati fuerimꝰ a ſuitute corruptõis i resurrectõe. ergo nõ erũt tũc neccia sacra. ergo cessabũt. tũc. n. remanerẽt frustra. nõ ergo erũt ppetua. ¶ Cõt. sacerdotiũ xpi manz ineternũ. sacra aũt ministrata sunt ꝛ ministraꝫ p sacerdotiũ xpi. ergo sacra noue legis ppetua. ¶ Itẽ lex grẽ ẽ ineternũ. ergo sacra q̃ ad eã spectãt sunt ppetua. ¶ Pret. grã i virtutibꝫ sic ꝛ dotes pmanẽt i patria. pari ergo rõne i sacris erũt ppetue: ꝛ sic sacra erũt ppetua. ¶ Ad qđ dð n ẽ. p illđ qđ dr̃ i glo. sup illđ ps. Qui alligãt contritões ꝛc. dr̃: ꝙ sacra pmanebũt vsqꝫ ad cõsũmatõz seculi. vñ glo. alligamẽta sũt sacra q̃ tũc detrahẽtur cũ pfecta erit sanitas. sic ẽ medicꝰ pfecta sanitate detrahit alligamẽta. ¶ Ad illđ qđ pimo obiciꝫ contra h. s. ꝙ sacerdotiũ xpi manet ineternuz ꝛc. dðm ꝙ h verũ q̃tũ ad illa q̃ regrit statꝰ ille q erit ppetuꝰ: nõ aꝫ q̃tũ ad oia q̃ regrit statꝰ q trãsiet. s. statꝰ viatoris. ¶ Ad aliđ dðm. ꝙ grã in sacris pmanebit in patria. nõ tñ q̃tuz ad effectũ quẽ hꝫ in sacris. vñ etsi grã pmaneat: nõ tñ sacra pmanebũt. ¶ Ad illud qđ obiciꝫ de siliṫudine virtutuz ꝛ sacroz. dðm ꝙ nõ est siliꝛ. virtutes. n. lꝫ euacuenꝫ q̃tum ad aliquez actum qui est in parte: remanebũt tamẽ q̃tuz ad alium actuz sicut dicit Augꝰ. Sacramẽta autẽ rõne sui non respiciunt nisi actum qui necessarius est in via. ꝛ ideo via deficiente: non erunt illa necessaria: nec oportet remanere. ¶ Ad aliud quod obiciꝫ pro alia pte. ꝙ sacramenta legis noue debent cessare sicut sacramẽta veteris legis ꝛ legis nature. Dicendũ ꝙ nõ est siliꝛ de his sacramentis ꝛ illis: que fuerũt legis nature ꝛ legis moysi. Illa enim significabãt futuꝝ: nostra aũt sacramẽta qđ iaz implectum est in christo. ꝛ ideo est in illis immobilis veri-

tas. Preť. illa nõ erant nisi ꝑparatões quedã quib9 interim populi receperũt ꝯsolatõẽ: quousqȝ status ꝑfectus daret. in quo ꝑfecta darent͏̃ sacr͏̃a. his etiã addendũ ẽ q sacramẽtuȝ terminabile ẽ duab9 de causis. causa vna ẽ successio ꝑfectionis sine efficacioris. ⁊ hac cã nõ terminabũtur sacr͏̃a noue legis. Alia cã est cessatio indigẽtie adueniẽte statu ꝑfectiori. sicut erit in fine seculi qñ cessabũt sacramẽta noue legis. vñ simplr terminabilia sunt sacr͏̃a noue legis. nõ tñ illa rõne q̃ terminabilia erant sacramẽta veteris legis: ⁊ sacr͏̃a legis nature.

Membrũ septimũ

Onsequent͏̃ querit͏̃ de numero sacramẽtorũ noue legis. Pͥo querit͏̃ v͏̃. vnũ sufficiat aut requirãt͏̃ plura. Scdo. dato q plura reqrũtur: in q̃ numero debẽt eẽ.

Articulus primus

Querit͏̃ ꝑ primo. vtrũ vnũ sacrm̃ sufficiat: an plura reqrant͏̃. Et plura requirant͏̃ videt͏̃: vt hẽt a mgr̃o in. iiij. sent͏̃. j. dis͏̃. Cont͏̃ peccati vulnera sacramẽtorũ deus remedia instituit. s vt dic͏̃ hiero. Nõ sanat oculũ qd̃ sanat calcaneũ. Igit͏̃ fm diuersitatẽ morborũ reqrũt͏̃ medicine diuerse. s sunt diuersa genera morborũ: qr est morbo culpe ⁊ pene. Itẽ vtriusqȝ est morbus multiplex. igit͏̃ ⁊c. qd̃ ꝯcedim9. ¶ Cont͏̃ xp̃i passio sufficiens fuit ad deletionẽ omis culpe ⁊ pene. igit͏̃ illd̃ sacramentũ scȝ altaris qd̃ est repñtatiuũ illius passiõis: ẽ sufficiens remediũ ꝯtra oẽ vulnus. s. culpe ⁊ pene. Et sacramentũ altaris sit repñtatiuũ passionis habet͏̃ Luc. xxij. Hoc est corp9 meũ qd̃ ꝓ vobis tradet͏̃ ⁊c. ¶ Itẽ i sacramẽto eukaristie dat͏̃ xp̃s in quo ẽ plenitudo gr̃e. qr ibi res significata est plenitudo gr̃e q̃ sufficit ad delendũ oẽȝ culpam ⁊ penã. igit͏̃ ⁊c. ¶ Itẽ ex gr̃a in virtutib9 est habilitatio potẽtie ad opa meritoria: ex gr̃a sacramẽti est sanatio earundẽ. s habilitatõẽ ꝯcomitat͏̃ sanatio. igit͏̃ sic habilitata vna potentia habilitat͏̃ altera: qr q hȝ vnã virtutẽȝ hȝ omẽs. ⁊ sanata vna potentia sanat͏̃ alia. s vno sacramẽto vna sanat͏̃ potẽtia. igit͏̃ exercitio vni9 sacri sanãtur ⁊ omẽs potẽtie. ⁊ ita vnũ sacrm̃ sufficit ad omẽȝ sanationẽ. ¶ Itẽ baptism9 delet originale ⁊ actuale ⁊ penaȝ debitã vtriqȝ. qd̃ pȝ ex h. q si baptizat9 ꝗs discederet statim euolaret ad celũ. igit͏̃ sacramẽto baptismi confert͏̃ plenũ remediũ qr ⁊ culpe ⁊ pene que impediũt salutẽ. ꝗ hoc solũ sacrm̃ sufficit. ¶ Itẽ vna gr̃a eẽntialr loquẽdo suffic͏̃ ad salutẽȝ: vt illa que gratum facit. s effectus sacramenti est a gr̃a sine ꝗ gr̃a. igit͏̃ ⁊ vnũ sacrm̃ hȝ suffic͏̃. ¶ Item quare nõ dedit d̃ns vni sacr͏̃o effectus oim. ⁊ videt͏̃ q sic ꝯueniẽtius fecisset: qr tũc esset euidẽtior diuina potẽtia siue virtus ⁊ maior hois libertas. Euidẽtior potentia: qa facilior eẽt opatio. facilitas. n. opatõis maioris potentie indiciuȝ est. Maior eẽt hois libertas: qr nõ tot oneraret͏̃ sarcinis neqȝ tot subijceret se creaturis. qd̃ marie videtur ꝯueniẽs tempe gr̃e. temp9. n. gr̃e est libertatis. ¶ Responsio. q vnũ sacrm̃ nõ sufficit: s plura reqrũt͏̃. ¶ Ad primũ obiectũ ꝯͣ h d̃m. q lȝ in sacr͏̃o altaris sit xp̃s totus i quo est plenitudo gr̃e. tñ qa nõ est ibi quo ad effectũ plenitudinis. i. vt influat fm suã pleitudinẽ: necẽia sunt alia sacr͏̃a quib9 habeant͏̃ sp̃ales effectus gr̃e. vt eni dicit Hu. Corpus ⁊ sanguinẽ xp̃i credim9 esse sacrm̃ gratie sp̃alis. Pret͏̃. lȝ repñtet passiõẽ xp̃i: tñ ꝓpter h nõ ẽ vt eo fiant i sacramẽto oĩa remedia q̃ recipit hõ ex bñficio passiõis s ea vel illud solũ que vel qd̃ ẽ institutũ a d̃no. ¶ Ad aliud d̃m. q lȝ habilitatõẽ ꝯcomitet͏̃ curatio: nõ tñ curatõẽ quelibȝ dico acciõ: s illa que est a morbo culpe mortal͏̃ ⁊ pene illi annexe. Adultus. n. baptizat9 habilis ẽ ad opa virtutũ lȝ nõ sit curatus q̃tũ ad morbos. quorũ remedia sunt alia sacramẽta etiã post ꝯmissionẽ venialiũ. ¶ Ad aliud d̃m. q baptismus ꝓprie ⁊ ꝑ se est remediuȝ ꝯͣ culpaȝ originaleȝ ⁊ penã illius que est carentia visiõis dei. Nõ. n. delet actuale sola virtute baptismi. imo oportet adultũ ꝯtritũ accedere ad baptismũ. vñ pnĩa est ꝓprie remediũ ꝯtra actuale mortale. Preť. etsi deleat culpã originalẽ ⁊ actuales ⁊ penã debitã illis. s. carentiã visionis dei ⁊ penam sensibilẽ: nihilomin9 remanẽt alie pene non delete que coopant͏̃ ad lapsuȝ in actuale que ñ delet͏̃. ꝯtra quas alia sacramẽta sunt remediũ. Vñ baptismus nõ habet effectũ oim sacramentorũ. ꝓpter qd̃ alia sunt necessaria. ¶ Ad aliud d̃m. q lȝ gratia vna in eẽntia sufficiat ad salutẽ: nihilomin9 qr corpus qd̃ corrumpit͏̃ aggrauat aĩam. ix. Sap. misera corruptio hominis frequẽter impellente natura corrupta: patit͏̃ lapsuȝ multiplicẽ ⁊ immortaleȝ ⁊ venialeȝ. necẽia est homi pluralitas sacramẽtorum scȝ qua releuet͏̃ a lapsu immortale ⁊ veniale: ⁊ q̃ suffulciatur misera corruptio hois ne labat͏̃. Licȝ igit͏̃ hõ vna sola gratia in essentia gratificet͏̃ deo. vnde si decederet saluaret͏̃: ⁊ ita gratia vnita sufficeret ad salutẽ: nihilomin9 ꝓpter multiplicẽ hois miseriã ⁊ lapsum miserie: necẽia est illi multiplex repatõ: ⁊ ita multitudo sacrorũ. ¶ Ad aliud d̃m. q cause prime rerũ nõ est solũmodo vt sua potentia res sint: s eius bonitatis ẽ vt bone sint ⁊ ei9 sapie vt valde bone sint. Et aũt valde bone sint h hñt ex eẽ ordinato in numero. Vñ geñ. j. Vidit deus cuncta q̃ fecerat ⁊ erãt valde bona. vñ lȝ manifestaret͏̃ diuina potẽtia euidẽtius si vni sacramẽto esset collata virtus generalis curãdi: nihilomin9 ꝑ hoc deperiret aliq̃d bonitati ordinis reruȝ que marime est ex ordinatõne rerũ in numero. Itẽ qr qd̃ sanat oculũ nõ sanat calcaneũ: vt dicit hiero. marime congruit diuine sapie morbo differẽti multiplici subuenire remedio. Itẽ diuine bonitati ꝯgruit fm modũ vtiliorem ipsi curando subuenire. melius aũt subuenit͏̃ illi multiplici remedio q̃ vnico: ꝓpter maiorẽ exercitatõẽ ⁊ humilitatiõẽ ⁊ erudiõẽ. ꝓpter qd̃ ⁊c.

Articulus secũdus

Onsequent͏̃ querit͏̃. supposito q sint plura: an sint plura an pauciora q̃. vij. Et videt͏̃ q pauciora sic. Sacr͏̃a instituta sunt ad repationem vulnerũ. qd̃ pȝ ꝑ hoc q significant͏̃ ꝑ alligatõẽ illã q̃ alligauit samaritan9 vulnera illi9 q̃ descẽdit i latrones luc͏̃ x. vt dicit mgr̃ in sent͏̃. fm igit͏̃ multiplicatõẽ vulnerũ debet gr̃a repatrix multiplicari. Sȝ nõ est nisi duplex lesio in genere. s. culpe ⁊ pene. igit͏̃ ⁊c. Si aũt optet multiplicari grãm repatricẽ fm penã ⁊ culpã. non fm q sumũt͏̃ illorũ lesiones in genere. s fm pticulares lesiones. nec adhuc videt͏̃ q debeant esse tot: qr lesio culpe nõ est nisi actualis ⁊ originalis. actualis duplex: venialis ⁊ mortalis. Silr lesio pene aut est in rõnali aut in ꝯcupiscibili aut i irascibili. ⁊ ita triplex. scȝ error dolor ⁊ timor. Si autẽ dicat͏̃ q adhuc vlterius ẽ diuidẽdũ. ꝯstat q tũc multo plura optȝ esse sacramẽta q̃. vij. quia prim9 descẽsus actualis mortalis est ad. vij. mortalia. Sic igit͏̃ videt͏̃ q lȝ descẽdatur ad culpas ⁊ penas pticulares ex pte culparũ: nõ sunt nisi tres. originalis: actualis duplex: ⁊ pene silr tres. ꝓpͤ qd̃ nõ nisi sacramẽta sex. ¶ Itẽ prime dñtie pcti sunt actuale ⁊ originale. Vñ si diuisio sacramẽtorũ fieri debeat fm diuisionẽ peccati q̃tũ ad generales dñtias ⁊ pmas peccati: nõ descendet͏̃ ad dñtias peccati que sunt mortale ⁊ veniale: qr he dñtie nõ sunt prime. s sunt dñtie peccati actualis. ¶ Contra. videt͏̃ q debeãt esse plura sic. In lege fuit vnũ sacramẽtũ soluens ab irregularitate. s. aqua expiatõis siue lustratõis. de qua Nume. xix. Sed sic lex carnalis sacramẽto vno soluit ab irregularitate carnali: silr lex sp̃ualis dȝ vno soluere ab irregularitate sp̃uali. ¶ Itẽ in veteri testamẽto erant plura sacramẽtalia in liquidis. vt vinũ oleũ sanguis. Cũ igit͏̃ in nouo testamẽto duo illorũ sint sacramẽtalia. s. vinũ ⁊ oleũ: ⁊ i diuersis sacramẽtis: videt͏̃ q silr dȝ eẽ terciũ. ⁊ iur͏̃ illd̃ dȝ eẽ vnum sacrm̃. ¶ Itẽ aridorũ q̃dã erãt sacramẽtalia. vt thus. vnguẽtũ. thymiama. videt͏̃ q hec silr i nouo testamẽto debeãt eẽ sacramẽtalia. ⁊ iur͏̃ h aliq̃ distingui sacr͏̃a sine determinari. ¶ Itẽ q̃re ñ hẽm9 vnũ sacrm̃ in remediũ gule sicut in re-

mediũ luxurie. ¶ Rñsio. vt dicit hugo. Sacra dei medi
cine sunt spiritales que foris corpibus adhibent p visibilez
spēm: s intus aias sanāt p inuisibilē virtutē. Cū igit͛ sa-
cramēta sunt medicine: et qḋ sanat oculū nō sanat calca-
neū vt dicit hiero. iuxta numez morboꝝ spūaliū debz su
mi numerus sacramētoꝝ. Septē aūt sunt dr̄ie morboꝝ.
Prima ē origialis pcti. secūda actualis mortalis. tercia
venialis. quarta difficultatis discernēdi inter bonum et
malū. bonū et bonū. malū et malū. qnta difficultatis pfi-
ciendi in bono. sexta resistendi ꝯ ꝯcupiās carnis. septia
difficultas standi ꝯ temptatōes. Tres prime ptinent ad
peccati drīas tres: qtuor ptinēt ad penas pcti. Et pñt
sumi iuxta illa qtuor genera penaꝝ q̄ ponit beda esse ho-
minū inflicta ꝑpē primū peccatū. s. ignorātiaz. infirmita
tē. maliciā. et ꝯcupiaz. s tres ad tres ptinēt penas: q̄ sunt
in tribus motiuis viribus. rōnali. ꝯcupiscibili. irascibili. nā
in rōnali ē difficultas discernēdi. in ꝯcupiscibili difficul
tas resistēdi ꝯ ꝯcupiās carnis. Illa. n. potētia ē corrupta
et infecta. In irascibili ē difficultas pficiendi i bono. In
hac. n. potētia ē motus q ab aia. in ꝯcupiscibili q ad ani-
mā: sicut pz in expulsu et attractu. Et intellige de ꝯcupisci-
bili rōnali: irascibili rōnali. nō d his q̄s coīs habemus
cū brutis. Quarta pena. s. difficultas standi in bono p-
tinet coīter ad oēs tres. Cōtra has infirmitates sunt da
ta nobis septē sacramēta in adiutoriū. Contra originale
principalr̄ baptism⁹ q successit circūcisioni. cui⁹ effectus
spāle fuit ꝯ originale pctm. Sz amplior exuberat grā i
baptismo: qz delet et actuale q̄ ad culpam et penā si digne
suscipiat͛. Contra actuale principalr̄ dat͛ pnia: que ē se-
cūda tabula post naufragiū. et qz multotiēs recidiuat hō
in actuale pctm: ideo frequēter iterat͛ illud sacr̄m. Rōne
vo venialis peccati principalr̄ dat͛ vnctio extrema. Ra-
tione vo difficultatis discernēdi dat͛ ordo sicut dic̄ Dyo.
in eccīastica hierarchia. ad ordinē ptinet illuiare et pur-
gare. qḋ etiā pz in clauibus que in summo ordine ꝯferunt͛
scz ptās ligandi et soluendi: et auctas discernēdi inter le-
prā et leprā. Rōne difficultatis pficiēdi i bono dat͛ ma-
trimoniū. dat͛. n. i remediū ꝯtra carnalis voluptatis cor
ruptelam. Rōne difficultatis standi in bono ꝯ tēptatio-
nes dat͛ sacr̄m eukaristie. naz figurat͛ h sacramēto panis
viuus q cor hoīs ꝯfirmat. de quo Io. vj. Ego sum panis
viuus ꝛc. Quorūdaz aūt fit simplr̄ ablutio: quorundaz
in pte. Originale. n. simplr̄ tollit͛ in baptismo q̄ ad cul-
pam: lz nō quo ad penam. tollit͛. n. reatus originalis pri
mo et diminuit͛ fomes. Silr̄ in pnia remittit͛ actual' pcti
culpa: s nō sp pena. nisi post satisfactōz. Sz difficultas q̄
est pena primo nō ex toto tollit͛: s diminuit͛. Sic igit͛ di-
stinguūt͛ sacra iuxta generales drīas infirmitatū q̄rū
sunt medicine: et que illis curāt͛. ¶ Uel alit͛ pōt accipi di
uisio sic. Quoddā est sacrm̄ i genere sacri ꝑpt se: et qddā
ꝑpter alia. ꝑpter alia sacramēta est ordo q est sacr̄m mini
sterij. ꝑpter se aūt in illo genere sunt sacra alia q̄ ad alia
sacra ministrāda nō accipiūt͛: s sunt in remediū culpe et pe
ne: que sic distinguūt͛. Ingrediēs in hanc vitā indiget sa
cramēto in remediū ꝯ malū culpe cū q̄ nascimur. et sic est
baptismus in remediū ꝯ originale. Progrediēs in vitaz
indiget sacro in remediū ꝯ maluz culpe in quam ex actu
nostro incidim⁹. et sic est pnia. Egrediēs ab hac vita in-
diget sacro in remediū aliquoꝝ venialiū ex sola virtute
grē. et fm h sunt tria sacra i remediū culpe. In remediuz
vo pene silr̄ sunt tria. Est. n. quedā potētia inobedibilis
rōni: et est quedā obedibilis potētia. Potētia inobedibil'
hz penam ꝯcupiām carnis: et in remediū ꝯ istam ē matri
moniū. Potentia vo obedibilis aut hz infirmitatē stan-
di in bono: aut fragilitatē cadēdi in malū. Contra vnuz
est eukaristia: ꝯ aliud est confirmatō. Uel aliter pñt hec
tres pene accipi: vt sit vna difficultas resistendi malo. et
fm hoc i remediū accipiat͛ matrimoniū p h q habet͛ vir
tus resistendi aliqualr̄. aliud sit infirmitas ad bonū: ꝯ
qḋ dat͛ confirmatio. tercia facilitas amittendi bonum ꝯ
qḋ est eukaristia. Sicut. n. nutrimentū corpale est ad cō

seruationez boni corpalis ne depdat͛: ita nutrimētū spi-
ritale ad cōseruātiā boni spūalis ne amittat͛. ¶ Uel alio
mō pōt sumi rō diuisionis. vt cum sit duplex repatio in-
digentie necīa. vna in singulis mēbris psonalia vo in cor
pore eccie. Duo aūt sacra sunt ad repatōz indigētie i cor
pore eccie. vnū qtū ad multiplicatōz spūalē. s. ordo: alte-
rū quo ad carnalē. s. matrimoniū. Quinqz aūt sunt ad re-
pationez in singulis membris fm se. Naz indigētia aut
est ex culpa: aut ex pena consequēte culpam. Culpe autē
est duplex. aut originalis: aut actualis. Repatio indigē-
tie ex culpa originali est in baptismo. Repatio indigen-
tie ex culpa actuali est in pnia. sic g̃ q̄ ad h sunt duo sac-
menta. Repatio vo indigentie ex pena triplex est i sacra
mentis: sicut triplex est pena. Est. n. pena ꝯtracta in ingre
diente ad vitam. s. pnitas ad malū. que ꝯtrahit͛ cuz pec-
cato. et ꝯtra hoc est ꝯfirmatio. et sicut semel ꝯtracta ē: sic
semel datur confirmatio in qua datur firmitas ne cadat
homo p temptatōz peccati. Est alia pena in ꝑgrediente
quā accipit ex actualibus. s. infirmitas ad recidiuū. et ꝯ
hāc indiget sacro eukaristie qḋ est viaticū quotidianuz:
vt sustentetur homo in via. Est et tercia pena in egrediē-
te. s. infirmitas mentis et corpis. et ꝯtra hanc est extrema
vnctio mitigās cōtra vtrāqz. et sic in vniuerso sunt septez
sacramēta. Duo ad repationez indigentie in corpe eccie:
et quinqz ad repationē eccie in singulis membris fm se.
¶ Uel alio modo sic. Sacramēta sunt āmicula siue iuua-
menta virtutum. quia. n. homo infirmus est et nō pōt ex-
pedite exequi opera virtutum p se: puidit sapia summa
humane infirmitati hūficia sacramentoꝝ. vt illoꝝ subsi
dio melius haberet se in exercicio virtutū. vt. n. dicit hu
go. Quia. n. homo p se infirmus erat: venerūt sacramēta
media inter precepta et ꝑmissa: que illum adiuuarent et
ad precepta pficienda et ad ꝑmissa obtinenda. ꝑpter qḋ
dicūt aliq q iuxta numeꝝ virtutū pōt sumi numer⁹ sac-
mētoꝝ. Iux igit͛ fidez q̄ ē sacr̄m et principiū virtutuz su
mitur baptismus q est primū sacr̄m. s. intrantiuz. Iuxta
spem confirmatio. spe eni corroborat͛ hō in fide. Iux ca-
ritatē sacr̄m eukaristie. Iux iusticiā sacr̄m pnie. Iux pru
dentiā sacr̄m ordinis. Iuxta tpantiā sacr̄m matrimonij.
Iuxta fortitudinē sacr̄m extreme vnctionis. Nam quia
dyabolus insidiat͛ calcaneo: in fine maxime et fortissime
insurgūt temptatōes: ꝯtra quas maxie est necīa fortitu-
do: cui amminiculat͛ tūc sacr̄m extreme vnctōis. ¶ Ad il
lud qḋ querit͛ de irregularitate. dōm q sacra legis grē
sunt ꝑpe ad hoc q hō sic ꝯseruet͛ in grā. ꝑpter qḋ sunt in
remediū defectuū: qui opant͛ ad oblatōez grē. vñ sunt in-
stituta in remediū culpe vel pene deordinātis siue opan-
tis dispositiue ad culpam. talis nō est irregularitas que
pena est: nō deordinās vel operās ad culpā nisi negatiue.
¶ Si aūt querat͛ iuxta quas drīas lesionis sumit͛ di-
stinctio sacroꝝ. dōm q iuxta drīas generales lesiōis:
ꝑut lesio est duplex culpe et pene. s quia vtraqz est mul-
tiplex: qtum ad primas drīas multiplicant͛ sacramēta
vt dictum est. Pret͛. quia illa drīa que est culpe actual'
duplex est. iuxta duplicez illam drīam distinguūtur sa-
cramenta cōuenienter. nō aūt iuxta illaz que original' est.
quia nō multiplicat͛. ¶ Ad illḋ qḋ obijcit͛ de vngēto. thu
re. thymiamate et hmōi. dōm q sacra sunt ad repandā le-
sionē. predicta vo tria significāt q̄ necīa sunt ad cpandū
nō ad repanduz. Significāt. n. ea que pertinēt ad actus
virtutum. p vngentum enim significat͛ grā que ē ad me-
ritum. p thus deuotio que est in ope meritorio. p thymi
ama gloria que est finis opis que soli deo debet͛. vñ exo.
xxx. dicitur de thymiamate. talem compositionez nō fa-
ciatis in vsus vestros: qz sanctū est dño. qcūqz fecerit si-
mile vt odore illi⁹ pfruat͛ peribit de ꝑplis suis. q. d. odore
glorie que p thymiama signat͛ nullus debet pfrui: qz soli
deo debet͛. Quidaz dicunt q fm ista non sunt diuersa sa
cramēta: quia ista significant illa que sp sunt hīnda. Si
aūt quereret͛ de sanguine vt supra. dōm q sanguis in no
uo testamento nō est vnū sacramētū: s virtus oīm sacroꝝ.

qꝛ in singulis sacramẽtis ẽ ꝑticularis grã: ꝟ i sanguie xpi
e ꝟ toca vicͤ. ꝛ ad ꝟ significãdũ fiebat effusio sanguis
in lege veteri sup xpm. n qñ iacebat scdꝰ cũ dño de ꝟ bi dic
bñdo Exo. xxiiij. Ille sumptũ sanguinez respsit in ppłm.
Sꝫ. n. babeł ab Aug. po. lꝫ xpo effudit sanguinẽ pro no
bis: cessauit omẽ sacrm qđ fiebat effusiõe sanguis. ¶ Ad
illud qđ querit de gula. dõm ꝙ opa ex quoꝝ excessu ꝓue
nit gula: exerceri pñt sine pctõ. vñ exercitiuz opeꝝ hmõi
nõ facit peccatũ: ꝟ excessus. Nõ siľr est de opib luxurie:
qꝛ nullo mõ pñt exerceri sine pctõ. nisi excusent honesta
te nuptiali que est in sacrõ mrionij. ¶ Ad id qđ obiici
tur ꝑ alia pte. s. ꝙ tm̃ duo cẽnt sacrã. Dicendũ ꝙ ñ acci
piũtur ꝟm hanc generalitatez que est culpe ꝛ pene: ꝟ ꝟm
modũ dictũ. nec accipit diuisio sacramẽtoꝝ q̃ respiciunt
penã ꝟm has diuisias pene; que sunt timor dolor ꝛ error.
Illa aũt diuisio que est ꝟm appropriatõꝫ virtutũ minime
ꝓcenit lꝫ possit fieri quedaꝫ moralis appropriatio Sa
cramẽta. n. sunt ad repatõez lesionũ vel indigentiaꝝ que
sunt in corpe eccie vel mẽbris ꝟm se. virtutes do ad expo
ditõnes vel rectitudines opeꝝ.

Questio. ix. de baptismo Johannis.

Habituz est supra de sacramẽtis noue legis: ꝯsequẽt dõm ẽ de singulis i specie. Et primo de baptismo xpi q est ianua sacroꝝ. deinceps de aliis ꝟm ꝙ exigit rõ ordinis. Rõne autez baptismi xpi dõm est de ꝑpatoriis ad baptismũ xpi: que tria fuerãt. s. baptismus iohis q cessauit. ꝛ exorcismꝰ: ꝛ cathecismus. Que sic distinguũt Baptismꝰ iohis exteriꝰ ꝑpabat ad baptismũ xpi. Exorcismꝰ cohibebat ptãt dyaboli. Cathecismꝰ ad instruendũ intellectuz baptizandi. Ipse baptismꝰ xpi erat ad purgandũ affectũ a culpa originali ꝛ sequela eius. et sic planũ debet adiutoriuz Baptismus aũt iohis erat ꝑpatoriũ ab initio et nõ abhorrerent hoies subiicere se baptismati xpi. Et ideo pmo videndũ est de illo. ¶ Primo q̃ querit q̃re baptismꝰ xpi habuit ꝑpatoriũ ꝓpriũ plusq̃ alia sacra. Scdo. ꝟ supposito. vtꝝ baptismꝰ iohis sit sacrm. Tercio querit de forma eius. Quarto. de efficacia. Quinto. quare appropriatũ fuit quoddã baptisma iohi. Sexto. qui fuerit illo baptismo baptizati. Septimo. vtꝝ baptizati baptismo iohãnis erant rebaptizãdi baptismo xpi. Octauo. de institutione Nono. de cessatione.

Membꝛũ pꝛimũ

Querit q̃ primo. quare sacrm baptismi magis habuit ꝑpatoriũ q̃ aliqđ aliud. vt eniz dicit. iiij. sent. Ad hoc erat vtilis baptismꝰ iohis: qꝛ homines vsu baptizãdi ꝑpabant ad baptisma xpi. Querit igit. s. quare sacrm qđ fuit remediũ ꝯtra originale in lege gratie: magis habuit ꝑpatoriuz q̃ illud qđ fuit remediũ originalis in lege moysi. ¶ Itẽ q̃re magis ꝟ de numero sacroꝝ noue legis habuit q̃ aliud. ꝛ maxime q̃ sacrm eukaristie: cũ illa que fuit in illo sacro maioris sint difficultatis ad credendũ q̃ ea que fuerũt in sacramẽto baptismi. ꝓpter qđ videt oportere ꝙ illud habeat aliqđ ꝑpatoriũ. ¶ Rñsio. baptismus est ianua sacramẽtoꝝ: quo instructi in fide filij ire filij dei efficiebãt. Vñ augꝰ. li. q. noui testamẽti. Johes tm̃ baptizauit: non spiritũ credentibꝫ dedit. sicut ipse dicit de saluatore. Ego quidez baptizo vos in aqua in pniã: ipse aũt vos baptizabit in spiritusancto. ꝟ est qđ dicit p me remissio peccatoꝝ. nõ tñ dat spũsanctꝰ vt purificati dicant filij. Hoc saluatori reseruatũ est: vtpote dño. vt filij dei nõ fierent: nisi accepto a filio dei spũsancto. hec aug. ꝟ filioꝝ est acquiescere doctrine patris ꝛ ꝓceptis. vñ lꝫ anteq̃ cẽnt filij necia esset quedaꝫ manuductio ꝛ ꝑpatio ad acquiescendũ doctrine ꝛ ꝓceptis xpi: nõ tñ post. vñ facti filij ꝛ instructi in fide rõne qua instructi nouerũt que eis erant necia ad salutẽ: rõne qua filij debebãt doctrine patris obtemꝑare. ꝛ ita p baptismũ sufficiẽter pati fuerũt ad omia alia que necia fuerũt ad salutez. ꝓpter qđ nõ fuit post ꝑpatorium necessariũ vt añ. ¶ Ad aliud dõm. si illis quibꝫ pdicãda erat doctrina baptismi essent ꝑfecte obediẽtes: nõ eẽt necessariũ vt ꝑcederet baptismꝰ iohis ut prepatoriuz. ꝟ cui data fuit circũcisio. s. abrahã: inter omẽs mortales fuit credens verbis dei ꝛ obediẽs volũtati eiꝰ. vñ ꝛ obediẽtia fuit vna causaꝝ quare illi fuit datũ ꝓceptũ de circũcisione. Unde in quadã glo. xvij. geñ. ibi circũcidet ꝛc. dr̃. Tribus de causis hoc precipit abrahe: vt p obediẽtiã mandati placeat: p cuiꝰ ꝑuaricatõꝫ adaꝫ displicuerat.

Membꝛũ secundũ

Querit ꝯsequẽter vtꝝ sit sacramẽtũ. Et sic videt. dicit mgr̃ hugo. Inter baptisma iohãnis ꝛ baptisma xpi hec distãtia est. ꝙ in baptismo iohis solũ sacramentũ dabat. in baptismate xpi cũ sacramẽto etiã res sacramenti ꝑcipit. ¶ Itez sacramẽtuz est sacre rei signũ. baptismꝰ iohis est signũ baptismatis xpi vt dicit mgr̃. q. dis. iiij. li. sent. prioꝝ. quid q̃ erat. ¶ Contra. nõ est sacrm veteris legis vtꝫ. fiebat. n. sub hac forma verboꝝ. Ego baptizo te i nomie venturi. que forma in nulla ablutõne immũdi alicuiꝰ obseruabat in lege veteri. ¶ Itez baptizati baptismo iohis recipiebãt spm̃sanctũ p impositõꝫ manuũ. vt Act. viij. qđ nõ ꝯtigit in aliquo sacro veteris legis. Nec est sacrm noue legis. qđ pꝫ: quia sacramẽta noue legis efficiũt qđ figurãt. ꝟ ꝟ sacrm figurat remissionẽ peccatoꝝ: qđ ñ efficiebat. vñ hugo. Sacrm vtrobiq; q̃tũ ad formã exteriorez idem fuit: ꝟ q̃tũ ad effectum idez nõ fuit. qꝛ illic remissio peccatoꝝ nõ fuit. hic virtus sacramẽti in remissionẽ pctõꝝ condonat. ¶ Item sacrm est qđ est institutũ ad aliqđ sacrũ signandũ. Nõ. n. omẽ qđ sacrũ quocũq; mõ significat sacramẽtuz dicit: ꝟ qđ ex institutõe. baptismꝰ iohis nõ fuit institutꝰ ad significandũ: ꝟ potius ad exercendũ ad prepatõꝫ ad baptisma xpi. ¶ Item ex hoc videt ꝙ sit potius sacramẽtale q̃ sacramẽtuz sicut est exorcismꝰ ꝛ cathecismus. qđ etiã videt: qꝛ Jo. iij. Erat iohes baptizãs in enon. ibi dicit glo. quantũ cathecuminis nondũ baptizatis ꝓdest doctrina fidei: tãtũ ꝓfuit baptismꝰ iohis añ baptisma xpi ꝛc. ¶ Rñsio. ꝙ sumẽdo sacrm noie extẽso: eo mõ quo sacrm dicit sacre rei signũ: fuit sacrm. fuit eni signũ baptismatis xpi. Vñ rñdent quidã. ꝙ est sacramẽtuz nõ tñ veteris legis neq; noue: ꝟ mediũ. transitus. n. a sacramẽtis veteris legis ad sacramẽta noue legis: debꝫ esse p mediũ qđ ꝯueniret cuz vtroq;. tale erat baptisma iohis. qꝛ q̃tum ad significandũ cũ sacramẽtis veteris legis; qꝛ nõ efficiebat qđ figurabat. ꝛ siľr q̃tũ ad terminatõꝫ quo ad materiã ꝛ formã i pte cũ sacris noue legis. In pte dico: qꝛ fiebat noie venturi. sacramẽta noue legis fiũt in nomie pr̃is ꝛ filij ꝛ spũsancti. Siľr i ꝟ ꝙ dabat tempe grẽ tanq̃ ꝑpatoriũ ad baptisma xpi. ¶ Ad illud qđ obiicit. ꝙ potius debet dici sacramẽtale ꝛc. dõm ꝙ sacramẽtalia dicũt que ꝓpt̃ ipa sacra tm̃ exercent. baptismꝰ aũt iohis nõ fuit tm̃ ꝑpatoriũ ad baptisma xpi: immo ꝓpt̃ aliud fiebat. s. in pniam peccatoꝝ. Nec sequit si cathecismꝰ ꝛ baptismus iohis ꝯueniebãt in aliq̃ fine ꝙ si vnũ est sacramẽtũ: ꝛ aliud. ¶ Ad aliud qđ obiicit. ꝙ institutꝰ fuit ad exercendũ. verũ est. nihilominꝰ ad significãdũ. s. baptisma xpi. In multis aũt sacramẽtis pma ꝛ principalis institutio fuit ad exercendũ: nihilominꝰ sacrã dicũt qꝛ hñt rõnẽ figurãdi. sicut ẽ de omibꝫ fere sacris legis veteris.

Membꝛum terciũ

Querit inquirẽ de forma baptismi iohannis. Et hoc primo: deinde occasione accepta. si idem fuit baptismus iohannis quod baptismus petri ꝛ pauli.

Articulus prim⁹

Circa primuʒ querit̃ sic. vt bẽt Act. xix. baptizabat baptismo pnie ppl̃m dicẽs. in eũ q vẽturus ẽ ⁊c. s̃ ñ videt̃ q̃ hec forma pueniebat: cuʒ iaʒ sciebat xp̃m venisse. sic p3 Math. iij. Ego debeo a te baptizari. Glo. terren⁹ a celesti: q: tu es agn⁹ qui tollis ⁊c. ¶ R̃nsio. q̃ forma q̃ baptizauit iohes fuit hec. Ego baptizo te in nomie venturi i. baptizo te in fide vẽturi. Glo. n. dicit q̃ nomẽ dei ingtũ notãmẽ noticia aũt per fidẽ. Pret̃ q̃ iaʒ venerat psonalr̃ nõdũ venerat tñ cũ cra redẽptiõis siue passiõis vñ õtutez hẽbat baptism⁹ ⁊ alia sacra. vñ baptizabat i noĩe vẽturi. i. in fide redẽptõis future p xp̃m siue xp̃i vẽturi q̃tũ ad effectũ redẽptõis. oẽs eñi fideles hẽbãt ab initio fidẽ vẽturi ad hoĩeʒ redimendũ vel explicite vel acq̃escẽdo credẽtib⁹ explicite vt dicit hugo ⁊ aug. Eadẽ fides mediatoris saluos iustos faciebat antiq̃s pusillos cũ magnis. q: eãdeʒ fidẽ mediatoris antiq iusti hũerũt cũ pusillis ⁊ magnis. ⁊ hec forma pueniebat. nõdũ. n. venerat xp̃s q̃tũ ad hũc effectũ: l3 psonalr̃ vel i noĩe vẽturi ad baptizãdũ. baptisma. n. iohis preparatoriũ fuit ad baptisma xp̃i ⁊ p̃cessit illd̃. vñ act. xix. baptizauit dicẽs in eũ q vẽtur⁹ post ip̃m: intellige baptizando. Itẽ Jo. j. Qui post me vẽtur⁹ ẽ. Glo. q p⁹ me nat⁹ est: post me etiã p̃dicatur⁹. baptizatur⁹. moritur⁹. vñ baptizauit in noĩe vẽturi. s. q̃tũ ad actũ baptizãdi ⁊ alios saluãdi hũane nescios: sic q̃tũ ad actũ docẽdi ⁊ moriẽdi.

Articulus secũdus

Quesito de forma baptismi iohis q: sacroꝝ est diuersitas a diuersitate formaꝝ ⁊ ab idẽptitate idẽptitas. q: baptism⁹ iohis videt̃ in forma puenire cum forma baptismi q̃ baptizabãt apli. ⁊ ita idẽ eẽ baptism⁹ cũ baptismo. Vñ querit̃. si ideʒ fuerit baptismus iohis ⁊ baptism⁹ petri ⁊ pauli. qd̃ videt̃. i noĩe eñi eiusdeʒ vtrq̃ baptism⁹ fuit. baptism⁹. n. iohes fuit i noĩe vẽturi: baptism⁹ petri vel pauli in noĩe xp̃i. idẽ aũt in sub̃a ⁊ in õtute ẽ vẽtur⁹ q xp̃s. ḡ idẽ baptisma. ¶ Preterea. maior pueniẽtia videt̃ cũ fiebat baptism⁹ i noĩe vẽturi ⁊ in noĩe xp̃i: q̃ cũ fiebat in noĩe xp̃i ⁊ cũ fit i nomie trinitatis. Si ḡ ẽ iste ideʒ cũ illo q fiebat in noĩe xp̃i: mĩtofortius ille erat idem q fiebat in noĩe vẽturi. ¶ Ad qd̃ r̃ñdendũ p illud qd̃ dicit aug. in li. de baptismo ꝯ donatistas. q̃ baptisma q̃ iussit illos paul⁹ accipe: ñ h̃ erat qd̃ p iohẽʒ dabat̃. vñ seq̃t̃ q̃ baptism⁹ iohis ñ erat iterat⁹: cũ ab eo baptizatos baptizari i xp̃o paul⁹ p̃cepit. ¶ Ad obiectũ aũt dõm. q̃ l3 eẽt idẽ ventur⁹ in sub̃a q xp̃s non tñ eadẽ virt⁹ noĩs. q: in h̃ noĩe xp̃s trinitas implicite intelligebat̃. nõ sic in h̃ noĩe ventur⁹. ¶ Ad aliud dõm est. q̃ eadeʒ forma est cũ dicit. in noĩe pa. ⁊ fi. ⁊ sp̃. s̃. ⁊ illa q̃ in primitiua eccĩa fuit in noĩe xp̃i. q: implicite ibi intelligebat̃ trinitas. Forma aũt a dño data fuit. i noĩe p̃ris ⁊c. ⁊ ideo maior pueniẽtia q̃tũ ad h̃.

Membrũ quartũ

Consequẽter querit̃. vtꝝ baptism⁹ iohis cõferret grãm. Et nõ: habet̃ ab hug. In baptismo iohis p intinctõẽ aq̃ solũ dabat̃ sacramentũ in baptismate xp̃i cũ sacro etiaʒ res sacramẽti p̃cipit̃. res aũt sacri ẽ grã. ḡ ⁊c. ¶ Itẽ alibi dicit̃ Illic solũ sacrm̃ fuit: s̃ remissio pctoꝝ ñ fuit. ¶ Itẽ marci. j. fuit iohes in deserto. Glo. pnie baptismuʒ dedit. baptismũ i remissiõẽ pctoꝝ q̃ p̃dicauit ñ dedit. ¶ Iteʒ iij. luc. Venit fortior me post me. Glo. cito p̃bauit se nõ esse xp̃m: q visibili tñ officio aq̃ ñ sp̃ũsc̃o baptizauit. ¶ Iteʒ damas. solũ sacrm̃ fuit ibi: s̃ ñ remissio pctoruʒ. ¶ Item Mar. j. Ego baptizo vos in aq̃: ille baptizabit vos sp̃ũsancto. Et Act. j. Johes q̃dẽ baptizabat aq̃: vos aũt baptizabimi sp̃ũsancto. ḡ baptism⁹ iohis ñ ꝯferebat sp̃m̃ s̃. ḡ nec grãm. ¶ Itẽ aug⁹. baptizauit iohes ⁊ baptizatuʒ nõ est: baptizauit iudas ⁊ baptizatũ ẽ. q: iudas ꝯferebat baptismũ xp̃i: iohes õo ñ ꝯferebat baptismũ xp̃i: s̃ tñ baptismũ suũ. q: baptism⁹ iohis fuit tñ op⁹ iohis i ablutiõe in baptismo iude nõ tñ fuit op⁹ iude s̃ etiã dei opus. ⁊ h̃ q̃tũ ad ablutõẽ interioꝝ. ḡ baptism⁹ iohis ñ abluebat inter⁹. ḡ ñ ꝯferebat grãm. ¶ Cõt. Mar. j. Erat iohãnes baptizãs ⁊ p̃dicãs baptismũ pnie in remissiõẽ peccatoꝝ. s̃ remissio pctoꝝ ñ fit nisi p grãm. igit̃ ⁊c. ¶ Itẽ sacramẽta succedũt sp̃ p̃fectiora i significãdo ⁊ efficiẽdo. vñ hugo. Que tp̃e posteriora fuerũt: effectu grẽ sp̃ũalis digniora inueniũt̃. ¶ Itẽ baptism⁹ iohis est sacrm̃ mediuʒ inter circũcisiõẽ ⁊ baptismũ: siue inẽ sacra veteris legis ⁊ noue. igit̃ debuit eẽ maioris efficacie sacris veteris legis ⁊ minoris sacris noue. ¶ Itẽ qñ baptizat⁹ fuit xp̃s apti sũt celi. s̃ baptizat⁹ fuit baptismo iohis. igit̃ baptismo iohis apti sunt celi. igit̃ cũ ñ apiant̃ celi nisi i signũ collatiõis grẽ ⁊c. ¶ Itẽ damas. purgat iohes ad sp̃m p aquaʒ s̃ ñ purgat nisi ꝯferẽdo grãʒ ⁊c. ¶ Itẽ Aug. ꝯ donatistas Ita credã iohẽʒ baptizasse in aq̃ i remissiõẽ pctoꝝ: vt ab eo baptizatis i spe remitterent̃ pcc̃a. s̃ spes remissiõis nulla ẽ nisi sit grã remittẽs. ḡ i baptismo iohis ꝯferebat̃ grã remittẽs pcc̃a. ¶ Itẽ aug. i eodẽ. Ne q̃s ꝯ̃ credat etiã i baptismo iohis dimissa eẽ pcc̃a. s̃ ampliorẽ sctificatiõẽʒ eis q̃s iussit apl̃s baptizari denuo p baptismũ eẽ collatã: nõ ago pugnacit̃. ḡ sanctificatio ñ erat i baptismo iohis l3 maior in baptismo xp̃i. ḡ ꝯferebat̃ ibi grã. ¶ Itẽ aug. i li. q. no. ⁊ ve. testa. exponẽs illd̃. ego baptizo i aq̃: ille baptizabit vos ⁊c. Hoc est inq̃t qd̃ dicit p me remissio pctoꝝ. nõ tñ dat̃ sp̃ũsanct⁹ vt purificati dicãt̃ filij. h̃. n. saluatori reseruatũ ẽ vtpote dño. vt filij dei ñ fierẽt nisi accepto a filio dei sp̃ũsa. Si ḡ remissio pctoꝝ ñ dat̃ sine grã. ⁊ p baptismũ iohis dat̃ remissio pctoꝝ. ḡ illud baptisma cõferebat grãm. ¶ R̃nsio. q̃ ñ fuit ibi collatio grẽ: s̃ sola ablutio exterior p̃parans ad interiorẽ q̃ fuit i baptismate xp̃i. vñ dicit̃ Erat sp̃ũs grãm h̃ solũ baptisma h3. qd̃ aũt ẽ iohi nis h̃ munẽ ẽ desolatũ. ¶ Ad illd̃ qd̃ p̃mo obiectũ ẽ p illd̃ dbũ Marci. Johes erat baptizãs ⁊c. Dicẽdũ q̃ sensus ẽ iohes erat baptizãs ⁊ p̃dicãs baptismũ xp̃i existẽtẽ i remissionẽ pctoꝝ. vñ ly remissiõẽ pctoꝝ ñ determiat ly baptizãs: s̃ ly baptismũ. ⁊ dicebat̃ baptism⁹ xp̃i baptism⁹ penitẽtie: q: oportuit adultũ q debuit baptizari penitẽ de peccatis actualib⁹ q̃ ꝯmiserat. ¶ Ad illd̃ qd̃ obijcit̃. q̃ sacra succedũt efficaciora. dõm q̃ h̃ veꝝ ẽ de sacris q̃ erãt ad remediũ originalis. vel loquit̃ de sacris distinguẽtib⁹ legeʒ a lege. vñ illa q̃ fuerũt in tp̃e legis nature fuerũt minora: q̃ õo tp̃e legis scripte maiora: q̃ õo tẽpe legis grẽ maxia. ¶ Ad illud qd̃ obijcit̃. q̃ baptism⁹ ẽ mediũ ⁊c. Dicẽdũ q̃ mediũ q̃tũ ad euidẽtiã fuit in significãdo: q: expssius significabat sacrm̃ exteri⁹ baptismũ xp̃i. nõ aũt fuit mediũ q̃tũ ad efficaciã in efficiẽdo. ¶ Ad illd̃ qd̃ obijcit̃ de apitione celi. dõm q̃ celi apti sunt nõ õtute baptismi: s̃ xp̃i baptizati: q tũc ꝯtulit virtutẽ regeneratiuã. vñ glo. iij. Mathei. ibi: Ecce apti sunt celi. p3 adit⁹ in celũ p xp̃m: q per adã clausus fuit. ⁊ aliã ibidẽ. flãmã vibrãtẽ q̃ viã p̃hibuit oq̃ baptismi extinxit. Itẽ celũ apiri ẽ aditũ celi p baptismũ dari ondẽ. vñ glo. ibi apti sunt celi. dicit: ñ tũc primo sibi patuere celestia vel sp̃ũsanct⁹ dat⁹ ẽ: s̃ nobis p acceptũ baptismũ aditũ celi patẽ ⁊ sp̃m̃ s̃a. dari mõstrauit. vñ cũ dr̃. q̃ baptismo iohis apti sunt celi. sensus ẽ. oñsuʒ fuit aditũ celi patẽ baptizatis. ¶ Ad illud qd̃ obijcit̃ q̃ purget ioh. ⁊c. dõm q̃ purgatio illa fuit q̃tũ ad q̃sdaʒ tenebras intellect⁹: q̃s purgauit instructiõe annexa. Johes eñi instruxit eos q̃s baptizauit de operib⁹ pnie ⁊ i fide baptismi xp̃i. ⁊c. qd̃ dr̃ i glo. Jo. iij. ibi erat iohes baptizãs. q̃ q̃ntũ cathecumis nõdũ baptizatis p̃dest doctrina fidei: tãtũ p̃fuit baptisma iohis ãn baptisma xp̃i. ¶ Ad illd̃ qd̃ obijcit̃. q̃ spes remissiõis dabat̃ i baptismo ⁊ ita remissio. dõm q̃ ñ seq̃t̃ sic ibidẽ ondit̃. imo ip̃a remissio q̃ sp̃abat̃ i baptismo xp̃i dabat̃. vñ seq̃t̃ i auctẽ: vt i baptismo dñi id fiet. ¶ Ad seq̃ns õo dõʒ ẽ. q̃ illd̃ qd̃ dicit aug. ñ dicit asserẽdo: s̃ oñdẽdo q̃ vtroq3 mõ p̃t r̃ñderi. ¶ Ad aliud õo dici p̃t. q̃ ñ intelligit q̃ i bap⁹. Jo. dat̃ ex vi baptismi remissio: s̃ cuʒ illo

ex vi penitētie. vñ dicit. baptizabāt ↄfitētes peccata sua. In baptismo aūt xpi ex vi baptismi dabat remissio originalis pcti. Uel dicit: qꝛ p iohēz pdicata est remissio peccatoꝝ. vñ aug. Jo. iij. Ego baptizo in pnia: ille in remissione. ego regnū eternū pdico: ille dat. ¶ Si aūt queratur. ex quo baptisma iohis nō cōferebat grām: ad qd erat vtile? Pōt dici q ad plura. Unū est q excitabat baptizatos ad [illegible] [illegible] rabat homies ad baptisma xpi suscipiendū. Sicut. n. pparauit predicādo viā pdicatōi xpi: ita baptizādo pparauit viā baptismo xpi. verificās illō malach. iij. Ecce ego mitto angelū meū añ te: q pparabit viā tuā añ te. Tercium fuit ad reuocandū iudeos a circūcisione.

Membrū quintū

Consequēt querit. quare vnū baptisma appriat iohi: cū. n. nō in noie iohis dat⁹ eēt sed in noie venturi. nō erat iohis nisi de baptizante [illegible] dici posset baptismus cephe vel baptism⁹ apollo: cū ipsi baptizarēt. ¶ Si forte dicatur q eius erat tanq̄ primo introducētis ⁊ instituētis. sicut baptismus xpi dicit: nō tm̄ qꝛ in noie eius: sed etiaz qa instituit. Uidet ↄtrariū p illud qd dicit in lib. de baptismo ↄtra donatistas. vbi dicit. baptism⁹ iohis est solū a xpo ↄcessus. sed qd iohēs dicit. nō pōt hō quicq̄ accipere nisi datū fuerit ei desup. ¶ Itē videt q magis debuit dici baptism⁹ petri vel pauli cū ipsi baptizassent: q̄ baptismus iohis. dicit. n. aug. baptizauit iohēs ⁊ nō est baptizatū: baptizauit iudas ⁊ ē baptizatū. ¶ Itē iohēs euāgelizauit iohēs baptizauit: in vtroq cooperabat xps. sed euāgeliū appropriat iohi: silr videt q baptism⁹. vel quare nō dicit baptism⁹ iohis apli sicut dr euāgeliū. ¶ Itē dr euāgeliū xpi ⁊ euāgeliū iohis: q̄re nō silr baptism⁹ xpi ⁊ baptism⁹ iohis: ita vt vtrūq attribuet auctori vel vtrunq ministro. ¶ Rñsio. multiplex est rō q̄re baptism⁹ q̄ baptizauit iohēs dicebat iohis. baptism⁹ q̄ baptizabat petr⁹ nō dicebat petri. qꝛ baptisma nō denoiabat a dispēsatore sed ab institutoē. iohēs. n. fuit ⁊ dispēsator ⁊ institutor baptismi sui. petr⁹ solū dispēsator sui. Itez alia ē cā. in baptismo iohis vnū tm̄ fiebat. s. ablutio exterior ⁊ interior. ablutio interior q̄ erat pricipale ⁊ ppē qd fiebat nō erat a petro. vñ qcqd fiebat in baptismo iohis ab ipo erat: non silr qcqd fiebat in baptismo petri a petro. ¶ Ad illud qd obijcit ↄ hoc qd dic aug. ↄ donatistas. q baptism⁹ iohis [illegible] it illi a xpo dat⁹. Dicendū q hoc ē magis ꝓ [illegible] qꝛ hec e [illegible] vna cā q̄re iohi appropriat. qꝛ illi soli fuit datū siue ↄcessum a dño officiū baptizādi sic. vñ aug. ibidē. Nulli ꝓ [illegible] remissionē peccatoꝝ. qd ↄcessuz ē iohi: qꝛ mirabili gratia suspēdēs in se corda ppłoꝝ viā pparet i eū illi: quē se tanto pdicaret eē maiorē. ¶ Ad aliud qd obijcit p illō dbuz aug. baptizauit iohēs ⁊ nō ē baptizatū ⁊c. Dicēdū q hoc ē magis ↄ ꝓpositōz q̄ ꝓ. qꝛ sic ē dictū: ppē hoc dicebat baptism⁹ iohis: qꝛ qcqd fiebat ibi a iohē fiebat. ⁊ qꝛ a iohē: ꝓpter hoc nō fuit baptizat⁹ q ab eo baptizabat. ¶ Ad illō qd postea querit dōm. q euangeliū idez ē qd bonū nunciuz. Nunciū relatōz ad dñm hz mādantē ⁊ nunciū denūciantē [illegible] ad vtrūq hz respectū ppē qd dr eē ⁊ xpi ⁊ iohis. Itē aliť opat de⁹ i euāgelio aliter i baptismo. In euāgelio fuit doctrina euāgelica. de⁹ infudit veritatē i mēte euāgeliste q postea eā trāsfudit i mētes audiētiū. Ipsa igit veritas ē euāgelica: qꝛ a deo erat i mēte euāgeliste [illegible] qꝛ denūciat ab ipo euāgelista i mētes audi[illegible] [illegible] mūdicia pmo a deo i baptizātez ⁊ postea ab eo i baptizatū: imo imediate gfa pmo ⁊ p se purgās trāsfūdit siue i fundit a deo. qꝛ igit illō qd pncipale ē i baptismo ē a xpo immediate. ido dr baptisma xpi: nō petri vel pauli.

Membrū sextū

Deinde inquirē q fuerūt baptismo illo baptizati. Pmo q̄rit de xpo si baptizat⁹ fuerit eodē baptismo. Scdo. si ↄgruebat illū solo iohis baptismo baptizari. Tercio. de circūstantijs baptismi. Quarto. vtz pauli ⁊ mulieres baptizati fuerūt baptismo iohis.

Articulus prim⁹

Circa primū sic. Cū ois xpi actō nrā est instructio. si baptizatus ē iohis baptismo. g ⁊ nos debem⁹ baptizari illo baptismo. sed hoc nō ↄguit: g [illegible] illo baptismo ¶ Itē suscepit circūcisionē q̄ alqs erat in remediū culpe originalis. g debuit baptizari illo baptismate q̄ erat alqs in remissionē culpe originalis. sed hoc nō fuit baptisma iohis. g nō debuit illo baptismo baptizari. [illegible] q pluribus de causis voluit xps baptizari ⁊ etiā baptismo iohis q̄rū tres tāgūt in glo. sup illud Mar. j. Baptizat⁹ ē ihs a iohē. vbi dr. q tribus de causis vt veritatē ⁊ hūilitatē impleret. vt baptisma iohis approbaret vt iordanis aquam sctificās p descēsionē colūbe: spm̄sa. in baptismo eē demōstraret. Itē aliā cām tāgit aug⁹. in li. de natura sūmi boni. vbi dicit. q ille p quē facta sūt oia ab illo q fact⁹ ē int oia baptizari voluit. vt ondēret nō interesse qs a q̄ baptizaret cū eo baptismo q̄ baptizat⁹ ē pharisei baptizētur. [illegible] baptismū pharisei a q̄ ille certi sacri voluit baptizari ⁊ hoc idem dr in glo. sup illud. angel⁹ suis mādauit de te [illegible]. Aliā etiā cām tangit aug⁹. in li. q. no. ⁊ ve. testa. vbi dr. Saluator mūdi instituit fieri debere nō ꝓpter pcm̄: sed ppē iusticiā implendā. Dignū. n. erat vt exēplo eēt futuris [illegible] q p baptismū filios dei fieri docebat. debuit i se hoc visibilit demōstrare: q̄ ↄpto credētes se posse inuisibiliter spm̄sa. accipe in spe hrent. Aliā aūt cām assigt Crif. q̄re dñs ↄñsur⁹ mirabilia q̄daz i baptismo suo voluit ab ipo baptizari. s. qꝛ iohēz multo maiorē q̄ xpm existimabāt. ⁊ iō vt hāc opiōz remoueret: veit ↄñsur⁹ mirabilia q̄ fuerūt qñ baptizat⁹ ē. vñ dic Crif. Cōtigit aūt ⁊ xpm baptizari a iohē. qd magis hāc certificabat suspicatōz etsi nihil porū eēt. Cogitabāt. n. q̄ñqdez mltoꝝ hic vn⁹ erat. neq ei si nō multoꝝ vn⁹ eēt: nō vtiq cū mltis ad baptisma venisset. Ille aūt maior eo ⁊ multo mirabilior. vñ igit ne hec opinio apud multos existeret: ⁊ celi apiunt baptizato eo: ⁊ spūssanct⁹ descēdit: ⁊ vox cū eo pdicās vnigeniti dignitatez. Sic g assignāt diuerse cause quare xps voluit baptizari a iohē. ¶ Ad hoc qd obijcit. q p hoc q baptizat⁹ ē instruxit alios ad sile qd nō cōgruebat. dōm q ↄgruebat illo baptismo [illegible] peccato esset: sed etiā venit ad tollendū peccata. Nec etiā ē [illegible] ad hoc nrā instructō. Si dñs hūiliauit se ad baptismū suū: nos q indigem⁹ hūiliem⁹ nos ad baptismū ↄferui. Pret. iohēs instruxit eos baptizauit baptisma suū nō suffice ad salutē: sed baptisma xpi. In hoc aūt q instruxit baptisma iohānis eē appetendū: instruxit baptisma xpi magis appeti debere. vñ. iij. Math. Ego baptizo vos in aq: ipe baptizabit vos in spūsā. ibi glo. tm̄ corpa lauo: qꝛ pcta soluere nequeo. vt sicut nascēdo predicādo pcurro: sic baptizando vt penitens quos ego hoc signaculo ab impenitētibus decerno ad baptisma xpi dirigam. ¶ Ad secunduz dicenduz. q non est simile de circūcisione quam suscepit ⁊ de baptismo. Circumcisionez enim non ꝓpter hoc suscepit q erat remedium culpe originalis: sed vt eam terminandaz monstraret sui sanguinis effusione in passione. vt habetur ab Orige. cuius arra erat in circumcisione. ⁊ propter alias causas quas tangit Augusti. super illō [illegible] octo vt circū[illegible]retur. Baptisma autez iohānis suscepit vt virtutem aque conferret sue carnis contactu: ⁊ nos ad baptisma suum

dirigeret vt sacramētū regeneratōis accipem⁹ sicut in sup dicta tangit̄ auctoritate. Pret. alia causa fuit exemplū ad īplēde pfecte iusticie. que habet̄. iij. math. cū dicit̄. sic nos decet adimplere oēm iusticiā. glo. sic decet. i. p humilitatis exemplū. Alia glo. sic decet nos dare exemplū implēde ois iusticie vel oē in iusticiā. i. pfectā hūilitatē Unde glo. sic decet. i. in subdēdo seruo ⁊ inferiori oēm iusticiā. i. hūilitatē que est ois iusticia ⁊ pfecta hūilitas. hec aūt pfecta humilitas fuit in subdendo se seruo baptizanti baptismate i digniori. scz q̄ tū erat sacramētū.

Articulus secūdus

Deinde querit̄ quare nō solū xp̄c baptizat⁹ fuit baptismo Joh. cū ɔgrueret. q̄ alius eēt baptismus quo baptizat̄ dn̄s qui nō indigebat mundatione pctī: cū nullū haberet: ⁊ ali⁹ fuoꝝ qui indigebāt baptismo quo pctā mūdabant̄. ¶ Ad qd̄ rn̄dendū p illud qd̄ dicit augu. in li. de baptismo ɔtra donatistas. Si ioh. solum xp̄m baptizasset. melioris baptismi dispēsator fuisse ioh. putaret: quo ipe xp̄c solus tinctus esset: q̄ xp̄i quo xp̄iani ungūtur. Et rursus si omnes prius baptismo ioh. deinde xp̄i baptizari oporteret: minus plenus minusq̄ pfectus baptismus xp̄i merito crederetur: qui non sufficeret ad salutem.

Articulus terci⁹

Consequēter querit̄ de circūstātijs. scz illis que circūstabant baptismū quo baptizat⁹ est. Queritur ḡ primo quare spūssanctus descendit sup xp̄m in baptismo. ⁊ quare sicut colūba. ⁊ quare xp̄c descendit prius in iordanē vt baptizaret̄: ⁊ deinde spūssanct⁹ in specie colūbe: cū prius sit vsus ecclesie vt fons ɔsecretur. ⁊ deinde descendat baptizando. ⁊ quare statim apti sunt celi sup eum. ⁊ quare vox patris facta est ad eū dicēs. hic est filius me⁹ dilectus ⁊c. ¶ Rn̄sio vt dicit̄ in glo. iij. Math. que ad lrāz ɔtingebāt in baptismo illo: mistica sunt nobis vnde ad instructōēz nostrā ɔtingebāt. ¶ Ad pmū ḡ dicendum. q̄ i descēsu spūssancti sup eū: mōstrabat̄ spm̄sctm̄ dari in baptismo. vn̄ glo. ibidē. tūc nō pmū sibi patuere celestia vel spūssanct⁹ est dat⁹: s nobis p acceptū baptismū aditum celi pater ⁊ spm̄sctm̄ dari mōstrauit. ¶ Itē q̄si colūba descēdit. vt baptizatos ɔ̄tutibꝫ secūdari ⁊ datoris ɔ̄tutum qualitatē scz māsuetudinē ⁊ simplicitatē ostēdēt. Vn̄ glo. Bene spūs in colūba que simplex ē ⁊ māsueta descēdit: vt sue nature simplicitatē. ⁊ eū in quē descēdebat mitē misericordie preconē datorēq̄ indicaret. Silr̄ oēs baptismo renati. vij. virtutibus in colūba significatis debent repleri. ¶ Quare xp̄c pmū descēdit in iordanē ⁊c. hāc questionē determinat beat⁹ ambro. sic. descēdit xp̄c descēdit ⁊ spiritussanctus quare aūt prior descēdit xp̄c postea spūssanct⁹ cum forma ⁊ vsus hoc habeat baptismi: vt ante fons ɔsecret̄ et tūc descēdat baptizand⁹. xp̄c aūt descēdit: secut⁹ est spirit⁹ sanctus. vt nō quasi ipe sanctificatōis misterio egere videretur: sed vt sanctificaret ipe: sanctificaret ⁊ spūssanctus. ¶ Quare apti sunt celi sup euz iam patet rn̄sio ex dictis. Sed aliā ratōēz ponit Cris. dicēs. vt discat q̄m baptizato hoc fit ad supiorē patriā deo vocāte ⁊ suadente nihil ɔmune habere ad terrā. ¶ Ad id qd̄ querit̄ quare vox pr̄is facta ⁊c. Rn̄sio. vt sic ostēderet̄ filios ire p baptismū fieri filios dei. Unde glo. ibi. sic qui baptizat̄ ostēdit̄ filius dei. ¶ Quare aūt hec ɔgruebāt xp̄o in baptismate scz apertio celi ⁊ descēsus spūssancti ⁊ vox pr̄is: fuit amotio erroris ɔpli credētis iohēz fuisse maiorē xp̄o vt dicit auctoritas Cris. supdicta scz illa. ɔtingit ⁊ baptizari xp̄m a iohe ⁊c.

Articulus quartus

Consequēter querit̄ vtrū puuli ⁊ mulieres baptizati fuerūt baptismo ioh. Et sic videt̄. baptismus ioh. fuit quoddā p̄paratoriū ad baptismū xp̄i. Sz baptisma xp̄i dandū fuit oībꝫ scz puulis ⁊ adultis vtriusq̄ sexus. exquo ḡ p̄paratō vel dispositō equat̄ pfectioni: videt̄ q̄ oībꝫ baptizandis baptismate xp̄i dandū erat baptisma ioh. Q̄ aūt dispositō equet̄ pfectōi in gratuitis videt̄ p simile sumptū in naturalibꝫ in quibꝫ nō introducitur nisi precedat dispositō s̄m pħm qui dicit in li. de aīa. actus actiuoꝝ sunt in patiēte ⁊ disposito. ¶ Itē videt̄ per sīle de alijs p̄paratorijs scz exorcismo ⁊ cathecismo. qui puulis ⁊ mulieribꝫ dant̄: a simili videt̄ de baptismate ioh. ¶ Item Mat̄. j. dicit̄. Egrediebant̄ ab illis hierosolimite vniuersi ⁊ ois regio iudee baptizabant̄ in illo flumie iordanis ɔfitētes pctā sua. Ecce q̄ dicit hierosolimite vniuersi ⁊ ois regio iudee. ¶ Cōtra. baptism⁹ iohis fuit baptismus penitēte. que nō erat puuloꝝ. mat̄. j. Fuit ioh. i deserto baptizās ⁊ p̄dicās baptismū penitēte in remissionē peccatoꝝ. ¶ Itē baptism⁹ ille dabat̄ vt ei⁹ assuefactio alliceret a ritu ⁊ affectu circūcisionis ⁊ prepararet eo ad baptisma xp̄i. he aūt cause nō habebāt locū in puulis. ḡ ⁊c. ¶ Rn̄deo q̄ baptism⁹ ioh. nō dabat̄ neq̄ dari debuit puulis. cui⁹ ratio est hec. q: baptism⁹ ille dabat ad p̄paratōēz volūtatis ad baptismū xp̄i. In iudeis aūt duplex erat impedimētum susceptōis baptisma xp̄i vnū retrahēs a susceptōe sacramēti scz affect⁹ ⁊ assuefactiō circūcisiōis. Aliud ipediēs susceptōēz rei ipi⁹ sacramēti scz grē. ⁊ hoc erat pctm̄ actuale. ɔpter qd̄ iohes docebat illos quos baptizabat penitē: ⁊ baptism⁹ ei⁹ dicebat̄ baptism⁹ penitētie. vtrūq̄ istoꝝ impedimētoꝝ erat in actuali volūtate que in puulis nō est: ⁊ ideo nō erat causa aliqua quare cōueniebat puulos isto baptismate baptizari. ¶ Ad pmo obiectū dicēdū q̄ baptisma iohis nō erat p̄paratoriū vniuersale ad baptismū vniuersale: s solūmodo adultoꝝ qui habebāt duo impedimēta iam dicta. quoꝝ neutꝝ ad puulos ptinebat. Nec ē simile de dispositōe naturali ⁊ pfectōe. ⁊ dispositōe ⁊ pfectōne que sunt a volūtaria dispositōe vel institutōe. dispositō eīm naturalis que est a natura que agit p impetū. equat̄ sue pfectioni: alia quia est ab electōne nequaq̄. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ de alijs p̄paratorijs scz exorcismo ⁊ cathecismo que adhuc exercent̄ circa puulos. Dicendū q̄ hoc est vt forma vna ⁊ vnus mod⁹ obseruet̄ in ecclesia in misterio baptismi hec aūt scz cathecism⁹ ⁊ exorcism⁹ quasi sacramētalia exercentur. s baptisma iohis fuit quoddā genus baptismi: nō sacramētale baptismi xp̄i. ¶ De mulieribꝫ pōt dici. opinādo nō asserendo q̄ nō baptizabant̄ illo baptismo: tū ɔpter honestatē maxima eīm esset inhonestas ⁊ valde indecēs mulieres denudari coram viris et in loco ad quem erat confluxus multitudinis virorum. tū quia nō oportuit illas reuocari a ritu circūcisionis: exquo non fuerunt circumcise tum quia exemplum viroꝝ allexit illas ad volendū baptizari baptismo xp̄i. ¶ Ad aliud quod obijcitur p illud verbum. j. mat̄. Egrediebant̄ ad illum hierosolimite vniuersi ⁊c. dicendū q̄ fit ibi distributō ɔ viris. ⁊ est accomoda distributio. Non est eīm credibile q̄ oēs iudei fuerunt baptizati illo baptismate: s maior ps.

Membrū septimuz

Consequēter querit̄. vtrū baptizatos baptismo Johis oportuit baptizari baptismo xp̄i vniuersaliter. dico q̄ sic. Augus. baptizauit iudas ⁊ nō est baptizatū: baptizauit iudas et est baptizatū. Si igit̄ nō est baptizatū: oportet baptizari ¶ Item Joh. iij. Erat iohes baptizās. glo. quātū cathecuminis nondū baptizatis pdest doctrina fidei. tātum ɔfuit baptisma ioh. an̄ baptisma xp̄i q: sic illis ⁊c. Sz oportuit cathecuminos nr̄os baptizari baptismo xp̄i. ḡ ⁊c. ¶ Itē aug. sup Joh. v. in omelia dic. Qui baptizati sunt a iohe: baptism⁹ eis nō sufficit. ḡ baptizādi sūt baptismo q sufficiat scz xp̄i. ¶ Itē. iij. encheridion. nō regenerabāt̄ baptismo iohis. ḡ baptizati illo: erāt adhuc regenerādi. ¶ Idē videt̄ ex hugo. qui dicit. q̄ in baptismo ioh. fuit solū sacramētū s remissio pctoꝝ nō fuit. ¶ Itē Joh. xiij. Qui lot⁹ est nō indiget nisi vt ⁊c. ibi glo. his verbis intelligim⁹ baptizatos aplos: ⁊ si nō legam⁹ vbi vel qn̄. s mgr̄ historiaꝝ in primo ca. act. dicit. de quibusdā satis videt̄ q̄ de baptismo ioh. fue-

rũt baptizati et de andrea philippo z petro. de quibꝰ ꝯstat
ꝙ fuerãt eiꝰ discipuli igit z baptizati baptismate ioh. de-
bebãt baptizari baptismo xpi. sicut illi discipuli qui fuerũt
baptizati baptismo iohis z nihilominꝰ baptismate xpi.
¶ Item aug. ad siluanũ. Baptisma a deo ipsa doctrina aplĩ-
ca ꝯmendat: de Cornelio centurio z qui cũ illo erãt etiã iam
accepto spũsancto fuerãt baptizati. ergo cũ in baptismo ioh.
non ꝯferebat spũssanctꝰ: multo fortiꝰ baptizati baptismate
ioh. debet baptizari. ¶ Item Hiero sup Iohel. c. xlvi. ibi
Effundam de spũ meo dicit. Qui dicit se credẽ in xpm z nõ
credit in spũmsctm: nondũ habet claros oculos vt videat sa-
lutare dei. Qñ baptizati a iohe in nomie venturi. i. dñi ihu
(qr dixerũt. Sz neqȝ si spũssanctꝰ ẽ audiuimꝰ) iterũ baptiza-
bant. imo verũ baptisma accipiũt. Assignat igit hiero. ra-
tionẽ scȝ quare iterũ baptizati sũt scȝ qr nõ habebãt fidem
spũ. sci. Unde dicit. qr dixerãt sed neqȝ si spũssanctꝰ est audi-
uimꝰ iterũ baptizãt: igit videt. ꝙ baptizatos baptismo io-
hẽ. nõ sp oportuit baptizari baptismo xpi. ¶ Itẽ Act. viij.
Qui cũ venissent orauerũt p ipsis vt acciperẽt spũmsctm. glo.
ibi. Iam ei sola aqua fuerãt baptizati. ¶ Itẽ eodẽ. Nõdũ
ei venerat i quẽqȝ illoꝝ. sed baptizati tm̃ erãt i noie ihu. glo.
ibi tincti i aqua tm̃ nõ in spũscto. z seqt ibi i textu. tũc im-
ponebãt manꝰ sup illos z accipiebãt spũm: hic habet ꝙ ba-
ptizati baptismo ioh. ñ baptizabãt ab aplis: sed recipiebãt
spũmsctm p impositõez manuũ aploꝝ. exq̃ ptȝ ꝙ nõ fuit ne-
cesse baptizatos baptismo ioh. baptizari baptismo xpi.
¶ Si dicat ꝙ apli baptizauerũt eos licȝ sed nõ dicat scriptu-
ra. hoc eadem facilitate ꝯtẽpnit qua pbat. exquo nõ habȝ
auctoritatẽ a scriptura vel ab aliquo expositore. ¶ Itẽ. xix
Act. legit paulũ baptizasse baptizatos baptismo ioh. In
viij. euisdeȝ legit baptizatos a iohe solũ recepisse spũmsctm
p impositõez manuũ: z nõ fuisse baptizatos baptismo xpi
exquo ptȝ ꝙ nõ fuit necesse ꝙ baptizati baptismo ioh. ba-
ptizarent baptismo xpi. et quo apli quosdã baptizauerunt
quosdã nõ. ¶ Itẽ mgr in. iiij. di. ij. determinat ꝙ baptizati
baptismo ioh. nescientes spũmsctm esse: sed ponẽtes spem i ba-
ptismo ioh. baptizati fuerũt i baptismo xpi: illi qui spem
nõ posuerũt in baptismo ioh. patrẽ z filiũ z spũmsctm cre-
debãt: nõ post baptizati fuerũt. sed impositõe manuũ ab apo-
stolis sup eos spũmsctm receperũt. Si ꝯstat si nõ esset eis sa-
lus sine baptismo xpi: baptizati eẽnt ab aplis. igitur zc.
¶ Item Ioh. iij. Nisi quis renatꝰ fuerit ex aqua z spũscto
ex hoc verbo ptȝ ꝙ renasci ex aqua z spũscto sufficit ad sa-
lutem. Sz baptizati a iohe erãt aqua baptizati z post im-
positõe manuũ ab aplis receperũt spũmsctm: ergo erant aqua
baptizati z spũ. igit nõ erãt baptizandi. ¶ Item augu. ba-
ptizauit iudas z est baptizatũ. sed constat ꝙ hoc nõ fuit ꝓpter
bonitatẽ psone sed ꝓpter misteriuȝ qd habuit a dño. Sed
ioh. baptista receperat misteriũ a dño. Unde hugo. con-
tra donatistas. Nulli ꝓphetaꝝ nulli professus hominũ i di-
uinis scripturis concessuȝ est baptizare in aqua penitẽtie
in remissionez peccatoꝝ: quod iohãni ꝯcessuȝ est. ¶ Item
aque habebãt vim regeneratiuã. z iohes baptizabat in no-
mine venturi. i. xpi que fuit forma pmo tpe aploꝝ scȝ ba-
ptizo te in noie xpi. igit et videt in baptismo ioh. fuit quic-
quid necessariũ fuit in baptismo simpliciter. ¶ Rñsio. cõ-
munis opinio ẽ ꝙ oẽs baptizati baptismo ioh. rebaptizã-
di sũt. z ꝙ opinio mgri in sentẽ. est falsa in pte ista. z ꝙ ma-
le intellexit hiero. licȝ em̃ dixerit hiero. ꝙ illi qui nõ ha-
buerũt fidẽ spũsctĩ rebaptizãdi sunt: non ꝓpter hoc conse-
quens est. ꝙ illi qui habuerũt nõ erant rebaptizandi. Nõ
em̃ intendebat dicere illud cũ pcisione sed simplicit. ¶ Ad
illud quod obijcit ꝙ quidam baptizati baptismo ioh. non
fuerunt baptizati ab aplis vt habet Act. viij. Dicũt ꝙ hoc
nõ est verum licet ibi nõ legatur. multa em̃ cõtigerunt que
nõ sunt scripta. sicut est de baptismo aploꝝum vt dicũt ex-
positores ꝙ baptizati fuerunt: licet nõ legatur vbi z quan-
do. vt patet ex quadã glo. Ioh. xiij. sup illud qui lotꝰ est zc.
¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ baptismate ioh. renasceban-
tur aqua: post impositõez manuũ spũsci. z in his duobꝰ cõ-
tigit quod ad esse requiritur baptismi. scȝ quod habet. Io.

Ioh. Nisi qs renatꝰ fuerit ex aqua zc. Dicendũ ꝙ bapti-
zati baptismo ioh. nõ fuerũt renati aqua: sed soluȝ aqua ex-
terius abluti. renasci em̃ dicit quandã natiuitatẽ spũalem
que sequit ad natiuitatẽ nature. que quidẽ est ex quadam
reparatõe imaginis in aia p impssionẽ caracteris z collatõe
ne grẽ tollẽtis culpã z expediẽtis aiaȝ ad opa virtutum.
Imp̃ssio aũt caracteris z grẽ ex aqua vbo vite sanctificata. In-
fusio em̃ grẽ ẽ a spũscto imediate. Impssio hmõi nõ fiebat
in baptismo ioh. ꝙ eo nõ renascebat eo mõ q̃ in baptismo
xpi renascit ex aqua. ¶ Ad illud qd obijcit. ꝙ ioh. habuit
misteriũ baptizãdi a dño zc. Dicẽdũ ꝙ verũ est. sed nõ ad ba-
ptizandũ spũ: sed solũ officio visibili. Unñ. iij. Luc. Uenit for-
tior me. glo. Cito pbauit se nõ eẽ xpm: qui visibili opatur
tm̃ officio. aqua nõ spũ baptizat qd soliꝰ ẽ xpi. ¶ Itẽ bapti-
zare in noie venturi nõ expssit formã traditã a xpo sicut in
noie xpi. In noie em̃ xpi expssa est ipa trinitas. vt cũ dici-
tur baptizo te in noie pa. z fi. z spũsſ. xpc em̃ quodãmõ tri-
nitatẽ dicit: qr vnctũ a quo: z p quẽ: qd nõ facit nomẽ ven-
turi. licet em̃ erat idem in se nomẽ venturi z nomẽ xpi: ni-
hilominꝰ aliud fuit q̃tum ad nomis expssionẽ. ¶ Sz quia
ita manifeste ꝯtradicere magistro in sentẽ. z ita subterfu-
gere verba hiero. z ea que satis euidẽter insinuant i scri-
ptura. vt Act. viij. videt incõuenientes: ideo aliter sine pindi-
cio dicendũ videt opinãdo tm̃ nihil asserẽdo. vt dicat mgr
sicut z hiero. tangit. z vult scriptura. ꝙ illi qui habebant
fidem spũsctĩ. nec errabãt ponẽtes spem i baptismo ioh. ñ
erãt rebaptizãdi baptismo xpi necessario. z hoc dico si ma-
nuũ impositõe receperũt spũmsctm. Si ei habebãt fidẽ z cũ
hoc acceperũt spũmsctm ita scȝ ꝙ acceptõ spũscti euidẽti si-
gno in eis emicuit: quis nõ dicet eos grãȝ habẽ sufficiẽteȝ
ad salutẽ? vnde Act. viij. ibi z accipiebãt spũmsctm dic glo.
ꝙ manifestabat: eo ꝙ linguis varijs loquebãt. vt em̃ dicit
Beda. sup illud Act. ij. Ceperũt loqui varijs linguis. va-
rietas linguaꝝ dona significat grãꝝ. Dico igit ꝙ sicut añ
passionẽ xpi simul cucurrerũt circũcisio z baptismꝰ. z vtra-
qȝ efficaciã habuit: sic dico post p aliquod tpus simul cu-
currerũt baptismꝰ fluminis z flaminis. Baptismꝰ flaminis fie-
bat p impositõez manuũ ab aplis fidelibꝰ. Dicendũ igit.
ꝙ in pmitiua ecctia fideles recipiẽtes spũmsctm p impositõ-
nem manuũ: baptizati fuerũt baptismo flaminis. ¶ Ad illa
que obijciuntur. ꝙ baptizauit ioh. z nõ est baptizatũ. z ꝙ
baptismꝰ ioh. nõ sufficiebat z hmõi alia. Dicendũ ꝙ sed ve-
rum est. nihilominꝰ baptismꝰ ioh. cũ impositõe manuũ ab
aplis fidelibꝰ sufficiebat ad salutem. Unde bene verũ est ꝙ
baptisma ioh. nõ suffecit ad salutẽ: sed oportuit alio bapti-
smo baptizari scȝ baptismo flaminis vel fluminis vel sanguinis.
baptismate em̃ flaminis baptizabãtur fideles ab aplis i im-
positõne manuũ. ¶ Ad illud quod obijcit de aplis. ꝙ erãt
baptizati baptismo ioh. z nihilominꝰ baptismo xpi. Dicẽ-
dum ꝙ hoc nõ fuit debito necessitatis sed potius debito equi-
tatis. de bono em̃ fuit z equo: ꝙ illi qui debebant alios ba-
ptizare: ꝙ eodem baptismo baptizati essent. Dicitur autẽ
p̃ no. Act. Uos quidẽ baptizabimini spũsancto glo. Bede.
ꝯueniens erat eos baptizatos esse qui baptizabant alios.
¶ Ad illud quod obijcit ꝙ corneliꝰ z qui erant cũ illo acce-
pto spũ fuerũt baptizati: dicendũ ꝙ hoc nõ pbat ꝙ nõ fue-
rat alia via salutis. diuina em̃ ꝓuidẽtia multiplicit i tem-
pore illo scȝ in initio ecctie ꝓuidit humane infirmitati. vt
ei tactũ est supra fm hugo. In initio ecctie vetera sacimẽ-
ta z noua simul cucurrerũt. vt añ passionẽ xpi noua incho-
ata ad ꝯsuetudinẽ z postmodũ vetera tolerata. fm dispẽsa-
tionẽ: sic dici põt de baptismo fluminis z flaminis. ꝙ simł duo
cucurrerũt aliquo tpe. baptismꝰ scȝ fluminis lege necitatis:
baptismꝰ flaminis priuilegio dispensatõis. cuiꝰ dispẽsatõis
fuit signũ euidentia acceptõnis spũsancti. sicut insinuat.
viij. act. Unde quãdo inuenit aplis aliquos fideles bapti-
zatos a iohe accipe spũmsanctũ: nõ curauerũt illos bapti-
zare. Nõ ei memini me inuenisse aliqs baptizatos ab aplis
post receptõez spũscti p impositõez manuũ sed vel primo ba-
ptizati sunt z pꝰ p impositõez manuũ receperũt spũmsctm.
vt. xix. Act. vel receperũt spũmsctm p ipositõez manuũ z nõ

baptizati postea vt .viij. act. ¶ Sz obijciet qs illud Joh. iij. Nisi qs renat⁹ fuerit ex aqua rc. Itē Marc. vlti. Qui crediderit ꝛ baptizat⁹ fuerit rc. nō dicit q crediderit salu⁹ erit ꝫ ꝛ cū hoc baptizat⁹ fuerit. Rñsio hugo determiat hāc qōnē. Si qs post indictū ꝛ publice ꝓpositū baptismatis sacramētū saluari possit nisi actualit sacramētū baptismi suscipet. q: quidā ponebāt q si quis haberet fidē pfectam spem ꝛ caritatē ꝛ alia q̄ requirit stat⁹ penitētie: nō saluaretur nisi haberet sacramētū baptismi. ꝓpter illā dñi sniam Nisi qs renat⁹ fuerit rc. Primo igit dicit hugo ad incōueniens hoc posito. q: nō saluaret hō. etsi sanguinē funderet ꝓ dño. q: qñ dñs dixit. Nisi qs renat⁹ fuerit rc. nō addit vel effuso sanguinē vite. Post determiat quō debeāt intelligi hmōi verba dicta a dño. q: etsi aliqd dicat a dño absolute sine omī additōne: coartat intellect⁹ illi⁹ verbi ex alio alibi dicto. Exemplū ei⁹ tale ē. dñs dixit. iij. ioh. Nisi qs renat⁹ fuerit ex aqua ꝛ spū rc. Alibi scz Joh. xj. dixit. Qui credit i me nō moriet ineternū. vnū igit verbū ꝑ aliud coartat. vñ licet dñs dixerit. Nisi qs renat⁹ fuerit rc. absolute ꝛ sine additōe: nihilomin⁹ referēd⁹ ē intellect⁹ illi⁹ ad verbū dñi alibi dictū scz. q credit i me nō moriet ineternū. vñ intelligit illud verbū dñi. Nisi qs renat⁹ fuerit rc. nisi soluetur fide xpi qd habet ex illo verbo dñi scz. qui credit in me nō moriet ineternū. ¶ Item supposito q baptizati baptismo iohis habētes fidē trinitatis. et si receperāt spūsanctum ꝑ impositōz manuū: nihilomin⁹ fuit baptizādi. Nō ꝓpter hoc falsū est qd dicit mgr in. iiij. sen. q: nō dicit q nō sint baptizādi baptismo xpi: ꝫ dicit q nō fuit baptizati p⁹: ꝫ ꝑ impositōez manuū rc. qd quidē verū est vt ex textu. viij. Act. euidēter ptz. Unde mgr non dicit. nisi qd haberi pōt ibi rc. Qui aūt ponūt q nō sufficit baptism⁹ ioh. cum fide trinitatis ꝛ receptōe spūsancti: dicāt quare apli miserunt illos baptizare? Si dicāt q baptizati fuerāt: hoc eadē facilitate ɔtēnit qua ꝓbat. cū hoc ex aliquo auctore vel auctoritate ñ habeat. ¶ Itē impositōe manuū nō imꝑmebat caracter neq; in baptismo ioh. Si igit hoc requirit ad discretionē gregis dei a grege dyaboli: videt q nō suppleuerint necessitatē baptismi baptism⁹ ioh. ꝛ impositō manuū Rñsio q verū est q nō imꝑmebat caracter baptismi. nihilominus fide ꝛ grā recepta in impositōe manuū distinctōez habebāt. nec requirit distinctō caracteris baptismatis ad salutē: q: multi salui facti sūt baptismo flamīs ꝛ sanguīe. ¶ Itē duplex erat defect⁹ in aliquib accedētib ad fidē. doctrina aplo♀ scz ꝛ fidei ꝛ grē. q: nec habebāt noticiā credēdarum. nec grāz graficatē. ꝫ facili⁹ poterāt subuenire defectui incredulitatis q̄ carētia grē: igit si impositōe manuum nō poterāt subuēire minori: multo forti⁹ nec maiori. Rñsio q instruē incredulos i fide hoc erat discipulo♀ ꝛ aplorū. nō ex aliquo officō excellēti vel dignitate. sicut mō ɔfirmare nō est nisi epo♀. vñ ratōe dignitatis ꝛ officij indultū fuit illis a dño: vt ꝑ impositōez manuū sua♀ illi quib imponebāt recipent spūsanctū. Unde suppletō illi⁹ defectus fuit a deo auctoritate: licet quodāmō misterio ab hoīe.

Mebrum octauum

Consequēter querit de institutione baptismi ioh. Et querit vtrū fuit institut⁹ a deo vel a iohe. Et aūt a deo videt sic. Ille rei institutor est: cui⁹ pcepto ꝛ auctoritate res fit. Sed iohes auctoritate dñi ꝛ pcepto baptizabat: vñ ioh. j. Qui misit me baptizare ille mihi dixit rc. ꝫ iohes missus a deo baptizabat rc. ¶ Itē baptista siue baptizator ē nomē officij ꝛ officij honorabilis. Sz nemo assumit sibi honorez. v. ad heb. alioqn eēt vsurpatō qd nō fuit i iohe: ꝫ ioh. fact⁹ fuit baptista a dño ꝛ ab eo institut⁹ ad baptizādū. ꝫ baptismus fuit institut⁹ a deo. ¶ Cōtra. si baptism⁹ ioh. eēt institutus a dño. denoiaret ab eo ꝛ nō a iohe: sicut ptz de baptismo xpi. dabat eñ baptism⁹ xpi a petro ꝛ paulo: tñ denoiabat a xpo q fuit institutor: ꝛ nō ab eis. a filii videt de ꝓposito. ¶ Itē si institut⁹ eēt a dño: staret adhuc nec cessaret iohāne nō stante. ꝫ cessauit statim qñ iohes missus fuit i carcere. sicut dicit Cris. sup ioh: ꝫ fuit institut⁹ a iohe. Rñsio fm opinionē antiquo♀. q ioh. fuit institutor baptismatis sui. vtpote qui formā in nomīe venturi posuit qd intelligendū est misterio: dñs vō auctoritate. ꝛ hoc ɔcludit prime ratōnes. Cui⁹ enim pcepto res fit: eius auctoritate fit. nec ille qui auctoritate ꝛ pcepto supioris facit rem: vsurpator dicend⁹ est. licet eñ dñs esset institutor auctoritate: nō tamen ab eo denoiabat. ꝫ a iohe. q: quicqd in illo fiebat. a iohe fiebat vt dictū est: ꝛ q: soli iohi officiū baptizādi fuit ɔcessum. Unde aug. ɔtra donatistas. Nulli ꝓpheta♀ nulli prorsus hoim in diuinis scripturis est ɔcessuz baptizare i aqua penitētie i remissionē pcto♀: qd ioh. ɔcessuz ē. Preterea nō ɔueniebat q denoiaret a xpo: ne ɔfūderet nomē baptismorum scz xpi ꝛ iohis. ¶ Ad illud quod obijcitur. q desinente iohe desinebat baptisma iohis rc. Dicendū q hoc fuit quia illi soli ɔcessum fuit a dño officiū illud sicut patet ex verbo augu. predicto.

Membrū nonū

Consequēter queritur de cessatione baptismi ioh. Et primo vtrum debuit cessare. Secundo quando debuit cessare.

Articulus primus

Primo querit vtr♀ debuit cessare. Et videt q sic Augu. ɔtra donatistas. accepit h. i. misterium baptismi ioh. certe dispēsatōis grā nōdiu mansurū ꝫ quātū satis eēt ad pandū viā dño: cui⁹ eū pcursorez eē optebat. ¶ Itē aug. ɔ donatistas. Si oēs pri⁹ baptismo ioh. deinde xpi baptizari opteret: min⁹ plen⁹ minusq; pfect⁹ baptism⁹ xpi videret merito q nō sufficeēt ad salutē. ꝫ nō debuit sic currē cū baptismo xpi. ꝫ debuit cessare. ¶ Cōtra. sup illud Joh. iij. veniebāt ꝛ baptizabāt. glo. quātū cathecumīs nondū baptizatis ꝓdest doctrina fidei: tātuz ꝓfuit baptisma ioh. ante baptisma xpi. igit vt videt. sicut nō cessat cathecism⁹ ꝫ currit cū baptismo: sic rc. ¶ Itez aug. li. q. no. ꝛ ve. te. Baptisma ioh. ceptū nō cessauit. ꝫ additū est ei qd deerat. ¶ Rñsio. q cessare debuit: sic ꝑparatō cessare debet existēte pfecto cui⁹ est ꝑpatio. ¶ Ad illud qd obijcit. q nō debz cessare sic nec cathecism⁹. dicēdū q nō ē simile. Necessaria eñ ē instructō fidei debētib accipe sacramētū fidei. fides aūt docet i cathecismo. baptisma ioh. excitans ad baptisma xpi ꝑ exemplū nō est necessari⁹ illecta ecclia ad desideriū baptismi ex ɔgnitōe effect⁹ ꝛ nccītatis baptismi. q aūt ɔpat cathecismo. ꝫ nō ē ratōe qua erat baptism⁹ ꝫ q: ioh. baptizādos instruxit: ꝛ ad ea que erāt necessaria saluti allexit. hoc ptz ex hoc qd sequit in glo. que est. quia sicut iste ꝑdicabat penitētiaz. ꝛ baptismū xpi ꝑnūciabat ꝛ agnitōez veritatis que mūdo apparuit. attrahebat: sic ministri ecclesie pmo erudiūt venietes ad fidē. post pcta eo♀ redarguūt. deinde in baptismo xpi remissionez ꝓmittūt. ꝛ sic in cognitōez ꝛ dilectōez veritatis attrahūt. ¶ Ad illd q baptisma xpi ceptū nō cessauit. dicēdū q hoc dicit eo sensu quo dicit lex moysi nō tollit ꝫ adimplere lege pfectore succedēte. Unde aug. li. q. no. ꝛ ve. te. Interptatō accessit ad baptismū ioh. cū significatōe latētis dudū misterij. accessit ꝛ ampli⁹ donū vt baptizati accepto spūsancto sint filij dei. amplificatū est ꝫ nō euacuatū. hec augu. his verbis notat adimpletō illius q̄tum ad formam pfectiorē cum dicit interptatio accessit. quia ioh. baptizabat in nomīe venturi: ministri baptismi xpi in nomīe pa. ꝛ fi. rc. Item quo ad significatōez euidentiorē. vnde addit ibidē cum significatōne latentis misterij. Item q̄tum ad efficaciā in grā. Unde subdit accessit ꝛ ampli⁹ donū rc.

Articulus secūdus

Sequit inquirē qñ cessauit. q baptizato xpo videt. vñ augu. sup illd Joh. j. Uidit ioh. ihm venietē ad se dicit. baptizat⁹ ē dñs baptismo ioh. ꝛ cessauit baptism⁹ ioh. ¶ Itē existente veritate dz cessare vmbra siue figura. baptism⁹ ioh. fuit vmbra baptismi xpi igit rc.

¶ Cōtra. Ioh. iij. venit ihs ⁊ discipuli ei⁹ in iudeā terrā: ⁊ illic demorabat̄ cū eis ⁊ baptizabat. Erat aūt ioh. baptizans in enon iuxta salim. Et post eodē. venerunt iudei ad iohē ⁊ dixerūt. Rabbi qui erat tecū trāsiordanē cui testimoniū ꝑhibuisti: ecce hic baptizat ⁊ oēs veniūt ad eū. glosa. te dimisso qui eū baptizasti. Ecce ptʒ ꝙ simul baptizauerūt xp̄c. i. discipuli xp̄i ⁊ iohēs. igit̄ nō cessauit baptizato xp̄o. ¶ Rn̄sio cessauit dicit̄ actuū vt erat in ꝓpinquitate ad nō esse. Vn̄ reuera baptizato xp̄o adhuc baptizauit ioh. Sʒ q: iam ceperunt hoīes adherē baptiſ̄mo xp̄i dicit̄ ab aug. cessare. Vn̄ baptizato xp̄o cepit desinere: ſ͛ posito iohē in carcē oīno desijt. Unde aug. sup illud. vidit ihm venientē ad se. dicit. Baptizat⁹ est dn̄s baptismo ioh. ⁊ cessauit baptism⁹ ioh. inde missus est in carcerē ioh. deinceps nemo inuenit̄ baptizat⁹ illo baptismate. hoc est postq̄ positus fuit in carcere. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ vmbra nō statim cessat existēte veritate: ſ͛ veritate maīfestata. Vn̄ glo. sup illud Ioh. iij. Erat ioh. baptizās dicit. xp̄o baptizato adhuc baptizat ioh. q: adhuc ꝑmanet vmbra. nec debet ꝑcursor cessare donec veritas manifestet̄.

Questio decima de exorcismo et cathecismo.

Ictū ē de baptismo iohīs qui ab initio ꝑparatoriū fuit ad baptismū xp̄i. ſ͛ tūc cessauit. Nūc dicendū ē de ꝑparatorijs que adhuc remanēt. ⁊ sunt tria sicut dicit Hugo ⁊ habet̄ in canone. exorcismi: cathecismi: ⁊ oīoes. Unde dicit Hugo. tria sūt vsq ad susceptiōē novitatis ꝑficiēda quib⁹ baptizand⁹ ꝗ concipit̄ ⁊ nutrit̄. ⁊ vsq ad integritatē noue vite ꝓmouetur. hec aūt sunt cathecismi. exorcismi ⁊ oīones. Primū itaq cathecizat̄ baptizand⁹: vt ad finē ꝓprio moueat̄ volūtatis arbitrio. Deinde exorcizat̄: vt ab eo dyaboli p̄tas iniqua pellat̄. Addit̄ oīo: vt gratia ꝑueniat ⁊ subsequat̄ q̄ vires ꝑberet li. ar. ⁊ qua procul fiat vniuersa maligni sp̄us illusio. Primo ergo dicet̄ de ordine istoꝝ. Secūdo de exorcismo. Tercio de cathecismo.

Mebrum primum

Irca p̄mū arguit̄. q: ex dictis videt̄ ꝙ cathecism⁹ ꝑcedat exorcismū. ſ͛ videt̄ ↄ̄trariū. q: primū videt̄ vt pellat̄ p̄tas dyaboli ne impediat̄. Hoc aūt fit ꝑ exorcismū. deinde disponatur ad baptismi grāʒ ꝑ cathecismū. Iste etiā ordo videtur in ꝑuulis obſ̄uari quib⁹ fit p̄mo exorcisatō. deinde dicitur patrinis ꝙ instruāt in fide. ¶ Ad hoc r̄ndendū est ꝙ ali⁹ est ordo in adultis ⁊ ali⁹ in ꝑuulis. In adultis eīn p̄cedit cathecism⁹ vt ipi instruant̄ nō solū ad baptismū suscipiendū: ſ͛ etiā exorcismū. qualiter eīn intelligerēt exorcizatōnem sup se: nisi ipi intelligerēt quid eis fieret. ⁊ hūc ordinē ꝓsequit̄ Hugo. vnde dicit. recte post cathecizatōnē exorcism⁹ sequit̄: vt ab eo qui iā instruct⁹ ē fide: aduersaria ꝑt⁹ pellat̄. Ali⁹ ordo forte pōt esse in ꝑuulis qui nō habēt vsum intelligendi. Unde primo dat̄ exorcism⁹ ne dyabol⁹ impediat processum ad baptismū.

Membrum secūdum

Equitur inquirere de ipis ꝑparatorijs. Et primo de exorcismo querūtur plura. Primo an sit necessarius. Secūdo ad quid sit necessari⁹ scʒ vtꝝ ad efficiēdū. an ad significādū. Tercio. supposito ꝙ ad efficiēdū. vtꝝ ad efficiēdū in corpe vel in aīa. Quarto cui⁹ sit exorcizare. Quinto de ṽtute verboꝝ ꝑ que fit exorcism⁹. Sexto de mō exorcizādi.

Articulus prim⁹

Querit̄ ꝗ p̄mo vtꝝ exorcism⁹ sic necessari⁹. ⁊ videt̄ ꝙ nō. Si eīn p̄mo pellit̄ dyabol⁹ a ꝑuulo ꝑ baptismū sicut dicit Ciprian⁹. Sciāt dyaboli neqciā ꝑmanē vsq ad aquā salutarē posse. in baptismo aūt oēs neqcie sue vires amittē. Exorcism⁹ aūt nō ē ad aliud nisi ad pellēdū dyabolū: suꝑuacue ꝗ dat̄ exorcism⁹. imo piculose: cū in exorcismo sit mora tp̄is. ⁊ dū exorcizat̄ posset baptizari ⁊ ita euadē hmōi ꝑiculū. ¶ Pret. nō pl⁹ mūdat̄ ꝑ exorcizat⁹ qui baptizatur q̄ baptizat⁹ nō exorcizat⁹. ꝗ suꝑuacu⁹ videt̄ exorcism⁹: cū totū ordinet̄ ad plenā mūdiciam habendā. ¶ Contra. celestin⁹ papa. siue ꝑuuli siue iuuenes ad regeneratōis veniāt sacramentū: nō fontem vite prius adeant q̄ exorcismis ⁊ exufflationib⁹ clericoꝝ sp̄us imūdus ab eis abijciat̄. ergo necessari⁹ est exorcism⁹. ¶ Ad qd̄ dicēdū. ꝙ necessari⁹ est exorcism⁹. ¶ Ad p̄mo ꝗ obiectū ꝙ etsi ꝑ baptismū pellat̄ potestas dyaboli a baptizato: nihilomin⁹ tn̄ quia pōt ꝑstari impedimētū baptizādo a dyabolo ne suscipiat baptismū: ꝑ exorcismum pellit̄ p̄tas dyaboli ne prestet ei hmōi impedimētū. ⁊ ideo q̄tū ad hoc necessarius est exorcism⁹. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ licet nō pl⁹ mūdat̄ baptizat⁹ exorcizat⁹ q̄ nō exorcizat⁹: non tn̄ sequit̄ quin sit necessari⁹ exorcism⁹. quia exorcism⁹ nō est ad mundationem: ſ͛ est ad pellendū potestatē dyaboli. ne ꝑ ipsum impedimentū prestetur ne baptizand⁹ ꝑueniat ad sacramētum per quod mundatur.

Articulus secūdus

Einde querit̄ ad quid sit necessari⁹ exorcismus vtꝝ ad efficiendū vel ad significandū tm̄. Et si ad efficiendū. vtꝝ in aīa vel in corpe vel in vtroq. Qz aūt exorcism⁹ sit ad efficiendū sic obijcit̄. Aug. in li. de simbolo. ꝑuul⁹ exorcizat̄ vt potestas dyaboli expellat̄. ergo ꝑ exorcismū expellit̄ p̄tas dyaboli: ergo est ad efficiēdum aliquid. ¶ Item exorcismi salomonis expellebāt demones ergo multo forti⁹ exorcismi ecclie. ¶ Itē Rabanus. exufflat̄ a ꝑuulo seua p̄tas ꝑ p̄ium sacerdotē. ⁊ loquit̄ de exorcizatōe: ergo exorcism⁹ habet effectū. ¶ Idē Raban⁹. signat̄ signaculo baptizand⁹ scē crucis tā in pectore q̄ in fronte: vt ab eo tp̄e apostata dyabol⁹ i vase pristino sue interemptōis ↄgnoscēs signū iā sibi deinceps illud se sciat eē alienū. ſ͛ signatō i pectore ⁊ i fronte ꝑtinet ad exorcizatōē ꝗ exorcizatō hʒ aliquē effectū. ¶ Itē Greg. i omel. xxiij. super Ezech. Sacerdos cū ꝑ exorcismi grāʒ man⁹ credētib⁹ imponit. ⁊ habitare malign⁹ sp̄us in mēte eoꝝ ↄ̄dicit quid aliud facit nisi q: demonia eijcit. Cōtra. exorcism⁹ ē sacramētale. sic̄ ꝗ alia sacmētalia sunt ibi ad significādū nō ad efficiēdū illd̄ qd̄ significāt: sic ē cū ponit̄ lumē i manu pueri. ⁊ cū fit vnctio ex crismate. ⁊ cū dat̄ vestis cādida. significāt eīn diuersa i baptismo: sic videt̄ de exorcismo vt significet expulsiōnē fiedā i baptismo. ¶ Pret. dicit̄ demoni exi ab eo sp̄us īmūde vel recede. Istud aūt ꝓprie fit i baptismo cū expellit̄ origīale: restat ꝗ ꝙ sigficat illd̄ qd̄ fit in baptismo. ¶ Pret. appositō salis vl̄ sputi sigīficātia sūt q̄ ꝑtinent ad ipm̄ exorcismū. ꝗ ⁊ ipe exorcism⁹. ¶ Prete. si baptizat̄ aliqs i necc̄itate aliq̄ anteq̄ veiat ad eccliaʒ. deinde fiūt exorcismi cū veit ad eccliaʒ. Sʒ ↄstat ꝙ iā expulsus ē dyabolus rōe pc̄ti: ꝗ exorcism⁹ n̄ ē ad expellēdum dyabolū vel ad disponēdū ipm̄ ad grāʒ baptismi ꝑcipiēdā. ¶ Ad ſ͛ r̄ndēt quidā ꝙ ē ad significādū. ⁊ exponūt oēs auc̄tes supdictas vt dicāt expellat̄. i. expelli significat̄ ⁊ torquet̄. i. torqueri significat̄. Cū aūt dicit̄ recede vel exi: oīo est ad petendū expulsionē. nō que fit in exorcismo: ſ͛ que post fit in baptismo. ¶ Qd̄ aūt obijcit̄ de exorcismo salomōis. dicūt ꝙ illi spūaliter ad talē effectū erāt ordinati sicut legit̄ in quodā glo. in li. act̄. Isti ṽo instituti sunt ad significādū id qd̄ in baptismo gerit̄ vna cū alijs sacramētalib⁹. ¶ Qd̄ aūt dicit̄ a Rabano. ꝙ exufflat̄ ꝑ p̄ium sacerdotē. i. ꝑ p̄riū misteriū sacerdotis in baptismo. Qz aūt dicit deinceps sciat ⁊c̄. alienum retorquet̄ non ad hoc qd̄ fit in exorcismo: ſ͛ deinceps post baptismū. accipe aūt vident̄ ratōēs sue dictōnis ex quodam verbo Cipriani. qui ponit similitudinē de pharaone qui nūq̄ erat oppressus ſ͛ semꝑ habuit potestatē quousq esset submersus in mari rubro: ita volūt dicē ꝙ effect⁹ exercitionis nō fit ante baptismū. ¶ Alij ṽo dicūt ꝙ exorcism⁹

habet effectū aliquē: licet nō plene expellēdi dyabolū siue
spm̄ malignū. ⁊ q̄ nō est tm̄ ad significādū. ⁊ hoc exp̄mūt
prime auctoritates. Illa aūt verba expulsionis vel eiectō-
nis attendi p̄nt vt cohibeat̄ in aliquo p̄tās dyaboli ne no-
ceat: quātum vellet nocere impediēdo spūale bonū. ¶ Item
fm̄ hoc videt̄ dicere Cyprian⁹ qui introducit̄ p̄ pte altera
dicit em̄ i sua auctoritate q̄ p̄ exorcistas voce hūana ⁊ vir-
tute diuina flagellat̄ urit̄ ⁊ torquet̄ dyabol⁹. ⁊ de pharao-
ne p̄z q̄ nō tāta erat p̄tās sup p̄pl'm israheliticū qn̄ iā ap-
propinquerūt mari quāta erat qn̄ fuiebāt i luto ⁊ latē: tm̄
nō plene euaserat an̄ submersionē i mari rubro ⁊ multum
flagellabāt: exquo videbāt eos aliq̄ mō elōgatos. ⁊ q̄z non
est malign⁹ spūs p̄ eentiā in aīa h̄ ratōe effect⁹ vel opatōis
dicit̄: quāto min⁹ habet de effectu tāto diminuit̄ ei⁹ p̄tās. ⁊
quo ad quid dicit̄ expelli. ¶ Ad obiectū aūt dicendum. q̄
nō est simile de lumie corpali qd̄ ponit̄ in manu. q̄z p̄ ipm
lumen corpale nō adqcit̄ sācrificatō spūalis. verba vō vir-
tutem habēt aliquā cū a debito mīstro debito mō p̄ferant̄
¶ Ad id quod obqcit̄ de sale qd̄ sanctificatū est. r̄ndeti p̄t
q̄ sanctificatōez habet ⁊ aliquid p̄tatis: cū sit ad actū exor-
cismi. In h̄ aūt significat q̄ p̄ ipm dat̄ intelligi donū spūa-
lis intelligētie in baptismo. ¶ Ad hoc qd̄ obqcit̄ de exorcis-
mo qui post baptismū fit: dici p̄t. q̄ tūc habet ratōnez in
sanctificādo ⁊ nihilomin⁹ posset ibi esse aliqua cohibitio.

Articulus terci⁹

Einde querit̄ vtr̄ sit ad efficiendū aliquid in
aīa vel in corpe supposito q̄ aliqs sit ei⁹ effect⁹:
⁊ videt̄ q̄ nō in corpe tm̄: eoq̄ sicut sacramenta
ista habundāt a lege veteri: ita ⁊ exorcismi isti ab illis. h̄ il-
li tm̄ erāt habentes effectū ex pte corpis: g̃ isti vlteri⁹ aliqd
habēt ex pte aīe. ¶ Pret. isti sūt sacramētales ptinētes ad
effectū baptismi. h̄ baptism⁹ habet effectū spūalē: ergo exor-
cismus. ¶ Pret. exorcism⁹ qui fit in aqua benedicta habet
aliquē effectū respectu aīe: multo forti⁹ g̃ ⁊ iste. ¶ Pret. obq-
citur sic. Si nullū habet effectū respectu aīe qd̄ habēt tūc
exorcizat⁹ nō baptizat⁹ si moret̄: q̄ nō baptizat⁹: nec exor-
cizatus. h̄ videt̄ aliqd habē. vn̄ dicūt aliqui q̄ miores pate-
rētur tenebras. ⁊ sic hoc videt̄ habē aliquē spūalē effectum
Sed ptra hoc videt̄ facē q̄ exorcismi sūt exorcistaz̄ de ex-
orcistis aūt legit̄. q̄z eoz̄ officiū est pellere spūs imūdos de
obsessis corporibꝫ. ¶ Pret. sup illud Math. xq. filij vrī in
quo eiciūt. hoc vno mō legit̄ ð aplis. aploz̄ g̃ erat eicere
p̄ exorcismos demones ab obsessis corporibꝫ: videt̄ g̃ q̄ q̄
ad hoc sit ei⁹ effect⁹. ¶ Pret. obqcit̄ ptra hoc q̄ dicit̄ ei⁹ ef-
fectus esse q̄ miores patiant̄ tenebras. Nā duplices sūt te-
nebre interiores ⁊ exteriores. exteriores ingerūt penā sen-
sus. vnde nō debent̄ nisi pcc̄o actuali: g̃ puul⁹ solū patit̄ te-
nebras interiores ⁊ carentiā visionis. h̄ hoc nō erit magis
in vno q̄ in altero: q̄z priuatō nō recipit mai⁹ vel min⁹ ergo
null⁹ patiet̄ tenebras miores. ¶ Itē si carētia visionis dei
esset mai⁹ ⁊ min⁹ g̃ aliquis puul⁹ haberet cognitōez dei q̄
ab ipo ⁊ ad ipm est. Sz hoc nō posset cogitari sine maxia
tristicia: g̃ haberēt penā sensus vermē scꝫ p̄sciētie. ¶ R̄n-
sio q̄ ille effect⁹ spūaliter ptinet ad aiaz. ⁊ hoc p̄z in orōni-
bus que ad exorcismos ptinēt. vnde dicit̄. vt ydone⁹ effici-
atur accedē ad grāz baptismi. ⁊ itez̄. vt hec creatura salis
sit sacramētū salutare ad effugādū inimicū. ⁊ itez̄ vt āge-
li p̄ducāt eū ad grāz baptismi. ¶ Ad id qd̄ obqcit̄ de dimi-
nutione tenebraz̄. R̄nsio q̄ nō intelligo vn̄ p̄positiu⁹ hoc
accepit. In talibꝫ aūt nō sunt adinuētiōnes faciēde. ¶ Ad
id qd̄ obqcit̄ de officio exorcistaz̄. dicendum q̄ non tm̄ est
eorum officium ad id q̄ respicit corpus: sed etiam animā.
vt impediatur dyabolus a vexatione corporis ⁊ nocumen-
to anime per quādam cohibitōnez.

Articulus quartus

Einde querit̄ cui⁹ sit exorcizare. vtr̄ sit ei⁹ q̄ est
in mi[illegible] p̄stitut⁹. ⁊ videt̄ q̄ sic p̄ h̄ qd̄ dic ma-
gister in senté. tangēs officiū exorcistaz̄. Ad ex-
orcistas ptinet exorcismos memoriter retinere. man⁹ sup
energumios ⁊ cathecumios imponere. Restat g̃ q̄ ei⁹ est
exorcismos dicere. ¶ Ad hoc etiā facit q̄ sacramētalia mi-
nora sunt dignitate ipo sacramēto baptismi: g̃ possunt fie-
ri p̄ illā p̄sonā que habꝫ min⁹ officiū. ¶ Ad qd̄ dicendū.
q̄ exorcizare est habēns officiū exorcizādi. vn̄ ⁊ sacerdoti
attribuit̄ inq̄tum habet officiū hm̄ōi. Ratio aūt est quare
sacerdotū est exorcizare puulos. vt ostendat̄ dignitas ⁊ in-
diuisio sacramēti. vt oīa sacramētalia ad vex̄ sacramētuz
ostendant̄ ptinere. ⁊ p̄ hoc p̄z quō est ad scd̄o obiectuz r̄n-
dendū. Si em̄ ali⁹ esset qui exorcizaret ali⁹ qui baptizaret.
nisi obuiaret necessitas videret̄ quasi quedā sacramēti di-
uisio. ¶ Per h̄ etiā p̄t solui qd̄ obqci p̄t nōne aliqn̄ i ne-
cessitate baptizat laic⁹ ⁊ postea sacerdos exorcizat ⁊ ita ad
diuersas p̄sonas tūc ptinet: nec tm̄ ē sacramēti diuisio. Re-
spōdendū est em̄. q̄ h̄ facit ipa necessitas que facit p̄uenire
baptismū p̄pter p̄iculi vitatōez. nihilomin⁹ tn̄ adhibet̄ post
illud qd̄ ptinet ad solēnitatē sacramēti. Ipa aūt solēnitas
ad illā p̄sonā ptinet cui⁹ ē ex officō baptizare. ipm aūt ba-
ptizare ē alteri⁹ p̄sone in necessitate. q̄z facili⁹ fit. ⁊ quia nō
oīs ē instruere ð his que ptinēt ad fidē ⁊ exorcizare. ¶ Et
si obqciat̄ q̄ i p̄mitiua eccl'ia baptismus fiebat sine hm̄ōi
solēnitate exorcismoz̄. ⁊ ita sufficeret baptism⁹ sine his ex-
orcismis. R̄ndeo q̄ sufficiebat ad causādū expulsionē dy-
aboli ratōe pcc̄i. nō tn̄ tota ratō significatōis eoz̄ que fie-
bant in baptismo ibi exp̄mebat̄. Pret. vt deuoti⁹ accedatur
ad baptismū qd̄ est sacramētuz inouatōnis: p̄uenieter ad-
hibetur tāta sacramētaliū solēnitas.

Articulus quintus

Onsequēter querit̄ de ipis verbis i exorcizatōe
vtr̄ habeāt aliquaz v̄tutē cū dicit̄. recede ab eo
sathana. vel cuz dicit̄. g̃ maledicte dyabole exi
ab eo ⁊c̄. ¶ Ad qd̄ p̄t argui p̄ simile. Si em̄ vis aliqua ē
in verbis p̄ que serpētes a suis cauernis extrahunt̄ ⁊ eoꝝ
malicia cohibet̄: sit̄ videt̄ in verbis diuinis p̄ que serpen-
tes spūales a suis cauernis extrahunt̄ vel admin⁹ aliq̄ mō
eoz̄ malicia cohibeat̄. ¶ Item ex p̄iuratōe exorcismoz̄ sa-
lomonis de q̄bꝫ habet̄ in li. actuū i glo. idem in li. act. ar-
gui p̄t. Si ei illi habebāt posse expellēdi dyabolū ⁊ spūs
malignos de obsessis corpibꝫ vel detinēdi ne redirēt: multo
forti⁹ exorcismi eccl'iastici. Si aūt h̄ est. queri p̄t fm̄ quē
modū p̄fuit exorcism⁹. ¶ Ad qd̄ r̄nderi p̄t. q̄ hāc vim ha-
bere dicūt̄ vt cū p̄ferūt̄ adest virt⁹ diuina misterio bonoz̄
angeloz̄: cohibēs malignā p̄tatē p̄ncipū hui⁹ aeris ⁊ i hoc
iuuātes ratōnalē creaturā ad quā custodiēdā sunt dati. ⁊
iste mod⁹ p̄t accipi ex h̄ qd̄ dicit adamāti⁹ sup Iosue. xv. i
glo. que sic incipit. Nō par̄ vtilitatis ⁊c̄. vbi dicit̄. sic apd̄
infideles p̄trarie v̄tutes audientes illa noia assunt ⁊ dant
opam in h̄ ad qd̄ se inuocari ad illos. vel in illo noie senti-
unt. officij sui rē cui se mācipauerūt impēdētes: tāto magis
celestes v̄tutes que nobiscū sūt libēter accipiūt si v̄ba scri-
pture ⁊ hoꝝ nominū appellatōes velut carmia q̄dā ⁊ incā-
tationes ex ore nostro promam⁹. Et si em̄ ea nō intelliga-
mus: ille v̄tutes intelligūt ⁊ velut carmie quodā inuitare
ad esse nobis ⁊ ferre auxilium delectantur.

Articulus sextus

Einde querit̄ de modo eoꝝ que ad exorcismuz
ptinent. Sunt em̄ signatōes que fiūt signaculo
crucis in ptibꝫ diuersis: sunt ⁊ adiurationes.
Est etiā salis in os missio: narium ⁊ auriū linitio. Potest
ergo queri de numero istorum que sit ratō. ¶ Ad quod po-
test dici. q̄ signatio facta signaculo crucis respicit passio-
nem xp̄i. quia est virtus fuganda contrarias potestates.
Signaculum em̄ illud tanq̄ signaculū sūmi regis fugiunt
p̄trarie p̄tates. Immissio salis in os: ⁊ sputi i aures ⁊ na-
res: cū sit significatiua doni itelligētie p̄ appropatōez: ad fi-
liū ptinet q̄ est sapiētia dei p̄ris. Insufflatio vō ad indiciū
effect⁹ spūsancti scꝫ ad p̄riā cohibendā p̄tatez. Unde dicit
Raban⁹. signatur baptizand⁹ signaculo sancte crucis taz
in pectore q̄ in fronte: vt ab eo tpe apostata dyabol⁹ i vase

pristino sue interemptōis ɔgnoscēs signū: iā sibi deinceps
se sciat alienū. exhinc iā dicūt sap cū orōnea. Dat sal be-
nedictū in os: vt p sal typicū sale sapiētie ɔditus: fetore ca
reat iniquitatis. ne a vermibꝫ peccōꝝ vlta putrefiat: ꝫ ma
gis illesus seruet ad maiorē grām ɔcipiendā. postea tāgū
tur nares ꝛ aures de saliua. ꝛ dicit ei verbū euāgelicū. qḋ
ihs qn̄ surdū ꝛ mutū sanauit: tangēs cū sputo linguā eius
ꝛ mittēs digitos in auriculā eiꝰ dixit. Effeta: qḋ ē ad api-
re. hoc agit vt p typicā saliuā ꝛ tactū sacerdotis: sapiētia
ꝛ virtꝰ diuina salutē eiꝰ opetur. vt apiant aures ad audien
dum mādata dei. vt apiantur ei sensus in intimo corde ad
spūalia discernēdū ꝛ os ad fidē xpi ɔfitēdū. ¶ Ad illō do
qḋ queri pōt ꝫ tactu triū sensuū scꝫ gustꝰ olfactꝰ ꝛ auditus.
rn̄dendū est q pfigurat donū grē. ad recipiendū auditū fi-
dei: ad discernēdū ea que sunt ad fidē ꝛ gustādū bonū ver
bum dei. Heb. vj. Signatō aūt in pectore ꝛ in fronte desi-
gnat dispositōez ad fidē i corde: ꝛ nō ad erubescendū fidei
ɔfessione i ore. ꝫm Hugo. ¶ Forma exorcismi i hūc moduꝫ
pficit. Signat af pmo baptizādꝰ crucis sigc̄lo i frōte i pecto
re ꝛ i oculis. ꝛ naribꝫ ꝛ i auribꝫ i ore: vt totiꝰ corpis sensus
hoc signaculo muniat: cuiꝰ vtute oīa nr̄a sacramēta ɔplet
ꝛ oīa dyaboli figmēta frustrāt. Postea dat sal bn̄dictū in
os eiꝰ: vt sapiētia ɔditꝰ fetore careat iniqtatis. ꝛ vltra non
putrescat a vermibꝫ viciōꝝ. Deinde exufflat malignꝰ spūs
foris: vt spūs spū pellat. Postea tāgūt ei aures ꝛ nares cū
saliua vt tactu supne sapiētie ꝛ aures eiꝰ apiant ad audiē-
dum vbū dei ꝛ nares sint ad discernēdū odorē vite ꝛ mor-
tis. his ɔpletis ɔsecrat fons a sacerdote i noīe pa. ꝛ fi. ꝛ sp̄. s.
vt sanctitas sacramēti nō ex eo q ministrat: ꝫ ex eo q sanctifi
cat ɔstare sciat sicut scriptū est. hic ē qui baptizat. Tradi
tur etiā noue vite auditoribꝫ simbolū fidei. in q aptīce do-
ctrine forma ɔsistit. Postremo ad baptismū oblatꝰ puulꝰ.
ꝛ īterogatꝰ a sacerdote si abrenūciaret sathane ꝛ oībꝫ opi
bus eiꝰ atqꝫ oībꝫ pompis eiꝰ: p ora gestantiū rn̄det. vt qui
aliena iniquitate obligatꝰ est: aliena fide ꝛ ɔfessione solua
tur. Post abrenūciatōem factā vngit oleo sacro in pectore
tāq̄ muniat aduersus hostē: ne ei deinceps imūda ꝛ nocia
psuadere possit. vngit ꝛ inter scapulas vbi vigor portādi
oneris est: vt fortitudinē accipiat ad portandū onus dn̄i.
Deinde facta īterogatōe si credat in deū prēm ꝛc. ꝛ facta
fidei rn̄sione trina īmersione a sordibꝫ vetustatis abluitur
vt nouū hominē indutꝰ triduane morti xpi ɔsepelit. sicut
ait aptus. Quicūqꝫ in xpo baptizati sumꝰ: in mortē ipius
baptizati sumꝰ. Consepulti em̄ sumꝰ cū illo p baptismū in
mortē. vt quō xpc resurrexit a mortuis: ita ꝛ nos in noui-
tate vite ambulemꝰ. Deinde sacro crismate in vertice vn-
gitur. vt spm̄ xpi pticipando merito deinceps xpianꝰ appel
letur: coheres regni ꝛ glorie sacra vnctōne effectꝰ. Exinde
tradit xpiano vestis candida: vt qui primo natiuitatis de
corem pānis vetustatis obfuscauerat: habitu regeneratō-
nis glorie pferat indumentū. Tegit etiā post sacram vn-
ctionem eiꝰ caput sacro velamie: vt intelligat se dyadema-
te regni ꝛ sacerdotali dignitate potiri. Ad vltimuꝫ datur
cereus accensus in manu eiꝰ: quatenꝰ implere doceat illud
euangelicum quod dicit. Sic luceat lux vestra coram ho-
minibus ꝛc.

Membrum terciū

C Onsequēter querit de cathecismo qui tamē
prior est in adultis q̄ exorcismꝰ: eo q adulti
prius instruūt de fide q̄ exorcismis se subijci
ant. Unde Rabanꝰ de institutōne clericoꝝ.
Postq̄ se baptizandꝰ p ɔfessionē vere fidei in alteriꝰ ɔmen
datur dn̄iuꝫ. ꝛ p abrenūciationem a prioris possessoris se
alienauit seruitō: exufflat ab eo ptās seua vt p ptum sacer
dotis misteriū spūisancto cedat spūs malignꝰ. Pret. q ca-
thecuminꝰ debeat pcedere baptismū. arguit ex hoc qḋ do-
minus dicit in euāgelio. Ite docete eos baptizātes eos ꝛc.
Doctrina aūt ista ad cathecismuꝫ ptinet quod ptꝫ p illud
quod sequit. Qui crediderit ꝛ baptizatꝰ ꝛc. Ut notet q i-
structio fidei precedat baptisma in illis qui accipe pn̄t do
ctrinam. vnde dicit Hugo. Docere ad fidē ptinet baptiza
re ad emūdatōez. Arguit etiā exemplo dn̄i. in quo hoc fi-
gurat. prius em̄ sputo mixto cuꝫ luto oculos liniuit ceci: ꝛ
post ad aquas syloe misit. Unde Rabanꝰ. ante baptismū
cathecizādi hō debet puenire officiū vt fidei pmo accipiat
cathecuminis rudimentū. Itē xpc priꝰ ceci nati oculos luto
ꝛ sputo facto supliniuit. ꝛ sic ad aquas syloe misit: qꝛ priꝰ
debet baptizādꝰ fide incarnatōnis xpi instrui: ꝛ sic ad ba-
ptismuꝫ iam credulꝰ ad mitti vt sciat cuiꝰ grē in eo est parti-
ceps: ꝛ cui iā debitor fiat deinceps. Ex his ꝙ ptꝫ q cathe-
cismus ɔgruit in adultis pcedē baptismū licet necītate in-
gruēte vel in capacitate baptizādoꝝ sequat sicut i puulis
ꝛ hmōi. ¶ Circa aūt cathecismū querēdū ē pmo de quibꝫ
debet eē. Scḋo qꝛ sit cathecismꝰ tāq̄ cathecizādoꝝ. Ter-
cio quoꝝ sit cathecizare. Quarto vtꝫ cathecumini ex rati
one cathecismi vitā spūalē habē dicūt cū ad fidē instruāt.

Articulus primus

P Rimo querit de quibꝫ sunt instruēdi baptizan
di. ꝛ videt q sint instruendi de oībꝫ que accide-
runt in oībꝫ etatibꝫ pcedētibꝫ illā in qua natꝰ ē
dn̄s. scꝫ etate sexta. ꝛ etiā illis q in illa ɔtigebāt. vn̄ Hugo
in li. de sacramētis docēs qbꝫ instruēdi sūt neophiti. deter-
minat q instrui debeāt illis q facta sūt in his sex etatibꝫ q
ɔputāt ab initio mūdi vsqꝫ ad ascēsionē dn̄i qn̄ dixit disci-
pulis. ite docete oēs gētes baptizātes i noīe pa. ꝛ fi. ꝛ sp̄. s. q
crediderit ꝛc. Mar. vlti. ꝛ post subdidit. hec sūt sacmenta
fidei xpiane ab initō ɔdita in fine credēda sine fine ɔfutu
ra. hec sūt qbꝫ cathecizādos ibuimꝰ. ꝛ eoꝝ q sacmēto noui
tatis regenerādi sūt fidē salutari ɔfessione, pmēdā exigimꝰ
¶ Idem videt aug. velle li. de cathecizādis rudibꝫ dicēs.
Narratio plena ē cū quisqꝫ pmo cathecizat: ab eo qḋ scri-
ptum ē. In pncipio creauit deꝰ celū ꝛ terraꝫ: vsqꝫ ad pn̄tia
tpa ecclie. ¶ Pret. instruēdi sūt i spe resurrectōis ꝛ i credu
litate iudicij beatoꝝ ꝛ maloꝝ ꝛ eoꝝ retributōibꝫ. Un̄ au-
gu. in eodē. Narratōe finita: spes resurrectōis intimāda ē
ꝛ p capacitate ac viribꝫ audiētis ꝛ p temporis modu
lo aduersus vanas irrisiōes infideliū ꝫ corporis resurrectō
ne tractādū. ꝛ futuri vltimi iudicij bonitate i bonos: seueri
tate i malos: veritate i oēs. ɔmemorātisqꝫ cū detestatōne ꝛ
horrore penis impioꝝ regnū iustoꝝ atqꝫ fideliū. ꝛ supna
illa ciuitas eiusqꝫ gaudiū cū desiderio pdicāduꝫ ē. Ex his
videt q hoꝝ sit necessaria instructō i cathecismo. ¶ Cōtra
patrini q obligāt ad instructōez puuloꝝ ꝫm ecclie ɔsuetu-
dinē talia ignorāt. q de talibꝫ istos instruere n̄ possunt. Si
dicēt q hec ignorātia ē illis i pctm̄. vt ꝫ tali dicat ignorās
ignorabit. ꝫ nō videt vꝫ: cū nō obligēt se patrini in susce
ptione baptizatoꝝ. nisi ad illa instruēda de qbꝫ facit men
tionē sacerdos baptizās ꝛ rn̄det p puero. ¶ Pret. tenet ne
illi patrini q habēt noticiaꝫ sacre scpture illos q̄s de sacro
fonte suscipiūt de his oībꝫ instruē. Rn̄sio. ad hec sine pin
dicio melioris sentētie. q aliē sicͭ dic aug. se debēt habē qui
cathecizāt i rudibꝫ instruēdis: alit in intelligibilibꝫ q alta
scripturas nouerūt: ꝛ aliter i rudibꝫ adultis: ꝛ aliter i par
uulis. In puulis q ɔpetit instructō cū sint capaces de sim
bolo aptoꝝ ꝛ orōne dn̄ica. tales em̄ adheserūt scē mr̄i ec-
clesie ꝛ obediētes doctrine eiꝰ. demū paulatim istruēdi sūt
vbo pdicatōis. Qui vo adulti sūt nec dū puenerūt ad ba-
ptismū: quādā instructōꝫ debēt habē allectiuā ad susceptō
nem sacramēti. Et ideo si intelligētes sūt oñdendū ē eis q-
liter a pncipio mūdi cura ē deo de salute hūani generis. et
qliter pfigurauit nr̄aꝫ redēptōeꝫ ꝛ nr̄aꝫ salutē p sacmenta
habēdā: ꝛ pmo p sacramentū baptismi. ꝛ sic p ꝫ habilitet
ad sacramētū baptismi suscipiēdū: ꝛ ad fidē nr̄e redēptōis
facte p xpm̄ ꝛ glorificatōis in aīa ꝛ corpe future p ipsum.
Rudes aūt p quedā exēpla manuducēdi sūt ad illa. ¶ Ad
illud qḋ obijcit ex verbo Hugo. ꝛ aug. Dicendū. q illi re-
ferebāt intentōes ad statū pmitiue ecclie in quo ꝫm ɔsue-
tudinē statꝰ illiꝰ cathecizāt adulti ab illis qui peciā habue
runt instruēdi tales. Unde aug. loquit ad deo grās q pe-
tebat ab illo quō adultos baptizādos cathecizaret: ad quē

sepe adducebant qui fide xpiana imbuendi erant: eo q esti
mabat habere oberem cathecizandi facultatem et doctrina fidei
et suavitate sermonis. sicut in principio libri de cathecizandis
rudibus patet. Talibus enim secundum aug. decebat fieri instru
ctio sive narratio quedam allectiva ad susceptores baptisma
tis. ostendendo qualiter ab initio mundi cura erat deo de ho
minis salute: et alia que tacta sunt. modo tamen competenti secundum exi
gentiam temporis et status persone. Unde tacto modo narrationis verbo
supradicto: scilicet narratio plena est cum quisque etc. subiungit au
gu. non tamen debemus preterea totum pentatheucum totosque iudi
cum et regnorum et Esdre libros totum evangelium et actus aplo
rum: vel si ad verbum addiscimus memoriter reddere vel nostris
verbis omnia que his voluminibus continentur narrando evolvere et ex
plicare. quod nec tempus capit nec illa necessitas postulat sed cun
cta summatim generatimque complecti: ita ut eligantur quedam mira
biliora que suavius audiuntur. atque in ipsis articulis constituta sunt
et ea tanquam in voluminibus ostendere. ¶ De instructione autem parvulorum
qui modo baptizantur qui instruendi sunt postquam habuerint usum ra
tionis non est ita: sed instruendi sunt a patrinis de fide quantum ad
articulos qui continentur in simbolo aplorum ad quorum instructio
nem se obligant patrini ut dicunt quidam respondentes pro parvulis.
Unde cum sacerdos querat a parvulo credis in deum patrem
omnipo. etc. et patrini respondent credo: dicunt quod patrini obligant
puerum ad credendum ista cum habuerit usum rationis: et se ad in
struendum illos et informandum in eis quantum in ipsis est. Unde cum
patrini respondent credo: sensus est. puerum ad credendum et me obli
go. obligat enim se ad hoc quod puer credit. i. quod operam dabit ad
hoc quod credat instruendo eum. et hoc notatur ex hoc quod sacerdos
iniungit patrinis et matrinis baptizato puero quod instruant
in simbolo apostolorum et oratione dominica. de hoc habebi
tur plenius infra.

Articulus secundus

Consequenter queritur de his qui cathecizandi sunt
Cum enim gratia nihil facit ociose sicut nec natura
Cathecizare autem insusceptibilem doctrine est ocio
sum: ergo non est opus gratie. parvuli autem tales sunt: non ergo
cathecizandi nec eis competit cathecismus. ¶ Item cum querit
sacerdos a puero. credis in deum: vis baptizari: et respondet pa
trinus credo vel volo: pro quo respondent: aut pro se aut pro puero
si pro se: mentitur. quia non vult baptizari. Si pro puero: similiter
mentitur. quia nondum habet usum li. ar. neque vult aliquid nec
credit. ¶ Item queritur utrum parvulus obligetur. cum pro eo respondet
patrinus: et videtur quod non: quia non obligatur ex responsione pa
trinorum. quia non habet usum li. ar. qui requiritur ad credere.
Item etsi aliqua obligatio possit esse sine consensu eius qui
obligatur: hoc est in eis qui non subsunt voluntati eius. sed crede
re non est tale immo voluntarium est: ergo nullus ad credendum potest ob
ligari nisi interveniente consensu proprio actuali. ¶ Item si pater
carnalis voveret pro parvulo ipsum intraturum religionem vel quod
cumque consimile: non teneretur parvulus. eodem modo licet patrini sponde
ant pro parvulo: non obligatur parvulus sponsione patrinorum. ¶ Item
nec ex precepto domini: quia precepta domini non sunt nisi respectu in
telligentium et susceptibilium discipline. ergo cum parvuli non sint
huiusmodi: non subiacent precepto domini. ¶ Item aug. ad Bonifacium
difficillimam questionem mihi proposuisti. Si constituam ingis ante te par
vulum. et queras utrum cum creverit futurus est castus vel fur: respon
debis nescio. et si in parvula etate aliquid boni cogitet: respondebis
nescio. Si ergo de moribus nihil audes certum promittere. vel de
cogitatione: quid est quod ad baptismum cum offeruntur pro eis respondetur cre
do: cum illa etas cogitare non possit. ¶ Ad quod dicendum quod quem
admodum parvulo non credenti et omnino nescienti prestantur multa
beneficia ministerio parentum. sicut cibus et potus et vestitus etc.
que educationis sunt. nec impedit in aliquo ista beneficia il
lius ignorantia vel incredulitas: non enim propter hoc minus involvi
tur pannis. aut lavatur aut soporatur quia ignorat ista sibi fieri: si
militer medicamenta nihilominus ei adhibentur et sanitas acq
ritur licet illa nesciat sibi adhiberi: sic et oratione parentum absque
medicamentis divinitus ei sanitas tribuatur. numquid ignoran
tia eius aut devotionem parentum impediet aut bonitatem divinam
manifestum est quod non. Quia ergo veri parentes spirituales sunt ipsi

sancti: et vere mater spiritualis est ecclesia. omnium illorum quorum ministerio illo
rum scilicet sanctorum ecclesie dei sibi generantur sive regenerantur: non
obstabit ullo modo nec impedire poterit ignorantia parvulorum
quo minus orationibus huiusmodi parentum et matris ecclesie bonitas
largiatur eisdem spiritualem sanitatem et alia dona quibus ad vitam spiritua
lem indigent cognoscit. ¶ Dicendum ergo ad primum. quod parvulus non pro
prie cathecizatur. sed cum dicitur ab ipso patrino credo: ipse obliga
tur quantum in ipso est ad hoc quod parvulus cathecizetur cum erit discipli
ne susceptibilis. et ideo non fit ociose quod requiritur ante baptismum
de huiusmodi in quibus obligatur patrinus pro parvulo. ¶ Ad aliud di
cendum quod patrinus respondet pro parvulo vel pro se: secundum quod pro parvulo
sensus est credo. i. fidei sacramentum suscipio et sic non mentitur
Unde aug. in li. de baptismo parvulorum. Quis nesciat crede
re esse infantibus baptizari et non credere non baptizari. Sed
quod pro se similiter non mentitur. quia ipsa ratione obligat se pa
trinus ad instruendum eum in fide: quando opportunitas se offerret.
quia sensus est credo. i. me et puerum ad credendum obligo. me
scilicet ad instruendum eum in fide unde nisi instrueretur ab aliis: pa
trini tenentur illos instruere ratione necessitatis. ¶ Ad illud
quod queritur utrum parvulus obligetur: responderi potest quod proprie obli
gatur patrinus ad procurandum quod credit: parvulus autem obligatur ad
credendum cum habebit usum rationis: ex hoc quod sacramentum
fidei suscipit etsi vult salvari. ¶ Ad aliud dicendum. quod
ubi melioratur conditio alicuius: potest aliquis per alium obli
gari licet ignoret. sicut dicit lex. pro ignorante fide iubere.
et ignorantis actio requiritur sicut est de pupillo cuius conditio
nem potest meliorare tutor. idem est enim ac si quereretur a
pupillo. cur convenitur in iudicio: cum non intelligat quid ab
eo petitur nec sciat petitioni respondere. in quo manifestum est
quia tutor debet eum defendere et pro eo respondere: aut totam cau
sam nomine illius agere. Sicut ergo negat aut concedit nomine
pupilli ipso ignorante aut contradicente et facit conditionem eius
meliorem in causa quam pro ipso agit: sic et multo fortius in cau
sa animarum quod fiet per tutorem spiritualem. Item si leges humane et
iusticia providit pupillis tutores et adiutores ad acquisitio
nem. conservationem. multiplicationem temporalium. quanto fortius iusti
cia et lex divina pupillos spirituales absque huiusmodi adiutorum spi
ritualium provisione non dereliquit. propter bonorum spiritualium
acquisitionem multiplicationem et conservationem. et dicimus quod parvulus
credit per patrinum: et patrinus credit ei. i. ad opus et commodum eius
nec parvulus dicitur credere proprie: sed sacramentum fidei suscipe.
¶ Ad aliud dicendum quod non est simile. quia aliter est in his
que sunt de necessitate vite spiritualis sicut est de promissione
facta in baptismo: et aliter in his que superaddantur ad perfecti
onem. Nemo enim sine proprio sensu superveniente ad perfectionem
tenetur. ad ea enim que sunt de necessitate vite quocumque obligan
te tenetur. ¶ Ad aliud dicendum. quod aliud est respondere credo cum
tamen nesciatur utrum credat: et respondere de moribus. Nam cum
dicit credo: sensus est. sacramentum fidei suscipio. Unde au
gus. ad Bonifacium. Sicut sacramentum corporis xpi corpus xpi
est. et sicut sacramentum sanguinis xpi est sanguis xpi: ita sacra
mentum fidei fides. Unde credere est sacramentum fidei ha
bere. et sic vere respondet et bene. et hoc modo est cum dicitur abrenun
tio sathane: sensus est: in baptismo si digne suscipit sic ab
renuntio sathane et pompis eius. Est tamen quedam abrenuntiatio in
patrino ad procurandum quod credat et quod abrenunciet. Si autem
ponatur alia expositio patet etiam ad hoc quod respondendum est. ¶ Si
autem queratur quare parvuli per alios credunt vel confitentur. vel sic
respondent: Augu. parvuli ex adam egroti ad ecclesiam portantur. et
si pedibus illi currere non possunt: alienis pedibus currunt. ac
comodat illis mater ecclesia et aliorum os ut credant: et aliorum
linguam ut fateantur. Item Isid. de officiis parvuli alio profiten
te baptizantur. qui adhuc loqui vel credere nesciunt: sicut eti
am egri. muti et surdi. quorum vice alius profitetur ut pro eis
respondeat cum baptizantur. ¶ Sed adhuc queritur que sit diffe
rentia cum dicitur abrenuncio sathane et omnibus pompis eius
Ad quod responderi potest. quod designatur ibi deformitas peccati
et actus et circumstantie que nomine pompe intelliguntur: ut non ha
bere debeat dyabolus possessionem in ipso ratione deformita
tis vel actus vel circumstantiarum.

¶ Articulus tercius

[D]Einde q̄rit quoꝝ officiū erat cathecizare adultos ad baptismuꝫ venie̅tes. dicit͛ eni̅ in p̄ncipio libri de cathecizandis rudib⁹. quo ad fratrem deo gr̄as adducebant͛: qui xp̄iana fide erant inbuendi cū esset dyacon⁹. ꝛ ita videt͛ ꝙ eoꝝ officiū. Nūc aūt sicut exorcism⁹ est sacerdotū: ita ꝛ cathecism⁹. cū hec sint sacrame̅talia baptismi. officiū aūt sacerdotis est baptizare: alteri⁹ ꝟo est in necessitate. ¶ Ad qd̄ r̄nderi pōt. ꝙ ꝓprie est sacerdotis officiū circa adultos accedentes. de ꝯse. di. iiij. Nicolaus papa. Cathecismi baptizandoꝝ a sacerdotib⁹ vniuscuiusq; eccl'ie possunt fieri. sicut in hac sancta romana ecclesia: cū deo auctore misteriū exhibem⁹ nostri famulat⁹ solempniter fieri ꝓprobant͛. patrinos aute̅ incūbit circa puulos ꝛ et. q̄ patrū sp̄ualiū est instruere ipos cum sint discipline susceptibiles. dicit eni̅ ambro. Ex longe plus debem⁹ diligere filios quos de sacro fonte suscipim⁹. ꝙ illos quos s̄m carne̅ genuim⁹. S3 hāc auctoritate̅ oportet intelli. ḡe nō simpliciter: s3 q̄tum ad hoc sc3 ꝙ spopōdit ꝓ isto: ꝓ filio aūt carnali nō spopōdit actualiter. obligat͛ tame̅ tū ex dei p̄cepto tū ex obligatōe nature qua tenet͛ educare filios ad cultum dei. In p̄mitiua aūt eccl'ia alioꝝ etiā erat instruere adultos ad baptismū accede̅tes. ꝛ hoc ꝑ verbū dyonisij q dicit. ꝙ cathecizand⁹ ducebat͛ ab anadocho ad hierarchiā. anadochus aūt dicit͛ sursuꝫ duce̅s q2 sursuꝫ ducebat instruendum ad sacrū p̄ncipe̅. vel dicit͛ forte ꝓpter hoc ꝙ ep̄i baptizare solebāt antiquit⁹ iam instructos in sabbato ꝛ pri⁹ instruebāt͛ adulti. Unde di. iiij. de ꝯse. De cathecuminis baptizandis id decretū est. vt in paschali festiuitate vel penthe. veniāt ad baptizandū. ceteris aūt solēnitatib⁹ infirmi tm̄ debēt baptizari. Et in eade̅ di. dicit͛. Ante viginti dies baptismi ad purgatōe3 exorcismi cathecumi currant in quibus viginti diebus oīno simboluꝫ qd̄ est credo in deum patre̅ omnipotentem specialiter doceantur.

¶ Articulus quintus

[D]Einde querit͛ vtꝝ cathecumin⁹ ex ratōe cathecismi vitam sp̄ualem habere dicat͛: cū ad fide3 instruat͛. ¶ Ad quod r̄ndet augu. ad fortunatū sic. Cathecuminū q̄uis in bonis operatōnibus defunctuꝫ vitam habere nō credimus. excepto dūtaxat nisi martirij compleat sacrame̅tum baptizatus ꝯfitetur fidem suam coram sacerdote: ꝛ interrogat⁹ r̄ndet hoc idem martir coraꝫ ꝑsecutore. Ille post confessionem aspergitur aqua: ille ꝟo aspergitur sanguine vel contingitur igne. Ille manus impositione pontificis accipit spiritūsanctum: hic habitaculum spiritussancti efficitur dum nō est ibi qui loquitur: s3 spiritussanctus qui in illo loquitur. Ille ꝯmunicat eucharistie in ꝯmemoratōne mortis dei: hic ꝯmoritur xp̄o. ꝛ loquitur de nō baptizato vbi nō adest ꝙ suppleat vicem baptismi. Nam si sacramentum martirij habeat sicut fuit in beata emerenciana: vitam habet licet non habuerunt sacramentum aque.

¶ Questio. xj. de quidditate baptismi.

[C]Ompletis aūt sacramentalib⁹ que antecedebāt baptismuꝫ in quib⁹ consistūt dubitatō: transitum faciamus ad ip̄m baptismuꝫ. Circa que̅ plura sunt ꝯsiderāda. Primo quid sit baptism⁹ aque de quo intendim⁹. Sc̄do que institutō eius. Tercio de his que ꝑtinent ad esse baptismi. Quarto de virtute sc3 a quo habeat virtute̅. Quīto de potestate baptizādi. Sexto de ꝯditionib⁹ baptizātis ꝛ baptizādi. Septimo de effectu baptismi. Octauo de ꝯparatōe ei⁹ ad alia genera baptismatū. Nono de sacramentalib⁹ ꝯsequentib⁹ ip̄m. Decimo vtrū baptism⁹ fiat extra ecclesiam. Undecimo de vnitate baptismi. ¶ Primo itaq; querit͛. quid sit baptism⁹ ꝑ septem mēbra. Primo de numero diffinitionū. Sc̄do de diffinitōne magistri. Tercō de diffinitōe hugonis. Quarto de diffinitōne augustini. Quinto de diffinitōne dyonisij. Sexto de diffinitōne Joh. dama. Septimo in quo genere predicabili sit baptismus.

¶ Membꝛū primuꝫ

[C]Irca primū sic querit͛. Cū multe sint diffinitiones baptismi. quaꝝ vna ponitur a mḡro in li. sente̅. Baptism⁹ est tinctō. i. ablutō corporalis exterior facta sub forma verboꝝ prescripta. Alia ponitur ab augu. Baptism⁹ e̅ tinctio in aqua verbo vite sanctificato. Tercia a hugo. Baptism⁹ e̅ aqua diluendis criminib⁹ sanctificata per verbum dei. Quarta dyoni. Baptism⁹ est regeneratōnis sacrame̅tuꝫ. s̄m ꝙ primitus subsistit anima sp̄ualiter formans aīales motus ad oportunitate̅ diuinoꝝ eloquioꝝ ꝛ actionum. ꝛ ad celestis quietis anagogen iter facie̅s. Quinta ponit͛ a dama. Baptism⁹ est principiuꝫ alteri⁹ vite ꝑ quod fuit p̄micie spirit⁹ regeneratio sigillum. custodia ꝛ illumiatio me̅tis. Quere̅dum est ergo de singulis aliquid ꝛ de comparatōne earū adinuicem. ¶ Cum eni̅ vni⁹ rei vnū est esse. nō vident͛ plures posse esse diffinitōnes baptismi. ꝛ ita si vna illaꝝ est diffinitio: relique nō erunt diffinitōnes. ¶ R̄nsio. ꝙ diffinitōnes iste dant͛ s̄m genera diuersa causaꝝ principaliter: lic3 alie cointelligant͛ inq̄tuꝫ baptisma trahit esse ab illis. Est eni̅ causa materialis s̄m quam datur diffinitio hugonis. cum dicitur. Baptismus est aqua ꝛc̄. licet enim tangatur ibi finis: hoc non est nisi s̄m ꝙ materia disponitur vt talis finis quātum est de ipa consequat͛. Est etiam causa formalis sc3 tinctio siue ablutio. ꝛ hoc attendi potest dupliciter vel respectu subiecti cum dicit͛ ablutio: vel respectu materie cum dicit͛ tinctio in aqua. vnū est respectu eius qd̄ abluitur: aliud respectu eius quo abluitur. In alijs aute̅ ille due ratōnes ꝯueniunt. nisi in hoc ꝙ verbum quo fit sanctificatio sub duplici forma notificatur. In designatione eni̅ magistri verbum designatur in respectu ad institutōe3 cuꝫ dicitur. forma verboꝝ p̄scripta. i. instituta ad hoc. In diffinitione ꝟo augu. designat͛ in compatōe ad aīam. ad cui⁹ vitam sp̄ale3 disponit. Est iteꝝ causa finalis ꝛ penes istā dant͛ due vltime. dyoni. ꝛ dama. S3 in hoc differūt ꝙ finis attendi potest dupliciter. vel inq̄tum efficit͛ ab agente: et s̄m hoc accipit͛ diffinitio dama. in qua tangunt͛ effect⁹ spiritussancti. quib⁹ anima quodāmodo ꝑficitur ꝑ baptismi sacramentū. ꝛ quia multi sunt s̄m prius ꝛ posterius: ideo multi tangunt͛. Diffinitio ꝟo dyoni. determiāt finem s̄m ꝙ subiectū qd̄ est anima vel homo. ꝛ esse accipit sp̄uale et motū sp̄ualem dispone̅te baptismo s̄m suā veritate3. Vel sic ꝯtingit ꝯsiderare baptismū inq̄tum est signuꝫ exterius ꝛ inq̄tum habet effectū interiore̅. si ꝯsiderat͛ primo modo. hoc pōt esse dupliciter. vel inq̄tuꝫ habet tm̄ ratōe3 significandi: ꝛ sic est illa diffinitō mḡri. Baptism⁹ est ablutō corporalis exterior vbi tangit͛ solum ratō significandi. vel inq̄tum habet ratōnem significandi ꝛ aptitudine̅ disponendi siue sanctificandi: ꝛ sic est illa augu. que est. Baptism⁹ est tinctio in aqua verbo vite sanctificata. ꝑ hoc ꝙ additur verbo vite sanctificata insinuat͛ aptitudo ad sanctificandum. Si ꝯsideret͛ q̄tuꝫ ad effectū interiore̅ siue in efficiendo. hoc esse pōt dupliciter. Vel q̄tuꝫ ad ablatōe3 mali. Vel q̄tum ad positōe3 boni. Si primo modo: sic est illa hugo. Baptism⁹ est aqua diluēdis criminib⁹ sanctificata ꝛc̄. Si sc̄do modo. hoc pōt esse dupliciter. aut inq̄tū est informās ꝛ ꝑficiens ipam aīam simpliciter ꝛ indistincte: ꝛ sic est illa que est dyoni. Aut inq̄tum est ꝑficiens ꝛ informās ipam q̄tum ad differentias potentiaꝝ aīe: ꝛ sic est illa que e̅ dama. hec infra melius patebunt.

¶ Membꝛum secundū

[Q]Equit͛ ingre̅ ꝟ singulis diffinitōib⁹ diuisim ꝛ p̄mo de illa q̄ est mḡri. q̄ habet͛ in senten. iiij. li. di. iij. Baptism⁹ tinctō dicit͛. i. ablutio

corporis exterior facta sub forma verbo℞ pscripta. Videt q
hec diffinitō sit sufficiēs ⁊ cōpleta. qr dicit formā baptismi
que attendit in verbis pscriptis a dn̄o: ⁊ materiā per hoc
q dicitur ablutio corporis exterior ⁊ cōuertitur. plus nō vi
detur requirere diffinitio. ¶ Contra. Ita se habent diffini
tio ⁊ diffinitum. q vno existente aliud existit: vno desinen-
te ⁊ aliud. ⁊ iterum vno reducto in esse ⁊ aliud. illud pla-
num est sumpto exemplo generaliter de diffinitōne quacū
q3 ⁊ diffinito. ergo deficiente ablutōne ⁊c̄. deficit baptism⁹
existente est. ⁊ iteru3 corrupto hoc corrūpitur aliud: ⁊ hoc
reducto in esse ⁊ illud similiter. ß cōtingit fieri ablutōnes
hmōi ⁊ deficere multotiēs. ⁊ iterum redigi in esse: igitur ⁊
similiter est de baptismo. ⁊ ita baptism⁹ ē iterabilis. ¶ Itē
cum baptism⁹ sit sacramentū noue legis: efficit quod figu-
rat. de eius igitur essentia est efficere sicut figurare. nō ex-
primitur hic aliquid notificans illud inq̄tum efficit: ß di-
minuta est. ¶ Item Hugo. tria requirūtur ad hoc q sacra
mentū habeat esse cōpletū. sc3 similitudo ex natura: rep̄sen-
tatio ex institutōe: cōtinētia gratie spūalis ex sanctificatōe
hoc nō est reperire in actione aliqua vnde nec in ablutione
Item baptism⁹ ppetuo manet in baptizato. ß ablutio sta-
tim deficit: ergo ⁊c̄. Qr ppetuo manet: videt. quia cum ali
quis baptizat recipit sacramentū baptismi. ⁊ q̄diu est ba-
ptizatus habet sacramentū: sicut q̄diu est vn⁹ albo habet
albedinem. ß semel baptizat⁹ semp est baptizat⁹: igit sem-
per habet sacramentū baptismi. ¶ Item si est ablutio exte
rior. aut actiue dicta: ⁊ tunc esset aliquādo peccatu3 mor-
tale. sicut in p̄sbitero symoniace baptizante. ⁊ hoc est ab-
surdū. aut passiue dicta siue ipa passio: ß si illa transit tūc
baptismus transiret. quod cum non sit: non est baptismus
tinctio. i. ablutio. actio vel passio. ¶ Item Augu. diffiniēs
baptisma dicit. q est tinctio in aqua. Magister dicit ablu
tio non apponendo aquam. vnde videtur diminuta. ¶ Rn̄
sio. est considerare baptisma vt est habens modum substā-
tie que est: aut substantie que fit. put scdo modo conside-
ratur: describitur in pposito. ¶ Item est considerare vt est
sacramentū solūmodo ⁊ exercitum ab homine. ⁊ sic nō cō-
sideratur in esse cōpleto ⁊ optimo. ⁊ hoc modo sumptū dif-
finitur hic. aut vt est sacramentū exercitum misterio hūa-
no habens efficaciam a diuina auctoritate: ⁊ sic sumit ßm
esse vltimū ⁊ cōpletum. Unde dico. q p̄scriptō p̄tacta noti-
ficat baptismū. non ßm esse ei⁹ vltimū ⁊ cōpletum: ß solum
vt est sacramentū exteri⁹ exercitū misterio humano. ¶ Ad
illud quod obijcit primo. q p cōuertentiā notificās ⁊ noti-
ficatum dicunt q̄tū ad esse formale ⁊ materiale. Dicendū
est q forma est pfectio rei. Unde sicut duplex est pfectō sc3
materie ⁊ cōpositi: ⁊ duplex formale. Unde describit illud
q̄tu3 ad formale pfectiuū totius. quod attendit in effectu
vltimo penes quod est cōpletio totius esse. Pret. illud argu
mentum nō valet. hec notificatō describit hoc q̄tum ad ea
que respiciunt esse materiale ⁊ formale ⁊ cōuertibiliter: igi
tur est diffiniens sufficienter. Instantia cum dicit homo ē
substantia ratōnalis mortalis. describit homo p ea que re
spiciunt esse materiale ⁊ formale ⁊ cōuertibiliter: nec tamē
diffinit sufficienter vt patet intelligenti. ß bene sequeretur
si diceretur eē materiale formale ⁊ cōuertibiliter. p hoc eni
q dicitur. dicit esse materiale ⁊ formale: plus dicitur q̄ q̄
dicitur. dicit materiam. quia p primum dicitur act⁹ vtriusq3
quo notatur vt sunt in esse cōpleto: p scdm non. esse eni ē
actus entis. ¶ Ad hoc aūt quod obijcitur ex alia pte. q nō
existente vel deficiente diffinito: deficit diffinitō ⁊ econuer
so. ⁊ similiter reducto in esse. ß cōtingit hmōi ablutōe3 depi
re ⁊ iterū reduci in esse: igit baptism⁹ est iterabilis. Dicen
dum est. q nō sequit. imo debet inferre. igit pōt iterari. qđ
bene verū est vt est sacramentu3 tm̄ sc3 de facto: nō de iure.
Qr aūt baptism⁹ nō iterat. hoc est ratōne illi⁹ q ex caractē
habet ⁊ originalis peccati remissione. ⁊ hoc est alterū esse
ab eo qđ iam dictu3 est. sc3 ab esse qđ respicit esse sacramē
ti tm̄. ¶ Ad aliud quod obijcit q tria requirūtur tm̄ ad eē
cōpletum baptismi. Dicendum q ablutio exterior ex natu-
ra similitudinē habet cum interiori ablutione. virtu⁹ eni re-
generatiua est in aqua materialiter: in verbis formaliter:
in ablutōne similitudinarie. Item instituit ad hmōi ablu-
tionem rep̄sentandā sc3 Math. vlti. Ite docete oēs gētes.
baptizātes eos in no. ⁊c̄. Baptizare est idem qđ intingere
siue abluere. Continet aūt grām spūalem ratōe verbi ap-
positi ad actum exercitū. cum dicit. baptizo te in noie pa.
⁊ fi. Hec aūt cōtinētia qua sacramēta dicunt cōtinere grām
spūalem. nō est p modū quo aliquid cōtinet in vase substan
tialiter vt electuariū in pixide. ß eo modo quo ad aliquid
qđ nihil est alteri⁹ cōtinet in esse q̄tum ad substantiā ⁊ vir-
tutem. Sacramēta aūt vniuersaliter grām spūalem dicun
tur cōtinere quia gratiā spūalem saluāt q̄tum ad esse ⁊ vir
tutem. tollendo illa que illam impediūt. hoc autē maxime
cōuenit ablutōni facte ⁊c̄. vel potest dici q institutō non est
de esse sacramenti. ß ad esse ⁊ ideo nihil tangit. de causa vo
sanctificatōnis ⁊ signatōnis hic tangit. Nam ex ablutōne
corporis trahitur signatio: ex forma verborum sanctifica
tio. ¶ Ad aliud dicendum. q in baptismo sunt signum si-
ue operatio exterior: ⁊ effectus interior siue significatum
sc3 impressio caracteris. dicit igitur semp manere nō q̄tū
ad opus siue signum exterius: ß q̄tum ad effectu3 interio
rem siue significatum. vnde reuera non manet simpliciter
semp: ß q̄tum ad aliquem effectum sc3 q̄tum ad caracterē
Cum aūt ostenditur q ppetuo manet per hoc q q̄diu ali-
quis est baptizatus habet sacramentu3 baptismi: sicut q̄-
diu est aliquis albo habet albedinem. dicendum q non est
simile. quia albo p̄sentialiter denominat ab albedine que
p̄sentialiter inest: ß baptizatus p̄sentialiter a baptismo de
nominat. qui aliquādo infuit. ¶ Ad aliud dicendū. q nō
intelligit hic de ablutione actione vel passione: ß de eo qđ
relinquit ex his. Cum eni passio transeat cum actione: re-
manet nihilomin⁹ quod relinquit ex actione ⁊ passione. vt
dici possit iste est baptizatus. ¶ Ad aliud dicendum q nō
solet fieri ablutio exterior nisi in aqua: datur intelligi per
hoc q dicitur ablutio exterior.

Membrū terciū

Onsequenter queritur de diffinitōe Hugo.
que est. Baptismus est aqua diluēdis crimi
bus sanctificata p verbum dei. de quo primo
querit de ipa diffinitōne. Secūdo de compa
ratione hui⁹ diffinitōnis ⁊ pcedentis.

Articulus primus

Irca primum sic. Non eni videtur hec ratio cō
munis quia hoc totum posset esse ⁊ non esse ba
ptismus. vt si sacerdos proferret hec verba ad
sanctificandum aquam: ⁊ nullus intingeretur in aqua vel
ablueretur. ¶ Item baptismus fit in aqua: sed nihil fit in
se: ergo baptismus non est ipsa aqua. ¶ Prete. ßm hoc si
aliquis in mari vel in secana baptizaretur: diceretur ma-
re vel secana baptismus. quod cum non sit: non est baptis-
mus aqua ⁊c̄. ¶ Pret. additur diluendis criminibus. po-
test contingere q hic qui ficte accedat ad baptismum reci-
pit baptismum: non tamen diluuntur crimina. est ergo ba
ptismus cum non est aqua diluendis criminib9 ⁊c̄. ¶ Pre
te. sanctificatio que est in aqua transit. baptismus autem
manet: ergo baptismus non est aqua sanctificata. ¶ Ad
quod respondendum est. hec diffinitio tangit esse materia-
le baptismi. cum eni aqua sanctificata est per verbum dei
ad diluenda crimina: tunc si abluitur aliquis debito mo-
do ab eo qui habet intentionem baptizandi baptizat ma-
teria ergo disposita tangitur in predicta diffinitōe. ¶ Per
hoc potest patere qualiter sit respondendum ad primo ob-
iectum. Cum eni dicat materiam dispositam. in materia
autem disposita non tangitur totum esse: bene pōt esse ß ⁊
nō esse baptism⁹. Si vo sit ablutō debita in ea: ex tunc ba
ptismus. ¶ Ad aliud dicendū. q cum dicit baptism⁹ fit in
aqua. accipit pro ablutōne. cū aūt dicit baptism⁹ est aqua
materialiter sumit. ¶ Ad illud quod obijcit. q nihil fit in
se ⁊c̄. dicendū q hoc est ve℞ p se loquendo. nec ea ratione

qua fit in se ẜ aliud ꝓut nominaṫ in sua materia. Unde cū dicitur baptismꝰ fit in aqua. hoc est intinctio fit in aq. ¶ Ad aliud vō dicenduꝫ. ꝙ aqua que cooꝑatur ablutōni solum baptisma dicitur. Aqua vō qua baptizaṫ lavacrum dicitur. Ephe. v. mūdans lavacro aque in verbo vite. ꝓpter quod illud qḋ cooꝑatur ablutōni sive tinctōni baptisma dicitur. Ut quādo aliquis baptizaṫ aqua ꝯtenta in vase: illa que deputata est misterio tali aqua dicitur. Unde mihi videṫ dicendum. ꝙ si aliquis baptizareṫ in fluvio vel in mari: tota illa aqua que moveṫ in tinctione: aqua baptismi dicitur. Aliter dicunt quidā. ꝙ illud quod supficialiter claudit sive includit intinctū aqua baptismi dicitur. nō dico supficie aque: ẜ illud quod terminatur in supficie includente in aqua minori non salvatur species aque. ¶ Ad id vō quod obiicitur de transitu aque. dicendū est ꝙ ibi accipiṫ baptismus nō pro suo esse materiali pmo: ẜ accipitur pro re que relinquiṫ i baptizato. que scꝫ res manet: licet aqua trāseat ¶ Ad hoc quod obiicitur de hoc mēbro diluendis criminibus. dicendū ꝙ hec est intentō sermonis ut aqua sanctificetur ꝑ verbum dei. ad hoc ꝙ digne accedētis cū hoc abluitur diluūṫ crimīa. nō ꝓpter hoc semꝑ fit criminū ablutio: sed ex pte dispositōnis aque nō plus requiriṫ. ¶ Ad aliud dicenduꝫ. ꝙ est sanctificatō qua aliquis sanctificaṫ in baptismo. ⁊ hoc sequiṫ ablutōeꝫ digne accedētis. Est autem fides sanctificatio disponens ad illam. ⁊ de illa loquiṫ hic ⁊ determinat esse materiale quoddam respectu illius ulterioris sanctificatōnis.

Articulus secūdus

Consequēter queriṫ de comparatōe priū pdictaꝝ diffinitionū. ⁊ queriṫ utrū baptismꝰ ꝓprius dicitur aqua q̃ tinctio sive ablutio. ꝙ aqua videtur: est abluens ⁊ ablutio interius. ⁊ est abluens ⁊ ablutō exterius. exterius aqua est abluens: ablutio effectus in abluto. interius grā abluens: ablutio effectus grē in abluto. Sed ꝓprius dicitur grā agere in anima q̃ actio grē. i. ablutio: ergo illud exterius quod est signum grē ꝓprius dicitur sacramentū q̃ illud quod est signuꝫ ablutōnis interioris. scꝫ ablutio exterior. ꝓprietas eīm maior ⁊ minor in signatis: rñdet maiori ⁊ minori in signis. ¶ Item sacramentum est invisibilis grē visibilis forma. igiṫ illud quod est ꝓprius signū vel forma grē: ꝓprius debet dici sacramentū. Sed aqua ꝓprius est signum grē q̃ ablutio aque. ¶ Item in sanctificatōne interiori prius est naturaliter grā in aīa q̃ sit opatio illius ergo ex pte signi naturaliter prius est signum illius grē q̃ signum opationis illius. Sed signum grē est aqua. Signum opationis illius est ablutio: igitur prius ⁊ ꝓprius est aqua baptismꝰ q̃ tinctio sive ablutio.

¶ Contra. in forma prescripta a dño nō referṫ verbum a quo est virtus sacramēti ad elementū: ẜ ad ipam ablutōeꝫ sive tinctōeꝫ. quod ptꝫ cum diciṫ. baptizo te in noīe patris ⁊ filij ⁊ spū: sancti. igiṫ cuꝫ a virtute verboꝝ sit efficacia sacramēti ꝑ se ⁊ pncipalitē: debet dici sacramētū illud ad qḋ referṫ virtꝰ verboꝝ pscriptoꝝ hoc est ipa tinctō vel ablutō debet igiṫ ablutō dici sacramētū. ¶ Itē sacramēta sunt remedia corruptōnis hūane. Unde distinguūṫ ẜm distinctōnem defectui humane corruptōnis. igiṫ illud quod ꝓprie ⁊ principaliter est remediū defectus causati ꝑ baptismū: primo ⁊ pncipaliter diciṫ sacramētum hec aūt est ipa ablutō nō elementū. ergo ⁊c. ¶ Rñsio. ꝙ i baptismo tria sūt ipm elementū. verbū sanctificās. ⁊ ipa tinctio. dicendū igiṫ. ꝙ in elemēto est virtꝰ regenerativa potētia ex ꝯtactu carnis xpi. que potētia reduciṫ in actum ꝑ verbum ipm: sicut color est visibilis potētia ⁊ luce efficiṫ actu visibilis. ẜ in tinctione virtꝰ regenerativa effectū habet in homīe. Unde illud qḋ imediate opatur principalem effectuꝫ baptismi. est ipa tinctio. Concedēde igiṫ sunt ratōes ultime. quibꝰ ostēditur ꝙ ꝓprius diciṫ tinctio baptismꝰ q̃ aqua. ¶ Ad quod igiṫ obiiciṫ ꝙ illud quod est signum grē a quo est pncipalis effectus in aīa: debet dici ꝓprie baptismus. Dicendum ꝙ aqua nō diciṫ esse signum sive sacramentuꝫ grē inq̃tum comparantur adinvicem aqua ⁊ gratia ẜm suas substātias sed potius ẜm ꝓprietates illorum sive ꝯvenientiam que attenditur in ablutōne corporali ⁊ spirituali. ꝓpter quod illud quo imediatiꝰ est repsentatō istius ꝯveniētie. i. ablutionis: debet formaliter loquendo dici baptisma. ¶ Ad illud quod obiiciṫ. ꝙ grā est prius in aīa q̃ opus illiꝰ. ⁊ ita in baptismo naturaliter grā precedit ablutōeꝫ interiorem. Dicendum ꝙ duplex est opatio gratie. una qua repat animā deformatam: alia qua expedit ad opa virtutū. ⁊ sic approprie loquendo induit gratia vultum virtutis q̃tū ad primam opationeꝫ est grā effectus baptismatis. Licet igitur gratia prius insit aīe q̃ opereṫ scḋa opatōne: simul tamen inest cum opatōne prima. ¶ Et si obiiciṫ. prius natura inest q̃ opereṫ licet nō prius tpe. dicendū ꝙ etsi hoc concedatur: nihilominꝰ quia gratia non inq̃tum gratia ẜ inq̃tum repans est ꝓprius effectus baptismi: ipsa vō ablutio ꝓprie formaliter loquendo est illud quod prius significat. ⁊ efficit illam repationem. Illud enim in morbo semper magis debet dici formale: qḋ ꝓpinquius ordinat ad finem. ⁊ ipsa ablutio formaliter loquendo prius est ⁊ ꝓprie dicendo baptismus. ¶ Ad illud qḋ obiicitur ꝙ aqua ꝓprius est signū gratie q̃ ablutio. igitur cum sacramentuꝫ sit visibilis forma invisibilis gratie ⁊c. dicendū ꝙ aqua ratōne substantie aque nō est signum gratie. ẜ ratōne ꝓprietatis sive ꝯvenientie q̃tum ad ablutionem. unde abstracta hac ꝓprietate aqua nō est sacramentum. addita hac ꝓprietate est. Unde patet ꝙ prout distinguitur inter aquam ⁊ ablutionem. ꝓprius repsentat gratiam ipa ablutio q̃ aqua.

Membrum quartum

Dubitaṫ de diffinitōne aug. hac scꝫ baptismꝰ est tinctio i aqua vbo vite sanctificata. Que nō videṫ multū differre a prima scꝫ illa que est magistri senten. tinctio eīm in aqua nō est aliud hic q̃ ablutio. Sanctificatio autē ꝑ verbum vite sequitur ex forma verborum prescripta: cum verbum accedit ad elementum. ¶ Obiicitur tamen de hoc ꝙ dicitur tinctio ⁊ nō determinaṫ cuius. unde videtur ꝙ diminuta sit cum multorum solet esse tinctio quoꝝ non est baptismus. Unde videtur ꝙ deberet dicere baptismꝰ est tinctio hoīs in aqua. ¶ Item si baptismus est tinctio. aut tinctō actio: aut tinctio passio. Nō tinctio actio: quia illa est ipius agētis ut sacerdotis vel alterius intingētis. Non tinctō passio quia sacramenta efficiunt qḋ figurant. tinctio passio fit et nō facit. ¶ Item tinctio transit ⁊ nō manet: baptismꝰ manet. ¶ Item dicit verbo vite. aut ibi sumiṫ verbum vite ꝓ verbo creato: aut increato. Nō increato ut videṫ: quia verbum illud est verbū prolatū a sacerdote. Unde hugo. In baptismo sunt tria. Repsentatō ex silitudine: significatio ex institutōe: virtꝰ ex significatōe. Prima ē indita ꝑ creatorem. scḋa adiūcta ꝑ salvatorē. tercia mīstrata ꝑ dispensatorem. ¶ Cōtra. hugo. Recte ꝑ verbū dei sanctificāṫ que ꝑ verbū dei creata subsistūt. ꝑ verbū creare potuit: ⁊ ꝑ verbum sanctificare nō poterat. hec hug. ẜ creata subsistunt ꝑ verbū increatū. ¶ Item queriṫ de hoc ꝙ dicit sanctificata Sanctificatō hec nō est aliud q̃ collatio virtutis regenerative. ẜ hec fuit collata ex ꝯtactu carnis xpi. ¶ Rñsio ad pmū. ꝙ licꝫ ꝯtigerit multa tingi q̃ nō sūt vel fuerūt baptisata: nō tñ in aqua verbo vite sanctificata. Illa eīm tinctō regeneratio est. Si eīm aliqd aliud ab hoīe tingēt in aqua cum ꝓlatōne hoꝝ verboꝝ in noīe pa. ⁊ fi. ⁊. ss. nō esset illa tinctio in aqua sanctificata verbo vite. Verbū eīm illḋ nō est verbū vite nisi habilibꝰ ad vitā ⁊ inq̃tuꝫ ꝓferṫ cum intentōne habilitandi ad vitam. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ baptismus diciṫ tinctio passio. que licet fiat sive efficiaṫ: nihilominꝰ efficit. Efficiṫ eīm exteriꝰ ⁊ efficit interiꝰ ut sup tactum ē. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ trāsit ẜm actū: manet aūt ẜm effectū. ⁊ maxime q̃tuꝫ ad caracterē. ¶ Ad aliud dicēdum. ꝙ verbū sumiṫ ꝓ verbo creato ⁊ increato scꝫ filio dei ẜ differēter. ꝓ creato quo fit sanctificatio per se efficiendo magis aūt ꝓut hic accipiṫ attendiṫ de vbo creato ꝙ acce-

tens ad elementū efficit sacramētū. ¶ Ad aliud dicēduꝫ ꝙ sanctificatō. i. virt⁹ regeneratiua ē a ꝯtactu carnis xp̄i potentialit: a deo actualiter. exemplū ad hoc est color motiuum visus de nocte: potētia de die actu. ꝑ ꝯtactuꝫ eīn fit q̄dam dispositō in elemēto aque. que ꝑ verbū in actū reduci tur: cū a sacerdote ex intentōe debite ꝓfert.

Membrū quintuꝫ

Consequēter querit̄ de diffinitōe Dyoni. qui diffinit baptisma sic i ecclīastica hierarchia Baptism⁹ est sacramentū siue traditō ſm ꝙ primit⁹ subsistit aīa spūaliter formās aīales motus ad oportunitatē diuinoꝝ eloquioꝝ ꝛ actionum. ꝛ celestis quietis anagogen iter faciens. Et queritur de hoc quod dicit. ꝙ primit⁹ subsistit aīa spūaliter. quia hoc nō ē generaliter veruꝫ quia multi decesserunt sine sacramento baptismi qui salui sunt. ꝛ multi cum gratia accesserunt ad hoc sacramentū. ¶ Pret. fides est qua primit⁹ subsistit anima cum viuit illa spūaliter. iuxta illud abacuc. Iustus ex fide viuit. ¶ Item ꝙ dico sacramentū ſm ꝙ primit⁹ subsistit anima spūaliter. dicit totū esse baptismi. dicit eīn gen⁹ illius ꝛ differentias quibꝫ ꝯuertibiliter inest. Per hoc eīn quod dicit̄. ꝙ anima subsistit spūaliter: distinguit ab eē naturali. ꝑ hoc ꝙ dicit̄ primit⁹: ab illis quibꝫ nō primit⁹ spiritualiter est sc̄ꝫ anima. sicut sunt virtutes. que etsi in baptismo dant̄ eo ꝙ hoc est ꝑ baptismū primit⁹: habet aīa eē spūale a baptismo. ¶ Item distinguit̄ ꝑ hoc ab alijs sacramentis. Baptism⁹ eīn quia est ianua sacramentoꝝ: inter sacramenta primit⁹ est vita spiritualis. ¶ Item querit̄ de hoc ꝙ dicit̄ motus aīales. quare magis diffinitur ꝑ mot⁹ aīales q̄ humanos. cum ꝓprie homis sit baptizare inq̄tuꝫ homo est: nō inq̄tum animal. ¶ Pret. cum in puulo sit baptismus. nulli aūt motus animales formant̄. ¶ Pret. magis deberet dici motus ratōnales. ¶ Pret. ratōne motuū animaliū nō habet homo oportunitatē diuinoꝝ eloquioꝝ ꝛ actionū. imo ex motibꝫ animalibꝫ efficit̄ homo pron⁹ ad contraria ꝛ inhabilis ad ista sc̄ꝫ diuina eloquia ꝛ actōnes nec hec inhabilitas tollitur vnq̄ virtute baptismi. ¶ Prete. ex virtute vel ex gratia magis est hec formatio q̄ ex baptismo. ¶ Pret. additur in diffinitōne iter faciens ad celestis quietis anagogen. cum hoc nō videat̄ cōuenire ficte accedentibꝫ. ¶ Rn̄sio ad primum. ꝙ ptes diffinitōnis sonant in habitum nō in actum. Unde licet baptism⁹ nō in omnibꝫ ē illud ſm ꝙ primit⁹ subsistit aīa spūaliter. hoc nō est quia hmōi virtutes siue efficacie nō sit baptismus: sed vel quia nō suscipitur vel si suscipitur causa est ex parte recipientis vt accidit si sit in gratia vel sit ficte ꝛ indigne accedit. Unde dico ſm ꝙ primitus subsistit anima spiritualiter. dicit virtutem ipsius baptismi sicut efficaciam habitualem ꝛ quātum est de ipo baptismo. habet hanc efficaciam in ipo suscipiente. licet eīn per alia subsistit anima spiritualiter. sicut est baptismus sanguinis vel fluminis i necessitate: tamen hoc est quod institutum est a domino pncipaliter ad hoc. alia vō supplent vicem ipius in casu. ꝛ de illo dicit in iohe. Nisi quis renatus fuerit denuo ex aqua ꝛ spiritusancto ꝛc̄. ꝛ ita est ꝓprie regenerationis sacramentum. ¶ Ad hoc quod obijcitur. ꝙ fide primit⁹ subsistit ꝛc̄. Dicendū ꝙ fides nō excludit baptismū nec ecōuerso. sufficientia eīn vnius est ꝑ alterum. homo eīn subsistit spiritualiter ꝑ fidem. ꝛ ꝑ sacramentuꝫ fidei. i. baptismum. ¶ Ad aliud quod obijcitur dicendū. ꝙ hoc ꝙ dico sacramentum ſm ꝙ subsistit anima spiritualiter: dicit totum eē baptismi. Rn̄sio ꝙ duplex est efficacia baptismi que distinguitur ſm modum i quē distinguit̄ virtus a gratia. vnde baptismus efficit hominē gratuꝫ deo ꝛ habilem ad opa virtutū. Primum inq̄tuꝫ habet efficaciā gratie: sc̄dm inq̄tuꝫ efficaciā virtutis. Dicendū igitur ꝙ illa prima pars diffinitōis de qua obiectuꝫ est. dicit esse baptismi ꝓut illius est efficacia gratie. Illa pō que sequit̄ sc̄ꝫ formās aīales mot⁹ ꝛc̄. ꝓ illius ē efficacia virtutis. Per illa eīn que sequūt̄ exprimit̄ virtus baptismi inq̄tuꝫ ordinat ꝛ expedit hominē in merito siue in profectu meriti. Unde licet primuꝫ sufficiat ad hoc ꝙ esse spūale habeat: tamē nō in hoc sistit. ſꝫ disponit vlterius ad motum spūalem. vnde tangit duo. ꝙ dat esse spūale: ꝛ ꝙ disponit ad motū spūalem. ¶ Ad illud qō queritur quare magis diffinit̄ ꝑ motus aīales q̄ humanos. Dicendū ꝙ nō ibi intelligunt̄ motus aīales mot⁹ sensualitatis: ſꝫ dicuntur aīales ab aīa non ab aīalitate. Unde per mot⁹ aīales intelligunt̄ motus cognitiue ꝛ affectiue siue intellect⁹ ꝛ affectus. ſm quoꝝ informationē anima proficit in merito. vnde notat̄ hic quasi triplex motus ꝓficiendi in merito. Nota igit̄ ꝙ in prima pte diffinitōnis notat̄ efficacia illius inq̄tuꝫ ministrat vitam spūalem anime. In sc̄da inq̄tū ministrat habilitatem ꝓficiendi in merito. ꝛ hoc multipliciter. primo inq̄tum abilitat ad recte intelligendū. cū dicit̄ eloquioꝝ. ꝛ bene operandū cū dicit̄ actionū. ꝛ vt ꝑ intellectum ꝛ ordinatā operationē sursum ducat̄ anima ad celestem quietem: cū dicitur celestis quietis anagogen. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ baptism⁹ quātuꝫ est de se format. si fuerit ibi motus format ꝑ gratiā. in puulis aūt nō format in effectu. ſꝫ hoc nō est ex defectu gratie sacramēti: ſꝫ ex defectu vsus li. ar. ¶ Ad aliud patet rn̄sio. quia motus aīales sumuntur pro motibꝫ anime: ꝛ ita ꝯtinet motus ratōnales. ¶ Ad aliud quod obijcit̄. ꝙ hec formatio est ex fide ꝛ grā ꝛc̄. Dicendū ꝙ hoc est verꝫ. vnū aūt istoꝝ nō excludit reliquū. sc̄ꝫ nec grā vel virt⁹ baptismū nec ecōuerso. quia hec sc̄ꝫ grā ꝛ virt⁹ comitat̄ esse baptismi: hec aūt formatō ꝯuenit baptismo q̄tū ad duos ei⁹ effectus qui sunt ablutō impedimēti ꝛ robur necessariū exitui potētie in actū. primuꝫ est ꝑ baptismū inq̄tuꝫ est causa ablutōis culpe originalis ꝛ pene impediētes ꝓgressuꝫ in actū virtutis. sc̄dm est ꝑ baptismū inq̄tuꝫ est causa virtutuꝫ in aīa. ¶ Ad id vō quod obijcitur de vltima clausula. Dicendum est ꝙ ꝑ hoc voluit dare intelligere ꝙ ꝑ baptismū fit apertio ianue celestis. ꝛ hoc est ad quod sūme ordinat̄. virtus aūt sicut dicit phūs per suum sūmū determinatur.

Membrum sextū

Consequenter queritur de diffinitione Joh. damasc. Baptism⁹ est principiū alterius vite ꝛc̄. hec eīn omnia videntur ꝯuenire caracteri. quia ꝑ ipm tanq̄ imediatam dispositionem ad gratiam fiunt in nobis ꝑmicie spūs ꝛc̄. ¶ Prete. idem videtur ꝑmicie spūs ꝛ pncipiū alterius vite. ¶ Iteꝫ principiū vite spūalis nō potest eē nisi vel efficiens vel finalis vel formalis vel materialis. Sed efficiens ꝛ finalis est tm̄ deus. Uita eīn spiritualis soluꝫ dicit̄ que est ab ipo ꝛ ad ipm. principiuꝫ aūt formale est ipa gratia: materiale vō anima. ergo baptism⁹ nullo mō est principiuꝫ. ¶ Item Mathei vlti. Ite docete oēs gētes. dicit glo. ꝯgrue ordo. quia nisi recipiat aīa fidem: nō est ꝯferend⁹ ei baptismus. ꝛ nō pōt intelligi de fide offerentiū. nō eīn illa exigit̄ necessario: ſꝫ ecclesie. ergo fides ꝓcedit baptismū. ſꝫ fides est prima gratia: nō ergo ꝑmicie spūs dant̄ in baptismo. ¶ Iteꝫ Hiero. omnis qui iam sue volūtatis arbiter ꝯstitutus est. cum accedit ad sacramētuꝫ baptismi. nisi peniteat eum veteris vite: nouā inchoare non pōt. ergo ante baptismū exigitur gratia gratūfaciens in suscipiente. ¶ Pret. ex his sequitur. ꝙ ptes diffinitōnis nō ꝯueniūt semꝑ ipi diffinito. ꝛ ita diffinitō nō est vniuersalis vniuersalitate tpis: quia baptism⁹ nō est semꝑ pncipiū alteri⁹ vite ꝑ quod sunt ꝑmicie spūs. ¶ Pret. omnes ille vident̄ ꝯuenire grē que ꝯfert̄ in baptismo. ergo ipa est sacramentū baptismi. ¶ Pret. cū per gratiā baptismalem reformet̄ imago in anima. meli⁹ deberet dicere imago q̄ sigillū. ¶ Pret. videt̄ insufficiēs. ꝑ grām eīn baptismalē non solū custodit̄ quis a malo ꝛ illuminat̄ ad verū: sed etiā accedit̄ ad bonum ꝛ roborat̄ ad arduum. quare ergo solū ponit illa duo sc̄ꝫ custodiā a malo. ꝛ illuminatōnē in vero. ¶ Item queritur de hoc qō dicit̄ ibidē. remissio peccatoꝝ omnibꝫ datur i baptismo: gratia aūt spūs ſm ꝓportōem fidei ꝛ purgatōis. ex ꝙ obijcit̄ sicut se habet baptismū ad remissionē peccatoꝝ: sic fides ad grām

collatōez. Ergo baptism⁹ ꝑcedit remissionē natura: ad min⁹ er-
go fides grāz. ¶ Pret. quare pctoꝝ remissionē appropriat
baptismo grām āo fidei: cū tamē vtrūqꝫ fiat ꝑ baptismum
Si dicat ꝙ pctorū remissio equaliter datur omnib⁹. grā
autem .i. grē actus vel vsus exigit aliquod meritum a pte
li. ar. Fm eñ ꝙ quis se ꝑparat ⁊ confidit in deo: fm hoc grā-
tia coopatur plus vel min⁹ suo li. ar. ¶ Contra. tanta grā
sine li. ar. cum tanta grā: potest in tātū actum sine aliquo
merito ꝑcedenti. ¶ Pret. in baptismo daf grā ⁊ remittitur
pctm a virtute influente a passione xp̄i. que cū sit vna ⁊ ea
dem ⁊ equaliter se habēs respectu omniū: equaliter fit in
omnib⁹ vtcūqꝫ baptismū suscipientib⁹. ¶ Pret. cū ꝑponat
remissionē peccati grē infusioni. videf ꝑuertere ordinem.
Nam naturaliter ē prius lucis infusio ꝙ expulsio tenebra
rum. ¶ Item querif de diuersitate illaꝝ sex ꝑticulaꝝ que
in diffinitōe ponūtur. ¶ Ad p̄mū dicendum. ꝙ nō ꝯuenit
diffinitio caracteri. eo mō quo ꝯuenit baptismo. Nam ba
ptism⁹ est sicut dispositō exterior ad hoc ꝙ fiāt illa sex ī no
bis. Unde dicif efficē: qꝛ disponit exteri⁹ ad h̄ vt illud fiat
in nobis. caracter āo vt dispositō interior. ergo vtriqꝫ ꝯuenit
h̄ alio modo vni sicut dispositōni exteriori: alio sicut dispo
sitioni interiori. ¶ Ad aliud patebit rn̄sio infra in assigna
tione modoꝝ differēdi pdū diffinitōis. ¶ Ad illd qd obij-
citur de causa. dicēdū ꝙ de⁹ ē ꝑncipiū efficiēs: ⁊ baptism⁹
h̄ differēter. ꝙ de⁹ ꝑncipalit̄ efficiendo baptism⁹ [illegible]
¶ Ad aliud qd obijcif. ꝙ fides ⁊ grā ꝑcedat baptismū di-
cendū ꝙ verū est. Naz de⁹ sufficiēt se ꝑparanti. statim infūdit
grāz. nō tñ ex necessitate h̄ mera liberalitate. Nihilomin⁹
tñ baptism⁹ inq̄tū est de sua ꝯtute in subiecto bñ disposito
efficit grāz. ⁊ ꝓpter hoc dicif ꝙ p̄micie spūs danf in baptis
mo. Potest tñ impediri ꝑ fictōnez: vel ꝯueniri vt in adul-
tis digne accedentib⁹. eoꝙ nō alligauit de⁹ potentiā suam
sacramentis quin sine ipis conferat grām qñ vult. ¶ Ad
hoc qd obijcif de vniuersalitate. Rn̄sio ptes in diffinitōne
fm habitum vel virtutē debent accipi nō fm actū. vt cū di
citur homo est aīal ratōnale mortale nō actu ratōcināns: h̄
aptum natū ratōcinari. dico aūt ꝙ sacramentum in bene
disposito susceptibili. grām infundit virtualiter ⁊ si non
actualiter. ¶ Ad hoc qd obijcif ꝙ oēs ꝑticule ꝯueniūt grē
dicendū ꝙ nō est verum in illa ratōne qua ꝯueniūt baptis
mo. quia nec hec pars que generatō neqꝫ hec que est sigil-
lum. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ baptism⁹ est sacramētū [illegible]
cui⁹ est ꝓprium illuminare ad cognitōnez veritatis ⁊ ex
hoc ꝙ specialiter tangif in diffinitōe baptismi. nō tamen ꝑ
h̄ excludūf alia scꝫ accessus ad bonū ⁊ roboratō ad arduū
¶ Ad illud quod querif. quare pcti remissio baptismo at-
tribuitur nō grē collatio. Rn̄sio idem est fm essentiā pec-
catorum remissio ⁊ grē infusio. similiter ⁊ lucis infusio ⁊
tenebraꝝ expulsio. differūt tñ ratōne. ⁊ ibi accipif pctoꝝ
remissio ꝓ ipa grā vt est mūdans aīam ⁊ pctā delens. qui
effectus ꝯmūiter ⁊ equaliter datur omnib⁹ in baptismo. ⁊
q̄tum ad remissionē culpe ⁊ pene: ꝓpter vnitatem virtutis
sacramētalis descendētis a passione xp̄i. Cū aūt postea di-
cit grā ⁊c. ibi accipitur grā ꝓut facit dignum vita eterna.
ad hoc aūt coopatur ⁊ purgatio antecedēs. Non eñ fm
capacitatē naturalē ipsorum naturaliū necessario daf grā
h̄ fm ꝙ quisqꝫ ex suis naturalib⁹ se ꝑparat. vnde ex dono
naturali quod habet homo se ꝑparando. nihilomin⁹ pōt
accipe grām differēter ꝓpter diuersitatē volūtatis. ex hoc
patet solutio. quare pctoꝝ remissionē ꝑordinat. grā eñ vt
mūdans aīam seipam ꝑcedit naturaliter vt facit dignū vi
ta eterna. ¶ Ad hoc quod querif de istis sex differētijs. Rn̄-
sio. ꝑ illas sex differētias signatur grā baptismalis fm di-
uersas sui compatōnes. potest eñ grā illa compari ad cau
sam efficientē scꝫ spm̄sanctū. sicut dicif p̄micie spūs. i. pri-
mum don[illegible] vel ad finalē [illegible] dicif ꝑncipiū
vite. vel ad materialē scꝫ ad suū subiectū. ⁊ hoc dupliciter
vel fm eēntiā suā: vel fm potētias. fm eēntiam dupliciter
vel operādo ꝑ appropriatōez ad patrem: ⁊ sic est regenera
tio aīe. vel ad filiū: ⁊ sic dicif sigillū. Filius eñ est imago
patris. ꝑcedentes aūt effect⁹ ꝑtinēt ad spm̄sanctū. Si ꝯpa-
retur ad animā fm suas potētias hoc ē dupliciter. vel fm
cognitiuā sic dicif illuminatō. vel fm motiuā ⁊ sic custodia
custodit eñ a malo ⁊ in bono que sūt due ptes iusticie. vel
aliter vt notef reparatio aīe q̄tuꝫ ad substātiā ⁊ potētias ⁊
ita reparatio imaginis dei. reparatio aīe ꝑ p̄mas differētias: re-
paratio potentiaꝝ ꝑ tres vltimas. quia reparatio memorie
ꝑ hoc ꝙ dicif sigillū. intelligētie ꝑ hoc ꝙ dicif illuminatio
mentis. volūtatis ꝑ hoc ꝙ dicif custodia. volūtatis eñ ha
bet custodiri a malo ⁊ in bono.

Membrum septimū

Consequēter querif in quo genere ꝑdicabili
sit baptism⁹ ⁊ videf ꝙ sit in genere relatōis
cum baptism⁹ sit sacramētuz. sacramētū aūt
est signū eēntialiter: ꝓpter eēntialiter ad ali
ud dicif. ¶ Item cū baptism⁹ sit aqua verbo vite sanctifi-
cata. ꝙ dico sanctificata nō ponit in aliquo genē: igif est ī
genere substātie. ¶ Itē baptism⁹ est ablutō ⁊c. hec ꝑdicatō
nō est accidētalis: qꝛ tūc possꝫ dici denoīatiue de baptismo
sicut albedo de homie. Nec causalis: qꝛ est ipm sacramētū
igif est eēntialis ergo baptism⁹ ⁊ ablutō sunt in eodē genere.
Sed ablutō actio est in genere actōis: ablutō passio in ge-
nere passionis ⁊ ita videf ꝙ sit in genē actōis vl' passiōis.
¶ Itē videf ꝙ sit de genē habit⁹. qꝛ due sunt ꝓprietates ha
bitus scꝫ adiacētia ⁊ ornat⁹ habit⁹. hec ꝯueniūt baptismo:
Baptism⁹ eñ est corpoꝝ ⁊ eoꝝ que circa corp⁹ sunt adiacē
tia. ¶ Item cū baptism⁹ ꝯcernit duo eēntialit̄ in suo eē. scꝫ
quo signat siue figurat: ⁊ quo efficit. debet vt videf eē in di
uersis generib⁹. ratōe qua signū est vel imago in relatōne:
ratōe qua efficit in actōe siue in genē actōis. ¶ Rn̄sio. ꝙ
nihil impedit idem diuersis ratōnib⁹ in diuersis eē generi
bus. sicut solet dici magnū inq̄tuz dicit magnitudinē ab-
solute ⁊ simpliciter: dicif esse in genere quātitatis. ratione
qua dicit excessuz respectu pui in genere relatōis. Pret. q̄-
dam dicunf ad aliqd simplr ⁊ inq̄tū ꝓprijs noib⁹ designa-
tur. vt duplū ⁊ dimidiū. quedā nō fm se. h̄ fm modū sui ge
neris. fm ꝙ dicit p̄hus in ꝑdicamēto qualitatis habit⁹ et
dispositio eoꝝ que ad aliquid sunt eē dicebam⁹. pene eñ
in omnib⁹ talib⁹ genera ad aliquid dicunf. nihil aūt hoꝝ
que singularia sunt. ⁊ ponit exemplū de disciplina que di-
citur ad aliquid. nō aūt grāmatica. Iuxta hūc modū dici
potest. ꝙ baptismus fm ꝙ diuersimode considerat. in di-
uersis est generib⁹. ¶ Ad ꝑdictorum intelligētiam notan
dum. ꝙ cum baptismus nō sit vnum ꝑ essentiā h̄ ꝑ ordinez
sicut ⁊ alia sacramēta. fm diuersa sui habet poni in diuer
sis generibus. ꝓpter quod intelligitur ꝙ baptism⁹ potest
considerari dupliciter. vel inq̄tum nominat quid nature:
vel inq̄tum nominat quid misticum. Inq̄tum aūt nominat
quid nature: sumif vel materialit̄ vel formaliter vel vtro-
qꝫ modo. Si formaliter: sic nominat ablutōez que est in ꝑ-
dicamēto actionis vel passionis. Si materialiter: nominat
aquā siue elementū in quo fit ablutō sicut balneum vel la-
uacrum sic est in genere substantie. Si vtroqꝫ modo sic nō
dicit ꝙ vnius generis: imo ꝙ quodāmodo est in genē sub-
stantie ⁊ quodāmodo in genere accidentis. vtpote actōis
vel passionis. Si aūt loquamur de baptismo fm ꝙ nomi-
nat quid misticū. hoc potest eē dupliciter. vel exteri⁹ vel in-
terius. qꝛ duplex est baptism⁹ interior ⁊ exterior. Baptis-
mus quidē exterior inq̄tuz dicit sacramētū siue qd misticū
est signū formaliter loquēdo. ⁊ est in genē relatōis. mate-
rialiter āo siue causaliter est sensibilis forma fm ꝙ sacramē-
tum dicif inuisibilis grē visibilis forma. ⁊ reducif ad ter-
tiam spēm qualitatis. Sed fm aūt ꝙ nominat baptismū in-
teriorē hoc pōt eē duplr. vel in fieri: ⁊ sic reducif ad genus
actōnis vel passionis vel inesse factū: ⁊ sic reducif ad habi-
tum sicut mētis mūdicia. ⁊ ita ad p̄mam spēm qualitatis
⁊ sic patet quō fm diuersas consideratōes baptism⁹ ad di-
uersa genera habet reduci. ꝑ hoc ptꝫ quō ad quesita rn̄dē
dum ē. ¶ Ad hoc qd obijcif ꝙ ē de genē habit⁹ qꝛ ornat et
adiacet. dicēdū ꝙ h̄ nō sequif. alio eñ mō adiacet ⁊ ornat
ꝙ qꝛ est de genere habit⁹. Baptism⁹ eñ ornat aīaz [illegible]

qui est effectus gratuit⁹ siue grē. nō eo mō quo anul⁹ ornat manū vel vestimentū corp⁹. vn̄ habitus ē ꝑtic ornatus corpoꝝ. ꝛ hoc dico eēntialiter. ꝫ baptismus aiarū ꝛ nō essentialr: ꝫ effectiue. efficit. n. ornatū in aia: ipe autē nō est ornatus. Pret. ornatus ꝛ adiacētia habitus ē solū corpoꝝ: ꝛ corpoꝝ ꝫm ptē corpis: nō ꝫm totū. neutrū conuenit baptismo. neqꝫ adiacet corpori solū neqꝫ corpi ꝫm ptez dico nec io. vt aut dicit phus. ꝫ aūt n̄ ꝫm totū ꝫ ꝫm pticularē diuisionē. vt armatū ē calciatū ē.

Questio .xij. de institutione baptismi.

Consequenter querit̄ de institutione baptismi. Et primo de ordine institutōis baptismi. Secūdo. de causis institutionis. Tercio. de tempore institutionis.

Membrū primuz

Circa primū sic. Videt̄ q debuit institui an̄ circūcisionē. vt eni habet̄ a hug. ꝫm q magis appropinquabit temp⁹ reuelatōis grē: debebāt institui signa euidētiora. Sed circūcisio est signū euidentius ꝙ baptism⁹. ꝫ baptismus debebat institui an̄ circūcisionez. ꝓbatio medie. euidentia siue expressio signi penes tria notat̄: que sunt distinctio significatio ꝛ certificatio. Sꝫ circūcisio expressius distinguit ꝙ baptisma: ꝛ euidētius significat: ꝛ melius certificat. igit̄ ꝛc. Qꝫ expssius distinguit pꝫ: qꝛ expssissimuz signū reliquit. Qꝫ euidentius signat pꝫ: ꝛ in relatione ad cām. ꝛ in relatōne ad effectū. Ad cām. qꝛ euidētius significat passionē xpi que facta est in effusione sanguis: sꝫ circūcisio. nō ita baptisma. In relatōe ad effectū: qꝛ eo q circūcidit̄ membꝝ deputiēs ꝓpagatiōi vbi magis viget incentiuū originalis: euidētissime signat̄ amotio originalis. nō sic in baptismo. Manifesti⁹ in certificādo. qꝺ pꝫ. qꝛ duplex ē in fide certitudo. s. respectu obiecti: ꝛ credentis. qꝛ in fide est certitudo creditoꝝ. ꝛ silr ꝙtū ad bitū fidei qꝛ fidelis certus ē de sua fide. Silr est duplex certitudo in circūcisione. In circūcisione. n. est certitudo ꝙtū ad illud quo circūcidendū est. Silr circūcisus est certus q ē circūcisus. baptizatus aūt nō est certus q accepit sacmētū baptismi. igit̄ ꝛc. ¶ Cont. ꝫm ꝓcessum tpis ꝛ approximatōꝫ maiorē aduētus saluatoris: ꝯueniebat sacramēta pfectiora succedere min⁹ pfectis. vt vult hugo. ꝛ sacramentū baptismi fuit pfectius sacramēto circūcisionis. ꝫ ꝛc. Vn̄ hugo. qꝛ circūcisio eas tm̄ que foris sunt enormitates amputare pōt. eas āo que intrinsec⁹ sunt pollutionū sordes mūdare n̄ pōt. venit post circūcisionē lauacrū aque: totū purgās vt pfecta iusticia signaret̄. ¶ Rn̄sio. verbū hugo. qꝺ dicit̄ q signa debēt succedere ꝫm q sunt euidētiora. hoc intelligendū ē respectu signati ꝓprij qꝺ est res ipius sacramēti: nō ꝙtū ad vnāquāqꝫ significationē misticā. Baptismus. n. significat rem baptismi expssius scꝫ deletōnez originalis siue iustificatōꝫ puuli: ꝙ circūcisio. vn̄ hug. qꝛ circūcisio eas tm̄ q̄ foris enormitates ꝛc. vt s̄. Pret. q dicit̄ expssius distinguere ꝫ nō est veꝝ simplr. expressius. n. distinguit ad hoīez exteriorē: ꝫ nō ꝙtū ad interiorez. caracter. n. baptismalis certius distinguit q nō est alıj similis: ꝙ carnalis q similē hr̄e pōt. vt si ꝯtingeret ꝓpter infirmitatē aliquē circūcidi. Silr qꝛ dicit̄ q euidētius significat respectu cause: nō est verū. qꝛ effusio sanguinis n̄ ita euidēter repn̄tat mortez xpi sicꝫ baptism⁹ qꝛ immersio in aqua significat ꝑimmersionē xpi i morte. Sexto. n. ad Ro. dr̄. Consepulti sum⁹ cū illo p baptismū in mortē. ibidē dicꝫ glo. q p immersionē ꝛ eleuatōꝫ significat baptism⁹ passionē xpi ꝛ resurrectōꝫ. Silr q dicꝫ. q euidētius significat respectu effect⁹. falsum est vt dicꝫ hugo. qꝛ circūcisio eas tm̄ q̄ foris sunt enormitates amputare pōt ꝛc. Pret. illud pꝫ ꝯsiderantis ꝓprietatibꝫ aq̄ ꝛ effectibus baptismi que ꝯcurrūt ad iustificatōꝫ. ꝛ ꝯpatis ad eas que sunt circūcisionis. ꝓprietates aque sunt virt⁹ mūdificatiua pfecte. frigiditas. dyaphanitas. ꝑspicuitas. Qꝺ aūt dicit̄ q in baptismo nō est illa certitudo que est in circūcisione. qꝛ in circūcisio ex euidētia facti innotescit q circūcisus est. nō aūt sic est in baptismo. Dicendū q caracter circūcisionis pōt similē hr̄e: caracter baptismalis nō. vn̄ ipm signū baptismi maiorē hꝫ euidentiā quantuz est de se lꝫ nō innotescat.

Membrū secundū

Consequēter querit̄ de causa institutionis. Circa qꝺ querit̄. quare nccē fuit baptisma post circūcisionez institui. Naz sicut in baptismo tollit̄ culpa originalis: silr ꝛ in circūcisione tollēbat̄ ꝛ pena silr. ꝛ sicut dictū ē de baptismo Nisi quis renatus fuerit nō intrabit in regnū celoꝝ. silr de circūcisione dicit̄. Masculus cui⁹ ꝑpucij caro circūcisa nō fuerit: ꝑibit ꝛc. ¶ Si dicat̄ q ille q nō est baptizat⁹ a regno dei excludit̄. qui āo nō est circūcisus ꝑitur⁹ memorat̄. p qꝺ videt̄ innui: q circūcisio suscepta a ꝑditione tm̄ potuit liberare: baptism⁹ āo renatos etiā ad gloriam ꝑducere. Contra. illi antiq patres q circūcisionis grām ꝑceperāt: a ꝑditōne quidē liberabant̄. ꝫ ad gloriā nō ducebant̄ an̄ passionē xpi. baptismus ꝫ habuit virtutez ꝑducendi ad regnū a passione xpi. Sꝫ eandez virtutē habuisset circūcisio post passionē xpi exquo apta eēt ianua. ꝫ nō fuit ꝓpter hoc necesse vt baptisma institueret̄ ꝛ succederet loco circūcisionis. ¶ Ad qꝺ rn̄dendum est. ꝫm q dicit hugo de s. vic. q oportuit vt ꝫm ꝓcessuz temporuz spūaliū grāꝝ: signa magis ac magis euidētia ꝛc. ꝛ ꝫ declarat euidētibꝫ exemplis vt s̄. tactū est. vn̄ qꝛ circūcisio erat sacramētū pticulare nō vniuersale. qꝛ solū dabat̄ viris ꝛ nō mulieribꝫ: ideo ꝯpetebat vt post circūcisionē institueret̄ sacramētū qꝺ eēt vniuersale remediū. Item circūcisio inferabat dolorē in carne: vn̄ fuit sacramētum laboriosuꝫ. ꝛ ideo post illud ꝯgruebat q institueret̄ sacrm̄ qꝺ eēt sine dolore. ꝛ ideo ꝙtū ad ꝫ pfectius fuit sacramētū baptismi. Preterea. in ꝫ est pfectius: qꝛ est sacramētū regeneratōis. qꝛ fiūt filij dei de filijs ire. Jo. j. Dedit eis ptātez filios dei fieri his qui credūt in noīe ei⁹. hec autez regeneratio nō fuit facta in circūcisione. Nō. n. ibi dictū est. nisi qs renatus fuerit ꝛc. In circūcisione. n. significatur fieri ablutio. In aqua āo cū sanctificat̄ quedā dispositio ad regeneratōꝫ qꝺ exterius apparet in hoc q ad generatonē seminū humore aque⁹ ē necessari⁹. Preterea baptismus ē sacramētū maioris efficacie. nō. n. tm̄ ē ad mūdatōꝫ a culpa. vel etiā ad sanatōꝫ a pena sicut dicꝫ aug⁹. ad Valeriū. ꝫ etiā ad collatōꝫ grē. vn̄ dicit Crīs. Nō potest quis grām vite celestis accipe: nisi purgat⁹ fuerit p donū baptismi salutaris. hoc aūt sane intelligendū ē: nō q alr̄ nō possit deus dare grām: ꝫ qꝛ ꝯueniēs dispositio ad susceptōꝫ grē celestis est in baptismo. Itez ē sacramētū renouatōis sicut habet̄. vj. ad Ro. Consepulti sumus cū xpo p baptismū in mortē. vt quō resurrexit xps a mortuis p gloriā patris: ita ꝛ nos i nouitate vite ambulem⁹. ꝛ hec est vna silitudo aque. dicit̄. n. xiiij. Job. si senuerit i terra radix eius ꝛ in puluere mortu⁹ fuerit truncus ei⁹: ad odorez aque germinabit ꝛ faciet comam. Preterea dat̄ quedā refectio spūalis cū alijs bonis. sicut dicit̄ sup illꝺ ps. sup aquā refectōis ꝛc. glo. educauit me paulatim vt puerū sup aquā refectōis. i. baptismū. quo reficiūt̄ q integritate ꝛ vires amiserāt. ꝛ aia ariditate peccatoꝝ sterilis fecūdat̄. Pret. ē sacrm̄ illuiatōis: sicꝫ dicꝫ dyo. In illo eni significat̄ q mēs ad diuinū lumē apta illꝺ ꝑcipit ꝛ illo signat̄. ꝓpter has ꝫ ꝓprietates ꝛ alias pꝫ necessitas illius sacrm̄.

Membrum terciū

Consequēt̄ querit̄ de tpe institutōis. Et primo qn̄ fuit institutū. Scdo. qn̄ eius institutio inducebat obligatōꝫ necitatis.

Articulus prim⁹

Irca primū querit̄ sic. quia videt̄ ꝙ tunc fu
it institutū qn̄ dn̄s baptizat⁹ fuit a iohe. dicit
glo. nō ex indigētia: ſ ex magisterio. vt renat⁹
filius dei: oēs renatos filios dei fratres sibi faceret. Erḡ
iḡ. t̄ nō ex indigētia baptizat⁹ ē. ſ vt alios faceret fratres
suos p baptisma: videt̄ ipm̄ baptizandi formā aliqs tūc
dedisse. ⁊ ſ est instituisse. ¶ Itez videt̄ ꝙ post passiōz qn̄
expssit baptismi effectū. Mar. vlt̄. Qui crediderit ⁊ ba-
ptizat⁹ fuerit ⁊c̄. ¶ Itez videt̄ post passiōez qn̄ dedit di-
scipulis formā baptizandi. vlt̄. Math. ibi. Eūtes docete
omēs gentes ⁊c̄. Forma exprimit̄ cū dicit. baptizantes
eos in noīe patris ⁊c̄. forma dico necitatis. glo. inuoca-
tione trinitatis. ⁊ forma honestatis. ibi: docete. glo. pri-
mo cathecizate: qꝛ impossibile est sine fide placē deo. He-
bre. xj. ¶ Itez videt̄ qn̄ Nicodemo modū noue regenera
tōnis insinuauit. Jo. iij. Nisi qs renat⁹ ⁊c̄. ¶ Itē vt dicit
magr̄ i sent̄. ꝙ qn̄ misit binos ⁊ binos ad pdicādū Ma-
thei. x. Luc. ix. ¶ Rn̄sio. ꝙ multiplx fuit institutō bapti
smi. Materialis siue potētialis qn̄ dn̄s baptizabat̄ a io
hāne Math. iij. qn̄ collata fuit virtus regeneratiua aq̄
vn̄ Luc. iij. Baptizato ihu. ibi glo. baptizat̄ dn̄s n̄ mū-
dari indigēs: ſ tactu mūde carnis aquas mūdās vt vim
abluendi habeant. Formalis. Math. vlt̄. ibi. Ite docete
omēs gentes ⁊c̄. Tūc. n. fuit institutū formalr̄ in expres-
sione forme baptizandi. Etū ad finez. iij. Jo. Nisi quis
renatus ⁊c̄. finis. n. baptismi est introductio siue ingres-
sus in padisum. Etuz ad effectū. Marci vlt̄. Qui cre-
diderit ⁊c̄. baptisma. n. saluat a pena ⁊ culpa. Etum ad
efficaciā ⁊ significatōez qn̄ de latere xpi exiuit sanguis ⁊
aqua Jo. xix. Etum ad efficaciaz: qꝛ ex fluxu illo bapti-
sma hꝫ efficaciā siue virtutē. vn̄ Ezech. xlvij. Uidi aquā
egredientē de templo a latere dextro ⁊c̄. Etū ad signifi
catōz: qꝛ sanguis ⁊ aq̄. illa erāt signa baptismi ⁊ eukari-
stie. Officialiter qn̄ misit dn̄s binos ⁊ binos ad pdican-
dū ⁊ baptizandū vt dicit magr̄. tūc. n. ꝯtulit illis officiū
baptizandi. Sic ig̃ diuerse fuerūt baptismi institutōes
vt ex his pꝫ.

Articulus secūdus

Equit̄ inquirē qn̄ institutio baptismi induce
bat obligatōez necitatis. Et videt̄ ꝙ qn̄ dn̄s
dixit Nicodemo. Nisi qs renat⁹ fuerit Joh.
iij. ¶ Itez videt̄ ꝙ in passiōe xpi: qn̄ dn̄s dixit cōsumma-
tū est Jo. xix. Quia tūc exprimebat̄ cessatio ⁊ terminatō
legaliū ⁊ incboatio sacramētoꝝ noue legis. ¶ Cōt. mlt̄i
erant ad quos nō puenit noticia institutōis. Institutō
añ mortez ꝯtra omne ius ⁊ ratōz est. ꝙ in obseruantia le
gis alicui⁹ imputet̄ alicui: nisi illi innotuerit latio eius-
dem. igit̄ ⁊c̄. ¶ Rn̄sio. ꝙ a tpe institutiōis nō erat obli-
gatio necitatis: ſ a tpe quo innotuit institutio p ꝯsilium
diuinū vel preceptū. vn̄ Hugo. Ueritati ⁊ ratōni ꝯsonū
esse pbat̄: ex eo vnūquēqꝫ obligari cepisse: ex quo vel p⁹
institutōz preceptū: vel añ institutōz ꝯsiliū pcepit bapti-
zandi. Qui. n. nec prius ꝯtemptor ꝯsilij nec post preuari-
cator pcepti extitit: culpandus non fuit. nisi forte qs aut
prius aut postea ita ignorās fuisse dicat̄ ad quē diue in-
structōnis noticia puenisset: nisi eius culpa obstitisset.
¶ Ad ſ qd̄ obijcit̄. ꝙ omīa legalia erānt terminata. vnde
salus nō erat nisi p susceptionez sacramētoꝝ noue legis.
Dicendū ꝙ nihilomin⁹ cōueniens fuit vt sacramentū no
ue legis curreret cum sacramēto ve. le. donec sacramenta
veteris legis essent interdicta ⁊ noua manifestata. vnde
Hugo. Etuis in passione xpi veteris figure status finem
accepit: ⁊ noui constitutio sacramenti exordiū: tñ ⁊ pri⁹
aliquāto tempe ⁊ noua incboata sunt ad ꝯsuetudinez: ⁊
vetera postmodū tolerata sunt ſm dispensatōz. ⁊ post si-
cut ante passionē ipsa circūcisio in statu suo ad remediū
suscipiebat̄. ⁊ tñ tunc baptismus sine pículo salutis non
ꝯtemnebat̄ ab his quibus predicabat̄. ita post passiōz q̄
in statu suo percipiebat̄ ad salutez: ⁊ tamen tunc circūci
sio sine periculo salutis nō ꝯtemnebatur ab his quibus
finis eius nondum manifestabatur. Postq̄ autez dictuz
est. Si circūcidimini xp̄us nihil vobis prodest. v. Gala.
iam deinceps circūcisio non poterat ad salutez percipi.
¶ Ad hoc quod obijcitur. iij. Jo. Nisi quis renatus ⁊c̄.
Dicendum ꝙ hoc intelligitur de illis quib⁹ innotuit in-
stitutio baptismi per consilium: sicut Nicodemo. iij. Jo.
vel per preceptum: sicut illis quibus innotuit per predi
cationez apostolorum. ¶ Sed queritur. si nondum inno
tuit alicui institutio baptismi. vel quia esset loco remoto
vel occulto ⁊ decederet non baptizatus: damnaretur ne.
Responsio. Hugo. Si quis adhuc aliquos i ignotis re-
gionibus ⁊ remotis terrarum sedibus degere contendat
qui forte mandatum diuinoꝝ de percipiendo baptisma-
tis sacramento non acceperint: ego vel neminē talē esse:
vel si forte aliquis talis est: si eius culpa nō obstitisſꝫ au
dire ⁊ scire potuisse ac debuisse sine cunctatione affirmo
maxime cum scriptura euidenter clamet. In omnez ter-
ram exiuit ⁊c̄.

Questio. xiij. de his que ptinent ad essentiam baptismi.

Onsequēter dicen-
dum est de his que pertinent ad essenti-
am baptismi: que sunt quatuor. scilꝫ in-
tentio baptizātis. ⁊ materia scilꝫ aqua.
⁊ forma verboꝝ. ⁊ immersio.

Membrū primū

Rimo igitur queritur de intentione bapti
zantis. Circa quod pceditur sic. Primo.
si requiritur intentio baptizantis. Secun
do. si requiritur intentio recta. Tercio. si
recta intentio potest esse sine fide. Quarto. cuius vt obie
cti debet esse intentio.

Articulus prim⁹

Ueritur ergo primo: si intentio baptizantis
requiritur. Et sic videtur. Efficatio operis
est ab intentione. vnde Mathei xij. de arbo-
re bona. interlinearis. Quantum quis intendit tantum
facit. igitur ad hoc ꝙ baptismus efficaciam habeat req-
ritur intentio. ¶ Si diceretur ꝙ hoc intelligitur de ope
rante aliquod opus virtutis. tunc queritur. Ex quo duo
genera operum necessaria sunt ad salutem simpliciter sci
licꝫ sacramentorum ⁊ virtutuz. sed opera virtutum sine
intentione inordinata sunt. igitur ⁊ opera sacramento-
rum. Unde super ps. xxx. Augusti. Bonum opus inten-
tio facit. ¶ Item si sufficeret ablutio exterior sine inten
tione ad hoc ꝙ aliquis baptizaretur. igitur mater ablu-
endo paruulum baptizaret illum: quod non est verum.
igitur requiritur intentio. ¶ Item dicitur in iure ciui-
li. Qui in alia significatione vtitur voce q̄ institutum ē:
non hoc dicit quod significat: quia hoc non intendit.
nec quod intendit: quia hoc non significat. Ex hoc pa-
tet. ꝙ ad hoc ꝙ vox litterata ⁊ articulata habeat efficaci-
am actualem significandi requiritur intentio proferen-
tis. Intentio inquam vtendi in ea significatione quam
habet ex impositione. igitur eadem ratione videtur. ꝙ
verba virtutis non habent efficaciam actualem operan-
di: nisi cum proferantur cum intentione operandi ſm
virtutem illis collatam. ¶ Contra. Augustinus. Fides
intentionem dirigit. hoc dicitur super tricesimum psal-
mum. Si igitur non est baptismus sine intentione bapti
zantis: nullus infidelis potest baptizare. ¶ Item intē-
tio non ordinat nisi operationem intendentis. Intentio
enim vnius non ordinat opus alterius. igitur cum tota
efficacia baptismi sit ab operatione diuina: que scd̄m
diuinam ordinationem efficaciā hꝫ: nullo modo requi-

ritur intentio ministri. ¶ Itez vt dicit aug⁹. accedēs ver
bū ad elementū fit sacr̄m. duo igr̄ sunt tm̄ necīa. s. elemē
tū qd̄ hz vim regeneratiuā ex contactu carnis xp̄i. ⁊ ūbū
insti. tutū a dn̄o. ⁊ hec videnī sufficere. ¶ Itez si intentio
baptizantis requirit̄ tunc intentio alicui⁹ sibi soli patet
⁊ alios latet nullus scit vtz sit baptizat⁹ vel nō. igit̄ cuz
nullus debeat cōmittere se discrimini: videt̄ q̄ oēs debet
rebaptizari immo videt̄ q̄ nō sit via salutis cū sp̄ relinq̄
qui oporteat scrupulū hmōi hesitatōis in xc̄ia. ¶ Itē au
gust. si ludicre siue minute factū sit: implorandū ē diuinū
auxiliū vtz baptism⁹ sit vel nō. Si igit̄ totuz ludicre fa
ctum est. nulla est intentio baptizandi. igit̄ si requirit̄ in
tentio: certū est q̄ vbi totū ludicre factū ē: nō ē baptism⁹.
igit̄ vt certificet̄ sup h̄ nō ē implorandū diuinū oraculū.
¶ Item deus ꝓbat p ministros bonos ⁊ malos. vt p de
mones ⁊ hoīes malos: qñ pmittit illos psequi bonos ad
eoꝝ ꝓbationez. Similiter purgat sacr̄m baptismi exerci
tu ⁊ p bonos ⁊ p malos. Sed ad hoc q̄ aliquis pbetur ñ
requirit̄ intentio ꝓbantis. qñ dyabolus psequit̄ aliquē
nō intendit q̄ probet̄ sua psecutione. a simili videt̄ q̄ nō
requirit̄ intentio. s. p baptismū. ¶ Itez in opib⁹ corpali
bus nō requirit̄ intentio. nec indicat̄ opatio s̄m intentio
nē. Si aūt aliquis percuteret aliquē lz nō intenderet int
ficere: si interficeret homicidiū ꝯmitteret. a simili videt̄ i
ꝓposito. ¶ Itez ysido. Quacūq; arte verboꝝ quis iuret
deus sic accipit sicut ille cui iurat̄ intelligit. A simili vi
det̄ q̄ verba baptismi quacūq; intentōe pferant̄: de⁹ acci
pit sicut intelligunt assistentes. ¶ Itez minus malū est in
tendere bonū q̄ intēdere malū. h̄ qui baptizat assumpto
precio malū intendit: nihilomin⁹ baptizat. multofort⁹
videt̄ q̄ qui non intendit bonū: h̄ facere qd̄ facit ecc̄ia ba
ptizat. ¶ Itez fides ecc̄ie pōt implere defectuz baptisma
tis. q̄ sicut in baptismo ñ requirit̄ fides baptismatis: sic
nec intentio. ¶ Itez baptismus est sacr̄m fidei. hoc est q̄
fides p̄rogatiua quadā ⁊ spāli congruētia est essentialis
illi. nihilomin⁹ nō requirit̄ fides baptismatis ad effica
ciam baptismi. igit̄ nec intentio consimili rōne: cū inten
tio non sit magis eēntialis baptismo. ¶ Itez magis vide
tur q̄ baptizans debet habere illud qd̄ eius misterio fit
in baptizato q̄ q̄ nō efficit̄. h̄ ministerio baptizātis q̄dā
modo efficit̄ fides in aīa: nō aūt intentio. igit̄ vt videtur
magis requirit̄ fides in baptismate q̄ intentio. ¶ Item
duo sunt effectus baptismi. s. remissio culpe: ⁊ ornat⁹ grē
siue virtutū. Sacr̄m autē baptismi virtutē hz a passione
xp̄i ⁊ resurrectōe ad istos effectus. igit̄ intentio non ē ba
ptismo eēntialis neq; de necitate baptismi: cuz aliūde sit
tota virtus baptismi. ¶ Itez intentio recipiētis nō req
ritur necessario: vt pz in puulis. similr̄ nec in adultis. Si eñ
hereticus fictē accedat ad baptismū alia de causa: lz nō
intendat accipe sacr̄m. suscipit tñ vt dicunt quidam. igit̄
vt videt̄ nec intentio baptizantis. ¶ Itez diffinitio indi
cat eē rei. h̄ diffinitio baptismi est hec vt habet̄ iiij. senteñ.
dis. iij. Baptismus tinctio dicit̄. i. ablutio corpis exteri
or sub forma verboꝝ prescripta. In hac diffinitōe ñ tan
git̄ aliquid quo significet̄ q̄ intentio est necīa baptismo.
¶ Item vnde habet̄ q̄ intentio est necessaria: cum nō ex
primat̄ in forma prescripta a dn̄o. ¶ Item verba illa q̄x
virtus est in significando: efficaciā hñt siue intendatur a
ꝓferente quod significent siue non. igit̄ videt̄ q̄ illa ūba
quoꝝ virtus est ad opandū: efficaciā habebūt cum profe
runt̄: siue intendat̄ qd̄ opent̄ siue nō. ¶ R̄nsio. q̄ necessa
rio requirit̄ intentio baptizantis in baptismo. ⁊ rō h⁹ ē.
quia ministeriū baptismi est opus voluntatis rōnabilis ⁊
deliberate. qd̄ aūt est hmōi: nō ptinacia vel impetu exer
cendū est h̄ consideratione rationis ⁊ directōne intentio
nis. ⁊ hoc ꝓpter duo. ꝓpter reuerentiā sacramenti: ⁊ cau
telam baptizati. vnde iniuria ⁊ irreuerentia fieret sacra
mento baptismatis si sine intentione fieret. Item vt ma
ior cautela adhibeatur baptizato. quia enim ibi est picu
lum: debet baptizandus caut⁹ esse vt non se exponat cui
cūq; notato vel suspecto. Alia ratio est hec. Fides ē prin

cipium vniuersale quo sacramēta ⁊ maxime sacramentū
baptismi efficaciam habet. h̄ hec efficacia scz fidei nō ha
bet locum in isto vel in illo baptizato: nisi mediante mi
nistro ecclesie dispensante. Sed baptizans efficit̄ mister
ecclesie p hoc qd̄ intendit ecclesia. vnde necessario reqrit̄
intentio. similiter est de virtute verbi: quia nullum habet
virtutez nisi mediante dispensatōne ministri ecc̄ie illd̄ ꝓ
ferentis. ¶ Ad illud autez qd̄ primo obijcit̄ ꝯtra hoc. di
cendū q̄ verbū aug. intelligitur in opibus virtutū quibꝫ
aliquis meret̄ sibi. in talibꝫ fides dirigit intentōnez. s. in
finem optimū. nihilominus dici posset q̄ sicut fides pro
pria dirigit intentionez agentis siue exercentis se i ope
ribus virtutū: sic fides ecc̄ie in opibus sacramētoꝝ. ⁊ h̄
dico si desit ꝓpria agentis. Cum aūt hereticus baptizat
eo q̄ intendit qd̄ intendit ecc̄ia: efficit̄ minister ecclesie.
Si. n. non intendit quod intendit ecc̄ia: h̄ qd̄ heresis in
fideliū: non baptizaret. quia igit̄ in baptizando eo q̄ in
tendit idem qd̄ ecclesia: efficitur minister ecc̄ie. ⁊ qd̄ facit
est opus ecclesie. Unde sicut qñ baptizat fidelis intentio
nem eius dirigit fides: sic qñ baptizat hereticus intētio
nem eius dirigit fides ecc̄ie ratōne pretacta. ¶ Ad aliud
qd̄ obijcit̄. q̄ intentio non ordinat nisi opationez intēdē
tis ⁊c̄. Dicendū q̄ vt vult phūs. est agens s̄m naturam:
vt qd̄ in subiecta sibi materia statim ⁊ quasi quodaz im
petu agit. i. non cum ꝓuidentia ⁊ consideratōne aliqua.
Est ⁊ agens s̄m ꝓpositum qd̄ nō agit statim subiecta si
bi materia: h̄ cum quadam intentione ⁊ cōsideratōe. ⁊ i
tentione: sic agit agens ratōe. ⁊ maxime in his q̄ necessa
ria sunt ad salutez. Unde cum baptizās sit agens s̄m ꝓ
positum necessario requirit̄ in hmōi actione intentō. sed
actio baptizantis est relata ad aliam. s. ad actiōez dei. ꝓ
positum. n. ecclesie est q̄ minister abluat exterius: vt de⁹
abluat interius. ꝓpter qd̄ intentio dirigit actionē bapti
smatis vt est relata ad opus dei. vñ intētio respic̄ vtrāq;
actōnez ⁊ vtrāq; dirigit ⁊ ordinat sicut causa sine qua ñ.
Cum igit̄ obijcit̄. q̄ intentio vnius nō ordinat actū alte
rius. Dicendū q̄ hoc est verum qñ intentio illius nullo
modo respicit actum alterius. sic nō est hic. ¶ Ad aliud
quod obijcit̄. q̄ accedens verbum ad elementū fit sacmē
tum ⁊c̄. dōm q̄ vt dicit Grego. in moral. non debet intē
tio verbis deseruire: h̄ verba intentōni. vnde tunc dicitur
accedere verbū ad elementū: qñ cuz intentione ꝓfertur.
aliter nō dicit̄ ꝓprie verbū accedere ad elementū. cū eniz
dicit̄ accedens verbū ⁊c̄. ibi sumit̄ verbum ꝓprie. non so
lum p voce litterata ⁊ articulata: h̄ s̄m q̄ ꝓfert̄ cū inten
tione. Qd̄ pz p h̄ qd̄ dicit aug⁹. nō q̄a dicit̄: h̄ quia credi
tur. sicut. n. dicit aug⁹. fides dirigit intentionē. Uel pōt
dici. q̄ aug⁹. nō intendit determinare omīa que requirun
tur ad sacr̄m: h̄ ea que ad opus exterius sacramenti req
runt̄. vt elementū qd̄ est materiale: ⁊ verbū qd̄ est forma
le. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q̄ si intentio requirit̄ null⁹ scit
vtz sit baptizatus ⁊c̄. Dicēdū q̄ si aliquis debet bapti
zari: adhibenda est diligētia q̄ baptizatus ñ ꝯmittatur
alicui suspecto vel notato de heresi: h̄ ꝓbato in fide. ⁊ si h̄
lz intentio baptismatis nō innotescat certitudinalr̄: tñ i
notescit vehemēti p̄sumptōe. ⁊ h̄ sufficit saluti ipius ba
ptizati adulti cū ꝓpria fide ⁊ intentōe. ⁊ sic satis precaue
tur piculo. ¶ Sz adhuc dubitat̄. q̄ his omnibꝫ expletis
in baptismo puuli hñ pōt accidere q̄ q baptizat ñ habe
bit intentōz ecc̄ie. igit̄ si requirit̄ intentio baptizātis: nō
est baptizatus puulus. igit̄ si decedat anteq̄ hēat vsuz li
beri ar. damnabit̄. nihilomin⁹ ecc̄ia fecit qd̄ in se fuit: p
uulus nihil potuit facere. igit̄ videt̄ q̄ piculose ⁊ minus
sufficient ꝓuisum est humane saluti. cum scz puulus dam
natur: ⁊ tñ ecc̄ia in nullo negligit. immo facit sufficiēter
qd̄ in se est. nec puulus aliqd pōt. ¶ R̄ndeo sine p̄iudicō
q̄ in casu isto pie supponi pōt q̄ summ⁹ sacerdos supple
bit. Cum enim virtus sua nō sit alligata sacramētis: pie
supponendū est q̄ supabundātia liberalitatis ⁊ grē illi⁹
⁊ merito ecc̄ie in nullo negligentis aliud remediuz salu
tis habebit. Pret̄. si h̄ nō faciat: in nullo p̄iudicatum est

ecclesie nec puulo: cū sola grā ⁊ absq; oīni debito remit-
tat dn̄s pcc̄a: q̄cūq; mō vel medio remittat. Preter. nec in
hoc p̄iudicat diuine misericordie: qz ex diuina puidētia rōna-
bilit̄ puisum est: vt sine intētione que ē q̄si vita opatiōis
⁊ dux: ipa opatio efficaciā n̄ hēat. vn̄ cū diuina misericordia n̄
debet aliqđ facere qđ sit in preiudiciū puidētie ei⁹: ma-
gis consonū est rōni. ꝙ opatio baptismatis n̄ sine inten-
tione efficaciā habeat q̄ sine: etsi ex h̄ eminat aliqđ picu-
lū puulo. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄. si totū ludicre factū est
⁊c. dōm sicut a Hug. habet̄. ꝙ aliqđ fieri ludicre dupl'r
est. sicut aliqđ dare ludicre. pot. n. dare aliqs ita ludicre
aliqđ: ꝙ cū h̄ ꝙ ludicre dat: vult ⁊ intēdit dare. vel ita ꝙ
ludū tm̄ intendit: nō aūt vult neq; intēdit dare: h̄ potius
nō dare. Silr̄ in ꝓposito dōm. Si qs iocose totā formaz
baptizandi seruet. ⁊ simul cū h̄ iocare intēdit ⁊ baptizare
intendit: baptism⁹ est. Si aūt nō intēdit nisi ludū ī sub-
mergendo: nō est baptism⁹. Ad hoc igit̄ qđ dicit aug⁹. ꝙ
si totū ludicre factū ē implorādū ⁊c. dōm ꝙ intellectus
Aug. est. si totū opus exteri⁹ ludicre fiat: adhuc qz op⁹
exterius posit exerceri cū intentiōe baptizādi vel ludēdi
tm̄ implorandū est diuinū oraculū vt dn̄s ostēdat si sit ba-
ptizatus. i. si sic ludendo intendebat baptizare vel ludē
tm̄modo. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ p simile de purgatōne p
malos ⁊c. dōm ꝙ sacramēta nō sunt instituta vt irrōnabi-
li ptinacia ⁊ impetu violento ꝓcedāt ad effectū: h̄ vt vsu
ordinata rōnis fiāt ⁊ efficaciā habeāt. h̄ aūt reqrit excel-
lentia sacramēti: ⁊ maxime sacramēti necitatis. Quia eni
est sacrm̄ necitatis: requirit̄ multa solicitudo vt nō p̄ter-
mittat̄ qđ ad h̄ ꝙ ordinate fiat requirit̄. h̄ vbi aliqđ op⁹
vsum rōnis ordinatū requirit: necīa est intentio que est
dux ⁊ regula opis: ꝓpter qđ in sacramēto requirit̄ inten-
tio. h̄ in opibus ꝓbatōis quia opans impetit in opus q̄-
dam violenta atq; irrōnabili ptinacia nec vllā admittit
ratiōz: nō requirit̄ intentio. nec dōm ꝙ talis ꝓbat: nec ē
instrumentū vel mister ꝓbantis h̄ opus potius. Qđ eni
ipsi puerse faciūt: dn̄s ordinat ad bonū. vn̄ op⁹ n̄ probat
vt est opantis: h̄ vt est dei ordinātis. Sz q̄n mal⁹ bapti-
zat: baptizat eo ꝙ est minister eccie. ⁊ inq̄tū hmōi est mi-
nister sacramēti. ¶ Ad hoc qđ obijcit̄ p simile de operib⁹
corpalibus. dōm ꝙ non est simile: qz opatio sacramēti ⁊
alia opera spūalia fm̄ vsum rōnis ordinatissimū debent
ꝓcedere in actum. ꝓpter qđ in actib⁹ spūalib⁹ intētio re-
quirit̄. nec sic est de corpalib⁹. ¶ Ad id qđ obijcit̄ p simi-
le de iuramēto. dōm ꝙ cum dr̄ ꝙ dn̄s accipit verbū iu-
rantis sicut ille cui iurat̄. hoc intelligit̄ de acceptiōe q̄tū
ad hoc ꝙ iurans debet iudicari verax vel piur⁹. s. q̄. ille
cui iurat̄: fm̄ coēz vsum ⁊ rōnalez verbo₂ ꝓlato₂ acci-
pit iurantis intellectū. iurās aūt aliqua fallacia format
sibi intellectum priuatū. ⁊ fm̄ ꝙ ꝯcipit de illo intellectu
quem sibi format iurat. dn̄s nō iudicat illū veracē fm̄ ve-
ritatez illius intellectus: h̄ piurū. quia nō est verax fm̄
cōmunez ⁊ rōnabilē intellectū. vnde cū dicat̄. dn̄s sic ac-
cipit vt ille cui iurat̄. hoc est. dn̄s iudicat iuramentū ve-
rū vel piuriū: ⁊ iurantē veracē vel piurum. fm̄ ꝙ ꝯformē
vel difformē hz intellectū intellectui illius cui iurat̄. Si-
militer pōt dici in ꝓposito. ꝙ baptizans conformat inten-
tionez suam intentioni assistentiū: dn̄s iudicat eū verū
ministrū ⁊ vere exequi officiū baptizandi. Si n̄ ꝯformat
h̄ hz intentionez puersam: ⁊ dn̄s iudicat eum malū ⁊ p-
uersum in executiōne officij sui. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝙ
minus malū est nō intendere bonū ⁊c. dōm ꝙ vt dic̄ Au-
gusti. sup Jo. Baptismus talis est qualis est ille in cui⁹
potestate dat̄: nō qualis est ille p cuius ministeriū dat̄.
Item alibi in eodez. Cum baptizat malus: illud qđ da-
tur vnū est. nec impar ꝓpter impares ministros. h̄
par ⁊ equale. ꝓpter hoc hic est qui baptizat. Vn̄ dōm. ꝙ
malicia non impedit efficaciam sacramēti: quia nō ē mi-
nistro₂ sed dei. ꝓpter hoc quicūq; baptizat dūmodo con-
currant que necīo requirunt̄: baptism⁹ est. Si autez qđ
necīuz omittit̄: nō est baptismus. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄
ꝙ fides eccie potest supplere defectum fidei baptizantis.

⁊c. dōm ꝙ intentio baptizantis q̄n infidelis baptizat fa-
cit baptizantez ministrū eccie. Si. n. non intenderet facē
qđ facit eccia: h̄ qđ facit heresis. nō eēt minister ecclesie.
Unde vt dicit Aug⁹. q̄n baptizat heresis non baptizat:
vnde diuisa est ab eccia: h̄ vnde coniūcta. cōiuncta est au-
tem p hoc ꝙ intendit quod intendit eccia. Intentio igit̄
baptizantis fidelis supplet defectum fidei in eodez. ⁊ illū
sufficientez ad hoc ministeriū exequēdū efficit. Qz igit̄ ex
intentione est ꝙ est minister eccie ⁊ ꝙ quodāmodo est de
eccia. ⁊ si nō haberet intentionē: nō eēt ex hoc ꝙ intentio
eccie nō pōt supplere defectū intentionis ministri talis.
¶ Ad illud qđ postea obijcit̄ dōm. ꝙ fides est essentialis
ipi baptismo. quia baptismus virtutē hz a fide: ⁊ maxie
a fide passionis. Ipsa aūt verba instituta a dn̄o efficaciā
hn̄t sanctificandi a fide. vt habetur ab Aug. dicente. ac-
cedit verbum ad elementū ⁊c. nō quia dicit̄: h̄ qz credit̄.
Est igit̄ ipsi baptismo fides eēntialis. nō fides baptizan-
tis: h̄ eccie. ⁊ hoc quia sacramentū est eccie. h̄ ipsi bapti-
zati rōne actualis ministerij intentio est necīa: ne excel-
lentie sacramenti actio irrōnalis ⁊ impetuosa p̄iudicet.
vnde quia sacramentū est ecclesie requirit̄ fides ecclesie:
ratione qua ministrat̄ actualiter a baptizante: requirit̄
intentio baptizantis. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝙ magis de-
bet habere baptizans qđ efficit q̄ qđ non efficit ⁊c. Di-
cendum ꝙ medium sumit̄ in hoc argumento a maiori de-
terminante sibi materiā vniuocatōis cause ⁊ effect⁹. qđ
patet cū dicit̄. magis videtur ꝙ debeat habere baptizās
qđ efficit q̄ qđ non efficit: h̄ efficit fidez in aīa ⁊c. Dico q̄
ꝙ in hoc argumento vnum falsum supponit̄. s. ꝙ ē vniuo-
ca actio. quia neq; q̄tū est ex pte sacramenti neq; ministri
est vniuocatio respectu effectus qui est gratia vel virtus
quia neq; in ipso sacramento neq; in ministro requiritur
gratia. Cum igit̄ supponit̄ ꝙ magis debet baptizans ha-
bere ⁊c. supponit̄ falsum. quia hic non est vniuoca actio.
Item supposito ꝙ essz vniuoca actio: adhuc esset fallacia
consequētis in argumēto. immo potius sic deberet infer-
re. sed ab ipso est tinctio vel ablutio. igitur ipse ē tinct⁹
vel ablutus. non autez sequitur ⁊ est instantia. calidum
agit vniuoce: igitur si calidum liquefacit: calidum est li-
quidum. ¶ Ad hoc quod obijcitur. ꝙ duo sunt effectus
baptismi qui sunt a virtute passionis ⁊c. Dicendū ꝙ que-
dam essentialiter respiciunt substantiam siue esse bapti-
smi simpliciter: quedam ministerium baptismi. virt⁹ au-
tem baptismi vt consideratur in substantia sua ⁊ esse: est
a passione ⁊ resurrectione. nihilominus q̄tum ad mini-
sterium sacramenti p quod applicatur efficacia requirit̄
intentio. Lz igitur quo ad principales effectus sit virtus
baptismi a passione ⁊ resurrectione xp̄i: nihilominus qa
virtus baptismi non habet effectū in isto vel illo sine mi-
nisterio: necessaria est intentio ad hoc ꝙ virtus baptismi
effectum habeat in isto vel in illo. ¶ Ad illud quod obij-
citur. ꝙ intentio recipientis non requirit̄ necessario. Di-
cendum ꝙ quia ꝓprius effectus baptismi est ablutio ori-
ginalis quod ex altero contrahitur: ꝓpter hoc remediū
quod habetur p baptismum per alterum debet ꝓcurari
siue ministrari. ꝓpter quod non est necessaria intētio ba-
ptizati sed baptizātis. ¶ Ad hoc quod obijcit̄ de adulto
heretico ficte accedente. dico sine preiudicio. ꝙ talis nō
recipit sacramentū nisi aliquo modo intendat recipere
qđ recipit̄ a membris eccie. vnde in tali reqrit̄ quodam-
modo intentio generalis ecclesie sicut ī baptizāte. ¶ Ad
aliud quod obijcit̄. ꝙ in diffinitiōe baptismi in forma p̄-
scripta a dn̄o: nō tangitur aliquid p quod significat̄ ꝙ
intentio est necessaria baptismo. Dicendum ꝙ insinuat̄
a forma prescripta a dn̄o. vlti. Math. Ite baptizantes
eos in nomīe pa. ⁊ fi. ⁊ spūssā. ⁊c. vt enim dicunt aliqui
intentio insinuatur in hoc ꝙ dicitur baptizantes. vn̄ sen-
sus est baptizantes. i. tingentes in aqua cum intentione
baptizandi. In ope enim qđ fit fm̄ ꝓpositum reqrit̄ intē-
tio. Unde dn̄s precipiendo illis opus exercendum cum
ꝓposito ⁊ intentione opantis hn̄dā circa idem insinuat.

¶ Ad vltimũ dõm. ꝙ ꝯclusio est vera. Nõ. n. requirit ꝙ baptizans intendat ꝙ verba ꝓlata efficaciam hñt significandi. Multi. n. baptizant q̃ ignorant ꝙ verba hñt virtutẽ hmõi: ſ requirit ꝙ intendat facere qd̃ facit eccl̃ia in baptizando.

Articulus ſecũdus

Consequent̃ querit̃. vtr̃ intentio recta requirat̃ ad baptiſma. Et ſic videt̃ ꝑ hoc ꝙ intentõ requirit̃. ergo ad recte baptizare requirit̃ intentio recta. ¶ Item minus malũ est nihil intendere in oꝑe: q̃ malũ finez intendere. ergo ſi baptiſmus nõ põt eẽ nõ exiſtẽte intentione: multofortius exñte ꝑuerſa intentõe. ¶ Itẽ ad q̃ requirit̃ intẽtio denoiant̃ bona vel mala ab ipa intẽtione. ergo cum ad baptiſma ſit neceſſaria intentio: ſi intentio ſit recta: ⁊ baptiſmus dicendus eſt rectus. ſi intentio nõ recta: nec baptiſmus rectus. ¶ Cõtra. hereticus baptizat cũ tñ habeat intentõz ꝑuerſam intendẽs ꝑ hoc trahere ad ſuam hereſim. Similit̃ ſymoniacus intẽdẽs queſtum acquirez tempalez ergo nõ eſt neceſſaria ad baptiſmũ recta intentio. ¶ Rñſio. ꝙ intentõ eſt directiua eius eſt in finẽ. Finis aũt rei eſt duplex. ſ. terminus vel complementũ rei: ⁊ vtilitas rei. Sic in ſacramẽto duplex eſt finis. vnus qui eſt eius ꝯplemẽtũ qd̃ fit ex acceſſu vbi ad elementũ modo debito. ⁊ alius qui eſt vtilitas baptizati vel baptizantis. Similit̃ duplex eſt intentio. vt cuz aliquis conſtruat domũ intendit eam conſũmare ⁊ intẽdit eam inhabitare. Sic in ſacramẽto intendit quis prima intentione ſacrm̃ eccl̃ie miſtrare: ꝯſequẽter intẽdit ſuã vtilitatez vel ꝑuuli ſalutez: vel quicqd illud ſit. ꝑma intẽtio eſt de neccitate ſacramẽti: ſcd̃a tñ de ꝯgruitate. prima intentio nõ hz rectũ vel obliquũ: ſ ſecũda hz rectũ ⁊ obliquũ. vnde pz rñſio. ꝙ ad ſacrm̃ baptiſmi nihil facit intentio recta: nec aliqd obſtat intentio nõ recta q̃tum ad ſubam ſacramẽti. Argumẽta igit̃ que ꝓbant ꝙ ad baptiſmũ requirit̃ intentio recta: ſupponũt ad baptiſmũ requiri intentionez que eſt intentio vtilitatis. ⁊ ideo ſuꝑ falſum fundant̃. vt pz de primo. ¶ Ad illud qd̃ obiicit̃. ꝙ melius eſt nihil intendere q̃ male. dõm ꝙ defectus intentõis nõ impedit ſacramentũ ꝓpter culpã: ſ ꝓpter illius actus neceſſariam exigentiaz. ¶ Ad id qd̃ obiicit̃. ꝙ oꝑa denominant̃ ab intentione. dõm ꝙ hoc eſt verum de oꝑibꝫ ad quorum informationez neceſſaria eſt intẽtio finis. vt eſt vtilitas. hmõi aũt intentio nõ requirit̃ niſi ex ꝯñti. In hoc enĩ ꝙ ꝑ ſe intendit facere qd̃ facit eccl̃ia: intẽdit ex ꝯñti aliqd fieri circa baptizatũ qd̃ intẽdit eccl̃ia.

Articulus tercius

Conſequẽter querit̃. vtr̃ poſſit eẽ intentio que requirit̃ in baptiſmo. ſ. faciendi qd̃ facit eccl̃ia ſine fide. ſcz baptiſãtis. Et ſic pz ꝑ hoc ꝙ heretici baptizãt ⁊ baptiſmus ñ eſt ſine intẽtiõe. ¶ Cõt̃ auguſti. ad Oroſiũ. Nullũ ꝑ baptizat̃ in ſpe ſalutis eterne baptizat̃. igit̃ a deſtructiõe ꝯñtis: ſi ñ baptizat̃ in ſpe ſalutis eterne: ñ baptizat̃. ſ nõ baptizat̃ in ſpe ſalutis eterne ſine fide. igit̃ nec baptizat̃ ſine fide neqꝫ ſine intẽtiõe. igit̃ hec duo requirũt̃ in baptiſmo: fides ⁊ intẽtio. igit̃ ñ ſufficit intẽtio ſine fide. ¶ Itẽ ad miniſteriũ baptiſmi requirit̃ inuocatio quedã. Inuocatio aũt eſt intus vocatõ. Sz inuocatio que requirit̃ eſt in noĩe trinitatis que exprimit̃ cũ dicit̃. baptizo te in noĩe p. ⁊ fi. ⁊ ſſ. Sz vt vult hugo. nomẽ ibi dicit fidem ſiue noticiã fidei. igit̃ ad hoc ꝙ aliquis baptizet intentõe requirit̃ interior vocatio q̃ eſt q̃tũ ad fidez ſiue noticiã fidei. ſ hmõi vocatio nõ ẽ ſine fide. igit̃ nec intentio baptizandi. ¶ Item qꝛ baptiſmus ẽ ſacrm̃ fidei: nõ eſt neceſſaria intẽtio baptizãtis ꝑſonalis ſ baptizãtis in ꝑſona fideliũ. vt ſcz intẽdat facere qd̃ facit eccl̃ia. Sic ergo ꝓprie loquẽdo baptiſma fit ĩ fide eccl̃ie: qꝛ miſteriũ eccl̃ie exercet̃ in baptiſmo. ⁊ miſter inq̃tũ talis ẽ miſter eccl̃ie. Similit̃ ꝓprie loquẽdo qꝛ in baptiſmo intendit̃ illud qd̃ intendit eccl̃ia: baptizat̃ in intẽtiõe eccleſie. ⁊ ita eiuſdẽ eſt intentio ⁊ fides. ¶ Item verbũ inuocatõis nõ ꝓponit̃ ad ſignificãdum ſ ad agẽdum. intẽtio igit̃ ꝓponẽtis eſt vt agat ñ vt ſignificet. ¶ Pret̃. intẽdit vt agat quia creditur: ñ quia dicit̃ ꝓbatio intẽdit qd̃ intẽdit eccleſia. igitur cum eccl̃ia intẽdit vt verbũ operur quia creditur: ⁊ baptizãs ſilr̃. Sed intẽdere ꝙ verbũ agat qꝛ creditur ñ poteſt quis niſi fidez habeat. igit̃ fides requirit̃ ad hoc ꝙ ſit intẽtio. ¶ Rñſio. ꝙ intẽtio faciendi qd̃ facit eccl̃ia põt eſſe ſine fide. ſ. intẽdentis. ¶ Ad illud ergo qd̃ primo obiicit̃ dõm eſt. ꝙ duo. ſ. fides ⁊ intentio requirũtur ad hoc ꝙ aliqs baptizet̃: ſ ñ in eodez. Requirit̃. n. fides eccl̃ie: ⁊ intentio baptizantis. nec intendit aug⁹. dicẽs. ꝙ quicũqꝫ baptizatur in ſpe ⁊c̃. ꝙ ſpes illa ſit ipſius baptizantis: ſ eccl̃ie. ¶ Ad illud qd̃ obiicit̃. ꝙ ad miſteriuz baptiſmi requirit̃ inuocatio trinitatis: que ñ eſt niſi ĩ fide ⁊c̃. Dicẽdum ꝙ baptiſmus eſt ſacramentũ fidei. vñ miniſteriũ baptiſmi ñ ẽ ꝑſonale: vt hmõi. ſ. heretici cuz baptizat hereticus: ſ baptizat in ꝑſona miniſtri fidelis. qꝛ vt ẽ miniſter eccl̃ie ⁊ ĩ fide eccl̃ie. ñ igit̃ fit illa inuocatio vt eſt homo ꝑſonaliter: ſ vel vt eſt eccl̃ie vel miſter fidelis. ⁊ ſic hmõi ꝑſonaliter vel illius põt eſſe intentio ſine fide. qꝛ intentio reſpicit actũ ſingularẽ. ſ. actũ baptizãdi: ſ inuocatio habitũ generalez. ſ. membroꝝ eccl̃ie. Vñ cũ baptizãs dicit. baptizo te in noĩe patris ⁊c̃. ñ eſt intẽtio vbi tingo te in aqua ĩ fide mea que eſt patris ⁊c̃. ſ in fide eccleſie. ¶ Ad aliud qd̃ obiicit̃. ꝙ quia baptiſmus eſt ſacramẽtũ fidei: ñ eſt neceſſaria intentio baptizãtis ꝑſonalis: ſ baptizãtis in ꝑſona eccl̃ie. Dicẽdum ꝙ immo. cum. n. fides ſit vniuerſale principium: ⁊ fidelis agens vniuerſale: neceſſaria eſt intentio que eſt quaſi ꝑticulare remedium. ⁊ intendẽs agens ꝑticulare applicans fidem huic operi ſingulari qd̃ exercetur in hoc baptiſmo vel illo. Pret̃. cum dicit̃. baptizans intẽdit facere qd̃ facit eccl̃ia. actus intẽtõis duplicem habet reſpectum. ad intẽdentẽ: ⁊ ad illud quod intẽditur quod eſt facere qd̃ facit eccl̃ia. Fm autem primã relationem poteſt eſſe intentio ſine fide. quia intẽtio ſic ſumpta eſt actus intẽdentis. ⁊ fm hũc reſpectũ dicitur ꝙ poteſt eſſe baptiſmus ſine fide: hoc eſt ſine fide baptizãtis. Fm relatõem ſecũdam ñ poteſt eſſe intẽtio recta ſine fide: hoc eſt ſine fide eccl̃ie. vñ lz eiuſdem ſit fides ⁊ intentio. ſ. eccl̃ie: ñ eſt tamẽ eiuſdez. ſ. baptizãtis. ¶ Ad vltimũ dõm. ꝙ hoc argumẽtũ ñ valet. baptizãs intẽdit qd̃ intẽdit eccl̃ia. ſ eccl̃ia intẽdit ꝙ verbum oꝑetur qꝛ creditur. ergo ⁊ baptizãs ⁊c̃. immo eſt ibi fallacia ꝯſequẽtis. ñ eñ ſeq̃t̃ ſi intẽdit qd̃ intẽdit eccl̃ia: ꝙ ꝓpter hoc intẽdit quicqd intendit eccl̃ia. quid aũt intendit eccl̃ia ĩ miſterio baptiſmi infra dicetur.

Articulus quartus

Conſequẽt̃ querit̃ quid intẽdit baptizans: aut ſolũ abluere exterius: aut aliud. ꝙ ſolũ abluere exterius: videt̃. baptizãs intẽdit facere qd̃ facit eccl̃ia. ſ eccl̃ia nihil facit niſi abluit exteri⁹. igit̃ ſi ſufficit intẽdẽ qd̃ fac̃ eccl̃ia: ñ opꝫ ꝙ intẽdat niſi exteriorem ablutõz. ¶ Itẽ ſacrm̃ ꝓprie dz illd̃ qd̃ ex ſenſibꝫ apparet. opatio eccl̃ie ſiſtit circa ipſum ſacrm̃ miſtrãdũ. igr̃ circa illd̃ ſolũmõ qd̃ ex ẽ debet eẽ intẽtio baptizãtis. ¶ Cont̃. intẽtio finẽ reſpicit: ꝓpterea ꝑmũ dr̃ ĩ intẽtõe qd̃ vltimũ eſt in opatõe. ſ finis baptizãtis eccl̃ie ñ eſt ablutio exterior ſ interior. igit̃ ⁊c̃. ¶ Qd̃ ꝯcedim⁹. ¶ Ad hoc qd̃ primo queſitũ eſt dõm. ꝙ intẽtio eccl̃ie abluere eſt exteri⁹: vt de⁹ abluat interi⁹. vñ intẽdẽ facẽ qd̃ fac̃ eccl̃ia: ẽ intẽdẽ abluẽ exteri⁹ vt de⁹ abluat interi⁹. ¶ Ad aliud qd̃ obiicit̃. ꝙ eccleſia ñ fac̃ aliud q̃ abluit exteri⁹. dõm ꝙ qꝛ intẽtio dirigit opatõz: ñ ſtat ĩ illa ablutõe intẽtio eccl̃ie nec intentio baptizantis. vñ actio hec que ẽ ablutio exteri⁹: rõne directionis intẽtõis ẽ actõ relata. qd̃ pz per hoc ꝙ ablutõ illa ẽ ſacrm̃ interioris ablutõis. ¶ Si aũt q̃rat̃ quare ñ requirit̃ nccĩo intẽtio baptizãtis ꝑſonalr̃: ſ generalis ſcz ei⁹ quod fac̃ eccl̃ia. Rñſio. ꝙ ſacrm̃ illud eſt ſacramentuz fidei que requirit̃ in baptiſmo. ꝓpter hoc in miſterio illi⁹

nõ debet eẽ intentio baptizãtis psonalis: ƀ baptizãtis ĩ psona fideliũ.s. vt intẽdat facere qḋ facit eccia.

Membrũ secũdũ

Onsequent̃ queritur de materia baptismi. Primo ğ querit̃ de substantia materie. Secũdo de quãtitate. Tercio de idempteitate. Primo.n. querit̃ si baptism⁹ debeat fieri ĩ aqua. Scḋo. quãta aqua requirat̃. Tercio. si baptism⁹ idez est qḋ aqua.

Articulus prim⁹

Irca primũ sic. videt̃ ꝙ nõ debeat fieri ĩ aqua quia regenerãs ⁊ regeneratũ debent hẽe couenientiã. ƀ homo regenerat̃ q est compositum: aqua ƀo baptismi simplex est. preter. corpus hois elemẽtatum est: ƀ aq̃ elementũ. nõ est igit̃ pductio pueniẽs. ¶ Itẽ querit̃ quare magis fit in ƀ elemẽto ꝙ̃ in alio. quia si baptismus significat sepulturã xpi ⁊ resurrectõz: sepultura xpi fiebat in terra nõ ĩ aqua. videt̃ ꝙ ⁊c. Sic.n. signatuz magis pgrueret significato. vj. ad ro. Cõsepulti.n. sum⁹ cum illo p baptismuz in mortẽ. vt quõ resurrexit xpus a mortuis: ita ⁊ nos ⁊c. ¶ Itez in nullo sacramẽto neqz legis nature neqz legis scripte: qḋ fiebat ad purgatõez originalis erat aq̃. igit̃ a simili ⁊c. ¶ Itẽ omia sacramenta eoz que fiebant ad purgatõz originalis ĩ veteri lege habebant ortum principalr̃ a terra. quare nõ silr̃ ĩ noua vt eẽt puenientia figurati ad figuras. Dicit.n. Hug. omia illa superioris tpis sacramẽta siue sub lege naturali siue sub scripta signa quedã fuerũt ⁊ figure eoz que nũc exhibita sunt sub grã sacramẽtoz. ¶ Itez istud est sacramentũ necitatis. ƀ aqua nõ est semp parata imo multi mor[illegible] ante eã. [illegible] aer sit ubiqz [illegible]. videt̃ ꝙ debe ret fieri in aere. ¶ Itez si pgruebat sacramẽtuz istud fieri in liquore aliquo: quare nõ fiebat in oleo quo significat̃ spũssanctus siue grã spũssancti. ¶ Itẽ si baptisma fiebat in aqua quia aqua effluxit de latere xpi Io. xix. quare ñ similr̃ in sanguine qui silr̃ effluxit. ¶ Itẽ qḋ fluxit de latere xpi: aut fuit aqua pura qḋ nõ videt̃. ƀ [illegible] contra naturã. ꝙ scz aqua pura efflueret de corpe humano: aut fuit humor aque⁹. ⁊ si ƀ: tũc videt̃ ꝙ in alio liquore ab aq̃ pura possit fieri. ¶ Itez videt̃ ꝙ in aqua ⁊ sanguie simul pmixtis fieri deberet: qz simul effluxerunt a latere xpi in passione a qua baptism⁹ hz virtutem. ¶ Itez circũcisioni successit baptism⁹ sicut signatũ ad signũ siue figuratum ad figurã. ƀ sacramentũ circũcisionis fiebat ferro vel lapide que nullã hñt puenientiã ad aquã. vñ ⁊c. ¶ Itẽ q̃re sacrm̃ quo purgat̃ originale in lege gratie fiebat aq̃: ĩ lege scripta lapide vel ferro? ¶ Itez arguit̃ sic. sicut causa se hz ad causaz: ⁊ effectus ad effectũ. ƀ cã circũcisiõis fuit ferz vel lapis: baptismi aqua. ƀ hoz nulla puenientia. igit̃ nec effectuũ. s. circũcisiõis ⁊ baptismi. ¶ Respõsio. Huic questioni. s. quare baptism⁹ fit in aqua rñdz Damascenus sic dicens. Qm̃ in incorruptiõne fecit nos de⁹. trãsgredientes.n. salutare eius mandatũ corruptiõne mortis cõdemnauit: vt nõ ĩ mortale eẽt malũ. condescẽdẽs seruis vt misericors ⁊ fm̃ nos factus a corruptiõne ppria passione redemit ⁊ irrigauit nobis ex sancta ⁊ immaculata eius costa fontez remissionis. aquã quidez in regeneratõz ⁊ ablutionez peccati ⁊ corruptõis: sanguinez aũt potum vite eterne datorez. ⁊ mandatũ dedit nobis p aquã regenerari ⁊ spiritũ p inuocatõz ⁊ oõnez aque supueniente spiritu. Qm̃.n. duplex homo ex aĩa ⁊ corpe duplicẽ dedit nobis purgatõz p aquã ⁊ spiritũ. spiritu qdez ꝙ fm̃ imaginẽ ⁊ similitudinẽ est renouante. aqua aũt p spũs gratiã corpus a peccato purgãte ⁊ a corruptõe liberante: ⁊ mortis qdez imaginẽ explente. aqua aũt vite arrã attribuẽte [illegible] a principio [illegible] ferebat̃ sup aq̃s [illegible] tus [illegible] aque ꝙ in ea est purgatio. ¶ [illegible] hoc sacramentũ institutuz fuit fieri in aqua potius ꝙ̃ in alio elemento vel elemẽtato: pter pprietates aque q̃ huic sacramento magis cõgruũt. aqua.n. siue humidũ aqueum habet vim mũdificatiuã. Hugo. In solo elemento aque sacramẽtũ baptismi psecrari institutũ est: qz hec sola plenam ⁊ pfectã mundatõz hz. alij liquores omẽs aq̃ purificant̃. ⁊ si qd alio quolibet liquore tactũ fuerit: aq̃ abluit̃ vt emũdet̃. hec Hugo. Cũz.n. habeat vim mũdificatiuã puenit vt p tactũ carnis xpi in qua omis mũdicia a trãsfusione peccati fuit: pferet̃ ratio mũdificãdi a sordibus culpe. Itez p naturã frigiditatis hz vim repressiuã caloris. vnde puenit vt p contactũ carnis xpi in q̃ nõ erat cõcupiscentia peccati: adueniẽte spũali vi verbi: refrigeraret carnẽ a pcupia peccati. Itez rõne dyaphaneitatis siue transparentie p ipam transit lumẽ ⁊ illud sibi quodãmodo incorpat. vñ cõuenit vt p ipam virtute verbi deo agente transeat lux gratie ad aĩam. nõ ꝙ sit grã in baptismo sicut ĩ subiecto: ƀ rõne virtutis cois. vt ex dñte dñi vite: pferat̃ p grãm vita spũalis baptizato si digne suscipiat. Item rõne pspicui qḋ habet: coez cum corpe celestĩ hz virtutẽ siue vim viuificatiuã. vnde cõuenit vt illa mediante aĩa viuificaret̃ vita spũali. Iste aũt pprietates cõueniũt baptismo qui hz virtutẽ mũdandi sordes spiritualis ⁊ reprimẽdi incentiuũ fomitis. Itez p ipm trãsfundit̃ lumẽ gratie ad aĩas ⁊ viuificat̃ ipsa aĩa vita spũali siue gratie. ¶ Ex hoc pz rñsio ad primũ. qz ꝙ̃uis aq̃ ñ cõueniat cũ regenerato inq̃tũ simplex vel inq̃tũ elemẽtũ nihilomin⁹ cõuenit cũ ipsa regenerãte siue cũz effectu illius rõne pprietatũ que p̃dicte sunt. ⁊ hec puenientia potius attendit̃ in sacramẽtis. vt sit pueniẽtia in pprietatibus potius ꝙ̃ in substantia de quo obijcit. ¶ Ad aliḋ qḋ querit̃ quare magis exercet̃ baptism⁹ in ƀ elemẽto ꝙ̃ in alio: ⁊ maxime ꝙ̃ in terra. Dicendũ ꝙ duo attendi debẽt in sacramento. s. misticũ solũ: ⁊ misticũ morale. vñ ⁊ hec in baptismo attendi debẽt. misticũ solũ circa xpm. s. passionem eius ⁊ resurrectõz: que significatur p immersionẽ ⁊ eleuationez ab aqua. misticũ morale ꝙ̃tuz ad ea q̃ fiũt circa baptizatum. s. purgationez. repressionem incentiui ⁊c. pter que principalr̃ ⁊ per se exercet̃ baptism⁹. ꝙ̃tuz ad ista congruit magis aqua ꝙ̃ terra vel sanguis. Corp⁹ enim mersuz ĩ terra vel sanguine potius sordidat̃ ꝙ̃ purgatur vel mundat̃. nõ similr̃ est de aqua: immo hz virtutẽ mundificatiuã qua mundant̃ corpa immersa. vñ significat grãm mundantẽ ipsam aĩaz. Silr̃ est de alijs effectibus. ¶ Ad aliud qḋ obijcit̃. ꝙ neqz lege nature neqz ĩ lege scripta ⁊c. Dicendũ ꝙ hoc nõ oportuit: immo vt dicit̃ Hug. oportuit vt fm̃ pcessum tempoz spũaliũ grãtuz signa magis semp ac magis euidẽtia ⁊c. vñ pueniens fuit vt baptismus fieret in aqua que euidentius grãm representat ꝙ̃ decimatio vel circũcisio: vt Hugo ondit. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃ de sacramẽtis legis nature ⁊ legis veteris que fiebãt ad purgatiõz originalis ꝙ hẽbant ortuz a terra. Dicẽdũ ꝙ lex scripta omia pclusit sub maledicto. unde de terra que maledicta erat. iij. Gen̄. cõgruebat vt ortũ haberet quo exercebat̃ sacrm̃ purgatiõis: immo oĩa sacrificia eoz ex terra ortum hẽbant hac rõne. vt cognoscerẽt se p sacramẽta legalia nõ ptingere ad plenam pfectionez: ƀ adhuc psistere in maledictõne. ⁊ sic cogerẽt̃ fugere ad xpm. Hec est cã spãlis quare pgruebat vt sacrificia ⁊ sacramẽta legis veteris haberẽt ortum ex t̃ra. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃. ꝙ quia est sacrm̃ necitatis pueniebat ꝙ fieret in aere. Dicendũ ꝙ nõ. lz eni aer sit humid⁹: ñ tamẽ q̃libet humidũ aptũ ẽ ad lauandũ vel ad abluendũ: sed humidũ aqueũ. Alia etiaz rõ est. qa aer naturalr̃ calid⁹ est: ⁊ ideo ita ñ puenit ad repressionẽ fomitis sic̃ aq̃ q̃ est frigida. ¶ Et qḋ obijcit ꝙ est sacrm̃ necitatis. dõm ꝙ verũ est: ⁊ ideo instituit dñs vt fieret in elemẽto cõmuni ad ƀ tñ apto: qḋ solũ est aq̃. vt nullus posset excusari a susceptione sacri. ¶ Ad ƀ qḋ obijcit̃ ꝙ p oleũ signat̃ grã ⁊c. Rñsio. ꝙ verũ ẽ: ƀ rõne effectus grẽ q sunt pfortare ⁊ confirmare. oleũ a pfortat ⁊ [illegible] qḋ [illegible]. Illos aũt effectus hz gratia in pfirmatõe. alios aũt effectus hz ĩ baptismo. s. purgatõis ⁊ decoratõis. qz grã baptizabit̃

purgat siue mūdificat aiam ⁊ decorat ꝙ̄tum ad hoc effectus expssius significaṫ p aquā ꝙ̄ p oleū. Ex his dictis pȝ rn̄sio ad plura que sequuṫ. Sanguis.n. mūdificatiuā vim nō hȝ ꝫ potius sordidat ⁊ maculat. ⁊ ideo ñ cōuenit huic sacramēto. Sanguis aūt xp̄i hȝ vim mūdificatiuā ⁊ viuificatiuā causalr̄. ¶ Ad illud qđ queriṫ quare sacramentū purgatōis in veteri lege exercebaṫ ferro vel lapide. in nouo in aqua. Rn̄sio. et habeṫ. vij. Ad. ꝓplus ille durus erat ⁊ resistens spūisancto. ideo ꝯgruebat vt purgatio illoꝝ fieret ferro vel lapide: que ñ de facili cedunt vel recipiūt impssionez. Sȝ sacrm̄ purgatōis xp̄ianoꝝ quoꝝ est imitari xp̄m obedientē patri vsqȝ ad mortez. ꝗ. ꝓbit. ꝯgrue fit in aq̄ que maxime cedit ⁊ facillime recipit impssionez. ¶ Ad aliud qđ obijciṫ ꝙ circūcisio fuit signū baptismi: vnde debebāt ꝯuenire in signo. Dicenduȝ ꝙ circūcisio nō diciṫ esse figura siue signū baptismi repsentatōis ex pte signi: ꝫ potius rōne ꝯueniētie ex parte significati. vn̄ Hug. Mādauit deus abrahe vt circūcidēt pellem ꝓpucij: sibi in signū: posteris in exemplū: vn̄ ad priorem statū supaddens. quaten⁹ p ꝫ signaculū ꝑple dei ab infidelibꝫ discerneretur: quousqȝ ille veniret q nō soluȝ de filijs abrahe ꝫ de vniuersis gentibꝫ fideles colligeret. ac p hoc nō iam signaculū carnis in genere: ꝫ p signaculuȝ baptismatis secernerenṫ in sanctificatōe. hec Hugo. Signū igiṫ fuit baptizātis ꝙ̄tū ad ꝫ. ꝙ sicut genus abrahe fuit discretū ab alijs caractere carnali: sic gen⁹ xp̄i. i. fideles discretum ab alijs caractere spūali. i. sanctificate. ¶ Ad ꝫ qđ obijciṫ. ꝙ sicut se hȝ cā ad cām ⁊c̄. Dicenduȝ ꝙ hoc nō tenet in causis instrumētalibꝫ. lignū.n. ⁊ lapis nō ꝯueniūt nisi in genere. nihilomin⁹ in multis effectibꝫ ꝓximis ꝯueniūt. vtrūqȝ.n. aptū est ad supportādū ad percutiendū ⁊ ad alia multa. Nec est aliq̄ necitas inferēdi. quia cā in cōparatione sumiṫ equoce. qꝛ ꝫ sumiṫ cā instrumentalis: ibi cā materialis. ¶ Ad illud qđ queriṫ vtꝝ de latere xp̄i fluxit aq̄ vel humor aque⁹. Dicendū ꝙ aq̄ ꝫm testimoniū Jo. xix. ⁊ ꝫ ad eliminandū errorē manicheorū: qui posuerūt xp̄m nō hr̄e corp⁹ verū. Cum.n. de ꝯpositione corpis hūani prima ꝯponētia sint elemēta. nō primo ꝯponētia humores qui ꝯstant ex elemētis: vt ōnderet se habere corpus verū: vtrūqȝ fluxit de corpe ei⁹. s. elemētuȝ vt aq̄: ⁊ humor vt sanguis. in q̄ simul fluxerūt alij tres humores sicut in minutōibꝫ. ¶ Si aūt q̄raṫ si in articulo mortis aliqs in vino vel alio liquore ꝓpṫ defectū aq̄ baptizareṫ. vtꝝ eēt baptizatus vel in aq̄ mixta cū alio liquore vt oleo vel sanguine. Rn̄sio. ꝙ si i quocūqȝ alio liq̄re ab aq̄ baptizareṫ qs: nō eēt baptizat⁹. nec etiaȝ si in aq̄ mixta cū aliquo liquore: nisi aqua intantū dominareṫ ꝙ aq̄ eēt. si aūt alius liquor dominareṫ: nequaꝙ̄. ⁊ rō h⁹ est ꝓpṫ institutōȝ diuinā. qꝛ dn̄s instituit in aq̄ ⁊ ñ in alio liquorē. nec etiā ꝯtulit alijs liq̄ribꝫ virtutē regeneratiuā sic aq̄.

Articulus secūdus

Onsequēter queriṫ de q̄ntitate. ⁊ qꝛ tactuȝ est quanta aq̄ debet dici baptism⁹ vbi supabundat aq̄. vt si qs baptizareṫ in fluuio vel mari. queriṫ quanta sufficiat vbi est defectus aq̄. ⁊ queriṫ vtꝝ si fuerit tanta modicitas aq̄ vt nō possit baptizās tingere nisi vnam ptem corpis. vtꝝ debeat dici baptism⁹. cuȝ nō determineṫ a dn̄o vtꝝ totū corp⁹ debeat tingi vel aliqua pars. ¶ Ad qđ dōm ꝙ in articulo necitatis sufficit tantū de aqua ꝙ ibi possit intingi principalis ps corpis: cū ibi vigeant oēs sensus. si tn̄ dubiteṫ an fuerit baptizat⁹: remediū habe⁹: qꝛ ñ dr̄ iteratū qđ nesciṫ eē factū. ⁊ de his habem⁹ formā expssius ab Inno. vt dicaṫ ñ rebaptizo te ꝫ si ñ fueris baptizat⁹ ⁊c̄. Ego baptizo te.

Articulus tercius

Onsequēter q̄riṫ de idēptitate aq̄ ⁊ baptismi. Et queriṫ vtꝝ baptism⁹ siue sacrm̄ baptismi ꝫm suā eēntiaȝ sit aq̄. Et sic: videṫ p diffinitione Hugo. que est. Baptism⁹ est aq̄ abluēdis criminibus sanctificata. Idem videṫ p diffinitōȝ sui generis que est. Sacrm̄ est elemētū ex silitudine repn̄tans ⁊c̄. ꝗ si aq̄ est elementū. sacrm̄ baptismi est aqua. ¶ Si diceret. diffinitiones predicte sunt assignate p cām materialē ñ p essentiā. Cōtra. hec predicatio est p eēntiaȝ. baptismus est sacramentū. ⁊ hec: sacramentū est signū. ⁊ hec: signū est species sensibilis aliud faciēs in cognitōȝ venire. ꝗ hec ē vera ꝫm eēntiaȝ: baptismus est species vel forma visibilis rei inuisibilis. ꝫ hec forma vel spēs nō est nisi aq̄. igr̄ ⁊c̄. ¶ Itē in baptismo gr̄a que est res sacramēti significaṫ p aquā. qđ pȝ p hoc. ꝙ gr̄a abluēs intra signaṫ per aquaȝ abluentē extra. ꝗ gr̄a significaṫ p aquā. ꝫ illud est sacramentū p qđ signaṫ res sacramēti. ꝗ aqua est sacrm̄. ꝫ nō aliud ꝙ̄ baptismus. ꝗ ⁊c̄. ¶ Contra. aliud est ablutio in aqua: ⁊ aliud ipsa aq̄. ablutio.n. in aqua nō est aq̄. Sed dicit magr̄ sent. ꝙ baptismus est ablutio corpis exterior facta sub forma verboꝝ ꝓscripta. ꝗ baptism⁹ nō est aqua: cum sit ablutio in aqua. ¶ Itez quare qn̄qȝ dr̄ baptism⁹ aqua: qn̄qȝ ablutio i aq̄: qn̄qȝ tinctio. ꝗ ē istoꝝ differētia: ⁊ sunt ne diuersa sacramēta vel vnū sacrm̄. Rn̄deo. ꝙ cum diciṫ baptismus aqua. est ꝓdicatio materialis. ⁊ diffinitio Hugo. est assignata p cām materialē. vn̄ noīe ex ꝯpenso scȝ eo mō ꝗ ps eēntialis alicui⁹. s. materia vel forma diciṫ de illo cui⁹ est ps p eēntiam ⁊ ecōuerso. ꝫ ē p cōmunicatōȝ eēntie alicui⁹: sic pōt dici baptism⁹ eē aq̄ eēntialiter siue p eēntiam. ꝓprie aūt dicendo aliqd esse aliđ p eēntiam eo ꝙ eadeȝ est eēntia illoꝝ oīno. sicut ē de diffinitione ⁊ diffinito. ⁊ de Sorte ⁊ hoc sedente eodē demōstrato. sic nō debet dici baptism⁹ eē aq̄ ꝫm suam eēntiaȝ. Cum ꝗ obijciṫ. ꝙ hec predicatio ē p eēntiam: baptismus est sacrm̄. Dicendū ꝙ hoc verū est eo modo quo ꝓdicatio est p eēntiam. qn̄ aliqd qđ est de esse alterius ꝓdicatur đ illo. Genus.n. est de esse spēi: ⁊ nō dicit totū eē ei⁹. ¶ Cū aūt subdiṫ quia baptism⁹ est forma vel spēs rei visibilis faciens aliud in cognitōȝ venire. ⁊ hec est spēs aqua. Dicendū ꝙ aqua nō facit aliud. i. rem sacramēti in cognitōȝ venire inq̄tum est aqua: ꝫ inq̄tū est aq̄ abluēs. aqua enī abluens signū est gr̄e intus mūdantis: ⁊ ablutio signuȝ interioris mūdatōis. ⁊ ita vtrūqȝ sacrm̄: nec tn̄ duo sacramēta qꝛ vnū est ꝓpter alterū. aqua enī nō est sacramētuȝ nisi inq̄tū est abluens. ⁊ lotio non est sacrm̄ nisi qꝛ lotio aque vel in aq̄. ⁊ ideo vnū tm̄ sacrm̄. Nec dr̄ baptism⁹ aq̄ simplr̄ in diffinitiōne Hugo. ꝫ aq̄ sanctificata: quo notatur ꝙ diciṫ aqua abluens. in ablutōne.n. sanctificaṫ ipsa aqua: qꝛ tūc verba sanctificātia ꝓferūṫ. ¶ Ad aliud dōm ꝙ aqua est sacramentū nō inq̄tum est aqua solum ꝓprie loquendo: ꝫ potius inq̄tum illi cōuenit actus ablutōis. nec res sacramēti ē ꝓprie loquēdo gr̄a: ꝫ gr̄a mūdās siue spūaliter abluens. ¶ Ex his pȝ rn̄sio ad illud qđ obijciṫ p alia pte. q2 licȝ baptismus sit ablutio: ex ꝫ ñ seqṫ ꝙ nō sit aqua abluens. quia aqua inq̄tum abluēs est sacramētum. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ baptismus diciṫ aqua materialiter loquendo vt dictum est. tinctio ⁊ ablutio q̄si formaliter. Sed tinctio simplr̄ dicit formā actus exterioris ablutio dicit formam exterioris: concernendo quodammodo effectum ipsius actus. Ablutio.n. dicit tinctioneȝ cum effectu ipsius mundationis. ablutio enim est lotio a sorde vel aliquo huiōi.

Membrū terciū

Equitur inquirere de forma huius sacramenti. Primo. de necessitate huius forme. Secundo. de integritate. Tercio. de mutatione. Quarto. de comparatione diuersarum formarum.

Articulus prim⁹

Irca primū queriṫ. vtꝝ necia est forma vocaliter expressa. Quod videṫ per ꝫ ꝙ dn̄s tradidit formam expressione vocali. ¶ Item verbū exterius formalem rationeȝ tenet in hoc sacramēto: ele-

mentum materialeȝ.igit̃ sicut sine elemēto nō est bapti-
smus.sic nec sine verbo exteriori.¶ Item ex institutōe ha
bent sacramēta virtutē.ſ ex institutōe est forma verborū
sicut ⁊ materia.ğ necessaria est forma verboꝝ ad sancti-
ficatiōȝ sacramentoꝝ. Conī. vt habet̃.j. Ezech. Rota
erat in rota.i.vetus testamentū in novo sicut figurā in
signato:⁊ nouū in veteri sicut signatū in signo.igit̃ cuȝ i
nullo loco in veteri testamēto pfigurat̃ forma sacramētorū
noue legis esse ꝓponenda sermone vocali:videt̃ ꝙ nō re-
quirit̃ in baptismo expressio aliq̃ vocalis.¶ Iteȝ artius
seruituti astringit̃ qui verbo ⁊ facto seruire hȝ q̃ q facto
tm̄.ſ lex euangelica est lex libertatis.ğ minus debēt filii
eccie artari in misterio sacramētoꝝ ad illā exercenda vbo
⁊ facto: q̃ filij synagoge qui subiecti erant legi timoris.
¶ Item in iustificatōne impij requirit̃ fides sicut in pur-
gatione baptismali. ſ ibi nō requirit̃ expressio fidei per
verba.igit̃ nec in purgatōe baptismali.¶ Iteȝ lex vetus
hoīem ordinauit exteriorē p se.lex noua interiorē hoīeȝ.
In ordinatōe hoīs exterioris magis est necīa expssio vo
cis q̃ in ordinatōe hoīs interioris:qȝ ibi ꝓprie vnctio do
cet.igit̃ si in sacramētis legis moysi nō exprimebat̃ forma
expressione verboꝝ:multofortius nec in sacramētis no-
ue legis.¶ Si diceret̃ ꝙ sic:sicut in sacrificio zelotipie.
Nume.v.Contra.verba illa nō erant de suba sacramēti
ſ exprimebāt causaȝ mulieris.¶ Item eadē ē forma ba-
ptizandi apud omēs.nō aūt expressio vocis est apd oēs.
igit̃ vox expressa nō est de forma baptismi.¶ Iteȝ forma
vocis nō est de necītate baptismi.neqȝ illa neqȝ illa ⁊ sic
de singulis : igit̃ nulla.igit̃ forma vocis nō ē ⁊c.¶ Item
duo sunt genera opeꝝ dei respectu hoīs.s.creatōis ⁊ re-
creatōis.ſ opus creatōis exercuit sine verbo vocali si-
militer vt videt̃ debet esse de opatōibꝫ recreatōis.¶ Iteȝ
quedam sunt opa nature:quedā gratie.⁊ hoc vel ḡtisda
te vel ḡtūfacientis.ſ in opibus nature deus opatur sine
verbo sensibili.⁊ in opibus gratie gratisdate vt in opati
one miraculoꝝ: quare ğ ī opibus gratie gratūfaciētis q̃
multonobilior ē.s.que confert̃ in sacramētis reqrit̃ vbū
sensibile.¶ Iteȝ hugo.Si est nomen vocale cuȝ ī illo no
mine sit salus.fm illud.Deus in noīe tuo saluū me fac:
surdis ⁊ mutis nō eēt salus.¶ Itē accedit verbū ad ele-
mentū ⁊ fit sacramentū.nō qȝ dicit̃ : ſ qȝ credit̃.ğ verbū
fidei sufficit ⁊ nō requirit̃ verbū vocale.¶ Rn̄deo.ꝙ d
cebat diuinā sapiam ꝙ exn̄te lege gratie exercerēt̃ sacra-
menta cum ꝓlatione verbi sensibilis.cui⁹ rō ē hec vt di-
cit hugo.Recte p verbū dei sanctificant̃ : que p vbuȝ dei
creata subsistunt.vnde verbū increatū est p qd̄ res rōna-
lis scȝ homo existit ⁊ sanctificat̃ siue creat̃ ⁊ recreat̃.sed
ad hoc ꝙ cōueniēter recrearet̃ oportuit vt fieret sensibile
qd̄ ante erat insensibile.quia oportuit vt p nature huma
ne assumptōȝ fieret sensibilis in iudiciū.igit̃ verbi incre
ati sensibilis facti p qd̄ homo repatur.⁊ hoc mediātibꝫ
sacramētis ꝯuenięs fuit vt exercerent̃ mediāte sensibi-
li verbo.¶ Ad hoc igit̃ qd̄ obijcit̃.ꝙ i nullo loco veteris
testamenti figurata fuit forma verboꝝ facienda in sensi-
bili voce.Unde cuȝ rota erat in rota ⁊c.dōm ꝙ rota dī
esse in rota.i.nouū testa.in veteri.nō quia omīa que sunt
in nouo testamēto eēnt in veteri fm omēȝ vbītaȝ.sed qȝ
omīa que erant in veteri ⁊ in nouo testamēto ordinabant̃
ad intelligentiam eiusdeȝ veritatis ⁊ ad obſuatiōȝ eius-
dem iusticie.quia vō in nouo testamēto stabilitū ē verbū
in carne.ideo ad sanctificatōȝ sacramētoꝝ que hn̄t virtu
tem a verbo incarnato : instituta sunt verba que nō erāt
in sacramētis veteris legis.Decuit.n.vt sicut verbū in-
creatū factum erat infirmū:ꝙ verbū creatū fieret virtu-
osum.¶ Ad hoc qd̄ obijcit̃.ꝙ exercitio sacramētoꝝ per
verbum vocale artius astringit̃ homo seruituti.dōm ꝙ
artior obligatio diuino seruitio nō maioreȝ inducit ser-
uitutē:ſ potius libertatem ampliorē.Seruire.n.deo re-
gnare est.vn̄ beata Agatha.Sūma ingenuitas ista est in
qua seruitus xpi comprobat̃.hmōi ğ artatio nobis est cā
libertatis.vnde Bern.dicit. Felix necītas q̃ libertatem
inducit.¶ Ad aliud qd̄ obijcit̃.ꝙ in iustificatiōe impij ñ
requiritur sermo sensibilis.dōm ꝙ ad plenam iustifica-
tioneȝ impij qua deo ⁊ ecclesie recōciliatur:reqritur vbū
sensibile extenso nomie verbi.i.nota sensibili.quia reqri
tur confessio que nota aliqua hȝ ꝓpalari.In iustificatōe
igit̃ que fit p sacramentū:dico qua fit recōliatio ecclesie
⁊ membris eiusdem requirit̃ nota sensibilis sicut ħ. In
iustificatione impij qua fit reconciliatio deo p grāȝ non
semp requirit̃.Similit̃ nec in recreatōne qua repat̃ de-
formitas imaginis dei in aīa ex ꝯtractu originalis ñ sꝫ
requirit̃.quia qñqȝ repatur baptismo flamīs.qñqȝ san-
guinis vbi expressio vocalis nō est necīa.¶ Ad illud qd̄
obijcitur de lege veteri que hoīeȝ exteriorē ordinabat ⁊c.
dōm ꝙ ordinatio exterior vel interior ñ est cā quare sac-
menta qñqȝ exercebātur sine verbo sensibili:qñqȝ cū ver
bo sensibili.ſ duplex modus existendi ipsius verbi incre
ati.s.visibiliter ⁊ inuisibilr̃.quia.n.currente lege moysi
verbum increatū nondū fuit visibile sicut tēpe euāgelij:
sacramenta illius legis sine verbo sensibili exerceri debe
bant.sacramēta legis euangelij cum verbo sensibili.¶ Ad
aliud qd̄ obijcit̃.ꝙ eadeȝ est forma baptizandi apd oēs:
non vox eadem.Dicendū ꝙ est loqui de forma baptismi
eēntiali simplr̃.⁊ illa est in inuocatōne trinitatis sub ꝓ-
prijs nominibus expressa cuiuscūqȝ ydeomatis.⁊ hec ē ea-
dem apud omēs. Et est loqui de forma baptismi essentia
li istis vel illis.⁊ ille est in inuocatōne trinitatis sub ꝓ-
prijs nominibus expressa h⁹ singlaris ydeomatis vel illi⁹.
⁊ hec nō est eadeȝ apud omēs ꝓut forma attendit̃ in for-
ma sensibili.Qn̄ ğ dicit̃ ꝙ forma est eadem apud omēs.
hoc verum est de forma eēntiali simplr̃.cum aūt dicit̃ nō
est eadeȝ forma vocis.igit̃ ⁊c.Dicenduȝ ꝙ nō sequit̃.sic
nō sequr homo vniuersale est vbiqȝ ⁊ semp:homo parti
cularis non.sic igit̃ ad esse hoīs vlīs nō requirit̃ esse ho-
mīs pticularis.⁊ ratio hui⁹ est.quia illud qd̄ vbiqȝ ē scȝ
homo vniuersale:hȝ eē ab hoīe pticulari.Silr̃ dico ex p-
te ista.lȝ expressio vocis nō ꝯueniat in idemptitate ꝓpri-
etate cum forma essentiali simplr̃:nihilominꝰ qȝ illa for-
ma nō pōt esse sine expressione hac vel illa:nō sequit̃ si ñ
sit eadē expressio ꝙ expressio nō sit de forma.⁊ dico ꝙ in
argumento est fallacia figure dictōnis a determiata sup
positione ad indeterminatā.cum.n.dicit̃.nō est eadē ex-
pressio vocis.ꝙ dico expressio:determiatā hȝ suppositōȝ.
cum infert̃.igit̃ expressio nō est de forma.ꝙ dico expssio :
tam habet indeterminatā.¶ Ex hoc pȝ.ꝙ illud argumē
tum nō valet.hec forma vocis nō ē de necessitate neqȝ il-
la neqȝ illa.igit̃ forma vocis nō ē d necessitate baptismi.
ibi est ꝓcessus a determiata suppositōe ad indetermina-
tam.cum dicit̃ neqȝ hec neqȝ hec vnde nulla semp discre-
ta est suppositio.cum dicit̃.igit̃ forma vocis nō ē ⁊c.h est
indeterminata suppositio.¶ Ad qd̄ obijcit̃.ꝙ opa creati
onis exercuit deus sine verbo sensibili ⁊c. Dicendum ꝙ
non sequit̃.quia verbum increatuȝ non factum est sensi-
bile vt crearet:sicut factū est sensibile vt recrearet.¶ Ex
his patet rn̄sio ad aliud.ꝙ verbum increatum est sensi-
bile factum.non ꝓpter opus nature vel gratie gratisda-
te:sed ꝓpter opus gratie gratumfaciētis.quia ꝓpter mū
dationem ⁊ saluteȝ anime.ideo decuit ꝙ in operibꝫ mū-
dationis esset expressio verbi sensibilis ⁊ ñ in alijs.¶ Ad
aliud quod obijcit̃ dōm.ꝙ non negat hugo qn in bapti-
smo requiratur verbū vocale.ſ intendit ꝙ per hoc ꝙ di-
citur in nomīe.cum dicit̃.baptizo te in noīe patris ⁊ filij
⁊ spūssancti.nō intelligit̃ nomen vocale sed potius men-
tale:quod nō est noticia fidei siue noticia que est fides.
¶ Ad vltimū dōm.ꝙ non negat verbo predicto quin re
quirat̃ verbū exterius:ſ ondit̃ illud nō sufficere sine fid.
vn̄ exponit̃ nō qȝ credit̃ tm̄.

Articulus secūdus

Onsequēt̃ querit̃ de integritate forme. Prio
ğ vtꝝ hoc ꝓnomē ego requirat̃. Scdo.vtrȝ
hoc verbum baptizo. Tercio.vtrum trinita-

tis expressio. Quarto. de aliis que exprimūt in forma. s. de ꝛ nomine.

Queritur ꝙ primo. .§. j.

Utrum hoc ꝓnomen ego sit necīo de forma. Et sic: videt. q2 hec forma integritatē requirit q̄tū ad formā sensibilē ꝛ intelligibilē. ꝛ maxime q̄tum ad sensibilē. cū sacramētum sensibile sit signū. igit̄ cum intellectus verbi ñ sufficienter exprimit̄ nisi subintellecto ꝓnoīe vel apposito. ꝛ sacramentū est signū sensibile: debet apponi ꝓnomē non subintelligi. ¶ Itē hoc videt̄ p decretū illud. Si qs puerū ter in aq̄ merserit. dicēdo In noīe pa. ꝛ fi. ꝛ sp̄. s. si nō dicat Ego baptizo te: nō baptizat. ¶ Itē si sine h̄ ꝓnomine ego: est baptism⁹. ita erat in aliis ꝙ sufficeret: ꝙ illud qd̄ est de forma implicite ꝓferat̄. ꝛ tunc erit baptism⁹ si dicat̄ in noīe xp̄i in quo intelligit̄ ipa trinitas. ¶ Contra. decimo ad ro. Corde credit̄ ad iusticiā ꝛc̄. igit̄ confessio fidei necc̄ia est ad salutē. s̄ in confessione fidei nō requiritur expressio vocalis ꝑsone credentis. nō enī in ꝯfessione fidei dicit̄ ego credo in vnū deū ꝛc̄. s̄ credo in vnum deum. a simili ex pte ista sufficit dicere baptizo: nec requiritur appositio ꝓnois ego. igit̄ h̄ ꝓnomen ego nō est necessario de forma. ¶ Rñsio. ꝙ in sacramētis ꝛ maxime i hoc est necc̄itas facientis ꝛ necc̄itas faciendi. q̄tū ad necc̄itatem faciendi nō est necessario d̄ forma. immo existimo ꝙ baptizatus assequitur plenarie effectum sacramēti. si dicat̄ baptizo ꝛc̄. sine appositōne. nihilomin⁹ ē de forma necessario q̄tum ad necessitatem facientis. sꝫ vt coartet̄ intentio baptizantis. quia eccl̄ia baptizat sub hac forma ego baptizo ꝛc̄. valde. n. negligit qui aliqd̄ de forma eccl̄ie omittit. Uñ necc̄itatis est q̄tū ad illū ne peccet negligendo ¶ Ad aliud qd̄ obiicit̄ p auctē Leonis pape. Dicendum ꝙ intentio illius est si subtrahat̄ verbū quo exprimit̄ actus baptizādi ꝛ immergeret̄ puer in noīe trinitatis: ꝛ nō exprimeret̄ actus baptizandi: nō esset baptizatus. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ nō est simile de intellectu implicito hui⁹ ꝓnois ego ꝛ ipsius trinitatis. q2 trinitas expressa fuit in forma data a dño dicente. baptizantes eos in nomine pa. ꝛ fi. ꝛ sp̄. s. qd̄ aūt ab eo fuit expressū: exp̄sse debꝫ ꝓferri ꝛ explicite nō implicite.

Consequēter que .§. ij.

ritur. Utrū hoc verbū baptizo sit de forma verboꝝ. Dicit decretalis ꝙ sic. ¶ Itē in decretis Alexan. pape. iij. d̄i. Si quis puerū in aqua ter merserit dicendo in noīe pa. ꝛ fi. ꝛ sp̄. s. si nō dicat ego baptizo te: talis mersio nō facit baptismū. ¶ Contra. In sacramēto baptismatis de⁹ est principalr̄ ꝛ intime opans ꝛ etiā qd̄ minister opat̄ hoc hꝫ a deo. vñ tota virtus sacramēti est a diuina opatōne. Si igit̄ actus baptismatis est de forma ꝛ debeat exp̄mi i forma: videt̄ ꝙ potius debet exprimi vt ē dei q̄ vt est hoīs. vt dicat̄ baptizat te xp̄o vel de⁹. ¶ Itē Jo. j. Hic ē q baptizat. si ḡ minister dicat baptizo: videt̄ dicē falsū. ¶ Itē si vterq3 opat̄: quare magis opus mīstri exp̄mit̄ q̄ opus dei. ¶ Itē maius est exprimere facto q̄ verbo. igit̄ cum baptizās actū baptizandi exprimat facto: supflua exp̄ssio p verbū. ¶ Itē qñ aliqs ꝯsentit in aliquā p verba d̄ futuro. si secuta fuerit carnalis copula ꝯpletū est matrimoniū s̄m canones. nec opꝫ exprimere ꝯsensū aīoꝝ p verba de p̄nti: cum sensus sufficiēter exp̄ssus sit facto. Eodē modo in ꝓposito videt̄. immo fortius est vinculū cum sic expressus sit ꝯsensus facto q̄ verbo. q2 si eēt consensus solo verbo expressus: adhuc posset alter coniugū se transferre ad vitam artiorē sine alterius ꝯsensu. qd̄ fieri nō licet ꝛ expresso ꝯsensu facto hmōi. ¶ Itē in signationibꝫ nostris nō dicit̄ Ego signo me in noīe pa. ꝛc̄. q2 signatio exprimit̄ p actum exercitum quem determiat ly in noīe pa. ꝛc̄. silr̄ videt̄ in ꝓposito. ¶ Itē non dicitur i sacramēto altaris officio: a simili nec h̄ baptizo. ¶ Item querit̄ vnde habet̄ hec forma baptizandi. sꝫ baptizo te ꝛc̄. ita ꝙ actus exercitus exprimat̄. Si dicatur ꝙ ex illo verbo dñi Math. vlt̄. Ite docete omēs gentes baptizantes eos in noīe pa. ꝛc̄. Cōtra. non p̄cipiebat̄ ibi actus verbo exprimēdus: s̄ de ope exercēdus. ¶ Itē si baptizo est de forma baptismi: q2 dñs dixit baptizātes ꝛc̄. cū dñs miserat eos ad duo. ad docendū ꝛ ad baptizandū: oportebat actū p̄dicādi in p̄dicatōe exp̄mi vocalr̄. qd̄ nō ē verū. ¶ Itē q̄rit̄ cū instruēdo ap̄los in forma baptizādi p̄misit dñs de doctrina dicēs. Euntes docete omēs gentes bap. ꝛc̄. requirit̄ ne cū baptismo doctrina. ¶ Itē si necc̄ia est exp̄ssio act⁹ vt d̄r q2 necc̄ia relatio intētōis ad actū. videt̄ ꝙ tūc ꝯueniret exprimere actū intētōis vt diceret̄ intendo baptizare te. ¶ Rñsio. ad h̄ dōm. ꝙ exp̄ssio actus baptizandi ē de forma sic̄ statutū est in ꝯcilio. illud qd̄ statutū fuit in cōcilio: factū fuit ad coartatōē intentōis baptizandi ꝛ ꝓpter alia que. s. patebūt ꝛ mō ē de his que exigunt̄ ad eē baptismi. ¶ Ad p̄mū obiectū ꝯtra h̄. dōm ꝙ dr̄ñter est de opatōe dei ꝛ hoīs. in omibꝫ opibꝫ hmōi de⁹ opat̄ ꝛ hō coopat̄. vñ actio hoīs est q̄i actio relata. vnde opatōne hoīs opatio xp̄i intelligit̄. nō aūt ecōuerso. ꝓpt̄ qd̄ sufficit ꝛ ꝯuenit vt exprimat̄ actio hominis. Itē alia rō cum operatio hoīs exprimit̄: exprimit̄ ꝛ mod⁹ opatōnis. modus aūt opatōis in hoc attendit̄. ꝙ sicut abluitur corpus ext̄: sic purgat̄ aīa intra. h̄ aūt requirit sacramentū: q2 efficit qd̄ figurat. Si d̄o exprimeret̄ opatō dei tm̄ exprimeret̄ opatio ꝛ ñ opatōis modus. vñ lꝫ tota virtus sit penes opatōē dei: nō tm̄ totaliter exprimit̄ p actū dei. q2 igit̄ virtus nō solū attendit̄ i opatōe: s̄ in mō operationis. melius exprimit̄ actus hoīs q̄ si actus dei exprimeret̄. Preterea. sicut opꝫ hoīem hoīe redemi ad h̄ ꝙ congrua eēt redemptio. oportuit. n. vt p hoīem fieret satisfactio sicut facta fuit p̄uaricatio: sic ꝯuenit vt hō homi ministret sacramentū quo assequit̄ bñficiū redemptionis. ꝛ hoc fuit de dispensatōne diuine prouidentie que volebat vt ratione ministerij huius homo homini fortiori copula vniretur. expressiōe autē hmōi innotescit ꝙ homo homini subueniat in hoc ministerio. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ deus baptizat auctoritate ꝛ hō ministerio. quod patet per hoc ꝙ homo baptizat in nomie patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti. per hoc enim excludit a se auctoritatem ꝛ attribuit illam trinitati. Unde dicendo ego baptizo ꝛc̄. sibi attribuit ministerium: deo auctoritatē. ꝛ ideo non dicit falsum. ¶ Ex hoc patet responsio ad aliud quod sequitur. ꝛ potest superaddi ꝙ in actōne ministri intelligitur actio dei ꝛ non econuerso. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ intinctio in aqua potest fieri multiplici de causa. vel ad abluendum. vel ad lauandum extra. vel ad baptizandū. Similiter expressio trinitatis fit in multis operationibus. vnde immergens paruulum in actu exercito neq3 exp̄ssione trinitatis exprimit nisi ꝙ cōtingit. nō autē exprimit qua intentione: que exprimit̄ per hoc ꝙ dicit̄ baptizo. Sic̄ igitur intentō est de necessitate ꝛ est de eēntia baptismi: sic hoc verbum baptizo de necessitate est de forma verborum. per hoc enim exprimit baptizās se tingere nō ad abluendū vel lauandū sed ad baptizandū. n. vnde exprimit se tingere ad lauandū aīam sine lauacro trinitatis fidei in fide trinitatis. ¶ Ad aliud qd̄ obiicit̄ de carnali copula. Dicendū est. ꝙ illa copulatio carnalis ñ fit sine consensu: sed est signum consensus precedentis. ꝓpt̄ quod non est simile. ꝛ lꝫ ille consensus posset esse in voluptatem non in matrimoniū: tamē concubitus ille interpretandus est in meliorem partem. nec si cognoscēs allegaret ꝯtrariū audiendus est. Infamator. n. sui non ē audiendus cum allegaret ꝓpriam turpitudinem. ¶ Ad hoc qd̄ obiicit̄ de signatōne dōm. ꝙ actus hmōi. s. exercitus in signatione est figuratio crucis q̄ est ipsa signatio. ꝛ mō actus ille non potest fieri nisi intentione signādi. ꝛ ideo non oportet actum sermone significare: cum ipso opere satis dicatur. non sic in proposito. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ vt referat̄ sicut dictū est intētio baptizātis ad actū exercitū: necc̄ia est expressio hmōi ꝛ magis q̄ in aliis sacramētis. quia. n. illud sacramētū est sacramētū necc̄itatis: ma-

prima adhibenda & diligentia vt intentio referatur ad opus. Preterea quia huiusmodi ablatio frequens est in operibus humanis ... cuius frequentia est occasio vagandi ... baptizante necessaria est ... hec expressio ad repulsiones huius vagationis ... ideo in forma baptizandi ... est huiusmodi expressio necessaria in sacramento ... tum quia non est ibi cum euagatione: tum quia in hoc opere maxime homo reuocat se ad se propter magnitudinem sacramenti. Ad aliud dicendum quod non est simile de predicatione & baptizatione quia in predicatione non requiritur relatio intentionis predicantis ad actum. quia nulla necessitas fuit relationis intentionis ad actum. non oportebat vt actus exprimeretur ne esset vagatio animi ... Ad aliud dicendum quod tunc necessaria fuit doctrina fidei quia tunc baptizabant adultos ignorantes fidem non sic est modo quando generaliter pueri qui non sunt capaces doctrine baptizantur. propter quod non est necessaria modo doctrina cum baptismo. Ad vltimum dicendum quod cum actu baptizandi requiritur intentio non autem sufficit alterum per se. Sed si diceretur intendo baptizare: non exprimeretur actus vt est actus. & vt est intentio. vnde non exprimeretur actus cum intentione. & quia intentio est regula operis cum dicitur baptizo te &c. ipsi actui coniungitur intentio. vnde cum dicitur baptizo te: intellectus est tingo te cum intentione baptizandi.

Consequenter queritur .§. iij. vtrum forma baptismi requirat expressionem trinitatis. Et sic videtur. eo quod in forma expressa a domino trinitas exprimitur. Item hoc idem videtur. quia in hoc sacramento anima reformatur ad expressam similitudinem trinitatis. Unde illud quod est ex parte ministerij formale: debet esse expressiuum trinitatis scilicet verbum. Item Fulgentius. ministerium redemptionis nullo modo habetur si patris & filij & spiritussancti nomen subtrahatur. Item damascenus. iiij. li. Quicunque non in sanctam trinitatem baptizati sunt hos oportet rebaptizari. baptizari in sanctam trinitatem: est baptizari inuocando ipsam trinitatem. Item Pelagius Gaudentio episcopo. Si reuera hi qui de hereticis qui de locis dilectionis tue vicinio commemorari dicuntur: solummodo in nomine patris domini baptizatos fuisse forsitan confitentur sine cuiusque dubitationis ambiguo eos ad catholicam fidem venientes sancte trinitatis nomine baptizabis. igitur requiritur baptizatio in nomine trinitatis. Contra. in creatione hominis non exprimitur trinitas per verba designantia explicite personas: quis indistincte significetur cum dicitur: faciamus hominem ad imaginem &c. ergo nec in sacramento recreationis est necessarium. Item cum per verbum dei omnium sit facta reformatio: videtur quod sufficeret expressio ipsius in reformatione. & hoc fundatur super quoddam verbum Hugonis per verbum dei sanctificantur que per verbum dei creata subsistunt. per verbum creare potuit: & per verbum recreare non poterit. Item homo gerit imaginem vnitatis sicut trinitatis. & primum non exprimitur: ergo nec secundum debet exprimi. vel quare hoc & non illud. Item ambro. li. de trini. Si vnum in sermone comprehendas: vel patrem vel filium vel spiritumsanctum: fidem autem nec filij nec patris nec spiritussancti abneges: plenum est fidei sacramentum. hec amb. ergo habens fidem trium personarum: baptizat inuocando vnam solam expressione vocali. Item trium personarum vna est potentia sapientia bonitas. expressa ergo forma verborum qua fit inuocatio quedam. vt potestate siue bonitate dei fiat ablutio culpe & remissio pene debite ipsi baptizato. cum enim trium sit vna bonitas vna potentia & vna actio: & eadem est vnius & omnium: non requiritur nisi inuocatio siue expressio vnius persone. Item videtur quod expressio huiusmodi non requiratur in forma. quia dicit augustinus. vnde est tanta vis aque vt corpus tingat & cor abluat: nisi faciente verbo. non quia dicitur: sed quia creditur. ergo in baptismo non est necesse exprimere verba. Si dicatur quod intelligitur sic. non quia dicitur tantum: sed quia creditur. Contra pari ratione posset dici. non quia creditur sed quia dicitur ... Item in primitiua ecclesia forma fuit in nomine christi. & ita in nomine filij. quare non adhuc similiter. Item si aliqua ratione tunc erat baptizandum inuocando vnam personam: quare potius inuocando filium quam patrem & spiritumsanctum. Item queritur. vtrum sufficiat exprimere personam spiritussancti. Nam sicut in hoc nomine christus intelligitur vngens & vnctus & vnctio: & ita trinitas. & ideo baptizabatur in nomine christi. Similiter in spiritusancto intelligitur persona patris & persona filij a quibus procedit. ergo multo fortius vt videtur potest dari baptismus in nomine spiritussancti. Item queritur. si dicatur. baptizo te in nomine trinitatis. sit seruata forma baptismi. Et videtur quod sic: per hoc quod dicitur in li. senten. Et si queratur in qua forma baptizabant discipuli: dici potest sane quod in nomine trinitatis. Rñdeo. quod forma baptismi requirit expressionem trinitatis. quia ad illam reformatur imago anime in hoc sacramento que deformata fuit in primo peccato. Ad primum dicendum quod opera creationis pertinent ad naturam vnde dicuntur naturalia opera. recreationis ad gratiam & ideo dicuntur gratuita. quia ergo anima per naturam non potest eleuari supra se ad expressam cognitionem trinitatis: non debuit in creatione exprimi trinitas nisi solum implicite. Sed quia per gratiam eleuatur anima ad noticiam trinitatis expresse: ideo in hoc sacramento baptismi maxime debuit esse exprimi quod introitus ad gratiam. Ad aliud dicendum quod cum dicitur per verbum fecit omnia. dictum est per applicationem non per proprietatem. vnde sicut a tota trinitate facta sunt omnia: sic & per totam trinitatem. veruntamen sicut habitudo principij approprietur patri: & habitudo finis spiritui sancto. sic habitudo medij filio qui est verbum patris. Ad aliud dicunt quidam. quod cum vnitas respiciat substantiam anime: trinitas do potentias. & ipsa substantia non sit deformata sine corrupta sed potentie. ideo non reformatur propter vnitas essentie ipsius anime sed trinitas potentiarum. scilicet quod est ad imaginem trinitatis increate. ideo solum trinitas exprimitur in forma. Hoc autem non assero scilicet quod ipsa substantia anime non deformatur per peccatum: sed quasi aliquid dictum recito. Uel potest dici vt communiter dici solet. quod in hoc dico nomine intelligitur vnitas. Ad aliud dicendum quod verbum ambro. intelligendum est in casu scilicet quando sacerdos deficit. vt si fuerit morte preuentus vel alio impedimento: vel quando puer moritur. Sed quia hoc presumitur ex diuina misericordia quod in tali casu summus sacerdos supplet quod deficit: non tamen certum est vtrum baptizatus sit. Potest aliter dici. quod in baptismo non sufficit prolatio verborum nisi assit fides. Unde aug. super Jo. vnde est hec tanta virtus aque: vt corpus tingat & cor abluat: nisi faciente verbo. non quia dicitur: sed quia creditur. Ad hoc igitur quod forma baptismi plene obseruetur requiritur fides cum verbis expressis. potest autem esse plena fides etsi verbis non confiteatur. vult igitur ambro. quod quando creduntur tres persone licet non proferantur nisi vna: est plenum sacramentum quantum ad illam plenitudinem que est ex fide. vnde dicit plenum esse fidei sacramentum: non dicit plenum est sacramentum. quasi diceret. licet requiratur in sacramentis fides & confessio fidei secundum quod dicitur. x. roma. Corde creditur ad iusticiam: ore autem confessio fit &c. nihilominus si fides perfecta sit in corde: licet non sit confessio fidei in plena distinctione personarum: nihil deperit ipsi sacramento propter defectum fidei. Aliter dicunt quidam. quod ibi ponitur signum pro signato. vnde cum dicitur plenum est fidei sacramentum. hoc est. plena est fides que designatur per ipsum sacramentum. Ad aliud dicendum quod licet equalitas sit in personis in potentia & in omnibus & sint eorum opera indistincta: tamen confessio vnius persone non est confessio alterius. Quia ergo baptismus debet in confessione trinitatis. ideo non sufficit expressio vnius persone ad consequendum plenum effectum baptismatis: nisi forsitan in casu vt dicitur. Preterea eadem ratione posset concludi contrarium scilicet quod quia actio significationis que est mediante sacramento est per indifferentiam a tribus. igitur debet etiam per indifferentiam fieri inuocatio. Preterea medium efficacius contrarium esset ad hanc conclusionem. vt si diceretur. ab vna persona est virtus sanctificationis. igitur debet tamen vna inuocari. Ad aliud dicendum quod in baptismo fit duplex configuratio respectu trinitatis. scilicet in signo & in re. In signo per caracterem. In re per trinitatem creatam. scilicet fidei spei & caritatis. & quia oportet signum copulari cum principali re cuius est signum mediante alio. ideo oportet quod fiat caracter per verbum fidei trinitatis. Item verbum intelligibile filius

dei fecit verbū visibile induēs se carne. ꝛ ideo neccīuȝ est
verbū in voce repñtās in baptismo verbū in carne. ꝛ fi-
des in mēte repñtans verbū intelligibile. ¶ Ad illud qḋ
obycit. ꝙ pari rōne possꝫ dici. nō qꝛ credit̄ ħ qꝛ dicit̄. Di
cendū ꝙ credere est ordinatū añ dicere: sic verbū intelli-
gibile añ verbū in voce. ꝛ ideo ꝯuenit dicē nō qꝛ dr̄ ħ qꝛ
credit̄. ꝛ ñ ecōuerso. Ideo dicit aplꝰs. Corde credit̄ ad iu
sticiā. ꝯfes. aūt ꝛc. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ illa forma q̄ erat
in noīe xp̄i: ꝯstituta fuit ad tp̄s ab aplis ꝑpē cām neccīaȝ.
In pmitiua. n. eccīa eo ꝙ nomē xp̄i erat odiosuȝ incredi-
bil' ꝛ erubescibile infirmis. ideo statuerūt apl'i vt in noīe
xp̄i baptizaret̄. vt increduli ad inuocatōȝ noīs xp̄i: videt̄
tes spiritūsanctū. s. in signo visibili descēdere sup bapti-
zatū: ad amorē illius noīs ꝛ veneratōȝ allicerent̄. quo fa
cto redierūt ad formā sibi traditā a dn̄o. cessante. n. cā de
buit effectꝰ cessare. Itē alia rō fuit. qꝛ baptismꝰ ꝑ imer
sionē ꝛ eleuatōȝ significat passiōȝ xp̄i ꝛ resurrectōȝ. ħ ha
bet̄ in glo. vj. ro. sup illud. Cōsepulti sumꝰ cū illo ꝑ ba-
ptismū in mortē. ħ passio ꝛ resurrectio solīꝰ xp̄i sunt. Itē
in xp̄o tota trinitas intelligit̄. vt. n. dic̄ Amb. intelligit̄
cū dr̄ xp̄s pater a q̄ vnctus ē. ꝛ ipse q̄ vnctꝰ ē: ꝛ spūs scus
ꝑ queȝ vnctus ē. ꝛ he rōnes ñ ꝯgruerēt si baptizatū esset
vel in noīe patris tm̄ vel spūssancti tm̄. ¶ Ad aliḋ dōm.
ꝙ si inuocato spūsancto intelligit̄ alie ꝑsone: nō tamen
sufficit nisi exprimant̄. Nā nō solū exigit̄ intellectus tri-
nitatis: ħ etiā ꝯfessio ꝛ ideo expssio. Secꝰ aūt fuit de hoc
noīe xp̄s in primitiua eccīa. qꝛ tūc dispensatū fuit ex cau
sa. ħ nō est dispensatū vt baptizet̄ in noīe spūssancti solū.
nec fuit cā. ¶ Ad vltimū dicendū. ꝙ ꝑ ħ nomen trinitas
nō exprimūt̄ ꝑsone distincte ħ indistincte. opꝫ autē di
stincte in baptismo exprimē ꝑsonas. ¶ Ad hoc autē qḋ
mḡr in sen̄. dicit: rñdeo. ꝙ discipuli baptizabāt i nomie
trinitatis exprimendo ꝑsonas distincte. vñ addit mḡr ꝛ
dicit. ꝙ in ea forma in qua gentes baptizabāt postea: ꝛ il
la fuit forma explicita in q̄ expmebāt̄ ꝑsone distincte.

Cōsequēt̄ queritur .§. iiij.

de ħ ꝙ dicit̄. Baptizo te. qꝛ videt̄ ꝙ ħ ꝙ dico te nō sit de
forma: ħ qꝛ debet dici baptizo iohēȝ vel eū. cuȝ in forma
tradita a dn̄o dicat̄ baptizātes eos. ¶ Itē nr̄o noīe ꝓla-
to. Ego baptizo te i noīe patris ꝛc. nūqd baptizatꝰ estꝫ?
¶ Rñdeo. ꝙ si diceret̄ baptizo iohēȝ vel eū: nō demōstrā
do ip̄m baptizatū ꝑ ħ ꝓnomen te: nō eēt forma baptismi
seruata. ¶ Ad ħ qḋ obycit̄ ꝯ ꝑ formā datam a dn̄o. dōm
ꝙ dn̄s nō vsus est relatiuo. qꝛ ñ potuit vti demōstratiuo
in forma generali data: ħ nihilominꝰ oꝑtet dirigi sermo
nē ad baptizatū. ¶ Ad aliud videt̄ dōm. ꝙ determinan-
dū est nomē s̄m bēm Dyo. vñ dicit in li. de ecclīastica hie-
rarchia loquēs de baptizādo. Cū ad eū manuductus est
summꝰ sacerdos desup stans. reclamantibꝰ iterꝝ ad sum-
mū sacerdotē iuxta aquā nomē ꝑficiendi sacerdotibꝰ. cū
quidē ip̄m summꝰ sacerdos baptizat ꝛ vocat nomē ꝑfici
endi nomē baptizandi. i. eius q̄ ē baptizandꝰ. ħ intelligē
dū est. ꝙ b. Dyo. loq̄t̄ s̄m ꝯsuetudinē eccīe. Cōsuetudo aūt
eccīe hꝫ vt ferat̄ actꝰ determiāte sup illū cuiꝰ nomē ꝓfer-
tur. Vñ dōm sine ꝑiudicio. ꝙ nullo noīe imposito ipsi q
baptizat̄: aliis ꝯcurrētibꝰ q̄ requirūt̄ in baptismate: ba-
ptizatus ē. ¶ Itē querit̄ de hoc ꝙ dr̄ in forma in nomie
patris ꝛc. qd dicat̄ ħ nomē cū dr̄ in noīe pr̄is ꝛc. aut vox
aliqua. aut nomē aliqḋ interiꝰ. aut noticia. aut fides. aut
ꝯfessio fidei. Q ñ nō aliq̄ vox pꝫ. qꝛ nō ē vna aliq̄ vox q̄ pa
tri ꝛ filio ꝛ spūisancto attribuit̄ i q̄ fiat baptismꝰ. Q ñ
ħ nomē deꝰ videt̄. qꝛ s̄m ħ si diceret̄ in noīe dei aut oīpo-
tētis eēt baptismus: cū tm̄ nō fiat ꝯfessio trinitatis nec
forma a dn̄o statuta seruet̄. Itē nec aliqḋ nomē interiꝰ.
tūc. n. si illḋ exprimeret̄ eēt ꝯpletus baptismꝰ. ꝛ videtur
ꝑ illud qḋ dr̄ ephe. iiij. Unus dn̄s vna fides vnum bapti
sma. ꝙ nomen dn̄i est illud in quo ē vnitas baptismi. Et
Act. iiij. dr̄. Nō est aliud nomē sub celo ꝛc. ꝛ ħ pꝫ esse fal
sum: qꝛ si tūc baptizaret̄ in noīe dn̄i: baptizatū esset. Si
vo nomē dr̄ noticia sicut i ps. In isrl' magnū nomē eiꝰ.

noticia aūt ē fides. tūc si aliqs i fide baptizat̄ trinitatis:
baptizatus ē. ħ ñ erant rebaptizandi q in fide trinitatis
baptizabant̄: de quibꝰ legit̄ Act. viij. ¶ Prete. s̄m hoc sa
cerdos tacēs baptizaret: neqꝫ requireret̄ nisi fides patri-
noꝝ. Cū tñ dicat̄ Ro. x. Corde credit̄ ad iusticiā ꝛc. exi-
git̄ ħ ꝯfessio. ħ requirit̄ forma ꝓferendi. ¶ Prete. ꝙ dr̄ i
noīe ꝛ nō in nomibꝰ: cū tres ꝑsone in baptismo noiande
sunt: quaꝝ tria sunt noīa. ¶ Prete. dicit Augꝰ. accedit
verbū ad elementū ꝛc. Et ħ videt̄ ꝙ dꝫ dici in forma: in
verbo patris ꝛ filij ꝛ spūssancti. ¶ Rñsio. vt dicit ꝓbus
nomē dr̄ inq̄tū sit nota. Et Ysido. Nomē dr̄ inq̄tū nota
men. Vñ in noīe patris ꝛc. idē est ꝙ in noticia pr̄is ꝛc.
Noticiā aūt dei ñ hēmꝰ nisi ꝑ fidē. illud igit̄ nomē est fi-
des trinitatis. nō solū latēs i corde ꝙ efficit iusticiā. ro.
x. Corde credit̄ ad iusticiā ore aūt ꝛc. ħ expssa v̄bo. iō dn̄s
dicit Math. vlt̄. Ite docete oēs gētes baptizātes eos in
noīe p. ꝛ fi. ꝛ. ss. in fide trinitatis expssa v̄bo. Et hic pꝫ
rñsio ad p̄mo q̄sita. qꝛ nō intellexit de ħ noīe deꝰ vel dn̄s
vel aliq̄ ꝯsimili. ħ illud nomē ē noticia siue fides trinita
tis. vñ Hugo. Si nomē dei ē noticia eiꝰ ꝛ fides est in no
bis: nōne baptizant̄ in noīe q in fide baptizant̄ pa. ꝛ fi. ꝛ
ss. ħ enī ē vnū nomē ꝛ vniꝰ nomē q̄ trinitas p̄dicat̄: ꝛ vni-
tas ñ negat̄. Et alibi dicit Hugo. expssiuꝫ piꝰ aliqd hr̄e
videt̄ ħ fides. nā fides intus ē ꝛ latet occulta: donec no-
minari incipiat. tūc qꝑpe nomē eē incipit: qñ noiari icipit
ꝛ notificari vt ꝯgnoscat̄. ꝛ sic qdē in noīe pa. ꝛ fi. ꝛ. ss. ba
ptizamꝰ. Ip̄e. n. dixit. Ite docete oēs gētes ꝛc. Si tingis
ꝛ taces: tingis ꝛ ñ doces. crede ħ ꝛ ꝯfitē. loquē ꝛ merge:
vt in ꝯfess. ōe fidei mūdent̄ q̄ mūdāda sunt. ¶ Ad aliḋ di-
cendū. ꝙ fides trinitatis vna ē. Ephe. iiij. Unꝰ deꝰ vna
fides vnū baptisma. iō dr̄ in noīe: ñ i noibꝰ. ¶ Ad vltimū
dōm. ꝙ vt ex dictis pꝫ. baptismꝰ debet fieri in ꝯfessiōe fi-
dei trinitatis. q̄ ꝯfessio exprimit̄ ꝑ nomē ñ ꝑ v̄bū. Nomē
enī dr̄ inq̄tū sit nota vel notamē. nō sic ē de v̄bo: cū v̄buȝ
sit opatiū potiꝰ in ħ sacro. Prete. verbū pr̄is ē filius. si q̄
diceret̄ in v̄bo pr̄is ꝛc. excluderet̄ virtꝰ pr̄is ab actu ba-
ptizādi. ꝛ efficacia baptizādi filio attribui videt̄ ꝛ ñ pr̄i.

Articulus tercius

Consequēt̄ querit̄ de variatōne forme: de qua
prius ponēde sunt opiones magistroꝝ. vt il-
lis inspectis facilius ad veritatē ꝑtingamus.
Nota ħ ꝙ forme verboꝝ diuersimode variat̄. variatur
enīȝ s̄m additioneȝ. subtractioneȝ. transmutatōeȝ. cor-
ruptioneȝ. i mmutationeȝ. Scd̄ȝ transmutatōȝ qñ ꝑpo-
sterant̄ verba. Scd̄ȝ additiōeȝ multiplr̄. qꝛ pōt fieri ad-
ditio in principio in medio ꝛ i fine. In principio vt si di
ceretur. Ego do baptizo ꝛc. In medio sic. Baptizo te i
nomine patris ꝛ beate marie ꝛ filij ꝛ spūssancti. In fine
ꝛ beate agnetis. Scd̄ȝ transmutationeȝ. vt si baptizo po
natur in fine. vel sic alio modo fiat transmutatio. Scd̄ȝ
corruptioneȝ. vt si aliquis verba ipsius forme corrupte ꝓ
ferat. vt si dicat. baptizo te i nomie patrias ꝛ filias ꝛc.
Scd̄ȝ subtractioneȝ siue diminutōneȝ. vt si subtrahatur
a forma dictio sillaba vel littera. vt si dicatur. In p. ꝛ fi.
ꝛ s. ꝛc. vel baptizo te in noīe p. ꝛ fi. ꝛc. Scd̄ȝ immutatiōȝ
vt si dicat̄. Ego baptizo te in noīe genitoris ꝛ geniti ꝛ ꝓ
cedētis de vtroqꝫ. Ista variatōe facta circa formā: queri-
tur vtꝝ baptismꝰ habeat suā efficaciaȝ. Diuersi diuersi-
mode sentiūt. dicūt. n. quidam. ꝙ si aliquo dictoꝝ modo
rū mutat̄ forma a xp̄o instituta. mutet̄ dico notabilr̄ vel
enormit̄ nō est baptismus. Forma aūt verboꝝ cōsistit in
tribꝰ. in significatōne. integritate. ꝛ ordine q̄ tria opꝫ
obꝯuari. Significatio. vt si in pluribꝰ linguis baptizet̄.
vt si institutio facta fuerit in hebreo ꝛ debebat fieri in la
tino: debet fieri trāslatio a v̄bo in verbū. ñ trāsferēdo no-
mē equalēs tm̄. vt si loco pr̄is diceret̄ gignētis: nō est ba
ptismus s̄m eos. Integritateȝ siliṫ seruare oportet. vt si
omittatur dictio vel sillaba: nisi ab ignorante linguam
non est baptismus. Similiter ꝛ ordinem obseruari opor
tet. vt tali ordine proferantur que a deo fuerunt insti-

tuta. verbis. n. tali ordine ꝓlatis ⁊ nō aliis: dedit de⁹ vir tutē sanctificandi ab originali. Si aūt corrupte ꝓferant aliqua verba ex sola ignorantia lingue, baptism⁹ est. sic ponit hugbeton ⁊ quidā alii modernoꝝ. ¶ Alioꝝ ē opio ꝙ dūmodo fuerit sensus verboꝝ institutoꝝ quantūcūq; va rient. si tū ꝑ illam variatōē nō intendit baptizās dogma tizare heresim. baptizatū est. nec debet rebaptizari. Ad istam opioꝫ ꝯfirmādā sumūt ꝓ se auctē ambro. in. li. sen. tē. dis. ca. hec querit an baptismus. vbi dr. Si enī in ser mone ꝯprehendatur vel patrē vel filiū vel spm̄ sctm̄ fidez aūt nec pa. nec fi. nec s. s. abneges plenū est sacrm̄. ¶ Ister aūt opionū quidā tenēt mediū. ⁊ hoc videt mihi magis tenendū. vt de additōe in principio medio vel fine dum modo addat aliquid qd nō neget factū vt si adderet ego nō baptizo te in noie ⁊c. vel adderet i fine ⁊ diaboli: vel in medio poneret aliqd ex quo fieret multa interruptio verboꝝ institutoꝝ debent n. forme verboꝝ ꝯtinue ꝓferri dūmodo nō intendat dogmatizare heresim. baptizatū est. De corruptōne verboꝝ dicūt. ꝙ si illa corruptio intel lectum nō destituat dūmodo nō intēdat dogmatizare he resim: baptizatū est. Similiter dicūt de subtractōne ⁊ di minutōne dūmodo ex illa subtractione nō pereat intelle ctus verboꝝ. De transmutatōe dicūt. ꝙ si illa trāsmuta tio sensuꝫ forme nō variat: nec intendat dogmatizare he resim. baptism⁹ est. Si aūt crederet patrē minorem filio ⁊ ꝓpter hoc trāsmutaret sic dicēdo. baptizo te in noie fi lii ⁊ patris ⁊c. baptism⁹ nō est. ¶ Hec aūt variatio multi plex est de qua intendit. Primo igit dicet de variatōe ꝑ immutationē. Scdo ꝑ corruptōē. Tercio ꝑ diminutiōē. Quarto ꝑ additōē. Quito ꝑ transmutatōē.

Circa primum que .§. j.

ritur. vtrū hec forma sufficiat. Ego baptizo te in nomine genitoris ⁊ geniti ⁊ ꝓcedētis ab vtroq;. Et sic videt. cū idez sit intellectus hoꝝ ⁊ illoꝝ verboꝝ. Non. n. requirit sp eadez vox audibilis numero. qz si h: nō ꝯtingeret ba ptizare nisi in vna lingua. vbi aūt est eadez forma intelli gibilis lꝫ sint diuerse forme sensibiles ꝓ vna reputatur. hec aūt est causa quare baptizatū est in noie xp̄i sicut dr in li. sent. Silr in diuersis ydeomatibꝫ diuerse sunt for me sensibiles. vna intelligibilis: ⁊ sic baptism⁹. h cū ea dez forma intelligibilis sit i noie genitoris ⁊ geniti ⁊ fla minis: ⁊ i noie patris ⁊ filii ⁊c. erit forma obseruata si di cat in noie genitoris. ¶ Itez forma baptismi ē apud oēs eadez. h forma audibilis nō est eadem apud omēs nec eē pōt cū vnū ydeoma nō innotescit omibus. igit suffic ꝙ sit idez intellect⁹ verboꝝ. igit cū sit idez intellect⁹ in his verbis in noie genitoris: ⁊ in his in noie patris ⁊c. tam bona est hec vt illa forma. ¶ Rn̄ deo sic sine piudicio. ꝙ si baptizaret aliqs sub hac forma. baptizo te in noie ge nitoris ⁊c. nō eēt baptizatus. ⁊ rō est. qz alius est intelle ctus istoꝝ ⁊ illoꝝ verboꝝ ꝗtū ad significata ex impositi one. lꝫ enim idem sit pater qd genitor: ⁊ filius qd genit⁹. nihilomin⁹ ꝗtū ad intellectū quē hñt ex impositōe: geni tor significat vt ab eo est alius ꝑ modū generatiōis acti ue. genitus vt est ab alio ꝑ modū regeneratōis passiue. nō sic est de his dictionibꝫ pater ⁊ fili⁹. lꝫ enī ex ꝯsequenti dant intelligere hmōi modū. nō tū hoc est ex impositiōe. sed significant ea circa que notat hmōi modus: ex conse quenti tū modus insinuat. vñ qñ in diuersis linguis ba ptizatur: oportet ꝙ i omibꝫ eadez sit significatō ꝗtū ad si gnificatū ex impositōne. nō ꝙ idē hic significet ex impo sitōne: ibi detur intelligi ex ꝯsequēti. Patet. pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus sunt noia ꝑsonarū. sed genitor ⁊ genitus ⁊ flamen sunt noia notionū. ⁊ ꝓpter hoc ꝙ in fide vniuer salis eccie est trinitas ꝑsonaꝝ de notōnibꝫ. ita ē nisi apd veneres fide ⁊ rōne fidei addita ideo nō est dōm in noie genitoris ⁊c. ¶ Ad hoc qd obiicit. ꝙ nō pōt eē eadez for ma audibilis ⁊c. Dicendū ꝙ forma audibilis duplicem hꝫ comparationez. Est. n. mediū inter auditū ⁊ significatū ꝑ ipsam. vñ vnā hꝫ compatōē ad auditū que mouet: aliā ad significatū qd continet. quo ad primā compationem non est forma audibilis eadez apud omēs: quo ad scdā vna ⁊ eadez est apud omnes. ¶ Item in baptismo ꝯfert gratia qua remittitur culpa ⁊ virtutes donant que habi litant ad exercitium opeꝝ meritorioꝝ. hec autē respiciūt potentiam sapiam ⁊ bonitatē. potentiaꝫ qua ostēditur in excellentia effectus. scientiaꝫ qua sic prudenter prouidet homi. bonitatez qua sine merito. igit vt videt i forma de bet exprimi potentia. sapientia. bonitas. vt dicat. Bapti zo te in noie potentie sapie ⁊ bonitatis dei. Rn̄sio. vt di ctum est illud magis congruebat forme baptizādi qd ma gis cōsonat necessitati fidei ⁊ quo insinuat repatō ima ginis duplex in aīa: ⁊ quo insinuat auctor repatiōis ad discretionez potentie sapie ⁊ bonitatis sine fide puenit. Prete rea. penes hoc nō est aīa ad imaginē dei: h ratōne ꝯuenientie in idemptitate eēntie ⁊ discretōis ꝑsonaruꝫ. ꝓpter qd nō cōuenit hec forma. ¶ Itē similit est questio de immutatione hui⁹ verbi baptizo. vt si dicat intingo te: vel abluo te i noie pa. ⁊c. Et videt ꝙ hec forma sit recta. ꝑ hoc ꝙ baptisma dicit tinctio ⁊ ablutio: vt ex diffinitio nibꝫ h. positis pꝫ. Si. n. vt ex dictis diffinitōibꝫ patꝫ. ba ptismus est tinctio ⁊ ablutō. si dicat intingo te vel abluo te: nō videt aliqd deperire forme. ¶ Contra. hec forma neq; institutōē hꝫ a concilio neq; a verbis dñi: quibꝫ signifi cata fuit forma ⁊ instituta. quare nō videt ꝯueniēs. ¶ Qd ꝯcedimus rn̄dendo vt h. tactuꝫ est. ꝙ intinctio ⁊ ablutio multiplici de causa solent fieri. vnde ꝑ hoc ꝙ dicit intin go ⁊ abluo nō exprimit intentio baptizantis sicut ꝑ h ꝙ dico baptizo. ꝓpter qd minus ꝯueniebat ꝙ institueretur baptismus fieri in forma tali. ¶ Ad illō qd obicitur. ꝙ baptismus dicit tinctio vel ablutio ⁊c. Dicenduꝫ ꝙ ex h non sequit. ꝙ baptismus exercendus sit forma tali. quia diffinitōnes ille lꝫ quodā modo generali exprimāt formā actus: nō tū exprimūt formā baptismi prescriptā in cōci lio ⁊ institutā a dño. Presumenduꝫ. n. est. ꝙ qñ plati ad conciliū ꝯgregant de ordinatōne. s. s. sunt illa que ꝯstituū tur ab ipsis. Multa enim relinquebant ordināda a spi ritusancto ꝑ ecciaꝫ.

Cōsequēter queritur .§. ij.

de variatōne ꝑ corruptōē. Queritur h. si corrupte ꝓferāt verba que continent in forma. vtrū sit baptism⁹. Et sic. videt iiii. sent. vi. dis. ca. queri solet. Zacharias bonifa cio scribit. ꝙ si ꝯtingit aliquē stringendo linguā ꝑ igno rantiā ydeomatis dicere baptizo te i noie patria ⁊ filia ⁊ spūssancta. nō ē rebaptizādus si sic est baptizat⁹. ¶ Itē si aliqua vetula ex simplicitate corrūpit verba dñice ora tionis: nō ꝓpter hoc inutilis est oratio illa. h si baptizās ex simplicitate corrumpat formā: nō impedit qn sit bapti zatus. ¶ Contra. verbū corruptū vel nullius est intelle ctus: vel nō est illius cui⁹ est si integritate sua ꝓferatur. vt pꝫ. patrias alterius est significatōis ꝗ patris vel nul lius. h virtutē significandi nō contulit deus nisi hñtibꝫ intellectum sue positōis. ¶ Itez duplex intentio requiri tur in hoc sacramēto. s. ministri ⁊ verbi. intentio aūt ver bi est significare illud ad qd institutū est. h non est bapti smus si deficiat intentō ex pte ministri. igit silr nō erit si deficiat intentio verbi. immo melius videt ꝙ requiritur intentio verbi ꝗ ministri. qz verbū est de substātia sacra menti: nō sic minister. patria. n. nō intendit significare quod patris: h illud ad qd significādū imponit. ¶ Item si fiat corruptio ex pte principii sicut si ex pte finis. hꝫ ne verbū virtutez sanctificandi. ¶ Rn̄sio. ad hoc dōm illō qd dicit Zacharias papa scribens bonifacio epo. ꝙ si il le qui baptizauit nō errorē introducēs aut heresim. h ꝓ sola ignorantia romane locutōnis infringēs linguaꝫ ⁊c. Dicta ꝙ ex eo qñ h signific ant ex veritate impositōis: sicut que integre ꝓferunt. qñq; ex accōmodatōe vsus: sic qñ corrupte ꝓferūt. dūmodo corruptio nō tollat aptitu dinē significādi illud ad qd impositū est. d. h. pfecte pro nunciās ⁊ integre sermones denūciat illis ꝙ significant

de[illegible] institutionis. Sz paulus balbuciēs qđ significat
[illegible] vsus. illū eñ eūdē intellectū quē instituet
[illegible] ipo fmōe integro accomodat eius fmōe corrupto. Dicē-
[illegible] igit[illegible] q dñs nō ꝯtulit tm̄ vim significādi ex veritate i-
[illegible] ꝯ dedit significāti ex accomodatōe vsus. ¶ Cū
[illegible] obiicit q fmōnes corrupti nullū intellectū significāt.
Dicendū q hoc falsū est significāt eñ ex accomodatione
[illegible] habet intētione ꝓferēdi illud idem qđ in integri
[illegible] Ad hoc qđ querit de corruptōe in pncipio
[illegible] Dicendū q non est simile de corruptōe in pncipio ꝛ in fi
ne. corruptio eñ in principio tollit significatōnem in fine
nō tollit nisi discretōnem consignatōnis.

Consequēter que .§.iij.

ritur de variatōne ꝑ diminutōez sic ꝺ vlti. apoc. Si quis
diminuerit de verbis ꝓphetie huius auferet eius ꝑtem de li
bro vite. Ergo dānabile est aliqua subtrahere vel aufer
re de verbis ꝓphetiaꝝ h nōi [illegible] est dāna
bile aliquid auferre de verbis dñi. ꝛ spālit de illis que ad
[illegible] salutis ꝓferenda sunt. ¶ Itez ōrō ꝯstat ex suis
dictionibus nec est ōrō eadem que prius si subtrahatur sub
dictio vna similiter est de dictōne respectu sillabaꝝ ꝛ silla
barum respectu lraꝝ. igit subtracta lra vna vel non est
dictio: vel nō eadem que prius. et si nō est eadem dictō que
prius ergo nec ōrō cuius est pars eadē que illa cuius dictio in
tegra erat pars. igit subtracta sillaba deperit ōrō. vel non
est illa que prius. ¶ Rñsio. dicendū q si diminute diceret
forma ex aliqua necessitate. nō aliqua intētione ꝑuersa. dū
modo illa diminutōne nō tolleret intellectus fmonis primus
nec accomodatus: baptismus esset. ¶ Ad hoc qđ obiicit de il-
lo verbo apoc. Dicendū q quidā erāt qui ꝓpter hereses su
as tuēdas diminuebāt de veritate scripture vel addebant
quos anathematizat beatus ioh. hic fit questio de illis qui
ꝓpter ignorantiā lingue vel aliqua alia ratōne excusabili
subtrahūt aliquid de forma verboꝝ ꝓscriptoꝝ a dño. vnde
impertinētes sunt hi modi diminuēdi. ¶ Ad aliud qđ obiici
tur. q subtracta lra variat ēentialiter sillaba ꝛc̄. Dicēdū
q licet ex subtractione lre vel sillabe sit aliqua materialis
variatio in oratōne: nō tamen q̄tum ad intellectū oratōis
ꝛ dico intellectū accomodatū. cum eñ dicit in nomine pa
tri vel patri ꝛ filij ꝛ spūssancti: constat hec est quedam ma-
terialis variatio: nihilominus fm accomodatōnez vsus idē
significat qđ ipa integre prolata.

Deinde queritur .§.iiij.

de variatōne ꝑ additōnem. Contingit aūt fieri additōnem
aliquādo in principio. aliquādo in medio. aliquādo in fi-
ne. Et videt q cum additōne forma obseruet. Cum eñ for
ma verboꝝ fuerit ꝯ quibus dicit. accedit ꝟbū ad elemētū fit
sacramētū. efficit sacramētū. existēte aūt sacramēto si ē ibi
intinctō est baptismus ꝯ ibi ē baptismus. ¶ Per simile etiaz
pōt ostēdi in alijs signis. si eñ alia signa i debito nūero et
in debito ordine accepta. licz fiat additō: repñsentāt illō quod
sint signa. pari ratōe erit ꝛ in h signo licz ꝯ fiat additō: nō
ꝓpter h tollit virtus ꝟboꝝ. ¶ Ad h dicūt aliqui mgri qđ re
fert. vtꝝ ponat in pncipio vel i medio vel i fine qđ addit.
Si eñ ponat in pncipio vt dicat. In noie bte marie vł ce
tera. vel i medio vt dicat i noie pris ꝛ bte marie: nō est ba
ptismus. integritas eñ forme nō fuat cui data ē virtus. Non
eñ insit dictū ē in noie pa. ꝛ fi. ꝛ. ss. cū eo qđ ꝓcessit ego ba
ptizo te. Si ꝟo ponat post. vt addat ꝛ bte marie: dicunt q
si illō addit ex sola deuotōe: nec intēdat q sit de ēentia for
me: baptizatus ē. Si ꝟo credat illō eē de ēentia forme ꝛ ꝓpter
h sic ꝓferat nō ē baptizatus. Qđ qz ex scripturis sacris nō ē
diffinitū h videt eē tenēdū. q si nomē ꝟtutem dic. virtus aūt
baptizādi ē penes trinitatē nō penes creaturā: in noie. i. i
ꝟtute alicuius creature nō fit baptismus. Vñ cū dicat i fine ꝛ
bte marie ꝛ bti petri: repeti videt in noie. Si ꝯ nomē ꝟtu-
tem dicit. videt intelligi cuz ꝟtute bti petri ꝛ bte marie. ꝛ
ita q illo mō nō fit baptismus. Si aūt aliqđ adderet ꝯ nul-
la fieret variatō ipius forme. vt si adderet bta ꝟgo custodiat
paruulū istū. ꝓsumēdū est q sit baptizatus. ¶ Ad obiectum
aūt dicendū. q nō est simile de isto signo ꝛ de alijs. Ipsi eñ
signo in sua integritate ꝯstituto nulla facta additōne eius
qđ exterū est a virtute. sive insinuās baptismū fieri virtu-
te alterius ꝓpter ꝙ ipius trinitatis data est virtus sacramēti.

Consequēter queri .§.v.

tur de variatōne forme ꝑ trāsmutatōez que fieret si h q di
co baptizo poneret in fine: ꝛ h q dico. In noie pa. ꝛ fi. et
spiritussancti poneret in pncipio ꝛ querit si sit baptismus. Et videt
facta trāsmutatōne q sic. videt. Ad veritatē ꝛ integritatē
forme nō intelligit nisi intellectus sive figuratō forme cū di-
citur. In noie pa. ꝛ fi. ꝛ. ss. baptizo te ꝛc̄: ꝛ cū dicit. Bapti
zo te in noie pa. ꝛc̄. Quia fm pħm noia ꝛ verba trāsposi-
ta idem significāt. ꝛ eadē est ꝓfessio fidei ꝛc̄. ¶ Itē siue fiat
trāsmutatō siue nō: ꝓpositō cū suo casuali ē determiatō ꝟ-
bi. igit idem intellectus exprimit cū dicit. Baptizo te in noie
ꝛc̄ ꝛ in noie ꝛc̄. baptizo te. ꝯ idē verbū fm veritatē ꝛ sub-
stantiā ꝛ sic ꝓlatū. ꝯ si h ꝟbo ꝓlato īmergat baptizādus in
elemēto ꝯueniēti: accedit ꝟbū ad elemētū. ꝯ fit sacramētū.
Si diceret q licz sit idē ꝟbū intelligibile: tm̄ idē est verbū
sensibile. h nihil est. qz [illegible] nō semꝑ reqrit idez
verbū sensibile. ¶ Cōtra. nō solū requirit in forma sacra
menti ꝛ maxime huius qđ est necessitatis numerus dictionū ꝯ
ꝛ ordo. ꝯ si ordo ꝑuertit nō est forma ꝯueniēs. ¶ Pret. cō-
stat q ordo est de institutōe forme ꝛ ordo vnicus. ꝯ ille ē ob-
seruādus: nec videt esse baptismus illo nō obfuato. ¶ Rñsio
q si fiat trāsmutatō ꝑtiū forme ex ꝯ nulla ē mutatō intelle
ctus ipius forme. vt si dicat in noie pa. ꝛ fi. ꝛ. ss. baptizo te. i
[illegible] baptizare. Si aūt fieret trāsmutatō aliqua ex qua muta-
retur intellectus forme. nō est baptismus vt si diceret. In noie
pris baptizo te ꝛ filij ꝛ spūssancti. hac ꝓlatōe insinuat nō
esse fides ꝛ virtus vna qua baptizaret. Pret. qz est in ꝑsonis
ordo nature qui designat in forma illa ꝛ virtus vna. nō ꝓsu-
mitur baptismus fieri vbi nō obseruat ordo ille in verbis: ꝛ
diuersitas siue diuisio virtutis insinuat. vt si diceret. ba-
ptizo te in noie spūssancti filij ꝛ patris. vnde de institutio-
ne est ordo ꝑsonaꝝ sicut numerus. ¶ Ad hoc qđ obiicitur.
q noia ꝛ verba transposita idem significāt. qz ꝑ hāc aucto
ritatem videt. q si diceret. baptizo te in noie spūssancti et
filij ꝛ patris: esset baptismus. Dicendū q verbū illud intel-
ligitur in enūtiationibus indefinitis q̄tum ad transpositō-
nem subiectoꝝ ꝛ predicatoꝝ quādo est terciū adiacens. vt
patet ꝑ exemplum pħi quod subiūgit verbo ꝓposito qđ est
vt est albus homo ꝛ homo albus. ¶ Ad illud qđ ordo verbo-
rum fm institutōez seruādus est ꝛc̄. Dicendū q hoc verū est
q̄tum ad illa verba quibus exprimunt ꝑsone diuine in quibus
obseruādus est ordo ex ꝑfectionis ꝑ ꝯformitatē ordinis emanati
onis. In alijs nō est [illegible] facienda in transmutatōne. dūmo
do intellectus nullo modo varietur.

Articulus quartus

Onsequenter querit de diuersitate formarum
ꝛ cōparatione. Primo ergo querit de diuersi-
tate formarum. Secūdo de cōparatione forme
xpi ad formam discipuloꝝ in primitiua eccłia. Tercio de
cōparatione forme nostre ad formam grecorum.

Circa primū sic. .§.j.

Institutio facta a domino scz ite baptizantes ꝛc̄. facta fuit
absolute sine omni cōditione. igitur vt videtur debuit sim
pliciter obseruari ꝛ nullo modo mutari. ergo illa forma ꝙ
baptizabatur in primitiua ecclesia scz in nomine xpi: nul-
la fuit. ¶ Item eadem ratōne qua illa mutata fuit tunc ab
ecclesia: ꝛ nūc similiter posset mutari. ¶ Rñsio. q ē forma
intelligibilis. ꝛ forma sensibilis. semꝑ aūt seruata fuit for
ma intelligibilis. h nō semꝑ sensibilis. Nā in eo q dicitur
[illegible] intelligit trinitas cū incarnatōe. nō aūt sensibilit ex-
primit. Hoc eñ fuit necessitate urgente mutata. facta tn̄
inspiratōne a dño. Unde q̄dā ē forma inspirata a dño ab

aplis ꝯstituta ad tp̄us ob necessitatē. altera ꝯstituta a dño
vt ei dic veritas Math. xviij. vbi duo vel tres ꝯgregati sūt
in noīe meo ibi ego sū i medio eoꝝ. In ꝯcilijs aūt erat ꝯgre-
gatō i noīe dñi: vñ i medio illoꝝ erat dñs inspirās illis q̄
ꝯgruebāt ad salutē hoīm. vñ ꝯstat illā mutatōez ad tp̄s fa-
ctā fuisse ex īspiratōe diuia. ¶ Ad h igit̄ qḋ obijcit̄ q ñ de-
buit mutari qḋ absolute fuit institutū a dño. dōm q h ve-
rū ē aucte hūana: hñ potuit tñ aucte diuia dispēsāte. Pre-
terea: non fuit ita mutata. quin intelligibilit̄ cēt obſuata.
¶ Ad aliḋ qḋ obijcit̄ q eadē ratōe ꝛ nūc posset mutari hñ
ꝯcedo si talis cēt necessitas ꝛ ita dispēsās aucṫas. alit̄ nō.

Consequēter queri .§.ij.

tur que forma ꝯuenientioꝛ fuit simplr̄. ꝛ videt̄ q illa q̄ fuit
in noīe xp̄i. qꝛ vt habet̄ a Hugo. cū dicit̄ baptizo in nomie
ꝛc̄. nomē dicit noticiā fidei siue ip̄az fidē. h virt⁹ sacramen
ti baptismi ē ex passione ꝛ typum gerit passionis. Ro. vj.
Quicūqꝫ baptizati sum⁹ in xp̄o in morte ip̄i⁹ baptizati su-
mus. igit̄ vt videt̄ in forma debet exprimi aliquo mō fides
passionis. nō aūt exp̄mit̄ cū dicit̄. In noīe pa. ꝛ fi. ꝛ. ss. sed
aliquo mō exp̄mit̄ cū dicit̄ in nomie xp̄i: qꝛ p xp̄m de⁹ ꝛ hō
signat̄ qui ꝓ hūano generi passus ē. Cū aūt dicit̄ in noie
pa. ꝛc̄. p hoc q dicit̄ filij: fili⁹ de⁹ itelligit̄: nō fili⁹ hō. ꝛc̄.
¶ Item ioh. baptizabat in nomie venturi. h baptism⁹ ioh.
fuit figura baptismi: igit̄ vt videt̄ baptism⁹ xp̄i debet fieri
in noīe ei⁹ qui venit. ¶ Item in p̄mitiua ecctia baptizaba-
tur in nomie venturi. igit̄ verbis illis collata fuit virt⁹ san
ctificādi vel regenerādi. igit̄ habēt adhuc eandē virtutē qḋ
si nō. quis eā abstulerit: Diuina virt⁹ a nullo se subtrahit
nisi causa subtractōis fuerit ex pte illi⁹ a quo ē: subtractio
nec ab hoīe vel aliqua creatura posset fieri. ¶ Rñsio. mul-
tiplex est ratio quare forma baptismi instituta fuit in noīe
trinitatis. Una ratō est ex pte auctoris repatōnis huma-
ne. q̄uis eī p xp̄m facta est repatō humana tanq̄ p medi-
atorem: nihilomin⁹ facta est a trinitate tanq̄ ab auctore.
ꝓprie eī ꝛ p se debet̄ opatio auctori: nō ita mediatori. vn-
de quia trinitati debet̄ beneficiū repatōnis sicut cause ꝛ
auctori p se: xp̄o vt mediatori: ꝯuenient⁹ assignata fuit for-
ma xp̄i baptismi in noīe trinitatis qua exp̄mit̄ a quo ē vir
tus sacramēti: q̄ si esset assignata in noie mediatoris. [illegible] ei
Ioh. dicit̄. sic deus dilexit mūdū vt vnigenitū daret. glo.
apeit causā salutis nostre. scꝫ dilectōez dei patris. ex quo
omnis restitutō p filiū suū in spūsancto. ecce quō insinuat
glo. q repatio facta est p ip̄az trinitatē. ibi eī vocat mun
dum naturā hoīs repabilis. Alia est ratō sumpta ex pte
ꝯmēbroꝝ. hec eī forma que ē in noīe trinitatis expssa ma-
gis ꝯsonat necessitati fidei. si eī fieret baptism⁹ in inuoca-
tione xp̄i: posset credi virt⁹ repatōnis esse a xp̄o nō a trini-
tate. p̄cipua aūt causa introductōnis legis euangelij fuit:
vt fides trinitatis manifestaret̄. vt eī habet̄. v. math. Cri
stus venit legē adimplere. hec aūt adimpletō vt dicit aug.
li. q. no. te. fuit in manifestatōne trinitatis. Unde aug. li.
q. no. te. xx. q. Non dixit implere se legem aut ꝓphetas: sed
adimplere. adimplere nō aliud significat q̄ plene addere.
quid est addere ꝓphetas: nisi cultum dei sub nomie trinita
tis ordinare. hec aug. ꝓpter hoc dico q valde ꝯsonum fuit
necessitati fidei. q sacramēta ꝛ maxime sacramētū necessi
tatis exprimeret̄ sub forma exp̄mente trinitatē. vt sic in fi-
de trinitatis roborarent̄ fideles. Item alia est ratō ex pte
baptizati. scꝫ repatio ad imaginem creatoris que peccato
deformata erat. Primū aūt effect⁹ baptismi est repatō ima
ginis deformate. q̄uis eī baptismi effectus sit ꝓprius re-
generatio filioꝝ dei ꝛ ecclesie. sicut dicit̄. iij. ad titū. Sal-
uos nos fecit p lauacrū regeneratōnis ꝛ renouatōnis ꝛc̄.
que videt̄ esse ꝓprie p xp̄m: nihilomin⁹ hunc effectū p̄cedit
repatio imaginis dei deformate. hec aūt reformatō filiatō
nem p̄cedit. Requirit igitur prim⁹ effectus baptismi appro
priate loquēdo formā in qua exp̄mitur ip̄a trinitas. ꝓpter
qḋ in diffinitōe baptismi assignata a Dama. notat̄ repa-
tio imaginis dei que est. baptism⁹ est principiū vite spūa-
lis. sigillū ꝛ custodia ꝛ illuminatio mentis. hec igit̄ triplici
ratione ꝯuenit vt forma exprimeret trinitatem non xp̄m.
¶ Ad hoc igitur qḋ obijcitur q baptism⁹ habet virtutē a
passione xp̄i. ꝓpter quod ꝯueniret vt forma xp̄m exp̄meret.
Dicendū q generaliter beneficiū redemptōis ꝛ ita baptis
mus est ab ip̄a trinitate vt a causa p se ꝛ prima. ꝛ vt a cau
sa cui debetur prima auctoritas: licet sit a xp̄o vt a media-
tore. ꝛ quia esse rei ꝛ actio magis debet̄ auctori primo et p
se q̄ auctori mediatori: magis ꝯuenit vt in forma baptismi
exprimat̄ trinitas q̄ xp̄s. ¶ Ad aliud dicendū q baptism⁹
ioh. fuit tpalis. Unde augu. contra donatistas accepit hic
ioh. certe dispensatōnis gratia nō diu mansurū: h quātū
satis cēt ad parandū viam dño. Quia igit̄ tpalis erat: cō-
ueniebat vt forma illius tpalem ꝯcerneret ꝯditionem. non
sic fuit de baptismo xp̄i qui ꝑpetuus est. ꝓpter qḋ non de-
buit in forma illi⁹ exprimi aliquid quod ꝯditōez tp̄is desi-
gnaret. nec oportet q etsi erat figura baptismi xp̄i. q pro-
pter hoc ꝯueniant in omnibꝫ ꝯditionibꝫ formarum. sicut
patet. in submersione ꝛ diluuio et in mari rubro fuit ba-
ptismum xp̄i prefiguratū: nec tamen ꝯueniebat cū baptis-
mo forma hmōi. ¶ Ad aliud dicendū. q sicut baptismus
in primitiua ecclesia dispensatorie fiebat ꝛ ob causam ne-
cessariam ꝛ ad tempus: similiter ꝛ virtus collata fuit ver-
bis dispensatorie ꝛ ad tempus. i. instante causa necessita-
tis. qua cessante: quid mirū si virtus ad tempus data ꝛ ꝓ
pter causam spālem cessauit.

Consequēter que .§.iij.

ritur vtꝝ sit ꝯueniētioꝛ forma nostra q̄ forma grecoꝝ. que
est. baptizet̄ seru⁹ xp̄i in nomie pa. ꝛ fi. ꝛ. spūssancti. Que-
ritur vtrum hec forma sit bona. ꝛ vtrū ea posset baptizari
in ecctia romana. Et sic: videt̄. cum forma illa tradita ē a
sanctis ꝯgregatis in concilijs in quibꝫ ordinata credūtur
esse inspirata a spūsancto. ¶ Item cū dicit̄ baptizet̄ ꝛc̄. p
hoc q dicit̄ baptizet̄: indifferēter pōt intelligi opatō dei et
ministri cum alijs que requirūt̄. igit̄ vt videt̄ sufficiēti⁹ expri
mūtur que requirūtur q̄ in forma qua vtit̄ romana eccle-
sia. ¶ Contra. iiij. Ephe. Unus dñs: vna fides: vnum ba
ptisma. igitur si illa forma est recta ꝛ bona: nr̄a nō ē hmōi
¶ Si diceret̄ q illa forma ē substātialiter eadē cum nostra
Contra. nō est eadē q̄tum ad formā sensibilē neqꝫ q̄tū ad
formam intelligibilē. Aliū eī intellectū habet baptizet̄
seruus xp̄i q̄ baptizo te. ¶ Item in illo sacramētū ꝓprie di-
stinctiuū est. ip̄o eī fideles distinguant̄ ab infidelibꝫ. Un-
de maxime ꝯuenit huic sacramēto forma distinctū exp̄mēs
actum respectu baptizantis ꝛ respectu baptizati. Sed cū
dicit̄ baptizet̄ seru⁹ xp̄i. nō distinguit̄ vt est baptizātis ne-
qꝫ vt est baptizati: igitur vt videt̄ nō est forma ꝯueniens.
cum eī dicitur baptizet̄: nō determiatur a quo. sil̄r hoc q
dico seru⁹: est termin⁹ ꝯmunis indeterminatam habēs sup-
positionem. ¶ Si diceret̄ q ex actu exercito mediantibus
psonis talibꝫ scꝫ baptizante ꝛ baptizato determinant̄ pso
ne: ꝛ ita actus ip̄e determiat̄. Contra. in sacramēto discre
tionis debet forma distinguere psonas ꝛ actum: ꝛ nō act⁹
psonas: aliter nō habet discretōez a se ꝛ essentialiter: sed p
accidens ꝛ ab alio. ¶ Pret. illa forma nihil factum exp̄mi
tur: sed solum fieri optatur vel postulatur. ꝓpterea nō bene
ꝯuenit sacramento baptismi quod est sacramentū fidei de
cuius effectu certificat fides forma debita cum imersione
prolata. ¶ Ad videndam p̄eminentiam formarum greco-
rum ꝛ latinorum: oportet videre differentiā ꝛ dicere cau
sam inter illam ꝛ hanc. Sciendū ergo q forma hec ab il-
la distinguitur in tribus. Primū in expressione psone ba-
ptizandi quia nos determiam⁹ eius psonā sub ratōne scḋe
psone. videlicet vt ad quē dirigit̄ sermo: ip̄i ḋo hoc deter-
minant in tercia dicentes baptizet̄ seruus xp̄i. Scḋa dif-
ferentia est in expressione baptizantis. Nam in forma no-
stra baptizans exprimitur in prima persona determinan-
do se. In forma vero grecorum non determinatur. sed sim-
pliciter et indistincte dicitur baptizetur seruus christi: nō
a me nec a te. Tercia differentia est. qꝛ nos vtimur ver-
bo indicatiuo: ip̄i ḋo vtunt̄ alio modo vtpote optatiuo vl̄

deprecatiuo. Ratiõ aũt hui⁹ diuersitatis ẽ indeterminatõ seu
pprie. qz in forma baptizãdi scriptura exprimit tres perso-
nas diuinas z ordinate scz psonã baptizãtis vel baptiza
ti vel actũ. nõ sic determinate exprimũt ꝫ innuit exprimendũ di
cens baptizãtes eos zc. Preterea patres z doctores seque-
tes ꝑm diuersas ꝯsideratões formas diuersas instituerũt.
Greci õo in exprimendo actũ baptizandi intelligere potue-
runt ꝙ hoc fieret ad maiorẽ euidẽtiã significatõis. z ideo
cum actus exercit⁹ satis exprimat actũ qui fit ex pte nostra:
voluerunt in verbo baptizandi exprimere actũ qui fit ex pte
te dei. z qz ille nõ est a nobis nec a nostra ptate. ꝫ ab inui-
sibili opatore: ideo actum illum exprimũt in tercia psona z
sub modo deprecatõis vel optatõis. Et qñ qui baptizat
frequẽter caret intellectu: ideo nõ ad ipm dirigũt smonez
sed in tercia psona cũ exprimũt. volẽtes p hoc etiã vitare er
rorem z scisma qd fuit i pmitiua ecclia. cui obuiabat aplꝰs
dicẽs se nõ baptizasse: nec in noĩe suo aliquẽ baptizatũ eẽ.
z ideo dicũt baptizet seru⁹ xpi scz ab eo qui baptizat inte-
rius. latini aũt ꝯsiderauerũt z intellexerũt ꝙ verbũ bapti
zandi exprimit in forma ad determinatõez intentõis. z qñ
intentõ meli⁹ exprimit p verbũ indicatiuũ z distincti⁹ p pri
mam z scdam psonaz que sunt certe z pñtes. z demõstra
te ne intentõ euagetur: ideo vtunt hac forma. ego baptizo te
Et iterũ quia indubitãter verũ est hominẽ baptizari sub
forma verboꝝ pscripta. ad maiorẽ certitudinẽ fidei expri-
mendam verbo indicatiui modi qui certioris z plenioris
est expressionis: z psonis determiatis. prima scz z scda vo
luerunt z debuerũt vti. Et quia recti⁹ ꝯsiderauerũt: pter
hoc eñ pncipaliter act⁹ baptizandi exprimit. ideo formaz
tenemus magis laudabilẽ. Rursus quia forma ista insti-
tuta fuit a dño. dñs eñ dans formã baptizandi insinua-
uit actũ baptizandi debere exprimi actiue z nõ passiue. di
cens baptizantes eos: omnis baptizans debet his verbis
vti sicut dñs instituit. Pret. baptizãtes vicẽ dñi gerunt i
hac pte z in ei⁹ psona baptizãt. ꝫ ꝯstat ꝙ dñs ipe si bapti-
zaret hac forma vteret qua nos vtimur: z pter hoc forma
ista recta z certa est. z indubitãter credit ꝙ ab ore dñi per
aplõs ad romanã eccliaz fuerit deriuata. que semp xpi in
stituta sine erroris fermẽto seruauit. quapropter hec forma
indubitãter tenet: z illa tanq̃ incerta minime approbat: licz
nõ oĩno careat ratõne. Uerũ aũt qui illa forma baptizan
tur pro baptizatis sint habendi: dici potest ꝙ non est vsqz
quaqz certũ. ꝫ in dubijs securior pars est eligenda: z ideo
sanum ꝯsilium est ꝙ sub conditõne rebaptizent. hoc tamẽ
pro certo habendũ est ꝙ illa forma quã tenem⁹. nõ solũ hu
mano modo ꝫ diuino illi pfert. ad quod veritas z sinceri-
tas z auctoritas romane ecclie pbet efficax z irrefragabi
le argumentũ. Ex dictis ptz ꝙ forma grecoꝝ nõ est eadem
cum forma latinoꝝ. neqz q̃tum ad formã sensibilẽ neqz q̃-
tum ad intelligibilẽ. vnde nõ illa forma debet baptism⁹ ce-
lebrari. z vt dicunt quidã baptizati illa forma rebaptizãt
in forma romane ecclie. ¶ Ad hoc qd obijcitur. ꝙ fuit in-
stituta a sanctis. bene ꝯcedo. ꝫ ea que instituta sunt huma
no arbitrio reuocari pñt. Eodẽ mõ dicendũ ꝙ romana ec
clesia que est caput ecclíaꝝ imo ipa ecclia: instituẽdo aliã
illam ex ꝯsequenti reuocauit. vnde approbãda nõ ẽ. ¶ Ad
illud qd obijcit. ꝙ videt sufficiẽti⁹ exprimere actũ baptismi
q̃ forma nostra. dicẽdũ ꝙ hoc nõ est verũ. qz ibi neqz deter
minat act⁹ siue opatio diuina neqz hũana. discrete dico ꝙ
requirit in forma hui⁹ sacramẽti. ex quo eñ i hoc sacramẽ-
to exprimit act⁹ vt baptizãs illud efficere intendat. sicut ne-
cessario iste vel ille baptizat: sic debet exprimi iste vel ille
baptizans. z vt actus istius vel illius.

Membrũ quartuz

Sequitur inquirere de imersione. Circa quã
hec querãtur. Primo queritur quãtũ opor-
teat de corpore imergi vel perfundi. verũ to-
tum vel partem. Secundo de numero imer-
sionum scz quotiens debeat imergi. Tercio de necessitate
numeri imersionum. Quarto de maiori congruitate nũe-
ri. Quinto de ꝯparatõe imersionis ad effectũ baptismi. Sex
to de comparatõne imersionis ad virtutem sacramẽti.

Articulus prim⁹

Circa pmũ querit si necesse sit illũ qui debet ba
ptizari imergi vel nõ. Item si imergat vtꝝ ne-
cesse est paruulũ totaliter imergi vel sufficiat ꝙ
aliqua pars imergatur. et si hoc queritur que. ¶ Rñsio.
ꝙ baptismus solet duob⁹ modis fieri. vel per imersionem
vel p aspersionẽ siue p infusionẽ peluí vel cypho. Uñ non
est necesse ꝙ semp pruli imergantur. ¶ Ad hoc ꝙ est arga
mentũ ꝙ apli baptizantes plura milia hominũ in vna die
sicut habet. iij. act. omnes nõ poterãt i aqua mergere. Uñ
dicendũ ꝙ si vel pter debilitatẽ sacerdotis vt si esset debi-
lis manib⁹ ꝙ nõ posset puerũ mergere: vel pter modicita
tem aque. vel qz ꝯsuetudo ẽ patrie: aspergãt aqua vel pfũ
dantur sufficit. Itez in aliquo casu nõ posset pruli⁹ imergi
vt qñ semi nati sũt. nec põt pariẽs p nimia debilitate pue-
rum totaliẽ emittẽ. z instat hora mortis. vel qñ solũ emit-
titur caput: in tali casu necesse ẽ vt exerceat baptism⁹ asper
sione vel ꝑfusione aque. Pret. si aqua eẽt tã modica ꝙ nõ
posset pruul⁹ totaliter imergi. Uel si ex nimia debilitate p-
uul⁹ absqz pciculo mortis nõ posset sustinere ꝙ totaliẽ imer
geretur: vel aliquo casu necessario ꝯtingente: sufficeret ꝙ pars
pncipalior caput cũ pectore imergeret vel caput tñ vel fa-
cies vt dicunt quidã. z hoc dico vrgente necessitate. In sa-
cramentis aũt necessitatis ampla est diuina misericordia
iuxta qd necessitas requirit facta acceptans.

Articulus secũdus

Deinde querit quotiens debz baptizand⁹ imergi
scz vtꝝ semel vel ter. Et qz ter: videt. de ꝯse. di.
iiij. Ex canonib⁹ aplõꝝ. Si qs pñbiter vel epũs
nõ trinã mersionẽ vni⁹ misterij celebrat ꝫ semel imergat in
baptismate qd dari a quibusdã iubet in morte dñi. i. in i-
uocatõne mortis dñi: deponat. ¶ Item hiero. sup eplam
ad Ephe. vt ibidem habet. eodem mõ in patrẽ z filiũ et
spiritũ sanctũ baptizamur z ter mergimur vt trinitatis appa
reat vnũ sacramẽtũ. ¶ Itẽ pelagi. idẽ. Euãgelicũ pceptũ
nos amonet in noĩe trinitatis trina imersione scẽm baptis-
ma vnicuiqz dare. ¶ Item greg. hiero. ambro. dama. hugo
de scõ victore: assignãt ratõez imersionis triplicis. ex quo
insinuãt trinã debere fieri. ¶ Contra. videt ꝙ tñ vna debe
at esse imersio. eo ꝙ vnũ sit baptisma. ¶ Pret. baptism⁹ ce-
lebrat in memoriã mortis xpi que vna est. g̃ debet fieri nisi
vna imersio. ¶ Item vt dicit mgr̃ in senten. baptism⁹ est ti-
ctio corpis exterior sub forma verboꝝ pscripta. ꝫ in vnica
mersione est tinctio corpis: ergo zc. ¶ Item idem videtur
ex diffinitõe aug. que est: baptism⁹ est tinctio in aqua ver-
bo vite sanctificata. imo ex his ratõnib⁹ videt ꝙ ter imer-
gere est trinũ facere baptismuz. quia si in vna tinctõne est
baptism⁹: in alia sil̃r est: in tercia sil̃r. ¶ Rñsio. sicut deter
minat mgr̃ in senten. z vt patet ex verbis sanctoꝝ. z vnica
imersio sufficit ad veritatem sacramẽti: z trina cõgruit.
Unde pter causas diuersas in diuersis ecclesijs inoleuit
diuersa consuetudo mergendi semel vel ter. Unde de cõse.
di. iiij. ex tholetano concilio. pter vitandũ scismatis scã-
dalum. vel heretici dogmatis vsum: simplam teneam⁹ ba-
ptismatis mersionem. Unde canones determinãtes nume
rum mersionũ. diuersas causas z ꝯsuetudines ecclesiarum
attendũt. Et greg. de trina imersione baptismi. nihil veri⁹
tradere pot. ꝙ quod ipi sentitis quia in vna fide nihil effi
cit ecclesie ꝯsuetudo diuersa. quia in trib⁹ subsistẽtijs vna
substantia est: repꝛhensibile esse nullaten⁹ põt infantẽ in ba
ptismo. vel ter vel semel imergere. quia in trib⁹ imersioni
bus psonarum trinitas. z in vna potest diuinitatis signa
ri singularitas. Unde dicendum ꝙ ꝑm consuetudinem ec
clesie romane trina debet esse imersio. Nũqz tamẽ z in ali
qua ecclia pter heresim vitandã. quia scz heretici imergã
do ter dogmatizabãt heresim: vnicã fecerũt imersionẽ. ¶ Ad
illud qd obijcit. ꝙ vnũ est baptisma zc. dicenduz. ꝙ etsi sit

mũ baptiſmo: nihilomin⁹ ꝓpẽ multiplex ei⁹ miſticũ ⁊ multiplex morale de quib⁹ infra dicet̃: ꝯuenit multiplici imerſione exerceri. ¶ Ad aliud dicenduʒ. ꝙ nõ ſolũ celebrat̃ in memoriã mortis xp̃i. nec ſolum ꝓpter hoc vt infra patebit: ꝓpter quod illa ratõ nulla ẽ. ¶ Ad aliud qđ obijcit̃. ꝙ baptiſmus eſt tinctõ ⁊c̃. Dicendũ ꝙ deſcriptões hm̃õi dicũt eſſe ſiue ſubſtantiã baptiſmi: nõ modũ viſus. Unde ſiue ſit imerſio vnica ſiue trina baptiſm⁹ eſt: dũmodo ꝯcurrũt alia que requirũt̃ ſcʒ forma verboꝝ a dño ꝑſcripta cum materia debita ⁊ actus ⁊ intẽtio. ¶ Ad hoc qđ obijcit̃. ꝙ ſi baptiſm⁹ eſt tinctõ ⁊c̃. igit̃ ⁊ intingere ter: ter baptizare ẽ. Reſponſio ꝙ nõ ſequit̃. quia ad baptiſmũ nõ ſufficit tinctõ ſiue imerſio. ꝫ intẽtio cũ ꝑſcripta forma verboꝝ ⁊ alijs ꝑactis. ¶ Ad hoc qđ obijcit̃ ꝑ canonẽ de ꝯſe. di. iiij. Si ꝑſbiter vel ep̃us nõ trinã merſionẽ vni⁹ ⁊c̃. Dicẽdũ ꝙ nõ infligitur tali pena depoſitõis q2 nõ baptizat vnica imerſione ſed quia formã ꝯmunẽ ⁊ ꝯſuetudinẽ non tenet. quia baptizat in morte dñi ⁊ nõ in forma inſtituta a dño ⁊ vſitata ab eccleſia. Unde nõ tenendo formã ꝑuulos ſeducit. Preterea nõ tenet ꝯſuetudinẽ eccl̃ie romane que trinã exercet imerſionem. Aliud eñ eſt ſemel imergi ſub iſta forma verborũ baptizo te in morte dñi quod hic non intendit̃: aliud eſt in nomine trinitatis vnica immerſione quod in eccleſijs quibuſdam ꝑmittitur.

Articulus tercius

Einde querit̃ de neceſſitate numeri imerſionũ. ⁊ querit̃ ſi neceſſario requirit̃ vn⁹ modoꝝ ꝑdictorum. vnde querit̃. Si quis imergat̃ bis vel quater vtrũ ſit baptizat⁹ vel nõ. Et videt̃ ꝙ nõ: quia cum tinctio ſit de ſubſtãtia baptiſmi ſicut ⁊ forma: ꝙ ſicut non eſt baptiſm⁹ niſi obſeruata forma verboꝝ ⁊ vnica: ſimiliẽ non erit baptiſm⁹ niſi modo obſeruato mergendi ſiue forma. vt ſcʒ ſemel vel ter fiat: ſm̃ formã ⁊ modũ ordinatũ ab eccleſia. ¶ Item ſi baptizaret̃ bina imerſione vel quaterna. eadem ratõne videtur ꝙ quina vel ſena ⁊ ſic quaſi infinitis modis imergendi fieri poſſet. ¶ Rñdent aliqui ꝙ bina imerſione non baptizant̃: quia numer⁹ binarius eſt infauſtus. vnde dicunt ꝙ ſi vnica imerſio fiat vel trina cũ alijs que requirũtur verus eſt baptiſm⁹. Si bina nõ: quia numerus iſte eſt infauſtus. ꝙ ſit numerus infauſtus habetur ex canone. Sed hec cauſa nulla videt̃. quia ſicut binarius dicit̃ numer⁹ infauſtus: quia recedit ꝑmo ab vnitate vnde ſignificat receſſum a ꝑma vnitate. i. deo. ſic põt dici fauſtus: q2 eſt ꝓxime accedẽs ad vnitateʒ. vnde binari⁹ eſt numer⁹ ꝓceptoꝝ caritatis quib⁹ maxime appropinquatur deo. Sicut igit̃ binari⁹ quia eſt numer⁹ infauſt⁹. facit ꝙ binaria imerſio nõ facit baptizari: ſic ⁊ quia eſt fauſt⁹ faciet ꝯtrariũ. ꝓpter qđ videt̃ mihi hanc cauſaʒ nulli⁹ eſſe neceſſitatis. ꝓpter qđ dici põt. ꝙ cũ i merſione requirit̃ prolatio forme verboꝝ facta modica interpolatõe vel nulla. ſimiliter ꝯſequẽtes debẽt eſſe imerſiones ⁊ ſine interpolatõne. Unde cũ imerſiones debeãt rñderi prolatõni verborũ. conſtat cũ verba debeãt modica vel nulla interpolatõne ſine pauſatõne ꝓferri: nõ poſſet ꝙ plures eſſe imerſiones vt ſcʒ. x. vel. xij. quia ſi verba forme ꝑſcripte ita diu ꝓnũciarentur: fieret ꝓnũciatio talis vox non articulata. Dicendum eſt igitur ꝙ ſiue trina imerſione ſiue bina ſiue quaterna vel quina fiat: alijs obſeruatis. vt intentione recta: forma verborum preſcripta pronũciata in debita articulatione baptiſm⁹ eſt. peccarent tamẽ grauiter ſic baptizantes. ¶ Ad hoc quod obijcitur. ꝙ cum intinctio ſit de ſubſtãtia ſacramenti ſicut forma ⁊c̃. Dicenduʒ ꝙ nõ eſt ſimile: quia vnica eſt forma verboꝝ ꝑſcripta: nõ ſimiliter vnica imerſio tm̃ vel trina tm̃. Unde imerſio eſt de ſubſtantia: nõ aũt preciſe in numero tali vel in tali.

Articulus quartus

Einde querit̃ de maiori ꝯgruitate numeri imerſionũ ſic. cũ numer⁹ talis vel talis imerſionum nõ ſit de neceſſitate baptiſmi preciſe. quare magis inſtituit eccl̃ia debere exerceri trina imerſione ꝙ̃ vnica vel bina vel aliquo alio modo. Rñſio ꝙ imerſio trina maxime ꝯſona eſt effectui baptiſmi. ⁊ inq̃tum eius effectus eſt in ſignificando ⁊ purgando. Unde q2 quãtũ ad id quod ꝯcernit miſticũ ⁊ quãtũ ad id quod gratuituʒ maxime exp̃mit̃ efficacia ei⁹ in trina imerſione: magis tenet eccleſia hunc modũ ꝙ̃ aliũ. quãtũ aũt ad efficaciã in figurãdo congruit vnde Dama. Typus mortis xp̃i ẽ baptiſm⁹. per tres eñ imerſiones tres dies dñice ſepulture exp̃muntur. Et de conſe. di. iiij. augu. omelia. ij. Poſtq̃ credere ꝓmiſiſtis: tercio capita veſtra in fonte ſacro imerſimus. qui ordo baptiſmatis duplici miſterij ſignificatõne celebratur Recte eñ tercio merſi eſtis: qui accepiſtis baptiſmũ in nomine ihũ xp̃i. qui tercia die reſurrexit a mortuis. Illa eñ tercio repetita dimerſio. typum dñice exp̃mit ſepulture. ꝑ quã xp̃o ſepulti eſtis in baptiſmo. ⁊ cum xp̃o reſurrexiſtis in fide. vt peccatis abluti in ſanctitate virtutũ xp̃m imitando. Item Greg. tercia imerſio eſt ſignificatiua miſterij trinitatis quãtũ ad efficaciã i gratificãdo ꝯuenit. vñ Hiero. trina imerſio. eſt cogitatõis locutõis. operatõniſq3 mũdano: vel triplicis concupiſcentie. Hec autem tam q̃tum ad primam partem eſt in adultis. qui peccant cogitatõne. locutione operatõne. q̃tum ad ſcđam in paruulis ⁊ adultis in quibus viget concupiſcentia triplex. quibus datur virtus in baptiſmo ad vitandum triplex peccatum. Itẽ Ambro. li. de ſacramentis. Interrogat⁹ es. credis in deũ patrẽ omnipotẽtem ⁊ dixiſti credo. ⁊ merſus es: vnde ſepult⁹ es peccato. Interrogatus iterum. credis in dñm ihm xp̃m ⁊ crucem eius: ⁊ dixiſti credo: iterum merſus es: ⁊ ſic xp̃o cõſepultus. Qui enim cum xp̃o ſepelitur: cum xp̃o reſurget. Interrogatus es iterum. credis in ſpm̃ſanctum. ⁊ dixiſti. credo: merſus es tercio: vt multiplicem culpam multiplex ſpũſſancti gratia in trina confeſſione abſolueret. Hec aũt aſſignatio conuenit ⁊ paruulis ⁊ adultis. q̃tum ad duo ꝑma mẽbra. q̃tum ad tercium adultis: qui multiplici peccate purgant̃ in baptiſmo. Poteſt etiã dici ꝙ trina ſit imerſio ꝓpter adeptõnem trium virtutum theologicaruʒ. ſcilicet fidei ſpei ⁊ caritatis.

Articulus quintus

Einde querit̃ de imerſione in compatõe ad effectum baptiſmi ſic. Querit̃ ſi paruulus ꝑma imerſione facta ſtatim decedat. vtrum dicẽdus eſt baptizatus? Et non videtur: cum nõ ſit baptiſmus niſi inuocatõne trinitatis. Item ſi hoc: ſupfluere ſcđa ⁊ tercia imerſio. ¶ Item queritur. ſi imerſione prima oĩa verba proferant̃. vtrum due merſiones ſequẽtes ſunt de ſubſtantia baptiſmi. ¶ Item ſi in ſcđa imerſione omnia verba proferãtur vtrum alie eſſent de ſubſtantia ſacramenti. Ad primũ dicendũ eſt ꝙ in neceſſitate tali baptizat⁹ ẽ. ſupplente ſummi ſacerdotis gratia quod ex alia parte deficit: quia neſcit tarda molimina ſpũſſancti gratia. Preterea poteſt dici. ꝙ in prima imerſione ſuſcipit caracterem cum gratia. Indiuiſa eñ ſunt opera trinitatis ⁊ ſubita. q2 neſcit tarda ⁊c̃. Alijs imerſionibus additis oſtenditur caracter impreſſus per trinitatis confeſſionem. ¶ Ad aliud dicendum ꝙ vt tactum eſt in illa imerſione in qua exp̃mitur actus baptiſmi cum inuocatõne trinitatis: ſacramentum ꝑfectũ confert̃. alie imerſiones oſtendunt impreſſionem caracteris ꝑ trinitatis confeſſionem.

Articulus ſextus

Einde querit̃ de imerſione in compatõe ad virtutem ſacramẽti. ⁊ querit̃ quãdo aqua incipit eſſe ſacramẽtũ: ⁊ qñ deſinit eſſe ſacramẽtũ: ⁊ q̃diu durat virt⁹ purgatiua in aqua. vtrum ſic incipiat eſſe ſacramẽtũ cũ imerſione illa ⁊ cũ illa deſinat vel poſt imerſionẽ maneat. ¶ Dicendũ ꝙ licet ex ꝯtactu carnis xp̃i mũdiſſime collata eſt virt⁹ regeneratiua aquis: nihilomin⁹ q2 virtus illa poteñalis eſt: ⁊ requirit̃ forma verborum preſcripta a dño. ꝑ que virt⁹ illa reducat̃ in actũ qñ cum actu

exercito. accedit verbũ ad elemẽtũ ⁊ fit sacramẽtũ. ⁊ cũ durat prolatõ verboꝝ ꝯscripta cũ actu exercito est sacramentum. ⁊ incipit esse ⁊ desinit esse sacramẽtũ quãdo incipit ⁊ desinit hec prolatõ cum imersione.

Questio. xiiij. A quo habeat baptism⁹ suam virtutem.

Consequenter queritur de virtute baptismi scz a quo baptism⁹ habeat virtutem. Et primo vtrum a cõtactu carnis xp̃i. Scdo vtrũ a passione vel a resurrectõne vel ab vtroq̧.

Membrum primum

Circa primũ sic. Ioh. Cris. Nunq̃ aqua baptismi purgare pc̃a credẽtiũ posset: nisi ꝯtactu dñici corpis sanctificata fuisset. ¶ Contra. esto q̧ xp̃c nõ fuisset baptizat⁹ p̧ hanc formam in noie p̃ris ⁊c̃. Et virtute passionis delent̃ culpa ⁊ pena in baptismo ⁊ eq̧ reprimit̃ fomes. Cuz eñ mors xp̃i fuerit pena. ex ea pena quã caro xp̃i sustinuit vnita diuinitati fit remissio talis ⁊ maxima debilitatõ fomitis ergo superuacuũ est ponere q̧ aqua recepit vim deliberatiuaz ex hoc ꝯtactu vel virtutẽ delectionis culpe aut pene. ¶ Item queritur quã vim habuerit aqua: ⁊ quare nõ pot⁹ dicit̃ hic de aqua que fluxit de latere xp̃i cũ sanguine. ¶ Item vim dicitur habuisse ex ꝯtactu carnis xp̃i ⁊ iterũ a verbo: que differentia. ¶ Itez nõne ꝯtact⁹ ille potuit sufficere ad vim regeneratiuã ꝯferendã. ita q̧ nulla virt⁹ verbi adderet̃: sicut aqua ex vi sibi collata mũdauit Naaman a lep̃ absq̧ aliquo addito. ¶ Item querit̃ quõ verbũ sanctificet aquam cum fiat in ꝑsonam baptizati. quãdo aũt aliquid benedicitur ꝯuersio fit sup illud vt benedico te creature salis: ⁊ in fontib⁹ dicitur: qui super te pedib⁹ ambulauit ⁊c̃. ¶ Item quomõ accedit verbũ ad elementũ: cum pot⁹ ad ꝑsonam. ¶ Item querit̃ quare alia elementa non sunt sanctificata ex ꝯtactu carnis xp̃i vt aqua. ¶ Rñsio dicendũ ad hoc. q̧ circa rem quãcũq̧ ꝯsideranda sunt nõsolum que ad esse: ƀ que ad bene esse ꝑtinent. dñs eñ qui venit saluare qd̾ fuerat ꝑditum. nõsolum fecit hoc p̧ potentiã sed p̧ sapientiaz siue p̧ potentiã ordinatam. ⁊ hoc est quod augu. dicit. poterat quidem modus ali⁹ esse nostre saluationis: sed null⁹ ꝯuenientior. Eodem modo dicendũ. q̧ si nõ fuisset xp̃c baptizatus: haberet eundẽ effectũ baptism⁹. tamen vt omnia fierent ƒm ordinem: decuit ita fieri. vnde p̧ colligantiã carnis descendẽtis p̧ libidinosam ꝓpagationem: omnis anima ꝯtraxit originalis culpe ⁊ pene imũdiciam ⁊ pena carnem assumpsit nõ sic descendẽtem: cum aĩa xp̃i carni ꝯiuncta ⁊ sibi qui est principiũ vite. que caro nullã habuit imũdiciam. ⁊ quia in aqua facienda erat regeneratõ. vt conueniens erat fieri ƒm ꝓprietatem elementi: voluit vt sicut ex ꝯtactu carnis imũde parus ꝯtracta est imũdicia: ita ex ꝯtactu carnis sue ꝯtraheret elementũ regeneratõnis scz aqua vim sanctificatiuã. Item similiter p̧ cõtactum carnis que fuit imunis a calore ꝯcupiscentie danda fuit vis expulsiua fomitis. ¶ Ad verbum ergo Cris. q̧ nunq̃ aqua ⁊c̃. Rñsio q̧ exponendũ est. nõ posset ita ꝯuenienter: licet ita plene ⁊ ita efficaciter. ¶ Ad aliud dicenduz. q̧ illa aqua que fluxit de latere xp̃i. ad hoc fluxit vt esset signũ q̧ p̧ mortem xp̃i virtutem haberet baptism⁹. ⁊ ideo fluxit cum sanguie. ⁊ in hoc q̧ in latere xp̃i apto. signum fuit q̧ ianua paradisi erat reserata p̧ mortem xp̃i. ¶ Ad aliud dicenduz. q̧ pt̃as virtutis regeneratiue nõ est in aqua nisi cũ verbũ sanctificatur. sed ex ꝯtactu carnis xp̃i dicit̃ collata hoc modo q̧ intelligitur de potentia ante actũ. a verbo aũt habuit potentiam cũ actu ⁊ fuit hec potẽtia ad illã ꝯpletiua. ¶ Ad aliud dicendũ. q̧ nõ est simile de mũdatõne Naaman: cũ illa fuerit corporalis [illegible] lepra ꝑ[illegible] aũt spũale ⁊ ideo licet aqua ex virtute sibi collata disponat ad mũdatõez. ꝑter hoc ƒm cõuenientiã medicine requirebat̃ spũale remediũ scz spũs ⁊ virtus verbi. verbũ quidẽ animã caracterizat. spiritus viuificat. ¶ Ad aliud dicendũ. q̧ sanctificatio aque ẽ ꝑparatoria vt in fontib⁹. ⁊ quia sola aqua tunc esset sanctificãda demonstrat̃ aqua. ⁊ est alia sanctificatio aque in actu tinctionis: ⁊ tunc nõ oportet demõstrari aqua sed ꝑsona que intingitur cui⁹ est recipe p̧ verbũ caracterẽ. p̧ spiritũ grãz ⁊ in eodem spiritu sanctificat̃ aqua ꝑfecte q̧ significat̃ in hoc quod dicit Dama. de illo quod dicit̃. j. Cori. x. omes in moyse baptizati sunt in nube ⁊ in mari. Nebula simbulum est spũs: mare ỏ aqua. virt⁹ etiã verbi attingit aquã in hoc q̧ imergat̃ in aqua inuocato sup aquã nomine trinitatis. Unde hec vox in nomine trinitatis respicit ƀ verbum baptizo qd̾ est intingo in aqua. ⁊ ƒm hoc sanctificat̃ aqua. respicit etiã ꝑsonam siue suppositum qd̾ demonstratur p̧ pronomẽ ⁊ nominat̃ expresse: ⁊ sic sanctificat ꝑsonã. ¶ Ad hoc qd̾ vltimo querit̃. quare alia elementa non sunt sanctificata ex ꝯtactu carnis xp̃i. Dicendũ q̧ nõ sufficit cõtactus: sed requirit̃ volũtas dei instituẽtis.

Membrum secũdum

Deinde querit̃ vtrũ baptism⁹ habeat effectum siue virtutẽ efficiẽdi a passione vel etiã a resurrectõe: ⁊ videt̃ q̧ ab vtroq̧. qr vtrũq̧ repñsentat̃ in actu baptizãdi. In imersione eñ in aqua mors siue passio: in eleuatõe resurrectõ. ergo cũ vtrũq̧ repñsentat̃ ab vtroq̧ habet virtutẽ. ¶ Item leo papa. dñs ihs xp̃c formã ante potuit instituere nisi ꝓprie intelligi vellet q̧ regeneratõis sacramẽtũ ex sua resurrectõe grãm reciperet. ¶ Item. j. Corin. xv. sup illud. Qui baptizat̃ pro mortuis. glo. i. pro peccatis cũ ipa nõ dimittant̃ si xp̃c nõ resurrexit. ergo baptism⁹ habet virtutẽ a resurrectõe. ¶ Sed tunc querit̃ quẽ effectũ habet aut eundẽ quem a passione aut diuersuz. Si eundẽ: ƀ ꝯstat q̧ nõ remissionẽ culpe. a sola eñ passione habet hũc effectuz. aliter eñ nõ euolassent baptizati inter resurrectõez ⁊ passionem dñi. Item minor esset effectus baptismi ante resurrectõez post passionez domini q̃ circũcisionis tp̃e legis p̧ quã fiebat pc̃i remissio: si a resurrectõe esset dimissio culpe. Si diuersuz: querit̃ quẽ ab isto: quẽ ab illo. ¶ Si dicat̃ q̧ a passione habz remissionem culpe. a resurrectõne collatõez grẽ. qd̾ videt̃ p̧ illud. [illegible] Ro. Mortu⁹ e[illegible] ꝓpter delicta no[illegible] ⁊ resurrexit ꝓpter iustificatõez no[illegible] Contra [illegible] sup eũdem textu dicit q̧ vtraq̧. i. mors ⁊ resurrectõ xp̃i delicta nr̃a tollũt: ⁊ vtraq̧ iustificãt. ergo isti effect⁹ sunt cõmũes. ¶ Ad hoc rñdeo p̧ verba p̃dicta glo. illi⁹. Mortu⁹ est ꝓpter delicta nr̃a ⁊c̃. sũt verba mgr̃i nõ aug. ƀ verba aug. statim sequũt̃ in eadem glo. hec scz mors xp̃i sola in interitũ vite veteris significat. ⁊ in sola resurrectõe noua vita significat̃. que a iustificatõe incipit. in imortalitate ꝑficit̃. Unde aug. nõ ponit ibi ratõz cause ƀ signi. vnde aug. Baptism⁹ habet ratõez signi ⁊ cause ⁊ q̃tum ad remissionẽ culpe ⁊ pene. ex morte xp̃i ratõez signi ⁊ nõ cause q̃tum ad iustificatõez ex resurrectõe. Resurrectõ eñ xp̃i ratõez ꝓprie hz signi ⁊ nõ cause q̃tũ ad iustificatõ[illegible] q̃tũ ad id qd̾ seq̃t̃ scz imortalitatis [illegible] passibilitatis: incorruptõ ratõz hz cause ƒm q̧ dici solet. q̧ resurrectio xp̃i causa ẽ nr̃e resurrectõis. Unde cuz aug. dixit. q̧ mors xp̃i [illegible] q̃ a iustificatõe incipit ⁊ ĩ imortalitate ꝑficit̃. ¶ Si obiicit̃ q̧ adhuc remanet debitũ mortalitatis post et añ [illegible] q̧ sic circũcisio delebat ex pte aie debitũ carẽtie visionis dei ẽtne ingr̃tuz ẽtne. ⁊ remãsit debitũ carẽtie tp̃alis: ita ex pte corpis baptism⁹ delebit debitũ mortalitatis. i. passibilitatis ẽtne ingr̃ũ ẽtne. ⁊ remanet debitũ passibilitatis tp̃alis. Sz resurrectõ generalis tollet debitũ oĩno. ⁊ si añ resurrectõz xp̃i baptism⁹ tollet p̃dicto mõ debitũ ƀ seu ꝯmutaret: nõ tñ significabat ƀ nisi p⁹ resurrectionẽ xp̃i. tñ disponebat ad resurrectõez ƀ a remotis. ƀ qr resurrectõ xp̃i est causa nr̃e resurrectõis. Alio mõ dedit baptizato tria ex pte sacramẽti. qr esset hui⁹ rei signũ qd̾ ante nõ erat. ⁊ q̧ esset causa disponẽs ad hoc a ꝓpinquiori ⁊ vt det q̃tũ ad aĩaz inter alias virtutes maiorẽ spem ⁊ certiorẽ de resurrectõe generali in [illegible] fa[illegible] illi⁹ corpis cui⁹

caput iam est glorificatū.cū nō possit esse mēbrū passibile
⁊ infirmū sub capite glorioso.quātū ad corp⁹ dat dispositionē ꝓpinquā ⁊ hab[i]litatē ad resurrectiōē generalē.vñ
leuatō baptizati nō solū respicit ad resurrectiōē xpi s[e]d
resurrectiōē mēbri scʒ eius qui est mēbꝝ.

Questio.xv.de potestate baptizandi.

Equitur de potesta
te baptizādi.Primo ꝗ queriť que sit pote
stas baptismi quā retinuit sibi xp̄c.Scđo
vtꝝ dñs posset mīstro p̄tatē coop[er]atōis cō
ferre.Tercō vtꝝ data fuit xp̄o homi pote
stas dimittēdi pc̄i a in baptismo.Quarto queriť incidēter
ꝓpter illud verbū euāgelij qđ dicit Joh.Ego nesciebā eū:
quid sciuit iohēs ⁊ quid nesciuit.

Membrū primū

Irca p̄mū q̄riť sic.Augu.sup Joh.j.potuit
dñs p̄tatē baptismi alicui suo vice sua tra-
dere.vt tāta eēt vis i baptismo sui:quāta est
in baptismo dñi.s[ed] noluit.Istud ob[ie]ctū h[ab]ʒ du
bitatōē ⁊ querit mgr̄ sentē.di.v.que sit illa p̄tas quā dñs
nō dedit ⁊ dare potuit?Queriť igiť.vtꝝ sit p̄tas purgādi
a pc̄o.q[uod] nō:videť sic.Mai⁹ ē iustificare impiū ꝙ creare
celū ⁊ terrā.Sʒ p̄tatē creādi celū ⁊ terrā nulli posset ꝯfer-
re:igiť ⁊c̄.creature eñ nō pōt esse infinita potētia.Item
glo.sup illud Luc.xv.gaudiū ē magnū ⁊c̄.dicit.magis est
iustificare impios ꝙ iustos creare ⁊ ꝯseruare.qꝛ ⁊ si vtrū
q[ue] eq[ua]lis potētie hoc maioris gaudij ⁊ maioris m[ise]r[i]c[or]die.
Itē aug.qualis ē ioh.talis ē baptism⁹ ioh.⁊ qualis est
xp̄c:talis ē baptism⁹ xp̄i.Unde qꝛ xp̄c est de⁹ ⁊ baptism⁹ est
diuin⁹:igiť sol⁹ deus pōt dare baptisma diuinū.s[ed] hō non
pōt esse deus.Itē dicit Dyoni.optimi ē optima adduceť
igiť cū ordo rerū sit optim⁹ s[ecundu]m quē a p̄ma causa fluūt crea
ture vt angeli ⁊ aīe ⁊ hoc s[ecundu]m esse naturale ⁊ gratuitū:con-
tra naturā optimi esset ordinē illū ꝯmutare:vt scʒ anima
⁊ ei⁹ ꝑfectio esset ab alio ꝙ īmediate a deo.Sʒ vt dic Ans.
quodlibet incōueniēs est impossibile deo:igiť hoc ē impos-
sibile deo.Itē.v.Joh.Opa que ego facio testimoniū ꝑ-
hibēt de me.glo.qꝛ talia opa nō nisi a deo fieri possunt.et
determīať ibi in alia glo.que sunt hmōi opa scʒ illumiare
cecos:apire aures surdoꝝ.⁊ ora resoluē mutoꝝ.Si igiť
hec testanť q[uod] ē de⁹.si nulli pōt ꝯferre esse deū:nulli pōt cō-
ferre p̄tatē faciēdi sanitates corꝑales:m[u]ltoforti⁹ nec spūa-
les siue aīarū.Item oīs actio est ꝑ ꝯiunctiōē agētis cū
eo in quo agit.ꝑ ꝯiūctionē dico ꝟtutis vel substātie vel vtri
usq[ue].in purgatōē aīe nō requiriť quecūq[ue] ꝯiūctio.s[ed] ꝑ inti-
mitatē quandā eo mō quo diffusa ē corruptio pc̄ti.ꝯiūctio
aūt ꝑ intimitatē est solius dei:qꝛ vt dicit aug.sol⁹ de⁹ illabi
tur aīe cū purgatō aīe nō fiat nisi ꝑ illapsū aīe sol⁹ de⁹ pt̄
aīam purgare.Itē videť q[uod] hec p̄tas nullo mō sit homis
quia nec capacitas.qꝛ ab optimo relegata est oīs inuidia
vnde virtutē dat reb[us] s[ecundu]m sui capacitatē.Math.xxv.dedit
vnicuiq[ue] s[ecundu]m ꝓpriā virtutē.nulli homī fuit collata hec p̄tas
scʒ r[e]mittēdi pc̄a [qꝛ] si alicui⁹ eēt hec capacitas:frustra fuit
ei collata.qꝛ nūꝙ fuit adimpleta.Cōtra.ꝓpriū dei ē omi-
potētia:sic ⁊ oīs sciētia.igiť sicut de⁹ pōt dare creature ra-
tionali scʒ aīe sciētiā oīm sicut ē de aīa xp̄i:siľr aīe beate sci
ent oīa postꝙ plene beatificate erūt:igiť ⁊ omipotētiā pōt
dare.Itē de⁹ est sūme bon⁹.igiť cū bonū est diffusiuū sui
sūme debʒ diffundē se.Sʒ magis diffundēt se si purgaret
illū ⁊ daret illi p̄tatē purgādi alios:ꝙ si solū purgaret il-
lu[m] ig[itur] ⁊c̄.Itē dñs ꝯtulit creaturis p̄tatē purgandi a
pc̄o sicut gr̄e ⁊ ꝟtutib[us].vñ Act.xv.fide purificās corda eo
rum.quare nō idē potuit ꝯferre hoīb[us].Itē act⁹ ⁊ opatio
nes formaꝝ ꝯueniūt subiectis vt qđ pōt forma:⁊ ꝯpositū
ꝑ formā.verbigrā.calor calefacit:⁊ calidū calore calefacit
a simili videť q[uod] fides purificat siue iustificat.⁊ q[uod] fidelis
siľr iustificare pōt.Itē dñs ꝯtulit creaturis corꝑalibus
p̄tatē curādi a morbis corꝑalib[us].eadē rōne videť q[uod] potuit
spūalib[us].Itē plus ē eicere demonē ꝙ semiātū ꝑ ipm.Cū
igiť de⁹ dedit sanctis p̄tatē eiciendi demones.⁊ posset dare
p̄tatē eiciendi semiata ꝑ ipos demones scʒ pc̄a.hec nō po-
test nisi ꝑ collatōē gratie.Itē tres sunt act⁹ hierarchici
purgare.illumiare ꝑficere.p̄tas aūt istos ⁊ actus ꝯcessa est
superiorib[us] angelis respectu inferioꝝ.s[ed] vt dicit Aug.lxxxiij
q.q[uod] nihil est deo ꝯuenienti⁹ aīa ratōnali:videť igiť q[uod] posset
ꝯferre aīe ratōnali potestatē purgādi illumiandi.ꝑficien-
di aliā aīam.cū sit regere ordinē in eis.Itē j.Corin.j.
diuisus est xp̄c in glo.ibi recitať obiectō quorūdā.hec scʒ
potētia dei est diuina eēntia quia nō est aliud deo esse ⁊ ali
ud posse.Si ergo nō potuit eis dare vt eēnt quod ipē est.
tū potuit eis dare potestatē quā habet.i.p̄tatē q̄ possent re
mittere pc̄a qđ ipē solus habet.hec glo.Item post eādē
glo.potuit eis dare auctoritatē baptizādi quib[us] ꝯtulit mi-
nisteriū.Rñdeo.q[uod] est multiplex p̄tas baptismi.Una est
auctoritatis que scʒ ē p̄tas dimittēdi pc̄a.que p̄tas est ab
eo qui dimittit.Itē est alia p̄tas scʒ coopatōnis qua scʒ
homo coopari dicať deo in ablutōē interiori.i.in remissio
ne pc̄ti ⁊ infusione gr̄e:sicut coopatur homī in ablutōē ex-
teriori.Itē alia ē p̄tas excellētie.qua siue p̄tate media siue
p̄tate clauiū remitti posset pc̄m ꝙtū ad penā:sicut xp̄c ꝑ
passionē.Item est alia p̄tas inuocatōis quā scʒ dñs dedit
his verbis in p̄mitiua ecc̄ia.Baptizo te in nomine xp̄i ⁊
post his baptizo te in noīe pa[tris] ⁊ fi.⁊.s[piritus] s[ancti].Item alia est mini
sterij que ꝯferť cū ordine sacerdotali ⁊ p̄tate clauiū mīstris
ecclesie:vsus tamen p̄tatis omnib[us] ꝯcediť in necessitate.vt
qđ solū sacerdotib[us] ꝯmittiť ex officio:alijs ꝯcediť ex dispē
satione necessitatis.Dicendū igiť q[uod] p̄ma auctoritatis po-
testas scʒ solius dei est.nec illā pōt alijs dare.sicut nec esse
deū.Isa.xliij.Ego sū qui deleo iniq̄tates ꝓpter me.de alia
p̄tate diceť infra.Tercia p̄tas excellētie que fuit soli⁹ xp̄i
hec vt est dictū est p̄tas qua sine claue media remittiť pec-
catum ꝙtum ad penā:qꝛ hoc fuit ꝑ virtutē passionis.hāc
potestatē nō potuit habere pur⁹ homo.hāc aūt non decuit
dari puro homī.vnde hāc non potuit xp̄c dare discipulis
suis.Est tamen alia potestas excellētie quā potuit de⁹ da-
re seruis suis.scʒ vt demōstrareť baptizat⁹ in aliquo signo
vnde glo.sup illud.Ne quis dicat q[uod] in noīe meo baptiza-
ti estis.dicit.poterat quidē dñs illis baptismi sui p̄tatē da
re alicui vel aliquib[us] seruis suis.vt quēadmodū ꝑ virgam
florentē demonstrat⁹ e[st] aaron ita ꝑ aliq[uo]d signū demōstrareť
tur excellētioris dignitatis mīstri ⁊ dispēsatores misterio-
rum qui soli baptizarēt.Siľr ē de quarta p̄tate scʒ inuoca
tionis qđ siľr fuit ipius xp̄i.qꝛ ad inuocatōē noīs xp̄i ba-
ptizabať hāc potuit xp̄c ꝯtulisse discipulis.vt ad inuocatiō
nem noīs petri vel ioh.baptizareť.⁊ de hac intelligať ver
bum aug.q[uod] dñs potuit ꝯferre discipulis p̄tatē:s[ed] nō ꝯtulit
sicut tangiť in glo.j.Corin.j.sup illud.diuisus ē xp̄c.Un
dicit aug.sup Joh.Per hāc p̄tatē quā xp̄c sibi retinuit ⁊
in neminē mīstroꝝ trāsfudit.quis ꝑ mīstros baptizare di
gnat⁹ sit.ꝑ hāc inquā stat vnitas ecc̄ie q̄ significať in colū
ba de qua dictū est.Una ē colūba mea.vna est m[at]ri sue ele-
cta.Si eñ trāsiret a dño p̄tas ad mīstꝝ.tot baptiste essent
quot mīstri eēnt ⁊ iā vnitas baptismi nō staret.Dñ igiť cō-
cedi pōt [quod] inuocatōis p̄tate.q[uod] xp̄c potuit illā ꝯtulisse disci
pulis s[ed] noluit.Siľr ē de p̄tate quadam excellētie.de p̄tate
auctoritatis excellentie nō potuit nec s[ed] nō posse fuit impotētia s[ed]
potī⁹ potētia.Ad s[ed] qđ obijciť.q[uod] pōt dare oēm sciaʒ ꝑ et
omipotētiā.Dicendū q[uod] nō est siľe.aīa eñ nata est scire oīa
sciētia aūt oīm nō est ꝓpriū dei.sciētia eñ oīm ē ꝑs beatitu
dinis quā assequimur ex intuitu in li.vite.s[ecundu]m q[uod] dicit greg.
Quid est qđ nō videt qui vidētē oīa videt?Nō est aūt na-
ta aīa posse oīa.hoc autē ꝓpriū est soli⁹ dei.Ad illud qđ
obijciť q[uod] sūme bon⁹ sūme diffundit se.dicēdū q[uod] nō dicitur
sūme bon⁹.qꝛ sūme se diffundit:s[ed] qꝛ diffundit se sine sui di
minutōē.Præt.diffusio nō debʒ esse tāta vt sit in p̄iudiciū
p̄tatis.s[ed] aūt eēt:si daret creature p̄tatē ꝯferēdi grāʒ.Ad
aliud qđ obijciť.q[uod] de⁹ ꝯtulit creaturis posse curare a pc̄is
dōm q[uod] s[ed] verū ē formaliť nō effectiue.gr̄a eñ formaliť pur-

gat a culpa z virt⁹ a vicio: sicut vnū ɔtrarioꝝ informando
subiectū aliqđ: purgat illud a suo ɔtrario. nō eñ ɔpatiūt
sese in eodē subiecto ɔtraria: sicut nec lux z tenebre. ¶ Ad
hoc qđ obijcit᷑ q̄ act⁹ z opatōes forme z ɔueniūt subiecto
z ita fidelis pōt purgare sicut z fides. Dicēdū q̄ ħ intelli-
gitur vbi aliqđ ɔcretū agit in aliud mediāte sua forma sic
ignis in aqua. nō aūt est ħ repire nisi aliq̄ forma agit pfici
endo suū subiectū. cū aūt calor vel caliditas pficit materiā
calidi non ɔtrer ħ verū est q̄ calidū pficit materiā calidi.
¶ Ad illđ qđ obijcit᷑. q̄ de⁹ xulit ɣtutē curādi a morbo cor
porali creature corpali. sic herbis lapidib⁹ z c̄. Dicēduz q̄
creature corpales corpalia oino nō curāt. ħ ē. nō oino hñt
ratōez cause efficiētis respectu sanitatis corpoꝝ: ħ potius
aut exercitant aut roborāt naturā cū apponūt᷑. q̄ roborata
morbū expellat. vt qñq; medicia assumpta attrahit sibi hu
mores nociuos q sūt in corpe quā q̄i aut ɔtrā cū humorib⁹
attractis expellit natura vt fit ī laxatiuis. z sic efficit᷑ sani-
tas ī hoīe. vñ medicina nō ē causa efficiēs p̄ scilicet quodā
mō. Pret nō est simile q̄ ɔponit᷑. q̄z de⁹ ordinauit corpalia
ista vt desuplerēt necitati hūane quātū est ex pte corpis: ħ or
dinauit vt inter ipm z aiaz ratōnalē nihil eēt mediū scz vt
pficiēs effectiue. ¶ Ad aliđ qđ obijcit᷑. q̄ scris dat᷑ pt̄as ex-
pellēdi demōes. dōm q̄ dyabol⁹ dupl'r p̄sidet homi. z q̄tuz
ad corp⁹ p effectū vexatōis corpalis z aie p effectū pcti. licz
eñ nō p̄sideat aie p ɔsentiā. p̄sidet tñ p opatōnis effectū. ex-
pellūt igit᷑ scti demōes q̄tū ad effect⁹ vexatōis corpalis: n̄ ħ
aūt q̄tū ad effectū pcti. ħ sol⁹ dñs opat᷑ illā expulsionē p g̃
tiam. Ad illud qđ obijcit᷑. q̄ tres sunt act⁹ hierarchici z c̄.
Dicēdū q̄ oēs angeli indigēt purgatōe z pfectōe. z in oib⁹
exercent᷑ act⁹ purgatōis z pfectōis. vel īmediate a p̄mo: vel
ab angelis ī ordinib⁹ ɔiūctis. Ista aūt purgatō nō reqrit
influentiā gr̄e a purgāte neq; hec pfectō: q̄z hec purgatō vel
pfectio nō est q̄tuz ad culpā vel penā. ħ q̄tū ad defectū cre-
ature ratōe qua creata est. i. ex nihilo. Dicendū igit᷑ q̄ an-
gelus z q̄tuz ad intellectū z q̄tuz ad effectū est purgabilis
adhuc z pfectibilis z purgabilis a quadā materialitate q̄
tam ex pte intellect⁹ q̄ effect⁹ vltime ɔtrariantur pfectōni.
Adhuc ei ē itellect⁹ angelic⁹ ī passibilitate q̄dā respectu q̄-
rundā agnoscendoꝝ. sicut eñ fuit de adam q̄ ħm naturaz
ei⁹ bene institutā corp⁹ ei⁹ fuit materiale z nō spūale. vnde
indiguit purgatōne ex pte corpis: silr ex pte aie ratōnalis
quia aia ei⁹ fuit passibilis respectu ɔgnoscēdoꝝ. Unde ab
hac pt̄ate infuit illi materialitas quedā qua indiguit pur-
gari q̄tuz ad intellectiuā. Silr dico ex hac pte q̄ intellect⁹
angelic⁹ est in quadā possibilitate adhuc. a qua inest ei q̄-
dam materialitas z impfectio quoꝝ indiget purgatione.
Silr ex pte affect⁹ est quedā impfectio. licz eñ angelus nō
sit mutabilis in culpā: tñ adhuc ē in angelico quātū ad af-
fectū quedā possibilitas siue materialitas respectu quorū
dam p̄mioꝝ que illi debent᷑ ex sua mistratōe. ad quā tollen
dam indiget purgatōe. Potest igit᷑ dici. q̄ purgatō atten-
ditur ī amotōe huiꝰ materialitatis: tam ex pte intellect⁹
q̄ ex pte affect⁹. Illuminatio aūt est q̄tum ad vlteriorē ɔsū-
matonē intellect⁹: pfectio q̄tuz ad vlteriorē affect⁹. Pri-
mo eñ tollit᷑ materialitas ex pte intellect⁹ qđ est quoddaz
initiū ad ɔsumatōez vlteriorē que inducit᷑ actu vel ope il-
luminatōis. Silr p̄mo tollit᷑ q̄daz materialitas ab affectu
que ē quasi initiū quoddā ad ɔsumatōez vlteriorē que īdu
citur actu vel ope pfectōis. Cū igit᷑ hec purgatō z pfectio
fiant sine influētia gr̄e: nō habet᷑ argumētū ex ħ q̄ aie vel
homī possit vel debeat de⁹ ɔferre pt̄atez ɔferendi gr̄az alq̄.
¶ Ad hoc qđ obijcit᷑ de illa glo. j. Corin. j. que dicit. q̄ hec
pt̄as est pt̄as remittēdi pcta. Dicēdū q̄ cū dicit pt̄atez re-
mittēdi pcta: intelligit᷑ de pt̄ate inuocatōis. hoc ē vt ad in-
uocatōez nois petri vel alteri⁹ remitterent᷑ pcta ī baptismo:
sicut ad inuocatōem nois xp̄i. z hāc potuit dare: ħ noluit.
Uel intelligi pōt de pt̄ate efficiētis ɔut est sicut causa effi-
ciens caracteres qua mediāte illumināt᷑ aia. z corpo tollit
quasdā tenebras que sunt reliquie pcti. silr z alia que sūt
pene pcti. Unde cū dicit᷑. habet pt̄atē remittēdi pcta: intel
ligitur q̄tuz ad penā aliquā vel q̄tuz ad culpā sicut causa

sine qua nō. ¶ Ad illud qđ dicit glo. q̄ potuit eis dare au
ctoritatē baptismi quib⁹ dedit misterium. intelligit᷑ ibi sub
auctoritas qđ patet ex glo. que sequit᷑ que est. ita q̄ ipse pn-
cipalis auctor existeret. Q̄ aūt pt̄as hec de qua loquit᷑ au-
gus. est pt̄as inuocatōnis. patet ex quadā glo. sup illud. j.
Corin. j. Ne quis dicat q̄ in noīe meo baptizati estis. que
est hec. Poterat quidē vt dictū est dñs ihūs si voluisset ba-
ptismi sui potestatē dare alicui vel aliquib⁹ p̄cipuis seruis
suis. vt quēadmodū p virgā florentē demōstrat⁹ est aaron
sacerdos: ita p aliqđ demōstrarent᷑ excellentioris dignita-
tis mistri z dispensatores misterioꝝ. qui soli baptizare de
berent. Sed si hoc fieret: ipoꝝ iam baptism⁹ diceret᷑: q̄uis
eis a dño attribuit᷑ hec glo. Eius eñ ɔpe dicit᷑ baptism⁹
in cui⁹ noīe baptizat᷑. z ita videt᷑ loqui de pt̄ate inuocatio-
nis. eo eñ q̄ nomis inuocatō innotescit: nō ita auctoritas
¶ Ad hoc videt᷑ q̄ aug. intelligit de pt̄ate remittēdi pcta.
dicit eñ sup Joh. hanc pt̄atē quā xp̄c sol⁹ retinuit sibi z in
neminē mistroꝝ trāsfudit. q̄uis p ministros baptizare di-
gnatus sit. p hāc inquā stat vnitas ecclie que significat᷑ in
colūba de qua dictū est. vna est colūba mea vj. Canti. Sz
hanc dicit aug. potuit dare discipulis. Sz pt̄as qua stat
vnitas ecclie est illa qua dimittit᷑ pctm z gr̄a ɔfert᷑. ¶ Pre
te. incidēter querit᷑. quō vnitas ecclie ē illa q̄ dimittit᷑ pec-
catū z gr̄a ɔfert᷑. ¶ Pret. incidēt᷑ querit᷑ quō vnitas ecclie ē
a caritate z a fide z a baptismo? Dicēdū q̄ reuera licz vni
tas ecclie sit a fide z caritate: nihilomin⁹ ē a sacramēto ba
ptismatis. q̄ filij ire fiūt filij regni z incorpant᷑ xp̄o. vt. iij.
ad tytū p lauacrū regeneratōis z renouatōis spūsctī quē
effudit ī nos habūde p ihm xp̄m saluatorē nr̄m: vt iustifi-
cati gr̄a ipi⁹ heredes sim⁹. Et Canti. vj. dicit᷑ de hac vni-
tate ibi. Una est colūba mea pfecta mea. Una mr̄i sue ele-
cta z c̄. glo. mater nr̄a regeneratrix gr̄a. Gr̄a aūt regenera
trix ē gr̄a baptismalis ɔpe loquēdo mr̄ igit᷑ colūbe vni⁹. i.
ecclie q̄ ē vna gr̄a que ē regeneratrix. i. baptismalis. z sic a
pt̄ate remittēdi pcta z ɔferēdi gr̄az: ē vnitas ecclie. vnitas
dico ɔnexionis z vinculatōis scz mēbroꝝ ecclie ad inuicē z
cū capite. ¶ Itē et dic aug. sup Joh. v̄bo baptism⁹ ɔsecrat᷑
detrahe verbū quid est aqua nisi aqua. verbū hoc ē illud
quo inuocat᷑ illud a quo est regeneratō p gr̄am. vt cū dicit᷑
baptizo te in noīe xp̄i vel pa. z filij. z sp̄s. a verbo igit᷑ inuo-
cationis est effect⁹ ille effectiue: cui⁹ causa ɔiūcta ē baptis-
mus. Iste aūt effect⁹ est caracter. vt eñ alibi dictū ē regene
rationis q̄ est p gr̄am baptism⁹ est sine qua nō. z ē a deo vt
a tota causa. ħ ornat⁹ caracteris ē ipm sacramētū causa ef-
ficiēs simplr. a caractere đo baptismali ē vnitas ecclie scz
assimilatōis. eo eñ mēbꝝ mēbro assimilat᷑. a pt̄ate ḡ inuo-
catōis ē vnitas ecclie assimilatōis. z hoc etiā valde ɔgruit
q̄z a v̄bo inuocatōis ē effectiue caracter. nō q̄z dicit᷑: ħ quia
credit᷑. vñ v̄bū habēs ɣtutē a fide. efficit illud a quo ē vni-
tas assimilatōis sic fides. Cum eñ fides ē vnio ecclie siue
causa vnionis z caritas differēter tñ. q̄z caritas ē cā vnita
tis ɔnexionis. fides assimilatōis. Caritas ei vinculū ē nō
fides. Cū igit᷑ vult aug. q̄ xp̄c potuit dare mistris pt̄atem
baptizandi p quā stat vnitas ecclie: ħ intelligit᷑ de vnitate
assimilatōis que ē a v̄bo inuocatōis vt dictū est. nō aūt de
vnitate ɔnexionis que est ex gr̄a.

Membrum secūdum

Onsequenter querit᷑ vtrum dñs posset con-
ferre ministro potestatē coopatōnis. Et sic
videt᷑. quia sup illū locuz. vidi spm̄sanctum
descendentē. querit aug. Quid est qđ nescie-
bat Joh. z soluit aug. dicens q̄ pt̄atez baptizandi sibi esse
retentur⁹. qđ non potest intelligi de potestate auctoritatis
prime. bene eñ sciebat q̄ illā potestatē nulli esset daturus
nec de potestate misterij: illaz eñ dedit aplis z sacerdotib⁹
z omnib⁹ ī articulo necessitatis. nec de pt̄ate excellētie seu
inuocatōis quod probat᷑. quia certificat⁹ est ioh. de hoc q̄
dubitabat. certificat⁹ aūt est sicut ipe dixit. Sed qui misit
me baptizare ille mihi dixit. sup quem videris spiritū de-
scendentem z manentem super eum: hic est qui baptizat.

et augu. exponit. a pctis mũdat. ergo ioh. baptista nesciebat q xp̃c esset retenturꝰ potestatem mũdandi a peccatis. Sed illã potuit dare vt dicit aug. ꝗ potestatẽ coopatõnis potuit dare homi. ¶ Item sup illud Joh. v. Sicut pater suscitat mortuos ⁊ viuificat: sic ⁊ filiꝰ quos vult viuificat. sicut pater vitã habet in semetipõ: sic ⁊ filio dedit vitã habere i semetipõ. ⁊ p̃tatẽ dedit ei iudiciũ facere ⁊c̃. Aug. i. potestatẽ suscitandi corpa. vnde dicit. p hoc qd̃ ⁊ filiꝰ ⁊ pater sunt eadẽ vita iudicat aũt ⁊ suscitat corpa. nõ pater sed filius ſm hũanitatis dispensatõez in qua mĩor ẽ p̃re. Queritur igiꝩ de qua p̃tate intelligiꝩ. dedit ei iudiciũ facẽ: aut scz de p̃tate auctoritatis aut misterij: Si de p̃tate auctoritatis. ꝗ xp̃c ſm q homo habet p̃tatẽ suscitãdi corpa. ꝗ ſm q homo potest miracula facere. ꝗ eadẽ ratõe potuit ei dare potentiã creatã mũdandi aĩas. Sicut eñ mũdare aĩas est supra naturaz: sic facere miracula. ¶ Item res nature cadunt sub trib; differẽtijs. quedã eñ res est simpliciꝩ corporalis. quedã simpliciter spũalis. quedã medio modo se habens scz corpalis ⁊ spũalis. sed in corpalib; simplr̃ vna coopaꝩ deo in pficiẽdo aliã: sil̃r ⁊ in spũalib; simpliciꝩ. qr in angelis ab vno purgaꝩ aliꝰ ⁊ pficiꝩ: igiꝩ ⁊ similiter erit in corpali ⁊ spũali q vna coopabiꝩ deo in pficiendo aliaz ⁊ purgendo. hoc nõ põt nisi influẽtia gr̃e. igiꝩ ⁊c̃. ¶ Item gr̃a est media inter naturã ⁊ gloriã. sed gratia coopaꝩ deo respectu glorie: igiꝩ multoforti potest aliqua creatura scz nobilis coopari deo respectu gratie ⁊ ita creatura potest coopari deo q̃tum ad collatõez gratie. ¶ Item in ꝓductõne mĩme siue infime creature. natura coopatur deo. a simili videtur q in pfectione nobilissime creature q creatura possit coopari deo. ¶ Item ſm sui ptem cognitiuã recipit aliquid a creatura quod est coopans sue pfectõni. vt cum ab obiecto sensibili p susceptõez ydoli siue speciei pficitur sensus. ⁊ sic ꝯsequẽter p maiorẽ abstractõnez. pficiũtur superiores potentie. vltimo abstractione puriori siue magis pfecta pficiꝩ intellectiua. hec aũt pfectõ tota est a deo ⁊ tota a creatura. qr ab ipõ intellectu agente. quare nõ similiter põt esse de affectiua q haberet aliquid ex pte aĩe. scilicet vim aliquã coopantẽ sue pfectõni que diceret affectus agens vel aliquid hmõi: quo opante eiꝰ pfectõ esset totalr̃ a deo ⁊ a creatura. ¶ Item creatura rationalis coopatur deo p illud qd̃ est pfectio cognitiue scz sciẽtia cũ informat a. [illegible] que cognitiõ [illegible]. quare nõ similiter coopatur deo p illud qd̃ est pfectio affectiue scz gr̃az: ita q habẽs gr̃az daret gr̃az alij: sicut habẽs scientiã dat scientiaz alij. Preter. mgr̃. v. di. senten. potuit eis dare potentiã dimittendi peccata. nõ ipãz eandẽ qua deꝰ est potens: ꝟ potentiam creatã qua seruꝰ posset dimittere pcta. nõ vt auctor remissionis: ꝟ vt minister. vt sicut in misterio habet exteriꝰ sanctificare: ita in misterio habet interiꝰ mundare. ꝟ qui sic posset mũdare haberet potestatẽ coopatõnis: ergo ⁊c̃. ¶ Rñdeo sine ꝑiudicõ. q deꝰ nulli põt ꝯferre p̃tatẽ coopatõis. licet quidam dicãt ꝯtrariũ. qr p̃tas coopatõis diciꝩ qua hõ coopaꝩ deo interiori ablutione. vt ab aliqua p̃tate homini collata infunderet gr̃am ⁊ remitteret culpã simul cum deo. ita vt totũ esset dei ⁊ totũ homis. Nõ aũt videꝩ mihi q talis potestas possit homini conferri: tum quia gr̃a est ĩmediate a deo: tum qr subiectũ gratie cũ est ordinatũ ĩmediate adhereret deo vt a quo influit illi quo bene ẽ ⁊ ordinate. ¶ Ad primum rñdendũ est. q nõ intelligiꝩ illud de p̃tate coopationis nec de p̃tate mũdandi aĩas a culpa qd̃ soliꝰ dei est: ꝟ de p̃tate excellentie quã potuit habere creatura. ⁊ de potẽtia mũdandi ratõne pene originalis quã decuit habere creaturam vnitã deo scz humanã naturã. posset tñ si voluisset alteri humane creature ꝯtulisse: ꝟ nõ esset modꝰ ꝯuenientior ad redimendũ p xp̃m. ¶ Et cum diciꝩ hic est qui baptizat. si intelligaꝩ a culpa mũdat: hoc de xp̃o in q̃tum filius dei diciꝩ. Si vo intelligaꝩ q a pena purgat ⁊ hoc mediãte baptismo: tũc intelligiꝩ d p̃tate excellẽtie quã habuit xp̃c ſm q homo. ¶ Ad aliud vo dicendũ q potentia suscitãdi corpora quã habuit xp̃c homo. nõ fuit p̃tas auctoritatis ratione humane nature: nec p̃tas misterij: sed p̃tas dispensationis que excellẽtior est p̃tate misterij ⁊ infra p̃tatẽ auctoritatis. ¶ Ad tercium patet rñsio ex dictis. quia in angelis nõ est purgatõ ⁊ pfectõ vniꝰ ab alio p influentiã gratie. immo estimo q illa purgatõ vel pfectõ quã vnꝰ habet ab alio nõ est p influentiã lucis spũaliter ab vno in alium que influxa imp̃mitur in intellectu vel affectu angelico ⁊ sic purgat vel pficit. sicut est de gratia que manens in anima pficit illam ⁊ illuminat: ꝟ in illis est quedam influẽtia p modum doctrine. Unde quibusdam nutibus reuelat superior inferiori qd̃ intendit: quo purgatur materialitas intellectus ⁊ affectus illius. ¶ Ad aliud dicendũ. q potestas coopationis diciꝩ dupliciter. ꝓprie ſm q potestas coopationis diciꝩ qua creatura scz homo coopatur deo interiori ablutione. vt ab aliqua potestate illi collata infunderet gratiam ⁊ remitteret culpã simul cum deo: ita vt totũ esset dei totũ homis. ⁊ de hac dictũ est q deus nõ põt dare eã creature. Alio mõ diciꝩ ꝯmũiter. ſm q creatura diciꝩ coopari deo. vel disponẽdo creaturã ad hoc vt opetur aliquid cuiꝰ deus est causa prima ⁊ intime agens. vt gratia disponit liberum arbitrium ad opa meritoria: vel impando vel eliciendo hmõi opa vt virtutes: vel expediendo in hmõi operibus vt dona: vel exequendo siue opando ipm opꝰ sicut rationalis creatura ⁊ alijs multis modis. ⁊ hec p̃tas coopationis data est creature ratõnali. de hmõi p̃tate nõ intendimus hic. Gratia igiꝩ nõ coopaꝩ glorie ita vt tota sit gr̃e vt est tota dei. nõ eñ opatur vt efficiẽs p se: ꝟ vt dispositio siue forma merentis siue eiꝰ qui mereꝩ gloriã. ¶ Ad illud qd̃ obijciꝩ p sile de opatõe nature. Dicendũ q nõ ẽ sile. qr eñ homo est nobilissima creatura. vt ea que est deo ꝯiunctissima. neq; q̃tuz ad esse nature neq; q̃tum ad pfectõnez esse nature ei põt coopari creatura eo mõ quo ꝓprie dicitur coopari: qr si hoc: ꝑuerteꝩ ordine diuine ꝓuidentie in reb;. Item ꝑiudicareꝩ nobilitati creature nobilissime. q fieret debitrix ⁊ obnoxia alij q̃ deo ex bñficio repatõis abnepte tate seruitutis. Item priuareꝩ libertate volũtatis. que tante libertatis est q solus deus habet p̃tatem cohercẽdi illã. quã habẽt creatura si simul ab illa posset dari gratia anime. ¶ Ad aliud dicendũ. q nõ est simile de pfectõne ⁊ affectu. actus eñ cognitiue est p motuz qui est ab exteriori ad interius. ꝓpter qd̃ eius pfectõni coopatur qd̃ est extra scz creatura. sed actꝰ affectus est p motum qui est ab interiori ad exteriꝰ: ꝓpter qd̃ eius pfectõni coopatur qui intra animam est scz deus. Item inter animã ⁊ deũ nihil est mediũ q̃tuz ad p̃tatẽ affectiuã [illegible] q̃tuz ad cogni[illegible] est [illegible]. ¶ [illegible] hac questione queriꝩ quare affectꝰ nõ habet principiũ naturale quo pficiaꝩ gratia vel caritate: sicut intellectꝰ quo pficiatur scientia. hoc est querere. quare natura nõ est principium gr̃e. Cuiꝰ ratio põt esse. q gratia ⁊ virtutes sũt de maximis bonis. vires siue potentie anime de medijs sicut dicit aug. Nihil aũt de ignobiliori siue minꝰ bono ꝓduciꝩ in esse. ¶ Ad illud qd̃ queriꝩ. quare nõ coopatur deo. q̃tũ ad illud qd̃ est cognitiue ⁊c̃. Dicendũ est q causa est. quia hec daꝩ doctrina ⁊ instructione: illa solũmodo infusione. Preter. affectiua est vis que ĩmediatissime est deo ꝯiuncta. vnde ⁊ pfectõez suã nõ potest recipere nisi a deo cuiꝰ actio est ab interiori. vnde ⁊ causa debet esse ab interiori que ẽ eius perfectio. ¶ Ad vltimum rñdendum est sicut supra rñsum est ad glo. j. Corin. j. que dicit. q potuit dare suis potestatem dimittendi peccata.

Membrũ terciũ

Consequẽter q̃riꝩ vtrũ xp̃o homi data erat potestas remittẽdi pctõ i baptismo. q nõ: videꝩ Joh. v. Sic pr̃ hꝫ vitã i semetipõ. glo. i eo q ẽ filiꝰ dei est vita que viuificat aĩas. i eo q ẽ filiꝰ homis iudex. dedit ergo ei pater vitam generando vt viuificet: mittendo in carnẽ vt iudicet. p verbũ. ꝗ. i. p filiũ dei fit aĩaꝝ resurrectõ. p verbũ filium dei factum in carne fit corpoꝝ resurrectõ. hec glo. Ex hoc pꝫ q solũmodo potuit pcta remittẽ in q̃tũ filiꝰ dei siue deꝰ. ¶ Cõtra. Math. ix. Ut sciatis qr filiꝰ homis hꝫ p̃tatẽ in t̃ra dimittẽdi pec-

cata. ¶ Itē vnde est redemptor: τ dimissor pctī. s in q̄tū hō fuit redemptor: igit vt videt inq̄tuz homo fuit peccatorū indultor siue dimissor. Unde habet. iij. li. sentē. xix. di. ca. Inde ipē vere dicit. Redemptor dicit fm humanitatez q2 fm eam τ in ea suscepit τ impleuit illa sacramēta que sunt causa nostre redemptōis. ¶ Rn̄sio. q̄ ptātez non habuit istā vnde homo s vnde de⁹. q2 soli⁹ dei est dimittē pctā. ratō hui⁹ est. Nam homo nihil est quo ad esse gratie p culpam: quēadmodū nihil est simplr ante creatōez. vnde equalē ꝟtutem requirit recreatō τ creatō. vt habet in glo. sup illō Luc. xv. Ma⁹ est gaudiū i celis τc. que dicit. videt magis iustificare impios q̄ creare iustos τ ꝯseruare. τ si vtrūq̄ ē equalis potētie. ¶ Ad s igit qd obicit q̄ fili⁹ hominis habz ptātez τc. Dicendū q̄ s est qñ de⁹. Unde glo. sup illud mathei. ix. fili⁹ homīs habz ptātez τē. dicit. q2 idē est fili⁹ hominis τ de⁹. Unde dicendū. q̄ hō habz ptātez dimittendi pctā quia de⁹. τ quia ꝓpter vnitatē ꝑsonalez coicant de⁹ τ homo ydiomata: dicit habē homo ptātez dimittēdi pctā. nō tñ vnde homo. s vnde de⁹. ¶ Ad aliud dicēdūz. q̄ redimere penā respicit. τ ideo ꝯuenit xp̄o vnde hō habē ptātez redimēdi. Sed solus de⁹ habet ptātē dimittēdi pctā. Unde Marci. ij. Ut sciatis quia fili⁹ hominis habz ptātē dimittendi peccata. glo. solus de⁹ dimittit pctā. τ fili⁹ hominis habet ptātez dimittēdi pctā: ergo idez deus τ fili⁹ hominis. ita homo xp̄c g diuinitatē pctā dimittit: g humanitatē ꝓ peccatorib⁹ pōt mori. hec glo. Ecce q̄ redemptō est g humanitatem. ¶ Ad aliud qd obicit q̄ vnde est redemptor τ dimissor. Dicendū q̄ redemptor vno modo dicit ꝓpter vsuz ptātis alio mō ꝓpter effectū humilitatis. Redemptor ꝓut modo pmo sumit est dimissor pctōrū τ vnde redemptor: dimissor nō aūt ꝓut sumit scdo mō. Unde. iij. li. senten. xix. di. c. Inde ipē vere xp̄c est redemptor inq̄tuz est de⁹ ptātis vsu: inq̄tuz homo humilitatis effectu.

Membrū quartuz

Ratōne pdictoꝝ ꝓpter illud vbū qd dic Joh. Ego nesciebā eū. Querit qd ioh. sciuit τ qd nesciuit. dicit aug. q̄ nesciebat qd sibi retenturus esset τ nulli traditur⁹ ptātē baptismi. Sciebat aūt q̄ dñs erat agn⁹ tollens pctā mūdi τ q̄ ab eo deberet baptizari. Sz hiero. videt dicē. q̄ ioh. nesciebat g baptismū xp̄i mūdu redimēdū esse: sciebat tñ eū esse filiū dei τ in carne natū. ¶ Sz obijcit ꝯtra hoc qd videt dicere hiero. videt eñ q̄ ioh. prius cognouit mūdū redimēdum esse g baptismū xp̄i. dixerat eñ prius. Ipē vos baptizabit in spūsancto τ igne. vbi dat intelligi. q̄ in baptismo xp̄i cōferret remissio pctoꝝ: τ ita g baptismū redimerent hoies a pctis. ¶ Pret. prius dixit de eo. Ecce agn⁹ dei τē. Sz qd aliud est tollē pctā mūdi nisi redimē mūdū: g cognouit redemptionē mūdi futurā g ipm. ¶ Pret. non legit prius q̄ testificat⁹ fuerit ipm filiū dei esse s postea sicut habet i euāgelio ioh. in fine ei testimonij dicit. Ego vidi τ testimoniū phibui. q2 hic est fili⁹ dei. Joh. j. ¶ Pret. ex ipo textu euangelij habet q̄ sciebat eū cū vidit spiñscēm descēdentē quasi colūbaz τ manē sup eū. Sz g quid aliud sciebat ipm nisi g descēsum spūs in spē colūbe. In illo eñ signo dicit. q̄ hic ē qui baptizat. ¶ Pret. in illo descēsu qliter cognouit q̄ retentur⁹ eēt ptātē. τ nemī traditur⁹: cū nihil aliud sit ei reuelatū nisi q̄ hic ē qui baptizat in spūscto. nec g s excluditur quin ali⁹ sit q baptizat in spūscto. ¶ Ad s dicēdū fm Criso. q̄ triplex intelligit noticia ioh. de xp̄o fm pri⁹ τ posterius. Prima fuit anq̄ intraret desertū. τ de illa nō fit mentō. Scda fuit cū ipē pdicaret turbe. Tercia vō in aduētu xp̄i ad baptismū cū facta ē reuelatō voce pr̄is τ descēsus spūs i spē colūbe. Cū igit dicit. Ego nesciebā eū s dicit rōne anterioris tp̄is. q2 nō ita plene ꝯgnouit eū sic tūc ꝯgnouit nec ita ante q̄ ingrederet desertū sicut post cū baptizabat τ pdicabat turbe. vn̄ Cris. cū dicit nesciebā eū anteri⁹ dic tp̄s nō io qd ꝓpe baptismū. Et etiā pri⁹ ꝯgnosceret eū in baptismo suo collaturū grāz. ptz g s qd dicit Cris. Qualiter testis dign⁹ fide esset: qualiter etiā τ alios docēt si ipē ignoraret. qualiter etiā si nesciuerat eū añ spūsscti descēsuz. τ si tūc primo ꝯgnouit: qliter añ tp̄s ꝓhibebat eū. Ego necesse habeo a te baptizari τ tu venis ad me. Dicēdū est g fm opionez hiero. q̄ nō pri⁹ ꝯgnouit mūdū redimēdū g baptismū xp̄i q̄tuz ad oēm debitā penā ꝓ originali τ actuali: licz cognosceret q̄ in baptismo xp̄i daret grā g quam fieret remissio pctoꝝ. Quandā eñ virtutē habz baptism⁹ a passione xp̄i τ illa potuit ei tūc esse reuelata. ¶ Ad scōm vō dici pōt. q̄ licet pri⁹ ꝯgnouisset redemptōez mūdi futurā g ipm cū dixit. Ecce agn⁹ τē. potuit tñ esse q̄ nō ꝯgnoscēt nisi pri⁹ tantam virtutē se daturū baptismo. ¶ Ad terciū vō dicēdū. q̄ illa testificatio de filio dei refert ad illud qd audiuit a voce pr̄is. ¶ Ad quartū vō dicēdū. q̄ illud qd dicit. Ego nesciebā eū nō refert ad illud tp̄s quo vidit spiñscēm descēdentem: s q̄ pri⁹ nesciebat ꝯpatōe hui⁹ ꝯgnitōis sic dic Cris. In illo ei descēsu ꝓfecit ipē in ꝯgnoscēdo. ¶ Ad vltimū dicendū. q̄ in illo descēsu ꝯgnouit q̄ retentur⁹ erat ptātē. cognouit eñ q̄ ille est qui baptizat ptāte excellēti fm q̄ hō: ptāte auctās fm q̄ de⁹. Neutrā aūt ꝓut huiōi datur⁹ erat alij. τ ex s nemo diceret suū esse baptismū. s baptismū xp̄i. Unde aug. de ꝯcordia euāgelioꝝ. apparet q̄uis eū iā nosceret (nam in vtero mr̄is iam exultauit cū ad elizabeth maria venisset) aliquid tñ in eo qd nō nouerat didicisse colūbe descēsione. τ q̄ ipē baptizaret in spūscto ꝓpria quadā et diuina ptāte. vt null⁹ homo qui accepisset a deo baptismū etiā si aliquē baptizaret: posset dicere suū esse qd traderet vel a se dari spiñsanctum.

Questio .xvj. de conditionibus baptizantis.

Equitur de conditōnibus baptizantis. vbi primo querit vtrū soli sacerdotes pñt baptizare. Scdo vtrū mali pñt baptizare. Tercio vtrū heretici pñt baptizare. Quarto vtrū demōes. Quinto vtrū carētes rōnis vsu. Sexto vtrū plures ꝑsone pñt baptizare vnū. Septimo vtrū vna ꝑsona possit simul baptizare plures. Octauo vtrū aliqs pōt baptizare seipm.

Mēbrum primum

Irca pmū q̄rit sic. vtrū solis sacdotib⁹ licitū sit baptizare. Qd videt g s qd dic Isi. ꝯstat baptisma solis sacdotib⁹ eē traditū. eiusq̄ ministeriū nō ipis diacōib⁹ licitū ē explē absq̄ epo vel pr̄sbitero. Et si diaconib⁹ nō ē licitū: multofortī⁹ nec alijs ꝑsonis. g solis sacerdotib⁹ ē licitū. ¶ Itē aug. nulla necītate cogēte si fiat: alieni mūeris vsurpatio ē. g alia ꝑsona a sacdote si baptizat pter necītatē vsurpat. g solis sacerdotibus ē licitū baptizare. ¶ Videt etiā s ondi g silē. si ab aliqs q̄ a trapezetis ꝯstitutis sigtū fuerit aurū vel argētū vel es τ dephēsuz fuerit: puniūt sigtores vel indulgētia liberant. Regale eñ signū ꝯgnitū thezaurio regalib⁹ infert. a simili videt i hac re. signatores eī ꝯstituti sūt sacerdotes. Si g fiat g alios regia signo i baptismo: puniēdi sūt vl̄ idulgētia liberādi. g nō ē alijs licitū baptizare. Contra. a q̄cūq̄ dat baptisma ei q indiget recte suscipit. q̄re g nō recte daret eū indigēti dei τ ab eo g fi dare. ¶ Pret. xp̄i ē baptism⁹ q dat τ xp̄c ē q baptizat. nec tollit g quēcūq̄ det. nō g solis sacerdotib⁹ ē ꝯcessuz. Ad s r̄ndet. q̄ aliud ē eē licitū ex officio suscepto. τ aliud ē eē licitū ex statuto vrgēte piculo. Primo mō licitū ē solis sacerdotib⁹. scdo mō alijs ē licitū ex diuina dispēsatōe inueniēte statuto cū vrget piculū. Unñ aug. ad fortunatū. In necītate cū epi vel pr̄sbiteri aut qlibz ministroꝝ nō inueniūt. τ vrget piculū ei⁹ q petit ne sine illo sacmēto vitā finiat. etiā laycos solere dare sacramētuz qd acceperūt audiuim⁹. τ s ex ꝯsuetudine habitū ē. ¶ Per s pz solui qd obiectū est. Illud vō qd dicit aug. q̄ alieni mūeris est vsurpatio. itelligit vbi nulla ē necessitas. Nā τ laycis ē ꝯcessuz mun⁹ istud i necessitate. ¶ Nec est silē ꝯueniēs designatoribus monete regalis publicis: τ de his q furtū signāt. Non

eñ layci tpe necessitatis furtiuis signatoribus debēt ꝯpari ꝑ illis q tpe necessitatis in signatores regios recipiunt.

Membrum secundū

Consequēter querit. vtrū mali possunt baptizare. Primo ğ querit vtrū ꝯferūt baptisma. Secūdo vtruȝ peccent ministrando baptisma ꝓpter eoꝝ dignitatem. Tercio vtrum equaliter detur ꝑ bonū ministrum ⁊ ꝑ malum.

Articulus primus

Querit ğ pmo. vtrū mali sacerdotes pñt baptizare. ⁊ videt ꝙ sic. iiij. sentē. di. v. dicit. ꝙ baptism⁹ pōt dari a malis ministris sicut a bonis. ¶ Cōtra. Eccl. Ab imūdo qs mūdabit. ¶ Item in eodē. xxxiiij. Qui baptizat a mortuo quid ꝓdest ei lauatō. ꝭ mal⁹ mortuus est: ergo nō ꝓdest ei⁹ lauatō. ğ nō dat verū baptisma Nec obstat qꝛ in nostra trāslatōe habet ⁊ iteꝝ tangit eum illa eñ est trāslatio. lxx. quā ponit aug. ¶ Itē Nūeri. xix. Quicqd tetigerit imūdus imūdū faciet. ¶ Itē ad cōllatōnem hui⁹ sacramēti tria sunt necessaria. minister debit⁹: materia debita: forma verboꝝ debita. Sȝ si defuerit materia debita vel forma verboꝝ debita nō est baptism⁹: igit si minister debit⁹ defuerit ⁊c. Sed vt dic aug. ⁊ magister in lra. iustos oportet esse ꝑ quos baptizat. ¶ Item orō amittit virtutem suā ex vicio orantis. quare nō similiter verba sacramentoꝝ ex malitia baptizātis. Eccl. xv. Non est speciosa laus in ore peccatoris. ¶ Item ij. Corin. vj. Nemini dantes vllā offensionē ve nō vituperet ministeriū vrm. vbi habet ex glo. ꝙ ministeriū doctrine veritatis: vitupat in ordinato vbo ⁊ exemplo. ꝭ ea ratōe qua ministeriū ꝗtuȝ ad doctrinā veritatis vitupatur i ordinato verbo vel facto ministri: videt ꝙ ministerium baptismi vitupet in ordinatōe ministri. ꝭ ꝓpter hoc nō ē iterāduȝ baptisma: qꝛ iteratō fieret in ꝯtumeliaȝ siue vituperiū sacramenti. ergo nec ministrari debet a malo: qꝛ hoc fieret in iniuriā sacramēti. ¶ Rñsio. ꝙ de⁹ baptizat sine mūdat: minister sīl. Sed de⁹ solus ꝯferēdo grām mūdantem ⁊ sanctificātē cū ministro ei coopando in ministerio. vnde ⁊ auctoritas est a deo ⁊ ministeriū: eo mō quo dicit eē ab eo qd ꝑ aliud opat. Est igit de⁹ in sanctificādo tota causa: et est in ministerio pma causa. vnde hugo. Solus de⁹ sanctificat ⁊ bñdicit. qm ab ipo ois sanctificatō ⁊ bñdictō est. ⁊ tamen sacerdos minister dei sanctificat ⁊ bñdicit: qm ꝑ ipm quedam sanctificatō ⁊ bñdictō est que ⁊ ipa a deo est qui ē auctor in dono. ⁊ ꝑ eū qui coopator est in ministerio. hec hugo Dicēduȝ est ğ. ꝙ de⁹ est auctor grē sanctificātis: ⁊ ē coopator in ministerio quia ꝑ ministrum opatur. Quia igit virtus est sanctificatōis a deo est. ꝓpter qd a quocūqꝫ fiat: plenuȝ habet effectū. Item imūdicia ex parte baptizantis intra ē in aia que est defect⁹. ⁊ nullo modo transferēs se ꝑ diffusionem. Unde nō pōt diminuere virtutē sacramētalē. Preterea ministeriū baptizātis exercet in ope exteriori. quātū est de illius ministerio. ꝗtum aūt ad exteriorē hoieȝ nō est imūdus. eo ꝙ pctor: ꝭ ꝗtum ad interiorē. his igit ratōnibus patet. ꝙ nō diminuit virt⁹ baptismi ex ministerio maloꝝ. ¶ Ad primum igit dicendū. ꝙ ab imūdo nō mūdat quis ratōe qua imūdus est: ꝭ in ministerio baptismi nō est transfusio virtutis baptismalis a ministro ratōe qua talis est. Pret. nec baptizat⁹ mūdat ab homie malo: ꝭ a deo qui purgat animā. ¶ Ad aliud dicēdū. ꝙ si ꝑ mortuū intelligit pctm vt videt sanare nrā trāslatō que dicit. q baptizat a mortuo ⁊ iterū tangit: plana ē rñsio. Nā baptizari a mortuo est mūdari a pctō: tangē do mortuū ē recidiuare in pctm. ⁊ tali nō ꝓdest lauatō pma: cū iteꝝ polluat ꝑ recidiuū. Si do intelligat ꝑ mortuū pctor baptizās. fm ꝙ videt alia trāslatō dicere: tūc intelligēdū est qñ baptizat⁹ imitat cū. lauacrū eñ tunc nō ꝓdest ei ad salutē. ⁊ hoc manifestat ꝑ nrām trāslatōem in qua dicit. ⁊ iteꝝ tangit mortuū. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ xix. Nūeri loquit de imūdis fm ritū legis. vt q imūd⁹ erat ex ꝯtactu morticini. vel ex alio aliqꝫ ꝯtraxerat imūdiciam: imūdū fecit qd tetigit fm legem. ⁊ debuit expiari aqua lustratōnis. nō aūt loquit de imūdicia pcti. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ minister debȝ esse iust⁹ debito ꝯgruētie. vñ vbi dicit iustos oportet eē ꝑ quos baptizat: subdit iustos oportet eē tāti iudicis ministros: qꝛ. x. Eccl. fm iudicem ppli sic ⁊ minister ei⁹. Un̄ multiplex ē ratio ꝯgruētie. vna ē mūdicia ei⁹ cui⁹ ē minister. Un̄ ambulās i via imaculata hic mihi ministrabit. Alia ministeriū mūdatōis. qꝛ eñ mūdat ministerio suo: debet mūdus esse. Iesa. lij. mūdamini qui fertis vasa dñi. Malachie. iij. purgabit filios leui. Et ij. Para. xxx. Mūdati sunt sacerdotes ⁊ leuite ⁊ mūdauerūt templum. Itē dignitas mūdandoꝝ. mēbra regis qs imūdior illis ꝑsumēt illa mūdare. iiij. Tre. Recedite polluti recedite abite mundū nolite tāgē. ꝭ debitū respectu forme ⁊ nature vboꝝ ē debitum necītatis. Nō igit simile ē de debito materie ⁊ forme vboꝝ ⁊ ministroꝝ: qꝛ in ꝭ ē debitū ꝯgruitatis: in illis necessitatis. ¶ Ad illd qd qrit de orōe ⁊c. Dicēdū ꝙ nō ē simile. qꝛ deus data ē a saluatore ⁊ ipis vbis sacramētalibȝ nō sic vbis in orōe ꝓlatis. ꝭ poti⁹ virt⁹ ⁊ efficacia orōnis ē a fide ⁊ deuotōe orātis Jaco. j. postulat in fide nihil ⁊c. Et orō ē pctōris nō ē in deū directa fm aug. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ illud dicit fieri in vituperiū baptismi: ğ ꝑiudicat veritati baptismi. obigrā qꝛ caracter baptismalis ē ꝑpetu⁹. si iteraret baptism⁹: videret caracter indigē repatōe. qd nō ē verum. imo ꝯtra veritatē caracteris. Sȝ doctrina veritatis vituperat: qñ etsi oñdat vbo: oñdit ꝯtrariuȝ facto. qꝛ magis credēdū ē facto inqꝗtuȝ hmōi ꝙ vbo. vnde nō ē eadē ratio vitupandi siue faciēdi quid in ꝯtumeliā ministerij sacramētorum ⁊ ministerij doctrine veritatis. ¶ Si obycit. ꝙ ꝑ facit ꝯtrariū doctrine sue: facit aliqd i ꝑiudiciū veritatis doctrine sue sicut ex alia pte. Rñsio. ꝙ hoc nō ē ministrando ꝑam doctrinā: ꝭ opando ꝯtrariū. ꝭ ex alia pte facit ꝯtumeliam ministrādo ipm sacramētū. Si quis rebaptizaret ipo ministerio faceret ꝯtumeliā ipi facto nō eo vnde nō est simile.

Articulus secūdus

Consequēter querit. si peccēt ministrando baptismum: ⁊ videt ꝙ sic. Repbendūt eñ mali sacerdotes ꝑ ꝓphetā. cū dicit. vt quid offertis sup altare meū panem pollutū? nō quia ipe panis in se polluat ꝭ quia ex in dignitate sua ipe minister pollutū in se. pari ratione mali sacerdotes pollūt indigne accedēdo ad baptizandū: licȝ sacramētū in se nō violet. Hoc etiā videt ꝑ hoc qd dicit aug. Penitentia qui pñt eccl͡ie ⁊ remissione ⁊ penitentis affect⁹. qd si nō correxerit manebit ad penā vsurpatoris qd dedit. exquo videt ꝙ mali vsurpent officiū baptizandi. i. mūdandi. ¶ Item aug. sup Joh. Nos dicim⁹ omnes. quia iustos oportet esse ꝑ quos baptizat iustos oportet esse tāti iudicis ministros: ğ vt digne baptizent oportet esse iustos. Et sic mali indigne baptizant facientes iniuriā sacramenti. ¶ Cōtra. ex officiō habet ꝙ baptizet cū ad ordinem sacerdotalē eis baptizādi ptineat. faciēdo aūt id qd tenet nō peccat: ğ mal⁹ sacerdos baptizādo nō peccat. ¶ Ad ꝭ dicēdū. ꝙ aliter ē in baptismo: ⁊ in sacramēto eucharistie. baptism⁹ eñ est sacramentū necessitatis. ⁊ ideo si ꝯferat ab eo cui⁹ ē ꝯferre ⁊ cui necesse ē ꝯferre: nō peccat sic ꝯferendo Sacramētū aūt eucharistie ē sacramētū de quo dicit. ꝙ indigne accedēs iudiciū sibi assumit. nec ē sacramētū necessitatis: ⁊ ideo sine remorsu ꝯscientie accedēduȝ ē ad ministerium tanti sacramēti. ¶ Ad aliud do dicendū. ꝙ illud quod dicit aug. de illicita vsurpatōe attēdit vbi nō extat necessitas nec tenet ex officiō. ¶ Ad aliud dicēdū. ꝙ oportunitas accipit ibi ꝓ ꝯgruitate. decet eñ siue ꝯgruit ministros tanti iudicis esse iustos. nō tñ necessitas ē si nō sunt iusti fit sacramentum. vñ aug. Sūt ministri iusti si volūt. Si aūt noluerint eē iusti: securū me facit mgr me⁹ de ğ spūssctus sic dicit. hic ē qui baptizat. Quod dicit de merito vite. ē de virtute baptismi. nō tamē de merito vite. ¶ Qd aūt dicit ambro. in ordinatione ius dandi habēt baptismū ad suā pnicīē ꝗdiu caritatem nō habēt vnitatis: hoc intelligit ꝗtuȝ ad hoc ꝙ nō stāt in vnitate ecclesie. nec est eino simile de his malis qui nōdum sunt precisi ab vnitate ecclesiastica.

Articulus tercius

Consequenter querit̃ vtrū equaliter def p bonū z p malū ministrū. Quod videt̃ p hoc qd̃ dicit aug. ꝯtra donatistas. tantū valet baptism⁹ p hominem ꝯtemptibilē: quātū p ministrū aplm̄. quia nec illi⁹ esse cognoscit̃ ẜ xp̄i. ¶ Item aug. ꝯtra cresceniū. p ministros diuersos mun⁹ dei est equale. qꝛ nō illoꝝ ẜ eius. ¶ Videt̃ cōtrariū. sicut enī euangeliū dicit̃ differēs siue p̄dicatō diuersa a diuersis distributa. cū tñ vn⁹ sit qui interi⁹ doceat. Eo modo videt̃ q differēs sit baptisma aliquo mō cū a melio-ri vel min⁹ bono dat̃. sicut enī isti nō sunt sapia equalit̃ p̄-diti: ita nec eq̃liter sūt gr̃a p̄diti. ¶ Rn̄sio. q eq̃liter dat̃. ¶ Ad illud qd̃ obijcit̃ ꝯtra hoc. dicēdū q nō ē simile de baptismo z euāgelio siue p̄dicatōe. Nō eī dicit̃ baptism⁹ me⁹ sicut euāgeliū vel p̄dicatō mea sicut dic augu. ꝯtra donatistas. Unde nō ē melior baptism⁹ qui p meliorē dat̃: licz melior dicat̃ p̄dicatō q̄ a meliori z discretiori dat̃. Ratio aūt eī. qꝛ in virtute xp̄i datur a quocūq; datur: z penes illum est indiuisio. potestatē aūt baptizandi sibi retinuit: seruis misteriū dedit. potestatē aūt docēdi siue p̄dicandi ministris dedit: licet ip̄e sit qui interius doceat.

Membrū terciū

Sequit̃ ingrere vtrū hẽtici possunt baptizare. Primo igit̃ q̃rit̃ vtrꝫ baptisma ꝯferāt. Scd̄o vtrꝫ hẽtic⁹ q̃ui ad articulū ꝺ baptismo baptizat. Tercō vtrꝫ cū labāt̃ i hẽsim amittāt ius baptizādi vel nō. Quarto vtrꝫ illi qui nūq̃ crediderūt p̄nt baptizare.

Articulus primus

Circa p̄mū q̃rit̃. vtrꝫ hẽtic⁹ possit baptizare. q sic videt̃. Beda. Siue heretic⁹ siue scismatic⁹ siue facinorosus quicūq; i ꝯfessiōe scẽe trinitatis baptizat nō valet ille q ē baptizat⁹ a bonis catholicis re-baptizari. ẜ ꝯstat si nō eēt baptizat⁹: baptizari posset z deberet. igit̃ ē baptizat⁹. ¶ Itē aug. Nulli sac̃mēto iniuria ē faciēda. illi iniuriant̃ sacramētis q dicūt ea pollui p pollutōne ministroꝝ. ¶ Itē ix. Luc. Preceptor vidim⁹ quēdā i noīe tuo demonia eijciētē z ꝓhibuim⁹: qꝛ ñ seq̃t̃ te nobiscū. z dixit ih̃s. nolite ꝓhibē. sic igr̃ approbauit dñs. q ille licz malus coiter fecerat cū aplis. a sili videt̃ si hẽtici coicant cū ecclia i actu baptizādi q dñs ħ approbet. ¶ Itē dñs qui p abrahā figurat̃ quosdā filios generat de spōsa scꝫ ecclesia: quosdā de ancilla scꝫ de heresi vel de ecclia malignantiū: g̃ heretici ꝯferūt verū baptisma. ¶ Itē aug. ꝯtra donatistas mūera ꝯcessa diuinit⁹. ꝓtim sūt ꝓpria: sicut i hoc tp̄e insatigabilis caritas z i futuro vita eterna. ꝓtim do cū malis p̄-uersisq; coia: sicut oīa cetera i quib⁹ sūt z sacrosancta misteria. ẜ sub sacrosanctis misterijs cōtinet̃ baptism⁹: g̃ baptism⁹ ꝯmūis ē catholicis z hereticis. g̃ heretici ꝯferūt verū baptisma. ¶ Contra. oīa opa ecclie efficaciā habēt ab influētia ꝟtutis a capite i mēbra. Sꝫ virt⁹ nō influit a capite in mēbꝝ mortuū: g̃ si hẽtic⁹: nō est mēbꝝ. vel si ē mebrū aliquo mō est mēbꝝ mortuū. p ip̄m nō ē influētia ꝟtutis a capite in op⁹ aliqd̄. igit̃ baptism⁹ ab eo ministrat⁹ nō hꝫ efficaciam baptismi. ¶ Itē aug. vñ tanta vis aque vt corp⁹ tangat z cor abluat nisi faciēte verbo nō qꝛ dicit̃ ẜ qꝛ creditur. Ex his ptꝫ q virt⁹ baptismi ē a fide. nō aūt a quacūq;: sed requirit̃ q credat̃ q in aqua ē virt⁹ regenerādi ab ip̄ia verbis vel a ꝟtate vboꝝ. Sꝫ qñ heretic⁹ sol⁹ baptizat puulū: null⁹ hoc credat. qꝛ null⁹ scit q baptizat: g̃ nō est baptism⁹. ¶ Itē aug. de baptismo puuloꝝ. ad remissionē originalis ꝓdesse eoꝝ fides a quib⁹ offeruntur. vt quascūq; maculas p alios a quib⁹ orti sunt ꝯtraxerūt: alioꝝ interrogatōe ab eis purgent̃. hec aug. Sꝫ si sol⁹ assistat heretic⁹ qui baptizare intēdit. nō purgat̃ fide offerentiū nec fide heretici [illegible] tur nō purgat̃. ¶ Itē Ambro. z habet̃. iiij. senten. di. [illegible] dicet patrē z filiū z sp̄m sanctū dicas. vel patris vel filij vel sp̄ūs sancti minuas p̄tatē. vacuū ē oīe misterium. ẜ nullo mō pōt minui p̄tas alicui⁹ ꝑsone nisi discredēdo: ergo ꝛc. ¶ Itē ab existēte in mortali pc̄o neq; sibi nec alij aliq̄ opere⁹ acquirit̃ vita eterna. ẜ misterio baptismi acq̃rit̃ vita eterna: igit̃ nō pōt fieri ab aliquo heretico. ¶ Itē aug. Etsi vnū baptisma sit z hereticoꝝ scꝫ eoꝝ q in noīe pa. z fi. z sp̄. baptizāt z ecclie: tñ qui foris ecclia3 baptizāt̃ nō sumunt baptismū ad salutē ẜ ad pniciē: habētes formā sacramenti virtutē ei⁹ abnegātes. Ecce q baptizati extra ecclia3 nō assequūtur virtute baptismi: quales sūt baptizati ab heretico. ¶ Itēꝫ aug. z habet̃ de ꝯse. di. iiij. Ecclia padiso ꝯpata indicat nobis posse quidē baptismū ei⁹ foris accipe: ẜ salutem beatitudīs extra eā neminē vel pcipe vel tenē. Nō enī in mesopotamia vel egipto qua illa flumia pueneūt ē felicitas vite q̄ in padiso ꝯmemorat̃. sic igit̃ baptism⁹ pōt esse extra ecclia3: mun⁹ aut bone vite nō nisi intra ecclia3 repitur. ¶ Itē eadē di. aug. Sacramētū etiā dat de⁹ p malos: ip̄a3 do grã3 nō nisi p seip̄m z p scõs. z iō remissionē pc̄oꝝ z p seip̄m facit vel p illi⁹ colūbe mēbra q ait. Si dimiseritis dimittet̃. Ex ħ videt̃ q nec a malo sac̃dote ꝯfert̃ virt⁹ sac̃mēti: multo forti⁹ nec ab hẽtico. ¶ Itē hẽsis nō ē ecclia: igit̃ baptism⁹ hẽsis nō ē baptism⁹ ecclie. ¶ Itē hẽtici opponūt sic. aut ecclia ē ecclia. aut hẽsis ē ecclia. Si ecclia ē ecclesia: nō igr̃ hẽsis ē ecclia. igr̃ qd̃ spectat ad ecclia3 ñ spectat ad hẽsim. igr̃ si ecclia vere baptizat: hẽtici ñ baptizāt: g̃ baptizati ab hẽticis sūt r̃baptizādi. ¶ Itē baptisma hẽticoꝝ. aut facit filios dei an ñ. Si ñ: igr̃ ñ ē verꝫ baptisma z ip̄o baptizati debēt iterꝫ baptizari ẜ ħ ē falsū: igr̃ baptisma hẽticoꝝ facit filios dei. z nō solū filios dei ẜ filios sp̄onse: cū hoīs generatō sit p sac̃mēta hẽticoꝝ. igr̃ ꝯgregatō ē ecclia. ¶ Itē baptisma hẽticoꝝ aut facit r̃missionē pc̄oꝝ aut ñ. Si nō: tūc nō ē verꝫ baptisma z eo baptizati iterū sūt baptizādi. ẜ ħ ē falsum: g̃ facit remissionē pc̄oꝝ. ħ nō ē nisi p infusionē sp̄ūs scĩ: igr̃ in ecclia hẽticoꝝ inq̃tū baptizant ē sp̄ūsscũs. igit̃ cū sp̄ūsscũs nō ingredit̃ ecclia3 malignātiū. vñ Osee. xj. Ego dñs z ciuitatē ñ ingredior scꝫ malignātiū vt vult glo. igr̃ ꝯuēt⁹ hẽticoꝝ ē ecclia. z nō nisi que dicit̃. cū nō sit ecclia nisi vna. vj. Cant. Una ē colūba mea. ¶ Itē greg. Hi hẽtici. q in trinitatis noīe baptizāt sic sunt bonosiati z catafrige nō vere baptizāt. Alij cū ad scãꝫ ecclesiā venīūt baptizāt̃. qꝛ baptisma nō fuit. qꝛ i errore positi trinitatis nomē minime pceperūt. cū g̃ baptizēt̃: maifestū est q verꝫ baptisma ñ fuit qd̃ ab illis hẽticis dabat̃. ¶ Itē ad Gal. Quotq̃t baptizati estis xp̄m induistis. sed adulti scienter baptizati ab hẽticis ñ induūt xp̄m: g̃ nō baptizabātur. g̃ hẽtici nō tribuūt verꝫ baptisma. ¶ Itē baptisma illoꝝ nō facit vt adulti inter filios dei reputēt̃. Uñ aug. i li. de fide ad petꝝ. Sine ecclie catholice societate nec baptismus pōt alicui ꝓdesse: nisi forte vt min⁹ torq̃at̃. nec tñ inter filios dei reputet̃. ẜ baptisma verꝫ facit q inter filios dei reputet̃. Ioh. j. Dedit eis p̄tatē filios dei fieri. qui nō ex sanguinib⁹ neq; ex voluntate carnis neq; ex volūtate viri ꝛc. ergo baptisma hereticoꝝ nō ē verꝫ baptisma. ¶ Itē Isid. de sum. bono. Solā ecclia3 catholicam habē baptismū ad salutē zacharias ꝓpheta testat̃. In die illa erit fons patēs domui dauid. dom⁹ dauid ē ecclia i q̄ manet fons i ablutōꝫ pc̄oꝝ. hẽtici aūt id solū imaginaria ꝟitatōe faciūt: g̃ non ꝯferūt verꝫ baptisma. ¶ Ad qd̃ dōm q hẽtici baptizātes in forma ecclie intēdentes facē qd̃ facit ecclia: verꝫ baptisma ministrāt. ¶ Ad p̄mū g̃ dōm. q licꝫ hẽtic⁹ sit mēbꝝ mortuū inq̃tū p̄sona. nō tñ inq̃tū minister dñi. vñ i se ē putrid⁹. ñ vt alijs ministrās qꝛ ꝟtutē hꝫ ministrādi. vel aliter sic opator materialis q̄ñq; opat̃ solū mediāte mēbro aliq̄ vt manu vel aliquo alio mebro. q̄ñq; opat̃ mediāte īstrumēto aliq̄. sic dñs opat opa diuina mediātib⁹ mēbris. ẜ opa sac̃mētoꝝ mediātib⁹ ministris. de p̄mis opib⁹ verꝫ ē q nō habēt efficaciā nisi p influētiā a capite in mēbra. de scd̄is nō ē verꝫ. ¶ Ad aliud dicendū. q etsi null⁹ assistens ħ credat. nihilomin⁹ ecclia ħ credat. qd̃ sufficit in casu tali. in ħ enī q hẽtic⁹ intēdit facē qd̃ facit ecclia. informat op⁹ suū z ecclie opi ꝯformat. Uñ ꝯformādo intētōꝫ suā intētioni ecclie. informat op⁹ suū sm̄ q informat ecclia. ¶ Ad ħ qd̃ obijcit̃ ex dictis aug. q ad eo-

missionez originalis .pdest eoz fides a quibus offerunt ꝛc.
Dicendū ꝙ quādo solꝰ assistit hereticꝰ. reuera non purgat
paruulꝰ fide offerentiū nec fide heretici: ꝫ fide eccl'ie i cuiꝰ
fide baptizat̄ ratōe qua tactū est. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝑ
verbū ambro. Dicendū ꝙ vt dicit mgr̄ in sen. [illegible] dicitur ille minuere ꝑtatē p̄ris ꝛ filij ꝛc. ꝫ intelligēdū ē q̄tū
ad fidē ꝛ intētionē. Et si nō credat vnā esse potētiā triū ꝑsonaꝝ. [illegible] quē vult baptizare. Unde iste dicit̄ minuere ꝑtatē p̄ris et
filij ꝛc. qui male sentit de potētia alicuiꝰ eoꝝ. ñ credēs vnā
illoꝝ [illegible] baptizādum quē ꝓponit baptizare. qd̄ faciūt hĕtici q baptizāt non
ea intētōe q̄ baptizat eccl'ia. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄ ꝙ existē
te i mortali pc̄o. sibi nec alij acqrit̄ vita et̄na ꝛc. Dicēdū
ꝙ aliquo existēte i mortali pc̄o nō acqrit̄ vita et̄na merito
rie: bn̄ pōt tn̄ ministerialit̄ vt i casu ꝓposito. ¶ Ad aliud qd̄
sequit̄. dicendū. ꝙ ꝑuulꝰ vel adultꝰ baptizatꝰ ab hĕtico dū
mō nō ꝯsentiat heresi sue nec sit sepatꝰ ab eccl'ia: baptizatꝰ
est. ꝛ habz baptismꝰ i eo plenā efficaciā. Un̄ aug. ꝛ habet̄
de ꝯs. di. iiij. Ille qui tradit hĕticꝰ baptismū pōt salubriter
accipe: si ip̄o nō sepato accepit. vrgēte mortis necessitate.
Ex his p3 ꝙ baptismꝰ hereticoꝝ plenā habet efficaciā in
nō sepato ab eccl'ia. ꝛ ꝫ tali necessitate sc3 mortis. hec igit̄
duo requirūt̄ sc3 ꝙ nō sit sepatꝰ ꝛ ꝙ in articulo mortis. Si
em̄ sciēter ꝛ prudēter facēt qs baptizari se ab heretico sine
ꝑmitteret nisi i articlo ꝯsentiret quodāmō heresi sue. ꝛ ita
nō recipet rē sacramēti. Intelligi igit̄ debēt auctoritates
sup̄dicte de baptizatis ab hĕticis q sunt extra ecclesiam. vel
qui sciūt hereticos tales esse ꝛ ꝑmittūt se ab illis baptizari
nō existēte articulo mortis. Unde si qs baptizet̄ ab heresi
co ignorās eū esse hereticū: baptizatꝰ ē. Si aūt sciat ipsum
esse hereticū ꝛ timeat sibi de morte instāte. i. si sit i articulo
mortis: silr̄ est baptizatꝰ. ¶ Ad ꝫ qd̄ obijcit̄ ꝙ deꝰ non dat
gr̄am nisi ꝑ seip̄m. aut ꝑ sc̄tos. ꝛ ꝙ remissionē pc̄oꝝ facit
vel ꝑ se vel ꝑ mēbra colūbe ꝛc. dicēdū ꝙ cū dicit̄ dare gr̄a3
ꝑ sc̄tos: ꝫ intelligēdū ē s̄m ꝙ ꝫ qd̄ dicit̄ ꝑ: dicit causa3 effi
cientē nō simplr̄ ꝫ meritoriā. Un̄ aug. vult distinguē inter
bonos ꝛ malos in ꝫ. ꝙ boni meritis suis impetrant gr̄am
alijs sine ministerio sacramētoꝝ: alij nequaq̄ sc3 nisi ministerio
sacramētoꝝ. Un̄ intēdit ostēdere ꝙ boni i ꝫ ꝑcellūt ma
los: ꝙ sine sacramētoꝝ ministerio impetrāt gr̄a3 ꝛ remissio
nem pc̄oꝝ alijs: qd̄ nō faciūt mali. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄
de donatistis. dicēdū ꝙ aug. mouet q̄stionē talē. donatistaꝝ
an baptismꝰ xp̄i generet filios eccl'ie in ꝑte donati an non.
Si generat: igit̄ sunt de eccl'ia. ꝛ cū vna sit eccl'ia q̄ significat̄ ꝑ tunicā icōsutilē q̄ ñ fuit diuisa nos arguūt eē ex eccle
siam. Si vō nō generat: igit̄ apud nos sunt rebaptizādi cū
nō sint ꝑ baptismū renati. Et r̄ndet aug. ad hoc. Nō gene
rat eccl'ia in ꝑte donati ꝑ baptismū vn̄ sepata ē: ꝫ vnde con
iuncta. Sepata em̄ ē a vinculo caritatis: ꝯiūcta vnitate ba
ptismatis. ꝑ hoc igit̄ ꝙ suū i eis habz: ip̄a generat nō illi.
Ecclesia aūt q̄nq3 generat ꝑ ꝓpriū vterū. q̄nq3 ꝑ vteros an
cillaꝝ eisdē sacramētis tāq̄ ex viri semie. q aūt supbiūt ꝛ le
[illegible] silēs sūt ysmaheli. q vō legitimā
[illegible] sūt filijs iacob: q̄uis de ancillis na
tis ꝛ ꝑtē hēditatis p̄ris sumētibꝰ. q aūt de vtero m̄ris nati
negligūt gr̄a3 quā acceperūt: silēs sunt esau q reprobatꝰ est
a deo licet ex eodē ꝯcubitu eēnt gemini ꝯcepti. ix. Ro. Patet
igit̄ ꝑ aug. ꝙ baptizat heresis nō vnde diuisa ē: ꝫ vnde con
iuncta. Dicēdū est igit̄. ꝙ hoc argumētu3 nō valet. heresis
nō est eccl'ia: igit̄ baptisma heresis nō ē baptismꝰ eccl'ie. li
cet em̄ nō ꝯueniat heresis ꝛ eccl'ia i vinculo caritatis: ꝯue
niunt tn̄ in vnitate baptismatis. ¶ Ad aliꝫ argumētū po
nit aug. talē istātiā. aut ꝑadisus ē ꝑadisus aut egiptꝰ ē ꝑa
disus. ꝫ ꝑadisus ē ꝑadisus: igit̄ egiptꝰ nō est ꝑadisus. igit̄
fluuiꝰ egipti nō ē fluuiꝰ egipti: ꝫ hoc ē falsum: q2 fluuiꝰ q est
[illegible] emanat de ꝑadiso i egiptū
silr̄ baptismꝰ emanat ab eccl'ia que ē ꝑadisus sp̄ualis ad
[illegible] vnde [illegible] heresis nō est
[illegible] baptism [illegible] ¶ Ad
aliud dicēdū. ꝙ baptismꝰ hereticoꝝ facit quosdā filios dei
vt ꝑuulos: quosdā nō vt adultos q imbuti sunt errore he
reticoꝝ. Unde cū hĕtici baptizāt hmōi adultos. nō faciūt
eos filios dei: tn̄ veꝝ baptisma q̄tū ad rē sacramēti recipi
unt. Unde si veniāt ad vnitatē eccl'ie nō sunt rebaptizādi.
q2 vt dicit aug. [illegible] qd̄ vulneratū ē nō [illegible] q2
sanū est. Sani aūt sunt sic baptizati q̄tū ad hoc in quo cō
ueniūt cū eccl'ia q̄tū ad baptismū. [illegible] heretici ꝑuu
los baptizāt ꝛ filios dei faciūt: illi dicūt̄ esse filij eccl'ie. nō
q2 eos genuit deꝰ de sp̄ōsa legitima. i. eccl'ia: ꝫ q2 eos genue
rit de ancilla. i. heresi. nihilominꝰ filij eccl'ie dicunt̄: q2 ec
clesia filios reputat quoscūq3 deꝰ generat siue genuerit de
vtero sp̄ōse vt q a fidelibꝰ sūt baptizati: siue de vteris āci
larū vt q baptizati sūt ab hĕticis siue paganis siue a q̄bus
cūq3 qui nō sūt d̄ eccl'ia qd̄ significatū ē Gen̄. xvi. vbi dicit
sara abrahe. ingredē ad ancillā meā si forte ex illa suscipi
am filios. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ baptisma hĕticoꝝ facit re
missionē pc̄oꝝ. nō vnde ē hoīs opus: ꝫ vnde ē opꝰ dei. Un̄
ibi est sp̄ūssanctꝰ in effectu baptismatis. nō inq̄tu3 est opꝰ
hereticoꝝ: ꝫ dei. Dicūt quidā ꝙ deꝰ baptizat ꝑmo aucte: ec
clesia ꝑmo ministerio ꝛ sc̄do aucte siue sub aucte. heretici vl
timo ministerio. ꝛ inq̄tu3 habēt ministerium: sunt de ecclesia.
¶ Ad au. [illegible] dicēdū. ꝙ intelligit̄ de illis heretici
cis qui nō seruāt formā eccl'ie: ꝫ baptizant in noīe patris
maioris ꝛ filij mīoris. ꝛ tales nō ministrāt verum baptisma.
¶ Ad aliud dicēdū. ꝙ xp̄m indui duplr̄ dicit̄. vel q̄tū ad sa
cramēti ꝑceptōe3 ꝛ sic dicunt̄ oēs induere xp̄m q baptizā
tur i forma eccl'ie a q̄buscūq3 baptizet̄ dū tn̄ intēdāt facere
qd̄ facit eccl'ia: vel q̄tu3 ad gr̄e susceptōnez ꝛ sic solū ꝑuuli
qui nō ficte accedūt ad baptismū. Illi vō qui baptizāt̄ ab
hereticis ꝛ sunt imitatores eoꝝ. dicūt̄ ꝑmo mō xp̄m indue
re ꝫ nō sc̄do mō. ¶ Ad aliud dicēdū. ꝙ baptisma heretico
rum vt dictū est quosdā facit filios dei vt ꝑuulos. quosda3
nō: vt adultos q imbuti sūt errore hereticoꝝ. ꝛ de his ē ve
rum qd̄ dic aug. ¶ Ad vltimū dicēdū. ꝙ illud qd̄ dic Isi.
ꝙ heretici illud faciūt imaginaria ostētatōe. Si ꝫ dicit̄ de
illis q in forma eccl'ie. vel baptizāt̄ ab ip̄is hereticis: intel
ligitur imago q̄tu3 ad formā sacramēti: q2 recipit̄ ibi sac
mentū. nō tn̄ q̄tu3 ad rem sacramēti. i. gr̄am. nō em̄ in illa
imitant̄. Si aūt intelligat̄ de hĕticis q nō baptizāt in for
ma eccl'ie: tūc mutatō nō attēdit̄ q̄tū ad ip̄a3 imersionem:
nō q̄tū ad formā sacramēti vel ad rē sacramēti. videt̄ autē
magis ꝑmo mō intelligi ꝑ ꝫ qd̄ seqt̄. baptisma ñ ē illis ad
remissionē pc̄oꝝ: ꝫ ad supplicij testimoniū dat̄. vn̄ etiā i ꝓmu
ni ꝓuerbio dr̄ de malo xp̄iano legē dei nō custodiēte. iste ē
baptizatꝰ in aqua ꝛ nō in sp̄ūssancto.

Articulus secūdus

Consequēter querit̄ vtꝝ hereticꝰ q̄tū ad articu
lum de baptismo baptizat [illegible] sa
cramētū baptismi. ꝙ nō: videt̄. cū talis nō intē
dit baptizare. q2 nō intēdit ꝙ aliquid fiat ꝑuulo baptiza
to. vnde nō intēdit baptizare. ¶ Rn̄sio. quidā dicūt ꝙ du
plex ē intētio baptizantis. vel respectu effectꝰ: vel respectu
forme. Si aūt nō sit respectu effectꝰ: nihilominꝰ baptizat.
vnde nō opt3 ꝙ intēdat effectū ꝫ formā. ꝫ cū ad ꝫ ꝙ quis
baptizet ꝑter materiā debitā ꝛ formā vboꝝ requirit̄ inten
tio: ꝯstat ꝙ intētio nō versat̄ circa formā vboꝝ. Un̄ hugo.
Uide ꝛ ꝯsidera q2 ratōnale esse opt3 opꝰ ministroꝝ dei. nec
ꝓpter formā solā ꝑiudicare [illegible] nisi intētio agendi nulla ē. pro
pter qd̄ aliter dicendū. ꝙ licet hereticꝰ nō intēdat sp̄ālit̄
ꝛ distincte effectū: nihilominꝰ indistincte ꝛ quodāmō gene
rali intēdit. q2 intēdit quod eccl'ia intēdit. dico indistincte
ꝛ generali quodā mō. ꝛ hec ꝑūt bene simul eē ꝙ itēdat op
positū alicuiꝰ in sp̄āli. i. nō intēdat illud in sp̄āli qd̄ inten
dat in generali. sicut aliqs scit q̄m oīs mula est sterilis ni
hilominꝰ dubitat vtꝝ hec habeat in vtero.

Articulus tercius

Consequēter q̄rit̄ vtꝝ cū labūt̄ i hĕsim amittāt
ius baptizādi vel adhuc habēt. Et vr̄ ꝙ amittāt
Ius em̄ baptizādi stat i vnitate eccl'ie. ꝫ nō ha

bent ius baptizandi. ¶ Ad hoc facit quod dic aug. in lib.
de baptismo ꝯtra donatistas. Si hereticus ius baptizan
di nō habuit. tñ xpī est qđ dedit et illud xpī est qđ accepit
multa eñ ꝯtra ius dant: nec tñ ideo vel nulla vel nō data
dicunt. ¶ Contra ius dandi baptismū ē ex ordine sacer-
dotali. ꝫ ordo sacerdotalis tollit̄ ꝑ heresim. Nam si tolle-
retur rediens ad vnitatē eccłie: iterū ordinaret̄. ꝫ nō ordi
natur: ergo manet ordo. quare ꝛ ipm ꝯsequens ordinē scilicz
ius baptizādi. ¶ Ad ħ facit qđ dicit aug. ꝯtra ꝑmenianuz
sicut hñt in baptismo ꝙ ꝑ eos dari possit: sic in ordinatōe
ius baptizādi. vtrūqꝫ quidē ad ꝑniciē suā ꝗdiu caritatez
nō hñt vnitatis ecclīastice. ¶ Ad qđ videt̄ dōm ꝑ ħ quod
dicit aug. ꝯtra ꝑmenianū ꝙ in his ꝗ habuerūt ordinez sa-
cerdotalem in eccłia ꝛ postea trāsierūt ad heresim: rema-
neat ius dandi baptismū. dicit eñ ꝙ quidā eoꝝ veritate
coacti dicē ceperūt. baptismū quidē non amittit ꝗ recedit
ab eccłia: ꝫ tñ multis modis ius dandi amittit qđ apparz
frustra ꝛ inaniter dici. Primo qꝛ nulla ostēdit̄ causa cur
ille ꝗ ipsam baptismū amittere nō pōt ius dandi pōt amit
tere. Vtrūqꝫ eñ sacrm est. ꝛ quadā ꝯsecratōne vtrūqꝫ dat̄
homini. illud cū baptizat̄ illud cum ordinat̄ in catholica
eccłia. vtrūqꝫ aūt nō licet iterari sicut eñ redeuntes ad ec
clesiā nō sunt rursuz baptizādi sic nec rursum ordinandi
ius ergo dādi baptisma qđ est ex ordine sacerdotali nō amit
titur. Si tñ alicui videt̄ ꝯtrarium sicut apparuit in auctē
aug. ꝯtra donatistas. distingui pōt. ꝙ aliud ē hr̄e ius ex or
dine sacerdotali: ꝛ aliud ex vnitate fidei ecclīastice vel ec
vite ꝯgruitate. pōt ergo vno mō hr̄e ius: ꝛ alio mō nō habere
ꝛ ꝑ hoc soluit̄ illud qđ obiectū est in ꝯtrariū: intelligit̄ eñ
de iure qđ habetur ab vnitate ecclīastica.

Articulus quartus

Consequēter querit̄. vtrū illi ꝗ nunꝗ crediderūt
pñt ꝯferre baptismū. ꝛ videt̄. forma eñ nō dat̄
nisi ab illo qui hꝫ ꝑtatez ad illā. ꝑtatez aūt acti-
uam dꝫ hr̄e ad illā ꝗ hꝫ eaz vel nobilioē. Sꝫ ꝗ non hꝫ fi-
dem vel baptismū: nō hꝫ formā illaz vel nobilioē ea ergo
a tali nō dat̄ baptism⁹. ꝙ aūt nō hꝫ nobilioē pꝫ. In infi-
deli eñ nō est forma nobilior fide vel baptismate in quo ē
fundamentū fabrice spūalis. ¶ Cont̄ baptisma a ꝗcunqꝫ
dat̄ in necessitate. nō eñ ei⁹ ē baptisma ꝫ xpī. de quo dicit̄
hic est ꝗ baptizat. ¶ Arguit̄ etiā ꝑ simile. ꝗ eñ ab ecclesie
vnitate recesserūt. dare pñt baptisma. Sꝫ min⁹ opponunt̄
fideles vel nō baptizati ꝙ heretici: ergo et illi pñt dare baptis
ma. ¶ Ad hoc facit qđ dicit ysid. Roman⁹ pontifex nō ho
minē iudicat ꝗ baptizat: ꝫ spm̄ dei subministrare grāz ba
ptismi licet pag[illegible]⁹ sit ꝗ baptizat pōt ergo nō baptizat⁹ dare
baptismū. ¶ Nō ꝯcedendū est vt ab ipo in necessitate det̄
¶ Ad obiectū aūt in ꝯtrariū dici pōt. ꝙ ꝑtas dandi bapti
sma ē in ꝑlatōne debita vboꝝ ad hoc institutoꝝ cū inten-
tione: hoc aūt totū pōt ꝯuenire nō baptizato siue infideli
¶ Si vō dicat̄. ꝙ ꝑtas residet apud ipm ꝗ hꝫ formā similē
vel nobilioē. Rñdendū est ꝙ illa forma ꝗ est caracter: im
ꝑssa ē mediante vtute verboꝝ. Vñ ꝑferēs verba cū aliis ꝗ
ad sacrm baptismi reqrunt̄. licet nō hēat caracterē forma
liter: hꝫ tñ quodāmodo ꝑtatiue. nec optet ꝙ inducēs for-
mā quācunqꝫ hēat talē: instantia eñ est in equoce agētibꝫ

Membrum quartum

Consequēter querit̄ [illegible] dyabol⁹ possit bapti-
zare. Et sic: videt̄. Ponat̄ ꝙ trāsfiguraret̄
in sacerdotē sicē qñqꝫ trāsfigurat se in ange-
lū lucis: ꝛ baptizaret aliquē. videt̄ ꝙ ille sit
baptizat⁹. Aug. [illegible] ioh. Baptism⁹ talis ē qualis ille in
cui⁹ ꝑtate dat̄ [illegible] dat̄ aūt in ꝑtate xpī [illegible] igit̄ nihil deperit
ipi baptismo a ꝗcunqꝫ mīstret̄. ¶ Itez aug. sup ioh. Cum
baptizat mal⁹ illud qđ datū est verū est. nec impar ꝑpt im-
pares mīstros: ꝫ par et eqle. ꝑpter ħ hic ē ꝗ baptizat. sen-
sus ē verbi aug. ꝙ qꝛ xpc baptizat: a ꝗcunqꝫ baptizat̄ ean
dem efficaciaz hꝫ baptism⁹. ¶ Item efficacia baptismi ē a
materia debita ꝛ debita forma verboꝝ. ꝛ nō aliq̄ mō a mi
mīstro. ergo a quo ꝑferant̄ verba debita cū aliis ꝗ reqruntur
hēbit efficaciā. ¶ Cont̄. vt dicit hug. de⁹ mīnistrātī coopa
tur. cui⁹ ꝟtute ꝑ mīsteriū mīstrātis qđ sctificandū est scti-
ficat̄. vt sit quidē vna vīrt⁹ ꝑ vnū op⁹ ad vnū effectum. hec
hug. ꝯueniunt igit̄ dñs ꝛ dispensator sacrōꝝ in vna ꝟtute
respectu vni⁹ effect⁹. ꝫ dñs et dyabol⁹ in nullo ꝯueniūt. ꝓ
batō. ij. cor. vj. Que ꝯuētio xpī ad belial glo. de⁹ ꝛ dyabo
l⁹ nō cōueniūt ergo ꝛc. ¶ Rñ. sine ꝑiudicio. ꝙ si imergeret
aliquē in aq̄ cū debita ꝓnūciatiōe verboꝝ: nō baptizaret.
Vna rō est ꝯuersa intentō illi⁹. tāta ei est ei⁹ ꝑuersitas ꝙ
nullo mō intendat salutē baptizati. Intentio aūt reqrit̄ ad
efficaciā baptismatis. vñ qꝛ nō ꝯcūt cū eccłia i intētiōe ba-
ptizādi: nō baptizat. ꝙ aūt hoc sit veꝝ pꝫ ex ꝗdaꝫ glo. sup
illud. ij. cor. vj. Que ꝯuētio ꝛc. ꝗ est. xpc facit oīa hñ. dya
bol⁹ male. qđ nō intelligit̄ ꝗtū ad subam act⁹: qꝛ dyabol⁹
freqnter obedit deo in agēdo: ꝫ ꝗtū ad intentōez. sp i oīni
hūs intentō dī bona ē: dyaboli mala. ¶ Sꝫ ponat̄ ꝙ hr̄et
intentōez eccłie ꝛ intendēt baptizare. Rñdeo. ꝙ nō baptiza
ret. Et ē rō vna. qꝛ nō ē illi ꝯcessuz mīsteriū dispensatōis
hmōi. vt ei dic hug. Et elemēta sacrā sunt. nō natā ꝑria fa
cit ꝫ apposita instītutō ꝑ dispensatoē. ꝛ grā infusa ꝑ bñdi
ctionē. ꝑma facta ē ꝑ creatoē: scđa ꝯposita ꝑ saluatorem.
tercia ꝯmīstrata ꝑ dispēsatoē. hec hug. Dispēsator vō dī
ꝗ dispensat. ꝫ cui datū ē mīsteriū dispēsandi ē sacerdos re
gularit̄. vnusqsqꝫ hō in articło necessitatis. Alia est rō qꝛ
neqꝫ actu neqꝫ potētia ē ꝯr eccłia. ꝗ tales sunt nō pñt sac-
menta eccłie mīstrare. he aūt rōnes sunt necessitatis. Ter
cia est rō ꝯgruētie. qꝛ sicut mors fuit mīstrata ꝑ hoīem: ita
ꝛ vita dꝫ mīstrari. hmōi rōnez assignat Ansel. ꝗre oꝑtuit
satisfactōez ꝓ offensa origīalis fieri ꝑ hoiem. s. qꝛ offendit
hō. ¶ Ad illud qđ obē. ꝙ efficacia baptismi ē a materia et
forma vboꝝ. Dōm ꝙ nō oīno. imo reqrit̄ dispensator ꝛ in
tentio recta dispensatoris: ꝗꝝ vtrunqꝫ deficit in dyabolo.
¶ Ad illđ aug. Baptism⁹ ē talis ꝗlis ē ille in c⁹ ꝑtate dat̄
veꝝ ē vbi dat̄: ꝫ nō dat̄ nisi mediāte dispēsatoē a dō ꝓuiso

Membrum quintū

Consequēter querit̄. vtrū nō hñtes vsum rō-
nis possint baptizare. qđ videt̄. e. di. iiij. sen.
dī. Si ꝗs baptizat ebriosus: xpc baptizat.
vñ videt̄ si ebrius baptizat ꝙ baptizatū est. ¶ Cont̄. ebri
us est ꝗ nō hꝫ vsum rōnis. igit̄ in mergēdo nō hꝫ intentōz
baptizandi. Intentō eñ ad vsum rōnis ꝑtinet. Intentō aūt
reqrit̄ ad ħ ꝙ baptismus sit. Item eadē est qō de furiosis.
¶ Rñ. ebrij sunt ebriosi nō sp ꝑuant̄ vsu rōnis. Vñ hñ ha
bent intentōez generalē baptizādi ꝫm formā eccłie: ꝛ tales
vere baptizant. ꝛ de talibꝫ loqtur aug. Silr̄ furiosi qñ ha
bent lucida interualla ꝛ tūc hñt vsum rōnis. Si aūt ebrij
ꝛ furiosi essent in statu ꝑuatōis talis ꝙ nō hr̄ent vsum ra
tōnis: licet īmergerēt nō baptizarent. ¶ Hic querit̄ inci
denter. si ebri⁹ hꝫ linguā ligatā ita ꝙ nō hēat ꝑfecte vsum
lingue: hēat tñ vsum rōnis: si talis baptizādo vba corrū
pat. vtrū baptizat. Et videt̄ ꝙ sic: ꝑ sile sumptū ab eo qui
hꝫ a natura linguā impeditā. i. impotentē ꝑferre vba sine
corruptōne. ꝗles sunt ꝗ sonant. l. ꝑ. r. dicentes in noie pa
tlis ꝛ fiaq ꝛ spiritulsati. Sꝫ ꝯstat ꝙ tales baptizant. Silr̄
videt̄ ꝙ ebrij baptizāt hñtes sile impedimentū. ¶ Contra.
talis nō obseruat formā baptismi institutā a deo sicē deberz
nec habet ꝙ illū excuset ergo nō baptizet. ¶ Rñsio. ad hoc di
cunt quidā ꝙ ebri⁹ talis nō baptizat: nec est sile de impotē
te ꝑ naturā ꝛ ꝑ culpā. Qui eñ impotēs est ꝑ naturā culpā
nō hꝫ et iō baptizat. ꝗ vō impotens ē ꝑ ebrietatē: culpa hꝫ
et ideo nō baptizat. Aliter aūt videt̄ dōm. ꝙ qꝛ nec virtus
sacrālis nec mīsteriū impedit̄ culpa vel pctō mīstri. si ebri
us ꝗ ex culpa sua impedit̄ nō magis hēat linguā ligatā ꝗ
ille ꝗ natura impedit̄: nec magis corrupte verba ꝑferet ꝗ
forma baptismi reqrit ꝗ alius: ita baptizat sicē ille. ¶ Ad
hoc qđ obijcit̄. ꝙ talis nō obseruat formā sicut dꝫ. Dōm
ꝙ verum est quantū est ex pte sua. tñ obseruat illam ita ꝙ
sufficit ad mīnisteriū sacramenti: vnde illud indebitū nō
redundant in mīnisterium sed in mīnistrum.

Membrum sextum

Onsequenter querit̃. Si plures sit̃ pñt vnũ baptizare. Et nõ. videt̃ q: si vterq3 diceret baptizo te: videret̃ iteratũ sacr̃m. Si dicerent concorditer. Baptizamꝰ te hec forma nõ ē forma eccl̃ie. ¶ Item si vnꝰ sit baptizandꝰ et sint duo q velint eũ baptizare. ⁊ vnꝰ illoꝝ sit mancꝰ et aliꝰ mutꝰ. Si mutus imergat ⁊ mancꝰ pferat verba: erit ne baptizatꝰ. ¶ R̃nsio q duo pñt vnum baptizare ꝫ nõ debent. i. si duo baptizãt baptismꝰ est. ꝫ tũc quilibet dꝫ pferre formaꝫ verboꝝ dicendo baptizo te ⁊c̃. et q: platio verboꝝ sine imersione nõ baptizat: licet plures pferant verba cũ vnica imersione non iterat̃ baptisma. Si aũt vnus illoꝝ cuꝫ fit immersio cuiꝰ ptulerit verba q̃ alius: q primo ptulit baptizauit: alius non. ¶ Ad aliud dicendũ q mancꝰ ⁊ mutꝰ non baptizant q: cum mancꝰ dicit. Ego baptizo te: cũ duo reqrunt̃ ad baptismum. scꝫ imersio et platio: non dicit verũ. ¶ Sed adhuc querit̃ si mancꝰ diceret. nos baptizamꝰ te. quare nõ baptizant: cũ ad baptismũ non reqritur nisi immersio ⁊ verboꝝ platio que duo ccurrũt. R̃nsio q q̃ sunt de essentia baptismi immersio et platio: ab vno fieri debent. Hoc eñ reqrit forma verboꝝ pscripta a dño. ⁊ ideo mancꝰ ⁊ mutꝰ dicto modo baptizare non pñt. hoc etiã reqrit simplex intentio baptizantis: debet eñ intendere qd̃ eccl̃ia intendit.

Membrum septimum

Onsequenter querit̃ si in articulo necessitatis posset aliqs baptizare simul ⁊ semel plures. dicendo. Baptizo vos ⁊c̃. ⁊ videt̃ q nõ cũ hec nõ sit forma eccl̃ie. ¶ Item ponatur q aliqui nascant̃ gemelli ita cuncti q non possent distingui. vt si hñt terga ⁊ ceruices vnita siue cõiuncta: tũc optꝫ dicere baptizo vos: cũ constaret illos diuersos eẽ. ¶ R̃n. sine piudicio. quotq̃t põt qs immergere simul vel pfundere aqua: tot põt baptizare simul. ꝫ nullo mõ debet nisi in articulo mortis. nec ē ĩ forma hec baptizãdi aliena a forma insinuata a dño: licet differẽs a forma cõmuni instituta ab eccl̃ia: nihilominꝰ q: forma ista non est ita extranea a forma eccl̃ie vel a forma data a dño: qn aliquo mõ indulgeat̃ in illa. dici põt q in hmõi modo baptizandi saluat̃ forma debita verboꝝ. ¶ Si obijceret̃ q forma mutat̃ sicut cum dr̃. nos baptizamꝰ. dõm q non est verũ. Nam sicut dicit Priscianus. Nos nõ geminat singulare suum vt dicat̃. ego et ego: sed ego et tu: vel ego ⁊ ille. ⁊ ideo si dicat̃ nos baptizamus: aliqd dicitur q̃ forma variat̃ vnde forme mutatur. Sꝫ cuꝫ dr̃ ego baptizo vos: sensus est baptizo te ⁊ te. ⁊ iõ non est mutatio forme ꝫ quedã geminatio. Nec hic introducitur psona alia nisi psona baptizans et baptizata. nõ sic est in forma alia cũ dicit̃: nos baptizamꝰ: q: vt ex dictis pꝫ ibi fit mentio de psona aliq̃ que neqꝫ est baptizans neqꝫ baptizata. Ex pdictis pꝫ. q vnꝰ põt simt̃ baptizare plures nõ plures vnuꝫ. ⁊ rõ est mutatõ forme in vno non in alio. Põt nihilominꝰ alia rõ assignari. q: nõ est necesse q simt̃ duo baptizent si vterqꝫ põt verbũ dicẽ ⁊ imergere ꝫ necessitas ⁊ vtilitas est q simul duo baptizent̃: qñ sunt in articulo mortis. Alia tñ ratio ē. q: baptizãs minister significat xp̃m. vñ sicut in ꝫ q vnꝰ hẽat plures vxores saluari potuit ratõ sacri aliquo mõ: q: xp̃c ē sponsus multaꝝ aiaꝝ. sed nõ ecõuerso: sic in pposito ē intelligendũ. q: vnꝰ baptizans est interiꝰ. s. xp̃c dñs: a q̃ est vnitas in sacmento baptismi. ¶ Ad aliud dici põt. q si aliquoꝝ ptes pncipales ita eẽnt cuncte q nõ intingi nec pfundi posset vnꝰ sine alio: ⁊ constaret ibi esse duas psonas: possent simul baptizari sb forma pdicta: vt diceret̃ baptizo vos ⁊c̃.

Membrum octauum

[illegible] querit̃ vtrũ qs posset baptizare seipm̃. cũ nõ sit aliꝰ simplr̃ vel q velit in articulo mortis. Et sic: vr̃. cũ virtꝰ baptismi attendat̃ in pprijs vbis ⁊ elemẽto debito. Iuxͣ illud verbũ Aug. Accedit verbũ ad elementũ ⁊ fit sacr̃m. ¶ Iteꝫ als videret̃ pcludi via salutis alicui. cũ dr̃. iij. Io. Nisi qs renatꝰ f. ⁊c̃. ¶ Itẽ eo q baptismꝰ ē sacr̃m necessitatis. ē indultũ oĩbꝫ sine distinctõe ĩ necessitate posse baptizare aliũ. qre igit̃ nõ eadẽ rõne indultũ ĩ tali necẽitate hoĩ posse baptizare se. ¶ Itẽ vt vr̃ velle Inno. in decretali qdã dicẽs. Sane intimasti q qdã iudeꝰ cstitutꝰ in articlo mortis. cũ int̃ iudeos tñ existẽt: seipm̃ ĩ aquã imersit. dicẽdo. Ego baptizo me ĩ noĩe p. ⁊ f. ⁊ s. s. ⁊ pꝰ si talis cnnuo decessisset ptinꝰ euolasset ad patriã. ex ꝫ videt̃ q baptizatus fuerat. ¶ Si diceret̃ q baptizatꝰ fuit baptismo flamis q ibidẽ subiũgit̃. ppẽ sacri fidẽ ⁊ si nõ ppẽ sacr̃m fidei ꝫ non videt̃ veꝝ: q: baptizati tñ baptismo flamis non stati euolant. ¶ R̃n. q nullꝰ põt baptizare se. cuiꝰ vna est rõ. q sic aliꝰ ē generãs ⁊ genitꝰ nullꝰ eñ generat se: sic aliꝰ dꝫ eẽ regenerãs et regeneratꝰ. Sic eñ in generatõe carnali distincte sũt psone pr̃ et filiꝰ: sic ĩ generatõe spũali. Vñ in decretali Inno. dr̃ sicut in carnali generatõne q̃ ples ex viro ⁊ femina nascit̃ aliꝰ est q carnalr̃ gignit et aliꝰ q gignit̃ carnaliter: sic in sacr̃ali generatõe q̃ soboles ex spũscto ⁊ aq̃ renascit̃ aliꝰ dꝫ esse q spũaliter gigneret: et aliꝰ qui spũaliter gigneret̃. Sane cũ corpꝰ exteriꝰ siue cũ cor interiꝰ baptizatur. oportet vt vtrobiqꝫ paternitas ⁊ filiatio valeat inueniri: quibꝫ baptizans ⁊ baptizatꝰ adinuicẽ rferant̃. Alia est rõ. q: nõ posset seruari forma baptizãdi instituta ab ecclesia iuxͣ formã traditã a dño Mat. vlti. hr̃ forma tradita a dño cũ dr̃. Ite baptizãtes eos. vbi insinuat̃ distinctio psonalis inter baptizãtes ⁊ baptizatos. Vñ dr̃ in pdicta decretali. cũ inter baptizantẽ ⁊ baptizatũ debeat eẽ discretio: sicut ex vbis dñi colligit̃ dicentis aplis baptizate oẽs gentes in noĩe p. ⁊ f. ⁊ s. s. memoratꝰ iudeꝰ denuo ē baptizandꝰ ab alio: vt oñdat̃ q aliꝰ est q baptizat̃ ⁊ aliꝰ q baptizat̃. Ad qd̃ etiã de signandũ ipẽ xp̃c non a seipo. ꝫ a Ioẽ voluit baptizari. ¶ Ad ꝫ qd̃ obr̃. q accedit vbũ ad elemẽtum ⁊c̃. Dõm q in casu tali nõ accedit verbum ad elementum: q: ibi verbũ dr̃ forma insinuata a dño et pscripta ab eccl̃ia: q̃ est baptizo te ⁊c̃. nõ aũt baptizo me. Nec est ppter hoc via salutis pclusa: q: in articlo volẽs baptizari et si nõ hẽat q baptizet eũ: si morit̃ saluat̃ in fide hũs baptismuꝫ flamis qd̃ supplet defectuꝫ in necessitate baptismi flumis. ¶ Ad ꝫ qd̃ querit̃. q indultũ est in oĩbꝫ ⁊c̃. dõm q nõ ē simile: q: cũ illa indulgẽtia obseruari põt forma baptismi: non aũt posset cũ alia. forma aũt ē. Ego baptizo te: nõ aũt ego baptizo me. ¶ Ad illud qd̃ vltimo obr̃. q baptizati baptismo flamis nõ euolãt. Dõm q regulariť loq̃ndo verũ est. aliqñ tñ sicut magnitudo ctritõis sufficit ad deletõꝫ pene debite p culpa. Vñ ctritꝰ si decederet statim euolaret: silr̃ magnitudo fidei sufficit baptizato baptismo flamis cũ cõtritõne ad deletiõeꝫ reatꝰ. Vñ si sic baptizatꝰ decedẽt statim euolaret. q̃lis forte fuit iudei fides de q̃ loqt̃ decretal̃.

Questio. xvij. de conditionibꝫ puuli baptizandi.

Eterminatis conditõibꝫ ex pte baptizãtis seqtur de cditiõibus ex pte baptizãdi. Primo queret̃ de puulis. Scd̃o de adultis. ¶ De puulis q̃runt̃ hec. Primo vtruꝫ puuli sint susceptibiles baptismi. Scd̃o vtrũ puulꝰ intra m̃ris vterũ. Tercio vtrꝫ puulꝰ seminatꝰ siue s̃m aliquã pteꝫ egressus. Quarto vtrꝫ qñ pturiẽs ē in pculo mortis sit incidenda. Quinto vtrũ differri debet baptismus an nõ. Sexto vtrum sanctificati in vtero sint baptizandi.

Membrum primum

Irca primum sic. In veteri testamento erat sacramentum institutum ad deletioneꝫ originalis peccati in paruulis. sacramentum autẽ noue legis est perfectiꝰ: g in nouo testamẽto sacr̃m erit in remediũ originalis ĩ puulis. Sꝫ ꝫ ē hec

psimus q successit circumcisiōi: ergo paruli susceptibiles
sunt sacri baptismalis. ¶ Item gratia supabūdauit plus q̄
delictū. sed delictū rōne originalis pcti transiuit ad paruu-
los multo fortius g gratia xpi. Illa aūt maxime est in sacra
mēto baptismatis. ergo paruli pūt suscipere sacrm̄ baptis-
matis. ¶ Item regeneratiō fm spm̄ est eoꝝ quoꝝ est gene-
ratio fm carnē. sed regeneratio est p baptismū. paruloꝝ aūt
nō habentiū vsum rōnis ē generatiō fm carnē. g paruli vsū
nō hnt vsum rōnis pūt suscipere sacrm̄ baptismi. ¶ Cont̄.
dicit in euāgelio. Qui crediderit ꝛ baptizatus fuerit ꝛc.
ergo.req̄rit ibi fides baptizādi. sed fides nō est in paruulis: er-
go nec sacrm̄ baptismi qd̄ ꝯsequitur. ¶ Item in matrimonio
carnali req̄rit̄ ꝯsensus: multo fortius in matrimonio spūali
tum q̄ in baptismo aīa fiat sponsa xpi nisi ponat̄ obex: re
quirit̄ in baptismo ꝯsensus baptizādi. In paruulo aūt nul-
lus ē ꝯsensus. g nō recipit sacrm̄ baptismatis. ¶ Ad qd̄
rñdendū. q paruul⁹ suscipit sacrm̄ baptismi. Misericordia enī
superexaltat iudiciū. Iudiciū aūt trāsiuit ex pctō parentū in
paruulos: misericordia aūt p xpm̄ in omnes q̄tum ad sufficientiā.
¶ Ad obiectū aūt in ꝯtrariū. dicendū est. q illud qd̄ dr̄ i euā-
gelio sic intelligit̄ sicut dicit Beda. q alios paruli credunt sic
ex aliis ea q̄ in baptismo eis remittunt̄ pctā ꝯtraxerunt.
Unde fides parentū vel ecclie supplet qd̄ min⁹ est in paruulis
vel qa loquitur ibi de pdicatōe q̄ fit adultis: pt̄ intelligi de fi-
de adultoꝝ q̄ ꝯuenient̄er pcedit baptisma ad salutē obtinē-
dam. ¶ Ad scdm̄ vo dicendū. q aliud ē in matrimonio carna
li ꝛ aliud in spūali. in pte ꝛ in pte ē simile. In adultis em̄
req̄rit̄ vtrobiq ꝯsensus: in paruulis vo de ꝯsensu parentum
ꝯtrahunt̄ sponsalia: sed non oīno ratificant̄ nisi p ꝯsensum
illoꝝ psonaꝝ cū venerint ad adultā etatē. In paruulis vo
ꝯtrahit̄ matrimoniū spūale p grām xpi. a qua hz virtutem
baptism⁹ et p ipm̄ ꝯsensum ecclie. Unde ysid. de officiis. par
uuli alio pfitente baptizant̄ q adhuc loqui vel credere ne-
sciūt. Et dicit aug. ad Bonifaciū vt possit regenerari per
officiū volūtatis aliene cū offert̄ ꝯsecrand⁹. facit hoc vn⁹
spūs. ex q̄ regenerat̄ oblatus: ꝛ ratificat̄ ex ꝯsensu patrini
ꝛ fide ecclie ipm̄ matrimonium spūale suscepto baptisma
tis sacramento. ꝛ quo ad hoc est dissimile respectu matri-
monij carnalis: in aliis etiā similitudo attenditur.

Membrū secundum

Consequenter querit̄. vtrū qs posset baptizari
in vtero mr̄is. Et sic: videt̄. Cū em̄ aīa rati
onalis infusa ē corpi: ꝯtrahit originale pctm̄
ex ipa corruptōne viciosa. Cū aūt ꝯtractū ē
originale pctm̄. indigentiā hz ipa aīa remedij ad purgati
onē ipius. Deus aūt imaginē sua nō vult pire. de misericordia q̄
sua aliqd̄ est remedium originalis pcti ipi paruulo exn̄ti in
vtero. Pronior ei est de⁹ ad miserendū q̄ ad puniendū. cū
q̄ baptisma sit institutū in remediū originalis pcti. erit p-
uulus dū est in vtero materno habilis ad baptismū: vl̄ est
aliud remediū. ¶ Si vo dicat̄. q illd̄ est sanctificatō. obr̄
ꝯtra hoc. q sanctificatō nō est cōis. Priuilegia autē pau-
coꝝ nō faciūt legē cōem. ¶ Item maior est grā sanctifica-
tōnis q̄ grā baptismalis. sed paruulus in vtero est susceptibi
lis g. [illegible] sicut pz de Johe baptista ꝛ Hieremia. de
Johe Luc. j. Spūscto replebit̄ adhuc ex vtero mr̄is sue. si
q̄ paruulus in vtero ē capax grē sanctificatōis: videt̄ q sit
ꝛ grē baptismalis. ¶ Cont̄. dicit aug. et hr̄ [illegible]. Nō
pōt qs renasci anteq̄ sit nat⁹. sed baptizari ē renasci. g nul-
lus pōt baptizari anteq̄ sit nat⁹. ¶ Item sacrm̄ baptismi
est remediū exteri⁹ exhibendū. g nō pōt alicui exhiberi. ni
si exteri⁹ pdeat in lucē. igit̄ q̄diu qs est in vtero mr̄is non
est baptizand⁹. ¶ Ulterius grē querit̄ vtrū paruul⁹ dū est i
vtero matnō baptizet̄ mr̄e baptizata admin⁹ i piculo mor
tis. et videt̄ q sic: ad corp⁹ mr̄is id qd̄ in ea ꝯcipit̄ ptinet.
ita q ei⁹ ps quodāmodo reputat̄ sicut hr̄ in li. Aug. cōtra
Julianū. Sz baptizato toto vel illo de cui⁹ integritate est
ps: baptizat̄ ipa ps. Si g paruul⁹ est ps mr̄is. baptizabitur
mr̄e baptizata. Sz huic obuiat̄. q si eēt baptizat⁹: cū nul-
lo sacro faciendo est iniuria: ipe postea materno vtero se-

parata nō baptizaret̄. Baptizat̄ aūt nō g est susceptibil.
baptismi i materno vtero rōne mr̄is si baptizet. ¶ Prete-
cū iam vniat̄ aīa rōnalis corpi paruli. efficit̄ iam altera p-
sona a psona mr̄is. baptizata g vna psona non ꝓpter hoc ba
ptizat̄ altera. Unde martin⁹ papa. Nihil pticipat in hoc mat̄
infantis q nascit̄. ꝓpterea q vnicuiq ꝓpria volūtas in ꝯfes-
sione mōstrat̄ re..at g q paruul⁹ nō baptizat̄ mr̄e baptiza-
ta. ¶ Rn̄. ad pdictoꝝ intelligentiā notendū. q ratō quare
aliqs nō baptizat̄ in vtero materno ē diuina institutō. Ra-
tio aūt diuine institutōis assignat̄ ꝯgruitatis non necessitatis
qz posset vtiq aliter eē si de⁹ vellet. ꝛ fm diuersos plures.
ꝛ diuerse cōgruētie assignant̄. Fuerūt ei q dixerūt q rō su-
mit̄ ex pte eqtatis diui iudicij. q̄ nec paruulū nec adultū iu-
stificat nisi aliqntula pena. ꝛ ideo debuit circa paruulū ali-
qd fieri penale ad hoc vt iustificaret̄. ꝛ illud dicūt fuisse omī
tpe. Sz ista rō nō videt̄ ꝯueniēs. qa nō est generalis. Nā
tpe legis nature vt dic Gre. iustificabant̄ in sola fide pen-
tum. Pre. esto q paruulus baptizet̄ in aq̄ calida siue tepida
pot⁹ ibi est solaciū q̄ pena et ita hec rō nō sufficit. ¶ Fue-
runt alij q dixerūt. q rō sumit̄ ex pte sacrati. qz em̄ in ori-
ginali pctō et ē caro infecta ꝛ aīa deformata: ideo sacrm̄
baptismi duo hz. s. aquā et spm̄ vt dic Dam. ꝛ quodāmo-
do ē ibi purificatio ꝛ regeneratio carnis ꝛ spūs. ꝛ ideo nō
tm̄ psupponit natiuitatē in vtero q̄ est in infusiōe aīe. verū
etiā natiuitatē ex vtero q̄ est in egressu. ꝛ ista quidē rō bo-
na est sed pticularis: qa nō valet ad remediū legis nate qd̄
nō respiciebat paruli carnē. ¶ Fuerūt ꝛ alij q sumpserūt ra
tionē ex pte culpe. qz ei culpa originalis ꝯtracta ē ex carne
infecta et ex carne parentū fm actū generatōnis: totū tpe
generatōnis ꝛ cibatōis ex illa carne infecta reputa ex san
guine mēstruo ē corp⁹ deputatū pctō nō remedio. et iō ōte
necesse ē a carne mr̄is paruulū separi: et totā generatiōis a-
ctionē ꝯsūmari q̄ superueniat hndictio. qm̄ illud totū ē tpe
maledictōis. ꝛ ista quidē rō bona est nisi etiā repugnaret
sanctificatōni qm̄ ibi dat̄ grā mūdans a culpa originali.
¶ Fuerūt et quarti q dixerūt. q rō ē ex pte grē. qz em̄ grē ē
dare esse ordinatū ꝛ grē est regenerare. et esse ordinatū pre
supponit esse distinctū: ꝛ renasci psupponit nasci: iō necesse
est q an̄ baptismū paruul⁹ nascat̄ vt sit pfecte nat⁹ fm carnē
sic aūt distinct⁹ nō est in vtero materno: qm̄ q̄diu ē in ven-
tre ꝯiungitur matrici p vmbilicū vn̄ recipit alimentum.
ꝛ hec quidē rō bona est. maxime qz ꝯsonat ꝛ ortū hz a ver
bis sanctoꝝ: tn̄ adhuc p istā rōnem posset ostendi q paruu
lus non dz sanctificari in vtero sicut nec baptizari. ¶ Et
ꝓpterea dicendū. q ratō sumēda ē ex pte sacralis remedij. qa
em̄ sacrale remediū respicit ecclie opationē. et opatio ec-
clesie nō se extendit ad paruulū nisi extra vterū: ideo nullo
tpe nec fide parentū nec aliq̄ sacro iustificat⁹ est paruulus
anteq̄ nat⁹ quantū est de lege cōi. qz de⁹ decreuit saluare
puerū per sacrm̄ vel aliqd qd̄ sit in loco sacramēti. Ad hoc
aūt intelligendū. Notandū q triplex stat⁹ distinguit̄ in
hoīe p⁹ aīe infusionē. Prim⁹ est in vtero. Scd̄s extra vte-
rū in statu infantie. Tercius in statu etatis adulti. In p̄-
mo statu manifestus est deo. In scd̄o manifest⁹ est nobis.
In tercio manifest⁹ est sibi. In primo igit̄ statu cū soli deo
sit notus pōt p ei⁹ voluntatē sanctificari nō p nostram co-
opationē. cū nō cognoscat eū ecclia nec sit de foro ecclesie
In scd̄o statu quo not⁹ est deo et ecclie. remediū pōt habe-
re a deo: coopante adiutorio alieno nō suo. In tercō statu
cum sit notus omnibus modis deo et sibi et ecclesie: reme
dium potest habere et sibi potest omnibus his modis ad-
iuuari vt nō tm̄ deus sua virtute faciat: sed adiuuet fides
aliena q̄tum ad sacramentum ꝛ fides et deuotio propria.
Prima ergo sanctificatio est per diuinā voluntatem ꝛ per
tinet ad singulare priuilegium. secunda vo per legem da-
tam sicut patet in circumcisione. patet etiam in baptisma
te cum dictum est. Nisi quis renatus ꝛc. Joh. iij. Tercia
est per legem inditam quam deus indidit vt ad deum re-
curzat homo petere veniam pro offensa. et prima quidem
est paucoꝝ reputa illorum quos deputat ad aliquod ma-
gnum officiū: et sic est pter legem ꝯmunem. ita ei decreuit

diuina iusticia et quantū est de lege communi non releue-
tur qui cecidit: nisi aliqua dispositio exterior siue opera-
tio occurrat. et puulus quidem sicut p alium cecidit: ita
pōt per alium releuari disponendo vtpote p fidem alienā
adultus aūt per ꝓpriam sicut p ꝓpriam voluntatez pecca
uit. Quia vō in vtero non pōt p fidem alienam sacramen
to adiuuari: qm̄ non est de foro ecclesie et nec nobis not⁹
ꝛ hoc decreuit deus ꝯ lege ꝯmunem: ideo nullus in vētre pu
rificatus est nisi de priuilegio spāli. qm̄ igitur baptismus
respicit legem ꝯmunem et legem datam. ideo non debuit
in vtero baptizari: et hec ratio ꝯmunis est oībus sacra-
mentis ſm oēe tempus. Dicendū igitur ꝙ puulus dum
est in vtero materno nō est susceptibilis sacramenti bapti
smalis nec p se: nec ratione matris. q eīn adhuc nat⁹ n̄ est
ſm adam: ſm xp̄m regenerari non pōt. sicut dicit Isid. li.
senten. ꝛ accipitur ex hoc quod dicitur in euangelio. Nisi
quis renatus ꝛc̄. ꝛ iterum oportet vos nasci denuo. prece
igitur ꝙ natiuitas ſm carnem secūde natiuitati que ē ſm
spiritum. ¶ Ad id vō quod obijcit̄. dicendum ꝙ licet pro-
nior sit deus ad miserendū ꝙ̄ ad puniendū: tñ quia cū mi
sericordia currit iusticia: iusticia inquā que est in inflictio
ne pene ꝓpter peccatū Ade. que ꝯtinuatur ꝙ̄diu caro par
uuli ꝯtinuatur cum matre ꝛ accipit nutrimentum ex ipsa
tanꝙ̄ pars eius quodāmodo. facta autē sepatione apparet
manifeste opus misericordie diuine. et tūc posset regenera
ri scʒ postꝙ̄ iam natus est. cum eīn puulus ꝯtrahat origina
le peccatū ex corruptōne carnis viciosa: caro aūt colligat̄
ꝙ̄diu est in vtero materno cum causa morbi ſm legem cō-
munē subiectus est corruptōni viciose: ꝛ ideo vt possit ſm
legem ꝯmunem subijci gratie siue sacramento ex quo ꝯfert̄
gratia: exigitur sepatio ab vtero materno. ¶ Ex dictis pa
tet rn̄sio ad id quod querit̄ de sanctificatione. ꝯcedo enim
ꝙ deus posset grām si vellet puulo dare. ꝭ per sacramen-
tum baptismi vel aliud ecclesiasticū non debet fieri. nō qa
maius sit: ꝭ quia alius est modus qui non cōpetit illi sta-
tui. ¶ Ad aliud vō quod obijcit̄. vtrum baptizetur matre
suscipiente baptismū: eo ꝙ est ps eius quodāmodo. Rn̄.
ꝙ non. ꝯcito eīn vnitur anima rōnalis carni. cum iaʒ pri
us decisum sit semen a generantibꝫ. non iam habet ꝯtinu
itatem eandem quā habebat dum erat in ꝯpositōne gene-
rantis. de illis aūt ptibus intelligit̄ que simpliciter ꝛ pnci
paliter sunt de ꝯstitutōne carnis materne. ¶ Si vō obijcit̄
p simile quoddam sumptum a lege humana. ꝙ cuʒ mater
manumittit̄: ꝛ partus siliter p ꝯsequens. eo ꝙ partus est
ps viscerum: ꝛ ita non videat̄ simile de liberatōne a serui-
tute peccati. Rn̄sio ꝙ non est simile. baptisma eīn est ꝑso-
nale beneficiū nec ꝑsonaʒ egreditur: secus est in manumis
sione. Dicitur aūt partus viscerüʒ pars. non qa simplicit̄
sit ps: sed quia non pōt peti p interdictum de liberis exhi
bendis. ꝛ ideo quo ad hoc dicit̄ esse ps visceruʒ in natura
libus: et non dicit̄ esse oīno ps: ꝭ quodāmodo ꝓpter quan
dam colligatōeʒ fetus cum matre.

Membrū tercium

Onsequenter querit̄. vtrum semi natus vel
natus ſm ptem aliquaʒ sit susceptibilis ba
ptismi. hoc est post vniuersalem sepationem
tm̄: an etiam post ꝑticularem. Et videt̄ ꝙ p⁹
vniuersalem tm̄. tūc eīn ꝓprie dicit̄ natus. renatus autem
pōt esse postꝙ̄ est nat⁹ ꝛ nō ante: ꝗ nō ī sepatione pticulari
est susceptibilis baptismi. ¶ Pre. natiuitas que est ſm spi-
ritum non est in pte: et in pte non: ꝭ vniuersalis. Natiui-
tas ergo ſm carnem que debet esse ꝓpinqua dispositio ad
hanc natiuitatē spūalem: debet esse natiuitas ſm totum et
non tm̄ ſm ptem. ¶ Pre. cum ꝯtingit aliqñ monstra ꝙ̄ ha
bent aliquid forme humane et aliquid nō. si egrederetur
illa pars que spectat ad humanam formaʒ latente alia pa
te posset esse error in baptizando. vt ergo vitetur error: vi-
detur ꝙ exigatur vniuersalis egressus ipsius partus a vē
tre matris. ¶ Contra. in ipso egressu a ventre matris mꝉ
totiens moriūtur infantes. Si ergo expectaretur vniuer-
salis egressio. anteꝙ̄ baptizaret̄ vel aqua tingeret̄: frequē-
ter puuli morerent̄ sine baptismo. Sed ꝓcuranda est sal⁹
anime que ꝯdita est ad imaginem dei quantū fieri potest.
ꝛ maxime placet deo zelus animaꝝ: ꝗ non existente tota-
li egressione si timet̄ de ꝑiculo mortis: fundenda est aqua
baptismalis cum inuocatōne trinitatis ſm formā ad hoc
institutam. Sed si fundit̄ hoc modo baptizat⁹ videtur cū
ea ꝯcurrūt que ad baptismū exiguntur: ergo pticulari ex-
istenti egressione puulus est susceptibilis baptismatis.

¶ Deinde supposito ꝙ puulus sit in articulo necessitatis
ꝑticulari facta egressio. Querit̄ vtrum indifferenter qua-
cunqꝫ pte egrediente aut non: et videt̄ ex iam dicta rōne.
ꝙ siue egrediente manu siue pede in articulo necessitatis
tribuendū sit baptisma. anima eīn ratōnalis que est susce
ptibilis gratie non est actus alicui⁹ ptis corpis determina
te: quēadmodū dicitur de sensibili et vegetabili. ꝭ est perfe
ctio totius et dicit̄ esse vbiqꝫ in corpe suo sicut habetur in
li. de aīa ꝛ spū. sicut deus est totus in toto orbe: sic anima
vbiqꝫ tota in toto corpe suo: ꝗ quacūqꝫ pte corpis existentia
li baptizata cuʒ debitis circūstātijs iprimet̄ caracter ī aīa
ratōnali. ¶ Sed ꝯtra hoc obijci pōt. ꝙ non in oīni pte cor-
poris oēs sensus vigent ꝭ in capite. ibi eīn in figura ca-
pitis maxime discernit̄ ꝑfectio anime rationalis. non sic
aūt in alijs ptibus. non ꝗ quacūqꝫ pte egrediente: sed illa
maxime in qua plus discernit̄ anima rōnalis si tingat̄ in
aqua ſm formam baptismi iudicandus est baptizatus.

¶ Ad quod rn̄deri pōt. ꝙ nisi ꝑiculum mortis vrgeat. ex
pectanda est vniuersalis egressio vt plene nascat̄ anteꝙ̄ re
nascatur. si tñ articulus necessitatis exigat hoc: ꝛ appare-
at illa ps in qua pncipaliter discernit̄ anima rationalis:
suꝑfundēda est aq̄ adhibita debita forma ad hoc instituta
In his eīn securior pars et salubrior est accipienda. ꝛ pre-
sumitur ab ecclesia baptizatus esse. Unde si postea plene
nasceretur: non videtur aliquod aliquibꝫ faciendū nisi ꝙ
suppleat̄ ꝙ de sacramentalibꝫ exigitur. nō sic aūt videtur
esse iudicandū si manus vel pes egrediatur. in articlo. n.
necessitatis si fiat intinctio cum debita forma: pie creditur
ꝙ summ⁹ sacerdos suppleat existente aīa ratōnali in corpo
re illo. Si tñ nascatur postea et viuat in spē humana: nō
est dissonū a salute ipsius: nec fit iniuria sacramēto si po-
stea a sacerdote illo modo quo ꝯstitutum est baptizetur vt
dicat̄. Non te rebaptizo si baptizatus es. Sed si nonduʒ
baptizatus es: ego baptizo te in noīe pa. ꝛc̄. ſm ꝙ ordina-
tum est ab Innocentio papa.

Membrum quartū

Onsequenter querit̄ de muliere pturiente ꝙ̄
est in articulo mortis et desperatur de vita.
vtrū possit dari ꝯsiliū de secando eā vt puer
viu⁹ habeat̄ et baptizet̄. Et videt̄ ꝙ sic: qa
ꝯsiliū caritatis est optimū. caritas aūt dictat ꝙ ꝓponēda
est vita spūalis vite corpali: ꝛ hec ꝑdenda ꝓpter illā saluā-
dam: ꝗ nō est ꝯtra ꝯsiliū caritatis ꝙ mulier de ꝙ̄ desperat̄
secet̄ vt puer viu⁹ hēatur ꝛ baptizet̄. ¶ Contra incertū est si
puer viu⁹ possit hri vt baptizet̄. certū est vt mulier ꝑgnās
occidet̄. Nō sunt aūt faciēda mala vt veniāt bona: ꝗ nō est
dandū ꝯsiliū vt mulier ꝑgnans duʒ adhuc ī ea supest vita
secet̄ ꝓpter dictā rōneʒ. ¶ Nō ꝯcedit̄ saluo iudicio melio-
ris snie. dic eīn Aug. tenendū est certū ꝛ dimittendū incer
tū. ꝛ planū ē si ē ibi pcēm homicidij. cū in ordine caritatis
ꝓponēda est sal⁹ ꝓpria aliene nō est secāda mulier dū ad-
huc supest vita ex ꝙ̄ sectōne fiat mors vel mortis accelera-
tio. ꝭ secus ē si posset fieri sectō sine mortis ꝑiculo.

Membrum quintū

Onsequenter querit̄. vtrū baptismus possit
differri. Et primo querit̄ vtrum debeat dif-
ferri vsqꝫ ad finem vite. Secundo dato ꝙ n̄
vtrum vsqꝫ ad etatem adultam.

Articulus primus

Circa primum sic obicit̄. illo mod⁹ ꝯuenientissi mus est susceptõni baptismi q̄ maturi⁹ puenit⁹ ad salutē. Sȝ q baptizat̄ in fine statim euolat: quia in baptismate delet̄ culpa et pena. hui⁹ ergo expectatione citi⁹ ꝛ maturius puenit̄ ad salutē q̄ susceptõne baptismi tēpe anteriori. ergo ꝛc. ¶ Pre. oīs xp̄i actio nostre ē instructio. Xp̄c aūt nō expectauit tm̄ etatem adultā: sed fere vsq̄ ad finē vite sue distulit baptizari. nō em̄ accessit ad baptismū anteq̄ esset. xxx. annoꝝ: ergo ꝯueniret vt sic expectarent ei⁹ membra. ¶ Contra. null⁹ certus ē de die vel hora mortis. nullus aūt exponere se dȝ piculo spūali cum hēat viam bonā ꝛ salubrem quaȝ eligat. ergo nō est expectandum vsq̄ ad finem vite vel vsq̄ ad etatem virilē vt suscipiat̄ baptismus. ¶ Prete. videtur esse contemptus sacramenti: cū em̄ teneat̄ vnusq̄sq̄ ad susceptõeȝ baptismatis si potest ꝛ scienter differt cum possit et omittit ꝛ ꝯtemnit: peccat ergo sic differēdo. ¶ Rn̄. q non debeat differri susceptõ baptismi vsq̄ in finē vite ꝛ tūc pc̄ta oīa dimittant̄. quia dilatio illa pc̄tm est et diuturna ꝯtinētia in hoc pc̄to est cā perditõnis. Vnd̄ Cris. quōd qs ꝓpterea peccat vt scōm baptisma in nouissima sua expiratõne suscipiat: forsitan n̄ adipiscitur. ꝛ credite mihi nō terrēs vos dico qd̄ dictur⁹ sum multos noui q hec passi sunt q spe baptismatis multa peccabant. et in die aūt mortis discesse ūt vacui. deus em̄ propter hoc baptisma tribuit vt soluat pc̄ta: nō vt addat. Qui ergo dō ad hoc baptisma vtit̄ vt ampliora delinquat: ipsum fit negligentie cā et sumit̄ causa ꝓ occasione. non em̄ sacramentū qd̄ per se dat remissionē pc̄toꝝ est causa pc̄ti: sed occasio quedam pōt esse negligentie. nullus aūt dȝ esse negligens de sua salute: nec p tantū tp̄s remanere ipe filius ire ꝛ qd̄ deterius est fili⁹ gehenne nec subtrahere sibi ꝯmunionem bonoꝝ spūaliū ꝛ augmentū meritoriuȝ. ¶ Ad illud quod p̄mo ꝯ hoc obijcit̄. q hoc modo. s. expectando baptisma vsq̄ in finē maturi⁹ puenit̄ ad salutem siue ad glīam. Dicendū q hoc nō est verū nisi forte p accidens. eo enīȝ q null⁹ talis certus ē de die mortis. neq̄ certus est si dabit̄ sibi gr̄a ꝯtritõis ꝛ facultas baptismatis: sic differēdo euidenti exponit se piculo. cum hoc q p̄uat se bn̄ficijs ecc̄ie. talis em̄ exponit se ꝯsimili piculo: quali exponit se peccās ꝯtinue in spe penitendi i fine. Vn̄ tali timendū esset ne verbum Aug. verificaret̄ in ip̄o. scȝ hac aīaduersione pcutit̄ pc̄toꝝ. vt cum morit̄ obliuiscatur sui: q dum viueret oblit⁹ est dei. Nec accipiendū est exemplū a dn̄o q nō indigebat baptizari. q ad hoc significandū in illa etate baptizat⁹ est vt misteriū trinitatis et opatio decalogi in hoc intelligantur. Decalog⁹ em̄ p fidē trinitatis meli⁹ intelligit̄ ꝛ implet̄. quilibȝ em̄ nr̄m q nascitur fili⁹ ire indiget ip̄a purgari ab originali pc̄to: ꝛ ab actuali si qd̄ ꝑpetratur.

Articulus secund⁹

Consequenter querit̄. vtrum baptismus dȝ differri quousq̄ puulus sit adult⁹. Et videt̄ q debeat differri: qr cuȝ sit duplex vita. s. naturalis ꝛ spūalis. primā facit infusio aīe: scōam infusio gr̄e. Sed anima dans vitā naturalē nō infundit̄ quousq̄ sit corpus organizatū et ꝯpletum: ergo nec gr̄a dans vitā spūalem dȝ infundi aīe quousq̄ sit pfecta ꝛ quasi organizata in potētijs sicut corp⁹ in mēbris. igr̄ cū potentie sint ligate ante adultam etatem: non dȝ baptizari an̄ istam. ¶ Item duplex est potentia aīe sicut innuit Dam. s. naturalis et rationalis. Sȝ in naturali nihil imprimit̄ nisi naturaliter: ergo in ratõnali nihil debȝ imprimi nisi voluntarie. Sed anteq̄ sit adultus non habet vsum volūtatis: ergo ante non debet recipere gr̄am: ergo nec baptizari. ¶ Item vanuȝ dicit̄ esse qd̄ non pōt attingē ꝓprio fini. Si igitur gr̄a datur anime vt p ip̄am posset deuenire in finem: nec pōt ante adultaȝ etatem: videtur q si daretur in vanū fieret. Sȝ hoc nō conuenit deo cū nihil faciat in vanuȝ. ¶ Contra. ꝯstat q vuln⁹ corporale quāto citius sonat̄ tanto laudabilior est medic⁹ ꝛ magis expedit sanato. Ex dilatione em̄ curationis redditur qn̄q̄ vuln⁹ stupiduȝ et incurabile. Si ergo ita est in corporali. multo forti⁹ ita est ꝛ in spūali. Si ergo de⁹ ē summus medic⁹ et laudabilis summe ꝛ vtilime agens: videt̄ q non debeat differri sua medicina. igit̄ cuȝ medicina dat̄ in baptismo: statim dȝ curand⁹ baptizari. ¶ Item duplex ē natiuitas. s. in vtero et ex vtero. Statim aūt p⁹ natiuitatē in vtero vel in ip̄a natiuitate ꝯtrahit aīa morbū letaleȝ scilicet culpā originalē: ergo statim p⁹ natiuitatē ex vtero dȝ assequi medicinā vitalem scȝ gr̄am baptismalē. qa sicut mors sequitur natiuitatē primā. sic vita dȝ sequi natiuitatē secundam. et sicut in prima est imediatio: sic in scōa non dȝ esse dilatio. ¶ Rn̄sio. q nō est expectandū. sed baptizandus est statim puulus. statim dico fm̄ q congruit. Rationibus aūt dictis possunt addi alie: scȝ mors subita et damnatio. frequenter em̄ ꝓpter debilitatem naturalē subito moriuntur puuli. Alia est oppressio a demonibus. ꝓsumit̄ enim ꝓbabiliter q demones plus pn̄t in eis qn̄ sunt in originali q̄ qn̄ sunt in gr̄a. Alia est impssio imaginatõnuȝ ꝛ fantasiaruȝ in aīa puuli a demonibus. cuȝ em̄ ante baptismū sit anima puuli quodāmodo in ptāte dyaboli. ip̄e conatur quantū pōt imprimere illi imagines et fantasias p q̄s habilis efficiat̄ ad malū qn̄ venerit ad etatem ꝑfectiorē. ¶ Ad p̄mū ergo obiectū ꝯtra hoc dōm. q aīa pfecta est ad receptõeȝ gratie. qa iam hȝ potētias aptas pfici gr̄a. q̄tum ad primū ꝛ p̄ncipalē actū gr̄e q est viuificare ꝛ gratificare ip̄am deo. Vn̄ nota q aīa ꝛ actus est ꝛ motor. Quis igitur nō sit adhuc motor pfect⁹ corpis. et hoc qr corp⁹ nō ē adhuc totaliē ꝯpletū respectu opatiōis: est tn̄ pfecte actus ꝛ ideo apta ē ad recipiendū ip̄am gr̄am vt viuificet̄ ꝛ gratificet̄ et si nō vt operet̄. ¶ Ad scōm dōm. q duplex est volūtas scȝ ꝓpria et aliena. Dicendū igitur q licet puul⁹ nō hēat vsum volūtatis ꝓprie: habet tn̄ suffragiuȝ volūtatis aliene. ꝛ hoc est sufficiens ad susceptõeȝ gr̄e baptismalis. qr ei⁹ infusio est ex dei misericordia. misc̄dia aūt pensat miseriam. et sicut miseria contracta est a volūtate aliena: sic et misc̄dia releuat miseriā p voluntatē alienam. ¶ Ad terciū dōm. q duplex est finis gr̄e scȝ gratificare ꝛ viuificare ꝛ disponē potentias ad opationē. licet igit̄ nō attingit p gr̄am vltimo fini. attingit tamen p̄mo et ideo nō datur in vacuum. Nā primus finis p̄ncipalis est ipi gratie: vltim⁹ est quasi secūdarius vnde opus diuinū pfectū est. et p̄terea per gratiaȝ magis ac magis habilitat̄ aīa. vt cum habuerit organuȝ expeditum: possit exire facilius in aliud finem. ꝛ ideo etiam respectu illius nō datur in vanum.

Membrum sextum

Consequenter querit̄ vtrū sanctificat⁹ in vtero debeat baptizari cū nat⁹ est. ꝛ q sic: videt̄ qr talis p sanctificatõeȝ nō habet caracterē sed debet signo xp̄i ꝯfigurari qd̄ fit in baptismo: ergo debet baptizari. ¶ Item baptizati baptismo flaminis baptizant̄ aqua et tenent̄ baptizari. et patȝ de Cornelio Act. x. sed scīficari nō est aliud q̄ gr̄am spūsctī recipere: ergo scīficati tenent̄ baptizari. ¶ Iteȝ null⁹ quantumcunq̄ magn⁹ absoluit̄ a diuino mandato sed dn̄o dedit mandatū de suscipiendo baptisma: ergo ita tenet̄ ad hoc scīficatus et alius. ¶ Contra. vigor singularis puilegij semp trāscendit beneficiū ꝯmune. ergo in sanctificatõe dat̄ gr̄a curans i baptismo ꝛ maior ꝛ efficacior. sed ordo nō est a maiore pfectiōe ad minorē sed econtra. ergo scīficat⁹ nō tenet̄ baptizari. ¶ Itē si scīficat⁹ baptizat̄. videt̄ q sit vanitas. qr qd̄ pt̄ sufficient̄ fieri p vnuȝ s̄ ultra fit p duo in natura. ergo si natura nihil facit frustra: multo mi⁹ gr̄a. sed gratia scīficās sufficit ad curationē alioqn de⁹ ag... ergo ꝛc. ¶ Item videt̄ q sit ibi ꝯtempt⁹. qr q baptizat⁹ est: si iterū baptizet̄ facit ꝯtumeliā sacro. qa primū remediū reputat insufficiens: ergo pari rõne qui baptizat̄ post sanctificatõeȝ iniuriatur sanctificatõni. ¶ Rn̄sio. dicendum q sanctificatus baptizari dȝ baptismo aq. sicut baptizat⁹ baptismo flaminis. Et est ratō triplex. Prima ꝓpter bonū obediētie. qr de⁹ p̄cipit vt oēs qui

nabantur ren[illegible]antur aqua. [illegible] ppter humilitatem q: debet se reputare pctorem & indigē xpi redemptōne. Tercia ppter unitatem ut ad aliqs mēbris xpi nō [illegible] nō q baptizatur ppter hoc q sanctificatio nō sufficiat: sed ppter rōnes pdictas ppē qua exempla dāda fuit xpc circū[illegible] ut scz obediret legi subiecit se signo pctoris quo nō ipse se pctorem: sed alios se pctores pfiteri docet. postremo ut pri[illegible] [illegible] patet q rñsio q sanctificat⁹ nō recipit baptismū in remediū. qd si faceret: esset inordinatō [illegible] [illegible] signū qd hz [illegible] bona scz obedientiā humilitatē et unitatē qtum ad unitatē caracteris. ¶ Ad illud qd obijcit q sanctificatio transcendit. dōm q qūis hoc verū sit qtum ad grām q delet culpā & habilitat ad bonū. tn̄ nō transcēdit qtum ad caracterē: qz illum nō imprimit. & ideo rōne illi⁹ adhuc baptism⁹ debet recipi. ¶ Ad illud qd obijcit q supfluit. pz rñsio q nō recipit ad idem ad qd pcessit sanctificatio. ¶ Ad illud qd obijcit. q rebaptizat⁹ iniuriat baptismo. dōm q hoc verū est qz iterat idē remediū & ad idē nō sic ē in pposito & sic pz totū.

Questio. xviij. de conditionibus adulti baptizandi.

Consequenter queritur de adultis et primo de inuitis. Secundo de fictis. Tercio de non utentibus ratione.

Membrum primum

Queritur ergo primo. si qs inuitus pōt baptizari. Q sic videt. [illegible] Aug in enchiri. multa bona pstant inuitis qñ eo[illegible] cōsulit utilitati nō volūtati. qz ipi sibimet inueniunt inimici. Sz magnū pstatur bñficiū qñ pstatur sacrm q liberat a culpa & pena: & maxime ɔsulitur utilitati. ut qñ ɔfertur sacrm baptismi: q pōt inuito pstari. vel q̄re nō? ¶ Item in lege hūana ita ē. q aliqs pōt soluē p alio et liberare eū a debito tpali ipo inuito & ɔtradicente. & h fit pstando bñficiū tpale. silr videt q aliqs pōt pstare bñficiū spūale alicui [illegible] inuito & ɔ[illegible] & liberare eū a debito spirituali ¶ Pre. paul⁹ cū ecclām dei psequeret ad deū ɔuersi coact⁹ ē a xpo. cum q ecclīa debeat xpm imitari: ɔpellere dz etiaz renitentē ad susceptōez sacri baptismalis siue baptismi. ¶ Item baptism⁹ ē remediū ɔ originale. s originale cōtrahitur necēio nullo exñte assensu volūtatis: silr videt q baptism⁹ posset ɔferri necēio absqz omi ɔsensu volūtatis recipientis. s ɔferri aliqd alicui necessitate absqz ɔsensu volūtatis est ɔferre inuito: q inuito pōt ɔferri sacrm baptismatis. ¶ Item nō pōt magis cogi volūtas q̄ ɔminādo vel intemptādo mortē. Sz si aliqs ɔpulsus timore mortis sacrificet erit ydolatra: q silr si sacrm baptismi recipiat timoē mortis erit sacrm verū. ¶ Item si aliqs baptizat ex amoē male inflāmante baptizat⁹ est de facto: q si non min⁹ repugnat baptismo amor male inflāmans q̄ timor male humilians: si baptizat⁹ ex malo amore baptizat⁹ est: silr videt q ex timore sit baptizat⁹. ¶ Contra. ab adulto reqrit in ppria psona. eis baptizari & in ipo est rñdere volo: vl nolo si aūt dicat oīno nolo nō est apt⁹ ad suscipiēdū baptisma talis q nō recipit sacrm baptismi. ¶ Item dr in decre. Innocē. q si aliqs recusans imergat: q non est baptizatus. ¶ Item in sacro baptismi ɔtrahit matrimoniū spūale. et desponsat aīa deo. s mrimoniū spūale aut tātū aut pl⁹ exigit de ɔsensu quantū mrimoniū carnale. Silr videt q cōtrarium impediat. ne quis suscipiat sacrm baptismatis. ¶ Item sacramentum est donum dei. non solum rōne grē gratūfacientis: s etiam rōne caracteris impssi. s gratia dei non tn̄ datur repugnantibus immo etiā subtrahit: q videt q tali nolle mō ɔferatur sacrm ¶ Item lex euāgelica ē lex libertatis q & sacramenta euangelica sunt libertatis sed quod libertatis est libere suscipitur a volente: ergo videt q nec de iure nec de facto aliquis sacramentum baptismi recipiat inuitus. ¶ Rñsio. q duplex est coactio scz sufficiens et inducens. sufficiens si aliquis immergat coactione sufficiente. utpote qñ violenter & ipo renitente immergitur. talis nullo modo baptizatus est: quia nullo mō fuit in eo cōsensus nec voluntas imo fuit oīno repugnans. Si aūt aliquis imergat coactōne inducēte. utpote minis et flagellis ita q magis vult se subijcere sacramento ecclesie q̄ morte pire: dico q aut intendit alios illudere & mortem euadere: et tūc quia non est intentio nō est sacramētū. cum nullus dicatur baptizatus esse qui cōsensit se immergi ad iocum. Aut ipe vult id quod facit ecclesia circa se fieri magis q̄ velit pire: tūc siue credat siue non: siue velit habere grām siue non. Dicendum q recipit sacramentū. et q̄uis non sit ibi meritoria voluntas: est tamen ibi consensus et voluntas nec est simpliciter inuolūtariū qz talis recipit sacramentū exterius et vult circa se fieri qd fit in ministerio sacramēti hui⁹. vnde sm Canones iudicandus est baptizatus. & hoc diffinitū est in decre. Innoc. vbi determinat q inuit⁹ qui est ɔtradicens penitus nec rē nec caracterē suscipit sacramenti. ¶ Ad id qd obijcit. q beneficia pstantur inuitis. Dōm est q et si fuerit inuit⁹ primo modo. i. penit⁹ contradicens: tn̄ potest ei pstari beneficium tempale: s nō pōt ei pstari beneficiū baptismatis. Sic eñ beneficiū gratie gratūfacientis non datur ei q ponit obicem voluntatis tūc cum datur: sic nec sacramentū baptismi quod quantū est de se disponit ad grām gratum facientem nō datur ei q ponit obicem volūtatis. tūc enim caracterē sacramentalē imprimit operatio: cum obicē nō inuenit obsistentem. ¶ Ad aliud dicendū q debitum spūale ita indicat in voluntate: q manente voluntate necessario manet debitum hmōi. vñ nullo modo pōt aliqs ab h debito liberari nisi euulsa radice. i. voluntate. nō sic est de debito tempoli. Pre. beneficio hmōi fit ingressus in ecclesiam. Ingressus aūt ad unitatem ecclīe nō ē in adulto nisi annuente voluntate aliquo mō. ¶ Ad id qd quod obijcit de paulo. dicendum est q licet a pncipio fuerit renitens & ɔtradicens ecclīe dei: tn̄ postea factus est spontane⁹ cū dixit. dñe quid me vis facere. vñ si aliqs prius esset cōtradicens & postea cōsentiens: p ɔsentiente habendus esset in susceptōne sacramēti. Non aūt vult ecclīa nec iusticia requirit vt pz ex decre. Inno. q illi q nunq̄ susceperunt baptismū siue sacrm diuinū cogantur ad susceptōez: sed qui aliqñ susceperūt cogantur ad obseruatōez. Religioni eñ xpiane ɔtrarium est. vt semp inuitus & penit⁹ cōtradicens ad recipiendā & seruandā xpianitatē ɔpellatur. ¶ Ad hoc qd obijcitur. q originale cui⁹ est ppriū remediū baptismus cōtrahitur sine cōsensu & voluntate &c̄. Dicendū q hoc est verū et ɔsimili mō confert remediū baptismi in paruulis qui nō hñt vsum rōnis. adultus autem repugnans & contradicens nō soluz modo nō consentit nec solum vult negatiue: s ponit obicem impedientem oppositum volendo. Pre. non est simile. qz originalis ɔtractio est naturalis. et ideo ineuitabilis. Sz remediū baptismi nō respicit naturam. s potius voluntatem persone: & ideo non est simile. ¶ Ad aliud quod obijcitur de cōminatione mortis. dicendum q maior est coactio q̄ hec. Nam hec est solum inducens non sufficiens. s cum accipitur velit nolit & immergitur ibi est sufficiēs coactio. q̄uis eñ voluntas cogi nō possit in volendo: pōt tn̄ simplr homini fieri coactio in actu exteriori. Vñ voluntas inducta voluntas est. et ideo h imprimitur caracter: et ibi non. & est exemplū in eo qui ponit thura timore mortis: et de eo cui⁹ manus trahitur violenter. primus consentit & peccat et dicitur sacrificare: secundus nō sic qui sacramentum inductus suscipit dicitur consentire. siue inducatur amore bono vel malo siue timore bono vel malo suscipit sacrm: qz sacramenti susceptio ē bonis malisue ɔmunis. & ideo talis voluntas sufficit ad sacramentū. Ex hoc pz rñsio ad aliud quod sequitur.

Membrum secundū

Onsequenter querit̄ de ficto siue de accedēte ficte ad baptismū. vtrum susceptibilis sit baptismi. Primo ḡ querit̄ de ficto qui accedit ad baptismū nō contrit⁹. Scđo de ficto qui accedit nō credens. Tercio de ficto qui cōtemnit. Est eñ triplex fictio. In rōnabili cū nō credit. In cōcupiscibili cū nō cōteritur. In irascibili cū contemnit. Quarto verū recedente fictōne baptismus habeat efficaciam.

Articulus primus

Rimo ḡ querit̄ verū nō cōtrit⁹ accedens ad baptismū sit baptizatus. Et nō: videt̄. Amb. sup epistam ad Ro. xj. sine pnia eñ dona sunt ⁊ vocatio dei. grā dei in baptismo nō requirit gemitū vel planctum vel opus aliquod nisi solā fidem ⁊ cordis cōtritōem ⁊ oīa gratis cōdonat. ex h verbo videtur q in adulto baptizando reqritur cordis cōtritio. ¶ Item fict⁹ nō cōtrit⁹ actualit̄ vult istud qđ nō cōpatit̄ secū grā gratūfacientem scʒ se esse in pctō. vult dico vere et interptatiue. voluntas eñ talis cōtrariat̄ gre gratūfacienti. Qđ aūt cōtrariatur gre gratūfacienti cōtrariat̄ gratie baptismali. In ficto do est aliquid hmōi: quia volūtas siue cōplacentia pcti. ḡ non recipit grām baptismalem. igit̄ ad hoc q recipiat gratiā istam requiritur contritio nō compatiēs secum volūtatē; hmōi. ¶ Item voluntas inordinata siue libidinosa est cā immediata peccati. qđ patet p Augu. dicentem. Q pctm ita est voluntariū. q si nō est voluntariū non est peccatum; ḡ manente hac voluntate: necessario manet peccatū: et ita vt prius. ¶ Contra. culpa originalis que prie ⁊ immediate opponit̄ gratie baptismali. nō impedit qn baptizatus recipiat gratiam baptismalē;: multo ḡ fortius vidēt̄ q nec culpa actualis q nō ita primo ⁊ imediate supponit̄. ¶ Item grā gratūfaciens fortior est quolibet peccato. quia grā natura aliqua est. pctm do defectus vel priuatio modi spēi ⁊ ordinis. ḡ expellit quodcūq; pctm: ḡ et pctm fictōis ⁊ peccatum originale. ¶ Item actu voluntatis ei⁹ q debet baptizari non cōtrahit̄ originale h quasi actu nature corrupte. ḡ videt̄ q nec impediri habeat ei⁹ medicina actu voluntatis: cum hi act⁹ scʒ voluntari⁹ ⁊ naturalis nō cadant i eodem ordine. ¶ Item Aug. dicit. q fict⁹ est q non credit vel indeuot⁹ accedit. vel aliter celebrat sacrm q̄ institutum est. vel qui cōtemnit suscipere. ecce q inter dr̄ias fictōnis nihil tangitur de contritione nec ei⁹ opposito. pp̄ter qđ videt̄ q nō cōtritus nō dicend⁹ est fict⁹. Et pterea h incidenter inquiritur pp̄ter qđ assignant̄ tm̄ he differentie fictōnis. ¶ Item querit̄ de illo q cōteritur de pctis mortalibꝰ et cōmisit venialia: verū fict⁹ debet dici si non cōterat̄ sup venialibꝰ. Si eñ nō est fictus: ⁊ nō ficte accedenti in baptismo dimittit̄ culpa ⁊ pena. si talis ḡ decederet statim euolaret. Contra. nō cōtritus fuit de venialibꝰ. ⁊ p veniali debebat̄ pena tpalis ḡ talis non hʒ penā tpalem oīno dimissam. dr̄ eñ sup illō Ro. xj. Sine pnia sunt dei dona et vocatio. Glo. grā dei i baptismo nō reqrit gemitū aut planctum scilʒ exteriorē. ⁊ opus aliquod nisi solā fidem ⁊ cordis cōtritōem;. ⁊ oīa gratis condonat. Si ḡ nō fit cōtritio nō oīa gratis cōdonat̄ in ipo adulto. Ratio q in adulto accedente ad baptismum reqritur cōtritio cū pcedende sunt rōnes p ista pte inducte. ¶ Ad hoc qđ primo obijcit̄ cōtra dōm. q licet originale pctm nō impediat grām baptismalem qn hēat effectum in baptisato: tm̄ actuale impedit in adulto nō contrito. h hoc est qꝛ baptizand⁹ ponit obicem gre scʒ volūtatē; pmanendi in pctō: qđ nō facit paruulus purgand⁹ ab originali. Vñ pp̄rie loquendo neq; originale neq; actuale impedit grām baptismalē qn hēat effectū in baptizato: h pon⁹ ipa volūtas inordinata ipsi⁹ baptizandi. ¶ Ex h ptʒ rñsio ad aliud qđ seqtur. qꝛ reuera grā est fortior quolibet pctō pp̄rie loquendo: vt scʒ qñ nō inuenit obicem in volūtate sic libe-ar. Vñ q nō expellit pctm h facit volūtas resistēs ⁊ impediens. Unde dicendum. q est loqui de gratia ⁊ culpa baptis. vel put adinuicē; cōparant̄: vl' put cōpant̄ respectu subiecti. Si adinuicē;: fortior est gratia. qꝛ illa actiua tm̄ et culpa tm̄ passiua. quia culpa non est aliqua natura vnde nullam habet actōnem pp̄rie loquendo. Si respectu subiecti: sic fortius dicitur in qđ li. ar. magis consentit. et fm hec sunt sicut excedentia ⁊ excessa. hīi in ficto contrito fortior est culpa ⁊ gratia eo q li. ar. magis cōsentit culpe i penitente cōtrario qꝛ penitens magis cōsentit gre. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄. q originale ñ contrahit̄ actu voluntatis eius qui debet baptizari ⁊c̄. Dicendū q argumentū non valet et ratio est. quia in habente vsum rōnis gratia non habet effectum resistente voluntate ⁊ impediente peccatū eñ ita inheret voluntati in habente vsum rōnis q non expellitur a gratia nisi voluntas gre cooperetur. argumentum; autem virtutem hʒ in non habentibꝰ vsum rōnis. In his eñ sicut nō contrahit̄ originale actu volūtatis: sic nec ei⁹ medicina impedit̄. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄ de differētijs fictōnis assignatis ab Aug. Dicendu; q fictio dicitur [illegible] tas: ⁊ fictus dicit̄ falsus. nec accipit̄ hic falsitas speculatiue sed in q̄tum priuat rectitudinē respectu finis. Hoc aūt pōt esse dupliciter. vel q̄tum ad actu; exteriorē et sic accipitur illa dr̄ia qui aliter celebrat sacrm ⁊c̄. Vel q̄tum ad actū interiorem et h triplr. Vel fm rōnem: et sic incredulitas. Vel fm cōcupiscibilē: ⁊ sic indeuotio. Vel fm irascibilē: ⁊ sic cōtempt⁹. ¶ Ad aliđ qđ querit̄ d cōtritōe venialium. Dōm q aliq̄ reqrit̄ cōtritio i mortalibꝰ ⁊ in venialibꝰ. de mortalibꝰ aū dicet̄ fict⁹ si nō cōterat̄ de illis q reducit ad mēoriā. de venialibꝰ do nō dicet̄ fict⁹ si cōterat̄ generaliter. Dicūt tm̄ aliq̄ q nisi doleat determiate de veniali. q nō delebitur in baptismo q̄ ad culpā ⁊ penā. Sʒ mihi videt̄ ob reuerentiā sacramēti. q si adest ibi cōtritio generalis de venialibꝰ. cū in baptismo cōferat̄ grā: illa grā sic se hʒ ad venialem culpā sicut ignis in camio in guttaʒ aq̄. vt virtute baptismi deleat̄ culpa venialis ⁊ pena deuae passiōis et h hʒ baptism⁹ a passione. ¶ Non hīo aūt pctī actuale adult⁹ scđo originale tm̄. non tenet̄ cōteri sup eo nisi rōne sui⁹ cōtritio eñ pp̄rie est cōtra illud pctm qđ actualiter gessit. originale do pctm aliunde est cōtractu;. cōuenit autem dolere de h q habet hmōi pctm p quod possit separi eternaliter a visione dei: et hoc ē rōne status in quo est. quia ia; habet vsum rationis et fidem.

Articulus secundus

Onsequenter querit̄ de ficto qui accedit ad baptismū nō credens. Et ad maiorē euidentiam. Pmo querit̄. si fides vlr reqritur i baptismo. Scđo verū fictio infidelitatis impedit in adulto susceptiōnē sacri. Tercio si impedit susceptiōē; rei ipsi⁹ sacramēti. Quarto querit̄ si fides eccl'ie sufficit adulto: vel reqratur fides alicui⁹ certe psone. Quīto si reqrat̄ fides alicui⁹ certe psone. verū sufficiat fides baptizāti tm̄ aut cū h reqrat̄ fides baptizātis ⁊ offerentis sic in baptismo puulor;.

Queritur ergo pri .§.j.

mo. si fides vlr requiratur in baptismo. Et non: videtur per hoc quod potest cōtingere q ille qui baptizat non credat. ille etiam q offert vel suscipit puulum non credat parulus etiam qui baptizatur non credit. he autem persone sufficiunt. si autē; baptizatur in forma ecclesie recipit baptismum ad salutem, quantū est de se vt dicunt: ergo non requiritur fides. ¶ Pre. de alijs sacramentis non dicitur q requirant̄ alie virtutes q se solent eis [illegible]. Non eñ cōfirmatio necessario fit in spe. cōsecratio eucharistie nō necio reqrit caritatem: pari ratōne nō videtur q oporteat baptismū fieri in fide. ¶ Pre. posito q null⁹ i eccl'ia militā te credēt. Illi do q sunt in eccl'ia triūphanti ia; sunt i vi[illegible]one: ⁊ ita null⁹ in eccl'ia hoc posito hēret fidem. de fide aūt trāsit̄ ad spe;. nunqd pp̄ter h subtrahet̄ efficacia sacri baptismalis. cu; adhuc remanēt forma debita: videt̄ q non Verbo eñ accedēte ad elementū fit sacrm. In paulo autē

non est obex ex pte voluntatis. esset ergo efficacia sacri in
casu illo [illegible] fide baptizati suum effectum [illegible] non
[illegible] fides ad baptisma [illegible]
[illegible] ad [illegible] fides [illegible] baptisma et [illegible]
[illegible] fidei per [illegible] baptisma
[illegible] baptisma ad hoc q efficax sit requirit fides. [illegible]
[illegible] in [illegible] fidei [illegible]
[illegible] baptizati [illegible] fides [illegible] ad ipm
[illegible] fide est in [illegible]
[illegible] ad [illegible] regritur
[illegible] in baptismo [illegible] fides et [illegible]
[illegible] exigitur [illegible] fides. [illegible] illud
Math. vlt. Docete oms gentes baptizantes [illegible] glo. [illegible]
[illegible] fidez recipiat: nō est dand⁹ baptism⁹. ¶ Itē Aug.
[illegible] est hec tanta virt⁹ aque vt corp⁹ tingat et cor ablnat: nisi
faciente vbo. nō qr dr: sed quia credit: fides ergo exigit. ¶ Item
baptisma [illegible] gra [illegible] fidei: ergo fides
[illegible] querit si fides requirit de pctis
[illegible] trinitatis [illegible] incarnationis vel passio
nis vel resurrectionis. [illegible] q fides trinitatis suffici
at: illud eni in ipa forma exprimitur et nō ampli⁹. Et aūt
fides incarnationis requiratur. videt p hoc q verbum acce
dens ad elementū sensibile: virtutem accipit a vbo eterno
apparēte in carne sensibili. Et etiā fides passionis requirat
ex hoc arguit. q baptisma virtutē hz a passione xpi. sicut
[illegible] vj. Rom. Quicūq baptizati su
mus: in morte ipi⁹ baptizati sum⁹. glo. morte ei⁹ cū purifi
cationis eius. et. j. Cori. j. et sanctificatio et redemptiō. glo.
quia xps⁹ in baptismo emūdat nos: et qa xps⁹ redemit nos
[illegible] q redemptio in passione [illegible]
sanctificatio in baptismo [illegible] requirit fides [illegible]
nis in baptismo. Et iterū fides resurrectionis exigat: acci
pitur ex hoc qd dr. vj. Ro. Simul et resurrectionis erim⁹.
glo. [illegible] resurrectioni [illegible] similitu
dini mortis ei⁹ fuerim⁹ cōplantati. i. si in baptismo omia vi
cia deponētes: postmodū non peccem⁹. hec eni similitudo
mortis [illegible] similitudinē resurrectionis: vt in nouitate
vite ambulem⁹. fides ergo resurrectionis requiritur i baptismo
p quā resurgit homo a pct'o. ¶ Ad qd rnderi pōt q fi
des ecclie requirit in q exhibeat baptism⁹. dico aūt fidem
scdm q cōiter se hz ad fidem dupl'r dictam sicut hr Ro. j.
Justicia de fide in fidem reuelat. vbi glo. Aug. Est fides
qua credunt ea q nō vident. que pprie dr fides: sed tn etiā
est fides rerū: q nō verbis sed rebus ipsis p̄ntibus credit. qd
erit cū p spēm manifestam se contemplandam sanctis pbe
bit ipsa [illegible] esse qui transit ex fide
verbor quibs credit q nō videntur: in fidem rerū qua cre
dita obtinebimus. scz ex fide in q ministrat deo: in illā vbi
fruat deo. q tn impprie dr fides. Fides aūt ista coopat
vt fiat cōmēbrū et incorpet ecclie p sacrm baptismi. ¶ Ad
illud ergo qd pmo obijcit in cōtrariū. dōm q licet in pronis
q [illegible] in baptismo nō sit fides: nihilomin⁹ tn in fide ec
clesie tribuit et hz efficaciā suā in ipis puulis. Ecclia eni
mr est. in baptismo aūt e generatō spūalis. de q dō pr e. Au
gust. [illegible] ecclia [illegible] in sctis suis e facit: qr tota omes to
ta singlos parit. dat ergo gra fidei a deo pre in qua iustifica
tur disponēte fide ipi⁹ mris ecclie: vt sit quodāmodo cōfor
[illegible] ad [illegible] ¶ Ad illud ergo qd [illegible] obij. di
cendū est. q licet nō esset fides enigmatica in eccia et dare
tur baptism⁹ in debita forma: nihilomin⁹ hret baptismus
effectū. remaneret ei fides scdm alterū modū in eccia. et hoc
[illegible] Aug. [illegible]
ad pcipiendā grām spūalem. nō tā ab eis quor manibus
gestant: q ab vniuersitate sctor. ab omibs eni recte offer
ri intelligunt: quibs placet q offerunt: et q indiuidua ca
ritate ad cōionem sanctispūs adiuuant. Sic ergo in fide ec
clesie large sumpta ministrat baptism⁹. et si militās eccia ca
raret qd tn nō cōtingit vlt': nihilomin⁹ ipa triūphās adiu
[illegible]
[illegible] ad fide. Hoc aūt est.
qr baptism⁹ est ianua sacramentor. et reqrit adiutorium

fidei ecclesiastice vt fiat incorpatio in corpe mistico qd est
ecclia. Vn Augu. de baptismo puulor. ad hoc baptisma
valet. vt baptizati xpo incorporent: vt membra ei⁹ fiant. Si
do fuerit adultus. ppria fides reqrit: et hoc mō vel illo lo
quunt auctes q obiecte sunt in cōtrariū. Nā cū dr vna fi
des vnū baptisma. de fide ecclie sit smo rōne ei⁹ q credit
vel q credit. [illegible] obijcit intelligit de fide ec
clesie vel ei⁹ q baptizat. quod tercio obijcit intelligatur de
fide ei⁹ q baptizatur et illud qd sitr dr in glo. Marci vlti.
Qd aūt dr ab Aug. intelligitur de fide ecclie rōne ei⁹ qd
credit. Qd aūt dicit Dam. intelligitur de fide ei⁹ q bapti
zatur qn baptizat adult⁹. ibi eni scdm pportōez gre fidei: est
pportio gre virtutū. ¶ Ad illud ergo qd querit cui⁹ credul
fides exigatur. Dōm est. q adult⁹ in cathecismo instruen
dus est de omibus supdictis. si tn implicite credat: nihilo
minus cōsequitur effectum salutis p baptismū. In eccia ao
omniū hor fides exigitur distincte.

Consequēter queri .§.ij.

tur. si fictio infidelitatis impedit susceptōem sacri. Et sic
videtur. qr illud sacrm est sacrm fidei: ergo ad hoc q aliquis
suscipiat hoc sacmētū: necesse est hoc esse mediante fide.
¶ Contra. si fictus hmōi supponeret se opatōni sacerdotis
li. cōsentiens in id qd facit ecclia. et ablnat scdm formā eccie
cōstat q nullo casu cōsequente iterū baptizaret. Sz si nō su
sciperet sacrm baptismi iterū esset baptizand⁹: ergo talis re
cipit sacrm baptismi. ¶ Item fictio siue infidelitas e mor
tale pctm. Sz recepto baptismate si peniteat de pctis mor
talibs baptism⁹ tam hz effectū nec iterat. ergo fictio siue infi
delitas nō impedit susceptōez baptismi. ¶ Ad qd rndet.
q fictio siue infidelitas nō impedit qn baptizat⁹ suscipiat
sacrm baptismi: sed impedit ne suscipiat ipam rē manēte fi
ctōne. dico aūt rem ipaz grāz vel remissionē pctor. Vnd
Aug. [illegible] fide sacrm et rem suscipiunt
q do sine fide accedūt vel ficte: sacrm et nō rem suscipiunt.
¶ Ad 3 qd obijcit q illud sacrm est sacrm fidei. Dicendū
q ratō est q̄re dr sacrm fidei: qa in illo datur signū fidei
scz caracter q distinguunt fideles ab infidelibs. qnq noie
et re: vt qn digne accedit ad ipm sacrm. qnq noie et nō re
vt qn indigne. Vn licet hoc sacrm sit sacrm fidei: nō ppter
hoc opet q ipm sacrm habeat fidem: sed sufficit q suppōit
se opatōni siue ministerio baptiste cōsentiens in id quod
ecclia facit.

Consequēter queri .§.iij.

tur. si fictio hmōi impediat susceptōez rei sacri. Et sic vi
detur. [illegible] Non aūt dicit
[illegible] ad [illegible]
et [illegible] ergo
fictus non recipit spiritussancti gratiam. ¶ Item gra nec
stat nec stare potest cum pposito peccādi. immo habita ex
pellitur. sed talis accedit in pposito peccādi: ergo rc. ¶ Item
vltimo. Marci. Qui crediderit et baptizatus fuerit rc.
Ex his verbis patet. q baptismus [illegible] ad salutē
requirit fidem: sed illa sola sufficit ad salutem in qua suscipi
tur res ipius sacramenti. i. gratia: ergo rc. ¶ Contra. sa
cramenta noue legis sunt causa. sed posita causa ponitur
effectus: ergo si aliquis recipit sacramentum etiā si fictus
est: recipit sacramentū et rem. ¶ Et dicas q causa ista po
test impediri p malam dispositionem in suscipiente: tamē
non potest impediri quin [illegible]
gratiam et non est falsum signum: ergo est signum verum
¶ Item quero quid impeditur. et constat q nihil magis
repugnat gratie q culpa. sed culpa non impedit immo ex
[illegible] ergo a nullo alio potest impediri. ¶ Item si fictio
talis impedit [illegible]
[illegible] caritatem [illegible]
ergo null⁹ recipit grām. ¶ Rn. q hmōi fictio impedit susce
ptionē rei [illegible] gratie. licet eni fictus se corpaliter subij
ciat opatōni baptizantis tn interi⁹ volūtate aduersatur.
qr [illegible] gre dat gra: nulli tali dat grā in ba

ptismo. Unde in tali sacrm̄ non habet effectum. ¶ Ad hoc quod obiicit ꝙ sacra noue legis sunt cā ꝛc. dōm ꝙ hoc est verū in digne suscipiēte: in quo nō ponit obex siue aduersatio grē. ¶ Ad aliud dōm ꝙ sacrm̄ significat se hēre effectū gratuitū in recipiente ꝛ quantū est de se semꝑ facit. Sed qđ nō fiat victū est suscipientis: ꝛ ita veritas est in sacmēto: ſ falsitas in ficto. ¶ Ad aliud dōm ꝙ grā expellitur ꝛ recipit in aīa ſm ꝯformitatē voluntatis: sicr ꝛ culpe. Uñ culpa nō obsistit grē nisi q̄diu volūtas est illi ꝯsentiēs. qñ aūt dolet: tunc ꝯsona est. Cum ḡ dicit ꝙ nihil magis repugnat grē q̄ culpa: intelligendū est ꝙ repugnare pōt eē dupliciter. vel q̄tum ad resistentiā: vel q̄tum ad opatōez ſm formam. exemplū est de tenebris in aere et de opacitate respectu lucis. sic dicendum in ꝓposito ꝙ culpa et grā repugnant ſm oppositōez forme: ſ fictio ſm oppositum resistentie: vnde fortius repugnat. ¶ Ad id qđ obiicit de defectu fidei. dicendū est ꝙ necesse est ꝯcordare rōnez cū sacramēto ꝛ voluntate. ſ non oportet ꝙ ꝑfecta ꝯcordia que est ꝑ gratiam gratū facientē, sed ea que est ꝑ grām gratis datam. ſ non efficit concordia nisi gratia fidei saltem informis: voluntas aūt efficitur ꝯcors ꝑ ꝯtritōne. similiter irascibilis quadam humilitate siue subiectōne: ideo non est simile de caritate bene aūt oppoweret si intelligeret de fide.

Consequenter que .§.iiij.

ritur. si fides ecclīe sufficit adulto: vel reqrat fides determinate persone. Et videt ꝙ fides ecclesie sufficere debeat. quantū eñ est de se: ecclīa se indifferēter hʒ ad mēbra sua. si ḡ quibusdā sufficit cū virtute passionis xp̄i ꝛ baptismo ad effectū salutis vt in puulis: similiter sufficiet cū eisdem ad effectuz salutis in adultis: et ita fides ecclīe ꝑ seipsam sufficiet. ¶ Item videt ꝙ nō reqritur fides baptizandi sic fides necessaria est in illis actōnibꝫ q̄ sunt a nobis tm̄. vñ opa illa informat fides q̄ ꝑ dilectōez opatur vt sint meritoria. Sʒ vt innuit Hug. in li. de sacris pte. vj. Cōtractio originalis est ad aīam nō ab aīa: igitur non erit ibi fides necessaria. hoc etiā patet qm̄ generatio dr̄ ꝑ similitudinez ad generatōnez. generatio aūt non est a generato ſ ad generatū: ḡ et regeneratō ad regeneratū. patet igitur cuz fides necessaria sit in actōnibꝫ que sunt a nobis nō ad nos: ꝙ nō erit necessaria in regeneratōne. ¶ Item Ans. dicit. ꝙ nō plus exigit in pena q̄ ꝯmissum sit in culpa. Sʒ iste in culpa nihil ꝯmisit ꝓpria volūtate: ḡ nihil exigitur ab eo ꝓcedens a sua volūtate: ḡ nec fides cum sit huiōi. ¶ Contra. dicitur vltimo Math. sup illud docete omnes gentes ꝛc. ꝯgruus ordo. prius eñ docendus est auditor: deinde fidei sacris imbuendus. ꝛ iterū. pmo cathecizare. qꝛ sine fide impossibile est deo placere. In adultis ḡ requirit fides ad effectū salutis cum baptismo. ¶ Qđ ꝯcedim⁹. ¶ Ad illud qđ primo obiectū est ꝯtra hoc. dōm ꝙ licet ecclīa quantū est de se indifferenter se habeat ad membra: tm̄ plus requiritur ad salutē in adultis q̄ in puulis: qui nihil hñt ď peccato a se ꝑpetrato. ſ tm̄ aliunde ꝯtracto: ꝑ adiutorium xp̄i ꝛ ecclīe liberant. Adulti ṽo qui ꝑ se peccauerūt supaddēdo originali pcc̄o. vel admin⁹ hñt visum lib. arbi. quo pñt moueri ꝑ fidem: in deū tenent credere ad obtinendā salutez. dic eī Aug⁹. de meritis ꝛ remissione pcc̄oꝝ. mater ecclesia os maternū in puulis ꝓbet: vt sacris misterijs imbuant: qꝛ nondū pñt corde ꝓprio credere ad iusticiā. et ita a ꝯtrario sensu. qꝛ adulti possunt: reqritur fides in eis ad salutem cū baptismo. Sed qꝛ aliqñ pōt fictus accedere ad baptismū non credens qđ credenduz est. qđ defuit in fide ante baptismū: suppleri pōt ꝑ fidē subsequentem vt sequatur effectus salutis ꝑ baptismū ꝛ fidem. ¶ Ad aliud dicēdum. ꝙ non est simile de generatōne et regeneratōe adulti. forte eñ simile esset de generatōne puuli. In adulto eī est considerare culpe ꝯtractum et etatis statum. q̄tum ad culpam. quā cōtraxit sufficeret actus ad ipsum nō ab ipō quemadmodū et in paruulo. quia ṽo ratōne etatis habēdat a paruulo scʒ in dominio ꝛ libertate ꝓprie volūtatis: ideo ratōne talis status requiritur ab eo fides ꝓpria.

¶ Ad aliud dicendum. ꝙ non plus requiritur in pena q̄ sit in culpa ꝯmissum. fides eī sic reqrit ſ alio mō i puulo alio modo in adulto. In puulo eñ sufficit fides aliena. sicut ꝯtraxit culpam ab alio. Similiter in adulto sufficeret quantū est de culpa originali: sed rōne status requirit fides ꝓpria. alioqn iam reputaret ꝯsentire culpe: sed ex quo potest credere nollet idem ergo ab eo exigitur: sed alio modo ratione sui status.

Deinde queritur .§.v.

cum baptizat adultus. vtrū reqratur tm̄ fides ipsius baptizati ad salutem: aut cum hoc fides ipsius baptizantis. Et videtur ꝙ ipsi⁹ baptizantis. Baptizans eniʒ inq̄tum huiōi officiū ecclīe gerit. ḡ ex illa pte requirit fides: cum fides ecclīe exigatur. ¶ Pret. vicem patris spūalis tenet. cum ḡ in alio gignat fides: in eo reqritur qui vicem pr̄is spūalis tenet. ¶ Contra. vt sup determinatū est: hereticꝰ baptizat et baptizatum est. ¶ Rñsio. ꝙ nō de necessitate ex illa pte fides reqritur sed de ꝯgruitate: pōt eñ infidelis baptizare fidelez. ¶ Ad illud aūt qđ obiicit rñderi potest. ꝙ illud qđ deest in baptizante qui vicem ecclīe tenet: supplетur in alijs membris vel in alio sicut dictum est. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ pater spūalis qui infundit fidei gratiaz est ipse deus. Ille eñ est qui interi⁹ baptizat. nec est fides transfusa a mīstro ecclīe in baptizatum: sed quoddam exemplū credendi pōt accipe adultus ab ipsa ecclīa. Or aūt minister pater spūalis dicit hoc est: quia ꝑ ipm̄ mīstratur baptisma quod est sacrm̄ regeneratōnis siue generatōnis spūalis. ¶ Item rōne precedentiū querit cuz infidelis baptizat puulū in forma ecclīe baptizatus est ꝛ tamē nō habet fidem ecclīe: quō ergo in fide ecclīe dicitur iste baptizatus. Si dicat ꝙ intendit facere quod facit ecclīa: ſ non videtur. quia ecclīa intendit imprimere caracterez quo distinguitur iste. ꝛ ꝙ mundet ab originali: hoc tm̄ non intendit iste. ¶ Rñsio. ꝙ intendit vti forma ecclīe ꝛ vtitur. et ſ sufficit siue credat siue non. vnde aliquā intentōem habet eandem cum ecclīa: licet nō omnē eandem.

Deinde queritur .§.vj.

si requiratur fides in offerente puulum siue in suscipiēte ipm̄. Et videtur ꝙ sic: quia rñdet ꝓ puulo credo et abrenuncio ꝛ spondet ꝓ eo. Sed constat ꝙ puulus non credit: videtur ergo ꝙ ꝓ ipso offerente verificetur. sed pro ipō nō potest verificari nisi ipse credat: ḡ oportet ꝙ offerens credat. ¶ Preterea. si spondet pro puulo: quō poterit satisfacere nisi habeat vnde satisfaciat? Uñ dicit Canon. de ꝯse. dis. iiij. Uos ante omnia tam viros q̄ mulieres qui filios suscepistis in baptismo moneo. vt vos cognoscatis fideiussores extitisse pro illis apud deum. quos visi estis de baptismo suscipe. ¶ Item dicitur in alio canone. In baptismate vel crismate non pōt alium in filiolum suscipere: q non est baptizatus vel ꝯfirmatus. ¶ Contra. infidelis potest baptizare fidelem in necessitate: ergo multofortius offerre. cum sit minus nobile officium. ¶ Rñsio ꝙ non ē necesse ꝙ offerens habeat fidem: sed sufficit ꝙ sit fides ecclesie que est vel si hoc deficeret: sufficeret meritū fidei quod fuit in ecclīa. sicut enim oratōnibꝫ sanctoꝝ in via deus reconciliatur multis peccatoribꝫ: sic meritis sanctorum q sunt in patria multa remittuntur nob. quia prius meruerūt nob. Et hoc dicit Aug. ad bonifaciū. Cum offeruntur puuli ad ꝑcipiendam gratiam, nō tā ab eis quorum gestant manibus q̄uis et ab ipsis si ipsi fideles sunt: q̄ ab vniuersa societate sanctoꝝ atqꝫ fideliū. ab omnibꝫ nanqꝫ offerri intelliguntur quibus placet ꝙ offerunt. ꝛ quoꝝ sancta atqꝫ indiuidua caritate ad cōiōnez spūs adiuuant. ꝛ ita offerētes possunt intelligi sancti non solum qui sunt in ecclesia militante. sed etiam qui sunt in triumphante nihilomin⁹ tamen verum est ꝙ sacramentum baptismi prodest paruulis merito fidei ecclesie militantis. que q̄uis possit deficere in aliquibꝫ ꝑsonis spāliter: generaliter tm̄ nunq̄ deficiet. Iuxt illud Math. vlt. Ecce ego vobiscū sum vsqꝫ ad ꝯsū-

mentionem feculi. Unde ficut spetaco semp salvat in aliquo individuoꝝ. sic fides in aliq̄ sicut̄ et hoc diuina puidentia faciente. nec enim fuit post̄ q̄ incepit ecclia q̄ nō semp aliquis q̄ deo placeret sic nec enim erit. ¶ Et ad aliud ad primum. q̄ nō videt p se dicendo credo. abrenuntio. i. hmōi p puero. Unde sensus est credo. i. sacrm̄ fidei pcipio: vel ꝟ pro puelo. Unū sensus est credo. i. sacrm̄ fidei pcipio: vł suscipe pro illo sum. ꝛ nō est sermo falsus nec inconsuetus: q: sic dic Aug. ad bonifaciū. frequenter accipit signū p re. vt cū dicitur de eius affectio diu. ꝛ videns lumā dicit se videre ignē. vł pot esse sensus credo. i. ad credendum me obligo. sic et sup̄ tactum est cardenalis. exercet i baptizandis puulis ꝓpter duo. s. ꝓpter vniformitate obseruandam. et ꝓpter rōnem obligādi. Unde cū dr̄ credo ob offerente: sensus est ad credendū istum obligo. ¶ Ad aliud dōm. q̄ si nō hz tunc tpis vnū instruat ipm ad fidem: hz tm̄ vnd in posterū faciat vel pcuret antq̄ pueniat ad adultam etatem. ¶ Qd aūt dicit in canone. Institutuz est ꝛc̄. Hoc est ꝓpter pciculū quod posset accidere. ꝛ q̄ talis tenet ad hoc q̄ pcuret eius instructiōez q̄tum ad fidem. ¶ Quod aūt dicitur in canone alio. Non pōt aliū in filiolū suscipe ꝛc̄. Intelligendū est de ꝯiugio. id est talis nō est ydonea ꝑsona sicut ꝯiugata ad suscipiendū aliquē in filiolum.

Articulus tercius

Consequenter querit̄ de ficto q̄ ꝯtemnit sacrm̄ baptisma. ꝛ querit̄ si talis manēte ꝯtemptu suscipit baptisma siue baptizet̄? Et sic: videt̄ p hoc q̄ si talis subiciat se misterio sacerdotis baptizātis: non est rebaptizandus. ¶ Pre. ꝯtemptus suscipiētis neq̄ virtus medicine corpalis neq̄ efficacia illius diminuit: similiter videt de virtute medicine spūalis. cum ḡ baptismus sit medicina spiritualis: in nullo videt̄ q̄ virtus eius vel efficacia diminuat̄ ex ꝯtemptu suscipientis. ꝛ ita videt̄ hr̄e eandē virtutem ꝛ efficaciā in ꝯtemnēte ꝛ in nō ꝯtemnēte. ¶ Item ꝯtemptus dei videtur eē maius malū q̄ ꝯtemptus baptismi vel saltē tn̄. ergo cū malū sit impeditiuū boni: malū illud qd̄ est ꝯtemptus dei plus impedit bonū sacramēti baptismalis q̄ malum qd̄ est ꝯtemptus baptismi vel eque: ḡ cū i omi pctō mortali actuali sit ꝯtemptus dei. si ꝯtemptus baptismi impedit susceptiōnem baptismi: et oē pctm̄ idem faciet. ꝛ sic hoc: gratia baptismalis nullū delet mortale pctm̄. qd̄ cū sit falsum: et illud ex q̄ sequit. ꝛ ita videt̄ q̄ ꝯtemptus suscipientis. nō impediat virtutē siue efficaciā baptismi. ¶ Item minimū bonum gratuitū. est maius bonū q̄ aliqd̄ malum est malū. ergo vniuscuiusq̄ boni huius est maior virtus q̄ sit virtus alicuius mali: ḡ q̄tumcūq̄ sit ꝯtemptus nō pōt resistere actōni siue virtuti gratie baptismalis: nec eius efficaciam impedire.

¶ Contra. ineptitudo et inordinatio ex pte ipsius aīe impedit susceptiōez baptismatis. ꝓpter ineptitudinē enim ipsius aīe accidit q̄nq̄ q̄ adultus subiciēs se ablutōni exteriori defraudat̄ a bn̄ficio baptismatis. sed magis deordinat̄ ipsa aīa vt videt̄ ex ꝯtēptu baptismatis q̄ ex voluntate suscipiendi baptismū: ḡ si nolens baptizari frustrat̄ beneficio baptismatis nec baptizat̄ licet immergat̄: videt̄ q̄ similiter erit de ꝯtemnēte baptismū. ¶ Item ex hoc ē malū. q̄ illud est illi voluntariū siue placens ꝟ eiusdē generis videnī esse placentia mali ꝛ displicentia boni: ḡ displicētia boni ē malum illi cuius ē ipa displicētia. ꝛ illud bonū qd̄ displicet illi cui displicet nō est bonū ꝟ potius malū: ḡ baptisma quod ē maximū bonū si displiceat alicui vtpote illi q̄ ꝯtemnit: nō est illi bonū. Sz baptismus ē magnū bonū illi q̄ baptizatur ḡ talis nō baptizat̄. ¶ Rn̄. q̄ fictus talis in baptismo recipit sacrm̄. i. caracterē. ꝛ nō rem. i. grām si subiciat se misterio baptismali bn̄s intentiōez ecclie. Cū ḡ querit̄ vtrum talis baptizet̄: Dōm q̄ baptizat̄ i. recipit sacrm̄ baptismi ꝛ nō baptizat̄. i. nō recipit rē sacri. ¶ Cū ḡ pmo obr̄. q̄ talis nō rebaptizat̄: ḡ ꝛc̄. dōm q̄ nō rebaptizat̄. q: non recipit sacrm̄. i. caracterē. vn̄ rō illa solūmō ꝯcludit q̄ suscipit sacrm̄ baptismi i. caracterem. ¶ Ad aliud dōm q̄ nō ē sic de susceptiōe medicine corpalis ꝛ spūalis. In susceptione eī medicīe corpalis dispositō ex pte suscipiētis ē naturalis. ꝓpter qd̄ ex ꝯtemptu hmōi nō variat̄. In susceptiōne medicine spūalis dispositō ex pte suscipientis ē volūtaria rōnalis: ꝓpter qd̄ necesse est ipm suscipientē variari et disponi diuersimode hmōi exn̄te ꝯtemptu vel nō exn̄te. Unde q̄ fictus ex ꝯtemptu exterius se subicit corpaliter baptismo: sacramentū suscipit. q: do interius aduersat̄ ꝯtemnendo ꝯsentiente volūtate rōnabili: nō suscipit rez sacri hmōi ꝯtēptu impediente: ꝛ ipm suscipientē ineptum ad ꝟ reddente. ¶ Ad aliud dōm. q̄ ꝯtemptus dei fm q̄ est cū oīus pctī. nō dicit motū actualē vilipendentie: ꝟ potius quendā modū puidentie qua creatū prefert̄ interpretatiue creatori. cuiusmōi contemptus est in pctō qd̄ accidit ex ꝯtemptu baptismatis. ꝛ cū hoc ꝯtemptu est alius q̄ est actualis vilipendentia ipsius baptismatis. ꝓpter qd̄ maior est repugnantia ꝛ resistētia ipi grē hoc ꝯtemptu q̄ alio. Cuz ḡ dr̄ q̄ maius malū est dei contemptus q̄ ꝯtemptus baptismatis. Dōm q̄ hoc verū est fm q̄ vniuoce sumit̄ cōtemptus. hoc est fm q̄ cōtemptus put est respectu dei: dicit actualē vilipendentiā ipsius dei. sicut ex alia pte dr̄ actualis vilipendentia ipsius baptismatis. sed nō est sic in ꝓposito. ¶ Ad aliud qd̄ obr̄. q̄ vniuscuiusq̄ boni ē virtus maior q̄ sit virtus alicuius mali ꝛc̄. Dōm q̄ virtus boni gratuita et mali culpe sīlr efficaciā hz: fm q̄ ei est conformis ꝛ coopans voluntas siue li. ar. Unde licet bonū gratuitum sit maioris virtutis q̄ malū culpe. quia efficacia virtutis vtriusq̄ dependet a ꝯformitate lib. ar. ꝛ coopatione. si tn̄ voluntas inclinet se ꝯsentiendo ꝛ coopando bono: ipm bonū pualet ꝛ efficit̄ efficacie maioris. ecōuerso est si ꝯsentiat et coopetur ipi malo. ¶ Ad primum qd̄ obicit̄ p alia pte. quod videt̄ ondere q̄ fictus ꝯtemnens neq̄ sacramentum neq̄ rez baptismi suscepit. Dicendū q̄ nolēs negatiue. i. nullo mō volens. i. hn̄s voluntatē qua renitit̄ affectu ꝛ effectu: oīno frandatur a bn̄ficio baptismatis: quia neq̄ suscipit sacramentū neq̄ rem sacramenti. hec autem volūtas magis deordinat suscipientez q̄ ꝯtemptus interior de quo intendit̄ q̄ non impedit sbiectionē exteriorē misterio baptismatis. Nolens aūt priuatiue hoc est hēns voluntatez affectus: nihilominus assentiens in effectu: suscipit ipm sacramentuz. nec talis fraudat̄ oīno beneficio baptismatis. Hec aūt voluntas minus deordinat q̄ cōtemptus q̄ est actualis vilipendentia ipsius sacramenti. Considerata igit̄ voluntate duobus modis sicut supdictum est de coactiōne. vno modo magis deordinat voluntas q̄ ꝯtemptus de quo hic intendit̄: alio modo non. ¶ Ad vltimū dicendū. q̄ licet displicentia ꝛ cōtemptus sint malū suscipienti baptisma: nihilominus ipm baptisma est illi quodam modo bonū. nō aūt vt est contemptum: ꝟ vt est susceptum in intentiōne ecclie. eo enim q̄ ipo imprimit̄ caracter: dat̄ quedam aptitudo ad rem sacramenti. ꝛ disponit̄ ipe suscipiens quodamodo ad ipam.

Articulus quartus

Consequenter querit̄. vtruz recedente fictōne baptisma habet efficaciā? Et videt̄ q̄ sic. quia dic Aug. et habet̄. iiij. senten. Tunc incipit valere baptisma ad salutē: q̄n illa fictio veraci confessione de corde recesserit. ¶ Item fictio erat sola causa quare sacramētum nō habeat efficaciā: ḡ illa remota habz effectū. ¶ Item si nō haberet effectū. cum sacramentū non possit iterari ꝛ nullus sine efficacia baptismi possit saluari: non pateret huic via salutis. ¶ Contra. opa mortua non viuificantur. Sed iste recipit baptismum extra caritatem: ꝛ ita est opus mortuum. ¶ Item necesse est causam coniunctam esse effectui. ergo si baptismus est causa alicuius boni in anima: necesse est q̄ illud bonum causetur in anima statim existēte baptismate. ¶ Item si aliquis indigne recipit corpus domini. recedente indignitate: non ꝓpter hoc aliquid efficit ꝛc̄. ¶ Item queratur de ficto accedente qui suscipit baptismum vel postea ꝯmittit aliqua peccata mortalia vel venialia. vtrum recedente fictōne redeat effectus baptismi? et videt̄ q̄ nō: effectus eñ baptismi est vt deleat culpā et penaz totalr̄. ꝟ in isto totalr̄ nō delet̄. delet ei pena ꝓ his pctīs q̄

post baptismum sunt cōmissa. Si eñ nō deberetur: melioris cōditōnis esset ficte accedēs ad baptismū q̄ digne accedens. digne eñ accedēs si p⁹ cōmittat pctā tenet̄ ad penaz: multofortiꝰ g̃ ficte accedēs si postea cōmittat. fictio eniz nō tꝫ patrocinari sicut nec doꝰ. ¶ Contra. p gr̄am baptismi cū fide ⁊ cōtritione dimittit̄ culpa ⁊ pena. g̃ fide accedente cū cōtritōne hꝫ effectū baptismi. s. dimissionē culpe et oīs pene. hoc etiā videt̄ p quandā auctem Aug. li. de ci. dei. vbi videt̄ velle Aug. ꝙ sacrm̄ baptismi valet puulis dū nō sunt pcepti capaces. nō tm̄ q̄tū ad dimissionez originalis culpe et pene: sed etiam q̄tum ad venalia pctā que p⁹ cōmittūtur: dūmodo in illis annis vitā suaz finiāt. Si ergo baptismꝰ habet aliquod posse in puulis ad venialia peccata delenda post susceptōez baptismi: videtur silr posse valere in adultis ad venialia peccata post nisi supaddantur mortalia. ¶ Rn̄sio. dicendū vt patet ex verbis Augus. ꝙ baptismus habet illam efficaciā recedente fictōne: quā ante habuisset si sine fictōne susceptus esset. ¶ Ad h̄ qd̄ pmo obijcitur cōtra scilicet ꝙ opa mortua non reuiuiscunt ⁊c̄. Dicendū ꝙ baptismꝰ non est opus hoīs sed dei. ⁊ ideo nō q̄ potest esse mortuuz. Illud aūt quod obijcit̄ de mortuis opibus: intelligitur de opibus nostris. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ causa debet esse cōiuncta effectui. dicendum ꝙ baptismus est causa cōiuncta rei sacramenti. i. gratie nisi indigne suscipiente. recedente autē fictōne caracter baptismalis qui semꝑ manet cum gratia data penitentia existēte: de fictōne facit quod fecisset baptismus vel virtꝰ baptismalis si non pcessisset fictio. penitentia dico que est actus voluntarius recedens a malo volito vel ꝓposito nō sacramentali. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ de sacramento eucharistie. Dicenduz ꝙ non valet. tum quia transit ⁊ nihil relinquit gratisdatū disponens ad gr̄am gratumfacientē. tum etiaz quia est iterabile. ¶ Ad illud quod querit̄ de illo q fictus accedit ⁊ post supaddit aliqua peccata. Dicendum ꝙ recedente fictōne v̄tute baptismi: dimittitur oīs pena pcti pcedentis baptismū. s̄ non oīs pena pcti cōsequentis baptismuz. Incipit eñ baptismꝰ recedente fictōne valere ad salutem. ¶ Illud aūt quod dicitur. ꝙ baptismꝰ tollit gemitum ⁊ planctum si assit fides ⁊ cōtritio: intelligit̄ q̄tum ad peccata pcedentia baptismū: non aūt q̄tum ad pctā sequētia. licet illa pcedent cōtritōez de fictōne q̄ retardet̄ effectꝰ baptismi quo ad remissionez pctoꝝ in adulto. ¶ Qd̄ aūt obijcitur p auctem Aug. in li. de ciui. dei. que videtur dicere ꝙ baptismꝰ habeat aliquez effectum q̄tum ad venialia pctā que cōtrahunt̄ post baptismum in puericia. Dicēdum est ꝙ nō ex pse dicit hoc auctas: s̄ ꝙ sufficiat baptismus ad delendū originale pctm̄ in puulo et veniale si qd̄ cōtraxit in puericia. non sic aūt est in adulto vbi exigit̄ cōtritio ꝓpter actualia pctā que supaddita sunt: postq̄ ratō capax erat pcepti. Si vo intelligeret̄ de venialibꝫ ptꝰ que fierent in puericia: adhuc nō haberet locū hic. quia fictio requirit contritōnez ⁊ aliter est in adultis ꝓpter statuz q̄ sit in puulis. ¶ Adhuc etiam querit̄ si recedente fictione post baptismū. baptismꝰ habet effectum suū ad tollenduz penam ꝓ peccatis pcedentibꝫ baptismū: ex qua causa cōiuncta hoc fiat? Hec eñ causa non pōt dici ipsa intinctio baptismalis: illa eñ iam transit. Si vo dicat̄ susceptō caracteris. contra caracter semꝑ manet. Si dicatur contritio: contra cōtritio non est causa deletōnis omnis pene nisi sit valde magna. ¶ Ad qd̄ dicendum. ꝙ causa cōiuncta surgit ex virtute baptismi quam habet a passione et ex ipō caractere et gratia infusa. et gratia infusa deleat culpaz: baptismus vo manens in caractere rōne virtutis quā habet a passione delet omnē penam. ¶ Sed queritur cum baptismus habeat virtutē hanc a passione: ꝓpter quid penitentia cum habeat virtutē a passione: nō similiter deleat omnem penā quemadmodū et baptismus? ¶ Ad quod respōdetur. ꝙ licet penitentia habeat virtutem a passione et a virtute clauium diminuendi de pena: nō tm̄ oīno tollendi nisi tanta esset contritio ꝙ totum tolleret sicut baptismus hoc aūt est quia baptismus principalis fuit ad delendū originale peccatuz: penitentia vo ad delendum actuale. et sicut in actuali homo per seipsum delinquit contra deum cum mortaliter peccat: ita ad deletōnem reatus pene requiritur sustinentia pene p quam satisfaciat. Baptismus autem totaliter innitur ipsi gratie xp̄i.

Membrum tercium

Deinde querit̄ de non habentibꝫ vsum rationis tempore de amentibꝫ ⁊ dormientibꝫ vtruz baptizent̄? Et vid̄r ꝙ nō: q2 fides i adultis requiritur. [illegible] caret eā [illegible] vel simpliciter vel ꝓ tempe quo caret credit: sed amēs vel dormiens hmōi est: ergo non suscipit sacramentuz baptismi. ¶ Contra. plus est habere carentiam oīno vsus ratōnis ⁊ voluntatis: q̄ habuisse et ad tempꝰ carere. Si g̃ sacramentum baptismi conceditur puulis qui nunq̄ habuerūt vsū ratōnis vel voluntatis ⁊ sunt receptibiles illius sacramēti: multofortiꝰ amentes q aliqn̄ habent vsum rōnis et dormientes ꝓ statu illo sunt receptibiles sacramenti. ¶ Adhuc etiam querit̄ si baptizet̄ amens vel dormiens ⁊ postea liberatus a somno vel infirmitate cōsentiat. licet ante cōtradixerit: vtrū talis reputandus est baptizatus? Et videtur ꝙ sic. p simile d̄ ficto q immersus manente fictōne nō recipit baptismū ad salutez: recedente aūt fictōne volens et approbans quod factum est: reputandus est baptizatꝰ ad salutem. vñ voluntas sequens facit eum esse baptizatū similiter videtur in ꝓposito ¶ Cōtra. cōsensus debet precedere in adulto vel adminꝰ ꝙ nō dissentiat. Sꝫ talis ante amentiā vel somnū oīno dissensit ⁊ cōtradixit: g̃ non suscepit sacrm̄. g̃ nō fuit baptisma: s̄ quod ab initio nō fuit: ex post facto nō ratificat̄. g̃ talis nō est baptizatꝰ licet cōsensus sequatur. ¶ Rn̄. dōm ꝙ sicut d̄r in decretali [illegible] de amente ⁊ dormiente si prius q̄ amentiā incurrit aut dormiret in cōtradictōne ꝑstiterat: q2 in eis intelligit̄ cōtradictōnis ꝓpositū ꝑdurasse. si fuerint sic immersi: caracterē non recipiūt sacramenti. Sec9 aūt si prius [illegible] fuissent ⁊ habuissent ꝓpositū baptizandi. Vñ tales in necessitatis articulo cōsueuit ecclia baptizare. ¶ Ad id aūt quod obijcit̄ primo. dōm ꝙ licet amens vel dormiens nō tūc habet vsum fidei hr̄e tm̄ potuit prius qn̄ habuit ꝓpositum baptizandi ⁊ fuit cathecizatꝰ. et rōne illa pōt suscipe baptisma. ¶ Ad id vo qd̄ obr̄ p cōpationē ad puulū q oīno caruit vsu rōnis ⁊ volūtatis. Dōm ꝙ aliter ē de puulo ⁊ aliter de adulto. In puulo eñ nō inuenit̄ obex rōnis siue volūtatis cū nō hēat nec habuerit vsum. In adulto vo cū hūit volūtatis vsum et ꝓ se teneat̄ r̄ndere: p̄sumit̄ de volūtate cū nō cōtradicit baptismo. ¶ Ad id vo qd̄ querit̄ de amēte et dormiente si postea cōsentiant. Dōm ꝙ tales ꝓ baptizatis nō reputant̄ rōne talis cōsensus: s̄ de nouo sūt imergēdi. cōsensus eī cōueniēter pcedit ad ratificandū ⁊ nō cōuenit̄ter sequitur. ¶ Ad id qd̄ obr̄ p silr̄ d̄ ficto. dōm ꝙ nō est silr̄ fictꝰ eñ accedens ad baptismū suscipit sacrm̄ baptismi nō rem. Vñ recedente fictōne et exn̄te pnia de fictōne: gratia cū caractere habet efficaciā baptismatis. Non silr̄ est de dormiente vel amente: in quibꝫ non pcessit aliqua voluntas suscipiendi baptismū.

Questio .xix. de caractere baptismi.

Dictuz est de conditiōibꝫ ex pte baptizātis ⁊ baptizati. Consequēter pcedendū ē ad effectum baptismi. Et prio querit̄ de illo effectu quem inducit vniuersaliter: siue ficte accedente siue indigne accedente. et hic est caracter. Secundo dicenduz est de illis effectibus qui sunt ex parte gratie gratumfacientis: qui dicuntur esse in illo qui digne suscipit. ¶ Circa primum queruntur hec. Primo quid sit cara-

cter. Scđo ad quid sit. Tertio in quo sit sicut in subiecto
Quarto ad quid sit. Quinto a quo sit q sit indelebilis. Sexto in
quo baptismo imprimat. Septimo de nūero caracterum.
Octauo de ꝯpatione caracterum inter se. Nono de effectu
caracteris. Decimo de ꝯpatione caracteris baptismalis
qui est dei ad caracterem dyaboli. Undecimo vtrum xp̄c
habuerit caracterem.

Membrum primū

Circa primū duo queruntur. Primum quid
sit caracter sm rōnem. Secundum quid sit
sm rem.

Articulus primus

Ad primū sic. Dyoni. de ecclia̅stica hierarchia
Caracter ē signū sc̄m coīonis fidei ꝛ sc̄e ordi
natōis accedendi datuꝫ a hierarcha. Et q̄rit̄
de singlis ꝑtib3 hui⁹ diffinitōis. Prio de pma. Signū. n.
est alicui⁹ signū. q̄ritur ḡ cui⁹ signū ꝛ dr̄ coīter q gr̄e. Sed
ꝯtra hoc obr̄ sic. nō est nisi triplex signū. s. pnosticū respe
ctu futuri: demonstratiuū respectu p̄ntis: rememoratiuū
respectu p̄teriti. Sꝫ nullū hoꝝ est caracter respectu ḡtie.
q: pnosticū signū ponit suū signatū fore in futuro: demon
stratiuū in p̄nti; rememoratiuū in p̄terito. caracter aūt nec
sic nec sic ponit gr̄am. q: ꝯtingit aliquē hr̄e caracterē: qui
nec h3 gr̄aꝫ nec hēbit sicut est ficte accedens q nunq̄ peni
tet de fictōne: ḡ caracter nō est signū gr̄e. ¶ Item supposito
q sit signū: querit̄ cui⁹ signū sit: vtrū scꝫ sit signū ꝑtinens
ad nouā legem vel ad veterē: videt̄ q ad nouā legem: q̄a
in ve. le. nihil legim⁹ de caractere sp̄uali: ꝗuis legimus de
carnali q erat in circūcisione. de hoc tn̄ infra dicet̄: ḡ vide
tur non signū vet. ꝟ noue legis. ¶ Sed ꝯtra signa noue le
gis efficiūt qđ figurent. caracter aūt nō efficit quod figu
rat. i. gr̄am: q̄a aliqn̄ est sine gr̄a. ¶ Itē sacr̄m ꝑut spectat
ad nouā legē: dr̄ eē inuisibilis gr̄e visibil' forma. Sꝫ cara
cter nō est visibilis forma: et si inuisibilis gr̄e sit signum.
¶ Silr̄ obycit̄ de hoc qđ sequitur in dicta diffinitōne. s. com
munionis fidei. ꝛ querit̄ q̄re plus diffinit̄ caracter in re
latōne ad fidē q̄ ad aliā virtutē. ¶ Item nō videt̄ caracter
semꝑ esse signū coīonis fidei. q: pōt esse q aliqs ficte acce
dens recipiat caractereꝫ. nec etiā p⁹ peniteat de fictōne: et
ita nunq̄ credidit nec vn̄ꝗ credet: ꝛ ita pōt nō esse signuꝫ
coīonis fidei. ¶ Item obr̄ de hoc qđ dr̄ et ordinatōis sc̄e
hoc eñ videt̄ sp̄aliter ꝑtinere ad caractereꝫ ordinis: ḡ non
deberet poni in hac diffinitōne: ꝟ magis aliqđ ꝑtinēs com
muniter ad omnē caracterē. ¶ Item querit̄ de ꝟ qđ sequitur
datū a hierarcha. Contingit eñ aliqueꝫ aliū baptizare ali
quem puerū. nec d3 rebaptizari: ḡ tūc datur ei caracter et
nō a hierarcha: ḡ nō est generalis dicta diffinitō. Ad
primū dōm. q caracter est signū gratie. signū dico demon
stratiuū: q: q̄ntuꝫ est de se ponit gr̄am in p̄nti. Et aūt ali
qn̄ nō ponat: hoc nō est ex ꝑte caracteris. ꝟ ex ꝑte susci
pientis. q nō se habilitat vel disponit ad suscipiendā gr̄aꝫ
ꝟ opponit obicem gr̄e scꝫ pc̄m. ꝛ est exemplū de sole. q q̄n
tum est de se semꝑ illuminat nisi sit obex ex ꝑte suscipiētis
vnde dicimus q in sacr̄o baptismi tria sunt. Unum scꝫ si
gnum tm̄: scꝫ lotio exterior. aliud signatuꝫ tm̄: scꝫ gratia.
aliud qđ est signū et signatum: scꝫ caracter. signatū quidē
respectu lotōnis exterioris: signuꝫ do respectu gr̄e. ¶ Ad
aliud qđ querit̄. vtrū sit signū no. le. vel ve. Dicendū q est
signū no. le. Qđ aūt obycit̄ q sacr̄a no. le. efficiūt qđ figu
rant. intelligit̄ cū hac determinatōe scꝫ q̄ntū est in ipis: n̄
q: in oīni subiecto efficiāt semꝑ qđ figurant: ꝟ nisi sit obex
ex ꝑte suscipiētis. Dicimus ḡ q caracter ꝑ se nō tenet sim
pliciter rōnem sacramenti: sed caracter cū exteriori ablu
tione ꝛ forma verboꝝ tenet rōnem sacramenti baptismi.
et hoc totuꝫ est causa gr̄e in digne suscipiente. ¶ Per hoc
posset solui ꝛ aliud obiectum. quia si sustinentur q cara
cter non est visibilis forma: potest dici q illa descriptō da
tur de sacramento non q̄tum ad quodcunq3 sui: sed q̄tuꝫ
ad quiddam q in oīni sacramento est aliqua forma visibi
lis. nec oportet ꝓpter hoc q caracter sit visibilis qui ē qd
dam aliud eiusdem sacramenti: tū quia caracter non solū
est signatum ꝟ etiam signum. et quo ad hoc habet ratōem
sacramenti. et ideo oportet q ꝯueniat dicta descriptio. di
cenduꝫ est aliter. scilicet q visibile ibi accipitur ꝯmuniter
ad id qđ potest videri vel sensu vel intellectu. i. intelligibili
¶ Ad aliud quod obycitur de hoc q dicitur ꝯmunionis fi
dei. Dicendum sicut dictum est. q caracter quantum est
in se: signum est demonstratiuū ipsius fidei. sed q eam nō
demonstret in actu: hoc stat per suscipientē qui obicē oppo
nit. Uel dicendum q non oportet q vbi est caracter q ibi
sit fides: sed tamen oportet q ibi sit sacramentū fidei. Un̄
sensus est. caracter est signum ꝯmunionis fidei supple ī sa
cramento. ¶ Ad illud quod queritur quare plus fidei q̄
alterius virtutis: Dicendum q fides magis respicit po
tentiam cognitiuam q̄ alie virtutes. et similiter caracter ī
potentia cognitiua vt patebit infra. et ideo caracter maio
rem habet conuenientiam cum fide q̄ cum ceteris. Et no
tandum q caracter non dicitur signum fidei. sed commu
nionis fidei. vt notetur fidei communitas. quia fides ec
clesiastica catholica dicitur: non partialis. Si enim aliqs
hereticus baptizat in forma ecclesie. ecclesia parit per an
cillam que non ꝯtradicit quod figurabatur in ancillis ra
chelis et lye. Si autem hereticus non baptizat in forma
ecclesie que communis est: non parit ecclesia: quia suscipi
ens non baptizatur. et tunc est ancilla cōtradicens que si
gnatur per agar. xvj. Gen̄. ad significandum ergo hanc cō
munitatem dicitur signum ꝯmunionis fidei. ¶ Ad aliud
dicendum. q dyonisius ibi diffinit caractereꝫ in suo com
plemento siue in suo optimo. et ideo quia in ordine vltra
caracterem datur quedā potestas ordinans ad alios. Un̄
ibi est caracter in maiori completōne q̄ in sacramentis ce
teris: ideo in illa ponitur aliud specialiter spectans ad sa
cramentum ordinis. ¶ Ad vltimum dicendum q de oni.
sic diffiniens intendebat determinare cuius est officium
ministrare ad impressionem caracteris. hoc est solius hie
rarche. i. sacerdotis. et precipue hierarche superioris. i.
episcopi qui habet potestatem et officium ministrandi ad
ꝯmunem caracterem vnde de isto magis intendit. Laicus
do vel quilibet non sacerdos: et si hoc ministerium aliqn̄
do exercet quando scilicet incumbit necessitas: non tn̄ ex
officio ꝑtinet ad eum.

Articulus secund⁹

Secund. queritur quid sit caracter sm rem. vtꝝ
scilicet sit aliquod solum dictum in respectu: vel
aliquod absolute ens in anima. quia caracter
est distinctiuus imaginis create in anima. Distinctio aūt
omnis fit per aliquod absolutum. et si hoc: querit̄ in quo
genere sit. Si dicatur q in qualitate quod magis videtur
queritur in qua specie qualitatis est. Si dicatur q sit ha
bitus et hoc videtur: cum tria sint in anima. potētia ꝛ pas
sio et habitus: caracter autem non est potentia vel passio:
ergo habitus. ¶ Contra. non est naturalis habitus: quia
semper inesseꝫ. nec gratuitus gratumfaciens: quia sm hoc
non esset in peccatoribus. Item nec gratisdat⁹: quia huius
modi dona gratisdata. de quibus habetur. i. Corinth. xij.
non sunt causa gratie. caracter autem est causa gratie sal
tem dispositiua. Item non est habitus acquisitus. q̄a non
potest homo ex datis a natura illum acquirere sufficiēter
ergo non est habitus. ¶ Item augusti. de bono ꝯiug. habi
tus est per quem aliquid agit sed per caractereꝫ non agit
homo aliquid: ergo ꝛc. ¶ Iteꝫ nec dispositio. quia non est
facile mobilis. Item nec naturalis potentia vel impoten
tia hoc est manifestū. Item nec passio nec passibilis qua
litas: quia non infert passionem sensu. ¶ Si dicatur q est
figura q̄daꝫ intelligibilis. Contra. aug. in lib. de aīa et sp̄u
inter plures conditiones anime quas ponit dicit: q ipsa
est infigurabilis. Si ergo caracter est in anima: videtur

q non sit figura. Itē omīs figura habet distensionē ali quā et lineatōem. qz figura ē qualitas in quantitate. vel quātitas in qualitate. Sz nihil tale ē in aīma: ergo cara cter nō est tale quid. ¶ Si dicat q caracter in aīa est san ctitas quedā et ita habit⁹. cui⁹ exemplar et figura ē san ctitas basilicarū et vasoꝝ ꝯsecratoꝝ. Basilica eīm cōse crata quātumcūqz post ꝯsecratōem polluat sancta rema net. Sicē ergo sanctificatio basilicalis ē ad suā sanctita tem sic sanctitas baptismalis ad sctitatē quare nō per mutatiue sic sanctificatio ad sctificatōem: sic sanctitas ad sctitatez. et ꝓpter hoc sic sanctificatio est figura sctifi catōis sic sanctitas sctitatis. et ꝓpter hoc cū veritas im mobilior sit q̄ figura. sicut post figuralē sctificatōnem ꝑmanet in basilicis sanctitas figuralis: sic post veritatē sctificatōis in baptizatis remanet veritas sctitatis. ꝛ hoc est qd̄ dicit .i. cor. iii. Templū dei sanctū ē qd̄ estis vos Ubi aug. opere spūsancti i baptismo dicāt. ¶ Sed ꝯtra sctitas nō manet cū pcōo: caracter aūt manet. non ergo caracter ē sctificatio vel sctitas. sꝫ signū aliqd̄ sctificatio nis baptismalis. ¶ Forte distiguet duplex sctitas Una que trāsire pt et altera que semꝑ manet a tpe suscepti ba ptismatis. et accipit ꝓpter illd̄ verbū apli. templum dei sanctū est qd̄ estis vos. caracter aūt ē sctitas siue sctifica tio manēs. illud nō videt ꝯuenire cū glo. dicit eīm tēplū sanctū in quo deus habitat. nō aūt dicit habitare i mal. ¶ Preterea. ibidē dicit. ad templū dei ꝑtinent parvuli sā ctificati sacramēto xpi et regenerati spūscto: et ita nō vi detur loqui nisi de vna sanctitate. altera nō violat neqz disperdit siqua eēt. caracter eīm nō delet. et ponit exem plū de ecclīa cōsecrata. Licet eīm in ea fiat pollutio: non ꝓpter hoc perit sctitas illi⁹ neqz violat. ꝛ sic vult dicere q remanet quedā sanctitas in aīma: licet hō ꝑ peccatū polluat. qz vō in aīma nō inuenim⁹ dictam a sctis vel a scriptura duplicē sctitatē: ideo nō videt q caracter scti tas dicit: sꝫ signū sctitatis baptismalis aut sctificatōis.

¶ Responsio. de hoc diuersi diuersa senserūt. Quidā eīm ponebant q caracterizare nō ē aliud q̄ sigficare. et ca racter idē est qd̄ signū. et hoc signū nihil addit sup aīaz siue sup potētias aīme q sit aliqd̄ absolutū: sicut nec si gnatio in circulo. et est in aīa vel potētijs aīme sm actuz assignātis nulla circa aīam vel ei⁹ potētias facta muta tione. vñ est pura relatio. et ponūt exemplū q caracter est in aīma sicut cōsecratio i ecclesia. in qua cōsecratōne ecclīe nō dat noua qualitas: sꝫ solū ordinatio ab eo q pt ad sacramēta ibidē celebrāda. sic dicūt q caracter ē qdā aīme signaculū in quo dicit aīma sanctificari vt de⁹ i ea habitet et in templo. et hoc dicūt sensisse dyo. in li. de sā cta hierachia vbi dicit. Caracter est signū sanctū cōmu nionis fidei ꝛc. Sz hoc nō est verū. qz caracter dic ali quā assimilatōꝫ et cōfiguratōem ad xpm. sic caracter be stie ad dyabolū. de quo apoc. xiij. Sed assimilatio fun datur sup qualitatē. ergo si de nouo sit similis deo ꝛ nō sit mutatio ex ꝑte alteri⁹ extremi sm qualitatē: videt q necesse sit dare aīme aliquā qualitatē. ¶ Preterea. dixe runt aliqui q et si caracter dicat relatōꝫ: nihilomin⁹ qli tatem aliquā dicit sup quaz fundat. et illa qualitas ē sic dispositio ad recipiēdū lumē et calorē gratie. sic siccitas in ligno ad calorē et peruietas i vitro ad lumē. et iō po suerūt caracterē in secūda specie qualitatis. Sed illd̄ nō potest stare. quia illa naturalis potētia vel impotētia q̄ cōsequit naturā et ꝓpterea siccitas ꝛ peruietas sunt impo tentie resistendi: ergo caracter ē impotētia qd̄ absurdū ē dicere. ¶ Preterea. alij dixerūt q caracter nō tm̄ ē ad di sponendū: sꝫ etiā ad distinguēdū. et est sic qualitas que dam aīam fidelē decorans et ornās ꝑ quā ab infideli di stinguit. et infert sensui spūali passionē mulcebrē. et ideo est passibilis qualitas et i tercia specie qualitatis. Sed illud nō potest stare: qz nō dicitur passibilis qualitas q̄ infert passionē sensui interiori vel intellectui. cū eīm oīs veritas et omīs forma intelligibilis sit obiectum intelle ctus et quādam infert delectatōꝫ eidez qn̄ comꝑhendit. tunc omīs veritas ꝛ omīs forma hmōi esset in tercia spe cie qualitatis: qd̄ stultū est dicere et similit de caractere. ¶ Preterea alij dixerūt q caracter quātū est de suo no mine importat cōfiguratōꝫ. vñ vbi nos habem⁹ heb. i. figura substantie eius grecus habet caracter substātie. et ideo caracter ē in q̄rta specie que ē forma ꝛ circa aliqd̄ constās figura. Et si tu obijcias q figura ē in quātitate et quātitas in corpe: dicūt q sic duplex ē quantitas scilz spūalis et corꝑalis siue molis sic duplex ē figura. Sed illud nō vidit posse stare qz figura ē clausio terminoꝝ sm q est quarta spēs. Sed in spūalibꝫ ꝯfiguratio nō ē simi lis terminoꝝ clausioni: sed est similitudinis impssio siue assimilatio. ¶ Itē si figura ponat in spūalibꝫ non est nisi trāslatiue. sicut ergo quātitas virtutis nō ponitur in ge nere quantitatis nature: sic nec figura in specie figure. ¶ Preterea. alij se extēdentes dicūt. q nō est in aliq̄ spe cie qualitatis a pho assignata. quia ipē assignat nisi so lum species qualitatis inate vel acq̄site nō infuse. et hoc ipē phus innuit cum dicit. fortassis et alij apparebūt qua litatis modi. et dicūt caracterē sub alia specie contineri vt scz vna species qualitatis sit qualitas infusa. Sz illd̄ videt querere fugā. qz nos virtutes theologicas ꝛ alias virtutes que sunt infuse in prima specie qualitatis collo camus. quare ergo nō similiter caracterem. ¶ Ideo di cendū. q caracter cū sit i aīma et sit qualitas spūalis q est habit⁹ nō passio nec potentia. Sed notandum q ha bitus accipitur dupliciter. vno modo ꝓprie: prout disti guitur cōtra dispositōem ꝑ perfectū et imꝑfectum. Alio modo cōmuniter: put vtrūqz cōprehendit scz eēm qua litatem aīam disponētem. siue facile mobilem siue diffi cilem: ꝑfectam siue imꝑfectā. et sic accipit cum dicitur. tria sunt in aīma. potentia. passio. et habit⁹. Naz dispo sitio est in aīma et nō est passio neqz potentia. Dicenduz igit q si accipiat habitus large. sic caracter ē habitus. Si aūt stricte sic qz caracter est ꝑpetuus. ideo ē habit⁹ Sed qz nō ꝑficit sed disponit ad vlteriorē ꝑfectōem grē scilicꝫ est dispositio. Scđm eīm rem caracter est quedam qualitas. aīam quodāmō ꝑficiēs scz disponēdo ad vlte riorē ꝑfectōēz scz grē. Uñ videt eē qddam lumē spūale sꝫ diminutū respectu grē. et istud lumē dicit esse signacu lum aīme vel quo significat aīa. sm illud qd̄ dicit i ps. Signatū est sup nos lumē vult⁹ tui dñe. Signatū ē in quā generaliter ꝑ naturā: sꝫ spāli⁹ ꝑ sacrā diuina. spālissi me ꝑ dona spūscti gratuita. Potest ergo dici q caracter est aliqs habit⁹ relucēs in aīa impssus ꝑpetuo q̄ discer nat sursꝫ sctificatio baptismi. nec ē habit⁹ ad agenduz simpliciter: sed ē ad disponendū ad grāz quātū est in se: dum hō est viator. et ad discernēdū ouem dñicā a lupis Si vō diceret figura itelligibilis hoc ē quodā mō extra neo dicendi. nisi ponat quedā extensio virtualis in aīa. vel si ponat esse figura in aīma ꝑ ꝓportōꝫ quādā. quo ad modū et imago potest dici eē figura. et ita nō repugnat ei qd̄ dictū. nec ē ipa sctitas caracter sꝫ signū sctificatōis ¶ Ad hoc ḡ qd̄ pmo obijcit. dīm q nō ē habet⁹ naturalis. sꝫ gratuit⁹ gratisdat⁹. et disponit ad grām gratūfacietē. Nec est sic de illis gratisdatis ad opādū. de qbꝫ .i. cor. xij. Et ex hoc pꝫ rñsio ad verbū aug. q itelligit de habitu ꝑfecto: q plene rōem habit⁹ habet. Nā ille habilitat ad opus aliqd̄ de se. et sic vel habilitat cognitiuā ꝛ est scīa. vel motiuā et est virt⁹. Nō aūt ē verū de hitu q ē imꝑfe ctus disponēs ad aliū: sic lumē naturale ad sciam. vt lu mē oculi ad habitū vidēdi: sic itelligēdū ē in caractere. nihilomin⁹ et aliquē actū habet sic patebit infra. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit q nō sit figura: qz aīa ē infigurabilis. di cim⁹ q ibi loqt aug. de figura corꝑali ꝛ nō de figura in tellectuali. ¶ Ad aliud de distensione dicim⁹. q in aīma est distēsio ꝛ quātitas virtualis. ꝛ cū illa dici⁹ eē figuram intellectualē: sed nō est ibi distensio vel quātitas materi alis de qua obijciebat.

Membrum secundum

Onseqnter querit̄. ad quid sit caracter .i.
cui⁹ vtilitatis. Et dicit̄ q̄ cū sit signū sa-
cramētale qd̄ est ad significandū et ad di
sponendū et ad assimilādū et ad distinguē
dum. Querit̄ ergo p̄mo de significatōe. Cum em̄ signum
sit qd̄ offert se sensui [illegible] aliud [illegible] videt̄ q̄ caracter non sit si
gnum: cū sensib⁹ nō se offerat. ¶ Itē si est signū. aut ē na
turale. aut volūtariū sive infinitū. Si naturale: ergo hz
esse a natura qd̄ nō est verū. Si volūtariū: ergo diversi-
ficat̄ apud diversos qd̄ nō est verū. ¶ Itē cui signū ē. nō
creatori: q2 nullo signo indiget. ḡ creat̄e. nō irronali: er
go r̄onali. ergo vel angelo vel homi. Nō angelo: q2 non
indiget. cū oīa videat i verbo: ergo homi. aut ergo s̄m
statū p̄ntem. aut futurum. Non s̄m p̄ntem: q2 nō potest
nec videre nec audire illū. s̄m q̄s sensus morie sūt signa
pceptibilia. nec aliquo alio sensu pcipe. Non s̄m futurū
q2 tūc nō indigebit sicut nec angel⁹. q2 nec q̄tū ad visio-
nem corpalē: cū hac tm̄ corpa vidēda sunt. Nec q̄tuz ad
spūalem. cū hac spūalia dona dei videant̄. sic dicit aug.
de civi. dei. donū aūt dei p se sufficiens est sine caractere.
¶ Itē querit̄ de secūdo scz de eo qd̄ dicit̄ q̄ est ad dispo
nendū. q2 cū dator gratie sit infinite potentie: nō indiget
dispositōne prima. ad hoc q̄ imprimat̄ forma quā intē-
dit. ergo nō est necesse q̄ caracter vel aliud disponat ad
grām. ¶ Itē si est ad disponēdū. querit̄ ergo ad qd̄ dispo
nit. Si ad grām: Cōtra grā hēt̄ i baptismo flamis sine
caractere: ergo nō indigem⁹ dispositōne media. ¶ Item
gratia vnitur glorie sine dispositōne media: ergo videt̄
similiter q̄ natura vniat̄ gratie. ergo nō est necessaria di
spositio alia. ¶ Itē dispositio ē prior tempe q̄ illd̄ ad qd̄
disponit. ergo cū caracter nō semp sit prior tempe q̄ gra
tia: nō disponit ad grām. ¶ Item grā est dispositio p̄ria
aīme a deo data. et qd̄ primo datū est primo dispoit. hec
aūt ē grā: ergo caracter nō disponit ad grām. ¶ Itē q̄rit̄
de tercio scz de eo qd̄ dr̄. q̄ est ad assimilandū. Et querit̄
cui caracter assimilat̄. et cōstat q̄ si alicui assilat̄: q̄ assi-
milat̄ illi in cui⁹ nomie imprimit̄. Sz imprimit̄ in invo
catōne noīe trinitatis: ḡ 7c. ¶ Itē ezech. xxviij. ibi. tu si-
gnaculū silitudis 7c. glo. Notandū q̄ imago trinitatis
tūc facta sit scz in creatōne. sed similitudo in baptisma-
te cōplet̄. hoc aūt nō videt̄ esse nisi p caracterē qui est re
paratiuū imagis et baptismū vniuersaliter et semp cōicat̄
qd̄ nō gratia. ¶ Sz cōtra. silitudo ē rerū differentiū ea-
dem qualitas. s̄ creatori et creature nihil ē cōmune. ḡ 7c
¶ Item stat caracter cuz culpa que ē oīno deo dissimilis
Sed similitudo expellit̄ p dissilitudiem: ḡ culpa expelle
ret sive deleret caracterē. qd̄ falsum ē: ḡ 7c. ¶ Itē cū assi
milet̄ toti trinitati. et quicqd assimilat̄ vni psone: et oībus.
Querit̄ cui p appropriatōem. et q̄ patri: videt̄. q2 ē
sacramētū regeneratōis. Sz eius ē regenerare cui⁹ ē ge
nerare. cū ergo generare sit p̄priū p̄ris: patz 7c. Et q̄ fi
lio: videt̄. q2 fili⁹ dicit̄ caracter etern⁹. Sz q̄ spūisancto
videt̄. q2 caracter ē signū p̄parās ad grām et ad donum
[illegible] grā [illegible] approprial̄ spūisācto ḡ 7c.
¶ Itē querit̄ de quarto scz de distinctōe et q̄rit̄ quos di
stinguit [illegible] dicit damas. q̄ caracter baptismalis distinguit
fidelem ab infideli. Sz cōtra. multi sunt fideles qui non
habēt caracterē. et multi infideles q habēt. ḡ 7c. ¶ Itē vbi
est multa differētia supfluū est addere signū differētie. i
grege dn̄i est multa et magna differētia. sic̄ p fidelitatē 7
infidelitatē. et p v̄tutē et viciū: ḡ 7c. ¶ Itē si i grege ma-
teriali vna ovis alba altera nigra. non oportet supad-
di signū distinctōis vel differētie. Sic aūt est i grege spi
ritualí. virt⁹ sive gratia sive fides albificat. i. purificat
[illegible] fide purificās 7c. [illegible] nigrificāt
ergo 7c. ¶ Respōsio. dicendū q̄ caracter ē signaculū sa
cramētale. ideo grām significat. et nō tm̄ significat imo
[illegible] mō p̄parat. q2 visus sacramētoꝝ nō tm̄ i significā
do [illegible] in efficiendo quodā mō. et q̄ grām significat et
ad grām dispoit: ideo habz aliquā silitudiem cū gratia
que ē silitudo dei. ideo aliquo mō cōfigurat deo. et quia
oēs cōfigurat vni assilat etiā gregē dn̄i in se. et p h̄ di-
stinguit ab his qui nō sunt de grege. vel etiā [illegible]
facit in eodē grege s̄m aliā et aliā rōez assimilādi. ¶ Ad
illud ergo qd̄ obijcit̄. q̄ nō est visibile. dicēdū q̄ caracter
cum exteriori signo facit vnū sacramentū. vnde nō est in
eodē ratio significādi p se tm̄: sed p cōiunctōem cū exte-
riori elemēto. et rōne illius ē visibile et vnū: sicut vnum
elementū. et rōne eius ē volūtariū: sicut elemētū signifi-
cat ex institutōe. nec est tm̄ diversum apud diversos: q2
instituit̄ auctoritate mgr̄i vniuersalis. Ex hoc pz respō
sio ad aliud. q̄ licet sit signū voluntariū nō tm̄ diversifi-
catur apud diversos. ¶ Ad hoc qd̄ querit̄ cui est signū
dicendū q̄ est signū distinctiuū. Sed duplex ē signū di-
stinctiuū. qddam necitatis: et tale nō est caracter. qddā
dignitatis talis ē caracter. Vn̄ signū est angelo. q intue
do cognoscit ipam dignitatē subiecti. nō p modū indigē-
tie quasi nō aliter cognosceret. nec habētis dignitatem
cpenderet: sed vt hoc refundat ad gl'iam habētis. qui in
se cōsiderās hm̄oi signū gloriat̄ inde ampli⁹. malus aūt
et damnat⁹ amplius torqueat̄. ex eo q̄ videt in se proxi-
mam et immediatā dispositōem ad grām quā caruit p
culpam suā. Signum ē ergo homi s̄m statū futurū: 7 an
gelo s̄m statū p̄ntem et futurū. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄. q̄
angelus nō indiget signo q2 oīa videt i verbo. Iam pz
respōsio vt dictū est. nō est signū indigētie s̄ dignitatis.
Preterea. licet videat oīa in verbo s̄m nutū et volūta-
tem verbi: videt tm̄ res in p̄prio eē. ¶ Ad illd̄ qd̄ addit̄ q̄
homo nō indigebit i statu futuro sicut nec angelus. Re-
spōderi potest sicut respōsum est de angelo. Vl' potest di
ci. q̄ hec signatio que fit p caracterē nō refert̄ quātū i se
est ad aliquē distinguentē extra: nec ad homies nec ad
angelos: sed facit aīam distinguibilē vel distinctā vt sit
in se tanq̄ ovis signata. distincta a nō signata. ex p̄seqnti
aūt ē vt cognoscat̄ eē talis vel ab hoīe vel ab angl'o. s̄m
q̄ eis tribuit̄ a sūma sapiā. Qd̄ aūt distinguat caracter
aīam a quocūq baptisma tribuat̄. dicit aug. in li. de ba-
ptismo puuloꝝ sic. Satis eluxit pastorib⁹ toto orbe dif-
fuse. etiā ovē dn̄icā que foris errabat et dn̄icum caracte-
rem a fallacib⁹ depredatorib⁹ suis foris accepat venie-
tem ad xp̄iane vnitatis salutē ab errore corrigi: a capti-
vitate liberari: a vulnere sanari: caracterem tm̄ dn̄icum
agnosci potius q̄ iprobari. qn̄qdē ipz caracterē m̄lti et lu
[illegible] videt̄ [illegible] ¶ Ad illd̄ qd̄ q̄rit̄ d̄
secūdo. dicēdū q̄ ē dispositō vl' habitus materialis. sūpto
habitu eo mō q̄ dictū ē et imediate dispōit [illegible] ad grē
susceptōz. Dispoit eī caracter baptismal' aīaz ad susce-
ptōem grē reformātis ad imagiez et hui⁹ signū ē. q̄ sili-
tudiez [illegible] caracter baptismal' dispositō [illegible]
tatis: q̄ agēs nō possit alit̄ agē vel suscipiens cape: s̄ tm̄
p̄gruitatis. q2 eī natā corrupta ē p pctm̄ 7 idisposita ad
grāz: p̄gruū ē vt intercidat dispositō media. n̄ sic ē grā ad
gl'iam. grā em̄ imediata ē gl'ie. nō sic natā corrupta grē
licz forte natā p̄dita imediata. grā eī imediata erat grē.
et sic pz rn̄sio ad tria p̄ria obiecta. Ad p̄mū q2 n̄ ē dispo
sitio p̄pē agētis indigētiā. Ad secūdū q2 non ē dispositio
necessaria sive necitatis s̄ p̄gruitatis. Ad terciū q2 non
ē [illegible] dispositō i natā peccatrice ad grāz sic grē ad glo
riā. q̄re magis p̄gruit q̄ mediū hm̄oi intercidat int̄ natāz
corruptā et grāz baptismalē: q̄ int̄ materiā corruptā et
grāz simplr sive grāz datā i baptismo flamis [illegible] dicet̄
¶ Ad illd̄ qd̄ q̄rit̄ de tercio actu. scz assilatōe. dicēdū q̄ sic̄
p̄suadēt p̄me rōes mediāte caractē sic assilatō q̄daz aīe
ad deū sive ad ipam trinitatē [illegible] ē. q̄ ē assimi-
latē [illegible]
stone. p̄ria ē creat̄e ad creaturā. secūda ē creat̄e ad deū.
tercia ē dei ad deū sive vni⁹ psone ad aliā. Assilatō aūt
creat̄e ad deū [illegible]
[illegible] gl'ia. 7 h̄ n̄ p̄patit̄ dissilitudiez aliquaz nec
culpe nec miserie. scđa i grā: et hec p̄patit̄ dissili miserie
s̄ n̄ culpe. tcia i caractē: 7 hec p̄patit̄ vtrāq. q2 solū ē grē

gratitudine et multū longinqua. ¶ Ex his patz respōsio
ad obiecta. qz licet creatori et creature nō sit aliqd com
mune: ex hoc nō sequit̄ q creatura nō assimilat̄ creatori
qz alius est modus assimilatōis q̄ p cōuenientiā aliq̄
in aliquo cōmuni. Preterea. assimilatio aliqua cōpatit̄
secū dissimilitudinem scz illa que ē disponēs ad sufficiēt̄
ppter quod nō sequit̄. in isto est dissimilitudo cum deo:
ergo nō habet assimilatōem cū deo. ¶ Ad illud qđ queri
tur cui principaliter assimilat̄. Dicendū q appropriate
ipi filio qui caracter dicit̄. vel etiam qz baptizati dicunt̄
xpm induere qz ipe est caput et dux exercit⁹. et qz cara-
cter p appropriatōem respicit fidem. ¶ Ad hoc qđ obici
tur q est sacramētū regeneratōis τc̄. dicendū q regene
ratōni eterne q̄ filius est a patre: nō respōdet generatio
illa que est p sacramētū baptismatis. Illa em̄ regenera
tio est reformatio quedā imagis dei. et rn̄det illi forma-
tioni qua creatura rōnalis venit in eē. que et si sit a tota
trinitate: appropriate loquēdo est p filiū in quo et p quē
oīa facta sunt siue formata. vn̄ qz eius ē reficere q fecit
siue reformare q reformauit: igit̄ τc̄. Preterea ista rege
neratōne efficitur aīa cōfigurata ipi filio τ assimilata
et psona ipa filius. q̄re debet pprio filio appropriari: cui
hec appropriant̄ scz figura et similitudo et filiatio. ¶ Ad
hoc qđ querit̄ q caracter pparat ad bonū τ ppē h̄ debet
spūisancto appropriari. dicendū q hoc non oportet. ppa
ratio em̄ ista est p quādā pfiguratōem et repatōz imagi
nis et silitudiem ipius vel assimilatōem ipius prime lu
cis. ppter qđ filio assimilat̄. Licet em̄ ipa boni emanatio
spūisancto appropriat̄ inq̄tum boni. tn̄ qn̄ ipa emanatio
p mediū qđ est veritas vel veritatis pprium: nō appropri-
atur spūisancto: sed potius ipi filio. sicut est hic. Similitu
do em̄ vel assimilatio et configuratio veritati vel quod ē
consonū veritati dicūt. ¶ Ad illud qđ querit̄ de quar-
to actu scz distinctione. dicendū q ratio distinguēdi i ca
ractere venit ex rōne significādi. Caracter aūt significat
grām fidei sm̄ aliquē statū. vn̄ distinguit fidelē ab infi-
deli vel fidelē a fideli. et q pmiscent̄ hoc nō est ex vicio si
gni: sed signatoz. Et est exemplū si aliqs assumpsisset
arma regis. signū eēt q eēt de exercitu regis. Potest tn̄
nihilomin⁹ esse ex pte cōtraria et arma significarēt sem
per q sit ex pte alia. et nō est falsitas in signo h̄ i accipi-
ente. Sic in pposito intelligēdū q sicut arma fiūt ad di-
stinguēdū exercit⁹. et tn̄ vt plurimū cōfundunt̄ qn̄ sunt
in bello: sic etiā est nobis. q̄diu sumus in cōflictu hui⁹
vite psētis miserie. Exemplū etiā ē de habitu religiosis q
est signū domitans cū illo etiā induant boni cū malis τ
[illegible] cū spōsalibus et amātes mundū cū cōtemnētibus
¶ Ad illud dam̄. loquit̄ sm̄ rōem signi. ad hoc em̄ datū
est signū hmōi vt distiguat fideles ab infidelibus. Vel pt̄
dici q verbū illi⁹ intelligēdū est de fidelibus dictis noie
[illegible] quo fideles dici possūt oēs q sumpserūt
sacramētū fidei i baptismo. ¶ Ad aliud qđ obicit̄. et q
multa est differētia in grege dni τc̄. dicendū q nihilo-
min⁹ cōgruit signū illud distiguēs. tum rōe dignitatis τ
excellētie. que est ex hoc. q hoc signo ē quedā spālis pfi-
guratio aīme ad deum cū rōne ppetuitatis illi⁹. Signū
em̄ illud ē indelebile τ ppetuū. nō sic ē de illis distinguē-
tibus de quibus obiectū est. ¶ Ad vltimū dicēdū. q sic i gre
ge materiali nō sufficit distinctio q̄ fit p colorem albū et
nigrū. sed requirit̄ aliquod signū spāle quo distinguūt̄
oues albe ab inuicē ne fiat cōfusio gregū. Silr̄ ē de gre-
ge spūali. Vn̄ cū plures sint greges ouium dni distincti
[illegible] baptismatis [illegible] p ba
ptismū flaminis τ p baptismū fluminis: cōgruebat vt signo
spāli fieret hec distinctio. Hic etiā rōnes sunt supius ta
cte quare cōgruebat hec distinctio.

Membrum tercium

Quesitum [illegible]. Vtrū [illegible] aut
determinet aliquē potētiā. vel aliquas potē
tias. Videt̄ q [illegible] aīme mediātibus po

tentijs: qz caracter respicit imaginē. imago autē inest aīe
mediātibus potētijs: ergo et caracter. ¶ Cōtra. caracter disti
guit ouē xpi a nō oue: et mēbrū xpi a nō mēbro. Sz aīa
nō dicit̄ ouis nec membrū sm̄ potētiā h̄ sm̄ substātiā: ergo
caracter sm̄ substātiā distiguit. ergo est in aīma sm̄ sub
stātiam. ¶ Itē cui⁹ ē dispositio et habit⁹ h̄ caracter di-
sponit ad grām et remissionē originalis qđ respicit totā
aīam: ergo caracter in aīma substātia ē. ¶ Itē caracter ē di-
stinctiu⁹ coz q̄ sunt de ecclie nūero. aīma aūt ponit̄ i nu
mero sm̄ eēntiā siue sm̄ id qđ est: ideo τc̄. sic̄ em̄ ponitur
in nūero nature p suā eēntiam sic et in nūero [illegible] ¶ Itē
qz caracter ē signū pticipatōis sacramētoz. aīma autē
sm̄ id qđ est subijcit se sacramētis et pticipat ea. ¶ Itē
distinguit aīam ab aīma: nō potētiā a potētia. ¶ Itez vi
det̄ caracter nō imponit̄ in ea pte in qua ē imago: qz
nō distinguit imaginē siue sm̄ imaginē. In imagine em̄
ptrāsit hō. Vn̄ nō est q imaginē nō habeat. Vn̄ si faceret
distinctōz sm̄ imagiēz: solū distiguēt ab alijs creaturis
q̄ nō sunt ad imagiēz qđ falsū est. ¶ Respōsio. Dicēdū q
caracter inest aīme mediātibus potētijs. ¶ Ad illud quod
obijcit̄ q distiguit aīam sm̄ suā substātiā. ergo sic ē i ipa. di
cēdū q nō oportz q ppē hoc sit i tota aīa. sic̄ color distin-
guit corp⁹: h̄ tn̄ prio mō ē in supficie. ¶ Ad illđ qđ obici
tur q cui⁹ ē dispositō: τ habit⁹. dicēdū q h̄ verū ē de illa
dispositōe q̄ fit habit⁹. Sz de illa nō ē sic: qz habit⁹ vni⁹
potētie dispōit ad habitū [illegible]⁹. et habitus fidei ad ha
bitū caracteris. Ex h̄ pz rn̄sio ad illđ qđ seqt̄. Licet em̄
aīa sit de nūero ecclie p suā eēntiā. τ q sūt d nūero ecclie
distiguūt̄ signo isto: nō ppē h̄ oportz q insit aīe sm̄ eēnti
am suā. qz vt dictū ē. ad distinctōz alicui⁹ sm̄ se totū suf
ficit signū distinguēs existēs in pte. Silr̄ nō sequit̄ q si
aīa sm̄ suā eēntiā pticipat ipa sacramēta cui⁹ pticipatio
nis caracter ē signū q ppē h̄ ipm̄ signū insit ipi substan
tie vel eēntie aīe. qz signū existēs i pte: sufficiēter signi
cat aliqd eē in toto [illegible] signū ē q to
ta [illegible]. ¶ Ad aliud dicēm. q et si distinguit aīam
ab aīa. nō ppter hoc oportet q insit substātie vel eēntie
aīme. Qđ aūt addit̄ q nō distinguit potētiā a potentia
Dicēdū q hoc nō ē verū. qz caracter determināns sibi eē
in potētijs et distinguit aīam et potētias in qbus ē: ab aīa
et potētijs in quibus nō ē. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. q non di
stinguit sm̄ imagiem. qz i imagie ptrāsit hō τc̄. dicendū
q hoc nō sequit̄. Licet em̄ hō distinguat̄ a creaturis irra
tionabilibus [illegible] imagie. et hō nō ab hoie: qz oīm
ē imago: nihilomin⁹ imago insignita caractere distigui
tur [illegible] ab imagie nō insignita τ aīa ab aīa.

Hoc etiā [illegible] q̄rit̄. vtrū sit i potentia affectiua
vel cognitiua. [illegible] q i cognitiua: qz caracter distinctiu⁹
est et [illegible] Discretio aūt p se cognitiua ē. ¶ Itē
caracter increat⁹ idē ē in sba τ ypostasi cū sapia dei icre
ata q̄ dicit rōz cognitōis: ergo [illegible] caracter creat⁹ saltem p
appropriatōz respicit cognitōz. ¶ Itē. ij. Regee. ponam te
[illegible] anulū si
gnet̄. Ex h̄ videt̄ q caracter respiciat fidez. fides aūt re-
spicit cognitiuā: ergo et caracter. ¶ Cōtra. eiusdē potētie est
suscipe actū aliquē et disponē ad illū. h̄ caracter dispoit
ad grāz. grā aūt ē i affectiua: ergo et caracter. ¶ Preterea.
caracter respicit imaginē. imprimit̄ em̄ mediāte inuocatōe
trinitatis. respicit ergo nō cognitiuā vel motiuā. h̄ vtrāq3.
¶ Item caracter ē quedā pfiguratio. h̄ configurari dicit̄
aīma trinitati sm̄ tres potētias nō vnā tm̄: ergo τc̄. ¶ Itez
caracter dispoīt pricipaliter ad imagis reformatōz. h̄ re
formatio imagis attēdit̄ q̄tū ad informatōz ipaz potēti-
arū vt cōuertāt̄ ad deū τc̄. ¶ Cōtra. cū vnū accidēs sit i
vno subiecto: caracter aūt est accidēs: ergo ē in vna potētia
vt in subiecto. ¶ Rn̄sio. qdā dicūt τ nō absq3 rōe. q ca-
racter ē in cognitiua ppē [illegible]
est ratio cognoscēdi respicit potētiā cognitiuā. Quidaz
aūt q i tota imagie ppē rōz pfigurādi. et qz act⁹ caracte-
ris a q̄ nomē accepit τ pricipalis ē pfigurare deo: iō di
cūt q sit i aīa sm̄ imagiez. sm̄ pprietatē τ veritatē. et si

sit in tribꝫ: tñ appropriatꝰ cognitiue. ideo ꝑ appropriatõẽ
est in cognitiua. Dicendũ ergo ꝙ caracter ꝓprie est in vi
cognitiua. respicit em̃ imaginem creatã in aĩa. q̃ imago li
cet respiciat oẽs potẽtias aĩe: tñ magis respicit cogniti-
uã. ſm ꝙ dicit aug. in li. de aĩa et spũ. mens ẽ suprem̃ũ
coꝝ q̃ sunt in aĩa. habẽs imaginem dei in potẽtia cogno-
scẽdi: et silitudiem in potẽtia diligẽdi. Nec ꝑ hoc exclu-
dere intẽdit qn vtrũqꝫ scꝫ imago et silitudo attingat ⁊ co
gnitiuã et affectiuã: sed loquit̃ ꝑ appropriatõem. qꝛ ima-
go ꝓprie et principaliter respicit qꝺ est cognitiue. scꝫ me-
moriã et intelligentiã. similitudo ꝺõ. ꝙ ẽ affectiue scꝫ vo
luntatẽ. ꝓpter hoc dicimꝰ ꝙ caracter ꝗ distinctiuꝰ ẽ ima
ginis ꝑ appropriatõẽ: respicit potẽtiã cognitiuã. ¶ Ad h
aũt qꝺ obijcit̃ ꝙ deberet respicere vtrãqꝫ scꝫ cognitiuã ⁊
motiuã. Respõsio ꝙ respicit vnã principaliter alterã se
cũdario. ¶ Ad hoc qꝺ obijcit̃. ꝙ caracter ẽ cã grẽ et grã
est ĩ affectiua ⁊c̃. Respõsio ꝙ nõ est semꝑ dispositio ĩ ea
dem vt vel potentia ĩ qua natꝰ est actꝰ: ꝫ vel ĩ eadẽ vel in
potẽtia ꝑcedẽte sicͤ est hic: qꝛ grã que assimilat ip̃aꝫ aĩaꝫ
deo ĩ affectiua penes quã ꝓpᷓe attẽdit̃ silitudo. caracter
aũt est ĩ potẽtia antecedẽte. i. ĩ cognitiua. Et ẽ alia instã
tia qꝛ cognitio dispõit ad affectõẽ et ad motũ ip̃iꝰ grẽ. ñ
dico ad ip̃am grãm: et tñ cognitio ẽ in alia potẽtia q̃ af-
fectio. ¶ Ad illꝺ qꝺ obijcit̃ ꝙ vnũ accidens nõ est nisi in
vno subiecto. dicẽdũ ꝙ nihil impedit vnũ accidẽs esse in
pluribꝫ qñ illa radicant̃ siue fundant̃ ĩ vno. sicͤ vna grã
in pluribꝫ potẽtijs et vna sanitas in pluribꝫ mẽbris. põt
ergo vnũ accidẽs eẽ in pluribꝫ potẽtijs. qñ illud accidẽs
nõ respicit vnã potẽtiã: sed eas ſm ꝙ fundant̃ siue vniũ-
tur ĩ vno. Vñ sicͤ imago vna ẽ et tñ in tribꝫ potẽtijs. qꝛ ei
imago importat discretõẽ: ideo plura respicit sicͤ subie-
ctum vnũ. similiter põt dici de caractere. et ẽ exemplũ ĩ nu
mero. ternariꝰ em̃ vnꝰ est ĩ tribꝫ hoĩbꝫ ⁊ vnꝰ est. q̃uis
sunt plures illi in se ꝗ sunt vnũ subiectũ ternarij. et nul-
lus coꝝ ꝑ se tñ est subiectũ: ita et ĩ caractere ĩtelligendũ
est. ꝗ dicit sicut ꝓtactũ est quãdã cõfiguratõẽ aĩe ad bea
tã trinitatẽ mediã inter cõfiguratõẽ aĩe q̃tũ ad naturã
et cõfiguratõẽm eiꝰdẽ q̃tum ad grãm gratũfacientẽ.

Membrũ quartũ

Onseq̃nter q̃rit̃ de cã caracteris. Et q̃rit̃
vtrũ v̾tus imprimat caracterẽ sicͤ sacr̃m.
Et videt̃ ꝙ sic: qꝛ qꝺ põt res maioris virtu
tis: põt res minoris. Sꝫ v̾tus maioris pote-
statis seu virtutis ẽ in aĩa q̃ sacr̃m etiã in distiguẽdo: qꝛ
nõ solũ distinguit fidelẽ a nõ fideli vel ordiatũ a nõ or-
diato: sed etiã int̃ fideles distiguit bonũ a malo. Sacra
mẽtũ aũt nõ sic. ꝫ sacramẽta imprimũt caracterẽ: ꝗ v̾tus
magis poterit ip̃rimẽ caracterẽ q̃ sacr̃m. ¶ Itẽ caracter
est signũ ꝯformatiuũ siue cõfiguratiuũ. ꝫ ꝑ virtutes ꝯfi-
gurat̃ aĩa deo: ergo ꝑ v̾tutes imprimit̃ caracter. ¶ Itẽ
querit̃ vtrũ imprimat̃ ꝑ sacr̃a ve. le. ⁊ videt̃ ꝙ sic: qꝛ ca-
racter ẽ signũ distinctiuũ distinguẽs xp̄m a nõ xp̄o. Sꝫ
pp̄s tem̃ꝑe legis habuit xp̄m ꝗ debuit distigui sicͤ ⁊ mõ
ergo si distinguebãt̃ ꝑ sacramẽta: pꝫ ꝙ ĩ illis imp̃meba-
tur signaculũ distinctiuũ. hoc aũt ẽ caracter: ꝗ ⁊c̃. ¶ Itẽ
q̃rit̃ vtrũ ꝑ sacr̃a noui testam̃ti et vꝫ ꝙ sic: qꝛ ꝙ põt ĩ maiꝰ
põt ĩ miꝰ. ꝫ oĩa dãt grãꝫ q̃ maior ẽ q̃ caracter: ꝗ ⁊c̃. ¶ Itẽ
om̄e agẽs sufficiẽtis v̾tutis applicatũ ad patiẽs bene di-
spositũ imprimit in illud. ꝫ om̄e sacramẽtũ ẽ sufficiẽtis
v̾tutis ad agendũ in aĩam bene dispositã. ergo si aĩa su-
scipiẽns sacr̃m bñ disposita ẽ ad ip̃m: imprimit ĩ eã suũ
effectũ. Ille aũt effectꝰ ẽ distiguẽ vt videt̃. qꝛ qꝺlibet sa-
cramẽtũ distiguit habentẽ a nõ habẽte: ꝗ vidꝫ ꝙ qꝺlibꝫ
sacr̃m imp̃mat caracterẽ. ¶ Itẽ caracter efficit ĩ aĩa di-
spositõẽ ad grãꝫ. ꝫ oĩa sacr̃a efficiũt hᷓc in aĩa: q̃re ꝗ
nõ poꝫ efficẽ caracterẽ ĩ aĩa. ¶ Qꝫ aũt nõ oĩa impri-
mãt caracterẽ vidꝫ sic. Caracter ẽ signũ indelibile. ergo
om̄e ... et ... ẽ imp̃ssũ caracteris qꝺ nõ iterat̃ circa
subiectũ. ꝫ tñ sunt tria sacr̃a nõ iterabilia. vt baptismꝰ
cõfirmatio ⁊ ordo: ꝗ tñ illa tria imprimũt caracterẽ. et

hac rõne patet ꝙ v̾tutes nõ possũt imprimere caracterẽ
cũ caracter sit indelibilis. virtꝰ aũt delibilis. Respon
sio. Ad primũ dõm ꝙ nec grã in se: nec v̾tus sine grã in
virtutibꝫ imprimit caracterẽ. et ratio huiꝰ tacta ẽ. scꝫ ꝙ
caracter est signũ indelibile. grã em̃ tam in se q̃ in virtu
tibꝫ delibilis ẽ vnde nõ põt imprimere effectũ cũ disposi-
tione nobiliori. i. cũ indelibilitate. Sꝫ sacr̃m in q̃ impri
mit̃ caracter quẽ scꝫ imp̃mit caracter increatꝰ interius
opans. nõ minister exteriꝰ opans: ꝑpetuũ ẽ. qꝺ pꝫ ex hoc
ꝙ nõ iterat̃. et ideo potẽs ẽ imprimere signũ indelibile si
ue ꝑpetuũ cuiusmõi ẽ caracter. Itẽ caracter ẽ signũ inte
rius distinctiuũ. qꝛ ergo vt dicũt quidã significare nõ cõ
uenit caracteri nisi rõe signi visibilis. ideo ĩ solis sacra-
mẽtis q̃ sunt signa visibilia: nõ in v̾tutibꝫ q̃ sunt inuisibi-
les imprimit̃. ¶ Ad secũdũ qꝺ querit̃. dicendum ꝙ cara
cter ẽ signũ spũale distinguẽs interiꝰ. Ideo ĩ sacramẽtis
que sunt nõ carnalis pp̄li ꝫ spũalis imp̃mit̃. et iõ imp̃mi
tur ĩ sacramẽtis noue legis nõ ĩ sacramẽtis veteris. Sꝫ
cõgruebat illi pp̄lo hr̃e signũ sensibile distictiuũ nõ ꝑpe
tuũ nec ꝑfectm̃. qꝺ imprimebat̃ ĩ circũcisiõe. ꝑpetuitas
aũt signi spũalis. i. caracteris secuta ẽ ĩcarnatõẽ xp̄i. qꝛ
sicͤ illa vnio naturaꝝ ẽ ꝑpetua. ⁊ redẽptio q̃ secuta ẽ in-
carnatõẽ semel facta ẽ ꝑpetua: sic caracter ꝑpetuꝰ ẽ ꝗ ex
v̾tute mediatoris ꝑ passionẽ creat̃. ¶ Ad h qꝺ obijcit̃. ꝙ
illꝺ qꝺ põt ĩ maiꝰ ⁊c̃. dicẽdũ ꝙ illꝺ nõ ẽ generalit̃ verũ. qꝛ
freq̃nter v̾tus creatẽ ordiat̃ ad maiꝰ nõ ad miꝰ. hõ em̃
põt generare hoĩeꝫ nõ festucã. ¶ Ad aliꝺ dõm. ꝙ tñ tria
sacramẽta imp̃mũt caracterẽ. qꝛ caracter dicit significa
tõẽm quãdã in q̃ subiectꝰ signat̃ a deo ꝗ subijcit̃ ſm dif-
ferentẽ statũ ad opandũ. Et de h infra diffusiꝰ dicet̃. hoc
aũt ẽ ĩ baptismo. ꝯfirmatõe et ordie. ñ ĩ alijs sacr̃is. ¶ Ad
h aũt qꝺ seq̃t̃ dõm. ꝙ nõ om̄e distictiuũ ĩ aĩa hꝫ rõẽ cara
cteris: ꝫ distictiuũ ꝑpetuũ. Vñ sacr̃a q̃ ꝑpetua sũt suo
mõ vt diximꝰ. qꝛ semel sumpta nõ iterant̃: distictiuũ per
petuũ imprimũt. Alia ꝺõ imprimũt distictiuũ ñ ꝑpetuũ
qꝛ sepiꝰ ea iterari oportet. Vtpote eucharistia q̃ ẽ viati-
cũ mẽtis. sepe sumit̃ ꝓpt̃ freq̃ntẽ indigẽtiã refectiõis spi-
ritualꝭ: sicͤ et viaticũ corpis sepe sumi oportꝫ ꝓpt̃ freq̃ẽ-
tẽ idigẽtiã refectiõis corpis. Silr̃ ẽ de aliqͣ sacr̃is iterabi
libꝫ. qꝛ freq̃ẽtes sũt ⁊ iterabiles indigẽtie: iterant̃ reme
dia. ¶ Ad illꝺ qꝺ obijcit̃. ꝙ oĩa sacr̃a disponũt ad grãm
dicẽdũ ꝙ actꝰ disponẽdi ad grãꝫ nõ ẽ ꝓprius caracteris
sed magis qui ꝑdetermiatus est.

Membrum quintum

Onseq̃nter q̃rit̃ deꝫ caracter imp̃mat̃ de-
libiliter et indelibiliter. Et ꝙ idelibilit̃ vidꝫ
qꝛ sacr̃a ĩ qbꝫ ip̃mit̃ caracter nullatẽꝰ iterã
tur. Sꝫ si deleret̃: possent ⁊ deberẽt iterari
ꝗ nõ delet̃. ¶ Itẽ caracter stat ĩ culpa sicͤ pꝫ in sacerdote
malo. ꝗ ñ repugnat culpe. stat etiã cũ ignorãtia vt ĩ paru
lo baptizato ꝗ vidꝫ ꝙ nõ habeat ꝯ̄riũ ꝑ qꝺ deleat̃ ⁊ est
ĩ subiecto ꝑpetuo ꝗ eiꝰ imp̃ssio ẽ indelebilis. Contra
possibile ẽ al quẽ baptizatũ caracterẽ bestie hr̃e. de q̃ hr̃t
apoc. xiiij. Sꝫ nullꝰ sit placẽ põt deo ⁊ dyabolo: ꝗ nullꝰ
sit põt hr̃e signũ hꝰ et illiꝰ. ꝗ vnus caracter põt alterũ delẽ
et destruere. ¶ Itẽ caracter bestie ẽ delibilis. qꝛ nullus ẽ
adeo malꝰ qn possit fieri bonꝰ. ꝗ a simili caracter xp̄i. cũ
ille ꝗ bonꝰ ẽ: possit malꝰ fieri. ¶ Itẽ caracter ẽ idelibilis.
q̃ro vnde illꝺ hẽat: Si ab efficiẽte: ꝫ grã gratũfaciẽs est
a deo et tñ delibilis. Si a subiecto: ꝗ q̄cq̄d ẽ ĩ aĩa ẽ inde-
libile. ¶ Preterea. qꝺ magis fit delibile rõne subiecti: vi
det̃ ꝙ volũtarie recipit̃. Sꝫ qꝺ subiacet volũtati ẽ varia
bile: ꝗ ⁊c̃. ¶ Itẽ ꝙ in damnatis deleat̃ videt̃. qꝛ caracter
aliquo mõ habilitat ad grãm. ꝫ tũc erũt ip̃i oĩno ĩhabiles
ergo carebũt caractere. ¶ Itẽ ꝙ post hanc vitã deleat̃ in
beatis videt̃: qꝛ est ex pte. multo em̃ magis est imꝑfectũ
lumen q̃ fides. ꝗ si fides excidit ⁊ caracter. ¶ Rñsio. ꝙ
cõis opinio ẽ ꝙ caracter ẽ ꝓprietas indelibilis. et cã hꝰ
indelibilitatis. vt dicũt quidã sumit̃. tũ ex pte efficiẽtis:
tum ex pte finis. efficiẽs quidẽ duplex ẽ. ip̃e deus ꝗ eter-
nus est: et ex hoc sumit̃ rõ p̄dicta. Est etiã efficiẽs ex pte

nostra. scz ipe cōsensus suscipiēs sacramētū. qui scz ē cōsensus in ppetuū. sic patz i baptismo. qn dicit sine determinatōe: abrenūtio sathane. et credo in deū. et rōe hui⁹ cōsensus ppetui inf xpm sponsū et aiam spōsam daf aie caracter tanq̄ anul⁹: qui ex sui memoria sp teneat aiaz in vnitate eccl'ie. Uel si recedat: semp quātū est de se renocet. et hec ē causa finalis in pñti q̄re caracter sit ppetuus. scz illa memoria ppetua illi⁹ cōsensus ppetui siue qui fiebat in ppetuū: cui⁹ cōsensus signū ē caracter. Est etiaz alia ratio ex pte cause finalis in futuro q̄ ad dānatos. scz vt dicam⁹ q ppetuaf in eis caracter in augmentum pene. vt scz sit in testimoniū ɔtra illos testificās q plus deliquerūt: ex eo q iam ɔiuncti p sacramētū ecclesie recesserūt impudice: vel ex eo q habuerūt dispositōz ad ɔiunctōz scz caracterē et noluerūt cōiungi. Est ḡ quadrupler ratio ppetuatōis caracteris assignata a q̄busdā duplex ex causa efficiētis: et duplex ex pte cause finalis.

¶ Licet aūt hec assignatio nō oīno videf carē ꝓbabilitate videf tñ carē necessitate. Ratio eñ illa idelibilitatis que sumpta ē a ppetuitate efficiētis. i. dei: iam improbata ē. qz eadē rōe grā gratificās eēt indelibilis. Alia rō sumpta ex pte efficiētis. i. ex pte nr̄a scz cōsensus in ppetuū cōiunctiōem: q̄ cōtrahif mr̄imoniū spūale inter deū sponsū et aiam sponsam: nulli⁹ ē necessitatis. qz q̄uis h posset dici de baptismo vbi ē quedā cōtractio matrimonij: nō tñ ita est in alijs sacramētis scz cōfirmatōis et ordinis. in q̄bo imprimūf caracteres idelibiles. ex h patet infirmatō sumpte rōis ex pte finis q̄ ē memoria ppetua ppetui cōsensus. Alia rō sumpta ex pte finis scz augmētum pene in damnatis nō videf eē alicui⁹ necessitatis: quia hac eadem rōne deberet aliud signū ppetuū in illis relinqui oīm virtutū. et generaliter oīm beneficioz dei.

¶ Preterea. alij dicūt q qz caracter est in aīa fm substātiā vel eēntiā ⁊ ipa est ppetua ⁊ ivariabilis ideo et caracter: sed istud sup improbatū est. Alij dicūt q qz est i aīa fm potentiā cognitiuā q̄ nō subiacet varietati vt voluntas: quedā eñ cognoscimus volūtate volēte et ideo ivariabilis. Sed hoc ñ valet qz p ignorātiā expelluf habit⁹ cognitiui. h nō caracter. ¶ Preterea. aliter videf dōm. scz q ppetuitas caracteris pricipaliter sumif ab ei⁹ conditione et natura. Unde notādū q ē habit⁹ inatus: et h e [illegible] et habit⁹ acq̄situs: et hic qz ē ex acq̄sitōne p̄di potest. Et est habit⁹ infusus vel datus. et hoc est dupliciter. quidā dat⁹ e [illegible] ad dirigēdū sicut habit⁹ virtutū et qz potētie possunt obliquari: ideo ē deditus. potest eñ inueniri repugnātia in subiecto. Et aliī imp̄ssus ad distinguēdū et huic directio vel obliquatio potētie nō repugnat. Si eñ aliquid repugnaret: hoc solum esset opposita cōsignatio. h opposita nō potest esse qz sol⁹ deus pt suā imaginē cōsignare: ideo si debet opposito signo signari: a solo deo fiet. sed ipe nunq̄ imprimit signū sibi cōtrariū. ideo necesse ē q caracter eternaliter pseueret. Cū igif caracter ē ꝓprietas existēs in subiecto ppetuo. in quo nō potest habere repugnantiā: ideo eius impressio est ppetua. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur de caractere bestie. dicēdum q caracter bestie nō dicif aliqd̄ signaculum qd̄ dyabolus aīme impresserit: sed culpa fm ei⁹ voluntatē ppetrata. i qua ē p obstinatōz disposita ad ppetuitatē. et ideo nō est oīno simile. ¶ Ad illō qd̄ querif vnde hoc habeat: dicendū q a sui cōditione subiecto cōcordāte nō repugnāte: nō ꝓducente cōtrariū. nec subtrahente āminiculū. ¶ Ad illud qd̄ obijcif de dānatis. dicēdum q in damnatis manet ad cōfessionē nō ad quātulumcūq̄ decorē. ¶ Ad hoc qd̄ obijcif q ē ex pte. dicendū q imp̄fectio caracteris cōpatif secū p̄fectōem glorie nō sic aūt est de imp̄fectōne fidei. qz fides fm q est virt⁹: dicit enigma et absentiam rei credite. et hoc repugnat statui glorie. et ideo euacuaf nō fm q lumen tñ: sed fm q habet annexū enigma ⁊ absentiā rei in se qd̄ ē essentiale fidei fm q virtus. aliogn si videret certitudinaliter: non esset meritoria. nō aūt est simile de caractere q̄ū dic quādam cōsignatōem et lumē qd̄dam. et istud nō habz ɔpositōem ad lumē p̄fectū nec habet oppositōem ad tenebras pene vel culpe ꝓpter lucis modicitatē: ideo nec ibi euacuatur nec hic extinguitur.

Membrum sextum

Consequenter querif in quo baptismo imprimatur caracter. cū eñ sit multiplex baptisma. scz baptisma ioh. et baptisma xp̄i qd̄ fiebat in aqua et spū: sunt etiā alij habentes vim baptismi xp̄i sic baptismū flamīs et baptisma sanguīs. Querif vtrū in oībo imprimif caracter: ⁊ dicif q non: sed solum in baptismo xp̄i qd̄ fit in aqua.

¶ Sed obijcif maioris est efficacie baptisma sanguis q nō inquinaf secūdis sordibo vt dicit dam: q̄ baptismus aque: qz iste aliq̄n secūdis sordibo inquinaf. ergo pt q̄cquid potest baptism⁹ aque vel amplius. ergo sibi baptismus aque imprimit caracterē: et baptism⁹ sanguis siīr.

¶ Item baptismus aque duo facit. imprimit caracterē: et quātum est de se efficit grām ⁊ ducit in patriaz. et iste secūdus effectus maior ē q̄ prim⁹. ergo cū baptism⁹ sanguis efficiat illum effectū fm magis etiā q̄ baptismus aque vel flaminis: igif et primū effectum qui minor est potest efficere similiter. p locum a minori: ergo imprimit caracterem. ¶ Preterea. querif a quo habet vim baptisma flamis. aut eñ hoc habet ex grā dei: aut ex gratia vl' virtute xp̄i mediatoris inq̄tum mediator est p passionē. fm illud Ro. vj. Quicunq̄ baptizati sum⁹ ⁊c. Si dicatur q ex gratia vel virtute dei [illegible] quā cōfert deus inq̄tū h[illegible] hanc vim baptism⁹ aque vt imp̄mat caracterē. Obijcif q hec grā eadē est i baptismo flamīs ⁊ in baptismo sanguis: ergo in eadē rōne imprimeref illis caracter. ¶ Si vo dicaf. q ex virtute xp̄i inq̄tum mediator p passionez. Obijcif similiter de baptismo sanguis q scz virtutē habet ex passione xp̄i in eis qui martirizati sūt ꝓ xp̄o. fm q dicif martiriū non facit pena sed causa. ergo fm hoc baptismus sanguis imprimit caracterē. ¶ Si ꝓpter hoc dicaf q in baptismo aque duo sunt scz aqua et spiritus fm illud. iij. iohis. Nisi quis renat⁹ ⁊c. ⁊ q imp̄mat caracterē nō est qz fit in spū: sed qz in aqua inq̄tum huiōi. et istud nō est reperire in baptismo flamīs vel sanguis: tūc restat obiectio de baptismo. ille eñ fiebat in aqua: ergo p hanc rōem imprimebat caracterē. ¶ Item videf p glo. Bede sup illō Act. xix. In ioh. baptismate vbi dicit sic. Sic i patriarchis circūcisio signaculū fuit fidei quā habebāt: ita hoc lauacrū plus penitēs quasi signaculū sue deuotōis accepit. Erat ergo in baptismo ioh. qd̄dam signaculū. ergo quidaz caracter vt videf. ¶ Item ibi dicif q ioh. baptizauit in nomīe venturi. i. xp̄i. Sz in primitiua eccl'ia qui baptizabāf in nomie xp̄i baptizati erāt et imprimebaf caracter. Sed eadē fides erat eoz q credebant xp̄m venturū. ⁊ qui credūt xp̄m venisse: ergo vidif eandē vim habuisse baptism⁹ q fit in noie xp̄i venturi: et in nomie xp̄i iā existētis. ergo si vn⁹ imprimebat caracterem: et alius. ¶ Cōtra. ibidē dicif q ap̄lus baptizauit eos in noie dñi ihu. Hoc aūt nō oporteret si impressus fuisset caracter. ¶ Preterea. [illegible] et in noie xp̄i baptizauit: iterū baptizādos p̄dicauit dicens. ego baptizo in aqua ille baptizabit vos spū sācto.

¶ Respōsio. [illegible] q solū in baptismo xp̄i q [illegible] i aqua ⁊ spū imprimif caracter. et rō hui⁹ sumif a q̄dā qd̄ spālitez est in hoc baptismo et nō in alijs. In hoc eñ baptismo xp̄i tria cōsideranf. scz mors xp̄i dans ei virtutē. siue ipa virtus baptismi q̄ ē a morte xp̄i. et ablutio exterior in aqua et forma verboz distincta. Quis aūt virt⁹ que ē ex morte xp̄i sit in baptismo flamīs et sanguis sicut in baptismo aque: nō tñ ibi sūt alia duo. Dicim⁹ ḡ q forma verboz expssiua trinitatis cōiūcta cū elemēto aque ⁊ ablutōne. fm q dicit aug. accedit verbū ad elemētū et fit sacramētum: ē rō q̄re imp̄maf caracter baptismalis i ipo baptizato. Baptismalis aūt dico: qz alia est ratō imprimēdi

caracterē in alijs sacramētis. ergo rō hui⁹ impssiōis est
ob ipā forma verboꝝ distincta: sm tñ ꝙ ꝯiūgit ipi ablu-
tioni que fit in aqua. qḋ spāliter ē in baptismo xpi quod
fit in aqua et nō in aliis. nec in baptismate ioh. quis ibi
erit aqua. Ideo i hoc solo imprimit caracter baptismal.
Per h pꝫ solutio ad obiecta. cōcedim⁹ ꝙ baptism⁹ san-
guis maioris ē virtutis ꝙ̄ baptism⁹ aque ꝗ ad aliqd scꝫ
quo ad hoc ꝙ nō inquinat secūdis sordibꝫ: et ꝗ ad h ꝙ ī me
diate itroducit gloriā. Vñ illḋ ioh. iij. Nisi qs renat⁹ fu-
erit ex aqua ꝛc. debꝫ sic intelligi. id est. Nisi qs renatus
fuerit ī baptismo qḋ fit ī aqua ꝛ ī spū: vel eo q ꝟtutē eius
habet quo ad hoc ꝙ ē introducē in regnū: tñ ꝗ ad aliud
scꝫ quo ad distinctōꝫ caracteris nō hꝫ baptism⁹ sangui-
nis tantā virtutē ꝛ hoc ē qꝛ non habet illud qḋ est rō im-
pressionis caracteris scꝫ formā verboꝝ distinctā ꝯiūcta
elemēto. ¶ Ad aliud qḋ querit. Vtrū ex ꝟtute dei inq̄tū
deus. vel ex ꝟtute xpi mediatoris inquātū mediator est:
dicim⁹ ꝙ nec ex hoc nec ex illo sumit pꝛicipalis ratō im-
pssionis caracteris: s ab eo qḋ dictū est scꝫ forma distin
cta ꝯiūcta elemēto. Dicim⁹ tñ ꝙ ꝑexigit ibi ꝟtus grē dei
et vlteri⁹ ꝟtus grē xpi mediatoris inquātū mediator fuit
ꝑ mortē. Nec adhuc istud sufficit: qꝛ esto ꝙ aliqs moriat
et ī articulo mortis credat ī xpm mediatorē: sine baptis-
mo aque nō habet caracterē. et si habeat ꝓximā disposi
tōem ad caracterē s reqrit ꝙ adesset forma verboꝝ con
iūcta aque. Intelligēdū ē tñ ꝙ grā xpi sm ꝙ mediator ē
nō efficit caracterē etiā in sic abluto: s ipius caracteris
increati sm ꝙ hmōi ē imprimere caracterē creatū. ¶ Si-
militer ad illud de baptismo ioh. patꝫ solutio. qꝛ ibi nō
solū defuit forma ꝑdicta. s etiā grā xpi mediatoris ī mor
te. Vñ nō imprimebat ibi caracter. ¶ Qḋ obijcit ꝙ ha-
buit signaculū ꝛc. Dicim⁹ ꝙ nō omē signaculū vel distin-
ctiuū est caracteris baptismalis: s illud solum qḋ habet
vim distinguēdi respectu illi⁹ cause que ē virt⁹ trinitatis
et ꝗ est mors xpi. et h nō erat ī baptismo ioh. Preterea.
et si ibi imprimebat aliqḋ distinctiuū: non tñ illud erat
ꝑpetuū. alioqn sup hoc nō adderet baptism⁹ xpi. vñ non
illud erat caracter. ¶ De hoc qḋ obijcit ꝙ ioh. baptiza-
bat in nomie venturi. Dicim⁹ ꝙ nō est simile de hoc noie
ventur⁹ ꝛ de hoc noie xpc: qꝛ in hoc noie xpc significat
trinitas licet indistincte. ꝑ hoc aūt nomē ventur⁹ licꝫ es-
set idē in supposito: tñ nō significabat trinitatē sḋ ꝓꝓꝛio
rōnibꝫ nec distīcte nec indistincte. et ideo cū dicebat in
nomie vēturi: nō erat ibi forma expssiua trinitatis. Pre
terea. licet ꝑcedētes mortē xpi crederēt passionē futuraꝫ
et sic in eis hēret vim passio xpi futura: tñ maiorē vim et
maiorē effectū habuit passio xpi iā facta in fideles seque
tes eam in qbꝫ scꝫ habuit plenū effectū. et sic pꝫ ꝙ illis
qs baptizauit ioh. ī noie vēturi. nō solū defuit forma ver
boꝝ ꝑdicta: s etiā ꝟtus grē mediatoris inquātū media-
tor ꝑ mortē. dico defuit nō penit⁹: s quo ad plenitudinē
effect⁹. ¶ Ex his posset qri. vtꝝ scꝫ imprimeret caracter
in illis q baptizabant baptismo xpi ante passionē. dicē⁹
eñ ꝙ sic: qꝛ baptizabant in nomie xpi ante passionem, ī
quo implicite intelligit trinitas. et sic erat ibi forma ver
boꝝ et etiā causa ex pte mediatoris. licet nō sm plenitu
dinem effect⁹. que plenitudo postea aduenit ex xpo passo.
vñ tales signo ꝑpetuo distincti erāt a nō credētibꝫ ī xpm.

Membrum septimum

Onsequēter querit de nūero caracterum.
qre tm̄ sint tres: et dicūt aliqui ꝙ h ē ꝓpt
tres potētias imaginis create. ita ꝙ vnus
est ī memoria: ali⁹ in intelligētia: ali⁹ in vo
lūtate. Et ꝙ ita sit: videt. qꝛ vna potentia semel caracte-
rizata nō indiget ampli⁹ caracterizari. ergo ī vna poten
tia vnic⁹ est caracter. ¶ Cōtra h ē ꝙ caracter baptisma
lis distinctiu⁹ ē totius imagis create in aīa et sufficiē-
tū est. ¶ Itē in tribꝫ sacramētis tm̄ imprimit caracter.
et in vnoquoqꝫ caracter vnic⁹ ex quo pꝫ tm̄ tres eē caracte
res. Querit ergo cū omis passio que inest aliqbꝫ insit ꝑ
aliquā naturaꝫ cōem: qͥ sit illa natura cōis repta in his
tribꝫ et nō in alijs. et cōstat ꝙ nō materia: qꝛ nō est cōis:
nec forma qꝛ nec illa est cōis. Et si dicat ꝙ cōueniunt
in inuocatōne trinitatis: sīlr et in alijs ē inuocatio trini-
tatis. Nec efficiēs: qꝛ ille est vn⁹ in oībꝫ sacramentis.
Necesse est igit ꝙ illa natura sumat ex pte finis. s h non
videt: qꝛ in fine cōmuni vident oīa ꝯuenire. In finibꝫ
aūt ꝓximis oīa differūt. Et si dicat ꝙ hoc ē: quia ista
tria sacramēta sunt respicientia statū fidei determiatū. g
cum fides sit eadē sm diuersos stat⁹: videt ꝙ in oībꝫ
istis sacramētis caracter vn⁹ imprimat. Sꝫ ꝯstat ꝙ mlti
sunt caracteres. querit ergo ꝗ sit ratio multitudinis: et
videt ꝙ supfluāt: cū sufficiēter ꝑ vnū possint distingui.
Qd aūt sint multi videt: qꝛ caracter interior silitudinē
habet cū signo exteriori. s signa sūt dissimilia ꝛ diuersa
ergo ꝛ caracteres. ¶ Respōsio. ꝙ caracter est signū ꝓfe
ctiuū et ꝑpetuū qḋ est in fidelibꝫ: et etiā gerit imaginem
redēptoris. Redēptor aūt fuit de⁹ et hō. vñ potest accipi
differētia caracterū: tum ex pte dei siue ipi⁹ imagis icre
ate: tū ex pte redēptoris inq̄tū hō: tū ex pte ipoꝝ sacra-
toꝝ respicientiū statū fidei determiatū. ¶ Ex pte quidē
dei est tria considerare. que sunt. sapientia summa. bo-
nitas summa et potentia summa. penes imaginem siue
repñtatōem summe sapiētie ē caracter baptismi: qui est
sapiētie ad credendū. penes repñtatōem sume boitatis
sumit caracter ꝯfirmatōis: qui ē scꝫ caracter scīficatio
nis ad militandū deo. penes aūt repñtatōꝫ summe potē
tie sumit caracter ordis qui ē caracter ꝑtatis ad ministrā-
dum. ¶ Ex pte aūt redemptoris sm ꝙ hō sic sumit diffe-
rentia. Caracteres isti signacula sunt xpianoꝝ. Xpiani
eo in scriptura sepe dicūt discipuli. xi. ac. Vñ qḋdā
est signaculū a xpo patre inq̄tū hmōi sup filios: et hic ē
caracter fidei baptismalis. Aliud factū est signaculū in
milite scꝫ a xpo rege inq̄tū hmōi: et hic ē caracter cōfir-
matōis. Aliud ē signaculū factū a xpo sacerdote. Ipe ei
est pontifex. ix. ad heb. et hic est caracter ordinis. Quia
ergo in trinitate sūma nō est cōsiderare nisi tria ꝑdicta:
tria dico nō sm rem sed sm rōeꝫ intelligēdi. s oīa cete
ra ad illa tria reducunt. Similiter xpm redemptorē nō
est considerare nisi sub istis tribꝫ ꝑdictis rōnibꝫ: ideo nō
est nisi triplex caracter q scꝫ gerit imaginē redemptoris
inq̄tū hmōi. ¶ Ex pte sacramētoꝝ respiciētiū statū fidei
sic sumit differētia vt tactum est. caracter est signum di-
stinctiuū non vnius sed multoꝝ et fidelium vt dicit da-
mas. et ideo est vnitiuū multoꝝ in vno statu fidei. ideo ī
his sacramētis solū imprimit que respiciunt statū fidei
determinatum. Tres autē sunt status fidei. scꝫ genite:
roborate. et iam multiplicate. et sm hoc attenditur tri-
plex distinctio in populo scꝫ bonoꝝ a malis: fortium ab
infirmis: clericoꝝ a laycis. siue sanctoꝝ ab alijs. et hec
triplex distinctio ꝑcessit ī figura in populo israhel. Pri-
ma: cum oēs sunt distincti ab egiptijs ad veniendū in
terram ꝓmissionis. Secunda. cū fortes ab infirmis ad
pugnādum in bello. Tercia. cū leuite ab illo populo ad
ministrandū in templo. quia ergo tria sunt sacramenta
que respiciūt statum fidei determinatū. baptism⁹ primū:
quia ibi fides gignit et homo ab egiptijs separatur. Con-
firmatio secūdū: qꝛ ibi fides roborat ꝛ vt pugil inungit
homo ad ꝑliandū et ab infirmis discernit. Ordo tertiū
quia ibi virtus multimoda datur. et hō vt sanct⁹ ad mi
nisteriū templi a laycis separatur. ideo ista tria tm̄ impri-
mūt caracterē. Natura ergo cōis repta in his et non in
alijs est: qꝛ sunt signa visibilia interi⁹ opantia respicien
tia statū fidei determinatū. et distinctio populi a nō po-
pulo precedit alias distinctōnes: ideo baptismalis cara
cter ꝑcedit alios de necessitate. Ex hoc ergo patꝫ ordo ca
racterū. patet et numer⁹ quia tres sunt sm tres status ꝛ
tres distinctōes et tria sacramenta. patet etiā ratio im-
primendi. Sumit ergo ratio principalis ex pte finis. qꝛ
cum finis mouet efficientē ꝛ efficiēs sm exigentiā finis
necessario dicit formā in materia: cōcurrit triplex ratio
ꝛ pⁱma ē stat⁹ fidei determiatio ex pte finis. ex pte efficientis
institutō: q ad talē finē ordinās dedit talē ꝟtutē vt impri-

mereč in his caracter. ex pte do forme ē sancte trinitatis inuocatio. Ex dictis patz rñsio ad quesita. quia nō ē numerus caracterū iuxta numerū potentiaꝝ imaginis create: ſ iuxta ea que dicta sunt. Nec ſuꝑfluunt caracteres: cū ſm rem et rōes diuersas distinguanč.

Membrum octauū

Deinde querič de ꝯpatiōne caracterū. Circa quā primo querič. vtrū idē sit caracter baptismi et ꝯfirmatōis. quod videč ꝑ diffinitiōem datā a beato dyo. Caracter ē signuz cōmunionis fidei et ordinatōis sancte ⁊c. ⁊ ꝑ hoc ꝙ dicitur signū cōmunionis fidei tangič caracč baptismi. Per hoc ꝙ dicitur signū ordinatōis sancte: tangitur caracter ordinis. nō fit aūt mētio de caractere ꝯfirmatōnis: ḡ cedit in idē cū altero illoꝝ sed nō cū caractere ordinis. qa multi recipiūt caracterē cōfirmatōis qui ꝓpter hoc non dicunč habere caracterē ordinis. ḡ erit idē cū sacramento baptismi. vel diminute datur diffinitio. ¶ Preterea. differunt signa sicut ⁊ signata: ſ signata ꝑ caracterē baptismi ⁊ ꝑ caracterē cōfirmatōis differūt solum ſm accidēs quia differūt ſm roboratū ⁊ nō roboratū. dr̄ ei ꝙ gratia que infunditur in baptismo roboratur in cōfirmatione. ḡ similiter signa que rñdent illi gratie differunt solō ſm accidēs. et idē erūt in eentia. ¶ Contra. sacramentum baptismi et sacramentū cōfirmatōis sunt sacramenta differentia ſm eentiam: ſ caracter ē de eentia sacramenti. ergo caracteres erūt differētes ſm eentiam. ¶ Ad quod dōm. ꝙ differunt ꝑ eentiam caracter baptismi ⁊ ꝯfirmatōnis. ¶ Ad primo obiectū dōm. ꝙ in hoc ꝙ dicič signuz cōmunionis fidei: cōplectitur caracter baptismi ⁊ cōfirmationis. et est sicut genus ad vtrūq₃ caracterez. Unde nō sequitur ex hoc ꝙ sint idē: sed potius differentes. Nō sic aūt ē de caractere ordinis. quia nō ē signū fidei sed potestatis. ¶ Ad aliud soluimus ꝑ interemptiōem quia non solū differt ſm accidēs gratia baptismalis ⁊ gratia confirmatōnis: imo gratia baptismalis est gratia ad credēdum: gratia do ꝯfirmatōis est ad fortiter ogendū vel militandū in militia xp̄i ſm ꝙ hmōi. ⁊ hec ē alia grā ꝙ̄ prima. nec statim daṫ cum gratia iustificāte in baptismo sicut gratia ad ꝑseuerandum. Alia ē a grā iustificāte nec statim datur cū illa. Dicimus ergo ꝙ sicut differunt gratie ille: sic differunt caracteres qui illaꝝ sunt signa.

Deinde queritur .§.j.

de ꝯpatiōne caracteris ordinis ad caracterem baptismi. vtrū .s. caracter ordinis possiṫ dari sine caractere baptismi. videč ꝙ nō. quia nō pōt caracter ꝯfirmatōis dari nisi data caractere baptismali. ḡ nec caracter ordinis nisi ꝓcedente caractere baptismi. ¶ Cōtra. sicut sacramentū scꝫ ordinis se habet ad sacramētū baptismi: ita caracter hui⁹ ad caracterē illi⁹. ſ sacramentū ordinis nō fundaṫ sup baptismū qd̄ patet. quia ordo fuit in veteri lege ⁊ potestas sacerdotalis ⁊ nō baptismus: ḡ nec caracter ordinis fundaṫ sup caracterē baptismi. ¶ Si dicaṫ ꝙ nō ē ordo in noua lege sicut tūc fuit in veteri. Uñ licet ordo ille nō fundaṫ sup baptismū. tñ ille q nūc ē fundaṫ sup baptismū. Obqciṫ ꝯ. qꝛ ꝯiugiū qd̄ erat i veteri lege remanet in nouo. quare similiter videč ꝙ ꝑmaneat i noua lege ordo qui erat in veteri. ¶ Rñsio. Dicimus ꝙ ordo ſm ꝙ ē in noua lege fundaṫ sup baptismū. nec ē ordo nisi ꝓcedente baptismo. ¶ Ad obiectuz dicimus ꝙ equiuoce tunc erat ordo i veteri ⁊ nūc i nouo. qꝛ nūc ordo ē ordiaria pt̄as descēdens a xp̄o sacerdote: tūc aūt erat ordo solū signū sacerdotalis pt̄atis q̄ fuit i xp̄o. nec oportuit fundari super baptismū: illā aūt q nūc ē eoꝝ: ⁊ caracterē ordis sup caracterē baptismi. ¶ Ad id qd̄ obqciṫ de ꝯiugio. dōm ꝙ nō ē sile: qꝛ ꝯiugiū cū sit de lege nature ⁊ ita nō tñ ē i figura: nō euacuaṫ a noua lege. ordo aūt q erat ḋ sacramētis veteris legis euacuaṫ. qꝛ sacramenta veteris legis cessant adueniēte veritate qꝛ statuta sunt i figura. Dicimus tñ ꝙ ꝯiugiū licet possit initiari nō ꝓcedēte baptismo vt in iudeis vel paganis. ñ tñ simpliciť ratificaṫ. nisi funderetur sup baptismū ſm ꝙ dič ap̄ls. j. coꝛ. vij. Si infideľ discedit discedat ⁊c. ¶ Si aūt q̄raṫ qd̄ ꝯcedū sit i hoc casu .s. si aliqs ñ baptizat⁹ ordineč i ep̄m. ⁊ ip̄e postmodū multos sacerdotes ordinet. Utrū illi sint ordinati vel nō. Si eñ ip̄e non erat ordinat⁹. qliter poterat alios ordinare? Si aūt ñ sūt ordinati ḋ durū vidr̄. Et dōm ꝙ tales nō sūt ordinati. qꝛ ille ep̄us ñ habuit pt̄atē ordinādi. cū nec ip̄e ordinat⁹ eēt. quia sacramētū ordinis oportet fundari super baptismū. sicut dič decre. iij. li. de p̄sbitero nō baptizato Si quis p̄sbiter dep̄hēderit se nō eē baptizatū: baptizeč ⁊ iterū ordineč. Et i alia decretali determinaṫ. ꝙ debeat baptizari. ⁊ postea ꝑ singlos ordines ꝓmoueri. ¶ Sꝫ q̄rič i q̄ dinoscič qñ imp̄mič caracter i q̄libꝫ dictoꝝ trium sacramētoꝝ cū plura sint sacramētalia i q̄libet eoꝝ. q̄re scꝫ magis imp̄mič i baptismo ꝙ̄ i ablutōe ꝙ̄ in vnctōne crismatis: ⁊ q̄re in ꝯfirmatōe imp̄mič in ip̄a vnctōne. ¶ Solutio. Dicim⁹ ꝙ in baptismo ē caracter ad credēduz redemptorē i q̄ intelligič ip̄a trinitas ⁊ incarnatio: ideo ꝯgrue daṫ baptismalis qñ adueniť verbuz trinitatis ad elemētū ⁊ abluič ip̄e baptizat⁹. Caracter aūt ꝯfirmatōis qꝛ ē sanctificatōis vt dictū ē: ꝯueniēter imp̄mič i ip̄a vnctōe crismatis qd̄ ē signū sanctificatōis. Quia do caracter ordinis ē caracter pt̄atis: ideo i traditōe libri vel calic⁹ talis ꝯgrue imp̄mič. vñ sp̄ debꝫ eē aliq̄ ꝯgruētia opis sacramentalis in quo imprimitur caracter ad ip̄m caracterem.

Membrum nonum

Consequēter querič ḋ effectu caracteris qs sit: vidr̄ ꝙ grā. Esto ei ꝙ aliqs ficte suscipiat baptismū: tūc nō recipit grāz. Sꝫ postmodū recedēte fictōne aduenit grā nō iterato baptismo. ḡ videč ꝙ i eodē sit aliqd pñs qd̄ sit tāꝙ̄ disponēs eū ad grām. quia nō aduenit grā nisi in disposito et ꝑparato. Nō videč aūt aliqd̄ disponēs p̄ntēs ad sacramentū nisi caracter: ḡ caracter ē effectiuus grē sicut disponens. ¶ Cōtra. caracter remanet i dānatis vbi nō est aliq̄ habilitas ad grām. ¶ Respōsio ꝙ caracter quātuz ē de se: sp̄ habilitat ad grām. hec aūt inhabilitatio q̄ ē in dānatis ex pte dānatoꝝ ē. q se fecerūt inhabiles ꝑ oppositiōem obicis ꝑpetui. i. peccati. nō ex pte caracteris q quātuz ē de se sp̄ habilitat. Si aūt querič ad qd̄ remaneat ibi cū nō ꝯsequaṫ illū effectū: dicim⁹ ꝙ remanebit i damnatis q̄ ad aliū effectū .s. ad testificādū ꝯ illos ꝙ de⁹ fecerit eis hanc grām ꝙ ip̄i receperūt sacramēta: ⁊ cū hoc recepissent grām nisi ꝑ eos stetisset et hec testificatio eis erit in augmentū pene et ꝯfusionis.

Membrum decimū

Consequēter queritur de ꝯpatione caracteris baptismalis qui est dei: ad caracterem dyaboli. ḋ quo dr̄. xiij. apoca. vbi loquitur de caractere bestie. Queritur ergo vtrum sint simul in eadē aīa. ⁊ si simul. vtrū ſm eandē vim. Uideč eñ ꝙ nō simul. nō eñ potest mēbrum xp̄i ⁊ mēbrum dyaboli eē simul. ergo nec videtur simul posse habē caracteres amboꝝ. ¶ Contra. postꝙ̄ aliquis ē membrum xp̄i pt̄ fieri mēbrū dyaboli. ⁊ tūc recipit caracterem eius. caracter aūt xp̄i semꝑ manet. ḡ simul ē in eo vterq₃ caracter. ¶ Quod ꝯcedim⁹. Respondentes ad obiectum. ꝙ nō ē similis ꝯpatio inter mēbrum et mēbruz et inter caracterē et caracterē. quia inter mēbrum xp̄i et mēbrū dyaboli ē oppositō simpliciter: sicut ⁊ inter amorē dei ⁊ ꝯtēptū sui: et amorē sui ⁊ ꝯtemptū dei. qꝛ duo amores sunt cause illoꝝ duoꝝ mēbroꝝ. Sed inter caracterē xp̄i ⁊ caracterē dyaboli ñ ē simplr̄ oppositio. qꝛ caracter xp̄i ꝑpetuus ē: caracter aūt dyaboli nō ē ꝑpetuus sed delebilis in q̄tum hmōi. Ratio aūt perpetuitatis huius et non illius sumitur ex pte imprimentium. quia ei deus imp̄mēs etern⁹ ē

et immutabilis cū alijs ↄditōnibꝰ alibi dictis: imprimit
caracterē ꝑpetuū ⁊ indelebilē. Sicē em̄ imago dei ab inu
tio creatōis natur aliter impressa ī aīa non potest deleri:
ita nec caracter dei qui postmodū sacramētaliter.i. ꝑ sa
cramētū imprimit ⁊ ē di linctiuus imaginis. Dyabolus
aūt licz ꝑpetuꝰ ē tñ vertibilis ē ꝺ natura sua inq̄tum cre
atura ē. ⁊ iō nō ē potens imprimere caracterē indelebilē
quātū ē de se. tñ ex accedīn ꝑpetuat in damnatio rōnē
impenitētie. ¶ Quod querit vlterius vtrū fm cādez vim
insunt illi duo caracteres. ita.s. ꝙ vnus supponat alteri
in eadē vi: dicimꝰ ꝙ nō. quia caracter xp̄i ē ad distinguē
duz fidelē ab infideli. vñ ex pte cognitiue ē. Caracter do
dyaboli inest rōe peccati: vñ in illa vi ē ī qua ꝑprie ē pec
catū.i. in voluntate. et ex hoc est ꝙ mutari potest sicut et
voluntas.

Membꝛum.xj.

Onsequēter querit. Si xp̄c habuit caracte
rē. Et sic: videt ꝑ hoc ꝙ baptizatꝰ fuit ⁊ sa
cerdos: ḡ habuit caracterē baptismi ⁊ or
dinis. ¶ Si diceret ꝙ nō habuit caracterē
baptismi. quia baptizatus fuit baptismo Ioh. in quo ñ
imprimebat caracter. Cōtra. cū eēt sacerdos. habuit ca
racterē ordinis. Et si hoc: ḡ habuit caracterē baptismi:
cū ille sit fundamentū alioꝝ. ¶ Itē agno siue hostie car
nali ipe ɔiunxit agnum siue hostiā spiritualem: de se fa
ciēs hostiā. A simili videt ꝙ caracteri carnali debuit cō
iungere caracterē spūalē: suscipiēdo illū in se. ¶ Si dice
retur ꝙ quia habuit caracterē eternū siue increatū: non
debuit suscipe tp̄alē siue creatū. Cōtra. habuit sciaz eter
nā siue increatā: nihilominus suscepit sciētiā tp̄alē siue
creatā. Unde. ij. luce dr̄. Ihs ꝓficiebat sapiētia ⁊c̄. A si
mili videt. ꝙ licet haberet caracterē eternum siue incre
atū: nihilominꝰ suscepit caracterē carnalē.s. circūcisiōis
Sz magis ɔgruebat habenti caracterē eternū suscipere
caracterē spiritualē q̄ carnalē. quod patz ꝑ hoc: ꝙ ipe fu
it finis legis carnalis et auctor legis spiritualis. Itē fuit
mēbrum ecclesie: ergo distinctus a nō mēbris. ⁊ ɔstat ꝙ
modo potissimo: ḡ nō sola gratia sed signo gratie.s. cara
ctere. ¶ Cōtra. caracter baptismalis ē solūmodo rena
scentiū. xp̄c nō fuit renatus nec renascēdus. quia nō erat
filius ire. Vñ aug. in encheri. Illud vñ peccatū quod in
toto genere humano nō diluitur nisi ꝑ hunc mediatorē.
qui solus ita potuit nasci vt ei opus nō essz renasci. Nō
em̄ renascebant qui baptismo Iohannis baptizabantur
a quo ipe baptizatus fuit: sed quodā ꝑcursorio illius mi
nisterio qui dicebat pate viam dñō. huic vno in quo so
lo renasci poterant parabant. Ecce habetur ꝙ xp̄c non
indiguit renasci. ⁊ ex his ambobus patz ꝙ xp̄c nō habu
it caracterē. ¶ Itē caracter ɔformat et ɔfigurat baptiza
tos xp̄o. sed nullus cōfiguratur sibi: nō ḡ debet suscipere
signū ɔfiguratiuum sui sibipi. ergo xp̄c omnino nō debu
it suscipe hmōi signū. ¶ Item caracter ē signū compartici
patōis sacramenti fidei. vñ hoc signū nō ɔuenit nisi ptī
cipantibꝰ fidem. cū ḡ xp̄c nō habuerit fidē nec hoc signū
habere debuit. ¶ Rñsio. ꝙ quidam dicunt ꝙ xp̄c assum
psit caracterē ordinis et illū habuit. nō aūt habuit cara
cterē baptismalē. nec caracterē ɔfirmatōis. nec in hoc ī
aliquo derogabat sue maiestati. Caracter em̄ ordinis si
gnū ē excellētie. baptismalis ꝺo necessitatis. In xp̄o fuit
maxīa excellētia: necessitas nulla. Caracterē aūt ɔfirma
tōis qui ē signū roboris collati siue ministrati virtute sacra
menti nō habuit. cū in hoc derogatū eēt sue virtuti. Ali
ter videtur dicēdum. ꝙ nullum habuit caracterē. nec in
diguit aliquo nec habere debuit: vt patet ex rōnibus di
ctis. et illis possunt addi alie.s. ꝙ caracter disponit ad
gratiā: ille nulla indiguit dispositōe ad grām. cuz in pri
mo instanti ɔceptōis habuit plenitudinē grē ⁊ virtutum
Preterea. caracter opatur assimilatōem aīe cuz deo: aīe
aūt eius plena similitudo fuit cum deo ab instanti vnio
nis. Unde in eo reuera nō fuit caracter creatus sz cara
cter increatus. nō solūm ꝑ gratiam sicut in alijs: sed per
vnionē per quem.s. caracterem increatum imprimit ca
racter creatus in alijs. Unde nō indiguit caractere crea
to sicut et alij. quia ipm caracterē increatum habuit per
essentiam sibi vnitū: alij ꝺo hominis habēt caracterē crea
tum ab increato descendētē. ¶ Ad hoc quod postea obij
citur ɔtra hoc.s. ꝙ fuit baptizatus. Dicēdum ꝙ fuit bap
tizatus baptismo Iohannis in quo nō imprimebatur ca
racter. ¶ Ad hoc quod obijcitur ꝙ fuit sacerdos ḡ habu
it caracterē. Dicēdum ꝙ nō sequitur. quia caracter ordi
nis ē signum potestatis accepte ab alio. sic aūt xp̄c nō ha
buit potestatē sacerdotij: sed solo sacerdotij vsu sacerdos
fuit. quia ⁊ in cena et in cruce seipm obtulit. Itē sacerdos
fuit institutōe sacramenti nō susceptōe. vnde nec habuit
caracterē. quia caracter ɔfertur in susceptōe sacramenti
nō in institutōe. ¶ Ad aliud quod obijcitur. ꝙ agno siue
hostie carnali ɔiunxit spiritualē ⁊c̄. Dicēdum. ꝙ similiē
caracteri carnali.s. circūcisionis ɔiunxit caracterē spiri
tualē.s. in baptismo. nō in se: sed in aliquibꝰ mēbris. scz ī
iudeis ɔuersis ad fidem. nec in se debuit facere hoc. vt ei
patet ex rōnibus supra tactis: hoc fieri nō posset sine ꝑiu
dicio et derogatōne sue excellētie. ¶ Ad illud quod obij
citur. ꝙ licet haberet scientiā increatā: nihilominus ha
buit creatā: similiter videtur ꝙ licet haberet caracterem
increatum ⁊c̄. Dicēdum ꝙ nō ē simile. caracter em̄ incre
atus rōe qua est in ꝑfectōne vltima et summa: nō cōpati
tur secum defectum illū repationis cuius caracter sacra
mētalis ē signū. Unde sicut xp̄c licz haberet plenitudinē
summā gratiarū: nō tñ habuit gratiā sacramētalem inq̄
tū hmōi. hec ei gratia ē repatiua defectus culpe vel seq̄
le culpabit: que nullo mō fuit in xp̄o. sic nō habuit signū
sacramentale.i. caracterē. quod quidē signum licz digni
tatē importat: tñ ē iudiciū indignitatis ꝑhabite que nul
la rōe xp̄o cōpeteret. Sciētia aūt creata licet dicat defe
ctum in compatōe ad sciētiam increatā: nō tñ dicit defe
ctum simpliciter. Preterea. licz sciētia creata sit repati
ua defectus aliquo mō: nō est tñ repatiua defectus qui ē
culpabilis vel sequela culpe: sed illius qui ē annexus na
ture ɔdite. de necessitate dico et maxime illa quā suscepit
xp̄c. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ magis ɔgruebat illi ꝙ
haberet caracterē spūalem q̄ carnalē. Dicēdum ꝙ nō est
verū. ɔueniebat em̄ xp̄m accipere caracterē carnalē ꝑpter
multas causas supra tactas. vt.s. legem adimpleret: ⁊ cō
similis eēt patribꝰ ⁊ cetera hmōi. Nō aūt ɔueniebat illuz
accipere spiritualem rōnibus nūc dictis. ¶ Ad vltimum
dōm. ꝙ caracter ē distinctiuus illoꝝ mēbroruz qui sunt
tm̄ de numero mēbrorum et nō sunt caput. xp̄c aūt est ꝺ
numero et caput.i. illud ad quod fit ɔformitas ⁊ ɔfigura
tio in membris. cuius ɔfiguratōnis caracter est signum
hec autem cōfiguratio xp̄o non conueniebat vt supra ta
ctum est.

Questio.xx. de effectu baptismi q̄tum ad amotōem vel diminutōem mali.

DIctū est de effectu
baptismi. qui est cōmunis bonis et ma
lis. Consequenter dicendum est ꝺ effecti
bus qui respiciunt bonos. Et primo q̄
tum ad amotōnem vel diminutionē ma
li. Secūdo q̄tum ad collatōnem boni. ¶ Et primo dicen
dum est de effectu qui est respectu culpe. Secūdo de effe
ctu qui est respectu pene.

Membꝛum pꝛimum

Espectu culpe primo queritur. vtrum tol
lat actualem culpam. aut mortalem. Se
cundo vtrum tollat omnem venialem.

Articulus pꝛimus

Circa primū sic videtur q̄ tollat actualē culpā
mortalem. p se eñ ē ad tollendū originale pec
catū sicut dič aug. in enchiri. tā puuli q̄ adul
ti in baptismo moriunř originali peccato. Et similiř ysi
do. de summo bono puuli originali peccato carent p ba-
ptismū: sȝ originale peccatū tolli nō pōt nisi insimul tol-
latur actuale si ibi fuerit: ḡ baptisma tollit actualeȝ cul-
pā. si inuenit cū originali. ¶ Preterea. baptismus ē vni-
uersalř ablutio. Sȝ vniuersalř ablutio tollit oēm sordē: ḡ
tollit sordē actualis pcti mortalis. ¶ Itē aug. in enchi. a
paruo recenter nato vsq̄ ad decrepitū senem sicut null⁹
phibendus ē a baptismo ita nullus est qui non peccato
moriatur in baptismo. sed puuli tm̄ originali: maiores et-
ia omnibꝫ moriunř peccatis quecūq̄ male viuēdo addi
derūt ad illud quod nascendo traxerunt. ¶ Item aug. in
eodē. iō etiā ipi mori peccato dicuntur q̄ pculdubio nō
vno sed multis peccatis omnibusq̄ moriunř: quecūq̄ iā
ppria ꝯmiserūt. vel cogitatōe vel locutōne. vel ope. quia
etiā p singularē numerū pluralis numer⁹ significari so-
lȝ. ¶ Contra. Ro. x. sup illud. Sine penitētia ꝛc̄. gratia
dei in baptismo nō requirit gemitū vel planctū exteriorē
vel opus aliquod: nisi solam fidē ꝛ cordis cōtritōem. Cū
ḡ cordis cōtritio p se sit ad tollendum actualeȝ culpam:
ratōne ꝯtritōis tollitur. ¶ Iteȝ diuersoꝝ morboꝝ diuer
se sunt medicine sicut dicit hiero. Quod sanat oculū nō
sanat calcaneū. ergo cum culpe sint diuerse nō tm̄ specie
ſ genere: vtpote originalis ꝛ actualis mortalis: ḡ ad hoc
q̄ curentur necesse est q̄ diuerse adhibeanř spirituales
medicine. Sed baptismus ē vnicum sacramentum cui⁹ ē
delere peccatum originale: ḡ nō delet omnē culpā actua-
lem. ¶ Responsio. q̄ baptismus est p se ad tollendā ori-
ginalē culpam. actualis aūt tollitur ex baptismo et ꝯtri-
tōe: et sic nō dissentiūt auctoritates supradicte cū rōe. Nā
i baptismo cū suscipiř digne: nō tm̄ moritur respectu ori-
ginalis peccati: sed respectu actualiū peccatoꝝ. adest aūt
cordis cōtritio cū fide in adulto: ad hoc vt digne suscipi-
at. ¶ Ad illud quod obijcitur q̄ diuersorum morboꝝ di-
uerse sunt medicie. dōm q̄ vniuscuiusq̄ morbi ē medici-
na determinata respōdens p quandam ppietatem. sicut
morbi qui ē peccatum carnis: ieiuniū. morbi qui ē cupi-
ditas: elemosina. morbi qui est superbia: oratio. nihilo-
minus quia bona spiritualia maxime sunt diffusiue na-
ture et cōmunicatiua sue bonitatis. ꝛ hoc ex gratia que
est virtus omniū operū spiritualiū que cōmunis ē ꝛ om-
niū morboꝝ reparatiua. vñ bene pōt homo satisfacere de
peccato carnis per frequentiā orōnis et largitōeȝ elemo
sinarū. Cū igitur dř q̄ diuersorū morborum diuerse sūt
medicine. Dicēdum q̄ verū est et in spiritualibꝫ et in cor
poralibꝫ. nihilominus ratōe qua bona spiritualia sunt
nature diffusiue et cōmunicatiua sue bonitatis: ideo pt
eē medicina diuersorum. nō tamen vt ppium antidotuȝ
et respondens p appropriatōem. et hoc intendit hiero. cū
dicit. nō sanat oculum ꝛc̄: sed vt cōmune. quā cōmunita
tem sortitur rōe pdicta. et loquiř hiero. nō de sanatione
culpe que fit p grām: sed de illa que est reatus sine pene
rñdentis per opa gratie. Si auteȝ velimus extendere il-
lud ad medicinas sacramētales. pōt dici q̄ medicina po
test referri ad morbum dupliciter. aut vt ad illum quem
principaliter et appropriato mō est ordinata. ꝛ s̄m hunc
respectū et relatōem diuersorum morborum diuerse sunt
medicine. immo si medicina sit tante virtutis: nō tm̄ cu-
rat morbū ad quē ē principaliter ordinata. sȝ aliū sibi cō
iunctū. et hoc nō ē q2 nō ordinař ad illud: ſȝ rōe efficacie
virtutis illius pter quā nō cōpatitur secū aliqueȝ mor-
bū hmōi [illegible] baptismalis medicina. pter
quā [illegible] tollit originale ad quod pricipaliter ē ordinata et
actuale [illegible].

Articulus secundus

Consequēter queriř. vtrū tollat omnē culpam
veniale. qđ sic videř ero. xiiij. Nec vn⁹ quideȝ
supfuit ex eis. glo. quia omnia peccata in baptismo sunt
dimissa: et potentia dyaboli ē submersa. Si omnia: igiř
mortalia et venialia. ¶ Item baptizatus si statim p⁹ ba-
ptismū moreretur euolaret: sicut dicunt sancti ꝛ beda. q̄
aperit celum: sed nullus statum euolat in quo ē aliq̄ cul-
pa. quia pfectio glorie nō cōpatitur culpā: ḡ baptismus
delet omnē culpā. ¶ Itē quātalacūq̄ grā delȝ omne mor
tale et etiā veniale de quo ē ꝯtritio. ḡ si sacramētū bapti
smi aliquid addit: videř q̄ deleat omnē culpā. ¶ Itē sacra
mētuȝ baptismi ē remediū pfectū. cū sit fundamētū legis
pfectōis. ḡ cū originale peccatū priuauerit hoiem innocē
tia directe et principaliter: nō delet pfecte originale nisi
restituēdo innocētiā. Sed nō ē innocēs simpliciter nisi q
caret omni culpa. ḡ ꝛc̄. [illegible] Cōtra. gratia simpler secū pa
titur peccatum veniale. Similiter caritas que est maxi
ma et forma virtutuȝ: ꝛ qua maxime peccata tolluntř. vt
diciř. j. pe. iiij. multitudinē peccatoꝝ caritas operit. Vñ
caritas nisi fuerit summe extensa et grā nisi fuerit in gra
du prerogatiue maxime: nō tollit venialia. Sȝ nec gratia
talis nec caritas cōfertur in baptismo: igitur vt videtur
nō tollitur veniale in baptismo. ¶ Iteȝ ponař q̄ aliquis
adultus accedat ad baptismū nō cōtritus sup veniali ali
quo. imo affectat illđ quo peccat venialiř. vt nimis ama
re vxorē. ḡ si ad actuale remittēdū requiritur ꝯtritio: re-
linquitur q̄ nō remittiř illud veniale. ¶ Item grā baptis
malis ē gratia incipientiū. Sed status incipientiuȝ ma-
gis ē cōpassibilis culpe q̄ pficientiū et pfectoꝝ: ꝛ grā in-
cipiens magis cōpatitur culpā q̄ pficiēs vel pfecta. Sȝ
gratia in pficientibꝫ et etiā in pfectis cōpatitur aliquā
culpam. s. veniale. ḡ multofortius grā baptismalis. ¶ Itē
si baptismus delet omnē culpā: cū sacramēta nō sint no-
bis necessaria nisi ad culpā delendā: quia si nō eēt pctm
nō eēt sacramentū. ḡ cetera supfluunt. Et ideo queritur
vtrū talis effectus debuerit dari alicui sacramēto: et q̄re
magis sacramēto baptismi q̄ alicui alioꝝ. ¶ Rñsio. di-
cēdum q̄ sicut auctoritates dicunt ꝛ magistri cōmuniter
asserunt. in sacramēto baptismi si plene pcipitur ei⁹ effi-
cacia ꝛ remediū: omnis culpa deleř ꝛ restituiř homo in
pristinā innocentiā q̄tum ad aiaȝ. Si queratur rō hui⁹
dōm. q̄ huius rō causalis fuit diuina liberalitas. que tā
tā huic sacramēto ꝯtulit efficaciā. Si aūt querař ratō h⁹
pōt multiplex assignari. ¶ Prima pōt eē eius cōtra qđ ē
baptismus [illegible] cōtra originale qđ inter
omnia peccata peyores in aia relinquit sequelas: ꝛ cui⁹
corruptio vniuersalis ē et magna. ꝛ iō congruum fuit vt
deus magne efficacie institueret remedium in cōtrariuȝ
vt sicut in corruptōne illius morbi manifestareř rigor di
uine iusticie sic et in remedio manifestareř dulcedo diui-
ne misericordie vt nōsolum morbum sed omnia que ꝯse-
quuntur annexa: huius remedij virtute deleantur. Et h
est quod dicitur Ro. v. Nō sic delictum ita et donum ꝛc̄
¶ Secunda congruitas est ratōe eius ad quod est. quia
scȝ est ad regenerandum. Unde in hoc sacramento trāſ-
fertur homo a potestate tenebrarū in adoptiōem filiorū
dei. et maxime apitur largitas diuine manus in primo
reditu ꝛ aduētu. ꝛ hoc est quod dicitur ad titum. iij. Per
lauacrum eñ regeneratōnis ꝛ renouationis spiritussan
cti quem effudit in nos habunde. ¶ Tercia cōgruitas ē
ratione ordinis. quia istud est primum inter omnia sac-
menta et fundamentum ad alia. ideo vt perfectum statu
atur fundamentum: placuit diuine misericordie huic sa-
cramento perfectam dare efficaciam ad delendum om-
nem culpam. vt posteriorum oblitus his qui baptizatus
est et quasi nouus effectus: omnino ad anteriora exten-
dat se. ¶ Preterea. potissima ratio est superogatio xp̄i in
humana redemptione. xp̄c eñ satisfaciendo pro homine
damnato multum supererogauit in satisfaciendo. quasi
ei incōpabiliter maius fuit precium redemptōnis q̄ de-
lictum ipm. Unde aug. in quodam sermone. Si equa lā
ce [illegible] redem
ptōis. ñ tātū distat infima ps inferni a summo celi cardie.

Intelligendũ igitur q gratia baptismalis licet nõ in q̃tum gratia habeat prerogatiuã q̃tũ ad delendũ peccata venialia habz tñ in q̃tũ ẽ gratia baptismalis ꝛ ꝯ ratõne passionis xpi. Ratõe eñ qua ꝯfertur maxime ex virtute passionis xpi. Ratõe eñ qua ꝯferatũ superogauit in satisfaciẽdo p pctõ originali habet virtus baptismi siue gratia baptismalis prerogatiuã tollẽdi peccata aliq̃ et venialia quod nõ habz gr̃a simpliciter. ¶ Ad aliud dõm. q si adultus accederet i actuali voluntate alicuius peccati venialis sicut accederet. s. quo ad hoc. Uñ requirit̃ ꝯtritio de oĩb peccatis saltẽ in generali. ad hoc q accedenti ad baptismũ fiat generalis remissio. Nõ eñ capit intellectus humanus q deus remittat aliquod peccatum dũmodo sit in actuali voluntate peccãdi illi peccato. ¶ Ad aliud qd̃ obijcitur. q gratia baptismalis est incipientiũ. Dicẽdũ q gr̃a baptismalis habet duplicem ꝯparatõem. s. ad bonũ ad quod habilitat: et ad malũ siue peccatũ a quo curat. Fm primã cõparatõnem cõpetit statui incipientiũ ꝯ q̃tum ad aliã cõparatõem cũ sit ꝑfectũ medicamẽtũ habet vim gratie ꝑfecte. et hoc ex diuina ordinatõe que in illo sacramento. vult omnia delere et innocentiã ꝑfecte restituere. Ex his patet solutio ad oĩa alia.

Membrum secundum

Secundo querit̃ de effectu qui ẽ respectu pene. Et primo vtr̃ tollat oẽm penã actualis peccati. Deinceps vtrũ tollat oẽm penam originalis peccati. Consequẽter vtr̃ tollat carentiã diuine visionis.

Articulus primus

Ad primũ quo querit̃ vtrũ virtute baptismi remittitur pena actualis simpliciter: videtur q nõ. Aug. aut homo punit: aut deus punit. Nõ aũt punitur in baptismo: ergo post punietur. ¶ Itẽ deutro. xxv. Pro mẽsura peccati erit ꝛ plagarũ modus. de ordinatõe ẽ diuine iusticie ẽ q culpa puniatur. ꝛ culpa maior grauius. Sed nulla virtus vel gratia deordinat diuinã ordinatõem. Si aũt vniuersaliter in baptismo remitteretur peccatũ q̃tum ad penã virtute baptismi: deordinaretur diuina ordinatio. igitur ꝛc. ¶ Contra. Ambro. sup illud Ro. xj. Sine penitẽtia dona et vocatio dei dicit Gratia dei in baptismo nõ requirit gemitũ vel planctuz vel aliquod opus: sed omnia gratis cõdonat. ¶ Quod cõcedimus. Sed intelligitur quod dicit Ambro. de exteriori planctu vel gemitu vt dicit mgr̃ in senteñ. iiij. li. di. iiij. Et glo. xj. ad Ro. sup illud. Sine penitentia dicit Gr̃a dei i baptismo nõ requirit gemitũ vel planctum vel opus aliq̃d nisi sola fide ꝛ cordis ꝯuersionem. ¶ Ad ꝯ quod obijcitur. q aut hõ punit aut deus ꝛc. Dicendũ q homo punit̃ cũ adultus baptizat̃ dolẽdo de peccatis ꝛ subijciẽdo se infime creature. Vel aũt verbũ aug. cũ dr̃ aut hõ punit intelligat̃ de punitõe p dolorẽ interiorẽ: patet. q2 aliter nullus sola ꝯtritõe mereret̃ remissionẽ peccati q̃tum ad culpã et penã. Preterea. verbuz illud Aug. intelligit̃ de pctõ actuali. quod puniri habet p pñiaz nõ p baptismũ. Preterea xpc punitus fuit i cruce p pctĩs oĩm. ꝛ requirit̃ aliq̃d qd̃ ẽ ex pte nr̃a. nõ q2 nõ est su[illegible] pass[illegible] xpi ꝯ q2 satisfacere debem⁹ deo quẽ offedim⁹ i penitẽtia. Secus aũt in baptismo. ¶ Ad aliud dõm. q auctoris legis sine oĩ ꝑiudicio iuris ẽ dispensare ꝯ legẽ. Uñ ꝛ auctoris iusticie cuius ẽ prima auctoritas oĩs iusticie: ẽ misericorditer dispẽsare ꝯ rigorẽ iuris ꝛ equitatẽ. nec ꝓpter ꝯ in aliq̃ ꝑiudicat̃ iusticie imo ꝯpo q sic facit in [illegible] ꝛ [illegible] pctã in baptismo dimittant̃ sine punitõe quã requirit rigor vel equitas iusticie. cũ hoc fiat dispensatõe diuine misericordie. in nulla deordinat̃ diuina ordinatio siue iusticia: immo adimplet̃ q2 [illegible] auctoritate vel pun[illegible] vel pc̃[illegible] [illegible] aug. [illegible] si punis iustus es. q2 hoc peccata nostra meruerũt. Si parcis iustus es: q2 ꝯ decet tuã bonitatem.

Articulus secundus

Consequenter querit̃. vtrũ deleat penã culpe originalis. Et primo querit̃ de pena in generali. Secũdo in speciali de pena que ẽ ꝯcupiscentia. Tercio de pena que ẽ fomes.

Circa primum que- .§. j.

rit̃ quare magis gratia baptismali remittit̃ pena culpe actualis q̃ originalis: cũ videat̃ cõtrariũ. eo q fortior ẽ obligatio qua quis obligat̃ ꝓprio pctõ q̃ pctõ alterius. ¶ Preterea. baptism⁹ ẽ ꝓprie remediũ originalis. ¶ Itẽ cuz causa pene originalis ꝛ actualis. s. culpa indifferentẽ tollat̃ in baptismo: videt̃ q simr̃ ꝛ pena indifferentẽ remittatur. et ita si actualis penitus: ꝛ originalis penitus. vel si ꝯ hec: nec illa. ¶ Itẽ pena damni q̃ ẽ carẽtia visiõis dei debet̃ vtriq̃ culpe. Uñ ysa. xxv. Tollat̃ impius ꝛc. et ꝯ indifferẽter tollit̃ in baptismo adultoꝝ ꝛ puuloꝝ vt infra patebit. Pena aũt sensibilis simr̃ vtriq̃ debet̃. quare nõ similiter remittit̃ pena sensibilis vtriusq̃ indifferenter? ¶ Itẽ vtriusq̃ pena eternaliter debita remittit̃: quare nõ similiter debita tẽpaliter. ¶ Itẽ vterq̃ tã adult⁹ q̃ puulus si decederet statim p⁹ baptismũ ꝑceptũ euolaret. igit̃ cũ debitũ impedit volatũ istũ: videt̃ q neutri ꝑcepto baptisma sit debitor pene. ¶ Itẽ medici prudẽtis ẽ nõ solũ tollẽ morbũ. ꝯ et radicẽ iuxta facultatẽ suã. Si aũt morbũ tolleret. ꝛ nõ radicẽ si possz: imputaret̃ sibi i maliciã. igitur videt̃ q summ⁹ medic⁹ debeat tollere morbum originalis cum radice. i. corruptõne que est ex parte nature. ꝛ ita q nõ relinquat̃ post baptismuz in baptizato aliqua corruptio que sit transfusionis ipius culpe. ¶ Item misericordia superexaltat iudiciũ. in opibus igitur misericordie debet misericordia maior esse q̃ in opibus iusticie erat iusticia. ꝯ ope diuine iusticie inflicta fuit homi ꝓ peccato pena: igitur videtur q opere diuine misericordie quo fit remissio pene pro peccato. omnino tollat̃ pena inflicta opere diuine iusticie. ¶ Item misericordia superexaltat iudiciũ. ꝯ diuino iudicio quatuor inflicta sunt homi ꝓpter peccatũ primoꝝ parentũ. s. infirmitas: ignorãtia: malicia: ꝛ ex his oĩb ꝯflata cõcupiscẽtia. igit̃ ꝛ hec dispensatõne misericordie que exercet̃ in baptismo qui est remediũ ꝯtra culpã illã: deberent tolli siue deleri. ¶ Itẽ aug. in sermone de chatecismo. baptizatus es mundatus es: restitutũ est corpus tuuz ad statum primi hominis. Sz [illegible] primi hois ante culpaz nu[illegible] subiectus fuit penalitatib⁹ humana natura. Et Dam. loquẽs de fide baptismali dicit. Fides nouit facere filios ꝛ ad pristinã reducit beatitudinez. ¶ Item in baptismo renouat̃ homo q̃tum ad naturã ꝛ ꝑsonam. Sed nature innouate ꝛ ꝑsone nõ debet̃ nisi bonũ: igitur post innouatõem hãc nõ debet aliquid relinq in natura vel in ꝑsona qd̃ sit illi causa mali. s. vel pene vel culpe. ¶ Item mortalitas ꝛ imortalitas sunt opposita. pctm̃ et gratia sunt opposita. igit̃ si peccatũ est causa mortalitatis: ꝛ gr̃a erit causa immortalitatis. igit̃ p gr̃am baptismalem tolletur pena mortalitatis ¶ Itẽ. v. ad Ro. Sicut p vni⁹ delictũ oẽs hoies i ꝯdemnatione: sic p vnius iusticiã oẽs hoies i iustificatõez vite. igit̃ sic ꝯdemnatõ p primũ hoiem fuit q̃tũ ad penã ꝛ culpã [illegible] ꝛ iustificatõ erit p xp̃m ꝛ a culpa et a pena. ¶ Itẽ ibidez. Sicut p inobedientiã vni⁹ hoĩs pctõres ꝯstituti sunt multi. ita p vnius obediẽtiã iusti ꝯstituunt̃ multi. Qui aũt ꝯstituti sunt peccatores inobediẽtia primi hoĩs. nõ solũ maculati sunt culpa ꝯ infecti corruptõe: ꝯ cũ sufficiẽtior sit obediẽtia xp̃i ad iustificãdũ q̃ inobediẽtia primi hoĩs ad maculãdũ ꝛ corrũpẽdũ: videt̃ q obediẽtia xp̃i sint purgati a macula culpe ꝛ sanati a corruptõe. ¶ Itẽ abũdãtior gr̃a data fuit p xp̃m q̃ mors illata p primũ hoiem. Ro. v. Si in vni⁹ delicto mors regnãt p vnũ: mltomagis abundantia gr̃e ꝛ ordinatõnis ꝛ iusticie accipiẽtes i vita regnabũt p vnũ ihm xp̃m: igit̃ ꝛc. ¶ Itẽ baptism⁹ ẽ sacrm̃ regeneratõis. vt dic dyoni. hec regeneratõ est a passione xp̃i. Sed passio xp̃i maioris efficacie est in regenerando

et reuificādo ꝙ pcīm primi boīs parētis ī gimendo. igi
tur et videt [illegible] ꝑsone et nature humane
peccate [illegible] baptismo
quo habundat virtus passionis xp̄i. ¶ Item deleta cau
sa deletur effectus. sed culpa est causa pene omnis: que
[illegible] peccata nostra meruerūt vt dicit greg.
¶ R̄nsio. ꝙ sacramēto baptismi contulit deus primos z
[illegible] passionis sue. passio aūt saluatoris ha
buit duos effectus primos et principales. scʒ mundatō
nem a culpa. z solutionem [illegible] qui fiebat in fluxu san
guinis et aque de latere [illegible] Joh. xix. In fluxu eñ aque
[illegible] a culpa. In [illegible] sanguinis solutio ꝑ
cū sine satisfactio damni: quod receperat deus pater ex
amissiōe hominis. Istos duos effectus ptulit baptismo.
cuius virtus est ex fluxu aque et sanguinis de latere xp̄i
Unde sicut xp̄c lauit humanū genus aqua lateris: et ba
ptismus habet virtutem lauandi a culpa. sicut satisfecit
pro homine effusione sanguinis: sic habʒ baptismus vir
tutem tollendi reatum siue debitum. Unde. v. Ro. Qui
est forma futuri. glo. sicut ex latere ade dormiētis assum
pta est costa vnde formata est eua: sic ex xp̄i latere ꝑfluxe
runt sacramenta. s. aqua ablutōis et sanguis redemptō
nis ꝑ que saluat̄ eccl̄ia. Istos igit̄ effectus. s. ablutōis a
culpa z solutōis reat⁹ q̄ r̄ndent sacramēto redemptōnis
dedit baptismo. ꝓpter qđ habet v̄tutē abluēdi a culpa et
soluēdi a pena. Aliis sacramētis dedit v̄tutē iuxta alios
effect⁹ passiōis. sicut augmētandi caritatē: ꝯferēdi robur
ꝯ temptatōes zc̄. quare at̄ sit tanta v̄tus z efficacia hui⁹
sacramēti dictū ē sup̄. Dicendū ē ꝗ ꝙ pena originalis est
duplex. s. eterna que penitus delet̄. z t̄palis q̄ delet̄ q̄tuʒ
ad dominiū licet nō simpliciter. Unde Ro. vj. Uet⁹ ho
mo noster sel̄ crucifixus ē. glo. Est duplex pena. Gehen
nalis et t̄palis. Gehēnalē ꝑsus deleuit: t̄palem nōdum
penit⁹ tulit. manet eñ fames et sitis. mors z hm̄ōi. sed re
gnū et dominiū deleuit. hec glo. z loquit̄ ibi de morte xp̄i
cuius effectus descēdit ad nos ꝑ sacramētū baptismi sic
patet ex l̄ra p̄cedenti. penā igit̄ originalis tollit̄ q̄tuʒ ad
[illegible] nō penit⁹ [illegible]. ¶ [illegible] querat̄ q̄re nō omnes tol
lit [illegible] actual [illegible] Dicēdū ꝙ hui⁹ pene z si sint ꝑsona
les. i. ipa ꝑsonarū: sunt tñ a natura. [illegible] debent [illegible]
q̄ sunt de massa maledictōis siue peccati. ꝓpter qđ rema
nente ꝑsona in natura tali: z remanēt pene. Hec igit̄ ē p̄
ma ratio quare remanēt. Alie sunt quasi accidētales. s.
ne hō putaret liberatōꝫ a penis eē p̄miū baptismi. Alia
exercitatio [illegible] infra patebit. ¶ Ad hoc qđ
obiicit̄ ꝙ obligatio q̄ qs obligat̄ ꝓprio zc̄. Dicēdū ꝙ verū
qʒ ē ꝓpriū: differēter tñ. quia licʒ h̄ actū illud ꝯtractū: ni
hilomin⁹ illđ qđ ē ꝯtractū ē alligatū causaliter ipi natu
re aq̄ ꝯtrahit̄ in ipa ꝑsona. Unū fortiorē adherētia illius
ꝗ actualis. ¶ Ad aliud qđ obiicit̄ ꝙ causa [illegible] tollit̄
scʒ culpa duplex zc̄. dōm ꝙ et si culpa simpliciter sit cā
pene: nō tñ culpa est causa immediata et ꝓxima in puu
lis vl̄ adultis. pene dico originalis que ꝯprehēdit famē
sitim et hm̄ōi: sʒ potius corruptio nature in ipis ꝑsonis
Unde cū obiicitur ꝙ causa vtriusqʒ pene tollit̄. Dicēdū
ꝙ hoc nō est verū. si intelligatur de causis immediatis:
bene eñ verum est ꝙ causa pene que debetur culpe actua
li tollitur. s. culpa actualis: sed nō pene originalis que ē
ipa corruptio nature. z obnoxietas mortis. ¶ Ad aliud
[illegible] de pena damni ꝙ [illegible] zc̄.
Dicēdum ꝙ pena carentie et pena eterna sensibilis eo ꝙ
solū debent̄ culpe mortali nec alii: necessario tollit̄ cor
debitū in aduētu gr̄e gratūfaciētis. Unde culpa remissa
siue deleta et pene iste necessario delent̄. beneficiū igitur
remissionis pene carētie z pene sensibilis eterne: ē anne
[illegible] gratie gratūfaciētis. ¶ Ad hoc qđ obiicitur. ꝙ z si [illegible]
[illegible] mor
te soluit̄ reat⁹ quē incurrit hō ex p̄uaricatōne diuini p̄ce
pti primi hominis. qui quia nō potest ante mortem sol
ui: nō tollitur ī baptismo. ¶ Ad aliud qđ obiicit̄ ꝙ medi

ci prudētis ē tollere radicē morbi. Dicēdū ꝙ prudentia
medici ē nō [illegible]
litatē vñ sanitas ē z virtus humana ꝯsistiuere. Unū ꝓprie
ē eius intentōis sanitatē ꝑfectaʒ inducere. z ea que ad h
opantur expedire. Unū medici prudētissimi. i. xp̄i intentō
fuit sanitatem inducere immortalitatis z incorruptibili
tatis. s. corporalis et spiritualis. z illa tollere que hanc
impediunt: z illa ꝑmittere que ad hanc ꝓmouent: sanita
tem perfectam ꝓmouet corruptio penalis: ꝓpter qđ hāc
tollere noluit. Ad hanc autē sanitatem multipliciter ꝓ
mouet hec corruptio. s. quia facit hominē agnoscere su
am miseriam. ysa. xxviij. Uexatio dabit intellectum. Itē
quia humiliat omnes. osee. vj. humiliatio tua in medio
tui. Item quia deterret et a culpa auertit ex ꝯsideratiōe
immensitatis pene. Job. vj. terrores domini militāt con
tra me. Item ꝓpter exemplū nō peccandi. zach. iij. Adam
exemplum meū ab adolescentia mea. Item ꝓpter exerci
tium virtutum. Iudi. ij. he sunt gentes quas reliquit do
minus vt erudiret isr̄l. Item quia excitat ad desiderium
celestium. Michee. ij. Surgite et abite quia nō habetis
hic requiē. Isido. de summo bono. Soluto reatu pecca
ti manet quedā t̄palis pena. vt illa vita feruentius queza
tur que erit a penis omnibus aliena. Item quia tollit oc
casionē erroris. s. ne crederetur ablatio pene eē premiuʒ
baptismi siue fructus z nō vita eterna. Dicēdū ē ꝙ pru
dentie medici ē tollere quādoqʒ radicē morbi. sed nō qñ
ita ē radix morbi radicata a natura ꝙ tolli non pōt sine
destructōe nature. in tali casu nō ē tollere medici radicē
quia tunc destrueret naturaʒ. Unde quia in homine cor
ruptio ita radicata ē ī natura z annexa imo q̄i natura:
nō ē medici summi illā tollē. Preterea. corruptō penalis ñ
ē radix morbi ꝓprie loqnēdo: sʒ pot⁹ dissolutio ipius cor
ruptōis ꝑ lasciuiā. siue lasciuiendo ex incuria siue negli
gētia hi. ar. q: ingr̄tuʒ hm̄ōi ministrat fomitē morbi pcī. qđ
[illegible]
nauit medic⁹ z ordinat. s. hi. ar. cū gr̄a: z subsidiū sacrame
toꝝ. Unū ex p̄te medici nulla repit̄ insufficiētia. ¶ Ad ali
ud misericordia superaltat iudiciū. Dicēdū ꝙ vnus sen
sus verbi ē iudiciū qđ fit cū misericordia: ꝑ ipam miseri
cordiā ꝯmēdabilius ē z magis placet: Ali⁹ ē ꝙ plčs me
rent̄ z soluunt̄ opibꝫ misericordie ꝗ iudicij. Ali⁹ ꝙ mise
ricordia supponit̄ opibꝫ iudicij ad moderādū iudiciū. ne
ꝑ [illegible] puniat aut ꝑ equitatē [illegible] ꝑ [illegible]
satōem. hoc mō dicim⁹ ꝙ in opibꝫ dn̄i misc̄dia superal
tat iudiciū. Preterea. si sumat̄ intellect⁹ obi eo mō q̄ obie
ctū fuit. s. ꝙ ī opibꝫ misc̄die maior debʒ esse misc̄dia ꝗ in
opibꝫ iusticie iusticia. z ita quicqđ hoi inflictū ē iusticia
dei puniēte: debet remitti misc̄dia relaxāte. dōm ꝙ hoc ñ
oʒ: sʒ ꝙ vel illud plene remittat̄. vel quod alio equali vel
maiori efficacia misericordie suppleatur. z [illegible] ī col
latōe gr̄e z ornatu virtutū z ꝑtatis merēdi vitā eternam
et multis aliis. ¶ Ad illud quod obiicit̄ ꝙ ī baptismo re
stitutū ē corp⁹ humanū ad statū primi hoīs. Dicēdum ꝙ
gratia baptismalis multiplicē habet effectū. Unū respe
ctu mali culpe qđ tollit: aliū respectu mali pene qđ dimi
nuit. z loquor de pena ꝯtracta. tercium respectu boni meri
torij ad qđ ordinat. Quātum igit̄ ad primū effectuʒ reducit
baptismus ad statū primi hoīs nō q̄tum ad secundū vel
terciū iuxta opinionē ponētiū ꝙ nō cecidit a gr̄a sed iux̄
opinionē ponētiū ꝙ cecidit a gr̄a reducit ad statū primi
hoīs q̄tū ad primū et terciuʒ. ¶ Ad illđ dam. reducit ad
b̄titudinē. dōm ꝙ ē b̄titudo inocētie z gr̄e. de q̄ho math.
vj. Beati pauperes zc̄. Et glie dei q̄ ē ī fruitōe dei. primaʒ
hūit adā añ pcīm z ad illā reducit. ¶ Ad h qđ obiicit̄. ꝙ
hoi innouato nō debet̄ nisi bonū. Dicēdū ꝙ h verū ē ꝓut
bonū dicit ꝯditōem generalē. s. vel finis vl̄ aliq̄ mō ꝓmo
uētis in finē. fm hūc modū pene inflicte bone sunt. quia
hominē quodāmodo ꝓmouēt in finē vt tactū ē. ¶ Ad il
lud qđ obiicit̄ ꝙ mortalitas z immortalitas sunt oppo
sita: sicut pcīm z gr̄a. dōm ꝙ mortalitas z imortalitas re
ferunt̄ ad ꝑsonā hoīs rōe qua aīa ipa pōt ꝑ̄ari vita sua

vel nõ põt. ſm ꝙ primo mõ ↄſiderantur: ꝓprie reſpiciunt [illegible] peccatũ. ſm ꝙ ſecundo mõ [illegible] immortali
tas que ẽ ex priuatiõe vite corpis [illegible] pena
hoīs ex animaduerſione diuine ſentẽtie ꝙ̃ ex cauſatione
culpe. ⁊ dico cauſatõe ſimpliciter nõ meritorie. ꝑ ſe ei lo-
quẽdo culpa ẽ cauſa meritoria mortis corpalis: imo ãni-
hilatõis ſimpliciter. nõ aũt ẽ cauſa ſicut priuatõnis vite
aie. huius aũt priuatiõis nõ ẽ ſolũ cauſa meritoria ſ; effi-
ciẽs. eo mõ quo deficiẽs dr̃ efficiẽs. hãc em̃ vitã immedi-
ate et vt cauſa ↄiunctiſſima tollit. Si igit̃ hoc mõ ↄforme
pcis mortalitate et immortalitate arguat̃ ſic. mortalitas
et immortalitas ſunt oppoſita. grã et culpa ſunt oppoſita
ſ; peccatũ ẽ cauſa mortalitatis. igit̃ grã immortalitatis
bene ſequit̃. ſm ꝙ mortalitas ⁊ immortalitas ſonant in
aptitudinẽ nõ in actũ. grã em̃ finalis ẽ cauſa immortali-
tatis et inſeꝑabilitatis vite aie ab ipa. Similiter grã a
quecuq; grãtificiẽs. ẽ cauſa inſeꝑabilitatis ⁊ poſſibili-
tatis ad inſeꝑatõem vite aie ab ipa. Nõ igit̃ habet locũ
modus arguendi p̃dictus eo modo quo mortalitas ⁊ im-
mortalitas immortalitatẽ dicũt corpis: quia nõ inducunt
a culpa et grã vt a cauſis ↄiunctis: ſed potius ꝓut dicũt
mortalitatẽ et immortalitatẽ aie. Preterea. nec forma ar-
guendi aliqua ẽ. Non ei ſi vnũ [illegible] vel priuatiue
oppoſitoꝝ ẽ cauſa corruptõis alicuius habitus: ſequitur
ꝙ aliud ſit cauſa habitus oppoſiti. Nõ em̃ ſi quis ſit excel-
lẽs ſenſibile ẽ cauſa corruptõis ſenſus. ꝙ mediũ ẽ cauſa
habitus cõtrarij. ¶ Ad hoc quod obijcitur de illo verbo
v. Ro. Sicut p vnius delictũ in omnes ⁊c̃. Dicẽdum ꝙ
ſimilitudo attẽditur ibi q̃tum ad generalitatẽ naſcendi ĩ
peccato ſiue ↄcupiſcẽtia p adã: ⁊ renaſcẽdi ſpũaliter per
xp̃m. vñ glo. ibidẽ. Nemo naſcitur niſi in ↄcupiſcẽtia
carnali que ↄtracta ẽ ex primo hoĩe. ⁊ nemo renaſcit̃ niſi
grã ſpirituali que data ẽ a ſecũdo homine. Hec glo. Nõ
igitur attẽditur ſimilitudo ĩ modo ↄdemnatõis ⁊ iuſtifi-
catõnis: ſed in generalitate ↄdemnatoꝝ p adã ⁊ iuſtifi-
catoꝝ p xp̃m. ¶ Ad illũ qđ obijcit̃. ꝙ ſufficiẽtior erat obe-
dientia xp̃i ad iuſtificãdũ ꝙ̃ inobedientia primi ho[is] ad cõ-
demnandũ ⁊c̃. Dicendũ ꝙ verũ ẽ ꝙ longe maior et ſufficiẽ-
tior fuit ſatiſfactio qua xp̃s ſatiſfecit p pctõ primi hominis
ꝙ̃ pctm̃ peccati. nõ tamẽ hãc corruptõez penalẽ tollebat
ꝓpter cauſas p̃dictas. Vñ licet ſatiſfactio xp̃i excellat re-
ſpectu culpe: nihilomin⁹ diſpẽſatiue ꝓuiſum fuit huma-
ne vtilitati vt illa corruptio penalis nõ tolleret̃. Si aũt
quereret̃ quare tãto ſatiſfecit cũ minor ſatiſfactio ſufficiſ-
ſet: dici poteſt. ꝙ hoc fuit quia culpe primi hoĩs ↄuenie-
bat: et illi p quo ſatiſfactũ ẽ expediebat. culpe ↄueniebat
vt deus fieret homo et hõ factus moreret̃. Vt ei dic̃ am-
bro. Oportuit tantã eẽ humilitatẽ redemptoris: quanta
fuit elatio p̃uaricatoris. elatio preuaricatoris fuit vt hõ
eẽt deus. oportuit igit̃ vt humilitas redemptoris eẽt tãta
vt deus eẽt hõ. Preterea. ↄueniebat vt p culpa cõmiſſa
impie viuendo: ſatiſfaceret deus hõ pie moriendo. Item
homini expediebat quia vt dicit Berñ. Cum vna gutta
ſanguinis xp̃i ſufficeret ad redemptiõez hominis: nihilo-
minus illũ effudit in magna habũdãtia. et vel ſic hoĩem
ad amorẽ ſui alliceret. Preterea. vt hõ totalit̃ a deo poſ-
ſideret̃ ſine ꝑticipatõe alteri⁹. Aug. tãti emit: vt ſol⁹ poſ-
ſideret. ¶ Ad aliud qđ obijcit̃. ꝙ habũdãtior fuit grã da-
ta p xp̃m ꝙ̃ mors illata p delictũ primi hoĩs. Dicẽdũ ꝙ
apl's ↄpat vitam habẽdam p xp̃m morti introducte p
primũ hoĩem vñ vult dicere. ꝙ beneficia p̃ſtita p xp̃m ha-
bundãt in bono: reſpectu mali mortis ſiue pene illate p
primũ hoĩem. hec aũt beneficia referunt̃ ad vitã gratie ⁊
glorie. ad vitã grẽ ſicut grã remiſſionis culpe et donoꝝ
ſiue virtutũ ⁊ opeꝝ iuſticie. vt ex glo. patz. qui habũdãt
in bono reſpectu mortis illate p hominẽ primũ: q2 illis
mereret̃ hõ vitã eternã. Preterea. grã xp̃i dabit̃ electis vi-
ta eterna: que incõparabiliter excedit in bonitate omnis
pene tpalis grauamen. ꝓpter quod dicitur ab aplo. grã
xp̃i habũdantior. ¶ Ad illũ quod obijcitur. ꝙ paſſio xp̃i
ẽ maioris efficacie in regenerãdo ⁊ reuiuificãdo ꝙ̃ pctm̃
primi hoĩs in perimẽdo. Dicẽdũ ꝙ hoc ẽ verũ. vñ multo plu-
ra meruit nobis paſſio xp̃i et recepimus regenerati ⁊ re-
uificati ꝙ̃ demeruit nobis pctm̃ primi hominis ſicut patz
ex p̃dictis. nec ꝓpter hoc ſequit̃ ꝙ meruit remiſſionem pe-
narũ ↄtractarũ. meritũ em̃ ei⁹ ẽ [illegible] ad ea que [illegible]
pſum et expediũt ad regnũ obtinẽdum. licet aũt remiſſi-
one harũ penarũ fieret reparatio quedã [illegible] nõ tamen
expediret vt ex cauſis patet p̃dictis. ¶ Ad hoc qđ obijci-
tur. ꝙ cauſa ſublata tollit̃ effectus. Dicẽdum ꝙ hoc non
ẽ verũ in cauſis meritorijs et efficientibꝰ. Peccatum aũt re-
ſpectu pene ẽ cauſa meritoria. Vnde dicẽm ꝙ ẽ quedã cã
efficiẽs ⁊ quedã ↄſeruãs: quedã inducẽs ſed nõ ↄſeruãs.
Primo mõ habet veritatẽ. ſecũdo mõ nõ. exemplũ hoꝝ ẽ
in corpe luminoſo ⁊ luie. gladio ⁊ vulnere. primo mõ cul-
pa nõ ẽ cã pene ſ; ſecũdo mõ.

Conſequenter que .§. ij.

ritur. vtꝝ in baptiſmo euacuet̃ caro a poteſtate inclina-
tiue ↄcupiſcẽtia. Et nõ: patz. q2 vt habet̃ gal. v. Caro cõ-
cupiſcit aduerſus ſpiritũ ⁊c̃. ⁊ hoc poſt baptiſmũ. ¶ Cõ-
tra. aug. de baptiſmo paruloꝝ. p baptiſmũ xp̃i id agit̃ vt
caro peccatis euacuet̃. nõ ſic aũt euacuat̃ vt in carne cõ-
cupiſcẽtia innata nõ ſit: ſ; ne obſit. ex hoc videt̃ ꝙ euacu-
ata ẽ ↄcupiſcẽtia q̃tum ad poteſtatẽ nocẽdi. ¶ Itẽ maio-
res ſunt pene: pena damni et pena gehẽne: ꝙ̃ pena cõcu-
piſcẽtie. ſed ille tollunt̃: ꝙ̃ multo fortius illa que minor ẽ.
ſcz pena ↄcupiſcẽtie in ꝑũli. ¶ Reſponſio. dicẽm ꝙ rema-
net ↄcupiſcẽtia poſt baptiſmũ licet diminuat̃. Aug. aũt
loquit̃ de paruulis quibꝰ nõ põt nocere ↄcupiſcẽtia. Vnde
ſubdit ibidẽ. Cũ poſt baptiſmũ ad etatẽ ꝑuenerit: ibi ha-
bent cũ qua pugnẽt: eãq; adiuuãte deo ſuperẽt: ſi nõ grãz
in vacuũ ſuſceperit. ¶ Ad aliud dicẽm ꝙ nõ ſequit̃ ſi tollit
maiores penas ꝙ tollat minores: q2 grã que [illegible] nõ
cõpatit̃ ſecuz iſtas penas maiores ſed bene cõpatitur ſe-
cum minores.

Conſequenter que .§. iij.

ritur vtrũ fomes tollat̃ in baptiſmo. Et nõ: patet. q2 cõ-
cupiſcẽtia inordinata ẽ ex fomite. cõcupiſcẽtia aũt manz
vt patet. ¶ Cõtra. Ro. [illegible]
quahit. glo. Vet⁹ hõ qui ĩ baptiſmo p̃terijt. i. fomes pcti.
¶ Itẽ quare nõ tollit̃ pena fomitis ſicut ⁊ alie. Si dice-
ret̃ ꝙ relinquit̃ ad exercitiũ. Cõtra. maius ẽ exercitiũ in
penis penalibꝰ ꝙ̃ in penis naturalibꝰ ſiue fomitis. ¶ It
querit̃ que ſunt pene que tollunt̃ et que ſunt ille que nõ
tollunt̃. ¶ Rñſio. ꝙ fomes nõ tollitur ſ; dicitur p̃terire
ĩ baptiſmo q̃tuz ad dominiũ ⁊ q̃tum ad neceſſitatẽ incli-
nãdi ad culpaz. vel eẽ in q̃tum eſt culpa ſm illos qui po-
nũt ꝙ fomes intenſus culpa ẽ. nõ aũt p̃terit in q̃tum ẽ pe-
na nec q̃tum ad poſſibilitatẽ inclinãdi ad culpã. Vñ. vj
ad Ro. Vetus homo noſter ſemel crucifixus ẽ vt deſtru-
atur corpus pcti. glo. p baptiſmũ id agit̃ vt vetus hõ cru-
cifigatur ⁊ corpus peccati deſtruat̃. nõ ita vt in ipa viuẽ-
te carne cõcupiſcẽtia reſpẽſa et innata repẽte abſumatur
⁊ nõ ſit: ſed ne hoĩ inſit mortuo que inerat nato. nõ itaq;
hoc p̃ſtat̃ in baptiſmo niſi forte miraculo ineffabili crea-
toris. vt lex peccati q̃ ẽ in mẽbris prorſus extinguat̃ ⁊ nõ
ſit. Et idẽ habr̃ ab aug. li. d̃ baptiſmo paruloꝝ. ¶ Ad ali-
ud dicẽm. ꝙ quedã ſunt pene eternales ⁊ quedam tpales.
ab omni eternali abſoluit baptiſmus delẽdo oẽm culpã.
In tpali võ diſtinguẽdum ẽ. q2 quedã ↄtrahunt̃. quedaz
aſſumunt̃ ſiue imponunt̃. Cõtrahunt̃ aũt ſicut fames. ſi-
tis et paſſiones ↄtemꝑance vite. quedã imponunt̃ ⁊ aſſu-
munt̃ vt ieiunia et corpalia et ſpũalia exercitia et labo-
rioſa opa. baptiſm⁹ igit̃ abſoluit ab omni pena eternali
abſoluit nihilomin⁹ ab oĩ pena tpali ſatiſfactoria ſiue
aſſumpta. non aũt ab omni ↄtracta. [illegible]
infirmitate ⁊ ceteris penis ſpũalibꝰ. Ratio aũt hui⁹ eſt.
q2 deus ad hoc ipm nõ ordinauit. ⁊ rõ quare nõ ordina-
uit. q2 ↄgruũ fuit ꝙ hm̃oi penalitates in nobis relinque-
ret. et hoc ad manifeſtandum equitatem diuini iudicij

ad demonstrandū meritū passionis xpi: ad pmonendū meritū li. ar. Ad maifestādam equitatē diuini iudicij. vt illa sentētia quā dictauerat de morte ade ꝛ posterioꝝ eius imobilis pmaneret. Vñ ab illa nemo euadit. Ad ondendū fructū passiois xpi. qꝛ si dñs curaret naturam et fomitē: filius nasceref imunis a culpa: nec indigēt re generari a xpo deo. Vt igif oñes se ipius passiōe noscāt egere. data ē virtus sacramēto a passiōe. qd ad hoc ordi natū est vt penas remittat psonales nō naturales. qꝛ re mediū respicit psonā nō naturā. Ad āplificādū meritū li. ar. qꝛ pmouent ad bonū mltiplex hmōi penalitates. dant ei ppter humilitatem et alia q dicta sunt. Ex his patet responsio ad obiecta.

Articulus tercius

Einde querif vtrū p baptismum tollaf pena danni. que ē carētia visiois. et videf q sic. qꝛ si morif baptizat⁹. virtute baptismi statī euo lat: ergo baptism⁹ carētiā visionis dei tollit. ¶ Contra. baptism⁹ institut⁹ fuit ante passionē: ergo tūc habuit ef fectū suū. s nō tollebat carentiā visiois dei: qꝛ quotquot baptizati erāt. etiā baptismo xpi: descendebāt ad limbū. ergo tollere carentiā visiois nō fuit effect⁹ baptismi sed passiois xpi. ¶ Ad qd dicendū. q baptism⁹ tollit carē tiam visiois. et hoc hꝫ a passiōe xpi a qua virtutē hꝫ sic et alia sacramēta. Et aūt nō habuerit hunc effectū ante passionē. hoc erat qꝛ nōdū solutū fuerat preciū redēptio nis. Soluto aūt pcio baptismus ꝯsecut⁹ est effectū suū. Et p hoc patet responsio ad obiecta. Nam et passio xpi tollit carentiā visionis: et baptism⁹ p virtutē quā habet a passione xpi.

Questio .xxi. de effectu

baptismi q̄tum ad collationē boni.

Dicto de effectu

baptismi. Cōsequēter querif de effectu qui determinaf q̄tū ad collatōem boni. Circa qd prio q̄rif. Vtrū puulis in ba ptismo cōferanf gratie et virtutes. Se cūdo querif vtrū augeanf i adultis iam p fidē iustifica tis. Tercio vtrū equalif detur gratia oībꝫ baptisatis Quarto vtrū illuiatio ꝯferaf i baptismo. Quīto vtrum fecūdatio. Sexto vtrū incorpatio. Septimo vtrū ianue apertio.

Membrum primum

Irca primū duo querūf. Primū est vtruꝫ puulis cōferaf gratia in baptismo. Secū do vtrū cōferanf virtutes. et distinguim⁹ inter grām ꝛ virtutes sm q solet distigui q gratia dicif inq̄tum est grā sanctificatiua. virtus vt ē ope ratiua. vel gratia dicif vt ē pfectiua aīme sanctificando illam: virtus ē habilitādo ad meritum.

Articulus primus

Uerif ḡ prio. Vtrū grā ꝯferaf puuli baptismo Videf q sic. puul⁹ baptizat⁹ ē dign⁹ vita eter na. Vñ si decederet statim euolaret. hāc autē dignitatē nō hꝫ sine gratia. ḡ habet grām. et ante baptis mū nō habuit. ḡ ꝛc. ¶ Cōtra. volūtas puuli nō mutatur ergo s. habꝫ vniformiter respectu grē. s deus semp par⁹ est dare: ḡ qd mō dat mō nō. hoc nō est nisi ppter muta tōem in volūtate suscipiētis. ḡ si in puulo nō mutaf vo luntas: nō recipit grāꝫ. ¶ Si dicaf q puul⁹ disponif nō actu suo s fide offerētiū: tūc q̄rif sic. duplex ē baptismus fluminis et flaminis. baptism⁹ fluminis habet virtutē a fide. flaminis a cōtritōne. quare igif puul⁹ nō assequif effectuꝫ baptismi flaminis cōtritōne parentū. et si ponaf q cōte ranf p pcto illi⁹: sicut baptismi fluminis fide parētū. ¶ Si puuli baptizanf baptismo fluminis in fide parētū. q̄re nō similiter adulti baptismo flaminis cōtritōe pentū. Re sponsio q cōfertur puulis gratia scificatois siue pur gatōis a pcto origiali in baptismo. et hoc merito passio nis xpi. et aliene fidei: et virtute sacramēti. et ratio hui⁹ est: tum rōne diuine misericordie: tum rōne sue impoten tie: tum rōne talis culpe. qꝛ eñ p actū alteri⁹ fuit culpa cōtracta. et ipi ñ poterāt se adiuuare: misericors de⁹ cō gruū reputauit eis p aliū subuenire. qꝛ eñ p illa culpa null⁹ satisfacere poterat pur⁹ hō: ideo subuenit de⁹ toto hūano generi p passionē xpi. et rursus qꝛ effectū nō ha bet passio nisi in his qui volūt fieri membra xpi et con sentiūt: et hoc nō poterat puulus velle: ideo subuenit ei volūtas et fides aliena. sed qꝛ fides subuenit pfitendo. et hoc est in sacramēto vbi est pfessio mortis xpi i signo: ideo subuenit p sacramentū. Tria igif sunt disponētia puuli ad salutē. Primū est passio. Secūdū fides aliena Terciū do et imediatū est virtus sacramēti q caracterē imprimit qui ad grām dispoit. ¶ Ad istud qd obijcitur primo. scꝫ q volūtas puuli nō mutaf ꝛc. Responsio q volūtas puuli nō opatur ad susceptōem gratie. sed alia que dicta sunt. ¶ Ad aliud dicendū q mltiplex est ratō quare puuli baptizanf fide parētū baptismo fluminis: et nō cōtritōne parētū baptismo flaminis. Vna est. qꝛ con tritio nō est remediū culpe origialis. vbi eñ nō fuit dele ctatio in cōmissione: nō requirif dolor vel penitētia i re missione. Alia est ratio qꝛ cōtritio nō est remedium nisi pprij delicti. Ille eñ de diuina iusticia debet puniri qui de lectat⁹ est in peccato. Tercia ē ratio qꝛ cōtritio ñ habet virtutē impetrādi quā habet fides. Inter eñ oēs vir tutes maximā habꝫ fides virtutē siue efficaciā impetrā di. cui⁹ ratio est. qꝛ fides captiuat ipm credētē et humiliat imo ānihilat. vñ qꝛ ānihilat ipm in se efficit maxie potē tem in merito. ppter qd operatio miraculoꝝ est merito fidei. Vñ math. x. oīa sunt possibilia credēti. glo. que in noīe ihu postulanf. igif ppter prerogatiuā fidei scꝫ me rendi siue impetrādi: potest fides vni⁹ alij impetrare et mereri efficaciā baptismi. Nō sic cōtritio. Cōtritōe eñ vni⁹ nō purgaf alius sine fide. qꝛ nō est ita efficax impe trando. nec cōtritōne vni⁹ remittif actuale alteri⁹: qꝛ il le debet penitere ꝛ dolere p peccato q delectat⁹ est i pec cato. Et ex his patet responsio.

Articulus secundus

Onsequēter querif. vtrū puulis cōferanf vir tutes in baptismo. Et sic: videf aug. ad bonifa ciū. Regeneraie spūlanct⁹ in maioribꝫ offe rentibꝫ et puulo renato oblatoqꝫ cōmunis est. Sed cō munitas ista nō ē nisi rōne effect⁹ grē: igif eandē grām habent in genere puuli renati et maiores offerētes illos sed maiores habent grām cū virtutibꝫ. ¶ Item si puul⁹ decederet euolaret. igitur habet pēnas virtutū. ¶ Item anima puuli quātū est in ea: eque est susceptibilis virtu tum vt anima adulti vel magis: cū nihil sit in ea cōtra rium virtuti. qꝛ nec cōcupiscentia que est in aīma adul toꝝ. Cum igitur dator virtutū cōferat eas adulto ex vir tute baptismi. et eque efficax sit baptismus in puulo et adulto. et dator eque liberalis: aīma puuli eas recipiet sicut adulti aīma. ¶ Si diceref q mot⁹ li. ar. ē in adulto nō aūt in puulo qui est causa q̄re iste suscipit ille nō. igi tur pereunte causa peribit effectus. ergo si adult⁹ aliena tus amittit vsum li. ar. simul et amittit virtutes ¶ Si aūt dicetur q vsus li. ar. est causa susceptōis virtutū. nō tñ amissio causa pditōis. Non eñ in oībꝫ tenet mod⁹ iste inferēdi. sed sic eēt inferendū si motus li. ar. ē causa: igitur cōtraria causa est causa amissionis. vt scꝫ volun tas habendi vel volūtas vicij: tūc obijcif sic. Ponatur q aliquis puulus baptizat⁹ anteq̄ pueniat ad ānos discre tionis et optus ad recipiendū virtutes alienef. et mane at in illa alienatione vsqꝫquo fuerit adult⁹ et tunc mori atur: constat q saluabif. igitur aliquis adult⁹ pt saluā ri sine caritate. ¶ Item fidei in via succedit visio mani

festa in patria spei compbensio. caritas aũt manet. Nul
lus igit̃ decedit sine his glorificabit̃ in patria. cũ ergo
puuli glorificant̃ ẽ͂ ꝛc. ¶ Itẽ aug. dicit ꝙ fides datur
et nutritur in baptismo. datur q̃tũ ad puulos: et nutrit̃
q̃tũ ad adultos. ergo puulis in baptismo cõfert̃ fides ꝙ̃
et alie ṽtutes. ¶ Itẽ ioh. iij. Nisi qs renat᷒ fuerit ex aqua
et spũsancto nõ intrabit in regnũ celoꝝ. Sed iste puul᷒
est renat᷒: ergo habet spũaꝫ natiuitatẽ. Sed in omi natiui
tate datur aliqua vita. nõ corporalis: ꝗ spũalis. Sed illa
est fides. Ro. j. Iustus ex fide viuit. ꝗ puulo datur fides
ergo pari rõne et alie ṽtutes. ¶ Itẽ baptism᷒ facit puulũ
dignũ et ydoneũ ad dotes glorie. que sunt visio dilectio
tentio. Sed ad visionẽ disponit̃ fides: ad dilectiõem cari-
tate: ad tentionẽ spes: ergo puul᷒ habet virtutes theolo-
gicas et alias ꝑ cõsequẽs. ¶ Cõtra. Omis ṽtus vel for
ma habet actiõem ꝓpriam a qua non cessat. Unde dam.
iij. Possibile ẽ substantiã eẽ expertẽ naturali actiõe. igitur
cum virtutes nullã habeãt actiõem in puulis. non eñ pt̃
virt᷒ esse ociosa. ¶ Itẽ. v. ro. vix ꝓ iusto quis morit̃. ibi.
glo. Amb. est bonus q nõ est iust᷒ scꝫ qui nat᷒ est in sim
plicitate inocẽtie qui nõdum laborauit vt amplificaret
se bonis opib᷒. vt sunt puuli i baptismo mũdati. hec gl.
baptizati ergo boni sunt nõ tñ iusti. igit̃ nõ habent vir-
tutem iusticie. igit̃ nec aliquã aliã. Qui eñ habet vnam
ꝛc. ¶ Item duplex ẽ pfectio aĩe scꝫ scientia et virtus.
Sciẽtia eñ est pfectio cognitiue virtus affectiue. Sꝫ co
gnitiua puuli nõ est capax sue pfectionis: igit̃ nec affectiua
sue. ¶ Itẽ aĩa puuli nõ est susceptibilis vicij qd̾ est con
trariũ virtuti. i. vicij actualis. ꝫ solum originalis qd̾ est
cõtrariũ gratie. esse eñ virtutis actũ respicit siue exerci
ciũ ꝓpter qd̾ virtutes dicunt̃ pfectiões potentiaꝝ. sed in
cõtrarijs in qb᷒ nõ alterũ determinate inest: ita est ꝙ il-
lud qd̾ nõ est susceptibile vnius nec alteri᷒. igit̃ quod nõ
vicij contrarij virtutis nec ipsius ṽtutis. ¶ Item ysid̾ de
officijs. Paruuli dicũt̃ q adhuc loq vel credere
nesciũt. Sed dicit Aug. ꝙ nihil aliud est credere ꝗ̃ fideꝫ
hrẽ. igit̃ nõ habet fidem. ¶ Itẽ aug. de cõse. Aug. ad bonifaciũ
q nõ credat ꝛ fieri nõ posse arbitrat̃. pfecto infide
lis est. etiã si habeat sacramentũ fidei. longeq; melior est
puul᷒ iste. q et si fidẽ ñ habeat i cognitiõne: non tñ ei cri
men ꝯtrarie cogitatiõis opponit. sed si fidẽ nõ habꝫ in co
gnitiõne nõ habet fidẽ cum fides sit in cognitiua. ¶ Item
Aug. de baptismo puuloꝝ. et si nõdũ fides illa q̃ in cre-
dentiũ volũtate cõsistit. iam tñ ipsius fidei sacr̃m fideles
facit. ergo a fide quã habent nõ dicũtur fideles: sed solũ
a sacramento fidei. ¶ Iterũ Aug. de baptismo puuloꝝ.
Quis nesciat credere eẽ infantib᷒ baptizari: nõ credere
aũt nõ baptizari. igit̃ videt̃ ꝙ credere puuloꝝ nõ sit ali
ud ꝗ̃ baptizari. ¶ Itẽ iacobi. ij. Sicut corp᷒ sine spũ mor
tuum ẽ: ita et fides sine opib᷒ mortua est. Sed i puulis
fides et alie ṽtutes sunt sine opib᷒: igit̃ si inest: mortua
est. Sed mortua dicit̃ que nõ valꝫ ad vitã: igit̃ ꝛc. ¶ Itẽ
hugo. duo sunt in qb᷒ cõsistũt fides. Cognitio et affect᷒
In affectu substãtia fidei inuenit̃. In cognitiõe materia
igit̃ cũ in puulo nõ est cognitio: nec fides. Ubi eñ nõ est
materia: nec illud cui᷒ est materia. ¶ Item aĩa nõ erit
in esse nisi in corpe qꝛ simul creat̃ et infundit̃. sic nec erit
in bene esse ꝑ receptiõem virtutũ nisi in corpe qꝛ nõ dant̃
aĩe virtutes nisi in corpe. igit̃ sicut aĩa nõ erit in esse
nisi existẽte corpe organico et habẽte pfectiõem mẽbroꝝ
sic nec erit in bene esse nisi aĩa habẽte ea que sunt sibi
quasi organa in pfectiõne. Sed quasi organa aĩe sunt
potentie: igit̃ nõ existentib᷒ potentijs aĩe in pfectione
qd̾ est anteꝗ̃ possit exire in actum siue in opatiõem: non
dantur virtutes aĩe. ¶ Item Aug. voluntas est instru-
mentũ seipm mouens. hui᷒ voluntatẽ requirit virt᷒. igit̃
si in puulo nõ est huiõi volũtas: nec virtus. ¶ Item duo
sunt de substantia virtutis scꝫ pficere habentẽ: et redde
re efficacem in ope. Unde phus. Uirtus est que haben-
tem pficit ꝛ opus eius bonum reddit. sed hec duo ñ sunt
in puulo. ¶ Item gr̃a sine virtutib᷒ sufficit ad tollendũ
reatum mortis. ergo si debet statim mori: frustra dant̃
virtutes. ¶ Item catul᷒ ante determinatũ tp̃s nõ dicit̃
cecus neq; videns. rõne consimili videt̃ ꝙ puulus ante
determiatũ tp̃s in quo possit vti li. ar. nõ debet dici ha
bere habitũ vidẽdi. Sed habitus vidẽdi spũaliter fides
est: ergo nõ debet dici habere fidẽ anteꝗ̃ possit vti li. ar.
¶ Itẽ peccatũ originale est carẽtia debite iusticie. Unde
puulus moriens sine baptismo. qꝛ caret iusticia natura
li quã debet habere damnat̃. Gratia aũt baptismalis q̃
est repatiua defect᷒ hui᷒ carẽtie debꝫ cõmẽsurari illi de-
fectui. igit̃ nõ repabit nisi defectũ illius carẽtie. ad hanc
repatiõem nõ reqrit̃ gratia disponẽs et ꝓmouẽs ad ope
ra virtutũ. ergo virtute baptismi nõ confert̃ gr̃a. ergo ñ
cõfertur gracia que ẽ virtus. qꝛ illa est disponẽs et ꝓmo
uens ad opa virtutũ. ¶ Item est pfectio nature gratie ꝛ
glorie. pfectiõem glorie p̃cedit pfectio gratie. pfectionem
gratie pfectio nature. igit̃ nullus habet pfectiõeꝫ gr̃e ni-
si sit pfectus in natura. Sed puulus nõ est pfect᷒ in na
tura: ex quo potẽtie aĩe nõ possunt exire in suos act᷒.
qꝛ tunc pfectũ est vnumqdq; cum cõtingit ꝓprie virtuti.
tunc dicit̃ cõtingere virtuti ꝓprie: cum virtus in illo po
test exire in actũ. vt patet ꝑ exemplũ phi qd̾ est. vt quã-
do potest facere tale quale ipm est. ¶ Itẽ tam in cognitiu
is ꝗ̃ opatiuis. primo est potentia nuda siue indisposi-
ta q̃tum ad actũ cognitiõis vel opatiõnis. secũdo dispoſi
ta siue facilis respectu eoꝝ. tercio pfecta qñ inest habit᷒
cognoscẽdi vel ars opandi. verbigr̃a. Primo ẽ intellect᷒
nudus. est eñ sicut tabula rasa. post ꝑ doctrinaꝫ dispoit̃
ad sciendũ. cui᷒ adepto habitu pfect᷒ ẽ q̃tum ad h. ꝛ fm
has differẽtias distiguũt quidã materialẽ intellectũ pos
sibilẽ et adeptũ. Silr̃ est in opatiuis fm ꝙ dicit̃ puulus
potest scribere. adultus q addiscit scribere pt̃ et scriptor
pt̃. Patet igit̃ ꝙ tam i cognitiuis ꝗ̃ opatiuis ẽ potentia
nuda facilis et pfecta. Sꝫ potẽtia facilis p̃cedit pfectã:
igit̃ vbi nõ ẽ facilis: nec pfecta. ꝫ in puulo nõ est facilis
qꝛ nulla est i eo dispositio qua habilis sit ad eliciendum
actũ virtutis. igit̃ nec pfecta. ¶ Itẽ vt dicit aug. virtutes
nũꝗ̃ sunt ociose. ꝫ ṽtutes dicũt̃ ociose qñ nõ opant̃. igit̃
cum in puulo nõ opent̃ nõ sunt ibi: cũ nũꝗ̃ sunt ociose.

¶ Responsio. circa hoc diuersi diuersa sentiũt. Quidã
eñ ponũt puulos. nec fidẽ nec aliquã aliã virtuteꝫ habẽ
sed in baptismo solũ ab origiali liberari. Sed in sepatio
ne aĩe a corpe puuli virtutes illi cõferri. sicut ꝙ̃cito effi
citur adult᷒ si retineat inocẽtiã. Hec opinio ꝯtraria est
opiniõi ꝯmuni. nec est cõsona rõni qꝛ hoc ponit diuersã
efficaciã baptismi in digne recipiẽtib᷒. Item ponit gr̃aꝫ
baptismalẽ nõ sufficere ad salutẽ. vnde simpliciter falsa
est opinio ista. ¶ Alij ponũt ṽtutes puulis dari q̃tuꝫ ad
radicem nõ q̃tũ ad habit᷒. qꝛ datur eis gr̃a delẽs culpã:
nõ habilitãs potẽtias. qꝛ potentie sunt ligate vnde non
sunt nate habilitari. ꝫ cum potẽtie soluũt̃: gratia ramifi
cat̃ in habit᷒ virtutũ. Sed hec positio nõ pt̃ stare: qꝛ tũc
aliqs habẽs ṽtutes. si ligarent̃ i eo potẽtie ꝑ stulticiã vel
furiã: amitteret eas. qd̾ stultũ est dicere: cum sic pderet̃
sine culpa. ¶ Alia ẽ opinio ꝯmunis. ponentiũ ꝙ ṽtutes
cõferunt̃ puulis in baptismo scꝫ q̃tũ ad habit᷒. sed nõ
q̃tum ad actus. Cõtra qd̾ obijcit̃ cũ habit᷒ ẽ q̃ potentia facile exeat in actũ. sed nulla facultas est i puulo qua
pt̃ exire in actũ: igit̃ videt̃ ꝙ nõ habeat habitũ virtutis.
Ad qd̾ dicendũ. ꝙ habit᷒ medius est int̃ actũ ꝛ potẽtiã
et ita ꝯicat cum vtroq;. Unde qñq; se habet in quadaꝫ
ꝓpinquitate siue conformitate cũ potentia. qñq; cũ actu.
ꝫ ñ sicut in natã pfectibile p̃cedit suũ actũ in triplici diffe-
rẽtia añ esse cõpletũ natã. ꝓut disponit̃ differẽtia tripli
ci. scꝫ vt dispositione facultate ꝛ necessitate. Silr̃ for-
mã vltimã gratuitã q̃ est pfectiõ glie p̃cedit virt᷒ siue ṽtu
tes i triplici gradu siue differẽtia. scꝫ vt dispositio respe
ctu sui actus. scꝫ i nõ habẽtib᷒ vsũ li. ar. vt facultas i hñ
tib᷒ q de facili possũt elicẽ act᷒ suos. et istis duob᷒ mõis

in via. et vt necessitas et hoc mō in patria. habit⁹ igit̄ q
est vt facultas non vt dispositio defacili exit in actū. nec
intēdo dicere q habit⁹ virtutū est solū in puulis dispo-
sitiue. i. q solū dispositi sunt ad virtutē: sed q sit ibi f̄m
substātiā et esse. est tñ vt dispositio respectu act⁹ eliciēdi
p ipam sic̄ in pria necessario ē in suo actu medio mō i ha
bentibus li. ar. q: nō semp est piunct⁹ suo actui potest tñ
quadā facultate exire in suū actū. Hanc ergo tenentes
opinionez possunt r̄ndere ad obiectā. ¶ Ad primū ergo
dicendū q duplex est actus virtutis. vn⁹ est substātialis
siue essentialis sine q̄ virt⁹ in nullo statu esse p̄t. q ē in de-
coratōe subiecti scz aīe. Virtus eñ in oīni statu aīam
decorat et dignā deo efficit. Ali⁹ est ei⁹ actus quodāmō
accidētalis. licet sit ꝓprius. q attendit̄ in opatōne q̄ au-
gent decor illi⁹ et meritū. a primo actu nō cessant virtu
tes. semp eñ aīam ornāt et deo gratā efficiūt. ꝓpt̄ qd̄ di
cunt̄ indumēta aīe. Vñ. lxj. ysa. Induit me vestimētis
salutis. glo. virtutibꝫ ipo xp̄o. et induet glo. illā auctori
tatē. iij. Gal. Quicūqz baptizati estis xp̄z induistis. Vñ
sicut duplex ē actus vestis materialis scz ornare qui est
actus essentialis. et ꝓtegere a nociuo extrinseco. et iste ñ
semp cōuenit: sed iuxta cōgruitatē loci et tp̄is. Similit̄
dico de veste spūali scz virtutis. ¶ Ad aliud dōm. q iu-
stus dicit̄ duobꝫ modis. vel habitu iusticie: et sic nō su-
mit̄ iustus. in glo. v. Ro. Vel ab actu siue exercitio iusti
cie: et sic sumit̄ ibi. Vñ glo. ibidē. Iustus ꝑ exercitio vir
tutū: hic dicit̄ qui bon⁹ est. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄ q co-
gnitiua puuli nō est capax siue ꝑfectiue rc̄. Dicēdū q nō
est simile. q: aliter ꝑficit̄ affectus v̄tute: aliter intellect⁹
sciā. ꝑficit̄ eñ intellect⁹ acq̄sitōe et labore hūano. ꝓpter
qd̄ indiget vsu li. ar. et ꝓcessu tp̄is. affectus ꝑficit̄ v̄tute
diuīa et solūmō a deo. Vt eñ dicit aug. virt⁹ ē bona q̄li-
tas mētis quā deus opatur i nobis sine nobis. Deo aūt
nihil ē impossibile. ꝓpter qd̄ non sequit̄. et si intellectus
puuli nō potest ꝑfici sciā. eo qd̄ reqrit̄ ministeriū et labor
hūan⁹: q nec affect⁹ cui⁹ ꝑfectio ē a solo deo. ¶ Ad aliud
qd̄ obijcit̄ q aīa puuli nō est susceptibilis vicij vel pec
cati actualis rc̄. dicendū q virt⁹ est cōtraria vicio actua
li et origīali. similiter grā. sed differēter approꝑiate lo-
quēdo. q: culpa siue peccatū tā origīale q̄ actuale defor-
mat imaginē dei cui⁹ reparatio fit ꝑ grāz. Preterea. ex cul
pa tam origīali q̄ actuali est quidā defect⁹ siue habitus
defectiu⁹ quo efficit̄ ꝓna et freqnēter declinās in opera
mala. huic habitui defectiuo opponit̄ habit⁹ v̄tutis quo
vera facilitate quadā assurgit ad opa bona siue meritò
ria. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄ q virt⁹ nō est cōtraria origīa-
li. dicēdū q nō est verū. ¶ Ad hoc qd̄ dicit̄ q rōe v̄tutis re
spicit actū. dicēdū q hoc intelligit̄ eo mō q̄ habit⁹ respi-
cit actū. Sed habit⁹ cōsiderat̄ vt dictū ē vel vt facultas
vel vt necessitas. ¶ Ad aliud qd̄ dicit aug. q nihil aliud
est credere q̄ fidē hr̄e. dicēdū q verbū aug. sic intelligitur
nihil aliud est credere q̄ fidē hr̄e in suo actu. Vñ ibi sumi-
tur fides ab aug. ꝑ actu fidei. sic ibi. Fides est credere
qd̄ nō vides. puuli vō nō habens fidē in suo actu. ¶ Ad
aliud qd̄ obijcit̄ ꝑ vbū aug. q puuli nō hn̄t in cognitōne
Dicēdū q aug. vult dicere q qui errat in articulis fidei
licet habeat actualē noticiā eoꝝ que credunt̄: deterior ē
id ē nō est bon⁹ sic̄ puul⁹ q habet sacr̄m fidei licet nō ha
beat actualē cognitōem eoꝝ que credūtur. Paruuli eñ
fidem habēt siue virtutē fidei: licet nō actualē cognitōez
eoꝝ que credunt̄. Unde illd̄ qd̄ subiungit̄. si nō fidē hꝫ
in cognitione: nō habet fidē. falsum ē. ¶ Ad illud aug.
quod sequit̄. q nōdum fides facit illos fideles sed sacra
mentū fidei. dicendū q fides sumit̄ i verbo aug. ꝑ actu
fidei. ¶ Ad aliud qd̄ dicit aug. q credere in puulis ē ba
ptizari rc̄. dicendū q ibi dicit̄ credere fidē ꝓfiteri. puu-
li aūt aliter nō ꝓfitent̄ fidē nisi suscipiēdo sacramentū
fidei. Similiter sumit̄ i illo verbo credere. Aug. ad bo-
nifacium. In ecclia saluatoris ꝑ alios puuli credūt sic̄
ex alijs que in baptismo remittuntur peccata cōtraxerūt

puuli dicūtur ꝑ alios credere. i. sacramēta fidei. ꝓfiteri
vel sacramenta suscipe. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur ꝑ aucto
ritatem iacob. dicendū q verbum iacobi intelligit̄ i tp̄e
cōgruo opationi. Unde qñ homo p̄t et debet opare si nō
operat̄ mortua est fides in ipo. aliter eñ in dormiente fi
des mortua ē. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit̄. q materia fidei est in
cognitōne: in puulo aūt nō est cognitio rc̄. dicendum q
fides inq̄tum est virt⁹ infusa siue habit⁹ infusus: nō req
rit cognitōem ei⁹ qd̄ credit̄. necessario dico. Sz sic sumi
tur cognitio in verbo hug. cū dicit. q i cognitōe est mate
ria. Unde hugo. aliud ē fides qua credit̄: aliud ē q fide
credit̄. In affectu inuenit̄ fides in cognitōe qd̄ creditur i
fide. Fides igit̄ qui est habit⁹ infusus. nō requirit cogni
tōem eius qd̄ credit̄. sed potius qua credit̄. Est eñ que-
dam lux spūalis inclinās siue habilitās aīam adherena
dum prime veritati ꝓpter se. Unde fides infusa puulo i
baptismo duo facit. scz aīam siue potentiam aīe infor
mat: et adherendū prime veritati habilitat. Vñ puulus
baptizat⁹ cū puenit ad etatē adultā. habitu fidei susce-
pto in baptismo: abilis est ad credendū articulos fidei.
¶ Ad id igit̄ qd̄ dicit hugo. q in affectu substātia inuenit̄
fidei: in cognitōne materia. dicendū q loq̄t̄ de fide. non
inq̄tum ē habit⁹ infusus: s̄ f̄m q ē in actu vltimo. scz in-
quātū fide qua credit̄ cōuertit se aīa ad illud qd̄ credi
tur illi adherēdo ꝓpter se. ¶ Ad aliud obijcit̄ q sic̄ aīa
nō erit inesse nisi corpe existēte organico et habēte ꝑfectio
nem membroꝝ: sic nec erit in bene esse rc̄. dicendū q sic̄
dicit phūs. Si senex haberet oculū iuuenis: videret ita
bene sicut et iuuenis. Vñ vt ōndit phūs. Nunq̄ ē aliqs
defectus vel impotentia siue debilitas in substātia aīe
inq̄tū hmōi. s̄ quicqd ē impotētie vel defectus i homine
q̄tum ad ea q̄ respiciūt naturā aīe hoc est rōne defe-
ctus ex pte organoꝝ. ꝓpter hoc dico q statim qñ anima
creata est: ꝑfecta ē f̄m nature ꝑfectōez quātū ē de se. Q
aūt nō potest exercere act⁹ ꝓprios. hoc ē ꝓpter defectū
sui ꝑfectibilis. Vñ dico q̄cito est aīa: habet potentias
ꝑfectas q̄tum ad ꝑfectōz quā exigit natura. ¶ Ad aliud
quod obijcit̄. q volūtas est instrumētū rc̄. Dicēdū q vo-
luntas p̄t cōsiderari vt est potētia siue vis aīe simplici
ter: vel ꝓut est inclinans se siue mouens ad eliciendum
actū aliquē. Similiter virt⁹ p̄t cōsiderari dupliciter. vl
f̄m substantiā virtutis et vt est act⁹ siue ꝑfectio potētie:
vel vt illa mediāte potentia elicit quadā facilitate actuz
virtutis. volūtatē vltimo mō sumptā requirit virt⁹ vlti
mo modo sumptā. sed sic sumēdo virtutē nō est virt⁹ in
puulis: sed primo mō. ꝓut aūt primo mō sumit̄ virtus:
reqrit voluntatē primo mō sumptā. et sic tam voluntas
q̄ virtus ē in puulo baptizato. Virt⁹ aūt gratuita est et
potest esse sine vsu volūtatis. sed nō sine volūtate poten-
tia suscipiente. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit̄. q virt⁹ ꝑficit habē-
tem et eius opus rc̄. dicendū q virtus dupliciter cōside
rat̄. Uno mō vt ē habit⁹ ꝑficiēs potentiā. Alio mō vt ea
elicit̄ op⁹ meritoriū. hoc ē in rōne informādi simpliciter
vel i rōne merēdi ꝑ actū. Primo mō sumpta ē i puulis:
Secūdo mō sumpta diffinit̄ a phō. Vl̄ p̄t dici. q illa dif
finitio intelligit̄ de v̄tute ꝯsuetudiali. Vñ cū in puulo ñ
reddit̄ opus bonū: seqnit̄ q in eo nō sit v̄tus ꝯsuetudia-
lis. Si tñ intelligit̄ de virtute generalit̄. dicendū q tunc
reddit opus bonū cū elicit op⁹. ¶ Ad aliū dōm qd̄ seqt̄.
q licz statim moreret̄ puer: necesse erāt ei v̄tutes. ñ ꝓpt̄
opus qd̄ eliceret̄ in p̄nti: sed ꝓpter ornatū aīe. Virtu-
tes eñ in futuro i ornatū cedūt et quosdā act⁹ habēt sic̄
dic aug. ¶ Ad aliud qd̄ seqt̄ dōm. q aīa rōnalis duo-
bus modis dicit̄ eē susceptibilis v̄tutis. Uno mō ꝑ acq-
sitōem. alio mō ꝑ infusionē. Per acq̄sitōz qñ ꝑ viā nat̄e
mouet̄. ꝑparādo se et habilitādo ad susceptōz. et hoc mō
puul⁹ manēs puul⁹: nō suscipit virtutē sicut nec sciam.
Sed ꝑ infusionē suscipit virtutē sicut ē etiā li. et sū patz
in salomōe cui infusa ē sciētia cū dormiebat. et tūc nō po-
terat vti li. ar. Nec est sile de catulo: q: ibi consideratur

via nature. ¶ Ad aliud qd obijcit. q gra baptimalis q est reparatiua defectus carentie debite iusticie: debet pmensurari [illegible] defectui. [illegible] nō requirit virtutē [illegible] ad exercitiū operū virtutū 7c. Dicēdū q gra collata a xpo i baptismo habūdat ab illa que delet pcta. v ro. Si eni vnius delicto mortui sunt multi: multomagis gra dei et donum in gra vnius hominis ihu xpi i plures habūdat. glo. pl9 prestat xpc regenerans. q eis nocuerat adā generans. et post. remissio peccatoꝝ 7 alia dona spūsctī [illegible] multomagis habūdans trāsijt in oēs filios ei9 7. iij. ad titū. Quē effudit i nos habūde. glo. scz ad remissionē oīm peccatoꝝ et copiā virtutū. Hui9 sup habūdantie causa fuit aduentus illi9 q est fons graꝝ. Vn̄. iiij. ad gal. At vbi venit plenitudo tpis. misit deus filiū suū. glo. plenitudo tēpis dicit pleitudo grē. iō q2 i eo dant dona spūssctī. ¶ Ad illud qd obijcit q nulla habet pfectiōz gratie nisi sit pfect9 in natura 7c. Dicendū q natura psiderat in duplici ratione. Vna ē put psiderat vt informās rem. et sic est pfectio rei q̄tū ad esse rei. et hoc mō sumpto. dicit Boetius in li. de duabus naturis 7 vnica psona xpi. Natura ē vnāquāq3 rem informās specifica differētia. Alio mō cōsideratur vt pficiēs rem q̄tum ad actū siue opus. sm q dicitur natura principiū mot9 vniuscuiusq3. et de hoc pfectione intelligit phus cū dicit tūc pfectū est 7c. Silr virtus gratuita dupliciter cōsiderat. inquātū informat potētiā cui9 est sm ēentiā potētie: vel sm actū vel vsum eiusdez Perfectio nature sm primū pmū modū sumpta pcedit pfectiōem gratie siue virtutis sm primū modū sumpta. similiter et alie pfectiōes sibinuicē respōdent. ¶ Ad aliud qd sequit. dicendū q in virtutibꝫ diffusis nō habet locū hec distinctio potentiaꝝ. non eni ibi facilitas pcedit pfectiōem. q2 ex habitu infuso est pfectio et facilitas ad opāndum. Unde pfecto ibi natura pcedit facultatē ad opus. primo eni inest habit9 q reddat potentiā facilē ad eliciendum actū virtutis. In virtutibꝫ acqsitis locū hz vt patz in exemplis ppositis. ¶ Ad illō qd obijcit postea. q virtutes nunq̄ sunt ociose 7c. dicēdū q verbū aug. debz itelligi p se. nunq̄ eni sunt ociose de se. semp eni opant q̄tū est de se. Qz aūt qn̄z nō opant: hoc debet potētijs siue viribꝫ que illis pficiūtur. vt qn̄ ligate sunt vel aliquo alio mō impedite vt nō possint exire in actū.

Membrum secundum

Consequēter querit vtrū in adultis augeāt virtutes p baptismuz. Et videt q sic. dicit eni i glo. sup illō ps. Mirra et gutta 7c. Cassia in aquosis locis nascit 7 crescit in immensum et odorē reddit. hoc est fides qui p baptismū crescit. ¶ Itē sup illud ps. Sup aquā refectiōis educauit me. glo. p augmentū virtutis et bone opatiōis educauit me in baptismo. ergo i baptismo auget virt9 et bona opatio. ¶ Cōtra. paruloꝝ pena mitissima ē. et ita videt esse minima: ergo et gratia que respōdet est minima in genere graꝝ scz gratia baptismalis. ergo nō est aucta p baptismū. ¶ Preterea. caritas meretur augeri vt aucta mereat et pfici. similiter ergo est de gra fidei. si ergo gra baptismalis nō est p meritū nr̄m. et gra baptismalis ex rōne meriti xpi nō est plus et min9 gra: ergo baptismal' virtute baptismi n̄ auget i adulto. ¶ Ad qd dōm. q ille auctoritates que inducunt ad hoc q gra augeat in baptismo. ad hoc q faciūt q plures sunt effect9 gratie baptismalis sicut in glo. tangit sup illud. sup aquā refectionis 7c. Primā grām ondim9 esse diui verbi intelligētiam. Secūdā baptismi regeneratiōz. Terciā post baptismū scīficatiōem. et ita gra illa dicit augeri: cū aliū et aliū iducit effectū. Silr cū dicit q gra fidei p baptismū i immensuz crescit: hoc ē q2 gra fidei q̄ prius infuit adulto: adueniēte baptismo aliū hz effectū merito xpi quē nō habebat prius. [illegible] gratia augeat in se [illegible]: hoc accidit sm q homo p grām: meret augmentum gratie que est in ipo.

Membrum tercium

Consequēter querit. vtrū equaliter det gratia oībꝫ baptizatis digne suscipientibꝫ. q sic: videt. Ciprian9. plane eadē gratia spiritualis q̄ in baptismo a credētibꝫ equaliter sumit. in cōuersatiōe atz actu nr̄o postmodū vel augetur vel minuat. Ecce q eadem gratia 7 equaliter datur ¶ Item Aug. de vnico baptismo ali9 alio baptizari magis vel min9 nō dicit. ¶ Itē iij ad ephe. Vnū baptisma glo. i. equale. ¶ Itē q equalis gra detur oībꝫ paruulis: videt. q2 qd tam differētes imprimat effect9. hoc non est nisi vel q2 voluntariū agens: vel q2 si nō est voluntariuz tn̄ differenti modo se habet. vel si eodē modo: materia recipiens se habet vel alio. Sed nec sacramētū nec virtus passiōis volūtariū est agens. nec ipm diuersificatur. nec paruulus vnus est magis disposit9 q alter: g 7c. ¶ Itē qlicunq3 conditiōne paruul9 nascat et qualiacūq3 habz naturalia: vn9 nō nascit magis peccator q alius: ergo pari rōne in regeneratiōne vnus nō debet regenerari magis vel melius alio. ¶ Itē vn9 nō punit magis alio: g nec remunerat. ¶ Item gra baptismalis opponit culpe originali. sed culpa originalis equalis est in oībꝫ. vt innuit magister. ij. senten. i tractatu de pctō originali: ergo gra baptismalis siue deus equalē habebit effectum in omnibus ¶ Item xpc indifferenter 7 equaliter se obtulit p oībꝫ. virtus igit passionis xpi ad oēs se habz equaliter quātum in se est. igit cum baptism9 virtutē habz a passione xpi: baptism9 equalē habet effectū in oībꝫ. ¶ Contra Damas. peccatoꝝ remissio oībꝫ silr p baptisma datur: gratia aūt spūs sm pportiōem fidei 7 ppurgatiōz. igitur gratia datur in baptismo nō equalit sed sm purgatiōez recipiētis. ¶ Itē Mathei [illegible] vnicuiq3 sm ppriam virtutē. Hec aūt virt9 attēdit in pparatiōne et capacitate suscipiētis. igit qui magis ē pparat9: et magis capax 7c. sic videt q in adultis maiorē et minorē efficaciā habeat gratia baptismalis. ¶ Item sic habet [illegible] senten. gratuita pportionaliter dant naturalibꝫ. g cōstat q meliora habeāt naturalia aliqui q aliqui igit 7c. ¶ Itē bonitas nature dispositio est ad grām ergo [illegible] melior natura melior dispositio. Sed causa vniformiter agens magis imprimit in magis disposito vt lux in aere q in aqua: ergo cum vnus paruulus melius est dispositus q alius: patz 7c. ¶ Responsio. q gratia baptismalis habet plures effectus. Unum contra malum culpe. alium contra malum pene: tercium q̄tum ad ordinem in bonuz respectu meriti. Qūtum aūt ad primum effectum est equalitas. omniū eni peccatorum in baptismo est simul et plena remissio. Lux eni que est spiritualis que est gratia: nullas secum compatitur tenebras peccati. In adultis autem q̄tum ad alia duo nō est equalis effectus. hoc tamen nō est quantum est de virtute sacramenti: sed quātum est de conditione suscipientis. Unde sm fidei pportionem maiorem et miorem: habet gratia baptismalis maiorem et minorē effectum q̄tum ad alia duo. Fomes eni inq̄tum est pena: magis et minus diminuit p granaz baptismalem: sm q maior et minor est pportio fidei in suscipiēte. Similiter est forte de alijs penis contractis. scilicz infirmitate ignorātia malicia. Similiter sm q precedit maior et minor purgatio a peccato et circumstantijs peccatis: maiorem et minorem habet effectum gratia baptismalis. Qz autem sm fidei proportionem maiorem et minorem prepurgationem expeditius et efficatius ordinat in viam merendi gratia baptismalis liquet: eo enim gratia expeditiue agit: quo magis habet fulcimentum et minus impedimētum. Concedi ergo possunt illa que ostendunt gratiam dari in baptismo siue gratiam datā equalis esse efficacie scz q̄tum ad effectū remissionis culpe: et hoc quātū est de virtute sacramenti. Qūtum ad alios effect9: nō est equalis efficacie. sed maioris et mioris sm pportiōz fidei et purgatiōz siue ppatiōz maiorē vl' mi-

noꝝ: sicut ostēdūt due auctoritates ſm damaſ. ⁊ math. xxv. Vñ auctoritas dam̄. intelligit̄ de gratia illa q̄ dat̄ ꝑ diſpoſitōem ſuſcipiētis. qui plus vel min⁹ habilitat̄ et mouet̄ ad fidē. nō de illa que ē ex merito xp̄i que ↄfertur virtute baptiſmi equaliter: et indifferēter ſe hꝫ ad oēs. Et eodē mō reſpōdendū eſt ad aliā auctoritatē. vniuſq̄ſq̄ ſm ꝓpriā virtutē. i. capacitatē. Nam ꝙ aliquis ſit plus vel min⁹ capax: hoc ē ex diſpoſitōne li. ar. ¶ Ad illō qđ dicit magiſter. ij. ſenī. ꝙ gratuita ꝓportōnaliter datur naturalib⁹ ⁊c. dicendū ꝙ licet quātū eſt de virtute ſacramenti equalis grā confert̄ oībus. et ipſa grā quātū ē de ſe equalis eſt efficacie. nihilomin⁹ pt̄ dici ꝙ gratia data in baptiſmo. ex ꝑfectiori obediētia nature et meli⁹ ordinata ad opa virtutū: hꝫ maiorē efficaciā in vno q̄ in alio Sicut em̄ lux materialis eiuſdē incenſiōis trāſfundens ſe ꝑ corpa magis et min⁹ dyaphana ſiue trāſpentia. magis et minus lucet. ſic lux ſpūalis ſcꝫ gratia magis ⁊ minus opatur ſm ꝙ natura magis et mi⁹ obedit illi et habilior eſt ad opa virtutū. Intelligendū eſt cū hīs ꝙ grā menſurat̄ ſm libertatē dei dantis: nō ſm equalitatē ſuſcipiētis: ſed ſm ꝙ ꝑparat ſe ſuſcipiēs. qꝛ ergo deus opatur ibi ſm exigentiā ſacramēti. et vlteri⁹ vnus nō ē magis diſpoſitus q̄ alter: ideo equaliter oībus puulis dat quātū eſt de lege cōmuni. qꝛ tum ptās ei⁹ non ē alligata ſacramētis. nō ē neceſſe ꝙ ſemꝑ det equaliter: ſed pt̄ facere cui vult priuilegium ſpāle. ¶ Ad illud qđ obicit̄ de cauſa diuerſimode agēte ⁊c. dicendū ꝙ hoc nō habꝫ hic locū: qꝛ deus opatur in ſacramēto vt agēs volūtariū. vñ ſm libertatē beneplaciti eius cui vult dat plus: cui vult min⁹. qđ patet exemplo ſumpto a quibuſdā mām̄as maternas ſugentib⁹. in qb⁹ apparuit grā efficacior et habūdantior. ¶ Ad illa duo que ſequūt̄ ſcꝫ ꝙ in puulis eius nō naſcit̄ magis peccator q̄ ali⁹ ⁊c. et ꝙ vn⁹ nō punitur magis alio ⁊c. dicendū ꝙ nō valent hec argumēta: qꝛ iuſticia nō reſpicit meritū ꝑciſe: ſed miſcōia reſpicit dātis benignitatē. ¶ Ad duo que ſequūt̄ patet reſpōſio ex dictis. qꝛ grā ſm ꝙ ↄparatur ad culpā eſt equalis efficacie vt dictū eſt. Similiter meritū xp̄i ſiue virt⁹ paſſionis eq̄liter et indifferēter ſe habet ad oēs. ¶ Ad illud qđ obiicitur. ꝙ bonitas nature ē diſpoſitio ad grām ⁊c. dicēdū ꝙ nō eſt diſpoſitio vt neceſſitas: ſ; potius vt cōgruitas. ut in grāꝫ motu li. ar. aptetur ⁊ habilitetur.

Membꝛū quartū

COnſequēter querit̄ de effectu illuiatōnis. vtrū fiat ꝑ grām i baptiſmo. Et vidr̄ ꝙ nō qꝛ differunt ab inuicē cathecīſm⁹ et baptiſmus. cathecīſmus aūt ꝑcedit baptiſmū: ſ; eius effect⁹ ꝑcedit baptiſmū in adulto. Sꝫ ei⁹ effect⁹ ē illuiatio ꝑ inſtructōem. ḡ effect⁹ illumiatōis habꝫ an̄ ſuſceptōem baptiſmi. ¶ Itē dam̄. audiētes diuias ſcripturas credim⁹ doctrine ſpūſſancti et hec ē prima grā. hec aūt fit i cathecīſmo: ḡ illumiatio fidei fit in cathecīſmo. Et aūt ꝑ baptiſmū dat̄. habet̄ ex hoc qđ dicit ioh. dam̄. baptiſma fit nobis illuiatio. ¶ Itē ſuꝑ illud. In tribulatione iuocaſti me. cuꝫ ꝑplus multiplicat⁹ exiret de terra egipti de tenebris ignorātie ꝑ baptiſmū: tūc audit et pcipit miſeria q̄ nō nouerat vbi debeat hr̄e coꝛ. ¶ Itē effectus q ſignātur i criſmatis inūctōe et candele illuiatione et candide veſtis induitōne in baptiſmo dant̄. ergo illuiatio datur in baptiſmo. ¶ Reſpōſio. ꝙ fides dicit̄ dupliciter. et ſiſr̄ illuiatio fidei. dicit em̄ damaſ. ꝙ fides duplex ē. Eſt em̄ fides ex auditu: et eſt alia fides que eſt ypoſtaſis. i. ſbā rerū ſperādaꝝ argumētio non apparētū Poteſt ergo dari ex grā gratiſdata illumiatio ante baptiſmū in cathecīſmo. Sꝫ eſt alia illuiatio que ē ex grā baptiſmali. ⁊ illa dat̄ in baptiſmo: nihilomin⁹ in adulto poteſt eſſe grā gratūfaciens. et cū illa venit quedā illuminatio. et ꝑ hoc ſoluit̄ qđ obiectū eſt. Nam prime rationes loquūtur de illuiatōne ex grā gratiſdata: alie aūt de illuminatione grē baptiſmalis que eſt grā gratumfaciens.

Membꝛum quintum

DEinde querit̄ de effectu fecūdatōis. ⁊ vidr̄ ꝙ baptiſm⁹: nō ſit effectus fecūdatōis. Fecūdatio em̄ eſt quedā ꝑtus ſpūalis impregnatio. Sꝫ non tunc cū gignit̄ hō gignit: ſ; primo gignit̄: deinde cū in ꝑfectōe eſt: habꝫ ptātē gignendi. Cum ergo i baptiſmo gignitio ſit ſpūalis. fiunt em̄ filij dei: nō tunc fecūdant̄ ad gignendū ſpūaliter. ergo fecūdatio nō eſt effect⁹ baptiſmi. ¶ Cōtra. ſuꝑ illud. Super aquā refectōis educauit me ⁊c. glo. ſuꝑ aquā refectōnis. i. baptiſmi quo rficiūt̄ qui integritatē ⁊ vires ↄmiſerāt et aīe ariditate peccatoꝝ ſteriles fecūdat̄. ¶ Reſponſio ꝙ fecūdatio nihil aliud eſt q̄ virtutū et donoꝝ q̄ ſunt ſemia ſpūalia ſuſceptio. et hoc mō bene pt̄ eē in baptiſmo fecundatio: cū in baptiſmo cōferant̄ virtutes ex qbus poſtea fructus ſpūales poſſunt facere. Si vō fecūdatio acciperetur ꝓ operū vel actuū plenitudie: hoc mō nō eſt in baptiſmo fecūdatio. et ꝑ hoc poteſt ſolui qđ obiectū eſt. Nam illud qđ dicit̄ ꝑ ſimilitudiem ad gignitōꝫ carnalē non vſq̄quaq̄ tenet. In gignitōe em̄ carnali ſm prius et poſterius tp̄e fit ꝓgreſſio. In ſpūali vō nō ſic oportet.

Membꝛum ſextum

POſtea querit̄ de effectu incoꝛpatōis. vtrū cōferat̄ in baptiſmo: et videt̄ ꝙ ſic: ꝑ hoc qđ dicit aug. ad boīfaciū. Nulli ē aliquatenus ambigendū. tūc vnūquēq̄ fideliū corꝑis ⁊ ſanguis dñi ꝑticipem fieri qñ in baptiſmate mēbꝛum coꝛꝑis xp̄i efficit̄. nec alienari ab illi⁹ panis calicīſq̄ ↄſoꝛtio: etiā ſi antēq̄ panē illū comedat ⁊ calicē bibat. de ſeculo in vnitate coꝛꝑis xp̄i cōſtitut⁹ abſcedat. ¶ Contra. ille eſt effect⁹ ſacramēti eucharīſtie. diuerſoꝝ aūt ſacramētoꝝ ſunt diuerſi effect⁹: nō eſt ergo effect⁹ ipi⁹ baptiſmi. ¶ Reſpōſio eſt incoꝛpatio ꝑ ſimilitudiē effect⁹ ad eām. et hoc mō ꝓprie eſt effect⁹ eucharīſtie. Eſt etiā incoꝛporatio ꝑ gratiā gratiſfacientem: que datur in baptiſmo. et ſm hoc ē effectus ipius baptiſmi ꝓpter ipam gratiam: non ꝓpter ſimilitudinem effect⁹ ad ſacramētū baptiſmi.

Membꝛum ſeptimum

COnſeq̄nter q̄rit̄ de effectu apertōnis ianue. vtrū ꝑ baptiſmū ianua apiat̄. Et vidr̄ ſic Beda. Idē ſalutifere curatōis auxiliū in lege circūciſio ↄtra origiale vuln⁹ pc̄ti agebat: qđ baptiſm⁹ agere reuelate tp̄e grē ↄſueuit: excepto ꝙ regni celeſtis. ianuā intrare nōdū poterat. ¶ Itē. iij. math. Celi apti ſunt. glo. flāmā vibrantē qui viā ꝓhibuit aqua baptiſmi extinguit. idē habet̄ Marci. j. ſuꝑ illō vidit celos aptos. ¶ Contra. iiij. ſent̄ tractatu de baptiſmo. Nec baptiſm⁹ nec circūciſio aditū nobis regni apeꝛuit: ſ; hoſtia ſaluatoris. ¶ Itē an̄ paſſionē oēs deſcenderūt ad limbū ⁊ etiā ioh. baptiſta. ſ; ↄſtat aliq̄s baptizatos fuiſſe an̄ paſſionē xp̄i. ¶ Itē videt̄ ꝙ i baptiſmo xp̄i. ſ; a illō luce. iij. aptū ē celū ibi dicit glo. bede Dum ille aquas iordanis ſubijt: ianuā celi nobis aperuit. ¶ Preterea. videt̄ ꝙ i paſſiōe xp̄i Col. j. pacificās ꝑ ſanguinem crucis ei⁹ ſiue q̄ i celis ſiue q̄ i t'ra glo. i. celeſtia ⁊ terreſtria. qꝛ pꝫ mō homī introit⁹ i celū. ¶ Itē haymo i itegro qua hoꝛa ſanguis redēptōis de latere dñi i cruce pendētis exiuit: dimiſſū ē pc̄tm ade hūano generi ⁊ pacificata ſūt celeſtia ⁊ terreſtria. qꝛ tūc patuit homib⁹ itroit⁹ i regnū celoꝝ. ¶ Itē Marci. xv. Et facta hoꝛa. vi. glo. Beda diuine pietatis oꝛdo poſcebat. vt eodē tp̄is articulo q̄ ade ꝑuaricati ↄcluſerat: latroni penitēti ianuā reſeraret paradiſi. ¶ Itē vr̄ ꝙ i die reſurrectōis p̄mo apta fuit. ſm ꝙ dicit̄ ab ecclīa i collecta illa. De⁹ q hodierna die ꝑ vnigenitū tuū eternitatis nobis aditū deuicta moꝛte reſeraſti.

Reſpōſio ꝙ ianuā celi a pire ē tollere impedimētum

ingressus in regnū. Unū illoꝝ impedimentoꝝ est deformatio imaginis dei ex pte aīme. hoc impedimentū tollitur p baptismū quo aīma informaṫ in tollēdo culpā: et ornādo virtutib⁹. q aīa ornaṫ virtutib⁹. Eccī. xxiij. Sic oēs mulier relinquēs virū suū. glo. qui sibi eā ī baptismō copulauit: et ornamēto virtutū decorauit. Ad aliud impedimentū est offensa creatoris ⁊ creaturarū. qḋ amotum fuit passione xp̄i. tūc placuit offensam pte moriēdo quā ꝓuocauerāt primi parentes impie viuēdo. Unde xp̄s moriēdo satisfecit ꝓ peccato primoꝝ parentū: et offensam dei placauit. Unde ad Col. j. Pacificās p sanguiēz crucis eius siue que in celis siue que in terris sunt. glo. ibi. pacificauit p mortē crucis celestia et terrestria: q: patet homini introit⁹ in celum. Terciū impedimētū fuit corruptibilitas siue mortalitas ex pte corpis. Hester. iiij. nō erit licitum indutū sacco. i. corpe corruptibili ⁊ mortali aulam regiā. Un̄. j. Cor. xv. opꝫ corruptibile hoc induere incorruptōem et mortale hoc induere imortalitatem. hoc impedimētū amotū est xp̄i resurrectōne que est causa nr̄e resurrectōnis. j. Cor. xv. Si xp̄s resurrexit et nos resurgem⁹. glo. p resurrectōem ei⁹ ꝓbat resurrectiō mortuoꝝ. xp̄i em̄ resurrectio est cā exemplaris resurrectōis generalis causa motiua et efficiēs quodāmō. hoꝝ igitꝰ amotō ē ianue aptō. ¶ Ad 5 qḋ obiˢ q nec circūcisio nec baptismus aditū regni aperuit 5 hostia saluatoris. Dicendū q magis ascribiṫ aptio passioni q̄ baptismo: q2 q baptism⁹ habet virtutē apiendi hoc habet a passiōe ¶ Ad aliḋ qḋ obiciṫ. q in baptismo xp̄i fuit apta ianua dicēdū q hoc intelligiṫ significatiue. Un̄ verbū bede sic exponiṫ. dum aquas iordanis subijt: ianuam nobis celi aperuit. i. apiendam p baptismū ostēdit. Un̄. iij. math. Ecce aperti sunt celi. glo. Non em̄ tūc sibi primo patuē celestia. vl̄ sp̄ūsc̄tus est datus: 5 nobis p acceptū baptismū aditū celi patere et sp̄m̄sanctū dari mōstrauit. Uel diciṫ q tūc aperta fuit: q2 tunc collata fuit virt⁹ regeneratiua aquis. que virtus inquātū habet efficaciā in regenerato: aperit illi ianuā regni. Aliter distinguitur de aptione ianue sic. In baptismo xp̄i apta fuit ianua per psignatōem: tūc em̄ fuit psignata aptio illa. In passione p pc̄y solutōem. tunc em̄ xp̄s seip̄m dedit tanq̄ p̄cū hoīs pditi. seip̄m nanq3 soluit deo ꝓ redemptōe hoīs pditi qua solutōne vel redemptōe facta: patuit ingressus ī paradisum. q2 tunc placata fuit offensa dei. hac existēte satisfactōne in baptismo p ablutōem impedimēti. i. culpe ex pte baptizati. In resurrectōne p stole secūde receptōem In ascēsione p effectū. Ingresso em̄ xp̄o actualiter: ingresse sunt aīme paradisum.

Questio. xxij. de compatione baptismatū inter seinuicem.

Sequitur de comparatione baptismatis hui⁹ ad alia genera baptismatū que dicūtur baptismata a damas. Primo queriṫ. vtrū sint sacramenta. Secūdo si sint aliqua genera baptismatū pter illa. Tercio si aliqua genera baptismatum reptabant baptisma cōpletum. i. baptisma aque et sp̄ūsan. Quarto de differētia baptismi sanguis et penitētie respectu eius qḋ est aque et sp̄ūs. Quinto de preeminentia baptismatum.

Membrum primum

Circa primū queriṫ sic. ioh. damas. ponit nouem genera baptismatū. primū est baptisma diluuij ad incisionez peccati Gen̄. vij. Secūdū est q p mare. et p nubem. Simbolum em̄ ī. nc̄ta nebula quidē est sp̄ūs. mare aūt aque Exo. xiiij. Terciū qḋ legale est. Omē em̄ immundū abluebaṫ aqua. Lauabāt em̄ vestimēta sua et ingrediebāt castra. et loquiṫ de aqua illustratōis Nūeri. xix. Quartum ioh. introductiuū existēs et in penitentiā ducēs baptizatos vt ī xp̄m crederēt. Ego aūt ait baptizo aqua: qui aūt post me veit: ip̄e vos baptizabit sp̄ūsc̄to Math. iij. Quintū est dn̄i baptisma quo ip̄e baptizatus ē. non indigens purgatōne: sed nr̄am ꝓpriā faciēs purgatōem Math. iij. Sextū est baptisma flamis. dam̄. xp̄s dicitur baptizare qui in specie ignearū linguaꝝ sup ap̄los graciam sp̄ūs̄c̄ti effudit. Act. j. Uos aūt baptizabimini spiritusancto non post multos hos dies. Ista tn̄ duo genera baptismatū cōputat damas. ꝓ vno. Septimū est p penitentiā et lacrimas veraciter laboriosum hoc ē baptisma penitētie. Eccī. xxxiiij. Qui baptizatur a mortuo ⁊ iterū tangit mortuū quid ꝓdest lauatio ei⁹. Octauū ē p sanguiem et martiriū. quo et ip̄e xp̄s ꝓ nobis baptizat⁹ est vt valde reuerēdo et bono. ingrm secūdis vltra nō coinquinaṫ sordib⁹. Mar. x. potestis baptismo q ego baptizor baptizari. Nonū qḋ est vltimū et salubre. sed malicie destructiuū hoc ē baptisma ex aqua et sp̄ū. Mat. vlt. Ite docete oēs gentes baptizātes eos in noīe p̄ris ⁊c̄. Queriṫ. an ista sūt sacramēta. ¶ Respōsio. vt dic hug. Sacramentū est ex silitud. ne aliqd sp̄ūale rep̄ntans. ex institutōne significās: ex sanctificatōe inuisibilē grāꝫ cōferens. Hec tria importat sacramētū simpliciter scꝫ noue legis. sed q̄tum ad primā conditōem scꝫ q sacramentū diciṫ qḋ rep̄ntat ex similitudie. hec oīa possunt dici sacramēta. sed improprie. s̄m q sacramentū diciṫ ex institutōne significās et ex silitudine rep̄ntans: sic sacramenta veteris legis dicunṫ sacramēta. vt aqua lustrationis et alia. Unde illis cōuenit ꝓpriuo dici sacramentuꝫ q̄tum ad tres conditōnes. illa que sunt sacramenta noue legis que ꝓprijssime dicunṫ sacramenta.

Membrum secundum

Consequenter queriṫ. vtrū plura deberent enumerari baptismata. Et vdiṫ q sic verbi gr̄a. Baptisma iordanis. dicit em̄ adamanti⁹ Iosue. iij. sup illud ripas iordanis Qui mare rubrū trāsierūt baptizati sunt in moyse et in nube et mari. de his vo q iordanē transeūt possum⁹ dicere similiter: q omnes in ih̄u baptizati sunt in iordane. ¶ Itē baptism⁹ ē ianua vite. ī hoc aūt hꝫ trāsit⁹ iordanis silitudiēꝫ cū baptismo: q2 p baptismū est ingressus ī terrā superne patrie. Hoc aūt nō fuit p trāsitum maris rubri. Sed trāsit⁹ iordanis fuit ī terrā ꝓmissiōis ingressus: g maioꝝ ꝯueniētiā hꝫ trāsit⁹ cū baptismo q̄ mare rubrū. ¶ Preterea. videṫ q mare eneū debeat dici baptisma ī q lauabanṫ ministri templi. ij. palippo. iiij. fecit mare eneum xx. cubitoꝝ. et post. fecit quoq3 conchas. x. quiq3 a dext⁹ et quiq3 a sinistris. vt lauarēt ī ill' oīa q illis ī holocaustū erāt oblata. porro ī mari sacerdotes lauabāṫ. ¶ Preterea. beda dicit q p mare eneū signaṫ baptisma. Similis ē q̄stio de labio tabernaculi Exo. xxx. ¶ Itē. iij. Reg. vij. fecit mare fusile. glo. hoc mare ī figurā baptismi factū est q ī remissiōne pc̄oꝝ emūdamur. Itē. iij. Reg. vij sup illḋ. fecit bases glo. p bases q portādis luteribꝰ parate erāt. sic ip̄i luteres sp̄ūale lauacrū. sic mar̄ figurabāt ¶ Preterea. vr̄ q duo debeāt nūerari. baptisma q xp̄s baptizat⁹ ē: ⁊ baptisma flamis q ap̄li erāt baptizati. sic dr̄ Act. j. Nā xp̄s nullā recepit purgatōꝫ. illi aūt receperūt. ¶ Preterea. baptism⁹ ioh. ⁊ baptism⁹ q xp̄s baptizat⁹ ē ꝓ duob⁹ ꝯputāṫ. cū vn⁹ et idē eēt: h⁹ vt baptizātis: illi⁹ vt baptizati. q g rōe ꝓ duob⁹ ꝯputaṫ a Dam̄. ¶ Pret. q̄re nō dr̄ subuersio zodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ baptisma: sic diluuiū. Gen̄. xix. pluit dn̄s sup sodomāꝫ. et gomorrā sulphur ⁊ ignē de celo. Hōc ex silitudie rep̄ntat baptisma flamis. qḋ ī igne fiebat. Act. ij. ¶ It q̄riṫ q̄re nō nūeratur inter baptisma piscina. de q ioh. v. Erat ꝓbatica piscina hierosolimis. vbi dr̄. q g prior descēdebat ī illā p⁹ aque motōꝫ: san⁹ fiebat a q̄cūq3 detinebaṫ ifirmitate. ¶ It q̄riṫ de numero baptismatū ⁊ q̄re dam̄. ponit ix. n gr̄ sentē.

tria tm̄. ¶ Respōsio q̄ ī diluuio ⁊ in mari rubro quidā
fuerūt submersi quidā liberati. In diluuio non fuerunt
submersi Noe et familia eius. Similiter nec istī in mari
rubro. cū bene baptisma nostrū representabāt quo submer
gūtur peccata que p̄ malos significātur: ⁊ spiritualia sal
uanē qui p̄ bonos significanē. De iordane aūt quia solū
p̄ illā fiebat transitus. nec fiebat submersio hostiū. nō cō
ueniret dici q̄ eēt baptisma. Baptisma enī nō dicitur prin
cipaliter eo q̄ est ianua vite: sed eo q̄ ibi fit principaliter
remissio peccatoꝝ. Unde dicit Dam. q̄ ē malicie destru
ctiuū. Sed iordanis typū gerit vltime ablutōis que erit
in morte p̄ grām. Iordanis enī dicitur riuus iudicij. vnde
gratia abluēs sordes siue ablutio gratie ī sepatōe anime
a corpore: signatur p̄ trāsitum iordanis. post quem ē in-
gressus terre p̄missionis. tota enī vita ē in medio. s. inter
rubrum mare in deserto ⁊ transitū iordanis. ¶ Ad hoc
quod obijcitur de mare eneo. Dicēdum. q̄ p̄prietas no-
stri baptismatis ē. q̄ semel baptizatus nō iterū baptize-
tur. sed institutū fuit q̄ in eo bis sacerdotes lauarenē in
die. s. mane et vespe. Unde dicit beda. q̄ melius p̄ mare
eneū signatur baptisma penitētie. quia ī aqua baptisma
tis cōuenit semel ablui. In hoc aūt mane et vespere. Pre
terea in nostro baptismate mortui loti viui resurgūt. Sꝫ
mortua aīalia lota in conchis: ⁊ ante et post mortua fue-
rūt. Preterea. lauatoriū aīaliū solū brutorum fuit: ⁊ ba-
ptisma est ratōnaliū. Preterea. baptisma nostrū genera
le ē lauatoriū. quod nō fuit mare eneū nec labiū s̄ laua-
toriū filioꝝ aaron. Diluuiū fuit vniuersal' incisio pecca
ti. Similiter mare rubrū omnes p̄sequētes vīrt' submer-
sit. vt habetur exo. xiiij. Sed p̄ mare eneū signatur lauato-
riū penitētie q̄tum ad ꝯtritōem generalē. quia iustus se-
pties in die cadit et resurgit: oportet q̄ habeat lauatori-
um generale. s. ꝯtritōnem generalē. cui⁹ typus fuit mare
eneū. ꝗ debent iusti et ī p̄ncipio diei ablui ⁊ ī fine. In cu⁹
signū in prima hora diei et vltima dicitur ꝯfiteor. s. in p̄ma
et in cōpletorio. ⁊ marie sacerdotes. vñ Beda. Magno-
rū viroꝝ sicut vita p̄fectior: ita cōpunctio sublimior. ¶ Ad
aliud qd̄ obijcitur: q̄ baptismus quo xp̄c baptizat⁹ ē: ⁊ ba-
ptisma flaminis duo debēt nūerari baptismata. Dicēdū
q̄ baptism⁹ flaminis s̄m ioh. dam. cū baptismo quo xp̄c
ē baptizatus cōnumeratur p̄pter hoc. q̄ vtrobiq; spūssctūs
descēdit in specie sensibili. Sup xp̄m eī descēdit in specie
colūbe: sup discipulos in igneis linguis. et hoc significa
uit ioh. dam. in eodē ca. ꝯsequēter se exponēs. licet ꝗ fiēt
descēsus iste ad diuersa sicut ipe ondit: tñ in hoc ꝯuenie-
bant et rōe illius ad vnū quodammō reducunē. ⁊ possēt
alia rōe duo baptismata dici. quia xp̄c nō indigebat pur
gatōe aliqua: sꝫ vt ꝯtereret capita draconis in aqua: vt
diluat peccatū et omnē veterē adā sepeliat. vt sanctificet
baptisma. vt impleat legē vt trinitatis reuelet misteriū
vt typus et subscriptio esset nobis ad baptizādum. p̄pter
has rōes dicit ipm eē baptizatū. Apli aūt baptizati erāt
flamie: vt tolleretur ab eis infirmitas mētis quā adhuc
habebāt vt eēnt illuminati ad docēdū alios. ⁊ ita ad di-
uersos effect⁹ relata: possent dici duo baptismata. ¶ Ad
illud qd̄ obijcitur de baptismate ioh. q̄ idē est cum illo quo
xp̄c baptizatus ē ⁊ ita p̄ duobꝰ nō debent assignari. Rñ-
sio. q̄ licet baptismus ille diceretur ioh. vt baptizantis: tñ
aliud fuit ꝗ xp̄c fuit baptizatus. ⁊ qd̄ dicebatur baptisma
ioh. Nā q̄ dicebatur baptisma: hoc nō fuit nisi vt homies
habilitarenē ad penitentiā. et vt habilitarenē ad verū
baptisma xp̄i. Qd̄ aūt xp̄i diceretur baptisma vt baptizati
hoc fuit vt forma trinitatis exprimeretur. in qua quodam
mō designaretur forma in qua baptismus xp̄i fiendus esset.
Preterea vt ꝯtactu sue mūdissime carnis: vis regenera-
tiua ꝯferreretur aquis. ⁊ ita patet q̄ ob aliā et aliā cau-
sā. ⁊ ideo duo dicunē genera baptismatū a Ioh. dam.
¶ Ad aliud quod obijcitur de subuersione zodomoꝝ ⁊c. di-
cēdum q̄ nō debet dici baptismus. quia licꝫ ibi mali sub
mergantur: hoc nō fuit in materiali cōuenientia baptismati.
Unde nō fuit representans ex similitudine: sicut nec circūcisio

baptisma dicebatur. licet eī in effectu maxime ꝯuenit cū
baptismo: tñ imaginē nō gessit illius. nec pōt eē typ⁹ ba-
ptismatis flaminis quod fiebat in igne. quia baptisma
flaminis nō fiebat ad destructōem peccatoꝝ sed ad illu-
minādum intellectum et accendendū effectū. vt sic infir-
mitas tolleretur. qua ablata auderent baptizati ꝯfite-
ri nomen xp̄i corā tyrannis ⁊ infidelibꝰ vniuersaliter. vt
infra patebit. ¶ Ad aliud patet responsio. Qꝛ in p̄batica
piscina nullus submergebatur. sed intrātes solū curabā-
tur. ¶ Ad hoc quod vltimo queritur de sufficiētia nume-
ri baptismatū: ⁊ de diuersitate inter dam. ⁊ mgr̄m sentē.
Dicēdū. q̄ magister nō agit nisi de baptismo qui purifi
cat. ⁊ hūc cōprehēdit in triplici differētia. Dam. aūt acci
pit differētias baptismi ⁊ q̄tum ad purificatōem ⁊ q̄tū
ad significatōem. ⁊ iō ponit. ix. quorū sic pōt patere suffi
cientia. Nā baptismata ptinētia ad significatōꝫ fuerūt
ante legē nouā: baptismata ad purificatōem in lege no-
ua. Prima sunt quatuor. s̄m quatuor que p̄figurabātur
in baptismo. In baptismo enī est aqua et spiritus et pas
sionis virtus. ⁊ quatuor baptizādi actus. Q̄tū ad aquā
p̄cessit in baptismo diluuij. s̄m q̄ dr̄. j. pe. iij. Quos nunc
similis forme saluos facit baptisma. Premiserat enī q̄ ī
diluuio. viij. anime salue facte sunt p̄ aquam. Q̄tum ad
aquam et spiritū: in baptismo maris rubri. de quo dicit
ap̄ls. j. coꝛ. x. Qꝛ omnes baptizati sunt in mari et nube
⁊ nubes illa erat ignea in quo signatur gratie sanctispi-
ritus efficacia. Q̄tum vō ad virtutem passionis p̄figura
tur in baptismo legis vbi erat aspersio p̄ aquam lustra-
tionis vbi erat cinis vitule rufe. In cuius occisiōe signa-
tur passio xp̄i. Aqua lustratōnis habens vim ab illo ci-
nere: significat baptismū habere virtutē a xp̄i passione.
Et de hoc baptismate sepe habetur in lege et ad heb. ix.
cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emunda
tōnem. Q̄tum ad actum baptizandi in baptismo Ioh.
vbi immergebanē in nomine venturi. in quo precessit ex-
pressa figura q̄tum ad actum. de hoc baptismo dicitur
Math. iij. et luce. iij. Mar. j. ⁊ ioh. j. et sic quatuor sunt
q̄tum ad significatōem. Quatuor etiā q̄tum ad purifica
tōem. Est enī purificatio a culpa: ⁊ sic ē baptismus peni
tentie. et a culpa et a pena satisfactoria: ⁊ sic baptismus
aque et a sequela: et sic baptismus in linguis igneis. ⁊ a
miseria et sic baptismus sanguinis. Et sic patet q̄ in le-
ge noua sunt q̄tuor purificātia. et in lege aū nouā sunt q̄-
tuor signātia: ⁊ mediū iungēs hoc illis: fuit baptismus
quo baptizatus est xp̄c. vbi collata est vis regeneratiua
aquis. et spiritussanctus in colūbe specie descēdit de cel.
sic patet q̄ in vniuerso sunt nouē. ⁊ nō plura nec pauca
ra baptismata. Patet etiam quare magister tm̄ tria enu
merat. quia solum de his loquitur que habent baptismi
efficaciam quo ad purificatōnem a culpa.

Membrum tercium

Consequēter q̄ritur. si alia genera baptisma-
tū baptisma plenū figurabāt. ⁊ vider q̄ nō.
qꝛ si hoc. vel oīa vel aliqua. et siue sic siue
sic: q̄tum ad quid. ¶ Preterea. in nouo testa
mento fuerūt quatuor baptismata q̄tum ad ꝯsolitatē
scꝫ baptisma in aqua ⁊ spiritu. baptismo flamīs. baptis-
mus penitentie. baptismus sanguinis: quare non erant
quatuor p̄cedētia vel in lege vel ante ꝗ eēnt figure eoꝝ.
Nō enī fuerūt nisi tria. s. diluuij. maris rubri. ⁊ aqua ex
piatōis. ¶ Itē aū tp̄us grē fuit quoddā baptisma ī aq̄
tm̄. s. diluuij. quoddā in aqua et spiritu. s. maris rubri
quod fiebat in aqua et nube siue nebula. Nebula autē
fuit symbolū spūs s̄m dam. q̄re non fuit aliqd̄ in spū tñ
q̄ eēt figura baptismi flamīs. ¶ Itē baptism⁹ maris ru-
bri fuit figura baptismi nostri qd̄ fit in aq̄ ⁊ spiritu. cui⁹
baptismatis fuit figura baptismi diluuij ⁊ aque lustratō
nis. ¶ Ad hoc notādū. Qꝛ sacramētū ē qd̄ imaginē gerit
⁊ causa existit. Unde omnia baptismata respectu baptis
matis qd̄ ē ex aq̄ ⁊ spiritu: se habēt in quadā diminutōe.

Illud aūt solū pfectū ē:omnia alia diminuta:ſ3 differē-
ter.qꝛ quedā in ſignificādo quedā in cauſando quod ſic
patet. In baptiſmate ex aqua ⁊ ſpiritu ē virtus quedaꝫ
regeneratiua ī ipa aqua collata illi ex ↄtactu carnis xpi
mūdiſſime:⁊ ex virtute verboꝝ pſcripte forme. Preterea
ē gratia ſpiritusſcti p quā ē deletō culpe originalis.ad de
letōem culpe originalis:ſequit̃ deletio pene originalis p
mo:et actualis ſecundo in adulto virtute paſſionis xpi.
Unde in baptiſmo ē virtus regeneratiua ī aqua efficiēs
vt diſpoſitio.virtus ſpiritusſancti efficiēs deletōem cul
pe.virtus paſſionis efficiēs deletōem pene. Sed eſt du-
plex pena originalis.ſ.carētia viſionis dei:⁊ hec omnio
ſoluitur.et corruptio que ē ↄcupiſcētia quedā que ſomes
dr̃:⁊ hec tollit̃ in pte. pter hoc requirit̃ forma verborum
pſcripta qua exprimitur ipa trinitas:ad quā ↄpῑe ⁊ pri
mo fit impreſſio caracteris et ablutio exterior. Uirtus re
generatiua in aqua fuit figurata ī baptiſmo diluuij. grā
ſpiritusſancti in baptiſmo maris et nebule. Nebula eīm
fuit ſymbolū ſpiritus. virtus aūt paſſionis p baptiſmūꝫ
expiatōis ſiue luſtratōis.quia in illo erat aqua admixta
cineribus vitule rufe.cuius ymmolatio mortē xpi pfigura
bat. Ablutio vo exterior p baptiſmuꝫ Joh.quia hoc ba
ptiſma habilitabat ad verū baptiſma. Forma aūt verbo-
rū p baptiſmū xpi:quia ibi diſtincte trinitas deſignaba
tur. Unde fuit ſignū baptiſmatis ꝗtum ad inuocatōem
qui habet formā expreſſiuā trinitatis.hec igit̃ ſunt ſigna
veri baptiſmatis ⁊ adhuc ſigna in diminutōe vt planuꝫ
ē:ſed iſtis quinqꝫ figurat̃ ↄplete. Eſt aūt triplex baptiſ-
ma ↄueniēs cū baptiſmate iſto in cauſalitate.ſ.flaminis
ſanguinis et penitētie:ꝫ ſimiliter p diminutōem.baptiſ
ma aūt flaminis dabat̃ ad tollendū impfectōem ꝗtū ad
quādam infirmitatē.qua timore ↄſternati nō audebant
nomen xpi publice ↄfiteri. Unde nō fuit datū aplis ad
delendū culpā aliquā vel penā:niſi velimus illam infir-
mitatē penā dicere.dat̃ igit̃ baptiſmus flaminis ad illu-
ſtrādum intellectū et accendendū affectū. quibꝫ ſublata
infirmitate timoris:efficit̃ homo fortis ad ſuſtinendum
quecūqꝫ:⁊ fidē xpi publice ↄfitendū. ¶ In hoc igit̃ ↄue-
nit cū baptiſmo.quia ſicut baptiſmus ex aqua ⁊ ſpiritu
tollit vniuerſaliter originale ⁊ penā illius.ſ.ꝗtuꝫ ad ca
rentiā viſionis.et penaꝫ actualis:ſic baptiſmus flamis
infirmitatē pdictā. Itē baptiſmus penitentie habet ↄue-
nientiā cū illo in hoc.ꝙ ſicut baptiſma pfectū delet origi-
nalē culpā et actualē:ſic baptiſmus penitētie delet actua
le mortale generaliter. ¶ Preterea.baptiſmus ſanguis ha
bꝫ ↄuenientiā in hoc.ꝙ ſicut baptiſma pfectū delꝫ penā
originalis in pte.quia minuit ↄcupiſcētiam:et actualis
omnino:et hoc virtute paſſionis xpi.et ſimul cū hoc cul-
pā originalis et actualē quā inuenit:ſic baptiſmus ſan-
guinis penā originalis ſ.ↄcupiſcētie omnino ⁊ actualis
ſimiliter. Unde hec ſunt quaſi ſupplementū pfecti baptiſ
matis et in diminutōe reſpectu illius. Et nota ꝙ tunc ꝓ-
prie dicitur baptiſmus penitentie qñ homo ē in articulo
a quo nō reuertit̃.ſicut cū ē in articulo mortis nec habet
copiā pfecti baptiſmatis. In tali articulo ↄtritio de pec-
catis et dolor ꝙ nō habet facultatem baptiſmatis pfecti:
ſupplet vicē baptiſmatis ꝗtū ad deletōem culpe ſed nō pe
ne. Similiter eſt de baptiſmo ſanguinis . quando dolet
d peccatis et ꝙ nō fuerit baptizatus:gratia ↄtritōis tol
lit qđ mortale ē et paſſio in fide penā omnē. Similit̃ ba
ptiſma flaminis ꝓprie tollit infirmitatē pdictā. omnino
igitur hec ſe habēt in diminutōe reſpectu baptiſmatis p-
fecti. Unde baptiſma penitentie ↄuenit inꝗtuꝫ tollit cul
pā:ſanguinis inꝗtum penā:flaminis inꝗtum ↄfert gra
tiā ꝓprie. ¶ Ex his patet rñſio ad primū qualiter hec ge-
nera baptiſmatū ſe habēt ad baptiſma pfectum.ſ.ī qua-
dā diminutōe et in ſignificādo ⁊ in cauſando. ¶ Ad aliđ
quod obijcitur.quare nō fuerūt quatuor pfigurātia ꝗtu
or genera baptiſmatū que ſunt in lege noua. Dicēdū ꝙ ī
lege noua ſunt quatuor quo ad cauſalitatē.tamē quartū
nō debet ↄnumerari ꝓprie cū aliis. quia et factū eſt illud
eſt pfectum.alia ſunt in diminutōe reſpectu illius ⁊ quaſi
in ſupplementū ſuſcipiūt̃.habent tñ quo ad aliquid cum
illo ↄuenientiā. ¶ Ad hoc quod queritur quare nō fuit
aliquod baptiſma ante tpus gratie tm̃ in ſpiritu. qđ eſſꝫ
figura baptiſmi flaminis:ſicut erat in aqua tm̃. Dicēdū
ꝙ cauſalitas baptiſmi principaliter attendit̃ in ſpiritu:
ſignificatio aūt in aqua.quia igitur in aqua attenditur
ſignificatio.iđ in omnibus baptiſmatibꝫ que ſunt ſigna
oportuit aquā eſſe.⁊ hec ē cauſa quare quodlibet baptiſ-
ma ve.te.fiebat in aqua. Sed quia cauſalitas et virtus
in ſpiritu.nullū fiebat in ſpiritu:ſed quia virtus dande
eſt in ſpiritu:in omnibus que habent rōem cauſalitatis
virtus ſpiritus repitur.⁊ etiā in baptiſmo ſanguinis eſt
virtus ſpiritus. Unde bern̄. Si martiriū ꝓ baptiſmate
repitur.nūquid plane facit hoc pena?non:ſed ipa fides.
Nā abſqꝫ fide martiriū nō ē niſi pena.abſqꝫ dubio fides
cū martirio baptiſma reputat̃. ¶ Ad illđ qđ queritur de
baptiſmo maris et nebule ſi ſint figura baptiſmatis pfe
cti.cuius igit̃ erat diluuiū.⁊ aqua luſtratōis iam patet
reſpōſio.quia omnia figura erāt pfecti baptiſmi ſub di-
minutōne vt dictū ē. Uel poſſet quadā remota aptatōne
dici baptiſma aque luſtratōnis.quia repñtat quodam-
mō mortē xpi. baptiſmus martiriꝫ vt figura illius aptari
et baptiſmus diluuiꝫ baptiſmo penitētie. que debet eſſe ī
ablutōne et effuſione lacrimarum.

Membꝛum quartum

Onſequēter querit̃ de differētia baptiſmi
ſanguinis et penitētie: reſpectu eius qđ ē aq
et ſpiritus. Et querit̃ primo vtrū vnūqđqꝫ
debeat dici baptiſma. Secūdo vtꝫ vnūqđ-
qꝫ debeat dici ſacramētum. Tercio vtrū ī baptiſmo ſan-
guinis ⁊ penitētie imprimatur caracter. Quarto querit̃
Si baptiſmus ſanguinis et penitētie ſuppleret vicē baptiſ-
mi fluminis. Quinto vtrū ſufficiant ad ſaluteꝫ ſine ba-
ptiſmo fluminis.

Articulus pꝛimus

Uerit̃ ergo primo. vtrū vnūqđqꝫ debeat dici
baptiſma. Et videtur ꝙ ſic. p hoc quod dr̃ ad
heb.vj.ſup illud baptiſmatū.glo. pluraliter
dicit.qꝛ ipe baptiſmus fit in aqua.in penitētia et in ſan-
guine. ¶ Ad idē facit qđ dicit aug.in li.de vnico baptiſ-
mo. Baptiſmi vicē aliqñ implere paſſionē.cui nōdū di-
ctū ē hodie mecū eris in paradiſo. Beatus Cyprianus nō le
ue documētū aſſumit.quod etiā atqꝫ etiā ↄſiderās. inue-
nio nō tm̃ paſſiōem ꝓ nomine xpi id quod baptiſmo de-
erat ſupplere:ꝫ etiā fidē ↄuerſionēqꝫ cordis.ſi forte ad ce
lebrandū miniſteriū baptiſmi in anguſtijs temporuꝫ ſuc
curri nō poteſt. ¶ Preterea.in ſcripturis inuenit̃ ꝙ ba-
ptiſma dicitur ſanguis cuꝫ dicitur in luca.xij.baptiſmo
habeo baptizari et ꝗmodo coartor donec pficiatur. Si-
militer de penitētia.eccī.xxxiiij.Qui baptizat̃ a mortuo
et iterū tangit mortuū qđ prodeſt lauatio eius? Reſtat ḡ
ꝙ vnūquodqꝫ ē baptiſma. ¶ Sed ↄtra heb.vj.ſup illud
baptiſmatū dicitur in glo. Poſtꝙ enumerat tria baptiſ
mata.vnū dicitur eſſe baptiſma.qꝛ vna eſt forma.nec ite
rari poteſt vna trium perſonarum opatio. Non ergo iđ
dicitur baptiſma fieri in penitentia in ſanguie:ī ſangne
ꝙ ſacramētū baptiſmi celebret̃ vt in aqua accedente ver
bo.ſed qꝛ vicem baptiſmi implet effuſio ſanguinis ꝓ no
mine xpi et fides et penitentia. vbi dumtaxat articulus
neceſſitatis:nō cōtemptus religionis ſacramentum ba-
ptiſmi excludit. ¶ Reſponſio ad hoc ē. ꝙ eſt baptiſma-
tis nomine large accipit̃ ꝓ ablutōne a culpa vel a pena:
⁊ ſic dici poteſt vnūquodqꝫ baptiſma.vel ꝓprie illud ſacrā
mentū ī ꝗ accedit verbū trinitatis ad elementū:⁊ ſic qđ
fit ex aqua ⁊ ſpū. Cū ergo dicit̃ ad heb.vj.baptiſmatum
⁊c. Baptiſma large accipit̃.ſtricte ſcḋm ꝙ dicit̃ vnuꝫ ba-
ptiſma.vbi ē forma vna ⁊c.

Articulus secundus

Consequenter querit᷑. vtrū vnūquodqȝ debeat dici siue sit sacramētū? Et videt᷑ ꝙ nō. ꝑ h̄ qḋ dicit mgr̄. iiij. senteñ. di. iiij. ꝙ sacramentū baptismi celebrat᷑ tm̄ in aqua. nō in alio liquore. Sȝ ꝯstat ꝙ si baptismus sanguinis ē sacramētū: ē sacramētum baptismi. ḡ celebrat᷑ in aqua. ſ hoc ē falsum. alius em̄ liqꝛ ē aqua: alius sanguinis. hoc eodē argumēto patet ꝙ baptismus penitētie nō ē sacramētū rōe qua dicitur baptismꝰ. quia ñ ē sacramētū ratōe qua eēt baptismus: tūc eēt sacramentū baptismi. ¶ Item in illis deficiūt ea que requirunt᷑ ad esse sacramenti. ⁊ maxime sacramenti baptismatis. s. repn̄tatio ex similitudine. Si ḡ ex institutione sanctificatio ex verbi ꝓlatōe. ¶ Item hoc specialiter videtur de baptismo sanguinis ꝑ hoc ꝙ sacramentū ē signū exterius expressiuū eius quod est interius. s. purgatōnis sed sanguis effusus potius inficit ꝙ purificet: ḡ cum interius anima nō inficiatur sed purificetur: baptismꝰ sanguinis nō est sacramētum. ¶ Item sacramētum noue legis efficit siue ꝯfert aliquid interius aliquo modo. sȝ effusus sanguis exterior ⁊ ꝑsecutio exterior non efficit aliquid gratuitū exterius. sed potius recipit bonitatē ab interiori. ḡ ⁊c̄. ¶ Cōtra. qḋ ꝑticipat nomen speciei. ꝑticipat nomen generis. ḡ si martiriū et penitētia dicunt᷑ baptismata et inter species baptismatū numerāt᷑: ꝑticipāt nomen generis: ergo vtrūqȝ dicit᷑ sacramentū. ¶ Itē h̄ videtur maxime de martirio. quia sup illud Ro. v. qui ē forma futuri. glo. de latere xp̄i dormiētis fluxerūt omnia sacramenta ex quibꝫ formatur ecclesia: ⁊ hoc dicit. quia inde fluxerunt sanguis et aqua. ḡ videt᷑ ꝙ ita accedit ad rōem sacramēti sanguis sicut aqua. ¶ Item iuxta hoc q̄rit᷑. cū multa sint genera martirioꝝ. ꝓpter quid martiriū magis vocat᷑ baptismus sanguinis: ꝙ baptismus ignis vel ligni vel alicuius alterius elemēti vel elemētati: cum sancti et istis modis passi sunt martiriū sicut illo modo.

¶ Responsio. dōm ad hoc. ꝙ sicut martirium et penitētia improprie ⁊ noīe extenso dicunt᷑ baptismata: sic improprie et noīe extenso dicunt᷑ sacramēta inq̄tum hmōi. Hoc dico ꝓpter penitētiā. q̄ licet sit sacramētū ꝓprie: non tn̄ inq̄tum baptisma. quia dr̄ baptisma solū ꝓpter purgatōem interiorē. rō aūt sacramēti sumit᷑ quodāmō ab exteriori significatōe. ¶ Ad illud qḋ obijcit᷑. ꝙ illud qḋ ꝑticipat nomē speciei ꝑticipat et nomē generis ⁊c̄. Dicēdū ꝙ nō ꝑticipāt nomē speciei. Non em̄ dicunt᷑ baptismata nisi noīe extenso. quia solūmodo baptismata nominant᷑ ꝓpter ꝯuenientiā cū baptismate simpliciter. Ille em̄ baptismus dicit speciē sacramēti qui in eē suo speciē visibilē ꝯcernit cū purgatōe interiori. ⁊ dico spēm ꝓprie loquēdo. s̄m ꝙ species sacramētalis ex similitudine dicitur repn̄tatiua: ex institutōe significans. hmōi aūt spēm nō ē reperire in baptismatibus predictis. ¶ Ad id quod obijcitur. ꝙ sacramenta fluxerunt de latere christi. dum perfluxit sanguis et aqua. Dicendum. ꝙ sanguis et aqua non significabant sacramentum eiusdem generis: sed diuersa. Nā aqua ꝓsignabat sacramentum baptismi: et sanguis eukaristie. vbi vere ē sanguis xp̄i. ⁊ ideo ñ oportet ꝙ verū sacramētum baptismi sit in sanguine. q: dn̄s nō instituit in sanguine sacramentū purgatōnis: sed cibatōnis et refectōnis. Iuxta illud math. xxvj. Hic ē calix sanguinis ⁊c̄. ¶ Ad hoc qḋ querit᷑ quare martirium dicit᷑ baptismus sanguinis ⁊c̄. dici pōt ꝙ ī martirio ponit᷑ vita carnis. ⁊ vita illa in sanguine est s̄m ꝙ dr̄ in lege moysi. Preterea. omne genus mortis quodāmodo ꝓuenit ex passione aliqua in naturali facta ī sanguine. qua existente deficit motus naturalis spirituū vitaliū. siue sit mors ꝓueniēs ex lapidatōe. siue submersiōe siue alio genere interfectōis. et ꝓpter hoc omne genus martirij ñ absqȝ rōne dici pōt martiriū sanguinis. Itē dicit hugo in sanguine baptizat᷑ qui ꝑ xp̄o moritur. qui et si sanguinē nō fundat ex vulnere: dat vitā que ꝓciosior ē sanguine. Nam sanguinē fundere posset etiā si vitā nō daret. ⁊ minus esset sanguinem fundere ꝙ vitā dare. bene ergo sanguinem fundit qui vitam ponit pro xp̄o. hec Hugo.

Articulus tercius

Consequēter querit᷑. vtrū in baptismo sanguinis et penitētie imprimat᷑ caracter. Et sic videt᷑. quia plus est efficere grām ꝙ imprimere caracterē. Si ḡ facit quod plus est ⁊ ad quod reliquū ē dispositio videtur similiter efficere reliquū. ¶ Et aūt nō imprimat᷑ caracter videtur. quia s̄m hoc diuersi caracteres ad idē imprimerent᷑ in diuersis baptismatibꝫ. ¶ Preterea. cū ꝓpter impressionē caracteris ñ fiat iteratio sacramēti: nec prius baptizatus post reciperet martiriū. ¶ Ad quod dōm. ꝙ in sacramento sanguinis et penitentie nō imprimitur caracter baptismalis: imprimit᷑ tn̄ quoddā signū in martire cui respondet aureola. Nec sequit᷑ facit quod plus ē. ḡ quod minus. vt ex supradictis patet. Nā q̄tum ad ꝑpetuitatem caracter ꝑeminet gratie nō tamē simpliciter. Est aūt caracter impressio spūalis in anima rn̄dens impressioni in aqua ⁊c̄.

Articulus quartus

Consequēter queritur si hec supplent vicem baptismi. ⁊ primo querit᷑ qualiter baptisma sanguinis. aut eī hoc est rōe pene. aut cause. aut fidei. Nō rōe pene: quia tanta ē in peccatoribꝫ qui debitores sunt mortis. Nō rōe cause. que em̄ est ꝓportio cause ad baptisma aque et spiritus: vt eius vicem suppleret. ¶ Preterea. ī latrone a dextris crucifixo erat pena non causa. quia pro suis meritis non pro nomine xp̄i passus est. et tamen baptisma dicitur: ergo hoc non facit causa. ¶ Si 2o dicatur fides esse ratio. tunc fides per seipsam illud efficeret. Si ergo aliquis solam fidem habeat baptizabitur. et sic contingeret aliquem multociens baptizari. quia posset multociens fidem habere et multotiens a fide cadere. quod cum non sit: non hoc facit sola fides.

¶ Responsio. hoc facit fides cum pena et causa in martirio vt omnia cōcurrant. Nam in baptismo aque deletur omnis pena debita pro actuali et pena originalis. Ꝫ idē fit in martirio ratione fidei. si esset aliqua culpa deletur. et ratione fidei: cum causa est augmentum gratie. et ratione pene his coniuncte deletio omnis pene. et sic martirium supplet vicem baptismi. ¶ Quod autem obijcitur de latrone. Dicendum ꝙ martirium illius quantum erat de se non erat completum: et ꝙ non tota causa sanguinis ratio fuit in eo baptismi: sed duo concurrebant fides et pena: et adiungebatur contritio in articulo necessitatis. Ad cuius euidentiam nota. ꝙ ad completum martirium duo requiruntur. scilicet iusta voluntas et iusta causa. Primum defuit in innocentibus. Secundum defuit in latrone. vnde neutrum martirium de se fuit completum. sed sicut dominus in innocentibus suppleuit quod defuit ex parte voluntatis: sic in latrone suppleuit quod deerat ex parte cause. propter quod signanter dicit Hieroni. Et christus homicidij penam fecit eē martirium. Dicit enim. fecit sic innuens ꝙ de se non fuit cōpletum martirium. ¶ De baptismo autē penitentie potest queri qualiter supplet vicem baptismi. Si enim martirium ita supplet vicem baptismi ꝙ sustinens martiriū euolat quemadmodum baptizatus: videtur similiter ꝙ baptismus penitentie si suppleat vicem baptismi. ꝙ qui baptizatur baptismo penitentie euolet quemadmodum baptizatꝰ baptismo aque et spūs. et ita vnusquisqȝ adultꝰ in q̄ eēt hmōi baptismus: existente articulo necessitatis euolaret. ¶ Cōtra. in baptismo pn̄ie nihil aliud ē ꝙ fides cū pn̄ia finali: ſ fides cū pn̄ia finali nō tollit necērio oēm

penã: ergo sic baptizatus nõ euolaret. ¶ Ad qð dõm. q̃ licz baptismus penitentie suppleat baptismũ aque et spũs: non tñ necessario hunc defectu tollit et similem facit euolare. Põt eñ eẽ q̃ nõ omnis pena tollaẗ rõe penitetie sic ois tollitẗ rõe baptismi. ex eo qð habet a passione xp̃i. Et hoc ẽ quia passio xp̃i vniuersale ẽ satisfactoriũ. et qñtuz ẽ de se sufficiẽs. et quãtũ ẽ de se instruit in xp̃m baptismi virtutẽ vt habeẗ in .iiij. li. senteñ. dist. iiij. ca peccata quoqz nostra zc. Penitẽtia võ est satisfactoriũ ex pte nr̃a. et cõtingit eẽ fm plus et minus de cõtritõne et aliis que satisfaciant. Si ergo queraẗ in quo suppleat penitẽtia illã vim baptismi: Respõsio. q̃ hoc ẽ quo ad hoc q̃ fides cũ penitentia delz omnẽ culpã et penã pportõnaliter. et quia ẽ ibi fides xp̃i: ipse dñs p gratiã qui nõ dimittit culpam in parte: dimittit culpã originalẽ. et rõe passionis xp̃i dimittiẗ pena originalis. et sic quo ad hoc dicitur supplere: quia p illaz saluatur penitẽs in articulo necessitatis. vbi nõ est ptemptus sacramenti. ¶ Si aũt queratur vnde habet martiriũ q̃ tollat oẽm penã: penitẽtia aũt nõ: Respõsio. q̃ pena martirij est maxima inter omnes penas tpales. et iõ si adiungatur fides passionis xp̃i et imitatõ passiõis xp̃i quãtũ põt: tollit omnẽ penã debitã p peccato. Nõ sic aũt fuit de penitẽtia que nõ semp est talis vt tollat omnẽ culpam et omnẽ penã. posset tñ eẽ q̃ dñs ex gratia suppleret qð minus eẽt ex pte penitẽtis in tali casu. Sed quia bõ fm quantitatez peccati debitor ẽ pene. et deus punit aut homo: nõ audeo diffinire q̃ omnino pena remittatur in baptismo penitentie.

Articulus quintus

Onsequẽter queritur vtrũ hec genera baptismatũ sufficiant ad salutẽ sine baptismo fluminis. Et videtur q̃ nõ. per hoc quod dr̃. iij. iohañ. Nisi quis renatus fuerit zc. Sed nullus sic renascitur. nisi baptizaretur baptismo aque: ergo nullus intrat in regnũ celorum sine baptismo aque. ¶ Item si aliter q̃ p baptismum fluminis posset quis saluari: baptismus aque non eẽt sacramentũ necessitatis. nec peccaret nolens baptizari: sed hoc ẽ falsuz. ergo zc. ¶ Q aũt baptismus sanguinis sufficiat ad salutẽ sine baptismo fluminis. patet ex verbo dam. dicẽs. Illud valde beatũ ẽ in quantum secũdis nõ inquinaẗ sordibꝫ. Sed si est valde beatũ: sufficit p se ad obtinẽdam beatitudinẽ. ¶ Item sup illð. vj. Iudi. Ego feci vos cõdescẽdere. dicit glo. baptisma sanguinis solum ẽ qð nos puriores q̃ aqua baptismi facit. Ex hoc videẗ q̃ meliꝰ sufficit ad salutẽ. p se q̃ baptismꝰ aque. ¶ Q aũt baptismus penitẽtie nõ sufficiat sine baptismo fluminis. patet p hoc q̃ id nõ est sine gratia gratũfaciẽte quã concernit in eẽ suo ptritio que in statu suo sufficit ad salutẽ. ¶ Responsio. q̃ hec genera baptismatũ sufficiãt ad salutẽ nõ ptempto baptismate fluminis: hoc coexistẽte volũtate suscipiẽdi baptisma fluminis si facultas se offerret. Nõ aũt sufficiũt baptismate isto ptempto. Et hoc ẽ quod dicit aug. q̃ põt quis saluari nõ sacramento baptismi pcepto: sed nõ potest sacramento contẽpto. ¶ Ad primũ quod obijcitur pra. p illud Ioh. iij. Nisi quis renatus zc. patet rñsio p hoc quod dr̃ in glo. xj. ad heb. sup illud baptismatũ. Qui nõ fuerit regeneratꝰ ea regeneratõe qua renascunẗ ex aqua et spũsancto: non saluabiẗ. Ea võ renascunẗ homines diuersis modis. alij p pniam. alij p effusionẽ sanguinis. alij p baptismũ. Itẽ aug. x. de ciui. dei. Quicũqz nõ pcepto regeneratõnis lauacro. p xp̃i pfessione moriunẗ tantũ eis valet ad dimittẽda peccata: quãtũ si abluerẽẗ sacro fonte baptismatis. qui ei dixit. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritusancto nõ intrabit in regnũ celoꝝ. alis senteñ. istos fecit exceptos vbi nõ minus generaliter aït. Qui me pfessus fuerit zc. ¶ Ad aliud quod obijcitur q̃ baptismus est necessitatis. Dicẽdum q̃ hoc baptisma necessariũ ẽ ad salutẽ siue necessitatis. quia deus illud instituit sub pcepto. et qm̃ que pcepta sunt: sunt necessaria ad salutez: ideo talis baptismus ẽ ad salutẽ necessarius. Sed qm̃ deus neminẽ obligat ad impossibile ex suo pcepto. vt dicit hiero. et iterũ. quod quis nõ potest facere reputaẗ ei p facto. sicut dicit glo. sup illud ps. Etenim iniquitates eoꝝ ominu zc. qð nõ potes facere et vis: deus factum reputat. Ideo baptismus aque nõ sic est necessarius: vt si assit volũtas et desit possibilitas nõ saluẽẗ aliquis sine ipo. ẽ ergo sacramentũ necessitatis. nõ quia sine eo nõ possit homo saluari: sed quia ad hoc tenetur si assit facultas et etiã illo neglecto siue ptempto nõ saluaẗ.

Membrum quintum

Onsequẽter queritur de pminentia istorũ baptismatũ. Primo de pminentia baptismatis respectu sanguinis. Secundo de pminẽtia baptismatis iohãnis respectu aliorum.

Articulus primus

Ad primũ sic. videtur q̃ baptisma sanguinis pminat baptismati pfecto. s. quod fit ĩ aqua et spiritu. quia dicit dam. Et valde reuerẽduz ẽ et beatum. qð secũdis nõ inquinatur sordibus: sed hoc nõ ptingit in alio. ¶ Itez baptisma sanguinis sine omni defectu et omni interuallo introducit in regnuz quod est summũ bonũ. qð nõ facit illud: sed qð pximius ẽ fini. et certiꝰ et efficaciꝰ et ponit in altiori gradu: illud ẽ simpliciter nobiliꝰ et meliꝰ. et talis ẽ baptismꝰ sanguinis. qr stati introducit in gl̃iaz sine impedimẽto. nec tm̃ acquirit gloriã: imo gl̃iam eminẽtez. ergo zc. ¶ Itẽ glo. Iudi. vj. sup illud. tolles thaurũ zc. baptisma sumptũ in sanguine puriores facit q̃ sumptũ in aqua. Sed baptismus ille pfectior ẽ qui facit puriorẽ. ergo zc. ¶ Itẽ in baptismo sanguinis amplior et plenior ẽ imitatõ et pfessio passiõis xp̃i q̃ ĩ baptismo aque. Nã ibi ẽ pfessio verbo et signo siue actu. hic aũt nõ solũ signo et actu sed passione. Unde in baptismo aque mors signatur. hic aũt suscipitur. sed vbi ẽ pfessio fidei expressior et imitatio passionis xp̃i plenior. ibi ẽ gratia siue virtus efficacior. et hoc simpliciter melius. vñ aug. ad fortunatũ. de pparatõe horũ baptismatũ dicit. baptizatus pfiteẗ fidem suã corã sacerdote: martir corã psecutore. ille post pfessionem aspergiẗ aqua: hic aspergitur sanguine. ille manus impositõne pontificis accipit spiritũsanctũ: hic templũ spiritussancti efficitur. et ita patz q̃ illud pcellit. ¶ Itẽ si duobꝰ equaliter bonis addanẗ duo bona: illð bonũ qð efficit illð meliꝰ cui addiẗ: melius est alio quod nõ efficit illud cui addiẗ ita bonũ. Sz ponaẗ q̃ aliqui duo viri sint equaliter boni. vnꝰ suscipit baptismũ aq. aliꝰ sustinet martiriũ. pstat q̃ ille q sustinet melior est. ergo q̃ ille q suscipit baptismũ. ergo martiriũ ẽ meliꝰ q̃ baptismus. ¶ Cõtra. baptisma pfectũ vniuersalis ẽ cã salutis. sz remediũ illð qð plures curat et a pluribꝰ morbis et a piculosioribꝰ sanat. meliꝰ ẽ et vtiliꝰ. sz baptismus aq̃ plꝛes psonas sanat et a pluribꝰ morbis q̃ baptismus sanguinis. qr ab oĩ culpa tã mortali q̃ veniali. ¶ Itẽ d̃tute illius pferẗ gr̃a gratũfaciẽs. maius aũt bonũ ẽ gr̃a. q̃ aliqd qð fit ĩ martirio rõe martirij. qr d̃tute martirij nõ cõferẗ gr̃a sz collata pfirmaẗ. pcellit ergo baptismati sanguinis baptisma pfectũ. ¶ Itẽ ĩ baptismo fluminis pfertur gr̃a p quã acquiriẗ aurea. q̃ ẽ pmiũ substãtiale. sed in baptismo sanguinis nõ acquirit nisi aureola q̃ ẽ pmiũ accidẽtale. ergo si pmiũ substãtiale longe ẽ melius pmio accidẽtali: et illud quo hoc acquiriẗ melius ẽ illo quo acquiritur illud. ¶ Rñsio. q̃ pminẽtia istoꝝ baptismatũ se hꝫ sicut excedẽs et excessũ. qð ppendiẗ ex psideratõne effectꝰ eorũdẽ. Effectus aũt illoꝝ sunt et in liberãdo a malo et ĩ pferẽdo et ordinãdo ad bonuz: et vtroqz mõ se habent vt excedẽtia et excessa. Nã maior effectus siue efficacia ĩ liberando a malo põt esse. vel intensiue vel extensiue. Si extensiue: baptismus aque excedit. qa plures psonas liberat scz puulos et adultos. et a pluribꝰ morbis qa a peccato

mortali et veniali. Baptismꝰ aūt sanguinis liberat paucos. s. adultos ⁊ solū a veniali liberat a mortali nō. qꝛ p̄supponit caritatē: aliter nihil valeret ad salutē. Similiē in ordinādo ad bonū pōt maior excessus attēdi dupliciē aut extensiue aut intensiue. Si extēsiue sic p̄cellit baptismus aque. qꝛ dat grām gratisdatā. s. caracterē. ⁊ gratiā gratūfaciētē q̄ disponit ad gl̄iam ⁊ p̄miū eēntiale. Baptismus aūt sanguinis grām gratūfacientē nō tribuit: ꝫ ꝯseruat. nec tribuit caracterē p̄ quē distinguiē aīa ⁊ sepa raē ad grām. Sꝫ vtroqꝫ modoꝝ p̄dictorū baptismꝰ sanguinis excedit intensiue. sicut excediē extensiue. Nā efficacius ⁊ melius liberat a malo cul'pe et pene: qꝛ omnem resecat ⁊ ꝑm potentiā ⁊ ꝑm actū. Similiter efficaciꝰ ordinat ad bonuꝫ. quia statim introducit ad gl̄iam. ⁊ p̄fectiorē ⁊ gloriosiorē hoc baptismo baptizatus ꝯsequitur palmā q̄ nō baptizatꝰ alio. Dicēdū ꝗ ꝙ hec baptismata se habēt sicut excedētia ⁊ excessa quātū ad q̄ excedunt et exceduntē vt ex ip̄is rōibꝫ ꝓ diuersis ꝑtibꝫ positis patet. ¶ Si aūt vlterius quereretē. ꝙ magis p̄cellit simpl'r. dicendū ꝙ licet baptismus martirij sit p̄cellens ratōne dignitatis status et priuilegij ad quē p̄ducit: tñ baptismus fluminis p̄cellit rōe maioris virtutis ⁊ vtilitatis. Istud patet ꝯsideratis sigillatim ⁊ p̄ se effectibꝫ vtriusqꝫ. Rōe vtilitatis que ē optima ꝯditio boni: cōstat ꝙ p̄cellit. cum sit remediū vniuersale baptisma martirij ꝑticulare. Ratōe maioris virtutis p̄cellit. cū virtute eius imprimatur caracter ꝯferatē gratia gratūfaciēs: reddatē dignitas vite eterne. siue auree que ē p̄miū substātiale. nullū bonum p̄ se loquēdo ꝯfertur virtute baptismatis martirij. Nō eñ virtute eius ꝯfertur caracter. neqꝫ gratia gratūfaciens. gratia eñ huiōi ē baptisma martirij nō ēcōuerso. neqꝫ p̄ cōsequens dignitas vite eterne nec p̄miū substātiale. ¶ Ad primū aūt quod obijcitur. ꝙ hoc baptisma secūdis nō inquinatur sordibꝫ ⁊c̄. Dicēdū ꝙ ꝫ nō ē rōe qua ē baptismꝰ. quia hoc ꝯtingit in omni morte iusti. ꝫ potiꝰ rōne qua ip̄o terminatē status viatoris. Unde ꝫ ꝯuenit baptismo istī p̄ accidēs. Beatus aūt ioħ. euāgelista dicitē passus martiriū in immissione dolij feruētis olei. qui nihilominus potuit sordibꝫ secūdis inquinari quātum fuit de ip̄o martirio. ¶ Ad aliud qd̄ obijcitē ꝙ sine omī interuallo introducit in regnū ⁊c̄. Dicēdum ꝙ hoc ē magis ratōne qua ponit extra statū vie: q̄ rōe boni collati virtute illius vel mali ablati. sicut patet in exemplo p̄tacto de beato ioħe. Si aūt baptismo fluminis baptizatos poneret extra statū viatorꝫ similiter statim introducerēt in regnū. ¶ Ad illud quod adiungitē ꝙ ponit i gradu altiori. Dicēdū ꝙ hoc nō ē quia ē maioris virtutis ⁊ efficacie: ꝫ quia supincedit bono habito. ⁊ hoc patꝫ exemplo tali. Aliquis dans magnas diuitias alicui: efficit illū diuitē. alius vl tertius aliqua pauca ⁊ pōa ꝯfert eidē. vltimo ꝯferēs ponit illū i maiori gradu ⁊ altiori q̄ fuerit primo. nec tamē plura ꝯtulit illi: nec efficaciꝰ ministrauit ei bona. ¶ Ad illud qd̄ obijcitē. ꝙ puriores facit. Dicēdum ꝙ puriores reddit delendo impuritatē pene: sed baptismus aque puriores facit delendo impuritatē culpe. purū eñ ē qd̄ ē impermixtū alicui qd̄ ē alterius nature. alterius eñ nature sunt culpa et pena: q̄ natura humana. s. cōdita sine insitura. ¶ Ad illud qd̄ obijcitē. ꝙ in baptismo sanguinis est plenior etiā amplior imitatio xp̄i ⁊ ꝓfessio passionis eiꝰ ⁊c̄. Dicēdum ꝙ hoc nō concludit ꝙ sit maioris virtutis vel vtilitatis simpliciter. Istud eñ argumētū non valet. Iste eñ expressius ꝓfitetē fidē passionis ⁊ imitatē xp̄m. diꝯ imitatōe exteriori q̄ iste. ꝗ virtus in isto ē maior ⁊ efficacior q̄ in illo. frequēter eñ vbi ē virtus maior: ē ostensio exterior minor. Sed bene ꝯcedendū ē alijs existētibꝫ eisdē. ꝙ magis meretur: qui p̄fectius et plenius ꝓfitetur p̄ fidē ⁊ imitatē xp̄m passuꝫ q̄ minus. Sed supponatē hoc scꝫ ꝙ iste magis mereatē patiēdo martiriū i fide xp̄i. q̄ ille suscipiēdo baptismū i fide xp̄i. ex hoc nō sequitē ꝙ martiriū sit p̄ferēduꝫ virtute et vtilitate baptismati aque qꝛ virtus sacramēti in baptismo habet efficaciā ꝑm meritū suscipiētis: ꝫ ex seip̄a efficaciā habet. nullo habito respectu ad meritū p̄tactū. ¶ Ad hoc quod vltimo obijcitē. dicēdū ꝙ si martiriū efficit martirē meliorem q̄ baptisma aque baptizatū: nō tamē sequitē ꝙ hoc ē illo melius. ⁊ p̄fectius argui ad ꝯtrariū p̄ efficaciā virtutis sic. Baptisma aque ē tante efficacie ⁊ virtutis ꝙ malos simpliciter et indignos vita eterna. s. existētes in originali pc̄ō efficit bonos et dignos vita eterna. martiriū solūmodo bonos efficit meliores: ita eñ ē p̄ue virtutis et efficacie. et nō pōt nisi in bonos. ꝫ maioris virtutis et bonitatis est quod pōt in bonos ⁊ malos: q̄ qd̄ in bonos tñ: ꝗ ⁊c̄. dicēdū ꝓpterea ꝙ argumētū supratactuꝫ nō valet. sed bene valeret omnibꝫ quibꝫ vnū valet et aliud ⁊ cū hoc ꝙ sp̄ eq̄ libet plus valeret. ⁊ semꝑ cui adesset melius efficeret: q̄ aliud illd̄ cui adesset.

Articulus secundus

Queritē de p̄eminētia baptismatis Ioħ. respectu alioꝝ. qꝛ videtē ꝙ ex quo fuit mediū inter vetus et nouū testamētū: debuit p̄eminere omnibus veteris legis. ¶ Cōtra. aqua lustratōnis tollebat omnē irregularitatē immūdicie. ¶ Responsio ꝙ baptismus Ioħ. fuit habilitatio ad penitētiam. Unde ꝑtim fuit de noua lege: ꝑtim de veteri. vñ licet aqua lustrationis purgaret irregularitatem. quia illa irregularitas fuit cōtracta ex immūdicia exteriori. p̄cellit baptisma Ioħ. eo ꝙ magis disposuit ad bonū. Sed in alijs quis erat ordo videtē ꝙ baptisma maris rubri: eo ꝙ significat spiritum mundantē a culpa: p̄cellatē aque lustratōis qd̄ ē signū deletōis pene. ¶ Respōsio. baptisma lustratōis nō solū fuit signū deletōis pene: ꝫ etiā signū spiritus: ⁊ hoc quia illa aqua fiebat p̄ admixtōem cinerū vitule rufe. in q̄bus erat virtus ignis ⁊ ita spiritūsanctum significabat: ⁊ p̄ter hoc significabat d̄tutē passionis. Uñ in hoc sup̄habū dabat baptisma maris ⁊ nebule. baptisma maris et nebule baptisma diluuij q̄ nihil erat significās nisi aq̄. Uñ is dꝫ eē ordo. p̄mo ē baptisma diluuij q̄ significatē aqua veri baptismatis siue d̄tus aq̄. secundo maris rubri quo signatur aqua et spiritus. deinde aqua lustratōis q̄ signatur aqua ⁊ spiritus delēs culpā: ⁊ virtus passionis delēs penā. Baptisma aūt ioħ. vltra habilitauit ad p̄fectū baptisma. Baptisma q̄ xp̄c fuit baptizatꝰ: fuit forma veri baptismatis. et sic patet ordo. quia vnumquodqꝫ istoruꝫ addit aliq̄.

Questio .xxiij. de sacramētalibꝫ in baptismo ꝯcurrentibus.

Consequenter queritē de sacramētalibꝫ i baptismo ꝯcurrentibꝫ et videntē numerari differenē a b̄to dyo. ⁊ rabano. in li. de institutōe clericorū. Et in quodā canone datē intelligi aliter numerus ꝑm b̄tū dyoni. Primo ē exufflatō. Secūdo signatio siue benedictio. Tercio olei sancti inunctio. Quarto trina immersio. Quīto vestitio. Sexto crismatio i v̄tice ⁊ sup̄additē eukaristie perceptio. ¶ Scd̄m d̄o rabanū p̄mo ē exufflatio cū exorcizatōe. Secūdo signatio Tercio salis i os missio. Quarto narū ⁊ aurīū sputo linitio. Quīto sacri olei inunctio. ⁊ d̄i illd̄ oleū ad carbecaminos. Sexto imersio. Septīo crismatio. ¶ Alibi d̄o et i q̄da aucte canonis habē. xxx. q. i. ꝯcit. ꝙ p̄mo fit sal immissio. d̄ē ei a p̄mo pabulo sal ⁊ facta ⁊ i ingressa ecclie vsqꝫ ad ꝯfirmatōeꝫ p̄ crisma. ꝫ ē a p̄mo reꝫ do ea nullꝰ xp̄ianꝰ suā ꝯmatrē sumē dꝫ. Et distiguitē ibi Primo sal collatio. Scd̄o narīū ⁊ aurīū sputo linitō. Tercio i frōte ⁊ pectore facta signatio. Quarto sacrati olei punctio. Quīto baptismi ablutō. Sexto i v̄tice crismatis punctō Septīo i frōte eiusdē facta ꝯsignatō. Sꝫ vñ sumpserūt hūc ordinē plene nō video: nisi ꝫ fuerit ex consuetudine alicuius ecclesie. ¶ His visis primo queritur de ratiōe

numeri f̃m beatū dyoni. qui modū ⁊ ordinem sumpsit a beato thimotheo. [illegible] numero [illegible] Rabano quē nos magis sequimur. Tercio de ꝯpatōe hui⁹ numeri [illegible]. Quarto de differētia illius cancellis q̄ pri⁹ ponit [illegible]. Quinto de [illegible] sacramentalium q̄ baptismū ꝯsequūtur. Sexto vtrū extra ecclīaꝫ fiat verꝫ baptismus. Septimo quare nō iterat̄ baptismus.

Membrum primum

Circa primū sic. videt̄ em̄ q̄ bene numeret̄ intinctio cū alijs. cū illud sit ip̄m principale sacramentū. Similiter pceptio eukaristie. cū hoc sit quoddā sacramētū p̄ se ip̄m distinctū a sacramento baptismi et sacramētalibus eius. ¶ Preterea [illegible] quid nō fit ibi mentio de sacramentalibus [illegible] in ore [illegible] et de illo qd̄ ē sputi linitio. ¶ Ad qd̄ rn̄deo q̄ nō enumerat beatus dyoni. [illegible] ordinatur q̄ [illegible] ad solennitatē sacramenti baptismalis. nō q̄ eēnt de eē illius sacramēti. Qz aūt numerauit ip̄az intinctōem vel immersionē: hoc nō fuit ob hoc q̄ eēt sacramentale et nō sacramētū. sꝫ quia in ordine faciendorum occurrebat. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit̄ de eukaristia. Rn̄deo q̄ nō ob hoc sit ei⁹ numeratio qz sit ps illius sacramēti qd̄ ē baptisma: s̄ vt ostēdatur q̄ baptizati incorpant̄ xp̄o. vt mēbra eius fiant sicut dicit aug. ad hoc valet vt baptizati xp̄o incorpent̄ vt mēbra eius fiant. ⁊ iō adultis qui habēt vsum intelligēdi dat̄ pceptio eucharistie vt māducēt sacramētaliter. ¶ Ad hoc vō quod obijcit̄. q̄ nō fit mētio de immissione salis in os vel in linitōne sputi. Rn̄deo q̄ nōdū illa sacramētalia solennitate sacramenti erāt adiecta. ⁊ iō de illis nō fecit mentōem. Alia. etiā ponit beat⁹ dyoni. ptinētia ad solennitatē que nō habemus. Loquit̄ em̄ de ꝓstratōe baptizādi primo ad orientē et post ad occidētē extēsis manib⁹ sursum respiciēdo: qd̄ apud nos nō [illegible] ecclesiasticū ꝯgregatū in q̄ cantat glīa in excelsis deo. cū maiori em̄ reuerētia et solennitate fiebāt tp̄e illo baptizandoꝝ receptōes. qz nōdū ecclīa erat intantū multiplicata Vn̄ a hierarcha. i. ep̄o baptizabant̄ sacerdotib⁹ astantibus. ¶ Si vō querat̄ rō numeri in supradictis. dimissa illa pte que ē de pceptōe eucharistie que nō ē cōmunis puulis et adultis: ⁊ p̄ se tractabit̄ tāq̄ de ꝓprio sacramēto Rn̄deri pōt p̄ ea que trabunt̄ a beato dyoni. et ab expositōe ecclīastice hierarchie q̄ signat̄ in his diuersis ea q̄ sunt in sacramēto babtismi. ⁊ p̄ prius ⁊ posterius ordinatur f̃m ea que signant̄. Primū ē recedere a malicia ⁊ potestate dyaboli. qd̄ signat ip̄a exufflatio et abrenūciatio. Vn̄ dicit dyo. ter exufflare sathanaꝫ ⁊ ea que sunt abrenūciatōis ꝯfiteri. Secūdū aūt ē p̄ ꝯfessionē fidei quedaꝫ cū deo ꝯsignatio. ⁊ hoc signat̄ in benedictōe ꝯfitētis ter. Primū ḡ ē recedere a malo. Secūdo vniri cū summo bono et quia a bō derelictus surgit in scādala. Tercio inungitur oleo sancto ad significādū certamen spūale q̄ oportꝫ vincē hostē sicut pugil qui inungit̄ ad certandū. post victorie signū sequit̄ pfecte mori peccato. qd̄ indicat ip̄a immersio. vt hō sit ꝯsepultus xp̄o p̄ baptismū: ⁊ iō dicit beatus dyon. [illegible] certabit [illegible] habet spē pulchroꝝ p̄mioꝝ habēs. ⁊ deinde sequit̄ morit̄ [illegible] p̄ baptismū [illegible] innocētia que signat̄ in veste cādida ⁊ luciformi. ⁊ hoc ē quod dicit ap̄ls Ro. vj. vt in nouitate vite ambulemus. Post quod sequit̄ odor boni exempli apud alios. qd̄ signat crismatis inunctio. Vn̄ dyon. vngēti pfectiua vnctio facit bene olentēꝫ et inuisibiliter odorificatio. Sic ḡ respectu mali nota quasi tres grad⁹. recedere a malo. certare contra temptatōem. pfecte mori peccato. ⁊ ē quasi initiū vite spūalis. ꝓgressus et pfectio designata. ex alia pte vnio p̄ intellectū cū summa veritate. innocētia in affectu. odor bone opatōis [illegible] Ratio vō quare nō interserit inter gradus respicientes malū benedictio cōfitentis ē quia nō pficit bō nisi p̄ fidē ⁊ inter primū gradū ⁊ terciū ponitur benedictio cōfitentis.

Membrum secundum

Sequit̄ de illo numero quē ponit Raban⁹ Et videt̄ q̄ [illegible] nō necesse fuit addicere illa duo. s. impositōem salis: ⁊ sputi i aurib⁹ et narib⁹ linitōnē. Si vō illa duo sunt sumpta ex euangelio. sicut videt̄ sumi ex mar. vij. ⁊ ix. habete sal in vobis. qz non tunc fit f̃m q̄ ꝯtinetur in euāgelio. dicit̄ em̄ q̄ expuens tetigit linguā eius. ⁊ nō dr̄ de narib⁹ vel aurib⁹ q̄ sputū posuerit in illis. Similiter in Johē. ix. vbi misit eū ad natatoria syloe. primo posuit lutū de sputo sup oclos: ⁊ nō dictum ē de aurib⁹ aut narib⁹ quare [illegible] Preterea. videt̄ q̄ [illegible] ad numerum [illegible] de veste [illegible] ⁊ post baptismū [illegible] que signat innocētiam ⁊ puritatē xp̄ianoꝝ. quā post ablutas veteres culpas studio sancte ꝯuersatōis debet seruare immaculatā repn̄tandā ante tribunal xp̄i. ¶ Ad qd̄ rn̄dendum. q̄ illa duo addita de appositōe salis et linitōe sputi. post erāt addita. et nihil ꝓhibet plura eē modo de solennitate baptismalis sacramēti q̄ fuerūt a principio. Similiter nihil ꝓhibet mō plura eē de solennitate alioꝝ q̄ que fuerūt a principio. ¶ Ad id vō qd̄ queritur vn̄ sumpta erat. pōt dici q̄ ex euāgelio sumi poterat occasio vel alio mō fiat q̄ ibi. Et q̄ ex euāgelio fuerat. videtur ex verbis Rabani q̄ dicit. tanguntur nares et aures et dicitur verbū euāgelicum quod ih̄s dixit. quādo surdū et mutū sanauit. Ratio aūt q̄re aliter fit q̄ in euangelio est. qa indicium est alterius necessitatis. Nam ibi dictuꝫ fuit verbum in signum supplende necessitatis corporalis ī auditu. hic aūt fit ad indicium repande necessitatis spiritualis. ad pcipiendū odorē noticie diuine. ⁊ audiendum mādata dei. Illud autē quod dicit dominus de sale: ꝓpter intelligentiam spiritualem dictum est. vt per sal in ore positum signetur discretio in cōfitendo ea q̄ fidei sunt. Vel potest sumi ex hoc q̄ in omnibus sacrificijs legis iubetur offerri sal vt in omnibus opibus baptisati discretio inueniatur. Unde bern̄. Sal sapiētie q̄ vtuntur cathecumini: in cūctis sacrificijs iubemur offerre. ¶ Ad id vō quod obijcitur q̄ sit ratio. Dicēdum q̄ ista addita sunt ad expressionem q̄rundam q̄ efficiuntur per gratiā baptismalem. Requiritur enim sapientia q̄ per sputum et sal signatur. Sed alia et alia ratōne ad meditādum vel intelligendum ad obediēdum et ad cōfitendum. Et ideo in duplici figura in triplici organo fit designatio. ¶ Si vō q̄ratur de numero q̄ f̃m hoc deberent esse. viij. Respō [illegible] ctōnis. et dicuntur sacramentalia q̄dam precedentia q̄dam subsequentia. Nam duo sunt subsequentia scꝫ candide vestis indutio: et crismatio. alia vō qnqꝫ precedentia. ¶ Ratio aūt numeri sic potest accipi ex intentionib⁹ q̄s ponit Rabanus. vt primo signatur gratia baptismalis expellens dyaboli potestatem. Secūdo disponēs ad fidem. Tercio ꝯfortans. In primis vt expellens: in duobus seq̄ntibus vt disponens. In q̄nto vt ꝯfortans. Naꝫ illa q̄ de exufflatōe cum exorcismo. et designatōe seq̄nti. ad excludendum potestatem dyaboli ptinent. Quod vō est de sale ⁊ quod est de sputo: ad disponendum in fide. Quod vō ē de vnctōne ad cōfortationem ptinet. Primo aūt inducitur expulsio potestatis. Secūdo signato vt noscat illum esse exclusum. Et hoc patet ex verbis Rabani Dicit em̄ puuli exufflant̄ ⁊ exorcizant̄ vt pellatur ab eis potestas [illegible] Et seq̄tur. postea signatur baptizand⁹ signaculo crucis. tā in vertice q̄ in fronte. vt ab eo tp̄e apostata dyabolus ī vase pristino sue interemptōis cognoscēs signū: iaꝫ sibi deinceps illud se sentiat esse alienū. Deinde disponitur ad fidē opātē p̄ dilectōꝫ. p̄mo ad abrenūciādū dyabolo

z pomptio eius. z hoc in sale posito in os et sale odimus fe
tore careat imgratis z illesus seruet ad grām maiorē per
cipiendam. Scdo ad pcipiendū odorē diuie noticie. Ter
cio ad audiendū mādata. Vn̄ dicit Raban⁹. hoc ē sacrm̄
quod hic agitur. vt p tipicā saliuā z sacerdotis tactū: sapi
entia z virt⁹ diuia salutē eiusdez cathecuminis operetur. vt
apienē ei nares ad pcipiendū odorem diuine noticie. Vt
apiant ei aures ad audiendū mādata dei. Vt apiantur ei
sensus in intimo corde ad rn̄dendū. Gr̄a vo ꝯfortans sig
tur in vngento. Vn̄ Raban⁹. vngitur tunc pect⁹ illius de
oleo sanctificato cū innocatōne sancte trinitatis: vt nulle
reliquie latentis inimici in eo resideāt: vt fide sancte trini
tatis mens ei⁹ ꝯfortet. Sic ḡ sunt qnqz antecedentia. duo
vo sunt subsequentia. scz cādide vestis indutio z crisma
tio. quoꝝ vnū indicat innocentiā vite: alterū habūdanti
am grē. vt sic hō p grām baptismalem z ꝯtra malum z ad
verum z ad bonū ordinetur. Ex dictis pz compatō vnius
diuisionis ad aliā: ꝓpter quid scz in diuisione Rabani q̄
dam ponunt q̄ nō ponebant in altera diuisione Dyoni.

Membrū tercium

Consequenter querit de ꝯparatione vnius di
uisionis ad aliā. Quedā em̄ ponunt in diui
sione bti Dyonisij. vt eukaristie pceptio: q̄
non ponunt in diuisione Rabani. ¶ Rn̄. q
non ponit illud Raban⁹: quia est sacrm̄ p se sepatuz a ba
ptismo. Sed vo Dyonisi⁹ ponit ad designandum q in ba
ptismo digne suscepto sit incorpatio. ¶ Adhuc etiā que
ritur. quare in nūero bti Dyoni. occurrit ipa immersio: i
altero vo septenario nō occurrit. Rn̄sio est. quia Raban⁹
numerū sacramentaliū attendit. nō ipsius pncipalis sac
menti ad qd̄ disponūt substantiā. Sz Dyoni. enumerat
oīa q̄ in illa serie occurrūt. ¶ Ad huc etiā querit de hoc
q nō eadem ratō ostendit olei sancti q̄ iungit baptizand⁹
a bto Dyoni. z Rabano. Nam fm̄ Dyoni. est in signum
certaminis spūalis: et hoc idez innuit Amb. in li. de sacra
mentis. occurrit tibi psbiter ter vnct⁹: est quasi athleta xi
vt ad baptismū cathecuminis accedas. Raban⁹ vo dicit.
vt nulle reliquie latentis inimici resideāt. s in fide scte tri
nitatis mens ei⁹ cōfortetur. et inter scapulas vngit: vt ad
bona opa facienda p grām dei roboret. Rn̄sio. q bts Dy
oni. dicit signū gratie ad priorez effectum. Raban⁹ vo ad
ꝯsequentem effectum: attendens differentiā organoꝝ que
[illegible]ungūtur.

Membrum quartū

Consequenter querit de illo septenario q po
nitur in auctē cuiusdaz canonis vbi dicit.
a primo pabulo salis zc̄. Circa qd̄ queri pt
quare incipit a pabulo salis et nō incipit ab
exorcismo. Scdo querit quare sacrm̄ ꝯfirmatōnis ꝯnume
ratur cū alijs: cū sit sacrm̄ sepatum. ¶ Ad primū pōt rn̄de
ri. q incipit a pabulo salis: vt ondat cōpaternitas ibi in
choari. In tribꝰ em̄ ꝯtrahit ꝯpaternitas. in baptismo. in
cathecismo. et in ꝯfirmatōne. Vn̄ dicit Canon. de ꝯse. di.
iiij. In cathecismo. in baptismo. in ꝯfirmatōne. vn⁹ patri
nus fieri pōt si necessitas cogit. Non est tn̄ ꝯsuetudo. Hu
go tn̄ opinat⁹ est in omnibꝰ antecedentibꝰ ꝯtrahi cōpater
nitatem: et ita in exorcismo. Sed videt melius in cathecis
mo: q ibi agitur de instructōne fidei in q̄ est immuz obli
gatōnis spūalis. et quia hec impositō salis ad cathecismū
ptinet. sicut z sputi linitio: ad iudiciū enim sapientie per
tinent: et ideo potest dici q a primo pabulo salis incepit.
¶ Ad scdm̄ rn̄sio est. q ꝯfirmationem ꝯnumerat cum alijs
in illo septenario: vt ostendat illud esse in quo cōtrahitur
ꝯpaternitas. cum aūt tria dicant esse in quibꝰ cōtrahitur
ꝯpaternitas: nō excludunt alia intermedia que supra enu
merata sunt. sed principalia nominauit: dans intelligere
alia.

Membrum quintum

Consequenter querit de ꝯsequentibꝰ baptis
mum q̄ sunt duo. scz vestis candide susceptō
z crismatis in vertice inunctō. De quibꝰ p̄
mo querit. vtrū crismatis inunctō in verti
ce hēat effectū gratie: Et videt q sic. Ita digna ps corpis
est vertex capitis vt frons vel dignior: z et eodez fit inun
ctio. et idem pōt minister esse: vt si epūs vtrūqz faciat. vidt er
go cū non desit gra in signo noue legis vtrobiqz effect⁹ esse
grē gratūfacientis. et ita illa inunctō dicetur nō tm̄ sacra
mentale s sacrm̄. ¶ Pre. pōt queri. quare ista duo sequun
tur baptismū poti⁹ q̄ alia. videt em̄ q inunctō olei sacrati
potius deberet subsequi. est em̄ signum gratie alicuius cō
fortantis ad opa sicut dicit Raban⁹. Sz talis grā sequi
tur baptismū: ḡ illa vnctio sequi dz baptismū vna cū alijs
¶ Pre. pōt queri quo ordine ista dicuntur se habere inter
se. videtur em̄ q innocentia vite precedit gratiaz gratum
facientem ad bene opandum. ergo signuz debet precedere
signatū. ergo induitio vestis cādide pcedere debet crisma
tionem. ¶ Ad idem videt facere hoc. q illa vnctio crisma
tis est a qua dicitur xpian⁹. sicut dicit Rabanus. Postq̄
ascendit baptizatus de fonte statim signatur in cerebro a
sacerdote cum sacro crismate sequente simul et oratōe: vt
xpi regni pticeps fiat: et a xpo xpianus possit vocari. hoc
autē est in quo stat cōsummatio baptismalis. Restat ergo
q vltimum inter sacramentalia ad baptismum ptinentia
est illa inunctio crismatis in vertice. ¶ Sed contra hoc est
quod dicitur in li. de institutōne clericorum. Dicitur eniz
tegitur post sanctam vnctionem caput mistico velamie: vt
intelligat se dyademate regni z sacerdotali dignitate po
tiri. ꝓut dicitur Apoca. v. Fecisti nos deo regnum z sacer
dotes. ¶ Sed obijcitur adhuc de hoc qd̄ dicitur vt intelli
gat se zc̄. In quo em̄ illud signatur. Si enim significatio
regni est in crismate: ita etiam et sacerdotij: quare ergo di
citur tegi caput vt intelligat se zc̄. ¶ Rn̄sio. ꝓpter induiti
onem sacre vestis q̄ tegit caput: qd̄ ꝯpetit sacerdotibus.
¶ Ad primū dicenduz. q inunctio capitis crismate signifi
cat grām datam in baptismate. cū em̄ baptism⁹ sit ad duo
scz ad remissionem pctoꝝ: et ad grē infusionē ad bene ope
randum. vnū signat p ablutōnem baptismalem: alteruz p
crisma sibi ꝯiunctum quod statim post baptisma dat sicut
dicit Raban⁹. z non est simile de crismate dato ab epō ra
tione dignitatis epalis. illud enim p se datur z a digniori
mīstro. z instituitur ad h q ꝯferat gratia vberior in susce
ptione illi⁹. ¶ Ad aliud dōm. q nō est simile de inunctōe
olei sacri. z de hac vnctōne. Illa em̄ que est olei pncipalit
datur ad significandum q cathecizatus ponitur in certa
mine ꝯtra hostes spūales. et datur ei quasi munimē ne no
ceatur ei ab hostibꝰ. et hoc ordinatū est ad hoc vt hō perfe
cte moriat pctō vt sup̄ habitū est. Illud aūt qd̄ dr̄ de inun
ctione crismatis: est ad significandū q hz gratiā ad bene
se regendū ad ꝯformitatem xpi. z hoc est ꝯsequens natura
liter: licet sit simul tpe cum eo qd̄ est mori pctō. z ideo hec
vnctio sequtur baptismalē ablutōez: s imediate ꝯiungitur.
¶ Ad aliud dōm. q aliter videt esse ordo fm̄ btm̄ Dyoni
z fm̄ Rabanū. Nam fm̄ Dyoni. videt vltimū eē crisma
tio in vertice. Vn̄ dicit traditur susceptori. vestit̄ a hierar
cha: crismate inungit. z hoc indicat sue doctrine pcessus:
cū agit de sacro baptismi. Scdm̄ aūt q dictū est in pdicta
auctē Rabani. et qd̄ dicitur postq̄ baptizat⁹ ascendit de
sacro fonte: statim signat in cerebro a presbitero sacro cri
smate. Intelligit q crismatio in vertice pcedit. z sequitur
indutio vestis candide. vt custodiat ipsa inunctō crisma
lis. sicut cū crismat ab epō in fronte ponit pann⁹ line⁹ ad
crismalē inunctōez custodiendā. Ratō aūt istius diuersi or
dinis est ex ordine diuerso signati ad signū. Si em̄ vnctio
est signandā grām qua possit se regere spūaliter: ad hanc
sequtur innocens ꝯuersatō. que in veste candida designat.
Unde Amb. de misterijs accepisti post baptismum vesti
mēta cādida vt esset indiciū q indueris inocētie casta ve

lamina. Scdm autem ꝙ primo est habere innocentiā con
uersatōis et p⁹ habere odorem vite ad alios. Fm ꝙ dicit
aplus. xpi bonus odor sumus alios vite in vitam ꝑ mittit
vestis candida ꝛ post sequitur crismalis inunctio in ver
tice.

Membrum sextum

Onsequenter querit. vtrum extra ecclesiā
fiat verum baptisma? Et videt ꝙ non. per h
ꝙ baptisma verum a quocūq; fiat est bapti
sma xpi. Sed vnū est baptisma xpi et eccle
sie. Sed baptisma qd fit extra ecclesiam nō est ecclie. Ba
ptisma eīn ecclesie. eo dicit esse ecclesie qd fit in eccliā: ergo
go baptisma xpi non fit extra eccliam: h non est aliud ba
ptisma ꝙ baptisma xpi: ḡ ꝛc. ¶ Item sacramentū altaris
non efficit extra ecclesiam. Vn̄ Aug. et habet. j. q. j. extra
catholicam ecclesiā non est locus veri sacrificij. Verū aūt
sacrificium vocat sacrificiū qd fit in sacro altaris. Simi
liter videtur de sacramēto baptismi. ¶ Item baptism⁹ est
sacramentū fidei. non aūt fidei dicitur esse alicuius perso
ne singularis h ecclie: ergo non potest fieri nisi in ecclesia
¶ Contra. baptizatus extra eccliam non baptizat iterū:
ergo suscipit verū baptisma. ¶ Rn̄sio. ꝙ baptism⁹ fit ext
eccliam. heresis eīn baptizat extra eccliam. que licet non
generat baptizando ex vtero sponse: nihilominus geneāt
baptismo ecclie. vt eīn hr ab Aug. li. ɔtra donatistas. eccle
sia generat p vterū ꝓprium ꝛ vteros ancillarū eisdem sac
mentis tanq̄ ex viri semine. Vn̄ dicit ꝙ nō generat l par
te donati p baptismū vnde separata est: sed vnde ɔiuncta. se
parata est eīn vinculo caritatis: h ɔiuncta est vnitate baptis
matis. Ex his patet. ꝙ erḡ ɔueniunt in vnitate baptisma
tis: ꝙ heresis baptizat baptismo ecclie. licet enim heresis
baptizando non generat ex vtero sponse: nihilomin⁹ gene
rat baptismo ecclie. ¶ Ex his patet rn̄sio ad primū. qz li
cet heresis non sit ecclia ꝛ qui baptizantur ab heresi siue
heretico baptizant extra eccliaz: ḡtuz ad hoc quia bapti
zat. nō vnde separata. sed vnde ɔiuncta: baptisma qd mini
strat est verum baptisma. ¶ Ad aliud qd obijcitur de sac
mento altaris. dōm ꝙ non est simile. quia eīn baptism⁹ est
sacramentum necessitatis ꝛ ianua sacramentorū. indultū
est in casu aliquo posse fieri extra eccliam: in quo nō est in
dultum posse fieri sacrm altaris. Istud tn̄ planī⁹ infra de
terminabit. ¶ Ad illud qd obijcit. ꝙ illud sacramentū est
sacramentū fidei ꝛc. patet rn̄sio ex his que dicta sunt su
perius in questione de intentōne baptismi. ibi eī tractata
sunt quedā que valent ad qōem istam. Similiter in q̄stio
ne de baptismo hereticorū. ¶ Sz adhuc querit. si baptis
ma datū extra eccliam sufficiat ad salutē: et videt ꝙ sic:
ex p̄dictis. p hoc ꝙ heresis generat p baptismū xpo. ¶ Cō
tra. de ɔse. dis. iiij. Aug. Ecclia padiso ɔpata. indicat nob
posse baptismū eī⁹ hoies etiā foris accipe: h salutē beatitu
dinis extra eā neminē: vel ꝑcipere vel tenere. Nō eīn ī me
sopotamia vel egipto q̄ illa flumia puenerint est felicitas
vite q̄ in padiso ɔmemorat. Sic ḡ baptism⁹ pōt esse extra
eccliam: mun⁹ dō hēe vite nō nisi intra eccliam recipitur.
¶ Rn̄. ꝙ baptizat⁹ ab heresi recipit baptisma ad salutem
nisi sit obex siue impedimentū ex pte suscipiētis scz qn̄ ille
q baptizat ɔsentit heresi. Et h pōt esse tripl'r. aut qn̄ ē he
reticus ꝛ fauet errori. aut si nō est heretic⁹ tn̄ vadit ad he
reticū ꝑcisum in ɔtemptuz ecclie. aut si nō est ꝑcisus vadit
tn̄ ad occultū quē scit eē hereticū ꝓpter aliqd ɔmodum vel
fauorē. ꝛ tūc nihil accipit ad salutē: qz accipit ab heretico
vt est heretic⁹. h tūc nō ɔsentit qn̄ hz impotentiā discernen
di. vel puerius. vel qn̄ hereticus ille ē occult⁹ ꝛ credit eē ca
tholicus. aut qn̄ hō est in necessitate ɔstitut⁹ et solo necessi
tatis intuitu suscipit baptisma ab heretico: qd licz. Vnde
Aug. de vnico baptismo li. j. Si quē forte coegerit extrēa
necessitas ꝛ nullū catholicū p quē accipiat inuenerit. ꝛ in
aīo pacē catholicā custodiēs p aliquē ex vnitatē catholicā
positū accepit qd i ipā erat catholica vnitate ꝑcipiē⁹. si
statim etiā de hac vita migrauerit: non eum nisi catholicū
reputamus.

Membrum septimum

Onsequenter querit de vnitate baptismi ꝙ
dicit vnic⁹ a quocūq; det nec dz iterari. Sz
querit cur nō iterat: cū eucharistia q̄ est ma
gis dignū sacrm iteret. ¶ Pre. possibile ē a
liquē baptizari q nihil grē ꝑcipit p baptismū. ḡ si nō dz eē
sibi via salutis ꝑclusa. dz ꝛ pōt iterari isti baptism⁹. ¶ Itē
duo dant in baptismo. s. caracter et grā. h q̄uis caracter
sit indelebilis tn̄ grā ē delebilis: ḡ saltē rōne grē pōt ꝛ dz
iterari. ¶ Cont. si baptism⁹ posset iterari. ḡ posset qlibet
impune peccare: cū ibi fiat remissio culpe ꝛ pene. ¶ Rn̄.
ꝙ baptisma nō dz iterari nec pōt. i. nihil fit in illi⁹ iterati
one. Vn̄ Leo papa ꝛ hr. j. q. j. hāc regulā seruandā in om
nibus ecclesijs p̄dicam⁹. vt lauacrū vnicū nulla iteratōne vi
olētur. dicente aplo. vn⁹ de⁹ vna fides vnū baptisma. Ra
tio aūt multiplex est. Vna ē rōne morbi quez curat. s. pcti
originalis. qd non iterat nec iterari pōt. Alia est. qz cum
deleat culpā ꝛ oimodā penā: sine freno peccarent hoies ꝛ
discurrerēt p campos licentie vsq; ad extremā necessitatē
in qua facerēt se baptizari. Alia est allegorica. baptismus
eīn hz effectuz suum a morte xpi sicut dic aplus. Quicunq;
baptizati sum⁹ in xpo ihu: in morte ei⁹ baptizati sum⁹. vn
de si xpc tn̄ semel mortu⁹ est ꝛ nos tn̄ semel baptizari con
uenit. Alia cā est efficacior quā assignat Aug. s. ne fieret ī
iuria sacro. Caracter eīn baptismalis ꝑhēnis est manet eī
in hereticis. remanet in dānatis in inferno. vn̄ indelebilis
est. et ex q̄ semel imprimit ampli⁹ imprimi nō pōt. et sic ra
dius solis p quecūq; loca diffusus nō ɔtrahit immundiciā
aliquā: sic nec caracter polluit nec deteriorat. Vn̄ dic au
gust. sicut iudei mali sunt in lege bona sic heretici sunt ma
li in baptismo bono. et sicut malicia iudeorū nō facit legē
malā nec eam polluit aliquo mō: sic nec malicia heretico
rum facit baptismū maluz. Et sicut iudei p hoc ꝙ hn̄t le
gem bonā magis damnabant: sic heretici p hoc ꝙ hn̄t ba
ptismū magis damnabunt. Si ḡ iteraret baptismus: cre
deret caracter baptismalis ānihilatus esse vel deteriorat⁹
vel pollut⁹. quorū nullū est: qz ergo caracter ꝑpetuus est:
nō est iterandū baptisma sicut nec ordo: et ita ɔiuriaret
sacro: si iteraret baptism⁹. Alia rō est institutio diuia. qz
dn̄s instituit vt vnicā hēret efficaciā ī imprimēdo caracterez
ꝛ ꝑfectā in ablatōne mali ꝑfecte. s. impedientis ingressum
regni celestis. et semel tn̄ fieret: ꝓpter qd iteratio baptis
mi facit ɔtumeliā sacro siue iniuriā: sicr et xpo. ¶ Ad hoc
qd obijcit. ꝙ aliqn̄ nihil ꝑcipit grē in sacro. vnde dz itera
ri ne via salutis ꝑcludat. Dicendū ꝙ ex hoc nō ꝑcluditur
via salutis. qz grā recuperatur siue acqritur p pniāz. ¶ Ad
aliud dōm. ꝙ nō est simile de caractere et grā. qz caracter
est prim⁹ effectus ꝛ īmediat⁹ ipsi⁹ sacramēti: gratia autē nō
est effectus īmediatus h mediante caractere qui est dispo
sitio ad illam. vnde nullū habet effectum baptisma quare
nō imprimitur caracter.

Questio. xxiiij. de sacramē
to ɔfirmatōnis.

Icto de sacramen
to baptismatis. Dicendum est de sacmō
to confirmatōnis. Primo de institutōne
confirmatōnis. Secundo de integritate
confirmatōis. Tercio de vtilitate. Quar
to de comparatōne. Quinto de dispensatōne.

Membrum primum

Queritur ergo primo de institutōne cōfirma
tionis scilicet a quo instituta est. Et videtur
ꝙ a domino. sic Melchyades papa. ꝛ habe
tur de consecra. dis. iiij. de his. Ita coniūcta
sunt hec duo sacra. s. baptism⁹ ꝛ ɔfirmatō: vt abinuicē nisi

morte preveniente nullaten⁹ possunt segregari: et vnuz si-
ne altero pfici nõ põt. Ex hoc p3 q pfectio sacramẽti ba-
ptismatis dependet a sacro ↄfirmatõnis. ergo cuz sacr̃m ba-
ptismi nõ fuit relictũ a dño impfectũ: relinquit q institu-
tum fuit sacr̃m ↄfirmatõnis ↄtĩner post sacramentũ bapti-
smi: et ita a dño. ¶ Item hoc idem videt̃ p hoc. q in hoc
sacramento ↄfert̃ grã in excellentia. sicut hr̃ de ↄsc. di. iiij.
Spũssanct⁹. et p hoc q hoc sacr̃m magna veneratione te-
nendũ sit: sicut hr̃ de ↄsc. dis. iiij. man⁹. Qd aũt tale est ab
auctore grẽ instituí debebat: a quo et instituta sunt alia q
grãm min⁹ excellentẽ ↄferebant: vtpote baptisma ⁊ sacr̃m
altaris. ¶ Item Hug. in tractatu de cõfirmatõe a crisma
te xp̃c dr̃ et a xp̃o xpian⁹ noiatur. Prete. ex quo nomẽ xp̃i
oĩnes coĩcare ceperũt: oĩa vnctiões accipe debuerũt. Ex
hoc verbo videt̃. q statim p⁹ baptismũ institutũ debuit h
sacramentũ institui. Sed tp̃e institutõnis baptismi nõ in-
stituebat̃ aliqd sacr̃m nisi a dño. ergo ⁊c. ¶ Item in sacramẽ-
tis quoꝝ virtus determinat̃ penes formã verboꝝ fuit vir-
tus data: õbis in institutiõe eoꝝ ab ipõ verbo increato. i.
filio dei. sicut patet in sacramento baptismatis ⁊ altaris.
sed hoc nõ fuit in institutõne eoꝝ ab alio h ab ipso: ergo cum
in hoc sacramento sit virtus data verbis ⁊c. ¶ Idem etiã
videtur p illud Math. xix. tũc oblati sunt paruuli vt eis
man⁹ imponeret ⁊ oraret. Glo. bñdiceret manu ⁊ ore. Et
Luc. xviij. afferebant ad euz infantes vt eos tangeret. Ex
his verbis asserũt. q dño offerebant̃ pueri ad confirman-
dum: sicut mõ offerunt̃ epĩs. et q cõfirmabant̃ ab ipso: et
ita ab ipõ institutũ est hoc sacramentũ. ¶ Item legislato-
ris est instituere sacr̃a. sed hoc sacr̃m est simpliciter legis
euangelice: ergo ⁊c. ¶ Item deus p seipm̃ instituit oĩa sa-
cramenta legis veteris vel loquendo vel pcipiendo. vñ semp
in pncipio cuiuscũq3 sacramenti dicit̃: locut⁹ est dñs ⁊c.
Si ergo sacramenta legis euãgelice sunt multo digniora: vi-
detur ⁊c. ¶ Contra. qñ dñs instituit aliqd sacr̃m deter-
minauit quo elemento sive elementato exerceri debuit vel
voce expssa. sicut i institutõe sacramẽti baptismatis vt p3
iij. Joh. vel euidẽtia facti sicut in institutõne sacr̃i altaris
Sz nõ legit̃ dñm aliqd determinasse d materiali in q hoc
sacr̃m exerceri debuit: ergo vt videt̃ nõ fuit institutuz a dño.
¶ Item in sacramentis institutis a dño vnica forma vbo-
rũ ab oĩbus obseruat̃. Sed hui⁹ sacramenti sm ↄsuetudi-
nes diuersaꝝ ecctiaꝝ diuerse sunt forme verboꝝ: h3 enim
quedã ecctia hãc formaz. Confirmo te signo crucis ⁊ cri-
smate sanctificatõnis in noĩe p. ⁊ f. ⁊ s. s. amen. Alia ẽ ista
Confirmo et ↄsigno te signo crucis ⁊ crismate sanctifica-
tõnis in noĩe p. ⁊ f. ⁊ s. s. amen ergo ⁊c. ¶ Rñ. dicũt quidã
hoc sacr̃m fuisse a dño institutũ ⁊ collatũ. vtpote qñ man⁹
sup pueros imposuit Math. xix. Sed quia in illa impo-
sitõne manuũ neq3 expssum est aliquid de forma verboruz
vel de materia qua mediante hoc sacramentũ exercet̃: p3
q nõ fuit a dño institutũ. Dicũt aũt alij q hoc sacramen-
tum fuit institutũ ab aptis collatũ et ministratũ qd nõ est
verũ. ⁊ hoc patet p hoc q apti confirmabant sola imposi-
tione manuũ sine inunctõne ⁊ sine forma verboꝝ qua vti-
tur ecctia. ¶ Propter hoc sine pіudicio dõm. q dñs neq3
hoc sacramentũ vt est sacramentũ instituit: neq3 dispensa-
uit neq3 apti. Intelligendũ est igitur q post ascensionẽ do-
mini ↄgruebat aptos ↄfirmari et illis spũsanctũ dari ad
robur. vñ Joh. vij. Spũssanct⁹ nondũ erat dat⁹: q3 ihs nõ-
dũ erat glorificat⁹. nõ inquã in plenitudine vel ad robur
h fuit datus die penthecostes. Unde apti ↄfirmati sunt a
spũsancto immediate sine misterio ⁊ sacramento. ⁊ ipi d-
inde confirmabãt sine sacramento. quare hoc: infra pate-
bit. Sz postq apti q erant bases ecctie: qui a domino erãt
prelati et a spũsancto confirmati defecerunt: institutuz fu-
it hoc sacramentuz spũssancti instinctu in concilio Mel-
densi qntum ad formam verboꝝ ⁊ materiam elementarem
cui etiam spũssanctus contulit virtutem sanctificandi.
¶ Ad hoc quod primo obijcit̃. q hec duo sacramenta nul-
latenus possunt segregari. Dicendũ q hoc intelligendum
est qntum ad esse pfectum et potissimum illoꝝ. ⁊ hoc expri-
mitur verbo sequenti quod est. et vnum sine altero perfici
non potest. i. ad pfectionem potissimum non puenit vnum
sine alio. Nec relictum est sacramentũ baptismi impfectũ
a domino alio non instituto: cum virtus sufficiens illi col-
lata fuerit a domino. nec ratõnes hmõi aliquam habẽt ef-
ficaciam cum sola dei voluntas est causa cõuenientissima
in oĩ eo qd ab ipõ efficitur. ¶ Ad aliud dicendũ. q gra-
tia excellens que in illo sacro confertur est ab auctore gra-
tie. nec tamen pp̃ter hoc necesse fuit hoc sacramentuz insti-
tui a domino: cũ virtus diuina nõ sit sacramentis alliga-
ta. ¶ Quod aũt dicit decretũ. q est in magna veneratõne
habendum. hoc est pp̃ter causam ibidem assignatam. scil3
quod ab alijs pfici non potest nisi a summis sacerdotibus
nec tẽpe aptoꝝ ab alijs q ab ipis aptis legit̃ aut scitur p-
actum esse: nec ab alijs q qui eoꝝ tenerent locũ nunq pfi-
ci põt aut fieri deb3. Vñ hoc habendũ est in magna vene-
ratõne qd a maxime dignis ⁊ reuerendis psonis mĩstra-
ri debet. Nec d3 argui institutũ fuisse vel monstratum ab
aptis: quia dr̃ q nec tp̃e aptoꝝ ab alijs q ab ipis aptis
legitur pactũ esse. licet eñ apti manuũ impositõne confir-
mabant: non tamen confirmabant ministrando sacramẽ-
tum confirmatõnis. ¶ Ad illud qd obijcitur ex õbis Hu-
go. dõm q ex illo verbo insinuat̃ ordo ministratõnis isto-
rum sacroꝝ sc3 baptismatis ⁊ ↄfirmatõnis ⁊ ordinis con-
gruentia: nõ q necesse fuit vnũ statim institui post aliud.
¶ Ad aliud qd obijcit̃. q in sacramentis in quibus data
est virt⁹ verbis. data est virt⁹ illa a verbo increato in insti-
tutõne eoꝝ. Dicendũ q hoc verũ est de illis sacramentis
que sunt ab illo instituta. Pre. et licet sicut dictum est ver-
bis quibus ministrat̃ hoc sacr̃m data sit virt⁹ a spũsancto:
nihilominus data est a verbo increato cum indiuisa sint
opa trinitatis. ¶ Ad illud qd obijcit̃. q dñs ↄfirmauit pu-
ulos de quibus Math. xix. Dicendũ q et si cõtulit eis gra-
tiam ↄfirmationis sine qua ↄfirmabant̃: non tñ misterio
sacramentali. ¶ Ad aliud qd obijcit̃. q legislatoris est sa-
cramenta legis instituere ⁊c. Dicendũ q in hoc sacramento
confert̃ grã in habundãtia qua suscipiens vngit̃ in pugi-
lem. vt p fide xp̃i audeat et velit se morti exponere ⁊ dece-
bat vt spũssanct⁹ nõ in tanta daret̃ habundãtia quousq3 do-
minus fuisset glorificat⁹. Joh. vij. pp̃ter qd illud sacmen-
tum debuit institui nõ immediate a legislatore: h medían-
te spũsancto coopante. ¶ Ad vltimũ dicendũ. q oĩa sa-
cramenta legis scripte. fuerũt instituta mediante legisla-
tore q erat mĩster legis auctore legis. i. dño dictãte sic de-
bere fieri institutõe3. sacr̃a aũt euãgelica quedã fuerũt in-
stituta a legislatore ⁊ auctore sc3 xp̃o q erat lator ⁊ auctor
quedã a mĩstris legis sc3 aptis et eoꝝ successoribus sc3 pon-
tificibus: sc3 instinctu et coopatõne auctoris legis sicut h
sacr̃m: de hoc alibi plenius dicetur.

Membrum secundum

COnsequenter queritur de integritate cõfir-
matõnis. Et primo de materia confirmati-
onis. Secundo de forma.

Articulus primus

DE materia queritur sic Primo etruz materia
sit necessaria. Secundo que sit materia. Ter-
cio qualis.

Circa primum sic. .§. j.

videtur q materia sit necessaria. quia sicut dic Hug. Sa-
cramentũ est elementum foris sensibiliter ppositum ex si-
militudine repñtans. sed representatio est p materiam:
ergo materia est necessaria. ¶ Contra. apti sola man⁹ impo-
sitõne ↄfirmabãt. ergo videt̃ q successores eoꝝ sola man⁹ im-
positõne hoc possint si transmiserũt potestatem quam ha-
buerunt. ¶ Item sup illud Act. viij. tunc imponebant ma-
nus ⁊c. dicit ibi interli. exemplum fuit nostre confirmati-
onis. h exemplatũ deb3 ↄformari exemplo ergo ⁊c. ¶ Rñsio
q h sacr̃m sic et sacr̃m baptismi et alia voluit dñs re ma-

teriali siue elementari exerceri. ne si sola hominis opatio-
ne gratia sacramētalis daret: spes in hoīe poneret. Alia
est rō a Hug. dicente. Iustū est vt hō qui prius deū supbi
endo deserens terrenis se p cupiam subdidit nūc p humi
litatem deū requirens vt pleni⁹ effectum sue deuotōis insinu
et: eisdem se ppter pceptū dei p obedientiā inclinaret. alia
est ratio cōformitatis ecclie in misterio sacroꝝ. dico sacrāmē
ta euangelij siue noue legis q̄ sunt baptismus. cōfirmatio.
sacrm̄ altaris ⁊ extrema vnctio. Alia aūt sacramenta scꝫ
pnia ordo et matrimoniū licet sint noue legis. quia in illa
sunt approbata: nō tñ quia in illa instituta. vt igit in h sa-
cramento esset aliqd materiale figurans rem illi⁹ sicut in
alijs sacramentis: cōueniens fuit vt forma aploꝝ mutaret
Item alia est rō. quia cause institutōnis sacroꝝ efficaciā
hnt maiorē hac existente forma q̄ illa: qꝛ maior est humi-
liatio: maior eruditio: maior exercitatio hac forā existēte
q̄ illa. Maior eñ est humiliatio: cum qs subijcit inferiori
creature q̄ supiori vel pari. Item maior ē eruditio: qa vn-
ctio crismatis expssiue signat rem sacramēti hui⁹ q̄ impo
sitio manuū sine vnctōne. Item maior exercitatō: qa sicut
in vnctōne q̄ ministrat hoc sacrm maior est exercitatō acti
ua ex pte cōfirmantis: silr maior est passiua ex pte recipiē-
tis. ¶ Ad hoc qđ obijcit ɔtra hoc p aplos q cōfirmauerūt
sola manuū impositione sine sacro materiali. Dicendū q
ipsi apli fuerūt cōfirmati in die penthecostes a spūscto im
mediate sine ministerio humane et sacramento. ⁊ ideo ipi
alios cōfirmabāt sine ministerio sacramenti. vt illi q fuerūt
bases et fundatores ecclie. viso q impositōne manuū da
batur spūsanct⁹ grām ⁊ auctem in cōspectu hoi n h... ..
⁊ eis sicut capitibꝫ xpiane religionis hoies crederēt ⁊ ob-
temperarent. Sꝫ postq̄ illi q fuerūt fundatores ecclie apli
scꝫ qui a deo non p hoiem erant ordinati plati et cōfirmati
defecerūt: instinctu diuino institutū est. vt mediāte elemē-
to sanctificato p verbū hoc sacrm daret. qa h̄ res sacri h⁹
immediate dabat a spūscto īmediate cōfirmātes: ⁊ in datō-
ne spūssancti in impositōne manuū aploꝝ signa visibilia
appaxebāt: nō erat opus elemento. ¶ Ad aliud qđ obijcit
q impositio manuū aploꝝ fuit exemplum ⁊c̄. dōm q fuit
exemplū q̄tum ad effectū et actū in generali: scꝫ q debeāt
epi cōfirmare baptizatos sicut ⁊ apli cōfirmauerūt: h nō fu
erunt exemplū vel forma q̄tum ad modū cōfirmandi. et hu
ius duplex est cā. Prima qꝛ maior fuit dignitas in aplis
q̄ in alijs subsequentibꝫ platis: ad qđ ostendendū manus
tm̄modo baptizatis imponebant. Epi vō multa alia ad-
dunt. Scđa ratio est. qꝛ in principio ecclīa nō potuit ita
totaliter ordinare. ideo sicut crescebat manifestatio veri-
tatis fidei: eodem modo crescebat ordinatio in dispensa-
tione ⁊ ministerio sacramentoꝝ.

Deinde queritur .§. ij.

que sit materia hui⁹ sacramēti. Et dicit q ē crisma quod
cōficit ex duobꝫ elementatis scilꝫ oleo oliuaꝝ et balsamo.
Vñ Raban⁹. de naturis rerū li. xviij. ca. xj. Balsamus ī
crismatis cōfectōne liquori oliue admisceri. ac pontificali
solet hñdictōne cōsecrari: quaten⁹ fideles oēs impositiōe
man⁹ sacerdotalis q̄ spūssanct⁹ accipit: hac vnctōne signē-
tur. ¶ Circa hanc materiā querit sic. quare materia hui⁹
sacramenti nō est simplex elementum sicut materia bapti-
smi. ¶ Iteꝫ fm Dyoni. Oē sacrm est simplex. crisma aūt
nō est simplex. ¶ Item inter signū ⁊ rem dꝫ esse cōformitas
⁊ cōuenientia fm quā signū ducat intellectū in cognitōem
rei significate. s cum grā q̄ est res sacramenti sit simplex
⁊ signū debet esse simplex. ¶ Item videtur q aqua potius
deberet esse materia hui⁹ sacramenti q̄ balsamus. quia
morbo generali dꝫ rñdere elementū generale et cōmune. h
balsamū pciosum est ⁊ rarū: aq̄ cōmunis ē oībꝫ. ¶ Item
quare magis oleū q̄ vinū. et videt q vinū magis: qꝛ facit
hoiem audacem ⁊ disertū: ⁊ hoc est hui⁹ sacri. ¶ Iteꝫ si cō-
ueniebat q materia h⁹ sacri esset elementatū ⁊ nō elemen
tum: q̄re cōueniebat q eēt cōpositum ex duplici elementato
¶ Item quare magis ex oleo et balsamo q̄ alijs duobus
elementatis. ¶ Item cum in sacramento baptismi signat
vnū morale scꝫ ablutio a culpa: ⁊ aliud misticū in xpo scꝫ
imersio in mortē. q̄re nō silr hoc sacro signat aliqđ misti-
cum in xpo. Morale eñ significat. s. grām datā in robur
quid aūt misticū in xpo significet nō appet. ¶ Rñsio. vt
dicit Hug. de scto Vic. Crisma cōficit ex oleo et balsamo.
oleū infusionē grē spūssancti signat: balsamū odorē bone
fame. Grā aūt spūssancti roborat aiam. ⁊ cōfirmat hoiem
vt audacter cōfiteat xpm siue fidē xpi. Iuxta illud. j. cori.
xij. Nemo potest dicere dñs ihs nisi in spūsancto. Balsa-
mum aūt significat odorē bone fame q̄ necessaria est valde
vnicuiqꝫ fortiter siue viriliter agenti: ne op⁹ virtutis qđ ex-
ercet: magis ascribat impetuositati animi q̄ virtuti: et sic
virtus illi⁹ nulli sit ad efficaciā. vñ. ij. Machab. viij. Fa-
ma virtutis ei⁹ vbiqꝫ diffundebat. et loqtur ibi de iuda qui
interptat cōfitens. Patet igit quare elementū simplex nō
dꝫ esse materiale hui⁹ sacramēti: qꝛ tūc nō ita cōgrueret si-
gnū rei. Pre. non cōueniret vt signū esset ex vno elemētato
h ex duplici ppter duplex significatū. Silr vt ex dictis pꝫ
cōueniebat. vt significata in hoc sacramento p oleū ⁊ balsa
mum significarent. oleū eñ est signū euidentissimum grē
roborantis. sicut aq̄ grē abluentis. ⁊ balsamū bone fame
quia fame inuiolabilis: qꝛ balsam⁹ cūꝫ hoc q vnctos odo-
riferos reddit: incorruptos custodit. Patet etiā quare ele
menta mixta siue elementata cōgruūt huic sacramento ⁊ nō
simplex: qꝛ eī erat ad duplicē actū arduū: ideo requirebat
duplex elementū siue elementatū cōsonās illi duplici actui
¶ Ad illud qđ obijcit p verbū Dyoni. q oē sacramentū
est simplex. dōm q hoc nō intelligendū est de simplicitate
sacramenti materialis: h poti⁹ de simplicitate rei ipsi⁹ que
est gratia. que simplex est in se: licet multiplex in effectu.
¶ Ad aliud quod sequitur dōm q cōformitas est crismatis
ad effectus grē que cōfertur in cōfirmatōe. sicut eñ crisma-
tis vnū est esse indiuisum fm actū: multiplex aūt in potē-
tia materiali. eo q materialr cōstat ex pluribꝫ scꝫ balsamo
⁊ oleo: sic signat grām q̄ est vna in essentia multiplex ī vir
tute vel effectu. ¶ Quod eñ obijcit. q debet esse conformi
tas inter signū ⁊ rem. ⁊ ideo sicut ē simplex grā: ita dꝫ esse
simplex sacramentū. dico q peccat fm cōsequens. eo q con
formitas pōt esse cōpando signū ad grām absolute sumptā
et nō p compatōeꝫ ad effectū in subiecto. ⁊ hoc mō non cō-
pantur. Vel pōt esse cōformitas cōpando signū ad gratiaꝫ
fm q ipa grā in subiecto ppria opatur et fm q est cā effe-
ctus multiplicis in eodē: ⁊ hoc modo dr ppie signū eius
Vñ sacramentū noue legis dr esse signū et causa. qđ non
esset si grām q̄tum ad essentiā eius significaret. ¶ Ad hoc
qđ obijcit de generalitate. dōm q hoc verū esset si esset sa-
cramentū necessitatis: ⁊ saluaret in aqua cōpleta ratio sig
ficandi. De vino similiter dōm. q hoc nō conuenit ppter h
q audacem et fortem facit obnubilando rōnem: ideo non
cōuenit: quia fortitudo spūalis est ex rōne recta ⁊ pura: nō
ex rōne obnubilata. ¶ Ad vltimū dōm. q ista vnctōne sig
tur vnctio xpi q fuit rex et sacerdos. Unde Hug. Crisma-
tis vnctōeꝫ iam ab antiq̄ in veteri testamento institutam
legim⁹. q tūc quidam reges et sacerdotes solum vngeban
tur. quoꝝ vnctōne singularis ille vnctus pfigurabat: qui
p cūctis pticipibꝫ suis vnctus est. vt cū illo pticipent ī no
mine: q pticeps illi⁹ esse merentur in vnctōne. A crismate
eñ xpc dr: ⁊ a xpo nominat xpian⁹. Vñ sicut in vnctione
veterū pfigurata fuit vnctio xpi: sic in nostra est significa-
ta vt dicit Hug. vñ a xpo xpiani dicti sumus.

Deinde queritur .§. iij.

qualis debet esse materia. vtrum scilicet necessario requi
ritur q crisma sit consecratum ad hoc vt sit materiale suf
ficiens. Et non: videtur per simile. Non enim requiritur
sanctificatio aque ad hoc q sit materiale debitum et suffi
ciens in baptismo. similiter in eucharistia non requiritur
materia sanctificata: licet sit sacramentum sanctissimum.
¶ Item querit vtrum totum crisma sanctificatum sacrm
sit: an illud solum quo fit inunctio ipsa. ¶ Rñsio. dicunt

magistri et Hugbecon. q illud sacramentum a baptismo ex parte differt. In baptismo eñi nõ tota aqua fluuij sacramentuz est: sed illa tñ in qua fit imersio. Hic aũt totum crisma bñdictõne epi ꝯsecratum sacrm est. Alia differentia. q in baptismo aqua non manet sacrm nisi dum durat immersio et verboꝝ platio. Hic aũt crisma totum sacrm manet etiam post bñdictõem epi quousq facta fuerit inunctio. et sic primo desinit ee crismatis esse sacrm statum post q aliquis fuerit inunctus ipo: de hoc aũt dicet infra. Unde dicũt. q illa pte crismatis qua vn9 primo inunct9 est non posset vngi ali9. ¶ Ad illud q qd querit. dicitur plane. q crismate non ꝯsecrato nõ posset aliqs inungi q tali iter inunct9 haberet p non ꝯfirmato. et inungeret ad confirmatõem: in fonte tñ non ꝯsecrato licet p necessitate baptizare. Et cã hui9 est. q2 consecratio fontis est de decore sacramenti non de necessitate nõ sic est hic. Illa eñ crismatis bñdictio est de necessitate sacri huius: et ideo forte sic instituit ecclesia. q licet in aq non consecrata baptizare: qu baptismus est sacrm necessitatis sine quo saluus esse nõ pot Si eñ aliquis esset in pculo mortis. si ante q baptizaret in aq oporteret aquã cõsecrari: posset mori anteq ꝯsecraret et sic periclitaret aĩa. Confirmatio vo non sic est sacrm necessitatis: ideo solum crismate consecrato instituit ecclia fieri ꝯfirmationem. non eñ imminet piculum p dilatõne ꝯfirmatõnis: nisi hoc esset ex ꝯtempta sacramenti. Pret. aqua sanctificata est ꝯtactu carnis xpi. non sic est de crismate. quia ergo xpc hoc sacramentuz non instituerat nec ei vim dederat sicut ipe cõtactu sue carnis mundissime vim regeneratiuam dedit aquis. ppter quod ꝯueniens fuit vt sanctificaret: quod de aqua nõ requirebatur necessario. Preterea. dñs conficiendo et transsubstantiando panez et vinũ in corpus suũ constituit sacrm eukaristie. et quale debuit esse elementũ: vel materiale ill9 ordinauit. Institutõ aũt domini neq quatum ad quidditatẽ. neq quatum ad qualitatem debuit ab homine mutari: nisi eiusdem hoc fieret pcepto. ppter quod necessario nõ requirit consecratio materialis ipius sacramenti eukaristie: neq vt necessario requireret debuit ab ecclesie ordinari sicut est de materiali istius sacramenti. ordinatũ est tñ ab ecclia ob reuerentiaz sacramentoꝝ pdictoꝝ scz baptismi et eukaristie et ad decorem misterij eorundem: q sũt quedam ꝯsecratõnes siue bñdictõnes anteq fiant ipa sacramenta. ille tamen nõ sũt de necessitate sacri: sicut ꝯsecratio ẽ in sacro confirmatiõis.

Articulus secund9

[C]Onsequẽter querit de forma ꝯfirmatõnis. Et primo querit vtrũ requirat aliqua forma verboꝝ in dispensatõne hui9 sacramenti. Secũdo de forma siue de substantia forme qua vtit ecclia. Tercio de variatõne forme. Quarto de efficacia eiusdem.

Primo ergo queri .§.j.

tur vtrũ requirat aliq forma verboꝝ. Et sic: videt p sile in aliis sacris. ¶ Contra. apli sola manuũ impositõne cõfirmabãt vt dr Act. viij. tũc imponebãt man9 sup eos et accipiebant spũm sanctũ. Sz qd est de necessitate sacramenti. vt sunt illa q sunt de integritate: est inuariabile sicut ipm sacrm: ergo 7c. ¶ Item forma verboꝝ est sanctificatio ipius elementũ. sicut pz in illis sacramentis in quibꝰ est forma pscripta a dño. scz in baptismo et eukaristia. sed in ꝯfirmatione nõ est aliqua sanctificatio ipsius elementi. i. crismatis quia anteq fiat confirmatio ꝯsecratur ab ipso q 7c. ¶ Rñsio q necessaria fuit forma verboꝝ in hoc sacramento. ¶ Ad qd obiicit ꝯtra de aplis: patet rñsio ex dictis. vt eñ dignitas ostenderet et auctoritas acceptaret: sola manuũ impositiõe ꝯfirmabãt. nulla coexistente forma verborum vel materiali aliquo. Postea autẽ aliis succedentibꝰ illis rõnibꝰ supdictis aliter ordinatũ fuit ab ecclia et quatũ ad materiã et quatum ad formã. ¶ Ad aliud similiter patet rñsio p hoc qd supdictũ est. q in hoc est dria inter baptismum et confirmatõnem. q in baptismo aqua non manet sacramentum nisi dum immersio et verborum prolatõ durat. In sacramento cõfirmationis aliter est vt dictum est. hec eadem differentia est inter sacramentum eukaristie et sacramentum ꝯfirmationis. Unde patet q nõ est simile de sacramento hoc et illis. Quare magis requirit de necessitate cõsecratio siue sanctificatio elementi siue elementati quod est materiale in hoc sacramento q in aliis duobꝰ ẽ. quia aq ex ꝯtactu carnis dñi et ex institutione ill9 est materiale debitum sacramenti baptismatis. panis et vinuz ẽ debitum materiale sacramenti eukaristie ex institutõe domini: sed si crisma non fuerit sanctificatũ. non est debitũ siue ꝯueniens materiale sacramenti ꝯfirmatõnis: cum non sit institutũ materiale a dño 7c.

Consequẽter queri .§.ij.

tur de forma cõfirmatõnis que est hec. Consigno te signo crucis. et ꝯfirmo te crismate salutis in noĩe pa. et. f. et. s. s. Quia videt q hec forma sit diminuta. cũ in ea non ponat hoc pnomen ego. quod videt p simile sumptum a forma baptismi que est. Ego baptizo te 7c. ¶ Item cuz hoc q dicit ego importat auctem. hoc autem sacramentum maiorem auctem exigit in ministerio q baptismus: eo q solum est epoꝝ: cum in forma baptismi ponat ego: videt 7c. ¶ Item psona ꝯfirmans et ꝯfirmata eque pñtes sunt in actu cõfirmatõnis et adinuicẽ referunt sicut agens et patiens. ergo sicut vna psona exprimit scz psona que ꝯfirmatur. cum dicitur. Confirmo te: et alia id est psona ꝯfirmans debet exprimi. et ita debet dici. Ego confirmo te. ¶ Item quare ponitur in forma signo crucis magis q in baptismo vel alio sacramento. ¶ Item qre magis fit mentio in forma d passione q de incarnatõne vel resurrectõne. ¶ Item in sacramento mortis scz baptismi nõ fit mentio de cruce in forma: mlto fortiꝰ nec debet hic fieri. ¶ Item qre in hoc sacramento exprimit materiale. i. illud quo ministrat. vt cum dr confirmo te crismate salutis. non aũt fit eodem modo ĩ aliis Verbigrã. in baptismate nõ dicitur baptizo te in aq imo simpliciter baptizo. ¶ Itẽ cũ hoc sacramentũ detur ad robur. videt q in forma deberet dici crismate roboris ñ crismate salutis. ¶ Item salus nõ est effectus hui9 sacramenti. sine enim illo est saluus. igit cum nõ ponit in forma sacramentoꝝ sine quibꝰ nõ est saluus scz baptismi et penitentie multofortius nec hic debet poni. ¶ Rñsio. q hec forma cõuenit huic sacramento. hoc autem sacrm est ad conferẽdũ robur xpiano ad ꝯfitenduz viriliter fidem xpi corã inimicis eiusdem. Ad hanc aũt ꝯfessionem requirunt tria que ministrãt robur ꝯfitenti. vnum est noticia pure et incõmutabilis veritatis. que tenet ratõnem in rectitudine ne declinet a veritate p deuiũ erroris. qd exprimit cũ dicitur in noĩe p. et f. et. s. s. Aliud est memoria mortis saluatoris. in qua ipe p crucem de nrẽ salutis aduersarijs triumphauit: que excitat ad insurgenduz ꝯtra hostes fidei. qd exprimit cum dicit signo crucis. Terciũ est vnctio spũalis que virtutem ministrat ad pugnandũ quasi fortis et inuincibilis athleta p fide xpi. et hoc p accessum et ꝯstantiaz siue firmitatem volũtatis: qd exprimitur cuz dicitur crismate salutis. ¶ Ad illud q quod primo obiicit. dicendũ q nõ est sile de baptismo et hoc sacramento. baptismus eñ est sacramentum necessitatis. ppter quod necesse est vt coarctet intẽtio baptizandis: ita q referatur ad actum exercitum. sacramentum autem illud non est hmõi. Pre. sacramentum baptismi est sacramentuz fidei distinguens fideles ab infidelibus. hec autẽ distinctio est ex actu baptismatis: ppter qd ꝯuenit q ponat pnomẽ distinctiuũ et discretũ in forma. hec aũt distinctio supponit in ꝯfirmatõne. ¶ Si obiicitur q similiter et confirmatio distinguit. dicendum q ħ verũ est: non tamen est p se ad hoc sicut baptismus. ¶ Ad aliũ dicenduz. q hoc pnomen ego non ponitur in forma baptismi. vt exprimat aliquã dignitatez: sed potius vt dictũ est vt distingat intentõnem et significet distinctõnez propter quod nulla est obiectio ad oppositum de comparatõne dignitatis. ¶ Ad aliud dicendum. q non est simile de cõfir-

mante et de confirmando: quia persona confirmans per se intelligit̄ ⁊ sufficienter cū dicit̄ ꝯfirmo. ſ nō est sic ex ꝑte appositi. appositū eīn nō intelligit̄ in verbo sicut supposi-tum. ¶ Ad illud qd̄ querit̄. q̄re ponit̄ in forma signo cru-cis. dōm ꝙ hoc fit vt sic insinuet̄ ꝙ hoc sacr̄m datur ī robur confessionis fidei xp̄i. ⁊ maxime ad articulum crucifi-xionis xp̄i. confessio aūt isti⁹ articuli inter oēs articlos maxime sonabat in obprobriuꝫ confitentis. Unde glo. x. Ro. Ore fit confessio. dicit. Non sine causa signuꝫ crucis fit in fronte. i. in sede pudoris: ne xp̄i obprobria xp̄ianus erubescat. discedat mala verecūdia: accedat salubris con-fessio. non erubescamus de xp̄i nomine. Insultet̄ nobis qꝛ credimus in crucifixum in occisum plane quia in occisuꝫ Item audientibꝰ ꝯfessionem hꝰmōi videbatur stulticia et occasio scandali. j. Corin. j. Nos p̄dicamus xp̄m crucifixū iudeis quidem scandalū. gentibus autē stulticiā. vñ obprobriū ⁊ erubescentia ex ꝑte ꝯfitentis: reputatio stul-ticie et scandalum ex parte audientium maximam indu-cunt difficultatem confitendi fidem xp̄i: similiter et tyrā-nidis principum in tempestantium mortem confitentibus propterea necessarium fuit vt exprimeretur aliquid quo ī sinuaretur propter quod datur hoc sacramentuꝫ. Ex hoc patet quare magis fit mentio de passione siue de cruce ꝙ̄ de incarnatōne siue resurrectōne. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ differenter respicit passioneꝫ domini istud sacramentū et sacramentum baptismi. et sacramentum penitentie. et sacramentum eucharistie. ista specialiter respiciūt passio-nem. baptism⁹ eīn respicit sepulturam passionis ſm illud qd̄ dicitur Ro. vj. Quicūqꝫ baptizati ⁊c̄. penitentia dolo-rem: eucharistia caritatem ipsi⁹ qui passus est. ſm ꝙ dicit̄ Luce. xxj. Desiderio desideraui ⁊c̄. et. xxij. Hoc facite in meā ꝯmemoratōeꝫ. hoc ꝯo sacr̄m victoriam respicit actua-liter patientis in cruce ꝑ quem triūphauit. ſm ꝙ dicit̄ in li. Sap̄. xiiij. Benedictū lignum sancte crucis ꝑ qd̄ fit iu-sticia de supbo dyabolo ⁊ ꝑdente gen⁹ hūanū. ij. ad Eph̄. ꝑ crucem interficiens inimicicias ⁊c̄. Cum igit̄ sepultura nihil aptum dicat: eucharistia caritatē dicat que in corde est: penitentia dolorē. silr̄ qui intra est: ꝓpter hoc in forma verboꝝ illoꝝ sacramentoꝝ non exp̄sse ponit̄ signum mor-tis eius. Sꝫ quia in victoria crucis exp̄sse ostensus est do-min⁹ mortis. ſm ꝙ dicit̄ Luc. xxiij. Uidens aūt Centurio ⁊c̄. Et. xv. Mar. Uere hic homo ⁊c̄. Osee. xiij. Ero mors tua o mors: ideo in isto sacr̄o victorie signū exprimit̄ pas-sionis. vt sicut ip̄e patiendo in cruce ꝑ crucē vicit: sic ille q ꝯfirmatur deuitem accipiat ꝑ verbuꝫ crucis qua patiendo vincē valeat aduersarios crucis ad silitudinem crucifixi. ¶ Ad ħ qd̄ querit̄. q̄re in ħ sacr̄o exprimit̄ materia ⁊c̄. di-cendū ꝙ ꝓpter difficultatē act⁹ ad cui⁹ executōeꝫ roborat hoc sacr̄m non solum requirit̄ ꝙ forma hui⁹ sacramēti sit opatiua: sed insinuatiua siue eruditiua. vt in forma expri-matur ad qd̄ tenet̄ qui suscipit hoc sacramentū. Ut enim hr̄ de ꝯse. di. iiij. sp̄ussanctus. In baptismate regeneramur ad vitā: post baptismū confirmamur ad pugnā. ꝑparetio aūt ad pugnā significat̄ inunctōne crismatis vt ex supdi-ctis patet: tangit̄ ergo ħ materia. vt q confirmat̄ sciat ad quid ꝯfirmatur: qꝛ ad aliquid arduū et difficile. quod est ꝯfiteri fidem xp̄i in aduersis. quod non est in alijs sacr̄is. ¶ Ad aliud qd̄ sequitur. ꝙ duplex est effect⁹ hui⁹ sacr̄i su-stinentia scꝫ et ꝑseuerentia. Primū notat̄ in hoc qd̄ dicit̄. Confirmo te in fide quā in baptismo suscepisti. Secūduꝫ notat̄ in hoc ꝙ dicit salutis: quod importat ꝯsumatōnem sustinentie. et ideo cum istud sit dignius scꝫ salus finalis ꝙ̄ robur sustinentie: ꝓpter hoc magis dicit̄ crismate salu-tis ꝙ̄ crismate roboris. maxime cum p̄cessit effectus robo-ris in actu ꝯfirmatōnis cum dixit ꝯfirmo. ¶ Ad aliud di-cendum. ꝙ duplex est salus. vna est in euasione mali prete-riti: et ista ꝓprie datur in sacramento baptismi et peniten-tie. Alia est sal⁹ q̄ est euasio futuri mali scꝫ pugne eterne: et ista ꝓprie dat̄ in hoc sacramento. Cum ḡ obijcitur ꝙ effectus h⁹ sacramenti nō est sal⁹: patet qualiter respon-dendū est. Cum aūt subiūgitur ꝙ salus non ponit̄ ī forma sacramentoꝝ sine quibus non est salus ⁊c̄. Dicendū ꝙ sa-lus ſm ꝙ est effect⁹ baptismi et p̄nie. nō sumit̄ generaliter ſ spāliter. sine acceptōne spāli ſm ꝙ est effect⁹ isti⁹ sacr̄i. ꝓpter qd̄ non est ꝯsimilis ratio quare deberet poni in for-ma istoꝝ sacramentoꝝ et istius.

Consequenter que .§. iij.

ritur de variatione forme. sicut enim tactum est. ſm diuer-sas ꝯsuetudines diuersaꝝ ecclesiaꝝ variatur forma verbo-rum. qd̄ vr̄ min⁹ bene fieri. sic forma verboruꝫ est de integri-tate hui⁹ sacramenti: sicut illud qd̄ est maxime necessariū qd̄ aūt tale est inuariabile est: ḡ forma verboꝝ est inuaria-bilis. ¶ Item cū duo principaliter sunt de integritate hu-ius sacr̄i scꝫ materia et forma. hoc est crisma ꝯsecratum q̄ fit ip̄a vnctio: et forma verborum que ꝓfertur in ipsa vn-ctione. illud qd̄ est materiale est inuariabile. oportet enim ꝙ sit crisma et consecratuꝫ: similiter videtur ꝙ illd̄ quod est formale est inuariabile. ¶ Item in sacramento baptis-matis et altaris non potest esse forme verborum variatio. a simili videtur ꝙ neqꝫ in sacramento isto. ¶ Ad hoc di-cendum. ꝙ licet forma suppposita scꝫ qua vtitur eccl̄ia Ro-mana sit securissima et maxime tenenda: nihilomin⁹ alie sufficiūt et sunt sustinende. Ad hui⁹ aūt questionis determi-natōnem valet illud qd̄ r̄ndet Aug. in quadā ep̄la ad ve-lerium Maydaburgē ep̄m. querenti de diuersitate mo-dorum que fiūt circa celebratōꝫ sacramentoꝝ dicēs. Sic habemus a sanctis patribꝫ ꝙ si vnitas seruat̄ caritatis in fide catholica: nihil efficit ꝯsuetudo diuersa. et si multe sunt diuersitates que nō in summa sacr̄i neqꝫ ī virtute ei⁹ aut fide discordant. neqꝫ oēs in vnam ꝯsuetudineꝫ colli-gi p̄nt. estimo in pace potius ꝯcorditer tolerandas: ꝙ̄ di-scorditer cū scandalo damnandas. Et his patet q̄ diuer-sitas toleranda est. Summa sacr̄i intelligunt et estimo illa que p̄cise requirunt̄ ad esse sacramēti. Ad formaꝫ hāc vt estimo requirit̄ exp̄ssio ꝯsignatōnis ⁊ ꝯfirmatōnis cuꝫ materia ⁊ inuocatōe trinitatis que si exprimant̄ ⁊ fiat va-riatio in ordine verborum vel mutatōne dictionū. vt si in vna forma dicat̄ crisma sanctificationis: in alia crisma sa-lutis: nō iudicāda est variatō forme. nec hmōi variatō ob-esse pōt dūmodo q̄tuor p̄tacta exprimant̄. ¶ Ex his patet r̄nsio ad duo primo obiecta ꝑ hoc ꝙ ex variatōne hmōi ñ variat̄ aliquid qd̄ sit de integritate sacr̄i. cum semꝑ illa q̄-tuor in quibꝫ forme integritas ꝯsistit ꝯseruātur. Pre. for-te in ip̄a materia aliq̄n accidit variatio aliqua. Cū enim crisma qd̄ est materiale in hoc sacr̄o conficiatur ex oleo et balsamo: estimo ꝙ nō sꝑ tenet illa ꝯfectio. i. mediū indiui-sibile. ¶ Ad vltimū dicendū. ꝙ secus est de sacr̄is quorum forme sunt institute ab ore dñi et de his que ab hūana ꝓ-uidētia instituta sunt. q̄ eīn ab homine ordinata sunt: ab hoīe possunt mutari. Que aūt a deo instituta sunt: non ni-si dictāte deo debent mutari.

Consequenter que .§. iiij.

ritur de efficacia forme. s. verum a virtute verborū. q̄ sunt de forma: sit ipsum crisma sacr̄m vel non. Et sic: videtur ꝑ verbū Aug. qd̄ est hoc. Accedens verbū ad elementū fit sacr̄m. Item idem videt̄ ꝑ simile in alijs sacr̄is. ¶ Item si esset simpliciter sacr̄m anteq̄ proferretur forme verboruꝫ p̄scripta ex sola ꝯsecratōne ep̄i: tūc a quocūqꝫ fieret inun-ctio ip̄e inunct⁹ ꝯfirmaretur hoc autem est falsum. ḡ ⁊c̄.

¶ Contra. Hug. de sancto Uic. Sacr̄m est visibile ⁊ cor-pale elementū. foris sensibiliter ꝓpositū: ex similitudine re-p̄ntans: ex institutōne significans: ex scīficatōne inuisibi-lem grām ꝯtinens. ꝑ hāc rōnem videt̄ ꝙ crisma ex scīfica-tōne ep̄i ꝯtineat grām inuisibilē. et si hoc: est simpliciter sa-cramentum ante inunctōnem. ¶ Iteꝫ in sacramento alta-ris ex ꝯsecratōne ⁊ virtute verborum quibus fit consecra-tio panis anteq̄ fiat aliq̄ conuersio in vsum hominis ē cō-pletū sacr̄m. a simili videt̄ in ꝓposito ꝙ ex ꝯsecratōe facta ab ep̄o ip̄m crisma efficit̄ sacr̄m ꝑfectū anteq̄ fit inunctio ei⁹ q dꝫ ꝯfirmari. ⁊ ita idē seqtur qd̄ prius. ¶ R̄nsio. ꝙ a

virtute verborum que sunt de forma pscripta sit ipm cris-
ma sacrm. fm q sacrm dicu solum illud qd efficit qd figu
rat. ab inūctione eñ crismatio facta ab epo cū platōne de
box pscriptox efficit inunct' ɔfirmat' in grā. Uñ ɔceden
de sunt rōnes ɔ pte illa inducte. Crisma aūt ex ɔsecratiōe
epāli virtutē siue aptitudinē accipit ad ɔfirmandū bapti-
zatū in grā. sicut aq̄ ex ɔtactu carnis xpi mūdissime rece
pit virtutem siue aptitudinē mūdandi ab originali. Pōt
ergo dici. q crisma in ɔfirmatōne epi virtutē accipit ba
ptizatū ɔfirmandi in grā. et illa virtus siue aptitudo pdu
citur in actū siue effectū in vnctōne: in platōne verborum
forme pscripte: q̄ sunt ɔsigno z confirmo te ₇c. ¶ Ad illud
qd obijcit. q elementū ex sctificatōne inuisibilem cōtinet
grām ₇c. Dicendū q hec sanctificatō est ex virtute verbo
rum ipsius forme. Uñ hmōi sanctificatōez recipit aq̄ i in-
tinctōne eius qui baptizat cū dicit baptizo te in noīe p. ₇c.
Silr crisma in inūctōe cū dr ɔsigno te ₇c. ¶ Si aūt sum-
pta occasione ex dictis quereret. q̄re crisma consecratum
ab epo anteq̄ inungat confirmandus: dicit sacrm magis
q̄ aq̄ anteq̄ imergit in ea qui dz baptizari. cum aq̄ ex con
tactu carnis xpi habeat virtutē abluendi a pctō: sicut cri
sma ex ɔsecratōne epali hz virtutem confirmādi in gratia
Pōt rñderi q licet aq̄ hēat virtutem siue ydoneitate: tamē
vsus aque non est pcise deputat' ad hoc: sicut vsus crisma
tis est pcise determinat' ad hoc q ipse confirmet. Uñ cris-
ma nō solūmodo sortit nomē sacramenti a virtute vl ydo
neitate ad hoc q ipo fiat confirmatio: s ad hoc: z a deter-
minatōne pcisa vsus ipius ad hoc. non est silr d aq̄. ¶ Ad
aliud dōm. q sacrm altaris in duplicem vsum cedit. scili-
cet sacralē z spūalem. duplr eñ sumit scz sacramentalr
z spūaliter. nec fuit institutū vt in vnicum vsum veniret: s
in duplicē. ɔpter quod oportuit q anteq̄ sumeret sacmen
taliter: q ɔpletam esset sacrm. vt sic spūaliter eo vti posset
nō silr est de sacramento ɔfirmatōis. qd institutū fuit nō
vt spūaliter sumeret: s vt sacraliter. de sacramēto altaris
dicit. Crede z māducasti. Non aūt dr de hoc sacramēto.
crede. z confirmat' es. ɔpter qd hoc sacrm nō est ɔpletum
anteq̄ datur et accipit sacramentaliter. licet eñ suscipien
tium sacrm baptismi et sacmentum istud quidam ipm su
scipiūt sacramentaliter. quidam rem z sacrm: tñ institu-
ta sunt ista sacramēta. vt indistincte accipiatur ipm sacrm
z res sacri: nō sic est de sacramento altaris.

Questio .xxv. de vtilitate sacramenti confirmatōnis.

Sequitur de vtilitate huius sacri et primo de vtilitate in gene-
rali. Scdo de vtilitate in spāli. Circa pri-
mum primo querit. vtrum hoc sacramen
tum sit alicui' vtilitatis simpliciter. Se-
cundo vtrum sit alicuius vtilitatis que est necessitatis.

Membrum primum

Circa primū primo ondit q est alicui' vtili
tatis. dicit enim Melchyades papa. Quis
sufficiat regeneratōnis officia: victuris tamē
necīa sunt ɔfirmationis auxilia. ¶ Contra.
iiij. sen. di. j. Per baptisma mūdamur: p eucharistiā i bo-
no cōsumamur. baptism' estus viciox extinguit: euchari-
stia spūaliter reficit. Sz in his. s. mūdatōne z bonox cōsu
matōne cū alijs ibi tactis sufficienter hētur q̄ requirunt ad
salutē: igit ɔfirmatio supfluit. ¶ Item tam sacrm vtilita-
tis q̄ necessitatis pfigurata fuerūt in lege. s. in aliquibus
sacramētis legis. vt baptism' i circumcisione: eucharistia
in agno pascali. Silr dōm de alijs. ¶ Rñdent quidā q
trina inunctio dauid signat trinā inunctōez ɔferendā mē
bris eccle. primo eñ fuit dauid inunct' in regem in domo
patris sui in bethleem. j. Reg. xvj. hec autem inunctio si-
gnificauit vnctionez baptismalem. Secūdo vnctus fuit in
Ebron. sup duabus tribubus ij. Reg. ij. que vnctō signifi
cabat vnctōez ɔfirmatōnis. Prima eñ vnctō fuit i signū
future ptātis. qui licet tūc vnctus esset: nondū habuit vsū
regnandi neq ptātem: qua signat vnctio baptismatis in
q̄ nondū regnat lib. arb. q2 nondū est vsus sue potestatis.
Per scdam vnctōez dauid q̄ accepit potestatē z vsum re-
gnandi signat vnctio confirmatōnis. p quā ydonei fiunt
ad regenerandū z hostes debellandū. dauid eñ p' scdā
vnctōnez hostes fortiter debellauit. Tercio vnctus fuit in
Ebron sup. xij. tribu. ij. Reg. v. qua signat vnctio glorie. q̄
habita habet ptās plena et plenū dominiū regnandi. Un-
de. ij. Reg. vij. Cū sedisset rex in domo sua z dedisset ei do-
minus pacē vndiq ab vniuersis inimicis suis: ₇c. Uel il
la vnctio signat crismatōem episcopox ɔpter subiectōnem
multox. Sed ista dicere nō est rñdere ad questionē preta-
ctam. quia et si hec triplex vnctio aliquā triplicem pfigra-
uit: non tñ fuit hec pfignatio p sacramenta legis. sicut fu-
it de baptismo et alijs. ɔpter qd non videtur rñsio sufficī-
ens. Rñdeo q sacrm illud est maxime vtilitatis. ¶ Ad pri-
mum ɔtra hoc obiectū dicendū. q licet sacramentū bapti
smi z eucharistie sufficiant illi qui non est lapsus post ba-
ptismum in culpā: nihilomin' vtile est sacramentum illud
ne labat in culpam. quia eñ vt ait Iob. vij. milicia est vi-
ta hominis: valde est sacramentū prestans robur in certa
mine ɔtra vicia et temptatōnes. quia. ij. Thi. ij. Nō coro-
nabit nisi qui legitime certauerit. Et maxime ad prestan-
dum robur ad ɔfitendum xpm crucifixum siue fidē illi'.
Pre. sacramentū eucharistie dicit consumare in bono. q2
est sacramentū amoris a quo est ɔsumatio in bono. j. thi.
j. Finis pcepti est caritas. Preterea illud argumentū nō
valet. ista sufficiūt ad salutem: g quecūq alia preter h su-
pfluunt. Quedā eñ sunt necessaria ad salutem. quedā ex-
pedientia. Necessaria eñ sufficiunt non tñ supfluunt expe
dientia. Ubi aūt fit questio de illis que necessario requirun
tur tenet hoc argumentū. hec sufficiūt: ergo alia supfluūt
vt si arguat sic hec sufficiūt necessitati rei: g alia supfluūt
necessitati illius. i. nō requirunt necessario q res sit. ¶ Ad
aliud dicendū. q rñsio ptacta scz de vnctōne dauid nō suf-
ficit. ɔpter hoc dōm. q sicut dicit Ro. x. Finis legis chri-
stus ɔpter hoc solū illa sacramenta fuerūt pfigurata alijs
sacramentis in lege: que fuerūt instituta in xpo z pcepta.
sicut baptism' vlt. Math. pnia. iij. Math. Penitentiam
agite. Ordo Math. xvj. Quecunq solueritis eucharistia
xxvj. mat. Sacrm aūt ɔfirmatōis originē hūit a spū scō q
ɔfirmauit discipulos die penthe. Act. ij. z ɔsequenter exer
citiū ab aplis. ¶ Si obijcit ɔtra pdicta p verbū Hug. di-
centis. crismatis vnctōez iaz ab antiq. in ve. test. institutā
legim': q2 tūc quidā reges solū et sacerdotes liniebantur
quox vnctōne singularis ille vnct' pfigurabat: g p cūctis
pticipibꝰ suis vnct' est. vt cū illo pticiparēt in noīe: g pti-
cipes illi' esse mererent in vnctōne. a crismate eñ xpc dici
tur. z a xpo xpian' noīantur. dici pōt q ex verbo Hug non
habet q hoc sacrm fuit pfiguratū vnctōne aliqua legali
s potius vnctio xpi vt ex ipis verbis patet.

Membrum secundū

Consequenter querit si sacrm ɔfirmatōis ē ne-
cessariū ad salutē? Et nō: videt. Ex q̄ sacro
baptismatis ɔferunt oīa q̄ necīa sunt ad sa-
lutē. Dic eñ aug. li. de sacris. p aquā ba-
ptismi transit' est a terrenis ad celestia: de pctō ad vitā: de
culpa ad grām: de ingrato ad sctificatōez. g p hanc aquā
trāsit nō morit s resurgit. ¶ Item in baptismo dat grā cū
oībꝰ dotibꝰ. Sz q hz virtutes hz arma sufficientia ad pu
gnā: g ₇c. ¶ Itē null' cadit nisi volēs. g ex q̄ hz grām ipm
stabilitatē. pōt stare g non est necesse cadere. g grā confir-
matōnis non est necessaria. ¶ Itē mīma caritatis sufficit
ad resistendum oīꝰ temptationi. et hoc patet idem quod
pri': cū caritas habeat sine hoc sacro. ¶ Cōtra. Raban'
oēs fideles p man' impositōez epox p' baptismū accipere

debent spiritum sanctum. et pleni xp̄iani inueniantur. igi
tur an̄ ꝯfirmatōnē nō sunt pleni xp̄iani: igit̄ si decedunt
nō hn̄t plenam gloriā. ¶ Item ex ꝯcilio aurel. habet̄ ꝙ nō
est xp̄ianus ꝗ nō est ꝯfirmatus: dicit̄ enim ibi. Nunꝙ̄ erit
xp̄ian⁹ ꝗ non in ꝯfirmatōne ep̄ali fuerit ꝯfirmat⁹. ¶ Itē
Hug. In gestis pontificalib⁹ legit̄ ꝙ Siluester papa con
stituit. vt baptizatū presbiter in vertice crismate liniat pro
pter occasionē quidem mortis ne forte ꝑ˜ter absentiā ep̄i
et difficultatē eum ꝯsequendi: sine manus impositōne ba
ptizatum ab hac vita migrare ꝯtigerit: qđ quidem omni
no piculosum esset. Si aūt oīno piculosum est sine confir
matōne migrare: igit̄ confirmatio necessaria est saluti: qꝛ
ꝙ ibi loquat̄ de piculo damnatōnis patet ꝑ hoc qđ subiū
gitur. Quid aūt ꝓdest si a lapsu erigeris: nisi etiā ad stan
dum confirmeris. ꝑ hoc qđ innuit̄ ꝙ baptismus nullius
vtilitatis est sine ꝯfirmatōne. ¶ Item Ro. x. Corde credi
tur ad iusticiā. ore aūt cōfessio fit ad salutem. vtrūꝙ̄ ergo
est necessarium ad salutē. Sed null⁹ saluat̄ nisi credat vel
habeat fidei sacramentuꝫ: ergo null⁹ saluat̄ nisi confiteat̄
vel habeat sacramentū ad hoc ordinatū scꝫ sacramentuꝫ
ꝯfirmatōnis. ¶ R̄n̄deo. ꝙ hoc sacramentū nō est necessi
tatis. ꝓprie sumendo necessitatē eo modo quo dicitur esse
necessariū sine quo non pōt esse salus. extenso noīe necessi
tatis: eo modo quo necessariū dicit̄: vtile est necessariū ad
salutē vt ex dictis patet. ¶ Ad primū ergo obiectuꝫ contra
hoc. dicenduꝫ ꝙ est plenitudo sufficientie et plenitudo ha
bundātie: siue plenitudo in esse et plenitudo in robore. Quā
tum ad primā plenitudinē pleni xp̄iani fiūt in baptismo.
Quātum ad scđam in ꝯfirmatōne. vn̄ Melchyades papa. in
baptismo spūssanct⁹ confertur ad innocentiā. In ꝯfirma
tione ad pugnam. ⁊ q̄uis ꝯtinuo sufficiant regeneratiōis
officia: victuris tamen necessaria sunt ꝯfirmationis auxi
lia. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ xp̄ianus dicit̄ vel ex eo ꝙ cara
cterem xp̄i habeat: vel ex eo ꝙ miles xp̄i sit in certamie cō
tra aduersariū. primo modo est xp̄ianus etiā nō ꝯfirmat⁹
scđo modo nō. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ex verbo Hug. dicen
dum ꝙ Hug. loqtur de illis ꝗ per negligentiā transeūt si
ne hoc sacramento: ⁊ moriunt̄ illo non suscepto: vn̄ negli
gentia illis imputat̄ in pcc̄m mortale. Unde Hug. timen
dum est illis qui ꝑ negligentiā amittunt ep̄i p̄n̄tiam. ⁊ nō
suscipiūt manus impositōem. ne forte ꝓpterea damnentur
quia festinare debuerūt. Ex institutione enim eccl̄ie est. ꝙ
null⁹ ab hoc sacramento excipit̄. ꝫ oēs suscipere debēt vt
sint strēnui pugnatores. et ideo si quis cum hꝫ locū temp⁹
et oportunitatem negligendo ꝯtempnit: piculo se exponit
¶ Ad aliud qđ obijcit̄ de ꝯfessione fidei. ꝑ illud Ro. x. cor
de creditur ad iusticiā ⁊c̄. Dicendū ꝙ nō est simile de fide
⁊ ꝯfessione. qꝛ credere semꝑ est necessariū exquo homo est
adultus: ꝫ confiteri nō oportet nisi ꝓ loco et tp̄e. Similit̄
semꝑ est necessariū sacramentū fidei scꝫ baptismus ad sa
lutem et existenti in minori etate ⁊ maiori: sacramentū cō
firmatōnis non existenti nisi in maiori. vn̄ Melchyades
papa et habet̄ de ꝯse. di. iiij. Cunis ꝯtinuo transituris suf
ficiāt regeneratōis bn̄ficia: victuris tn̄ necessaria sunt cō
firmatōnis auxilia. Regeneratio ꝑ se saluat mox in pace
beati seculi ꝑcipiendos: confirmatio armat et instruit ad
agones mundi hui⁹ et ꝓlia reseruandos. Qui aūt post ba
ptismū acq̄sita innocētia imaculat⁹ ꝑuenit ad mortē. cōfir
matur morte: qꝛ iam nō p̄nt peccare p⁹ mortē. sic ḡ intelli
gendū est de sacr̄o hoc qđ non est sacr̄m necessitatis: cū si
ne gr̄a ꝯfirmatōnis ex sola gratia baptismali cuꝫ quadam
strēnuitate nature oēm genus temptatōnis vincē ꝯtingat
⁊ pro fidei ꝯfessione vsqꝫ ad morteꝫ resistere. de hoc tange
tur infra. In aliquibus forte est ḡtia necc̄ia sine piculis ad
pugnā. in quib⁹ q̄uis li. ar. nō posset cogi: tn̄ tanta nutat
infirmitate ꝙ nequaꝙ̄ staret forti impellente tēptatōe: ni
si gr̄a supaddita gr̄e baptismali fructificāte sustentaretur
⁊ illa infirmitas curaret̄. et ideo q̄n̄ꝫ ⁊ q̄tuꝫ ad aliquos
necc̄ia est ꝯtra lapsum. nō ꝓpter exteri⁹ impellens tn̄: ꝫ pro
pter infirmitatē interiorē ⁊ debilitatē. Unde in aliquibus
licet gr̄a siue caritas in quocūꝙ̄ sit gradu sufficiat quātū
est de se ad resistendū omni temptatōni: tn̄ ꝓpter infirmi
tatem ipsius li. ar. siue libere volūtatis: necc̄ia gr̄a ꝯfirma
tōnis: vel aliqua alia ne resistens deficiat in pugna.

Questio. xxvj. de vtilitate confirmatōnis in speciali.

Sequitur de vtilitate in spāli. Et primo q̄tum ad donuꝫ gra
tie. Secundo q̄tum ad actum vel robur
gratie.

Membrū primum

Circa primuꝫ primo queritur. vtrum in hoc
sacramento conferatur noua gratia. Secū
do vtrū gratia gratūfaciens. Tercio vtruꝫ
gr̄a data in hoc sacramento: ꝓcedat in vnū
cum gratia baptismali. Quarto vtruꝫ expediat ad actum
virtutis vel doni.

Articulus prim⁹

Queritur ḡ vtrū in hoc sacramento ꝯferat̄ gr̄a
noua scꝫ alia q̄ baptismalis. Et sic videt̄ Ra
banus. in vnctione baptismi spūssanct⁹ descen
dit ad habitatōeꝫ deo ꝯsecrādā. In hac vero eiusdē septi
formis gr̄a cum oīm plenitudine sanctitatis et v̄tutis de
scendit in hoīem. Sed alia est gr̄a qua efficitur plenitudo
sanctitatis ⁊ v̄tutis: ⁊ alia qua cōsecrat̄ deo: ḡ ⁊c̄. ¶ Item
eiusdē gratie eadē est virtus ⁊ opus. igit̄ si eadē gr̄a cōfer
retur: eandē hr̄ent efficaciā et ita alterū sacr̄m supflueret
¶ Si diceret̄ ꝙ eadem sit sub alia dispositōne. qꝛ augetur
vel melioꝛat̄. hoc nō videt̄: cum sit forma simplex. oīno ni
hil ꝑticipans de suo ꝯtrario. possibilitas augmētatōis so
lum ꝯgruit formis ꝑticipātib⁹ aliquid de suo contrario. Fm̄
ꝙ dicit̄ ꝙ albi⁹ est qđ est nigro impermixtius. albedo autē
in deo simpliciter nō recipit magis vel minus. ¶ Item sac
mentum exteri⁹ est aliud scꝫ visibilis forma. caracter alt⁹
est: qꝛ aliter nō essent tres caracteres: igit̄ et gratia alia.
¶ Item vt dicit Hug. Crisma ex oleo et balsamo conficit̄
quia ꝑ oleum infusio gratie. ꝑ balsamū odor bone fame de
signatur. Igit̄ si sacramenta legis noue sunt vera signa.
in hoc sacramento infundit̄ gratia. ꝫ constat ꝙ nō est gra
tia baptismalis. quia illa habet̄: ḡ alia noua. ¶ Iteꝫ i me
dicina corpali alia est illa que morbos expellit: et alia que
v̄tutem ꝯfortat ⁊ corroborat. igit̄ ita erit in spūalibus: sed
gratia baptismalis morbos expellit. gratia ꝯfirmatōnis
virtutē confortat: igit̄ ⁊c̄. ¶ Contra. cui⁹ p̄cessit esse sequi
tur confirmatio. igit̄ vt videt̄ gratie p̄cedentis ꝑ sacramē
tum ꝯfirmatōis est cōfirmatio. ⁊ ita videt̄ ꝙ sic dispositio
⁊ habit⁹ non sunt diuersa ꝑ essentiā: sic nec gr̄a ista ⁊ illa.
Eadē igit̄ est gr̄a baptismalis ⁊ ꝯfirmatōis. ꝫ ꝯfirmatio
ne roborat̄ et cōfirmat̄ q̄ simplr̄ fuit collata in baptismo.
¶ Hic gr̄a est idē in subā ꝙ v̄tt⁹. ꝫ nulla deus dat̄ in cōfir
matōne q̄ nō fuit data in baptismo: qꝛ neqꝫ fides ⁊c̄. igitur
⁊c̄. ¶ Itē gr̄a cōfirmatōis stabilit̄ ⁊ roborat̄ li. ar. siue vo
lūtas ne cadat impulsu temptatōis. ⁊ si h: nō est alia a gr̄
tia baptismali sic̄ non est alia gr̄a opans ⁊ coopans. h⁹ ar
gumenti rō pꝫ sic. ij. senten. xxvj. dis. dr̄. Opans gr̄a ꝑpa
rat hoīs voluntatē vt velit bonū. gr̄a coopans adiuuat ne
frustra velit. ⁊ ad hui⁹ manifestatōneꝫ ponitur ibi auctas
Aug. de li. ar. hoc scꝫ coopando de⁹ in nobis ꝑficit: quod
opando incipit. qꝛ ipse vt velim⁹ opatur incipiens: ꝗ volen
tib⁹ coopatur ꝑficiens. et post determinat multiplr̄ ꝙ ea
dem est gr̄a opans ⁊ coopans. dicit em̄: nā irratōnabilr̄ q̄
busdam videt̄ ꝙ vna et eadem sit gratia ideꝫ donum: eadē
virtus q̄ opat̄ ⁊ coopat̄. Ex his videt̄ ꝙ gratia baptismi
⁊ ꝯfirmatōnis sunt eadē sicut gr̄a incipiens et ꝑficiens in
opib⁹ v̄tutū. ¶ R̄n̄. ad hoc dōm ꝙ non solū est augmēta
ta gr̄a baptismalis in ꝯfirmatōne: ꝫ noua ꝑ essentiā data
est ⁊ ad aliud. vn̄ Hug. In baptismo tribuit̄ gr̄a ad pcc̄o
rū remissionē: hic dat̄ gr̄a ad ꝯfirmatōꝫ. ¶ Ad primo obie

ctum ɔtra hoc dōm. q nō dicitur sacrō confirmatōnis cō-
firmari principalr grā baptismalis. s homo baptizatus.
vñ confirmatio est p ōne non grē. ꝛ ꝓprie et per se loqndo
ꝓx. si diceret q sacramento ɔfirmatōnis ɔfirmaret grā
baptismalis siue grā hui⁹ gratia illi⁹: non ex hoc sequere-
tur q essent grā vna: sicut dispositio et habit⁹ sunt vna es-
sentia. vna eñ grā alia roborat ꝛ vna virtus alia. qa cū ꝫ
omīs gratia aliquid tollit defectus: quacūq grā data su-
scipiens ꝓpior efficitur ad bonū quodcūq. vñ a quolibet
grā alia expedit et ita roborat aliquo mō. Nec ex hoc seq
tur q sint vna: nec simile de his ꝛ habitu ꝛ dispositōne: qꝛ
habit⁹ ꝛ dispositio ꝓprie dicunt idem in essentia. differens
tm̄ sicut facile mobilis ꝛ difficile. ¶ Ad aliud dōm. q est
grā sacramentalis ꝛ est grā virtutis. de grā virtutis dr̄ q
idē est grā q virt⁹. Grā eñ dicit ingrātum aīam ꝑficit ꝛ gͣ-
nificat. Uirtus ingrātum mediantib⁹ potentijs act⁹ anime
elicit virtutis: s grā sacramentalis ꝓprie defectū tollit ex
pte anime: ꝛ potentias ad opa virtutū expedit ꝛ promo-
uet. s non opa virtutū elicit p se et ꝓprie loquendo. Uerbi
gratia. Grā ɔfirmatōnis tollit quandā pusillanimitatē
siue timiditatē. ꝛ inducit audaciā ɔfitendi ꝛ ꝑm ut expedit
ad ɔfitendū xpꝫ: qđ est opus fidei elicitiue ꝛ fortitudinis
imꝑatiue. De grā virtutis dicit q est idem qđ virtus. nō
de gratia sacramentali. et hoc dico fm q virtus proprie ꝛ
specialiter dicitur: que diuiditur in cardinales ꝛ theologi
cas. ɔmuniter sumendo virtutem. quicqd opatur ad salu-
tem et gratia sacramentalis virtus dicit. ꝛ sic bene posset
ɔcedi q gratia noua collata in ɔfirmatōne ɔfert et virtus
s nō illa que diuidit vt tactū est. ¶ Ad aliud dōm. q non
est simile de gratia opante ꝛ coopante: ꝛ gratia baptismi
ꝛ gratia ɔfirmatōnis. gratia eñ opans ꝛ coopans ad idē
siue eundem effectū tendūt licet differenter. quia hec inci-
piendo: illa ꝑficiendo. imo eadem actio elicitur ex his co
modo quo vnum ɔtinuū vnū dicit. nō similiter est ex alia
pte: quia gratia baptismalis ꝓprie datur ad iustificandū
siue ad reparationem iusticie amisse p lapsum originalis ꝛ
etiam actualis: gratia confirmationis proprie datur ad
constanter ɔfitendum fidem xp̄i coram quibuscūq opor
teat.

Articulus secundus

COnsequēter querit. vtrū in hoc sacramēto de-
tur grā gratūfaciens. q sic: patet ex verbo Ra
bani dicentis. in sacrō confirmatōnis septifor
mem grāꝫ cūm omī plenitudine sanctitatis ꝛ virtutis ve-
nire in hominem. ¶ Item hoc sacrm̄ ɔfirmat in bono: s si-
cut solius gratie gratūfacientis est reuocare a malo. ita et
confirmare in bono: g ꝛc. ¶ Item gratia collata in hoc sa
cramento est augmentatiua gratie baptismalis. sicut ha-
betur a mgr̄o in senten. qui dicit. q mai⁹ augmentū virtu-
tum prestat: s grā gratisdata nō auget grāꝫ gratumfaciē
tem: qa in nulla ꝓportōne se habet ad illam sicut nec pun-
ctus ad lineā: g ꝛc. ¶ Contra. hūo gratiā gratūfacientē
accedens ad baptismū ipam nō suscipit. Uñ adultus ba-
ptizatus baptismo flamis suscipiens baptisma flamis so-
lum suscipit ipm sacramentuꝫ quod quidem est sacrm̄ rei
q precessit sicut habetur. iiij. sen. di. iiij. Si igitur res sacrmē-
ti non suscipitur. s ipm sacramentum solum: patet q in ca
su tali suscipiens baptisma. non suscipit grām gratum fa-
cientem: et hui⁹ est causa gratia prehabita qua erat iusti
catus. Eadeꝫ rōne videtur q accedens ad sacrm̄ cōfirma-
tionis cum gratia baptismali. rōne qua habet grām grātifi
cantem: non suscipit ibi gratiam gratū efficientem. ¶ Si-
militer pōt obijci de ɔtrito accedente ad susceptōeꝫ sacmē-
ti penitentie. qꝛ eñ habebat grām gratumfacientem in su
sceptōne sacramenti penitentie ab ecclia. non datur illi grā-
tia alia. similiter videtur i ꝓposito. q ex quo accedit ad cō-
firmatōeꝫ a gratia gratum faciente accepta in baptismate
ꝛc. ¶ Item grā gratūfaciens est qua homo recōciliat deo
non autem reconciliatur homo deo sacramento confirma
tionis: ergo ꝛc. ¶ Item inter gratiam gratisdatam ꝛ gra-
tiam gratūfacientem hoc interest. q gratia gratisdata re-
spicit penam: sed gratumfaciens culpam. sed confirmatō
est contra penam: ergo ꝛc. ¶ Item videmus xp̄m libere cō
fiteri multos in mortali peccato. actus ergo ille potest esse
a grā gratisdata. si ergo ad hoc confertur confirmatio nō
est necesse q debet habere grām gratumfacientem. Di-
cendum sicut innuit Rabanus et mgr̄ in senten. ꝛ commu
niter concordant doctores. Confirmatio dat grām gratū-
facientem. Sed notandū q grā gratūfaciens dupliciṫ di
citur. aut gratūfaciens de non grato: ꝛ talis est grā bapti
smalis. aut magis gratūfaciens de iam grato: et talis est
grā confirmatōnis que grām acceptam ampliat ꝛ confir-
mat. ¶ Et p hoc patet rūsio ad primo obiectum in contra
rium. quia qūuis baptismus habeat grām gratūfacientem
non tamen hꝫ ad illum effectuꝫ nec in illo statu in q habꝫ
post confirmatōneꝫ. et ideo recipitur hoc sacrm̄ ad perfe-
ctionem illius gratie et confirmatōeꝫ. et hoc p grām i hoc
sacramento collatam que nonduꝫ habetur. ¶ Ad s quod
subditur de eo qui accedit ad baptisma flumīs baptizat⁹
baptismo flaminis. q non suscipit rem sacramenti: sed so
lummodo sacrm̄. Similiter de illo qui ɔtritus accedit ad
suscipiendum sacrm̄ penitentie. Dicenduꝫ q non est simi
le. quia sacrm̄ baptismi ꝛ confirmatōnis sunt duo sacmē-
ta. quoꝝ vtrunq habet qđ sibi ꝓprium est et ex pte sacmē-
ti et ex pte rei. non ita est ex pte alia. quia gratia data i ba
ptismo flaminis: non iustificat nisi cum voluntate ꝛ ꝓposi
to suscipiendi sacramentū fluminis. Quo suscepto gratia
ꝓhabita est de integritate baptismi fluminis: quia res est
siue signatum illius. Similiter est de gratia habita in cō-
tritiōe. nō eñ iustificat nisi cum ꝓposito suscipiendi sacra
menta penitentie. prout est sacramentuꝫ ecclie. Quia igiṫ
grā qua purgat adultus ab originali cum ꝓposito suscipi
endi sacramēti fluminis suscepto baptismo: est de integri-
tate ipsi⁹ sacramenti. Similiter grā qua purgat quis ab
actuali cum ꝓposito suscipiendi sacramenta penitentie ꝓ-
ut est sacrm̄ ecclesie: illa suscepta est de integritate ei⁹. cuꝫ
enius sacramenti non est nisi vna grā principalis: non de
bet alia gratia noua dari in susceptōe sacramenti modo
iam dicto. Aliter est de baptismo et confirmatione q sunt
simpliciter diuersa. Non tamen negandū opinor quin grā-
tia primo data in baptismo flaminis: augmentetur in ba
ptismo fluminis. similiter qn gratia contritionis in susce-
ptione penitentie ab ecclesia. ¶ Ad hoc quod obijcitur. q
gratia gratumfaciens qua homo reconciliatur deo ꝛc. Di
cendum q duplex est gratificatio. scilicꝫ reconciliatōne. ꝛ
merito. Uñ grā gratūfaciens dicit. q homo reconciliatur
deo et q meret premiū eternū. Grā eñ gratūfaciens ē illa
que ordinat et ꝓmouet hominē ad hoc vt ꝑfecte sit gratus
deo quod erit in patria. nō igiṫ determinat tm̄ effect⁹ gra-
tie gratūfacientis in recōciliatōne cuꝫ deo. ꝛ hoc est quod
sup̄ tactum est. s. q grā gratūfaciens nō solum facit de nō
grato gratū: s de grato magis gratum. ¶ Ad illud qđ obij
citur. q grā gratumfaciens est ɔtra culpā. Dōm q nō est
tm̄ contra culpam: sed etiam contra penam: catenus qua
ordinata est ad culpam: et talis est pusillaminitas. ¶ Ad
vltimum dicendum. q qūuis aliquis possit confiteri xp̄m
sine gratia gratumfaciente: nō tamen ita faciliter. nec ita
vtiliter nec ita salubriter sicut cum gratia gratumfacien-
te. quoniam ex ipsa est confessio laudabilis a deo accepta
ꝑ ꝛc. et si aliquis ex gratia gratisdata confiteatur xp̄m. vt
pote ex quadam strenuitate nature vel ex aliqua alia grā-
tia gratisdata. ex hoc non sequtur q gratia h⁹mōi datur in
confirmatōne: quia sic ɔfitens xp̄m non ɔfitetur ex gratia
data in confirmatōne.

Articulus tercius

COnsequenter querit. vtrum noua gratia a ddi
ta cedat in vnū cum illa cui addit. i. gratia cō-
firmationis cum gratia baptismali. Et primo
queritur. vtrum ex his duabus gratijs fiat vna p cēntiā.

Secundo vtrum illud quod additur in augmentū gratie
baptismalis: cedat in vnum cum illa.

Circa primum .§.j.

ꝓceditur sic. Et videtur ꝙ gratia baptismalis ⁊ ꝯfirma-
tōnis fiat vna gratia ꝑ essentiā ꝑ simile. In corꝑalibus in
quibꝫ qꝺ auget ⁊ qꝺ augetꝛ fiūt vnū. sicut cibus et corpus
animale. a simili videtꝛ ꝺe spūalibꝫ: ꝙ id qꝺ auget ⁊ quod
augetꝛ vnū fiant. Sed grā confirmatōnis augmentat grā
tiā baptismatis. vñ Melchyades papa. ꝺe ꝯsecra. di. v. ꝯ
Spūssanctꝰ. In fonte plenitudinē tribuit ad innocentiaʒ
In ꝯfirmatōne augmentum prestat scꝫ grē preexistentis.
¶ Item duo accidentia ꝯsimilia nō manent in eodeʒ indi-
uiso. sicut due albedines in eadem pte corporis. neqꝫ due ni-
gredines neqꝫ due supficies. Siliꝛ videtꝛ ꝙ nec due gratie.
ꝗ licet grē diuerse sīt baptismi ⁊ ꝯfirmatiōnis infundantꝛ
aīe. necesse est ꝙ fiant vna grā et ꝙ nō maneāt distincte
in suis essentijs. ¶ Item impfectū et pfectum adinuicē or-
dinata eo ꝙ vnū quasi subsernitꝛ alij et est in possibilitate
ad aliud: non hñt esse distincta. ꝫ grā baptismalis ē qua-
si in impfecte ⁊ possibilitate respectu grē confirmatōnis:
⁊c. ¶ Contra. due luces naturales ꝯcurrentes in aliquo
vnoꝛt luces duaꝝ candelaꝝ ꝯcurrentes in vno puncto
aeris. nō faciūt vnā lucem ꝫ sunt distincte suis essentijs. vt
dicit Dyoni. a simili in ꝓposito. ¶ Item grē sacrāles sunt
medicine spūales. ⁊ respectu diuersoꝝ morboꝝ. ꝫ ſm hie
ro. qꝺ sonat oculū nō sonat calcaneuʒ. hoc aūt inducit ad
ostendendū ꝙ medicine spūales sunt diuerse sicut ⁊ morbi
ꝫ ⁊c. ¶ Item due sunt res tam sacramenti baptismatis ꝙ̄
ꝯfirmatōnis: scꝫ caracter et grā. ꝫ caracteres manent di-
stincti in suis essentijs: similiter videtꝛ ꝙ et grē. ¶ Iteʒ si il
le due grē fiant grā vna: illa gratia aut est grā baptismalꝛ
tm̄: aut ꝯfirmatōnis tm̄: aut vna ꝯposita ex his duabꝫ. cō
posita nō est cum formaꝝ simplicium non sit compositio
¶ Pre. si vna esset ꝯposita ex illis: vna se hñet vt forma vel
quo: alia vt materia vel qꝺ: qꝺ nō videtꝛ posse contingere.
nec est baptismalis tm̄: neqꝫ ꝯfirmatōis tm̄. ⁊ ita nulla vi-
detur esse. Ex his videtꝛ ꝙ gratia ꝯfirmatōnis nō cedit in
vnā essentiā cum grā baptismali. ¶ Qꝺ ꝯcedimus sine p-
iudicio melioris sententie. licet quidā posuerūt contrariū
Non eñ videtꝛ ratōni consonum. ꝙ diuersoꝝ sacramento
rū sit res eadem. cum illa ad que sunt ꝓprie et immediate
sint diuersa. nec ꝙ essentie simplices oīno carentes positō-
ne ī vno indiuisibili ꝯueniant: sicut nec due vnitates pñt
fieri vna. ¶ Ad illud qꝺ primo obijcitꝛ in contrarium. Di-
cendum ꝙ ille modus augmentandi ꝗ corꝑale augmētatꝛ
a corꝑali nō est in ꝓposito. Cum enim gratia baptismalis
augmentetꝛ ꝑ gratiā confirmatōnis. hoc nō est ꝑ subintra
tionem vniꝰ in aliam vel additōnem vniꝰ ad aliam: ꝫ quia
habens grām baptismalem amplius roboratꝛ ⁊ virtuosi-
or et gratiosior efficitꝛ. ex hoc eñ ꝙ grā cōfirmatōnis tolli
tur aliquis defectus in baptizato: expeditior efficitur gra
tia baptismalis et efficacior in suo actu et habens gratiaʒ
aptior efficitur ad recipiendū influentiam lucis diuīe qua
augmentatꝛ ipsa gratia ꝓhabita. ¶ Ad aliud quod obijcitꝛ.
ꝙ ꝯsimilia accidentia nō sunt in eodem indiuiso ⁊c. Dicē
dum ꝙ et si hoc sit verum ꝺe accidentibꝫ corꝑalibꝫ scꝫ que
determināt esse suum in corꝑibꝫ. hoc tñ non est verū ꝺe ac-
cidentibꝫ spūalibꝫ. i. quoꝝ esse determinatꝛ in spū. diuerse
eñ scientie simul sunt in aīa. Pret. consimilia accidentia
in genere bene possunt esse in eodē. licet nō ꝯsimilia ī spe-
cie. Gratie aūt sacramentales potius dicende sunt habe-
re similitudinē siue ydemptitatē in genere ꝙ̄ in spē. Unde
gratia baptismalis ⁊ confirmatōnis non sunt eiusdeʒ spe-
ciei: ꝫ diuersarum. ¶ Ad illud quod sequitur. dicendū ꝙ
gratia baptismalis non se habet ad gratiam confirmatio
nis sicut impfectum se habet ad perfectum. quod quidem
impfectum est quasi materiale. et in possibilitate ad perfe
ctum. sicut eñ sup̄ tactū est. confirmatio nō est ꝑ se grē ba
ptismalis. ꝫ baptizati. Unde confirmatio est grē bapti-
smalis per accidens. eo ꝙ habens gratiā confirmatur eo-
dem modo et perficitur: quia ipse baptizatus quodammo
do perficitur. vnde vna gratia non est materialis respcu
alterius.

Consequēter queri- .§.ij.

tur supposito ꝙ aliquo modo augmentetꝛ grā baptismalis
ꝑ grām confirmatōnis. vtrū id augmentum cedat in vni-
tatem cum grā baptismali: ita ꝙ fiat grā vna ꝑ essentiam.
Et sic: videtꝛ ꝑ hoc. ꝙ cum augmentatꝛ grā frequentia ⁊ as
siduitate operū virtutū. non est ibi dicere grām ⁊ gratiā:
ꝫ eandem ꝑ essentiā. A simili videtꝛ. Si grā data in sacra
mento aliquo augmentaretꝛ aliquo modo grā data in alio
ꝙ vnica erit ⁊ eadem ꝑ essentiam. ¶ Contra. due materia
les luces ꝯcurrentes in vno pūcto aeris nō faciūt vnā lu-
cem: ꝫ sunt distincte in suis essentijs: siliꝛ videtꝛ ꝺe spūalibꝫ
in ꝓposito. ¶ Item illud qꝺ datū est ad augmentū. ꝺe nouo
est creatū ⁊ est gratuitū: ꝫ est aliqua species gratie vel vir
tutis. vt fidei vel spei vel gratie sacramentalis. quod autē
est tale: habet esse distinctū ⁊ nō cedit in vnum cum alio.
¶ Rñsio. dicūt quidam ꝙ grā ſm suā essentiā non augetꝛ
⁊ ꝙ augmentū ꝗtum ad essentiam est solummō illoꝝ qui
habent quantitatē molis. vnde qꝛ grā vel virtus nō habet
quantitatē molis sed virtutis: virtus augeri pōt nō essen-
tia. Sed hoc supposito questio nulla ē. ¶ Sꝫ saluo iudicio
meliori opinando nō asserendo dico: ꝙ ipsa essentia gratie
augmentatꝛ. cum eñ grā sit quedaʒ lux spūalis et ponunt
sacri orthodoxi: sicut lux materialis in suo genere et suo
modo. et forte illa augmentatio et diminutio attenditꝛ pe-
nes magis spūale et minꝰ. qꝺ ꝓuenit ex maiori appropin-
quatōne ⁊ minori ad lumen spūale ⁊ forte alio modo. Nō
eñ videtꝛ consonū ratōni. ꝙ cum virtꝰ ab essentia depende
at: ꝙ virtꝰ augmentetꝛ essentia manente imutabili. Pre. ex
positōne ꝓtacta sequeretꝛ oēs substantias simplices esse
eiusdem simplicitatis. qꝺ constat esse falsum: qꝛ tūc oēs
essent eiusdem virtutis. qꝛ simplicitas essentie attestatꝛ quā-
titati siue multiplicitati virtutis. ꝓpter qꝺ vere asseritur.
ꝙ quanto aliquis est simplicius in essentia: tanto est mul-
tiplicīꝰ in virtute. ¶ Supposito ꝫ ꝙ grā pōt augmentari.
rñderi pōt ad obiecta. Dicendū ꝫ ꝙ diuerse grē distincte
create nō confluūt in vnū actū. qꝛ vt dictum est. vna virtꝰ
siue grā aliā expedit respectu opis siue actus illius. ¶ Ad
hoc qꝺ obijcitꝛ. ꝙ grā augmentatꝛ frequentia operū ⁊c. Di-
cendū ꝙ secus est ꝺe grā que ſm suā essentiā augetur effe-
ctiue virtute grē increate ⁊ dispositiue frequentia operuʒ
⁊ ꝺe grā que augetꝛ non ꝑ suam essentiā. ꝫ ſm expeditōem
vel facilitatē eliciendi actū suū. qꝛ in primo augmēto nun-
ꝙ̄ sunt grē distincte. in scđo sunt distincte: et hñt essentias
distinctas. Uerbi grā. virtꝰ collata in baptismo augetꝛ ſm
essentiā. virtute prima efficiente vt dictū est: et dispositōne
frequentia bonoꝝ operū. In hmōi augmento nō est ponē
grās diuersas. qñ aūt expeditꝛ et redditꝛ facilis ad exeūdū
in actū suū: grā data in ꝯfirmatōne ad augmentū huiꝰ ꝙ ē
in expeditōne siue ꝓtate respectu actꝰ illiciti est duplex grā
ꝑ essentiaʒ. vñ nō est simile in hoc et in illo. ¶ Ad illud qꝺ
queritꝛ qꝺ datū est grē ad augmentū ꝺe nouo est creatum.
Dici pōt ſm quosdā. ꝙ non est verum. immo illud quod
auctum est siue augmentatū est multiplicatum in se virtu
te increata. nec dicendū est ibi aliquid datum in augmen
tum: sed dicendū est illam gratiam augmentataʒ. Simile
aūt hmōi augmentati est multiplicatio coste ꝺe qua facta
est mulier. et panū quinqꝫ ꝺe quibus saturati sunt quinqꝫ
milia hominum Ioh. vj. In quibus non fuit augmentuʒ
ſm aliquod extrinsecum additum. Unde. ij. sententꝛ. xviij.
dist. dicit magister. et est sumptum ab Augusti. Restat vt
ꝺe sola ipsius coste substantia sine oīni extrinseco additā-
mento per diuinam potentiam in semetipsa multiplicata
mulieris corpus factum dicatꝛ. eo sana miraculo: quo po
stea ꝺe quinqꝫ panibus ihū celesti benedictōe multiplica-
tis quinqꝫ milia hominū saciata sunt. Sicut igitur in his
est augmentatō sine additamento ab extrīseco: sed ex mul-
tiplicatōne eoꝝ ꝗ augmētata sunt. et magis est ꝯsonū no-

tare spūali hmōi multiplicatio q corporali: non igit̄ concedi debet q aliquid est hic creatū ad augmentū grē neq̄ pereatū sed q̄ ipa gratia est in se ipa augmentata sm multiplicatōne. ¶ Pre adhuc si poneret q aliquid creatū esset in augmentū gratie pcedentis qd ponunt quidā. adhuc nō sequeret q esset aliq̄ spēs gratie vel virtutis: q̄ non esset creatū distincte. sed cū crearet daretur in augmentū. Unde sic aia simul creat et infundit illi illis crearet et in illo augmentaret grā pexistens: et ita sm diversas opiniones rādetur questioni ꝓposite.

Articulus quartus

Consequenter querit̄ supposito q in ꝯfirmatōe ꝯferat grā. vtrū ꝯferat grā q̄ est expediens ad actū virtutis: aut ad actū doni. Et ad actū doni patet: quia dicit Raban'. in hoc vnctōne spūsancti septiformē grām venire cū omi plenitudine virtutis z sanctitatis in hoiem. ¶ Item videt̄ q expediat ad actū beatitudinis. cū dicat Raban'. q in hoc sacramento descendit septiformis grā cum omi plenitudine sanctitatis: vera plenitudo sanctitatis ꝑfectōez beatitudinis ponit. ¶ Contra. ꝯfessio fidei est act' virtutis fidei. Confiteri aūt fidez est actus ꝓpri' hui' sacramenti. Unū Raban'. a summo sacerdote p impositōnez man' pacitus tradit̄ baptizato: vt roboretur p spūscm ad pdicandū alys: hec aūt pdicatio est ꝯfessio fidei xpi. ¶ Rūsio. sicut vn' act' pōt esse pluriū virtutū vni' scz elicitiue. z alteri' imperatiue: sic dico eadez grā pōt expedire diversa ad pducendū in esse eundē actū quia pōt expedire virtutē ad hoc vt eliceret: z donum vt imperet. sic dico hic. grā eīn illi' sacri expedit fidem vt eliciat actū ꝯfessionis nōis xpi: similiter excitat donuz fortitudinis vt imperet illi' elicioni. ¶ Ad hoc qd obycit. q ꝯfert plenitudo omis sanctitatis. dōm q sanctitas dicit̄ ꝯfirmatio in bono. sanctum eīn vno sensu idem est q ꝯfirmatum. Unū plenitudo sanctitatis: dicit perfectam confirmatōnez in bono.

Membrū secūdum

Sequitur de vtilitate in spāli q̄tum ad actum vel robur gratie. Circa hoc sic primo queritur. vtrū h̄beat aliquez effectū spālem gratie. Scdo quis sit ei' effectus. Tercio vtrū ad roboratōez gratie baptismalis requiratur grā ꝯfirmationis. Quarto vtrū datur robur ad ꝯfitendum fidem.

Articulus primus

Circa primum, pceditur sic. videt̄ q habeat aliquē effectū spālem: cū sit quoddā spāle sacrm. ¶ Item sacramēta noue legis efficiūt qd figurant. igit̄ cū hic aliqd spāle figuretur: hz effectū specialez. ¶ Cont. Raban' in vnctōne baptismi spūssanctus descēdit ad habitatōez deo ꝯsecrandā. In hoc vō eiusdez septiformis grā. cum omni plenitudine sanctitatis et virtutis descendit in hominē: s vniuersitas donoz et virtutū non ē aliquis effectus spālis ꝓprius dico: igit̄ zc. ¶ Item vt dic Hug. In baptismo datur grā ad peccatoz remissionem: hic datur grā ad ꝯfirmatōnem. z in senten. ca. de ꝯfirmatione. virtus hui' sacramenti est donatio spūssancti ad robur. sic igitur assignantes effectum hui' sacramenti. non determinant effectum spālem. sz hui' virtutis vel illi': et ita videtur hoc sacramentū habere effectum roboris z cōfirmatōnis generaliter circa omnem virtutem. ¶ Itez sm Hug. tria sunt ab initio necessaria ad salutem. scz fides: sacramentum fidei: z opera bona. que tria ita coherēt vt effectum salutis habere non possunt: si simul non fuerit. quare aūt cum fide et operibus necessariū est sacramentū habetur alibi ab Hug qui dicit et determinat. q lex scripta tria ꝯtinet. pcepta. sacramenta et ꝓmissa. In pceptis est meritum. In ꝓmissis est premium. In sacramentis est adiutorium. Unde sicut Hug. determinat. per pcepta eūduz fuerat ad promissa. sed quia homo per se infirm' erat venerunt sacramenta media inter precepta et promissa: q̄ illum adiuuarent ad pcepta pficienda: et ad ꝓmissa obtinenda. Ex hoc patet q necessaria sunt sacramenta saluti humane: quia roborant hoiem et subueniunt infirmitati humane. vnde pōt ad implendo pcepta obtinere promissa. Ex hoc patet manifeste. q non est sacramentuz ꝯfirmans z roborans ad exequenduz opus virtutis alicui': s z oīm quibus est adimplere pcepta et obtinere promissa. ¶ Rū. q hoc sacramentū vnū hz effectuz specialē: scz principalē et primum: nihilomin' ratōne ꝯnexionis virtutū z donoz omīs gratia. virtus et donum: et alq coopans z aliud expediens: quantūcunq̄ spālem habeat effectum pncipalez vt gratia idet: omēs alias virtutes ꝓmouet z vniuersaliter vnaqueq̄ vnāquanq̄. ¶ Ad aliud qd dicit Rabanus. q in hoc septiformis gratia cuz omi plenitudine sanctitatis z virtutis zc. Rūdeo q gratia, put respicit substantiā anime pficiendo illā siue informando nomen sortitur gratie simpliciter. sm q mouet potentias ad eliciendū actus primos scz virtutū: virtus dicit̄. sm q ad opa media scz donoz: donum dicit̄. sm q ad opa vltima scilz beatitudinum: beatitudo dicit̄. Cum igitur dicit̄ q spūssanctus descendit cum omi plenitudine sanctitatis z virtutis: intelligitur ibi plenitudo gratie inq̄tuz mouet potentias ad eliciendū actus primos quod pz p hoc qd dicitur omni plenitudine virtutis. Pret. p hoc q dicit̄ omni plenitudine. non notatur plenitudo vniuersitatis: s ꝑfectonis. vt enim dicit phs. Qui dicit omē. simpliciter dicit z sm spēm. qui vnūquodq̄ sm numerū. vnde ibi notat̄ plenitudo ꝑfectionis virtutis. que quidem ꝑfectio cum quadā magnanimitate ꝓgreditur in opus virtutis: virtute autem hui' sacramenti ꝯstanter z magnanimiter ꝓgreditur in opus virtutis. ¶ Ad aliud dicendū. q in verbo Hug. z mgri assignatur differentia generalis inter prima sacramenta scilz baptismū et ꝯfirmatiōez. non p descensum ad spēm que sunt remittere peccatū. z roborare siue ꝯfirmare virtutez siue habentem: nihilomin' spāliter datur baptismus ad remissionem peccati originalis: z ꝯfirmatio ad robur alicuius virtutis. spālis dico: vt compat̄ ad actum eius primuz et principalem. Unde dicendum. q ab Hugo. et a magistro assignatur differentia inter baptismum z confirmatōnez in generali. ¶ Ad vltimum dicendum. q sacramenta omnia subueniūt humane infirmitati vt tactum est opponendo. Similiter dico de ꝯfirmatione. q expedit omnes virtutes ad eliciendū actus suos aliquo modo: nihilomin' specialiter in illa datur gratia ad eliciendum actum fidei qui est in ꝯfessione nominis xpi cui' ratio infra dicetur.

Articulus secundus

Consequenter queritur quis sit effectus ꝓprius et principalis hui' sacramenti. et sic dicit̄. iiij. senten. vij. di. Uirtus sacramenti hui' est donū spiritussancti ad robur. ¶ Contra. effectus eucharistie est ad robur et ad confirmatōnem in bono. Unde dicitur panis cor hominis confirmans. Sz nulla duo sacramenta ꝯueniunt in eodem effectu proprio et principali. quia si s: aut alterum superflueret: aut non sufficeret. quorum neutrum est verum. ¶ Item eucharistia est sacramentuz amoris. amor autem timorem excludit: et facilitatem ad omnia agenda subministrat. quia omnia sunt facilia amanti. icitur vt videtur sacramentum eucharistie. et q̄tum ad difficilia sustinenda. z q̄tum ad ardua operanda robur ministrat: igitur effectus ꝯfirmatōis non est roborare. ¶ Rū. diuersi diuersa sentiūt. quidam dicunt q requirit̄ duplex robur. scilicet in tolerantia mali. et inconstantia boni siue amoris boni. Robur primum datur in sacramento cōfirmationis. secundum in sacramento eucharistie. Sz nō videtur hec distinctio essentialis: quia amor siue caritas patiens est. j. Corin. xiij. Ubi glo. dicit hec sunt arma quibus miles xpi armatur. cuius armature quasi pcipua arma premisit patientiam et benignitatem. quarum altera

illata a primis mala equanimiter portat. altera sua bona
primis desideranter impedit. hec glo. Ex quo pz. q cari
tas est dare robur ad mala toleranda. Alij dicūt q euka
ristia datur robur ad amorē boni: ꝯfirmatō ad declinatō
nem mali. Nec hec dr̄ia videtur essentialis: cum eiusdem
virtutis sit amare bonū. et declinare malū. Alij dicunt q
duplex est robur necessariꝰ fidelibꝫ: scꝫ credendi. et fidem
creditā ꝯfitēdi. ꝼm q dicit Ro. x. Corde credit ad iustici
am. et ideo duplici robore indigꝫ homo vt sic credat corde
firmius. et ꝯfiteat q credat audacius. Robur credulita
tis habetur a sacro eukaristie: robur ꝯfessionis a sacmen
to ꝯfirmationis. Vn̄ ꝼm hos sacr̄m datur in robur cōtra
casum a fide: ꝯfirmatio in robur ꝯfitendi fidem. Sed ꝼm
Hug. videtur q in sacro ꝯfirmatōis datur robur ꝯtra ca
sum a fide. Dicit eñ in baptismo gr̄a tribuitur ad pc̄torū
remissionem: hic gr̄a datur ad ꝯfirmatōnem. Quid autē
pdest si a lapsu erigeris: nisi et ad standum confirmeris?
Hic videtur q hoc sacramentū est ad ꝯfirmandum a sta
tu in quo erectum est sacramento baptismi. Item vt dicit
Hugo. idcirco voluit xp̄c a nobis manducari: vt nos sibi
incorpet. Ex hoc pz. q effectus siue res sacramenti illius
est incorpatio xp̄i. Item Aug. vj. ioh. Si qs manducaue
rit ex hoc pane: dicit. Res huiꝰ sacramenti omibus sumē
tibus est in vitā et nulli in mortem. i. vnitas sanctoꝝ. Ec
ce q sacramenti altaris res siue effectus est vnitas sancto
rum. Hec aūt vnitas est p caritatem. nō p fidem: pncipalr
dico res huius sacramenti. Vn̄ magr̄. iiij. sente. ix. dis.
dicit. et est verbū Aug. de sacramento fideliū. Vnꝰ panis
et vnū corpus ecclia dicit p eo. q sicut vnꝰ panis ex mltis
granis. et vnū corpꝰ ex multis membris ꝯponitur: sic ec
clesia ex membris fidelibꝫ caritate copulante connectitur.
Ex his ptz q robur prestitū sacramento eukaristie est ad
hoc: vt suscipiens fortiter siue indissolubiliter incorpetur
xp̄o. que incorpatio est p caritatem pprie non p fidem. Fi
des em̄ vnitur p assimilatōeꝫ: nō p ꝯnexionem sicut et ca
ritas. Connexio aūt attingit ꝯnexos. fides aūt non attin
git xp̄m. vn̄ nō ꝯnectimur sibi fide: nisi forte quatenus fi
des informat caritate. Ex his liquet q sacr̄m eukaristie
nō prestat robur ꝯtra lapsum a fide: s ad indissolubile in
corpationem cum xp̄o mediante caritate. vn̄ in sacramen
to eukaristie dat robur pprie et primo ad amandum: et ex
ꝯsequenti ad fortiꝰ vniendū suscipientem xp̄o capiti et mē
bris eius. vn̄ est sacramentū amoris quo fortius membra
ꝯnectunt capiti. In sacramento aūt ꝯfirmatōnis dat ro
bur ad ꝯfitendū fidem xp̄i. de quo. x. Ro. Corde creditur
ad iusticiā ore aūt ꝯfessio fit ad salutem. et hoc est quod di
cit Rabanꝰ. a summo sacerdote p impositōnem manꝰ pa
clitus tradit baptizato: vt roboret ad p̄dicandū. i. aperte
ꝯfitendū in fide a xp̄o. Non aūt similr ibi p̄dicatꝰ p euāge
lizatōne ibi dei.

Articulus tercius

Consequenter querit. vtrū ad hoc q roboretur
gr̄a baptismalis et pficiat siue pgrediat in ter
minū sue pfectōnis: requiratur gr̄a ꝯfirmationis
vel ipa ꝺ se possit in hoc. Et aūt requiratur videt sic. Mel
chyades papa. et habet de ꝯse. di. iiij. Hec duo sacramenta
ita ꝯiūcta sunt: vt abinuicem nisi morte pueniente nullate
nus possunt segregari: et vnū sine altero pfici non pōt. Ex
hoc pz. q ad pfectōem baptismi requiritur ꝯfirmatio. Sed
ꝯstat q hoc nō intelligit de pfectōne q̄tum ad deletionem
culpe p collatōeꝫ gr̄e: sed de pfectōne q attendit in pgres
su gr̄e in actū pfectum siue in terminū sue pfectōnis. q ad
hoc q pficiat gr̄a hec: illa requirit. Itē ex concilio au
rel. de ꝯse. di. iiij. vt ieiuni. Nunq̄ erit xp̄ianus: nisi in cō
firmatōne ep̄ali fuerit crismatus. Sed ꝯstat q hoc nō in
telligitur de xp̄iano simpliciter. ꝼm q xp̄ianus dicit q si
gnatus est caractere baptismali et gr̄a et sit de grege xp̄i:
sed ꝺ xp̄iano ꝼm q xp̄ianus dicitur qui accepto robore di
uino paratus est ardua queqꝫ aggredi pro xp̄o. Sed quod

dicit Rabanus. A summo sacerdote per impositōneꝫ ma
nuum paclitus traditur baptizato vt roboretur p spiritū
sanctum ad p̄dicandū alijs. hec autem p̄dicatio est confes
sio fidei xp̄i corā infidelibus: ergo gratia baptismalis nō
valet vt baptizatus assurgetur ad hmōi ardua: nisi sit ro
boratus gratia ꝯfirmatōnis: et ita vt prius. Itē gratia
simplex est: quod autem tale est augeri non potest in se: si
cut nec album in termino. Quod autem non pōt in se au
geri: non potest sua virtute ad maiorem pfectōneꝫ progre
di. ad hoc ergo q pgrediatur necessaria est virtus alia scꝫ
ꝯfirmatōnis vel aliqua alia. Contra. pfectōnem rei at
testatur potestas pgrediendi ad terminum sue pfectionis
ꝼm q dicit phus. pfectum est vnumquodqꝫ cum attingit
pprie virtuti quando pgreditur ad terminum sue pfectio
nis. ergo cum gratia sit de illis que sunt magne pfectōnis
relinquit q sua potestate pōt pgredi ad terminū sue per
fectōnis. Item lux materialis de virtute et bonitate sua
potest seipam multiplicare existente subiecto susceptibili.
igit cum maioris pfectōnis et nobilioris esse sit lux spūal
q corpalis ꝛc. et ita pōt roborare se in esse p se et pgredi ad
actum pfectum. Item ad hoc est ꝯfirmatio alicuiꝰ. vt fir
mius sit in suo actu et faciliꝰ illum eliciat. s gr̄a baptismal
q̄tum ad actum deletōnis culpe statim cuꝫ infundit est in
suo actu: similiter est de actu illius q est in ornatu anime.
Unde q̄tum ad hos actus nō pōt n̄ elicere actuꝫ suū. imo
semp et ꝯtinue est in suo actu. q̄tum ad hoc igitur si neces
saria est gr̄a ꝯfirmatōnis. ad hoc q roboret gratia bapti
smalis: hoc erit ad hoc q firmius sit in actu suo quo suuꝫ
susceptibile pficiat in opibus virtutū. et ad hoc q facilꝰ
actus hmōi eliciat. Sed ad hoc nō requirit pfectio vt dic
glo. quedam sup Exo. Nemo repente fit summꝰ. imo ad
hoc q aliquis pueniat ad summū gradū virtutis: necessa
ria est exercitatō in opibus virtutū. ex assiduitate do huiꝰ
exercitij semp faciliꝰ et faciliꝰ gratia elicit opa virtutum: et
sic plus et plus existens in hoc exercitio: plus et plus au
getur in se et firmius est in suo actu. dico sine aliqua gratia
supaddita: qꝛ cū int infimū graduꝫ virtutis et summum
sunt multa media siue gradus. imo quasi infiniti q necessi
tate requiritur q addat gratia ad hoc q pficiat ad hūc gra
dum siue moduꝫ. et similiter requireretur q adderet gratia
alia ad hoc q pficiat ad aliū et ita requirerent multe gratie
et quasi infinite. Item si requirit noua gratia ad hoc q
gr̄a baptismalis assurgat in actū ꝯfitendi xp̄m qui quidē
actus est fidei vt elicientis et fortitudinis vt impantis. qꝛ
ad hmōi ꝯfessionem requirit audacia siue magnanimitas q
est spēs fortitudinis. eadem rōne requirit aliud sacramētuꝫ
et alia gratia ad hoc q gr̄a baptismalis assurgeret i actuꝫ
arduū alterius virtutis vt spei vel caritatis: et similr de
ceteris virtutibꝫ q cum sacramento baptismi ꝯferuntur.
Item gratia est qn̄qꝫ pfectio alicuiꝰ non hn̄tis li. ar. alic
modo habilitatā ad mouendū in actū virtutis vt in puu
lis. qn̄qꝫ est pfectō habentis li. ar. habilitatū et nō hn̄tem
dispositiōeꝫ aliquā ꝯtrariā. et in tali gratia virtus est: qꝛ
virtus est qd̄ pficit habentē et opꝰ eius bonū reddit. virtus
igitur exn̄s in tali subiecto pōt actū suum elicere: et semp
plus et plus eliciendo et plus et plꝰ habilitat. li. ar. ad obe
diendū sibi. et faciliꝰ erit in actū suum. sed hoc nō pōt esse
sine augmento ipsiꝰ virtutis: qꝛ cum virtus essentialeꝫ ha
beat ꝯparationem actū vel opus: quāto facilius exit in actū
suuꝫ et maiori assiduitate: tanto maior est. et hoc dico ꝼm
q ꝯsiderat vt est in vno subiecto. igitur sine dei gr̄a addi
ta: pōt gr̄a baptismalis seipam augere et ꝯfirmare. Illud
videt p simile in polliticis virtutibꝫ. q p frequentiā opm
maiores et maiores efficiunt. vt ei hr̄ a phō ex eisdē gene
rant et augmētant scꝫ ex actibꝫ. Itē eadē virtute natali
nō mutata ꝼm subam et spēm. pficit res natalis quousqꝫ
peruenerit ad terminuꝫ pfectōnis illius. a simili videt q in
dotibꝫ gratuitis. Itē ista roboratō et pgressus ē ex ipiꝰ
gr̄e augmēto. s gr̄a baptismalis nō est augmētabilis gra
tia ꝯfirmatōnis: cuꝫ gr̄a vtraqꝫ sit simplex et ꝼm phm sim
plex simplici additū nō facit maiꝰ. Rn̄sio. dicenduꝫ q

ad h ꝙ roboret̄ gr̄a baptiſmalis ⁊ ꝓgrediat̄ ad terminū
ſue ꝑfectiōis nō de neceſſitate requirit̄ gr̄a ꝯfirmatiōis ſacra-
mentalis. Jp̄a.n.gratia baptiſmalis adminiculo virtutis
indeficientis.i.diuine quātū eſt de ſe:ſufficit aliq̄ mō ad
ſuipſius roboratiōꝫ ⁊ ꝯfirmatiōꝫ. veꝝtū vt dictū eſt:in ali-
quibꝫ ꝓpter infirmitatē nimiā nec̄ia eſt gr̄a ꝯfirmatōis.i.
quibꝫ q̄uis li.ar.nō poſſet cogi.cū tanta nutat infirmi-
tate:ꝙ nequaq̄ ſtaret forti impellente tēptatōne:niſi gr̄a
ſuꝑaddita gr̄e baptiſmali fortificante ſuſtentaret̄:⁊ illa
infirmitas curaret̄. Et ideo q̄uis ⁊ q̄tū ad aliq̄s neceſſa-
ria eſt ꝯtra lapſuꝫ.nō ꝓpter exterius impellens tm̄:ſ ꝓ-
pter infirmitatē interioꝛꝫ ⁊ debilitatē. vnde in aliquibꝫ
ad hoc ꝙ roboret̄ gratia baptiſmalis ⁊ ꝓgrediat̄ ad ter-
minū ſue ꝑfectōis:nec̄ia eſt gratia ꝯfirmatōis.nō autem
ſimplr̄ ſiue oīno eſt nec̄ia. ¶ Ad illud qđ primo obijcit̄.
ꝙ vnū ſine altero ꝑfici nō pōt ⁊c̄. Dicendū ꝙ hoc ē intel-
ligendū ſine aliquo habito vel ſuſcepto in re vel volunta-
te. ſ eſt vnū nō eſt ꝑfectū ſine altero.ſ.baptiſma ſine ꝯfir-
matione ſcꝫ ꝯtempta vel neglecta.q.d.baptiſma n̄ pōt ꝑfi-
ci cū ꝯtemptu vel etiā negligentia ꝯfirmatōnis. Vel alit̄
ſic.ꝑfectum eſt qđ nullo indiget quantūcunq; n̄ ꝑficiat
gratia baptiſmalis de ſe ⁊ obediētia li.ar.ſꝑ indiget gr̄a
ꝯfirmatiōis. ⁊ illa nō habita eſt in defectu quodā ex ca-
rentia auxilij. Vn̄ Melchiades. victuris nec̄ia ſunt ꝯfir-
matōis auxilia.ꝓpter qđ ſine confirmatōe nō eſt i ſua ꝑ-
fectione. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄. ꝙ nūq̄ erit xp̄ianus ⁊c̄.
R̄nderi pōt vt ſ.expoſitum ē.vbi queſitū eſt.ſi ꝯfirmatō
nec̄ia eſt ad ſalutē. Vel pōt dici. ꝙ ſ intelligit̄ cū ꝯtēptu
hꝰ ſacri ſub hoc ſenſu.i.niſi fuerit criſmatus.i.ſi cōtem-
pſerit criſmari. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ gr̄a eſt ſimplex
vnde non pōt augeri ſicut nec albū in termio ⁊c̄. Dicen-
dū ꝙ vnū ſolū eſt ſimplr̄ ſimplex.ſ.deus. omis creatura
aliquā ſortit̄ compoſitōꝫ quā eſt ex ꝑtibꝫ eēntialibꝫ: ſm
ꝙ dicit Boetꝰ.ꝙ omne qđ eſt citra primū: eſt h ⁊ h.qđ
verū eſt de illis que habent eſſe ꝑ ſe:vel ꝯpoſitōꝫ que ē ex
ꝑtibꝫ quātitatis.ſicut ſube corporee:⁊ accn̄tia quedā ſic̄
que ſunt d̄ genere quātitatis. Vel ꝯpoſitōe que ē cū alio
ſicut que eſt ꝑtiū ſubſtantialiū:quaꝝ vna n̄ eſt ſine alia.
Similiter quorūdaꝫ accn̄tiuꝫ:ſicut albedo nō ē ſine ſub-
iecto. vnde cū dr̄ om̄is forma eſt ſimplex.ſ intelligit̄ ſm
ꝙ ſimplex dicit priuationeꝫ multitudis ꝑtiū vel ſubalt̄ū
vel quātitatiuarū. Vn̄ dōm ꝙ gr̄a ſimplex ē:qꝛ neq; ha-
bet ꝑtes eēntiales neq; quātitatiuas. Ex h autē n̄ ſequit̄
ꝙ nō poſſit augeri:ſ ſequit̄ ꝙ nō pōt augeri quātitatiue
eo mō quo dr̄ quātitas molis.nec intenſiue eo mō q̄ albe-
do augeſ ex maiori im ꝑmixtōne ꝯtrarij.pōt tñ augeri ex
maiori acceſſu ad primā lucē. ⁊ hoc augeri nō impedit il-
lius ſimplicitatē.nō.n.ex h hꝫ aliqđ multiplicitatis. Jn-
telligendū.n.ꝙ albedo remiſſioꝛ eſt ⁊ intēſioꝛ ex im ꝑmi-
xtione maioꝛe vel minoꝛe ſui ꝯtrarij. ⁊ q̄tū ad h hꝫ aliqđ
multiplicitatis ⁊ ex maiori ⁊ minori ꝑticipatiōe lucis. ⁊
q̄tū ad h nihil hꝫ multiplicitatis.qꝛ ex ꝑticipatiōe lucis
quocūq; modo fiat:nō multiplicat̄ neq; minorat̄ natura
albedinis.ſicut ex alia ꝑte maioꝛe vel minoꝛe ꝑmixtione
ꝯtrarij. Primuꝫ modū augmētandi n̄ hꝫ gr̄a vel virtus
ſ ſecūduꝫ:qui nullo modo impedit ſimplicitatē. Vn̄ bn̄
cōcedo ſine ꝑiudicio tñ.ꝙ augeſ gr̄a ⁊ virtus nō ſoluꝫ ra-
dicatione vel virtute:ſ in ſua eēntia. nec ſua ſimplicitas
huic augmēto ꝯtradicit. ¶ Ad ea q̄ obiecta ſunt ꝓ alia
ꝑte.dōm ꝙ vt oñſum eſt.gr̄a ſiue virtus augmentat̄ fre-
quentia ⁊ exercitio opeꝝ.nō tñ dico ꝙ gr̄a ipſa ſiue virtꝰ
augeat ſiue multiplicet ſe ſua virtute. ſ ab influentia vir-
tutis ab auctore gr̄e. Vn̄ bn̄ ꝯcedo. ꝙ ſm ꝙ hō magis cō-
tinuat ſe in exercitio virtutū:magis tollit impedimēta gr̄e
ſiue virtutis elicientis opa ipſa. ⁊ eoipſo habilioꝛ ē opās
⁊ aptioꝛ ad grām maioꝛē. Vn̄ ſicut eſt de luce materiali.
ꝙ ſm ꝙ inuenit minꝰ ꝓhibens intenſiua ſe diffundit in
ſuſceptibili. ſic eſt de ſpūali. ⁊ ſicut materialis ſe nō dif-
funderet intenſiua niſi virtute lucis fontalis ſiue exiſtē-
tis in fonte. ſic nec lux ſpūalis de ſe multiplicaret ſe vel
augeret:niſi virtute lucis prime.qui dat vnicuiq; ſm ꝓ-
priam virtutē. Math.xxv. ſm ꝙ capacior eſt ex vſu pro-
prio ⁊ exercitio. Nec intendo ꝙ ideꝫ ſit modus multipli-
candi ſiue augendi in gratuitis ⁊ politicis. qꝛ i politicis
ita eſt ꝙ in eiſdeꝫ generant̄ ⁊ nutriūt̄ ſiue augmētāt̄: ga
ex opibus. Sꝫ de gratuitis ita eſt ꝙ fiūt ſicut in iſto vel i
illo infuſione. Simil̄r ⁊ eoꝝ augmētatio eſt infuſione.
id eſt ab influentia virtutis increate.vn̄ in gratuitis ex-
ercitiū in opibus idoneitateꝫ ⁊ habilitatē maioꝛē opat̄.
⁊ ſm hoc virtus diuine grām hꝫitā augmētat vel mul-
tiplicat. ſ in politicis ipſa frequētia opeꝝ auget ipaꝫ vir-
tutē. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝙ aſſiduitate ⁊ exercitio ope-
rū virtutū augmentat̄ gr̄a ſiue virtus.ꝯcedendū ē. Non
tñ dico ꝙ aſſiduitas hec eſt cā efficiēs ſimpl̄r: ſ virtꝰ pri-
ma.quia tūc nō eēt gr̄a.xj. Ro. Si aūt gr̄a iam n̄ ex ope-
ribus:alioqn gr̄a iam nō eſt gr̄a. ſ poteſt dici efficiēs ali-
quo modo diſponēs. Unde ꝯcedo ſicut obiectū fuit. ꝙ n̄
requirit̄ ſꝑ in hmōi augmēto noua gr̄a: ſ eſt i hmōi gr̄a
innouata aliquo modo ꝑ augmentū ſui. Ex his pꝫ r̄nſio
ad alia. ¶ Ad id qđ obijcit̄ ꝙ gr̄a nō eſt augmētabilis ꝑ
grām.quia ſimplex additū ſimplici nō efficit maius ⁊c̄.
Dicendū ꝙ hoc intelligit̄ de ſimplicibꝫ hn̄tibꝫ poſitiōeꝫ
ſm ꝙ dicit̄ punctus ſubſtantia poſita. Punctus.n.ad-
ditus puncto nō facit quantū. vnitas aūt addita vnitati
ſiue vnū vni:facit numeꝝ. Preť.qđ dr̄.ꝙ ſimplex addi-
tū ſimplici nō facit maiꝰ. ſ intelligitur de maiori quan-
titate molis.

Articulus quartus

Conſequent̄ querit̄.vtꝝ ꝯfirmatio det̄ ad cōfi-
tendū fideꝫ xp̄i. Et ſic videt̄. Rabanꝰ de inſti-
tutōne clericoꝝ li.j.ca.xxx. Nouiſſime a ſum-
mo ſacerdote ꝑ impoſitōꝫ manus paclitus tradit̄ bapti-
zato vt roboret̄ ꝑ ſpm̄ſanctū ad predicandū alijs. hec ꝑ-
dicatio nō eſt euāgelizatio verbi dei: ſ ꝯfeſſio fidei xp̄i.ģ
⁊c̄. ¶ Cont̄. Hug. Jn baptiſmo dat̄ gratia ad peccatoꝝ
remiſſioneꝫ:hic dat̄ gr̄a ad ꝯfirmatiōꝫ. quid aūt ꝓdeſt ſi
a lapſu erigeris:niſi etiā ad ſtandū ꝯfirmeris. hec Hug.
igit̄ ꝯfirmatio eſt ad ſtandū i innocētia baptiſmali. ¶ Jtē
quare nō dant̄ ſacramēta in robur ad exequēdū alias vir-
tutes:ſicut in robur fidei det̄ ꝯfirmatio. ¶ Jteꝫ cū ꝑfecti-
onis fidei ſit vt credat̄ corde ⁊ ꝯfiteat̄ oꝛe. cū difficiliꝰ ſit
credere corde q̄ ꝯfiteri oꝛe:qꝛ nihil eſt difficiliꝰ q̄ ita ca-
ptiuare intellectū vt credat ſumme vnū trinū mortaleꝫ i-
mortalē ⁊ hmōi. quare nō dat̄ aliqđ ſacrm̄ i robur fidei
inq̄tum credit̄ ſicut inq̄tuꝫ confitet̄: cum huiꝰ ſit maior
difficultas q̄ illius. ¶ R̄nſio.ad primuꝫ ꝙ illud qđ dic̄
Hug.qđ ꝓdeſt ⁊c̄.nō dr̄ qꝛ effectus principalis ⁊ ꝓprius
confirmatōis ſit ſtare in ſtatu baptiſmali ſiue innocētie
ſ generalis.qꝛ qui tem ꝑe opoꝛtuno negāt xp̄ꝫ: cadunt a
ſtatu gratie.vnde ad negare ſequit̄ nō ſtare. Vn̄ glo.ſu-
per illud Ro.x. Corde credit̄:dicit̄.nihil ꝓdeſt h eē i coꝛ-
de qđ verum eſt ſi hoc dicit̄ voce qđ falſum ē qꝛ veritas
⁊ credenda eſt ⁊ loquēda. hec glo. Dico ģ ꝙ ſtare i inno-
centia baptiſmali nō ē actus ꝓprius hꝰ ſacri:ſic nec actꝰ
ꝓprius ⁊ principalis baptiſmi eſt erigere a lapſu. vn̄ cū
dicit.qđ ꝓdeſt erigi ⁊c̄. inſinuat̄ ibi actus cōis vtriuſqꝫ
nō aūt ꝓprius ⁊ immediatus. ¶ Ad aliud qđ ſeqtur r̄n-
dendū eſt ꝑ interemptōꝫ. qꝛ ſacrm̄ eucbariſtie datur i ro-
bur caritatis. Si aūt querat̄ quare ſolūmodo dant̄ ſacra-
menta in robur iſtaꝝ virtutū. Dicendū ꝙ hoc eſt: qꝛ ab
his duabꝫ pendet principal̄r foꝛtitudo ſpūalis edificij.
quia in fide eſt prima fundatio:in caritate ſumma eleua-
tio ⁊ vltima ꝯſummatio. Jteꝫ alia eſt rō.ſ.quia tenemur
ad duo.ſ.ad obſeruantiā fidei:⁊ exercitiū in moribꝫ. con-
firmatio dat robur ad obſeruantiā fidei: eucbariſtia ad
exercitiū in moribꝫ. vt.n.dicit̄.j.Jo.iiij. Hec eſt caritas
dei vt mandata eius cuſtodiamꝰ. Vel aliter dōm.ꝙ vir-
tus eſt circa bonū ⁊ difficile. ſummū bonū in virtutibꝫ ē
caritas:ſummū difficile fides. ꝓpter qđ aliqua fieri i ro-
bur fidei ⁊ caritatis:nec̄itatis maxime ē ⁊ vtilitatis. ne-
ceſſitatis ꝓpter difficultateꝫ fidei: ⁊ vtilitatis ꝓrē boni-

tatē caritatis. ꝓpt̄ qđ magis oportuit ꝛc̄. ¶ Ad aliđ ꝺicendū. ꝙ maioris ē difficultatis ꝯfiteri fidē q̄ credē ꝓut h̄ intēdimus de ꝯfirmatōne fidei. qꝛ ꝯfirmatio fidei ꝓut nccīa ē ad salutē: supaddit̄ fidei in corde. vñ glo. ibi Ro. x. Ore fit ꝯfessio: dicit. nō mō ad iusticiā ħ etiā ad salutē ꝯfessio supaddit̄ fidei. vt martiribꝫ q̄ sunt int̄ tormēta imminētia: fidē quā corde tenebāt ore ꝯfessi sunt. pret̄. difficultas ꝯfirmatōis est ex h̄: ꝙ ꝯfitētibꝫ intentāt īfideles mortē. ¶ Ad huc querit̄. quid est illud ad qđ principalit̄ dat̄ sacr̄m cōfirmatōnis. Et videt̄ ꝙ dat̄ in robur ad pugnandū ꝯ̄ tēptatōes. Dic̄. n. Melchyades papa. ꝙ in h̄ mūdo tota etate victuris int̄ visibiles hostes ꝛ ꝑicula ḡ dimicandū ē: in baptismo regeneramur ad vitā: post baptismū ꝯfirmamur ad pugnā. ¶ Cōtra. in baptismate ꝯferunt̄ virtutes baptizatis q̄ p̄stant robur in pugna: nō ḡ videt̄ ꝙ ꝯfirmatio sit ad h̄. ¶ Rñsio. ꝙ id ad qđ dat̄ principalit̄ ē robur ad pugnā ꝯ̄ ꝑsecutores fidei. s. vt ꝯfirmati idonei sint ꝛ validi ad ꝯfitēdū ꝛ testificādū fidē xp̄i corā regibꝫ ꝛ principibꝫ ꝛ q̄buscūqꝫ. qđ insinuat̄ Act̄. j. cū dic̄. Accipietis virtutē sp̄ūssancti ī vos: ꝛ eritis mihi testes in hierl̄m ꝛ in oīm iudea ꝛ samaria ꝛ vsqꝫ ad vltimū terre. Et lꝫ ꝯfirmatus deute gr̄e collate in ꝯfirmatōe validior sit ī pugna tēptationū quorūcūqꝫ. qđ intēdit Melchyades papa: nihilomin⁹ principalr̄ dat̄ ī robur ad cōfitēdū ꝛ testificādū fidē xp̄i. vt ex v̄bo dei act̄. j. ꝑdicto pꝫ.

Questio. xxvij. de cōparatione confirmatōis ad baptismū.

Equitur de comparatione h⁹ sacr̄i ad sacr̄m baptismi. Et primo de compatōne q̄tuꝫ ad ordinē. Secūdo de cōpatōe q̄tū ad magnitudinē.

Membrū primū

Rimo ḡ querit̄ vtrū h̄ sacr̄m sit posteri⁹ sacramēto baptismatis vel econuerso. Qꝫ sit posterius: videt̄ p̄ h̄ ꝙ sacr̄m baptismi ē fūdamentū ꝛ ianua oīm sacroꝝ. ¶ Itē pri⁹ ē regeneratio ad vitā qđ fit p̄ baptisma: q̄ est roborari ad pugnā qđ fit p̄ ꝯfirmatōē. vñ Melchyades papa. In baptismo regeneramur ad vitā: post baptismū ꝯfirmamur ad pugnā. ¶ Contrariū videt̄ primo. qꝛ via repatōis opposito ordine ꝓcedit vie destructōis ꝛ ruine. sic patꝫ tā rōne q̄ exemplo. Sꝫ in via ruine prior ē culpa q̄ pena: ḡ in via repatōis prius debet adhiberi remediū ꝯ̄ penā q̄ est posterior q̄ ꝯ̄ culpā. Sꝫ sacr̄m ꝯfirmatōnis est ꝯ̄ penam pusillanimitatis: sacr̄m baptismi ꝯ̄ culpā originat̄ peccati. ḡ prius est h̄ sacr̄m q̄ id. ¶ Itē ſm rectū ordinē euntes ad pugnā: prius debet aīari ꝛ roborari q̄ in campo certaminis exponi. Iuxta mādatū dñi deut̄. xx. vbi dr̄. Si quis formidolosus ꝛc̄. Sꝫ p̄ sacr̄m ꝯfirmatiōis tollit̄ pusillanimitas ꝛ aīatur hō ad preliū. p̄ sacr̄m baptismi statuit̄ in prelio: dū fit aduersari⁹ dyaboli ꝛ intrat aciē ihū xp̄i. ḡ sacr̄m ꝯfirmatōnis precedit sacr̄m baptismi. ¶ Itē in sapiēter agentibꝫ vbi timet̄ ꝑiculū de incursu hostiū: prius est domus firmāda q̄ inhabitāda. ħ p̄ sacramentū baptismi habitat xp̄us in aīa: p̄ sacr̄m ꝺo confirmatōis habitatio firmat̄ ꝛ munit̄. ꝛ talis inhabitatō cōtinuū patit̄ hostiū incursum. ḡ ſm ordinē rectū ꝛ debitū ꝯfirmatio est ante baptisma. ¶ Itē sicut ficte ad baptisma accedens sacr̄m suscipit ꝛ nō rem baptismi quousqꝫ recesserit fictio: sil̄r nō baptizatus suscipiēs eucharistiā: suscipit illud qđ est vere in eucharistia: lꝫ ñ ꝯsequat̄ in co effectus illius sacr̄i. Sil̄r videt̄ ꝙ ñ baptizatus possit recipe sacr̄m ꝯfirmatōis sine baptismo: lꝫ rem siue effectū nō recipiat. ¶ Rñsio. ꝙ absqꝫ dubio sacr̄m ꝯfirmatōnis sequit̄ sacr̄m baptismi: tum qꝛ esse ꝯfirmatū sequit̄ eē iustificatū: tuꝫ quia inferius. Confirmatio. n. presupponit baptismū tanq̄ prius ꝛ cōmuni⁹. ¶ Ad id ḡ qđ pri⁹ obijcit̄ de repatōne. dōm ꝙ illud hꝫ locum in repatis ꝛ destructis que hñt ordinē sicut ps ꝛ totum: sicut simplex ꝛ compositū. in quibꝫ est destructio p̄ resolutionē. sicut pꝫ in corrupcōe mixti: vel dissolutōe alicui⁹ artificiati. Sꝫ in his que hñt ordinē sicut causa nccīa ꝛ effectus nō hꝫ veritatē. Et hoc modo se hꝫ hic: nō modo p̄missō. Nam culpa erat causa nccīo introductiua pene. ꝛ ideo oportꝫ prius aīam a peccato resurgere: q̄ possit a pena conualescere. Culpa. n. tanta necessitate introducit penā ꝛ sequelas adeo sibi adherētes. ꝙ nisi culpa tollat̄: nequaq̄ pñt ista curari. sicut impossibile est vuln⁹ claudi nisi pri⁹ telum de vulnere extrahat̄. ꝛ hoc modo in ꝓposito est intelligendū. Nā illud est simile qđ introducit Aug⁹. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ de euntibꝫ ad preliū: ꝙ prius debet tolli formidolositas. Dicendū ꝙ illud veritatē hꝫ regulariter intellectū. Vñ attendendū est. ꝙ duplex est preliū. s. commune ꝛ arduū. In baptismo quidē statuit̄ homo in prelio cōmuni. ꝛ ad illud dat̄ sufficiens virtus gr̄e ad stabiliendū baptizatum vt nō possit ꝑualere aduersari⁹. Sꝫ aliud est preliū arduū ī quo nō statim statuit̄ homo post baptisma: ħ cum oportet cōfiteri nomē xp̄i corā etiam ꝑsequentibꝫ. ꝛ an̄ hoc precit sacr̄m ꝯfirmatōis. Sꝫ illđ preliū sequit̄ baptismū ꝛ vtrūqꝫ sacr̄m: ꝛ ideo nō oportet ꝙ confirmatio sit prior baptismo. Pōt etiā dici. ꝙ hoc accidit ꝙ p̄ baptismū statuit̄ hō in prelio. nec est generale: sicut patet in ꝑuulis. Esto tñ ꝙ adhuc eēt verū generaliter: pōt dici ꝙ nō est sil̄e in bello sp̄ūali ꝛ materiali. Nā in bello sp̄ūali nulli dant̄ arma ad pugnandū nec robur sp̄ūs: nisi ei qui sequit̄ xp̄m: ꝛ se cum eo exponit ad p̄liū. ꝛ ideo cum p̄ sacr̄m baptismi fiat hō de acie xp̄i: nccē ē ꝙ ſm rectum ordinē prius homo baptizet̄ q̄ ꝙ p̄ ꝯfirmationē armet̄. ¶ Ad id qđ sequit̄ dōm. ꝙ si domus aliqua sufficiēter muniret̄ ex p̄ñtia habitatoris: nō oporteret ꝙ muniret̄ ante inhabitatōēm. vnde quia domus inhabitāda a dño scꝫ aīa vel homo sufficiēter quantū ē p̄ statu incipientiū munit̄ ex p̄ñtia dei inhabitātis p̄ grām q̄ dat̄ ī baptismo ꝯtra impetū aduersarioꝝ siue hostiū infestantium cōmuni bello: nō oportet ꝙ premuniat̄ alio sacr̄o. Sꝫ qꝛ qñqꝫ hostes ꝛ ꝑsecutores fidei ingrassant̄ in fideles grauiori conflictu: volentes subuertere fidē q̄ est fundamentū edificij religionis xp̄iane: expedit ꝯtra huiōi īfestatōē domū ante murali ꝯfirmatōis p̄muniri. qđ qdē nō pōt fieri nisi in p̄ñtia habitatoris. ꝛ de hac nō est verū ꝙ debeat precedere: ħ oportet sequi. ꝛ hec dat̄ in confirmatōe: ꝛ ideo sacr̄m illud ſm rectum ordinē nō precedit ħ seq̄t̄. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ baptism⁹ ñ ē fundamentū sacroꝝ solū rōne gr̄e collate eodē: ħ rōne caracteris impressi. Caracter. n. baptismalis fundamentū est aliorum caracterum.

Membrū secūdū

Onsequenter querit̄ de compatione q̄tum ad magnitudinē. Queritur ḡ qđ illoꝝ est maius q̄tum ad mun⁹ gratie. Et videt̄ ꝙ sacramentū confirmatōis. Primo ratōne effectus gratie. est enim hoc ad ꝯfirmandū: illa ad iustificandum. ille ad credendū: hec ad confitendū. Si ḡ maioris gratie est confirmatū esse q̄ iustificari: maioris est etiam publice confiteri q̄ occulte credere: videt̄ ꝙ gr̄a cōfirmatōnis sit maior. ¶ Itē rōne alia videt̄. qꝛ signum in hoc sacramento est preciosius ꝛ carius. ḡ ꝛ gr̄a signata preciosior ꝛ maior. cum signum in sacramētis r̄ndere debet significato. ¶ Itē ratione dispensatōis. quia nō ideo maius est sacr̄m quia a maioribꝫ: sed qꝛ maius: ideo est eius dispensatio cōmissa maioribꝫ. ħ dispositio huius sacramenti est maioribꝫ cōmissa q̄ baptismi. ḡ ꝛc̄. ¶ Item hoc ipsum oñdit̄ aucte Rabani. In baptismo sp̄ūssanct⁹ descendit ad habitationē deo ꝯsecrandā. In hac ꝺo eiusdem septiformis gratia cum oīꝫ plenitudine sanctitatis ꝛ virtutis venit in hominem. patet ergo ꝙ confert maius munus. ¶ Contra. Gratia baptismalis est ꝯtra culpā originalē ꝛ omnes eius sequelas. ħ ꝯfirmatōis con-

tra vnā sequelā. reputa pusillanimitatē. Sz cōparādo cō tra morbū maiorē z efficaciorē dari medicinā. ergo zc. ¶ Itē rōne effectus primi videt. qz mai⁹ donū ē de inimico amicū facere ꝗ de amico magis amicū. Sz in baptismo fit homo amicus: in cōfirmatōe aūt magis. ergo in baptismo cōfert̄ maius donū. ¶ Itez baptism⁹ facit hoīez innocentē z statim aperit illi celū: qd̄ nō facit cōfirmatio. ergo baptism⁹ ē efficacius sacrm̄. ¶ Itez ad hoc est auctas mgr̄i in. iiij. sen. dicētis: maius est sacrm̄. nō ob maiorē virtutē vel vtilitatē quā cōferat: sed quia a dignioribus dat. ergo zc. ¶ Rn̄sio. dōm ꝙ grā cōfirmatōis presupponit grām baptismalē. sicut bñ ee supponit esse. Qñ ergo fit cōparatio harū grāz pōt fieri dupliciter. Uno mō cū presupposītōe: z sic oīno maior est grā cōfirmationis ꝗ baptismalis. sicut bñ z pfecte viuere melius ꝗ viuere: qz hoc addit illō z cōplet. Si aūt intelligat̄ pcise. vt scz hec grā que addit̄ sit maior vel minor. Dicendū sine dubio ꝙ nō est tante efficacie vt pz. qz viuificare mortuū maior grā est z potētia: ꝗ iam viuificatū sanare vel fortificare pcise loquēdo. sz cū presuppositōe mai⁹ ē ee viuū z sanū ꝗ ee viuū tm̄. Rōnes ergo pbantes ꝙ grā cōfirmationis sit maior: intelligunt̄ cū presuppositōe. qz auget grām baptismalē. Sz rōnes pbantes cōtrariū intelligūt̄ cū precisione hāc grām illi cui addit̄ cōparando. Et hoc pz p singulas rōnes cuilibz inspiciēti. ¶ Cū hiis nō. ꝙ sacrm̄ dr̄ maius sacro multiplr̄. Aut ꝓpter maioritatē rei subsistētis: vt eucharistia. res eni subsistēs ē corp⁹ xp̄i. Aut ꝓpter maioritatē effect⁹: vt baptism⁹ ꝗ absoluit a culpa z a pena. Aut ꝓpter maioritatē rei significate: vt mrioniuz inter xp̄m z eccāz. Aut ꝓpter ministri auctez: vt cōfirmatio. vel etiā sm̄ quosdā cōfirmatio dr̄ maior ꝓpter effect⁹ prerogatiuā z dignitatē. dignior. n. est grā cōfirmata vel cōfirmata ꝗ grā simplex. Aut qz maiorez cōfert statū: z sic sacramētū ordinis. Et sic pz quō est maius sacrm̄ z quō minus. ¶ Sz cō pdicta obijcit̄ de hoc qd̄ dictū ē. sacrm̄ est maius sacramēto ꝓpter ministri auctez. qa minister se hz ad sacramētū qd̄ ministrat vt efficiēs: qz reducit̄ ad cām efficientem. Sz cā efficiens nō est de re hoc ex rez. nō ergo videt̄ ꝙ a maioritate illius debeat dici res maior vel minor. ¶ Pret̄. sacrm̄ ordinis a solis episcopis ministrat̄. nō ergo hoc sacrm̄ est maius alijs qz a maiori ministrat̄. ¶ Rn̄sio. ad primū dōm ꝙ ꝙ est quedā causa efficiēs oīno extra rem siue effectuz. sicut est illa que spēm suā vel ꝓprietatē pducit in eē in suo effectu: sicut ē in equoce agentibus. z de tali agēte tenet rō ꝓposita. Est z alia efficiēs ꝗ spēm suā vel ꝓprietatē pducit in esse in suo effectu. z hmōi efficiēs nō ē oīno ex re siue effectū. Ministrās aūt hoc sacrm̄ reduci pōt ad cām efficientem vltimo mō dictaz. Q̄tū ad hoc ꝙ ꝓprietatē suā relinqt in suo effectu in hoc ꝙ in hoc sacro dat quedaz grā excelsa z maior in robore. cui⁹ excellentia z magnitudo dat̄ intelligi ex excellētia z magnitudine ministri. Uel breuiter dici pōt. ꝙ lz efficiēs dispensans hoc sacrm̄ oīno sit ex ipm̄ effectum: nihilomin⁹ hoc ꝙ a solis pontificibus hz dispensari attestat̄ magnitudini. vñ Eusebius papa. Man⁹ impositōis sacrm̄ magna veneratōne tenenduz est. qd̄ ab alijs pfici nō pōt nisi a summis sacerdotibus. nec tēpe aplōrum ab alijs ꝗ ab ipsis aplis legit̄ ac scitur pactuz eē. nec ab alijs ꝗ qui eoꝝ tenēt locū nūꝗ pfici pōt: aut fieri debet. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ cōparatio pfacta determinat̄ respectu baptismi: nō sacri ordinis. Uel pt̄ dici ꝙ alij ꝗ epi de mādatione dñi pape pñt ordines cōferre. sz nullus sm̄ quosdā pōt hoc sacrm̄ ministrare nisi epus. de hoc. s. dicet̄.

Questio .xxviij. de dispēsatione sacramēti cōfirmatōis.

Consequēter querit̄ de dispensatōne. Circa qd̄ primo querit̄. qs pōt cōfirmare. Scdo. qs debeat cōfirmari. Tercio. qs debet vel pōt cōfirmādū tenere. Quarto. vtrū debuit xp̄s cōfirmari. Quinto. de tpe cōfirmatōis. Sexto. de loco cōfirmatōis. Septimo. de iteratōne cōfirmatōis.

Membrū primū

Circa primū primo queritur. vtrū non confirmatus possit confirmare. Secūdo. vtrū quilibet sacerdos: vel epūs tm̄.

Articulus prim⁹

Querit̄ ergo primo. vtrū nō cōfirmatus pōt cōfirmare. Et sic: videt̄ primo. qz nō baptizat⁹ pōt baptizare vt ex supradictis pz. ergo cū baptism⁹ sit maioris efficacie ꝗ cōfirmatio. Illo. n. nō tm̄ grā cōfertur sz etiā culpa tollit̄. videt̄ ꝙ z nō cōfirmatus possit cōfirmare. ¶ Itez indultū ē cuilibz instante necitate posse baptizare ꝓpter piculū qd̄ posset cōtingere. silr̄ videt̄ ꝙ debeat fieri de hoc sacro ꝓpter piculū qd̄ imminere posset ex dilatione. Dicit. n. Hug. In gestis pontificalibus legitur. ꝙ sanctus Siluester cōstituit vt baptizatū pr̄sbiter in vertice crismate liniat. ꝓpter occasionē quidez mortis: ne forte p absentiā epi z difficultatē cū cōsequēdi: sine man⁹ impositione baptizatū ab hac vita migrare cōtingeret. qd̄ quidez oīno piculosum eēt. ¶ Itez Aug⁹. accedit verbuz ad elementū z fit sacrm̄. vñ virtus sacramēti est a virtute verboz nō a cōfirmatōne alicui⁹. Nō eni cōfirmat ꝙ p virtutē illā qua cōfirmatus est. ergo a quocūqz verba pferant̄: cōcurrente materia vel elemento debito: videt̄ ꝙ efficiat̄ sacramentū. ¶ Cont̄. ondit̄. j. q. j. Ordina. ꝙ simoniaci qz grām nō hñt: grām dare nō pñt ordinādo. Idē habetur ī eadē causa. q. vij. Daybertū. vbi ondit̄. ꝙ ordinat⁹ ab heretico eo ꝙ nihil accepit nihil dare pt̄. a simili videt̄ ꝙ nō hñtes grām cōfirmatōis scz nō cōfirmanti: grāz illā cōferre nō pñt. ¶ Itez qd̄ hz esse impfectū in aliquo genere: non ordinat̄ coiter ad dandū esse pfectum in eodez genē. vnde hoīs impfecti nō est hoīez generare: sz est potius impossibile in natura. ergo nec nō cōfirmatus cū sit impfect⁹ xp̄ianus: poterit aliū confirmare: cū hoc sit hñtis pfectū esse xp̄ianitatis dare. ¶ Rn̄sio. cōcedo ꝙ nō cōfirmatus nō potest confirmare. hui⁹ aūt rō est. ꝙ confirmās quandā hz auctez respectu confirmādi. z ideo cū auctez nō hēat par in parem: nō cōfirmatus nō pōt cōfirmare nō cōfirmatū cū sint pares: nisi prestita eēt auctas aliūde: vt ab ecclesia. ¶ Ad primū obiectū cōtra hoc dōm. ꝙ nō est silr̄. eo enīz ꝙ sacrm̄ est baptismus necitatis: nō pōt in collatiōe ipsius oīmoda cōgruitas obseruari ꝓpter diuersos casus z pericula que solent accidere ex infirmitate puuloꝝ. vnde ne accidat piculū damnatōis si expectaret̄ psona cōgrua: indultū est vnicuiqz in casu posse baptizare. nō silr̄ est de sacramēto cōfirmatōis. ꝓpter qd̄ pōt z cōuenit psonā idoneā ad dispensandū hoc sacrm̄ expectare: cū sine illo possit eē saluus. ¶ Ad illud qd̄ dicit Hug. dōm est piculū oīno eē si negligeret̄ vel cōtemneret̄: z ita intelligit Hug. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ verbu accedēs ad elementu fit sacramētū. Dicendū ꝙ hoc veruz est: cōcurrentibus alijs ꝗ sunt de necitate sacri. s. psona cōgrua z materia debita. z si ꝗ sūt alia que necio requirūt̄. in dispensatōe hui⁹ sacri requirit̄ psona que idonea est ad hoc sm̄ institutōz eccie z dispositionē diuine sapie. vñ idoneitas psone est ad institutōz ecclesie. institutio aūt eccie ratōz hz a cōgruitate. Congruitas aūt requirit ꝙ dispensator hui⁹ sacramēti illud susceperit gratie salutarie qd̄ alijs ministrat. vñ oportet ꝙ sit cōfirmatus. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ virtus nō ē a cōfirmatione ministri zc̄. Dicendū ꝙ in dispensatōne nō solū requiritur id a quo est virtus effectiua: sz z alia. z maxie persona idonea. Unū lz cōfirmatio qua aliqs ē cōfirmat⁹ nō sit causa vt a qua confirmat⁹ possit aliuz confirmare: est tm̄ causa sine qua nō.

Articulus secūdus

Consequēter querit̄. vtrū qlibz cōfirmatus possit cōfirmare. Et sic: videt̄. Actio erit ab agēte quocūqz i ꝗ ē ꝓprietas siue dispositio ꝓpria ad

actõz illam. sicut ignire ab eo in quo est igneitas: ⁊ infla-
mare ab eo in quo est inflamatio. ꝯ in ↄfirmato ē ꝓprietas
ad actionē ↄfirmatõis vt videt̃. sic̃ ignire se hꝫ ad ignei-
tatē: sic ↄfirmare ad ↄfirmatõꝫ. ergo actio ↄfirmatõis hab3
exire a ↄfirmato sicut ignire ab igne. ¶ Itez actio erit ab
agente fm̃ dispositõꝫ exñtez in agente. vt opus merito-
riū a ꝑsona merente fm̃ dispositõꝫ caritatis exñtis i ipa
nec actio excedit dispositõꝫ agentis nec ecõuerso. vñ nec
meritū opis excedit caritatez merentis nec ecõuerso. vñ
omis talis ⁊ solus põt mereri. Sꝫ ↄfirmatio ē dispositõ
fm̃ quā agit ipse cõfirmãs. vt aūt dictū est: ↄgruū ē in ꝯ
sacrõ q minister habeat i se id gr̃e salutaris qð alijs mi-
nistrat. ergo nec actio ↄfirmantis excedit hãc dispositõꝫ nec
ecõuerso. ergo solus confirmat⁹ ⁊ ois põt ↄfirmare. ¶ Cõ-
tra. dicit Hugo li. de sacr̃is. Ois ecciastica administra-
tio in trib⁹ ↄsistit. in ordinib⁹. in sacr̃is. in ꝓceptis. Ordi-
nes ↄsideramus in ꝑsonis ꝑlatoꝝ: sacr̃a in misterio eoꝝ.
Ex his pꝫ q ministroꝝ eccie est mistrare sacr̃a eccie. ꝯ nō
ois ↄfirmatus ē mister eccie. ergo ⁊c. ¶ Rñdeo. q nō omis
ↄfirmatus põt ↄfirmare: ꝯ solū mister eccie. Rõ h⁹ ē. qa
vt pꝫ ex verbis Hugo. Sacramñtoꝝ dispensatio credita
est ministris eccie. ⁊ marie illius sacr̃i qð magna venera-
tione colendū est. i. ↄfirmatõis sic dicit Hugo. Et habet̃
de ↄse. di. iiij. de his. Quia ꝯo cõfirmare est hñtis digni-
tatez ⁊ auctez: ideo ad illos solos ꝑtinet qui sunt capita
in eccia. i. ad solos prelatos: a quib⁹ vt a capitib⁹ mot⁹
⁊ sensus spūalis descendit in mẽbra ꝑ misteriū sacroꝝ.
¶ Ad primū obiectū ↄ ꝯ dõm. q ↄfirmatio dupl̃r accipi
põt. s. actiue: ⁊ sic est actio dignitatis ⁊ ꝑtãtis date in cõ-
secratõe maioꝝib⁹ ꝑlatis. ⁊ fm̃ hec sumpta nõ ē dispositio
siue ꝓprietas fm̃ quam actio aliqua exit a ↄfirmato. Et
passiue: ⁊ sic est ipsius ↄfirmati vt qua cõfirmatus. ⁊ sic
sumpta nõ est dispositio actiua ad ↄfirmandū: ꝯ solū ad
ↄfitendū nomẽ xpĩ. Nullū. n. sacr̃m ordinat suscipientez
ad se ↄferendū ꝯ solū ad aliū actū. vt baptismus nõ ordi-
nat baptizatū ad baptizandū: ꝯ ad credendū. sacerdo-
tiū sil̃r nõ ad dandū ordines: ꝯ ad ↄsecrandū hostiaz sa-
lutis. sil̃r nec ↄfirmatio ad ↄfirmanduꝫ: ꝯ solūmodo ad
standū in ↄfessione fidei corã inimicis ⁊ ꝑsecutoribus fi-
dei. Nec est simile de actu igniendi ⁊ igneitate: ⁊ actu cõ-
firmãdi ⁊ cõfirmatõe fm̃ q ↄfirmatio est sacr̃m mistratū
ↄfirmato: vt ex dictis pꝫ. actus. n. ↄfirmãdi nõ est a ↄfir-
matõne que est sacr̃m: ꝯ potius a ꝑtãte prelati cui⁹ ē hãc
actum exercere. ¶ Ex iam dictis pꝫ rñsio in ꝑte ad aliõ:
quia ↄcedendū est q nullus actus excedit dispositõꝫ exi-
stentẽ in agente ꝓpriam ⁊ actiuã. Sꝫ ↄfirmatio vt ē passi-
ue sumpta nõ est ꝓprietas actiua respectu ↄfirmatiõis q
est sacr̃m vt dictū est. vnde obiectio ꝓcedit in suppositiõe
falsi. Vñ ↄfirmatio que est sacr̃m: nõ est cã a qua ē actus
ↄfirmandi. nisi extenso noie dicat̃ cã. s. sine q nõ. ¶ Ex iaꝫ
dictis pꝫ rñsio ad illud qð solet q̃ri. vtꝝ laic⁹ siue nõ ordi-
natus põt ↄfirmare. Qð solet oñdi argumẽto tali. In na-
turis ita est. q vbi res est ibi operat̃: ⁊ nõ vbi debet eẽ ⁊
nõ est. ergo cũ ordo gr̃e nõ ↄtrariat̃ ordini nature: videt̃ q i
gr̃a sit sil̃r. ergo vbi abundat gr̃a cuius ⁊ abundãti⁹ trans-
fundit se q̃ vbi nõ est. lꝫ ibi deberet eẽ. Sꝫ in bono laico
frequẽter gr̃a magis abundat q̃ in epõ. vel in laico ē abũ-
dans gr̃a: in epõ nõ. ergo videt̃ q gr̃a trãsfunderet se abũdã-
tius a bono laico si ↄfirmaret: q̃ ab epõ malo vel minus
bono. Et si hoc: laicus põt ↄfirmare. Et rñdendū est ad
hoc. q solūmodo ministroꝝ ecclesie est sacr̃a dispẽsare: nõ
laici siue nõ ordinati quãtũcunqꝫ sit bonus. Ad argumẽ-
tuꝫ põt dici. q aliter est de gratia siue bonitate ꝑsone in-
q̃tū est mẽbꝝ xpĩ: ⁊ aliter est de gr̃a siue bonitate ꝑsone i-
q̃tū est mister xpĩ ⁊ eccie. Bonitas. n. ꝑsone inq̃tū est mẽ-
brū est transfusiua sui ad vtre meritū. s. cõmẽbroꝝ. boni-
tas. n. membri ad cõmembra quodãmodo transfunditur
qa bonū membꝝ meret̃ cõmembro. Bonitas aūt mistri
nõ transfundit se in misterio sacramẽtoꝝ. Ita. n. ē efficax
sacr̃m dispensatū a malo mistro sicut a bono. Nõ eni n ē
efficacia siue virtus sacramẽtoꝝ alligata bonitati mini-
stroꝝ: ꝯ eiusdeꝫ est virtutis a quocũqꝫ ministret̃ ⁊ effica-
cie. Bonitas ergo in ꝑsona diffundit se merendo: nõ autem
diffundit se dispensando sacr̃a. ex dispensatõe. n. diuina ē
q salus subditi nõ impedit̃ ꝓpter maliciaꝫ ministri siue
prelati. In argumẽto aūt ē pctm̃ fm̃ ↄsequẽs.

Articulus tercius

Consequenter querit̃. si quilibꝫ sacerdos põt
ↄfirmare: vel epõs tñ. Circa ꝯ querit̃ sic. Pri-
mo querit̃. vtꝝ sacerdos simplex ex sua pote-
state põt ↄfirmare: vel epũs tm̃. Scðo. vtꝝ põt ex demãda-
tione dñi pape. Tercio. si ↄfirmaret de facto: vtꝝ confir-
maret̃ siue ↄfirmatū esset.

Circa primum sic. .§. j.

Videt̃ q hoc sacr̃m possit conferri a simplici sacerdote.
qꝛ qui põt qð maius ē: põt qð minus est. ꝯ simplex sacer-
dos põt ↄferre sacr̃m efficacius. s. baptismatis: ⁊ digni⁹
scꝫ eucharistie. ergo ⁊ ꝯ sacr̃m. ¶ Itẽ simplices sacerdotes
pñt signare crismate in vertice. ⁊ ita in excellentissima ꝑ-
te corꝑis. pñt igit̃ vt videt̃ in inferiori. s. in fronte. ¶ Itẽ
q epĩ hñt hãc ꝑtãtez. aut hoc est rõne ordinis: ⁊ tũc ideꝫ
pñt presbiteri: cum eiusdẽ ordinis sint simplices presbi-
teri. aut rõne iurisdictõnis: qð eẽ nõ põt. qꝛ tũc clerici nõ-
dũ ordinati possent ideꝫ facere. qð nõ est verū. ¶ Itẽ fm̃
ordineꝫ causaꝝ est ordo effectuū. suꝑioris. n. cause natu-
ralis suꝑior ⁊ dignior est effectus: vt pꝫ in corꝑib⁹ superi-
oribus. Sꝫ ad epm̃ ꝑtinet ordines conferre. ꝯ cõferre or-
dines est dignior actus q̃ ↄfirmare: qꝛ ↄfirmare q̃i mate-
riale exigit̃ in susceptõne ordinū. ergo cum confirmare sit i-
ferior actus q̃ ordines ↄferre: ⁊ ita inferioris ministerij.
⁊ inferior minister ⁊ immediate suppositus epõ ē simpl̃x
sacerdos. ergo sacerdotis inq̃tū est sacerdos: ipsius est ↄfir-
mare. ¶ Contrariū habet̃. iiij. sent. di. vij. vbi dr̃. q nõ po-
test hoc sacramẽtū nisi a summis sacerdotib⁹ ꝑfici. ¶ Idẽ
habet̃ ab Hug. ¶ Quod ↄcedimus. Unde Eusebius pa-
pa de ↄse. di. iiij. Manus qꝫ impositõis sacr̃m tenenduꝫ
est magna veneratõne. qð ab alijs ꝑfici nõ põt nisi a sum-
mis sacerdotibus. nec tẽpe apostoloꝝ ab alijs q̃ ab ipsis
aplĩs legitur ac scitur ꝑactum esse. nec ab alijs q̃ qui il-
lorum locū tenent vnq̃ ꝑfici põt vel fieri debet. nã si ali-
ter presumptū fuerit: irritū ⁊ vanū habet̃. nec inter eccle-
siastica vnq̃ sacramñta reputabit̃. ¶ Itez di. xxj. Cleros.
Presbiteri sacerdotes vocant̃ quia sacramentū dant sic̃
episcopi. qui lꝫ sint sacerdotes: tñ pontificatus apicẽ nõ
habent. quia nec crismate frontem signant nec paclitum
spiritū dant. qð solum deberi episcopis lectio actuū apo-
stoloꝝ demonstrat. ¶ Ad hoc quod primo obijcit̃ dõm.
q causa quare non potest sacerdos simplex confirmaē si-
cut baptizare vel conficere: est institutio. vt eni dic̃ Hug.
Sacramentū qð ↄtra institutõꝫ celebrat̃: irritum depu-
tatur. soli eni apli suo tpe confirmauerũt. ⁊ ideo institu-
tum est in eccia: vt eoꝝ vicarij. i. episcopi solūmodo cõfir-
ment. Dignū. n. est q auctas eccie fm̃ ordinem sue origis
ad posterius deriuet̃. ⁊ lꝫ sacr̃a ꝑfacta sint aliquo modo
maiora: hoc tñ modo alio maius est illis: vt alibi patet.
¶ Si queratur ratio quare aplĩ soli retinuerũt potestatẽ
confirmandi ⁊ ordinandi: ⁊ solis epĩs fuit ↄcessum. Põt
dici q erat ꝓpter status ꝑfectionez. i. recipientiū hec duo
sacramenta. ꝓpter hoc. n. q in his duobus sacramñtis da-
tur gratie plenitudo vt dicũt quidã: ab his debẽt dari q
habent plenitudinem auctoritatis. Item facere reꝫ plu-
rium est: sed factam ↄfirmare ⁊ infirmare maiorum est. ⁊
ideo baptizare est plurium: baptisma firmare est maiorũ
scilꝫ episcoporum. Sed confirmare. benedicere abbates.
ordinare. ecclesias consecrare. sunt opera perfectõis: pro-
pter quod illa exercent episcopi de cõsuetudine qui sunt
in ecclesia maiores. Item in grege domini sunt quidã ꝓ
quibus pugnatur. quidam ꝯo qui pugnant ⁊ pro se ⁊ ꝓ
alijs: quibus necesse est habere gratiam roboratam siue
cumuloꝫ gratie. vnde cõgruit vt mister ad hãc grãꝫ ↄo-

mino tribuendā sit supioe i eccia. Cū ḡ ad sacerdotes ptineat dare sacra baptismi. ꝛ potissime q̄ sunt sacra debiliā: cōgruit summis sacerdotibꝰ dare sacra ꝯfirmatōnis ꝛ ordinis que sunt sacra fortioꝝ. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ h̄ nō ptīn soli epi. neq̄ rōne ordinis neq̄ rōne iurisdictōis: ꝫ rōne institutōis. ¶ Ad h̄ qd̄ obijcit̄. ꝙ vertex est excellentioꝝ ps in fronte. Dicendū h̄ est verū in positōne sive situ: nō tñ dignitate significatōis. vnctio in hac pte vel illa plus fit rōne significatōis ꝙ̄ nobilitatis subiecti. Dicit̄ ꝙ crisma in vertice significat fidē dari in baptismo q̄ ē in vertice. i. in supioꝝ pte rōnis. i. in synderesi. vñ Iere. ij. Filij mempheos ꝛ thaneos. i. heretici ꝯstuprauerūt te vsq̄ ad verticē. i. vsq̄ ad fidē quā corruperant in te. Crisma do in fronte significat fortitudinē ꝛ audaciā qua cū fiducia p̄dicat̄ nomē xpi. vñ Act. iiij. Repleti sunt omēs spūsancto ꝛ loquebāt̄ verbū dei cū fiducia. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ ad dignitatē epalē ptinet ministratio sacramētoꝝ quoꝝ effectus sunt pfectōis qui pñt eē pfecti ꝛ pfectores. ꝛ loquoꝛ de pfecte abundātie nō sufficiētie tm̄. vnde omis ministratio q̄ est abūdātio pfectōis ad epos dinoscitur ptinere. ¶ Qd̄ ḡ obijcit. ꝙ inferioꝛ mīstratio ē ipius ꝯfirmatōis ꝙ̄ collatōis ordinū. ḡ ptinet ad inferiorē platum. s. simplicē sacerdotē. Dicendū ꝙ nō sequit̄. qꝛ lʒ sit inferioꝛ ministratio: tñ semꝑ est abūdantis pfectōis. vñ ꝯcludit ex insufficienti. debuit. n. dicē. Est inferioris ministratōis ꝛ sufficiētis pfectōis tm̄: vt baptizare coicare. ꝛ nō pfectōis abundātis: qd̄ eēt falsum in ꝯfirmatione. ꝛ ideo nō valuit argumentū.

Consequēter que .§. ij.

ritur. Si simplex sacerdos ex demandatōne pape pōt cōferre sacramentū confirmatōis. Et sic: videt̄. Greg. Januario epō. xcv. dis. puenit ad nos quosdaꝫ scādalizatos fuisse: ꝙ presbiteros crismate tāgere eos q baptizati sūt ꝓhibuimus. ꝛ nos quidē sm veterē vsum nostre ecclesie fecimus. Sed si oīno de hac re aliqui ꝯtristāt̄. vbi episcopi desunt: vt presbiteri etiā in frōtibꝰ baptizatos crismate tangere debeant ꝯcedim᷒. Sed nūq̄ faciendū ē aliqd ꝯ veritatē vite vel iusticie vel doctrine ꝓpter scandalū. Ex quo videt̄ ꝙ sacerdos simplex ex demandatiōe pape pōt ꝯfirmare. ¶ Contra hoc obijcitur ex snīa Gelasij pape ꝛ Leonis ibideꝫ scꝫ di. xcv. vbi dr̄. Presbitos vltra suū modū cōtendere ꝓhibemus. nec epali fastigiū debita sibimet audacter assumere: nō ꝯficiendi crismatis: nō ꝯsignationis pontificalis adhibende sibimet arripe facultatem. Ad hoc est auctas Eusebij de conse. di. iiij. Man᷒. ꝛ dis. xxj. Cleros. Hui᷒ aūt ꝯtrarietatis solūt̄ determiatō ibidem. s. dis. xcv. cū subiungit̄. ꝫ istud Greg. ꝓpter scandalum sedandū semel ꝯcessuꝫ legit̄. illud aūt Leonis ꝛ Gelasij vsu approbante preualuit: nisi forte vbi aliquoꝝ consuetudo h̄ admisit. vt in absentia epi extrema necitate cogente ex cōcessione Greg. ꝑsbiteri baptizatos in frontibus liniant. Prohibitio do Leonis ꝛ Gelasij in eo casu intelligat̄: cum epi pñtes sunt. vel cū nō cogit vltima necessitas. Ex hac rñsione videt̄ ꝙ simplex sacerdos ex demandatōe dñi pape possit ꝯfirmare. ¶ Circa hec diuersi diuersa sentiūt. Quidā dicūt ꝙ papa pōt demandaē h̄ sacerdoti. ꝛ ꝙ omīa sacramēta que presbiter recipit ex delegatione pape ꝯferre pōt. argumentū ad h̄ sumūt ex auctoritate Greg. p̄dicta. Silr̄ dicūt ꝙ ex demandatōe dñi pape ordinatus pōt ꝯferre ordinē quē hꝫ. ꝛ ꝯfirmat᷒ cōfirmatōꝫ. ꝛ quilibet qd̄ hꝫ. Et ad h̄ accipiūt argumentū j. q. j. Gra. Et. j. q. vij. Daybertū. ꝫ nō pōt alicui demādare vt ꝯferat ordinē quē nō hꝫ vel etiaꝫ ꝙ ꝯficiat corp᷒ xpi: qꝛ solis presbrīs dictū est. hoc facite in meā ꝯmemoratōeꝫ. h̄ dicit Hug. Alij dicūt ꝙ nō pōt delegare presbitero vt crismet in fronte. vñ isti nihil ꝯferebāt. Si obijcitur. quare hoc pmisit Grego. illis: cum videat̄ illis dare licentiā peccandi. Dicūt ꝙ inuitus pmisit ob nimiū scandalū. nec dabat eis occasioneꝫ mali: quia inuitus hoc cōcedebat. Vel vt dicūt quidaꝫ. illa concessio dissimulatio fuit ꝓpter scandalū vitandū ꝛ bonū pacis seruandū. vnde exponūt sic. ꝯcedim᷒. i. dissimulam᷒. ¶ Haꝝ aūt opinionū videt̄ mediū esse tenendū. s. ꝙ dñs papa pōt i casu demandare sacerdoti ꝙ cōfirmet ꝛ ꝙ ipse obediendo cōfirmet. Sed nō videt̄ ꝙ possit demādare vnicuiq̄ ꝙ cōferat qd̄ hꝫ. Nec argumēta que inducūt ponētes h̄: alic᷒ sunt necitatis neq̄ ꝓbabilitatis: vt ptꝫ intuenti. qꝛ sm h̄ simplex laicus posset cōfirmare: si eēt ꝯfirmat᷒. Pōt ḡ dici. ꝙ ꝙuis sacerdos non possit cōfirmare ꝓpria auctē: tñ ꝓ causa vtili vel necia summ᷒ pontifex in quo est plenitudo ptātis: pōt alij ꝙ̄ epo cōmittere. ꝛ ille nō facit auctē sua ꝫ auctē sibi cōmissa. vnde ille potius facit cui᷒ auctoritate fit. Vñ nō est dubiū qn pontificalis auctas sit de necessitate hu᷒ sacramēti. Alij tñ dicūt ꝙ ñ cōcessit eis ꝯferre sacramentū: ꝫ solū aliqd̄ sacramētale. sicut aliqñ datur laicis panis bñdictus loco corpis dñici.

Cōsequēt̄ queritur .§. iij.

Si sacerdos ꝓpria auctē confirmet. vtꝝ sit ꝯfirmatū. Et sic: videt̄ ꝑ hoc. ꝙ ex sola institutōne eccie siue ꝓhibitiōe est ꝙ talis nō ꝯfirmet. ḡ cū ita sit ꝙ epos p̄cisos ab eccia ꝓhibeat ordines ꝯferre: tñ si ꝯferūt collatū est. Eodē mō videt̄ ꝙ si confirmet sacerdos simplex: ꝙ cōfirmatuꝫ est. Et similiter si aliqui cōtrahāt clādestine matrimoniū cōtractum est. ḡ similr̄ in ꝓposito. ¶ Itē tota causalitas sacramēti est in ipo sacro ex virtute verboꝝ. nec impeditur ab effectu suo coexñte materia debita nisi sit impedimentū ex pte ministri. ḡ ꝓlata forma verboꝝ sacramēti cōfirmatōis a sacerdote simplici coexñte materia debita. cuꝫ nihil sit in sacerdote qd̄ impediat vel repugnet: videt̄ ꝙ confirmatū sit. Omis. n. causa sufficiēs ad effectū aliquē nō impedita. si exeat ad suum actū: ꝓducit suū effectuꝫ.

Cōtra hoc habet̄ manifeste ab Eusebio de ꝯse. di. iiij. Manus. Et dis. xxj. Cleros. Et ab Hug. dicēte. ꝙ sacramentū qd̄ contra institutōꝫ celebrat̄ irritum deputatur.

Rñsio. dōm ꝙ collatio sacramēti duplr̄ ptinet ad aliquem ministrū eccie. rōne ordinis ꝛ officij. ꝛ tūc si exeq̄t̄ etiā prohibitus collatū est qd̄ ipse ꝯfert. vt. ix. q. j. ordinationes. vbi habet̄ ab Vrbano papa. ꝙ ordinati ab episcopis separatis ab eccia. cū redeant ad ecciam seruatis proprijs ordinibꝰ suscipi debēt. sic̄. j. q. j. Qd̄ qdā. Vel collatio ptinet ad aliquē ex ammiculo ordinis ꝛ demandatōe dñi pape: vt cōfirmatio in fronte sacerdoti. ꝛ talis cū ꝓhibitus fuerit: si attēptat aliqd conferre nihil facit. vt habetur auctibꝰ pretactis. ¶ Ad primuꝫ ḡ obiectū cōtra h̄ dōm. ꝙ nō est simile de epis ꝓhibitis cōferre ordines: ꝛ de sacerdote ꝓhibito cōfirmare. qꝛ ptās conferēdi ordineꝫ collata fuit epo cum collatōe dignitatis. vñ rōne sui officij ꝛ ordinis sibi competit. Simul. n. vtrūq̄ recipit ꝛ ideo nō pōt vnū ab alio separi. vnde executio pōt ꝓhiberi: tñ si exequat̄: effectus nō pōt impediri. Sꝫ sacerdoti simplici nūq̄ collatū fuit vt posset ꝯfirmare rōne sui officij vel ordinis. posset tñ hoc ex demādatiōe dñi pape. ꝛ ideo cum nec collatū sibi sit: ꝛ preter h̄ sit ꝓhibitū s̄m canōes ꝓhibet̄ executio ꝛ impedit̄ effectus. Secus aūt eēt i epo ab eccia preciso. qꝛ etsi ꝓhiberet̄ ꝯfirmare: nō tñ impeditur effectus qn si cōfirmaret confirmatū eēt. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ tota causalitas a qua ꝓprie loquēdo est cōfirmatio: est virtus verboꝝ. ꝫ nō tota sine qua nō. hec autē est dispositio aliqua vel dignitas in misterio. Quis. n. virt᷒ tota ꝯfirmandi sit in verbis: tñ si desit ordo sacerdotalis cū auctē ꝛ dignitate epali: nō sequit̄ effect᷒. qꝛ totalitas causalitatis sacri ex ista duplici integrat̄ s. a q̄ sequit̄ effectus: ꝛ sine qua minime sequit̄.

Membrū secūdū

Sequit̄ quis debet vel potest cōfirmari. Et primo querit̄. si generalr̄ sunt omēs cōfirmandi. Secūdo si ꝓpter vno ordine sacramentoꝝ ꝯfirmatōis ꝛ baptismi: impediat susceptiōꝫ ꝯfirmatōis.

Articulus primus

Circa primū arguit̄ primo. ostēdendo q̄ n̄ oēs
sunt ꝯfirmādi sic. Et primo videt̄. excludi de
beant mulieres. qꝛ h̄ sacr̄m ordinat ad pugnā
h̄ mulieres excludebāt̄ a bello. ḡ debēt excludi ab h̄ sacra
mento. ¶ Itē3 videt̄ q̄ debeāt excludi pueri p̄ eandē rati
onē: cū nō apti ad portandū arma. ¶ Itē3 vident̄ excludi
illi qui sunt in p̄iculo mortis: qꝛ illi exeūt ex oēs pugnā
tiū. ḡ liberi sunt a sacramēto pugne. ¶ Itē3 videt̄ q̄ h̄ sac
mentū nō ꝯpetit mutis: qm̄ h̄ sacr̄m est ad liberā nois xp̄i
ꝯfessionē. h̄ muti nō p̄nt ore ꝯfiteri. ḡ frustra recipiūt qui
h̄ recipiūt. ¶ Itē3 videt̄ q̄ soli clerici sunt ꝯfirmādi. Ra
banus. A summo sacerdote p̄ impositōē man⁹ paclit⁹ tra
ditur baptizato vt roboret̄ p̄ sp̄m sanctū ad predicandu3
alijs qd̄ ipse in baptismo ꝯsecutus ē. h̄ soli clerici p̄dicāt.
ḡ ꝛc. ¶ Itē aut ab h̄ sacramēto excludūt̄ aliq: aut nulli.
si aliqui: nō ḡ est oim. h̄ nulli excludūt̄: ḡ caracter imp̄s
sus distinguit solū ab infidelib᷑. ḡ a quot ꝛ eisde3 a quot
ꝛ quib᷑ caracter baptismalis. ḡ videt̄ q̄ alter iste ē sup
fluus. qd̄ est incōueniēs. ¶ Contra. q̄ istud sacr̄m compe
tat omnib᷑ videt̄. qꝛ sicut dicit Raban⁹. In h̄ sacramen
to dat̄ septiformis gr̄a sp̄ussancti. h̄ iste effectus ē omib᷑
generalis. ḡ ꝛ hoc sacr̄m. ¶ Itē3 q̄ ꝯueniat omni sexui vi
det̄: ꝛ maxime muliebri. qꝛ oēs q̄ pie volūt viuere ꝑsecu
tionē patiūt̄. ḡ ꝛ sexus muliebris q maxie ē pius ꝛ deuo
tus. S3 infirmo qui ꝑsecutōē3 patit̄ sunt maxime necessa
ria arma fortitudinis. ḡ cū hec dentur in ꝯfirmatōne: vi
detur q̄ mulieres maxime indigēt h̄ sacramēto. ¶ Itē vi
detur q̄ sit nec̄iu3 omni etate ꝛ maxime puerili videt̄: qꝛ
discreti ducis est armare milites añ pugnā ꝛ añ lesione3
h̄ pugna ꝛ lesiones incipiūt in annis discretōis. ḡ cōpe
tēs est sacr̄m ꝯfirmatōis añ annos discretōis dari. ¶ Itē
videt̄ q̄ omni statui. qꝛ certū est de viuētib᷑. etiā h̄ ostēdit̄
de morientib᷑ auctē Hugo. qꝛ dicit in li. de sacramentis.
Oino p̄iculosu3 eēt si ab hac vita sine ꝯfirmatōne migrē
ꝯtingeret. ꝛ ita morienti etiā oportunū ē. ¶ R̄nsio. dicen
dū q̄ illud sacr̄m omnibus competit ꝓpter gratie amplia
tione3 que ibi dat̄. h̄ maxime ꝯpetit his qui sunt de acie
pugnantiū in bello sp̄uali. ꝛ quia hoc ꝯpetit omni sexui:
ideo ꝛ h̄ sacr̄m omnib᷑ competit. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄ de
mulierib᷑ p3. l3. n. nō competat illis bellū materiale: cō
petit tñ spuale. Mulieres. n. in hoc bello strēnue fuerūt
vt p3 de beata Agneta ꝛ alijs virginib᷑ que martirizate
sunt ꝓ ꝯfessione ꝛ noie xp̄i. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ de par
uulis. dōm q̄ paruli nō armant̄ ꝓ statu illi⁹ etatis vt tūc
pugnēt: h̄ vt postmodū sint pugnaturi. S3 nec h̄ nisi con
uenient̄: quia arma illa nō sunt aggrauātia h̄ alleuiātia.
nec solum sunt defendētia: h̄ premuniētia. ꝛ meli⁹ est ho
mini muniri añ lesione3 q̄ post. ¶ Ad id qd̄ obijcit̄ de il
lis qui sunt in p̄iculo mortis p3 r̄nsio quia nō recipiunt
sacr̄m ad pugnantiā ꝛ conflictū: h̄ ad meritū obedientie
ꝛ virtutis augmentū. qd̄ est eis vtile ꝛ bonū. ¶ Ad illud
qd̄ obijcit̄ de mutis. dōm q̄ sacr̄m illud est ad roboratōē3
fidei in corde. ꝛ hoc ita indig3 mutus: vt disertus nec tñ
in corde: verūetiā in nutu ꝛ passione pōt xp̄m confiteri.
ꝛ ideo hoc sacramēto indiget sicut ꝛ alij. ¶ Ad illō Raba
ni dōm. q̄ ibi sumit̄ predicare noie extēso ꝓ publica ꝯfir
matione. vt sit sensus ad predicandu3 alijs. i. ad publice
ꝯfitendū fide3: quā in baptismo suscepit. ¶ Ad vltimū di
cendū. q̄ caracter ꝯfirmatōis ab eisdē distinguit̄ a quib᷑
baptismalis. nec tñ sup̄fluit: quia s̄m aliū ꝛ aliū statum
distinguit. Quis. n. omis xp̄ian⁹ sit xp̄i pugil: tñ ex ḡtia
alia ꝛ alia ꝛ in alio statu dicit̄ xp̄ian⁹ ꝛ pugil. ꝛ s̄m aliu3
ꝛ aliū actū. s. ꝯfirmatōē3 exteriore3 ꝛ credulitatē interio
rem. ꝛ quia s̄m aliud distinguit caracter ꝯfirmatōnis ꝛ
caracter baptismatis: ꝛ aliū statū gr̄e dispoit. iō nō sup
fluit. ꝛ cum alius sit status fidei: ꝛ caracter statu3 respi
ciat: q̄uis fides sit eade3: caracter est aliud signum exte
rius.

Articul⁹ secūdus

Onsequent̄ querit̄ [illegible] ordie sacra
meto3 ꝯfirmatōis ꝛ baptismi [illegible] impediat susce
ptōne ꝯfirmatōis. Primo q̄rit̄ vtr3 n̄ baptiza
tus p̄t ꝯfirmari. Scōo. vtr3 n̄ baptizat⁹ possit recip̄e sa
cramentū ꝯfirmatōis sine susceptōe rei.

Circa p̄imū proce .§. j.

dit̄ sic. Baptism⁹ ē ianua oim sacro3. igit̄ si hec figura
vera sit ꝛ n̄ p̄t intrari i domū nisi p̄ ianuā. ḡ n̄ i aliqd̄ sac
mētū nisi pri⁹ intrauerit p̄ baptismū. ¶ Itē ꝯfirmatō re
spicit aliqd̄ p̄exñs: qꝛ qd̄ n̄ ē nō pōt ꝯfirmari. h̄ nullū sac
mētū nec̄io p̄exit ꝯfirmatōe3 aliud a baptismate. si ḡ ali
quid p̄supponit̄: videt̄ q̄ baptism⁹. ¶ Cōt. si rite qs susci
piat ordines: p̄mo d3 fieri subdyacon⁹ q̄ dyacon⁹. tñ si
añ subdyaconatū suscipet qs ordinē dyaconat⁹: dicūt q̄
vere h3 ordinē. S3 an debeat ministrare alia q̄stio ē. ḡ a si
mili l3 baptism⁹ p̄cedere bēat ꝯfirmatōē3 si rite fiat: tñ si
qs añ baptismū ꝯfirmaret̄: cōfirmatōē3 vere hr̄et siue sa
cramētu3 ꝯfirmatōis. ḡ n̄ baptizat⁹ p̄t ꝯfirmari. ¶ Itē eē
p̄cedit ordinatū eē. pri⁹. n. ē res q̄ ordiata alq. ꝛ ꝓpter h̄
illa q̄ ꝛ eē n̄ est eē relatū p̄nt eē. l3 n̄ hēant eē ordinatum.
Talia sunt sacr̄a. s. baptism⁹ ꝛ ꝯfirmatio. nō. n. referūt̄
adinuicē. Secluso ḡ ordine quocūq3: nihilomin⁹ hec sac
mēta p̄nt eē. S3 n̄ pōt esse ꝯfirmatio nisi exñte aliq̄ cōfir
mato. ḡ oīm secluso ordine pōt aliqs eē cōfirmat⁹. igit̄ l3
nō p̄cessit baptisma p̄t aliqs cōfirmari. ¶ R̄nsio. q̄ n̄ ba
ptizat⁹ n̄ pōt ꝯfirmari. Rō h⁹ est. qꝛ gr̄a regeneratōnis
sp̄ualis q̄ dat̄ in baptismate p̄cedit grām corroboratōis
sp̄ualis: sicut generatio naturalis p̄cedit corroboratiōnē
mēbro3. Alia rō est. q̄ ꝯfirmatō ꝯfert̄ tñ exñtib᷑ i eccia.
baptismate aūt ponit̄ hō i eccia ꝛ efficit̄ de corp̄e illius.
¶ Ad obiectū primū ꝯtra h̄ pōt dici. q̄ n̄ est sil̄e de ordi
nib᷑ ꝛ sacr̄is. s. baptismate ꝛ ꝯfirmatōe. nō. n. ē ita cōnti
nua ꝯparatio ordinū supio3 ad inferiorē: sicut cōfirmatōnis
ad baptisma. ꝓpter misteriales diuersitates eo3 ꝛ incon
tingentiā. vt. n. dicūt. ordo n̄ est tñ sacr̄m h̄ etiā officiu3.
Cuilib3. n. ordini deputat̄ suū officiū. ꝛ pōt aliqs officiū
vnius ordinis exequi sine alio. vt officiū dyaconat⁹ sine
subdyaconatu. ideo p3 q̄ ordines n̄ hñt adinuicē nec̄ia3
ordinatōē3. Baptism⁹ aūt ꝛ ꝯfirmatio hñt effectus ꝓpter
quos sunt. ꝛ nō pōt effectus ꝯfirmatōis eē sine effectu ba
ptismi ꝛ vniuersalr̄ nullū sacr̄m sine baptismo. iōo alia
sacr̄a ad baptismū nec̄ia3 hñt ordinatōē3. ¶ Ad aliō dicē
dū. q̄ qñ eē alicui⁹ dependet ab alio: nō h3 prius eē q̄ eē
ordinatū. immo simul talis est ꝯfirmatio respectu bapti
smatis. Esse. n. cōfirmatōis dependet ab eē baptismatis.
¶ Ad illud qd̄ dicit̄. q̄ baptismus ꝛ cōfirmatō n̄ referū
tur adinuicē ꝛc̄. Dicendū q̄ quedā sunt quo3 est mutua
relatio. cuiusmodi sunt illa que sunt ꝛ dicūt̄ ad aliqd. ta
lia nō sunt baptism⁹ ꝛ cōfirmatio. Quedā aūt sunt ꝛ si il
lorū nō est mutua relatio: vnū tñ q̄tu3 ad eē dependet ab
alio. ꝓpter qd̄ aliud qd̄ dependet nō pōt eē sine alio. sic ē
hic. vnde arguit̄ ex insufficienti.

Consequēter que .§. ij.

rit̄. Utr3 n̄ baptizatus possit recip̄e sacr̄m ꝯfirmationis
sine susceptiōe rei. qd̄ videt̄: qꝛ n̄ baptizatus pōt suscip̄e
eucharistie sacr̄m. l3 n̄ fuerit baptizat⁹: l3 n̄ suscipiat re3
sacr̄i. [illegible] baptismū suscipit ip̄m sacr̄m
l3 n̄ re3 sacr̄i. Eade3 rōne videt̄ q̄ aliqs nō baptizat⁹ p̄t
suscip̄e sacr̄m ꝯfirmatōis l3 nō suscipiat rē. ¶ Itē3 aliqs
nō baptizatus pōt mori ꝓ xp̄o ꝛ cōfiteri xp̄m. ḡ n̄ bapti
zatus pōt hr̄e re3 h⁹ sacr̄i añ baptismū. ḡ pari rōne ꝛ sac
mentū. ¶ Cōtra nō hñs eē sacr̄i [illegible]
rē cōfirmatōis. ḡ n̄ hñs sacr̄m hui⁹: nō recipit sacramētū
illius. ¶ R̄nsio. q̄ caracter baptismalis est fundamētu3
alio3 caracte3 sacramentaliū. Uñ nullū sacr̄m q̄ impri
mitur caracter pōt suscipi ab aliquo: nisi prius suscepto
sacr̄o baptismi. dico sacramētaliter. vnō sicut n̄ suscepto

baptismate q̄tū ad rez sacri. ñ pōt aliqs suscipe sacrm cō
firmatōis. ḡ cuz ad rez sacri sic ñ suscepto baptismo sacra
mentalr̄: nec suscipi pōt sacrm ꝯfirmatōis sacramētalr.
hoc aūt pz p hoc qđ determinat ab Jnno. in. iij. de p̄sbi
tero nō baptizato. venies ad apostolicos. dicit n. ibi q̄ i
ꝯcilio apud ꝯpend. legit cōstitutū. Ut qs in presbiterū
ordinatus dep̄henderit se nō eē baptizatū: baptizetur z
iterz ordinet. Nos circa latū preceptū in casu dubitabi
li qđ tutius est sequētes mandam⁹. quaten⁹ ipm ad sin
gulos ordines vsqz ad sacerdotiū ꝓmouere p̄cures: z p
mittas eum in sacerdotio ministrare. Sed ꝯstat si in susce
ptione ordinis añ baptismū fuisset ordinat⁹: p reiterati
onez iniuria facta fuisset sacro. z ita pz q̄ ñ fuit ordīat⁹. im
mo qđ plus ē. matrimoniū ñ bz bonū sacri i nō baptiza
tis. Un̄ in. iiij. de diuorcio. Quanto de nouim⁹. determia
tur q̄ inter cōiuges infideles nō baptizatos: in casu pōt
altera p̄sona transire ad secūda vota. ex q̄ pz q̄ ibi ñ fuit
bonū sacri. B̄ ñ est ita de baptizatis ꝯiugibus. Si eni post
baptismū infidelis fuerit alter ꝯiugū: ratū est sp matrio
niū. vn̄ dr̄ in decretis. Etsi m̄rioniū verū inter infideles
existat. nō tñ est ratū. Jnter fideles aūt ratū z firmū ex
istit. q: fidei sacrm. qđ semel admissuz nūq̄ amittit. ratū
efficit ꝯiugii sacrm: vt ipm i ꝯiugibus illo ꝑdurāte ꝑduret
sacrm aūt fidei vocat baptismū. ¶ Ad illud qđ obijcitur
de eucharistia iam pz r̄nsio: q: ibi caracter nullus impri
mit. z ita ñ bz adeo cēntralez ordinē ad baptisma sicut con
firmatio z ordo. ¶ Ad id qđ obijcit q̄ pōt ꝯfiteri z mori.
Dicendū q̄ verū est sine sacro: B̄ nō sine re illi⁹ sacri. vn̄
z sicut obiectū ē. sicut res h⁹ ñ pōt hri sine re illi⁹: sic nec
caracter sine caractere.

Membrū terciū

Equit qs pōt vel dz ꝯfirmandū añ epm te
nere. Et p̄mo querit. si nō ꝯfirmat⁹ pōt te
nere. Scđo. si mulier. Tercio. si indifferēt
pōt vir tenere mulierē z mulier virū.

Articulus prim⁹

Jrca primū ꝓcedit sic. Et videt q̄ ñ ꝯfirma
tus nō pōt tenere ad ꝯfirmandū q: ñ baptiza
tus ñ pōt tenere baptizandū. a sili videt q̄ ñ
ꝯfirmatus nō pōt tenere ad ꝯfirmandū. Hoc ē qđ habet
de ꝯse. di. iiij. in baptismate. vbi dicit. Jn baptismate vel
crismate ñ pōt aliqs suscipe filiolū qui ñ est ꝯfirmat⁹ vel
crismatus. sensus canonis est. q̄ q ñ est baptizat⁹: ñ pōt
suscipe filiolū in baptismate: neqz nō ꝯfirmatus pt susci
pere filiolū aliū in crismate. ¶ Cōtra. nō ꝯfirmatus pōt
baptizare: multofortius z tenere vt videt. ¶ Jtez cuz sit
de gremio ecclesie fm baptismū. lz ñ sit ꝯfirmatus: quarē
nō pōt exequi istud ministeriū. s. tenendi ad ꝯfirmandum.
¶ Jtez tenere ante epm ñ est aliqd ꝯferre spūale: B̄ ē tm̄
organo corpalis. ḡ ad talez actū. s. ad tenendū ante epm
nō exigit aliqd spūale. ḡ nō oportet q̄ sit ꝯfirmat⁹. ¶ Jtē
querit nō baptizatus pōt baptizare. quare nō suscipe pt
filiolū in baptismate. i. eē ꝯpatrin⁹. Rn̄deo ad hoc vl
timū. Quia compatrini est instruerē filiolū in symbolo.
ꝓpter hoc. n. institutū est in eccia q̄ sint ꝯpatrini. non ba
ptizati aūt B̄ nō pñt: q: nō sunt instructi. ꝓpt B̄ ñ pñt esse
cōpatrini. ¶ Ad B̄ qđ querit. quare nō cōfirmati nō pñt
tenere ad cōfirmandū. Dicendū q̄ cōfirmādus debet ab
altero teneri vt ondat in ipso impotentia standi p se scz
in temptatōibus sine gr̄a ꝯfirmatiōis. Unde potentia z
virtus standi spūaliter. s. in pugna temptationū: dat in
ꝯfirmatione. vn̄ Melchyades. Jn baptismate regenera
mur ad vitā: post baptismū ꝯfirmamur ad pugnam. Si
igit in signū impotētie ꝯfirmādus tenet ab alio ad cōfir
mandū qui aūt impotens est ad standuz impotēs est ad
aliū tenendū vel sustinendū. ꝓpter B̄ debet eē ꝯfirmatus
qui aliū debet tenere: in signū q̄ qui aliū debet sustentare
oportet q̄ habeat potentiā standi. ¶ Quare igit pōt ba
ptizare. Rn̄sio q̄ q: baptisma est sacrm necessitatis: lar

ga dispensatione ꝓuidit diuina misericordia: vt ois cui⁹cūqz
sit status vel conditōis vel qualitatis possit baptizare.
¶ Ad id qđ querit. cū q̄ ē de gremio eccie q̄re zc̄. Rn̄sio.
B̄ institutū est ab eccia rōne p̄dicta. vt sicut in signū impo
tētie standi in spūali pugna ordinatuz ē vt cōfirmād⁹ ab
alio teneat: silr in signū impotētie sustentādi aliū qui ñ
bz potentiā standi p se: ordinatū est q̄ teneat ꝯfirmādus
a cōfirmato. nec exigit rō aliqua: q̄ illi q sunt de gremio
eccie pñt quecūqz ministeria eccie exequi. imo distincta sunt
ministeria fm gradus eoꝝ qui sunt i eccia. ¶ Ad vltimū
dđ. n. q̄ etsi illud tenere sit actio corpalis q̄tū ad subam
actus nō tñ q̄tū ad significatōz. qđ ḡ obijcit q̄ ad actōz
corpalez nō exigit aliqd spūale. Dicendū q̄ actio corpo
ralis pōt dici fm rem z significationē. corpalis vt currē
quantū ē de genere suo. Alia est actio que fm rez est cor
palis: fm significatōz do est spūalis. vt pz ministerio sacra
mentoꝝ. Primo ḡ mō ad actū corpalez nō est nccīuz ali
qđ gratuitū spūale: B̄ secūdo mō. z talis actio est tenē cō
firmandū ante epm: vt s̄. dictū est.

Articulus secūdus

Onsequēt querit si mulier pōt tenē cōfirmā
dū añ epm. Qđ videt. q: mulier pōt tenere ba
ptizandū. ḡ cū minor sit obligatio z admin⁹
in tenendo añ epm ꝯfirmantē ex ipsa tentione: q̄ tenē ba
ptizandū añ sacerdotez baptizantē. videt q̄ si tenere po
test in baptismate: q̄ pōt tenere in cōfirmatōe. ¶ Contra
sicut dictū est. nō cōfirmatus in signū impotētie sue z i
firmitatis ñ debet aliquē tenere ad confirmādū. a sili vi
detur q̄ mulier cū sit conditōis infirme: in signuz sue in
firmitatis z debilitatis nō debet aliquē tenē. ¶ Hoc idez
habet p B̄ q̄ sexus muliebris excludit a susceptōne ordi
nis ꝓpter conditōz sexus h⁹ q̄ repugnat dignitati ordis
siue ordinatoꝝ. s. inferioritas siue infirmitas stat⁹. a sili
videt q̄ ꝓpter ꝯditōz repugnantē que ē infirmitas z de
bilitas debet excludi ab h⁹oi ministerio. s. tenēdi. Rn̄
deo. q̄ mulier dūmodo sit ꝯfirmata pōt tenere. nec impe
dit sexus debilitas siue infirmitas. Jnfirmitas. n. q̄ de
pendet a sexu que est infirmitas corpalis nō firmat per
sacrm cōfirmatōis. Jnfirmitas aūt spūalis. s. pusillani
mitas tollit p grām confirmatōis. que cū sublata fuerit
efficit mulier digna ad ministeriuz tenēdi. hac aūt infir
mitate sublata: efficiūt mulieres q̄i viri siue hñtes aīos
viriles. fm q̄ legit. ij. Macha. vij. de illa beata muliere
que hortabat filios suos ad patiētiaz in morte. q̄ femi
nee cogitationi masculinū animuz inserens dixit ad eos
zc̄. ¶ Ad illud ḡ quod primo obijcitur. dōm q̄ infirmi
tas sexus vel corporis non repugnat fortitudini spiritus
que attendit penes robur corpis. hec autez q̄nqz tāta est
in muliere quanta in viro z q̄nqz maior. q̄uis vt freque
tius vir est magis aptus ad actus spūales fortitudinis.
¶ Ad illud quod obijcit de susceptione ordinū. Dicēduz
q̄ nō est simile: quia rōne sexus vir caput est mulieris. j.
Corinē xi. z hoc principaliter q̄tum ad actus exteriores
z corpales. z ideo repugnat ei susceptio ordinū ratione
quoruz ordinatus constituit caput z superior illoꝝ. Un̄
sexus femineus z susceptio ordinum sibi repugnāt: eo q̄
sexus femineus constituitur sub capite: z non ꝑmittitur
esse caput. ordo do econtrario constituit ordinatū caput
z supiorem illorum. Confirmatio do sacramentalis nō
habet talez repugnantiam cum sexu femineo: eo q̄ ñ cor
pus respicit vt dictum est. nec ꝓprietatē corpis: B̄ tm̄ ani
mā z infirmitatē eius.

Articulus tercius

Onsequēt q̄rit. vtz indifferent pōt vir tenere
feminā: z femina virū. Et sic videt. Jn bapti
smo ita est: q̄ homo sexus masculini pōt tenē
feminā in baptismo. silr videtur q̄ in confirmatione. igi
tur non oportet q̄ vir semp virum teneat z femina femi
nam. immo sicut in baptismo seinuicem tenere pñt: silit

in confirmatione. ¶ Itez ſm exigentiaz ordinis rõnis ⁊
nature. fortior hz tenere ⁊ ſuſtentare min⁹ fortē. Sz cō-
firmatus nō ꝯfirmato fortior reputat. ergo quelibet ꝑſona
confirmata pōt tenere ꝑſonā nō ꝯfirmatā. ergo mulier ꝯfir-
mata pōt tenere virū nō ꝯfirmatū. ¶ Itez cū tentio ad cō-
firmandū nihil opetur ad ſacramentū: nō refert cui⁹ ſe-
xus ſit qui tenere debeat. ¶ Contra. ordo nature hoc exi-
git ꝙ mulier ſit ſub viro ⁊ nō ecōuerſo. ſed ꝑſona tenēs ali-
quē ad confirmandū. ex hoc ꝙ tenet illū ſortit maiorita-
tez quandā ⁊ auctēz reſpectu illius qui tenet: eo ꝙ i mi-
niſterio tali fuit pricipiū ſue ꝑfecte xpianitatis. ergo ſi mu-
lier debet eē ſub viro ⁊ non hēre auctem reſpectu viri ⁊c̄.
¶ Hoc idez pz ꝑ ratōz ſuppoſitā quare mulieres nō reci-
piūt ordines. quia ex hoc ſequeret ꝙ hrēnt ptātem ordi-
natam ſupra viros. ¶ Rñſio. ꝙ vir pōt tenere mulierē ⁊
mulier virū ad ꝯfirmandū lz aliq ponebāt ꝯrariū. vnde
xxx. q. j. Et aliqs. dicit. Si aliqs filiaſtrū vel filiaſtram
ſuā ante epm tenuerit ad ꝯfirmatōz: ſeparet ab vxoē ſua
⁊ aliā nunꝙ accipiat. ſilr ⁊ mulier. Hic inſinuat a cano-
ne ꝙ vir pōt mulierē tenere ⁊ ecōuerſo. ſed ſi talem teneat
ſcz filiaſtrū vel filiaſtrā puniri debet. Nihilomin⁹ ſi hoc
obſeruaret in aliqua ecc̃ia ꝙ vir ſolū teneat ⁊c̄. hoc pōt eē
ad tollendū ꝑiculū affinitatis. Nam quia in hmōi tenē
ꝯtrahitur affinitas. ⁊ nō ſolū inter tenentē ⁊ parētes ei⁹
qui tenet: ſed inter tenentē ⁊ ipz qui tenet. qn̄ maſcul⁹ ma-
rem tenet ⁊ mulier mulierē: tollit ꝑiculū ex ꝯtractu affi-
nitatis inter illos. ꝓpter qḋ potuit nō ſine rōne inſtitui
in aliqua ecc̃ia ⁊ obſeruari. ꝙ tm̄ vir virū teneat ⁊ mulier
mulierē. ¶ Ad illud qḋ obijcit. ꝙ ꝑſona tenēs ſortit au-
ctoritatez ⁊ maioritatez dignitatis ſiue ⁊ prioritatis re-
ſpectu illius qui tenet. qḋ nō ꝯuenit mulieri reſpectu vi-
ri ⁊c̄. Dicendū ꝙ nō ſortit ex hoc auctēz ptātis ordinate
ſiue maioritatē dignitatis. ſicut ē in ſuſceptōe ordinis: ſed
potius efficitur debitor exhibitōis ⁊ reuerētie ⁊ honoris
⁊ ſubuentōis caritatiue. quantūcūqz. n. efficit magnus q
tenet ad confirmandū: debet hēre illū qui tenebat eū etſi
minor ſit: in reuerentia. ⁊ ꝓ loco ⁊ tēpe illi honorē exhi-
bere: ⁊ in neccitatibꝫ caritatiue ſubuenire. ¶ Ex his patz
rñſio ad aliud. qꝛ ſecus eſt de ſuſceptōne ordinis in qua
confert auctas ptātis ordinate ⁊ dignitas maioritatis
ſimplr. hoc aūt nō ſortit qui tenet aliquē ad ꝯfirmandū
ex miniſterio hmōi. ¶ Ad hoc qḋ obijcit ꝓ alia pte. ꝙ qui
tenet nihil coopatur illi ſacrō. Dicendū ꝙ etſi nihil co-
opetur effectiue: opatur tn̄ ſignificatiue. Significat enī
ꝙ nō ꝯfirmatus non hz potentiā ſtandi ꝑ ſe: ſed illaz acci-
pit in confirmatōne.

Membrū quartū

Queritur vtrū xp̄s fuerit ꝯfirmatus. Et videt
ꝙ nō. quia cū ab inſtanti ſue cōceptōis ha-
buit omēz gratie plenitudinē ⁊ hoc ꝑfectiſſi-
me: fruſtra ſuſcepiſſet ꝯfirmatōez q̄ dat ad
robur ⁊ plenitudinez virtutū. ¶ Itez sacra noue legis q̄
ſuſcepit inſtituit. hoc aūt sacrm̄ nō inſtituit ⁊c̄. ¶ Contra
hoc querit. quare xp̄us non fuit ꝯfirmatus ſicut bapti-
zatus: cum videatur eadez rōne ꝯfirmandus q̄ baptizā-
dus. ¶ Item. iij. Math. dicit. Sic decet nos adimplere
omēz iuſticiā. Glo. dū ego ſupior ⁊ nō indigens a te ſu-
ſcipio. ſed ſi decet xp̄m ſic adimplere oēz iuſticiā. i. ꝑfectaz
ſemꝑ decet xp̄m. i. videtur ꝙ decuit eū ꝯfirmari ⁊ ab in-
feriori ſicut ⁊ baptizari. ¶ Itez vt habet a Crif. Ex con-
tactu carnis habuerūt aque vim regeneratiuā. dicit enī
idez. Nunꝙ aque baptiſmi purgare peccata credentium
poſſent: niſi ꝯtactu dñici corpis ſanctificate fuiſſent. Si-
militer videtur ꝙ criſma nullā habeat virtutē niſi ex cō-
tactu corpis xp̄i. ¶ Rñſio. dicūt quidam ꝙ xp̄s ſuſcepit
omia ſacramēta. ꝯfirmationez aūt in deſcenſu columbe:
ſm illud Jo. j. Vidi ſpiritū deſcendentē q̄ſi columbaz de
celo ⁊ manentez ſup eum. Sed hoc ſuppoſito. cū hec con-
firmatio non fuit ſacramentalis: adhuc remanet q̄ſtio.
Preterea. incōueniens ſequit ex hac poſitōne. quia cū illa
confirmatio non fuit ſacramentalis: erat realis. qḋ ē in-
cōueniens poſitiōe. Propter hoc aliter dōm. ſ. ꝙ baptiſmo
quedā ꝯgruebant. quia ē sacrm̄ neccitatis. ſ. ꝙ efficacie ex-
emplo allicerent baptizandi ad baptizandū. ꝓpter quod
ꝯueniens fuit vt xp̄s ſuſcipiendo baptiſmuz alijs ꝓberet
exemplū baptizādi. vn̄ ibi. Sine mō. ſic. n. decet nos ad-
implere omēz iuſticiā. Glo. ſic decet nos dare exempluz
omis implende iuſticie: vt diſcant hoīes neminē ſine vn-
da baptiſmi eē ꝑfectum. Aliud ꝯgruebat rōne effect⁹. ꝓn-
cipalis. n. effectus ē filios ire facere filios dei ⁊ heredes
regni. iij. ad Tit. ꝑ lauacrū regeneratōis ⁊ renouatōis
ſpū ſancti quē effudit i nos abunde ꝑ ihm̄ xp̄z ſaluatorē
nr̄m. vt iuſtificati gr̄a ipſius heredes ſim⁹ ⁊c̄. ꝓpter qḋ
ꝯueniens fuit vt filius dei ſuſcipet baptiſmū vt eēt al-
exemplū ꝙ baptiſmo fiūt filij dei. vn̄ Aug. li. q. no. t. Jo-
hānes ſciens ſanctitatē xp̄i ꝓhibuit eū baptiſmo. i. a ba-
ptiſmo. Saluator aūt inſtituit fieri debere. nō vtiqꝫ ꝓpt
peccatū: ſed ꝓpter iuſticiam implēdā. dignū. n. erat vt ipe
exemplū eēt futuris filijs dei: qui ꝑ baptiſmū filios dei fi-
eri docebat. Item quia ianua ē sacroꝝ: cōueniebat vt nō
inſtitueret: ſed vt ſuſceptione auctoris ratificaret ſiue con-
firmaret. vn̄ Aug⁹. q. no. t. Hoīs cauſam ſuſcipiēs ⁊ ꝑ
regenerationem ſicut ceteri filios dei fieri docēs baptizari
debuit: vt in ſe hoc oñderet ratū. facile. n. probat qḋ vi-
fieri a magr̄o. Has rōnes ꝯuenientie nō eſt repire in cō-
firmatione. vn̄ nō eſt ſile de ꝯfirmatōe ⁊ baptiſmo. ¶ Ad
hoc quod obijcitur. ꝙ ſicut decuit xp̄m adimplere omēm
iuſticiam ſuſcipiendo baptiſma: ſic decuit ſuſcipiendo cō-
firmationez. Dicendū ꝙ non eſt verū: qꝛ eſt duplex iuſti-
cia adimplenda in baptiſmo. ſ. neceſſitatis ⁊ vtilitatis.
Neceſſitatis que eſt in doctrina baptiſmi: ⁊ exemplo qḋ
eſt ꝯſummatio iuſticie. vn̄ Math. iij. Sic decet nos im-
plere. Glo. docere ꝯſummatōz iuſticie. i. ad baptiſmū i-
uitare. quia baptiſma eſt cōſummatio omis iuſticie. Et
alia glo. ibidez. Sic decet nos dare exempluz implende
omis iuſticie. vt diſcāt omēs neminē ſine vnda baptiſmi
eſſe ꝑfectum. Vtilitatis que eſt in exemplo humilitatis:
quod fit ſubijciendo ſe ſeruo ⁊ vili elemento. vnde glo. ſic:
id eſt ſubdendo ſeruo ⁊ inferiori omēz iuſticiā. i. humili-
tatē que eſt omis iuſticia. Prima adimpletio iuſticie. ſ.
neceſſitatis nō eēt ſi xp̄s eēt confirmat⁹ lz ſecūda in pte:
quia q̄tum ad hoc ꝙ ſubijceret ſe ſeruo. nō aūt q̄tū ad hoc
ꝙ ſubijceret ſe tam vili elemento. Criſma. n. eſt nobilio-
ris generis q̄ aqua. ¶ Ad aliud qḋ obijcit. ꝙ ea ratōe q̄
contulit vim regenerādi aquis ꝯtactu carnis ſue: ⁊ opor-
tuit ꝙ habilitas confirmādi collata eēt criſmati cōtactu
conſimili. Dicendū ꝙ nō eſt ſimile. qꝛ etſi dei placuit bo-
nitati hoīez ꝑditum repare bñficio sacramētoꝝ ⁊ repatū
ꝑficere: ꝓprie ⁊ ꝑ ſe eius volūtatis fuit repare lapſuz q̄-
tum ad peccatū traductum a primis parentibꝫ: ⁊ dānuz
ꝯueniens ex illo lapſu reſtituere. vnde vt q̄tū ad lapſum
illum repararetur homo: incarnatus eſt filius dei ⁊ incar-
natus eſt paſſus. Illa aūt traductio cauſam hz corrupti-
onis nature ex parte carnis. Quia igit ꝑ ſe intētōis ei⁹
fuit illum lapſum repare. ⁊ ſpecialiter illam intendebat
repationem: ꝯueniēs fuit vt modus ſpecialis in sacram-
to baptiſmi ſupintenderet modo alioꝝ sacramētoꝝ. Et
quia lapſus ille ꝑ carnez corruptā traducit: ꝯueniēs fuit
vt mediante ſpāli virtute a carne xp̄i deſcēdēte. mod⁹ iſte
ꝓuideret. ꝓpter hoc ꝓuidit diuina ſapia: vt ꝑ tactuz aq̄
carnis xp̄i haberent vim regeneratiuā. Nō aūt ē repire
iſtam cauſam in alijs sacramētis.

Membrū quītū

Sequitur de tempe confirmationis. Et pri-
mo queritur de tempe quo debet cōferri ſa-
cramentum confirmationis. Scdo. quan-
to tempore confirmati debeant eē ſub diſci-
plina criſmatis ⁊c̄.

Articulus primus

[Q]Ueritur ꝙ utrum sacr̄m ꝯfirmatiōis debeat statim conferri paruulo anteq̄ habeat annos discretionis. Et statim videt̄ ꝑ hoc ꝙ tanto aptius ē aliquid ad sui ꝑfectōꝫ quāto minus h̄ꝫ de impedimēto ꝛ minore est inclinatōis ad ꝯtrariū ipsius. Sꝫ suscepto sacramento baptismatis quanto sit aliquis i etate magis elōgata a statu quo pōt peccare: tanto minoris est inclinationis ad peccatū qđ est ꝯtrariū ꝑfectioni gratie ꝛ minus h̄ꝫ de impedimēto grane. Qđ pꝫ ꝑ hoc ꝙ quanto magis accedit ad statū quo pōt peccare tanto pronior efficitur ad peccandū. ꝛ habilior ad impedimētū. ꝑ quanto aliquis sit minoris etatis suscepto sacramēto baptismatis: tanto aptior ē ad sui ꝑfectōꝫ. ꝛ ita aptior ad susceptōꝫ grē cōfirmatōis que est ꝑfectiua ipsius. Sꝫ quāto aliqđ ē aptius sue ꝑfectioni: tanto magis ꝯgruit illā eidē ꝯferre. ꝑ ꝛc̄. ¶ Itē quantūcūq; alicubi existit dispositio immediata ad formā uel actū aliquē. que quidē forma vel actus expedit saluti hūane: ꝯuenit vt forma illa vel actus ꝑducat̄ i esse. Sꝫ grā baptismalis ē immediata dispositio ad gratiā ꝯfirmatōis que est vlterior ꝑfectiua ipsius baptizati. ꝑ statim post baptismū ꝯferendū est sacr̄m ꝯfirmatōnis. ¶ Item ecclesie est cautius ꝛ melius ꝓuidere in mēbris suis quo pōt. Sꝫ qn̄ homo est in innocentia: certius cōstat eccl̄ie de habilitate ipsius ad susceptionē gratie q̄ qn̄ est i statu peccati. quia statim qn̄ homo est adult' ignorat̄ an sit in pc̄o aliquo. Cū igit̄ eccl̄ie cuius ē ꝓuidere saluti mēbroꝝ. pōt ꝓcurare misteria sacramētoꝝ. Sꝫ ꝙ magis cōstat sibi siue ꝯstare pt̄ de vtilitate eoꝝ. Sꝫ ꝯstat illi ꝙ data ꝯfirmatō existenti in innocētia maxime est vtilitatis: nō aūt constat illi sic cū dat̄ existēti in etate adulta. igit̄ sp debet ꝓuidere ꝙ detur existēti in minori etate. s. anq̄ posset peccare. ¶ Cont̄. vtilitas maxima sacramēti est ex ꝑductione actus eius in finē. Sꝫ cum actus hui' sacramēti sit cōfiteri libera fronte nomē xp̄i. qđ n̄ ꝯuenit existētib' infra annos discretōnis: sꝫ solū adultis. igit̄ vt videt̄: eccl̄ie est ita ꝓuidere ꝙ sacramētū hoc ministret̄ adultis qui ꝑnt actū istius ꝑducere ad finē. ¶ Item frustra armat̄ quis anteq̄ debeat inire certamē. ꝑ ꝛ frustra ꝯfirmat̄ qs anq̄ possit pugnare ꝑficere. ¶ Itē sacr̄m ꝯfirmatōis ē sacramentū ꝑfectōis. Sꝫ status pueri totus est status imꝑfectionis vsq; ad ꝑfectum vsum rōnis. ꝑ totus ille status ꝑcedens videt̄ repugnare susceptioni grē sacri ꝯfirmatōis. Hoc etiā videt̄ ꝑ hoc qđ habet̄ de ꝯse. di. iiij. vt ieiunt. vbi dicit. Ut ieiuni ad ꝯfirmatōꝫ veniāt ꝑfecti etatis supple statutū est. vt moneant̄ ꝯfessionē facere prius: ꝛ vt mūdi donū spūssancti valeant accipe. Ecce habet̄ ꝙ debent esse ꝑfecte etatis ꝛ accedere ieiuni. qđ n̄ ꝯuenit paruul'. Respondeo. ꝙ temp' magis ꝯgruū susceptioni hui' sacramēti est innocētie: tum q: adueniente adulta etate hēbit suaꝫ efficaciā: tum ꝓpter ꝑiculū imminēs ex ꝓuentu mortis. Si. n. preuētus eēt quis morte nō ꝑcepto sacramēto isto diminueret̄ sibi de gloria quantū ad ornatuꝫ caracteris hui' sacramēti. ꝛ etiā parentib' imputaret̄ in culpā. Unđ Hug. ꝓpter eos qui articulo tēpis preueniūt̄: instituta ē illa qua sacerdos baptizatuꝫ statim in vertice linit sacri crismatis vnctiō. vt in hoc ipso ondat̄ quātū sacr̄m id ad saluteꝫ ncc̄iuꝫ sit: cū tam sollicite vniuersis caueat̄ ne forte sine ipso ab hac vita subtrahāt̄. ¶ Ad hoc ꝙ vtilitas sacramēti est ex ꝑductione actus in finē ꝛc̄. Dicendū ꝙ n̄ tollit̄ efficacia sacri adueniēte etatis tp̄is adulte ꝑ hoc ꝙ datur infra illā etatē. virtus. n. sacri nō tollit̄ nisi ꝑ peccatuꝫ. Si querat̄ quare nō semꝑ ꝓuidet eccl̄ia ꝙ ministret̄ hoc sacr̄m existētib' in statu innocētie. Dicendū immo hoc h̄ꝫ eccl̄ia in ꝯsuetudine. Qđ aūt ita nō fit omnib': hoc ē ex negligentia parentū. Itē quare ep̄s quos baptizat statim confirmat. Rn̄sio. vt sicut plenā ꝑtātē hn̄s: plenarie subueniat defectib' suscipiētis ꝛ ꝑiculis ꝑtactis. ¶ Ad illud qđ obiicit̄. ꝙ nō armat̄ qs nisi qn̄ debꝫ inire certamē ꝛc̄. Dicenduꝫ secus est de armis corꝑalib' ꝛ spūalib'. arma enim spūalia nō aggrauāt sꝫ alleuiāt. Pret̄. arma spūalia scꝫ grā siue virtutes multas hn̄t vtilitates pret illam que est defensionis in pugna spūali. ꝓpter qđ vtiles sunt ipsi paruulo. ¶ Ad id qđ obiicit̄. ꝙ sacr̄m ꝯfirmatōis ē sacramentū ꝑfectōis ꝛc̄. Dicendū ꝙ duplex est ꝑfectō. quedam que attendit̄ penes habitus virtutū ꝛ dona grārū: ꝛ hanc ꝯtingit paruulos hr̄e. hec aūt ꝑfectio habet̄ a paruul' sacramēto baptismali ꝛ ꝯfirmatōis. Alia est ꝑfectio q̄ attendit̄ penes exercitiū virtutū opeꝝ ꝛ gratiaꝝ. ꝛ hāc nō ꝯtingit paruulos hr̄e: sꝫ solū adultos hn̄tes vsuꝫ rationis. ¶ Ad hoc qđ obiicit̄. ꝙ ieiuni debent accedere ꝛc̄. Dicēdum ꝙ intellect' illius decreti est. ꝙ illi q̄ sunt ꝑfecte etatis debēt accedere ieiuni: nō ꝙ nō debeāt accedē nisi ieiuni ꝛ in ꝑfecta etate. Un̄ Hug. sꝫ statutū est: vt impositionis manuū sacr̄m nō nisi a ieiunis vel detur vel accipiat̄: sꝫ hi qui acceperint ꝑfecte etatis fuerint. vt mūdi spūssancti donū accipiant.

Articulus secundus

[C]Onsequent̄ querit̄. quāto tempe ꝯfirmati debent eē sub disciplina crismatis. Hanc questionē tangit ꝛ determinat Hugo sic. Solēt qdā querere: quāto tp̄e debeāt vnctōꝫ crismatis obseruare in capite. vt scꝫ capita nō lauēt qui accipiūt man' impositionē absq; tp̄e baptisterij. Quib' rn̄deri pōt ꝯueniens eē vt tanto tp̄e aduentus spūssancti apud vnūquēq; qui eū accipit celebret̄: quanto tēpe ab eccl̄ia generalr̄ celebrat̄ aduentus spūssancti suꝑ ap̄los. hoc est septem diebus. ꝛ merito: quia septē sunt dona spūssancti: ꝛ in septē comitib' ad hospitē suū spūssanctus venit. Et dignū est vt habeat vnū quisq; diē suū. ꝛ vnicuiq; in die suo ꝯuiuiū ꝑparet̄. Aliū diē h̄ꝫ sapiā. aliū intellect'. aliū ꝯsiliū. aliū fortitudo. aliū pietas. aliū timor. Talia ꝯuiuia xp̄us apud suos hospites exercet: talia ꝛ spūssanct'.

Membrū sextū

[S]Equit̄ de loco vnctionis siue signatōis. de quo Raban' de cōse. di. iiij. Nouissime signatur baptizat' cū crismate in summitate capitis ꝑ sacerdotē: ꝑ pontificē do i fronte. Hic querit̄ qua rōne baptizatus signat̄ in fronte i cōfirmatōe. q: cum vertex sit ps dignior ꝗtuꝫ ad sitū: ꝛ cor ꝗtū ad virtutē. videt̄ ꝙ potius deberet in ꝯfirmatōe ꝯsignari in vertice vel corde. Uel videt̄ ꝙ in lingua vel ore cōfirmet̄ ad robur ꝯfitendi nomē xp̄i. que qdeꝫ ꝯfessio fit ore vel lingua. ¶ Itē que est rō istius duplicis vnctōis. scꝫ in capite a sacerdote: in fronte a pōtifice. Rn̄sio. sicut dictū est: hoc sacramentū datur in robur. vt ꝯfirmati idonei sint portare nomē dn̄i coraꝫ regib' ꝛ principib': testificando ip̄m ꝛ ꝯfitendo siue illius fidē. quia do inter ptes corꝑis que se sensib' nr̄is offerūt caput est dignius ꝛ in capite facies. s. anterior ps. ꝛ ideo hoc sacr̄m nō dat̄ in facie sꝫ magis in fronte. q: ibi ē sedes verecūdie. Unđ q: hoc sacr̄m est ꝯtra ꝯfusionē ꝛ verecundiā ꝯfitēdi nomē xp̄i. que linguā cōtrahit ne apte dicat qđ h̄ꝫ in corde: cōuenit hoc sacr̄m in fronte dari. Frons quideꝫ ē ps faciei eminētior ꝛ sedes verecūdie. pꝫ ꝑ quare magis competit ꝙ frons sit locus vnctōis q̄ vertex. Pret̄. cor lꝫ sit pars dignior ꝗtū ad virtutē ꝛ ad opationem: tamē occultū est ꝛ latens interius nec huic vnctioni idoneum. sacramenta enim sicut sunt sensibus offerenda: sic circa ptes sensibus manifeste sunt exercenda. ¶ Quare nō fit in lingua vel in ore patet ex predictis. Confessio enim oris subtrahitur ex verecundia cuius sedes est in fronte. conuenit ꝑ vt fiat vnctio in fronte in robur contra verecundiaꝫ ꝛ cōfusionem: vt sic soluatur os ad liberam christi confessionem. ¶ Ad illud quod queritur de ratione duplicis vnctionis. Dicendum ꝙ vnctio que fit a sacerdote: solummodo datur vt illa vnctione se regem ꝛ sacerdotem esse agnoscat factum. Regem scilicet non solum regni eterni heredem; sed ꝛ virtute regia preditum. Ut se

regaliter regat ⁊ gerat: ⁊ in seipso ⁊ de seipso iudiciū ⁊ iusticiā faciat. vicia ꝗ̄ ⁊ peccata tanꝗ̄ latrones ⁊ raptores ceterosqꝫ maleficos spirituales vincat. Unctio data a pontifice datur vt vtriusqꝫ honoris memor regni s. ⁊ sacerdotij adeo strenue agat: ne regni honorem deturpet ⁊ dehonestet viriliť succūbēdo: ⁊ ne sacerdotalē sanctitatē inquinet aut ꝓphanet se execrabiliť polluendo. vel vt memor sit patris sui regis s. vniuersalis ⁊ sacerdotis: ꝗ in cruce tam magnifice tamqꝫ strenue egit. Prima vnctio ī modū crucis ⁊ forma fit. vt ꝑ crucē redemptoris siue per crucifixū bona accepta in baptismate hr̄e cognoscātur. Secūda inunctio fit in eandē modū: vt in crucifixo ⁊ per crucifixū fit tota spes ⁊ fiducia ⁊ victorie ꝯfirmato: vt ī temptatōibus suis recogitet eū qui talē sustinuit ꝯ̄ seipm̄ ꝯtradictōꝫ. xij. ad Heb. Et eo in carne passo eadē cogitatōne armeť. iiij. ca. prime canonice petri. Et vt sciat se ad tormēta ⁊ ludibria missuꝫ. Sic quidē xp̄s passus ē ꝓ nobis vobis relinquēs exemplū vt sequami vestigia eiꝰ. j. ca. Pe. q Alia est rō distinctōis quā ponit Rabanus dicens. In prima vnctōne signať sup ipm̄ spūsancti descensio ad habitatōꝫ deo ꝯsecrandā. In secūda eiusdem spiritussancti septiformis gr̄a cuꝫ omni plenitudine sanctitatis ⁊ scientie venire in hoīeꝫ declarať.

Membꝛū septimū

Equit de iteratione hꝰ sacri. Et qꝛ eiꝰ iteratio depēdet ꝗ̄dāmō ab impssiōe caracteris. Primo q̄riť. v. h sacr̄m sit iterabile vł nō iterabile. Scdo. si i eo impⁱmať caract.

Articulus primꝰ

Irca primū obijciť ꝙ sit iterabile: ꝑ h ꝙ morbus cuiꝰ ē medicina redit. s. infirmitas vel pusillanimitas ꝗ̄ ꝑ pctm̄ redit. Si. n. morbo redit: necē est ⁊ medicina iterari. Qđ videť ꝑ simile a sensu ꝯtrario de baptismo. cuiꝰ morbo scꝫ pctm̄ originale ñ redit. vnde nec ille iterať. ¶ Iteꝫ h sacr̄m dať ꝑ se ad robur fidei sicut sacr̄m eucharistie ad robur caritatis. ꝗ̄ sicut illud iterať: siliť ⁊ istud debet iterari. ¶ Iteꝫ hoc sacramentū dať in remediū illis qui sunt intraturi pugnā spūaleꝫ. Sacr̄m extreme vnctionis dať in remedium illis qui debent exire finaliter pugnā spūalem. h vnicus ē exitus finalis: ⁊ frequēs est ingressus. ꝗ̄ si illud sacramētū iterať: multofortius ⁊ illud debet iterari. ¶ Contra. stabilitas siue firmitas sacram̄ti q̄tū ad id qđ eius ē: est causa quare nō iterať. Sꝫ magis videť ꝙ illud sacramētū qđ aliud stabilit ⁊ ꝯfirmat habeat aliqđ firmitatis q̄̄ illō qđ illo firmať ⁊ stabiliť. Si ꝗ̄ sacr̄m baptismi qđ cōfirmať sacramēto ꝯfirmatōnis: habeat aliqđ firmitatis ꝓpter quā nō iterať. videť ꝙ ꝯfirmatio aliqđ habeat firmitatis ꝓpter quā nō debeat iterari. ¶ Rñdeo. ꝙ sacr̄m illud nō debet iterari sicut habeť ab Aug. ⁊ magr̄o. iiij. senť. Et habeť de ꝯse. di. iiij. Dictū est. vbi dr̄. Uisum est nobis eandeꝫ ꝯfirmatōēꝫ sicut nec baptismū iterari minime debere. Iteꝫ Greg. ij. de hoīe qui a pontifice cōfirmatus fuerit: denuo talis iteratio est ꝓhibēda. Huiꝰ autē multiplex est ratio vel causa: tum qꝛ caracter in illo impⁱmitur: tum qꝛ quadā ꝯsecratione dať: tum qꝛ irredibilis est morbus quē tollit: tūꝫ qꝛ singulare est ⁊ vnicū qđ allegorice sigt̄: tum quia semel tm̄ datur sacr̄m qđ cōfirmat scꝫ baptismū. Caracter aūt est signū indelibile ⁊ ꝑpetuū ꝓpter qđ nullū sacramentū in quo caracter imprimitur iterandūꝫ est: alioqn enim fieret iniuria sacro. Preť qꝛ ꝯsecratio est quedā ꝑpetua dedicatio. nō iterandū est sacramentū qđ cum quadā ꝯsecratōne cōferť. Uñ mgr̄. iiij. senť. di. vij. de baptismo ⁊ ordine ꝙ nō debeāt iterari: apte dicit. vtrūqꝫ. n. sacr̄m est: ⁊ quadā ꝯsecratōe dať. illud quideꝫ cum baptizať: illud vo cū ordinať. ⁊ ideo ī catholica eccl̄ia vtrūqꝫ nō licet iterari: qꝛ neutri faciēda ē iniuria. Qđ indubitanť etiā de ꝯfirmatōe tenendū ē. Preť. cum morbus nō iterať: nec medicina iterari debet. Morbus. n. cuiꝰ medicina est sacr̄m istud est quedā pena contracta. que s̄m ꝙ est hm̄ōi nō redit siue iterať. lꝫ consilio merito culpe actualis efficiať in peccāte. Preť. quia allegorice signat aduentū spūsancti in ap̄los in die pēthecostes Act. ij. qui semel factus est: vt signato signū rñdeat: cōuenit vt semel tm̄ doneť. Preť. ex quo ordinatur ad sacr̄m qđ nullo modo iterať: cōgruit vt nec illud itereť. hec sunt ꝓpter que minime cōgruit ꝙ h sacr̄m iteretur. Prima aūt ⁊ potissima ratio ē impssio caracteris. ¶ Ex his pꝫ rñsio ad primū. quia morbo cuiꝰ medicina ē h sacramentū nō redit. lꝫ eniꝫ pena pusillanimitatis siue infirmitatis vt est acta ꝑ culpā actualē redire ꝯtingat siue effici in ipso ꝯfirmato. nūꝗ̄ tm̄ pena infirmitatis siue pusillanimitatis vt ē ꝯtracta ab originali redit: sicˇ nec ipm̄ originale. vñ primū est interimendū. ¶ Ad aliud ꝗ̄ ostendiť ꝙ hoc sacr̄m qđ datur ad robur fidei debet iterari sicut sacr̄m altaris qđ datur ad robur caritatis. Dicēduꝫ ꝙ non est simile de hoc sacro ⁊ illo. tum qꝛ in h sacramēto imprimiť caracter: nō in illo. tum ꝓpter alias cōgruitates pretactas. Preť. nō est cōsilis necitas iterāē qđ fidem roborat ⁊ qđ caritateꝫ. longe nāqꝫ ⁊ faciliore causa ⁊ frequētius caritas tolliť q̄̄ error fidei induciť. ¶ Ad illud qđ obijciť. ꝙ vnicus est exitus finalis de pugna spirituali ⁊c̄. Dicendū ꝙ etsi multotiēs ingrediať ad pugnaꝫ spūaleꝫ: nō ꝓpter hoc oportet h sacr̄m iterari. cuiꝰ rō ē. quia ī eo tanta gratia ꝯferť vt sufficere valeat ad oīe tēpus. ⁊ hoc dico si gr̄a illa roborans custodiať. Si auteꝫ exigētibus peccatis repellať: tm̄ ꝓpter rōnes s̄. tactas ipm̄ sacr̄m nō est iterandū. Preť. ex alia pte sicut est vnicus exitus finalis de pugna spūali. siliť si ꝯstaret d exitu finali nō nisi semel sacr̄m extreme vnctiōis dareť. h incertus euentus ipsius est causa quare iterať. Nec sunt aliq̄ rōnes quare iterari non debeat sicut de sacramento confirmationis.

Articulus secūdus

Onsequēter qꝛ suppositū est questione p̄cedenti ꝙ in hoc sacramento imprimiť caracter: ad maiorē certitudinē veritatis hn̄daꝫ pōt queri vtꝝ sic sit vel nō. Et sic: videť ꝑ h qđ dicit Hyo. ꝙ caracter est signū sanctuꝫ coīonis fidei. Sꝫ hoc sacr̄m dať in robur fidei. ⁊ illud efficit in aīa eo mō quo sacr̄a noue legis efficiūt in aīa illa ꝓpter que danť. Sꝫ hoc efficiendo relinqt signū in aīa hm̄ōi effectus. relinqt ꝗ̄ in aīa signū fidei siue roboris. ꝗ̄ efficit siue impⁱmit signū coīonis fidei. h aūt est caracter. ꝗ̄ ⁊c̄. ¶ Iteꝫ caracter est signaculū distinctiuū ꝑpl̄i fidelis ꝑ status spūales: s̄m ꝯformitateꝫ distinctōis populi secularis ꝑ status terrenos siue seculares. h maxime ꝯsueuit eē distinctio exn̄tiū in ꝑlio seculari que solet eē ꝑ signa quibꝫ acies belli se mutuo ꝯgnoscebant ⁊ ꝯgregabāt ⁊ segregabāt a suis aduersarijs. h ꝑ hoc sacr̄m ꝑpanť fideles ad bellū spūale magnū ⁊ difficile. ꝗ̄ videť ꝙ maxime cōgruit huic sacro caracterē imprimere qui distinguat ⁊ signet exn̄tes ī bello spūali. ¶ Itē effectus maxime stabilitatis ⁊ indelebilitatis in sacris ē caracter. Ille. n. solus nō perimiť neqꝫ deleť: vt habituꝫ est s̄. Sed si alicui sacro competit effectus stabilis ⁊ permanēs: hoc maxime competit huic sacro cuiꝰ est stabilirē ⁊ ꝯfirmare. ꝗ̄ videť ꝙ huic sacro potissime ꝯuenit imprimere caracterē. ¶ Item omne illud sacr̄m ī quo nō ē caracteris impressio est iterabile. sicut pꝫ discurrēdo ꝑ singula: ⁊ in quibꝫ est impⁱssio caracteris ñ sunt iterabilia. Unde in sacramētis hec consequēter se hn̄t: imprimē caracterem: ⁊ nō iterari. h hoc sacramentū nō est iterabile: ꝗ̄ ⁊c̄. Contra. caracter est signaculū distinctiuū. sed ꝑ signaculū baptismi ⁊ ordinis sufficiens fit distinctō ī populo dei. ꝗ̄ videtur ꝙ nulla sit necitas ꝙ in hoc sacramēto imprimiť caracter. ¶ Item deus contulit sacram̄toꝝ remedia hoc modo quo sunt magis vtilia. sed magis vtile eēt hoc sacramentū si posset frequēter iterari cum sepe cadamus. Si ꝗ̄ impressio caracteris aufert possibilitatē

frequentandi sacr̄m: videt̄ ꝙ nullo modo ꝯpetat huic sacramento caracteris ꝯsignatio: alioqn deꝰ instituit h̄ sacramentū modo minꝰ vtili ⁊ inordinato. qḋ est inconueniēs. ¶ Itē effectus ꝯfirmatōis ordinat̄ ad ꝯfirmationē effectus baptismi. h̄ baptismi est duplex effectus scꝫ ḡra ⁊ caracter. Sꝫ caracter ꝯfirmatōis n̄ ꝯfirmat̄ ḡra baptismali: cum vtrūqꝫ ꝯtingat eē sine altero. ꝓpt̄ qḋ nō videt̄ se habere in aliqua ꝯtingentia siue ordinatōe. neqꝫ caracter baptismalis ꝯfirmatur illo. ḡ vt videt̄ solūmodo ḡtia ꝯfirmatōis hꝫ ordinē ad grām baptismalē. ⁊ ita nullius idoneitatis vel vtilitatis est caracter hꝰ. ¶ Rn̄sio. Dicendū ꝙ ſm cōmunē doctoꝝ viam: in sacramēto confirmationis imprimit̄ caracter exigente hac necitate finis ⁊ cōcurrente idoneitate dispositōis. Necessitas ꝙ̄ pte finis hoc exigebat: qm̄ caracter est ad distinguēdū ꝓplm dn̄i distinctōne spūali. Triplex aūt distinctio competit ꝓplo xp̄iano ſm triplicē statum fidei. Incipientiū. ꝓficientiū. ⁊ pfectoꝝ. siue ingredientiū pugnantiū ⁊ i tabernaculo ministrantiū. cuiꝰ figura precessit in ꝓplo israhelitico. Ideo oportunū fuit vt illa sacramēta caracterē imprimerent: que statū fidei determinatū respiciūt. Quia igit̄ in hoc sacramēto statuit̄ quis in statu fidei determinato: ⁊ ꝓcedit ad gradū bellantiū. ⁊ caracter ē ad distinguendū ꝓplm dei ſm statū fidei determinatū. ideo ꝯpetebat huic sacramento caracteris impssio. ⁊ huic cōsonat tanꝙ̄ recta dispositio sancte trinitatis inuocatio ⁊ cōfirmandi exterior ⁊ notabilis consignatio. que exprimūt ⁊ disponūt ad h̄ ꝙ ꝯfirmandus interius consignet̄. Vn̄ cōcedende sunt rōnes que hoc oñdūt. ¶ Ad illud autē qḋ primo obꝫcit̄ in cōtrariū ꝙ supfluit talis distinctō. Dicendū ꝙ falsū est. qm̄ inter aliquos distinguit caracter ꝯfirmatōis: ad quos distinguēdos nō sufficit baptismꝰ. Nam baptismus sepat a non ꝓplo dei ⁊ nō baptizatis: h̄ confirmatio distinguit fortes pugiles a debilibꝫ ⁊ infirmis. hꝰ aūt distinctōis figura sepe precessit in lege moysea: cum sepabant̄ mittendi ad pugnam. ¶ Ad illud qḋ obꝫcit̄. ꝙ vtilius esset si posset frequētari. Dicendum ꝙ deus in operibꝫ suis non tm̄ considerat vtilitatem bonitatis: h̄ etiam congruitatē sapie. quia n̄ ꝯpetit vt q̄cunqꝫ modo maiorē vtilitatē intendat: h̄ eo modo quo magis competit eā sapie. ⁊ qm̄ decebat diuinā sapiam isti sacro dari effectum qui sibi competit ⁊ cōpeteret ei caracteris impressio: nō debuit obmitti ꝓpter impossibilitatē iterandi. Preteꝛ. nō debebat hoc sacramentū iterari: ne vilesceret eius dignitas: ⁊ ex fiducia iterandi quodāmodo fieret ad cadendū facilitas que est huic sacramēto cōtraria ⁊ ideo ſm ordinē dei sapie debuit caracter imprimi: vt esset impossibile iterari. ¶ Ad illud qḋ obꝫcit̄ ꝙ n̄ indiget caracter ꝯfirmari. Dicendū ꝙ nō imprimit̄ h̄ caracter ad confirmatōē caracteris: h̄ gratie. Et si obꝫcit̄. ꝙ non hꝫ ad hoc ordinatōē. Dicendū ꝙ nō hꝫ ordinatōē ad cōfirmationē gratie baptismalis immediate: h̄ mediāte ḡtia addita in confirmatōe. ad cuiꝰ introductōē ⁊ stabilitionē facit caracter in hoc sacramēto impssus: ⁊ ꝑ cōsequens ad confirmationē gratie baptismalis. Preteꝛ. etsi caracter nō sit directe ad confirmandū: nō tm̄ supfluit. ꝓ eo ꝙ est ad distinguendū sicut prius fuit tactū. ⁊ signum distinctiuū spūale dꝫ respicere h̄ sacrm̄.

Questio .xxix. de sacramento eucharistie.

Quoniā supra determinatū est de sacramēto baptismi ⁊ ꝯfirmatōis: agendū est de sacro altaris. Et primo de pfiguratōne sacramēti altaris. Secūdo de institutōe. Tercio de veritate. Quarto de integritate. Quinto de ꝯsecratōe. Sexto de verboꝝ expressione. Septimo de ꝯtinētia. Octauo de efficacia. Nono de fractione. Decimo de sumptione siue manducatōne. ¶ Circa primū primo dōm est de cōgruētia prefiguratōis. Secūdo. de numero ⁊ sufficiētia figuraꝝ. Tercio. de compatione earundē.

Membrū primū

Circa primū querūtur duo. Primū. vtrum congruebat sacramentū prefigurari. Secundo. vtꝝ vnica figura vel pluribꝫ.

Articulus primus

Queritur ergo vtrum hoc sacramentū cōgruebat prefigurari. Et sic: videtur ꝑ hoc. ꝙ ea quē erant digniora magis debebant prefigurari. Prenunciatio aūt siue prefiguratio rei attestat̄ eiꝰ dignitati. cum ḡ hoc sacramentum sit dignissimum ⁊c. ¶ Item hoc sacramentum est difficilimū ad credendum: ꝓpter quod congruebat ꝙ ad illius vtilitatē ꝓgrederet̄ quarūdā figuraꝝ manuductōe. ¶ Itē in duobꝫ sacramentis. s. baptismo ⁊ sacramento altaris principalit̄ signatur xp̄s passus. que significata sunt in effusione sanguinis ⁊ aque de latere Jo. xix. Et figurat̄ in baptismo: patet Ro. vj. Consepulti sumus in baptismo cū xp̄o in morte. Et sacramento altaris: pꝫ Luc. xxij. Hoc facite in meā cōmemorationē. Eadē ḡ ratione qua baptismus debuit prefigurari: ⁊ sacramentū altaris. Cum. n. cōueniebat xp̄m passum pluribus figuris prefigurari: conueniebat ⁊ illa sacramēta prefigurari in quibꝫ principalit̄ figurat̄ xp̄s passus. ¶ Contra. signi nō est signū: sic nec motus motus: nec generatōis generatio. cū ḡ sacrm̄ sit signū sacri nō debet esse signū: vnde nec aliquo signo siue figura prefigurari. ¶ Item mrīoniū pn̄ia ordo. ⁊ sic dicunt quidā ꝯfirmatio ⁊ extrema vnctio nō fuerūt prefigurata. Matrimoniū. n. ⁊ pn̄ia ⁊ ordo: in lege nature ꝓcierunt in eē sine figura. alia duo lꝫ ꝓdirēt i eē lege ḡre: nō tm̄ fuerūt pfigurata lege nature vel scripte ſm q̄sdā. a simili videt̄ de sacro altaris ⁊ etiā baptismi. ¶ Itē si debuit prefigurari cū sit sacrm̄ excellentissimū: videt̄ ꝙ debuit prefigurari aliqua figura q̄ nō tm̄ fuit figura sed remediū: sicut baptismus habuit figurā q̄ nō tm̄ fuit figura h̄ remediū. s. circūcisionē. h̄ nō habuit hmōi. ḡ ⁊c. ¶ Rn̄deo. ꝙ hoc sacrm̄ congruebat pfigurari: tum rōne dignitatis: tum rōne difficultatis ad credendū: tū rōne significatōis sicut tactum est in opponēdo. Rōne dignitatis: qꝛ sacrm̄ istud inter sacra noue legis erat excellentissimū: vt dicūt expositores scripture. vn̄ qꝛ expectabat̄ quasi donū dei excellentissimū: ꝯgruebat vt prefiguraret̄ vt sic quodāmodo certificarent̄ expectātes. ⁊ ex hoc magis consolarent̄: ⁊ expectati dignitas oñderet̄. Ratione difficultatis: qꝛ cū inter cetera credibilia sit difficilimū ad credendū: cōueniebat vt manuductōe figuraꝝ ꝓgrederet̄ ad illius credulitatē. Rōne signatōnis: quia xp̄us passus quo datur vita fidelibꝫ hoc sacrm̄ signat̄ ⁊ continet̄. ꝯgruebat aūt xp̄m passū aliqua figura prefigurari. sic̄ ⁊ hoc sacrm̄ quo signat̄ ⁊ continet̄. ¶ Ad illud ḡ qḋ obꝫcit̄ primo ꝯtra h̄. s. ꝙ signi n̄ ē signū ⁊c. Dicendū ꝙ h̄ verū est ꝑ se loquēdo. Sacrm̄ aūt duo ꝯcernit. s. signum ⁊ rem signi siue veritatē rei coniūcte. vn̄ etsi sacrm̄ nō pfigurabat̄ rōne q̄ signū ē: prefigurabat̄ tm̄ rōne rei siue veritatis coniūcte. Sacrm̄ ḡ noue legis ⁊ maxime h̄ erat signum siue figura ratione rei siue veritatis coniuncte. ¶ Ad aliud pōt dici. ꝙ secus est de hoc sacramēto ⁊ alijs de quibus obiectum est. quia vt tactum est: plures sunt cause quare hoc sacrm̄ debuit prefigurari que alijs cōueniunt. scilꝫ dignitas. difficultas credulitatis. ⁊ significatio. Preteꝛ. vt dicunt quidam: confirmatio ⁊ extrema vnctio non debebant prefigurari: qꝛ dant grām pfectam scꝫ ad pugnandū ⁊ ad exeundū. perfectam dico: quia n̄ datur illis gratia pfectior q̄ in baptismo. h̄ quia addendo grām gratie vlterius pficiunt. vnde quia de rōne sua hec duo sacramēta perfectōnē dicūt: ⁊ hoc respectu duplicis status. scilꝫ pugne ⁊ victorie: siue pugnantis ⁊ exeuntis de pugna: oīs sunt noue legis. ⁊ oīs ad illam perti-

nẽt. Alia aũt sacramẽta.s.matrimoniũ pnĩa ⁊ ordo non erant prefigurata: quia statim prodierũt in eẽ. matrimoniũ.n. statim fuit necciũ ꝓpter multiplicatõẽ fideliũ qui coicarent regnũ dei etiã si homo nõ peccasset. Itẽ postꝙ homo peccauit: existẽte peccato actuali statim fuit pnĩa necessaria vt curreret medicina cũ morbo. vñ qr ꝯmisit peccatũ: ꝯueniebat statim eẽ pnĩaꝫ. Itẽ ordo etiã statim fuit quia ꝯpetebat ⁊ habuit principiũ i lege nature i iure ꝑmogenitorꝫ. qr omẽs primogeniti ratõeꝫ sacerdotij tenebant. qr illud qꝺ ꝯuenit mõ sacerdotibꝫ: ꝯueniebat illis donec veniebat vnctio in lege veteri. Illa ẜ tria ꝙtuꝫ ad aliquẽ effectum statim ꝓdierũt: lꝫ nõ ꝙtũ ad ꝑfectũ effectum siue ad tantũ sicut modo. ¶ Ad illud qꝺ obijcit̃ cũ sit sacramentũ excellentissimũ si debuit ꝑfigurari ⁊c̃. Dicendũ ꝙ sacramentũ illud est excellentissimũ ꝓpẽ ꝯtentũ nõ qa plus hꝫ de effectu: imo plus hꝫ baptisinꝰ: qr delet peccatũ quo ad culpã ⁊ quo ad penã. ⁊ hic effectus datꝰ est ei: qr est sacrm̃ necitatis. Sacrm̃ autẽꝫ eucharistie dignius est rõne eius qꝺ signat ⁊ ꝯtinet: nõ rõne effectus. Similr̃ẽ est de figura eius in veteri testamẽto.s. de agno paschali. qꝺ excellentissimũ sacrm̃ dicit̃ rõne significati scꝫ rõne xp̃i passi in escam dati quẽ signat siue figurat. Et qr baptismꝰ est sacrm̃ necitatis: ⁊ ideo plus hꝫ ꝺ effectu. ita est de figura eius.s. circũcisione. Circũcisio.n. fuit sacramentũ necitatis. Sicut ẜ sacrm̃ altaris nõ est sacramentũ necessitatis: ita nec eius figura debuit esse remediũ necitatis.

Articulus secũdus

Secũdo querit̃. vtrũ ꝯgruebat h̃ sacrm̃ ꝑfigurari vnica figura vel pluribꝫ. Et vnica videt̃ ꝑ h̃ ꝙ figura ⁊ res figurata adinuicẽ referũt̃. ẜ si vna res: ⁊ vna figura. ¶ Itẽ est figura interior ⁊ exterior ⁊ vtraqꝫ ꝓpria. h̃ vnĩꝰ rei nõ est nisi vnica figura interior. sicut pꝫ vbi penes rei suꝑficiẽ est eiusdeꝫ figura. a simili videt̃ ꝙ nõ debet esse nisi vna figura exterior. ꝓpria dico: cũ illud qꝺ est ꝓpriũ alicui dr̃ ꝑ ꝯuertẽtiã. ¶ Itẽ ꝓprium est figure cõmetiri se rei figurate. vnꝺ rõne exigit ipam nõ excedere neqꝫ excedi a re figurata. hoc aũt eẽ nõ posset si plures eẽnt figure vnĩꝰ. hoc aũt verũ est de figura que est de esse rei. sil'r videtur de figura que est ex̃ rem siue nõ de esse rei. ⁊ ita est ideꝫ qꝺ prius. ¶ Cõtra.x. ad Hebre. Umbrã hñs lex futurorꝫ bonorꝫ: nõ ipam imaginẽ ⁊c̃. Ex hoc verbo habet̃. ꝙ ea que legis sunt: in ꝙdam remota distantia prefigurãt ea que sunt euãgelij. figure aũt legis siue sint legis naturẽ siue legis scripte: minima ꝯuenientia ⁊ silitudine figurãt illa que sunt legis noue. Ad h̃ ẜ ꝙ sufficienter ꝑfigurarent ea que sunt legis noue. nõ sufficiebat vna figura h̃ plures requirebant̃. Iteꝫ si difficultas credendi fuit cã quare h̃ sacramentũ debuit ꝑfigurari. sil'r ⁊ excellentia: cũ sit excellentissimũ ⁊ difficilimũ ad credendũ: nõ sufficiebat vna figura ad ꝑfigurationem illius h̃ plures requirebant̃. ¶ Iteꝫ quare h̃ sacramentuꝫ ⁊ baptismus sunt pluribꝫ figuris prefigurata?

Ad hoc dõm sicut dicit Aug. in. iiij. li. de trini. Oportꝫ qa ꝑ multa eramus a deo diuisi: ꝙ multa vitã futurã cõclamarent.s. xp̃m. xp̃us aũt passus qui principal'r i duobus sacramẽtis.s. baptismo ⁊ eucharistia signat̃ vita est. oportuit ẜ multas figuras ꝑcedere: que cõclamarẽt xp̃m passum.s. baptisma ⁊ eucharistia. baptisma vt est redemptio: ⁊ eucharistia vt est vita. qr eniꝫ sacrũ misteriũ i secretum differebat̃ vt ꝓuocaret̃ ⁊ excitaret̃ desiderium in sanctis patribꝫ vsqꝫ ad plenitudinẽ tp̃is quo venit vita ⁊ redemptio nostra: cõgruebat ꝓpter nimiã elongatõeꝫ ab ipso ⁊ approximatõꝫ maiorẽ ⁊ maioreꝫ ad ipsuꝫ: pluribꝫ signis siue figuris ꝑfigurari. vt sic spes sanctorꝫ patrꝫ roboraret̃: ⁊ desideriũ excitaret̃: ⁊ etiã vt tactuꝫ ẽ ꝓpter dignitateꝫ hꝰ sacramẽti ⁊ difficultatem ad credendũ illud. Alie etiã solent rõnes assignari.s. effectuũ multiplicitas hꝰ sacramenti ⁊ legis prefigurãtis imꝑfectio que nõ potest ꝑ vnũ signũ exprimere.i. expresse significare: exprimit ꝑ plura. ¶ Ad hoc ẜ qꝺ primo obijcit̃ cõtra hoc. dõm ꝙ etsi res presignata illis figuris sit vna ẜm subam: tamẽ illius sunt multi effectus ⁊ multe ꝓprietates siue conditiones: quarꝫ multiplicitatẽ respiciũt ipse figure diuerse sicut.j. patebit. Lꝫ ẜ figura ⁊ figuratũ adinuicẽ referent̃: ex hoc nõ sequit̃ ꝙ si vnũ est sacrm̃ ꝙ ꝓpter h̃ vna figura debet figurari. quia ipse figure quibꝫ prefiguratum fuit referebant̃ ad ipsum rõne diuersitatis effectuũ ⁊ cõditionũ illius. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ secus est de figura interiori ⁊ exteriori. figura.n. interior quia est de intraneitate rei ⁊ in ipsa re figurata cõmetit̃ ꝑ ꝑcisionẽ eideꝫ. ꝓpẽ qꝺ nõ est nisi vna vnĩꝰ. h̃ quia figura exterior quadaꝫ remota ⁊ distanti similitudine significãs ipsaꝫ reꝫ figurataꝫ. nõ cõmetit̃ se ipsi precise: h̃ bñ pñt vnĩꝰ rei plures esse figure rõne diuersarꝫ ꝯditionũ illiꝰ. nec ꝙ dico ꝓpriũ ꝓut figura dicit̃ ꝓpria dicit ꝯuertentiã h̃ expressionẽ significatõis. figura.n. ꝓpria dicit̃ q̄ exp̃sse repñtat. Ex his patꝫ rñsio ad aliud qꝺ sequit̃.

Membrũ secũdũ

Sequit̃ de numero ⁊ sufficiẽtia figurarꝫ. de hoc ẜ querit̃ sic. assignant̃ aũt ꝙtuor a magistro. iiij. sen̄t. scꝫ agnus paschalis Exo. xij. manna Exo. xvj. oblatio melchisedech Geñ. xiiij. sanguis q fluxit de latere xp̃i Jo. xix. Primo videt̃ ꝙ ista assignatio sit insufficiẽs. quia aqua q̄ fluxit de petra Nume. xx. fuit figura hꝰ sacramẽti. vñ.j. cor. x. Omẽs eandeꝫ escam spũ. man. ⁊ eundeꝫ potũ spũ. biberũt. Glo. mãna ⁊ aqua que fluxit de petra dicit spũalia: qr nõ nostra h̃ dei virtute pacta sunt hñtia in se figuraꝫ futuri misterij qꝺ nos facimus in memoriã xp̃i. ¶ Iteꝫ ibidẽ habetur ꝙ aqua fuit signũ sanguis. ¶ Item Ambro. de sacramẽtis. Illis aqua de petra fluxit: tibi sanguis fluxit de xp̃o. Illos ad horaꝫ satiauit aq̃: te sanguis diluit in eternũ. Judeus bibit ⁊ sitit: tu cũ biberis sitire non poteris. illud in vmbra: hoc in veritate. ¶ Iteꝫ oblatõe manue figurat̃ h̃ sacramẽtũ. vñ Aug. iiij. li. de doctrina xp̃iana. Manue obtulit hedũ cuiꝰ carnẽ ẜm ꝑcepta angeli ⁊ azima supra petrã posuit: ⁊ ea viso ꝑfudit que simul i virge cacumine quã gerebat angelus dei ꝯtigit. de petra ignis erupit: atqꝫ ita sacrificiũ qꝺ offerebat̃ absumptũ ẽ. quo indicio declaratũ videt̃. ꝙ petra illa habuerit typũ corporis xp̃i. quia scriptũ est. bibebãt de spũali ꝯsequẽte eos petra: petra aũt erat xp̃s. ¶ Iteꝫ oblatio abel ⁊ abrahe fuerũt figure hꝰ sacramenti. sicut pꝫ in canone misse vbi fit mentio de munere abel ⁊ sacrificio abrahe ⁊ oblatõne melchisedech. ¶ Iteꝫ Geñ. xxij. Edificauit altare dño ⁊ desuꝑ ligna ꝯposuit. hec est figura altaris in quo ꝯsecratur corpus ⁊ sanguis xp̃i. Ex quo videt̃ ꝙ oblatum i illo altari figurabit corpus ⁊ sanguinẽ xp̃i. ¶ Iteꝫ.j. cor. x. Oĩa ꝯtingebãt illis in figura. ẜ cũ multe figure ꝑcesserĩt in sacrificijs ⁊ oblatiõibꝫ que fiebãt in lege ⁊ ante legem vt pꝫ Leui.j. ⁊.ij. hec aũt videnẗ ꝯuenientissime hoc sacramentũ ꝑfigurare: vt pꝫ intuenti. ꝑ ⁊c̃. Cont̃. videtur ꝙ sit suꝑfluꝰ i assignãdo. qr nõ videt̃ ꝙ mãna sit figura hꝰ sacramenti. qr de mãna scribit̃ Sap. xvj. ꝙ hẽbat in se oẽ delectamentũ: ⁊ oĩs saporis suauitatẽ. Sꝫ ꝑ suauitatẽ saporis signat̃ ipsa grã que suauitas quedã spũalis aĩam demulcet. ẜ cũ in hoc sacrõ non ꝑfundit̃ aĩa vniuersalĩ quacũqꝫ suauitate spũali: nõ videt̃ ꝙ mãna sit figura hꝰ sacramẽti. In h̃ aũt sacramẽto alicuiꝰ grẽ spẽalis dona exhibet̃: nõ aũt omĩs vniuersalĩ. ¶ Item quomodo potuit figurari hoc sacramẽto in quo filius patri offertur qꝺ non offerebat̃ deo: sicut fuit de mãna. ¶ Itẽ põt queri de oblatione melchisedech que facta fuit abrahe nõ deo. qa constat ꝙ nõ fuit figura hꝰ sacramẽti rõne rerꝫ oblatarum.s. panis ⁊ vini: h̃ rõne oblatõis. ¶ Itẽ oblatio agni paschalis fiebat in signũ liberatõis ab egipto. sed h̃ sacramento nõ fit liberatio ab egipto spũali: h̃ potius sacramẽto baptismi ⁊ penitẽtie. ẜ nõ videt̃ ꝙ immolatio agni paschalis fuit figura huius sacramenti: h̃ potius baptismi

[illegible] vel penitētie. ¶ Itē hugo. Saluatoris aduētu appropinquāte oportebat vt [illegible] ne [illegible] fide [illegible] [illegible] gratia in salutē cresceret. ⁊ eadē gratia in sacramētis foris ⁊ in signis suis se euidentius manifestaret. hoc autē euidentior ⁊ manifestior nō potest esse nisi p signa euidētiora. ergo [illegible] q magis appropinquabat aduentus saluatoris oportuit signa ⁊ figuras sacramentorum esse euidentiora. ergo cū hec [illegible] que sunt panis ⁊ vinū sint signa euidentissima. nō videt q ante tempus gratie debebat poni figure. ¶ Item sanguis qui fluxit de latere xpi. est significatus in hoc sacramento. vnde est res huius sacramenti. ergo nō est signum siue figura huius sacramenti. ¶ Pret. hoc sacramētum p se institutū est vt sit refectio animarum fideliū. ergo videtur nihil debet. dici figura huius sacramenti: nisi id qd cadit aliquo modo in aliquod genus cibi vel potus. Sed hoc nō puenit sanguini xpi. ergo ⁊c. ¶ Item hoc sacramētum est sacramētū redemptiōis. i. repñtans redemptionē humani generis. redemptō hūani generis facta fuit effluxione sanguinis xpi: ḡ hoc sacramētum est signū effluxionis sanguinis xpi ⁊ nō ecōuerso. ¶ Rñsio. ad hoc dicēdū fm q dicunt quidā. plures fuerūt figure q̄ ille que fuerūt assignate a mgr̄o. fm illos ḡ intelligēdū est. q pma pfiguratō fuit in oblatione panis ⁊ vini melchisedech Geñ. xiiij. Scōa in agno paschali Exo. xij. Tercia in māna Exo. xvi. Quarta in aqua que fluxit de petra Nūe. xx. ⁊ j. Corin. x. Quinta in diuersis sacrificijs in lege de quibus Leuitici. ij. ⁊ seq. Sexta in hedo quē coctū obtulit manue Iudic. xiij. Tulit hedū d capris ⁊ libamēta ⁊ posuit supra petrā ⁊c. Septima. j. Reg. xiiij. In fauo mellis quē ionathas virga pcussit ad os eius. Octaua in fluxu aque ⁊ sanguis. que fluxerūt de latere xpi Ioh. xix. Dicit eñ augu. q fluxus ille sit figura baptismi ⁊ eucharistie. ¶ Prima autē figura fuit signāter huius sacramēti q̄tum ad exteriorē formam ⁊ effectū primum scz refectōez spūalem. In illa eñ oblatōne panis ⁊ vini representata fuit forma exterior ⁊ refectio spūalis. Unde sicut est hic in re: ita ibi fuit in figura. ¶ In scōa scz agno paschali fuit figura sacramenti ⁊ rei. i. xpi. qui est sacramentum ⁊ res. ipse eñ est res ptenta ⁊ figurata. ⁊ sicut agnus paschalis datus fuit in signū liberatōnis a seruitute egipti: ita agnus iste in signum liberatōnis a seruitute dyaboli. Non eñ debet dari hoc sacramentū nisi existentibus in gratia. Pret. innocētia xpi figurata fuit p agnum. Pret. datus est in refectōez: ⁊ ita pgruit refectioni spūali que fit in hoc sacramento. Pret. p hedum qui offerri debuit si agnus nō haberetur: signatur q xpc fuit offerendus pro peccatis nostris. Pret. in agno paschali figurata fuit sumptō huius sacramenti: qd patet per hoc quod maxime tangit ibi modus pmedendi. ¶ In tercia figura scz in māna signat effectus suauitatis. qui pcipitur in hoc sacramento ⁊ delectatio. Sapie. xvj. Panem de celo pstitisti eis ⁊c. Suauitas eñ saporis in māna. signat plenitudinem gratie in xpo. de cuius plenitudine accipiens anima delectatur. ¶ In quarta scz in aqua que fluxit de petra signat effectus huius sacramenti. scz extinctio estus peccati ⁊ ablutio peccati. vt patz ex verbo amb. supradicto. ¶ In quinta figura. i. in sacrificijs signat oblatō xpi que i hoc sacramēto repñtat. oblatus eñ fuit in passione tanq̄ holocaustū ⁊ tāq̄ hostia pacifica. ⁊ quasi victima p peccato. In q̄tum eñ innocēs erat ⁊ nullius debitor: imolatio illius holocaustū fuit qd nō obtentu aliquo offert. sed solū in obsequiū dei. In q̄tum aūt fiebat in recōciliatōez homis faciēdā cū deo ⁊ angelis: fuit eius imolatō hostia pacificorum qua fecit vnā ecclesiam ex angelis ⁊ hominibus. Et tum aūt ad satisfactōez p pctis nr̄is scz in q̄tum fuit redemptio nr̄a: fuit victima p pcto. Unde in victima p pcto pars sanguis fundabat circa basim altaris holocausti: pars aspergebat in tabernaculo pcra dñm. quadā pte liniebant cornua altaris thimiamatis. Leui. iiij. Effusio sanguis circa altare holocaustū: fuit generale in dei sacrificio. ḡ in victima pro pcto inferebat in tabernaculum ⁊ aspergebat pcra velū siue dñm: quo notat redemptō a culpa. ⁊ liniebant cornua altaris thimiamatis: quo notatur redemptio a pena. ¶ In sexta scz in oblatione manue vbi [illegible] Iudic. [illegible] figuratum fuit in quo debet fieri oblatō siue sup quod: qr sup xpm. i. in fide xpi. j. Corin. x. Petra aūt erat xpc. ¶ In septima d qua j. Reg. xiiij. [illegible] qualis debet esse offerens qui debet habere dte sanctitatē Ionathas eñ gratia interptat. ⁊ ordinis dignitatē: quod significatum fuit in hoc q virga intincta pcertit mel in os suū. talis eñ debet esse qui debet tractare illū qui p fauum mellis signatur. i. habens in se duas naturas diuinitatis ⁊ humanitatis. ¶ In octaua aūt scz in fluxu sanguinis et aque figurat a quo habet virtutē hoc sacramētū scz a xpo passo siue a sanguie xpi. ⁊ non ecōuerso. ¶ Ad illud quod primo obijcit quare magister in senten. est insufficiens. dicendum q licet nō enumeret omnes figuras: nō sequit ex hoc q sit insufficiens: sufficiebat eñ enumerare illas que exp̄ssius hoc sacramentū figurabant. solent aūt diuerse rationes a diuersis assignari. sufficientis numerationis siue assignationis facte a magistro. Una est respectus siue relatio figurarū ad legem nature mosaice ⁊ euangelice. Illas aūt assignauit figuras: vt ostenderet hoc sacramentum fuisse pfiguratū in lege nature: videlicet p oblatōnez melchisedech. In lege veteri: p agnū paschalez ⁊ p māna. In lege aūt noua p sanguinē qui fluxit de latere xpi. Sed si h non videt q quatuor assignasset sed tm tres. Alia ratō assignatur que sumitur penes quatuor principales effectus huius sacramenti. Unus effectus principalis est viuificare: ⁊ q̄tum ad hoc figurabat p sanguinē. quia vt habetur Leuitici. xvij. Anima omnis carnis in sanguine est. similiter vita spūalis a sanguine xpi. x. Heb. Sanguis xpi mundauit consciētiam nostram ab operibus mortuis. ad seruiēdum deo. Alius est viuifica nutrire: ⁊ q̄tum ad hoc signatur p manna. vnde Sapiē. xvj. angelorum esca iussisti nutrire populum tuum. Alius est vires restaurare: ⁊ q̄tum ad hoc. signat p panem ⁊ vinū oblatū abrahe reuertenti de prelio a melchisedech Geñ. xiiij. Alius ē ptegere a potestate aduersariorum: ⁊ q̄tum ad hoc signat p agnū paschalē. cuius sanguine custoditi fuerūt filij isrl ab āgelo exterminatore. vtrū aūt actus viuificādi sit huius sacramenti questionē habet. ⁊ infra tanget. ¶ Adhuc aūt pōt aliter dici. q mgr̄ in sentē. numerat illas figuras que exp̄ssiue significabāt eā que ad hoc sacramentū pcurrūt. oblatio eñ melchisedech exp̄ssiue pfigurabat ea que sunt solū signa in hoc sacramēto scz panem ⁊ vinū. Agnus paschalis de quo dicit Exo. xij. Erit aūt agnus absq macula. rem ptentā. scz xpm inocentē exterminantē seuiciā dyaboli datus in esum spūalem. Māna vo exp̄ssiue ipam rem nō ptentā h effectā scz gr̄am: qua multipliciter roborat anima ⁊ sustentat. sanguis vo qui fluxit de latere xpi magis habet ratōez cause q̄ signi siue figure Nec aqua que fluxit de latere fuit figura huius sacramenti: sed potius baptismi. vt dicit magister. Dicēdū ḡ q sanguis non fuit figura huius sacramenti. nec hoc dicit mgr̄: sed improprie loquēdo hoc sacramentū q̄tum ad eius efficaciam demōstratū fuit in illo sanguine. sicut effectus demōstrat in sua causa. habet eñ hoc sacramentū virtutē siue efficaciam ex sanguine xpi. Uel potest dici q sanguis effluens de latere xpi fuit demonstratiuus huius sacramenti habito respectu ad institutōez. cum eñ diceret dñs Math. xxvj. Bibite ex hoc omnes. hic est sanguis meus no. te. ⁊c. Ef[illegible] nis de latere xpi postea demōstrabat sanguinē xpi sumptū in cena sub velamie sacramēti quādo institutū fuit hoc sacramentū. licet ergo aqua que fluxit de petra fuerit figura huius sacramēti: nō tñ magister fuit insufficiēs. licet illā nō numerauit: cū nō intenderet numerare omnes: h potius expressiores ⁊ i quadā generalitate nō singulas. ¶ Nō oportet munus abel ⁊ sacrificiū abrahe fuisse figuras huius sacramenti sicut fuit oblatio melchisedech. licet de illis fiat mētio in canone misse: sed tangunt ibi tria genera oblationū Unū qd fuit oblatio simplicit scz munus abel. aliud qd fuit oblatō ⁊ figura scz oblatō melchi. tercium qd fuit oblatō ⁊ figura ⁊ sacrificiū scz abrahe qd fuit figura passionis xpi.

Ad alia ptz rñsio. ¶ Ad h qđ obijcit̃ ɔtra aliã p̃tẽ de man
na. dicẽdũ q h sacramẽtũ habet omnẽ suauitatẽ ratõe ɔtẽ
ti. [illegible] dicit aug. xi. de ciui. dei. Ipse ẽ quecũq ab deito
honeste desiderãt. vel aliter põt dici. q cibo illo scz mãna
nõ mistrabat̃ quicqđ erat suaue ⁊ delectabile: h quod solũ
modo erat delectabile gustui. Silĩ in h sacramẽto nõ dat̃
quicqđ est delectabile gustui sp̃uali. Pret. q dicit oẽm sua
uitatis saporẽ ɔfertõez dicit suauitatis nõ delectatõnem
quãcũq indiuiduã. vñ ex verbo p̃dicto nõ habet̃ q genera
litas p̃tacta dicat effectũ ois ɔfẽe: h tm̃ alicui᷒ s̃m quã per
modũ gust᷒ delectamur i xp̃o. ¶ Ad aliud qđ obijcit̃ dicen
dum q h sacramẽtũ nõsolũ offert̃ ad cultũ: h ⁊ ad esũ. ratõ
ne qua offert̃ ad esuz: põt figura illi᷒ homĩ dari vel offerri
Pret. abrahã significabat xp̃m. qui ẽ oĩm fideliũ pat̃. vñ
sicut in oblatõe veri sacrificij fit oblatõ deo: sic in typico si
ue figuratiuo põt fieri homi qui gerit typũ xp̃i in se sicut
abrahã: vel in mẽbris sicut popul᷒ isrl̃ cui dabat̃ mãna in
deserto. ¶ Ad aliud qđ obijcit̃. q agn᷒ paschalis fiebat in
signũ liberatõnis ab egipto ⁊c̃. Dicũt quidã q liberatio a
malo põt duob᷒ modis intelligi. Uel a malo futuro: ⁊ sic
sanguis agni magis figurabat illud sacramẽtũ q̃ baptis
mum: eo q in isto sacramẽto dat̃ virt᷒ aie qua roborat̃ con
tra insult᷒ temptationũ. Uel a malo preterito: ⁊ sic effusio
sanguis agni magis significabat sacramẽtũ baptismi: qr
baptism᷒ habet virtutẽ abluẽdi a peccatis a virtute sangui
nis xp̃i Apoc̃. j. Lauit eñ nos a pc̃tis in sanguine suo. qr
sanguis agni nõ videt̃ fuisse signuz baptismatis. Uel põt
aliter dici. q agn᷒ paschalis imolabat̃ in signũ liberatõis
a s̃uitute egiptiaca: ⁊ ɔs̃uatõnis ab angelo extermiatore
hoc aũt sacramento ɔs̃uatur homo ab angelo extermi
natore. vnde Exo. xij. Erit sanguis vobis in signum. glo.
Sanguinis xp̃i memoria. xp̃ianos ab extermiatore cõser
uat. Memoria sanguinis xp̃i. i. sacramentũ hoc quod da
tur in memoriã sanguĩs xp̃i. Unde q̃tum ad hũc effectum
fuit agn᷒ paschalis figura hui᷒ sac̃mẽti. ¶ Ad illđ qđ obij
citur q s̃m q magis appropinquat aduẽtus saluatoris: de
berent figure esse euidẽtiores ⁊c̃. sicut vult Hugo. Dicen
dum q verbũ Hugo. intelligit̃ s̃m q ɔparant̃ adinuicem
sacramẽta legis nature ⁊ legis scripte. que scz sacramenta
erant ex institutõne ad sacramẽta legis euãgelice. qđ patz
p exempla que ponit. scz de decimatõne ⁊ circũcisione. ex
p̃ssius eñ ⁊ euidenti᷒ significauit ablutõez peccati origi
nalis circũcisio q̃ decimatio. h panis ⁊ vinum que obtulit
melchi. abrahe. nõ fuerũt sacramẽta siue signũ sacramen
ti hui᷒ ex institutõne aliqua: h solum ex quadam naturali
rep̃sentatõne. nunc aũt ex institutõne sunt signa. Nec ante
tempus gratie ɔueniebat q essent signa ex quadã natura
li rep̃sentatõne. ¶ Ad hoc qđ obijcit̃. q sanguis xp̃i est res
hui᷒ sacramẽti ⁊c̃. Dicẽdũ. q sanguis sumit̃ duob᷒ modis
vt corp̃aliter visibilis. vel vt visibilis sp̃ualiter. i. intelligi
bilis. ⁊ hoc habet̃ ab aug. in li. senten. p̃speri. Et ponitur
auctoritas aug. senten. iiij. x. di. c. Que ex eadem. Dicũt g̃
q sanguis ille qui visibilis fuit corp̃aliter. fuit figura eius
dem s̃m q ẽ visibilis sp̃ualiter. i. intelligibilis ⁊ sic varijs
modis sumẽdo aliquid nõ est incõueniens idem esse signũ
sui. Uel põt aliter dici vt tactũ est. q sanguis qui effluxit
de latere dñi. nõ fuit demonstratiu᷒ hui᷒ sacramẽti eo mõ q̃
figura est demõstratiua figurati: h poti᷒ eo mõ quo causa
est aliquo mõ demõstratiua sui effect᷒. ¶ Ad illud qđ obij
citur. nihil debet eẽ figura hui᷒ sacramẽti nisi illđ qđ aptũ
est ad h q sit cib᷒ vel pot᷒ ⁊c̃. dicẽduz. q h nõ op̃tet saltim
vbi improprie sumit̃ figura vel vbi figura non ɔmetit̃ se fi
gurato. p̃pinqua siue ɔpleta rep̃sentatõne. qñq eñ figura
aliqua signat aliqđ nõ rep̃sentatõe illi᷒ q̃tuz ad oẽs ɔditõ
nes: h q̃tuz ad alias ⁊ alias nõ. ⁊ h ptz in oib᷒ figuris pre
tactis. ¶ Ad illud qđ obijcit̃. q h sacramẽtũ est rep̃sentati
uum redemptõis hũane ⁊c̃. Dicẽdũ q nihil impedit aliud
esse signũ siue rep̃sentatiuũ alicui᷒ qđ ẽ causa illi᷒. Ut eñ
dictũ est. sanguis qui fluxit de latere dñi se habet in ratõe
cause respectu hui᷒ sacramẽti: cui nõ obstat quin hoc p̃m
po[illegible] eẽ rep̃sentatiuũ eff[illegible]sionis illi᷒ sanguis.

Membrum terciũ

Consequẽter sequit̃ de ɔparatõne figurarũ.
Et primo de ɔparatõne ad figuras sac̃men
ti baptismatis. Scđo de ɔparatõne ip̃aruz
adinuicẽ. i. de earum p̃eminẽtia.

Articulus prim᷒

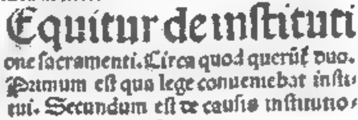
Circa primũ querit̃ sic. figura ⁊ figuratũ adin
uicem se r̃ndent. g̃ si eucharistia quo ad formaz
institutionis p̃cedit institutõez baptismi: quia
sacramẽtũ eucharistie institutũ fuit ante mortẽ dñi. baptis
mi post resurrectõez. videt̃ q sic debet eẽ in figuris: q figu
re eucharistie quo ad formã debet p̃cedẽ: figura baptismi
subsequi. qđ non est verũ. quia submersio in mari rubro. q̃
figurat baptismũ: p̃cessit mãna ⁊ diluuiũ ⁊ oblatõem mel
chisedech. ¶ Item silr̃ est obiectõ de agno paschali. cuius
imolatõ p̃cessit trãsitũ maris rubri: ⁊ ita figurã baptismi
figura hui᷒ p̃cessit. ¶ R̃ndeo ad primũ q silr̃ ẽ ordo q̃tũ
ad quasdã figuras. qr baptisma figuratuz fuit in mari ru
bro: eucharistia in mãna. q̃tũ tñ ad institutõez forme p̃ces
sit eucharistia. hac ratõne dñs recessur᷒ a discipulis suis
q̃tũ ad p̃sentiã hois mortalis. volẽs h sacramẽtũ illis p̃sti
tuui in signũ maximi amoris imp̃mẽ firmiter cordib᷒ illo
rum in vltimo recessu suo dedit illis sacramẽtũ corporis sui
imortalis. Uel põt dici sicut mgr̃ dic. iiij. sentẽ. di. iij. c. Si
đo querit̃. q ante passionẽ fuit forma baptismi tradita qñ
missi sunt ap̃li p̃dicare in iudea: dicẽte dño. in viã gẽtiũ ne
abieritis. Math. x. mar̃. vj. luc̃. ix. licz non sit scriptũ. h p᷒
passionẽ repetita. nec oportet q figurata ordinẽtur sicut fi
gure: quia figure ordinãtur s̃m euentũ illoꝝ in esse: figura
ta s̃m q congruunt saluti humane. Quare đo congruebat
q imolatio agni p̃dicti p̃cederet transitũ maris rubri qui
fuit figura baptismi: hec põt esse ratio. ille p̃prie figurabat
xp̃m passum: ⁊ eius imolatio passionem xp̃i. que est radix
⁊ fundamentũ vnde omnia sacramenta habẽt virtutẽ. In
hoc aũt sacramẽto vere cõtinet̃ xp̃c passus. Unde esus vel
vsus illius agni p̃cipue hoc sacramentũ figurabat. ⁊ ideo
congrue p̃cedebat figuram baptismi. non ratõne hui᷒ qua
fuit figura sacramenti: h ratõne qua significabat hoc sac̃
mentum inq̃tum est ɔtinens xp̃m passum ⁊ rep̃sentãs xp̃i
passionem a qua baptism᷒ virtutem habet. ¶ Si obijcit̃ q
eadem ratõne debuit p̃cessisse diluuiũ quod fuit figura ba
ptismi. Dicendũ q nequaq̃: qr nõdum ɔgruebat q hoc sa
cramentuz p̃figuraret̃ figura tanta silitudine rep̃sentata.
vt ex verbis Hugo. p̃tactis patet.

Articulus secũdus

Consequẽter querit̃ de figuraꝝ p̃eminẽtia q̃tuz
ad exp̃ssionem figurati scz vtꝝ illa q̃ fuit legis
nature exp̃ssius figurabat h sacramẽtũ: an ille
que fuerũt legis scripte. q illa q̃ fuit legis nature videt̃: qr
oblatõ melchi. fuit in eisdez sp̃eb᷒ quib᷒ celebrat̃ ⁊ ɔsecrat̃
hoc sacramẽtũ. cũ ergo nõ posset exp̃ssius figurari q̃ in cõ
simili s̃m speciez: videt̃ q figura legis illius fuit exp̃ssissi
ma. ¶ Item lex nature in maiori se habet p̃pinquitate ⁊ cõ
uenientia cũ lege euangelica. q̃ lex scripta. quia lex euãge
lica plus habet de dictamine naturali q̃ de institutõe. ecõ
tra est in lege scripta. A simili videtur q sacramenta legis
nature se debeant habere in maiori cõueniẽtia ⁊ exp̃ssiore
signatõne cũ sacramẽtis euãgelicis q̃ sacramẽta legis scri
pte. ¶ Cõtra. exp̃ssissime inter omnes figuras figurabat
xp̃m passuz. ⁊ ipius passionez imolatõ agni. ⁊ exp̃ssius q̃
imolatõ melchi. g̃ exp̃ssius significabat hoc sacramẽtuz in
quo rep̃sentatur imolatõ veri agni. i. xp̃i q̃ oblatõ melchi.
¶ Itẽ hoc idẽ videt̃ de mãna qđ erat cib᷒ de celo descẽdẽs
omnẽ habẽs suauitatis saporẽ omnib᷒ israhelitis datus
in cibũ. quod aũt offerebat̃ a melchi. erat de terra. nec tan
te suauitatis. nec omnib᷒ dat᷒ in cibũ. ex quo ptz q longe
exp̃ssius figurabat hoc sacramẽtũ qđ est cib᷒ sp̃ualis q̃ il
lud qđ offerebat̃ a melchi. ¶ Item h videt̃ p Hugo. dete

minantez. ꝙ sicut appropinquauit passio saluatoris. signa erāt eius tenuiora. qꝛ ꝑ̄m maiorē appropinq̄tōez magis creuit cognitō veritatis. ¶ Rn̄sio. ꝙ in hoc sacramēto est signū tm̄. res tm̄. ⁊ res ⁊ signū. q̄tū ad ꝯsideratōez illi⁹ habito respectu ad signū tm̄: expssior fuit figura illa q̄ fuit legis nature. q̄tū ad ꝯsideratōez illi⁹ habito respectu ad rem tm̄: ⁊ rē ⁊ signū: expssi⁹ fuit figuratū ī figuris legis scripte. vt pꝫ in agno paschali ⁊ māna. Unde simplr̄ expssi⁹ fuit figuratum in lege scripta q̄ in lege nature. sicut plus est de veritate hui⁹ sacramēti ī re ⁊ signo ⁊ re tm̄: q̄ ī signo tm̄. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ nō poterat expssius figurari q̄ in ꝯsili ꝑ̄m spēm. Dicēdūz ꝙ hoc verū est q̄tūz ad illud quod est signum tm̄. ¶ Ad aliud quod obijcit̄. ꝙ lex nature se habet in maiore ꝯueniētia cū euāgelica q̄ lex scripta ⁊c̄. Dicēdū ꝙ lex nature dupl'r accipit̄. Uno mō dicit̄ lex nature quia sola naturali ratōe vita hūana dirigit̄. Alio mō quia vita hūana ꝑ̄m ꝯcupiscētiā in qua hoīes nati sūt ducit̄ vel ꝓcedit. Unde Hugo. hoīes naturalis legis dici pn̄t. qui sola naturali ratōe vitā suā dirigūt. vel poti⁹ hoīes naturalis legis dicunt̄: qui ꝑ̄m ꝯcupiscētiā in qua nati sūt ambulāt. Primo mō sumpta lege nature magis ē illi ꝯformis lex euāgelica q̄ legi scripte. Scd̄o mō sumpta ecōuerso ꝟ put dicitur ꝑ̄m legē nature hoīes vixisse an̄ legē moysi: sumitur lex nature scd̄o mō nō primo. vnde vt habet̄ ab Hugone. tempus naturalis legis ad apte malos ptinet.

Questio .xxx. de institutione sacramenti eucharistie.

S Equitur de institutione sacramenti. Circa quod querūt̄ duo. Primum est qua lege conueniebat institui. Secundum est de causis institutionis.

Membrū primū

Circa p̄mū querūt̄ tria. Primū est vtꝝ necessaria fuit institutō hui⁹ sacramenti tp̄e legis nature. Scd̄m vtꝝ ꝯgruebat tp̄e legis scripte. Terciū vtꝝ ꝯsona fuit siue ꝯpria tempori legis gratie.

Articulus primus

Circa p̄mū q̄rit̄ sic. Existente morbo necessaria fuit medicina. ꝟ statim post lapsum hominis vetiti fuit morbo: igit̄ tūc fuit necessaria medicina. ꝟ sicut decet diuina bonitatē ꝓuidē de medicina: sic diuinā sapiētiā de medicina ꝯgrua siue ꝯueniēti. Sꝫ in remediū morbi ꝓueniētis ex cibo vetito ꝯgruebat cibo medicinalis scꝫ corpus xp̄i: igit̄ statim debuit sacramētū ꝟ fuisse post lapsuz. ¶ Itē semp ꝓuidit de⁹ saluti hūane in necessarijs. exquo ḡ caritas sp̄ erat necessaria ad meritū. nec pōt esse op⁹ meritoriū sine caritate: semp debuit esse ꝟ sacramētū qd̄ est sacramētū amoris. cū sp̄ necessariū fuit homi mereri. ¶ Itez nihil ita necessariū homi sicut amor dei. igit̄ cū deceat diuinam bonitatē ꝓuidē homi in ꝟ qd̄ sibi ē maxie necessariuz maxime decuit diuinā bonitatē ꝓuidē homi de ꝟ sacramēto. ⁊ magis q̄ de aliquo alio. ¶ Item cū morbo mortali sp̄ cucurrit medicina. igit̄ ⁊ cū veniali semp debuit currē medicina ꝯ̄ venialia. que ē sacramētū altaris. ¶ Itē ꝟ sacramētum ē sacramētū vnionis corpis mistici cū capite. ꝟ semp fuit corp⁹ misticū scꝫ a p̄ncipio. ḡ a p̄ncipio illud debuit institui. ¶ Itē hoc sacramētū est viaticū qꝛ p̄bet alimētū itinerantī. ḡ tūc debuit institui qn̄ hoīes itinerare ceperūt ad patriā. hoc statim fuit ab initio: ergo ⁊c̄. ¶ Itē sacramēta baptismi ⁊ eucharistie maxime sunt necessaria. Unde Dama. dicit. ꝙ vnū scꝫ baptisma est vt homo sp̄ualiter regeneretur: eucharistia vt renat⁹ nutriat̄. ꝟ sicut homo corpalis siue exterior indiget aliquo ꝑ quod est ⁊ ꝑ quod saluet̄ in esse: sic homo sp̄ualis siue interior. igit̄ cū hec duo sacramenta sint vt homo sp̄ualis siue interior sit ⁊ saluet̄ in esse: semper oportuit hec duo fuisse sacramēta. ¶ Itē quare hec sacramēta scꝫ baptism⁹ cōfirmatio ⁊ eucharistia ⁊ extrema vnctio nō fuerūt semp: sicut matrimoniū penitentia ⁊ ordo.

¶ Rn̄sio. vt dicit Hugo. diuine dispēsatōnis ordo ⁊ ratō hoc poposcit. vt sicut ab initio ꝓcurrēte tp̄e magis ac magis aduēt⁹ saluatoris appropinquāuit: sic sp̄ magis ac magis effect⁹ salutis cresceēt ⁊ ꝯgnitō veritatis. ¶ Si aūt q̄rat̄ q̄re nō statim venit saluator. vt statim assequi posset hō plenitudinē salutis? Rn̄sio. vt dicit Hugo. duo in hoīe fuerunt ab initio. Ignorātia boni ⁊ ꝯcupiscētia mali. ꝟ vt ꝯgnosceret homo morbū suū dimissus est sibi: ne forte grām superfluā iudicaret si prius infirmitatis sue defectū nō agnosceret. sibi igit̄ relict⁹ errare cepit a veritate ꝑ ignorātiā. ⁊ cōuictus est de cecitate. data est lex scripta. vt ignorātiā illuminaret: ꝟ infirmitatē nō corroboraret. vt in ea pte q̄ defectum suū agnouit iuuaret̄. Accepta igit̄ scientia veritatis ꝑ legē conari cepit vt ꝓficeret. ꝟ pressus ꝯcupiscētia qꝛ gratiam ad veritatē nō habuit: ab ope virtutis defecit. ꝯuict⁹ est ergo in vtroqꝫ: qꝛ ꝑ se nec verū posset cognoscere nec bonum pficere. post hoc itaqꝫ ꝯueniēter grā data est. que ⁊ illumiaret cecū ⁊ sanaret infirmū. hec Hugo. ⁊ hec ē sentētia aug. Ut igit̄ homo miseriā suā agnoscēt ⁊ ad medicuz ꝯfugeret. vt dicit aug. ⁊ grāz supfluā nō iudicaret: ꝯueniēter distulit ꝓuidā collatōez grē plene salutis. ¶ Ad ꝟ igit̄ qd̄ obijcit̄. ꝙ existēte morbo necessaria fuit medicina. Dicēdum ꝙ verꝫ est ⁊ ita fuit. scꝫ penitētia. ¶ Ad ꝟ qd̄ q̄rit̄. ꝙ ꝯgruebat vt morbo ꝓueniēti ex cibo. subueniret̄ cibo medicinali. Dicēdū ꝙ duplex ē cibo medicinalis. scꝫ v̄bū dei d̄ quo Amos. viij. ecce dies veniūt dicit dn̄s. ⁊ mittā famē in terrā. nō famē panis neqꝫ sitim aque: ꝟ audiēdi v̄bum dei. Itē est verbū incarnatū de quo Ioh. j. Uerbū caro factuz est. ⁊ ꝟ verbū p̄mo mō sumptū fuit om̄i tp̄e medicina. scꝫ p̄seruatiua ⁊ ꝯseruatiua. scd̄m nō an̄ aduētū xp̄i in carnē. q̄re nō statim peccātib⁹ p̄mis parētib⁹ fuit verbū incarnatū vt tactū est. ¶ Ad illud qd̄ querit̄ quare nō statim datum fuit homi aliqd̄ sacramētū qd̄ esset sacramētū amoris? Dicendū ꝙ sacramētū amoris ꝓpꝛie est sacramētū noue legis que scꝫ est lex amoris. Unde currēte tp̄e euāgelij. quo ostēsum est signū amoris Ioh. iij. Sic deus dilexit mūdum vt vnigenitū suū daret: ꝯgruebat dari sacramentuz amoris. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄ ꝙ semp maxime necessariū fuit caritas. Dicendū ꝙ hoc verū est. nec negauit alicui siue subtraxit dn̄s beneficiū caritatis licet nō illā ꝯferret mediante sacramēto. nō eīm alligauit dn̄s virtutē suā sacramētis. ¶ Ad hoc qd̄ querit̄. quare nō fuit medicina sacramētalis in remediū venialiū sicut mortaliū. Rn̄sio. ꝙ medicina in remediū mortalis fuit necessaria ad salutē: nō sic de veniali. Pret. nec ꝟ sacramētū est ꝓpꝛie remediū ꝯtra veniale peccatū. qꝛ effect⁹ eius prim⁹ est mediāte caritate vnire mēbrū ecclie corpi ⁊ capiti. valet tm̄ ex ꝯsequēti ꝯ̄ venialia. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ debuit institui statim quādo fuit corpus xp̄i misticū. Dicendū ꝙ hoc sacramētū nō est tm̄ sacramentum siue signum corpis xp̄i mistici: ꝟ ⁊ corporis xp̄i veri ⁊ īmediati⁹. ꝓpter quod nō ꝯgruebat institui statim qn̄ fuit corpus xp̄i misticum: nec anteq̄ esset corpus xp̄i verū: cui⁹ erat signum ⁊ etiam ꝯtentiuū. ¶ Ad illud quod obijcit̄ de viatico. Dicendū ꝙ necesse erat ꝙ haberet aliqd̄ sustentamentū: ꝟ nō ita pfectū cibū. vnde ꝯueniebat ꝙ haberent figuras hui⁹ sacramēti nō ip̄m sacramētū. ¶ Ad ꝟ qd̄ obijcitur. ꝙ sacramēta baptismi ⁊ eucharistie valde erāt necessaria. dicendū ꝙ verꝫ est: nō tm̄ tūc ꝯueniebat ꝯferri sicut nec xp̄m incarnari ⁊ pati. rationib⁹ pretactis. Et alia est ratō superius tacta: quia vt dicit aug. iiij. de trini. Quia ꝑ multa eramus a deo diuisi: ꝯueniebat vt multa vnum ventura conclamarent. scꝫ xp̄m passum: qui signatur principaliter in his duob⁹ sacramētis. oportuit igitur multas figuras p̄cedere que conclamarēt xp̄m passum p̄ficiendo: ⁊ que p̄cederēt sacramenta baptismi ⁊ eucharistie. que ꝓpꝛie xp̄m passuz significāt. Nō fuit ita de ꝯiugio. penitētia. ⁊ ordine rationib⁹ supra motis. hec aūt duo fuerant dilata vsqꝫ ad plenitudinē tp̄is vt que habebāt siue ꝯtinebāt plenitudinē

gratie: ꝛ pfigurata multitudine signoꝝ siue figurarū. hec igit̃ duo sacramẽta nõ statim ex iustie pctõ debebãt eẽ. neqꝫ ꝯfirmatio qua datur robur ad ꝯfitendũ fidem xp̃i. neqꝫ extrema vnctio que est vltimũ remediũ exeũtiũ que nõ debuit esse ante agõnem ianue.

Articulus secũdus

Consequẽter querit̃ vtꝝ institutõ hui⁹ sacrãmenti ꝯgruebat eẽ tpe legis moysi. Et sic videt̃. Lex moysi data fuit in on⁹. vñ Act. xv. hoc ẽ onus ꝛc. sed hoc sacramẽto robur ꝯfert. quod maxime necessari um est oppressis grauitate oneris: igit̃ ꝛc. ¶ Item popul⁹ isrt̃ fuit ꝑpue dilect⁹ a dño. Unde dicebat̃ pmogenit⁹ domini Exo. iiij. fili⁹ me⁹ pmogenit⁹ isrt̃. ꝛ ꝑlus peculiaris Deutro. vij. ꝑter qđ videt̃ ꝙ ꝯueniebat istud sacramẽtuꝫ qđ est sacramẽtũ amoris illi ꝑlo dari. ¶ Itẽ ps. Panem angeloꝝ mãducauit hõ. hoc dicit̃ de ꝑplo illo. ꝭ panis ãgeloꝝ ẽ ille panis qui de celo descẽdit. scꝫ de⁹ Joh. vj. aliũ autem panẽ nõ mãducãt angeli. Unde glo. ibi. panẽ angeloꝝ panis celi nõ alter est ꝙ̃ xp̃c. de quo celestes. i. angeli: reficiunt̃ et⁹ ꝯtemplatõe. ꝛ hũc panẽ. i. verbũ quo grandi cibo pascũtur angeli ꝑ carnẽ factũ. lac edit hõ. ꝙ̃ ꝑplus ille illo pane reficiebat̃. ꝭ constat ꝙ nõ nisi sub sacramẽto: ꝙ̃ tunc fuit istud sacramẽtũ. ¶ Idem videt̃ ex illo verbo. j. Cor. x omnes eandẽ escam spũalẽ mãducauerũt. que aũt est esca spũalis nisi ista. ¶ Contra. hoc sacramentũ signat xp̃m ꝛ ꝯtinet ꝑm veritatẽ ꝛ substãtiam. ꝙ̃ ante ꝙ̃ xp̃c esset: institui nõ debuit. ¶ Rñsio. ꝙ nõ cõgruebat dari lege illa currẽte que erat lex timoris. vnde Aug. Breuissima differẽtia legis ꝛ euãgelij timor. amor. ꝭ currẽte lege amoris vt tactuꝫ est. Unde tpe legis illi⁹ debebãt esse sacramẽta timoris sicut sacrificia ꝛ hmõi. Si em̃ ita puniebant̃ aĩalia pro peccato hoĩs: maxime fuit hoĩ timẽdũ de pena scꝫ inferẽda. Currente aũt lege nature que neqꝫ erat distincte lex amoris neqꝫ timoris: nõ ꝯgruebat tale vel tale institui sacmentum. ¶ Ad illud qđ obijcit̃. ꝙ lex moysi data fuit in onus ꝛc. Dicẽdũ ꝙ ratio latõis legis nõ fuit vt oneraret̃ ꝑplus subdit⁹ legi: ꝭ solũ supbi. vnde Ro. v. Lex subintrauit ꝛc. glo. Lex data fuit vt mediocris pedagogũ haberet: ꝛ pfectus signũ: ꝛ dur⁹ sentiret flagellũ. Itẽ ibidẽ. Lex data est ad domandũ supbum. ad flagellandũ durũ. ad instruẽduꝫ insipientẽ. ad ostensionẽ delicti ꝛ humane infirmitatis: ad manifestatõeꝫ ꝛ testimoniũ gratie ꝛ futuroꝝ significatõeꝫ ¶ Ad aliud dicendũ. ꝙ licet ille ꝑplus esset ꝑdilect⁹ a dño. nõ tñ ꝯgruebat ꝙ illis daret̃ hoc sacramẽtũ: tum ratõe legis illis date que erat timoris: tum qꝛ nõdum ꝑcesserãt figure quas oportuit xp̃m ad eius passionẽ cõclamare: tum quia nõdum instabat tpus passionis dñi quo ꝯgruuꝫ fuit hoc sacramentũ institui. Pret. dilect⁹ fuit ille ꝑplus respectu illoꝝ qui colebant ydola de quibꝫ dñs elegit illos: nõ respectu illoꝝ qui fuerũt tpe gratie. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ ꝑplus isrt̃ manducauit panẽ angeloꝝ. rñsio patet ex glo. que dicit. nomie significati intelligit̃ significans scilicet manna: quo signat̃ panis angelic⁹ scꝫ xp̃c. ¶ Ad aliud qđ sequit̃ patet rñsio ex glo. que est. mãna ꝛ aqua que fluxit de petra dicit spũalia. quia non natura: sed dei virtute parata sunt.

Articulus tercius

Consequẽter querit̃ vtꝝ institutõ hui⁹ sacramenti ꝯsona fuit tpi gratie. Circa hoc queruntur. Primũ est si fuit sacramẽtũ noue legis. Secõm si sic: quo tpe legis debuit institui.

Circa primũ sic vide §. j.

tur ꝙ sit sacramẽtuꝫ legis gratie. ꝑ hoc ꝙ septẽ dicunt̃ esse sacramenta noue legis. ꝛ hoc vel quia instituta sunt tpe legis noue: vel quia approbata. vt sacramẽtũ matrimonij dicitur esse sacramẽtũ legis euãgelice: nõ quia institutũ fuit tunc: ꝭ quia approbatũ. scꝫ qñ dñs ꝯuertit aquã in vinum ad nuptias Joh. ij. Proprie dicunt̃ que sunt instituta tpe illo ꝛ morte ꝙ̃ instituta fuit a dño. sic baptisma Mat. vlti. sacramẽtũ altaris Math. xxvj. Quedã sacmẽta instituta fuerũt ab ecclia sicut ꝯfirmatõ ꝛ vnctõ extrema. ¶ Cõtra. sacramẽtũ noue legis sic describit̃ ab aug. Sacramẽtũ est materiale elemẽtũ foris sensibilit̃ ꝑpositũ. ex silitudine repsentãs: ex institutõe significãs: ex sanctificatõe ꝯtinẽs animã inuisibilẽ ꝛ specialẽ grãꝫ. ꝭ in ꝭ sacramẽto spẽs panis ꝛ vini. cũ sint pure accidẽtia nõ repsentãt ex silitudine carnẽ ꝛ sanguinẽ xp̃i. ¶ Itẽ supposito ꝙ repsentet ex silitudine. adhuc videt̃ ꝙ nõ sit sacramẽtũ noue legis: qꝛ nõ efficit qđ figurat. nõ em̃ efficit corp⁹ xp̃i neqꝫ veꝝ neqꝫ misticũ. ¶ Si diceret̃ ꝙ forma illa ratõe ꝯtẽti efficit qđ figurat scꝫ vnitatem corpis mistici. hoc nõ videt̃ sufficẽ: qꝛ in baptismo ipa aqua exteri⁹ abluẽs quodãmõ efficit qđ figurat. vt regeneratiua sibi collata ex ꝯtactu corpis xp̃i. ꝛ sanctificatõne ex vtute ꝯboꝝ. eadẽ ratõe forma panis que visibilis est debet efficere qđ figurat. ¶ Itẽ in nullo sacramẽto noue legis ẽ res significata ꝯtenta. vt em̃ dicit mgr. iiij. sentẽ. di. viij. huius sacramẽti gemina est res. vna significata ꝛ ꝯtenta: alia significata ꝛ nõ ꝯtenta. hoc nõ accidit in aliquo alio sacramento. ¶ Rñsio. in hoc sacramẽto sũt tria. Primũ ẽ spẽs panis ꝛ vini. Secõm est corp⁹ xp̃i qđ sumpsit de virgine ꝛ in virgine. Terciũ est corp⁹ xp̃i misticũ qđ est ecclia. Primũ est sacramẽtũ tm̃. Secõm est res ꝛ sacramentũ. Terciũ est res tm̃. Primũ quod est tm̃ sacramẽtũ habet similitudinẽ secõi. nõ ꝑm se: ꝭ ratõne subiecti quod pri⁹ habuit scꝫ panis Sicut em̃ ille panis ex puris granis frumẽti ꝯficit̃: ita corpus xp̃i qđ traxit de virgine ꝯstat ex membris purissimis opatõne spũssancti purificatis. ꝛ silr̃ habet silitudinẽ cum corpe mistico in hoc: ꝙ sicut corp⁹ xp̃i constat ex mẽbris purissimis: ita corp⁹ xp̃i misticum ꝯstat ex puris fidelibꝫ. grã operis spũssancti depuratis a pctõ mortali. Iteꝫ sicut panis ꝯfirmat corpus: ita corpus xp̃i confirmat aĩam. Unde ps. panis scꝫ altaris cor hoĩs ꝯfirmet. i. aĩam cõfirmat. Silr̃ vinũ sanguis gerit silitudinẽ cui⁹ ẽ sacramẽtũ. qꝛ sicut vinũ ꝯstat ex puris racemoꝝ vel vuarũ guttis: ita sanguis xp̃i cõstat ex purissimis sanguĩbꝫ beate ṽginis. Et sicut quelibꝫ pars vini vinũ est: ita quelibet ps sanguis xp̃i sanguis ẽ. Itẽ sicut vinũ corpalit̃ inebriat: ita sanguis xp̃i spũalit̃. Unde ps. Calix me⁹ inebriãs ꝛc. ¶ Dicendũ ꝙ̃ ad primũ. ꝙ spẽs panis gerit silitudinẽ ꝙ̃tuꝫ ad illud in quo fuit cui⁹ adhuc nomẽ retinet. ꝑm modũ iam dictũ. ꝛ ratõe et⁹ cui⁹ fuit forma dicit̃ sacramẽtũ. Cũ aũt dicit̃ sacramentum. hoc ẽ quo ad ratõeꝫ signi: nõ quo ad ratõeꝫ cause efficiẽtis. ¶ Ad aliud dicẽdũ. ꝙ forma panis efficit. nõ ꝑ modũ efficiẽtis: ꝭ ꝑ moduꝫ cause materialis. sicut aq̃ baptismi. Nã sicut in alio liquore nõ datur grã baptismalis. qꝛ sola aqua vim regenerãdi materialit̃ recipit a ꝯtactu dñici corporis: ita sub alia forma ꝙ̃ forma panis triticei non efficit̃ corp⁹ xp̃i sicut infra patebit: qꝛ solũ iste panis habꝫ (materialiter loquẽdo) aptitudinẽ trãsubstãtiandi in corp⁹ xp̃i. ꝛ sicut debita forma verboꝝ in sacramẽto baptisma habet formaliter vim regenerãdi: ita in sacramẽto isto forma ṽborum pscripta habet formaliter vim trãsubstãtiandi panem in corp⁹ xp̃i. ptꝫ igit̃ ꝙ sicut sacramẽtũ baptismi efficit qđ figurat: ita ꝛ hoc sacramẽtũ. Sed in hoc est differentia. ꝙ sacramẽtũ baptismi efficit qđ figurat non sub specie aque. ꝭ in aĩa baptizati. ꝭ in hoc sacramẽto efficit̃ quod figuratur in specie panis ꝛ vini scꝫ corpus xp̃i. Idem eĩ corpus numero ẽ in celo: ꝛ in altari sub specie panis. ꝭ cũ accipit̃ hoc sacramẽtũ nisi fuerit ĩpedimẽtũ ex pte recipiẽtis tũc efficit̃ qđ figurat̃ in suscipiẽte scꝫ vnio in corpe mistico Preterea licet species he cum forma verboꝝ pscripta non efficiant corp⁹ xp̃i: efficiũt tñ qđ est sub his speciebꝫ. ꝛ ita aliquo mõ efficiũt quod figurãt. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ reuera in hoc sacramẽto est idẽ significatũ ꝛ ꝯtentũ. ꝛ ratõ hui⁹ est hec. sicut caritas in virtutibꝫ est ꝯplementum eo ꝙ idem est in quod trãsit act⁹ ꝛ finis. quia idẽ ẽ ĩ veritate qđ diligitur ꝛ ꝑpter quod. quia diligitur summum bonum ꝛ propter summum bonum. nec sic est in alijs vt in fide ꝛ iusticia. sed caritas ẽ ratio in alijs. Diffusio em̃ siue coicatõ

boni sine finis ē ratõ in oibꝫ ẽtutibꝫ. sicut i sacramēto cari
tatis qḋ est eucharistia accidit ꝙ ipm sacramētoꝝ cōplemen
tum. cōplemētū aūt tūc est: cū idem est mediū ⁊ extremū.
mediū in sacramētis est xp̄s passus: qꝛ ẽtute passionis eiꝰ
omnia sacramēta virtutē habēt. Primū ḡ est deꝰ. secdm̄ fi
nē mediū xp̄s passus. vltimū res sacramentoꝝ. Sit ergo me
dium extre mū cū seipm̄ cōfert in sacramēto. cū ergo hoc sit
cōplementum omnia sacramētoꝝ: oportet ꝙ nō tm̄ in eo sit
res significata: ſ etiam ꝙ sit cōtēta. Unde hoc sacramētum
habundat sup alia sacramēta. habet eñ hoc cōmūe cū alns
ꝙ efficit grām quā signat. que grā est in vnione corꝑis my
stici. ⁊ pter hoc: qꝛ est cōplemētū sacramētoꝝ. cōtinet eñ il
lum qui est principium medium ⁊ finis omnis sacramēti.
Alia etiā est ratio huiꝰ. qꝛ hoc sacramētum qḋ noue legis
est debet habere rem p̄sentem sicut ⁊ alia. sed qꝛ res huiꝰ sa
cramenti est substātia scꝫ corꝑus xp̄i: res alioꝝ est accidēs
scꝫ grā spūssancti. ⁊ accidēs qḋ est grā nō est natum esse in
subiecto corporeo. nec ꝑ seipm̄ nisi in aīa substātia do ꝑ se
nata est esse: ideo in hoc sacramēto res est nō tm̄ significa
ta ſ etiā tactus cōtēta. in alijs do significata ⁊ quodāmodo
effecta: in sacramētis do legis veteris ē tm̄ significata. Et
ex hoc colligit ꝙ finis legis est xp̄s: sic illud sacramētū fi
nis est ⁊ cōplemētū omniū sacramētoꝝ.

Consequēter queri .§.ij.

tur de tpe institutōnis scꝫ qñ debebat institui. videt ꝙ sta
tim qñ dñs docuit viam in patriā. ꝙ cū hoc sacramētū sit
cibꝰ viatoꝝ ⁊ maxime necessariꝰ viatoribꝫ: videt ꝙ exquo
dñs cepit facere viatores statim debuit eis ꝓuidere de vi
atico. Nec videt illa ratõ aliqua esse que est. qꝛ hoc sacra
mentum est signū memoriale: ꝙ ꝓpter hoc debuit institui
existente ꝓpinquo recessu dñi. quia fm̄ hanc ratõez debuit
institui ante ascensionem. vnde Inno. iij. Ascensurꝰ xp̄s ad
patrē qꝛ ꝓmisit aplis eorūq; sequacibꝫ. vobiscū ero cūctis
diebꝫ vsq; ad cōsumatõez seculi: voluit remanere cum illis.
nō solum ꝑ inhabitantē grām: nō tm̄ ꝑ diuinā essentiā: ve
rūetiam ꝑ corporalē p̄sentiā. Et ideo sacramētū illud in
stituit ipe in quo p̄sens est nobiscū sub altera quidē forma
sed in ꝓpria vere substātia. ¶ Item videt ꝙ debuit institui
post institutõez sacramēti cōfirmatōnis: sicut cōueniēter mi
stratur post cōfirmatõez. Confirmatis eñ cōmode dat hoc
sacramētū. ¶ Siñr videt ꝙ debuit institui post baptismū
⁊ ita post resurrectõez postq̄ institutū fuit baptisma. vnde
solis dat baptizatis. ¶ Item videt ꝙ debuit institui in ce
na. qꝛ hoc sacramētū p̄figuratū fuit in agno paschali. ḡ si
veritas debet rñdere vmbre: videt ꝙ debuit institui post
esum agni ⁊ ita in cena. ¶ Itē quare h̄ sacramētū nō fuit
pluries institutū sicut sacramētū baptismi. Et pōt hic queri
si post cenā cōueniebat institui. quare talis hora nō cōueni
t susceptōi ſ potiꝰ hora ieiuna. Rñsio. ꝙ h̄ sacramētū ē
signū memoratiuū. ostensiuū. ⁊ cōpletiuū. Memoratiuum
nostre redemptōis. ostensiuū amoris redimētis: cōpletiuū
vmbre p̄figurātis. Primū pꝫ ꝑ h̄ ꝙ ē memoratiuū passio
nis dñi Luc. xxij. hoc facite in meā cōmemoratõez. i. cōmē
ratõez passionis siue mortis mee. j. Corin. xj. Quotiēscūq;
mādučabitis panē hūc ⁊ calicē bibetis mortē dñi ānūcia
bitis. Secdm̄ pꝫ ex illo Joh. xiij. Cū dilexisset suos q erāt
in mūdo in finē dilexit eos. glo. in finē. i. in mortem. nō ꝙ
morte termiet: ſ intātū dilexit. ꝙ vsq; ad mortē eū dilectio
ꝑduxit. huiꝰ mortis rep̄sentatiuū h̄ est sacramentū: vnde ⁊
a nobis [illegible] ostensiuū. Tertiū pꝫ ꝑ h̄ ꝙ instituto illo
sacramēto impleta fuit lex q̄tum ad celebratõez typice pa
sche. vt ex hoc habet ab aug. cōtra faustum. In multis exem
plis dñs tollendo figuras ⁊ introducendo veritatē legem
impleuit. Et in glo. sup illud Luc. xxij. Non mādučabo il
lud donec impleat in regno dei habet. non vltra mosaicū
pascha celebrabo: donec in ecclesia que est regnū dei spiri
tualiter intellectū cōpleatur. ꝓpter hec tria cōueniens fuit
vt institueretur hoc sacramentū instante passione dñi quā
do fuerat a discipulis corꝑaliter recessurus. Illa ei memo
rie imprimuntur que vltimo exhibentur. vt habetur ab Au
gus. in quadam omelia. ꝓpter quod vt passio domini meli
us memorie discipuloꝝ imprimeret: eius memoriale instā
te suo recessu instituit. Pret. ea que in recessu alicuiꝰ ab ali
quo dant amoris p̄cipui sunt indicia. Solent eñ amici in
signum amoris in recessu suo suis p̄dilectis aliqua memo
rialia relinquere. Pret. quia institutione huiꝰ sacramenti
debuit cessare eius figura: ⁊ sic adimpleri lex. q̄tum ad h̄
cōueniens fuit vt institueret tpe quo ꝓximo instabat pas
sio dñi cuiꝰ est sacramentū: qua existente cessare debebant
figure legis. ⁊ sic legalia perfici vel cōsumari Joh. xix. Sci
ens ihs quia omnia cōsumata sunt. vt consumeretur scri
ptura dixit. Sitio. his ergo ratõibꝫ cōueniebat vt institue
retur instante dñi passione. ¶ Quare autē tali tempore. i.
tempore existente in tali ꝓpinquitate. ratio est. vt veritas
rñderet figure. vnde Inno. iij. vicesimaquinta die p̄mi mē
sis que tūc extitit sexta feria passus est dñs. ⁊ p̄cedente no
cte. videlicet. xiiij. luna p̄mi mensis ad vesperā vt legis fi
guras impleret post typicū pascha. corꝑis ⁊ sanguis sui
sacramentū instituit ⁊ eccl'ie tradidit frequētandū. sic eñ
fuerat p̄figuratum in Exo. ¶ Quare aūt cōueniebat ꝙ in
stitueretur post cenam siue post pascha typicū: ratio est. vt
ostenderet ꝙ dñs fuit approbator legis vsq; ad tempꝰ quo
debuit cessare. ⁊ ꝙ adueniente veritate scꝫ oblatõne ⁊ esu
veri agni debuit figura cessare. Glo. super illud Luc. xxij.
Desiderio desideraui hoc pascha ⁊c. Desiderat p̄mo typi
cum pascha mādučare. ⁊ sic passionis sue mūdo misteria
declarare et antiqui pasche probatorem existat: ⁊ hoc ad sue
dispensatōnis figurā ꝑtinuisse demōstrans. veritate iā ad
ueniente vmbrā cessare doceat. ¶ Ex his pꝫ rñsio ad p̄mū
quia hoc viaticū fuisset statim necessariū existentibꝫ viato
ribus. nō tamē cōueniebat tūc hoc sacramētū institui: ſ po
tius tpe instantis mortis dñi. ¶ Ad aliud quod obiicit ꝙ
debuit institui instante ascēsione dñi. patꝫ rñsio ex dictis.
Pret. recessus dñi in passione fuit transitꝰ ad hūanā salu
tem inq̄tū homo erat viator. ꝓpter qḋ cōueniebat ꝙ tunc
institueret cibꝰ paschalis in ascēsione nō fuit sic ſ transitꝰ
ad gloriā. Nec ex verbo Inno. habet ꝙ tpe ascēsionis de
bebat institui. ſ institutū relinqui: vt adimpleta eēt ꝓmis
sio dñi que ē Math. vlti. Uobiscū ero vsq; ad cōsumatõez
seculi. Pret. ante passionē fuit dñs cū suis quasi socius. et
ideo tūc cōueniebat ꝙ relinqueret eis signa amoris. ſ post
resurrectõez fuit vt dñs ⁊ quasi extraneus. Unde dicebat
Luc. vlti. Cū adhuc essē vobiscū. Unde in p̄mo recessu cō
ueniebat dari signū ⁊ sacramētū amoris: nō in secundo.
¶ Ad aliud dicendū. ꝙ alius debet eē ordo institutōnis sa
cramētoꝝ: ⁊ alius āministratōis siue collatōis. Collatõ eñ
respicit ydoneitatē suscipiētiū. Institutõ tpis cōuenientiā.
vnde qꝛ nō cōfirmati in quātulacūq; sint etate ydonei sunt
ad susceptõez cōfirmatōis solūmō habētes vsū ratōis. ⁊ q̄
rū ē iudiciū siue discretõ ⁊ deuotõ: ydonei sūt ad susceptõez
sacramēti altaris. prius cōfert fm̄ institutõez siue cōsuetudi
nem eccl'ie sacramētū cōfirmatōis qꝛ puulis: ꝙ sacramētū
corꝑis xp̄i qḋ est cibꝰ grandiū fm̄ aug. Institutõ aūt sacra
mentoꝝ debꝫ fieri fm̄ ꝙ cōuenit tali tpe fieri vel tali. ¶ Ad
aliud quod obiicit. ꝙ debuit institui post passionē dñi. qꝛ
post baptismū dicendū vt supra tactū est. ꝙ ante passionē
fuit forma baptismi tradita. qñ missi sunt apli p̄dicare in
iudea dicēte dño. In viam gentiū ne abieritis. Math. x.
mar. vj. luc. ix. licet nō sit scriptū: ſ post passionē repetitū.
¶ Ad illud qḋ querit quare nō fuit pluries institutū sicut
baptismꝰ. dicēdū ꝙ qꝛ sacramētū baptismi ē fundamētum
alioꝝ sacramētoꝝ: cōueniebat vt multiplici institutõe forti
ter fundaret. Pret. quia baptismꝰ est sacramentū necessita
tis: oportuit ꝙ multipliciter alliceretur homo ad susceptō
nem eiusdē scꝫ ꝑ baptismū xp̄i quo institutū fuit sacramen
tum baptismi materialiter. manifestatõne necessitatis illi
us que facta ē in institutõe q̄tū ad finē. siñr ⁊ alijs modis
fm̄ quos distinguit materialiter institutio baptismi. non
sic est de hoc sacramēto quod nō ē sacramētū necessitatis.
Pret. hoc sacramētū vt ex dictis pꝫ debuit institui i reces
su dñi a discipulis ꝓpter qḋ oportuit ꝙ semel scꝫ instante

recessu suo institueret. ¶ Ad h qd̄ vltimo querit᷑ scʒ quare hora que ꝯueniebat institutōi nō ꝯuenit susceptiōni. in ꝑte ꝑʒ rn̄sio: quia tacta est ratō quare hora illa scʒ post cenā ꝯueniebat institutōi. verūtamē ꝓpter reuerētiā tanti sacramenti instituit eccl'ia. ꝙ tn̄ sumeret᷑ ieiuno stomacho: nisi immineretur periculum vite.

Membrum secūdum

Equit᷑ de causis institutōis hui⁹ sacmēti q̄ꝝ vna ē mortis xp̄i ꝯmēoratō q̄ amorē nr̄m debet sibi totalit᷑ vēdicare. j. Corin. xj. Quoniēscūqȝ mādūcabitis ⁊c̄. Et dn̄s ī institutōe hui⁹ sacmēti ait. h facite ī meā ꝯmēoratōeʒ. ¶ Alia est cibi vite ministratō ꝯ̄ illū cibū pmoꝝ parentū qui erat cibo mortis. vn̄ illis dictū ē. Quacūqȝ hora ꝯmederitis ⁊c̄. Gen̄. ij. de cibo aūt isto dicit᷑. Quicūqȝ maducauerit ex h pane viuet ineternū Joh. vj. vt eīn dicit Inno. Ut suā erga nos caritatē ondēret ⁊ nr̄aʒ erga se caritatē accenderet: dedit se ꝓ nobis in p̄ciū. vt ꝑ p̄ciū redimeret nos a morte: ꝑ cibuʒ aleret nos ad vitā. ¶ Alia ē ad gustū diuinitatis inuitatō Instituit eīn diuina sapiētia sacmētū corpis ⁊ sanguis sui vt ad gustū diuinitatis ꝑ gustuʒ hūanitatis inuitaret dn̄s ꝑ p̄s. Gustate ⁊ videte ⁊c̄. ¶ Alia ē pctoꝝ quotidianoꝝ venia. vt eīn dic Inno. dedit nobis dn̄s h sacmētū salutis. vt qꝛ nos quotidie peccam⁹: ⁊ ip̄e iam mori nō pōt. ⁊ ꝑ h sacmentū qd̄ in memoriā mortis ei⁹ accipim⁹: remissionē peccatoꝝ quotidie ꝯsequamur. ¶ Alia ē scripturaꝝ impletō Isa. vij. Uocabit᷑ nomē ei⁹ emanuel. Et dn̄s dixit. vobiscū sum vsqȝ ad ꝯsumatōʒ seculi Math. vlti. Itē p̄s. Panem angeloꝝ manducauit hō Joh. vj. Caro mea vere ē cibꝯ. ⁊ sanguis me⁹ vere ē pot⁹. Quō aūt ꝑ hoc sacramētū facta ē impletio scripturaꝝ ꝑʒ supra. vbi dictū est de p̄figuratōe hui⁹ sacramēti. ⁊ de his pleni⁹ habebit᷑ infra vbi tangetur de effectibꝯ hui⁹ sacramenti.

Questio. xxxj. de vnitate sacramenti eucharistie.

Equitur de vnitate hui⁹ sacramenti. Circa hoc querunt᷑ tria. Primum est vtrum hoc sacramentum sit vnum. Secūdum supposito ꝙ sit vnū. quare sub duplici specie conficiatur. Terciū vtrum verius dicendū est species panis ⁊ vini esse sacmentum an contentum sub speciebus.

Membrū primū

Irca primū querit᷑ sic. videt᷑ ꝑ Hugonem ꝙ vnū sit sacramētū qui dicit. Cum vnū sit ibi sacramētū: tria ibi discreta ꝓponūtur. Spēs videlicet visibilis: ⁊ veritas corpis: ⁊ virt⁹ aīe spūalis. Aliud est eīn visibilis spēs que visibiliter cernitur: aliud ē veritas corpis ⁊ sanguis que sub visibili spē inuisibiliter credit᷑: aliud est gr̄a spūalis que cū corpe ⁊ sāguine inuisibilit᷑ ⁊ spūaliter ꝑcipit᷑. Qd̄ eīn videm⁹ est species panis ⁊ vini. Qd̄ aūt sub specie illa credim⁹: verū est corpus ⁊ sanguis xp̄i verus ⁊c̄. Ecce determīat Hugo hec tria esse in vno sacramēto. ¶ Item s̄m Ambro. Sacramētum simplex est. ḡ cū hoc sacramētū sit sacramētū simplex est ḡ vnū. ¶ Itē si eēnt plura sacramēta: tūc essent plura sacramēta q̄ꝫ septē. Cōtra. in hoc sacramento sunt due forme scʒ forma panis ⁊ vini. ⁊ etiā diuerse forme v̄boꝝ quorum v̄tute ꝯsecrat᷑. scʒ hoc est corp⁹ meū: ⁊ hic ē sanguis meus. ⁊ ita videt᷑ ꝙ in h sacramēto sint plura. ⁊ quo ad materiam ⁊ quo ad formā: qꝛ in ip̄is verbis p̄scriptis est virtus trāsubstantiādi formas siue effectiua in formis panis ⁊ vini potētia trāsubstātiandi materialit᷑. ¶ Item cū esse signi est ad aliud se habere. cū sint plura signa: ⁊ plura erunt signata. ḡ cū plura sint signa in hoc sacramēto: erit pluralitas ex ꝑte signoꝝ ⁊ ex ꝑte signatoꝝ. ¶ Si dicet᷑ ꝙ ab vnitate corporis xp̄i est sacramentū vnū. Cōtra etiā si sub vtraqȝ specie scʒ panis ⁊ vini sit totū corp⁹ xp̄i. nō tamen sacramentaliter: h sub specie panis est caro sacramētaliter: sub specie vini sanguis. Unde ratōe qua sacramētalit᷑ sunt: diuisa sunt. ḡ ⁊c̄. ¶ Item eccl'ia orat sic. purificēt nos quesumus dn̄e sacmēta que sūpsim⁹. ¶ Si diceret᷑ ꝙ h sacramētum ē vnū ab vnitate vltimi significati scʒ corpis xp̄i mistici. Cōtra. licet causa vniuersalis ⁊ ꝑticularis ꝯcurrāt ad aliquē effectū vnū. ꝓpter hoc nō dicūt᷑ vnū: sic de⁹. sol. hō. vnū dicerent᷑: quoꝝ virtutes ꝯfluūt ad generatōeʒ hoīs. ¶ Item vnū imediate sequit᷑ ens. ⁊ a quo est esse: ab eodeʒ est esse vnū. h neqȝ a corpe xp̄i vero ꝓut ꝯtinet᷑ sub sacramēto: neqȝ a corpe xp̄i mistico est esse ꝯtinentiuʒ in hoc sacramento: igit᷑ nec vnitas ꝯtinentiū. ¶ Item corp⁹ misticū est significatū corpis veri ⁊ etiā specierū panis ⁊ vini. hec aūt signa nō ꝯueniūt ꝯueniētia aliqua que facit vnitatē: quia neqȝ in specie neqȝ in genē. ¶ Pret. significata diuersa sūt nec ꝯueniūt in mō aliquo vnitatis. qꝛ corp⁹ xp̄i veꝝ est vnū simpliciter: corp⁹ xp̄i misticū vnū aggregatōe. igit᷑ neqȝ ex ꝑte signoꝝ neqȝ signatoꝝ est vnitas. igit᷑ ⁊c̄. ¶ Item cū dicitur albꝯ alba albū idem nomen dicit᷑. cū dicit᷑ Marcus. tulli⁹. diuersa. idemptitas igit᷑ rei significate nō facit idēptitateʒ noīa: h requirit᷑ idemptitas essentialis ex ꝑte significantis ⁊ ex ꝑte significati. Eadem ratōe in ꝓposito. licet idem sit significatū in h sacramēto: cū nō sit idē significans: nō erit sacramētū vnū h diuersa. sicut marc⁹ tullius sunt diuersa noīa. ¶ Item ex duobꝯ ꝑfectis in genē aliquo non pōt esse vnū simpliciter in genere eodē. imo oportet ꝙ vbi alia debent ꝯfluere in vnū. ꝙ ꝯ vnū se habeat aliquo mō materialiter respectu alteri⁹. h in sacramento altaris sub vtraqȝ specie est sacramētuʒ ꝑfectum: ḡ ⁊c̄. Qꝛ vtrobiqȝ est sacramentū ꝑfectuʒ patet. quia qui sumit corp⁹ xp̄i sub specie panis: dicit᷑ ꝑfectum sumere sacramentū. Rn̄sio. sacramentū hoc inq̄ꝫtum considerat᷑ anteq̄ꝫ veniat in vsum. habet vnitatē ab vnitate rei significate ⁊ ꝯtente. inq̄ꝫtū cōsideratur vt veniēs in vsum ab eo ꝙ est res tn̄ nō ꝯtenta. quia cū in hoc sacramēto sint aliqua que sunt sacramētū ⁊ nō res: aliquid qd̄ est sacramētū ⁊ res: aliquid qd̄ est res ⁊ nō sacramētū. vnitas sacramēti est ab eo qd̄ est res ⁊ ī qd̄ est ꝯsumatio ⁊ finis alioꝝ ꝓut sunt de esse sacramēti. Unde Hugo. cum tria in vno ibi sint. in primo quidē signum inuenit᷑ scdi. in scdo aūt causa tercij. in tercio do virtus secundi ⁊ veritas primi. ⁊ hec tria in vno sunt: ⁊ vnū sacramentū. hec Hugo. Ecce ꝙ primū ⁊ scdm inq̄ꝫtuʒ sunt de eē sacramenti stant in tercio. Pret. siue cōsideret᷑ sic siue sic: habet vnitatē ab institutōe. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit᷑ ꝙ ibi sūt due spēs sensibiles ⁊ duplex forma verboꝝ ⁊c̄. Dicendū ꝙ ex hoc nō sequit᷑ ꝙ ibi sint duo sacramēta: qꝛ hec inq̄ꝫtum sunt de eē sacramēti: vnitatē habēt ab institutōe effectu ⁊ fine. Ab institutōe: qꝛ a dn̄o institutū est vt he mediante forma verboꝝ p̄scriptoꝝ a dn̄o essent sacramenta corpis xp̄i. corpis dico: inq̄ꝫtum ꝯtinet carnē ⁊ sanguinē ex institutōe. igit᷑ hec licet sint diuersa: vnū sunt sacramētū: quia sacmētum vnius. Item ab vnitate effect⁹ qui est existētia siue p̄sentia xp̄i s̄m naturā corpis sacramētaliter sub his speciebus. Item ab vnitate finis. ⁊ hoc in significādo. significāt eīn idem scʒ passionē xp̄i siue imolatōeʒ. rep̄sentāt eīn xp̄i imolatōeʒ. vnde Luc. xxij. hoc facite in meā ꝯmemoratōeʒ Item he spēs cū corpe xp̄i ꝯtento vnū sunt ab vnitate finis in efficiendo. quia hec digne suscepta vnū efficiūt: scʒ vnionem cū corpe eccl'ie. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit᷑. ꝙ esse signi est ad aliud ⁊c̄. dicendū ꝙ reuera hic sunt duo signa materialiter loquēdo: silr̄ ⁊ duo significata. nihilomin⁹ illa signa inq̄ꝫtuʒ sunt de eē sacramēti: vnitatē habēt ab institutōe effectu ⁊ fine. Silr̄ ⁊ significata scʒ caro ⁊ sanguis xp̄i. licet sint diuerse materialiter loquēdo: tn̄ cedūt in vnā naturā in xp̄o scʒ in naturā corpis inq̄ꝫtuʒ ꝯtinet corp⁹ carnē ⁊ sanguinem. ⁊ licet duo sint vt dictuʒ est: sunt tn̄ vna hostia vt dicit Ans. sicut vn⁹ est xp̄s qui seip̄m obtulit ꝓ nobis: ita vna est oblatō ⁊ vna hostia in pane ⁊ vino quā offerimus. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit᷑ ꝙ sub neutra specie est totū corp⁹ xp̄i sacramētaliter. h sub hac specie caro: sub illa specie sāguis

⁊ etiā vtriq̄ rñdet ꝓpria forma verboꝝ ⁊c. Dicendū q̄ nō sequit᷑. imo eo ipo q̄ caro ⁊ sanguis que formalit᷑ loquēdo sunt vnū. licet materialiter diuersa sub illis spēb᷒ diuersis ptinent᷑. que inquā spēs ad illud vnū referūtur: vnū signū sunt ſm q̄ sacramētū dicit᷑ signū. scʒ nō solū ex similitudine repñsentās: ꝫ ex institutōe significās. ſm quē modū hoc sacramētū dicit᷑ vnū ex institutōne. vnde ⁊ vnū sunt ab institutione ⁊ vnitate effectus siue ptenti. ¶ Ad hoc qḋ obijcitur q̄ ecclesia dicit. Purificent nos quesum⁹ dñe sacmēta. Rñsio. q̄ ecclesia in collecta pfacta loquit᷑ ſm q̄ virtute fidei sumptio siue māducatō spūalis multiplicat᷑ in mēbris ecclie. sic eñ quodāmodo loquēdi multiplicat᷑ ipm sacramentū. scʒ q̄tum ad diuersos effect⁹ ſm numeꝝ in isto spūaliter māducante ⁊ in illo. Uel pōt dici q̄ quia hoc sacramentū ex pluribꝫ integrat᷑: materialiter loquēdo dicit sacramenta. quia ḋo est vnū modo iam dicto: statim subdit ⁊ pña vt hoc tuū sacramentū. ¶ Ad aliud quod obijcit᷑. q̄ licet causa vniuersalis ⁊ pticularis pcurrant in vnuʒ effectum: nō ꝓpter hoc debet dici vnū. Dicendū est q̄ nō est simile. quia causa vniuersalis nō est solū ad hoc. vt hic effectus singularis pueniat in esse: ꝫ indetermiate se habent ad hunc effectū ⁊ illum. ꝫ que hic pcurrunt: determiate ⁊ discrete pcurrunt ad vnū pticularem effectuʒ. vnde ab illa singulari ⁊ determinata relatōne vnitatem habent. ¶ Ad illud quod obijcit᷑. q̄ a quo est esse rei ⁊ vnitas ⁊c. Dicēdū q̄ si loquamur de vnitate que est a re ptenta ⁊ significata corp⁹ xp̄i verū quod est significatū ⁊ ptentū: est dās ipis formis esse sacramētale. Unde ⁊ dat esse illis scʒ sacramētale ⁊ vnitatē. Silr̄ pōt dici si loquamur de vnitate que est a re significata ⁊ nō ptenta: scʒ a corpe mistico. Inq̄tum eñ et ipe species habent esse sacramētale in significādo ipm: ab ipo habent esse. Silr̄ ⁊ corpus xp̄i verum esse sacramētale habet a xp̄o corpe mistico. ¶ Ad hoc quod obijcit᷑. q̄ corp⁹ xp̄i misticū ⁊ verū ⁊ spēs panis ⁊ vini. nō habent vnitateʒ generis vel speciei ⁊c. dici pōt q̄ habent vnitatē relatōnis ⁊ institutōnis ⁊ causalitatis: quia a corpe xp̄i digne suscepto vnitur suscipiens cū mēbris ⁊ capite ecclie. Unde corpus xp̄i verū est causa efficiens illi⁹ vnionis: misticū materialis. ¶ Ad illud quod obijcit᷑. q̄ nec in mō vni⁹ pueniūt quia corp⁹ xp̄i verū est vnū simpliciter: misticū aggregatione. Dicendū q̄ nō est verū. quia ⁊ mēbra mistici vnitatem habēt a cōnexione caritatis. Unde ⁊ modus vnitatis mēbrorum adinuicem ⁊ ad caput: est idem. i. modus cōnexionis scʒ vinculo caritatis. Pret. nec oportet q̄ que vnū constituunt habeant modum eundem vnitatis sicut patet in partibus hominis que sunt corpus ⁊ anima. Corpus eñ habet vnitatem ptinuationis siue pt̄iguatōnis: anima indiuisibilitatis siue simplicitatis. Unum enim diuiditur ī vnum ptinuum et vnum simplex siue indiuisibile et vnum diffinitione. ¶ Ad aliud dicendum. q̄ non est simile in signis ⁊ signatis: in sacramentis ⁊ in nominibus. Nomen eñ imponit᷑ ad significandū rem a qualitate que est essentialis ⁊ propria illius. vnde distinguūtur nomina ratione qualitatum rerum significatarum a quibus imponuntur ad significandum illas. Unde quia qualitates a quibus imponuntur sunt diuerse: ⁊ nomina sunt diuersa. vnde ab idemptitate rei significate non est idemptitas nominis ꝓprie: sed ab idemptitate qualitatis a qua imponitur. quia non imponitur a re significata sed ad rem significandaʒ et a qualitate. ꝫ in sacramento institutio respicit rem significataʒ proprie. licet eñ sit naturalis similitudo inter signū ⁊ signatū in sacramento: institutio proprie respicit rem significatam ex consequēti. nihilomin⁹ respicit similitudinem signi ad signatum. Non eñ imponitur ab illa similitudine. vnde aliter est in sacramentis ⁊ in nominibus q̄tum ad institutionem ⁊ similiter q̄tum ad vnitateʒ. ¶ Ad vltimum dicendum q̄ ad esse sacramēti requiritur res sacramenti. scʒ cum ipo sacramento siue signo. Signum aūt signat quadam similitudine naturali ⁊ repñsentat ex institutione. Quia igitur sub vtraq̄ specie quadam naturali similitudine signatur integre res huius sacramenti: potest quodāmodo dici sacramentū ꝑfectum ratōne rei ꝑfecte et integre signate. Sed quia ad esse ꝑfectum sacramenti. requiritur repñtatio ex institutōne: vna aūt specie nō repñsentatur res sacramenti integre ⁊ ꝑfecte: nō est ibi sacramentum ꝑfectum q̄tum ad ꝑfectōeʒ dico sacramētalem. ¶ Ad hoc quod querit᷑. q̄ qui accipit hoc sacramētum sub specie panis: accipit integre ⁊ ꝑfecte sacramētū. Dicendū q̄ est sumere hoc sacramentū spūaliter ⁊ sacramētaliter. Unde dico q̄ q̄tum ad spūalem sumptōnem ꝑfecte accipit. q̄tuʒ ad sacramenta. em neq̄ ꝫ.

Membrū secūdum

Consequēter querit᷑ quare ꝫ sacramentū sub duab᷒ spēb᷒ pficit᷑. Circa ꝫ sic. In nullo alio sacramēto sunt duo signa. ergo nec in hoc debēt duo esse. vel quare magis instituit dñs ꝫ sacramentū dari sub duab᷒ spēb᷒ q̄ aliqḋ alioꝝ. ¶ Itē cum hoc sacramētū fuit pfiguratū in vno scʒ in agno paschali. cum figuratū debeat figure rñdere: videt᷑ q̄ debeat repñsentari ⁊ fieri sub vna specie. ¶ Item spēs exterior in ꝫ sacramento. nō est solū signuʒ siue imago rei signate ⁊ ptente: ꝫ rei significate tm̄. ꝫ vtraq̄ res scʒ ptenta ⁊ nō ptenta sufficienter figurat᷑ sub vna specie. ¶ Preterea vt dicit ambro sacramētū simplex est. ratōe ergo simplicitatis sacmēti ⁊ ratōe sufficiētis repñsentatōis ⁊ figuratōis videt᷑ q̄ in hoc sacmēto nō debet esse nisi vna spēs. ¶ Si rñdetur sicut dicitur. iiij. senten. xj. di. c. sub alia aūt specie. q̄ sub dupli specie sumit᷑: vt oñderet totā hūanā naturā assumpsisse vt totum redimēt. Sʒ ſm hāc ratōeʒ videt᷑ poti⁹ q̄ in sacramēto regeneratōis. i. baptismatis debet esse duplex spēs: cuʒ virt⁹ redemptōis efficaciā habeat in nobis ꝑ sacramētuʒ illud: nō aūt ꝑ istud. ¶ Item istud sacramētuʒ est causa vite spiritualis: ergo debet significari signo quo magis exp̄mit᷑ vita. ꝫ magis exprimit᷑ q̄n sanguis non signatur a corpe separatus. separatus eñ a corpore magis est signum mortis q̄ vite ergo nō debet signari signo quod signat sanguinem separatum a corpore. ⁊ ita nō debet species vini esse signum in ꝫ sacramento. ⁊ ita nō debet esse nisi vnum signum. ¶ Item vnitas attestatur ꝑfectōni. ꝫ hoc sacramentuʒ est ꝑfectissimum: ergo maxime pgruit illi vnitas signi. ¶ Rñsio. multiplex est ratio quare sub dupli specie datur hoc sacmentum. vna est duplex ratio siue causa institutōis sacramenti hui⁹. Ad duo nāq̄ principaliter institutū est hoc sacmētum. scʒ ad augmentū caritatis. vt firmior sit vnio corpis xp̄i mistici cū capite. Sicut eñ pfirmatio datur ad robur fidei collate in baptismo: sic sacramentum altaris ad robur caritatis date in eodem. hec vnio significata est in sacramento corpis xp̄i sub specie panis quod est ver⁹ panis scʒ vite. Joh. vj. Ego suʒ panis viuus ⁊c. ¶ Item alia ratio institutōis est recordatō beneficij redemptōis. que quidem facta est ꝑ effusionē sanguis xp̄i. vnde. j. Cori. xj. hoc facite quotiēscūq̄ sumitis in meā pmemoratōeʒ. ⁊ sumptū est hoc ex verbo dñi Luc. xxij. Glo. j. Corin. xj. Memoria ibi est nr̄e redemptōis. Specie igit᷑ panis offert᷑ effectus vnionis: specie vini que est sacramētum sanguis memoria redemptōis. Cum eñ duo fluxerūt de corpore xp̄i scʒ sanguis ⁊ aqua. effusio sanguis facta est ad nostrā redemptōnem: aque ad peccatoꝝ ablutōeʒ. ¶ Item alia est ratio. scʒ duplex. misticū hui⁹ sacramenti scʒ vnum rñdens incarnationi: aliud passioni. In icarnatōe facta ē vnio diuine nature cū humana. Unde xp̄c est caput ecclie cui mēbra vnita sunt. qḋ significat᷑ in sacramēto corpis xp̄i sub specie panis. In passione facta est redemptō nr̄a effusione sanguis qḋ significat᷑ ī sacmēto sanguis sub spē vini. In sūptōe igr̄ corpis xp̄i sub spē panis: signat᷑ pūctio mēbroꝝ cum capite que facta fuit in incarnatōe. In sumptōne sanguis sub specie vini: redemptō nr̄a ꝑ sanguis xp̄i effusionē. Unde ī hoc vno sacramento signat᷑ quod est incarnatōnis ⁊ quod est passionis. ꝓpter qḋ est ꝑfectissimū sacramētoꝝ. ¶ Item alia ē ratō scʒ duplicis nature sumptō a xp̄o ad vtriusq̄ redemptōeʒ. quā tāgit mgr̄ in senten. ⁊ ī glo. j. Corin. xj. hec

facite in meā ꝯmemoratōnez. ibi dicit glo. Cū tot⁹ sub spē
panis tot⁹ sub spē vini sumať: cur nō in vna ꝫ in duabꝫ de
dit: ideo vt oñderet xp̄c totā humanā naturā. i. aīaz ⁊ cor
pus assumpsisse: vt vtrūqꝫ redimeret. panis em̄ ad corp⁹ re
fertur vinū ad aīaz: quia vinū opatur sanguinē in quo se
des aīe a phis esse diciť. ꝫ in duabꝫ spēbus celebrať hoc sa
cramentuz: vt aīe ⁊ carnis susceptō in xp̄o ⁊ vtriusqꝫ libe
rationem in nobis significeť. ¶ Itē n̄ [illegible] in dupli spē
in signū duplicis modi sumēdi. scz cū facilitate sicut ꝑfecti
⁊ cū difficultate sicut imꝑfecti. vnde Ioh. vj. dicto a dn̄o.
Nisi māducaueritis carnē filij hoīs. ⁊ bi. e. s. nō ha. ⁊c̄. di
xerunt quidā ex discipulis ei⁹. dur⁹ est hic ſmo. quis pōt
eū audire? Mod⁹ aūt sumēdi cū facilitate ⁊ iocūditate sig
tur in vino: cū difficultate i pane. ¶ Itē in signū duplicis
imolatōis scz in vita ⁊ in morte. Nā expectatō ⁊ ꝑparatio
ad morte fuit mors q̄daz. vn̄ Luc. xxij. fact⁹ est sudor ⁊c̄. q̄
fuit in vita rep̄sentať spēs panis: que i morte species vini.
¶ Itē alia est ratō scz significatō duplicis effect⁹ in genere
hui⁹ sacramenti que tangiť in lucidario questionū Hugo.
diciť em̄ ibi. ideo i duabꝫ spēbꝫ sumiť vt significeť hui⁹ sac
mēti duplex effect⁹. valet em̄ vt dic amb. ad tuitōez corpis
⁊ aīe. Et qd̄ sumiť i pane valet ad vtrūqꝫ. ⁊ silr̄ qd̄ in vino
sumiť: qꝛ in pane totū ⁊ integꝝ ⁊ in vino silr̄ totū ⁊ integꝝ
sumiť. Sz si in pane t̄n̄ sumereť: alteꝝ t̄n̄ significareť [illegible]
ꝙ ad tuitōez corpis valeret. ¶ Itē si in vino t̄m̄ sumereť: so
lum significareť ꝙ ꝓ salute aīe sumereť. In sanguie ei aīa
significať. ⁊ hāc causaz tāgit mgr̄ silr̄ in sentē. ¶ Ex his pꝫ
rn̄sio ad p̄mū scz quare dn̄s statuit ꝫ sacramentū dari sub
duabꝫ spēbꝫ magis q̄ alia sacramēta. ¶ Ad ꝫ qd̄ queriť qd̄
ꝑfiguratū fuit in agno paschali. Dicēdū ꝙ ꝫ nō fuit ſm in
tegritatē sacramēti: ꝫ q̄tū ad illud qd̄ est sacramētū ⁊ res
sacramēti scz corpus xp̄i. quod dať hic in refectōez sp̄ualē
sicut ille in refectōem corpalē. que quidē refectio rep̄sentat
liberatōez generis hūani. a seruitute dyabolica facta per
passionē xp̄i: sicut illa liberatōez hebreoꝝ a seruitute egy
ptiaca facta in forti manu dn̄i. ¶ Ad aliud qd̄ queriť. res
vtraqꝫ scz ꝯtenta ⁊ nō ꝯtēta significať sufficiēter in altera
specie. Dicēdū ꝙ etsi xp̄c hō naturali quadā silitudine re
p̄sentať vtraqꝫ spē: nō t̄n̄ ex institutōe signať vtraqꝫ. scz ſm
carnē spēs panis ſm sanguinē spēs vini. ¶ Ad illud [illegible]
obijciť. ꝙ sacramētū ē simplex. Rn̄sio. ꝙ ꝫ intelligiť ratōe
primi effect⁹ ⁊ ꝓximi. licet em̄ sacramētoꝝ sint plures effect⁹
vnus tamē ꝓximissim⁹ est ⁊ p̄m⁹. ¶ Ad hoc qd̄ obijciť con
tra ratōez magistri in senten. que est. ꝙ sub duplici specie
sumitur vt ostenderet totā naturā assumpsisse vt totā rede
meret. ꝫ virt⁹ redemptōis efficaciā habet in nobis ꝑ sacra
mentum baptismi ⁊c̄. Dicendū ꝙ licet ꝑ sacramentuz ba
ptismi efficaciā habeat in nobis redemptio facta ꝑ [illegible]
nihilomin⁹ illud sacramētuz rep̄sentat passionē xp̄i [illegible]
ea abluimur a peccatis. ꝓpter qd̄ institutū fuit vt sacramē
tum baptismi illo fieret elemēto qd̄ plenā ⁊ ꝑfectam habet
mūdatōez. Pret. licet vtrūqꝫ sacramētū scz baptismi ⁊ eu
charistie typū gerit passionis xp̄i: in ꝫ est t̄n̄ differētia. ꝙ
baptism⁹ est typ⁹ passionis. ꝫ sacramētū typ⁹ xp̄i passi. ba
ptism⁹ em̄ gerit typuz sepulture xp̄i in passione. vn̄ Ro. v.
Consepulti em̄ sum⁹ cū xp̄o ꝑ baptismū in mortē. i. sic ipse
fuit sepult⁹ quo ad penā in passione: ita ⁊ nos in baptismo
quo ad peccata ⁊ q̄tuz ad penā infligendā ꝓ peccato. hoc
aūt sacramētū gerit typū xp̄i passi. xp̄c aūt passus ratione
nature duplicis scz corpis ⁊ aīe qui est res hui⁹ sacramēti
habet duplici signo signare. ¶ Ad illud qd̄ obijciť. ꝙ hoc
sacramētū est causa vite sp̄ualis ⁊c̄. Dicēdū ꝙ sepatō san
guinis xp̄i a corpe causa ē nostre vnionis: que ē ꝑ caritatē
in corpe mistico ⁊ nō signū t̄m̄. Vn̄ licet sanguis xp̄i nō se
parat⁹ a corpe. magis forte exp̄meret istā vnionē qua vni
uit mēbra in corpe mistico q̄ sanguis sepat⁹: t̄n̄ qꝛ sepatio
illa ē causa. sacramēta em̄ noue legis signa sunt ⁊ cause:
magis ꝯgruit ꝙ signū in hoc sacramēto significet sangui
nem vt sepatū q̄ vt vnitū. ¶ Ad illud qd̄ obijciť. ꝙ magis
signať vita sp̄ualis ꝑ sanguinē nō sepatū ⁊c̄. Dicēdū ꝙ ꝫ
verū est q̄tuz est de simplici significatōe: nō de significatō
ne causali. ¶ Ad aliud qd̄ obijciť ꝙ vnitas attestať ꝑfectō
ni ⁊c̄. Dicendū ꝙ vnitas rei attestať sue ꝑfectōni. hec autē
pluralitas scz signoꝝ nō p̄iudicat vnitati sacramenti: imo
vnum ē sacramētuz vt supra tactuz ē: pluralitas aūt signo
rum attestať ꝑfectōni hui⁹ sacramēti vt pꝫ ex dictis.

Membrū tercium

Consequēter queriť vtꝝ veri⁹ dicēdum ē spēs
panis ⁊ vini eē sacmētū: an [illegible] sub spēbꝫ
⁊ loquor de sacmēto ſm ꝙ distinguiť a re sa
cramēti: ꝙ aūt spēs videť. qꝛ vt dic hug. Sa
cramētū est materiali elemētū foris sensibiliter ꝓpositūz ex
silitudine rep̄sentās. ex institutōe significās ex sanctifica
tione ꝯtinēs aliquā inuisibilē grām. Qd̄ diciť ex silitudine
rep̄sentans: vtriqꝫ ꝯuenit scz speciebꝫ exterioribꝫ ⁊ corpo
ri xp̄i. Qd̄ diciť ex institutōe significans: ꝯuenit t̄m̄ spēbus
nō em̄ institutū est vt corp⁹ xp̄i verum significet corp⁹ misti
cum. silr̄ ꝙ diciť ex sanctificatōne ꝯtinens grām ⁊c̄. ꝯuenit
t̄m̄ speciebꝫ nō corpi xp̄i. nullā em̄ recipit sanctificatōez ex
ꝓlatōne verboꝝ p̄scriptoꝝ. neqꝫ vniuersaliter ex aliquo
quod ibi agiť. ¶ Cōtra. sacramētum ꝓprie diciť qd̄ imagi
nē gerit ⁊ causa existit. In ꝫ aūt est ꝯueniētia inter exterio
res spēs ⁊ corp⁹ xp̄i verū: ꝙ vtrūqꝫ existit imago. ꝫ solū cor
pori xp̄i ꝯuenit existere causa gratie collate i hoc sacramē
to: qꝛ etsi spēs ille sint cause sine qua non. vel etiam aliquo
modo efficiēs vt disponēs: ⁊ his modis corpus xp̄i causa
existit. ⁊ preter hos modos ꝓprie diciť causa. vnde Hugo.
Cum tria sint in vno. in p̄mo quidem signū inueniť scdi.
in scdo aūt causa tercij. in tercio do virtus secundi ⁊ veri
tas primi. ¶ Item maior est cōuenientia corpoꝝ etheroge
neorum q̄ omogeniꝝ ⁊ ethmogenij. sed corpus xp̄i verū cor
ꝙ est mēbroꝝ dissimiliū ē etherogeneū: similiter corp⁹ xp̄i
misticam. probatio Ro. xij. Sicut in vno corpe multa mē
bra habem⁹ omnia aūt mēbra nō eundē actuz habent: ita
multi vnū corp⁹ sum⁹ in xp̄o. singuli aūt alter alteri⁹ mem
bra. ꝫ panis ⁊ vinū sunt corpa omogenea. igiť maior est cō
uenientia corpis xp̄i veri ⁊ mistici: q̄ panis ⁊ vini ad cor
pus verū vel misticū. ꝫ corp⁹ xp̄i veri⁹ est sacramētū etiā in
rep̄sentādo q̄ panis ⁊ vinū. ¶ Ad p̄mū dicēdū. ꝙ ꝓut sa
cramētū diciť ꝓprie scz qd̄ est signū ⁊ causa: ꝓut diciť sac
mentū quod efficit quod figurat: corp⁹ xp̄i ꝓprius dicitur
sacramentū. ꝓut sacramentū diciť qd̄ solū gerit ratōez si
gni: sic ꝯuenit vtriqꝫ. differūt t̄n̄: qꝛ corp⁹ xp̄i est signū intel
ligibile: spēs ille signū sensibile. qꝛ igiť sacramentū magis
ꝯpetit significare sensibiliter q̄ intelligibiliter: ꝓprius cō
uenit speciebꝫ ratō signi q̄ ꝯtēto sub illis. vnde Hugo dif
finiens sacramentū ꝓut [illegible] sacramētū determinať in signo
ponit conditōnes que magis ꝯueniunt speciebꝫ q̄ ꝯtento.
nihilomin⁹ verius dicitur ꝯtentum sacramenti q̄ species
ꝓout sacramentū dicitur ſm plenitudinem virtutis illi⁹
ꝓout sacramentuz dicitur signum solum. non econuerso.
¶ Ad aliud dicendū ꝙ est considerare mēbra corporis mi
stici vt sunt mēbra corporis ⁊ constituūt corpus. ⁊ sic sunt
omogenea: quia sic habent ꝯuenientiā assimilatōis ex fide
⁊ ꝯnexionis ex caritate. ⁊ vt sunt ordinata ad diuersa opa
siue officia: ⁊ ita sunt etherogenea: qꝛ sic quasi diuerse na
ture sunt. vt primo modo ꝯsideranť sunt de esse corpis mi
stici, vt est res hui⁹ sacramēti. ⁊ sic expressi⁹ significanť spē
bus panis ⁊ vini q̄ corpe xp̄i vero.

Questio. xxxij. de integri tate sacramenti eucharistie respectu materie.

Equitur de integri
tate hui⁹ sacmēti. Et p̄mo queriť de his q̄
sunt ex pte materie. Secundo de his que
sunt ex parte forme. ¶ Circa ea que respi
ciunt materiam queruntur nouem. Pri
mum est vtrum debeat confici de materia panis et vini.
Secundum vtrum ex pane triticeo. Terciū vtꝝ ex azimo
⁊ fermentato. Quartum vtꝝ ex om̄i genere panis. Quin

tum vtꝝ aqua eſt admiſcēda vino. Sextuꝫ vtꝝ ſanguis ſi
ne aqua poſſit ꝯſecrari. Septimū vtꝝ poſſit ꝯfici ex omī ge
nere vini. Octauū vtꝝ ex aceto. Nonū vtꝝ ex omi liquore
qui ꝓcedit ex vua. vtpote de agreſta ⁊ muſto dulci.

Mēbrum primum

Circa p̄mū q̄runtur duo. Primū ē qua
re [illegible] ſpec. ex panis ⁊ vini conficit.
Scōm eſt ſi vtraqꝫ ſpecierū hec ſit de inte
gritate huius ſacramenti.

Articulus primus

Querit̄ ꝙ p̄mo quare tm̄ ſb ſpēb panis ⁊ vini i
ſtitutū eſt h̄ ſacramētū ꝯfici. qꝛ cū hoc ſacramē
tum p̄figuratum fuit nō ſolūmō in pane ⁊ vino
oblato abrahe a melchi. Geñ. xiiij. h̄ i agno paſchali Exo.
xij. ⁊ in hedo [illegible] ⁊ manne cū [illegible] Iud [illegible] et
in diuerſis ſacrificijs i lege: q̄ expſſiorē gerebāt ſilitudinē
paſſi xp̄i q̄ panis ⁊ vinū. ⁊ in fauo mellis quem ionathas
virga ꝯtigit ad os ſuū. j. Reg. xiiij. Cū veritas debeat rn̄
dere figure: nō videt̄ ꝙ magis debeat dari ſub ſpē panis ⁊
vini q̄ ſub aliq̄ alia p̄dictaꝝ. vel ſi ſub his ⁊ illis ſimilr̄.
¶ Itē xp̄c dedit corp⁹ ſuū in recordatōem paſſionis. Unde
Luc. xxij. Hoc ē corp⁹ meū qd̄ ꝓ vobis tradet̄. h̄ facite i me
am ꝯmēoratōeꝫ. glo. ſup illud. j. Cori. xj. Quotieſcūqꝫ mā
ducabitis panē hūc. ⁊ cali. bi. mor. do. a. dic. In ꝯmēorati
one mortis debꝫ ſumi. h̄ panis ē ſacramētū corpis abſolute
ducēs i memoriā illi⁹ nō vt paſſuꝫ ē: ꝙ nō videt̄ ꝙ panis de
beat eē ſacramētū corpis: h̄ aliqd̄ ducēs in paſſionē corpo
ris: ſicut vinū ducit i paſſionē in qua effuſus eſt ſanguis ⁊
diuiſus a carne. Pꝛ aūt panis ſignat corp⁹ xp̄i abſolute n̄
cū ꝯditōe paſſiōis ptꝫ. panis em̄ ē repſentatiuū corpis xp̄i
qꝛ ſic̄ panis ex multis granis: ita corp⁹ ē ex multis mēbris
¶ Itē panis nō ſignat corp⁹ vt ē deſtitutū ⁊ adductū diſſolu
tioni: h̄ poti⁹ vt eſt in oppoſita ꝯditōe ſcꝫ in integritate ⁊ cō
ſtitutōe. ¶ Itē vt dic Hugo. optꝫ vt ſm ꝓceſſuꝫ tēpoꝝ ſpi
ritualiū graꝝ ſigna magis ſp ac magis euidētia ac declarā
tia formarent̄. vt cū effectu ſalutis creſcēt cognitō verita
tis. igit̄ cū panis ⁊ vinū erāt ſacramēta legis nature: ſacra
menta legis ſcripte erāt ſigna magis euidētia ac declaran
tia ſpūalis grē. igit̄ gr̄a ſpūalis hui⁹ ſacramēti: debuit rep
ſentari aliquo ſacmēto legis moyſi. q̄ legis nature. ⁊ ma
xime ſpēs mellis qd̄ fuit figura hui⁹ ſacmēti. j. Reg. xiiij.
ratōe ꝓceſſus tpis ⁊ ſaporis. Sapi. viij. Nō habet amari
tudinē ⁊c̄. ¶ Itē Hugo. p̄ma ſacmēta fuerūt vmbra. ſcd̄a
imago. tercia corp⁹. quarto ſequit̄ veritas ſpūs. plus igit̄
ꝯgruebat ꝙ inſtitueret̄ ſub aliq̄ ſpē ſacramēti legis ſcripte
q̄ legis nature. ¶ Itē cū exiſtēte veritate ceſſat vmbra. Ob
latio panis ⁊ vini fuit vmbra hui⁹ ſacramēta: nō debꝫ ꝙ eē
cū h̄ ſacramēto. ¶ Si rn̄deret̄ ꝙ ceſſauit nec mō fit oblatō
aliqua panis ⁊ vini deo. Cōtra. aū ꝯſecratōeꝫ hoſtie offert̄
panis ⁊ vinū deo i celebratōe miſſe. ⁊ dicit̄ in p̄ma oblatō
ne. Suſcipe ſancta trinitas hāc oblatōeꝫ quā offerim⁹ ⁊c̄.
¶ Itē ſacramētū ē ex ſilitudine ſignificās ex inſtitutōe re
p̄ſentās ⁊c̄. Illud igit̄ vbi ē maxia ſilitudo maxie debet in
[illegible] h̄ caro xp̄i maximā ſilitudinē habꝫ cum
carne alia ⁊ ſanguis cū ſanguie. igit̄ h̄ ſacramētū debꝫ in
ſtitui fieri ſub ſpē carnis ⁊ ſanguis. ¶ Iteꝫ in h̄ ſacramēto
ꝯtinet̄ xp̄c vt cibꝰ paruloꝝ q pri⁹ erat cibꝰ angeloꝝ. Sꝫ ci
bus paruloꝝ ē lac: ꝙ in lacte debꝫ ꝯfici. ¶ Itē obijcit̄ de vi
no. qꝛ hic ſignat̄ xp̄c vt cibꝰ ſiue pot⁹ ſanās. h̄ vinuꝫ nō da
tur infirmis: ꝙ nō debet ꝯfici in vino hoc ſacramētū. qd̄ eſt
ſanatiuū infirmitatis ſpūalis. ¶ Rn̄ſio. multiplex eſt ra
tio quare corp⁹ xp̄i ſub iſtis ſpeciebꝰ ſcꝫ panis ⁊ vini ꝯueni
enter ſignificat̄: ⁊ in nullo ſacramēto legis moyſi. Una e͛
expſſa ſilitudo ſigni ad ſignatū. Unde. j. Corin. xj. Hoc fa
cite quotieſcūqꝫ fa. in meā ꝯme. glo. Porro ſpēs illa viſi
bilis ſacramēti ē gemie rei ꝯtēte ⁊ ſignate. ⁊ ſpēs illa vtrā
qꝫ rem ſignificat: ⁊ vtriuſqꝫ gerit expſſoꝫ ſilitudinē. Nā ſi
cut panis p̄ ceteris cibis corp⁹ reficit ⁊ ſuſtētat. ⁊ vinū homi
nem letificat ⁊ inebriat: ſic caro xp̄i interiorē hominē ma
gis ceteris gratijs ſpūalit̄ reficit ⁊ ſaginat. quē ⁊ ſanguis
xp̄i ſpūaliter letificat ⁊ ſic inebriat vt ſobriū reddat. Unde
pſ. Calix me⁹ inebriās q̄p̄clar⁹ eſt. habet etiā ſimilitudi
nem cū re ſignificata tm̄. que eſt vnitas fideliuꝫ. quia ſicut
ex multis granis cōficit̄ vnus panis ⁊ ex plurib̄ racemis
vinū ꝯfluit: ſic ex multis fideliū pſonis vnitas eccleſie con
ſtat. Alia ratō eſt ꝯſuetudo ſiue generalitas alimenti quo
vita nature ſuſtentat̄. hmōi em̄ ꝯuenietiſſime ducūt ad il
lud quo vita ſpūalis i oib̄ nutrit̄. vnde Dama. Quia cō
ſuetudo ē homib̄ lauari aqua ⁊ oleo vngi. ꝯiugauit aquā
⁊ ſpiritūſanctū ⁊ fecit id lauacrū regeneratōis. Et quia cō
ſuetudo eſt homib̄ panē ꝯmedere ⁊ vinū bibere: ꝯiugauit
eis deitatē ⁊ fecit ea corp⁹ eius ⁊ ſanguinē. vt ꝑ hec que ſūt
ſm naturā ꝯſueta in quib̄ vita ꝯſeruat̄: ad ea que ſūt ſup
naturā aīa tranſferat̄. ¶ Item ex alia pte. Voluit dn̄s vt
daret̄ hoc ſacramētū ſub ſpecie alicui⁹ veteris teſta. vt oſtē
deretur illa ſacramēta ceſſare: ⁊ noua iam introducta. vn
de. j. Corin. xj. Hoc facite quotieſcūqꝫ ſumitis ⁊c̄. glo. Sci
endum ideo poſt celebratū vetus paſcha. dn̄m corp⁹ ⁊ ſan
guinem ſuū dediſſe diſcipulis: vt oſtēderet veteris legis ſa
cramēta ceſſatura. inter que p̄cipuū erat agni paſchalis ſa
cramētū. ⁊ noue legis ſacmēta inſtituēda: inter que excel
lit dn̄ici corpis ſacramētū. ¶ Ex h̄ ptꝫ rn̄ſio ad p̄mo obie
ctum. Non em̄ debuit inſtitui dari in ſpē agni vel hedi vel
alteri⁹ alicui⁹ ſacramenti veteris legis: ne nōdum videant̄
legalia ceſſare. imo illa in multitudine debuerūt figurare
xp̄m paſſum: in cui⁹ recordatōe dat̄ hoc ſacramētuꝫ. Unde
augu. iiij. de trinitate. Oportuit ꝙ qui ꝑ multa eram⁹ diui
ſi a deo: ꝙ multa vnū conclamarēt futurū ſcꝫ xp̄m paſſuꝫ.
Pret. expſſius ſignat̄ res hui⁹ ſacramēti q̄tū ad rē vtrāqꝫ
ſpecie panis ⁊ vini: q̄ alteri⁹ alicui⁹ ſacramēti vt ex dictis
patet. ¶ Et ſic pꝫ rn̄ſio ad illud qd̄ obijcit̄. ꝙ in ſacrificijs
legis expſſius ſignificabat̄ xp̄c paſſus. Pret. licet eſſent ſi
gna euidētiora qꝛ principalit̄ ad ſignificāduꝫ xp̄m paſſum
ordinabant̄: tm̄ nō erant euidentiora q̄tuꝫ ad expſſionem
gratie ſpūalis. que principalit̄ ſignat̄ in ſacramēto noue
legis. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ ſpecie panis repſentat̄ cor
pus xp̄i abſolute nō referēdo ad paſſionē. Dicēdū ꝙ vt di
cit Hugo. Sacramētū ſignat ex ſilitudine repſentat ex in
ſtitutōe. Unde dicēdū ꝙ licet ex naturali ſilitudine ſigni
ficet corp⁹ abſolute: ex inſtitutōe tm̄ ſignat corp⁹ cū ꝯditōne
ſcꝫ vt ē relatū ad paſſionē. Pret. licet ſpēs panis in ſe ꝯſi
derata repſentet corp⁹ abſolute: tm̄ vt ꝯmedit̄ ſignat expo
ſitū morti. Paſſio em̄ xp̄i ꝯmeſtioni ꝯpat̄ ꝓpter vehemētiā
[illegible] Unde pſ. [illegible] ꝯme
dit me. glo. fuit mihi cauſa mortis. ¶ Ad h̄ qd̄ obijcit̄ de il
lo verbo Hugo. Dicendū ꝙ Hugo ꝯpat adinuicē illa ſa
cramēta que fiebant in remediū originalis ꝑ decimatōem
circūciſionē ⁊ baptiſmū: nō aūt compat illa que ſolū ſigna
erant. cuiuſmōi erat oblatio panis ⁊ vini a melchi. Geñ.
xiiij. ¶ Ad illud quod obijcit̄ de oblatōne panis ⁊ vini ⁊c̄.
Dicendū ꝙ hec oblatō nō eſt abſolute ⁊ ſimpliciter inten
tionis offerētis: h̄ eſt quedā p̄paratō ad ipm̄ ſacramētum.
vnde nō eſt oblatio que eſt ſacramētū. ¶ Ad illud quod ſe
quitur. ꝙ ſacramentū eſt ex ſilitudine ſignificās ⁊c̄. Dicen
dum ꝙ et ſi caro ⁊ ſanguis expreſſiorem gerunt ſimilitu
dinem carnis xp̄i q̄ panis inq̄tum eſt caro: nō tm̄ inq̄tum
eſt cibus. Panis em̄ vt dictum eſt. eſt cibꝰ generalis omni
um ⁊ omni tempore. ꝓpter qd̄ in multis locis ſcripture pa
nis generaliter nominat genus cibi. vt patꝫ Exo. xviij. ve
neruntqꝫ aaron. ⁊ omnes ſeniores iſrahel vt ꝯmederēt pa
nem cum eo. Panis ibi ponit̄ pro cibo generaliter. Sicut
igit̄ oim̄ ⁊ omī tp̄e eſt cibꝰ: ſic xp̄c ſine quo null⁹ viuere ſiue
ali pōt. propter quod dicit̄ panis Joh. vj. ⁊ ibideꝫ dicit̄.
Niſi māducaueritis carnē filij hominis ⁊ biberitis ei⁹ ſan
guinē: nō ha. vi. in vobis. Sic igitur ratōne qua eſt alimē
tum generale oim̄ ⁊ omī tp̄e quod non eſt de carne: magis
xp̄o ꝯuenit q̄ caro. Item panis inter alia que nutriunt p̄
cipue habet virtutem nutriendi. In cui⁹ ſignū ꝯmeſtio pa
nis nō generat faſtidiū ſicut ⁊ alij cibi. Unde dicunt medi
ci ⁊ in dietis ſcribit̄. ꝙ cibꝰ iſte eſt conuenientiſſimus hu

mine nature. Sic̄ ē de vero pane xp̄o de quo Eccī. xxiiii.
Qui edūt me adhuc esuriūt ratōe igit̄ vniuersalitatis ⁊ vir
tutis ei⁹ magis ꝯgat̄ cibo iste pani q̄ alij cibo. ¶ Pret. pa
nis expssius repsentat corp⁹ misticū q̄ caro. qd̄ quidē cor
pus ꝯstat ex multis in se distinctis in vno tn̄ adunatis: si
cut panis ex multis granis in vnū tn̄ ꝯcurrentib⁹. qd̄ non
ꝯuenit carni. ¶ Ad illud quod obijcit̄. ꝙ est cib⁹ puulorū
⁊c̄. Dicendū ꝙ est cib⁹ puulor̄. i. humiliū. ſ ꝓprie est illor̄
qui creuerūt in fide. Unde aug. cib⁹ sum grandium. vnde
in pane ꝯuenienter nō in lacte fuit institutum. ¶ Ad illud
quod obijcitur de vino qd̄ nō sanat. Dicendū ꝙ vinū dat̄
ꝯualescentib⁹ ⁊ nō actu infirmantib⁹. In quo signatur ꝙ
illud sacramentū debet dari iam ꝯfitentib⁹ ꝑ bonā ꝯsciem
tiam: nō iacentib⁹ in lecto peccati.

Articulus secūdus

Consequēter querit̄. si vtraq3 spēs sit de integri
tate hui⁹ sacramēti. Et sic: videt̄ ꝑ h. ꝙ dn̄s in
stituēdo h sacramētū in vtraq3 spē ꝯfecit. Sed
nō est ꝯpletū sacramētū nisi qd̄ ip̄e instituit. g ⁊c̄. Et pos
sunt ratōes ad idem sumi ex p̄dictis. ¶ Contra. sub quali
bet spē totus xp̄c ꝯtinetur. nec aliquid ampli⁹ sub duob⁹ q̄
sub vna: nec aliud cōtinet̄ sed oīno idem. g videt̄ ꝙ altera
tm̄ sit de integritate: cū vna remota remaneat sacramētū
completū. ¶ Item fideles integrū ⁊ ꝑfectum sumūt sacra
mentum. nec tamen sumūt nisi sub altera specie tm̄: g ⁊c̄.
¶ Rn̄sio. ꝙ in hoc sacramēto duo sunt efficacia ⁊ signifi
cantia. Potest ergo aliud esse de integritate sacramenti.
aut q̄tum ad efficaciā aut q̄tum ad significantiā. Effica
cia hui⁹ sacramēti respicit duo. sc3 rem ꝯtentā ⁊ significa
tam: ⁊ significatā ⁊ nō ꝯtentā. q̄tū ad efficaciā inq̄tū respi
cit rem ꝯtentā ⁊ significatā: altera tm̄ est spēs de integrita
te. q2 in vtraq3 spē ꝯtinet̄ tot⁹ xp̄c. Inq̄tū efficacia respicit
signatū ⁊ nō ꝯtentū: vtraq3 ē de integritate. q2 sumpto hoc
sacramēto digne in vtraq3 spē. maior est effect⁹ vnionis cor
poris mistici cū capite q̄ sumpto sub altera. Q̄tum aūt ad
significantiā sunt de integritate. quia neutra spē signatur
res hui⁹ sacramēti. q2 xp̄c q̄tū ad corp⁹ nō signatur sacra
mentaliter in spē vini: neq3 q̄tū ad sanguinē sacramētali
ter in specie panis. Pret. in hoc sacramēto signatur xp̄c vt
est cib⁹. ꝑfecte manducātes reficiens sacramētaliter ⁊ spi
ritualiter. ꝑfecta aūt refectio nō est in pane tm̄ nec in vino
tm̄: sed in vtroq3. Reficit aūt hoc sacramentū nō quoscūq3
sed manducātes spiritualiter. Manducare aūt spirituali
ter est recognoscere ⁊ refici circa eius passionem que fuit
in corporis eius multiplici afflictione ⁊ sanguinis effusio
ne. in quo manifestatur immensa dei caritas ⁊ in hoc aīa
ꝑfecte reficitur ⁊ delectatur. ⁊ ideo vtrūq3 distincte signa
tur sc3 corpus ⁊ sanguis. Pret. delectatō ⁊ refectō non est
in passione quia passio: sed quia nostra redemptō. nos eīn
nostra vtilitas delectat que est redemptō nostra corpore ⁊
sanguine xp̄i. ¶ Ex his patet rn̄sio ad obiecta. quia etsi to
tum sit in vtraq3 specie: nō tamen ꝑ vnam ꝑfecte signatur
Fideles aūt ꝑfectum sacramentū suscipiunt q̄tum ad effi
caciam que respicit contentū ⁊ significatum. nō tamē sum
ptio in vna specie est tante efficacie inq̄tum respicit signi
ficatum ⁊ nō ꝯtentum: quāte est in vtraq3. nō tamē oportet
ꝙ lai sumant in vtraq3 specie ꝓpter periculū effusionis ⁊
ꝓpter periculū erroris: ne simplices crederent totum xp̄m
sub altera specie nō esse. sicut fuit de quodā nō credente ꝙ
esset sanguis in sacramento corporis: qui videbat sangui
nem exire de hostia.

Membrum secūdum

Consequēter querit̄ quare magis ꝯficit̄ cor
pus xp̄i de pane tritici q̄ de alio. Cui⁹ ꝯtra
rium videt̄. q2 cū h sacramētū repsentet xp̄m
passū. qui ob violentiā passionis ⁊ ignomi
niam abiectissim⁹ videbat̄ ⁊ nouissim⁹. vt habet̄ Isa. liij.
videt̄ ꝙ ꝯgrueret huic sacramento ꝙ ꝯficeret̄ pane viliori
q̄ sit panis de tritico. ¶ Pret. panis de tritico nō est ꝯmu
nis panis. nō eīn dat⁹ est omnib⁹ in vsū ſ maiorib⁹. Pa
nis vite qui ministrat̄ in h sacramēto nulli negat̄ q̄tū est de
ip̄o pane. igit̄ videt̄ nō ꝯgruere ꝙ panis vite de tali pane
ꝯficiat̄. ¶ Rn̄sio. vt dicit ysaac in dietis ꝑticularib⁹. pa
nis tritici est p̄cipu⁹ cib⁹ ad hūani corpis nutrimētū. ⁊ ei⁹
ꝯplexioni naturaliter similis. multa aūt assimilatio nutri
menti cū nutrito attestat̄ bonitati nutrimenti: quod patet
per hoc ꝙ Aresto. ait. Omne quod nutrit cum nutrito est
simile. ⁊ idem. ex eisdem nutrimur ⁊ sumus quia ex simili
bus. ¶ Si obijcitur ꝙ laudabilius est nutrimentum caro
Dicendum ꝙ est verum simpliciter licet alicui ⁊ alicui nō.
Item triticum non est tm̄ alimentum. sed medicamentum
Unde ysaac de dietis particularibus. Triticum est mun
dificatiuum ⁊ sanatiuum. Ius enim de eius farina confe
ctum purgatiuum est pectoris. Ratione igitur qua panis
de tritico est precipuus cibus ad humani generis nutrimē
tum. ⁊ quia triticum non est solum nutrimentum ſ ⁊ me
dicamentum: xp̄c se tritico compat. nisi granum frumenti
⁊c̄. Ioh. xij. Unde xp̄c est cibus precipuus q̄tum ad virtu
tem nutriēdi. Ioh. vj. Caro mea vere est cibus. cui attesta
tur ꝙ maxime est nostre nature simile. placuit eīn diuine
bonitati vt qui erat cibus angelorum. qui cibus erit dissi
milis nobis. quia licet homo conditus sit ad imaginem ⁊
similitudinem dei: factus est dissimilis per peccatū. Unde
cibo illo nutriri nō poterat. quia puulus erat magis indi
gens cibari lacte q̄ solido cibo Heb. v. fieret cib⁹ hominū
⁊ qui fuit cibus ꝑfector̄ fieret cibus puulorū ⁊ nature il
lorum maxime similis. vnde Philip. ij. In similitudinem
factus ⁊ habitu inuentus vt homo. ⁊ etiam maxime simis.
omnes defectus humanos assumens exceptis ignorātia et
peccato. vnde Heb. ij. debuit ꝑ omnia fratrib⁹ assimilari.
¶ Item xp̄c nō est solum alimentū: ſ etiam medicamentū
xp̄c eīn medicina purgatiua sicut ꝯfectum ex tritico est pur
gatiuum. Unde Eccī. xlviij. xp̄c purgauit peccata. Heb. j.
purgatōē3 peccator̄ faciens. ¶ Item quia dn̄s compauit
se grano frumenti. substituit eccl'ia ꝙ solū de pane frumē
ti conficeret̄. vnde Ioh. xij. Nisi granū frumenti. glo. aug.
Ipse est frumentum quo viuere debet anima fidelis. gra
num de quo spūalis seges surgere debet: cum sint multa ge
nera seminum: nulli se compat nisi frumento. vnde mos ce
pit ecclesie. de hoc solo grano confici corpus dn̄i. Ratione
igitur significationis expressionis: ⁊ ratione comparatio
nis qua dn̄s compauit se grano frumenti: et ratione qua
dominus de hmōi pane constituit confici: non conficit̄ nisi
de pane triticeo. Unde ex concilio Carthaginensi. In sa
cramento corporis ⁊ sanguinis dn̄i nihil amplius offera
tur q̄ ip̄e dominus tradidit. hoc est panis ⁊ vinū aque mi
xtum. nec amplius in sacrificio offeratur q̄ de vuis ⁊ fru
mentis. Alia est ratio conuenientia veritatis cum figura
Omnia eīn genera panum oblator̄ in lege quib⁹ signat⁹
fuit iste panis: erāt de tritico. vnde Exo. xxix. Panes azi
mos ⁊ crustulā absq3 fermento que conspersa sint oleo la
gana quoq3 azima oleo lita de simila triticea cūcta facies.
¶ Ad illud ergo quod obijcitur ꝙ panis vilioris generis
cōuenientius repsentaret ignominiam xp̄i passi ⁊c̄. Dicē
dum ꝙ licet passio xp̄i fuerit ignomiosa: nihilominus ipse
patiens erat nobilissimus. propter quod cōueniebat ip̄m
nobilissimo genē panis representari. Uiolentia aūt passio
nis ⁊ ignominia in fractione ⁊ contritōne ⁊ cōminutōne
dentium signatur. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ panis ta
lis non est ꝯmunis. potest dici. ꝙ licet non omnibus dat⁹
sit vsus illius: tamen generibus panum est ꝯmunissimus.
Pret. sicut maioribus est datus vsus panis talis ⁊ nō om
nibus: sic cibus illius panis qui ꝑ hunc signatur non est
omnium: sed grandium ſm augu.

Membrum terciū

Consequēter querit̄ vtr̄ corpus xp̄i debeat cō
fici ex azimo vł fermētato. Et ex azimo: vide
tur ꝑ hoc. ꝙ dn̄s qn̄ instituit h sacramētū cō
fecit ex azimo Mat. ci. xxvj. dī. Ubi vis pa

rena⁊ tibi pascha ꝯmedere. ⁊ post. ⁊ parauerunt pascha.
ſ tali die ꝓhibitum fuit ne aliquod fermentatum in domi
bus iudeorum esset. vnde Exo. xij. In die primo azimorum
non erit fermentatū in domibꝰ vestris. Unde glo. Math.
xxvj. sup illud. Prima die azimoꝝ. i. xiiij. die primi mēsis.
quādo abiecto fermentato agnum imolabant ad vesperā.
¶ Item Mar. xiiij. die azimoꝝ quādo pascha imolabant
dicunt ei discipuli. Quo vis eamus ⁊ parem⁹ tibi vt man
duces pascha ⁊ post sequit̃. parauerūt pascha. ¶ Itē Lu
ce. xxij. Uenit dies azimorum in qua necesse erat occidi pa
scha. ⁊ post. ⁊ parauerūt pascha. Fecit igit̃ ihs pascha quā
do necesse fuit occidi pascha. scꝫ. xiiij. luna. ſ tūc ꝯmedebat̃
azima. vnde Exo. xij. die prima. xiiij. die mensis ꝯmedetis
azima. igit̃ quādo solū ꝯmedebat̃ azima hoc sacramentū
instituit. ⁊ corpus suū de azimo confecit. Consequēter em̄
habet̃ Luc. xxij. Accepto pane grās egit ⁊ fregit ⁊ dedit di
scipulis dicēs. hoc est corp⁹ meū. ¶ Item dñs non venit le
gem soluere ſ adimplere. Sed p̃ceptum fuit Exo. xij. Et
Deutro. xvj. ꝙ ꝯmedetur pascha cū azimis: ḡ ꝯmedit azi
ma. ſ in illo pane confecit quē in cena ꝯmedit. ḡ ⁊c. ¶ Item
dñs debuit illo modo conficere: quo magis sacramento il
li cōueniret. ſ azimum ratione sue integritatis siue puri
tatis magis cōuenit. Unde. j. Corin. v. Non in fermento
veteri. sed in azimis ⁊c. Ex hoc videtur idem quod supra.
¶ Item ritus consecratōnis eccl̃ie romane habetur ex in
stitutione apostoloꝝ qui fuerunt tūc cum dño: quod ē ma
ximum argumentū ad ꝓpositum confirmādum. igitur de
bet fieri ex azimo. vnde Inno. Id solum sufficit latinis cō
tra grecos. ꝙ constantinopolitanā ecclesiam multarum he
resum corruptio fermentauit: vt nō solum hereticos: verū
etiam heresiarchas produceret. Romanam aūt ecclesiam
sup apostolice fidei petram stabili soliditate fundatā: nul
la prorsus heretice prauitatis ꝓcella potuit ꝯquassare. ſ il
lud semp integra fide s̃uauit qd̃ ab ipīs aplīs accepit: qui
etiam p̃sentialiter sacris doctrinis instruxere ⁊ ecclesiasti
ci ritus regulam docuerunt. ab ipīs ergo beatis aplīs pe
tro ⁊ paulo. quos ⁊ viuos habuit ⁊ defunctos custodit: hu
ius sacrificij ritum accepit: quod hacten⁹ inuiolabili cultu
seruauit. ¶ Contra iudei tanto tempore ante pascha vte
bantur pane fermentato. in pascha aūt solum pane azimo
ſ die cene in qua confecit xp̄c ⁊ hoc sacramētum institutū
fuit ante pascha iudeoꝝ. Ex quo igitur tūc confecit pane
quo vescebant̃ iudei: confecit solo pane fermentato. hec est
ratio grecorum. minorem probant sic. Cena fuit luna. xiij.
pascha iudeorum luna. xiiij. igitur dies in qua confecit p̃
cessit diem pasche. Qz autē cena fuit luna. xiij ostenditur
sic. veritas debet correspondere vmbre ⁊ figura rei. Agn⁹
aūt paschalis fuit vmbra ⁊ figura veri agni ⁊ imolatio i
molationis. sed agnus typicus debuit imolari. xiiij. luna
igitur ⁊ verus agnus. ſ xp̄c non fuit imolatus. xiiij. luna ſ
die proxima precedenti imolationem siue passionem xp̄i.
Fuit cena igitur. xiij. luna. Qz agnus typicus debuit imo
lari. xiiij. luna habetur Exo. xij. vbi dicit̃ de agno paschali.
Seruabitis eum vsqꝫ ad. xiiij. diem mensis hui⁹. imolabit
q̃ eum vniuersa multitudo filiorum israhel. ¶ Item Ioh. xiij.
Ante diem festum pasche sciens ihs quia venit hora eius.
⁊ post. Cena facta cum discipulis cum dyabolus misisset
in cor ⁊c. Ex hoc verbo videtur. ꝙ cena fuit facta ante diē
pasche. ſ dies pasche fuit. xiiij. lune. vnde Leuit. xxiij. xiiij.
die mēsis ad vesperā celebrabitis pascha. ḡ cena fiebat lu
na. xiij. ¶ Item Ioh. xviij. habetur. ꝙ iudei nō introierūt
in p̃torium ne ꝯtaminarentur ſ manducarent pascha: ſ h
fuit die passionis: igitur ꝯmederunt pascha die passionis.
ſ pascha ꝯmedebant luna. xiiij. igitur cum dies cene ꝓces
serit diem passionis: dies cene fuit luna. xiij. ¶ Item legit̃
Luc. xxiij. de sanctis mulieribꝫ. ꝙ viso monumento in quo
positum fuit corpus dñi reuertētes posuerunt aromata ⁊
vngenta. ⁊ sabbato quidem siluerūt ſm mandatū. hec aūt
preparatō fuit die parasceues scꝫ die passionis dñi quando
viderant monumentum in quo positum fuit corpus dñi:
ergo illo die licuit opari. alter em̄ nō p̃parassent aroma
ta. igitur nō fuit luna. xv. quia illo die nō licuit opari. Nā
Exo. xij. dicit̃. Septem diebꝫ azima ꝯmedetis. ⁊ post pri
ma dies erit sancta atqꝫ solēnis ⁊ dies. vij. eadē festiuitate
venerabilis. nihil opis facietis in eis exceptis his que ad
vescendū ptinent. Ex hoc patet ꝙ in illo die non licuit ali
quid facere. exceptis his que ptinebāt ad vescendū. igitur si
in illo die p̃parauerūt: nō fuit dies prima azimoꝝ. ergo xp̄s
obijt illo die ſ luna. xiiij. ⁊ ita dies cene fuit luna. xiij. ¶ Itē
Luc. xxij. dicit̃. appropinquabat dies festus iudeorum ibi
glo. Inter pascha ⁊ azima hoc distat. ꝙ pascha vocat̃ so
la dies in qua agnus ꝯmedebat̃ ad vesperam. i. xiiij. luna
primi mensis. Dies azimoꝝ erat a. xv. luna vsqꝫ ad. xxj. di
em eiusdem mensis. hec glo. Ex hoc videtur. ꝙ non confe
cerit dñs ex azimis: ex quo inceperunt ꝯmedi a. xv. luna.
¶ Item Math. xxvj. dixerūt principes nō in die festo: ne
forte tumult⁹ fieret in ꝑplo. igit̃ nō crucifixerūt xp̄m in pri
ma die azimoꝝ qñ fuit festū maximū. ¶ Item si dñs vole
bat nos s̃uare ritū iudeoꝝ: videt̃ ꝙ nec ipse s̃uauerit ḡ nō
ꝯfecit in azimis. ¶ Item fermentatū expressio signat xp̄m q̃
azimū. Probatō Math. xiij. habet̃. Simile est regnum ce
lorum fermēto. Ibi intelligit̃ caritas ꝓ feruore. Unde vult
glo. ꝙ fermentū significet feruorem caritatis. ſ p azimū si
gnatur puritas xp̄i scꝫ azima pc̃ti. ſ maius bonum est fer
uor caritatis q̃ puritas a pc̃to: ergo fermentum rep̄sentat
xp̄m q̃tum ad maius bonū q̃ azimū. ¶ Item greci obijciūt
sic. adueniēte veritate cessat figura. ḡ adueniēte xp̄o qui ve
ritas est Ioh. xiiij. cessare debet vmbra. igit̃ existente vero
pane scꝫ xp̄o Ioh. vj. ego sum panis viuus: cessare debuit
panis figuratiuus scꝫ azimus. nec decetero sumi debet in
vsum: alioquin vtentes iudaizant. ¶ Item obijciunt sic.
Uos quod precepit lex obs̃uandum q̃tum ad azima obs̃
uatis ad l̃ram: ſ. ij. Corin. iij. legitur l̃ra occidit. spiritus
aut viuificat: sic igitur faciendo nō meremi. ſ demeremi:
cum obseruantia l̃ralis mortem operetur. ¶ Item obijciūt
ꝙ in euangelio eoꝝ vbi loquitur de hoc sacramēto inueni
tur arthon: ſ arthon pro fermētato accipit̃: vnde ſm euā
gelium debent cōficere de fermentato. ¶ Item indifferēter
ꝯficitur ex vino albo ⁊ rubeo: igit̃ eadem ratōne indifferē
ter ꝯfici ex azimo ⁊ fermētato. ¶ Item Ans. in ep̃la de azi
mo. ꝓpter hoc solum videtur se ⁊ carnem suā panem vocasse
⁊ de pane corpus suum fecisse: quia sicut ille panis azimus
vel fermentatus dat vitam transitoriā: ita corpus ei⁹ eter
nam. nō quia fermētatus est vel azimus. hec Ans. Ex hoc
videtur ꝙ indifferēter se habent panis azimus ⁊ fermēta
tus: ad hoc ꝙ ex vtroqꝫ possit ꝯfici. ¶ Item querit̃ vnde or
tum habuit ꝯtrouersia inter grecos ⁊ latinos. ¶ Rñsio. ꝙ
dñs. xiiij. luna ꝯmedit pascha cū discipulis: qñ nō fuit fer
mentatū in domibꝫ iudeoꝝ. dicit̃ em̄ Exo. xij. Septem die
bus azima ꝯmedetis: die prima nō erit fermētū in domibꝫ
vestris. ¶ Ad primū ergo dicendū. ꝙ circa agnū typicum
duo fiebant. scꝫ imolatio ⁊ ꝯmestio. q̃tū ad ꝯmestionē vm
bra rñdet veritati ⁊ figura rei: quia. xiiij. luna scꝫ in cena
dñi ꝯmedebat̃. ⁊ agnus typicus ⁊ agn⁹ verus. Facta autē
cena de agno paschali. dedit dñs discipulis agnū verū scꝫ
corpus suū. Silr̃ imolatio rñdet imolatōni licet non oīno
vt dicunt. imolatio em̄ veri agni incboata fuit luna. xiiij.
quia luna. xiiij. post cenam scꝫ nocte Iouis incepit pati. qñ
fact⁹ est sudor ei⁹ sicut gutte sanguis decurrētis in terram
Luc. xxij. Item nocte illa fuerit capt⁹ ligat⁹. consput⁹. co
laphis ⁊ alapis cesus Mar. xiiij. Unde nocte illa incboa
ta fuit imolatio ⁊ die sequēti ꝯsumata. Uñ figure siue vm
bre rñdebat res siue veritas. Unde sup illud Luc. xxij. Ue
nit aūt dies azimoꝝ. dicit glo. licet sequēti die. i. xv. luna
sit crucifix⁹: hac tñ nocte qua agn⁹ imolabat̃ ⁊ carnis sue
sanguinē suis discipulis sacramēta celebrāda tradidit ⁊ a
iudeis tent⁹ ⁊ ligat⁹ est: ꝑpus imolatōis. i. passionis sue sa
crauit exordium. Aliter pōt dici ſm veritatem legis. quia
dies solēnis currebat a vespere in vesperum. Unde Leui.
xxiij. a vespere vsqꝫ ad vesperum celebrabitis sabbata vr̃a
Pret. istud plane determinatum est de festo pasche. Unde.
Exo. xij. primo mēse q̃rtadecima die mēsis ad vesperꝫ ꝯme

tertio azima vsq ad .xxj. eiusdē mensis ad vesperā. Ecce ꝙ
currebant festa a vespere ad vesperū. vnde cū .xiiij. die ad
vesperū debuit imolari agn⁹ typicus. sicut habet Exo. xij.
imolabit eū vniuersa multitudo filioꝝ israhel ad vesperū:
vesperū illud fuit de die sequēti. ⁊ ita eodē die fuit imolat⁹
agn⁹ typicus ⁊ verus. ¶ Si obijcit ꝙ ante resurrectōē dñi
dies pcessit noctē. Unde mgr in histo. In hac nocte scꝫ re-
surrectōnis terminat⁹ est ordo naturaliū qui est. vt dies p-
cederet noctē. Unde creator tempoꝝ fecit vt nox pcederet
diem. Rñsio. ꝙ ille ordo quo dies noctē pcessit fuit ſm cur
sum cōmunē tempoꝝ. nihilomin⁹ spāli ratōe ordinatū fuit
in lege. ꝙ in solēnitatib⁹ nox pcederet diē ⁊ currerēt dies
solēnes a vespe in vesperū. ratō aūt fuit. qꝛ ille solēnitates
fuerūt figure solēnitatuꝫ tempis gratie: in quib⁹ hmōi or-
do obseruat. ⁊ maxime solēnitatū patrie que sequūtur ad
noctem tribulatōnis ṗñs. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ differt
dicere dies pasche ⁊ dies festus pasche. nec sunt idē vt pa-
tet ex lege. ⁊ ob ignorantiam hui⁹ errant greci. dies enim
pasche est luna .xiiij. dies festus pasche luna .xv. Leui. xxiij.
mense primo .xiiij. die ad vesperū phase dñi est. i. pascha. et
.xv. die mensis hui⁹ solēnitas azimoꝝ dñi est. ⁊ ita ante di-
em festum siue solennē pasche que fuit luna .xv. facta fuit
cena dñi: quia .xiiij. die ad vesperum. ⁊ sic non est pro gre-
cis imo contra eos. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ hoc nomen
pascha multipliciter accipitur in scriptura. Unde equiuo
catione hui⁹ nomis greci sunt decepti. Quādoq enī dicit
hora imolationis agni typici Luc. xxij. Appropinquabat
dies festus azimoꝝ qui dicit pascha. glo. pascha vocat so-
lus dies in quo agn⁹ occidebat ad vesperā. i. xiiij. luna pri
mi mensis. Quādoq agn⁹ paschalis typic⁹ Luc. xxij. Ue-
nit aūt dies azimoꝝ i qua necesse erat occidi pascha. Quā-
q verus agn⁹ .j. Corin. v. Etenī pascha nostrū imolat⁹ est
xpc. Quāq dicit festus azimoꝝ qui fuit .xv. luna post equi-
noctiū vernale Joh. xiij. Ante diem festū pasche sciēs ihs
quia venit ⁊c. Qñq pro cibo paschali quē tunc debebāt ⁊ li-
cebat cōmedere septem dieb⁹ paschalib⁹ Joh. xviij. ⁊ nō in-
troierunt pretoriū ne cōtaminarent. ſ; māducarent pascha. i.
cibos paschales. azima scꝫ que tunc licebat cōmedere ſm
legem. Unde Exo. xij. primo mense .xiiij. die mensis ad ve-
sperum cōmedetis azima vsq ad vicesimūprimuꝫ eiusdem
mensis ad vesperum. Dicendū igitur ꝙ in Joh. xviij. sumi
tur pascha pro cibo paschali: ⁊ nō eo sensu quo pcedit ob-
iectio. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ sicut dicūt prima die azimo
rum scꝫ die passionis dñi interdicta erāt seruilia. sicut pa-
tet in Leuit. xxiij. vbi dicit primus dies erit vobis celeber
rimus. omne opus seruile non facietis in eo. Unde in illa
die solum interdicta fuerunt seruilia hmōi aūt preparatio
que congruebat defunctis quia fuit opus misericordie: nō
reputabat inter seruilia. ¶ Ad hoc quod dicit in Exod.
Nihil opis facietis in eis exceptis his que ad vescendum
ptinent. ꝙ p hoc non excludebant quin opa spūalia fieri
tunc poterant. quale fuit opus istarū mulierū. Dicenduꝫ
igitur ꝙ ille mulieres ab hora qua viderant xpm positum
in monumento. sicut dicitur Luc. xxiij. vsq ad vesperam
eiusdē diei pparauerunt vngenta que habebāt. ⁊ ad vespe-
rum a pparatione quieuerunt ſm legem ppter sabbatum.
de quo preceptum fuit in lege scꝫ ꝙ seruaret a vespera vsq
ad vesperam sine aliquo opere. tunc enī non licebat prepa
rare que ad cibum erant necessaria. Illa etiam dies sabba
ti inter omnia sabbata erat celeberrima: ppter pascha et
ppter sabbatū: igit nō potuerūt accedere ad sepulchꝛ xpi
ideo nocte ante sabbatū ⁊ in sabbato ⁊ nocte post sabbatū
seruauerūt vngēta sua vsq ad prima sabbati. ⁊ tunc vene-
runt cū aromatib⁹ vt vngerēt corp⁹ dñi. Potest igitur dici
ꝙ licuit vngenta luna .xv. facere quia hoc fuit opus mise-
ricordie ⁊ ideo ñ seruile. Sed cōtrariū hui⁹ videt Mar. xvj.
Cum trāsisset sabbatuꝫ maria magdalene ⁊ maria iacobi
⁊ salomee emerūt aromata vt veniētes vngerent ihm. igit
die veneris vt dictū est vngentū nō parauerūt qꝛ nec dum
empta fuerāt. Solutō ſm glo. emerūt. i. empta parauerūt
quod enī residuū erat nō paratum die veneris parauerūt
dum trāsisset sabbatum. Uel aliter iudei multos sumptos
solent ponere circa funera sicut legit Joh. xix. Uenit ergo
Nichodem⁹ qui venerat ad ihm nocte primum ferens mi
xturam ⁊ aloes quasi libras centum. ecce sumpt⁹ magnus
mulieres igit videntes nō sufficere vngenta que pparaue-
runt die veneris. i. die passionis dñi: post sabbatuꝫ plura
emerunt ⁊ illa parauerūt. sicut dicit Marc⁹ euange. vnde
nō est hic cōtrarietas. licet videt dicere glo. sup Mar. xvj.
in principio que incipit. Cum trāsisset sabbatū. Uel aliter
potest dici. ꝙ mulieres ille iam instructe in fide xpi nō cu-
rabant hmōi legalia obseruare. vnde Inno. Qd aūt mulie
res die festo pasche dicunt vngēta parasse: nō obest. qꝛ non
erant sub lrā sed sub grā. Uel potest aliter dici. ꝙ ille mu-
lieres cognoscētes mortem xpi futuraꝫ ante mortem eius:
parauerūt necessaria ad condendū corpus eius. vnde In-
no. mulieres reuertētes ſm lucā portauerunt vngentum ⁊
aromata que ante longe parauerāt quia frequenter audie
rant dñm moriturū. Nōne magdalena iam parasse videt
⁊ p inspiratōēꝫ preoccupasse misteriū actōnis. Teste verita
te que dicit. Mittens hec vngentū hoc in corpus meū ad
sepeliendum me fecit. Et iterum. Sinite illam vt in diem
sepulture mee seruet illud. sed vngentū quod prius incepe
rat postea cōsumauit. Quod aūt dicitur Mar. xvj. ꝙ cum
transisset sabbatū emerūt aromata. hoc pōt intelligi sicut
vult glo. ibidem. ꝙ vngenta empta ante non sufficiebant
ppter quod tunc aliqua emebant: ita rñdendū videt oppo
sitionib⁹ grecoꝝ. ¶ Ad aliud quod obijcit p glo. Luc. xxij.
Dicendū ꝙ agnus cōmedebat .xiiij. luna ad vesperam. vn-
de cōmedebatur quasi in origine lune .xv. ⁊ quasi in termi-
no lune .xiiij. quādo incipiebant azima cōmedi. Et hoc est
quod dicitur in quadā glo. sup illud Math. xxvj. ibi. pri-
ma die azimoꝝ sic. prima die azimoꝝ. i. quarta die primi
mensis quādo abiecto fermento agnū imolabant ad vespe
ram. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ licet disposuerūt ꝙ nō cruci-
figerent eū in die festo: nihilomin⁹ nacta oportunitate fece
runt cōtrariū. ⁊ hoc diuina dispositōne vt veritas rñderet
figure. quia .xv. luna primi mensis eduxerat populum he-
breorum de egipto. ⁊ eadem die mors xpi eduxit populuꝫ
suū de tenebris peccati. vnde Inno. Porro dispositō sacer
dotum cōtra dispositōēꝫ dei pualere nō potuit qui disposue-
rat vt verus agn⁹ in dieb⁹ paschalib⁹ imolaret. ¶ Ad illud
qđ obijcit. ꝙ dñs nolebat nos iudaizare ⁊c. dicēdū ꝙ dñs
hoc nō ex lege retinuit. ſ; de nouo instituit. sicut patꝫ de ba
ptismo. Iudei aūt aqua lustrabantur: ⁊ nos aqua lustra-
mur. nō ex institutōne legis: sed ex institutione dñi. ¶ Ad
illud quod dicit. ꝙ fermentū expressius signat xpm. dicen
dum ꝙ etsi fermentū signat ſm ꝙ exprimit glo. supdicta.
ꝙ melius est in xpo scꝫ caritatē. non tamē in ppria ⁊ expssa
similitudine xpm exprimit. azimū enī signat puritatē sin-
gularem xpi solius scꝫ naturā nostram sumptā sine omni
corruptōne infectōnis. vnde Inno. respondens grecis. di-
centib⁹ ꝙ p fermentum signat tumor vteri virginalis xpo
concepto dicit. Nā etsi fermentum signat tumorem vteri
virginalis ⁊ vinculum vnionis: porro multo religiosius
illud insinuat quod ſm apostolum xpc de massa peccatri-
ce corpus sine peccato suscepit: tanꝙ de fermentato susce-
perit azimum. ⁊ vt inter xpm ⁊ populum malicie ⁊ nequi-
cie nil sit: sicut inter fermentum ⁊ aquam in azimo nil ve-
teris masse vel aduene corruptione interuenit. Nam per
frumentuꝫ xpc: per aquam populus designatur. ſm illud
Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit
ipsum solum manet. Et illud. Beati qui seminatis super
omnes aquas Isa. xxxij. Aqua sine fermento mixta frumē
to: designat populū sine peccato xpo cōiunctuꝫ. qđ ꝙ illud so
leat designare: ꝙ sicut azim⁹ panis de pura massa sine fer-
mento conficit: ita corpus xpi de illibata virgine sine pctō
conceptum est. ¶ Ad illud quod obijcit. ꝙ iudaizat ⁊c. di
cendum ꝙ vt dicit Ansel. facere aliquid quod fiebat ſm le
gē n nō est iudaizare nisi fiat intentione adimplendi legē
vt qui ex infirmitate circumcidi se faceret. non vt ritum le
gis obseruaret. Unde Anselm⁹. Qd autem aiūt nos iudai-

gare nō est verū: q2 nō sacrificam⁹ de azimo vt legē vete
rem seruem⁹: sed vt h diligētiue fiat: z vt dñm qui hoc nō
iudaizādo fecit imitemur. Cū.n. facimus aliqd qd̄ et iu
daismū seruarent faciebant: nō iudaizam⁹. q2 nō ꝓpt̄ iu
daismū: sed ꝓpter aliaz causam h agim⁹. Si.n. in diebus
pasche azimū panē aliqs ↄmedit. siue q2 nō hz aliū: siue
quia magis illo delectat̄ q̄ fermētato. aut si qs ꝓpt̄ infir
mitatē ꝑpuciū circūcidere cogit̄. aut si boui suo quis tri
turanti ne esuriat os nō obturat: nullus nisi insipiens h
agentez iudaizare iudicabit. Cum ḡ nos panē azimū sa
crificamus. nō vt p azimi figuram talez dñm ihm futuꝝ
significemus: sed vt ipsum panē i corpus eius diuina vir
tute opante sicut ipse sanctificem⁹: nequaq̄ in hoc legis
vetustatez obseruam⁹: sed euangelij veritatē celebramus.
Itez nec hac rōne ipsi debent ↄficere ex fermentato. quia
preceptū fuit in lege Leui.ij. q offerrent panes primici
arū fermētatos. vñ Inno. Si ꝓpter h repudiandū est azi
mū: q2 lex illud admisit. pari rōne repudiabit̄ fermenta
tū. quia lex ait in Leui. offerent panes fermētatos cum
hostia graciaz que offertur ꝓ pacificis. ¶ Ad h qd̄ obij
citur q lr̄a occidit. Rñdet Ansel. sic vos cōficitis de fer
mentato. quia dicit̄ a ꝓpha (scz Amos.iiij.) offerte mane
victimas vestras tribus diebs decimas vestras: z sacrifi
cate de fermentato laudem. Querit ḡ Ansel. aut hoc dic̄
ꝓpheta approbando: aut reprobando. Si reprobādo igit̄
ex hoc nō debetis assumere auctez ↄficiēdi ex fermētato.
Si approbando: sed vos hoc obseruatis ad lr̄az: z lr̄a oc
cidit. ḡ vos subiacetis illi damnatōni qua dānatis nos.
vñ Ansel. nec nobis obest qd̄ de occidente lr̄a obijciunt.
Qd̄ aūt assumūt de ꝓpheta. venite i galgal. z impie agi
te z sacrificate de fermentato laudez: intelligendū est esse
dictū. aut approbando tale sacrificiū: aut reprobādo. Sz
si h precipit ꝓpheta (vt fm eos loquar) illos occidit lr̄a
qui lr̄am seruando de fermentato sacrificāt. Aut si h ex
probando dictū est: qua fronte significāt q ꝓpheta i sa
crificio execrat̄. aut qua rōne hoc i auctez igit̄ assumūt.
Qz aūt hoc ꝓpheta nō iubendo sed reprehendēdo dixerit:
dubium nō est: cum hoc ipse actioni associauerit. dixerat
eniz. Venite ad bethel z impie agite. z paulopost cōtinu
ata interpositione ait. z sacrificate de fermētato laudez.
¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q archon accipit̄ ꝓ fermētato zc̄.
Dicendū q aliqñ accipit̄ ꝓ fermētato: aliqñ ꝓ pane azi
mo. Exo.eni.xxviij. dicit̄. archos azimos vbi nos habe
mus panes azimos. Silr̄.vj. Nu. vbi nos habem⁹ cani
strū panū azimoꝝ: ipsi hñt archos refectos oleo. Aliqñ
aūt accipit̄ ꝓ fermentato z azimo coiter. vñ rō illoꝝ non
valet. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q conficit̄ de duplici genere
vini. Dicendū q vt vult Ansel. ex fermētato pōt confici:
vnde greci conficiūt. nec ex hoc tantū arguendi sunt qñ
tū ad hoc quo damnāt ↄficientes ex azimo: dicētes q nō
conficiūt. vnde in hoc errant z heretici iuste iudicantur.
Unde hñ ↄcedo q pōt confici ex fermentato. nō.n. differt
fermentatū ab azimo fm spēm: sed accñte solo. ¶ Sed ad
huc restat questio. quare nō indistincte cōficit̄ ex vtroq̄
pane. quia sicut vina non differūt substantialr̄ z fm spe
ciē: silr̄ nec panes. vt hēt̄ ab Ansel. Rñdeo. etsi i vtroq̄
pane confici possit: nihilomin⁹ panis azim⁹ magis con
gruit consecratōni. z hoc rōne mltiplici. Una rō ē ex de
bito cōfirmationis corporis qd̄ est eccie ipi capiti xp̄o q de
hmōi pane conficit. Itez alia est expressio puritatis sin
gularis sacramēti cū re ↄtenta. panis.n. azimus ratōne q
est oīno sine fermento: repñtat expressiuē puritatem sin
gularez hūane nature in xp̄o. que sicut azima de fermen
tato sumpta est: sic sumpta est de massa corruptōnis sine
omni corruptione vt s dictū est. Itez alia rō est expressio
simplicitatis singularis sacramēti cum re ↄtenta. sicut eñi
in genere panis azim⁹ est simplicissim⁹: q2 in minori nō
posset eē substantia panis: sic xp̄s in genere hominū sim
plicissimus. immo ne diuisus. In ipo.n. sunt omēs vir
tutes z dona: z vniuersaliter omia bona in medio indi
uisibili. Itez alia est rō insinuatio diligentie adhibende
vt mēbra corporis mistici ↄforment se in puritate cū corpoē
vero. Puritas.n. azimi diligenti obſuantia ꝑpat̄. ne ex
mediū suū deuiet̄. sic sumentes azimā carnē xp̄i se diligē
tissime preparant: vt in se mediū puritatis custodiāt. vnde
Ansel. In lege vbi fere omia in figura fiebant preceptuz
fuit in pascha azimū panē comedere: vt oñderet̄ q xp̄us
quem expectabant: purus z mūdus futur⁹ esset. z nos q
manducaturi eramus corpus eius: silr̄ē esse moneremur
ab omni fermento malicie z neqcie. z hec haberi pñt ab
Ansel. in ep̄la d azimo dicente. Aptissimū est q2 melius
sacrificat̄ de azimo q̄ de fermentato: tum q2 valde apti⁹
z purius z diligentius fit: tum quia dñs h fecit. apti⁹ di
cit rōne expressionis singularis simplicitatis qua cōue
nit sacramentuz cum re. purius ratione expressionis sin
gularis puritatis qua conuenit sacramentū cum re. dili
gentius rōne insinuationis diligentie adhibende ex pte
membroꝝ vt se conforment capiti. ¶ Ad illud qd̄ obij
tur ex verbis Ansel. dōm q ansel. nō intendit ponere oi
modā indifferentiā in hoc duplici genere panis: sed q̄tum
ad hoc q ex vtroq̄ confici possit. aptior tamen ē azimus
q̄ fermentatus z magis congruit sacramēto: vt ex dictis
Ansel. pz consequēter vt dicit aptissimū est quia melius
antiqui patres zc̄. ¶ Ad id quod querit̄ vltimo. Dicen
dum q sicut dicit Leo papa. antiqui patres qñ error vi
gebat de legali obseruantia decreuerūt. q eccia nō confi
ceret de azimo sed de fermentato: quousq̄ ille error cessa
ret. vnde eccia primo cōficiebat de azimo, scdo de fermē
tato. tercio cessante hac causa redijt eccia romana ad ri
tum primū z confecit ex azimo. Greci vo tanq̄ superbi
noluerūt ad ritum primū redire: z ex hoc coacti sunt de
fendere primo dicentes se hunc rituz accepisse a patrib⁹.
Secūdo vo quia hoc nō sufficiebat: addiderūt ratōz scz
ne iudaizarent. Tercio quia hoc ñ sufficiebat si dñs cō
fecisset in azimis: ausi sunt dicere q dñs confecit de fer
mentato. z quia euangeliste dicūt ↄtrariū: ausi sunt dicē
q falsum dixerūt. Et quia correcti sunt a Iohe. vnde vt
Inno. dicit. Ipsi asserunt in pasceue luna.xiiij. extitisse i
qua verus agnus est immolatus: vt legis impleretur fi
gura: que.xiiij. luna primi mensis agnū paschalem iusse
rat immolari. dñs igitur ea die se passurū esse ꝑnoscens:
in precedente vespere necessitate compulsus anticipauit
comedere pascha. quia tūc licite poterat comedi fermen
tatū z ipsi de fermentato conficiūt. Naz z Iohes euan.
testatur. q ante diem festum pasche ihūs cum discipulis
suis cenauit. quō autez verbum Iohis intelligenduz est:
dictum est.

Membrū quartū

Consequent̄ querit̄. vtꝝ confici possit ex oī
genere panis. Qz sic: videt̄. quia hoc sacra
mentum est repñtatiuū passionis xp̄i. igit̄
sicut passio xp̄i generaliter fiebat ꝓ omib⁹
in genere humano. similiter z quod est repñtatiuū passio
nis debet esse generale in genere panis. ¶ Itez si oporz
confici pane triticeo puro cū vix inueniatur aliqs ex pu
ris granis tritici: dat̄ necessitas multotiens ydolatran
di. ¶ Item querit̄. ponat̄ q aliquis intendat conficē de
pane ordeaceo: omnib⁹ alijs obseruatis que requirūtur.
vtꝝ sacrificet. Videt̄ q sic. quia ita est q si aliqs obmit
tat qd̄ sit de integritate huius sacramenti: sicut si ob
mitteret̄ aqua z nō admisceret̄ vino. omnib⁹ alijs obser
uatis conficeret̄ fm veritatez: nihilomin⁹ grauit̄ pecca
ret qui obmitteret. a simili videt̄ hic q peccaret intēdēs
conficere de ordeo nihilomin⁹ conficeret. ¶ Item cōple
te inuenit̄ sacramentū in pane hmōi: quia panis ordea
ceus posset fieri ex purissimis granis illius generis. qa
purū est cui non est ↄmixtū aliqd quod est alterius natu
re. vnde ita pura sunt grana ordei z siliginis sicut z tri
tici. vnde z panis hmōi repñtaret puritatē materialium
corporis xp̄i veri z mistici sicut panis de tritico: vnde vide
tur q sit ↄueniēs materiale. igit̄ si alia ↄcurrant que ne

cessaria sunt: videt̃ ꝙ ꝯpleat̃ h̃ sacr̃m. ¶ Itez sacramētuz signū dicit̃. signū aūt est res preter spēm quā ingerit sensibus aliqd aliud ex se faciēs in cognitōz venire. igit̃ ea q̃ magis indicant̃ differentia f̃m sensuz: maiorē ponūt distantiā sacramentalē. h̃ sensus ponit maiorē distantiā int̃ aquas fluuiales ꝛ marinas: q̃ int̃ panē ordeaceū ꝛ triticeū. igit̃ maior ponēda est differētia sacram̃talis int̃ huiusmodi aquas q̃ int̃ hmōi panes. igit̃ si sacr̃m vbi ē aqua materiale vt in baptismo: diuersitas aquaꝝ aquaꝝ nō impedit. g̃n in omnib; posset fieri ipsum sacr̃m multofortius videt̃ ꝙ diuersitas panū nō impedit: g̃n in omnibus possit fieri generibus illud sacr̃m cui᷒ panis ē materiale. ¶ Itez f̃m Ansel. pōt confici de fermēto sic̃ de azimo ꝯsimili rōne de ordeaceo sicut de triticeo. ¶ Itez si aliqs intēdat ꝯficere de pane de pasta frumēti ꝛ de pasta siliginis confecto. ita tñ ꝙ nō eēt commixtio paste cū pasta: vt possit in illa compositōne totius panis de pasta frumenti decerni a pane de pasta siliginis. vtꝝ omnib; aliis rite s̃uatis conficeret? ¶ Contra. sicut dn̄s cū baptizaretur dedit vim regeneratiuā aquis: ꝛ materiā baptismi instituit. ꝓpter qd̄ in illo solo liquore baptizat̃. ita cū cōsecraret h᷒ sacramēti materiā instituit. Sz ꝯstat ꝙ nō cōsecrauit nisi in vno genere panis. g̃ ꝛc̃. ¶ Qd̄ ꝯcedimus: ꝛ h̃ in pane triticeo. Sūt aūt plura genera tritici hn̄tia solū modo differētias accn̄tales. vt forte spelta ꝛ candida de quib; confici licet ꝛ ꝯficit̃ in quibusdā terris. Dicenduz g̃ ꝙ nō pōt confici ex omni genere panis h̃ triticei tm̄: vt ex dictis pz. ¶ Ad primū g̃ dōm. ꝙ sacr̃m pais xp̄m passum significat. fractio aūt ꝛ attritio forme dentib᷒ sumētis passionē signat. illa. n. fractio est figura flagellatiōis ꝛ attritōis que fuerūt in xp̄o dū pateret̃. vn̄ Aug᷒. in li. sent. ꝓsperi. Dū frangit̃ hostia: duz sanguis de calice in ora fideliū fundit̃: quid aliud q̃ dn̄ici corpis in cruce immolatio: eiusq; sanguis de latere effusio designat̃. Lz g̃ xp̄us esset hostia generaliter ꝓ omnib; oblata: nō oportuit ꝙ aliquo generaliori pane triticeo repn̄taret̃: cū panis inq̄tū panis nō sit repn̄tatiu᷒ illius generalitatis.

¶ Ad aliud dōm. ꝙ si eēnt aliqua grana mixta quorum natura absorberet̃ a natura tritici: mixtio hmōi impediret congruitatē sacramēti. vn̄ nec sacr̃m sicut ē de admixtione aque cū vino. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̃ de pane ordeaceo. dōm ꝙ vt habet̃ in lucidario Hug. ꝙ lz sacr̃m ꝯtra institutōz celebratū irritū deputat̃. tūc aūt dicit̃ celebratū ꝯtra institutiōz: q̄n obmittunt̃ ea que instituta sunt de eēntia sacr̃i. ꝛ ꝓpter hoc dico ꝙ omib; aliis obseruatis: si intenderet aliqs cōficere ex ordeaceo nō ꝯficeret. q2 h̃ obmitteret̃ materiale ꝓpriū: ꝛ ex signato ꝛ ex institutione. ¶ Ad aliud qd̄ sequit̃ dōm. ꝙ reuera etsi pane ordeaceo posset aliquo modo repn̄tari corpus xp̄i verū ꝛ misticuz: non tñ ita expresse sicut pane triticeo. ꝛ maxime inq̄tuz xp̄s cibus est. vt pz ex his que dicta sunt vbi assignata ē rō conficiendi ex tritico. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̃. ꝙ sensus ponit maiorē distantiā ꝛc̃. Dicendū ꝙ etsi sensus miorez ponit distantiam inter panē ꝛ panē q̃ inter aquā ꝛ aquā nihilomin᷒ maior est. q2 omēs aque sunt eiusdez speciei ꝛ solū differūt accn̄te. panes aūt nō. Pret̃. sacr̃m ē ex similitudine naturali repn̄tans: ꝛ ex institutōe significās. magis aūt est de neccitate sacr̃i significatio ex institutōne q̃ repn̄tatio ex naturali similitudine. Iudiciū aūt sensus exterioris sistit circa illud qd̄ est sic̃ in natura. nō autez attingit ad significatōz naturalez neq; maxie ad representatōz ex institutōe: h̃ solū sensus exterior. Ex his autē eēntialiter rō signi sacram̃talis est inq̄tū hmōi. ꝓpter qd̄ nō est standū iudicio sensus exterioris q̄tū ad discretōez materialiū ipoꝝ sacram̄toꝝ. ꝓpter qd̄ n̄ sequit̃. si sensus ponit maiorē distantiaz. igit̃ ꝛc̃. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̃ ꝙ simile de azimo ꝛ fermētato. dōm ꝙ nō est sic̃. q2 azim᷒ ꝛ fermētatus n̄ differūt specie: h̃ accn̄te solū. sicut ꝛ alia. ¶ Ad illud qd̄ querit̃ de ꝯfectōe facta de duplici pasta n̄ ꝯmixta. pōt dici sine ꝓiudicio: q2 tria sunt de neccitate h᷒ sacr̃i. materia debita: de qua ꝛ nō alia debz nec pōt ꝯfici. forma verboꝝ: ꝛ intentio. Illud aūt de quo est vinū ꝛ panis de frumento. Unde in concilio Carthaginen. In sacramento corporis ꝛ sanguinis domini: nihil ampli᷒ offeratur q̃ quod ipse domin᷒ tradidit. hoc est panis ꝛ vinum aque mixtum. nec amplius i sacrificiis offeratur q̃ de vuis ꝛ frumentis. Unde dico. ꝙ illud panis quod est de frumēto transsubstantiatur: illud quod est de siligine nequaq̃. Nunquid si frumento addatur piper conuertitur in corpus christi? nequaq̃: sed reliquuz tm̄. ita dico in ꝓposito.

Membrū quintū

COnsequenter queritur. vtrum aqua admiscenda sit vino. Et primo queritur. vtrum aqua quecunq; scilz naturalis ꝛ artificialis sit admiscenda. Secundo. vtrum aqua sit de substantia huius sacramenti. Tercio. in qua quantitate debet aqua apponi.

Articulus primus

QUerit̃ ergo circa primuz. vtrum aqua artificialis conueniat huic admixtioni: sicut aqua de rosis ꝛ alia huiusmodi. Et sic: videtur. q2 aqua huiusmodi potest conuerti in vinum: ꝛ cōuersa potest conuerti in sanguinem. ꝛ huiusmodi genere aque significatur populus fluxibilis ꝛ interminabilis in se: sic̃ alio genere aque. ꝓpter quod videtur ꝙ conueniat huic admixtioni qua significatur vnio populi cum xp̄o. ¶ Itē ꝙ panis sit artificialis non impedit quin de eo ꝯfici possit. a simili videtur de aqua: ꝙ etsi sit artificialis: hoc nō impedit ꝛc̃. ¶ Item si panis de tritico fieret de pasta conspersa hmōi aqua: nihilominus de illo pane posset confici corpus xp̄i. similiter videtur. ꝙ si vino admisceret̃ huiusmodi aqua ꝙ ꝛc̃. ¶ Contra. baptismus est sacramentuz necessitatis: tamen non potest exerceri nisi in aqua naturali f̃m ꝙ dominus instituit. Multofortius videtur h̃ hoc sacramento quod non est necessitatis: ꝙ non debeat apponi aliquod genus aque q̃ illud quod dominus apposuit. scilz aqua naturalis. ¶ Quod concedimus. ¶ Ad primum g̃ dicenduz. ꝙ aqua naturalis est apponenda. si tamen apponeretur aqua artificialis ꝛ conuerteretur in vinum: de illo vino posset confici: ꝛ conficeretur sanguis xp̄i aliis rite completis. Sed ille qui apponeret grauiter peccaret. quia contra institutionez domini faceret. ¶ Ad aliud dicenduz. ꝙ hoc qd̄ est aqua artificialis non impediret quin posset apponi si esset eiusdez speciei cum aqua que apposita fuit a domino. sed quia non est eiusdem speciei cum illā neq; cum alia aqua naturali: non debet apponi. Huiusmodi autē aque artificialis scilz de rosis de ruta ꝛ feniculo differunt specie. ꝛ he similiter ab aq̄ naturali. huiusmodi enim aque elementata sunt. aqua autē naturalis lz aliqua elementa illi sint admixta: tamē dicenda est elementum. ¶ Ad vltimuz dicendum. ꝙ de vino cui admixta esset huiusmodi aqua: posset confici sanguis xp̄i: sicut de pane facto de pasta conspersa huiusmodi aqua. sed qui scienter ꝛ prudēter apponeret talē aquā: peccaret. Similiter dico sine preiudicio. ꝙ ille peccaret qui scienter conficeret ex pane facto de pasta ꝯspersa aq̄ tali.

Articulus secūdus

COnsequēter querit̃. vtꝝ aqua sit de substantia h᷒ sacramenti. Et sic: videt̃. Illud est de suba sacramenti: quod directe ducit in illud ꝓpter quod institutum est sacramentum. sed hoc sacramentum institutum est in recordationem passionis domini. Unde Luc. xxij. Hoc facite in meam commemorationem. hoc autem facit aqua in hoc sacramento. Unde Alexander papa. In sacramentoꝝ oblationibus que inter missaruz solennia offeruntur domino. panis tm̄: ꝛ vinum aqua ꝑmixtū in sacrificium offerant̃. non. n. dz in calice dn̄i aut

vinū solum aut aqua solū offerri: ſʒ vtrūqʒ ꝑmixtū. quia
vtrūqʒ ex latere eius in passione sua ꝑfluxisse legiť [illegible] Itē
hꝰ sacri res est vnio corporis mistici cū capite. res hꝰ sacri
necio hʒ significari ipso sacro. ſʒ ꝑ admixtōʒ aque signať
vnio hec. ꝑ aquaʒ. n. signať ꝑplus fidelis. Apoc. xvij. aq
q̄s vidisti ꝑpli sunt. igiť hec admixtō est necc̄ia ad hoc ꝙ sit
sacrm̄ istud. vnde Julius papa epis ꝑ egiptū. Cū in ca-
lice vino aqua misceť: xp̄i ꝑplus adunať: ⁊ credentium
plebs ei in quē credit copulať ⁊ iungiť. que copulatio ⁊
coniūctio aque ⁊ vini sic misceť in calice dn̄i: vt mixtō il-
la nō possit separi. Nam si vinū quis tm̄ offerat: sanguis
xp̄i incipit esse sine nobis. Si vo aqua sit sola: plebs in-
cipit esse sine xp̄o. Nō. n. pōt aqua sola vel vinū solū esse
calix dn̄i: nisi vtrūqʒ misceať. ¶ Item simila nō cōspsa ñ
pōt eē materiale hꝰ sacramēti: immo requiriť ꝙ vnū fiat
ex panis ex simila ⁊ aqua. a simili videť ꝙ vinū non pōt
esse materiale in hoc sacramēto nisi fuerit mixtuʒ aqua.
vñ Cyprianus. Calix dn̄i nō est aqua sola ⁊ vinū solum
nisi vtrūqʒ misceatur. q̄uo nec corpus dn̄i pōt eē farina
sola nisi vtrūqʒ adunatū fuerit ⁊ copulatū: ⁊ panis vniꝰ
compage solidatū. ¶ Item due sunt res hꝰ sacri. s. signa-
ta ⁊ cōtenta: ⁊ significata tm̄. sed signū rei ꝯtente est de sb-
stantia sacram̄ti. igiť vt videť similiť signū rei significa-
te tm̄. aqua aūt admixta vino significat coniūctōʒ corpo-
ris cum capite. vñ sup Mar. xiiij. Accepit ihs panē ⁊c.
dicit Beda. quia nos in xp̄o ⁊ xp̄ʒ in nobis manē oportʒ:
vinū cuʒ aqua misceť. quia teste Johe aque populi sunt
Apoc. xvij. igiť ⁊c. ¶ Contra. in nullo euangelio legitur
dn̄m apposuisse aquā cum vino in institutione hꝰ sacra-
menti: ſʒ solum confecisse de pane ⁊ vino. Si aūt esset aq
de substantia sacramenti: vtiqʒ apposuisset. ⁊ vt videť fa-
cta eēt mentio de aqua sicut de pane ⁊ vino. ¶ Iteʒ nullū
materiale est significatm̄ in hoc sacro vel alio qd̄ oino nō
manet. neqʒ q̄tum ad subam neqʒ q̄tum ad ꝓprietatem.
Panis aūt in hoc sacramento etsi nō manet in substan-
tia: manet tñ ꝓprietas eius. sed neqʒ manet substātia aq̄
neqʒ ꝓprietas alia illius. vñ Inno. Oportʒ ꝙ tantū vini
ibi ponať ꝙ aque cōmixtum saporeʒ vini retineat. ¶ Itē
queriť. quare non ꝑmanet species aque sicut panis ⁊ vi-
ni: ſʒ mutať in vinū. ¶ Iteʒ in sacris noue legis nihil ē de
substantia ex ꝑte sacram̄tox nisi ꝙ efficit qd̄ figurat. sed
aqua apposita nihil efficit: quia nec verū corpus neqʒ mi-
sticū. quia effectiue ⁊ significatiue est ibi vtrūqʒ: etiam si
aqua non apponať. ergo ⁊c. ¶ Item figura debet rñdere fi-
gurato ⁊ ecōuerso. Istud aūt sacramentū figuratū ē ob-
latione Melchisedech quam obtulit Abrahe Geñ. xiiij.
vt habetur ibideʒ in glo. sed nihil obtulit nisi panē ⁊ vi-
nū. ¶ Iteʒ in signum ꝙ corpus xp̄i est ex membris puris-
simis: panis ex quo conficiť fit ex puris granis siue pu-
rissimis. quia sanguis eius est purissimꝰ: oportet ꝙ cōfici-
atur ex vino purissimo. ¶ Iteʒ nihil addiť siue admisceť
pani cum conficiť ex eo: similiť nec dʒ vino aliqd apponi.
¶ Item corpus xp̄i verum: est signuʒ corporis mistici vnio
vnionis: nulla est igiť necc̄itas vel ratō ꝙ significetur per
admixtioneʒ aque. ¶ Item Inno. de latere xp̄i duo p̄ci-
pue fluxerūt sacra. s. sacrm̄ redemptōis in sanguie: ⁊ sa-
cramentum regeneratōis in aqua. vnde aliud est sacrm̄
redemptōis significatum per sanguineʒ: ⁊ aliud regene-
rationis significatum per aquā. igiť aqua est appropria-
ta sacram̄to regeneratōis vt signum in illo: ⁊ separatum a
sacro redemptōis ne sit signum in illo. igiť. ¶ Iteʒ sacra
sicut distincta sunt similiť ⁊ signa i illis siue materialia.
vnde nō coicāt in materialibꝰ. igiť cum aqua sit materi-
ale ꝓprium ⁊ signum in baptismate: nō debet esse signuʒ
vel materiale in alio. ¶ Item virtute hꝰ sacramēti vniť
corpus cū capite qd̄ est homo. quia cū eo ꝙ ipse est signuʒ
⁊ res in hoc sacro. ſʒ illud est eiusdeʒ speciei cum mēbris.
igiť illa vnio deberet repn̄tari ꝑ aliquid qd̄ est eiusdē spe-
ciei cum eo quod repn̄tat ipsum caput. s. xp̄m passuʒ. igī
deberet repn̄tari mixtione vini alterius ⁊ nō aque. ¶ Itē
illius effectus siue rei hꝰ sacri que est vnio membrox cū
capite. causa est fides ⁊ caritas suscipientiū dn̄ spūaliter
vel spūaliter ⁊ sacramentaliť. igiť illud debet eē signū hꝰ
rei ꝙ hʒ cōuenientiā cum re. ſʒ aūt est vinū nō aqua. vnd̄
Inno. Vinū inq̄tum redolet ꝓprietateʒ caritatis ondit.
eadeʒ rōne qua calet significat feruoreʒ fidei. aqua natu-
raliter est frigida. vnde nō est apta ad significandū fideʒ
vel caritateʒ. igiť illa vnio debet significari ꝑ admixtiōʒ
vini cū vino. ¶ Etiaʒ pōt queri. vtrʒ sufficiat si admiscea-
tur aqua in dolio. Et videť ꝙ sic. quia añ inceptiōʒ misse
misceri pōt ⁊ sufficit ꝙ tunc admixta transmuteť i vinū.
Contra. sic admixta nihil faceret ad sacrm̄. quia non ad-
misceť vino vt transsubstantiāda in sanguinē xp̄i. ¶ Re-
sponsio. Multiplex est ratio mixtionis aque cum vino.
Vna est exemplū dn̄i qui apposuit hoc q̄n instituit sacrm̄
vñ Damas. accipiens caliceʒ ex vino ⁊ aqua tradidit eis
dicēs. Bibite ex hoc omēs. Iteʒ Cyprianus. Si quis de
antecessoribus nostris vel ignoranter vel simpliť hoc nō
obseruauerit ⁊ tenuit. qd̄ nos facere dn̄s exemplo ⁊ ma-
gisterio docuit: pōt simplicitati eius de indulgentia dn̄i
venia concedi. nobis vo nō potest ignosci: qui nūc a dn̄o
moniti ⁊ instructi sumꝰ. vt caliceʒ dn̄i cū vino mixto ſm
ꝙ dn̄s obtulit offeramus. Item alia est signum vnionis
corporis mistici cum capite. Julius papa. Cū in calice vi-
no aqua misceť: xp̄o populꝰ adunať ⁊ credentiū plebs i
quem credit copulať ⁊ iungiť. i. signať iungi ⁊ copulari.
Iteʒ alia est signum amoris xp̄i qui passus est ꝓpter redē-
ptioneʒ hominis. Illa. n. vnio est signū vnionis ꝑ amoreʒ
xp̄i redimentis: ⁊ hois redempti siue redimēdi. Itē alia
est vt ondatur nos sine xp̄i passione saluari ñ posse. Illa
enim vnio signat nos vnitos fuisse deo mediante passiōe
in qua sanguinē suū effudit. Has duas rōnes tāgit glo.
sup illud i cor. xi. Conuenientibus ⁊c. que ē. Ideo apponi-
tur aqua vt intelligať nostra redemptio facta ꝑ xp̄i passi-
oneʒ: ⁊ eius passio ꝓcurata pro nostra dilectōe. aqua eī
genus humanuʒ significat. vñ apoc. xvij. aque q̄s vidisti
ꝑplus sunt ⁊ gentes. quox salus nō posset esse nisi i pas-
sione dn̄i: nec dn̄i passio sine ꝑpli dilectōne. nisi. n. nos di-
ligeret: ꝓ nobis se nō morti traderet. He tres rōnes tan-
gunť in glo. quadā Bede sup Mar. xiiij. accepit ihs pa-
nem ⁊c. que est. Neqʒ aquam solū neqʒ vinū solū. sic nec
solum granū sine aque confectōe in paneʒ cuiqʒ licet offer-
re: ne videatur a mēbris caput secernē. vel xp̄m sine no-
stre redemptōnis amore pati potuisse: vel nos sine illius
passione saluari. Iteʒ alia est fluxus aque de latere xp̄i.
Alexander. Non debet in calice dn̄i: aut vinū soluʒ aut
aqua sola offerri: ſʒ vtrūqʒ ꝑmixtū. quia vtrūqʒ ex latere
eius in passione sua ꝑfluxisse legiť Joh. xix. ¶ Ad hoc igiť
qd̄ queriť. vtrū admixtio aque siue aqua admixta sit de
substantia hꝰ sacramēti. Dicendū ꝙ in sacram̄to isto sūt
tria significata. s. corpus xp̄i verum. corpus xp̄i misticū.
cōiunctio corporis mistici cum corpore vero. ⁊ tria signa
scʒ panis ⁊ vinū que sunt signum corporis veri. corpꝰ veꝝ
est: qd̄ est signum corporis mistici. aqua admixta vino:
quod est signū vnionis corporis mistici cum capite xp̄o.
Esse aūt spūale sacramentū depēdet a signatis siue a re-
bus ipsius sacramenti. Esse sacram̄tale a signis. sic enī
est variare modum sumendi: sic ⁊ esse sacri. vñ sic qdam
sumūt hoc sacramentū sacramentaliť ⁊ spūaliter. quidaʒ
spūaliter tm̄: sic potest ⁊ esse sacramēti distingui. Q̄tum
igitur ad plenitudineʒ siue ꝑfectioneʒ esse sacram̄talis ⁊
spiritualis. siue esse sacramentalis tm̄: requiritur aqua
⁊ est de substantia sacramenti. Q̄tum ad plenitudinē eē
spūalis non requiriť: quia sine aqua admixta hʒ sacra-
mentū effectus suos. Q̄tum ad esse spūale: lʒ non q̄tum
ad esse sacramentale siue esse significatiuū. Non enim si-
gnificať vnio corporis cum capite plene ⁊ principaliť: nisi
admixtione aque cum vino. ¶ Ad aliud qd̄ obiciť. ꝙ il-
lud est de substantia quod est directe ductiuū in illd̄ ꝓpē
quod institutum est sacramentū. vnde cum admixtio du-
cat directe in cōmemorationeʒ passionis: dicenduʒ ꝙ re-
cordatio passionis nō est finis ꝑ se siue ꝓpter qd̄ institu-

tum est. Neq̄ȝ cum diceret dñs. hoc facite in meam com-
memorationeȝ: hoc dixit quia memoria esset finis: sed vt
celebrantes hoc sacramentuȝ recordarent̄ passionis sue.
Exemplū. qñ aliquis ex amore gratuito prestat bñficiuȝ
aliquod amico. bene vult ꝙ amicus suus recordaret̄ bñ-
ficij accepti ne arguendus sit ingratitudinis. nō tamē il-
la recordatio est ꝓpter quod prestat: ꝫ vtilitas quaȝ vult
amicū consequi ex illo beneficio. ¶ Ad hoc quod obijcit̄
ꝙ vnio corporis cum capite est res huiꝰ sacramēti: q̄ res
habet necessario significari. Dicendū ꝙ huius rei nō est
per se causa materiale ⁊ formale in hoc sacramēto: ꝫ for-
ma verborum cum intentione ꝓferētis ⁊ signa. signa di-
co in multitudine debita: ꝫ potius fides ⁊ caritas sumē-
tium hoc sacramentū. Qui. n. spūaliter hoc sumūt sacra
mentū: assequūtur effectum vnionis. quod nō esset si non
posset assequi sine multitudine signoꝝ que exiguntur ad
plenum esse siue perfectum sacramenti. vnde Hug. Hec
res scȝ corpus xpi est integrum sacramentuȝ alterius rei
scȝ vnitatis capitis ⁊ membroꝝ: qua efficit fides corpis
⁊ sanguinis xpi. hec Hug. pȝ igitur ꝙ esti necesse est rem
esse: non tñ sic significari. quia sine hmōi significatiōe ē.
¶ Ad illud quod obijcit̄. ꝙ simila non consperfa nō po-
test esse sacramentū ⁊c̄. Dicendū ꝙ hoc est: quia necesse ē
signa in hoc sacramento habere ꝓprietateȝ panis ⁊ vini.
panis non potest habere nisi precesserit conspersio in si-
mila. ꝫ bene pōt habere ꝓprietateȝ vini sine admixtione
aque. ¶ Ad hoc quod obijcit̄ ꝙ sicut rei contente signuȝ
est de substantia sacramenti: similiter ⁊ signum rei signi
ficate. Dicendū ꝙ duplex est res signata ⁊ non contēta.
scȝ corpus misticum: ⁊ vnio corporis cum capite. Utrum
ad rem primoȝ requiritur signum: ⁊ illud signum est de
substantia sacramenti. ⁊ illud est corpus xpi verum: vel
illud quod est signū corpis veri. Utrū ad scdm nequaq̄.
Et ratio huius est. vt sit conformitas signi ad signatuȝ.
Unio. n. illa iam habet esse distinctum: immo non ponit
in numerū cum vnito. similiter nec signum illius vniōis
scȝ mixtio illa siue aqua illa debet habere eē distinctuȝ.
immo non ponere in numeruȝ cum signo illo cui admi-
scetur siue vnitur. ¶ Ad illa que obijciunt̄ ꝓ alia parte
similiter respondendū. Et dōm ad primuȝ. ꝙ in illa ter-
ra ratione fortitudinis vini solent admiscere aquam vi-
no ⁊ maxime viri sobrij. Unde dōm. ꝙ xpus commiscuit
aquam vino. vnde in concilio carthaginēn. iij. In sacra-
mento corpis ⁊ sanguinis domini nihil amplius offerat̄
q̄ ipse dñs tradidit: hoc est panis ⁊ vinum aque mixtū.
lȝ igitur non sit scriptum ꝙ aqua fuit admixta: nihilomi
nus fuit admixta. Multa enī fecit dñs que non scripta
sunt vt habet̄ vlti. Io. ⁊ maxime in institutione huiꝰ sa-
cramenti. ¶ Ad hoc quod obijcit̄. ꝙ nullū materiale neq̄ȝ
in sacramento hoc neq̄ȝ in alio est significatiuuȝ qd̄ oino
non manet ꝫm substantiaȝ vel ꝫm ꝓprietatem. Dicēduȝ
ꝙ aliqñ in sacramento illud materiale quod est signifi-
cans exterius: manet ꝫm substantiam ⁊ ꝓprietatem ⁊ oi-
no q̄tum ad esse actuale. vt aqua in baptismo. Qñq̄ȝ nō
manet ꝫm substantiam ⁊ esse materiale: ꝫ ꝫm ꝓprietateȝ
substantie ⁊ esse actuale ꝓprietatum. sicut in ꝫ sacramen
to non manent panis ⁊ vinum ꝫm substantiam: ꝫ ꝫm ꝓ-
prietates eorum. quia ⁊ ꝓprietates panis ⁊ vini natura-
les subsistunt sine suis substantijs. Qñq̄ȝ nō manet neq̄ȝ
ꝫm substantiam neq̄ȝ ꝓprietateȝ: actu dico lȝ potētia ꝫm
quosdam: immo conuertitur ī aliud. sic est de aqua. Ra
tio auteȝ huius ꝯuersionis est hec. mixtio aque sigt̄ vni-
onem corporis cum capite: que quideȝ vnio est res hꝰ sa-
cramenti. Sicut. n. habetur ab Inno. tria sunt in hoc sa
cramento. forma visibilis panis ⁊ vini. veritas corporis
⁊ sanguinis xpi. virtus spūalis scȝ vnitatis ⁊ caritatis.
Primū est sacramentū tm̄. secūdum est sacramētū ⁊ res.
tercium est res tm̄. Sed ad hoc intelligenduȝ nō. ꝙ ē vni
tas caritatis membroꝝ corpis adinuiceȝ. ⁊ hꝰ signum ⁊
causa est corpus xpi verū. vnde Inno. Uerum corpꝰ xpi
est res prima: quia significat̄ ⁊ cōtinet̄ a primo. ⁊ sacra-
mentū tercij: quia significat ⁊ efficit tercium. i. vnitatem
ecclesiasticam. Alia est vnio scilicȝ corporis cum capite.
cuius causa est corpus xpi verū: ꝫ illius vnionis hec mi-
xtio est signum. hac autem virtute vnionis quasi mutat̄
homo in deum. ꝫm ꝙ dicitur. j. coꝝ. vj. Qui adheret deo
vnus spiritus efficitur. vnde huius cibus spūalis alia ē
virtus ⁊ cibi materialis. Iste aūt cibus conuertit in sui
naturam sumenteȝ: non econuerso. vnde Augꝰ. Cibus suȝ
grandiū tu mutaberis ī me: nō ego mutabor in te. Quia
igit̄ virtute huius cibi qua fit hec vnio: mutat̄ hō ī deuȝ
vt sit conformitas signi ad rem: cōueniebat vt aqua mu-
taretur in vinum. Aliter est igitur de hoc signo ⁊ alijs.
de hoc habebitur. j. ¶ Et ex hoc patet rñsio ad illud qd̄
consequenter quesitum est. scȝ quare nō ꝑmanet species
aque ꝫ mutatur in aliud: sicut species panis ⁊ vini. Ra-
tio est. quia illi qui vniuntur virtute huiꝰ sacramēti suo
capiti quod continet̄ sub speciebus panis ⁊ vini: mutāt̄
in illud ⁊ non econuerso. ¶ Ad aliud quod obijcit̄. nihil
in sacramento noue legis est signuȝ: nisi aliquo modo sit
causa rei signate. Dicenduȝ ꝙ signuȝ quod efficit. vel vt
causa simplr: vel vt causa disponēs: vel sine qua non ē si-
gnū manens signum. vnde de hmōi signo intelligit̄ ver-
bum ꝓpositum. vnde hec admixtio est solum significās ñ
efficiens: nisi eo modo quo excitans ad bonū efficit. Cō-
siderantes. n. ꝙ virtute huius sacramenti vniūtur mem-
bra capiti. quod insinuatur ⁊ innotescit per hanc mixtio
nem: ꝓuocantur ⁊ excitantur ad amoreȝ huiꝰ sacramēti
⁊ vsuȝ. ⁊ ita quia quodāmodo efficit hec admixtio sic ex-
citans ⁊ prouocans: dicit̄ facere. ¶ Ad aliud quod obij-
citur. ꝙ appositio aque non fuit prefigurata in oblatōne
Melchisedech. Dicendū ꝙ non oportet ꝙ cuilibet in si-
gnato respondeat aliquid ī signo: sed sufficit ꝙ sit ex cor-
respondētia eoꝝ que principalia sunt in vtroq̄ȝ. scȝ in si-
gno ⁊ in signato. Signa auteȝ ꝑ se ⁊ principalia in ꝫ sa-
cramento manētia sunt species panis ⁊ vini. Et rō hꝰ ē.
quia sacramenta noue legis maioris sunt efficacie ⁊ vir-
tutis: q̄ illa quibus prefigurabantur. sicut patet in cir-
cūcisione qua fuit prefiguratuȝ baptisma nostruȝ. Non
enim figurabat baptismum in sua plenitudine: sed soluȝ
q̄tum ad virtutem deletionis culpe. Figurabat enim so-
lummodo gratiam inq̄tum est amouens malum siue su-
perfluum. Pret̄. in sacramento Melchisedech figuraba
tur tm̄ illud quod est prima res huius sacramenti scilicȝ
xpus. quia illo figurabatur quod offerendum erat deo ⁊
accipiendum in cibum. sed in aqua admixto vino figura
tur vnitas membrorum corporis mistici cū capite. ¶ Ad
illud quod obijcitur. ꝙ in signum puritatis xpi q̄tuȝ ad
corpus ⁊ sanguineȝ debet confici de puro vino sic de pu-
ro pane. Dicendum ꝙ bene verum est vinum purum ma
gis assimilatur sanguine christi q̄ vinum cum aqua mi-
xtum. sed quia nec intentio sacramenti neq̄ȝ virtus ter-
minatur in illa assimilatione: sed est ad hoc vt per illud
sit virtus vnitatis ⁊ caritatis in corpore. vt patet ex ver-
bo Innocen. conueniens est vt apponatur aqua ⁊ admi-
sceatur in signum huius vnionis. ¶ Ad illud quod obij-
citur. ꝙ non admiscetur aqua pani ⁊c̄. Dicendum ꝙ non
requiritur admixtio aque cum pane. quia anteq̄ sit pa-
nis: necessaria est admixtio aque. Unde non est necesse
ꝙ instante tempore consecrationis apponatur aqua que
pani deberet addi in pane est. non sic est de vino. Unde
de consecratione distinctione secunda: capl̄o Sicut in
sacrificando. Calix domini non est aqua sola ⁊ vinum
solum nisi vtrunq̄ȝ misceatur. quomodo nec corpus do-
mini potest esse sola farina: nisi vtrunq̄ȝ adunatum fue-
rit ⁊ copulatum: ⁊ panis vnius compage solidatum.
Ecce ꝙ canon dicit. ꝙ vtrunq̄ȝ requiritur. scilicet aqua
⁊ farina ad hoc ꝙ fiat corpus christi. ¶ Ad illud quod
obijcitur. ꝙ corpus christi verum signum est corporis
mistici ⁊ vnionis illius. Unde non est aliqua necessitas

ꝙ ꝑ aquā significet. Dicēdum ꝙ vt tactū est: species ille rep̄ntāt ⁊ corpus xp̄i verū ⁊ misticū. ⁊ corp᷒ xp̄i veꝝ rep̄sentat misticū ⁊ rep̄ntat vniōez corpis in se. Sz aq̄ mixⁱ rep̄ntat vnionē corpis cū capite. vñ de ꝯse. di. ij. Si vinū tm̄ quis offerat: sanguis xp̄i incipit eē sine ꝓplo. qn̄ enim vtrūq̄ misce̅t ⁊ adunat̄ ꝯfusa sibiinuicez copulat̄: tūc sacramētum spūale ⁊ celeste efficit̄. Qz dicit̄ sanguis incipit esse sine xp̄o: intelligit̄ sine corpe xp̄i qđ ē ecclesia. Qz dicit̄ efficit̄ sacramētum spūale ⁊ celeste: intelligitur spūalis ⁊ celestis ꝯiunctōis ecclesie ad xp̄z. ¶ Cont̄. Hugo. hec res est itez sacramētū alterius rei. s. vnitatis capitis ⁊ membroꝝ. ⁊ loquit̄ ibi de capite xp̄i vero. igitur verū corpus xp̄i est sacramētum vnitatis illius. R̄nsio. verbū Hug. intelligit̄ ñ ꝑ se ꝫ ꝑ accn̄s: quia corpus xp̄i ē sacramētum membroꝝ eccīe qui sunt in puritate ⁊ absq̄ corruptōne peccati. Ad qđ sequit̄ ꝙ sunt vnita cum capite: cum sit sacramētum membroꝝ illoꝝ ⁊ vnitatis illorum quam habēt ad seinuicez per se. per accidens signat illam vnitatem quam habent cum capite. vnde primū signat per se: secūdum ratōne cōcomitantie. ꝫ oppositio aq̄ signat per se illam vnionez. ¶ Ad hoc quod obijcitur. ꝙ aqua rep̄ntat sacramētum regeneratōnis. vnde nō oportet esse signum in sacramēto redemptiōis. Dicēdum sub alia ⁊ alia ꝓprietate cōsideratur aqua prout est signum ī sacramēto regeneratōis: ⁊ ꝓut est signum in sacramēto redemptōis. Prout enim primo modo sumit̄: cōsiderat̄ vt illi ꝓprijssime cōuenit virtus abluendi. Prout secūdo modo: vt illi cōuenit decursus cōtinuus ī terrā. ꝓpter qđ homī compatur qui cōtinue decurrit in mortez. ij. Reg. xiiij. Omēs morimur ⁊ quasi aque dilabimur in terraz. vt igitur est sacramētum regeneratōis: signum est spiritualis ablutōis vt in sacramēto redemptiōis. sacramēto vnionis redemptoꝝ cum redimente. ⁊ ꝓpter alias rationes que s̄. tacte sunt. ¶ Ad hoc quod obijcit̄. ꝙ nulla sacramēta cōueniūt in cōmunicatiōe signoꝝ. Dicēdum ꝙ hoc verum est inq̄tum signa sunt significatiua primoruz effectuum ⁊ principalium. ꝫ bñ p̄nt inq̄tum cōuenientia in aliquo effectu cōmuni. Ipsa enim sacramēta etsi ñ cōueniāt in primis ⁊ immediatis effectibus: ꝯueniūt tamē omēs quodāmodo in effectu remissionis peccati vel q̄tū ad culpam vel q̄tum ad penam. ⁊ maxime sacramentuz altaris ⁊ baptismi. Vñ Inno. dedit nobis hoc sacramentū salutis: vt quia nos peccamus quotidie ⁊ ipe iaz mori ñ potest: per hoc sacramētum quod ī memoriā mortis eius accipimus: remissionē peccatoꝝ cōsequamur quotidie. nō solum nos lauit a peccatis nostris in sanguīe suo qn̄ sanguinez fudit pro nobis in crucis patibulo: veruz etiaz quotidie lauat nos a peccatis nostris in sanguine suo quem nos accipimus ī calicis poculo. ¶ Ad aliđ qđ obijcit̄. ꝙ xp̄s homo est eiusdez speciei cum membris corporis mistici. R̄nsio. cum xp̄s homo sit eiusdem spēi cum membris corpis mistici: tamē vt cōsideratur sub differentibus ꝓprietatibus ⁊ ratōibꝫ: notat̄ hec vnio illoꝝ. homo enim vt est in fluxu infirmitatis ⁊ defectus ⁊ marie q̄tuz ad d̄ce gratie signat̄ ꝑ aquam. xp̄us inq̄tum est medicamentū siue medicina h᷒ infirmitatis ⁊ reparatio hui᷒ defectus: signat̄ ꝑ vinuz. vinū enim nō solum cibus est sed medicius. ꝓpter qđ nō opz ꝙ ⁊c̄. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄. ꝙ aqua ñ rep̄ntat feruorez fidei siue caritatis quibus est vnio mēbroꝝ cum capite ⁊c̄. Dicendū ꝙ vt ex dictis pz. aqua cōueniēter rep̄ntat corpus vniēdū. vinū caput cui debet vnio fieri. vñ ⁊ mixtio h᷒ cum hoc: vnionez illi᷒ cū illo. Nec adhuc est mixtio hec vt significet causam vnionis: immo vnionez ipam. Fides. n. ⁊ caritas sunt cause vnionis. s. formaliter loquēdo. vñ quia signa sunt ī sacramentis. ad significandū res sacramentoꝝ ñ causas reꝝ: nō debet hic esse signum causaz vnionis signans: ꝫ vnionem ipam. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ quia admixtio aque cuz vino est sacramētalis: nō debet fieri anq̄ misteria inchoentur vel fit preparatio ad inchoandū. ⁊ in missa solēni dz poni post euāgelium. in missis aūt priuatis ꝓpter periculum obliuionis pōt admisceri añ. s. qn̄ ponit̄ vinū in calice. Ratio aūt que ponit̄ ꝓ alia pte nulla ē. qꝛ admixtio aque facta est añ missam immediate. cum vino statim cōuertende in sanguinē xp̄i ē sacramētalis: illa aūt que fit i dolio nequaq̄.

Articulus tercius

Consequēter querit̄ in qua quātitate debet aq̄ poni. Et videt̄ ꝙ ī tāta ꝙ ñ absorbeat̄ a vino. sicut aqua ꝑ se ⁊ sensibiliter fluxit de latē xp̄i sicut ⁊ sanguis. ꝓpter istoꝝ aūt effluxiōz admiscet̄ aqua vino vt ex dictis pz. Ergo q̄ ille fluxus in hac mixtione signat̄ videt̄ ꝙ sicut fluxus sanguinis signo sensibili ⁊ existente in sua specie signat̄. similiter ⁊ aque fluxus signo sensibili ⁊ exn̄te in sua specie debet signari. ¶ Itē mixtio est miscibiliū alteratoꝝ vnio. ḡ si vini ⁊ aque debet eē mixtio: oportet ꝙ neutrū absorbeat̄ ab alio. Ubi. n. vnū ab altero sibi adiuncto absorbet̄: potius est corruptio q̄ mixtorū alteratio. ¶ Itez ad hoc miscet̄ aqua vino vt significet aliquid in hoc sacramēto. ꝫ quod ñ est nihil significat. ad hoc ḡ ꝙ assequat̄ finem admixtionis: necesse est ꝙ maneat. vel ꝫm subam vel saltez ꝫm spēm. ¶ Contra. ex pte sacramēti corpis nō est duplex species sensibilis: a simili videt̄ ꝙ nec ex pte sacramēti sanguīs debet eē duplex species sensibilis. ¶ R̄nsio. ꝙ aqua debet apponi in taz parua quātitate vt absorbeat̄ a vino ⁊ ñ maneat ꝑ se. Rō vna tacta ē s̄. scz vt sit ꝯformitas signi ad signatū. vnio enim que signat̄ admixtiōe hac: nō hz esse distinctuz per se. Alia est absorbitio nr̄e mortalitatis siue āniphilatio. Tercia ratio est significatio vocatōis gentiū que inserēde erant eccīe de iudeis. sicut oleaster oliue Ro. xj. aqua enim cōuertit̄ in naturam vini: in signuz ꝙ gentes erant cōuertende ⁊ incorpande eccīe fideliū de iudeis. Proptē quod dictū est Petro Act. x. Macta ⁊ manduca. Sicut enim quod manducat̄ in naturam ꝯuertit̄ mād̄ucantis: sic aqua que gentes incorpandas signat: ī naturā vini cōuertitur. ꝑ quod eccīa de iudeis signat̄ que gētes sibi incorpabat. ¶ Ad illud ḡ quod primo obijcit̄. dōm ꝙ vinū ⁊ aqua mixta in hoc sacramēto nō se hn̄t in illa ratione in qua se habebāt sanguis ⁊ aqua in effluxione de latere xp̄i quia ī illo effluxu significabat̄ duplex effectus passionis. s. redemptio humani generis ⁊ eiusdē ablutio. Redemptio inquā a captiuitate ꝑ sanguinez: ablutio a peccatis ꝑ aquā. Cōmixtio aūt aque cuz vino signat nostre mortalitatis absorbitōez. aqua eniz nr̄am mortalitatem signat. ij. Reg. xiiij. Omēs morimur ⁊c̄. Per vinuz quo signat̄ sanguis xp̄i eiusdez absorbitōz siue mortificatōez. ꝑma Coꝛ. xv. Absorpta est mors in victoria. Et vltimo Osee. Ero mors tua o mors. hz. n. in nobis morimur: in xp̄o viuimus. Coloc. iij. Mortui estis ⁊ vita vr̄a abscondita ē cum xp̄o in deo. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ mixtio dr̄ cōmuniter ⁊ ꝓprie. Cōmuniter qn̄ aliqđ misceat̄ alicui alterius nature qđ tn̄ nō hz ꝓportionez. ꝫ illud tanq̄ predominās soluit speciez ⁊ conuertit in se: ⁊ tūc nō est mixtio ꝓprie. ⁊ talis pōt esse in hoc sacramēto. ⁊ de hac dicit̄ i fine primi de generatione. ꝙ si gutta aque misceatur amphore vini: nō est mixtio. quia soluit̄ species. Est alia mixtio ꝓprie dicta: miscibiliū alteratoꝝ vnio. ⁊ hec repugnāt huic sacramēto. Si aūt quereret̄: quanta aq̄ sufficiat mixtōni hmōi. Dicendū ꝙ gutta sufficit quantūcūq̄ parua sit: dūmodo possit a suo toto separi. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ sicut s̄. dictū est: vt sit ꝯformitas signi ad signatum cōgruebat vt aqua mutaret̄ in vinū sicut in vnione cibantis cum cibo. cui᷒ est signuz hec mixtio. cibans mutat̄ in cibum vt s̄. dictū est.

Membrū sextū

Consequēter querit̄ si sanguis potest consecrari ex vino puro sine aqua. Et nō: videt̄ de conse. di. ij. Cyprian᷒ sic. In sacrificando calicez dn̄i offerri sola aqua ñ pōt: quō

nec vinū solū pōt. Itez calix dñi nō est aqua sola ꝛ vinū solū: nisi vtrūq misceat. quō nec corpus dñi pōt eē farina nisi vtrūq adunatū fuerit ꝛ copulatū ꝛ vni⁹ compage solidatū. Ecce ꝙ primo dicit ꝙ in sanctificando calicē aqua sola ñ pōt offerri: sicut nec vinū solū. post dicit. Calix dñi nō est vinū solū. sicut nec corp⁹ dñi pōt esse farina. Ex his duob⁹ pōt argui sic. Ex aqua nō pōt confici sanguis xpi. igit̄ nec ex vino. Similit̄ ex alia similitudine. ex farina sine aspersione nō pōt cōfici corp⁹ xpi. igit̄ nec sanguis ex vino sine aqua. ¶ Itez aut xpus instituit aquā aut nō. Si primū: igit̄ vt videt̄ nec̄io est apponenda: ꝛ de necītate sacri. Si nō: tūc temeraria ꝓsumptione apponit̄ ab eccīa romana. ¶ Itez dñs instituit hͦ sacrm̄ ꝛ q̄tū ad materiā ꝛ q̄tum ad formā. hͦ tam hec q̄ illa ē sine qua nō pōt esse sacrm̄. hͦ aqua est de materialib⁹. igit̄ ꝛc. ¶ Itez qͦ signat aliqd qͦ est de sacr̄o ꝛ principalr̄ in sacramēto isto: est de ei⁹ necītate. hͦ vnio aque cū vino signat aliquid qͦ est de necītate h⁹ sacri. s. vnionē membroꝝ cū capite. ꝛ si hoc: ḡ nō pōt confici ex vino si ponit̄ sine aq̄: cum appositio aque sit de necītate sacri. ¶ Contra. mgr̄ in. iiij. sent̄. di. xj. Si quis ñ intendēs introducē heresim obliuione aut ignorantia aquā ꝑtermisit: nō videt̄ irritū esse sacrm̄. hͦ ille grauiter est corripiendus. in q̄ grece ecclesia ñ dicit̄ apponere aquā. ꝛ ad h⁹ ꝓbatōz introducit auctēz Cypriani de cōse. di. ij. Scriptura. Si quis de antecessorib⁹ nostris ignorant̄ vel simplr̄ nō hͦ obseruauerit qͦ nos dñs facere exemplo ꝛ magisterio docuit: pōt simplicitati eiusdez ꝛ indulgētia dñi venia ꝯcedi. nobis vͦo nō pōt ignosci: qui nūc amoniti ꝛ instructi sum⁹: vt calicē dñi cū vino mixtū ſm ꝙ dñs obtulit offeram⁹. ¶ Itez nihil est de necītate h⁹ sacramēti materialr̄ qͦ nō remanet neq ſm subam neq ſm accñs. hͦ aqua est talis. ḡ ꝛc. ¶ Itez nec videt̄ esse de ꝯgruitate nec ꝙ sit cōgruū ꝙ apponat̄: q2 hoc sacrm̄ est rei hñtis omēz saporis suauitatez. aqua aūt est insipida. ḡ ꝛc. ¶ R̄nsio ꝙ si ñ apponit̄ aqua: nihilomin⁹ ꝯsecratū est. ¶ Ad illud Cypriani qͦ est. ꝙ vnū solū nō pōt ꝛc. R̄ndet Inno. dicēs. ꝙ ꝑdicunt vinū solū nō posse offerri: determiari debet. q2 recipit exceptōnez hoc modo. nō pōt nisi fiat simplr̄ vel ignorant̄. vel nō pōt. i. nō debet: quia nō dicit̄ posse fieri qͦ de iure nō fit. ꝛ fere idez dicit mgr̄ in sent̄. Vult igit̄ dicere ꝙ illud verbū Cypriani nō pōt: nō simplr̄ intelligit̄: hͦ cū determinatōe. quia nō pōt nisi ex simplicitate vel ignorantia fiat. Si. n. fieret causa introducēdi heresim: nō pōt. ex aqua igit̄ sola vel ex simila vel granis nullo mō ꝯfici pōt. ex vino solo pōt eo modo quo dictū est. ¶ Sz est nec peccatū irremissibile nō apponere aquā. sicut videt̄ velle Cyprianus qui dicit. nobis nō pōt ignosci ꝛc. R̄nsio. sicut est potentia prima: ꝛ potētia facilis. silr̄ q̄nq negat̄ potētia prima. i. potētia simplr̄. q̄nq potentia facilis: sicut hic. vnde nobis nō pōt de facili. i. nō sine graui pnīa ignosci. ¶ Ad hoc qͦ obijcit̄. vtꝛ dñs apposuerit aquaz vel nō. dōm ꝙ dñs apposuit. ¶ Ad illud qͦ arguit̄. Si dñs apposuit: ḡ necesse est apponēda. Dicendū ꝙ dñs instituendo apposuit om̄ia que erant de necessitate efficacie ꝛ significatōis. vnde hec appositio nō est nec̄ia q̄tū ad efficaciā sacri: est tñ nec̄ia q̄tum ad plenitudinez significationis. ¶ Ex hoc ptz r̄nsio ad illud. ꝙ quedā materialia sunt nec̄ia ad plenitudinez efficacie. ꝛ q̄tum ad hāc plenitudinez nō est aqua de necītate sacri. Quedā sunt materialia nec̄ia ad plenitudinē significatōnis: sic est aqua de plenitudine. domin⁹ aūt apposuit aquā tanq̄ congruū ꝓpter significatōz expressiorē: nō tanq̄ necessariā simpliciter. ¶ Ad aliud quod obijcit̄. ꝙ illud qͦ signat aliqd qͦ ē de necessitate sacri ꝛc. Dicēduz ꝙ vnio membroꝝ corporis mistici significat̄ in vino: vt s. tactum est. ꝛ ꝑ ꝯñs vnio illoꝝ cum capite. quia nō significant̄ vt a cephala: sed potius vt vnita. Expressius tñ signat̄ hec vnio ꝑ aquaz admixtā. Aqua. n. signat ꝑplm̄. ꝛ adiūctio illius cū vino signat vnionez ꝑpli cum capite. Per vinuz signat̄ corpus xpi verū ꝛ corpus misticū. lz ḡ significet vnionez mēbrorū cum capite: nō tñ est de necessitate ipsius sacramēti. q2 ꝛ hec vnio ꝑ vinū signat̄. tñ in ꝑ aquā idest expressiōz significatōz ꝛ plenam. hec. n. expressio nō est de necītate: hͦ de cōgruitate. ¶ Ad aliud quod obijcit̄. ꝙ nō est de congruitate: q2 insipida est ꝛc. Dicendū ꝙ ex hoc congruitatem hz: quia significat ꝑplm̄ qui est insipidus. ꝛ sapidus efficit̄ ꝑ vnionez cum xpo qui est dei sapia. j. coꝝ. j. sicut aqua cū miscet̄ vino.

Membrū septimū

Consequenter querit̄. si pōt cōfici ex om̄i genere vini. vtpote ex vino de moris: de frumento. Et hoc ꝯñd. ꝑ hoc ꝙ aq̄ cuiuslibet generis sint siue sint amare siue dulces siue fontiū siue riuoꝝ ꝯueniūt sacro baptismati: ꝛ in illis pōt baptizari. A simili videt̄ ꝙ omne genus vini competat huic sacramento. ¶ Pret̄. in aliquib⁹ terris neq crescunt vinee nec vinū de vite pōt ad illas transferri. ꝛ ita ex quo nō lz ꝯficere sub specie panis nisi silr̄ cōficiat̄ sub specie vini: nunq̄ ibi cōsecraret̄ hoc sacrm̄ nisi possit cōfici sub specie alterius generis vini q̄ de vite. qͦ eēt magnū ꝑiculū viatorib⁹ illius terre: ꝛ insufficiēter eēt illis ꝓuisum a dño in illis que sunt ad salutē. ¶ Itez ꝓuisuz est a dei sapia ꝙ sacrm̄ baptismatis celebret̄ in materia cōmuni ꝓpter excusatōz paupeꝝ. Silr̄ videt̄ ꝙ ꝯueniat diuine sapie cui⁹ ꝓuidentia subuenit̄ vtiliter isti sacramento ordinate ꝙ fiat in materia cōmuni que ab omnib⁹ haberi posset. ¶ Pret̄. videt̄ maxie cōgruere ꝙ sanguis cōficiatur ex vino de frumēto: sicut congruit ꝙ caro conficiat̄ de pane de frumēto. In vino. n. de frumēto cū hͦ ꝙ ē ibi substantia frumēti est substantia aque: sicut i pane de eodez. Unde q̄tum ad congruitatē significatōis ꝛ ꝓprietates alias: videt̄ ꝙ potissime cōueniat sanguini confici de vino frumēti. R̄nsio ꝙ sicut panis de quo conficitur debet esse de frumento: sic vinuz debet esse de vite. Quia xpus compauit se frumento: cum ait Io. xij. Nisi granum frumenti ca. in ter. mor. fu. ip. so. manet. Et viti cū dixit. Ego sum vitis vera Io. xv. Pret̄. non solum ratiōe qua dñs compauit se viti solūmodo conficit̄ ex vino de vite: hͦ quia ipse dominus solūmodo de hoc genere vini cōfecit. vnde de cons. di. ij. c. in sacramēto. dicit̄ sic. In sacramento corpis ꝛ sanguinis domini nihil amplius offeratur q̄ quod ipse dominus tradidit. hoc est panis ꝛ vinū aq̄ mixtum. nec amplius i sacrificijs offeratur q̄ de vuis ꝛ frumentis. tum ḡ ratione compationis: tum rōne confectionis dominice solūmodo de vino tali cōficiendum ē. Alie autez rationes s. tacte sunt. ¶ Ad illud ḡ quod ꝑmo obijcitur dōm. ꝙ omis aqua naturaliter est eiusdem speciei cum alia: ꝛ ꝙ solum differunt accñte. nō sic est de vino. ¶ Ad aliud quod obijcit̄. ꝙ maximū periculum esset aliquibus viatoribus si non possit confici ex omni genē vini: quia penitus defraudati essent beneficio huius sacramenti. Dicendū ꝙ si forte casus suppositus accideret: dominus aliter ꝓuideret incolis illius terre. virtus. n. domini non est alligata sacramentis. semꝑ. n. ꝓuideret illis sufficienter in necessarijs ad salutem. Uel potest dici sine preiudicio. ꝙ non est aliqua terra fidelium ad quaz non posset transferri vinum saltem viciatum de quo possit confici. ¶ Ad aliud quod obijcit̄ de cōmunitate. Dicēdum ꝙ non solum necessitas est hic attendenda sed ꝯgruitas. Pret̄. sacramentū baptismatis est sacramentū necessitatis. hoc autez sacramentū nequaq̄. ꝓpter quod nō est simile. ¶ Ad illud quod obijcitur de vino de frumento. Dicendum ꝙ non est de illo consecrandum ꝓpter rationes predictas. scz ꝓpter compationez dominicaz ꝛ institutionez. Item lz conueniret ꝙ de eo conficeret̄ ꝓpter congruentiam signationis: non tamen conueniret ꝓpter congruentiam ꝓprietatum. ꝓpter quas congruit ꝙ conficiatur de vino vitis. quia ꝑ has magis assimilatur ipi signato cuius est signum. Cuius ratio multiplex est. Una est que habetur ab Ysaac de dietis ꝑticularib⁹. Vinū ho

num dat nutrimentum corpori: sanitatez reddit ⁊ custodit si accipiatur sm̄ ꝙ oportet. Ex hoc patet ꝙ vinuz est alimētum ⁊ medicamētum. similiter xp̄us digne accipientibus. Sap. xvj. Neqꝫ herba ⁊c̄. Luc. vj. Virtus exibat de illo ⁊ sanabat omēs. Idem in eodez. Vinum familiaritatis cōsortium cum natura humana habet. Est enim conueniens nostris corporibus: cuiusqꝫ color similis ē colori naturali. Et nos xp̄o efficiamur similes ꝑ hoc sacramentum: quia mutamur in ip̄m sm̄ Aug. Item antiqui assimilauerūt vinum tiriace. calefacit enim corpora frigida ⁊ infrigidat calida. sic xp̄us calefacit corda frigida. nec mirū n. est eni n diuin⁹ carbo sm̄ Dam̄ ps. Nec est q se abscondat a calore eius. Et infrigidat calida. Effectus eucharistie est: ꝙ mirabiliter minuit feruorez concupiscentie. Eccī. xxiij. Anima calida quasi ignis ardēs nō extinguetur donec aliquid glutiat. Item vinum tollit tristiciam ⁊ excitat leticiam. Eccī. xxxj. Vinum in iocunditate creatum est. ⁊ in eodez. Exultatio anime ⁊ corporis vinum moderate potatum. ps. Vinū letificat cor hominis. sic xp̄us. Sap. viij. Non habet amaritudinez cōuersatio illius: nec tedium conuictus illius. sed leticiam ⁊ gaudium. Itez vinum odoriferuz liquorez habet subtilissimuz: temꝑatum: omni sorde mūdificatum. hoc maxime est cordis confortatiuū. aīam letificat quia expellit fumum grossum sordidum ⁊ obscurum: qui solet naturalis caloris lumen obfuscare. mundificat a sorde in corde existente. vnde Ypocras. Vinum odoriferum subtili⁹ leuius nutribilius ceteris: signat naturam suam compleuisse actionez ⁊ omne contrarium ab eo esse ablatum. ⁊ facile inebriat: quia cito ad caput ascendit. Sed qd sanguine xp̄i magis purum ⁊ defecatum de purissimis sanguinibus virginis mundissime contracto? proinde odoriferam: ⁊ ideo effectus habet enumeratos. ꝓpter has ꝓprietates ⁊ consimiles quas non conuenit reꝑire ī vino de frumento: magis congruit ꝙ sanguis xp̄i conficiatur de vino de vite q̄ de vino de frumento vel alio aliquo genere vini. Non igitur solum ratione similitudinis exterioris sed interioris virtutis: conueniētius fuit ꝙ sacramentuz sanguinis sub specie vini de vite institueret̄: q̄ sb specie alterius vini.

Membrū octauū

Consequenter querit̄. vtruz sanguis possit confici de aceto. Et sic: videtur. si sp̄es vini ita agresceret ꝙ haberet saporez aceti: non ꝓpter hoc desineret sanguis esse sub specie. eadez ratione videtur ꝙ de illo quod est acetum simpliciter possit confici. ¶ Item in iure ciuili determinat̄. Et si quis vendiderit alicui cuprum pro auro: irrita est venditio. ⁊ ponitur ibi ratio: quia ꝓprie ē ibi eadem vsya. igit̄ eiusdez speciei est acetum cum vino: aliter non esset eadem vsya ꝓprie. vsya. n. dicitur substantia composita ex materia ⁊ forma. ¶ Itez acetum est quedam species vini vnde Ysido. distinguens species vini: ponit acetuz inter alias species dicens. ꝙ acetum est vinum acutum. sed de omni specie vini potest confici. g̃ ⁊c̄. ¶ Item Inno. lz diligenti studio vinum optimū sit inquirendum vt in sacrificium offeratur: vicium tamen vini nō maculat mundiciam sacramenti: quocirca siue nouum vinum quod dicitur mustum: siue vinum acidum quod appellatur acetuz in sacrificium offeratur sacramentuz conficit̄ ⁊ diuinitus consecratur. ¶ Contra. vinum est calidum ⁊ siccum naturaliter. vnde caliditas est ꝓprietas vini consequens ad substantiā. qua deficiente: deficit ⁊ ipsa substātia siue natura. sed acetum non est tale immo contrarie qualitatis: quia naturaliter frigidum ⁊c̄. ¶ Item idez videt̄ ab Inno. dicente. Vinum inq̄tuz liquet aut rubet: similitudinem sanguinis representat. inq̄tum calet aut redolet ꝓprietatez caritatis ostendit. Nam vinum ⁊ caliditatez excitat ⁊ sanguinez oꝑatur. quia cor bibētis ⁊ dilatat ⁊ exhilarat. sed hoc non facit acetū: neqꝫ exhilarat neqꝫ calet. g̃ non habet ꝓprietates quas congruit habere ꝙ debet hic sacramentū esse. ¶ Item illud debet hic esse sacramentuz quod aliquo modo est genus potus gustui fauorabile. quale non est acetum: quia ī hoc sacramento datur sanguis xp̄i inq̄tum est potus. Jo. vj. Sanguis me⁹ vere est potus. ¶ Item magister in sent̄. assignat rationē quare conficitur ex pane ⁊ vino dicēs. Sicut panis pre ceteris cibis corpus reficit. ⁊ vinum letificat hominem atqꝫ inebriat: sic caro xp̄i interiorez hominez plus ceteris gratijs spiritualiter reficit ⁊ saginat. ¶ Item acetum est vinum corruptum. sed quod corruptum est: nō ē eiusdem speciei cuius erat ante corruptionez. ¶ Item a pho viij. metaphy. habetur ꝙ acetum non est vinum nec potest esse. ¶ Rn̄sio. ꝙ in corruptione vini qua fit acetū: eē potest tanta corruptio ꝙ fit euaporatio siue exalatio partiuz ignis ⁊ radicalis ⁊ fluxibilis. si sic: bene concedo ꝙ non est vinum neqꝫ in natura neqꝫ in substantia. si autez fit acetum exalatione ignis fluxibilis: dico ꝙ lz sit alterius nature a vino simpliciter: manet tamen vinū ī substantia. hec autez distinctio videtur posse trahi a Galeno in ꝯmento aphorismoꝝ. qui compat corruptionem in vino ad corruptionem in sanguine. sicut cum vinum solet mutari in acetum ⁊ in perfectum acetuz deueniet: impossibile est in vinum redigi amplius. ꝙ si parum mutatur ⁊ non ad acredinem ducatur: plurimum ad naturā vini vertitur. Idem in sanguine intellige. qui si corrupt⁹ est nimiam: impossibile est ꝙ in purum sanguinez reducatur. si parum: superfluitate minuta remanens ī sui naturaz reuertitur. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ caliditas est ꝓprietas vini: qua destructa non remanet substantia. Dico ꝙ est duplex caliditas in vino. Est. n. quedam caliditas fixa siue radicalis sine qua non potest esse substantia vini. Et est quedam substantia fluxibilis a qua vinuz dicitur calidum effectiue. Unde dico. ꝙ sicut homo hꝫ in aliquo statu caliditatem fluxibilez que est principiū qdam actionis naturalis sicut generatōnis. In alio statu non habet: immo destituta est natura ab illa caliditate. Nec ꝓpter hoc dico ꝙ alius est homo in substantia: lz sit alter q̄tum ad naturam aliquaz. Similiter dico in proposito. Unde dico ꝙ acetum non est aliud in substantia a vino: est tamen alterum in natura. ⁊ propter hoc medici considerantes vinum prout est ad conferenduz humane nature. quia alios ⁊ alios habet effectus inq̄tum tale ⁊ tale. dicunt acetum alterius esse speciei q̄ vinum: qr alterius est virtutis ⁊ operationis vinum prout est in eē optimo ⁊ in esse huiusmodi. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ vinum inq̄tum calet proprietatem caritatis ostendit ⁊c̄. Dicendum ꝙ est duplex similitudo in hoc sacramento signorum ⁊ rerum signatarum. quedam est substantialis que est necessaria ipsi sacramento. nec sine illa esse potest. que est: ꝙ sicut panis constat ex puris granis ⁊c̄. illud dico substantiale: quia siue sumatur sacramentū spiritualiter siue sacramentaliter siue sumatur siue non: h requiritur. Alia est accidentalis que respicit ipsa signa inq̄tum sacramentum ipsum sumitur. Unde sicut non est de necessitate sacramenti ꝙ sumatur: nec si sumatur ꝙ sumatur spiritualiter. sic nec de necessitate sacramenti sunt proprietates ille que respiciunt refectionem spiritualem: sicut proprietas inebriandi ⁊ huiusmodi.

¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ illud quod oportet hic esse sacramentum debet esse potus ⁊c̄. Dicendum ꝙ acetum est potabile admixtum aque. ⁊ in aliquibus terris delectabiliter bibitur: sicut in tuscia. ⁊ maxime illud acetum quod vinū iudicandū est. ¶ Ad aliud qd̄ sequit̄ patz rn̄sio. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. ꝙ vinum corruptum nō ē eiusdem speciei ⁊c̄. Dicendum ꝙ est quedam corruptio q̄ tollitur esse optimum ipsius corrupti. ⁊ non esse simplicit̄: vtpote in vino acido. Est etiam quedam corruptio qua tollitur simpliciter eē siue esse speciei. Prima corruptio

nō tollit potentiā ꝯsecrandi. scḋa ḋo tollit. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ p̄ꝰdus loquit̄ de vino ſm eē eius potissimū. vel de aceto ſm ꝙ ꝑductū est ad vltimū genus corruptōis. Dicendū ꝗ ꝙ vno modo sumpto conficit̄ de aceto ſm ꝙ dicit Inno. Et ī aliquibꝫ regionibꝫ solū conficit̄ ex aceto: q: ad illas n̄ p̄t deferri vinū manēs ī suo eē potissimo.

Membrū nonū

Consequēter querit̄. vtrū possit sanguis cōfici ex musto dulci ⁊ agresta de vite. Qḋ ex musto dulci: p̄z ex verbo Inno. s̄. posito. ¶ Itē habet̄ de ꝯse. di. ij. c. Cū om̄e. vbi dicitur ꝙ de expresso botro. i. de vuarū granis ꝑp̄ls coīcatur: valde est diuino confusū. ꝗ si necesse sit botrus in calice cōprimat̄ ⁊ aqua misceat̄. ¶ De agresta aūt dubitat̄. ⁊ videtur ꝙ ex quo agresta fit de vua: ⁊ ab vno in specie non sunt diuersa in specie. s. illa potissime que differūt ꝑ maturū ⁊ immaturū. Hec aūt differentia est inter vinum ⁊ agrestam ⁊ hmōi: ꝙ de agresta possit sanguis ꝯfici. ¶ Itē agresta se hꝫ in maiori ꝓpinquitate ad eē vinū cōpletum siue ꝑfectum q̄ acetum. ꝗ ex aceto conficit̄ sanguis. ꝗ ⁊c̄. Istud. n. ꝓpinquius est eē rei ꝑfecte qḋ ē in accessu ad eē q̄ qḋ est in recessu. ¶ R̄n̄sio. ꝙ sanguis nō possit confici de agresta. agresta. n. nō est vinū neq̄ꝫ eiusdē speciei cū vino formaliter loquēdo: sicut pasta cum pane. ad eē. n. vini requirit̄ ꝙ liquor vini sit digestus. vt. n. habetur ab Ysaac. Vinū odoriferū liquorē hꝫ penitus: quia est digestum. liquor aūt agreste est indigestus. he aūt ꝓprietates digestum ⁊ indigestū ⁊ alie q̄plures quibꝫ distinguitur agresta ⁊ vinum: attestant̄ diuersitati specierū quibꝫ differunt. ¶ Ad illud ꝗ qḋ primo obijcit̄. dōm ꝙ ab vno in specie sunt diuersa in specie. sicut ab hoīe generante sunt embrio ⁊ corpus humanū que specie differūt. Nec solūmodo differunt vinū ⁊ agresta ꝑ maturū ⁊ immaturū: immo differūt specie formaliter loquendo. cui dicere attestatur immaturū in agresta: ⁊ maturū ī vino. In vino enim maturū ⁊ immaturum nō faciūt dr̄n̄tiā in specie. ¶ Ad aliud quod obijcit̄. ꝙ agresta est in maiori ꝓpinquitate ad vinum in esse completo q̄ acetum ⁊c̄. Dicendum ꝙ ſm ꝙ eē completū vini dicit esse ſm subam ⁊ speciem: nō est verum. quia acetum lꝫ sit in declinatōne vini q̄tū ad esse illius optimū: est tn̄ vinū q̄tum ad esse ſm subam ⁊ spēm. ¶ Quod aūt subiungit̄. ꝙ illud est ꝓpinquiꝰ esse ꝑfecto rei qḋ est in accessu: q̄ illḋ qḋ est in recessu. ꝗ verū est qn̄ in equali distantia sunt que sunt ī accessu ⁊ recessu. alr̄ est repire instantiā: vt p̄z in puulo ⁊ in viro q ē in declinatōe aliquātula ab optimo statu hoīs

Questio. xxxiij. de integritate euchariſtie respectu forme.

Sequitur de integritate huiꝰ sacramēti q̄tū ad ea q̄ sunt ex pte forme: que attendit̄ in verbis prolatis in ꝯsecratione ipsius. Circa que q̄rūt̄ quatuor. Primū est de forma verborū q̄tum ad ipsa verba in transsubatōne panis. Que sit forma prescripta sub qua ꝯficit eccīa. Secūdū. vtrū sub illa forma dn̄s ꝯfecerit. Terciū. de dubitabilibꝫ incidentibꝫ circa formā prescriptā. Quarto. de forma verborū que ē in transsubstantiatione vini.

Membrū primū

Primo ꝗ querit̄. vtrū hec sit forma verborū ī transsubatione panis. Accipite ⁊ comedite hoc est corpus meū. vel hec: hoc ē corpus meū. Et hec: accipite ⁊ comedite ⁊c̄. videt̄ sic. de ꝯse. di. ij. Eusebius emissenus. Inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in subā corporis sui verbo suo secreta p̄tāte ꝯuertit: ita dicēs. Accipite ⁊ comedite hoc est corpus meū. ⁊ sanctificatōe repetita: accipite ⁊ bibite hic ē sanguis meus. Ecce videt̄ velle ꝙ in his verbis: accipite ⁊ comedite ⁊c̄. fit cōuersio creaturarū in corpꝰ ⁊ sanguinē xp̄i. Sꝫ illa est forma verborū prescripta quorū ꝓlatione fit ꝯuersio creaturarū in corpus ⁊ sanguinē xp̄i. ꝗ ⁊c̄. ¶ Itē Ambro. in li. de sacramētis. Anteq̄ ꝯsecratur panis ē. vbi verba xp̄i accesserūt: corpꝰ xp̄i ē. audi dicentē: accipite ⁊ comedite ex hoc omēs. hoc est. n. corpus meū. hec Ambro. Ex his idē videt̄ qḋ prius. ¶ Itē magister. iiij senē recitando verba Amō. dicit. Attendite q̄ sunt verba quibꝫ fit ꝯsecratio. accipite ⁊ comedite ex hoc omēs. hoc est. n. corpus meū. ⁊ ita videt̄ idem qḋ prius. ¶ Contra. ꝑ hoc ꝙ dicit̄ accipite ⁊ comedite: nō exp̄mitur aliquid ꝑfectum vel faciendū circa illud quod est ꝯsecrandū vel transsubstantiandū in corpus xp̄i. ꝗ penes illud nō attendit̄ virtus aliqua transsubandi ⁊c̄. ¶ Itē ꝑ hoc ꝙ dicit̄ accipite ⁊ comedite: ōndit̄ ꝙ dꝫ sumi ī vsum ꝙ sequit̄ ad cōuersionē siue ꝑfectionē. ¶ Itē mgr̄. iiij. senē. viij. di. cū ꝓferunt̄ hec verba hoc est corpus meū: hic est sanguis meus: ꝯuersio fit panis ⁊ vini in subam corporis ⁊ sanguis xp̄i. reliqua ad laudē dei dicūt̄. ⁊ ita idē qḋ prius. ¶ Quod ꝯcedimus: dicētes ꝙ virtus data ē a dn̄o his verbis. hoc est corpus meū. Et aūt apponuntur alia a beato Ambro. silr̄ a canone: hoc nō est q: sint eēntialiter de forma quibꝫ virtus transsubandi data est: sed quia illis exp̄mit̄ ꝙ ꝓpter hoc fit consecratio hmōi. vt qḋ consecrat̄ sumat̄ ī vsum siue cibū a fidelibꝫ. Ipsa aūt consecratio nō est finis simplr̄ cōsecrantis: ꝗ potiꝰ vsus fideliū ad hoc vt vtentes capiti ⁊ mēbris fortius vniāt̄. quod insinuare volentes ipsi forme addūt ꝙ dico: accipite ⁊ comedite. Uel p̄t dici. ꝙ qn̄q̄ꝫ dicunt̄ eē de forma solum quibꝫ data est virtus transsubandi: qn̄q̄ꝫ ⁊ hec ⁊ illa que precipiūt vsum. ⁊ ſm hāc dr̄n̄tiā differenē dicūtur verba alia ⁊ alia esse de forma.

Membrū secūdū

Consequenē querit̄. si dn̄s confecit sub illa forma sub qua conficit eccīa. Eccīa aūt cōficit his verbis. hoc est. n. corpꝰ meū. Queritur. vtrū dn̄s illis eisdē v̄bis ꝯfecit. Et sic: videt̄ ꝑ hoc. ꝙ ꝯueniēs est ꝙ factū autenticū exercendū ab eccīa ſm auctorē sui originis deriuet̄ ad posteros. ꝗ cōsecratio siue confectio que exercet̄ ab eccīa: eadē forma verborū debet fieri qua fiebat ab ipso a quo eccīa hꝫ auctoritatē conficiendi. ¶ Item si verbis alijs cōfecisset dominus: nō tn̄ hec verba ꝗ ⁊ alia haberent vim transsubstantiandi. qḋ eēt incōueniens: cū illa virtus nulliꝰ esset vtilitatis. ¶ Contra. Math. xxvj. dicit̄. Cenantibus illis accepit ih̄s panem ⁊ bn̄. ac fre. dedit dis. s. ⁊ ait: accipite ⁊ comedite: hoc est corpus meū. prius ꝗ benedixit ⁊ fregit q̄ ꝓtulerit hec verba; hoc est corpꝰ meū. ꝗ priꝰ facta est transsubstantiatio q̄ verborū illorū ꝓlatio. dic̄ enī glo. sup hūc tex. fregit. vt ōnderet corp̄is sui fractōē non sine sponte sua fore. Nō. n. est verisimile ꝙ fregerit ⁊ dederit illis panem simplr̄. i. ante cōuersionē in corpꝰ xp̄i. ¶ Item Inno. Sane p̄t dici ꝙ xp̄s virtute diuina cōfecit ⁊ postea formā expressit sub q̄ posteri bn̄dicerēt. Ipse nanq̄ꝫ ꝑ se virtute ꝓpria bn̄dixit: nos aūt illa virtute quā indidit verbis. ¶ R̄n̄sio. de ꝗ ē opinio multiplex. Una est que dicit ꝙ xp̄s confecit hoc verbo: hoc est corpꝰ meū. ꝗ verbum illud dixit bis: lꝫ nō scribat̄ nisi semel. postq̄ enim bn̄dixit: tacite dixit illud verbū hoc est corpꝰ meū. ⁊ tūc confecit. ⁊ quia tacite dixit: ideo tacuit euāgelista. ꝑ illud autē verbum secūdo dictū duo nos docuit. s. qḋ fuit qḋ dedit scꝫ corpus eius: ⁊ qualiter alius idē facere debuit. ¶ Alia opinio est. ꝙ ꝑ illud verbum semel dictū fiebant om̄ia tria. s. consecratio: ⁊ duo predicta. nec ē aliquod incōueniens. lꝫ aliter fecerit tunc q̄ nūc facit ecclesia. tūc. n. post prandium confecit ⁊ discipulis coīcauit: qḋ non facit eccīa nūc. ⁊ addunt aliqui ꝙ euangelista nō obseruat ordinem verborū ſm ꝙ erāt ꝓlata a dn̄o. ordo autē talis fuit. accepit panem ⁊ bn̄dixit dicens: ꝗ ē cor

pus meū. fregit ⁊ dedit discipulis suis dicēs. Accipite ⁊ comedite. ¶ Tercia fuit opinio. ꝙ dñs accipiens panē bñdixit illum quadam bñdictōne secreta nobis ignota: ad quam facta est transsubstātiatio postmodū fregit ⁊ dedit discipulis suis dicens. Accipite ⁊ comedite h̄ est corpus meū. ⁊ in prolatione horum verboꝝ ꝯtulit eis vim conuertendi imposterū panē in corpus xp̄i. ¶ Quarta fuit opinio. ꝙ virtus erat in manibus xp̄i ꝑ quam sine verbo sola cogitatione ⁊ voluntate confecit post verbū ꝓtulit ratione duplici pretacta. Secunde opinioni videtur mihi magis esse consentiendū. Q2 autē domin⁹ consecrauit horum verboꝝ ꝓlatione semel facta: ex verbis euangelij ⁊ verbis sanctoꝝ patrum videtur. Dicit enim Eugenius al's Eusebius emisenus. ⁊ habetur de conse. di. ij. Quia corpus. vbi dicit̄. Inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in substantiam corporis ⁊ sanguinis sui verbo suo secreta potestate ꝯuertit: ita dicens. Accipite ⁊ comedite hoc est corpus meum. ⁊ sanctificatione repetita. Accipite ⁊ bibite hic est sanguis meus. Ecce plane dicit ꝙ dominus conuertit visibiles creaturas in substātiam corporis ⁊ sanguinis sui proferendo hec verba. hoc est corpus meum. ¶ Ad hoc quod dicit Inno. ꝙ diuina virtute confecit ⁊ post formā expressit ⁊c̄. Dicendum ꝙ in verbo Inno. notatur ordo conficientis vt erat domini ⁊ vt erat data verbis. prius enim erat virtus qua dominus confecit ipsius domini: postea erat ipsorum verborum.

Membrū terciū

Sequitur de dubitabilibus incidentibꝫ circa formam prescriptam. Et primo de dubitabilibus que incidunt circa formam totalem. Secundo. que incidunt circa ptes forme. Tercio. de his que incidunt circa variationē forme. Quarto. de his que accidunt circa verba addita quibus laus deo defertur.

Articulus primus

Circa primum obijcitur sic. Videt̄ ꝙ hec forma: hoc est corpus meum. non sit forma alic⁹ sacramenti: sic. Forma sacramenti non habet vsum suum nisi qñ aliquis baptizatur. similit̄ forma confirmationis. scꝫ consigno te crismate ⁊c̄. similiter videt̄ ꝙ forma huius sacramenti si sit conuenienter assignata: non debet habere vsum suum nisi cum ipsum sacramentum exercetur. sed in celo ⁊ vbiqꝫ est xp̄us. ꝙ dico hoc est corpus meum: dictum a xp̄o corpore eius demonstrando habet vsum suum. igitur non videtur ꝙ sit forma alicui⁹ sacramenti. ¶ Itē aliud est precipe vt aliquod ens siue factum sumatur in vsum: ⁊ aliud est dare formam faciendi illud. Sed cum dicit̄ hoc est corpus meū. premisso h̄ ꝙ dico accipite ⁊ comedite: precipit̄ vt sumat̄ corp⁹ xp̄i ī vsum. igit̄ in his verbis nō est data forma cōficiēdi corpus xp̄i. ¶ Itē aliud est vti voce aliqua vt est signum: ⁊ vt est res. Cū n̄ aūt vtit̄ ea vt est signum: vtit̄ ea intentōe significandi illud ad qđ institutū est. Cum aūt vtitur ea vt est res: intendit̄ aliquid ab vtente circa ipām. vt cum dicit̄ magister est trisyllabū. Istis ū° duabus ē vti vocibus ⁊ nō aliter. h̄ siue vtat̄ hac forma verboꝝ hoc est corpus meū sic vel sic. nō ꝯsecratur panis demonstratus in corpus xp̄i. igit̄ ꝓlatione hoꝝ verboꝝ nō asserit ꝓferēs qđ intendit. ⁊ ita hec forma nulla est q̄tum ad ꝓpositum ꝯsecrandi. ¶ Itē demōstratio siue sit ad sensū siue intellectū: est ad cognoscendū nō ad efficiēdū. h̄ forma verborū que generalr̄ sacramētis cōpetit: debet eē ad efficiēdū. ḡ hec forma n̄ ꝯpetit huic sacrō. ¶ Rn̄sio. Ad primū. ꝙ hec forma hoc est corpus meū: ꝓut ꝑ virtutē a deo illis collatā ꝯsecrat̄ corpus xp̄i. ⁊ ꝓut sunt forma in h̄ sacramento: nō sunt solū ad significandū h̄ ad efficiendū. nec veniunt in vsum significādi tm̄: h̄ efficiendi h̄ principaliter. ꝓut aūt alibi sumūtur in vsum: sumunt̄ in vsum significandi. vnde nō hn̄t vsum illū si ꝯtingat illa verba ꝓferri: quē hn̄t inq̄tū sunt forma in h̄ sacramēto. Q2 aūt sumūtur i vsū significādi aliter q̄ alia que sunt forme i alijs sacramētis. hoc est: quia in modo loquēdi nō exprimunt rem suā vt exercitam circa aliquē sicut est in alijs: h̄ simpliciter indicando hoc de hoc. ¶ Ad secundū dōm. ꝙ ad hoc ꝙ hoc sacramentū habeat plenitudinē efficacie ⁊ cōsequatur finē suū duo requirunt̄. scꝫ consecratio corporis xp̄i: ⁊ vsus ꝯsecrati. ꝓpter hoc dñs cum daret formā ꝯsecrandi hortabat̄ ad vsum. vnđ cum diceret accipite ⁊ comedite: hortabat̄ ad vsum. cū subiunxit hoc ē corpus meū: instruxit in forma. Nō igit̄ solum in verbo ꝓposito vsus precipiebat̄: h̄ forma tradebat̄. ¶ Ad terciū dōm. ꝙ lꝫ prout vocibꝫ coīter vtimur: nō vtimur illis nisi duobus modis. scilꝫ vel ꝓut sunt signa: vel prout sunt res. aliter tñ vtitur aliquibꝫ prout illis tradita est forma sanctificandi in sacramentis. quia tunc ꝓpue ⁊ ꝑ se vtit̄ eis vt effectiuis siue efficientibꝫ virtute illis tradita a dño. ⁊ sic est de verbo ꝓposito ꝓut eo vtitur in sacris. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ realiter verum est ꝙ demonstratio est ad cognoscendū: nō ad efficiendū. nihilominus quia huic verbo datur virtus a verbo increato ad transsubstantiādū elementū in corpus xp̄i. sicut ex prima impositōe hꝫ virtutē demonstrandi. sil'r ex virtute collata a verbo increato hꝫ virtutē transsubstantiandi.

Articulus secundus

Sequit̄ de partibꝫ forme prescripte in speciali scꝫ huius hoc est corpus meū. Et primo de h̄ ꝓnomine hoc. Secūdo de hoc verbo est. Tercio de hoc nomine corpus. Quarto de h̄ adiecto meū.

Circa primum sic. .§.j.

querit̄. quid demonstratur ꝑ hoc ꝓnomen hoc: cum dicitur hoc est corpus meū. Q2 aūt demonstrat̄ aliqd ostēdit̄ sic. Ex quo est ꝓnomen: necesse ē ꝙ sit relatiuū vel demōstratiuum. Si. n. ꝓnomina cadant a relatione vel demōstratione: cassa sunt ⁊ vana. igitur cum non est relatiuū: est demonstratiuū. Quid igitur demonstrat̄? Si corpus xp̄i: igit̄ nihil aliud est dictu q̄ corpus xp̄i est corp⁹ xp̄i. h̄ si hoc: igitur in verbo ꝓposito non notatur aliqua virt⁹ transsubstantiandi. neqꝫ aliquid transsubstantiari in aliud. Si demonstratur substantia panis vel accidens: tūc simplr̄ est oino falsa. ¶ Itē hec est falsa: quod est panis erit corpus xp̄i. quia hec nunq̄ est vera: quod est panis ē corpus xp̄i. quia signatur inesse quod non inest. sed hec scꝫ panis est corpus meū: ꝓpinquius signat inesse qđ n̄ inest. igitur ⁊ hec similiter est falsa vel fortiori ratione. ¶ Item aut facit demonstrationē ad sensum: vel ad intellectum. Si ad sensū: sed nihil quod sit ibi sensibile ē corpus xp̄i. ḡ falsa est. Si ad intellectum: sed demonstratio ad intellectum non fit nisi dupliciter. aut cum demonstratur res de qua precessit sermo ⁊ nō est actu presens: aut cum demonstratur res que non est actu presens sed ī suo simili. vt cum dicitur: hec herba crescit in orto meo. sed neutrum est hic reperire. ḡ ⁊c̄. Non enim precessit sermo de corpore xp̄i: nec est aliud simile illi in specie quod intelligitur hoc pronomine demonstratiuo: ergo non est ad intellectum. igitur est ibi demonstratio ad sensum. ⁊ ita demonstratur quod presens est sensui: ⁊ hoc est panis. igitur ⁊c̄. ¶ Item nunq̄ esset hec vera: hec herba crescit in orto meo; nisi conueniret intelligibiliter demonstratū crescere in orto meo. sed nūq̄ quod intelligibiliter demōstratur per hoc pronomen hoc. i. corpus christi erit panis. igitur nullo modo ex demonstratione panis ad sensum potest intelligi corpus xp̄i. ¶ Itē cōtingit significare demōstrationē vt exercitā ⁊ vt ꝯceptā. sed h̄ ꝓnomē h̄: importat demonstrationem vt exercitam: quia demonstratio exercetur in ipsa prolatione. ḡ cum demonstratio fm̄ ꝙ huiusmodi sit solius entis: actu demonstrat illud

quod est actu cum ꝓfert. ꝫ actu ñ est ibi panis vel eiꝰ spe-
cies. ꝗ ꝓ illo supponit. ꝗ ꝛc. ¶ Itez augꝰ. accedit verbū
ad elementū ꝛ fit sacrm̄. sed elementū in ꝫ sacro est pāis
ꝗ ad illud accedit verbū. ꝫ ꝓnomen illud demonstrat ad
quod accedit: ꝗ demonstrat panez. ꝫ predicatum falso ei
attribuit. ꝗ talis forma est falsa. ¶ Itez terminꝰ siue ac-
cidentalis siue substantialis supponēs vbo de p̄nti qd̄ nō
est ampliatū. vt hoc verbū pōt supponit ꝓ eo qd̄ actu est.
ꝫ ꝓnomen hoc supponit huic verbo est in p̄dicta forma. ꝗ
supponit ꝓ eo ꝙ actu est sub illis sp̄ebus qñ ꝓfert. ꝫ non
est ibi nisi panis vel eius ꝓprietas. ꝗ signat ꝙ panis vel
eius ꝓprietas est corpꝰ xp̄i. ꝫ hec est falsa. ꝗ ꝛc. Ex autē
ꝙ hoc ꝓnomen demonstret panis: videt Math. xxvj. ꝫ
est corpꝰ meū. Glo. interlinearis. qd̄ sub specie panis vi
detur. ꝛ nihil videt sub specie panis nisi panis. ergo ꝛc.

Rn̄sio. de verbo ꝓposito diuersi diuersimode sentiūt.
Quidaz dicūt ꝙ sacerdos ꝓferens verba illa non dicit
ea tanꝗ̄ sua: ꝫ tanꝗ̄ verba dn̄i. vn̄ materialr̄ sumūt ꝛ vt
recitata. ꝛ ꝓpter hoc nō est querenduz quid demōstrat ꝫ
ꝓnomen hoc. sicut nec si diceret. ꝫ est ꝓnomē demōstra-
tiuū. Sed hec rō nō videt mihi sufficiēs. qꝛ etsi suppona-
tur ꝙ put dicūtur a sacerdote materialr̄ tenēt ꝛ vt vba dn̄i
recitata: nihilominꝰ qñ xp̄s confecit verbis illis signifi-
catiue tenebant ꝛ nō vt verba alteriꝰ recitata. Querat
igit de verbis illis prout fuerūt verba dn̄i ꝓpria: qd de-
monstrat hoc ꝓnomen ꝫ. ꝛ pōt idem queri qd̄ priꝰ ꝛ ea-
dem accidit difficultas. Preter. nō est ratōni ꝯsonū. ꝙ ver
ba quibꝰ prescribit forma huiꝰ sacramēn materialr̄ tene
antur: sicut nec in alijs sacramētis. nec ꝙ verbis sic acce
ptis contulerit dn̄s virtutē transsubstantiandi: ꝫ potiꝰ
verbis que tenent significatiue. ¶ Aliter dicūt aliq. ꝙ a-
liqua oratio est que nō est vera ꝓ tp̄e ꝓlatiōis sue. vt cū
dicit ego bibo. ꝫ ꝓ tempe in quo ꝓferens bibit. Simili-
ter hec oratio. ꝫ est corpus meū. cū longo tp̄e ꝓferat nō
est vera ꝓ tp̄e illo: ꝫ ꝓ vltimo instanti sue ꝓlationis. qꝛ
ꝓ vltimo instanti hꝰ ꝓlationis in quo fit transsubstātia-
tio panis: ꝓferunt verba hec. quia ꝗ ꝓ vltimo instāti ꝓ-
lationis illoꝝ verboꝝ hec ꝓferunt. simr̄ est de illis iudi-
candū ac si ī vltimo instanti ꝓferrent. Sz qꝛ ī vltimo in-
stanti facta est consecratio: ꝫ ꝓnomē hoc demōstrat cor-
pus xp̄i. Sed adhuc videt insufficient dictū: tum qꝛ ne-
scitur quo instanti ꝓlationis facta est ꝯuersio: tum quia
tunc nō est aliud dictu verbo ꝓposito: ꝗ ꝫ i. corpꝰ meuz
est corpus meū. Si. n. vt dicūt hoc ꝓnoīe simplr̄ demon
stratur corpus xp̄i: idez est dictu. hoc est corpꝰ meū: ꝛ cor
pus meū est corpus meū. sicut si demonstrato petro dice-
retur. iste est bonus homo. idez est dictu ꝙ petrus est bo
nus homo. ꝫ hoc corpus meuz est corpus meū: semꝑ fuit
vera siue existente transsubstantiatōne siue nō. ¶ Aliꝰ di-
cūt quidam ꝙ hoc fit demonstratio ad sensum ipsiꝰ sube
panis. nō absolute: ꝫ vt ꝯuersus in corpꝰ xp̄i est terminꝰ
transsubstantiatōis. Sz hoc minus recte videt dici: cuz
panis nunꝗ̄ sit terminꝰ transsubatōis: ꝫ potius corpus
xp̄i. loquit. n. de termino in quē: nō ex quo. Videt ꝗ ꝙ sic
aliter dōm. ¶ Nota ꝗ ꝙ hec oratio hoc est corpꝰ meū: est
significatiua ꝛ opatiua. Significatiua ex prima sui im-
positione: opatiua ex forme sacramentalis institutōe. do-
minus. n. in institutōe forme huiꝰ sacramēti ꝯtulit virtutez
verbo predicto. Rōne ꝗ qua est significatiua: hoc demon
strat signatū ꝑ signū. Rōne qua est opatiua: insinuatur
aliud in aliud ꝯuertendū. Vn̄ cum dr̄ hoc est corpꝰ meū:
hic est intelligibilis demonstratio signati ꝑ signū ꝯuer-
tendū in signatū. Explanatio hꝰ est talis cū dicit. petra
est xp̄s. hoc dicit significatiue non eēntialit. i. petra sigt
xp̄m: ꝛ xp̄s significat ꝑ petrā. hec significatio ñ ē ꝗ̄ ad
sensum: ꝫ ꝗ̄tum ad intellectuz. quia nō sentit ꝫ intelligit
xp̄s ꝑ petrā. Cadat igit petra sub demonstratōne ꝛ dica
tur. hec petra est xp̄s demonstrata petra: eius ꝓprietati-
bus intelligit xp̄s. demonstratōne ad intellectū demōstra
tur significatū ꝑ signū. Similit dico in ꝓposito pāis ad
ꝯsecrandū in corpus xp̄i: corpus xp̄i signat. ꝛ repn̄tatur

corpus xp̄i nō sensibiliter ꝫ intelligibilr̄. Cuz ꝗ dicit de-
monstrato pane qui est signū corporis xp̄i ꝫ est corpꝰ meū:
hic est demonstratio signati ꝑ signuz. sicut si diceret hec
petra est xp̄s. ꝫ ratione qua intentione regulat opꝰ in sa
cramentis. Intentio autez ꝯsecrantis est: vt virtute ver-
boꝝ ꝓlatoꝝ panis mutet in corpus xp̄i hoc verbo. ꝫ est
corpus meū. demonstrat corpus xp̄i signo trāssubstanti-
ando in corpus xp̄i virtute data ipsi verbo. vn̄ cū dicit ꝫ
est corpus meū. sensus est: signatiua hoc signo qd̄ est pa-
nis transsubstantiandus in corpus meū: est corpꝰ meuz.
ꝛ sic sermo veritatē hꝫ cointellecta virtute transsubstan
tiandi. Sic ꝗ iudicat de verbo ꝓposito ſm ꝙ priꝰ cadit
consideratio supra veritatez signationis: ꝛ ꝯsequēter su-
pra virtutē operatiuā. ¶ Ex his patet qūo ad obiecta di
cendū est. Cum igit querit quid demonstrat ꝑ hoc ꝓno
men hoc. Dicendū ꝙ signatum ꝑ panem trāssubstantian
dam in corpus xp̄i demonstratōe ad intellectū signati ꝑ
signum. Sic igit pz. ꝙ aliud est dicere hoc est corpꝰ meū
ꝗ̄ corpus meū est corpus meū. Preter. ꝛ quod cognoscitur
hoc verbo virtus transsubstantiandi. ¶ Ad aliud quod
obijcit. ꝙ hec est falsa qd̄ est panis erit corpus xp̄i: mul-
tofortius quod est panis est corpꝰ xp̄i. si hec est idez cum
eo qd̄ est. hoc est corpus xp̄i pane demōstrato ꝛc. Dicen
dū ꝙ hoc est verum ſm ꝙ signū cadit sub demonstratōe
ꝑ se: nō tm̄ ſm ꝙ demonstratōne ad intellectū signatū de-
monstratur signo. hec. n. vera est significatū ꝑ panē erit
corpus xp̄i: ꝛ est corpus xp̄i. quia corpus xp̄i ē ꝛ erit cor-
pus xp̄i. ¶ Ad illud quod querit. vtꝝ est hic demonstra-
tio ad sensum vel ad intellectum. Dicendū ꝙ ad intelle-
ctum: quia ꝑ signum sensibile. s. panis intelligit corpus
xp̄i: ꝛ eo modo quo aliqd intelligit ꝑ suū simile. Cuz aūt
obijcit. ꝙ ibi non est simile aliqd xp̄o in specie. Dicēduz
ꝙ sicut panis non repn̄tat corpus xp̄i solum rōne substā-
tie panis: ꝫ ꝓprietatum panis. sic nec corpus xp̄i qd̄ in-
telligitur demonstratur pane tm̄ rōne substantie eiꝰ: sed
ratione ꝓprietatum panis. panis autez cum ꝓprietatibꝰ
suis hꝫ similitudinez analogie cuz corpe xp̄i. Nec requi-
ritur ꝙ vbicūqꝫ est demonstratio ad intellectum: ꝙ sit ꝑ
demonstrationez alicuiꝰ simplr̄ eiusdez in specie: sed suf-
ficit similitudo analogie. Unde dico ꝙ insufficienter di-
uisit ponendi duos modos demonstrandi ad intellectuz
nisi extenso nomine species dicatur similitudo natural.
¶ Ad hoc qd̄ obijcit. ꝙ nunꝗ̄ hec eēt vera. hec herba ꝛc.
nisi ꝙ intelligitur ꝑ hanc herbam crescere in orto meo.
Similiter ex hac pte nec hec est vera. hoc est corpꝰ meū:
nisi corpus xp̄i aliqñ esset qd̄ ꝑ hoc ꝓnomen demōstrat.
Dicendū ꝙ ita est. demonstrat. n. signatum ꝑ signū con-
uertendum in illud. hec. n. est vera. signatum per panem
conuertendū in corpus xp̄i: est corpus xp̄i. Illa aūt ꝗ dn̄
dunt ꝙ ꝑ ꝓnomen demonstrat quod actu est. ꝯcedimus.
¶ Ad illud quod obijcit. ꝙ verbum accedit ad elemētuz
ꝛc. Dicendū ꝙ ita est in ꝓposito. quia nō tm̄ demonstrat
hoc verbo significatum ꝑ panez: ꝫ ꝑ panem vt est conuer
tendus in corpus xp̄i. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit de glo. illa ꝗ
est. ꝙ sub specie panis videtur. Dicenduz ꝙ ly videt co-
pulat ꝓ visione intellectuali. vt videtur. i. vt intelligit.
vnde sensus est. hoc est corpus meum quod intelligit sub
specie panis. ꝫ ſm hoc videtur cum sub specie panis nō
sit corpus xp̄i nisi finita ꝓlatione siue vltimo instanti ꝓ-
lationis. ꝙ demonstratio ꝓnominis respicit prolationē
finitam siue vltimū ꝓlationis. Rn̄sio. ꝙ dico sub: nō no-
tat sub esse cōtinentie eo modo quo dicimꝰ ꝙ facta trās-
mutatione corpus xp̄i est sub specie panis. ꝫ notat sub ē
signationis eo modo quo signatum est sub signo. ¶ Sed
contra hoc videtur dicere Inno. sic. Nō sicut hereticus
sapit ꝫ desipit: ita debet intelligi ꝙ dn̄s ait hoc est corpꝰ
meū. i. hoc significat corpus meū. sicut ꝙ dicit Apl̄s. pe
tra erat xp̄s. i. significat xp̄m. hec Inno. Rn̄sio plana ē.
aliud est dicere corpus xp̄i signatum pane ꝯuertendo in
corpus xp̄i demonstrari ꝑ hoc ꝓnomen hoc: cum dicit ꝫ
est corpus meū. qui quidez panis virtute verboꝝ ꝯuer-

titur in corpus xpi: q̄ dicere verbis istis hoc est corpus
meū corpus xpi cū significari pane demonstrato ꝛ nū q̄
essentialiter esse sub speciebus. Hoc igr̄ modo intelligē
do verbum ꝓpositum: magis videtur mihi consonare in-
tentioni consecrantis ꝛ intellectui verboꝝ ꝓut eoꝝ vir
tute transmutat̄ panis in corpus xpi. ¶ Si obijcit̄ cōtra
predicta ꝑ hoc qd̄ dicit Aug⁹. accedit verbū ad elemen-
tum ꝛ fit sacramentū. ꝛ nō est ibi aliud elemētū nisi qd̄
conuertit̄ in corpus xpi. ḡ substantia panis sub accn̄tibꝰ
ꝓprijs demonstrat̄. maxime cum intentō conficiētis sup
panem ferat̄ vt cōuertat̄ in corpus xpi: qꝛ illud demōstra
tur sup qd̄ fertur intentio. Rn̄sio. q̄ si intentio conficiē-
tis feratur sup panē vt ꝯuertat̄ in corpus xpi. ex h̄ nō seq
tur q̄ panis demonstrat̄ ꝑ h̄ q̄ dico hoc. Intentio enim
conficientis est. vt ꝓlatione totalis forme verboꝝ ꝯuer-
tatur panis in corpus xpi: nō aūt ꝓlatione hꝰ ꝓnois h̄.
vnde accedens verbū. i. forma verboꝝ prescripta ad ele-
mentū fit sacramentū. Unde cum in ꝓlatione hꝰ ꝓno-
minis hoc: nondū sit facta conuersio panis in corpꝰ xpi.
si demonstratur ipa substantia panis: simplr̄ enunciatur
falsum. cum hoc verbum est: idemptitatē ꝛ simultatē im-
portet. lꝫ enim hec oratio totalis. hoc est corpus meū: sit
opatiua virtute sibi collata a dn̄o instituente hoc sacrm̄
nō ꝓpter hoc subtracta est sibi ꝓpria significatio quā hꝫ
ex impositione: neqꝫ s̄m se totam neqꝫ s̄m ꝑtem aliquam
ipius. Un̄ q̄ dico est. q̄ dico corpus q̄ dico meū: ꝓprias
retinent significatōes ꝛ modos ēentiales significādi hic
sicut alibi. Uel sic vt dictū est. Forma verboꝝ prescripta
est significatiua ꝛ opatiua. veritas autē eius vt ē signi-
ficatiua. dependet ab ipa vt est opatiua. ꝛ econuerso. s.
efficacia operationis a veritate significatōis. vtrūqꝫ enī
est alteri necio accōmodatū. Nūq̄ eēt hec vera. hoc ē cor
pus meū s̄m intentionē consecrātis: nisi virtute ibi fie-
ret conuersio elemēti in corpus xpi. nec hmōi fieret ꝯuer
sio nisi vteret̄ illa s̄m impositā significatōꝫ. cui inq̄tum
est hmōi data ē virtus transsubstātiandi. Iudicandū est
igitur de hac ōrone s̄m q̄ coincidūt ꝛ cointelligunt̄ veri-
tas ꝛ operatio virtutis. h̄ qn̄ virtus opatiua est in suo
actu (quia opatio hec est in instanti) q̄ dico hoc: demon-
strat corpus xpi contentū sub specie panis ꝛ eodē signa-
tum. ꝛ sic est sensus. hoc est corpus meū. i. ꝯtentū sub spe
cie hac panis ꝯuersi in corpus meū: est corpus meū. ꝛ est
hic demonstratō ad intellectū ꝯtenti ꝑ ꝯtinēs. i. corporis
xpi ꝑ spēm panis. sic ḡ iudicat̄ de hac forma s̄m q̄ coin-
telligitur veritas significatōis ꝛ opatio virtutis. ꝛ h̄ iu-
diciū ꝓpinquius est intentioni ꝯsecrantis: ꝛ vt opinor i-
stituentis. lꝫ precedēs nō careat veritate. ¶ Ex his patꝫ
rn̄sio ad obiecta. qꝛ obiectōes ꝓcedūt s̄m q̄ ꝑ hoc prono-
men hoc: demonstrat̄ panis vel corpus xpi nondū facta
ꝯuersione. quoꝝ vtrūqꝫ est falsū. vel s̄m q̄ in verbo i ꝓ
posito nulla notat̄ rō ꝯuersionis. qd̄ silr̄ est falsum. nota
tur. n. ibi conuersio per hoc q̄ demonstratur ibi ꝯtentū
specie panis ꝯuersi.

Consequenter que §. ii.

ritur de hoc verbo est: ꝓut ponit̄ in forma hac: sic. Veri-
tas loquēdi in hac materia nō admittit h̄ dici de h̄ ꝑ ver
bū significans esse: h̄ solū ꝑ verbū significās mutationē
vel transmutationē vel hmōi. igit̄ in forma vbi requirit̄
ꝓprius modus loquendi: nō deberet poni h̄ verbū est: h̄
aliqd̄ significans ꝯuersionē vel trāsmutatōꝫ. ¶ Item aq̄
abluimur: crismate cōfirmamur: oleo vngimur: pane re-
ficimur. hec. n. sunt verba rn̄dentia materialibꝰ in ipsis
sacramētis. h̄ ita est q̄ in alijs sacramentis in formis il-
loꝝ exprimit̄ verbum rn̄dens elemento vel materie. vt i
baptismo dicit̄ baptizo te ꝛc̄. In confirmatōne ꝯfirmo.
In vnctione extrema vngo vel inungo te. silr̄ videt̄ q̄ h̄
debet poni verbum rn̄dens elemento siue materie. s. refi-
cio vel aliud hmōi. ¶ Item in omni sacramēto est operatō
ministri. igit̄ sicut i alijs sacris verbo posito exprimitur
non solū operatio dei: h̄ opatio ministri. videt̄ q̄ similr̄
debet hic fieri. ꝛ ita sicut in sacramēto baptismi dicit̄ ba
ptizo h̄ debet dici reficio vel aliud hmōi. ¶ Itē sacra no-
ue legis signāt ꝛ efficiunt ꝛ significatio principalr̄ relata
q̄tū ad elementū: efficacia vero q̄tū ad verbū. Si igitur h̄
nis imponit necitatē his q̄ sunt ad finē: debet verbū habere
formā magis ꝯuenientē ad efficiendū q̄ ad significandū
h̄ ista forma magis exprimit̄ ꝑ impatiuū modū. vt cū dr̄
fiat hoc vel sit h̄. q̄ ꝑ verbum indicatiuū qd̄ est ad enun-
ciandū verum vel instruendū. ḡ nō debuit fieri s̄m indi-
catiuū modū. ¶ Item in opibus creatōis vtimur i sacra
scriptura verbo fiendi impatiuo. vt cum dicit: fiat lux. ḡ
videt̄ q̄ silr̄ dꝫ fieri in ope qd̄ ptinet ad recreatōēꝫ. h̄ h̄ ē
opus sacramēti. ḡ in h̄ sacramēto deberet dici potius fiat
h̄ corpus meū: q̄ est. ¶ Itē verbū substantiū nō dat intel
ligi aliquā transmutatōꝫ ibi fieri h̄ magis ꝑmanētiā igi
tur nō ꝯpetit ipi forme q̄ transmutat̄ panis in corpꝰ xpi.
¶ Item cum in h̄ sacro est panis transiēs ꝛ corpꝰ xpi per-
manēs que ꝓprie habēt insinuari forma verboꝝ. ḡ debet
poni in forma aliquid dicēs transitū ꝛ aliud ꝑmanentiam
vt videt̄. ¶ Item forma qua debet exprimi q̄ pais ē trās-
substantiādus in corpus xpi: eo q̄ transsubstātiatō vt sic
est exprimēda: dicit euentū respectu futuri nō p̄ntis: ma-
gis ꝯgruit verbū tpis futuri q̄ p̄ntis. ḡ videt̄ q̄ in forma
prescripta debet poni verbū futuꝝ. vt diceret̄ h̄ erit corpꝰ
meū. nō verbū p̄ntis. Rn̄sio. q̄ huic forme magis cō-
gruit verbū eēndi q̄ fiendi: quia h̄ exigit ꝯgruētia ꝛ veri-
tas. ꝯgruentia vt insinuat̄ q̄ nō est trāsitus exn̄tis i fieri
neqꝫ in exn̄te in fieri: h̄ entis in eē cōpleto. neqꝫ. n. ex ꝑte
transmutati neqꝫ eius in qd̄ est fieri h̄ esse simplr̄. Item
veritas hoc exigit q̄ est idemptitas eius qd̄ demōstrat̄:
cum eo de quo demonstrat̄. vt ex dictis patꝫ. ¶ Ad h̄ igit̄
qd̄ obijcit̄. q̄ veritas in hac materia nō recipit verbū si-
gnificans esse h̄ potius cōmutatōꝫ vel hmōi. Dicēdū q̄
hoc intelligit̄ vbi enunciat̄ corpus vel sanguis xpi de ill'
q̄ virtute verboꝝ ꝯuertūt̄ in ipa ... dic̄ p̄ panis ē cor-
pus xpi: h̄ ꝯuertit̄ in corpus xpi. ¶ Ad h̄ qd̄ querit̄. quare
nō est in hac forma verboꝝ rn̄dēs materie: vt reficio vel
hmōi. Dicendū q̄ hoc ē: qꝛ in forma hac n̄ notat̄ qd fieri
circa vtentē: h̄ solū corpꝰ xpi esse sub specie panis in ipso
pane ꝯuerso in corpꝰ xpi. ¶ Ad aliud qd̄ querit̄. quare n̄
ponit̄ aliqd̄ exprimēs opatōꝫ hois sicut in alijs. Dicen-
dū q̄ in alijs sacr̄is exercet̄ opus aliqd̄ a mīstro ꝑter ꝓ-
latione verboꝝ. vt pꝫ cum dicit̄ baptizo ꝛc̄. siue cum ꝓla
tione intingit baptizandū. nec aliter verba ꝓlata habe-
rent virtutem. sic nō est hic. nihil enim acquirit̄ xpo in h̄
sacramēto cum consecrat̄ corpus eius. Preterea huiꝰ sacra
menti excellentia est supra omēꝫ intellectum humanū.
similiter nō est in alijs. Rōne igit̄ ... triplicis ...
quarum vna est. q̄ in hoc nō exercet̄ aliqd̄ ministeriū ho-
minis excepta ꝓlatione verboꝝ. Alia est. q̄ ministerio ho-
minis hic non acquirit̄ aliquid ipi sacramēto. i. corpori
xpi. Tercia est. q̄ tāta est excellentia huius sacri q̄ exce-
dit quicqd hoīs est: etiam intellectū ipm̄. ideo nō de-
buit hic aliquid poni quod exprimeret operatōꝫ hominis
sicut in alijs. ¶ Ad illud quod obijcit̄. q̄ efficacia sacram̄
ti siue virtus transsubstantiādi residet penes formā. vir-
tus autē efficiendi ꝓprius exprimitur ꝑ modū impandi
q̄ indicandi. Dicendū q̄ etsi virtus efficiendi residet pe-
nes formā. quia virtute illa non ponit̄ aliquid in eē sim
plicit̄. modus autem indicatiuꝰ indicat rem vt est in esse
actu vel in esse simplr̄. modus impatiuus dicit esse vt est
sub inclinatione voluntatis ad esse vel fieri. ꝓpter h̄ ma-
gis congruit forme hꝰ sacramēti exprimi verbo indicati-
uo q̄ impatiuo. ¶ Ad hoc quod queritur. quare non in
hoc ope recreatōis vtit̄ verbo fiendi vel verbo exprimē-
te imperiū. vt dicēt̄ fiat hoc corpꝰ meū: sicut ibi: fiat lux.
vel aliud huiusmodi. sicut in verbis creatōis. Dicendū
q̄ vt dicit Augꝰ. tribus verbis vtit̄ scriptura in ostēsione
ꝯductōis primaꝝ creaturaꝝ. scꝫ fiat. fecit. factū est. vt ost̄-
dat̄ triplex esse in creaturis. scilꝫ in verbo dei. in ange-
lica intelligentia. in natura ꝓpria. vnde insinuādo aliqd

in esse simplr nō dicit̄ fiat ẜ in ꝯposito etsi fiat trāsmuta
tio panis in corpus xp̄i: transmutatio est entis simplr in
ens simplr. vnde nō est ibi aliqd exprimendū ꝑ verbum
fiēdi. neqȝ eo modo quo fiat dicit aliquid causalr eē i dei
sapia priusq̄ sit in eē ꝓprio: neqȝ eo modo q̄ aliqd dr pri
mo esse in fieri ⁊ post in facto esse ¶ Ad hoc qḋ obiicit̄. ꝙ
verbum essendi non dat intelligi aliquā transmutatōez.
Dicendū ꝙ lȝ ſm se ⁊ simplr consideratū nō dic̄ aliquaȝ
transmutatōēȝ: tñ rōne demonstratōis ad intellectū facte
regulate ꝑ intentionez dicentis: dat intelligi transmuta
tionez signi in signatū. vt ex sensu orōnis pȝ. ¶ Ex hoc
pȝ rn̄sio ad aliud quod querit̄. ꝙ ibi est vnū transiens ⁊
aliud ꝑmanens. Dicendū ꝙ etsi sit ibi trāsiēs i hac trās
mutatione non est transitus aliquis: ẜ simplr esse. ibi. n.
est esse post eē sine motu medio. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ in
hac transsubstantiatione simul sunt fieri ⁊ factuȝ eē. ꝓpt
qḋ magis congruit huic forme verbū instantaneū quale
est hoc verbum est: q̄ verbum futurū. Cum ḡ obiicitur. ꝙ
transsubstantiatio panis in corpus xp̄i respicit euentuȝ
futurum ⁊c̄. Dicendum ꝙ si hoc sit verum anteq̄ trans
substantietur: tamen subita est ipsa transsubstantiatio ⁊
simul in fieri ⁊ in facto esse. Est enim ibi transitus ab en
te in ens sine aliqua factione media. ꝓpter quod cōgruit
ꝙ exprimat̄ verbo p̄ñti.

Consequenter que .§.iij.

ritur de hoc ꝙ dicit̄: corpus meū. quia videt̄ ꝙ magis cō
ueniret forme huiꝰ sacramenti si diceret: hec ē caro mea.
Cum. n. panis hic sit sacramentū cuius ꝑtes sunt eiusdē
nature cum toto: expressius signatur caro ꝑ panē q̄ cor
pus qḋ habet ꝑtes similes ⁊ dissimiles. ¶ Item ẜ sacra
mento reficitur anima. Corpus. n. xp̄i quod in ẜ sacra
mento consecratur ⁊ datur est cibus vite. ẜ caro compe
tit magis cibo q̄ corpus. igit̄ ⁊c̄. ¶ Item Jo. vj. vbi dn̄s
facit mentionez de se vt est cibus: de carne sua mentionē
facit dicens. Caro mea vere est cibus. n̄ dicit corpꝰ. ⁊ eo
dem. panis quem ego dabo: caro mea est. ¶ Itē trāssub
stantiatio ſm rōnez nōis est mutatio substantie i substā
tiam. ꝓpter quod videtur ꝙ dōm esset hoc est substantia
mea. ¶ Rn̄sio. multiplex est causa quare magis cōgruit
forme huic vt in ea dicatur corpus q̄ caro. Vna ē. ꝙ cor
pus xp̄i quod est res sacramenti hꝰ: nō est res tm̄ ẜ res ⁊
sacramentū. s. corporis mistici. cuiꝰ etsi in quadam gene
ralitate oīa membra sunt similia. s. similitudine fidei ⁊
iusticie: tamen distinctionē hn̄t ⁊ differentiam q̄tum ad
officia ⁊ dona. vnde. j. cor. xij. corpus nō est vnū membꝝ
sed multa. Glo. in eccia non oēs sunt vniꝰ officij ⁊ doni.
Alia ratio est ꝓprietas sermonis que hic maxime atten
denda est. Nō. n. ita ꝓprie diceret̄ in eccia caro xp̄i: sicut
dicit̄ corpus xp̄i. j. cor. xij. omēs vnū corpus sumꝰ i xp̄o.
Et ephe. v. corpus xp̄i quod est eccia. Item alia est ratō
institutionis huiꝰ sacramenti que est repn̄tatio mortis
dn̄i. j. cor. xj. Quotienscūqȝ manducabitis panē hunc ⁊
calicez bibetis: mortez dn̄i annūciabitis donec veiat. do
minus aūt sustinuit mortem ꝓprie in corpe. In diuersis
aūt membris patienti mortez intulerūt tortores. Itē alia
est expressio veritatis: quia ipsum corpus xp̄i verū in in
tegritate sua sub specie panis continet̄: non caro solum.
¶ Ad hoc igit̄ quod obiicit̄. ꝙ panis qui est hic sacramē
tum: expressius repn̄tat carnem q̄ corpus. Dicenduȝ ꝙ
panis est sacramentū corpis xp̄i. nō ratione qua quelibȝ
pars panis est panis: ẜ rōne qua panis cōsistit ex puris
granis. que quidez grana membra corpis que distincti
onem habent repn̄tant. Quarta hec est ratio. Cristus nō
solum compatur pani: ẜ grano frumenti Jo. xij. xp̄s eni
in alijs non tm̄ vitam continuat: ẜ ⁊ vitam multiplicat:
⁊ cum hoc in se viuit. vn̄ rōne qua in se viuit ⁊ vitam i a
lijs multiplicat: grano compat̄. rōne qua vitam continu
at ⁊ conseruat: pani. Est igit̄ panis sacramentū. nō quia
panis partes sunt panis: ẜ quia panis est ex granis. vn̄
Augꝰ. sup illud Jo. vj. Ego suȝ panis viuus. Corpus ⁊
sanguis in his rebus cōmendat̄ que ex multis in vnum
rediguntur vt ex multis granis vnus panis fit: sic ⁊ ex
multis racemis vinū confluit. ¶ Ad aliud qḋ obiicit̄. ꝙ
caro magis refectioni congruit. Dicenduȝ ꝙ hoc sacra
mentuȝ cum hoc ꝙ illo ministratur cibus vite: est sacmē
tum redemptionis. vnde iuxta qḋ precepit dn̄s Lu. xxij.
dicens hoc facite in meam cōmemoratōēȝ: debet fieri in re
cordationez redemptionis humane. redemptio autez ꝓ
prie facta fuit in corpe. ¶ Ad ẜ qḋ obiicit̄. ꝙ dn̄s facien
do mentionem de se vt est cibus dicit se carneȝ ⁊c̄. iam pȝ
rn̄sio. quia hoc sacramentū non est solum ad refectionē:
ẜ ad recordationez redemptionis. ꝓpter qḋ magis con
gruit vt in forma exprimatur illud qḋ congruit redēpti
oni ⁊ etiam refectioni. hoc aūt est corpus xp̄i: q̄ ꝙ refecti
oni. lȝ enim in carne hoīem redemit: ꝓprius tamē dicit̄
redemptio facta in corpore. vn̄ Ysa. l. Corpus meum de
di ꝑcutientibꝰ ⁊ genas meas vellentibꝰ: faciez meam nō
auerti ⁊c̄. hec oīa impleta sunt in passione xp̄i. ꝓpt qḋ
dico ꝙ ꝓprie passus est in corpore. vnde ⁊ redemptio nr̄a
facta est in corpore. ¶ Ad vltimum dicendū. ꝙ lōge me
lius ⁊ conuenientius dicitur hoc est corpus meū: q̄ si di
ceretur hoc est substantia mea. cum hoc ꝙ dico substātia
contineat tam corpus q̄ aīam: posset aliquis ex hoc acci
pere occasionez erroris. vt crederet transsubstantiatiōez
sacramentaliter esse in corpus ⁊ aīaȝ. Preť. transsubstā
tiatio respicit ꝓprie illud quod transmutat̄: non illud in
quod transmutat̄. hoc est ꝑ se substantia panis non cor
pus simplr. lȝ. n. corpus substantia transmutet̄: nō tamē
corpis quantitas.

Consequēter que .§.iiij.

ritur de hoc ꝙ dicit̄ meuȝ: quare nō dicit̄ xp̄i sic. ẜ ē cor
pus xp̄i. lȝ enim dn̄s dixisset Mar. vlť. In noīe meo de
monia eiicient. nihilominꝰ ipsi eiicientes dixerūt in noīe
xp̄i. sicut Act. xvj. Precipio tibi in nomīe xp̄i exi ab eo.
¶ Preť. cum ista verba ꝓferantur a conficiente qui lo
quitur de xp̄o vt de tercia persona: non debet dicē meum
ẜ suum. i. xp̄i. ¶ Item in baptismo forma verboꝝ ꝓfert̄
in relatione ad illum qui baptizat. vnde n̄ dicit baptizo
absolute: ẜ baptizo te in noīe patris. ḡ videtur similit̄ in
ꝓposito ꝙ non deberet dicere hoc est corpus meū ad rela
tionem ad seipsum: ẜ deberet dicere hoc est corpus xp̄i: i
relatione ad illum qui vere consecrat. ¶ Item dicere hoc
est corpus meum: posset inducere errorez quo ad simpli
ces. cum nō intelligunt vtrum in ꝑsona sui loquatur sa
cerdos vel in ꝑsona xp̄i. ḡ si talis occasio errandi est de
clinanda: videt̄ ꝙ nō deberet dicere meū ẜ xp̄i. ¶ Item ẜ
ideȝ videt̄ ꝑ hoc. ꝙ hoc sacm̄ ē sacm̄ totius ecc̄e. ꝓpt qḋ
ob reuerentiā sacri dōm esset. hoc est corpꝰ xp̄i: n̄ corpꝰ
meū. ¶ Rn̄sio. ꝙ v̄ba ista referūt̄ vt erāt dicta a dn̄o. vn̄
potiꝰ dicūt̄ vt verba dn̄i relata: q̄ vt ꝓpria sacerdotis ꝓ
nūciantis vt ex serie verboꝝ pȝ. Nec est sīle de eiectiō
demonia: quia illa eiectio nō fiebat virtute verboꝝ ẜ po
tius fide credentiū. In sacramētis aūt ē efficacia ex vir
tute verboꝝ. vn̄ his verbis. hoc est corpꝰ meū: dedit dn̄s
virtutez transsubstantiandi ⁊ nō alijs. ¶ Ad aliud dicē
dū. ꝙ sacerdos conficiēs loquit̄ in ꝑsona xp̄i: ideo ꝓ xp̄o
dicit meū. vn̄ nō loquit̄ de xp̄o in tercia ꝑsona. ẜ potiꝰ lo
quens in ꝑsona xp̄i: loquit̄ q̄si de se. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ
nō est simile de isto sacro ⁊ baptismo: qȝ in baptismo mi
nister aliqd opatur pter ꝓlationez verboꝝ qȝ baptizat.
⁊ ideo quia posset videre ꝙ ibi esset qui in veritate bapti
zaret interius sicut baptizat exterius. ido ponit̄ ibi i no
mine patris: vt ostēdatur ꝙ opatio virtutis opantis non
ad ipm ꝑtinet ẜ ad dn̄m: cuius ad ipȝ ꝑtineat opatio cor
palis. Quia vo in isto sacro nullā exercet mister opatōēȝ
manualē sup materiā sacri ẜ tm̄ ꝓfert v̄ba. ẜ totū dicit̄ i
ꝑsona eius q conficit ſm efficientiā. s. xp̄i. ideo n̄ est necē
ꝙ dicat̄ xp̄i: cū nō loquit̄ in ꝑsona sua ẜ potius in ꝑsona
xp̄i. ¶ Ad aliud dōm ſm quosdā. ꝙ lȝ illo infirmis pos
set materia errandi esse: tñ auctas dn̄i q̄ illa v̄ba istituta

stant: infirmitati eorum preferetur. Unde quia auctoritas domini ibi reformat pactum: ideo propter auctoritatem domini forma verborum non mutatur propter eorum infirmitatem. ¶ Sed hec responsio nulla videtur. quia cum dominus infirmitatem providerit. et sacramentum instituerit ad salutem: propter hoc similiter posset obiici quod ipse non debuit sub tali forma illa proferre et instituere: proferendo que possunt infirmorum animos inducere in errorem. Ideo dicendum aliter quod non possunt induci in errorem si ad verba precedentia referantur. premittitur enim ibi. accepit panem. et sequitur dicens. hoc est corpus meum. Unde patet ex serie verborum quod determinata sunt verba que sequuntur in cuius persona dicantur: scilicet quia in persona christi non in persona ministri. argumentum autem procedit ac si verba illa absolute proferrentur sine relatione ad precedentia: quod non est verum. ¶ Ex his patet responsio ad ultimum. quia si verba hec referantur ad precedentia: manifeste patet quod verba proferantur ut verba christi. unde in nullo deperit aliquid reverentie exhibende ipsi sacramento per hoc quod dicitur meum.

Consequenter queri- .§.v.

tur de hoc quod dico enim. qua ratione vel auctoritate ponitur in forma prescripta. cum non inveniatur in aliquo evangelio. ¶ Item queritur. utrum sit de necessitate forme. ¶ Responsio. quod secundum usum ecclesie romane hec coniunctio enim ponenda est: eo quod ab ipso Petro apostolo ponebatur. unde inventa fuit in quodam canone qui fuerat beati Petri ut dicunt cardinales. ¶ Ad aliud dici potest sine preiudicio. quod non est de necessitate forme: et hac de causa non ponitur in forma quam ponit magister in sententijs.

Articulus tercius

Consequenter queritur de dubitabilibus que incidunt circa variationem forme. variari autem potest multipliciter. vel per additionem ut si diceretur. hoc est corpus meum sanctum: vel per diminutionem. ut si diceretur. hoc est corpu meum scilicet subtracto s littera vel per immutationem. ¶ Queritur ergo si facta aliqua variatione huiusmodi verbis sic compositis conficeretur: et videtur quod non: cum dominus istis verbis hoc est corpus meum sub hac forma expressis dedit virtutem transsubstantiandi: supponatur hoc ad presens. ¶ Ad hoc dico sine preiudicio. quod si mutatio verborum non variat intellectum forme tradite a domino: dummodo fiat ex simplicitate proferentis. aut ex defectu naturali: sicut si aliquis diceret hoc est colpus meum vel corpu meum conficit. Si propter heresim introducendam nequaquam. Si autem mutatio intellectum variat forme tradite a domino: verba variata virtutem transsubstantiandi non habent. Cum igitur queritur. utrum si diceretur hoc est corpus meum sanctum vel aliud huiusmodi etc. Dico quod si intentione innocentie sic dicatur conficeratur. similiter si diceretur hoc est corpu. vel colpus dummodo ex defectu nature sic dicatur. Si autem diceretur hoc est caro mea non consecraretur. quia alius est intellectus huius verbi et illius: sicut non baptizaret qui diceret baptizo te in nomine gignentis et geniti et procedentis ab utroque. quia alius est intellectus huius sermonis et illius: cui dominus contulit vim regenerativam. ¶ Ad hoc quod obiicitur. quod dominus contulit virtutem huic forme verborum solum: hoc est corpus meum. dicendum quod non est forma alia nisi varietur intellectus verborum. Unde quacunque lingua proferantur verba a domino instituta: virtutem habent. et hoc est quia intellectus verbi non mutatur. Si obiiceretur. cum dicitur hoc est colpus meum vel corpu meum hec verba non habere secundum veritatem intellectum verborum quibus dominus virtutem dedit. dicendum quod si non habent secundum veritatem institutionis habent tamen secundum usus accomodationem sicut alibi planius dictum est de consimilibus.

Articulus quartus

Consequenter queritur de variatione verborum quibus laus deo refertur. Et primo de variatione que accidit ex additione aliquorum que non erant dicta a domino vel facta. Secundo de variatione illorum que erant dicta a domino.

Circa primum queri- .§.j.

tur de additione verborum quibus utitur ecclesia. que sunt. elevatis oculis in celum ad deum patrem suum omnipotentem tibi gratias agens. quia ex quo hec dicta a nullo evangelistarum inventa sunt dicta vel facta a domino: videtur quod presumptuose sunt apposita. nec etiam ab apostolo inveniuntur dicta vel facta a domino. j. Corin. xj. ubi recitat verborum formam. ¶ Responsio. licet hec dicta non inveniantur in textu evangelij: nihilominus ecclesia recitat ea quasi facta a domino. multa enim fecit dominus que non sunt scripta. sicut habetur Joh. ulti. Unde Inno. in tractatu de canone misse. Sane formam istorum verborum ab ipso christo acceperunt apostoli: et ab ipsis apostolis accepit ecclesia. Multa quippe tam de verbis quam de factis domini pretermiserunt evangeliste: que tamen apostoli suppleverunt. Unde est illud. j. Corin. xv. Visus est plusquam quingentis fratribus simul. deinde visus est iacobo. deinde apostolis omnibus: novissime autem tanquam abortivo visus est et mihi. ¶ Item ex consuetudine domini in arduis factis potest hoc intelligi quod dicitur. Elevatis oculis in celum etc. Unde Inno. ea que adduntur in canone. possunt ex alijs locis evangelij comprobari. Johannes enim Lazari resuscitationem describens testatur. quod iesus elevatis oculis sursum dixit. Pater gratias ago tibi quoniam audisti me Joh. xj. Item alibi dicit Joh. xvij. Hec locutus est iesus et sublevatis oculis dixit. Pater clarifica filium tuum. Si tunc oculos in celum levavit ad patrem cum animam Lazari revocabat: quantomagis credendum est quod tunc oculos levaverit ad patrem. cum panem et vinum in corpus et sanguinem proprium convertebat. et hoc non sine causa fecit dominus scilicet quod oculos levavit ad celum et gratias egit. scilicet ut nos volentes aliquid a deo impetrare idem faceremus. Unde Inno. hoc ad nostram instructionem aiebat. ut et nos oculos cordis non deprimamus in terram: sed elevemus in celum. si quod oramus volumus impetrare. Gratias agens. Hic quoque colligitur unde sacrificium laudis dicatur. quod gratias christus agens illud instituit. Gratias autem aiebat non pro se sed pro nobis. i. pro reparatione hominum sic futura hec Inno. et vult dicere quod ex hoc colligitur quod hoc sacrificium est sacrificium laudis: quia christus cum sacramentum hoc instituerat gratias egit de nostra reparatione.

Consequenter que- .§.ij.

ritur de variatione verborum dictorum a domino sicut in canone misse dicitur. Accipite et manducate ex hoc omnes. In nullo evangeliorum dicitur manducate. Math. xxvj. dicitur. comedite. Mar. xiiij. Sumite. Luc. xxij. Nihil horum. In baptismo autem dicitur forma debita non observari si ponatur aliquod verbum aliud ab illis que a domino dicebantur: licet idem significatur per illud quod per verbum dictum a domino. Verbigratia. Si enim diceretur. baptizo te in nomine genitoris et geniti. et flaminis: licet idem significet. quod in nomine patris et filij et spiritussancti: non servatur forma. Similiter videtur in proposito. licet idem significetur per manducate et comedite: non tamen debet dici unum pro alio. ¶ Item in nullo evangelio ponitur omnes. ergo videtur quod non fuit positum a domino: in canone autem ponitur. ¶ Item in verbis positis ad consecrationem vini dicitur omnes Math. xxvj. Similiter in canone: que est ratio illius variationis. ¶ Responsio. quod quedam verba addita sumuntur ex uno evangelio: quedam ex alio. evangeliste autem concordant in verbis in quibus est virtus consecrandi. in alijs non conveniunt quo ad verba: conveniunt tamen quo ad intellectum. ¶ Ad hoc quod obiicitur de mutatione verborum in sacramento baptismi. dicendum quod cum dicimus In nomine p. et f. et s. s. proprie dicuntur nomina personarum. Sed cum dicitur in nomine genitoris et geniti et flaminis potius accipiuntur nomina notionum. pater enim nominat proprietatem qua persona est persona. Genitor enim notionem qua persona est distincta. Unde prima ratio trinitatis. primo est in verbis istis pater et filius et s. s. Unde hec forma in baptismo non fuit mutanda. Preterea. non est simile. quia hec verba In nomine p. et f. et s. s. sunt de forma baptismi: sed quod dico manducate vel comedite non est de forma verborum huius sacramenti cui data est virtus transsubstantiandi. Preterea. quod dico manducate. licet in forma evan-

gelij non dicantur: tñ ex precedenti litera accipitur. Luce. xxij. Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscũ. ❡ Ad illud qḋ obijcit̃ de hoc ꝙ dr̃ omnes. Dicendum ꝙ licet nõ sit expressũ i Matheo intelligit̃ tñ. ⁊ rõ. q2 sacrãlis sumptio est oĩm licet spũalis sumptio non sit oĩm. ex pte aũt sanguis exprimit̃ omnes: et hec est rõ quare ponit̃ ex pte sanguis ⁊ nõ ex pte corpis in euãgelio: quia corp⁹ signat vniõnẽ. Unio autẽ q̃ est simplr̃ est in caritate q̃ scȝ est i corpe mistico xp̃i sed simplr̃ vnio q̃ est i caritate nõ est oĩm. Uñ in forma q̃ est ex pte corpis nõ adicit̃ oĩs in euãgelio. Sanguis aũt effusus est in redemptiõez. Redemptõ do fuit oĩm vnde sanguis fuit fusus ꝓ oĩbꝰ quo ad sufficiẽtiã nõ quo ad efficaciã nisi multoꝝ. Unde et illa pte dicit omnes. Et aũt in canone ponit̃: hoc est rõne sacramentalis sumptõnis q̃ est omniũ generaliter.

Membrum quartũ

Egitur de forma verboꝝ in transsubstantiatione vini. Circa h̃ primo querit̃ de forme i generali. Scḋo de ptibus forme in speciali. Tercio de illis que addita sunt ipsi forme. Quarto de pdictoꝝ verboꝝ explanatõne.

Articulus primus

Irca primũ querit̃ sic. forma in canone posita est hec. Hic ẽ calix sanguinis mei noui ⁊ eterni testamẽti. q̃ videt̃ min⁹ bene descripta ꝑ hoc ꝙ mgr̃ dicit in senten. ꝙ hec est forma. Hic est sanguis me⁹. Item idem videt̃ ꝑ simile sumptũ a forma alia q̃ est. Hoc est corp⁹ meũ. ❡ Pre. in Math. et mar. dicit̃. Hic est sanguis me⁹. ❡ Itẽ Hiero. Nisi dixero tibi qḋ ꝓbare possũ ꝑ nouũ vel vet⁹ testamentũ: nõ credas mihi. s; hec forã nõ habet̃ neq3 a no. neq3 a ve. test. igr̃ ⁊c̃. ❡ Ad h̃ dicẽm sine p̃iudicio. ꝙ forma instituta ab ecclia scȝ: Hic est calix sanguinis mei: est forma tradita a dño. cui⁹ veritas pȝ ꝑ hoc: ꝙ tradita fuit a bto Petro. q fuit cũ dño qñ formam tradidit: et ab aplõ q accepit a dño ꝑ reuelatõez noticiã faciendo circa hoc sacrm̃. Uñ. j. Cori. xj. Ego accepi a dño qḋ ⁊ tradidi vobis. vñ Inno. Romana ecclia illud semꝑ integra fide seruauit: qḋ ab ipis aplis q eam pñtialiter sacris instruxere doctrinis: ⁊ ecclisiastici rit⁹ regulã docuerũt ab ipsis q̃ aplis btĩs Petro ⁊ paulo q̃s ⁊ viuos habuit et defunctos custodiuit: hũc sacrificij ritũ accepit: quem hacten⁹ inuiolabili cultu seruauit. Item Inno. terci⁹. Credimus ꝙ formam verborum sicut in canone reperit̃ ⁊ a xp̃o apostoli: ⁊ ab apostolis eoꝝ acceperunt successores. ꝓpter quod magis videt̃ ꝙ forma quã seruat ecclesia fuit forma tradita a domino q̃ alia posita in euangelijs que post scripta erant ⁊ variata s̃m diuersitatem traditionũ ⁊ translationum. Nec necesse fuit vt tanta diligentia apponeret̃ in euangelijs de forma p̃scripta a domino scribenda in qbus referunt̃ opera domini vt opa erãt: sicut vbi tradita ẽ forma p̃scripta a domino. non vt indicet opus xp̃i: sed vt illa mediante fiat quod xp̃c fecit. i. ꝯuertat̃ panis ⁊ vinum in corpus ⁊ sanguinẽ xp̃i. Ubi eñ debuit illa forma p̃cise obseruari: cui dominus dedit virtutem ꝯuertendi. ❡ Ad illa ergo que obyciunt̃ ꝑ auctoritatem euangelistarũ ⁊ magistri in senten. Dicendũ ꝙ quia verba euangeliorum sunt relatiua rei geste vt gesta erant a domino: non oportet nisi ꝙ verba referant̃ que rem gestam denuncient. Mgr̃ autẽ in senten. verba ponit euangelij vt relata sunt ab euangelistis: non intendens formam p̃scriptam a domino: s; exempli causa relatiua in euangelio. ❡ Ad illud quod dic Hiero. ꝙ non credatur sibi nisi quod dicat ostendat ex no. ⁊c̃. Dicendum ꝙ hoc intelligitur in instructõne moꝝ. Multa enĩ sunt fidei que neq3 noui neq3 veteris testamenti ꝓbari possunt. Sacramenta autem nostra magis fide accipiuntur q̃ ꝓbentur: scilicet vel canone scripture vel etiã alio modo. Uel potest dici. ꝙ potest accipi ex nouo testamento scilicet ibi. j. Corin. xj. Ego accepi a domino quod et tradidi vobis ⁊c̃.

Articulus secundus

Onsequenter querit̃ de ptibus forme in speciali. Et primo de hoc ꝙ dicitur Calix. Scḋo de hoc ꝙ dicitur sanguis. ❡ Circa primum queritur sic. forma est essentialis ipsi sacramento. sed in essentiali non debet aliquid poni qḋ non est de essentia. sed calix nõ est de essentia: quia est vas extra ꝯtinẽs. ergo ⁊c̃. ❡ Si diceret̃ ꝙ calix ponitur trãssumptiue non ꝓprie: obycitur sic. In oblatõnibus transsumptis prius occurrit intellectus ꝓprius q̃ transsumptus. quia ex similitudine intellectus veri: transfert̃ intelligens ad transsumptum. sed posset esse ꝙ intellectus ꝓferentis staret supra intellectum ꝓprium ⁊ ꝑ ꝯsequens intentõ: ⁊ ita excluderetur intentõ debita que reqritur ad efficaciam verborum: et frustraretur veritas ⁊ esse sacramenti. quod quidem ꝑiculum certũ haberet ex huiõi forma. ꝓpter quod ꝯueniret magis ꝙ in forma solummodo verba ꝓprie intellecta apponerentur: sicut hic est sanguis meus. ❡ Item si calix transsumptiue sumitur pro ꝯtento scilȝ potu: tũc est sensus. hic est potus sanguinis. sed sicut sãguis xp̃i est potus: sic corpus est cibus. Si ergo in forma transsubãtõnis panis nõ dicitur cibus corporis: sic nec in forma hac debet dici potus sanguinis. ❡ Item multiplex intellectus est causa vagatõnis intellectus. igit̃ cum in sacro ⁊ maxime in hoc necesse est ꝙ nõ distrahatur intellect⁹: sed ꝙ homo colligat se in se ꝓpter reuerentiam sacramenti. et ne deuiet intentio: necesse ẽ ꝙ in hac forma ponant̃ verba vnius intellectus tm̃. ❡ Rñsio. ꝙ i forã a dño tradita fuit. ꝙ dico calix vt ex dctis pȝ Inno. Nec hoc fuit sine rõne. Ad cui⁹ manifestatõez nota ꝙ in hoc sacramento signat̃ sanguis xp̃i vt effusus in p̃cium ⁊ vt ministrat⁹ in potum. Sanguis aũt de se neutrũ dicit expsse sed ꝑ ꝯiunctiõez cũ calice: quia sanguis in calice vt effusus ⁊ potandus ꝓponit̃. dñs ergo in traditõne hui⁹ forme posuit. ꝙ dico calix: vt ostenderet ꝑ hoc iuxta modum loquendi quẽ habuit: ꝙ ille idem sanguis fuit quem fudit in passione. Solet eñ dñs ꝑ calicem passionem suã significare sicut Math. xx. potestis bibere calicẽ quem ego bibiturus sum. et. xxvj. Pater mi: si possibile est transeat a me calix iste. Item vt ostenderet̃ ꝙ sanguis ille debuit sumi in potuȝ. Ioh. vj. Sanguis meus vere est potus. Et h̃ est quod dicit Hiero. ad iudeos sup ps. lxxv. Sanguinẽ quem ꝑ insaniam fuderũt: ꝑ gratiam biberant. ❡ Ex his patet rñsio. ad illud quod solet queri scȝ. si calix ponit̃ in forma ad ostendendum ꝙ in hoc sacramento signãtur sanguis vt effusus in passione: potius dicẽm esset sanguis calicis. i. sanguis passionis: q̃ calix sanguinis. q2 non solũ ponitur calix vt ostendat̃ ꝙ est sanguis passionis: s; ꝙ sumẽdus est in potũ. ⁊ hoc potissime exprimit̃ ꝑ hoc ꝙ dico calix. ❡ Ad hoc q̃ quo q̃rit̃ q̃re dr̃ i forma calix trãssũptiue? dicẽm ꝙ expssio maior vt ex duplici rõne dicta pȝ: est causa hui⁹ transsumptõis. ❡ Ad aliud qḋ obijcit̃. ꝙ possȝ intellectus stare sup̃ primũ intellectũ verbi et intentio sil̃r: et ita frustraret̃ intellect⁹ ⁊ effectus sacri. Dicendũ ꝙ q̃tumcũꝙ esset ibi simplex intellectus dõbi: ex negligentia sacerdotis posset frustrari effect⁹ sacri. Unde ꝓpter negligentiaȝ q̃ ꝯtingere posset nõ debuit dñs quod ꝯgruebat hic eẽ omittere: sed ipse qui intendit ꝯsecrare debet diligenti⁹ quo põt recolligere se ⁊ redire in se: vt nihil omittat de ꝯtingentibus. Unde dicũt ꝙ negligentia in hac opatõne sit mortale peccatũ. Uel põt dici ꝙ ipsa demonstratio exponit illã transsumptõez verbi. quia nõ vas ostendit̃: sed qḋ in vase ꝯtinetur. ❡ Ad aliud quod obijcit̃. ꝙ in alia forma debet dici cibus corpis ⁊c̃. Dicendum ꝙ corp⁹ xp̃i de se cibus ẽ: sed sanguis nõ est potus nisi prout ꝓpinatur calice passionis. ❡ Ad aliud quod obijcit̃. ꝙ multiplex intellectus causa est vagatõnis ⁊c̃. patet rñsio. Non eñ debuit dominus ꝓpter negligentiam quod conueniens erat omittere: vl̃ vt dictum est ipsa demonstratio tollit occasionez vagatõis.

Consequēter queri .§.j.

tur de hoc q̄ dr̄ sanguis. q̄r videt̄ q̄ deberet dici sanguis i recto: sicut dr̄ corp⁹ in alia forma. ¶ Preterea videt̄ ex dictis q̄ si calix stat ibi ꝓ cōtento trāssumptiue: tūc deberet dici hic sanguis est calix: cū oblīq sint trāsitiui ⁊ ꝯtentū ē ipse sanguis. ¶ Item si calix signat ipm̄ ꝯtentū scȝ sanguinez: videt̄ nugatorie dici calix sanguis: ꝫ deberet dici calix sāguis corpis mei. ¶ Item videt̄ q̄ neq̄ ꝯueniat sanguinem poni in forma in recto neq̄ in obliquo: q̄r vsus sanguinis ex multiplici ꝓhibitione horrorē incuciebat. ꝓhibitus ei fuit añ legem Geñ. ix. ⁊ in lege Deutro. xij. ⁊ p⁹ Act. xv. ¶ Preterea incussio horroris fuit causa assignata a mḡro i sen ten. ⁊ a sanctis: quare corp⁹ ⁊ sanguis xp̄i nō deberēt offer ri sub ꝓprijs spēbus. ꝫ dicere alicui sanguinē hūanū assu mendū esse in potū horribile est auditui: vnde Joh. vj. di cto. Nisi manducaueritis carnē filij hominis ⁊ biberitis e⁹ sanguinem: nō habebitis vitam in vobis. Multi audien tes ex discipulis eius dixerūt. durus est h̄ sermo. igit̄ vt vi detur in forma ista non dȝ fieri mentio de sanguine sb̄ ra tione vel forma tali. ¶ Rn̄deo. sine p̄iudicio. q̄ calix non dicit sanguinē ꝫ vinū: cum dr̄ hic est calix. Vn̄ intellcēs est verba hui⁹ scd̄m q̄ eo exprimit̄ forma hui⁹ sacramēti: vi num quod dicitur hic calix est vt ꝯuertat̄ in sanguinē. vn de q̄ dico sanguis est genitiuus siuē importans scd̄m q̄ di cit phs. Hic hui⁹ multipliciter dicit̄: vel vt finis ⁊c̄. Vn̄ his verbis vt ī alia forma dictū est. insinuat̄ quodammō ꝯuersio quam intendit qui ꝯsecrat. ¶ Ad hoc quod obijcit̄ q̄ sanguis deberet poni in recto sicut corpus in alia forma. Dicendū q̄ non est verum. q̄r vt ex sup̄dictis patet. in illa forma idest demonstrat̄ ꝑ hoc ꝓnomen hoc: quod signatur ꝑ hoc nomen corpus. ꝓpter qd̄ oportuit q̄ corpus diceret̄ in recto sicut hoc pronomen hoc. Sed in hac forma scd̄m q̄ dictum est. aliud dicitur ꝑ hoc q̄ dico calix et aliud ꝑ hoc q̄ dico sanguis. ꝓpter quod ꝯuenit vt inter illa notet̄ trāsitio. ¶ Ex dictis patet rn̄sio ad duo q̄ sequunt̄. quia illa argumenta supponūt q̄ calix transsumptiue ponitur pro sanguine. ¶ Ad aliud qd̄ obijcitur. q̄ vsus sanguinis incu tit horrorē et maxime humani ⁊c̄. Dicendū q̄ verū est de vsu materiali. et sic intellexerūt illi. de quibꝫ Joh. vj. mul ti audientes. Vnde glo. multi carnaliter sapientes q̄si ꝑ ticulatim carnē qua indut⁹ erat se eis distributurū ꝓmit teret ꝯtra naturam: vt in cibum hoīm suam carnez daret. Non autem sic est de vsu siue manducatōne spūali. que ē manere in xp̄o ⁊ habere xp̄m in se manentem: scȝ ꝑ fidem ⁊ caritatem. Vn̄ Joh. vj. Qui manducat carnē meā et bi bit sang. me. in me manet et ego in illo.

Articulus tercius

Egitur de illis verbis q̄ addita sunt illi forme. scȝ noui et eterni testamenti ⁊c̄. Circa hec que runt̄ duo. Primū est de eoꝝ necessitate scilicȝ vtrum sint de forma. Secundum est de illoꝝ explanatōe.

Queritur ergo vtr .§.j.

sint de forma. Et videt̄ q̄ sic. ꝑ hoc quod dicitur Luc. xxij Hic est calix noui testamenti in meo sanguine. Cum enī ponant̄ ibi inter verba que sunt de essentia forme: scȝ inter calicem et sanguinem: videtur q̄ sint de ipsa forma. ¶ Itē in forma panis nihil ponit̄ post inuitatōnez ad vsum nisi quod est de forma: similiter videtur q̄ in forma ista p⁹ inuitatōnem ad vsum que fit ibi. Accipite et bibite ex hoc om nes: nihil ponatur nisi quod de forma est: et ita q̄ dico no ui testa. ⁊ etiā quicqd̄ ibi sequitur est de forma. ¶ Contra forma qua fit transsubstantiatō panis est hec. Hoc est cor pus meū: a simili videtur q̄ forma sit hec solūmodo. Hic est calix sanguinis mei. ¶ Item hoc videt̄ ꝑ hoc q̄ verba que addūtur nō transeūt sup materiā transsubstātiandaȝ. ¶ Rn̄sio. q̄ illa v̄ba nō sunt de forma. Illa eīm solūmodo sunt de forma quibꝫ fit transsubstantiatio vini in sangui nem xp̄i. sed sunt ꝓprie declaratiua quorundam conditio num quibus excellentia huius sacramenti manifestatur. ¶ Ad hoc quod obijcitur. q̄ illa verba ponūtur inter ver ba que sunt essentialia forme ⁊c̄. Dicendū q̄ ex hoc nō se quitur q̄ sint de ipa forma: quia vt sup̄ dictum est in euan gelijs non exprimit̄ forma vt erat tradita a domino: nec q̄ ibi dicunt̄ referunt̄ ad ea q̄ sunt de forma: sed solummodo vt veritas rei geste narretur. ¶ Ad aliud dicendū. q̄ tene ra immediate nihil seq̄tur quod nō sit d̄ essentia forme. s. panis: mediate tn̄ sequitur qd̄ nō est scȝ de essentia forme panis. scȝ hec quotienscūq̄ ⁊c̄. Nec debet aliquid interci pi medium qd̄ ipam formam describat: cum faciant vnaȝ ꝑfectam formam sacramenti vt est vnum sacramentū. sed quia post formam vini non sequitur alia forma cui debet cōtinuari vel quasi continuari: ideo non inconuenienter additur post formam qd̄ non est de essentia forme.

Consequenter que .§.ij.

ritur de p̄dictoꝝ explanatōne. Queritur ḡ de hoc q̄ dicit̄ noui ⁊ eterni testamenti. quia si aliquod testamentum est nouū: non est eternū. quia nouum est scd̄m phm̄: quod q̄tū ad sui initium est ꝓpinquum: eternū est quod caret initio. ¶ Item quare magis dicit̄ hoc sacramentum esse noui et eterni testa. q̄ sacramentum baptismi. ex q̄ de latere xp̄i ec clesie duo p̄cipua fluxerūt sacramenta. scȝ sacramentū re demptionis in sanguine: et sacramentum regenerationis in aqua. Si ḡ hoc sacramentū ratōne sanguinis effusi dr̄ esse noui testa. ⁊ eterni: illud debet simpliciter dici ratōne aque effuse: vel quare non. ¶ Item querit̄ de hoc quod di citur. Misteriū fidei. q̄r sicut tangit Inno. hoc verbū scȝ misteriū fidei est aliquibꝫ munimentū erroris: ergo nō eēt hic apponendū. dic eīm sic. Misterium fidei ex his aliisq̄ scripture verbis quidā munimentū erroris ducere puta uerūt. dicentes in sacramento altaris veritatē corporis ⁊ sanguinis xp̄i nō esse: sed imaginem tm̄ ⁊ spēm ⁊ figuram eo q̄ scriptura memorat aliquotiens id qd̄ in altari susci pitur: esse sacramentū ⁊ misteriū et exemplum. ¶ Item sa cramentum istud dr̄ spālīter esse sacramentum caritatis. Vnde dicit Cris. Os dare carnē suam ad manducandū intimi amoris fuit indicium. Sacramentū baptismi pre cipue dr̄ sacramentū fidei. ꝓprie ergo videt̄ ꝯuenire huic sacr̄o q̄ sit misteriū caritatis: et illi q̄ sit misterium fidei: igit̄ deberet hic poni misteriū caritatis. ¶ Item si in alijs sacramentis noue legis est misteriū. i. secretū fidei ⁊ tn̄ nō ponit̄ in illis: ḡ nec in his dȝ poni: ḡ ⁊c̄. ¶ Item querit̄ de hoc qd̄ subdit̄ ꝓ vobis et ꝓ multis effundet̄. quare nō simi liter dr̄ in sacramento corpis qd̄ ꝓ vobis tradet̄ sicut dici tur Luc. xxij. ¶ Item ꝯstat q̄ sanguis xp̄i effusus est ꝓ oī bus. quare ḡ dr̄ ꝓ multis et nō ꝓ oībꝫ. ¶ Item quare di stinguit ita. dicit̄ eīm ꝓ vobis et ꝓ multis. q̄r aut intelligit̄ de effusione q̄tum ad sufficientiā: et scd̄m hunc intellectum effusus est ꝓ oībꝫ. aut q̄tum ad efficaciā: ⁊ scd̄m hūc intel lectum nō est distinguē inter ap̄los ⁊ illos multos. ¶ Itē remissio pc̄oꝝ est ꝓprius effectus baptismi et penitentie. nō hui⁹ sacramenti. ¶ Preterea cū multi sint effect⁹ hui⁹ sacra menti siue effusionis sanguinis dn̄i. quarē magis signatur iste effectus qui est remissio peccatorum q̄ alicuius alteri us. ¶ Rn̄sio. q̄ in his verbis additis forme tria signifi cantur: ad manifestatōnem excellentie et vtilitatis huius sacramenti. Primum est noui testa. confirmatio. ibi. No ui et eterni testamenti. Secundum est secretorum fidei in sinuatio. ibi. Misterium fidei. Tercium est peccatorum remissio. ibi: in remissionem peccatorum. Ad manifestati onem primi notandum est q̄ nouum testamentū xp̄i san guine confirmatum promittit eterna: vetus quod per hir corum aut vitulorum sanguine est confirmatum promitte bat temp̄alia. ⁊ ideo testa. illud fuit vetus ⁊ transitoriū: hoc autem nouum est et eternum. Vel inde probatur eter num. i. perpetuum. vnde nouum asseritur. i. vltimū. No uissimum enim hominis testamentum inuiolabile perse uerat: quod testatoris morte firmatur. Ad Heb. ix. testa mentum in mortuis firmatum est: alioquin nondū valet

dum vivit qui testatus est. Et nota ꝙ testamentuꝫ dicitur
nõ solum scriptura ꝯtinens divia mandata: ſ; et ꝓmiſſio.
Heb. ix. Ideo novi testamenti ẽ mediator: vt repromiſſio
nem accipiãt q vocati sunt eterne hereditatis. ⁊ ſm hunc
modũ dicit. Hic eſt ſan. no. ⁊ eterni teſta. i. nove et eterne
ꝯfirmatoꝛ ꝓmiſſionis. ſicut ꝓmittit ipſe dñs Ioh. vj. qui
man. car. me. et bi. me. ſan. habet vitam eternã. ¶ Ex his
patet rñſio ad primũ. qꝛ nõ dicit eterni teſta. qꝛ caret prin
cipio: ſ; qꝛ ꝓmittit eterna. quia morte xp̃i ꝯfirmatum eſt.
¶ Ad aliud dcm̃ ꝙ sacrm̃ redemptiõis qđ fluxit de latere
xp̃i in sanguis effuſione: magis dcm̃ eſt ſacrm̃ eterni teſ.
ꝙ ſacramentũ regeneratiõis qđ fluxit in aque emanatõne
quia in morte cui atteſtatur ſanguis effluxio: teſtamentuꝫ
quaſi imobile ꝯfirmat. Quia ꝗ dñs teſtamentũ heredita
tis eterne morte ſua ꝯfirmavit. cui nõ atteſtat effluxio aq̃
ſicut effluxio ſanguis: ſacrm̃ regeneratõnis nõ eſt dicẽdũ
eterni teſta. ſicut ſacrm̃ redemptiõis. ¶ Ad illud qđ obij
citur ſm Inno. Rñdet ab eodẽ ſic. nunqđ ideo ſacrm̃ al
taris veritas nõ eſt qđ figura eſt: ꝗ nec mors xp̃i veritas
eſt qꝛ figura eſt: ⁊ reſurrectio veritas nõ eſt qꝛ figura ẽ. q̃ſi
diceret. nõ vult ꝗ dicere ꝙ ⁊ ſi ſit miſteriũ: ꝓpter hoc nõ ſe
quit ꝙ nõ ſit veritas. Un̄ ſubdit. Altaris ſacrm̃ eſt ⁊ veri
tas ⁊ figura. miſteriũ aũt eſt quoddã qđ eſt multis occul
tum. nam miſteriũ grecũ eſt: qđ latine dicit ſecretũ vel oc
cultum. ¶ Ad aliud qđ obijcit. ꝙ dꝫ dici miſteriũ caritatis
⁊c̃. Dicendũ ꝙ cum in omib⁊ ſacramentis ſit aliqđ occul
tum et ſecretuꝫ ꝙ credendũ ſit: tñ modo ſingulari dicitur
hoc ſacrm̃ miſteriũ fidei: ſcꝫ et ꝓpter ꝯverſionẽ. ⁊ ꝯtinenti
am. ⁊ ſumptiõeꝫ. ⁊ accidentia q̃ ſunt ſine ſubiecto: in q̃bus
ratio locuꝫ non hꝫ ſ; ſola fides. Baptiſmus aũt dr̃ ſacrm̃
fidei: qꝛ eſt ianua ſacramẽtoꝝ. ⁊ ab eo eſt prim⁹ ſtat⁹ fideli
um ingreſſum hmõi. Sacrm̃ illud dicit ſacrm̃ caritatis pro
pter ſacrm̃ repñtatõnis paſſionis q̃ maximũ eſt indicium
caritatis patientis. et maxime excitatiuũ ⁊ illectiuũ ad ca
ritatem. dicit ꝗ miſteriũ fidei: qꝛ totum fidei eſt. qꝛ que in
hoc ſacramẽto accidunt: occulta ſunt ⁊ ſecreta. ſolũmodo
cognitõne que eſt fidei ꝯprehenſa. Dicit aũt eſſe caritatis
qꝛ eſt indiciũ divine caritatis ⁊ allectiuũ ad caritatem: et
qꝛ ſimilis ẽ effect⁹ hui⁹ ſacri ⁊ caritatis. hoc eñ ſacramen
to vniunt membra adinuicẽ ⁊ capiti ⁊ caritate ſimiliter. ⁊
addi põt. ꝙ ꝯvenienti⁹ dicitur miſterium fidei ꝙ caritatis
quia miſteriũ dicit ꝓprie occultum vel ſecretum qđ ꝯvenit
fidei q̃ eſt inviſibilium quaſi abſconditoꝝ vel ſecretoꝝ ar
gumentum. Heb. xi. Caritati aũt nõ ꝯvenit ꝓprie miſteri
um: eo ꝙ ipſa facit quaſi experimentaliter omĩa manifeſta.
Ioh. xv. Uos aũt dixi amicos ⁊c̃. ¶ Ex his pꝫ reſpõſio ad
aliud qđ ſeqtur. ꝙ licet in omnibus ſacramentis ſit fides
neceſſaria: non tñ eſt ſimile de hoc ſacramento et de alijs
vt ex dictis patet. ¶ Ad aliud qđ obijcitur ꝙ hoc non de
bet poni effundet in remiſſioneꝫ pctoꝝ. eꝙ in alia forma
nõ dicit qđ ꝓ nobis tradetur. Dicendũ ꝙ effuſio ſanguis
xp̃i eſt ꝓprie et ꝑ ſe cauſa vnde ſacramentũ illud ⁊ alia ef
ficaciã habent. ſeparatio eñ ſanguis xp̃i in qua ſeparabetur
ſanguis a carne: ſignat ſeparatõeꝫ aie xp̃i a corpe. ⁊ propter
hoc plus ꝯvenit ꝙ apponat huic ꝙ illud alij. ¶ Ad id qđ
obijcitur. ꝙ ſanguis xp̃i effuſus eſt pro omĩbus. dicenduꝫ
ꝙ hoc verum eſt q̃tum ad ſufficientiam: pro electis autem
q̃tum ad efficaciam. Electi autem erant diſcipuli quos ſi
gnavit dominus cum diceret ꝓ vobis: et alij plures de iu
deis et gentibus quos ſignificabat cum diceret ꝓ multis.
Uel ita diſtinguit hoc. quia ſacerdotes debent ꝑ ſe ſpecia
liter ⁊ pro alijs rogare: ideo dicit ꝓ vobis ſcilicet ſacerdo
tibus et pro multis ſcilicet ſubditis. ¶ Ad aliud qđ obij
citur de hoc quod ponit in remiſſionem peccatoꝝ. Dicen
dum ꝙ in verbis iſtis non dicit ꝙ hoc ſacramentum ẽ in
remiſſionem peccatoꝝ: licet remiſſio peccatorum ſit fortaſ
ſis effectus huius ſacramenti. ſed dicitur ꝙ eſt ſacramen
tum ſanguinis effuſi in remiſſionem peccatorum. ⁊ ita pꝫ
ꝙ hic queſita nihil ſunt ad ꝓpoſitum. Poteſt tamen reſpõ
deri. ꝙ aliter et aliter eſt illud ſacramentum remiſſio pec
catorum et baptiſmus et penitentia. hoc enim ſacramen
tum eſt remiſſionis peccatorum et ſignum quodammodo
quia eſt ſignum mortis xp̃i que eſt cauſa ꝑ ſe deſtructiua
mortis noſtre. ſm ꝙ dicitur. ꝙ mortem noſtram moriẽdo
deſtruxit ⁊c̃. Et Oſee xj. Ero mors tua o mors. Alio mo
do eſt cauſa remiſſionis pctoꝝ per accidens. Conſidera
tio eñ paſſionis domini habita ex hoc ſacramento generat
in nobis ꝯpaſſionem ſup paſſione illius: cuius paſſio fuit
cauſa remiſſionis peccatoꝝ in nobis. et ita vlterius con
iuncta compaſſio ſue paſſioni cauſa eſt remiſſionis pecca
torum. Baptiſmus aũt et penitentia non tm̃ ſunt ſigna: ſ;
ſignum ⁊ cauſa. ⁊ ita differenter eſt hoc ſacramentũ ſacra
mentum remiſſionis peccatoꝝ ⁊ predicta. Pre. ad plenio
rem hui⁹ manifeſtatõnem nota quod dicit Inno. ſcilꝫ. ꝙ
peccatum duobꝰ modis remittitur. quo ad meritum cul
pe: et quo ad debitum pene. Meritum culpe remittit per
ſanguinis preciũ: quo redempti ſumus a pena. Uulnera
tus eñ eſt ꝓpter iniq̃tates noſtras: attritus eſt ꝓpter ſcele
ra noſtra: cui⁹ livore ſanati ſumus yſa. liij. quia ꝗ iuſt⁹ in
iuſte punitus eſt: iniuſti iuſte liberati ſunt.

Queſtio. xxxiiij. de virtute

verboꝝ ꝯſecrationis.

Equitur de forma

verboꝝ q̃tum ad virtutem ipſoꝝ. Et pri
mo de virtute ipſoꝝ in compatõne ad ele
mentũ tranſſubſtantiandũ. Scđo i com
paratione ad ordinem ſacrum. Tercio in
ꝯparatõne ad alia mirabilia opera. Quarto in ꝯpatõe ad
tempus in quo erit in opus.

Membꝛum primum

Irca primũ querunt tria. Primũ eſt vtruꝫ
virtus aliqua ſit verboꝝ operans in ꝯverſi
one elementi in corp⁹ xp̃i. Secundũ verum
virtus ꝯvertendi in corp⁹ xp̃i ſit data verbo
vt ſue virtutis opatione fiat ꝯverſio elementi in corp⁹ xp̃i
Tercium verũ illa virtus poſſit ꝯvertere elementa in qua
cunq̃ quantitate.

Articulus primus

Ueritur ꝗ ſi qua ſit virtus verborum ꝓlatoruꝫ
in ꝯverſione elementi in corp⁹ xp̃i. Et videt ꝙ
ſic j. Corin. xj. Accipite ⁊ comedite. Amb. an
teꝗ ꝯſecret panis eſt ⁊ vinũ: vbi aũt verba xp̃i opata fue
rint: corp⁹ et ſanguis xp̃i efficit. Ecce ꝙ dic vbi verba xp̃i
opata ⁊c̃. ¶ Item Amb. de ſacris. Qđ erat panis añ cõſe
cratõeꝫ iam corp⁹ xp̃i eſt p⁹ ꝯſecratõneꝫ. qꝛ ſermo xp̃i crea
turam mutat. Et idem dic mgr̃. iiij. ſen. viij. di. Sꝫ hec mu
tatio ẽ opatõ mediãte aliq̃ virtute. igr̃ ⁊c̃. ¶ Itẽ i omĩ opati
one naturali vbi de⁹ opatur mediãte creatura: data ẽ vir
tus xp̃i qua mediãte opatur. A ſimili videt ꝙ in omĩ opa
tione miraculoſa vbi opat de⁹ mediãte creatura: data ſit
aliq̃ virt⁹ ipſi creature. ¶ Item Dam. verbũ dei eſt verbuꝫ
actiuuꝫ et opꝰ. et loquitur de verbo xp̃i quo fit converſio
panis in corpus xp̃i. ¶ Item ſi nulla virtus eſſet in verbo
eſſet verbũ ſimplr̃ materiale et nullo modo actiuũ: ſic nec
panis. igit videtur ꝙ virtus aliq̃ opatiua ſit verborũ ꝓ
nꝰ que determinat forma hui⁹ ſacramenti. ¶ Cont. i ſa
cramento illo reqritur materia ſcꝫ panis ⁊ vinum. forma
verboꝝ. ordo. intentio. nec ſi aliquid hoꝝ deficiat põt eſſe
ei hoc ſacramentũ. Q̃ntumcũq̃ ꝓferant verba ſine alijs nõ
eſt ſacramentuꝫ. igitur vt videt non eſt magis tribuenda
verbis virtus ꝙ alicui aliorum. ¶ Item ſi virtus operatiõ
eſſet ipſius verbi. quicunq̃ proferret illo fieret conſecratõ
ſicut quicunq̃ vtitur ſecuri ſcindit. ¶ Reſponſio. ꝙ aliq̃
virtus verborum eſt operans in hac cõverſione. ¶ Ad il
lud ergo quod obijcitur contra hoc. dicenduꝫ ꝙ non ſeqt.
qđ ſic patet. differt nanq̃ virt⁹ prima a virtute creata i hꝫ. ꝙ
virt⁹ pima agẽ põt ſine materia vel ſubiecto: quod virt⁹ cre
ata nõ põt. Unde ad virtutẽ creatam requiruntur plura:

nec pōt actio esse vni⁹ sine alio: nihilominus penes alterū determinat virtus. ¶ Ad aliud dicendū. q ipsa verba hñt virtutē opantē in conuersione hui⁹. nō tñ ſm se ⁊ absolute: ſ p relatōez ad ipm loquentē. Non eñ data est virt⁹ a quocunq; plato. ſ prolato ab illo g ordinatus est ad ipm pferendū. Nec est simile de securi. q: virt⁹ scindendi inest securi ſm se: licet sectio dependeat a scindente. ⁊ non a scindente hoc pcise: sed a quocunq;.

Articulus secundus

Consequēter querit. verū virt⁹ conuertendi panē in corp⁹ xpi sit data verbo: an virt⁹ increata sit agens in illā conuersionē vt tota cā in platōe verborum. ¶ Et videt q sit virtus creata data verbis sic. Cum aliq̄ materia existit i sola possibilitate ad aliud. ⁊ alio adueniente conuertat in illud: illud est sicut disponēs vel efficiens. nisi eñ disponeret vel efficeret: maneret in eadē possibilitate q̄ pri⁹. Cū igit adueniente vbo ad materiā panis statim conuerti⁹ in corp⁹ xpi. igit ⁊c. Sz verbū est disponēs vel efficiens. ſ nō disponēs: cū sit subdita opatio conuersiōis q̄ virt⁹ data verbo ē efficiēs illā conuersionē. ¶ Item Amb. de sacramētis. Ubi sacrm pficit. iam nō suis sermonibus vtit sacerdos: ſ vtit sermonibꝰ xpi. igit sermo xpi hoc cōficit sacrm. ecce plane dicit q sermo pficit. ¶ Si diceretur q sermo dr cōficere: quia impetrat a dño qd dñs ad eius platōem pficiat. Contra. in eodē ⁊ ab eodez dr. sermo xpi creaturā mutat: ⁊ sic ex pane fit corp⁹ xpi pfecratōne verbi celestis. Ecce q mod⁹ determinat cum dr cōsecratōne vbi celestis: vñ verbū efficit pfecrando. ¶ Item Aug. Credendum q in verbis xpi pficiant sacramenta. cui⁹ eñ potentia creant pri⁹: ei⁹ vti. p verbo ad meli⁹ pcreant. hec Aug. Sz constat q nō loqtur Aug. d verbo increato: q: tūc nō distingueret inter potentiā creatō ⁊ verbū pcreans ad melius: igit verbo creato pcreat in melius pri⁹ creatū potentia increata. ¶ Itez Eusebi⁹. Inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in substantiaz corpis ⁊ sanguinis sui verbi sui secreta pĉate cōmutat dicens. Accipite ⁊ comedite ⁊c. ¶ Item Amb. vbi vba xpi opata fuerint: ibi sanguis efficitur q plebem redemit. igit vide q̄ potens est sermo xpi vniuersa conuertere. hec Amb. ⁊ dicit vniuersa q̄ terigit scz panē et vinū ⁊ aquā. Ecce hr q opatur vt efficiens: vñ dicit q̄ potens est conuertere. ¶ Item Amb. Si tantuz valuit sermo Helie vt ignē de celo deponeret: nō valebit xpi sermo vt spēs mutet elementoꝝ: hec Amb. nulla aūt eēt cōparatio si sermo xpi diceret verbum eternum igit intelligit de verbo creato. Ex his videt q panis transsubstantiatur in corp⁹ xpi virtute verboꝝ creato. ¶ Contra. Aug. d verbis dñi. sicut de virgine p spm̄sanctū vera caro sine coitu creatur: ita p eūdez ex substantia panis ⁊ vini mistice idē corp⁹ xpi consecrat. Idem hr a Dama. iiij. Ecce hic habet q virtute spūssancti fit hec cōuersio: sicut fiebat caro xpi de carne virginis. ſ illi coopatōni non coopabatur agendo agēdo aliq̄ vi⁹ creata. ¶ Item maior ē distantia inē panem ⁊ xpi corp⁹ glorificatū: q̄ inter carnem virginis ⁊ corpus xpi. Si igit generatōni xpi ex carne virginis regrebatur infinita virt⁹ nec ibi coopari poterat creatura: multo fortius nec hic. ¶ Item Amb. de sacramentis. de toti⁹ mūdi opibꝰ legisti: qm̄ ipe dixit et facta sunt ipe mā. ⁊c. Sermo igit xpi q ex nihilo poterat facere qd nō erat: non pōt ea q̄ sunt mutare in id qd nō erant? Sz constat q verbum quo dicta sunt oīa ⁊ facta verbū est eternū: ſ nulla ē cōpatio eterni ad creatuz: igit intendit q hec mutatio ē per verbum eternū sine p virtutē illi⁹. ¶ Item Amb. ſmo xpi conficit sacrm. qs sermo xpi nisi hic quo facta sunt oīa. Iussit dñs et facta sunt celum et terra. Uides igit q̄ opatorius sit sermo xpi. ¶ Item si virtus creata data vbis eet effectiua hui⁹ transsubatōnis: cum efficiens sit nobili⁹ suo effectui sequeret q illa virt⁹ esset nobilior corpe xpi: quod nullus poneret. ¶ Item virtus hec cū sermone deficit. igit non habet nisi esse temporale: igitur non pōt sup ppetuū quod est corpus xpi. ¶ Item deus non creat mediante aliqua creatura. quia cum creatura non sit nata agere neq; potest nisi ex aliquo: non pōt esse medium in creatione vbi agitur ex nihilo. sed sicut virtus creata exigit terminū naturalem sine principiū ex quo: ita exigit in actōne sua supquod. scz qd esset sustentans ipam transmutatōem. sed in hac transmutatōne nō remanet aliqd cōmune quod est sustentans ipam transmutatōez: igitur nō potest esse a dñute creata. ¶ Si dicat q ibi est corp⁹ cōmune. hoc veruz ē eo modo q̄ logicus sumit cōmune: nō eo modo quo actō creature reqrit cōmune. ¶ Item virt⁹ creata non videt posse in aliqd qd est sup omnē naturā q̄ cum effectus virtutis hic agentis sit sup omnē naturā: q̄ ⁊c. ¶ Rñsio. circa hoc diuersi diuersa sentiūt. dicūt eñ quidā. q cum dicit q conuersio hec sit virtute verboꝝ. q virtus verbi extenso noie dicitur. non qa aliqua qualitas sit data verbo p quam operatur: sed ex diuine institutione hoc firmatum est: vt isto verbo plato a sacerdote sup panem cum intentōne pficiēdi: panis transsubstantiet. Unde ad plationez illi⁹ verbi: verbum increatum facit. Illa ergo ordinatio verbi infallibilis ad talem effectū virtus dicitur. que non est aliq̄ qualitas data verbo: nec aliud de nouo creatū. Si hoc veruz esset: quare diceret penes verba formā attendi ipsi⁹ sacri. Pre. oēs hi sacri doctores ponūt virtutē qua fit hec trāssubstantiatō verbis pscriptis datā fuisse a dño: vt ex auctoritatibus introductis pz. Pre. Aug. dicit manifeste q per verba sanctificatōnis vera panis et vera vini substantia ī verū corpus ⁊ sanguinē xpi conuertitur. sola spē panis et vini remanente ⁊ substantia in subam transeunte. Pre. ista positio virtuti ⁊ nobilitati sacroꝝ legis gratie pindicat.

¶ Propter qd alit dōm. q verba xpi. i. tradita a xpo. hñt virtutem conuertendi elementa in corp⁹ xpi ⁊ sanguinem. ⁊ hec virtus data est vbo creato a verbo increato. Nec h̄ excludit qn ibi virtus increata sit intime opans sicut in oībus vbi coopatur virt⁹ creata. ¶ Unde dōm ad primū. q similitudo quā ponit Aug⁹. ⁊ Dama. est q̄tum ad hoc. q pfecratio et opatio ista est gratuita principalr sup naturam sicut et illa. vnde vtrūq; fit p spm̄sanctū. i. vtraq; opatōne opatur virt⁹ spūssancti. Nec hoc excludit vt dictum est qn hic opetur virt⁹ verboꝝ. vñ Aug. nō in merito pfecrantis ſ in verbo efficit creatoris ⁊ virtute spūssancti. verbū creatoris vocat verbū xpi. penes qd determinata ē forma hic aliter eñ nō cōmunicaret in actione cū virtute spūssancti. ¶ Ad aliud dōm. q corpus xpi pōt compari ad transsubstantiandum panem in corpus xpi dupliciter. vel simpliciter: vel habito respectu ad transmutatōez qua fit hoc sine de hoc. Inq̄tum primo modo maior est cōueniētia inē carnem virginis et corp⁹ xpi: quia inq̄tum psiderant vt vtrūq; ens: magis cōuenit caro virginis cum carne xpi q̄ panis cum eadem. Inq̄tum psiderant ad transmutatōnem qua de carne virginis fit corpus xpi sic minor: quia sic corpus xpi erat non ens. Unde maxima fuit distantia inq̄tuz cōpantur ad transmutatōez panis conuertendi in corp⁹. quia vtrūq; erat ens: non erat ibi distantia tanta. Unde Innocēs. oīno incompabiliter maius est q deus ita factus ē homo q non desijt esse deus: q̄ q panis ita sit caro q desinat esse panis. illud p incarnatōnem semel factum est: illud p consecratōnem iugiter fit. Utrum aūt virtus creata possit cooperari illi coopatōni spūssancti que fiebat corpus xpi ex carne virginis: estimo q sic. Sicut virtus angelica coopabitur resurrectōni corpoꝝ in generali resurrectōne. nō tamen decuit pter nimiam sublimitatem carnis. quia illa caro vnienda fuit diuinitati. Unde q nō est ibi cooperata virtus creata: magis cōgruitatis est q̄ necessitatis. ¶ Ad illa que dicit Amb. dicendū. q in hmōi verbis sanctorum nō intendit q virtus diuina hic opatur vt tota causa: sed q iuxta nutū diuine volūtatis facta est hec pfecratō p verbum. vñ de pse. di. ij. Eusebius emissenus. Sic ad nutū pcipientis dñi repente ex nihilo substiterūt excelsa celoꝝ pfunda fluctuum. vasta terraꝝ: ita pari potestate in spiritualibꝰ sacramentis vbi precipit virtus seruit effect⁹. hec Eusebi⁹. q: igit in his ⁊ in illis ē indrīa respectu nut⁹ di-

nine voluntatis: ponunt sancti tales compationes. ¶ Ad illud q̄d obijcit̄ q cum nobili⁹ sit efficiens ꝛc̄. Dicendum q virtus illa data verbis nō efficit aliquid in corpe xpi. neqꝫ circa illud: ſ illius efficacia est circa elementū cōuertendū in corpus xpi. et illud ꝯuertit in corp⁹ idez qd̄ sumpsit de virgine. Ex his pꝫ rn̄sio ad illud qd̄ sequr. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q de⁹ n̄ creat mediāte aliq̄ natura. Dicendum q triplex est mod⁹ agendi ꝛ ꝯsimiliter subiectum vel quasi subiectū actōis ſm differentes deutes actiuas. vbi aūt virt⁹ infinita ē agens nō regrit̄ subiectum de q̄ neqꝫ in quo: sed solū in qd̄. Ubi virtus naturalis: regritur de quo ꝛ in quo. Ubi est virt⁹ mirabilis: dico creata q̄ est q̄i mediū inter infinitā et naturalem: requirit̄ de quo ſ non in quo sicut est in ꝓposito. ¶ Ad vltimū dicendū. q sic nulla creatura ad momentū ꝯsisteret nisi virtute diuia sustētaretur in esse: sic nulla sibi data deute aliud pduceret i eē nisi diuina virt⁹ cooperet̄. Unde sicut in opibus naturalibus virt⁹ naturalis pducit in esse illud qd̄ intendit i agēdo deute diuina cogente. Ita virt⁹ supnaturalis pducit i esse illud ꝓpter qd̄ data est deute diuina coopante. Nulli enī creature data ē virt⁹ sufficiens ad pducendum p se aliquid in esse: sicut nulla creatura ex se sufficit ad ꝯsistendū in esse ꝓprio. hāc aūt insufficientiā supplet virt⁹ diuia influendo et coopando. Dicendum ergo q virt⁹ supnaturalis data est verbis hmōi ꝛ aliorꝫ sacrorꝫ: quorꝫ virtute res sacramētorꝫ efficiunt̄ virtute diuina coopante. Cum ḡ obijcit̄ q virtus creata videt̄ nō posse in aliquod qd̄ est sup̄ communē naturā ꝛc̄. Dicendū q hoc forte verū est p se: habet tñ vt adiuta a virtute creata. ¶ Si autem quereretur que virtus scꝫ creata q̄ data est verbo. vel increata est pncipalius opans in illa ꝯuersione. et cui horꝫ est attribuēda cōuersio principalr. Dicendum q sicut in opibus nature quibus aliquid naturalr pducit̄ in esse deute et actione naturali. licet in hmōi sit virtus increata intime opans: tamē virtuti ꝛ actōi nature attribuit̄ pductio hmōi in esse. Sic in spūalibus que sunt sup̄ naturā. licet virtus data creata re sit opatiua ad illorꝫ pductōez in esse. tamen pductō huiusmodi in esse prius et pncipalius attribuenda est virtuti increate coopanti sicut in ꝓposito. Unde etiā virtus data verbis a verbo increato opatiua sit ad transubatōnez tamen primo et principaliter attribuenda est ip̄a conuersio virtuti increate.

Articulus tercius

Q[V]Onsequenter querit̄. vtrū virtus data verbis: possit ꝯuertere elementa cuiuscūqꝫ quātitatis in corp⁹ et sanguinē xpi. et videt̄ q sic: q2 intentio potest conuerti supra elementa cuiuscūqꝫ quantitatis. ¶ Item elementa ip̄a scꝫ panis ꝛ vinū homogenea sunt. vñ eiusdem aptitudinis sunt ad ꝯuersionez in quantitate maiori ꝛ minori. igit̄ cum vba regulent̄ ſm materiā et intentōez. vbi ꝯcurrūt materia debita et intentio cum forma debita verborꝫ: necesse est transmutatōez fieri. hec autē cōcurrē pñt quātecunqꝫ quātitatis sint elementa. igitur ꝛc̄. ¶ Item sicut mediū auferī p supfluum ita p diminutum. ſ quātumcūqꝫ materia sit modica. dūmodo saluetur spēs panis: verba hñt virtutē transubandi illa: ḡ similiter quātumcūqꝫ sit magna cū maneat species. ¶ Item vnus sacerdos vna ꝓlatōne posset ꝯficere hostias toti mūdo: ꝛ eadez ratōne si essent multo plures. ſ ſm q pluribus ꝯficit plus exigit̄ de materia: ḡ cum nō sit determinatus stat⁹ hominum quibus ꝯficere pōt. q2 non tot qn pluribus: nec ex pte materie est defectus. ḡ ꝛc̄. ¶ Contra. oīa creauit de⁹ nūero pondere ꝛ mensura. ig̊ cum mensura sit limitatō potentie: nō pōt illa virtus nisi supra aliquā materiam limitatam. ¶ Item si aliq̄s intenderet totū mare sctificare ad ꝓlatōez verborꝫ forme baptismi: non tñ sctificaret nisi ptem scꝫ illam q̄ mō aliq̄ venit in vsum in ope baptismi: ꝯsilr̄ vidr̄ in ꝓposito. ¶ Itē si deute vborꝫ possent ꝯuerti elementa cuiuscūqꝫ quātitatis: si q̄s intēderet ꝯsecrare totū panē q est in foro: totū ꝯsecraret. ſ hec ꝯsecratio frustra fieret penit⁹: immo actio cederet in ꝯtumeliā ꝛ in iniuriaꝫ sacri. igit̄ cū natura nihil agit frustra neqꝫ deficit a necessarijs. c[...] ag[...] re[...] et ordinati⁹ se hñt ad finem q̄ nature igit̄ ꝛc̄. ¶ Rñdeo sine pīudicio. q non est data virt⁹ vbis ꝯuertendi elemēta cuiuscūqꝫ q̄ntitatis: ſ solūmō elemēta alicui⁹ quātitatis sup̄ q̄ ratōnabiliter ꝯuerteret̄ intētio ordinata. ꝛ dico intentōez ordinatā: q̄ ꝯformis ē aliq̄ mō intentōni ecclie. Ecclia aūt nullo mō intenderet ꝯsecrare totum panē q est in foro: ſ soluꝫ q posset sumi a fidelibꝫ. dicit enī Hug. ex quo q̄dlibet sacr̄m ꝯtra institutōez celebratur irritū deputat̄. vñ vt mihi videt̄: hoc tñ nō assero. q i hoc sacr̄o nō regrit̄ intencō simplr̄: ſ regritur intentio ꝯficiendi vt sumat̄ in vsuꝫ. nec sufficit intentio ꝯsecrandi simplr̄ ſ regritur intentio ꝯsecrandi vt sumat̄ in vsum. qd̄ videt̄ ex forma tradita a dño dicente. Accipite ꝛ comedite ħ est corp⁹ meū. vnde sicut intentio dñi dantis formaꝫ ꝯficiendi fuit vt sumeret̄: ita est intentō ecclie ꝛ dꝫ esse vniuscuiusqꝫ sacerdotis. q2 igit̄ si aliq̄s intenderet ꝯsecrare totū panez q est in foro: nullo mō ꝯformaret intentōez suā intentioni ecclie: dico q ꝯsecraret. ¶ Ad primū igit̄ qd̄ obijcit̄. q vbi ꝯcurrūt materia debita ꝛ intentio cū forma verborꝫ. Dicendum q materia debita est q̄ ꝯgruit vsui fideliū. silr̄ intentio ordinata q̄ intendit ꝯsecratōez in vsum fideliuꝫ. vt vsu illo vniant̄ membra capiti. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄. q quātumcūqꝫ modica sit materia ꝛc̄. Dōm q nō est sile: q2 modica materia ad ħ apta est q sumat̄ in vsum: nō aūt maxia ¶ Ex his pꝫ q̄liter ad aliud qd̄ sequr est dicendū. q2 determinata dꝫ esse materia q̄ debet confici: ſm intentōez cōcordem intentōni dñi instituentis et ecclie. ¶ Sed ꝯtra ħ obijcitur. ponat̄ q aliq̄s intenderet ꝯsecrare solū. vt posset corpus xpi aliq̄ loco collocatū adorare ꝛ venerari: et nō vt sumeret i vsum: nunqd non ꝯsecraret? Rñsio sine pīudicō q sic: quia intendens sic veneratiōem corpis xpi spūaliter sumit: licet non sacramenliter.

Membrum secundum

[S]Egtur de compatōne virtutis vborꝫ ad ordinem sacrū. Querit̄ ḡ an sit maior ptās ordinis q̄ verbi? Circa hoc sic dic Hug. tria regrunt̄ ad istud sacr̄m ꝯficiendū. ordo. actō et intentio. ordo vt sit sacerdos: actio vt ip̄a verba ꝓferat. intentio vt ad hoc ꝓferat. Querit̄ ergo cum ad hoc sacr̄m regritur ptās ordinis cū virtute vborꝫ: que sit maior? Et ordinis: videt̄. q2 aīa nobilior est q̄ sermo. ḡ maioris virtutis est susceptiua: et de⁹ dat virtutem ſm ꝯgruentiam susceptibiliū. ¶ Itez sacerdos opatur p verba sicut p instrumentū. ſ ptās agentis est nobilior q̄ instrumenti: igit̄ ꝛc̄. ¶ Contra. iste due ptātes ꝯcurrūt ad istū effectū. ꝛ cōstat q ptās sacerdotalis ordinat̄ ad ptātem verborꝫ: ḡ nobilior est ptās verborꝫ cū alia ad illaꝫ ordinet̄. ¶ Item verbo datur ptās transubandi: nō sic attribuit̄ sacerdoti. ¶ Et pōt dici q̄ri. si verbū nō est causa sufficiens transubatōnis ſ eius effect⁹ dependet ab ordine sacerdotali: ḡ videt̄ q virtus verbi eterni opantis p verbū creatū nō sit sufficiens. ¶ Rñsio. q si aliq̄ ordinata sunt ad eundē effectuꝫ: nihilominus alio et alio modo coopent̄ ad illum. Verbigrā. Iudex opat̄ ad suspendiū furis et minister. Iudex dānās eum suspendio siue dans sententiā de suspendio: minister exequens actu quod sententiatum est a iudice. vnde iudex suspendit sententiādo auctoritate: minister exeq̄ndo actu Si igitur querat̄. quis istorum magis opatur suspendio? Dicendum q iudex magis. ſm q ille dicit̄ magis facere: cuius auctoritate efficitur. vnde nō est omnino compatio vniuoca ſm q est huius et illius. Similiter dico in ꝓposito. q non omnino vniuoca est actio prout est sacerdotis ꝛ verbi: nihilomin⁹ sacerdotis est magis: ſm q ille dicitur magis facere cuius auctoritate efficitur. verbi magis ſm q illud dicitur magis a quo est effluentia virtutis proxi⸗mi⁹ in effectum. Nec tamen dico q auctoritas est sacerdotis. sed potestas sacerdotis magis est propria deuti auctoritatis: potestas verbi magis potestati influentis in effectū

¶ Aliud exemplum ad idem est tale homo generat hominem et sol. Unde etsi ad eundem sunt effectum: diuersimode tamen. quia sol est cooperans vt concilians q̄litates materialium z comproportionans virtutes gignentium scilicet maris et femine. vnde virt⁹ solis est faciens q̄ virt⁹ gignentiū ꝯsonat et qualitates materialium concilianť. Unde sol expedit et ordinat naturam efficientem materialez que propinque confluunt ad fetum et facit q̄ hec operantur quod intendit natura. homines autem cooperantur vt propinque pducentes fetum in esse p influentiaz virtutis agētis et naturam materie recipientis. Similiter dico ex parte hac quodāmodo. Uirtus sue p̄tas ordinis sacerdotalis cum intentōne quodammodo ordinat virtutem verboruz z expedit in effectum ꝯuersionis. Uirtus eīn verbi est efficiens per modum influentis ꝓpinque. Uirtus ordinis per modum ordinantis z dirigentis in finem. Unde cū queritur quod magis ordinať ad ꝯuersionez. Dicendum q̄ h magis fm q̄ illud magis dicitur quod primarie ordinat. et sic forte intelligitur illud Phi. Omnis causa primaria plus est influens in creatum q̄ scd̄aria. Illud magis dicitur fm q̄ dicitur illud magis quod ꝓpinquius est influēs. Ex his patet rn̄sio ad primo obiecta. ¶ Ad vltimū dicendum. q̄ virtus verbi eterni operantis p verbum creatū. sufficiens est ad transubstātiandū. tamen vt dicit Hug. Deus homo factus vt dispensatōnis gratia largius multiplicaretur: homines puros pricipes fecit sue potestatis vt e⁹ officium implerent. Unde nota q̄ in cena erant omnia cōiuncta. verbum eternum: et virtus eius: et verbum suum creatum: et fuerunt ꝯiuncta potestati sacerdotali: quia ipse fuit sacerdos fm ordinem Melchisedech. Sed nunc si alius a sacerdote diceret illud verbum: iam illud nō esset ꝯiunctum cum potestate sacerdotali siue cum ordine: licet verbum eternum esset presens: quia illud semper presens est. vnde si alius diceret: esset ibi verbum eternum coniunctum creato verbo. sed non ꝯiunctum potestati. Non eniz a quocūq; prolatum habet virtutē: sed tn̄ a sacerdote. vn̄ exigitur potestas sacerdotalis ꝯiuncta cum verbo creato vice xp̄i. z hoc solum est in sacerdotibus: tn̄ dependētia verbi increati nō est a p̄tate sacerdotali. Posset eniz verbum increatū ꝯuertere sine ꝯiunctione tali sed noluit: quia homines pricipes fecit vt officium eius implerent.

Membrum terciū

Sequitur de virtute verborum in comparatione ad opera mirabilia. Et primo in cōparatione ad creationem. Secundo in comparatione ad conceptionem beate virginis.

Articulus primus

Circa primū queritur. vtrū minor virtus sufficit ad ꝯuertendū elementum in corp⁹ xp̄i: q̄ ad creādū aliquid ex nihilo. Et sic: videť primo p Amb. qui arguit p locum a minori sic. Si sermo xp̄i potuit facere quod non erat. non pōt ea que sunt in id mutare quod nō erant. quasi dicat pōt. Sed ista ratio nihil valeret nisi id esset maioris potentie: q̄ potentia creandi ē maioris potentie q̄ transubandi. ¶ Item vbi est maior distantia. maior requiriť virt⁹ si debeat vnū ex alio fieri. h inter ens et nō ens est summa distantia: nō sic est inter elementum et corp⁹ xp̄i. q̄ zc. ¶ Item maior est virtus q̄ agit paucioribus mediis z auxiliis q̄ que pluribus. sed virt⁹ q̄ pducit aliquid ex nihilo sibi sola sufficit z nullius oino indiget: que do ex aliquo aliquā rem ꝓsupponit. vnde indiget aliq̄ ergo zc. ¶ Contra. illud difficilius pducit in esse z maiore indiget virtute pducente: cui difficilius credit et ꝯsentit aīa rōnabiliter iudicās. Sed aīa rōnabiliter iudicās difficilius credit z ꝯsentit ei. qd̄ est oino aliud in aliud transubari eo modo quo transubať panis i corp⁹ xp̄i q̄ illi qd̄ est ex nihilo fieri. q̄ illud est difficili⁹ z maiori indiget virtute in pductōne sui in esse q̄ aliud. ¶ Itez mai⁹ est de impio facere piū q̄ creare celū z terram. Sz aīa rōnabiliter iudicans citi⁹ crederet z ꝯsentiret illi qd̄ est de impio fieri piū q̄ illi qd̄ est aliud in aliud oino transubari. q̄ vt sup. ¶ Itē licet vnūquodq; corruptibile q̄ntū est de se formez appetat nobiliorē: nihilominus tamen formā illi⁹ sue esse destruere renitiť quantū pōt. h in pductōe alicui⁹ ex nihilo nullus ē renisus vel repugnātia: q̄ videť q̄ difficili⁹ est formā quācunq; destruere q̄ aliquid ex nihilo creare: cū virt⁹ agens difficilius pducit in esse qd̄ intendit: vbi maiorē repit resistentiā. ℞. Rn̄sio. q̄ q̄uis nihil sit difficile apud deū. h ab ei⁹ potentia infinita oīa eadē facilitate exeāt in esse q̄ntū est ex pte sua: tn̄ fm q̄ effect⁹ distinguiť fm respectum ad potentias. maior attestatur virtute creatō q̄ transubatō elementi in corp⁹ xp̄i. qd̄ plane determinat Inno. dicens. Cū sacerdos illa verba xp̄i pnunciat. hoc est corp⁹ meum. Hic est sanguis me⁹: panis et vinū in carnē et sanguinem ꝯuertunť illa virtute vbi qua vbum caro factū est zc. q̄ dixit z facta sunt mā. z crea. z p⁹. certe mai⁹ ē creare qd̄ non est: q̄ mutare qd̄ est. ac longe mai⁹ qd̄ est de nihilo pcreare q̄ qd̄ est in aliud trāsmutare. hoc aūt patz sic. In opibus nature tria ꝯcurrūt. res initialis: finalis: et mediū. s. quod ē subiectū actōnis. In opibus q̄ sunt sup̄ naturā. qn̄q; deficit res initialis z subiectū actōis: vt qn̄ aliqd fit ex nihilo p creatōez. qn̄q; deficit subiectū sup̄ qd̄ est actio: vt in transubatione elemēti in corp⁹ xp̄i. vbi etsi sit ꝯmune fm gen⁹ p̄dicabilis: nō est ibi ꝯmune aliqd quod est subiectū actionis. Ad hmōi aūt genera opm nō pringit natura ꝓpter corū difficultatē. Cū q̄ in ope creatōis deficiat res initialis z subiectū actōnis: in ope transubationis tn̄ subiectū actōnis: patz q̄ op⁹ creatōnis est maioris virtutis q̄ op⁹ trāsubationis. ¶ Ad illud quod primo obiciť. dicendū. q̄ si rōnabiliter iudicans facili⁹ consentit aliqd fieri ex nihilo q̄ aliqd oino in aliud trāsubstantiari. hoc est q̄ magis vsitata est hec ꝯceptio q̄ illa. hec aūt cōceptio q̄ multa facta sunt ex nihilo est fere omnium: alia aūt q̄ transubatur elementū in corpus xp̄i paucoꝝ. scz fideliū: et in his que sunt fidei discretorum. Unde in hoc non est ratōnabiliter iudicans neq; ratōnabiliter ꝯsentiens. vnde primū est falsum: illud difficilius pducitur in esse zc. ¶ Ad aliud dicenduz q̄ magis est de impio facere pium q̄ creare celum z terrā. hoc est. quia quando de impio fit iustus duo ꝯcurrunt: ꝓpter que hoc opus est difficilimum scz opus recreatōnis scilicet gratie et informatio li. arb. repugnantis in ope. vnde in iustificatōne impii est maior difficultas q̄ in trāsubatione elementi in corp⁹ xp̄i: fm q̄ diciť difficilius: vbi est maior distantia extremoruz. ¶ Ad hoc quod obiciť. q̄ rationabiliter iudicans zc. patet rn̄sio. ¶ Ad aliud dōm. q̄ difficultas est aliqn̄ alicui⁹ opis ꝓpter distantiā terminoꝝ qn̄q; ꝓpter violentā resistentiaz illi⁹ in quo agiť. pma difficultas est in creatōne vbi ē summa distantia terminoꝝ. secunda difficultas ē in opibus generatōnis. vt qn̄ ex igne fit aer. h neutra haꝝ difficultatū est in transubatione in corpus xp̄i. Et nō prima pz q̄ non scd̄a similiter: q: illa resistentia nō est nisi vbi p̄cedit dispositō z p̄paratō ad aliquā formā introducendā. qd̄ nō est hic: cū hec transmutatio sit subita. ¶ Ad illud qd̄ diciť. q̄ difficili⁹ aliqd pduciť in eē. vbi est aliq̄ repugnantia q̄ vbi nulla. hoc verū est aliis ceteris paribus. vnde licet in creatōne de nihilo nō sit aliqd repugnans: tn̄ ꝓpter nimiā distantiā nō entis et entis: non pōt esse nisi virtutis summe.

Articulus secundus

Consequenter queriť de virtute trāsubstantiandi p comparatōez ad virtutez ꝯcipiendi. Et vidť q̄ virtus transubandi sit maior sic. Nobilitas et magnitudo virtutis p actum cognoscitur et actus p rem. Sz virt⁹ ꝯceptōis in virgīe bt̄a. mediāte suo actu terminata ē ad corp⁹ xp̄i passibile mortale q̄ntitatis impfecte: virtus transubandi ad corpus xp̄i impassibile imortale glorificatū pfecte quantitatis. h corp⁹ xp̄i glorificatū immor

tale impassibile nobilius est eo existente in aliis cõditõni-
bus. ergo rc. ¶ Item quãto illud ex quo incipit actio minorẽ hz
dispositõez ad terminũ actionũ tanto virt⁹ reducẽs est ex-
cellentior z virtuosior. sed panis minorẽ hz dispositõz ad car
nem xpi quã caro ṽginis bẽe. cũ igit virtute transsubatõnis
panis transeat in carnẽ: et virtute ↄceptõnis caro bẽe virgi-
nis sit facta caro xpi. videt quod virt⁹ trãssubstantians sit di
gnior et maior. ¶ Item illud qđ in sua actõne nõ hz mate
riã ↄmunẽ sine subiectũ actõnis. virtuosi⁹ et excellenti⁹ est
quã illud qđ in sua actõ ne hz hmõi. sed virt⁹ transsubstanti
andi eo quod totũ elementũ trãsmutat in corp⁹ xpi nõ hz ma-
teriã ↄmunẽ in quã agit. virtus autẽ ↄceptõnis bẽe virginis
habebat: ergo rc. ¶ Contra. illa virtus maior est z excellen-
tior que subiectũ suũ digni⁹ efficit z nobilius: quã illa que facit
min⁹ hmõi. sed virtus ↄcipiendi facit subiectũ suũ nobilius
scz bẽam virginẽ quã virtus transsubstãtiandi suum: ergo rc.
¶ Item ↄceptio corpis xpi de virgine opatõne spũssancti.
vt habet ab Aug. erat op⁹ creatõnis. Dicit enĩ sic. sicut p
spũmsanctũ vera caro sine coitu creat: ita p eũdem ex sba
panis et vini idẽ corp⁹ xpi z sanguis ↄsecrat. Ecce quod pla-
ne dicit quod corp⁹ xpi creat. Conceptio igit z creatõ idẽ sunt
sed nulla virtus maior est illa que est creatõnis imo illa sum-
ma est: ergo rc. ¶ Item illa virt⁹ est maior que põt in effectũ ma
iorẽ z nobiliorẽ. sed virt⁹ ↄceptõnis potuit in effectũ maiorẽ
quã virtus transsubstantiatõis: quia illa potuit in generati
onem xpi scdm carnẽ que est oĩm effectuũ nobilissima. alia
solũmodo in elementoz trãsmutatõz. nihil potẽs sine ope
rans circa corp⁹ xpi: ergo rc. ¶ Rñsio. quod in ↄceptõne bẽe vir
ginis multa erãt mirabilia: silr in transsubatõne elemen-
ti in corp⁹ xpi. In ↄceptõne enĩ erat vnuz mirabile scz pur
gatio ṽginis ↄcipientis a fomite. Aliđ erat ptãs gignẽdi
sine patre que fuit data ṽgini virtute spũssancti. Aliud fuit
pductio xpi in esse scdm carnẽ: cui vnita erat ipsa deitas in
vnitate psone. Aliud erat subita pductio in esse completo
Xpc enĩ in instanti ↄceptõnis sue fuit hõ complet⁹ ex cor-
pore et aĩa: cui vnita erat deitas in vnitate psone. In trãs
subatione aũt erant silr plura mirabilia. Unũ erat trans-
mutatio toti⁹ elementi in corp⁹ xpi. Aliud sequẽs ad hoc ẽ
trãsmutatõ sine materia ↄmuni siue subiecto actõis. Ter
tiũ est transmutatõ subita siue in instanti sicut infra hẽbi
tur. Dicendũ ergo quod virt⁹ trãssubstantiandi z ↄcipiẽdi se ha
bent sicut excedentia z excessa quãtum ad aliq: tñ virtus illa
que est ↄceptõnis simplr est maior z excellentior. Virt⁹ autẽ
transsubstantiãdi inqũtum ẽ sine materia ↄmuni: illa autẽ
que est ↄceptõnis opat in materia ↄmuni: virt⁹ transsubstan
tiandi iudicanda est maior quã illa que est ↄceptõnis. Inqũtuz
aũt vtraqz opat subito siue in instanti: iudicande sunt eq-
les. Sz rõne purgatõnis ei⁹ ex quo scz bẽe virginis: z pro
ductõnis in esse ei⁹ ad qđ scilz xpi: maior z excellentior est
virtus ↄceptõnis quã illa que est transsubstantiatõnis. z quia
melior z maior. vt enĩ dicit Aug. vbi est virtus sine mole:
illa est maior que est melior. ¶ Ad primuz ergo dõm. quod in
transsubstantiatõe elementi in corp⁹ xpi nihil efficit i ipso
sicut fiebat in ↄceptõe: quia nec ei⁹ humanitas que fuit fa
cta in ↄceptõne: nec gloria corpis que facta fuit in resurrecti
one. nec quãtitas siue statura pfecta que circiter. xxx. ãno
rum spaciuz ↄpleta erat. Licet aũt in transsubstantiatõne
ista conuertit elementũ in corp⁹ vel sanguinẽ xpi: nihil no
uum fit circa subam corpis xpi vel sanguinis. vñ argumẽ
tum illud deficit. arguit enĩ ac si hmõi transsubstantiatõe
fieret corpus xpi imortale z glorificatũ: sicut in ↄceptione
fiebat mortale z passibile. ¶ Ad aliud quod caro ṽginis erat
in ppinquiori dispositõne ad corpus rc. Dicendũ quod et si hoc
sit verũ: tñ quia virtus transsubstantiatõnis non aliqđ in
nouat circa substantiam corporis xpi que est res trãssub-
stantiatõnis sicut virtus ↄceptõnis non seqtur conclusio.
Preterea sine pjudicio dico opinando non asserendo. quod caro
virginis vt ex illa fiat corpus xpi sine opatõne vis genera
tiue non est in ppinquiore dispositõne ad illud elementuz
quãtum ad transsubstantiandũ. quod patet p hoc. quod panis
et vinum multis mutatõnibus naturalibus apta sunt ad
hoc quod transmutentur in corpus humanum glorificanduz
caro autem virginis nulla mutatõne naturali sine opera
tione vis generatiue apta erat. vt ex illa fieret corpus xpi
¶ Ad aliud qđ obicit. quod virtus transsubstantiatõnis nõ
habet subiectũ sup quod agat rc. Dicendũ quod sicut tactuz
est. quãtum ad hoc virtus transsubstantiãdi virtuosius ope
ratur. quã virtus conceptõnis: non aũt simpliciter. ¶ Ad il
lud quod obicit ex alia pte. de hoc quod dicit Aug. quod ve-
ra caro xpi p spũmsanctũ sine coitu creat. Dicendũ quod crea-
tio dicit noie extenso: actus diuinus non subiacens natu
re vel tempori. z sic conceptio virginis et alia opa mirabi
lia: dicunt opa creationis. Aliter dicitur creare. aliud ex
nihilo facere. et sic dicit pprie: et sic sumpto vocabulo: con
ceptio nõ est creatio. Alie aũt ratõnes sunt concedende.
¶ Si aũt quereret. quare ↄceptio attribuitur spũisancto:
transsubstantiatio aũt verbo. Rñsio. quod in illa conceptõne
fuit habundantia gratie et quasi initium: pter quod spi-
rituisancto cui appropriatur gratia attribuitur: hoc autẽ
opus verbo attribuit quia sacmenta proprie ad christum
qui est verbum incarnatum referuntur.

Membrum quartum

[E]Equitur de virtute verboz in compatõne ad
tps. Primo ergo querit. vtrũ eodem tpe fit cõ
uersio panis in corp⁹ xpi z vinuz in sangui-
nem: an diuersis. Scdo supposito quod i diuer
sis: si accideret quod facta ↄuersione panis in carnẽ nõ posset
sacerdos pcedere ad ↄsecrationem vini: quid agenduz eẽt
in casu illo?

Articulus primus

[C]Irca primũ querit sic. Sacerdos non simul p
fert hoc est corp⁹ meũ: z hic ẽ calix meus rc. sed
successiue. cum ergo pfert hec verba. hoc est corp⁹
meũ: vtrũ transsubstantiat panis in carnẽ an nõ? Si non
errant fideles: qz in eleuatõne adorant panẽ adoratõne la
trie que soli deo est exhibenda z mortalr peccant. ¶ Item si
in platõne istoz verboz. Hic est calix rc transsubstantia-
tur panis in corpus xpi et vinum in sanguinẽ: ergo prima in
utiliter pfertur vel adminus forma scđa habet vim maio
rem quã prima qđ non videtur verum. et sic videtur quod suc-
cessiue et non simul fiat ↄuersio elementoz in corp⁹ et san-
guinem xpi. ¶ Contra. sicut se habet res sacramenti pa-
nis. ad rẽ sacramenti vini: similiter se habet forma ad for
mam et virtus forme ad virtutem forme. sed res ita se ha-
bet ad rem quod semp simul sunt: ergo rc. ¶ Item in vno quoqz
sacramẽto ẽ vna simpliciter virt⁹ que tota simul operatur
et nõ successiue. videt similr quod in hoc sacramento. ¶ Itez
vnitas attestat nobilitati z pfectõni. ergo si in aliis sacramẽ-
tis que sunt minoris pfectõnis est virtus vna indiuisibiliter
agens: videtur quod multofortius similiter debet esse in isto.
¶ Item in platõne hoz verboz. hoc est corpus meũ trans
substantiatur panis in carnẽ xpi. aut ergo illa caro ẽ cum
sanguine: aut non. Si non: est ergo caro exanguis et ita sine
vita: ergo mortua. hoc aũt falsum est: qz xpc resurgens ex mor
tuis iam non moritur Ro. vi. Si do est cum sanguine: est
ibi sanguis et ex transsubstantiatione: ergo aliquid est trans-
substantiatum in sanguinem. non nisi vinum: ergo in pro
latione hoz verboz hoc est corpus meũ fit transsubstanti
atio. tam panis in carnẽ quam vini in sanguinem: ergo super
fluunt hec verba. Hic est sanguis meus: quod falsum est.
¶ Ad hoc dixerũt quidam. quod nõ fit transsubstantiatio ni
si in completõne hoz verboz duoz. dicentes: quod qñ totuz
est dictum: totum est factũ. vnde prima verba expectant se
cunda. Nec tamen pculose ałant adorant fideles. qa hec
verba hoc est corpus meũ effectũ suum habebũt in plano
ne scđoz verboz: nec secunda verba haberent effectuz ni-
si prolata essent prima. adorant ergo non quod nunc est: sed qđ
iam erit. nec sequitur ad hoc quod secunda verba maiorẽ vim
habeant quã prima: sicut nõ sequitur quod maioris efficacie sit
testis scđus quã primus: licet completa sit in iuratione scđi

ꝙ nõ in iteratõne primi. Sed qꝛ hoc oĩno est dissonũ rõni.
Aliter dicẽdũ est. s. ꝙ successiue ⁊ nõ simul in hoc sacrõ opa
tur virtꝰ cõuersiua. cuiꝰ ratõ est. ꝙ sacrm̃ illud est sacramẽ
tum mortis xp̃i. j. Cori. xj. Quociẽscũq; mãducaueritis
⁊c. ĝ in qua mors accidit ex effusione sanguis ⁊ sepatõne a
corpe ꝓpter qd̃ ꝯuenit: ꝙ corpꝰ et sanguis diuisim sacra'r
repñtetur. ¶ Ad hoc ĝ qd̃ primo obijcit. ꝙ sicut se hꝫ res
ad rem ⁊c. dõm ꝙ caro ⁊ sanguis fm ꝙ sunt hic res sacri
sic nõ sunt simul. vt eñ sunt res sacri sunt sacramentalit
repñtate sub diuersis spẽbus. simul aũt sunt inq̃tum sunt
ꝯstitutiua ipsius substantie corpis. ¶ Si q̃rat quare ñ re
pñtant simul sic sunt simul fm esse subale. ratõ iam dicta
est: scꝫ ꝙ hoc sacrm̃ est sacrm̃ mortis xp̃i. ¶ Ad aliud dicẽ
dum. ꝙ nõ est simile de hoc sacramento ⁊ alijs. In hoc. n.
sacramento est duplex forma. nec est hic formaꝝ distictio
solũmodo ex hoc: ꝙ vna forma est ab alia diuisa: ĝ ex hoc
ꝙ sub distincta rõne respiciunt materias ꝓprias ⁊ distin
ctas. Quis enim in vna substantia corpis ꝯcurrant caro ⁊
sanguis: tñ alia ratio est fm quã signat hic corpꝰ xp̃i sacra
mentaliter: ⁊ alia fm quã ibi sanguis. nõ eñ ꝯpletuꝫ esset
sacrm̃: nisi ꝙ in significando esset ibi distinctio. nõ eñi pro
prie significaret mors xp̃i que erat in separatione anime
a corpe: nisi significarent sacramentali distinctõne per se
caro. ⁊ sanguis p se. ⁊ sicut necessaria est sacramẽtalis di
uisio: sic cõuenit ꝙ sit diuisio siue distinctio virtutis tran
substantis: cum hoc sit sacrm̃ noue legis. hanc aũt rationem
distinctõis nõ est repire in alijs sacris: ꝓpter quod nõ opor
tet si in alijs sit vna virtus simul et semel opatiua: ꝙ simili
ter et hic. ¶ Ad illud quod obijcit. ꝙ vnitas attestat perfe
ctioni rei ⁊c. Dicendũ ꝙ hoc nõ est verũ de quacũq; vnita
te. Minꝰ eñ habet diuisionis et distinctõnis lapis q̃ ho
mo. hoc intelligendũ est de vnitate q̃ ponit maiorem ꝯformi
tateꝫ cũ summa vnitate. Illa reuera vnitas magis ẽ sum
me ꝯformis: que minꝰ hꝫ incõuenientie et incõgruitatis. hoc
mĩme ꝯueniret huic sacramento ꝙ virtꝰ ꝯuersiua data for
mis diuersis simul ⁊ semel operet: tũ quia est sacramentũ
mortis xp̃i repñtatiuũ vt tactũ est: tũ quia virtus data ẽ
verbis ñ put sunt in mente vel in scripto: sed put sunt in ꝓ
latione. ¶ Ad vltimũ dõm. ꝙ in ꝓlatõne hoꝝ verboꝝ hoc
est corpus meum transubat panis in corpus xp̃i. hoc quia
corpꝰ xp̃i qd̃ est sub hac forma panis idem nũero est cũ cor
pore xp̃i qd̃ est in celo: necesse est ꝙ habeat sanguinẽ ⁊ ani
mam ⁊ diuinitatẽ sibi vnitaꝫ. vnde xp̃c integer est sub forã
panis. Et nõ valet hec argumentatio. sub hac forma panis
est sanguis xp̃i ex transubatione: ĝ aliquid est transub
stantiatũ in sanguineꝫ xp̃i. ex ꝯcñone eñ est ibi sanguis
In ꝓlatõne eñ hoꝝ verboꝝ hic eꝰ sanguis meus ꝯuertit
vinum in sanguinem. sed quia sanguis xp̃i nõ est sine car
ne: de necessitate est ibi caro ⁊ aĩa vnita carni: et diuinitas
vnita tam carni q̃ anime. Unde sub forma vini est xp̃c in
teger sic sub forma panis: de hoc infra plenius dicet.

Articulus secundus

Consequenter querit si post ꝓlatõnem forme ꝓ
me ⁊ ante ꝓlatõeꝫ scd̃e accidit aliqd sacerdoti
quo ꝓcedere nõ possit: quid in hoc articulo fa
ciendũ: quia ꝯstat ꝙ panis sit mutatus in carnem vino in
sanguinẽ nõ mutato. quia si alius sacerdos repetat a pn̄
cipio sup panem iterabitur consecratio. si ab illo incipiat
in quo sacerdos dimisit: tunc diuidetur misterium vnita
tis sic opponit Inno. iij. ¶ Rñsio talis subditur ab eodeꝫ
de hoc ita statutum legitur in concilio tholetano. Censui
mus ꝯuenire. vt cũ a sacerdotibꝰ missaꝝ tpe sacra misteria
ꝯsecrant. si egritudinis accidit cuiuslibet euentus: q̃ ceptũ
nequeat ꝯsecratõnis explere misteriuꝫ. sit liberum episco
po vel presbitero alteri consecratõnem exequi cepti officij
vt precedentibus alijs pro ꝯplemento succedant. Nec pro
pter hoc diuidet misterium vnitatis: quia sicut habetur ĩ
eodem concilio. cum sumus omnes vnum corpus in xp̃o:
nihil contrarium diuersitas format vbi efficaciaꝫ prospe
ritatis representat vnitas fidei. i. vbi sacerdos eiusdem fi
dei effectum finem cum ꝓsperitate rei representat. de hoc vj
q. j. nihil ꝯtra generaliter. ĝ sequens sacerdos debꝫ incipe
re vbi defecit alius si scitur. si aũt nescitur quia defecit in
secretis debet incipere a capite secretorum. Qm̃ vt dic au
ctoritas. non dicit iteratũ quod nescit esse factum. Quid
aũt faciendũ est in hoc casu fm dñm Inno. exprimit ipse
his verbis. verum ne vlla fiat iteratio sacramenti vel diui
sio: ne aliquis scrupulus erroris vel dubitatõnis remane
at: ꝯsultius ⁊ tutius iudicatur vt illa talis oblatio studio
sissime recondatur: et super aliam totum officium celebre
tur.

Questio. xxxv. de consecratione sacramenti eucharistie. quis possit ꝯsecrare.

Sequitur de cõsecra
tione huiꝰ sacramenti. Et primo q̃tuꝫ ad
ꝑsonã. Secũdo q̃tum ad vsum. Tercio
q̃tum ad effectum. ¶ Circa primum que
ritur vtrũ angelus possit ꝯsecrare. Secũ
do vtrum laicus. Tercio vtrũ solus ep̃s. Quarto vtrum
malus sacerdos in moribus. Quinto vtrũ sacerdos hereti
cus et scismaticus. Sexto vtrũ sacerdos degradatus.

Membrum primum

Circa primuꝫ sic. ad Heb. j. dicit de angelis
ꝙ sunt administratorij spũs in misteriũ missi
sed cũ sint spũs nobilissimi: ꝯgruit illis mit
ti in nobilissimũ ministeriũ. hoc aũt ẽ miste
rium ꝯsecrandi siue cõficiendi. sed rõni ꝯsonum est ꝙ mit
tant in ministeriũ qd̃ illis maxime ꝯgruit: ĝ ⁊c. ¶ Item hoc
sacrõ ministrat homi panis celestis scꝫ panis angeloꝝ. hoc
magis ꝯuenit hunc panẽ ministrari ministro celesti scꝫ ãge
lo q̃ terreno scꝫ homine: ĝ cũ quo a summa sapia oĩa sunt
ꝯuenienter ꝓuisa ⁊c. ¶ Item si hec ꝯsecrata ministerio an
gelorum deferant in ꝯspectu diuine maiestatis vt patet in
illa oratõne posita in canone misse. Supplices te rogamꝰ
oĩpotens deus iube hec ꝑferri per manus sancti angeli
tui in subli. alta. tu. in con. diuine maies. tue: nõ est eĩ mi
nus facere hanc oblationem q̃ ipsam consecrationem: vi
detur ꝙ sicut angeli possunt hoc: et possunt illud. vel que
re non. ¶ Illud etiam videtur ex verbo Grego. dicentis.
Uno eodemq; momento et in celo rapitur misterio ange
lorum consociandum corpori christi: et ante oculos sacer
dotis videtur in altari. Quod autem antem oculos sacer
dotis videtur est ipsum elementum sensibile: hoc autem ra
pi in celum consociãduꝫ corpori christi: quid est aliud q̃
transmutari in corpus xp̃i quod est celeste et glorificatuꝫ.
Si autem hoc fit ministerio angeloruꝫ: ergo illis proprie
et p se attribuẽda est ipsa ꝯsecratio. et ita videtur idem qd̃
prius. ¶ Contra. illi soli habent potestatem: quibus a do
mino quando hoc sacramentum instituit datum est offici
um conficiendum siue consecrandi. vt immediate aposto
lis: vel vt mediate alijs. fm ꝙ habetur Luce. xxij. Ubi di
citur Accipite et diuidite inter vos. glo. accipite et date.
Ex his verbis domini discretie ad apostolos directis: pa
tet ꝙ solis apostolis immediate hanc dedit potestatem. et
constat ꝙ hanc potestatem non acceperunt angeli ab apo
stolis: ergo non habent illam. ¶ Item non congrueret ꝙ
haberent. quod sic patet. virtus transubstantiãdi elemen
tum in corpus xp̃i et in sanguinem: data est verbo sensibi
li. vnde cuius est proferre verbum sensibile: eius est mini
sterialiter mediante verbo tali consecrare. hoc autem ẽ ho
minis non angeli. ¶ Item inter deum et hominẽ ⁊ purum
non est medium. hoc per se patet: ergo in hoc sacramento
in quo deus hõ ministrat homini puro: nõ ponendꝰ est an
gelis esse mediũ. sed minister est mediũ inter illud qd̃ mi
nistrat ⁊ illud cui ministrat: ĝ angelus nõ debet esse mini
ster huius sacramenti. ⁊ ita nõ debet consecrare: ergo po

testas consecrandi non est illi data a deo. ¶ Rñsio. q an
gelus hanc ptatem non hz. Sz aūt querat quare non de
dit? Dicendū qz nō ↄgruit. et hoc ex causa multiplici pter
eas q̄ tacte sunt in opponendo. Una quidem est. qz si sacra
menta ministrarent homi p angelos. esset homo in sua re
paratōne subiectus nature angelice. z sic nō esset per xp̄m
solū restitutus in pristinā dignitatem. Alia ratō est. quia
si susciperet homo ab angelo. non esset ibi humiliatō suffici
ens sacro: angel⁹ eñ supior est homīe z natura et gratia et
officio. Tercia do ratio est. q p̄tas dispensandi sacramen
tum fluit a capite in membra. Hoc enīz fuit primo in xp̄o
sicut in primo sacerdote z dispensatore. z hoc fm ↄnexita
tem hūane nature. qm̄ igit angeli non sunt membra xp̄i et
alieni sunt ab hūana natura: ideo in eos non descendit di
cta p̄tas. ¶ Ex his patet rñsio ad primuz et ad scōm. quia
nō ↄueniebat hanc illis dari p̄tatem a dño: cui⁹ est de om
nibus vtiliter z modo ↄgruo ꝓuidere. hñt enīz a dño p̄ta
tem illuminandi. purgandi. pficiendi. vota et orōnes deo
offerendi q̄ eis potissime ↄueniant z aliorum multorum.
¶ Ad terciū dicendum. q p hoc ꝓnomen hec. cum dicitur
Jube hec pferri zc̄. nō monstrant corp⁹ et sanguis xp̄i. nō
eñ petit ea cū illa perferri in sublime altare dei cuz semp
sint ibi. Sublime eñ altare dei dicit ecclia triūphans si
ue dextera dei patris: s potius vota fideliū. Unde sensus
est. Jube hec. i. vota fideliū videlicet supplicationes z pre
ces pferri per manus sancti angeli tui: hoc est p misteriū
angelox. Juxta qd̄ ait angelus ad Thobiam. xij. Tho.
Quotiens orabas cuz lacrimis: ego orōnem tuam obtuli
dño. In sublime altare tuum hoc est in ↄspectu diuine ma
iestatis tue. Porro sicut beat⁹ Aug. determinat. Non di
cit angelus orōnes nostras offerre deo quasi tūc pino de⁹
nouerit quid velim⁹: quia de⁹ oīa nouit anteq̄ fiāt. Sz
quia necesse hz ratōnalis creatura tpales causas ad eterni
tatem referre. siue petendo quid fiat sibi: siue ↄsulendo qd
faciat. vt qd̄ deo iubente implendū esse cognouerit: hoc no
bis vel euidenter vel latenter reportet. Uel pōt aliter di
ci. q p hoc ꝓnomen hec demonstrat res sacramentox siue
signox: scz corpus dñi misticū. Sepe eñ significans ꝓ si
gnato ponit. vt Apoc. v. vbi legit. q quatuor aīalia z xx
iiij. seniores habebāt phialas aureas plenas odoramento
rum que sunt orōnes sanctox. Est ergo sensus. Jube hec
pferri zc̄. i. iube significatum hox pferri in sublime altare
tuum. i. eccliam militantē venire ad triumphantē. et hoc
est quod petit Math. vj. ibi adueniat regnum tuum. Q
autez sic debeat intelligi: videt ex hoc quod subditur. s. vt
quotqt ex hac altaris pticipatōne sac. s. fi. t. c. z sang. sup.
oīni be. ce. z gratia repleamur. hoc est vt qui sumus parti
cipes hui⁹ sacramenti: perfecta benedictōne z grā replea
mur in gloria. ¶ Ad vltimū dicendū. q nō est intentio gre
go. q ministerio angelox fiat ↄuersio elementorū in cor
pus z sanguinē xp̄i. quod patebit viso intellectu verbi illi
us. Intelligendū est q̄ verbum fm regulam ticonij que est
q̄nq3 de diuersis tanq̄ de eisdez scriptura loqtur vt ibi in
p̄o. Cum occideret eos querebant eū. alij enim erant que
rentes et alij erant interficiendi. Nota q̄ tria in hoc sacra
mento. panis añ transubstantiatōez: corp⁹ facta transub
stantiatōne: spēs post. Sili in verbo Greg. sunt tria vba.
rapit. associandū. videt. primū verbū scz rapit ptinet ad
panē: s scōm associandū ptinet ad corp⁹: terciuz scz videt
ptinet ad spēs. Est q̄ sensus. vno eodemq3 momento in ce
lum rapit scz panis. rapit inquā celuz. i. in celeste corp⁹ et
spūale mutat. Q do seqtur associandū: ptinet ad corpus
xp̄i naturale. qd̄ corpi xp̄i mistico. i. ecclie associat: dū per
caritatem ipi⁹ mēbra in xp̄o vniunt. Terciū do quod seq
tur. s. quod oculis videt: ptinet ad spēs que remanent ibi
p⁹ transubstantiatōez. nec intelligendū est q hoc qd̄ dico
misterio angelox notat aliqua ratio cause hui⁹ transmu
tatōnis: sed solummō ratio assistentie: quod patet p aliud
verbum Grego. quod est. quis fidelium habere dubium
possit in ipsa immolatōnis hora ad sacerdotis vocē celos
aperire in illo xp̄i misterio. i. sacramento angelox choros
ad esse summis ima sociari: celestibus terrena iūgi: vnuz
quid ex visibilibꝫ z inuisibilibꝫ fieri. Ex his verbis pz in
tellectus pdicti verbi ꝓpositi.

Membrū secūdum

Consequenter querit. vtrum laicus iust⁹ hz
potestatem ↄsecrandi. Et sic videtur. Iu
stus nullo ope suo placet deo. vnde nihil qd̄
facit fit fm beneplacitum dei. A ↄtrario vi
detur. q quicquid fit a bono z iusto fit fm beneplacitum
dei. et hoc videtur velle Aug⁹. dicens. habe caritatē et fac
quicquid vis. sed quicquid fit fm diuinum beneplacitum
finem assequtur ꝓpter quē fit: ergo si a iusto laico fierent q̄
fiunt in ↄsecratōne: finem assequerent ꝓpter quem siue ad
quem. et si hoc: tūc bonus laicus habet potestatem. ¶ Itē
peccator non est dignus pane quo vescit. priuatus eñ est
oīni dignitate. immo etiā dignitate essendi. sed iustus qui
cunq3 est magne dignitatis coram deo: q̄ si potestas conse
crandi est ꝓprie potestas dignitatis: plus ↄuenit hec p̄tas
bono siue laico iusto q̄ iniusto sacerdoti. s iniustus sacer
dos habet p̄tatem consecrandi: q̄ multofortius iustus lai
cus. ¶ Item ad hoc q ↄplete celebretur hoc sacramentū z
requirunt duo. scz ↄsecratio z ↄmunicatio. vt de ↄse. di⁹ q.
Relatum est nobis. vbi dicit. Certū est q hi qui sacrificāt
tes nō edunt: rei sunt dominici sacramenti. Consecratō at
est ꝓpter ↄmunionem: ergo ↄmunio maius. sed illud ꝓpter
quod vnūquodq3: illud est maius. s in bono laico non ē ali
quid quo sit indignus et impotens de iure sacre ↄmunio
ne: multofortius videt q in eo non sit aliquid quo sit indi
gnus z impotens conficere vel ↄsecrare. ¶ Si autem dice
retur. q solus sacerdos habet officium ↄsecrandi a domio
et ꝓpter hoc laicus non potest ↄsecrare. Contra. et si solis
sacerdotibꝫ competit ex officio baptizare: nihilominus si
laicus baptizat baptizatum est: similiter videt. q licet sa
cerdotis sit ex officio ↄsecrare: si laicus consecret cōsecra
tum est. ¶ Item sicut dñs solis discipulis dixit. accipite z
comedite zc̄. et quotienscunq3 feceritis: ita dixit solis di
scipulis. ite docete oēs gentes bap. eos zc̄. sed licet sic di
cendo discipulis ↄtulerit officium baptizandi z potestatē:
nihilominus potestas baptizandi oībus est data: simili
ter videtur de potestate cōsecrandi. ¶ Item. j. Pe. ij. dicit
oībus iustis. Uos estis genus electum regale sacerdoti
um. ergo videt q ius sacerdotale sit omniuz iustox: et ita
potestas consecrandi: cum hec p̄tas sit iuris sacerdotalis
¶ Contra. hoc sacramentum est in magna veneratōne ha
bendū. ergo eius dispensatio nō est oībus data nec dari
debuit: sed illis solis solū qui in cultu diuino tenent prin
cipatū. hi aūt sunt sacerdotes q̄ zc̄. ¶ Itē in oī gente etiā
in infidelibꝫ a qbꝫ aliqs exercet cult⁹: aliqbꝫ psonis spāli
ter ↄmittit p̄tas offerendi deo z ↄsecrandi ea que sūt fm
ritū suum offerenda z ↄsecranda q in illis primatū tenēt.
Si q̄ in ecclia ordinatissima est p̄tas offerendi deo z cōse
crandi q̄ fm legem xp̄i offerenda z ↄsecranda sunt do. ali
quibꝫ ꝓprijs psonis data ē. he aūt sūt sacerdotes. ¶ Itez
in rebꝫ sensibilibꝫ z etiā insensibilibꝫ distincti sunt act⁹ et
etiā opatōnes. hoc eñ exigit ordo reruz in vniuerso. ita q
excellentioribꝫ data est ab eox opifice p̄tas egrediendi in
opationes z act⁹ nobiliores: q̄ ita est et dz esse in rōnabili
bus: q p̄tas exercendi in actū et opatōez excellentiorez q̄
lis est p̄tas ↄficiendi siue ↄsecrandi: data sit a deo aliqbus
ꝓprijs z excellentioribꝫ psonis. ¶ Si diceret. q ita est qz
data est oībꝫ psonis bonis. hoc nō videt verū: qz si qs ē
mō bon⁹ cras erit malus et ecōuerso. q nō hz hāc p̄tatem
cras nō habebit et econuerso: quod nō est ↄsonum ratōni.
¶ Item in ↄsecratōne hui⁹ filius offertur patri ꝓ ꝓplo dei
hanc aūt oblatōez facere est ipi⁹ mediatoris z nō alteri⁹.
sed sacerdotes sunt mediatores vt habet ab Hug. z bern.
q̄ illox solum est ↄsecrare z potestas ↄsecrandi. ¶ Rñsio
q potestas cōsecrandi solummodo est sacerdotum. hec eñ
potestas est anneya ordini sacerdotali. Unde soli sacerdo
tes possunt cōsecrare. Hoc aūt tenet ecclia romana infor

mata et edocta ab aplis: qui informati erãt ⁊ edocti a dño. Unde qui ꝯtrariũ astruunt: a fidei veritate deuiant ⁊ infideles iudicandi sunt. ¶ Ad primũ ꝯtra hoc obiectũ dicendũ. ꝙ hec enunciatio. Iniustus nullo ope suo placet deo: vera est. Hec autẽ que subinfert. nihil qđ facit fit ſm beneplacitũ dei nõ est vera: neqꝫ sequitur ex prima. licet eniz iniustus nõ placet deo: opus tamen eius põt placere deo. ¶ Multe eñ operationes iniustoꝝ placuerũt deo sicut illorũ qui afflixerũt ꝑplm dei. ꝓpter eoꝝ auersionẽ a deo. vt patz in multis locis scripture. ¶ Siĺr dicendũ est de illa q̃ subinfert. scꝫ quicqđ fit a iusto fit ſm beneplacitũ dei. scilꝫ ꝙ hoc est falsũ nisi intelligat ꝑ se. sed operatio ꝯsecrationis nõ põt exerceri a laico iusto ingrtum est iust⁹: imo si hoc facere vsurparet: a iusticia deuiaret. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ ẽ dignitas meriti: ⁊ dignitas officij siue auctis. Sacerdos iniustus etsi careat dignitate meriti: gaudet tñ dignitate officij et auctis. laicus iust⁹ ecõtrario caret dignitate auctoritatis: gaudet tñ dignitate meriti. ptas autẽ ꝯsecrandi respicit dignitatẽ auctis non dignitatẽ meriti. vt enim dicit Aug. nõ in merito ꝯsecrantis. sed in verbo ꝑficitur creatoris. et loqtur de hoc sacramento. ¶ Ad aliud qđ obijcitur ꝙ laicus iust⁹ iure põt in id qđ plus est qꝫ põt accedere ad sacram coionem ⁊c. Dicendũ ꝙ etsi ꝯmunio sacra sit maior in effectu sanctitatis: ꝯsecratio tamen est maior i excellentia siue auctoritate ptatis. Unđ magnitudo hec et illa nõ sunt eiusdẽ generis. nec mai⁹ nec min⁹ siĺr. ꝓpter quaꝫ nõ seqtur ꝙ qui põt in hoc quod mai⁹ est: põt in id qđ minus est. ¶ Ad aliud qđ obijcit̃ de officio baptizandi. dicẽdum ꝙ nõ est siĺe. eo eñ ꝙ illud sacrm est sacramentũ necessitatis. licet officiũ baptizandi sit sacerdotib⁹ specialit̃ datũ: oĩb⁹ tñ instante necessitate est ꝯcessum. ¶ Ad aliđ qđ obijcit̃. ꝙ solis discipulis dictũ est. Accipite ⁊ comedite. similiter ite ⁊ baptizate ⁊c. Dicendũ ꝙ licet in his cõmissionib⁹ sit quedã siĺitudo in genere: tñ sicut pꝫ ex sctis sequentib⁹ ⁊ ipsoꝝ aploꝝ institutõnib⁹: differenter ꝯmittitur ptas baptizandi ⁊ ꝯsecrãdi. In collatõne eñ ordinis sacerdotalis ꝯfertur spãlis ptas et auctoritas ad ꝯsecrãdum. et ꝓprie ad hoc vngunt̃ manus ꝑsbiteroꝝ in susceptione ordinis sacerdotalis: vt cognoscant se in illo sacramẽto gratiam ꝯsecrandi accipe. Pre. accipiũt et calicẽ cum vino et patenã cum hostia de manu epi: quatenus his instrumentis ptatem se accepisse cognoscãt placabiles deo hostias offerendi vt dicit Hug. Iste do hostie in sacro altaris offerunt. Uñ sacerdos in susceptõne ordinis sacerdotalis: suscipit ptatem ꝯficiendi. nõ sic aũt dat̃ ibi ptas determinata ad baptizandũ: ſ ex ꝯsequenti ad illã que ẽ consecrandi siue ꝯficiendi ⁊ que est ligandi ⁊ soluendi dat̃ officium baptizandi: et ꝓpter hoc in necessitate alijs est concessa ptas baptizandi. ¶ Ad illud qđ habetur a canonica Petri. ꝙ iusti sunt sacerdotes ⁊c. dõm. ꝙ nõ dicant̃ sacerdotes ab ordine sacerdotali: ſ a debito et vsu offerendi se ipsos hostiam viuentem sanctam et placentem deo: ſm ꝙ habet̃ ad Ro. xij.

Membrum terciũ

Consequenter querit̃. vtrũ solus epũs possit ꝯsecrare. et videt̃ ꝙ sic. Inter oĩa sacramẽta sacrm istud est maxima veneratõne tenendum: sed sacrm ꝯfirmatõis. qꝛ magna veneratõne tenendũ est. a solis pontificib⁹ debet ꝑfici. Uñ eusebius papa de ꝯse. di. v. Manus impositõnis sacramentuꝫ magna veneratõne tenenduꝫ est. qđ ab alijs ꝑfici non põt nisi a summis. i. epis. A simili vel fortiori ratõne videtur ꝙ hoc sacramentum ⁊c. ¶ Item maior solennitas requiritur in ꝯsecratõne corpis xpi q̃ in ꝯfirmatõne: eadem ratione vid̃. ꝙ solennior et excellentior requirit̃ minister in officio ꝯsecratõnis q̃ in officio ꝯfirmatõnis. ¶ Item sicut habet̃ ab Hug. ⁊ sacri canones idẽ determinãt. Cõsecratio monialiũ basilicaꝝ et sacri crismatis ad solos epos: ſ incompabiĺr maioris est ptatis ⁊ dignitatis ꝯsecratõ corporis xpi ⁊ sanguis q̃ aliq̃ ꝑdictaꝝ: ḡ videt̃ ꝙ ꝯsecratõ corporis xpi ⁊ sãguis ad solos epos ptinet: nec alicui⁹ alterius est ptas hec ꝯsecrãdi. ¶ Cont. vt hr ab Hug. et a sctis pr̃ib⁹ institutorib⁹ canonũ. In sacris baptizandi ⁊ missaꝫ celebrandi cõis est epis ⁊ simplicib⁹ sacerdotib⁹ dispensatio. ḡ ptas ꝯsecrandi nõ solũmodo est epoꝝ ſ et alioꝝ sacerdotum. ¶ Rñsio. ꝙ licet ꝓpter dignitatẽ ⁊ excellentiã corporis xpi deceret ꝙ officiũ ꝯsecratõnis huiõi solũmõ esset pontificũ: imo poti⁹ solũmodo summi põtificis: tñ ꝓpter vtilitatẽ quã assequunt̃ fideles ex missaꝝ frequentia ⁊ multiplicatione: aliter disposuit diuina sapia. cui⁹ ꝓuidentia regit̃ ecclia in suis institutionib⁹. vnde multiplex ẽ rõ q̃re ptas hec fuit data sacerdotib⁹ simpĺr nõ solũmodo pontificib⁹. Una ẽ diuini cult⁹ dilatatio. Alia est hũanoꝝ reparatio. Tercia pene mortuoꝝ mitigatõ. Quarta bñficij redemptionis frequens recordatõ. Quinta diuine familiaritatis manifestatio. Sexta nr̃e elatõis repssio. Ex h eñ ꝙ ptas hec est simpĺr sacerdotib⁹ data ⁊ nõ solũ põtificib⁹: ex frequenti missaꝝ celebratõe cult⁹ dei multiplicat̃. et q̃tidiani defect⁹ nr̃i reparant̃. ⁊ pene aiaꝝ existentium in purgatorio mitigant̃. ⁊ bñficiũ redemptõnis frequẽter repñtat̃ et ad memoriaꝫ reducit̃. ⁊ diuina familiaritas ex sue presentie frequẽti exhibitõne insinuat̃. ꝑñte dico in carne. ⁊ exemplũ humilitatis nob exhibet: vñ elatio nr̃a reprimit̃. Efficax eñ exemplũ humilitatis est. ꝙ dñs voluit corpus suũ a simplicib⁹ ꝑsonis tractari. ¶ Ex his pꝫ rñsio ad obiecta. qꝛ licet hoc sacrm sit excellentissimuꝫ: tñ nõ ꝯuenit vt a solis epis dispensct̃. ꝓpter dispenduꝫ qđ accideret ex raritate dispensatõis: ⁊ cõmodũ qđ accidit ex freq̃ntia. Nec sequitur. maior reqrit̃ solẽnitas in ꝯsecratõne ⁊c. igit̃ ꝑsona excellentior: qꝛ solẽnitas huiõi attestat̃ celsitudini sacri: i ꝑsona ꝯsecrante ꝓuidet̃ nostre vtilitati. Quare ordinatũ ẽ in ecclia ꝙ ꝯsecratõ monialiũ: basilicaꝝ: ⁊ sacri crismatis ⁊ huiõi alia fiãt a solis põtificib⁹: ratõ ẽ. vt ex eoꝝ ptate ⁊ auctte manifestatis eisdem a subditis debita exhibeat̃ obedientia ⁊ reuerentia. Si eniꝫ nulla sacra essent reseruata celebranda a solis pontificib⁹: inferiores erga suos superiores insolentes fierẽt ⁊ inobedientes. vñ Hug. loq̃ns de ꝑdictis de ꝯsecratõne basilicaꝝ ⁊ sacri crismatis ⁊ manuũ impositõne ⁊ cõi benedictõne sup ꝑplm dic. summis sacerdotib⁹ supdicta idcirco singulariẽ reseruata sunt: ne eadeꝫ prorsus auctoritas ab oĩb⁹ passim vendicata: inferiores erga suppositos insolentes redderet: et soluto obedientie vinculo scandalum generaret.

Membrum quartum

Consequenter querit̃. vtrũ sacerdos mal⁹ in morib⁹ habeat ptatem ꝯsecrandi. Et sic: videtur ꝑ Aug. dicentẽ in li. de corpe domini. Intra catholicã ecclẽiam in misterio corpis ⁊ sanguis dñi: nihil a bono mai⁹: nihil a malo min⁹ ꝑficitur sacerdote. ¶ Contra. nõ est maior rõ q̃re dñs sua bonitate dignis ꝯferat bñficia q̃ quare sua iusticia illa subtrahat indignis: ḡ si bonis ⁊ dignis i ecclia ꝯferat de sua bonitate ptatem nobilissimã scꝫ ꝯsecrandi: eadẽ rõne illa eadem de sua iusticia dꝫ subtrahẽ ꝑuersis et indignis. de h habet̃ manifestũ exemploꝫ Leui. xxvj. et Deut. xxviij. vbi dñs ꝓmisit se collaturũ multa bñficia filijs isrl̃: si obedirent ꝑceptis ei⁹: ⁊ illa eadẽ se fore subtracturũ si nõ obedirent. ¶ Item vt dicit ius. priuilegiũ meretur amittere qui ꝯcessa sibi abutitur ptate et hoc ſm ius diuinum et humanum. similiter qui dono abutitur gratis concesso: meretur eodem priuari. sed malus sacerdos potestate gratuita ⁊ priuilegiata sibi a deo collata abutitur: ḡ iusto dei iudicio illa dꝫ priuari. sed dei iudiciũ firmum est ⁊ infallibile: ergo malus sacerdos illa ptate priuatur. ¶ Iteꝫ vt habetur ab Aug. Xp̃c remittit peccata ꝑ colũbam: aut membra colũbe. i. spiritussancti. si autem hec diuisio est sufficiens. non remittat peccata ꝑ sacerdotem malum siue iniustum: cuꝫ neqꝫ sit colũba neqꝫ membꝝ colũbe: igitur iniustus sacerdos non hꝫ ptatem remittendi peccatum siue soluendi a

peccato. ſed maior eſt pt̃as et dignior cõſecrandi corp⁹ xp̃i
q̃ remittendi ſiue ſoluendi a pctõꝝ. cum ſolutio ſacerdotis
ſit oſtenſio ſolutõnis facte a dño: ḡ non hꝫ pt̃atem ꝯſecrã-
di. ¶ Item miniſter ordinat̃ ſub illo cui⁹ eſt miniſter ⁊ au-
ctoritate ⁊ pt̃ate ei⁹ facit qđ facit. ſicut baliui regis aucte
regis et pt̃ate faciũt ea q̃ faciunt. ſꝫ malus ſacerdos nõ eſt
ordinatus ſub deo: ergo nõ eſt miniſter dñi neqꝫ pt̃ate dñi
operatur. ſed quicũqꝫ ꝯſecrat: ꝯſecrat pt̃ate dñi: niſi eñ reci
peret influentiã a dño nunq̃ ꝯſecraret: ḡ malus ſacerdos
non ꝯſecrat. ¶ R̃ñſio. ꝙ malus ſacerdos in mortło hꝫ
pt̃atem ꝯficiendi ſicut bon⁹ vt patet ex verbo Aug. ſupdi
cto. Et rõ hui⁹ eſt quã ſubiũgit. q: nõ in merito ꝯſecrãtis:
ſed in verbo pficitur creatoris et virtute ſpũſſancti. Si ei
in merito ſacerdotis eſſet nequaq̃ ad xp̃m ptineret. ¶ Ad
primũ ergo dõm. ꝙ qñqꝫ dñs punit ingratos ſubtrahen-
do beneficia gratie ſue. qñqꝫ pmittendo illa haberi ab in
grato in ꝯfuſionem illius ⁊ in iudiciũ ſue damnatõnis. vn
de dñs hanc pt̃atem a nullo tollit quãtumcũqꝫ ſit malus.
ſꝫ in verecũdiã ei⁹ ⁊ iudiciũ damnatõnis pmittit haberi.
Unde. j. q. j. ꝙ quidã. habet̃. in bonis pmanent ad pmiũ:
in malis pmanent in iudicium ⁊ loquitur de ſacramẽtis.
¶ Ad illud qđ obijcitur. ꝙ ea rõne qua homo ꝯfert domi-
nus ⁊c̃. dõm ꝙ nõ oportet: ſꝫ ꝙ vel ſubtrahat̃ vel quod ha
beri pmittat̃ ad iudiciũ ſui et damnatõeꝫ. imo iuſtum eſt
vt pmaneãt: vt p ingratitudine tanta. beneficium qđ fuit
iudiciũ diuine familiaritatis ⁊ quaſi arra glorie excellen
tis: ſit illis in penã ⁊ ꝯfuſionem maiorẽ. ¶ Ad aliud patet
r̃ñſio. q: talis bene amittit priuilegiũ. i. beneficiũ priuile
giatũ. ex quo ex illo nullũ reportat cõmodum: ſꝫ poti⁹ dam
natõnis diſpendiũ. Uel põt aliter dici. ꝙ etſi ſit dignus
hanc pt̃atem amittere quantũ eſt de ſe: tñ diuina bonitas
nõ illaꝫ ſubtrahit ſibi. nec decet ꝙ ſubtraheret: q: illam
ꝯtulit in ſempiternũ habendã. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ Aug.
determinat in verbo illo. xp̃c remittit pcc̃a p columbã ⁊c̃.
quid ꝯgruũ ſiue ꝯuenit non quid ſit neceſſe. ſic eñ ꝯgruit
ꝙ ille cui⁹ miniſterio dꝫ fieri cura infirmitatis aliene ſit
ſan⁹: ne poſſit dici illud Luc. iiij. Medice cura teipm̃: ita
ꝯgruit illi qui dꝫ eſſe mediator remiſſionis peccatorꝫ ꝙ
in eo nõ ſit aliquid remittendũ mortale: nõ tñ eſt neceſſe.
¶ Ad aliud dõm. ꝙ etſi malus ſacerdos ſub dño non ſit
ordinatus rõne bonitatis vite: eſt tñ ordinat⁹ rõne boni-
tatis ordinis et officij. Malicia eñ vite nõ tollit bonitatẽ
officij nec ordinis. Hec eñ malicia ⁊ bonitas non ſunt in
eodem genere nec habent adinuicẽ oppoſitõeꝫ. Unde licet
ſacerdos iniuſtus nõ ſit ordinat⁹ ſub deo p vite bonitateꝫ
tñ eſt ordinatus ſub eo p ordinis dignitatem ⁊ excellenti-
am bonitatis. ⁊ quia q̃tũ ad hoc eſt ſub deo: recipit ab eo
influentiam vnde põt ꝯſecrare.

Membrum quintum

Onſequenter querit̃ ſi hereticus q ſuſcepit
ordinẽ i infidelitate poſſit ꝯſecrare. Et videt̃
ꝙ ſic: quia eſt ſacr̃m fidei vt eſt baptiſmus.
et eſt ſacr̃m caritatis vt hoc ſacr̃m. ḡ ſi ſacra
mentũ fidei ab heretico q eſt infidelis põt diſpenſari: mł
to fortius ſacr̃m caritatis poterit ab heretico conſecrari.
¶ Item fides ꝓpria alicui⁹ informare non hꝫ ſiue dirigere
niſi actũ illius. nõ eñ actũ alienum dirigit fides mea. ad
actũ ergo alicui⁹ dirigendũ nõ eſt neceſſaria fides aliena.
ḡ cum ſacerdos non ꝯficiat actu ꝓprio: nõ eñ dicit ego cõ
ficio vel ꝯſecro: ſꝫ dicit in pſona alterius qđ dicit qñ con-
ſecrat: in ꝯſecratõne nõ exigit̃ fides ꝓpria. ¶ Item tria ſuf
ficiunt ad ꝯficiendum corpus xp̃i ex parte ꝯficientis. ordo
ſacerdotalis: intentõ eccľie: ⁊ ꝓlatio verboꝝ pſcriptorꝫ
a domino. ſed hereticus ordinatus i infidelitate. ⁊ ſi fuerit
preciſus ab eccľia ꝓpter hereſim: non ꝓpter hoc amittit or
dinem ſacerdotalem. Unđ Aug. ad pmenianũ ⁊ habetur
j. q. j. Quidam. ſicut baptiſmus in eis ita et ordinatio
manſit integra. ⁊ loquitur de pciſis ab eccleſia. quod patꝫ
per hoc quod ſubditur infra eodem vbi dicit. Ex his ver-
bis Aug. conſtat in oñibꝫ. tam apoſtatis q̃ hereticis vel
damnatis pmanere xp̃i ſacramenta vera. igit̃ ſi talis cuꝫ
intentõne ꝯficiendi ꝓferat verba inſtituta a domino ꝯſtat
ꝙ ꝯficit. ¶ Contra. Aug. ⁊ habet̃. j. q. j. Extra eccleſiam
catholicã nõ eſt locus veri ſacrificij. ¶ Item ſacramẽta no
ue legis habent fundamentũ baptiſma quod eſt ſacramen
tum fidei. Uñ oĩa ſacramenta habent fidem fundamen
tum ⁊ virtuteꝫ a fide. igitur ſi qs intendit ꝯficere heretic⁹
ſiue infidelis: deficit in ope ſuo ab eo qđ eſt fundamentuꝫ
⁊ a quo debet eſſe virtus ſacramenti: igit̃ nõ ꝯficit. ¶ Iteꝫ
dicit Hiero. Odit deus ſacrificia hereticoꝝ. deteſtatur fe
torem eoꝝ. ḡ cum ipi celebrant nec ſp̃m mittit nec ange
los vt interſint ſacrificio. ſꝫ ſi non eſt ibi celeſtis miſſus:
nõ eſt ibi miſſa. ob h̃ eñ dr̃ miſſa: eo ꝙ celeſtis miſſus ad
ꝯſecrandũ ⁊ viuificandũ corp⁹ adueniat. vt dicit Aug. ſic
orat eccľia. Iube hec pferri p man⁹ ſancti euangeli tui in
ſublime altare tuum. ergo non poteſt vere dici. Ite miſſa eſt. et
ſic non conficiunt verum corpus xp̃i. ¶ Item ita eſt in ce-
leſti hierarchia. ꝙ illud cui obuiat ſiue contradicit pote-
ſtas ſuperior. non exequitur poteſtas inferior. igitur ſi ec
cleſiaſtica hierarchia ordinatur ſc̃m ordinatõnem celeſtis
non exequetur inferior illud cui obuiat ſuperior. Si igit̃
poteſtas ſuperior ſcilicet dominus papa obuiat poteſtati
heretici q̃tum ad poteſtatem conſecrandi: videtur ꝙ here
ticus non poſſit conſecrare. ¶ Item. xxiiij. q. j. Alexan. ij.
Audiuimus ꝙ hereticus rauennas dictus archiepiſcop⁹
niſus ſit te excommunicare. verum quia excommunicat⁹
te excõmunicare non põt: apoſtolica auctoritate te tuoſqꝫ
abſoluendo mandam⁹ exinde nunq̃ te curare. ¶ Itẽ eadeꝫ
non poteſt deijcere quẽquaꝫ iam ꝓſtratus. ligandi nanqꝫ
vel ſoluendi poteſtas veris non falſis ſacerdotibꝫ a domi
no tradita ẽ. veros ſacerdotes vocat fideles toleratos ab
eccleſia ſiue boni ſint ſiue mali. Ex his patꝫ. ꝙ hereticus
ex quo non poteſt excõmunicare neqꝫ ligare vel abſoluere
non poteſt illud quod maius eſt ſcꝫ corpus domini conſe-
crare. ¶ Iteꝫ ſuper illud Ezech. xliiij. Leuite qui longe re
ceſſerũt a me in errore filioꝝ iſrael: et errauerunt a me poſt
ydola ſua ⁊c̃. dicit Hiero. Qui in tempe erroris vel perſe
cutõnis ydola ſecuti ſunt. que de corde conſinxerunt ⁊ nõ
ſolum voce: ſed et manus ſubſcriptõne dei filium creatu-
ram firmauerũt: quomodo pontificale vel ſacerdotale re
tinent faſtigium: qui in laycos redacti priſtina debuerũt
ſcelera deplorare. ergo ſi heretici damnati ab eccleſia re-
dacti ſunt in laycos: cum layci non poſſunt conficere cor-
pus xp̃i: nec huiuſmodi heretici. Et hoc confirmatur per
hoc quod dicit dominus de talibus Ezech. xliiij. Non ap
propinquabũt ad me vt ſacerdotio fungantur mihi. Unđ
etiam ſi penituerint: non redeunt in gradum priſtinum. ſꝫ
vt in eodem ca. dicitur fiunt in ſanctuario editui et ianito
res portarum domus. quod eſt officium matricularioꝝ
laycorum. ¶ Item Ciprianus in epiſtola contra hereti-
cos et habetur. j. q. j. Si quis inquit. Conſtat eucharisti-
am fieri apud illos nõ poſſe. vbi nulla ſpes eſt ⁊ fides fal-
ſa: ibi omnia per mendacium geruntur. ¶ Item. xxiiij. q.
j. audiuimus. Quicunqꝫ ab vnitate eccleſie que per Pe-
trum intelligitur fuerit alienus: execrare poteſt conſecra-
re non valet. ¶ Item Hiero. Panem pollutum comedũt
heretici. ſed panis iſte non poteſt pollui: ergo hunc paneꝫ
non comedunt. ¶ Item Ciprianus hereticorum ſacramẽ
ta ſacrilega ſunt. ſed hoc ſacramentum eſt ſanctiſſimũ in
quo continetur ſanctus ſanctorum: ergo hoc ſacramentũ
non poteſt ab illis conſecrari. ¶ R̃ñſio. aliqui fuerunt q
dixerũt ꝙ heretici notorij damnati ab eccleſia conſecrare
non poſſunt: heretici occulti non damnati ab eccleſia poſ
ſunt. ſed quia tales concordãt poſitõni Cypriani. qui po
ſuit ꝙ heretici vera ſacramenta non habent qđ negat Au
guſti. et improbat. Aliter dicenduꝫ ſcilicet ꝙ heretici poſ
ſunt ꝯficere. q: licet ſepati ſint ab eccleſia: nihilominus re-
manet illis ordo ſacerdotalis q̃ exiſtens cõficere poſſunt.
Uñ Aug. ad pmenianum. dicit de hereticis et damnatis.

ꝙ quidā dicūt baptiſma qđ accepit nō amittit q recedit ab eccleſia: ius tñ dandi qđ accepit amittit: multis modis apparet fruſtra ⁊ inaniter dici. primo qꝛ nulla oſtenditur cauſa. cur ille q illud baptiſma amittere nō poteſt ius dandi poſſit amittere. vtrūq; enī ſacramētū ē ⁊ q̄dā cōſecratōe vtrūq; hominib⁹ datur. illud enī cū baptizatur illud cū ordinat̄. et ideo licet a catholico vtrūq; iterari. Nam ſi qñ ex pte ipa venientes etiā ꝓpoſiti ꝓ bono pacis correcto ſciſmatis errore ſuſcepti ſunt. et ſi viſum eſt opus eſſe vt eadem officia gererēt que agebāt: non ſunt rurſus ordinādi: ſed ſicut baptiſm⁹ in eis ita et ordinatō manſit integra: qꝛ in pciſione fuerat viciū: quod vnitate pacis eſt correctū. ſic in ſacramētis que vbicūq; ſunt ipa ſunt. Item infra eodem. de his q ab vnitate eccleſie catholice ſepati ſunt nulla iam queſtio eſt qn habeāt ⁊ dari poſſint. ſed pniciose habēt pniciosēq; tradunt: q extra vinculum pacis ſunt. neutri ſacramēto iniuria facienda eſt. ſicut nō recte habet qui ab vnitate recedit ſed tñ habet et ideo redeūti nō redditꝛ: ſic etiā nō recte dat qđ accepit. et ideo qđ ab eo accipit̄ venienti ad vnitatē nō iterat̄. Ex his patet ꝙ heretici et lapſu in hereſim nō amittunt ordines. qđ intelligendū eſt q̄tū ad ptātē: nō q̄tū ad officiū executōnis. vt j. q. j. Ex quidā recedentes ab integritate fidei ptātē acceptā ſacramētorū retinent. effectu vo ſue ptātis penit⁹ priuant̄. et vocat ibi effectū ptātis executōem ſic pꝫ ex pdictis. et ponit̄ ibi exemplū tale. Sicut cōiugati ab inuicē diſcedētes cōiugiū ſibi mutuo nō diſſoluunt licet ab ope cōiugali inueniuntur alieni. Dicēdū igit̄ ꝙ poſſunt heretici dampnati ꝯficere obſuata forma verboꝝ cum intentōne faciendi qđ facit ecclia. ¶ Ad hoc qđ obijcit̄. ꝙ extra eccliam nō eſt loc⁹ veri ſacrificij. dicendū ꝙ eſt ſenſus extra eccliam. i. formā eccleſie. vel ſic. extra eccleſiam nō efficit ſacramentū qđ figurat: qꝛ heretic⁹ conficit ⁊ accipit ad ſui damnatōēꝫ: ⁊ cōfert alijs in ſimili errore poſitis. vnde. j. q. j. Ex quidaꝫ. Quis poſſit dici generaliter. ſacramēta que apud hereticos nō aliter q̄ in eccleſia celebrant̄. vera et rata eē q̄tū ad ſe: falſa vo ⁊ inania q̄tum ad effectū. et in his a qbs male tractant̄. et in illis a qbs male ſumunt̄. Nec mirū Ipa enī ſal⁹ nr̄a buccellā dedit iude. ſtatim cū buccella nō bonus ſed malign⁹ ſpūs intrauit. nō qꝛ bonus ñ daret bonū: ſed qꝛ malus male accepit. ſicq; bonū effectū ñ habuit: qꝛ vbi illđ faceret nō inuenit. ¶ Si querat̄ quō heretic⁹ poſſet hēe intentōem quā habet eccleſia. ex quo intentio ſequit̄ fidem. Reſponſio. ꝙ poſſet alijs errare in alio vel alijs articulis: licet nō in iſto articulo. Prēt. licet erraret in hoc articulo: nihilomin⁹ poſſet hēre intentionem generalē eccleſie. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ſicut dictū eſt in ſacramēto baptiſmi plenī⁹ eo ꝙ talis habꝫ intentionē eccleſie. et in illa intentōe ꝓfert verba pſcripta i fide eccleſie cōficit nō in ꝓpria: ex quo in intentōe cōſecrat ex fides annexa eſt intētioni cōſecrat in fide eccleſie. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ in ſacrificijs hereticoꝝ quedam ſunt q̄ a deo ſunt. et illa nō odit deus neq; deteſtat̄. verbigratia In hereticis q ſunt ordinati ab ecclia ē caracter ordinis qui a deo eſt nō a pontifice viſibili. Itē ſunt ibi hec vba: Hoc eſt corpus meū. hic eſt ſanguis me⁹. que habēt virtutē tranſubſtātiandi. et tam verba q̄ vis coꝝ ſunt a deo. et a caractere ſacerdotali. et vi verboꝝ eſt ꝙ cōficiūt. Unde et eo ꝙ eſt cōmune eis et eccleſie cōficiunt. Sunt tñ i ſacrificijs coꝝ quedā que mala ſunt. vt inobedientia ⁊ ꝓlatio eorū verboꝝ: que ſunt peccata mortalia. ⁊ q̄tuꝫ ad hoc dicit dominus odire ſacrificia hereticoꝝ. et deteſtari fectorem coꝝ ſicut cōtingit in matrimonio. Dicit̄ enī ꝙ mutuus cōſenſus maris et femīe p verba de preſenti expreſſus: facit matrimoniū. et poteſt eē ꝙ iſte ſola libidine mortali conſentiat in iſtā et ecōuerſo. et ex eadē libidine ꝓferant̄ hec verba: accipio te i meā: accipio te i meum. matrimoniū eſt tamē ſic ꝙ eſt ſancta res. ſed non ex libidine ſed ex conſenſu et expreſſione verborum. ſicut ceci generas videntē. qꝛ nō generat ex cecitate. ſed ex natura completa. que dicit̄ eſſe completa: quādo ſubiectū illi⁹ poteſt facere tale alterū quale ipꝫ eſt. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ poteſtas eccleſiaſtice hierarchie ordinata imitatur celeſteꝫ. Unde ingr̄ū poteſtas ecclīe eſt ordinata: inferior nō exequit̄ aliquid cui obuiat ſupior. nihilominus deordinādo ſe qñꝫ poteſtas inferior exequit̄ aliud cōtra ordīatōem ſuperioris. qđ nō poteſt eſſe niſi vbi poſſibile eſt deordinatōnē eſſe. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄ p locuꝫ a maiori ſumptū ab impotētia ſoluēdi et ligādi ꝙ nō poteſt cōſecrare. dicendū ꝙ nō ſequit̄ et ratio eſt. qꝛ ꝯſecrare ordinis eſt queꝫ retinet recedēs ab vnitate eccleſie. vt. j. q. j. Ex quidā. ſꝫ nō poteſt excōmunicare: qꝛ hoc iuriſdictōnis eſt quā amittit q recedit ab eccleſia. j. q. j. remiſſionē. ¶ Ad aliđ dōm. ꝙ dñs p ꝓphetā. et hiero. i glo. dicunt illđ qđ iuris ē. quia in veritate recedētes ab ecclia. nō habent ius cōficiendi. nec cōferēdi ſacramēta. ſicut nec layci. queſtio aūt noſtra de facto eſt. ſcꝫ vtrum de facto poſſit conſecrare. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ verbum Cypriani itelligitur đ hereticis qui formā eccleſie nō tenēt. et hoc patꝫ p illud verbum vbi oīa p mendaciū geruntur. Illa dicūtur geri per mendaciū que extra formā eccleſie geruntur. vel vt dicunt quidā Cyprian⁹ hic errauit ⁊ corrigit eum aug. ¶ Ad aliud qđ ſequitur dicendū ꝙ illud quod dicitur. xxiiij. q. j. intelligit̄ q̄tum ad executionem quod ſonat cum dicit. nō valet. i. inualidus ē ad exequendum officiū conſecratōnis et alienatione ab eccleſia. Uel poteſt dici ꝙ hoc intelligitur ſi formā eccleſie nō ſeruat. cōficit enī extra eccleſiaꝫ ſi formā obſeruet: qꝛ hoc ordinis eſt qđ retinet recedens ab eccleſia. Uel non intelligit̄ de cōſecratione ſacramēti altaris: ſed de cōſecratōne epoꝝ. Solent enī heretici cōſecrare ſeinuicē in epōs vel archiepōs ſicut habet̄. xxiiij. q. j. pudēda. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄. ꝙ heretici comedūt panē pollutū. dōm ꝙ quātū in ipis ē panē iſtū ſanctiſſimū polluūt ⁊ pollutum comedūt. vñ. j. q. j. Ex quidā. Conſtat ſctitatē ſacramentoꝝ i pūerſis hoīb⁹ ⁊ ſceleratis ſiue i eis qui intus ſiue i eis q foris ſunt impollutā atꝫ inuiolabilē pmanere. et ꝙ dicūt eā mali polluere: quātū in ipis ē dicūt: cū illa impolluta pmaneāt. Itē eodē. Sciēdū vo ē. ꝙ ſacramento hereticoꝝ dicūt̄ irrita vel etiā damnāda falſa vel inania. nō quātum ad ſe. cū ſint ſcta ⁊ vera. etiā ab heretico celebrata: ſꝫ quia cū illicite dātibꝫ pficis ſint ad iudiciū: illicite ab eis accipiētibꝫ nō ꝯferūt ſpūſanctū. Irrita et nō vera dicūt̄: qꝛ qđ ꝓmittūt ⁊ cōferre credunt̄ non tribuūt: et ideo damnāda vt ea dari vel recipi ab hereticis nō approbet̄ ſed interdicat̄. Non enī q̄tum ad ſe polluta ſunt: quis ab hereticis pollui dicant̄. ¶ Ad vltimū dicendū. ꝙ ſacramēta hereticoꝝ dicunt̄ ſacrilega quia ⁊ ipi diſpēſatores illa diſponendo ſacrilegi ⁊ execrati efficiuntur: et ſimiliter cū illis cōmunicantes in eorundem diſpenſatione.

Conſequēter que- .§. j.

rit̄. vtrū ſciſmatici pñt cōſecrare ſiue cōficere. Et ad maiorē euidentiā coꝝ que dicūt̄. Nota ꝙ ſciſma intēdit ſingularē cōſtituere eccleſiā: ⁊ vniuerſalē eccleſiā impugnare que vna ē Cant. viij. Una ē colūba mea. Uñ ſciſmatici volētes eccliam dei ſcindere: peccāt in fide quo ad illū articulū. vnā ſanctā eccliam catholicā. Eſt aūt ſciſma illicita ab vnitate vel vniuerſitate ſciſſura. vt. xxiiij. q. j. ſciſma. Differt ſciſma ab hereſi: qꝛ hereſis in principio ſui habet pūerſū dogma qđ nō habet ſciſma ſꝫ in fine cōfingit aliquā hereſim vt recte videat̄ ab ecclia receſſiſſe vt dicit hiero. xxiiij. q. iij. Inter hereſim et ſciſma. Uel talis eſt differētia inter hereſim et ſciſma qualis eſt int̄ genus et ſpeciem. qꝛ oīs hereticus eſt ſciſmatic⁹. ſed non ecōuerſo. niſi ſciſma durauerit: nam tunc in hereſim incidit. ¶ Circa hoc querit̄ ſic. Hoc ſacramentum eſt ſacramentum vnionis. Hoc enī ſacramēto vniūtur membra eccleſie: ſed vicio ſciſmatis diuidūtur membra eccleſie abinuicem. Hui⁹ ergo ſacramenti et ſciſmatis ſiue

scismatici sunt actus cōtrarij vnde in cōtingentia sūt eā-
dem rōne scismatic⁹ et cōficiēs siue cōsecrās sunt incon-
tingētes. ergo scismaticus nō pt̄ cōficere vel consecrare.
¶ Respōsio. in scismatico habēte ordinē sacerdotalē. et
viciū scismatis. rōne vicij vel scismatis est incōtingens
cōsecrāti: rōne ordinis nequaq̄. imo habet ptātem cōse-
crādi qz posita in pcedente ꝓblemate opponendo et re-
spōdendo hic cōueniēter dici possēt. ista sufficiāt.

Membrum sextum

Consequēter querit̄ vtrū degradati possint
cōsecrare. q̄ sic. videt̄ ex p̄dictis. ¶ Cōtra.
.j. q. j. Ex qdaz. ponit̄ differētia inter illos
q̄ habēt ptātem baptizādi et ius cōsecran-
di. dicit̄ aūt sic. ptās dandi baptismū et ius cōsecrandi
dn̄icum corp⁹ et largiēdi sacros ordines: plurimū inter
se differūt. Suspēso em̄ et deposito sacerdote nulla ei re-
linqt̄ ptās sacrificādi sacramentū baptismi: tn̄ nō soluz
a sacerdote deposito vel layco catholico: verūetiā vel he-
retico vel pagano: si ministratū fuerit: nulla reiteratione
violabit̄. hic plane habet̄ q̄ degradat⁹ nō habz ptātem
cōsecrandi. ¶ Itē. j. q. j. q̄ quidā. degradat⁹ epūs largiē-
di sacros ordines nō habet ptātem. facultatem tn̄ bapti-
zandi nō amisit. Ex hoc patet q̄ epūs degradat⁹ nō hz
officiū epī neq3 ptātem. vn̄ nō pt̄ ordines cōferre. A simi-
li videt̄ q̄ sacerdos degradat⁹ iure nō habet officiū sa-
cerdotis nec ptātem cōsecrādi. ¶ Item eius ē interptari
cui⁹ est cōdere. igit̄ si epūs q̄ cōtulit ordines siue condi-
dit in degdato interptet̄ illū nullū eē ⁊ oīm carere ptāte
standū est eius declaratōni. igit̄ nō est ordo in talibꝫ alic⁹
ptātis. ¶ Item null⁹ habēs ordinē sacerdotalē puniend⁹
est a iudice seculari. sed degradat⁹ tradit̄ puniēdus a iu-
dice seculari: ergo caret ordine sacerdotali. ergo nō habz
ptātem cōsecrandi. Ratōes que ostēdūt q̄ hereticus po-
test cōsecrare: ostendūt similiter q̄ et degradat⁹. ¶ Re-
spōsio. q̄ degradatus habet ptātem cōsecrādi. ius tamē
exequēdi nō hz sicͭ supdictū est de heretico. sicͭ em̄ cara-
ctere nō potest priuari: nec sic ptāte cōficiēdi. ¶ Ad pri-
mum ergo dicendū. q̄ illud qđ ꝓponit̄. j. q. j. dicit̄ expo-
nendo. vn̄ ibidē p̄mittit̄. opponit̄ huic sentētie aug. Vel
potest dici q̄ ibi dicit̄ ptās ꝯsecrādi execucio potestatis
¶ Ad aliud qđ obijcit̄ dicēdū. q̄ vt dicūt nō est simile de
epō degradato et sacerdote: qz in ordine epali non impri-
mit̄ caracter sicut in sacerdotali q̄ scꝫ caracter impssus
in aīa deleri nō potest. vnde solūmō aufert̄ illi officiuz
cōsecrandi. nō em̄ aufert̄ illi ptās: sed execucio ptātis. Ꝫ
quia in ordine epali nō imprimit̄ caracter: in degradan-
do aufert̄ ei ptās cōferēdi ordines et officiū execucōnis
Aliter dicit̄ q̄ si episcop⁹ degradat⁹ ordiaret aliquē est
ordinat⁹. Et q̄ dicit̄ q̄ nō habet ptātem largiēdi ordies
intelligit̄ de ptāte execucōis. quasi diceret. Ligata ē po-
testas q̄tum ad execucōz. Vn̄. j. q. j. Ne aug. in hac sen-
tentia penit⁹ reprobem⁹. intelligam⁹ aliud esse potesta-
tem distribuēdi sacros ordines: aliud esse execucōez ipsi-
us potestatis. Qui intra vnitatē catholice ecclie consti-
tuti sacerdotalē vel epalem vnctōem acceperūt: officiū ⁊
execucōem sui officij cōsecratōne adipiscūtur. Receden-
tes xͦ ab integritate potestatē acceptā sacramētotenus
retinent: effectu xͦ sue potestatis penit⁹ priuant̄. ¶ Ad
aliud qđ obijcit̄. q̄ eius est interptari ⁊c̄. dicendū q̄ ca-
racter vnde est potestas ordinis ē imediate a deo. Licet
epūs cooperetur ministerialiter. Domin⁹ aūt nō interptat̄
degradatū carere potestate cōsecrādi nec epūs etiā: sed
iure execucōnis. ¶ Ad vltimū dicendū. q̄ degradat⁹ me-
ritis suis exigentibꝫ nō gaudet priuilegio ordinatorum
nec tuitione ecclesie: ꝓpter hoc subiacet iudicio potesta-
tis secularis: nō quia caret ordine.

Questio. xxxvj. de conse-
cratiōnis vsu.

Sequitur de conse-
cratōne q̄tum ad vsum. Circa hoc ꝓce-
ditur sic. Primo de loco cōsecratōnis.
Secūdo de tempe. Tercio de altari su-
per qđ cōsecrandū est. Quarto de pan-
nis. Quīto de calice et patena. Sexto de indumētis con-
secrantis. Septimo de multitudie assistentiū. Octauo ꝯ
multitudine cōsecrātiū. Nono de necessitate verboꝝ di-
cendoꝝ in cōsecratōne. Decimo de rōne et intellectu eo-
rum que addūtur ad laudem dei et sacramēti solennita-
tem.

Membrum primum

Circa primū querit̄. vtrū liceat cōsecrare lo-
cis nō cōsecratis. Et videt̄ q̄ sic: qz sacra-
mentū cōfirmatōis qđ est maria veneratī-
one habendū et a solis epīs celebrandum:
licet locis nō sacris ministrari: sil̄r videt̄ de hoc sacramē-
to. ¶ Cōtra. de cō. di. j. arguit̄ sic. Si iudei q̄ vmbre de-
uiebant. loca in qbꝫ dn̄o sacrificabāt habebāt ꝯsecrata.
nō in alijs q̄ deo dicatis locis mūera deo offerebāt: mul-
tomagis nos quibꝫ veritas et gratia data est p ip̄m xp̄z
nō debemus nisi in templis deo sacratis missas celebra-
re et sacrificia deo offerre. et hoc est qđ dicit̄ deutro. xij.
Caue ne offeras olocausta in omni loco quē videris: sed
in eo quē elegerit dn̄s offeres hostias ⁊c̄. ¶ Item hoc vi-
detur requirere sanctitas rei tractāde. cum em̄ illud qđ
est ibi tractandū scꝫ dn̄s ih̄us sit sanctus sanctoꝝ nō de-
bet nisi in loco sacro et deo dicato cōsecrari. ¶ Item de
cōse. di. j. Siluester papa. null⁹ p̄sbiter missas celebra-
re p̄sumat: nisi in cōsecratis ab epō locis. ¶ Respōsio.
q̄ nō licet cōsecrare nisi loco sancto siue deo dicato: nisi
necessitate cōpellente. vt de cōse. di. j. Sicut. ibi dicitur
Sicut nō alij q̄ sancti dn̄o sacerdotes debent missas ce-
lebrare. nec sacrificia super altare offerre: sic nō i alijs q̄
dn̄o ꝯsecratis locis. i. tabernaculis diuinis p̄cibꝫ a pon-
tificibꝫ delibutis: missas cantare ⁊ sacrificia offerre licz
nisi summa cogerit necessitas. Sanctius est ergo nō mis-
sam cātare. aut nō audire: q̄ in his locis vbi fieri nō opor-
tet nisi sūma necessitate ꝯtingat. Si aūt querat̄ q̄ sit ne-
cessitas tāta. dicendū. q̄ illa determiatur de conse. di. j.
concedim⁹. vbi dicit̄. Cōcedimus etiā vt sicubi q̄ pctīs
nr̄is exigentibꝫ p plurimū factū ē a normānis ⁊ a scle-
uis. ab vngaris. et a malis xp̄ianis. seu aliquo qualicūz
modo fuerint incense et cōbuste. in capellis cū tabula sa-
crata missas iterū celebrari. donec ecclesie ip̄e restaura-
ri queant. In itinere xͦ positis si ecclesia defuerit sub di-
uo seu in tentorijs. Item si tabella altaris sacrata. cete-
ra ministeria ad id officium ꝑtinentia. ibi affuerint missa-
rum solennia celebrari concedimus. Nota q̄ dicit̄ con-
cedimus vbi notatur licentia generalis celebrandi mis-
sam tali necessitate ingruente. Non aūt existente tali ne-
cessitate non licet: nisi cōcedente episcopo loci. de volun-
tate em̄ et cōcessione episcopi loci sine tali necessitate li-
cet celebrare missam in loco nō cōsecrato. vt de cōse. di.
. j. missarū vbi dicit̄. Missarū solēnia nō vbicūq3 ꝯ in lo-
cis ab epō cōsecratis. vel vbi ip̄e pmiserit celebrāda esse
censem⁹. et alibi eodem. sic ergo. i. in p̄nti vita positos
oportet nos agnoscere voluntatē dei. vbi agendi ⁊ sacri-
ficādi locus est. qm̄ in alijs locis sacrificari ⁊ missas ce-
lebrari non licet nisi in his in quibus episcopus permi-
serit vel fuerit ab episcopo regulariter ordinato tenente
videlicet ciuitatem cōsecrata fuerint. debent q̄ canones
quibus dicit̄ q̄ nō licet cōsecrare nisi in locis cōsecratis
sic intelligi. s. nisi necessitate vrgente vel episcopo loci
concedēte. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄. q̄ sanctitas corporis
x̄pi requirit locū sacratū ⁊c̄. dicendum q̄ quantacunq3
imminet necessitas nunq̄ consecrandum est nisi saltē in
altari portatili sacrato qđ sup̄ vocat̄ tabula sacrata. ⁊ ꝯ

sufficit epo loci cōcedente vl' necessitate imminēte. ¶ Ad hoc qd obijcit ꝑ illā auctoritatē. Caue ne offeras ꝛc. ꝙ nō debet fieri cōsecratio hmōi nisi in vno loco tm̄: sicut fm ritū legis moysi nō offerebant sacrificia nisi sub vno loco tm̄ a dn̄o constituto: vt veritas cōueniēter respōdeat figure. Dicendū ꝙ hoc nō oportet: tum ꝓpter dispendiū qd accideret in ecclesia dei ex raritate cōsecratōis sicē ex dictis alo patet: tum qꝛ illa sacrificia scȝ legis fuerūt figure xp̄i offerētis se in sacrificiū ꝓ nobis deo patri qd factū erat in vno loco tm̄. Vn̄ q̄tum ad hoc veritas conueniēter respōdet figure. Preterea. filijs isrl' ꝓhibitum fuit ne offerrēt sacrificia in diuersis locis. et sic reuocarent a cultu ydolatrie que in diuersis locis exercebāt.

Membrum secundum

Consequēter querit de tempe cōsecratōnis. Et videt ꝙ liceat fieri hec cōsecratio hora cene. regulariter dico qꝛ ex q̄ die xp̄i actio nr̄a est instructio: ab ip̄o aūt fiebat consecratio hmōi in hora cene: videt ꝙ ab alijs similiter debeat fieri. ¶ Itē hoc videt ꝑ hoc. ꝙ licet sumere corpus xp̄i in visum hora cene ī necessitate: a simili videt ꝙ liceat cōsecrare hora tali. et hac eadem rōne licet cōsecrare omī hora: cū omī hora et tempe liceat sumere corp⁹ xp̄i in necessitate. ¶ Itē supremi ordines sine missarū solēnitatibꝫ nō cōferunt. sed ordīes supremi hora vespertina cōferūtur. vt dis. lxxv. qm̄. vbi dicit. Ceterorꝫ scȝ ab ordinationibꝫ epoꝝ ordinatōes nō nisi certis tempibꝫ ꝛ diebꝫ maxime sacerdotū ꝛ leuitaꝝ fieri debent vespa scȝ sabbati. et loquit de sabbato magno scȝ vigilia pasche quo die officiū celebratū a summo pōtifice durat vsq; ad vesperaȝ frequēter. ¶ Itē videt ꝙ statim post medietatē noctis liceat celebrare et consecrare. qꝛ dies fm iudiciū scē ecclesie incboat tempe medie noctis. fm ꝙ habet in cōputo. et ratio hui⁹ ē. qꝛ dn̄s natus erat in medio noctis. Cōtra. videt ꝙ solūmodo liceat cōsecrare hora qua dn̄s patiebat. scȝ hora qua dn̄s ih̄us xp̄c se obtulit in holocaustū ꝓ nobis qd in missa recitat siue rep̄sentabat. Et hoc est quod habet de conse. di. j. nocte vbi dicit. reliquis tēporibꝫ scȝ a sancte nocte natiuitatis dn̄i missaꝝ celebratōnes ante horā diei terciā mīme sunt celebrande: qꝛ ī eadem hora et dn̄s crucifixus est ꝛ sup ap̄los legit descendisse sp̄ussanct⁹. ¶ Respōsio. ꝙ cōsecratio dn̄ici corpis siue missa diuersis horis fm diuersitatē tempoꝝ. et dierum est celebrāda. Nam in diebꝫ ieiunioꝝ debet celebrari hora nona. Vn̄ ex concilio gabilonensi habet. ꝙ ante missaꝝ solēnia circa horā nonā decātata in. xl. comedere nō licet. Itē in quatuor tp̄ibꝫ circa horā vespertinā. cuȝ ordines celebrant. missaꝝ solēnia celebrant. vt habet de conse. di. j. Solent. vbi dicit. Ieiunijs etiā q̄tuor tēpoꝝ circa vespertinas horas. in sancto do sabbato circa noctis initiū missarū solennia sunt celebranda. Qz aūt ordinatōes celebrāde sunt circa horā vespertinā habet di. lxxv. ordinatōes. Itē in diebꝫ festiuis ꝛ ꝓfestis ꝯgruit celebrare hora prima siue prima pte diei. vn̄ de cōse. dis. j. Solent. prima q̄ꝫ pte diei missaꝝ solēnia nō incōgrue celebrant. vbi plures sunt p̄sbiteri. sed si vn⁹ solus sit sacerdos: magis cōgruit celebrare hora tercia. ¶ Nota tn̄ ꝙ misse cōuentuales regulariter cantant tribꝫ horis. scȝ tercia sexta et nona. Tercia: qꝛ tūc crucifixus ē xp̄c linguis iudeorum clamantium Crucifige crucifige eum. et a militibꝫ dōerat⁹. Sexta: qꝛ tunc imolatus ē ī cruce manibꝫ iudeoꝝ vel gentiliū. Nona: qꝛ tunc expirauit. i. sp̄m emisit. Tercia hora cantat in diebꝫ festiuis. Sexta in ꝓfestis. Nona in. xl. et in diebꝫ ieiunioꝝ. nō tn̄ eim: qꝛ in sabbatis ieiunioꝝ quatuor tēpoꝝ. valde sero debet celebrari missa ꝓpter sacros ordines qui ad dn̄icaȝ pertinent. In sabbatis pasche ꝛ penthecosten sero cantatur qd ex benedictōne cerei potest ꝯpendi. vbi dicit hec nox est. et ex hac orōne. Deus q hanc sacratissimaȝ noctem. ¶ Ad primū ergo dōm. ꝙ in casu sup̄dicto licet celebrare hora cene. i. hora vespere. tn̄ exemplū dn̄i cōsecrātis non hoc astruit: qꝛ causa specialis fuit quare conueniebat ꝙ dn̄s tūc cōsecraret vt dictū est supra. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ nō est simile de cōsecratōe et sumptōe. Nam sumptio corpis xp̄i in necessitate est cōcessum ab ecclesia: cōtrarium alteri⁹ scȝ nō omī tempe ꝯsecrare institutū est ab ecclesia. & cōtra institutōem ecclesie nihil p̄sumendū est. vt vij. q. iij. ¶ Ad aliud qd sequitur patet respōsio. quia qn̄ celebrant ordinatōes vt dictū est: licet celebrare hora vespertina. ¶ Ad aliud qd obijcit. ꝙ licet celebrare statim post mediū noctis qꝛ ecclesia incboat diem tempe tali. dicendū ꝙ in computo loquit de die naturali nō artificiali. Non aūt licet celebrare singulis horis diei naturalis. ¶ Si aūt querat. Si liceat celebrare missaȝ anteq̄ sit dies artificialis. i. illa pte diei que nox dicit. dicendū ꝙ nō licet: cum generalis cōsuetudo ecclesie teneat tali hora nō eē celebrādū. Vn̄ de cōse. dis. xj. cōsuetudis dicit. cū nec sacris canonibꝫ nec hūanis legibꝫ cōsuetudo obuiare videtur: incōcussa seruāda est. et dicit aug. vt recitat. c. sequēti. Ecclesiasticaꝝ institutionū. quasdā scripturis q̄sdam do ap̄lica traditōne ꝑ successores in misterio ꝯfirmatas accepim⁹. quasdaȝ do consuetudines roboratas approbauit vsus quibꝫ par ritus et idem vtriusq; pietatis debetur affectus. Et eadem dis. j. catholica. Vbi recitatur verbum aug. in li. de fide xp̄iana dicit. Catholica ecclesia ꝑ orbem diffusa tribꝫ modis probat existere. gequid eīn in ea tenet. aut auctoritas scripturaruȝ est. aut traditio vniuersalis: aut certe ꝓpria ꝛ ꝑticularis instructio. sed auctoritate tota tenet et constringit vniuersali traditōne maiorū. et nihilomin⁹ tota. priuatis do constitutionibꝫ et ꝓprijs informatōnibꝫ vnaqueq; ꝓ locorum varietate ꝓut visum est subsistit et regit. Et nota dic priuatis institutionibꝫ ꝛc. Quia in aliquibꝫ ecclesijs sunt alique consuetudines que non sunt in alijs. Ponunt tn̄ quidam ꝙ in aliquo casu de nocte licet consecrare. vt si aliquem vel aliquos ante diluculum infirmari ad periculum mortis contingeret et non posset eucharistia haberi premanibꝫ nisi conficeretur: in hoc casu ꝑ ep̄m vl' per alium qui posset in casibꝫ dispensare. posset tali hora dispensatorie celebrari: nō tn̄ sine vrgentissima causa contra consuetudinem hmōi generalem faciendū. ¶ Ad illd qd obijcitur ꝙ reliquis tempibꝫ a nocte natiuitatis dn̄i minime debent misse celebrari. Dicēdum ꝙ ibi insinuatur quid decet ex congruo: nō quid exigit de iure cōgruit eīn maxime ꝙ tali hora maiores misse in ecclesijs conuentualibꝫ celebrentur. de hmōi eīn missis et in talibus ecclesijs hoc intelligendum est.

Membrum tercium

Consequenter queritur de altari in quo cōsecrandum est corpus xp̄i. scilicet de q̄ materia debet esse. Et videtur ꝙ solum debeat esse lapideum sic. Nullum altare quod non est lapideum debet consecrari. vt habet de cōse. di. j. altaria. vbi habet. Altaria si nō sunt lapidea: crismatis vnctione nō consecrātur. sed in solis altaribꝫ ꝯsecratis debet fieri hec consecratio. ergo non debet fieri neq; licet nisi in altari lapideo. ¶ Contra. Exo. xxvij. facies altare de lignis setbim. altare aūt fuit illud altare holocausti quo figuratur altare in quo rep̄sentat oblatō veri holocausti: quod fuit oblatum pro humani generis salute et redemptione. Si ergo veritas debet respondere figure: videtur ꝛc. ¶ Item. iij. regū septimo legitur. ꝙ salomon fecit altare aureū. ¶ Itē Exo. xx. precepit domin⁹ ꝙ fieret altare de terra. Item ibidem legitur similiter de altari de lapidibus. Si ergo in tempore legis fiebat altare fm legis ordinationem de multis materijs scilicet de ligno lapide auro terra: videtur ꝙ similiter debet fieri modo. et maxime de auro: cum hmōi altare maxime congrueret consecrationi et oblationi corporis domini ꝓpter sui preciositatem. ¶ Responsio. ꝙ magis cōuenit ꝙ altare consecrationis sit lapideum siue petrinū q̄ de alia materia. scȝ ꝓpter lapidis cōmunitatē: fortitudiem

siue durabilitatē:et significatōem. Nam ꝓpter illius cō
munitatē est facilis ad habēdū. vnde nō pt̄ esse dispendiū
multū ex eius carētia. ꝓpter durabilitatē habet aptitu-
dinē ad hoc ꝙ ꝯsecret̄. nō em̄ ꝯueniret ꝙ aliqd vnctio-
ne sacra ꝯsecraret̄:nisi esset solidū et durabile. Et ꝓpt̄
cōgruitatē ad significandū:qꝛ reuera in hoc sacramēto
maxime ē fides necessaria et q̄tū ad ꝯsecratōem et q̄tū
ad susceptōem. petra aūt xp̄m signat. j. coꝛ. x. petra aūt
erat xp̄s. ꝯuenit vt altare ꝯsecratōis sit de petra qua re-
p̄sentet̄ xp̄s:et fides eius excitet̄ que valde est necessaria
in hoc sacramēto. ¶ Ex his pꝫ respōsio ad quesita. quia
neqꝫ auro. neqꝫ terra. neqꝫ ligno hec tria ꝯueniūt. scꝫ cō
munitas ex qua ē facilis ad habēdū:durabilitas siue so
liditas ex qua est illi aptitudo ad ꝯsecrādū:ꝓprietatuꝫ
pluralitas ex qua ē illi cōgruitas ad significādū scꝫ xp̄ꝫ
¶ Ex his simr̄ patꝫ respōsio ꝙ nō debet eē de oībꝫ siue ali
quibꝫ p̄dictis. qꝛ in nullo p̄dictoꝝ ē ꝓprietates p̄dictas
ita reperire sic̄ in petra. Nec ē ꝯtra p̄dicta ꝙ ē in ecclesia
lateranēsi altare ligneū. qḋ quidē altare ob apl̄oꝝ prin-
cipis qui sup̱ hoc altare dn̄icum celebrasse dicit̄ sacram̄
tum et scōꝝ p̄decessoꝝ martirum reuerētiam. Licet be-
at⁹ Siluester papa decreto firmasset vt nullū deincepꝰ
altare eēt nisi lapideū. hoc in dn̄icū et patriarchale ipse
idem scꝫ beat⁹ siluester papa stabiliuit altare. vt sup̱ il-
lud null⁹ nisi romanus papa missam audeat celebrare.
ab ep̄atu em̄ apostoloꝝ p̄cipis. vsqꝫ ad tempa bt̄i Sil-
uestri seuiēte ꝑsecutoꝝ rabie:certa nō erat ep̄alis statō.
sed vbicūqꝫ necessitas cōpulit. siue in criptis siue in do-
mibꝫ religiosoꝝ siue alijs locis quibuscūqꝫ missam cele-
brabāt sup̱ altare ligneū in modū arche concauū: quod
portabatur a sacerdotibus vbicunqꝫ episcop⁹ romanus
latitabat. sup̱ qḋ die cene et sabbato sequēti a sūmo pon
tifice misteriū ꝑagitur sacerdotale.

Membꝛum quartum

Onseq̄nter querit̄ i cuiusmōi pānis debet
hoc sacrificiū celebrari. vtrū sericis an li-
neis:albis tm̄ an tinctis. Et videt̄ ꝙ in se
rico ꝓpter hostie nobilitatē. ¶ Itē videt̄ ꝙ
nō tm̄ in albis. ꝗ ꝛ rubeis: cū ip̄e ibi rep̄nteт̄ sponsus ec
clesie. non tm̄ illo statu q̄ fuit albus:sed et quo fuit rubi-
cundus. Iuxta illud cant. v. amic⁹ meus candid⁹ et ru-
bicūdus. ¶ Cōtra. de conse. dis. j. Cōsulto. vbi dicit̄. cō-
sulto oīm statuim⁹ vt sacrificiū altaris nō in serico pan
no. aut in tincto quisq̄ celebrare p̄sumat. sed in puro lin
theo ab ep̄o cōsecrato. terreno scꝫ lino ꝓcreato atꝫ con-
texto. sicut corp⁹ dn̄i nr̄i ihu xp̄i i sindone linea munda
sepultū fuit. Hic igit̄ habet̄ plane ꝙ in cōsecratōe hac n̄
est vtendū pānis sericis aut tinctis: sed solūmō lineis et
albis. et hoc intelligēdū est de pallis ꝛ corpalibꝫ. ¶ Qḋ
cōcedim⁹. et hoc duplici rōne scꝫ mūdicie maioris ꝛ mi-
sterij ꝓfundioris. Inter oīa em̄ genera pānoꝝ illa que
sunt de lino puro ad cādorē ꝑspicuū ꝑducta mūdissima
sunt. et melius possunt mūdari:et profūdius significant
que dn̄o ꝯtingebant. Nota ergo verba canonis. dicit em̄
in lino puro in q̄ notat̄ puritas et inocētia oīmoda sine
macula aliqua ip̄ius saluatoris. Purū est cui nihil est
ꝑmixtū qḋ est alterius nature. Itē dicit terreno q̄ notat̄
corpus ip̄ius saluatoris passibile et mortale. de corpore
terreno virginis assumptū. Item dicit lino ꝓcreato atꝫ
cōtexto. i. panno lineo multiplici tunsione ad candorem
ꝑducto:quo notatur ꝙ xp̄s multiplici cruciatu ꝛ p̄ssura
ꝑuenit ad gloriam. ¶ Ad illud qḋ obijcitur. ꝙ vtendum
esset pāno serico ꝓpter hostie p̄ciositatem. dicendū ꝙ li-
cet pānis hmōi preciosior sit lineo: nō tm̄ ꝓpinquitate tā
ta corpus dn̄i representat nec pannus tinct⁹ sic̄ de lino.
Preterea. vt tangit̄ in verbis canonis pānus in quo sa-
crificiū altaris celebrat̄ representat sindonem in quo in-
uolutū erat corpus dn̄i in sepulcro. Et dicit hugo ꝙ coꝛ
poralis palla sindonem in quo inuolutum fuit corpus
xp̄i significat.

Membꝛum quintum

Onsequenter queritur de calice et patena
Et queritur vtrum licet consecrare in cali
ce de petra. Et videtur ꝙ sic:quia calix si-
gnat sepulcrum dn̄i. quod erat excisum in
petra Marc. xv. Dicit eī hugo. ꝙ calix sepulcrū signat
patena lapidem suppositum. Similiter videtur ꝙ in ca
lice de ligno. ꝑ hꝫ ꝙ antiqui quādo pauperiores fuerūt ec
clesie sacerdotes vtebantur calicibꝫ ligneis sicut habet̄
de conse. dis. j. vasa. Hac eadē ratione videtur ꝙ in cali
cibus vitreis. vnde ibidem dicitur Sepherinus. xvj. ro
manus ep̄us. patenis vitreis missas celebrare cōstituit
¶ Respōsio. ꝙ hec questio determinata est in cōcilio re
mensi de conse. dis. j. Calix. vbi dicitur. Calix dn̄i cum
patena. si nō ex auro oīno de argento fiat. Si quis aūt
tam paup̱ est saltem vel stanneū calicem habeat. de ere
aūt aut auricalco nō fiat:qꝛ ob vini virtutem eruginem
pariterqꝫ vomitum ꝓuocat. nullus aūt in ligneo aut vi
treo calice missam cantare p̄sumat. Item supra eadeꝫ
dis. j. Vasa. Legitur ꝙ vrbanus papa. oīa misteria sa-
cra fecit argentea. In hoc em̄ sicut in reliquis cultibus
magis ac magis ꝑ incrementa tempoꝛum decus succre
uit ecclesiaꝝ. Nostris em̄ diebus qui serui patrisfamili
as sumus. ne decus matris ecclesie minuatur sed magis
cumulatur ꝛ amplificetur: statuimus vt deinceps null⁹
sacerdos sacrū misteriū corpis ꝛ sanguinis dn̄i nr̄i ihu
xp̄i in ligneis vasculis cōficere vllo modo p̄sumat. et
hoc statutum factum fuit in concilio triburiensi. ¶ Ad
p̱mum ergo dicendum. ꝙ non licet consecrare in cali
ce lapideo. quia vt ex dictis patet. solummodo licet con
secrare in vasis factis ex triplici metallo scilicet ex auro
et argento et stanno. Si autem obijcitur ꝙ calix ad con
secrandum non debet fieri ex auro. quia dicit Ambro.
in li. de offi. et habetur. xij. q. ij. aurum. vbi dicitur. Vasa
sacramenta nō querunt. Responsio. vt ex dictis ibidem
patet. Ambro:et canon. loquntur in casu quo res eccle
siarum distrahenda sunt ꝓ alimonia pauperuꝫ et ꝓ re
demptione captiuoꝛuꝫ. vnde dicitur ibi. Nonne dicturus
est dominus cur passus es tot inopes mori fame:ꝛ certe
habebas aurum de quo ministrasses alimoniaꝫ. cur tot
captiui in captiuitatem ducti nec redempti ab hoste oc
cisi sunt. quid dices:tumui ne templo dei ornatus deessꝫ
Respondebit aurum sacramenta nō querunt: ornatus
sacroꝛum redemptio est captiuoꝛum. Aliqui exponunt
sic. non querunt ad sui efficaciam. non enim minoꝛem ef
ficaciam habent si in alteriusmodi vasis conficiantur.
vel non querunt quo ad hoc vt inde magis placeat deo:
non enim ex eo ꝙ in auro conficiūtur magis placēt deo
sed ex conficientium sanctitate et virtute. Non auteꝫ cō
ueniret in vase lapideo consecrari. propter vasoꝛum la
pideoꝛum ineptitudinem et poꝛositatem. nec in vase vi
treo vel cristallino propter fragilitatem. neqꝫ in ligneo
propter poꝛositatem et humidꝛum inbibitioneꝫ. ¶ Ad
hoc quod obijcitur ꝙ calice signatur sepulcrum domini.
dicendum ꝙ ratio non requirit ꝙ signans ꝛ significatū
in materia conueniant. ¶ Ad illud quod obijcitur de ca-
licibus ligneis et vitreis. dicendum ꝙ et si aliquo tem
poꝛe huiusmodi calicibus sacerdotes vtebantur:post ta
men propter periculum quod imminebat et vasoꝛum ta
lium vilitatem aliter statutum est vt ex dictis patet.

Membrum sextum

[S]Equit de indumētis ꝯsecrātis. Primo de indumētis simpliciū sacerdotū et numero eoꝝ. Secūdo de vestibꝰ pontificis et eorū vocabulis. Tercio de significatōe vestiū pontificaliū. Quarto de palleis archipresuluꝫ. Quinto de nūero orna mentoꝝ p̄dictoꝝ.

Articulus primus

[C]Irca primū nota ꝙ hec sunt indumenta p̄sbiteri ꝫ simpliciū scꝫ amictus. alba. cingulꝰ. stola. manipulꝰ siue manipula. planeta siue casula. Hec aūt indumenta vt dicit Inno. aliud significant in capite scꝫ xpo: aliud in membris. Nam et caput et membra sacerdotis nomīe nūcupantur. Ad caput aūt dicit ps̄. Tu es sacerdos ineternū ſm or. mel. Ad membra dicit. j. pe. ij. Vos estis genꝰ electū reg. sacer. Primo ergo exponēda sunt eoꝝ misteria iuxta qꝺ capiti cōgruunt. ac deinde ſm ꝙ mēbris cōueniūt. ¶ Intelligendū est ergo ꝙ amictꝰ q̄ sacerdos caput suuꝫ obnubit. signat angelū dei fortem descendētē de celo amictū nube. apoc. x. angelus eñ magni cōsilij scꝫ filius dei amictꝰ ē nube: dum deitate carnē ꝯtexit: hoc ergo carnis latibulū amictus signat sacerdotis. ¶ Alba aūt est lineū vestimentū albū. et mūdiciā siue inocētiā vite quā habuit xp̄s signat que i eius trāsfiguratōne significabat: qñ facies eius resplēduit sicut sol et vestimēta eius facta sunt alba sic̄ nix Marci. ix. Semp eñ xp̄i vestimēta mūda fuerūt et candida: qꝛ peccatū nō fecit nec inuentꝰ est dolus in ore eiꝰ. j. pe. ij. ¶ Zona siue cingulo sacerdotis q̄ vestimēta constringūtur cū membris signat caritas sua in ornatu virtutū cōseruat. de hac apoc. j. Cōuersus vidi similēꝫ filio hominis p̄cinctū ad māmillas zona aurea. p hanc zonam ꝑfecta xp̄i caritatas signat. de qua ephe. iij. scire etiā supeminentē xp̄i caritatē. ¶ Stola que collo sacerdotis incūbit: seruitutē et obedientiam filij dei signat Ad phil. ij. Qui cū in forma dei esset nō rapinā arbitratꝰ est se eē eqlem deo. sed seipm exinaniuit formā serui accipiens. ꝛ sequit factus est obediēs vsqꝫ ad mortem ꝛc̄. ¶ Manipulo qui leua sacerdotis suspendit: gloria xp̄i signat i via p leuā eñ vita p̄sens signat. p amplexū dextere fruitio siue cōprehēsio. can. ij. Leua eius sub capite meo ꝛc̄. Xp̄c aūt simul fuit viator et cōprehensor. simul eñ merebat et fruebat. simul pcurrebat stadiū ꝛ cōp̄hendebat brauium. Hoc aūt p maīpulū i leua portatū signat ſm ps̄. Venientes aūt venient cum exul. portātes maīpulos suos. ¶ Per casulā siue planetā qua corpꝰ sacerdotis cōtegit plenitudo gratie xp̄i significat q̄ mēbra cōfouētur. ioh. j. plenū gratie et veritate. Hic ē xp̄c cuiꝰ vngentū a capite descēdit i barbā. et a barba i orā: qꝛ de plenitudie eius omēs accepimꝰ Ioh. j. primū aplī. postmodū ceteri. Hec aūt cū sit vna et integra: tñ p quandā extensiōem in anteriorē ꝑtem: et posteriorē diuidit. p qꝺ signat ꝛ ecclesiā que xp̄i passionē p̄cessit: et ecclesiā que successit illius gr̄a saluari. Nam et qui p̄ibant ꝛ qui sequebant clamabant dicētes Osāna filio dauid benedictꝰ ꝛc̄. Mat. xxj. osanna salua obsecro interp̄tat. ¶ Aliter aūt hec exponi possunt ſm ꝙ mēbris conueniūt sic. Per amictū q sup humeros circūquaqꝫ distendit operū fortitudo sigt. Humeri ei fortes sunt ad opa pagēda. ſm illꝺ de ysaac geñ. xlix. Supposuit humerū suū ad portandū. factꝰ est tributis seruiēs. Sciat ergo sacerdos se nō debere ocijs vacare: sed opibus virtutū insudare. Vn̄ ij. thimo. ij. Labora sicut bonus miles xp̄i. ¶ Per albā que speciem candoris habet mūdicia sacerdotis signat. de quo. eccli. ix. Omī tempe vestimēta tua sint candida. hec fit de bisso cꝰ candor nō est naturalis. sed multis tunsionibꝰ acquirit quo signat ꝙ mundiciā quā sacerdos p naturā nō habꝫ multis attritōnibꝰ ꝛ laboribꝰ afflictus p gratiam obtineat. Vnde sacerdos castiget corpꝰ suū et in seruitutē redigat: ne cuꝫ alijs p̄dicauerit ip̄e reprobꝰ efficiat. j. coꝛ. ix. ¶ Per zonā qua alba circa lumbos p̄cingit incentiuoꝝ carnis signat. ne mūdicia sacerdotis stimulis carnis dissoluat. Vnde luc. xij. Sint lumbi vestri precincti Ephe. vj. State succincti lumbos vestros in veritate. Recte: tet ergo sacerdos veste cādida mūdiciā significari. Cingulo cōtinētiam: vt illic nō sordescat. hic nō effluat vita sp̄ualis. ¶ Per stolam que collo sacerdotis superponit. eū iugū dñi assumpsisse signatur. que a collo per anteriora descendens dextrū latus ornat et sinistruꝫ: vt doceat: p ꝫ p arma iusticie a dextris et a sinistris. ij. cor. vj. id est i prosperis et aduersis debere esse munitū. scilicet prudētia Math. x. Esto prudētes ꝛc̄. hec eñ necessaria est in prosperis qua mala p̄caueat futura. Et patientia que tollētes iugum dñi ꝓpter irruentes aduersitates necessaria est. ad heb. x. Patientia vobis necessaria ē: vt reporteris ꝓmissiones. ¶ Stola vo quibusdā nexibꝰ colligat. qua virtutes patientia et prudētia cōseruant. patientia ne aliquo impulsu temptatōis moueant: ꝓpter quod dictū est. In patiētia vestra possidebitis aīmas vestras. Prudētia ne blandimētis peccatoꝝ subuertantur Prouerb. iiij. Posside prudentiaꝫ et ne dimittas eam et custodiet te. ¶ Per manipulū vigilantia designat. sepe eñ diuīo cultui mācipatis surrepit accidia: que animū reddit dormientē. ps̄. dormitauit aīa mea p̄ tedio. ¶ Per manipulū in sinistro brachio qui alio nomīe appellatur maīpula vel sudariū. signat ꝙ mentis sudore deterso. et tedio animi ꝛ torpore depulso: debet sacerdos bonis opibus diligēter inuigilare. Vn̄ sacerdotibꝰ dicit illꝺ puer. vj. discurre festina suscita amicū tuū ne dederis somnū oculis tuis: ne dormitent palpebre tue. ¶ Per planetā siue casulā q̄ tanq̄ suprema ꝛ sūma alijs vestibꝰ superponit caritas signat que alijs v̄tutibꝰ excellētior ē. Vn̄. j. coꝛ. xij. Adhuc excellētiorē vobis viā demōstro. et operū bonoꝝ finē. j. thimo. j. finis p̄cepti ē caritas. Q aūt p extēsionē manuū diuidit i anteriori et posteriori ꝑte: signat ꝙ duo sunt brachia caritatis extēsa. ad deū ꝛ ad ꝓximū iuxta illud Mat. xxij. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo: et ꝓximū tuū sic̄ teipm. Latitudo planete latitudinē caritatis signat. que etiā vsqꝫ ad inimicos dilatat. ps̄. Latum mādatū tuū nimis.

Consequēter que- .§. j.

rit de nūero idumētoꝝ p̄dictoꝝ sic vt dic hugo. Sacrarū vestiū ritꝰ ꝑtim a veteri testamēto assumptꝰ ē: ꝑtim a ꝑ̄ribꝰ nouis adiectus. Nota ergo ꝙ minorū in veteri lege erāt vestes q̄tuor. sic̄ habet exo. xxviij. scꝫ feminalia. subuccula siue tunica linea balthꝰ tyara siue mitra. Et p̄t hic q̄ri. quare femialia nō sunt de vestibꝰ sacerdotū noue legis sic̄ lege moysi. In lege eñ noua multi licite conficerant sine femialibꝰ. cū et ꝓpt̄ honestatē ꝛ significatōeꝫ cōueniat istis sic̄ et illis vel magis. ¶ Itē sacerdotes noue legis ꝛ veteris vtunt albis q̄ in veteri lege dicūt tunice linee. hec vestis in lege stricta eē dicit. vt eñ dic hiero. Hec adherebat corpi ita arta et strictis manicis: vt nulla i veste ruga eēt. quare ergo alba qua vtūtur sacerdotes noue legis larga ē. ¶ Itē cū zona sit cōmunis sacerdotibꝰ noue legis ꝛ sacēdotibꝰ veteris. q̄re zona sacerdotū noue legis nō ē ex q̄tuor coloribꝰ ꝯtexta: sic̄ illa q̄ fuit legis veteris. ¶ Itē q̄re sacerdotes noue legis ñ vtūt mitris sic̄ illi de lege mosayca: cū officiū sacerdotij noue legis sit dignꝰ officio sacerdotij veteris legis. mitra aūt ē ornam̄tū dignitatis. ¶ Itē q̄re sacerdotes noue legis vtūt pluribꝰ vestimētis q̄ illi d̄ veteri. ¶ Rn̄sio. ꝙ sex sūt indumēta sacerdotū noue legis q̄ supra tacta sunt. Cuiꝰ rō p̄t esse. qꝛ sex sūt in qbꝰ p̄tas eoꝝ ꝯsistit. que sunt. cathecizare. baptizare. p̄dicare. ꝯficere. soluē. ligare. Hec aūt opa oīa sunt simplicibꝰ p̄sbīris et pōtificibꝰ. Pret. senariꝰ ē nūerꝰ ꝑfectꝰ. q reddit ex suis aliq̄tis. vestes aūt iste v̄tutes significāt. Senariꝰ q̄ vestiū ꝑfectōꝫ v̄tutū qbꝰ debent sacerdotes eē ornati significat. ¶ Ad primū aūt dicēm

ꝙ qꝛ sacerdotes noue legis tenent̃ ad ꝑpetuã cõtinentiã
scꝫ illi qui sunt ĩ occidentali ecclesia quoꝝ hec sunt indu
menta. ad quã nõ tenebant̃ sacerdotes veteris legis: te
nebantur tñ tempꝫe misterij sui. indixit eñ eis lex ꝙ tpe
illo haberẽt femialia in signũ ꝙ tunc tẽpis ꝯtineri debe
rent. Vñ hugo. Voluit sermo dei in sacro officio mini-
stros dei ad tegenda infirma corpis ꝓpriũ ac singulare
opimentũ habere: vt ꝑ hoc oñderet pudicinã et castimo
niam illoꝝ ꝑcipue cũ sancta tractarẽt vnicã et singula-
rem esse debere. Vñ ministri noui sacerdotij hoc opimen
tum in sacro officio singulare nõ assumũt: quibꝫ ẽ iniun
cta seruãde castitatis necessitas sic est quotidie offeren
di cõcessa ptãs. Ministri ꝺo veteris figure tempꝫe sacri-
ficij offerẽdi femialia sumũt. que misterio expleto soluũt
iterũ. qm̃ a cõtactu carnis vetus lex sancta tracturos ꝓ-
hibuit: quos rursum expleta vice ad opam carnalis cõ-
mercij relaxauit. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ licet quedã indum̃
ta sint cõmunia sacerdotibꝫ noui et veteris: nihilominꝰ
coꝝ est differẽtia aliqua qua discerni possint hec ab illa
In lege aũt veteri alba stricta esse describit̃: ꝓpter spm̃
seruitutis ĩ timore. ĩ noua lege larga: ꝓpter spm̃ adopti
onis in libertatẽ. Ro. viij. ¶ Ad illud qꝺ obijcitur de zo
nis. dicendũ ꝫm hug. ꝙ licet sacerdotibꝫ zona veteris ꝛ
noui testamẽti ꝯmunis ẽẽ dinoscit̃. nr̃m sacerdotiũ zonã
q̃tuor coloribꝫ intertã nõ reqrit. fortassis supstitõis vi-
tande causa: aut inopia artificij inductũ cõtentũ pura ꝛ
simplici ꝯtinẽtia. ¶ Ad illud qꝺ querit̃. quare sacerdo-
tes noue legis nõ habent mitras sic sacerdotes veteris
ꝛc̃. Dicendũ ꝙ nouũ testamentũ imitatur in quibusdã
ad significandũ ꝙ nouũ testamentũ vetus nõ soluit. sed
nõ in oĩbꝫ: ad significãdũ ꝙ vetus q̃tũ ad aliqua de-
bebat cessare nouo existente. Nec mitra illa fuit ornamẽ
tum dignitatis. Fuit eñ vt dicit hiero. rotundũ pilsolũ
qꝺ greci et nostri thyarã: nõnulli galerũ vocant. nõ ha-
bet acumẽ in sũmo nec totũ vsqꝫ ad comas caput tegit: ꝫ
terciã ꝑtem a fronte reliquit nudã. Cydaris aũt de qua
suꝑ frontez pontificis pendebat lamia aurea. in q̃ erat
scriptũ nomẽ dei thetragrãmathon fuit ornamẽtũ digni
tatis singularis: que erat eꝑoꝝ tm̃. ꝓ qua pontifices no
ue legis mitrã habẽt. ¶ Ad vltimũ dõm. ꝙ ꝑ vestes sacer
dotales ꝟtutes quibꝫ ornari debẽt sacerdotes significãt̃
Sacerdotes aũt noue legis maioris ꝑfectõis sunt q̃ sa-
cerdotes veteris legis: ad qꝺ significandũ pluribꝫ indu
untur ornamentis.

Articulus secundus

Equit̃ de vestibꝫ spãlibꝫ põtificis. Et primo
q̃tum ad eoꝝ significatõꝫ. Nota ergo ꝙ or
namẽta spãlia põtificũ sunt hec. videlicꝫ. cali
ge. sandalia succinctoriũ. tunica. dalmatica. mitra. cyro
thece. anulꝰ ꝛ baculus. Vestes aũt iste aliud significãt
in capite qꝺ primo maifestabit̃. aliꝺ ĩ mẽbris qꝺ secũdo
¶ Nota ḡ ꝙ ꝑ sandalia: xp̃i signat̃ icarnatõ. sandalia eñ
significãt dñice incarnatõis calciamẽtũ. de ps̃. In ydu-
meã extẽ. cal. me. i. ĩ gentibꝫ notã faciã carnẽ meã. Per
ligulas quibꝫ ipa sandalia pedibꝫ cõstringũt̃ idẽ signat̃
qꝺ ꝑ corrigiã calciamẽti de q̃ iohẽs baptista. Cuiꝰ ñ sum
dignꝰ corrigiã cal. soluẽ. ioh̃. j. vnionẽ igit̃ indissolubilẽ
et ligulas sandalioꝝ itelligere possumꝰ. ¶ Calige medi
antibꝫ qbꝫ pedes sandalijs cõstringunt̃. aiaꝫ xp̃i signifi-
cant: qua mediante carni diuinitas est vnita. vt eñ dic
greg. ĩ mora. Carnẽ diuitas mediãte aia suscepit. Idem
hẽt a damas. Si qreret̃ an diuitas imediate vniebatur
carni. Dicendũ ꝙ sic. ꝫ nihilominꝰ est mediũ ꝫm actum
et ꝫm digtatẽ. aia ĩ illa vnione fuit mediũ ꝫm dignita-
tem: nõ ꝫm actũ. ¶ Per succinctoriũ q̃ stola ligat̃ cũ cin-
gulo signat̃ xp̃i pietas vel misericordia q̃ fuit q̃si medi-
um inductiuũ caritatis eiꝰ vt se exponẽt subiectõni pas-
sionis. Ephe. ij. Deus q diues ẽ in misericordia ꝓpter ni-
miã caritatẽ qua dilexit nos: cũ essemꝰ mortui pctis. cõ
uiuificauit nos in xp̃o. hec ꝯuiuificatio facta fuit ꝑ mor
tem xp̃i. Cinctoriũ hmõi ꝓpriũ est pontificꝫ. In stolis
aũt sacerdotũ simpliciũ sunt subcingula qbꝫ stole ligãt̃
cum cingulis. sed in stolis põtificũ nõ solent talia ẽẽ. sed
cinctoria sepata quibꝫ stole cũ cingulis ligant̃. ysa. xj.
Erit iusticia cingulũ lumboꝝ eiꝰ ꝛ fides cinctoriũ renũ
eius. hec ẽ iusticia qua deus satisfecit pro genere hũano
que ꝓcessit de maxima eius miscõia. que est cingulũ lum
boꝝ eius: qua aglutinauit sibi illos q mouent̃ ad spũa
lis ꝓlis ꝓcreatõem. Hiere. iij. Sicut adheret lũbare lũ
bis viri: sic aglutinaui mihi domũ isrl̃. et fides passiõis
xp̃i scꝫ cinctoriũ renũ eius. q̃si dicat. dei pietas de q̃ ꝓces
sit iusticia satisfaciẽdi ꝓ homie: est cingulũ ex ꝑte fidei:
et fides ex ꝑte homis est cinctoriũ. ¶ Per tunicaꝫ quã a
veteri sacerdotio nouũ assumpsit. i. a tunica poderis in
cuiꝰ ꝑte inferiori tintinabula cum malogranatis pende
bant vt põtifex sonorꝰ incederet. doctrina xp̃i celestis si
gnat̃ quã dei sapiã xp̃c suos discipulos docuit. Vñ ioh̃.
xv. oĩa quecũqꝫ audiui a p̃re meo: nota feci vobis. hãc
aũt signat illa tunica dñi quã milites scindere noluerunt
eo ꝙ ẽẽt incõsutilis desuꝑ contexta ꝑ totum Damnũ fore
maximũ insinuãtes si qui doctrinã euangelicaꝫ heresibꝫ
scindere moliantur. ¶ Per dalmaticã sic appellata eo ꝙ
vsus eius in dalmacia regione primo fuisse institutꝰ pu-
tatur: que longa est et lata: xp̃i sapiẽtia signatur. que at
tingit vbiqꝫ ꝓpter sui mundiciã. Sapie. vij. Hec aũt be-
ne lata est et longa: que oĩa cognoscit nouissima ꝛ an-
qua. imo etiam oĩa anteq̃ fiant. Dañ. xiij. ¶ Per cyro
thecas similitudo carnis peccati quã carnẽ xp̃c suscepit
signatur. Cyrothece signant̃ hedoꝝ pelliculis quas ma
nibꝫ iacob. i. opibus xp̃i circũdedit rebecca mater. i. di-
uina natura. Geñ. xxvij. Rebecca eñ interp̃tatur q̃ mul
tum accepit. vt silitudiem maioris. i. ade prioris exp̃me
ret. Xp̃c eñ sine pctõ similitudinẽ sumpsit carnis pcti.
Ro. viij. ¶ Per mitrã põtificalẽ sublimitas et honorifi-
centia xp̃i signat̃. Vnde philip. ij. Deus exaltauit illuꝫ
et donauit illi nomẽ qꝺ ẽ suꝑ oẽ nomẽ. De ꝫ ps̃. ad pa
trem. Gloria et honore coronasti eum: et cõstituisti eum
suꝑ opera manuũ tuaꝝ. Hoc significabat nomẽ dei te-
tragrãmathon scriptũ in lamina aurea. qꝺ pendebat de
mitra pontificali in lege veteri. ꝑ mitrã ergo excellentia
et honorificẽtia xp̃i intelligit̃: que ꝓpter diuinitatem debe
tur hũanitati. ¶ Per baculũ pontificalẽ ptãs xp̃i signa-
tur. de qua ps̃. Virga ꝛ baculus tuus ipa me consolata
sunt. ptãs dicit̃ baculus: qꝛ sustentat. Heb̃. j. portãs oĩa
verbo ꝟtutis sue. dicit̃ eñ virga qꝛ ꝫm equitatẽ dirigit.
ps̃. Sedes tua deus in seculũ seculi virga dire. vir. reg.
tui. ¶ Per anulũ signat̃ dignitas ꝑsidẽtie collata xp̃o.
de qua ps̃. Oĩa subiecisti sub pedibꝫ eius. de ꝫ hester.
viij. Tulit rex anulũ. i. dignitatem ꝑsidentie ꝛ tradidit
mardocheo. i. xp̃o. Mardocheus interp̃tatur a mare cõ
terẽs impudentem. Geñ. xlj. Ecce cõstitui te scꝫ ioseph.
id est xp̃m suꝑ vniuersam terraꝫ egipti. tulitqꝫ anulũ de
manu sua ꝛ dedit in manu eius. pharao interp̃tatur. nu
dauit mater seu dissipauit eũ. quo signat̃ rex sũmꝰ: qui
dyabolũ virtutibꝫ naturalibꝫ preditũ denudauit ꝛ dissi
pauit. q̃tum ad bona sibi data pctis suis exigentibꝫ.

Articulus tercius

Restat de significatõe vestiũ põtificis quã hñt
in mẽbris. Nota ḡ ꝙ põtificẽs noue legis pri
usq̃ꝫ sandalia in pedibꝫ assumant: induuntur
caligis bissinis vel lineis. vsqꝫ ad genua ꝓtensis et ibi-
dem cõstrictis. ꝑ quod signat̃ ꝙ rectos gressus dꝫ facere
pedibꝫ suis. ꝛ genua debilia. i. negligẽtijs resoluta robo
rare. Iux̃ qꝺ scriptũ ẽ. ysa. xxxv. ꝛ sic ad ꝑdicãdũ euãge
liũ festinare. ¶ Per sandalia ꝺo q̃ desubtꝰ habent soleã
itegrã ne pedes terrã ꝯtingãt ꝛ desuꝑ coriũ fenestratũ: si
gnat̃ ꝙ gressus pastoris ꝛ ꝑdicatoris q̃les debẽt ẽẽ põti-
fices: subtꝰ debẽt esse muniti ne polluãt̃ terrenis. ꝫm illꝺ

Math.x. Excutite puluerē de pedibꝫ vr̄is. ⁊ desup aptē vt ad celestia cognoscēda reuelent̄. Fm illō. Reuela ocu los meos. ⁊ psl. mi. de le. tua. Et aūt sandalia quibusdā locis apta sunt quibusdā clausa: hoc signat ꝙ euāgelica ꝑdicatio nec oībꝫ reuelari dꝫ nec ab oībꝫ abscondi. sicut scriptū ē Luce. v [illegible] vobis datū ē nosse misteriū regni dei ceteris aūt in pabolis. ¶ Per succinctoriū qua stola ligatur cū zona: signat̄ amor honestatis quē debēt habē pontifices. amor eī honestatis ē ꝓpinqua cā quare tollentes iugū dn̄i incētiua reprimūt. qꝛ eī honeste deo seruire volūt: carnis illecebras q̄ licꝫ sint delectabiles. eoꝝ inhonestatē habēt annexā respuūt. De hoc succinctorio dan. x. Ecce vir vnus vestitus lineis ⁊ renes accincti auro obrizo. honestas ista rōe ꝑciositatis signat̄ ꝑ aurū: rōe acceptibilitatis ꝑ obrizū. i. obradiās. hec aūt honestas valde accepta ē deo ⁊ hoībꝫ. ¶ Per tunicā poderis. i. talarē signat̄ ꝑseuerātia quā solus ioseph inter fratres habuisse legit̄. Gen̄. xxxvij. Cū eñ cetere virtutes currāt in stadio ꝑseuerātia tm̄ accipit brauiū. qm̄ q ꝑseuerauerit i finē saluus erit. math. x. Vn̄ pōtificibꝫ dr̄ Apoc. ij. Esto fidelis vsqꝫ ad mortē ⁊ dabo tibi corō vite. ¶ Per dalmaticā que largas habet manicas ⁊ ꝓtensas signatur largitas qua debet ornari pontifex. Vn̄. j. thimo. iij. Oportet epm̄ nō turpis lucri eē cupidū. ſꝫ hospitalē. Nō ḡ manū habeat ad dandū collectā ⁊ ad rec[illegible] porre[illegible] illud respiciat qd̄ suadet ysa. lviij. Frange esurienti panē tuū ⁊ egenos va. induc. i do. t. cū vi. nu. ope. e. ⁊ car. t. ne despexeris. Ob hoc forte specialiter dyacoñi vtunt̄ dalmaticis. qꝛ pricipalit̄ electi sunt ab aplīs vt missis ex officio ministrēt. Act. vj. In sinistro aūt latere. dalmatica fimbrias habere solet. sollicitudines actiue vite significās: quas epūs dꝫ habē ꝑ subditis. ad exemplū apli dicentis. ij. cor. xj. Preterea q̄ extrinsecꝰ sunt instātia mea q̄tidiana sollicitudo oīm ecclīarū. ¶ Per cyrotecas cautela ꝯgrue signat̄. qꝛ eī plerīqꝫ bonū opꝰ qd̄ faciūt inani fauore corrumpūt. magna cautela adhibēda est: vt pōtifex sic faciat opa bona in manifesto: quatenꝰ intentōem bonā retineat i occulto. ꝓpter qd̄ acceptis indumētis pontifex stati manꝰ opit cyrothecis: vt nesciat sinistra quid faciat dextra Math. vj. Et h̄ ē qd̄ dic̄ dn̄s Math. v. Sic luceat lux vr̄a corā hoībꝫ vt videant̄ opa vr̄a bona ⁊ glorificent p̄rem vr̄m q ī celis ē. ꝓpter qd̄ cyrotheca hꝫ aureum circulū desup quo signat̄ ꝑmiū hmōi operūꝫ. ⁊ hoc ē qd̄ dr̄ math. vj. attēdite ne iusticiā vr̄am faciatis co. ho. vt vi. ab e. alioqn mercedē nō habetis apud p̄rem vr̄m q ī celis ē. ¶ Per mitrā sciētia vtriusqꝫ testamēti signat̄. nā duo cornua duo sunt testamēta: due fimbrie spūs et lr̄a. Circulus aureꝰ q posteriorē ⁊ anteriorē ptē ꝯplectit̄. indicat ꝙ oīs scriba doctꝰ i regno celoꝝ de thezauro suo ꝓfert noua et vetera. Math. xiij. Caueat ḡ diligenter epūs ne prius velit eē mgr̄ q̄ nouerit eē discipulus. ne si cecꝰ cecū ducat ambo i fouea cadūt Math. xv. Scriptū ē eñ. qa tu sciam repulisti: ego te repellā ne sacerdotio fungaris mihi osee. iiij. ¶ Per baculū pōtificis regnū siue iusticia regiminis pastoralis signat̄. ꝙ aūt baculus iste acutꝰ est in fine: rectꝰ i medio: retortꝰ i summo: designat ꝙ pōtifex debet pungere pigros. sustentare debiles. colligē vagos. Quod vno carmine quidā versificator expressit sic. Collige. sustēta. stimula. vaga. morbida. lenta. ¶ Per anulū sacramētū fidei signat̄. quo spōsa xp̄i ecclīa subarrata ē. de q̄ agnes beatissima anulo suo subarrauit me dn̄s meus ih̄s xp̄c: ⁊ tāq̄ spōsam decorauit me corona. Ecclīe aūt custodes ⁊ pedagogi epi sunt ⁊ ꝑlati: ꝑ signo ferētes anulū in testimoniū illi.

Articulus quartus

Vtunt̄ aūt archiepi palleo vt dicit hugo. qd̄ significat torquē aureā. quā solebāt legitie certātes accipe. de q̄ ꝓuerb. j. Audi fili disciplinā pa. t. ⁊ ne di. leg. ma. t. vt addatur grā ca. t. et tor. ⁊c. Istud ornamentū oībꝫ ꝓcedit archiepis ⁊ aliqbꝫ epis ex grā spāli: Est aūt palleū de cādida lana ꝯtextū. desuper hn̄s circulū humeros constringentem ⁊ duas lineas ex vtraqꝫ pte pēdētes. ⁊ quatuor cruces pupureas añ et retro a dextris ⁊ a sinistris. a sinistris ē duplex ⁊ a dextris duplex. quoꝝ nulla vacāt a misterio. ¶ In lana dō asperitas. in cādore benignitas designat̄. Naꝫ ecclīastica disciplina erga rebelles et obstinatos seueritatē exercet: sꝫ erga penitētes ⁊ humiles exhibet pietatē. ꝓpter qd̄ de lana nō cuiuslibet aīalis ſꝫ ouis tm̄ efficit̄ qd̄ māsuetū aīal ē. Vn̄ Ysa. liij. Tāq̄ ouis ad occisionē ducꝰ ē ⁊ nō apuit os suū. q̄ signat̄ māsuetudo summi pastoris. i. xp̄i. Hoc aūt ꝑ archā tabernacli designat̄. i q̄ cū tabulis vḡa ꝯtinet̄ ⁊ māna: qm̄ in mēte rectoris scīa debꝫ eē cū virga discretōis ⁊ manna dulcedinis. vt seueritas immoderate nō seuiat: ⁊ pietas nō plus q̄ expedit indulgeat. ¶ Circulꝰ pallei ꝑ quē hūeri ꝯstringunt̄: ē timor dn̄i ꝑ quē opa cohercētur: ne vel ad illicita defluāt vel ad supflua relaxent̄. vn̄ eccī. vij. Qui timet deū nihil negligit. ⁊ Eccī. j. Timor dn̄i expellit pcīm. ¶ Quatuor cruces purpuree. q̄tuor v̄tutes politicas designāt. que sunt. iusticia. fortitudo. temperātia. prudētia. que nisi purpurentur sanguine crucis xp̄i fals[illegible] sibi nomē virtutis vsurpāt: ⁊ ad verā beatitudinē [illegible] nō ꝑducāt. Vn̄ math. v. Nisi habūdauerit iusticia vr̄a plus q̄ scribarū et pharizeoꝝ: nō intrabitis in regnū celoꝝ. hec ē purpura regis tincta canalibꝫ quā salomon ꝯmemorat in cañ. vij. Is ḡ q pallei glīa decoratur si cupit eē qd̄ dr̄: in anteriori pte debet habē iusticiā. vt reddat vnicuiqꝫ qd̄ suū ē. i posteriori prudētiā. vt caueat qd̄ vnicuiqꝫ nociuū ē. Fortitudinē a sinistris. vt cū aduersa nō deprimāt. tp̄antiā a dextris vt cū ꝓspera nō extollāt. ¶ Due linee quarū vna ponit̄ deorsum ⁊ altera ꝓgredit̄ añ pectꝰ: actiuā ⁊ ꝯtemplatiuā vitā signāt. quas ita debet ꝑlatus exercere exemplo moysi: vt nūc in montē ascendat vt philosophet̄ cū dn̄o: nūc ad castra descendat ⁊ ibi necessitatibꝫ immineat ꝓxīoꝝ. Exo. [illegible] [illegible] surus attentꝰ in idipm̄. vt cū se dederit aliqs ī idem se ibi restituat: quatenꝰ ⁊ cū martha circa frequēs ministeriuꝫ satagat. cū Maria verbū audiat saluatoris. luce. x. vtraqꝫ tm̄ grauat inferius. quia corpus qd̄ corrumpit̄ aggrauat a[illegible]iam et deprimit terrēa inhabitatio sensum multa cog[illegible] [illegible] nistra duplex: ſꝫ in dextra simplex. qꝛ vita pn̄s q̄ ꝑ sinistrā accipit̄: multis ē subiecta molestijs: sꝫ vita eterna q̄ ꝑ dextrā designatur gaudio simplici sine aliq̄ molestia deducit̄. qꝛ luce. x. signat̄ ibi Martha martha sollicita es ⁊ turbaris erga plīma. porro vnū ē necessariū. maria optimā ptē elegit q̄ nō auferet̄ ab ea. Palleū ḡ ē duplex i sinistra: quatenus ad tollēdas pn̄tis vite molestias ꝑlatꝰ fortis existat. Simplex i dextra: quatenꝰ ad obtinēdā future vite quietē toto suspiret affectu. Iuxta ꝑs. dicētē. vnā pecij a dn̄o hāc requirā vt inhabitē ⁊c. ¶ Tres aūt acus q̄ palleo infigūtur añ pectꝰ ⁊ sup humerū ⁊ post tergū. [illegible] ıud.c[illegible] prima pungit aīam ꝑ dolorē. secūda ꝑ laborē. tercia ꝑ terrorē. De prima. ij. coꝝ. xj. Quis infirmat̄ ⁊ ego nō infirmor. quis scan. ⁊ ego nō vror: De secūda. ij. coꝝ. xj. Preter illa q̄ extrinsecꝰ sunt instātia mea quoti. sol. oīm ecclesiarū. De tercia. j. pe. v. Si iustꝰ vix saluabit̄: impius et pctōr vbi parebūt: Sup dextrū nō infigit̄ acꝰ: qꝛ ī eterna requie nullꝰ ē afflictōis aculeꝰ: nullꝰ stimulꝰ ꝯpūctōis. qꝛ vt habet̄ Apoc. xxj. Absterget deꝰ oēm lacrimā ab oculis scōꝝ suoꝝ. ⁊ mors vltra ñ erit neqꝫ luctꝰ neqꝫ clamor ⁊c. ¶ Acus ē aurea ſꝫ inferius ē acuta ⁊ supius rotūda lapidē ꝯtinēs ꝑciosum. Quia nimirū bonꝰ pastor ꝓpter curaꝫ ouiū affligit̄ i terris: ſꝫ ī celis eternalit̄ coronat̄. ⁊ ꝑciosā illā margaritā habebit. de q̄ math. xxv. Simile ē regnū celoꝝ hoī negociatori querēti bonas margari. ⁊c. ¶ Qui dat̄ palleū dat̄ plenitudo ꝑtatis pastoralis officij. nā añ q̄ metropolitanꝰ palleo decoret̄. nō debet clericos ordinare. pontifices ꝯsecrare. ecclesias dedicare.

Articulus quintus

Consequēter querit̄ de numero ornamētoꝝ p̄dictoꝝ. Et videt̄ ꝙ sandalia nō debēt eē d̄ ornamētis pontificū noue legis: sicut nō fuerūt de ornamētis pontificum veteris legis. vel quare aliter. ¶ Item si quid datū ē ad vsum inferioris in ordine ita ꝙ nō ad vsum superioris illud nō debet dari ad vsum existētis in ordine supremo. Verbi gratia. Si vsus manipula esset ita appropriatus subdyacono ꝙ nō dyacono: nullo mō vteret̄ eo sacerdos. Similiter si vsus stole ita eēt appropriatus dyacono ꝙ nō sacerdoti: nō vteret̄ eo ep̄us. Hac rōe videtur ꝙ ex quo tunica et dalmatica ita sunt data sive appropriata ordinibus subdyaconi et dyaconi ꝙ nullo modo sacerdoti. ꝙ nō debēt eē de ornamētis episcoporum. ¶ Item cū summus sacerdos nō vtat̄ baculo pastorali: nō videtur ꝙ illo debeāt vti ep̄i inferiores. Et ita videt̄ ꝙ pauciora debeāt eē ornamēta pontificalia q̄ sint. ¶ Item videtur ꝙ debeant esse plura q̄ sint. Cum vt habetur ab hug. Sacerdotiū nouū a veteri assumit quedā vestimēta. videt̄ ꝙ debeat assumē illd̄ qd̄ dr̄ superhumerale: cū superhumerale signat illd̄ marie qd̄ sacerdotibꝫ noue legis congruit. Signat eñ vt dicit beda euāgeliū onus qd̄ maxime debet subire sacerdos siue pontifex euāgelicus. ¶ Item videtur ꝙ debent vti rōnali in quo scribebatur doctrina et veritas. cū in lege euāgelica veritas innotuerit ⁊ doctrina veritatis. ⁊ etiā de videt̄ magis ꝯgruit illd̄ indumētū sacerdoti euāgelico q̄ legali: eo ꝙ lex erat vmbra futuroꝝ. heb. x. Lex euāgelica ē lex veritatis. Johañ. j. Lex ꝑ moysen data ē: veritas ꝑ ih̄m xp̄m patefacta ē. ¶ Item vt dicit Hugo hec sunt indumēta que a vete. noua [illegible] Tunica. linea. zona superhumerale. tunica interior. rōnale et mitra. Sed tunica interiori et rōnali soli vtunt̄ pontifices: tunica linea est alba. tunica interior que induitur imediate sub dalmatica. ⁊ ita videtur ꝙ pontifices nostri debēt indui superhumerali ⁊ rationali. ¶ Item videtur ꝙ lamina aurea optime conuenit pontifici euāgelico. in qua sculptū erat sanctū nomē domini. ⁊ rōe dignitatis. quia illud ornamētum fuit inter omnia dignissimū. ⁊ rōe significatōis. quia illud nomen significabat xp̄m reparasse vitā perditā ꝑ adam ꝑ passionē suam. vt habetur i quadā glo. sup illud. sanctū nomē domini Exo. xxviij. ornamētū at̄ significās xp̄m reparasse vitam ꝑditam in adā ꝑ passionē suā: magis ꝯuenit sacerdoti euangelico q̄ legali. ¶ Item pōt queri quare nō sūt vestimēta legis noue regulariter ornata coloribꝫ p̄ciosis determinatis: sicut indumēta sacerdotij legalis. cū ⁊ rōe nobilitatis ⁊ rōe significatōis magis vident̄ ꝯuenire sacerdotio noue legis q̄ sacerdotio veteris legis. ¶ Rn̄sio ꝙ s̄m dn̄m Inno. iij. Nouē sunt indumēta vel ornamenta specialia pontificū. s. calige. sandalia. succinctoriū. tunica dalmatica. mitra. cyrothece. anulus ⁊ baculus. Ganimirū nouē sunt in quibus specialis potestas epoꝝ cōsistit. videlicet clericos ordinare. virgines benedicere. pōtifices consecrare. manus imponere. basilicas dedicare. degradatos deponere. synodos celebrare. crisma cōficere. vestes ⁊ vasa cōsecrare. Palleū aūt quod metropolitanoꝝ ⁊ primatū. ⁊ patriarcharū ē. ꝓprium. priuilegiatā obtinuit dignitatē. Vn̄ decem sunt indumenta specialia pontificum. s. maiorum. quorū ꝑfectio ex obseruātia decalogi cōsistit. hoꝝ indumēta in vniuerso sunt. xvj. qui a numero habundat decalogi in. vj. qui est numerus perfectus. quo signatur ꝙ illis nō sufficit ꝑfectio que est ex obseruantia decalogi: sꝫ requiritur ꝙ illorum ꝑfectio ab illa superhabundet. Unde math. v. Nisi habundauerit iusticia vestra ⁊c. Minorū pontificum sunt. xv. in vniuerso. quo significant̄. xv. gradus virtutum quos per cantica graduū p̄s. distinguit. Senarius ergo vestiū qbꝫ induūtur simplices sacerdotes qui ē numerus ꝑfectus: ꝑfectōnē vite ⁊ virtutū qua p̄diti debēt eē signat. Quidenarius vestiū quibꝫ vtunt̄ minores pōtifices signat. ꝙ pōtifices

illi in gradibꝫ. xv. virtutū ipo numero signatis aliis debent pcellere. [illegible] oēs debēt maiores pontifices habundātia virtutū p̄pollere qd̄ i senario vestiū designatur. Iste excessus et ꝓgressus aliquātulū patet ex significatōe ornamētoꝝ superius tacta. ¶ Ad primū ḡ dōm. ꝙ noster pōtifex ꝑ feminalibꝫ siue femoralibꝫ habet sandalia. Noster aūt pontifex quia indiget habere cōtinentiam nō induit in sacrificio feminalia sed sandalia: acsi diceretur illud can. [illegible] pedes meos nō inquinabo eos. Item Isa. lij. Quā pulchri sup mōtes pedes ānunciātis ⁊ p̄dicātis pacē ānūciātis bonū p̄dicatis salutē. s. xp̄i qui debēt eē pulchri. Isti pedes erāt ap̄li ⁊ alij p̄dicātes pacē datā ꝑ xp̄m et salutē. pedū pulchritudo in sandalijs insinuat̄ vn̄ ante p̄dicatōem pacis ⁊ salutis date ꝑ xp̄m: nō debebat aliquis vti sandalijs. ¶ Ad aliud dōm ꝙ ordinibus simplicibꝫ sunt appropriata quedā indumēta specialia. scꝫ ordini subdyaconatus tunica: ordini dyaconatꝰ dalmatica. ordini sacerdotali casula. sed ordini excellētie et p̄latis p̄cipue sicut ē ordo episcopi rōe excellētis potestatis vsus oīm ꝯgruit. vt sic p̄tas eiꝰ multa ē ⁊ vniuersalis ⁊ singloꝝ ⁊ omniū inferioꝝ excedēs p̄tatē: sic ⁊ vestimēta q̄ sunt p̄latis indicia: generaliter in vsibꝫ ⁊ officijs abso excercēdis eidē deseruiūt. ¶ Ad aliud qd̄ obycit̄. ꝙ summꝰ pōtifex nō vtit̄ baculo ⁊c. Dicēdū ꝙ hec ē rō. Btūs petrꝰ misit macbariū. valeriū ⁊ maternū q erāt viri sancti et in fide xp̄i doctissimi: ad p̄dicādū euāgeliū gēti theutonice: accidit ꝙ maternꝰ mortuꝰ ē i via. s. i villa que dr̄ elegia. alij duo sepulto materno reuersi sunt ad beatū petrū lugētes ꝓ morte illius. qbꝫ dedit btūs petrꝰ baculū suū dicēs eis. ꝙ posito baculo sup funus illiꝰ dicerēt. Petrꝰ p̄cepit tibi ꝙ in noīe xp̄i surgas a mortuis. q̄ facto surrexit: finitis diebꝫ. xxx. quibꝫ iacuerat i terra. Deinde btūs maternꝰ fuit ep̄us ecclīe treuerēsis. q̄ baculū p̄dictū cū magna deuotōe seruat vsqꝫ in hodiernū diē. ob reuerētiam q̄ baculi p̄dicti ⁊ facti mirabilis i recordatōē: romanꝰ pōtifex nō vtit̄ baculo pastorali nisi in illo loco. s. i ecclesia siue dyocesi treuerēsi. ¶ Ad h̄ qd̄ obycit̄ de superhumerali. dōm ꝙ sacerdos euāgelicus ꝓ superhumerali vtit̄ stola siue orario. quorū vna ē et eadē significatio. vt ei dicit beda. superhumerale signat euāgelicū onꝰ. de q̄ math. xj. Iugū eñ meū suaue ē ⁊ onꝰ meū leue. Lex eñ euāgelica in aliquibꝫ se exhibet ꝯformē legi moysi: i aliquibꝫ nequaq̄ rōe supratacta. ¶ Ad h̄ qd̄ obycit̄ de rōnali. dōm ꝙ pōtifex euāgelicꝰ vtit̄ pallio ꝓ rōnali vt dicit Inno. iij cuiꝰ vsus magis ꝯgruit. vt ex significatōe ipsius euidēter apparet. ¶ Ad illud qd̄ dicit hugo. ꝙ superhumerale ⁊ rationale assumpsit sacerdotiū a ve. test. ⁊c. Dōm ꝙ hoc intelligit̄ nō q̄tū ad ipa: h̄ q̄tū ad alia loco eoꝝ assumpta vel h̄ hoc dic̄. qꝛ forte i aliquibꝫ ecclijs ex cā speciali dispēsatorie pōtifices vtunt̄ his. vt de facto patꝫ. aliqñ eñ in ꝑtibꝫ fracie aliquis legatꝰ dn̄i pape vsus ē superhumerali. ¶ Ad aliud qd̄ obycit̄ de lamina aurea. Rn̄sio ab hug. dicēte. lamina aurea nr̄m sacerdotiū nō habet. ꝓ q̄ nūc frontibꝫ fideliū signū crucis imprimit̄ quādo auro legis sanguis euāgelij preciosior ē. Et nota qd̄ dicit Inno. iij. Noster pōtifex ꝓ femoralibꝫ habet sandalia. ꝓ linea albā. ꝓ baltheo cingulū. ꝓ podere tunicam. ꝓ ephot amictum vel stolā. ꝓ logion palleū. ꝓ cydari mitrā. ꝓ lamina crucē. ⁊ quedā ex his diuersam habēt formā ab eis: h̄ figurā eādē. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ lex vetus erat lex carnis. ⁊ ꝙ ritus cultus diuini i lege veteri fuit institutꝰ ad reuocādum ꝑplm rudē ⁊ carnalē a cultu ydoloꝝ. Unde oportuit ꝙ excerceret̄ i ornamētis q̄ carnalibꝫ blādiebantur aspectibꝫ. Lex aūt noua ē lex sp̄us. ꝓpter qd̄ attendit ad ea q̄ sunt ad delectatōem sp̄us ⁊ deuotōēz hoīs interioris: nō ad ea q̄ delectāt hoīem exteriorē. Vn̄ vt dic̄ Inno. pōtificalē gl̄iam nō iā honor cōmēdat vestiū: h̄ splendor aīaꝝ. Preterea. illa ornamēta significabāt q̄les debēt eē pōtifices moderni ⁊ alij s̄uiētes deo i ecclīastico officio. Vn̄ ornamēta sacerdotū veteris legis magis erāt instituta i sigficatōēz q̄ i cultꝰ veneratōēz. n̄ sic d̄ ornamētis nr̄oꝝ

pontificū. Vñ sicut dicit Inno. Quicq̄d ornamēta illa ī fulgore auri. in nitore gemmarū. ī multimoda opis varietate significabāt: hoc iā in moribꝰ actibusq̄ debet clarescere. Preterea. alia rō habetˀ ab hugo. dicēte nr̄m sacerdotiū supↄhumerale similiter ī textu nō habet vt vetꝰ: p eo ꝙ xp̄iana religio magis simplici vitate studere debeat q̄ supstitōni.

Membrum septimū

Consequēter querit de multitudine assistētiū ↄsecratōi. Et querit vtꝝ liceat ↄsecrare vno assistēte. Et sic: videtˀ ꝙ hoc. ꝙ ↄsuetudo in ecclia ē talis. Et vt habetˀ di. xj. Consuetudinis vsusq̄ longeui nō vilis auctoritas ē. vt habetur. Ita ꝙ intātū pcessit ꝙ nō fuerit necesse vt scripto cōpenderetˀ. ¶ Cōtra. de ↄse. di. j. hoc quoq̄. vbi dr̄. hoc q̄ statutū ē: vt nullus pb̄iteroꝝ missaꝝ solēnia celebrare ↄsumat. nisi duobꝰ p̄ntibꝰ sibiq̄ respōdētibꝰ ⁊ ip̄e terciꝰ habeatˀ. qꝛ cū pl̄aliter ab eo dr̄ dn̄s vobiscū. ⁊ illud in secretis orate p me. aptissime ↄuenit vt illius rn̄deatˀ salutatōi. s. ↄformiter ī numero. ¶ Rn̄sio. dōm ꝙ quedā retroactis tpībꝰ statuta erāt ob reuerentiā tanti misterij q̄ postea abrogata sunt p vsum: ⁊ ꝓpter necessitatē ⁊ vtilitatē. multiplicato eī numero pb̄iteroꝝ necesse fuit ⁊ vtile ne frequēter cessarēt a missarū solēnijs: vno assistēte celebrare. ¶ Ad rōem ob quā p̄missum statutū erat factū scȝ ꝙ dr̄ in missa dn̄s vobiscū. ⁊ orate p me. dōm ꝙ pb̄iter celebrās p̄dicta ↄferēdo loquitˀ eccl̄ie et ad eccl̄iā debet ↄuertere intentōem: maxime vno assistēte. vñ qđ dr̄. ꝙ nullus celebrare ↄsumat nisi duobꝰ p̄ntibꝰ ⁊c. intelligitˀ q̄tū ad intentōem sacerdotis. qui debȝ ↄuertere intentōnē ad plures vel assistentes: vel ad eccl̄iam qui p̄ses vbis expressis rn̄deant vel voto. Vel pōt aliter dici: ꝙ intentō decreti ē ꝙ nullus ex ↄtemptu celebret vno existēte: bene pōt tn̄ ī necessitate. Vñ Inno. recitato p̄dicto decreto respōdet sic. verū aliud ē religiōis articulꝰ ⁊ aliud religionis ↄceptus. pie quoq̄ credēdū ē ⁊ sacris auctoritatibus cōprobatˀ ꝙ angeli dei comites assistūt orātibꝰ. ꝑ illud ꝓpheticū. In ↄspectu angeloꝝ psallā tibi deꝰ meꝰ. Et illud. thob. xij. qn̄ orabas cū lacrimis. ego obtuli orōēȝ tuā dn̄o. Ponūt etiā aliq̄ ꝙ reclusꝰ solus. i. sine assistēte potest celebrare.

Membrum octauum

Consequēter querit de multitudine ↄsecrātiū. s. vnā hostiā. Cōsueuerūt eī pb̄iteri cardinales romanū circūstare pontificē ⁊ cū eo ꝑiter celebrare. Similiter ī multis eccl̄ijs plures sacerdotes vno ep̄o cōcelebrāt. ¶ Circa h̄ dubitatˀ aut oēs simul verba cōsecratoria ꝓnūciāt: aut non oēs simul. Si simul: frustra ꝓnūciantˀ et supfluūt quecūq̄ ↄferantˀ nisi ab vno solo: cū ab vno solo ꝓnūciata sufficiant ad ↄsecrādum. Si nō oēs simul: ⁊ ↄstat ꝙ q primo ꝓnūciat ↄficit. quid h̄ faciūt ceteri. nūquid iterāt sacramētū: hoc aūt ponē eēt incōueniēs. ¶ Preterea. posset ↄtingere ꝙ ille nō ↄficit q celebrat principaliter ⁊ ille ↄficiet q secūdario celebrabit: ⁊ sic pria intentio celebrantis defraudabitˀ. ¶ Rn̄sio. vt ē tactū. Cardinales pb̄iteri cōsueuerūt romanū circūstare pōtificē ⁊ cū eō pariter celebrare. Cūq̄ ↄsumatū ē sacrificiū: de manu eiꝰ cōmunionē accipe. significātes ap̄los qui cū dn̄o ꝑiter discūbentes sacrā d̄ manu eiꝰ eucharistiā acceperūt. ⁊ in eo ꝙ ip̄i celebrabāt: ostēdunt ap̄los a dn̄o ritū huiꝰ sacrificij didicisse. Vñ hec ē cā celebratōis. ¶ Ad hoc h̄ qđ primo querit. vtꝝ simul ↄferāt verba ↄsecratoria. dōm ꝙ simul debēt ↄferre. ¶ Ad hoc qđ obijcitˀ ꝙ tūc oīa supflue ⁊ inaniter ↄferūtur ni que ↄferuntˀ ab vno illoꝝ tm̄. dōm ꝙ nō ē verū. quia licet ↄlatio vniꝰ sufficeret ad ↄsecratōem: tñ ꝙ intentio ē oīm vnā celebrare ↄsecratōem: assecuntˀ qđ intēdunt ⁊ q̄tū ad ↄsecratōem ⁊ q̄tū ad significatōēȝ. qꝛ eī in hoc ope intentio dirigit opus corꝑo ꝙ vna oīm est intentio: ⁊ omniū ē vna opatio. s. ↄsecratio. ⁊ licȝ ↄlatio vnius sufficeret ad ↄsecratōem: nō tamē sufficeret ad significatōēȝ. ¶ Ad aliud rn̄det Inno. sic dicēs. Sane p̄t dici ⁊ ꝓbabiliter rn̄deri. ꝙ siue prius siue posterius ↄferāt sacerdotes: referri debet eoꝝ intentio ad instans ↄlatōnis eiꝰ cui principaliter ↄcelebrāt. ⁊ tūc oēs simul ↄsecrāt et ↄficiūt: q̄q̄ nō nulli ↄsentiāt: ꝙ q prius ꝓnūciat ille ↄsecrat. nec alioꝝ defraudatˀ intentio: qꝛ factū ē qđ intendūt. hec Inno.

Membrū nonum

Consequēter querit de necessitate verboꝝ ↄferendoꝝ ī ↄsecratōe. hoc ē si sufficit ī casu tm̄ formā verboꝝ quibꝰ ↄficitˀ exprimere sine alijs p̄cedētibꝰ. Verbigrā. si aliqui essent in deserto vel mari ⁊ immineret ꝑiculum mortis. si ad ↄficiendū corpꝰ xp̄i sufficeret dicere. hoc ē corpus meum. Et sic: videtˀ ꝙ hoc. ꝙ ī baptismo multa ad decorē sacramēti p̄cedāt formā verboꝝ que ē de necessitate sacramenti. vt fontis benedictio. cathecizatio ⁊ alia multa: tamen si sine illis mergatˀ puer cū ↄlatōe verboꝝ nihilominus baptizatū ē. Igitˀ a simili si sine alijs que sunt ad decorē huius sacramenti ↄferatur forma a xp̄o instituta que est necessitatis: ↄsecrabitur corpus xp̄i. ¶ Contra. licet ap̄li solebant ↄfirmari sola manuū impositōe de qua math. xix. nihilominus postq̄ institutū fuit ab eccl̄ia ⁊ vsu approbatū ꝙ sacramentum fieret ↄfirmatōis cū quadā solennitate. vtpote vnctōne ⁊ verboꝝ ↄlatione: nō ↄferatur sacramentum illud. nisi hoc obseruata solennitate. Ita similiter videtur in proposito. ꝙ licet dominus consecrauerit sine solennitate quā postea statuit ecclesia. licet aliquis verba p̄scripta a domino ↄferret cum intentione conficiēdi: corpus xp̄i non cōficeret. ¶ Responsio. de hoc quod quesitum est due sunt opiniones. Vna que ponit ꝙ non ē cōsecratum si ↄferantˀ illa verba sine p̄cedentibꝰ adminus in secreto misse. quia ab apostolis et ab ecclesia quibus reliquit deus plenius de hoc sacramento disponere statutum est: vt sine illis precedentibus non cōsecretur. Alij dicunt ꝙ sic. sed peccant grauiter sine precedentibꝰ cōficiētes. ¶ Ad obiectū primum dicit prima opinio. ꝙ nō est simile de baptismo ⁊ de isto sacramento. baptismꝰ eñ sacramentum necessitatis est. ideo ꝓpter periculū statuit et vult ecclesia puulum cum forma verborum a xp̄o instituta sine alijs que sunt ad decorem ī necessitate baptizari. nec est sic hic: quia illud sacramentum necessitatis non est. ¶ Sed secunde opinioni cōsentio. Constat eī statutum esse. ꝙ sine precedentibus formam a xp̄o institutam non fiat cōsecratio. sed vbi statuerunt apostoli ꝙ sine illis non consecratur: non constat nec legitur. Legimus eñ ꝙ his verbis xp̄c efficit sine p̄cedentibus. Cū igitur eadem sit virtus verborum nunc que tunc fuit. q̄re nō posset nunc sicut ⁊ tunc solis his verbis consecrari ⁊ vt estimo nō expedit in aliquo casu solummodo formā verborum ↄferendo sine alijs consecrare: cum fides ⁊ sūptio spiritualis in necessitate sufficiant. ¶ Ad aliud qđ obijcitur contra partem istam. Dicendum. ꝙ secus est d̄ confirmatione q̄tum ad modum s̄m queȝ confirmabāt apostoli ⁊ ip̄e dominus. supposito ꝙ dominus confirmabat ⁊ de hoc sacramento. Dominus eñ quando cōsecrauit panem et vinum in cena: ⁊ in corpus ⁊ sanguinem suum mutauit hoc sacramētum instituit. s̄ quādo dominꝰ ↄfirmauit et apostoli: nōdum fuit sacramētum cōfirmationis institutum. nec confirmabant vt ministratores et institutores sacramenti confirmatōnis: sed manuū impositione sine sacramento materiali: et hoc ratōibus supratactis vbi actum est de confirmatōne. postq̄ aūt institutum fuit sacramentum cōfirmatōnis: nō cōferebatur gratia confirmatōnis nisi obseruata forma instituta. et illa obseruata si sine aliqua additione ministraretˀ ip̄m sacramentum ↄfirmatum est.

Membrum decimũ

Sequit̃ de ratõe et intellectu eorum q̃ fiunt in laudem et solennitatem consecrationis. quorũ quedam p̃cedunt missarum solẽnia. de quibus primo. quedam sunt de integritate ipsius misse de quibus secundo. In prima sunt tria. Confessio altaris. oblatio ⁊ thurificatio. quibus significantur tria que reddunt fideles dignos ad celebrandum missarum solennia et ad assistẽdum celebratõni. Primũ est peccatorũ purgatio. Secũdum est mẽbrorum cum capite vnio. Tercium celebrantis et assistentiũ deuotio siue deuota oratio. ¶ Nota ergo ꝙ quia iustus prior. id est in principio sermonis accusator est sui. puer. xviij. Sacerdos p̃dictis ornamentis ornatus anteq̃ sacrum incboat officium: coram astantib' peccata sua cõfitetur. In qua cõfessione attendendum est. ꝙ peccata in genere non in specie. et quidam quidoq̃ minus. pudde faciunt confitẽda sunt. quia hec cõfessio est manifesta nõ occulta. similiter assistentes peccata sua cõfitentur vt purgari a peccatis mereant̃. ſm id ps. Dixi cõfitebor aduersum me iniusticias meas dño ⁊c̃. Pectora in cõfessione peutunt. exemplo publicani qui pcutiebat pectus suum dicẽs. deus propicius esto mihi peccatori. Luce. xviij. vt iustificati in domos suas descẽdant. ¶ Deinde accedens sacerdos deosculetur altare. signans ꝙ xp̃c qui ẽ sacerdos ineternũ ſm ordinẽ melchisedech. sacrã sibi ecclesiam copulauit. Cañ. j. Osculetur me osculo oris sui. Osculo siquidẽ os ori coniungit̃. ⁊ in xp̃o nõ solum est humanitas vnita deitati: verũetiam sponsa sponso est copulata. ſm illõ ysa. lxj. Quasi sponsam decorauit me corona et q̃si sponsam ornatam monilibus suis. Unde ioh. iij. Qui habet sponsam sponsus est. Per altare signatur ecclesia de q̃ Exo. xx. Si altare lapideum feceris mihi nõ edificabis mihi illud de sectis lapidib'. per lapidũ sectõem diuisio fidelium signatur. vnde dñs sectõnem lapidum in altari. phibens: diuisionẽ fidelium in ecclesia reprobat: diuisionem dico per errores ⁊ scismata. ¶ Ad hoc sequitur thurificatio qua signatur deuotio siue oratio celebrantium ⁊ assistentium directa ad deum. Iuxta illud. dirigatur oratio mea sicut incensum in cõspectu tuo dñe. Istud significatum est Apoc. viij. vbi dicitur. Stetit angelus iuxta arã templi habens thuribulum aureum in manu sua. ⁊ data sunt ei incensa multa: vt daret de orationibus sanctorum super altare aureum. quod est ante thronum dei. Angelus iste sacerdos est. Unde malach. ij. Labia sacerdotis custodiunt sciẽtiam. ⁊ legem requirunt de ore eius. quia angelus domini exercituum est. ante altare. i. in cõspectu ecclesie. Per thuribulum aureum xp̃c incarnatus signatur. cuius bonitas ⁊ maxime quo ad caritatem p thuribulum aureum plenum igne intelligitur. Habere autem thuribulum et incenset moraliter instruit. ꝙ si quis vult incensum oratõis siue deuotõnis deo offerre. thuribulũ incarnationis p fidem debet tenere. Nam sine fide scilicet mediatoris impossibile est deo placere. ad heb. xj. Et data sunt ei incensa multa. i. oratões deuote vt eas offerat deo de orationibus sanctorum. Nota ꝙ dicit oratõnibus sanctorum nõ orationes: quia dominus non omnes orationes exaudit sed illas que sunt ad salutem. Exemplum de oratione apl̃i. ij. ad corint̃. xij. Super altare aureum id est in summitate ecclesie triumphantis. iij. reg. vij. Fecit Salomon altare aureum ⁊c̃. ante thronum dei. i. diuinam maiestatem.

Loco questiõis. xxxvij.

tractatus de officio misse tripartitus.

Sequitur de officio

misse siue de missa. Officium aũt dicitur quasi efficium ab efficiendo dictum propter decorem sermonis vna mutata litera. vl' certe vt quisq̃ illa agat que nulli officiãt: sed p̃sint omnibus. sicut dicit Raban'. Et vt idem dicit. Officiorum genera licet sint plurima: tñ illud p̃cipue quod in sacris diuinisq̃ rebus habetur: officij nomine censetur eẽ nũcupandũ. ¶ Nota ḡ ꝙ missa dr̃ multipliciter. Quãdoq̃ em̃ dr̃ missa totum qd̃ dr̃ ab introitu vsq̃ Ite missa est. Qñq̃ dr̃ ps que primo cantatur. s. introitus: ⁊ dr̃ missa qm̃ angelus mittitur. Qñq̃ dicit̃ missa ab introitu vsq̃ ad offertoriũ que dicitur missa cathecuminorum. Cathecuminus dr̃ nouiter instructus in fide nondum baptizatus. et dr̃ missa ab emittendo. q2 tunc emittebatur foras. Tunc em̃ dyaconus solet dicere. exeant cathecumini foras. Isido. Inde missa. quia sacramẽtis altaris interesse nõ possunt. qui nõdũ regenerati noscuntur. amplius em̃ non licet neq̃ iudeis neq̃ paganis neq̃ cathecuminis interesse. quia nõdum sunt mẽbra ecclesie. hoc significabat illud dictum de dño Ioh. ij. Ihs nõ credebat se eis: ip̃e em̃ sciebat quid eẽt in homine. Ille aũt de quib' dictũ ẽ significant̃ p cathecuminos. Qñq̃ dicitur missa illud tm̃ quod sub silentio dr̃. Qñq̃ dicitur missa solũmodo illa verba quibus dominicum corp' cõficit̃. ¶ Scd̃m ꝙ missa dr̃ primo mõ diuiditur i tres ptes. In quarũ prima insinuatur illuminatio populi q̃ extenditur vsq̃ ad oblatõem hostie. In secunda imolatio sacrificij que extenditur vsq̃ post cõmunionẽ. In tercia rememoratio accepti beneficij diuini. que extenditur vsq̃ ad finem misse. ¶ In prima pte. primo insinuatur illuminatio ppl'i vt intelligat aduẽtũ xp̃i eẽ desiderandum scz p introitum. Secundo vt intelligat aduentum ei' eẽ postulandũ. s. p kyrieeleyson. Tercio vt intelligat ipsũ esse acceptandum siue eidem esse ꝯgratulandũ. s. p glia i excelsis. Quarto vt intelligat ꝙ postulatõi gratie illius est insistendum scz per collectam. Quinto vt intelligat ꝙ doctrine illius quecũq̃ sit totaliter ẽ innitendũ. s. p ep'lam Sexto vt intelligat ꝙ in statu p̃ntis miserie lamẽto penitẽtie ẽ lamentãdum. s. p graduale. Septimo ꝙ ppter expectatõem leticie ẽ gaudendum. s. p alleluia. Octauo ꝙ eiusdem mãdatis sollicite et deuote ẽ obediẽdum. s. p euãgeliũ. Nono ꝙ fidei documẽta sunt publice ꝯfitẽda. scz p symbolũ. Decimo ꝙ deo sint dona et munera offerenda. scz p offertoriũ. Hec aũt decẽ fuerũt necessaria ad suscipiendũ xp̃m aduenientẽ in carne visibiliter sicut patet inspiciẽti: ⁊ nũc etiã necessaria sint ad suscipiẽdũ xp̃m aduenientẽ sub sacramẽto inuisibiliter. Hic eñ quasi nou' aduẽtus ẽ. cũ xp̃c qui ſm carnẽ erat absens: in hoc sacramẽto fit p̃ñs. ⁊ hic quidẽ aduẽtus desiderãdus ẽ ⁊ postulandus et acceptandus. ⁊ innitẽdũ ẽ ei' grẽ ⁊ intẽdendũ eius doctrine. ⁊ ppter eius memoriã ingemiscendũ gemitu penitẽtie: et exultãdũ ppter spem superne leticie. ⁊ mandata eius diligẽtius obseruanda. ⁊ verba fidei eius ꝯfitẽda. ⁊ p ip̃m deo dona et sacrificia offerẽda. que omnia decet excellenter ⁊ diligẽtius fieri in eius p̃ntia.

Introit' ergo misse .§. j.

est antiphona q̃ in pricipio cantat̃. Et dr̃ antiphona grece: vox reciproca latine. Isido. antiphona a greco interp̃tatur vox reciproca: duobus choris alternatim. s. psallẽtib' ordine cõmutato siue de vno ad vnũ. quod genus psallendi greci inuenisse tradunt̃. Iste modus psallendi ẽ mod' eccl'ie romane. Dr̃ aũt introit' q2 tũc primo sacerdos ministratur' ad altare deb3 intrare. In cui' rei signum sacerdos anteq̃ ad solẽnia missarũ celebrãda pcedat: dicit illud ps. Introibo ad altare dei. Excerpti do sunt de ps

Introitus graduale quoque et alleluia et offertoria necnon communiones frequenter. Cuius rōem ponit [illegible] dicēs. Notādū hāc scripturā. s. psalmoꝝ plus ceteris in ecclesiasticis frequētari. qḋ ideo fit: quia in hoc li. ē cōsumatio [illegible] pagine. Hic em̄ describunt̄ pmia bonorū. supplicia maloꝝ. rudimēta incipientiū. pgressus pficientiū. pfectio puenientiū. vita actiuoꝝ. speculatio ꝯtēplatiuoꝝ. Hic etiā docetur quid auferat peccatū. quid penitētia restituat. quid penitēs peccati conscius dicat. ¶ Hec antiphona siue introitus desideriū aduētus xpi insinuat. de quo luce. x. Multi reges voluerūt videre que vos videtis ꝛc̄. Chorus ergo aiam dilatat et in iubilo cātat introitū. repn̄tando q̄ fideles aduētū xpi cū magno desiderio expectātes clamabāt illud Isa. lxiiij. Utinā dirūpēs celos et descēderes. Et illḋ ysa. xvj. Emitte agnū dn̄e dominatorē terre ꝛc̄. Ex eoꝝ ergo psona cantat̄ introitus per quos xp̄c intrauit in mūdū. Iuxta illud ad Ro. j. qui factus ē ex semine dauid sm̄ carnē. ¶ Antiphone repetitio multiplicatōem clamoris insinuat. Un̄ Isa. xxviij. manda remāda. expecta reexpecta. Interscipit̄ etiā versus ad insinuādū q̄ a [illegible] debēt eē cōuersi ad deū p intentōēz et desideriū. dr̄ em̄ versus a vertēdo. Hiere. iij. Conuertimini ad me [illegible] reuertētes. Interpositio glorie signat captōem beniuolētie. vt ei quē expectabāt facilius obtinerēt ad totā trinitatē cū glorificatōne clamabāt. Ostende nobis dn̄e misericordiā tuā: et salutare tuum da nobis. Hoc ergo desideriū introitus repn̄tat. nō semper intellectu lr̄e: s̄ modulo cātilene. vt dicit Inno. ¶ Et nota q̄ nō sine rōe introitus misse qui ē ordinat' specialiter ad repn̄tatōem passionis xpi. desideriū sanctoꝝ d̄ aduētu xpi in carnē repn̄tat. qḋ quidē desideriū quodammō loquendi cā fuit introductiua et inchoatiua aduētus xpi i carnē. et ꝯsequēter pgressionis ad passionē. Un̄ ps. ppter miseriā et gemitū pauperum nūc exurgā dicit dn̄s. Qm̄ cū pōtifex celebrat oīa celebrius pagunt̄ vbi multa geruntur que nō vacāt a misterio: pdictis addēdū ē. q̄ choro cātāte introitū: epus ad altare pcedit duob'. s. sacerdote et leuita cū hinc inde ducētibꝰ: subdyacono pcedēte qui clausum portat codicē euāgelij. donec epus ad altare perueniat. p pontificē ille signat̄. de quo dr̄ heb. ix. Xp̄c existens pōtifex futuroꝝ bonoꝝ ꝛc̄. sacerdos et leuita legē significāt et pphetas. sm̄ q̄ habet̄ in glo. pabole sauciati Luce x. Sacerdos et leuita deducūt epm̄. quia lex et pphete xp̄m pmiserūt. deutro. xviij. Prophetā suscitabit vobis deus de fratribus vr̄is ipm̄ tāq̄ me audietis. Et aggei. ij. Ecce desideratus veniet cūctis gētibꝰ. Subdyacon' q pcedit iohēz baptistā signat. qui pcessit i spiritu et virtute helie parare dn̄o plebē pfectā. luc. j. Hic añ pōtificē portat codicē euāgelij. q: iohes añ xp̄m pdicatēz euāgelij inchoauit. Penitētiā inquit agite appropinquabit em̄ regnuz celorum Math. iij. Et aūt liber clausus tenet̄ donec pontifex ad altare perueniat et tūc apit̄: illud insinuat qḋ in apo. v. describit̄. Qm̄ nemo dignus inuentus erat apire libruz q erat scriptus intus et foris et signat' sigillis septem: nisi leo de tribu iuda. radix dauid qui librū apuit et septem signacula eius soluit.

Post sequitur .§. ij.

kyrieeleyson qḋ interpretatur dn̄e miserere. quo insinuat̄ postulatio diuine misericordie de desiderij pdicti adimpletōne. acsi diceret̄ illud Isa. xxxiij. Domine miserē nr̄i te em̄ expectauimus. Et in ps. Tu exurgēs misereberis [illegible] nouies dr̄ [illegible] nouē ordines angeloꝝ quibus petim' associari beneficijs aduētus xpi. vt ex quibꝰ ordo [illegible]. [illegible] nouies dr̄ [illegible] nouē genera peccatoꝝ. s. originale. actuale. mortale. qḋ diuidit̄ in septem et veniale. Dicit̄ em̄ ter kyrieeleyson ad prēm. ter xp̄eeleyson ad filiū. ter kyrieeleyson ad spiritūsanctum. Patri d̄o et spirituisancto dr̄ sub eadē forma vocis: s̄ diuersa [illegible] inter duas naturas in ipo. q: filius qḋ non erat a [illegible] [illegible] sub [illegible] ps. Exultauit vt gigas ad currēdū viā ꝛc̄. ¶ Et nota q̄ tribꝰ linguis celebrat̄ missa. hebrea. greca et latina. q: titulus xpi i cruce pēdētis script' fuit eisdem tribꝰ linguis. et de vnaq̄q3 illaꝝ apponit̄ ibi aliqḋ. de hebraica q̄ pncipaliꝰ ē apponit̄ alleluia: amē: sabaoth: osanna. De greca kyrieeleyson. kyrios ē dn̄s: c' vocatiu' ē kyrie: eleyson miserē.

Deinde sequitur .§. iij.

ymnus angel[illegible]. s. glia i excelsis deo. et in terra pax hoībꝰ bone volūtatis. Hoc tm̄ primo dicebatur ad missaz. reliq̄ do a bt̄o hylario pictauiēsi epo sunt addita. s. laudamus te ꝛc̄. q̄ sequūt̄. et sm̄ ꝯsuetudinē eccl'ie romane. qn̄cūq3 te deū laudam' dr̄ i matutinis: glia in excelsis dr̄ in missa illi' officij. vn̄ facte sunt matutine et nō alīs nisi i cena dn̄i et i vigilia pasche. ¶ Ymnus aūt iste tpali xpi natiuitati phibēs testimoniū nō ē tm̄ angeloruz s̄ hoīm. restauratōi pditoꝝ ꝯgratulātiū: et multiplicis pacis reformatōi. Añ nāq3 natiuitatē xpi tres erāt inimiciciaꝝ parietes. prim' inter deū et hoīem. secūdus inter angelos et hoīes. terci' inter hoīes et hoīes. Homo nāq3 p inobediētiā creatorē offenderat. p suū casum restauratōem angelicā impedierat: pariterq3 se ab hoīe separauerat. Iudeus nāq3 cerimoniā excolebat. gētilis ydolatriaz exercebat. vtriq3 ritus alteri' displicebat. Sz veniēs pax nr̄a fecit vtraq3 vnū. Ephe. ij. destruxit inimiciciaꝝ materias et cōcurrētes parietes i se angulari lapide collocauit. vt deceтero eēt vnū ouile et vnus pastor. Ioh. x. Abstulit ergo peccatū et recōciliauit hoīem deo. repauit casum et recōciliauit hoīem angelo. detraxit rit' et recōciliauit hoīem hoī. Restaurauit ergo q̄ i celis et q̄ i terris sunt. et ob h̄ illa celestis milicie multitudo cātabat Gloria i excelsis deo. i. in angelis deo. et i terra pax hoībꝰ bone volūtatis. Hinc ē etiā q̄ angel' loquit̄ et ꝯgaudet pastoribꝰ. q: pax ē int̄ angelos et hoīes reformata. Nascit̄ de' et hō q: pax ē inter deū et hoīem restaurata. Nascit̄ in p̄sepi bouis et azini. q: pax ē int̄ hoīes et hoīes restituta. p bouē eī iudaic' popul': p azinū gētil' figurat̄. sm̄ illḋ yse. j. Cognouit bos possessorē suū et asin' p̄sepe dn̄i sui. p bouē sm̄ glo. significant̄ credētes ex iudeis: et p asinū gētilis pp̄ls. ¶ Ad significādū itaq3 gaudiū ppl'oꝝ de natiuitate xpi letantiū i cornibꝰ altaris duo sunt instituta cādelabra q̄ mediante cruce faculas ferūt accēsas. angelus eī pastoribꝰ inq̄t luce. ij. Annūcio vobis gaudiū magnū q: natus ē hodie saluator ꝛc̄. Hic ē ver' ysaac q risus interp̄tat̄. Lumē aūt cādelabri fides ē ppl'i. Nā ad iudaicū ppl'm inquit ysa. lx. Surge et illumiare hierl'm q: venit lumē tuū ꝛc̄. Ad populū [illegible] gētilē dic̄ apl's Ephe. v. Eratis eī aliqn̄ tenebre nūc aūt lux in dn̄o. Nā et i ortu xpi. noua stella apparuit magis sm̄ vaticiniū balaaz. Orietur stella ex iacob et consurget virga ex isrl' Numeri. xxiiij. Inter duo cādelabra crux i medio collocat̄: qm̄ int̄ duos ppl'os xp̄c mediator i eccl'ia ꝯsistit lapis angl'aris q fecit vtraq3 vnū ad quē pastores a iudea. luc. ij. et magi ab oriēte venerūt. math. ij.

Finito gloria in .§. iiij.

excelsis deo q̄ insinuat̄ aduētū xpi eē acceptādū et q̄ eidē ē ꝯgratulādū: subdit̄ collecta q̄ insinuat̄ q̄ postulatōi diuine grē ē insistēdū. ad qḋ inuitant̄ p sacerdotē dicētem. Orem'. añ platōz collecte. ¶ Nota ergo q̄ sacerdos ꝯuersus ad ppl'm pnūciat salutatōz. p quā auditores reddāt̄ attēti. deinde ꝯuersus ad oriētē dic̄ orōes q̄ dicūt̄ collecte. Pōtifex do salutatōez pmittit ad ppl'm dicēs. pax vob. illius vicē eloqo: c' fungit̄ pōtificio. mior aūt sacerdos q salutat [illegible] dn̄s vobiscū qḋ [illegible] verbū Booz legit̄ dixisse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nūc videt p speculū [illegible] [illegible] cor. x. iij. [illegible] [illegible] Et cū spū tuo. qḋ sumptū ē ex epl'a. ij. ad thimo. i fi. dn̄s tecū cū spū tuo. Ut aūt epus oñdat se xpi vicariū. Prima voce dixit pax vobis. qm̄ hec fuit pma vox xpi ad discipu-

los cũ eis post resurrectiõez apparuit Joh.xx. Instar do
sacerdotũ ceterorũ. postea dicit dñs vobiscũ: vt vnum se
ex illis oñdat oraturũ. Septem vicibꝫ populus salutat̃ i
missa. quatenus exclusis septẽ vicijs capitalibus suscipi-
at gratiã septiformẽ. ¶ Et nota ꝙ epũs oraturus mitraȝ
deponit. i signũ ꝙ vir reuelato capite debet orare. j. cor.
xj. quatenus inter ipm̃ ⁊ deũ nullũ sit malicie velamẽ. vt
reuelata facie gl̃iam dei cõtemplet̃. ij. Cor. iij. Idem si-
gnat depositio amictus de capite simplicis sacerdotis.
¶ Preterea. sacerdos ad orientem ꝯuersus oratiõem siue
collectã ꝓnũciat. quo insinuat̃ ꝙ debet esse mẽte ad illũ
ꝯuersus. d quo scribit̃ Luce. j. Per viscera misericordie
dei nostri i quibus visitauit nos oriens ex alto. Et zach.
vj. Ecce vir oriẽs nomẽ eius. Hoc aũt nõ est quia mares-
tas dñi in oriẽte localiter ꝯsistat: que nõ localiter ẽ vbi-
ꝙ. Iuxta illud Ierē. xxiij. Celũ et terrã ego impleo. ẽ qꝫ
timentibꝫ deũ orit̃ sol iusticie Malach. j. qui illuminat
oẽm hominẽ venientẽ in hunc mundũ Joh. j. dicẽs Ore-
mus. vniuersã. i. ad se colligit ecc̃iam. licet vnus in ꝑso-
na loquẽs multoꝝ. Oratões aũt que circa principiũ mis-
se dicuntur collecte nominant̃: eo ꝙ sacerdos ad deũ ora
tione ꝓ populo. petitões in eis colligat ⁊ cõcludit. pro
prie tamẽ dicit̃ collecta in ꝓcessione: cũ populus et cle-
rus de vna ad aliaȝ procedunt ecc̃iam. ⁊ tunc sacerdos siue
episcopus collecta omni multitudine solebat dicere orõȝ
sup populũ: ⁊ illa ꝓprie dicebatur collecta. ¶ Cũ aũt post
fineȝ orõis subditur. Per dñm nostrũ ihm xp̃m ⁊c̃. sigt̃
illd ꝙ ipe dominus dixit Joh. xvj. Si quid pecieritis pa-
trẽ in nomine meo dabit vobis. Nõ eñ ꝑ aliã viam eter-
na dei beneficia possunt ad nos decurrere ꝙ̃ ꝑ eum qui ẽ
mediator dei et hominũ homo xp̃c ihs. j. thimo. ij. ꝑ illũ
eñ exaudiunt̃ ꝓces fidelium: qui in diebus carnis sue ꝓ-
ces supplicatõnesꝙ ad deum qui posset illũ saluũ facere
a morte cũ clamore valido et lacrimis offerẽs exauditus
ẽ ꝓ sua reuerẽtia. heb. v. Sumptũ ẽ aũt de ep̃la ad Ro.
v. Gloriam inquit in deo ꝑ dominũ nostrũ ihm xp̃m. Il
lud aũt qd sequitur. Qui tecuȝ viuit et regnat in vnitate
spiritussc̃ti deus. ita põt simpliciter intelligi. Qui cũ pa-
tre viuit et regnat deus in vnitate spiritussancti. i. in spi-
ritusancto qui est vnitas patris et filij ⁊ amor et cõnexio
vtriusꝙ: ꝑ omnia secula seculoꝝ. hoc vel ꝯsecutiue dicit̃
sicut generatões generatõnũ. vel anthonomatice sicut cã-
tica cãticoꝝ. ¶ Amen. optãtis vel affirmãtis oñdit affe-
ctũ. Nã in ps. vbi dicimus fiat fiat. hebrei dicũt amen.
Et in euãgelio Johañ. in multis locis dicit dñs. Amen
amẽ dico vob. hoc ẽ. vere verũ dico vobis. ſm illd qd dic̃
alubi. Sit sermo vester est est. math. v. Respicit ꝰ vel ad
formã orõnis vt quod oratur obtinetur: vel ad modũ cõ-
clusionis vt quod concluditur affirmetur. Verbigratia.
vt cũ sacerdos orat. Da nobis quesumus dñe salutez mẽ
tis et corporis: populus respõdet Amen optando. i. fiat
Vel cũ sacerdos cõcludit. Qui tecũ viuit et regnat i vni-
tate spiritussancti deus ꝑ omnia secula seculoꝝ: popul⁹
affirmat amen. i. verũ ẽ. Ut eñ dicit Rabanus. Interp̃-
tari põt amẽ quod ẽ hebreũ in latinuȝ vere siue fideliter
seu fiat. ¶ Preterea. sacerdotes in missis numeꝝ septena
riũ in collectis imponẽdis nõ debẽt excedere. Nã xp̃c in
orõe dñica Math. vj. septẽ petitõnibꝫ omnia corpori et
anime necessaria comprehẽdit. Una ergo vel tres vel qn
ꝙ vel septẽ debẽt dici orõnes. Una sicut vnũ euangeliuȝ
vel vna epistola: vel propter fidei vnitatẽ. tres ꝓpter trini
tatem et numero impare deus gaudet: vel quia deus ter
in passione orauit. Quinꝙ ꝓpter quinꝙꝑtitam xp̃i passi-
oneȝ. Septem ꝓpter septem petitões dñice oratõnis vel
ꝓpter septem dona spiritussancti que scȝ enumerantur in
Isa. xj. Duas aũt tñ dicere nõ debent. Binarius eñ nu
merus infamis ẽ. quia deus diuisionem et discordiã de-
testatur. Unde cũ ceteroꝝ dieꝝ opibus benedixit: opibꝫ
secũde diei benedixisse nõ legitur: quia binarius prim⁹
ab vnitate reced. t ⁊ ab eo ceteri diuisibiles numeri sortiũ
tur originẽ. ¶ Preterea. sacerdos cũ orat in missa man⁹
eleuat. hoc quidẽ sacramentuȝ lex insinuat. Legit̃ eñ in
exo. xvij. Cũ cum isrl̃ pugnaret aduersus amalech in de-
serto: moyses ascẽdit supra verticeȝ collis. Cũꝙ leuaret
moyses manus vincebat isrl̃. Si aũt paululũ remisisset
amalech supabat. ¶ Preterea. cum xp̃c extendisset man⁹
in cruce ꝓ ꝑsecutoribꝫ orauit et dixit Luce. xxiij. Pater
dimitte illis quia nesciunt quid faciũt. hoc quidem rep̃-
sentat eleuatio manuum sacerdotis. ¶ Itẽ pontifex ele-
uat manũs assistentibꝫ hincinde ministris qui man⁹ ei⁹
sustentant. cuius sacramentum insinuat̃ in exo. xvij. vbi
legitur. ꝙ aaron et hur. sustentabant man⁹ moysi ex vtra
ꝙ pte. ⁊ factum ẽ vt non lassarentur manus eius vsꝙ ad
solis occasum. fugauit Josue amalech et populũ eius in
ore gladij.

Deinde legitur epi .§.v.

stola sic dicta. ab epi quod ẽ supra ⁊ stolon qd est missio.
vñ epistola grece latine supmissio vel supererogatio dicit̃.
Unde et littere que mittuntur de vna ꝑsona ad aliã epi-
stole appellant̃. hoc ẽ supmisisse. i. ꝓter viuam vocem mis
se. hoc ergo nomen bene cõgruit litteris apostolorum: ꝙ
superrogate sunt euangelio. de quibꝫ frequentius legun
tur epistole. Et nota ꝙ ñ debet aliquis ꝓsumere vt legat
ep̃lam nisi sit subdyaconus. aut dyaconus vel sacerdos
Melius est eñ vt sacerdos legat epistolã etiam si cantet
missam ꝙ̃ acolitus. ¶ Hac nõi lectõne insinuatur ꝙ inni-
tendum est doctrine xp̃i quecũꝙ sit. Unde epistola nec sp
legitur de ꝓphetis nec semper de hystorijs siue gestis i le
ge. neꝙ semper de aplis: sed interdum de his interdum
de illis. ¶ Lectio aũt ep̃le que ꝓmittitur euangelio: ꝓcur
soris officium signat. qui precuit ante dominũ parare vi-
as eius. luce. j. ſm ꝙ ipe testatur Joh. j. Ego vox clamã
tis in deserto dirigite viam domini. Johannes ergo qua
si subdyaconus fuit. i. subminister eius qui nõ venit mi
nistrari sed ministrare. Math. xx. Lex autẽ quasi peda-
gogus populũ dei infantẽ ꝑ manum moysi accipiens cu
stodiendum illius aduentum docuit expectare. quem ei-
dem populo iam adulto Johannes ore digitoꝙ presen-
tem in carne demonstrauit. vt eum ducem sequeretur ad
regnum vite. Ecce inquit agnus dei ecce ⁊c̃. Joh. j. Pre
cessit nãꝙ lex euangelium: sicut vmbra lucem: initium ꝑ
fectõnem. vt ligans per timorem: inducens per amorem
Joh. j. Lex per moysen data est gratia et veritas ꝑ ihm
xp̃m facta est. Epistola ergo est quasi vox legis suam in
perfectõneȝ testimonio Johannis ꝯfitentis: ⁊ ad ꝑfectõ
nem euangelij transmittentis. Hic est inquit de quo dixi
vobis. Qui post me venit ante me factus est: cuius non
suȝ dign⁹ ⁊c̃ Joh. j. Illũ oportet crescere. me autẽ minui
Joh. iij. Unde iohannes ẽ medius inter ꝓphetas et apo-
stolos. Nam lex et ꝓphete vsꝙ ad Joh. Math. xj. Et vt
dictum est. ep̃la quandoꝙ sumitur de veteri quãdoꝙ de
nouo testamento. Unde ⁊ Joh. cuius voceȝ representat
epistola cum antiquis ꝓdixit xp̃m venturum. Qui p⁹ me
venit ante me factus ẽ Joh. j. et cũ modernis xp̃m osten
dit ꝓsentem. Ecce agnus dei Joh. j. ¶ Subdyaconũ aũt
legenteȝ epistolam vnus acolitus comitat̃. Dyaconum
vo legentem euangelium ⁊ subdyaconus ⁊ duo acoliti
comitantur. quo signatur ꝓdicatõem Joh. paucos fuis-
se secutos: ꝓdicatõnem vo xp̃i siue euãgelij plures. Unde
legitur discip̃los Johis dixisse Joh. j. Rabi qui erat te
cum trãsiordanẽ cui testimoniuȝ perhibuisti: ecce hic ba
ptizat ⁊ omnes veniunt ad eum.

Post epistolã sequi .§.vj.

tur graduale quod penitẽtie lamentum insinuat. ꝓpter
quod in diebus paschalibus ⁊ penthecostes tollitur de
officio. quia videlicet dies illi futurum in regno dei feli-
cem statũ ecc̃ie significant. qñ area xp̃i ventilabro pur-
gata. grana reponent̃ i horreo felicitatis eterne. Dr̃ autẽ
graduale vl̃ gradale a gradibꝫ humilitatis. vel pote illi cõue-
niẽs qui nõdum ascẽdit de virtute in virtutẽ: sȝ adhuc in

[illegible] lacrimaꝝ posit⁹: iam tñ ascẽsiones in corde dispo-
[illegible]
[illegible] cantat. vel graduale a gradu [illegible] quia
de gradu ad gradũ. i. quia de virtute in virtutẽ ascendere
debem⁹. Unde ysid. admistrate in fide virtutẽ. in virtute
sciẽtiã. in sciẽtia abstinẽtiã. in abstinẽtia patiẽtiã. in pa-
tientia pietatẽ. in pietate amorẽ. in amore fraternitatis ca-
ritatem. Rectius ergo faciũt qui graduale festinis aut modu-
latis vocib⁹ nõ efferũt: sed quasi cantũ grauẽ z asperũ sim-
pliciter canũt. ¶ Graduale vero rñsoriũ dicit. quia debz ver-
sui rñdere quia sic a versu ad rñsorium fit reuersio. Item
epl'e subdit rñsoriũ: ad significanduz q auditores debent
operib⁹ rñdere eis que in epl'a audierunt vt sint factores
nõ auditores tñ fallentes semetipos Jaco. j. Uel scḋm quos-
dam p graduale vocatio apl'orum signatur. quoniam xpo
vocante venite post me: ipi non tñ verbo sed opere respõde-
runt. quia relictis omnib⁹ secuti sunt eum Luc. v. z Ma-
thei. xix. z ideo graduale cantat: quia apostoli gradieban-
tur post dñm. discipuli post magistrũ. ¶ Post epl'am ergo
graduale cantat. quia post predicatõnez Joh. discipuli se-
cuti sunt xpm. Unde Joh. altera autẽ die stabat Joh. z ex
discipulis suis duo: z respiciens iohes ait. Ecce agn⁹ dei
zc. z audierũt eum duo discipuli loquentem z secuti sunt
ihm. erat aũt andreas frater symonis petri vnus ex duo-
bus qui audierũt a iohe z secuti fuerãt eum.

Post graduale se- .§. vij.

quitur alleluia quo insinuat q post lamentuz penitentie:
sequitur exultatio laudis eterne. Alleluia eñ hebreum est
z signat ineffabile gaudiũ angeloꝝ z hominũ in eterna be-
atitudine laudantiũ deum. Unde beati qui habitant i do-
mo tua dñe: in secula seculoꝝ laudabunt te. Alleluia vt
habetur in expositione tituli illius ps. Laudate pueri do-
minum interp̄tatur laudate deum. scḋm Hiero. interp̄tatur
laudate inuisibilez. allelu. laudate: ia sonat dñm. In psal-
mis vbi nos habemus laudate dominũ: hebrei habent al-
leluia. ꝓprie tamen ia inuisibilẽ sonat. Hoc nomẽ vt dicit
Inno. nõ interp̄tatum remansit: vt pegrinum ab hac vita
gaudium: pegrinũ quoqz vocabuluz significaret. Et dicit
Raba. q hec duo verba. i. amen z alleluia. nec grecis nec
latinis nec barbaris licet in suã linguã oĩno transferre vl'
alia lingua nũciare. Nam q̃uis interp̄tari possint: ꝓpter
sanctiorẽ tamẽ auctoritatez suata est ab apl'is in his ꝓprie
lingue antiquitas. tã eñ sacra sunt noĩa. vt etiam Joh. in
Apoc. referat spũ reuelante se vidisse z audisse vocẽ exerci-
tus celestis. tanq̃ vocem aquaꝝ multaꝝ z tonitruuz vali-
dorum dicentium amẽ z all'a. ac p hoc sic oportet in terris
vtiqz dici: sicut in celo resonãt. ¶ Qñ aũt future beatitu-
dinis quasi ꝓpriũ est vocabulũ: iure magis eo tpe frequẽta-
tur: quo xp̄c resurgens eiusdem beatitudinis spem nobis
tribuit z ꝓmissuz. Ut aũt aliqs temporib⁹ cãtaret ad mis-
sam ꝯsuetudo eccl'ie romane nõ erat olim: sed a beato greg.
ꝯstitutum imo post restitutũ est. Nam a tpe Damasi pape
cum pri⁹ fuisset ꝯsuetudo eadem defecerat. cant⁹ ergo all'a
post graduale magnitudinẽ ꝯsolatõnis z iubili post luctũ
penitentie exp̄mit. quod quidẽ modus cantãdi signat: quo
vna breuis sillaba diuturno cantus iubilo ꝓtrahit. ¶ Qđ
aũt interposito versu all'a bis cantatur: designat q inter-
cepta leticia sancti geminaz glorificatõnis stolam accipiẽt.
mentis scz z carnis siue cordis z corporis. Nam scḋm stolã
mentis. exultabunt sancti in gloria zc. Scḋm stolam car-
nis. fulgebunt iusti sicut sol z tanq̃ scintille in arũdineto
dis. Sapi. iij. Uersus aũt nil sinistrum aut triste. sed totũ io-
cundum z dulce debent sonare. quales sunt. Dñs regnauit
exultet terra. Et iubilate deo quoniã absterget deus omnẽ
lacrimam ab oculis eorum zc. Apoc. xxj. hoc ip̄m signat.
¶ Qđ in quibusdam ecclesijs sequentia post all'a cantatur
suaui iubilo dulciqz canore quã nos prosam appellamus z
debet dici sequẽtia sequentie hic z in euangelio. Potest tñ
all'a referri ad exultationem eorum qui de miraculis xpi
gaudebant. laudantes dñm z dicentes. quia vidim⁹ mira-
bilia hodie Luc. v. Et quia de⁹ visitauit plebẽ suã Luc. vij
[illegible]
dem deo z omnis popul⁹ gaudebat in vniuersis que glorio-
se fiebant ab eo Luc. xiij. Nam z. lxxij. reuersi sunt cũ gau-
dio dicentes. dñe etiam demonia subiciũtur nobis in noĩe
tuo Luc. x. Hinc est q a. lxx. vsqz ad pascha non cantatur
all'a: quia tempore tristicie nõ debem⁹ carmẽ leticie canta-
re iuxta illud. Quõ cantabim⁹ canticũ dñi in terra aliena
lxx. nãqz tempus babilonie durã captiuitatẽ. z longam ex-
pectationem sanctoꝝ patrũ spũaliter rep̄sentat: in q̃ sunt
flumia babilonis sedẽtes z flentes i salicib⁹ organa suspẽ-
derunt. Canitur aũt tractus qui cum asperitate vocis. cuz
prolixitate verboꝝ miseriam p̄sentis incolatus insinuat.
de qua dicit ps. Heu mihi quia incolatus meus prolonga-
tus est zc.

Deinde sequitur .§. viij.

euangeliũ quo illuminat ad cognoscẽdũ q mãdata xpi sũt
sollicite z expedite adimplẽda. qđ signat p hoc q nudato ca-
pite z erecto corpe audiendũ est euãgeliũ. quid aũt p capi-
tis denudatõz nisi mẽtis sollicitudo. quid p corpis erectõ-
nem nisi obediẽtie ꝓmptitudo signat. Ephe. vj. state succi-
cti lũbos vestros in veritate z induti lorica iusticie. z cal-
ciati pedes in p̄paratõez euãgelij pacis. glo. vt sitis para-
ti ad ꝯplẽda p̄cepta euãgelij qđ nũciat pacẽ. Itẽ alia ratio
denudatõis scz in signũ q euãgelica p̄dicatõ legis velamẽ
remouit. z q homines qui pri⁹ deũ in enigmate videbãt: ve-
ritate legis apta: cognitione manifesta videre potuerunt.
¶ Pret. licet sint erecti tñ capita debẽt habere inclinata.
in signũ q audiũt ei⁹ euãgeliũ qui ꝓ illis inclinato capite
tradidit spĩm Joh. xix. Mulieres debẽt habere capita ve-
lata etiam virgines in velamen verecũdie. ꝓ p̄uaricatõne
esus pomi vetiti. ¶ Qđ aũt stare debet qui audit euãgeliũ
habet de [illegible] vbi dicit. [illegible] auctoritate
mãdam⁹ dum sancta euãgelia in eccl'ia legunt: vt sacerdo-
tes z ceteri oẽs nõ sedẽtes. sed venerabilit curui. z in ꝯspectu
euãgelij stãtes: dñica verba intẽte audiãt z fidel[illegible]
¶ Sacerdos aũt ad sinistrã ptem altaris codici submisso
puluinari ꝓnũciat euãgeliũ: significãs q xp̄c nõ venit vo-
care iustos sed pctores Math. ix. p dextrã eñ iusti. p sinistrã
pctores significant. vnde Math. xxv. Statuet oues a dex-
tris. hedos a sinistris. Quidã aũt dicũt q ideo sacerdos in
principio misse ꝯsistit ad dexterã. cũ aũt ꝓnũciat euãgeliũ
ad sinistrã. z circa finẽ iterũ redit ad dexterã: quia cult⁹ fi-
dei p̄mo fuerit in populo iudeoꝝ. deinde trãsiuit ad gẽtes
z circa finem iterũ reuertit ad iudeos. qñ reliquie israhel
salue fient Isa. x. Per hoc aũt q codici euãgelij supponit
puluinar: signat q iugũ xpi suaue est z on⁹ eius leue Ma-
thei. xj. ¶ Cum autẽ epũs celebrat dyacon⁹ dextera illius
osculata codicẽ euãgelij suscipit de altari. z bñdictõez po-
stulat ab epo. qua data ꝓcedit ad pulpitũ p̄cedẽtib⁹ mini-
stris q faculas accẽsas ferũt z thuribulũ cũ incẽso. Qđ dya-
con⁹ dexterã põtificis osculat: signat q p̄dicator euãgeliza-
re debet ꝓ gl'ia sempiterna que p euãgeliũ signat z dextrã
Cant. ij. Dextra illi⁹ amplexabit me. licet eñ qui seminant
spũalia metere pñt carnalia. j. Corin. ix. tñ est seminãduz
ꝓ carnalib⁹. i. terrenis. Nam qui seminat in bñdictõe de be-
[illegible] Corin. ix. [illegible] dyacon⁹ neqz subdia-
[illegible] manũ summi pontificis osculat sed pedem in signũ
q sũmo pontifici sũma debet exhiberi reuerẽtia. z in signũ
q illius est vicarius cui⁹ pedes osculabat mulier que erat
in ciuitate peccatrix Luc. vij. adorandum eñ est scabellũ
pedum eius quoniam sanctum est. cuius pedes cum resur-
rexisset a mortuis mulieres tenentes adorauerũt Math.
vlti. Generaliter autẽ nemo manus summi pontificis de-
bet osculari. nisi cuz de manib⁹ eius aliquid accipit vel cũ
ad manus aliquid attribuit. vt ostendatur q ex vtroqz de-
bemus ei grãs exhibere. qz sicut semp dat ꝓpria: ita nunq̃
recipiat aliena. Ip̄e vero preter oblatõez panis nullã obla-
tionẽ manib⁹ tangit nisi que ꝓ defunctis offert. quaz ideo
manib⁹ accipit: vt eoꝝ infirmet errorem qui dogmatizant

elemosinas nō valere defunctis. panē do tangit ꝓpter reue
rentiā sacrificij qđ de pane ꝯficit: ⁊ quia vicari⁹ illius qui
de se dicit Joh. vi. Ego sum panis ⁊c. Ceteras aūt oblatō
nes ad pedes accipit. ꝓpter id qđ in actib⁹ aploꝝ iiij. ha
betur de ꝯuersis qui oīa vēdebāt precia eoꝝ que vendebant et
ponebāt ante pedes aploꝝ. ¶ Suscipiēs aūt dyacon⁹ co
dicem euāgelij bened. ictō3 postulat ab epō. in signū ꝙ nul
lus debet pdicare nisi missus. vnde Luc. x. Rogate dnm
messis vt mittat oparios in messem suā. Et Ro. x. quō pre
dicabunt nisi mittanī. Pontifex visibiliter benedicat dya
cono lecturo euāgeliū qđ nō fecit subdyacono lecturo epi
stolam: quo signaī ꝙ xp̄c inuisibilis manēs: docētē leges ⁊
ānūciantes ꝓphetias inuisibilī misit. ꝟ postq̄ in terris vi
sus est. ⁊ cū hoīm bo ꝯuersat⁹ est Baruch. iij. aplos ⁊ euan
gelistas misit visibilī. Eūtes inquit pdicate dicētes appro
pinquat regnū celoꝝ. Illi aī egressi circuibāt castella euā
gelizātes ⁊ curātes vbiq3 Luc. ix. ¶ Codex euāgelij sumiī
de altari. ad significādu3 ꝙ doctrina euāgelica de xp̄o pro
cessit docēte in hierusalē. Isa. ij. de syon exibit lex ⁊ verbu3
dñi de hierusalē. Lex vet⁹ exiuit de syna ꝟ de syon sc3 monte
in quo erat templū ⁊ religio. i. de xp̄o incarnato lex noua
⁊ verbū euāgelij. de quo Isa. Ecce dies veniūt dicit dñs et
ꝯsumabiī testamētū nouū sup isrł ⁊ sup domū iuda nō ꝯm
testamētu3 quod dedi patrib⁹ eoꝝ ⁊c. Pręt. subdyaconus
post finē. ꝟ dyacon⁹ ante pncipiū ad sacerdotē accedit ⁊ il
li exhibet reuerētiā. in signū ꝙ lex finē accepit a xp̄o. ꝟ euā
geliū originē. Nam ⁊ ꝓphe vsq3 ad iohē3 Math. xi. euāge
lium aūt xp̄i ⁊ apli post ihm. ¶ Dyaconū pcedūt cerofera
rij cū faculis ⁊ incenso. In signū ꝙ pdicator euāgelij deb3
odorē bone opinionis ex se emittere ꝯm illud. ij. Corin. ij.
xp̄i bon⁹ odor sum⁹. Debet etiā gaudiū ⁊ desideriū in cor
dibus auditoꝝ accēdere quaten⁹ libēter audiāt ⁊ gratan
ter obediant. vel ꝑ hoc ꝙ epus pmittit duos acolitos ante
dyaconū qui lectur⁹ est euāgeliū portātes cereū ⁊ incēsu3:
notaī ꝙ xp̄c pmittebat binos ante faciē suā in omnē ciuita
tem ⁊ locum quo ip̄e erat ventur⁹. Luc. x. ꝑferētes choru
scatōnes miraculoꝝ ⁊ odorē virtutū. vnde reuersi dixerūt
Dñe in nomīe tuo etiā demonia subijciūī nobis. ¶ Et no
ta ꝙ in profestis dieb⁹ vn⁹ tm̄ cereus pcedit dyaconum ad
legendū euangeliū. ꝑ quod signaī ꝙ primū aduentum xp̄i
qui humilis fuit ⁊ occult⁹: ꝓuenit vn⁹ tm̄ pcursor. i. Johēs
baptista q fuit lucerna verbi. Joh. v. Ille erat lucerna ⁊c.
In festiuis do dieb⁹ pcedunt duo cerei: quia in scđo aduē
tu qui solēnis erit ⁊ manifest⁹ duo pmittenī pcones hely
as sc3 ⁊ enoch. ¶ Dyacon⁹ aūt pcedit vt pdicator: subdya
conus sequiī vt mīstrator. Iste pcedit vt pdicet: ille sequiī
vt mīstret. qꝛ dign⁹ ē opari⁹ mercede sua. Luc. x. ⁊ deutro.
xxv. Nō claudes os boui triturāti. ¶ Post lectōe3 dyaco
nus pcedit referēs euāgeliū sacerdoti vel epo. vt ostendat
se fructū pdicatōis referre. de quo Joh. xv. Posui vos vt
eatis ⁊ fructu3 afferatis ⁊c. Subdyacon⁹ aūt ꝑ vnā viam
ascēdit ad pulpitū. ⁊ dyacon⁹ ꝑ aliā. in signu3 ꝙ mīstrator
ꝑ meritū opis. ⁊ dyacon⁹. i. pdicator ꝑ meritū oris ꝓgredi
tur in augmentū iusticie. de qua ps. Justicia tua sicut mō
tes dei. Sed ꝑ eandē viā reuertūtur ad ꝑsulē: in signū ꝙ ꝑ
finalē ꝑseuerātia3 ꝑueniī ad premiū. Math. x. Qui ꝑseue
rauerit vsq3 in finem ⁊c. ¶ Et quia pdicatō nō sufficit sine
ope Act. j. Cepit ihs facere ⁊ docere. ideo dyacon⁹ ⁊ predi
cator ꝑ illā viam reuertuntur ꝑ quā subdyacon⁹. i. mīstra
tor ascendit. vnde Math. v. Qui aūt fecerit ⁊ docuerit. hic
magn⁹ vocabiī in regno celoꝝ. vel ideo dyacon⁹ qui lectu
rus est euāgeliū ab vna pte ꝓgrediī ⁊ ab altera pte regre
ditur: quia apli pri⁹ pdicauere iudeis ⁊ postea gentib⁹ ꝯm
illud Act. xiij. Vobis oportebat primū loqui verbū dei. sed
qm̄ repellitis id ⁊ indignos vos iudicatis vite eterne: ecce
ꝯuertimur ad gētes. ¶ Dyacon⁹ igiī in ambonē ascēdit. i.
in locū mediū ⁊ eminētem. ⁊ diciī ab ambio ambis. qꝛ pōt
ambiri ab auditorib⁹ vt ānūciet euāgeliū Isa. xl. Sup mō
tem excelsu3 ascēde tu qui euāgelizas syon. exalta in forti
tudine vocē tuā. quo signaī ꝙ veritas euāgelica manifeste
debet enūciari: nō in latibulis sicut faciunt heretici. vnde

Math. x. Qđ dico vob̄ i tenebris dicite i lumīe ⁊c. Vel ꝑ
hoc rep̄sentaī ascēsus dñi in mōtem cū euāgeliū pdicaret
Math. v. Vidēs ihs turbas ascēdit in mōtem. ¶ Faciē do
suā ad aquilonē ꝯuertit. vt ostendaī ꝙ pdicatō xp̄i est ꝯtra
eu spualiter. de quo Isa. xiiij. Sedebo in mōte testamenti i la
terib⁹ aquilonis. Et Hiere. j. Ab aquilone pandeī omne
malū sup habitatores terre. aduersus ꝗ aquilonē legiī euā
geliū. vt surgat aquilo ⁊ veniat auster. Cañ. iiij. i. vt dya
bol⁹ fugiat ⁊ spūssanct⁹ accedat. ¶ Sacerdos aūt vel dya
con⁹ lectur⁹ euāgeliū signat codicē euāgelij: qꝛ in euāgelio
exp̄mitur doctrina ⁊ gesta crucifixi. Sīlr se ip̄m in frōte. vt si
gnificet se nō erubescē crucē xp̄i. frons eñi loc⁹ est erubescē
tie. diciī eñi Math. x. Qui me erubuerit ⁊ meos ꝯmones
hūc fili⁹ hoīs erubes. ⁊c. Itē in ore in signū ꝙ nō erubescit
ꝯfessionē fidei. Et in pectore. in signu3 ꝙ fidē xp̄i credit in
corde. Vt eñi diciī ad Ro. x. Corde crediī ad iusticia3 ore
aūt ꝯfessio fit ad salutē. has ꝗ tres cruces faciēs signat ꝙ
crucē xp̄i ñ erubescit. ꝟ corde credit qđ ore pdicat. j. Cor.
j. pdicam⁹ xp̄m ⁊ hūc crucifixū. iudeis quidē scandalū gen
tibus aūt stulticiā. Sīlr vt dicūt quidā se debēt signare au
ditores. tam layci ꝗ clerici. sc3 in fronte ore ⁊ pectore. ⁊ ea
dem ratōe qua ille qui legit. ¶ Est aūt signū crucis tribus
digitis exp̄mēdū. quia sub inuocatōe sancte trinitatis im
primiī. de qua Isa. xl. Qui appendit trib⁹ digitis orbē ter
re. Crux itaq3 ascendit a superiori descendit inferi⁹. ⁊ ꝯm
quosdam a dextra transit in sinistrā: quia xp̄c de celo descē
dit ad terrā ⁊ a iudeis transiuit ad gentes. Quidā signu3
crucis a sinistra ꝓtrahūt in dexterā. quia de miseria trāsi
re debem⁹ ad gloriā ꝑ cruce3. vt seip̄os ⁊ alios vno pariter
eodēq3 mō ꝯsignent. Constat eñi ꝙ cū alys signū crucis im
primim⁹ a sinistra ꝯsignam⁹ in dexterā. ¶ Dyacon⁹ in am
bone ꝯsistens vt auditores attētos reddat ⁊ beniuolos ad
suscipiendū insitū verbū quod pōt saluare aīas eoꝝ Jaco.
j. Illos salutat dicens. dñs vobiscū: ꝑ hoc insinuans ꝙ il
lud quod est pronūciaturus ē de doctrina dei. de qua Isa.
xlviij. Ego dominus deus tuus docens te vtilia. glo. euan
gelium quę scilicet doctrina nō suscipitur nisi de diuino a
fflente. hic eñi non loquitur moyses. qui ab heri ⁊ nudius
terci⁹ nō est eloquēs. ꝟ impeditioris ⁊ tardioris lingue fa
ctus est. Ex quo dñm loquēte3 sibi audiuit. Exo. iiij. hic nō
loquiī Isa. qui dicit. Ve mihi quia tacui. qꝛ vir pollut⁹ la
bys ego sum. vj. Isa. qui ait. A. a. a. dñe deus ecce nescio
loqui quia puer ego sum Hiere. j. S3 loquiī pater in filio
quē ꝯstituit heredē vniuersoꝝ ꝑ quē fecit ⁊ secula Heb. j.
Chor⁹ aūt ⁊ popul⁹ stans qđ nō fecerat cū epła legereī: de
uotus ⁊ attent⁹ rñdet. Et cū spū tuo: ipsi legēti cū deuotōe
vicem repēdēs. ac si dicat ⁊ dñs sit tecū ad dicendū. iuxta
illud Jaco. vlti. Orate proinuicē vt saluemi. ¶ Deinde ꝑ
dit initiū euāgelij quo ꝓnūciato popul⁹ cū reuerētia ⁊ ho
nore rñdet. Gloria tibi dñe. sic glorificās deū qui misit eis
verbū salutis. iuxta illud Act. xiij. Glorificabāt verbū dñi
⁊ crediderūt quotquot predestinati erāt ad vitā. ¶ Nota
ꝙ euangeliū in enūciatōne tituli duplicē habēt inchoatio
nem. vel ꝑ initiū sicut diciī i pncipio quatuor euāgelistaꝝ
vel ꝑ sequētia sancti euāgelij. vt quādo euāgeliū quod de
bet legi sequiī principiū. ¶ Item post tituli ꝓnūciatōnem
exp̄miī temp⁹ rei geste euāgelij legendi ⁊ hoc indeterminate
vt qñ ꝑ[illegible] exp[illegible] tēp⁹ [illegible] rei narrāde vt Fuit in
dieb⁹ herodis regis Luc. j. Et āno. xv. imperij tyberij ce
saris Luc. iij. Et elizabeth impletū est temp⁹ pariēdi Lu.
j. Et postq̄ impleti sunt dies purgatōis marie Luc. ij. Et
vesꝑe aūt sabbati Math. xxviij. ¶ De his modis queriī
sic. Qñ lectō euāgelica ꝯtinet principiu3 euāgelij in titulo
diciī initiū sancti euāgelij similiter videī ꝙ qñ lectio euan
gelica ꝯtinet finē euangelij: debet dici finis in titulo sic. fi
nis sancti euāgelij ꝯm talem. sic ꝯueniēter diciī euāgeliu3
ascensionis qđ est in fine marci. ¶ Itē queri pōt quare in
inchoatōe euāgelioꝝ. magis diciī in illo tp̄e ꝗ in dieb⁹ il
lis: qđ frequēter dicitur in lectionib⁹ que loco epłarum le
guntur de actib⁹ apostoloꝝ ⁊ ꝓphetijs. ¶ Item quare non
diciī In illo tp̄e qñ diciī initiū sancti euāgelij sic qñ diciī

[illegible] ctia euãgelij. ¶ Itē qđ est id tpus de quo loquit̄ cū di cit. In illo tpe [illegible] loquit̄ de tpe g̃re in quo ɔdita sunt euangelia siue euenerūt que narrant̄ in euãgelijs. hoc videt̄ min⁹ sufficiēter dictū: cū ex h̄ nihil de terminaret̄ circa euãgeliū legendū. Nā eīn dicit̄ in illo tpe: apponit̄ causa alicui⁹ determiatōis habēde de ipo euange lio legendo. ¶ Rñsio ad primum. q̄ tituli solēt a pncipijs scripturarū [illegible] nō a fine. [illegible] est de titulis euãgelior̄ [illegible] nō est silr̄ de initio ꝛ fine q̄tuz ad tituli assignatōez. ¶ Ad aliud patz rñsio ex verbis mgr̄i in histo. que sunt hec. Ex forma scripti assumpsit ecclīa formaz legendi. Unde qꝛ in actib apl̄oꝝ frequēter inuenit̄ in diebꝰ illis: ideo cū legū tur pticule epl̄aꝝ p̄mittit̄ in diebꝰ illis. ꝛ qꝛ in euãgelijs sepe legit̄ in illo tpe sicut in singulis diebꝰ legūtur in eccle sia pticule euãgelioꝝ p̄mittit̄ in illo tpe. Alia est ratō con gruentie talis tpi ɔgruit ratō generalis ɔgruētie respectu dierū: qualis ɔgruit xp̄o dñō respectu discipuloꝝ similiter ꝛ omniuz. Unde tpe dñs compat se dici. discipulos bons dici compat Joh. xj. ꝓpter quod in assignatōne gestoꝝ ab ipo que in euãgelio exprimūtur ɔgruit determiatō tpis sim pliciter. In assignatōe gestoꝝ ab alijs que referūtur in le ctionibꝰ que legūtur ante euãgeliū: determiatio tpis pticu laris. ꝓpter qđ ɔgrue dicit̄ in illo tpe in inchoatōibꝰ euãge lioꝝ. In inchoatōibꝰ lectōnū p̄dictaꝝ in diebꝰ illis. ¶ Ad id qđ querit̄. quare nō dicit̄ In illo tpe q̄n dicit̄ initiū ꝛc̄. Dicendū q̄ hoc est. vel qꝛ nō ɔsonaret intellectui inchoatō nis euãgelij. vel qꝛ sup̄flueret. q̄ sic pꝫ. si diceret̄ in illo tpe liber generatōis ihū xp̄i ꝛc̄. Math. j. vel in illo tpe Initiū euãgelij ihū xp̄i filij dei sicut scriptū est Mar. j. vel in illo tpe In pncipio erat verbū Jo. j. oīno d[illegible]sonaret ab intel lectu euãgelij sicut pꝫ manifeste. Si aūt diceret̄ in illo tē pore fuit in diebꝰ herodis regis ꝛc̄. Luc. j. oīno sup̄flueret qđ patet ꝑ hoc q̄ certa determiatōe assignat̄ temp⁹ cū dici tur. fuit in diebꝰ herodis regis ꝛc̄. ¶ Ad hoc q̄ querit̄ de q̄ tpe intelligit̄ q̄ dicit̄ In illo tpe in inchoatōe euãgelioꝝ. Dicendū q̄ nō intelligit̄ oīno de tpe g̃re sicut quidā solent dicere min⁹ sufficiēter: s̄ ꝑ hoc determiat̄ temp⁹ euētus rei euãgelizãde. quod pꝫ ex serie dictoꝝ. Cum aūt dicit̄. Se quētia sancti euãgelij s̄m math. Uidens ihs turbas ascen dit in montē ꝛc̄. sensus est. sequētia euangelij legendi ē s̄m math. ꝛ est ibi eclipsis. i. defectus necessarie dictōis cau sa breuiloquij. Et in illo tpe sequētie scꝫ vidēs ihs turbam ascendit in montē: sequēt̄ ꝯs eīn diuersis euãgelioꝝ rñdent tpa diuersa. ¶ Euãgeliū aūt q̄nq3 intelligi debꝫ s̄m histo. vt illō Maria magdalene ꝛ maria iacobi ꝛ salomee mar ci. xvj. Et illud q̄ in natali in scđa missa cantat̄ de pastori bus Luc. ij. Q̄nq3 s̄m allegoriaꝫ vt illud qđ legit̄ in assum ptione beate marie. in quo fit mentio de beata maria ma gdalena ꝛ beata martha scꝫ intrauit ihs ī quoddaꝫ castel lum ꝛc̄. Luc. x. quia ꝑ mariā magdalenā signat̄ vita ɔtem platiua. ꝑ marthā vō que ministrabat vita actiua. ꝛ in bea ta virgine maria fuit vtriusq3 vite scꝫ actiue ꝛ ɔtemplati ue ɔsumatio. Allegoria q̄nq3 sententiā respicit vt in euan gelio quod legit̄ in festo sancte crucis scꝫ de Nichodemo. Joh. iij. [illegible] moyses exaltauit serpentē in deserto ita exaltari oportet filiū hoīs. In hoc aūt xp̄c passionē suā significauit ꝛ ex altationem corporis sui in cruce: ꝛ ideo euangeliuꝫ in quo hoc ɔtinet̄ in festo sancte crucis legit̄. Q̄nq3 respicit perso nam vt in euangelio p̄facto. ¶ Terminatur aūt epl̄a ꝛ euã gelium voce eleuata siue acuta in signum q̄ euangeliū dat eterna sicut ꝓphetie voce demissa. in signū q̄ lex dabat ter rena. ¶ Perlecto euangelio liber ꝛ thuribulū ad pontifi cem reportant̄. in signum q̄ ad eum bona referenda sunt a quo procedūt. j. paralipo. vlti. que suscepimus de manu tua dedimus tibi. ipe eīn est alpha ꝛ o. principiū ꝛ finis Apo. j. Episcopus autē thus adoleat ꝛ librum osculat̄: quia xp̄c qđ dat hoc acceptat ꝛ remūerat. sicut eīn cuncta que fecit sunt bona Gen. j. sic nulla sunt bona nisi que fecit. iuxta il lud Joh. xv. Sine me nihil potestis facere. ¶ Pret. ꝑ oscu lum signat̄ q̄ liber est crucifixi per quem accepimus recō ciliationem ꝛ paceꝫ. Unde ipe est pax nr̄a qui fecit vtra q3 vnū [illegible] signat̄ q̄ debet delectari ꝛ ɔgratulari deuotōni fideliū ꝛ fidei que eis dan tur in predicatōne. Et osculatur librū apertuꝫ. quo signat̄ q̄ debet scire que in testamentis siue canone sacre scriptu re ɔtinent̄. ¶ Pret. perlecto euangelio dicūt assistētes amē quasi dicerent. faciat nos deus ꝑseuerare in doctrina euã gelij qđ per amē insinuat̄. vel vt alij dicūt. deo gratias. in gr̄aruactiones pro beneficio tante doctrine ꝛ tam saluta ris. Similiter signo crucis debent se munire contra dyabo lum ne rapiat verbū dñi de cordibꝰ eoꝝ. iuxta illud Luc. viij. Uenit dyabol⁹ ꝛ tollit verbū de cordibꝰ eoꝝ ꝛc̄. Quia vt dicit̄ ad Ro. x. Corde creditur ad iustitiam ore autēꝫ fit confessio ad salutem. in signū q̄ ecclesia nō solum euangeli um corde credit. s̄ ore confitet̄.

Perlecto euãgelio .§. ix.

mox simbolū fidei decantat chorus quod sacerdos vel epi scopus incipit. vt significetur q̄ omne bonum a xp̄o proce dit. Jacob. j. Omne datum optimum ꝛ omne donum per fectum desursum est ꝛc̄. Simbolum grece latine interpreta tur indiciū vel collectio. vt eīn dicit Isido. discessuri apo stoli ad euangelizãdum in gentibꝰ hoc sibi signum vel in dicium posuerunt. Collectio interp̄tat̄. quia vt dicit Isi do. continet confessionem trinitatis ꝛ vnitatis ꝛ vnitatem ecclesie ꝛ omne xp̄iane dignitatis sacramentum. Tradi tur autem q̄ postq̄ apostoli spiritūsanctū acceperant con ferentes ɔcorditer super articulis fidei: statuerunt vt sicut omnes erant in vna fide ɔcordes: sic omnes illam fideꝫ cō corditer predicarent. Et ideo simbolum ɔponentes vnus quisq3 vnam ꝑticulam apposuit. Unde s̄m apostoloꝝ ca thalogum duodecim ꝑticulas ɔtinet. Unde petrus primo posuit suam ꝑticulam dicens. Credo in deuꝫ patrē omni potentē creatorē celi ꝛ terre. Scđo andreas subiunxit. Et in ihm xp̄m filiū eius vnicū dñm nostrum. Tercio iohes addidit. Qui ɔceptus est de spūsancto natus ex maria vir gine. Quarto intulit iacobꝰ maior. Passus sub pontō py lato crucifixus mortuus ꝛ sepultus. Quinto adiūxit tho mas. Descendit ad inferna tercia die resurrexit a mortuis Sexto addidit iacobꝰ minor. Ascēdit ad celos sedet ad dex teram dei patris omnipotētis. Septimo adiecit philip⁹. Inde ventur⁹ est iudicare viuos ꝛ mortuos. Octauo intu lit bartholomeus. Credo in spiritūsanctū. Nono subiūxit matheus. Sanctā ecclesiā catholicā. Et est sensus. Credo in spiritūsanctū sanctificantē vniuersalē ecclesiā. Decimo addidit symon chananeꝰ. Sanctoꝝ ɔmunionē remissionē peccatoꝝ: quia in sanctoꝝ ɔmuniōe fit peccatoꝝ remissio. Undecimo addidit iudas thadeꝰ. Carnis resurrectōneꝫ. Et est sensus q̄ deus resuscitabit ꝯaꝫ carnē. Duodecimo mathias ɔsumauit. ꝛ vitā eternā amē. Et ideo simbolū ap pelatur: quia ex pluribꝰ apl̄oꝝ sententijs fuit institutū. Di citur eīn simbolū a sin qđ est simul ꝛ bole quod est sententia Unde simbolum quasi pluriū sententia insimul ɔstituta. ¶ Et sciendū q̄ quatuor sunt simbola. Primū est qđ a cū ctis ɔmūniter dicit̄ in quotidiana orōne qđ ɔposuerūt apl̄i Scđm est qđ in prima dicit̄ scꝫ quicūq3 vult saluꝰ esse. ab athanasio alexandrino patriarcha ɔpositū ɔtra hereticos arrianos. Terciū est. quod ɔstātinopolitana synodus cō posuit. Beatus vō hylarius pictauiēsis episcop⁹ scripsit librum de synodis. vbi ꝛ illud ɔposuit ꝛ debet legi tm̄ ī sy nodis totum vel saltem aliqua ꝑticula eius. Unde quidaꝫ dicūt illos esse rep̄hensibiles qui aliam ibi lectōeꝫ legunt. ¶ Simbolū aūt tercium in illis solēnitatibꝰ cantari debꝫ ad missam. de quibꝰ aliqua mentio fit in simbolo. scꝫ oībꝰ dñicis diebus. natalis domini. epiphania. cena dñi. pascha. ascensione dñi. penthecoste. oībꝰ festiuitatibꝰ b̄te marie. sancte crucis. angeloꝝ. apl̄oꝝ. euangelistarum. de dicatōnibus ecclesiarū ꝛ altariū. ꝛ ɔmemoratōe oīm scō rum. infra octauas natalis. epiphanie. pasche. ascēsionis penthecostes. apl̄oꝝ petri ꝛ pauli. ꝛ assumptōis b̄te marie cantat̄ ꝓpter gloriam resurrectionis quam octaua signat

Unde licet in natiuitate ioh. baptiste. ⁊ in festo scti laurencij simbolū nō canteꝛ: in octauis tñ eoꝝ cantaꝛ. eo ꝙ infra octauas aplōꝝ ⁊ assumptōnis adueniant. Et ob h̄ in octaua sancti ioh. baptiste prefatio de aplis ⁊ in octaua sancti laurencij p̄fatio de assumptōne cantaꝛ. Hoꝝ omniū ꝯmemoratio fit in simbolo. Cene dñi que est solēnitas eucharistie ad quā respicit illud quod in simbolo ꝯtineꝛ sanctoꝝ ꝯmunionē. Angeloꝝ qui nomīe celi dicunꝛ intelligi: cum in simbolo diciꝛ factorē celi ⁊ terre. ꝯm illud Gen. j. In p̄ncipio creauit de⁹ celū ⁊ terrā. i. naturā angelicā ⁊ mūdanā dedicatōnis ecclesiarū ⁊ altariū: ad quā respicit illud sanctam ecclesiā catholicā. Tūc eñ (vt ita dicam) sanctificaꝛ ⁊ catholicaꝛ ecclesia: cum dedicaꝛ. Ad octauas respicit resurrectōez mortuoꝝ de qua contineꝛ i simbolo. expecto resurrectionē mortuoꝝ. Quidā nō absurde singulis diebus paschalib⁹ sicut in omnib⁹ dieb⁹ dñicis simbolū cantant. scꝫ a die resurrectōnis vsqꝫ ad ascensionē. Quidā etiā simbolum dicūt in festo beate marie magdalene. dicētes illā aplōꝝ aplām: ꝓ eo ꝙ ipa primo resurrectōnis gaudiū apostolis nūciauit. de quibusdā tñ mētio fit in simbolo in quorum ꝯmemoratōez simbolū nō cantaꝛ vt passionis ⁊ sepulture. q ñ illoꝝ dieꝝ officium alioꝝ regulā non sectatur. ¶ Quia ꝟo xp̄c nō venit p̄dicare gentib⁹: ꝫ iudeis. iuxta illud Math. xv. Nō sum missus nisi ad oues que perierant domus israhel. Unde aplis p̄cepit Luc. x. In viam gentiū ne abieritis. ⁊ in ciuitates samaritanoꝝ ne intraueritis. donec post resurrectionē precepit eisdem Mar. vlti. Euntes in mūdum vniuersū p̄dicate euangeliū omni creature. idcirco romano pontifice solēniter celebrante simbolū fidei nō cantores in choro sed subdyacones ad altare decātant. ⁊ ipi generaliter in missa r̄ndent donec pontifex dixerit. Pax dñi sit semꝑ vobiscū: q̄ñ vsqꝫ post resurrectōnem xp̄i sola iudeoꝝ ecclesia que ꝑ subdyaconos designaꝛ qui sursum ad altare ꝯsistunt: fidem xp̄i recepit aliqua tamen ꝑsona de gentib⁹ credidit sicut mulier chananea cui⁹ fidem dñs ꝯmendauit dicens. Mulier magna ē fides tua fiat tibi sicut petisti. ¶ Queriꝛ quare non cantaꝛ in festis virginū. confessoꝝ. martirū. Nonne confessores ⁊ maxime doctores valde roborauerunt fidem ⁊ martires testes fuerunt domi passi ⁊ pro fide martirizati. Si r̄ndeatur quia nō fit de eis mentio in simbolo: tunc est questio quare hoc ¶ Item cū in festis illoꝝ tm̄ debet simbolū fidei decantare qui fidem habuerūt. angeli aūt nūq̄ fidem habuerūt licet spem: videꝛ ꝙ in festis eoꝝ nō debet decantari. ¶ Itē quare nō cantaꝛ in festo ioh. baptiste. cū ipe sit maxim⁹ inter natos mulierū. ¶ R̄nsio. dicendū ꝙ ratio quare cantatur in festis aliquoꝝ sanctoꝝ. est p̄rogatiua sanctitatis ⁊ excellentia auctoritatis. hec duo erant in solis aplis ⁊ angelis post xp̄m dñm ⁊ matrem eius. penes aūt aplōs residit auctoritas fundandi ecclesiā ⁊ regendi post xp̄m. Ephe. ij. Superedificati sunt suꝑ fundamētū apostoloꝝ. glo. i. doctrinam. Alia glo. dicunꝛ apli ⁊ ꝓphete fundamēta. Unde p̄s Fundamenta eius in montib⁹ sanctis. Similiter angeli magne sunt auctoritatis quib⁹ mediantib⁹ dñs legem ordinauit. Gal. iij. Lex ordinata ꝑ angelos in manu mediatoris. glo. ordinabiliter ⁊ sapienti consilio lex data est per angelos in quib⁹ loquebaꝛ deus. Ipi aūt sunt legati summi pontificis. i. xp̄i. vt quib⁹ mediantib⁹ dñi volūtas nūciaꝛ ⁊ adimpleꝛ. Heb. j. Qui facit angelos suos sp̄us. glo. fili⁹ dei facit sp̄us celestes legatos. ¶ Ex his patet r̄nsio ad q̄sita. quia martires. etsi habuerunt p̄rogatiuā sanctitatis nō habebant excellentiā potestatis. ¶ Queriꝛ adhuc quare nō cantaꝛ in missa simbolū aplōꝝ. cū videaꝛ hoc maxime ꝯgruere. ꝓpter auctoritatē aplōꝝ. exquo eñ officiū misse est maxime solēnitatis ⁊ auctoritatis inter ea que ad officium ecclesiasticū spectāt videꝛ ꝙ in ea debet cātari simbolum magis autenticū. ¶ Pret. simbolū qđ diciꝛ in missa alta voce diciꝛ. Et illud quod est aplōꝝ qđ diciꝛ in prima ⁊ cōpletorio diciꝛ sub silentio. ¶ Ad primū. ꝙ in simbolo quod cantaꝛ in missa quod fuit institutū in ꝯcilio siue synodo constantinopolitano: exp̄miꝛ aliquis articulus cui ꝯtradiciꝛ ab ecclesia orientali. vtpote ille qui est de ꝓcessione sp̄us sancti scꝫ a patre ⁊ filio ⁊ alij plures. quib⁹ eliminātur plures hereses. vtpote arrianoꝝ ponētiū ꝙ fili⁹ minor est patre ⁊ ꝙ nō est eiusdē substātie cū patre. ⁊ ꝙ est filius adoptiuus nō naturalis ⁊ alie plures. sicut tactum est in tractatu de fide. ꝯueniebat vt simbolū illud in missa decantareꝛ vt sic magis ānūciareꝛ ⁊ vtilli fideles oīno adherent. Et si hic attendēda est auctoritas; magis debet attendi vtilitas ꝓpter quod magis ꝯgruit hoc simbolū i missa decantari q̄ simbolum aplōꝝ ꝓpter erroꝝ elimīatōnez. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ simbolū aplōꝝ submisse diciꝛ. vt stat⁹ p̄mitiue eccl̄ie repñteꝛ: q̄ñ apli ⁊ fideles alij nō audebant vsqꝫquaqꝫ fidem xp̄i manifeste confiteri. Simbolū ꝟo quod diciꝛ in missa ⁊ athanasij sunt ꝯtra acclamatōes hereticoꝝ. ad quas ꝯfutādas ꝑ ꝯfessionē fideliū sunt instituta. ꝓpter hoc alta voce decātanꝛ. ¶ Pret. sicut simbolū aplōꝝ voce diciꝛ submissa ad insinuandū ꝙ institutū fuit q̄ñ apli nō audebāt vsqꝫquaqꝫ fidē xp̄i ꝯfiteri. sic alia dicūtur voce alta ad insinuādū ꝙ fuerūt instituta. q̄ñ magis vrgēte auctoritate fidei audebāt fideles fidē xp̄i ꝯfiteri.

Dicto simbolo canta .S. x.

tur offertoriū siue offerēda quo illuminantur ad itelligēdū ꝙ deo sunt dona ⁊ munera offerēda. Diciꝛ eñ offertorium ab offerendo: quia tūc cantāte clero fiunt oblatōnes. Rabanus post euangeliū oblatōnes offeruntur a populo ⁊ offertorium cantatur a clero. quod ex ipa causa vocabulum sumpsit quasi offerentiū canticū. Et notandū ꝙ tria sunt offerenda. Primo ipe ꝑsone deo offerēde. Scđo ea que sūt necessaria ipi sacramēto vł sacrificio scꝫ panis vinū ⁊ aqua Tercio solent offerri manuales oblationes. Sacerdos ꝟo ante offertoriū dicat orem⁹. cui p̄mittit dñs vobiscū: in signū ꝙ nisi nobiscū sit deus: salutē nostrā orare ñ possum⁹ His dictis statim cantaꝛ offertoriū. quod dum cantaꝛ sacerdos accipit oblatōnes manuales a populo vel sacramētales a ministro. Per hoc aūt ꝙ cantaꝛ offertoriū: signatur ꝙ que deo offeruntur cū mentis iubilo debent ei offerri: quia hylarem datorē diligit deus. ij. Corin. ix. Uel vt dicit Inno. offerenda cantaꝛ: quia sacrificiū laudis offertur. Unde p̄s. Circuibo ⁊ imolabo in tabernaculo eius hostiā vociferatōnis cantabo. ⁊ psalmū dicam dño. hec aūt consuetudo tracta est a lege. j. paralippo. Cū offerrent holocausta ceperūt laudes canere dño. ⁊ in diuersis organis que rex dauid feratur concrepare.

Pars secūda hui⁹ tractat⁹.

Eterminata prime ptis misse expositōne que est de illuminatōe populi. Restat de expositōe scđe que est de imolatōne sacrificij. que incipit ibi. Suscipe sancte pater. ¶ In hac pte sub forma mēbroꝝ quinqꝫ determinaꝛ. Primū est ꝯsecrandorum oblatio. Scđm est oblatoꝝ consecratio ibi. Te igiꝛ clementissime pater. Tercium est rei consecrate rememoratio ibi. Unde ⁊ memores. Quartum est ecclesie militantis conseruatio ibi. Oremus preceptis salutarib⁹ moniti ⁊c. Quintum est rei consecrate ꝑceptio post oratōez dñicā īmediate ibi. libera nos.

Mēbrum primum

N membro primo hui⁹ partis contineꝛ tria ꝑ modū articuloꝝ eiusdē membri. Primum est p̄sentatō munerū. Scđm est interpellatō precū ibi. In sp̄u hūilitatis. Terciū est exsultatio laudū ibi. ꝑ omnia secula vbi incipit p̄fatō.

Articulus prim⁹

Uedam p̄cedunt oblatōez scꝫ dispositō pallaꝝ p̄paratio offerendoꝝ: ablutio manuum sacerdotis. Dyacon⁹ ergo corꝑales ⁊ pallas disponit. que significant linthcamina. quib⁹ inuolutū erat corp⁹ dñi ih̄u. Ioh. xix. Pars autē illa q̄ poniꝛ plicata suꝑ cali

tem significat q caput dñi fuerat sepatim inuolutū. Un̄
legit Joh.xx. Sindone mūda inuolutū ēē a ioseph corp⁹
saluatoris ⁊ sudariū capitis ei⁹ p⁹ resurrectōez. nō cū lin-
theaminib⁹ positū. ß seorsuz inuolutū inueniri. ¶ Pōt tñ et
hic aliud assignari. palla aūt extēsa sup altare signat fidē
palla plicata posita sup calicē intellectū. Hoc eñ misteriū
credi debet ex quo ꝯprebēdi nō pōt. vt fides habeat meritū
cui hūana ratō nō prebet experimētū. nō eñ expedit circa ß
nimis discatere: qꝛ defecerūt scrutātes scrutinio. ¶ Sacer-
dos aūt dicto orem⁹ nō statim oratōnez subiūgit: ß pri⁹ ma-
nus abluit ⁊ in alia ecclīa man⁹ abluit anteq̄ ad altare ac-
cedat. Istud ortū habuit a lege Exo.xxx. vbi dicit̄. facies
labiū eneū ad lauādū ⁊ missa aqua lauabūt in eo aaron ⁊
filij ei⁹ man⁹ suas ⁊ pedes qñ ingressuri sunt tabernaculuz
testimonij ⁊ qñ accessuri ad altare vt offerāt in eo th⁹ dño.
Hic signat̄ q epūs vel sacerdos in pmo ingressu i ecclīaz
debet man⁹ lauare ⁊ post qñ accedit ad altare ad offerēdū:
vt magis magisq̄ mūdat⁹ offerat hostiā imaculatā sanctā
deo placentē. Hic aūt moraliter insinuat̄. q sacerdos ob-
laturus hostiā debet lauare ꝯscientiā lacrimis ꝯpunctōis.
ps. Lacrimis meis stratū meū rigabo. Ne indign⁹ acce-
dens ad tantū sacrificium reus sit corpis ⁊ sanguinis dñi.j.
Corin.xj. Dñs etiā anteq̄ in ara crucis verū offerret sacri-
ficium: lacrimas effudit scʒ in resuscitatōe lazari. Joh.xj.
Infremuit spū ⁊ turbauit semetipm ⁊ lacrimat⁹ ē. ¶ Sub-
dyacon⁹ calicē pparat ⁊ patenā. ponēs panē sup patenā et
vinū in calice: quo signat̄ q anteq̄ hoc sacramentū fuerat
institutū: ipm in misterio legis fuisse pfiguratū. Lex eñ p
subdyaconū nō incōgrue signat̄. Dyacon⁹ patenā cū ho-
stia tradit epō vel sacerdoti quam epūs vel sacerdos facta
oblatione in altari deponit insinuans q xpc seipm oblatu-
rus deo patri sacramētū prim⁹ instituit. ⁊ ecclīe tradidit ce-
lebrandū. hoc est inquit corpus meū quod p vobis tradet̄
hoc facite in meā ꝯmemoratōnez. Epūs vel sacerdos acce-
pto vrceolo aquā vino ꝯmiscet in calice: qꝛ xpc populū qui
p aquā signat̄ sibi recōciliauit morte. xpc aūt sanguinē ef-
fudit p populo sicut ipe testatur Math.xxvj. Hic est san-
guis meus noui testamēti qui pro multis effusus est in re-
missionē peccatoꝝ. Et de latere xpi exiuit sanguis ⁊ aqua
Joh.xix. Quaten⁹ nec xpc sit sine populo. nec popul⁹ sine
xpo. ¶ Dyacon⁹ aūt facta oblatōne calicē pparatū in alta-
ri ꝯponit. quo signat̄ q euangeliū cui⁹ figura est dyacon⁹.
hui⁹ sacrificij ritum ꝯmēdauit ecclesie que p altare signat̄.
Calix aūt ponit̄ ad dextrū latus oblate quo signat̄ q susce-
pturus est sanguinē qui de latere xpi credit̄ pfluxisse. vt di-
cit Inno. vel ponit̄ ad dextrā hostie: ad significandū q sā-
guis quē dñs ꝓpinauit in cena discipulis: effluxit de latere
ei⁹ dextro ßm q dicit̄ in canone misse dedit discipulis suis
dicēs. Accipite ⁊ bibite ex eo omnes. Hic est eñ calix san-
guinis mei ⁊c. qui p vobis ⁊ p multis effundet̄ i remissio-
nem peccatoꝝ. ¶ Per ista vasa sancta q̄ sūt calix ⁊ patena
dñici sepulchri typū habem⁹ sicut dicit Raba. ⁊ ponit ra-
tionē talē. qꝛ sicͭ tūc corp⁹ xpi aromatib⁹ vnctū in sepulchro
nouo p piorꝝ offitiū condebat̄: ita mō in ecclīa mistieū cor-
pus illi⁹ cū vngentis sacre orōnis conditūz in vasis sacris
ad ꝯcipiēdū fidelib⁹ p sacerdotū officiuz administrat̄. p cor-
pus misticū intelligit corp⁹ xpi sub sacramēto. ⁊ q dic ora-
tionib⁹ conditū esse: dicit ꝓpter orōnes que añ ꝯsecratōez
⁊ post in canone dicūt̄. que nō modicaz suauitatē in aiab⁹
pijs efficiūt. ¶ Oblatōe facta adolet̄ incēsuz p qd̄ innuit̄ il-
lud qd̄ legit̄ Luc.vij. maria attulit alabastrum vngenti ⁊
vnxit pedes dñi: ⁊ dom⁹ impleta est ex odore vngenti. Qd̄
aūt sacerdos frequēter supducit ⁊ circūducit incēsuz: desi-
gnat q frequēter exhibuit ⁊ adhibuit maria vngentū. Pri-
mo cum vnxit pedes dñi in domo symonis pharisei Luce.
vij. Scdo in domo symonis leprosi sup caput ei⁹ vngentuz
effudit Math.xxvj. Tercio cum emit aromata vt veniēs
vngeret ihm in sepulchro Mar.vlti. Voluntas eñ pro fa-
cto reputat̄. cum p ipam non steterit quo min⁹ ꝯpleuerit qd̄
incepit. Qd̄ vndiq̄ totū incēsatur altare: designat q totuz
vndiq̄ respersit ecclīam. sicut dñs ipe testat̄ Math.xxvj.
Amē dico vobis vbicūq̄ pdicatū fuerit hoc euangeliū in
toto mundo dicet̄ ⁊ q hoc fecit in memoriā eius. ¶ Porro
cum sacerdos accipit patenā cum hostia. vrceolū cū aqua
calicem cū vino. thuribulū cum accenso. efficit sup ea cru-
cis signaculū: vt p crucis virtutē omnes conatus dyaboli-
ce malignitatis effugiat: ne contra sacerdotem vel sacrifi-
cium aliquo modo pualeat. ob hoc eñ supducit ⁊ circūdu-
cit incēsum in modum crucis: quaten⁹ signaculo crucis ⁊
thuris incenso dyabolice fraudis malignitas excecretur.
huiōi eñ fum⁹ circūduct⁹ sic exterreat omne gen⁹ demonio-
rum Tho.vj. ¶ Hic queri pōt quare subdyacon⁹ qui vi-
nū ponit in calicē: nō apponit etiā aquā. ß sacerdos. ¶ Pre-
te. quare sacerdos nō offert calicē cum vino ß dyacon⁹: si-
cut offert patenā cū hostia. ¶ Pret. sacerdos offerēs hosti-
am dicit offero. dicit eñ Suscipe sancte pater oñipotens
eterne de⁹ hanc imaculatā hostiaz quā ego indign⁹ famul⁹
tuus offero tibi. dyacon⁹ offerēs vinū dicit. Offerim⁹ tibi
dñe calicē salutaris quod videt̄ incōueniens: cū sacerdos
sit psona maioris auctoritatis q̄ dyacon⁹. mod⁹ aūt loquē-
di pluraliter magis ꝯgruit maiorib⁹ psonis. ¶ Ad primū
patet rñsio ex dictis. ꝯmixtio eñ aque cū vino in calice si-
gnat vnionē populi fidelis cū xpo: deo recōciliati p mortē
illius qui est sacerdos ßm ordinē melchi. ꝓpter quod in si-
gnum hui⁹ vnionis ⁊ recōciliatōis aqua apponit̄ a sacer-
dote quo xpc signat̄. ¶ Ad aliud dicendū. q in oblatōe ve-
ri sacrificij in ara crucis sepabat̄ sanguis a xpo nō aūt sic
sepabat̄ corpus xpi siue caro. In cui⁹ rei signū oblatio ho-
stie qua signat̄ oblatio xpi ßm carnē. fit a sacerdote quo si-
gnatur xpc. oblatio vini quo signat̄ oblatō xpi q̄tū ad san-
guinem fit ab alio scʒ dyacono. non tñ pcise: quia ⁊ sacer-
dos ⁊ dyacon⁹ calicē offerunt cū vino. ßm q oblatio ad in-
tentionē refert̄. vnde vterq̄ debet pferre verba oblatōnis
que sunt. offerim⁹ tibi dñe calicē salutaris ⁊c. Oblatō aūt
illa poti⁹ fit a dyacono q̄ ab alio mistro: ꝓpter dignitatez
ordinis dyaconat⁹ que ꝓxima est dignitati ordinis sacer-
dotalis. ¶ Ex hoc patet rñsio ad aliud quod querit̄. scilicz
quare sacerdos dicit offero: dyacon⁹ offerim⁹. Ratō hui⁹
est. quia sacerdos solus offert. dyacon⁹ nō solus: ß ipe ⁊ sa-
cerdos simul q̄tuz ad intentōez.

Articulus secūdus

Blatione facta panis ⁊ vini ꝯsecrādi: tres sub-
iungūtur orōnes singulariter. ßm ꝯsuetudinez
ecclīe romane. In pma postulat̄ acceptatio di-
uina ipius sacrificij ⁊ illorum qui assistunt in illa scilicz in
spiritu humilitatis. In secūda postulatur consecratio. in
illa scilicet Veni sanctificator. In tercia postulatur profe-
ctus oblationis facte ad honorem sanctorum ⁊ nostraz sa-
lutem. in illa scilicet Suscipe sancta trinitas ⁊c. In mul-
tis autem ecclesijs dicitur vna predictarum tm̄ scʒ in spiri-
tu humilitatis. ¶ Nota ergo q sacerdos dicens. In spiri-
tu humilitatis ⁊ in animo ꝯtrito suscipiamur ⁊c. duo tan-
git que orationē efficiūt exaudibilē. scʒ humilitatē. Unde
Eccl.xxxv. Oratō humiliantis se penetrat nubes ⁊ contri-
tōnem. Isa.vlti. ad quē respiciam nisi ad paupculū ⁊ con-
tritum spiritū. ¶ Dubitat̄ aūt de pdictis. quia vt dicit Ra-
ban⁹. sacrificium dicit̄ quasi sacrum factum quod pce mi-
stica consecrat̄ in memoriam dñice passionis. Qd̄ aūt tale
est. oīno est acceptum ⁊ benedictū a deo ⁊ consecratū. Un-
de frustra postulatur a dño in orationib⁹ pdictis ipius sa-
crificij acceptatio benedictio ⁊ consecratio. ¶ Rñsio. dicē-
dum q sacrificium dicitur vno modo actus consecrantis
siue ipa consecratō actōis. ⁊ sic sumit̄ i illa orōne. in spiri-
tu humilitatis. alio mō dicit̄ ipa hostia ꝯsecrāda scʒ in il-
la orōne. Veni sāctificator ⁊c. Tercō mō dicit̄ ipa hostia
ꝯsecrata scʒ ßm diffinitōez Rabani. Unde de sacri. sic
sumpto nō fiunt postulatōes in oratōnib⁹ predictis. ¶ De-
inde inclinato capite dicit sacerdos. Suscipe scā trinitas
vel ßm vsum aliquaꝝ ecclīaꝝ. sacerdos inclinat caput ibi
In spū hūilitatis quo signat̄ hūiliatō xpi. qui semetipsuz
exinaniuit formam serui accipiēs facto obediēs patri vsq̄

ad mortem Philip. ij. Post osculat altare in signū ꝙ per passionē xpi reconciliati sum⁹ deo patri. vnde Ephe. ij. Ipse
fecit pacē et recōciliet ābos pietes in vno corpe deo. ¶ De-
inde sacerdos ꝯuersus ad populū postulat officiū oratio-
nis ab assistentib⁹ dicēs: orate ꝓ me fratres. ⁊ fm diuersos
vsus ecclesiaꝝ diuerse sunt forme postulandi sibi ⁊ rndendi.
Quidā dicunt Orate fratres vt meū ac vestrū sacrificium
acceptabile fiat apud deū patrē omipotētē. Alij aūt dicūt
obsecro vos fratres orate ꝓ me ⁊ ego ꝓ vobis: vt meū pa-
riter ꝙ vestrū sacrificiū ⁊c. Quidā aūt rndēt sic. memor sit
dñs sacrificij tui ⁊ olocaustū tuū placabile fiat. Quidam
sic. Spūssanct⁹ superueniet in te. ⁊ virt⁹ alt. ⁊c. Nōne videt
incōueniēs in tanto officio tot fieri diuersitates? Unde vi-
detur ꝙ hec varietas nō est ꝑmittēda in ecclia. ſ; poti⁹ dā-
nanda. ¶ Ad hoc rndet Aug. in quadā eplā ad valeriānū
epm maydeburgeñ. querēti de diuersitate modoꝝ. qui fiūt
circa celebratōēꝫ sacramētoꝝ dicēs. Sic habem⁹ a sanctis
patrib⁹. ꝙ si vnitas seruat caritatis in fide catholica: ni-
hil officit ꝯsuetudo diuersa. ⁊ si multe sunt diuersitates q̄
nō in sūma sacramēti nec in virtute ei⁹ aut fide discordant
neqꝫ omnes in vnā ꝯsuetudinē colligi possunt. estimo eas
poti⁹ in pace tolerādas: q̄ discorditer cū scandalo damnā-
das. ex his patet que diuersitas est toleranda. sūmā sacra-
menti intelligit vt estimo: illa que precise requirūtur ad eē
sacramenti. ¶ Adhuc queritur quare dicit Orate in scda
persona: nō oremus in prima. Similiter potest queri qua-
re dicto oremus ante oratōēꝫ nō statim dicit secretam vel
secretas. ¶ Pret. quare dicit Oremus alta voce ⁊ secretaꝫ
vel secretas voce demissa. ¶ Pret. que orationū sequētium
respondet illi inuitatōni cum dicit Oremus. ¶ Ad primū
dicendum: ꝙ sacerdos cum dicit orate specialiter postulat
sibi suffragia fieri orationuꝫ. quod patet ꝑ hoc quod dicit
in multis ecclesijs orate pro me fratres. Similiter cum di-
cit. Orate fratres vt meum ac vestrum ⁊c. postulat sibi fie-
ri suffragia orationum q̄tum ad actum consecrationis.
¶ Ad aliud dicendū. ꝙ in secretis fit spālis mentō vt fre-
quentius de oblatōne siue munere oblato. ꝓpter qḋ conue-
nit ꝙ post oblatōēꝫ dicant. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ ab offe-
renda cantata vsqꝫ ad prefatōnēꝫ: omnia que dicunt: voce
submissa dicunt: ad insinuādum quod scriptū est Joh. xj.
scꝫ ꝙ instante passione dñi ihs nō ambulauit palam inter
iudeos quia cogitabāt eum interficere: ſ; abijt in regioneꝫ
iuxta desertum in ciuitatem effrem ⁊ ibi morabat cū disci-
pulis suis. Ab illo aūt die quo ꝯgregatis phariseis ⁊ prin-
cipibus sacerdotū vt inirent consiliū quid facerent. Joh.
xj. ⁊ cayphas qui erat pontifex ānī illius dixerat: expedit
vobis vt vnus moriat pro populo ⁊ nō tota gens pereat:
cogitauerunt vt interficerēt eum. ꝓpter qḋ ad temp⁹ cessit
⁊ ad tempus latebat ī alia regione. hoc ergo sacerdotis si-
lentium signat xpi latibulū. ¶ Ad illud quod querit que
oratio rndet inuitatōni facte ꝑ oremus: dictū ante offeren-
dam. Dicendū ꝙ illa que dicit imediate post orate. cui⁹ di-
latōnis causa supratacta est. In cui⁹ signū prime secrete non
ꝑmittit orem⁹ sicut ⁊ secretis sequētib⁹. ¶ Si aūt queratur
quare incipit silentiū illud statim offerēda cātata. Dicen-
dum ꝙ ratō est. quia tūc incipit misteriū passionis dñi scꝫ
in oblatōne eoꝝ que sunt ꝯsecranda. Unde ibi ꝑ correspō-
dentiam quādaꝫ inchoat machinatō iudeoꝝ ⁊ tractatō de
morte dñi: ꝓpter quā dñs abijt in regionē iuxta desertum
⁊c. Joh. xj. Illa eñi oblatio initiū est misterij passionis do-
minice: sicut illa machinatō fuit initiū simpliciter passionis
eiusdeꝫ. ¶ Si aūt querat quare illa pars misse que p̄cedit
oblatōēꝫ hostie vel sacrificij cū tanta melodia celebratur.
Potest rnderi id qḋ dicit Raba. assignans causaꝫ quare
introitus misse solēniter cantat dicens. bene in ingressu sa-
cerdotis ꝯcrepantib⁹ choris auditur modulatō diuine lau-
dis. et dulce celebratōnis misteria ministroꝝ pia p̄cedat con-
sonantia: ⁊ corporis ⁊ sanguis xpi venerabile sacramen-
tum antecedat digne laudis sacrificium. ¶ Deinde dicto
orate fratres dicit sacerdos secretam quā intermisit. quo
signatur ꝙ dñs redijt hierosolimā ad domū oratōnis quā
ad temp⁹ deseruerat cum esset in effrem. vnde Math. xxj.
Cum intrasset ihs hierosolimā eiecit vendētes ⁊ ementes
de templo dicens domus mea domus orationis vocabit. Dila-
tio eñi dñi q̄tuꝫ ad actū orandi in hierosolimis fuit causa
ꝓpter quā hanc sacerdos intermittit oratōēm. ⁊ hec inter-
missio est signū illi⁹. Et sciendū ꝙ nūero ⁊ ordini collecta-
rum debet rndere ꝑ ꝯformitatē ꝯnūerus ⁊ ordo secretaruꝫ
⁊ postcōmunionū. Quot ei dicte sunt collecte ⁊ quo ordie
tot ⁊ eo ordine debēt dici secrete ⁊ postcōmūiones. nec plu-
res nec pauciores nec alio ordine.

Articulus tercius

Restat dicere de parte illa que est de solutōe lau-
dum que incipit cum dicit. Per omnia secula
seculoꝝ. quod est finis oratōnis ⁊ initiū prefa-
tionis. Per sacerdotē d̄o finientē oratōēꝫ ⁊ inchoantē pre-
fationeꝫ insinuat ꝙ xp̄c est lapis angularis qui fecit vtra-
qꝫ vnum Ephe. ij. Judeos scꝫ ⁊ gentiles vt sit vnum ouile
et vnus pastor Joh. x. Eleuata ergo voce dicit sacerdos.
Per omnia secula seculoꝝ. quo signatur ꝙ ihs iterum pa-
lam ambulabat: ita ꝙ in crastinum turba multa que ꝯue-
nerat ad diem festum. cum audisset ꝙ ihs venit hierosoli-
mam: acceperunt ramos palmarum. ⁊ obuiam ꝓcesserūt
clamantes. benedictus qui venit in nomine domini Ma-
thei. xxj. ¶ In hac autem parte proceditur sic. Primo fide-
lium ꝯgregatorum citatio ꝓponitur. Scdo confessionis ex-
hibende ratio declaratur ibi. Uere dignū ⁊ iustum ē. Ter-
cio confessionis exhibite acceptatio postulatur ibi. Cū qui-
bus ⁊ nostras voces.

Primo ergo p̄missa .§. j.

salutatōne fit exhortatō ad duo. scꝫ ad cordis subleuatio-
nem: ⁊ laudis siue gratiarūactōēꝫ. Sacerdos ergo dictu-
rus rem attentōne dignissimam. premittit salutationem:
optans assistentes tales esse cum quib⁹ dñs manere digne-
tur. ⁊ maxime in prandio spūali in quo reficiendi sunt pa-
ne viuo qui de celo descendit Joh. vj. Unde officiū prefa-
tionis potest ad illud referri quod legit Luc. xxij. scꝫ misit
petrum ⁊ ioheꝫ: dicens. Euntes parate nobis pascha vt mā-
ducemus. Et post eodem. Et ip̄e ostendet vobis cenaculū
magnū stratū ⁊ ibi parate. ⁊ Mar. xiiij. idem. ⁊ hoc sonat
qḋ dico p̄fatio. dicit eñi prefatō. i. p̄locutō. vtpote q2 fit pre-
paratio ad hostie ꝯsecratōēꝫ ⁊ ꝯsecrate sumptōēꝫ. ¶ Facta
salutatōne monet sacerdos ad cordiū subleuatōēꝫ dicens.
Sursuꝫ corda fm ꝙ hortat apl's Col. iij. dicens. Que sur-
sum sunt querite nō que super terram. vt corda sint vbi est
thezaurus Math. vj. Ne illis possit improperando dici.
populus hic labijs me honorat cor autē eorum longe est a
me Isa. xxix. Facta autem monitōne sacerdotis chorus ꝯ-
fitetur se monita sacerdotis suscepisse cum dicit. Habem⁹
ad dominuꝫ. Quasi diceret sacerdos sint corda vestra sur-
sum: ⁊ populus rndet. ⁊ nos habemus corda sursuꝫ scꝫ ad
dominū. ¶ Deinde hortat ad gratiarūactōes dicens. Gra-
tias agamus dño deo nostro. Dño inquā qui redemit. p̄s.
Redemisti nos domine deus veritatis. Ex hoc eñi ꝙ rede-
mit acquisitum est ei ius possidendi ⁊ ita ratōēꝫ dominan-
di. Unde aug. tanti emit vt solus possideret deo qui crea-
uit. Geñ. j. Creauit deus hominēꝫ ⁊c. Nostro: quia salua-
bit. p̄s. deus noster deus saluos faciendi. Tūc eñi verissi-
me erit noster: quādo erit omnia in omnib⁹. i. habundan-
tia omniū bonoꝝ. Ip̄e est deus qui nos creauit de nihilo.
Ip̄e est dñs qui suo sanguine nos redemit. Ipse est noster
qui suo munere nos saluabit. qui creando dedit nobis na-
turam: qui redimendo tribuit gratiā: qui saluando cōfert
gloriam. Uel dño nos sua virtute portanti. Heb. j. portās
omnia verbo virtutis sue. deo nos sua sapientia regēti ꝑs.
Qui regis isrl' intēde. nřo regnū preparāti. Joh. xiiij. Ua-
do parare vobis locum. Hec est ratio triplex quare illi ex-
hibenda est gratiarūactio. ¶ Chorus autē respondēs ver-
bo sacerdotis assentit dicens. Dignum ⁊ iustuꝫ est. Dignū
inquā q̄tum ad ipsum. quoniam ip̄e est dominus deus no-

ster. Justū ꝗtū ad nos: q: nos ꝑplꝰ eiꝰ ⁊ oues pascue eiꝰ.

Vere dignū et iustū .§.ij.

Hic ponit̄ ratō laudis exhibēde scȝ duplex. Pꝛima est ex
cellentia diuina. Scd̄a est laus angelica que tangit̄ ibi. ꝑ
quē maiestatē tuā ⁊c̄. ita rn̄det chorus. dignū ⁊ iustū. qd̄
asserit sacerdos dicēs. Vere dignū ⁊ iustū est. dignū: quia
nos mera volūtate condidit. iustū: quia pura misericordia
nos redemit. equū: quia nos gratuito iustificat. salutare:
quia nos ꝑpetuo glorificat. Uel dignū ratōe sue excellen
tie. Justū ratōne sue beneficientie. Equū ratōne sui bene
placiti. multū em̄ placet deo gratitudo. Salutare ratione
sui promissi. Nos tibi semper. quia maiestas eius eterna.
Thob. xiij. Magnꝰ es dn̄e ineternū ⁊ in omnia secula re
gnū tuū. ps. Benedicā dn̄m in omni tp̄e semꝑ laus eius
⁊c̄. Et vbiqȝ: quia maiestas eiꝰ vbiqȝ. ps. In omi loco dn̄a
tōnis eius benedic aīa mea dn̄o. Dn̄e sancte: seruos suos sā
ctificans iustificando. Pater omipotens: filios exaltans
in meritis extollendo. Eterne deꝰ: cultores suos remune
rans eternaliter beatificando. Uel dn̄e sancte: suos in san
ctitate ꝯseruādo. Pater omipotens: filios potēter generā
do. Eterne deꝰ. cultores suos eternaliter remūerādo. Per
xp̄m dn̄m nr̄m. ꝑ xp̄m em̄ tanq̄ ꝑ mediatorē ⁊ aduocatum
gratias exoluimus: quia aduocatū habemꝰ iuxta patrem
i. Jo. ii. ⁊ i. Joh. ij. Per quē scȝ xp̄m maiestatē tuam lau
dant. ado. domi. tre. po Per xp̄m inquā a quo habent esse. q:
ip̄e est dei virtus. ⁊ noticiā quia ip̄e dei sapiētia. j. Corin.
per illum em̄ laudant adorant tremunt. laudant per quem
facti sunt scȝ per filium. Gen̄. j. dixit deus fiat lux. i. ange
lica creatura. verbo dixit ⁊ verbo fecit quia verbo dn̄i celi
firmati sunt. hi vtiqȝ laudant. ps. Laudate eū omnes an
geli eius. vnde Esdre. exercitus celi te adorant. adorāt. ps
Adorate deum omnes angeli eius. Tremūt Job. Colūne
celi ꝯtremiscent ⁊ pauent ad nutum eius. Laudant inquā
virtuti maiestatis testimonium exhibendo: adorant excel
lentiam maiestatis reuerendo. Tremūt potentiā maiesta
tis admistrādo siue eidem famulando. Tremere em̄ dicū
tur non metu formidinis cum sint ꝑfecte beati: sed admi
rationis conceptu vel obedientie famulatu. sunt em̄ admi
nistratoꝝ spiritus in ministerium missi. Heb. j. Unde his
verbis innuitur q̄ diuina maiestas maxime est laudabilis:
eo q̄ laudabilis ab angelis quorum testimoniū est maxi
me autenticum. maxime reuerenda: eo q̄ adorabilis a do
minationibus qui habent dominiū ordinatū sup bonos
angelos inferiores. atqȝ maxime admirabilis a potestati
bus que aduersarias virtutes subditas habent ⁊ que con
ceptum mandatū in principatib⁹ archangelis ⁊ angelis
sibi subditis perficiunt. vt volunt expositores hierarchie
beati Dyoni. ¶ Celi scilicet deum laudant. i. viam prestāt
laudandi. ps. Laudate eum celi celorum ⁊ aque om̄es ⁊c̄.
Unde cuncta laudant deū vel laudis materiā dant. Uel
sm̄ quosdam celi dicuntur throni q: in thronis dicit̄ dn̄s
sedere. ⁊ dominus dicit Jsa. lxvj. Celum mihi sedes. celo
rūqȝ virtutes pluraliter dicit. quia sicut plures sunt celi: si
militer virtutes celorum sunt plures. quarū influētia ista
inferiora ꝑducunt̄ in esse ⁊ ꝯtinent̄. Uel virtutes dicūtur
vnꝰ ordo in infima hierarchia que ꝯtinet virtutes. archan
gelos ⁊ angelos. Uel ꝑ virtutes celoꝝ oēs spūs celestes si
gnificant̄. vt em̄ habet̄ in glo. sup illud laudate eū omnes
virtutes eiꝰ: generale nomē est omniū celestiū spirituum.
Quiqȝ tamē ꝓ vno ordine accipit̄. ¶ Et ꝑ hoc pȝ rn̄sio ad
hoc qd̄ posset hic queri. quare fit hic mentō solū modo de an
gelis dominatōnib⁹ ⁊ potestatib⁹ ⁊ seraphin: quia vt ex di
ctis patȝ. de omnib⁹ fit hic mentō sm̄ aliquē exponēdi mo
dum iam dictum. ¶ Ac beata seraphin. ordo primꝰ de sup̄
ma hierarchia seraphin sic dictus a dono caritatis: q: ex
cellentius ꝑsidet. Unde interp̄tatur ardor vel incendiū si
ue ardentes. Et vt habet̄ a Hiero. Seraphim ꝑ m. in ma
sculino genere. ꝑ n. in neutro genere plurali dicimus. Se
raph aūt singulariter dici potest sicut cherub vel cherubin
Hꝰ concelebrant. i. pari voto celebrant laudes diuinas so
cia exultatione. Non em̄ absqȝ exultatione ꝑmaxima lau
des deo ꝑsoluunt. Unde beati qui habitant in domo tua dn̄e
in seculū seculi laudabūt te. ¶ Nota q̄ scd̄s ordo i sup̄ma
hierarchia dicit̄ cherubim. ⁊ dicit̄ a dono sciētie: q: excellē
tius ꝑsidet respectu thronoꝝ ⁊ alioꝝ posterioꝝ. ⁊ interp̄
tatur scientie plenitudo. Terciꝰ ordo eiusdē hierarchie est
thronꝰ. ⁊ dicit̄ sic a dono domiandi quo trāscendūt inferio
res ordines quib⁹ domiant̄: ⁊ missi ad nos docēt nos debi
to modo domiari. Potestates sūt siłr de media hierarchia
sm̄ quosdā ⁊ dicunt̄ sic a dono potētie cohercēdi demonū
p̄tates. Uirtutes archangeli angeli sunt de infima hierar
chia. ⁊ dicunt̄ virtutes a dono faciēdi miracula. Archāge
li a dono nūciādi siue reuelādi maiora. Angeli a dono nū
ciandi minima. de his fit spālis mētio in p̄fatōnib⁹. ¶ Et pt̄
hic queri quare in nulla p̄fatōe fit spālis mētio de pncipa
libus sicut de alijs. Et pōt ad hoc dici. q̄ nō solū nomiant̄
ordines angeloꝝ in p̄fatōib⁹ vt oñdat̄ q̄ insistant laudib⁹
dei: ꝫ vt ostēdat̄ q̄ nos qui siłr debemꝰ laudib⁹ diuinis in
sistere: debemꝰ eisdē quodāmō velle assimilari. Principa
tus aūt p̄ ceteris dicunt̄ possidere donū reuerētie. ⁊ nō solū
sm̄ q̄ reuerētia intelligit̄ actiue vtpote exercēda respectu
sūme maiestatis: ꝫ potiꝰ q: alij debent alijs reuerētiā exhi
bere. hec aūt mime appetēda est in homie. Omnia aūt alia
dona ab angelis date quodāmodo intellecta ꝯuenit appete
re. vtpote facere miracula scȝ in ꝯuersione peccatoꝝ ad pe
nitentiā. domiari sibi ip̄is ⁊ vicijs similiter.

Cū quibꝰ et nostras .§.iij.

voces. Duas em̄ omnipotens deꝰ ratōnales condidit crea
turas. angelicā ⁊ humanā. qui laudib⁹ diuinis insisterent
⁊ ei gratiarū redderent actōnes. quas dum pari voto cele
brant: tanq̄ inferiores ⁊ superiores corde in celesti cytha
ra sociantur. De qua Apoc. xiiij. Et audiui vocem quasi
cytharedorum cytharizantium in cytharis suis. ⁊ canta
bant quasi canticum nouum. Supplici confessione. i. quasi
nō superba persumptōne sed humili laude dicentes. San
ctus. sanctus. sanctus dn̄s deus sabaoth. Ter dicit̄ sanctꝰ
⁊ semel deus. vt trinitatis ⁊ vnitatis misteriū ꝯprobetur.
Hoc non solum seraphim clamabant sub excelso dei solio:
sm̄ q̄ dicit̄ Jsa. vj. sed ⁊ quatuor aīalia sm̄ illud Apoc.
iiij. In circuitu sedis requiē nō habebāt die ac nocte dicē
tia. Sanctꝰ. sanctꝰ. sanctꝰ dn̄s deꝰ omipotēs. deꝰ dicit̄ san
ctus. i. sanctificās: nō aūt sanctificatꝰ. vn̄ Leui. xix. San
cti estote q: factꝰ sum dn̄s deꝰ vester. Sanctꝰ pater dicēte fi
lio. Joh. xvij. pat̄ sanctifica eos in veritate qs dedisti mihi
q: tu fecisti eos. Sanctꝰ angelo p̄testāte Luc. j. Quod enī ex te
nascet̄ sanctū vocabit̄ filiꝰ dei. Sanctꝰ spūs sanctꝰ xp̄o di
cente Joh. xx. Accipite spm̄ scēm quoꝝ remiseritis pecca
remittunt̄ eis. Dicit̄ aūt dn̄s deꝰ sabaoth. i. dn̄s exercituū
videlicet angeloꝝ ⁊ hominū. quoꝝ terribilis vt castrorū
acies est ordinata. Can̄. vj. Tot em̄ exercitꝰ deꝰ habet i ter
ra: quot sunt ordines in eccl̄ia. tot habet in celis: quot sūt
in angelis. Nomie celoꝝ ⁊ terre: angeli ⁊ homies diuina
pleni gloria ꝓhibentur. Uel ad lrāȝ celi ⁊ terra diuia glo
ria replent̄: quia diuinitas est vbiqȝ. Unde ps. Si ascēde
ro in celum tu illic es ⁊c̄. sup omnia nō eleuatꝰ. subter oīa
nō prostratꝰ. inter omnia nō inclusus. extra omnia nō ex
clusus. vn̄ Job. xj. Excelsior celo est ⁊ qd̄ facies: ꝓfundior
inferno. ⁊ vnde ꝯgnosces: longior terra mēsura eiꝰ ⁊ latior
mari. ¶ Quia vō necessariū est ad eternā salutē incarna
tionis quoqȝ misteriū confiteri recte subiūgit̄ Benedictꝰ
qui venit in nomie ⁊c̄. sumptū est de euāgelio Joh. xij. Et i
cum illud canit̄ debet fieri signū crucis. ꝫ hoc noie dicit fi
lius. Ego inquit veni in noie patris mei. Joh. v. Nomen
patris ē filius. de quo Jsa. xxx. Ecce nomē dn̄i venit de lō
ginquo. Osanna in excelsis. Osanna verbū hebreū est qd̄
significat salua obsecro. ꝯpositū ex osi qd̄ est salua ⁊ anna
quod est interiectō obsecrantis. vel osanna sunt due dictō
nes ꝑ eclipsim prolate. bis autem dicit̄ osanna, ꝓpter duas
ptes salutis q̄ sunt stola carnis ⁊ stola mētis quib⁹ sancti
beatificant̄ in gloria. Hic laudis vsus in ps. cxvij. reperitur

q̄ ē ā turbe dicerāt osanna. hoc est qđ ibi dicit. O dñe sal
uum me fac. Benedict⁹ qui venit in noīe dñi. qđ subiungi
tur eisdem verbis. hoc aūt canticū est canticū angeloꝝ qđ
nos cantātes significam⁹ q̄ p hoc sacrificiū iungi celestib⁹
debem⁹ ꝛ ideo saluari cū illis in excelsis clamam⁹.

Membrum secūdum

Ecūda ps pncipalis que incipit ibi. Te igi
tur in qua agit de ꝯsecratōe rei oblate ꝛ di
uidit in quatuor. Primo postulat hostie deo
accepte benedictio. Scđo fideliū ꝯmotō ibi
In pmis que tibi offerim⁹. Tercō hostie benedicte in cor
pus xpi ꝛ sanguinē trāsmutatio ibi quā oblatōez. Quartō
ꝯsecratōis ꝯsumatō ibi. Qui pridie q̄ pateret.

Articulus primus

Ota ergo q̄ post laudis pconiū sequit secretuz
silentiuz. Nam vbi ihs honorifice fuit suscept⁹
hierosolimis a turbis. cū ramis palmaꝝ ꝛ lau
dibus. vt habetur Joh. xij. iudei volebant eum cape. ꝓpter
quod recessit ab eis ꝛ abijt in bethaniaz ꝛ ibi abscondit se
ab eis Joh. xij. Non metu formidens: s; prouidētia dispē
satoris. quia nōdum venerat hora ei⁹. qua adueniente spō
taneus ad passionem accessit. vnde Math. xxvj. Surgite
inquit eamus. ecce appropiquabit qui me tradet. vñ Joh.
xvj. Cohors ꝛ ministri cum venissent cum laternis ꝛ facib⁹ ꝛ
armis vt apphenderēt eum. Ipe aūt sciens omnia que ven
tura erant sup eum: pcessit ꝛ dixit eis. quē queritis. Rñ
derunt ei ihm nazarenū. dixit eis. Ego sum. Illud q̄ xpi la
tibulum hoc silentiū secrete repsentat. Alia est causa hui⁹
secreti silentij. scz vt sine tumultu sine strepitu verboꝝ mē
tis deuotio ad deum dirigatur: qui est exauditor cordis nō
vocis. Non eñ est exorand⁹ clamorib⁹ qui renuz scrutator
est ꝛ cordium. Hiere. xvij. Qđ āna typū gerens ecclie insi
nuabat que nō petitōne s; tacita deuotione qđ petijt impe
trauit. dicitur eñ primo Reg. j. Et anna loquebat in cor
de suo tm̄q; labia illius mouebant ꝛ vox penit⁹ non audie
batur. verba tñ sunt ꝓferenda: ne quid petere vel intēdere
debeam⁹ ignorem⁹. Altera est. ratōne tāti misterij verba p
quotidianuz vsum vilescāt ꝛ in locis nō ꝯpetentib⁹ passim
ꝛ indiscrete dicant. ꝛ sic sint dicentib⁹ in ruinaz. Unde et
dicit. Contigit vt quadaz die pastores sup lapidē quēdam
ponerēt panē. qui ad hoꝝ verboꝝ prolatōez ꝯuersus est in
carnē. ꝛ forsitan transmutat⁹ est panis in corpus xpi. in q̄
diuinitus acerrima facta est vindicta: nam pcussi sunt di
uino iudicio celitus misso. vnde statutuz fuit vt de cetero
diceret sub silentio. alia est ratō ne vilesceret ex manifesta
prolatōe: sicut sacra scriptura in quadā obscuritate tradi
ta est ne vilesceret. Propter has causas dicit sub silentio
ꝛ ob hoc dicit secreta: scz quia sub silentio ꝓnunciat. cum
olim alta voce diceret quousq; aliter inoleuit ꝯsuetudo ꝓ
pter causas iam dictas. ¶ Nota q̄ hec pars misse vsq; ad
oratōnez dñicaz cum sua prefatōne scz pceptis salutarib⁹
ꝛc. dicit canon misse: quia regulariter ī hac pte memoria
dñice passionis recolitur. videlicet eoꝝ que gesta sunt per
ebdomadā ante paschalē a decima luna pmi mēsis quādo
ihs abijt hierosolimā: vsq; ad decimāsepmaz qñ surrexit
a mortuis. Propter qđ inter pfatōez ꝛ canonē in pleriſq;
sacramētarijs imago crucifixi depingit. vt nō solū intelle
ctus lrē: s; etiam aspectus picture memoriam dñice passio
nis inspiret. ꝛ forte diuina factum est ꝓuidentia. licet hu
mana industria ꝓcurauerit vt ab ea lrā canon inciperet:
que sui forma signum crucis ostendit ꝛ exprimit in figura
Thau nāq; misteriū crucis insinuat. dicente dño Ezech.
ix. Signa thau in frontibus virorum dolentium ꝛ gemen
tium. vel canon dicitur quia ex regulis patrum. i. ex his q̄
regulariter instituerant obseruari est compositus. Canon
eñ grece regula latine dicitur. Et dicitur idem canon se
creta ꝛ actio. quare canon dicit ꝛ secreta dictum est. actio
aūt dicitur: quia tunc cum deo causa nostra agitur. ¶ In
hac đo parte que canon dicitur. non solūmodo proferūtur
ea que requirūtur ad cōsecratōez corporis xpi ꝛ ad ꝯmemo
rationem consecrati: s; ꝛ memoria passionis repsentatur et
conditiones eiusdem ꝛ hoc maxime p cruces. In hac ergo
parte in qua postulatur muneruz sanctificatio fiunt tres
cruces: in signum triplicis traditōis dñi scz a deo. a iuda
a iudeis. de prima Ro. viij. Qui ꝓprio filio suo nō pepcit
sed ꝓ nobis omnib⁹ tradidit illum. de scđa Math. xxvj.
Querebat opportunitatē quō eum traderet. de tercia Joh.
xviij. Gens tua ꝛ pontifices tui te mihi tradi. Prima tra
ditio fuit ex gratia dilectōnis. Joh. iij. Sic de⁹ dilexit mun
dum vt filiū suū vnigenitū ꝛc. Scđa ex auaritia. vñ Ma
thei. xxvj. Quid vultis mihi dare. ꝛ ego eum vobis tradā.
Tercia ex inuidia. Mat. xv. Sciebat eñ q̄ per inuidiam
tradidissent eum. Deus eñ tradidit euz ex dono. donū eñ
est datum nō reddibile. iudas pro mūere. iudei in sacrifici
um illibatum. ad hoc ergo designandū sacerdos facit tres
cruces sup hostiam cum dicit hec dona hec mūera hec san
cta sacrificia illibata. quasi ꝯmemorās illā traditōez quā
deus fecit ex dono: iudas ꝓ mūere. iudei in sacrificiuz illi
batum: singuli aūt ad mortem scz crucis. Hec trina tradi
tio tūc incepit. cum filius ex decreto dei patris ex consilio
spūssancti. necnō ex ꝓprio beneplacito veniēs hierosolimā
semetipm exposuit passioni. Qui exponēs ad quid venit.
dixit Joh. iij. Si exaltatus fuero a terra: omnia traham
ad meipm. hoc aūt dicebat significās qua morte esset clari
ficaturus deum. vel hec tria dona mūera sancta sacrificia
illibata: ad indiuiduā trinitatem cui⁹ opera indiuisa sunt
possunt referri. que tota tradidit ipm ad mortez: vt tota re
dimeret nos a morte p ipm. ¶ Nota ergo q̄ donū est dātis:
mun⁹ accipientis: sacrificiū offerentis. pater dedit. fili⁹ ob
tulit. spūssanct⁹ accepit: singuli tamē dederunt acceperunt
obtulerant: s; pater dicitur dedisse ꝓpter auctoritatē. filius
obtulisse ꝓpter assumptaz humanitatē spūssanct⁹ accepisse
ꝓpter appropriatā benignitatē siue liberalitatem. hec autē
gratiosissima liberalitas est. quod deus dedit nobis in do
num: hoc accipit a nobis in mun⁹. ¶ Sacerdos aūt ꝯuer
tens sermonē ad patrē. dicēs. te igit clemētissime pater ꝛc.
Sic patris auctoritatē insinuat ipm solūmodo inuocādo.
quē alloquit tanq̄ pſentē p grām: qui nusq̄ deest p essenti
am potentiā ꝛ pſentiā. Per ihm xpm filiū tuuz dñm nrm
vt p quē sicut p mediatorez dei ꝛ hominū Gal. iij. decurrūt
ad nos dei beneficia ꝯfidens in verbo dñi. dicentis Joh.
xvj. Si quid petieritis patrem in nomine meo hoc faciaz
vobis. Supplices rogamus ac petimus. duo hic notantur
ex quib⁹ petens obtinet quod intendit. scz clemētia diuina
cum dicit clementissime: ꝛ humilitas ex pte petentis cū di
cit supplices. pluraliter loquit significās se vite oim oratō
nem deo effundere. ꝛ accumulat verba depcatoria dicens:
rogam⁹ ac petim⁹. vt sic geminata postulatōe meli⁹ obtine
at qđ intendit. Uti accepta habeas. hoc respicit diuinum
beneplacitū. ꝛ benedicas hoc effectū beneplaciti. hec dona
hec mūera. hec sancta sacrificia illibata. Eadē aūt sūt hec
dona mūera ꝛ sacrificia. que ꝛ sacris offerūt altarib⁹ mu
nera dicūtur ꝛ dona ꝛ sacrificia. vnde Math. v. Si offers
mun⁹ tuū añ altare ꝛc. Et Heb. v. dicit de pōtifice q̄ ꝯstitu
tus ē a deo vt offerat dona ꝛ sacrificia. ꝓ pctīs hoꝝ aūt in
culcatio pie deuotōis est exercitatō vel ineffabilis ꝯmēda
tio sacramēti. nō aūt aliqđ inuenit vocabulū qđ tantū sac
mentū digne valeat appellare: nisi qđ grece dicit eucharis
tia. qđ exponit bona grā. Dicunt aūt pluralr̄ dona mūe
ra ꝛ sacrificia. quia panis ꝛ vinū diuerse sunt spēs substā
tiarum priusq̄ consecrent. ꝛ deinde sunt species specierū.
Dicunt aūt sancta ꝛ illibata: quia panis ꝛ vinum signifi
cat sacrosanctū corpus ꝛ imaculatū sanguinem ihu xpi.
Nō aūt dicunt illibata quasi nōdum gustata: s; poti⁹ illi
bata. i. imaculata quia sine macula cordis ꝛ corporis opꝫ
offerri. quaten⁹ ꝛ cor ab iniquitate mūdet ꝛ corp⁹ ab imun
dicia. vel sic sm̄ Pist distinguūtur. donuz ꝛc dicit qđ a
supiore inferiori confert. Jaco. j. Omne datuz optimū ꝛc.
Mun⁹ qđ ab inferiore supiori pſentat. Sacrificiū qđ crea
tori offert: Insinuat q̄ his vocabulis trib⁹. q̄ hec demon

strata sunt nobis a deo collata: a nobis deo presentata et oblata in odorem suavitatis sacrificium transsubstantiata. Quidam aũt distinguunt sic. hec dona scz nature. hec munera scz devotionis nostre. hec sancta sacrificia illibata maiestati divine. Ut hec dona referant ad naturã. hec munera ad gratiam. hec sacrificia ad incorruptionis gloriam. Et dicunt q̃ ppterea cruces fiunt in missa: quia virtus misse crux xpi est que sacramentum altaris et omnia alia ecclesie sacramenta consecrat et sanctificat.

Articulus secũdus

In primis que tibi offerim⁹. In hac pte postulatur fideliũ promotio a ↄsecrãte. Primo imediate a deo ibi. In primis. Scdo mediantibus sanctis ibi. ↄmunicãtes. Item in prima primo postulat̃ p promotione ipius ecclie et mẽbroꝝ in generali. Scdo p̃sonarũ quarũdã in speciali ibi. Memento dñe. ¶ In p̃mis ergo id est principaliter que tibi scz soli deo indiuidue trinitati offerimus. Hic dat̃ intelligi cui debent sacrificia offerri p ecclesia tua sancta. i. deo siue cultui diuino dedicata scilicz ecclesia. Ut enĩ habet̃ in quadã glo. sup illud Leuit. xix. Sancti estote. illa sunt sancta: que a ↄmunibus usibus debẽt separi et soli deo deseruire. Et sicut dicit Isido. Ecclesia ẽ nomẽ grecũ quod in latinũ vertit̃ ↄuocatõ. ppt hoc q̃ oẽs ad se ↄuocat. catholica i universalis. Isido. catholic⁹ universalis siue generalis interp̃tat̃. idem greci universale et catholicon vocãt. Nõ enĩ sicut ↄuẽticula hereticoꝝ in aliquibus regionũ ptibus coartat̃: s; p totum orbem terrarum dilatata diffundit̃. Hinc universitas ab uno cognominata est, p eo q̃ in unitate colligit̃. hec Isido. Quaz pacificare ↄtra ↄturbatõẽs p hereticos et scismaticos ei illatã. hoc est ut pacẽ habeat ab hereticis et scismaticis. quã etiã custodire digneris a demonibus et vicijs. Et adunare que dispersa est inter paganos et alios infideles. Et regẽ inter ↄspera et aduersa. vel pacificare p inherẽtiã caritatis cũ deo j. Ioh. iiij. Qui manet in caritate in deo manet. tales pacẽ habent. unde Ioh. xvj. In me pacẽ habebitis. Custodire. ne pereat ob ingruẽtiã pciculoꝝ siue temptatõnũ. Quia nisi dñs custodierit ciuitatẽ: frustra vigilat qui custodit eã. Adunare p conformitatẽ morũ et voluntatũ. ut multitudinis credentiũ sit cor unũ et aĩa una Act. iiij. Regere impꝛogressu virtutũ ut dicat cum ps. Dñs regit me et nihil mihi deerit. Una cũ famulo tuo papa nostro quẽ singulariter p pter regimẽ et curam ecclesie p̃posuisti universis. ut oẽs ab uno sicut corpus a capite gubernẽtur ubi dixisti petro Math. xvj. Dabo tibi claves regni celoꝝ etc̃. Unde papa dicit̃ pater patrũ: quia sũm⁹ sacerdos et pontifex maxim⁹ nomiat̃. dicit̃ etiã patriarcha roman⁹. Patriarcha enim greca lingua sũm⁹ patrũ interp̃tat̃: quia primũ. i. aplicum locum tenet. ut dicit Isido. Et antistite nostro. Isido. antistes sacerdos dict⁹ est ab eo q̃ ante stat. Prim⁹ enĩ est in ordine ecclesie et supra se nullũ habet. ¶ Ex hoc verbo Isido. videt̃. q̃ idem sit papa et antistes cum nullũ habeat supra se. ¶ Pret. ex hoc verbo videt̃ q̃ antistes sit simplex sacerdos. et si hoc: tunc nõ fit ↄmẽoratõ i missis de pontificibus. ¶ R̃sio. q̃ antistes pontifex dicit̃ unde verbũ Isido. sic debz intelligi. antistes sacerdos dict⁹ ab eo q̃ añ stat. i. sacerdos ille qui ante stat scz ↄiũctim. Sacerdos enĩ qui ante stat est sacerdos qui est pontifex. ¶ Ad p̃mũ dicendũ q̃ antistes sicut põtifex nominat epos cuiuscũq; dignitatis [illegible] et patriarchas et archiepos et metropolitanos et epos. Et sic sumpt⁹ sm Isido. nõ habet supiorẽ in ordine ecclie. Sm tñ q̃ fit in canone misse ↄmẽoratõ de antistite: intelligit̃ de antistite illi⁹ ecclie in qua celebrat̃. Unũ dicit̃ antistite nr̃o. Et rege nr̃o q̃ aut orandũ sit p principe habet̃ j. Thimo. ij. Obsecro primo oĩm postulatõẽs. obsecratõẽs et oratõẽs gratiarũ actiõẽs fieri p omnibus hominibus p regibus et p omnibus qui in sublimitate sunt ↄstituti. ut enĩ habet̃ ab Hugone. Ecclesia est multitudo fideliũ et universitas xpianorum que ↄuersi [illegible] ad duos ordines ↄplectit̃ scz laycos et clericos quasi duo latera unius corporis. sinistrũ scz layci quia terrene vite necessaria tractãt. dextrũ clerici quia ea que ad spũalem vitã ptinent ministrãt. due aũt sunt vite correspondentes. terrena et celestis: corpalis et spũalis. Et duplex p̃tas secularis et spũalis. Secularis caput habet regem. Spũalis habet sũmũ pontificẽ. Spũalis p̃tas prior est terrena siue seculari et dignitate scz quãtũ vita spũalis dignior est q̃ terrena et spũs q̃ corpus. Et institutõ est. qd patet p hoc q̃ in lege veteri primũ a deo sacerdotiũ institutum est. postea p sacerdotiũ iubente dño regalis p̃tas ordinata est. et prior etiã est p̃tas. Nam spũalis p̃tas terrenam p̃tatem instituere habet ut sit et iudicare habet si bona non fuerit. Spũalis p̃tas primũ instituta est: et cũ deuiat a solo deo iudicari debet. Unde. j. Corin. ij. Spũalis iudicat omnia et ipse a nemine iudicat̃. Qr regalis p̃tas ordinata ẽ et instituta p spũalem. patet p hoc. quia adhuc in ecclia sacerdotalis dignitas regalẽ p̃tatem sacrat. et sanctificans p benedictiõẽs et formans p institutõnẽs. Unde regalis p̃tas iure inferior estimatur. Ista ergo duplici p̃tate indiget et regitur ecclesia in mẽbris et duplex vita moderat̃. ppter quod pro utraq; orat ecclesia. primo tamẽ pro spũali quasi digniori: scdo pro seculari quasi inferiori. Et omnibus orthodoxis qui sub utraq; p̃tate fidem tenent aplicam et venerantur. Ut enĩ dicit Isido. Orthodoxus est recte credẽs et ut credit viuens. ortho eniz grece recte dicit̃ latine. doxa gloria. hoc est vir recte glorie. Tales ẽ ñ sunt recte gloriosi. qui deum recte fidei confessione glorificant. atq; catholice et apostolice fidei cultoribus. ¶ Hoc videtur supflue appositum cum tales sint orthodoxi. R̃sio. q̃ hoc nõ superfluit. quia expressius cultus fidei p hoc additum declarat̃ quãtũ est ex pte sermonis. Dicit̃ autem aplice fidei. quia apli fuerunt fidei fundatores supra primũ fundamẽtũ scz xpm qui est fundamẽtũ eoꝝ. Ephe. ij. Supedificati super fundamẽtũ apostoloꝝ. ergo aplici et ↄphete dicunt̃ fundamenta. Unde ps. Fundamenta ei⁹ in montibus sanctis. xpc est primũ et maximũ fundamẽtũ.

Memento domine .§. j.

famulorum. In hac parte specialius postulatur fidelium promotio a consecrante. In parte enim precedenti postulatur promotio ecclesie cum membris cunctis in generali scilicet prelatis et subditis ibi. Cum famulo tuo papa etc̃. Hic speciali⁹ postulat̃ promotõ viroꝝ ac mulierũ ibi. memento dñe famuloꝝ famularũq; tuarũ. sacerdotũ et astantium ibi. Et omniũ circũstantiũ. pro quibus tibi offerimus vel qui tibi offerunt hoc sacrificiũ laudis. nostrũ et nostrorum ibi pro se suisq; omnibus. post subdit̃ q̃tum ad quid postulatur eoꝝ promotõ ibi. Pro redemptõne aiarũ suarũ. Et a quo ibi. Tibi reddunt vota sua etc̃. Dicit ergo. Memento dñe. ¶ Hic querit̃ cum nihil ignoret dei sapientia nec alicui⁹ valet obliuisci: quid ẽ quod postulat̃ ut memoretur aliquoꝝ. R̃sio. deus dicit̃ scire quos approbat. Unde ij. Thimo. ij. Nouit dñs qui sunt eius. et dicit̃ nescire quos reprobat. unde Math. vij. Nũq̃ noui vos. Rursus dicit̃ obliuisci maloꝝ: cum mal⁹ ad bonũ ↄuertit̃. unde Ezech. xviij. Si impi⁹ egerit penitentiã oĩm iniquitatũ ei⁹ non recordabor. Et dicit̃ obliuisci bonoꝝ cũ bon⁹ ad malũ ↄuertitur. unde Ezech. Si iust⁹ auerterit se a iusticia sua oẽs iusticias ei⁹ nõ recordabor. De⁹ ergo q̃nq; recordat̃ ad miserandũ. unde Iob. vij. Memẽto mei de⁹ quia vent⁹ est vita mea. Q̃nq; recordat̃ ad puniẽdũ. unde ps. Memẽto domine filioꝝ edom in die hierusalẽ. Cum ẽ petit̃ ut aliquorum memierit: petit̃ ut illoꝝ misereat̃ sm illud reminiscere miseratõnũ tuaꝝ dñe et misẽdiaꝝ tuaꝝ que a seclo sũt. Ex hoc aũ serie uboꝝ. Memẽto do. fa. fa. t. et oĩm circũstãtium [illegible] implerit scz p nouã copulatõẽ que nõ solet [illegible] ↄtentã toti ↄtinẽti. Qr enĩ dico famuloꝝ famularũq; tuaꝝ ↄtinet q̃ dico omniũ circũstantiũ. viuoꝝ autem debet hic fieri ↄmemoratõ. in sequentibus ũo occurrit loc⁹ in quo fiet memoria defunctoꝝ. ¶ Et oĩm circũstantiũ. hic euidẽter apparet q̃ sanctũ et salubre sit missarum solẽnijs interesse.

Cum pro circũstantibꝫ fiat oȯ ſpālis ⁊ ſacrificiũ eucharistie pro eiſdem offeratur. ꝓpter quod ſcriptum eſt de conſe. diſ. j. Cum ad celebrandas miſſas in dei nomine ↄuenerit populus: ante nõ diſcedat ꝙ̃ miſſa ↄpleatur. ¶ Hic oritur queſtio. vtrũ anteꝙ̃ ſolẽnitas miſſe ↄpleat᷑ liceat diſcedere. Et nõ: videt᷑ de conſe. di. j. vbi dicit᷑. omnes fideles qui cõueniũt in ſolẽnitatibꝫ ſanctis ad eccliaꝫ ⁊ ſcripturas apoſtolorum ⁊ euangelij [illegible] audiãt. qui aũt non pſeueraueriꝫ in oȯne vſqꝫ dũ miſſa pagat᷑ nec ſanctã ↄmunionẽ pcipiũt velut inquietudines eccl̃ie ↄmouẽtes ↄuenit ↄmunione priuari. Itẽ eodẽ infra. Miſſas die dñica ſecularibꝫ totas audire ſpāli ordine pcipim⁹: ita vt ante benedictõeꝫ ſacerdotis egredi popl'nõ pſumat. qȯ ſi fecerint: ab epõ publice ↄfundant᷑. Ex his videt᷑ ꝙ nõ licet diſcedẽ ante miſſaꝝ cõſumatõeꝫ ⁊ ſacerdotis benedictõeꝫ. cũ nõ pſeuerãtes cõuenit ↄmunione puari. cũ hoc nõ ↄuenit niſi ꝓpter delictum grande. Et cũ dat᷑ pceptũ in canone ꝙ tota miſſa audiat᷑ maxime in dñica. ¶ Rñſio. ꝙ qui ex ↄſuetudine vel ſupſtitione recedũt ab ecclia ante miſſaꝝ ↄſumatõeꝫ in ſolẽnitatibus: peccãt grauiter. ⁊ ſic intelligi põt qȯ dicit᷑ in primo decreto. Qui nõ pſeuerauerit ⁊c̃. i. qui habẽt ↄſuetudineꝫ nõ pſeuerare ⁊c̃. vel qui ex ſupſtitõe habẽt ꝙ nõ pſeuerãt. Et attẽdendũ eſt ꝙ ibi dicit᷑ velut inquietudines eccl̃ie cõmouẽtes hoc aũt quaſi cauſa inſtitutionis interſerit᷑. qua ceſſante ceſſabit pariẽ qȯ vrgebat. ⁊ ita nõ puabit᷑ ↄmunione. i. non excoicat᷑. vel põt dici ꝙ hoc olim obtinuit mõ non. ¶ Ad aliud qȯ dicit᷑. Precipim⁹ miſſas totas audire ⁊c̃. Dicendũ ꝙ pceptũ illud ordinatõeꝫ ſonat. vt eſt ſenſus pcipim⁹. i. ordinam⁹. vnde tales ↄtra ordinatõeꝫ canonis faciũt niſi alia cogat neceſſitas. et ſi ex ↄſuetudine faciunt ſine cauſa vrgente grauiter peccãt. ¶ Quoꝝ tibi fides cognita eſt ⁊ nota deuotio. quaſi diceret. qui ↄpciaris fidelibus ⁊ deuotis. qui ſolus vides in ↄſciẽtijs qui recte credũt ⁊ deuote ſumũt. vtpote qui es ſcrutator renũ ⁊ cordiũ Hiere. xvij. qui abſconditoꝝ es cognitor ⁊ noſti oĩa anteꝙ̃ fiãt Dañ. xiiij. Pro quibꝫ tibi offerim⁹. vel qui tibi offerũt. qſi diceret. Memẽto dñe. nõ ſolũ eoꝝ pro quibꝫ offerim⁹. ſ; et ſacerdotũ qui offerũt. Cum eñ ſacerdos offert pro populo nihilomin⁹ pro ſe. vel ideo dicit pro quibꝫ tibi offerim⁹ vel qui tibi offerũt. quia nõ ſolũ offerũt ſacerdotes. ſ; vniuerſi fideles. Nam qȯ ſpecialiter adimplet᷑ miſterio ſacerdotũ: pluraliter agit᷑ voto fideliũ. hoc ſacrificiũ laudis. hoc dicitur quia ꝓpter hoc maxime laudare deũ debem⁹ ꝙ nõ ſolũ ſe dederit ꝓ nobis in pciũ: ſ; etiã ſe dederit nobis in cibuꝫ. vt p preciũ redimeret nos a morte: p cibũ aleret nos ad vitam. Unde qui manducat me viuet ꝓpter me Ioh. vj. Pro ſe ſuiſqꝫ omnibꝫ videliceꝫ ↄſanguineis vel affinibꝫ familiaribus vel amicis. licet eĩ teneamur diligẽ inimicos. ſm̃ illud Math. diligite inimicos vr̃os: ſeruare tñ debem⁹ ordinem caritatis. Cañ. ij. Introduxit me rex in cellã vinariam ordinauit in me caritatẽ. Eſtimo nihilomin⁹ ꝙ ſi ſacerdos ꝓferẽdo hec verba cũ ſuos inimicos amplecteret᷑ vtilius ſibi ⁊ deo acceptabili⁹ ipa eadẽ ꝓferret. Pro redẽptõe aĩaꝝ ſuaꝝ quaſi nõ ꝓ tpali lucro vel appetitu terreno ſ; ꝓ redemptõne aĩaꝝ ſuaꝝ. i. remiſſione peccati. Pro ſpe ſalutis. ⁊ incol. ſ. i. ꝓ ſalute vel incolũitate ſperata. Spe nãqꝫ ſalui facti ſum⁹ Ro. viij. Pro ſalute mentis ⁊ incolũitate corporis. Nam vtraqꝫ ſanitas eſt ab illo qui dicit. Salus populi ego ſum. verũ vtraqꝫ ſanitas ↄuenit ex redemptõe aĩe. i. de remiſſione peccati ſicut ecõtra de reatu peccati ꝓcedit infirmitas vtriuſqꝫ ſm̃ ſentẽtiã veritatis. Ioh. v. Ecce inquit ſan⁹ fact⁹ es. iam noli ampli⁹ peccare ne deterius aliud tibi ↄtingat. Porro tria ſunt hoĩs bona corpalia ſpũalia ⁊ eterna. videliceꝫ infima. media ⁊ ſupma. ꝓ quibus ſacerdos ſe dicit offerre. ꝓ corpalibꝫ. i. incolũitate. ꝓ ſpũalibꝫ. i. redemptione. pro eternis. i. ſalute. Nam ⁊ dñs docet nos pro his tribꝫ orare Math. v. Pro eternis vnde adueniat regnum tuuꝫ. Pro ſpũalibꝫ vnde fiat voluntas tua ſicut in celo ⁊ in terra. Pro corporalibꝫ vnde Panem noſtrũ quotidianũ da nobis hodie. ¶ Queritur cum dicatur. ij. Corin. xij. Virtus in infirmitate pficitur. ⁊ cum infirmior nũc potens ſum: quid eſt ꝙ ꝓ corpis incolũitate ſacrificium offert᷑ ab eccleſia? Rñſio. vt infirmitati noſtre ↄdeſcendẽs nobis occaſionẽ impatiẽtie pcludat. ⁊ cõſeruata vel reddita ſanitate gratiarũ actiones dño referamus. ¶ Tibi reddũt vota ſua. hic querit᷑ cũ noſtra dem⁹ ⁊ aliena reddam⁹. quõ dicant᷑ vota ſi ſua reddũt ⁊ nõ potius donant: vel ſi reddãt quõ ſua ſunt ⁊ nõ potius dei. Rñſio. votum ⁊ hoĩs eſt ⁊ dei. ſ; dei ꝓpter auctoritateꝫ gr̃e: hoĩs ꝓpter libertatẽ arbitrij. ꝓpter quod dicit᷑. j. Corin. xv. Nõ aũt ego ſ; gratia dei mecũ. ⁊ j. Corin. iij. coadiutores ſum⁹ dei. Eterno deo viuo ⁊ vero. dij dicunt᷑ ⁊ hoĩes ⁊ demones ⁊ imagines. ſ; hoĩes adoptõne: demones vſurpatõe: imagines nũcupatõe. Per adoptõnem vt ibi. Ego dixi dij eſtis ⁊ filij excelſi omnes. Per vſurpatõneꝫ vt ibi. Omnes dij gentiũ demonia. Per nũcupatõeꝫ vt ibi appellauerunt deos opa manuũ hoĩnũ. Primi ſunt viui ⁊ veri ſ; nõ eterni. Scdi ſunt viui ſ; nec eterni nec veri. Tercij nec ſunt viui nec veri nec eterni: ſ; ille ſol⁹ eſt etern⁹ ⁊ viu⁹ ⁊ ver⁹: imo vita veritas ⁊ eternitas qui de⁹ eſt p eẽntiã. qui de ſe dicit Iſa. xliiij. abſqꝫ me nõ eſt de⁹. Licet aũt hec obſecratõ ſpāliter dirigat᷑ ad patrẽ ꝓpter auctoritatẽ pncipij vt dictũ eſt ſm̃ ꝙ ipſe fili⁹ docet nos orare dicẽs Math. vj. Pater noſter qui es in celis ſanctificet᷑ nomẽ tuũ ⁊c̃. Propter qȯ in principio canonis dicit᷑. Te igit᷑ clemẽtiſſime pater p iħm xp̃m filiũ tuũ dñm nr̃m ſupplices rogam⁹ ac petim⁹: tñ toti indiuidue trinitati ſacrificiuꝫ laudis offert᷑. ſcꝫ tam patri ꝙ̃ filio ꝙ̃ vtriuſqꝫ ſpiritui. quoꝝ ſicut indiuiſibilis eſt maieſtas. ſic ⁊ indiuiſibilis adoratõ. iuxta qȯ veritas dicit. Veri adoratores adorãt patrẽ in ſpũ ⁊ veritate. nã qui deũ ſatagit veraciter adorare: patrẽ adorat in ſpũ ⁊ veritate. i. in filio. quia pater eſſentialiter eſt in filio ⁊ filius naturalit᷑ eſt in patre. ⁊ ſpũſſanct⁹ eſt ſubſtãtialiter in vtroqꝫ. Unde Ioh. xiiij. Ego in patre ⁊ pater in me eſt. quare ita põt nõ indiſcrete diſtingui. cum dicitur eterno deo viuo ⁊ vero vt qȯ eſt ↄmune ſm̃ eſſentiã appropriet᷑ ꝓpter noticiã eternitas patri ratõe pncipij: quia pater a nullo eſt ⁊ oĩa ſunt ab ipo. filius p generatõneꝫ. ſpũſſanct⁹ p ꝓceſſionẽ. cetera p creatõeꝫ. Ueritas filio: qui de ſe dicit Ioh. xiiij. Ego ſuꝫ veritas. Et de quo dicit pƥ. Ueritas de terra orta eſt. Uita ſpũiſancto ſicut habet᷑ in ſimbolo. Credo in ſpm̃ſanctũ dñm ⁊ viuificanteꝫ. qui ex patre filioqꝫ ꝓcedit. Totius ꝗ indiuidue trinitatis indiuiſa eſt adoratio. que principaliter exhibetur in hoc ſacrificio.

Cõmũicãtes et me . §. ij.

moriam venerãtes. Hic mediãtibꝫ ſanctis poſtulat᷑ fidelium promono. Primo ergo ponitur ſanctorum ↄmemoratio. Secundo ↄmemorantis poſtulatio. ibi quorum meritis ⁊c̃. Dicitur ergo cõmunicantes ſcilicet ſanctis. i. nos exiſtentes in cõmunione ſanctorum ſcilicet per fidem. In via eñ ↄmunicamus ſanctis p fidem. quã ipi habuerunt ⁊ nos habemus. In patria ꝟo ↄticipabim⁹ eis ꝑuiſionem ſpeciei: quã ipi habent ⁊ nos habebim⁹. Nos eñ fideꝫ habemus ⁊ ſpem: illi viſionẽ ſpei ⁊ rem. Cõmũicam⁹ ꝗ ⁊ veneramur memoriã ſanctoꝝ ⁊ pcipue glĩoſe ꝟginis ⁊ beatorum aploꝝ ⁊ martirũ vt eoꝝ ſuffragio de fide pducamur ad ſpẽm: de ſpe ad ipam rem. In hac aũt ↄmemoratõe ſanctoꝝ ↄſeruat ecclia qȯ antiquit⁹ fieri ſolebat. vt in oȯnibꝫ patrũ memoria recoleret᷑. quaten⁹ eoꝝ meritis ſuffragãtibus: facili⁹ qȯ petebãt impetrarẽt. ſicut moyſes ꝓ populo peccãte intercedẽs inquit Exo. xxxij. Recordare abrahã ⁊ yſaac ⁊ iacob ſuoꝝ moꝝ. ſic azarias in fornace Dañ. iij. Ne auferas a nobis miſcdiaꝫ tuã dñe de⁹ noſter ꝓpt᷑ abraham dilectũ tuũ ⁊ yſaac ſuũ tuũ ⁊ iacob ſcm̃ tuũ. ¶ Hic querit᷑ cur in canone nulla fit ↄmẽoratio ↄfeſſoꝝ. cũ tñ int᷑ ſanctos memoria eoꝝ honorifice veneret᷑ ecclia. Rñſio. ꝙ canon miſſe pri⁹ fuit edit⁹ ꝙ̃ memoriã ↄfeſſoꝝ celebraret eccleſia. Nam omnes fere ſancti qui ↄmemorant᷑ in canone pceſſerũt ſilueſtrũ pter iohẽm ⁊ paulum marcellinuꝫ ⁊ petrum qui primo ſucceſſerũt. Ecclia ꝟo poſt tpa bti ſilueſtri cepit ſanctoꝝ ↄfeſſoꝝ memoriã celebrare. ¶ Quorum me

cijs. hic facta commemoratōe sanctoꝝ subdit postulatō cōmemorantis. Hanc igit̄ primo postulat̄ beneficiū diuine protectōis a malo. Secūdo beneficium diuine pductōnis ad bonum scʒ ibi. hanc igit̄ oblatōnē. Dicit̄ ergo quoꝝ scʒ ꝑdecessorum sanctoꝝ meritis ꝑcibusq̄ ɔcedas. Multū eñ iolet merita sanctoꝝ ꝑcedentiū succedentibꝰ suffragari. Unde cum Ezechias diuinū postularet auxiliū. rñsum est sibi protegam vrbem hanc ⁊ saluabo eam ꝓpter me ⁊ ꝓpter Dauid seruū meū Isa. xxxvij. Ut in omnibꝰ ꝓtectōnis tue muniamur auxilio. hic notandū ꝙ in hac ɔmemoratōe que fit añ ɔsecratōnē corpis xp̄i postulat̄ suffragiū sanctoꝝ. In canōe que fit post ɔsecratōem corpis xp̄i sanctoꝝ consortium implorat̄. quia nimirū anteq̄ corpus xp̄i quod est vniuersalis ecclesie consecret̄ .i. anteq̄ regnū adueniat. necessarium est nobis in via sanctoꝝ suffragiū. vt meritis eorum et ꝓtectōis diuine ꝓtectione muniamur auxilio. Sed vbi corpꝰ xp̄i fuerit ɔsecratum .i. vbi regnum aduenerit: assequemur in patria sanctoꝝ ɔsortium. vt societatem ⁊ ꝑtem cum sanctis apostolis ⁊ martiribꝰ habeamꝰ. qd̄ in ɔmemoratōne sanctoꝝ infra postulat̄ vt pʒ ibidem.

Hanc igitur obla .§. iij.

tionem. hic postulat̄ beneficiū diuine pductōis ad bonum q̄tum ad quattuor que sunt. Cultus acceptatō ibi. Quesumus dñe vt pla. ac. Pacis reformatō ibi. diesq̄ nr̄os in tua. p. d. A penis damnatoꝝ segregatō ibi. atq̄ ab eterna dānatōe ⁊c̄. Cū electis ɔnumeratio ibi. ⁊ in electoꝝ ⁊c̄. Facta ergo mentōne de sanctis ⁊ eoꝝ memorie veneratōne subiūgitur de oblatōne sacrificij cum dicit̄. hanc igitur oblationem ⁊c̄. sic insinuās. quoniā nō est locus offerendi sacrificium vnitatis extra vnitatem ecclesie. Sanctoꝝ ergo memorie in sacrificiō ɔmunicamus: quatenꝰ in ɔmunione sanctorum sacrificiū offeramus. ¶ Hanc igitur oblatōnem de qua supradictum est. hec dona hec munera hec sancta sacrificia illibata. seruitutis nostre sed ⁊ cuncte fa. ⁊. Ista cōiungit: quia nō solum offerunt sacerdotes. sed vniuersi fideles vt tactuʒ est. Nota ꝙ due sunt spēs seruitutis. vna que soli creatori debet̄ ⁊ dicit̄ latria. altera que creature impenditur ⁊ dicit̄ dulia. de hac duplici dicit̄ Math. xxij. Reddite que sunt cesaris cesari ⁊ que sunt dei deo. Ad latriam ꝑtinent. altaria. templa. sacerdotia. sacrificia ⁊ hmōi. que solūmodo cultui dei sunt dedicata. qui gloriat̄ in ɔcilio sāctorum magnꝰ ⁊ terribilis s. o. qui incir. eius sunt. Nō eñ ꝓprie loquendo sanctis ad honorē dei dedicant̄ templa. cōsecrantur altaria. sacerdotia statuūtur. sacrificia offeruntur. sed deo potius ad honorē sanctoꝝ. ne forte si secꝰ ageretur: nō theosebia sed ydolatria ɔmitteret̄. Hinc dixit dñs Math. iiij. dñm deū tuū adorabis. ⁊ illi soli seruies. i. soli deo seruitutē cultus impendes. de qua hic dicit̄. hanc oblationem seruitutis nostre ⁊c̄. quesumꝰ dñe vt placatꝰ. i. sine offensa accipias. i. sit tibi accepta ⁊ grata. diesq̄ nr̄os ⁊c̄. Beatꝰ greg. has tres petitōes dicit̄ in canone addidisse. scʒ dies nr̄os in tua pace disponas. ꝑ eum qui ꝓ nobis traditꝰ est in manꝰ eoꝝ qui oderūt pacē. atq̄ ab eterna dānatōne nos eripi. ꝑ eū qui ꝓ nobis tpali morte dānatꝰ est iuxta illud ⁊ ɔdemnauerūt eū morti. Et i electoꝝ tuoꝝ iubeas grege nūerari. ꝑ eū qui ꝓ nobis deputatꝰ ē cū iniqs Isa. liij. ¶ Nota hic ꝙ est pax pectoris. Gal. v. fructꝰ spūs caritas. gaudiū. pax. patientia. hāc pacē reliquit dñs apostolis Joh. xiiij. Pacem inquit relinquo vobis. Itē est pax temporis. p̄s. Orict in diebꝰ eius iusticia ⁊ habundantia pacis. hanc pacē incessanter postulat ecclesia dicēs. Da pacem dñe in diebꝰ nostris ⁊c̄. Itēʒ est pax eternitatis Joh. xiiij. Pacē meā do vobis. nō quō hic mūdus dat: ego do vobis. hic est pax sup pacem. p̄s. In pace in idipm̄ dormiā ⁊ requiescā. Propter hanc triplicē pacem ter postulat̄ pax in missa. Primo cum dicit̄ dies nostros in tua pace disponas. Secūdo cum dicitur. da ꝓpicius pacē in diebꝰ nostris. Tertio cū dicit̄ dona nobis pacem. vt de pace tp̄is ꝑ pacē pectoris: trāseamꝰ ad pacē eternitatis. Ob hoc in canone misse sacerdos ter osculat̄ altare.

Articulus tercius

Quam oblatōnē. Hic postulat̄ hostie benedicte i verā ⁊ summā sacrificiū trāsmutatio. Dicit̄ ergo quā oblatōnē tu deus facere digneris in omnibus benedictā. hoc est transmutare in illā hostiam que est oīno benedicta. Hec aūt vocabula benedictā ascriptā ⁊c̄. multipliciter exponūtur. Uno modo s̄m aug. ⁊ habet̄ de cons. di. ij. verum sub figura. qui dicit sic. hanc ergo oblationem benedictā ꝑ quā benedicimur. Ascriptā ꝑ quā homines in celo ascribūtur. Ratā ꝑ quā in visceribꝰ xp̄i censeamur. Rationabilē ꝑ quā a bestiali sensu exuamur. Acceptabilē vt qui nobis ip̄is displicemꝰ: per hanc acceptabiles eius vnico filio simus. nihil autē ratōnabilius ꝙ vt nos qui iam similitudinē mortis eius in baptismo accepimus. similitudinē quoq̄ carnis ⁊ sanguinis sumamꝰ. ⁊ hec expositō est s̄m distinctoēʒ effectuū ip̄ius sacramēti. ¶ Alio modo sic s̄m Inno. Quā oblatōnē tu deus facias trāsmutari i eā hostiā que est oīno benedicta. ascripta. rata. ratōnabilis ⁊ acceptabilis. Benedicta dicit̄ salutaris hostia eo est ab omī causa maledictōnis immunis tam originali ꝙ actuali tam criminali ꝙ veniali. Luc. j. benedictꝰ fructꝰ ventris tui. Ascripta dicit̄. i. figuris ⁊ scripturis veteribꝰ designata. tā in agno paschali Exo. xij. ꝙ in māna celesti Exodi. xvj. tam in ysaac imolādo Gen. xxij. ꝙ in abel imolato Gen. iiij. Apoc. xiij. hic est agnꝰ q occisus ē ab origine mundi. Rata dicit̄ quasi non trāsitoria sicut vetꝰ que cessit vbi noua successit: sed que ꝑmanet in eternuʒ s̄m ordinē melchi. Ratōnabilis dicit̄. i. habens effectū ɔgruū quasi nō penalis sicut legalis erat que sanguis hircoꝝ ⁊ thauroꝝ nō poterat a peccato mūdare: sed que sanguine ꝓprio conscientias emūdat ab operibꝰ mortis. Heb. ix. Acceptabile dicitur quasi nō illa de qua dicit ꝓpha. sacrificium ⁊ oblatōnē noluisti. sicut dicit dñs. non accipiam de domo tua vitulos. neq̄ de gregi. t. hircos: sed illa de qua Eccl. xxxv. Sacrificium iusti acceptum est. Et Eccl. xlv. Ip̄m elegit ab omī viuente offerre sacrificiū deo incensuʒ ⁊ bonū odorē. Scdm̄ hanc expositōnē recte subiūgit̄. vt fiat corpꝰ ⁊ sanguis dilectissimi filij tui dñi nr̄i ihū xp̄i. hec aūt expositō tangit cōditōnes ip̄ius vere hostie. ⁊ primo vt considerate in se. secundo in compatōe ad prefiguratōnē legis. tercio s̄m ɔparationem ad mutatōnē legis que habebat aliam succedentē: q̄tum ad oblatōnem hostiaꝝ. quod nō habuit hostia ista. quarto s̄m compatōnē ad effectum. quinto s̄m comparationem ad illū cui offertur. ¶ Alio mō sic. Quā oblatōnē benedictā. scʒ ꝑ consecratōnē. ascriptā ꝑ approbatōnē. ratā ꝑ confirmatōnē. i. quā oblatōnē consecratā approbatā ⁊ confirmatā a te: digneris facere rationabilē hostiā scʒ ⁊ acceptabilem. ratōnabilē inquā. i. talē que diuine ratōni conueniat. ⁊ acceptabilē. i. que beneplacito diuino ɔplaceat vt nobis corpus ⁊ sanguis fiat ⁊c̄. Refert dicē ratōnabile et ratōnale. quia ratōnabile dicit̄ qd̄ s̄m ɔsonātiā ratōis ꝓcedit. Ratōnale quod vtitur ratōe. Uel petimꝰ. vt deꝰ hāc hostiam consecret confirmet ⁊ acceptet. vt consecret: ibi benedictam. Confirmat q̄tuʒ ad duo. scʒ diuinā memoriam ibi ascriptam. i. talem que de memoria sua nulla possit obliuione deleri. Et petimꝰ eam ratam fieri. i. talem que de ꝓposito suo nulla possit mutatōe conuelli. vt acceptet q̄tum ad duo scʒ iudicium rationis ibi ratōnabilē: ⁊ beneplacitum volūtatis ibi acceptabilē. Consecratō refert̄ q̄tuʒ ad ip̄m sacramētū. Confirmatō ad premiū. Acceptatō ad meritum. Ex oblatō a memoria dei nō deleat̄ vel a ꝓposito dei nō auellat̄: hoc intelligit̄ q̄tum ad premiū oblatōnis ꝑmium inquā fideliū. acceptatō aūt dei respicit meritū fideliū. ¶ Quare aūt fiunt tot cruces. hec pōt ratio assignari. Iudas quarta feria maioris ebdomade dñm vendidit triginta argenteis in recōpensatōnē damni quod videbat̄ incurrisse ex infusione vngēti sup caput dñi. Joh. xij. Quare inquit hoc vngentū nō venijt trecentis denarijs ⁊ datum est egenis: dixit aūt hoc nō quia de egenis pertinebat ad eū: sed quia fur erat ⁊ loculos habēs ea que mittebant̄ porta-

bat. Quilibet aūt argēteus valebat decē denarios vsuales ꝛ ita dānū vngenti quod valuerat trecentos denarios .xxx. recōpensauit argenteis. Si vero dicamus argenteos fuisse denarios vsuales. Dicemus ꝙ iudas vendidit xp̄m quasi vile mācipium pro .xxx. qui sunt decima pars trecentoꝝ denarioꝝ quod valuerat vngentū. ꝓpter quod dn̄s despectiue loquit̄ p ꝓpham Zach. xi. appenderūt inquit mercedem meam .xxx. argenteis decorum preciū quo appciat᷒ sum ab eis. Ad designandum igit̄ precij quātitatē quo xp̄c est venditus sacerdos facit hic tres cruces ꝯmuniter sup oblataz ꝛ calicem cum dicit. benedictam. ascriptam. ratam. trecenti pane ꝛ .xxx. multiplicatōez suscipiant a ternario. Postmodum vero ad designandū venditōez ꝛ emptōez duas cruces exp̄mit sigillatim vnā sup oblatam ꝛ alterā sup calicē cum dicit vt fiat corpus ꝛ sanguis. ¶ Adhuc aūt expositō vocabuloꝝ istoꝝ benedictā ꝛc. potest sumi a quadā oppositione ad venditōnem inde sic. Judas vendidit dn̄m. ꝫ illa venditō fuit maledicta ꝓscripta irrita. iniqua ꝛ detestabilis. ꝫ tu de᷒ hanc oblatōez digneris facere benedictā. ascriptam. ratam. ratōnabilē ꝛ acceptabilē. Judas enī dilexit maledictōez ꝛ venit ei ꝛ noluit bn̄dictōez ꝛ ꝓlongabit̄ ab eo: ꝫ tu de᷒ hāc oblatōem digneris facē bn̄dictā p quā nos in celestib᷒ bn̄dicas. Judas delet᷒ est de libro viuētiū ꝛ cū iustis nō scribet̄: ꝫ tu de᷒ hāc oblatōez digneris facē ascriptam p quam nos inter electos ascribas. Judas laqueo se suspēdit ꝛ ep̄atum eius alter accipit: ꝫ tu de᷒ hāc oblatōez digneris facere ratā. p quā ratū sit nr̄e salutis ꝓmissum. Judas exit ꝯdēnat᷒ ꝛ oratō ei᷒ facta est in pc̄m: ꝫ tu deus hanc oblatōez facē digneris. ratōnabilē p quā ratōnabile fiat obsequiū ꝫuitutis nr̄e. Judas reddidit mala ꝓ bonis ꝛ odiū ꝓ dilectōe retribuit: ꝫ tu de᷒ hāc oblatōez facere digneris acceptabilē p quā tibi nos reddas acceptos. vel iō facit tres cruces coīter sup oblatā ꝛ calicē: qꝛ xp̄c tria ꝯmuniter egit circa panē ꝛ vinū. accepit bn̄dixit ꝛ dedit. Postmodū crucē fecit vnā sp̄aliter sup oblataz qꝛ dixit ꝯmedite hoc est corp᷒ meū. Et alteraz facit sp̄aliter sup calicē qꝛ dixit. Bibite hic est sanguis me᷒. ꝛ ꝫm hūc sensuz recte subiungit̄. Qui pridie ꝙ pateret̄ ꝛc. vel poti᷒ quia iudas vendidit xp̄m sacerdotib᷒ scribis ꝛ phariseis ad crucifigēduz idcirco sacerdos ad notandū tres emptores facit tres cruces ꝯmuniter sup oblatam ꝛ calicem cum dicit. Benedictam ascriptam ratam. ad notandū vero discrete venditorē ꝛ venditū: facit duas cruces discrete sup oblatā ꝛ calicem cum dicit vt fiat corpus ꝛ sanguis.

Articulus quartus

Qui pridie ꝙ pateret̄. In hac pte exp̄mit̄ ꝯsecrationis ꝯsūmatō. Et p̄mo exp̄mit̄ ꝯsecratio corporis. Scd̄o ꝯsecratō sanguis ibi. Simili mō. dicit̄ ergo. Qui pridie ꝙ pateret̄. i. die p̄cedente imediate diem passionis. Eleuatis oculis in celū ad te d. p. s. o. Hic insinuat̄ arduitas facti ꝛ dignitas sacramēti. Non enī fecit sic dn̄s in institutōne alicui᷒ alterius sacramēti. de hac habetur de conse. di. ij. Nihil in sacrificijs mai᷒ esse potest ꝙ corpus ꝛ sanguis xp̄i. nec oblatō vlla hac potior est: sed omnes precellit hec. que pura conscientia dn̄o offerenda ē ꝛ pura mente sumenda. atqꝫ ab omnib᷒ venerāda. ꝛ sicut potior est ceteris: ita potius excoli ꝛ venerari debet. Due autem tm̄ cruces hic fiunt. Una in consecratōne panis: altera in consecratōne vini. ad significandum. ꝙ morte xp̄i hic sp̄aliter rep̄sentata duplex hoīs natura scꝫ corpus ꝛ anima redempta est. Itez hic signat̄ dn̄m in duplici natura scꝫ corpe ꝛ anima passionem sustinuisse. Dicto aūt hoc est corpus meū: ad cui᷒ prolatōem panis mutat̄ in corpus xp̄i. ꝛ consequēter a sacerdote cum mediocri inclinatione corpore dn̄i adorato: imo ip̄o dn̄o qui ibi p̄sentialiter est. ꝛ verus de᷒ ꝛ verus homo: debꝫ eleuari reuerēter. ita ꝙ a circūstantib᷒ possit videri. ꝛ post adorato a populo debet reponi in loco suo. In adoratōne corpis xp̄i potest esse error si simpliciter adorat̄. cum forsitan qui videt̄ consecrare nō ꝯsecrat. vel quia nō est sacerdos: vel quia nō intendit cōsecrare. vel quia nō dicit verba ꝯsecratoria. tales nō consecrant. Unde nec hostia eleuata est adorāda nec qd̄ sub illa specie ꝯtinet̄. Propter qd̄ sine p̄iudicō dico. ꝙ saluator debet adorari. qui credit̄ esse sub illa sp̄e que ibi tractat̄ sub hoc sensu verboꝝ. Adoro te ih̄m xp̄e saluator q p mortem tuā redemisti mūdū quē credo eē sub hac specie quā video ¶ Simili mō postꝙ cenatū est. i. post cenā veteris pasche. scꝫ qn̄ dn̄s hoc sacramētū instituit ꝛ aplis sumendā distribuit ꝛ vt idē postea in memoriā sui agerēt p̄cepit. qꝛ de his supra dictū est hec sufficiant.

Membrum terciū

Unde ꝛ memores. Hic incipit terciū mēbꝝ p̄ncipale scd̄e ptis hui᷒ tractat᷒ de officio misse in q̄ exp̄mit̄ rei ꝯsecrate ꝯmemoratō. ꝛ ꝫ conuenijēter. qꝛ ꝫm ꝙ ip̄e saluator determinat. cōsecratio ordinat̄ ad ꝯmemoratonem. hoc inquit facietis in meam ꝯmemoratōez. Cōmemoratō autem illa semp debet comitari oblationem. ꝛ sic diuinam impetrat acceptationem q̄tum ad plures effectus. In hoc ergo mēbro sic proceditur. Primo exp̄mit̄ cum oblatōne ꝯmemoratō. Secūdo cum expressione similitudinis acceptatōnis postulatio ibi. Supra que ꝓpicio. Tercō hui᷒ sacrificij effect᷒ obtentionis imploratō ibi. Supplices te rogamus. Primū respicit meritū. scd̄m modū. terciū effectū.

Articulus prim᷒

Unde ꝛ memores ꝛc. Dicit̄ ꝙ primo. Unde ꝛ memores ꝛc. quia dn̄s ip̄e p̄cepat vt ꝫ in sui mēoriā faceremus. idcirco tria sibi ꝯmemorāda ꝓponit eccl'ia. scꝫ tā beatā passionem: necnō ab inferis resurrectōez: ꝫ ꝛ in celos gl'iosaz ascēsionē. ¶ Sꝫ querit̄. exquo dn̄s ꝫ fieri fecit in mēoriam passionis ei᷒ solūmō: quare exprimit̄ hic mēoria passionis resurrectōis ascēsionis: Rn̄sio. dn̄s p̄cepit in hui᷒ sacrificij celebratōe memoriā fieri sue passionis. ꝓpter hoc vt facientes assequerētur fructū eiusdē. ad quē assequendū maxime valet ꝛ ꝓmouet fides resurrectōis ꝛ spes ascensionis. Propter quod haꝝ memoria nō inutiliter infert̄. vel aliē pōt intelligi p̄ceptuz dn̄i sic. in mei memoriā facietis. mei inquā patiētis resurgētis ꝛ ascēdentis. ꝛ sic nō solū voluit dn̄s mēoriā sue passionis ꝫ etiaz alioꝝ. dicit̄ ꝙ. vnde: qꝛ scꝫ facta ꝯsecratōe. ꝛ verbis a dn̄o ꝓpositis accipite ꝛ mādūcate ꝛc. subiūxit hec quotiescūqꝫ feceritis in mei memoriā facietis: idcirco tria p̄dicta ꝯmemorat eccl'ia. quoꝝ p̄mū. i. passio accendit caritatē. scd̄m. i. resurrectō corroborat fidē terciū. i. ascēsio amplificat spem. qd̄ enī magis accendit caritatē. ꝙ ꝙ ꝓprio filio suo nō pepcit de᷒. ꝫ ꝓ nobis omnib᷒ tradidit illū Ro. viij. Xp̄c enī ꝓ nobis fact᷒ ē obediēs vsqꝫ ad mortē. mortē aūt crucis Philipp. ij. Quid magis in nobis fidē ꝯfirmat. ꝙ ꝙ xp̄c resurrexit a mortuis primitie dormientium. qm̄quidem p hominē mors ꝛ p hominem resurrectio mortuoꝝ. sicut in adam omnes moriūt̄. ita ꝛ in xp̄o omnes viuificabūtur. ad Ro. v. Quid magis in nobis amplificat spem. ꝙ ꝙ xp̄c ascēdēs in celū captiuā duxit captiuitatem dedit dona hominib᷒ Ephe. iiij. vt vbi ē ille ibi sit et minister ip̄ius Joh. xij. ¶ Quia vero dicit eccl'ia memorē se esse dn̄ice passionis. statim acerbiorē sp̄em ip̄i᷒ passionis ꝯmemorat: recolēs in quinqꝫ crucib᷒ quinqꝫ plagas. videlicet duas manuū totidēqꝫ pedū ꝛ vnā lateris. Tres aūt cruces coīter facit sacerdos sup oblatā ꝛ calicē. qꝛ in ip̄is verbis vtrūqꝫ intelligit̄. Duꝫ enī in crucis signaculo panis se pōt a calice nisi cū separatū nomiat̄ in canone. Ulꝫ erecta pars crucis solūmodo sup panē: transuersa vero vsqꝫ sup calicem debet protendi: qm̄ erecta pars crucis corpus xp̄i sustinuit ꝛ transuersa brachia distendit. ¶ Hic oritur questio. cum enī plene sit ꝛ pfecte consecratio celebrata. Nam materia panis ꝛ vini transijt in substantiam carnis ꝛ sanguinis: quare sup eucharistiā benedictaz ꝛ plenissime ꝯsecratā adhuc bn̄dictōis signū exp̄mit̄ aut aliqd̄ ꝯsecratōnis verbuꝫ ꝓfert̄ imo talia quedaꝫ subiungūtur in canone que videntur innuere ꝙ nōdū sit trāsubstantiatō ꝯsumata. Huic questioni

posite ab Inno. rñdet ipse idem sic dicens. In canone verba aliud significãt ⁊ aliud signa ꝓtendunt. Verba nanq̃ pncipalr̃ spectant ad eucharistiã ꝯsecrandã: signa võ pncipaliter ptinẽt ad historiã recolendã. Nã verbis vtimur ad ꝯsecrandũ panẽ et vinũ in corpus ⁊ sanguinem xp̃i. Signis vtimur ad recolendũ ea q̃ p ebdomadã añ paschalẽ gesta sunt circa xp̃m. Patet ꝙ q̃tuʒ ad ordinẽ eucharistie ꝯsecrande capitulũ illud. Qui pridie q̃ pateret: in fine canonis subijci debuisse qm̃ in eo ꝯsecratio ꝯsumat. Sed ordo iste impediret ordinẽ historie recolende. q: qd̃ gestum fuit in medio recoleret in fine. Prouid⁹ igit̃ canonis ordinator et ordinẽ seruaret historie quasi q̃daʒ necessitate ꝯpulsus capitulũ illud. Qui pridie q̃ pateret: qt cor canonis in medio collocauit vt que sequant̃ intelligant̃ precedere: fm̃ illã figuram q̃ sepe fit. vt q̃ narratõne succedũt intellectu p̃cedãt. Vel potius vt taʒ lr̃e q̃ historie suus ordo seruet̃. ¶ Nos ꝙ tui serui vicʒ ei⁹ sacerdotes ꝗ ⁊ plebs tua sãcta. i. ꝑp̃ls xp̃ian⁹. Naʒ q ꝑp̃ls agit voto: sacẽdotes pergunt misterio. Offerim⁹ p̃clare ma. i. i. pre ceteris clare. Nã si iusti fulgebũt sic̃ sol in regno p̃ris eoꝝ Sap. iij. q̃nto magis maiestas diuina p̃fulget. De tuis donis. i. de frugibus segetũ q̃tum ad panẽ q est ꝯsecrat⁹ in carnẽ. ac datis i. de fructibꝫ arboꝝ q̃tum ad vinũ qd̃ est ꝯsecratuʒ in sanguinẽ. Quo intellectu hec ẽ vera: corp⁹ xp̃i ẽ d̃ frugibꝫ sine de pane: infra dicet̃. De his inquã ⁊ de illis offerim⁹ hostiam purã: hostiã sanctã: hostiã imaculatã. i. eucharistiã i. munẽ ab om̃i culpa originali mortali ⁊ veniali. Purã q̃tum ad cogitatõeʒ. scãm q̃tum ad locutõeʒ. Immaclatã q̃tum ad opatõeʒ. q: pc̃m nõ fecit nec inuent⁹ ẽ dol⁹ in ore ei⁹. j. Pe. ij. Panẽ scẽm. i. sanctificatũ hoc ẽ ꝯfirmatuʒ. vite eterne. hoc est vnde erit virt⁹ viuendi eternalr̃. Ioh. vj. Ego sum panis viu⁹ q de celo descendi. si qs manducauerit ex h̃ pane viuet ineternũ. et calicẽ salutis ꝑpetue. i. vnd̃ erit iocũditas ⁊ leticia ꝑpetua que nõ adest vbi sal⁹ abest ꝑs. Calix me⁹ inebrians q̃ p̃clarus ẽ. Vel panẽ sanctũ vite eterne esurientibꝫ: et caliceʒ salutis ꝑpetue sitientibꝫ iusticiam. Math. v. B̃ti q esuriũt et sitiũt iusticiam.

Articulus secundus

Upra q̃ scʒ dona vel supra que scʒ hostiã. panẽ calicẽ que pluralr̃ referunt̃ rõne ꝓprietatũ consignataꝝ que significant̃ p hoc q dico. puram sanctã immaculatã ⁊c. Propitio. i. misericordi ac sereno vultu. i. respectu placabili. respicẽ digneris non q vultus ei⁹ mutet̃ aliq̃ñ: ꝗ tunc vultũ sup nos illuminat ⁊ serenat: cũ misericordiam suã sup nos exercerit ⁊ declarat. fm̃ illud p̃s. Illuminet vultũ suuʒ sup nos et misereat̃ nr̃i. Et accepta hr̃e digneris scʒ q̃tum sunt dona vel oblata. hoc est inq̃tũ referunt̃ ad donantẽ vl̃ offerentẽ. Geñ. iiij. Respexit dominus ad Abel et mũera e⁹. glo. ex dantis corde datuʒ acceptat̃ vel refutat̃. Sicuti accepta hr̃e dignatus es mũera pueri tui iusti Abel: hoc aduerbiũ sicuti silitudinẽ innuit nõ exprimit quãtitatẽ. Multo quippe accept⁹ ẽ hoc sacrificiũ q̃ qd̃ obtulit Abel. q̃ qd̃ obtulit Abrahaʒ. q̃ qd̃ obtulit Melchis. Quia sicut dr̃ in decreto sup̃dicto. Nulla oblatio hac potior: ꝗ hec om̃es p̃cellit. Et Hug. sacr̃m corporis ⁊ sanguinis xp̃i: vnũ est ex his in quibꝫ pncipalr̃ salus ꝯsistit et inter om̃ia singulare. Ipam ꝙ silitudinẽ magis q̃ quantitatẽ debem⁹ attendẽ. Abel aũt dr̃ puer nõ tã a puericia q̃ a puritate. Et ꝓpter hoc dr̃ pueri tui. fm̃ q̃ndam assimilatõem. ysa. xlij. Ecce puer me⁹ elect⁹ quẽ elegi posui sup eum spm̃ meũ. Iustus dr̃ qa recte obtulit ⁊ recte diuisit. Qd̃ quia Caym nõ fecit: iniustus erat. Sua nanq̃ recte cui debebat obtulit scʒ deo: ꝗ retinens se sibi ⁊ cor suũ auferens deo male diuisit. Abel aũt acceptũ deo int⁹ in corde obtulit olocaustũ: q: nõ se sibi retinuit. ꝗ totũ deo se impẽdit. Et sacrificiũ p̃triarche nr̃i Abrahe. hoc intelligi põt de sacrificio filij qd̃ in ꝓposito et volũtate expleuit. vñ glo. sup illud Geñ. xxij. Et ait pt ... ꝓtendeo. Indubitãti aio mactare filiũ volebat laudand⁹ in ꝯstãtia offerendi. Abrahã dicit̃ patriarcha nr̃: q: nõ tam israeli-

tice plebis q̃ tocius xp̃iani est pater. illius p carnẽ: istius q̃ p fidem fm̃ illud Geñ. xvij. Nõ vltra vocabit̃ nomẽ tuũ abrã sed vocaberis abrahã: q: p̃rem multaꝝ gentiũ te cõstitui. Et qd̃ tibi obtulit summ⁹ sacer. t. Melch. s. offerendo panẽ et vinũ abrahe Geñ. xiiij. tunc dico scʒ nõ solum q: tibi ministrans: ꝗ qa te significans. Geñ. xiiij. Erat ei sacerdos dei summi. glo. summũ signat sacerdotem. et dicit alia glo. ibidẽ. Melchi. q interp̃tat̃ rex iusticie ⁊ dicit̃ rex pacis xp̃m signat: p quẽ reconciliati sum⁹: ⁊ q in fine secli iuste iudicatur⁹ est. Sanctũ sacrificiũ. imaculatã hostiam hec aũt magis spectant ad significata scʒ corp⁹ et sanguiẽʒ xp̃i q̃ ad signũ scʒ panẽ et vinũ. Ex aũt illo pane significatur ⁊ illo vino scẽm sacrificiũ. Dicẽdũ est fm̃ q dic ysid. sacrificiũ dr̃ quasi sacrũ factũ. qd̃ prece mistica ꝯsecrat̃ ꝓ nobis in memoriaʒ dñice passionis. Hostia aũt solet dici sacrificiũ qd̃ fiebat anteq̃ hoies ad hostes ꝑgerent. qd̃ hñ ꝯgruit huic sacrificio q̃ virt⁹ ministrat̃ ad resistendũ hostibꝫ aie. p hui⁹ em̃ sacri dtuitẽ vniuerse virtutes augentur.

Articulus tercius

Upplices te rogam⁹ om̃ipotens de⁹. In hac p te imploratur obtentio effect⁹ ... effectuũ huius sacrificij. Et primo in generali. Scd̃o in sp̃ali ibi. Memẽto etiã dñe fa. ⁊c. Dicit̃ ꝙ Iube hec. i. significatum p has formas visibiles: hoc est corp⁹ xp̃i misticũ ꝑferri. i. associari. In sublime altare tuũ. i. in ecc̃liã triũphãtem q̃ dicit̃ altare. Leuit. vj. Ignis in altari meo sp ardebit. i. feruor caritatis in ecc̃lia triũphante. ⁊ dr̃ altare: q: ibi sacrificat̃ sacrificiuʒ laudis. p̃s. B̃ti q habi. in do. tua do. in se. se. lau. te. Per man⁹ sci angeli tui i. auxilio ãgeloꝝ hic assistentiũ. Thob. xij. Cũ orares ego obtuli oõeʒ tuaʒ dño. Vel p man⁹ sancti angli tui. i. xp̃i q est angelus magni ꝯsilij. ysa. ix. Vocabit̃ nomen ei⁹ magni ꝯsilij angelus. In sublime altare tuũ vt pri⁹: hoc est iube p virtutem hui⁹ sacri que est virtus xp̃i. ecc̃liam militantẽ magis vniri et assimulari ecc̃lie triũphanti. Qd̃ petit̃ Math. vj. ibi Adueniat regnũ tuũ. Et quotq̃t ex hac altaris pticipatõe cũ altare materialr̃ sumatur. Hic dicit̃ altare hoc sacr̃m. Altaria em̃ q̃nq̃ dicunt̃ ecc̃iastica sacr̃a. P̃s. altaria tua dñe virtutũ. Vt ex hac altaris pticipatõne. i. coione hui⁹ sacramenti. Om̃i bñdictõne celesti scʒ in futuro. q̃ benedictõne glorie patrie significat̃. Math. xxv. Venite benedicti p̃ris mei ꝑcipite regnũ. Et gr̃a scʒ in p̃nti repleamur. ⁊ p̃mittit̃ hic qd̃ est principali⁹ in intentõne. d̃ his sup̃ plenius tactũ est. ¶ Hic nota q sacerdos dicens. Supplices te rogam⁹ om̃ipotens de⁹. inclinat se. q̃ signat̃ ꝓcessio xp̃i in faciem suã. Ut enim habet̃ Math. xxvj. ymno dicto post cenam exijt ibs in montẽ oliueti transtorrenteʒ cedron. et ꝓgressus pusillũ ꝓcidit in faciem suã orans ⁊ dicens. P̃r si fieri põt transfer a me calicẽ istum. Sacerdos aũt dicẽdo ex hac altaris pticipatiõe osculat̃ altare: quo signatur osculũ traditoris. de quo Math. xxvj. Traditor aũt dedit eis signũ dicens. Quẽ osculat⁹ fuero ipe est tenete eum. et ꝯfestim accedens osculat⁹ est eũ. ¶ Pre. legit̃ Math. xxvj. Et ꝓcidit in faciem suã orans et dicens. Pater si fieri potest transeat a me calix iste. ꝗ ⁊ scd̃o ⁊ tercio abijt ⁊ orauit eundẽ sermonẽ dicens. In signuʒ hui⁹ sacerdos facit tres cruces: primã et scd̃am distincte sup oblatam et caliceʒ dicens. Sacrosanctũ filij tui corp⁹ ⁊ sanguinem. Terciã signando seip̃m. cum dicit om̃i bñdictione celesti et gr̃a repleamur. Vel p duas cruces quas facit sacerdos sup corpus et sanguinẽ designant̃ vincula ⁊ flagella. vincula quibus ligatus est corp⁹ et flagella quibus effusus est sanguis. Nam de vinculis legitur Math. xxvij. ministri iudeoꝝ comp̃hẽderũt xp̃m ⁊ ligauerũt ⁊ vincientes duxerunt et tradiderunt eũ pontio pilato presidi. De flagellis legit̃ Ioh. xix. apprehendit pilatus ihm̃ et flagellauit eum cuius liuore sanati sumus. j. Pe. ij. Per terciam võ crucem quaʒ sacerdos facit sibi in facie. recolitur illud qd̃ legitur Marci. xv. expuebant in facieʒ eius dicebant ꝓphetiza qs est qui te percussit.

Memento etiam do .§.j.
mine. Hic imploratur obtentio effectuū hui⁹ sacrificij ī spe-
ciali. Et primo patientibus in purgatorio afflictionum rele-
uatio. Secūdo ecclie triūphātis ꝯsumatio ibi. nobis quoqꝫ pec-
catoribus. Tercio ecclie militantis ꝯseruatio ibi. Oremus
preceptis salu. Hic ergo postulat ecclia defunctoꝝ releuatōem
credens certissime q illle sanguis p̄ciosus q p multis effu-
sus est in remissione pctoꝝ. nō solū ad salutē uiuentiū: sed
ad releuatōꝫ valeat defunctoꝝ. dicit ergo. Memēto dn̄e fa. fa.
t. q nos p̄cesserunt cum signo fidei scꝫ ad dn̄m. Quō pōt h
esse cum fides euacuetur. Rn̄sio nō dicit cū fide: h cum si
gno fidei. Signū aūt fidei pōt dici caracter fideliuꝫ q ab
infidelibus discernunt. Apoc. vij. Audiui nūerū signatorū
cxliiij. milia signati: ex omī tribu filioꝝ israel. Et dormiūt
in somno pacis. frequenter sacra scriptura defunctos dormi
entes vocat: p eo q sicut dormientes euigilant: ita defun-
cti resurgent. Et dr̄ somnus iste somn⁹ pacis: qr fit in secu
ritate ab omī strepitu mūdi. Psal. In pace in idipm̄ dor-
miā et requiescam. j. Thes. iiij. Nolum⁹ vos ignorare d dor-
mientibus vt nō contris. sicut et ce. q spem nō hn̄t. ¶ Ipsis do
mine et omibus in xp̄o quiescentibus. In hoc loco sacerdos q̄z
maluerit debet hr̄e vel agere memoriā spālem. Locū refri-
gerij in quo nō est ardor penaꝝ. Lucis in quo nō est obscu
ritas tenebraꝝ. Pacis in quo nō ē afflictio hostiū. Apoc.
xxj. Absterget de⁹ omēꝫ lacrimā ab oculis eoꝝ ⁊c. Et de-
lectabunt in multitudine pacis cū placebūt corā deo ī lu
mine viuentiū. Uel pacis dicit ꝓpter tranqllitatē mentis
que est ibi ꝯtra vermē ꝯscientie de quo verme ysa. vlt. ver-
mis eoꝝ non morietur. ¶ Nobis quoqꝫ peccatoribus. Hic im-
ploratur ecclie triumphātis cōsumatio. q erit qn̄ pegrinā
tibus btī associabunt. dicit ergo Nobis quoqꝫ. i. sicut scꝫ sic et
defunctis pctoribus: cum omī tpe debem⁹ cogitare nos pec
catores. j. Joh. j. Si dixerim⁹ quia pctm̄ non habem⁹ ipi
nos seducimus: et tn̄ hora p̄cipue hoc debemus cū pro re
missione peccatoꝝ sacrosanctū misteriū celebrat. de mul-
titudine miserationū tuaꝝ sperantibus. de qua ps. Sm̄ mul
titudinē miserationū tuaꝝ dn̄e dele iniquitatē meaꝫ. licet
autē vna sit dei miscdia nō aliud q ipse misericors: multi
tn̄ sunt effectus miscdie illius q miserationes dicunt ps.
Reminiscere miserationū tuaꝝ dn̄e ⁊c. glo. Miseratio p
prie est in exhibitōne bonoꝝ: miscdia que naturaliter ī do
est. Quare est q dicit miscdiaꝝ pluraliter? Rn̄sio numer⁹
iste est q̄tum ad moduꝫ loquendi ex relatōne ad effectus.
Partē aliquā. h cum ipse dn̄s sit omīa in omibus. j. Cori.
xv. Salus premiū et gloria singuloꝝ: quid est q dicit perꝫ
aliquā: tanq̄ omes nō sint vnum denariū suscepturi. Rn̄
sio licet vnum et idem sit premiū singuloꝝ videli ꝫ ip̄e de⁹
in cui⁹ visione salus eterna cōsistit. Iuxta illud Joh. xvij.
Hec est vita eterna vt cognoscāt te deum solū et quē misi
sti ihm̄ xp̄m: tn̄ sm̄ differentiaꝫ meritoꝝ alij plus alij mi-
nus diuina visione fruunt. sicut solis lumine qui vn⁹ est.
alij plus p̄ticipant alij min⁹ sm̄ differentiā intuentiū. hoc
significat ipse dn̄s dicens Joh. xiiij. In domo patris mei
mansiones multe sunt. Et societateꝫ donare digneris. q̄
re postulatur ꝯsortium sanctorum et non suffragium: sicut sup
dictuꝫ est. Cum Johe. stephano. mathia. barnaba ⁊c. In
hac scda ꝯmemoratōne sanctoꝝ ex magna parte supplent
qui de primitiuis de esse videbant ecclesiam. Sed q̄re Jo
hannes repetit et Stephan⁹ succedens iohanni p̄mittitur
Mathie et barnabe. Rn̄sio est q Johes in prima comme
moratōne cum ceteris numerat ꝓpter dignitatem aplat⁹.
In secūda ꝯmemoratōne repetitur. et cū Stephano socia
tur ꝓpter p̄uilegiū celibatus et ꝓpterea ceteris p̄mittitur.
virginitas em̄ Joh. maxime ꝯmendabatur. quia xp̄c ī cru
ce matrem discipulo ꝯmendauit et illa hora accepit eū di-
scipul⁹ in suā Joh. xix. Stephani do virginitas ex eo ma
xime approbatur. q deputatus est ab apostolis ad mini-
sterium viduarum Actu. vj. et in eo q feminis p̄posit⁹ est: te-
stamentum meruit sincerissime castitatis. ¶ Hic potest q̄-
ri. quare Johes baptista non numeratur in ꝯmemoratō-
ne sanctorum in canone. Si dicatur q numeratur in secū
da ꝯmemoratōne scilicet in principio vbi volunt quidā di
centes. q non euangelista sed baptista illo Johanne intel
ligitur. Contra. hoc est. Sm̄ q requirit ordo sanctitatis il-
lius in primo ordine in quo p̄cipui sanctoꝝ ponunt debe
ret poni sicut ponitur in letania. ¶ Pre. hic premittit cū
tuis sanctis apostolis et martiribus. Unde ꝯuincitur q apo
stoli tm̄ et martires subnotant. Beatus iohannes lꝫ mar-
tirium passus fuerit: non tn̄ inter martires nūcupat sicut
patet in letania: sed potius īter patriarchas et prophetas
¶ Rn̄sio in canone misse celebrat sacramentum dominice
passionis ꝓpter quod solummodo ibi ꝯmemorantur q pas
si sunt p domino. i. martires. Et illi non in merito solum-
modo qui imitati sunt dn̄m ordine temporis. et ꝯformita-
te immolatōnis. tales em̄ ꝓprie dicunt martires. i. testes scꝫ
xp̄i passi. Ipsum em̄ martiriū est indicium passionis dn̄i.
Ipsa repentina immolatio est indiciū virtutis eiusdē. Neu-
trum ꝯuenit Joh. baptiste. qui ante passioneꝫ domini pas
sus est: et post passionē ad limbum descendit. ꝓpter quod
in canone misse nō ꝯmemoratur. ¶ Et nota q in istoꝝ ver
borum ꝓlatōne. scꝫ Nobis quoqꝫ peccatoribus fa. t. paululum
expressa voce sm̄ quosdam sacerdos debet tundere pect⁹
semel. quia xp̄c semel pro peccatis nostris mortuus est vt
dicitur Ro. vj. Sm̄ quosdam ter debet tundere pect⁹. quia
ꝯtingit peccare. corde ore et opere. Percusso pectore silen
tium interrumpit: representans contritōēꝫ et confessioneꝫ
latronis in illo dominice passionis articulo increpantis
alterum et dicentis Luc. xxiij. Nos quidem digna factis
recipimus: hic do nihil mali gessit. Et dixit ad ihm̄ domi-
ne memento mei cum veneris in regnum tuum. Propter
quod dixit illi ihs. Amen dico tibi. Hodie mecum eris in
p̄adiso. Uel p exaltatōnem vocis et p̄cussionē pectoris ex-
primitur illud Luc. xxiij. Uidens autem Centurio qd fa-
ctum fuerat glorificauit deum dicens. Uere hic homo iu-
stus erat. Et omnis turba eoꝝ qui simul aderant ad spe-
ctaculuꝫ illud et videbant que fiebant percutientes pectora
sua reuertebantur. ¶ Beatus do Mathias nō connume
ratur supra cum aplis. quia non fuit de primis: sed substi
tutus loco iude. Ut pꝫ Act. j. ¶ Si obijcitur q sicut nec be
atus Paul⁹. Dicendū q nihilomin⁹ cū primis noīat. pro
pter ipsi⁹ excellentiaꝫ que erat ex officij ipsi⁹ dignitate. ob
qd dictus est p̄dicator gentiū. et doctrine sue vtilitate qua
potissime ecclesia edificat: reedificata sustentat. Intra q̄-
rum nos ꝯsortium admitte quesum⁹. Et dirigitur sermo
ad dn̄m. Non estimator meriti. qr neqꝫ sm̄ exigentiaꝫ me
ritorum retribuit citra condignum puniendo. ps. Nō sm̄
peccata nostra fecit nobis neqꝫ sm̄ iniquitates nostras re
tribuit nobis supra condignum remunerando. quia Ro.
viij. Non sunt condigne passiones huius temporis ad futu-
ram gloriam que reuelabitur in nobis. ꝓpter hoc dicitur
dare mensurā sup effluentē Luc. vj. Mensurā bonā et cō
fertam et coagitatā et supeffluē. da. in si. v. Sed venie largi
tor Joel. ij. Benignus et misericors est et multe misericor
die et prestabilis sup malicia per xp̄m. Hic nō debet scri-
bi amen quia ꝯtinuatur cum eo quod sequitur. per queꝫ sci-
licꝫ xp̄m hec omīa dn̄e semp bona creas. Gen. j. Uidit de
us cuncta q̄ fecerat et erāt valde bona. ¶ Hic pōt queri q̄-
re in ꝓlatōne hui⁹ q dico omīa bone creas: nō fit signatō
crucis sicut in prolatōne aliorum sequentiū. Rn̄sio signa
tio crucis indicium est passionis domini. Creatio autē ho
minis non est causa quare dominus passus est. sed lapsus
hominis reparandus propter quod nō fit signatio crucis q
est signum passionis cum dicitur creas. Pref. licet homo
ex prima conditione naturali ratione polleret et gauderꝫ
arbitrij libertate: non tamen habebat vnde poterat merē-
do proficere. posse autem proficere habet homo ex gratia
sacramentali et virtute crucis siue passionis domini. In
signum ergo huius defectus non efficitur crux a sacerdo-
te cum dicitur omnia bona creas. Creas inquam conden
do naturam. et sanctificas consecrando materiam. Uiui
ficas transubstantiando creaturaꝫ: et benedicis accumu-

lando gratiam. hoc aūt pronomen hec h3 hic simplicē3 demō-
stratōē3. f. n c ñ q dicit dñs hec semp creare non demon-
strat hoc pronomen hec: panē z vinū: q2 hec nō sunt hec. Ūñ
hic est simplex pronōinis demōstratio sicut tpis verbi con
fusio. Hec eñ oñia sc3 panē et vinū et aquam semper bo-
na creas ſm causas pmordiales. Et sanctificas ſm cau-
sas sacramentales. Et viuificas transsubstantiādo sc3 in
carnē sanguinē. et bñdicis ad pferendū vnitatē z caritatē
et pstas nobis hec sc3 p xpm scil3 p quem oñia creas. Et
cum ipō tanq̄ cum coequali. In ipō tanq̄ in psubstantia-
li mediatorē dico rōne hūanitatis assumpte. Coequali ra
tione idemptitatis potentie. Consubstantiali rōne idem
ptitatis essentie. In patre eñ notatur auctas. In filio eq̄
litas. In spūsancto pmunitas. Est tibi deo pr̄i oñipoten-
ti in vnitate spūssancti oñis honor. s. in exhibitione reue-
rentie et gloria in laudis expssione. vel honor inq̄tu3 dño
gloria inq̄tum deo. ¶ Quare aūt hic fiunt tot cruces. hec
ratio pōt assignari. Sexta feria crucifixus est dñs. hora
tercia linguis iudeoꝝ qd̄ narrat Marc9. xv. Hora sexta
manibus gentiliū qd̄ narrat Joh. xix. Et circa hora3 no-
nam inclinato capite emisit spm̄ Joh. xix. Ad recolenda3
ḡ crucifixionem q̄ hora tercia facta ē linguis iudeoꝝ con-
clamantiū Crucifige crucifige eū: sacerdos facit tres cru
ces sup oblatam dicens. sanctificas. viuificas. benedicis.
Ad recolēdā do crucifixionē q̄ post internallū triū horaꝝ
facta est manibꝰ gentiliū. Milites eñ crucifixerūt eū Jo.
xix. sacdos iterū facit tres cruces cū hostia sup calicē3 di-
cendo. p ipm̄ et cum ipō et in ipō. Postmodū aūt ad desi-
gnandū diuisionem carnis z aīe dñi morientis facit duas
cruces iuxta latus calicis. i. inter se et calicē: cū dicit. Ti-
bi deo pr̄i oñipotenti in vnitate spūssancti. Cum enim in
xpō sint tres substantie. videl3 diuinitas. corp9 et aīa.
due tm̄ sc3 corp9 z aīa sunt in morte diuise. Na3 diui-
nitas a neutra est separata. pterea nō tribꝰ crucibꝰ s3 duabꝰ
mors dñi designat. Has duas cruces facit sacerdos digi-
tis eleuatis z manu cū corpe xpi ad se puersa: quo signat
q mors quā sustinuit que p illas signat p nobis sustinuit
j. Pe. iij. Xpc semel p pctis nostris mortuus est iust9 p in
iustis. Et j. Pet. ij. Xpc p nobis passus est zc. ¶ Vel hec
ratio pōt assignari. Tres cruces significāt tres cruciatus
quos xpc in cruce sustinuit. vi3 passionē. cpassione3 com
passionē. Passionē in corpe: cpassionē in mente: cpassio-
ne3 in corde. De passione in corpe Tre. j. O vos omēs q
transitis p viam attendite z videte. si est dolor. sicut dolor
me9. Foderūt eñ man9 meas z pedes meos dinumerauē-
rūt oñia ossa mea. De cpassione mentis Mar. xiiij. Tri
stis est aīa mea vsq3 ad mortē. Cepit eñ tedere z pauē. Et
Math. xxvj. Cepit ptristari z mestus eē. Ex cpassiōe cor-
dis p crucifixoribꝰ orauit ad pr̄em Luce. xxiij. Pr̄ igno-
sce illis: quia nesciūt quid faciūt. Has cruces facit sacer-
dos cū hostia sup calicē. quo significat q xpc hmōi cruci-
atus sustinuit voluntarie. ysa. liij. Oblatus est qa ipe vo-
luit. Per calicē eñ passio signat. vñ Math. xxvj. Trāse-
at a me calix iste. Vñ q hostia superfertur calici qñ fiūt cru
ces: signat q xpc non erat deiectus in voluntaria passiōe
sed mentis cplacentia superferebat. vel signatur p hoc sub-
limatio xpi p passionis obedientiā. Philip. ij. Fact9 ē obe-
diens vsq3 ad mortē: mortem aūt crucis. Propter quod et
deus exaltauit illū zc. Due do cruces que fiūt in latere ca
licis significāt duo sacramenta q̄ de latere dñi fluxerunt.
sc3 aq̄ regeneratōnis z sanguis redemptōis. Joh. xix. vn9
militu3 lancea latus ei9 aperuit z ptinuo exiuit sanguis z
aqua. ¶ Vel aliter sic. Implorata admissione pegrinanti-
um in pfortiū sanctoꝝ subdit cōmendatio trinitatis. Ut
sic captata dei beniuolētia facili9 impetret qd̄ intenditur
Cōmendat ergo pater ex auctē maiestatis ibi p que3 hec
omnia domine: fili9 ex immensitate virtutis ibi semper bo
na creas. Spūs sanctus ex ... vnitatis ibi In vnitate
spū. sancti. Virtus filij et hoc ostendit q pōt omnia ex ni
hilo creare ibi p que3 hec oñia bona creas: et a pctis pur
gare ibi sanctificas. Et gratia et virtutibꝰ viuificare ibi

viuificas. Et purgatos z viuificatos glorie remunerare
ibi benedicis. vt sic insinuet q est deus nature: largitor ve-
nie auctor vite z rex glorie. Dicit ḡ p quē scilicet xpm̄. hec
oñia vt sup dñe scte pater cui9 est auctas maiestatis cre-
as: sanctificas purgando a peccatis: viuificas purgatos
gratis z virtutibꝰ viuificando. benedicis viuificatos glo
ria coronando. Ista aūt attribuunt hostie in compatōne
ad nos sub hoc sensu. p xpm̄ creata sunt panis vinū z aq̄
sanctificas viuificas benedicis p xpm̄. i. das virtutē pur-
gandi: viuificandi et glorificandi. s. nos. Unde subditur
et prestas nobis sc3 pdicta vt illa psecrata et transsubstan
tiata in corpus z sanguinē domini sint nobis in subsidiu3
purgatōnis viuificatōnis et glorificatōnis. p xpm̄ sc3 per
quem creas. Pater eñ creat p filium Heb. j. p que3 fecit
z secula. Per verbum eñ patri coeternum fecit deus pa-
ter secula. i. visibilia z inuisibilia. Cum ipō cū quo opera
ris. pater operatur cum filio et filius cu3 eo: disponendo et
regendo creata. Unde Joh. v. Pater me9 vsq3 modō operatur
et ego operor. Et in ipso in quo oñia psumas propter qd̄
dicit finis. Apoc. j. Ego sum alpha et o principiū z finis
Per ipm̄ ḡ p quem creas. et cum ipso cum quo creata re-
gis. Et in ipō in quo oñia psumas. Est tibi deo patri om
nipotenti in vnitate spūssancti oñis honor et gloria: p9 re-
rum psumatōe3 cū tradidit regnū deo et patri. j. Cori. xv
Et subiectus erit illi q sibi subiecit oñia eadem. tunc per
filiū erit patri oñis honor et gloria. s3 nō oñis donec post
psumatōe3 sicut a patre ad filium sic a filio hereditas re
uertatur ad patrem. Propter qd̄ dicitur in ipō est omnis
honor et gloria. quia tūc reuelabit a filio pater z tūc mon
strabit patrē. q2 qd̄ modo credit: tūc p speciē et manifesta-
tionē clarescet. vt h3 in glo. sup illud. Cum tradiderit re-
gnu3 deo z patri. l3 aūt ſm vsu3 romane ecclesie tres cru
ces primo fiant sup calicem deducendo hostiā a labio cali
cis ad labium. et due vltime iuxta latus calicis. i. inter ca
licem z sacerdotē: aliter tñ fiunt ſm vsum aliquaꝝ ecclesi
arum. ſm quē prima crux ex oñi pte vltra calicem proten
ditur. scda calici coequat. tercia intra calicem coartatur
quarta eadem est cum prima. quta ante calicem ptrahit.
Per primā crucem signat passionis xpi diuturnitas. per
scdam integritas. p terciam acerbitas siue intimitas. Diu
turna eñ fuit passio xpi. quia nō incepit instante die mor-
tis: sed in circūcisione qñ arram dedit nostre redemptōis
Luc. ij. z post ptinue in paupitate et labore vite3 ducebat.
ps. Pauper su3 ego z in laboribꝰ a iuuentute mea. Inte-
gra fuit. quia totū corpus circūquaq3 patiebat. Job. xvj.
Circūdedit me lanceis pcidit me vulnere sup vuln9. Acer
ba fuit quia ptingēs vsq3 ad interiora aīe et spiritus. ps.
Saluū me fac deus qm̄ intrauerunt aque vsq3 ad animam
meā. Aque dicunt mundatōnes penaꝝ. Per quartā cru-
cem que est eiusde dimēsionis cum prima signat sufficien
tia efficacie passionis. Per qntam signat profectus efficaē
tie. sufficiens enim fuit redemptōni omnium nō tamen p-
fuit nisi redemptōne fidelibus vt dicit Bern. Scdm ali-
quos cruces pretacte in canone nō sunt signa factorum.
sed ideo fiunt vt virtute crucis quod postulatur in oratio
ne obtineatur. ¶ Corpale autem desuper calicem remoue-
tur in signum q illud quod de xpo significatu3 fuit z clau
sum. Luce. xviij. Erat verbum absconditum ab eis i pas-
sione reuelatum. Unde tūc verificatum fuit illud Hiere.
xxxj. Cognoscant me omnes a minimo vsq3 ad maximum
In cuius rei signum. Velum templi Math. xxvij. Dein-
de sacerdos tenet corpus domini super calicem. Et paru3
eleuato calice cum ambobus manibus dicit. Per omnia
secula seculoꝝ. Et dicendo oremus preceptis zc. reponit
ea in locis suis scilicet super corpale. In signu3 q ioseph
ab arimathea qui accessit ad pilatum et petijt corpus ihu
depositū inuoluit syndone mūda et posuit illud in monu-
mento Luce. xxiij. ¶ Deinde reponit corporale super cali-
cem in signum occultatōnis veritatis que futura est. z ma
xime tempore antixpi. Et hoc significatum est ysa. vj. vbi
legitur q seraphin duabus alis velabāt caput et duabus

pedes et duabꝰ volabant. In capite principiū. In pedibꝰ finis intelligit̄. In pncipio ḡ ecclie.i.añ adventū xp̄i velata fuerūt q̄ de eo erāt significata. ale velātes caput erāt figure legis nāe et figure legis scripte.i.Moysi. due ale velantes pedes signat ꝙ in fine.i.tp̄e antixp̄i erit occultatio agendoꝝ ⁊ credendoꝝ qm̄ regnabit error falsitatis ⁊ libido improbitatis. duabꝰ aliis volabāt. In volatu do ale extendunt̄ ⁊ elongant̄ a corpe nec corpꝰ tegūt. Vñ volatus seraphin signat̄ ꝓcessus ad manifestatōez. q̄ signat̄ manifestatio veritatis significatoꝝ de xp̄o tp̄e medio.i.tempore passionis xp̄i. ¶ Sacerdos do dicendo ꝑ oīa scl'a sclōꝝ vocē exaltat q̄ signat̄ ꝙ ih̄s clamans voce magna emisit spm̄ Math.xxvij. Chorꝰ clamando rn̄det amē. q̄ significatur ꝙ mulieres lamētabant̄ flentes dn̄m Luc.xxiij. ⁊ alij fideles lugebant. velut quondā abel inuidi fratris furore occisum gentes eius lugebant.

Membrum quartū secū

de ptis huiꝰ tractatus.

[P]reterea ꝑceptis salutaribꝰ moniti. Hec postulatur ecclie militātis ꝯseruatio q̄ est virꝰ effectus hꝰ sacrificij. q̄ obtinet̄ ꝯmemoratōe veri sacrificij.i.passionis dn̄i cū eiusdē oblatōne siue repn̄tatōne. hoc aūt in tribꝰ ptibꝰ ecclie parit effectum.s. patientibꝰ in purgatorio relevatōez. Regnantibꝰ in celo ꝯsumatōez. Peregrinātibꝰ i mūdo necessarioꝝ subventionem: q̄ postulat̄ in pte ista in qua ponit̄ oīo dn̄ica. Cui in pte ista ꝑmittit̄ prefatio cū dr̄. Preceptis salutarib9 moniti ⁊c̄. ad cautelam q̄ ꝯtra ꝑsumptōez insinuat̄. hic fidētia celebrātis habita ex duobꝰ.s. monitōe dn̄i: ⁊ informatione siue instructōe. Monitio aūt subam actus respicit. Instructio modū. v̄ bis Math.vj. Sic vos orabitis. orabitis inquā. ecce suba actꝰ. Sic: ecce modꝰ. Dicit̄ q̄ preceptis salutaribꝰ moniti. Quid ē ꝙ hic copulant̄ ꝑceptū ⁊ monitio: cū hoꝝ ꝯditōnes sint opposite. cū ꝑceptū obligat ad necessitatē agendi: monitio nō. Ad hoc dōm. ꝙ doctrina orādi fuit illiꝰ q̄ est mgr̄ et dn̄s. Joh.xiij. Vos vocatis me mgr̄ ⁊ dn̄e. et bn̄ dicitis. dn̄i aūt est precipe ⁊ instituere: mgr̄i est monere ⁊ instruere. vt q̄ insinuaret̄ duplex auctoritas docentis scꝫ dominatōis ⁊ magisterij: copulant̄ h̄ ꝑceptū et monitio. Institutio ⁊ informatio. ¶ Pre. monitio dn̄i licet nō importet obligatōez necessitatis. sicut illō qd̄ est ꝑceptū simplr̄: importat tn̄ obligatōez reuerētie. vt sicut ob necessitatē salutis acgrendē incūbit exequi illud qd̄ ꝑceptū est simplr̄: sic ob reuerentiā dn̄i monētis incūbit nos exequi qd̄ monet: monita eñ hic dicūtur precepta ¶ Item ꝑ hoc ꝙ dr̄ diuina institutōe formati. notat̄ ꝙ cū institutio a dn̄o firma dꝫ esse aīe inherentia sicut ē forme cū eo cuiꝰ est forma. ꝓpter qd̄ signanter dr̄ formati. potiꝰ q̄ informati: licet idem importent. Vñ instituta dn̄i debēt in corde scribi. Prouer.vij. Serua mandata mea ⁊ viues ⁊ legem meā q̄si pupillā oculi tui. scribe illam in tabulis cordis tui. Hec aūt ꝑcepta.i. monita sunt illa q̄ Mathe.v. et.vj. ꝓcedūt illud qd̄ est de forma orandi sil' cū ip̄o. vñ Beda inter cetera salutaria monita et diuina. quibꝰ ꝯsulit credentibꝰ: formā orādi ꝓposuit Math. c.v. et.vj. mlta posuit dn̄s monita scꝫ de dilectōe inimici. de fuga ypocrisis. et de quibusdā alijs. Et pꝰ dat illud quod est de oratione. qd̄ dicit̄ esse de salutaribꝰ: ꝓpter ōronis efficaciam siue vtilitatē. ¶ Eius aūt efficacia oñditur quadruplr̄. Ex auctē dicentis. Fuit eñ ꝓlata ore ipsiꝰ saluatoris. os enī dn̄i locutū est cuiꝰ sermo ꝑtate plenꝰ est. Ex breuitate sermonis. vñ Math.vj. Orantes nolite multum loqui sicut Ethnici faciūt. Multiplicē eñ vtilitatem breuitas eius parit. ob illius eñ breuitatē facilius scitur. melius retinetur. frequentius iterat̄. minus fastidit. orantē cito exaudiri innuit. plus affectu q̄ ore orandum esse significat. ignorantem incusat. Ex sufficientia petitionū quia in illa orat̄ pro bonis adipiscendis ⁊ malis amouendis. pro bonis tēporalibus et eternis ꝯsequendis. pro malis preteritis presentibus et futuris euitandis vt infra patebit. Ex fecūditate misterioꝝ. qm̄ vniuersa ꝯtinet sacramenta. Dan.xij. ꝑtransibūt plurimi ⁊ multiplex erit scientia.

[P]ater noster. Terminata ꝑfatōne. subdit̄ ipsa oratio. In q̄ primo beniuolētia exauditoris captatur. Scd̄o ipse petitiones ꝓponuntur. ibi sanctificet̄ nomen tuū. Circa primā partē primo querit̄ in generali de ꝯgruentia ⁊ sufficientia cōtentoꝝ. Secundo spāliter de ipsis ptibus ꝯtentis. ¶ Circa primū proceditur sic. Videtur ꝙ omissa sunt apponēda quia videtur ꝙ hec oratio debet incipere a significatione. Unde Aug. quicquid boni operis incipitis. signate vos i nomine xp̄i: et simbolum et oratōnem dominicam ad laudem dei dicite et nihil vobis nocere poterit inimicus. ergo incipiendū est in omni oratōne a signatōne. ¶ Itē duo sunt necessaria oranti ꝑter illa que sunt de substātia orationis. scꝫ captatio beniuolentie eius a quo petitur. et aliq̄ preparatio ex pte ipsius orantis. vt signatō crucis vel huiusmodi vt vult Aug. vnde habeat ydoneitatē orandi. primum ponit̄ in oratōne: quare non secundū? ¶ Item Hiero. de regula monachoꝝ. Monachi apostolicā seruant vitam a glorificatōne incipientes ⁊ in glorificatōnē terminantes. Igitur cum oratō dominica data fuit aplis: debet a glorificatōne incipere ⁊ in glorificatōnē terminari. ¶ Itē videtur ꝙ hic apponitur aliquid nō apponendum. scꝫ illud quod ponitur ad captandum beniuolentiam sic.j. Thimo.ij. Obsecro primo omniū fieri obsecratōnes orationes et postulatōnes ⁊c̄. Ecce ꝙ ꝓm doctrinam apostoli primo debēt poni obsecratio. nec debet aliquid ꝑtermitti quo beniuolētia captetur. Et pōt hic queri. q̄re apostolus ad exemplū domini nō docet aliquid ꝑmittere quod sonaret in laudem dei: vnde captaretur eius beniuolentia.

¶ Rn̄. ꝙ reuera ꝯgrue preponit̄ aliquid ad captandū beniuolentia exauditoris. Vn Amb.vj. de sacramentis. Dic mihi si velis hominē rogare. et sic incipias. Da mihi oro illud quod a te peto. nonne arrogans videt̄ oratio. ⁊ ideo incohoari debet a laude dei vt roges oīpotentē dominum ⁊c̄. Pre. idem ibidem. primo dꝫ oratio habere laudē dei. ¶ Ad primū ergo dicendum. ꝙ reuera oranti duo sunt necessaria. Unū remouens impediens: aliud disponens ad obtinendum ꝯueniens scꝫ postulatam. Primum refertur ad orantem vt circa quē exercendam est. scdm̄ ad ip̄m ad quem dirigit̄ oratio q̄ alliciendꝰ est. q̄r igit̄ que ad illū dirigunter a quo petit̄. deberent ingredi esse orationis: que autem ad ipsum orantē nequaq̄: propter hoc signatō crucis exercenda est circa orantem vt remoueat̄ impedimentum oratōnis non debet poni in ipsa oratōne: licet illiꝰ sit exercitium vtile volenti orare. Signatio ergo crucis licet oranti sit necessaria: non tn̄ debet in oratione inseri. ¶ Ad id autem quod dicit Hiero. ꝯcedendum est q̄tum ad hoc. ꝙ debet oratio dominica incipere a laude. non tn̄ q̄tū ad hoc ꝙ debet terminare in laude.i. in gratiarumactionem ¶ Si aūt querat̄ quare hec oratio non terminat̄ in laudē i. gratiarumactōnem sicut incohoat̄ a laude. Et que ē differentia inter laudē diuinā et gratiarūactiōez. Dicendū ꝙ duplex est dei laus. Una qua laudat̄ in seipso.i. ratione qua bonus. Psal. Confitemini dn̄o qm̄ bonus. Alia ratione qua bonus est alijs.i. ratōne qua beneficus. Judit.xiij. Laudate dominum qm̄ non deserit sperantes in se. primo proprie dicitur laus dei. secundo gratiarūactio. Qd̄ igitur queritur. quare non ponit̄ aliquid quod sonaret in gratiarūactionē. Dicendū ꝙ solum docuit dn̄s esse ꝓponēda que faciūt ad efficaciam ōronis. Gratiarūactio nō facit ad efficaciam oratōnis. sed potius ostendit gratitudinem orantis. ⁊ hoc vltimū docet Ambro. in oratione obseruari debere et que valent ad efficaciam orationis. et orantis ostendunt gratitudinem. ¶ Preterea. Hieronimꝰ insinuat que faciunt monachi imitantes apostolos qui p̄ beneficijs acceptis a gratiarumactionibus non desistebant. Nec ex hoc sequitur ꝙ in oratōne dominica in q̄ solū ex-

primitur quod est ad oratōnis efficaciam: debet aliqd poni qd̄ sit in grāruāctōne. ¶ Ad aliud qd̄ obicit per aplm. j. Thimo. ij. dōm q bene debet z in hac z in aliis aliquid preponi qd̄ cedat in laudem dei. Unde cum hic dicit. Pater noster q es in celis. nō notatur aliqua petitō: ſ potius diuina bonitas insinuat et maiestas. Bonitas p hoc qd̄ dicit pater nr̄. Maiestas p hoc qd̄ dicitur q es in cel. Qd autē hic ponit quod sonat in laudem dei. habet ab Ambr. de sacramentis dicente. habes hoc. i. quod sonat in laudē dei in orōne dñica. Pater nr̄ qui es in celis. laus dei ptz quia p̄dicat in eo pietatis glā. laus dei quia in celis habitat nō in terris: sic ḡ captatur beniuolentia dei. Unn interlinea. glo. ibi pater nr̄. breuis captatō p̄mittit. ¶ Ad hoc quod obicit q dicit apls. p̄mū oim zc. Dicendū q hoc intelligit primū oim petendoz. obsecratio eñ est de malis amouendis. Ut dicit glo. ꝓpter quod dz esse prima petitōnum. non igitur p hoc excludit laus diuina q̄ premittenda est. ¶ Ad hoc qd̄ querit. quare apls nō docet premittere aliquid q̄ exprimeret laus dei. dōm q ſm intentōnez apli ibi instruit Thimotheꝰ q erat epūs et ꝯsequenter aliquorum ad distinctōez eoz que ad misse referunt solennitatem. Unn sufficientia istiꝰ instructionis est ex sufficienti determinatōne eoz que in missa exercentur. vt patet in glo. ibidem. aliter tamen exponunt glo. et hoc quo ad secūdaz intentionem.

Pater.

Consequenter querit spāliter de ipsis partibus ꝯtentis. Et primo de hoc q dī pr̄. Secūdo de hoc q dī nr̄. Tercio de hoc q dī q es in celis. Querit ḡ primo. verū pat̄ sumit essentialiter aūt ꝑsonaliter. Scdō si essentialiter vtrum p creatōez: aut p adoptōez.

Circa primum sic. .§. j.

Uidet q ꝑsonaliter. qz dicit Cris. sup Math. vj. Pr̄ noster q es in celis. vide qualiter ꝯfestim suscitauit auditorē z oīa remēorauit bñficij in ꝓhemijs. Qui eñ pr̄ez dixit. z peccatoz dimissionem et pene destructōnez et iusticiam z sanctificatōez et redemptōnem et adoptōez et hereditatez et fraternitatem que est ad vnigenitum z spiritus largitionem: p vnam hanc ꝯfessus est nūcupatōez. Non eñ possibile est vocare patrem: nisi omibus illis potitum bonis ſ fraternitas que est ad vnigenitū includit paternitatez q̄ dicit ꝓprietatem ꝑsonalem. ¶ Item Amb. de sacramentis attolle oculū ad patrem. qui p filium te redemit et dic pater noster zc. igitur hic sumit pater pro eo cuiꝰ filius nos redemit. sed pater ꝑsonaliter est pater eiꝰ nō tota trinitas ḡ zc. ¶ Item oēs fere orōnes dirigunt ad pr̄em ꝑsonaliter sumptū. qd̄ patet p finem eaꝝ. qui est p dñm nostrum ihm xp̄m filiū tuū qui tecū zc. Ille aūt simpliciter dirigūtur ad pr̄em in quibꝫ ipse pater inuocat. In illis aūt in qbus inuocat sumitur ꝑsonaliter. ſ cum dī pater: inuocat ille cui dirigit. et ita hoc quod dico pater tenetur ꝑsonaliter. ¶ Item incidenter querit quare fere in omibus fit mētio de patre et filio et non similiter de spūsancto nisi i quibusdā paucis. ¶ Item querit adhuc si pater sumit essentialiter. quare magis exprimit a quo petitur p nomen ꝑsonale q̄ essentiale: qz cum petit a trinitate videtur q potiꝰ deberet dici deꝰ noster vel dñs nr̄ qui es in celis zc. ¶ Itez cū petitur aliqd petitur ab eo qui dare pōt. igitur potius exprimenda esset ptās dantis in orōne vt si diceret deus vel dñs q̄ zc. ¶ Contra. videt q essentialiter. glo. nemo dicat meꝰ. qd̄ soli xp̄o ꝯpetit qui filius est p naturaz: aliis conceditur ꝯmunis gratia adoptōnis zc. sed tota trinitas adoptat nos: igitur stat p trinitate: igitur stat essentialit. ¶ Item Amb. v. de sacramentis. patrem dicis quia filiꝰ. ſ noli tibi aliquid spāliter vendicare. solus est xp̄i specialis pater: nobis in cōi est pr̄. qz illū solum genuit: nos creauit zc. ſ creatio est totius trinitatis. ¶ Rūsio. q pater dicitur multipliciter. Est eñ pater eterna generatione. ysa. liij. Generationem eius quis enarrabit. Item predestinatione. Ephe. j. Gratia vobis z pax a deo patre qui p̄destinauit nos in adoptōnem filioz dei zc. Item creatōne. Malach. ij. Nunqd nō pater oim nostrum: nunqd deus vnus creauit nos. Item imaginis pticipatōne. Deutron. xxxij. Nunqd non ipse est pater tuus qui pos. et fecit et creauit te. fecit inquā ad imaginem et similitudinē suam. Gen. j. Faciamus hominem ad imaginem et similitudinez nr̄az. Item redemptōne. ysa. lxiij. Tu autem pater noster z redemptor noster a seculo nomen tuum. Item sacramentali regeneratōne. Titū. iij. Per lauacrū regeneratōnis z renouatōnis spūssancti. z. j. Pe. j. Benedictꝰ deus et pater dñi nostri ihu xp̄i qui regenerauit nos in spem zc. Itez fidei instructōe. Jaco. j. voluntarie. i. sine meritis nostris genuit nos verbo veritatis. i. fidei. Joh. j. Dedit eis ꝑtatem filios dei fieri his qui credūt in noīe eius. Itē gratie adoptione. Ro. viij. Accepistis spm̄ filioz in quo clamamus abba pater. itaqz iam non est seruus. sed filius q si filiꝰ et heres p deum. i. p opa dei. Primo modo sumit pater ꝑsonaliter qui modꝰ soli patri cōuenit. quartus modꝰ similitē qui modus soli filio ꝯuenit: ſm q modus redemptōis fuit p mortē filij. Oēs alij modi tribꝫ ꝑsonis ꝯueniūt. z his modis sumptꝰ pater toti ꝯuenit trinitati: nihilominꝰ ꝑsone que est pater ꝯueniūt p quendā appropriatōez ratione prime auctoritatis. Pater igitur sumit essentialiter: nihilominus ratōne qua prime ꝑsone ꝯuenit p̄ma auctas creatōnis et adoptōnis insinuat Amb. et Aug. hanc orōnez fieri ad patrem cū dicit. pater noster. fit tñ ad totaz trinitatem vnde essentialiter tenet. Ex his patet rūsio ad secūdum et terciū. ¶ Ad primū aūt dicendū. q sicut dicit filiꝰ naturalis et adoptiuꝰ: similiter et frater dicit naturalis vel adoptiuus. Non est aūt intentio Cris. q p hoc q nos dicimus pater noster ꝯfiteamur fraternitatem que est ad vnigenitum naturalē. quia si hoc: sequeret q pater sumeretur hic ꝑsonaliter: ſ potius fraternitatem ad vnigenitū adoptiuam. ¶ Ad aliud dicendū. q licet postulet beneficium exhibendū a tota trinitate: nihilominꝰ ratōne auctoritatis patris et mediationis ipsius filij fit mentio de patre z filio. De patre vt a quo petit. de filio vt p quem postulatum obtinet. Unn semp in fine orōnum fit mentio de filio. in orōne do quem docuit xp̄c insinuat petitōez debere fieri a deo essentialiter. p hoc q dicit pater noster. vt ostēdatur petendū esse et assequendū distincte ab ipsa trinitate. ¶ Ad alia que sequunt quibꝫ videt ostendi q dicendum esset deus pater vel dñs. Dicendū q ꝯgruentiꝰ dicit pater noster. cuiꝰ vna est ratio erectio sensus petentis. Cris. duplicater eoꝝ erigit sensum. et dignitate eiꝰ qui inuocat: z magnitudine eoꝝ p quibꝫ petitus est. Magnitudinez eorum zc. dicit qz ſm illum dicendo pr̄: ꝯfitetur se omia bona obtinere a deo. Item alia est timor offense pr̄is. Contra qd̄ de malis Deut. xxxij. Uidit dñs et ad iracūdiā concitatus est. qz ꝓuocauerūt eum filij et filie zc. Item alia est cautela a peccato: ne a similitudine patris degenerent. q peccatum nō fecit. j. Pe. ij. ysa. lj. attendite ad petrā de q̄ excisi estis: et ad cauernam laci de qua precisi estis. Itez alia est custodia fidelis commissorum. Contra quod d̄ malis Deutrono. xxxij. Generatio peruersa est et infideles filij. Timor autez offense est causa cautele et hec duo causa custodie commissorum. Item alia est pensatio gratie specialis. hoc respicit intellectum. i. vt pensemus nobis altā gratiam factam q̄ antiquis. Psal. Non fecit taliter oīni nationi. Augꝰ. Nusq̄ inuenitur preceptum populo israel vt diceret Pater noster. aut vt oraret deuz patrem. sed dominus insinuatus est eis tanq̄ seruis. hoc autem dico cū mādata legis acciperent que obseruare iubentur. Nam prophete sepe ostendunt eundem dominum nostrum patrē eorum esse potuisse si ab eius mandatis non oberrarēt. Itez alia est excitatio affectus filialis. Hoc respicit affectum. Contra quod de malis Deutrono. xxxij. Deum qui te genuit dereliquisti. et oblitus es domini zc. Item alia ē debita exhibitio honoris. hoc respicit effectum. Mal. j. Si

ego pater vbi est honor meus. Eccĩ.iij. Honora prēm tuū vt superueniat tibi benedictio a deo. Item alia est prestatio fiducie impetrandi. hoc respicit a deo obtinendum. Vnd Cris. Patrem se magis dici voluit q̄ dñm: vt nobis magnam fiduciā daret ad petendū. et spem largam ad impetrandū: quia serui nō semꝑ impetrant qđ petunt. Prete. Aug. Quid nō det iam filijs petentibꝰ: cū hoc ipm iaz dederit vt filij sint. Ex hoc ꝗ patet ꝙ magis ꝯgruit dicere pr̄ q̄ deus vel dominus.

Consequenter que .§.ij.

ritur. vtrum hic sumit̄ pater ꝑ creatōez: an ꝑ adoptōnem. Et ꝑ adoptōez videt̄ ꝑ quandā glosam que dicit pater nr̄ cui nō timore ꝗ amore hereditatis seruimꝰ. cū dicit̄ pater de adoptōne cogitemꝰ: ꝗ pater sumit̄ ꝑ adoptōez. ¶ Item alia glo. Antiqs vt seruis dicit̄ dñs. nūc ꝑ grām pater in quo fiducia. Sz pater ꝑ grām est pater ꝑ adoptōez: ergo ⁊c̄. ¶ Item Aug. ad macedoniū. Nū deꝰ pater maloꝝ pat est: absit. ꝗ solum est pr̄ bonoꝝ. Sz pater bonoꝝ est pater ꝑ adoptōez: ꝗ ⁊c̄. ¶ Contra. dicit ibi quedā glo. qđ ꝯmūe est oībꝰ nemo dicat meꝰ. sed ꝯstat ꝙ pr̄ ꝑ adoptōez nō ē ꝯmune oībꝰ sed pr̄ ꝑ creatōez ꝗ sumit̄ pater ꝑ creatōez. ¶ Item indirecte ostendit̄ idem. si pr̄ sumit̄ ibi ꝑ adoptionem si ille q est in mortali pcō dicat. Pater noster q es in celis ⁊c̄. implicat falsum. cū non sit filius adoptiōis: ergo mendax est ꝯ dicendo. ꝯ verbū mendax iustus detestabit̄ vt dr̄ Prouerb. xiij. ꝗ detestabilis est eius oratio. ꝗ peccat dicendo orōez dñicam. ¶ Item dicit glo. Nūc ꝑ grām pater in quo fiducia. ꝗ quicūqꝫ dicit hāc oratōez: cū fiducia debet eam dicere. ꝗ cum spe impetrandi: ꝯ sperare sine meritis nō est spes ꝯ ꝑsumptio: et qui in pcō mortali est sine meritis est: ꝗ ꝑsumit cum dicit hanc oratōez dñicam. ꝯ ꝑsumere est peccare: ꝗ peccat q scienter in mortali dic oratiōnē dñicam. ¶ Itez dicit glo. pater nr̄ ꝙ ꝯmune oībꝰ nemo dicat meꝰ. ꝗ si non est ll. icꝫ dicere pr̄ mi ꝓpter ꝯmunitatem paternitatis: ⁊ q nō est filius ꝑ adoptōez nō est licitum dicere pater ꝓpter correlatōez paternitatis. qꝛ si non est filiꝰ nō est pater: ꝗ qui ē in mortali peccat dicendo pat̄: cum nō sit filiꝰ. Ex his videt̄ ꝙ q dicit pater nr̄ peccat dicendo. vel ꝙ pater nō dr̄ ꝑ adoptiōez sed per creationem.

¶ Rn̄sio. ꝙ pater sumit̄ hic ꝑ adoptōez. ¶ Ad primuz ꝗ dōm. ꝙ grā adoptōnis et si nō sit ꝯmunis oībꝰ actu: est tn̄ ꝯmunis oībꝰ potentia. q eñ dat talenta sua vnicuiqꝫ ꝓm ꝓpriam virtutē: parꝰ est dare grām adoptōnis vnicuiqꝫ facienti qđ in se est vt habeat illā. Vnde sicut spēi conuenit ratio vniuersalitatis vnico existente indiuiduo. ñ vniuersalitate que est actu sed que est potentia: similiter grā adoptōnis ꝯmunis dicit̄ esse oībꝰ. nō ꝯmunitate que est actu: sed que est potentie. Vel paternitas adoptōnis coīs oībus ē quantū est ex pte adoptātis. q sicut vult oēs saluos fieri. j. Thimo. ij. sic nō existente impedimento ex pte nr̄a vult oēs adoptare. ¶ Qđ aūt glo. illa dic. ꝙ communis oībꝰ ⁊c̄. intelligit̄ de paternitate ꝑ adoptōnez. pꝫ ꝑ aliā glo. que dicit. cum sit ꝯmunis adoptio oībꝰ nemo dicat meꝰ. Ecce ꝙ adoptio dicit̄ coīs oībꝰ. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ si pater sumit̄ ꝑ adoptōez. nō tn̄ peccat ille q ē in mortali: dicendo oratōez dñicaz duabꝰ de causis. Prima est. qꝛ hec oratio coīs est. et dicenda est in ꝑsona ecclie que in se multos filios adoptōnis habet: vnde non implicatur falsum. Scđa causa est. qꝛ sicut petitōnes septez deꝓcatiue sequentes. vel optatiue oratōnes sunt nō indicatiue: sic captatio beniuolentie magis intelligit̄ optatiue q̄ indicatiue ab illo q est in mortali peccato. Vnde cum ille qui est in mortali peccato dicendo hanc oratōez optet deum esse sibi patrem ꝑ adoptōem: appetit quod licitū est. ꝗ dicendo non peccat. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ non oīs existens in mortali. dicens pater noster cum spe impetrādi peccat ꝑ ꝑsumptōez. quod patet ꝑ distinctōez huiꝰ sperare sine meritis est ꝑsumptio. Nota ꝗ ꝙ in verbo sꝑandi icludūtur duo. scꝫ expectatōez ⁊ ꝑcipiū actuū futuri tempꝛis. Vñ aliquē sperare importat ipm expectare beatitudinem. Cum ꝗ dicit sperare sine meritis est presumptio. hec determinatio sine meritis pōt determinare verbū sꝑandi rōne actꝰ expectatōnis importate: vel rōne possessionis future. hoc est rōne huiꝰ verbi expectare. vel huiꝰ ꝑcipij habiturū. Si primo mō: tūc est falsa. qꝛ qui est ibi in pcō mortali sine meritis expectat se habiturū vitā eternā. nec tn̄ presumit: qꝛ ꝓponit penitere ⁊ mereri deo adiuuāte vitaz eternam. Si scđo mō tūc vera est. qꝛ qui expectat se habiturū vitā eternā sine meritis ꝑsumit. ¶ Ad aliud qđ sequitur pꝫ rn̄sio ex dictis. qꝛ etsi ille qui est in pcō mortali nō pōt dici pater indicatiue: pōt tn̄ dici pater optatiue.

Noster.

Consequenter querit̄ đ hoc addito Noster. Et videt̄ ꝙ nō dz dici nr̄: cū nō dicat̄ Luce. xj. ¶ Item ꝗre non dr̄ pater meus. Dic glo. Math. vj. Nemo dicat meꝰ qđ soli xp̄o conuenit. ¶ Contra hanc glo. obijcit̄ sic Math. vj. Dicit̄ ora prēm tuū in abscondito. Et pr̄ tuꝰ q est in abscondito reddet tibi. Ecce ꝙ dicit. Ora prēm tuū. talis igit̄ possz dici pater meꝰ. ¶ Item Hiere. iij. āmodo voca me pater meus dux virginitatis mee tu es. ¶ Itez Cris. Nō simplr̄ vt hō ꝯ vt filius dei peccans plecteris ⁊c̄. Igit̄ si est filiꝰ dei: pōt dicere pater mi. ¶ Item oīs xp̄i actio nr̄a est instructō. ꝯ xp̄c orauit forma singulari sic pater mi ⁊c̄. Math. xxvj. ꝗ videt̄ ꝙ nos silr̄ debemꝰ. ¶ Itē Eccē. ix. Nemo scit vtruz odio vel amore dignꝰ sit. ꝗ est ꝑsumptio pater nr̄ significādo se esse filium: siue ꝯnumerando se in nūero filioꝝ. ¶ Itē nonne sufficienter exprimeret̄ paternitas dei ad hominē ꝑ hoc ꝙ dicit̄ pater: etsi nō apponeret̄ ꝙ dicit̄ noster.

¶ Rn̄sio. ad primū dicendū. ꝙ tripliciter fit oratō ꝓm diuersos status petentiū. Petens eñ aut petit vt membrum aut vt ꝯmembrū: aut vt ꝑeminens in mēbris. Primo modo petit̄ aliquid vt singulari ꝑsone ꝓm ꝙ petebat Dauid. Miserere mei deꝰ. Et Luc. xviij. Deꝰ ꝓpiciꝰ esto mihi peccatori. Scđo mō petit̄ aliqđ vt ꝯiunctis vinculo ꝓfessiōis fidei ꝓm ꝙ dicit̄ Eccĩ. xvij. Mandauit vnicuiqꝫ đ ꝓximo suo. Mandatū illud est ex ꝓfessione religionis xp̄iane. et sic oranti ꝯuenit dicere Pater noster. Tercio mō petit̄ aliquid ex officio et illis similiter ꝯuenit: qꝛ illoꝝ ⁊ subditorū vnus est pater. vñ Math. xxiij. Vnus est pr̄ vr̄ q in celis est. Insinuat̄ igit̄ in Math. modꝰ orandi ꝯmembris ⁊ ꝑexcellentibꝰ in membris. Prec. in Math. loqtur aplis q ꝯfidentiā sue ꝑfectōnis ausi fuerunt dicere Pater nr̄. In Luca loqtur ad discipulū q gerit formā infirmoꝝ qui nō audent dicere nr̄ sicut Luc. xv. Pater peccaui in celum et coram te ⁊c̄. hac ꝗ ratōne in Math dr̄ noster. In Luc. nō. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ dicere pater meꝰ simplr̄ nullus dz nisi filiꝰ dei: ne dictū simpliciter sonet in paternitatē nature. vnde glo. Nemo dicat meꝰ qđ soli xp̄o ꝯpetit qui est filius ꝑ naturaz. Hmōi aūt ꝓnoīa solent discretiue poni et discretōez importare siue singularitatem. qđ nulli cōuenit nisi illi q singulariter filius est. i. ꝑ naturam. Nihilominus scriptura qñqꝫ insinuat sic posse dici. non tn̄ simpliciter sed cum aliqua additōne insinuante hoc non singulariter dici. Vt patet in verbis ꝓpositis Math. vj. Ora patrem tuū in abscondito: pꝰ subditur. Et pater tuus q est ī abscondito reddet tibi. hmōi retributō fiet creature. Vnde glo. mercedē fidei. Silr̄. cuz dr̄ Hiere. iij. āmodo voca me pater meꝰ subdit̄ dux ꝟginitatis mee tu es. Per hoc ꝙ dicitur dux ⁊c̄. cum ducatus fiat creature. insinuat̄ qđ ꝑdictuz est nō debere intelligi de filio simpliciter i. filio naturali. Similiter in verbo Cris. cum dicitur peccans plecteris insinuatur nō debere intelligi de filio naturali: sed de creatura rōnali. hmōi aūt discretio nō habētur nisi diceret̄: pater meꝰ qui es in celis. ¶ Itē multiplex est ratō quare magis ꝯgruit dicere noster q̄ meus. Vna est pacis ꝯseruatō. Gen̄. xiij. Ne queso sit iurgium inter me et te et pastores meos ⁊ pastores tuos fratres enim sumus. Alia est superbie dehortatio. Mal. ij. Nunquid non pater vnus omniū nostrū quare ꝗ despicit vnusqꝫ fratrē suū. Alia

est mutui auxilij subuentō. Prouer. xviij. frater q adiuua-
tur a fratre q̄ ciuitas firma. Alia est mutui honoris ex-
hibitio. Ad Ro. xij. honore inuicē preuenientes. glo. aliē
nō alia fraternꝰ amor nisi mutuis se puenian obsequis.
Itē alie sunt scȝ orationū coicatio. inimiciciarū destructō
elatōnis cpressio. emulatōnis expulsio. amoris inductio.
inequalitatis exterminatio. He ponunt a Crisꝰ. dicēte sic
Erudit aūt cōmunē pro fratribꝰ facere oratōēȝ. Non enim
dicit pr̄ meꝰ q es i celis: s pr̄ noster. p corpe cōi deprecatōes
referens. et nusq̄ intēdens qđ est suipsiꝰ s vbiq qđ ē pri-
mi. adhuc aūt ꝛ inimiciciā destruit et elatōem cōprimit. et
emulatōnem expellit et matrem bonorū vniuersorū amorē
inducit. et inequalitatē humanarū causarū exterminat. et
multa monstrat regi ad pauperem honoris coequalitatem
¶ Ad hoc quod obijcit de actōne xp̄i. dōm q omnis actio
nostra fuit instructio q̄tum ad subam actꝰ: non q̄tum ad
modū. Ieiuniū aūt dn̄i instructio nostra fuit scilȝ ad ieiu-
nandū. non tn̄ ad ieiunandū sicut dn̄s ieiunauit oīno ab-
stinendo a cibo. ¶ Ad alia que sequunt. dōm q deus ē pa
ter oīm creatōne. hominis aūt adoptōne vt dictuȝ est filij
dei ex natura. vt igit distinguat paternitas sm̄ grām ado
ptōnis ab illa que est creatōnis ꝛ nature: dicit nr̄. Per h
q dicit noster: insinuat quedaȝ cōmunicatō qua deus dat
se nobis: et nos sibi adoptat grām infundendo. Iux illud
Can. ij. dilectus meꝰ mihi et ego illi. Vn̄ nō sufficiēter essȝ
expr̄ssa paternitas dei respectu hoīs p hoc q dicit pater:
sicut p hoc q dicitur pater noster. Pret. licet homo meri-
tis suis exigentibꝰ nō sit filꝰ adoptōnis: nihilominꝰ quan
tum est ex diuina bonitate oībꝰ se exhibet vt patrem: scȝ
offerendo grām adoptōnis. Ut eī dicit Ioh. j. Illuminat
omnē hominē venienteȝ in hunc mundū. Vn̄ licet nesciat
homo verum amore vel odio dignꝰ sit: nihilominꝰ cōfiten-
do deum esse patrem suuȝ non p̄sumit illi attribuendo be-
neficium adoptionis non sibipsi ascribendo meritum be-
neficij.

Qui es in celis.

Consequenter querit de hoc. Qui es in celis
q̄re dr̄ magis i celis pluralr̄ q̄ i celo singla-
riter. cū in ps dicat. dn̄s in celo sedes eius.
¶ Item cōsequenter in orōne dicit. fiat volū-
tas tua sicut in celo ꝛ in terra. ¶ Item nonne dn̄s vbiq ē.
quare igit appropriat esse eiꝰ loco alicui. ¶ Item in Luca
nō ponit noster: neq qui es in celis. ¶ Item in ps. excel-
sus ꝛ sup oēs celos dn̄s. ¶ Item Amb. de sacramentis.
Quid es in celis audi scripturā dicentem. excelsus ꝛ sup
oēs celos dn̄s. Et q vbiq habes. ꝛ q sup celos celoruȝ
dn̄s sit quasi nō i celis. hec Amb. Rn̄sio. et dic Hug.
In celis maxime habitare dicit. cū tn̄ vbiq sit: quia p ce-
los intelligunt angeli ꝛ homines iusti. in quibꝰ maxie de-
us habitat sicut scriptum est. Aia iusti sedes est sapientie.
Sapi. ix. alia littera. Item Aug. sup hoc Pater noster q
es in celis. i. in sanctis ꝛ iustis. nō eī spacio locorū conti-
netur deus. quemadmodum eī terra appellatus est pecca
tor. cum ei dictuȝ est. terra es ꝛ i terrā reuerteris Gen. iij.
sic iustus celū ecōtrario dici pōt. Iustis eī dicit: templuȝ
dei sanctuȝ est qđ estis vos. j. Cori. iij. ꝛ accomodatissima
ista silitudo est. vt spūaliter tantū interesse videat int iu-
stos et pctores: quantū inter celū et terrā. Item Amb. iiij.
de sacramentis. habes q sup celos celorū dn̄s sit quasi nō
in celis vt angeli. non in celis vt dn̄ationes: s in illis de q
bus dictū est. Celi enarrant gloriā dei. Celum est ibi. Ubi
culpa cessauit. Celum est ibi vbi flagicia feriunt. Celum ē
ibi vbi nulluȝ mortis est vulnus. hec Ambro. patet igitur
q nō intelligit qđ hic dicit de celis materialibꝰ in quibꝰ ē
mansio bonorū spirituū: s de spūalibꝰ scȝ angelis ꝛ aīa-
bus iustis siue sctis. ¶ Multiplex aūt rō est q̄re h ponitur
hmōi assignatō scȝ esse dei esse in celis. Una est vt ostenda
tur imēsitas diue potētie q̄ exn̄tes in celis generat nos fi-
lios p adoptōēȝ in terris. cuiꝰ cōtrariū mali senserūt. sm̄ q
legit Iob. xxij. qđ nouit dn̄s ꝛ q̄si p caligineȝ iudicat. nu-
bes latibulū eiꝰ nec nr̄a cōsiderat et circa cardines celi per
ambulat. Iteȝ alia est rō vt sic orās a terra abducat: ꝛ in
celis q̄tum ad cōuersionē affigat Crisꝰ. In celis aūt cū di-
cat nō illic deū cōcludēs h ait: sed ab terra abducēs orantē
in excelsis affigens regionibꝰ ꝛ supioribꝰ cōuersatōnibus.
Itē alia ē insinuatō petēdorū. p h ei signat q celestia sim-
pliciter petēda sunt. vn̄ Hug. Si dixisset q vbiq ē verū di-
xisset. s ne inepta ꝛ inanis querritando mēte vagemur dic
Qui es in celis: vt mente radicata q̄ sunt celsis queramꝰ
Item vt insinuet distantia pctorū a iustis in quibꝰ deꝰ ha-
bitare dicit vt in celis. Vn̄ Aug. accomodatissima silitu-
do est vt spūaliter tātū interesse videat ꝛc. Patet igit q̄re
dicit meliꝰ q es in celis: q̄ vbiq vel in terra. ꝛ qđ dicuntur
hec celi scȝ iusti siue aīe sancte. Sed q̄ hic celi dicunt p p-
ticipatōēȝ g̃re. gratia aūt [illegible] est que ab illa est p[illegible]
[illegible]. quia horū est g̃ra pfecta q̄ est gloria sicut beatorū il
lorum g̃ra impfecta sicut viatorum. Item horū est ad fruē
dum: illorum ad merendū. tū rōne differentie g̃re pticipa
te a qua celi dicunt: tū ratōne differentie pticipantiū plu-
raliter in celis esse dicit. Item vt ostendat quasi p simile
iustos multiplex beneficiū assequi a dn̄o. Sicut eī a celis
multiplex beneficiū cōfertur corpalibꝰ creaturis. vt pluuie
ab aereo lucis a stellato ꝛ virtus multiplicata similiter ꝛ
saluatiua et cetera multa: sic ab ipso quem in celis existen
tem inuocamꝰ. multiplex recipimꝰ beneficiū Iaco. j. Oē
datū optimū. ꝛ oē donuȝ pfectū de s. est descendens a p.
lu. ꝛc. Und Aug. Celū ꝛ terraȝ cōuenienter intelligimꝰ vt
vir et femina. q̄m terra celo fecundante fructifera est quā-
tomagis celi creator et inhabitator copiosior est in donis
Qđ expertus quidā de filijs eiꝰ testificatur q dicit frat xp̄i.
Iaco. j. Oē datū optimuȝ ꝛc. Item vt ostendat illos q
celi dicunt diuersis pprietatibꝰ ꝛ cōditionibus distingui p
minentijs donorū: sicut celi diuersis pprietatibꝰ ꝛ conditi
onibꝰ distincti sunt. Iuxta illud. j. Cori. xij. Alij datur p
spm̄ sermo sapientie ꝛc. ¶ Ad hoc qđ querit. quare hic di-
citur in celis. cōsequenter fiat voluntas tua sicut in celo et
in terra singulariter. Dicendū q voluntas pprie finis est.
In hoc eī distinguit eligentia a voluntate qđ est eligētia
eorū que sunt ad finem: sed voluntas ipsius finis. q̄ igitur
voluntas dei vniformiter in nobis est quia ad vnum scȝ fi-
nem optimū: licet ad illud vnum non p vnū modū tendat
dicitur singulariter fiat voluntas tua sicut in celo ꝛ i ter-
ra. ¶ In Luca non dicit neq noster neq qui es in celis:
quia vt tactuȝ est. Math. loqtur magis spiritualibꝰ. Lu.
magis sensibilibꝰ. In Math. enim loquitur apostolis in
monte. quia ex confidentia sue pfectionis ausi sunt dicere
pater noster: et ex cōgruitate sui officij: quia oraturi erāt p
se et subditis. Unde Heb. v. Debet pontifex quemadmo
dum pro populo ita et pro seipso offerre. In Luca autem
datur forma oratōnis vt impfectis ꝛ subditis conueniens
vt premittitur ibi. dixit vnus ex discipulis eius doce nos
orare. vnde ibi insinuatur formam illam traditaȝ fuisse di
scipulis siue subditis. ex impfectione ꝯo illorum quibus
tradita fuit illa forma orandi conueniens fuit vt non ap-
poneret. qui es in celis. Hoc enim posset eē illis causa er-
roris: quia credendi deum esse in loco particulari et ita lo
co determinari et circumscribi. Unde Ioh. iiij. premisso.
Ueniet hora quādo neq in monte hoc neq hierosolimis
adorabitis patrē. subditur. vos oratis quod nescitis nos
adoramus quod scimus. Crisꝰ. localem et particularē de-
um existimabant. ¶ Ad illud quod queritur. quid es sup
omnes celos. dicendum q verum est: nihilominus tamen
est in celis. quia in omnibus est non tamē inclusus extra
oīa non exclusus. Hec igitur premissa petitionibꝰ. scilȝ
pater noster qui es in celis sic distinguit Hug. vt per pri
mum cōfortetur orans. per scōm dilatetur. per terciuȝ ele-
uetur. Unde Hug. vij. petitionibus premisit prologū tri-
bus verbis cōtentum. In primo cor hominis cōfortat. In
secundo dilatat. In tercio releuat et exaltat. Quis enim
audiens se patrem habere deum: non animetur ad spem
glorie? Pater inquit vt simus imitatores dei sicut filij

karissimi Ephe.v. subdit noster: vt ad fraterne caritatis amorē dilatemur. dicit Qui es in celis: vt mente in summis radicata que sunt vtilia queramus. Et glo. Math. vj. In celis spūalibus: vt ad spūalitatem in qua habitat sestiuare discamus ⁊ celestia a deo petamus. Itē Inno. Beniuolentia do captatur a tribus. a psona cognitoris petitoris ⁊ assessoris. Cognitor enī est deus. petitor est homo. assessor est angelus aut psona cognitoris vt cū ait pater. petitoris cum ait noster. assessoris cum ait Qui es in celis. i. in angelis vel in sanctis de quibus habetur. Celi enarrāt gloriam dei.

Sanctificetur nomē tuū

Sanctificetur nomen tuū. Finita pte in qua captatur beniuolentia exauditoris. hic subiūgitur de ipsis petitōnibus. Primo ꝗ queritur de sufficientia petitionū respectu petendoꝝ Secūdo de ordine petitionū. Tercio de differentia inter Math. et Lucam. Quarto de numero petitionum. Quinto sigillatim de ipsis petitionibus.

Circa primū queri .§.j.

tur sic. Videtur ꝙ sit sufficientissima. qꝛ duo sunt nobis necessaria in via scꝫ remotio maloꝝ et adeptio bonoꝝ. sicut dicit glo. Math. vj. et qꝛ hec orō est de malis remouendis ⁊ bonis acqrendis: hec duo sufficiūt omī desiderio scꝫ amotio maloꝝ: et acceptio bonoꝝ. ¶ Item alia glo. In his septem petitōnibus omīa bona pñtis vite et future ꝯtinētur. ¶ Item Luc. xj. glo. Matheus ponit septē petitōnes. In tribus eterna poscuntur. In q̄tuor tpalia que ꝓpter eterna cōsequenda sunt necīa. ¶ Item hec forma orandi tradita fuit a mgr̄o sapientissimo ⁊ sufficientissimo et discipulis quos p̄cipue et tenerrime dilexit. Unde planū est ꝙ sufficiētissime illos instruxit q̄tum ad petitōes necessarioꝝ. ¶ Contra si hec est sufficientissima tūc omēs alie orōnes superfluunt. ¶ Itē cū virtutes valde sint necessarie nō aūt hic petuntur: videtur ꝙ non sit sufficiens. Silr pōt obijci de donis: fructibus beatitudinis. ¶ Item hic nō petuntur dotes corporis. que nihilominus petende sunt. ¶ Item Aug. ponit formā orandi dicēs. nouerim me nouerim te: q̄rit igr̄ quō hec ad illā reducetur. ¶ Item Aug. de ciuit. dei. vlti. dat talem formam orandi. Meminerim tui diligā te et intelligā te. adauge ista in me: donec reformes ad integrū. Ecce alius modus orādi nec ad istam reducibilis. ¶ Itē in li. de pseuerantia dicitur. an a deo pseuerantia nō poscitur cum in ipa orōne dominica a sctis nihil pene aliud q̄ pseuerantia posci intelligatur. Et alibi in eodē datur intelligi qḋ dr̄ hic pene: cuꝫ dr̄ qnto loco dicimus: dimitte nobis debita nr̄a ⁊c. In q̄ sola petitōne non inuenitur posci pseuerantia igitur cū solū poscatur pseuerantia nisi in illa sola petitione qua petitur indulgentia p̄teritoꝝ pctoꝝ: videtur insufficiens hec oratō. Si autem diceretur ꝙ nequaq̄: qꝛ in pseuerantia dantur intelligi alia q̄ necīa sunt. eadē rōne sufficeret petē a deo vitā eternam et in vna postulatōne esset sufficientia. ¶ Ad primū dōm. ꝙ hec orō est sufficiētissima q̄tum ad ea q̄ petēda sunt i genere: nihilominus bñ pñt ipa eadē q̄ hic ostendunt petēda: alijs verbis postulari. q̄ inquā verba explicāt que hic docentur petenda. Uñ glo. Math. vj. Orationē breuibus dei s̄ ꝓposuit. vt sit fiducia ānuendi qḋ breuiter vult rogari. quibus nec opus esset ad eum q omnia nouit: s̄ vt noster affectus disceret res quas oraret: non verba q̄ diceret. Uñ nō his solis dbis oratur: s̄ alijs ꝯtentis sub eodē et nō alio sensu. i. cōtrario. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ Luce. xj. dicit glo. que incipit. legisperitus volens se iustificare. pauli xp̄i audiūt quibus verbis orare ⁊ qua instantia pseuerare: ⁊ ꝓ quibus rebus maxime supplicare oporteat. scꝫ fide et spe ⁊ caritate. hec glo. licet igitur non explicite petuntur implicite tñ. et hec ꝯsequenter illis petitōnibus q̄ sunt de bonis acquirendis. Verbigratia. cum petitur aduentus regni. petitur illud sine quo regnum ecclesie militantis non potest venire ad regnū triumphantis. Unde in illa petitione petuntur virtutes dona ⁊c. Similiter cum petitur. Fiat voluntas ⁊c. cum voluntas dicitur sic fieri non potest sine his. Hoc enī patet ex illa glo. q̄ dic. Qꝛ in his septē petitōnibus oīa bona presentis vite ꝯtinentur. ¶ Ad aliud quod queritur de dotibus dicendum ꝙ cum petuntur bona eterna: petuntur et dotes anime et corporis. et maxime cum petitur aduentus regni ad regnum. i. vnio militantis ecclesie cum triumphante. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ illa oratio Aug. Nouerim te nouerim me nō exprimit sufficienter postulanda neqꝫ sufficiens est quo ad numerū petibilium: sed potius que petenti sunt necessaria insinuat que sunt quatuor. scilicet cognitio petendoꝝ. humilitas petentis. fiducia obtinendi ⁊ fides in qua petēdum est. Ex sui cognitōne cognoscit homo defectus suos pro quibus amouendis postulandū ē et humilis efficitur. Ex cognitōne autem dei fiduciā assequitur obtinendi et perfectus efficitur in fide q̄tum ad plenitudinem credendorum. Cognitio igitur defectuū ꝓ quibus amouendis petendum est insinuat. Cognitio autē defectuum cum fiducia obtinendi. animū petētis ad petēdum excitat. Humilitas et fides dignum ad impetrandū efficiunt. Iaco. j. Postulet in fide nihil hesitans. Et. iiij. eiusdem. deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam. Non igitur hic datur forma orandi sufficiens q̄tū ad numerum petendorum: sed q̄tum ad ea que necessaria sunt petenti. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ in oratione Augu. insinuatur que perficiunt animam per se: et hoc q̄tum ad memoriam intelligentiam et voluntatem. et hoc dico in via et in patria. Unde que nūc pficiunt modo vie petit: vt perficiant modo patrie: qḋ erit qñ vt dicit Bern. Qui replet in bonis desiderium tuum ipse est futurus ratōi. plenitudo lucis: voluntati multitudo pacis: memorie continuatio eternitatis. primum faciet deus veritas. secūdū faciet deus caritas: tercium faciet deus potestas. hec aūt petuntur ibi: adueniat regnum tuum. ¶ Ad vltimū ergo dicendum. ꝙ non est intentio Aug. ostendere ꝙ sola postuletur pseuerantia: sed ꝙ in singulis petitōnibus oratōnis dñice. cū eo petitur: petitur pseuerantia. Unde dic ibidē cum sanctus rogat deū vt sanctus sit: id vtiqꝫ rogat vt sanctus pmaneat: ita castus ⁊c.

Consequenter que .§.ij.

ritur de ordine petitōnum. Prius est amotio mali q̄ adeptio boni: ⁊ prius est declinare malum q̄ facere bonum. Unde Boecius de ꝯsolatō. Qui vult ingenuū serere agrū prius liberet arua a fructibus. Et Prouerb. xxiiij. diligenter exerce agrum tuum. Et postea edifica domum tuam. Quod autē prius est: prius debet peti. Cum autē tres vltime petitōnes sint de amotione mali precedentia de assecutione boni: igitur ⁊c. ¶ Item prius est a peccato liberatio q̄ in operibus meritoꝛijs exercitatio et hec prius sunt q̄ glorie premiatio. sed tres vltime petitiones. pertinēt ad liberatōnē a peccato: hec petitō fiat voluntas tua ad meriti exercitatōnem: adueniat regnum tuum ad premiationem: ergo que ponuntur vltime debent esse prime. et post illas illa Fiat voluntas tua. et post illa adueniat regnum et ita videtur ordo peruersus valde. ¶ Item Damas. oratio est ascensus intellectus ad deum. igitur qui orat debet ascendere. igitur ordinande sunt petitōes per modū ascēdendi. sed ascensus est per declinatōnem mali ad exercitium boni. Nec dicendum est. ꝙ ascensus accidat oratōi: cū hoc sit illi essentiale: cum diffinitio detur per essentialia. ¶ Itē in glo. Math. vj. dicitur. In precibus est vt impetremus dona. in donis vt operemur mandata. de operatōne beatitudines sequuntur premia ⁊c. Per petitōnes igitur puenitur ad dona. per dona ad beatitudines. igitur debet esse idem ordo petitionum donorum et beatitudinum. sed ordo beatitudinum est per ascensum. vnde glo. Math. v. Congrua ascensio prius est contemptus seculi cui dantur eterna. vnō modos temperat mansuetudo et lenitas. ⁊ nō est mitis qui prius pauper non fuit. ¶ Item quare non attenditur idem ordo in petitōnibus donis ⁊ beatitudinibus

In beatitudinibus Math. v. pcedit ascendendo. In petitõibus hic descendendo. In donis Ysa. xi. descendendo. Et quare magis obseruat ordo idem in petitionibus et donis q̃ in donis et beatitudinibus vel in beatitudinibus et petitionibus. Uñ glo. Math. vi. Sicut dona septem spiritussancti a summis incipiũt et vsq; ad initium Sap. i. timorẽ descendunt: ita ordo precũ a summis vsq; ad finez vt a malis mundi liberemur extendit. si in vtrisq; a fine incipim⁹ ad pfectionem fit ordo ascensionis si a summis quia de supernis accipim⁹ fit ordo descensionis. hec glo. ¶ Item q̃re nõ obseruat idem ordo in donis q in beatitudinibus. vt inciperet in donis ab ymo et pcederetur vsq; ad summum: vel ecõuerso. ¶ Rñsio. q petitio quelibet fit in intentõne obtinendi. aliter eñ frustra fieret. Intentio aũt finẽ respicit. Uñ principalr̃ intendit finis: scdo que sunt ad finẽ. ppter quod in petitõne primo hñt ordinari que finem respiciũt: secundo q̃ sunt ad finem. ¶ Ad hoc igitur quod obijcit. q prius est declinare zc. et hmõi. Dicenduz q alia ẽ via operatõnis et alia intentõnis. qz via intentõnis incipit a fine optimo: via opationis ab eo qd̃ est remotissimũ in adeptione finis. Scdm igit executiões operũ iusticie qua acqrit finis: incboandũ est a declinatõne mali et ab eradicatione vicioz. et deinde pgrediendũ est vlterius ad opationez et insertõnez virtutũ. que pximius et ppinquius se habent ad finem. Aliter aũt est in oratõne vbi fm q aliqd cadit in intentõez prius et posterius determinandus est ordo partium ipsius. ¶ Ex his patet rñsio ad secundũ. quia lz fm exercitatõnem operũ iusticie incboandum sit a malorum eradicatõne. et deinde procedendum ad opa meritoria ad que seqtur premiatio. Aliter tamen est in oratõne in q̃ obseruandus est ordo. fm quem pceditur ab illo quod maxime intendit: et affectat ad illud quod minus. ¶ Ad aliud quod obijcit. q debent ordinari fm ascensus: cum oratio sit ascensus zc. Dicendũ q iste ascensus non notat ex parte petitõnis: sed ex pte petentis. Oportet eñ orantẽ mentem a terrenis abstrahere imo eleuare se sup̃ se. Uñ ratio illa nõ pcedit pcludendo ascensum ex pte petibilis. nec est vis facienda in hmõi diffinitõnib que non sunt vere diffinitõnes. vt p essentialia assignate: sed notificatõnes qualescunq;. ¶ Ad illud quod obijcit. q debet esse ordo beatitudinum et petitionũ. Dicendũ q non est verum. beatitudo eñ est actus pfectus fm q hic loqmur de beatitudinibus. essentialiter aũt est actus in executõne: ppter qd̃ beatitudinibus pgruit ordo executõnis. sed qd̃ est primuz in intentõne est vltimũ in executõne. quod autem primuz est in intentõne primum est in petitõne. igitur econtrario mõ se habent via petitionũ et via beatitudinũ. Nec seqtur deuenitur ad beatitudines p petitõnes: igitur idem ordo est obseruandus in illis. sed debet esse ordo in beatitudinib fm quem pgreditur in acquisitõnem beatitudinũ per petitiones et dona. hic est ordo ascensus. Unde glo. Augusti. Math. vi. quia p hoc nos ab ymis ad summa psurgim⁹ vij. beatitudines que p eadem dona querunt de ymis ad summa gradatim veniũt. In petitõibus ergo est vt impetremus dona. ¶ Ad vltimũ dicendũ. sicut dicit in glo. mathei. v. Beati paupes zc. dicit eñ ibi glo. his. vij. gradib pgruit septiformis opatio spũssancti. fm quam Ysa. xj. describit. sed ille a summo: hic ab ymo incipit: quia ibi docetur filius dei descensurus ad yma. hic homo de ymis ad similitudinem dei ascensurus: et loquitur ibi de beatitudinibus.

Consequẽter queri .§. iij.

tur de diuersitate forme fm Math. et lucã. Quia videtur cu q̃ ab ipsa sapia tradit forma petendi. q nõ licet eaz mutare igit nõ debet fm formas diuersas tradi a Math. et a Luc. ¶ Item in sacramẽtis formã a dño traditam nõ est licitum mutare: igit nec i casu pposito similit. ¶ Item que ẽ ratio mutatõnis siue variatõnis form e tradite a domino. ¶ Item quare poti⁹ habetur in vsu ecclesie forma tradita a Math. q̃ a luca. ¶ Item vt videt. pmuniter a forma que tradita est a Math. ad perfectos ptinet: illa que a Luca ad impfectos. igitur cum pfectoz et impfectoz sunt modi alij et alij, sunt diuersi scz viuendi et orandi: videt q non est impfectoz vti forma tradita a Math. nec ecclesie illa docere pmuniter et indifferenter his et illis. ¶ Item cuz plures sint impfecti q̃ perfecti. quia Eccl. j. Stultoz infinitus est numerus. videtur q forma tradita a Luca deberet potius vti eccl̃ia q̃ alia: cum illa vt dicit pmuniter pcetic infirmis. ¶ Item Math. vj. sic orabitis. glo. vt doceo et q̃ modo doceo et quid doceo. igit in oratõne dominica nõ debet solum attendi quid docet a domino: sed modus quẽ docuit. sed non docuit nisi modũ vnum: igit zc. ¶ Item idez dicit vt et quõ: igitur alterũ supfluit. ¶ Rñsio. q nõ fuit intentio dñi dare determiate formã petendi q̃tũ ad forãz exteriorũ verborũ: sed q̃tum ad sufficientiã rerũ petendarum. nec cõgrueret hoc: quia virtus oratõnis est in sensu verboz et in affectu orantis. ¶ Quod ergo obijcit q forã petendi tradita fuit ab ipsa sapia zc. dicendum q hoc verum est. non tamen eius intentõnis erat eam dare determinate et precise: fm q forma attenditur in verbo exteriori. Unde glo. Bede. nõ eñ his solis verbis oratur s3 alijs contentis sub eodem et nõ alio sensu. ¶ Ad aliud dicendũ. q nõ est simile de forma verboz in sacramentis et in oratiõe quia verbis sacramentoz cõtulit dñs virtutez efficiendi quod in illis figurat. In oratõne nõ dico fm q determiatur hec forma vel illa: s3 potius in sensu verboz et affectu orãtis. Unde Math. vj. glo. Bede. oratõez breuibus verbis cõposuit. vt noster affectus q cum deo agit diceret res quas oraret. nõ verba que diceret. In sacramentis autez pueniit eadem forma verboz obseruari. quia aliter vnusquisq; p voluntate sua adderet vel minueret. ad qd̃ sequeretur scisma in eccl̃ia: et arbitraret sacramentuz dignius et minus dignũ ex forma pleniori et minus plena. ¶ Ad s3 quod querit q̃ est ratõ variatõnis. dõm q dicit glo. Luc. xj. Lucas vo non septez s3 qnq; ponit et hec causa breuitatis. in qnq; que ponit: septem illa intelligit ptineri. ¶ Ad aliud dicendũ. q forma a Math. modũ obseruat pfectiorem petendi. qd̃ patet ex eo q que necessaria sunt petenti expssius ibi numerant. ppter qd̃ magis puenit vt forma illa sit in vsu eccl̃ie: q̃ alia que diminute et minus pfecte traditur. ¶ Ad aliud quod obijcit. q ecclesia nõ debet vti illa forma q̃ tradita est a Math. Dicendũ q imo. qz viatoris vt viator est semp ẽ pficere q: caritas aut pficit aut deficit. Uñ nõ est ei⁹ stare in infimo gdu: s3 pgredi vsq; ad pfectũ. Quia pu. iiij. Iustoz semita q̃si lux splendens pcedit: et crescit vsq; ad pfectã diẽ. Uñ forma q̃ statũ pfectõis respicit: magis pgruit viatori inq̃tum hmõi: q̃ illa q̃ statũ impfectõnis. Pre. vt hr̃ in glo. Math. vj. Cognitõ petendoz est ratio q̃re reqritur oratõ vocalis. magis aũt et melius cognoscunt petenda vbi plani⁹ et pleni⁹ exprimunt: q̃ vbi min⁹ hmõi. ppter quod zc. ¶ Ad aliud dõm. q sic obiectũ est. Mod⁹ quẽ dñs dedit dz attendi. Mod⁹ aũt assignatus a dño iuxta intentõez ei⁹ cõseruand⁹ est. sed mod⁹ ille nõ attendit determinate in tali platiõe verboz vel tali: sed generalr̃ in obseruãtia sufficientie petendoz. qd̃ pt̃ fieri breui⁹ vel prolixi⁹ plani⁹ vel minus plane. vñ interli. ibi sic orabitis dicit. et si alijs verbis tñ sic. Pre. in argumento est fallacia pmutatõnis pdicamenti. pmutat enim quõ se hz inq̃tum vnũ reducit ad gen⁹ quãtitatis vt quõ: ad quõ se hz. vnde nõ seqtur dz fieri oratio quõ dñs docuit: s3 docuit modũ vnũ. g zc. ¶ Ad aliud dicendũ. q nõ solum dñs docuit formã petendi in expssione orõnis ipsius: s3 añq̃ orõez docuit: modũ q̃ndã instruxit. s. orãdi breuit et sine nimia pluritate. Unõ dicit eodem. orantes aũt nolite multũ loqui. Insinuat g duplex mod⁹ petendi. vn⁹ q notatur in ipsa orõne. alius q est in breui et pendiosa vocũ platõe. ppter vnũ dr̃ vt: ppter aliũ dicit quõ. Uel põt dici q in ipsa duplex mod⁹ obseruandus est. vnus q notat in forma orandi q notatur p hoc q dicit quõ. alius in ordine petitionum qui innuit per hoc q dicitur vt.

Consequenter que .§.iiij.

ritur de nũero petitionũ. Et videt̃ q̃ prima petitio sufficiat. dicit eñ Aug. de dono pseuerantie recitãs verba beati Cipriani. dici n⁹ inquit. Sctificet̃ nomẽ tuũ. non q̃ optemus deo vt sanctificet̃: s; vt nomẽ ei⁹ sanctificet̃ in nob. vt q̃ in baptismo sanctificati sum⁹: in eo q̃ esse cepim⁹ pseuerem⁹ ꝛc̃. Sz pseuerare in sanctitate sufficit ad salutẽ. Math. x. Qui pseuerauerit vsq; in finẽ h saluꝰerit: ergo ꝛc̃. ¶ Idem videt̃ d̃ scd̃a q̃ est adueniat regnũ tuũ. Vñ Aug. ibidem cũ dicim⁹ adueniat regnũ tuũ. nõ aliud poscim⁹ nisi q̃ veniat nobis: qđ esse futurũ nõ dubitam⁹ oĩbꝫ sctis. Sed nobis venire qđ sctis venturũ est: est nobis venire grãm et gloriam que ad salutẽ sufficiũt: igit̃ ꝛc̃. ¶ Item videtur silr̃ de tercia scz fiat volũtas tua ꝛc̃. Aug. de dono pseuerantie. hic dici posset nõ petere sanctos vt volũtas dei fiat in celo: s; vt fiat in terra sicut in celo vt terra scz imitet̃ celum. i. hõ angelũ. Sz in ista imitatõne est quicqd requiritur ad pfectõez salutis. ¶ Item sup illud fiat volũtas tua glo. voluntas dei est pceptoꝝ eius custodia: s; p custodiaz pceptoꝝ dei venit̃ ad regnuz. Vñ Math. xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata: et ita vt sup. ¶ Item Aug. ad pbam. Cum dicit̃. Fiat voluntas tua sicut in celo ꝛ in terra. nobis ab illo pcamur ipam obedientiã. vt sic a nob fiat volũtas ei⁹: quẽadmodũ fit in celestibus ab angelis ei⁹: et ita vt sup. ¶ Item in oĩbꝫ petit̃ diuina voluntas. igit̃ inconueniẽter ꝛ supflue ponit̃ petitio distincta de voluntate dei facienda. ¶ Itez in Luce. xj. nõ sunt nisi qnq; petitõnes: nihilomin⁹ sufficienter sunt ibi tradite. ¶ Item sm Augu. in enche. ꝛ vt ibi tangit̃ in glo. hec petitio. fiat voluntas tua ꝛc̃. ꝯprehendit duas pcedentes. Unde glo. Aug. Nomen dei sanctificat̃ in spũ: regnum đo in carnis resurrectõne ventuꝝ est. ostendẽs q̃ Lucas terciã petitõez duaꝝ supioꝝ quodammõ esse repetitõez: magis eam premittendo fecit intelligi ꝛc̃. igit̃ videtur q̃ hec fiat volũtas tua supfluat. ¶ Item sup illud. Panẽ nostruz ꝛc̃. dic glo. Panis est corp⁹ xp̄i vel verbũ dei vel ip̃e deus: q̃ in quarta petitõne petit̃ deus. s; deus est oĩa in oĩbꝫ vt dicitur. j. Corin. xv. q̃ in quarta petitõne petunt̃ oĩa bona ꝛ sic nõ debet esse aliqua petitio alia. ¶ Item Cris. sup Math. vj. Premisso de ip̃is petitõibꝫ subiũgit in quibꝫ oĩbꝫ comprehensum est. optere dimittere iram his q̃ dereliquerunt q̃ nõ debet poni de hoc spãlis petitio. ¶ Item glo. ibidem .i. Luc. xj. dicit. Mathe⁹ nõ ait et libera nos a malo tãq̃ petitionez diuersa n esse poneret: s; ait. Sed libera nos a malo vnam petitõnez esse demonstrans. Ultima igit̃ petitio et penultima nõ sunt nisi vna petitio: ꝛ ita nõ sunt nisi sex in Math. ¶ Item sed libera nos a malo glo. visibili ꝛ inuisibili. Sed oĩe malum est visibile vel inuisibile. igit̃ hac petit̃ liberatio ab omni malo: q̃ precedẽtes de pcatõe scz dimitte nobis ꝛc̃. Et ne nos ꝛc̃. supfluunt. ¶ Itez liberari a malo petit̃ in qnta petitõe. quia qñ dñs dimittit totum dimittit. vñ Aug. Quedã impietas infidelitatis est. ab illo q̃ iustus ꝛ iusticia est: dimidiã sperare veniã: ergo qnta petitio est eadem cum septima. ¶ Item glo. sup illud Et ne nos ꝛc̃. in temptatõez inducit̃: q̃ temptatõne frangitur. hoc esse est in pctõ: q̃ petere liberatiõez a temptatione in quã inducti sum⁹ est petere liberatõez a pctõ: q̃ remissiõnẽ pctĩ q̃ petitur septima petitõne sm glo. q̃ septima petitio est eadem cũ qnta. ¶ Item dicit glo. sup illud. Sed libera nos a malo. In illã que nondũ est nõ sinas induci. et ob ea in quã sum⁹ inducti libera. quo facto nihil restat metuendũ nihil orandum. Ex hac glo. videt̃ q̃ due vltime petitõnes sufficiant. ¶ Item dicit glo. Math. vj. oratio hec est de malis a mouẽdis ꝛ bonis acqrendis: ergo vt videtur non debent esse nisi due petitõnes. ¶ Rñsio. oĩs petitõ aut est boni eterni vt tres prime: aut temporalis vt quatuor sequentes. Vñ Aug. in enche. cxviij. ca. Apud euangelistam Math. septem ptinere videtur petitiões dominica oratio. quarum in tribus poscunt̃ eterna. in reliquis quatuor temporalia. que tamen propter eterna consequenda sunt necessaria. Bonum habendum in eternum. aut ẽ pncipaliter spiritus: quod petitur cum dicitur sanctificetur nomen tuum. Aut principaliter carnis: quod petitur cuz dicitur: adueniat regnũ tuum. Aut vtriusq;: quod petitur cum dicit̃ fiat voluntas tua ꝛc̃. Unde Aug. in enche. cxix. ca. Nomen dei sanctificat̃ in spũ. dei aũt regnũ in carnis resurrectõne venturuz. Et eodem. cxviij. q̃ dicim⁹ sanctificetur nomen tuũ adueniat regnum tuũ fiat voluntas tua sicut in celo et in terra qđ non absurde quidã intellexerũt in spũ et corpe: oĩno sine fine retinenda sunt. Prete. q̃ tercia petitio ptinet ad vtrũq; in glo. plane habet̃ Math. vj vbi dicitur. Sm spm̃ celum. Sm carnem terra sumus. Oramus ergo vt sicut in celo. i. in spiritu. ita in terra fiat voluntas vt caro ꝛ spiritus sit homo spũalis de quo dicitur Cor meũ et caro mea exultauerũt in deum viuũ. hec ẽ igitur differentia essentialis triũ primaꝝ petitionum. Pret. prima petitione petitur declaratio prime veritatis. secunda manifestatio summe ptãtis. tercia ꝯsumatio siue adimpletio diuine volũtatis. Prima aũt petitõ est sanctificatõ nominis sui. et sicut dicit Aug. ita dicit̃ sanctificari sicut clarificari: sanctũ eñ ágyos interp̃tatur. hoc est sine terrenitate. Nomen autez dicit̃ quo res fit nota. vnde petendo sanctificatõez noĩs petim⁹ clarificatõez noticie ip̃i⁹ absq; oĩni terrenitate vel ꝯtagio: quaz nunc videmus in speculo ꝛ enigmate. j. Cori. xiij. Scd̃a petitõne petitur manifestatio summe ptãtis qñ petitur aduentus regni: ꝛ sicut dicit glo. Aug. Math. vj. Regnum dei semp est. sed veniet. i. manifestetur hominibꝫ quibꝫ vt lux a cecis non videt̃. qđ nullus ignorare poterit: cum filius iudicare venerit. cum quo regnabunt sancti. Unde dicit̃ pcipite regnũ quod vobis paratuz est Math. xxv. hec glo. Aduentus igitur regni est manifestatio diuine ptãtis siue pncipatõnis diuine potestatis sm quã dicunt̃ sancti regnare. Iuxta illud Sap. v. accipient regnũ decoris de manu domini. Tercia petitione petitur ꝯsumatio siue impletio diuine volũtatis. q̃ vult oĩes saluos fieri. j. Thimo. ij. que adimplebit̃ in cognitõne summe bonitatis. in qua pticipabunt̃ bona q̃ nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit que pparauit dñs diligentibus se. j. Corin. ij. Sic q̃ primis tribꝫ petitõnibꝫ petit̃ triplex bonũ futurum nobis in patria. quo manifestabit̃ prima veritas: summa ptãs: et summa bonitas. ¶ Quatuor petitões vltime ad indigentiam vite tpãlis ptinent. vnđ Aug. in enche. cxviij. ca. Qđ dicim⁹ panẽ nr̃m quotidianum da nobis hodie ꝛ dimitte nobis ꝛc̃. Quis nõ videat ad vite p̃ntis indigentiã ptinere. In illa itaq; vita eterna vbi nos sp̃ speramus eẽ futuros et noĩs dei sanctificatio ꝛ regnũ ei⁹ ꝛ volũtas eius in nr̃o spũ et corpe pfecte atq; immortalr̃ pmanebit. Panis autẽ quotidianus ideo dictus est. q: hic necessari⁹ est: siue spũalr̃ siue carnaliter siue vtroq; mõ intelligat̃. hic est quã poscimus remissio culpaꝝ vbi est cõmissio pctõꝝ. Hic temptatõnes que nos ad peccandũ vel alliciũt vel impellũt. Hic deniq; malum vnde cupimus liberari: illic aũt nihil istoꝝ ẽ. hec Aug. Hec ergo quatuor sic distinguunt̃. Petitio boni ptinentis ad indigentiã vite p̃ntis siue tpãlis. aut est adiutorium ad bonũ faciendũ vt illa. Panem nr̃m ꝛc̃. aut ad malum declinandũ siue amouendũ. et hoc fit tripl̃r. quia aut ad remissionem pteritoꝝ malorum vt illa dimitte nob ꝛc̃. aut ad euitatõnem futuroꝝ vt illa et ne nos inducas in temptatõez. aut ad liberatõnez p̃ntium vt illa. s; libera nos a malo. ¶ Ad illa que p̃mo obijciunt̃. q: videtur q̃ in vnaquaq; triũ sufficienter petit̃ quod est necessariũ ad salutem. Dicendũ q̃ hoc verũ est. nec ꝓpter hoc alie supflue sunt: quia etsi q̃ vna petitur sufficiat ad salutez: nihilominus aliud petit̃ vna: ꝛ aliud alia. Sed sufficit q̃ vna petitur ratõne qua beneficia ꝯnexa sunt. sicut plenitudini ꝛ pfecte glorie anime ꝯnexa est siue ꝯiuncta gloria corporis: et ad gloriam pfectam horum pfecta gloria hominis simplicuer. Pre. i affectibus pietatis vbi est tota virtus orãdi vt dicit Hugo. expedit diuersa petenda ꝓponere: quibꝫ excitatur affectus ꝛ deuotio petentis. vnde vt sup tactum

est. voluit dñs oratõne vocali ab eo postulatões fieri propter multas causas. scȝ ꝓpter cognitõeȝ petendoꝝ ad accẽsum desiderij. ad exercitiũ. ad excitatõeȝ obsequij. propter qđ magis ꝯgruit pluribꝯ petitõibꝯ impetranda postulare ꝙ̃ vnica. Ex. in obtentõne diuersoꝝ que diuersis petitionibꝯ tam decẽtr postulanꝫ. declaraꝫ veritas potestas ⁊ bonitas. que diuersis petitõibꝯ insinuata in laudem maiorem resonãt ꝙ̃ si vnum postularetꝫ: ⁊ petentibꝯ sunt vberioris laudis materia. Preꝫ. licet sanctificatio pseuerans ad salutẽ sufficiat. nõ ꝓpter hoc vna sola dȝ esse petitio: qa ad pseuerantiã sanctificatõnis exigitur purgatio a vicijs que postulaꝫ in tribus vltimis. exigitur spũs fortitudinis ꝗ postulaꝫ in quarta: exigitur custodia mandatoꝝ ꝗ̃ postulatur in tercia. ¶ Ex his patet r̃ñsio ad illud qđ sequitur licet eñ qđ est sanctis venturũ nobis sufficiat ad saluteȝ: nihilominꝯ plures ⁊ pluriũ debent esse petitiões ꝗ̃ ad hoc ꝙ hoc veniat exiguntꝫ. Ex his pȝ r̃ñsio ad terciuȝ. ¶ Preꝫ. insinuandũ ꝙ diuersa in diuersis petuntꝫ. et ꝙ nulla petitionũ supfluit. Nota ꝙ hõ multis malis circũdatꝯ necesse hȝ petere vt a malo liberetꝫ. Et qm̃ vt habeꝫ Job. vij. temptatio vel militia est vita hoĩs sup terrã. necesse hȝ petere vt temptatõne nõ vincaꝫ. Et qa dum in hac vita ꝯsistit sp est in pc̃o. j. Joh. j. Si dixerimꝯ quia pc̃m nõ habemus nosipsos seducimꝯ: necesse habet petere vt pc̃a ei dimittãtur. Et qm̃ liberatus a malo temptatõibꝯ supatis. debilis etiam dimissis p se stare nõ põt ne diu expectando deficiat. necesse hȝ petere vt panis quotidianꝯ sibi doneꝫ vnde in bonis roboreꝫ. His aũt assecutis necesse hȝ petere fiat volũtas dei sicut in celo ⁊ in terra. Que qm̃ in hac vita pfecte fieri nõ põt: necesse hȝ petere vt regnũ patris adueniat. ⁊ vt in illo nomen pr̃is in filijs sanctificeꝫ. Ex his patȝ ꝙ nulla petitio supfluit. ¶ Ad hoc qđ obijciꝫ. ꝙ p custodiam mandatoꝝ ⁊c̃. Dicendũ ꝙ etsi p custodiam pceptoꝝ pueniꝫ ad regnũ: tñ aliud est petere hoc ⁊ aliud illud: sicut meritũ est aliud ꝙ̃ premiũ. ¶ Ex his patet r̃ñsio ad aliud qđ sequitur. quia etsi in illa petitõne ꝗ̃ est fiat voluntas tua ⁊c̃. Petiꝫ obedientia vt fiat volũtas dei a nobis quemadmodũ fit in celo ab angelis: nec ex h̃ sequitur ꝙ hec est ⁊ eadem cũ petitõne scd̃a nec ꝙ alie supfluũt. ¶ Ad hoc quod obijciꝫ. ꝙ in oĩbꝯ petiꝫ diuina voluntas. Dicenduȝ ꝙ h̃ verũ est implicite nõ tñ directe ⁊ explicite. ꝓpter qđ petere diuinã voluntatẽ directe fieri ⁊ ꝗ̃tum ad quedã determinate ꝗ̃ insinuanꝫ p h̃ ꝙ addiꝫ sic̃ in celo et in terra non supfluit. ¶ Ad aliud quod obijciꝫ. ꝙ in Luc. xj. nõ assignantur nisi qnqȝ. Dicendũ ẜm ꝙ dicit Aug. in enchi. ca. cxvj. In illis qnqȝ ꝯprehenduntꝫ septeȝ assignate Math. vj. dicit eñ Lucas euangelista in oõne dñica petitões nõ septem ẜ qnqȝ ꝯplexus est. nec ab illo vtiqȝ discrepauit. Sȝ quõ ista septẽ intelligenda sunt ipe sua breuitate ꝯmonuit. Ratio aũt breuitatis põt esse. ꝙ in Math. daꝫ forma orãdi pfectis. q ex maiori ꝯfidẽtia oẽs defectꝯ suos sigillatim exprimũt ⁊ eoꝝ sigillatim petũt repatõeȝ. Sȝ in Luca datur forma impfectis q ex minori ꝯfidẽtia nõ audẽt nec sciunt singuloꝝ defectuũ sigillatim postulare repatõeȝ: sed qsi summatĩ ⁊ implicite. Et ꝓpter hoc in Luca nõ poniꝫ petitio ꝗ̃ est fiat volũtas tua: qꝛ quodãmodo in duabꝯ precedentibꝯ ꝯtineꝫ. vñ Aug. oñdens Lucas terciã petitõeȝ duaꝝ supioꝝ esse quodãmodo repetitõeȝ. magis eaȝ pretermittendo fecit intelligi. Silr̃ vltima petitio in penultima quodãmodo ꝯtinetur. ẜm ꝙ induci in temptatõeȝ nõ solũ dicit respectũ ad futurũ sed generalꝯ. Vñ Aug. ꝙ math. in vltimo posuit sed libera nos a malo Lucas non posuit vt intelligeremus ad illud. quod de temptatõne dictuȝ est ptinere. Ideo quippe ait ẜ libera: ⁊ non ait ⁊ libera: tanꝗ̃ vnã petitõeȝ demõstrãs esse. vt sciat vnusqsqȝ in eo se liberari a malo qđ nõ inferꝫ in temptatõeȝ. hec Aug. igr̃ essentialiter distinguũtur he petitões vt ex dictis pȝ. Sed qa ad liberatõeȝ ꝗ̃ est a malo futuro necessario sequitur liberatio a pñti. licet nõ ecõuerso. nam a temptatõne mali futuri liberari nõ põt q implicaꝫ malo pñti: ideo dic August. hanc in illa intelligi. Ex his pȝ r̃ñsio ad illud qđ sequitur.

¶ Ad illud quod obijcitur p glo. que dicit. ꝙ panis est corpus xp̃i vel verbũ dei vel ipse deꝯ ⁊c̃. Dicendũ ꝙ in petitõne panis ꝯsubalis nõ petiꝫ deus vt est oĩa in oĩbꝯ: ẜ solũmodo vt est in rõne panis: vnđ alie nõ supfluunt. ¶ Ad illud qđ obijciꝫ de verbo Criꝫ. ꝙ in oĩbꝯ ꝯprehensuȝ est opere dimittere irã ⁊c̃. Dõm ꝙ in oĩbꝯ est vt ꝯsequẽter ens: qđ pȝ. Si eñ sanctificeꝫ nomen dei in aliq̃ ꝯstat ꝙ nõ est in ira erga aliquem [illegible] sed nõ est in illis vt principalr̃. Uel sic põt intelligi. in quibꝯ oĩbꝯ ⁊c̃. i. inter quas oẽs petitões ⁊c̃. qsi diceret. petitio hꝫ de remissione ire inter alias. Et hoc videꝫ p hoc qđ subiũgiꝫ ibidem sed tñ nõ sufficit in his. sed monstrare volẽs quantũ p hac re facit studiũ nõ sufficit solũ in his. ẜ et singulariter id posuit ⁊ pꝯ oĩ oeȝ nullꝯ alterꝯ mandati meminerat ꝙ̃ huius dicens ita. Si dimiseritis hominibꝯ pc̃a eoꝝ: dimittet vobis pater celestis pc̃a vr̃a Math. vj. ¶ Ad aliud qđ obijciꝫ p illam glo. Math. vj. Nõ ait ⁊ libera ⁊c̃. ꝗ̃ est Augus. dõm ꝙ Aug. intendit determinare ꝙ septima petitio ẜm Lucã reduciꝫ ad sextaȝ. Vñ ꝙ dicit Mathꝯ nõ dic ⁊ libera nos. ẜ dicit sed libera nos a malo tanꝗ̃ diuersã petitionẽ esse poneret intelligiꝫ diuersa que nõ posset ad aliã reduci vt sup̃ de hoc vbi obijciꝫ quõ. vij. petitões Mathei reducunꝫ ad qnqȝ in Luca. ¶ Ad aliud qđ obĩ p glo. illaȝ ꝗ̃ dic a malo visibili et inuisibili. Dõm ꝙ glo. dȝ intelligi de malo visibili ⁊ inuisibili pñti. Vñ subditur ibidem in glo. Liberatio ꝗ̃tidie necessaria est dum sine malo anime ⁊ corpis nõ viuiꝫ. ¶ Ad aliud qđ obijciꝫ. ꝙ liberatõ a malo petiꝫ in qnta petitõne ⁊c̃. Dõm ẜm quosdã. ꝙ in quinta petitõne petiꝫ remissio pc̃oꝝ ꝗ̃tum ad habitus relictos ⁊ maculas. In septima petiꝫ liberari a malo pñti actuali. Uel pot ad hoc r̃ñderi vt tactũ est. ꝙ in illa petitõe libera nos a malo. postulaꝫ liberatio a malis pñtibꝯ: in qnta dimissio pteritoꝝ. Qꝛ ita ho nesciꝫ vtrũ pterita pc̃a dimissa sunt. Nemo. n. scit vtrũ amore vl̃ odio dignꝯ sit. Ecc̃s. ix. semp postulanda ẽ dimissio pteritoꝝ debitoꝝ. Et quia nemo põt dicere mundꝯ sum a pc̃o Prouer. xx. semp postulanda est liberatõ a malo pñti. ⁊ hoc vult illa glo. hec liberatio quotidie nc̃ia est ⁊c̃. Uel ẜm Criꝫ. In qnta petitõne petitur dimissio pc̃oꝝ. dicit eñ sic. deinde postꝗ̃ contigit ⁊ post lauacrũ regeneratõnis peccare multũ ⁊ h̃ phylantrophyam suã. i. amorem hoĩm demonstrans: iubȝ de pc̃oꝝ dimissione accedere phylantropo deo. et dicere ita Dimitte nobis debita nostra. In septima petiꝫ liberatio a dyabolo. dicit eñ sic. Et ne nos inducas in temptatõeȝ ẜ erue nos a pnicioso et pniciosum hic dyabolum vocat. ẜm eñ supeminentiam ita illa vocaꝫ ꝓpter supabundantiam malicie. hec Criꝫ. Ex his patet r̃ñsio ad illud quod sequitur. ¶ Ad aliud quod obijcitur p illaȝ glo. In illã que nondũ est nõ sinas induci: et ab ea in qua sumꝯ inducti libera. quo facto nihil restat metuendũ nihil orandũ. R̃ñsio ꝙ loqtur glo. nõ solũmodo de vltima petitõne: ẜ de vltima cuȝ penultima. qsi diceret. si simꝯ liberati ab illa que pñs est ⁊ ꝗ̃ futura: nõ habemꝯ necesse orare vel metuere. et hoc verũ est: qꝛ hic nõ erit aũ plenaȝ liberatõneȝ ꝗ̃ erit in fine. Vñ dico ꝙ hec relatio quod referꝫ ad copulatiuaȝ pcedentem nõ ad vltimã ptem. ¶ Ad illud quod obijciꝫ. ꝙ hec oratio est de malis amouendis ⁊c̃. Dicendũ ꝙ hoc verum est sumedo differentias primas et generalissimas: nihilominus expedit specialius postulare impetranda rationibus supratactis.

Petitio prima. Sanctificetur nomen tuum.

Sequtur de ipis petitõibꝯ sigillatim. Et primo de prima. scd̃o de scd̃a. tercio de tercia ⁊ sic ꝯsñter. In pͥma prio queriꝫ. vtrũ facienda sit talis petitõ scȝ de sanctificatiõe nominis dei. Scd̃o supposita ꝙ sic. vtruȝ sit vna petitio vel plures. Tercio quid petiꝫ in illa scȝ tpale vel eternum.

Circa primum sic. .§.j.

Uideť ꝙ hec petitio nulla sit. vt em̄ habeť a btō Dyonis.
Deus nō hꝫ nomē imo est innoīabilis:ergo nihil est petere ꝙ
nomen eiꝰ sanctificeť. ¶ Item supposito ꝙ hēat nomen. nō
pōt nō esse sctm. ergo inutiliter petiť qđ nō pōt esse:ergo ⁊c̄.
¶ Item Cris. quōd sanctificať ab hoie q̄ sanctificat omnes
aut quod sanctū est vt quid sanctificať. Rn̄det Cris. sub-
iens ergo in se quidē sanctū est: hic aūt queriť vt sanctificeť
in nobis. ¶ Contra. nomen dei nō est in nobis:ergo non san-
ctificať in nobis quod non est in nobis. patet q̄a nullo mō
essendi est in nobis. q2 neq3 vt species in genere. neq3 vt ge-
nus in spē. neq3 vt totum in ptibꝫ. neq3 vt ptes in toto. ne-
q3 vt motum in motiuo. neq3 vt aliquid in suo fine. neq3 vt
species in materia: neq3 sicut aliquid in vase vel in loco.
¶ Item Aug. ad ꝓbam. cum dicimꝰ sanctificeť nomē tuūꝫ
admonemur desiderare: vt nomen eius qđ sanctuꝫ ē apud
hoies sanctū habeat. Ex h verbo patet ꝙ sanctificeť nom̄
tuū nō sit petitio dirigenda a nobis ad deū: ergo monitio fa-
cta nobis a deo. ¶ Item nomē sonat in noticiā. diciť enim
inq̄tum est nota. ergo videť ꝙ ꝯuenientiꝰ diceret reueleť
nomen tuū q̄ sanctificeť. ¶ Item erḡ nomen sonat in noti-
ciam. nec est petenda noticia p̄ris: et q̄ philippꝰ rep̄hensus
fuit a dn̄o Ioh. xiiij. videť ⁊c̄. sed h petiť cuꝫ dr̄ sanctifice-
tur nomen tuū. dicit em̄ glo. sup Luce. xj. Sanctitas no-
minis tui scꝫ p̄r appareat in nobis. nō quidē nomen: h res
noīs sed ꝯparentia sanctitatis p̄ris in nobis est cognitio
p̄ris: ergo petiť in hac petitiōe cognitio p̄ris. ¶ Rn̄sio. ꝙ no-
men p̄ris nō petiť sanctificari in se. sed in nobis vt habeť
a Cris. et vt hr̄ a glo. ¶ Ad aliud qđ obiicitur. ꝙ deus no-
men non hꝫ. Dicendū ꝙ hoc intelligenduꝫ est eo modo q̄
nomen essentiā rei siue substantiam notificat. sm ꝙ ī alia
facultate diciť. ꝙ nomen signat substantiā cum qualitate
sm aūt ꝙ nomen sonat in noticiam qualēcunq3: sic noiať
deus et nomen habet. ¶ Ad aliud quod obiicitur. ꝙ nomē
dei nō est in nobis. dicendū ꝙ nomen patris est filius qui
notificat patrem. vnde super illud Exo. xx. Non assumes
nomen dei tui in vanū dicit glo. non dices esse puraꝫ crea-
turā. et ita xp̄c ponitur nomen dn̄i. et idem vult glo. inter-
line. q̄ sup hoc nomen tuū dicit quo filij dicimur. ꝯstat aūt
nos eodem noie noiamur quo filiꝰ: quia filij dei sumꝰ. sed
ille p naturam nos p grām. Et nomen filij petimꝰ sanctifi-
cari .i. ꝯfirmari in nobis. vt inseꝑabiliter adhereat nobis
quod erit in futuro. Pre. pōt dici ꝙ et si nomen p̄ris non
sit in nobis p essentiaꝫ. Non em̄ dicimur pater a paterni-
tate qua deꝰ diciť pater: est tn̄ in nobis p effectū. est em̄ pa-
ter causa filij. Cum em̄ grāꝫ nobis infundit: filios nos fa-
cit. et cum augeť grā: augeť ⁊ filiatio. cuiꝰ augmentuꝫ po-
stulatur vsq3 ad summū sm statum sm queꝫ ꝑficieť in pa-
tria: sensus ergo est. Nomen tuū. scꝫ quo pater noster es p g-
tiam adoptōnis: sanctificeť in nobis .i. cōfirmetur: ita ꝙ
separi non possit sicut erit in gloria. Ex his pꝫ ꝙ nomē di
est in nobis. sm eñ ꝙ nomen dei diciť filiꝰ e ī in nobis si-
cut species in materia .i. ad illum modū habet reduci. non
dico q̄tum ad esse naturale: h q̄tum ad esse gratuituꝫ grā
em̄ filialis nos gratos deo facit: sm vō intellectū est ī no-
bis sicut causa est in causato. ¶ Ad illud qđ obiiciť. ꝙ est
monitio facta nobis a dn̄o ⁊c̄. Dicendū ꝙ et si sit monitō
nihilominꝰ est petitio. eo em̄ ꝙ illud qđ petitur desiderari
debet: in ip̄a petitōne moneť petens ex ꝯsequenti ad desi-
derandū illud quod petit. ꝓpter quod non sequitur ē mo-
nitio nobis facta a dn̄o: ergo non est petitio dirigenda a no-
bis ad dominum. quia monitio est dicendo ratōne intelle-
ctus consequentis: petitio ratōne intellectus principalis.
¶ Ad aliud dicendum. ꝙ reuera nomen dicitur inq̄tuꝫ ē
nota. vnde nomen dei dicitur: vnde est noticia eius. Unde
Hug. nomen dei non sonus est transitone vocis sed noti-
cia sp̄ualis. Sed noticia dei triplex est. oportꝫ em̄ scire q̄a
est. Hebre. xj. accedentem oportet credere quia est. Item
oportet scire quid non est. vnde Aug. Si non ꝯprehendis
quid sit deus. multum ꝯprehendis si scis quid non sit deꝰ
Hug. Si nemo possit digne explicare de deo quid sit: grā-
dis tamen est effectus scire quid non sit. Sciendū est ergo
nihil ꝯuertibile nihil mutabile esse deum. Iteꝫ oportet sci-
re quid sit. j. Ioh. iij. Tūc videbimꝰ eum sicuti est. prima
noticia est noticia fidei. scd̄a est doni intellectus. tercia est
glorie. Prima liberat ab insipientia brutali. de qua psal.
dixit insipiens in corde suo non est deus. Item ps. Com-
paratus est iumentis insipientibꝫ ⁊c̄. Scd̄a ab ydolatria
stulta. stultus est q̄ confidit in sculptili. quia scriptum est.
pars eius cinis est ⁊ insipiens adorauit illud Sapi. xv. de
hac Deutro. iiij. Non vidistis aliquā similitudinē die q̄ lo-
cutus est vobis in oreb de medio ignis. ne forte decepti fa-
ciatis sculptam similitudineꝫ. Tercia liberat a morte se-
cunda quia est vita eterna. hec em̄ est vita eterna vt ꝯgno-
scant te verum deum ⁊ quē misisti ihm̄ xp̄m Ioh. xvij. hec
sumpta sunt a verbis Hug. hec igitur noticia nomis peti-
tur hic. que non est solum reuelatō sed sanctificatio. ꝓpter
quod potiꝰ dicitur sanctificeť q̄ reueletur nomen tuum.
¶ Ad aliud dicendū. ꝙ sm glo. Luce. xj. petitur apparitio
dn̄i. de qua Col. iij. Cū xp̄c apparuerit vita vr̄a: tūc ⁊ vos
apparebitis cum ip̄o in gloria. Petiť aūt hec apparentia
sanctitatis. q2 tūc similes erimus deo similitudine glorie
inamissibili q̄ est completa ꝯfirmatio filiatōnis in nobis
Unde. j. Ioh. iij. Scimꝰ cum apparuerit similes ei erimꝰ.
Potest etiā dici ꝙ petiť patris cognitio q̄ est aꝑta visio.
⁊ Philippꝰ nō fuit redargutus. quia peteret cognitionem
patris: sed quia non credebat patreꝫ esse in filio per idem
ꝑitatem.

Consequenter queꝰ .§.ij.

ritur. vtrum hec petitio sit vna vel plures. Q2 sit vna vide-
tur p hoc. ꝙ sm sanctos ⁊ glo. nō sunt nisi septē petitōnes
in vniuerso. Si vō hec esset plures: numerꝰ petitionū exce-
deret nūerū septenariū. ¶ Contra. nūerus petitionum di-
stinguiť sm nūerū petendorū: sed hac petitōne plura petū-
tur: ergo hec petitio est plures. Q2 plura petunť patet. petiť
em̄ hic glorificatio dei. Unde Cris. Math. vj. digna dn̄i
deprecantis oratio. nihil debet petere ante patris gloriaꝫ
h oīa secula estimare illiꝰ laudatōꝫ. scificeť ei h est glorifi-
ceť. ꝓpriā em̄ hꝫ glām plenā ⁊ silr̄ manentē sp. rogari autē
iubet ⁊ p nr̄am glorificari vitā. qđ ⁊ añ dixit Math. v. sic
luceat lumē vr̄m corā hoibꝫ vt videāt opa vr̄a bona ⁊ glo-
rificent p̄reꝫ vr̄m q̄ in celis ē. ¶ Iteꝫ Aug. ita dr̄ scificari
sic ⁊ glorificari ⁊ magnificari. ¶ Iteꝫ hac petiť vt scifica-
tio eiꝰ ad nos ꝑueniat. Un̄ Amb. v. de sacris. Quid ē san-
ctificeť. q̄si optemꝰ vt ille sanctificeť q̄ ait. Estote scti sicut
et ego scs̄ sum. q̄si aliq̄d scificatōis ei ex nr̄a ꝑcatōe acci-
dat. nō h sanctificeť in nob vt ad nos eiꝰ sanctificatō possit
ꝑuenire. Ecce ꝙ nomē eiꝰ sanctificari in nob est eiꝰ sanctifi-
catōeꝫ ad nos ꝑuenire: h est nos scificari p ip̄m siue p no-
men eiꝰ .i. noticiā. ¶ Pre. hac petiť augmentū nr̄e scifica-
tōnis. Un̄ Aug. ⁊ hr̄ in glo. Nomē p̄ris petimꝰ scificari
nō vt ip̄e sanctior sit: h vt in nob opeť augmentū sue scifi-
catōnis. Ecce ꝙ nomē eiꝰ scificari in nob est scificatōneꝫ
suā in nob augmentari. ¶ Pre. petiť hac ꝑseuerātia pieta-
tis accepte in baptismo. Un̄ Aug. de dono ꝑseuerātie dici-
mus scificeť nomē tuū. non ꝙ optemꝰ deo vt scificeť: h vt
nomen eiꝰ sanctificeť in nob. vt q̄ in baptismo scificati su-
mus: in eo qđ esse cepimꝰ ꝑseueremꝰ. Ecce ꝙ nomē eiꝰ scifi-
cari in nob est ꝑseuerare in scitate accepta in baptismo.
¶ Pre. hac petiť. ne a scitate noīs eiꝰ discrepemꝰ. vn̄ glo.
Math. vj. Hic spm̄ sapiē oramꝰ: ne a scitate noīs in aliq̄
discrepemꝰ. h p̄ris nomē in filijs vita ⁊ moribꝫ ostādamus
hec glo. et Cris. Sācṫificamꝰ deū ī nob: q̄n scietes eū sctm
eū timemꝰ ⁊ sollicite vigilamꝰ: ne forte violemꝰ scitatē no-
minis eiꝰ in nob p mala opa. ¶ Prete. hac petiť vt scitas
p̄ris innotescat hoibꝫ. Un̄ glo. Aug. scificeť .i. ita et ē scāꝫ
habeatur hominibus: et ita innotescat illis deus vt nō pu-
tetur aliquid sanctius. Ecce ꝙ nomē eius sanctificari in
nobis: est eius sanctitas summa per nos innotesci homi-
nibus. Unde Augusti. ad probā. Cum dicimꝰ sanctificeť

nomē tuū: āmonemur desiderare vt nomē eius qd̄ scīm est apud homies semp̄ scīm habeat. Rñsio. q̄ iste petitões licȝ q̄tū ad p̄mū itellectū sint petitões: q̄tū ad i[illegible] [illegible] sunt monitões. scȝ in q̄tum illis excitant desideria petētū. hoc aūt sonat verbū aug. ad p̄bam dicēs. Cū dicim⁹ sanctificet nomē tuū: āmo nemur desiderare ⁊c̄. nihil aūt petit nisi qd̄ desideratur et s̄m q̄ aliqd est prius: et p̄cipalr̄ est in intentōe petētis. [illegible] que sunt in patria a[illegible] beneficia orationis p̄ma sunt in desiderio et i intentōe petētis. q̄ et sunt a[illegible] in via p[illegible]. Intelligendū est ergo q̄ multis modis scīficat nomē patris in filijs. quoꝝ q̄daȝ spectāt ad statū vie quedā ad statū patrie. Q̄tū ad statū patrie tribꝰ modis scīficat. p̄ glorificatōem p̄ inotescētiā et p̄ cōformitatē. De primo dic aug. ita dicit scīficari sic glorificari ⁊ magnificari. De secūdo glo. math. vj. sanctificet. i. [illegible] habeat ⁊c̄. De tercio dicitur in quadā glo. math. vj. Hic spm̄ sapie oram⁹: ne a scītate nomis in aliquo discrepem⁹. i. p̄fecte sim⁹ cōformes. Q̄tum ad statū vie silr̄ tribꝰ modis scīficat. scȝ p̄ adventū sanctificatōis q̄tū ad inchoātes: sic habet p̄ amb. i verbis supdictis. et p̄ augmentū scīficatōis q̄tū ad p̄ficiētes: sic habet in glo. aug. supdicta. et q̄tū ad p̄seuerātiā scīficatōis. q̄tū ad cōsumātes: sic habet ab aug. de dono p̄seuerātie. Hi aūt modi scīficatōis patris i filijs ad illum modū quo pater glorificabit in filijs in patria ordinant. vtpote ad modū q̄ est prim⁹ in desiderio petētis et in intētione p̄ncipalis. Tres igit modi q̄ respiciūt statum vie ordinātur ad illos q̄ respiciūt statum patrie. et duo illoꝝ modoꝝ q̄ respiciūt statum patrie. q̄ scȝ sunt p̄ cōformitatē et inotescētiā: ad illū qui ē p̄ glorificatōȝ. Et intelligēdū est qd̄ hic dicit de cōformitate p̄fecta. de qua. j. ioh. iij. Cum apparuerit siles ei erim⁹. Silr̄ de inotescentia siue cognitōe. de qua ioh. xvij. Hec ē vita eterna vt cognoscāt te ⁊c̄. Silr̄ de glorificatōe de qua canit ecclesia. Gloriosus dn̄s in scīs suis. In via eñ est quedā cōformitas homis ad deū. et inotescit deus ⁊ glorificat p̄ hoiem: sed exiliter et imp̄fecte. ¶ Ex his p̄ȝ responsio ad illa que tacta sunt. q2 licet hic plura petant et diuersa: tñ vna est petitio. eo q̄ illa diuersa ad vnū qd̄ principaliter desiderat et intendit ordenant.

Consequēter que .§. iij.

rit. vtrū hic petit tempale vel eternū. Q2 tpale ex dictis p̄ȝ. advent⁹ eñ scīficatōnis augmētū scīficatōnis et alia q̄ tacta sunt tpalia sunt. ¶ Contra. aug. in li. ench. Tribꝰ primis eterna petunt. quatuor reliq̄s tpalia que tñ p̄pter eterna cōsequēda sunt necessaria. Responsio. est iudicare de scīficatōne nois dei in nobis tripliciter. Vel q̄tū ad inchoatōȝ scīficatōis: vt qua purgamur a peccato. vel q̄tū ad augmentū. et q̄tum ad cōsumatōem que in finali p̄seuerātia p̄ modū dispositōis p̄me ad illam que erit oīno cōsumata in patria habet. s̄ in patria quasi formaliter ⁊ p̄ adimpletōem. De p̄ma. j. thess. [illegible] Hec est volūtas dei scīficatio vr̄a. De secūda Apoc. vl. Qui sanct⁹ est scīficet adhuc. De tercia Ezech. xxxvij. Percutiā cū eis fedus pacis pactū sempiternū erit illis et dabo scīficatōem meā i medio eoꝝ imppetuum. Hec tria notat beat⁹ Cyprian⁹ dicēs. Cū scīficari petimus vt in nobis p̄ueniat scīficatio oram⁹. ecce p̄mū. Cum ḋo sanct⁹ rogat vt scūs sit. id vtiq̄ȝ rogat vt scūs p̄maneat. ecce secūdū. Cum hoc vtiq̄ȝ petūt: vt i eis p̄seuerent bonis que se accepisse nouerint. ecce terciū. Dicendū igr̄ q̄ in hac petitōne petit obtinendū in tp̄e q̄tum ad inchoatōem et q̄tum ad augmētum: s̄ q̄tum ad cōsumatōem obtinendū in eternitate. Vñ glo. aug. In eterna vita [illegible] um p̄maꝝ petitionū impetratōes [illegible] licet hic incipiant. Nam scīficatio nois ab ip̄o humili adventu agi cepit. Et in [illegible] Cū dicim⁹ scīficet nomē [illegible] ⁊c̄. oīno sine fine tenēda sunt. et hic inchoant. et quātūcunq̄ȝ p̄ficiam⁹ augent in nobis: p̄fecte ḋo qd̄ in alia vita sperandū est semp̄ possidebant. q2 igit qd̄ scīficatōis temporaliter est obtinendū [illegible] simpliciter debȝ ab illa que in patria p̄prie loquēdo dicit peti obtinēduȝ in patria.

Petitio secūda. Adueniat regnum tuum.

Sequit de secūda petitōne. que ē adueniat regnū tuū. Circa hoc q̄rit p̄mo. an sit hec petitio faciēda. Secūdo an sit vna petitio vel plures. Tercio qd petit hac petitōne. Quarto vtrū advent⁹ regni petat a deo appropriate vt ē potens aut vt est sapiens aut vt vt est bonus.

Circa primum sic .§. j.

Regnū dei eternum ē Dan. vij. Regnū eius qd̄ nō corrūpetur. si regnū dei eternū est: igit frustra petit advēt⁹ et⁹. ¶ Itē petit advent⁹ regni dei. Regnū aūt dei est ecclesia militās. Math. v. Qui soluerit vnū d̄ mādatis istis minimis. et docuerit sic homies mīm⁹ vocabit in regno ce. Similiter et triūphans. Math. xxvj. Non bibā de hoc genimine vitis donec bibā illud i regno pa. me. aut ergo hic petit adventus regni. s. ecclie militātis: aut regni ecclesie triūphantis. sed neq̄ȝ advētus regni hui⁹ neq̄ȝ illius videt esse petend⁹: cum vtrūq̄ȝ iam veit. ¶ Si aūt diceret q̄ petit advēt⁹ regni. i. q̄ vnū veniat ad aliud. Cōtra. sup illud adueniat regnū tuum Math. vj. glo. hic spūs intelligētie petit quo mundat coꝛ. vt deus videat. ex hoc videt q̄ nō petit hic advent⁹ regni ad regnū: sed spūs intelligētie quo mūdat coꝛ. ¶ Itē nō petit advētus ecclie militātis ad triūphantē. qd̄ p̄ȝ ex glo. Math. vj. vbi dicit. regnuȝ dei semp̄ est. sed adueniat. i. manifestet homibꝰ. Sȝ ecclia militās maifesta est homibꝰ: igit nō petit eius advent⁹. Neq̄ȝ advētus triūphātis ad militātem: q2 vt hēt heb. xij. Regnū imobile suscipiētes habē⁹ grām p̄ quā seruiam⁹ placētes deo cū metu ⁊ reuerētia qd̄ aūt ē imobile sic ecclia triūphās de qua loq̄t ibi: non pt̄ ad aliā venire. g̃ ociosa ē hmōi petitio. Rñsio. q̄ regnum dei dicit multipliciter. dicit eñ ecclia militās: q2 regit. Math. xiij. Mittet fili⁹ homis āgelos suos ⁊ colligent de regno eius oia scandala. Itē ecclia triūphans q2 regnat. Math. viij. Venient ⁊ recūbēt cū abrahā ysaac et iacob i regno celoꝝ. Itē gr̄a fidei. Luc. xvij. regnū dei intra vos est. Itē gloria spei. Math. xxv. Percipite regnū qd̄ vobis patū ē ab origie mūdi. Itē itellect⁹ scripte Math. xix. auferet a vobis regnū dei et dabit gēti faciēti fruct⁹ eius. Itē locus patrie. Math. xiij. Fulgebūt iusti sic sol i regno p̄ris eoꝝ. It̄ r̄pc ip̄e dr̄ regnū dei. luc. xj. Si in digito dei ejicio demo. p̄ro. p̄uē. i vos regnū dī. Potest igit hac petitōe peti vt veniat regnū ecclie militātis ad regnū triūphātis vt fiat triūphans. vñ nō petitur vt regnū ecclie veniat: s̄ vt adueniat. ¶ Ad illud qd̄ obijcit q̄ hic petit spūs intelligētie ⁊c̄. dicēdum q̄ aug. adaptat dona et beatitudies petitōibꝰ. Vñ nō dicit q̄ i hac petitōe petit spūs intelligētie q̄i directe et p̄cipaliter pet[illegible] s̄ [illegible] ad illud qd̄ hic petit p̄ncipaliter. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit q̄ nō petit hic advēt⁹ regni militātis ecclie ad regnū triūphātis p̄ glosaȝ illā. regnuȝ dei semp̄ ē s̄ veniat. i. manifestet ⁊c̄. Dicēdū q̄ illa glo. itelligit de regno triūphāte. qd̄ p̄ȝ ex eo qd̄ sequit i glo. dicitur eñ ibi regnū dei est semp̄: s̄ veniat. i. manifestet homibꝰ quibꝰ vt lux cecis nō videt. qd̄ null⁹ ignorare poterit: cū filius iudicare venerit in q̄ regnabūt et scīi. vt dicit math. xxv. Percipite r̄gnū qd̄ vobis ⁊c̄. ¶ Ex hoc p̄ȝ respōsio ad aliud qd̄ sequit quo videt q̄ regnū triūphātis ecclie nō pt̄ aduenire q2 ē immobile. q2 ei⁹ aduenire est hoibꝰ maifestari vt habet ex glo. Vel pt̄ intelligi sic. Regnū tuum adueniat. i. regnū quo tu modo regnas i nobis p̄ fidē: p̄ueniat ad regnū q̄ in nobis regnabis per speciem. i. regnū fidei ad regnū transeat speciei. q̄m hec est vita eterna vt cognoscāt ⁊c̄. ioh. xvij. Adhuc sic. adueniat

regnū tuū.i. intellectus sacre scripture quo videm⁹ mō te:trāseat ad intellectū quo videbimus te in te qui es li ber vite.j.cor.xiij. Videmus nūc ꝑ speculū.et in enigmate sacre scripture:tūc videbimus facie ad faciem.

Consequēter que. .§.ij.

ritur.vtrū hec petitio sit vna vł plures. Et vna: videt̄ ꝑ hoc ꝙ tm̄ sunt septē. ¶ Cōtra.numer⁹ petitionū distin guit̄ iuxta numerū petendoꝝ.hac petitōe petit̄ spūs intel ligētie. Vn̄ glo.ibi. Adueniat regnū tuū. Hic spūs intel ligētie petit̄ quo mūdatur cor ⁊c̄. Itē petit̄ manifestatio regni. Vn̄ alia glo.rgnū dei semꝑ ē:sed adueniat.i.maife stetur ⁊c̄. Item alia multa petuntur vt ex dictis in alio ꝓbleumate patet f̄m multiplicē expositōem hui⁹ verbi adueniat regnū tuū. Respōsio.ꝙ hec petitio est vna licet eīn plura petant̄ ex consequēti intellectu.vnū tm̄ est pn̄cipaliter petitū.i.aduent⁹ regni ecclesie militātis ad regnū ecclesie triūphantis.silr̄ spūs intelligētie non sic petit̄ hic directe:sed valde ex cōsequēti.qꝛ eīn in aduentu regni qđ hic principaliter petit̄.spū intelligētie regnū fu turū manifestabit̄.dicit̄ hic peti spūs intelligētie. Unde glosa alia spū intelligētie regnū futurū ingredientibus declarat̄:et mūdicia cordis attribuit̄ ꝑ quā deus ibidē regnās sicuti est videtur.j.ioh.iij. Et attendendū ꝙ ex positores hui⁹ orōnis plures ponūt expositōnes ex sup habūdantia:que nō sunt expositōes principales.

Consequēter que. .§.iij.

ritur qđ petit̄ hac petitōne. Et primo querit̄ vtrū petit̄ tempale vel eternū. Secūdo vtrū petit̄ gloria corpis vel aime vel vtriusqꝫ. Circa primū sic.videt̄ ꝙ eternū petat̄ hic.ex auctoritate aug.dicētis.vij.petitōes videt̄ cōtine re oratio in quaꝝ trib⁹ eterna poscuntur ⁊c̄. ¶ Contra cris̄.sup math.vj. Adueniat regnū tuū.hoc rursus priū bone mētis est verbū.nō affigi his q̄ videnť neqꝫ magnū quid pñtia estimare qđ a bona conscia fit et aime erue re a terrenis negocijs.hoc itaqꝫ et paul⁹ scz.viij.ad Ro. f̄m vnūquāqꝫ cōcupiscebat die.ideoqꝫ et ipe dixit.sed et ipi primicias spūs habētes ingemiscim⁹ adoptōem filio rū dei:expectātes redemptōez corpis nr̄i. Qui eīn ha bet hoc desideriū neqꝫ a benignis hui⁹ seculi inflāmarī poterit et neqꝫ a tristib⁹ humiliari:sed vt in ipis ꝯuersans ab alterutra erutus ē in equalitate. ¶ Itē hiero.ꝑ toti⁹ mūdi petit regno:vt dyabol⁹ in mūdo regnare ꝯsistat. ¶ Idem hiero.regnet deus:et nō regnet pcc̄m ī mortali corpe hoim.hoc est aūt tempale et hoc hic petit̄.ergo ⁊c̄ Respōsio.vt habet̄ ab aug. Licet in primis petitōib⁹ petant̄ obtinēda in patria.nihilomin⁹ inchoant̄ in via. Unde glo.aug. In eterna vita triū primarū petitōnum ipetratōes mānēt:licz hic incipiāt et ꝯsumata ineternū ma nebūt. Vn̄ sic̄ de scificatōe noie:ita ꝺ aduētu regni tri plex stat⁹ distinguit̄.scz inicij.ꝑfectus ⁊ cōsumatōis. de primo intelligit̄ illđ hiero.regnet deus:et nō regnet pec catū in mortali corpe hoim. de secūdo dicit bern̄. Regnū hoc nōdum ex toto puenit in nos. sed pedetentim ꝓgre dientes de fide ad spem:ad ipm plenı⁹ instruimur.vt.ij. pe.j. Fratres satagite vt ꝑ bonā opam certam vr̄am vo catōem et electōem faciatis.sic eīn habūdanter mīstrat̄ vobis introitus in regnū eternū ⁊c̄. de tercio dicit Cy prian⁹. Nostrū qdē regnum petimus aduenire a deo no bis:et postmodū xp̄o dn̄ante regnem⁹ sic̄ ipe pollicetur dicēs. Venite benedicti p̄ris mei.possidete patuz vobis regnū a constitutōne mūdi Math.xxv. ¶ Ad obiecta ḡ dicendū.ꝙ expositores declarant aliqñ petitōnes ꝙtuz ad ea que retorquēda sunt ad eoꝝ cōsumatōem.⁊ f̄m ꝺ differēter exponunt ponētes petenda tempalia vel eter na.

Consequēter que .§.iiij.

ritur.vtrū hac petitōne petit̄ gl̄a corpis vel aie vł vtriusqꝫ. Et corpis patz. Aug i enc.h. Nomen dei scīf cat̄ in spū:dei regnū in carnis resurrectōe venturū ē. ¶ Cōtra Amb.vj.de sacr̄is. Postulatio ē vt i nobis sit regnū dei. Si de⁹ ī nobis regnat.locū hr̄e aduersari⁹ nō pt̄ culpa nō regnat.peccatū nō regnat.virtus regnat.patiētia re gnat.regnat deuotio.hec ambro. Sed virt⁹ patientia et hmōi sunt ꝓprie ꝑfectōnes aime. ¶ Itē hugo. Veniat re gnum sapie ad nos insensatos illuiandos.regnū leticie ad nos flebiles cōsolandos.igit̄ ⁊c̄. ¶ Itē in glo.math. vj. Adueniat regnū tuū hic spūs intelligētie petit̄ q̄ mū datur cor vt deus videat̄.igit̄ vt pri⁹. ¶ Itē cū petit̄ ad uentus regni.petit̄ aduentus eccl̄ie militantis ad triū phant̄e. Hoc aūt est petere viatorib⁹ gl̄iaz patrie. Gl̄ia aūt patrie viatoꝝ reparat q̄tū ad totū hoiem. Hac igit̄ petitōne petit̄ gloriā hoīs simpliciter. Responsio.f̄m q̄ dā.hac ꝓprie gl̄ia petit̄ corpis inquātū attēdit̄ in libe ratōe a tyrānide fomitis ⁊ causa mortis illi⁹.de q̄ ro.vj. Nō regnet pcc̄m ī vr̄o mortali corpe.⁊ vt dic ibi glo pec catū dicit̄ fomes pcc̄i.et.vij.eiusdē. Video legē ī mēbris meis captiuātem me ī le.pcc̄i.et dicit glo. Legē ī mēbris fomitē pcc̄i q̄ regnet in mēbris a cui⁹ dominio ē mors in corpe. Vn̄ in eodez. Quis me liberabit de corpe mortis hui⁹.glo.i.de dominio carnis.i.in qua ē mors. Cōtra ꝺ igit̄ regnū et dominiū petit regnū dei aduenire ī carnis resurrectōe vt dicūt. ¶ Ad hoc igi qđ dicit Amb.⁊ hug. pt̄ dici f̄m illos q̄ ipi loquūtur f̄m ꝙ inchoat̄ regnū in via:et roborat̄ ꝑ collatōem virtutū et augmētū earūdē: quib⁹ mediātib⁹ expellit̄ dyabol⁹ ab exercitio tyrānidis in hoie:et debilitat̄ regnū fomitis.nō aūt loquūt̄ f̄m ꝯfir matōez regni qđ erit ī resurrectōe corpoꝝ. Silr̄ dōm ad glo. Math.vj. ¶ Ad illđ qđ obijcit̄ ꝙ cū petit̄ aduent⁹ eccl̄ie militātis ad triūphātē.petit̄ ꝑfecta gl̄ia patrie vi atorib⁹. Dicēdū ꝙ pn̄cipaliter petit̄ gl̄ia corpoꝝ ⁊ ex cō sequenti gl̄ia ꝑfecta patrie.qꝛ gl̄ia corpoꝝ ē ꝯseq̄ns gl̄iam aiaꝝ:et silr̄ toti⁹ hoīs.sic dōm est f̄m opiōem eoꝝ. Vel aliter pt̄ dici ⁊ meli⁹ f̄m iudiciū meū.scz ꝙ hic petit̄ glo ria toti⁹ hoīs.⁊ ꝺ vr̄ ex glo.aug. Math.vj.q̄ dicit̄.ī ꝑfe ctōe senarij aduētū regni poscim⁹:vt curram⁹ oēs ī virū ꝑfectū Eph.iiij. Perfectōz senarij vocat nūerū senariū q̄ est nūer⁹ ꝑfect⁹.in q̄ dicit̄ peti aduent⁹ regni:qꝛ ē sexta petitio f̄m ꝙ fit cōputatio ascēdēdo. Si ergo aduent⁹ re gni petit̄ vt sim⁹ viri ꝑfecti.hmōi aūt ꝑfectio ē toti⁹ hoīs patet ꝙ hic petit̄ gloria toti⁹ hoīs.hoc etiā vidr̄ ꝑ aliaz glo.ibidē q̄ dicit.cōgrue seq̄t̄ vt post adoptōez filioꝝ re gnū petam⁹ qđ filijs debet̄.neqꝫ eīn corp⁹ neqꝫ aīa fili⁹ ē sed ipe hō. ¶ Ad illud v̄bū aug.scz dei regnū ī carnis re surrectōne ē. Dicēdū ꝙ ex ꝺ v̄bo nō habet̄ nisi ꝙ qñ erit resurrectio corpoꝝ:tūc adueniet regnū.et ꝺ verū ē.⁊ di cit hic aug.insinuās ꝙ nō ē cōpleta ꝯiūctio militātis cū triūphāte ante gloriosam carnis resurrectōem.

Consequēter que .§.v.

rit̄.vtrū aduēt⁹ regni petit̄ a deo appropriate vt ē potēs. aut vt est sapiēs.aut vt ē bon⁹. Et vt ē potēs patet:qꝛ re gnum dn̄antis est siue potētis. Vn̄ exo.xv. dn̄s rgnabit ineternū ⁊ vltra. ¶ Contra.hug.adueniat regnū tuū.re gnū dei triplex:regnū scz potētie.regnū sapie et regnū le ticie. Veniat ḡ regnū potētie ad nos debiles ⁊ infirmos roborādos. Veniat regnū sapie ad nos insensatos et fa tuos illuiandos. Veniat regnū leticie ad nos flebiles et afflictos cōsolādos.hec hugo. Ex ꝺ pꝫ ꝙ nō petit̄ aduē tus regni a deo vt est potēs tm̄ sed et vt ē sapiēs et bon⁹. Responsio.ꝙ reuera ratio a qua regnū dicit̄ regnū. nō solū determiat potentiā:ꝺ ⁊ sapiaz ⁊ boītatē.pn̄cipa liter tm̄ et q̄si primū in rōe regni dicit̄ potestas. Vn̄ ysi dorus.de et.no. Regnum est distributio omnis termini et ornatus legis et ordinis. Hic notant̄ tria que esse regni determiant.scz pt̄as cū dicit̄ oīs termini distributio: sapientia cuz dicit̄ ornatus legis.bonitas cū dicit̄ ordi

nis. Distributio enim omnis termini dicit limitationem potentie existentium in regno. Istud enim est p̄tatis regni imponere existentibus terminum quantum ad potentiam: vt nō faciant qd absolute possunt: sed qd a regno vel rege illis pmittitur. Vñ .ij. esdre .iiij. Rex sup omnia p̄cellit et dñatur eorum et omne quodcunqȝ dixit illis faciunt. si dixerit occide: occidunt. si dixerit remitte: remittunt. et omnis plebs et virtutes ei obediunt. Ornatus legis sapientiā dicit. Leges enim regni iudicia regni decernunt. vñ prouerb. viij. Per me principes imperant et potentes decernunt iusticiā. Et dico ordinis bonitatē determinat que est protectione et gubernatione subditorum a principe vel rege. licet aūt hec regni esse determinent: primum in his est p̄tas. Nisi enim eet auctoritas potestatis: nec legibus fierent iudicia: nec ordo regiminis vł tuitionis obseruaret. Primo ergo respicit regnū potentiā et petitio regni aduent⁹ est ab ipso potente.

Petitio tercia. Fiat voluntas tua.

Sequitur de tercia petitione que ē. Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Et primo querit de dubitabilibus circa hanc partem: fiat volūtas tua. Secūdo de illis que accidunt circa hanc: sic in celo et in terra. Tercio de his que accidūt circa hanc totā. ¶ Circa primū querūtur duo. Primū est vtrū volūtas sumatur hic p volūtate beneplaciti vel signi. Secūdo vtrū accipiať p consilio et precepto.

Queritur ergo .§. j.

primo de itellectu hui⁹ dictōis volūtas put h sumiť. scz vtrū intelligať de volūtate beneplaciti vel signi. Et q̄ aūt beneplaciti videť. dicit enim aug. in ench. Et in tribus primis petitōnibus petunť eterna: in quatuor vltimis tpalia. Sed vt dicit hugo. Beneplacitū dei eternū est. nec pť nō esse quicqd i illo ē. talia aūt nō sunt que subsunt volūtati signo ic ł 7c. que enim p̄cipit dñs phibet et ꝯsulit: qñqȝ enim fiūt qñ nō fiūt. Silr que opatur et pmittit eterna nō sunt sed qñqȝ sunt qñqȝ nō sunt. ¶ Item hugo signū volūtatis volūtas dicit cum voluntas nō sit. Et idē habetur a magro i sent. Sed cū diciť: fiat volūtas. petiť ei⁹ volūtatē fieri: et nō illud qđ nō est volūtas siue aliud ab eius volūtate: igiť hec petitio est de volūtate beneplaciti et nō signi. ¶ Item vt dicit hiero. et habeť in glo. Oram⁹ hac petitōne. vt libertas nr̄i arbitrij sociať p grām sue volūtati. sed libertatē nr̄i arbitrij sociari volūtati diuine p gratiam. aut placz deo: aut displicet: constat q placet. vt ei dicit hugo. Sicut eterne sapiētie illi⁹ ignotū esse nō potuit omne qđ futurū fuit: sic coeterne volūtati eius displicere nō potuit omne qđ bonū fuit. Qđ aūt placet ei subest volūtati beneplaciti eius. igiť 7c. ¶ Item glo. Hic petiť spūs cōsilij p quē volūtas dei inqriť et a nobis impleať. Sed cōstat q illud est bonū et placet deo: igiť vt prius. ¶ Itē volūtas signi qñqȝ est respectu bonoꝝ qñqȝ respectu maloꝝ. et patet de volūtate pmissiōis. iuxta illđ amos iij. Non est malū in ciuitate qđ nō facit de⁹. i. pmittit et p̄cipit. dñs enim p̄cepit abrahe occidē filiū suū siue imolare. gen. xxij. sed cōstat q occidere innocentē ē malū. vnde exo. xxiij. Insontē et iustū nō occides. ħ q mala fiant non est petēdū a deo. sed solūmō bona. talia sunt que subsūt volūtati beneplaciti: igiť 7c. ¶ Itē petiť hic q fiat voluntas in nobis sic in angelis. ħ in illis fit volūtas beneplaciti: ergo 7c. ¶ Itē i hui⁹ expositōe dicit gl. Et volūtas dei semp fit. ħ hec ē volūtas beneplaciti. vñ hugo. beneplacitum eius eternū est. nec pť nō esse quicqd in illo ē. et quicqd i illo nō est: esse nō potest. nec cōtra ipm nec extra ipz nec sine ipo aliqd est: et est in omī qđ est. cōstat et ipm ratum eē. nec cassari pť aliqñ qđ in ipo est. Omia quecūqȝ voluit fecit. in hoc pbatur q nō cassať voluntas ei⁹. et volūtati eius qs resistit: in hoc pbatū est q nō impediť

beneplacitū ipsius. Idem habetur a magro in sententijs.

Cōtra volūtate beneplaciti qua deus vult. est deo coeterna et idem cum ipo. hoc aūt nō fit. Si aūt diceretur q volūtas beneplaciti est duplex. scz qua vult et qđ vult id ē ipm volitū. prima nō fit: secūda fit. vñ cōuenienter postulať. Contra volitū volūtate beneplaciti nō potest aliquo modo cassari nec impediri qn sit. vt pz ex dbis hug. supdictis. de qua et ysa. xlvj. Omis volūtas mea fiet. et iob. ix. Quis restitit ei et pacē habuit. Ro. ix. Volūtati eius qs resistet. Et cōstat q hec de volūtate beneplaciti intelligūtur sicut vult hugo et magr̄ in senten. Ex quo igiť volūtas hui⁹ impediri vel cassari nō potest: nulla videť esse ratio quare debeat postulari. ¶ Preť. sup illđ ro. xij. Vt pbetis que sit voluntas dei: dicit glo. Nota q voluntas dei diciť siue ipa qua vult que i deo est de⁹: siue illđ qđ vult. Hic nō accipiť voluntas qua vult: que semp impletur. que beneplacitū dei et dispositio interdū appellatur. Ex hac glo. pz q beneplacitū dei non diciť illud qđ deus vult ħ qua vult. imo sunt differētie diuerse volūtatis. ¶ Preterea. vt habeť a mgr̄o sent. et hug. Beneplacitū dei eternum ē. volitū beneplacitū nō semp est. ¶ Itē glo. sup illud. Fiat volūtas tua. volūtas dei est p̄ceptoꝝ custodia. ħ preceptoꝝ custodia p̄cipitur a dño. Deut. x. Ama dñm deum tuū et obserua p̄cepta eius. Hic igr̄ sumitur volūtas p volūtate signi. preceptū enim est signum volūtatis beneplaciti. ¶ Itē hiero. et ē alia glo. Oram⁹ vt libertas arbitrij nr̄i sociať p grām sue volūtati. associatio aūt nostri liberi arbitrij p gratiā diuine volūtati cadit sub signo beneplaciti qđ est impletio. ergo 7c. ¶ Itē videtur idem p glo. q dicit. Hic petiť spūs consilij: p quē volūtas dei inquiriť. vt a nobis impleať. ¶ Item primo sent. xlv. dis. Pro p̄cepto dei atqȝ cōsilio potest accipi voluntas dei ibi. Fiat volūtas tua 7c. ħ p̄ceptū atqȝ cōsiliū sunt signa volūtatis beneplaciti: ergo 7c. ¶ Respōsio. licz quidā videātur determiare q hac solūmō petitōne petiť volūtas put diciť signū: potest tñ dici sine p̄iudicio. q illic petitur volūtas que est beneplacitū dei: et que diciť signū beneplaciti. Est enim voluntas dei prima rerū oīum causa. Beneplacitū aūt diuine volūtatis siue que est voluntas dei: oīm que tpibus cōgruis simplici motu eiusdē fiunt: approbat vt fiant et in esse pcedāt. Vñ hugo. beneplacitum qđ eternū est oīm que fiūt tpibus suis simplici motu iusticie sue approbat vt ad effectū pcedāt et fiant. Hic ergo notanť duo que cōcernūt diuinū beneplacitū scz approbatōem rerū fiendoꝝ siue producēdoꝝ in eē: et ipam factōꝝ siue pductōꝝ. approbatio aūt eterna ē: factio siue pductō tpalis et sic intelligiť verbū magr̄i i. j. sen. xlvj. dis. dicens. Rogād⁹ est dñs vt velit. qꝛ necesse ē fieri si decreuerit. Dicēdū igiť q nō incongrue petiť vt fiat volūtas beneplaciti inqñtū importat pductōez reꝝ faciendoꝝ in esse: licet non sit petendū vt fiat inqñtū dic approbatōem reꝝ futuraꝝ siue fiēdaꝝ. Non enim petendū ē qđ est eternū: sed qđ est tempale. vel q̄dāmō dependēs a tpali. ¶ Ad illud igiť qđ obijciť. q in tribus primis petitionibus petunť eterna. dicendū q ibi sumiť eternū noie extēso. q mō ppetua dicunť eterna scđm q in vita ista inchoata et in vita futura cōsumata eterna dicunť. scđm quē modū glorificatio beatoꝝ eterna dici pť. Vñ et gl. aug. que incipit videnda ē haꝝ septem distinctio in eterna vita trium primaꝝ petitionū 7c. vt s. ¶ Ad aliud qđ obijcitur. q signū voluntatis nō ē voluntas 7c. dicendū q et voluntas beneplaciti voluntas ē: et signū voluntatis voluntas ē. ħ hoc scđm veritatis pprietatē: illud scđm quēdam modū loquēdi. diciť ergo q signū voluntatis nō ē volūtas: qꝛ nō ē volūtas scđm pprietatē dictatis. Vñ hug. Volūtas dei i sacro elogo aliqñ accipiť illa q vere est in ipo et idē cum ipo: et coeterna ipi. aliqñ eo scđm quēdā dicēdi figurā voluntas eius vocať: que scđm pprietatem nō est voluntas eius: ħ signum voluntatis eius. et diciť ipm signum volūtatis: cum volūtas nō sit ħ signum tñ

quēadmodū et signa ire ira dicūtur et dilectōnis signa
dilectio appellant̄. et dicit̄ iratus deus. et nō est ira i eo
aliqua. sed signa tm̄ q̄ foris fiūt quibꝰ iratus ostēdit̄ ira
ipius noiatur. Et est figura dicēdi fm̄ quā nō est falsuꝫ
qđ dicitur: sed qđ dicit̄ verū silitudinis respectu obūm-
brat̄. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄ q̄ volūtati eius nō pt̄ displi
cere bonū. dicendū q̄ hoc verū est. licet ex hac nō sequat̄
q̄ oē bonū placet scꝫ placētia beneplaciti. qꝛ ex hoc se-
queret̄ q̄ oē bonū fieret. Vn̄ hec diuisio nō est ꝑ oppo-
sita. aut placet aut displicet. ꝓut placet et displicet: di-
cunt placentiā vel displicentiā beneplaciti et eiꝰ opposi-
ti. ¶ Si aūt querit̄ vtrū placet deo vel displicet libertat̄
nr̄i arbitrij sociari diuīe volūtati. Dicendū q̄ si qđ dico
placꝫ dicat placentiā volūtatis signi: placet. qꝛ hec sub-
est volūtati signi qđ est ꝑceptio vel consiliū. Vt eīn dicit
hugo. distinguit̄ ꝑceptio in eā que fit extrinsecꝰ ꝑ sermo
nem: et in eā que fit intrinsecꝰ ꝑ inspiratōꝫ. bene eīn in-
notescit aīe aliq̄ istoꝝ moꝝ q̄ sui libertas arbitrij debꝫ
sociari diuīe volūtati. Et ex his pꝫ respōsio ad aliđ qđ
sequit̄. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄. q̄ volūtas signi qn̄ꝫ est re
spectu maloꝝ vt in ꝑmissiōe vel ꝑceptōne. dicūt q̄ etsi
ponat̄: hoc nō pt̄ esse in ꝓposito. qꝛ nō petitur hic q̄ volū
tas signi simpliciter fiat: sed q̄ fiat in terris sic̄ fit in ce-
lis. vbi neq̄ est ꝑceptio neq̄ ꝑmissio mali. de hoc aūt in-
fra pleniꝰ dicet̄. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄. q̄ in angelis fit
volūtas beneplaciti. dicendū q̄ hoc verū est. nec hoc est
ꝯtra ea que dicta sunt. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄ q̄ volūtas
dei semꝑ fit. dicendū q̄ hoc nō dicit̄ qꝛ hac petitōne orat̄
qđ semꝑ fit. qđ patet ex lr̄a sequēti que est. Si oramꝰ vt
volūtas nr̄i arbitrij societur ꝑ grām sue volūtati que est
sanctificatio nr̄a. Ex his patet q̄ nō petitur hic solum-
modo q̄ semꝑ fit: sed illđ qđ est nr̄i arbitrij vt fiat. ¶ Ad
primū qđ obijcit̄ ꝓ alia pte. dicendū q̄ ꝓut intelligitur
hic peti q̄ fiat volūtas beneplaciti. nō petit̄ vt fiat volū-
tas qua vult que ē eterna: neq̄ approbatio fiendoꝝ que
similiter eterna ē: ꝫ fiat inq̄tū dicit ꝓductōem respectu
fiendaꝝ in esse. Et licet ꝓductio ista impediri nō possit
neq̄ cassari: nihilominꝰ petēda est a dn̄o qui ab eterno
disposuit vt ad petitōem gratuitā ꝑficeret̄. que aūt ꝯclu
duntur rōnibꝰ ꝯsequētibꝰ ꝯcedimus.

Consequēter que- .§.ij.

ritur. Si volūtas dei possit hic accipi ꝓ ꝯsilio atꝫ ꝑce-
pto. fm̄ q̄ magr̄ dicit in senten. Et videt̄ q̄ nō: ꝗ q̄ i ce
lo neq̄ sunt ꝑcepta neq̄ ꝯsilia. hec eīn sunt ad merita.
vn̄ solum dantur existenti i statu merēdi. Non est igitur
petendū q̄ fiat dei volūtas. i. ꝑceptū vel consiliū in terra
sicut i celo: ex quo ibi nō est status merēdi. vn̄ nō dantur
ibi ꝯsilia vel ꝑcepta. ¶ Itē ē ꝑceptū ꝓbatōis et ꝑceptū
executōis. Preceptū ꝓbatōnis: vt ꝑceptū factū abra-
he de filio imolādo. Gen̄. xxij. Preceptū executōis ē du-
plex nature ꝛ disciplinē. Nature: qđ intꝰ inspiratū ē ꝑ
naturā. et q̄ expssa sunt in decalogo. Exo. xx. Disciplinē
vt illud qđ factū fuit pmis parētibꝰ Gen̄. ij. Nō aūt est
petendū vt fiat volūtas. i. ꝑceptū nat̄e sic̄ in celo ꝛ i t̄ra.
qꝛ vt dicit hugo. ad bonū datum posita est custodia ꝑce-
ptū nature scꝫ ne amitteret̄. Neq̄ petendū ē vt fiat volū
tas. i. preceptū disciplinē: sicut i celo et in terra. qꝛ vt di-
cit hugo. ad bonū ꝓmissum apta ē via ꝑceptū disciplinē
Aperta ē inquā vt illđ bonū quereret̄ ꝛ inueniret̄. igitur
cū existentes i celo in nullo possint damnificari. neq̄ ali
qđ illis datū pt̄ amitti. Bonū aūt ꝓmissum inuentū est
et habitū: nō requirit̄ ibi ꝑcepti nature impletio neq̄ di-
sciplinē. igit̄ nō est petendū vt hec fiant in terra sicut in
celo: ex quo nō fiant in celo. imo hec petendo implicat̄ si
ue supponit̄ falsum. Silr̄ i celo nullū dat̄ ꝑceptū ꝓbati-
onis hoc ꝯstat. et ita nec adimpletio huiꝰ petēda ē sicut
nec alioꝝ. ¶ Itē signū volūtatis est ipa ꝑceptio: nō illud
qđ ꝑcipit̄. qđ patet. qn̄ eīn dn̄s ꝑcipit q̄ aliqđ fiat ratuꝫ
habet̄ q̄ vult illud fieri. nō ex hoc q̄ illud fit: qꝛ mlta fi-
unt que nō vult fieri: ꝫ ꝓhibita sunt ab ipo ne fiāt. Sꝫ
constat q̄ qn̄ petit̄ q̄ fiat voluntas dei de aliquo ꝑcepto
dei vel ꝯsilio. nō petitur q̄ hoc ꝑcipiatur vel ꝯsulatur
ab ipo: ergo volūtas dei fm̄ q̄ hic petit̄ fieri. nō accipit̄
ꝓ consilio vel ꝑcepto fm̄ q̄ sūt signa beneplaciti. ¶ Cō
tra. magr̄ in sent̄. dicit q̄ ꝓ ꝑcepto dei atꝫ ꝯsilio pt̄ acci
pi volūtas dei ibi. Fiat voluntas tua. ¶ Item hec pt̄ q̄ri
vtrū volūtas dei possit accipi ꝓ ꝯsilio ꝛ ꝑcepto solum
modo vel ꝓ alijs. etsi ꝓ alijs: ꝓ quibꝰ. ¶ Ad hoc dici
potest. q̄ in patria ē custodia ꝑceptoꝝ ꝛ adimpletō simi
liter et consilioꝝ. licet alio mō q̄ in via. qꝛ in patria ꝑfe-
cte et fm̄ ea que ꝯplementū et ꝑfectōem dicūt: hic autēꝫ
imꝑfecte ꝛ fm̄ ea que imꝑfectōem dicūt. Vt eīn dic aug.
Hoc ꝑceptū: diliges dn̄m deum tuū ex toto corde ex to-
ta aīa ex tota mente tua. hic non pt̄ ꝑfecte adimpleri:
ꝓut illo ꝑcipit̄ deum diligi ex itellectu sine errore. ex vo
luntate sine ꝯtradictōne. ex memoria sine obliuione. ꝫ
adimpletur hic imꝑfecte fm̄ q̄ illo precipit̄ deus super
oīa diligi. Similiter ibi erit ꝑfecte impletio consilio-
rum. quia plena et ꝑfecta abdicatio temporaliū: ꝑfecta
et continua obedientia vt patet ꝯsideranti. petitur igit̄
hic adimpletio ꝑcepti nature et consilioꝝ: quorum erit
adimpletio ꝑfectissima in patria. ¶ Cum igitur obijcit̄
q̄ hec scꝫ precepta et consilia data sunt ad meritum ꝛc̄.
Dicendū q̄ hoc verum est ꝓut impleret̄ in statu merēdi
vt quādo circa eoꝝ adimpletōem duo ꝯcurrūt. scꝫ bo-
num. i. ordinatū ad premiū. et difficile. dum eīn ordina-
ta sunt ad premiū et difficilia ad exequendum: coopan-
tur ad meritum. sed in patria nō erunt ordinata ad pre
mium neq̄ difficultate aliqua implebunt̄. vnde nec ad
meritum coopabuntur: sed ꝑcepti disciplinē vel ꝓbatio
nis inq̄tū sunt hmōi: nulla ē impletio in patria. nec q̄tū
ad ea postulat̄ hic adimpletio volūtatis dei. ¶ Ad aliđ
dicendū. q̄ illud qđ dicit voluntas dei summi potest pro
ꝑcepto: intelligit̄ de ꝓposito executōnis nō ꝓbationis.
Preceptū tm̄ executōnis ibi nō erit ad illos de quibꝰ loq
tur hugo: sed ad ꝑfectiores. Vel potest dici q̄ fm̄ aliqua
ꝑdictarum expositōnum vtpote fm̄ illā sicut i celo et in
terra. i. sicut in ꝑfectis et in peccatoribꝰ conuersis potest
peti adimpletio ꝑcepti. ꝓut generaliter sumit̄ scꝫ ad pre
ceptum executionis quod est duplex et ꝓbationis. ¶ Si
obijcitur q̄ nō est petendū q̄ fiat ꝑceptum ꝓbatōis. cuꝫ
illo ꝑcipiatur qn̄ꝫ ꝑditio innocentū: sicut patet de prece
pto facto abrahe. Gen̄. xxij. Dicendum q̄ in ꝑcepto pro
bationis volūtas ꝑcipientis nō est ipm̄ imperatum sed
aliquid fiendū circa ipm̄ imperatum. Unde preceptum
factum abrahe nō fuit signum q̄ dn̄s voluit q̄ imolaret
filiū: sed q̄ ꝑpararet se ad imolandū. de hoc pleniꝰ deter-
minatū est in pmo libro vbi determinatū est de diuina
voluntate. ¶ Ad aliud dicendū. q̄ sicut ꝑceptio dn̄i sim
pliciter sine determiatione alicuiꝰ fiendi nō est signū be
neplaciti illius de aliquo fiendi. sic volūtas dei nō sumi
tur hic ꝓut est signum ꝑceptionis simpliciter: sed ꝓut ē
signum illius qđ ꝑceptum est inq̄tū ꝯsideratur vt pre-
ceptum est. Vn̄ qn̄ aliquid ꝯsiderat̄ vt preceptū ē a dn̄o:
tunc est signū beneplaciti. nō ipa ꝑceptio sine determia-
tione alicuiꝰ neq̄ aliquid simpliciter ꝯsideratū. ¶ Ad
illud qđ queritur. Si volūtas pt̄ sumi solūmō ꝓ his si-
gnis scꝫ ꝑcepto ꝛ ꝯsilio ꝛc̄. Dicēdū q̄ nō solūmō ꝓ his:
ꝫ generaliter ꝓ oībꝰ illis q̄ꝝ volitū ē idē cū volito bene
placiti dn̄i. sic̄ ꝓ ꝑcepto ꝛ ꝯsilio et opatōne. In his eīn
idē est volitū cū volito beneplaciti. qđ sic patet. Cū peti
tur. Fiat volūtas tua ꝛc̄. fm̄ q̄ intelligit̄ de volūtate q̄ ē
ꝑceptio vel ꝯsiliū. nō petitur ꝑceptio qua ꝑcipit vel con
silium quo consulit: sed petit̄ q̄ fiat id quod precipit vel
ꝯsulit. Non eīn petit̄ q̄ fiat volūtas dei in ꝑcipiendo ꝫ
in exequendo. verbigratia. Cum dicit̄. Fiat volūtas tua
ꝓut sumit̄ volūtas ꝓ ꝑcepto illo. Diliges dn̄m deū tuū
ꝛc̄. nō petit̄ vt fiat ꝑceptū de deo diligēdo: sed vt diligat̄
deus. Diligere dn̄m est volitum volūtatis signi: et con-
stat q̄ idem est volitum volūtatis beneplaciti. Similiter
est idem volitum volūtatis signi. que est consiliū et volu-

tam beneplaciti. Similiter est de volito volūtatis que est impletio. Et in his et si p̄placitū est hac petitōne petit volūtas. nō solūmō signi: sed et beneplaciti. qđ patet p hoc q idem est volitū vtrobiq̄.

Sicut in celo et i terra

Consequēter querit̄ de dubitabilib' q̄ incidunt circa hanc ptem scz in celo et in terra. Hec exponit̄ quatuor modis i glo. sic. Sicut i celo et i terra. i. sic̄ in angelis: ita et in homib'. Vel sicut i pfectis: ita et in pctorib' puersis Vel sic̄ in xpo: ita et in ecclia. Vel sic̄ in mēte: ita pariter et in carne. vt sicut in mēte sermo legis dei. Ro. vij. Ita et in carne vt caro nō pcupiscat aduersus spm̄. ¶ De prima expositōne querit̄ ex quo hoīes terra: et angeli celi dicunt. angeli aūt filij dei sunt p grām nomē ergo patris est i angelis et cōfirmatū. Deutro. xxxij. Ubi lrā nostra dicit. cōstituit termios pplōx iuxta numerū filiox isrl̄. Et patet q angeli filij dei sunt vidētes deuz. quare ergo nō petit̄ sup scificari nomē pris sicut in celo et in terra sicut hic fiat volūtas tua sicut in celo et in terra. ¶ Itez sicut habet̄ in glo. math. vj. In prima petitōe petitur vt sanctificet̄ nomē patris i nobis: silr̄ videt̄ q hac petitio ne deberet peti. vt volūtas pris fieret i nobis: et nō sicut in celo et in terra. ¶ Itē similiter dubitat̄ de illa expositione. Fiat volūtas tua sicut in celo et i terra. i. ita i carne sic̄ in spū. Hec aūt petitio videt̄ indiscreta. qz hic videt̄ peti impossibile. qz spūs quidē pmptus ē: caro aūt infirma Math. xxvj. Item Ro. vij. Mente seruio legi dei: carne aūt legi peccati. ¶ Itē math. xj. Qui mior est in regno celox maior est ioh̄e baptista. hoc aūt dictū est. quia ioh̄es adhuc erat i carne: ergo impossibile ē hic voluntatem dei ita fieri i carne sic̄ in spū. ergo hic nō inchoatur adimpletio petitōis: sed tres prime petitōnes hic incipiunt adimpleri. ¶ Itē angeli cōformāt volūtatē suaz voluntati diuie qn̄ nota est eis. etsi nō est nota: volunt aliquādo aliud q̄ deus vt patet. Dan̄. x. de duob' angelis quox alter volebat liberatōz ppl'i alter nō. et dicit greg. q vterq̄ erat bonus. patet ergo q alter illox aliud volebat q̄ deus. sed idem fit in sctis homib'. pformāt eni volūtatē suā volūtati diuie qn̄ nota est eis: ergo volūtas dei fit in terra sicut in celo. ergo hec petitō ptinet ad presentē vitā. qđ est cōtra illā glo. videnda est distinctio 7c.

¶ Ad primū dicendū: q prima petitio hec scz sanctificetur nomē tuū. si adderet̄ sic̄ in celo et in terra: nulla eēt. et hoc nō est pter defectū filiatōis ex pte angelox: s ex defectu filiatōis ex pte hoīm q significant̄ p terrā. Quia cum nomē pris dicit̄ filij p grāz cui' petit̄ sanctificatō: terra aūt sm aliquā exceptōz dicit̄ hic pctor. In vlta aūt acceptōne dicit̄ nomē. i. filius p grām pctor: pter h minus cōueniēter petere et̄ scificatio nois pris si adderet̄ sicut i celo et in terra. Silr̄ nulla fieret petitio sm q celum dicit̄ mens: terra: caro: vt patet si expositōes illius petitōis huic expositōni aptent̄. ¶ Ad aliud pz respōsio p aug. dicentē. Math. vj. Nō dixit fiat volūtas tua i me vel in nobis: sed vbiq̄ terrax. vt soluat̄ error et plātetur veritas: et expellat̄ malicia vniuersa et reuertat̄ virtus. et i nullo sm hoc differat iam celū a terra. si eni hoc fiat nihil distabūt q̄ inferi' sunt ab his q̄ supi'. et si natura differant angelos alteros terra nobis ostēdēte. hoc dic qz homies erunt siles angelis. ¶ Ad aliud qđ seqt̄ patz respōsio ex q̄dā glo. sup illō. fiat volūtas tua. sm spiritū celū: sm carnē terra sum'. Oram' q̄ vt sic̄ i celo. i. i spū: ita i terra fiat volūtas. vt caro et spūs sit hō spūalis. de quo dicit̄. Cor meū et caro mea exultauerūt in deū viuū ex hac glo. patet. q nō petim' q caro p se voluntatez dei faciat [illegible] hoc eni impossibile est: sed petim' vt caro eff[i]ciat spūalis. vtcq̄ vt spūs et caro pstituāt hoīez spūalem. in qua spūalitate nullo mō repugnet spūi. qđ fiet i resurrectōne gl'iosa. Un̄. j. cox. xv. semiat̄ corp' aīale surget corp' spūale. Un̄ hec petitio cōplebit̄ i futuro. h tn̄ inchoat̄: cū viri sancti carnē faciāt obedire spūi. licet cū retardatōne quadā. sed in resurrectōe caro nullo mō retardabit spm̄. ¶ Ad vltimū dīm q angeli liberi' conformāt volūtatē suā volūtati diuie q̄ scti hoīes adhuc in carne viuētes. Un̄ petim'. q eq̄ libere fiat volūtas dei in sctis homib' sic̄ in angelis. qđ nō erit nisi in patria: qn̄ creatura liberat̄ a seruitute corruptōis in libertatez glorie filiox dei Ro. viij.

Consequēter que-   .§. j.

rit̄ de dubitabilib' que incidūt circa ipsam totā petitōz. Et primo q̄rit̄ vtrū cōueniat i hac oōne hanc interseri petitōem. Secūdo qđ illa postulat̄ scz vtrū eternū vl̄ temporale. ¶ Circa primū sic. q aūt sit interserēda petitio hec: patet p hoc q interserta est a diuia sapia. ¶ Oppositū videt̄ primo. qz videt̄ eē eadem cū prima: et ita nugatorie interserit̄. Secūdo qz psumptuosa ē. Primū ostendit̄ sic. Si idē est volūtas dei et scificatio filiox: eadem est petitio qua petit̄ hoc et illō. Eadē eni petitio ē qn̄ idē petit̄. Sed dicit quedā glo. sup illō. Fiat volūtas tua volūtas dei semp fit: sed oram' vt libertas arbitrij nr̄i societur p grām sue volūtati que ē scificatio nr̄a et vita eterna. Ex hoc glo. patz. q volūtas dei q̄ hic petit̄ ē scificatio. ergo idē est petitū hic et ibi. ¶ Itē videt̄ q psumptuosa sit petitio sic vt habet̄ ab aug. Volūtas dei ē quam xp̄c fecit et docuit. petere ergo p se q fiat volūtas dei: ē petere sibi pfectōem vite xp̄i et doctrine. sed petē pfectionē que fuit i vita xp̄i et doctrina: nō modica videt̄ presūptio. ergo 7c. ¶ Respōsio. q hec petitio n̄ inutiliter hic interserit̄. qz vt sup ex dictis patet hec petitio a pima differt. In prima eni petit̄ cōfirmatio i nobis prime veritatis. In secūda maifestatio gl'ie diue maiestatis. In tercia scz hac impletō pfecta diue volūtatis. ¶ Ad glo. que dicit q volūtas dei associatio ē nr̄i liberi arbitrij diuie volūtati que est scificatio nr̄a. Dicēdū q hoc nō dicit̄. qz hoc qđ hic petit̄ est idē formaliter loquēdo qđ sanctificatio que i prima petit̄: sed qz hec cōsequēter se habent. ad associatōz eni libe. ar. nr̄i diuie voluntati eo mō quo erit in patria q hic petit̄ sequit̄ sanctificatō que petitur in prima petitōe. ¶ Ad aliud dīm. q petere q volūtas diuia fiat. nō est petere sibi pfectōem vite xp̄i: s vt viuat sm q xp̄c vixit et docuit. i. pformet vitā suā sm ea q̄ cognouit i vita xp̄i et doctrina. Nec aliud vult verbū aug. q ē volūtas dei quā fecit xp̄c et docuit. indiffinite eni dic quā fecit et docuit: nō dic q̄cq̄d. Un̄ subdit̄ ab eodē q̄tū ad q̄ intelligit̄ eē volūtas dei dicēs. hūilitas i cōuersatōe. stabilitas i fide. molestia in verbis. i factis iusticia. in opibus miscōia. in morib' disciplia. cū fratrib' pax. amore deū toto corde qz pr̄. timē qz deus ē. xp̄o nihil pponere i creaturis: qz nec ip̄e nobis q̄cq̄ pposuit qn̄ se p nobis exposuit ad mortē. j. pe. ij. tradebat aūt se iudicanti iniuste 7c. ¶ Consequēter querit̄. vtrū hac petitōne petatur temporale an eternū: siue adimplendū i via vel in patria. Q temporale: videt̄ p glo. que ē. volūtas dei in terris sic̄ in celo spū cōsilij regi[tur] Vel vt eciā exponit̄ spū cōsilij vt volūtas dei dirigatur i nobis vt misericordes iure esse possim'. Ex hac glo. pz. q hic petitur vt volūtas dei in hac vita regatur spū cōsilij et dirigatur. et maxie vt habeatur affectō et exercitiū miscōie. hoc nō erit i vita eterna vbi nulla erit miseria. ¶ Itē vidt̄ idē i alia glo. q̄ dic q hic petitur spūs cōsilij p quē volūtas dei ingritur vt a nobis impleatur. Ingrē volūtatē dei vt ipleatur ē viatoris habētē vitā tpalē: n̄ hūtis eternā. ¶ Itē alia glo. volūtas dei semp fit. s oram' vt libertas nr̄i arbi. societur p grām sue volūtati. associari li. ar. volūtati diue viatoris est et degētis i vita tpali: n̄ gaudētis i vita eterna. ibi eni est pfecta associatō nō solūmō li. ar. ¶ Itē aug. i. v. sm oē de libis euāgelij. fiat volūtas tua sic̄ 7c. hoc est vt sit pax i terra quēadmodū i celo. pax aūt in terra tpalis ē. ¶ It

expositõem Cypriani martiris recitat aug. i li. de dono
pseuerãtie dicẽs. vidit et aliũ in his verbis sensũ. vt scꝫ
ꝓ infidelib9 qui sunt adhuc in terra. terrenũ tñ hoiem
portãtes: orare intelligãtur fideles q celesti hoie induti.
nõ in merito celi noie intelligũtur. Vñ sensus ẽ fm eum
Fiat volũtas tua i infidelib9 sicut in fidelib9. et post sub
dit. non tñ ꝓ fidelib9 vt augeat i eis vel pseueret fides:
verũetiã ꝓ infidelib9 vt habere incipiãt sancta ecclesia
orat. Ex quo patet idẽ qð supra. ¶ Cõtra. dicit aug. in
encb. In primis trib9 petitõib9 petunt eterna. ¶ Item i
glo. luc. xj. In trib9 eterna posci: in qtuor tpalia. ¶ It
hic petit q volũtas hũana sit ɔformis volũtati angelice
qð solũ erit i patria. Rñsio. q fm diuersas expositio
nes supradictas: diuersimode intelligit hac petitõe peti
tpale vel eternũ. sed tñ primũ et principalem intellectũ.
qui est fiat volũtas tua in homib9 sicut in angelis petit
ad implendũ in patria. Dicendũ ergo q in hac petitõne
et in duab9 pcedẽtib9 petunt tempalia. vel que tempali
ter habent qtũ ad sua inicia: licet fm sui ɔplemẽta eter
na siue que habebũtur in eterna vita. Vñ aug. In eter
na vita triũ primarũ petitionũ impetratões fiunt: licet
hic incipiant. nam et sctificatio nois ↄc. Preterea. vba
sacre scripture plures habẽt intellect9. vt sic habũdãtia
diuie sapiẽtie euidentius appareat et cõmendabilior exi
stat. Vñ aug. de doctrina xpiana. iij. li. qd in diuinis elo
quijs largi9 et vberius potuit diuinit9 puideri q vt ea
dem verba pluribus intelligãtur modis. quo alia nõ mi9
attestãtia diuia faciãt approbari. ¶ Ex his patꝫ respon
sio ad quesita. qꝛ fm diuersos intellect9 reuelatos homi
nibus interiori a sũmo magro vel alio modo ɔgnitos. alij alio
mõ exponũt sermonẽ eundẽ. ꝓpter qð nullũ est incõueni
ens si fm diuersas expositões petatur tpale et eternum
siue obtinendũ tpaliter et eternaliter: tñ fm intellectus
principales in primis trib9 petitõnib9 impetratões fi
unt obtinendoꝝ in vita eterna: licet hic inchoent. Et ex
his patet rñsio ad obiecta pro vtraqꝫ pte.

Petitio quarta. Panem

Sequit de quarta petitõne. que ẽ. Panem
nrm quotidianũ da nobis hodie. Et pmo
querit de diuersitate modi qtũ ad termi
natõem harũ quatuor petitõnũ ↄ triũ pre
cedẽtiũ. Math. vj. ca. Secũdo de dubitabilib9 que inci
dunt circa hanc petitõem.

Queritur ergo pmo .§. j.

quare in istis qtuor petitõib9 exprimit qð petit. In tri
bus pcedẽtib9 nõ. ¶ Itẽ quare ponũtur iste qtuor petiti
ones cõiũctõib9 copulate: tres pcedẽtes incõiuncte. di
cit eñ. Panẽ nrm quo. da no. ho. ↄc. ¶ Ad primũ dðm.
q licet nõ exprimat i trib9 petitõib9 cũ postulat: itelligit
tñ. Cum eñ petit sanctificet nomẽ tuũ subintelligit no
bis. Silr ẽ de alijs vt ex dictis patet. Nõ aũt ita euiden
ter exprimit in primis cũ petit sicut in alijs: qꝛ hmõi ex
pressio videret sonare in psumptõꝫ petẽtis. ¶ Ad aliud
dðm q prime tres petitões ita cõnexe sunt qtũ ad ea q
principaliter i illis petũtur. hoc est qtũ ad bona create
que sunt obtinẽda in patria: q vnũ non potest sine alio
haberi. Nõ est ita de illis q postulãt vltimis. Preterea.
prime petitões ptinẽt ad statũ btitudinis vbi deus erit
omia i oib9. Vñ idẽ increatũ petit i illis. qꝛ ergo copula
tio cõiũctõis est signũ diuersitatis copulatoꝝ: magis cõ
gruit q copulatões ɔiũctõnales copulent qtuor vltias
petitões q primas tres.

Consequẽter que .§. ij.

rit de dubitabilib9 q incidũt circa ipam petitõem. Prio
ergo qrit de prima pte scꝫ de hoc q dicit panẽ. Secundo
de hoc q dicit nrm. Tercio de h q dr qtidianũ. Quar
to de hoc q dicit da nobis. Quinto de h q dicit hodie.

¶ Circa primũ qrit pri9. vtrũ petit hic panis corpalis
an spũalis. an vterqꝫ. Secundo habito q vterqꝫ vtrũ sit
vna petitio vel plures. Tercio vtrũ petẽd9 est corpalis
siue materialis a dño. ¶ Circa primũ sic. q spũalis: vi
det ex qdã glo. q dicit. Hic ẽ panis viu9 q de celo descen
dit Joh. vj. Itẽ alia glo. Panis ẽ corp9 xpi. vel vbũ dei
vel ipe deus. ¶ Q aũt hic petit panis corpalis hetur a
Cris. q dicit Math. vj. exponẽdo hãc petitõꝫ hoib9 loq
bat carne indutis. et nccitate nate subiectis. et nõ pote
tib9 eãdẽ hre impassibilitatẽ cũ angelis: cõdescẽdit iã na
ture infirmitati. h panis necessari9 idutis carne ↄ nate
ifirmitati ẽ panis corpalis: g ↄc. Ex his pꝫ q petit hic
tã spũalis q corpalis. Et h etiã het in glo. luc. xj. q dic.
Hic panis tam corpalis q spũalis ẽ necessari9 tã aie q
corpi. ¶ Cõtra. Math. vj. vbi determiat qs pais peten
dus ẽ dicit. Panẽ nrm supsubstãtialẽ da nobis hodie. h
panis materialis nõ ẽ supsubstãtial: g ↄc. Supsubstãti
alis eñ ẽ. q ẽ sup oẽs substãtias fm glo. ¶ Et pt hic qri.
qre dñs docuit petere solũmodo panẽ: cũ multa sint hu
mane ifirmitati necessaria pter panẽ. Respõsio. q h
petit panis corpalis et spũalis vt ex glo. patet ↄ infra
plenius patebit. ¶ Ad hoc qð obijcit q hic petit panis su
psubstãtialis ↄc. Dicẽdũ q hoc qð dico supsubstãtialis
nõ determiat pcise qs pais petẽd9: h qs prio ↄ pricipalit
Vñ p hãc determiatõeꝫ nõ excludit qn pais materialis
hic petat h solũmõ q nõ prio ↄ pricipaliter. ¶ Ad aliud
qð qrit qre dñs docuit solũmõ panẽ esse petendũ. Rñsio
vt sic doceret solũmõ vite necessaria ↄ parce etiã eẽ appe
tenda. et hõ in hac vita eẽt expeditus ad ascendẽdũ ad
eterna: nulli9 rei tpalis onere grauat9. Vñ Cris. Ne
qꝫ ꝓ pecunijs neqꝫ ꝓ lasciuia neqꝫ ꝓ pciositate vestimen
toꝝ neqꝫ ꝓ aliq alio taliũ: sed ꝓ pane solũ iussit orõem
facẽ. Et post qbusdã interpositis sbdit. ↄ vult vndiqꝫ nos
hñ accinctos eẽ et alatos tantũ cedẽtes nate quãtũ vtili
tatis nccitas a nobis expetit. ¶ Si obijcit p illð verbuꝫ
aug. ad pbã qð cũ sufficiẽtia petim9 a pte q excellit. i.
noie pais totũ signãtes. Rñsio q hec sufficiẽtia de q lo
qt aug. ẽ nccitatis nõ voluptatis vel excessus alicui9.

Consequẽter que .§. iij.

rit supposito q hac petitõe petit panis corpalis ↄ spũal.
Vtrũ sit vna petitio vel plures. q vna: videtur p hoc q
tm sunt septem petitiones vt pꝫ ex glo. ¶ Cõtra. vt ex di
ctis patet hic petit materialis et spũalis. ¶ Itẽ aug. de
sermõe dñi in mõte. Est panis necessari9 vite: est panis
iusticie: et ẽ panis sacramẽtal. ¶ Itẽ glo. Math. vj. Pa
nis corpus xpi ẽ vel verbũ dei. vel ipe deus: q qtidie ege
m9. Hec sũt diuersa genera panũ q hic petũt. et oino di
uersa sũt panis corpalis ↄ spũalis: panis creat9 ↄ icrea
t9. ex q vidr q petitio hec nõ sit vna h plures: cũ illa que
hic petũt sint plura et sũme diuersa. ¶ It in trib9 seqnti
bus petitõib9 petit amotio mali pteriti futuri et pñtis.
et fm h tres distiguũt petitões. h maior ẽ differẽtia pa
nũ iam dictoꝝ q illoꝝ triũ petibiliũ. in qb9 est tñ diffe
rẽtia fm tẽpus. In his aũt panib9 ẽ differẽtia fm sub
stãtiã et subiectũ. magis q debẽt multiplicari petitões h
q ibi. ¶ Pret. cũ hic mltiplex pais petit: qre dicitur pa
nis singulariter ↄ nõ panes pluralit. Rñsio. q licet
mltiplex pais hac petitõe postulet: tñ ẽ petitio vna. Ad
cui9 euidẽtiã notandũ. q quiqꝫ sunt panes nobis neces
sarij. qtuor i via: vn9 in patria. In cui9 signũ dñs pauit
qnqꝫ milia hoim scdm numerum cũ qnqꝫ panib9. math. xiiij. Prim9 pais ẽ ma
terialis siue corpalis q ẽ ad corpis sustẽtatõem. de quo
math. iiij. Non in solo pane viuit homo. Ali9 ẽ spũalis
siue iusticie qui datur ad corroboratõꝫ. de q luc. xj. ami
ce accomoda mihi tres panes. Isti tres panes triplex ro
bur signãt. scꝫ ad opandũ. ad resistẽdũ: ad pseuerãdũ
in opatõe bonoꝝ i resistẽtia maloꝝ. Terci9 est doctrina
lis scꝫ ad eruditõꝫ. vt sciat qd eligendũ et quid declinã
dũ. de hoc pane Gen. iij. In sudore vult9 tui vesceris pa

ne mo. Et eccl.xv. Cibauit illū dñs pane vite ꝛ intelle
ctus. Ille panis ē verbū dei ꝑm glo. Quartus ē sacramē
talis Xp̄ū ad expiatōem. ps. Panē angeloꝝ mādūcauit
hō. Sap.xvi. Paratū panē de celo p̄stitisti eis ꝛc̄. Qui
tus ē eternalis s. ad fruēdū. Joh.vi. Ego sum panis vi
uus ꝛc̄. Si quis manducat ꝛc̄. Isto aūt multiplici pane
indigemus et hic petim⁹. Et licet isti panes substātialiꝭ
differāt et differētia maxima sicut creatū et increatum
tñ ordine siue relatōe ꝯueniūt. quia panis materialis ꝛ
spūalis. doctrinalis et sacramētalis ad eternalē ordinā
tur. ꝛ hic petunt̄ et dant̄: vt ille qui ē eternalis habeatur
Ex his patz quare dr̄ panis in singulari non in plurali
panes s. ꝓpter vnitatē ordinis siue relatōnis. Quadru
plex aūt panis. s. materialis spūalis. doctrinalis ꝛ sacra
mētalis necessarij sunt laborātibꝰ i opibꝰ meritorijs. vt il
lis mediātibꝰ quintus panis habeat̄. Primꝰ aūt necessa
rius ē ad corpis sustentatōem. secūdus ad aīe corrobo
ratōem. tercius ad eiꝰ instructōem. quartus ad eius ꝯ
uersōez. s. in puritate. Hi ꝗ quatuor panes necessarij sūt
ad laborē finalē opum meritorioꝝ. ¶ Ex his patet rñsio
ad hoc qđ obijcit̄. q maior ē differētia in petitōibꝰ hac
petitōe ꝗ in petitōibꝰ alijs petitōibꝰ sequētibꝰ quia illa
tria vt hic petita sunt: nō habēt vnitatē p̄dictā: ꝗ petitio
nes ipe fines habēt diuersos vt ex supradictis patet: ꝛ in
fra plenius patebit. ¶ Si obijcit̄ ꝯtra p̄dicta. qꝛ ex illis
videt̄ q ex hac petitōe petit̄ principaliter obtinēdū i pa
tria. cuius ꝯtrariū supra determinatū ē. ꝛ ꝯtra glo. que
dicit quatuor sequētia p̄ntis vite sunt p̄sidia. Rñsio. vt
dicit glo. panis ē corpus xp̄i vel verbū dei vel ipe deus ꝗ
quotidie egemus. ex quo patet q cū egestas ad vitā p̄ntē
ptinet. q licet petat̄ hac petitōe ille panis qui ē deꝰ: non
petit̄ vt ē habēdus in gloria sꝫ vt ille quo indigemꝰ tpali
ter. quasi coopante ad hoc vt habeamꝰ eū ad fruēdū eo i
glīa. petimꝰ aūt eū hic vt ē opans ad victū quo hic viuit̄
bene: et hoc vt habeat̄ in futuro vt quo viuēdum ē beate.
Vñ luce.xiiij. Beatus qui mādūcat panez in regno dei.
Vñ hic petitur vt ille quo hic indigemus: licꝫ ad hoc vt
eo i futuro fruamur. generaliter ꝗ hic petit̄ panis vt sit
refectio in via. qđ patet p hoc qđ dr̄ quotidianū luce.xj.
quotidianū eī sonat in distractōez dieꝝ sigillatim dicto
rū ꝓpter qđ hec petitio ē cōplenda in via. Itē panis sacra
mētalis. s. eukaristie nō ē necessarius nisi in via. i cuiꝰ fi
gura defecit manna qñ filij isrl̄ intrauerūt terrā ꝓmissio
nis. vñ habet̄ Joh.v. In patria erūt oēs docibiles dei i
quo oīa videbūt. Vñ hiere.xxxj. oēs cognoscēt me a mi
nimo eoꝝ vsqꝫ ad maximum. Similiter nec spūalis ad
corroborādum.

Consequenter que .§.iiij.

ritur. si panis materialis ē petendus. Et nō videt̄ mat.
vj. Nolite solliciti eē dicentes. quid mādūcabimꝰ aut qđ
bibemus ꝛc̄. ¶ Si rñdeat̄ q hic nō ꝓhibeat̄ postulatō ci
bi a dño sed sollicitudo mētis. Cōtra hoc opponit aug. i
li. de sermone dñi sic dicēs. Cur oremus p his adipiscen
dis ꝗ huic vite sunt necessaria velut ē victus ꝛ vestimen
tū: cū ipe dñs dicit. Nolite solliciti eē quid edatis vl̄ qđ
induamini. an pōt quisqꝫ de ea re nō sollicitus eē p qua
adipiscēda cū tanta intētōe animi orō dirigēda sit: vt ad
hoc totū illud referat̄ qđ de claudēdis cubiculis dictum
ē. Per hoc innuit aug. q si panis petit̄ in orōe dñica: cū
sollicitudine petit̄. cū dixerit dñs math.vj. Cū oraueris
intra cubiculū tuū. vt vult ꝗ aug. tāta diligētia nō pōt eē
sine sollicitudine. ¶ Itē math.vj. Primū querite regnū
dei et iusticiā eiꝰ ꝛc̄. glo. hec oīa. s. vtēda in via. super hoc
aug. in li. de sermone dñi. q ait. Primū querite regnum
dei et hec oīa adijcient̄ vobis. nō ait vtiqꝫ. querite p̄mū
regnū dei. deinde ista querite: sed hec oīa inquit appōnē
tur vobis. s. etiā nō querētibꝰ. Quō aūt recte dicat̄ nō q̄
rere aliquis. qđ vt accipiat intentissime deū dep̄cat̄: ne
scio vtrū inueniri queat. p hoc videt̄ velle aug. q panis
corpalis vl̄ aliqđ aliud tpale nō sit petēdū orōe dñica.

¶ Preterea. nihil petēdum nobis ē nisi qđ est bonū nrm̄
sꝫ vt habet̄ a glo. aug. sup illud Mat.vj. Querite regnū
dei. ꝛ hec oīa ꝛc̄. hic apte ondit ista nō eē petēda tāq̄ bo
na: ꝗ nō sunt nobis appetēda et ita vt prius. ¶ Contra.
habet̄ supra. Preterea luce.xj. dicit glo. Panis quotidi
anus dr̄. qꝛ hic necessarius quātū aīe carniqꝫ ē tribuēdū
siue spūaliter siue corpaliter siue vtroqꝫ mō accipiatur.
Rñsio. q panis corpalis nō ē petēdus vt illud quod
principaliter intēdit̄ obtineri orōne ista: sꝫ vt adminicu
lū illi qđ principaliter postulat̄. Petit̄ eñ panis materi
alis ad sustētandū corpus ne succūbat in exercitio opum
iusticie. ꝛ sic spiritꝰ roboratꝰ pane spirituali hō assequit̄
quod intēdit. Vñ petit̄ vt corpus eo sustētetur et coopet̄
spiritū in exercitio operuꝫ iusticie. Vñ solet dici q petit̄
vt adiectū: nō aūt vt pricipalit̄ intētū. ¶ Ex his pꝫ rñsio
ad glo. luce.xj. Quia etsi panis materialis hic petatur.
non petitur primo et pricipaliter intentū et petēdum: sꝫ
vt adiectum et p posterius intentū. ¶ Ad illō quod obij
citur Math.vj. Nolite solliciti eē dicētes. quid mandu
ca. ꝛc̄. Dicēdū q illo verbo nō ꝓhibetur quin cibus ma
terialis possit peti a dño: sed sollicitudo et ꝓcuratio cibi
lautioris. Vñ glo. hi videntur argui qui spreto victu vel
vestitu cōmuni: lautiora sibi vel austeriora p̄ his cū qui
bus viuūt alimēta querēt vl̄ indumēta. Petere aūt a do
mino cibum cōmunē nō importat huiōi sollicitudinem.
Petere aūt cibum quotidianū a domino ē ꝓijcere in euꝫ
sollicitudinē petentis. ad quod monetur. j. pe. vlt. Oēm
sollicitudinez vrām ꝓijcientes i eum. quoniam ipi cura ē
de vobis. ¶ Ad aliud quod dicit aug. quod petitur hac
petitione petitur cum sollicitudine ꝛc̄. Dicēdum q verū
ē. nō tñ cuꝫ sollicitudine curiositatis que probetur mat.
vj. sed potius sollicitudine diligentie et recte intentōnis
que sollicitudo cōcurrit quādo postulatur principaliter
intentū et appetitum. nō aūt quando postulatur illud qđ
p posterius intenditur et petitur. vt quādo petitur panis
materialis. ¶ Ad aliud dōm. q illud verbum aug. s. non
ait primum querite regnum dei: deinde ista querite ꝛc̄. ñ
excludit quin alia possint peti a regno dei ꝛ iusticia eius
sed q nō debēt eqꝫ primo et principaliter ꝛ equali sollici
tudine queri siue peti. Unde glo. super illud primū queri
te ꝛc̄. Hic apte ostendit ista non eē petenda tanq̄ bona
nostra etsi necessaria. regnū autē dei petenduꝫ ē: et in eo
finis noster ē ponēdus ꝓpter quem omnia facimus. Hic
nō negatur quin talia petenda sint: sed q nō sunt peten
da vt principaliter querēdum siue vt finis: sed vt necessa
riū vite quod ē ꝓpter illud quod ē vt finis appetendum et
petendum. Preterea. primū hic nō respicit posterius tpe
sed dignitate. Unde glo. ibidē. Illud eñ petēduꝫ ē ꝓpter
illud necessarium. ergo primum querite regnum dei. id ē
preponite omnibus rebus ceteris. vt aūt hoc queratis.
nō debet esse sollicitudo ne illa desint. Ex hoc patet q ñ
negat̄ hoc verbo dñi querite primum ꝛc̄. quin necessaria
vite queri possint: nō tamē debꝫ esse sollicitudo ne desint
nec debent nimia sollicitudine queri possint. ¶ Quod aūt
dicit aug. q apponentur vobis etiam nō querentibus in
telligitur vobis nō querentibus prima et principali in
tentione et diligentia. q. d. etsi non querantur: sic suppad
dentur. i. ꝯferentur vt superaddita: non vt principaliter
danda. Unde glo. nec ait illa dabuntur sed apponentur.
quia aliud est quod principaliter datur: aliud quod sup
additur. quia in intentione eternitas: in vsu debet esse tē
poralitas. et illud datur: hoc superadditur. ¶ Ad aliud
dōm. q bonum proprie sumptum dicit cōditōnem finis.
et sic sumpto bono non est bonum nostrū. alio modo
mine bonum. dicitur vtile ad bonum simpliciter obtinē
dum. hoc vltimo modo sumpto bonum est panis materi
alis bonum nostrum. id est necessarium vel vtile nobis:
primo modo non.

Nostrum

Equiẽ de hoc ꝙ dr̃ nr̃m. Circa qd̕ sic. ante ꝙ panis iste detẽ nobis nõ ẽ noster: ſ; ei⁹ qui datur⁹ ẽ illũ. ẽ dõm eẽt: panẽ tuũ da nobis hodie. ¶ Itẽ ſm ꝙ petiẽ panis sacramẽtalis nõ videẽ dõm eẽ panẽ nr̃m. cũ panis iste sit panis angeloꝝ nõ hoim nisi ꝑ accomodatõem. ¶ Itẽ quo iure dr̃ nostrũ. ¶ Respõsio. panis ꝓprie dr̃ eẽ illius cui⁹ ẽ refectio. dr̃ ẽ eẽ nr̃m: vt nr̃a oñdatur indigẽtia ꝓpter quam indigemus hmõi panis refectõe. ⁊ vt sic indigẽtiã nr̃am recordando humiliemur. Itẽ nr̃m dr̃. vt oñdaẽ ꝙ ꝓprimo indigẽte nõ debet ab aliquo vt ꝓpriũ haberi: ſ; ⁊ materialis ⁊ spũalis ipi indigẽti cõmunicari. Preẽea. nr̃m dr̃ ñ tuũ. quia nos sumus cã ꝓpter quã ẽ panis materialis et sacramẽtalis ⁊ doctrinalis. et spiritualis. sub rõe panis dico hoc ẽ inq̃tũ reparati⁹ ẽ indigẽtie. vñ nr̃ ẽ. nõ ꝓprietate: ſ; vtilitate ⁊ causalitate. nos eñ finis sumus ꝓpter quẽ panis iste ministraẽ. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ ⁊ si verbũ dei sit panis angeloꝝ. tñ panis hoĩs ẽ verbũ caro factũ. ſm eñ deitatẽ inuisibilẽ deus reficit angelos. Tho. xij. Ego cibo inuisibili ⁊ potu qui ab hoĩbꝫ videri ñ põt vtor. ſm aũt deitatẽ in ꝑsona filij incarnatã reficit nos. ¶ Ad hoc qd̕ queriẽ quo iure panis qui ẽ verbũ dei siue sacramẽtalis dr̃ nr̃. Dicẽdũ ꝙ ẽ fructus terre nr̃e. Fructus autẽ ei⁹ ẽ in cui⁹ terra ortũ habet. Iste aũt panis ẽ fructus vẽtris beate virginis. Luce. ij. benedict⁹ fructus vẽtris tui. ps. Dñs dabit benignitatẽ ⁊c̃. Itẽ iste panis specialiꝰ pt̃ dici hoĩs ꝙ angeli rõe efficiẽtie quodãmodo. homi eñ datũ ẽ ꝯficere corp⁹ xp̃i nõ angelo. Math. xxvj. hoc facite quotiẽscũq; su. in me. cõmemoratõem.

Quotidianum

Onsequẽter queriẽ de hoc qd̕ dr̃. quotidianũ. Et primo quare dr̃ in luca. quotidianũ in matheo supsubstãtialẽ. ⁊ quare mutatũ ẽ qd̕ dicit math. in id qd̕ dicit lucas. ¶ Itẽ cũ multi habeãt panẽ materialẽ ⁊ spiritualẽ. quare q̃tidie petunẽ dari. alia eñ genera panũ nõ sunt dicẽda quotidiana. ¶ Itẽ cum iusti qui orãdo impetrãt qd̕ petũt ꝯtinue habeãt panẽ spiritualẽ: videẽ ꝙ debẽt dicẽ panẽ ꝯtinuũ; nõ q̃tidianũ. ¶ Si diceret ꝙ nõ habẽt panẽ sacramẽtalẽ ꝯtinue neq; doctrinalẽ. ꝓpter qd̕ nõ deb; dici ꝯtinuũ. Similiter nec habẽt quotidie hec genera panũ. ¶ Itẽ panis hic sacramẽtalis quare dr̃ quotidianus: cũ a paucis de ecclia quotidie recipiaẽ q2 a solis sacerdotibꝫ. ¶ Itẽ cu; multi in ecclia clamẽt. panẽ nr̃m quotidianu; da nobis hodie. q tñ istũ panẽ nõ cõmunicẽt quotidie. videẽ ꝙ clamẽt ⁊ nõ exaudienẽ. Cõtra. Isa. xxx. ad vocẽ clamoris tui statim vt audierit rñdebit tibi ⁊ dabit tibi panẽ arcũ

Ad primũ dõm. ꝙ quod ẽ supsubstãtiale a paucis intelligiẽ: qd quotidianũ a multis. ſ; sicut supra tactum est orõ edita a math. ẽ edita vt ꝑfectis ꝯueniebat. ꝓpter qd̕ ĩ editõe math. poniẽ supsubstãtialis: q2 hoc ꝑfecti capere poterãt. sed vt oẽs cape possent orõem dñicam: decreuit ecclia loco supsubstãtialis quotidianũ poni. ⁊ ꝯueniẽs ẽ hec mutatio: cũ idẽ sit hoc ⁊ illud. dicit eñ dam. Panẽ nr̃m supsubstãtialẽ da nobis hodie. hoc ẽ panẽ nostrum quotidianũ. Similiter math. vj. panẽ nr̃m supsubstãtialẽ. glo. vel quotidianũ. Quotidianus tñ a forma generaliori noĩatur ꝙ supsubstãtialis. ꝯtinet eñ panẽ corpale; spũalẽ. doctrinalẽ ⁊ sacramẽtalẽ. supsubstãtialis aũt vt est quotidianus solũmõ sacramẽtalẽ. ¶ Si obijciẽ contra hãc expositõem. quia panis supsubstãtialis ẽ: qui ẽ sup omnes substãtias sicut dicit glo. quotidianus nõ ẽ super omnes substãtias. Rñsio ꝙ hec expositio ẽ ſm ꝙ ipe deus siue xp̃s dr̃ panis. vt patet ex verbis glo. qui hic ẽ q̃tidianus: ſ; ĩ patria eternus vt dr̃ ĩ glo. Preẽea. supsubstãtialis duobꝫ modis põt intelligi. Vl' vt sit vna dictio. vl' due sint dictões. q̃i da nobis panẽ supsubstãtialẽ. i. xp̃m qui supsubstãtialis. i. super omnes substãtias qui panis noster in altari ẽ. Vel ita da nobis panẽ nr̃m. i. xp̃m qui ẽ ꝓprius cibus fideliũ. ⁊ hoc sup panẽ. i. p̃ter panẽ substãtialẽ. i. necessariũ ad sustentatõem. q. d. da nobis vtrũ; panẽ mẽtis ⁊ corporis. Panis aũt quotidianus tã de corpali ꝙ de sacramẽtali sane põt intelligi. ¶ Nota ꝙ multiplici rõe dr̃ iste panis sacramẽtalis supsubstãtialis. vna ratõne qua est sup omnem substãtiam: corpus eñ eius est super omnẽ substantiam corpalẽ: aĩa eius sup omnem substãtiã spũalẽ. deitas eius sup omnia ẽ. rõe cui⁹ posset dici supsubstãtialis sicut dr̃ suphon⁹ ſm dyo. ⁊ dam. vel alia rõe. sicut accidẽtia cederẽt in nihilũ nisi supportarẽtur a substãtia. iõ dr̃ substãtia q2 substat accidẽtibꝫ: similiter nisi a xp̃o supportarenẽ substãtie ⁊ accidẽtia cederẽt in nihilũ. iõ dr̃ supsubstãtialis. quia nõ substat accidẽtibus tm̃ sicut substãtia: ſ; accidẽtibꝫ et substantijs. heb j. portãs oĩa verbo virtutis sue. Itẽ aliter panis substãtialis dici põt. sustentat eñ naturã infimã;. s. corpus. Iste aũt ex quo sustentãt nr̃m supremũ. s. aĩam: merito supersubstãtialis dici põt. puerbi. xij. Iustus ꝯmedit et replet aĩam suã. Item alius panis substãtialis cedit in naturã comedẽtis: nõ sic iste ſ; mutat ꝯmedentẽ in se. Aug. Nõ tu me mutabis in te: ſ; tu mutaberis in me. iõ merito panis iste supsubstãtialis dr̃. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ lic; multi habeãt panem materiale; ⁊ spirituale;: tñ necesse habent petere pane; spiritualem: vt illũ habũdanti⁹ ⁊ ꝑfectius habeãt. Ioh. x. Ego veni vt vitã habeãt ⁊ habũdãtius habeãt. Preẽea. pro habitis petiẽ vt ꝯseruẽt. ps. da mihi intellectũ ⁊c̃. Cassi. Idẽ supra petijt: ſ; dona dei cõtinue sunt petenda. semper eñ p̃stat qui donata cõseruat. ¶ Ad aliũ dõm. ꝙ etsi iusti ꝯtinue panem spirituale; habeãt: hoc est habitu virtutis siue iusticie: tñ nõ habeãt cõtinue actum iusticie sed interpolate. ⁊ iõ non est dõm ꝯtinuũ: ſ; potius quotidianũ. nõ eñ ꝯtinue exit in opus. ꝓpter qd̕ necessarius est panis iste quotidie: vt quotidie viuetur ⁊ in opus exeat. Preẽea vt dicit Crisost. ꝓ pane solum iussit orõem facere. ⁊ pro pane quotidiano. vt non solliciti simus ꝓ crastino. ¶ Ad aliũ qd̕ obijciẽ. ꝙ panis sacramentalis a paucis accipiẽ ⁊c̃. Dicendũ ꝙ quilibet existens extra mortale isto pane reficitur. Cibus eñ intrans per os alicuius corporis. nõ tm̃ reficit ipm os: ſ; oĩa ꝯmembra sua. Ecclesia aũt totũ vnũ corpus est. j. corin. xij. Omnes nos in vnum corpus baptizati sumus. hui⁹ corporis caput xp̃s. Col'. j. est caput corporis ecclesie. huius capitis os p̃latus siue sacerdos. hiere. v. Si separaueris p̃ciosum a vili: quasi os meũ eris. Illud est ꝓpriu; sacerdotis. separare. s. p̃ciosum. i. aĩam a peccato quod est vile. hiere. ij. Euilis facta es ⁊c̃. Iste igitur panis ex quo quotidie ab aliquo sacerdote ꝯmediẽ: quotidie totu; corpus quod est ecclesia a pane illo reficitur. Ite; quod est vnius membri: ꝓpter vnionem membrorum dicitur esse alterius. vt lingua dicit se habere anulum quem habet manus. et calciamentũ: quia illud pes habet. Item ꝓpter vnionem membrorum ecclesie. quod est vnius membri: dicetur esse omniũ ꝯmembrorum. Sacerdos autem cõmunicans quotidie membrũ ecclesie est. ideo panem illum ratõne illius cõmunicant omnia membra ecclesie. vnde quodlibet membru; ecclesie potest dicere illud p̃s. Particeps ego sum omniũ timentium te. ¶ Si aũt obijcitur cõtra hoc. sicut videtur arguere aug. in li. de sermone domini sic. Regulã orãdi a dño traditũ trausgredi nõ oportet: ſ; in ecclesia orientali multis diebus nõ cõmunicatur corpus domini. quia multis diebus cessant a celebratõne. nec tamen videntur ꝓpter hoc iudicãdi trãsgressores. et ad hoc ꝑsuadent: tũ quia hoc faciũt sine scandalo. tũ quia ñ ꝓhibentur ab ecclia sic facere. neq; sic faciẽtes damnantur. ergo panis sacramentalis nõ est dicendus quotidianus. Hoc argumentũ pt̃ extrahi a verbis Aug. in expositõe hui⁹ petitõis. ⁊ ex his infert ipe vlterius sic. Restat igiẽ vt quotidianũ panẽ accipiam⁹ spũalẽ. p̃cepta sc; diuina que quotidie oportet meditari ⁊ operari. Nã de ipis dominus dicit ioh. v. opamini escã que ñ

corrumpit. Quotidianus aūt iste cibus nūc dicit: q̄dia
ista vita [illegible] descēdētes succedētesq̄ peragūtur.
¶ R̄nsio. q̄ aug. nō ꝯcludit panē sacramētalē nō eē quoti
[illegible] sed̄m orietales. dic̄ eī vñ ꝓbat nō hūc
in [illegible] pane quotidianū. nā [illegible]
crimie [illegible] qui eo quotidie nō accipiūt [illegible]
nihil in aliquā ptem disceramus. hec aug. Ex his verbis
patet. q̄ nō intēdit ꝯcludere q̄ panis sacramētalis nō sit
quotidian⁹: sꝫ q̄ nō sm̄ eos. p hoc si eēt: graui crimie ar-
guēdi eēnt qui illū nō quotidie cōmunicāt. sꝫ nō sunt ar-
guēdi sic: ergo videt̄ habere ꝓpositū sm̄ eos. Aug. autē
nō diffinit vtrū arguēdi sint vel nō. ¶ Ad vltimū ḡ dōm
q̄ argumētū aug. ꝓcedit suppositis illis que supponunt
orientales.

Da nobis

Consequēter querit̄ de hoc q̄ dr̄ da nobis.
Et querit̄ ꝓ q̄ supponit q̄ dico nobis. vide-
tur q̄ tm̄ ꝓ iustis quibꝰ ꝯuenit dicē pr̄ nr̄.
Et ita videt̄ q̄ panis iste sit tm̄ petēdus iu-
stis. ¶ Itē videt̄ q̄ ꝯueniret cibū petere omni carni. Dic̄
eñ Cris. sup math. xvij. Antiqui monachi in grāꝝ actō
ne solebāt dicē. Qui dat escā omni carni ⁊c̄. ḡ grās age
bāt ꝓ cibo dato omni carni. ḡ eadē caritate debet peti ci
bus oī carni. ḡ debet dici da oī aīali ⁊ non tm̄ da nobis.
¶ Preterea. vidr̄ q̄ deberet dici mihi nō nobis. qꝛ cū vir
aliquis sibi sufficiat: ꝑsumptō videt̄ orare siue aliqd po
stulare ꝓ alio siue aliqd. ¶ Si r̄ndeat̄ q̄ orō dñica, put ē
edita a maiorib̄ ꝯuenit ꝑfectis. nūc videt̄ q̄ put ē edita a lu
ca deberet dici mihi: cū illa forma tradita sit inꝑfectis.
Sꝫ videt̄ ꝑ illud eccē. ix. Nemo scit vtrū amore vel odio di
gnus sit. ḡ et videt̄ ꝑsumptuosum ē alicui postulare ali-
qd aliud a se. ¶ Itē quare nō petit̄ dari nobis cōditōna
liter vt diceret̄ da nobis sicut dam⁹. sicut in sequēti peti
tōe dr̄. dimitte nobis sicut dimittim⁹. ¶ Itē dñs petitōeꝫ
suā ꝯditōnaliter fecit. Math. xxvj. Si fieri pt̄ trāseat ⁊c̄
verūtamē nō sicut ego volo: sꝫ sicut tu. cū ḡ mgr̄ nr̄ sit et
exemplar nr̄m: ⁊ maxime facto. quare nō ꝓponim⁹ peti-
tōes nr̄as deo sub ꝯditōe. Ut dicerem⁹ panē nr̄m quotidi
anū da nobis hodie sicut dīs vel aliquid tale. ¶ Preterea.
q̄re nō docuit dñs petē sub ꝯditōe sicut ille orauit. ¶ Re
spōsio. ad primū patꝫ ex dictis supra i expositōe illi⁹ ver-
bi pr̄ nr̄. Ibi eī dictū ē. q̄ etiā iniusti pñt dicē pr̄ nr̄ ⁊ q̄re
et quo affectu. ¶ Ad illḋ qḋ subdit̄ q̄ panis iste sit tm̄ pe
tēdus iustis. Dicēdū q̄ hoc nō ē verū. qꝛ illi qui pñt dicē
pater nr̄. vel in ꝑsona ecclie. vel optādo sibi filiatōem tā
ti patris: possunt petere panē quotidianū sibi dari vt iu
sti fiant. s. cōmunione panis spūalis. instructi dono panis
doctrinalis. purgati dono panis sacramētalis. Pretea a
iustis pōt peti etiā iniustis: qꝛ ⁊ iusti iustos debēt diligē
⁊ iniustos. Iustos i deo: iniustos ꝓpter deū: diligē inquā
et affectu ⁊ effectu. ¶ Ad aliud dōm. q̄ nō ē hac oratōe
petēdus cibus aīalibꝰ. cui⁹ rō ē qꝛ hec oratō data ē a dño
beatificādis i patria: vt ex ipsis petitōibꝰ supradictis pꝫ.
Preterea. oīa ꝓpter electos facta sunt. Vñ adamātius su-
per li. iudic̄. Iustis oīa seruiūt. Vñ iusti pncipatuꝫ tenēt
i creaturis. In cui⁹ testimoniū dr̄ geñ. j. Faciam⁹ hoiem
ad ymaginē ⁊ silitudinē nr̄am: ⁊ psit ⁊c̄. dū eī hō ymagi
nē dei ⁊ silitudinē in se habet: inferioribꝰ creaturis iure
ꝑsidet. ⁊ respectu illoꝝ obtinet dñium. Vñ sicut qḋ dat̄
illis qui regi seruiūt dat̄ regi: sic qḋ dat̄ inferioribꝰ cre-
aturis dat̄ iustis. ꝓpter qḋ iustoꝝ ē grās soluere ꝓ bene
ficijs aīalibꝰ collatis. Ex his patet q̄ etsi iustoꝝ ē grās
exoluere deo quia dat escā omni carni: nō ꝓpter hec pe-
tēda ē hec exhibitō in orōe dñica. ¶ Ad illḋ qḋ obijcitur
q̄ dōm eēt da mihi nō da nobis ⁊c̄. Dicēdū q̄ ꝯueniē⁹
dr̄ nobis q̄ mihi. hec eī forma orādi data fuit a dño fra-
tribꝰ qui erāt filij summi pris. Vñ incipit̄ pr̄ nr̄. quoꝝ
ꝓprie ē sibinuicē subuenire mutua orōe. ⁊ eī alios. s. pec-
catores [illegible] suis supplicare. Preterea hec forma oran
di ꝓuisa fuit a summa sapientia. vt illo vteret̄ ecclia que
nullos excludit fideles. nec oportet ascribi presumptōi si
a quocūq̄ dicat̄ cū hec sit forma vniuersalis orādi [illegible]
ta a dño: ⁊ ab omnibꝰ sm̄ hāc formā dicēda. ¶ Ad aliud
qḋ querit̄ quare nō apponit̄ ꝯditio ⁊c̄. Dicēdū q̄ nō ꝯue-
niret nobis dicere da nobis sicut nos dam⁹: qꝛ nō sum⁹
dñi rerū. res eñ accomodate sunt nobis ad vsum. vnde
dispēsatores sumus solummō. ꝓpter qḋ nr̄m nō est dare
ꝓprie sed dñi. qui ē dñs simpliciter rerū. j. paralip. vlti.
Tue sunt diuitie et tua ē gloria tu dñaris omniū. Nostꝝ
aūt ē offensas dimittere. quia sumus susceptibiles iniuri
arū. ¶ Ad illud quod querit̄ de cōditōne apponēda vel in
telligēda in petitōibꝰ. Dicēdū q̄ duo sunt genera ꝯditio-
nū apponēda vel intelligēda i petitōibꝰ. Una ex pte eius
a quo petit̄. vt si vis vel hmōi. ⁊ hec intelligit̄ in omni pe
titōe. nec exprimit̄ ꝓpter sui certitudinē. Certū ē eñ q̄ il-
le qui ē summe bon⁹ imo summa bonitas et ob hoc sum
me diffusiuus boni qui dat omnibꝰ affluenter. Iaco. j. q̄
quātū ē in ipso semper dare parus ē. Alia ē ꝯditio ex pte
petētis. Et hoc pōt eē dupliciter: vel ꝓprie r̄ndens ꝑ quā
dā ꝯformitateꝫ. vt si diceret̄. da sicut dam⁹. vel sanctifica
sicut sanctificamus ⁊ hmōi. Et hmōi ꝯditio neqꝫ ē expri
mēda neqꝫ subintelligēda. nisi in illa petitione vel cōmu
nis. et hec ē intelligēda in oībꝰ petitōibꝰ sic. exaudi me si
cut exaudio ꝓximū. Vñ prouerb. xxj. Qui obturat aurem
suā ad clamorē paupis. ipse clamabit ⁊ nō exaudiet̄. glo.
generaliter: non egeno tm̄ vel corporaliter infirmo. Naꝫ q
criminibꝰ alienis affectu misericordie ñ vult ꝯdolere. sed
vindicātis via vult tenere censuraꝫ: ostēdit se vicioꝝ feci-
bus eliquatū: nō auditu diuine misericordie dignum. di
mitte sicut dimitto. Math. xviij. Serue nequā omne de
bitū dimisi tibi ⁊c̄. nonne ḡ oportuit ⁊ te misereri ꝯserui
tui ⁊c̄. Hec aūt ꝯditio intelligēda ē i omni petitōne. Vñ
sup illud math. vj. Si dimiseritis hoībꝰ peccata eoꝝ ⁊c̄
dicit glo. signat i omnibꝰ his petitionibꝰ indubitanter a
dño tribui qḋ petit̄: si vltime ꝯditionis pactū seruare nō
negligim⁹. Vñ subdit. Si dimiseritis ⁊c̄. Ecce q̄ i oībꝰ
petitionibꝰ his intelligēda ē conditio dimissionis offen-
se. vel ꝯpassionis miserie. ¶ Ad vltimū dōm. q̄ dñs docu
it petere sub ꝯditione licet non sic ipse orauit. In quinta
petitione quare ñ sic supra tactū ē. quare autē ñ alijs in-
fra dicetur.

Hodie

Consequēter querit̄ de hoc qḋ apponit̄ ho-
die. qꝛ videt̄ q̄ suꝑflue: cū includit̄ i hoc q̄
dr̄ quotidianū. Cū eñ petit̄ dari panē q̄ti
dianū petit̄ dari hodiernuꝫ ⁊ [illegible] hodie et
cras et ꝯsequēter. ¶ Itē aug. ad ꝓbam. ꝑ hoc q̄ dr̄ hodie
signatur hoc tpe. sed panis quotidianus ē panis huius
tpis. [illegible] ita vt prius. ¶ Iteꝫ cū hac petitione petit̄ corpus
xp̄i quod nō ē cōmunicādum alicui sano post prandium
videtur q̄ ista petitio non ē faciēda post prandiū. cū illa
petatur illo die dari qua ꝓfertur. et hoc ē qḋ dicit aug.
in li. de sermone dn̄i i monte. dic̄ eñ. Quis est qui audeat
dicere semel tm̄ nos orare debere orōem dominicā. Aut
certe etiā si iterū vel tercio. vsqꝫ ad eā tamē horā qua cor
pe dñi ꝯmunicam⁹. Post vō nō sit orādum ꝑ reliquas ꝑ
tes diei. non eñ iā dicere poterimus da nobis hodie qḋ
iam accepimus. aut poterit quisqꝫ cogere vt etiā vltima
diei pte sacramentū illud celebremus. ¶ Itē [illegible]
ex hoc apposito q̄ ꝯmunicādū sit quotidie. glo. math. vj.
quia xp̄e noster factus ē. et deus pater cuꝫ xp̄o nobis oīa
donauit. Ideo oramus vt quod nr̄m ē ꝑ donum quotidie
detur. sed solummō datur nobis qñ ꝯmunicamus: ḡ ⁊c̄.
¶ Responsio. q̄ non suꝑflue apponit̄. imo multiplex est
ratio quare apponit̄. Una ē ne sollicitudine grauemur.
crisο. ꝓ pane iussit solū facere. ⁊ ꝓ pane quotidiano. vt ñ
solliciti simus ꝓ crastino. ⁊ neqꝫ in hoc suffecit vbo: sꝫ et
aliḋ post hoc apposuit dicēs. da nobis hodie. vt nō ꝯtera
m⁹ nosipsos sollicitudine superueniētis diei. Alia ē ne aliq̄
delicto ꝯtingēte a corpe xp̄i seꝑemur. In li. ḋ dono ꝑseue-

rantie dicit aug. repetēdo verba Cypriani sic. Hunc pa
nē dari nobis quotidie postulamus. ne qui in xp̄o sum⁹
z eukaristiā quotidie accipimus ad cibū salutis: inter-
cedēte aliquo grauiori delicto dū abstinētes z nō cōmu-
nicātes a celesti pane prohibemur: a xp̄i corpe sepemur.
Alia ē ratio moralis. vt p hoc intelligatur q panis iste
die gratie nō nocte peccati sit accipiēdus: ne indigne ac-
cipiens corporis z sanguinis dn̄i reus efficiat̄. j. co. xj
¶ Ad primū ḡ dōm. q licz panis quotidian⁹ cōprehē-
dat hodiernū: n̄ tñ petēdo panē q̄tidianū nob dari peti⁹
hodie nob dari. nō ei seq̄t̄ peto panē q̄tidianū mihi dari
ergo peto hodie dari. hodie em̄ t̄pus act⁹ dandi vel quā-
do cōsignat. cū dicitur da nobis hodie. cū aūt dicitur da
nobis panē quotidianū: nō exprimitur t̄pus vel q̄n ip̄i⁹
actus dandi: sed potius qualitas rei siue substātie dan-
de. Unde sensus ē. da nobis panē quotidianū. i. da nob
panē qui est quotidianus. i. quo debemus quotidie refi-
ci. dicitur ei quotidianus. quia quotidie reficere debz vt
patz ex glo. qui petitur dari hodie. i. semp existēte vita p̄-
senti. Unde da nobis hodie. Aug. q̄diu dicit̄ hodie. id ē
in hoc t̄pali vita. Joh. vj. Domine da nobis semp panē
istum. ¶ Ad aliud patz r̄nsio ex dictis. quia nō sequitur
peto mihi dari panē quotidianū: ergo peto illū mihi da-
ri hodie vel hoc t̄pe. licz ei panis quotidianus sit panis
huius t̄pis: nō tamē cōsignat q̄n siue t̄pus t̄pius act⁹ dā-
di sicut hodie facit. ¶ Ad aliud quod obijcit̄. q cū panis
sacramētalis. i. corpus xp̄i nō ministrat̄ post prandium
q hec orō qua petitur illud dari hodie: nō ē dicēdo post
prandiū. dicūt aliqui q cū multiplex sit panis quotidia-
nus. eccl̄ia orās ante prandiū. panē nostrū quotidianū
da nobis hodie petere pōt indifferēter vnū istoꝝ dari si-
bi. post prandiū ꝯo pōt petere corporalē doctrinā sp̄ualē
nō aūt sacramētalē. Uel aliter pōt dici. q eccl̄ia p totum
orbē dilatat̄. Ideo frequēter dr̄ orbis terre. q̄n aūt i vno
emisperio ē post prādiuz. vel nox in alio ē ante prandiuz
vel dies. iō semper qualibet hora cōsecratur corpus xp̄i
z cōmunicat̄ ab aliquo. z rōne illius ab hominibus mē
bris ecclesie. vel quia p orbez multi sunt infirmi qui pro
necessitate qualibet hora dici cōmunicari possunt. et sic
tota eccl̄ia p illos: nō tñ licet ꝯficere nisi ante prandium
¶ Ad vltimū dōm q quotidie debem⁹ cōmunicare sp̄ua-
liter adminꝰ. sacramētaliter z sp̄ualiter t̄pibus statutis
ab eccl̄ia. Ut in glo. math. vj. Super illud. panē nostrū
supsubstātialē vl̄ quotidianū. Quia qui edūt me adhuc
esuriēt Eccl̄i. xxiiij. hic quotidian⁹ i patria eternus. Hic
panis assidue p fidē z caritatē interius reficere debet. qz
sine eo viuere nemo pōt. Uerbum glo. sic intelligi debet
quotidie dek aliquibus sacramētaliter z sp̄ualiter. oibꝫ
aūt sp̄ualiter.

Petitio quinta. Et dimitte nobis debita nr̄a sicut z nos zc̄.

Sequit̄. z dimitte nobis debita nr̄a sicut et
nos dimittim⁹ debitoribꝫ nr̄is. Hic p̄mo
querit̄ quid petitur hac petitōne. Secun-
do si hec petitio sit faciēda. Tercio supposi
to q sic. Utrū a quocūqz fieri debeat. Quarto. vtrū peti-
tur hic dimissio peccatoꝝ p̄teritoꝝ vel p̄sentiū. Quinto
de modo petendi hoc ē vtrū ꝯuenit fieri sub cōditōe. Se-
xto vtrū dimissio debeat omnibꝫ fieri an solūmodo petē-
tibus veniam.

Queritur ergo pri- .§. j.

mo. quid petit̄ hac petitōne. Et patet q dimissio pecca-
torū. quia luce. xj. dicitur. dimitte nobis peccata nostra.
Item math. vj. super illud debita dicit glo. interli. pc̄ta.
¶ Cōtra. hic petitur dimissio peccatoꝝ. debita sunt aliqd
z debitores alicuius rei sunt debitores. sed peccatum ni-
hil ē. Joh. j. Sine ip̄o factū ē nihil: ḡ petens dimissionē
debitoꝝ nō petit dimissionē pc̄toꝝ. ¶ Itē null⁹ obligatur
ad pc̄m. ḡ peccatū nō ē debitū: cū debitū importat obli-
gatōem debitoris. ¶ Respōsio q debita dicunt̄ peccata
que nos debitores pene esse [illegible] Ideo ñ hic
agit̄ de debitis pecuniarū: sed de debitis offensarū. Sic
peccatores dicūt̄ debitores. Luce. xiij. putatis quia z ip̄i
debitores fuerūt p̄ter oēs hoīes habitātes in hierl̄m. ibi
debitores peccatores dicunt̄. Un̄ glo. Isti hierosolimite
nō soli peccatores fuerūt: sed in terrorē reliquoꝝ puniti
sunt. Et augusti. de sermone dn̄i. debita peccata dici ma
nifestū ē. Iuxta illud qđ ait dn̄s math. v. Amen dico ti-
bi nō exies inde donec reddas nouissimuz quadrantem.
¶ Ad illud qđ obijcit̄ q peccatū nihil ē. dōm q sicut te-
nebra. vno mō dr̄ carētia lucis z nihil ē. alio mō aer ob-
scurus z aliqd ē. Un̄ dan̄. iij. Benedicite lux et tenebre
dn̄o. Sic ē ꝺ peccato. q̄nqz dr̄ priuatō finis debiti i actu
interiori vel exteriori. z sic nihil ē. q̄nqz ip̄e actus malus
z sic aliqd ē. Un̄ mgr̄. ij. li. senten̄. xxxv. dis. Sane dici pt̄
z libē tradi debet. pc̄m esse actū malū interiorē z exteri-
orē. z sic vno mō ē aliqd: alio mō nihil. Preterea. pc̄ta nō
dicunt̄ debita formaliter. s. qz debent̄: ꝫ effectiue. s. qz effi
ciūt debitores. s. penarū. Ex ꝫ pz r̄nsio ad illđ qđ obijcit̄
q null⁹ obligat̄ ad pc̄m zc̄. Quia licz null⁹ obliget̄ ad
pc̄m: tñ cōmittēdo pc̄m efficit̄ debitor pene. debituz em̄
ꝯtrahit̄ cōmissione peccati. ꝓpter qđ peccatū dr̄ debituz
quia peccatorē efficit debitorē.

Consequēter queri- .§. ij.

tur. si petēda ē dimissio pc̄toꝝ. q sic: pz ex auctoritate et
sapiētia z bonitate illius q hāc docuit orōem. ¶ Contra.
nullū malū debet relinquere dn̄s impunitū. relinquē ma
la impunita eēt ꝯtra eius iusticiā. z ita ꝯtra seip̄m qui ē
summa iusticia. ad quod sequeret̄ q negaret se. qđ ē im-
possibile. ij. thimo. ij. Ille fidelis p̄manet seip̄m negare ñ
pōt. ¶ Itē Job. ix. Uerebar omnia opa mea. sciēs q non
pceres delinquēti. Si aūt dn̄s nō pcit. nō ē ab eo petēda
dimissio pc̄toꝝ. ¶ Itē si petit̄ dimissio pc̄toꝝ. aut ē ñ q̄tū
ad penā. aut q̄tū ad maculā. aut q̄tū ad vtrūqz. Si q̄tū
ad penā. Cōtra. sup illđ Job. ix. Uerebar oīa opa mea.
glo. z si penitētes ad p̄niam vocat: tñ pc̄m nūq̄ sine vlti
one p̄terit. vel hō punit vel de⁹ punit. Si q̄tū ad maculā
tūc incōuenienter sequit̄. sic z nos dimittim⁹ debitoribꝫ
nr̄is. qz nos nō possum⁹ auferre maculas criminū. hoc ei
solius dei ē. Un̄ Isa. xliij. Ego sum ille q deleo iniq̄tates
ꝓpter me. q. d. nullus ali⁹. Ex his relinquit̄ q incōueni-
enter petit̄ q̄tū ad vtrūqz. ¶ R̄nsio. q hec petitio inter
omnes necessaria ē z frequētius iterāda. Un̄ aug. Quā-
tūcūqz in hac vita ꝓficim⁹ necesse ē nobis dicē dimitte no
bis zc̄. ¶ Ad illđ qđ obijcit̄. q petere dimissionē peccato
rū ē petere ꝯtra diuinā iusticiā zc̄. dōm. q petere dimis
sionē pc̄toꝝ ꝫm intentōz petitōis. ꝓut edita ē a summa
sapientia: nō ē vt peccatū oīno dimittat̄. s. q̄tū ad penā:
ꝫ vt ꝫm ptem. vt si sit infinita pena debita culpe. q mu-
tet̄ in t̄palem: si aūt finita q mutet̄ in minorē. z hoc petē
nō est cōtra dei iusticiā. Similiter intelligēdum ē ꝟbum
Job. s. sciēs q nō pceres delinquēti. hoc em̄ intelligit̄ de
omnimoda indulgentia. Unde sensus ē. sciēs q nō pcēs
delinquenti. i. nō omnino pceres. hoc nō ē sine pena qua
cūqz. s. ꝯpūctiōis siue afflictōis eiusqz. ¶ Ad id qđ queri-
tur vtrum petitur dimissio q̄tum ad penam tm̄ zc̄. dōm
q q̄tum ad vtrūqz. ¶ Ad illđ qđ obijcitur. q nos nō pos
sumus criminis maculas tollere zc̄. dicūt quidā q nos
debitoribus quodammō tollimus maculas peccatorum
nō p infusionē grē sicut deus: sz p meritū. videlicet cum
oramus p ip̄is et meremur illis primā grām. Unde Ja
co. v. Qui ꝯuerti fecerit pc̄torē ab errore vie sue: saluabit
aīam eius a morte z opit multitudinē peccatoꝝ. Aliter
pōt dici z magis ad ꝓpositū. dimittere debita ꝫm q intel
ligit̄ cū dr̄. sicut et nos dimittimus debitoribus nostris:
ē nō recordari offensarū siue iniuriarū ad vindictā. Un̄
Criso. math. vj. exponēs illud. dimitte nobis zc̄. hāc sup
plicatōnis legē induxit i submemorādo quidē pc̄toꝝ mo-
destos esse suadens. i iubēdo aūt dimitte aliqs a memo-

ria mali vniuersa eruens nos. Unde Leui. xix. Nō eris memor iniurie ciuiū tuoꝝ: intellige vt vindices.

Consequenter que .§. iij.

ritur. vtrū hec petitō facīeda sit a quocūq;. Et videtur q nō: sȝ solū ab illis qui nihil habēt aduersus aliquē. quia Math. vj. Si nō dimiseritis hoīb9 nec pater vester dimittet vobis pctā vr̄a. glo. Cū oratis. remittite si qd habetis aduersus aliquē: aliter ei pater vester nō dimittet vobis. Ex his videt q frustra fit hec petitō ab illis q habēt aliquid aduersus aliquē imo videt obesse eis. Unde Inno. ꝯcludit ex auctoritate p̄dicta his q̄ q debitoribus nō dimittūt. hec ōrō nō videt ꝓdesse: quinimo videt obesse. nā quis petit sic sibi dimitti sicut debitoribus ille dimittit: ꝓ facto si nō dimittit ille debitoribus suis: videtur petē vt nō sibi dimittat. Et dicūt aliqui q qꝛ ē ōrō ecclie licet aliqui habeāt ꝯsciam ꝺ odio primi n̄ h̄n̄t min9 pn̄t hāc petitōem facē in ꝑsona ecclie: ꝭ cū caritate vniantur mēbra ecclie sibinuicē ꝛ capiti: tales aūt nō habēt caritatē: nō videt q in tali statu possit associare se ecclie siue mēbris ecclie. ¶ Itē aug. de orōe dn̄ica. Si mētimur totius orōis nullus ē fruct9: ꝭ q ē in odio mortali mētitur cū dicit. sicut ꝛ nos dimittim9 ꝛc. ¶ It aug. ad probā. dimitte nobis debita nr̄a ꝛc. Nos āmonemur ꝛ quid petamus ꝛ quid faciam9 vt quid accipe mereamur. Quod petamus tangit ibi. dimitte nobis debita nr̄a. Quid faciamus exprimit ibi sicut ꝛ nos dimittim9 debi. nos. Quid faciam9 dico vt accipe mereamur scȝ quod petimus. Ex ꝭ videt q nisi faciā9. i. nisi dimittā9 debitoribus nr̄is n̄ accipiem9. ¶ It glo aug. sup illud. sic et nos dimitti. debi. no. Ecce qua cautōe ꝯstringimur. in q̄ et nos adinuicem ad misericordiā inflectit ꝛ peccātibus in se veniā ꝓmittit. ꝛ nobis ꝛ ꝑ nos alijs veniā ꝓmittit. Ex hac glo. habetur q cautū ē ꝛ sanxitū a dn̄o. quō obtinēda ē venia pctōꝝ a dn̄o. ꝙ facientes ꝯtrariū nō obtinēt. Uñ Inno. hoc pacto ꝛ ea cautōe nobis debita dimittunt: si nos nostris debitoribus dimittim9. alioquin etiā dimissa reuocant i debitū ꝭm illud math. xviij. Serue nequā omne debitū ꝛc.

¶ Cōtra. nullus tenet ad dimissionē eoꝝ quoꝝ emenda ꝛ vindicta etiā canonice exigit: ꝭ iniurie illate emēda canonice exigit ab inferētibus: ꝙ nullus tenet ꝛc. ꝙ cū illō n̄ impedit efficaciā orōis siue exauditōem ad quē null9 tenet. licet aliquis nō dimittat qd̄ sibi iniuriatū ē: nō ꝓpter hoc videt q orō sua nō debeat exaudiri. ¶ Itē si necessario talis requirit dimissio. s. iniuriaꝝ illataꝝ. necessario dico. vt sine qua obtineri nō pōt remissio pctōꝝ. ꝙ videt q iudicialia quibus puniunt malefici abrogāda sunt. nec ē iusticia aliqua exercēda in punitōe iniuriātiū ꝓximis ¶ It debitū pecunie nō ē dimittēdū necessario ad hoc q aliquis obtineat dimissionē pctōꝝ a dn̄o: silr videt q n̄ debitū offense ē dimittēdū ad idē obtinēdū. vel q̄re nō sic.

¶ Respōsio q hec petitio a quocūq; pōt fructuose dici. scȝ iusto et iniusto. ꝛ etiā existēte in odio fraterno: sed distinguendū ē. aut talis existēs in odio fraterno ē ꝑsona generalis in hac pte dicēs orōem hāc in ꝑsona ecclie aut nō. Si primū pōt hāc orōem facē. ꝛ rōe qua eā dicit in ꝑsona ecclie: qꝛ in orādo vtilitatē intēdit ecclie: ecclie associat q̄tū ad hoc licȝ nō simpliciter. Ad hoc qd̄ obijcitur q vnio mēbroꝝ fit caritate mediāte. Dicēdū q hoc intelligēdū ē ꝺ vnione simpliciter. Intentōe aūt ꝑficiendi ecclesie fit vnio ꝭm qd in ꝓposito. Si nō dicit eā in ꝑsona ecclie ꝭ in ꝓpria ꝑsona: aut habet odiū mortale i ꝯsciētia actuali cū ꝓposito siue volūtate nō dimittēdi: aut cū ꝓposito et volūtate dimittēdi. volūtate dico incōpleta. Si primū: sine p̄iudicio dico opinādo. q nullū assequit fructū ex ipa orōe ꝭ pon9 dānū. Si secūdū estimo q fructū assequit ex ipa orōe. Uñ inno. Quisq; laborat odio vel inuidia: grauat magis hac orōe q̄ adiuuet. nisi forte iā ꝓpositū habeat dimittēdi. ꝛ i tali casu intelligit verbū aug. de orōe dn̄ica. Si inimicos vr̄os nō diligitis nolite orare (ꝭ nō audeo dicē: imo vt diligatis orate) Idē i eodē [illegible] nō dimiseritis [illegible] ꝛc. ¶ [illegible] qd̄ primo obijcit ꝑ illud math. vj. Si nō dimiseritis: nec pr̄ vester celestis dimittet vobis ꝛc. Dicēdū q verū ē. Nūq̄ ei existēti i odio mortali dimittuntur pctā a dn̄o. fructuosa tn̄ pōt eē tali hoī hec orō si sit in ꝓposito dimittēdi offensam, primo. et volūtate. s. incōpleta ꝛ dolet q nō habet cōpletā. ¶ Nec sequit pr̄ vester nō dimittet vobis pctā vr̄a. si vos nō dimiseritis: ꝙ hec ōrō n̄ ꝓdest nō dimittētibus. Prodest ei qñq;. qꝛ sic orādo obtinet a dn̄o grām dimittēdi ꝛ diligēdi inimicū sicut innuit aug. in verbis p̄dictis. ¶ Ad illud qd̄ obijcit q q est in odio mortali mentit cū dicit. sicut et nos dimittim9 ꝛc. Dicēdū q talis nō assequit fructū dimissionis pctī ꝓ q̄ petit ꝛ q̄tū ad hoc intelligit verbū aug. s. q toti9 orōis nullus ē fruct9. Si tn̄ habeat volūtatē ꝛ ꝓpositum dimittendi qdammō dicit verū dicēdo. Sicut ꝛ nos dimittim9 ꝛc. qꝛ quodammō dimittit. s. ꝓposito ꝛ volūtate qualicūq;. Uñ nō omnino sine fructu petit a tali dimissio debitorū qꝛ tali dat aliqua grā huius orōis frequētia. Ex his pȝ rn̄sio ad alia que obiecta sunt ꝓ pte ista. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit ꝓ alia pte. s. q hō nō tenet ad dimissionē eoꝝ q̄ꝝ emēda canonice requirit ꝛc. Distinguēdū ē ꝭm Inno. inter ꝑfectos et imꝑfectos. Qui aūt statū ꝑfectōis ꝓfitentur: debēt veniā omnimodā indulgere. Qui nōdū votum ꝑfectōis emiserūt. debēt odiū et etiā corde rancorē deponere: sȝ non tenētur satisfactōem debitā ꝯdonare. Et nota q licet ꝑfectoꝝ sit omnimodā veniā indulgere iniuriarū sibi illatarū. et imꝑfectoꝝ odiū ꝛ rancorē illis deponere que ex illatis iniurijs ꝯceperūt. ꝛ oīm vniuersalit inimicos diligere ꝛ benefacē odiētibus ꝛ ꝓ ꝑsequentibus orare: sunt tn̄ quedā culpe i quibus ē culpa relaxare vindictā. s. vt dicit Inno. Et si pctm̄ i nos tenemur dimittere pctm̄ tn̄ in deū ꝛ pctm̄ i ꝓximū debem9 punire. Cōcedendū ē ꝙ sicut obiectū ē. q licet qs nō dimittat qd̄ sibi iniuriatū ē. s. q̄tum ad emēdā vel satisfactōeȝ. dūmodo odiū corde ꝛ rancorē deponat: nō ꝓpter ꝭ debet orō sua nō exaudiri. ꝛ si satisfactōem exigit ab illo qui intulit iniuriā dūmodo exigat amore iusticie nō libidine vindicte ꝓpter ¶ Ex his patȝ rn̄sio ad illō qd̄ sequit. qꝛ iudicialia sunt ad puniēdū delicta pena ꝯueniēti: licȝ ꝓcesserit dimissio ex pte lesi q̄tum ad culpam siue offensam. ¶ Ad vltimū dōm. q hac petitōe nō āmonemur ad dimissionē pecunie Uñ aug. de sermone dn̄i. Nō hic quisq; vrget pecuniam dimittere debitoribus: sed quecūq; in eū alius peccauerit Nā pecuniā dimittere illo potius iubemur p̄cepto quo superius dictum est. Si quis tibi tunicā tollere voluerit et iudicio tecū ꝯtendere: dimitte illi et palleum. math. v. Sed si quis offendisset aliquē iniuriando eidem in detētōe pecunie: offensaȝ debet ei dimittere nō debitū. Unde Aug. de orōe dn̄ica. In ista quīta petitōe qua dicimus dimitte nobis de. no. sicut ꝛ nos dimitti. debi. nr̄is. nō de pecunia quidē dici ꝭ de oibus q̄ i nos quisq; peccat. ac per hoc et de pecunia. peccat nāq̄ i te qui pecuniā tibi debitā cum habet vnde reddat nō redderet. Quod peccatū si nō dimiseris: nō poteris dicere dimitte nobis sicut et nos dimittimus. Si autē sit homo ꝓfessionis ꝑfecte. et ille qui ei iniuriatur in detinendo pecuniā suam ita voluntarius ē ad pecuniā illā detinēdam: q illā nolit reddere nisi fuerit ꝯuictus in iudicio. i hoc casu dimittenda ē pecunia. Unde aug. eodē. Nō est necesse omni pecuniario debitori dimittere debitū: sed ei qui reddere noluerit intantū vt velit etiā litigare. Seruum aūt dn̄i (vt ait ap̄ls ij. thimoth. iij) non oportet litigare. Qui ergo sponte vel conuict9 pecuniā debitā reddē noluerit: dimittēda ē illi.

Consequēter que .§. iiij.

ritur. verum hic petitur dimissio peccatorum preteritorum vel presentium. De preteritorum videtur aug. de dono perseuerantie. quinto orationis loco dicimus dimitte nobis debita nostra. sicut et nos dimittim9 debi. nr̄is. In qua sola petitōe nō inuenit posci ꝑseuerātia. p̄terita

eñ sunt peccata q̄ nobis vt dimittant̄ oram⁹. pseuerantia vo que ineternū saluos facit. tpe quidē hui⁹ vite nō tā pacto ſ3 et ꝙ vſq3 ad eius finē restat ē necessaria. ¶ Contra. videt̄ solū ꝙ petit̄ dimissio pctoꝝ pñtiū. Aug de dono pseuerātie. Cū gloriosissim⁹ Ciprian⁹ locū istū dñice orōnis exponeret: ait inter cetera. q̄ necessarie eī q̄ prouidenter ꝛ salubriter āmonemur ꝙ peccatores sumus. qui ꝓ peccatis rogare cōpellimur. vt dū indulgētiā a deo petim⁹: pſciētie sue anim⁹ recordet̄. ne quis sibi quasi innocēs placeat ꝛ se extollēdo plus pereat. instruit̄ ꝛ docet̄ peccare se quotidie: dū3 quotidie ꝓ pctis iubet̄ orare. Ecce ꝙ dicit. qui peccatores sumus qui ꝓ peccatis rogare cōpellimur: ex quo videt̄ ꝙ hic rogamus ꝓ pñtibus peccatis. ¶ Item idē videtur ꝑ hoc qd̄ intēdit ōndere. ꝙ null⁹ omnino innocēs ē ſ3 pctor. ſm illud. j. Joh. j. Si dixerimus quia peccatū nō habem⁹ ꝛc̄. ſ; pstat ꝙ ideo intēdit dicere de peccatis pñtib; g̃ ꝛc̄. ¶ Respōsio. ꝙ hac petitione petit̄ dimissio pctoꝝ p̄teritoꝝ. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur ꝙ peccatores sumus qui ꝓ peccatis rogare cōpellimur ꝛc̄. Dicēdū ꝙ hoc dicit Cyprian⁹ ꝯtra pelagianos qui ponebāt hominē iustū in hac vita nullū habere oīno pctm̄. Quod Cyprianus infirmat ꝑ hoc. qa peccatores sumus ꝛ quotidie peccamus: ꝛ quotidie iubemur ꝓ peccatis orare. Et qd̄ intelligit̄ ꝙ dicit. Qui ꝓ peccatis orare cōpellimur de p̄teritis: pa3 ꝑ illud qd̄ sequit̄. vt dum indulgētiam ꝺ deo petim⁹: pſciētie sue anim⁹ recordetur. Recordatio eñ ē p̄teritorum ꝛ indulgētia pctoꝝ. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ peccata pñtia q̄tum ad culpā et reatum p̄terita sunt q̄tum ad actū. Et sic intēdit Cyprian⁹ ꝛ iohañ. euāgelista. ꝙ nullus sit oīno īnocēs. ſ. qui omnino mūdus sit a macula: ꝛ nullius debitor pene. actus tñ inordinati quoꝝ ꝑpetratōe facti sunt maculati ꝛ rei p̄terierūt. ꝛ ꝓ dimissione peccatoꝝ que sic p̄terierūt petit̄ hac petitōe. dimitte nobis debita ꝛc̄. ¶ Si obijcit̄ cōtra hoc ꝑ illud quod dicit greg. in quadā omel̄. Quisq3 illicita nulla cōmisit: huic iure ꝯceditur vt licitis vtat̄. Dōm. ꝙ greg. loquit̄ de illicito mortali. Quod aūt hic dī ꝙ null⁹ ē qui sit omnino mūdus a macula ꝛ nullius debitor pene intelligit̄ de macula ꝛ reatu veniali. Prouerb. xx. Quis pōt dicere mūdū ē cor meū ꝛc̄.

Consequenter que .§. v.

ritur de mō editōis huius petitōis. ſ. de hoc ꝙ edita ē cū ꝯditōne tali. ſ. sicut et nos dimittimus ꝛc̄. Circa hoc sic. Ex bonitate dei ē ꝙ nobis peccata dimittunt̄. ſ; deus in infinitū melior ē q̄ nos: g̃ incōꝑabiliter facilius dimittit q̄ nos. g̃ videtur ꝙ hec petitio qua petim⁹ vt deus dimittat nobis sicut nos dimittim⁹: minus ordinata ꝛ fructuosa sit ex ꝯditōe apposita. Cū eī nos cū difficultate dimittimus petimus hac petitōe sic ꝯditōnata ꝙ similiter dominus cū difficultate dimittat. qd̄ nō ē nobis vtile petere ¶ Itē aug. Illa elemosina nihil melius. ꝛ loquit̄ ꝺ dimissione. g̃ dimittere ē opus misericordie. S3 misericordia dñi p̄cedit nr̄a3. Unde luce. v. Estote misericordes sicut ꝛ pater vester celestis misericors ē. Uñ sicut ſm ordinem rectū diuina misericordia p̄cedit nr̄a3. ꝓpter qd̄ dicitur Estote misericordes sicut ꝛ pater vester ꝛc̄: deberet h̄ dici dimittimus vel dimittam⁹ sicut tu dimittis. ¶ Ite3 ex hoc mō petēdi habet̄ ꝙ cōmittitur peccatū i hominē. cōtra qd̄ dī in ps̄. Tibi soli peccaui. ¶ Ite3 duob; modis tñ ē dimittere peccatū. ſ. auctoritate: vt solius dei. solus eñ dimittit peccata. vt dī luce. vij. ꝛ officio: sicut sacerdotis. Joh. penul̄. Quoꝝ remiseritis peccata remittuntur eis. ſ; hec orō generalis vtpote omniū mēbroꝝ ecclesie. ꝛ hoc q̄tum ad omnes petitōes. hāc aūt generalitatē nō ꝑmittit cōditio apposita: qꝛ artat eā intantu3. ꝙ solis illis ꝯuenit quoꝝ ē officiū dimittēdi peccatū. ¶ Itē cū hec cōditio in oī petitōe ē intelligenda vt vult glo. Math. vj. q̄ ē amen. signat in omib; his petitōib; indubitāter a dño tribui qd̄ petitur. si diuine ꝯditōis pactū seruare nō negligimus: quare magis apponit̄ hic q̄ in aliqua alia petitōe. ¶ Itē quare magis ponitur hec ꝯditio q̄ alia. vt illa sicut exaudio pri[illegible] super tacitā [illegible] sicut exaudio, primū supponēda ē in omni petitōne. vt videtur ꝓuerb. xxi. Qui obturat aurē sua3 ꝛc̄. et ex glo. ibidem.

Rñsio. ꝙ ꝓuidētia diuine bonitatis fuit. cū docēt hāc formā orādi. vt orō sufficiētissima i se ꝛ efficacissima apd̄ deū: eēt fructuosissima nobis. ꝛ iō nō solum docuit quid orādū sed qd̄ coagēdum a petēte: ne inefficax fieret apd̄ deū ꝛ ꝯsequēter nobis infructuosa. Quid aūt coagēdu3 ē insinuat̄ ꝑ additōe apposita. ſ. sicut ꝛ nos dimittimus debitorib; nr̄is. dimissio aūt hmōi reddit hanc petitōem. dimitte nobis debita nostra: exaudibilē deo. Uñ eccī. xxviij Relinque ꝓximo tuo nocēti. ꝛ tūc dep̄cāti tibi soluētur peccata. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit̄ primo. ꝙ petitōe ista rōe cōditōis apposite petim⁹ qd̄ dñs cū difficultate dimittat Dicēdū. ꝙ nō ē verū. quia qd̄ dico sicut: nō ē nota similitudinis p̄ciſe: ſ; potius in genere. vel vt dicūt nō ē nota similitudinis: ſ; expletōis. vñ sensus ē dimitte nobis debita nostra cū dimiserim⁹ debitorib; nr̄is. ¶ Ad aliud dō3 ꝙ cū dī. estote misericordes ꝛc̄. ibi notat̄ ordo exemplaris ad exemplatū. ſ; cū dī dimitte nobis ꝛc̄. ibi notat̄ ordo meriti ad premiū. Unde hic p̄ponit̄ qd̄ ē ex pte nr̄a tā q̄ meritū ꝛ sequit̄ qd̄ ē ex pte dñi tā q̄ premiū. Uñ qꝛ misericordia hoīs ē hic tā q̄ meritū: misericordia dñi tā q̄ p̄miū: p̄ponit̄ misericordia hoīs. ꝛ subsequit̄ misericordia dñi. ꝙ aūt misericordia hoīs sit p̄miabil̄ misericordia dei. habet̄ math. v. cū dī. beati misericordes qm̄ ipsi misericordia3 ꝯsequētur. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. ꝙ ex hoc mō petēdi notat ꝙ hō peccat in hominē. qd̄ nō videt̄ verū: cū dicat̄ in ps̄. Tibi soli peccaui. Dicēdū ꝙ hoc verbū. Tibi soli peccaui. nō excludit quin peccatū cōmittatur i ꝓximū. Uñ glo. ibi peccaui i me carnis voluptate. ꝛ malū ꝯmisi in ꝓximum. Uñ in glo. notat̄ triplex gen⁹ peccati. Quod eñ dī soli: nota ē p̄cisionis excellētie. vñ sensus ē. peccaui tibi qui solus es. ſ. excellētie singularis respectu oīm. vñ glo. tibi soli qui rex es oīb; sapior. Uel ē nota p̄cisionis singl̄aris mūdicie. Uñ glo. tibi soli. qa tu solus sine pctō es. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit̄. ꝙ duob; tñ modis peccatū dimittit̄. ſ. auctoritate a solo deo ꝛ officio solis sacerdotib; ꝛc̄. Dicēdū ꝙ dimittere peccatū debitoribus ſm ꝙ h̄ intelligit̄ cū dī. sicut et nos dimittim⁹ debitorib; nr̄is ē dimittere iniuriā illatā ab aliq̄. Uñ mar. xj. Cū stabitis ad orādū dimittite si qd̄ habebitis aduersus aliquē: intelligit̄ illud si qd̄ iniurie. dñs aūt dimittit pctā delēdo maculā ꝛ ꝯmutādo penā: sacerdos dimittit ōndēdo ipm̄ eē dimissum a deo. lesus dimittit indulgēdo siue remittēdo iniuriā sibi illatā. Cū g̃ obijcit̄ ꝙ duob; modis ē tñ dimittere pctm̄. Dicēdū ꝙ verū ē ſm ꝙ pctm̄ ꝓ pte sumitur. ſ. macula cū reatu. ex tē̄o aūt noīe pcti ſm ꝙ dī iniuria vl̄ offensa: mō p̄dicto nō ē verū. ¶ Ad hoc qd̄ querit̄ quare magis apponit̄ hec ꝯditio hic q̄ i aliq̄ aliarū petitōnū. dōm ꝙ qꝛ magis cōgruit ꝙ h̄ apponit̄. ꝓpē ꝯformitatē sniarū ꝛ verboꝝ: magis eñ ꝯformes sunt in verbis ꝛ in sentētijs. iste orōes dimitte nobis debita nr̄a ꝛc̄. q̄ iste sanctificet̄ nomē sic nos dimittim⁹ ꝛc̄. ¶ Ad aliud qd̄ q̄rit̄ q̄re magis hec ꝯditio apponit̄ q̄ alia ꝛc̄. Dicēdū ꝙ hoc ē ꝓpter hui⁹ appositōis ꝯgruitate3 ꝛ vtilitatem. Cōgruitas aūt pa3 ex ꝯformitate sniarū ꝛ verboꝝ vt dictū ē. Utilitas pa3 ex illo verbo mat̄. vj. Si dimiseritis hoīb; pctā eoꝝ: dimittet ꝛ vobis pater vester celestis delicta vr̄a. Si aūt ñ dimiseritis hoīb;: nec pr̄ vester dimittet vobis pctā vr̄a. In q̄ insinuāt̄ q̄tuor. ex glo omēs instruunt̄. infideles deterrent̄. fideles allicium̄ ꝛ ꝯfortāt̄. Instruunt̄ aūt ex certitudine ꝓmissi. ex pte petētis ꝛ exigētia iusticie. ex pte iudicis ꝛ quātitate reat⁹. ex pte vālgētie dictis. Et h̄ habet̄ i glo. suꝑ verbū p̄dictū Mat̄. vj. q̄ est h̄ i fine ꝯcludit̄ vt certū sit nobis qd̄ i orōe ꝓmiserim⁹. ne q3 aliud exigit iudex quē rogam⁹. nisi vt tales sim⁹ tribꝰ: q̄lē nobis eū exposcim⁹. ꝛ q h̄ ñ facit: duplicit̄ re⁹ ē. p̄mo qꝛ peccauit ꝛ d3. deīde qꝛ monit⁹ a iudice ñ indulget. Infideles deterrent̄. ex ablatōe excusatōis. tollit̄ eī reo oīo

nõ excusatõis. Unde glo. ibidem. nulla excusatõ relinquit: qr vnusquisq; fm hanc sententiaz in futuro iudicabit. Ex his ptz q vnusquisq; sua infidelitate pdẽnat. Fideles alliciuntur ex euidentia diuine misĉdie qua paratus ẽ ad indulgendum. Unde glo. ibidem deus manifeste mauult cui indulgeat: q̃ quẽ puniat. ideo in nostra posuit potestate qua conscientia quisq; iudiciũ dei puocet erga se: 7 quõ sententiam tanti iudicis possit spare. Confortantur ex fiducia concepta impetrandi. Unde glo. ibidem. formaz imposuit qualiter velimus iudicari. Unde indulgentibꝫ coram deo fiducia respondet impetrandi.

Consequẽter queri .§. vj.

tur vtrũ dimissio debet fieri omnibꝫ an solũmodo petentibus veniã. Et omnibꝫ: videt ꝑ hoc qd dicit Mar. xj. Dimittite si quid habetis aduersus aliquẽ. intellige qui vos lesit. Ecce q p̃cepit dñs dimittere si quid habet aduersus aliquẽ quicũq; sit. ¶ Contra. sup illud debitoribꝫ nr̃is dicit glo. veniã petentibꝫ. ex hac glo. que determiat quibꝫ debitoribꝫ debem⁹ dimittere. videt q solũmodo petentibꝫ veniam sit dimittendũ. Rñsio. q nõ solũmodo dimittendũ est veniam petenti sꝫ 7 petenti 7 nõ petenti. sꝫ maxime petenti: quia nos veniam petentes hanc facimus orationẽ. Unde augu. de sermone dñi. Illud sane põt tractari vt quando dicim⁹ dimitte nobis sicut 7 nos dimittim⁹: tũc pulncimur contra istam regulã fecisse si eis nõ dimittam⁹ qui veniam petant. qm̃ 7 nobis veniaz petentibꝫ a benignissimo patre dimitti volumus.

Petitio sexta. Et ne nos inducas in temptatõnem.

Sequitur. Et ne nos inducas in temptatõẽ. Hic primo querit vtrum temptatio sit appetenda. Secũdo vtrum petendũ sit induci in temptationem. Tercio vtrum deus inducat in temptatõẽ. Quarto de forma hui⁹ petitõis.

Circa primũ sic .§. j.

Uidet q temptari sit appetendũ. sic in ps. legit. Proba me dñe 7 tempta me. nisi temptari esset appetendũ: nõ peteret ps. temptari. ¶ Itez Iaco. j. Omne gaudiũ existimate fratres cum in temptatões varias incideritis. Si gaudendũ est alicui ex hoc q incideret in temptatõẽ: ergo appetẽduz est temptari. ¶ Item nature bone iudiciũ est desideriũ sciẽtie. vnde phus. Omnes homies natura scire desiderant. Sed expientia temptationũ homo maxime instruit in his que valent ad meritũ sibi vite eterne: 7 ex defectu expiẽtie existit in defectu scientie. Eccl. xxxiiij. Qui nõ est temptat⁹ qualia scit. q. d. pauca vel nulla. ergo videt q temptatõis expiẽtia sit appetenda. ¶ Contra. temptatões piculose sũt quod aũt piculosuz est alicui nõ est ei appetendũ: cũ possit esse illi causa pditõnis. Eccl. iij. Qui amat piculũ peribit in illo. ergo temptatõ cũ sit piculosa nõ est appetẽda. ¶ Itẽ sine adiutorio grẽ nõ resistit qs temptatõni etiaz pue. Unde glo. Math. iiij. Sine spũsancto q ad pugnã vadit cito cadit. Nec aliqs scit se habere graz. g si aliqs appetit tẽptari appetit pmitti discrimi. sꝫ null⁹ homo debet se pmittẽ discrimini imo peccaret qui hoc faceret. g null⁹ debet se velle cõmitti discrimi. ¶ Itẽ Iob. vij. Milita ẽ vita homis super terrã. alia lr̃a dicit temptatõ. ppter qd necesse est vnicuiq; prudenter 7 viriliter militare in vita ista ne deficiat in pugna. sꝫ appetẽ temptari 7 adhuc alijs infestari tẽptatõnibꝫ cũ vix sufficiat qs quotidianis resistẽ: indiscretõ 7 psũptõ maxima videt. ¶ Itẽ. ij. Corin. xij. Dat⁹ ẽ mihi stimul⁹ carnis mee 7c. Sꝫ aptus petijt hãc temptatõẽ a se remoueri vt habet ibidẽ: g nõ est appetẽda. ¶ Itẽ Cris. sup illũ locũ Et ne nos 7c. dicit hic. nos nostrã erudit maĩfeste vtilitatẽ 7 pprimit inflatõẽ. docẽs neq; rẽnuere agones. neq; tñ insilire. ita ei victoria 7 clarior nobis erit: 7 deuictio dyaboli [illegible] attractos ei opter viriliter stare nõ vocatos autẽ silere 7 tpus expectare agonis: vt 7 nõ vanã glĩaz 7 viriliratem ostẽdam⁹. Ex h verbo Cri. h habet q nec nõ debem⁹ insilire in temptatões: sꝫ attracti viriliẽ stare. sꝫ attract⁹ est mot⁹ violẽtus: g videt q nõ debem⁹ sponte insilire: sꝫ solũmodo violentia imitti sine attrahi. ¶ Rñsio. q distinguẽdum est inter infirmos 7 pfectos. ab infirmis aũt nõ ẽ appetenda temptatõ. directe dico: sꝫ appetẽda est patientia et victoria si accidat. A pfectis aũt 7 expertis multũ pfidẽtibꝫ de dei misĉdia 7 fidelitate bñ 7 vtiliter qñq; appetit. Unde greg. in mora. Sanct⁹ se temptari post virtutes desiderat. tales attendũt illud. j. Corin. x. Fidelis est de⁹ qui nõ patiet vos temptari sup illud qd potestis: sꝫ faciet cũ tempta. prouentũ vt possitis stare. 7 appeti põt vbi dicit glo. Qui dat temptandi dyabolo licentiã: ipse dat temptatis misĉdiaz. Illa tñ temptatõ que est carnis a nullo est appetẽda: qr vt habet in glo. ij. Corin. xij. ibi dat⁹ est mihi sti. Tẽptatio q̃ fit a carne pctm est veniale: 7 si ei nõ psentiat. ¶ Ad pmuz g qd obijcit dicendũ q cũ dicit proba me 7 tempta me nõ pet. ibi temptari sꝫ si temptet q supra virtutẽ nõ temptet. Unde sensus ẽ. proba me pmo. Et si p⁹ expedierit mihi: tẽpta me. q. d. qui nosti qualis suz si expedit mihi tẽpta me. Uel sic petit: vt ita accept⁹ deo fiat vt dign⁹ sit temptari a dño. iuxta illud Thob. xij. Quia accept⁹ fuisti deo: necesse fuit vt temptatõ pbaret te. Uel sic fm glo. proba me 7 tẽpta me. a. temptatõibꝫ. proba me. i. indica me pbatũ. non tibi qr omnia nosti: sꝫ mihi 7 homibꝫ ne quid delicti maneat. ¶ Ad illud Iaco. dicẽdũ q verbũ Iaco. nõ ẽ argumẽtũ q appetẽda ẽ temptatõ. sꝫ q tẽptatõe existẽte gaudẽdũ ẽ ppter pventũ assequẽdũ ex ista. iuxta illud. j. Corin. x. Fidelis ẽ de⁹ 7c. sꝫ cũ temptatõe dabit pventũ. ¶ Sũt etiã alie ratões quare gaudẽdũ est in temptatõibꝫ. Una ẽ probatio pfessionis xpiane. Temptatõ ei in hac vita ẽ pbatõ xpiane pfessionis 7 argumẽtũ electõis. Unde glo. ibidẽ. Ne indignemi si mali in mũdo florẽt: si vos petimi. qr non est dignitatis xpiane in tpalibꝫ exaltari: sꝫ poti⁹ depmi. mali nihil habent in celo: 7 vos nihil in mũdo. sꝫ spe illi⁹ boni ad quod tenditis gaudere debetis. Alia est manifestatõ constantie. Unde glo. ibidẽ. ideo temptami aduersis. vt p hoc pbare possitis q̃ firmã fidem beatitudinis future in corde gestatis. qd est intelligere virtutẽ sue patiẽtie. Augu. de sermone dñi. Sine temptatõe pbat⁹ null⁹ esse põt. siue sibi ipsi sicut scriptũ est. Eccl. xxxiiij. Qui nõ est temptat⁹ qualia scit. siue alijs sicut dicit aptus Gal. iiij. 7 temptationẽ meã in carne mea nõ spreuistis. Alia est argumentũ acceptationis diuie. Tho. xij. Quia accept⁹ fuisti deo 7c. Alia est sollicitudo diligẽtie. glo. sup illd. Proba me dñe 7 tempta me. quia nisi temptaret: negligẽtes essem⁹. Alia est cõpressio supbie Greg. Sanct⁹ se temptari desiderat post virtutes: ne ex pfidentia virtutuz in pctm cadat. j. Corin. xij. ne magnitudo reuela. extol. me: dat⁹ est mihi sti. 7c. Idez habet ex verbis Cris. Alia est adeptõ corone. Math. vj. glo. temptatõ est necessaria ad coronã. Istis de causis gaudendũ est in temptatõibꝫ. 7 maxime a pfectis 7 expertis qui ppter expientiã fortes sunt in temptatõibꝫ 7 cauti ppe picula earũdez. ¶ Ad illud qd obijcit. Si gaudendũ est alicui ex h q incideret in temptatõẽ. g petẽdũ est temptari. Dicendũ q nõ sequit. bene aũt sequeret si casus ĩ temptationẽ esset directe causa gaudij. sꝫ nõ est ita. Sꝫ illa q̃ solẽt psequi ad temptatõẽ vtpote illa q̃ tacta sunt ex glo. ibidẽ. 7 alia appetibilia. In multis eñ casibꝫ appetẽdũ est consequẽs ad aliud: nõ tñ illud ad qd psequit. sicut ptz de ieiunio 7 abstinẽtia a licitis. ¶ Ad aliud qd obijcit q nature bonũ indiciũ ẽ desideriũ sciendũ 7c. dicẽdũ q hoc verũ est. nõ tñ mod⁹ acquirendi quicũq;. vtpote qñ mod⁹ est piculosus 7 occasio maioris dãni q̃ pueniat pmoditas ex ipa scientia. vt in pposito. casus infirmi ex temptatõe in pctm est incompabiliter maioris damni q̃ scientia pueniẽs ex experiẽtia temptatõis. licet aũt ab infirmo nõ est temptatio appetẽda ppter piculũ casus: vtiliẽ tñ appetit 7 appetẽda est a viro pfecto 7 experto 7 multũ confidẽti de diuina misĉdia 7 quasi cert⁹ de adiutorio diuino. ¶ Ad illud quod obijcit pro alia pte q piculose sunt 7c. dicendũ q hoc verũ est infir-

mis ⁊ inexptis. non sic pfectis ⁊ exptis. ⁊ q̄d additur qui amat piculū ⁊c̄. intelligi debet de his que sunt simpliciter mala ⁊ picula. Unde loquit̄ ibi de hereticis vt p3 ex glo. qui obstinati sunt i erroribus suis. ¶ Ad illud q̄d obijcit̄. q̄ cū nesciat̄ vtr3 appetēs temptari habeat grām ideo appetit exponere se discrimī ⁊c̄. Dicendū et si hec ratō videat̄ efficaciā habere. supposito q̄ infirm⁹ appetēt temptari: non tñ cū exptus ⁊ pfect⁹ hoc appetit. qui fortitudine spūali q̄ preditus est ⁊ expientia qua caut⁹ est: ɔtra temptatōnū picula cu3 diuino adiutorio ɔfidit se posse illis resistere. ¶ Ad illud q̄d obijcit̄ q̄ vix sufficit aliquis ad resistendū quotidianis tēptatōibus ⁊c̄. Dicēdu3 q̄ nō ē ver3. imo quātūcūq3 sunt impetuose ⁊ valide temptatōes: vnusquisq3 habēs caritatem cū diuino adiutorio que in temptatōne nō deficit: sufficit ad resistendū. Cū eñ multi existētes in caritate ingruentibus temptatōibus deficiāt: hoc nō est quia caritas nō mistret virtutē resistendi. Ut eñ dicunt mgr̄i ⁊ verum est. mīma caritas sufficit ad resistendū oñi generi temptationum: ꝫ hoc est ex defectu li. ar. q̄ nō fideliter coopat̄ ⁊ assistit ipi caritati. imo etia3 tanta est virt⁹ caritatis. q̄ etiam nulla minuit̄ temptatōne. vnde Ambro. Torrentē transit ois diligētis. nulla tēpestas nullū ꝓfundū nullū piculum null⁹ terror mortis aut pena vim caritatis iminuit. ¶ Ad illud q̄d obijcit̄. q̄ apl's pet3t stimulū amoueri ⁊c̄. Dicēdū q̄ stimul⁹ apli dicebat̄ incētiuū libidinis vel dolor lateris. ꝫm q̄d incētiuū libidīs potuit petē ei⁹ amotōe3. quia exit⁹ hmōi incētiui in actū mouēte carne semp est pc̄m vt dictū est. Scd̄m aūt q̄ erit in actū sola hostis excitatōe. et si non est pc̄m: est tamē occasio pc̄i. ⁊ ideo potuit ei⁹ amotio postulari sicut occasionis pc̄i. Scd̄m q̄ intelligit̄ dolor lateris: sic potuit petere ei⁹ amotōe3. q2 ipe dicebat executōe3 officij sibi dati a dño sc3 p̄dicatōis. ¶ Ad v̄bū Crif. dicēdum. q̄ reuera nō debem⁹ insilire i temptatō3. ille ei dicit̄ insilire: qui impetuose ⁊ p̄sūptuose exponit se temptatōibus ¶ Ad illud q̄d dicit̄. q̄ attrahi debem⁹. Dicendū q̄ ille attract⁹ nō importat violētiā: ꝫ volūtatē inclinatā ɔsideratōne ratōis intuentis vtilitatē quā assequit̄ victor tēptatōnū que est ex adeptōne corone ⁊ ex alijs que tacta sunt.

Consequēter queri .§.ij.

tur vtrū petendū sit nō induci in temptatōe3. ⁊ videt̄ q̄ sic per hoc q̄d determinatū est i arg̃ na sep̄ ētia. ¶ Contra nihil petendū est ab aliquo ad cui⁹ oppositū sequit̄ ꝓuentus eiusdem. ꝫ ad induci in temptatōne3 sequit̄ ꝓuent⁹ q̄d patet p illud quod dicit̄. j. Corin. x. q̄ dñs cum temptatione dabit ꝓuentū: ergo nō est petendū nō induci in temptatōnem. ¶ Si dicat̄ q̄ aliud est induci in temptatōem ⁊ aliud est temptari: quia induci in temptatōe3 est frangi temptatione. Unde glo. sup illud Math. vj. In temptatōe3 inducitur: qui temptatōe frangit̄. Unde licet dñs cū temptatōne facit ꝓuentū. frangi tñ temptatōe est pc̄m ⁊ sine ꝓuētu. ꝓpter q̄d oppositū est petendū sc3 nō induci. i. nō frangi

Contra. j. Corin. x. fidelis est de⁹ qui nō patit̄ vos temptari supra id q̄d potestis. Qui aūt non temptat̄ supra id q̄d potest nō frangit̄ temptatōe. tūc eñ frangit̄ aliq̄s cum illi imponit̄ onus ad q̄d supportādū robur illi⁹ nō sufficit Si ḡ diuina fidelitas que infallibilis est nec deficit alicui nō pmittit aliquē temptari supra id q̄d pōt: nō pmittit aliquē induci i temptatōe3. ḡ nō optet illud petē a dño. ¶ Itē mīma caritas sufficit ad resistēdū oñi tēptatōni. habēti ergo caritatē nō est op⁹ facere hāc orōe3 vt ei habet̄ ab aug. in li. de correctōe3 ⁊ grā. null⁹ petit ab aliquo q̄d ipe habet ergo cū vnusquisq3 existēs in caritate habet vñ nō inducatur in temptatōe3: videt̄ q̄ nō oporteat h̄ a dño postulare. ¶ Item glo. aug. sup illud. ij. Corin. xij. Uirt⁹ in infirmitate pficit̄. dicit. qñ petitis tpalia: cū mō petite ⁊ cū tiore illi pmittite. vt si ꝓsint det. si scit obesse nō det. quid ei obsit vel ꝓsit medic⁹ nouit nō egrot⁹. Et vocat aug. tpalia q̄ in tp̄e accidūt sicut temptatōe3 vt p3 p materiā de qua loquitur ibidē. ḡ cū qñq3 prosit homi induci in temptatōe3. cu3 frequēter accidat q̄ qui inducit̄ forti⁹ resurgit. nō deb3 qs simplicit̄ petē nō induci in tēptatōe3: ꝫ cū hac additōe si ꝓsit vel si nō ꝓsit. vt si ꝓsit inducat: si nō ꝓsit non inducat.

R̄nsio. vt dic aug. in li. de ꝫmōe dñi. Nō hic orat̄ vt nō temptemur: ꝫ vt nō inferamur i tēptatōe3. tāq̄ si quispia3 cui necesse ē igne examiari. nō oret vt igne nō ɔtingat̄: ꝫ vt nō exurat̄. Joseph tēptat⁹ ē illecebra stupri ꝫ nō est illat⁹ in tēptatōe3. Ex his p3 q̄ aliud ē tēptari: aliud in tēptatōnem induci. Induci eñ in tēptatōe3 est temptatōe frangi. ¶ Ad illud q̄d obijcit̄ q̄ fidelis ē de⁹ ⁊c̄. dicēdū q̄ ver3 est. de⁹ eñ nūq̄ deficit tēptato. vñ nullū de⁹ pmittit tēptari supra illud q̄d pōt. q2 q̄tūcūq3 sit violēta ⁊ impetuosa tēptatio: semp pōt temptat⁹ ille resistē diuino adiutorio sibi assistente. q2 sicut dictū est. Qui dat dyabolo temptādi licentiam: ipe dat temptatis misc̄dia3. hoc ē augmētū virtutis qua pōt temptatōi resistē. Unde glo. sup illud: faciet cū tēptatōne ꝓuentū. i. v̄tutis augmētū. ¶ Ad illud q̄d adiūgitur. q̄ qui nō temptat̄ sup id q̄d pōt nō frangit̄ tēptatōne. Dicendū q̄ hoc nō est ver3. liberū eñ arbitriū sponte frangitur qñ temptatōi succūbit. Tāta eñ est libertas volūtatis: q̄ nō pōt illi violētia vera ⁊ sufficiēs inferri: licet inducens ⁊ interp̄tatiua. Nec ē simile de hac ⁊ de alijs. q2 volūtas quasi ratōe libera ē nulli coactōi subiecta. sine oñi violentia frangit̄. q̄d aūt est in natura simplr̄: nō hmōi p̄dita libertate: nisi supra vires sine robur oneret̄ non frangitur ¶ Ad h̄ ḡ q̄d obijcit̄. q̄ diuina fidelitas nō pmittit ⁊c̄. Dicendū q̄ hoc ver3 est. nūq̄ ei pmittit aliquē temptari supra id q̄d pōt: ꝫ ipm liber3 arbitriū sponte temptatōi ɔsentit. Unde petim⁹ hic. ne dñs hoc pmittat q̄ voluntas ɔsentiat temptatōi. Unde aug. ad ꝓba3. Cū dicim⁹ ne nos inferas in temptatōe3. nos amonemur hic petere ne deserti ei⁹ adiutorio alicui temptatōi ɔsentiam⁹ decepti vel ɔcedam⁹ afflicti. ¶ Ad aliud dicendū q̄ licet caritas sufficiat ad resistendū oñi temptatōni quātū est de se: nihilomin⁹ q2 volūtas libera ꝓprio motu pōt induci in temptatōe3: ɔueniēter petit̄ a dño vt hoc nō pmittat. ¶ Ad illud q̄d addit̄. q̄ nō est ab alio petēdū q̄d quis habet ⁊c̄. Dicēdū q̄ et si homo caritatis adiutorio habet vnde possit stare ɔtra temptatōnem omnē: tñ facienda est hec petitō ne volūtas ꝓprio motu frangat̄. ⁊ vt homo facili⁹ ⁊ virtuosi⁹ resistat ⁊ vincat. Unde licet aliq̄s assequi grā nobis a dño data possimus: nihilomin⁹ implorādū est auxiliu3 diuinū vt ideo facilius assequamur. ¶ Ad illud quod dicit aug. q̄ debem⁹ cū modo petere ⁊c̄. Dicendū q̄ conditō p̄tacta apponenda est: qñ illud quod petitur de se pōt esse proficuu3 vel nociuū. non vbi petitum de se statim nominat malū quale est induci in temptatōe3. cui⁹ oppositū petit̄ hic. Si eñ ɔstaret alicui q̄ maximū ɔmodū sequeret̄ ad casum suū in pc̄m: tñ nullo modo deberet hoc a dño postulare nec pc̄m ɔmittere. non eñ facienda sunt mala vt veniāt bona.

Consequēter queri .§.iij.

tur vtrum dñs inducat aliquē in temptatōe3. ⁊ videt̄ q̄ sic per hoc q̄ oppositū petim⁹ ab ipo sc3 q̄ non inducat in temptationē. nisi eñ qñq3 induceret: frustra peteret̄ ab ipo q̄d nō induceret. ¶ Item dñs temptat Geñ. xxij. Temptauit de⁹ abraham. ⁊ p̄s. proba me dñe ⁊ tempta me. ꝫ dño temptante tantū posset inualescere temptatō q̄ induceret̄ temptatus in temptatōe3. ergo ⁊c̄. ¶ Item dñs temptat. dyabolus temptat. caro temptat. mūd⁹ temptat. Caro tēptando inducit tēptatōe3. silr̄ dyabol⁹. silr̄ mūd⁹: a silī videt̄ q̄ dñs vel quare nō. ¶ Cōtra. Math. vj. Et ne nos inducas in tēptatōe3. dicit glo. in tēptatōe3 ducit̄ qui tēptatōe frāgitur. ḡ temptatōe frangit qui in temptatōe3 inducit. sed frangere aliquē p temptatōem est pc̄m: ḡ deus nō pōt hoc facere. ḡ nō potest aliquē inducere in temptatōe3. ¶ Item que est ratio expositōnis hui⁹ que est duci in temptatō3. i. frangi in temptatōne. ¶ R̄nsio. q̄ petimus hac petitione ne de⁹ inducat in temptatōem. i. non permittat induci. sicut legitur Amos. iij. Non est malum in ciuitate q̄d nō faciat de⁹. i. nō pmittat fieri. Cū ḡ querit̄ vtrum deus inducat i temptatōe3. Dicendū q̄ inducit pmissiue: nō aūt effectiue

[illegible] operiue. ¶ Ad aliud qđ primo obiicit. ꝙ nisi induceret in temptatōēz frustra peteret ꝙ non induceret. Dicendum ꝙ sicut tactū est cū petim⁹ ne nos inducas in temptationem: petim⁹ ꝙ nō pmittat nos induci in temptatōēz ꝫ̃. sic in negatiua hoc verbuz inducit tenet pmissiue: similiter ⁊ in affirmatiua pōt dici ꝙ deus inducit in temptationē. ⁊ hoc modo excludit ratio pdicta. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ ⁊ hoc modo deus temptat vt probet ⁊ probatū remūeret Jaco. i. Beatus vir qui suffert temptatōēz ⁊c̃. Unde temptatō put est a dño. nullo modo est ad deiiciendū ſ ad probandū ⁊ ad remūerandū. ¶ Ad aliud quod obiicit. ꝙ tantuz posset inualescere temptatio hmōi ꝙ induceret temptatus. Dicendum ꝙ etsi hoc accideret nō pter hoc dicend⁹ esset dñe inducere in temptatōēz effectiue ſ solūmodo pmissiue. quia j. Corin. x. Fidelis est de⁹ qui non patiet vos temptari ⁊c̃. Si eñ Job succubuisset in temptatōe: nō pter hoc inductus esset a dño in temptatōēz. vt eñ dicit aug. de dono pseuerantie. de⁹ neminē temptat temptatōe scz nocia. Nā est ⁊ vtilis qñ non decipimur aut opprimimur ſ pbamur fm ꝙ dictū est. Proba me dñe ⁊ tempta me. Illa ḡ nocia temptatōne quā signat apl̃us. j. Thessa. iij. dicēs. Ne forte tēptauerit nos is qui temptat ⁊ inanis fiat labor nr̃. Deus vt dixi neminē temptat. hoc est neminē infert vel inducit i temptatōēz. ¶ Ad aliud qđ sequit dicendū ꝙ nō est simile de temptatōe dñi. carnis. mūdi ⁊ dyaboli. deus eñ in temptatōne temptatū sustentat. alia scz que dicta sunt in temptatōne temptatū deiiciūt. Unde temptatō mūdi carnis ⁊ dyaboli. quādoqz inualescendo frangit. temptatō aūt dñi nūqꝫ. ¶ Si aūt obiicit ꝙ dñs temptat inflictione eadē qua dyabolus. quō ergo est ꝙ dñs non frangit temptatū temptatione sicut ⁊ dyabolus. Rñsio ꝙ licet idem sit qꝫtuz ad substantiā passionis illate quo temptat quis a dño ⁊ dyabolo vt fuit in Job: tamē quia prout temptatio dicit esse a deo est ad probandū ⁊ ad remūerandū. ⁊ etiam ab ipo moderatur ⁊ regulatur temptatō ne nimis seuiat vtpote prolibito temptatis. ⁊ ipe temptat⁹ sustentat ⁊ roborat: nō dicitur ꝙ dñs inducit in temptatōēz. ſ quia dyabol⁹ seuit in fligendo ⁊ temptatū eneruat virtute sustinentie quātū potest. ⁊ eundē decipe intendit ⁊ deiicere: nō i merito cū supatur temptat⁹ dicit inducere in temptatōēz. Nō est ergo simile de dño temptāte qui temptat vt probet ⁊ probatuz remuneret ⁊ temptatōe roborat ⁊ sustentat. ⁊ mūdo temptāte carne ⁊ dyabolo: qui in temptatōe temptatū eneruant: decipiunt ⁊ deiiciūt. ¶ Ad aliud qđ querit. que sit ratō expositōnis hui⁹. Et ne nos inducas in temptatōēz quā ponit glo. que dicit. In temptatōnez inducit: qui temptatōe frangit. Dicendū ꝙ induci in temptatōēz: frangi temptatione ⁊ vinci temptatōne idem dicunt. Cum aūt circa consensuz temptamur ⁊ quodāmodo inclinamur: ducimur in temptatōēz. existente consensu. ducimur in temptatōēz. i. vlterius ducimur quo facto capimur ⁊ tenemur. sicut piscis ante capturam in rete ducitur. cum aūt inducitur capitur ⁊ tenetur. Existente ergo consensu dicitur frāgi temptatus quia non resistit sed deiicit. Similiter dicit induci in temptatōēz quia tunc includit ⁊ capit. Similiter tunc vincit quia supatur ⁊ subiugat. Unde cū hec tria idem dicant: differentiā tamē importāt. In fractōne aūt hac notatur eneruatio potestatis. in supatōne deiectō seruitutis. in inductōne detentō captiuitatis. ante aūt inductōēz siue victoriam temptationis erat potens liber ⁊ solutus: sed post factus est infirmus seru⁹ ⁊ captiuus.

Consequēter queri .§. iiij.

tur de forma hui⁹ petitōnis. Et primo de hoc ꝙ dicit nos. Cum enim illa oratio sit generalis ⁊ ab omnibus proferenda pro omnibus. plures aūt sunt quibus expedit induci i temptationem scz ad sui humilitatōnem: nō videt ꝙ hec forma orandi sit bona. dicit eñ aug. de ciui. dei. xiiij. li. Audeo dicere saplis est vtile cadere in aliquod apertum manifestūqꝫ peccatū: vnde sibi displiceant qui iaz sibi placendo ceciderunt. salubrius eñ sibi petrus displicuit qꝫ sibi placuit qñ presumpsit. ¶ Item nūqꝫ exaudit hec oratio a domino cuz sit casus frequētissim⁹ mēbrorum ecclie in pctm. ⁊ hoc cōstat vere omnibus. sed min⁹ petit illud de quo certū est petenti ꝙ nō exaudiet: ⁊ ita vt prius. ¶ Item querit quare dicit Ne nos inducas: ⁊ nō ne patiaris induci. vt eñ dicit aug. de sermone dñi. Non pse inducit deus: sed induci patit eum quē suo auxilio deserit ordīe occultissimo ac meritis causis etiā sepe manifestis. ¶ Item cū in hmōi operibus scz quibus resistit temptationi nec inducit coopat homo diuine gr̃e. quare nō tangit in hac petitōne aliqđ coopatiuum ex pte hominis vt diceret ne nos resistentes inducas vel aliqđ simile. ¶ Item multa sunt genera temptationū sicut habetur in glo. sup ps. Qui habitat in adiutorio. Est eñ temptatio leuis ⁊ occulta. ⁊ est timor noctur⁹ ⁊ leuis ⁊ apta ⁊ est sagitta volās in die ⁊ grauis ⁊ occulta. ⁊ est negociū pambulās in tenebris. ⁊ est grauis ⁊ apta. ⁊ est incursus a demonio meridiano. ⁊ etiam alie multe sunt differentie temptationū: pter quod videt ꝙ magis cōueniret dici in temptatōnes qꝫ in temptatōēz. ¶ Item supra postulat remissio debitorum in plurali. cum dicit dimitte nobis debita nostra. Siĺr deberet hic peti in plurali nō vinci a temptationibus. vel quare nō. Rñsio. ꝙ forma petitionis hmōi cōueniēs est. etiā fm ꝙ hoc pnomē nos supponit p omnibus mēbris ecclie. ¶ Ad illud qđ primo obiicit. ꝙ expedit multis induci in temptatōēz siue casus in pctm ⁊c̃. Dicēdū ꝙ hoc est valde indirecte ⁊ p accidēs. qz hoc nō est pter hoc ꝙ casus in pctm coopet bonū aliqđ cadenti: ſ de⁹ sua misericordia ex illo malo elicit bonū. vnde Ro. viij. Oīa coopantur in bonū his qui fm ppositū vocati sunt sancti. ibi glo. Usqꝫ adeo talibus oīa coopant in bonū. vt si qui eorum deuiant ⁊ exorbitāt: ⁊ hoc ipm eis faciat proficē in bonū. qz humiliores reddūt atqꝫ doctiores. Et ibidē parū ante. ⁊ hoc nō pter meritū suū ſ fm ppositū dei. i. fm prescientiā ⁊ pdestinatōēz dei quasi diceret. ꝙ vocati sunt: nō aliūde est qꝫ a pdestinatōe dei. ⁊ inde est ꝙ oīa coopant in bonū. non ex meritis eorum talibus oīa coopant in bonū. ¶ Ad aliud dicēdum. ꝙ hec oratō faciēda est p saluādis: non p dānandis determiate siue distincte. pro dānandis eñ nō exaudit: qz illa petit nunqꝫ vinci in temptatōne. vnde glo. Math. vj. Non pcamur nō temptari: ſ nec ad modicū vinci. sed pro saluandis omnibus exaudit. licet nō semp finaliter tñ. Sed quia nescim⁹ qui sunt saluādi ⁊ qui non: generaliter dicit hec oratio p omnibus. Nec hoc fit min⁹ recte. qz exquo nescitur qui sunt presciti. ⁊ de nemīe desperanduz est in via: orandū est pro omnibus. ⁊ relinquēdum diuino arbitrio. de exauditōe. Unde glo. sup illud Ro. ix. miscđiam prestabo cui miserebor. nō in volūtate petētis. ſ in arbitrio dantis debet esse quod dat. an eñ dandū sit dantis debet iudicio pensari. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ oīs boni siue qđ fit in boni pmūicatōe siue qđ fit in mali impeditōe: deo attribuenda est auctoritas ⁊ sūma auctoritas. magis aūt exprimit auctoritas dñi qꝫtuz ad impedimētū mali cū dicit. Et ne nos inducas in temptatōnez. qꝫ si diceret. Ne nos patiaris induci in temptatōem. pter qđ magis pgruit modus ille qꝫ ille. Nec verbo aug. ostendit sic debere dici. est eñ expositiuum eius quod dicit. ⁊ ne nos inducas. vnde augu. ibidem. Multi in pcando ita dicunt. ne nos patiaris induci in temptatōem exponētes scz quō dictum est ne nos inducas. ¶ Ad aliud patet rñsio p augu. dicentē de dono pseuerantie. Cū itaqꝫ dicim⁹ deo. ne inferas nos in temptatōem quid dicim⁹ nisi ne nos inferri sinas. Unde legit in codicibus pluribus. ne patiaris nos induci in temptatōēz. Tutiores igitur viuimus. si deo totum dam⁹: non aūt nos illi ex pte ⁊ nobis ex pte pmittimus. ¶ Ad aliud dicenduz. ꝙ per hoc quod dicit. Et ne nos inducas in temptatōēz singulariter: petit adiutorium ad resistendū omni temptationi. Si dicet in temptatōes pluralit: peteret adiutoriū ad resistendū alicui. Uñ vtili⁹ petit sic: qꝫ si peteret illo mō. Si aūt peteret nō induci in temptatōes pluraliter. si daretur adiutorium ad resistendū vni temptatōni ⁊ alij: non satisfactum esset ipi petitioni. non autem sic si petat non indu

ci in temptatōez singularit̄. ⁊ hoc est. q2 negatō ꝑposita pti magis ꝯfundit q̄ ꝑposita toti vt cū dr̄: nō vn⁹ q̄ si dicet̄ nō plures. Pret. p hanc distinctōez temptatōnū intelligit̄ tēptatio ꝯcupiscētie que est origo omniū temptatōnū. Unde petens singularit̄ nō induci in temptatōez: petit nō induci in illā ⁊ p ꝯsequēs in nullā. Et hoc pōt haberi ab aug. de bo. pseue. dicēte. Nō frustra dicit̄. Ne nos inferas in temptationē nā quisq̄ in temptatōz nō infert̄: profecto. nec in temptatōez sue male volūtatis infert̄. ⁊ qui in temptatōe sue male volūtatis nō infert̄: i nullā prorsus infert̄. Unusquisq̄ eñ temptat̄ (vt scriptū ē Jaco. j.) a ꝯcupiscētia sua abstractus ⁊ illectus. ¶ Ad aliud dicendū q̄ nō debet esse similis mod⁹ petendi remissionē ꝑteritoꝝ maloꝝ ⁊ adiutorium ꝯtra futura. peccata eñ ꝑterita habēt maculas ⁊ reatus distinctos. Pret. p hoc q̄ dicit̄ in plurali. dimitte nobis debita nostra. apte dat̄ intelligi q̄ peccatoꝝ ꝑteritoꝝ debet esse recordatō distincta ⁊ sigillatim. iuxta illud Isa. xxxviij. Recogitabo tibi omnes ānos meos in amaritudine anime mee. ⁊ q̄ distincte eoꝝ postulanda est dimissio. ꝓpter has ratōnes vtilis est mod⁹ iste petendi in hac petitione. Alius aūt modus petendi alia petitōne vtilis est et vtilior q̄ sit ille vt tactū est.

Petitio septima. Sed libera nos a malo.

Equitur de hac petitione. Sed libera nos a malo. hec est vltima petitio. Circa quā primo queritur de quidditate. Secundo de forma petitionis. Tercio de ordine petitionis. Quarto de pronūciatore petitōnis.

Circa primū queritur .§. j.

primo vtꝝ petit̄ hic liberatio a malo culpe actuali. Scdo vtꝝ vtꝝ a malo pene. Tercō vtꝝ a malo tēptatōis. Quarto vtꝝ a malo originali. ¶ Circa primum sic. Liberatō a malo culpe petit̄ quinta petitōne. malū culpe peccatum est cui⁹ remissio postulat̄ cum dicit̄. dimitte nobis debita nr̄a Debita eñ peccata dicunt̄ que nos debitores pene ꝯstituunt. ergo liberatō a malo culpe nō hic petit̄: cum distincte sint petitōnes ſm differentiā petitoꝝ. ¶ Pret. in ꝓgressu ⁊ ordine operū meritorioꝝ. primo laborandū est ad culparum dimissionem: deinde ad temptatōnū ingruētū supationem. Similiter debʒ esse in progressu ⁊ ordine oratōnū Primo orandū est ꝓ culparū liberatōe: deinde ꝓ temptationum supatōne. igit̄ si hic petit̄ liberatio a malo culpe: deberet ꝑordinari petitōni sexte qua petitur sup alio temptationum. ¶ Contra. Math. vj. Libera nos a malo. glo. omni visibili ⁊ inuisibili. ¶ Rn̄sio. q̄ hic petitur liberatio a malo culpe. ¶ Ad illud quod obijcitur de quinta petitōne. Dicēdū q̄ hic petitur liberatio a malo ꝑsenti: ibi a malo preterito. Unde glo. Math. vj. Hec liberatio quotidie necessaria est. dum sine malo anime ⁊ corpis viuit̄. Pret. hic petitur liberatō que ꝯpleta sit in futuro vt infra dicet̄. ¶ Ad aliud dicendū q̄ ordo ꝑtactus seruat̄ inter quintam ⁊ sextam petitōez. ſ; quia in hac petitōne nō solūmodo petitur liberatō a culpa. ſ; vniuersaliter liberatō a malo presenti: alius ordo seruādus ē vt infra patebit. ¶ Consequēter queritur si hic petitur liberatio a malo pene. Et videt̄ q̄ non. per hoc q̄ nihil docet̄ a sūma sapientia cui⁹ executō non expediat exequēti. sed nō expediret petere liberatōem a malo pene: quod patet p hoc q̄ passiones ⁊ tribulatōes necessarie nobis sunt ad obtinendū vitam eternam. Unde Act. xiiij. Per multas tribulatōnes oportet nos intrare i regnum celoꝝ. Item. ij. Thimo. ij. Si mortui sum⁹ ⁊ ꝯuiuemus: si sustinebim⁹ ⁊ conregnabim⁹. Item Heb. xij. In disciplina ꝑseuerate. ⁊ sa. nit ibi disciplinā ꝓ flagellis: quibus dn̄s flagellat omnē filium quē recipit. ꝓuerb. iij. ergo si ꝑceptū est ꝑseuerare in flagellis: illicitū est petere liberari a flagellis. ¶ Itez paul⁹ petijt a se remoueri stimulū qui erat dolor lateris ſm vnā expositōnem. ⁊ nō fuit exaudit⁹. vt habetur. ij. Corin. xij. quia nō petebat ad salutem. ergo nō est petenda liberatō a malo pene. ¶ Itē sup illud Hiere. v. percussisti eos ⁊ nō doluerūt. dicit glo. omnis diuina percussio aut est nobis purgatō vite ꝑsentis aut initiū pene sequētis. sed ꝯstat q̄ purgatō vite ꝑsentis bona ē nobis ergo malū est petere q̄ de⁹ nos liberet ab om̄i ꝑcussione diuina sicut ab omni malo pene. ¶ Itē aug. orat. Dn̄e hic vre hic seca. ¶ Itē Greg: in moral̄. Quia sancte mētes sue corruptōnis vuln⁹ sine putredine nō esse sentiūt: libent̄ se sub manu medici ad sectiones parāt. vt apto vulnere vir⁹ periret: quod sana cute int⁹ occidebat. ſ; flagella dn̄i purgatiua sunt corruptōnis nr̄e. ſ; malū est petere ab illis liberari. ¶ Itē Job. vj. Sagitte dn̄i in me sunt quaꝝ indignatō ebibit spm̄ meū. ibi dicit Grego. q̄ sagitte sunt ꝑcussiones animi aduersionis aīe. quaꝝ indignatō ebibit spm̄. i. cōpescit elatōez. i. supbiaz. ſ; bone sunt ꝑcussiones diuie ⁊ inde vt prius. ¶ Contra. ecclīa orat ꝓ infirmitate mēbroꝝ tollenda. infirmitas aūt est malū pene. ⁊ ꝯstat q̄ nō errat sic orādo. ergo ⁊c̄. ¶ Item vt habet̄ a pho. Egritudo impedit virtutū adeptōez. ſ; bonū est orare ꝓ remotōe hui⁹ impedimenti: ſ; bonū est orare ꝓ liberatōe a malo pene. ¶ Itē in psalmo sepe distinguit̄ inter oratōez ⁊ depcatōem. vt oratio sit ꝓ bonis adipiscendis: ⁊ depcatio ꝓ malis remouēdis. ⁊ ita bonū est orare ꝓ liberatione a malo pene. ¶ Rn̄sio q̄ ecclesia hac petitōne petit liberatōem a malo pene ꝑsentis: nō tn̄ liberatōez ꝑsentē. Non eñ petit q̄ statim fiat ꝯplete hec liberatō. hec eñ petitō esset inexaudibilis ⁊ inutilis. Inexaudibilis: quia ꝯtra diuinā iusticiā a qua inflicta est homi miseria penalis. iuxta illud Job. xiiij. Homo natus de muliere breui viuēs tpe. replet̄ multis miserijs. Inutilis: q2 he miserie sunt nobis vtiles ad ꝓuocandum nos ad ꝯtemptū vite ꝑsentis. ⁊ ad excitādū ad appetitum vite future. He sūt gētes quas dereliquit dn̄s vt i eis erudiret hierusalē. vt habet̄ Iud. iij. petit̄ ſ; liberatō hic a miseria hac penali i ꝑsenti inchoāda. ⁊ in futuro ꝯplenda. Un̄ glo. Math. vj. Hec liberatō quotidie necessaria ē. dū sine malo aīe ⁊ corpis non viuit̄. ſ; in fine ꝯplebit̄: qn̄ imortales ⁊ impassibiles erim⁹. Quia vō liberatō quotidie necessaria est ꝯuenit q̄ in ꝑsenti inchoet̄ que in fine ꝯplebit̄. quādo absterget de⁹ omnē lacrimaʒ ab om̄i facie Isa. xxv. Concedēdū est ſ; sicut tactū est q̄ hac petitōe nō petit̄ liberatio vniuersalis in ꝑsenti a pena: neq̄ debʒ peti ratōnibus ꝑdictis. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ q̄ ecclīa orat ꝓ infirmitate tollenda ⁊c̄. Dicēdū q̄ nihil est ꝯtra hoc qd̄ dictū ē. aliud est eñ petere liberatōez ab hac pena singulari: ⁊ aliud vniuersaliter ab om̄i. Pret. ecclīa orās ꝓ sanitate corpali alicui⁹. nō hoc ipm̄ facit ꝓpter ipaʒ sanitatē obtinēdaʒ p se: ſ; ꝓpter fructū spūalē ꝯsequētez. Unde orat ꝓ sanitate regis quia ad ipaʒ ꝯsequit̄ pax regni ⁊ fideliū colentiū deū in regno. Un̄ apl̄us. j. Thimo. ij. monet orare ꝓ regibus ⁊ oibus qui in sublimitate ꝯstituti sunt: vt quietaʒ ⁊ tranquillā vitam agamus. Et Hiere. monebat illos qui erant babilonie orare pro pace ciuitatis. ponēs causaʒ dicēs. q2 in pace illius erit pax nostra Hiere. xxix. Item alius est fructus spūalis scʒ exhibitō laudis diuine: siliꝫ roboratio fidei. In restitutōibus eñ sanitatū excitant̄ illi qui hoc vidēt ad laudes ⁊ frequēter. vt qn̄ desperat̄ de ꝯualescētia ad augmētū ⁊ robur fidei. Pret. in casu ꝯuenit petere liberatōez a malo pene. vel ꝓpter amotōez impatiētie: vel ꝓpter excitatōez deuotōis. Sicut eñ quibusdā meli⁹ ē in diuitijs q̄ in paupertate: sic multis meli⁹ est in sanitate q̄ in egritudine. q2 magis deuoti sunt ⁊ min⁹ impatiētes. ¶ Ad illud qd̄ dicit̄ a pho q̄ egritudo ē impedimētū. dicēdū q̄ quatuor sūt genera virtutū ſm macrob. scʒ politice. purgatorie. purgati animi ⁊ exēplares. Politice acquirūt̄ ex frequēti bn̄ agere his ꝯsulitur rei publice. ⁊ he sine fide xp̄i habent̄ has ei gētiles solent habere. Purgatorie sunt hominū inq̄tuʒ sunt capaces doctrine diuine. qui se a cōtagione peccatoꝝ decernūt purgare ⁊ diuinis cultibus mancipare. Purgati animi sunt illoꝝ qui ab omni huius mundi aspergine sunt detersi siue deputati. Exemplares sūt que in ipa mente diuina

consistũt. a quaꝝ exemplo relique omnes p ordinẽ resultãt virtutes aut potius que consistũt in operibus exterioribus impediũtur egritudine corporali. Ille aũt que sunt purgatorie z purgant animi nõ impediũtur egritudine corporali. ſ potius expediũtur: quia in egritudinibus fideles ꝓpie disponũtur ad vite emũdatõez z aiaꝝ purgatõez. ¶ Ad illud qđ obijcitur. ꝙ de peccato est ꝓ malis a Luca dicit zc. Patz solutio ex supradictis. sm ꝙ intelligit̃ de malis pene. sm ꝙ intelligitur de malis culpe nõ est ꝯtra ꝓpositũ. ¶ Incidẽter querit̃ de glo. illa sup. vj. Hiere. Omnis diuina ꝑcussio aut purgatio est vite p̄sentis aut initiũ pene sequẽtis. videt̃ em̃ falsum dicere. q: sup ix. Math. z sup ij. Mar. vbi dñs dicit paralitico. fili dimittũt̃ tibi pcc̃a tua. dicit glo. Quinqz de causis affligũtur homines molestijs carnis. aut ꝓpter merita augẽda vt Job. aut ꝓpter humilitatẽ seruãdaz vt paulus ab angelo sathane ij. Corin. xij. aut ob pcc̃a intelligenda z corrigenda vt maria soror moysi Numeri xij. z paralitici cui dimissa sunt pcc̃a priusꝙ̃ curaretur a palisi Math. ix. aut ꝓpter gloriaz dei sicut cecus. de quo dicit̃ Joh. ix. Neqz hic peccauit neqz parẽtes eius: ſ vt manifestent̃ dei opa in illo. aut ad initiũ eterne dãnatõis vt herodes qui ꝯsumptus vermibus expirauit Act. xij. Insufficiẽter ergo diuidit glo. super Hiere. ¶ Ad hoc dicendũ ꝙ purgatõ vite p̄sentis ꝯprehendit quatuor causas. quia intelligit̃ purgatõ esse z a p̄teritis pcc̃is z a p̄sentibus z a futuris. Maria ei soror moysi z aaron purgata fuit ꝑ lepram a pcc̃o p̄terito z p̄senti de quo habet̃ Numeri. xij. Paulus aũt ꝑ stimulũ carnis purgabatur a supbia futura. Unde ipse dicit. ij. Cori. xij. Ne magnitudo reue. extollat me datus est mihi sti. car. mee an. sathane zc. Similiter Job purgabat̃ a supbia futura ꝑ penam suam. Unde ipse Job dicit. vj. Sagitte dñi in me sunt quarũ indignatio ebibit spiritũ meũ. i. compescit elatõez. Similiter cecitas ceci purgabat eũ a multis ꝯcupiscentijs illatis: in quibus fuisset si vidisset. purgabat etiaz parentes ipsius qui affligebant̃ ex cecitate eius. erat ergo ibi purgatio ꝯcõmũicans. licz ob aliud inflicta esset cecitas. vt dicit dñs. In diuisione õo causaꝝ que fit sup euangelistas cum dicunt̃ aliqui ꝓpter pcc̃m affligi. nõ intelligit̃ nisi de peccato p̄terito vel p̄senti. z sic patet solutio p̄dicte ꝯtrarietatis

¶ Consequẽter querit̃ vtrum hic petatur liberatio a malo temptatõnis. ꝙ sic videtur ꝑ glo. super illud libera nos a malo que est omni visibili z inuisibili. Item alia glo. in illam que nõdum est ne sinas induci: z ab ea in qua inducti sumus libera. ab ea dico temptatõne. Ecce ꝙ hic petit̃ liberatio temptatõnis. ¶ Contra. liberari a temptatione z nõ induci in temptatõez idez dicunt. ergo liberari a malo temptatõnis petit̃ in sexta petitõne ergo nõ petit̃ in illa. ¶ Rñsio. ꝙ hac petitõne petit̃ liberatõ a temptatõne. differenter tamẽ hic z in sexta petitõne. In sexta em̃ petitõne petitur ne temptatus temptatione frangat̃ siue supet̃: hic petitur liberatõ ab ipa temptatione prout cõtinet̃ sub hoc generali quod est malũ p̄sens. Hic em̃ petimus liberationem ab omni malo p̄senti in qua petitõne petimus liberari a temptatõne: si ab illa fuerimus supati. Unde augu. de sermone dñi. Orandũ est vt nõ solum nõ inducamur in malũ quo caremus quod sexto loco petitur: ſ ab illo etiam liberemur quo inducti sumus. ¶ Ad hoc ergo quod obijcitur ꝙ liberari a temptatõne z non induci in temptatõez idez sunt: patet quomodo respondẽdum est. quia nõ sunt idem sicut frangi temptatione z liberari a malo quod incurrit temptatus ex fractõne: non sunt idem. ¶ Consequẽter queritur vtrum hic petitur liberatio a malo originali. Q sic: videtur. dicit em̃ Inno. iij. triplex est malum a quo petimus liberari. innatum: adductum: inflictum. Primũ ꝯtrahimus. scđm cõmittimus. tercium sufferimus. Primũ est originale. scđm actuale. tercium penale. ¶ Item dicit glo. ꝙ petimus liberari ab omni malo visibili z inuisibili. ¶ Cõtra. pcc̃m originale deletur in baptismate nec [illegible] in ſ genus culpe: ergo nõ est faciẽda petitõ aliqua ꝓ liberatione ab illa. ¶ Rñsio. dicendũ sm Inno. ꝙ petimus liberatõem a malo originali: nõ tñ a pcc̃o originali. malũ em̃ originale ꝯtinet culpã originalẽ z penã. Unde petit̃ liberatõ a malo originali ratione pene. vel posset dici ꝙ peccatum originale transit in baptismate reatu: z remanet actu. petit̃ ergo liberatio a malo originali ratõne actus: nõ ratõne reatus qui transit in baptismate.

Consequẽter queri .§. ij.

de forma huius petitõnis. Et primo quare nõ intercipit̃ hic dictio copulatiua ſ aduersatiua. Dicit̃ em̃ supra z dimitte nobis debita nostra. z ne nos inducas in temptatõnem hic aũt dicitur ſ libera nos. Videtur em̃ minus recte factuz cum hec sit causa erroris quibusdam ꝯdicentibus ex hoc. ꝙ hec petitõ esset vna cum p̄cedenti petitõe. Unde dicit glo. Luc. xj. ꝙ matheus in vltimo posuit ſ libera nos a malo: ille nõ posuit. vt intelligamus ad id ꝙ dictum est in temptatione ꝑtinere. ideo em̃ Math. nõ ait z libera nos a malo tanꝙ̃ diuersaz petitõnem esse poneret: ſ ait sed libera nos a malo: vnã petitõnem esse demonstrãs. noli hoc sed hoc: vt sciat vnusquisqz in eo se liberari a malo: ꝙ non infertur in temptatõez. ¶ Item cum multiplex sit malũ a quo petimus liberari. cũ dicimus ſ libera nos a malo sicut ex dictis patet: quare singulariter dicit̃ libera nos a malo nõ pluraliter libera nos a malis. ¶ Rñsio. ad p̄muz dicendum. ꝙ series petitionũ magis requirit dictõez aduersatiuã scz ſ: ꝙ̃ copulatiuã scz z. vt pz intuẽti. vel põt aliter dici z verius forte ꝙ hec dictõ sed: nõ est hic aduersatiua ſ correctiua sive expletiua. Nec hac petitione Et ne nos indu. in temp. importat̃ pura negatio. ſ subintelligit̃ affirmatio. petitur em̃ adiutoriũ diuinũ ad resistendũ temptatõni: ne forte cõtingat temptatũ illa supari. Et hoc pz ex verbis augu. de sermone dñi sumẽtis verbũ apli. j. Corin. x. Fidelis deus qui vos nõ ꝑmittit temptari supra id qđ potestis ferre: sed faciet etiã cum temptatõe exitũ vt possitis tolerare. In q̃ sententia etiã satis ostendit. nõ id nobis orandũ esse vt nõ temptemur: ſ ne in temptatõnez inducamur. Inducimur em̃ si tales acciderint quas ferre nõ possumus. ꝙ hoc ꝙ dicit facit exitum vt possitis tolerare signatur assistentia diuini presidij. hoc etiã patet ex glo. sup illud: faciet cuz temptatione ꝓuentũ. i. virtutis augmentũ. Est ergo intellectus harum petitionũ. z ne nos zc. Adiuua dñe in temptatione ne vincamur. Et nõ solum fac hoc: ſ libera nos a malo Et bene ꝯgruit ꝙ hic ponatur ꝯiunctõ expletiua: cum hac vltima petitõne petatur expletõ petendoꝝ in malis amouendis. quia hac petitõe alijs addita ꝯpleta est postulatio omnis mali amouẽdi. Unde aug. de sermone dñi. Oramus vt liberemur a malo. ipa em̃ liberatõ liberos nos faciet. i. filios dei vt spiritu adoptionis clamemus. abba pater Ro. viij. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ appositõ eius quod ẽ ſ: fuit aliquibus causa erroris zc. Dicendũ ꝙ hoc nõ est veruz nec est intentõ glo. supradicte ꝙ hec petitõ nõ sit vna petitionũ: ſ ꝙ nõ est ita distincta a sexta quin possit ad vnã reduci. ꝓpter quod nõ ponit̃ a luca. ¶ Ad aliud dicendũ. ꝙ hic petit̃ liberatõ a malo singulariter. vt ostendat̃ ꝙ mala a quibus petimus liberari: ab vno habẽt originẽ scz a dyabolo. a quo etiã hic cũ malis que habẽt originẽ ab eo petimus liberari. vnde Cris. ponit hãc lr̃am. erue nos a ꝑnicioso. z dicit dyabolum vocari ꝑniciosum z hac de causa: vt ꝓpter mala que ipius causa nobis accidũt: ꝯtinuã inimicitiã habeamus cũ illo. sicut cũ illo a quo siue causa tot mala sustinemus. aliam causaz tangit ipe Cris. quare singularẽ dicitur ꝑniciosuz nõ pluraliter ꝑniciosos dicens. Non dicit erue nos a ꝑniciosis ſ a ꝑnicioso: erudiẽs nos nequaꝙ̃ ad ꝓximos odium nos habere. in quibus etiã ꝑ passi fuerimus ab ipis mala: ſ ab istis ad illũ trãsponere inimicitiã sicut oim cum maloꝝ causam existentẽ.

Consequẽter queri .§. iij.

tur de ordine huius petitõis. Circa hoc sic aug. de ſmõe dñi. quatuor vltima que petimus ad temporalẽ istã vitã ꝑtinẽ mihi videntur. ergo inter hec vltima nihil debet peti nisi quod in ista vita est ad implendum. Sed dicit Augus. eodem. ꝙ illud

quod petiť in hac vita ꝗdiu istam mortalitatē circūferimus in quā serpentina ꝑsuasione inducti sumus: nō sperādum esse posse fieri. ¶ Item aug. ad probā dicit. hinc exordiatur ⁊ loquiť de hac petitōne. Ex hoc videť ꝙ debet esse prima vel de primis. ¶ Item in ordine maloꝝ primum est malum ꝑteritum. scđo presens. tercō futurū. Siľr videť ꝙ petitio que fit pro ꝑteritis malis amouendis primo debet poni. scđo que fit pro presentibꝫ. tercō que fit pro futuris. Si ergo hec petitio sit pro malis ꝑsentibꝫ amouēdis sexta pro malis futuris: hec nō debet vltimo ordinari ꝫ ante penultimā. ¶ Rñsio. ꝙ adimpletio hui⁹ petitiōis spectat ad vitam hanc. Unde aug. de sermo. dñi. Malum a quo liberari optam⁹ ⁊ ipa liberatio a malo. ad hanc vtiqꝫ vitaꝫ ꝑtinet: quā ⁊ iusticia dei mortalem meruimus. ⁊ vnde ipius misericordia liberabimur. ¶ Ad illud quod dicit augu. ꝙ nō est sperandū ꝙ ꝗdiu istam mortalitatē circūferim⁹ ⁊c. Dicenduꝫ ꝙ etsi nō sit speranda liberatio a malo que hic petitur ꝗdiu istam mortalē vitam circūferim⁹: tamen fiet in futuro. Unde subditur ab aug. ǒbo predicto. ꝫ tñ aliqñ futurum sperandū est. Facienda est eñ vis in hoc ꝙ diciť ꝗdiu istam mortalitatē circūferimus. vt per hoc intelligatur cursus duratōnis vite nostre: in cui⁹ fine fiet hec liberatio. ⁊ hec est intentio augu. Unde dicit ꝙ cum factum fuerit. i. cum facta fuerit liberatio hec: nec oino metuēda erit vlla temptatio. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ non sine ratōne vltimo ponitur. Et potest esse vna ratio. scꝫ fortior impressio eius qđ hic petitur memorie petentis. vt ex hoc miseria status nostri considerata: aspiremus ad statum quo adimplebitur. Alia potest esse latitudo petitōnis. quia hac petitione petitur liberatio ab omni genere mali scꝫ originalis actualis vt dictum est. hoc aūt tangit augu. ad probā sic. Cum dicimus libera nos a malo. nos āmonemur cogitare nōdum nos in eo bono vbi nullum patiemur malum. ⁊ hoc quidem vltimū qđ in oratione dñica positum est: tam late patet vt homo xp̄ianus in qualibet tribulatōne cōstitutus. in hoc gemitus edat: in hoc lacrimas fundat. hinc exordiatur. in hoc imoretur: ad hoc termiēt oratōꝫ. ¶ Ad illud quod dicit augu. ꝙ hinc exordiatur ⁊c. Dicenduꝫ ꝙ augu. tangit hic tria quibꝫ insinuatur desideriū habendū de hmōi petitōnis adimpletōne. dicit eñ hinc exordiatur in hoc moretur: ad hoc terminet oratōnem. exordiatur ꝗtum ad cogitatōeꝫ. Unde dicitur ibidem āmonemur nos cogitare ⁊c. In hoc moretur ꝗtum ad affectōneꝫ. Ad hoc terminet oratōnem ꝗtum ad prolationē. Est ergo intentio augu. ꝙ in omni tribulatōne exordiamur cogitando nondum nos esse in bono quod obtinebim⁹ hac adimpleta petitione. nō ꝙ ab hac petitōne exordiamur orando. ¶ Ad illud quod obycitur ꝙ prius sunt mala ꝑterita. scđo ꝑsentia tercio futura ⁊c. Dicendū. et si is ordo est in malis: ali⁹ est ordo in petitōnibꝫ de malis tollendis. ordo eñ petitōnum est ꝫm ordinē ꝯgruentie adimpletōnis eaꝝ. Unde quia ordo cōgruus est ꝙ primo dimittanť peccata ꝑterita. scđo ꝙ resistať ingruentibꝫ temptatōibꝫ. tercō ꝙ fiat liberatio ab omni genere mali qđ fiet in vltimo termino hui⁹ status miserabilis qđ petitur in hac petitōne: congrue ponitur post alias petitōnes.

Consequēter queri .§. iiij.

tur de pronūciatore. Et queritur hic a quo debꝫ pronūciari hec petitio in missa ⁊ alibi. similiter videtur quod ⁊ a sacerdote: ⁊ ꝙ solum amen debet pronūciari ab assistentibꝫ. per simile in alyꝭ oratōnibꝫ. ⁊ ꝙ quicquid ꝯtinetur in hac oratōne debet a sacerdoti proferri. ¶ Item cum inter omnes oratōes hec sit dignissima. videtur ꝙ totaliter debeat proferri a dignissima ꝑsona scꝫ a sacerdote. etiam fortiori ratōne ꝗ alie. ¶ Rñsio. ꝙ illis que doctrina xp̄i fidelibus data sunt siue instructa. nō solūmodo adhibendus est cordis cōsensus: sed ipa ope exteriori sunt ꝓsequenda. Unde sicut que monuit nobis dñs esse facienda facere debemus: sic que monuit nobis esse petenda petere debemus. In signum ergo ꝙ nō tñ debem⁹ adhibere ꝯsensum dicenti. hāc oratōnem a dño instructam. sed ⁊ illam ꝓferre petendo a dño que in illa ꝯtineť. ordinatū est ꝙ sacerdos in missa nō totaliter ꝓferat illam: sed vnā petitōeꝫ relinquat assistentibus ꝓferendā. Similiter est de simbolo. ꝙ cum ꝓfertur a sacerdote hora prima ⁊ in cōpletorio: vltim⁹ articulus relinquitur ꝓferendus a populo: quia nō sufficit tñ credere ꝫ oportet fidem ꝯfiteri Ro. x. Corde crediť ad iusticiam ⁊c. Nec est simile de hac oratōne ⁊ alyꝭ: tum quia alie nesciūtur ꝯmuniter a populo: tum quia nō sunt ita distincte petitiones in alyꝭ sicut in istaꝛ. tum quia hec oratō est nobis a dño data: alie nō sed ab ecclia: ꝯuenit ꝙ hec oratō q̄ est dignissima orationum a ꝑsona dignissima ꝓferať ꝑ maiori pte. ratōne tñ ꝑtacta ꝯuenit ꝙ aliqua ei⁹ pars ab assistentibus proferať. Et nota ꝙ si sint dies profesti debent assistētes esse prostrati quādo sacerdos dicit oratōeꝫ dñicam. et prostrati rñdere. ꝫ libera nos a malo. Si do sint dies festiui: debent ⁊ stātes rñdere. ꝫ libera nos a malo.

Amen

Equitur amen hoc est quasi clausio ⁊ quasi signaculū dñice orationis. Et licet nō ponať in oratōne dñica ꝫm editōeꝫ luce. qui etiam causa breuitatis tñ quinqꝫ ponit petitōnes tamē est de ipa oratōne sicut patꝫ in editōne Math. Et in glo. Luc. xi. poniť. Diciť eñ ibi sic. ꝙ dicim⁹ panē nostruꝫ quotidianū da nobis hodie ⁊c. ad ꝑsentis vite indigentiā ꝑtinet. ¶ Hic queriť quare amē diciť a sacerdote celebrāti nō ab assistentibꝫ sicut in alyꝭ oratōnibꝫ ⁊c. ¶ Itē qꝛ diciť submisse non alte sicut alia que ꝑtinenť in oratōne dñica. ¶ Item quare diciť illo ydeomate siue lingua in qua ꝓnūciata fuit a dño: ⁊ nō in alia sicut alie ptes hui⁹ orationis. ¶ Ad hoc dicendū. ꝙ amen qñqꝫ optantis affectū qñqꝫ affirmātis ostendit ꝯclusionē vt supra dictuꝫ est. vñ respicit oratōꝫ. vt quod oratur opteť: vel vt qđ ꝯcludiť affirmeť. et hoc vltimo sumiť hic. Unde glo. Math. vi. amē signat in omnibꝫ his petitōnibꝫ indubitāter a dño tribui qđ petiť: si vltime ꝯditōnis pactum seruare nō negligimus. Unde subdit. Si dimiseritis ⁊c. Ex hoc patet ꝙ cū sacerdos sit mediator inter populū ⁊ deuꝫ. vtpote cui⁹ est vota populi offerre dño ⁊ volūtatē dñi populo renūciare Exo. xix. igiť magis ꝯgruit ꝙ illud proferať ab ipo sacerdote quo affirmari ꝯuenit petitum fuisse a dño ꝯcessum: ꝗ a populo cui debet fieri hui⁹ renūciatō ipo mediante. In alyꝭ orationibus que dicunť in officio eccliastico. hec dictio amen potius affectum optantis dicit ꝗ ꝯclusionē affirmātis. ⁊ ꝓpter hoc ꝯgrue proferť a populo a quo optať quod illis postulatur. Pret. duplex est ratō quare diciť submisse. Una est latentia beneficij exauditōnis. alia est ablatō iudicij ostentatōnis. In signū eñ ꝙ dñs vult ꝙ lateat orātes ꝙ exaudiuntur a dño: quia nō expediret illis ꝙ hoc scirēt. ⁊ vt auferatur occasio iudicij ostentatōnis. Si eñ alte sacerdos diceret amē quo signať a dño oratōeꝫ esse exauditā: posset iudicari ꝑsumptō ⁊ ostentatō. ꝯuenit ĝ ꝙ submissa voce dicatur. Proferť aūt sub eadē forma vocis sub qua ꝓferebatur a dño. in signū firmitatis ⁊ inuariabilitatis diuine ꝓmissionis. hoc eñ ꝙ dico amē ꝓlatum a dño insinuabatur dñm quasi spopondisse se petentes fore exauditurꝫ ⁊ hoc scꝫ si nō esset impedimentū ex pte ipoꝝ. Beat⁹ do Grego. in canone misse hāc oratōeꝫ sup hostiā censuit recitari.

Membrū quintū secūde partis principalis hui⁹ tractatus.

Ibera nos quesumus ⁊c. Hoc est quintum membrum secūde partis principalis in quo fit perceptio huius sacramenti. ⁊ quia vt habetur. j. Corin. xj. Quicunqꝫ manducauerit panem vel biberit calicem domini indigne: reus erit corporis ⁊ sanguinis domini. Ipsam perceptōnem precedunt orationes quibus postulatur a domino vt digni sint participantes. ⁊ quia valde necessarium est nobis propter multa ꝙ fructuosa sit hec perceptio: similiter fiunt orationes

quedam quibus postulat q fructuosa sit hec pceptio. Et fm
hoc membrum istud habet duos articulos. In quoꝝ pmo po-
stulatur a dño vt digni sint pcipiẽtes. In scdo q cum pce-
ptione sit fructuosa ibi. dñe ihu xp̄e filij dei viui.

Articulus prim⁹

Circa primũ petunt duo. Primũ est a malis li-
beratõ. Scdm est pacis collatõ ibi. Da ꝓpici⁹
pacem. Ut aũt in libertate ꝯsistit p purgatẽ
omnis peccati ⁊ quiete pacis q̃tum ad deuz ⁊ ꝓximum ⁊
seipm. digne accedit ad hui⁹ sacramẽti pceptõez: fm q nře
conditõis miseria requirit. Petit ergo hic liberatõ a ma-
lis cum inuocatõne sanctoꝝ. ⁊ hoc in silentio. hoc aũt silẽ-
tium quietem inuit dñice quietis mediãte sabbato quo do-
minus in sepulchro quieuit. vnde Luc. xxiij. Mulieres q̃
parauerũt vngenta sabbato quidẽ siluerũt fm mãdatum.
dñs eñ in triduo sepulture fm carnẽ quieuit in sepulchro
fm animã descendit ad inferos. vt fortior superueniens spo-
liaret armatuꝫ Math. xij. Tunc eñ momordit infernum
Osee. xiij. Libera nos q̃s a malis p̄sentibus p̄teritis ⁊ futu-
ris. Hec aũt oratio dicit embolism⁹. i. superexcrescẽs. est eñ
expositio vltimarũ petitionũ oratõnis dñice. In tribus eñ
vltimis petitur preteritoꝝ dimissio: contra futura tuitõ: a
p̄sentibus liberatõ. ¶ Et intercedẽte ⁊c̃. glo. vt hec oratõ exau-
dietur inuocat virgo gloriosa mater dñi. que in omni im-
petratõe obtinẽda a dño. ꝓpter prerogatiuã sanctitatis illi⁹
⁊ officiũ mediatricis: pma est inuocãda. Inuocant etiam
tres apli scꝫ petrus qui inter sanctos officiꝫ habet pncipa-
tum. ⁊ maxime q̃tuꝫ ad mali liberatõez ratõe p̄tatis ligã-
di atqꝫ soluẽdi. Et paul⁹ ratõe principat⁹ in officiõ docendi.
Et andreas q̃tuꝫ ad spm̃ benignitatis ⁊ mansuetudinis.
¶ Da ꝓpitius pacẽ in diebus nostris. Hic addit pacis po-
stulatio. Et pmo simpliciter postulat pacis collatõ. Scdo
iterata petitõe subdit pacis denũciatio ibi. pax dñi. Ter-
cio ad hoc eadẽ reiterata petit fideliũ adunatõ ibi. dñe ihu
xp̄e qui dixisti ⁊c̃. In omnibus eñ tribus locis istis postulat
pax a dño. s primo simplicit. scdo cum pacis denũciatõne
tercõ cũ fideliũ adunatõe. In pma oratõne fit cum patena
osculata a sacerdote crucis ꝯsignatõ in facie ipius: ⁊ fran-
gitur hostia. In scda fit sup calicẽ crucis ꝯsignatõ ⁊ corpo-
ris cũ sanguine ꝯmixtõ. In tercia cũ oratõe accepto pacis
osculatõ vel ab eucharistia fm quosdã. vel ab altari fit pa-
cis coicatio. ¶ Nota q̃ q dicta oratõe illa. libera nos ⁊c̃.
accipit sacerdos patenã quam facta oblatõe absconderat.
ad cui⁹ signatõnis manifestatõnez attende. q patena dicit
a patẽdo: ⁊ cor latũ ⁊ altũ signat. Sup hanc patenã. i. sup
latitudinẽ caritatis sacrificiũ iusticie debet offerri: vt holo-
caustum vere pingue fiat. hanc latitudinẽ cordis habebat
dñs offerẽdo seipm pro nobis. j. Joh. iij. In hoc cognoui-
mus caritatẽ dei qm̃ ille pro nobis aiaꝫ suam posuit. habe-
bant ⁊ apli cum petrus aiebat Math. xxvj. Et si oportue-
rit me mori tecũ nõ te negabo. silr ⁊ omnes discipuli dixe-
runt. Propter qd̃ dñs intulit dicẽs Math. xxvj. Spirit⁹
quidẽ ꝓmpt⁹ est caro aũt infirma. Sed latitudo cordis ab
eis fugit: cũ discipuli omnes in agro fugerũt ⁊ latuerũt. et
ideo post oblatõez hostie mediante patena. sacerdos abscõ-
dit sub corpali patenã vel ab altari remotã. Subdyacon⁹
do retro ꝯtinet inuolutã. p quod discipuloꝝ fuga vel lati-
bulum signat quod ipe dñs p̄dixerat Math. xxvj. Omnes
vos scandalũ patiemi in ista nocte. Scriptũ est eñ pcutiã
pastorẽ ⁊ dispergent oues gregis ⁊c̃. Et ideo sacerdos do-
minice resurrectionis eulogiũ ãnũciatur⁹ [illegible] patenã
a dyacono vel subdyacono rep̄sentataꝫ. quo notat q post
domini resurrectõem apostoli ad dñm redierunt. [illegible]
dyacon⁹ ⁊ dyacon⁹ sacerdoti patenã rep̄sentantes quam
osculat ⁊ cum ea signũ crucis sibi facit in facie: tam modo
q̃ obsequio sanctas illas mulieres significant. de quibus
dicit Math. xxviij. q vespere sabbati que lucescit in pma
sabbati venit maria magdalene ⁊ altera maria videre se-
pulchrum p̄sentantes patenã. i. cor patens latitudinẽ cari-

tatis in obsequiuꝫ sepulture. iuxta quod legit Mar. vlti.
q mulieres emerũt aromata et venientes vngerent ihm.
Et valde mane vna sabbatoꝝ ⁊c̃. Et dixerũt adinuicem
Quis reuoluet nobis lapidem ab hostio monumẽti. han-
ergo patenã. i. cor amplũ latitudine caritatis sacerdos ac-
cipit. i. xp̄c acceptat. Quia do crucifixus ardenti desiderio
querebatur. iuxta qd̃ inquit angel⁹ Math. vlti. Scio q
ihm nazarenũ queritis crucifixũ: idcirco crux cum patena
signatur in facie sacerdotis. Statim sacerdos osculat pa-
tenam ostendẽs q xp̄c impleuit desiderium mulierũ. mox
eñ occurrit illis dicens quẽ queritis. que ꝓcidentes oscu-
lauerunt pedes ei⁹ Math. xxviij. ¶ Deinde frangit hosti-
am in tres ptes. cui⁹ misteriũ sic explicat ab Inno. iij. Est
aũt corpus xp̄i vniuersalis ecclesia scꝫ caput cum mẽbris.
vnus eñ panis ⁊ vnũ corp⁹ multi sum⁹. j. Corin. x. ⁊ inue-
niuntur in isto corpore quasi tres ptes ex quibus totum cor-
pus cõsistit. Una pars est ipm caput videlicet xp̄c. qui ca-
put est ⁊ pars corpis. Altera pars sunt illi quoꝝ corpa re-
quiescunt in tumulis ⁊ aĩe regnant cũ xp̄o. ⁊ sunt quasi si-
mul he due ptes caput scꝫ ⁊ hec pars corpis altera: sicut
scriptum est. Math. xxiiij. Ubicũqꝫ fuerit corp⁹ illic cõgre-
gabuntur ⁊ aquile. Pret. in altari duo partes seorsum ex-
tra calicem reseruãtur quasi extra passionem que p calicẽ
designatur. Xp̄c eñ resurgens ex mortuis iam nõ moritur
⁊c̃. Ro. vj. Et qui cum ipo sunt neqꝫ esurient neqꝫ sitient
amplius neqꝫ ca. sup illos sol. neqꝫ vllus estus que priora
transierũt. Apoc. xxj. Tercia ps in calice ponitur. signifi-
cans eos qui adhuc in passione ꝯsistunt donec ab hac vita
migrãtes ad suũ caput transeãt. vbi nõ morient ampli⁹ nec
vllaten⁹ patient. de hac fractõe infra dicet.

Pax domini sit semp .§. j.

vobiscum. Hic denũciatur pax fidelibus ꝯferenda cum po-
stulatione eiusdem ibi. Agnus dei qui tollis. Et quia non
meritis humanis ꝯferenda est. s diuina miscdia ideo pri-
mo postulat diuia miscdia. scdo pax diuia. Miscdia ꝯfe-
renda postulat ibi. Agn⁹ dei qui tollis ⁊c̃. miserere nobis
Pax postulat ibi. Agn⁹ dei ⁊c̃. dona nobis pacẽ. Hic autẽ
ãnũciat sacerdos eulogium dñice resurrectõnis que nõ so-
lum p signa sed etiam p verba insinuat. Sacerdos eñ al-
ta voce dicit. Pax dñi sit semp vobiscum. Et duabus par-
tibus hostie extra calicem reseruatis. cum alia signuꝫ cru-
cis ter efficit sup calicem: de cui⁹ ore dyacon⁹ vel sacerdos
remouerat corpale. Quo dicto: illam ptem dimittit in ca-
licem. Sacerdos igitur frangit hostiam vt in fractõne pa-
nis dñm cognoscam⁹ sicut illi discipuli dñm cognouerunt
quibus ipe ihs die resurrectõnis apparuit eũtibus in emaus
Luc. xxiiij. Cõmixtio speciei panis ⁊ vini designat vniõnẽ
carnis ⁊ anime que in resurrectõne carnis denuo sunt vni-
te. Nam panis ad carnẽ ⁊ vinũ refert ad aiam. ⁊ ideo ter
signum crucis ꝓducit cum hostia sup calicem: quia virt⁹
trinitatis animã crucifixi reduxerat ad carnẽ. ne derelin-
queret animã eius in inferno. nec daret carnẽ eius videre
corruptõnem. iuxta qd̃ ipe dicit in ps. Ego dormiui ⁊ som-
num cepi ⁊ exurrexi ⁊c̃. Uel ideo tres cruces fiũt cum ho-
stia sup os calicis: quia tres mulieres querebãt crucifixũ
ad hostium monumẽti. vnde Mar. vlti. Joh. xx. Quẽ que-
ritis surrexit a mortuis. Os ergo calicis signat in loco ho-
stium monumẽti: de quo dyaconus vel sacerdos remoue-
rat corpale: designans q angel⁹ dñi reuoluit lapidẽ ab ho-
stio monumenti. [illegible] intelligi quod dicit sacer-
dos cum eucharistiam mittit in calicẽ. Fiat inquit ꝯmixtõ
corporis ⁊ sanguinis dñi ⁊c̃. ¶ Sacerdos do ꝓnũtiãs sic
Pax domini sit semp vobiscũ. insinuat q die illo vna sab-
batorum venit ihs ⁊ stetit in medio discipuloꝝ ⁊ dixit pax
vobis Joh. xx. Quia do ihs vt salutauit apostolos dedit
eis potestatem remittendi peccata. Quoꝝ remiseritis pec-
ca. ⁊c̃. idcirco chorus clamat ad ipsum ⁊ postulat. Agnus
dei qui tollis peccata mũdi ⁊c̃. Lauit ei nos a peccatis in
sanguie suo Apoc. j. [illegible] agnus signat [illegible] pascha-
li de quo supra. ⁊ Exo. xij. Hic est ille de quo Joh. j. Hic

est agn⁹ dei. hic est qui tollit pcc̄a mundi. Agn⁹ ꝺo dicit̄ ab agnoꝛ quod est pıaꝫ: quia sola pietate nos redemit. vel ab agnoscendo: quia sicut agnus solo balatu matrem cognoscit: sic xp̄c in passione sua matrem agnouit ꝛ virgineꝫ virgini ꝯmēdauit. ideo ergo ter dicit̄ agnus dei: quia xp̄c pendens in cruce patrē suū cognouit ei obediendo. ꝛ matrē suam agnouit eā virgini ꝯmēdando. agnouit etiā ibidē gen⁹ humanum redimēdo. ibi eīm pius obtulit se ꝓ nobis. ꝛ ob hoc in altaris imolatōne ter dicit̄ agnus dei. quasi ꝗ agnouisti patrē miserere nobis qui agnouisti matrem miserere nobis pie qui redemisti mūdum dona nobis pacem. Porro ꝯm antiquam consuetudinē que adhuc in pluribꝫ obseruatur ecclesijs nullatenus variatur sed tribꝫ vocibus uniformiter dicitur miserere nobis: ꝓpter tria genera peccatorum que petim⁹ nobis remitti. cogitatōnis. locutōnis ꝛ actionis. vel ꝓpter tres ordines in ecclesia fideliū qui sunt Noe. daniel ꝛ Job. ꝗs Ezechiel. vidit in visione saluādos Postmodū aūt multis ꝛ varijs aduersitatibꝫ ꝛ erroribus ecclesie ingruentibꝫ cepit ad dn̄m clamare de tribulatōnibus dona nobis pacem. Et vt clamor eius facilius audiretur in ipa duxit imolatōis hora clamandū. Hec tn̄ varietas nō discrepat a ꝯsuetudine de. te. ꝺ quo sumpta est. vbi cum sacerdos repetit. Parce dn̄e pce populo tuo. tercō variatur. ꝛ ne des hereditatē tuam in obprobriū. Dicim⁹ ergo miserere nobis ꝙtum ad animā. Item miserere nobis ꝙtum ad carnē. ꝛ dona nobis pacem ꝯm vtrūqꝫ: vt habeamus pacem pectoris spūalem ꝛ pacem corporis tpalem. In missa ꝺo pro defunctis debet dici. dona eis requiem. cuius ratio manifesta est. cum illa ad impetrandū illis requiem spālıter celebretur. Et queritur quare dicitur dona eis requiem sempiternā in tercō agnus dei in missa de mortuis non in primo vel scꝺo. Rn̄sio. quia misse celebrantur ꝓ defunctis spālıter ꝓpter penarum earūdem mitigationem et quietem afflictionū ad que sequitur quies sempiterna. Et ꝓpter hoc primo postulatur quies simpliciter vltimo quies sempiterna. Ter autē dicitur agnus dei ꝓpter quietem obtinendā ab ipa trinitate: eo mediatore. qui dicit̄ agnus dei. vel ꝓpter triplicis afflictōnis remissionem. scꝫ ardoris tenebraꝝ ꝛ expectationis siue dilatōnis. ¶ Scꝺm autem vsum quarūdam ecclesiarū non dicitur ꝯtinue ꝭ interpolate ꝛ mixtim cum oratōne. Cui⁹ ratio pōt esse. ꝙ summe optanda est pax ꝛ pro ea affectuosissime ē oratō deo effundenda. ¶ Si querat̄ quare magis dicit̄ agn⁹ dei. qui tollis pcc̄a ꝛc̄. ꝙ ihu xp̄e vel aliquo alio mō. Dici pōt ꝙ ꝭ fit ꝯuenienter: tum ꝓpter veritatis rep̄sentatōeꝫ que in lege figurabatur in imolatōne agni typici: tum ꝓpter signatōeꝫ veritatis ꝓphetizate de missione agni ad hoc ꝙ imolaret̄ pro salute generis hūani Isa. xvj. vbi dicit̄. Emitte agnuꝫ dn̄e dn̄atorem terre ꝛc̄. tum ꝓpter verbuꝫ ioh̄. baptiste. qui demonstrando dn̄m dixit. Ecce agnus dei ꝛc̄. Quia eīm in ꝭ sacramento rep̄sentat̄ imolatio veri agni que fuit figurata in lege ꝛ ꝓphata: conuenienter dirigitur oratio ad dn̄m nominatū agnum. ꝛ similiter propter ostensionem iohannis baptiste sic dicentis.

Domine ihesu xp̄e .§. ij.

qui dixisti. Hic reiterata petitōne postulat̄ fideliū adunatio. qua terminata osculato calice vel altari vel corpe xp̄i: ꝯmūicat pacem mīstro scꝫ dyacono vel alij. si ꝯtingeret alium mīstrare. dicendo pax tibi. Hic attendēdum est ꝙ post ꝙ dn̄s salutauit ap̄los iterum dixit eis. Pax vobis Joh̄. xx. Ostendens ꝙ nō solum debemus habere pacem in ore verūetiam in pectore: ne simus qui loquūtur pacem cū ꝓximo suo: mala aūt in cordibꝫ eoꝝ. ideoqꝫ cum hoc dixissꝫ apostolis insufflauit ꝛ ait. Accipite spm̄ sanctum Joh̄. xx. Ad quod vtiqꝫ designandū sacerdos prebet osculum oris mīstro qui reuerenter inclinans se pectus osculatur ipius ꝛ planetam qua caritatem vt supradictū est scim⁹ designari. Quia ergo caritas dei diffundit̄ in cordibꝫ nostris per spiritūsanctū. qui datus est nobis Ro. v. ideo pacis osculum ꝑ vniuersos fideles diffundit̄ in eccl̄ia. Nam ꝛ ap̄ls āmonet. ij. Corin. vlti. salutate vos inuicē i osculo scō. qꝛ ꝺo ꝑ imolatōnem hostie salutaris dimissis pcc̄is recōciliamur altissimo. recte tūc pacis osculū accipit̄: cū imolatōis misteriu celebrat̄ Inno. aūt qui pacis osculum dari decreuit aliā causaꝫ designat. pacē inquit asseris ante ꝯsecrata misteria quosdaꝫ ꝓplis imparē. vel sibi sacerdotes inter se tradere: cum post oīa que apire non debeo: pax sit necessario indicēda. ꝑ quā ꝯstat populum ad oīa que in misterijs agunt̄ atqꝫ in eccl̄ia celebrātur ꝓbuisse ꝯsensuꝫ ac finita eē pacis ꝯcludentis signaculo demonstret̄. ¶ Item queritur quare nō datur pax missarū assistentibꝫ solēnijs quādo celebratur ꝓ defunctis. Rn̄sio. ꝙ in missis ꝯmūibꝫ in signū pacis postulate a dn̄o. ꝛ fiducie eiusdem obtente vel obtinende: dat̄ pax a sacerdote mīstro ꝛ a mīstro alijs assistentibus. In missis ꝺo ꝓ defunctis celebratis nō postulatur pax. ꝭ requies defunctoꝝ. Prete. in hmōi missis offert̄ sacrificium spālıter ꝓ requie aiaꝝ nō pace ꝓplī quātū est de intentōne offerentis: ꝓpter qꝺ nō est ꝯsimilis ratio: quare debeat pax dari in hmōi missis sicut in alijs. ¶ Et nota ꝙ osculū in sacra scriptura signat vnionē. caritatē. reuerētiā ꝛ paceꝫ. de osculo vnionis Cān. j. Osculet̄ me osculo oris sui. de osculo caritatis ysaac inquit ad filiū suū Gen̄. xxvij Accede ꝛ da mihi osculuꝫ fili mi. de osculo pacis. ij. Cor. vlti. Salutate vos inuicē in osculo scō. de osculo reuerentie Luc̄. vij. Osculū mihi nō dedisti: hec aūt ex quo intraui nō cessauit osculari pedes meos. Ad designādū ergo tres vniones in xp̄o: sacerdos ter osculat̄ altare. videlicet vnionem diuinitatis ad aīam: deitatis ad carnem: ꝛ carnis ad aiaꝫ. vel ad designādū vnionē qua vnita ē xp̄o hūana natura. scā eccl̄ia. fidelis aīa. Ad significādū ꝺo triplicē paceꝫ tpaleꝫ spūalem eternā: ep̄us celebrās solēniter ter osculat̄ mīstrum. Primo subdyaconū. scꝺo dyaconū. tercio sacerdotem. Ad denotāduꝫ quoqꝫ duoꝝ testamētoꝝ ꝯcordiam: Ep̄us duabꝫ vicibꝫ codicē osculat̄. qꝛ rota ꝯtinet̄ in medio rote Ezech̄. j. ꝛ duo cherubin sese respiciūt versis vultibꝫ in ꝓpiciatoriū xxv. Exo. Ad denotādū caritatē: sacerdos osculat̄ patenā. qꝺ designat cor patēs latitudinē caritatis. vnde Luc̄. xxiiij. Nōne cor nostrū ardēs erat in nobis ꝛc̄. In signū reuerētie subdyacon⁹ ꝛ dyacon⁹ pedes ꝛ man⁹ summi pontificis osculāt̄. Pedes subdyacon⁹ osculat̄ post lectaꝫ ep̄laꝫ. Et dyacon⁹ an̄ legēdū euāgeliū man⁹. subdyacon⁹ osculat̄ manū offerēs ampullā cū aqua calicē cū vino. ꝛ dyacon⁹ ferēs patenā ꝛ thuribulū cū incenso.

Articulus secūdus

Domine ihu xp̄e fili dei viui. In hac pte cū pceptōne sacramēti petit̄ ꝙ ipa sit fructuosa. ꝛ primo an̄ pceptōꝫ. scꝺo post. ibi. Qꝺ ore sūpsim⁹. Adhuc etiā an̄ pceptōꝫ p̄mo petit̄ indistīcte scꝫ taꝫ de pceptōne corporis ꝙ sanguinis. Scꝺo distīcte scꝫ p̄mo corporis. scꝺo sanguis. Et ponūt̄ in p̄ma oꝛone due petitōes. In quaruꝫ p̄ma fit ipa petitō cū exp̄ssiōe nr̄e indignitatis. ibi. pceptō corporis. In p̄ma oꝛōe cū exp̄ssa recordatōe diuie bonitatis postulat̄ ꝟtute h⁹ sacramēti a malis liberatō. deinde mandatoꝝ executō: ꝛ ꝑpetua cū deo assignatō. ꝛ hūc triplicē effectū opat̄ grā hui⁹ sacramēti. Prim⁹ effect⁹ ē incohantiū. scꝺus ꝓficientiū. terci⁹ ꝑseuerantiū. Postulat̄ aūt liberatio a duplici malo in genē. scꝫ a malo culpe cuꝫ dr̄ ab oībꝫ iniqtatibꝫ. ꝛ a malo pene cum dr̄ ꝛ vniuersis malis. Et qꝛ est triplex malum culpe. scꝫ cordis. oris. operis. dicit̄ omnibus iniquitatibꝫ. Et triplex malum pene scilicet qꝺ cōtraximus. ꝛ hoc est duplex scilicet afflictiuum sicut fames sitis frigus: ꝛ quo illicimur scꝫ ad malum culpe: ꝛ qꝺ meremur ideo dicit̄ ꝛ vniuersis malis. In scꝺa oratōe postulatur ꝓuent⁹ duplex ex h⁹ sacramēti pceptōe. scꝫ tutamētū ꝯtra mala futura: ꝛ medela ꝙtuꝫ ad p̄sentia. Medela eīm nō est nisi morbi p̄sentis. Si querat̄ quare nō petit̄ ꝭ amotio mali p̄teriti. Dicēdū ꝙ malū p̄sens cui⁹ hic postulat̄ medela ꝯp̄hēdit p̄teritū qꝺ est adhuc p̄sens ꝑ debitū pene vel maculam culpe. Non eīm postulanda est medela mali qꝺ neqꝫ sit p̄sens sic neqꝫ sic.

Panem celestem .§.j.

accipiam. Hic instante perceptione tria tanguntur. scilicet excitatio devotionis ibi panem celestem. et confessio humilitatis ibi Domine non sum dignus qui non sum dignus et accipiam te sacramentaliter. Et est sumptum a Math. viij. Et Luc. vij. Et effusio orationis ibi sed tantum dic verbo ibi. petitur curatio infirmitatis cum dicitur. dic tantum verbo et sanabitur puer meus. i. anima mea infirma. Et conservatio virtutis cum dicitur. Corpus domini nostri ihesu christi.

Quid retribuam .§.ij.

domino etc. Hic tangitur excitatio devotionis cum dicitur quid retribuam etc. Et effusio orationis ibi. Sanguis domini nostri ihesu christi etc. Episcopus autem solet communicare cum ministris insinuans quod christus post resurrectionem cum discipulis manducavit. Nam convescens precepit eis ab hierosolymis ne discederent etc. Act. j. Et autem episcopus manu partem accipiens reliquas ministris impendit Et illud insinuat quod dicitur Luc. ulti. quod ihesus manducavit coram apostolis: sumensque reliquias dedit illis. Et quando ihesus accepit panem et fregit illis quorum cor erat ardens in eis Luce. xxiiij. idcirco pontifex integram eucharistie medietatem accipiens super patenam frangit in partes: et eas ministris porrigit communicandas. In primitiva autem ecclesia singulis diebus qui canone misse intererant communicare solebant. sed post crescente fidelium multitudine institutum fuit ut tantum in dominicis diebus communicarent. sed postea quia hoc non potuit observari: tercia insecuta est institutio: ut saltem ter in anno scilicet in natali in pascha et in penthecoste. omnis christianus acciperet eucharistiam. Invento tamen tali remedio ut singulis diebus panis benedictus daretur. Et quia in. xl. in temporibus abstinentie deputatis singulis diebus observari non potuit salvo ieiunio adhibitum fuit tamen tale remedium ut singulis diebus osculum pacis pro misterio unitatis ut dicit Inno.

Quod ore sumpsimus .§.iij.

etc. facta communicatione petitur quod sit et fructuosa in duabus orationibus. In prima postulatur spiritualis sumptio cum dicitur. Quod ore hoc est sacramentaliter sumpsimus: mente capimus. i. spiritualiter. Mente autem capere est fide et devotione sumere. et effectus spiritualis sumptionis cum dicitur et de munere temporali fiat etc. Sumptio autem sacramentalis munus dicitur temporale: remedium sempiternum dicitur effectus inquantum eo mediante anima magis grata et melius ornata efficitur ad maioris glorie cumulum quo nunquam privabitur.

Corpus tuum domine .§.iiij.

In hac oratione postulantur duo scilicet firma sive individua coniunctio anime cum christo ibi. corpus tuum domine etc. Et perfecta purgatio macule peccati ibi. Et presta ut ibi non remaneat etc. Hoc autem verbum adhereat copulat adherentiam que est anime cum christo per gratiam que est effectus huius sacramenti. Et potest intelligi quod dico corpus tuum quod sumpsi et sanguis quem potavi etc. tam de sumptione spirituali quam sacramentali. q. d. corpus et sanguis quem sumpsi tam sacramentaliter quam spiritualiter adhereat visceribus meis. i. faciat quod sit firma sive individua coniunctio anime mee cum ipso. His pactis sacerdos abluit manus. non quia aliquid immundum ex contactu dominici sacramenti contraxerit: sed potius ob reverentiam sacramenti. et ut indignitatem suam memoretur. et ut indignum estimet ut manus que corpus incorruptibile contractaverunt: corpus corruptibile vel aliud immundum contingant: donec studiose laventur. Et etiam ut si quid incaute inheserit manibus ex contactu dominici sacramenti: abluatur. ablutionis autem aqua debet in locum mundum honeste diffundi: ut altitudo sacramenti reverentius honoretur. Trina vero sacerdotis ablutio. in principio in medio et in fine designat munditiam cogitationis. locutionis et actionis. sive quod agitur per ignorantiam. negligentiam et industriam. a quorum munditia offertur sacrificium salutare. ¶ Romanus autem pontifex non communicat ubi frangit. sed ad altare frangit et ad sedem communicat: quia christus in emaus coram duobus discipulis fregit Luc. ulti. Et in hierusalem coram apostolis dece manducavit Act. j. In emaus legitur fregisse sed non legitur comedisse. Ministri vero representant pontifici oblatam et calicem: quia discipuli obtulerunt domino partem piscis assi. et favum mellis. Pars piscis assi representat corpus crucifixi: qui fuit in ara crucis assatus. Favus mellis sanguinem christi super mel et favum dulcem faucibus: modo debito degustantis. ¶ Si queratur quare dominus papa sedendo communicat. Potest dici quod hoc fit in recordationem quod beatus petrus cuius vicarius est et alij apostoli sedendo corpus domini in cena acceperunt.

Tercia pars principalis huius tractatus.

His predictis sequitur pars ultima que est de rememoratione accepti beneficij. que incipit ab antiphona que cantatur post communionem. Hic tria insinuantur spiritualis exultatio in cantu antiphone que dicitur communio. humilis supplicatio in prolatione orationum que dicuntur post communionem. et finalis consumatio cum dicitur. Ite missa est. et hec intra officium misse. Deinde ponuntur tria extra officium misse. scilicet post conclusionem misse. ¶ Cantus autem antiphone est significativus gaudij spiritualis ex beneficio accepto. quo affici debent participantes. nihilominus gaudium apostolorum de christi resurrectione representat. iuxta illud Ioh. xx. Gavisi sunt discipuli viso domino. et pre gaudio mirabantur. Et autem reciprocando cantatur sicut fit secundum usum ecclesie romane: insinuat quod discipuli resurrectionis gaudium sibi mutuo nunciabant. Unde duo discipuli cum invenissent. xj. congregatos et eos qui cum ipsis erant dicentes: quia surrexit dominus vere. et apparuit symoni et ipsi narraverunt. que gesta erant in via. et quomodo eum cognoverunt in fractione panis Luc. ulti. Ab omnibus etiam cantatur: ut communitas gaudij significetur. deinde sacerdos convertens se ad populum salutat illum. qui conversus ad altare orationes pronunciat. in quo ut frequentius fit recordatio beneficij communionis. ¶ Hic nota quod quinquies sacerdos convertit se ad populum in missa: et septies salutat populum. Quinquies autem convertit se ad populum in signum quod christus quinquies manifestavit se die resurrectionis. semel marie magdalene Ioh. ulti. alias petro Luce. ulti. alias duobus euntibus in emaus Luc. ulti. alias mulieribus Mathei ulti. alias discipulis congregatis in unum Ioh. ulti. Septies autem salutat populum: in signum missionis septiformis gratie spiritussancti in discipulos a christo Act. j. Vel in signum quod omnis perfectio est a christo. de cuius plenitudine accepimus omnes Ioh. j. Et omnis salus qui venit in terram ut salvum faceret populum suum Math. j. ¶ Queritur autem cum orationes que dicuntur post communionem respondere illis debeant que dicuntur secrete. et que collecte dicuntur et quantum ad numerum et ad ordinem. quare in. xl. additur una que dicitur super populum illis que dicuntur post communionem. Et similiter potest queri quare in quibusdam diebus ieiuniorum dicuntur plures orationes ante epistolam: quam post euangelium vel post communionem. ¶ Ad primum dicendum. quod instituta de communicatione corporis christi in primitiva ecclesia ut communiter propter multitudinem personarum et peccatorum earundem mutata fuerunt ut tactum est. ita quod unum remedium adductum fuit de pane benedicto. et quia propter solutionem ieiuniorum teneri non potuit: institutum fuit quod diceretur oratio super populum in fine misse inclinatis capitibus. in signum humiliationis penitentialis. ad quod invitatur cum dicitur a dyacono. Humiliate capita vestra deo. quod ratione uniformitatis in ecclesia observande servatum fuit usque ad hodiernum diem. nihilominus ut dictum est institutum fuit ut singulis diebus osculum pacis daretur pro misterio unitatis que est effectus huius sacramenti. Vel potest aliter dici. quod una ratio quare quadragesima non ieiunatur tempore quo dominus ieiunavit est quod tempore veris magis solet libido homines incendere. ut ergo tunc magis refrenetur carnis estus: institutum fuit ut tale tempore ieiunaretur. ad incentivum autem carnis magis valet oratio: quia hoc genus demoniorum non eicitur nisi in ieiunio et oratione Math. xvij. ubi dicit glo. carnalium voluptatum mutabilitas non vincitur: nisi spiritus oratione confirmetur. In tempore autem illo fit additio orationis

nibus solitis: ad insinuandū ꝙ tunc insistendū est oratio-
ni magis solito. ⁊ maxime vt incentiuū carnis reprimatur
¶ Ad aliud dicendū. ꝙ temporibꝫ quatuor tempoꝝ legun
tur lectiones ante lectionem eplarem. quare hoc: dicet in
tractatu de ieiunio. ⁊ quia non solent et frequentius legi
lectiones nisi premissis oratōnibꝫ: consueuit ecclesia talibꝫ
diebus plures dicere oratōnes ante epistolam ꝗ̄ post euā-
gelium ⁊ post ꝯmunionem.

Ad pꝛedicta sequitur .§.j.

finalis ꝯpletio misse. Complet̄ aūt missa tribꝫ modis. aut
ꝑ ite missa est. aut ꝑ benedicamꝰ dn̄o. vel ꝑ requiescāt in pa
ce. Dicit̄ autē ite missa est in solēnitatibꝫ: quotiēs gloria in
excelsis cantat̄. Et dicto ite missa est debemus rn̄dere. deo
gr̄as ⁊ est interiectio aggratulatiua vel ꝯgratulatiua. In
profestis vō diebꝫ dicimꝰ Benedicamꝰ dn̄o. ⁊ est sumptuꝫ
de aplo Ro. xij. In missa ꝓ defunctis dicit̄ Requiescāt in
pace. ⁊ est de sola generali ꝯsuetudine. Cum vō dicit̄. Ite
missa est. debet dicens dirigere vultū suū ad populū. Sed
cum dicit̄ benedicamꝰ dn̄o. vel requiescāt in pace: debet di
rigere vultum versus orientē. debet em̄ ista tria tm̄ dicere
sacerdos vel dyaconꝰ. Hic intelligendū ꝙ missa fidelium
est ab introitu vsqꝫ post ꝯmunionē. Et dicit̄ missa a mittē-
do: quia illa ꝯpleta ad ꝓpria fidelis quisqꝫ mittit̄. Consti-
tutum est em̄ in aurelīensi cōcilio. vt cum ad celebrandas
missas in dei nomine conuenit̄: populꝰ nō ante discedat ꝗ̄
misse solennitas ꝯpleatur celebrasse. Totuꝫ aūt officium
dicit̄ missa quasi transmissio: eo ꝙ populꝰ fidelis ꝑ miste-
rium sacerdotis qui fungit̄ vice mediatoris inter deū ⁊ ho
mines: preces ⁊ supplicatōnes ⁊ vota trāsmittit altissimo.
Ipm̄ vō sacrificium. i. hostia missa vocat̄: quasi trāsmissa.
Primū nobis a patre vt esset nobiscum. postea patri a no-
bis: vt intercedat ꝓ nobis ad ipm̄. Primū nobis a patre ꝑ
incarnatōeꝫ. postea patri a nobis ꝑ passionē ⁊ in sacramē
to. Primum nobis a patre ꝑ sanctificatōeꝫ: postea patri a
nobis ꝑ oblatōeꝫ hec est em̄ sola sufficiēs ⁊ ydonea missio
siue legatio: ad soluēdas inter deū ⁊ homīes ⁊ inimicitias
⁊ offensas. Cum ergo dyaconꝰ ait. Ite missa est ideꝫ est ac
si dicēt redite ad ꝓpria qꝛ oblata ē hostia salutaris. ¶ Itē
querit̄ quare in diebꝫ festiuis dicit ite missa est. ⁊ in ꝓfe-
stis benedicamꝰ dn̄o. Item quare magis dicit̄ ite missa est
ꝗ̄ ite in pace vel cū dn̄o vel aliud hmōi. ¶ Item semꝑ be-
nedicendum est dn̄o. ps. Benedicā dn̄m in omni tempore
⁊ specialiter in recordatōne beneficioꝝ suoruꝫ. ¶ Item in
alijs ptibꝫ officij semꝑ dicit̄ in fine Benedicamꝰ dn̄o: simi-
liter videt̄ ꝙ debeat dici ī officio misse vel quare nō. ¶ Itē
cum nō variet̄ clausio siue ꝯpletio in missis pro defunctis:
similiter videt̄ ꝙ consimili modo nō debet variari in mis-
sis que celebrant̄ pro viuis. ¶ Rn̄sio. cuꝫ dicit̄ Ite missa
est duo fiunt. quia licentia redeūdi ad ꝓpria dat̄ populo:
⁊ ostendit̄ ꝙ oblata est hostia salutaris pro eodeꝫ. In die-
bus aūt solēnibꝫ ꝯgruit populo ad ꝓpria redire ⁊ in vsum
sumere bona dei cū grāruactōne: ⁊ de eisdem indigētibus
impartiri. vn̄ Nee. viij. Ite ꝯmeditequ pinguia ⁊ bibite mul
sum ⁊ mittite ptes eis qui nō ꝑparauerunt sibi: qꝛ sanctus
dies dn̄i est. ꝓpter hoc nō sine ratōne in diebꝫ festis datur
licentia populo redeūdi ad ꝓpria. Pret. habita refectione
spirituali que insinuat̄ cum dicit̄ missa est. vt diuina boni
tas euidētius appareat: indicit̄ populo vt ad ꝓpria redeat
ad refectōeꝫ corpalem. vt sic ſm hominē vtrūqꝫ reficiat̄ et
deo ampliores gratiarum referat actōnes. hoc aūt magis
ꝯuenit diebꝫ festis que totaliter debent in diuinis laudibꝫ
expendi ꝗ̄ in alijs; quibꝫ negocijs alijs insistendū est. Pre
te. Benedicamꝰ dn̄o est ꝯmunis clausio septem horaꝝ ca-
nonicarum. Unde in diebꝫ priuilegiatis ⁊ officio priuile-
giato cuiꝰ est officium misse nō ꝯuenit: licet diebꝫ ꝯmunibꝫ
scꝫ profestis ꝯueniat. In diebꝫ em̄ festis in quibꝫ dei bene-
ficia maxime manifestant̄: potissime ꝯuenit ꝙ beneficium
precipuū cuiꝰ est oblatio predicta voce expressa proferatur
¶ Ad vltimū dicendū ꝙ quia misse pro defunctis celebran
tur solūmodo pro liberatōne eorum a pena ⁊ obtentu quie
tis. ⁊ principaliter obtentu quietis. omnes misse eiusmodi
claudūtur vno modo scꝫ postulatōne quietis. nō similiter
est de alijs missis que nō sine ratōne variate ⁊ distincte ſm
distinctionem dierum festorum ⁊ profestorum diuersimo-
de clauduntur.

Expleto officio misse .§.ij.

addiciuntur quedam quibꝫ rememorantur accepta benefi
cia. Et primo opere tm̄ scilicet in osculo sacerdotis. Secū-
do verbo tm̄ in oratione. Tercō verbo ⁊ opere scilicꝫ in be
nedictione. Officio em̄ terminato sacerdos qui assistit pon
tifici osculatur mensam altaris ⁊ humerum dextrum pon
tificis. quibus osculis significatur effectus huiꝰ sacramen
ti qui est pax et vnitas. obtenta oblatione ipsius sacrificij
oblati ab ipso episcopo offerente. Per humerum autē pō-
tificis osculatum ostenditur hunc illum significare ponti
ficem: cuiꝰ ſm legis figuram dexter armus sepatus debet̄
de hostijs salutaribus ⁊ pacificis Leuit̄. vij. Per humerū
autem principatus significatur. ſm illud Isa. ix. factus ē
principatus eius super humerum eius. Principatum sal-
uatoris expressit vox āgelica. prophetica ⁊ legalis. Ange
lica. Luce. j. dabit illi dominus deus sedem dauid patris
eius ⁊ regnabit ⁊c̄. Prophetica ps. Sedes tua deus in se
culū seculi ⁊c̄. Legalis. moyses Exo. xv. Dominus regna-
bit ineternum ⁊ vltra. ad quod designandum tres hume-
rum pontificis osculantur in signum reuerentie. primice-
rius in principio: decanꝰ in medio: sacerdos in fine. ¶ De-
inde inclinans se sacerdos vel episcopꝰ orationem hanc do
mino effundit. Placeat tibi sancta trinitas ⁊c̄. In qua pri
mo petitur ꝙ placeat deo eius obsequium. scdo ꝙ sacrifici
um oblatum sit deo acceptum. tercio ꝙ idem illi ⁊ assisten
tibus sit ꝓpicium. ¶ Sed quid est ꝙ petitur ꝙ sacrificiuꝫ
oblatum sit deo acceptabile. cum constat ꝙ deo semper sit
acceptum. ¶ Ite quid est quod petitur ꝙ sacrificium sit ꝓ-
piciabile: cū diuina propiciatio sit solūmodo oratione po-
stulanda. ¶ Ad primum dicendum ꝙ cum sacrificiuꝫ hoc
offertur deo pro multiplici obtinendo beneficio a domino:
petere ꝙ sit acceptabile: est petere ꝙ illo mediante obtine-
atur illud ꝓpter quod offertur. sicut cum aliquid petitur a
domino cum dicit̄. domine sit acceptabilis tibi petitō mea
idem est acsi diceretur fiat a te quod peto. ¶ Ad aliud di-
cendum. ꝙ petere ꝙ sacrificium sit ꝓpiciabile est petere ꝙ
deus sacrificio illo mediante sit ꝓpicius. ¶ Deinde sequit̄
vltima benedictio quā facit episcopꝰ vel sacerdos super po
pulum. que missionem spūssancti signat quā de celo misit
deus in aplos iuxta quod ipē promisit accipite. i. accipie-
tis inquit virtutem spūssancti superuenientis in vos. hec be-
nedictio ꝑ verbum oris ⁊ signum crucis exprimitur: qm̄ il
la missio ꝑ sonum aeris vel linguam ignis innotuit. iuxta
quod legitur Act. ij. Factus est repente sonus de celo tan-
ꝗ̄ aduenientis spūs ⁊c̄. ⁊ apparuerunt illis dispertite lingue
⁊c̄. licet aūt spūssanctus spāliter missus fuerit in aplos. qꝛ
tamen indiuisa sunt opera trinitatis: missionem illam to-
ta trinitas fuit opata. ideoqꝫ benedictōeꝫ istam facit epūs
vel sacerdos in nomine trinitatis. auctoritate ps. dicēns.
Benedicat nos deꝰ deus noster benedicat nos deus. Be-
nedictionis formam legis expressit auctoritas. domino di-
cente ꝑ moysen numeroꝝ. vj. Inuocabit nomen meuꝫ sup
filios israhel: ⁊ ego dn̄s benedicaꝫ.

Questō. xxxviij. de conse

crationis effectu.

H abito de consecra-
tione ꝗ̄tū ad pātē ⁊ vsū seqt̄ de eadē ꝗ̄tū
ad effectū. q ē ꝯuersio panis ⁊ vini ī veruꝫ
corpꝰ ⁊ veꝝ sāguineꝫ xp̄i. de hac ꝗ̄rūt̄ hec.
Primo vtꝝ sit ibi vera trāsmutatō vl' ꝯuer
sio panis in corpꝰ xp̄i: an panis sit̄ maneat cū corpe. Scdo
vtꝝ totꝰ panis ꝯuertat̄ ī corpꝰ xp̄i: an aliquid remaneat de
pane. Tercō vtrum sit ibi ānihilatio panis. Quarto que

sit illa mutatõ.i.ad qd̄ gen̄ꝰ mutatõis habeat reduci. Qui to in qd erit illa ꝯuersio vel mutatõ scȝ vtꝝ panis trāseat in carnē tm̄.an in carnē ⁊ sāguinē aīaȝ ⁊ diuinitatē. ⁊ sicut de vino. Sexto vtꝝ ꝑs panis ꝯuertat̄ distincte in ꝑteȝ corporis: an indistincte totū in totū ꝯuertat̄. Septimo vtruȝ fiat successiue an subito. Octauo vtrū esse panis ⁊ corporis xp̄i: sint in codē instāti an in diuerso.

Mēbrum primum

Circa primū querit̄ sic. ⁊ ondit̄ ꝙ est ꝯuersio panis in corpꝰ: ⁊ nō simul manet cū corpore dicit eī Hugo. videt̄ spēs panis ⁊ vini. ⁊ substantia panis ⁊ vini nō credit̄. Si aūt nō credetur ibi eē ⁊ ibi sit qd cred. ibi esse ꝙ ⁊c. ¶ Iteȝ Hugo alibi. Cōuersio panis ⁊ vini in verū corpꝰ ⁊ sanguinē xp̄i. nō s̄m vnionē: sed s̄m trāslatõeȝ credēda est. ¶ Item habet̄ auctoritate sanctoꝝ doctoꝝ. scȝ aug. ambro. eusebij ⁊ dam. dicentis. ꝙ panis ⁊ vinū supnaturaliter transit in corpus ⁊ sanguinē xp̄i. ¶ Item hoc ꝑtȝ ex ipsa forma verboꝝ qua fit ꝯuersio que est. hoc est corpꝰ meum. in qua ꝑ ip̄m pronomen demōstrat̄ ꝯtentum sub specie panis. ¶ Item si simul cum corpe xp̄i esset substantia panis. sicut vere dicit̄ hoc ē corpus xp̄i facta ꝯsecratõe: ⁊ vere diceret̄. Hic ē panis materialis. quod est falsum ⁊ hereticum. ¶ Item si substantia panis maneret. tunc sumēs corpꝰ xp̄i sacramētaliter solueret ieiunium sumēdo. Ex his videt̄ ꝙ nō manet substātia panis cū corpe xp̄i sub specie panis: ꝙ ꝯuertit̄ in corpus xp̄i. ¶ Contra. veritas esset signū in hoc sacramēto. ⁊ expressius repn̄taret corpus xp̄i. si panis maneret i sua substātia ⁊ nō ꝯuerteret ꝙ si ꝯuerteret: ⁊ sola spēs maneret. cum ergo veritati sacramēti ꝯgruat expssio signi. magis ꝯpeteret huic sacrāmēto ꝙ panis i sua substātia eēt signū: ꝙ ꝙ sola species panis. ¶ Item in alijs sacramētis signa s̄m essentiam ⁊ veritatē sunt illa que apparēt. similit̄ videt̄ ꝙ in hoc sacramēto debeat esse. ¶ Item in sacramēto veritatis nulla debet esse simulatõ vel causa deceptõnis. sed si signū in hoc sacramēto esset sola spēs: sensus errarēt ⁊ deciperēt̄ in eius ꝯprehēsione. Uisus eīn tactus ⁊ gustus iudicāt panem esse qd̄ ꝯprehēdunt: nō aūt solam spēm panis. ¶ Iteȝ dicit Greg. Quisquis fideliū dubiū habere possit. in hora imolatõnis celos apiri: sūma ⁊ yma sociari. sed hoc nō fieret si aliquid i corpus xp̄i ꝯuerteret̄. Unde videt̄ s̄m Gregorio. ꝙ xp̄c descendat de celo. ergo ibi nō est ꝯuersio. ¶ Item dam. ꝙ ꝯsuetudo est hōibꝰ ꝯmedere panē ⁊ bibere vinū: ꝯiugauit eis diuinitatē ⁊ fecit ea corpus ⁊ sanguineȝ. Si ergo ꝯiugauit illis diuinitatē: saluant̄ in sua natura ⁊ nō ꝯuertunt̄ in aliud. ¶ Item si aliquid ꝯuertitur in corpus xp̄i. aut in quod est aut in quod nō est. Si in quod nō est: ergo corpꝰ de nouo fit. Si in quod est: ergo corpꝰ xp̄i augetur. ¶ Item vbi aliquid bene pōt fieri sine miraculo nō est ponendū miraculū. sed corpus xp̄i cum sit gloriosuȝ simul loco cum pane esse pōt ⁊ idem faceret ac si panis ꝯuerteretur. quod nō potest eē sine miraculo: ergo ⁊c. ¶ Item in nulliū corpus ꝯuertit̄ cibo nisi quod indiget refectõe. ꝯ corpus xp̄i nō ē tale. ergo ⁊c. ¶ Si dicat̄ ꝙ nō absorbet vt terra. ꝯ vt radius: scȝ nō indigentia ꝯ potentia. Cōtra. radiꝰ non ꝯuertit aquā in se: ergo nec xp̄c panē in corpus suum.

¶ Rn̄sio. sicut dicit magister in senten. iiij. li. Quorūdam errantiū positio fuit. ꝙ in hoc sacramēto nō est aliqua conuersio: ꝯ ad prolatõeȝ verboꝝ sine ꝯuersione aliqua fit diuina virtute vt corpus xp̄i sit ibi. Sed hec positõ est cōtraria sanctoꝝ auctoritati. tollit etiā ꝯgruitatem sacramēti ⁊ minuit vtilitatē meriti. Est aūt multiplex ratõ quare congruit ꝙ panis ꝯuertat̄ in corpus xp̄i ⁊ non maneat simul sub signo cuȝ corpe xp̄i. Una ratio est ydolatrie euitatio. Si eīn sub sacramēto maneret panis: fortasse qn̄qȝ adoraretur indistincte cū dn̄o. Alia est efficatior deductõ ad ip̄m xp̄m ꝯprehēdendū. specie eī panis que mō deducit ad dn̄m xp̄m ꝯprehēdendū ⁊ venerādū: tūc mediate deducēt. qꝛ primo deducēt ad ꝯprehēsionē panis: ⁊ post ad ꝯprehēsionem dn̄i. Alia est sp̄ualior refectio. mō illa refectio est sp̄ualis diuino: tūc esset in ꝑte carnalis. quia tūc cibo carnali [illegible] meret̄ ⁊ nō solum [illegible] ut credatur ꝙ sit tm̄ cibus aīe non corporis. ⁊ ꝙ hoc cibo fit vnio sp̄ualis nō corporalis. Minuit autē vtilitatē meriti. qꝛ ponēdo ꝙ accidentia nō possunt eē sine subiecto. [illegible] rationibꝰ humanis meritū fidei minuit. ꝓpter hoc positio ista est reprobanda. ¶ Ad illud quod dicit̄. ꝙ si panis remaneret in sua substantia. expressius repn̄taret corpus xp̄i ⁊c. Dicendū ꝙ et si expressior esset tūc repn̄tatõ: non ita imediata esset deductõ ad rem sacramēti ꝯprehēdendā ⁊ venerandā. deductio aūt hmōi magis est necessaria ꝙ representatõ. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ in alijs sacramētis. signa sunt s̄m essentiam ⁊c. Dicendum ꝙ secus est de hoc sacramento ⁊ alijs. hoc eīn sacramentum ꝯsecratur vt assumatur in cibum scȝ spiritualem. ꝓpter quod congruit ꝙ nihil ibi carnale sit. non sic est de alijs sacramentis que corporali et materiali opatione ministrant̄. sicut baptisma ablutõne corporali ⁊ confirmatio in vnctõne. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ sensus errant ⁊ decipiant̄ in ꝯprehensione speciei panis ⁊c. Dicendū ꝙ in hoc sacramento non est attendendū iudiciū sensuū: sed potius fidei meritū. plus eīn meretur homo fide huiꝰ sacramenti ex hoc. ꝙ in hoc sacramento sunt accidentia sine subiecto: ꝙ si essent in subiecto. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ sermo Greg. tropicus est. ⁊ dicuntur celi apiri ꝓpter diuine bonitatis affluentiā. que manifesta est in panis celestis coīcatõe. sūma aūt dicunt̄ ymis sociari: ꝓpter corpis xp̄i p̄sentiā sub specie elemēti existentis. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ verbū dam. intelligēdū ē ꝙtuȝ ad ꝯtinentiā specierū visibiliū. vel ratione ꝯuersionis substantie panis qui conuertit̄ in corpus vnitū diuinitati. et species post ꝯuersionem ꝯtinet illud. ⁊ sic diuinitas dicit̄ vtrisqȝ coniugari. ¶ Ad aliud quod querit̄ vtruȝ sit ibi cōuersio in corpus quod est ⁊c. Dicenduȝ ꝙ fit conuersio in corpus quod est. nec ꝓpter hoc est alimentum alicuiꝰ: quia totum mirabiliter ꝯuertit̄ in totum. ꝓpter quod nec nouū aliquod fit ibi nec maiꝰ. hoc aūt fieret si naturaliter in ꝑte fieret ꝯuersio. Un̄ Hugo nequaꝙ essentia essentie i augmētum accedit. nec dicimꝰ quasi nouū corpus subito factū de mutata essentia: ꝯ in ip̄m corpus verū mutatā essentiam. ¶ Ad illud quod obijcitur de miraculo. Dicendū est ꝙ nō sine ratione ꝯpetit hic mirabilia fieri. quia ⁊ ꝓpter ꝯgruitatem vt ex dictis patet ⁊ ꝓpter vtilitatē. ¶ Ad vltimū dicendum. ꝙ panis nō ꝯuertit̄ in corpus xp̄i sicut cibo in cibabile. nec ei vnit̄. nec fit panis ꝯuersio opatõne eius i qd̄ fit ꝯuersio sicut solet fieri de cibo: ꝯ virtute diuina totū in totum ꝯuertit̄. vnde Hugo. Conuersio ip̄a nō s̄m vnionē sed s̄m transitionē credenda est.

Membrū secūdum

Consequēter queritur an totus panis cōuertatur i corpꝰ xp̄i: an aliquid remaneat de pane. Et autem aliquid remaneat de pane videtur sic. j. Cori. xj. Accipite ⁊ ꝯmedite. glo. incerta relinquētes que ex auctoritatibꝰ certa sunt scȝ substantiam panis ⁊ vini: in substantiā corpis ⁊ sanguis dn̄i ꝯuerti. Ex hac glo. habet̄ ꝙ hec conuersio est substantie in substantiā. ꝯ in omni ꝯuersione substantie in substantiā [illegible] aliquid eius quod ꝯuertit̄ manet in illo in quod ꝯuersum est. quod patet cum naturali mutatõne ex igne fit aer. forma ignis desinit esse. nec ratione forme que desinit esse fit transmutatõ huiꝰ in illud. eadem ratõne si materia desineret esse: nō fieret transmutatõ aliqua. est igit̄ transmutatõ ratõe ꝯmūis manētis. igit̄ si panis ꝯuertit̄ in corpꝰ xp̄i: aliquid de pane manet in corpore xp̄i. ¶ Item Boetiꝰ in li. de duabꝰ naturis ⁊ vna ꝑsona xp̄i dicit. ꝙ omnis mutatõ est s̄m aliqd ꝯmūe. ⁊ hoc dicūt oēs ph̄i. ¶ Itē est potētia materie duplex. scȝ naturalis ⁊ obedientie. Naturalis respectu actus siue forme naturalis: obedientie respectu actꝰ siue fortitudie. mirabilis eīn inducendo ope mirabili. ꝯ siue sic siue sic ꝯsumata re in actu: siue hoc sit mirabile siue naturale finita est potentia aliquo actu siue forma. et si hoc: ne-

cesse est manere illud cuius erat potẽtia que iam finita est actu siue forma. igitur cum in pane respectu corporis xpi sit potentia obediẽtie ⁊c. ¶ Item omne quod mutatur aliter se habet nũc ꝙ̃ prius. ꝯ quod aliter se habet nunc ꝙ̃ prius aliquo modo manet: ergo ⁊ panis aliquo mõ manet. ¶ Itẽ quãdo extrema ꝯmutatõnis ꝯmũicant in aliquo vno. illud vnũ idem manet in tota trãsmutatõe sicut patz in elemẽtis habentibus simbolũ. ꝯ panis ⁊ corpus xpi ꝯmũicant in materia saltem ṗmordiali: ergo materia manet in tota transmutatõne ṗtacta. ¶ Item nõ solum ꝯmũicant panis ⁊ corpus xpi in materia primordiali. ꝯ etiam in ꝯmũitate generis. corpus enĩ est qd̃ ꝯuertitur: ⁊ corpus est in qd̃ ꝯuertitur. ꝯ nõ est transmutatõ de vno genere in aliud vt habetur a pho: ergo in hac transmutatõne manet aliquid ꝯmune in genere circa qd̃ est transmutatõ. ¶ Item panis ⁊ caro nr̃a cõmunicant ⁊ in materia primordiale ⁊ in aliqua forma vniuoca. ꝯ caro humana dicitur vniuoce de carne xpi ⁊ nr̃a: ergo ẽ aliqua forma vniuoca vniuersalis ꝯmunis in corpe panis ⁊ in corpe xpi. qd̃ aũt ꝯmũe est: manet in trãsmutatõibus. ergo ⁊ materia ṗmordialis ⁊ aliqua forma vniuersalis manet ĩ trãsmutatõe ista. ¶ Itẽ mutatõ vni⁹ in aliud duas implicite ꝯtinet simplices mutatõẽs. Verbigrã qñ aer mutatur in genere. ṗma mutatõ est ꝙ ex aere fit nõ aer. scd̃a ꝙ ex non aere fit ignis. silr̃ hec mutatõ implicite ꝯtinet duas simplices ⁊ est ṗma ꝙ ex pane fit nõ panis. scd̃a ꝙ ex nõ pane fit caro. queritur ergo termin⁹ finalis ṗme mutatõis. aut ẽ pure negatõ: aut ponit aliquid. Si ṗmo mõ: ergo ipius panis ẽ penitus ãnihilatõ. Si scd̃o mõ: queritur quid ponat. nõ carnem: caro enĩ est termin⁹ finalis scd̃e trãsmutatõis ergo nõ prime. ergo nec ibi supponitur. nec est panis: qꝛ panis est terminus initialis ṗme trãsmutatõis ⁊ negatur in termino finali eiusdem ⁊ vbi negatur nõ supponitur. si ergo ibi aliquid supponitur: videtur ꝙ sit cõmune aliquid carni ⁊ pani. ⁊ ita ꝙ aliquid manet ꝯmune in hac trãsmutatione sicut in aliis.

Contra. si aliquid de pane maneret cũ id necessario eẽt quãtũ. ⁊ corp⁹ xpi nullã patitur disperditõez: iam creuisset ĩ imensum. Item hoc posito sequitur maximuz incõueniẽs scz ꝙ corpus xpi existens in altari: mai⁹ sit eodem existenti in celo. Cum enĩ xpi corpus nõ descendat de celo in hac trãsmutatõne. nec aliquid panis ascendit in celum vt vniatur corpori xpi ibidez existenti. si aliquid panis maneret post transmutatõem corporis xpi in altari in quod ꝯuertitur panis: augmentaretur in aliquo nõ augmentato eodem existẽte in celo. ¶ Rñsio. ꝙ quidam errãtes circa hoc sacramẽtum ponebãt ꝙ aliqua pars essentialis panis manet ĩ hac transmutatõe. eo enĩ ꝙ accidentia remanẽt scd̃m essentiã ⁊ opatõem: fuerũt qui dicerẽt ꝙ remanet materia que illa sustentat ⁊ transit forma. ꝯ hoc nihil est: quia materia nõ est nata sustinere accidentales formas nec esse actu nisi cũ forma. Alij videntes ꝙ accidentia habent opatõez. ⁊ omnis opatio habet ortum a forma substantiali: ponebant ꝙ transit materia ⁊ manet forma. ꝯ hoc totuz nihil est: quia forma nõ opatur nisi in materia. ¶ Dicendũ est ergo ꝙ totuz transit in totum: solum accidentibus remanentibus. Et hoc est quod vult Hugo dicens. ꝑ verba sanctificationis vera panis ⁊ vera vini substantia in veruz corpus ⁊ sanguinem xpi ꝯuertitur. sola specie panis ⁊ vini remanẽte: ⁊ substantia in substantiã transeunte. speciem vocat ipe formã accidentalem. que quodãmodo ipa accidẽtia concernit que sola remanet. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ in omni ꝯuersione substantie in substantiã aliquid ei⁹ quod ꝯuertitur manet in illo quod ꝯuersuz est. Dicendũ ꝙ quedã mutatõnũ sunt naturales. ⁊ de talibus est verũ. quia quelibet talis exigit aliquid ꝯmune. Quedã sunt sup naturã. de talibus nõ est verũ sed sicut in actõne que soli⁹ est ꝯditoris vt est creatõ. nõ est aliquid quod est materia vel subiectum mutationis: sic in actione que est simpliciter naturalis. vt quãdo ex elemẽto fit elementũ: requiritur materia generis que est subiectũ mutationis. medio modo est in actione supnaturali vt in conuersione hac. in qua requiritur aliquid quod est subiectũ cõuersionis: nõ aũt ꝙ sit materia ei⁹ in quod ꝯuertitur. Unde sicut mutatio hmõi supnaturalis media est inter eaz que est solius auctoris nature ⁊ eam que est nature simpliciter sic ⁊ illud quod est subiectum actõnis supernaturalis medio modo se habet. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ ratõne eius quod desinit esse simpliciter non põt esse ꝯuersio ꝯ ratione eius qd̃ manet. Dicenduz ꝙ hoc verum est. vbi virtus nature est agens simpliciter. bene põt tñ vbi virt⁹ agit supra naturã. Unde sicut virtus nature agens cuz facit aliquid quod est primo sub vna forma post habet esse sub alia: semper habet idem aliquid quod est subiectũ actõnis. ⁊ ita ratione alicui⁹ ꝑmanentis transmutat vnũ in aliud: sic virt⁹ supnaturalis eo ꝙ nõ requirit in sua actione ꝙ subiectum actionis sit materia eius in quod trãsmutatur: trãsmutat vnum in aliud nullo permanente in vno quod fuit in alio Unde virtus supnaturalis ꝯuertens panẽ in corp⁹ xpi. nõ requirit aliquid ꝑmanens: ꝯ desinẽte materia panis sicut ⁊ forma: ꝯuertit panem in corpus xpi. ¶ Ad hoc qd̃ obijcitur de potẽtia naturali ⁊ obediẽtie. Rñsio. ꝙ in ꝯuersione ista in pane est obediẽtia respectu fieri nõ respectu facti dico ꝙ̃tũ est de hac trãsmutatõe. ⁊ ꝓpter ꝯ non oportet ꝙ materia maneat nisi quaten⁹ est ipm fieri. nõ autẽ ꝙ maneat in facto. dico ꝙ̃tuz ad esse sacramẽti. quia corp⁹ xpi nõ est hic factum. ¶ Ad hoc qd̃ obijcitur. ꝙ illud quod mutatur aliter se habet ⁊c. Dicendum ꝙ hoc veruz est in mutatõe naturali cuiusmodi mutatio nõ est in hac ꝯuersione. ¶ Ad illud qd̃ obijcitur ꝙ extrema mutatõnis ⁊c. iam patz rñsio ex dictis quia nõ sic est in trãsmutatõe supnaturali. ¶ Preterea ⁊ si corpus xpi ⁊ panis ꝯmũicãt in ṗma materia: ex ꝯ non sequitur ꝙ aliquid panis maneat in cõuersione panis in corp⁹ xpi: quia materia ṗma in qua coĩcant multiplicata est ⁊ numerata in ipis. ¶ Ad aliud dicenduz ꝙ panis ⁊ corp⁹ xpi habent ꝯmũe ꝯmũitate generis ⁊ predicatõis: nõ aũt ꝯmune ꝯmunitate subiecti mutatõis ꝓpter quod ꝯclusio nõ sequitur ¶ Ex hoc patet rñsio ad aliud. quia forma vniuersalis cõmunicata a pane ⁊ corpe xpi: ꝯmũis est ꝯmũitate generis ⁊ ṗdicatõis: ꝯ nõ ꝯmunis ꝯmunitate subiecti mutatõnis. ¶ Ad illud qd̃ subditur ꝙ illud qd̃ est ꝯmũe manet in transmutationibus. hoc intelligendũ est qñ illud est ꝯmũe subiectum trãsmutatõis vel qualitas elemẽtaris. sicut in transmutatõe elemẽtoꝝ habentiũ simbolũ. ¶ Ad vltimũ dicendum. ꝙ nõ in omni mutatõe vni⁹ in alterũ sunt due mutationes. vtpote in mutationibus que sunt supra naturaz que subito fiunt ⁊ nulla precedente dispositõne in eo qd̃ debet transmutari. licet sint in mutationibus naturalibus que successiue fiunt. vtpote in illis in quibus dispositõ ṗcedit necessitatem ⁊ inductõez forme substãtialis. In hac ergo mutatione siue ꝯuersione neq̄ manet materia disposita neq̄ ṗma. neq̄ forma substantialis singularis neq̄ vniuersalis: sed fit ꝯuersio totius in totum solis accidentibus remanentibus vt dictuz est.

Membrum terciũ

Consequẽter queritur vtrum in hac conuersione fit ãnihilatio panis. ⁊ videtur ꝙ sic: per huiusmodi rationes. Quod modo est panis iam nõ erit panis. neq̄ simpliciter neq̄ aliquid illius. neq̄ enĩ aliquid quod est de pane modo scilicet materia illius vel forma iam erit. igitur in hac conuersione est oĩno ãnihilatio. cum enĩ ex aere fit ignis. si nihil qd̃ est aeris remaneret in igne: oĩno esset annihilatio aeris. ¶ Item si a non est b. neq̄ pars b. neq̄ aliud a. b: nihil est simpliciter. a simili panis non est corpus xpi neq̄ aliquid aeris neq̄ aliud ab eo: ergo nihil est. ⁊ prius aliquid erat: ergo ãnihilatus est. ¶ Item panis non se habet in aliqua ratione causalitatis ad corpus xpi causa ⁊ principiũ idez igitur in nulla ratione principij se habet. neq̄ in ratõe ṗncipij in esse neq̄ in fieri. igitur non potest vere dici ex pane vel de pane fit corpus xpi. igitur cum corpus xpi sit sub forma siue specie panis. nec aliqd̃ corp⁹ cum illo simul: necesse est panem illum in nihilum redigi siue fuisse redactum. ⁊ ita vt pri⁹. ¶ Itẽ ponatur ꝙ ex ea virtute qua panis ꝯuer-

titur in corpus xpi: quelibet ps vniuersi eēt ꝯuersa ī idē. hoc [illegible] simplr̄ ⁊ oīno. ⁊ vidē ranāe [illegible] simplr̄ sit annihilat⁹. ¶ Si diceret. ꝙ hoc posito adhuc nō esset ꝯcedendū ānihilatū est vniuersuʒ: quia cōuersum est in melius. Cōtra. posito ꝙ subtracta virtute diuina a ꝯtinentia vniuersi in eē: ipm̄ ī nihilū eēt redactū. tūc eēt verū dicere vniuersuʒ eē ānihilatū. Sed posito ꝙ omēs partes eēnt cōuerse ī corpus xpi. iam vniuersum nō eēt: ⁊ fm̄ oīmodaʒ indifferētiam esset non ens hac tenta positiōne ⁊ priore. igit̄ si tenta positione priore esset ita n̄ ens ꝙ annihilat̄ oīno: ⁊ si manet secūda. ⁊ ita vt prius. ¶ Iteʒ ideʒ est nihil ⁊ non ens vtrūqʒ sumpto negatiue. S3 quicqd fuit panis est ens hec est falsa: igit̄ hec est vera nō est ens. igit̄ nihil ⁊ fuit: ꝙ est ānihilatus. ¶ Item in naturali transmutatiōe ita ē. ꝙ si nihil remanet eius qd̄ transsubstantiat̄. quicqd sit illd̄ qd̄ succedit penitus annihilat̄. a simili videt̄ in ꝓposito. ¶ Iteʒ generatio succedens corruptioni nō tollit corruptioneʒ precedentē. similr̄ nec esse siue existentia succedens desitioni alicui⁹ tollit illam desitiōʒ. igit̄ si corpus xpi succedit desitioni panis: ꝓpter h̄ nō minus desinit eē panis q̄ si nō succederet. igit̄ oīno desinit esse. qd̄ autem oīno desinit esse oīno annihilat̄. igit̄ ⁊c̄. ¶ Item si aliqd h3 esse oīno ex ꝑtibus nō entibꝰ ⁊ annihilatis: ⁊ id quod est ex ꝑtibus hmōi simlr̄ ānihilatum est. S3 in ꝯuersiōe panis in corpus xpi ꝑtes panis. s. materia ⁊ forma oīno n̄ sunt siue ānihilant̄. igit̄ ⁊c̄. ¶ Iteʒ he prepositiones ex: ⁊ de: qn̄qʒ solū ordineʒ significant. vt cuʒ dicit̄ ex sisimis fiunt olimpia. de mane fit meridies. qn̄qʒ aliqd cū ordiē vt cum dicit̄ ex purissimis sanguinibꝰ beate virginis fit corpus xpi: sicut dicit Damas. cū ꝙ dicit̄ ex pane fit corpus xpi. aut ꝑ hanc prepositiōʒ ex: notat̄ ordo tm̄. aut aliquid cū ordine. nō aliquid cuʒ ordine: quia tūc hoc ꝙ dico ex. circūstantiā materialeʒ significaret vel ꝓtātem. sicut cum dicit̄ ꝯceptus de spūsancto: quod esse nō pōt. igitur pane oīno ānihilato sbsequit̄ corpus xpi loco paīs. ⁊ ita vt prius. ¶ Itē ī transsubstātiatōne naturali vt quando ex igne fit aer: forma ipsius ignis oīno corrumpit̄: materia manēte rōne forme: que simplr̄ corrumpit̄ siue cedit in nō ens. nullo modo transsubstantiat̄ vnū ī aliud. igit̄ si quicqd ē de substātia ignis desineret eē simplr̄ siue corrumpetur: nullo modo fit ibi transsubstātiatio s3 ānihilatio. a simili in ꝓposito. si quicqd est de substātia paīs corrumpit̄ ⁊ desinit eē simplr̄: videt̄ ꝙ oīno fit ibi corruptio ⁊ ānihilatio. ¶ Iteʒ vniuscuiusqʒ substantie est act⁹ proprius. vnde si actus alicuius corrumpet̄: ita ꝙ n̄ sit actu [illegible] ⁊ ipsa simlr̄ sba corrumpit̄. ⁊ si act⁹ ānihilatur: ⁊ ipa substantia ānihilat̄. S3 actus panis ānihilatur in hac mutatōne: igit̄ ⁊ ipse panis simlr̄. ¶ Itē qcquid est in creaturis si nō seruaret̄ virtute diua in eē: cederet in nihilū. S3 panis in hac ꝯuersione nō ꝯseruatur in esse virtute diuina. igit̄ cedit in nihilū. ¶ Iteʒ in actione creature que quideʒ actio nō est corruptio simplr̄: est ꝓductio alicui⁹ noui in esse. vt p3 in generatōe simplr̄ q̄ ē motus siue mutatio circa subam. ⁊ in generatōe quadā [illegible] ꝓducit̄ in esse: siue dicat̄ motus quo forma substātiali corrupta ꝓducitur in esse forma. vel quasi forma denoīans subiectum corruptōis. vt cecitas denomīat oculum priuatum sua forma simplr̄. corruptio. n. virtutis visiue in oculo dicitur esse generatio quedam: rōne qua ex hac corruptōne oritur cecitas in eodeʒ. vnde si vtroqʒ modo sumat̄ generatio quedam: semꝑ illa fit ꝓductio alicui⁹ noui in esse. Similr̄ est de actione creatoris que est creatio. ibi n. est ꝓductio noui in esse simplr̄ ⁊ oīno: similr̄ ⁊ in alijs actōibꝰ dei. generalr̄ igitur verū est ꝙ in omni actiōe que n̄ ē simpliciter corruptio vel ānihilatio: est ꝓductio alicui⁹ noui in esse. Sed in hac ꝯuersione nullius est ꝓductio ī eē. igitur hec cōuersio est ānihilatio siue corruptō omnino.

Contra. Nihil qd̄ conuertit̄ in aliquid meli⁹ se ānihilatur. S3 panis in hac ꝯuersione cōuertit̄ in melius se. ꝙ ⁊c̄. ¶ Iteʒ Aug. Conditor nature nihil facit cōtra naturam. S3 omis natura appetit esse vt vult phs. naturā dicens desiderare quod melius est: ⁊ esse q̄ n̄ esse. ꝙ a cōditore nature nihil reducit̄ in n̄ esse. ¶ Iteʒ summū bonum nullius boni est destructiū. Unde Aug⁹. in lib. lxxxiij. q. Ille ad quem n̄ esse n̄ pertinet: nō est causa tēdendi ad n̄ esse. quia essendi ⁊ boni tm̄modo causa est. sed esse ē de genere bonorum. ꝙ a summo bono nihil redigit̄ in pure nō ens. nec aliqua creatura hoc potest. ꝙ ⁊c̄. ¶ Item a summo bono nūq̄ bonum fit maluʒ. ꝙ a simili: a summo ente nūq̄ quod est ens fit n̄ ens siue nihil. ⁊ ita vt prius.

Rn̄sio. posuerūt quidam sicut tangit magister. iiij. senten. ꝙ in hoc sacramēto est ānihilatio panis. ⁊ hoc ponebant: tum quia nihil de pane remanet: tum quia videbatur eis indignum ꝙ aliquid extraneum in corpus christi transiret siue conuerteret̄. vnde videbatur eis rationabilius ꝙ panis cederet in corpus xpi nō mutando locuʒ s3 desinendo esse: ⁊ corpus xpi supueniret: q̄ ꝙ panis ī corpus xpi ꝯuerteret̄. Cuius ꝯtrarium habet̄ de conse. dis. iiij. Eusebius emissenus. Inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in substantiaʒ sui corporis ⁊ sanguis sui verbo suo secreta potestate ꝯuertit. ita dicēs: accipite ⁊ ꝯmedite ⁊c̄. Ecce ꝙ plane dicit̄. ꝙ in hmōi trāssubstātiatiōe ē mutatio ⁊ ꝯuersio. Pret̄. si ānihilaretur panis mō predicto: hoc accideret incōueniēs. ꝙ solūmodo ꝑ descēsum esset xpi corpus de celo sub sacramento in altari. ⁊ ita ꝙ simul ⁊ semel corpus dn̄i trāsferret̄ quasi ad infinita loca: cum simul ⁊ semel celebretur hoc sacramētum quasi ī locis infinitis. ¶ Propter hoc dōm. ꝙ substantia paīs nō est in nihiluʒ redacta sicut ipsi posuerūt: sed in meli⁹ cōmutata. s. corpus xpi. nō tamē de pane illo accipit esse corpus xpi: sed ipsa essentia panis sine omī mutatōne facta in corpore xpi mutatur in illud. vn̄ Hug. Nō sic corpus xpi in pane ꝯsecrari dicimus: vt de pane corpus xpi esse incipiat. nec quasi corpus nouuʒ subito factū demutata essentia. sicut ipm̄ verum corpus mutatam essentiaʒ. nec ipam substantiaʒ panis ⁊ vini in nihilum redactaʒ: quia desijt esse quod fuit. sed mutatam potius: qz cepit eē aliud quod n̄ fuit. hec Hug. ¶ Ad hoc ꝙ quod obijcitur qd̄ modo est panis iam n̄ erit panis simplr̄ ⁊c̄. Dicēduʒ ꝙ ānihilari siue redigi in nihilum duas habet intētōes. Unam fm̄ quam redigi dicit̄ in nihilum cui⁹ nihil manet: sed que eius sunt oīno desinūt esse quod fuerūt pri⁹. nihilominus mutatur in aliud. fm̄ hunc moduʒ loquēdi panis redigitur in nihilum in trāsmutatiōe. sed sic redigi in nihilum: nihil aliud est q̄ desinere esse: quo ad esse eius substantiale ⁊ esse partiū illius inq̄tuʒ hmōi. Alio modo dicitur redigi in nihilum: qn̄ ipm̄ penitus deperit ⁊ quicquid illius est: nec aliqua sit mutatio illius ī alid. ⁊ sic nō dicitur panis in hac mutatiōe redigi in nihiluʒ. qn̄ igit̄ dicitur: quod modo est panis iam nō erit panis neqʒ aliquid illius. igit̄ penitus ānihilat ⁊c̄. Dicendum ꝙ bene sequitur fm̄ ꝙ primo modo sumitur redigi in nihilum: nō aūt fm̄ ꝙ secūdo modo. nisi quod addat̄ ⁊ nō mutatur in aliud. ¶ Ex his p3 qualiter ad aliud respondendū est cum dicit̄ panis nō est corpus xpi nec aliquid eius neqʒ aliquid ab eo ⁊c̄. bn̄ sequitur sumendo ānihilari primo modo: nō secūdo modo. quia bene verū ē ꝙ panis non est in esse suo simplr̄ neqʒ materia eius neqʒ forma. S3 nihilominus nō oīno ānihilatus est: qz illud ē ī qd̄ ꝯuersus ē. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄. ꝙ panis n̄ se h3 in aliq̄ ratione causalitatis respectu corpis xpi. Dicendū ꝙ verum est simplr̄: tn̄ est causa sine qua nō q̄tū ad eē corpis xpi sub speciebꝰ elemētoꝝ. Unde ꝯcedi pōt ꝙ corpus xpi nō est ex pane neqʒ de pane ꝓut ex ⁊ de: dicūt ratōʒ materie. Cū igitur [illegible] ꝙ ex quo corp⁹ xpi est sub spe[illegible] panis ⁊ n̄ est ibi nisi vnū corpus: qz sba panis n̄ ē sub specie. igit̄ ille panis redactus ē in nihilū. nō sequit̄: nisi eo modo quo dictū est. immo si adderet̄ ⁊ nō est mutatus ī aliud tūc bene sequeret̄. ¶ Ad illam positiōeʒ qua ponit̄ omnes creaturas conuerti in corpus xpi ad quam seqt̄

annihilatio vniuersi oīno ꝛ simplr. Dicendū ꝙ n̄ ē verꝫ.
quia ipm̄ vniuersuꝫ est in aliud mutatū.s.in corpus xp̄i
vnde nō est ānihilatū sicut nec panis. Aliter pōt dici. ꝙ
reuera tali cōuersiōe exn̄te ānihilatū ē ip̄m vniuersum.
nec est simile de pane:qꝛ ad eē vniuersi requirit̄ numer⁹
rex in summo ꝛ ordo. ꝛ hic ordo rex in numero summo
formaliter dat eē vniuerso.ꝫ facta ꝯuersione rerū singu-
lorū in corpus xp̄i oīno ānihilatus ē numer⁹ ꝛ ordo re-
rū numeratax.quia numerus ꝛ ordo iste nō ꝯuertitur ī
corpus xp̄i:ꝫ solū substātie numerate ꝛ ordiate. ꝓpter ꝫ
dico.ꝙ aliter est de pane ꝯuerso ī corpus xp̄i ꝛ vniuerso.
supposito ꝙ ptes vniuersi ꝯuertant̄ in corpus xp̄i. Con-
uersis.n.ptibus vniuersi: nō ꝓpter ꝫ conuertit̄ illud qδ
est dans eē formaliter ipsi vniuerso: sicut est in ꝯuersiōe
panis. Nec tn̄ dicendū est ꝙ oīno ānihilat̄.quia illa que
sunt de esse materiali vniuersi nō ānihilant̄:imo in aliud
ꝯuertunt̄. ¶ Ad illud qδ obiicit̄.ꝙ vtraqꝫ tenta positiōe
ꝫm oīmodaꝫ indifferentiā eēt nō ens. vnde si ex vna posi
tione sequit̄ ipm̄ fuisse ānihilatū:ꝛ ex alia. Dicenduꝫ ꝙ
nō sequit̄.quia qδ dicit̄ ānihilatū n̄ dicit̄ nō ens simplr̄.
ꝫ nō ens vt est termin⁹ motus.s.ānihilatōis. nō aūt se hꝫ
nō ens indifferent̄ vt est termin⁹ motus ī illa duplici po
sitione:quia in vna se hꝫ quasi termin⁹ motus q ē ānihi-
latio siue desitio simplr̄:in alio ꝓut est termin⁹ defectus
q̄tum ad ptes materiales illius ex ꝯuersione illax ī cor-
pus xp̄i. hec aūt desitio non est ānihilatio simplr̄. ¶ Pret̄.
ꝫm vnam positōꝫ manēt forme accn̄tales simul cum vir-
tutibus actiuis:ꝫm aliā nō. vn̄ nō se hn̄t in eadeꝫ differē
tia. ¶ Ad aliud dōm.ꝙ hn̄ verū est:qδ fuit panis ē nihil
ꝛ nō ens. nec ex hoc sequit̄: ꝙ ānihilat̄. nisi addat̄ ꝛ nō ē
ꝯuersus in aliqd aliud. ꝫ hec est falsa ꝛ negāda. ¶ Ad ꝫ
qδ obiicit̄ ꝙ in naturali transmutatiōe si nihil remanet
eius qδ transmutat̄ ꝛc̄. Dicendū ꝙ hoc ē:quia virtus na
ture nō pōt ꝯuertere vnū ens simplr̄ in aliud : nisi aliqd
ꝑsistat qδ sit subiectū actōis nature ꝛ eē inducti ꝑ hmōi
actioneꝫ. ꝓpter qδ si nihil remanet de eo qδ trāsmutat̄ ī
actione naturali:cessat ipsa actio nec pōt cōuertere illud
in aliud ꝫ oīno ānihilat̄. secus ē de virtute supra naturaꝫ
que vnū ens actu in aliud ens actu pōt mutare sine susci
piente eē illius in qδ mutatū ē. quia igit̄ lꝫ in hmōi acti-
one nō sit suscipiens esse illius in qδ mutatū est: nihilo-
minus qꝛ qδ mutat̄:mutat̄ in illud, nō debet dici hec mu
tatio ānihilatio. ¶ Ad aliud qδ obiicit̄. ꝙ generatio suc-
cedens corruptioni nō tollit illā ꝛc̄. Dicēdū ꝙ si existētia
corpis xp̄i succederet desitioni panis. ita ꝙ panis q desi
nit esse in ꝓprio esse: nullo mō ꝯuerteret̄ in corp⁹ xp̄i:illa
desitio eēt ānihilatio sicut si nō succederet. ꝫ non est sic.
¶ Ad hoc qδ obiicit̄. ꝙ si ptes alicui⁹ ānihilarēt ꝛc̄. Di
cendū ꝙ hoc verū est:ꝫ ptes panis nō ānihilant̄ ꝫ in suo
toto conuertunt̄ in corpus xp̄i. ¶ Ad ꝫ qδ obiicit̄. ꝙ cuꝫ
dicit̄ ex pane efficit̄ corpus xp̄i. hoc qδ dico ex:solūmodo
ordineꝫ dicit. Dicendū ꝙ nequaq̄. imo cū hoc ꝙ dicit or-
dinē:dicit suū casualē terminū ꝯuersionis a quo. ¶ Ad
illud qδ obiicit̄.ꝙ in actione naturali nō est trāssubstan-
tiatio rōne forme que desinit eē ꝛc̄. Dicendū ꝙ nō est sic:
quia forma in actōne naturali nō ꝯuertit̄ in aliqd aliud:
ꝫ simplr̄ annihilat̄. sed panis lꝫ priuet̄ eē suo ꝓprio:con
uertit̄ ī aliud qδ hꝫ eē melius ꝛ nobilius. ¶ Ad aliδ qδ
obiicit̄. ꝙ actus panis oīno ānihilat̄. Dicendū ꝙ actus
ꝫm ꝙ est ideꝫ qδ endelichia siue forma ānihilat̄:qꝛ tota-
le ex pte panis conuertit̄ ī totale ex pte corpis xp̄i. si su-
matur actus qui attendit̄ in agere exteriori qδ est reficē
vel aliud hmōi:nō ānihilat̄ imo virtute mirabili saluat̄ ī
ipsis accn̄tibꝫ. si sumat̄ actus vt est virtutis siue efficiētis
intra tenēs materiā cum forma ꝛ saluans ipm̄ panem in
esse ꝓprio: forte actus ille ānihilat̄. ꝫ ex illa ānihilatione
nō sequit̄ ānihilatio panis oīno. ꝫ q̄tuꝫ ad eē quo salua-
batur actu hmōi. ꝫ hmōi actus ānihilatio nihil impedit
ipm̄ paneꝫ cōmutatū esse in corpus xp̄i. ꝛ ita nō oīno an-
nihilatū est. ¶ Ad illud quod obiicit̄. ꝙ panis nō ꝯserua
tur in esse virtute diuina:igit̄ cedit in nihilū. Dicendū ꝙ
panis nō obseruat̄ in esse panis: ꝛ q̄tum ad illud esse ce-
dit in nihilū. nō tn̄ in nihilū simplr̄: quia conuertit̄ ī ali-
ud qδ est nobilioris eē. ¶ Ad aliud qδ obiicit̄. ꝙ in omni
actione que nō est corruptio simplr̄ est ꝓductio alicuius
noui in esse: qδ nō est in hac ꝯuersione. Dicendū ꝙ non ē
ꝓductio alicui⁹ noui in esse. ꝛ a pte ei⁹ qδ ꝯuertit̄: ꝛ ei⁹
in qδ cōuertit̄. a pte eius qδ cōuertit̄. s. ꝯuersio in aliud
qδ est nobilioris esse. vn̄ nō dicimus ipsaꝫ subam panis
ꝛ vini in nihilū redactū quia desinit eē qδ fuit: ꝫ muta-
tam potius. quia cepit eē qδ nō fuit ex pte ei⁹ ꝙ cōuertit̄
esse sacramētalit̄. nā ante ꝯuersioneꝫ nō fuit corp⁹ xp̄i sꝫ
specie panis sicut post. vn̄ lꝫ circa corpus xp̄i n̄ efficitur
aliqd nouū q̄tū ad esse ipius: efficit̄ tn̄ aliqd nouū q̄tuꝫ
ad esse sub sacramēto.

Membrū quartū

Consequēt̄ q̄rit̄ ad qδ gen⁹ motus habeat
hec mutatio reduci. Et p̄mo. vtrū hēat re-
duci ad motū sube vel accn̄tis. Scdo. sup-
posito ꝙ ad motū sube: an ad generatōnis
vel corruptōis. Tercio. vtx ad motū augmēti vel nutri-
menti. Quarto. si loci mutatio sit annexa huic mutatōi.

Articulus primus

Circa primū ꝓcedit̄ sic. j. cox. xj. dr̄. Accipite
ꝛ ꝯmedite. ibi glo. ꝙ illa cōuersio n̄ sit formal̄
manifestū ē:qꝛ forma panis ꝛ vini remanet. ꝛ
loquit̄ glo. de formis accn̄talibꝫ. vn̄ in eadeꝫ glo. dr̄. ꝙ ex
auctibꝫ certū est ꝓfitemur scꝫ subam panis ꝛ vini ī sub-
stantiā corpis ꝛ sanguis ꝯuerti. de priori suba quedā re-
manent. s. color sapor forma pondus: que priꝰ sube acci-
dentia fuerūt. hec glo. Ex quo igit̄ accn̄tia manēt: patꝫ ꝙ
illa mutatio siue ꝯuersio nō est accn̄tiuꝫ. igit̄ est substan-
tie. ¶ Cōtra. mutatōꝫ sube comitat̄ mutatio accn̄tis. scꝫ
alteratio. vt pꝫ in mutatōne generatōis ꝛ corruptionis:
augmenti ꝛ alimenti. igit̄ si ꝫ est mutatio sube ꝛc̄. ¶ Itē
mouētibꝫ nobis mouēt̄ oīa que in nobis sunt. Ex hoc
pꝫ ꝙ mota suba mouēt̄ accn̄tia q̄ sunt ī ipa. ꝙ mutata sub-
stantia mutāt̄ accn̄tia que sunt in ipsa. ¶ Rn̄sio. ꝙ hec ē
mutatio sube: n̄ accn̄tiū sic̄ dic̄ glo. ꝑtacta. Rōnes autēꝫ
adducte in ꝯtrariū locū hn̄t si mutatio ista eēt natural̄
ꝫ in ista mirabili ꝛ supnaturali locū n̄ hn̄t.

Articulus secūdus

Consequēt̄ q̄rit̄. vtx hec mutatio sit generatio
vel corruptio. Et videt̄ ꝙ neutra. Generatio
aūt eē nō pōt: qꝛ corpus xp̄i ibi n̄ generat̄. vn̄
Aug. Nō sic corpus xp̄i ī pane ꝯsecrari dicim⁹: vt de pa
ne corpus xp̄i esse accipiat. Neqꝫ est corruptio: quia cor-
ruptio terminat̄ ad non ens: qδ hic nō accidit. ¶ Cōtra.
corruptio non dicit̄ esse mutatio in non ens: quia aliqua
essentia corrupta relinquit̄ simpliciter nō ens. Corruptio
enim vnius est generatio alterius. ꝫ quia quantuꝫ est de
mutatione ipsa corruptōis reliquit̄ nō ens. sed cōstat ꝙ
in hac mutatione priuat̄ esse panis: quare igit̄ nō pōt di
ci ꝙ hec est mutatio que est corruptio. ¶ Item si ad istam
mutationeꝫ qua priuat̄ eēntia panis sequit̄ veritas ꝛ es-
sentia corpis xp̄i. sicut ad corruptōꝫ sp̄ēi aeris seq̄t̄ existē
tia sp̄ēi ignis. quare nō dicit̄ hec mutatio q̄tum ad ꝫ ge
neratio. Dicit. n. Aug⁹. corp⁹ xp̄i ꝛ veritas est ꝛ figura.
veritas dū corpus xp̄i ꝛ sanguis virtute sp̄ūssancti ex pa
nis viniqꝫ substantia efficit̄. qd aliud est illδ effici nisi q̄-
dam ꝓductio substantie in esse. ¶ Respōsio. in hac mu-
tatione non est corruptio. quia in corruptione relicta ma
teria priuatur species siue forma. Corruptio enim priua
tionem dicit: non negationem. quod non ē hic. Neqꝫ ibi
est generatio. Corpus enim christi non generatur. Pre
terea. in mutatōne corruptionis ꝛ generatōis ideꝫ ē ma
teria fieri ꝛ facti. Panis aūt nō est hic materia cōuersi:
id ē eius ī quod facta est conuersio: sed soluꝫ est materia
conuersionis. vnde hic panis est materia eius quod ē ex

fieri: nõ eius quod est vt factuȝ. ¶ Ad illud Aug. ꝙ corpus [illegible] ꝛ sanguis ex panis [illegible] [illegible]. Dicendũ ꝙ hec prepositio ex: nõ notat materiã ꝫ ordineȝ. vt illud ex mane fit meridies. i. post. Preterea qð dic efficitur: nõ dicit aliud fieri circa corpus xp̃i quantum ad eẽ: ꝫ quantum ad eẽ in facto sub hoc sensu verũ corpus ꝛ verus sanguis xp̃i virtute spũssancti q̃ fit trãsubstãtiatio panis ꝛ vini: ẽ sub sacramẽto post trãsubstantiatõeȝ.

Articulus tercius

Consequẽter queritur. vtꝛ hec mutatio sit mutatio augmẽti vel nutrimẽti. Et sic: videtur. Dicit enim Damas. quẽadmodũ naturalr̃ ꝑ comestioneȝ panis ꝛ vinũ ꝛ aqua ꝑ totũ in corp⁹ ꝛ sanguineȝ ꝯmedentis ꝛ bibentis trãsmutatur. ꝛ nõ fit aliud corp⁹ p̃t corpus eius: ita ꝛ ꝓpositiõis panis ꝛ vinũ ꝛ aqua ꝑ inuocationeȝ ꝛ ꝑ aduentũ spũssancti supnaturalr̃ trãsit i corpus dñi ꝛ sanguinẽ. ꝛ nõ sunt duo ꝫ vnũ ꝛ ideȝ. hec Damas. panem ꝓpositiõis vocat panem ꝓpositum in altari. Ex hac similitudine quam ponit Damas. videtur hr̃i ꝓpositum. ¶ Itẽ cum panis sit minime quãtitatis respectu corpis in qð mutatur. cum augmentũ sit vbi est mutatio i maius: videtur ꝙ hec mutatio sit mutatio augmẽti. ¶ Contra. in nutrimẽto vel in augmento est vnio alimẽti cũ eo qð alitur vel augmentatur. hoc nõ est hic. vnde ꝯuersio ista nõ ꝫm vnioneȝ: ꝫ ꝫm transitõeȝ credenda. ¶ Rñsio. ꝙ cõuersio ista nõ est motus augmenti vel nutrimẽti. q2 sicut dicit Hug. nõ est in hac ꝯuersione vnio aliq̃: ꝫ solũ transitio. ¶ Ad illud Damas. dõm. ꝙ quantuȝ ad hoc intelligitur eius compatio. ꝙ sicut in motu nutrimẽti illud q̃ alitur ꝛ qð alitur post vltimã vnioneȝ nõ sunt corpa diuersa: ꝫ illud quo alitur efficitur vnũ corpus cũ eo quod alitur. sic in hac ꝯuersione illud qð ꝯuertitur transit in corpus xp̃i: ꝛ nõ est aliud q̃ illud. nõ tñ est vsq3quaq3 simile q2 in hac ꝯuersione panis conuertitur simplr̃ in corp⁹ xp̃i ita ꝙ eẽntia in eẽntiam. in nutrimento eẽntia nõ conuertitur in eẽntiam: ꝫ alimentũ efficitur vnũ corp⁹ cũ alẽdo ꝑ ꝯuersioneȝ in simile ꝫm spẽm ꝛ vnioneȝ: nõ aũt efficitur illud. Intelligendũ est igitur ꝙ hec mutatio ẽ supnaturalis. vnde Damas. panis ꝛ vinũ ꝑ inuocatiõeȝ spũssancti supnaturaliter transit in corpus ꝛ sanguinẽ dñi. qð sic patȝ. Est motus naturalis in substantia. s. generatio ꝛ corruptio. in quantitate augmentũ ꝛ diminutio. in q̃litate alteratio. in motu vel mutatione circa substantiã semp manet materia cois qð est subiectuȝ transmutatiõnis. in hac mutatione siue ꝯuersione supnaturali nõ manet materia aliqua: ꝫ solũ manet cõmunitas in transmutatione. Corpus. n. est qð conuertitur: ꝛ corpus in qð conuertitur. nõ ẽ enim transmutatio corporei in corporeũ nec ecõuerso. aliquam tñ hȝ cõuenientiã cum transmutatõe naturali circa substantiã. s. in hoc ꝙ nõ manet forma eius qð cõuertitur: sicut nec in mutatõne substantie manet forma substantialis eius qð mutatur. Itẽ est motus naturalis i q̃titate. s. augmentũ ꝛ diminutio quibꝫ augetur vel diminuitur existens quantũ in hac ꝯuersione. ꝛ si sic conuersio existentis quanti in exñs quantũ. ex hac ꝯuersiõe nõ mutatur quantũ in qð fit ꝯuersio neq3 diminuitur. hȝ tñ ꝯuenientiam cõuersio hec cum illa que est in augmẽto: i hoc ꝙ hic est cõuersio existentis in existens. augmentũ enim est magnitudinis p̃existentis ad diminutũ: nec tñ est hic augmentũ aliqð. Duo igitur inueniũtur in hac ꝯuersione que est repire i motu naturali. s. ꝙ de transeũte scȝ pane vel vino forma desinit esse. ꝛ transitus fit eius qð trãsit in id quod erat. quoꝝ primũ repitur in mutatõne que ẽ circa substantiã: secũduȝ in mutatõe que est circa quãtitateȝ. Itẽ in mutatõe circa qualitateȝ manet substantia siue subiectum ꝛ trãsmutatur accñs. hic oĩno accidit cõtrariũ. s. trãsmutatio substantie: ꝛ ꝑmanẽtia accñtiũ. vl' hec mutatio ẽ ꝯtraria alteratõni. In hac ꝫ trãsmutatõe ostẽditur. ꝙ verbũ increatũ cui⁹ virtute descẽdente i verbũ creatum fit transmutatio: hȝ potestatẽ sup omẽȝ naturam. scȝ sup naturam substãtie transmutãdo subam entem in subam non enteȝ: nõ relicta materia cõmuni sup naturã accñtis. ꝯseruando accñs in esse sine substantia sup naturam motus vel mutatõis. quia hec sup omne genus mutationis est: vt pȝ ex dictis. ¶ Et si obijciatur vlteri⁹ ex dictis. ꝙ mutatio ista cũ nõ sit aliqua predictaꝝ: neq3 cõtinetur sub illarũ aliqua: reduci habeat ad illam que ẽ creatio. Dicẽdũ ꝙ hec est mutatio singularis ꝛ mirabilis q̃ nullam aliam hȝ ad plenũ consimilẽ: lȝ in pte alijs assimiletur. Nõ aũt reduci hȝ ad creationeȝ: quia est terminus initialis nõ est oĩno nihil ꝫ aliq̃d. assimilatur tñ ei: q2 in ea nihil cõmune. Neq3 ad generatõeȝ: q2 ex pte termini finalis nõ est aliq̃d de nouo factum. ꝫ est mutatio in existẽs simplr̃. ꝛ quantum ad hoc similis est augmento ꝛ nutrimento nec tñ est mutatio augmenti vel nutrimenti q2 illa nihil augetur vel nutritur. Ad alteratõeȝ nõ reducitur q2 illi est oĩno ꝯtraria. Neq3 ad corruptõeȝ vel diminutõeȝ. neq3 illis similis ẽ quaꝝ opatões oĩno impfecte sunt: que non decent diuinã virtutẽ ꝫ opantẽ.

Articulus quartus

Consequẽter queritur. si loci mutatio sit annexa huic ꝯuersioni. Et sic: videtur. corp⁹ xp̃i modo ẽ hic: ꝫ antea nõ fuit ꝫ in loco alio. ꝫ aliqð corp⁹ vnũ ꝛ idem esse in diuersis locis nõ põt nisi interueniat loci mutatio. igitur cũ existẽte hac ꝯuersione corp⁹ xp̃i ẽ i loco in quo prius nõ fuit: huic ꝯuersioni annexa ẽ loci mutatio. ¶ Contra. Damas. quia ꝯsuetudo est hoĩbꝫ panẽ comedere ꝛ vinũ bibere ꝛ aquã: cõiugauit eis eius diuinitatẽ: ꝛ fecit ea corpus ꝛ sanguinẽ eius. nõ q̃m ipm corpus quod assumptũ est de celo descendit: ꝫ q̃m ipse panis ꝛ vinũ transit i corpus ꝛ sanguinẽ xp̃i. hec Dam. ¶ Rñsio. vt dictũ est s̃. de hac ꝯuersione plures erãt opiones. Vna ꝙ ad ꝓlationeȝ hoꝝ verboꝝ. hoc est corpus meuȝ: substantia panis cedit in nihil ꝛ virtute verboꝝ fit i corpus xp̃i qð prius erat in celo. ꝛ fit sub accñtibꝫ panis. q̃ scȝ sibi nõ coherent: ꝫ quoquo modo adiacẽt. Alia est. ꝙ post ꝓlationeȝ verboꝝ adhuc manet ibi substãtia panis ꝛ simul loco sunt ibi panis ꝛ corpus xp̃i. ꝛ hoc bñ possibile est: q2 corp⁹ xp̃i glorificatũ est. vnde hec ponit ꝙ solum virtute verboꝝ fit xp̃us vbi nõ erat. Iste due opiniones ponũt virtute verboꝝ fieri aliquã mutatõeȝ loci circa xp̃m. Tercia opinio. ꝙ substantia panis ꝛ vini cõuertitur in corpus ꝛ sanguinẽ xp̃i. ꝛ hec est veritas quaȝ tenet eccĩa: ꝛ alias opiniones reprobat. Dicendũ est ꝫ. ꝙ ipsa elementa virtute verboꝝ ꝯuertuntur in corp⁹ ꝛ sanguineȝ xp̃i: nulla facta mutatione circa xp̃m. neq3 generationis neq3 corruptõis neq3 augmẽti vel diminutõis vel alterationis: neq3 mutatõis ꝫm locũ. Vnde dõm ẽ cũ Damas. ꝙ nõ descendit xp̃s de celo vt sit sub specieb3 panis ꝛ vini: ꝫ virtute verboꝝ substantia panis ꝯuertitur in corp⁹ ꝛ sanguinẽ xp̃i: ipis existẽtibꝫ eisdeȝ oĩno in celo ꝛ sub speciebꝫ elementoꝝ. ¶ Ad hoc qð obijcitur. ꝙ vnũ ꝛ idem corpus in diuersis locis esse nõ põt: nisi interueniẽte loci mutatione. Dicendũ ꝙ ad hoc ꝙ aliquis mutet locũ duo exiguntur scȝ ꝙ sit vbi primũ nõ fuit: ꝛ ꝙ nõ sit vbi prius fuit. primũ est inuenire in ꝓposito: nõ secũdũ. q2 post ꝯsecrationeȝ est vbi prius nõ fuit: ꝫ cũ hoc est vbi prius fuit. ꝓpẽ qð nõ est necẽ ipm mutare locũ. nihilomin⁹ ideȝ corpus eẽ in diuersis locis v̈tute naturali nõ põt: nisi interueniat motus localis. lȝ ꝫ in alio loco existat q̃ prius: q2 a priori nõ recedit. Huic mutationi loci mutatio dissimilis ẽ: q̃n dam tñ similitudinẽ hȝ. q2 hac ipsa in diuersis locis corpus xp̃i existat.

Membrũ quintũ

Consequenter queritur. an panis trãseat i carnem tñ: an in carneȝ ꝛ sanguinẽ aiam ꝛ diuinitateȝ. Similiter queritur de vino. Et sic videtur. quia sub vtraq3 specie est totus xp̃s. ꝫ cum ibi nõ sit nisi virtute verboꝝ ꝑ quã fit trãsubatio:

videt q quicqd xpus est: ibi est p transsubstantionez. ¶ Itē
in hoc sacro cibus angelorum fit cibus hoim. vñ Amb. pa
nem quidez quem sumim⁹: vtiqz illum panez intelligo q
manu spūssancti formatus est in vtero virgīs: ꝛ igne pas
sionis decoctus in ara crucis. panis. n. angelorum fact⁹ est
cibus hoim. ꝫ panis angelorum est ille panis qui ð celo de
scendit Jo. vj. ꝫ sicut dicit Ambro. caro nō descēdit de ce
lo: ꝫ deus siue deitas. igit in hoc sacro ipsa deitas ē pa
nis iste. ꝛ ita panis vt videt ꝯuertit in deitatē: cū in ħ sa
cramento dicit panis illud in qð fit ꝯuersio. ¶ Item con
uersio extendit se ad illud qð sub specie ꝯtinet. spēs enīz
nō continet nisi virtute ꝯuersionis. ꝫ specie ꝯtinet xp̄s to
tus. ğ ꝯuersio extendit se ad totum xp̄m. ¶ Itez corp⁹ xp̄i
nō est ibi exanime sub sacramēto. ğ aīa est ibi sub sacro.
ꝫ aīa nō est simul ꝛ semel in plurib⁹ locis p naturā: sicut
nec spūs angelicus. Sicut. n. dicit Damas. de angelis.
q dum sunt in celis nō sunt in terris. ꝫ ea rōne qua cor
pus nō est in multis locis nisi p ꝯuersionez alicui⁹ ī ipm
nec ipa aīa xp̄i. ꝫ aīa est in multis locis. ğ ꝛc. ¶ Item si
aīa non est hic per conuersionez panis in ipam: nec aliūn
de venit: nec nūc creat. nō videt q sit hic. ¶ Itez hac ea
dem rōne videt q panis sit ꝯuersio in sanguinē. ¶ Cōt.
In hac mutatione nō est cōmunitas materie ꝫ solum cō
munitas generis primi. hec igit mutatio panis est in il
lud qð conuenit cū pane materiali in genere. diuinitas
autez nō est tale. ¶ Itez si panis conuerteret ī diuinita
tem: creatura fieret creator. Ex his videt q panis ꝛ vinū
transeūt tm̄ in corpus xp̄i ꝛ sanguinē. ¶ Itez q ꝯuersio
nō fit in aīam videt. quia sacrm̄ hz ratiōz significandi ꝛ
efficiendi. ꝫ tantū se extendit ratio significādi quantū rō
efficiendi. panis aūt nō hz similitudinē ad aīam. ğ ñ po
test cōuerti in ipsaz. ¶ Prett. si in aīam conuerteret cuz
ipa sit ps dignior: ab aīa debet denominari. ğ deberet di
ci: hoc est aīa mea. ¶ Item q nō sit ꝯuersio in sanguinē
videt. quia si sic: frustra sub duab⁹ speciebus fieret ħ sacra
mentū. ¶ Prett. iste due ōrones. hoc est corpus meū: ħ ē
calix sanguinis. hūt distinctas significatōnes. ğ ꝛ effica
cias. ¶ Rñsio. q totus xp̄us est sub vtraqz specie. nihilo
minus panis tm̄modo transit in carnez: ꝛ vinū ī sangui
nem. ꝫ quia totus xp̄us est indiuisibilis: ideo totus ē sub
vtraqz specie. ꝫ caro sub specie panis p transsubstatōz: san
guis p ꝯcomitantiaz cōmixtionis: aīa p ꝯcomitantiā cō
iunctionis: deitas p ꝯcomitantiā vnionis. Sanguis. n. cō
mixtus carni: aīa coniūcta: deitas vnita. Similiter sub
specie vini est tm̄ sanguis p trāssubstatōez: caro aīa deitas
p ꝯcomitantiam. ꝫ caro p ꝯmixtionez: aīa p coniūctiōez:
deitas p vnionez. ¶ Ad hoc qð obijcit. q ibi est tot⁹ xp̄s
ꝛ nō est ibi aliud nisi virtute verborum. Dicendū q virtute
verborum principalr ꝛ p se est ibi caro xp̄i in quam cōuer
sus est panis. alia vō ex cōsequēti. i. rōne indiuisibilita
tis eorum a carne. vnð etsi sunt ibi quodāmodo virtute ver
borum: hoc non est principalr ꝫ consequēter. ¶ Ad hoc qð
obijcit. q in hoc sacramento panis angelorum efficit cibus
hoim. ꝫ panis iste est panis qui de celo descendit ꝛc. Di
cendū q caro inq̄tū hmōi nō descēdit de celo: nihilomi
nus rōne vnionis deitatis cū carne: ipa caro vnita. dici
tur panis qui descendit de celo. vnde Amb. vj. li. de sac
mentis. Ego sum inquit panis viuus qui de celo descen
di. ꝫ caro nō descendit de celo: quō ğ descendit de celo pa
nis viuus? quia idez dn̄s ih̄s consors ē deitatis ꝛ corpo
ris. ꝛ tu qui accipis carnez: diuinā eius substam in illo p
ticipas alimento. hec Amb. ¶ Ad illud qð obijcit. q cō
uersio extendit se ad illud qð specie cōtinet ꝛc. Dicendū
q hoc nō est vniuersaliter verū. non enim extendit se ad
omne illud quod specie continet: ꝫ tm̄ ad illud cum quo
panis ipse hz similitudinez. sup hanc. n. similitudinē fū
datur institutio. Institutuz est. n. vt panis conuertatur
tm̄ in corpus. vnde si totus xp̄s ibi contineat: nō tm̄ in to
tum est conuersio. vnde illud est falsum: quicqd contine
tur in sacramento est ibi rōne conuersionis p se loquēdo.
¶ Ad aliud dōm. q hec est falsa ea rōne qua corpus ñ ē
in multis locis nisi p ꝯuersionez alicui⁹ in ipz nec in aīa
ꝛc. Corpus. n. est in multis locis p conuersionez alicui⁹
in ipsum. ꝫ aīa est in multis locis p coniūctiōz insepabi
lem ꝛ indiuiduam ab ipso corpe. ¶ Ad aliud qð obijcit.
q si aīa nō est ibi p ꝯuersionez neqz p creationez neqz ali
unde venit ꝛc. Dicendū q nō sequit. vt enīz tactū ē: cor
pus xp̄i est ibi rōne ꝯuersionis: ꝛ aīa consequentē rōne p
fecte ꝛ indiuidue ꝯiunctōis. vnde ex insufficienti ꝓcedit
in argumento isto. ꝛ deberet addi. neqz est ibi rōne indi
uidue coniūctōis. Cōuersio. n. fit panis ī corpus xp̄i: cui
insepabiliter coniūcta est aīa inq̄tum hmōi. ꝓpter quod
rōne indiuidue coniūctionis aīe cuz carne: est ipa aīa cō
sequenter cōtenta sub specie facta ꝯuersione panis in cor
pus xp̄i. Si aūt querat qua virtute est ibi aīa. Dicēduz
q virtute verbi increati opantis p verbū creatū ꝯuersio
nem panis in corpus xp̄i aīatuz ꝛ inq̄tū hmōi. ¶ Ex di
ctis pz rñsio ad hoc qð querit de sanguie. Est. n. ibi san
guis rōne indiuidue cōmixtionis virtute verbi cōuerten
tis panem in corpus xp̄i: cui admixtus est sanguis ꝛ in
q̄tum est hmōi. ꝛ hoc sonat verbum ipm qð est: hoc ē cor
pus meū. i. illud quod meū est qð hz sanguinē admixtū.
Neqz. n. intentio ꝓferentis verba sacramēti neqz virtus
ipius verbi extendit ad ꝯuersionez elementi in corp⁹ xp̄i
vt est corpus inaīatum ꝛ exangue: ꝫ potius vt est aīatuz
ꝛ cum sanguine. quale fuit corpus xp̄i qð ꝯtulit discipu
lis in cena. Unde trib⁹ ꝯcurrentib⁹ est ibi tam aīa q̄ san
guis. s. virtute verbi: intentōe ꝯsecrantis ꝛ insepabilita
te istorum a corpore.

Membrū sextū

Consequēter querit. an ps panis cōuertat
distincte in ptem corpis xp̄i: an totus indi
stincte in totum. Q primuz: videt sic. In
alijs mutatōnib⁹ substantie in subaz dispo
situm est a diuina sapia q sit mutatio ptis in ptez disti
cte: sicut pz in mutatione aeris in ignez. Si eniz ex vno
pugillo aeris fiūt. x. pugilli ignis ī mutatōne huiue ī ħ:
ex dimidio pugillo aeris fiunt qnqz ignis. silr videt fieri
in ꝓposito. vel quare nō. ¶ Itez ꝫm phm̄ sicut se hz totū
ad totum: ita se hz ps ad ptem. ꝫ in hac ꝯuersione totuz
mutat in totum. ğ ps mutat in ptem. ¶ Item in mutati
one qua mutabat caro virginis in corpus xp̄i: distincte
mutabat pars in ptem. simili videt q in hac ꝯuersione
ps conuertit in ptem. vel quare nō. ¶ Item in hac muta
tione aut ps conuertit in ptem. ꝛ si hoc: habeo ꝓpositū.
aut in totum: ꝛ tūc supflua ꝯuersio aliarum ptium: cuz nō
sequit nisi q totus xp̄us sit sub sacramto. Ex his videt.
q distincte fit ꝯuersio ptis in ptem. ¶ Contra. conuersio
conformiter rñdet significatōni. ğ si p ptes indistinctas
totū corpus signat ꝛ nō distincte ptes corpis ꝯuersio fit
ipsarum ptiū indistincte in totū. ¶ Itez si fit cōuersio ptis
in ptem: aut hoc erit ptis ꝫm numerū in ptez ꝫm nume
rū: aut ptis ꝫm spēm in ptem ꝫm spēm. Nō primo modo
cum vtrobiqz sint ptes infinite. Neqz secūdo mō: cum p
tes panis nō rñdent ꝫm equalitatē numeri ptib⁹ corpis.
supposito q consecret panis in minima quātitate ꝫm spe
ciē. ¶ Rñsio. q est ꝯuersio panis in corp⁹ xp̄i. ita q tot⁹
panis indistincte ī totū corp⁹ ñ distincte. ita q ps ī ptez.
Et ħ determinatū ē a dn̄o Inno. iij. dicēte sic. vtrum ptes ī
ptes: aut totū in totū: aut totale trāseat ī totale: nouit il
le q facit. ego qð residuū est igne ꝯburo. Si tm̄ querētis
instat improbitas. ego salua fide ꝯcesserim: q total' pais
in totale corp⁹ ꝯuertit. ita q nlla ps pais trāsit ī aliquā
ptē corpis. Et sic ipse dic de materialib⁹ siue q̄ntitatiuis
ꝛ ego dico q de substalib⁹ ¶ Ad pmo obiectū dōm q sec⁹
est de hac mutatōe mirabili ꝛ supnaturali: ꝛ de illa q̄ est
naturalis. quia hec ē lōge pfectior ꝛ nobilior illa. ꝓpter
qð isti ꝯueit iste mod⁹ q ē nobilior illo. s. q ē simplr tot⁹ ī
totū. Illi vō ꝯuenit ille q est partis in partē. Q modus
ille qui est simpliciter totius in totum nobilior sit illo: pa
tet p hoc q cōuersio illa que est tot⁹ ī totū: ñ ita nūerat

⁊ multiplicatur: sicut illa que fit ptiu; in ptes. Cõuersio autez illa que fit vnica mutatione: nobilior ⁊ pfectior est illa que fit multiplici. Prima completio ptis est quedã impletio respectu completionis totius. Unde ⁊ illa mutatio qua fit cõuersio totius in totum: maioris est perfectionis siue completõis illa qua fit cõuersio ptis in ptẽ. Pp̃ter quod modus iste magis cõuenit huic mutatõi mirabili ꝙ̃ ille. ¶ Ad illud qđ dicit phus. sicut se h3 totum ad totum ⁊c̃. Dicendũ ꝙ verbũ phi intelligit̃ de pfectõe aĩe sensitiue. que sicut est pfectio tot⁹ corpis: sic ptes sensitiue partiũ corpis. i. organoꝝ. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ caro virginis beate fuit materia carnis xp̃i. vnde mutatio que fuit carnis beate virginis in corpus xp̃i: fuit mutatõ materie quante in materiatũ quantũ. In hmõi aũt mutatione necesse est ꝙ fiat mutatio ptis in ptem. In parte ista nõ sic: vbi panis in nulla rõne cause se h3 ad corpus xp̃i. ¶ Ad aliud qđ obijcit̃. ꝙ si ps ɔuertit̃ in totũ: superfluit conuersio aliaꝝ ptium. Dicendũ ꝙ nõ est verũ. imo necessaria est ɔuersio aliaꝝ pp̃ter multas causas. Una ẽ vitatio ydolatrie: quia cum totũ illud qđ cõtinetur sub specie indistincte adorat̃: ɔtingeret adorare panẽ sicut ⁊ xp̃m. Alia causa est erroris amotio. si. n. vnius ptis tm̃ fieret conuersio: nesciret̃ que ps esset sumenda veneranda ⁊ que nõ. ⁊ ita posset esse error in sumptõe ⁊ veneratione. Alia est pura spũs refectio. si eni eẽt tm̃ ɔuersio vni⁹ ptis: simul in sumptõe sacramẽtali cibaret̃ caro ⁊ spũs. ⁊ plures alie hmõi cause.

Membrũ septimũ

Onsequẽter q̃rit̃. vtꝝ hec ɔuersio siue mutatõ sit successiua: an subita. Et successiua videt̃. virtus. n. ɔuertendi est ipsius vbi qđ est hoc est corp⁹ meũ. ⁊ verbi ñ fm ꝙ ẽ verbũ in mente vel in scripto: s̃ in ꝓnũciatõne. ꝓnũciatõ autem successiua est. igit̃ cũ virtus trãsmutãdi sit vbi tot⁹ nõ autez põt totum ꝓferri nisi successiue: nec virtus que est ipsius verbi cuius esse nõ põt esse sine successione: operari põt nisi successiue. igitur ɔuersio hec est successiua. ¶ Item virtus verbi est qñ ip̃m est. nõ eni; potest eẽ virtus nisi exñte verbo. igit̃ cum verbũ nõ põt eẽ in instãti: nec virtus verbi. igit̃ nec ɔuersio que est a virtute verbi. igit̃ est successiua. ¶ Item cũ virtus ɔuertendi sit ipi⁹ verbi exñtis in ꝓlatione. aut opatio virtutis est exñte verbo totali: aut pte verbi. quia alr̃ eẽt opatio nõ exñte vbo aliquo modo. s̃ siue sic siue sic: cũ neq; fm totũ neq; fm ptẽ est in instanti. igit̃ nec ipsa ɔuersio. ¶ Itez si diceret̃ ꝙ ẽ subita: quia est a virtute infinita. Cont̃. etsi sit a virtute infinita hoc supposito: tñ ad verbi ꝓlatõ; opatur. s̃ verbi ꝓlatio est successiua. g̃ ⁊ ɔuersio. ¶ Cont̃. videt̃ ꝙ sit subita. quia successio est pp̃ter resistentiã suscipientis. vt p3 in diffusione lucis in aere que subita est siue repentina. s̃ ex pte panis ñ est resistentia virtuti opanti. g̃ ⁊c̃. ¶ Itẽ si est successio: aut hoc est quia panis successiue abijcit̃: aut quia corpus successiue introducit̃. nõ quia pais abijcitur: q̃a nõ est ponere quare citius conuertat̃ vna pars ꝙ̃ alia: nec materia ꝙ̃ forma. Nec q2 xp̃i corpus successiue introducit̃. q2 illud ñ põt habere nisi eẽ pfectum vel integrũ. ¶ Itez in compositis successiue mutatis ita est. ꝙ in primo instanti mutatõis est vnũ qđ debet mutari: ⁊ in vltimo aliud. ⁊ fm ꝙ actio succedit ⁊ illud qđ mutat̃ magis assimilat̃ corpi xp̃i. s̃ panis iste manẽs panis nõ magis assimilatur corpori xp̃i ⁊ min⁹. igit̃ necesse est anteq̃ sit ɔuersus: desinat esse panis. ⁊ sit alterius spẽi ꝙ̃ pais. s̃ constat ꝙ accñtia panis manẽt. igit̃ accñtia illa sunt ĩ alio subiecto ꝙ̃ in ꝓprio anteq̃ facta sit illa ɔuersio. ⁊ si videat̃ instantia in mutatiõe simpliciũ: vt qñ ex aere fit ignis. nõ tñ est instantia in mutatõne compositoꝝ: vt qñ alimentũ ɔuertit̃ in alendũ. Caro. n. anteq̃ sit de substantia hoĩs: est alterius spẽi ꝙ̃ spẽi carnis. Ex hac g̃ positõne sequũt̃ duo inconuenientia. Unũ est. ꝙ panis mutat̃ in aliqđ quod est alterius spẽi anteq̃ ɔuersus sit in corpus xp̃i. Aliud est. ꝙ accñtia ꝓpria alic⁹ sint in subiecto alio.

¶ Ad aliud dõm. ꝙ hec mutatio est subita ⁊ in instanti. Et nõ. ꝙ in hoc est vera drñtia in actõne naturali ⁊ mirabili. ꝙ in actõe naturali ñ inducit̃ forma vltima alic⁹ rei neq; fit transubstãtiatio alicui⁹ in aliud sine precedẽtibus dispositõibus. In actõne mirabili hñ inducit̃. ⁊ pp̃ter hoc nature actio qua ex vno fit aliud vel vnũ ɔuertitur ĩ aliud: nõ põt esse subita neq; in instanti. s̃ sicut spẽs sine forma exñte dispositõne materie que est neccitas inducit̃ in instanti. sic dico in hac ɔuersione que est supra naturã ipsa ɔuersio subita est in instanti. Cũ igit̃ obijcit̃ ꝙ actõ que est virtutis date ipi verbo fm ꝙ est in ꝓlatõe: nõ potest eẽ subita. Dicendũ ꝙ actio que est naturalis ipi⁹ vbi vt sc3 repñtare intellectũ rei vel hmõi: nõ põt esse ĩ instãti: sicut nec ipa ꝓlatio. s̃ actio que est a virtute data desuper: hñ potest. s. iuxta voluntatẽ dantis. ¶ Ad s̃ qđ obijcit̃. ꝙ verbũ non potest eẽ in instanti. g̃ nec virt⁹ data verbo põt opari. Dicendũ ꝙ nõ oportet: quia virtus ñ ẽ fm naturam verbi neq; opatur: s̃ fm voluntatẽ ɔferẽtis. vñ virtus verbi est quodãmodo deiformis ⁊ quodãmodo cõformiter opatur virtuti diuine. vnde sicut materia exñte in dispositõne necessitatis naturali actõne subito inducitur forma. sic est subito cõuersio in ꝓposito. Nec dõm est tũc. s. in instanti quo est ɔuersio verbũ oĩno nõ eẽ: q̃a etsi nõ sit q̃tum ad esse successionis: est tñ q̃tum ad eẽ virtutis. Habet aũt a virtute mirabili sibi data vñ opat̃. vnđ sicut in alijs omnibus est suba virtus ⁊ opatio: sic dico in verbo. vnde aliud respicit verbũ rõne sube verbi: aliđ ratione virtutis. opatio aũt est a virtute ⁊ virtus est in instanti. vnde ⁊ in instanti opari põt. ¶ Ex his p3 rñsio ad aliud qđ sequit̃. ꝙ l3 virtus ibi opetur ad verbi ꝓlatõ;: nõ tñ fm ꝓlatõis successionez.

Membrũ octauũ

Onsequenter supposito ꝙ hec mutatio sit subita ⁊ in instanti: querit̃ vtꝝ idem sit instans in quo primo sit corpus xp̃i: ⁊ instãs in quo vltimo sit panis: an aliud. Si idez: igitur in eodez instanti est aliqđ panis ⁊ corpus xp̃i. qđ nullus concederet. Si aliud: igit̃ cum inter duo quelibz instantia sit aliqđ temp⁹ mediũ: in illo tpe medio nõ ẽ panis neq; corpus xp̃i. ¶ Itez si mutatio est in instanti: q̃ritur quid sit in illo instanti. vtꝝ panis an corp⁹ xp̃i. Non panis quia panis est terminus a quo ẽ mutatio. Non corpus: q2 corp⁹ est termin⁹ ad quẽ. ¶ Ad hoc dicit̃. ꝙ ẽ sumere instans in quo est corpus xp̃i primo: ⁊ illud est terminus h⁹ mutatõis que est transubatio. s̃ q2 in tpe ñ cõtinuant̃ adinuicẽ instantia: s̃ inter quelibz ẽ tp̃s mediũ. nõ est sumere instans ꝓmũ añ instans vltimũ: in q̃ vltimo est panis. quia etsi sit sumere instans indiuisibile vltimũ in cõtinuo: nõ tñ penultimaz. vñ nõ est sumẽ instãs in quo vltimo est panis s̃ temp⁹. Instans. n. instãti non põt ɔtinuari: s̃ temp⁹ instanti. vñ totũ illud temp⁹ ĩ quo est panis: cõtinuat̃ illi instanti in quo primo est corpus xp̃i. ¶ Cont̃. esse mensurat̃ instanti sicut motus tempori vnde in quolibz instanti totalis tp̃is in quo est pais: põt dici ⁊ verũ est panẽ esse. igit̃ in p̃mo vltimo ⁊ penultimo ⁊ vniuersalr̃ in omni. Sed ponat̃ ꝙ panis est ĩ toto illo tempe: cui ɔtinuat̃ illud instans in quo primo est corpus xp̃i. ⁊ si in toto: igit̃ in quolibet instanti. igit̃ in omĩ ꝓximo illi in quo primo est corpus xp̃i. igit̃ ñ est verũ quod ponit̃ ꝙ nõ est sumere instans penultimũ. ¶ Rñsio. sicut linea terminat̃ in puncto: qui quidez punctus ẽ act⁹ ĩ ipa ɔtinuitate linee. l3 sit assignare vbiq; punctũ: nõ tñ ẽ ibi repire punctũ actu s̃ potẽtia solu;. solũmodo. n. in linea sunt duo puncta actu: l3 infinita potẽtia. Silr̃ dĩ in tpe. Temp⁹. n. terminat̃ ad instans qđ instans ẽ actu. nec ẽ ĩ tpe simul ⁊ semel nisi vnũ instãs actu: etsi sint mlta potẽtia. silr̃ dico de momẽto in motu. Et s̃ p3 ꝙ ñ ẽ fm veritatẽ nisi vnũ instãs ex pte termi tp̃is. l3 intellect⁹ assignãdo simplr̃ eẽ qđ ẽ fm potẽtiã: termiet̃ instãs post instans

⁊ instans ante instans in tpe. Cum ꝗ dicit panis est i q̄libet instanti illius totalis tpis. Dicendū ꝙ in illo totali nō est nisi vnū instans actu ex pte termiatōis tēpis: lꝫ multa potentia. vñ eo modo quo sunt. s. potētia: sic ē esse in eis. Cum igit̄ infert̄. ꝗ est in penultimo. iam numeratur vt actu ens ⁊ simplr̄: qđ ñ erat nisi potētia ⁊ ſm qd. Vel pōt aliter dici ad primuꝫ. ꝙ est cōsiderare instantia plura: vt sunt potentia in tpe. ⁊ sic inter quelibꝫ duo est temp⁹ mediū. vel vt sunt actu numerata: ⁊ vt sic actu cōsiderant̄. sicut vnitas pōt eē consequēt̄ vnitati: sic instās instanti. Illud pꝫ in ↄtinuo ꝑmanente: vt in linea. in cōtinuitate linee nō est punctus cōtinuus pūcto: ꝗ inter q̄libet duo est linea media. diuidat̄ linea sectione. puncti tā duo linee nō hñt puncta que sunt termini illarū int̄ que nō est linea media. Propter qđ dōm est. ꝙ instantia diuersa ⁊ puncta qñ sortiūtur eē actuale ⁊ numeratū sicut in numero est vnitas ens cōsequēter vnitati. Simılit̄ ⁊ punctū puncto ⁊ instans instanti. Cum igit̄ querit̄. vtrū sit ideꝫ instans an diuersuꝫ ⁊c̄. dōm ꝙ diuersum. Cum aūt ꝓponit̄. ꝗ inter quelibet duo est temp⁹ ⁊c̄. Dicenduꝫ ꝙ hoc est verū ſm ꝙ habent esse in vno cōtinuo: nō auteꝫ ſm ꝙ considerant̄ vt actualiter numerata sicut est i ꝓposito. ¶ Ad illud qđ querit̄. quid sit in instanti in q̄ ē mutatio: aut panis aut corp⁹ ⁊c̄. Dicendū ꝙ est corpus xp̄i. quia. n. in subitis mutatōibꝫ in eodeꝫ instanti est mutari ⁊ mutatū eē. pane aūt mutato vel ↄuerso est corp⁹ xp̄i. ꝓpt̄ qđ necē est ꝙ in instanti mutationis sit corp⁹ xp̄i.

Questio. xxxix. de expssione verboꝝ ⁊ modo loquēdi circa ꝗ sacramentū.

Sequitur de verborū expressione siue de modo loquēdi circa hanc transmutatōꝫ. Primo ꝗ querit̄ de modo loquēdi ꝑ verbum significans posse. Secūdo. de modo loquēdi significans fieri. Tercio. de mō loquēdi significās eē.

Membrū primū

Querit̄ ꝗ primo. vtꝝ hec sit vera: panis pōt esse corpus xp̄i. Qđ videt̄ ex hoc: ꝙ panis mutat̄ siue conuertit̄ in corp⁹ xp̄i. Nō aūt mutaret̄ in illud nisi possꝫ esse illud. ¶ Itē Ambro. qđ est panis pōt eē corp⁹ xp̄i: ↄsecratiōe q̄ fit xp̄i sermone. ¶ Contra. duplex est potētia. s. agentis ⁊ materie. Nō pōt potētia agentis: qꝛ nihil est in pane quo potest facere ꝙ sit corpus xp̄i. Neqꝫ potentia materie: quia nihil est in pane qđ est susceptibile substātialis forme corporis xp̄i. nihil. n. materiale respectu corpis xp̄i est i pane. ¶ Rñsio. ꝙ hec ſm cōmuneꝫ modū loquēdi nō ē vera. scꝫ panis pōt eē corpus xp̄i. quia nulla est potētia panis vel materie illius respectu forme subālis corpis xp̄i que ſm aliquā legeꝫ nature complēda est. Aliq̄ tñ modo ibi notata potentia veritatē hꝫ. s. ſm ꝙ notat̄ ibi toti⁹ panis scilꝫ ↄstantis ex materia tali ⁊ forma possibilitas ad transmutatōꝫ que terminat̄ ad esse corp⁹ xp̄i. ⁊ hec possibilitas est creature respectu virtutis supra naturā. que possibilitas transit cum substantiā panis. vnde solet assignari ꝓ regula in hac materia. ꝙ nō est ordinatio pānis ad corpus xp̄i ſm causas inferiores. ideo verba hec significantia sicut hoc verbū pōt: absolute dicta faciūt locutioneꝫ falsam. vt si dicat̄: panis pōt eē corp⁹ xp̄i. Si autē exprimat̄ ordinatio ſm causas supiores. vt si dicat̄ pāis potest conuerti a deo in corpus xp̄i: tūc est veritas in locutione. ꝓpter qđ nō est ista ꝓpria: panis pōt eē ⁊c̄. ad ꝗ enim ꝙ vera eēt: oporteret ꝙ aliqua eēt inclinatio appetitus ad esse hmōi cui posset satisfieri ſm legeꝫ nature. Dicit. n. Aug⁹. sup Geñ. Elementa h⁹ mūdi corporea hñt definitaꝫ vim qualitatēqꝫ suam: quid vnūquodqꝫ valeat vel nō valeat: quid de quo fieri possit. ¶ Ad ꝗ igit̄ quod obiicit̄. ꝙ panis mutat̄ in corpus xp̄i: igit̄ panis pōt esse corpus xp̄i. Dicendū ꝙ nō sequit̄. quia hec mutatio nō ē ex aliqua virtute innata siue ſm legem nature ordinata: satisfactiua appetitui mutati. hoc. n. requirit potētia materie vt appetitui illius possit satisfacere: vel ꝓ toto vel ꝓ pte virtus ordinata ſm naturam. ¶ Ad hoc qđ dic̄ Ambro. ꝙ qđ est panis pōt esse corpus xp̄i ↄsecratōe ⁊c̄. Dicendū ꝙ ꝑ hoc ꝙ dicit̄ pōt: nō notat̄ potentia cuius appetitui est virtus ordinata ſm naturā satisfactiua. ꝗ notat̄ ibi potētia panis exñtis in integritate sui eē ad trāsmutationē que termiat̄ ad esse corpus xp̄i mediante virtute supra naturā. nō aūt notat̄ potētia cui⁹ appetitus adimpletio pōt esse ſm legem nature. Vel ſm alios sic expoit̄ verbū Ambro. scꝫ ſm ꝙ panis est: potest eē corp⁹ xp̄i ⁊c̄. hoc est. sub qua specie est panis: sub eadeꝫ pōt eē corpus xp̄i. ita ꝙ relatō idemptitatis sube retorqueat̄ ad formā accñtaleꝫ: nō ad subam panis. Quare ꝗ ꝓ regula habendū est in hac materia. ꝙ oratio in qua est verbū ꝑtinens ad posse respectu esse cuꝫ casuali in rectitudine: nō ē vera ꝓprie loquēdo neqꝫ ↄcedenda. vt panis pōt eē corp⁹ xp̄i. ꝓpter hanc ꝓpositōꝫ generaleꝫ: Cui⁹ est potētia eius est actus. ne videret̄ ꝑmanere materia panis susceptibilis forme corpis xp̄i siue de q̄ eēt corp⁹ xp̄i.

Membrū secūdū

Consequent̄ querit̄ de modo loquēdi ꝑ vbū fiendi. Querit̄ primo de modo loquēdi ꝑ verbum fiendi simpliciter. Secūdo. de modo loquendi ꝑ verbum fiendi addita prepositione ista de vel ex.

Articulus primus

Querit̄ ꝗ primo. vtꝝ hec sit concedenda: pāis fit corpus xp̄i. Et sic: videt̄. dicit. n. Dam. Fecit ea scꝫ paneꝫ ⁊ vinū corpus ⁊ sanguinē ei⁹. ꝗ si xp̄us fecit panem corpus eius. igit̄ panis fiebat corpus eius. igit̄ qñqꝫ vera fuit hec: panis fit corpus xp̄i. ¶ Item Damas. Interrogas qualiter panis corpus xp̄i fit ⁊ vinū ⁊ aqua sanguis. dico tibi ⁊ ego: spūssanctus superuenit ⁊ hoc facit. hec dam̄. Ecce ꝙ questioni qua querit quare panis fit corpus xp̄i: rñdet ꝙ spūssanctus fac̄. vñ questio supponit ꝙ panis fit corpus xp̄i. silr̄ responsio.

Contra. ꝑ hoc ꝙ dico panis fit corpus xp̄i: dicit̄ fieri circa substantiā panis respectu corpis xp̄i. hoc fieri aut semꝑ durabit qđ nō est verum: aut tūc elabit̄ in facto. ⁊ si hoc: tūc hec erit vera panis est corpus xp̄i. qđ autē factum est aliquid est illud. igit̄ panis est corp⁹ xp̄i ¶ Iteꝫ qđ fit aliquid disponit̄ aliqua actione vt fit illud. panis aūt fit corpus xp̄i. quia si hoc: aliqñ ↄtingeret esse i ꝓximiori habilitate ad hoc q̄ al's. ¶ Iteꝫ cum dicit̄ pāis fit corpus xp̄i: querit̄ ꝓ quo supponit iste termin⁹ panis in instanti mutatōis. nō ꝓ corpe xp̄i: hoc pꝫ. quia tūc idem diceret ꝙ corpus xp̄i fit corpus xp̄i. si supponit ꝓ pane: supponit verbo pñti. ꝗ supponit ꝓ pane pñti. ꝗ in instanti mutationis est mutatus. ꝗ facta mutatione panis supponit ꝓ pane. ꝗ tūc est corpus xp̄i. ꝗ in eodeꝫ instanti est panis ⁊ corpus xp̄i. ¶ Rñsio. ꝙ in hac materia recipiūtur verba mutationis vt transsubstantiat̄ mutat̄ ⁊ ↄuertitur nō motus vt generat̄ ⁊ corrumpit̄. vnde cū ꝗ verbū fit: sit dicens motū ⁊ successionē. vnde successiue dicūt eē in fieri: nō dicit̄ ꝓprie panis fit corpus xp̄i: nisi ſm ꝙ fieri dicit mutari i aliud. vñ qñ reperitur aliqđ verbū hmōi panis fit corpus xp̄i. expoñ hꝫ. i. mutat̄ vel transsubstātiatur. Similiter cū dicit̄: spūssanctus facit ea corpus ⁊ sanguineꝫ eius. ꝙ dico fecit: actum mutatōis copulat. facere enim dictum de deo: cōfuse copulat actū dei siue editionis siue mutatōis ⁊ oīno quālibet opationem dei. hic ꝗo copulat actum mutatōis. ¶ Sed adhuc obiicit̄ cōtra hoc. ꝙ idem videt̄ sequi incōueniens si dicat̄ panis mutatur in corpus xp̄i: ⁊ si dicat̄ panis fit corpus xp̄i. quoꝝ querat̄ quid supponit̄ ꝑ hoc ꝙ dicit panis: cū dicitur panis mutat̄ ⁊c̄. Nō corpus: quia corp⁹ xp̄i nō mutatur in

corpus. neq̧ panis: quia .n. cum mutat᷑ mutatū est. cū ꝺe tez mutatū est tūc est corpus xp̄i. ergo in eadez instanti scilz mutatōis est panis ⁊ corpus xp̄i. ¶ Rn̄ ꝺo. q̧ iste termi nus panis supponit ꝓ pane: nō p̄ñti ꝟ p̄terito lz .n. ꝟ ver bū mutat᷑ sit p̄ñtis t̄p̄is a quo ad modū significādi tamen dicit in veritate aliqd respectu cui⁹ eē panis nō est p̄ñs ꝟ preteritū. qꝛ instanti mutatōis existenti: iam nō ē panis ꝟ sꝫ .s. sitr .e. ꝗ cū dicit᷑ panis fit corp⁹ xp̄i. qꝺ eni fit aliqd adhuc est fieri ꝓprie sumpto. vnde panis supponit ꝓ pa ne exñte in verbo ꝓposito.

Articulus secūdus

Onsequēter querit᷑ de modo loquēdi ꝑ verbū fiendi addita prepositōne. Querit᷑ ergo. vtꝝ hec sit vera ⁊ ꝯcedenda: de pane fit corp⁹ xp̄i. Et nō: videt᷑. qꝛ nulla innouatio: nullū fieri: ꝯuenit corpori xp̄i post. ¶ Itez si ꝯsecratione de pane fit corp⁹ xp̄i. post consecratōez vere pōt dici corpus xp̄i factū ē de pane. qꝺ nullus ꝯcederet. ¶ Itez hec prepositio ex ⁊ de: dicūt cau salitatē aut ordinez. nō aūt pōt dici de pane fit corp⁹ xp̄i: ꝟm q̧ dicit causalitatē neq̧ ꝟm q̧ dicit ordinez: qꝛ sic tūc posset dici post panez fit corpus xp̄i. pari rōne possz dici de verbo .i. post verbū fit corpus xp̄i. ¶ Contra. Amb. li. de sacramētis. panis in altari est vsitatus ante verba sacramentoꝝ. vbi accessit ꝯsecratō: de pane fit caro xp̄i. Ecce q̧ dicit Amb. quia de pane fit corp⁹ xp̄i. ¶ Itez cū hic sit trāssubstantiatio: aut est de aliquo: aut de nihilo. nō de nihilo: ergo de aliquo. nō nisi de pane: ergo transsubstātiat᷑ corpus xp̄i de pane. ꝟ qꝺ transsubstantiat᷑ de alio fit ꝺ il lo. ergo ⁊c̄. ¶ Rn̄sio. ꝟm q̧ ly de: est nota materie vel pote statis: nō est ꝯcedendū q̧ de pane fit corp⁹ xp̄i. vn̄ ꝓ regu la ponit᷑ in hac materia. q̧ nl̄la ē causalitas ꝟ solū trāsi tus panis in corpus xp̄i. ꝓpter qꝺ oēs prepositōes cau salitatez importantes: reddūt locutōꝫ improp̄riā. vn̄ im proprie sunt cuz hac ꝑpositione de vel ex ꝟm q̧ dicūt cau salitatem. sitr nec est ꝯcedendū ꝟm q̧ ꝑ verbū fiendi desi gnatur aliqd fieri absolute circa corpus xp̄i. Scꝺꝫ autē q̧ de: est nota ordinis designās terminū ꝯuersionis a q̄: ⁊ verbū fiendi signat fieri sub sacramento nō aliq̄d fieri circa corpus xp̄m: sic intelligit᷑ verbū Amb. ⁊ veritatem hꝫ. ¶ Et notandū q̧ in materia ista omīa verba signan tia innouationez aliquaz circa corpus xp̄i: sunt falso di cta. vnde hec est falsa: corpus xp̄i mutat᷑ vel transsubstan tiat᷑ vel fit. ꝟ innouatio exprimenda est circa panem. vn̄ hec est vera: panis mutat᷑ vel transsubstantiat᷑. ¶ Ex hoc pꝫ in p̄te rn̄sio ad aliud qꝺ obijcit᷑. q̧ cum ꝟ sit transsub stantiatio: aut est de aliquo ⁊c̄. In hac aūt ꝯuersione est transsubstantiatio panis de ꝓprio esse siue substātia pro pria in corpus xp̄i. vnde hec est falsa: hic est transsubatō de aliquo. nō nisi de pane: quia hec est transsubstantiatō panis de suo esse in corpus xp̄i: nō corpis xp̄i ꝺ pane. vn̄ nō sequit᷑ ꝯclusio .s. q̧ corpus xp̄i transsubstantiat᷑ de pa ne. ¶ Ad illud quod obijcit᷑. q̧ ꝟm q̧ de: dicit ordinez: si mile est dicere de pane ⁊c̄. ⁊ de verbo ⁊c̄. Dicendū q̧ nō est verum. quia de dicit ordinem cum designatione termi ni ꝯuersionis a quo: quod non contingit cuz dicitur de verbo ⁊c̄.

Membrū terciū

Onsequenter querit᷑ de modo loquendi per verbuz substantiuū siue significans eē. Et querit᷑ vtꝝ hec sit vera: qꝺ fuit panis ē cor pus xp̄i. Et videt᷑ q̧ sic: ꝑ Amb. in li. de sa cramētis qui dicit. Qꝺ erat panis ante ꝯsecratōez: iam est corpus xp̄i post ꝯsecratōꝫ. ¶ Item Aug⁹. in li. senten. ꝓsperi. Fideliter fatemur panez eē ⁊ vinū ante ꝯsecrati onem qꝺ natura formauit. post ꝯsecratōꝫ v̄o carnem xp̄i esse ⁊ sanguinez qꝺ benedictio consecrauit. ¶ Itē maior est vnio vbi fit ꝯuersio totius in totum: vtpote in ꝯuersi one panis in corpus xp̄i. q̄ vbi fit ꝯuersio p̄tis in p̄tez: vt est in ꝯuersione aque in ignem. ꝟ vbi est ꝯuersio p̄tis t̄p̄ tem ꝯtingit sic vere loqui. vt aqua mutata in ignez: vere dicit᷑ saltez ꝑ accidens qꝺ fuit frigidū est calidū. ⁊ qꝺ fu it sub forma aque est sub forma ignis. ergo multofortī⁹ ī hac mutatione in qua totū mutat᷑ in totuz. ¶ Contra. quod est relatiuū idemptitatis. vnde eandez signant᷑ hēc sub stantiaz que mediante illo adinuicez copulant᷑. igit᷑ cum panis ⁊ corpus xp̄i in nulla eadez sub̄a cōmunicēt: neq̧ in materia neq̧ in forma neq̧ in composito. videt᷑ q̧ sim pliciter est falsa. qꝺ erat panis ante consecratōꝫ: ē corp⁹ xp̄i post ꝯsecrationez. ¶ Itez verbū substantiuū est nota idemptitatis illoꝝ que sub illo mediante copulant᷑. Cū ergo panis ⁊ corpus xp̄i nō sint eadez, omēs orōnes ille que hmōi verbo copulant᷑ sunt false. ¶ Quod ꝯcedim⁹ ꝓprie loquendo. ꝟm aūt q̧ a sanctis talia verba dicunt᷑: intelli genda sunt ꝟm q̧ idemptitas notata in hmōi: refert᷑ ad substantiam forme accn̄talis. que erat prius inherēs pa ni: ⁊ post est signans ⁊ continēs sacramentaliter corpus xp̄i. nō autez retorquenda est idemptitas ad substantiaz panis vel vini. Unde is ē sensus. sub qua specie erat pa nis ante consecrationem: sub eadez tanq̄ sub signo ē cor pus xp̄i post. Pro regula igit᷑ habendum est. q̧ oratōnes in quibus ponitur verbum substantiuū siue pertinēs ad esse cum casuali in rectitudine siue obliquitate: non con ceduntur ꝓprie loquendo. vt quod fuit vel est vel erat: fu it vel est vel erat corpus christi. vel panem fuisse vel fore vel esse corpus christi: est verum vel scitum vel huiusmo di. omnes autem huiusmodi false sunt. ¶ Sed cōtra hoc obijcitur quod dicit Augusti. iiij. de trinita. corp⁹ ⁊ san guinem christi dicimus esse illud quod ex fructibus ter re acceptum ⁊ prece mistica consecratuz recte sumimus ad salutem spiritualem in memoriā dominice passionis. acceptum autez ex fructibus terre est panis ⁊ vinum: qꝺ Augustinus dicit esse corpus ⁊ sanguinez xp̄i. ¶ Respō sio pꝫ ex dictis. cuz dicit᷑ corpus ⁊ sanguinē dei eē illud ⁊c̄. idemptitas notata refert᷑ ad sub̄am siue eēntiam for me accn̄talis: sub qua tanq̄ sub signo est corp⁹ xp̄i sub ꝟ sensu dicim⁹ corpus ⁊ sanguinē christi eē sub eadē specie sub qua fuit qꝺ est acceptū ex fructib⁹ terre. ¶ Ad illud qꝺ obijcit᷑. q̧ qn̄ totum transit in totuz est maior idēpti tas ⁊c̄. Dicendū q̧ non est verū: immo minor. quia nul la nisi in genere remoto. ⁊ ꝓpter hoc orōnes in quib⁹ no tat᷑ idemptitas ꝑ relatiuū ⁊ verbum substantiuum: false sunt ⁊ improprie. exponēde aūt sunt si inueniant᷑ modo predicto. Et etiā aliter ꝟm quosdā sic. panis erit corpus christi .i. ꝯuertet᷑ in corp⁹ christi. qꝺ fuit panis est corpus christi .i. ꝯuersum est in corpus christi.

Questio .xl. de cōtinētia sacramenti eucharistie.

Equitur de cōtinē tia h⁹ sacr̄i q̄ ē septima ꝗo p̄ncipalis. Et primo ex p̄te continētis hoc mō. Primo querit᷑ de exn̄tia specieꝝ ꝯtinentiū. Se cūdo. de op̄atōe spēꝝ. Tercio. de ꝯtinen tia h⁹ sacramēti ex p̄te ꝯtenti.

Membrū primuz

Irca primū tria q̄rūt᷑. Primū ē. v. de⁹ pos sit facē q̧ accn̄tia sint sine subiecto. Scꝺm est. v. accn̄tia hec sint sine subiecto. Terciū ē. v. ꝯgruat q̧ accn̄tia sine subiecto sint.

Articul⁹ primus

D primū ꝯcedit᷑ sic. Basi. ī hexameron. de⁹ plus pōt facē q̄ intellect⁹ intelligē. Cuz ergo in tellect⁹ intelligat accn̄s pretī substantiaz: po test deus facere q̧ accn̄s sit sine subiecto. Qꝛ aūt accidēs ꝟm suā eēntiā intelligat᷑ sine subiecto: habet᷑ plane a Boe tio. ¶ Cōtra. ex ordinatōe diuine sapie est. q̧ accidēs ha bet esse in subiecto. ꝟ qui ordinatōni diuine sapiētie con

trariat̄: ipſi ſapie ꝯtrariat̄. igit̄ cū efficaciſſima ꝯtrarietas eſt ope. ſi deus ſiue diuina potētia faceret ꝙ eēt accidens ⁊ nō in ſubiecto: potētia cōtrariaret̄ ſapie. h̄ eēt incōueniens deo. ꝗ̄ impoſſibile. ¶ Itez aſpectui hūano apparenē repñtatur panis. igit̄ ſi nō eſt ibi panis in veritate: veritas nō ſubeſt apparētie veritatis. Prime aūt veritati nō ꝯuenit apparenter aliqd facere ſine exñtia. qd aūt ei nō ꝯuenit eſt ei impoſſibile. ꝗ̄ ⁊c̄. ¶ Item accñtis eſſe eſt ineſſe. deus aūt nō pōt eſſe ſepare ab ente: quia ſi ſepararet̄ nō predicaret̄ eſſe de ente h̄ nō eē. ⁊ eēt hec vera: ens nō eſt ens. ⁊ ſic fierent ꝯtradictoria ſimul vera: qd ē impoſſibile. igit̄ ineſſe ab accñte nō pōt ſepare deus. igitur ⁊c̄. ¶ Item deus nō poteſt facere ꝙ exñte diffinito nō ſit diffinitio. Dico ſm rem. i. res diffinitēs. quia ſi hoc: faceret ꝙ ens nō eēt. cū igit̄ ineſſe diffiniat accñs: quia dic̄ illius nō pōt deus facere ꝙ accñs nō inſit. ¶ Itez accidēs eſſe ſine ſubiecto claudit in ſe duo oppoſita ꝯtradictoria. qd pꝫ. quia dicit illud eſſe ⁊ nō eſſe. hoc aūt nō pōt deus facere. ¶ Itez facere aliqd nō ꝑticipans ratōez alicuius ꝑticipare illam eſt ꝯuertere vnum in aliud. v. ḡ. facere illud qd nō eſt album ꝙ ſit diſgregatiū viſus: eſt facē id qd nō eſt album eſſe album. igit̄ cum ratio ſube ſit eē ꝑ ſe. ſ. ſine ſubiecto. facere ꝙ accñs ſit ꝑ ſe ⁊ ſine ſubiecto: ē facere accñs eē ſubſtantiā. hoc aūt nō pōt facere deus. ſcꝫ ꝙ accñs ſit ſubſtantia. ¶ Itez quantitas immediate adheret ſubſtantie: ⁊ immediatiſſime inter oīa accñtia. qa alia mediāte quantitate inſunt ſubſtantie: ſicut albedo ⁊ hmōi. h̄ tanta ꝓpinquitate ⁊ immediatōe qua albedo ineſt quātitati: ⁊ quātitas ineſt ſube. h̄ deus nō pōt facere albedinez niſi in quanto vel in quātitate: qꝛ nō ſine ſupficie. ꝗ̄ nec quantitatē ſine ſuba. ¶ Itez duo ſunt naturalia eēntialiter accñti. eē in ſubiecto: ⁊ actus ꝓprius. ſicut calori eē ī calido ⁊ calere ſiue calefacere. ſilr albedini eē in ſubiecto ⁊ diſgregare. h̄ deus nō poſſet ſubtrahē accidenti actum illius ꝓprium: vt albedini actū diſgregādi. ꝗ̄ nec pōt ſubtrahere illi eē in ſubiecto. ¶ Itez aliq differunt aliquibus drñtijs. que aūt eſt oppoſitio vel differētia differentiū drñtijs illis: eadez eſt oppoſitio vel differētia differentiaꝝ ⁊ vnius differentiū ad differentiaz alterius. v. ḡ. azinus homo differūt drñtijs que ſunt rōnale irrōnale. ſilr differunt rōnale ⁊ irrōnale. ſilr azin⁹ ⁊ rationale. ⁊ homo ⁊ irrōnale. Eſt ꝗ̄ oīm [illegible] drñtia oīm hoꝝ. Eodez modo eſt aſſignare ⁊ multiplicare differentiā inter ſubſtantiā ⁊ accñs eſſe in alio ⁊ eſſe ꝑ ſe. h̄ deus nō poſſet facere ꝙ eſſe in alio ſit eſſe ꝑ ſe. igitur neqꝫ vt videt̄ poſſet facere ꝙ accñs eēt ꝑ ſe. ¶ Itē magis diſtant que nō cōueniūt in genere vt accñs ⁊ ſubſtantia h̄ in ente ſimplr: ꝗ̄ que cōueniūt in genere: vt hō ⁊ azin⁹ h̄ illud quo eēntialiter differt homo ⁊ azinus ñ poſſꝫ aliqua virtute nec ⁊ increata ꝯuenire homi. deus enim non poſſet facere hoīem irrōnalez. ꝗ̄ multofortius nulla dīuite poterit. ꝓpria dico ſubſtantie que eſt eſſe ꝑ ſe ꝯuenire accidenti. ¶ Rñſio. ꝙ cum ſuba ⁊ accñs differūt ꝑ eſſentias. alia eſt. n. ſubſtantie eēntie ſiue ſubiecti: ⁊ alia accñtis. poteſt deus ſine omni incōueniētia illa ſepare. ¶ Ad primū ꝗ̄ dōm. ꝙ virtus diuia hic opatur diſpēſante ipa ſapia. ipſa virtus hoc faciendo potius fauet ſapie ꝗ̄ cōtrarietur. Licꝫ autez diuina ſapia ordinet aliqd vno mō ſm legem cōmunez: ⁊ alio modo diſpēſatōe neccitatis. ꝓpter hoc nō eſt dicenda ſibi ꝯtraria. nec ꝙ exequit̄ qd eſt ordinatū diſpenſatone ꝯtrariet̄ ordinatōni que eſt ſm legem cōmunē. ¶ Ad aliud qd obijcit̄. ſi nō eſt panis ſm veritatez cū appareat ⁊c̄. Dicendū ꝙ in hoc ſacramēto ꝓponitur ſpēs alimenti cōis in fomentū ſenſus cui ſubeſt ſolum corpus xp̄i in edificatōz fidei. vñ Hug. voluit ſapientia que ꝑ viſibilia oñdit inuiſibilia manifeſtare ꝙ ipa cibus eſt aiaꝝ. ⁊ ꝓpterea carnem aſſumptam in eduliū ꝓpoſuit: vt ꝑ cibum carnis ad guſtuz diuinitatis inuitaret. Ne aūt humana infirmitas contactū carnis in aſſūptione horreſceret: conſueti ⁊ principalis edulij ſpēz illā velauit. ⁊ ſic ſumendaz ꝓpoſuit: vt ſenſus in vno fouerer̄ ⁊ fides in altero edificaret̄. Hoc autez cōgruit prime veritati volenti vtriqꝫ homi ꝓuidere. In hoc igit̄ ſacramēto iudicat ſenſus interior ⁊ exterior. i. intellectus. Sꝫ qꝛ in hoc ſacramento oīno ſtandū eſt dictationi fidei: oīno ſtandum ē iudicio illius: ⁊ dictationi que eſt capax fidei ſcꝫ intellectus. Unde lꝫ ſenſus corpalis falſo iudicat ſubeſſe ipſi ſpeciei ſubam panis: ipe tñ intellectus dicit ſpeciem in ſe eſſe fixam ſine ſuba panis ⁊ vere. Uñ cum ī h̄ ſacramēto etiam ꝗ̄tum ad ſacramentū exterius attendꝫ iudiciū intellectus eleuari ꝑ fidem: nō ſenſus iudicātis ſm curſum nature. in ſacramento veritatis nihil putabitur falſitatis. ¶ Ad aliō qd obijcit̄. ꝙ accñtis eē ē ineſſe. ⁊c̄. Dicendū ꝙ ſicut dicit Baſilius in hexameron. ꝗ̄ nobis intellectu ſunt ſepabilia: hec pñt in ipſo actu a factore nature a ſeipſis diſtare. Et ponit exemplū de illo ꝟbo ps. Uox dñi intercidētis flāma ig. ⁊c̄. Dicendum ꝙ lux ignis ſegregabit̄ in voluptatez bonoꝝ ⁊ ardor in penam reproboꝝ. Similiter dōm in ꝓpoſito. ꝙ lꝫ accñs ſm eē naturale nō hꝫ eē niſi in ſubiecto. ⁊ inſepabilia ſunt ſubiectum ⁊ accñs ſm naturam: nihilomin⁹ auctor nature pōt ea ſepare ⁊ ſtabilire accñs preter ſubiectum. Cū igit̄ obijcit̄. ꝙ accñtis eſſe ē ineſſe. nec deus pōt ſepare ab ente. Dicēdū, ēꝙ in ꝓpoſito nō ſepat eſſe ab ente: h̄ ſepat eē ꝑ modū quo eſt ſm naturā: ab ente ꝑ modū qui eſt ſupra naturam. ¶ Ex hoc pꝫ qūo ad aliud dōm. ꝙ lꝫ ineſſe diffiniat eē accñtis naturale: nō tñ diffinit illud ſm ꝙ virtute diuina eſt ſupra naturā. ſ. nō in ſubiecto. Preterea. ineſſe nō diffinit ꝓprie loquēdo eēntiam accñtis h̄ prout concernit modū eſſendi. vnde cum dicit̄ eſſe accñtis ē ineſſe: hoc verū eſt ſm ꝙ dicit modū eēndi. vnde qa mod⁹ eſſendi eſt extra rem: nō de eſſe rei ſimplr. ex ſepatiōe h⁹ eſſe nō deſtruitur eſſe ſimplr. ¶ Ex hoc pꝫ rñſio ad illud quod obijcitur. ꝙ accidentis eſſe ſine ſubiecto claudat in ſe duo oppoſita ꝯtradictorie. qd non eſt verum. ſolūmodo enim in ſe claudit eſſe ſimplr ⁊ non eē ſm hunc modū. ſ. modū ineſſendi. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ratio dicit̄ multiplr. Uno modo dicitur ratio diffinitio. alio modo dicit̄ modus eſſendi. ⁊ ſic ſumitur ratio ſm ꝙ dicitur ratio accñtis eſt eſſe ī ſubiecto: ⁊ ſubſtantie eſſe ꝑ ſe. Tercio modo ordinatio in finez. Item eſt aliquid facere duplr. ſm viā ⁊ modū nature: ⁊ ſupra viam ⁊ modūz nature. ſiue ſumatur facere primo modo ſiue ſecūdo modo. facere aliquid ꝑticipare rationē alicuius primo modo ſumptaz: eſt cōuertere vnum in aliud ſimplr. Secūdo modo ſumēdo rationez ⁊ facere ſm viam nature: facere aliquid ꝑticipaē rationez alicuius: non eſt conuertere vnum in aliud ſimpliciter lꝫ ex ꝯſequenti. quia lꝫ ad modū eſſendi ꝓprium alicuius ſit aliud: nō tamen modus iſte eſt illud. v. ḡ. hñ ſequitur modus huius eſſendi eſt eſſe ꝑ ſe: igitur hoc eſt ſubſtantia. nihilominus quia modus iſte nō eſt ſubſtantia. facere aliquem ꝑticipare modum iſtum: nō eſt facere illum ſubſtantiam niſi ex cōſequenti. quia ſequit̄. cuius eſt modus iſte illud eſt ſuba. Sꝫ ſumendo facere ſecundo modo ſcꝫ ſm viam mirabilez ſiue ſupra naturam: facere aliquid participare ratōz ſecūdo modo dictam: neqꝫ ē cōuertere vnum in aliud ſimplr neqꝫ ex conſequenti. quia auctor nature poteſt dare alicui modū eſſendi vnius alij non cōuertendo aliquo modo vnū in aliud. Tercō modo ſumendo rationem ponere aliquid ꝑticipare ratōz alic⁹ ſiue naturaliter ſiue mirabilr: nō eſt conuertere vnum ī aliud neqꝫ ſimplr neqꝫ ex conſequēti. ⁊ hoc eſt: qꝛ hec cōmunicatio rōnis multis cōuenit. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ q̄ntitas rōne qua maxime accedit ad naturā ſubſtātie. ⁊ illi maxime aſſimilat̄: ⁊ maxime inter accñtia pōt habē eē ꝑ ſe. vt enim dictum eſt. medio modo ſe habet quantitas inter ſimplr ſepata ⁊ exñtia in motu ⁊ materia. vñ quantitas habet eſſe in maiori abſolutione ꝗ̄ aliud accidens. ꝓpter quod ⁊c̄. Nec dico ꝙ dñs albedinez poſſet ſtabilire in ſe ſine omni quantitate: lꝫ hoc non poſſit intelligi. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ actus rei neccio ſequitur ad eē. quia ad eſſe formale rei. vnde quocūqꝫ modo res ꝓducat̄ in eē

sic naturaliter siue mirabilit̃ ⁊ actus rei adijcit̃. q̃cũ g enim modo albedo ꝓducat̃ in esse adducit̃ necc̃io disgrega [illegible] accñn naturaliter est [illegible] in subiecto [illegible] mirabiliter subtracto subiecto põt pmanere i esse. vnde nõ est simile hinc ⁊ inde. ¶ Ad aliud dõm. q̃ sb̃a stantia ⁊ accñs pter hoc q̃ differũt in modo ẽẽndi q̃ exp̃mitur p ẽẽ p se ⁊ ẽẽ in alio suis ẽẽntiis differũt. simĩr ẽ ⁊ modi ipsi siue dñtie modoꝝ. s. ẽẽ p se ⁊ ẽẽ i alio seipsis differunt. Et igit̃ substantia nõ possit fieri accñs. hoc n̄ est tñ ꝓpter modos ẽẽndi: ꝗ ꝓpter disp̃atõez ẽẽntiarũ. q̃ disp̃atio est ex illis que intrant eoꝝ ẽẽntias. nõ aũt ꝓpter modos ẽẽndi qui consequũtur ad ipsa. ꝓpter ꝗ lz de⁹ nõ põt facere vnũ aliud p ẽẽntiam neq̃ in differentib⁹ neq̃ in differentijs: bñ põt facere q̃ vnũ differentiũ modũ essendi hz alterius. Nõ. n. sequit̃ q̃ si nõ põt ꝯfundẽ ipsas ẽẽntias q̃ nõ possit facere q̃ conueniãt in consequentib⁹ ad ẽẽntias. ¶ Ad aliud dõ n. q̃ rõnale ⁊ irrõnale sunt p se de esse hominis ⁊ asini ⁊ ingrediũtur eoꝝ subam. ꝗ ẽẽ in ⁊ esse p se dicũt modũ substantie ⁊ accñtis. ipa n. ẽẽntia accñtis nõ necc̃io ꝯcernit subiectũ vel substantiã in q̃. ¶ Si obijciat̃. q̃ ẽẽ accñtis est inesse. dõm q̃ ẽẽ dicit ibi modũ ẽẽndi vel ordinez. s. ad subam siue ad subiectũ. qd̃ nõ ꝯcernit ẽẽntia vt ẽẽntia est.

Articulus secũdus

Consequẽter querit̃. vtꝝ accñtia sint h̃ in subiecto. Et sic: videt̃ de ꝯse. di. ij. c. omia Amb. lz figura pãis ⁊ vini videat̃. nihil tñ aliud ibi q̃ caro xp̃i ⁊ sanguis credenda sunt. ꝗ si nihil aliud. ergo nec aliqua substantia. ¶ Itez omne accñs denoĩat subiectum in quo est ꝗ accñtia hic scz in specie panis vel vini nullum subiectũ siue substantiaz denoĩant neq̃ corp⁹ xp̃i neq̃ aliud. igit̃ in nullo sunt. ¶ Contra. j. coꝛ. xj. alius esurit alius ebrius est. Glo. ibi offerebant diuites panes ⁊ vinũ abundanter. vt bñdictione ⁊ sanctificatõne sacerdotali sanctificarent̃ ⁊ dñici corpis ⁊ sanguinis sacramẽtũ conficeret̃. post celebratõz do sacri misterij ⁊ consecrationez panis ⁊ vini suas oblatiões vendicabãt: ⁊ alijs nõ cõmunicantes soli sumebant: vt inde etiã inebriabantur alijs esurientib⁹. ꝗ accñtia inebriare vel ingurgitare nõ pñt nec impinguare: quia accñtia in subam transire non pñt. Quia sicut dicit Aug⁹. Spũs nunq̃ fit ex substãtia corporea: que tñ in aliquo cõueniũt saltẽ in genere. multomagis nec accñs fit substantia: quia hec in nullo cõueniũt. ꝗ si ẽẽt ibi tñ accñs pãis ⁊ nihil substãtie pãis: necessario nõ reficeret comedentẽ. Constat etiã firma fide q̃ caro xp̃i nõ impinguat nec reficit comedentẽ corpaliter: quia nõ conuertit̃ in carnez comedentis. cum ꝗ ⁊ id vini qd̃ manet post consecratõz inebriare possit accipientẽ in magna quantitate: ⁊ similiter spẽs panis sustentare imo ingurgitare. pz q̃ nõ solũ restãt ipa accñtia de pane ⁊ de vino. ¶ Item impossibile est aliquid ponere ⁊ nõ partes diffinitõis eius. si igit̃ accñs diffinit̃ p subiectũ ⁊c̃. ¶ Itẽ in hac forma. s. panis est reprire quantitatẽ. põdus. albedinez. rotunditatẽ ⁊ hmõi. ⁊ nõ solũ hoc: ꝗ etiã vere ponere hoc esse quantũ album ponderosũz ⁊ rotundũ. igit̃ ꝓut hic sunt accñtia denoĩant aliqd̃ subiectũ. ꝗ cõstat q̃ non corpus xp̃i: ꝗ aliud. ꝗ nõ sunt accñtia hic sine subiecto. ¶ Item Damas. q̃a cõsuetudo est hoĩb⁹ lauari aq̃ ⁊ oleo vngi. ꝯiugauit aquam ⁊ spiritũ spũssanctus ⁊ fecit id lauacrũ regeneratõis. ⁊ quia consuetudo est hoĩb⁹ panem edere ⁊ vinũ bibere: ꝯiugauit eis diuinitatez ⁊ fecit cibum corpus xp̃i ⁊ sanguinẽ. vt p hec que sunt ſm naturam consueta quib⁹ vita conseruat̃: ad ea que sunt sup naturam aĩa transferat̃. Sz cõiugatio diuinitatis cũ aq̃ nõ tollit subam aque. similiter vt videt̃ nec ꝯiugatio diuinitatis cum pane aufert substantiã panis. ¶ Item si ẽ ibi cõiugatio diuinitatis cum pane ⁊ vino: necessariuz ẽ panem ⁊ vinũ manere in suis naturis. nõ. n. est cõiugatõ cum pane nisi sit panis. ¶ Itez accidẽs nõ extendit̃ sine suo subiecto. vnde quanta sit albedo superficie diffinitur. igit̃ quantitas nõ augmẽtat̃ sine augmento subiecti. sed apposito vino sanguini xp̃i quantitas specierũ que ẽ sacrm̃ sanguinis augmentat̃. qd̃ pz. quia post occupat maioꝛez locum q̃ ante. Igit̃ cum non dilatet̃ accidens nisi p dilatationem subiecti: relinquitur q̃ illa quantitas est in subiecto. ¶ Si diceret̃. q̃ ante appositõnez vini nõ fuit in subiecto: sed iaz est in subiecto vino supinfuso. hoc dicto habeo ꝓpositum: quia adhuc est ibi sacramentum sanguĩs. igitur nõ requirit̃ q̃ illud quod est hic sacramentum sit species siue accidens preter substantiaz: cum iam ipsum sacramentuz nõ est species siue substantia vel subiectuz. ¶ Item maius est incõueniẽs accidens ponere sine subiecto: q̃ ponere corpus gloꝛificatum esse in eodez loco cũ nõ gloꝛificato. ꝗ cum corpus xp̃i gloꝛificatum sit: maius est inconueniẽs ponere sub illis speciebus nõ esse substantiam: ⁊ ita accñtia esse sine subiecto: q̃ ponere ibi substãtiam panis simul cum corpore xp̃i. ¶ Itez p diuturnitatem tempis accidit q̃ species panis putrescit. ꝗ cõstat q̃ hoc non est p miraculum sed per naturam. ꝗ cum omnis transmutatõnis naturalis subiectuz sit aliqua substãtia corporea: relinquit̃ q̃ sub illa specie sit substãtia. ¶ Item ad esse albedinis concurrit natura lucis ⁊ ꝑspicui: vt vult phũs. lux autez incoꝛpata quia nõ est in actu suo vltimo immo est potentia solum. nõ põt immutare sensum nisi potentia illa reducat̃ in actum p lucez que est i actu suo vltimo: vt est lux que nõ est incoꝛpata. igitur si in specie panis est albedo: ⁊ albedo illa non est in substãtia. sequitur q̃ lux que est de esse albedinis nõ est incoꝛpata. ⁊ ita est in actu non potentia. igit̃ potest immutare cũ luce exteriori: qd̃ est falsum. igit̃ ⁊c̃. ¶ Item ponat̃ q̃ sanguini supinfundatur vinum ⁊ misceatur cum specie vini que ẽ sacramentũ sanguinis. vino igit̃ supinfuso sic iam resultat vna supficies ⁊ vnus colo ex vino supinfuso ⁊ specie vini que est sacramentũ sanguinis. ꝗ si hoc: igitur ⁊ illi⁹ speciei ⁊ illius vini quod supinfusum est: est idem subiectum quia vnius coloris. nõ potest esse q̃ aliquid sit subiectum ⁊ q̃ nõ sit in subiecto. Similiter nec vna ⁊ eadez supficies potest esse in substantia ⁊ nõ i substãtia. igitur species que est sacramentum potest esse in subiecto: nihilominus existente sacramento. ¶ Responsio. q̃ in h̃ sacramento mirabili sunt accidentia siue species panis ⁊ vini sine subiecto. ¶ Ad primum ꝗ dicendum. q̃ sicut deus contulit his accidẽtibus posse hoc quod potest substantia. scilz esse siue permanere sine subiecto: sic contulit illis efficere id quod efficeret substãtia panis ⁊ vini si manerent. scilicz inebriare reficere ⁊ cetera huiusmodi.

¶ Ad illud quod obijcitur. q̃ accidens diffinitur p subiectum. Dicendum q̃ hoc non est necessario verum: nisi q̃tum ad esse quod est ex modo essendi. id est: quo est in subiecto. vt patet in diffinitione coloris: que est. Color est motiuum ⁊c̃. ¶ Ad hoc quod obijcitur. q̃ accidentia existentia in forma panis denominant subiectum aliqd̃ ⁊ ita sunt in subiecto. Dicendum q̃ vt determinatur a diuersis philosophis Aristo. ⁊ Ptholomeo: res diuidũtur: ⁊ ſm rerum diuisiones consequenter diuiduntur scientie. Res autem diuiduntur sic. Rerum alie sunt omnino in materia ⁊ in motu: de quibus est naturalis philosophia. Alie sunt omnino separate a motu ⁊ a materia. ⁊ de his ẽ philosophia prima. Alie sunt medie que non sunt separate a materia: sed abstracte ab ea. de quibus est mathematica. Ex hoc videtur q̃ accidens quod est quantitas: vt linea superficies ⁊ huiusmodi. magis sunt separabilia a materia q̃ alique forme stabiles: vt carneitas ⁊ huiusmodi: que dicuntur naturalia. Nisi enim huiusmodi mathematica essent essentialiter absolutoria a materia q̃ naturalia: nunq̃ ponerentur media inter omnia separata ⁊ existentia in motu ⁊ materia. Et inde est q̃ huiusmodi accidentia multum accedunt ad naturam substantie. ⁊ forte hec accidentia precedunt in materia formas substantiales alias. ⁊ ita immediatius adherent substantie ⁊ ei assimilantur: quia

prius p naturā est substantia corporea q̄ caro. ⁊ cū ē sub
stantia corporea: statim est ibi corpus quantitas superfi
cies ⁊ linea. Si igit̄ hec ita se hñt cum p naturaȝ alia sit
natura forme q̄ natura materie. ⁊ ꝓinde ħ intellectu di-
stinguimus. ⁊ ꝓinde pōt hec actualiter diuidere infinita
dei potentia ħm q̄ dicit Basilius. Si pōt de⁹ separe sba
lem formā panis manentē a sua materia: multofortı⁹ qđ
est a materia absolutius. s. quantitatē. Et si ħ: cū quanti
tas sit primū accñs sube sup quam supordinant̄ alia acci
dentia. ⁊ ideo est quantitas scđm predicamentū ipsa mi-
raculose manente separata a suo subiecto: simul cū eo cete
ra omia necessaria segregant̄. sicut si quis a scuto picto
separat pannū qui est substramentū coloꝝ: tollat siue sepa
rat ipsos colores. Dicendū ē igit̄. q̄ color figura ⁊ accñ-
tia illa hñt quantitatē ꝓ subiecto ⁊ illam denoiant. vnđ
illa figura est alba ⁊ rotunda. vnde color est in figura il-
la: figura illa est in quantitate: quātitas eo q̄ est de genē
accñtiuȝ ꝓpinquissimo sube: illa cum alijs separata a suba
est subiectū alioꝝ ⁊ ab illis denomiat̄. ħ quantitas quo
ad denominatōȝ i se reflectit̄ ⁊ se denoiat siłr ⁊ alia. vnđ
dicit̄ hec species vel forma est quanta. ⁊ hoc est: quia q̄n-
titas est vt subiectuȝ illius forme. vt albedo dicit̄ quāta:
quia supficies. quanta. n. est albedo supficie diffinies.
¶ Ad aliud dōm. q̄ dissimiliter est in ħ sacramēto ⁊ i il-
lo. Sacr̄m. n. baptismi est ad deletionē culpe originalis
in aia ⁊ pene in carne. Est. n. pena relicta in carne a cul-
pa ipa. vnde ablutiuū ibi respicit aiam abluendaȝ a cul-
pa: ⁊ corpus abluendū a pena. vnde Damas. qm̄ duplex
est homo: ex aia ⁊ corpe: dupliceȝ dedit nobis purgatōȝ
p spiritū ⁊ aquam. Spiritu quidē: quia ħm imagineȝ ⁊
similitudinē renouante. Aqua aūt p spūs grām purgāte
corpus a peccato ⁊ a corruptōe liberante. hec Damasce-
nus. Baptismus ḡ est ad delendū culpam originaleȝ ab
aīa p spiritū: ⁊ penam a corpore p aquaȝ. Vñ spūale ab-
lutiuū rñdet spiritui: ⁊ corpale corpori. quia igit̄ ē ablu-
tiuū corporis: cōuenit vt maneat in natura corpali. Sed
in hoc sacramento sumit̄ cibus spūalis tm̄. vnde q̄cquid
est ad carnis refectōneȝ tolli debet: vt refectio spūalis to
taliter queratur. ¶ Ad aliud dōm. q̄ vt dictū est species
panis ⁊ vini tenent noīa eoꝝ quoꝝ sunt spēs. vnde dicit̄
esse cōiugatio cum pane ⁊ vino: rōne cōiugatōis cuȝ spe-
ciebus panis ⁊ vini. ¶ Ad aliud dōm. q̄ p omia ideȝ fit
augmentū in illa specie vini sub qua xp̄s est: qđ fieret si
esset vere vinum. ⁊ causa h⁹ est. quia si in aliquo effectu
vel consequēte discordaret a vero vino: nō iam eēt sacmē-
tum. i. sacrum secretum: ħ ibi se ꝓderet. ⁊ p ꝯñs merituȝ
fidei euacuaret: qua nūc ibi credit̄ eē xp̄s. qđ nullo pōt
expimēto explorari. Si aūt aliqs etiā ꝯsequentiū effectuū
qui sunt in vino ibi deesset: posset iam expimēto explora-
ri qđ nō fide tenet̄ sola. Vñ Hugo de s. vic. Si i aliquo
a similitudine recederet: verū sacm̄ nō esset: ⁊ ꝓderet se
ibi: ⁊ tolleret locū fidei. hinc est q̄ inebriant illa accñtia
vt vinū ⁊ nutriūt ⁊ omia talia faciūt. ⁊ hec quodāmodo
miraculose fiūt: vt post patebit. sicut miraculū est q̄ ē ac-
cidens sine subiecto substantie: sic est miraculū q̄ p oīa i
effectu cōmunicant cū substantiis alia accñtia. sic ḡ nō est
ħm naturam ħ ħm miraculū: q̄ illa accñtia cum vino su-
perinfuso occupant locum maioreȝ. ⁊ nisi hoc eēt: prode
ret se xp̄us ⁊ nō esset meritū fidei. ¶ Ad hoc igit̄ qđ obij-
citur dōm est. q̄ cum dicit̄ quantitas nō dilatat̄ neq̄ ex-
tendit̄ nisi extento subiecto in quo est. verū est naturalit̄
miraculose hñ pōt. ¶ Ad aliud dōm. q̄ nullum est incon
ueniēs ponere ibi accñtia sine substātia. immo multipl'x
est ꝯueniētia q̄tum ad ipm sacramentū. nec etiam i hoc
fit preiudiciū aliqđ deo nec ipsis accñtib;: cum i hac po
sitione ōnditur potentia dei que potest supra illud quod
pōt natura. ⁊ accñtia sortiūtur eē nobilius ⁊ ipi sumenti
suffragant̄. Nec fit aliquid in preiudiciuȝ nature. q: qđ
naturale est: ad id qđ est pfectiōis homis ordinat̄. ¶ Ad
aliud dōm. q̄ sicut albedo est ibi sine substantia ē mira-
culuȝ: q̄ tñ albedo immutat est p naturam. Siłr dico q̄
species que pōt putrescere qđ nō est sine subiecto est p mi
raculum. q̄ tñ putrescit est p naturaȝ et i parib; q̄ a
virtute diuina ⁊ mirabili in his spēbus relicta est natu-
ra substantie in qua erant illa. naturaliter pōt pgredi i
actum suum. Vnde dōm q̄ lȝ vbi in creatura aliqua na-
turaliter radicat̄ virtus opatiua naturalis. necesse est q̄
illius opationis sit subiectum substantia corporea. ñ tñ
hic: quia virtus opatiua naturalis que prius fuit i sub-
stantia panis: mirabiliter relicta est hic in specie panis.
¶ Ad aliud dōm. q̄ lux ꝑut est de esse albedinis nō est in
actu suo. vnde albedo cōcernit in esse suo lucē incorpora-
tam. Est. n. albedo naturaliter ex incorpatōne lucis cum
subiecto albedinis. subiecto dico substantia ñ quantita-
te sola. ħ virtute mirabili est incorpatio lucis que ē de eē
albedinis in specie panis in subiecto. s. in quātitate. ⁊ ex
illa incorpatione est consimili modo potētia que añ fuit
ex incorpatione in subiecto substantia. nec est drñtia ni-
si q̄tum ad hoc: qđ prius fuit naturalit̄ nūc est mirabili-
ter. ¶ Ad vltimū dōm. q̄ vinum nō consecratū apposita
speciei diuidit illam sub cuius singulis ptibus diuisis ē
totus xp̄us: sicut sub singulis ptibus diuisis spēi panis.
nec anteq̄ cōmiscent̄ ita q̄ fiant vnū simpl'r: sicut efficit̄
color vnus ⁊ supficies vna. Si autē esset tanta appositio
vini ⁊ tanta cōmixtio q̄ ꝯuentum eēt ad terminuȝ cōmi-
xtionis. ita q̄ species que fuit sacr̄m sanguis: nō esſȝ. di-
co q̄ nō esset tūc spēs vini sacramti sicut nec spēs panis
qñ ita cōmutata est q̄ nō est spēs. vñ nūq̄ spēs ens i sub-
iecto substantia est sacr̄m.

Articulus tercius

Onsequent̄ querit̄. vtꝝ congruat q̄ in hoc sa-
cramento sint accñtia sine subiecto. Et videt̄
q̄ sic: p hoc q̄ cibus qui dispensat̄ in ħ sacra-
mento est tm̄ cibus anime. ꝓpter qđ conuenit q̄ sit omni
no spūalis. ꝯuenit ḡ q̄ nihil qđ sit cibus corpalis subsit
spēbus h⁹ sacramenti. ⁊ ita q̄ sint sine subiecto. ¶ Cōt.
apparentia sine exñtia est causa fallacie ⁊ erroris. ħ mini
me conuenit huic sacramto qđ est sacm̄ veritatis. ḡ mi-
nime cōuenit q̄ hic appareat panis sine existentia panis.
¶ Item duo sunt necessaria in hoc sacramto ⁊ i alijs. scȝ
verbum ⁊ elementū. Ex pte verbi nullo modo ꝯueniret q̄
eēt apparentia sine existentia. siłr videt̄ ex pte elementi.
¶ Item ope diuino ⁊ mirabili nō debet fieri aliqd qđ p̄-
iudicetur nature rei. ħ cum res ponit̄ in statu qui sue na
ture nō conuenit: illi preiudicat̄. ħ ponere accñs sine sb-
iecto est ponere illud in statu qui sue nature nō cōuenit.
ḡ hoc minime cōuenit opere diuino ⁊ mirabili. ¶ Rñ-
sio. q̄ congruit in hoc sacramento accñtia esse sine subie
cto. Cui⁹ multiplex est rō. Vna est. vt illud qđ est sacram
tum simpl'r oīno duceret ad aliud. Si. n. panis ibi in ve
ritate eēt panis esset signū h⁹ sacri: signum illud eēt res
completa in se ⁊ ita non esset ita efficaciter ductiuū i ali-
ud sicut nūc. eo enim q̄ solum signum est: efficacissime du
cit in eius signatū: ⁊ querit̄ in hoc cibus spūalis nō car-
nalis. Ambro. in li. de misterijs. In illo sacramēto xp̄us
est quia corpus xp̄i. nō ḡ corpalis esca ħ spūalis. dico igi
tur vt homo totaliter rapetur ad escam spūaleȝ: disposu-
it diuina sapientia vt in hoc sacramento nō eēt esca car-
nalis. Alia racio est edificatio fidei ad credendū ea que
sunt supra naturam. vnde Hug. diuina sapia carneȝ xp̄i
sub principalis edulij specie velauit. ⁊ sic sumendā ꝓpo-
suit: vt sensus in vno foueret̄: ⁊ fides i alio edificaretur.
Item alia ratio est ꝓuocatio fidei ad credendū que sunt
supra intellectum. In hoc. n. sacramēto valde nccīa ē ca-
ptiuatio intellectus q̄tuȝ ad hoc quod de se potest ⁊ sub
limatio eiusdē fide grandi. quia in hoc sacramento sunt
multa sup̄ naturā ⁊ intellectū. placuit igit̄ diuine dispen-
sationi vt intellectus in sacr̄o exteriori cōsideraret aliqd
sup̄ naturā: vt sic expediret̄ magis ad cognoscenduȝ p fi-
dem in re sacramenti quod est supra intellectum. vñ con-
sideratio species sine substantia que est supra naturam ⁊

quodāmodo manuducit ad intelligendū multa in re interiori que sunt supra intellectū. Item alia rō est puenientia cibi cum cibando. Cibus in hoc sacramento sumendus est verum corpus xpi. s. glorificatū. ad qḋ nō est conuenientia ex pte spūs nostri. vnde ad hoc q̄ sumat̄ in cibum requirit̄ mediū: sicut ad hoc q̄ vniatur spūs cū carne requirit̄ mediū inter spiritū ⁊ carnem. s. spūs vitalis. Ad hoc igit̄ q̄ cibus iste veniat in cibum spūs: requirit̄ mediū quod est fides ⁊ caritas. fides aūt vnit intellectuz cum credito: caritas cum delicto. Fides aūt est medium in sacramentali sumptōe: caritas aūt est mediū in spūali. ꝟ fides nō est mediū nisi in abstrahendo intellectum a ꝓpria ratione scʒ a rōne fantastica. neqꝫ caritas nisi abstrahendo voluntatē a voluntate ꝓpria. s. carnali. spirit⁹ autez non sumit̄ nisi abstractus a carne. sicut ḡ oportet in eo qui cibat q̄ sit abstractus: sic necesse est q̄ fiat abstractio ex parte cibi. vt scʒ illud qḋ ē cibus corpalis subtrahatur. vt scʒ nō sit ibi cibus ꝟʒ iudiciū intellectus fantastici: neqꝫ ꝟm volūtatē carnalez. ꝓpter qḋ necesse ē vt sub specie sepata a cibo carnali: sumatur cibus iste q̄ ē ipius spūs abstracti sic a carne. Alia ratio est completa ordinatio diuinaꝝ operationum in hoc sacramēto qḋ est sacramentum sacramentoꝝ. In pane aūt ante transsubstantiatōꝫ est reperire corpus corruptibile ⁊ accn̄tia naturaliter inherentia. virtute aūt diuina corpus corruptibile transmutatur in corpus spūale ⁊ incorruptibile: qḋ est vltimus gradus ascensiōis ex pte corpis. vt igit̄ eēt completa ordinatio diuinaꝝ operationum. ⁊ illa que erant in alio p natura scʒ accn̄tia: virtute diuina stabiliunt̄ in re sine aliq̄ subiecto: qḋ est vltimus gradus ascensionis ex pte accn̄tiū. vtraqꝫ n. operatio ponit vltimū graduz ascensiōis. ¶ Ad aliud qḋ primo obijcit̄ contra hoc. q̄ apparētia siue existentia est causa erroris ⁊c̄. Dicendū q̄ hoc eēt verum si hoc sacramentū fieret iudiciū ꝟm sensuz siue intellectum fantasticū: ⁊ nō ꝟm intellectū eleuatum p fidez. ꝟ hic nō est sic. ¶ Ad aliud qḋ obijcit̄. q̄ ex pte verbi nō cōgrueret ⁊c̄. Dicendū q̄ hoc est veꝝ: quia verbo veritatis data est virtus transsubstantiādi ipʒ elementū. Pret̄. aū conuersionez elementi nō cōueniret q̄ ex pte elemēti eēt apparētia siue exn̄tia sicut nec ex pte verbi. ⁊ q̄ntū ad ꝟ currit similitudo. ¶ Ad vltimū dōm. q̄ cuilibet nature competit obedire suo creatori. ⁊ illud est maxime nature conueniens qḋ sibi est inditū a creatore. vnde etsi alicui nature aliqua ꝓprietas nō conuenit. si illa inferat̄ a creatore bn̄ conuenit. ⁊ ita est in ꝓposito.

Membrū secūdū

Consequēter querit̄ de operatione. Et primo de operatione immutatōis. Scḋo. de opatōe refectōnis. Tercio. de opatōne ꝯuersiōis. Quarto. de operatione trāsmutatōis.

Articulus prim⁹

Circa primū querunt̄ duo. Primū est. si spēs hmōi immutēt sensuz. Secundū. dato q̄ sic: vtꝝ hoc faciāt naturalit̄ vel miraculose.

Circa primū proce- .§. j.

ditur sic. Subiectū qualitatū sensibiliū nō immutat inq̄tuʒ est substantia: ꝟ quia informatū hmōi qualitatibus. ḡ primo ⁊ p se conuenit ipis qualitatibꝰ immutare sensum. ꝟ in illis speciebus sunt qualitates sensibiles: quia color odor ⁊ sapor. ḡ immutāt. ¶ Item q̄ immutant sensum euidenter apparet in vsu coꝝ. Cōtra. spēs aliqua vt albedo abstracta a materia: abstracta est a conditōibꝰ ꝟm quas est hic ⁊ nūc. a materia eni est indiuiduatio rei e qua hʒ eē hic ⁊ nūc. abstractōne ḡ facta accn̄tis a materia: abstrahit̄ a conditionibꝰ istis. Si ḡ nihil immutat nisi ꝟm q̄ est hic ⁊ nūc: quia requirit̄ pn̄tia immutantis respectu sensus: relinquit̄ q̄ hec accn̄tia nō immutāt cuʒ sunt sepata a materia. ¶ Item lʒ tactus sit sensus quidaʒ particularis: nihilomin⁹ in omni apprehensione sensibilis est quodāmodo sicut quidā tactus. ꝟ tactus nō ē nisi exn̄tiū i materia vel subiecto. ḡ nec sensus aliqs neqꝫ immutatio aliqua. Rn̄sio. q̄ spēs iste opant̄ immutādo sensum siue sensitiuū. qḋ maxime sensu abstrahit̄. ¶ Ad primū ꝯtra hoc obiectū. dōm q̄ si abstractōe intellectus qua abstrahitur spēs a materia. abstrahit a conditōnibꝰ que sunt hic ⁊ nūc: nō tn̄ semp actio que est haꝝ specieꝝ. licʒ enim indiuiduatio sit a materia naturalit̄: nihilominus virtute sup naturam conseruat̄ hec spes in eadeʒ indiuiduitate quā habebāt qn̄ erant in substantia. ¶ Ad aliud dōm. q̄ spēs in hoc sacramēto conseruant̄ in eisdē ꝓprietatibꝰ in quibꝰ erant ante ꝯuersionez suoꝝ subiectorū in corpus xpi. vnde eandē aptitudinez ad actū tangēdi ⁊ imutandi habent nūc quam habuerūt tūc. Cum ḡ obijcit̄ q̄ tactus nō est nisi eoꝝ que existāt in subiecto. ḡ neqꝫ imutatio. Dicendū q̄ hoc verum est in tactu rei existentis eo modo quo sibi competit ꝟm naturam. non autem est verum quando datum est illi esse modo mirabili: vt est i ꝓposito.

Consequenter que- .§. ij.

ritur de immutatōis operatione haꝝ specieꝝ si sit naturalis vel mirabilis siue miraculosa. Et naturalis videt̄. quādo aliqua opatio conuenit alicui spēi p se ⁊ p naturā propriam illius. nō autez rōne alicui⁹ coniūcti: quocūqꝫ mō separetur adhuc illi cōueniet. v. ḡ. habere tres conuenit triangulo p se ⁊ ex natura ꝓpria. vnde ꝯsideratō vt sepato ꝯuenit ideʒ: ⁊ si eēt sepatus ꝯueniret. ꝟ sensu ꝓprio cōuenit immutare sensuʒ p se nō rōne subiecti. vinū. n. non immutat quia vinū: ꝟ quia sapidū. igit̄ si obiecta ꝓpria sensuū aliquo modo separent̄ a subiectis: adhuc naturaliter agerent in sensibilia coꝝ. ¶ Iteʒ sensus ē susceptiu⁹ specieꝝ sensibiliū p̄ter materiā vnde est susceptiuus ꝟm esse spūale. ḡ quantomagis species hʒ naturā spūalem: tantomagis est immutare sensuʒ. ꝟ species ille abstracte a materia hn̄t esse magis spūale. ḡ ⁊c̄. ¶ Item hoc videt̄ p simile. quia species est in speculo ꝟm esse spūale. ⁊ p naturam adgenerat illam in sensum oppositum. ⁊ si maneret ibi absente subiecto: nihilomin⁹ immutaret naturaliter. igit̄ ⁊c̄. Cōtra. sicut habet̄ in pmo de aīa. Recto inq̄tum rectum conuenit tangere eneaʒ speram. ꝟm pūctum tamen nūq̄ tangit sepatum: quia spera enea nō est nata tangi nisi a materiali. cum igit̄ sensus pticularis nō sit natus apprehendere nisi exn̄tia in materia cui⁹ eē est determinatum ꝟm hic ⁊ nūc. quia in hoc differt a sensu interiori. si separet̄ sensibile a materia: nō eēt natuʒ immutare. si ḡ ei detur immutandi opatio: hoc est supra naturam. ¶ Item in hoc differt sensus exterior ab interiori. q̄ interior nō est natus apprehendere res existentes i materia inq̄tum hmōi: sicut nec exterior natus est apprehēdere abstracta vel sepata a materia per naturā. sed si res sepate a materia possent naturaliter immutare sensum: ⁊ sensus naturaliter apprehendere illas. igitur ⁊c̄. ¶ Itē proportio est inter apprehensitiuas ⁊ apprehensibilia. vnde vnaqueqꝫ apprehensitiua non est nata apprehendere vnumquodqꝫ apprehensibile. vnde apprehensitiua infima ratione qua in genere apprehensiuarum est maxime materialis: est nata ad apprehensionem eorum que omnino sunt in materia ⁊ solum illorum. igitur cum hee species non sint in materia ⁊c̄. igitur si apprehenduntur huiusmodi a sensu: hoc erit per miraculum non per naturam. ¶ Item species motiua sensus triplicem habet comparationez. scilicet ad subiectum: ad medium: ⁊ ad organum. Et iste operatōnes sunt ordinate naturaliter. ergo destructa prima: ⁊ destruuntur alie consequenter. ergo si species iste habent duas sequentes sine prima: hoc non habent naturaliter sed miraculose. Responsio. Species iste habent eandem virtutem quam haberent in esse proprio ⁊ naturali. Unde Innocen. In quo similitudo deficeret: in eo sacramentum non esseʒ. sed vbi

se proderet ⁊ locū fidei auferret. ſ; hoc ñ naturalr̃ ſ; mirabiliter. nihilominus quia ꝓut sunt mirabilr̃ ñ priuātur virtute nec ꝓprietatibꝫ naturalibꝫ naturaliter exeūt ī hmōi opa: que eis sunt ꝓpria ꝑ naturā. Unde primas rationes que hoc ōndunt ꝯcedo. ¶ Ad primū qḋ obijcitur. ꝙ sensus nō est natus apprehendere nisi qḋ existit in materia ⁊c̄. Dicendū ꝙ hoc nō est: quia causa immutatōnis ex pte obiecti sit materia vel subiectū: sed quia illud gr̄a cuius immutat̃ sensus: nō hꝫ esse nisi in materia vel ī sbiecto. ⁊ hoc pꝫ ꝑ ratōꝫ sensus: que est. Sensus ē susceptiuus sensibiliū specierꝫ sine materia. vn̄ cum sensus suscipiat species materiales sine materia: manifestū est ꝙ nec materia nec esse in materia est causa susceptōis hmōi. similiter ex alia pte nec ipsa obiecta immutāt ratōꝫ materie vel substantie in qua sunt: sed virtute ꝓpria. paries. n. nō immutat: ſ; color parietis. ⁊ ꝓpter hoc dico. ꝙ q̄cūqꝫ modo sit sensibile siue in subiecto ꝑ naturā siue in ñ subiecto ꝑ miraculū: eodēꝫ modo ⁊ eadēꝫ rōne agit ī sensuꝫ. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃. ꝙ sensus interior naturaliter non apprehendit reꝫ vt est ī materia ⁊c̄. R̄nsio. ꝙ si obiectuꝫ sensus interioris aliqua virtute haberet oīno rationem vel modū vnde eēt obiectū illius in materia: bn̄ apprehēderetur ab illo ⁊ naturaliter sicut ex alia pte. qꝛ oīno rō ⁊ modus quo hmōi spēs habent naturaliter agere ī sensum saluant̃: extra materiā naturaliter agūt in sensum. ꝙ igitur sensus interior nō naturaliter apprehēdit reꝫ vt est in materia. hoc est: quia rō ⁊ modus quo res est obiectum illius nō est ipsius rei vt ē hmōi. ¶ Ad illud quod obijcit̃. ꝙ sensus exterioris ⁊ rei ñ existis in materia ñ ē ꝓportio: que requirit̃ inter sensitiuā ⁊ sensibile. Dicēdū ꝙ reuera rei sepate a materia sm̄ suā naturā in eē naturali nō est hmōi ꝓportio: ſ; rei sepate ope mirabili ē vtiqꝫ vt pꝫ in ꝓposito. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ etsi existentia specierū sine subiecto est miraculosa: ⁊ maxime existētia q̄ntitatis preter materiā: opationes tn̄ specierum ⁊ sensus sunt naturales. quia ñ sunt preter quātitatē. Posito autēꝫ ꝑ impossibile sensibile existere sine quātitate oīno nō moueret sensum. v. g. si poneret̃ color esse sine quantitate nō videret̃. quia quicq̄d videt̃ sub triangulo videt̃. ibi enim existit triangulus cuiꝰ conus. i. angulus est ī oculo basis vō ipm̄ subiectū. ⁊ ita quod videt̃ oportet eē q̄ntū. Similiter color nō est color: nec sapor est sapor nisi q̄ntꝰ. nō enim est color siue sapor sine distensione. ⁊ ita nullum sensibile est id quod est in sua natura: nisi sit in quātitate sensibile. tn̄ est quantū ꝑ accn̄s: qꝛ scꝫ est in quantitate. lꝫ ḡ species sensibilis existat sine materia vel subiecto ⁊ hoc miraculose. nihilominꝰ quia ñ existit sine quātitate naturaliter mouet sensum ⁊ opat̃ in illū. vnde illḋ est falsum deficiente prima compatione deficiunt ⁊ alie: nisi extenso nomie subiectū specierꝫ quātitas dicat̃.

Articulꝰ secudus

Consequenter querit̃ de opatione refectionis. Et primo querit̃. vtꝝ reficiant ⁊ nutriāt. Secūdo. vtꝝ possent reficere ⁊ nutrire naturalr̃.

Circa primum sic .§.j.

procedit̃. Illud quod cum excessu sumptum inebriat: debito modo sumptum reficit. Sed. j. cor. xj. Alius q̄dēꝫ esurit alius autēꝫ ebrius est. ibi habetur plane in glo. sicut s̄. dictum est. ꝙ aliqui inebriati sunt ex vsu specierꝫ huius sacramenti. igitur species ille habebant virtutem reficiendi ⁊ nutriendi. ⁊ ita pn̄t reficere ⁊ nutrire. ¶ Itē sicut calor ignis cōuertit in cinerem illud quod offert̃ in pabulum: sic calor naturalis ordinatur ad conuertēduꝫ illud idem in carneꝫ ⁊ sanguineꝫ. sed species proiecta in ignem comburit̃ ⁊ redigitur in cinereꝫ agente calore exteriori. ḡ pari ratione in alimentū potest conuerti agente calore interiori. ¶ Item nisi ita esset: istud sacramētuꝫ esset in preiudicium nature. quia quotiens fit conuersio perit cibus naturalis irreuocabiliter ex quo nullo modo conuertitur in aliud quod possit cibare. ¶ Itē si accn̄tia nō habent opationem substantie: deprehendi potest hoc sacramentuꝫ sensibili expimēto: ⁊ ita meritum fidei euacuari. ſ; hoc est inconueniēs: cum hoc sacramētū sit ī meritum fidei institutum. ¶ Sed cōtra. ex eisdēꝫ nutrimur ex quibus sumus: sicut habetur a pħo. ſ; non sumꝰ ex accidentibus ſ; ex subiectis. ḡ cuꝫ species iste sint accidētia videtur ꝙ nō reficiūt siue nutriūt. ¶ Item sacramentuꝫ illud est cibus spiritualis. ⁊ ideo est vna ratio congruitatis quare substantia transit ne querat̃ refectio corpalis. ḡ videtur ꝙ species iste nō reficiūt corpaliter. ¶ Item si cibant corporaliter. ḡ sacerdos sumendo hmōi spēs soluit ieiunium. ⁊ ita nō posset post sumptionem corpis xp̄i missam celebrare. ¶ Item hoc videtur sm̄ Ambro. dicētem de hoc sacramento. ꝙ est cibus mentis nō ventris. ſ; si species reficerent ⁊ alerent: essent cibus vētris. ¶ R̄nsio. ꝙ quidam dicunt ꝙ accidentia ista nō reficiunt neqꝫ alunt. sed odor vini immutando aera cerebrum turbat ⁊ inebriat. Et sic intelligendum est verbuꝫ apostoli ⁊ glo. ibidēꝫ. Aliter dicūt alij. ꝙ species iste reficiūt ⁊ nutriunt ⁊ hoc patet maxime ad sensum: quia sumendo spēm vini sitis extinguitur in sumente. Alij dicunt ꝙ suscipiēs species alitur. nō ab ipis accidentibus ingr̄tum hmōi: ſ; virtute supra naturam conuertunt̃ in substantiam. Ille enī qui accidentia illa virtute supnaturali sustentat sine materia: virtute eadem defluentibus ꝓprietatibus illis ī sbstantiam conuertit: in quam cōuerteretur ipā substātia panis si adesset. ⁊ ita alitur ⁊ reficitur sumēs illas species ex substantia in quam conuertuntur. Alij dicunt ꝙ suscipiens species illas alitur ⁊ reficitur. nō quia accn̄s conuertatur in substantiam: sed quia substantia que priꝰ fuerat: redit. sicut enim est in alijs operibus mirabilibꝫ: ꝙ expleto officio ꝓpter quod condita erant illa que mirabiliter erant condita: redacta sunt in primum statuꝫ. sicut dicitur de columba in qua apparuit spiritussanctus Math. iij. Dicitur. n. ꝙ pacto officio suo in preiacenteꝫ naturam redijt vnde sumpta est. Similiter dicit̃ de stella magoꝝ: que pacto officō mox esse desijt: reuertēs in p̄iacentem naturam vnde sumpta fuerat. hoc dicit̃ ī glo. ⁊ a magistro in histo. Silr̃ dicunt esse in ꝓposito. ꝙ q̄n species desinit eē species: ipse substantie naturales specierū in primū statum reuertunt̃: sicut prius miraculose fuert̄ transmutate. Et hoc vult Inno. iij. li. de officō ecclesiastico dicens. Si vō queratur: quid a mure comedat̃ cuꝫ sacramentuꝫ corroditur: vel quid incineratur cum sacramētum crematur. R̄ndendum ꝙ sicut miraculose substātia panis conuertit̃ in corpus dn̄icum ⁊ incipit esse sub sacramento: sic ipm̄ miraculose quodāmodo reuertit̃ cū ipsuꝫ ibi desinit esse. Hec aūt opinio videtur mihi vera ⁊ secura. ¶ Ad primuꝫ ḡ dicendum. ꝙ accidentia nō reficiunt neqꝫ nutriūt: ſ; potius substantia que redit conuertitur ī subam comedentis. ⁊ sic nō est ꝯtra pħm dicētēꝫ: ꝙ ex eisdem nutrimur ⁊c̄. ¶ Ad aliud quod obijcit̃. ꝙ cibus iste est spūalis ⁊c̄. Dicendum ꝙ hoc verum est q̄diu ibi est veritas sacramēti. nō eniꝫ cibat carnalr̃ in q̄tū est sacrm̄: ſ; ad cibandū spūalr̃ est ordinatū. ſ; ipsa cibatōe terminata desinit esse sacrm̄: ⁊ redit prior substantia ⁊ cibat corporaliter. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ sumptio sacri hꝰ non soluit ieiunium: tum quia sacrm̄ dum sumitur nō est cibꝰ corporalis: tum ratione cōtenti scꝫ corpis xp̄i quod tm̄ ē cibus mentis ⁊ hac intētione sumitur vt mēteꝫ reficiat. vn̄ sequens cibatio substantia reuersa nō reputat̃: qꝛ oīno ē preter intentioneꝫ ꝯsecrantis ⁊ sumentis. ⁊ oīno impertinens ad ipm̄ sacrm̄. ¶ Ad illud quod obijcit̃ per verbuꝫ Ambro. Dicendum ꝙ Ambro. loquit̃ de ipso corpe xp̄i quod est cibus aīe tm̄. Si aūt querat̃ cuiꝰ motus vl' mutatio est hec reuersio. Dicendū ꝙ sicut ꝯuersio est motus vel mutatio singularis: similiter ⁊ hec reuersio. vnde nō est creatio nec aliq̄s motus vel mutatio naturalis.

Consequẽter queri .§.ij.
tur. Utrũ spẽs hᵘ sacramẽti pñt reficere ⁊ nutrire natura-
liter. Uidet̃ ꝙ sic ꝑ hoc. ꝙ illud qđ cum excessu sumptũ
inebriat. debito mõ sumptũ reficit ⁊ nutrit. ꝫ.j.cor.xj.
habet̃ in textu ⁊ glo. ꝙ aliqui inebriati sunt ex vsu spẽꝝ.
⁊ ꝯstat ꝙ naturaliter. ꝫ si naturaliter inebriare pñt: ⁊ na-
turaliter reficere ⁊ nutrire pñt. Qꝫ naturaliter inebriãt
ostendit̃ ꝑ hoc. ꝙ virtus vini q̃nꝗ diffundit se ꝑ aera ex-
ꝓpriam subam siue subiectum: ⁊ inebriat aliquos ad quos
ꝑtingit: ⁊ hoc naturaliter. nec impedit̃ actio eius natu-
ralis ꝓptum ad hoc: ex hoc ꝙ nõ est in ꝓprio subiecto. ⁊ si-
mili videt̃ hic ⁊c. ¶ Cõtra. illud ꝓprie reficit ⁊ nutrit qđ
cõuertitur in subam eius qui debet nutriri. ꝫ nullo modo
põt accñs conuerti in subam ꝑ naturam. ꝫ nec nutrire.

¶ Ad hoc dõm. ꝙ virtus naturalis relicta in speciebꝫ:
naturaliter potest immutare sensũ. vnde bene concedo
ꝙ virtus vini mirabiliter relicta in specie põt naturalit̃
agere in gustum. ⁊ in tanta quãtitate posset sumi ꝙ ine-
briaret naturalr̃. virtus aũt hmõi quia est diffusiua na-
ture. posset naturaliter diffundere se vsqꝫ ad cerebrum ⁊
ꝑturbare spiritus ⁊ inebriare. sicut virtus vini q̃nꝗ dif-
fundit se: ita ꝙ sola virtute sine aliquo vsu substantie vi-
ni inebriat. ¶ Ad illud qđ querit̃ de refectõne ⁊ nutriti-
one. ⁊ dico refectionẽ esse anteꝗ̃ alimentũ fiat sile: dispo-
se qñ replent̃ loca euacuata ꝑ digestionẽ. Dico etiã nu-
tritionẽ qñ ꝑ alimentũ simile factũ alendo fit restaura-
tio ꝑditoꝝ ꝑ vnionẽ alimenti cum alendo. Dicendũ ꝙ
refectio vel nutritio nullo modo fit neqꝫ fieri põt natura-
liter ex solis accñtibus. Potest ꝫ dici. ꝙ in ope refectõis
⁊ nutritõnis ꝼm ꝙ loquimur in materia ista: est aliquid
mirabile ⁊ aliquid naturale. Mirabile do vnũ est ꝙ est
ibi virtus panis ⁊ vini sine substantia. Aliud est. ꝙ defi-
cientibꝫ speciebꝫ ⁊ ita desinente sacramento: reuertit̃ sub-
stantia panis ⁊ vini. Unũ autẽ opus naturale est. ꝙ ipa
substantia panis vel vini reuersa reficit ⁊ nutrit sumẽtẽ.
¶ Ex dictis pꝫ rñsio ad illud qđ obijcit̃. ꝙ si spẽs natura-
liter pñt inebriare extra ꝓpriam substantiã: ⁊ naturalit̃
pñt reficere ⁊ nutrire ⁊c. Dicẽdũ ꝙ nõ est necesse. In re-
fectione .n. requirit̃ repletio loci euacuati. In nutritõne
vnio alimẽti cum alendo. quoꝝ neutꝝ naturaliter põt fi-
eri ex solis accñtibꝫ: lꝫ ꝑ diffusionẽ virtutis possent spe-
cies cerebrũ ꝑturbare: ⁊ ita homo inebriari.

Articulus tercius

Consequenter queritur de opatõne ꝯuersiõis.
⁊ querit̃. vtꝝ accñtia habeant potentiã cõuer-
tendi aliquod humidũ: vt vinũ vel aquã in
sacramentũ: vtpote si vino consecrato apponat̃ aqua vel
vinũ. Et videtur ꝙ sic: ꝑ hoc ꝙ accñtia in hoc sacramen-
to hñt eandẽ virtutẽ quam haberent in esse ꝓprio ⁊ na-
turali. vñ Inno. In quo similitudo deficeret: in eo sacꝫm ñ
esset ⁊c. ꝫ in esse ꝓprio ⁊ naturali haberent potestatẽ con-
uertendi hmõi accñtia in sui naturam. cum ꝫ ꝯuersio na-
turaliter fiat: videtur ꝙ appositũ debet ꝯuerti potius i si-
mile cõuertenti: ꝗ̃ in vinũ vel aquam. ꝫ in purum accñs
nõ pñt hec accñtia illud appositũ conuertere: nisi fiat il-
lius transubstantiatio vel anihilatio. nõ aũt põt ꝑ hmõi
opationẽ fieri anihilatio. ꝫ oportet ꝙ fiat transubatio:
⁊ ita conuersio in sacramentũ. ¶ Itẽ maioris virtutis
est consecratio in hoc sacramento ꝗ̃ bñdictio in aqua. ꝫ
aqua bñdicta apposita aque non bñdicte facit totã bñdi-
ctam in aliqua quantitate. ꝫ vinum consecratũ facit vi-
num nõ consecratum appositum consecratum. ¶ Itẽ qñ
apponitur vinum vel aqua species ille occupant maiorẽ
locum. ꝫ sanguis xp̃i est sub maiori specie. ꝫ sanguis xp̃i
nõ est sub maiori loco nisi aliud in ipsum ꝯuertat̃. ꝫ illud
quod apponit̃ cõuertitur in ipm̃ sanguinẽ. ꝫ species ꝗ̃ ꝫ
sacramentũ cõuertit illud in sacramentũ. ¶ Item qñ po-
nitur vinũ vel aqua sit vna superficies aut ꝫ illa superfici-
es est in subiecto vel sine subiecto. si in subiecto: ꝫ si mo-
dicũ quid apponatur desinit esse sacramentũ. si sine subie-
cto ꝫ totum est sacꝛm. ¶ Si dicatur ꝙ ꝼm vnam ptẽ est
in subiecto: ꝼm aliam nõ. Contra. apponatur aqua ⁊ mi-
sceãtur vsqꝫ ad minima: tũc nõ est assignare ptes diuer-
sas. ꝫ necesse est ꝙ tunc saltẽ conuertat̃. ¶ Itẽ accidẽs
cum substantia nõ occupat maiorẽ locum nec facit ma-
ius: siłr nec corpus glorificatũ cũ nõ glorificato. ex quo
ꝫ in calice nõ est nisi corpus xp̃i glorificatũ cũ specie vi-
ni. cum illud qđ apponit̃ manet cum sua suba: illud cum
corpe xp̃i nõ occupabit maiorẽ locũ ꝗ̃ ante fuit occupa-
tum ab accñte cum corpe. Hoc aũt pꝫ esse falsũ. ex ꝫ pꝫ
ꝙ illud quod apponit̃ ñ manet in sua suba ꝫ solũ species
illius. ⁊ ita necessario ẽ ibi ꝯuersio. ¶ Itẽ si apponeretur
ibi sacꝛo aqua in valde magna quãtitate: ipm̃ sacramẽtũ
scꝫ species vini absorberet̃ ab aqua ⁊ ꝯuerteret̃ in illã.
pari rõne videtur econuerso. ꝙ si aliquis liquor appone-
retur ipsi sacramento in tam parua quãtitate ꝙ species
predominaret̃: ꝯuerteret̃ in ipm̃ sacꝛm. ¶ Contra. virtꝰ
conuertendi nõ est in elemento ꝫ in verbo. ꝫ qñ additur
aliud elementũ speciei nõ fit ꝯuersio. ꝫ manet substantia
cum accñtibꝫ. ꝫ nõ conuertit̃ in sacꝛm. ¶ Itẽ si conuer-
titur: aut ꝫ virtute sanguis: aut virtute vini: aut virtute
speciei. Non virtute sanguinis: quia ille sanguis est glo-
rificatus. ꝫ nõ hꝫ potentiã cõuertendi aliud in se. Nõ vir-
tute vini: q2 nõ est ibi vinũ. Nec virtute spẽi: cum virtus
transubstantiãdi nõ sit data ipsis spẽbus sacramẽti. ergo
nulla est virtus que hãc possit facẽ ꝯuersionẽ. ¶ Rñsio.
ꝙ accñtia ista nõ hñt potentiã ꝯuertendi aliã subam i sa-
cramentũ. ⁊ hoc est: q2 in hoc sacramento ñ fit conuersio
hmõi nisi ꝑ virtutẽ verbi. vñ quantũcũqꝫ huic sacramẽ-
to apponat̃ de alio elemento: nisi assit virtus vbi: ñ fieret
ꝯuersio in sacramentũ. ¶ Ad primũ ꝫ dici põt. ꝙ accñs
vini põt cõuertere elementũ appositũ in naturã vini. sed
neqꝫ põt illud cõuertere in purum accñs neqꝫ i sanguinẽ
xp̃i. ¶ Ad hoc qđ obijcit̃. ꝙ appositum potius debet con-
uerti in simile ꝯuertenti ⁊c. Dicendũ ꝙ ñ est verũ. q2 ac-
cidens hmõi ñ hꝫ de sua natura potentiã ꝯuertẽdi: ꝫ po-
tius de natura ꝓprietatum vini miraculose existẽtiũ i illo.
⁊ hoc naturaliter sicut naturaliter immutat sensũ. ⁊ ꝓ-
pter hoc nõ põt ꝯuertere in accñs purũ: ꝫ in illud cui in-
sunt ꝓprietates vini naturaliter. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ nõ
est simile de ꝯuersione aque simplr̃ in aquã bñdictã ⁊ il-
la de qua hic agit̃. In illa aũt ꝯuersione eo ꝙ est ibi com-
pleta cõmixtio: est vnio ad quã sequit̃ quedam indiuisio
sanctificatõis: ꝓpter quam illa tota aqua rõne vnius est
sanctificata. In hac autẽ ꝯuersione etsi fiat ꝯuersio i ali-
qđ habens ꝓprietates vini: nõ fit ibi cõuersio sube aliꝰ
in corpus xp̃i: que fit tñ virtute supnaturali. ¶ Ad hoc.
quod obijcit̃ ꝙ qñ apponitur aliquid species ille occupãt
maiorẽ locũ. ⁊ ita sanguis xp̃i est sub specie maiori. ad
qđ sequitur necessario aliud fuisse cõuersum in ipm̃ san-
guinẽ. Dicendũ ꝙ hoc est falsum. supposito etiam ꝙ san-
guis xp̃i contineat̃ adhuc sub sacramẽto. lꝫ .n. corpꝰ xp̃i
vel sanguis contineat̃ q̃nꝗ sub maiori specie q̃nꝗ sub mi-
nori: vtpote in casu supposito. ex hoc non sequit̃ aliqđ fu-
isse cõuersum in corpus xp̃i vel sanguinẽ: ꝫ potius ipam
speciẽ continentẽ fuisse dilatatam ꝑ aliquid appositum.
¶ Si obijciatur ꝙ ꝼm ꝙ maioris quantitas est spẽs con-
tinẽs corpus xp̃i: necesse est illud qđ est transmutatũ in
illud ꝓportionaliter esse maioris. Dicendũ ꝙ hoc ẽ verũ
qñ species conuersi precise ⁊ conterminabiliter continet.
ꝫ ita nõ est in casu ꝓposito priori retenta suppositõe. Ali-
ter aũt põt dici sine preiudicio melioris snie. s. ꝙ q̃cunqꝫ
humido apposito ⁊ diuiso ꝼm ptes spẽi cõtinẽtis nõ ẽ ibi
sacꝛm. cũ enĩ humidũ ꝑue quãtitatis apponat̃ huĩdo lõ-
ge maioris: q2 in hmõi substãtijs nõ stat diuisio ꝼm mate-
riã: cum nõ sit ponere diuisionẽ quo ad ptes ꝼm materiã
fieri vsqꝫ ad minima: necͤio oportet nullã ptẽ spẽi ꝯtinẽ-
tis ꝑmanere in puritate accñtis: cum iam substãtia hui-
di appositi admixta est complete singulis ptibꝰ illius spe-
ciei. ⁊ si ꝫ: cũ in hoc sacꝛo ꝼm veritatẽ sacramẽti nihil est

neq; debet eē nisi spēs ꝯtinētes cū eoꝝ quoꝝ sunt species ꝓprietatibꝰ. ⁊ corpꝰ xpi in casu ꝓposito nō est sic: necē est ꝙ puritas ⁊ veritas sacramenti hic esset. Cū ḡ obijcit. ꝙ ex hmōi appositiōe spēs ille occupāt maiorē locū. dōm ꝙ verū est ꝙ ibi est occupatio maioris loci ꝙ̄ añ: ꝟ iam ñ est spēs que fuit añ: cū iam ex ꝯmixtione cū alio; variata sit eius eēntia. sicut nō est eadē albedo numero illa que est minus intense: ⁊ illa que fit magis intensa ꝑ ingressum lucis in eēntiam eiusdem. ¶ Ad aliud qꝺ obijcit. ꝙ facta appositōne predicta fit vna supficies ⁊c. dōm ꝙ ꝟ verū est. ꝟ iam est alia supficies ꝙ̄ prius: qꝛ alia quantitas. ⁊ illa tota supficies est in subiecto. ⁊ ita desinit eē sacramētū sicut in opponēdo dictū est. cū aūt sit vna quātitas ⁊ earūdē ꝓprietatū ꝙ̄tum ad omēs ptes illiꝰ. nec est ꝟm aliquā naturam vel ꝓprietatē distinguere ptē a pte: necē est ꝙ si aliqua ps habeat substramētū sube ꝙ ⁊ alie sīr. ¶ Si obijciat. ꝙ in hmōi appositōe nō pōt eē ꝯpleta ꝯmixtio: qꝛ nō pōt esse vsq; ad minima ꝟm materiā. Dicendū ꝙ hoc nō sequit. quia ꝟm hoc nuꝗ̄ posset eē ꝯpleta cōmixtio in liquidis. ꝟ cōpleta est mixtio qñ nō ē assignare aliquā ptē ꝟm exñtiā veritatis in mixto ꝟm materiā neq; ꝟm spēm que sit differens ab alia. Alit rñdēt aliqui ad hoc. s. ꝙ liquor additus nō facit vnā substātiā ꝟ dimēsio cōtinuat dimēsiōi ⁊ fit vna q̄ntitas cꝰ vna ps supficiei ē i sbiecto alia sine sbiecto. nec ꝟ ē icōueniēs vt dicunt: sicꝫ vna ps supficiei pōt eē alba alia nigra. ꝟ aūt nō videt consonū ratōni: cū humidū sit termiabile ꝓprio termīo. nec stat diuisio hmōi in humido ꝙ̄tū ad ptes ꝟm materiā donec ꝑueniat ad tantā indiuisionē ꝑtiū ⁊ vniōē ꝙ in nulla pte sit inuenire naturam vel ꝓprietatē aliquā quam nō sit inuenire ī alia. ¶ Ad aliud qꝺ obijcit. ꝙ accidens cū substantia nō facit maius: similit nec corpus glorificatū cum nō glorificato ⁊c. Dicendū ꝙ istud verū est de accñte qꝺ ꝟm naturalē exñtiam ⁊ eē ꝓpriū existit in subiecto. tale aūt accñs qꝛ in subiecto est: nō fac maiꝰ cum illo nec locū maiorē occupat cum subiecto: quia locus subiecti est locus ipius. secus est de accñte qꝺ virtute supnaturali est habens dimensionē pter subiectū. tale aūt qñ locū occupat cū alio hñte ꝓpriā dimēsionē maiorē locū occupat ꝙ̄ ꝑ se solū: quia ex illoꝝ cōiunctione dimēsio addit dimensioni ⁊ efficit maioris loci occupatio. ¶ Ad illud qꝺ obijcit. ꝙ liquor appositus pōt facere ꝙ ibi nō sit sacramentū. ḡ ecōtrario ⁊c. Dicēdū ꝙ nō ē simile. spēs esse sacramētales mītis modis destrui pñt: vt ꝑ manducatōē putrefactionē ⁊ diuisionē eaꝝ ꝑ cōmixtionē rei alterius: ad quaꝝ destructōē sequit desitio sacramēti. Sꝫ ꝯuersio elemēti in sacr͞m nō pōt fieri nisi virtute supnaturali ⁊ misterio sacerdotali.

Articulus quartus

Onsequēter querit de opatōe transmutatōis Et primo de opatōe corruptōis. Scd̄o de generatōne vermis ex spēbus corruptis.

De primo queritur .§.j.

Utꝝ sit naturalis: an nō. Q sit naturalie videt sic. Si aliquid cōuenit alicui ꝑ naturā: illa natura manēte illō idem illi naturaliter cōueniet. ꝟ accñtiū natura manet oīno nisi ꝙ̄tum ad esse illius in subiecto vel substātia. igitur cum ꝑ naturam sunt ille spēs corruptibiles. vel ꝓpter defectū virtutis naturalis. vel quia causat a ꝯtrarijs: ⁊ hñt cōtraria. ⁊ oñe qꝺ hꝫ contrariū est ꝑ naturam corruptibile. ḡ ⁊c. Q aūt species ille vere habeāt naturam ꝯtrarietatis vnde sunt naturaliter corruptibiles: patꝫ ꝑ hoc. quia vbi sunt ꝯtraria ꝟm esse spūale: pñt simul eē in eodē ⁊ ꝟm idem. sicut ꝯtrarij colores in eodem medio ⁊ sensu ⁊ intellectu. cū ḡ hic nō possint simul esse ꝯtrarij colores nec sapores: ꝟ mutuo se expellūt: hñt ꝟ naturā contrarietatis. ¶ Item Aug. de ꝯceptu virgi. distinguit triplicē cursū. naturalē scꝫ ⁊ voluntariū ⁊ mirabilē. ⁊ dicit ꝙ mirabilis est a deo immediate. cum ḡ deus nihil immediate corrumpat. virtus. n. diuina est saluatiua ⁊ ñ corruptiua. illa corruptio siue putrefactio nō est a deo immediate. ḡ nō est mirabilis nec volūtaria. ḡ est naturalis. ¶ Item ad ꝑditionē siue desitionē reꝝ sufficeret subtractio diuine virtutis. neq; requirit aliqua opatio mirabilis. ¶ Item spēs hmōi vt erant in subiectis naturaliter erant corruptibiles: ⁊ ꝑ naturam tendebāt in corruptionem. ꝟ vt dicit Inno. si species in aliquo a similitudie recederet: verum sacr͞m nō eēt. igit sicut tūc fuit de illis: ita ⁊ nūc. igit si tunc corrumpebāt hoc eēt ꝑ naturā: similit ⁊ nūc. ¶ Contra. forma est compositōē ꝯtingens simplici ⁊ inuariabili essentia consistens. igit eē inuariabile cōuenit forme ꝟm se. vnde si cōueniat variari hoc solū ē ꝓpter applicatōē ad materiam. Si ḡ separet a materia: nullo modo ꝑ naturam variat. si ḡ sepata variat: hoc ē contra naturam eius. ḡ miraculose. ¶ Item qñ potentia restituitur alicui que est ꝟm naturam: tunc collatio potētie nō est miraculosa ꝟ actus naturalis. cū aūt datur potentia noua supra naturam: ⁊ collatio potentie est mirabilis ⁊ egressus in actum. vt pꝫ in hoc ꝙ est virginē parere. Sꝫ suscipe ꝯtraria hoc est ꝓpriū substātie ⁊ supra vel ꝯtra naturam accñtis. ḡ semꝑ egressus in talē actū q̄ntūcūq; conferat potentia erit miraculosus. ꝟ si corrumpant spēs hmōi: necesse est illas suscipe ꝯtrarias dispositōes. ergo transmutatōē siue corruptionē fieri circa hmōi nō erat ꝑ naturam: ꝟ miraculosū. ¶ Item ex eisdē generat res ⁊ corrumpit ꝑ naturam ꝟm phm̄. ꝟ substantia materia cum forma est causa oīm accñtiū que in eis sunt: vt habetur alibi. substantia igit materia cum forma est causa corruptionis accñtiū. ꝟ sepata causa ⁊ effectus sepatur. igit accñtia sepata a substantijs nō sunt actu corruptibilia ꝑ naturam. ḡ ⁊c. ¶ Item materia prima est subiectū omis ꝯtrarietatis. igit vbi nihil est de prima neq; aliqd cōtrarietatis. ḡ cum ꝯtrarietas sit causa corruptōnis naturalis: vbi nihil ē materie prime nec possibilitas ad corruptionē ꝑ naturam. ꝟ iste species nō cōmunicāt aliqd prime materie. igit nec possibiles sunt ad corruptionē ꝑ naturam. igit ⁊c. ¶ Itē drñtia est inter formas mathematicas ⁊ naturales. ꝙ naturales abstracte ꝑ intellectū abstrahunt a ꝓprietatibꝰ naturalibꝰ. vt. n. abstracte sūt nō habent ꝓprietates illas. ꝟ forme mathematice abstracte abstrahunt a ꝓprietatibus suis naturalibus. immo ⁊ ipse ꝓprietates demonstrant de illis. sicut de triangulo habere tres angulos. igitur cū spēs iste naturales scilꝫ panis ⁊ vini abstracte sunt siue sepate: necesse est ꝙ ⁊ separent a ꝓprietatibus naturalibꝰ. igit cum a ꝓprietatibꝰ naturalibus habeant forme naturales naturam agendi ⁊ patiendi: forme sic sepate non habent naturā neq; agēdi neq; patiendi. ⁊ sic neq; pñt naturaliter putrefieri nec corrumpi. ¶ Item omis actio naturalis est a forma: passio a materia. ⁊ dico a forma ⁊ a materia que sunt subecꝰ ratio est: quia etsi forma que est accidens potest esse aliquo modo virtus agendi a suis principijs: hoc tamē est ꝟm ꝙ illa recipiuit influentiam a principijs substantie. igitur si species iste sunt separate a substantia ⁊ ꝙ̄tū ad materiam ⁊ ꝙ̄tum ad formam. neq; enim habent substramentum substantie forme vel materie. igitur neq; cōuenit illis passio neq; actio per naturam. igitur nec corruptio naturalis. ¶ Item aliud est putrefieri ⁊ putrefactum esse. Putrefactio autē naturalis est per actionem ⁊ passionē in materia: sicut omnis actio naturalis. igit cum species iste non cōmunicant in materia cum naturaliter agente exteriori: ñ est putrefactio naturalis. ¶ Responsio. vt ꝓ. tactum est opere mirabili in ipsis speciebꝰ relicta est aliqua natura propria scilꝫ quam habebant ī substantijs. vnde ⁊ illa qua agebant ⁊ patiebantur. alit enim recederent a similitudine prima. ⁊ ideo naturalit transmutantur ⁊ corrumpantur. ¶ Ad hoc quod obijcit ꝙ forma est compositionē contingens ⁊c. Rñsio. reuera ibi loquit phs de forma accñtali. nō autē de quacūq;: ꝟ de illa que oīno forma est. vnde nō loquit de quantitate

que variabilis est ꝑm susceptõꝫ diuersoꝝ accñtiũ. vt pꝫ cum eadem suꝑficies qñqꝫ sit alba qñqꝫ pallida qñqꝫ rubea. dicit̃ igit̃ forma .i. accñs inuariabile: que scꝫ mediante q̃ntitate inest sube. que duplici rõne dicit̃ inuariabilis. Rõne impmutabilitatis a subiecto in subiectũ. qꝛ vt dicit Boe. accñtia indignantis nature sunt perimi põt: pmutari neq̃q̃. Et rõne insusceptabilitatis formarũ ꝯtrarieꝝ. nõ enim idẽ color numero est albus qñqꝫ: pallidus qñqꝫ. nec vt existimo eadẽ albedo numero magis vel minus intensa. cum ex hoc intendit̃: q̃ i esse ipi⁹ abũdantius confluãt natura lucis ⁊ ꝑspicui. hoc tñ opinando dico. Inuariabilitas igit̃ haꝝ formarũ ñ impedit descensum hoꝝ accñtiũ in putrefactõeꝫ ꝑ naturam. sic͂ nec cum sunt in substantia: cum habeant eandẽ naturã i se post ꝯsecratõꝫ quã ante habebant in substãtia: que naturaliter ⁊ in naturales ꝓgred. t̃ opationes. ¶ Ad qð obijcitur. q̃ ꝓpriũ est sube suscipe ꝯtrarietates ⁊c̃. Dicendũ q̃ susceptio ꝯtrarioꝝ est immediata causa corruptõis: eo modo quo dicit̃ q̃ substantie ꝓpriũ est suscipe ꝯtraria. qð pꝫ ex hoc. q̃ illud qð est maxime susceptiñ .s. prima materia que est subiectum omnis ꝯtrarietatis mĩme est corruptibilis. s̃ causa corruptõis est actio ꝯtrarij. vñ qꝛ in speciebus illis manẽt qualitates que hñt ꝯtraria ex actõne ꝯtrarioꝝ naturaliter dissoluit̃ in eis armonia naturalis ⁊ corrumpunt̃. ¶ Ad illud qð obijcit̃. q̃ ex eisdẽ generatur res ⁊ corrumpit̃ ⁊c̃. Dicendũ q̃ primũ debet intelligi formaliter loquendo sumendo eadẽ in genere. vnð ex eisdẽ generat̃ res ⁊ corrumpit̃. hoc est ex ꝯtrarijs q̃ hñt idemptitatẽ quandã saltẽ i genere. vñ rõne qua mixta de quibꝫ loquit̃ phũs fiunt siue generant̃ ex q̃tuor elemẽtis: que quia communicãt qualitates ꝯtrarias: que nõ sunt in termino ꝯciliationis siue equeliberatiõis in mixto q̃diñmodo agũt ⁊ patiũt̃. ⁊ maxime qñ preualet virt⁹ alicui⁹ cõtrarij: subsidio alicui⁹ cause exterioris possibilia sunt ad corruptõꝫ. Quid est igit̃ causa corruptõis in corruptibilibꝫ. pꝫ q̃ nõ ipsa substãtia materia: vel substãtia forma inq̃tum talia. s̃ inq̃tum in se cũ materia ⁊ forma cõcernũt naturã ꝯtrarietatis. ꝓpter qð si subtraheretur materia ⁊ forma ꝓut sunt in sua puritate: ⁊ relinqueret̃ natura ꝯtrarietatis. illud in quo relinqueret̃ naturalit̃ tenderet ad nõ esse. ⁊ sic est in ꝓposito. Dicendũ ẽ igit̃ q̃ hijs formis relinquit̃ natura cõtrarietatis. etsi hoc sit mirabiliter: nihilomin⁹ ex illa natura relicta subiacẽt corruptioni naturalit̃. sicut illa in quibꝫ naturaliter hꝫ eẽ. Auctẽs igit̃ phi hñt locum vbi res sunt i eẽ naturali. nihilominus eadẽ natura scꝫ ꝯtrarietatis qua ibi res subiacent corruptõni ⁊ h̃ spẽs. ¶ Ad illud qð obijcit̃. q̃ materia prima est subiectũ oĩm ꝯtrarietatum. Dicendũ q̃ h̃ verum est ꝑm viam nature: nõ aũt vbiqꝫ vt ibi natura cõtrarietatis virtute mirabili saluat̃: vbi nihil nature subest vt h̃. ¶ Ad aliud dðm. q̃ aliud est abstrahere formas naturales ꝑm q̃ hmõi forme abstrahi dicunt̃. ⁊ aliud est ponere formas naturales in hoc sacramẽto sepaꝛi a subiecto. quia in abstractõne illa abstrahunt̃ forme ille q̃dãmodo ab esse naturali ⁊ ꝓprietatibꝫ naturalibꝫ: ꝑm quas subiacẽt motui ⁊ materie ⁊ sunt hic ⁊ nũc. ꝓpter quod ⁊ abstrahunt̃ a natura agendi vel patiendi. s̃ sepatõ formarũ que est in hoc sacramẽto solũ a subiecto est substãtia relictis omnibꝫ ꝓprietatibꝫ vel speciebꝫ naturalibꝫ in ipsis sepatis quas habebãt in substãtia: vnde sunt hic ⁊ nũc. Unde quia ille ꝓprietates naturales quas habebãt i substantia adhuc hñt ꝑm veritatẽ: hñt naturã agendi ⁊ patiendi sicut ante sepatõꝫ. vnde nõ est simile de hac sepatione ⁊ illa que fit ꝑ abstractõꝫ. ¶ Ad aliud dðm. q̃ in oĩ actione nature intime agit auctor nature. vnde ꝑ se agit ⁊ nature dat q̃ coagit. s̃ qñqꝫ in aliqbꝫ opibꝫ nature ipse auctor nature aliqd agit ꝑ se nõ coopante natura. v̄. ḡ. sicut in ꝓductõne hominis in esse: solus agit aĩam creando ⁊ infundendo: nihilominus ꝓductio hoĩs in esse naturalis dicit̃. ⁊ rõne ordinatõis naturalis ⁊ ꝯiunctõis corporis ⁊ aĩe a qua est ꝓductio hoĩs in esse. q̃ igit̃ in ꝓductione hominis in eẽ est opans virtus mirabilis: nõ impedit quin ꝓductio in esse sit naturalis. A simili dico hic. q̃ lꝫ forme panis ⁊ vini virtute mirabili sepate sunt a substãtia materia ⁊ forma ⁊ eadẽ virtute stabilitate in se cũ omnibꝫ ꝓprietatibꝫ naturalibꝫ quas habebãt in substantijs. si nature relicte in speciebꝫ ꝓgrediunt̃ in actus suos naturales. vnde est illis actio ⁊ passio: ꝓgressus ille naturalis dicendus est: ⁊ actio ⁊ passio naturalis. Cũ igit̃ opponit̃: cum omis actio naturalis est a forma substãtia: ⁊ passio naturalis a materia substantia. Dicendũ q̃ hoc verum est vbi actio ⁊ passio naturalis regulant̃ ope mirabili. qua spẽs hec sine substantia hñt omẽs ꝓprietates naturales quas habebant in substantia. ¶ Ad aliud dicendũ. q̃ cum dicit̃ putrefactio naturalis est ꝑ actionẽ ⁊ passionẽꝫ coĩcantiũ in materia. hoc est verum vbi putrefactio oĩno regulatur natura siue opere nature. hic autẽ nõ est sic. immo regulat̃ ope supra naturã: qꝛ natura qua forme põt agere ⁊ pati: opere mirabili relicta est in ipsis speciebꝫ.

Consequenter que .§.ij.

ritur de generatione vermis ex speciebꝫ corruptis. vtrum sit naturalis vel supnaturalis. Qꝫ naturalis: videt̃ ꝑ h̃. q̃ vniuersaliter que exeũt in esse ꝑ putrefactõꝫ: naturalr̃ exeunt in esse. nisi in quibusdam casibꝫ spẽalibꝫ: sicut forte fuit ð virga moysi q̃ versa fuit i colubrũ Exo. vij. ⁊ aq̃ que versa fuit in ranas Exo. viij. ¶ Item exitus vermis in esse ex spẽbus putrefactis paulatinus est ⁊ non subit⁹ siue repentinus. s̃ exitus rerũ in esse cursu mirabili exeunt in esse diuina virtute opante: vt tota causa. exit⁹ autẽ hmõi subitus solet eẽ siue repentin⁹. ḡ hmõi exitus ñ est mirabilis neqꝫ volũtarius. ḡ est naturalis. ¶ Cõtra. in exitu vermis in esse ex spẽbus putrefactis ꝯuertit̃ accidens in substantiã. hmõi aũt ꝯuersio est supra naturã. ḡ ⁊c̃. ¶ Rñsio. dðm q̃ in hmõi opationibꝫ qñ ad putrefactionẽꝫ specieꝝ sequit̃ adgeneratio vermis sũt duo mirabilia ⁊ duo naturalia. Unũ mirabile est q̃ ibi ẽ virtus panis ⁊ vini sine substantia. aliud est q̃ deficiẽtibꝫ speciebus ⁊ ita desinente sacramẽto: reuertit̃ substãtia paĩs ⁊ vini. Unũ autẽ opus naturale est quo ipsa spẽs panis ⁊ vini virtute exteriori agente ⁊ interiori cedẽte cedit i corruptionẽꝫ. Aliud est q̃ ex ipsa substantia reuersa paĩs ⁊ vini post hanc desitõꝫ specieꝝ virtute supiori agẽte ⁊ inferiori cedente adgenerat̃ vermis. vñ lꝫ aliqð op⁹ mirabile ꝯcurrat ad hmõi generatõeꝫ: nihilomin⁹ quia illa q̃ ꝑ se sunt ad corruptõꝫ sunt a natura. opatio ista dicẽda est naturalis simplr̃. ꝑm quid tamẽ põt dici mirabilis. ¶ Ad illud qð obijcit̃. q̃ in hoc exitu conuertit̃ accñs in substantiã. Dicendũ q̃ hoc nõ est verũ: quia suba reuersa ꝯuertit̃ in subaꝫ vermis.

Membrũ terciũ

Equit̃ de ꝑtinẽtia h⁹ sacramẽti quantũ est ex pte ꝯtenti. Primo ḡ querit̃. vtꝝ xp̃s ꝑm veritatẽ sit sub illis spẽbus. Scðo. vtrũ sit sub vtraqꝫ specie sacramẽtalr̃. Tercio. vtꝝ sit ibi in sua integritate. Quarto. vtꝝ in sua quantitate. Quinto. vtꝝ totus xp̃s sit sub forma totali: an sub qualibet pte. Sexto. vtꝝ sit ibi diffinitiue. Septio. vtrũ localiter sine circũscriptiue. Octauo. vtrũ sit ibi incomprehensibiliter.

Articulus primus

Ueniť ḡ primo. vtꝝ corpus xp̃i vere sit sub formis siue sub speciebus illis. Et sic: videt̃ manifeste ex verbis ipsius veritatis .s. xp̃i dicentis: hoc est corpus meũ. qñ ꝯsecrauit ⁊ formaꝫ ꝯsecrandi alijs dedit. Nisi .n. corpus suũ ibi fuisset ꝑm veritatẽ: non affirmasset illud ibidẽ fuisse. Cum ḡ idem demonstratur nũc in ꝓlatione hoꝝ verboꝝ: hoc est corpus meũ: quod tunc. ⁊ eadẽ subest veritas: constat q̃ verum corpus xp̃i

modo eſt ſub illis ſpeciebꝫ ſicut ꝛ tūc. ¶ Item idem vide
tur ex verbis apl'i. j. cor. xj. Qui manducat ꝛ bibit indi
gne iudiciū ſibi manducat ꝛ bibit nō diiudicans corpus
dn̄i. Glo. i. nō diſcernēs corpus xp̄i ab alijs cibis. ¶ Si
diceret. q cū dicit ibi eſſe corpus xp̄i. hoc nō dicitur per
identitatē ſed ꝑ ſignificatioē. ſicut dicit. j. cor. x. petra
autez erat xp̄s. Contra. ſm hoc poſſz dici de manna ꝛ d
agno paſchali. hoc eſt corpus meū vel xp̄i. ¶ Itē illō ſm
veritatez eſt ſub ſpecie panis in qō tranſſubſtantiata eſt
ſubſtantia panis. ſed panis ſubſtantia tranſſubſtantiata
eſt in corpus xp̄i. ḡ ꝛc. media patet ex multis auctībꝫ ſ.
tactis. ¶ Item Aug⁹. in li. ſenē. ꝓſperi. Sub ſpecie pa-
nis ꝛ vini quā videm⁹ res inuiſibiles. i. carnez ꝛ ſangui-
nem honoramus. ḡ ſub illis ſpeciebꝫ eſt caro xp̄i ꝛ ſan-
guis. ¶ Item caro xp̄i vere eſt cibus. vj. Io. ſ cibus qui
non exponit ad cibandum eſt fruſtra. igit ſi caro xp̄i ñ ē
fruſtra: exponit ad cibandum. ſ nō viſibiliter in propria
forma ne generet horrorez. ḡ vera caro xp̄i eſt ſub ſacm̄ē-
to. ¶ Contra. nihil pōt eſſe extra terminū ſue ſubſtāte.
ſ corpus xp̄i in celo exñs hꝫ ibi terminū ſue ſubſtantie. ḡ
impoſſibile eſt q ſit alibi q̄ i celo ſimul ꝛ ſemel. ḡ impoſ-
ſibile eſt vt ſit ſm veritatez in hoc ſacramento. ḡ ſi ibi ē:
ſolum eſt ſicut in ſigno. ¶ Item ſacramenta inſtituta ſūt
ꝓpter humiliatōz vt homo in inferioribꝫ ſe quereret ſa-
lutem. ḡ cum corpus xp̄i verum nō ſit inferius homie: ñ
conuenit ſacramento. ¶ Itez Io. vj. Caro nō ꝓdeſt q̄cq̄.
ḡ ſi nō debet in hoc ſacramento eſſe aliquid qō nō ꝓſit: ñ
eſt igit xp̄s ſm carnem. ꝛ hoc videt haberi ab Aug. i ex-
poſitione. liiij. ps. dicēte. Spūaliter intellige que locut⁹
ſum. nō hoc corpus qō videtis manducaturi eſtis: ꝛ bi-
bituri ſanguinez illum quez fuſuri ſunt qui me crucifi-
gent. ſacramentū vobis aliquod ꝯmendaui ſpūalit intel
lectum viuificabit vos: caro aūt non ꝓdeſt q̄cq̄. ¶ Item
gratia datur in hoc ſacramento. ſ eque opatur xp̄s ꝛ g̃-
tiam confert vbi non eſt ſm p̄ntiam corporis ſicut vbi ē.
ſicut patet in filio reguli qui reprehendebat a dn̄o eo q
corꝑalem preſentiam illius requirebat. ḡ p̄ntia xp̄i in h
ſacramento nullius videt eſſe vtilitatis. ¶ Item in alijs
etiam ſacramentis in quibus datur gratia maioris effi-
cacie q̄ in hoc ſacramento: vtpote i ſacramento baptiſmi
ꝛ penitentie non requirit p̄ntia corꝑalis xp̄i. ḡ nec i hoc
ſacramento vel fortiori rōne. ¶ Rn̄ſio. q quondā fuit
opinio ꝛ error magnus. xp̄m nō eſſe ſub ſpecie panis ſm
veritatez: ſed ſolūmodo ſicut in ſigno. ponebant. n. xp̄m
ſm veritatez ibi nō contineri ſm veritatez corꝑalem: ſicut
nec continet in ſacramento baptiſmi. Iſtud autez eſt er-
ror valde ꝑnicioſus ꝛ contra fidei vtilitatez ꝛ diuine ca-
ritatis magnitudinē ꝛ ſacramenti dignitatē ſiue excellē-
tiam. Magna enim eſt vtilitas fidei ex hoc. q ſub ſpecie
panis continet veruz corpus xp̄i. Ex illa. n. continentia
multa accidunt circa hoc ſacramentū que ſunt ſupra po
teſtatez nature: quoꝝ fides eſt fidelibꝫ valde meritoria.
Preterea. hoc idem eſt caritatis xp̄i maximū indiciuz. q ſui
p̄ntia corꝑali voluit fidelibꝫ vtiliſſime ꝓuidere. vt patet
conſideratis vtilitatibꝫ h⁹ ſacramenti. Pret. ex p̄ſentia
xp̄i eo modo quo ibi eſt declaratur multiplr potētia dei.
ex quo dignitas h⁹ ſacramenti manifeſtat. ¶ Ad p̄muz
ḡ dōm. q q̄uis corpus xp̄i terminū habeat in celo q̄tum
ad exiſtentiam in ſua ſpecie naturali: non tamen q̄tum
ad exñtiam ſub ſacramēto quam ſortit ex ꝯuerſione ele-
menti in corpus ſuum virtute ſupnaturali. vnde termina-
ri in celo q̄tum ad exñtiam in ſua ſpecie naturali. ꝛ tamē
q̄tum ad exñtiam ſub ſacramento alibi terminari virtu-
te ſupnaturali ꝯuertente aliquid in ipſum nō eſt inconue
niens. ¶ Ad aliud dōm. q q̄uis corpus xp̄i verum nō ſit
inferius homie: tn̄ humiliat homo in hoc ſacramēto rō-
ne ſigni continentis cui ſe quodāmodo ſubijcit: lꝫ hoc faci
at rōne contenti. Pret. i hoc maxime humiliat. quia ca-
ptiuat intellectus illius: credendo qō nullo modo p̄t cō
prehendi. ¶ Ad illud qō obijcit. q caro non prodeſt ꝛc.
Dicendū q caro nō ꝓdeſt quicq̄ corꝑaliter intelligēti. ſ

eſt illis qui credūt carnez eſſe manducandā ſicut mādu-
catur caro cuiuſdam aialis. multum tamē ꝓdeſt creden
ti ibi eſſe veram carnez xp̄i ꝛ comedendā ſpūaliter ꝛ ſac
mentaliter. vnde Aug⁹. caro nō ꝓdeſt quicq̄. ſ q̄uo illi i-
tellexerūt: carnez quippe ſic intellexerūt q̄uo in cadauere
vendit aut in macello dilaniat. vnde verbū Aug. dictū
in opponendo: debet intelligi ſic. non hoc corpus qō vide
tis manducaturi eſtis. i. nō in ſpecie i qua videtis ipſuz:
ſed potius ſub velamine ſacramēti. ¶ Ad aliud qō obij-
cit. q eque dat xp̄s grām vbi nō eſt ſm p̄ntiam corꝑis:
ſicut vbi eſt ꝛc. Dicendū q lꝫ p̄ntia corꝑalis xp̄i ñ auge-
at dei virtutez: ſicut quidam crediderūt illum non poſſe
opari niſi vbi eſſet corꝑaliter pn̄s. ꝯgruū tn̄ eſt q domi-
nus exiſtens pn̄s in corpore: aliqō gratie ſpecialis mun⁹
conferat rōne ſue preſentie corꝑalis. Pret. p̄ntia corpo-
ralis xp̄i ſub ſacramento fidei meritū auget dū creditur
qō intellectu non comprehendit. Caritatis deuotio ac-
cenditur ex intellectu corꝑalis p̄ntie ſaluatoris. vn̄ eniz
dicit Damaſ. Caro chriſti eſt quaſi carbo ignitus. vnde
ad eius p̄ntiam torpor credentis expellit. Fiducia ſpei
ſubleuatur: duz ibi pn̄s eē credit ꝛ deo patri offerri q ſe-
ipſum ꝓ nobis in cruce obtulit eidez. ¶ Ad vltimum di
cendū. q collatio gratie maioris efficacie vel minoris: ñ
eſt cauſa quare corpus xp̄i eſt p̄ntialiter in hoc ſacramē-
to. ſ rep̄ntatio diuine paſſionis cum iteratione oblatio-
nis qua ipſe preſens corꝑaliter patri offerebat. q̄uo eniz
poſſet oblatio iterari niſi pn̄s eſſet in ſacramēto: cui⁹ ob-
latio in ipſo iterat. In hoc. n. eſt differentia h⁹ ſacramēti
a ſacramētis quibꝫ ſignificabat hec oblatio ante legem
euangelij. q in illis offerebat in figura: in hoc ſacramen
to offert ipſe in ſe.

Articulus ſecūdus

Onſequēter querit. vtꝝ totus xp̄s cōtineat
ſub vtraq; ſpecie. ſ. panis ꝛ vini ſacramentali
ter. Et ſic: videt ꝑ hoc q duplex eſt res hui⁹
ſacramenti. ſ. ſignata ꝛ contenta: ꝛ ſignata tn̄. Signa-
ta tn̄ totaliter ſignat ſub vtraq; ſpecie. eadez rōne videt
q ꝛ contenta totaliter deſignatur. ¶ Item quicqd eſt ve-
ritatis corporis chriſti continetur ſub vtraq; ſpecie: ꝛ ſi-
cut ibi ē repreſentatur. igitur ibi repreſentat ſub vtraq;
ſpecie. ¶ Contrarium patet ex diuerſis formis preſcri-
ptis a dn̄o: quibus exprimitur carnez ſacramentalr cō
tineri ſub ſpecie panis: ꝛ ſanguinez ſub ſpecie vini Luc.
xxij. ¶ Reſponſio. q totus xp̄s nō continet ſub vtraq;
ſpecie ſacramentalr. ſ caro tn̄ ſub ſpecie pāis. ſanguis
tn̄ ſub ſpecie vini. ¶ Ad primuz obiectum contra. Dicē
dum q non eſt ſimile de re contenta ꝛ ſignificata tn̄. qz
rei ſignate tn̄ partes ſunt ſimiles que ſunt iuſti ſiue fide
les. ꝛ eadem ſimilitudine omēs repreſentant. non ſimili-
ter eſt de partibus rei contente que ſunt caro ꝛ ſanguis.
quia diſſimiles ſunt diuerſis ſimilitudinibꝫ: ꝛ diuerſis
ſignis habent rep̄ntari. ¶ Ad aliud dōm. q argumentū
nō valet. nō enim ſequit. rep̄ntat ſicut eſt ibi: ſ ibi eſt qc-
quid eſt veritatis. igit ꝛc. nō enim ſequit. q̄uo ibi eſt rep̄
ſentat: igit oīa mō quo ibi eſt ꝛc. ſi aūt hoc ꝓponeretur
etiam eo modo quo ibi eſt rep̄ntat ſub vtraq; ſpecie: rn̄de
ret ꝑ interemptōz.

Articulus tercius

Onſequenter queritur. vtꝝ xp̄s in ſua inte-
gritate. i. ſm vtraq; naturaꝝ ſcꝫ humanitatis
ꝛ diuinitatis continetur ſub ſpecie panis. Et
ſic: videtur. j. cor. xj. Quotienſcūq; ſumitis ꝛc. Glo. cūz
totus xp̄s ſub ſpecie panis: totus ſub ſpecie vini ſuma-
tur: cur non in vna ſed in duabus tedit. ¶ Itez Hiero.
in ſermo. v. dn̄ice poſt epiphaniā. Singuli accipiūt xp̄z
dn̄m: ꝛ in ſingulis portionibus totus eſt. ¶ Itez Aug⁹.
in ſermone de verbis euāgelij. Nec qn̄ manducat de illo
partes facimus. ꝛ ſiquidez in ſacramēto ſic fit: noluit fi
deles queadmodū manducēt carnē xp̄i. vnuſquiſq; carnem

suum accipit. totus ꝑ ptes manducat̃ i sacramẽto: ⁊ manet integer totus in celo integer tot⁹ in eodẽ mo. ❡ Cõtra. videt̃ ꝙ nõ sit ibi substantia corpis. Aug. in expositõne. liiij. ps. ⁊ habet̃ de ꝯse. di. ij. vngt heresis. donec seculum finiatur dñs sursum est. ſ; hic nobiscũ est veritas dominus. corpus. n. in quo resurrexit vno loco esse oportet: veritas aũt eius vbiqȝ diffusa est. hec canon. ꝑ hoc autez ꝙ dicit ꝙ donec seculũ finiat̃ sursum dñs est: ⁊ corpus i quo resurrexit vno loco eẽ oportz. videt̃ ꝙ velit dicere: ꝙ nõ est ſm corpus sub specie panis. ❡ Itez in formis istis vel speciebꝫ est trina dimensio. s. longitudo latitudo ⁊ ꝓfunditas. remanẽt. n. linee longitudis latitudinis ⁊ ꝓfũditatis que prius erant. ſ; hec trina dimensio est corpis quãtitas. vnde Eucli. xj. geometrie. Corpus est qđ longitudinez ⁊ latitudinez hꝫ. cui⁹ terminus supficies. igit̃ si diuerse dimensiones nullo modo compatiũt̃ secũ in loco eodez alias. s. corpis alterius vt dicit phs. relinqt̃ ꝙ sub hac specie panis nõ est corpus xpi ſm subaz. ❡ Itẽ si due dimẽsiones simul essent: sequeret̃ duas lineas rectas supficiez cõcludere. Si. n. hostia rotunda est sub qua est corpus xpi dimensionalit̃: ⁊ simul sit in loco cũ hostia: idez est centrum corpis xpi ⁊ hostie. qđ dicat̃. a. ab. a. ꝯtrahatur semidyameter corpis xpi vsqȝ ad circũferentiã. ⁊ terminet̃ in puncto. b. Itez ꝯtrahat̃ a centro. a. semidyametri hostie ad circũferentiã ⁊ terminet̃ in pũcto. b. q̃ro isti duo semidyametri aut sunt diuisi in subiecto aut nõ. Si sic: ḡ due linee recte concludũt supficiem: quia in medio inter has lineas neccio intercipit̃ supficies. Si diuerse linee sunt. linea. n. latitudinez nõ habꝫ: ⁊ ideo non est linea linee ꝯtigua nec ꝯtinua. nec ꝯsequẽter: nec punctus puncto. Si aũt nõ sunt linee diuerse ſ; vna tm̃ i subiecto habeo ꝓpositũ. s. ꝙ nõ sunt in eodem loco simplr̃ diuerse dimẽsiones. ❡ Item in hoc sacramẽto est aliqd sacramẽtũ ⁊ aliqd res. qđ aũt est sacramentũ vt panis ⁊ vinum: nõ est ibi ſm subam ſ; soluz ſm formã vel spẽm accñtalẽ. ⁊ hoc congruit ipsi sacramẽto. Eadem rõne videt̃ ex pte rei nõ debeat ibi esse ipa res substantialr̃ siue in sua substãtia: ſ; ſm aliqđ accñs vel aliquã spẽm accñtalẽ. ❡ Responsio. ꝙ xps integer deus ⁊ homo est sub specie panis. ❡ Ad pmũ ꝯtra hoc dđm. ꝙ vt s. dictũ est. Quidaz ponebant solũmodo xpm esse sub specie panis vt signatũ sb signo. ⁊ dixerũt hoc eẽ sacramtalr̃. Contra q̃s dicit Augusti. ꝙ nobiscũ est veritas dñs. i. xpus in sua veritate. i. in veritate sue nature duplicis. vñ Aug⁹. vult dicẽ. ꝙ lȝ dñs est sursum donec finiat̃ seculũ: nihilominꝰ ẽ ſ; in sua veritate apud nos. s. in sacramẽto altaris. vñ in elucidario Hugo. Cum idez corpus qđ in cruce pependit in sepulchro iacuit indubitãter fateamur eẽ in altari. ⁊ tantũ hic quãtũ ⁊ ibi fuit ⁊ modo ad dexterã patris ẽ. nõ ẽ dubiũ ipm xpm siue corpus xpi in altari sua nõ carẽ forma ſ; ibi visibiliter in altari: inuisibilit̃ latens sub specie aliena. Qđ igit̃ dicit̃. ꝙ corpus i quo surrexit oportet i vno loco eẽ. hoc intelligit̃ q̃tum ad illã formã ⁊ repñtatõz in qua humanis sensibus subijci valet. Qđ aũt dicit̃. ꝙ veritas eius vbiqȝ diffusa est. hoc est xps ſm integritatez ⁊ totã veritatẽ suam est vbiqȝ in sacramẽto altaris. Uel põt dici. ꝙ illud qđ dr̃: ꝙ veritas eius vbiqȝ diffusa est. intelligitur de veritate increata. qua ipse dñs inq̃tum est homo habet eẽ verum. ❡ Ad aliud dđm sine preiudicio. ꝙ in illa specie panis est corporeitas siue corpis quãtitas. qđ quidẽ corpus est accñs nõ substantia. vnde simul sũt loco corpus xpi substantia ⁊ corpus accñs hui⁹ forme. nec hoc est incõueniẽs ponẽtibꝫ duo corpora nõ posse eẽ simul. s. corpus subam: ⁊ corpus quãtitatẽ eẽ simul. qꝛ in corpore xpi ⁊ in alijs corpibꝫ que sunt sube: simul sũt corpus substantia ⁊ corpus quantitas. qꝛ eniz accñs nõ ponit innumerũ cũ substantia: nõ est incõueniẽs ponere simul corpus substãtiã ⁊ corpus accñs. ❡ Qđ aũt dicit̃. ꝙ due dimensiones nõ pñt eẽ simul sicut ponit phs. Dicẽdum ꝙ hoc nõ intelligit̃ de dimẽsionibꝫ quaꝝ vna habꝫ subiectũ subam: ⁊ alia nõ est in subiecto suba. ſ; quarum vtraqȝ hꝫ subiectum subam. quia ponere hoc: est ponere duo corpa que sunt substãtie esse simul. qđ videt̃ ꝑꝫ phm nõ esse ponendũ. ❡ Ad aliud qđ obijcit̃. ꝙ si due dimẽsiones essent: sequeret̃ duas lineas rectas claudere supficiem ⁊c̃. Dicendũ ꝙ nõ oportet. Cum autem infert̃ ꝙ si duo dyametri sunt diuersi in subiecto: due linee recte cõcludũt supficiẽ. quia in medio inter duas lineas neccio intercipitur supficies. Dicendũ ꝙ hoc nõ oportet. sicut enĩ punctus est ꝯsequẽs puncto qñ actualit̃ sunt numerati ⁊ nõ potentia solũ. sic supficies est cõsequens supficiei: qñ actualiter sunt numerati. punctus aũt nõ est continuuz vel contiguũ vel consequẽter ens puncto. ſm ꝙ sunt in linea: nõ actu distincti ſ; potẽtia. similit̃ supficies nõ ẽ continua vel cõtigua vel ꝯsequẽter ens supficiei: ſm ꝙ sunt in corpe nõ actu distincte ſ; potentia soluz in ꝓposito sũt supficies. s. speciei panis ⁊ supficies corpis xpi actu numerate ⁊ distincte nihilominus cõtigue. vnde nulla supficies intercipit̃: vt pꝫ rõnabilit̃ ꝯsiderãti. ❡ Ad vltimũ dđm. ꝙ in hoc sacramẽto est corpus xpi ſm integritatez suã. ⁊ hoc exigit necessitas institutõis: veritas significationis: cõgruitas repñtatõis. Necessitas institutõis: qꝛ instituit veritas ipsa vt sub hoc sacramẽto eẽt veritas corporis illius cum diceret. Accipite ⁊ comedite hoc ẽ corpus meũ. verba. n. veritatis instituentis hoc sacramentũ necessitatez habent. Ueritas significatõis actiue ⁊ passiue. Actiue: quia aliter nõ significaret corpus misticũ vere. neqȝ significaret̃ ꝑ ipsa elemẽta nisi eẽt ibi ſm substãtiam ⁊ distinctionez membroꝝ. Congruitas repñtatõis quia nõ aliter repñtaret xpm passum siue passionem xpi patientis in integritate sue sube ⁊ nature. Cũ igit̃ obijcitur ex pte elementoꝝ nõ est repire elemẽta ſm subaz ⁊c̃. Dicendũ ꝙ nõ est simile: ſ; vt tactũ est: multe sunt rationes ꝓpter quas oportuit vt a pte sacramẽti solũmõ species siue accñtia significarẽt. ſ; ex pte corpis ꝯtrario mõ se hꝫ. vt sunt rõnes que compellunt ipsam in integritate ⁊ vera substantia significari.

Articul⁹ quartus

Consequent̃ querit̃. vtz xpus ꝯtinet̃ sub spẽbꝫ simul in tota sua quãtitate. Qđ sic: videt̃. In hoc sacramẽto est idez significatũ ⁊ ꝯtẽtũ. igit̃ cũ corpus ipm in sua quãtitate sit significatũ: ⁊ illud idẽ est ꝯtentũ. ❡ Item eque impossibile est paruã ptem vni⁹ mẽbri sicut iuncturã vnius digiti ꝯtineri sub forma panis sicut totum corpus. igit̃ qua ratione excedit i toto corpe: ⁊ in singulis ptibus. igit̃ si nõ tenet̃ in sua quãtitate: q̃si nihil eius ꝯtinet̃ sub specie. ⁊ sic cum sumit̃ in visum cuz nihil sumitur nisi qđ cõtinet̃: quasi nihil sumit̃ de corpe: quia ps quasi minima. ❡ Itez dñs dando corpus suum dixit: accipite ⁊ comedite hoc est corpus meũ. dicendo ſ; est corpus meũ: totum corpus designauit ꝓut fuit sb specie panis. igit̃ ⁊c̃. ❡ Itez impossibile est simul ⁊ semel eidem duo ꝯtradictorie opposita inesse. ḡ si corpus xpi existens in celo ⁊ sub sacramẽto est oĩno vnũ ⁊ idez: impossibile est ꝙ existat in celo in ꝓpria ⁊ tota sua quãtitate ⁊ sb sacro nõ est in illa. ❡ Itez Aug⁹. de verbis euãgelij: tot⁹ ꝑ ptes manducat̃ in sacramẽto ⁊ manet integer in celo. Ex hoc verbo videt̃. ꝙ in illa totalitate siue quantitate q̃ manet in celo: manducat̃ in sacro. ❡ Itez constat ꝙ corp⁹ xpi sub sacro est viuũ ⁊ organicũ vñ ⁊ quantũ. ⁊ nõ ẽ magis incõueniens illud ponere esse i sua tota quãtitate q̃ in minima. ḡ ⁊c̃. ❡ Contra. illa quoꝝ vnũ nõ excedit aliud in quantitate equalia sunt. Si ḡ hec forma panis cõmẽsuretur corpori xpi: nec excedit nec excedit̃ ab illo. forma ista ⁊ corpus xpi sunt equalia. ſ; forma nõ est quantitas vnius palme. igit̃ nec corpus xpi. ❡ Item sub maiori forma ⁊ minori quantitate est corpus xpi sub indifferentia. igit̃ est abstractum ab omni quantitate. ❡ Itẽ si corpus xpi in tota sua quantitate ꝯtinet̃ sub illa forma. cuꝫ ps minima corpis xpi sit maior illa forma: necesse ẽ singulas ptes ⁊ omẽs confuse ꝯtineri ibi numero ⁊ partes

partiū. ꝛ ita vbiqꝫ pes ꝛ manus ꝛ vbiqꝫ digitus ꝛ ocul⁹.
qđ esse nō pōt: qꝛ cum sit duplex positio. s. corpis cōtenti
in ꝯtinente. s. loco ꝛ partium in toto. nō autē posset esse
confusio hmōi in positione corporis respectu continētis
nisi esse in positione ptium in suo toto. Non enim posset
digitus ꝛ oculus per indifferentiam equalitatis conti-
neri sub illa forma: nisi includeret se in suo toto. ponere
autem confusionem talem in corpe xpi eēt incōueniens.
¶ Itē sequeret̄ q̄ idē esset situs siue positio totius ꝛ p-
tis. fm q̄ positio dicit̄ ordinatio in loco. ¶ Itē substan-
tia prior est natura accn̄te eē ꝛ diffinitōne. ꝛ sicut prior ē
natura: sic potest esse actu virtute conditoris. pōt. n. de⁹
facere substantiā sine accn̄te ꝛ cōgruit maxime hic vt sic
fiat. aliter. n. induceret errorem intuenti: cui nō suppetit
facultas intelligendi aliud esse sub forme hmōi qđ ē ma
gnitudinis hominis. igit̄ vt videt̄ ad amotionē hmōi erro-
ris congrueret q̄ ibi esset nō fm quantitatē corpalē: sed
substantie virtutē. ¶ Itē in hoc sacramēto est xps vt ci-
bus spūalis. s quantitas nihil facit ad esse cibi spūalis.
ergo ꝛc. ¶ Item hec mutatio est substantie per se nō quanti
tatis nec quanti. nō enim panis fm q̄ quant⁹ hic mutat̄
cuius quantitas manet. substantia aūt nō mutat̄ i quā-
titatē: quia nō est mutatio de vno genere in aliud. ergo sub
stantia panis hic mutat̄ in solam subam corpis xpi. Cū
ergo hec mutatio nō sit quanti in quantū. nō quanti in sub-
stantiā nec ecōuerso: s substantie in substantiā. de virtu-
te huius mutatōis nullo modo hic erūt accn̄tia corporis
xpi. Idē. n. argui pōt ꝛ de qualitatibꝫ. ¶ Itē magis cō
gruit substantiā ab accn̄te q̄ ecōuerso. s in hoc sacramē-
to sepatur accn̄s a substantia. s. in speciebꝫ. ergo in re contē-
ta substantia sepatur a quantitate. ¶ Rn̄sio. Quidā po
nebant corpus xpi eē sub sacramento nō fm quantitatē
nec fm alia accn̄tia: quia hec nihil facerent ad fidē hui⁹
sacramenti qđ est cibare spūaliter. Sꝫ hec positio est erro
nea. quia etsi substantia possit intelligi sine accn̄tibꝫ: nō
tn̄ est sine illis neqꝫ intelligit̄ hn̄ esse sine illis. Dicit enī
Aug⁹. de quantitate aīe. Nō dubito corpa omia his ca-
rere nō posse. i. dimēsionibꝫ ꝛ post e. nec aliqđ corp⁹ vol-
nos aīo. nō quodcūqꝫ fuerit: his omibꝫ n̄ carebit. Preterea
etsi substantia possit abstrahi a quantitate: tn̄ q̄ corpus
viuat ꝛ sit organicū ꝛ nō quantū: hoc nec eē nec intelligi
pōt. Ex hac ergo positione sequit̄ corpus xpi non hn̄ esse ibi
nec viuere. qđ est erroneū sentire. ¶ Propter qđ dōm. q̄
corpus xpi est sub his speciebus i sua quantitate. Ad eu⁹
manifestatōē notandū. q̄ in hoc sacramento quedā sunt
fm naturam. quedā supra naturā s n̄ supra intellectū.
quedā supra intellectū ꝛ supra naturā. Scđm naturā
sunt ibi accn̄tia quedā sicut color sapor in magnitudīe:
ꝛ aptitudo accn̄tis respectu actus sui sicut albedinis ad
mutandū visum. Supra naturā sunt accn̄tia sine subie-
cto: vt color sapor rotunditas sine substantia. hoc autē
est supra naturam s nō supra intellectū. Intelligit autē
intellect⁹ accn̄tia sine subiecto p abstractōē. Supra na-
turam ꝛ intellectum est ibi xps in tota quantitate: i q̄n-
ta est in celo: ꝛ nō excedit termios illi⁹ puule formule. s
autē est supra naturā ꝛ intelligentiā. Dicendū igitur. q̄
lꝫ corpus xpi nō excedat formā illam: nō tn̄ est eiusdē q̄n-
titatis. quia continētia illa qua corpus xpi ꝓut est i sua
quantitate continet̄ sub illa forma: nec excedit illā. n̄ est
aliqua virtute nature: s virtute supra naturā ꝛ mirabi-
liter. vnde mirabilis ē illa ꝯtinentia: nō naturalis. ¶ Ad
aliud qđ obicit̄. q̄ sub maiori forma ꝛ minori in quanti-
tate ꝛc. Dicendū q̄ non sequit̄ nisi addat̄: ꝛ est sic natu-
ra ꝓpria ꝛ virtute. hoc est falsum. quia q̄ sic est: est virtu-
te diuina ꝛ supra naturā. ¶ Ad aliud dōm. q̄ ptes n̄ sūt
ibi in confusione. neqꝫ est pes vbi ē manus. vnde neqꝫ fm
q̄ situs est ordinatio ptium in loco: neqꝫ fm q̄ est ptium
in toto habet ps situm partis neqꝫ ps situm totius. s vir
tute supra naturam corpus in debita quantitate habēs
ptem extra ptem sub illa forma continet̄. Unde quidam
sacerdos vir religiosus hesitauit ꝛ facillauit: nec pfecte

credebat q̄ corpus xpi continet̄ sub illa forma. ꝛ cū esset
in choro cum fratribus rogauit deuote dn̄m q̄ ostēderet
sibi veritatē. ꝛ certificauit eum de hoc de quo hesitauit
ꝛ in eleuatione corporis xpi vidit oculis corporeis quasi
puerum in magna quantitate contineri infra terminos
forme panis: nec excedebat in aliquo termios forme. qui
statim ꝓrumpens in fletum ꝛ eiulatum cucurrit ad quē-
dam virum discretum qui legebat ibi de theologia ꝛ nar
rauit sibi. ꝛ confessus est sibi defectum fidei sue. ꝓpt quē
admonendū dn̄s illud mirabile sibi ostenderat. ꝛ ille cui
ipse confessus est retulit mihi factum illud. Unde q̄tum
ad hunc articulum soli fidei intendendū est. quia neqꝫ si
mile est in exemplo inuenire: neqꝫ adhuc pōt intellectus
humanus attingere. ¶ Ad illud quod obicit̄. q̄ ponere
xpm in sua quantitate esse sub illis speciebꝫ inducit erro
rem ꝛc. Dicendum q̄ sicut dicit Inno. in hoc sacramēto
credere iubemur: discutere ꝓhibemur. ꝓpter hoc in s sa-
cramento magis intendendū est fidei q̄ rationi. ꝓpt hoc
etsi intuitus intellectus siue discussio mētis inducē pos-
set errorem. posito q̄ corpus xpi esset hic in sua integri-
tate: quia tamen in hoc sacramento ex captiuatōne intel
lectus illius qui credit ꝛ nō intelligit: non modicū ē me-
ritū fidei. magis congruit q̄ sit ibi fm integritatē corpo
ris q̄ tn̄ fm veritatē substantie. ꝛ ꝓpter causas pdictas
scꝫ veritatem significatōis ꝛ congruitatē repn̄tatōnis.
¶ Ad illud quod obicit̄. q̄ in hoc sacramento est xps ci
bus spūalis ꝛc. Dicendum etsi quantitas nō facit ad ci-
bationē: facit tamen ad sacramenti veritatē ꝛ pfectōē.
vt corpus contentum sit habens omnē pfectōē. ¶ Ad illđ
quod obicit̄. q̄ mutatio est hic substantie p se nō quanti
tatis ꝛc. Dicendum q̄ lꝫ p se ꝛ primo non sit conuersio
quantitatis neqꝫ ex parte eius in quod: tamē ex pte vtrqꝫ
est p concomitantiā. Est. n. conuersio substantie quante
in substantiam quantā. vnde illa falsa est: nō est h muta
tio quanti i quantum. ¶ Ad illud quod obicit̄. q̄ magis
congruit substantiam separi ab accidente ꝛc. Dicendū
q̄ etsi forte alicubi magis congrueret ꝛc. non tamē h. qa
vt ē. tactum est: multe sunt congruitates ꝛ rationes ꝓpt
quas valde conuenit in hoc sacramento accidentia eē si-
ne subiecto. Ex alia autē pte multe sunt congruitates q̄-
re conuenit q̄ corpus xpi nō abstrahat̄ a quantitate fm
q̄ est sub sacramento. Una est verbi dei adimpletio cum
hoc sacramentū institueret scilꝫ hoc est corpus meū. Si
enim esset ibi tm̄ veritas substantie abstracta a quantita
te: nō vere diceret̄ corpus xpi. Alia est conformitas ipi⁹
fm eē eius absolutum ꝛ fm q̄ est sub sacramento. q̄ aūt
in celo est debite ꝛ ꝓprie quantitatis ꝛ sub sacramēto nul
lius: bene conueniret. Alia est pfectio corpis xpi. si enim
corpus dn̄i esset ibi sine quantitate siue sine debita quan
titate: esset ibi impfectum ꝛ nō in suo bene eē: qđ minime
ꝯgrueret. preterea ex hoc magna ꝓuenit vtilitas q̄tū ad me
ritum fidei.

Articulus quintus

Onsequēter querit̄. vtꝝ totus xpus sit sub for
ma totali: an totus sub qualibet pte. Et tot⁹
sub totali videt̄. Hugo i elucidario. Tria ad
illud sacramentū sunt nccia. ordo. actio. ꝛ intētio. Or
do vt sit sacerdos. actio vt vba ipa ꝓferat. intētio vt ad s
ꝓferat. Nūqꝫ enim aliqs sacerdos verba illa profert vt
alium doceat qūo facturus sit. s nō hn̄t tūc efficaciā: qa
nō ad hoc dicunt̄. hec Hugo. Sed intentio conficientis
est: vt sub illa specie totali conficiat̄ corpus xpi ꝛ nō sub
ptibus. igit̄ ꝛc. ¶ Item illud requirit forma verboꝝ que
est: hoc est corpus meū. nam ex singulari demonstratōe
indiuisio sacramenti simplr ostendit̄: ꝛ q̄tū ad intenti
onem ꝛ q̄tum ad veritatem. ¶ Item in hostia siue in pa-
ne consecrato sunt quasi ptes infinite. igit̄ si xps eēt sb q̄
libet pte totus: quasi infinities contineret̄ sub illa specie
totali. que aūt eēt necessitas vel vtilitas ex tali confusio-
ne siue multitudine. immo eēt ꝯtra misteriū h⁹ sacramēti.

quia tñ confectio vnica corpis ⁊ sanguinis repñtat xpĩ
ps sionez qua redemit mundũ. si eét in vno sacramento
multiſſice confectio corpore ⁊ sanguinis: ipsius passuz no
nec significaret. ¶ Itez si vbi ps ibi totum. ḡ vbi vna ps
ibi quelibet. ḡ pars nõ est a pte distincta. ḡ corpus xpĩ ẽ
ibi confusuz. ¶ Itez si vbicũq; est ps ibi est totũ. sunt ḡ i
eodez loco primo ps ⁊ totuz. ḡ illa q̃ sunt in eodem loco
primo sunt equalia. igit̃ pars ⁊ totũ sunt equalia. qđ est
contra illud principium. omne totum maius est sua parte.
¶ Item Aug⁹. quanta est spũs q põt simul eẽ in plurib⁹
ptibus alicuius totus. corpus aũt xpĩ non conuertit̃ in
spiritum in sacramento altaris. igitur hoc ei nõ conue-
niet. Causa autez quare sic est in spiritu est. q indiuisibi
lis est in ptem ⁊ ptem. ⁊ ideo vbicũq; est aliqđ ipsius spiri
tus: ibidez est totus. ḡ aliquid eius est in qualibet parte
corporis. vbiq; n. sentit. igit̃ ⁊ totus. Ista aũt causa non
conuenit corpori xpĩ. est enim totũ quantũ: ideo hz ptem
⁊ ptem. igit̃ vt prius. ¶ Contra. Hyla. papa de ɔse. di.
ij. vbi ps est corpis est ⁊ totum. eadez ratio est in corpore
dñi que in manna. de quo dicit̃ q qui plus collegerat nõ
habuit amplius neq; qui minus pauerat habuit min⁹.
hec Hyla. ḡ si vbi est ps corpis ibi est ⁊ totũ. ḡ sub qua-
libet parte forme est aliqua ps corpis. igit̃ ⁊ totũ. ¶ Itē
facta fractõne xpũs est totus sub singulis ptibꝫ. ḡ cõstat
q nõ est ibi nisi virtute ɔsecrationis. igit̃ cuz consecrata
erat hostia ante fractionez. nec fractio aliquo modo ẽ de
consecratione: relinquit̃ q ante fractionez sicut ⁊ p⁹ erat
totus xpũs sub eisdez speciebꝫ. vnde Inno. iij. Recos sal-
va fidei maiestate. q vbi panis consecrat⁹ est miraculose
totum corpus in singulis ptibus ɔtinet. qđ inde ɔtinuo:
qm in quot. ũ q ptes species diuidat̃: sub singulis ptibꝫ
totus xpũs est. Rñdent quidam dicētes vt Aug⁹. di-
cit. q sicut fracto speculo multiplicant̃ imagines sic post
fractionez quot sunt ptes forme toties est ibi xpũs q est
vera imago patris ⁊ splendor glorie ⁊ figura substantie
eius. j. Hebre. ¶ Sed contra hoc obijcit̃. si imago resul-
tans in speculo ex corpe obiecto esset aliquo mõ impressa
speculo: ita q maneret amoto obiecto. si frãgeret̃ specu-
lum. repñtarent̃ ptes imaginis in ptibꝫ speculi ⁊ ñ mul-
tiplicarent̃ ptes sm multiplicatõz partiũ speculi. A simi
videt̃. ex quo existente forma est semp corpus xpĩ sub for-
ma. q fracta forma nõ erit corpus integrũ sub partibꝫ.
¶ Item in conuersione panis est totuz omogeneũ. vnde
quelibet ps hz rationez totus. ḡ non est maior rõ quare
hec pars conuertat̃ in illam q̃ ps alia. ḡ qua ratõne vna
pars conuertit̃ in vnam ⁊ omẽs: ⁊ qua rõne in vnã ⁊ in
omnes. ḡ quelibet ps conuertit̃ in totuz. ex quo ex parte
forme verborum nõ est aliquod discretum ɔpter qđ vna
pars magis conuertat̃ in aliam q̃ in omẽs. ¶ Itē signe-
mus aliquam ptem hostie: in hac aut est totuz corp⁹ aut
ps. Si totum. habeo ɔpositũ. Si pars diuidat̃ hostia ⁊
tunc querit̃ aut est hic pars aut totũ. si ps diuisus ẽ xpũs
si totũ ⁊ prius nõ erat: ḡ plus cõtinet hec ps mõ q̃ pri⁹.
aliquid est hic conuersum in ptes qđ prius ñ fuit. ⁊ ɔ-
terea locus est mutatus: quia pars illa cessit aliis ptibꝫ
que de nouo ibi esse receperũt. ¶ Itez ponat̃ q fieret cõse-
cratio in pane qui esset maioris quantitatis q̃ corp⁹ xpĩ:
tũc vel aliqua ps hostie eẽt vacua a ɔtinentia corpis xpĩ
aut corpus xpĩ est ibi maius q̃ sit p naturam: aut est i q-
libet pte. ḡ primũ est ɔtra veritatẽ sacramẽti; secundũ ɔ
ɔfectionez corporis xpĩ. ḡ terciũ est ponendũ. Rñsio.
duplex est hec positio. vna q sub totali specie sit totũ cor
pus: ita q sub nulla pte totum. hanc sustinentes dicunt.
q hostia est vna actu: plures potentia. ⁊ virtus cõsecra-
tionis hz efficaciam in ipsa inq̃tum est vna actu plures
potentia. Scđz igit̃ q est vna actu: ex ɔsecratõne accipit
virtutez actualez qua actualiter ɔuertit̃ hostia totalis in
corpus totale xpĩ. Scđz aũt q est plures potentia: acci-
pit virtutẽ potentialẽ qua ptibꝫ hostie exñtibꝫ pluribus
actu ⁊ actu est xpũs sub singulis. iuxta exemplum qđ Au-
gusti. ponit vt dicũt. vnde nõ est ponenda causa ex parte
fractionis qua corpus totale est sub ptibꝫ: nisi sicut cau-
sa sine qua non. quia scz partes que erant potentia sunt
actu p ipsam fractionẽ sed ex virtute verbi diuini hz for
ma panis. q quocũq; modo ⁊ q̃cunq; aliquid illius hz
esse distinctũ actu: ⁊ sub ipso est totus xpũs. ⁊ est exẽpluz
ad hoc in corporibꝫ anulosis. q cum aliqđ sit i sua inte-
gritate naturali: ab vna aĩa numero mouet̃ ⁊ sentit. Cũ
autez diuidit̃ per ptes: in diuersis ptibus est mot⁹ ⁊ sen-
sus. ⁊ eẽnt ibi diuersa aĩalia nisi deficerent organa vt di
cit phus. vnde constat q cũ hmõi aĩal est actu vnũ ⁊ po-
tentia multa. nõ dico multa aĩalia. vnica est substãtia q̃
mouetur ⁊ sentit plures aũt potentia. Cum autem illud
vnum actu effectum multa est: iam sunt ibi multe substan-
tie a quibus est in illis multis motus ⁊ sensus. sic dico i
ɔposito q̃tum ad hoc. q cum forma vna actu: plures po
tentia sub illa forma totali est corpus xpĩ actu. ita q nõ
est actu sub ptibus. Cũ aũt forma illa effecta est actu plu
res iam est actu xpũs in singulis ptibus. ⁊ hoc ncc̃io vi-
detur posse ostendi. qa si durante specie panis nunq̃ eua
cuatur a contento facta fractione aliquid continet̃ in por
tione fractionis. ḡ cum corpus xpĩ sit imptibile: relinq̃t̃
q corpus totale continet̃. vnde ratione consecratõis ⁊ i-
sepabilitatis contenti a continẽte ⁊ indiuisibilitatis cor
poris xpĩ: necesse est q totus contineat̃ sub qualibet pte
fractionis. ¶ Ad hoc igit̃ qđ obijcit̃. q vbi est ps corpis
est ⁊ totum. Dicendum q sm aliquos intentio canonis
est. q sub singulis portionibꝫ facta fractione sit tot⁹ xpũs
sicut sub totali specie. ⁊ hoc videt̃ ex verbis Damas. que
sunt. In singulis portiõnibꝫ totus est. nec p singulas mi
nuitur: ḡ integrũ se prebet in singulis. vbi ps est corpis
est ⁊ totum. hec Damas. Volunt igit̃ Hyla. ⁊ Dam̃. q i
singulis portionibꝫ sit totus xpũs. nec ex sepatione partis
forme ɔtinentis: fit sepatio ptis a corpe ɔtento. ⁊ ḡ ẽ: vbi
ps est corpis est ⁊ totũ. i. nunq̃ diuidit̃ ps ⁊ totuz. ¶ Ad
aliud qđ obijcit̃. q nõ est xpũs sub aliquibꝫ speciebꝫ nisi
virtute ɔsecratõis. igit̃ cũ ɔsecrata erat hostia añ fractõz
⁊c̃. Dicendũ q virt⁹ ɔsecratõis efficax ẽ ad ḡ vt q̃cunq;
aliqđ hostie habeat esse actuale q sub illo sit corpus xpĩ.
¶ Ad illud Inno. dici põt. q intelligit̃ ɔtinea potentia.
potentia. n. continet̃ in singulis ptibꝫ que ptes cum actu
fuerint diuise: actu continẽt quod prius potẽtia. ¶ Ad il
lud qđ obijcit̃. q ḡ imago radicata esset vel impssa i spe-
culo ⁊c̃. dicit̃ q virtus cõsecratõis hz illam efficaciaz re-
spectu ptiũ forme quã hz obiectũ respectu speculi. vñ sic̃
ex obiectu corpis resultat imago obiecti in ptibꝫ diuisis
ita ex virtute verbi est xpũs sub diuersis ptibꝫ hostie qñ
diuise sunt. sufficiũt hec ɔ hac opione sustinẽda. ¶ Alia
est positio qua ponit̃ q totũ corpus continet̃ sub quali-
bet pte. ⁊ hec videt̃ mihi sana ⁊ vera. Dicendum ḡ sm q
vult Innoc̃. ⁊ plane apparet ex rõnibꝫ suis. q corpus xpĩ
sit sub tota forma ⁊ sub singulis ptibus. qz cũ sit ɔuersio
panis in corpus xpĩ ex verboꝝ ɔlatione: exñte ɔlatione
aliquo modo fit ipsa conuersio. ⁊ sic ante fractõz fit illa.
vnde Hugo de s. vic. Non minor est in pte q̃ in toto. nec
mireris: opus dei est hoc. si in diuersis locis põt eẽ vn⁹:
quare nõ etiã in singulis ptibus potest eẽ totus. ¶ Item
sm primaz positionem: nõ continet̃ corpus xpĩ ante fra-
ctionem sub parte speciei ḡ sub tota specie; sed post. sed i
illud quod continet̃ a forma conuersum est illud qđ fuit
res illius siue subiectũ illius forme. Ex illa igit̃ positiõe
sequit̃. q sit ibi duplex cõuersio. s. q totum ante fractõez
conuersum fuerit in totale corpus xpĩ ⁊ nulla ps post. in
fractione illa pars in se conuertit̃ in totale corpus xpĩ. ñ
autez contineret illud nisi panis illius speciei esset cõuer
sus in illud. vnde Inno. Porro cum deus illam virtutez
verbis contulit vt ad prolationez illoꝝ corpus dñi inci-
piat eẽ sub specie sacramenti. nec illa verba ɔferãt̃ i fra-
ctione. diligentẽ attendant ⁊ ipsi respondeant: vnđ corp⁹
qđ ante fractionez non in singulis ptibus erat totum: ḡ
sub totali specie totaliter existebat. post fractionem i sin-
gulas partes quodammodo secedit ⁊ incipit esse sigilla-

tim in singulis quod integraliter erat i integro. ¶ Ad il
lud quod obijcit. q intentio consecrantis nō ē nisi vt to-
tale corpus sit sub totali forma ⁊ nō sub aliqua pte. Di-
cendū q intentio consecrantis debet esse vt fiat consecra-
tio eo modo quo xp̄us instituit ⁊ quo intendit in institu-
tione. nō q corpus sit sub tota forma vel pte. neqz q totū
in totum vel pars in ptem conuertat: s veritatez credere
debet non discutere. vnde Inno. ibidez. Credere debem⁹
discutere ꝓhibemur. ¶ Ad hoc qđ obijcit. q hoc requi-
rit forma verboꝝ que est: hoc est corp⁹ meū. qꝛ ex singla-
ri demonstratione intelligit indiuisio sacramenti ⁊ ostē-
ditur ⁊c̄. Dicendū q sicut al's dictum est. ꝑ hoc ꝓnomen
hoc: demonstrat corpus xp̄i significatum ꝑ signū ꝯuctēn
dum in illud. Unde etsi sub mille ptib9 contineret: quia
dino est illud contentū vere ⁊ congrue ondit singulare
⁊ vnum contentū ꝑ hoc ꝓnomen hoc. q dico contentum
neqz est actu neqz potentia plura. ¶ Ad aliud qđ obijcit
de infinitate. dicūt quidam q q̄uis aīa sit in qualibz p-
te corporis: tamen semel est. quia corpus vnum est. simi-
liter corpus xp̄i in vna hostia semel est: q̄uis sit diuisibi-
lis in ptes plures. Sed melius videt dōm. q est ibi se-
mel ſm q continet a tota forma: ⁊ pluries ſm q cōtine-
tur a singulis ptibus. nō tamen infinities: quia nec ho-
stia est diuisibilis in infinitas ptes ſm spēm: s ſm mate-
riam vt volunt phi. ¶ Ad hoc qđ querit. que sit ratō vel
vtilitas hmōi continētie q sit sub singulis ptib9. Dicen-
dum q vna est ca'a dispensatio necessitatis. quia autez
necesse est vt frequēter hostia frāgatur vt pluribus impar-
tiatur: necessaria est ꝯtinentia xp̄i sub ptibus fractōnis.
Alia est vitatio erroris. quia si totum contineret sub to-
ta specie ⁊ non sub pte: posset credi ptez contineri sub p-
te sicut totuz sub toto. ⁊ ita frequerent sequeret error. s.
q corpus xp̄i eēt cōmensurabile hostie ꝑ respōdentiaz p-
tium vnius ptibus alterius. Pret. sequeret error q ps
conuerteret in ptem sicut pars continetur sub pte. Con-
tra qđ dicit Inno. Ego salua fide concesserim q totalis
panis in totale corpus ꝯuertit. ita tamen q nulla pars
panis in aliquam ptem corpis. Unde dōm. q totuz cor-
pus continet sub tota specie ⁊ sub qualibz pte. ⁊ q tota-
le cōuersum est in totale: nō pars in ptem. ꝓpter qđ req-
ritur. q totale contineat sub totali: nō ps sub pte. sic nec
pars conuersa est in ptem. Item alia ratio est veritas si-
gnificatōis. quelibet autez pars hostie est signum refecti-
onis spūalis: quare oportet q xp̄us cuius est refice spūa-
liter: sit sub qualibet pte sicut ⁊ sub toto. Indifferent. n.
totum ⁊ ps refectionez que est in xp̄o significāt. Alia rō
est modus existendi datus illi a virtute supra naturam.
habet. n. conformez modū existendi cum spiritu. vn̄ nota
q est natura creata corpalis nō vnita diuine: ⁊ spūalis
similiter non vnita. Et est corpalis vnita diuine: ⁊ spūa-
lis vnita diuine ⁊ ipsa natura diuina. Illa aūt que ē cor-
palis nō vnita: artatur ita q cum est: in aliquo continē-
te est. ita q totum continet a toto: ⁊ ps a pte. vn̄ totuz ē
ita in toto: q nō in pte totum. substantia aūt spūalis nō
vnita nō est ita artata. pōt. n. tota esse i toto ⁊ tota in pte
vt aīa in toto corpore tota: ⁊ i qualibet pte tota. artat ta-
men q non est in qualibet pte nisi cum ps sit vnita toti.
vnde aīa nō est in pte sepata a corpore. In tercia do na-
tura que est vnita diuine vt corpus xp̄i est minor artatō.
potest. n. esse in toto aliquo ⁊ in qualibet pte: ⁊ hoc siue
ps sit vnita toti siue diuisa. Unde corpus xp̄i est sub q̄li-
bet pte hostie siue sit fracta siue integra: ⁊ in qualibz ho-
stia consecrata. tamen in hoc artatur: q nō potest eē in q̄-
libet pte corpis alicui⁹ nisi vbi est sacramētalr. sicut aīa
vnita deitati que est in qualibet pte corpis sui. ⁊ vbicūqz
est ipsum corpus sacramētalit. coartat tamen ita q non
pōt esse vbiqz in vniuerso sicut sola natura diuina. Cor-
pus igitur xp̄i habet modū existentie ꝯsitez spiritui. ꝓpt
quod conuenit illi esse in qualibet pte ꝯtinētis. ¶ Ad illō
qđ obijcit. q si vbi est ps ibi est totum. q corpus dn̄i est i
sacramento sub confusione ⁊c̄. Dicendū q nō sequit. q ps

sicut mirabiliter continet corpus xp̄i in sua debita ⁊ pro-
pria quantitate sub formula panis: sic mirabiliter conti-
netur ibidem sine situatione: ⁊ ptium continētis ⁊ cōten-
ti ꝯtinuatione. Abstracta aūt situatione ab hac ꝯtinētia
⁊ continuatione ptium nō pōt eē confusio in ptibus ꝯtēti.
que videt esse ex hoc q i eodez loco assignat pes ⁊ caput
vel alio modo sic. ¶ Ex obijciatur ꝯtra hoc. q totum cō-
tinetur a tota forma continualit. g similiter ps a parte.
Rn̄sio. q lz corpus ipm nō extendat se extra formaz pa-
nis: non ꝓpter hoc dicit continualit cōtineri sub illa for-
ma: s oporteret q partes corpis ptib⁹ forme corrn̄derēt
situ conformi: sicut ptes loci ⁊ locati. s non est sic. ¶ Ex
his pz rn̄sio ad aliud. si enim ps ⁊ totum continētia spi-
rituali ⁊ cōtinuali continerent ab aliquo loco: primo se-
queretur q totum ⁊ pars eēnt equalia. sed non est sic in
ꝓposito. ¶ Ad illud qđ obijcit ſm Aug. q ꝓprium spūs
est q totus pōt simul esse in pluribus ptibus ⁊c̄. Rn̄sio. q
lz corpus xp̄i non ꝑuenit ad simplicitatē spūs q̄tum ad
substantiam: nihilominu⁹ habet modū conformē existēdi
aliquo modo. immo vt tactum est minus artatur q̄tū ad
aliquid q̄ spūs. Si autez querit. sub quot ptibus ⁊ qbus
consistat corpus xp̄i totum. Dicendū q sub quibus ⁊ q̄t
esset substantia panis si essent distincte ⁊ diuise. vnō sub
minimis nō ſm quantitatē s ſm spēm.

Articulus sextus

Consequenter queritur. vtrum corpus xp̄i cō-
tinetur sub speciebus diffinitiue. Et primo q̄-
ritur. vtꝝ diffinitiue simplr. Secūdo. vtrum
diffinitiue sub eadez specie. Tercio. vnde est corpi xp̄i q
nō est diffinitiue sub specie siue in loco.

Circa primum osten .§. j.

ditur primo q continet diffinitiue sic. Omne corp⁹ qđ ē
hic ⁊ nūc: est in loco diffinitiue. omne corpus indiuiduū
est hic ⁊ nūc. g omne corpus quod est indiuiduū est in lo-
co diffinitiue. s corpus xp̄i est indiuiduū. g ⁊c̄. ¶ Itē qđ
est in aliquo ⁊ mouet ad motum illius: est in illo diffini-
tiue. s corpus xp̄i mouet ad motū speciei continētis. qn̄
enim transfert ipsa species: ⁊ ipsum corpus contentū si-
militer transfert. g ⁊c̄. ¶ Item esse in locis pluribus simul
⁊ semel nobilitatis est. s spūs angelici nobilioris sūt cō-
ditionis q̄ corpus xp̄i. Ad heb. j. Minuisti eum paulo
minus ab angelis. g cum hmōi spūs non pn̄t simul ⁊ se-
mel esse in locis diuersis. supponitur hic ex hoc: q ibi sūt
vbi opantur. nec possunt opari simul ⁊ semel in diuersis
locis ſm Dam. g ⁊c̄. ¶ Item esse in loco determinato se-
quit quantitatē. g esse in pluribus locis sequit substāti
abstractam a quantitate siue non habentez determinatā
quantitatē. nō aūt est tale corpus xp̄i ⁊c̄. ¶ Item si cor-
pus xp̄i posset simul ⁊ semel esse i pluribus locis. ⁊ ita n̄
diffinitiue in vno. esto q tm̄ eēnt tria loca. in illis tribus
possibile esset tūc corpus xp̄i esse ⁊ ita vbiqz. s hoc est so-
lius dei. g non videt q alteri possit conuenire. ⁊ ita videt
q necesse sit corpus xp̄i diffinitiue cōtineri sub specie ele-
menti. Contra. illud loco diffinit quod est in vno solo
loco. sed corpus xp̄i sub sacramento est in pluribus. est. n.
vbicunqz consecrat. g ⁊c̄. ¶ Itē omne illud in qđ pn̄t plu-
ra conuerti simul: possibile est simul i pluribus locis eē.
sed corpus xp̄i est huiusmodi. g potest simul in pluribus
locis esse. sed nullum tale est diffinitiue in loco. ergo ⁊c̄.
¶ Item omne corpus quod est in loco vno ⁊ sine sui mu-
tatione ⁊ translatiōe ab illo pōt esse in alio: nō ē ibi dif-
finitiue. s corpus existens in hoc altari potest esse i alio
sine sui mutatione vel translatione ab isto. g ⁊c̄. ¶ Item
si corpus xp̄i nō est diffinitiue sub speciebus sed eodē tē-
pore est in diuersis locis. ⁊ constat q ad motum speciei
mouetur corpus xp̄i contentum. posito q moueret spēs
existens in hoc loco: ⁊ species existens in alio non moue-
retur. ipsum corpus xp̄i simul moueretur ⁊ non moueret
quod est inconueniens. ¶ Rn̄sio. q corpus xp̄i simul nō

continet diffinitiue sub speciebus. plures .n. spes sunt continentes ipm simul ⁊ semel. quia duo elementa in pluribus locis existentia simul in ipsum possunt conuerti: non habet terminū substantie limitatam ad unum locū. vnde eodem tempe est in diuersis locis. Hugo de s. vic. nihil quō inquis vnum corpus in eodem tempore in diuersis locis eē potest: noli mirari. qui locum fecit corpus fecit: ⁊ locum in corpore ⁊ corpus in loco. ⁊ qui fecit vt corpus vnum in vno loco esset: fecit sicut voluit ⁊ si voluisset aliter facere potuit. ꝛc. Nam quādo vult aliter facit. idcirco cogita facientem: ⁊ desinet esse mirabile quicquid forte fuerit. ⁊ si forte mirabile esse non desierit: tamen incredibile nō erit. si factor omnipotens cogitatur: non erit impossibile quicquid erit. ¶ Ad illud quod primo obiicitur. ꝙ omne corpus indiuiduum est in loco diffinitiue ꝛc. Dicendum ꝙ corpus xpi preter hoc ꝙ est corpus indiuiduum ⁊ sm hic ⁊ nunc plura in ipsum conuertunt ⁊ in locis pluribus. eū lz inqūtum est indiuiduū continetur ī loco diffinitiue: nihilominus quia plura in ipsum conuertunt: non hz esse diffinitum in loco vno. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ primum non est vniuersaliter verum scilz ꝙ illud quod est in aliquo ⁊ mouetur ad motum illius: est in illo diffinitiue. ⁊ forte si non est instantia in alio a ꝓposito: est tamē instantia in ipso. In illis autem indiuiduis que regulariter ⁊ precise sortiuntur conditiones indiuidui: non habet instantia. sed preter rationem indiuidui corpus xpi habet conditionem illam ꝙ plura in ipsum possunt conuerti ī diuersis locis. ꝓpter quod non habet esse diffinitum sm regulam aliorum. ¶ Ad aliud quod obiicitur. ꝙ conditio spiritus angelici nobilior est ꝛc. Dicendum ꝙ lz habeat esse nobilius sm naturam: non tamen habet eē nobilius sm gratiam. Esse autem in pluribus locis sacramentaliter sequitur esse sm gratiam. Ad huius manifestationem nota. ꝙ diuina essentia per essentiam est vbiqꝫ per inhabitantem gratiam in sanctis: per unionem ī xpō. Hi tres modi per appropriationem respondent tribus ꝑsonis. Esse .n. ꝑ essentiam appropriatur ei cui eternitas scz patri. Esse per inhabitantem gratiam spiritusancto. Esse per vnionem essentie diuine in persona filij. lz vnio sit trinitatis. Sic triplex modus essendi est ex parte humane nature in xpō. sicut enim diuina essentia est in tribus personis: ita tres nature sunt in vna persona scz xpī scilz diuina. corpus. ⁊ aīa. Humana autē natura triplex est sm Inno. localiter ī celo. spūaliter in verbo. sacramentaliter in altari. Esse vbiqꝫ respondet esse localiter. Esse per vnionem respondet esse ꝑsonaliter. Esse ꝑ gratiam inhabitantem respondet esse sacramentaliter. Sicut enī eē per gratiam est in pluribus non in omnibus: ita sacramentaliter esse conuenit in pluribus locis non in omnibus. vnde esse in pluribus locis sacramentalr: sequit esse sm gratiam. ¶ Ad illud quod obiicitur. ꝙ esse in loco determinato sequitur quantitatem determinatam. ergo eē in pluribus sequitur substantiam abstractam ꝛc. Dicendum ꝙ esse in loco sub sacramento sequitur quantum in qꝺ trāsmutatum est elementum manente specie illius elementi. non tamen dico ꝙ duratio speciei sit causa existentie ī loco. sed dispositio inseparabiliter concomitans. qm̄ ergo diuersa quanta sunt transmutata: lz in idem quantum sint transmutata: cum sint transmutata in diuersis locis. ⁊ illō in quod transmutata sunt: sunt in diuersis locis ⁊ speciebus transmutatorum manētibus. Esse ergo in pluribus locis sub sacramento non sequit substantiam abstractam: sed potius substantiam quantam in quam diuersa sunt transmutata in diuersis locis speciebus illorum manētibus. Preterea esse in loco determinato siue vno: sequitur substantiā quantam ⁊ non quantam. Substantie .n. quante ⁊ non quante habent esse loco determinato. vnde Hiero. in li. de spiritusancto. Omnis substantia facta ⁊ circūscriptionem habet ⁊ determinatam virtutem sm quam alicubi est. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ non in omnibus locis pōt esse conuersio. quia ad hoc ꝙ fiat consecratio: oportet ꝙ sacerdos ꝑ cuius ministerium fit locum habeat. Posito aūt per impossibile ꝙ eū essent tria loca ꝛc. tunc dicendum ꝙ esset vbiqꝫ: sed non sicut deus. quia deus est vbiqꝫ ꝓpter sui immensitatem. vnde nulli potest abesse. sed corpus xpi esset vbiqꝫ ꝓpter locorum paucitatem. ¶ Ad vltimum dicendum ꝙ corpus xpi medium tenet inter esse immensum ⁊ esse diffinitiuū. vnde nec est oīno immobile sicut immensum: nec precise motum vel immotum eodem tempe sicut illud quod habet esse diffinitiuū. vnde hic mouetur scilz mota specie in hoc altari per accidens. tamen ibi nō mouetur scz non mota specie in illo altari. non tamen concedenda sunt contradictorie opposita. quia sequit si mouetur hic ꝙ mouetur. non autem sequitur: non mouetur ibi ergo non mouetur. licz enim corpus christi sit simpliciter mobile: tamen sub sacramento non videtur simpliciter mobile sed potius per accidens. sm ꝙ dicitur moueri per accidens quod mouetur ad motum alterius scilz continentis.

Consequenter que .§.ij.

ritur. Utrum diffinitiue sit sub eadem specie. Et sic: videtur per hoc. ꝙ in conuersione elementi in corpus christi non est nisi vnicum elementum: vnica forma verborum: vnica intentio scilz ꝙ conuertatur in illud. vnica conuersio. Nulla ergo est pluralitas faciens ꝙ corpus xpi non sit diffinitiue sub eadem specie. aliqua enim pluralitas requiritur ad hoc ꝙ corpus xpi aliquod extendat suum eē ad loca diuersa: nec habeat terminū substantie limitatū ad locum vnum. ¶ Item ad hoc ꝙ aliquod corpus nō sit diffinitiue in loco: necessaria est pluralitas locorum. A simili videtur ad hoc ꝙ aliquod corpus non sit diffinitiue sub specie: necessaria est pluralitas specierum. ergo sub vna specie non potest esse nisi diffinitiue. ¶ Contra. Sicut vult Hiero. in qualibet parte hostie scilz sm speciem continetur totus xpus. ergo non continetur diffinitiue in ipsa specie totali: cum totiens contineatur ibi quot sunt ibi partes. sicut enim vnica continentia facit ꝙ corpus in vno loco sit diffinitiue: sic multiplicata continentia in locis multis: facit ꝙ multotiens continetur ⁊ ita non diffinitiue. ¶ Item posito ꝙ consecretur panis maioris quātitatis ꝙ̄ sit corpus christi: qui etiam pre sua quantitate occupat in duplo vel in triplo maiorem locum ꝙ̄ corpus christi. species illius panis non replebitur vna continētia corporis xpī: immo requiritur bina vel trina continentia. ergo sub specie illa non erit corpus xpī diffinitiue. cum constet ꝙ ex quo totus panis conuertit in corpus xpī: ꝙ tota species repleri debeat corpore xpī. ¶ Rn̄sio. sine preiudicio melioris sententie. ꝙ corpus xpī contentū sub specie vna dupliciter potest considerari. Uno modo inqūtum totum continetur sub toto. Alio modo inqūtum totum continetur sub singulis partibus. vt enim ē. tactū est: totum continetur a tota specie ⁊ totum continetur a singulis ptibus eiusdem. Sm primā ꝯsideratōz sic diffinitiue continet sub vna specie. Sm secūdam sic nō continet diffinitiue. nō enim ita ꝯtinet sub vna pte spēi qn contineatur sub alia ⁊ eodem tpe. quia ergo in eadē integritate qua continet sub tota specie ꝯtinet sub singulis ptibus simul. patet ꝙ sm hanc consideratōz nō continet diffinitiue sub vna pte: sed indiffinitiue sub singulis. ¶ Ad primum quod obiicit. ꝙ non est ibi nisi vnicum elementum ꝛc. Dicēdum ꝙ elementum illud vnum est integritate ⁊ vnione partium: multa est multitudine partium integralium ⁊ vnitarum. vnde quia non est conuersio tm̄ totius in totum: sed singularum partium in totum. ipsum totum continetur indiffinitiue sub partibus. ¶ Ex hoc patet responsio ad aliud. quia etsi non sit nisi species vna prout consideratur in sua integritate: tamen inqūtum considerātur ꝑtes in sua pluralitate continentes ipsum corpus xpi totum: sunt ibi plures species. ¶ Ad primum quod obiicitur pro alia parte patet responsio. quia vt dictum est: sm ꝙ corpus christi continetur a singulis partibus: non

ꝯtinetur diffinitiue. ¶ Ad aliud qđ videt̃ oñdi ꝙ nullo modo ꝯtinet̃ diffinitiue sub specie que est ĩ duplo maior vel in triplo ꝙ̃ corpus xp̃i. eo ꝙ corpus xp̃i nõ sufficit ad replendũ illã formã totalez. Dicendũ ꝙ sicut miraculose corpus xp̃i in sua ꝑfecta quantitate cõtinet̃ sub forma ꝑuula longe minore corꝑe xp̃i: sic miraculose. etsi forma panis transubstantiati in corp⁹ xp̃i sit longe maioris q̃ntitatis ꝙ̃ ip̃m corpus repletur ipso. vñ sicut in alijs formis ꝯtinet̃ totũ sub tota specie sub ꝑtibꝫ singulis: sic ĩ casu ꝓposito.

Consequenter que .§.iij.

ritur. vnde est corpori xp̃i esse in pluribꝫ locis simul ꝛ semel. Et querit̃. vtꝝ hoc habeat rõne diuinitatis sibi vnite vel rõne glorificatõis sue vel rõne ꝯtinẽtie sub sacramento. Si hoc habeat ex vnione diuinitatis que põt eẽ ĩ pluribus locis ex quo diuinitas est vbiqꝫ: videt̃ silr ꝙ corp⁹ xp̃i possit eẽ vbiqꝫ. cum deitas hoc corpus inhabitet. nõ ꝺm potentiã coartatã: potẽtia aũt tota esse vbiqꝫ respicit. Si rõne glorificatõis: igit̃ idem posset aliud corp⁹ glorificatũ qđ nõ dicit̃. Si rõne ꝯtinẽtie sacramẽtalis: ꝙ̃ cũ esse sub sacramẽto posset ꝯuenire alteri corpori ꝙ̃ corpori xp̃i. vtpote si daret̃ aliquibꝫ verbis virtus cõuertendi panez in corpus Petri: ꝛ corpus Petri posset eẽ simul ĩ locis diuersis. qđ videt̃ eẽ falsum. ¶ Itez sicut in corꝑe xp̃i est possibilitas eẽndi simul in hoc loco ꝛ in illo: silr̃ est in corꝑe Petri. quia in materia ẽ possibilitas ad mirabilia vt habet̃ ab Aug. sup Geñ. ꝛ ita nõ videt̃ ꝙ ratione vnitatis ꝯueniat vel vnionis ꝙ sit in pluribꝫ locis. ¶ R̃nsio. ꝙ ꝯuersio sacramẽtalis in corpus xp̃i vnitũ diuinitati est ꝯiũcta causa quare corpus xp̃i simul ꝛ semel est in locis diuersis. ex vnione .n. corpis cum deitate: põt ip̃m corpus esse in pluribus locis. ex ꝯuersione panis in ip̃m corpus illud posse reducit̃ in actũ. vnde ista duo cõplete dicunt causam essendi in pluribꝫ locis. ¶ Ad id qđ obijcit̃. si daret̃ aliquibꝫ verbis virtus ꝯuertendi panez in corpus Petri: tũc corpus Petri posset esse in pluribꝫ locis. vt si fuerit hmõi ꝯuersio in pluribꝫ locis. Dicendũ ꝙ nõ ex hoc ꝯtingeret eẽ in pluribꝫ locis: ꝗ fieret conuersio in corpus petri exñtis in loco vno. nec ex multiplicatione ꝯuersionis multiplicaret̃ eẽ ipsius in locis diuersis. nõ .n. corpus quodcũqꝫ habet possibilitatẽ vt sit ĩ pluribus locis: ꝗ solũ illud qđ ꝑ vnionez cuz diuina natura accedit ad ꝑticipatõz ꝓprietatis deo ꝯueniẽtis q̃ ẽ vbiqꝫ. vñ solũmodo corpus tale põt eẽ in pluribꝫ locis. ¶ Ad illud qđ obijcit̃. ꝙ si rõne vnionis cũ deitate eẽt ĩ pluribꝫ locis ꝛc̃. Dicendũ ꝙ vnio illa nõ est tota causa. Pret̃. si vnio eẽt tota causa: ex ꝗ nõ sequeret̃ ꝙ posset esse vbiqꝫ. sicut nec ex vnione ꝯtingit corpus xp̃i nõ esse creaturaꝫ. vt enim dicit Hiero. Omis substantia facta hꝫ naturaꝫ determinatã ꝺm quã est alicubi. ꝛ ñ cõtigit eẽ vbiqꝫ quod tm̃ deo ꝯuenit. Uel põt dici sicut quidaꝫ ꝓbabilr̃ posuerũt. ꝙ ratio quare corpus xp̃i est in pluribꝫ locis simul: ẽ plurificata siue multiplicata ꝯuersio elemẽti in ip̃m ĩ pluribus locis simul. ꝗ hoc posito videt̃ ꝙ silr̃ posset ꝯtingẽre de corꝑe Petri retenta suppositõe ꝑtacta.

Articulus septim⁹

Consequẽter querit̃ si corpus xp̃i ꝯtinet̃ sub sacramento localit̃ siue circũscriptiue. ꝛ sumat̃ ꝑ eodẽ circũscriptiue ꝛ circũscriptibilit̃. Solent .n. quidam dicere. ꝙ circũscriptiue dicit modũ actõnis: circũscriptibiliter modũ passionis. vñ illud dicit̃ eẽ circũscriptiue qđ circũscribit: illđ circũscriptibilr̃ quod circũscribit̃. Et videt̃ ꝙ sic: q̃a non ꝯtinet̃ vt materia vel subiectũ specie vel accñte: neqꝫ vt spẽs vel accñs cõtinet̃ materia vel subiecto: neqꝫ vt aliq̃d vase ꝯtinet̃. ꝙ̃ videtur ꝙ continet̃ localiter siue circũscriptiue. ¶ Si diceret̃ ꝙ est alius modus sicut dicit Inno. scꝫ sacramẽtalr̃. ꝗ sic ẽ corpus misticũ ꝯtentũ. spẽs .n. panis est sacr̃m corpis mistici sicut ꝛ veri. ¶ Itez Inno. iij. Miraris ꝙ verbũ dei iuxta sacramẽti virtutez totuz simul in diuersis locis existit. ꝛ nõ miraris ꝙ verbum hominis iuxta vocis naturã totum simul est in auribꝫ diuersoꝝ. Ecce ꝙ dicit ꝙ est in diuersis locis. ¶ Item corpus xp̃i in eadez quantitate ꝛ veritate eadez est in sacramento qua est in celo. ꝙ̃ si in celo necẽio loco ꝯtinet̃ ꝛ circũscribit̃: similit̃ ꝛ in sacramẽto. cũ nature tali ꝛ taliter exñti debeat̃ talis cõtinẽtia ꝛ circũscriptio. Ex his videt̃ ꝙ ꝯtineat̃ ibi localit̃ siue circũscriptiue. ¶ Itez omne corpus qđ existit alicubi ita ꝙ nõ excedit nec excedit̃ ab eo in ꝙ̃ est: est ibi circũscriptiue. ꝗ corpus xp̃i taliter est sub sacramẽto. ꝙ̃ ꝛc̃. ¶ Itẽ ꝓpriũ est positionis primo loco adherere substantie ꝺm ph̃m. ꝙ̃ si corpus xp̃i nõ abstrahit̃ ab alijs ꝓprietatibꝫ magis remotis: nec a positione. ꝗ positio est ordinatio alicuius in loco. ꝙ̃ ꝛc̃. ¶ Itez omne corpus qđ continet̃ ab aliquo ꝺm extensionez ꝑtis extra ꝑtez est ibi circũscriptiue. sed corpus xp̃i est hoc modo sub sacramẽto. ꝙ̃ ꝛc̃. ¶ Contra. Inno. papa. Disposuit altitudo celestis ꝯsilij vt sic tres sunt ꝑsone in vnitate substãtie: ita tres eẽnt substantie ĩ vnitate ꝑsone. s. diuinitas corpus ꝛ aĩa ĩ xp̃o. cuꝫ igitur xp̃s ꝺm diuinã naturam tribus modis existat. in rebus ĩ omnibus ꝑ eẽntiam: in iustis ꝑ grãm: in hoĩe assumpto ꝑ vnionez. voluit vt idez ipse ꝺm humanã naturaz tribus modis existeret. localiter in celo: ꝑsonaliter in verbo: sacramẽtaliter in altari. Ex hoc habet̃ ꝙ in altari nõ ẽ localiter ex quo distinguit inter hoc. igit̃ illa ꝯtinẽtia nõ est localis. ¶ Item esse diffinitiue est quasi supius ꝙ̃ esse circũscriptiue. igit̃ si corpus xp̃i nõ est sub sacr̃o diffinitiue igit̃ nec circũscriptiue. ¶ Item qđ est in aliquo circũscriptiue equat̃ illi in quo est. si corpus xp̃i ꝯtinet̃ circũscriptiue ab hostia: equatur eidez. ¶ Item si diuidat̃ hostia ꝛ eadem ratione erit ibi circũscriptiue ꝛ equabit̃ ꝑti hostie. ꝛ sic vnũ ꝛ idem erit equale ꝑti ꝛ toti: ꝛ ita idem erit maius ꝛ minus. ¶ Item quod in aliquo circũscriptiue ẽ in illo est ꝯfiguratiue. ꝙ̃ est eiusdez figure cum illo. ꝙ̃ corpus xp̃i simul ꝛ semel erit circulare ꝛ semicirculare ꝛ triangulare. quia est alicubi sub tali specie ꝛ alicubi sub tali ꝛ tali. qđ videt̃ incõueniẽs. ¶ Item qđ est in aliq̃ inseꝑabiliter ꝛ circũscriptiue: mouet̃ ad motũ eius in quo ẽ ꝙ̃ sicut hostia vertit̃ ita ꝛ corpus. ꝛ ita habebit aliq̃n caput supius aliq̃n pedes: cũ corp⁹ xp̃i sit in hostia inseparabiliter. ¶ Itez corpori qđ circũscribit̃ loco assignat̃ principiũ mediũ ꝛ finis. different̃ aũt determinat̃ spũs in loco ꝛ corpus. Spiritus .n. determinat̃ in loco ꝙ sit hꝛ ꝛ ñ alibi. corp⁹ aũt ita ꝙ habeat ꝑtem extra ꝑtem ꝺm distinctas drñtias positõis. ita vt sit hec sursum: illa deorsum: tercia in medio. ita vt ꝯtingat assignare principium mediũ ꝛ vltimũ. Si ꝙ̃ corpus xp̃i circũscribat̃ forma continente: erit assignare illi ꝓut est sub sacramento pricipiũ mediũ ꝛ finez. ꝛ ꝑtem extra ꝑtez distinctas ꝺm differentias positõis. ꝙ̃ nõ indifferenter erit totuz sub toto ꝛ sub ꝑte. ¶ R̃nsio. ꝙ sumendo ꝓprie localit̃ siue circũscriptiue nõ est xp̃us sub sacramẽto sic. circũscriptiue .n. cõtineri in aliquo: est ꝯtineri ꝺm ꝯmẽsuratõz ꝛ ꝯterminationez ꝑtiũ ꝯtinentis ꝛ contẽti. ita ꝙ totũ toti ꝛ ꝑs ꝑti cõmẽsuret̃ ꝛ configuret̃. hoc aũt nõ conueniret corpori xp̃i ꝺꝫ ꝙ est sub sacramento. quia adequatio siue cõmensuratõ h⁹ debitam subtraheret quantitatez: configuratio debitam figuram quia ꝙ̃ non deceret vt aliquid sue ꝑfectõis subtraheret̃ corpori xp̃i: conuenit vt in eadez virtute ꝛ ĩ eadem quantitate qua est in celo sit sub sacramento. ¶ Ad euidentiam eorum que tacta sunt nõ. ꝙ dupliciter continetur corpus xp̃i sub sacramento. Uno modo continetur ibi a signo illo quod est sacramẽtum. alio modo a loco cõtinente ipsum signuꝫ. A signo continetur quodãmodo sicut corpus substantia a corpore quantitate. Corpus enĩ xp̃i quasi replet vacuitatez que esset in magnitudine speciei ex conuersione substantie panis: nisi ibi esset corpus xp̃i vbi erat substantia panis. Et dico quodãmodo non oĩno simplr̃: quia etsi illa continentia est similis illi q̃tũ ad hoc ꝙ corpus xp̃i replet illam vacuitatez que esset ex

conversione substantie panis: sicut corpus substātia replet corpus quantitatē. multiplex tñ est dīnia. Una ē. q cor pus xpi inq̃tū sic ptinet: ptinet a magnitudine extra adiacente. nō que est de esse illius siue de illo qd est corpus quantitas in corpe substantia. Alia est. quia hec ptinen tia nō est fm contermīnatōz ptium ptenti ⁊ continentis. Tercia est. quia sub qualibet pte ptinētis est totum contentū sicut sub toto. Item corpus xpi continet ab eo a q ptinetur forma continēs ipm. ⁊ illa ptinētia hȝ modū aliquē3 continētie localis. fm q dicit q locus est superficies rei extra ptinētis. hoc nō pōt dici de forma panis: qr nō continet corpus vt q est extra corpus. quia alique diuisiones illius sunt infra corpus siue in corpe. locus igit cōtinēs formā panis est locus quodāmodo vel hñs aliquā ꝓprietatē3 respectu corpis xpi. Loci. n. multiplex ē ꝓprietas inq̃tum est continēs ꝓprie. Una est ptinentia totius sine excessu ⁊ diminutōne. locus. n. claudit totū ptentu3 in se. nec sic claudēdo excedit nec diminuit respectu illi⁹ quod claudit in ptinendo. Alia cōmensuratio illius cu3 suo locato fm equalitatē in quantitate. Tercia est ptermīnatio partiū locati ⁊ loci. q̃tum ad primā pditionē se hȝ locus forme fm ꝓprietatē3 loci respectu corporis xpi. q̃tum ad secundā ⁊ terciā nō hȝ. sic ꝗ corpus xpi cōtinet a duobꝫ. s. a forma panis. ⁊ ille modus ptinendi quodāmodo reduci hȝ ad illum: quo corpus substantia cōtinet a corpore quantitate ⁊ a loco ptinente illa3 formā. ⁊ ille modus quodāmodo reduci pōt ad ptinentiā loci. ¶ Cū igit obiicit. q nō continet neq3 vt materia neq3 vt subiectū a forma vel accñte ⁊c. pȝ rñsio. preī. nō solum ptinet sacramentalr sed alio modo vt dictum est. ¶ Similiter ad aliud qd Inno. dicit. q est in diuersis locis. hoc ē verum vt ex dictis patet. non tamen oīno continet sic alia contenta localiter vt patet. vnde l3 sit in diuersis locis: non tñ localiter siue circūscriptiue. ¶ Ad illud qd obiicitur. q in eadem quantitate ⁊ veritate est sub sacramento qua est in celo ⁊c. Dicendū q ex hoc non sequit q eode3 modo est hic ⁊ ibi. immo congruit q aliter sit sub sacramento ⁊ aliter in celo. quia in sacramento est tanq̃ ptentum in signo. ⁊ quia eode3 modo significat hostia maiori ⁊ minori: eodem modo continet. vnde nō continet ibi sicut locatu3 in loco sicut continet in celo. ¶ Ad illd qd obiicitur. q corpus xpi est ita sub sacramento q nō excedit neq3 excedit ⁊c. Dicendū q est excessus in ptinentia: ⁊ est excessus in quantitate. l3 ꝗ corpus xpi ñ excedat excessu qui attendit in continētia: excedit tamē excessu qui est in quantitate. Nō eni3 est equale ptinēti in quātitate hec aūt equalitas requirit ad circūscriptōz. ¶ Ad aliud qd obiicit. q ꝓprium positōis ⁊c. Dicendū q est duplex potentia. Una que est ordinatio ptiū in toto: ⁊ de hac intelligit verbum phi. Alia est ordinatio totius in loco: ⁊ ab hac abstrahit corpus xpi vt est sub sacramento. ¶ Si aute3 quereret circa hoc. vtr xpus fm q continet sb sacramēto sedeat vel stet vel iaceat: vel sic alio modo se habeat. ⁊ videt q hoc oporteat de necessitate: cum fm q est in celo sic se hȝ vel sic. quia si dicat q nō: opposita conueniunt eide3. s. sedere ⁊ nō sedere: stare ⁊ nō stare. Si eni3 sedet in celo ⁊ nō in altari. ꝗ simul ⁊ semel sedet ⁊c. Dicēdum q ꝓprietates corpis xpi sunt duplices. Quedā autē respiciūt ipm corpus absolute. sicut bicubicū tricubicū luminosum vel glorificatū ⁊ hmōi: que absolute insunt. Quedam respiciūt ipsu3 in relatione ad aliud. vt videri tangi circūscribi: localit ptineri. Ab absolutis nō abstrahitur fm q est sub sacramento: sed a relatiuis. tamē ꝓut est sub sacramento: tu3 ꝓpter veritate3 sacramēti q̃ oportet ipsum corpus contineri specie maiori ⁊ minori: tum ꝓpter vtilitate3 fidei qua oportet occultari. Vñ hec duo sunt pcedenda. xpus circūscriptiue siue localit continet in celo: nō continet circūscriptiue vel localiter sub sacramento. nec hoc est incōueniēs. vnd sicut hec simul pñt cōcedi: homo mouetur: homo quiescit rōne cōmunitatis ⁊ indefinitatis huius termini hō. sic quia corp⁹ xpi inq̃tū consideratur vt indefinitū respectu loci ⁊ vt sortiēs quēdā modū cōmunitatis salua lege oppositōis: simul pñt s3 concedi moueri ⁊ quiescere. quia mota specie in hoc altari mouetur: nō mota in alio ide3 quiescit. ⁊ quia sessio ⁊ erectio ⁊ positiones hmōi non ita precise dicunt positiones totius in loco: qn aliquo modo dicant positione3 partium in toto. Alia est. n. positio quarundā ptiū i toto qñ corpus est erectum: ⁊ alia qñ est incuruatū: ⁊ alia qñ ptes sunt extense: ⁊ alia qñ sunt replicate. nō videtur veritati contrariū q corpus xpi fm q est sub sacramēto sedeat vel stet sicut fm q est in celo. ex quo iste positiōes quodāmodo ordinatiōes partiū in toto respiciūt. s3 sicut corpus xpi in eade3 quantitate in qua est in celo est sb sacramento: nihilominus inq̃tum est sub sacramento ñ est configuratio ⁊ contermīatio partiū continētis ⁊ ptenti. Inq̃tum aūt est: in celo est. sitr est q corpus xpi inq̃tum in celo sedet vel stat ptes illius ⁊ loci ptinētis hñt cōtermīnatione3: inq̃tum est sub sacramēto nequaq̃. ¶ Ad illud qd obiicitur. q corpus xpi continet sub sacramēto fm extensione3 partis extra parte3 ⁊c. Dicendū q p s3 q dicitur fm extensione3 ptis extra ptem pōt notari modus existendi circa corpus xpi ꝓut est sub sacramēto: ⁊ sic ñ est verum. vel modus existendi in se: sic est verū. corpus enim xpi est extensum extensione ptis extra ptem: nec tñ continet fm istam extensione3 a sacramēto. vnde cōtinentia nō est fm hanc extensione3: s3 ptentū ē fm illa3. ¶ Ad illa que obiecta sunt ꝓ alia pte: quia videnł concludē q corpus xpi sub sacramento nō sit vllo modo in loco. Respondendū est. Et primo ad illud q videt Innoc. distinguere inter esse in celo ⁊ sub sacramēto. Ad qd dicendū. q in hoc notanda est distinctio. q in celo est localiter tñ sub sacramēto nō localiter s3 sacramentalr. l3 respectu loci continētis formā panis quodāmodo sit in loco. Sol3 tñ distingui. q aliquid dicit esse localiter: aut qr fm corporale3 ptītam: aut quia est fm cōmensuratione3 corpori conuenientē3. primo modo est localiter sub sacramento: secundo modo in celo. ⁊ sic improprie ⁊ extenso nomine sumpto localiter potest dici. q corpus christi localit ē sub sacramento. Innocen. aute3 distinguit esse localiter contra esse sacramentaliter. ¶ Ad illud quod obiicitur. non est diffinitiue igitur non circumscriptiue. Dicendū q cum dicitur corpus christi non est in loco diffinitiue. si notatur vniuersalis negatio falsa est: quia sic sol⁹ de⁹ non est diffinitiue quia vbiq3 est. si particularis vera ē. ⁊ si non diffinitur esse illius respectu huius loci vel illi⁹: diffinitur tamen respectu loci simpliciter. hec autē ablatio diffinitionis non tollit circumscriptionem. preī. non ꝓprie circūscribitur corpus christi prout est in altari: sic nec oīno nec ꝓprie est in loco. quod aute3 circūscribitur a loco habet partes contermīales ipsi loco circūscribēti quod non habet corpus christi ꝓut est hic. Unde dico q mirabilis est continentia illius inq̃tū est sub signo ⁊ inq̃tum est in loco. Unde bene hic habet locum dbu3 Augusti. quod est. Si ratio querit ne est mirabile: si exēplu3 querit ne est singulare. demus ideo aliquid deum posse: qd fatemur nos intelligere nō posse. vñ hoc sacrm ē plenū miraculū. ꝓpter qd magis innitendū est fidei q̃ rationibꝫ. Alia cōcludunt veritatē absolute: vnde nō indigēt solutione.

Articulus octauus

Consequēter querit. vtr corpus xpi continet sub sacro ꝓphensibilit. Et pmo. vtr ꝓhensibilit ab intellectu viatoris. Scdo. vtr comphensibilr sensu comphensorz.

Circa primū que .§. j.

ritur sic. Cognitio intellectiua viatoris est a sensu. propter quod intellectus noster dicitur fantasticus: quia fm philosophum nihil est in intellectu quod prius non fuit in sensu ⁊ fantasia. sed existentia corpis christi sub sa-

cramento nunq̃ fuit sub sensu neq3 in se neq3 in filii. ḡ rc. ¶ Itez ſm pħm vniuersale est obiectū intellectus. sed cognitio vlis habet ex experientia. vt. n. dicit pħs: ex multis sensibus est vna memoria: ex multis memorijs vna experientia: ex multis experientijs vnū vniuersale qđ est principium artis ⁊ scientie. Si ḡ hoc est supra humanā experientiam: est supra intellectum. ¶ Item nr̃ intellectus supponit tanq̃ principiū per se notum. q̄ omne continēs corp⁹ est maius vel equale illi qđ continet. ꝫ hostia nec est maior nec equalis. ḡ si intellectus ponit hoc ponit cōtra se. ¶ Item intellectus humanus dicit. q̄ si aliquid est ī aliquo toto ⁊ fiat in minori necesse hʒ contrahi aut excedet illđ. ꝫ corpus xpi est ī magna hostia ⁊ in medietate eius ita magnū ⁊ nō contractū. ḡ intellectus noster hoc ñ potest cape. ¶ Contra. nullus tenet ad impossibile. ḡ si illud est oīno supra posse nostri intellectus: nullus tenet ꝫ credere. ḡ qui nō sentit ibi corpus esse sicut fides dictat ñ peccat. ꝫ hoc est falsum. ḡ rc. ¶ Item qđ est supra intellectum est supra sermonez: quia sermo ortū hʒ ab intellectu. ḡ nō videt q̄ aliquis possit loqui de hoc sacro. ¶ Itē Hugo de s. vic. Nihil certius nihil cōstantius tenemus q̃ qđ fide comprehēdim⁹. ḡ illa que fidei sūt: certissima sunt intellectui. ꝫ hoc esse nō posset nisi eēnt compꝛhensa ab intellectu. ¶ Rñsio. q̄ est considerare intellectum viatoris vt est relictus nature ꝓprie ⁊ naturalib⁹ innitēs rationibus. ⁊ sic ꝯtinentia corpis xpi ⁊ modus continentie non est compꝛhensibilis ab intellectu viatoris: qꝛ inq̃tuʒ intellectus est talis fantasticus est ⁊ ꝓcedens ab inferioribus cognitiuis quibus incompꝛhensibilis est oīno hec continentia. Est etiam considerare intellectum viatoris ſm q̄ eleuatus est ꝑ fidem. ⁊ sic continētia ista est compꝛhensibilis ab intellectu viatoris: quia intellectus inq̃tū est adiutus ꝑ fidem ⁊ eleuatus: assentit ipsi veritati iuxͣ dictamen fidei. ⁊ seipsum captiuat inq̃tum naturalibus rationibus est innixus. ⁊ sic captiuatus q̃tū ad assensuʒ illoꝝ que astruit ratione naturali. nō solūmodo assentit illis que fides dictat: ꝫ concordat in ratiocinādo. qꝛ ſm hanc viam ascendēs ad causas supiores supposita dei oīpotentia ⁊ eēntiali bonitate: astruit multa contingere in hoc sacramento que sunt supra intellectū humanuʒ: ꝓpẽ sacramenti veritatē ⁊ fidei nostrę vtilitatē. ¶ Ex his pʒ in parte rñsio ad obiecta ꝓ vtraq3 pte. quia que circa ꝫ sacramentum accidunt: nō sunt ab intellectu viatoris cōprehensibilia ſm q̄ intellectus est sibi relictus nature. ⁊ sic ꝓcedūt rationes ꝓ prima pte. ¶ Ad primū qđ obqcitur ꝓ alia pte dōm. q̄ lʒ que accidūt circa hoc sacramētum sint supra posse intellectus inq̃tuʒ est human⁹ siue naturalis: nō tamen supra posse inq̃tuʒ est adiutus ꝑ fidem. ¶ Ad illud quod obqcit. q̄ multis rationib⁹ astruitur corpus xpi esse sicut credit rc. Dicendū q̄ nō astruitur ita esse rōnibus naturalib⁹: ꝫ sicut dictū est quia intellectus eleuatus ꝑ fidem assentit illis que fides dictat ⁊ eisdez ratiocinando concordat. Ex his patet respōsio ad alia.

Consequenter que .§.ij.

ritur. Si existentia corpis xpi sub sacramento sit supͣ intellectum compꝛhensiōis. Et sic: videt ꝑ hoc. q̄ existentia illa ⁊ modus existendi est supra intellectū. ꝫ nūq̃ sensus eleuatur supra intellectū. ḡ est supra omēʒ sensuʒ quantūcunq3 sit glorificatus. ¶ Itez corpus xpi sub sacramento hʒ modū existendi spūs creati ꝓ eo q̄ est in qualibet pte sui ꝯtinentis sicut aīa in qualibet pte corpis. ꝫ nunq̃ oculus glorificatus tantū sublimat q̄ pōt videre spm. ḡ nec corpus xpi ꝓut ibi existit. ¶ Item sensus gustus ē in beatis vt dicit Aug⁹. de quinq3 sensib⁹. ꝫ esto q̄ beat⁹ sumeret corpus xpi: constat q̄ gustus nō sentiret saporem carnis. ḡ pari ratione nec visus ꝑcipit vt ibi est. ¶ Item qñ duo vident in distātia equali: maius videt sub angulo maiori. ḡ cum corpus xpi maius sit ipsa specie: si illud corpus intra spēm videt: maior angulus est infra minorem. hoc autez esse nō potest nisi forte ꝑ miraculū. ḡ impossibile est q̄ ꝑ naturaʒ corpis glorificati ibi videat corpus. immo videre ita erit miraculū sicut existē: ⁊ ita corpus xpi sub sacramēto nō apprehendit a sensu ꝯprehēsorio. ¶ Contra. vt habet. iiij. sent. dis. xj. Sub alia specie creditur corpus xpi vt fides habeat meritū. ꝫ fides ñ hʒ locum in beatis. ḡ vt videtur illis apparet corp⁹ xpi ī ꝓpria specie. ¶ Item status gracie velamen sustinet: stat⁹ glorie neqq̃. quia in statu illo omne velamen aufert. ḡ lʒ oculis viatoꝝ veletur corpus xpi: oculis beatoruʒ reuelat. ¶ Item sensus nostri decipiunt ꝓpter hͦ q̄ xps latet sub sacramēto. decipit. n. visus: silr tactus ⁊ gustus. ꝫ in beatis nulla cadit deceptio. ḡ corpus xpi ñ latet sensus eoꝝ. ¶ Item si nō compꝛhendit sensu compꝛhensorio. hoc est vel ratione corpis xpi gloriosi: vel rōne velatōis. nō rōne prima: quia sicut claritas corpis nō gloriosi nō latet visum nō gloriosum nisi sit infirmitas ex pte visus vel organi. sic claritas corpis gloriosi nō latet visum gloriosum. Neq3 rōne secūda: quia in statu illo omne velamen aufert: vt dictū est. ¶ Rñsio. existētia xpi sub sacͣmento est ita sublimata supra omēʒ modū eēndi rei corporalis. q̄ visus quantūcunq3 sit gloriosus: nullo modo q̃ntum est de potestate sua ad ipsum videndū sicut ē ibi attingit. ¶ Si quereret de beata virgine. vtꝝ visu corpali videt xpm ꝓut est ibidez. Dici posset etsi pium est supponere q̄ hoc sit sibi datum vel alij cuicūq3: hoc magis ē dono spāli ⁊ priuilegiato q̃ ptāte cōmuni. s. glorie. Compꝛhendere. n. corpus ꝑfectū ſm quantitatē humanā contineri sine restrictōne a formula vł specie quātitatis vni⁹ denarij vel longe minoris. nō tñ est supra sensum: ꝫ supͣ intellectum. similiter ipsuʒ cōtineri a toto ⁊ pte oīmoda indifferentia. i. ita q̄ nō excedat neq3 excedat. ꝓpẽ hoc cōcedende sunt rationes que oñdūt q̄ ꝯtinētia xpi sub sacͣmento est supra sensum compꝛhensoris. ¶ Ad primū ꝯtra hoc dōm. q̄ causa defectus compꝛhensionis corpis xpi ex pte sensus ipsis compꝛhensoribus. nō est velamen sacͣmēti: ꝫ modus existendi ad quem vis sensitiua nō pōt attingere. sicut. n. dictū est que illaʒ ꝯtinentiaʒ circūstant sunt etiam supra intellectū. ⁊ lʒ ita sit q̄ sensus istud nō comprehendat: nihilomin⁹ intellectus hoc videt clare. ¶ Ex hoc pʒ rñsio ad aliud. quia vt dictū est: velamen nō est cā hui⁹ incompꝛhensionis: ꝫ q̄ corpus xpi est ibidez ꝑ modū ad quem sensus nō attingit. ¶ Ad aliud dōm. q̄ nullus est error vel deceptio in sacramēto qđ est sacͣm veritatis quia hic non statur iudicio sensus: ꝫ intellectus. Et aūt sensus dicūtur decipi: hoc dicit. quia sunt via vt opinio in nobis fallat que indicaret ibi eē subiecta speciez: nisi intellectus fidelis purgaret errorē. multomagis purgat in beatis ⁊ preuenit vt nō decipiant. ¶ Ad vltimū dicenduʒ. q̄ neq3 gloria neq3 claritas corpis xpi neq3 velamē est causa incompꝛhensionis ipsis beatis: ꝫ modus existēdi ipsius corporis. cuius perceptio est supra ptātem sensitiuam. lʒ enim corpus xpi sit sensibile beatis: nō tamen sub sacramento est sensibiliter. sicut corpus xpi añ passionem fuit passibile: tamen sub sacramento fuit impassibiliter. In hac determinatione sensui beatoꝝ ñ preiudicat: ꝫ munificētia dei sub sacͣo declarat.

Questio. xlj. de efficacia sacramēti eucharistie.

Equitur de hui⁹ sacramēti efficacia:

quod est octaua pars principalis. Primo ergo queritur de efficacia q̃tum ad ablationem mali. Secundo q̃tum ad collationem boni. Tertio. in quibus ꝫ sacͣm hʒ efficaciaʒ.

Membꝛū primū

Irca primū primo querit. vtrū virtute h⁹ sacramenti delcātur venialia peccata. So

cundo verum virtute hui⁹ sacri deleant pcta mortalia.

Articulus primus

[A]D primũ ꝙ deleant venialia. videt sic.iiij. sen.
di.c. Institutũ ubi dic mgr ꝙ h sacm insti
tutũ fuit in augmentũ deuotiõis ⁊ medicinaʒ quoti
diane infirmitatis. ¶ Item Amb. si quotiens sanguis xpi
effundit in remissionẽ pctoꝝ effundit: dʒ semꝑ accipe qui
semꝑ peccat. ⁊ ꝯstat ꝙ nõ intelligit se semꝑ peccare morta
liter ergo ⁊c. igit effect⁹ hui⁹ sacramenti est remissio venialiũ.
¶ Item Inno iij. venialia delet et cauet mortalia. ¶ Con
tra. qui digne accedit ad sacrã ꝯmunionẽ accedit ꝯtritus
sed gratia contritõis delent mortalia: ergo venialia multo
magis. igit cum semꝑ digne accedens accedit ꝯtritus sem
per anteq̃ accedat ad cõionẽ sacrã deleant veialia. ¶ Iteʒ
si gratia delens mortale. nõ delet vnũ mortale tm̃ sed oĩa
igit et eadem rõne et gr̃a vel augmentũ gratie delens ve
ale nõ vnum tm̃ delebebit sed oĩa. igitur si virtute hui⁹ sa
cramenti delent venialia: oĩa delebunt vel nullũ. sed nõ
oĩa: dicit eñ Aug. quotidie grauamur pctis sine quib⁹
mortalis infirmitas viuere non põt. ¶ Item esto ꝙ aliqs
habet decem venialia. aut delebunt oĩa hoc sacramẽto:
aut nulla: aut tm̃ qnqʒ vel sex vel aliquo mõ hmõi. non vi
detur ratio quare magis hec q̃ illa. igitur aut omnia aut
nulla. non omnia vt habetur ex verbo Aug. Et.j. Ioh.j.
Si dixerimus quia peccatũ non habemus ⁊c. ¶ Item ve
nialia non delent qualibet gratia gratumfaciente. sic eñ
insunt cum gratia huiusmodi. ergo si delent gratia h erit
perfecta. igitur effectus huius sacramenti est collatio gra
tie. nõ tm̃modo gratumfacientis: sed gratie perfecte. Nõ
enim tollitur veniale gratia nisi illa que est quasi sibi con
traria. Gratia autem gratũfaciens in quacũqʒ differẽtia
non est ꝯtraria veniali sed illa solummodo que est ꝑfecta.
sed effectus huius sacramenti non est collatio gratie per
fecte. igitur ⁊c. ¶ Item venialia sunt maioris inherẽtie q̃
mortalia. non eñ tollunt per gratiam gratumfacienteʒ si
cut et mortalia. igitur requiritur fortius agens siue deus
maioris efficacie q̃ virtus delens mortalia. igitur cũ vir
tus huius sacramẽti non est maioris efficacie q̃ illa que
delet mortalia: non hoc sacramento delentur venialia.
¶ Item in sacramento baptismi delent omnia mortalia ⁊
venialia. ꝓpter quod non requirit gemitus vel planct⁹ vel
confessio post baptisma digne susceptum. imo iniuria fie
ret xpi sacramẽto: si sequeretur confessio ipsuʒ baptisma.
A simili videtur ꝙ si per hoc sacramentum delentur veni
alia. contingente casu ꝙ aliquis accedens ad sacraʒ com
munionem neqʒ contritus neqʒ confessus suꝑ quibusdam
venialibus: quorum non fuerit recordatus ante accessuʒ.
Si post reduceret illa ad memoriam: non debẽt cõfiteri il
la. imo iniuriaret ipsi sacramento si confiteret illa. quod
cum non sit verum: videtur ꝙ virtute huius sacramẽti nõ
delentur venialia. ¶ Item qn aliquis suscipiens aliquod
sacramentum existit in dispositione ꝯtraria effectui ipsi⁹
sacramenti virtus sacramenti nõ habet in illo efficaciam
Verbigratia. virtute baptismi delent peccata mortalia. sed
si aliquis suscipiens sacramentum baptismi esset in actu
ali voluntate peccandi mortaliter: nõ haberet efficaciam
virtus sacramenti. Ergo si quis vxorem diligit sub deo in
ordinate existens in actuali voluntate in illo. non habebit
effectum virtus sacramenti si eius effectus sit deletõ veni
aliũ. ¶ Responsio. ꝙ virtute hui⁹ sacramenti delentur ve
nialia: vnde que ꝑ illa parte inducta sunt ꝯcedim⁹. ¶ Ad
illud quod primo obijcitur in ꝯtrarium. sciꝫ ꝙ accedens
accedit contritus. et ꝯtritione delentur mortalia ⁊c. Dicẽ
dum ꝙ hoc non sequitur. gratia eniʒ ꝯtritionis quia red
dit hominem gratum et recõciliatum deo habet oppositi
onem cũ peccato mortali quo ꝑ se homo auertit a deo et i
currit odiũ et offensaʒ dei. nec ꝯpatit illud secũ: pctm eniʒ
veniale nõ auertit hoiem a deo nec ꝓpter illud incurrit hõ
offensam dei. ꝓpter qd nõ hʒ oppositõeʒ gr̃a ꝯtritõis cuʒ
illo. vñ hñ ꝯpatit illud secũ. veniale eñ pctm cãm hʒ amo
rem scꝫ creature inordinatũ sub deo. vñ non auertit a deo
sicut mortale qd causat ex amore creature suꝑ deũ. vñ qa
ꝓuenit ex amore q licet sit inordinat⁹ tñ ẽ sub deo vñ simĩ
est cũ gr̃a. ¶ Ad quod obijcit. ꝙ gr̃a delens vnuʒ mortale
delet oĩa. igitur gr̃a delens vnũ veniale delet oĩa. Dicẽ
ꝙ nõ sequit. Gr̃a nanqʒ delẽs vnũ mortale delet oĩa. qꝛ hʒ
oppositõeʒ cũ mortali vno q̃tum ad illud. vñ vnaʒ hʒ rati
onẽ cũ oĩ mortali. In mortali eñ duo sunt auersio ⁊ cõ
uersio. q̃tum ad auersioneʒ oĩa indr̃ia sunt. qꝛ illud a q̃
est auersio est vnũ. ⁊ priuatõ auersionis in quocũqʒ ẽ vni⁹
rõnis est: sicut priuatõ vite corporalis. Ꝙtum aũt ad ꝯuersi
onẽ est diũa peccatoꝝ. vñ aliud est pctm auaricie aliud lu
xurie et sic de aliꝭ. gr̃a aũt hʒ oppositõeʒ cum pcto morta
li rõne auersionis. vñ est quasi formalis oppositio int̃ gra
tiaʒ et pctm mortale. quia auersio est causa formalis ⁊ cõ
sumatio peccati. Quia igitur gr̃a opponit pcto eo vñ oĩa
peccata sunt vnũ: ꝓpter hoc rõne qua vnũ delet et oĩa. sed
peccata venialia non hñt oppositõnem ea rõne vnde sunt
vnum. illud eñ vnde vnũ sunt est amor inordinatus crea
ture sub deo. sed aũt ñ opponit gratie. Pre. amor ille inordi
nat⁹ non est respectu vni⁹ neqʒ vni⁹ ratõnis. quia hic ẽ ma
gis inordinatus ille min⁹. nõ sic est de auersione mortalis
vnde etsi aliqua sit oppositio gratie ex aliqua ꝯditõne illi
us cum veniali: tñ quia non opponit illi ratõne qua vnuʒ
est cum alio sicut est de mortali: non oportet ꝙ si deleʒ vnũ
veniale ꝙ delet omnia sicut ex pte alia. ¶ Ad hoc qd obij
citur. ꝙ si aliquis habet decem venialia q̃ ratione delebit
hoc: et illud. dicenduʒ ꝙ non seqtur. posito eñ ꝙ aliquis
accomodauerit alicui. xv. diuisim. ita ꝙ primo. x. post. v.
iam debet ei. xv. si debitor impotens soluere totuʒ debitũ
soluat ꝑtem scilicet. v. non est maior ratio quare illa. v. sa
tisfaciant ꝓ debito vnius quinarij q̃ alterius vel tercij. tñ
ideo non seqtur ꝙ illa. v. soluta. aut satisfaciant pro omni
bus quinarijs debitis: aut nullis. immo in voluntate cre
ditoris est accipere. v. soluta. vel pro primo quinario vel ꝓ
secundo vel tercio. sic est in proposito. In voluntate enim
dei est ſm deuotõnem sumentis dimittere ei actus venia
liuʒ plures vel pauciores. vnde in agentibus ex necessita
te ſm naturam tm̃ tenet dictum argumentuʒ. in agentib⁹
ꝯo voluntarie non tenet. existimo tamen ꝙ gratia illi⁹ sa
cramenti delentur citius venialia que magis ꝯtraria sunt
effectui huius sacramenti principali. qui est vnio mẽbro
rum adinuicem et cum capite. sicut sunt venialia que ꝓ
ueniunt ex defectu amoris. vt sunt venialia odij vel discor
die et hmõi. et consequenter alia que min⁹ sunt contraria
sicut que ꝓueniunt ex defectu fidei. Hoc videtur innuere
Bern. in sermone quodam dicens. Sacramentum illud
duo operatur in nobis. vt videlicet et sensum minuat ⁊ in q̃
uioribus peccatis tollat oĩno ꝯsensum. si quis vestrũ non
tam sepe modo nec taʒ acerbos sentit mot⁹ iracũdie luxu
rie inuidie aut ceteroꝝ hmõi. gratias agat corpori ⁊ sangui
ni domini qm̃ virtus operatur in eo sacramenti. Potest igi
tur dici. ꝙ sicut prima ⁊ principalis vnio membroꝝ adin
uicem et cum capite est ꝑ caritatem. scd̃a ꝑ fideʒ: sic ꝑmo
que ꝯtraria sunt principali effectui hui⁹ sacramenti venia
lia scilicet que ꝓueniunt ex defectu amoris. secundo ex de
fectu fidei delent. Unde in deletõne venialium. primo de
lentur vt existimo venialia que ꝓueniũt ex defectu carita
tis: secundo que ex defectu fidei. nec dico defectũ carentiã
sed imꝑfectõeʒ et etiã in his semꝑ primo que primo mõ cõ
trariant: hoc tñ non assero sed opinando dico. ¶ Ad illud
qd obijcit. venialia nõ delent nisi gratia ꝑfecta ⁊c. Dicen
dum ꝙ cum dicitur gr̃a ꝑfecta duo dicunt. scꝫ gratia et ꝑ
fectio. Unde dico ꝙ licet gratia nõ sit effectus hui⁹ sacra
menti dico gr̃a gratũfaciens: tñ ꝑfectiõ e⁹ est qnqʒ effectus
illius sacramenti. dicit eñ Innoc. ꝙ ꝑ huius sacramenti
virtutem vniuerse virtutes augent et omniũ gratiaꝝ fru
ctus exuberant. ratione igitur hui⁹ augmenti gratie quod
est a vtute hui⁹ sacri: delet gratia venialia. ¶ Ad aliud qd
obĳ. ꝙ venialia sunt maioris inherentie q̃ mortalia. vñ re
quirit ad coꝝ deletõeʒ virt⁹ maioris efficacie q̃ virtus de

lens mortalia. dōm q̄ nō dicunt maioris inherentie quia
tenaci⁹ insunt aīe ⁊ difficili⁹ tollunt: ſ q2 pueniūt ex causa
difficili⁹ cohercenda ne fiāt. q2 quātacūq3 assit diligentia:
nō pōt hō sibi cauere oīno a venialib9. nō igit̄ dicit̄ q̄ sūt
maioris inherentie q2 tenaci⁹ insunt: ſ quia cā vn̄ insunt
nō ita pōt coherceri q̄n insint sicut pōt causa mortaliū. vel
dicunt̄ esse maioris inherentie. nō quia aliq̄ determinate
magis inherēt: sed q2 aliq̄ indeterminate. vn̄ maioritas i-
herētie referēda ē indeterminate ad aliqd oīm non deter-
minate ad vnū. ¶ Ad id qd obijcit̄. q̄ si delet venialia. faci
ens ꝯfessionem de venialib9 p⁹ susceptiōez iniuriat̄ sacr̄o.
Dicendū q̄ hoc nō est verū. q2 etsi virtute illi⁹ delent̄ veni
alia. eo q̄ nō ꝯstat' que venialia: ꝓpter hoc ad puritatē cō-
scientie maiorē expedit ꝯfiteri illa post sumptiōez. nec ex
hoc p̄iudicat̄ ipsi sacr̄o in aliq̄. ¶ Ad aliud qd obijcit̄. q̄
mortale sequens baptismū euacuat ⁊c̄. dōm q̄ nō est sile.
q2 mortale sequens susceptiōez baptismi oīa tollit ḡtui-
ta in susceptiōne collata: ꝓpter incōuenientiā3 mortalis et
ḡtuitorū. qd nō facit aliqd veniale. vn̄ si nō tollit aliquod
gratuitū nec tollit ḡram hoc sacramento roboratā. vn̄ nō
est simile qd ꝓ simili inducit̄. ¶ Ad illud qd obijcit̄. q̄ qn̄
aliqs existit in dispositiōne ꝯtraria effectui alicui⁹ sacr̄men
ti. non h3 efficaciā in illo. Dicendū q̄ hoc veru3 est q̄tum
ad illd pcm̄ qd tūc manet i actuali volūtate: n̄ q̄tū ad alia
⁊ loquor de venialib9. Contrito enim sup̄ vno veniali re-
mittitur illud. licet sit in voluntate actuali alteri⁹. silr di
co in ꝓposito q̄ licet aliqs existat in actuali voluntate vni
us venialis hn̄ virtute hui⁹ sacramenti remittit̄ illi aliud
nō tn̄ illud. ſ de mortali generaliter verū est. q̄ existente i
actuali volūtate vni⁹: nō remittit̄ nec illud nec aliud. Un̄
generaliter est verū q̄ si aliqs est in dispositiōe ꝯtraria ef-
fectui alicui⁹ sacramenti ex volūtate alicui⁹ mortalis: vir-
tus sacramēti nō h3 in illo effectū. nō similiter est si ex vo-
luntate alicui⁹ venialis sit in dispositiōne ꝯtraria effectui
alicuius sacramenti.

Articulus secundus

Consequēter querit̄ an virtute hui⁹ sacr̄i deleā-
tur mortalia. Et primo si deleantur q̄tum ad
culpam. Secundo si q̄tum ad penam.

Circa primum sic §. j.

ꝓcedit̄. primo ad ꝑtem affirmatiuā. Julius papa de ꝯse.
di. ij. Cum oīe crimē atq3 pcm̄ oblatis deo sacrificijs de-
leatur. qd decetero ꝓ delictoꝝ expiatiōne deo dabit̄: qn̄ in
ipsa sacrificij oblatiōne erret. Ecce plane dicit Canon. q̄
oīe crimē et oīe pcm̄ hoc sacrificio delet̄. ¶ Ite3 Hyl.
viij. de trini. Hec accepta atq3 exhausta faciūt vt et nos in
xp̄o et xp̄c in nob sit. ſ hec nō sūt nisi ꝑ grā3 gratūfaciēte3
q̄ in hoc sacramento ꝯfertur grā gratumfaciens. ¶ Item
Dam̄. corp⁹ xp̄i oīs lesionis ē vnctō oīs sordis est pur
gatio. ¶ Item ide3 caro xp̄i est sp̄us viuificās. sed non vi-
uificant̄ nisi mortui. ergo ⁊c̄. ¶ Item in collecta df. sit ablutō
scelerū sit fortitudo fragiliū. scelera dicunt̄ pcā mortalia
quoꝝ ablutiōe3 postulat ecclesia virtute hui⁹ sacramenti.
sed frustra fieret hm̄oi petitio: nisi virtute hui⁹ sacramen
ti fiat hm̄oi ablutio. ¶ Item Joh. vj. Qui māducauerit ex
hoc pane viuet ineternū. ex hoc p3 q̄ manducanti ꝓmittit̄
vita eterna ſ non ꝓmittit̄ vita eterna nisi merenti virtute
gratie gratumfacientis. ergo cum comedenti ꝓmittatur vita
eterna: comedens efficacia hui⁹ sacramenti meret̄ vitam
eternam. ſ nō nisi gratia gratūfaciente: igitur effectus hu
ius sacramenti est gratia gratūfaciens. ¶ Item sacramē-
tum istud est sacramentum siue signu3 passionis xp̄i sicut
et baptismus. et ita expꝛesse significat passione3 xp̄i sicut
et baptismus significat. si igitur baptismus virtute passi-
onis xp̄i quam significat delet mortalia: et hoc sacramen-
tum silr delebit. ¶ Ite3 maxime ꝯgruit illud sacramentū
in quo ille est qui est auctor gratie ⁊ indultor peccatorum
est sacramentum ⁊ res habundare in effectu gratie respe-
ctu alioꝝ sacramentoꝝ. cum ergo in alijs sacramentis confe-
ratur gratia delens mortalia: maxime vt videtur debet ſ
huic sacramento dari. ¶ Item de baptismo ita est. q̄ eius-
dem efficacie est vnus et alius q̄tum ad deletiōnem culpe
mortalis. similiter videtur debē esse de imolatione corpo-
ris xp̄i. et ita immolatio in altari tante debet esse efficacie
quante immolatio in cruce. ¶ Item Ambro. de sacramen
tis. potior est veritas q̄ figura. Item. j. Corin. x. hec autē
in figura facta sunt. glo. In bonis multo melius est quod
ꝑ figuram signatur q̄ ipsa figura. ex hoc habetur q̄ res si
gnata ꝑ signum vel sacramentū melior est q̄ ipsum signū
sed passio domini signum est huius imolatiōnis: igitur hec
immolatio potior est. sed bonitas sacramentoꝝ est ex effi
cacia eorum. igitur cum morte xp̄i deleta sint mortalia: et
hac immolatiōne debent̄ deleri. ¶ Contra. Augu. ad Re-
natum. Quis offerat corpus xp̄i nisi pro his qui sunt mē
bra xp̄i. igitur non habet hoc sacramentum efficaciam ni-
si in membris xp̄i: sed nullum membrū xp̄i habet peccatū
mortale. ergo ⁊c̄. ¶ Item Amb. Sp̄ualiter manducat: qui in
nocentiā ad altare portat. ſ nullus existēs in mortali por-
tat innocentiā: ergo nec manducat sp̄ualiter. sed in sp̄ualiter
manducantib9 habet tn̄modo effectu3. ergo ⁊c̄. ¶ Ite3 si de-
let pcm̄ mortale. aut hoc est in indigne accedentib9: aut i
digne. Non in indigne: quia tales sibi iudicium mandu-
cant et bibūt. j. Corin. xj. ergo digne accedentib9. sed si qs di-
gne accedit. accedit sine mortali: igitur in talib9 non delet
mortale. ¶ R̄nsio. et dicit Inno. iij. Eucharistia si digne
sumat̄ a malo liberat et ꝯseruat in bono. venialia delet et
cauet mortalia. Unde p̄mittit̄ in oratiōne dn̄ica. Panem
nostrum ꝯsubstantialem da nobis hodie. et statim adiun-
gimus dimitte nobis debita nostra. et ne nos inducas in
temptatiōe3 sed libera ⁊c̄. quia ꝑ panem istum liberamur
a malis p̄teritis. p̄ntib9 et futuris. hec Inno. igitur effe-
ctus hui⁹ sacramenti sunt. deletio venialis: cautela mor-
talis: et augmentū gratie qua homo ꝯsumat in bono. cum
igit̄ dicūt sacri orthodoxi. q̄ virtute h⁹ sacr̄i delentur cri-
mina et abluuntur scelera: hoc non dicunt quia effect⁹ pro
prius hui⁹ sacramenti sit delere crimina: sed quadam im-
proprietate loquendi. et ad ꝯmendatiōnem sacramenti di
cunt illa deleri. quia ab illis cauet̄ virtute sacramēti ⁊ cō-
sumatur in bono. Dicunt igitur virtute huius sacramen-
ti mortalia deleri: non quia hec insunt et hoc sacramento
delentur: sed quia augmento gratie roboratur homo con-
tra pronitatem ad malum et redditur caut⁹ circa negligē
tiam siue ignorantiam existentib9 quibus non labitur in
peccatū mortale. vnde dicit̄ mortale deleri quia delent̄ im
pedimenta ad mortale. Pre. in ꝯsumatione in bono omnia
mala ꝑfecte delentur. quia et reliquie maloꝝ et reatus.
quia igitur et consumatio hec habetur virtute hui⁹ sacra-
menti: non incongrue dicitur omne peccatum hoc sacrifi-
cio deleri. eo enim est perfecta deletio: quo fit in bono con
sumatio. Ex his patet responsio ad primum. ¶ Ad aliud
quod dicit Hyl. q̄ hec exhausta faciunt vt nos simus in
christo ⁊c̄. Dicendum q̄ hoc nō intelligitur q̄ virtute hu
ius sacramenti non vniti vniantur: dico efficacia genera-
li: sed quia vnitum fortius vnit et in vnione illa perseuerā
ter conseruat. Unde cum dicit. facit vt nos simus in deo.
sensus est. facit vt nos qui sumus in deo simus firmi et in
eo conseruemur. ¶ Ad illud Damasc. q̄ est omnis sordis
purgatio. dicendum vt dictum est. hoc dicit̄ q2 in eo q̄ fa-
cit consumare in bono ꝑfecte purgat et q̄tum ad reliqui-
as peccati et reatu3. Item quia purgat vicia q̄ sunt cause
allicientes ad peccatū: roborando in gratia ⁊ in virtute.
¶ Ad illud quod dicit Dam̄. q̄ est sp̄us viuificans. Dicē
dum q̄ hoc est ꝑ ꝯinuatiōe3 in vita non ꝑ collatiōem vite:
nisi in casu vt alibi patet. ¶ Ad quod obijcit̄ de collecta il
la. sit ablutio scelerū patet responsio. ab hoc enī sacramen
to est ꝑfecta ablutio inq̄tum ab ipso est consumatio in bo-
no. ¶ Ad quod obijcitur. q̄ qui manducauerit ex hoc pa-
ne viuet ineternum ⁊c̄. hoc non dicitur quia manducādo
meret̄ vitam eternā: sed quia hoc cibo roboratur in virtu
te et consumat in bono ad quod sequit̄ vita eterna. Unde

licet comedenti pmittatur vita eterna nõ ꝓpter hoc sequitur ꝙ efficacia hui⁹ sacramenti mereat̃ comedens vitam eternã vt causa efficiente ſ vt coopante. Gratia eñ gratum faciens siue virt⁹ gratuita est vt efficiens meriti huius. ſ virt⁹ sacramenti coopatur meriti roborando illũ in dãdo et ꝯseruando. ¶ Ad id qd̃ obijcit̃ ꝙ ita expsse est sacrm passionis xp̄i sicut baptism⁹ ⁊c̃. Dicendũ ꝙ etsi vtrũqꝫ sacramentũ repñtat passionẽ xp̄i differenter tñ: quia baptismus primo passionem: hoc sacramentum xp̄m passum. Panis eñ et vinũ significant primo xp̄m q̄ fuit ex purissimis portõnib⁹ carnis. et guttis sanguis beate v̄ginis. vnde oblatio ista que fit in altari. repñtat xp̄m oblatuꝫ in ara crucis. Sed sacramentum baptismi significat p̄mo ablutionem. qua fuit homo purgatus virtute passionis xp̄i. Illa eñ ablutio aque repñtat ablutõem que fiebat in effusione sanguinis. de qua. j. Apoca. Lauit nos a pc̄tis nostris in sanguiñe suo. Pre. signat imersionẽ xp̄i in mortem s̄m ꝙ dicit̃ Ro. vj. Quicũqꝫ baptizati sum⁹ in morte xp̄i baptizati sum⁹. Glo. in silitudine mortis ipsi⁹. vt sicͭ xp̄c semel mortuus est in carne ⁊ semꝑ viuit: ita ⁊ nos mortui malo semꝑ viuim⁹ ꝑ baptismũ bono. Unde q̄tum ad illũ efficit baptismus scꝫ ablutõneꝫ a culpa. et q̄tum ad illud qd̃ nõ facit. scꝫ imersionẽ xp̄i in mortẽ: repñtat primo passionẽ xp̄i. Baptismus igit̃ primo significat passionẽ xp̄i. sacrm aliud xp̄m passum. vnde istud est sacramentũ vt est in facto esse: sacramentũ baptismi vt est in fieri. solũmodo eñ est sacrm vt est in fieri scꝫ in ablutõne. vnde dico ꝙ expressius repñtat baptismus illud qd̃ immediatius fuit cã salutis. ¶ Ex hoc patet rñsio ad aliud. quia ex hac repñtatione magis cõgruebat ꝙ baptismo daretur efficacia plena purgandi q̄ sacramento isto. nec in aliquo p̄iudicatur nobilitati huius sacramenti: ꝙ illo sumpto non delet̃ culpa mortalis: sed magis attestatur. Cibus enim iste ẽ sacramentalis tam nobilis et tam preciosus: ꝙ non debet dari nisi filijs. ¶ Ad id quod obijcit̃ ꝙ nullus baptismus ẽ maioris efficacie q̄ alius: igitur nec aliqua immolatõ debet ⁊c̃. Dicenduꝫ ꝙ non est simile. Baptismus eñ non se habet ad baptismũ sicut immolatõ ad immolatõeꝫ. Immolatio eñ altaris habet efficaciã ab illa que est crucis. non sic baptismus a baptismo. ¶ Ad hoc quod obijcit̃ ꝙ potior est veritas q̄ figura ⁊ significatum q̄ signum ⁊c̃. Dicendum ꝙ hoc est verũ vbi signũ habet ratõnem signi vel vmbre tm̃. sicut dicit glo. j. Corin. xj. ꝙ in bonis melius est significatũ q̄ signũ: sicut regnum celoꝝ melius terra ꝓmissionis. Passio aũt xp̄i licet sit signum immolationis quotidiane in altari: nihilominus immolatio illa melior fuit q̄ ista. et ista est in memoriam illius. Uñ Aug. de trinita. Quia morte dñi liberati sum⁹: hui⁹ rei memores in edendo et potando carnem ⁊ sanguinẽ que ꝓ nobis oblata sũt significamus.

Consequenter que .§. ij.

ritur vtrũ virtute hui⁹ sacri deleant̃ mortalia q̄tum ad penam. Et sic: videt̃. dñs ꝓnior est ad miserendũ q̄ ad iudicandũ. ⁊ ad ꝯferendũ bñficia q̄ ad subtrahẽduꝫ. Iaco. ij. Misericordia superexaltat iudiciũ. Si ḡ misc̄dia supaltat iudiciũ indigne accedẽtes diuinũ incurrũt iudiciũ. nõ soluꝫ q̄tum ad lapsum in culpã: ſ et q̄tum ad obligatõneꝫ ad penam. videt̃ ꝙ digne accedentib⁹ fiet diuina misc̄dia q̄tuꝫ ad relaxandũ culpam ⁊ penã: igitur virtute hui⁹ sacramẽti tollitur pena. ¶ Item in medicina corꝑali ita est ꝙ medicina dꝫ ꝓportõnari morbo. Uñ forti morbo fortis ꝯgruit medicina. leui leuis. Illa aũt medicina que est maximi nocumenti maxime virtutis est. A simili in sp̄ualib⁹ debꝫ medicina ꝓportionari morbo. et illa que est improportionabilis morbo et ex hoc est maximi nocumenti maxie virtutis est: ſ hec medicĩa quãdo ĩproportõnabilis est vt quando datur indignis maximi nocumenti est. Nulla eniꝫ medicina spiritualis est tanti nocumenti indigne accedentibus. igitur est maxime virtutis: ergo cum virtute alicui⁹ sacramenti tollatur culpa et pena: et virtute hui⁹ que maxima est debet tolli ⁊ culpa et pena. ¶ Contra. si hoc sacramento tolleret̃ culpa et pena. oẽs infirmi qui decedunt statim post susceptõeꝫ euolarent. ¶ Iteꝫ oĩa alia superflua erent sacramenta. ¶ Rñsio sine p̄iudicio. ꝙ effectus isti⁹ sacri non est dimissio pene principaliter: nihilominus dimittitur pena frequenter in susceptõne hui⁹ sacramenti. ſ ſ magis ẽ ex dispositõne suscipientis. quia vt habet̃ Exo. xij. Agnus paschalis debet comedi cum lactucis agrestibus. i. in amaritudine doloris de peccatis ꝓprijs et ꝯpassionis mortis xp̄i. ⁊ dolore isto comedens meretur dimissionem pene. vnde dimissio pene magis est in susceptõne h⁹ sacramenti ratõne dispositõnis suscipientis: q̄ virtute sacramenti. ¶ Ad primũ obiectũ rñdendum. Cum dicit̃ qui indigne accedit incidit in iudiciũ dei ⁊ q̄tum ad penam ⁊ culpam. igitur qui digne accedit ⁊c̃. Dicendũ ꝙ nõ ꝯportet. quia ꝙ indigne accedens incidit in iudicium dei q̄tuꝫ ad culpam et penam: hoc est ex iusticia dei que requirit vt peccata puniant̃. Unde Berñ. optabam vt deus peccata mea nesciret vel punire non vellet vel non posset. ⁊ ita deũ esse nescienteꝫ vel iniustum vel impotentem. quod si esset: deus nõ esset. Uñ si non esset iustus in puniendo peccata: non esset deus. Nihilomin⁹ in puniendo misericordia supaltat iudiciũ. ij. Iaco. quia punit citra condignũ. Dicitur igitur misericordia supaltat iudicium in puniendo: quia semꝑ misericordia diminuit de iusticia. dico q̄tum ad effectũ: similiter in retribuendo. quia retribuit supͣ merita. vbi aũt aliquid ꝯfert ex pura gratia. non dicit̃ misericordia supaltare iudicium: quia totum quod sibi fit est ex misericordia. licet igitur in omnib⁹ vbi ꝯcurrunt misc̄dia ⁊ iudicium misc̄dia supaltat. ⁊ ꝓnior est ad miserendum q̄ ad iudicandum: non ex hoc tñ ꝯsequens est ꝙ vbi ex mera gratia aliquod prestat beneficium. ꝙ quicq̄d potest ex misericordia fieri fiat. ꝓpter quod non seq̄tur ꝙ in opere misericordie dei que delet culpam aliquam virtute huius sacramenti ꝙ remittat penam. ¶ Ad id quod obijcit̃ ꝙ medicina que est maximi nocumenti maxime est virtutis ⁊c̃. Dicendũ ꝙ hoc intelligit̃ vbi medicina ex quadaꝫ violenta actione agit in suscipientem. In tali eñ medicina actõ magne violentie ⁊ magni nocumenti est iudicium magne virtutis. sed indigna susceptio hui⁹ medicine spiritualis causa est magni nocumenti. non ex hoc ꝙ medicina agit ĩ suscipienteꝫ: sed quia suscipiens grauiter peccat: cui⁹ peccati ipse est causa non actio medicine. Unde Aug⁹. iiij. de trini. Sancta malis possunt obesse. vnde ap̄ls. Qui manducat ⁊ bibit indigne iudicium sibi manducat ⁊ bibit. nõ quia illa res mala: ſ quia malus male accipit.

Membrum secundum

Consequenter querit̃ de effectu huius sacramenti qui attendit̃ in collatõne boni. Queritur ergo vtrum hoc sacramento augeãtur virtutes. Et sic: videtur. dicit eñ Innocentius. per hui⁹ sacramenti virtutẽ vniuerse virtutes augentur: et oĩm gratiaꝝ fructus exuberant. ¶ Item mgr̃ sent̃. in. iiij. di. xij. ponit illum eundem effectum. ¶ Item hoc sacramentum ꝓprie est sacramentum vnionis. aut ergo quia de nouo vnit: aut quia vnitos magis vnit cõstat quia vnitos magis vnit: sed hoc fit ꝑ augmentum virtutum. ḡ ⁊c̃. ¶ Contra. si hoc sacramento augentur virtutes. videt̃ ꝙ totiens posset sumi ꝙ ꝯtingeret ꝑuenire in hac vita ad summum gradum virtutis: ⁊ maxime ad summũ gradum caritatis. Cuius ꝯtrarium dicit Aug. dicens ꝙ illud preceptum. vj. Deutroñ. Diliges dominum deum tuum ex toto non potest adimpleri in via. ¶ Item augmentum virtutũ est effectus baptismi ⁊ confirmatõnis non ergo huius sacramenti. ¶ Iteꝫ vnius sacramenti vnus est effectus. Quare ergo magister assignat plures. preterea quis est ille vnus. ¶ Item cum aucta vna virtute augentur omnes vt habet̃ Apoca. xxj. ibi. Ciuitas in quadro posita. Glo. quatuor latera. quatuor principales virtutes. quarum vna nõ debet aliam excedere. Quare inter effectus hui⁹ sacramenti

assignatur specialiter augmentũ caritatis magis ꝙ alte-
rius ꝟtutis. ¶ Rñsio. ꝙ hoc sacramento augent̄ ꝟtutes.
nec ex hoc seqtur ꝙ ꝯtingat ꝑuenire ad summũ gradum
virtutis in via frequenti sumptõne hui⁹ sacramenti. qa et
si virtutes augent̄ hoc sacramento. qr hoc sacr̄m datur in
robur medicinã ⁊ remediũ: magis fit hec augmentatio ꝙ-
tum ad robur ne succũbat temptatõe aduersitatis. et ĩ re-
mediũ ne succũbat temptatõe voluptatis. et in medicinã
ꝙtum ad curatõez venialiũ: ꝙ ꝙtum ad augmentũ ſm es
sentiam ꝟtutũ. Vñ ꝙtum ad tria augent̄ hoc sacramento
virtutes. scʒ ꝙtum ad roborandũ ꝯtra temptiõez aduersi-
tatis. Unde dicit̄ panis ꝯfirmat cor hominis. ⁊ ꝙtum ad
efficaciã efficiendi aĩam sobriam ꝯtra incentiua volupta-
tis. Vnd̄ glo. sup illud Marci. xiiij. Accepit ihs panem.
Ebrietas felix. salutaris facietas: que quanto copiosi⁹ su-
mit̄: tanto sobrietatem mentibꝫ donare dignatur. et ꝙtum
ad curatõnem venialiũ. Unde Grego. in omel. paschali
Dedit nobis hoc sacr̄m salutis. et quia nos quotidie pec-
camus ⁊ ille iam mori nõ põt: ꝑ istud sacramentũ remissi
onem pctoꝝ ꝯsequamur. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝙ ꝟtutes
augent̄ ꝑ baptismũ ⁊ ꝯfirmationeʒ ⁊c̄. Dicendũ ꝙ ꝙtum
ad plura augmentant̄ ⁊ diuersa ⁊ differenter ꝑ diuersa sa
cramenta. Per baptismũ eñ augent̄ ꝙtum ad expeditio-
nem suoꝝ actuũ. Eo eñ ꝙ ꝑ baptismũ tollunt̄ pcta ꝙtuʒ
ad culpã et penã que sunt magna impedimẽta exit⁹ virtu-
tum in suos act⁹: efficiunt̄ expedite ad exercitiũ eorũdem.
Per ꝯfirmatiõez augent̄ ꝙtum ad facilitatẽ aggrediendi
ardua ⁊ difficilia. ei⁹ ē ꝯfiteri publice fidẽ xpi. Per hoc sa
cramentũ augerent̄ ꝙtum ad radicatõez. Eo eñ ꝙ ꝑ hoc
sacr̄m redditur caritas feruentior ⁊ fortior ꝙ est radix vir
tutum ⁊ ipa caritas firmi⁹ radicat̄ ⁊ alie ꝟtutes ꝯseqnter.
⁊ ex ista firmiori radicatõne augent̄ ꝙtum ad tria predi-
cta scʒ robur. remediũ. ⁊ medicinã. ¶ Ad illud qđ subiun-
gitur. ꝙ vni⁹ sacramenti vn⁹ est effect⁹ ⁊c̄. Dicendũ ꝙ ꝫ ve
rum est prim⁹ et ꝓpri⁹. plures tñ sunt cõsequentes. Effect⁹
autẽ hui⁹ sacramenti prim⁹ est vnio membroꝝ cum capite
xpo et membroꝝ adinuicẽ caritate mediante. Vñ Augu-
vnus panis ⁊ vnũ corpus ecclia dicit̄. ꝓ eo ꝙ sicut vn⁹ pa
nis ex multis granis ⁊ vnũ corpus ex multis ꝯponit̄ mẽ-
bris: sic ecclia ex multis fidelibꝫ caritate mediante et co-
pulante ꝯnectit̄. ¶ Ad hoc qđ quod querit̄ quare mgr̄ in
senten. spãliter dicit de caritate ꝙ ꝑ hoc sacr̄m auget̄ ma-
gis ꝙ de alijs virtutibꝫ. Dicendũ ꝙ eodẽ spiritu vegetãtur
oĩa membra corpis vni⁹ scʒ spiritu ꝓprio isti⁹ corpis cu-
ius sunt membra. ꝫ quedã magis quedã min⁹: ſm ꝙ mem
bra illa magis vel min⁹ vniunt̄ corpi viuificato ꝑ spirituʒ
illum. Similiter dico de corpe spũaliter viuificato scʒ cor
pore xpi mistico. ꝙ sumendo eucharistiaʒ xpo incorpat̄ et
ei spũaliter ob hoc vnitur. et corpso spiritu ei⁹ ampli⁹ viui
ficatur. Sed spũs xpi. spũssanctus est. qui et caritas est ꝑ
appropriatõez. igitur sumendo eucharistiam ꝓprie ⁊ spãli-
ter corpso caritate accendimur. et ideo dicit specialiter ꝙ
eucharistia est ad augmentum caritatis. dicitur enim sa-
cramentum amoris et vnitatis: quia specialiter nos vnit
xpo.

Membrum tercium

Consequenter querit̄ in quibꝫ hoc sacr̄m ha
bet efficaciã. Et primo vtꝝ in malis siue in-
iustis. Secũdo habito ꝙ non: vtruʒ in iustis.
Tercio vtrum maiorẽ efficaciã habeat ĩ iu-
sto sumente sacramentaliter et spũaliter ꝙ in sumente spi
ritualiter tm̃. Quarto vtrum in beatis.

Articulus primus

Queritur ꝙ vtrũ habeat efficaciaʒ esse in iniusto
scʒ ꝙ est in mortali pcto. Et sic: videt̄. Fabian⁹
papa. Et si ñ frequẽti⁹ saltẽ in ãno ter vbiqʒ ho
mines fide. ñ cõmunicẽt. nisi forte qs maioribꝫ criminibꝫ
ꝙbuslibet ĩpediat̄. In pascha vtʒ. In penthe. In natale
dñi. Ecce ꝙ hr̄ a canone ꝙ ter in ãno dʒ fidelis accedẽ ad
sacramentũ ⁊ ad sacram communionem: nisi impediatur
maioribꝫ criminibꝫ. sed ꝯstat ꝙ venialia pcta nõ dicuntur
crimina sed mortalia. ergo maiora crimina dicuntur mor-
talia. ergo videtur ꝙ non mortale quodcũqʒ impediat ac-
cessum hmõi ꝙ nec efficaciam sacramenti. ¶ Item si ali-
quis ficte vt adultus nõ ꝯtritus accedat ad sacr̄m bapti-
smi. licet sacr̄m baptismi tũc non hʒ effectum in illo: hʒ tñ
post. s. data sibi grã ꝯtritõnis. A simili videt̄ de ꝫ sacro ꝙ
si aliqs indigne accedit ad ꝫ sacr̄m efficaciã habebit. vel
ꝙre nõ. ¶ Itẽ diuina pulcritudo amica est aspectui etiam
quantocunqʒ infirmo. similiter videt̄ ꝙ diuina dulcedo ⁊
maxime illa que ꝑ incarnatõez efficitur aliquo mõ ꝓportõ
nalis gustui humano ꝯ oĩ gustui etiã ꝙtumcunqʒ infirmo
sit amica. ꝙ dulcedo hui⁹ sacramenti in quo sumit̄ fili⁹ dei
incarnat⁹ oĩ gustui est amica. ꝫ in oĩ tali habet effectũ
ꝙ ⁊c̄. ¶ Item sicut dic Dam. Caro xpi est sicut carbo igni-
tus. Ignis eñ non solũ agit in secũ ꝑticipantẽ ꝫ in omino
ꝯtrario. silr̄ videt̄ de hoc carbone ignito ꝙ nõ soluʒ habe-
at efficaciã in ꝑticipante secũ. i. in iusto: sed etiã in ꝯtrario
i. in iniusto. ¶ Item esto ꝙ aliqs nõ habens ꝯscientiã mor
talis attritus ⁊ ꝯfessus accedat ad altare: est tñ in mortali
ſm veritateʒ. Iuxta illud. j. Corin. Nihil mihi ꝯscius suʒ
ꝫ non in hoc iustificat⁹ sum. ⁊ mouet̄ ad accedẽdũ: qr tenet̄
saltẽ semel in anno accedere. et scit ꝙ peccaret si ñ accedẽt
et cũ voluntate cauendi sibi a pcto in isto accessu vt videt̄
sacr̄m habebit aliquẽ effectum deletõnis culpe mortalis.
exquo cũ bona ꝯscientia ⁊ attritus ⁊ ꝯfessus et bene mot⁹
accedit scʒ ne peccet mortaliter: ⁊ cuʒ voluntate cauendi a
pcto. ¶ Contra. hoc sacr̄m hʒ efficaciã mediante mandu-
catõne spũali. Manducatio aũt spũalis nõ fit nisi mediã
te caritate. ꝙ efficaciam nõ hʒ nisi in habente caritatem.
¶ Item ad istam ꝑtem pñt adduci auctoritates posite ĩ ꝓ-
blemate ꝑcedenti. ¶ Rñsio. ꝙ sacramentũ istud nõ habʒ
efficaciã nisi in iusto. Naʒ ꝓpter pñtiam saluatoris. recor-
datõneʒ hũane redemptõnis. expssioneʒ diuine caritatis
remediũ humane infirmitatis ꝙ in hui⁹ sacramenti sum-
ptõne ꝯcurrũt: nõ põt sumi ab iniusto sine maxima ingra-
titudine ⁊ ꝯtemptu. Unde quia iniust⁹ in tãta accedit in-
gratitudine: non habet sacr̄m in eo efficaciam. ¶ Ad pri-
mum dicendum. ꝙ Fabianus papa vocat maiora crimi-
na mortalia peccata. Crimen enim sumitur communiter
proprie et magis proprie. Communiter eñ dicuntur pec
cata venialia crimina. que ratione frequẽtis iterationis
hominem vilem ostendunt: ⁊ in conspectu proprio crimĩe
dignum. Hiere. Vilis facta es nimis iterans vias tu-
as. Proprie dicuntur crimina mortalia peccata. que sem
per miseriam et dispendium inferunt homini: ipsum ef-
ficiunt in conspectu dei crimine dignum. Magis proprie
dicuntur crimina illa peccata que criminalia dicũtur. vt
pote propter que peccator trahendus est in iudicium ⁊ di
gnus est accusatõne. Peccata ergo mortalia dicuntur cri
mina et grauiora respectu venialium. ¶ Ad illud qđ que-
ritur ꝺ illo qui accedit indigne et post efficitur dign⁹. vtꝝ
assequitur effectum huius sacramenti ⁊c̄. Dicendum ꝙ
non. Ratio aũt est hec. In sacramento baptismi sunt tria
scilicet sacramentum tm̃. sacramentum et res scilicet cara
cter. res tm̃ scilicet gratia abluens. existente primo semper
est scđm etiam in ficte suscipientibus: sed non tercium. ni-
hilominus si post susceptõnem sacramenti consequat̄ con
tritio: habetur illud quod deficiebat scilicet res sacramẽ-
ti tm̃. Unde quia ad illud quod est sacramentũ tm̃. seqtur
illud quod est res ⁊ sacramentum. et ſm ꝯtritõnem seque-
tem additur quod est res tm̃ scilicet gratia necessario. Si
ablutõnem exteriorem que est sacramentum tm̃ sequitur
contritio: habetur complete res siue effectus sacramenti
baptismi. et hoc est quia qñcunqʒ suscipiatur sacramẽtuʒ
baptismi suscipitur illud quod est res ⁊ sacramentum scʒ
caracter. vñ est suscipiẽn dispositõ ad susceptiõez rei tm̃ ꝙ ē
ꝯpletio sacramenti. Sed quando aliqs sumit corpus xpi
sacramentaliter tm̃. non ex hoc aliquo modo disponitur

ad assequendū rem sacramenti eucharistie in plenitudie: sed pot⁹ impedit̄ ⁊ inhabilitat̄ ad illud. vnde ꝯmestio sacramētalis tñ nullo mō operat̄ ad assecutōem effect⁹ alicui⁹ hui⁹ sacri. et ex hoc est ꝙ ex aliq̄ sequēti ad indignam sumptionē nō assequitur sumens effect⁹ ipsi⁹ sacri. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄. ꝙ dulcedo amica ē vnicuiqȝ gustui. dōm ꝙ h̄ verū est vnicuiqȝ ꝑticipāti illā. ꝟ palatuȝ nō sanū cui dulcia vident̄ amara nō ꝑticipat illā. palatū nō sanū: est palatum spūale ipsi⁹ pc̄toris. Preterea. illa diuina dulcedo q̄ omni gustui est amica: est dulcedo ipsi⁹ dei quā soli beati ꝑticipant de qua ps. Q̄ magna multitudo dulcedinis tue domine. ¶ Ad illud quod dr̄. ꝙ ad similitudinē carbonis materialis carbo ignit⁹ spūalis agit in sibi et in ꝯtrario. Dōm ꝙ sicut carbo ignitus materialis agit in simili. s. augmētando illud qd̄ inuenit simile: aliter in ꝯtrario scȝ exinaniendo illud. silr̄ est hic quodāmodo. Caro enī xp̄i q̄ est res sacra sumpta ab eo q est similis. s. iusto: est cā augmenti boni vtpote virtutȝ in illo. Sumpta aūt ab eo q est ꝯtrari⁹. s. ab iniusto est cā exinanitōnis ⁊ lesionis illius. ¶ Ad vltimū dōm sine p̄iudicio. ꝙ etsi peccator accedat ꝯtrit⁹ confessus sine ꝯsciā mortalis non hñs voluntatȝ peccādi: nō tñ assequitur effectum sacri quantū est de virtute ipi⁹. Sacramentū enī hoc nō hȝ efficaciā nisi in iustis. Quia tñ largitas diuina nō est limitata: neqȝ virt⁹ eius est alligata ipsis sacramentis. pie pōt supponi ꝙ gratiam aliquā vel donuȝ assequat̄ a domino.

Articulus secundus

Consequenter querit̄. vtrū hoc sacr̄m hēat efficaciam in iustis scȝ q̄buscunqȝ. Et sic videt̄ ꝙ hoc. ꝙ hȝ efficaciā vbi non hȝ obicem. ꝟ in nullo iusto hȝ obicē. ergo ⁊c̄. ¶ Item sacramentalis manducatō semꝑ hȝ efficaciā qñ est ꝯiuncta spūali. ꝟ semꝑ ē ꝯiūcta spirituali in iusto manducāte: q2 spūaliter manducare est in xp̄o manere vt dicit Aug. ꝟ oīs iustus manet in xp̄o. ergo ⁊c̄. ¶ Item dicit Dam. ꝙ caro xp̄i est sicut carbo ignit⁹ ꝟ hñs sensum corꝑalem semꝑ calefacit ꝑ cōtactū carbonis materialis: ergo similiter hñs sensum spūalem ꝑ carbonē spiritualem. ergo ⁊c̄. ¶ Item Amb. spūaliter manducat q innocentiā ad altare portat. Innocentiā do vocat purgationeȝ a mortali: ꝟ in tali hȝ hoc sacr̄m efficaciā. ¶ Contra. baptismus non hȝ efficaciā in adulto. nisi se p̄paret ad suscipiendum effectū illius: silr̄ nec hoc sacr̄m. et hoc habet̄. j. Corin. xj. vbi dr̄. Probet aūt seip̄m homo ⁊ sic de pane illo edat et de calice bibat. Glo. sup illud. probet. i. examinet ⁊ purget seip̄m. vt si pc̄ta sint quotidiana vel nō mortifera et dimittat ꝯfratri accessurus ad altare et dicat. dimitte nobis debita nostra: sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitoribus nostris. ⁊ sic securus accedēs de pane illo edat ⁊ d̄ calice bibat. Ecce ꝙ reqritur p̄paratio scȝ ꝑ examinatōnem ⁊ purgatōeȝ. ¶ Item efficacia hui⁹ sacramenti ꝯsistit ī deletōne venialiū ⁊ augmento virtutū. ꝟ venialia nō dimittunt̄ nisi hō se p̄paret ꝑ ꝯtritōeȝ: cū ex actu nr̄o sint ꝯmissa silr̄ nec v̄tutes augent̄: ergo nō in oīi iusto habet efficaciaȝ. ¶ Item qñqȝ accidit ꝙ iustus hȝ ꝯscientiā se grauiter peccasse vel ꝙ sit in pc̄o mortali. nec tñ est: quia freq̄nter peccatū veniale reputat̄ mortale a ꝑfectis: nec tñ ꝓpter hoc cadit a iusticia. ꝟ si talis accederet indigne accederet nec assequeret̄ effectū sacramenti. ¶ Rñsio. ꝙ hoc sacr̄m nō sp̄ habet efficaciam in iustis. Qñqȝ enī iustus accedit ad altare ita tepide ⁊ indeuote ⁊ ita sine debita reuerentia ⁊ timore ⁊ cū tanta distractōne animi: ꝙ nulluȝ reportat cōmodū: licet nō incurrat offensam mortalē. Reqritur ergo ꝙ iustus ad hoc ꝙ hoc sacr̄m habeat efficaciam in eo. ita ꝙ ex eo cōmodū reportet. ꝙ p̄parat se ꝯsiderando ad qd̄ accedat vt cum deuotōne ⁊ reuerentia accedat. Unde glo. sup illud. j. Corint. xj. Non diiudicās corpus xp̄i per hoc docet cum timore et deuotōne accedendum esse ad cōmunionem: quia dominus est cuius caro sumit̄: vt gratiam videamur redemptori reddere. vt ergo non impediat̄ efficacia huius sacramenti: debet accedens cibū istum ab alijs discernere actu fidei. deinde seipsum examinare et purgare. demum cum deuotōne ⁊ reuerentia illū assumere. hec patent per opposita istoꝝ que accidunt: qñ quis indigne accedit vt patet ex textu et glo. j. Corin. xj. ¶ Ad illud quod obijcit̄. ꝙ in viro iusto non inuenit̄ obex ⁊c̄. Dicendum ꝙ omissio preparatōnis obex est nō tm̄ peccatum. ¶ Ad illō ꝙ iustus semper manducat spūaliter ⁊c̄. Dicenduȝ ꝙ sm̄ ꝙ manducat spiritualiter est in deo manere sicut dicebatur opponendo. sicut iustus semꝑ manducat spūaliter. sed frequenter in manducantibꝰ spūaliter hoc modo nō habȝ hoc sacramentum efficaciam ꝓpter negligentiam et insufficientem reuerentiam ⁊ alios defectus qui frequenter accidunt ex ꝑte manducantis. Scōm autem ꝙ spiritualiter manducare est digne manducare. put ꝙ dico digne: modum oppositum dicit ei quod est indigne mādūcare. describitur. j. Corin. xj. in spiritualiter manducātibus semꝑ habet hoc sacramentum efficaciam. Ad istum autem modū manducandi spiritualiter requirit̄ preparatio sup̄dicta. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ spūaliter manducat q innocentiam ad altare portat. Dicendū ꝙ ille portat innocentiam ad altare q non habens maculaȝ peccati mortalis ⁊ sufficienter preparat⁹ accedit digne ad mensam dñi. vtpote qui neqȝ est in peccato mortali. nec peccat ex omissione alicui⁹ quo fit dignus ad accedendum ad sacram ꝯmunionem. Ex. ꝯcedi potest ꝙ iustus spiritualiter manducat ⁊ ꝙ sacramentum habeat in eo aliquam efficaciam. verūtamen ex negligentia eius eo scȝ ꝙ accedit non debito modo paratus. maius incurrit incōmodum q̄ assequat̄ commodum. ¶ Ad illud quod obijcitur primo pro alia parte scȝ ꝙ baptismus non habet efficaciā in adulto nisi se preparet ⁊c̄. Dicendū ꝙ immo. licet enī nō habeat efficaciam q̄tum ad collatōeȝ gratie: habet tamen efficaciā q̄tum ad collatōnem et impressionem caracteris. ¶ Ad illud quod obijcitur. scȝ ꝙ efficacia hui⁹ sacramenti consistit in deletione venialium ⁊c̄. Dicendū ꝙ cum q̄tum ad plura attenditur augmentū virtutū ꝯferꝫ in hoc sacramento vt ex dictis patet: fortasse q̄tum ad aliquod eoꝝ ꝯferendū est ei⁹ efficacia in casu ꝓposito. vtpote q̄tum ad robur contra temptatōnes vel aliquod aliud. Existimo enī sine p̄iudicio. ꝙ iustus accedens ad ꝯmunionem sacram. licet negligēs fuerit in preparando se modo debito et sufficiēti. dummodo non cadit a iusticia: assequat̄ aliquo modo effectum principalem huius sacramenti scȝ vnionem firmiorem cuȝ capite et cum membris. et ex vnione illa firmiori fortior efficitur contra temptatōnes. hoc opinando dico non asserēdo. ¶ Ad vltimum dicendum. ꝙ si iustus in casu posito accederet ad sacram ꝯmunionem peccaret mortaliter: quia hmōi accessus nō posset esse sine ꝯtemptu mortali.

Articulus tercius

Supposito ꝙ duplex modis sumitur hoc sacr̄mentum. de hoc enim erit infra questio. Consequēter querit̄ vtrum hoc sacramentuȝ habeat maiorem efficaciam in sumente sacramentaliter et spiritualiter: q̄ in sumente spūaliter tm̄. Et sic: videtur. Quia qdaȝ baptizati sunt siue baptizabant̄ baptismo flaminis tm̄. quidam baptismo fluminis tm̄: quidam baptismo fluminis ⁊ flaminis. Sed baptizati baptismo fluminis ⁊ flaminis diuina beneficia vberius assequuntur. quia eis omnino remittitur culpa et pena q̄ baptizati baptismo flaminis tm̄. licet enim talibus remittatur culpa: non tamen pena. A simili videtur hic. ꝙ qui manducat corpus xp̄i sacramētaliter et spiritualiter. vberius assequitur effectus hui⁹ sacramenti q̄ qui spiritualiter tm̄. ¶ Cōtra. spiritualis māducatio est per fidem et dilectōneȝ. vnde virtute fidei ⁊ caritatis est manducatio spiritualis. Preterea cōtactu specierum sub quibus est corpus xp̄i: nisi fide et dilectōne cōtingatur res contenta: nihil efficitur in mādūcante: ergo tantum prodest manducare spiritualiter quantum sacramentaliter et spūaliter. ex quo manducans fructū sine cōmodum assequitur solū ex fide et dilectione. ¶ Item non

magis ptingitur corpus xp̄i sub specie panis et gusta spe
ciei q̄ ex visu. corp⁹ eñi xp̄i ptentū sicut cū videt̄ species ñ
ptingit: similiter nec cū gustat̄. Corp⁹ eñi glorificatū a nō
glorificato tangi nō pōt nisi miraculo. Unde Grego. duo
mira iuxta humanā rōnez sibi valde ptraria dñs ostendit
dum p⁹ resurrectōez corp⁹ suum incorruptibile palpabile
demōstrauit. nam z corrūpi necesse est qd̄ palpat̄: z palpa
ri nō pōt qd̄ nō corrumpit̄. ¶ Item Aug. Quid paras den
tem z ventrē. Si aūt ex pmestione sacr̄ali vberius pfertur
gratia: posset sibi pueniēter rñderi: vt sacr̄m habeat me
liorem efficaciā in me. sed hanc responsionez pfutat per h
qd̄ subiungit. Crede et manducasti. igit̄ zc̄. ¶ Item Joh.
xvj. Si eñi nō abiero paclitus non veniet ad vos. vbi ha
betur ab Aug. q̄ corpalis p̄ñtia eius impediuit illos q̄
tum ad cognitōnez diuinitatis. Uñ glo. Aug. ibi. Non q̄
positus in terra nō posset dare: h̄ quia nō sunt ydonei ac
cipere: nisi cum s̄m carnē desistant nosse. hec glo. A simili
videt̄ in pposito q̄ manducatō spūalis q̄ fit sumendo eum
s̄m corp⁹: impedit spūalem q̄ fit p visionem spiritualem.
¶ Rñsio. ad multa est vtilis pmestio sacr̄alis. valet enim
ad gustum spūalem diuinitatis. z ad translatōez de hūa
nis ad diuina. Uñ Inno. Sapia dei q̄ se p visibilia mani
festat. volens euidenter ostendere q̄ ipa cibus est aiarum
carnē assumptā pponit in eduliū: vt p cibū hūanitatis in
uitaret ad gustū diuinitatis. de quo ps. Gustate et vide
te qm̄ suauis ē dñs. Totū q̄ xp̄c se exhibet nobis in cibuz
vt sicut diuinitate nos reficit quā spūaliter corde gustam⁹
ita nos hūanitate reficiat quā corpaliter ore pmedim⁹. vt
ita de visibilib⁹ ad inuisibilia: de tempalib⁹ ad eterna: de
terrenis ad celestia: de hūanis ad diuina nos transferat.
Ego sum inquit panis viuus q̄ de celo descendi: ecce cib⁹
diuinitatis. z panis quez ego dabo caro mea est: ecce cib⁹
hūanitatis. Item valet ad cognoscendū diuinā libertatē
siue largitatem in reficiendo. quia dedit corp⁹ suum sacra
mentaliter manducandū: vt vtrūq̄ scz corpus z aiam re
ficeret. Uñ existimo q̄ incentiua carnis sedant̄ ex sacra
mentali manducatōne. Item ad cognoscendū diuinaz sa
pientiam immo viuificandi hominē. de his duob⁹ Innoc.
Panis angelorz factus est cib⁹ hoim. s̄m illud pphetic̄uz
Panem angelorz manducauit homo. quaten⁹ q̄ s̄m aiam
cibum diuinitatis accipim⁹: s̄m carnem etiā cibuz huma
nitatis sumam⁹. qm̄ sicut aia rōnalis z caro vnus est ho
mo: ita deus z homo vnus est xp̄c. hoc dicit q̄tuz ad pmū
Et post. Et qa p gustum quoq̄ vitam acq̄rit: quaten⁹ vn
de mors oriebat̄ inde vita resurgeret. Dictum quippe ē de
illo. quacūq̄ die comederis morte morieris. dicit̄ autez d
isto. Si qs manducauerit de hoc pane viuet ineternum: h
dicit q̄tum ad scd̄m. Ualet etiā ad augmentū meriti ex re
cordatōne passionis quā pprie repñtat sacramentalis mā
ducatio. Uñ. j. Corin. xj. hoc facite quotienscūq̄ feceritis
Glo. Medicina spūalis est q̄ cum reuerentia degustata
purificat sibi deuotū. z memoria ibi est nostre redemptio
nis: vt redemptoris nostri memores maiora bona cōsequi
mereamur. Dicendū igitur q̄ hoc sacr̄m maiorē hz effica
ciam in sumente sacramentaliter z spūaliter: q̄ in sumēte
spūaliter tm̄. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit̄. q̄ virtute fidei z carita
tis est efficacia vtriusq̄ manducatōnis zc̄. Dicenduz q̄ h
verū est. nihilomin⁹ manducans sacr̄aliter assequit̄ cōmo
dum aliquod ex sacramentali manducatōne rōnib⁹ p̄cta
ctis. Reuera in hoc pueniūt sacramentalis z spūalis mā
ducatio z spūs tm̄. q̄ manducans sic z sic fide z dilectōne
asseqtur aliquos effect⁹ sacramenti. sed eo q̄ pmestio sac̄
mentalis supaddit spūali: acqritur aliquid comedenti sic
qd̄ nō pmedenti spūaliter tm̄. quia corpus xp̄i assumptum
sacr̄aliter transit in aiam p effectum aliquē. Unde Hug.
de sancto Uic. dispensatio ppleta est pfectum ē sacr̄m: vir
tus manet xp̄c transit de ore ad cor. hec Hugo. qre diceret
hec nisi sacramentalis pferat aliquid manducanti. ¶ Ad
aliud quod obijcit̄. q̄ nō magis ptingitur corpus xp̄i sub
specie ex gustu speciei q̄ ex visu zc̄. Dicendum q̄ etsi hoc
supponatur: non tamen sequitur q̄ eandem efficaciam ha
beat in vidente et gustante. Dominus enim dedit ipsi sa
cramento virtutem opandi in sacramentaliter manducā
tibus. quando instituit q̄ sic comederet̄. Instituit eniz vt
sic manducaret̄ vt patz Math. xxvj. Unde sicut ē in alijs
sacramentis q̄ virtutē habent cum exercent̄ s̄m q̄ domin⁹
instituit illa esse exercenda. nulli dubium est qn h sic sum
ptum scz vt dominus instituit specialem habeat effectum.
¶ Ad illud Aug. Quid paras dentem zc̄. dicendum q̄ lo
quitur de spūali manducatōne. ¶ Ad aliud Aug. sup Jo
han. q̄ non erant ydonei accipere nisi cum s̄m carnez de
sistant nosse zc̄. Dicendum q̄ non est simile hic z ibi: quia
ibi videntes xp̄m hominez oculis corpalibus tot signa fa
cere: adheserūt oino illi p̄senti sue humanitate. non eleuā
tes oculos mentis ad ipam deitatem. Unde glo. ibidez vt
spūaliter me iam noscatis: carnaliter me nosse desistatis:
neq̄ verbo carnem facto cum lacte p̄senti sitis. sed cum in
hac manducatōne oino fit aliter q̄ sensus dictat. sumens
non adheret aliquo modo dictatōni sensus sed fidei tm̄. z
eo q̄ sensus dicit contrarium veritati cui consentit admi
culo fidei: occasionaliter est sibi causa profectus perceptō
sensus: eo q̄ magis meretur credendo aliud q̄ sensus di
cit.

Articulus quartus

Consequenter querit̄. vtruz in beatis habeat h
sacramentū efficaciam. Et videtur q̄ sic per h
q̄ ecclesia instituit sacramentū illud offerri de
bere pro puulis decedentibus in innocentia baptismali. d
quibus constat q̄ statim euolent. nisi enim hoc sacramen
tum in talibus habeat efficaciam: frustra offeretur pro il
lis. ¶ Item vt habetur ab Inno. iij. s̄m antiquiores codi
ces. in secreta beati Leonis ptinetur illud. Annue nobis
domine vt anime famuli tui Leonis hec psit oblatio. sed
frustra huiusmodi fieret oratio nisi hoc sacramentum ha
beret efficaciam in animabus beatorum: cum constet Le
onem fuisse beatuz. ergo zc̄. ¶ Contra. sacramenta medi
cine sunt. sed medicina efficaciam non habet vbi non pōt
esse morbus vel infirmitas: sed in beatis nihil ē huiusmōi
ergo zc̄. ¶ Rñsio. q̄ hoc sacramentum per se loquēdo nō
habet efficaciam in beatis. valet tamen per accidens z oc
casionaliter illis. ¶ Ad hoc quod obijcitur. q̄ ecclesia insti
tuit sacrificium altaris offerendum esse pro paruulis zc̄.
Dicendum q̄ multe sunt ratōnes quare puenit missam ce
lebrari p paruulis. scz Conformitatis ecclesiastice conser
uatio. Deuotōnis fidelium. et maxime parentum excita
tio. Beneficij redemptionis recordatio. Connexionis par
uulorum cum pmembris corporis xp̄i mistici significatio.
Animarum purgandarū sarcine subleuatio. Debite diui
ne laudis expressio. Ut eniz pformitas ecclesie in exequijs
mortuorum conseruetur. Ut deuotio fidelium et maxime
parentum excitetur. vt beneficiuz redemptōnis quod ma
xime habet locum in paruulis saluandis merito redēpto
ris rememoretur. vt connexio paruulorū cum pmembris
corpis xp̄i mistici significetur. ex hoc q̄ paruulorum exe
quia sicut adultorum celebrantur. et vt debitum diuine lau
dis exprimatur que scilicet saluatori exhibenda est. ex hoc
q̄ sine paruulorū meritis gratie sue sinceritate saluantur
puenit vt pro illis missaruz solennia celebrantur z hostia
salutaris offeratur. Ex hoc enim q̄ pene animarz purgā
darum illoruz gratia mitigantur. et laus deo exoluitur z
deuotio fidelium ad eorundem meritum excitatur: accre
scit illis materia gaudij. ¶ Ad aliud. pposita questione p
facta a domino Inno. subditur responsio ab eodem dicē
te sic. sup quo respondem⁹. Ex cum sacre scripture dicat
auctoritas. q̄ iniuriam facit martiri qui orat pro martire
idem est ratōne simili de sanctis alijs consentiendum. qa
orationibus nostris non indigent. pro eo q̄ cum sint per
fecte beati: omnia eis ad vota succedunt. sed nos poti⁹ eo
rum orationibus indigemus: quos cum miseri simus vn
diq̄ mala nostra conturbant. Unde q̄ in plerisq̄ oratio
nibus continetur prosit vel proficiat hoc sancto vel illi ea

lis oblatio ad honorem et gloriam: ita debet intelligi. vt ad hoc proficit vt magis ac magis a fidelibus glorificet in terris: vt plerique reputent non indigne sanctorum gloriam vsque ad iudiciū augmentari: et ecclesiam interim sane posse augmentū glorificatōnis eorum optare.

Questio .xlij. de fractione hostie.

Sequitur de fractōe hostie que est nona pars huius tractat⁹. Circa hoc primo queritur de fractōne cōtenti. Secundo de fractōne continentis. Tercio de partium fractarum identitate. Quarto de partium significatōne. Quinto de partium repletione.

Membrum primū

Queritur ergo primo. vtrū vera fractō sit i corpore xpi. Et sic: videtur ab Aug. dicente. Norunt fideles qñ manducant carnem xpi vnusquisque accipit partem suam. quod si verū est: ergo diuiditur in partem ⁊ partem. ¶ Item hoc idem videtur ex cōfessione Berengarij. que accepta fuit a Nicolao papa. de ꝯse. di. ij. Confessus enim est corpus xpi verū manibus attrectari sacerdotis et frangi. Si ergo ista confessio accepta est vt fidelis patet ⁊c. ¶ Item corpus xpi verum manducat. ꝙ si hoc atteritur: ergo frangit. ¶ Itē species exterior est sacramentū nō corporis xpi. sed dic Hugo. si in aliquo sacramentum a similitudine recederet: verum sacramentum nō esset. Si autem species frangitur et non corpus: a similitudine recedit. ergo cum sit verum sacramentum: necesse est ꝙ corpus frangat sicut et species. ¶ Item cum species frangitur et masticatur. aut corp⁹ xpi frangitur et masticatur: aut non. Si sic: habeo ꝓpositum. Si non: et similitudo hoc pretendit. dicit em̄ Hug. ꝗtum ad nos seruat per omnia corruptibilis cibus similitudinē et tamen non amittit ꝗtum ad se inuiolabilis corporis veritatem. videtur corrodi ⁊ manet incorruptus. et similitudo est mater falsitatis: maxime cum non subest veritas ꝗ apparet: ergo hoc sacramentum non est sacramentum veritatis sed falsitatis. ¶ Contra. si corpus xpi frangeretur et diuideretur. cum sit corpus animatum: esset corruptibile. quod ei non conuenit nec est possibile. ¶ Item si frangitur et masticatur: eadem ratione ⁊ digeritur et in secessū emittitur. quod est nephas sentire. ¶ Rñsio. quidam dixerunt vt recitat magister in senten. ꝙ corpus xpi verum frangitur in sacramento. et tamen non corrumpitur. et hoc quidem fit per virtutem supra naturam sicut factum est ꝙ corpus xpi passibile datum est discipulis et tamen nō est ab eorum dentibus passum. Et in assertōne sue positōnis habere voluerunt confessionem Berengarij. sed hec positio non potest stare. quia si est incorruptibile non diuidit si frangitur diuiditur: ergo simul diuiditur ⁊ non diuidit ⁊ tunc deus faceret duo ꝯtradictorie opposita simul eē vera. quod nunꝗ faciet. Propter hoc dicendum ꝙ corp⁹ xpi verum non frangitur. immo in quotcunque partes species diuiditur. ipm corpus est totū et integrum. Unde Hugo. Si ꝯtingat aliqñ sicut ꝯtingere solet: aut videas aliq fieri in hoc sacramento que minus digna esse videbunt. noli horrere: sola species que apparet hoc habet. ¶ Ad id quod obijcitur de confessione Berengarij et verbo Aug. Dicendum ꝙ vtrūque dictum est ratione specierū exteriorum circa quas ꝯtingit esse attritōnem fractōnem ⁊ masticatōem nec modus iste loquendi est tenendus. Recipit tn̄ ecclesia confessionem Berengarij et publicauit ꝗuis minus expressam ad elidendum suam errorem: quia non ꝯcedebat corpus xpi ibi verū esse nisi sicut in signo. vnde ꝓpter hoc recepit illam ecclesia vt intelligeretur ibi vere esse: et nō vere diuidi. ¶ Ad illud quod obijcitur de manducatōne. dicendum ꝙ in manducatōne sunt tria. Masticatio. In ventrem traiectio. ⁊ incorporatio. ⁊ hec tria rñdent trib⁹ q sunt in sacramento. qr manducatō est specierum tm̄. incorporatio ꝯtentiz ad corp⁹ xpi misticū. In ventrē traiecio est nō solū spēx sed etiā corporis xpi veri. qd ibi est ꝗdiu spēs panis remanet. Non ergo dicit corp⁹ xpi verū manducari corporaliter: qr corporaliter masticet. Sicut em̄ nō frangit: sic nec masticat. sed dicit māducari rōne incorporatōnis. nō qr manducans illud sibi incorporat sed econuerso. Unde Aug. Non tu me mutabis in te sicut cibum carnis tue: sed tu mutaberis in me. i. corpori meo mistico vnieris. ¶ Ad illud Hug. si in aliquo a similitudine recederet ⁊c. Dicendū ꝙ verbū Hug. sic dz intelligi. si cibo iste sacramentalis recederet in aliquo a similitudine cibi corporalis: sacrm hoc non esset verū sacramētū sed ex hac dissimilitudine ipsa veritas manifestaretur vnde subditur. ⁊ proderet se ibi ⁊ tolleret locū fidei. neque iam crederet sed videret. Verbigratia. Si spēs panis nō esset diuisibilis neque masticabilis sic nec cōtentum. ⁊ ista recederet a cibo corporali dissimilitudine hac: iam appareret etiam secundum sensum ꝙ ibi ꝯtineretur aliquid indiuisibile ⁊ incorruptibile: et ita fides non haberet ibi locum hoc credendo. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ similitudo de qua loquitur Hug. non est mater falsitatis. qui intelligit de similitudine. que est inter ꝯmestiōnem sacramentalem que fit in masticando ipsas species et in ventrem traijciendo. ⁊ comestionem corporalem que fit comedendo verum panem. huic enim similitudini veritas subest. Non aūt loquitur de similitudine que est inter diuisionem specierum et corporis xpi contenti. si autem loquitur de illa: locum haberet argumentum sed non est sic. Et autem dicit ꝗtum ad nos sacramentum seruat ⁊c. dicit ratōne specierum. Et autem subdit ⁊ tamē non amittit ⁊c. dicit ratōne corporis xpi contenti. Et autem dicit videtur corrodi: hoc intelligitur secundum apparentiā exteriorem sensibilem. Sed sicut supra tactum est. in hoc sacramento decipitur iudicium sensus. quia ad comprehensionem veritatis hui⁹ sacramenti non potest attingere nec ꝓpter hoc est error vel deceptio in ipso. quia credit iudicio intellectus eleuari per fidem qui ad veritatis comprehensionem ꝯtingit.

Membrum secundum

Consequenter querit. Utrum in speciebus sit vera fractio. Et videt ꝙ non: qm̄ qd vere fit in signo significat fieri in signato. et si vere potest fieri in signo: vere significat fieri in signato. et si in signato non est fractio vt probatum est: ergo nec in signo. ¶ Item omīs actio terminat ad hoc aliqd scilz ad substām: sed nō est hic aliq substa nisi corp⁹ xpi qd nō frangit. ergo est hic totū fractio apparēs. ¶ Item multa apparēt in hoc sacro aliter ꝗ sunt secundum veritatē. sicut apparent hic accidentia esse in subiecto ⁊ nō sunt. ⁊ hoc nō est incōueniens. Similiter videt ꝙ nō est incōueniēs. si hic appareat fractio specierū: licet nō sit secundum veritatē. ¶ Item in diuisione cibi corporalis primo ⁊ ꝑ se fit diuisio substē. ⁊ ex ꝯsequenti ⁊ per accidens diuidunt ipa accidentia. et si non diuidit substa: nullo modo diuidunt accidentia. In illis em̄ pri⁹ est diuisio corporalis substē ꝗ corporalis quantitatis. A simili videt in ꝓposito. ꝙ si illud quod est cibus verus scz corp⁹ xpi nō diuidit nec spēs diuident. vnde vt videtur est ibi apparēs fractio nō vera. ¶ Contra. in Math. Mar. et Luc. habetur. ꝙ dn̄s bñdixit ⁊ fregit. sed ibi fuit vera benedictō: ergo vera fractio. aliter verba euāgelij non essent vera. ¶ Item diuisio sequitur quantitatē. ergo si est ibi vera quantitas: nihil īpedit qn sit ibi sit vera fractio et nō tm̄ apparēs. Rñsio. quorūdam opinio fuit ꝙ ibi nō est vera diuisio sed tm̄ apparēs. nec tn̄ est ibi falsitas vel deceptio. quia non fit ad fallendum sed ad instruendū. sicut etiam domin⁹ alio modo apparuit ꝗ erat discipulis eūtibus in emaus vt .i. Luce. nec tn̄ vlla fuit ibi falsitas. Sed ista opinio stare non pōt qr si ibi nō est vera fractō: ergo nec vere masticant species

et ita totum videtur esse fictio. Propter hoc fuit alia opio q̄ dixit. q̄ homo frangit q: actus est ex pte hominis. h̄ tñ ibi nihil frangit: q: accidentia frangi p se nō pñt. hec etiā positio stare nō pōt. quia actio si cōpletur infert passionez necessario. Et ꝓpterea est alia positio rōnabilis. q̄ vera diuisio est ibi: vera quantitas: vera soliditas. Et q: diuisio cōsequitur quantitatē p se. sicut est ibi vera quātitas: ita et vera fractio. ¶ Ad illud ergo quod obijcit. q̄ nō est fractio i signato. dicendū q̄ fractio illa nō signat fractiōez corporis xp̄i ibi p̄nti: sed signat diuisionē factā in corpe xp̄i vero i passione que p̄terijt: et distinctiōez ptium corporis xp̄i mistici que adhuc existit. ¶ Ad aliud qđ obijcit. q̄ nullum est inconueniens q̄ aliqua apparēt in hoc sacramento q̄ nō sunt ꝛc. Dicendū q̄ etsi aliqua sine incōueniēti aliq̄ apparent esse aliter q̄ sunt: tñ incōueniēs esset. si fractio specierum que apparet nō esset: cū et ipa fractio et numer⁹ ptium fractionis causam habeat cōuenientez vt infra patebit. Sicut eñ accidentia siue spēs elementoꝝ ratōne et causa conuenienti sunt sine subā vt sup̄ tactū est que nihilomin⁹ apparent esse in subā: sic ratōne et cā cōuenienti fractio q̄ apparz in ipis spēbus est f̄m veritatem in eisdem. Pre. nō cōuenit q̄ fractio specierū esset tñ apparens sicut existentia eorū in subiecto. quia ex hoc q̄ species primo offerunt cōprehensioni: et deinde ducunt in cognitionez subiecti anteq̄ ad h̄ cōueniatur: errori qui potest ex hoc oriri posset fides obuiare. Sed diuisio in prima fronte apparet vnde necesse occurreret deceptio si esset tñ apparens et non f̄m veritatem ¶ Ad illud quod obijcit p simile de diuisione cibi corporalis. Dicendū q̄ argumentū sumptum a simili ab illis que f̄m cursum naturalem p̄cedūt in hoc sacramento mirabili locū non habet: nisi forte gratia termini potest tamē dici q̄ sicut tactū est. Si enim quātitas posset esse sine corpore substantia sicut est in hoc sacramento: ad diuisionē corporis qđ est quātitas nō p̄exigeret diuisio corporis quod ē substantia.

Membrum terciū

Consequenter queritur de idēptitate ptiū fractaꝝ. Diuisa ergo hostia in ptes. Queritur an hec ps debeat dici illa. Et videt q̄ sic. p hoc q̄ accipiens vnā illaꝝ idem accipit q̄ accipiens aliaz. ergo hec est eadē quod illa. Eadem rōne pōt ostēdi q̄ hostia q̄ est in vno altari: est eadē cum illa que ē in alio ¶ Item diuersitas accidentiū denominantiū idez simplr idemptitatē illi⁹ nō tollit. Verbigratia. sortes albus et sortes currens simplr est idem. nec diuersitas importata p h̄ q̄ dico albus et currens idemptitatē illā impediūt: h̄ simplr est idem hoc albū et hoc currēs. silr videt in ꝓposito q̄ diuersitas accidentiū que p species diuersas important. ex quo idem est oīno qđ subest illis. nullā faciet diuersitatez: h̄ simplr est idem hec ps et illa: et hec hostia qđ illa. ¶ Cōtra. hec simplr falsa: hoc semicirculare est triangulare demōstratis diuersis ptibus hostie. ergo et hec: hec ps ē illa. cuz hec ps sit triangulare et illa semicirculare. ¶ Ad h̄ dōm. q̄ sicut dr̄ ab Aug. Quicqd est indignū corpi xp̄i. cōueniens tñ hostie cōsecrate: cōuenit ipi spēi. Vñ ptialis diuisio ipi⁹ hostie: spēi tñ cōuenit nō corpi xp̄i. Unde iste f̄mo non est ver⁹. hec ps ē illa. diuisio eī in ptes cōuenit spēi nō xp̄o. Iste tñ verus ē. Iste accipit idem qđ ille. accipi eñ bene pōt cōuenire corpi xp̄i. ¶ Ad aliud dōm. q̄ accidētia siue species sacri nō denoīant cōtentum. i. corp⁹ xp̄i sicut albedo denoīat sortem. Vñ nec accidens simplr cōtinens corpus xp̄i nec diuisio siue ptitio que cōuenit accidenti cōuenit ipsi corpi. Non eñ cadūt in idemptitatē f̄m nūeꝝ. spēs cōtinēs corp⁹ xp̄i et ipm corp⁹ sic acciñs et subm. Idē eī nūero est sortes et h̄ albū. Nō silr corp⁹ xp̄i et h̄ ptitū demōstrata spē cōtinente. ¶ Ad illō qđ q̄rit. si eadez ē hostia in h̄ altari et in illo demōstratis duabus hostijs cōsecratis. Dicendū q̄ eadē ratōne qua species cōtinens dicit sacramentū dicit hostia cōsecrata q̄tum ad h̄ q̄ sicut species panis dicit sacramentum: ratione eius cuius erat species. s. panis: silr hostia dicitur cōsecrata. quia panis cui⁹ species cōtinet corp⁹ xp̄i ē cōsecrat⁹ et cōuersus in corp⁹ xp̄i. Vñ cōsecratio respicit ꝓprie loquendo ipam spēm cōtinentē: nō corp⁹ cōtentū. cū nihil cōsecratōnis vel scificatōnis corpi xp̄i additū est. put est sub sacro. Vñ ꝓprie loquendo alia ē hostia cōsecrata q̄ est in h̄ altari et que est in illo. ¶ Si aūt obijciat. q̄ hostia est illud quod offert deo in hoc sacrificio. hoc aūt est corp⁹ xp̄i. Dicendum q̄ et panis dicit hostia vt patet. in oblatōne eniz panis dicit. Suscipe scte pater hanc hostiā immaculatā quā ego indign⁹ ꝛc. qui etsi nō offerat in se: offertur tñ illud in quod cōuersum est. ꝓpter quod quodāmodo singulari tamen offert. Vel est saltem cā oblatōnis vt ex v̄bis canonis misse patet q̄ sunt. Offerim⁹ preclare maiestati tue de tuis donis ac datis hostiā ꝛc. que sic exponunt. de tuis donis. i. frugibus segetū q̄tum ad panem. ac datis. i. fructibus arboꝝ q̄tum ad vinū. Si aūt hostia dicat verum corp⁹ xp̄i quod oblatū fuit in ara crucis et in hoc sacrificio offert. De qua dicit in canone misse. nos tui serui. sed et plebs tua sancta offerim⁹ p̄clare maiestati tue hostiā purā hostiā sanctā. hostiā immaculatā. panē sanctū vite eterne. eadem est hostia. Vñ Amb. In ep̄la ad Heb. In xp̄o semel oblata est hostia ad salutē sempiternā potens. Quid ergo nos nōne per singulos dies offerimus: sed ad recordatōez mortis ei⁹ et vna est hostia nō multe.

Membrum quartū

Consequenter queritur de ptiuz significatione. Obijcit ergo cōtra significatōnez diuisionis p h̄ q̄ hoc sacrm est sacrm vnionis. hoc eī sacramento significat vnio corpis xp̄i veri et mistici. Sicut eñ panis cui⁹ spēs est sacrm existit ex multis puris granis vnitis. sic corp⁹ xp̄i ex multis mēbris puris et absq; oīnis pcti macula immunis: et corp⁹ misticū ex mltis psonis mūdis et imaculatis cōsistit. ¶ Item hui⁹ sacmēti efficacia est ad vnionē membroꝝ xp̄i et eius principalis effectus est vnio eorūdem. Unde Aug. iij. de trini. h̄ sacramentum est signū vnitatis. vinculū caritatis: ergo non videt q̄ aliud debeat hic fieri quod sit signū diuisionis. fractio aūt hostie signuz est diuisionis. ¶ Item videt q̄ sufficeret diuisio i duas ptes. ita q̄ vna pars significaret caput qđ est caput et mēbꝝ. sicut vult Inno. et Hug. et etiaz sergius papa q dicit. q̄ vna ps significat corp⁹ xp̄i qđ iam resurrexit. et alia ps significet ipa membra q̄ tñ mēbra sunt. Corpus eñ xp̄c est. vniuersa eccl'ia caput scz cuz mēbris et vna ps est ipm caput. caput eñ et caput ē et ps corpis. silr habetur ab Hug. et alijs expositoribus scripture sacre. ¶ Si diceret q̄ diuisio solūmodo refert ad membra tñ. i. q̄ sūt ita membra q̄ nō caput. Contra. ab Hug. et Inno. habet q̄ vna ps illaꝝ que ponit in calice signat xp̄m in q̄tuz est membrū. ¶ Pret. dato q̄ solūmodo significent ptes ille q̄ tñ ptes ille: adhuc videt q̄ sufficeret in duas ptes diuidere. quia eccl'ia sufficienter diuiditur in viuos et mortuos ¶ Si dicat q̄ mortui sunt dupliciter. quia quidaz in purgatorio. quidam in p̄adiso. hoc non soluit: quia beati non indigent sacrificio: ergo non debent in nostro sacrificio designari. ¶ Itez videtur q̄ in plures ptes q̄ tres debeat diuidi. quia viui quidam actiui. quidam cōtemplatiui. quidam prelati. quidam boni. quidam mali. Sed si debeant signari viui sicut mortui: multoplures debent esse partes. ¶ Si dicatur q̄ mali non debent. Contra xp̄c pro omnibus se obtulit in cruce. sed hec oblatio est rememoratio illius: ergo ꝛc. ¶ Item significatio partium his versibus exprimitur. hostia diuiditur in partes tincta beatos plene. Sicca notat viuos seruata sepultos. Contra hanc expositiōez obijcitur. dicitur enim q̄ pars intincta significat beatos. Sed contra. calix significat passionez: ergo nullo mō congruit ad significandum beatos. ¶ Itez Sergius papa dicit q̄ pars illa significat corpus xp̄i. quod iam resurrexit. ¶ Itez dicitur q̄ sicca signat viuos. contra Hug. et Inno.

dicunt q vna illarum partiuz que seruantur extra calicē signantur beati. ¶ Item dicitur q pars seruata significat mortuos. Contra. pauci aut nulli reseruant: ergo nulli perficiunt sacramentū. ¶ Itez Sergius ponit expositōez hāc. Pars oblate in calicem missa corpus xpi quod iā resurrexit monstrat. Pars ꝯmesta ambulantes sunt adhuc super terraz. Pars in altari vsq ad finem misse remanens corpus iacens in sepulcro: quia vsq in finem seculi corpora sanctorum in sepulchris erūt. Potest ergo queri ratio expo'itionis eoru n qui ponunt xpm significari per etiam portōem diuisionis. et illorum qui ponunt solummodo membra alia a xpo significari p ipas ptes. ¶ Rn̄sio. q sicut habetur a mgr̄o. iiij. senten. ipsa fractio passionem xpi significat. Pre. Aug. in li. sententiaꝝ prosperi. Cuz frangitur hostia. dum sanguis de calice in ora fidelium funditur. quid aliud q dominici corpis in cruce immolatō eiusq sanguinis de latere effusio designatur. Partes autem fracte signant fm aliquas ptes corporis mistici. ꝛ qa mēbra in corpe mistico sunt in triplici differentia. quidā eni regnāt in gloria. quidam securi expectant in sepulchro. quidam autem pugnant in merito. Ideo tm̄ tres partes sunt hec aūt significantur versibus pretactis. ¶ Ad illud autē qd primo obijcit. dicendum. q licet istud sacramentum sit sacramentū vnionis et in significando ꝛ efficiendo: tm̄ nihil impedit qn fractio specierum possit aliquid significare. et pote diuisionem que fuit in passione xpi sicut species vna id est indiuisa est signuz vnionis. ¶ Ad illud qd obijcitur q tm̄ deberent esse due ptes scilicet quibus significarent caput et membra. dicendum q hoc non oportet cum ipsa mēbra in multiplici compant differentia. ¶ Ad aliud quod obijcitur. q deberet sufficere diuisio in duas ptes. cum in ecclesia nō sint nisi viui et mortui. Dicendū q mortui sunt in duplici differentia. vnde due partes sunt ad significandum illos. ¶ Ad illud quod obijcit. q non deberet aliqua esse pro beatis. Dicendum. q hoc sacrificium nō tm̄ offertur in expiationem defectuum: sed in gratiarū actōnem. et ideo pro miseris ꝛ beatis. ¶ Ad aliud qd obijcitur. q viui sunt in multiplici differentia sicut mortui. dicenduz q nō sunt in tanta differentia. Quia oēs viui indigent sacrificio expiante a culpa. vnde ꝯuenienter ꝯprehendunt sub vna differentia. Quidam aūt mortui sacrificio liberante a pena. Alij solum laudis memoriā. ¶ Ad illud qd obijcit de malis. dicendū fm Aug. q sacrificium corpis xpi solū pro his offerri debz. qui sunt de corpe xpi. nec valet q xpc pro oībus oblatus est: quia hic non signant omnes pro quibus est oblatus: sed tm̄ illi qui sunt de corpe mistico. ¶ Ad illud qd obijcit. q calix signat passionem. Dicendū q p calicē figura xpi sāguis. cuius effusio erat afflictiua valde ꝛ penalis: nihilominus gustatio sanguinis siue potatio valde est suauis ꝛ delectabilis. Dicit eni in glo. super illud. j. Corin. xj. spūaliter letificat ꝛ sic inebriat et sobrium reddat. Vn̄ calix meus inebrians q preclarus est. Propter has duas proprietates ꝛ passionem significat et patrie iocunditatem: vbi beati inebriabuntur ab vbertate domus dei. ¶ Ad illud quod per ptem intinctam significatur corpus xpi quod resurrexit. Dicendum q eadem proprietate significatur corpus quod resurrexit per partem intinctaz: quasi ipsi beati. quia resurrexit in plena et perfecta beatitudine. Unde xpc patiens et xpc resurgens per partem intinctam significatur fm duas proprietates iam dictas. quarū vna respicit effusionez sanguinis que est valde penalis: et alia potatōez que est valde suauis. sicut expressio vini d botro est valde violenta: potatio autem vini iocunda. ¶ Ad aliud quod obijcitur. q vna pars extra calicez seruata significat bonos fm Inno. et Hug. et sicca pars dicitur significare viuos. i. illos qui viuunt vita miserie. Dicenduz q sicut ps intincta significat vno modo immersos in pena: fm q calix significat sanguis effusionē. Alio modo significat imbutos gaudio fm q calix significat potū sanguis. sic ps sicca scz que nō intingit in calice significat viuos vel pote illos qui sunt extra calicē affluentie delectatōnis glie similiter ꝛ beatos vel pote illos qui sunt oīno extra calicez passionis. ¶ Ad quod obijcit. q pauci vel nulli reseruant ꝛc. Dicenduz q etsi ꝯsuetudo illa modo non seruatur forte ꝓpter pculum: nihilominus in tripertita diuisione triplex status xpi ꝯuenienter significat. ¶ Ad illud quod vltimo queritur. dicenduz q eccl'ia que est corpus xpi misticū vno ꝯsiderata ꝯtinet numerū iustorum reparatorum p xpm ꝛ sic nō ꝯtinet eccl'ia siue corpus xpi misticum ipm xpm q est caput. Alio modo ꝯsiderata ꝯprehendit numerū iustorum simpliciter. videlicet fm q extendit ad membruz reparans et membra reparata: et sic ꝯprehendit caput ꝛ membra alia. ¶ Si autē queratur quare non diuidit hostia in ptes equales. ergo ita q vna ps ꝯtinet quasi medietatem hostie: alie due aliam medietatez. Pōt dici sine piudicio. q ptes diuise significant xpm et alia membra: aut alia mēbra tm̄. fm q significant xpm q exultauit vt gigas ad currendū viam cum membris suis cōuenit ipm significari. p ptem que in duplo excedit illam ptem qua significat vna differentia membroꝝ. Est eni gigas. i. gemine substantie diuine ꝛ humane. fm aūt q significat tm̄ membra: quia vna differentia membroꝝ est adhuc in duabus substātijs. i. corpore et anime: ꝯuenit q illa significet pte que est duplicis portōnis respectu illaꝝ que significant alias differentias membrorum.

Membrum quintum

Consequenter querit de ptiū repletōne. Et qritur cū hostia rotūda sit et post fractōnez vna pars est semicircularis ꝛ alie triangulares. vtruz corpus xpi replet formas has fm q sic sunt diuersaꝝ figurarū. Et videt q sic: quia corpus xpi vbiq est in illis speciebus vbi ante fuit panis. ergo nihil relinquit in speciebus ꝯtinentibus quod nō sit repletū corpe xpi: sicut ante nihil fuit quod nō fuit repletum substantia panis. Si eni aliqua ps essz vacua a ꝯtinentia corpis xpi corpus illud nō esset vbiq in speciebus illis indifferenter in toto ꝛ in pte. Cuius ꝯtrariū dicit Hyl. scz q vbi est pars corpis est totum. ¶ Contra. oē ꝯtentū replens suū continens. est eiusdem figure cū ꝯtinente. ergo si corpus xpi replet illas formas est eiusdem figure cum illis. ergo necessario post fractōez corpus xpi est semicirculare ꝛ triangulare. ꝛ hoc simul ꝛ semel. quod est manifeste falsum. quia corpus xpi formā habet hūani corpis. licet enim sit sub sacramento: formā tm̄ naturalē nō amittit. ¶ Rn̄sio. q nulla ps spēi est vacua a ꝯtinentia corpis xpi sicut sup dictū est. nec sequitur q ꝯtentum eiusdem figure sit cū ꝯtinente. Ad hoc eniz q hoc sequeret. oporteret q fieret illa repletio per cōmensuratōez et ꝯfiguratōez totius ꝯtenti ad totum ꝯtinens et partium ad ptes. quod non est hic. licet eni corpus xpi in eadem veritate ꝛ in eadem quantitate q est in celo sit sb quolibet sacramento: ita tamen est q totū corpus xpi toti speciei respondet. similiter totum singulis ptibus: et non totum toti ꝛ ps pti. Unde non est ꝯmensuratio neq configuratō totius et ptium ex pte ꝯtenti: et totius et partis ex pte cōtinentis. et quia non est ibi configuratio neq idemptitas figurarum. non enim possunt aliqua esse eiusdem figure: nisi ipsa fm se tota et partes sue possint cōfigurari. Primum ergo scilicet hoc. omne ꝯtentum replens suum continens. est eiusdem figure cum cōtinente: est falsum. Sed si adderet p ꝯfiguratōnem totius ad totum et ptis ad ptez tūc esset verū. Sz fm hūc modum nō est corpus xpi replens spēm ꝯtinentem. Vel pōt aliter dici. q duplex est repletio quedam que respicit inanitatem quantitatis. quedaz que respicit inanitatem substantie. In illis speciebus nō est inanitas quantitatis. quia virtute supra naturam est in illis. longitudo latitudo. profunditas siue substantia. Unde inanitatem quantitatis non replet corpus contentuz sed inanitatem substantie. sed hec repletio non reddit contentum et continens eiusdem figure: sed illa que est quantitatis. Figura eniz circularis et semicircularis fm q hic lo-

quitur de illis sunt de genere quantitatis. ¶ Ex his patz
rñsio ad argumentū quo videt̃ ostendi. q corpus xp̄i sub
sacramento est eiusdem figure cum specie ꝯtinente scz hec
oīa quanta sibinuicem supposita vel intromissa non ex-
cedentia nec excellentia sunt eiusdem figure. ꝭ quantitas
que prius fuit panis: post ꝯsecratōez dō nulli⁹ substantie.
ꝛ quantitatis corpis xp̄i duo quanta sunt sibinuicez sup-
posita nec excedentia nec excessa. ergo eiusdem figure. ga
prima est falsa scz hec omnia quanta sibinuicem supposita
ꝛc. nisi subintelligat̃ q ꝭ supposito vl' intromisso fiat p cō
mensuratōez siue ꝯfiguratōez totius ad totum ꝛ ptiũz ad
ptes. ꝑre. etsi esset vltimoꝝ terminoꝝ quantitatis ꝯtinē-
tis ꝛ quanti ꝯtenti aliquo modo ꝯterminatio. quia cōten-
tum est maioris quantitatis q̄ ꝯtinens quasi incompabi-
liter. etsi totum virtute supnaturali contineatur a toto: ex
hmōi ꝯterminatōe nō relinqtur ibi idemptitas aliq̄ figu-
raꝝ. cū quātitas hmōi sit incōpabilis respectu quantita-
tis alterius. Exquo in sacramento ꝯtinet̃ corpus xp̄i i to
ta sua quantitate sine aliqua ꝯpressione. et si ꝯtineat̃ a for
ma minori respectu quātitatis corpis sui nulla oritur cō
figuratio ex hmōi ꝯtinentia. Cum eñ tres linee forme tri-
angularis ꝯtinentis corpus xp̄i ꝯtineant: illud ex oīi par
te et sine ꝯpressione: cū nulla illarū linearū sit ꝯmensura-
bilis alicui membro corporis ꝯtenti: nullam describent fi
guram in illo.

Questio. xliiij. de manduca-
tione hui⁹ sacramenti in generali.

Equitur de mandu
catōne siue sumptōne hui⁹ sacramēti. que
est decima ps hui⁹ tractat⁹. In hac parte
primo querit̃ de manducatōne in genera
li. Scđo de manducatōe in spāli. ¶ In p
ma pte primo querit̃ d numero modoꝝ manducandi que
exprimunt̃ p manducatōez spūalem ꝛ sacramentalē. Se-
cundo de idemptitate modorū. Tercio pro quanto dicat̃
quis manducare spūaliter. Quarto p quanto dicat̃ quis
manducare sacramentaliter.

Membrum primum

Ideritur q primo. si sint duo modi māducā-
di scz sacraliter et spūaliter. Et sic: videtur
p hoc q duplex est res hui⁹ sacramenti. sci-
licet significata et cōtenta: ꝛ significata tm̄.
Ipsis rebꝰ ꝯtentis a ꝓpriant̃ modi manducandi. Unde
Inno. iij. Dupliciter corp⁹ comedit̃ quia dupliciter intelli
gitur. verum qđ de virgine traxit ꝛ in cruce pependit: et
misticū quod est ecclīa xp̄i spū vegetata. ¶ Item magister
in senten. ix. di. iiij. li. Sicut sunt due res hui⁹ sacramenti:
ita duo modi manducandi vn⁹ sacramentalis alter spūal'
¶ Item ex pte sumentiuz accipit̃ numerus. quia aut boni
sunt q sumūt ꝛ hi spūaliter. aut mali et hi sacramentaliter
tm̄. Uñ Aug. bonus accipit sacr̄m ꝛ rem sacramenti. ma
lus autem sacr̄m et non rem. et vt dicit magister in sentē.
Sacr̄m est corpus xp̄i ꝓprium de virgine sumptum. Res
spūalis caro xp̄i que est vnitas fidelium. sic dicit August.
¶ Item ex pte modi sumendi sumit̃ nūerus. qz duplex est
modus sumendi scz sub spē et in fide. Unde Inno. iij. Ue-
rum corp⁹ xp̄i comedit̃ sacramentaliter i. sub spē. misticuz
aūt comedit̃ spūaliter. i. in fide. Sic igit̃ tam ex pte eoruz
qui manducant tam modi manducādi sunt duo modi tm̄.
scz sacramentaliter ꝛ spūaliter. ¶ Item in sacra scriptura
inueniunt̃ duo modi manducandi quoꝝ vn⁹ est causa vite
Joh. vj. Qui māducat me. s. digne: viuit ꝓpter me. Alia ē
cā mortis. j. Cori. xj. Qui māducat indigne: iudiciuz sibi
māducat. Prim⁹ mod⁹ māducādi ē spūalis. Ali⁹ sacralis.
Cōtra. iiij. sen. di. iiij. dz. Dōm ē aliqs suscipe sacr̄m ꝛ rē
sacramēti. aliqs sacr̄m ꝛ nō rē. aliqs rez ꝛ nō sacr̄m. Ecce
q de baptismate triplex mod⁹ assignatur. Assili vr̄ q tres
debēt esse in ꝓposito. ¶ Item in sacro baptismi et aliqs vbi
nō est nisi res vna duplex est susceptio. s. sacralis ꝛ realis
igit̃ vt videt̃ cum in hoc sacro sit duplex res: q̄tuor debent
esse modi. ¶ Itez triplex vnio ē qua vnit̃ hō deo. s. fidei ca-
ritatis ꝛ nature. Unioni fidei rñdet cōmestio sacralis. su-
mere eñ sacraliter xp̄m: est sumere eū sub signo in q̄tum ē
sub signo. Uñ Inno. Uerꝝ corpus xp̄i comedit̃ sacraliter
i. sub spē. qđ fieri non pōt nisi virtute fidei. non dico fidei
formate: ꝭ aliq̄ modo sumēdi fidem scz vel vt est in habitu
vel ꝯceptōne vel alio mō. Unioni caritatis rñdet comestō
spūalis. Comestio eñ spūalis vnit comedentē ꝯmembris
ꝛ capiti. cuiusmodi vnio est p caritatez. quare non silr̄ est
tercius mod⁹ manducādi q rñdet vnioni nature. ¶ Itē cū
aliqs mod⁹ manducatōnis rñdeat virtuti fidei sicut man
ducatio sacralis. aliquis dtuti caritatis sicut spūalis. q̄re
nō siliter aliqs virtuti spei. Sicut eñ fide fit vnio creatu-
re rōnalis pme veritati. ꝛ caritate summe bonitati: sic spe
ipsi eternitati siue maiestati summe. quare q̄ n̄ ē aliqs mo-
dus ꝯmestionis rñdens illi vnioni. ¶ Item videt̃ q nō sit
nisi vnus mod⁹ sic. vbi vnū ꝓpter alteꝝ: ibi vnū tm̄. q̄ si sa
cramentalis ē ꝓpter spūalem sicut signū ꝓpter significatuz
vna tm̄ est manducatio. ¶ Item caro xp̄i vere ē cibꝰ. q̄ sic
lucis est illūiare. ita illi⁹ carnis ē cibare. ꝭ nō corpalr̄.
q̄ spūaliter. q aūt recipit sacraliter recipit carnē ꝛ sic ciba
tur spūaliter. q̄ vn⁹ est tm̄ mod⁹ manducādi. ¶ Rñsio. dicē
dum. q duplex ē mod⁹ manducādi cui⁹ distinctō a triplici
oritur pncipio. s. a dispositiōe sumentiū. qz quidā accedūt
male dispositi. ꝛ hi manducāt sacraliter. quidaz bñ: et hi
spūaliter. Item in mō sumendi. quidam. n. sumūt ore cor-
poris et hi sacraliter. quidā ore cordis ꝛ mente q̄tū ad in-
tellectum. ꝛ hi spūaliter. ꝑre. ab ipso sacramento ga du-
plicem habet rem. s. corpus xp̄i veruz: et corpus xp̄i misti-
cum. quoꝝ si vnuz accipit̃ sine altero: sumens corpus xp̄i
veruz manducat sacraliter: sumens corpus xp̄i misticum
spūaliter. ¶ Ad primū q̄ obiectum dōm. q sicut assigna-
tur in sacramento baptismi tres modi sumendi. eo mō in
hoc sacramēto pñt assignari tres modi distincti sic. Qui-
dam sumūt corp⁹ xp̄i sacraliter tm̄. quidam spiritualiter
tm̄. quidā sacraliter et spūaliter. Nihilomin⁹ ista diuisio
que p sumptōez sacralem et spūalez est formalis simplr̄ et
p et drias simplr̄ oppositas. Illa aūt que est p sumptōnez
sacralem tm̄ et spūalez nō est ita formalis. qz vna drā ma-
terialiter loq̄ndo ꝯplectit̃ vtrāqz ꝯdiuidentiū. vñ nō disti-
guit̃ ab alia nisi materialiter tm̄. ¶ Ad aliud dōm. q si-
cut in hoc sacro est duplex res vna significata tm̄ vt corp⁹
xp̄i misticū: alia significata ꝛ significans scz corp⁹ xp̄i ve-
rum. Similiter in sacro baptismi est duplex res. vna signi
ficata tm̄ scz gratia: alia significata ꝛ significās scz cara-
cter. Unde sicut in baptismo non dicit̃ suscipe rem sacri q
suscipit caracterē sed q suscipit gr̄am baptismalem: simi-
liter hic nō dicit̃ sumere spūaliter q sumit corpus xp̄i sub
sacramento. Unde Aug. loquens de spirituali manduca-
tione dicit. quid est xp̄m manducare. non hoc est solum in
sacramēto corpus eius accipere: sed in ipso manere. ꝛ ha-
bere ipsum in se manentem. Spiritualiter enim mandu-
cat qui vnitate xp̄i et ecclesie qua sacramentuz signat ma
net. similiter ergo est in hoc et in aliqs q̄tum ad hoc. ¶ Ad
illud quod obijcitur de triplici vnione. Dicendum q acti
ones sacramentorum ꝛ in significando ꝛ in efficiendo sūt
respectu ꝑsonarum: non naturarum. quia aliquid agunt
circa personam primo et p se: non primo ꝛ per se circa na-
turam. Uerbigratia. ablutio baptismi signat ablutionem
non corpis tm̄ vel aīe tm̄ sed ipsius persone. similiter effi-
cit ablutionem spiritualem circa ipam ꝑsonam. similiter
est de aliqs. Unde cum illa vnio que est nature humane
cum deo. non importat aliquid factum circa personaz ho
minis sed circa naturam: quia in illa vnione natura hūa
na non est persona. Unio autem que fidei est et caritatis
importat aliquid factum circa personaz. ꝓpter qđ etsi ali-
quis modus comedendi respondeat illi vnioni que ē fidei
et illi que est caritatis: non tamen debet esse aliqua respō-
dens illi que est nature. Uel potest aliter dici. q in mādu-

catione hec ꝓut exercetur a dignis duo importātur. vnū
est ipsa vnio sacramenti. aliud est vnio quedam cum ipso
contento. ſm ꝙ dicitur ꝙ in sumptōne species descendunt
in ventrem et ipsum contentum in mentem. Per. indigne
sumentes sumunt tm̄ sacramentaliter. non sumentes spiri
tualiter. sed tamen credentes virtutem et veritatem sacra
menti spiritualiter tm̄ manducāt. ſm ꝙ dicit Augu. Cre
de et manducasti: et hec manducatio vnit cum corpe mi
stico. Qui aūt digne sumunt ꝑfectius sumunt. vniunt eñ
quodammodo ipsi contento. Hec aūt vnio respondet vni
oni nature. Hec igitur vnio que est in natura. repñtatur
in manducatōne sacramentali ſm ꝙ hec manducatio exer
cetur a dignis. vnde vnio que est naturarū representatur
in manducatōne sacramentali. ꝓut a dignis exercet̃. pro
pter quod non debuit modus specialis manducatōnis in
ꝑta illam vnionem assignari. ¶ Ad illud quod querit̃. q̄re
non rñdet modus aliquis virtuti que est spes. Dicendū
ꝙ hoc sacramentum est sacramentū vnionis. Eius eñ vir
tute vniunt̃ membra cum capite et membra adinuicem. ſ
virtus spei non est ꝓprie vniens: quia spes est ꝓprie futuri.
Et si obiciatur ꝙ spe fit vnio cum prima maiestate. dicen
dum ꝙ hoc non est verum q̄ntum est de actu vie: quia ē in
expectatōne et sic est. Totum autem ad actum patrie qui
est adherere summe maiestati quodāmodo vnit. i. dispōit
ad vnionem. Uel potest aliter dici. ꝙ iste manducationes
non ꝓprie distinguunt̃ ſm virtutes. quia manducatio spi
ritualis est ſm fidem et caritatem: sed ſm res sacramenti
et omne sacramentum quod habet duas res potest ꝑcipi
sacramentaliter et spiritualiter. ¶ Ad illud quod obicit̃.
ꝙ vbi vnum ꝓpter alterum ⁊c̃. Dicendum ꝙ hoc intelligit̃
si sit vnum ꝓpter alterum quod ab illo nō potest separari.
facta aūt sepatione iaꝫ non est vnum. Uel pōt dici. ꝙ vnū
et alterum ſm ꝙ dicitur vbi vnum ꝓpter alterum. non di
xit vnum simpliciter: sed vnum in relatōne. nec tm̄ est no
ta ꝑcisionis absolute. sed ordinis siue relationis. Hec ab
ꝑcisio multitudinem non excludit. ¶ Ad illud quod obici
tur. ꝙ carnis xp̄i est cibare ⁊c̃. Dicendum ꝙ actus ciban
di semꝑ recipit dispositōnem suscipientis sicut illumina
re. Unde sicut geminatur dispositio: sic ⁊ modus mandu
candi.

Membrum secūdum

Consequenter querit̃. vtrum idem sit mādu
catio sacramentalis ⁊ spūalis. Et nō: parꝫ
i. Corin. xj. Quotienscūq; ⁊c̃. Aug⁹. bonus
accipit sacramentū ⁊ rem sacramenti: mal⁹
do sacramentum ⁊ nō rem. Ad quod dicim⁹ sacramentuꝫ
hoc appellari corpus domini de virgine sumptum. rem spi
ritualem carnem xp̄i que est vnitas fidelium. Bon⁹ ergo
accipit sacrm̄. i. carnem xp̄i ꝓpriam ⁊ sanguinē. ⁊ rem id ē
vnitatem fideliū ⁊ gratie augmentuꝫ. Malus do accipit
sacramentū. i. corpus xp̄i sub sacramento. ⁊ nō rem. i. vni
tatem eccl'ie ⁊c̃. bon⁹ manducat spūaliter et sacr̃alit̃. ma
lus do sacr̃aliter tm̄. ¶ Item nō manducans mādu cat. i.
nō manducās sacramentaliter manducat spūaliter: ⁊ mā
ducans sacramentaliter non manducat spūaliter. ⁊ econ
tra hec glo. ¶ Item sup illud. j. Corin. xj. Qui manducat
⁊ bibit indigne. Queritur quō hic aliquis manducans di
catur manducare indigne: cum dñs dicat. Qui māducat
me ipse viuet ꝓpter me Joh. vj. Ad quod dicimus duos eē
modos manducandi. vnum sacramentalem quo māducāt
tam boni q̄ꝫ mali: alterum spiritualem quo soli boni man
ducant. ſm illud Aug. Quid est xp̄m manducare nō hoc
solum est in sacramento corpus eius accipe: sed in ipō ma
nere et habere ipsum in se manentem. spūaliter eñ mādu
cat qui in vnitate xp̄i et ecclesie quam ipsum sacramentuꝫ
signat manet. Nam qui discordat a xp̄o: nec carnem xp̄i
manducat nec sanguinem bibit. et sibi tante rei sacramē
tum ad iudicium quotidie accipiat. Ex his patet ꝙ alia ē
manducatio sacramentalis et spiritualis. ¶ Contra. ve
ritas rei ex veritate actus non dinoscitur. vnde vere cali
dum vere calefacit: et vere lumen vere illuminat. igit̃ cum
corpus xp̄i vere sit cibus vere cibat. sed vere cibare est spi
ritualiter cibare. quia cum sit cibus spiritualis: vera ei⁹
cibatio est cibatio spiritualis. igitur cum sit vere cibus et
spiritualis vere cibat. i. spiritualiter. ¶ Item vt dicit Gre
go. Quedā sunt summe bona. quedam infima. quedā me
diocra. Et ideo dicit Aug. alijs verbis. scꝫ ꝙ quedaꝫ sunt
maxima bona quedam minima quedam mediocra. Sed
dicit Greg. Summe bona sunt que si habeantur non con
tingit eis male vti. Sed inter oīa bona maximū est corp⁹
xp̄i. igitur si habeatur: nō contingit eo male vti. sed habet̃
cum manducatur siue sumitur in sacramento: igitur tūc
non contingit eo male vti. igitur eius vsus semper ē bon⁹.
igitur semper sumitur spiritualiter: quia vsus illius non
est bonus nisi spiritualiter sumatur. ¶ Item Damas. per
illa que sunt assueta ſm naturā: transferimur ad ea q̄ sūt
supra naturā. Idem sicut panis ⁊ vinū ꝑ comestioneꝫ na
turaliter in carnem et sanguinem transmutant̃ māducan
tis et bibentis: ita ꝓpositōnis panis et vinū ꝑ aduentū spi
ritussancti transit in corp⁹ xp̄i ⁊ sanguinem. Ex his ver
bis Dam. pꝫ. ꝙ iuxta modū manducatōis corpalis: q̄tuꝫ
ad aliquā silitudinē ingrendū est de spūali. Querit̃ q̄ vtrꝫ
dicim⁹ corp⁹ xp̄i manducari sacr̃aliter. vel rōne silitudīs
in masticatōne: qđ nō videt̃. q2 in masticatōne fit quedam
diuisio cibi ⁊ distinctō. q̄ nō ꝯuenit corpi xp̄i. cū sacr̃aliter
māducat̃. Aut rōne ꝯuersionis q̄ silr̃ nō ꝯuenit. nō eñ cō
uertit̃ corp⁹ xp̄i in corp⁹ comedētis ī hmōi māducatōe: nec
ecōuerso. Aut rōne sepationis. q̄ similit̃ nō ꝯuenit. quia ī
corpe xp̄i nihil ē impurū. Uñ nō sepatur ibi puruꝫ ab im
puro. igit̃ solūmodo ratōne vnionis. dicit̃ igitur corp⁹ xp̄i
manducari sacr̃aliter ratione vnionis eiusdem cum man
ducante. igit̃ q̄ sacr̃aliter manducat corp⁹ xp̄i. eo ꝙ vnitur
eideꝫ: dr̃ sic māducare. igit̃ cū spūalit̃ māducare nō ē aliđ
q̄ verū corp⁹ xp̄i: quia eo dr̃ manducari ꝙ virtute sacm̄en
ti vnitur: videt̃ ꝙ idem sit manducare spūaliter ⁊ sacm̄en
taliter. ¶ Item sicut dic mgr̄ in senten. ⁊ habetur in glo. j.
Corin. xj. A mure vel ab alio bruto nō sumit̃ corp⁹ xp̄i ali
quo mō. q2 etsi ꝯtingat ꝙ spēs sub q̄bꝫ ꝯtinet̃ corp⁹ xp̄i cō
municant: nullo mō ipsi corpi xp̄i vero vel mistico vnitur
igit̃ ad omēꝫ modū māducādi reqrit̃ vnio māducātis cuꝫ
māducato. igit̃ ⁊ ad māducatōem sacr̃alem. ſ qñ est hmōi
vnio est manducatō spūalis: igitur et prius. ¶ Rñsio. ꝙ
nō est eadem manducatio talis et talis. ſ diuersa. cui⁹ di
stinctō a triplici causa ortum habet vt dictuꝫ est. ¶ Ad pri
muꝫ q̄ dōm. ꝙ quedā sunt essentie que sunt semper comū
cte suis actibus sicut calidum et hmōi. et in talibus ad ve
ritatem rei sequit̃ veritas actus. quedam sunt q̄ non sunt
necio ꝯiūcte. ſ impedimentū habent qñq3 ex pte suscepti
bilis siue obiecti: talis est cibus. ꝓpter qđ non sequitur. est
vere cibꝰ: igitur vere cibat. Multi eñ sunt qui sumunt ve
rum cibū ⁊ bonū: nō tñ cibant̃ vere. imo est eis potius cau
sa mortis ꝓpter aliquod impedimentuꝫ ex parte illorum.
¶ Ad aliud dōm. ꝙ Greg. et Aug in distinctōne bonoꝝ
dicūt maxima bona ⁊ summe bona v̄tutes. q̄bꝫ null⁹ male
vtit̃. vt pꝫ ex diffinitōne v̄tutis quam ponit Aug. dicens.
Uirtus est qualitas bona mentis q̄ bene viuit̃: qua nemo
male vtit̃ ⁊c̃. Unde sub illa dr̃ia bonoꝝ non cōprehendit̃
corp⁹ xp̄i. Si aūt velim⁹ extendere nomē boni. ita ꝙ sb̄ ma
gno siue summe bono ꝯprehendat̃ corpus xp̄i. dicemus ꝙ
tūc dicit̃ haberi: qñ fide opante ꝑ dilectōem habet̃. non eñ
dicit̃ haberi cum habet̃ in pixide vel in ore. sicut nec virtu
tes dicunt̃ haberi cuꝫ habent̃ in cogitatione vel ī intellectu
ſ solū cū informant aīam. ⁊ reuera qñ sic habet̃. i. cū hñs
vnit̃ ꝑ fidem ⁊ dilectōeꝫ: nō vtit̃ male illo inq̄tum sic hr̃.
¶ Ad aliud qđ seqtur. dōm ꝙ est vnio multiplex que req
ritur ad ꝑfectā manducatōeꝫ corpis xp̄i. s. ꝑ naturam: co
gnitōeꝫ: ⁊ dilectōeꝫ. Ubi aūt est ista tria repire ſm suū ꝑfe
ctū ī māducāte: ē repiē māducatōꝫ ſm suū ꝑfcūꝫ. ⁊ vbi ali
qđ hoꝝ deficit. nō ē ꝑfcā māducatō sic̃ nec vnio. Nō igr̃ ꝙ

aliquis comedens habet fidem informē: aliquis formatā p̄s. Aliqs hʒ dilectōēʒ ꝑ modū doni gratisdati: aliqs ꝑ modū gratūfacientis. vbi aūt ē fides formata ⁊ dilectō ꝑ modum doni gratūfacientis ī manducāte: ibi est maior vnio cū manducato. ⁊ talis manducās spūaliter mādūcat. vbi aūt est fides informis et dilectio ꝑ modū doni gratisdati. ibi est minor vnio ⁊ manducatō sacramentalis. Concedēdum est igit̄. ꝙ in vtraqꝫ manducatōe sacramentali et spirituali est vnio quedā. sed differt vnio, put est sacramentalis manducationis ⁊ spūalis: eo modo q̄ dictum est. Ex h̄ patet rn̄sio ad obiecta. supponat̄ hoc ad p̄ns quousqꝫ hoc plenꝰ determinetur sicut infra fiet.

Membrum terciū

Consequenter querit̄, p quanto dicit̄ qs spūaliter manducare. Et querit̄ vtrū ex actu fidei q est credē. Et sic: videt̄ ꝑ hoc. ꝙ existente fide in actu si est manducatō est spūalis. n̄ existente fide: non est manducatō spūalis. ḡ ex fide siue ex actu fidei est manducatō spūalis. ¶ Iteʒ. j. ad Ro. Iustꝰ ex fide viuit. Idem habet̄ Abacuc. j. Uita aūt nō est sine manducatōe. Ioh. vj. Nisi mādūcaueritis carneʒ filij hominis ⁊ biberitis eiꝰ sanguinē nō habebitis vitā in vobis. Pōt ḡ sic argui. vita est ex fide et vita nō est sine mādūcatōne: ḡ manducatō hmōi est a fide siue nō sine fide. ¶ Iteʒ Aug. Crede ⁊ mādūcasti. sed ↄstat ꝙ hoc intelligit̄ de mādūcatōne spūali: ḡ videt̄ ꝙ ex actu fidei sit manducatō spiritualis. ¶ Contra. multi iniusti hn̄t actū fidei. qui etiā cum deuotōne sumūt corpꝰ xp̄i. si ḡ spūaliter manducare ē ab actu fidei: iniusti manducāt corpꝰ xp̄i spūaliter. qd̄ est ↄtra Aug. dicentem. ꝙ nullꝰ spūaliter manducat: nisi qui est mēbrū xp̄i et manet in xp̄o. ¶ Si diceret̄ ꝙ manducatō spūalis est ex actu fidei formate. i. opantis ꝑ dilectōnem. Adhuc obijcit̄. si actus fidei cum caritate sufficit ad spirituale manducatōēʒ: ḡ omē qd̄ credimꝰ ⁊ diligimus manducamꝰ: ḡ cum multa alia credamꝰ q̄ hoc sacr̄m vel rē huius sacramenti: videt̄ ꝙ manducatio spūalis sit multorū alioꝝ et omniū articuloꝝ. et ꝙ manducatio nō sit huic sacramento ꝓpria: quod falsum est. ¶ Item manducatō spiritualis dicta est ad similitudinē materialis: sed manducans materialiter sibi cibū incorpat. Qui aūt credit ⁊ diligit xp̄m: incorpatur xp̄o. ḡ potius manducat̄ q̄ manducat. ḡ videt̄ ꝙ manducatio spūalis nō est ex actu fidei operantis ꝑ dilectōēʒ. ¶ Rn̄sio. ꝙ in corpalibꝫ est ꝓprie manducatio: ⁊ ab illis ad spūalia est translata. Notandū ergo ꝙ multi actꝰ ↄcurrunt ad ꝑfectam manducatōēʒ. In commestione enim spūali sunt plures actus spūales ad instar materialis. scilʒ masticatio. refectio siue delectatio. assilatio et incorpatio. Masticatō ↄsistit in discreta deliberatōne siue ↄsideratōne illius qd̄ sumendū est in cibū. s. q̄ hn̄t cum viuificatiuū. vtpote corpꝰ xp̄i qd̄ fuit ꝓ nobis expositū in preciū ad redimendū scʒ in cruce ⁊ in altari: in cibū exponit̄ ad viuificandū scʒ vita gr̄e. Ioh. vj. Nisi manducaueritis car. fi. ho. et bibe. eiꝰ sang. nō ha. vi. in vobis. et ad nutriendūʒ ad vitā eternam. Ioh. vj. Qui manducat car. me. ⁊ bi. sang. me. hʒ vitā eternam. ad hoc seqtur delectatio siue delectabilis refectio ex ↄsideratione p̄ciositatis et bonitatis eiꝰ quod sumit̄. ꝙ est panis de celo descendēs. de quo Sapiē. xvj. Panem de celo prestitisti eis si. la. ⁊c̄. Ad hoc seqtur assimilatio. hec aūt duo scʒ deliberatō siue ↄsideratio ⁊ assimilatio fiūt ꝑ fidem. De ↄsideratōe patet. De delectatōe siue delectabili refectōne habet̄ ab Augus. q dicit. Et in cognitōe est tota delectatō iuxta illud. Ioh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te verū deū et queʒ misisti ih̄m xp̄m. Si eñ aliqs diligit aliquē nō ꝓpter hoc delectat̄ in ip̄o. h̄ si bona illiꝰ videt: tūc delectat̄. Simīr ꝑ fidem est assilatio. Un̄ Ioh. j. Dedit eis p̄tatem filios dei fieri his q credunt ⁊c̄. Incorpatio q̄ ꝓprie dr̄ vnitō. fit per amorē q est copula amātis ⁊ amati. Ad spūaleʒ ḡ manducatōēʒ reqritur ↄsideratio fidei ⁊ affectio amoris. ¶ Ad illud ḡ qd̄ primo obijcit̄ ↄ. dōm ꝙ n̄ sufficit fides q̄liscunqꝫ

h̄ reqritur illa que est opans ꝑ dilectionēʒ. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ si actꝰ fidei opantis ꝑ dilectōnē sufficit ad spūalem mādūcatōēʒ. ḡ qd̄ credimꝰ ⁊ diligimꝰ manducamꝰ. et ita oēs articulos ⁊c̄. Dōm ꝙ nō seqtur. qꝛ mādūcatō nō est cuiuscūqꝫ: si cibi. vñ nō a quolibet actu fidei opantis ꝑ dilectōēʒ est spūalis mādūcatō: h̄ solū vt est respectu cibi. ⁊ cibi talis: scʒ carnis xp̄i exposite ꝓ nobis in cruce. in preciū redemptōis et in altari in cibū educatōis siue refectōnis. ¶ Ad illud qd̄ obr̄. ꝙ mādūcās corpaliter incorpat sibi cibū ⁊ hic fit ↄtrariū ⁊c̄. Dōm ꝙ non est oīmoda similitudo in illa ⁊ hac mādūcatōe. est tñ sufficiēs silitudo ad trāslatōēʒ. qꝛ sicut in corpali mādūcatōne ē masticatō. delectatio. assilatio ⁊ incorpatio: sic in spūali. h̄ in h̄ est dissilitudo. ꝙ ī corpali mādūcās. qꝛ nobilior est ⁊ vtuosior ipso cibo: ↄuertit in se cibū. In spūali est ecōuerso: qꝛ cibꝰ est vtuosior ⁊ dignior ⁊ ↄpletior mādūcāte. Pre. nos mutabiles sumꝰ: ipse q est cibꝰ īmutabilis. Rō aūt ↄposita nulla est: quia in translatōne hmōi non requirit̄ oīmoda similitudo sed sufficit aliqualis.

Membrum quartū

Consequenter querit̄, p quāto dicit̄ quis sacramentaliter mādūcare. ⁊ querit̄ an ex sola actōne corpali. Et sic: videt̄ ꝑ simile in sacramento baptismi q eñ īmergit̄ corpaliter in aq̄ forma baptismi seruata: baptizat̄ sacr̄aliter. simīr videtur ꝙ q recipit sacr̄m hoc corpaliter manducat sacr̄aliter. ¶ Item mādūcatio spūalis attendit̄ in actōne spūali. ḡ videt̄ ꝙ sacr̄alis attendit̄ in actōne corpali. ¶ Item minima dispositio q̄ possit haberi ad hoc sacr̄m est fides informis. h̄ sine hac pōt mādūcari sacr̄aliter: ḡ sola actio corpalis sufficit. Probatō minoris. hereticꝰ sacerdos pōt cōficere. h̄ nō minꝰ est ↄficere q̄ sacr̄aliter sumē: ḡ hereticꝰ pōt sacr̄m sumere. ḡ sine actu fidei pōt sacr̄aliter mādūcari: ḡ sola actōne corpali. ¶ Item quecūqꝫ insepabiliter sūt vnita. q̄diu sunt in nullo actu sepant̄. ḡ si vnū sumit̄ ⁊ mādūcatur ⁊ aliud. sed sic se hn̄t spēs panis et corpꝰ xp̄i: igitur q manducat spēm comedit corpus xp̄i. sed nō spūaliter: ḡ sacramentaliter. ḡ comedit sacr̄aliter sola actōne corpali. ¶ Contra. ad actū sacr̄alem reqritur intentio. si eñ verba diceret aliquis ⁊ nō intenderet ↄsecrare nō ↄficeret. A simili videt̄ ꝙ et si quis sumeret spēs sacramēti ⁊ mādūcaret. ⁊ nō intenderet sumere sacr̄m: nō manducaret sacr̄aliter. ¶ Item fides est fundamentum oīm sacroꝝ. ⁊ maxime huiꝰ: quia in forma huiꝰ dicitur misterium fidei ⁊c̄. ergo si aliquis degustat ⁊ nō credit: non sumit sacramentaliter. Item duo sunt de integritate sacramenti. scilʒ significatio ⁊ sanctificatio. h̄ ei q nō credit nec significat sacr̄m neqꝫ efficaciam sanctificationis prestat: ḡ talis nullo modo manducat. ¶ Iteʒ si sola masticatio corpalis sufficeret tūc malus vel angelus assumpto carne et homo ignorans sacr̄m sacramentaliter sumeret: quod nō est verū. ¶ Rn̄sio. ꝙ sacramentaliter manducare est sacr̄m manducare ⁊ vt sacr̄m. ad hoc eñ ꝙ actus sit sacramentalis: necesse est ꝙ respiciat ipsum sacramentū vt sacramentū. ad h̄ ꝙ aliquis manducando spēs manducet sacramentum: duo exiguntur. scʒ existentia cibi et eiꝰ ad cibatum debita conuenientia. et post exigitur existentia cibi et eius ad cibandū debita siue naturalis ↄuenientia. Primū patet. qꝛ si non p̄cesserit sacramenti confectio: non pōt sequi manducatio. Scd̄m exigitur. quia cibus iste solū hominibꝫ est ↄcessus. vnde sicut hō solꝰ baptizat̄: ita corpus xp̄i sacr̄aliter a solo hoīe manducat̄. ⁊ sicut solꝰ hō suscipit sacr̄m baptismi: ita solꝰ hō suscipit sacr̄m eucharistie. Ad h̄ autē ꝙ manducet vt sacr̄m necessaria est intentio ⁊ intentōnis regulatō. vel s̄m fideʒ que est in xp̄o: vel s̄m fidem que est in altero. Intentio inquā necessaria est. Nam si quis iret ad mensaʒ ⁊ intenderet corpꝰ reficere. et aliqs ꝓ pane ↄmuni sacr̄m sibi sicut panē offerret. et ipse intenderet oīno cibum corporalem sumere: nemo diceret eum sacramentum mādūcasse.

Necesse est etiā q illa intentio dirigat vel ſm fidē que ē in ipō vel in altero: qz vł oportet q credat q ſub illa ſpecie aliqd lateat ſpūale qđ ſumere intendat: vel oportet q ſaltem intēdat ſumere qđ alios credere eſtimat q̄uis ipē nō credat. Vñ ſi aliqs hereticꝰ intendit accipe quod eſtimat eccleſiā credere corpus xpi eē: q̄uis non credat: ſacramētaliter comedit. qz q̄uis intentio ſua nō reguletur nec attingat rem ſacramēti ꝑ ꝓpriam fidem: attingit tñ mediāte fide aliena. nō ſacramētaliter comedit q̄uis nō ita attingat ſicł ille qui credit fide ꝓpria. et ſic patz ꝓ quāto dicat ſacramētaliter mādūcare. ſcz qz ſacramētū primo vere exiſtit. et ipē qui māducat illud ſacramentū ſumere intēdit. ſiue qz credit eē verū ſacramentū. ſiue qz eſtimat alios credere. ¶ Ad primū ergo qđ obiectū ē. q ſufficit ſola māducatio corpalis ⁊c̄. Dicēdū nō ſufficit. imo requirit̄ ꝑtacta ſcz q māducet ſacramentū vt ſacramentū. et ad hoc neceſſaria eſt intētio et intentōis regulatio vł fides que eſt in ipō vel que ē in alio. ¶ Ad illud ſimile de baptiſmo. dicendū. q in baptiſmo adulti non ſufficit īmerſio cū forma verboꝝ: ſed requirit̄ q aſſit intentio regulata fide ꝓpria vel aliena et ſic eſt in ꝓpoſito. ¶ Ad id qđ obijcitur ꝑ ſimile de ſpūali māducatōne. dicendū q non eſt ſilr̄. quia in actu fidei et caritatis ſemꝑ res ſpūalis attingit̄. et ita res ſpūalis nō fruſtrat̄. h̄ cū ꝗs manducat corpaliter pt̄ eē q nō attingat aliqd q̄ qđ ſpūaliter ſubeſt. nec intellectu. nec affectu. nec ꝑ ſe. nec ꝑ alterū. et ita nō māducat de ſacramētū. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ de fide informi qđ eſt mīma diſpoſitio ad h̄ ſacramentū. dicendū q nō eſt verū qz mior eſt ꝯgnitio eſtimatōis q̄ fidei informis. et miꝰ eſt intēdere facere qđ aliꝰ facit: q̄ intendere qđ credit. hic tñ qz aliqua diſpoſitō ē. ideo aliquo mō māducatō ſacramētalis eſt q̄uis nō ita plene. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ de inſeꝑabilitate. dicendu3 q et ſi inſeꝑabilia ſunt q̄tū ad ſimultatē eēndi. q̄diu enī eſt ſpēs ſimul ſunt: nō tñ ſunt inſeꝑabilia q̄tu3 ad ſimultatē patiendi. Poteſt enī ꝗs ꝑforare ⁊ frangere ſpeciem cum nihil fiat circa rem cōtentam. ſilr̄ et manducare. et qm̄ ſacramentū dicit comparatōem ad rem: nihil dicit̄ attingere rem ſacramēti niſi attingat rem aliquo genere cognitionis.

Queſtio. xliiij. de manducatōne huiꝰ ſacramēti in ſpeciali.

Sequitur de māducatōne corpis in ſpāli. et primo querit̄ de māducatōe facta in cena. ſecundo de māducatōne quā frequētat ecclia. ¶ De māducatōne prima. primo querit̄. vtrū xpc ſumpſit corpꝰ ſuū in cena. Secūdo dato q ſic. vtru3 ſumpſit illud ſpūaliter vel ſacramētaliter. Tercō quale corpꝰ dedit diſcipulis. Quarto vtrū corpꝰ ſuū dedit iude. Quīto vtrū corpus illud ſumptū in cena reſeruatu3 in pixide vſq3 ad mortē xpi moreret̄. Sextum vtrū conſecratōe facta in triduo ſepulture: fieret aīma cū corpore ſub ſpecie panis vel corpus ſine aīma. Septimo vtrum xpc potuit facere q in triduo aīma ſua eēt cū corpe ī vno loco: et nō cum eodem ī alio loco.

Membrum primum

Circa primu3 ꝓcedit̄ ſic. q̄. Ruth. Cumq3 comediſſet ⁊ bibiſſet. glo. comedit xpc ⁊ bibit: cū in cena corpis et ſanguis ſacramenta tradidit aplis. vñ qz puri ꝯmūicauerant corpis et ſanguis ⁊ ipē ꝑticipauit eiſdē. ij. ad heb. ¶ Itē leuit̄. viij. Cumq3 de ſanguie arietis. glo. eſicij. primo ſacerdos. poſtea filij eius ſanguie vngebant̄. qz xpc ī cena primo ſanguiem accepit deinde diſcipulis dedit. ¶ Item alia glo. ibidem. cum bibit et alijs bibere dedit: intelligibilem ſanguiem ſuꝑ altare. i. corpus ſuū fudit. ¶ Ite3 hiero. et habet̄ de cōſe. diſ. ij. nec moyſes dedit nobis panem verū: ſed dñs ih̄us. ipē cum aplis cōiuiua et conuiuium: ipē comedēs et qui comedit̄. Item verſus. Rex ſedet in cena turba cinctus duodena. Se tenet in manibꝰ ſe cibat ipē cibus. ¶ In veteri teſtamēto maximū ſacramentū fuit circūciſio. In nouo teſtamēto baptiſma. ſed vtrūq3 ſumpſit xpc: quare nō ſimiliter hoc ſacramētum. ¶ Contra. xpc nō fuit diuiſus a ſe. ergo nō potuit eē aſſumens et aſſumptū. ¶ Item corpus glorificatū nō indiget nutritōne ſiue cibo: ſed mortale et corruptibile. igit̄ cum aīma cōprehenſoris ſe habeat ad aīam viatoris. ſicł corpus glorificatū ad corpus nō glorificatū. aīma ꝯprehenſoris nō indiget cibo ſpūali. igit̄ cum anima xpi fuerit talis nō indigebat cibo ſiue manducatōe hmōi. ⁊ ita fruſtra ſe ſumpſiſſet. ¶ Item in ſumptōne iſta ſumptu3 nobilius eſt et virtuoſiꝰ ſumēte vt dictum eſt ſupra. et ex hoc eſt q cibus cōuertit cibatum in ſe. nō ecōuerſo. h̄ nullus cibus eſt nobilior vel virtuoſior xpo: q̄ ⁊c̄. ¶ It̄ ſumptio corpis xpi quocūq3 modo ſumat̄ fit ſub velamie. h̄ xpc nō māducauit ſe ſub velamine: q̄ ⁊c̄. mior patz. quia aperte totū videbat. ¶ Reſpōſio. ſm q dicunt mlt̄e auctoritates. xpc ſumpſit ſeipm̄ in cena qñ tradidit ſe diſcipulis. Dicendū igit̄ q ſicut xpc ſuſcepit ſacramentu3 baptiſmatis nō neceſſitate purgatōis ſ3 diſpenſatōe noſtre informatōnis. vt eēt alijs exemplū et informatio: ad idem ſilr̄ dico q nō ſuſcepit corpꝰ ſuū ꝓpter effectū aliquem aſſequēdū ex ipā ſumptōe: ſ3 vt alijs daret exemplum ſumendi. Unde Criſ. ſuꝑ math. xxvj. dicit. Bibit ex eo vt audiētes hoc: nō dicerēt quid ſanguiem bibo et carnē māduco. vt enī nō turbarent̄ ſicut turbati fuerunt qñ multi abierūt retro. Ioh. vj. primꝰ ſanguiem ſuū bibit. ¶ Ad hoc ergo qđ obijcit̄. q xpc nō fuit diuiſus a ſe ⁊c̄. dicendū q hoc verū eſt. q̄tum ad diuiſionem ſubſtantie vel nature. verūtamē licet xpc ſemꝑ fuit idem nūero: tamē nūeroſe fuit ſimul et ſemel. qđ nulli alij indiuiduo cōuenit. vñ qz nūeroſe fuit ſimul et ſemel. et rōne ꝓprietatū ꝯtrariaꝝ ſibi ꝯuenientiū. ⁊ diuerſoꝝ locoꝝ ꝯtinētiū idē potuit eē aſſumēs ⁊ aſſumptū. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ q anima chriſti non indigebat cibo ⁊c̄. patet reſponſio ex dictis in prima reſponſione. ¶ Ad illud quod obijcit̄ q cibo ē nobilior cibato ⁊c̄. dicēdū q h̄ verū ē qñ ſumit̄ necc̄itate purgatōis ⁊ ad effectꝰ ſacramēti aſſequendos. hec necc̄itas nō fuit in ſumptōe xpi vt dictū ē. ¶ Ad illđ qđ obijcit̄ q cibo iſte ſemꝑ ſumit̄ ſub velamie ⁊c̄. dicēdū q licet oīa mirabilia huiꝰ ſacramēti q̄ alios latēt. xpc aperte videbat: nihilominꝰ corpꝰ ſuū ſumebat ſub velamine ſcz ſpēi panis. In eodem enī forma qua dedit alijs ipē ſumpſit.

Membrum ſecundum

Conſeq̄nter q̄rit̄. vtrū xpc ſūpſit ſe ſacramētaliter aut ſpūalit̄. Et nō ſpūaliter. videt̄ ſic. In ſpūali māducatōe māducans vnit̄ māducato. igit̄ cū nō poterat ſibi vniri ergo ⁊c̄. ¶ Itē in ſpūaliter māducāte auget̄ grā. hoc aūt eē nō pt̄ in xpo: q̄ ⁊c̄. ¶ Cōtra ſpūaliter māducat̄ ꝑ cognitionē ⁊ dilectōz. h̄ xpc ſūme ſe diligebat: q̄ ⁊c̄. ¶ Item qñ idē ē viator ⁊ cōprehēſor vt ſūt angeli ī adhuc ī q̄tū viator pt̄ mereri et augmētari ī eo meritū et p̄miū ex ꝯſeq̄nti. igit̄ cū xpc fuit viator: ante mortē potuit vt videt̄ ī eo augeri meritū et grā. et ita potuit ſumē corpꝰ ſuū ⁊ illa ſumptio hr̄et effectū in ipō. ¶ Itē videt̄ q nec ſacramētaliter tñ. qz vt hēt̄ ī glo. j. cor. xj. Sacramētalis ſūptio ſignificat vnionē mēbroꝝ cū capite. ⁊ ſi digne ſumit efficit igit̄ cū hūc effectū nō potuit hr̄e ī xpo qz iam erat effecta hec vnio igit̄ ⁊c̄. ¶ Itē nihil ſuꝑflue fiebat ab ipō. ſed ſacramētalis māducatio ordinat̄ ad ſpūalē: igit̄ nō māducauit ſacramētaliter: cū ſpūaliter nō māducauit. ¶ Ite3 iſte modꝰ ſumēdi ꝓprius ē malis qui accipiūt ad ſui dānatōem. ꝑterea tūc minꝰ dedit ſe ſibi q̄ alijs. qđ nō vidr̄ cū aſſūpſit optimo mō aut nullo. ¶ Reſpōſio dicūt qdā q xpc ſumpſit ſe. nec tñ ſacramētaliter nec ſpūaliter qz

neuter modus cmpetebat sibi vt videtur ex obiectio.
Unde dicūt q istud argumentū nō valet xp̄c sumpsit se
ergo sacramētaliter vel sp̄ūaliter. diuisio eñ mādacatio
nis p sacramētalem et sp̄ūalē est māducatōis ipoꝝ mē
broꝝ et nō capitis. cui⁹ māducatio nō erat ꝓpter defect⁹
alicui⁹ reparationē siue ꝓpter aliquē effectū gratie in ipo
assequēdo: sed vt esset exemplū nostre māducatōis. Aliꝗ
do dicūt q sp̄ūaliter māducauit. dicūt eñ q ibi fuit vnio
p actū amoris. et effectus fuit nō in se sed in membris. si
cut eñ nō sibi meruit sed nobis: sic p illā māducatōꝫ me
ruit vt mēbra corpis sui magis vnirent̄ sibi. ¶ Sed ꝯtra
tūc haberet effectū in nō māducante et in dormiēte. Itē
ipo baptizato nō sunt aliꝗ baptizati ergo ꝛc̄. Item sp̄ūa
lis māducatio facit vnionē māducātis ad manducatuꝫ
actu vel habitu quoꝝ neutrū fuit in xp̄o. et ideo aliē di
cēdū q sic baptismū suscepit tm̄ sacramētaliter et nō rem
sic et hoc sacramentū. et hoc in exemplū fecit vt dictū est
et fuit in xp̄o cognitio et dilectio. sed hoc non sufficit ad
sp̄ūalem māducatōem nisi sit ibi incorporatio. que nō po
tuit eē in ipo: qꝛ nō erat diuersus ab eo cui incorpat hec
māducatio. Fuit etiā xp̄c viator sed nihilomin⁹ ꝑfectis
simus cōprehēsor. et ideo ꝓficere nō poterat: nec habitu
caritatis. nec motu feruoris. Alius aūt viator quātum
cūqꝫ ꝑfectus si digne recipit hoc sacramentū: intenditur
in eo caritatis motu vel habitu. Rōne eñ gratie vnionis
qua maiorē nō potest hr̄e creatura: nō potuit in xp̄o grā
augeri. Ab instanti eñ cōceptōis tanta grā habūdauit
q illi nullo mō potuit fieri additio. nec meritū sibi: no
bis tm̄ postea meruit. Unde nō est simile de xp̄o ꝛ de an
gelis. dicenduꝫ est ergo q sp̄ūaliter nō māducauit ꝫ tm̄
sacramētaliter. sed tm̄ nō sacramētaliter eo mō quo illi q
cōtingunt contentū fide: sed extendēdo sacramētalē mā
ducatōem ad illā que attingit certa cognitōne. et q non
sumpsit sp̄ūaliter: hoc fuit ꝓpter vltimitatē sue ꝑfectōis
siue sanctitatis. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit̄ q mali sumunt sa
cramētaliter tm̄. dicendū q et si mali sumūt sacramētali
ter tm̄: nihilomin⁹ malicia nō est causa tm̄ quare non su
munt sp̄ūaliter: sed ꝑfectio gratie ꝯm vltimitatē ꝑfectio
nis. Unde ratio quare aliqs tm̄ sacramentaliter sumit
est. qꝛ nō est ydoneus ad sp̄ūalem efficaciā. et hoc pt̄ esse
duplici de causa. aut ꝓpter plenitudinem gratie: et ꝫ ꝑfe
ctōnis est et in solo xp̄o fuit. aut ꝓpter ipsius ineptitudi
nem: et hoc indignitatis est. et sic est de peccatoribꝫ. Ad
illud qd̄ obijcit̄. q vbi digne sacramētaliter sumitur: ef
ficit vnionē membroꝝ cū capite. dicendū q hoc verū est
de sumptione membroꝝ. ¶ Ad qd̄ obijcitur q sacramen
talis ordinat̄ ad sp̄ūalem. dicendū q hoc veꝝ est de sum
ptione ꝓ ē reparatōꝫ necessitatis et ꝑte sumētis. sic est de
sumptōne membroꝝ. Uel pt̄ dici sicut solet dici. q ī spi
rituali māducatōne sunt plura adinstar māducatōnis
corpalis. scꝫ deliberatio delectatō siue refectio. assimila
tio ꝛ vnio siue incorpatio. Quātum ad duo prima scꝫ deli
beratōem ꝛ delectatōem māducauit se: quia plene delibe
rauit siue cōsiderauit qd sumebat ꝛ quātū erat et quale
Preterea plenā habuit ibi delectatōꝫ. Quāto eñ magis
cognoscebat totā virtutē misterij ꝛ melius disposit⁹ erat
tātomagis delectabiliter sumpsit. Quātū ad alia duo nō
māducauit se sed qꝛ vt dictū est tria prima fiunt p fidem
scꝫ cōsideratio delectatio et assimilatio. xp̄c aūt fidē non
habuit: oportet dicere vel q xp̄c q̄tum ad hec nō come
dit sp̄ūaliter. vel si sic: hoc fecit certa scientia.

Membrum tercium

Onsequēter querit̄ quale corp⁹ dedit xp̄c
discipulis. vtrū passibile et mortale aut i
passibile et imortale. Q impassibile ꝛ im
mortale: videt̄ Math. xvij. trāsfigurat⁹ ē
ante eos. glo. illud corp⁹ qd̄ habuit p naturā dedit disci
pulis ī cena nō mortale nō corruptibile ¶ Itē Leuit. ij.
Si oblatō tua fuerit de sartagine. glo. crux sup alia formo
omnem creaturā crucifixo subiecit. ꝛ carnē eius que ante
passionē esui nō videbat̄ apta: post aptā fecit. igr̄ corpus
xp̄i nō fuit aptū esui anteꝙ̄ fuit tale quale fuit post passi
onem scꝫ in resurrectōne. i. impassibile. ¶ Item caro pas
sibilis est cōuertibilis in comedentē. igit̄ si caro xp̄i tra
dita fuisset discipulis passibilis. nō mutasset discipulos
in se: sed mutat⁹ eēt in illos. qd̄ est cōtra virtutē sacram̄
ti. ¶ Item Exo. xij. Edent carnes illas assas igni. vt ha
bet̄ ibi ex glo. p agnū significat̄ corp⁹ xp̄i qd̄ sumim⁹ in
sacro altaris. per carnē assam igni significat̄ caro xp̄i as
sata ī cruce. igit̄ si veritas debet respōdere figure: nobis
dedit xp̄c carnē suā talē qlis fuit post passionē scꝫ ī resur
rectōne. ¶ Item omī passibili pt̄ inferri passio. et omē ta
le leditur p fortem actū agētis. ergo xp̄c potuit ibi ꝑcussi
one dentium ledi et masticatōne. Ex his videtur q illud
quod dedit discipulis q fuit impassibile. ¶ Contra. j.
Cor. xj. glo. Solet queri quale corpus dederit et respō
det. dicim⁹ quale erat: qꝛ passibile et mortale. ¶ Itē ino.
iij. potest salua fide cōcedi. q tale tunc dedit quale tunc
habuit: videlicet passibile. ¶ Item sic existente corpe xp̄i
glorificato vt nunc est cōuenit dare corpus glorificatum
ita existēte corpe passibili vt tunc erat cōueniens fuit vt
daretur passibile. ¶ Item ip̄e in forma propria fuit passi
bilis. igitur si sub forma sacramēti fuit impassibilis: igi
tur idem numero simul et semel fuit passibilis et impas
sibilis. ¶ Item esto q aliquis apostolorum eucharistiaꝫ
datam seruasset in pixide vsqꝫ ī diem parasceue post pas
sionem domini. in illa hora christus mortuus fuit in cru
ce. querit̄ vtrum fuit ī pixide mortuus vel viu⁹. Si mor
tuus: habeo ꝓpositum. Si viuus: igitur fuit homo in pi
xide. sed extra nō fuit homo: quia homo mortu⁹ non est
homo. igitur simul et semel erat homo ꝛ nō homo. ꝛ ani
ma cōiuncta corpi et nō cōiuncta corpi. ¶ Item quedam
sunt forme absolute vt albedo nigredo et hmōi. quedaꝫ
relate vt simile et dissimile et hmōi. Ille que sunt absolu
te nullo mō cōueniunt eidem simul et semel. et tales po
nere inesse eidem simul et semel est incōueniens. Que
autem sunt relate bene possunt inesse eidem simul et se
mel respectu tamen diuersorum. et ponere hec inesse ei
dem simul et semel ad illud et ad aliud compata non est
incōueniens. igit̄ cum illa que sunt p modum affirmati
onis et negatōnis absolute dicunt̄: videt̄ oīno incōueni
ens ponere talia simul et semel eidem inesse. igit̄ ponere
xp̄m simul et semel eē passibilē et impassibilē ꝛc̄. ē incon
ueniēs. ¶ Itē si dedit impassibile et ꝯm veritatē hūit pas
sibile. ergo aliter dedit ꝙ̄ habuit: igit̄ fictio fuit. ¶ Re
sponsio. duplex est hec opinio ꝯm qsdam. vna hugonis
q xp̄c corp⁹ suū imortale ꝛ ipassibile dedit sub sacramē
to. et nō ē incōueniēs q aliū et aliū modū eēndi hēat ha
bitu ꝛ actu. Habitu qdē erat mortalis: ꝫ ex alia cā sum
psit īmortalitatē ad tempus. ꝫ hec positio vt videtur po
nit ꝯtradictoria simul vera de eodē. qd̄ oīno stare nō pt̄
Et iō vt dicit̄ est alia opinio mgr̄i sent. ꝛ alioꝝ. scꝫ q de
dit tale corp⁹ qle hūit. ꝫ sine p̄iudicio vidēr dicēdū q licꝫ
aliqui ponāt diuersas eē opiniones circa ꝓbleuma ꝓpo
situm. scꝫ dn̄i inno. et magr̄i sent. et mgr̄i hugo. tm̄ vnuꝫ
habebant intellectū. vt ex verbis eoꝝ patet si diligēter
inspiciant̄. Dicendū ē ergo q sic vult hugo ꝛ glo. math.
xvij. Xp̄c dedit corp⁹ suū discipulis suis. nō mortale nō
passibile. qd̄ hugo determiat sic. Dicit eñ q xp̄c in cena
tenebat se in manibus inq̄tum erat sub forma panis. et q
ip̄e inq̄tum tenēs erat passibilis et mortalis. inq̄tū tene
bat̄ fuit impassibilis ꝛ īmortalis. nec est incōueniens q
tunc fuit simul mortalis ꝛ īmortalis vt dicit. Cū eñ sint
quatuor dotes corpis glorificati. ip̄e manēs adhuc passi
bilis qñꝫ vnā dotem sumpsit qñꝫ aliā: vt voluit. Luc. iiij.
legit̄ q iudei voluerūt ip̄m p̄cipitare ꝛ tūc vt ostenderet
se passibilem pmisit se teneri. i. trahi ab eis. vbi simul et
dotem impassibilitatis assumens. trāsijt liber per medi
um illoꝝ. quia eñ caro sua nunꝙ̄ fuit obnoxia culpe: iō
non fuit debitrix pene vel mortis: sed tm̄ voluntarie fu
it passibilis. ideo qñ voluit dotes impassibilitatis potuit

[illegible] assumere ꝓ aliq̃ vtilitate. In natiuitate ipse manens [illegible] que ẽ subti[illegible]
[illegible] dotem corporis glorificam [illegible] apti
[illegible] peccatũ virginis [illegible] absque illius
[illegible] mato. Item in monte vbi trãsfigurat⁹ fuit pas
[illegible] assumpsit claritatẽ. Agilitatẽ vo Mar.
vj. qñ ambulauit sup mare. nec immergebat. et sic manẽs
passibilis potuit ꝓ volũtate vnãquãq; dotem assumere:
sic et oẽs ꝓ aliqua vtilitate qd etiam fecit in cena sub
forma panis. Illud patet p verba hugo. de sacro dicto di-
cit em̃. Ego absq; p̃iudicio veritatis magis ad illud ac-
cedo. vt illud impassibile ⁊ imortale quãtũ scz ptinet ad
sanctificatõem sacramẽti tradidisse dicat. Si g̃ hoc esse
potuit q ipse seipm̃ maibꝫ gestaret et corpus suũ sine cor
ruptõne sui edendũ distribueret. et tñ qui dedit et q da-
batur et qui portabat ⁊ q portabat idẽ eẽt: quid mirum
si dicit q ipse in eo qd dabat mortalis fuit. et in eo q da-
bat imortalis. et tñ ipse qui mortalis dabat ⁊ imortalis
dabat. nõ duo sed vnus ipse fuit. qño em̃ immortalis nõ
dabat: q inuisibiliter sumebat. et incorruptibiliter mã-
ducabat. Si ergo in eo q dabat qd ipse erat videbatur
et in eo q dabat qd erat ipse nõ videbat. Et si in eo q da
bat tenebat et crucifigebat: et in eo q dabat frangebat
et nõ videbat. edebat et non corrũpebat. Quid mirũ est
si in eo qd dabat mortalis dicit: et in eo q dabat imor-
talis et impassibilis fuisse p̃dicat. Cõsentiẽs g̃ sententie
hugo. cõcedo rõnes illas que sunt ꝓ pte illa. ¶ Ad h qd
obijcit de glo. j. cor. xj. que dicit. q dedit corpus suũ q̃le
erat scz passibile ⁊ mortale. et silr dicit ino. iij. dicendum
corpus fuit passibile ⁊ mortale qd dedit. nõ tñ vt illd de-
dit. Sicut em̃ qñ assumpsit dotem impassibilitatis pas-
sibilis fuit simpliciter: nõ tamẽ vt erat sumẽs dotẽ illam
sic in ꝓposito. Unde dico. q sub forma ꝓpria fuit passi-
bilis et mortalis. et sub sacramẽto similiter: nõ tamen
vt sumebat sub sacramẽto sic vult hugo. Et inno. dicit.
dedit tale quale tũc habuit videlicet passibile. nõ q pos-
set pati sub sacramẽto: sed q sub sacramẽto poterat pa-
ti. i. sub sacramẽto passibile fuit: nõ tñ ꝓut sumendũ fu-
it sub sacramẽto. et hoc est qd dicit hugo. q in eo qd da
batur imortalis fuit. nõ dico q fuit sub sacramento sim
pliciter: sed ꝓut dabat ad cõicandũ. Ecce q idem ẽ in-
tellect⁹ illoꝝ de quibꝫ dicit q diuersarũ erat opinionũ
scz ino. et hugo. hec tñ est duplex. corpus xpi est passibile
sub sacramẽto q passibile ẽ potens pati. hec igit deter-
minatio sub sacramẽto pt determinare q dico passibile
rõne eius q est potens: et sic vera. vel pati: et sic falsa. ni
si extendat q dico pati ad significandũ passionẽ mortis
Mori em̃ potuit sub sacramẽto. nõ tñ vt erat cõmunican
dum. Unde dico xpc fuit passibilis sub sacramẽto. tñ q
sumpserat dotes vel saltẽ dotẽ impassibilitatis vt corp⁹
suũ erat cõmunicandũ. vel ex aliqua ṽtute deitatis ñ fuit
passibilis. vñ dico q edebat: nõ tñ poterat ibi pati inq̃n-
tum hmõi. Uñ inno. iij. q passibilis edebat et tñ nõ lede
batur. nõ erat hũane nature h diuie potẽtie: q̃ valebat
quicqd oĩno volebat. dico igr̃ q passibilis fuit sub sacra
mẽto. nõ tñ vt datũ fuit discipulis cõmuicandũ. Uñ qui
dicũt dedit discipulis passibile q̃le habuit: intelligunt q
etiã sub sacramẽto sub quo dabat passibile fuit. Qui di-
cũt q dedit impassibile sic hugo: intelligũt vt datũ fuit
ad cõmunionẽ et hoc fuerat: q sumpserat dotẽ impassibi
litatis q̃tũ ad h: vel rõe diuie potẽtie vt vult ino. scz q
erat passibilis sub sacramẽto: ⁊ vt dedit se ñ poterat pati
Ex his dictis patet. q ex his q̃ ponũt nõ sequit opposita
cõtradictorie inẽẽ eidẽ. hec em̃ nõ sunt opposita. ¶ Corp⁹
scdm se passibile ⁊ ipassibile vt dat cõicãdũ. q etsi assignẽ
tur opposita inesse eidem: hoc ẽ diuersimode habẽti se.
Preterea. vt patet ex ostẽsione hugo. nõ est incõueniens
aliquo mõ opposita cõuenire eidẽ sic idem nũero morta
lis dabat: imortalis dabat. Unde rõne nũeratõis q̃dã-
modo scz p distinctõz locoꝝ et diuersarũ ꝓprietatũ eidẽ
aliter se habẽte opposita cõueniũt. Illi em̃ existẽti sb for-
ma ꝓpria cõuenit esse in loco tanto et nõ in minori. Eidẽ
existenti sub forma panis ꝯuenit eẽ in loco longe minori
Item vt est sub forma ꝓpria visibilis fuit ⁊ est: et sb for-
ma panis nequaq̃. vñ eidẽ cõueniũt opposita. q tñ eidẽ
dissimiliter se habẽti in assignatõe hmõi nõ est oppositõ
scdm cõtradictõz. Ubi em̃ ẽ oppositio ꝯtradictõis requirun
tur opposita inesse eidẽ similr se habẽti. Pret. q xpc fu
it passibil mortalis visibilis. iste affectões vere sũt sim-
pliciter: et harũ negatões false sunt simpliciter. nihilo-
min⁹ tñ iste negatões vere sunt xpc nõ fuit tũc passibilis
vt ad hoc erat sub specie pais hoc est scdm illud eẽ. et iste
negatõnes nõ cõtradicũt p̃dictis affirmatõibꝫ: sed ẽ pa-
logismus scdm quid et simpliciter. Xpc nõ fuit passibilis
nec patiebat vt erat cõicand⁹ sub forma panis: ergo nõ
fuit tũc passibilis. sub hac em̃ forma non fuit passibilis.
sub alia fuit passibilis. et nõ sequit ergo fuit passibilis
et nõ passibilis. Affirmatiua em̃ sequit ex affirmatiua.
negatiua aũt nõ sequit ex negatiua. sed et plane palogis
mus scdm quid et simpliciter. ¶ Ad id qd querit. si fuisset
eucharistia reseruata in pixide vsq; ad diem pasceue.
vtrũ xpc mortu⁹ in pixide eẽt vel viu⁹. dico sine p̃iudicõ
q mortuus. Uñ dico q qñ moriebat in cruce: et morere
tur in pixide sibi ibidẽ eẽt reseruat⁹. ¶ Si querat quare
nõ potest dici de xpo hodie aliter et aliter se habẽte ipm
simul eẽ viuũ et mortuũ: sicut visibilẽ et inuisibilẽ eẽ passi
bilẽ et impassibilem sicut vult hugo ⁊ ino. Responsio eẽ
mortuũ et viuũ. dicunt ea que respiciunt ipm eẽ. ita q
vnũ ponit eẽ: aliud priuat. Uñ sicut nulla positõne pont
debet aliquid eẽ simpliciter et nõ eẽ simpliciter: sic nec
de eodem debet poni simul eẽ viuũ et mortuũ. passibile
et impassibile nõ dicunt ea que respiciũt eẽ hominis ita
q ponant eẽ et nõ eẽ circa idem: quia vtrũq; ponit esse.
Pret. eẽ visibile et inuisibile cõueniũt xpo rõne diuerso-
rum modoꝝ eẽndi. scz formaliter ⁊ sacramẽtaliter. mori
et nõ mori ratione substãtie siue eẽ simpliciter. Uñ gene
raliter mihi videtur ponẽdũ. nullo mõ debere assignari
opposita simul inẽẽ: quoꝝ vnum ponit eẽ: aliud non eẽ.
Alia aũt quedã quoꝝ vtrũq; ponit eẽ bene possunt assi-
gnari xpo inesse dissimiliter se habenti. nõ tamẽ opposi-
ta cõtradictorie: quia licet affirmatiua inferat affirma-
tiuã: negatiua nõ infert negatiuã. Non em̃ sequitur h
nõ videtur hic. ergo nõ videt. ¶ Ad hoc qd obijcit. q si
dedit se impassibilẽ et non fuit talis: ergo fuit ibi fictio.
Dicendum q imo fuit talis inq̃tũ dabatur licet nõ inq̃n-
tum dans. ¶ Ad vltimũ patet respõsio ex dictis. q eẽ vi-
uum et mortuũ simul et semel nõ possunt inesse eidẽ rati
one p̃tacta. de hoc infra tangetur. Si hoc obijciat cõtra
Hugo dicit q dotes dicunt qualitates aliquas. Unde si
xpc assumpserit dotes corpis. corpus eius fuit alteratum
saltem q̃tum ad tẽpus. et constat q quãdo dabat corp⁹
suũ illud actu et habitu habebat ꝓprietatem passibilita-
tis: ergo nõ habebat ꝓprietatem oppositam. Dicendũ q
nõ assumpsit dotem impassibilitatis simpliciter: h q̃tum
ad eẽ tale scz sub sacramẽto. ad cõicandũ sicut supra ta-
ctum est.

Membrum quartum

[illegible]onseq̃nter q̃rit an dñs dederit corp⁹ suũ
iude. Et sic: vidr. ioh. xiij. Cui intictũ pa
nẽ ego porrexero. ibi glo. Nõ vt q̃dã putãt
q tũc corp⁹ xpi iudas accepit. Sciẽdũ ẽ eĩ
q iã oĩbꝫ dñs distribuerat sacrm̃ corpis ⁊ sanguis inter
q̃s ⁊ iudas fuit. Nota q dicit tũc ⁊ oĩbꝫ. ¶ Itẽ alia glo.
eodẽ sup illd. post buccellã tũc itroiuit i eũ sathanas: q
bono male vsus ẽ. ꝯstat q buccellã de pane simpliciter ñ
diceret bonum: quo ipse male vsus ẽ: sz corpus xpi. ¶ It
Math. xxvj. dicit absolute nullo excepto. q dñs acce-
pit panem et benedixit et dedit discipulis suis. Si autẽ
dñs nõ dedisset iude cum alijs: tam notabile factum eẽt
notatũ in aliquo euangelio. ex quo videtur q dedit illi.
Pret. ibidẽ dicit. Bibite ex hoc oẽs. hic ẽ sanguis me⁹
⁊c. ¶ Item i ecclesiastica hierachia habet. ipe simboloꝝ

conditor ꝑtitur sanctissima nō idem ei et vnimode sacra
cōcenantem docens ⁊c̄. glo. cōditor simbulorum dn̄s ih̄us.
¶ Itē alia glo. cōcenantē iudam dicit. qui dicit cōcenāo
sacra. q: in cena sumpsit corpus dn̄i cū alijs. et q̄re hoc
ꝑmittit ibidem ratio in textu et vt infra patebit. ¶ Itē
Cris. sup math. omel. lxxxj. Quāta est excecatio prodi
toris et misterijs ꝑticipās. ꝑmāsit idem et nō melioratꝰ
et horribili fruens mensa nō trāsmutatus est scꝫ in meli
us. horribilem mensam vocat illā: in qua dn̄s dedit cor
pus suū et sanguiem. qui debet incutere horrorē peccato
ribꝫ ne accedant ad illam. Et post in eadē omel. Nullꝰ
cōicet eorum .i. corpus et sanguis xp̄i q nō sit discipulꝰ. nul
lus accipiat iudas et vt nō que iude fuerūt patiat. ¶ Itē
sup illud .j. cor. xj. Iudiciū sibi manducat et bibit. glo.
Iudas cū petro cōuersari potuit. sed eū ingnari nō va
luit. et ad ipsam dn̄icam pariter accessit. sed petrus acce
pit ad vitā: iudas ad mortē. Ex his pꝫ q dn̄s dedit cor
pus suū iude. ¶ Cōtra. si iudas accepissꝫ corpus dn̄i pec
casset mortaliter accipiēdo. sed dn̄s eēt illi causa ⁊ occa
sio peccati sui. qd̄ cum nō sit verū: videt q nō dederit si
bi. ¶ Itē dn̄s dixit Math. vij. Nolite sanctū dare cani
bus. ergo sanctificatorum nō est dandū peccatori iuxta p̄ce
ptum dn̄i. sed nō vidr̄ q dn̄s fecerit oppositū eius quod
p̄cepit. ¶ Item si sacerdos cōferret corpꝰ xp̄i alicui quē
sciret eē circūplexū graui peccato cui in nullo teneretur
vtpote alicui qui nō eēt subditꝰ eius. constat q grauiter
peccaret et ratio huiꝰ est. quia ī nullo tenet illi. Dn̄ ali
quis sacerdos dat corpus xp̄i porochiano suo quē scit eē
in graui pc̄to. dūmodo peccatū sit occultū et ipse instāter
petat corā alijs: debet sibi dare. Vn̄ aug. Non ꝓhibeat
dispēsator pingues terre .i. pctores mēsa dn̄i māducare
sed exactorē moneat timere. Et ratio huiꝰ ē. q: sacerdos
est dispēsator sacramentorum q̄tum ad subditos suos: nō
dn̄s. Si ergo dn̄s in nullo tenebat iude: nec fuit dispen
sator huiꝰ sacramēti sed dn̄s: videt q nō debebat illi da
re ex quo sciuit eum graui peccato irretiri. ¶ Item cum
opatio xp̄i sit nr̄a instructio. erḡ dn̄s dedit corpus suū
iude etiā nō exigenti: videt q licitū sit sacerdotibꝫ cura
tis idem facere subditis suis. ¶ Item quare saltem non
monuit eum dn̄s ne accederet. ¶ Respōsio. q dn̄s cōtu
lit corpus suū iude vt ex obiectis patet. Et hoc multipli
ci rōne. quarū quedā sumpte sunt ex pte diuine sapiētie
Quedā ex pte diuine misericordie. Quedā ex pte diuine
iusticie. Ex pte diuie sapiētie ratio fuit duplex. istructio
scꝫ oīm vt inimicis bene facerēt fm̄ illud math. vj. Be
nefacite his qui oderūt vos. dn̄s enī cibans ꝓditorē su
um ꝓpria carne: instruxit mēbra sua q deberēt benefacē
inimicis. et huiꝰ sacramēti ministrorum. In hoc enī q nō ne
gauit corpꝰ suū iude qui erat graui pc̄to irretitꝰ: instru
xit dispensatores huiꝰ sacramēti q peccatoribꝫ in casu
idem debēt cōferre de quo casu infra dicet. Item ex pte
diuie misericordie fuit subuētio. et hoc q̄tū ad duo. que
sunt a malo reuocatio et in bono ꝓmotio. Bene enī de
buit miser ille ex cōsideratōne diuie bonitatis que maxi
me apparuit in hoc q tradidit illi corpus suum: a malo
ꝓposito reuocari. et cōsequēter virtuti tanti sacramenti
meliorari. Sꝫ ille auxit peccatū: vn̄ debuit sibi auxisse me
ritum. Vnde Cris. sup Math. dicit. Morus factū ē ro
peccatū alterutrū. et qm̄ cū tali mēte ad misteria accessit
et qm̄ neqꝫ a timore. neqꝫ a beneficio neqꝫ ab honore cuꝫ
accessisset nō factus est potior. A timore dico cōminatio
nis que exprimit Math. xxvj. Ve homi illi p quem ⁊c̄.
A beneficio collatōnis sacramēti. Ab honore ꝯformis
dispēsatōnis. Magnū enī honorē exhibuit illi dn̄s: di
spensando ei ipm̄ sacramentū cum aplīs alijs. Ex parte
diuine iusticie ratio fuit euidētia diuie iusticie q̄tum ad
duo. que sūt augmētū culpe: ⁊ retributio siue damnatio
pene. Ex quo enī tanto beneficio a malicia concepta no
luit cessare. iusto iudicio dei punitꝰ est lapsu culpe graui
oris scꝫ desperatōnis. Iuxta illud xxij. Apoc. qui ī sor
dibꝫ est sordescat adhuc. et enī dicit glo. quedā .j. ad ro.
Strictissimo dei iudicio fit vt peccata peccatis puniant.
Preterea. ex ingratitudine tāta: euidētior est diuia iu
sticia in eiusdem punitōne. Preterea. ratio assignata a
dyonisio ē cōformitas diuie cōuersatōis. Dicit enī sic ī
ecclesiastica hierarchia diuinissima vniꝰ et eiusdē panis
et calicis cōicatio et pacifica traditio: similē cōuersatōꝫ
eis diuinam tanq̄ similiter edentibꝫ ꝓmulgat. q.d. cōsi
milis cōicatio indicat q debet eē cōuersatōis diuie. Ex
his oībus pt̄ haberi q ꝓpter hoc dedit sibi dn̄s corpꝰ suū
simul cum alijs: vt ostēderet q debet eē cōsimilis cōuer
satōnis bone cū alijs. Item ratio Cris. est pfecta eiꝰ cor
rectio quātum est ex pte dn̄i. dicit enī sic. xp̄c nō ꝓhibuit
eum q̄uis omnia nouerat: vt discas qm̄ nihil dereliquit
eorum que in correctōne cōuenit. ꝓpter hoc et ante hoc et
post hoc cōtinue rememorabat ⁊ detinebat. ⁊ p opa et p
sermonē ⁊ p minas et p honorē. sed nihil eum remouit a
difficili hac egritudie. ¶ Ad primū cōtra hoc obiectum
dicendū q dn̄s neqꝫ fuit iude causa neqꝫ occasio peccati
sed ipse ex beneficō dn̄i ꝓpria nequicia occasionē sumpsit
peccati: vnde debuit sumere rōem merēdi. Multi eī sunt
qui ex beneficijs dn̄i que debent eē illis causa gratitudi
nis et meriti degenerāt in opa peccati. nec ꝓpter hoc di
cendus est dn̄s illis eē causa vel occasio pc̄ti. Ille aūt di
citur eē alio occasio peccati: qui aliū exponit alicui qd̄
de se allicit ad peccatū. vt qn̄ quis ponit iuuenē in cōsor
tio vel frequēti colloquio mulierum. si ex hmōi cōsortio vel
colloquio accidit ipm̄ peccare: nō inmerito dicit q po
tuit fuisse occasio peccati. ¶ Ad illud math. Nolite dare
sanctū ⁊c̄. dicendū q hec ꝓhibitio facta est ꝓpter dispen
satoribꝫ sacramentorum. nec in aliquo coartat ipm̄ dn̄m q
est generalis benefactor et oīm ꝓuisor: qui solem suū fa
cit oriri sup bonos et malos et pluit sup iustos et inui
stos Math. v. ¶ Ad aliud dicenduꝫ. q licꝫ dn̄s in nullo
tenebat iude. nihilominꝰ si sibi qd̄ alijs ꝯdiscipulis om
nibus cōtulit non cōtulisset: maliciā illius manifestas
set. Nec est simile de sacerdote qui negat corpus dn̄i ali
cui qui nō est ei subditus. q: talis nō est ꝓditor criminū
eius. cum iuste debeat illi negare: ex quo curā aīe sue
nō habet. vnde etsi dn̄s esset dn̄s sacramēti nō dispensa
tor: tn̄ si qd̄ oībus discipulis cōtulit ei negasset: mani[fe]
stā criminis illius causa extitisset. Et nonne ꝓdidit dn̄s
crimē suum ioh̄ dicēs. ille cui intinctū panē porrexero.
et cum intinxisset panē: dedit iude Ioh. xiij. Responsio.
glo. p buccellā intinctā exprimit traditor nō tamē a pte
¶ Ad illud qd̄ obijcit. q exemplo dn̄i licet curato cuicū
qꝫ dare subdito corpus xp̄i de quo cōstat sibi q est ī pec
cato mortali. dicendū verum est qn̄ peccatū est occultum
sic̄ fuit peccatū iude. et hoc dico si tempis opportuitas
se offerat et coram alijs petat. dn̄s aūt iude nō petēti de
dit quia sciuit q instāter peteret. ⁊ sic se iustificaret ⁊ bo
nam cōsciētiā mētiret: nisi illū dando p̄uenisset. ⁊ sic gra
uius peccaret. hoc aūt vidr̄ ex quadā glo. sup math. xxvj.
Cōtristati ceperūt dicere q̄ est. Alijs cōtristatis et cibo
manum retrahētibꝫ. ea ipudicitia q̄ tradidit: manū cū
mgr̄o mittit. vt audacia bonā ꝯsciam mētiret. ¶ Ad hoc
qd̄ querit. quare nō monuit eū dn̄s q nō accedēt. dōm
q satis monuit eū isinuādo q nō debebat accedē dicēs.
vnus vr̄m ē me traditurꝰ. Vn̄ glo. ibi. Qui p̄dixit de pas
sione p̄dicit de ꝓditore. vt vidēs se nō latere peniteret fa
cti. Vel pt̄ dici q monuit ī generali satis dicēs. hoc ē cor
pus meuꝫ: ac si diceret. tales vos p̄parate vt digni sitis
ad corpus meū sumendū. vel nō cōmonuit scꝫ in spāli q:
sciuit eū eē incorrigibilē: et ita ex monitōe sua fieri dete
rior. Vnde glo. math. xxvj. Vnus vr̄m ⁊c̄. p̄mittit cri
men in numero et agat cōscius penitentiaꝫ. non tn̄ desi
gnat specialiter: ne impudentior fieret.

Membrum quintum

Onsequēter querit᷑ an corp⁹ xp̄i sacratum
in cena reseruatū in pixide vsq₃ ad mortez
xp̄i: mortuū eēt in pixide. Et nō: videt᷑. qꝛ
deficiēti cā deficit effect⁹. sed causa mortis
nō fuisset in pixide sez crucifixio: igit᷑ nec mortuū esset in
pixide. ¶ Itē si mortuū eēt in pixide. aut eodē genē mor-
tis quo i cruce. aut alio. Si alio: igit᷑ duplici genē mor-
tis mortu⁹ eēt. qđ patet falsum. Si eodē: igit᷑ crucifige-
retur lancearet᷑: sanguis ei⁹ effunderet᷑ in pixide. ¶ Si
diceret᷑ ꝙ nō moreret᷑ i pixide ip̄o moriēte i cruce. sequū
tur incōueniētia p̄dicta. sez ꝙ simul moreret᷑ et nō more
retur. ꝙ simul viueret ⁊ nō viueret. simul eēt homo ⁊ nō
homo. ¶ Itē si he eēnt vere corp⁹ xp̄i patit᷑ in cruce. ⁊ cor
pus xp̄i nō patit᷑ in pixide. igit᷑ i casu ꝓposito nō morere
tur i pixide. ¶ Respōsio. ꝙ in casu ꝓposito moriēte xp̄o
in cruce: moreret᷑ i pixide. Dico tñ ꝙ passio pt̄ dupliciť
significari. Uel vt ē patiens tm̄. ita sez ꝙ ꝑ verbū q̄ pas-
sio significat᷑ nulla notet᷑ relatio ad agentē. Uel vt ē pa-
tiētis. ita ꝙ ꝑ verbū quo significat᷑ passio notet᷑ relatio
ad agentē. ita vt passio notet᷑ eē patiētis ⁊ ab agēte. Pri
mo mō potest dici de xp̄o ꝙ mortuus eēt in pixide. Secū
do ꝙ in cruce. vñ et si eēt mortuus xp̄c in pixide in casu
ꝓposito: nō tñ eēt mors illata ab agēte in pix de xp̄o. s᷑ē
illata fuit in cruce a crucifixoribꝫ. Cū igit᷑ querit᷑ vtrum
mortu⁹ eēt in pixide ⁊c̄. dicendū ꝙ sic. ¶ Ad illđ qđ obij-
citur. ꝙ deficiēte causa ⁊c̄. dicēdū ꝙ causa mortis nō de-
fecit licet deficeret in pixide. vñ ex causa mortis exercita
ta in cruce moreret᷑ in pixide. ¶ Ad qđ querit᷑ vtrū mor
tuus eēt eodē genere mortis: an alio. dicendū ꝙ eodem.
¶ Ad hoc qđ ex hoc infert᷑. ꝙ tunc in pixide crucifigeret᷑
lancearet᷑ ⁊c̄. Dicendū ꝙ hmōi ꝓpositiōes xp̄c crucifigit᷑
in pixide vel lanceat᷑. duplices sunt. qꝛ hec determiatio
in pixide pt̄ eē determiatio subiecti vl̄ p̄dicati. Si eī hec
determiatio in pixide determīat tm̄ subiectū vt sit sens⁹.
xp̄c ens in pixide lanceat᷑: vera est. Si aūt determiaret
p̄dicatū falsa eēt. esset eñ sensus. chst⁹ pforat᷑ lancea in
pixide. Ex hoc eñ nō tm̄ haberet᷑ ꝙ xp̄c passus eēt in pi-
xide: sed etiā s᷑m ꝙ eēt in pixide egisset in eū longin⁹ qđ
falsum est. qꝛ agens est p̄sianti⁹ passo semꝑ. hoc dicūt ma
gistri sub alijs verbis distīguētes passionē innatā ⁊ illa-
tam. dicētes hmōi verba pati et mori significare passiōꝫ
innatā: crucifigi et lanceari illatā. Unde versus. Pixi-
de seruato poteris copulare dolorē. Innatū: s᷑ nō illat⁹
cōuenit illi. ¶ Si diceret qs xp̄c atterit᷑ dentibꝫ fideliū ⁊
hmōi vere sunt cū atteri significat passionē illatā. Solu
tio nō cōuenit xp̄o sed tm̄ sp̄ei panis sub qua latet xp̄c et
est methonomia. ponit᷑ eñ cōtinēs ꝓ cōtento. ¶ Ad id
qđ obijcit᷑ ꝙ he sunt simul vere. Corpus xp̄i patit᷑ i cru-
ce et nō patit᷑ in pixide ⁊c̄. Dicendū ꝙ nō est simile. ⁊ h⁹
causa ē. quia ꝑ hoc ꝙ dicit᷑ patit᷑: notatur aliquid inferri
corpi in pixide cui nihil infert᷑. in pixide dico. Uñ hec ē
falsa. Corpus xp̄i patit᷑ in pixide. ꝑ hoc ꝙ dico moritur
nō notat᷑ aliud inferri s᷑ simpliciter aīam separi a corpe
et hoc fieret in pixide in casu ꝓposito.

Membrum sextum

Onsequēter querit᷑ facta cōsecratōe i tri-
duo sepulture. vtrū aīma simul fieret cum
corpe sub specie pai̅s vel corp⁹ solūmō sine
aīma. Si primū: ideo triduo illo eēt hō et
vixisset et nō eēt mortu⁹. ex quo corpi existēti sub specie
panis eēt aīma vnita cui cōtradicit fides nr̄a. Si n̄ esset
aīma vnita. Contra. verbis illis collata est virt⁹ sufficiēs
ad cōficiendū. nec est in vno tempe maior virtus illoruꝫ
verboꝝ q̄ i alio. Sed i cena virtute verboꝝ illoꝝ fiebat
corpus xp̄i cū aīma ⁊ deitate sub specie panis: silr ⁊ tūc
fieret. igit᷑ si in triduo illo cōfecisset aliq̄s modo debito.
virtute eorūdē verboꝝ fuissꝫ sub specie panis nō tātum-
modo corp⁹ xp̄i: imo et aīma cum deitate. ¶ Preterea. si
fuisset sub specie panis corp⁹ sine aīma non fuisset cōple
tum sacramentū. ¶ Respōsio. ad hoc dicūt aliq̄ ꝙ in ce
na fuit forma verboꝝ ꝑfecte tradita. sed virtus verboꝝ
vsq₃ ad pascha suspensa. Alij dicūt ꝙ hoc sacramentū n̄
fuit plene institutū primo: sed habent virtutē suaꝫ verba
illa ex passione. et ideo sacerdos eam rep̄sentat manuuꝫ
expansione. et sepultura que rep̄ñtatur calicis aptione.
et resurrectōne que rep̄sentatur calicis discooptione. et
ascensione que rep̄sentant᷑ in eucharistie eleuatōe. s᷑ neu
tri mihi videt᷑ sufficiēter dicūt. quia si nō haberēt plenā
virtutē tunc: q̄uo ꝑ illa cōfecisset xp̄c. Insuꝑ illa manuū
extensio et hmōi nō sunt de eēntia sacramēti. qꝛ sine his
cōficiebat᷑. Preterea. videt᷑ mihi. ꝙ illa forma verboruꝫ
habeat plenā efficaciā qualem mō habet ⁊ in cena et in
toto triduo et in oīm̄ tempe sequēte. Alioquin si post ce
nam xp̄c decem ānis vixisset: nunq̄d nō apl̄i cōfecissent.
¶ Dico ergo ad primū. ꝙ si fuisset eucharistia in pixide
illo triduo reseruata: fuisset in pixide caro sine aīa sicut
et in sepulcro. et silr si cōfecissꝫ aliquis aploꝝ in illo tri
duo: fuisset in altari corpus sine aīma. nec ꝓpter hoc es-
sent verba minoris efficacie q̄ nunc. Licet eñ tunc illis
dictis non esset in altari nisi corpus: nunc aūt corpus ⁊
aīma. quia virtute illoꝝ verboꝝ est trāsubstātiatio non
nisi panis in corpus xp̄i tm̄. sed ꝓpter indissolubilitateꝫ
nūc aīme et corpis ꝑ cōuersionem exhibita p̄ñtia corpis
cōcomitat᷑ presentia aīme. ꝙ ergo nūc in altari est aīma
cum corpe. nō est ꝑ se hoc ex verbis: s᷑ potius ex cōcomi-
tantia eius cum corpe. efficacia igit᷑ horū verboꝝ tm̄ est
ꝑ se loquēdo in cōuersione panis in corpus. et hec effica
cia fuit in verbis semꝑ a prima institutōne in cena. et sic
patet respōsio ad obiectū. ¶ Ad illud qđ obijcitur ꝙ s᷑m
hoc impfectū esset sacr̄m. dicendū ꝙ reuera impfectū eēt
q̄tum ad ꝑfectōem ꝯtinentie. non eñ habuisset illā ꝑfe-
ctōem cōtinentie quā habet modo: qꝛ ip̄m corpus ꝯtētū
nō erat oīno in sua ꝑfectōne. ꝑfectum fuisset tñ q̄tuꝫ ad
efficaciam: qꝛ corpus erat vnitū deitati et q̄tuꝫ ad signi
ficantiam.

Membrum septimum

Onseq̄nter q̄rit᷑. vtꝝ xp̄c poterat facere ꝙ
aīma sua in triduo eēt cū corpe existente ī
vno loco: et cum eodem existēte ī alio loco.
Et videtur ꝙ sic: ꝑ hoc. Aīma est magis nata eē ī corpe
cui⁹ est ꝑfectio q̄ in alio. sed domin⁹ fecit ꝙ ipsa anima
nō existēs in corpe suo fuit in inferno: s᷑ cuꝫ magis nata
esset eē in corpe suo q̄ in inferno: videt᷑ ꝙ existente corpe
xp̄i sub sacramēto facilius fieri posset ꝙ eēt in corpe illo
q̄ in inferno. et ita patet ꝓpositū. ¶ Item si aīaꝫ exutam
a corpe existente in sepulcro. nō posset vnire eidē existē
ti sub sacramēto: videt᷑ impotens fuisse. ¶ Itē nō est cor
poris glorificati rōne qua ē glificatū eē simul ⁊ semel in
diuersis locis. Uñ corpus xp̄i nō rōne qua ē glorificatū
est simul ⁊ semel i diuersis locis: s᷑ rōne qua ē deificatū
siue vnitū diuitati. s᷑ si v̄tute diuitatis potuit hō in sua
integritate simul et semel eē in diuersis locis: cuꝫ in tri-
duo sepulture fuit vtraq₃ nat̄a xp̄i hominis sez corp⁹ ⁊ aīa
vnita diuitati: potuit vtraq₃ natura eē in diuersis locis
quibuscūq₃. igit᷑ aīma xp̄i exuta a corpe existēte i forma
ꝓpria. simul et semel potuit virtute diuitatis eē i inferno
et in corpe xp̄i existēte sub forma panis. ¶ Contra. his
suppositis seq̄t᷑. ꝙ posset facere cōtradictoria simul et se-
mel esse vera. qꝛ tunc alicui eēt viu⁹ et homo: alicui mor
tuus et nō hō. quod nō videt᷑. Quod ōñdit᷑ sic. nulla est
veritas quā deus nesciat. vñ in mente eius ē oīs veritas
si igit᷑ eēnt cōtradictoria simul vera: eēnt in mente ei⁹ ve
ritates cōtradictorie. sed ip̄e est quicq̄d ē in mēte ei⁹ igit᷑
esset ibi ꝯtradictorium. ¶ Rñsio. dicendū ꝙ deus potuit
tūc et pt̄ fecisse: ꝙ aīa fuissꝫ alicui i corpe suo ⁊ alicui cor
pus sine illa. posset q̄dā de potētia: nō aūt de ꝯgruentia.
nō eñ cōgrueret ꝙ corp⁹ xp̄i esset mortuū et viuū. hmōi
aūt cōfusio formaꝝ nō cōuenit diuie sapiētie qua oīa
optime ordīant᷑. Unde bene cōcedo. ꝙ potuit fecisse ani-
mā exutam a corpe existente sub forma ꝓpria: intrare

corpus existēs sub specie panis. sed nō cōgruebat sic cō-
gruebat q intrabat infernū. ¶ Ad illud qd obijcit. q aī-
ma est magis nata vniri cum corpe 7c. dicendū q ad h
est magis nata: q magis ꝯgruit diuine ordinatōni. ¶ Ad
id qd queritur. vtrū poterat fecisse q corpus fuisset i di-
uersis locis. ita q haberet aiam sibi vnitā in vno loco 7
nō in alio. dico q potuit de potētia nō tñ de cōgruentia
¶ Ad aliud qd obijcitur. q virtute deitatis potuit aīma
xpi simul et semel esse i inferno: et in corpe xpi existēte sb
forma panis. dicēdū q etsi potuit d potētia: nō tamē de
cōgruētia. qz si eēt in corpe existēte sub forma panis. aut
pficeret corpus illud viuificādo: aut nō. Si sic: igit ac-
ciderent incōueniētia que posita sunt eē viuū et eē mor-
tuū. et q xpc hic eēt hō et ibi nō homo. Si nō: tūc accide-
ret q aīma eēt in corpe organizato pfectibili ab ipa 7 nō
viuificaret illud h esset mortuū. qd est cōtra diuinam or-
dinatōem. Unde nō videt cōueniēs hec positio. ¶ Ad h
qd obijcit in cōtrariū. qz tūc cōtradictorie eēnt simul ve-
re. dicendū q hoc posito nō accidit ꝯtradictorie simul eē
vera. qd sic patet. sm eñ illā positōem demōstrata car-
ne in pixide: hec vera eēt hec caro est viua. demonstrata
eadē in sepulcro hec eēt vera: hec caro est mortua et p cō-
sequēs nō est viua. nec sunt iste ꝯtradictorie. hec caro ali-
cui est viua alicui nō est viua: sed subcōtrarie. h hec esset
ei cōtradictoria. nulla est viua que nō cōcederet illa posi-
tōne stante. similiter nec hec. hec caro xpi nō est viua de-
mōstrata ea in sepulcro. Est eñ sensus. hec caro nūqz est
viua. cōfundit eñ negatio quod cōfundit cōfuse et distri-
butiue. nec sequit. alicui nō est viua. ergo nō est viua. si-
cut nō sequit: aliquis hō nō currit: ergo nullus homo cur-
rit. Preterea. nō dico q posito q contradictorie eēnt si-
mul vere. q ꝓpter hoc sequeret q deus esset sibi cōtradi-
ctorius. et causa hui9 est. quia vnica simplicissima ydea
vtrāqz veritatē haberet in mēte: sicut eadē habet oppo-
sitoꝝ cognitōem in diuersis tempibs. qz tñ hui9 cōfusio
fieret in piudiciū diuine sapiētie oīa cōgrue ordinantis
licet hmōi posset facere de potētia: non tñ de cōgruētia.

Questio. xlv. de mandu
catione quā frequētat ecclesia.

Equitur de mādu-

catōne quā frequētat ecclesia. Et pmo
qntum ad cōditōnes ipaꝝ psonaꝝ siue
subiecti. Secūdo qntum ad ordiatōem
morū siue meriti. Tercio qntum ad cō-
ditōem dispēsandi. Quarto qntum ad cōditōem act9 mā-
ducādi. ¶ In pria pte querit. vtrū creatura irrōnalis mā-
ducat corp9 xpi. Secūdo vtrū angel9. Tercio vtrū fide-
lis ante sacramēti institutōem.

Membrum primum

Irca primū duo querūtur. Primū ē vtruz
creatura irrōnalis māducat. Secundum
vtrū traicit in ventrem.

Articulus primus

Irca primū obijcit sic primo p pte affirmati-
ua. facta trāssubstantiatione qdiu manet for-
ma panis: manet res sacramēti sub specie. igit
si cōtingat spēm sumi ab irrōnali sub qua ē res sacramē-
ti: videtur q māducat sacramētaliter. ¶ Si dicat q mā-
ducare sacramētaliter est attingere rem sub sacramēto.
et nō solum spēm qd brutis nō cōuenit videt tunc q nec
iudeus nec pagan9 sumit sacramētaliter: igit ē terci9 mo-
dus manducādi. q aūt nō attingant rem sub sacramēto
patet. qz neqz illi vniūtur p fidē. neqz p caritatē. ¶ Pre-
terea. j. cor. xj. vbi loquitur aplus d corpe xpi. qrit magr
in glo. de mure. quid comedit sumēdo corpus xpi: qz ex
quo nō comedit pura accidētia: videt q comedat corp9
xpi 7c. ¶ Item deus magis refugit pctm qz aliquā crea-
turam. ergo si peccator comedit corpus xpi 7c. Con-
tra. si creatura irrōnalis baptizaret. in noie patris 7 fi-
lij 7 spūsctī. nō magis fieret illi qz si simplici aqua laua-
retur. et hoc ē: qz nō est susceptibilis dignitatis sacramē-
talis. Similiter videt in ꝓposito. ¶ Item magr dicit in
senten. q mus nō māducat corpus xpi. ¶ Responsio. q
vt sup dictū ē. ad māducare corp9 xpi sacramētalr sm
q ꝓprie sumit. necesse ē attingē ipm cōtentū vel p modū
cogniti vl p modū crediti. vbi igit nullo mō attingit sez
nec sic neqz sic: sez neqz p modū cogniti neqz p modū cre-
diti: nō est manducatio sacramētalis. Unde cum a crea-
tura irrōnali non attingit neqz sic neqz sic. igit nō man-
ducatur sacramētaliter a creatura hmōi: sed est ibi qsi
quedā māducatio carnalis. nec tñ ꝓprie: quia ibi nō est
diuisio substātie. sed accidentiū solū. ¶ Ad id igitur qd
obijcit. q tunc sunt plures modi māducandi. dicendum
q non est verū. quia a mure nō attingit corpus xpi. vñ
nullo modo māducat corpus xpi. ¶ Ad illud qd obijcit
de māducatōne iudei. dicendū q plus est in hmōi man-
ducatōne qz in māducatōne irrōnalis creature. qz i mā-
ducatione iudei est vnio cū accidētibs cum possibilitate
vel aptitudine cōtingēdi quod subest. non tñ est ibi man-
ducatio sacramētalis: qz illa requirit cum attritōe spe-
cierū q attingāt res que subest fide formata vel informi
In manducatione igit creature irrationalis est vnio cū
solis speciebs. in manducatōe creature rōnalis alio mō
quia si est ibi infidelis: est vnio cum speciebs cum possibi-
litate siue aptitudine contingendi qd subest. Unde illa
manducatio est carnalis qntum ad accidentia. cum apti-
tudine tamen ad sacramentalem et spūalem manduca-
tionē. habens aūt fidez informē cōtingit id quod subest
vt cognitum: habens fidem formatā vt creditum: habēs
caritatem vt dilectum. vnde brutum vnitur solum acci-
dentibus. Infidelis nihil penitus credens superaddit
quādam aptitudinem ad sacramentalem vel spūalem
manducationem habens fidem informem superaddit q
vnitur cognito. habens formatā credito. inqntum habet
caritatem vt dilecto. ¶ Ad id quod obijcitur. q de9 ma-
gis detestatur peccatū 7c. dicendū q in peccatore est na-
tura et culpa. Quis eñ deus detestatur culpā: non tamē
naturā quā fecit imo illā diligit. Iuxta illud. xj. sapien.
Nihil odisti eorum que fecisti. nec etiam vnqz ita corrū-
pitur vel deterioratur peccato: quin nobilior sit creatura
irrationali sicut vult aug. Unde habilitatē habet natu-
ralem ad susceptionē sacramentoꝝ: quam non habz ir-
rationalis creatura.

Articulus secundus

Onsequēter querit vtrū corp9 xpi traicit i
ventrem creature irrōnalis. Et sic: videtur
p rationes positas in pcedenti ꝓbleumate.
quia si species traijciūtur in ventrem creature talis: ergo
corpus insepabiliter est cum illis igitur 7c. ¶ Itez traij-
citur in ventrem peccatoris quem magis abhominat de9
qz creaturā irrationalem. ¶ Item constat q aliquando
ponitur corpus xpi in vase polluto et immundo ab infi-
delibus et ab alijs peccatoribus. nec ex hoc cōtrahit cor-
pus aliquā immūdiciam. quod ergo incōueniens sequi-
tur posito q traijciat in ventrem bruti: ex his videtur
q traijcit. Contra. si traijcit in ventrē creature irra-
tionalis. traijcit p moduz cibi corpalis. sed oīne qd per
hunc modū intrat in os in ventrē vadit 7 i secessū emitti-
tur Math. xv. hoc aūt non conuenit corpi xpi: ergo 7c.
¶ Responsio. q diuersi circa h diuersa opinant. Quidā
eñ opinant q corp9 xpi cōtinet in illis spēbs insepabili-
ter qdiu sunt sacramenta. hoc aūt est qdiu salua est for-
ma panis. Et dicunt q vbicūqz ponant species siue in
loco mūdo siue immundo siue in ventrē muris: ibi ē cor-
pus xpi. et in hoc nō derogatur corpori nec sacramento
sed dicunt q potius est in laudem vtriusqz. corp9 eñ xpi

cū sit glorificatū inquinari nō pōt: sacramētū etiā ipm
vt sepe dicit aug. sanctū et mundū ē: et inquinari nō pōt
Alij dicūt ꝙ corpus xpi nullo mō descendit in ventrem
bruti animalis. et hoc ē quia xpc nō ē sub illo sacramen
to nisi eatenus qua ordinabile ē ad vsum humanū. vnde
qñ mus vel aliud brutū rodit. inhabile fit ⁊ sacramētū
eē desinit: ⁊ corpus xpi ibi eē desinit: ⁊ substantia panis
redit sicut Inno. dicit. ¶ Videtur mihi ꝙ prima opinio
sit tenēda. Si ei canis vel porcus deglutiret hostiā conse
cratā integram. nō video quare vel quomodo corpus do
mini nō simul cū specie traijceretur in ventrē canis vel
porci. nec rō alterius opinionis alicuius efficacie videt
ꝙ quia corpus xpi nō ē sub sacramēto nisi eatenus qua
ordinabile ē ad vsum humanū. ꝙ ꝓpter hoc nō possit tra
ijci in ventrem alicuius creature irratōnalis. sed ex hoc
bene sequeretur. ꝙ nō posset comedi ab aliqua creatura ra
tali. Usus aūt hominis ē finis ɔsecratōis huiꝰ sacramē
ti: nō finis collatōis. ¶ Ad illud qđ obijcitur. ꝙ oīne qđ
intrat ꝑ modum corporalis cibi in os: in ventrem vadit
⁊c. Dicēdum ꝙ corpus xpi nō intrat in os bruti vt cibꝰ
corꝑalis. quia nullo mō esset cibus corporalis s; solum
modo ipa species que dicitur sacramentū: sed in ipm cor
pus simul intrat cū specie rōe inseꝑabilitatis vnius ab
alio. Si aūt ipa species que est sacramentū ita cōminue
retur dentibus muris vel alterius bruti. ꝙ ipa spēs non
eēt in suo eē: nō traijceretur corpus xpi in ventrē. et in ta
li casu vera ē secūda opinio. ¶ Si aūt queratur facta cō
minutōe speciei dentibus animalis. quid accidit de cor
pore xpi nūquid euolat? Respōdetur ꝙ sicut in panis cō
uersione corpus xpi ñ descēdit localiter nec mutatur ali
qua īmutatōne. sed sola panis ɔuersione incipit esse sub
illis speciebꝫ: sic sola reuersione desinit eē ibi. ita ꝙ nul
la sit in eo mutatio nec localis nec alia.

Membrum secundum

Consequēter queritur. vtrū angeli sumant
corpus xpi aliquo mō. ꝙ sic: videt. qr ps.
dicit. Panē angeloꝝ māducauit hō. glo.
ibi. Manna interꝑtatur quid est hoc et si
gnificat panē qui de celo descēdit. i. xpm vel corpus xpi
quod vere ē cibus angeloꝝ. quo incorruptibiles pascun
tur incorruptibiliter. Et post ibidem. Panis celi nō ali
ter ē ꝙ̄ xpc. de quo celestes. i. angeli reficiunt. Vñ ange
lus cibatur eodē cibo spirituali quo et homo. hec cibatō
quid ē aliud ꝙ̄ māducatio: igitur angeli māducant. ¶ Itē
aug. Quid ē xpm māducare. et soluit postea. In ipo ma
nere et habere ipm in seipo manentē. hoc aūt ɔuenit an
gelis. ¶ Itē ponatur ꝙ angelus sumat sibi corpus quo
assumpto cōminuit speciē panis masticādo siue comedē
do cū motu cognitōnis et dilectōis. nihil aūt aliud requi
ritur ad māducatōem sacramēti ꝙ̄ masticatio cū motu
cognitōnis et dilectōnis igitur contingit angelum vere
manducare corpus xpi. ¶ Cōtra. in sumptōne corporis
xpi requiritur triplex vnio māducantis cum cibo. s. na
ture. fidei et dilectōnis. Unio eñ ꝑ fidem et dilectōnem
ꝓsupponit illam que est nature. Unde cum angelorū cū
corpore xpi. nō sit vnio nature: nō cōtingit angelos ciba
ri corpore xpi, put est cibus sacramentalis. igitur nō mā
ducant corpus xpi manducatōne sacramētali. ¶ Quod
concedimus. ¶ Ad obiecta ḡ dicendum. ꝙ ꝓprie loquēdo
xpc ſm diuinā naturam ē cibus angeloꝝ. ſm vtrāqȝ ē ci
bus hominū. quia ī xpo ē duplex natura. s. diuina ⁊ hu
mana. In homine duplex corꝑalis et spiritualis. vñ ho
mo in ipo plenā inuenit refectōem: sicut habetur in li. de
aīa et spiritu. ¶ Item ē cibus hominū ſm duplicē statū
scȝ viatoris et cōprehēsoris: sed differunt ſm differētiam
modi vidēdi in via et in patria. quia in statu patrie sine
cōprehēsoris videtur sine velamine. Video eñ videt ꝑ spe
culum et enigma. Vñ. j. cor. xiij. Videmus nūc ꝑ specu
lum et in enigmate tunc aūt facie ad faciem. quia do co
gnitio viatoris inchoat a sensu maxime inꝗtum ɔuenit

se in aīa ad cognoscēdum ꝑ signa: oportet ꝙ velamen sit
obiectū sensui. Quia do ē signū eius qđ velatur: oportȝ
ꝙ ducat in aliud qđ cōprehenditur ab intellectu. et non
sumitur nisi a creatura que habet sensum ordinatū ad
intellectū qualis ē solus hō. vñ nec ab angelo sumit nec
a bruto. Quia igit ex pte eius qui ē habilis ad suscipiē
dum corpus xpi requiritur vnio quedā nature requirit
et sensus ordinatus ad intellectum: neutrū ē reperire in
angelo: dici pōt. ꝙ angelus nō māducat corpꝰ xpi. ¶ Ad
primo igitur obiectū dōm. ꝙ xpc dicitur cibus angeloꝝ
ſm deitatē. qui factus ē cibus hominū inꝗtum carnē as
sumpsit. Unde glo. ibi. Panē angeloꝝ māducauit homo
panis celi nō aliter ē ꝙ̄ xpc. de quo celestes. i. angeli refi
ciunt eius ɔtemplatōe. ⁊ hunc panē. i. verbū. quo grādi
cibo pascuntur angeli ꝑ carnē factū lac edit homo. hec
glo. xpc igitur ē cibus angeloꝝ ſm diuinitatē. nec dicit
glo. ꝙ corpus xpi cibus angeloꝝ sit: ſ; xpc. vñ glo. Man
na significat panē qui de celo descēdit. i. xpm vel corpus
xpi qui vere est cibus angelorū. qui dicit nō vt ostēdatur
xpm eē cibum angelorū nō corpus xpi: nihilominus ma
ximā assequunt delectatōez ex aspectu humanitatis xpi
Unde. j. pe. j. In quē desiderāt angeli ꝑspicere. glo. Tā
ta ē eius hominis qui passus ē, ꝓ nobis posterior glīa. vt
et angelice ī celo virtutes. cū sint eterne felicitate ꝑfecte
nō solum īmortalis diuinitatis magnificētiam: s; etiam
humanitatis eius assumpte claritatē semper aspicē gau
deant. hec glo. Istud aūt gaudium nō dicitur cibus qa
nō est istud gaudium quo summe reficiuntur. ¶ Ad illđ
quod dicit aug. Et in ipo manere et habē ipm in seipso
manentem: ē manducare. Dicēdum ꝙ cū cōtingat multi
pliciter manere in ipo et habere ipm. s. ꝑ grām siue per
fidē operantem. ꝑ dilectōem. ꝑ fruitōem siue ꝑ glīam: et ꝑ
vnionē sacramentalē. Unio eñ sacramētalis attenditur
penes vnionē nature: et verā pceptōem siue sumptōnem
sacramēti. hoc dicitur manere in ipso et habere ipm ter
cio mō. Vñ hyla. viij. de trini. In xpo pater ⁊ xpc in no
bis vnū in his eē nō faciūt. si vere carnē corꝑis nři xpc
assumpsit: et vere ille hō xpc ē. Nos ꝗ vere sub misterio
carnē corporis eius sumimus: per hoc vnū erimus. hec
hyla. Per hoc ꝙ dicit vnum in his esse nos faciunt si ve
re carnē corꝑis. ⁊ cōnotatur vnio nature sumptio sacra
menti. ꝑ hoc ꝙ dr̄. Nos quoqȝ vere sub misterio ⁊c. Nō
dicit simpliciter nos quoqȝ carnē sub misterio sumimus
Tunc dr̄ vere sumi qñ efficaciā habet in sumente. i. quā
do nō vane sumitur siue frustra. ¶ Ad illud quod obijcit
ꝙ angelus assumpto corpore pōt masticare spēs ⁊c. Iā
patet rñsio. quia etsi hec ɔtingant. ñ tamē sumit ꝑ modū
quo sumitur sacramentū: quia deficit vnio nature ⁊ co
gnitio fidei siue cognitio ꝓcedēs a cognitōne velaminis
ad illđ qđ ē sub velamēto. Cognitio aūt angeli eo ꝙ ē cōp
hēsoris illđ qđ ꝑmo capit cognoscēdo: ē pmū bonum ꝙ̄
omnia alia cognoscit.

Membrum tercium

Consequenter queritur. vtrum fideles ante
sacramēti institutōem māducabāt corpus
xpi spūaliter. ⁊ videt ꝙ sic. quia illi habe
bant eandem fidem quam habent moder
ni. ergo si moderni fideles māducant spiritualiter credē
do ſm ꝙ dicit aug. Crede et manducasti. videtur similit
ꝙ illi māducauerunt. ¶ Itē. j. cor. x. Omnes eandē escā
spiritualē māducauerūt. glo. cibū visibilem spiritualiter
intellexerunt: spiritualiter esurierūt. spiritualiter gusta
uerūt: vt spiritualiter sanarent. Et loquit ibi glo. đ an
tiquis patribꝫ ⁊ de moyse et alijs vt patz ex glo. ¶ Itē ibi
dē dicit glo. māducauerūt escam vtrāqȝ corꝑalē ⁊ spiritua
lē eandem quam nos. ¶ Cōtra. baptismū ē pmū sacra
mentū. noue legis fundamentum. igitur ex quo illi nō su
sceperūt pmū sacramentū nec aliud sequēs. ¶ Preterea.
institutio sacramēti ꝓcedit susceptōem. igit cū nōdū fuit
sacramētū dñici corꝑis institutū: ñ suscepert illđ qui añ

institutiōem decesserūt. ¶ Itē cōsecratō corporis xpi precedit manducatōem. igit̄ rc̄. Ex his patz q̄ nō māducauerūt

Ad secūdum dicēdū. dicēdū igit̄ q̄ etsi fidē habuerīt ipsius sacramēti instituēdi a xpo et tradēdi ad māducādum. tñ quia nōdum fuit cōsecratū (ꝯsecratio eñ precedit ꝯmestionē) nō māducauerunt. plus eñ requiritur ad māducatōem q̄ fides ex pte eius qui debet māducare. s. institutio sacramēti et ꝯsecratio. ¶ Ad aliud dicēdum. q̄ illa glo. j. cor. x. loquitur ꝯ antiquis patribꝰ qui māducauerunt manna anteq̄ puenerūt ad terrā pmissionis. vnde glo. distinguit inter illos qui māducauerūt manna māducatōe carnali tñ. et illos qui nō tñ sed māducauerūt carnali manducatōne et spūali. i. intelligētes p illū cibū xpm fore verū cibū electoꝝ quē venturū crediderūt. Non igitur vult glo. q̄ illi māducarēt habendo fidez de sacramento isto: sed q̄ māducauerūt intelligēdo p cibum illū xpm fore cibū spiritualē quē venturū crediderūt. Unde glo. ibi. Māducauerūt escam vtiq̄ corporalem et spūalez sed spiritualē eandē quā nos: corporalem vo alterā. i. manna qd̄ signat xpm. hec glo. Māducare igit̄ spūaliter sm intellectum. glo. fuit credere xpm fore cibū spiritualē significatū p manna qd̄ corporaliter manducauerūt. ¶ Ex hoc patet respōsio ad illud quod dr̄. māducauerūt escā spiritualē eandē quā nos. quia esca illa fuit xpc qui ē panis verus qui de celo descendit Ioh. vj. quē ipi māducauerūt credēdo ipm eē venturū et significatū p cibum corporalem scz manna. quē nos māducamus spiritualiter credendo ipm eē sub sacramento. Unde eadē fuit esca quā manducauerunt et quā nos. sed alius fuit modus manducandi quia illi credēdo ipm significatū p manna eē venturum nos credendo ipm ꝯtineri sub sacramento.

Questio. xlvj. de cōditionibus sumentiū hoc sacramētū ex pte mentis.

Sequitur de māducatōe q̄tum ad ꝯditōes morū siue meriti. Et primo q̄tum ad ꝯditōem ex parte mētis. Secūdo ad cōditōnes ex pte carnis. Tercio q̄tum ad cōditōes exterioris ꝯuersatōis. ¶ In primo pcedit̄ sic. Primo querit̄ an aliquis possit sumere corpus xpi sine peccato mortali vl' veniali. Secūdo an existēs in pctō mortali pt̄ sumere corpus xpi. Tercio an quilibet existens in peccato mortali peccet mortaliter sumendo corpus xpi. Quarto an plus peccet hereticus sumēdo q̄ existēs in alio genere peccati. Quinto quis plus peccet an existens in peccato spirituali: an existens in peccato carnali.

Membrū primum

Circa primū pcedit̄ ad ptem affirmatiuam sic. Hyla. viij. ꝯ trini. Hec accepta atq̄ hausta efficiūt vt nos ī xpo et xpc in nobis sit. Ex hoc patet q̄ ꝯtingit mereri sumēdo corpus xpi. igit̄ ꝯtingit sumi sine peccato. ¶ Itē super illud. j. cor. x. Nōne comunicatō sanguinis xpi. g'o Nōne facit nos habere quādam cōmunionē cū vita xpi. q. d. vtiq̄ facit. Ibidē. Nonne pticipatō corporis dñi. glo. Nōne facit nos vnū cum ipo: facit vtiq̄. Ex his effectibꝰ videtur. q̄ facit cōmunicātem assimilari deo et vniri. ergo aliqui accedūt qui ex hmōi accessu nō efficiunt̄ dissimiles deo et elongati a deo. qd̄ accideret si semp peccarent

Cōtra. ix. eccē. Nullus scit vtꝝ amore vel odio dignꝰ sit. Unde nullus scit vtrū sit in mortali peccato vel ī grā quia ille odio dignus ē qui ē in mortali peccato. Igitur cū nullus scit vtrū sit in mortali peccato vel non: omnis accedens exponit se discrimini. sed regulariter verum ē. q̄ omnis exponens se discrimini mortali peccat mortaliter. ergo rc̄ ¶ Itē. j. Ioh. j. Si dixerimus quia peccatū non habemꝰ rc̄. igit̄ nullus pōt accedere sine peccato. sz ois talis peccat rc̄. quia sicut q accedit ī mortali peccat mortaliter: ita vt videt̄ qui accedit cū veniali peccat venialiter. ¶ Itē. xx. puer. Quis pōt dicere mundū ē cor meum purus sum a peccato: ꝛ ita vt prius. ¶ Respōsio. q̄ multi sumūt corpꝰ xpi nec peccāt. imo merent̄ ꝛ augetur ī eis grā. Unñ super illud Marci. xiiij. Accepit ihūs panē rc̄. glo. Ebrietas felix. salutoris facietas. que quāto copiosius sumitur: tāto sobrietatē mētibus donare dignatur. ¶ Ad primū ergo qd̄ dr̄. nullus scit rc̄. Intelligūt quidaz hoc dici de odio vel amore finali. Et hoc videt̄ sonare littera sequēs que ē. sz omnia in futuro reseruātur incerta: sed qz cōmunis opinio ē q̄ nullus pt̄ scire vtrū ī aliquo tpe sit dignꝰ hoc vel illo. dici pōt q̄ licet hō nō possit scire vtruz sit in gratia notātia certitudinis: pōt eñ de hoc ex qbusdā signis fiduciā spei habere. Unde greg. in sermone de lxx. Nescit hō vtꝝ dignus sit amore an odio. certitudinē vtiq̄ non habemus: sed spei fiducia consolatur nos scriptura. ne dubitatōe huiꝰ anxietate penitus cruciemur. ppter hoc data sunt quedam signa et indicia manifesta salutis. vt indubitabile sit eū esse de numero electorū. in quo ea signa pmāserūt. Et post ponit ipe quatuor signa Primū ē si deuote audis verbū dei. Et hoc signum ponit ex verbo illo. qui ex deo ē verba dei audit Ioh. viij. Unde dicit. Porro inter ea que fiduciā prestāt et materiā spei Unū ē illud maximū verbū dei: qui ex deo ē verba dei audit. Alia tria signa sunt opa vite agere. cōtinere a pctīs deflē ꝯmissa. Et hec tria sumit ab illa auctoritate. j. ioh. v. Tres sunt qui testimoniū dant in terra. spūs. aqua ꝛ sanguis. Unñ dicit fidelis sermo et omni acceptōe dignꝰ quo salutis testimonia ꝯmēdantur. Tres sunt inquit q testimoniū dant in terra. spūs. aqua et sanguis. quis est qui testimoniū habz effusi sanguinis xpi: nisi qui ꝯtinet a peccatis. habet et ab aqua testimoniū qui laborat ī gemitu suo: lauās p singulas noctes lectū suum. sane scēm supueniss̄e spiritū certissime noua ꝯuersatio testatur. Itā vt breuiter repetaz et a sanguine et aqua ꝛ spū habes testimoniūz si cōtinea a peccatis. si dignos agis penitētie fructus: si facis opa vite. hec greg. Unde talis accedens ad corpus xpi cū debita reuerētia ñ peccat neq̄ exponit se discrimini. sufficit ei habere noticiā psumptōnis per coniecturas. eo modo quo dictū ē. Si aūt eēt in hesitatōne et remorsu ꝯsciētie. licet nō ꝯstaret sibi q̄ eēt in mortali et accederet: exponeret se discrimini. ¶ Ad aliud dicēdum. q̄ beatus iohēs nō intendit dicere. q̄ omnes homines sint in peccato ſ mortali sed illi qui supbiunt de meritis et ex illa psumptōe dicūt se mundos. Unde glo. ibidem. Illi nō habent caritatē qui de meritis supbientes dicūt se mundos. Uel potest dici q̄ intelligit ꝯ pctīs venialibꝰ. ¶ Ad illud puer. Quis pōt dicere mundū rc̄. Dicēdum q̄ nō intēdit dicere q̄ nullus ē sine pctō mortali. sed loquit̄ ꝯtra illos q temerarie iactāt se: siue scipsos laudāt de meritis. ex corpo q̄ tales sunt: mali sunt. Unñ glo. ibidem nō dicit quis habet. qz dr̄. beati mūdo corde Math. v. sed qs pōt dicere. qz temerariū ē se laudare. vl' intelligitur de peccato veniali.

Membrum secundum

Consequēter querit̄. Utrū malus quicūq̄ vel hereticus siue aliquo modo irretitꝰ māducat corpus xpi. Et primo queritur vtrū vere manducat. Secundo vtrum sacramētaliter.

Articulus primus

De primo quia aliqui ponebant q̄ statim quādo tangitur a labijs peccatoris corpus xpi abscedit Querit̄ vtrū peccator māducat. Et sic videt̄ p hoc. q̄ nō ē magis nobilis xpc ī humana natura q̄ in ꝓpria. sz in ꝓpria nō effugit malū hoiem qz ē ī quolibz. ergo nec ī humana. ¶ Itē eq̄ effugit dño pctm ꝯsecrātis sicut māducētis: sz nō subtrahit se ꝓpter pctm ꝯsecrātis

ꝙ nec ꝓpter pctm māducātis. ¶ Cōtra. sap. j. Spūsscus discipline effugiet fictū [illegible] sꝫ nō ē mag[illegible] spūsscus ꝙ xp̄c: ꝙ et xp̄c effugit fictum siue malū. ¶ Itē sap. j. i maliuolā aīam nō introibit sapientia nec habitabit in corpore subdito pctīs. sꝫ ꝙ corpus peccatoris ē tale patet ꝛc. ¶ It xp̄c ꝫm veritatē nō ē cibus ventris sꝫ mētis vt dicūt sancti. ꝫ mentē peccatoris nō intrat xp̄c: ꝙ nec ventrem. ꝙ nullo modo sumit. ¶ Itē nihil indecēs vel inordinatū fit a summo sapiente. sꝫ indecēs eēt ꝙ corpus tam nobile tam ꝑciosum intraret locū tā vilem. ꝙ ꝛc. ¶ Item si pateretur se xp̄c sumi a peccatore. aut hoc est opus iusticie aut misericordie. Iusticie nō: quia peccator nō ē dignus. misericordie nō. quia misericordia facit quod homini ē salubrius. Cum ꝙ omne quod deus facit sit misericordia ꝛ veritas: videtur ꝙ peccator nullo mō sumit. ¶ Respōsio. ꝙ aliqui dicebāt verū corpus xp̄i nō sumi. sicut tangit magister in senteñ. quia nō decet tantā maiestatem ꝛ carnē tante sanctitatis et puritatis in corpus subditum peccatis introire et dicebāt. ꝙ corpus xp̄i verū a speciebus abscederet ex quo peccator eas labijs et ore polluto ꝯtingeret. Sed illud sentire erroneū ē ꝛ manifeste cōtra sanctos. ꝛ ideo cōmuniter tenetur. quia in hoc nō est differētia inter iustū ꝛ iniustum. quia vterq; ipsorum verū corpus xp̄i sumit in sacramēto. ipse enī dn̄s vtrisq; se sibi offert: sicut ꝓ omnibus se obtulit in cruce. ꝫ q̄tum ad vltimū qđ ē in hoc sacramento. s. vnionē ī corpe mistico multa differentia ē. quia boni recipiūt inde fructū: mali dānum. Vn̄ ꝯcedendū ꝙ mali sumant rem sacramēti que ē corpus xp̄i verum. quod natū ē de virgine: quod pependit in cruce: quod a mortuis resurrexit ꝛ ē in celis. ¶ Ad illud quod obijcitur cōtra ꝑ illud. j. sap. Spūsscus effugiet ꝛc. Dicēdum ꝙ illud intelligitur q̄tum ad effectum gratie gratum faciētis: nō q̄tum ad eēntiā. Ex hoc patꝫ respōsio. quia nō introibit sapientia increata: neq; habitabit ꝑ effectum gratie ꝑdicte. ¶ Ad aliud qđ obijcitur. ꝙ ē cibus mentis ꝛc. Dicēdum ꝙ hoc nō dicitur quia nō inferatur in ventrē: sꝫ quia venter ex illo nō cibatur. Nō enī digeritur corpaliter caro xp̄i vt exinde alimētum ad mēbra singula distribuatur: sicut carnales discipli intellexerunt. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ indecēs eēt corpus tā nobile ꝛc. dōm ꝙ etsi maiestati xp̄i indecēs videatur: tn̄ valde decens est eius humilitati ob quā in cruce decētissime fuit. Preterea. vt tactū ē supra. nullo modo ex ꝫ inquinatur. nec ē in ipo peccatore: nisi quia ē sub speciebus sanctissimoꝝ simboloꝝ. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ ē opus maxime dignitatis et misericordie. ꝛ ad quod obijcitur ꝙ ē malum recipienti: rn̄detur. ꝙ sicut dei benignitas occasionaliter rōe duricie peccatoris ꝯuertitur in iram: sic in ꝓposito. licet enī sit misericordia: illam tamen peccator in iram ꝯuertit. sicut dicitur Ro. ij. an ignoras ꝙ benignitas dei ꝛc.

Articulus secundus

Consequēter queritur vtrū malus quicūq; sumens corpus xp̄i māducat illud sacramentaliter. Et sic: videt. j. cor. xj. dicēs duos eē modos māducādi. vnū sacramentalē quo māducant tā boni ꝙ mali: alterū spiritualē quo soli boni manducant. hic ꝙ patet ꝙ in hoc ē differētia inter modos māducādi. ꝙ boni māducāt spiritualiter: mali sacramentaliter: sꝫ nullus bonus seclusus ē a manducatōe spūali: igitur vt videtur nullus malus secluditur a manducatōne sacramentali. ¶ Itē nulla malicia impedit quin suscipiens baptismum ꝫm intentōeꝫ ecclesie: suscipiat aliquo mō rem. ita ꝙ nō solum ablutōem exteriorē. quia quātumcūq; sit malus si ꝫm intentōem eccl̄ie suscipiat baptismuꝫ: suscipiat caracterē baptismalē. A simili videt in ꝓposito. ꝙ quātūcūq; sit malus. aliquo mō sumit hmōi sacramēti rem. ¶ Item cibus naturalis siue corpalis nature ē ꝓprie nō ꝑsone. a simili videtur ꝙ cibus spiritualis nature sit ꝓprie nō ꝑsone. igitur cū quātūcūq; sit aliquis malus. si suam naturā habeat: habet illud cuius ꝓprie ē cibus spūalis. igitur quātūcūq; sit homo malus: eius ē suscipere et suscipit si exponatur cibum istum et vt cibus ē: ꝛ ita spiritualiter vel sacramētaliter. ¶ Item hoc sacramētū ē sacramentū vnionis. igit̄ ꝓprie ē eius quod ē maxime vnibile. sed nature ꝓprius ē vnio ꝛ natura magis est vnibilis ꝙ ꝑsona: igitur ꝓprie ē cibus iste cibus nature: et ita vt prius. ¶ Cōtra. fides ē sacramentū oīm sacramētoꝝ. ꝛ maxime huius hoc enī sacramentū maxime requirit vnitatē fidei ꝛ etiā actū. igitur hoc sacramentū nō sumitur nisi ab habente fidem aliquo mō: igitur nō ab omni sumitur: sꝫ oportet ꝙ fidem habeat aliquo mō qui sumit. ¶ Iteꝫ aliquis habet fidem formatam. aliquis informē. aliquis neutram. ꝫ magis accedit manducatōem habēs fidem formatam ꝙ informē. Vn̄ ꝫm ꝙ homo magis et melius ē ꝑditus fide: magis accedit ad māducatōem. igitur qui nullo modo habet fidē: nullo mō māducat. A simili. si albū disgregat et magis albū magis: ꝛ minus albū minus: ꝛ q̄tum accedit ad terminū albedis magis: igit̄ nullo mō albuꝫ nō disgregat. ¶ Respōsio. vt tactū ē: ad māducatōem cōpletā requiritur triplex vnio. s. ꝑ naturā. cognitōem et ꝑ caritatē. Vnio ꝑ naturā reddit hoīem aptū ad māducatōem. Vnio ꝑ amorē cōplet illā aptitudinē q̄tū ad spūalem māducatōem. Vnio ꝑ cognitōem q̄tum ad sacramētalē. Propter quod dicēdum. ꝙ sicut nō habens caritatem nullo modo manducat spiritualiter: nec aliquo mō habens cognitōem scꝫ fidei sacramentaliter. ꝓpter quod nō quelibet malicia aufert peccatū māducādi sacramentaliter: sed illa que ē defectus fidei. Et dico defectum fidei. qui ē ex carentia fidei formate ꝛ informis. Quia igit̄ omnes boni caritatē habēt: nō omnes mali carent penitus fide. ꝓpter hoc nō sequit̄. et si omnes boni māducant spiritualiter: ꝙ omnes mali sacramentaliter māducant. ¶ Ad id quod obijcitur per simile de sacramento baptismi et isto modo dōm. ꝙ non est simile q̄tum ad hoc circa que assignatur similitudo. quia vere forma ꝑscripta verborum sacramenti baptismatis exprimitur circa illum q baptizatur. Dicitur ei baptizo ꝛc. verba semper habent effectum circa illum qui baptizatur si ꝓferātur ꝫm intētōem eccl̄ie. Sed forma prescripta sacramenti huius nō debet exprimi nec exprimitur circa illum qui debet manducare: sed circa illud quod est cōsecrandum: non est simile de hoc sacramento et baptismi q̄tum ad efficaciam rei alicuius in suscipente baptismum ꝛ suscipiente sacramentum istud. Preterea. maior ē data virtus sacramēto baptismi ꝙ huic. ratione qua est fundamentum et ianua sacramentorum et sacramentum necessitatis. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ cibus naturalis est cibus nature ꝛc. Dicēdum ꝙ cōtrario modo se habꝫ cibus naturalis et spiritualis. inq̄tuꝫ referuntur ad ea que cibantur isto duplici cibo. quia cibus naturalis ē ipsius nature. vt tn̄ natura est in ypostasi. cibus spiritualis ē ipsius ꝑsone et tn̄ ꝑsona ē talis nature ꝙ cibus spūalis est nutrimentum membrorum corporis xp̄i. que quidem membra persone sunt. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ nature ꝓprius est vnio ꝛc. Dicendum ꝙ est vnio creature ratōnalis cum deo ꝑ gratiam inhabitantem. et q̄tum ad hanc vnionem magis est vnibile persona ꝙ natura. quia illa est membrorum que persone sunt. et alia est que est per gratiam vnionis: et q̄tum ad hanc magis est vnibilis natura. ꝛ ratō huius est. quia in illa vnione natura rationalis non habet ꝓprietatem persone sed solummodo diuina.

Membrum tercium

Consequenter queritur. vtrum existens in peccato mortali peccet mortaliter sumēdo corpus xp̄i. Et primo vtrum talis sumēdo peccet damnabiliter. Secundo vtrū semꝑ peccet sic.

Articulus primus

Circa primũ ꝓcedit sic sup illud Marci.xiiij. Ve homini illi ⁊c̃ glo. Ve hoĩ illi qui ad mensam dñi indigne accedit. Iste enĩ in exemplũ iude filiũ hominis tradit. ſꝫ ꝯstat ꝙ taliter operando peccat mortaliter: ergo qui accedit indigne. vtpote qui est ĩ peccato mortali mortaliter peccat. ¶ Itẽ sup illõ. j. cor. xj. Qui mãducat ⁊c̃ glo. patet quia sancta obsunt malis et bonis sunt ad salutẽ: ⁊ malis ad iudiciũ. ⁊ loquit̃ ibi de corpe xp̃i qui sumitur a malis ad iudiciũ ꝯdemnationis: sed mali sunt peccatores ꝗ ⁊c̃. ¶ Itẽ qui ꝓiceret corpus xp̃i in sterquiliniũ peccaret damnabiliter: sed nõ est vilius sterquiliniũ ꝙ hõ peccator. ꝗ ⁊c̃. ¶ Cõtra. hoc sacramentũ ẽ de maximis bonis: sed maximis bonis non ꝯtingit male vti vt dicit aug. de li. ar. ergo nec hoc sacramẽto cõtingit male vti. ꝗ peccator non peccat sumendo. ¶ Itẽ nõ egent qui sani sunt medico: sed qui male habẽt luce. v. ergo cum peccator male habeat medicina indiget et maxime ista in qua ille accipitur in visuꝫ qui ẽ summa medicina. sed qui accedit ad medicinã qua indiget nõ errat. etsi nõ errat nõ peccat. ꝗ ⁊c̃. ¶ Iteꝫ peccator tenetur aliquo tp̃e sumere corpus xp̃i. sed nullus peccat faciendo id ad quod tenetur. ꝗ ⁊c̃. ¶ Si diceret̃ ꝙ peccat quia nõ debito modo fecit. Cõtra. actus mãducatõis ẽ in p̃cepto nõ modus. ꝗ ⁊c̃. ¶ Rñsio. ꝙ peccator sumit corpus xp̃i ad sui damnatõem. quia vt habet̃. j. cor. xj. Iudiciũ sibi mãducat et bibit. nõ quia ip̃m corpus sed et aiaꝫ maculat. Unde glo. sup illud. j. cor. xj. Quicũqꝫ manducat vtiqꝫ sanctum ẽ qđ accipimus. nec ille reus est qui accipit quia illa res ẽ mala quam accipit: sed quia ille male accipit quod accipit. ⁊ hoc ẽ quia peccator ip̃m cõtemnit: dũ se p̃parare quem immundũ scit negligit. Et ẽ ibi peccatum omissionis ⁊ peccatuꝫ ꝯtemptus. quia xp̃o ꝙ̃tum in se est cõtumeliam facit. vñ dicit ap̃lus. ꝙ reus ẽ corpis et sanguinis domini. quia ei cõtumeliam facit et cõtemnit. ¶ Ad primũ cõtra hoc dõm. ꝙ nõ soluꝫ isto sacramento sed etiã ip̃o deo cõtingit male vti: cũ scꝫ ip̃e diligitur ꝓpter aliud. virtutibus aũt specialiter nõ ꝯtingit male vti. quia ille sunt quibus formaliter vtit̃. Cõtingit tamẽ virtutibus male vti vt obiecto: ⁊ sic intelligẽdum ẽ in ꝓposito. ¶ Ad aliud quod obijcitur. ꝙ peccator indiget medicina ⁊c̃. Dicẽdum. ꝙ sicut medicina corporalis nocet infirmo inparato: sic spiritualis homini inparato ẽ occasio nocumẽti. Unde medicina sumẽda est a p̃parato siue cum p̃paratõne: nõ tñ corporalis sed et spiritualis. et maxime illa q̃ ẽ nobilissima et mundissima. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ peccator tenetur manducare ⁊c̃. Dicẽdum ꝙ nõ peccat ratõne actus. sed circũstãtie. sicut si aliquis elemosinã daret in ꝯtemptum dei: sic ⁊ ille peccat qui bonum malo modo facit. ¶ Ad id quod subditur ꝙ modus nõ est in p̃cepto. Dicẽdum ꝙ etsi nõ sit expressus aliquo p̃cepto: maxime tamen est attendendus sicut patet. j. cor. xj.

Articulus secundus

Consequẽter querit̃ vtrum peccator semꝑ peccat mortaliter. i. in omni casu. Et sic. videtur. j. cor. xj. Qui mãducat indigne iudicium sibi manducat et bibit. et sumitur ibi iudicium ꝓ damnatõne. sed nullus meretur damnatõem nisi peccans mortaliter. igit̃ ⁊c̃. Sed oĩs existẽs in pc̃o mortali si mãducat: manducat indigne: igitur omnis existens in mortali. ⁊c̃. ¶ Si diceretur ꝙ existens in mortali ĩ aliquo casu potest accedere et nõ indigne: tunc sic. omnis existens in mortali indignus est ad sumendũ corpus xp̃i. sꝫ. j. cor. xj. Qui mãducat et bibit indigne ⁊c̃. ibi glo. Indignus est qui aliter celebrat misterium eukaristie ꝙ̃ a xp̃o traditũ est et qui indeuota mente accedit ad eukaristiã. vel in voluntate peccãdi manẽs et ille talis reus ẽ corporis et sanguis domini. i. mortis xp̃i penas dabit. ac si xp̃m occiderit punietur. hec glo. Ex hoc patꝫ. ꝙ existẽs ĩ mortali semper peccat mortaliter accedendo ad eukaristiam ¶ Item existens in mortali et sciẽs hoc. constat ꝙ peccat mortaliter accedendo. ponatur igitur ꝙ sint duo homines quorum vnus est in peccato et hoc scit: ⁊ alius ĩ peccato et nescit hoc: sed credit cõtrarium. iste vltimus minus ẽ dispositus ad mãducãdum ꝙ̃ primus. igitur si primus semper peccat mortaliter accedẽdo: ⁊ secũdus qui ẽ minus dispositus. ꝓbatio ꝙ minus ẽ dispositus. Amb. Grauissime peccat qui ignoranter peccat. igitur iste qui ignorat se eẽ ĩ peccato grauissime peccat: igitur minime est dispositus ad medicinam. si exponatur grauissime. i. piculosissime idẽ sequitur. quia vt dictum ẽ. iste ẽ in peccato mortali sicut et alius ⁊ in maiori piculo damnatõnis sed ꝙ ẽ in maiori piculo damnatõnis nõ tollit indignitaẽ accedendi. igitur si accedit: ita indigne accedit sicut et alius. ¶ Item iust⁹ credens se eẽ in mortali si accedit peccat mortaliter et semꝑ taliter accedens peccat. Sed existens in mortali credens se eẽ iustũ deterius disponitur ad accedendũ ꝙ̃ iustus credens se eẽ in mortali: probatio ꝙ̃tum ad hoc ꝙ iste est iustus et ille in mortali. cõstat ꝙ melius est dispositus ꝙ̃tum ad hoc ꝙ iste credit se ĩ peccato. et ille in gratia melius disponit̃: quia hec credulitas ẽ ex humilitate. s. qua iustus credit se eẽ in peccato. illa ex p̃sumptõe. s. qua peccator credit se eẽ iustum. ꝗ melius disponitur humilis ꝙ̃ p̃sumptuosus: igitur omnino melius dispositus ẽ iste qui ẽ iustus et credit se esse ĩ peccato ꝙ̃ alius. igitur si iste peccaret si accederet: multofortius et alius. ¶ Item qui indigne accedit indignus accedit. quia qui indigne accedit peccat mortaliter: igitur efficitur indignus. igitur si ille qui indigne accedit peccat mortaliter: igitur qui indignus accedit peccat mortalit̃. In accidẽtibus ita ẽ ꝙ illud quod sequit̃ ad accidẽs sequitur ad cõsequẽs. vt si hõ ẽ albus aial ẽ albũ: corp⁹ ẽ albũ. ¶ Itẽ qui indigne accedit peccat. igit̃ qui nõ peccat digne accedit. sed qui digne accedit facit qđ in se est vt dignus sit tanto sacramẽto. sꝫ si facit qđ in se ẽ: ⁊ dñs facit quod in se ẽ. igit̃ dñs facit illũ dignũ. sꝫ dignus nõ fit nisi per grãm gratũfacientẽ. ꝗ ⁊c̃. ¶ Item. j. cor. xj. Qui bibit calicẽ ⁊c̃. glo. si desit fides vel caritas iudicium sibi mãducat ⁊ bibit. sed existẽti ĩ mortali deest ⁊c̃. ¶ Itẽ. j. cor. xj. Qui mãducat et bibit. glo. indigne. vt qui in crimine est vel q irreuerẽter tractat: ꝗ omnis qui ẽ ĩ peccato mortali indigne mãducat: sed semper peccat qui indigne manducat. ꝗ ⁊c̃. ¶ Itẽ. j. cor. xj. probet se hõ ⁊ sic de pane illo edat. Ad hoc ꝗ ꝙ accedat ita ꝙ nõ sit reus corpis dñi: oportet ꝙ ꝓbet se. Sed glo. dicit ibidẽ. ꝓbet. i. examinet et purget seip̃m. ergo qui ꝯmedit non examinatus et non purgatus peccat. Sed existẽs ĩ peccato mortali nõ ẽ examinatus nec purgatus. ꝗ talis semꝑ peccat ꝯmedendo. ¶ Iteꝫ inter dignum et indignũ manducãtibꝫ nihil ẽ mediũ. ꝗ omnis qui mãducat ẽ dignus vel indign⁹. ⁊ similiter mãducat digne vel indigne. sꝫ nullus peccator digne manducat: ꝗ nec digne. ꝗ omnis indigne: sed talis semꝑ peccat ⁊c̃. ¶ Itẽ sumere in mortali nõ ẽ mortale vt dr̃. sꝫ scienter sumere ĩ mortali mortale ẽ. hoc cõstat. igitur cũ sciẽter dicit circũstãtiã actus: circũstãtia sciẽtie facit nouũ genus peccati. Cũ eñ sumere ĩ mortali nõ ẽ mortale. ꝗ sciẽter sumere facit nouũ genus peccati. hoc aũt falsum. quia ĩ nullo genere actus circũstantia sciẽtie facit nouũ pc̃m. ¶ Cont̃. vt oñsum ẽ. ad indigne accedere seq̃t̃ indignũ accedere et nõ ꝯuertibiliter. indignum dico ex mortali peccato. igit̃ oppositum antecedẽtis stare potest cum cõsequente. igitur hec possunt simul stare ẽ indignus et digne accedit. sed qui digne accedit ñ peccat: igitur qui est indignus eoq est in mortali in aliquo casu põt accedẽ sine peccato. ¶ Item si accedere ĩ mortali sp̃ esset mortale. cũ null⁹ põt scire se esse in caritate. ⁊ vere et certa sciẽtia scit ꝙ si accedit in mortali peccat mortaliter. igitur quicũqꝫ accedit nescit vtrum peccat mortaliter vel nõ igit̃ omnis accedens exponit se discrimini. ¶ Responsio. ꝙ

quicūq; sciēter ē in mortali si accedit peccat mortaliter.
sed vt dicūt qui ē in mortali ignorās se eē in mortali. licz
accedat in aliquo casu nō peccat vt accedit qñq; qñ do
atteritur quis de peccatis suis. ⁊ credit se cōtritū suffici
enter fuisse licet nō sit. et cū h fecerit alia que ecclesia or
dinat. fecerit dico ope exteriori. dicūt q talis accedēs si
ne oīm remorsu ↄsciētie nō peccat mortaliter: adhibitis
alijs que sunt adhibēda. ¶ Ad illud igit̄ quod obijcitur.
qui māducat indigne ⁊c̄. Dicēdum fm illos. q talis nō
māducat indigne eo mō quo ibi sumitur indigne. Indi
gne eñ māducat vt habet ex glo. qui aliter celebrat mi
steriū eukaristie q̄ a xp̄o traditū ē ⁊c̄. Vñ pōt notari in
illo verbo triplex dignitas. Vna in verbo alia in mente
tercia in volūtate. Vel vna respicit p̄teritū. alia pñs. ter
cia futurū. Preterea cū dicit. qui aliter celebrat ⁊c̄. h di
cit q̄tum ad cōficiētes siue ad volētes ↄficere. qui nō de
vota mēte ad eukaristiā accedūt. qd̄ facit qui nō discer
nit corpus dñi ab alijs cibis: sed indiscrete et negliḡter
sumit: veneratōem singlariter debitā nō exhibēs. qd̄ no
tat̄. j. cor. xj. cū dr̄ nō diiudicans corpus xp̄i vt patet in
glo. Vel qui in volūtate manet peccādi. et hoc dr̄ q̄tum
ad cōficiētes et ad sumentes. Si igitur aliquis existens
in mortali nō habens voluntatē peccādi accedat cū debi
ta reuerētia: nec celebrat aliter misteriū q̄ a xp̄o traditū
ē: non accedat indigne. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄. q omnis
existēs i mortali indignus ē. sz vt dicit glo. j. cor. xj. In
dignus ē qui aliter celebrat ⁊c̄. dico q qui sic ē indign⁹
peccat. Indignus eñ put ibi describit̄ dicit indignitatē
in accedēdo. nō aūt dicit indignitatē ex pc̄to alīs cōmisso
Vnde glo. ibi exponēs indigne exponit indignus. vñ q
sic māducat indignus indigne māducat. ¶ Ad aliud qd̄
obijcitur. q si sciēter existēs in pc̄to ⁊c̄. Dicēdum q licet
qui sciēter ē in peccato. nō ita piculose peccat sic̄ q igno
rāter: tñ magis ē indispositus ad corpus xp̄i sumēdum
q̄ ille qui ignorāter. quia talis accedit cū ↄtemptu et ir
reuerētia sacramēti. Vñ sicut ē duplex medicina corpa
lis. curatiua et cōseruatiua: sic ē duplex medicia spūalis
scz curatiua et ↄseruatiua. Curatiua penitētia. cōserua
tiua eukaristia. Vñ qui sciēter ē in peccato. minus est di
spositus et magis indispositus ad medicinā ↄseruatiuā
scz eukaristiā. qui ignorāter ē i peccato: magis ē indispo
situs ad medicinā curatiuā. ¶ Ad id quod queritur. q
maius piculum damnatōnis nō tollit indignitatē acce
dēdi imo potius ponit. Dicēdum ē q reuera nō tollit sed
causa illius tollit scz ignorantia: eo q quia ignorans pec
cat minus cōtemnit. Vnde ignorātia est causa minoris
cōtemptus. ¶ Ad aliud quod obijcitur q iustus credens
se esse i mortali: est melius dispositus q̄ peccator credēs
se eē iustum ⁊c̄. dōm. q licet melius sit dispositus prim⁹
q̄ secundus simpliciter: nō tamen q̄tum ad hoc: eo q cō
scientia de peccato maiorem generet cōtemptum. ¶ Ad
hoc quod obijcitur. q qui indigne accedit indignus acce
dit. hoc sequitur ad hoc. igit̄ ⁊c̄. Dicēdū q nō sequitur
q indignus ex quacūq; causa: sed dignus ex causa qua
sequitur ad indigne. Vnde sicut non sequitur homo ē al
bus: igitur animal ē album. put animal sumitur in sua
generalitate. i. nō sequitur q omne. Similiter dico i ppo
sito q bene sequitur. si indigne accedēs peccat. igit̄ indi
gnus accedens peccat. nō tñ put indignus sumitur i sua
generalitate. i. put indignus dr̄ quis ex quacūq; causa:
sed put indignus ē ex accessu hmōi. ¶ Ad id quod obijci
tur. q qui indigne accedit peccat igitur ⁊c̄. Dici pōt q q
facit quod in se est. i. cum omni diligētia et modo q̄ po
test et debet p̄parat se: tunc dominus facit quod in se est
id ē cōfert gratiam. Sed licet faciat quod in se est. i. p̄pa
rat se sufficienter fm cōscientiam suam. et ita q nō ē sibi
cōscius peccati. nō ppter hoc ē cōsequens q dominus fa
ciat quod in se est. i. q cōferat sibi gratiā. Vnde. j. cor.
xiij. Nihil mihi ↄscius sum: sed nō i hoc iustificatus suz.
glo. In nullo remordet me cōsciētia mea. sed nō ideo me
iustum puto. quia potest esse qd̄ nescio. Delicta eñ quis

intelligit. Humiliat se apl̄s hec dicēs. vt homo loquitur
qui potest habere culpam nesciens. hec glo. Talis igitur
qui p̄parat se q nō est sibi cōscius peccati vt dicunt qui
dam digne accedit. i. nō peccat accedendo. ¶ Ad illud si
desit fides ⁊c̄. dōm q intelligitur d̄ eā in cōscientia. vñ
si desit. s. i cōscientia. hoc est si credat se habere mortale.
¶ Ad illud quod obijcitur. q indigne accedit qui i crimi
ne ē. Dicēdum q hoc intelligitur cū hac determinatione
Nō diiudicans corpus xp̄i. Vnde glo. ibidē. ppter h iu
dicium sibi manducat qui indigne manducat. nō diiudi
cans corpus dñi. i. discernens corpus domini ab alijs ci
bis: sed indiscrete et negligēter sumit veneratōem sigula
riter debitam nō exhibens. Vnde ex hac glo. habetur q
licet sit i peccato mortali aliquo. dummō accedat discre
te et reuerenter nō accedit indigne. et hoc intelligitur si
nō habeat in ↄsciētia. ¶ Ad illō quod obijcitur. q debet
esse examinatus et purgatus ⁊c̄. Dicēdum q reuera de
bet examinare cōscientiam si sit in mortali vel nō. Si aūt
nō habet mortale in cōscientia tūc debet purgare se a q̄ti
dianis. Vnde glo. ibi pbet ⁊c̄. vt si peccata sint quotidia
na et nō sint mortifera et dimittat ↄfratri accessurus ad
altare et dicat. et dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos
dimittimus debitoribꝰ nr̄is. ¶ Ad illud quod obijcit̄. q
inter dignum et indignum manducātibus nō est mediū
⁊c̄. Dicēdum q volens ad hoc sacramentū accedere de
bet p̄parare se. sed quādoq; sufficiēs est p̄paratio: ⁊ tunc
accedens digne accedit. vtpote quādo nō restat aliquod
mortale in anima. et accedit cū timore et reuerētia. Qñ
q; p̄paratio nō ē sufficiēs fm veritatē: sed tñ fm pbabili
tatē et ↄsciaz accedētis. Qñq; neutro mō: vt vbi ē simpli
citer cōtemptus. vel interp̄tatiue. vt vbi ē grauius culpa
vel negligentia. Qui aūt sufficiēter ē p̄paratus digne mā
ducat. Qui aūt impatus accedit māducat indigne. Qui
aūt ē patus pbabiliter et fm dictamē ↄsciētie. nō simpli
citer māducat digne neq; indigne. quia vñ talis nō mere
tur offensam imo frequenter inuenit grāz. Vnde quodā
modo medium est inter digne accedere et indigne: sumē
do indigne simpliciter et digne. ¶ Ad illud quod obij
citur. q circūstantia sciētie nō facit nouum genus pecca
ti. Dicendum q sciētia actus alicuius inq̄tum est circū
stantia illius actus. nō facit nouum genus peccati: facit
tamē inq̄tum refertur ad aliud qd̄ respicit actum vt qd̄
est determinatio eius aut efficiēs illius. vt est ipse agens
vel aliud hmōi. Verbigratia. Nō est aliud genus operis
fornicari et fornicari scienter. vel coire et coire scienter:
tamen coire cū non sua et scienter coire cum non sua. vt
q ly scienter referatur ad illud qd̄ est determinatio act⁹
sunt actus diuersi generis. s. in moribus. quia aliquis pt̄
coire cum nō sua sine peccato: nō tamē scienter. Similit̄
sumere corpus xp̄i ⁊ scienter sumere nō sunt actus diuer
si generis. sed sumere corpus xp̄i et sumere cum scientia
mortalis. i. scienter existentem in mortali sumere ē act⁹
diuersi generis: ab eo quod ē sumere. Dico ergo sine pre
iudicio assentiens p̄dictis. q quādoq; existēs aliquis in
mortali fm veritatem. nō tamē habet cōscientiam morta
lis. qui p̄parat se sufficienter fm ↄscientiam suam vt di
gne accedat. nō tamen sufficienter fm veritatez. bene ac
cidit q in ipa susceptōe ↄfertur sibi gratia et resurgit a
morte peccati et vnitur corpori xp̄i. Nōne vt dicunt san
cti hoc sacramento vniuntur mēbra corpori. Vnde dico
q que vnita sunt fortius vniuntur. ⁊ qñq; grā collata in
ipa susceptōe sacramenti vnit nō vnitum. Vnde aug. in
quodam sermone d̄ verbis euangelij. Qui manducat me
viuit ppter me. quando manducatur vita manducatur
nec occiditur vt manducetur. Ecce plane dic̄ aug. q qñ
manducatur viuificat mortuos. sed si viuificat mortuos
cōfert gratiam viuificantem.

Membrum quartum

Consequēter querit̄. vtrū plus peccat here-
ticus sumēdo corp⁹ xp̄i q̄ existēs in alio ge
nere pc̄ti. Et sic videt̄. Qui magis elongat̄
ab illis que efficiūt hoīem dignū ad susci-
piēdum cuiusmodi sunt fides et caritas. min⁹ digne acce
dit: magis indigne accedit. ⁊ qui magis indigne accedit
magis peccat: igit̄ cū hereticus magis elongat̄ ab his q̄
reddūt hoīem dignū ad suscipiēdū q̄ qui ē in alio genere
peccati: magis peccat sumēdo ⁊c̄. ¶ Item plus meretur
qui comedit corpus xp̄i sacramētaliter et sp̄ūaliter q̄ il-
le qui mādúcat altero mō tm̄. Similiter videtur ꝙ plus
demereat̄ qui sumēdo neutro modo ꝯmedit q̄ qui altero
mō. sed infidelis sumēdo neutro mō comedit: fidelis pec
cator altero mō. ergo videt̄ ꝙ fidelis plus peccat ⁊c̄. ¶ Cō-
tra. vbi ē maior ꝯtemptus ex ꝑte sumentis ē grauius pec
catū ⁊ maius. sȝ existēs in mortali credēs accipit cū ma-
iori ꝯtemptu q̄ hereticus qui nō credit ꝙ est corpus xp̄i
qd̄ sumit: sed ꝙ ē panis cōmunis. igit̄ heretic⁹ min⁹ peccat
sumēdo ⁊c̄. ¶ Itē si in illis que moruȝ sunt plus peccat q̄
sciēter peccat q̄ qui ignorāter in eodē genere peccati. vn̄
ij. pe. ij. Melius erit eis nō cognoscere via iusticie: q̄ p⁹
cognitōem retrorsum ꝯuerti. Similiter ē in illis que fi-
dei sunt. et ita videt̄ ꝙ fidelis qui peccat in hoc sacramē
to ex certa sciētia: plus peccat q̄ infidelis. ¶ Responsio
ꝙ ex alia causa peccat hereticus sumendo et ex alia exi-
stens in mortali credēs. quia hereticus peccat ex dissensi-
oē dissentiendo ab ecclesia siue a fidelib⁹ in veritate cre
dens existens in mortali peccat ex ꝯtemptu. Dicēdum ē
igitur. ꝙ infidelis plus peccat simpliciter circa hoc sac-
mentuȝ q̄ existēs in mortali sumēdo. sed quia ꝯtemptus
maxime ē causa peccati in sumptōne: plus peccat credēs
existēs ī mortali sumēdo q̄ hētic⁹. vn̄ hētic⁹ indignior ac-
cedit: credēs existēs ī mortali magis indigne. Cū igr̄ di-
q̄ magis elongatur ab his q̄ efficiūt hoīeȝ dignū ad susci
piēdū minus digne accedit. Respōdēdū ē ꝑ interemptō-
nē ꝙ minus digne accedit. aliquis em̄ dignior alio. q̄n̄qȝ
min⁹ digne accedit illo qui minus bonus ē: sicut habens
maiorē caritatē minus reuerēter accedēs et cū minori ti
more ⁊ minori diiudicatōe: minus digne accedit q̄ ille q̄
habet minorē caritatē et melius ꝓparatus q̄tum ad hoc
¶ Ex his patȝ in ꝑte r̄nsio ad alia. quia hereticus dissen
tiēdo ab ecclesia et fidelib⁹: ꝓpter defectū fundamēti siue
fidei. oīno manducare indignus ē aliquo mō manduca-
tōnis. et peccat discredēdo que accidūt circa vtrāqȝ man
ducatōem. nō ē ita de fideli existēti in peccato. si fidelis:
tm̄ non prepararet se ita vt digne accipiat. q̄tum ad hoc ex
maiori ꝯtemptu peccat. Unde sine ꝑiudicio dico. ꝙ pl⁹
peccat fidelis talis in sumēdo. hereticus aūt plus peccat
simpliciter .s. discredēdo mirabilia que fiunt mirabilit̄
in hoc sacramēto. ¶ Sȝ cōtra hoc obijcit̄ sic. que fiūt cir
ca hoc sacramentū minime sunt rōi humane ꝑsuasibilia
nisi eleuet̄ ꝑ fidem. Omni nō habēti fidem dictat rō ⁊ cō
sciētia ꝙ digne accedēdū ē ad ipm̄. sed dissentiens ab eo
ꝙ nullo mō vel cum maxima difficultate ē ꝑsuasibile mi
nus peccat: q̄ negligēs illō qd̄ rō et ꝯsciētia bona dictat
eē faciendum. ergo minus peccat hereticus discredens hoc
sacramētuȝ et que fiunt in ipo q̄ fidelis indigne accedēs
¶ Ad hoc dōm. ꝙ licet illa que accidunt circa hoc sacra
mentū et simpliciter ea que fidei sunt minime sunt ꝑsua
sibilia ratōni humane. imo potius sunt cōtraria: nihilo
minus illis ē maxime assentienduȝ. tū rōe auctoris fidei
xp̄iane .s. dn̄i ih̄u. tū rōe exempli sanctoꝝ. tū rōe expressi-
onis sacre scripture. tū rōe attestatōnis miraculoꝝ. Un̄
richardus de sancto vic. Nihil certius nihil cōstanti⁹ te-
nemus: q̄ que fide cōprehēdimus. vtimur itaqȝ ī eoꝝ at-
testatōe signis ꝓ argumētis. vtinam attenderent iudei.
animaduerterēt pagani: cū quāta securitate ꝯsciētie pro
hac ꝑte ad diuinū iudiciū poterimus accedere. Nonne
cū fiducia deo dicere poterimus. si error est: a teipō dece
pti sumus. Naȝ ista in nobis tantis signis ⁊ ꝓdigijs cō
firmata sunt et talib⁹. que nō nisi ꝑ te fieri possunt. certe
a summis sanctis viris sunt nobis tradita ⁊ cū summa ⁊
autentica attestatōe ꝓbata: teipō coopante et sermoneȝ
cōfirmante sequētibus signis. Unde discredulitas siue
infidelitas hereticoꝝ q̄tum ad ea que accidūt circa hoc
sacramentū et alioꝝ que fidei sunt supbia maxima cau-
sa est. Magis em̄ ꝑsumūt de se q̄ de omnib⁹ ꝑdictis. ex
quibus certa sunt que fidei sunt. Unde error fidei maxi-
mū pc̄m est. quia ē ex maximo ꝯtemptu. licȝ ei ea que cir
ca hoc sacramentū accidant minime sunt ꝑsuasibilia ra
tōnibus humanis. nihilominus certificata sunt modis
ꝑdictis. ꝓpter quod merito credenda sunt. Ex alia ꝑte li
cet dictet credēti rō ⁊ ꝯsciētia ꝙ digne accedendum ē ad
hoc sacramentum: tamē delectatio et amor boni cōmuta
bilis qui ē causa peccati nō modicū vinculat peccatoreȝ
grā non assistente: ne ꝓparet se ad hoc ꝙ digne accedat.
Unde nisi hereticus esset magis ꝑuersus q̄ alius pc̄tor:
ita cito vel citius crederet ea que accidūt circa hoc sacra
mētuȝ: q̄ peccator alio genere pc̄ti ꝓpararet se ad digne
suscipiendum.

Membrum quintum

Consequēter queritur vtrū plus peccet mā
ducās in peccato sp̄ūali q̄ ī peccato carna-
li. Et in spirituali: videt̄ ꝑ hoc ꝙ dic̄ greg.
ꝙ peccata carnis maioris sunt infamie et
minoris culpe. sed mādúcās cū minori culpa minus offen
dit: igit̄ ⁊c̄. ¶ Itē si peccatū maximū in hoc genere ē ma-
ius eo quod ē maximū in illo genere. quod ē simpliciter
huius generis maius ē eo qd̄ est simpliciter illius gene-
ris. si pc̄m maximū in genere spiritualiū vt desperatio.
vel fraterna inuidentia ē maius pc̄m siue graui⁹ maximo
pc̄to in genē carnaliū: ergo pc̄m simplr̄ in genere sp̄ūalium
est maius et grauius pc̄to simpliciter in genere carnaliū
sed magis peccat vt videt̄ qui mādúcat in grauiori pc̄to.
ergo ⁊c̄. ¶ Itē grauius peccat qui peccat ex certa malicia:
q̄ qui peccat ex infirmitate. Sed pc̄ta carnis fiunt ex in
firmitate: pc̄ta sp̄ūs ex certa malicia. ergo hec sunt illis ma
iora: ⁊ ita et prius. ¶ Itē cibus huius sacramenti ē spiri
tualis ⁊ cibatio similiter. sed cibo corpali maxime aduer-
satur corpalis immūdicia. ⁊ maxime polluit̄ cibus iste
ꝯtactu immundi immūdicia hmōi. Similiter immūdi-
cia spiritualis maxime aduersatur cibo spirituali ⁊ ma-
xime polluit̄ ꝯtactu immūdi immūdicia sp̄ūali quātum
ē de ipō tangente. ergo sumētes corpus xp̄i in immundicia
sp̄ūali: magis polluūt id quātū in ipis ē q̄ sumētes ī im-
mūdicia carnali: ergo maius peccatū. ¶ Cōtra. hoc sacra-
mentum ē sacramētum vnionis mēbroꝝ xp̄i cū capite et
adinuicē. ergo peccatū quod ē maioris diuisionis membro
rū adinuicē et a capite: ē magis cōtrarium huic sacramē
to et magis impeditiuū efficacie illius. hoc ē peccatū car
nis .s. luxuria. quod adminus duo sepat a xp̄o capite et
mēbris eius. ergo videtur ꝙ sumentes hoc sacramentuȝ
in peccato carnis: maiorē inferūt cōtumeliā ipi sacramē
to. ergo ⁊c̄. ¶ Itē .j. cor. vj. Omne pc̄m quodcūqȝ fecerit ho-
mo extra corpus est. qui aūt fornicatur in corpus suum
peccat. glo. fornicatio nō mō aīam sed etiā corpus cōta-
minat. illud peccatū ergo duplici maculat immūdicia. sȝ il-
lud sacramentum ē sacramentū mūdicie et rōe ꝯtenti et
rōne significati .s. corporis xp̄i veri et mistici. ergo sumens
hoc sacramentū in hac duplici immundicia magis iniu-
riatur ipi sacramento q̄ sumens in vnica. ergo ⁊c̄. ¶ Itē
ratio siue iudicium rationis non ita absorbetur peccato
spirituali sicut peccato carnali. sed ad hoc ꝙ aliquis di-
gne accedat requiritur iudicium ratōnis et deliberatio
vt supra tactum est: ergo spirituale peccatum non ita im
pedit sumptōnem huius sacramenti sicut carnale. ergo
⁊c̄. ¶ Item existentes in peccato carnis sumunt corpus
xp̄i cum maiori contemptu q̄ existētes in spirituali. tum
quia immundiores sunt q̄ alij ꝓpria reputatione et vilio-

tem quia pctm carnis nõ latet ipm pctorez. omnis ei fornicator scit se esse in pcto mortali nõ ita est de illo qui est in pcto spuali. ergo magis peccat sumendo. ¶ Item sumens in pcto spuali corporis xpi a fornicatore assimilatur iude traditori qui osculo tradidit dnm. sed illud peccatu fuit grauissimum ad hoc q osculo tradidit dñm. sed illud peccatū fuit scelerati nũ igitur hmõi sumptio est peccatum scelerati ssimum igitur zc. dicit eñ Hiero. Quid tibi cum feminis qui ad altare cum deo fabularis. dic sacerdos dic clerice: qualiter eisdem labiis filium dei osculans quibus osculatus es filiam meretricis. o iuda osculo filium hominis tradis. ¶ Rñsio dicendũ sine piudicio. q qui manducat in peccato carnis corpus xpi. sm q peccatuz carnis cõprehēdit peccatum luxurie z gule: z qui manducant in pcto spūs sm q pctm spūs cõprehendit omnia alia a pctis carnis pdictis: se habent vt excedentes z excessi in demerito vel pcto. Minus eniz peccat qui manducat corpus xpi existens in pcto gule: q qui manducat existens in pcto desperatõis vel inuidentie fraterne. Et magis peccat existens in pcto luxurie q existens in pcto ire vel alterius pcti spūalis. Et hoc multiplici ratõne. sez ratõne cõtrarietatis in effectu. quia hoc sacramentū efficit hominē spūalem: illud pctm carnalem. Preter. hoc sacramentū vnit mēbra cum capite z membra adinuicē. z hoc pctm inter omnia pcta plus est diuisiuum: quia in ope hmõi dupliciter peccat. Item ratõne maioris cõtemptus qui accidit ex certitudine z vilitatis reputatione. Qui eñ peccant pcto luxurie certi sunt q peccant mortaliter z vilitatem pcti cognoscunt et se viles reputant que raro accidunt de peccantibus spūaliter. Raro eñ accidit q aliquis scit an peccet mortaliter ex cõmissione act⁹ spiritualis. vtpote ex actu superbie vel ire vel inuidie zc. Itē ratione maioris imundicie. quia ex cõmissione operis carnalis hmõi non solũmodo anima efficitur imundior p appetitum imundicie z occursum cogitatõnum imundarum n sed z caro ipa per pronitatem ad opera imũda. Propter hoc dici potest q accedens in hoc pcto ad sacram cõmunionem grauius peccat q accedens in pcto spūali: quia maiorem cõtumeliam quãtum est de se facit ipi sacramento. Alie rationes tangentur in questione sequenti. ¶ Ad ea que obijciuntur contra p hoc. q pctm spūale est maius z graui⁹ q carnale. Dicendũ q vt al's tactum est. hoc argumentũ nõ valet. Iste sumit corpus xpi in maiori pcto q ille: ergo peccat grauius q ille. Maioritas eñ pcti in hoc casu nõ prouenit ex indignitate maiori ex parte accedentis: sed ex maiori indignitate ex pte ipius accessus. Unde hoc argumentum videlicet. Iste indign⁹ accedit q ille: ergo magis peccat. Spūalia aũt faciũt psonã indigniorē. carnalia aũt scz luxuria accessum indigniorē. Unde hec est falsa. Manducans cũ minori culpa magis offendit. hec aũt vera. Manducans indign⁹ magis offendit. ¶ Ad illud qd obijcit q imũdicia spūalis magis polluit cibũ spūalem zc. Dicendũ q carnalis imũdicia sicut luxuria nõ est ita carnalis q nõ sit spūalis. imo spūalis est z animam efficit imũdam sicut pctm spūale z etiam imũdiorem.

Questiõ. xlvij. de conditõnibus sumentiũ hoc sacramentũ ex pte carnis.

Sequitur de manducatione qñtuz ad cõditõnes meriti ex parte carnis. Et pmo vtrũ pollut⁹ nocte in sompno põt accedē die sequēti ad sacrã cõmũionē. Scdo vtz q cognouit ppriã vxorē pt accedere. Tercio vtz patiētes menstruũ vel semifluum. Quarto vtz mulieres statim post partũ. Quinto vtz leprosi debeant accedere.

Mēbrum primum

Circa pmum duo querunt. Primũ est si licet pollutũ modo iam dicto cõmunicare. Scdm est de causis assignatis a Greg. quibus existētibus licet vel non licet.

Articulus primus

Queritur q primo vtrũ nocturna pollutõ impedire debeat cõmũionē. z dico de pollutõe in somno. Et nõ videt. cuz nullo modo sit pctm qd in somno cõtingit. z nihil displicet deo nisi peccatum. ¶ Itez propter hmõi pollutõez nullum est impedimentũ alicui⁹ vnionis que requirit in hac manducatõne. scz neqz nature neqz fidei neqz caritatis. ¶ Item quodlibet pctm etiaz minimum veniale reddit hominē magis dissimilē deo: q imundicia corporalis aliqua quãtacũqz sit. sed dissimilitudo q prouenit ex veniali nõ impedit cõmunionē siue mãducatõnem corporis xpi: igitur multofortius nec imundicia corporalis aliqua impediet. ¶ Item cibo iste non est cibo ventris sed mentis. Est eñ cibus spūalis non carnalis. ergo magis requirit in sumptõne hui⁹ cibi mundicia mentis q carnis. sed imũdicia mentis venialis nõ impedit zc. ¶ Itē corpus xpi non est cibus corporis sed mentis proprie. igitur contracta aliqua imundicia illud debet purgari quod est habitaculũ illius. hoc aũt est ipa anima. igitur anime purgate p penitentiã bene potest esse accessus ad sacram cõmunionem. ¶ Item imundicia corporis transit sicut z spūs. igitur cum illa que est mentis siue spūs tollit p penitentiam. qua sublata nõ est impedimentũ qñtum ad hoc. igit cũ illa imundicia statim transit zc. ¶ Preter. nocturna pollutio nõ impedit manducatõez spūalem que tñ est bonorum z modus melior mãducationis. multofortius vt videt nec sacramentalē que est z bonorum z malorum z minoris bonitatis z efficacie. ¶ Contra. Leui. xv. dicit. q de omni a quo egredit semen coitus imundus erit vsqz ad vesperum ¶ Item cõtentuz in hoc sacramento est duplicis nature scz corporalis z spūalis. propter qd vt videtur debet illi duplex reuerentia. quia z nature spūali z corporali. igit cũ hmõi pollutõne efficitur homo imũdus qñtum ad mũdiciam corporalem zc. ¶ Item maior est mũdicia in qua aliquo modo cõmũicat anima. q illa que est solius corporis. sed si aliquis sacerdos sordidis manibus accederet ad imolandũ vel ad attrectandum aliquo modo peccaret: multofortius zc. ¶ Item Deutro xxiij. habebitis locum extra castra. zc. Corporalem mũdiciaz diligit deus. ideo pcipit nihil fedũ remanere in castris. sed si mũdiciã corporalez diligit: imũdiciam corporalem odit. ergo zc. ¶ Rñsio. ad horũ euidētiam notãdũ. q nõ est aliquis actus viriũ anime. cui⁹ act⁹ delectatõ ita suffocat opera viriũ supiorũ: sicut actus generatiue. Unde in actu illo quasi oĩno ordo viriũ puertitur. Unde qd sm ordinem rectũ debet esse supra est sub z econuerso. Unde sm aug. In hoc ope anima fit tota caro: quia in hoc opere corruptõ pualet nature. z ideo indignũ est vt talis accedat ad sacramentũ in quo nihil est corruptionis imo summa est corruptio. z qd est digni⁹ omni creatura. nisi prius fuerit reordinata natura supra corruptõnez qd fit naturaliter spacio. xxiiij. horarum. vnde dicũt q tantũ debet abstinere a celebratõne post pollutõnem. Unde si in dormitione meridiana contingat pollutio debet in crastino abstinere a celebratõne nisi forte ad. ix. celebraretur vt in tempore ieiunij quãdo explete sunt. xxiiij. hore. Concedimus igitur q pollutio retrahit a celebratõne z cõmunione simpliciter: nisi forte in casu vt infra tangetur. Notanduz igitur q quedã sunt cause necessitatis quare ante reparationem virium z reductõem ad ordinem debitum abstinendũ est ab imolatõne z a sumptõne: quedã cõgruitatis. Necessitatis sunt plures: vna est inhabilitas mentis ad tanta misteria contemplanda z affectanda. Mens eñ ex tali opere pronior fit z magis inclinata solito ad inordinatas cogitationes z inordinatas delectationes. Maximus enim est descensus mentis in carnem. vnde ipsius mentis est quedam elongatio a gratia illius sacramenti. et inhabitatio ad illam est causa quare accedendum non est. Alia est irreuerentia. quia enim hoc sacramentum est sacramentum sacramentorum. cum maxima reuerentia accedendum est ad illud: et qñtum ad immolationem et cõmunicationem.

Unde qui sentiũt se tãta feditate pollutus ⁊ tãta infectione nec ꝓpter hoc cessant ab accessu: nimis videñ irreuerẽter accedere. hec igiṫ scꝫ inhabilitas mentis ⁊ irreuerentia sunt quasi cause necessitatis quare in casu isto nõ est accedendum. alia sunt cõgruitatis scꝫ multiplex repugnantia huiꝰ operis ⁊ tanti sacramẽti. vna est quia in passione xp̄i maximus fuit dolor cuiꝰ passionis sacramentum hoc est representatiuum. In pollutõne huiꝰ maxima est delectatio. maxime aũt distant maximus dolor ⁊ maxima delectatio. Item in pollutõne attestaṫ antiqua p̄uaricatõ qua homo recessit a deo ⁊ deus ab homie. In hoc sacramẽto deus accedit ad hominẽ ⁊ homo ad deum. Item in hoc opere corruptio p̄ualet nature: ꝯtentuꝫ in hoc sacramento nihil habet corruptõnis. Propter hoc igiṫ dicendũ. ꝙ nõ est accedendum nisi causa aliqua specialis interueniat. ¶ Ad primum igiṫ quod obijciṫ ꝙ nõ est peccatũ ⁊ ita nõ displicet deo. Dicenduꝫ ꝙ etsi nõ displicet deo actus in se: displicet tamẽ accessus ad ꝯmũionem ⁊ imolatõeꝫ in casu tali ꝓpter causas p̄dictas. ¶ Ad aliud quod diciṫ. ꝙ nullũ est impedimentũ alicuiꝰ vnionis ⁊c̄. Dicendum ꝙ hec triplex vnio nõ sufficit ad hoc ꝙ digne fiat imolatõ vel sumptõ huiꝰ sacramenti: sed reuerẽtia timor iudiciũ sui ⁊ hmõi que disponunt habenteꝫ fidem ⁊ caritatem ad hoc ꝙ digne accedat. ¶ Ad hoc quod obijciṫ ꝙ minũ veniale peccatũ reddit hominem magis dissimilẽ deo ⁊c̄. Dicendũ ꝙ hoc verum est inq̄ntum hoc scꝫ veniale peccatũ ⁊ imũdicia corpalis considerantur in se: tamẽ aliqua imũdicia corpalis ad aliud relata sicut accidit in ꝓposito: reddit hominẽ magis dissimilẽ. quia reddit hominem magis irreuerenteꝫ respectu diuine maiestatis ⁊ magis inhabilem ad gratiã huiꝰ sacramenti. ¶ Ad illud quod obijciṫ ꝙ iste cibꝰ est mẽtis ⁊ spũalis ⁊c̄. Similiter ad hoc qd̾ diciṫ ꝙ nõ requiriṫ nisi purgatõ habitaculi cibi ⁊c̄. Dicẽdũ ꝙ ꝓpter alia que tacta sunt. i. impedimẽta ꝯgruitatis ⁊ necessitatis nõ iudicãda est mẽs bene disposita siue purgata. dũmodo sit in volũtate accedendi ad tantũ sacramẽtuꝫ in casu isto: nisi aliqua causa spãli inducaṫ ad hoc: quia nõ accedit in tali reuerẽtia ⁊ timore ⁊ habilitate in quali deberet. ¶ Ad hoc quod obijciṫ ꝙ imũdicia carnis transit sicut imũdicia spũs p̄ ꝯfessionem. Dicendũ ꝙ imũdicia exterior transit. nihilominꝰ infectio corruptõnis excitata quodãmodo ex actu hmõi. vnde inhabilitatio mentis relinquiṫ ⁊ pronitas ad imundas cogitationes ⁊ affectõnes nõ transit. Pret. nõ transit debitũ indignitatis iudiciũ a mente nõ disposita. Unde ⁊ si transit imũdicia exterior. tamẽ habilitas ⁊ pronitas non transit. ⁊ cum hoc ꝓpter causas p̄dictas bene disposita mens iudicatur indignũ accedere in hoc casu. nisi interueniẽte aliqua causa speciali. ¶ Ad illud quod diciṫ. ꝙ imũdicia hmõi nõ impedit mãducatõeꝫ spũaleꝫ ⁊c̄. Dicendũ ꝙ in mãducatõne spũali tñ eo ꝙ nullo modo est accessus corporalis ad sacramentuꝫ sed spũalis tm̃ vt p̄ fidem ⁊ caritatem: sufficit habere fidem ⁊ caritatem. In sacramentali. quia est accessus corporalis: requiriṫ ablatio imũdicie ⁊ ex pte carnis simpliciter. vnde peccaret qui accederet manibus coinquinatis luto vel sanguine: ⁊ ex parte carnis inq̄ntum est aliquo modo causa infectõnis anime. ⁊ hoc est quia qui accedit ad ꝯmunionẽ sacramentalẽ si digne accedit: habundãtius sibi confert gratia q̄ qui solum spũaliter. Unde ⁊ ratione ꝯtractatõnis sacramenti in sacramentali manducatione quicquid est inhonestum ex parte carnis debet auferri. ⁊ ratione expectationis maioris gratie habende debet melius preparari ex parte anime: ne suo defectu effectus gratie vnionis impediatur. ¶ Rationes positas pro alia parte concedo. in casu tamen vt infra tangetur dignus esset excusatõne qui accederet pollutus. Nihilominus ad illud quod obiectum est ex glo. que est. ꝙ deus diligit mundiciam corporalem. igitur odit imundiciam ⁊c̄. Responsio. ꝙ hoc verum est ratione qua honestas quedam est siue dispositio vel causa iniurie alicuius siue irreuerentie. vnde dicitur diligere mundiciam obseruandam circa locum vbi erat exercenda veneratio diuina. quia non impediebat reuerentiam ⁊ honestatem obseruandam quam requirit cultus diuinus. Similiter dicitur odire imundiciam huiusmodi non inq̄ntum est: sed inq̄ntum impedit reuerentiam huiusmodi.

Articulus secũdus

Consequẽter queriṫ de causis a beato Greg. positis quibꝰ ex[illegible] licet vel nõ licet accedẽ ad hoc sacramẽtuꝫ. Intelligẽdũ est ergo. ꝙ Greg. determinat hanc questionẽ p̄ diuisionẽ que poniṫ dis. vi. de ꝯsecratione. diuidit eñ sic. Aliq̃n ex cogitatõne ꝯtingit pollutio. aliq̃n ex crapula. aliq̃n ex sup̄fluitate vel infirmitate. Et quidem cui ex nature sup̄fluitate vel infirmitate euenit oĩno hec illusio nõ est timenda: quia hanc animꝰ nesciens ptulisse magis dolendus est q̄ fecisse. Cum do vltra modũ appetitus gule in sumendis alimẽtis rapitur. ꝙ exinde humorum receptacula generantur: habet animus exinde aliquem reatum. nõ tamen ad prohibitõneꝫ corporis xp̄i percipiendi vel missarum solennia celebrandi: cum forte festus dies contigit aut exhiberi misterium pro eo ꝙ sacerdos alius in loco deest ipa necessitas compellit. mutatis tamen vestibus cantet. Nam si assint alq̃ qui implere officiũ valeant illusio per crapulam factam a p̄ceptõne sacri misterij prohibere non debet sed ab imolatione sacri misterij vt arbitror abstinere humiliter debet: si tamen dormienteꝫ turpi imaginatõne illusio non concusserit. Nam sunt quidam in quibus ita plerũq̄ꝫ illusio nascitur. vt eorum animus etiam in somno positus turpibus imaginationibus non fedetur. qua in re ibi vnum ostendiṫ ꝙ ipa mens omnino rea non tunc sit sed suo iudicio penitus libera cum se ⁊ si dormiens corpe nihil meminerit vidisse tamen in vigilijs corporis meminit se in gluuiẽ ventris incidisse. Si do ex cogitatione turpi vigilantis illusio oritur in mente dormientis patꝫ animo reatus suus. videt eñ a qua radice inquinatio illa processerit. quia quod cogitauit sciens hoc ptulit nesciens. hec canon. Sed cum nescitur qua de causa euenit: vbi necessitas non est nec scandalum: melius est a celebratione ⁊ cõmunione abstinere vt credo. Unde Isid. infra eadem. Non est peccatum. qui nocturna pollutione polluitur q̄uis extra memoriam turpium cogitationuꝫ se se persentiat inquinatum: tamen hoc vt temptaretur culpe sue tribuat. suamq̄ꝫ immundiciam statim fletibus tergat. ¶ Queritur igitur de hac determinatione Grego. que est Si proueniat ex causa tali non est accedenduꝫ. sed si ex tali bene potest quia aut hoc est. quia peccatum cõmittitur in pollutione quando prouenit ex causa tali. quod esse nõ potest. cum nunq̄ cõmittitur peccatuꝫ in somno. cum vsuꝫ rationis non habeat dormiens. Unde augus. super Gen. ad litteram. xij. dicit. Ex magis videtur ꝙ sine peccato dormienti accedat pollutio. Aut hoc est propter feditateꝫ aut immũdiciam corporalem. quod non videtur: cuꝫ tanta sit feditas ⁊ imundicia quando prouenit ex causa tali: quanta quando prouenit ex illa. Aut hoc est quia causa illiꝰ est peccatum: causa illius non. vel quia maius est peccatuꝫ q̄ illud quod non videtur. cum tantũ sit peccatum. crapula. q̄ntum premeditatõ vel maius peccatum. Pollutio autem proueniens ex crapula non impedit: sicut que prouenit ex premeditatione sm̃ subiectum. igitur ⁊c̄. ¶ Itẽ quare opera carnis magis impediunt accessuꝫ ad corpus xp̄i q̄ alia opa que sunt venialia tm̃. ¶ Ad hoc dicendum. ꝙ nõ sine causa dicit Greg. ꝙ q̃n aliquis polluṫꝰ est ex p̄meditatõne nõ debet accedere. ⁊ ꝙ ex quacũq̄ꝫ causa alia sit polluṫꝰ potest. vel simpliciter vel in casu. Causa huiꝰ est. ꝙ illa pollutio que est ex premeditatõne magis inclinat mentem ad affectiones inordinatas ⁊ cogitationes. ⁊ fortiorem relinquit in mente impressionem. sicut illud quod est complens inordinatõnem mentis inordinate cogitãtis. Pret. pollutio que ꝓuenit ex p̄meditatõe ẽ ex illa effectiue: que ex crapula est ex illa materialiter. ideo que est ex precogitatione que est voluntaria. plus habet ex pte nostra q̄ illa que est

ex crapula que frequēter ꝓuenit ex subreptōe. Unde et si crapula sit maius pctm̄ ꝙ̄ cogitatio. hmōi tamen pollutio que est ex p̄meditatōe magis inficit ⁊ magis imputat̄ polluto ꝓpter causas predictas ꝙ̄ alia. ⁋ Ex his patet responsio ad vltimo quesitum de aliquo veniali. Quia veniale alterius generis nō est tante potestatis vt sic puertat ordinē naturalem. nec habet tantā repugnantiā ad hoc sacramentum. nec habet tantā irreuerentiā ānexam. ⁊ ideo non coheret ab imolatōe ⁊ sumptōe ⁊ maxime ꝓpter difficultatem cauendi a veniali. Quia vt dicit̄ Ecc͡e. vij. Nō est iustus in terra qui nō peccet.

Membꝛū secūdum

Consequēter querit̄ vtrū liceat ad altare accedere qui dormierit cū ꝓpria vxore eodē die Et nō: videt̄. de conse. di. ij. Omnis hō ante sacrā ꝯmunionē abstinere debet a ꝓpria vxore diebꝰ tribꝰ aut quatuor aut septē. ⁋ Contra. hoc posito sequit̄ inconueniens scꝫ ꝑplexitas quedam. quia posito ꝙ vxor instanter petat debitū a viro die ꝓxima ꝑcedenti natale. constat ꝙ tenet̄ soluere. sed de conse. di. ij. habet̄. Inter catholicos nō ꝯnumerabit̄ qui istis temporibꝰ. scꝫ pascha. penth. natale dn̄i. nō ꝯmunicauerit. igitur si abstinere debet a ꝓpria vxore tribus diebus vel ꝛc. ante sacrā ꝯmunionem ⁊ nō debet in casu ꝓposito: igitur nō debet accedere ad sacram ꝯmunionē in festo natalis. ⁊ ita nō ꝯnumerabitur inter catholicos. ⁋ Item que est ratio taxatōnis dierum quibꝰ debet abstinere. ⁋ Rn̄sio. ꝙ si cognoscit aliquis vxorem ꝓpriam non causa libidinis adimplende sed causa debiti soluēdi postulati ab vxore: pōt accedere in diebꝰ statutis ab ecclesia. vt tribus diebus p̄dictis. ⁋ Ad illud qd̄ obijcit̄. ꝙ omnis homo ante sacrā ꝯmunionē ꝛc. Dicendū ꝙ hoc intelligendū est quātū in se est vt nō exigat. exactus tamē reddere debet ⁊ si intendat ꝯmūicare. ⁋ Pret. si causa liberoꝝ ꝓcreandoꝝ vxorem suam cognosceret bene liceret accedere. vnde Grego. Si quis sua ꝯiuge non cupiditate voluptatis raptus. sed solūmodo ꝓcreandoꝝ liberoꝝ gratia vtitur: iste profecto seu de ingressu eccl͡ie seu de sumēdo dn̄ici corporis sanguinisqꝫ misterio suo est iudicio relinquēdus. quia a nobis non debet ꝓhiberi accipere qui in igne positus nescit ardere. Et dicit̄ relinquēdus suo iudicō propter delectatōez in actu seu opere carnis que frequēter est tanta ꝙ rapit voluntatez ad delectatōez ⁊ puertit p̄habitaꝫ ordinatam intentionē. ⁋ De differentia dierū assignataꝝ de abstinēdo dici potest. ꝙ ſm diuersitatē voluptatis ⁊ impuritatem intentōnis debet esse diuersitas ꝙ̄tum ad numerum dierum. quia generatō ꝯmixtionis est impurior ⁊ voluptatis turpis maior: tanto diuturnior debet esse dilatio ꝯmunionis.

Membꝛū tercium

Consequēter querit̄ si licet mulierē patienteꝫ fluxū mēstruū ⁊ virū semifluū ꝯmūicare. Et sic: videt̄. quia qd̄ naturale est nulli debet reputari in causaꝫ meriti vel demeriti inꝙ̄tuꝫ naturale est. Si igit̄ homo meret̄ ex accessu ad corpus xp̄i ꝓpter aliqd̄ quod naturale est ⁊ oīno inuitabile: nō debꝫ a tali accessu artari. ⁋ Contra. vt habet̄ Leui. xv. tales imūdi sunt ⁊ quicqꝫ ab illis tangit̄ ⁊ quicqꝫ ꝯtingit illos. sed ꝯstat ꝙ nihil imundū debet ꝯtingere corpus xp̄i. ⁋ Si diceretur ꝙ ea que ibi dicunt̄ de hmōi patientibꝰ figuratiue intelligunt̄. Unde imunditia hmōi referēda est ad figuratum. Contra Leui. xviij. Ad mulierem que patitur ꝛc. ibi glo. Augu. cū hec sufficiēter ꝓhibuisset hic etiā repetit: forte ne in supioribꝰ videret̄ figuratiue accipiēdū. vbi talia ꝓhibentur que remota obseruatōne vmbrarum in nouo testamento custodienda sunt. hec glo. Ex hac glo. videtur. ꝙ illud quod de menstruata dicitur non attendit̄ figuratiue dictum. ⁋ Pret. videtur ꝙ in nouo testamento custodienda sunt. quia maiorem requirit mūdiciaꝫ nouum ꝙ̄ vetus. ⁋ Rn̄sio. sine p̄iudicio ꝙ mulier vel vir in tali casu nō habet necesse abstinere ab ingressu ecclesie. Unde Grego. in quadam epistola. Mulier dum consuetudinem menstruā patitur prohiberi ecclesiam non debet: quia ei nature supfluitas in culpam reputari non valet. similiter nec debet ꝓhiberi a ꝯmunione sacramenti. Unde idem. s. Greg. Sancte cōmunionis misterium in eisdem diebus ꝑcipere prohiberi non potest. Si enim ex veneratōne magna ꝑcipere non presumit laudanda est. sed si ꝑceperit non est iudicanda. Bonarum enim mentiū est culpam ibi cognoscere vbi culpa non est. idem potest dici de viro semifluo. ⁋ Ad hoc quod igitur obijcitur. ꝙ tales imundi sunt ſm legē ⁊ quicquid contingit ꝛc. Dicendum ꝙ illa imūdicia legalis erat nec obseruanda ꝙ̄tum ad lr̄am in nouo testamento: sed ꝙ̄tum ad signatum. Unde existentes in fluxu peccati nō debent accedere ad sacram cōmunionē. ⁋ Ad illud quod dicit augu. ꝙ nō videtur figuratiue accipiendū. Dicendū ꝙ ip̄e loquitur de accessu ad mēstruatā per copulam carnalem. quia accedere ad tales scienter ⁊ impudenter semper fuit peccatum ⁊ prohibitum. tamen maxime fuit iudeis ꝓhibitum ꝓpter incōtinenciā illorum: vt sic illorum incontinentia artaretur siue reprimeretur. quod habetur expresse in glo. Leuiti. xv.

Membꝛū quartū

Consequēter queritur vtrum mulieri post ꝑtum statim liceat intrare ecclesiam ⁊ accedere ad sacram ꝯmunionem. Et videtur ꝙ sic. per hoc ꝙ per esum agni paschalis significatur sacra ꝯmunio. ⁊ per illos qui debebant comedē agnuꝫ typicum signantur illi qui debebant comedere agnum verum. Sed vbi determinatur qui debent comedere agnum typicum scilicet. xij. Exod. nulla fit mentio de muliere huiusmodi: ergo videtur ꝙ non debet secludi a sacra cōmunione. ⁋ Pret. parere pena est ⁊ non culpa. non videtur ergo ꝙ propter hoc artanda sit mulier a sacra cōmunione. ⁋ Contra. Leuitici. xij. mulier si suscepto semine peperit masculum imunda erit septem diebus. omne sanctum non tanget. nec ingredietur in sanctuarium donec impleantur dies purgationis sue. ⁋ Responsio. dicendum ſm ꝙ dic decretalis in. li. de purificatōne post partum volens ꝛc. infra. Si mulieres post prolem emissam acture gratias intrare ecclesiam volunt. nulla proinde peccati mole grauātur. nec ecclesiarum est eis aditus denegandus: ne pena videatur in culpam conuerti. Si tamen ex veneratōne volunt aliꝙ̄diu abstinere: deuotionē earum non credimꝰ improbandā. Ecce ꝙ tales sine pctō possunt intrare eccl͡iam ad orandum ſm decretalem. non tamē ad ꝯmunicandum ſm ꝯsuetudinē ecclesie. ⁋ Ad illud qd̄ primo obijcit̄. dicendum ꝙ lex loquitur de illis qui debebant ꝯmedere agnum paschalem. ⁊ qui arcendi erant a ꝯmestione: non fuit perfecte data qn̄ populus domini egrediebatur ð egipto: sed tunc fuit incohata et postea quando erant iuxta montem syna fuit consumata. Tunc enim fuit determinatum qui erant arcendi ab ingressu sanctuarij et a tactu sanctorum Ut patet Leuiti. xij. xiij. et. xiiij. et. xv. Et arcende erāt mulieres post partum ab ingressu sanctuarij et sacrorum propter illarum imundiciaꝫ. valde enim imunde sunt et maxime indigent purgatione post partum. Unde propter illaꝫ immundiciam penalem indixit lex purgationem et taxauit tempus imundicie ⁊ purgatōis. sed ab ecclesia indicta est talibus purificatō propter traductōez sp̄ualis imūdicie ⁊ originalis. ⁋ Sed ſm hoc videtur ꝙ purificatō deberet indici puulis nō matribus. Rn̄sio. vtrisqꝫ indicitur matri indicta est purificatio que est quasi fons a quo deriuatur ista imundicia. Paruulo quia in ip̄m ē deriuata. Un̄ glo. Augu. sup illud. xij. Leuit. sanctū nō tanget neqꝫ ingredietur ꝛc. Nūquid peperisse peccatū est. an hic ostendit̄ ꝓpagatio ex adaꝫ. de qua dicit apl'us Ro. v. ex vno in ꝯdēnationē. ⁊ quia p vnū hominē peccatū intrauit ī mundū ꝛc vnde ps. Ecce em̄ ī iniquitatibꝰ ꝯceptꝰ suꝫ ꝛc. cur nō ḡ qd̄ natum est purgari dicit scriptura sed quod peperit. an ad

ip̄am. vnde origo trahebaꝛ relata purgatõ est ꝓpter fontē sanguinis. non poterat tamen sine fetus purgatione fieri qui de sanguine ortus est. Quia igiꝛ partus huiõi fit i imundicia magna. qua insinuaꝛ determinatio peccati originalis a parentibꝫ in prolem que attestaꝛ summe miserie hominis ⁊ eius impfectõez. hoc aūt sacramentū est maxime pfectionis ⁊ nobilitatis. ⁊ quod maxime ꝯgruit dari pfectis. vt habetur a dyonisio in ecclesiastica hierarchia: nō debet accedere mulier talis ad sacraꝫ ꝯmunionē anteꝗ̄ sit purificata sm institutõez ⁊ ꝯsuetudinē ecclesie. Ex hoc patet ꝙ pena pturitõnis nō est causa quare non debet statim post partum ꝯmunicare.

Membrum quintum

Consequēter queriꝛ vtꝝ leprosi debeant accedere ad sacraꝫ ꝯmūionē. Ꝙ sic: videꝛ ꝯ h̄ qd̄ habeꝛ extra de clerico egrotante vel debilitato. capitulo Ex pte. ꝙ afflictō nō est addēda afflictio: imo potius ip̄ius miserie miserandū. Si aūt talibus esset subtracta facultas accedēdi ad sacrā ꝯmunionē: afflictis addeꝛ afflictio. ergo ⁊c. ¶ Pret. nullus sine culpa est puniendus. sed si leproso subtracta esset facultas predicta puniretur sine culpa. ¶ Contra. sacerdotibꝫ leprosis interdicta est facultas consecrandi: eadem ratõne ⁊ leprosis alijs debet interdici facultas sumendi. dicitur enim extra de clerico egrotante vel debilitato. c. tua nos. de sacerdote qui diuino iudicio lepre morbo respersus est in parochiali ecclesia prelationis officio fungitur. dicimus ꝙ pro scandalo ⁊ abbominatõne populi ab admistrationis officio debet remoueri. ¶ Item inter imundicias corporis siue carnis illa que est lepre maxima est. ergo si propter aliquam imundiciam carnis cessandum est a sacra ꝯmunione videtur ꝙ maxime cessandum est ꝓpter istam. ¶ Rn̄sio. ꝙ leprosi debent tempore opportuno accedere ad sacraꝫ ꝯmunionem. ¶ Ad illud quod obijcitur de sacerdote leproso ꝙ nō debet ꝯsecrare ⁊c. Dicendū ꝙ nō est interdicta sacerdoti leproso facultas celebrādi oīno: sed tm̄ populo parochiali vt ex verbis supradicte decretalis patet. ⁊ hoc ꝓpter scādalum ⁊ abbominatõez vt ibidem dicitur. priuatim tamē nisi sit nimia debilitas aut deformitas vt existimo pōt celebrare. Et vt vult Hug. cum expellanꝛ a ꝯmuni cohabitatione: multofortius a sacris ordinibus. si tamen sit presbiter leprosus cessabit a misterio quo ad sanos: sed leprosis cantare ⁊ ministrare poterit diuina. ¶ Ad illud qđ obijcitur. ꝙ inter imundicias carnis hec est maxima ⁊c. Dicendum ꝙ sola imundicia in pollutõne nocturna vel in decubatione in puerperio non est causa quare cessanduꝫ est ab accessu ad sacram ꝯmunioneꝫ: sed illa que tacta sunt vt ex dictis patet.

Questõ. xlviij. de conditionibꝫ sumētiū h̄ sacramētū ex pte ꝯuersatõis exterioris.

Equitur de mãducatione ꝗ̄tum ad conditõnes morū vel meriti ex pte ꝯuersatõnis exterioris. Primo ꝗ̄ritur de existentibꝫ in penitētia vtꝝ debeant accedere ad sacram ꝯmunionē. Scđo vtrū exercētes tyrocinia siue torneatores. Tercō vtrū balistarij ⁊ sagittarij. Quarto vtrū pugiles. Quinto vtrum aleatores. Sexto vtꝝ diuinatores sortilegi ⁊ carmiātrices. Septimo vtꝝ hystriões. Octauo vtꝝ choreatrices. Nono vtrum fardantes se vel fucantes se.

Membrum primū

Ueriꝛ ergo de penitētibꝫ sic. vtrū scꝫ debeāt accedere ad sacrā ꝯmunionē. Ꝙ sic videꝛ de conse. di. ij. quotid. c. ꝗ̄uis quis pcꝭo mordeatur. peccādi tm̄ decetero nō habeat volūtatē ⁊ ꝯmūicatur satisfaciat lacrimis ⁊ orõnibꝫ. ⁊ cõfidens de dei miseratõne accedat ad eucharistiā intrepidꝰ ⁊ securꝰ.

¶ Cōtra. j. Corin. xj. ꝙ si nosmetip̄os diiudicaremꝰ. glo. Indigne accipit si tūc accipit cū debet agere penitētiā. sed vt ibidē diciꝛ. qui accedit indigne ⁊c. igiꝛ penitēs nō debꝫ accedere. ¶ Item. xxvj. q. vj. Si quis de corpe. In desperatione positus post acceptā ꝯmūionē iterū sanꝰ fuerit factꝰ tm̄ oratõne particeps sit: sacramētuꝫ dō nō accipiat donec institutū penitentie impleaꝛ tempus. ¶ Rn̄sio. ꝙ hoc potest intelligi de penitēte publica penitentia. qui ante reconciliationem non debet accedere ad sacram ꝯmunionē. ⁊ in hoc casu intelligitur decretum propositum. Unde rubrica ibidem qui metu mortis recōciliatur cōualescens sine cōmunione penitentie impleat tempus. reconciliatus dico post sententiam illatā ab episcopo. Uel potest dici ꝙ glo. illa. j. Corin. xj. Non notat penitentē qui est in statu penitentie ⁊ agit penitentiā de peccatis suis: sed vocat illū penitentem qui adhuc est in iudicō sui. de quo dicit aplꝰs. j. Corin. xj. Ꝙ si nosmetip̄os diiudicaremꝰ: non vtiꝗ̄ iudicaremur. vbi expⁱmiꝛ quomodo homo se debeat iudicare ⁊ ꝙ ante illud iudicium nō debet accedere. diciꝛ enim sic. versetur ante oculos imago iudicij futuri. ⁊ ascēdat aduersus se tribunal mentis sue. constituat se ante faciem suam. atꝗ̄ constituto in corde suo iudicō assit accusatrix cogitatio: testis conscientia: ⁊ carnifex timor. Inde quidam sanguis animi confitētis ꝑ lacrimas profluat. Postremo ab ip̄a mente talis sentētia proferaꝛ. vt se indignū iudicet homo participatõne corporis ⁊ sanguinis dn̄i. vt qui separi a regno timet per vltimam sententiam: ad tempus per ecclesiasticam disciplinam a sacramento celestis panis separetur.

Membrū secūdum

Consequēter queriꝛ vtꝝ illi qui exercēt tyrocinia possint accedere ad sacrā ꝯmunionem. Et videꝛ ꝙ sic: ꝑ hoc ꝙ milicia est necessaria in ecclesia dei ⁊ exercitiū eiꝰ filiꝫ. Quō eñ defenderent milites ecclesiaꝫ dei contra infideles: nisi in vsu armoꝝ essent exercitati. hoc aūt exercitiū potissime habere congruit ꝑ tyrocinia. Usus ergo armorum licitus est ⁊ ecclesie ꝓutilis. sed nihil tale impedit accessum ad sacram ꝯmunionem. ¶ Contra. vt habeꝛ extra de torneamentis. j. ca. Si quis eorum. i. torneatorum ibi scꝫ in torneamentis mortuus fuerit. ꝗ̄uis ei poscenti penitentia nō negetur: ecclesiastica tamen careat sepultura. Ex hoc patet ꝙ talis inflicta est pena scꝫ carentia sepulture ecclesiastice. que non solet infligi nisi pro graui delicto. vt pro infidelitate ꝓ vsurarum exactõne ⁊ pro maxima obeūtis iniquitate. Ex hoc patet ꝙ delictum taliū graue ē. sed existens in peccato graui non debet accedere. ergo ⁊c. ¶ Rn̄sio. ꝙ milites ꝗ̄diu sunt in ꝓposito ⁊ volūtate torneandi non debent accedere quia nō sunt in statu saluãdoꝝ. tum qꝛ torneamēta sunt ꝓhibita vt plane habeꝛ extra de torneamētis. j. c. tum quia intentõne ꝑuersa exercenꝛ scꝫ ad ostensionē viriū ⁊ ad gloriam temporalē acquirēdaꝫ: tum quia sunt causa multoꝝ maloꝝ scꝫ extorsionū rapinarū. homicidioꝝ ⁊ inuidiarū. ꝓpter quod nō imerito dicunꝛ nūdine vel ferie. extra h̄ torneamentis. j. ca. Aliqui autem dixerunt ꝙ nō durat ꝓhibitio de torneamentis. prohibitio eñ illa facta fuit ex causa propter cedes hominū que ibi freqūeter fieri solebant. propter hoc ꝙ milites inermes torneabant. cum ergo tempore moderno sint armati ⁊ raro accidit aliquem interfici cessante causa prohibitõnis cessat ⁊ prohibitō. Sed vt existimo adhuc durat prohibitō. licet quãdoꝗ̄ fuerit suspensa ex causa ad tempus. videlicet vt inuenirenꝛ alicubi milites congregati occasione torneandi ⁊ ibi posset verbum crucis predicari. ¶ Ad illud quod obijciꝛ. ꝙ exercitiū militie est ꝓutile ecclesie ⁊ illud fit potissime in torneamētis ⁊c. Dicendū ꝙ licet torneamēta ꝗ̄tum ad hoc aliquid habent vtilitatis: tamē rationibꝫ ⁊ causis ꝑdictis exercitiuꝫ illoꝝ damnabile est. vt habeꝛ. iij. ad Ro. mala nō sunt facienda vt bona eueniant.

Mēbrum tercium

C Onsequēter querit̄ vtꝝ balistarij ⁊ sagittarij
ꝑnt accedē ad sacrā ↄmūionē. Et videt̄ ꝙ nō
extra de sagittarijs dicit̄. Artē illā mortiferā
⁊ odibilē balistariorū ⁊ sagittarioꝝ aduersꝰ
xpianos ⁊ catholicos exerceri decetero sub anathemate ꝓ
hibemꝰ. exercētes autē ea que sub anathemate ꝓhibentur
damnatōēȝ anathematis incurrūt. tales aūt nō debent ac
cedere ad sacraȝ ↄmūionē: ergo ⁊c. ¶ Contra. bella multa
deo placēt. Unde aug. ad bonifaciū. Noli extimare nemi
neȝ deo placere posse qui armis bellicis militat. In hmōi
aūt bellis licet quolibet genere armoꝝ vti ꝙ videt̄ ꝑ locū
a maiori. quia in hmōi bellis vt vincat̄ dolis ⁊ insidijs in
tendū est. Unde aug. ⁊ habet̄. xxiij. q. ij. dn̄s. Ubi iustū
bellū est: nihil ad iusticiam interest vtꝝ aperte an ex insidijs
pugnet̄. ¶ Pret. hmōi armis efficacius hostes deterrent̄ et
eoꝝ violentia repellit̄. hec autē licita sunt in bello iusto. ꝫ
pro nullo licito necesse est aliquē subtrahere se a sacra cō
munione: ergo ⁊c. ¶ Ad hoc dicendū. ꝙ balistarij ⁊ sagit
tarij ⁊ alij pugnatores quolibet genere armoꝝ licite pos
sunt saracenos debellare. nō autē xpianos ⁊ catholicos vt
dicit decretalis supradicta. licet tamē corpora ꝓpria ⁊ pos
sessiones iuste possessas hmōi armis tueri ⁊ custodire. Di
co ergo sine ꝑiudicio. ꝙ in bello iusto licet vti armis hmōi
ad sui ⁊ suorū ⁊ maxime reipublice custodiam ⁊ defensio
nem. ⁊ qui ꝓpter has causas vtuntur hmōi armis. nec ꝓpo
situm habent vtendi alia causa. possunt ad sacram ↄmūio
nem accedere. Qui aūt indifferenter in quocūqȝ bello siue
iusto siue iniusto ꝓpositum ⁊ voluntateȝ habent vtendi ar
mis: tales nō debent accedere imo si accedant: grauit̄ pec
cant. ⁊ nō solūmodo quia habent voluntatē exponendo se
in bello iniusto: ꝫ ratōne interdictōnis anathematis. Ta
lia aūt genera armoꝝ non sine causa interdicta sunt. quia
maxime sunt mortifera. Unde vtente illis in bello iniusto
peccant quia in bello iniusto vtunt̄: et quia sunt pestifera
culpam exagerant. Iniuste aūt impetere proximum ⁊ ar
mis mortiferis sceleratissimū est.

Membrum quartū

C Onsequenter querit̄ vtꝝ pugiles debēt acce
dere ad sacrā ↄmunionē. videt̄ ꝙ sic: ꝑ hoc ꝙ
ↄmittere duellū vel monomachiā licitū est. ⁊
monomachia est pugna singularis a monos
ꝙd est vnū ⁊ machia ꝙd est pugna. Qȝ sit licitū videt̄ ꝑ hoc
ꝙ dauid ↄmisit duellū cū Golia. j. Reg. xvij. ob ꝙd magnā
ↄsecutꝰ est gloriā ⁊ ↄmendatōēȝ in scriptura. ¶ Pret. susti
netur ab ecclesia ⁊ ecclesiastice ꝑsone sua repetūt per con
gressum hmōi. quod nō sustineret̄ ab ecclesia si esset illici
tum. ¶ Contra. temptare deū est prohibitū. Deut. vj. Non
temptabis dn̄m deū tuū. ⁊ ideȝ repetitū est a dn̄o. iiij. Ma
thei. quasi simpliciter cauēduȝ ꝫ pugiles temptāt: ꝗ ↄmit
tunt rem illicitā. ꝫ nullꝰ existēs in ꝓposito tali vel volūtate
debet accedere ad sacrā ↄmūionē. ergo ⁊c. ¶ Item lex eam
ꝓhibet. C. de gladiatoribꝰ. l. ij. dicūt quidā hoc licere ī lo
cis in quibꝰ talis viget ↄsuetudo. inducētes illud aug. pro
se. quādo mos erat: crimē nō erat. ꝫ illud fuit diuina rela
tione ↄcessum. ꝙd qn̄qȝ dicitur mos. qn̄qȝ lex. ¶ Rn̄sio. ꝙ
lex noua monomachiā nō recipit. vt. ij. q. iiij. monomachiā
vbi dicit̄. Monomachiā in lege nō assuminꝰ quā ꝑceptaȝ
fuisse nō reperimꝰ. quā licet inijsse quosdam legamꝰ sicut san
ctum dauid ↄtra Goliaȝ. vt sacra prodit historia: nūꝗ̄ ta
men vt pro lege teneat̄ alicubi diuina sanxit auctoritas.
cum hec ⁊ hmōi sectantes deū solūmodo temptare videan
tur. Dicendū ergo ꝙ pugiles existentes in ꝓposito ⁊ volū
tate pugnandi. non debent accedere ad sacram ↄmunionē
cum mortaliter peccent. Mortaliter peccat qui monoma
chiam ꝑcepit ⁊ qui eam facit. nec excusatur consuetudine
licet ecclesia tolleret. sicut ⁊ meretrices ⁊ vsurarios tolle
rat. nec ipi excusant̄ ꝑ consuetudinē. similiter ⁊ illi qui ar
ma benedicūt. ¶ Ad illud ꝙd obijcitur de dauid. dicendū
ꝙ priuilegia paucoꝝ ↄmunē legem nō faciūt. vt dicit Hie
ro. Pret. pie ꝑsumit̄ dauid hoc fecisse instinctu diuino. sim
pliciter igitur dicendū. ꝙ quacūqȝ ex causa siue timoris si
ue amoris siue precatus siue alteriꝰ cuiuscūqȝ ↄmittat̄ duel
lū mortaliter peccat ille qui ↄmittit nec ꝓpter vllam penā
est ↄsentiendū. xxxij. q. v. ita potius quelibet mala tolleret
ꝙ̄ malo consentire decernat. Huiꝰ opinionis fuerunt ple
riqȝ vt in eorum scriptis patet ⁊ hoc: quia nulla causa de
bet aliquis ↄmittere causam suam sorti monomachie: ex ꝗ
fieri non potest sine dei temptatione. eo ꝙ diuina iusticia
siue misericordia in humano ponit̄ arbitrio. Iudith. viij.
Sed durum videtur diffinire ꝙ quando innocens accusa
tur de crimine ad mortem. qui si duellum recusauerit sta
tim suspendetur: ꝙ tenetur potius se sustinere suspendi ꝙ̄
se defendere in duello. Propter hoc dicunt quidaȝ ꝙ duel
lum oblatum in causa criminali licet suscipere: si alio mō
vite dispendiū nō possit vitari. Similiter dicunt in causa
ciuili. de rebꝰ temporalibꝰ ponentes. ꝙ sicut layco licet su
as res defendere armis ⁊ raptorē occidere. si aliter defen
dere nō possit: similiter licet in duello. nō ꝙ ipse offerat: sed
ꝙ a iudice offertur vel petitꝰ infertur. Prima opinio secu
rior est ⁊ illi ↄsentio ꝙ nullo casu licet duellū offerre. neqȝ
illatū vel oblatū suscipe: cum monomachia sit in lege ciui
li ꝓhibita ⁊ eius ꝓhibitō in canone approbata. Sed susti
nebit ne innocēs in causa crimiali se suspendi in ↄfusionē
ꝓpriam ⁊ generis sui ⁊ patrie scandalū? credo ꝙ sic in ca
su isto cū cōfessione innocētie sue ⁊ reputatōē humili se ista
alias meruisse. Omo ergo videt̄ mihi ꝙ existēs in volūta
te vel ꝓposito aliqua causa ↄmittendi duellū. eo ꝙ ꝓhibi
tum est ⁊ eo ꝙ ↄmittere causaȝ suā sorti duelli est deū tem
ptare: intendit facere quod illicitū est. nō debet accedē ad
sacram ↄmunionem.

Membrum quintum

C Onsequēter querit̄ vtꝝ aleatores debeāt ac
cedere ad sacrā ↄmūioneȝ. ꝙd videt̄ ꝑ hoc: ꝙ
ludꝰ alee licitꝰ sit. Qȝ aūt sit licitꝰ videt̄ ex hoc.
ꝙ dn̄o rerū licet illas dare ↄmutare imo per
dere siue ꝓicere in mari. sicut legit̄ de quodā phō. ꝙ aurū
ꝙd possidebat submersit in mari. ¶ Pret. quare nō liceȝ lu
dere ad aleam vel taxillos sicut ad pilam ⁊ exponere pecu
niam suam sorti istius ludi sicut illius. ¶ Itē magis vide
tur ludus illicitꝰ quo ludens damnificat̄ in corpore ꝙ̄ quo
damnificat̄ in pecunia. ꝫ ludus licitꝰ est quo ludentes fre
quenter damnificant̄ in corpore. sicut cōtingit in bastilu
dijs ⁊ hmōi gymnasijs. multofortiꝰ videt̄ ꝙ ludus alee vel
taxillorum sit licitus quo quis non ledit̄ in corpore sed in
pecunia solum quātum est de sorte ludi. Ex his videtur ꝙ
exercentes ludum talem possunt accedere ad sacrā ↄmūio
nem. ¶ Contra. di. xxxv. c. episcopꝰ. ibi scribit̄. Episc. pꝰ
aut ꝑsbiter. aut dyaconus alee aut ebrietati deseruiēs aut
desinat aut certe damnetur. Subdyaconus aut lector aut
cantor similia faciens: aut desinat aut ↄmunione priuetur
similiter ⁊ laycus. ecce ꝙ aleatores tam layci ꝙ̄ clerici pri
uandi sunt sacra ↄmunione. ¶ Rn̄sio. ꝙ aleatores nō de
bent accedere. dicuntur auteȝ aleatores qui ludum alee ⁊
taxillorum ducūt in consuetudinē. tales eñ non sunt in sta
tu saluandoꝝ. Et nota ꝙ canon dicit deseruiēs quo notat̄
consuetudo. Deseruiēs eñ dicitur qui est valde seruiēs. de
eñ ibi est augmētatiuum. Assuesci vo in ludo isto non con
tingit sine grandi peccato. ⁊ maxime propter ea que circa
hmōi assuescentiā contingūt. que sunt desiderium lucran
di ꝙd est cupiditas. Volūtas spoliandi ꝓximū ꝙd est rapi
na. Cōmissio vsure grauissime. ↄcedūt eñ ta'co. xj. ꝑ. xij.
ꝓ soluendū mense vel septimana: ꝫ eodem die. Multipli
catio mendacioꝝ. periuriorū. blasphemiarum. fraus siue
dolus. Corruptio proximorum frequenter confluentiū ad
ludum respiciendum scandalū bonorū. Contemptꝰ prohi
bitionis ecclesiastice ⁊ multa alia mala. Ludꝰ vo alee dici
tur omnis ludꝰ qui sortibꝰ siue vicibꝰ fortune innitit̄ ⁊ ois
talis est prohibitꝰ. ff. e. l. finali. ¶ Ad illud quod obijcitur

q ludꝰ talis est licitꝰ. quia licet dño facere de re sua ꝛc̄. Di
cendū q quis licitꝰ sit q̄tum ad ius ciuile: nō tñ q̄tum ad
ius canonis. q2 et si liceat dño ꝑdere siue destruere res su-
as. i. etsi nō est puniēdus ꝓpter destructōez rerū ꝓpriaruꝫ
ſm iudiciū iuris ciuilis qd̄ forte nō est verū exquo sic dam
nificat rē publicā: nō tñ licet ſm iudicium iuris canonici.
Imo qui sic faceret peccaret ꝛ puniendus esset. ¶ Ad illud
quod querit̄ quare nō licet amittere pecuniā ad ludū alee
sicut ad ludū pile. Dicendū q hoc est ꝓpter mala que solēt
accidere in exercitiō ludi alee ꝛ frequēter: que nō ita solent
accidere in ludo pile. Unde ludꝰ iste est ꝓhibitꝰ: ille nō. li-
cet eñ ludus pile qñq3 exerceat̄ ꝓpter desideriū lucrādi: tñ
ludus pile nō afficit̄ tanto desiderio ꝓpter modicitatem lu
cri quāto afficit̄ in ludo alee. ¶ Ad illud quod obijcitur q
magis videt̄ illicitꝰ ludus ille quo quis dānificat̄ in corpe
ꝛc̄. Dicendū q ludus alee nō est illicitus. q2 damnificat in
pecunia tm̄: sed quia etiam damnificat in anima. vt patet
ex malis que accidūt in hmōi ludo.

Mēbrum sextum

Onsequēter querit̄ de diuinatoribꝫ. sortilegis
ꝛ carmī[n]atricibꝫ. vtrū debeāt accedē ad sacrā
ꝯmūionē. Et videt̄ q sic. ꝑ hoc q sortes exq̄-
rere licituꝫ sit. ꝙ ostēdit̄ ꝑ multa exēpla. Unū
est q dñs ꝑcepit Josue vt sortibꝫ exq̄reret que factorꝰ erat
de anathemate hiericho Josue. vij. Aliud exemplum est de
Jona eiusdē ꝑmo. Aliud est de mathia Act. j. de his. xxvj.
q. ij. c. j. Aug. in libro psalmoꝝ. Sors non est aliquid mali
sed res in hūana dubietate diuinā indicās voluntatem.
¶ Contra. sortilegi ꝛ diuini exquirētes sorte mortalit̄ pec-
cant qd̄ patꝫ ꝑ hoc qd̄ habet̄. xxvj. q. ij. c. j. Sortilegi ꝛ di
uini si cessare noluerint excoicandi sunt. ¶ Item ibidem.
Siquis clericꝰ vel monachus vel scolaris diuinationes vel
auguria esse credidit obseruāda. vel sortes quas mentiūtur
esse sanctoꝝ quibuscūq3 putauerint intimādas. i. iocūdas
cū his qui eis crediderint ab ecclie coione pellāt̄. ¶ Rñ-
sio. q tales oīno nō debēt accedere ad sacrā coionē. qd̄ ha-
betur plane de ꝯse. di. ij. pro dilectōne. ibi eñ habet̄. q ma
gis cū ceteris xp̄ianis sacra ꝯmūio nō debet dari. hoc etiā
patet ꝑ Ysido. dicenteꝫ. viij. li. ethimo. q sortilegi sunt: qui
sub nomīe ficte religionis ꝑ quasdā quas sanctoꝝ seu apo
stoloꝝ vocāt sortes diuinatōnis scientiaꝫ ꝓfitent̄. aut qua-
rūcunq3 scripturaꝝ inspectōne futura ꝓmittunt̄. Preter. di
uinatio quocūq3 modo fiat ꝛ qualitercūq3 vocet̄ damnata
est. vt. xxvj. q. v. fere ꝑ totū. Et ꝓhibita. extra de sortilegis
ca. j. dicit̄ sorte furta nō sunt requirēda: nec diuinationes
aliquas in aliquibꝫ rebus quis obseruare ꝑsumat. Prete.
eodem ti. ꝛ seq. c. Ex tenore. damnat̄ inquisitio furti. ꝑ in-
spectōnem astrolabij. Et e. t. se. c. Ecclesia ꝓhibet ne electō
fiat ꝑ sortes ꝛ electio facta ꝑ sortes damnat̄. Dicendū er-
go. q exercētes sortilegia ꝛ diuinationes siue artem magi-
cam nō sunt in statu saluandoꝝ. vnde dum ꝑseuerāt in sua
malitia: nō debet accedere ad sacram ꝯmunionē vt de ma-
gis habet̄ de conse. di. ij. vt dictum est. ¶ Ad illud qd̄ obij-
citur contra ꝑ exempla legis veteris. Dicēdū q hec ꝛ alia
multa ꝑmittebant̄ ante ꝑfectōem legis euāgelice. que post
penitus sunt elimiata. vt habetur. xxvj. q. ij. Sors non est
¶ Ad hoc quod obijcit̄ exemplo Mathie. Rñdet̄. xxvj. q.
ij. nō exemplo. vbi dicit̄. non exēplo Mathie. vt q Jonas
ꝓpria sorte deꝑhensus sit indifferēter sortibꝫ est credendū:
cum priuilegia paucoꝝ (vt Hiero. ait) ꝯmunē legem face-
re non possunt. ¶ Ad illud quod dicit augus. q sors nō est
aliquid mali ꝛc̄. Dicenduꝫ q licet sors nō sit aliquid mali
in sua natura: ꝓhibita est tamen causa necessaria. Unde
xxvj. q. ij. Sors non est. vbi dicitur. in sortibꝫ nihil mali in
esse monstrat̄. prohibet̄ tamē fidelibꝫ ne sub specie diuina
tionis ad antiquos ydolatrie cultus redirent. Unde qui-
busdam ꝯstellatōnes ꝛ futuroꝝ signa custodientibꝫ ap̄lus
ait. dies obseruatis ꝛ menses ꝛ tp̄a ꝛ annos. Uel vt dicunt
quidam. hoc intelligitur ſm antiqua tp̄a quādo erat pro-
hibita. Dicunt autem quidam si esset causa honesta ꝛ sub-
esset necessitas. vt si esset ꝯtentio de electōne aliquoꝝ ꝛ esset
paritas vtrobiq3 in omnibus: q exemplo Mathie possent
fieri sortes ꝯuenientibꝫ oratōnibꝫ ꝛ supplicationibꝫ deo di-
rectis. Et hoc videtur innuere Beda. ꝛ. xxvj. q. ij. non exem
plo. vbi dicitur. Si qui necessitate aliqua cōpulsi deuꝫ pu
tant exemplo apostoloruꝫ esse consulendum: videant hoc
ipso apostolos non nisi colecto fratrum cetu ꝛ precibꝫ ad
deum fusis egisse. Uidetur autē mihi esse melius omnino
ab huiusmodi cessandum casu proposito instante vel alio
quocūq3. exquo hoc canon reprobat. ꝛ in casu ꝓposito po-
tius videtur ꝑ superiorem esse gratificandū vel iterum eligē
dum. ¶ De carminatricibꝫ ꝛ de carminatoribꝫ credo q car-
mina ꝛ adiuratōnes eis sunt inhibende. Si autem facta ī
hibitione cessare nollent: peccarent mortaliter ꝛ essent ar-
cendi a sacra ꝯmunione.

Membrū septimum

Onsequēter querit̄ vtꝝ histriones ꝑnt acce-
dere ad sacrā ꝯmūionē. Et q nō: videt̄ de ꝯse.
di. ij. ꝓ dilectōne. ibi dicit Cyprianꝰ. ꝓ dile
ctione tua ꝯsulendū me existimasti sup frater
karissime quid mihi videat̄ de histrione ꝛ de mago illo qui
apud nos ꝯstitutus: adhuc in artis sue dedecore ꝑseuerat.
ꝛ magister ꝛ doctor nō erudiendoꝝ sed ꝑdendoꝝ pueroꝝ:
id quod male didicit ceteris quoq3 insinuat. an talibus sa
cra ꝯmunio cum ceteris xp̄ianis debeat dari: aut nobiscū
debeat ꝯmunicare. Puto nec maiestati diuine nec euange
lice discipline cōgruere vt pudor ꝛ honor ecclesie tam tur-
pi ꝛ infami ꝯtagione fedetur. ¶ Contra. de ꝯse. di. ij. Si nō
ibi dicit Hyla. papa. Si nō sunt tāta peccata vt excoicet̄
quis: nec se debet a medicina corpis ꝛ sanguīs dñi separe.
igitur vt videt̄. nec histriones nec alij peccatores debēt sub
trahere se a sacra ꝯmunione: nisi tam graui inuectant̄ pec
cato q debeant excoicari. ¶ Rñsio. q nullꝰ existens ī mor
tali sciēter debet accedere sicut dictū est. sed siue sit histrio
siue alio pc̄o notatꝰ: post ꝯuersionē ad deū relictis pecca-
tis suis nō debet illi negari grā siue beneficiū ꝯmūionis.
Unde de conse. di. ij. ex ꝯcilio cartaginē. iij. Scenicis at-
q3 histrionibꝫ ceterisq3 ꝑsonis hmōi vel apostatis reuersis
vel ꝯuersis ad deū: gratia vel recōciliatō nō neget̄. ¶ Ad
illud quod dicit Cyprianꝰ. q non ꝯgruit maiestati diuine
vt pudor ꝛ honor ecclesie tam turpi ꝛ infami ꝯtagione fede
tur. Dicendū q Cyprianꝰ loquit̄ de notorio ꝛ manifesto in
fami cui nō est imꝑcienda sacra ꝯmūio. ꝛ idem dicendū est
de quolibet existenti in mortali crimīe. ꝛ hoc sonant verba
sua que sunt. puto nō maiestati diuine ꝯgruere vt pudor ꝛ
honor ecclesie tam turpi ꝛ infami cōtagione fedet̄. Infami
dicit: q2 tales infames sunt. ¶ Ad illud qd̄ dicit Hyla. pa
pa. q si nō sunt tāta peccata vt excoicet̄ quis ꝛc̄. Dicendū
q excoicatio tribꝫ modis dicit̄ sepatio a ꝯmūione sacramen
toꝝ. vnde. xj. q. iij. Nullꝰ sacerdotū. Alio mō dicit̄ sepatio
a ꝯmūitate fidelium. vt. xj. q. j. Illi qui illa. Tercō modo
dicit̄ sepatio a nūero fideliū sepatio dico q̄tuꝫ ad meritū
ꝛ hoc vltimo modo sumit̄ hic excoicatio. ꝛ hoc modo ali-
quis existens in mortali est excoicatus. Unde sic intelligit̄
verbum Hyla. scꝫ si non sunt tanta peccata vt excoicet̄. i.
sit sepatus a numero fidelium. merito dico: sic eñ esse pec
catum mortale efficit excoicatum.

Membrū octauū

Onsequēt̄ querit̄ vtrū choreatrices possunt
ad sacraꝫ coionē accedē. ꝛ videt̄ q sic ꝑ hoc
q cantꝰ choreaꝝ nō est malū in se: neq3 ē ma
lum q2 ꝓhibitū. ģ exercētes choreas nō sunt
exactrices maloꝝ. ergo ex hmōi exercitiō nō fiūt indigne be
neficio ꝯmūionis. ¶ Contra. sabbata obseruāda sunt ꝛ in
dei cultu expēdēda. Choreatrices sabbata expendūt in cō-
tumeliā creatoris. alliciēdo ꝛ ꝓuocādo assistētes ad luxu-
riam: verbis. cantu ꝛ gestu. ģ peccāt ꝯtra ꝑceptū dñi de ob
seruatōne sabbati. ¶ Item aug. sup Joh. j. obseruare dieꝫ
sabbati magis nobis ꝑcipit̄. q2 spūaliter nobis obseruan-

dum ꝑcipit. Judei seruiliter seruabāt diē sabbati ad luxuriā ꝛ ebrietatē. quāto melius femine eoꝝ lanā facerent q̄ in neomenijs saltarēt. Item Greg. Melius est fodere ꝛ arare die dn̄ica q̄ choreas ducere. Ex his verbis videt̄ q chorezatrices magis peccāt in sabbatis tripudiando ꝛ cantando. q̄ si intenderent lanificio vel alicui operi tali qḋ exercere nō licet in sabbato. Cōtingit ḡ q exercitiū choreaꝝ ē mortale pctm̄. seḋ exercētes op̄ tale nō debēt accedē ad sacraꝫ cōmūionē. ii ꝛc. ¶ Rn̄sio. q choreatrices quibꝫ inotescant mala que ex vsu choreaꝝ ꝓueniunt vel ꝓpria industria vel experientia vel pdicatōe. nihilominꝰ exercitiū hmōi habēt in cōsuetudine cū gestibꝫ suis ꝛ cantibꝫ se ꝛ alios incitāt ad lasciuiam ꝛ ꝓuocāt ad libidinē. dum ꝑseuerāt in volūtate ꝛ ꝓposito hmōi exercendi officiū. nō debent accedē ad sacrā cōmunionē: quia dum sibi ꝛ alijs laqueos mortalis peccati voluntarie ꝑparant: mortaliter peccāt. vt enī habet̄ Eccl. qui amat piculum ꝑibit in illo. Si aūt aliqua mulier raro ꝛ inuita īmisceat se hmōi choreatricibꝫ. non audeo diffinire q peccet mortaliter nec illam assecurare a mortali peccato: cum ingerat se piculo prouocando assistentes ad libidinem. ꝛ videtur vicium ꝛ cōsuetudinem choreatricum approbare. Estimo tamen q quādoq̄ aliquas excusat a peccato mortali simplicitas ꝛ innocētia ꝛ puritas intentōis. expote illas que nō intendūt nisi ludum. oīno ignorantes aliquod piculum ex tali ludo ꝓuenire. ¶ Ad illud qḋ obijcitur q cantꝰ choreaꝝ nō est malus in se. est tamē malꝰ ratione ꝯcurrentiū. que sunt excitatō ad lasciuiaꝫ. ꝓuocatio ad libidinem impedimētuꝫ cultus dei ꝛ alia hmōi. ¶ Ad illud quod dicit̄ q nō est ꝓhibitus. Dicendū q sic ex cōsequenti tamē in p̄cepto de obseruatōe sabbati.

Membrū nonum

Consequēter querit̄ vtꝝ fardātes siue fucantes se. aut crines adulterinos siue mortuoꝝ siue viuoꝝ sibi ad ornamētū vsurpātes: debeant accedē ad sacrā cōmūionē. Et videt̄ q sic ꝑ hoc q sunt licita alicui scꝫ ornare se colore extraneo ꝛ capillis alterius. ꝛ nuptis maxime vt viris suis placeāt. ꝛ etiam alijs vt illoꝝ aucta pulchritudine magis laudet̄ deus. pulchritudo enī creaturaꝝ est materia ꝛ incitamētum ad laudem dei. ¶ Pret. licet q̄n̄q̄ mulierē aliquā vti vestibus alteriꝰ ad ornatū sui. quare nō similiter capillis. multo enim decentior ꝛ pulchrior est ornatꝰ vestium q̄ capilloꝝ. ꝛ etiā magis prouocatiuꝰ ad libidinē. Ex his videt̄ ꝛc. ¶ Cōtra. hmōi picture siue fardature fiunt in ꝯtumeliā summi artificis scꝫ dei. ꝛ in ꝓuocatōeꝫ indignatōnis eius. vnde Cyprianus vt dicit augus. in. iiij. li. de doctrina xpiana. dicit. Si quis pingendi artifex vultum alicuiꝰ ꝛ speciem ꝛ corporis qualitateꝫ emulo colore signasset. ꝛ signato iam ꝯsummatoq̄ fraudulenter manꝰ alius inferret. vt iam formata iam picta quasi pictor reformaret. grauis prioris artificis iniuria ꝛ indignatio videret̄. tute existimas impune laturam tanq̄ improbe temeritatis audaciā dei artificis offensam. vt enī impudica circa homies ꝛ incesta mulier lenocinantibꝫ dersis corruptis violansq̄ que dei sunt. peior adultera detineris q̄ ornari te putas. q putas comi impugnatio est: ista diuini opis preuaricatō est veritatis. ¶ Itē tales ope verbū dei infirmāt quātū in se est ꝛ ꝯtempnūt. Unde Cyprianꝰ vt ibidem refert aug. Non sinceritas perseuerat ꝛ veritas. quādo que sincera sunt polluūtur ꝛ colorum adulterinis medicaminū fucis in mendaciū vera mutant̄. Dn̄s tuus dicit. Non potes facere capillū tuū albū aut nigrum: ꝛ tu ad vincendā dn̄i dei tui vocem vis te esse potiorem. audaci ornatu ꝛ sacrilego contemptu crines tuos inficis. malo presagio futuroꝝ. capillos iam tibi flameos auspicaris. Ex his videtur q hmōi ornatus adulterini nō sunt liciti. imo potius q mortaliter peccant illis vtentes. ¶ Rn̄sio. multe sunt cause quare tales grauiter peccant ꝛ indignos se efficiunt sacra ꝯmunione. Una est contumelia summi artificis ꝛ operis eius impugnatō. Alia est diuini verbi infirmatio ꝛ contemptus. vt patet ex verbis Cypriani ecce peccatū in deum. Alia est fictio ꝛ mendaciū inducens errorem ex certa conscientia. Unde Cyprianꝰ. deformis es cur te formosam esse mentiris? nec tue conscientie nec alieni gratiam erroris habitura. ecce peccatū in proximum. Alia est iniuria facta ꝓprie nature ꝛ in hoc peccat in se. Unde Cyprianꝰ. licet vilis mulier nō alteri sibi tamen peccat. tolerabiliora ꝯpemodum in adulterio crimīa sūt. ibi enī pudicitia: hic natura adulterat̄. Dicendū ergo. q siue sint solute siue ꝯiugate peccant mortaliter hmōi vtētes abusionibꝫ. Non tamē nego quin ꝑmissum sit ꝯiugatis ornare se ornatu honesto vestium ꝓpter maritos: dum tamen nihil falsitatis aut adulterine picture. aut capillature vsurpent. ¶ Ad illud quod obijcitur q sic ornando se faciunt q placeant maritis ꝛc. Dicendū q voluntas placendi maritis siue ipsa placentia nō excusat eas a peccato mortali. q2 modus ꝑ quem placent vel placere intendūt nec deo placet vt ex dictis patet. neq̄ maritis. Unde augu. de conse. di. v. ti. fucare figmentis quo vel rubicūdior vel candidior appareat. adulterina fallacia est. qua nō dubito etiam maritos se nolle decipi: quibus solūmodo permittende sunt femine ornari ſm veniam non ſm imperium. Nam verus ornatꝰ maxime xpianorum ꝛ xpianarum. nō tam est vllus fucꝰ vel color mendax factus. verum nec auri quidem vestisq̄ pompa: sed boni mores boni sunt. Pret. licet pulchritudo creature sit materia laudis diuine non tamen ꝓcuranda est in ꝑiudicium dei vt ex illa laudetur. ¶ Ad aliud dicenduꝫ q secus est de vsu habitus humane ꝓuisionis ꝛ habitus naturalis productōnis. habituum ꝟo naturalium quia dati sunt a natura ꝛ nō humana ꝓuisione. quando illis aliter vtitur q̄ eo modo quo sunt accomodati a natura ꝛ cōcessi ab opifice nature: fiunt adulterine vsurpationes que quidem licite nō sunt. Non sic est de habitibꝫ humane prouisionis cuiusmodi sunt vestes. habitus nature inq̄tum sunt hmōi accomodant̄ cum quadam ꝑcisione scꝫ ita isti q non illi: ita nō est de illis qui nō sunt ab arte. Quidam autem dicunt q si femina soluta vel coniugata morpheaꝫ aliquā aut maculā haberet in collo vel facie peplo velaret ne deformis appareret. aut si fluxum capillorum pateretur ꝛ tumorem aut gibbum quem capilli facere solebant. aut panniculis aut stupis suppleret absq̄ intentōne corrupta: sed ne deformitas eius apparens risuꝫ videntibus faceret aut marito scandalum: non peccaret mortaliter. Similiter si coniugata non vt laudaret̄ de pulchritudine. vel vt prouocaret alios ad sui concupiscentiaꝫ aut alꝰ corrupta intentione: sed eā ne maritus eius propter eius deformitatem scandalizatur: ꝛ exorrēs eam adulterium incurreret. aut cincturis aliquibus vteretur. aut capillis alienis: nō mortaliter peccaret. Et hi dicunt q Cyprianus ꝛ alij hanc abusionem detestantes intelligunt de illis que huiusmodi faciunt intentōne corrupta. Prima autem diffinitio videtur mihi melior ꝛ certior.

Questio. xlix. quibꝰ dispēsandum est hoc sacramentum.

Sequitur de manducatōne ꝯtuꝫ ad ꝯditōes dispēsandi. Et p̄mo quibꝫ dispēsanduꝫ est corpꝰ xpi. Secūdo a quibꝫ. ¶ In p̄ma pte querit̄ vtꝝ dandū est corpꝰ xpi peccatoribꝫ. ḋ qbꝫ ꝯstat q sūt in pctō mortali. Secūdo vtꝝ danduꝫ est suspectis de aliquo crimine. Tercio vtrum dandum est energuminis. Quarto vtrum frenetico vel amenti. Quinto vtrum puero non habenti vsum discretionis. Sexto vtrum alicui licet dari panem non consecratum.

Membrū primū

Primo querit̄ vtꝝ sacerdos debet dare corpꝰ xpi illi qui scit eē in mortali pctō ꝑ ꝯfessi nē. Q2 dare debeat videt̄ sic. Aug. de conse. di. ij. Non prohibeat dispensator pingues terre. i. peccatores

mensam dñi manducare: sed exactorē moneat timere moneat intelligere: nō coram populo sed secreto. ¶ Itē si tūc nō daret sequeret multa incōueniētia. vnū ꝙ nō esset corrector illi⁹ peccatoris sed ꝓditor. nisi eī cōfessus fuisset ei peccatū suū dedisset ei sicut ⁊ ceteris. ⁊ hoc habet ab aug. ij. q. j. Si peccauerit. Si solus nosti quia peccauit ⁊ eū vis coram omnibꝫ arguere. nō eris corrector ſꝫ ꝓditor. ¶ Itē si posset sacerdos alicui tali corā populo negare possꝫ maliciosus sacerdos maliciose sanctis negare ⁊ sic illos scandalizare ⁊ infamare. ¶ Itē hoc videtur exemplo domini qui dedit corpus suū iude quē sciebat esse in peccato mortali. ¶ Contra. medicus corpalis medicinā quā egro sciret mortiferam cū quātacūqꝫ instantia peteret eam egrot⁹ sibi dari: peccaret mortaliter et homicida esset si eam sibi daret. Eucharistia autem est medicina salubris bonis que malis mortifera est. nō tm̄ corpori sed etiam spiritui quod grauius est. Unde augu. li. iij. de trini. Sancta bonis sunt ad salutem malis ad iudicium. ⁊ loquit de corpore ⁊ sanguine xp̄i. igitur licet egrot⁹ spiritualiter. i. existens ī mortali cum instantia petat: non tamen debet ei a medico spirituali dari. imo si det videtur ꝙ mortaliter peccet. ¶ Item nullus est casus in quo non peccet sacerdos mortaliter si scienter ⁊ voluntarie proijceret eucharistiam in lutum vel sterquilinium. Existens autem in mortali est quasi lutum vel sterquilinium. Sapi. xv. luto vilior vita ip̄ius. igitur in nullo casu potest dare sacerdos tali corpus xp̄i nisi peccādo mortaliter. ¶ Item si sacerdos tenetur dare tali hoc nō est quia dignus est: sed propter scandalum vitandum. sed contra veritatem vite illius est hoc sibi dari. quia peccat mortaliter accipiendo: igitur cum non est faciendum contra veritatem vite propter scandalum. non videtur ꝙ debeat sibi dari. ¶ Itē melius esset illi qui petit corpus xp̄i dari sibi ꝙ redderetur suspectus de crimine ꝙ̄ ꝯmittere crimen. Igitur cum duobus malis min⁹ malum eligendum sit cum alterum vrget: videtur ꝙ discretus sacerdos debet negare corpus xp̄i criminoso vt min⁹ malum ⁊ maius vitetur. i. non reddatur suspectus ne manducet indigne. sic opponit Inno. ¶ Item Tho. iiij. quod ab alio oderis tibi fieri ⁊c̄. i. debes odisse: vide ne aliquādo alteri facias. hec est lex caritatis. sed si esses in peccato mortali deberes odire corpus xp̄i tibi dari: igit illud alij dare nō debes. ¶ Itē augu. non est dandus gladius furioso ne seip̄m ⁊ alios occidat. peccator aūt si sumit eucharistiam ꝑ eam seip̄m occidit: igitur eam illi dare nō debet sacerdos. ¶ Itē Math. xv. Non est bonū sumere panem filiorꝫ. i. eucharistiā que est panis angelorꝫ ⁊ hominū existentiū in caritate: ⁊ dare canibus. i. existentibꝫ in mortali. ¶ Item Math. vij. Nolite sanctum dare canibꝫ. ¶ Rñsio. si sacerdos nouit aliquem esse in mortali ꝑ confessionē. debet eū monere in secreto ne accedat ad mensam dñi. tali aūt debet negari corpus xp̄i si petat in secreto. Si ꝟo petat illud ī publico: tūc aut eius peccatū est publicū aut priuatū. Si publicū: negare debet illi. neqꝫ peccatū prodit: quia publicum est. Si priuatum oportet dare ne detectus ꝯtingat. ¶ Ad primū igitur contra hoc dicendū. ꝙ sacerdos est dispensator non dñs sacramētorꝫ ecclesie. Unde dando eucharistiā nō dat suū sed reddit alienū: quod negare nō pōt de iure. quia igitur in dicto casu nisi daret medic⁹ sp̄ualis eucharistiā que est medicina mortifera ip̄i peccatori: fieret ꝓditor ⁊ scandalizaret ip̄m ⁊ alios. ideo non debet ei negare. nullū autem istorum ꝯtingeret medico corporali. si negaret infirmo medicinam mortiferam: licet infirmitatem corporalem ꝓderet. ideo non est simile de medico sp̄uali ⁊ corpali. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ ille qui dat nō proijcit corpus in lutum imo ꝯpellens sacerdotē ad dandū sibi ꝑ instantiam sue petitionis proijcit. ⁊ ideo peccat mortaliter. sicut si tu ferres corpus xp̄i egroto qui ꝓijceret te in lutum cum eucharistia peccaret mortaliter. ⁊ tu non. ꝯpulsus eīm ⁊ inuitus ꝓijceres eucharistiam in lutum. ¶ Ad tercium dicendū ꝙ plures sunt cause ꝓpter quas sacerdos debet tali dare corpus dñi. Una est celatio criminis. alia est vitatō scandali. alia est apparentia iuris ip̄ius petentis. alia est ignorantia diuine operationis. debet ei dare ne prodat crimen eius. ne alios scandalizet. ⁊ quia videtur habere ius in petendo. ⁊ quia nescit sacerdos vtrum deus occulte operetur in eo. Dicendum ergo ꝙ neqꝫ tota ratō neqꝫ potissima propter quā sacerdos debet tali dare corpus xp̄i est vitatio scandali: sed potius debitum vitandi proditionem criminis illius. Ad hꝫ eīm maxime tenetur sacerdos scꝫ ne non prodat crimē alicuius cui⁹ curam gerit. ⁊ cui⁹ noticiā habet ꝑ confessionem. Unde Inno. iij. querendū est que ratōne medic⁹ salutaris medicinā dabat egroto quā ei sciebat esse mortiferā. Sciebat eīm ꝙ qui manducat indigne iudicium sibi manducat ⁊ bibit. aut vt suo doceret exemplo ꝙ sacerdos ꝯmunionem nō debet negare cui⁹ crimen ⁊ si sibi sit notum: nō tamen est ecclesie manifestū: ne forte non sit corrector sed proditor. Unde cautū reperitur in canone. Non ꝓhibeat dispensator pingues terre mensam dñi manducare. ſꝫ moneat exactorem timere. igitur hec est prima ratō quare debet tali dare corpus xp̄i scꝫ ne prodat crimē illius. ⁊ ex consequenti vitatio scandali ⁊ alia que tacta sunt. Pret. sacerdos in casu isto non facit aliquid quod est contra veritatē vite. neqꝫ vite proprie neqꝫ vite illius cui dat. quia ex quo habet necessitatem dandi: datō illa non est voluntaria sed coacta: quia necessitas iuris compellit. vnde non est dicendus auctor illius facti. sicut nec ille qui s̄m legem aliquem interficit non dicitur auctor interfectōnis. sed lex potius. ¶ Ad aliud respondet Inno. sic. Sane cum nemo debeat vnum mortale ꝯmittere ne proximus aliud mortale cōmittat. eligendum est potius sacerdoti non prodere peccatorē ꝙ̄ vt ille non peccet. sed ille debet potius eligere vt abstinēdo reddatur suspectus: ꝙ̄ ꝯmunicando manducet indigne. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ si sacerdos existens in mortali peteret instanter in publico corpus xp̄i sibi dari. deberet velle illud sibi dari. hoc enim esset iustum. ideo debet esse volitum. sed non deberet velle illud instanter petere. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ negando furioso gladiū ⁊ prodere sic eius infirmitatem corporalem licitum est. nec esset hoc alicui scandalum. sic non est in proposito. Pret. in iudicō reddendus esset gladius furioso si non constaret eum esse furiosum. sed quia peccator in casu proposito est quasi in iudicio quia in facie ecclesie. ⁊ non apparet suum peccatum: debet ei dari quod petit. ¶ Ad primā auctoritatē Math. dicendū ꝙ nō est bonū sumere ⁊c̄. voluntarie supple quod nō facit sacerdos imo coactus hoc facit. ¶ Ad aliud Mathei. dicendū ꝙ nō dicit dñs nō date. sciuit eīm ꝙ quādoqꝫ oportet hoc facere ex coactōne. ſꝫ dicit nolite. q. d. hoc non debet aliquis sacerdos facere voluntarie.

Membrū secūdum

Consequēter querit vtrū corp⁹ xp̄i dandū est suspectis de aliquo crimie. Et primo querit vtrum sit dandum talibꝫ. Secūdo vtrū dandum est ad suspectorꝫ purgatōez.

Articulus primus

Ad primū ꝙ dari debeat videt ꝑ hoc ꝙ de vnoquoqꝫ ꝑsumēdū est ꝙ sit bon⁹ quousqꝫ ꝓbatum fuerit ꝯtrariū. vt habet a Hiero. ¶ Pret. semꝑ dubia interp̄tanda sunt in meliorē ptē. igit nihil qꝺ est dubium male sentiendū est de ꝓximo. nec ꝓpter hoc aliquod beneficium corpis xp̄i. ¶ Itē ꝙ suspectis de furto dandum est corpus xp̄i. habet plane. ij. q. v. sepe cōtingit. ¶ Contra nullus debet dare sponte corpus xp̄i alicui de quo suspicat ꝙ indigne accedit. ergo nō debet dari illi qui est suspectus de pc̄to mortali: cū suspicat de eo ꝙ indigne accedit. ¶ Itē qui suspicat de aliquo ꝙ sit in mortali peccato. suspicatur de eodem ꝙ peccat mortaliter sumēdo corpus xp̄i. si autē in tali suspitione dat sibi corpus xp̄i. sponte credit se patrocinari peccato suo. et si hoc: peccat spōte faciendo hꝫ. ꝙ̄ illi de quo suspicat malum hoc nō debet quis dare corpus xp̄i. ¶ Itē nulli debet dari corp⁹ xp̄i nisi noscat ꝙ sit mūd⁹.

a peccato carnis. de ꝯse. di. ij. tribꝰ gradibꝰ. Ubi dicit presumens etiam de vnꝙ extraneo clerico ecclesie siue layco cōpinus … fragmētis oblatōnū xp̄i ad mensaz ponat. vnde scis tu … paſſim sanctuarū panis indignis impēdis. vnde nosti si a mulieribꝰ mundi sunt. eadem ratōne non debet alicui dari nisi noscatur quia sit mundus ab alio peccato. sed de homine su. pecto de aliquo crimine non scitur ꝙ sit mundus a peccato. ergo ⁊c. ¶ Rn̄sio. ꝙ est suspitō violēta cuiusmodi est illa ad quā valde validū argumētū habet. ⁊ ad cuiꝰ contrariū non admittitur probatio. qualis est si inuentus est solus cum sola nudus cum nuda loco secreto ⁊ tempore apto ad ꝯmixtionē carnalem. tunc est suspitio violenta ꝙ interuenit copula carnalis. Et suspitio probabilis qualis est si inuentus est solus cum sola colloquentes tempore ⁊ loco suspectis ⁊ frequenter. Et est temeraria vt illa que sine argumento aliquo prouenit ex iudicio temerario Si ergo aliquis suspectus est suspitōne prima. ⁊ illa suspitio sit ꝯmunis orta ex infamia publica. neꝗ in publico neꝗ in occulto dandū est tali corpus xp̄i tum ratōne infamie publice: tum ratione presumptionis violente peccati sui. Non enim dandū est corpus xp̄i manifesto infami. vt habetur de conse. di. ij. pro dilectione: nisi satisfecerit ecclesie per purgationem vel alio modo. Si autem suspitio sit singularis ipsius sacerdotis. non est ei neganda cōmunio sacra si petat in publico (secus est tamen in priuato) siue sit suspitio probabilis siue sit singularis siue ꝯmunis non est ei neganda. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ de vnoquoꝗ presumendum est ⁊c. Dicendum ꝙ existente tali suspitōne ſm iuris interpretatōnem probatum est contrarium boni presumendi de ip̄o suspecto. nec crimen de quo tali presumptione est suspitio reputatur dubium: sed presumitur tanꝗ certum. ¶ Ex hoc patet respon. sio ad aliud quod obijcit ꝙ dubium interpretandum est in meliorem partem. Si autem sacerdos vel per confessionem vel alio modo crederet ipsum esse innocentem qui habebatur suspectus: bene posset sibi conferre corpus xp̄i vel in publico si suspitio esset ꝑticularis: vel ī priuato si suspitio esset publica. ¶ Ad illud quod obijcitur pro alia parte. per illud de conse. di. ij. tribꝰ. Dicendum ꝙ decretum illud loquitur de clerico aliene iurisditionis. nec dicit ꝙ sacerdos debet scire illum esse mundum cui confertur corpus dn̄i. imo reprehēdit conferentez passim corpus xp̄i illis de quorum mūdicia nihil scit. Unde dicit vnde scis ⁊c. q. d. exquo extranei sunt nihil scis de illis vtrum digni sunt vel non. nec intelligitur de hoc ꝙ debet habere certitudinem scientie ꝙ sint digni: sed noticiaz. Unde poterit presumere ꝙ sunt digni. vnde dicit vnde nosti si a mulieribus ⁊c. Quomodo debet intelligi decretum quo statutū ē ꝙ xp̄i corpꝰ debz dari suspectis patebit infra.

Articulus secūdus

Consequēter querit vtrū corpus xp̄i dandū est ad purgatōnem suspectoꝝ. Et sic videt. ij. q. v. Sepe ꝯtingit vt in monasterijs monachoꝝ furta ꝑpetrent. idcirco statuimꝰ vt qñ ip̄i fratres de talibꝰ expurgari se debent: missa ab abbate celebret vel ab aliquo p̄sentibus fratribus. ⁊ sic expleta missa omnes ꝯmunicent in hec verba corpus domini sit tibi ad probatōnem hodie ¶ Contra. dare corpus xp̄i suspectis vt crimē eoꝝ deprehendatur est temptare deū. sed temptare deū est ꝓhibitū. vj. Deutro. ergo hac decausa nulli debet dari. ¶ Item corpus xp̄i debet dari malis in casu ne malicia eoꝝ deprehendatur nō ergo debet dari vt malicia alicuiꝰ deprehendat. ¶ Rn̄sio dicunt quidā ꝙ talis purgatō non est reprobāda nec videt deus temptari cum missa ⁊ alie preces catholice interueniunt. sicut nec in collectōne herbarū medicinaliū incantationes nō prohibent que cum oratiōnibꝰ fiunt. vt. xxvj. q. v. Non licet. Aliter potest dici ⁊ sanius ſm iudiciū meum ꝙ predictū decretum est abrogatuz nec ꝙ aliquo modo inducenda est purgatō talis vt probatō: quia querere probationem vel purgatōez ꝑ hunc modū est temptare deū. Uel pōt dici. ꝙ forte nō est intentō decreti nec statuētis ꝙ fieret purgatio criminis vel probatio ꝑ aliquod signum apparens in illo qui crimen ꝯmisit: sed vt timore accedendi ad corpꝰ xp̄i cum conscientia peccati contereretur ⁊ purgaret se a peccato ꝯmisso. Unde non intelligendū est ꝙ hec verba corpꝰ domini sit ad probatōez hodie debeant sic intelligi corpus domini sit tibi ad probatōnez criminis ꝑ aliquod signū apparens in re: sed sit tibi ad manifestatōnez diuine virtutis siue ipsius sacramēti. vt illo mediante purgeris ab hoc peccato si peccasti. ⁊ hoc existente intellectu non temptaretur deus nec crimen proderet. et poterat fieri hec iustificatio hac intentōne vt per contritōnem illius qui furtum cōmiserat: fieret furti restitutio.

Membrū terciū

Consequēter querit de energumis vtrū subtrahēda sit eis sacra ꝯmūio. ⁊ videt ꝙ nō. dicit enī in ecclīastica hierarchia in. ca. de sinaxi. energuminū multitudo imūda est. aut ꝯtrarijs. aut peccātibꝰ. aut ꝑturbatōibꝰ informata. ꝙ ab eis sacratissimoꝝ diuina ꝯmunicatio corripit. i. subtrahit. Abbas vercellen. dicit sic. energumi imūdi sunt. ⁊ quia energumini: vexant ⁊ supant seditionibꝰ ⁊ ꝑturbatōnibꝰ contrarijs. ⁊ ip̄is energumis visio ⁊ ꝯmunio oīno subtrahit. ecce ꝙ debet eis subtrahi sacra ꝯmunio. ¶ Preterea subtrahēda est propter imundiciam carnalem vt habetur a sanctis multofortius ꝓpter imundiciā anime. sed isti sunt imūdi imundicia anime. ergo. ¶ Item energumini sunt arepticij siue a demonibꝰ obsessi. talibꝰ aūt subtrahēda est sacra cōmunio. tum quia minꝰ congruit hospiciū possessum a dyabolo a filio dei vt ꝓprium habitaculuz possideri: tum quia alicui nō existenti sue potestatis neꝗ ꝗtum ad corpus neꝗ ꝗtum ad animam mime expedit ip̄a ministrari. immo valde e let periculosum. ergo ⁊c. ¶ Contra Cassianꝰ collatione scd̄a. Eis qui ab imundis vexantur spiritibꝰ ꝯmunionem sacrosanctam a seniorbꝰ nostris vnꝗ meminimus interdictam. quinimo si possibile esset ⁊ quotidie eis impertiri debere censebant. ⁊ loquitur de energumis. ¶ Rn̄sio ꝙ quidam sunt energumini qui peccatis suis exigentibus arepticij facti sūt iusto iudicio dei. de quibꝰ accidit frequēter ꝙ prorūpunt in blasphemias ⁊ in alia que absꝗ contumelia dei fieri nō possunt: talibꝰ ꝯo nō ē dandū corpꝰ xp̄i Quidam autem energumi sunt qui nō modice extiterunt religionis qui diuina permissione ad maiorem eorum purgationem ⁊ meritorum augmentum quibusdam temporū interuallis vexantur a malis spiritibus quorum deuotio in nullo diminuitur nec feruor refrigescit. de quibꝰ prompta sunt exempla sed forte ea non expedit ꝓpalare. talibus quando se offert opportunitas dari debet vt contra vexatōnes maligni spiritus fortius inualescant. ⁊ de huiusmodi intelligit Cassianꝰ. Unde dicit tanto magis ac magis inimicus insultabit obsesso: quanto euz a celesti medicina viderit segregatum.

Membrū quartū

Consequēter ꝗrit vtrū freneticis vel amentibꝰ dādū sit corpꝰ xp̄i. Et sic: videt. xxvi. q. vi. q recedit. Amētibꝰ etiā ꝗcūꝗ pietatis sūt ꝯferēda sūt. Et logt ibi canon de recōciliatōe et sacra cōmuniōne. ¶ Item eadem. q. ca. proximo sequenti. idem habetur vbi dicitur. Is qui in infirmitate penitentiam petit. si casu dum ad eum sacerdos venit oppressus infirmitate obmutuerit vel in frenesim ꝯuersus fuerit. dent testimonium qui eum audierunt ⁊ accipiat penitentiam. et si continuo creditur moriturus recōcilietur per manus impositōez. infundat ori eius eucharistia. ¶ Cōtra. amētes ⁊ dormientes ꝗtum ad susceptōez sacramēti baptismatis eadem lege gaudent. vt patz extra de baptismo. c. vnde ⁊ ꝯsequēter. similiter vt videt debent gaudere eadem lege ꝗtum ad susceptōnem huiꝰ sacramēti. sed dormiētibꝰ nullo modo dandū est hoc sacramētuz: sibi vt videtur nec amēti. ¶ Item ad hoc ꝙ aliquis digne accipiat corpus xp̄i debet

examinare se ⁊ purgare. vt patet in glo. j. Corin. xj. ibi probet seipsum homo ⁊ sic de pane illo edat. ad hoc aũt requiritur discretio magna que nõ est in deficiẽte vsu ratõis: ꝗ cum amẽs ⁊ frenetic⁹ nõ habeant vsum ratõis ⁊c. ❧ Rñsio dicunt quidam ꝙ si quis fuerit amens a natiuitate si fuerit baptizatus: dandũ est illi corp⁹ xp̄i in necessitate. Sed illud videt̃ mihi min⁹ recte dictũ. cũ corp⁹ xp̄i nulli adulto sit dandũ. nisi quãdo habuerit noticiã ⁊ fidez ⁊ motũ fidei circa ipm̃ corpus xp̄i. vt ex hoc se pparet ⁊ cum reuerentia illud assumat. quod non contingit de illo qui amens fuit a natiuitate. Si autem fuerit talis ꝙ deuotõnem habeat in diuinis ⁊ ꝙ docibilis sit aliquo modo illoꝝ que fidei sũt ꝗ̃tum ad aliquẽ articulũ ⁊ moꝝ. siKz sicut sunt aliqui ydiote qui non ꝓprie loquendo dicendi sunt amentes talibus põt dari in necessitatibꝫ si instanẽ petant. Si aũt sint amẽtes. i. oĩno carẽtes vsu ratõnis: nõ credo ꝙ eis ꝯmunicandum sit corpus xp̄i. nec aliquibꝫ nisi habẽtibꝫ discretõem ⁊ scientibꝫ discernere inter hũc cibũ celestẽ ⁊ aliũ. ⁊ preparare se aliquo modo vt cũ deuotõe ⁊ reuerentia assumant. talibus autez qui ita agitantur frenesi vel furia ꝙ verbis ⁊ factis in contumeliam prorũpunt creatoris nullo modo dandum est. nisi si quãdoqꝫ contingeret eos habere lucida interualla. ❧ Ad illud quod objicitur. ꝙ amẽtes ⁊ dormientes eadem ⁊c. Dicendũ ꝙ nõ est simile de susceptõne baptismatis ⁊ corporis xp̄i. Corpus autẽ xp̄i vsu ꝯmestionis sumitur. ꝓpter quod nõ potest sumi a dormiẽte. sed nec iste vsus nec alius requiritur ex parte baptizati in susceptõne baptismatis. propterea si precesserit voluntas suscipiendi baptisma ⁊ consensus in idem. si volens ⁊ consentiens baptizetur dormiendo: baptizatus est. ❧ Ad aliud ex dictis patet responsio. ꝙ si sit ita amens vel freneticus ꝙ oĩno careat discretione. non est illi dandum corpus xp̄i. Illud tamen quod dicit aplus: probet seipm̃ homo ⁊c. intelligitur de habentibus vsum ratõnis.

Membrũ quintũ

Consequẽter querit̃ vtrũ ꝑuulis dandũ ẽ corpus xp̄i. Et sic: videt̃. de ꝯse. di. iiij. Si quis apud. ibi dicit̃. Si ꝑuuli sũt ⁊ ebetes qui doctrinã nõ capiãt. respõdeãt p illis qui eos offerũt iuxta morẽ baptizãdi. ⁊ sic p man⁹ impositõẽ crisma de ꝯmũicati cũ eucharistie misterijs admittant̃. ❧ Itẽ cum ꝑuuli sunt purgati a macula peccati ⁊ virtutibus prediti in baptismate. nec aliquod cõmiserant peccatum propter quod indigni facti sint corporis xp̄i susceptõne: non videtur aliquod esse impedimentum ex parte eorum quare nõ debeat illis conferri. ❧ Item nullus viuit vita spirituali nisi p vsum corporis xp̄i ⁊ sanguis. Unde de conse. di. iiij. in eccle sia. ibi dicit̃. nec illud cogitetis eos vitam habẽ posse qui sunt expertes corporis ⁊ sanguis xp̄i. ⁊ loquitur ibi de paruulis. q. d. non dubitetis. sed certi sitis ꝙ habere non possunt si sint exptes ⁊c. ergo si in paruulis debet ꝯtinuari vita data in baptismate: debet eis dari corp⁹ xp̄i. ❧ Cõtra corpus xp̄i debet sumi cum deuotõe ⁊ reuerẽtia. igit̃ ab eo cui deest facultas sumẽdi sic: nõ debet sumi scꝫ a paruulo ❧ Item vt habet̃ ab aug. cibus iste est cibus grandiuz scꝫ in fide. ꝑuuli aũt et si habeant habitum fidei ex gratia baptismali: non tamen dicendi sunt grandes in fide. quia eadem ratõne ⁊ stolidi omnino dicendi essent grandes in fide. igitur ꝑuulis nõ est dand⁹ cibus iste. ❧ Rñsio. ꝙ ꝑuulis qui oĩno carent iudicio rationis. nec sciunt discernere hunc cibum celestem a cibo corporali. non est dandum corpus xp̄i. Aliquibus forte qui sunt minoris etatis videlicꝫ x. vel. xj. annorum qui instructi sunt in fide maxime ꝗ̃tum ad articulos incarnatõnis passionis ⁊ resurrectõnis xp̄i dũmodo in eis vigeat discretio iudicij ⁊ capacitatis ei⁹ qui datur in cibũ i hoc sacramẽto. potest quãdoqꝫ dari. ❧ Ad illud quod objicitur ꝙ debet dari ꝑuulis qui nõdũz habẽt vsum loquẽdi vt videt̃ p decretũ suprapositũ. dicendũ ꝙ illud quod dicit̃ ꝙ eucharistie misterijs admittant̃: non respondet lr̃e immediate. Unde nõ intelligit̃ de ꝑuulis. sed de adultis de quibus fit sermo supra in eodem canone cũ dicitur. si ꝯsentiãt credere vel acquiescant confiteri purgati fidei integritate firmentur man⁹ impositõne. ❧ Ad aliud quod objicit̃ ꝙ in ꝑuulis nõ est aliquod impedimentũ ⁊c. Dicendũ ꝙ et si nõ sit impedimẽtuz pcc̃i: est tamẽ impedimentũ impotentie ꝑparationis. Ad hoc eñ ꝙ aliqs digne sumat corpus xp̄i necesse est ꝙ sit virtutibꝫ ꝑditus ꝗ̃tũ ad habitus eaꝝ ⁊ ꝗ̃tum ad alia que illũ ad deuotõẽ ⁊ reuerentiã excitant sit ꝯsideratus. Unde nõ sufficit habere habitus virtutũ eo modo quo habent ꝑuuli ad hoc ꝙ quis digne accipiat: sed requirit̃ actualis discretio ꝗ̃tum ad aliqua que ipm̃ qui sumere debet vlteri⁹ ꝑparẽt. ❧ Ad aliud quod objicit̃. ꝙ qui sunt exptes corporis ⁊ sanguinis xp̄i nõ possunt habere vitam ⁊c. Dicendũ ꝙ p corpus ⁊ sanguinẽ xp̄i significat̃ vnitas ecclesie que p corpus xp̄i ⁊ sanguinez significatur. Unde sensus est. nõ dubitetis sed certi sitis ꝙ vitam habere nõ pñt si sint exptes vnitatis ecclesie quam corpus ⁊ sanguis xp̄i signant.

Membrũ sextũ

Consequẽter querit̃ si liceat petenti eucharistiam pctõri dari hostiã non ꝯsecratã pro eucharistia. Et nõ alicui videt̃. sic eñ scandalum vitaret̃ quia pctõri pceret̃ ⁊ eucharistia nõ inhonoraret̃ p porrectõẽz eius insensibiliũ. ❧ Itẽ illis quorum vita est spũalis ⁊ diuina debet dari cibo spũalis ⁊ diuinus. a siliꝫ videt̃ quoꝝ vita est in opposita differẽtia: debꝫ dari cibo ꝯsimilis. talis est cibus carnalis nõ consecratus ergo ⁊c. ❧ Contra. dñs dedit iude eucharistiam nõ hostiam nõ ꝯsecratã. ergo nõ licet aliud. ❧ Item pctõr in momẽto posset ꝯuerti ⁊ conteri. Act. ij. Factus est repente sono. nescit tarda molimina spũssancti gratia. nec scit nec scire potest an hoc acciderit petẽti. Joelis. ij. Quis scit si conuertatur ⁊ ignoscat deus ⁊ relinquat post se benedictõem ergo non debet ei negari quod petit. ❧ Item quid proderit talis simulatio ex quo eñ petit ⁊ p eum nõ est quin accipiat vnde peccat si non accipiat eucharistiam. Simulatõ autem sine vtilitate nõ est licita. ❧ Solutõ. debꝫ ei eucharistia non hostia nõ consecrata dari. tum quia hoc vult dominus vt patet ex facto suo: tum quia nescitur an iustificatus sit eum dominus: tum quia simulatio talis nõ esset vtilis: tum quia sacramentũ veritatis non debet simulari fictione falsitatis. Pret. vt habetur extra de celebratõe missarum. c. de homine. Quia falsa sunt abjicienda remedia que vera sunt paruulis grauiora. Et ponitur ibidem casus ꝯsimilis de presbitero qui finxit se celebrare ⁊ non celebrauit. dicens. licet is qui pro sui criminis ꝯscientia reputat se indignum peccat grauiter si se ingerit irreuerenter ad illud: grauius tamen videtur offendere qui sic fraudulenter presumpsit simulare: cuꝫ ille in solius misericordie dei manum incidat: iste do nõ solum deo cui videtur illudere sed populo quẽ decipit se astringat. ❧ Ad primũ ꝗ dicendum. ꝙ nec sic scandalũ vitaret̃ nec pctõri pceret̃ vt pꝫ nec eucharistia min⁹ inhonoraret̃ vel pollueret̃. licet eñ sacramẽta quãtũ i nobis est polluim⁹ peccãdo: nõ tñ polluũt̃ Sic eñ habet̃. xv. q. viij. c. viij. Nõ põt aliquis quãtũcũqꝫ pollut⁹ sit sacramẽta diuina que purgatoria cũctaꝝ contagionũ existũt polluere. ❧ Ad aliud dicendũ. ꝙ licꝫ remota alienatis a deo non sit cibo diuin⁹ dandus. Est tñ ipsis petentibꝫ reddẽdus quãdo petit̃ vt debitũ.

Questio. l. A quib⁹ sit dispensandum eucharistie sacramentum.

Sequitur a quib⁹ dispẽsãdũ ẽ corp⁹ xp̄i. Primo ꝗ q̃rit̃ vtꝝ dispẽsandũ ẽ a mulieribꝫ. Secdo vtrũ a laycis. Tercõ vtꝝ a dyacõibꝫ. Quarto vtꝝ a sacerdotibꝫ fornicatoribꝫ. Quito vtꝝ a symoniacis. Sexto vtꝝ ab hẽticis. scismaticis ⁊ excoicatis. Septĩo vtꝝ ß sacmẽtũ dispẽsatũ a talibꝫ ꝯferat grãz.

Membrū primum

E primo obijcit sic: dn̄s dat⁹ est homī ad ei⁹ redēptōez ⁊ ad eiusdē refectōem. ꝗ a muliere dat⁹ fuit homī simpliciter ad ei⁹ redemptōez sibi vel fortiori ratōe videt̄ ꝙ debeat vel possit dari a muliere homī singulari ad refectōnez. ¶ Patet. cum dispensatō dn̄ici corpis debeat fieri cū timore ⁊ deuotōne. mulieres magis sunt timorose ⁊ deuote. dicit̄ em̄ sexus feminе⁹ deuot⁹ a beato Gregō. videt̄ ꝙ magis ꝯueniat ꝙ hec dispensatō fiat ab aliqua sex⁹ feminei ꝙ̄ ab aliquo sex⁹ virilis. ergo videt̄ ꝙ mulier possit deferre corp⁹ xp̄i ⁊ dare infirmis. ¶ Item mulierib⁹ dat̄ corp⁹ xp̄i in vsuz. quare non dat̄ eis ad dispensandū: cū magis sit illud sumere in vsum ꝙ̄ dispēsare. ⁊ cum mai⁹ periculū sit indigne vti ꝙ̄ indigne dispēsare. Graui⁹ em̄ peccat qui in mortali pc̄o sumit corpus xp̄i: ꝙ̄ qui ī mortali aliȷ̄ dispēsat. ¶ Qd̄ aūt nō sit dispēsandū a muliere habet̄ de cōse. di. ij. ꝑuenit. vbi inhibet̄ ⁊ damnat̄ hmōi dispēsatō. ¶ Rn̄sio. ꝙ dispēsatio sacramētorum ⁊ officiū spectat ad mediatores. mediatores do gerunt curam recōciliatōnis cū deo. talib⁹ aūt potissime cōgruit ꝙ sint sexus virilis qui est sexus nobilior ⁊ principalior ⁊ fortior: ⁊ primo ⁊ ꝑncipali mediatori ⁊ recōciliatori scꝫ xp̄o dn̄o ꝯformior. Unde dispensatio sacramentoꝝ nec mulierib⁹ ꝯuenit nec illis est ꝯcessa. nisi sol⁹ baptismi. ⁊ ꝗ est in necessitate. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. ꝙ dn̄s dat⁹ est homini a femīa ad redemptōez ⁊c̄. Dicendū ꝙ hoc dicit̄ ⁊ veritatem habet quodāmodo loquēdi. scꝫ quia femina portauit ⁊ genuit illū qui hominē redemit. Ex hoc aūt nō sequitur neqꝫ ꝑ locū a simili neqꝫ a maiori: ꝙ mod⁹ ille dandi ꝗ officio mediatoris ꝯuenit. debeat ꝯuenire femīe. sicut nō sequitur redemptor nat⁹ est de femīa ergo corp⁹ ei⁹ vt est sub sacramento debet dispēsari a femīa. ¶ Ad aliud dicendū est ꝙ licet sexus feminе⁹ sit ꝑcipue deuot⁹. nihilomin⁹ infirm⁹ est ⁊ mīme ꝯueniēs officio mediatoris. quod quidē officiū potissime ꝯuenit sexui principali ⁊ nobiliori ⁊ xp̄o conformiori. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ nō est simile de vsu ⁊ dispensatione. Usus em̄ omnib⁹ indultus est fidelib⁹: sed dispensatio existentibus in officio mediatoris. ¶ Ad illud quod additur ꝙ maius est sumere corpus xp̄i in vsum ꝙ̄ ⁊c̄. Dicendum ꝙ et si sit maius ꝙ̄tum ad meritum vel demeritum id est ⁊ si sit maioris meriti vel demeriti: est tamen minus ꝙ̄tum ad minoritatem dignitatis officij. quia dispensatio est in dignitate excellentis officij: vsus autez est cuiuslibet fidelis.

Membrū secūdum

Onsequēter querit̄ vtꝝ dispēsandū sit corp⁹ xp̄i a layco. Qd̄ sic: videt̄ ꝑ hoc. ꝙ videt̄ esse maioris ꝑtatis ⁊ dignitatis dispēsare illud sacramētuz qd̄ est fundamētuz oīm sacramētorum ⁊ fructuosissimū ⁊ maximum: ꝙ̄ illud qd̄ est minus hmōi. sed sacramētuz baptismi est fundamētuz alioꝝ fructuosissimū ⁊ maximū. vtpote quo apitur ianua ⁊ efficitur suscipiens promptus ad euolanduz. minus hmōi est istud sacramentum: ergo maioris potestatis ⁊ dignitatis est dispensare baptismi sacramentum ꝙ̄ hoc sacramentum. sed dispensare sacramentū baptismi licitum est layco in casu similiter videt̄ ꝙ ⁊ istud. ¶ Item bon⁹ layc⁹ magis est acceptus deo ꝙ̄ mal⁹ sacerdos. ⁊ in om̄i ope suo gratiosior. Uñ omnia volita habentis caritatē sunt licita iuxta illud augus. Habe caritatē ⁊ fac quicqd vis. ergo videt̄ ꝙ dispensatio corpis exercita a layco bono magis est accepta deo ꝙ̄ a sacerdote malo. sed qd̄ est deo magis acceptū est magis licitum: ergo ⁊c̄. ¶ Contra. de ꝯse. di. ij. ꝑuenit. ibi dicitur. Quidā p̄sbiteri intantū ꝑuipēdebāt diuina misteria. vt layco aut femīe sacrū corpus dn̄i tradāt ad deferenduz infirmis. qd̄ ꝙ̄ sit horribile ꝙ̄qꝫ detestabile omniū religiosoꝝ aīaduertit prudentia. igitur interdicit ꝑ omnia synodus ne talis temeraria ꝑsumptio vlteri⁹ fiat. Ex hoc patet ꝙ nō est licitū ⁊c̄. ¶ Rn̄sio. ꝙ dispensatō corpis ⁊ sanguīs dn̄i. quib⁹ facta est primo ⁊ ꝑncipaliter recōciliatō generis humani cum deo: ꝯuenit illis s̄m ꝯgruentiā ⁊ ꝯmissionē quorum est officium recōciliandi. hoc aūt officium est primoꝝ ⁊ principaliū ministroꝝ ecclesie. Unde hec dispensatō neqꝫ laycis ꝯuenit qui sunt membra inferiora: neqꝫ mulierib⁹ que sunt sexus inferioris. ¶ Ad primū contra. dicēdū ꝙ dispensare sacramentum baptismatis est tam laycis indultum ꝙ̄ mulierib⁹. quia est sacramentuz necessitatis. vñ inꝙ̄tum est sacramentū dignitatis: etiā dispensatō est ꝑsonarum digniorum. inꝙ̄tum necessitatis est oīm in ꝯmuni. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ dispensatō hui⁹ sacramenti magis spectat ad officij dignitatem ꝙ̄ ad ꝑsonarum sanctitatem. ꝓpter quod ratio ꝑdicta nullius est efficacie. ¶ Ad hoc qd̄ dicit̄ ꝙ bon⁹ laycus in om̄i ope suo gratiosior ⁊c̄. Dicendū ꝙ hoc verum est s̄m ꝙ opus suuz dicit̄ quod ꝓprie spectat ad eum: non s̄m ꝙ opus suum dicit̄ opus ab eo exercitum. ¶ Qd̄ dicit augus. Habe caritatem ⁊ fac quicquid vis. intelligendum est quicquid vis voluntate ordinata. qr vnūquodqꝫ tale est meritorium.

Mēbrum tercium

Onsequēter querit̄ vtꝝ dispēsandū ē a dyacono. Qd̄ videt̄ ꝑ hoc: quod dicit̄ in legenda beati laurentij. experire vtꝝ ydoneū ministrū elegeris cui ꝯmisisti dn̄ici sanguīs consecrationem. i. sacrā dispensatōem. ¶ Contra. de ꝯse. di. ij. ꝑuenit. ibi dicit̄. Presbiter ꝑ semetipm̄ infirmū ꝯmunicet. qr si aliter fecerit: gradus sui ꝑiculo subiacebit. ¶ Item dis. xciij. Non decet dyaconē panē dare. i. corp⁹ xp̄i. ¶ Rn̄sio in necessitate licet dyaconē corpus xp̄i ⁊ sanguinē dispensare. Unde dis. xciij. p̄sente p̄sbitero dyacon⁹ eucharistiā corporis xp̄i si necessitas cogit iussus eroget. Nota ꝙ dic iussus: quia ep̄o vel p̄sbitero longe positis nō iussus pōt. ⁊ licet. vt scꝫ eodem dyacones vbi dicitur de dyaconib⁹. absqꝫ ep̄o vel p̄sbitero baptizare nō audeant: nisi ꝑdictis ordinib⁹ fortassis longius ꝯstitutis necessitas extrema cōpellat quod etiā laycis facere plurimū cōtingit: sacri corpis erogationez sub ꝯspectu ep̄i vel p̄sbiteri nec his absentib⁹ ius nō habeant exercendi. Qd̄ aūt dicit̄ in canone sacri corpis erogatio ⁊c̄. non refertur ad imediatam lr̄am. quia nunꝙ̄ laycis concedit̄ erogatō corporis xp̄i. Nota ergo ꝙ vbi necessitas exigit ⁊ p̄sbiter est absens. pōt dyacon⁹ iure baptizare ⁊ corpus xp̄i erogare infirmis si ꝯsecratū est in eccl̄ia in p̄sentia p̄sbiteri nō pōt etsi necessitas exigat: nisi iussus a p̄sbitero. puto cum multi sint qui indigēt baptismo ⁊ p̄sbiter omnib⁹ non potest sufficere. sic si multi volunt accipere corpus xp̄i. nec p̄sbiter sufficit omnib⁹. igitur illud decretum oīmodo p̄sbiter ⁊c̄. intelligi debet nisi vrgente necessitate vel fortasse oīno seruanduz erat ad tempus ad extirpandum consuetudinem horribilem ⁊ detestabilem. de qua premittitur in eodem ca. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ non oportet dyaconem panez dare. exponitur sic id est panem consecrare.

Membrū quartū

Onsequēter querit̄ vtꝝ dispensandū ē corp⁹ xp̄i a sacerdotib⁹ fornicatorib⁹. circa hoc sic. di. xxxij. null⁹ missaz audiat p̄sbiteri quē scit ꝯcubinā indubitāter habere aut subintroductam mulierē. Introducta dicit̄ que sub specie alicui⁹ seruitij intrat domū sacerdotis. Et si missa eorum non est audienda: multofortius nec ab eis sacra cōmunio sumenda. ¶ Item ea. di. c. sequēti. ꝑter hoc ꝑcipiendo mādamus vt nullus missam presbiteri audiat quē scit cōcubinam indubitanter habere. Unde ⁊ sancta synodus hoc capitulū sub excōmunicatione statuit ⁊c̄. ¶ Item di. lxxxi. Si qui sunt presbiteri vel dyaconi vel subdyaconi qui crimen fornicationis habeant. interdicim⁹ ei ex parte om̄ipotentis dei ⁊ sancti petri auctoritate eccl̄ie introitū: vsqꝫdum peniteāt vel se emendant. si qui do in pc̄o suo ꝑseuerare voluerint: nullus vestrum eoꝝ p̄sumat audire officium ⁊ ita vt prius

¶ Contra .aug. contra petilianū. neq̄ in homīe bono aliquis sacramēta dei fugiat neq̄ in homīe malo. ¶ R̄n̄sio. q̄ fornicatores sunt in triplici differentia. quidam em̄ sunt notorij. quidam publici. quidā occulti. Notorij sunt qui deprehendūtur euidenter in tali crimine vel cōprehensi sunt sponte in iure vel canonice sup̄ hoc conuicti. Crimē em̄ redditur notoriū tribꝫ modis. p̄ sententiā: p̄ confessionem in iure factam. p̄ rei euidentiam. a nullo tali suscipiendū est hoc sacramentū nec aliud. ⁊ qui suscipit peccat. Illud aūt non interdicit̄ nisi in penam illoꝝ vt se emendent: nō quia sacramenta que conficiūtur ab his aut sint nulla aut imūda. Unde di. xxxij. preter hoc. P̄decessores nostri Nicolaus ⁊ Grego. a missis sacerdotum quos tales reuera sic constiterit fideles abstinere decreuerunt. vt etiam peccandi licētiam ceteris auferrent: ⁊ hm̄oi ad digne penitentie lamēta reuocarent. Publici sunt ex fama eis illud imponente ⁊ a talibus dum tolerātur ab ecclesia. dum scꝫ nō suspendantur a suo episcopo: possunt suscipi sacramenta. Unde Nicolaus papa. xv. q. vlti. c. vlti. Sciscitantibꝫ vobis si a sacerdote qui fuerit cōp̄hensus in adulterio. aut sola fama respersus debeat ꝯmunionē recipere nec ne. Respōdemus. non potest aliquis quātūcunq̄ pollutus sit sacramenta diuina polluere. Et infra: idcirco ab eo vsq̄quo episcoporum iudicio reprobetur ꝯmunio est p̄cipienda. Item extra. de cohabitatōne clericoꝝ. nostra. sine dubitatōne teneatis q̄ a clericis vel presbiteris q̄uis fornicatores q̄diu tolerant̄ nec habent op̄is euidentiā. licite diuina misteria audient̄ ⁊ alia recipiant̄ ecclīastica sacramēta. euidentia operis explicat notoriū facti de quo in sequēti decretali habetur q̄ iam nō indiget testibꝫ cū nulla possit tergiuersatiōne celari. Est igit̄ regula a notorijs nō sunt suscipienda sacramenta: s3 a publicis quousq̄ ab ep̄o suspendant̄ multo fortius a fornicatoribꝫ occultis. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur. Neq̄ in homīe malo sacramēta dei fugiat. Dicendū q̄ sic intelligi debet. fugiat. i. existimet peiora vel nulla. vel hominem malū vocat quēlibet qui est in mortali sed nō est de numero supradictoꝝ. vel malū hominē vocat toleratū ab ecclesia vnde neq̄ in malo. i. tolerato.

Membrum quintū

Consequenter queritur vtrum a symoniacis dispensandū sit corpus xp̄i. Et q̄ nō: videt̄ di. xxxij. preter hoc. Scribit predecessor noster Grego. rudolfo ⁊ bertulfo ducibꝫ inter cetera. officium symoniacoꝝ ⁊ in fornicatōne iacentium scienter nullo modo recipiatis. ⁊ quantū potestis tales a sanctis ministerijs vbi oportuerit prohibeatis: Ecce q̄ omnino prohibet̄ ne officiū talium recipiat̄. ⁊ hoc ꝓpter eoꝝ enormitatem. ergo nō debet recipi in dispensatione sancti sanctorum. ¶ Item symoniac⁹ suspensus est a canone. j. q. j. reperiunt̄. vbi dicit̄. Nos huic vulneri cancroso ignitū qd̄ sup̄ est adhuc incim⁹ ferrū. decernētes omnino vt quicūq̄ deinceps pro accipiēda diuini doni dignitate quodlibet p̄miū detect⁹ fuerit obtulisse: ex eodē se tp̄e anathematis obprobrio nouerit ꝯdempnatū. atq̄ a p̄ticipatōne corporis ⁊ sāguinis dn̄i alienū. ex quo illum constat execrabile xp̄o ꝑpetrasse flagitium. sed a nullo tali suscipiendū est corpus xp̄i nec aliud ecclesie beneficiū ⁊c̄. ¶ Contra. j. q. j. p̄ ysaiā. habetur q̄ illi qui quōdā nō nisi p̄cio dato ad ꝯmūionis sancte p̄ticipatōe3 admittebāt̄ licet symoniace: tn̄ nō ideo minus sacri ꝯmūionis p̄ticipes reputati sunt. sed si non sunt min⁹ p̄ticipes sacre ꝯmūionis ex hoc q̄ p̄cio dato admittūtur: videt̄ q̄ nō peccant dando p̄ciū hac de causa vt admittantur. multo forti⁹ videt̄ q̄ nō peccant sumētes sacrā ꝯmunionem a symoniacis: cum hoc videt̄ magis illicitum q̄ illud. ¶ R̄n̄sio. q̄ symoniaci non est corpus dn̄i dispensare. neq̄ est ab eo suscipiendum neq̄ aliud beneficium ecclesiasticum. sicut patet di. xxxij. Preter hoc. vt tactum est. Sed de hoc diuersi diuersimode sentiunt. quia quidam dicunt hoc intelligendum esse de symoniaco notorio sicut de notorio fornicatore. Aliter dicunt alij ⁊ melius s̄m meum iudicium. q̄ etiam occultus symoniacus ē suspensus a canone vt patet. j. q. j. reperiuntur. non tm̄ quo ad se: quia ⁊ ita est quilibet peccator qui in mortali est: sed etiam quo ad alios qui sciunt. qui vitabant eum saltem in occulto. hoc tamen de symoniaco in ordine intelligi debet. de quo extra de symonia. tanta est. omnis peccator missas cantare potest preter symoniacū. quē quilibet vt ab ordine male accepto remoueatur accusare potest omnis peccator scꝫ occult⁹. Unde ab occulto symoniaco qui scitur esse symoniacus. nō est recipiendum corpus xp̄i nec aliud sacramentū. j. q. j. Si q̄s. vbi dicitur de ordinato symoniace qui ordinatus est nihil ex ordinatōe facta proficiat: sed sit alienus a dignitate vel sollicitudine quā pecunijs acquisiuit. ⁊ intelligitur ibi nomine sollicitudinis quilibet ordo ecclesiasticus. ¶ Ad hoc qd̄ obijcitur q̄ licet aliquis symoniace admittatur ad sacram ꝯmunionē ideo nō minus ⁊c̄. Dicendū q̄ hoc intelligendum est q̄tū ad sacramentalē sumptionē. Uel pōt dici q̄ hoc intelligendū est de aliquibꝫ qui dato munere admittebant̄ ante prohibitōne3. Unde subdit̄ ibidē. sed hoc tamen sacris canonibꝫ constitutum est: ne de cetero sacramēta xp̄i symoniace tribuantur. ¶ De symoniaco in beneficio dico sine preiudicio. q̄ aut est beneficium cui ānexa est cura animarum. ⁊ talis symoniacus suspensus est ip̄o iure sicut symoniacus in ordine. et a tali cauendum est q̄tū ad susceptionem sacre ꝯmunionis ⁊ aliorum sacramentorum sicut a symoniaco in ordine. Aut est simplex beneficium: ⁊ tunc aut eius delictum est occultum aut notoriū. de iure vel facto. In primo casu ip̄e symoniac⁹ est suspensus ip̄o iure. sicut quilibet in mortali peccato vt. j. q. j. Sacerdotes. In scd̄o quo ad se ⁊ quo ad alios. vt extra de tēporibus ordinatōnum. c. quesitum.

Membrum sextum

Consequēter queritur vtrum dispensandum est sacra ꝯmunio ab hereticis scismaticis et excōmunicatis. Et q̄ non ab hereticis videtur sic in canone vt patet. xxiiij. q. j. Si quis acceperit. Indicitur grauis penitencia suscipientibꝫ sacram ꝯmunionem de manu heretici videlicet nescienti q̄ ecclīa catholica contradicit. penitentiā vnius āni: scienti ⁊ negligenti penitentiā. x. ānorum. ergo illicitum est accipere corpus xp̄i ab illis. ⁊ hoc nō nisi quia illi nō habent ius dispēsandi. ergo ⁊c̄. ¶ Item melius est mortem accipere q̄ de manu heretici sacram ꝯmunionem. xxiiij. q. j. cepit. ¶ Itē omnis hereticus siue magn⁹ siue paruus siue manifestus siue occultus excoīcatus est ip̄o iure maiori excoīcatōne. extra de hereticis. c. ad abolendū. Nullus talis habet ius dispēsandi corpus xp̄i. ¶ Et q̄ nō a scismaticis similiter videtur p̄ hoc. q̄ vnitati ecclesie nō ꝯmunicat: qui scismaticis ꝯmunicat. xxiiij. q. j. Scisma. sed hoc sacramentū non debet dispēsari nisi ꝯmunicanti vnitati ⁊ a ꝯmunicante vnitati. ergo non debꝫ dispensari a scismatico neq̄ heretico. ¶ Similit̄ videtur q̄ neq̄ ab excōmunicato. quia vt habetur. xj. q. iij. quippe. sanctis canonibus cautū constat vt quicūq̄ excōmunicatis ꝯmunicauerit excōmunicetur. ¶ Itē eadē. q. j. sicut apostoli. excōmunicatus est qui excōmunicatis ꝯmunicat. Sed specialissima excōmunicatio est in ꝯmunicatione sacre ꝯmunionis. ergo qui ab excōmunicato suscipit sacram ꝯmunionem: excōmunicatus est. ¶ Item excōmunicatus est membrum dyaboli non xp̄i. xj. q. iij. nihil. nullus talis debet dispensare. ¶ Contra. ab istis in vltima necessitate suscipiendū est sacramentū baptismi ab adulto. similiter videtur q̄ ⁊ sacramētū eucharistie. cū in adulto tātū fides ⁊ contritio supplet vicem sacramenti. vt de conse. di. ij. Crede ⁊ manducasti. Et di. iiij. baptismi vicem. Si em̄ in adulto fides ⁊ contritio suppleat vicem sacramenti ī necessitate: qua ratōne suscipiendū est vnum ab istis et aliud cum neutrum sit de necessitate salutis. quod videtur cum alia vices eorum suppleant. ¶ Item extra de symonia. c. tāta. q̄libet peccator missas cantare pōt p̄ter symoniacum ergo heretic⁹ scismatic⁹ excoīcatus pōt cantare missas. Sti

possunt cantare missam: possunt alij corpus xpi dispensa re. ¶ Rñsio. ꝙ neqꝫ ab heretico neqꝫ a scismatico. vel ex comicato notorio est sacra cōio dispensanda. nec ab illis dꝫ sumere quis sacrā cōionē nec aliud sacrm. excepto bapti smo qui tpe necessitatis pōt sumi ab istis. excoicatus aūt minore excoicatōne neqꝫ dꝫ celebrare neqꝫ sacrm recipere dꝫ neqꝫ ꝯferre extra de sententia excoicatōnis. vr̄. Si cele brat minore excoicatōne ligatus. lꝫ grauiter peccet nulli tamen nomen irregularitatis incurrit. peccant aūt confe rendo ecclesiastica sacramenta. ¶ Ad illud quod obijcitur primo. dōm ꝙ nō est simile de baptismo et ꝯtritōne: tū pro pter necessitatem: tū ꝓpter vtilitatem. Propter necessita tē qꝛ si assit facultas necessaria est adimpletio decreti sal uatoris editi. iij. Johānis. Nisi qs renatus fuerit ꝛc. Nō si assit facultas baptismi. non sufficit adulto ꝯtritio ad sa lutem. Propter vtilitatem. quia plenior fit remissio in ba ptismo ꝙ̄ in ꝯtritōne. Baptismus eñ absoluit omnino a culpa ꝛ reatu et reddit promptum ad euolandum. hoc aūt non facit ꝯtritio. ꝓpter hoc autem indultum est instāte ne cessitate posse recipi baptismū a quolibet. non sic est de sa cramento altaris. ¶ Ad illud quod obijcit. ꝙ quilibꝫ pec cator missam cantare pōt ꝛc. Dicendū ꝙ hoc intelligēdū est exceptis alijs enormiter delinquentibꝫ vel mediocriter. dūmodo eoꝝ crimina notoria sunt de iure vel de facto. hi eñ oēs suspensi sunt quo ad se et quo ad alios. Nā enor mia occulta etiam post actam penitentiam et mediocria notoria impediunt ordinis executōnem ꝛ quo ad alios extra de renūciatōne. c. nisi cuꝫ pridē. talia sunt symonia ꝛ ho micidium. de his extra de accusatōnibus. his testibus. et ſm aliquos oē pcc̄m quod ipso iure irrogat infamiam. Ptē. sic intelligitur. oīs peccator missaꝫ cantare potest scꝫ ꝟ officij ꝑtate nō de merito vite. et hoc intelligit de pla to peccatore tolerato nō preciso. Aliqui do dicunt hoc ver bum oīs peccator potest ꝛc. debere referri ad facultatem dispensandi. q. d. facilius dispensatur cuꝫ omnibus alijs criminosis preter homicidam ꝙ̄ cum symoniaco. sed hoc minꝰ recte dr̄. ꝟ intelligendū est simpliciter. quod patꝫ eiꝰ initio ꝯsiderato. quia symoniacus in ipso sui initio cōio nis suspensus est. j. q. j. reperiunt. et in ipsa sui radice initi atus. ꝛ in cuiꝰ ortu cadit. j. q. j. quibusdam: ꝛ ita ex eo tēpe quo crimē symonie ꝯmittit qs damnatus est. vnde postea celebrare nō potest. sic non est in alijs pctīs. et ita symoni acus celebrare nō pōt nisi cum eo dispenset.

Membrum septimuꝫ

Consequenter querit. vtrū sacra dispensata a ꝑdictis ꝯferant grām. Et videt ꝙ sic. j. q. j. remissionem. ibi dr̄: sacramenta in moduꝫ lucis ab imundis coinquinari nō pñt si i mo rem puri fluuij ꝑ lapideos canales ad fertiles areolas ꝑ ueniūt: pꝫ ꝙ symoniaci sacrm vnctōnis siquidem inutili ter et ꝑniciose habent: alij vtiliter et salubriter eandē vn ctōnem administrent. sicut ergo vera sunt sacramenta here ticoꝝ ꝙ̄tum ad formam ita sunt vera ꝛ non inania ꝙ̄tum ad effectum. Jdem habetur in eodem. Si iustus fuerit.
¶ Contra. j. q. j. Sicut eunuchus. dicit. quid in his simi litudinibꝫ beatus Aug. notare voluit: nisi qꝛ sacra symo niacoꝝ sicut ꝛ ceteroꝝ hereticoꝝ licet sint vera ꝙ̄tum ad formā: inania tamen et falsa sunt ꝙ̄tum ad effectuꝫ. cū nō pñt in cordibꝫ hoīm gignere vel accendē celesteꝫ gratiam.
Rñsio. ꝙ duplex est effectus sacri scꝫ res prima et scḋa Jn eucharistia eñ est duplex effectꝰ. Primꝰ corpus xpi. se cundus grā collata. ꝙ̄tum ad rem primā siue effectuꝫ grē nō est hoc sacrm inane si forma eccl'ie obseruet. ꝙ̄tum ad effectū grē est inane ꝙ̄tum ad dispensatōneꝫ. Uel pōt dici ꝙ cum hoc sacrm et alia ministrant a malis quantū ē de vi sacramentoꝝ datur gratia. dico si indignitas accipiētis non impediret. tūc autem recipiens facit se indignū: cum ꝯtra sacros canones a talibus suscipit ea ꝑ suam inobedi entiam. Unde estimo ꝙ si quis credens aliqueꝫ esse catho licum qui esset hereticus et ab eo susciperet ipsa sacramē ta: reciperet et gratiam.

Questio .lj. de frequentia ꝯmunicandi.

Sequitur de actu mā ducandi. Et primo de ipso in se. Secūdo in cōparatione ad manducantem. Ter cio in cōparatione ad manducatuꝫ. ¶ Et primo querit de frequentia ipsius actus Scḋo de cessatōne. Tercio de cōparatione hoꝝ adinuicē Quarto de necessitate actus manducandi.

Membrum primum

Circa primū querunt duo. Primū est vtruꝫ expedit ꝯmunicare singulis diebꝫ. Secūdū est de sententia Augus. et de differentia assi gnata a sanctis de frequenti ꝯmunicatōne.

Articulus primus

Circa primum ꝓceditur ad ꝑtem affirmatiuaꝫ sic Amb. et habet de ꝯse. di. ij. Sed quotienscū qꝫ effunditur sanguis in remissionem peccato rum effundit dꝫ semꝑ accipe qui semꝑ peccat. ¶ Jtē Am bro. primo de sacra. Jste panis quotidianꝰ est. accipe quo tidie ꝙ quotidie tibi ꝓsit. ¶ Jtem Jnno. iij. Eucharistia si digne sumat a malo liberat ꝛ ꝯsumat in bono. vcialia de let ꝛ cauet mortalia. hec Jnno. Jsti effectꝰ humane infir mitati sunt valde necessarij: ꝛ quanto frequentius hō asse quitur istos: tanto magis ꝓficit et deo appropinquat. igit expedit vt homo accedat ad sacram ꝯmunionem quotidie immo frequentius si liceret. ¶ Jtem si homo efficit digni or ꝙ̄ erat ex vnico accessu si digne accedat: igitur dignius accedit qñ secundo accedit ꝙ̄ quando primo accessit. ꝟ di co si non sit defectus in preparatōne ex parte accedentis. igitur quādo frequentius accedit dignius accedit ꝛ ita ef ficatius semper et efficacius assequitur effectus ipsius sa cramenti. Et si hoc: valde expedit singulis diebus accede re dūmodo digne accedat ꝓ posse suo. ¶ Contra. veritas debet rñdere figure ꝟ agnus paschalis sumebat in figurā istius cibi sicut habet in glo. Exo. xij. igitur si agnꝰ pascha lis nō debuit īmolari nisi semel in anno nec immolatō ve ri agni debet fieri nisi semel in anno. ¶ Preterea. videt ꝙ hoc sacramentum nō sit accipiendum nisi semel tm̄ in vita ho minis. ꝑ hoc ꝙ sicut baptismus quo significat passio dñi non accipiatur nisi semel: sic nec istud quo passio domini significatur nisi semel sumi debet. ¶ Jtem in manducatio ne spirituali nullum est periculū. in sacramentali est peri culum nisi homo sit bene paratus. Sed via securior ē eli genda. ergo raro est ꝯmunicandum sacramentaliter ꝛ fre quenter spiritualiter. ¶ Rñsio. ꝙ casus siue questio hec scilicet de frequentia accedendi determinanda est habita consideratōne ad fidem ꝛ deuotōem accedentis. Si enim ex continua deuotōne ꝛ desiderio ꝯtinuo ꝛ confidentia de assequendo effectus huiꝰ sacramenti aliquis singulis die bus accederet: estimo ꝙ valeret sibi frequentia. Si qs ex reuerentia tanti sacramenti et ex timore sue indignitatis frequenter desisteret: estimo ꝙ illa reuerentia et timore ꝓ ficeret. Unde dico ꝙ determinatio huius casus relinquē da est pie credulitati accedentis. Unde Augu. de consec. distin. ij. quotidie. dixerit quispiam non quotidie accipiē dam esse eucharistiā. alius affirmat quotidie. faciat vnus quisqꝫ quod ſm fidem suam pie credit esse faciendū. Ne qꝫ enim litigauerunt intra se aut quisqꝫ eorum se alteri ꝓ posuit. Zacheus et ille Centurio cum alter eoruꝫ gaudēs in domo sua susceperit dominuꝫ: alter dixit domine nō suꝫ dignus vt intres sub tectum meum. Ambo saluatoreꝫ ho norificantes ꝙ̄uis non vno modo. ambo peccatis miseri. ambo misericordiam consecuti. ¶ Ad id quod obijcitur de verbo Ambro. ꝙ debeo semper accipere qui semper pecco sic intelligitur. debeo ꝓparare me habilem et dignum ad

accipiendum. Et hoc ptz ex alio verbo Amb. qd est. accipe qtidie q qtidie tibi psit. sic viue vt merearis quotidie accipe. hec Amb. hoc est quotidie ppara te abilem ad suscipiendu et semp viue sic vt digne possis accipere. ¶ Ad aliud dicendum. q si aliquis esset in continua deuotione z desiderio. nec ex frequentia tanta declinaret in fastidiuz vel irreuerentia. expediret vt quotidie accederet: z in hac suppositone valerent alie ratones pretacte. ¶ Ad illud qd obijcitur. q veritas debet rndere figure zc. Dicendum q hoc sacramentuz prefiguratum fuit pluribus figuris que fuerunt differenter frequentate. et hoc vt significaretur q sacramentum differenter esse frequentandum sm differentiam frequentantiu. et ptum ad dignitatem statuum z psonarum. Fuit enim pfiguratum in agno paschali z i manna quorum alter semel in anno imolabatur: reliquum singulis diebo in vsum sumebatur. ¶ Ad illud quod obijcit. q non nisi semel debet sumi. Dicendu q non est simile de hoc sacramento z baptismo. Baptismus em signat passionem domini put illa morimur pcto corpali quod contraximus a primis parentibus. z hoc no facit passio xpi i aliquo nisi semel. hec autem est ratio vna quare sacramentuz baptismi non iteratur neq posset iterari sine ptumelia sacramenti. In hoc autem sacramento significat passio xpi siue xpc passus vt est nos reficiens. Refectoe aute hac frequenter indigemus z frequenter reficimur sine contumelia sacramenti. Ex hoc patet rnsio vna ad hoc quod solet queri quare hoc sacramentuz iteratur. sacramentu baptismi non. ¶ Ad aliud dicendum. q etsi sit securius raro accedere q frequeter: tamen aliud est fructuosius homi preparato sm possibilitatem suam z accedenti cum timore et reuerentia. vt enim supra tactum est. multo fructuosior est manducatio sacramentalis et spiritualis q spualis soluz sicut eniz plus valeret baptismus flaminis z fluminis q flaminis tm: sic plus valet spualis manducatio cuz sacramentali q spualis sola.

Articulus secundus

Consequenter querit de sententia Aug. de frequentia ista. z de differentia assignata de accessu ad sacram pmunionem. dicit em Aug. li. de ecclesiasticis dogmatibus. Et habetur de cose. di. ij. Quotidie inquit eucharistiaz sumere non laudo nec vitupero. ¶ Contra. communicare corpus xpi vtile valde est digne pmunicanti z etiam toti ecclesie. Communicans igit quotidie. aut est bonus aut malus in mortali scz. si bon9 vtile est ei et toti ecclesie quotidie pmunicare. Quotidie igitur pmunicans si bonus sit est laudand9: si malus vituperandus. videtur igit no bene dicere Aug9. cum dicit nec laudo nec vitupero. ¶ Item quoties debent hoies pmunicare de hoc enim diuersi diuersa sentiunt. Quidam eniz volut quotidie esse pmunicandu. Anacletus papa. de pse. dis. ij. pacta consecratone omes pmunicent qui nolut ecclesiasticis carere liminibus. sic enim statuerunt apli et sancta romana ecclesia. ¶ Item Fabianus papa de pse. dist. ij. Et si non frequenti9. saltem ter in ano pmunicent homies: nisi forte qs maioribo quibuslibz criminibus impediatur. In pascha videlz penth. z natale dni. ¶ Item q in cena omes pmunicent Sother papa de conse. dis. ij. In cena dni a qbusdam eucharistie pceptio negligitur que qm eadem die ab omnibo fidelibo exceptis his quibo pro grauibo criminibo inhibitum est pcipienda sit ecclasticus vsus demonstrat cu etiaz penitentes eade die ad pcipienda corporis z sanguis domini sacrameta reconcilient. ¶ Soluto. ad pmum loquitur Aug. de bonis. Et pot esse in bonis sacdotibus q quotidie pmunicare generet fastidiu z minore reuerentia z deuotoem. Si aliqs h sentiat: laudabile e vt in aliquo die no celebret vt postea augeat in eo deuoto et reuerentia. In aliqbus do ipa frequetia auget z deuotoem z reuerentia. z tuc laudabile est qtid. e accipe. z io nec laudat nec vitupat. qz aliqn bene pot fieri a bonis. qnq bene omitti a bonis. de malis non loqtur Aug. semp em h ipis esset hoc vitupabile. ¶ Ad aliud rndendu est sm distinctonem tpoz. In primatiua em ecclia psueuerut omes baptizati pmunicare z no cathecumini. pauci em erat tuc fideles z multi infideles inter quos discernit coio. Fideles ei erant tunc feruentiores q nuc sunt. et ideo magis parati q nunc. et postea sicut creuit pplus credentium. sic minus erant feruentes. Vn ysa. ix. Multiplicasti gentem no magnificasti leticiam. et pter hoc minus parati erant ad comunionem. Et ideo statutu fuit q pmunicarent in dnicis tm. Deinde q ter in ano cu die cene. deinde suffecit ter in anno nuc pter fragilitate homin vix possunt semel communicare in anno ad quod tame tenent extra de pe. et re. Omis vtriusq sexus postq ad anos discretonis puenerit suscipiat reuerenter adminus in pascha eucharistie sacramentuz. nisi forte de propij sacerdotis consilio ob aliqua ratonabilem causaz ad tempus ab eiusdem pceptione duxerit abstinendu: alioqn et viuens ab ingressu ecclesie arceatur et moriens xpiana careat sepultura. Vel potest etiaz intelligi quod dicit Anacletus de ministris altaris. z talis tunc fuit consuetudo sicut patet de conse. disti. j. Epus deo. Non autem debet intelligi de laicis vt habetur de cose. di. ij. seculares.

Membrum secudum

Consequenter queritur de cessatone ab actu manducadi. Et querit si sacerdos oino cessaret a psecratone z coione pter reuerentia sacri vtru peccaret. Et videt q no: dicit em Aug. li. de ecclasticis dogmatibus. q de sumptone hui9 sacri dz vnusqsq facere qd pie credit esse faciendux. Igit si qs ex reuerentia tanti sacri z cosciencie sue indignitatis crederet semp esse cessandum a pmunione. et ob hoc cessaret: non peccaret vt videtur. A simili videtur q ex eadem causa posset aliquis cessare a psecratone. quia nullus debet consecrare nisi velit sibi pmunicare. ¶ Item qui cessat a psecratone et hui9 sacramenti susceptone ob reuerentiaz sacramenti. deu venerat z gloriam dat deo. sed hoc est licitum z meritoriu: q zc. ¶ Item multi sancti vt beat9 Franciscus. nolebant ad officiu sacerdotij pmoueri propter magnitudine z dignitatem sacramenti. nec ex hoc creduntur peccasse. sed magis meruisse: q subtrahere se ab imolatioe z pmunione hui9 sacramenti. pter sacrameti dignitate z sui indignitatem videt oino licitu. ¶ Contra. Amb. Ore ne est q ad mesaz tua mudo corde z maibo innocetibo non venim9. Sz graui9 e si du pcta metuim9 etia sacrificiu no reddam9. sed no venire corde mudo et manibo innocetibo ita est graue quod est mortale pctm vt videtur: igit z propter metu pcti no reddere sacrificium est mortale cum sit grauius. ¶ Pre. qui haberet scientia z officium docendi et cessaret oino a doctrina veritatis. peccaret mortaliter: qa de talibus dicitur Math. xxv. Seruum inutilem eijcite i tenebras exteriores. loquitur em de illo qui abscondit pecuniam domini sui. loqtur aut ibi qui habent scientiam z officium docendi veritate z no faciunt. sicut ptz ex glo. eadem. j. ergo comodu magnu assequtur ecclia ex imolatone z celebratone hui9 sacramenti: videtur q peccet mortaliter qui habet officiu psecrandi et oino cessat a consecratione. ¶ Rnsio. hui9 questionis determinatio pot haberi ab Inno. q determinat. q nec multu dz homo cessare a sumptoe corpis xpi nec sumere dz sine magna sui probatione et diiudicatione. dicit em sic. In pceptione corporis z sanguinis xpi maxima est adhibenda discretio. Cauendu est em ne si nimiuz differat mortis piculis incurrat dno pcestante. Nisi manducaueritis car. fi. ho. et bi. ei9 sang. no ha. vita in vobis. Si do quis indigne accipit iudiciuz incurrit dapnatonis aplo pcestante j Corin. xj. Qui manducat z bibit indigne iudicium sibi manducat z bibit. Et ideo iuxta vocem apli. Probet ho seipm z sic de pane illo edat z de calice bibat. In his itaq nob indicit bn viuendi necessitas. ne corpus dni indigne sumedo sumam9 iudiciu: vl cessan-

to sumere nihilominus incurramus periculum. necessario quippe sumendus est agnus et a vastante angelo protegamur. nec exire possumus de egipto nisi celebrando phase pascha lem agnum edamus. Dicendum igitur quod nec omnino est desistendum neque ab immolatione neque a communione: neque sine magna sui probatione et diiudicatione est ad hoc accedendum. ¶ Ad illud aliud quod dicit Aug. faciat unusquisque quod secundum fidem suam pie credit esse faciendum. Dicendum quod Aug. determinat utrum communicandum est quotidie vel non quotidie. quia quidam dicebant quod quotidie: quidam quod non quotidie. et ad hanc diversitatem diffiniendam dixit Aug. faciat unusquisque etc. Unde non vult dicere semper esse cessandum: licet quis crederet hoc debere fieri ex reverentia sacramenti vel aliqua alia causa. ¶ Ad illud quod obiicitur. quod qui cessat ob reverentiam sacramenti deum veneratur etc. Dicimus quod hoc verum est. similiter et ille qui cum reverentia et timore preparatus pro posse suo consecrat et communicat. et fortasse plus: quia sic immolando et communicando divina representat beneficia et divinam recolit maiestatem et misericordiam hec enim ostensa sunt in sacra communione. Unde Aug. xxiij. pe. omelia. ij. Vere magnus deus et magna misericordia eius. qui nobis dedit manducare corpus suum in quo tanta perpessus est et sanguinem suum bibere. ¶ Ad aliud dicendum. quod secus est de non ordinato cessante a susceptione officij tanti. hoc enim bene licet. et de cessatione habentis officium ab officij executione. hec autem cessatio videtur minus licita nisi ex aliquali causa speciali. ¶ Ad ea que pro alia parte introducuntur ex quibus videtur quod qui cessaret a sacra communione et ab immolatione non esset sacerdos. ex quacunque causa hoc faceret peccaret mortaliter. Responsio sine preiudicio tamen. quia non est hoc verum. bene verum est de cessante omnino a sacra communione. et hoc quia faceret contra institutionem ecclesie ut patet ex decretali predicta. Estimo tamen quod si quis sacerdos non habens curam animarum. nec officium nec beneficium propter quod haberet necesse celebrare et ob reverentiam sacramenti et timorem sue indignitatis cessaret semper nisi iniungeretur sibi contrarium a superiori: quod non peccaret mortaliter. ¶ Ad illud Amb. scilicet quod grave est quod ad mensam tuam mundo corde et manibus innocentibus non venimus. dici potest quod non vult dicere quod grave sit hoc id est mortale: sed dicitur grave quia damnosum nobis. et hoc: quia si accederemus puro corde et manibus innocentibus: maiorem haberet efficaciam in nobis virtus sacramenti quam nunc habeat. Vel forte intelligit de gravitate penali ob quam accedens non potest ita elevare se ad divina et removere se a carnalibus motibus sicut deceret. Preterea dicendo esse gravius non reddere sacrificium dum peccata metuimus. videtur quod hoc intelligatur de aliquo qui habeat officium celebrandi. dico enim gravius est si dum peccata metuimus videtur quod hoc intelligatur de aliquo qui habeat officium celebrandi. dicto enim gravius est si dum peccata metuimus etiam sacrificium non reddimus. subdit. licet igitur pro obedientia assistere et pro indulgentia petere. pro officio ministrare. pro remedio immolare. pro populo obsecrare. hec Amb. per hoc quod dicit quod liceat pro obedientia assistere. videtur quod loquitur de illis quibus iniunctum est officium celebrandi. ¶ Ad id quod obiicitur. quod peccaret mortaliter qui subtraheret se omnino a doctrina etc. Dicendum quod hoc non est generaliter verum. Estimo enim quod si aliquis magnus sive magne litterature transferret se ad vitam solitariam propter pericula que eveniunt in seculo frequenter. et ut melius et quietius posset deo vacare: ibi causa humilitatis simularet se simplicem et sine noticia litterarum et omnino cessaret a doctrina. nisi immineret periculum animarum vel fidei: non peccaret mortaliter Sicut fecit sanctus Franciscus nec talis iudicandus est servus qui abscondit talentum domini in terra. Sed si cessaret quis a doctrina veritatis propter causam minus rectam. Vel immineret periculum fidei vel aliud damnum speciale in ecclesia: tunc peccaret. Unde glo. super Math. xxv. Timens abij et abscondi etc. Non predicavi quod de donante intellexi in terra in carnali vita subsistens sicut habui sic tenui. Unde talis qui subsistens in vita carnali non multiplicat talentum domini: servus piger iudicandus est.

Membrum tercium

Consequenter queritur. utrum magis digne expedit accedere frequenter ad sacram communionem: quam semper vel quasi semper cessare ob reverentiam sacramenti et reputatione sue indignitatis. et loquitur de eadem persona. Et frequenter accedere patet. quia ex frequenti accessu multiplex provenit comodum et accedenti et aliis membris xpi. ex cessatione a bono opere nullum provenit comodum. ¶ Si diceretur quod licet nullum comodum proveniat ex cessatione simpliciter: provenit tamen ex reverentia propter quam cessat et reputatione sue indignitatis. Contra. reverentia domini est a caritate fidei sine iusticie reputatione sue indignitatis ex humilitate. constat quod istis ingressum sunt actus virtutum meretur. sed cessare a communione vel consecratione nullius virtutis est actus: igitur ex ipso cessare nullus est fructus cessanti. ¶ Item si aliquis talis conscientie revereretur sacramentum illud non contingendo illud neque conficiendo neque communicando. multo fortius afficeretur maiori reverentia si illud contingeret sic vel sic. Si enim aliquis revereretur absentiam regis. quanto non magis reveretur eius presentiam. et propter hoc assequitur affectus ipsius sacramenti quos non assequitur cessando. igitur simpliciter melius est accedere quam cessare. ¶ Contra. non acceditur ad deum corporaliter sed affectibus. sed per quod affectus maxime appropinquat deo est humilitas: ergo si ille qui magis appropinquat maiorem percipit effectum: ergo qui magis humiliatur. sed maior est humilitas dico quantum ad motum que omnino impedit. ergo etc. ¶ Item intentio ordinata in processu operis boni duo attendit. scilicet proprium comodum et gloriam dei. et magis gloriam dei quam proprium comodum. Qui autem accedit intendit comodum proprium. qui non accedit maxime attendit gloriam dei. Quia qui accedit considerat efficaciam sacramenti. Qui non accedit gloriam dei et reverentiam maiestatis eius. Sed qui gloriam dei considerat et querit magis appropinquat deo quam qui proprium comodum. igitur qui non accedit etc. Responsio. quod per se loquendo magis expedit alicui digne accedere quam expediat eidem cessare. rationibus pretactis. Quia qui digne accedit assequitur effectus sacramenti: non autem qui cessat. occasionaliter tamen magis expedit cessare ad tempus quam frequenter accedere. et hoc est. quia aliquando contingit quod cessatio est causa devotionis maioris et reverentie et ita. quia motus reverentie et devotionis preparant ad suscipiendum effectus sacramenti: maiorem habet effectum virtus sacramenti quam ratione cessationis eo quod cessatio est causa vel occasio preparationis maioris. Dico igitur sine preiudicio. quod simpliciter vir sanctus in accedendo frequenter magis proficit quam in cessando quasi semper. Et ratio multiplex est. Prima et potissima assecutio effectuum sacramenti. Alia diligens preparatio accedentis. quia quantumcunque sit perfectus quando intendit accedere preparat se ut digne accedat prout sufficit humana infirmitas Alia est confidentia divine bonitatis quod multum acceptat dominus. unde frequenter timentes hortatur ad confidentiam dicens. Confide Math. ix. Unde estimo quod quando aliquis considerat magnitudinem sacramenti huius et ex hac consideratione movetur motu reverentie et timoris unde cessat: quandoque habita eadem consideratione confidens de divina bonitate et misericordia preparatus accedit: quod meretur tantum hac confidentia et preparatione: quantum illa reverentia et timore. ¶ Ad illud quod obiicitur. quod humilitas id est motus humilitatis est quo maxime affectus appropinquat deo. Dicendum quod etsi motus humilitatis in isto valde disponit eum ad hoc quod appropinquat deo nihilominus disponit eundem preparatio precedens accessum cum his que tacta sunt. ¶ Ad aliud quod obiicitur. dicendum quod accedens non solum intendit comodum proprium sed comodum proximorum. Preterea non intendit solum comodum sed representare illam summam caritatem qua propter nos dominus passus est in cruce. Preterea representat illam summam potentiam qua christus deus et homo sub tantilla specie continetur. Item convenientiam divine sapientie. qua ex

primitur. ꝙ vnde oriebat̃ mors: inde vita resurgeret. Vnde Inno. Panem angeloꝝ manducauit hō. quatenus vnde mors oriebat̃ inde vita resurgeret. dictū est quippe de illo quacūq; die comederis morte morieris Gen. ij. dicit̃ autē de isto. Si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternum Joh. vj. hec Inno. Vnde ista valde redūdant in gloriā diuinā magis q̄ ea que possunt notari ex cessatōne.

Membrum quartum

Onseq̄nt̃ querit̃ de necessitate act᷒ manducandi. querit̃ ẜ vtruz necesse sit manducare corp᷒ xp̄i. Et sic videt̃. Joh. vj. Nisi mãducaueritis car. fi. ho. ꝛ bi. ei. sang. nō ha. vi. in vobis. ¶ Item baptism᷒ est sacr̄m necessitatis ob decretū sine inditū dñi. Joh. iij. Nisi qs renat᷒ fuerit ꝛc̃. Silr̄ videt̃ ꝙ hoc sacr̄m sit sacr̄m necessitatis ꝓpter decretū dñi. Joha. vj. Nisi manducaueritis ꝛc̃. ¶ Item ordinatū est ab ecclesia ꝙ admin᷒ in ãno semel vnusq̄sq; ꝯmunicet sicut patz ex decretali sup̄dicta. Omis vtriusq; sexus ꝛc̃. Sz qd̄ ordinatum est ꝛ institutū ab ecclia romana inuiolabiliter est obseruandū: ꝛ ei᷒ obseruantia necc̃ia est ad salutē. ẜ ꝛc̃. ¶ Itē istud videt̃ ex verbo Innoc. supetacto quo habet̃. ꝙ necc̃io manducand᷒ est agnus vt a vastante angelo protegamur.

¶ Contra. solū illud est sacr̄m necessitatis q̄ non suscepto nō viuit vita gratie q est illud susceptiurus. sicut patz de baptismo. ante susceptōnez baptismi q̄ cumcunq; viuerit hō est filius ire. ẜ si hoc sacr̄m est necessitatis: ante ei᷒ susceptionē nullus viuit vita grē. hoc aūt est falsum. quia tunc nullus saluaret̃ si moreret̃ ante ei᷒ susceptōnez. ¶ Rñsio. ꝙ hoc sacr̄m nō est de necessitate salutis quantuz est de sui institutōne: ẜ si hoc est: est de mandato sup̄addito. verbigratia. ecclesia ꝯstituit vt fideles ꝯmunicent semel in ãno ꝛ in morte. vnde si quis negligit non est sine contemptu ꝛ peccat mortaliter et hec institutio eccl̃ie fuit sub precepto. vt patet ex decretali sup̄dicta scz omnis vtriusq; ꝛc̃. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̃ primo. dicendum ꝙ verbum dñi Joh. vj. intelligit̃ de manducatōne spūali que est ꝑ fidem sine qua nemo adultus saluatur. Ex hoc patz rñsio ad aliud ꝙ in illo intellectu quo indictū est vel decretum a domino: est de necessitate videlicet de manducatōne spūali. ¶ Ad ẜ qd̄ obijcitur de institutōne eccl̃ie. dicendū ꝙ eo modo quo institutuz est ab ecclia necesse habet obseruari. nec potest negligi sine offensa mortali suppetente facultate. ¶ Ad illud do Inno. dicendum ꝙ intelligi debet aut de manducatōe spūali. aut de manducatōne sacramentali ratōne institutionis ecclesie.

Questio. lij. de actu manducandi in compatione ad manducantem.

Equitur de actu

manducãdi in ꝯpatione ad manducantē Et primo querit̃ vtrum ieiuno stomacho debeat qs corp᷒ xp̄i sumere. Scd̄o vtrum liceat statim p᷒ sumptōnez corpis xp̄i sumere cibū corpalem. Tercio vtrū liceat in vno die pluries sumere. Quarto vtrum gustu tm̄ aut etiã alio sensu sumat̃. Quinto vtrū peccator peccet videndo corp᷒ xp̄i. Sexto vtr̄ liceat in aliq̄ casu pctorez tangere corp᷒ xp̄i.

Membrum primū

Irca primū obijcit̃ sic de ꝯse. dis. ij. liqdo. ubi dicit̃ placuit spūisancto in honore tanti sacramenti pri᷒ in os xp̄iani dñicū corp᷒ intraret q̄ ceteri cibi. Nã ideo ꝑ vniuersuz orbez mos iste seruat̃. ¶ Itez immolatōez ꝛ sumptōez ꝯuenit eadem reuerētia venerari. ẜ immolatōez nō ꝯuenit nisi a ieiuno celebrari. Si enim qs pransus cōficeret mortalr̄ peccaret: ẜ nec sumi dz nisi a ieiunis. ¶ Item iuxta dictamen rōnis ordinate in omib̃ q̄ dignitatis sunt ꝛ honoris ꝛ etiam necessitatis. ꝯuenire dz illud qd̄ aĩa iuste appetit illud qd̄ corp᷒ reqrit. aĩa em̄ iuste et fructuose appetit suam refectionez. illã scz qua maxime ꝛ efficacissime sustentat̃. corpus aūt et suam. ẜ ꝛc̃. ẜ ieiuno stomacho debet sumi iste cibus beat᷒. ¶ Contra. sacr̄m illud institutū est a dño. illa aūt irrep̄hensibiliter fiūt que scḋm ꝙ docent̃ a dño fiūt. sed dñs in institutōne hui᷒ sacri illud p᷒ cibos dedit: ẜ iuxta qd̄ dñs facto docuit dz p᷒ cibū corpalem sumi. ¶ Item immutabiliter obseruãda sunt quedaz q̄ a dño nobis relicta sunt in institutōne hui᷒ sacri. vtpote forma verborū: materialia ipsius sacri: ordo ꝯsecrandi. peccaret em̄ grauiter q primū vinū ꝛ postea panē ꝯsecraret. Silr̄ videt̃ de ꝓposito vel quere nō. ¶ Item apl̄s. j. Corin. xj. docet corp᷒ xp̄i sumendum esse p᷒ cibū dicens. itaq; frēs mei cū ꝯuenitis ad manducandū inuicē expectate. si qs aūt esurit domi manducet. Ecce ꝙ apl̄s docet esurientes anteq̄ cōueniant ad celebrandū cenã dñi posse refici cibo corpali. ¶ Itez alia sacramenta: baptismũ. penitentiã ꝛ extremã vnctōez licet suscipere sumpto cibo silr̄ videt̃ de isto sacramento. ¶ Itē de ꝯse. di. j. dicit̃. sacramēta altaris non nisi a ieiunis hominib̃ celebrent̃. excepto vno de ãniuersario quo cena domini celebrat̃. ¶ Rñsio. in honorē tanti sacramenti sicut tactū est ꝯuenit vt sumat̃ ante cibū corpalem. ¶ Ad illud qd̄ primo ꝯtra hoc dicit̃. rñdet̃ ab Aug. ꝛ habet̃ de conse. dis. ij. liquido. vbi dicit̃. neq; ei quia p᷒ cibos dñs dedit p̄terea pransi aut cenati fratres ad illud sacr̄m ꝯuenire debent: aut sicut faciebant quos redarguit apl̄s ꝛ emendat mensis suis illud miscere. Nam saluator quo vehementi᷒ ꝯmendaret illi᷒ misterij altitudinē: vltimū hoc voluit infigere cordib̃ ꝛ memorie discipuloꝝ a quib̃ ad passionem erat digressurus. ꝛ ido nō p̄cepit q̄ deinceps ordine sumeretur. vt apl̄is ꝑ quos ecclesiam dispositurus erat. seruaret hunc locū. de hoc habet̃ supra vt tactuz est de institutione hui᷒ sacri. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ forma verboꝝ ꝛ materialia illi᷒ sacramenti sunt de necessitate ipsi᷒ sacramēti. vtpote sine quib̃ non ꝯficeret̃. et ꝓpter hoc necesse est ꝙ illud qd̄ dñs faciendũ esse circa hoc ostendit inuiolabiliter obseruetur. Preterea ordo consecratōnis est omnino consonus rationi. nec est aliqua causa quare mutari deberet sicut est ex parte ista. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ apostolus. per verbum supradictum neq; docuit neq; indulsit corp᷒ xp̄i sumendum esse post cibum: sed illos redarguit q istum cibum alijs cibis volebant ꝯmisceri. Vnde sup illud. Si quis esurit domi manducet. Glo. suos cibos ꝛ terreno pane pascatur. nec post eucharistiaz sumat. ¶ Ad hoc quod obijcitur. ꝙ licet sumpto cibo sumere alia sacramenta ꝛc̃. Dicendum ꝙ non est simile de hoc sacramento ꝛ alijs q̄tum ad hoc. quia do hoc sacramentum sumitur manducando: cōuenit vt ipsius altitudini deferat̃ abstinendo ab alijs cibis: nihilomin᷒ aliqua ꝓpter excellentiã illoꝝ scilz ꝯfirmatō. eucharistia ꝛ ordo suscipiẽda sūt ieiuno stomacho. nō sic est de baptisma ꝛ pnia: quia sunt sacramenta necessitatis. ¶ Ad vltimū dicendum. ꝙ aliquo tpe sustinuit ecclia in recordatōez modi dominice dispensatōnis pransos celebrare in die cene dñi. vt insinuat decretū p̄dictum tm̄ illud modo abrogatū est. vel forte intelligitur de astantibus qui noīe extenso dicunt̃ celebrare: non em̄ dicit̃ conficitur sed celebratur.

Membrum secundum

Onsequenter queritur vtrum statim p᷒ susceptionem corporis xp̄i liceat sumere cibū communem. Et videtur ꝙ non. per ẜ quod de conse. dj. q. tribus. interdicitur talis sumptio. dicitur em̄ ibi. Qui residua corpis dñi que in sacrario relicta sunt sumūt. nō statiz ad accipiẽdos cibos ꝯmunes eãt. Et pt᷒. si mane dñica portio editur vsq; ad. vj. ieiunãt ministri q eaz ꝯsumpserut. Et si in tercia vel quarta hora acceperint ieiunent vsq; ad vesperum. sic secrata satisfactione eterna custodienda sunt sacramēta. Cont.

sumpto corpore xp̄i ꝛ ipsis speciebus ꝯminutis statim de-
sinit esse sacramentuꝫ. cum aūt desierit esse sacramentum
nulla videt̄ esse ratio quare sit abstinendū ꝓpter ipsum sa-
cramentum: cum iam oīno nō sit. ¶ Pre. post sumptōnes
alioꝝ sacramentoꝝ quorūcunq̄ licet statim sumē cibum
corporalē. similit̄ videt̄ ꝙ post sumptōneꝫ huiꝰ. ¶ Item si
abstinendū est eo modo quo dictat p̄dictum decretū. mul-
ti peccāt nō abstinendo illo modo. ¶ Rn̄sio. dōm ꝙ mul-
tum ꝯuenit post sumptōeꝫ corpis xp̄i aliquantulū abstie-
re a cibo corpali ratōne multiplici. Una est reuerentia ci-
bi celestis. Alia recogitatō diuine bonitatis que maxime
ostenditur in huius sacramenti ꝯmunicatōne. Tercia est
gratiarūactio ꝓ accepto bñficio. ¶ Ad primum ḡ dōm. ꝙ
sicut ob reuerentiā sacramenti sumendū est ipsum ieiuno
stomacho: sic ꝓpter ipsius reuerentiā abstinenduꝫ est post
illius sumptōnem ꝛ ꝓpter alia iam dicta. Nec est simile de
hoc sacramento ꝛ aliis q̄tum ad hoc. minime eniꝫ ꝯuenit
refectis cibo spūali ꝛ celesti ꝛ tanto cibo ꝛ tamglorioso ad
cibos ꝯmunes ꝯuenire. vn̄ maxime ꝯuenit cibo isto sum-
pto abstinendo deferre ꝛ ipsum reuereri. ¶ Ad hoc quod
obiicit̄. ꝙ multi peccant ꝛc̄. dōm. ꝙ p̄dictum decretuꝫ do-
cet quid requirit honestas: non p̄cipit quid exigit necessi-
tas. vn̄ magis est instructō ꝯgruitatis q̄ p̄ceptū necessita-
tis. et maxie vt opinor instruit̄ ibi dediti epal̄ ꝛ minꝰ sobrie
viuētes: q̄s maxie ꝯuenit pꝰ sumptōꝫ corpis xp̄i abstinē.

Membrum tercium

Consequēter querit̄. vtrum liceat iusto plu-
ries in vna die sumē corpus xp̄i. Et sic vide-
tur. Sacerdos aptus est ad ꝯsecrandaꝫ ra-
tione officij sacerdotalis. Iustus aptꝰ est ad
suscipiendū ratōne sanctitatis. sicut ḡ sacerdos aptꝰ est et
licite pōt consecrare bis in die officij dignitate: sic ꝛ iustus
aptus est ꝛ licite pōt bis in die sumē corpus xp̄i vite san-
ctitate. Et aūt licite pōt bis ꝯsecrare in die. habet̄ extra d
cele. missa. Consuluisti. ꝛ ita ex pte. ¶ Iteꝫ sacerdos iustꝰ
ꝛ laicus iustus ꝯueniunt in aptitudine ꝛ in licita ptate su-
mendi corpus xp̄i: ḡ sicut liceꝫ sacerdoti bis sumē in die: si-
militer licet laico iusto. ¶ Item Amb. Si quotiēscūq̄ sā-
guis xp̄i effundit̄ in remissionē peccatoꝝ effundit̄. debeo
semꝑ accipe qui semꝑ pecco. sed si quia semꝑ peccat semꝑ
accipe debet vel licite potest. ḡ si bis vel ter in die peccat:
bis vel ter in die sumere licet. ¶ Item licituꝫ est simul ꝛ se-
mel accipe plures hostias ꝯsecratas. quare non licet plu-
ries accipe illas. ¶ Item s̄m p̄hm. Si simpliciter ad sim-
plicit̄: et magis ad magis ꝛ maxime ad maxime. Assimi-
li videt̄ ꝙ si sel̄ ad sel̄ ꝛ pluries ad pluries: et mltotiēs ad
multotiens. sed hominē iustum ꝛ paratū semel in die vno
sumere corpus xp̄i. est semel opari meritorie: ergo pluries
sumere in vna die est pluries opari meritorie. ergo lꝫ plu-
ries in vna die sumere corpus xp̄i. ¶ Contra. in recorda-
tioneꝫ mortis siue passionis xp̄i sumitur corpus xp̄i s̄m ꝙ
habet̄. j. Corin. xj. ḡ cum xp̄s non nisi semel mortuus ē. nō
debet sumi nisi semel in die. hoc do confirmari pōe de con-
se. di. j. sufficit. ibi dicitur. sufficit sacerdoti vnam missam
in die vno celebrare. quia xp̄s semel passus ē ꝛ totum mū-
dum redemit. ¶ Rn̄sio. dōm ꝙ nō est licitū simplici ꝑso-
ne pluries sumere ī die nec ꝯmuni sine necessitate. Et hoc
ꝓpter plures causas que sunt defectus debite reuerentie:
ꝑsumptio proprie dignitatis: ꝛ insufficientia gratitudis.
Ad hoc enim ꝙ quis sumat corpus xp̄i digne. requiritur
cogitatio excellentie sacramenti vt ex hoc excitetur ad su-
mendum cum reuerentia. Requiritur etiam reputatio ꝓ-
prie indignitatis. vt ex hoc excitet̄ ad sumendū cū timore.
requirit̄ nihilominꝰ ꝯsideratio diuine beneficētie q̄ maxi-
ma est ꝛ multiplex apparet in bñficio huiꝰ sacramēti vt ex
hoc excitet̄ ad sumendū cum gr̄arūactōne. Qui aūt digne
sumit corpꝰ xp̄i dꝫ sumere cum reuerētia ꝛ timore ꝛ gr̄arū-
actōne que ex tribus dictis ꝯueniūt. Et etiā dꝫ se reputare
insufficientē in reuerentie exhibitōne ꝛ gr̄arūactōne: ꝛ de-
ficientē in timoris affectōne. Si ḡ hec requirunt̄ in sumptōe
q̄tumcūq̄ sit rara: necesse est opposita ꝯtingere in sumpti-
one bina vel trina si in vna die accederet. scꝫ defectus reue-
rentie debite. ꝑsumptio ꝓprie dignitatis. nullo eniꝫ modo
sumeret quis bis in die nisi ꝑsumeret se dignū aliquo mō. ꝛ
insufficientia gratitudinis siue affectionū gratiarū. ꝓpter
hec ḡ illicitū est ꝛ non ꝑmissum in ecclīa pluries in die su-
mere. ¶ Ad primū ꝯtra hoc dōm. ꝙ nō est simile de ꝯsecra-
tione siue de celebratōne que spectat ad officiū ꝯmunis ꝑ-
sone: ꝛ de sumptione ꝑsone pticularis. quia omnis ꝑsona
eo ꝙ ꝯmunis est. ratōne officij habet necesse satisfacere po-
pulo q̄tum ad ea que casualiter emergunt. Unde in casu
aliquo necesse habet plures missas celebrare: et dispensa-
tum est ex instanti necessitate. s̄ nulla necessitas impellit
simplicē ꝑsonam ad accipiendū corpus xp̄i bis in die vna.
¶ Ex hoc patet rn̄sio ad aliud. quia ex hoc ꝙ sacerdos q ē
ꝑsona ꝯmunis necesse habet bis celebrare: necesse hꝫ bis
sumere corpus xp̄i. qđ est indispensabiliter annexum ipsi
celebratōi de ꝯse. dis. ij. Relatū. vbi dicit̄. Certū est ꝙ hi q
sacrificantes nō edunt: rei sunt dn̄ici sacramenti. quicun-
q̄ ḡ sacerdotū deinceps diuino altario sacrificiū oblaturꝰ
accesserit ꝛ se a ꝯmunione suspenderit: ab ipsa qua se euidēter
priuauit gr̄a ꝯmunionis anno vno repulsum nouerit se.
ꝛ post eadem. modis oīnibꝫ tenendum est vt quotienscun-
q̄ sacrificans corpꝰ ꝛ sanguinē dn̄i nr̄i Ihu xp̄i in altario i-
molat: totiens pceptionis corpis ꝛ sanguinis dn̄i nr̄i Ihu
xp̄i ꝑticipē se p̄beat. ¶ Ad illud verbū Amb. Si quotiens-
cunq̄ ꝛc̄. ptꝫ rn̄sio ex supradictis. qꝛ intelligit̄ semꝑ debeo
accipe. i. semꝑ debeo esse p̄paratus ad suscipiendū et hoc
verum est. nec tamē bis vel ter debet accipe in die. ¶ Ad il-
lud quod obiicit̄. ꝙ licet simul et semel accipe plures ho-
stias ꝛc̄. Dicendū ꝙ si vna vice sumant̄ plures hostie con-
secrate nō est nisi vna ꝯmunicatio. sed si vicibus distinctis
sumerent̄ distincte: ꝛ diuerse essent sumptōnes ꝛ ꝯmunica-
tiones. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ illa ꝯsideratō ꝑhi hic n̄ ha-
bet locum. tenet eiā in his que se ꝯsequunt̄ ꝑ se. sicut si ca-
lidū calefacit ꝛ magis calidū magis. s̄ opari meritorie n̄
se habet ꝑ se ad sumē corpꝰ xp̄i: sed ad digne sumē. Sed si
quis bis in die sumeret nō digne sumeret: quia nō sumēt cūꝫ
debita reuerētia ꝛ sufficienti reputatiōe sue indignitatis.
Unde istud argumentuꝫ non valet. sumere pluries corpꝰ
xp̄i est pluries operari meritorie: ergo pluries sumere in
eadem die.

Membrum quartū

Consequenter querit̄. vtrum necesse sit sacer-
dotem totiēs ꝯmunicare siue sumē corpꝰ xp̄i
quotiēs celebrat. Et sic: videt̄. ꝑ ea q̄ sup̄ sū-
pta sunt de ꝯse. di. ij. Relatū. ¶ Contra. liceꝫ
sacerdos nō teneat̄ nisi semel in die celebrare missaꝫ ꝛ con-
secrare corpꝰ dn̄i: tn̄ ꝯpellente necessitate licite pōt pluries
Siīr videt̄ ꝙ licet sacerdos quotiēscunq̄ celebrat teneat̄
sumere corpus xp̄i. occurrēte necessitate licite pōt celebra-
re ꝛ nō sumere corpꝰ xp̄i. vt si forte accideret ꝙ aliqs subi-
to laboraret in extremis ꝛ instanter peteret corpꝰ xp̄i mul-
tis astantibus qui scandalizarentur nisi sibi dispensaret̄.
ꝛ hec innotescerēt sacerdoti quasi in fine misse ante q̄ sum-
psisset corpus domini. hac instanti necessitate vel cōsimili
videtur ꝙ sacerdos posset hostiam consecrataꝫ dare infir-
mo ꝛ a ꝯmunicatione seipsum suspendere. ¶ Item de duo-
bus malis minus malū ē eligendū. ꝛ licitū ꝛ bonuꝫ ē hoc
eligere. Sed qui consecrat in pctō ꝯsecrando peccat sumē-
do corpus xp̄i similiter peccat sed minus peccatum est se-
mel peccare q̄ bis: ergo hoc est preeligendum. ḡ bonum ē
cessare a communione completa ꝯsecratione. quatenꝰ non
peccet nisi tn̄ consecrando ꝛ non peccet corpus christi su-
mendo. ¶ Itē illicitum est simplici ꝑsone bis in die sume-
re corpus xp̄i ꝓpter reuerentiā sacramēti. Similiter vide-
tur ꝙ ꝑsone ꝯmuni ꝛ sacerdoti. cuꝫ teneat̄ se hr̄e in maiori
reuerētia q̄ simplex ꝑsona. ergo videtur ꝙ etsi necesse ha-

beat bis celebrare in die: licitum est sibi et conueniens suspē
dere se vt nisi semel corpus xpi accipiat. ¶ Rn̄sio. q̄ to-
tiens cōmunicandū est corp⁹ dn̄i τ etiā sanguis a cōsecrante
quotiens fit cōsecratō. vt habet̄ de cōse. di. ij. Relatū. Cui⁹
ratio est. quia cōmunicatō est cōplementū sacrificij et q̄tuȝ
ad signū. Vn̄ Aug. li. sen. ꝓsperi. Et habet̄ de cōse. dist. ij.
vbi dicit̄. dum frangit̄ hostia dū sanguis de calice in ore
fidelium fundit̄: quid aliud q̄ dn̄ici corporis in cruce imo-
latio eiusq̄ȝ sanguis de latere effusio designat̄. et q̄tum ad
efficaciā. In sacramentali em̄ sumptione cōplete habet̄ ef-
fectus ipsius sacramenti in digne suscipiente. quia q̄ sum
ptio est cōplementū cōsecratōnis: nō est licitū consecrare si-
ne sumptiōne. Unde de cōse. di. ij. Relatū. Quale erit sacri
ficium. cui nec ipse sacrificans particeps esse dinoscit̄. q. d.
nō est cōpletum sacrificiū. hoc aūt patet ex ipso dn̄o q̄ insti-
tuendo hoc sacramentum non solummodo panem cōsecra
uit sed sumpsit cōsecratum. Unde vt dicit̄ in canone preta
cto. q̄ sacrificantes non edunt: rei sunt dn̄ici sacramēti. q̄r
ipsum sacramentū non cōplent. immo ipm̄ beneficiū sacra
menti irritum faciūt. ¶ Ad primū dōm. q̄ in casu ꝓposito
nō est licitū sacerdoti suspendere se a cōmunione. imo pōt
hostiā diuidere τ vnam ptem̄ sumere τ de illa pte satisfacē
infirmo. ¶ Ad aliud dōm. q̄ in casu ꝓposito non eligitur
min⁹ malū de duobꝫ sed maius: q̄r plus peccaret si non su
meret q̄ si sumeret. ¶ Ad illō q̄d obijcit̄ de reuerentia τc̄.
dicendū q̄ in casu ꝓposito nō recōpensat̄ pctm̄ q̄d cōmitti-
tur ex hoc q̄ nō sumitur corpus dn̄i ꝑ reuerentiā que ex-
hibet̄ ex eodem. quia non sumere est pctm̄ graue. insuffici
entia reuerentie ex sumptione in casu tali cōcurrentibus
alijs que requiruntur ad dignam sumptōem nō est reputan
dum pctm̄ nisi forte leue vt videtur.

Membrum quintum

Onsequenter querit̄. vtrū actus mādu can-
di sit videndo vel masticando vel gustando
Et videndo videt̄ sic. Cibo iste est vere cibꝰ
aīe nō corporis: s̄ aīa nō cibat̄ masticando vel
sic aliquo mō sed aspiciendo siue videndo eo em̄ q̄ est cibꝰ
spūalis et q̄ cibatur spūale maxime dꝫ sumi in vsum sen-
su illo q̄ est maxime spūalis scilꝫ visu. ¶ Item xp̄s in pa̅tria
inq̄tum videbit̄ erit refectio cōprehensoꝝ τ solum inq̄tuȝ
hui⁹ quia visio est tota merces igitur debet esse refectō via
torum inq̄tum videtur. ¶ Item cōprehensor cibat̄ videndo
ſm veritatē: igitur viator debet cibari videndo ꝑ similitu
dinē. spēs ei panis similitudinē xp̄i gerit vt sumit̄ in hoc
sacramento. ¶ Itē aug. Ut quid paras ventrē crede τ mā
ducasti. q̄d intelligitur de māducatōe spūali. s. fide. igitur
τ sacramētalis dꝫ eē visione corporali vel quare nō. ¶ Itē si
species sub qua est corpus xp̄i maxime et ꝓprie ē obiectuȝ
visus τ magis q̄ gustus. quia color videtur ꝓprie: gustus
aūt nō ē nisi grosse substātie. quia etsi sapor sit obiectū gu
stus: nō gustatur sapor sꝫ sapidum: sꝫ color ꝓprie videtur:
igitur si sacramētalis manducatio ē ꝑ misterium sensus:
ꝓprie debet esse ꝑ visum. ¶ Item cū vtraq̄ȝ manducatio. s.
sacramētalis τ spiritualis fiat ꝑ fidem. fides aūt ē ex au-
ditu Ro. x. videtur q̄ sacramētali māducatōe τ spiritua
li debet potius deseruire sensus auditus: q̄ gustus vel vi-
sus. ¶ Cōtrarium huius patꝫ ex dispensatōe dn̄i. nō em̄
dedit discipulis suis corpus suum ad videndū sed ad gu-
standū. ¶ Rn̄sio. multiplex ē rō quare sumptio sacramē-
talis habeat fieri cōmedēdo. Una ē expssio repn̄tatio mor-
tis xp̄i. hoc em̄ sacramentum ē signum siue sacramentum
mortis xp̄i. Vn̄ hoc facite in meā cōmemoratōē. luce. xxij.
vulneratio aūt corporis τ effusio sanguinis xp̄i expressius si-
gnificatur ſm cōmestionē quā ꝑ actū alterius sensus. Vn̄
mors xp̄i dicitur cōmestio. ps. Zelus domus tue cōmedit
me. glo. id ē fuit mihi causa mortis. Alia ē expressio rep-
sentatio effectus sacramēti qui ē roboratio anime. hoc aūt
sacramēto datur robur aīe ad resistēdū τ ad ꝑficiendūȝ
Maius ei pstatur robur ex vsu gustus q̄ alterius sensus
Item vsus alimēti magis deseruit vnioni membrorū i cor
pore τ cōseruatōi in vnione et augmētatōi que exercere ha
bet ꝑ gustum q̄ vsus auditus vel visus. quia igitur h̄ sacr̄
mētum ē ad cōseruandū vnionē membrorum xp̄i mistici. τ
ad augmentum vnionis τ cōseruatōis τc̄. Preterea. om̄is
sacramētalis sumptio cuiuscūq̄ȝ sacramēti ē quo cōfertur
gratia delens culpā: ē ꝑ cōiunctōem corporalē sacramenti
cum suscipiēte. τ hoc requiritur quia debet suscipiens sa-
cramētum humiliare se sub creaturis inferioribꝫ: sicut in
peccādo humiliauit se ponēdo creaturā inferiorē inter se
τ deū: cū deberet immediate cōiungi deo. hec humiliatō nō
fieret in solo aspectu elemētoꝝ huius sacramēti sicut fit i
gustu. ¶ Dicēdum igitur ad primo obiectū q̄ licet cibus
sit spiritualis τ quod cibatur spirituale: nō ꝓpter hoc de
bet fieri ꝑ sensum maxime spiritualē: sꝫ ꝑ sensum c⁹ vsus
maxime deseruit spiritui siue spirituali refectōi. s. gustus
Visus em̄ gustus maxime deseruit spirituali refectōni. q̄r
expressius repn̄tat ea ꝓpter que institutū fuit sacramentū
istud. Quod igitur dr̄ q̄ anima nō cibatur masticando
τ hmōi nō est veruȝ: imo magis q̄ videndo: eo q̄ hoc mō
expressius significatur anie rō quare datur cibus hmōi.
¶ Ad hoc quod obijcitur. q̄ sola visio ē refectio in patria
τc̄. Dicēdum q̄ visioni que est ꝑ speciem in patria respon
det illa que fidei ē. sed visio que est tota merces nō ē cōple-
ta in sola speculatōe: sed in experientia gustus cui respon
det in via fides nō vt ē solum in cogitatōe: sed vt ē opans
ꝑ dilectōem. ad gal. v. τ hec visio. s. fidei opātis ꝑ dilectō
nē maxime reficit aīam in via. Unde ex cōparatione pdicta
nō sequitur q̄ refectio que habetur ex manducatōe hui⁹
sacramenti: debeat esse ꝑ visionē huius sacramenti. ¶ Ad
aliud quod obijcitur. q̄ sicut apprehensor cibatur videndo
ſm veritatem: similiter et viator ſm similitudinē τc̄. Re
sponsio. hoc verum est ſm similitudinē enigmaticā et spe
cularē. ſm quā ē visio fidei. hec em̄ visio illi respondet que
est in patria. vn̄ peccatum ſm cōsequens ē in argumēto.
¶ Ad illud quod obijcitur. q̄ spiritualis manducatio est
ꝑ visionē spiritualem τc̄. Dicēdum q̄ hoc nō oportet. mā
ducatio spiritualis que ē vnio cum corpore mistico: cōue
nit cū visione spirituali que est fides: quia hmōi visio ma
xime disponit ad hmōi vnioneȝ. Vn̄ quia sacramentalis
manducatio ordinata ē ad spiritualē. τ sacramentalis mā
ducatio habet fieri vsu illius sensus qui maxime dispōit
ad manducatōem spiritualem. Usus autē gustus maxie
disponit eo q̄ expre siue repn̄tat ea ꝓpter que ē hoc sacra-
mentum. ¶ Ad hoc q̄d obijcitur. q̄ fides est ex auditu τc̄.
Dicenduȝ q̄ hec manducatio est mediante fide habita ex
auditu. Vn̄ audit⁹ deficit illi scꝫ fidei qua mediāte ē man
ducatio ipa. Vn̄ auditus inq̄tum fides est ex auditu pce-
dit ipsam manducatōneȝ nō ergo ratōne qua fides est ex
auditu. manducatio illa debet esse audiendo: sed poti⁹ co-
medendo. ratione multiplicis expressionis que magis con
uenit vsui gustus q̄ alteri⁹ sensus.

Membrum sextum

Onsequenter querit̄. vtꝝ peccator peccet vi
dendo corp⁹ xp̄i. Et sic. videt̄. q̄r peccator eo
q̄ est indign⁹ peccat māducando corp⁹ xp̄i.
sed sicut pctor indign⁹ est māducare: ita est
indign⁹ videre: ḡ peccat videndo sicut manducādo. ¶ Item
j. Reg. vj. legit̄ q̄ bethsamite pcussi fuerūt q̄r videbant ar
cham dn̄i. Et ratio est. q̄r peccatores fuerūt et indigni vi-
dere archam. multofortius digni sunt pcussione peccatores
respicientes ipm̄ sacrm̄ siue hostiā cōsecrataȝ. sub q̄ latent
secreta diuina. sed si digni sunt pcussione. hoc non est nisi
q̄r peccant respiciēdo. ¶ Contra ab ecclia institutū est
vt corp⁹ xp̄i immediate p⁹ cōsecratōeȝ i altum eleuet̄ vt videa
tur τ saluator adoret̄. et non tm̄ a iustis sed ab omnibꝫ: ḡ
inspicere corpus xp̄i intentione adorandi nulli est illicitū
¶ Rn̄sio. q̄ licitum est peccatori inspicere corpus xp̄i ea
intentōne qua institutū est ab ecclia. quia ex ista inspecti-
one sacramenti accidit cōmodum inspicienti. non tm̄ iu-
sto immo etiaȝ pctori. tū ex ponderatione caritatis saluat

toris: tū ex subuentione beneficij repatoris: tū ex recordatiōne passionis redemptoris. hec eniʒ debet ⁊ iustus ⁊ peccator in corporis xp̄i intuitōne recordari. quantuʒ fuit beneficium repationis. quanta passio redemptōnis. quanta caritas saluatoris. ¶ Ad primum quod obijcitur. dicendū q non est simile de gustu et aspectu. quia eniʒ aspectus est in distantia et gustatio i incōiunctoe: non est tanta irreuerentia in inspectōne peccatoris quanta est in gustu. nec contemptus. quia illa que est in gustu mortalis est: que in visu venialis vel nulla. immo meritoria frequenter: quia excitatur deuotio frequenter inspicientis et exauditur et infunditur et gratia. propter quod in manducatōne sacramentali confertur gratia spiritualis. ¶ Nec manducans preparat se ad digne suscipiendum immo pseuerat in peccato. graui negligentia damnandus est propter hec duo scilicʒ irreuerentia et negligentia grauiter peccat manducans i peccato: non autem videns. licʒ ergo peccator sit indign⁹ videre sicut est indignus manducare: non tamen videns incurrit offensaʒ sicut manducans. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur de bethsamitis. dicendū q non fuerūt pcussi quia viderūt archam: ꝫ quia pceptū fuit ne nuda videretur. Unde .iiij. Numeroꝝ pcipiebat vt in amotōne castroꝝ aaron et filij eius ingrederent tabernaculuʒ et inuoluerent archam et vasa. et sic inuoluta traderentur ad portandum. Unde videntes eam nudam siue discoopertam: fecerūt contra preceptum. Preterea illa prohibitio non fuit eis facta in signum non videndi corpus xp̄i: sed in signum q simplicioribꝫ nō licet archana dn̄i pscrutari: que in sacra latent scriptura que p archam significatur. Unde prouerb. xxv. Perscrutator maiestatis opprimetur a gloria. dupliciter enim est videre maiestatē dei. scʒ per fidem: et sic videre licet omnibus. Alio modo p scrutiniū: et hoc non licet nisi pfectis et instructis in diuina scientia. Unde signanter dictum ē q quinqꝫ milia de plebe pcussa sunt. quia scrutiniū secretorum non datum est his qui sunt de plebe. quibus debꝫ sufficere scrutinium eorum que cadunt in cognitōnem quinqꝫ sensuum.

Membrum septimum

Consequenter querit. vtrū liceat peccatoreʒ vel laicum in aliquo casu tangere corp⁹ xp̄i. Et non: videtur sic. Qui psumit id quod est speciali ordini deputatū ⁊ appropriatū vsurpat qd̄ suum nō est. sed tangere corp⁹ xp̄i est psonaruʒ ad sacros ordines pmotaꝝ ⁊ maxime sacerdotū: ꝫ quicunqꝫ laicus hoc attemptat: peccat cū psumat qd̄ ad se non spectat. ¶ Item mai⁹ est tangē ipam rem sacrā q̄ ei⁹ signū. sed Oza q immūd⁹ erat fm legem (qr cognouerat vxorē suam nocte vt dr̄) peccauit tangendo archā. quod patet. quia a dn̄o interfectus fuit: ꝫ multo forti⁹ peccator qui corp⁹ xp̄i tangit. Nec videtur q in aliquo casu possit: qr oza tetigit archaʒ ne caderet sicut .ij. Reg. vj. ꝫ ⁊c. ¶ Item pl⁹ abhorret de⁹ fetorē pcti q̄ luti: ꝫ pro maiore debitore hꝫ q a peccatoris maibꝫ ptrectet: q̄ q i lutū deijcit vel a bruto aia͡libꝫ pculcet. ꝫ videt q in nullo casu dꝫ hō peccator presumere sanctissimum xp̄i corpus pollutis manibꝫ ptrectare. ¶ Contra. q pmittit cibū naturalem ad vsum humanuʒ aptuʒ inutiliter deperire peccat si possit colligere. fm illud dn̄i. Colligite fragmenta ne peant. sed cibꝫ corpis xp̄i est multo nobilior: ꝫ qui pōt ipsum cum ceciderit ne pdatur colligere tenetur. sed qui facit illud ad quod tenet nō peccat: ergo ⁊c. ¶ Item sicut tenet quis dn̄m suum honorare ita tenet inhonestam ei⁹ collocatōem impedire. ꝫ pctor videns corp⁹ xp̄i in luto si nō sit qui amoueat: tenet remouere. ꝫ ⁊c. ¶ Ad hoc dd̄m sine pīudicio. q laicus et sacerdos peccator in casu tangē pōt corpus xp̄i. Verbigrā. si iaceret in luto vili vel alicui vbi esset expositū porco vel cani ad comedendū. ⁊ sacerdos peccator vel laic⁹ mot⁹ fide ⁊ reuerentia ipm tolleret ⁊ poneret loco competenti: nō peccaret. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. q tangere corp⁹ xp̄i est personaruʒ pmotaꝝ ad sacros ordines ⁊c. Dicendū q hoc verum est qntum ad ea que spectāt ad psecratōeʒ ⁊ dispensatōeʒ. tangere eīm corp⁹ xp̄i ad dispensanduʒ illud alicui vel vt exerceat aliqd circa illud qd̄ ad psecratōeʒ ptineat: est soluʒ psonaꝝ ordinatoꝝ: sed tangere illud vt amoueat a loco vili dūmodo tangēs moueat fide ⁊ reuerentia. licet a laico. ¶ Ad aliud dicenduʒ. q oza pcussus fuit. quia ptra preceptum dn̄i fecit quia pceperat q soli sacerdotes archā ferrent nec licuit alicui ipam ptingere nisi esset mundus. hec aūt ratio ē litteralis qre pcussus fuit oza. Pre. oza gessit figuram sacerdotū immundoꝝ q celebrantes in imūdicia pcti pcutiendi sunt morte spūali. ¶ Ad illud qd̄ licet dominus magis abhorreat vilitatē pcti q̄ luti. ⁊ licet sibi displiceat ptractatio a manibꝫ pctōris scʒ in psecratōne ⁊ dispensatione a manibꝫ hominum⁹ placet sibi reuerentia exhibita in amotione corporis a loco vili in casu pretacto.

Questio .liij. de actu manducandi in cōparatione ad manducatum.

Consequenter queritur de actu manducandi in comparatione ad manducatum. Primo queritur vtrū liceat sumere corpus xp̄i sb specie panis tm̄: sine sumptōne sub spē vini. Scd̄o vtrum corpus xp̄i sumptū intret ventrem. Tercio vtrum eijciat p vomitum. Quarto vtrū sub ppria spē scilʒ carnis sit sumenduʒ. Quinto de reditōne specie panis p⁹ corpus sumptum.

Membrum primum

Circa primū pcedit sic. Cum dn̄s ihs in tota integritate sua cōtineat sub vtraqꝫ specie scʒ panis et vini. videtur q sufficiat illud sumere sub vna specie. vt eīm supradictum est. corpus ⁊ sanguis anima ⁊ diuinitas in xp̄o insepabiliter vnita sunt. ¶ Item in spūali manducatōne sufficit credere ⁊ venerari dominum ihm xp̄m sub vna specie. et sic creditum ⁊ veneratum est spiritualiter manducare ⁊ ad salutē similiter videt de sacramentali manducatōne ⁊c. ¶ Contra. de conse. di. ij. cpimus. sic sumentes iudicant rei peccati sacrilegij. dicitur eīm sic: compimus q quidaʒ sumpta tm̄modo corporis sacri portiōe. a calice sacri cruoris abstineant. qui pculdubio nescio qua supstitōe docentur astringi. aut integra sacramenta pcipiant aut ab integris arceantur. quia diuisio vni⁹ eiusdemqꝫ misterij sine grandi sacrilegio non pōt puenire. ¶ Item dn̄s in institutione hui⁹ sacramenti dispensauit corpus suuʒ sub specie panis ⁊ vini. ex quo videt q ad hoc q sufficienter dispenset ⁊ firmatur: q hoc debeat fieri sub duabꝫ speciebus. ¶ Item corp⁹ xp̄i nō est sacramentaliter sub specie vini. neqꝫ sanguis ei⁹ sub specie panis. ad hoc ꝫ q sacramentaliter sumat xp̄c: necesse est q sumat sub duabus speciebꝫ: cum nō ptineat sacramentaliter sub vna. ¶ Item pōt queri. si hoc sacmētum habeat eandem efficaciam sumptuʒ sub vna specie et sub duabus. ¶ Rn̄sio. dicendum q quia xp̄c integre sumitur sub vtraqꝫ specie bene licet sumere corpus xp̄i sub specie panis tm̄ sicut fere vbiqꝫ fit a laicis in ecclesia. Et autem dicit canon ibi. Compimus ⁊c. intelligitur de conficiente. Ecclesia autem illud sacramentuʒ dispensare cōsueuit sub specie panis tm̄. tum propter pīculum effusionis quod forte accideret si sub specie vini dispensaret. tum propter vitij infidelitatis amotōnem quod se nō in merito simplicium mentibus ingereret: si semper sub speciebus panis et vini daretur. quia si ita fieret: possent simpliciores credere q christus non contineretur integre sub altera specie sicut ptingit qn̄qꝫ. Unde aliquibus religiosis petentibꝫ et instantibus vt sub vtraqꝫ specie sumerent sacrm sacerdote qdā pio cantante. cū facēt fractōeʒ pcauū patene totū visuʒ est repleri sanguie. ad quod obstupuerūt ipse et

circūstantes. ſ cum coniūgeret partes hoſtie totum viſum eſt reintrare ⁊ peticioni ⁊ temptationi illorum penitus fuit ſatiſfactum. ¶ Ad illud quod obijcitur de diſpenſatōne domini. Dicendum ꝙ dominus inſinuauit modū quo debuit a conficiētibus ſumi. Modum .n. oſtendit ꝯficiendi ⁊ ſumēdi. ꝓpter quod ꝯueniēter diſpenſauit ſub duabꝫ ſpeciebꝫ. Pre. licet illa ſumptio q̄ eſt in accipiendo ſb vna ſpē ſufficiat: illa tamē que eſt ſub duabus eſt maioris meriti tum ratōne augmētatōnis deuotōnis: tū ratione fidei dilatatōnis actualis: tū ratōne ſumptōnis ꝯpletioris. ¶ Ex his patet rñſio ad queſita quia ſumptio ſub vtraq; ſpecie quē modum ſumendi tradidit dominus eſt maioris efficacie ⁊ ꝯplemēti. eccl'ia tamē vtitur alio modo ꝓpter cauſas ꝑtactas. de his ſup̄ in queſtione de integritate hui⁹ ſacramenti.

Membrum secundum

Conſequenter querit᷑. vtrum eucbariſtia intret ventrē ſicut ceteri cibi. Et ſic: videtur. Clemēs papa de ꝯſe. di. ij. c. tribus. Qui reſidua corꝑis dn̄i que in ſacrario relicta ſūt ꝯſumunt. nō ſtatim ad accipiendos ꝯmunes cibos ꝯueniant ne putent ſancte portōni miſceri cibum: qui ꝑ calliculos digeſtus in ſeceſſum emittitur. calliculos vocat occultos meatus. ſed ſi dominica portio in ventrem nō iret: non videretur ꝙ oporteret ieiunare poſt ſumptionem. ¶ Item Beda de ꝯſe. di. ij. Si quis ꝑ ebrietatē ⁊ voracitatem eucbariſtiam euomuerit. xl. diebus peniteat. Clerici vel monachi. dyaconi vel p̄sbiteri. lxx. diebus peniteant. Epiſcopi. lxxxx. Si pro infirmitatis cauſa euomuerit. vij. diebꝫ peniteat. Ex his patꝫ ꝙ quis pōt euomere corpus chriſti igitur intrat in ventrē. ¶ Item quare ponendum eſſet non intrare cum nullam ꝯtrabit immundiciam ex introitu huiuſmodi. ¶ Item frequenter collocatur in vaſe artificiali longe deteriore ⁊ minus p̄cioſo q̄ ſit corpus ſiue venter hominis. quod ḡ accidit inconueniens ſi intret ⁊c̄. ¶ Itē corpus xp̄i nō dicit᷑ ſacramentaliter mādùcari. ꝓpter maſticatione ſpēi panis. Non ḡ ſufficit maſticatō ad hmōi mādùcatōez hic reqritur incorꝑatio. ſ ſi ſpēs panis trāſmitteretur in ventrē. cum exn̄te ſpecie exiſtit corp⁹ xp̄i: ḡ ⁊c̄. ¶ Itē ſi corp⁹ xp̄i māducat᷑. ḡ incorꝑat᷑ ergo trahicit᷑ in ventrē.

Contra. Math. xv. Om̄e qd̄ intrat in os in ventrē vadit ⁊ in ſeceſſuz emittit᷑. ſ ꝯſtat ꝙ corp⁹ xp̄i nō emittit᷑ in ſeceſſum quia nō digerit᷑ in ventre aliquo mō. ¶ Itē vbicūq; eſt corp⁹ xp̄i ibi eſt adorand⁹. ſ nunq̄ eſt adorandus in ventre hoīs. ḡ ⁊c̄. ¶ Item corpus xp̄i non eſt cibus ventris ſ mentis. ergo nō trahicitur in ventrem. hoc idē poteſt haberi ab Amb. de ſacra. Non eſt iſte panis qui vadit in corp⁹: ſ panis vite eterne qui anime ſubſtantiam fulcit. Et Hug. Cibus iſte anime eſt nō corꝑis. venit ad te vt guſtetur: nō vt incorꝑetur. ¶ Item Hug. de ſcāo Vic. dic tibi cor tuū. qd̄ factū eſt de corꝑe xp̄i. poſtq̄ ſumpſi illd̄ ⁊ manducaui. audi. corꝑalē xp̄i p̄ntiam q̄ris: in celo quere vbi ē xp̄c ad dexterā patris. ¶ Item ibidem. Qn̄ in manibus ſacramentum eius tenes corꝑaliter tecū eſt. deniq; in viſu in tactu. in ſapore corꝑaliter tecū ē. q̄diu ſenſu corporalis afficitur: p̄ntia corꝑalis nō auferẗ. Poſtq̄ autem ſenſus corꝑalis ꝑcipiendo deficit: deinceps corꝑalis p̄ntia querēda nō eſt. ſ ſpūalis retinēda. diſpenſatio completa eſt. pfectum ſacramentum virtus manet. xp̄c de ore ad cor tranſit. melius ē tibi vt eat in mentem q̄ in ventrem tuū. cibꝫ iſte aīe nō corꝑis eſt. hec Hug. Ex hoc patꝫ ꝙ dicit querere in celo: videt᷑ ꝙ non tranſit in ventrē. ¶ Rn̄ſio. circa hoc diuerſi diuerſa ſentiūt. Quidā enī dixerūt. ꝙ non ſolum in ventrē: ſed etiā vadit quocunq; ille ſpēs deferunt᷑. ſalua illaꝝ natura ſiue in ventrē ſuis ſiue in locum immundū. Aliqui dixerūt. ꝙ non ſolum in ventrē hoīs vadit ſ ibi manet quouſq; refectōnis oꝑatio ꝯpleat᷑. Aliqui dixerūt ꝙ ad ventrē ꝯuenit ⁊ manet ibi vſq;quo ſumptio completa ſit ⁊ amplius nō moratur. Aliqui dixerunt ꝙ ſoluꝫ eſt cum illis ſpeciebꝫ q̄diu ſunt cum aliquo ſenſu vt viſu vel guſtu. ⁊ hoc dicūt quod ſenſit Hug. vt vidr̄ ex dictis. Ratio aūt diuerſitatis haꝝ opinionū hec eſt. Om̄es enim in hoc ꝯſentiunt. ꝙ tādiu eſt corpus xp̄i in illis ſpeciebus q̄diu eſt ratio ſacramenti. Dicunt igit᷑ primi ꝙ ſpēs panis ꝯſecrati tādiu eſt ſacramentū: q̄diu eſt ſpēs panis. cū virtus ꝯſecratōnis ipſam reſpiciat ſm ꝙ eſt panis et ibi manet q̄diu ſpecies ille ſunt ordinabiles ad refectōnem. vnd̄ dixerūt ꝙ in ventrē vadit ⁊ nunq̄ deſinit ibi eſſe illa ꝓprietate ſalua. ⁊ ex hoc oritur poſitio prima. Alij aūt dicunt ꝙ ratio ſacramēti tm̄ ſaluat᷑ q̄diu ſpēs habilis eſt ad refectionē humanā. ideo eñ inſtituta eſt et ad hoc ordinat᷑ et hoc habet qn̄ eſt extra ⁊ in ſtomacho. quia ibi reficit et ex hoc oritur ſcd̄a poſitio. Tercij dicūt ꝙ tādiu ſaluat᷑ quouſq; recipiatur in vſum manducatōis. ⁊ q̄ndo manducatio ꝯpleta eſt: tūc ſacramentum non eſt ſed fuit. ⁊ ex ſ habet ortum tercia poſitio. Alij dicunt ꝙ quia ſacramentuꝫ eſt ſignum. ⁊ ſignum eſt qd̄ ſe offert ſenſibus. ꝙ tandiu ſpecies eſt ſacramentū: q̄diu nata eſt ſentiri ab aliquo ſenſu. ⁊ ideo cū deficit ꝑceptio ſenſuum: deficit ratio ſacramenti ⁊ p̄ntia corꝑalis. Prima autem opinio que dicit ꝙ corp⁹ xp̄i defertur quocunq; ſpecies deferunt᷑ et in ventrem canis vel ſuis vel in alia loca immunda: videtur vera. ſaluo enim vero eſſe ſpecierum: adhuc non deſinit eſſe ſacramentum nec xp̄c ſub ſpecie. Scd̄a opinio videtur ſimiliter vera q̄tum ad aliquid. qꝛ dūmodo ſpecies ſunt ī ſuo vero eē ⁊ ordinabiles ad refectōez: nō deſinunt eſſe ſacramentū. ſed ꝙ ibi ſit corp⁹ xp̄i quouſq; ſit ꝯpleta refectionis oꝑatō vel nō exiſtentibꝫ ſpeciebꝫ in vero eſſe ſuo ꝑmanet oꝑatio refectōnis: non videtur veruꝫ nec veriſimile. Similiter tercia opinio vera eſt. ſm ꝙ tūc dicit᷑ eſſe ſumptio completa qn̄ ſpeciebꝫ ꝯſumptis xp̄c tranſit in animam. ſm auteꝫ ꝙ ſumptio dicit᷑ eſſe completa facta de guſtatōne ſiue deglutione non eſt vera. Quarta aūt opinio vera eſt. Verbū at Hug. quod eſt. In viſu in tactu in ſapore. tecum eſt q̄diu ſenſus corꝑalis ⁊c̄. intelligit᷑ q̄tum ad aptitudinem: nō q̄tum ad guſtatōez. guſtus nō eſt tm̄ in lingua: ſ in introitu cibi in ventrē ſiue in corp⁹. ſm opiniones iſtas dici pōt corp⁹ xp̄i tranſire in ventrē. Quidam aūt aliter dixerūt ꝙ corp⁹ xp̄i nunq̄ intrat ventrē. ſ ꝙ cuꝫ eſt in ore: tūc id eſſe ſub ſpecie. ſed qn̄ glutitur tranſire in menteꝫ. Qd̄ videtur Aug. velle qui dicit. Q̄diu habes in ore tādiu eſt in te. et nō ducit᷑ in ſeceſſum: ſ rapitur in exceſſum. ſ ſpēm panis dicūt tranſire in ventrē. Qd̄ patꝫ nihil eſſe: cum nihil niſi ſolus deus poſſit intrare ſubſtantiam anime. vnde corpus xp̄i intrare nō pōt. ꝓpter hoc dici pōt. ꝙ intrante ſpecie in ventrē ⁊ corpus xp̄i intrat in ventrē ſicut in os vel in pixide. Vnde nota ꝙ eſt intrare in ventrē dupliciter. quia vl̄ q̄tum ad ſubſtantiam. vel q̄tuꝫ ad cibandi efficaciā. Primo mō deſcendit aliquod corp⁹ in ventrē: etiaꝫ ſi n̄ ſit cibꝫ ſ ſcd̄o mō. Silr̄ eſt aliq̄d intrare in aīam dupliciẗ. qꝛ vel q̄tum ad ſubam: et ſic intrat aīam ſoluꝫ qd̄ illabit᷑ anime ſcꝫ ſolus de⁹. vel q̄tum ad efficaciā ⁊ ſic dicit᷑ intrare aīaꝫ quia illam reficit. Si ḡ loquamur de intratōne q̄tum ad cibandi efficaciā: ſic corpus xp̄i nō vadit in ventrem ſed ī mentem: ſicut dicūt ſancti. Si loquamur q̄tum ad ſubſtātiaꝫ. ſic vadit in ventrē eo modo quo dictū eſt. ¶ Dicendū igit᷑ ad illud quod primo obijcit᷑ ꝯtra. ꝙ Matheus loquitur de cibis corꝑalibꝫ q mutantur in comedentem: nō de cibo ſpūali q mutat in ſe comedentem. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ corpus xp̄i in ventre hominis nō eſt adorand⁹ neq; ē ibi venerand⁹ veneratōe exteriori. quia non pōt conſtare qn̄ vel q̄diu eſt in ventre. Pre. an̄ ſumptōneꝫ ⁊ in ipa ſumptione ē adorand⁹: ſ p⁹ grāꝝ actōibꝫ ē vacandū ꝑ bn̄ficio accepto. Eſtimo aūt ꝙ vbicūq; credit᷑ eē ſiue in ventre ſuis ſiue ī ore vel ſinu viri vel mulieris. Solēt eñ aliq̄ ꝑſone corpus xp̄i deferre in ore vel ſinu qn̄q; vt de illo aliqd̄ op⁹ flagitioſuꝫ facerēt. ꝙ ibi ſit venerandū ⁊ adorandū interi⁹ in aīa: lꝫ nō exteri⁹ in oꝑe. ¶ Ad illd̄ qd̄ ſeqtur ⁊ ad dc̄m Ambro. dīcm ꝙ nō trahicit᷑ in corp⁹ vt alimentū: nihilomin⁹

bene constat q̄ intrat et aiam fulcit non intrando per cor
palem subiectū sed p effectū sube ꝛ diuinitatē. ¶ Ad illd
qd dicit Hug. dōm q̄ loquit in casu quo forma panis de-
struit ciꝰ qꝛ de. ueniente forma panis xpi corpus desinit esse
sub specie. tūc eni nō est querenda pn̄t. a corpalis. Sed ex
hoc qd dicit Hugo. de ore transit ad cor. videt supratacta
opinio esse vera. Rn̄sio. trāsit p effectū: nō p essentiā car-
nis. Si autē querat q̄diu manet in ventre. Rn̄sio. q̄diu
manet species panis ꝛ nō amplius. ¶ Ad illud qd obiicit
pro alia pte. q̄ si corpus xpi manducat ergo incorpat. Di
cendū q̄ non sequit: quia non manducat vt cibus corpis
sed vt cibus anime.

Membrum tercium

Consequenter querit. vtrū corpꝰ xpi eiicitur
p vomitū. Et videt q̄ sic p verbos Bede su
pradictū. dicit eniz. si quis p ebrietatem vel
per voracitatem eucharistiā euomuerit. xl.
diebus peniteat. Ecce plane habet ex ubo
Bede. q̄ qn̄qꝫ eucharistia eiicitur p vomitū: g̃ et corpꝰ xpi
¶ Contra. solūmodo cibus corpalis eiicit p vomitū ergo ñ
spūalis. corpꝰ xpi est cibus spūalis: g̃ nō eiicit p vomitum
huiꝰ signū est. q̄ alique psone nullū cibum corpalem pote
rant qn̄qꝫ retinere: bene tñ eucharistiā retinebant. ¶ Pre
terea pōt queri de speciebꝫ cominutis ꝛ in ventre traiectis
cū sint pura accidētia. qd est qd eiicit p vomitū. ¶ Pre. est
de tanq̄uis pena infligenda vt ea q̄ determinat a canōe
¶ Rn̄sio. dicūt quidā q̄ corpꝰ xpi nō eiicit p vomitum. et
q̄ illud Bede. Si qs eucharistiā euomuerit: intelligi de-
bet. i. sacrm̄ eucharistie scꝫ spēm panis q̄ est sacramentuz
corpis et species ille eiecte p vomitum quia fuerūt contē-
tiue dn̄ici corpis: habende sunt in magna reuerentia. vn̄
vel cōburant et cinis honesto loco reponitur: vel alio mo-
do reseruant. Aliter aūt pōt dici scꝫ q̄ ex quo ita ē q̄ spe-
cies panis psistant in esse suo vero. consistit inseparabilit
corpꝰ xpi. Unde si spēs talis trahiciat in ventrem ꝛ corpꝰ
xpi similiter trahiceret. necessariū est q̄ si spēs talis eiice-
tur p vomitū: q̄ ꝛ ipm similiter eiiceret. Et hoc est qd pla
ne hr̄ a Beda dicente. Si qs eucharistiam ꝛc̄. ꝛ ob hoc so
lent aīe pie frequēter ptes hostie eiectas p vomitū cū ma-
gna reuerentia iterato sumere. ¶ Ad illud quod obiicit. q̄
tm̄ cibꝰ corpalis eiicit p vomitū ꝛc̄. Dicendū q̄ corpꝰ xpi
nō eiicitur quia cibꝰ: licet rōne necesse coexistente ipsi spēi.
¶ Ad aliud rn̄det Inno. iij. sic. Illud sane debet intelligi.
q̄ dn̄s ait. oīe qd intrat in os: in ventrē vadit. ꝛ in seces-
sum emittit. cū illud dictū sit de corpali et carnali: non de
spūali ꝛ incorpali. Et si forte secessus aut vomitꝰ post solā
eucharistie pceptiōem euenerit ex accidentibꝫ ꝛ humoribꝫ
generat: cū interdum humores absqꝫ cuiuslibet cibi mate
ria: vel effluant ad secessum vel emittant ad vomitū. cum
& post dispensatōis officiū aliquid necari sentit. in hoc q̄
species ad pprietatez sensui famulat vt veritas similitudi-
nis vbiqꝫ seruetur. Uel pōt dici. q̄ deficientibꝫ speciebus
miraculose redit sub̄a elementoꝝ sicut dictū est. et potest
effluere p secessum vel emitti p vomitū. ¶ Ad illud quod
querit de pena imponenda. dicunt quidam q̄ pena taxa-
ta a canōe taxata fuerit ad cautelā. scꝫ de maiori sollicitu-
dine et diligentia cauerent sibi corpꝰ xpi sumentes. sed cō-
siderato causa vomitus scꝫ ebrietate vel voracitate ꝛ circū
stantiis psonaꝝ scꝫ clericoꝝ ꝛc̄. non videtur q̄ pena taxa-
ta culpam excedat. vnde illa secure est iniungenda penitē
tia taxata: quia cum talis esset infirmus infirmitate pro-
uocante nauseam: non debuit sumere vñ talis nō ē est sine
culpa. ¶ Si querat quā penitentiaz debet agere diebꝫ ta-
xatis a canone. hoc eñ canon non determinat: sed dic sim
pliciter peniteat. dicūt quidā q̄ tot diebꝫ debet ieiunare ꝛ
a sacra cōmunione cessare. pōt aliter dici q̄ penitentia die-
bus illis agenda arbitraria est. ꝛ s̄m discretiōez imponen-
tis. qn̄qꝫ maior qn̄qꝫ minor: cōsiderato statu psone et aliꝫ
circūstantiis debet imponi.

Membrum quartum

Consequenter querit. vtruz corpus xpi sit su
mendum sub ppria specie. Et primo vtrum
debeat sic sumi. Secundo de causis propter
quas non videtur q̄ debeat sic sumi. Ter-
cio querit quid sit q̄ qn̄qꝫ apparet in specie carnis vel pue
ri in altari.

Articulus primus

Quod aūt debeat sumi in ppria specie. i. spē car-
nis videtur. In sumptiōe huiꝰ sacramenti. ne-
cessario sunt valde timor ꝛ deuotio et reuerēn
tia. sed sumptio corporis xpi sub ppria specie valde excita
ret sumentem ad iaz dicta: ergo vt vtilius sibi sumeret sic
sumere debet. ¶ Item corpus xpi in veteri lege dabatur in
figura sub specie carnis aliene scꝫ agni paschalis. ergo cū
in noua lege datur ipsum corpus in se: videtur q̄ debꝫ da-
ri sub specie carnis pprie. cum non tantum sit elongatuz
signum cōtinens veritatem ꝛ signans: quantum signum si
gnans tm̄. ¶ Item forma et species rerum nō sunt solum-
modo principia essendi. sed principia cognoscendi siue in-
telligendi res quoꝝ sunt principia. ꝛ hoc s̄m ordinatōnez
ꝛ puidentiā diuinam. g̃ si rei exn̄s in ppria natura ꝛ spe
cie debeat esse cognitio vel intellectus: oportet q̄ fiat for-
sine specie ppria. Cum g̃ corpꝰ xpi qn̄ datur sub speciebus
sacramentibus intelligi debeat s̄m suam veritatem: ꝛ esse vide
tur q̄ debet dari sub ppria specie. ¶ Contrariū huiꝰ patet
a mgr̄o senten. iiij. li. xj. disti. c. sub alia autem specie. Ubi
ponūt tres cause q̄re debuit corpꝰ xpi dari sub aliena spē
Una est meritū fidei. Alia ē vitatio horroris q̄ accideret
ex gustu carnis crude ꝛ cruente. Tercia ē irrisio infideli-
um ꝛ insultantiū q̄ fieret fidelibꝫ. ¶ Rn̄sio. q̄ corpꝰ xpi nō
debuit dari sub spē ppria rōnibꝫ pdictis. sed sub specie panis
ꝛ vini rōnibꝫ pluribꝫ pdictis. ¶ Ad illud g̃ qd primo contra
hoc obiicit. dōm q̄ etsi sumptiō carnis dn̄ice ad maiorē de
uotionē timorē ꝛ reuerentiam excitaret: tñ meritum fidei
diminueret. et causam vel occasionem blasphemandi ꝛ de
ridendi infidelibus prestaret. Unde Aug. nihil rōnabili-
us q̄ vt sanguinis similitudinez sumamus. vt ita veritas
nō desit: ꝛ ridiculū nullū fiat a paganis: q̄ cruorem occisi
hominis bibamꝰ. Pre. etsi sumptio talis induceret qn̄qꝫ de
uotionē ꝛc̄. in multis induceret horrorem ꝛ abhominatō-
nem. vñ resilirent a sumptiōe sacri. vt patet. vj. Ioh. vbi di
citur. multi audientes ex discipulis eius dixerūt. durꝰ est
hic sermo quis pōt eum audire ꝛc̄. ¶ Ad aliud qd obiicit.
q̄ signū signans veritatē ꝛ cōtinens. debet viciniꝰ repn̄tare
q̄ signum signans tm̄ ꝛc̄. Dicendum q̄ agnꝰ paschalis et
alia sacramenta legis veteris. non tm̄ figurabat esse huiꝰ
sacramēti: sed etiā xpi passionem ꝛ eius oblatiōez pri quā
ipse fecit in cruce. Dmōi aūt oblatiōez viciniꝰ repn̄tat obla
tio facta in spē panis q̄ in spē carnis. Spēs eñ pais expsi
siue est signū cibi spūalis corpis mistici q̄ caro. qꝛ nec ci-
bus generalis ē nec ex diuersis colligit sicut panis. Und
xpo sumpto sb spē panis in cibū spūalez: viciniꝰ ꝛ cōuenie-
tius repn̄tatur cibus siue refectio qua reficitur corpꝰ mi-
sticū cibo huiꝰ sacramenti: q̄ si sumeret sub specie carnis.
Pre. quare magis cōuenit sub specie panis poni q̄ sb spe-
cie ppria scꝫ carnis et sanguinis: haberi potest ex supradi
ctis. vbi dictū est quare institutū est hoc sacramentū cōfici
sub spēbus panis ꝛ vini. ¶ Ad aliud dōm. q̄ alia est ratō
intelligendi aliquid ex suppositione fidei. alia ex pncipiis
rei. Prima aūt rō intelligendi reqritur in sacramentis et
maxime in hoc: alia ratō reqritur in cognitiōe rerum de-
ductiōe rōnis. ¶ Sed querit si post cōsecratiōez apparet re
uera caro xpi in sua forma. vt si appareret in forma vnius
pueri vel carnis cruente vel digiti vel membra alicuius:
an esset sumenda? Rn̄sio q̄ nō. p auctoritatem Hiero. su-
p Leui. dicentis. De hostia q̄ in cōmemoratiōe fit edē li-
de illa do quam xpc in ara crucis obtulit s̄m se nulli licet
edere. Unde debet reponi in aliquo vase mundissimo et

habere pro reliquijs. ¶ Sed adhuc obijcit̃ ꝯtra hoc. quia ex quo sanctitũ est in canone vt ex supradictis patet. ꝙ ille q celebrat et consecrat debet xp̄i corpus sumere videt̃ ꝙ debeat sumere in quacunqȝ appareat specie vel forma. Ad h̃ dicunt quidã ꝙ ille cui istud acciderit: dȝ iterato celebrare ⁊ corpus xp̄i sumẽ. et si ibidẽ adhuc accideret iterũ aliam missam celebrare ⁊ in illa ꝯmunicare. Hoc aũt vt estimo nõ oportet: ħ in casu tali sufficẽ põt sumptio sp̄ualis. corpꝰ aũt xp̄i sacraliter sub specie carnis sumere nõ debet. neqȝ in alia specie: nisi illa solũ in qua illud sumendũ esse dñs instituit: hoc est sub specie panis.

Articulus secundus

Consequenter querit̃ de causis assignatis. Et primo de p̄ma q̃ est. vt fides haberet meritum. quia ſm Greg. Fides nõ habet meritũ ⁊c̃. Sed enĩ hec causa vera est. quodlibet sacr̃m sub alia specie debet contineri q̃ sit illa in qua saluetur sua essentialis veritas. sed h̃ falsum est: quia aqua in sacramento baptismatis et crisma in sacramẽto ꝯfirmatõnis in sua virtute consistũt. ħ ista ratio nõ valet. P̄re. tũc peccarẽt omnes q rationem assignare querũt de credendis: quia tollunt meritum fidei vt videt̃. P̄re. in quolibet irrõnabili posset dici ꝙ esset credendũ ⁊ nõ esset querenda ratõ: qꝛ si ratio q̃ratur euacuat̃ meritũ fidei. ¶ R̃nsio. ꝙ hec cã bona est. ⁊ est sumpta a Greg. ¶ Et dõm ad primũ. ꝙ secus ẽ de hoc ⁊ de alijs sacramentis. In h̃ enĩ sacramento accidũt mirabilia mirabiliũ. et hoc ex ꝯtinentia huiꝰ sacramenti q̃tum ad qd̃ differt hoc sacr̃m ab alijs. illud enĩ quod est purum sacramentũ hic scȝ sp̄es panis: nõ est solũmodo signans ħ ꝯtinens rem signatã. i. ipsum xp̄m qui est auctor gratiarũ in oĩbus sacramentis. q̃tum aũt ad fidem huiꝰ quo aliter est de hoc et ħ alijs sacramẽtis: intelligit̃ ratio assignata. ꝓpter quod non est simile de hoc et de alijs sacramẽtis ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ ratio ex fide dupliciter queritur videlicet et que extrahitur ex principijs fidei. et hec edificat fidem: quia fidei principia supponit. et supponens fidei principia de ipso credito non dubitat. et hec inquisitio rationis meritum fidei non euacuat. Et est que non suppoit fidei principia. sed ex phisicis rationibus nitur inquirere et hoc frequenter fidem euertit ⁊ meritum fidei euacuat. et de hmõi potest intelligi quod dicit Greg. et hec proprie ratio humana dicitur: alia dicitur diuina. Dicit enĩ Grego. cui humana ratõ prebet experimentum. Vel potest dici ꝙ quidam assentiũt illis que fides dictat. innitendo solũmodo rõnibꝫ humanis. ⁊ illi fidei meritum euacuãt. Quidam assentiũt ipsi veritati ꝓpter seipsam. et hoc habitu fidei: nihilominꝰ inuestigant ⁊ inquirũt ratõnes eorũ que credunt. vt alijs ea que fidei sunt explanent et fidem si necessitas ingruat defendãt. huius rationis exigentia fidei meritũ nõ euacuat. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ irratõnabile i. qd̃ oĩno est ꝯtrariũ ratõni vel sup̄ ratõnẽ. nisi ex sacra scriptura vel ex verbis saluatoris vel sanctoꝝ habeat fulcimentũ: non est credendũ. immo stultum esset credere aliquid quod est ꝯtra ratõnem vel etiã supra: nisi ex aliquo quod est fidedignũ eius veritas appareret. quando autẽ aliquid est irrationabile. i. tale ꝙ in illud nõ põt ratõ humana. et habet fulcimentũ veritatis: eo ꝙ dicit̃ in sac̃ scriptura. vel ab ipsa veritate que mentiri nõ potest. credi debet ex hac suppositione ꝙ dictis sacre scripture vel verbis veritatis falsum subesse nõ potest. ¶ Item querit̃ de secũda causa que est. si corpus xp̄i in ꝓpria forma daret̃: mens hominis abhorreret. horror est enĩ homini carnem crudã comedere ⁊ sanguinẽ bibere. Sed hec causa nulla videtur qꝛ cognitio ex fide ꝙ esset caro saluatoris ⁊ sanguis ex immensitate caritatis illiꝰ nobis data. et quantũ beneficiũ et q̃ vtile ipsi sumenti: cum magna deuotõne sumeret̃ ⁊ sine oĩni horrore. ¶ Itẽ in ope tã spirituali. nõ est aliquod sumendũ in solaciũ sensus quod p̄iudicet intellectus. ħ sic horridũ est sensui carnem hmõi et sanguinem sumere: ita difficile est intellectui credere oppositum illiꝰ quod apparet sensui. ergo videtur ꝙ melius esset horrorem generari in sensu vt certa veritas manifestaretur intellectui: q̃ facere aliquod in solaciũ sensus vnde posset oriri hesitatio in intellectu. ¶ R̃nsio. ꝙ hec causa rõnabilis est. vt ꝓpter quã nõ ꝯueniret ꝙ corpus xp̄i sumeretur in specie carnis cruẽte. ¶ Ad illud quod obijcit̃ primo ꝯtra. dicendum ꝙ si cũ magna deuotõne sumeret̃: nihilominꝰ non sumeretur sine horrore. et si forte sumeretur sine horrore abhominatõnis non tamen sine horrore timoris qui oriretur ex reuerẽtia et deuotõne. vnde q̃tumcunqȝ reuerentia et deuotõne afficeretur homo circa carnem domini et sanguinem: non sumeretur ipsa sine horrore timoris. immo forte quanto reuerentia et deuotio esset maior: tanto et horror maior incurreret̃. et etiam infirmis sem̃p incurreret horror abhominationis. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ solaciũ sensus non est tota ratio quare sub sp̄e velat̃: sed quia velamẽ sit in sensꝰ solaciũ ⁊ in fidei meritũ. quod accidit ex captiuitate intellectus ⁊ illuminatõe ꝑ fidẽ. Si enĩ ibi esset occultatio q̃tum ad sc̃m ⁊ nõ esset reuelatio ꝑ fidem intellectui: tunc aliquod p̄iudiciũ fieret intellectui. nũc aũt nõ est sic: et iõ ratio non valet. ¶ Item querit̃ de tercia causa que est vt tollatur occasio irridendi infidelibus qui dicerent fideles cruorem occisi hoĩs bibere. Sed hec causa nulla videtur quia infideles videntes vinũ ꝯuerti in sanguinẽ virtute verborum a consecrante: potius edificarentur in fide q̃ irriderẽt. ¶ P̄re. sancti aliquando pro ꝯfirmatõne fidei orauerunt. ꝙ dominus in ꝓpria specie corpus ostenderet sicut legitur de beato Grego. papa. ꝙ ad ꝯfirmandã plebis fidem oratõnibꝫ suis obtinuit a domino formã panis ꝯuerti in carnẽ cruentã. igit̃. hoc ꝙ esset sub ꝓpria forma vł specie nõ ordinat ad fidei irrisionẽ: sed potius ad edificatõnẽ fidei. ¶ R̃nsio. ꝙ hec causa bona est et ab Aug. assignata ¶ Ad primũ ꝯtra hoc dicendũ. ꝙ infideles ꝯsiderãtes carnem xp̄i cruentam dentibus diuidi et sanguinẽ sumi i potum. non ex hoc edificarẽtur ad fidẽ: sed potius ꝓuocarentur ad irrisionem. qꝛ hmõi assumptio et diuisio corporum corruptibiliũ est corpꝰ aũt xp̄i glorificatũ. P̄re. nec ꝯuersio panis in carnẽ cruentam essẽ eis in fidei edificatõnẽ. quia illa magis fictõnẽ incantatõnẽ assererent q̃ veritatem. ¶ Ad aliud dicendũ. ꝙ qñ orauerũt ꝙ dñs ad manifestationẽ virtutis huiꝰ sacramẽti ondẽret corpꝰ suum in forma siue sp̄e carnis. hoc obtento orauerũt vt iterũ eẽt sub forma panis cum deberet assumi ⁊ ita fecit Greg. Qñ enĩ matrona que panẽ ꝯsecrandũ obtulerat de veritate sacramẽti dubitabat. cum ad p̄ces beati Greg. dominꝰ veritatẽ ipsius reuelauerat iterata p̄ce eiusdẽ reuersa est sp̄es panis. q̃ facto mulieri eidem credenti corpus xp̄i sub sp̄e panis existens ꝯmunicauit. sic manifeste relinquẽs ꝙ nunq̃ sub ꝓpria sp̄e sumi debet.

Articulus tercius

Consequenter queritur quid sit illud. quod qñ ꝙ apparet in sp̄e carnis vel pueri in altari. an sit corpus xp̄i. Et sic: videtur. quia constat ꝙ caro que videtur ibi nõ est caro animalis alicuius: nec etiam alicuius rei mortalis. quod patet ꝑ deductionẽ. ergo est caro xp̄i. ¶ Itẽ Guitmundus de corpore dñi. satis mihi placet vt quando aliqua negligentia vel certe miraculum nouũ de tantis misterijs accidit id inde fieret. ꝙ magnus vir sine dubitatione credendus dominus Lanfrancus se puerum in ytalia factum esse narrauit. Nam cum presbiter quidam missã celebrans inuẽtam sup altare veram carnẽ ⁊ verũ in calice sanguinẽ. ſm ꝓpriã carnis ⁊ sanguinis sp̄em sumẽ trepidaret. rẽ ꝑimus suo episcopo consilium quesiturꝰ aperuit. Ep̄s autẽ cum multis coepiscopis ad hoc ꝯuocatis calicem illũ cũ eadẽ carne ⁊ sanguie dñi diligẽter opertũ ⁊ sigillatũ inclusit in medio altaris ꝓ sũmis reliquijs ꝑpetualiter reseruandũ. Ex istis verbis videtur. ꝙ caro illa erat caro xp̄i: ⁊ sanguis sił'r. ¶ Itẽ ſm ꝯsuetudinẽ ecclesie tali casu contingẽte illud quod apparet in sp̄e carnis adoratur. igit̃ in tali casu committeret̃ ydo-

latria nisi esset ibi corpus xpi. ¶ Item si nõ esset ibi corp⁹
christi videretur fictio quedaꝫ et illusio quod minime cõ
veniret in sacramento veritatis. Ex his videtur q illud sit
corpus xpi vel de corpe. ¶ Item qñqꝫ apparente carne ad
tempus statim post apparet species panis: apparẽte specie
panis constat q corpus xpi ibi est sacramentaliter: quia
si desiuisset substantia panis: fuisset reuersa. nec iterum es-
set corpus xpi sub specie panis sacramentaliter: nisi itera
ta esset forma verborum sacramenti. Ex hoc patet q si de
sit ipsum sacramentũ. ergo semp sub specie fuit corp⁹ xpi.
¶ Item de conse. di. ij. de hac quidem hostia que in xpi cõ-
memoratione mirabiliter fit edere licet. de illa do quã xpc
in ara crucis obtulit ßm se nulli edere licet. i. ßm sui for-
mam vel speciem in qua apparebat cum inter nos conuersa-
batur visione corpali nulli licet edere. q. d. si deus faceret
vt appareret sanguis in calice vel humana caro in altari:
non est sumendum. Ista autem cautela nulla est. nisi quã
doqꝫ appareret sanguis xpi in specie propria. similiter ni-
si et caro. ¶ Item iste videt in eleuatõe corporis xpi specie
panis. alius do in eodem loci continentia et dimẽsioneꝫ spe
ciem carnis vel speciem pueri. similiter in sumptõne. ß cõ-
stat q sacerdos non sumit carnem vel corpus aliquod ni-
si xpi: ergo idem fuit quod ab vtroqꝫ videbatur. scilicet ab
illo sub sacramento: et ab illo non sub sacramento. ¶ Cõ
tra. corpus xpi non est nisi duobus modis scilicet vel ma-
nifestum in propria forma sit in celo: vel velatuꝫ sub sacra
mento. sed casu predicto cõtingente neqꝫ est sic neqꝫ sic ga
deficit iam ipsum sacramentum. ergo ꝛc. ¶ Item corpus
xpi est incorruptibile et incomputribile. sed qñqꝫ accidit
q caro que apparet in casu proposito propter temporis diuturni-
tatem corrumpitur et denigratur. sic est in marchia terui
sina. ibi enim caro que apparuit sic a multis diebus videt
corrumpi vt constat ex certitudine sensus: ergo caro illa ñ
est caro vel corpus xpi. ¶ Iteꝫ si dicatur q ibi est caro xpi
sub specie panis et illa species panis obtegatur carne illa
adhuc restat q prima scilicet aut illa caro est caro xpi aut
alterius. non xpi: quia non videtur rationi consonum. q
dominus velit q caro sua in propria specie sit manifesta.
et ipsa sic manifesta sit suipsius velate sub sacramento et
opertulũ ꝛ velamen. Que enim posset assignari ratio illi-
us duplicis velaminis. et cum hoc sit dupliciter velate re-
uelatio. Si caro alterius: tũc querit. aut bouis aut ouis
aut cui⁹. Si diceretur q est caro de nouo condita. hoc nõ
videt: quia nulla alia caro a carne xpi ostenderet veritatẽ
ipsius sacramenti scilꝫ q caro xpi vera: esset sub specie q
est sacramentũ. ¶ Itẽ caro xpi velatur ipo sacramento. ne
euacuatur meritum fidei. ergo ex reuelatione ipsius eua-
cuatur. huiusmodi autem euacuatio fit in dispendiũ hu-
mane vtilitatis: ergo cum diuina prouidentia condescen-
dente humane vtilitati prouisum sit de hoc sacramento: ñ
videtur q caro xpi in sua specie ostenditur. ¶ Responsio
q in casu proposito nihil me scire cõfiteor. vnde nihil dif-
finiendo vel asserendo dico. sed salua sententiã melioꝝ tñ
opinando. videtur igitur insipientie mee q quando p⁹ con
uersionem panis in corpus xpi et vini in sanguinem ope-
re mirabili apparet puer vel in eleuatione corporis christi
vel al's seu frustum carnis ꝛ sanguinis in calice: q est xpc
vel caro christi et sanguis. ex quo enim huiusmodi reuela
tiones solent fieri in condescensione defectus fidei alicui⁹
vt videlicet fides sacramenti huius roboraretur. Si aũt
caro vel sanguis sic apparens esset alicuius animalis vel
subito creata. nullum argumentum veritatis induceret. ß
solummodo caro vl' sanguis xpi. Unde non videtur q ob
causam pretactam debeat apparere caro vel sanguis nisi
ipsius domini. Si enim virtute aliqua ostenderetur alicui
hesitanti caro vel sanguis alienus. licet forte ex hac osten
sione excitatus esset ad credulitatem vel fidem: non tamẽ
proueniret hec credulitas ex signo vl' ostensione veritatis
sed potius falsitatis. quia ex hoc q in tali apparentia cre-
ditur esse caro domini vel sanguis quod apparet: creditur
veritas ipsius sacramẽti. Si enim crederetur esse caro vl

sanguis bouis: nunq̃ propter hoc crederetur veritas ipsi-
us sacramenti. nec credi deberet. quia ergo ostensio ipsi⁹
sacramentalis debet fieri per indicia vera ꝛ nõ simulata
vel ficta: videtur dicendũ q caro vel sanguis in huiusmo-
di apparitione quando a domino est. est ipsius domini. a do-
mino esse dico: quia hmõi apparitiões qñqꝫ accidũt hũa-
na procuratõne ꝛ forte dyabolica. propter hanc ğ ratõnem ꝛ
alias pretactas et quia in enarratõe Orbismũdi nomina
tur caro et sanguis domini: videtur debere dici sicut dictũ
est. ¶ Ad illud quod obijcitur. q corp⁹ xpi non est nisi duo
bus modis ꝛc. Dicendum q hoc verum est regularit̃. di-
spensatiue tamen vt in condescensioneꝫ defectus alicuius fi-
dei. vel propter aliquam aliã differentiaꝫ ostendit et apparet
alio modo et maxime in casu pretacto et consimili. Quan-
doqꝫ eñ corpus suũ velatũ ipso sacramento alicui reuelat
vnde accidit q corpus suũ vni est velatum alij est reuelatũ
vt ex facti noticia et reuelatione fide digna certum habet.
¶ Ad illud quod obijcitur. q caro que apparet quandoqꝫ
computrescit ꝛc. Dicendum q hoc nunq̃ accidit qñ ab ipso
dño est hmõi apparitio: ß solũmodo qñ fit hũana procura
tione vel forte dyabolica operatione. ¶ Ad aliud dicenduꝫ
q nõ oportet q ipse spẽs sint obiecte carne que apparet. ß
ipsa caro dei que velata est specie panis dispensatione di-
uine reuelatur vni vel pluribus ßm q diuina sapiẽtia de-
creuit humane vtilitati congruere. ¶ Si autem quereret
quomodo posset caro xpi aliter ostendi in propria specie
et alij coexistenti specie velari sacramento. Preterea caro
xpi que est glorificata quomodo posset ostendi in spẽ car-
nis corruptibilis. Responsio. q angelo assumpto corpore
ostendit se cui vult: et cui non vult non ostendit se. Simili
ter diuina volũtate qua res et opera ordinantur ßm q vti
litate humane conueniunt. ostenditur corpus christi vni
sine velamine et alij sub velamine. Preterea. licet domin⁹
resurrexit a morte glorificatus: in carne tamẽ exhibuit se
visibilem et palpabileꝫ. Unde vltimo Math. habetur. q
mulieres tenuerũt pedes. ꝛ. xxij. Joh. q thomas misit di-
gitũ in vulneribus pedũ eius et man⁹ in latere. Unde pre
bens se palpabilem: se quasi mortalem ostendit cum tamẽ
esset immortalis. Unde dominus ßm condescensioneꝫ hu-
mane infirmitatis ostendit se talem: qualem se congruit
huic et qualis huic. ¶ Ad aliud dicendum. q licet in me-
ritum fidei congruat fidelibus q corpus xpi veletur. hesi
tantibus tamen in fide congruit vt reueletur in roboratõem
fidei. Unde vtroqꝫ modo prouidet diuina prouidentia huma
ne vtilitati.

Membrum quintum

Consequenter querit. vtrũ speciebꝫ panis et
vini solutis redeat substantia panis ꝛ vini.
Et videt q sic: p hoc q si aliqd compositum ex
duobꝫ. si vnũ contingit reperiri p se: ꝛ alteruꝫ si
militer. sed panis componit ex sua specie sensibili et eius sub
stantia: ergo si est alterũ istoꝝ reperire p se: et reliquũ. sed p̃
mum reperitur facta cõuersione panis in corpus xpi: ergo
et secundum reperietur. sed constat q non reperietur nisi solu
tis speciebus sensibilibꝫ: ğ illis solutis erit substantia pa-
nis sine illis. hoc autem non erit nisi substantia redeat: er-
go ꝛc. ¶ Item sicut ne fiat preiudicium sacramento cõue-
niebat q substantia panis totaliter mutaretur in corpus
xpi: similiter ne fieret preiudicium nature desinente sacra
mento. conuenit q rediret substantia panis. ergo sicut vir
tute diuina primum conuenienter fit: similiter et secundũ.
Sine enim preiudicio nature non posset substantia pais
omnino et irreparabiliter redigi in non ens. ¶ Item in sa
cramento isto contingit reperire substantiam panis cum
speciebus sensibilibus ante consecratõneꝫ. consecratione
facta est species panis preter substantiam. et est ibi verum
corpus xpi sub illis spẽbus sensibilibꝫ. Solutis aũt speci
ebus illis. aut est ibi aliquid: aut nihil. Nõ nihil: qꝛ tact⁹
immutat: ergo aliquid. Nõ spẽs sensibiles panis: ille solu-
te sunt. Non corp⁹ xpi. similit̃ nec aliqua substãtia de no-

no creata: ergo nulla nisi illa que fuit sub speciebus sit re-
uersa. sed constat ꝙ ibi est aliqua hoc patet ad sensum vt
dictum est. quia solutis speciebus masticatione sensui patz
ꝙ descendit aliquid in ventrem. ¶ Item ex eo ꝙ relinqui-
tur post solutōem specierum producitur vermis. aut ergo
vermis producitur ex nihilo: aut ex aliquo. Non ex nihi-
lo: quia tūc crearetur vermis: ⁊ ita ignobilior creatura ha-
beret nobiliorem exitum in esse ꝙ̄ multe nobiliores. ergo
ex aliquo. Non ex corpore xp̄i: cum illud non sit subiectū
alicui corruptioni. Non ex speciebus ipsis: quia iam solu-
te sunt et etiam accidentia non sunt principia substantie.
Non ex aliqua alia substantia: quia non est ibi factus ali-
quis motus naturalis substantialis. per quem introduce-
retur substantia: ergo ex substantia panis que reuertitur.
¶ Item columba in qua apparuit spiritussanctus peracto mi-
nisterio ad quod creata est rediit ad primā materiam. sed
sicut ꝓpter celebratōnez ministerij materia illa ꝯuertebatur
in colūbam: ita ꝓpter celebratōnem ministerij panis ꝯuer-
titur in corpus xp̄i. ergo a simili celebrato ministerio de-
bet reuerti panis ꝙ̄tum ad substantiā ⁊ materiaz. ¶ Cō-
tra. substātia panis que ꝯuertebatur in corpus xp̄i nullo
modo est manentibus speciebus eiusdem. quod aūt nullo mō
est non redit in esse. Et aūt substantia panis qui conuer-
tebatur in corpus xp̄i nullo modo est: ex dictis patet ꝙ ni-
hil illius mansit in conuersione. Prete. si redeat substan-
tia panis. aut ergo seruabatur preter sua accidentia alicubi
extra: aut non. Si sic: tunc non erat conuersio panis ī cor-
pus xp̄i. neqꝫ transsubstantiatio totius in totuz. quod est
hereticum. Si non: et dicis ibi esse substantiam panis pꝰ
solutōnem specierum: ergo substantia panis creatur. et erit
in qualibet pceptione huiꝰ sacramenti creatio. ¶ Pre. an-
te ꝯuersionem erant due substantie. s. panis et corpus xp̄i
verum quod erat in celo. In cōsecratione do ꝯuertitur pa-
nis in corpus. si ergo ille rediit soluitur illa ꝯuersio. ꝫ hoc
est impossibile: cum corpus xp̄i sit glorificatum ⁊ oīno in-
dissolubile. Qn̄ enim aliquid ꝯuersum ē in aliud redit. re-
dit ab eo in quod ꝯuersuz est. quod fieri non pōt nisi eo so-
luto in quod ꝯuersum erat. ¶ Item aut redit panis idem
ſm numerum: aut ſm speciem. non ſm numerū: hoc enīz
essz contra dei bonitatez vt de statu nobilissimo fieret redi-
tus in statum ignobiliorez opatione diuina. Non ſm spe-
ciez: quia soluta est species exterior: nec illa redit sicut pa-
tet sensibus. ¶ Si dicas ꝙ̄tum ad speciem interiorem que
fundatur supra differentiam specificam panis. hoc nō vi-
detur quia species rei ſm quam aliquid determinatur es-
se alicuius speciei specialissime per sensibilia exteriora nō
remanent: ergo non potius debet dici panis ꝙ̄ aliud sed q-
dam cibus qui indifferenter potest esse diuersarum escaꝝ
ergo non debet dici ꝙ reuersa sit substantia panis. ¶ Pre-
terea. aliquid non iudicatur esse in aliqua specie propter
accidentia communia. non enim dicitur aliquid esse ī spe-
cie hominis quia bipes: sed ꝓpter accidentia propria: vt
quia risibile. ergo cum solutis speciebus non possit iudi-
cari ꝙ sit panis nisi quia reficit. quia ex eo generatur ver-
mis et cinis et huiusmodi. et hec sunt accidentia commu-
nia: non debet dici substantia panis reuersa. ¶ Respon-
sio. ꝙ ſm verbum viri eruditi et autentici domini Inno.
substantia panis redit. dicit enim. Si queratur quid inci-
neratur cum sacramentum cineratur. Rn̄dendū ꝙ sicut mi-
raculose substantia panis ꝯuertitur in corpus dominicuz
et incipit esse sub sacramento: sic ipsuz quodammodo mi-
raculose reuertitur cuz ip̄m desinit ibi esse. Et licet ad cre-
dendum posset sufficere auctoritas tanti viri: tamen ad ꝫ
intelligenduz possamus attendere ꝙ hoc facit diuina vir-
tus in consumatione istius sacramenti. exigente fine. exi-
gente gratia. exigente ordine. exigente natura. Finis qui-
dem exigit. nam panis transit in corpus xp̄i ad sacramen-
tum ad pficiendū in quo ē veruz xp̄i corpus intra conten-
tum. hoc aūt non est vt semper sic maneat: sed vt in huma-
num visum et fructum pueniat. si ergo transit non vt sem-
per maneat: nec transit vt pereat: nec in naturam alteraz
cedat: transit ergo vt redeat. Gratia fidei etiam hoc exi-
git. eius meritum decrescit si experimento probet quod cre-
dit. ne ꝙ̄ sacr̄m deprehendatur: necesse est ꝙ post sacramenti
ꝯplementum idem remaneat ꝙ̄tum ad substantiam ⁊ ꝙ̄tū
ad visum et effectum: quod prius ante transitum ⁊ verbuz
prolatum. qđ non esset nisi p eius reditum. Ordo etiā hoc
exigit. ꝙ cōsimili modo vnaqueqꝫ res habet desinere quo
habet incipere. sed hoc sacramentum non incipiebat si-
ne mutatōne facta in panis substantia. per cuius transitū
incipiebat ibi esse corpus xp̄i. cum igitur transmutatis spe-
ciebus nō maneat salua sacramenti integritas: ex tūc desi-
nit ibi esse corpus xp̄i sicut ergo corpore xp̄i incipiente esse
sub speciebus transibat panis substantia: sic per ordinis
correspondentiam desinente corpore esse sub sensibili for-
ma: redit eadem substantia que prius transibat. Natura
etiam hoc requirit que semper appetit conseruationem in
rebus. nec patitur aliquid omnino pire. ꝙ si panis transi-
ret in xp̄i corpus sub sacramento et sacramentum desine-
ret esse. nec xp̄s esset nisi in celo. substantie panis que tran-
sit nullꝰ remaneret actus nec locus nec visus. quod nec na-
tura nec conditor nature debet facere. si ergo hoc sacrmen-
tum ita pagitur vt nec faciat p̄iudicium nature. nec gra-
tie. nec fini. nec ordini rerum: restat ꝙ redit ſm Innocē.
dictum. quod ad p̄ns tenemus: quia inter ceteros modos
dicendi videtur esse magis ꝯsonus et fidei et ratōni et sen-
sui. quia manifeste sentit se refici et cibari. et qm̄ cum pa-
nis transit non fit annihilatio: ideo cum redit non est cre-
atio nec recreatio: sed mutatio singularis ꝯpetens conuer-
sioni. ⁊ quia non dicitur aliquid redire si simile produci-
tur in esse. ideo est ꝯuersio panis non alterius sed eiusdez
per virtutem supra naturam de ꝙ̄ dic Ansel. qui si omnia
perissent posset eadem numero reparare: quātomagis de
eo qđ non periit sed transit in aliud solum ad tempꝰ. Per
hec patet responsio ad obiecta. ¶ Ad illud enim quod pri-
mo obiicitur. quod nō est nō redit. Dicendum ꝙ reditꝰ ad
esse ſm naturam que opatur supra possibile et subiectum
necessario p̄supponit vt res aliquo modo existant saltez in
naturali potentia. Sed reditus supra naturam p diuinaz
potentiam que nihil ꝯmune requirit: nō supponit nisi trā-
situm precessisse. vnde sicut diuina virtus potuit facere to-
tum panem transire: ita facere potest totū redire. ꝙ si nul-
lus dubitat deum posse: et signo appareret ꝙ faciat ⁊ ī nul-
lo sibi derogat nec etiam sacramento: probabile videtur
et credibile ꝙ sic fiat. et temere videtur agere qui hoc per-
tinaciter negat. ¶ Ad aliud similiter patet respōsio. quia
licet nec maneat panis forma neqꝫ materia. non tamē fu-
it annihilata: nec quod determinatum fuit supra. et quia
annihilata non fuit: ideo conuersio illa non est creatio qa
non est de nihilo. Et si queratur instanter vtrū de aliquo
vel de nihilo. Dicendum ꝙ sicut conuersio non ponebat
mutationem nisi in termino initiali. quia nihil nouum fi-
ebat et panis transibat nec tn̄ nihil fiebat: sic reuersio nō
ponit mutatōez nisi in termino finali. quia nihil corrūpi-
tur: sed panis redit. et tamē de nihilo ꝓcedit ad esse. sed si-
cut a se transit in aliud: sic ab alio redit ad se. et illud ne-
cesse est ponere. naz ex transitu panis in corpus xp̄i neces-
sario fit corpus in pluribus locis. si ergo post cōsumatio-
nem sacramenti nusq̄ reperitur nisi in celo. necesse est ꝙ sol-
uatur prior ꝯuersio p reditum panis ab illo in quod tran-
sit: nulla facta mutatōne in ipso. nec est ergo creatio. quia
non ponitur panis redire de nihilo: sed redire ab aliquo.
sicut transitꝰ nō fuit ānihilatio. quia non ponebatur panis
transire in nihilū sed transire in aliud sicut sepe supra di-
ctum est. ¶ Ad aliud quod obiicitur. quia si fiat reuersio
soluitur ꝯuersio. quod non pōt esse. quia corpus xp̄i est glo-
rificatū: iam patet rn̄sio. quia obiicitur ac si corpꝰ xp̄i glo-
riosum ꝯuerteretur in panem. qđ quidem falsuz est: quia
illud corpus semp manet inuiolabile. ꝫ sicut intelligimꝰ
ꝙ prior ꝯuersio non ponebat in beato xp̄i corpore aliquā
immutatōnem: sic facile est intelligere eadem ratione vel
consimili miraculo. ꝙ reuersio nullam ponat mutatōnez

in ipso. ¶ Ad illud qd̄ querit. vtrū idem redeat zc. dico q idem sm numerū. Nec obstat qd̄ obijcit q: nō decet b bonitatē diuinam. q: hoc falsum ē: tum q: nō dico materiam p̄fectā formā corporis xp̄i rursus p̄fici forma panis qd̄ false supponit rō illa: sed solū q deus illū panem ad aliquem actum nobiliorē ad tēpus mutauit: ꝓpter aliquez finem ⁊ vtilitatē. quo fine obtento iam frustra eēt nisi rediret. ideo sicut bonitatem suā decuit facere vt transiret: sic decuit facere vt redeat. ¶ Ad illud quod obijcitur. q ꝓpter ꝓprietates nō oportet substantiaz redire. dicendū q nō ꝓpter ꝓprietates sensuū immutatiuas: q: he sunt ꝓprie accidentiū. et q̄diu ille manēt: manet et sacramentum. et ideo nō redit ꝓpter illas substātia panis. sed redit ꝓpter ꝓprietatem et efficaciam cibandi et cōuertēdi in alimentū vel in aliquā aliam substantiā vtpote vermē vel cinerē. Unde anteq̄ generet aliqd̄ hoc sine res aliq̄ alterius nature. vtpote humor vel cinis oportet intelligere panem redisse qui possit cōuerti in illū. Non em̄ p̄t corpus xp̄i in illa cōuerti. nec illa generari q̄diu est ibi corpus xp̄i. ⁊ ideo oportet q corpus xp̄i ibi desinat eē: vt illa valeant in esse p̄duci. sed corpus xp̄i sic nō incepit eē ibi nisi pane trāseunte: sic nō desinit ibi esse nisi pane redeunte. et ideo semꝑ om̄es trāsmutatōnes substantiales ꝯsequētes ad sacramētum: necessario subsequūtur reditum substātie panis. Et ꝑ hoc manifestū est vltimū. hec aūt dicta sunt nō in p̄iudicādo si dn̄s aliō reuelauerit. oportet em̄ i his sobrie incedere vbi secretū fidei latet. q̄ supergrediūtur ingeniū hūanum et om̄em inq̄sitōem.

Questio. liiij. de penitētia inq̄tum est virtus quid sit.

Determinato de sacramēto eucharistie sequit de penitētia Et primo inq̄tum ē virtus. Secūdo inq̄tum est gratia. Tercio inq̄tū ē sacramentū. ¶ De penitētia virtute querunt hec. Primo de penitētia q̄tum ad eēntiam. Secūdo q̄tum ad subiectū. Tercio q̄tum ad ordinē. Quarto q̄tū ad effectum.

Membrum primum

Circa primū primo querit quid sit penitentia re. Secūdo quid sit diffinitōne siue notificatione. Circa quidditatē realem ip̄i⁹ penitētie. Primo querit vtruz sit virtus. Secūdo vtruz sit virt⁹ generalis vel specialis. Tercio vtrū penitentia sit virtus theologica. Quarto queritur vtrum penitētia sit virtus cardinalis.

Articulus primus

Queritur ergo primo. vtrū penitētia sit virt⁹ vel nō. q sic: videt Math. iij. Penitentiā agi te. glo. Penitētia virtus est. ꝑ penitentiam p̄imere veterē hoīem et vicia odire. Sed vetus hō p̄imitur virtute. Nam vetus homo ē habitus peccatoꝝ. sicut dicit glo. Col. iij. Exuite veterem hominem. habitus em̄ peccatoꝝ et vicium ꝓprie ꝑ virtutem destruit. ¶ Itē glo. ibidē. Penitētie virtus timore cōcipit. i. virtus que ē penitētia. Et sic intelligit patz ex illo verbo ysa. xxvj. a facie tua dn̄e. Alia lr̄a. A timore tuo dn̄e cōcepim⁹ ⁊ parturimus et peperim⁹ spiritū salutis. ⁊ loquit de penitētia que dolorē habet sicut parturiens. ¶ Item virtus est circa bonum et difficile. et talis est penitētia. ¶ Item penitentia diffinitur sic. iiij. senten. Penitētia ē virtus vel gratia. qua cōmissa mala cum emendatōis ꝓposito plangimus et odimus. ¶ Item gratia dicit differre a virtute i hoc. q aīam gratificat. i. deo gratam facit: nō mouens aīam siue potentiaz anime ad hunc vel illum actū inq̄tum hmōi. virtus vō mouet ip̄as ad hunc et illū actum. sed penitētia plangim⁹ cōmissa mala et odimus: igit penitentia est mouens ip̄am potentiā aīme ad actū virtutis. igitur est virtus. ¶ Item penitere ē opus meritoriū: ergo est opus virtutis. sed opus penitētie ē habit⁹: igit penitētia habit⁹ est virtus. ¶ Item math. v. dicit glo. he singule beatitudies vt impleant postulant suffragiū. vij. donoꝝ. sed luctus est beatitudo nō patrie igit vie. b beatitudo vie virtus est. sed vt vult glo. luctus sumit ibi ꝓ luctu ꝓ peccatis qui penitētie est. Unde glo. Beati qui lugent. Restat post p̄dictam ruinarū colluuionē luctu purgare. igit penitētia est virtus. ¶ Item penitētia merita mortificata ꝑ peccatū p̄cedens viuificat. que viuificata merito augent penitentie. igit penitentia est causa meritoꝝ. sed nihil ē causa meritoꝝ nisi virt⁹: ergo zc.

Contra. vt dicit aug. Uirtus est bona qualitas mētis qua bene viuit. qua nemo male vtit. quā deus in nobis sine nobis opatur. hec ratio nō cōuenit penitētie. nō em̄ bene viuitur penitētia. nō em̄ sufficit ad vitam bonā cōmissa flere et flenda nō cōmittere. dolere em̄ de malis cōmissis et mala nō cōmittere nō sufficit ad vitam bonā: imo requiritur exerciciū in op̄ibus. ¶ Preterea. hec pars diffinitōnis qua deus opatur in nobis sine nobis nō cōuenit penitētie. vt em̄ dicit Aug. Qui creauit te sine te: nō iustificabit te sine te. iustificatur aūt peccator penitentia. ¶ Item om̄s virtutes infūdunt paruulo. penitētia nō igit zc. ¶ Item om̄es virtutes sm aliq̄s actus erūt i patria. penitētia aūt sm nullū. ¶ Item om̄es virtutes erāt in xp̄o. penitētia nō: ergo zc. ¶ Item tria sunt in aīma. potētia. passio. habitus. aliud aūt est habit⁹: aliud passio. sed penitētia est passio quia est afflictio quedaz. Un̄ ambro. in sermōe. xl. Ecce nūc temp⁹ acceptabile. dicit. penitētia est dolor cordis et amaritudo aīme ꝓ malis q̄ quilibet cōmisit. virtus ē habitus: igit zc. ¶ Item nulla virtus est in p̄cepto. penitētia est in precepto. Math. iij. Penitentiam agite. Mar. j. penitemi et credite euāgelio. ¶ Item nullū sacramentū est virtus. q: sacramentū est visibilis forma inuisibilis gratie. virtus nō ē visibilis forma inuisibilis gratie: imo inuisibilis gratia. ¶ Item nulla actio virtus ē. penitētia est actus. quia ē mala preterita plangere et flenda nō cōmittere. virtus em̄ qualitas est. Dicit em̄ aug. q est bona qualitas mētis. ¶ Itez sciētia se habet ad verum vt virtus ad bonum. b cuiuslibet sciētie materia vel obiectum est verum: igit cuiuslibet virtutis materia vel obiectuz est bonum. igit virtus nō est nisi cuius materia vel obiectum sit bonū. sed penitentia nō habet materiā vel obiectū bonum: q: cōmissū p̄teritum. igitur nō est virtus. ¶ Responsio. circa hanc questionē diuersi diuersa sentiunt. Quidā em̄ ponebant q penitētia nō est virtus sed actus virtutis. qd̄ nō videtur. q: si esset actus et nō habit⁹: tunc nō haberet penitētia nisi a penitente actu. Alij ponebant q est virtus sed nō ꝓprie sumēdo virtutem. sed nomine extenso. quia virtus ꝓprie est in dirigendo ad bonum. penitentia aūt reuocat a malo. Sed nec hoc videtur sufficienter dictū: q: penitētia dirigit in bonū et reuocat a malo. vnde ꝓprie virtus dicēda est. ¶ Ad cui⁹ euidentiā nota. q ūtus vno modo sumit. vt ē dirigēs et mouēs ip̄m liberū arbitriū i summū bonū mediāte ope meritorio. Et sic diffinit ab aug. iiij. li. de ciui. dei: sic. Uirtus ē ars bene recteq̄ opāndi. Dicit aūt ars bene opandi inq̄tum dirigit op⁹ opātis in suū opatiuū optimuz siue finem. bonum em̄ dicit conditionē finis. Dicit aūt ars recte opandi inq̄tū dirigit ip̄m opus in quadā rectitudine inter principiū et finem. qd̄ accidit q̄ summū bonum ē principiū op̄is et finis. sm q dicit Apoc. j. Ego sum alpha et o principiuz et finis. Dicit igit virtus ars bene opandi inq̄tum ordinat opus in finem. recte opandi inq̄tum ordinat ita q nō deuiet a medio. et sic stricte sumitur virtus. Alio mō dicit virtus vt est dirigēs ip̄am aīam siue liberū arbitriū in summū bonū. nō solum opando bonum: sed et declinādo a malo. Et sic diffinitur ab aug. in li. de quātitate aīme sic. Uirtus est equalitas vite vndiq̄ rationi

cōsentiētis. hac diffinitōne insinuat̄ effect⁹ virtutis inq̄
tum cōformat siue equat vitā oīno iudicio rōnis. Virt⁹
eīn equat vitā vt oīno sit cōsona rōni. nō dico cōsona: ꝫ
oīno cōsona. qḋ significat̄ cum dicit̄ vndiq; rōni cōsenti
entis. scz et in opando bonū: et in declinādo a malo. Fm
hanc ꝯsonantiā duplicē virtus equat vitā rōni. et inq̄tū
hmōi dicit̄ equalitas vite vndiq; rōni ꝯsentiētis. Et sic
cōmuni⁹ sumitur virtus cōplexiue: q2 vt mouet liberū
arbitriū in summū bonum opando bonū et vt est ꝯsona
rōni declinādo a malo. Preterea. virtus siue ratio virtu
tis q̄n respicit duplex bonū siue quasi duplex. q̄n vni
cum. duplex siue q̄si duplex: scz subiectū siue materiam
et finem. sic̄ est de virtutib9 theologicis. Vnicū: sicut est
de quibusdā cardinalib9 sic̄ tempantia que est in malis
declinādis que sunt carni delectabilia. sed oīs virtus
gratuita respicit bonū sicut finē. Fm qḋ aug. diffinit vir
tutem in li. solilo. sic. Virt⁹ est recta ratio pueniēdi in fi
nem. Et phus in li. de celo et mūdo. Virtus ē dispositio
pfecti ad debitū. Dicendū ē ergo q ꝓut virtus sumitur
ꝓut ordinat liberū arbitriū ad opandū bonum ⁊ ad de
clinandū a malo: et hoc est respiciēdo bonū nō vt mate
riam vel obiectū sed vt finem: penitētia dicit̄ virtus. hec
aūt inueniūtur cōuenire penitentie in diuersis rōnib9 de
ea assignatis. Diffinit̄ eīn sic. iiij. sent. di. xiiij. Penitētia
est mala p̄terita plangere et plāgenda iterū nō cōmittē.
Per hoc q dicitur mala preterita plangere: notat̄ opa
tio boni. p aliud declinatio mali. Item diffinitur sic ab
aug. li. de penitētia. Penitētia est quedā dolēns vīdicta
puniēs in se qḋ dolet cōmisisse. Per hoc q dicit quedā
dolentis vindicta. insinuat̄ vt est mouēs liberū arbitriū
ad opandum bonū. scz ad exequendū opus iusticie que ī
vindicta exprimit̄. Per h̄ q dicit̄ puniēs in se: notatur
opus iusticie in punitōne delicti ꝓprij. p hoc q dicitur q
dolet cōmisisse: notat̄ respectus ad finē. Ex hoc eīn est do
lor penitētis principaliter: q2 peccando offendit creato
rem suū. Dicendū est igit̄ sumēdo virtutem cōmuniter.
nō solum inq̄tum est dirigens in finē opando bonū: ꝫ
et declinādo a malo: sic penitētia virtus ē. hec eīn in pe
nitentia repiūtur scz opatio boni in vindicta ꝓprie neq
cie quod est opus iusticie. et declinatio mali. et in cōside
rando summū bonum vt finem qḋ ex dictis patere pt.
¶ Ad hoc qḋ obijcitur. q virtus ē bona qualitas mētis
qua bene ⁊c. dicendū q et hec ratio nō ꝯuenit penitentie
inq̄tum eīn est mouēs ad puniendū malū cōmissū: ē bo
na qualitas mētis: quia est habit⁹ iusticie. Preē. illa be
ne viuit̄: quia est quedā equalitas siue rectitudo vite vt
est vindicta mali. Preē. nemo ea male vtit̄: q2 eius ratio
est dirigere et ordiare in finē puniēdo malū cōmissū. Itē
hac opatur deus in nobis sine nobis inq̄tum habit⁹ est:
licet inq̄tum sit motus vel actio sit a nobis. Penitētia
aūt vno mō est mouēs liberū arbitriū ad puniendū ma
lum qḋ cōmisit ꝓpter deum. Alio modo est motus siue
actio punitōnis. Primo modo est a deo sine nobis. Se
cundo a nobis coopantib9 deo. vt eīn dicit aug. qui cre
auit te sine te: nō iustificabit te sine te. Vnde in peniten
tia qua iustificat̄ impius requirit̄ q penitens coopetur
gratie. ¶ Ad illud qḋ deinde obijcitur. q non sufficit ad
bonam vitam cōmissa delere ⁊c. Dicendū q si nō suffi
cit: nihilomin⁹ quedam rectitudo et equalitas vite con
sistit in hoc. Similiter prudentia nō sufficit ad vitā gra
tuitam sine iusticia: nihilomin⁹ virtus est. ¶ Ad aliud
qḋ obijcitur. q penitētia nō infundit̄ puulo ⁊c. dicendū
q penitētia duo importat. habitum bonū quo informa
tur liberū arbitriū: et motum ad puniendū malum com
missum. vnde habens penitentiā virtutem: habet habi
tum bonum mouentem ad actum puniendi. qui attendi
tur in affectione doloris et actu punitōnis. Dicendū est
igitur q infundit̄ puulis inq̄tum est habit⁹ hmōi. quia
gratia infusa illis pt mouere liberū arbitrium ad actū
penitēdi si se offerret opportunitas. Vnde qḋ dicitur q
penitentia nō est in puulo. hoc est rōne actus vel motus

progredientis a virtute non quia nō habeant gratiā et
virtutem que mouerēt ad actum hmōi tempe congruo.
¶ Ad hoc quod obijcitur. q oēs virtutes erunt in pa
tria. dicendū q duo sunt genera actuū in virtutib9. qua
rūdam eīn virtutum sunt quidam actus pfecti: et quidā
impfecti. Fm actus impfectos nō erūt in patria: fm act⁹
pfectos erunt. Verbigratia. aug. xiiij. de trini. post que
stionem Tullij que fuit. Vtrū virtutes erūt in vita bea
ta. et opponit q non. sic nec fortitudine egeremus nullo
proposito labore aut piculo. nec iusticia: cum nihil esset
quod appeteret alieni. nec tempantia que regeret eas:
quia nulle essent libidines. nec prudentia quidem egere
mus: nullo defectu proposito bonoꝝ et maloꝝ. Et post
determinat aug. q erunt fm alios actus dicens. q tunc
erit iusticie deo regenti subditū esse. De alijs trib9 dicit
sic. fortassis prudētia sine vllo piculo erroris. fortitudo
sine molestia tolerandoꝝ: maloꝝ. tempantia sine repu
gnatōne libidinū erunt in illa felicitate. vt prudentie sit
deo nullū bonum p̄ponere vel equare: fortitudinis ei fir
missime cohere: tempantie nullo defectu noxio dele
ctari. Ex his patet q virtutes fm actus ꝓprios erūt in
patria. Quarūdam aūt virtutum sunt actus ꝓprij impe
fecti. sed actus illoꝝ inq̄tum cōmunicant naturā sui ge
neris sunt pfecti. Verbigratia ꝓprius act⁹ fidei est vir
tus enigmatica. Inq̄tum aūt fides cōmunicat naturā
sui generis: est visus simpliciter. Actus igit̄ hmōi vir
tutum ꝓprij non erant in patria: sed actus illoꝝ inq̄tum
cōmunicant naturā sui generis. Similiter dicendū est:
de penitētia. Actus penitētie ꝓprius qui est penitere si
ue punire cōmissa: nō erit in patria. sed actus illi⁹ inq̄
tum cōmunicat naturam sui generis scz iusticie. qui est
soluere debitum deo. Eo eīn q peccauerūt electi in via ⁊
gratia dei penituerūt [illegible] tenent soluere gratiaꝝ
actōnes in patria vt soluent. Vn̄ in ps̄. Ineternū nō ob
liuiscar. glo. in vera terra ꝑmissionis criminis memores
vnde liberasti et agemus gratias. Sic̄ eīn in patria est
iusticie deo regenti subditum eē: sic actus penitētie erit
deo regēti subditum esse. per solutōem actōnis gratiarū
ꝓ collatōne gratie ⁊ virtutis penitētie. Vl̄ potest dici q
habitus ille q est in penitētia. q̄tum est ad dolendū qḋ
iusticie est: erit ī patria. dico qḋ iusticie est: q̄tū ad puni
tōem peccatoꝝ. vnde et virtus penitētie q̄tum ad hoc vl̄
consimilem actum erit in patria. Vel potest dici. q ha
bitus ille gratuit⁹ qua penitens hic mouetur ad vindi
ctam proprie iniquitatis. et ad dolendū de offensa. erit ī
patria fm essentiam habitus: nō fm aliquā inclinatōēz
ad actus dolendi vel vindicandi. ¶ Ad illud quod obijci
tur. q oēs virtutes erant in xpo. dicendum q intelliḡ
dum est de virtutib9 que proprie ordinantur ad bonum.
nō que dantur in remediū contra malum. qualis est pe
nitentia. Vel potest dici. q virtus penitētie nō est genus
vel species virtutis p se. ꝓut actus distinguit̄ p theolo
gicas et cardinales. sed vno mō habet reduci ad iustici
am: alio mō ad aliam vel alias: quib9 elicit̄ actus peni
tentie vel impatur. Vnde dicendū q habit⁹ virtutū qui
bus eliciūt̄ act⁹ pnie vel impant̄ fuerūt in xpo. nō tn̄ or
dinati erant ad hūc actū eliciendū vel impandū. ¶ Sed
ad h̄ obijcit̄ sic. q habet vnā virtutē habz oēs ꝫ differēter
habet virtutes puulus adult⁹ et xpc. Paruulus eīn di
cit̄ habere oēs virtutes: quia habet gratiam qua tenē
tur oēs virtutes. Adultus dicit̄ habere oēs virtutes
quia habz oīa genera virtutū distincta. scz. fidē. spem
caritatē ⁊c. Cristus dicebatur habere oēs virtutes: q2
habuit vniuersaliter vsus oīm virtutum simul cū ipsis.
Vnde xpc nō solum habuit plenitudiem virtutum q̄tū
ad genera: ꝫ et q̄tū ad vsus earū. Igit̄ si habuit virtutē
penitentie: habuit vsum eius qui est cōmissa flere. ¶ Ad
quod dicendū. q reuera habuit vsus omniū virtutum
qui nō importabant aliquā pfectōem. vnde sic̄ xpc licet
haberet oēs virtutes et vsum oīm virtutū. nō habuit
fidem rōe visionis enigmatice: similiter nō habuit peni

pentiam vt ab illa elicit actus penitēdi. qr penitētia vt ta
lis est dat intelligi peccatū per Tusc. habuit tñ vt dictū ē
habitū quo imponēte elicit vel impatur act⁹ penitentie
¶ Ad id qđ obijcit. ꝙ ē passio et nō habit⁹ ⁊c̄. dicendum
ꝙ penitētia vno mō est virtus habilitās volūtatē siue li
berū arbitriū ad penitēdū. i. ad dolendū et satisfaciēdū
ꝓ peccato. et sic virtus est. Alio mō dicit afflictio volun
taria sequēs ad hmōi habilitatē. ¶ Ad illud qđ obijcit.
ꝙ nulla virtus est in ꝑcepto. dicendū ꝙ hoc ē verū: nihil
omin⁹ actus virtutis ē in ꝑcepto. oīa eñ moralia ꝑce
pta sunt actus virtutū. Uñ cū dicit penitētiā agite act⁹
ꝑcipit. vñ dicit agite nō habitus habilitās liberū arbi
triū ad hoc. ¶ Ad aliud qđ obijcit ꝙ nullū sacramētum
est virtus. qr sacramētū ē inuisibilis gratie visibilis for
ma. dicendū ꝙ hoc intelligit de penitētia sacramēto: nō
[illegible] penitētia vt est virtus vñ. vt eñ penitētia ē virt⁹ eñ ē
forma inuisibilis. vt aūt est sacramētū cōcurrit cū ipa q̄
est virt⁹ signū aliqđ exterius apparens vt infra dicetur
¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ nulla actio est virtus. penitētia
est actus. dicēdum ꝙ nō est virtus vt ē act⁹. penitētia ei
est virtus et actus virtutis. ¶ Ad hoc qđ obijcit. ꝙ ñ est
virtus nisi cui⁹ materia vel obiectū sit bonū in se et bo
num i ordine. Bonū in se nō requirit semꝑ vt sit mate
ria vel obiectū virtutis. qđ patet in tꝑantia que ē in repꝛe
sione delectabiliū carnis et in pietate cui⁹ obiectū ē mi
serabile. semꝑ tñ requirit ꝙ sit bonū in ordīe. et sic ē ob
iectū penitētie bonum. Detestatio eñ mali cōmissi siue
malū cōmissum vt est in detestatione ordinat ad bonū
Preterea. penitētie actus sūt detestari malū et reducere
ad ꝑfectū. et isti actus sunt ordiati. et rōne secūdi habet
obiectum bonum.

Articulus secundus

Ueritur vtrū sit virtus generalis vł spālis. Et
generalis videt sic: quelibet virtus facit gau
dere de suo fine siue bono: igit et dolere de cō
trario hoc ē de peccato. Quelibet eñ virt⁹ delectat i suo
cōuenienti et tristat in opposito. Uñ boeti⁹. Uirt⁹ sese di
ligit aspernaturqꝫ cōtrariuꝫ. sed de pcō dolere ē penitere:
qr penitere est acta vel cōmissa deflere. igit penitere est
actus cuiuslibet virtutis. igit penitētia est cōis virt⁹ siue
virtus generalis. ¶ Itē penitētia vt dicit aug. ē res opti
ma vel ꝑfecta omes defectus reuocans ad ꝑfectū. sed qr
specialis virtus reuocat ꝑticularē defectū ad ꝑfectū: ergo
cum penitētia reuocat omes defect⁹: igit penitētia ē vt⁹
generalis. ¶ Itē ꝑ penitētiam mouet penitēs ad detestā
dum peccatū i genere. ergo ē vtus generalis. Et aūt re
spicit peccatū in genere patet. qr si moueret liberū arbi
triū ad detestendū siue ad vindictā peccati luxurie et su
ꝑbie et alioꝝ cōmissoꝝ dico ꝑticulariter simul et semel
diuersis motibꝫ moueret specie vł nūero. igit nō mouet
liberū arbitriū ad vindictā hui⁹ peccati et illi⁹ ꝑticulari
ter: sed generaliter oīm siue pcīi i genere. ¶ Itē qñqꝫ cō
mittit peccatū ex ꝑpetratōne mali qđ est cōtra caritatē.
qñꝫ ex ꝑpetratōe mali qđ est cōtra fidem. et sic de alijs
virtutibꝫ. sed sicut cōtingit peccare directe cōtra singlas
vtutes: et peccādo cadere ab oīni virtute. cū oīne pcīm i
quocūqꝫ genere fiat deleat penitētia. et illa reparet pec
cans a quacūqꝫ virtute ceciderit: tāta ambitus et genera
litatis erit penitētia in dolēdo: quāta est defect⁹ peccati
in cōmittēdo et cadēdo. sed defect⁹ se habet i illa genera
litate in qua se habet vtus generalis: igit et penitētia se
habebit in illa generalitate. igitur est virtus generalis.
¶ Item amor siue delectatio ꝑpetrati boni. et odiū siue
detestatio ꝑpetrati mali. quadā ꝯtrarietate distinguūt.
igit se habent in quadā equalitate generalitatis. Sꝫ pri
mū ꝑtinet ad quālibet virtutē: igit et secūdū. Quelibet
eñ virtus detestat et odit malū ꝑpetratū. sed hoc ē ꝓpri
um penitētie vtutis: igit ꝓpriū actus virtutis penitētie
est actus generalis oīm. igit penitētia est generalis vir
tus. ¶ Contra. penitētie est odire malū. nō quodlibet:
sed existens in ꝓprio subiecto. et tñ inquātū hmōi. Sꝫ vt⁹
generalis est odiū cuiuslibet mali. nō magis hui⁹ mali
ꝙ illius: nisi qr maius ē hoc malū ꝙ illud. igit penitētia
nō est virtus generalis. ¶ Itē hec virtus determinat circa
vnū obiectū distinctū et ꝑticulare: sic alie virtutes speci
ales. Sicut eñ tempantia habēs obiectū determinatuꝫ
delectabile carnis: similiter hec vtus pcīm ꝓpriū sui sub
iecti. igr si ex discretōne ⁊ ꝑticularitate materie vł obie
cti virtus dicit spālis ⁊c̄. Respōsio. ad hoꝝ euidenti
am nota. ꝙ plures sunt actus penitētie. Primus ⁊ pro
prius est dolere de peccato. Unde amb. Penitētia vera
est dolor cordis et amaritudo aīe ꝓ malis que quilibꝫ
cōmisit. Alius ē detestari siue indignari siue irasci pec
cato. Uñ sup illđ ps. Sacrificate sacrificiū iusticie. glo.
Quid iustius ē ꝙ vt qsqꝫ pcīs suis poti⁹ ꝙ alienis ira
scatur. Alius ē punire siue vindictā sumere de peccante
Unde. Aug. penitentia ē quedā dolētis vīdicta ⁊c̄. Ali⁹
est nō cōmittere penitēda. ꝯm ꝙ dicit aug. Penitētia est
penitēda nō admittere et admissa deflere. Dolere aūt de
cōmissis cōtingit pluribꝫ de causis. vel ꝓpter auersionē
a summo bono: et ꝯm hoc elicitur actus dolendi a penitē
tia virtute imperio caritatis. vel ꝓpter meritū pene eter
ne: et ꝯm hoc elicit actum penitētia virt⁹ imperio timo
ris. Uel ꝓpter spoliatōem bonorum. et hec bona sūt mł
tiplicia. scꝫ castitas. largitas. et hmōi. ꝯm hoc elicit actū
dolendi penitentia: sed multiplici inducta imperio. In
q̄tum eñ elicit actum dolendi ꝓpter amissionem castita
tis: imperat illi amor castitatis. Inq̄tum ꝓpter amissio
nem largitatis impat illi amor largitatis. ⁊ sic de alijs
Uel vt impetret veniam a deo. Uñ hiero. Si qs post la
psum ad veram penitentiā se cōuerterit: cito a misericor
de iudice veniā impetrabit. et hunc actum dolendi elicit
virtus penitētie ꝑ se sine alterius virtutis. Unde dolere
hmōi ꝓpriū est actus penitētie. Actum aūt detesta
tōnis siue indignatōnis elicit penitētia virtus imperio
ire ꝑ zelum. Actum punitōnis siue vindicte elicit penitē
tia virtus imperio iusticie: scꝫ vindicatōis. que ē speci
es iusticie. Actum nō admittēdi peccatū elicit penitētia
virtus imperio fortitudinis: qr nō admittere pcīm dicit
ꝓpositū ꝑseuerādi. Unde ꝓpositū nō admittēdi peccatū
elicit virtus penitētie imperio ꝑseuerātie. ¶ Ad hoc igr
ꝙ querit. vtrū penitētia sit virtus specialis vel generał.
dicendū ꝙ penitentia qñꝫ mouet ad actum aliquem re
latum ad personam siue transeuntem in ꝑsonam. et ꝯm
ꝙ hmōi est virtus specialis: et continetur sub iusticia. qr
qui peccat mortaliter aufert deo quod suū est. imaginē
detur pande siue deformando ꝑ peccatum. Item aufert
proximo qđ suum est. scꝫ bonum cōmembri. rōne namqꝫ
cōmunicationis bonorū ecclesie qui peccat in se peccat
in totam ecclesiam. Unde adamantius. Ecclesia corp⁹
xpi est. vnde in omnem ecclesiam delinquere videtur: qui
corpus suū maculauerit. qui igitur peccat damnificat
proximum. quia aufert illi bonum cōmembri. Itē sibipi
aufert quod suum est: quia beneficia sibi a deo prestita.
Istis tribus fit restitutio. quādo peccator punit se. et li
cet reddere deo proximo et sibi quod suū est: sit genera
lis iusticie: tamē restitutio q̄tū ad tria que fit ꝓpria pu
nitione est virtus specialis. ratione eñ qua elicit actum
punitionis ipius delinquētis est virtus specialis. Un
de inq̄tū virtus penitentie elicit actum qui ē in ꝑsonam
scꝫ punitione ꝓprie: virtus est specialis. quādoqꝫ aūt mo
uet ad actum qui transit in materiā scꝫ peccatum. ⁊ ꝯm
ꝙ hmōi. quia nō mouet ad actum qui transit in vnū pec
catum sed qui trāsit generaliter in oīne: nō est virtus spe
cialis. sed actus illius ecōtrario diuiditur contra actus
aliarum virtutū: si tamē ordinatur actus iste ad actum
aliarum. sicut detestari vel odire maluꝫ: ad appetere vel
amore bonum. ¶ Ad illud ergo quod queritur vtrū sit
virtus specialis ⁊c̄. dicendū ꝙ ꝓut elicit actum transeū
tem in ꝑsonam: specialis est virtus. et iuxta hunc modū
sumūtur rōnes que ostendūt ꝙ est virtus specialis. ꝓut

autē elicit actū qui trāsit in peccatū quasi in materiam: sic est virtus generalis. Sed intelligēdū est ꝙ virtus generalis dicit᷑ pluribꝫ modis. Uel q̄ generaliter omnibꝫ cōuenit et de omnibꝫ ꝑdicat᷑: vt virtus genus predicat᷑ de omnibꝫ. Uel q̄ integraliter cōtinet omnes virtutes. sic generalis iusticia integraliter cōtinet omnes virtutes. vnde dicit Crisᷓ. Sicut plures vites vnā vineā cōstituunt: sic plures virtutes .i. omnes constituūt iusticiā generalē. Uel q̄ omnes virtutes cōcomitant᷑ illā in electōne actuū suorū. Neqꝫ primo mō neqꝫ secūdo est penitentia virtꝰ generalis. sed tercio: q̄ scꝫ cum penitētia sunt omnes virtutes alie mouētes ad fines suos in penitētia. Unaqueqꝫ namqꝫ virtus habet libertatē mouēdi actus suos ad finē suū assequēdum in penitētia. et hoc vel eliciēdo vel imperando. ¶ Ad hoc qđ obiicitur ꝙ quelibet virtus facit gaudere de suo bono: igit᷑ et dolere de suo cōtrario scꝫ peccato. Dicendū ꝙ aliter et aliter facit virtus dolere de peccato sibi cōtrario et penitētia. quia virtus facit dolere imperando: penitētia eliciendo. q̄n enim alicui inest virtus penitētie de incōtinentia: penitentia elicit actum dolendi ñ temperantia vel castitas. Actus eñ temperantie est reprimere appetitum delectabilium carni vñ libidines carnales aspernant᷑ .i. quasi asperas et sibi nociuas fugit et repellit. ad istos actus scꝫ repressionē appetitus ⁊ aspernatōꝫ libidinis si ꝑualet: sequit᷑ delectatio. si succūbit tristicia Unde tristicia de incōtinētia sequit᷑ ad defectū virtutis castitatis. Ex quo patet ꝙ nō virtus castitatis. sed virtꝰ penitētie elicit actū dolēdi. bene tñ imperat hmōi electioni amor virtutis. doloris igit᷑ ꝓ penitētia ex peccato nō est virtus castitatis vel largitatis causa eliciēs: sed causa deficiēs. sed virtus penitētie est causa eliciens ⁊ defectus penitētie causa defectus doloris. Uñ aug. q̄n deficit dolor deficit penitētia. Preť. virtus cōtinentie odit peccatum luxurie. licet odire est vehemēter nolle in esse. sed penitētia similiter odit eandem: sed hoc odire est nolle infuisse. Preť. virtutes habēt quandā rōem generalem ſm ꝙ dicit aug. Q2 virtus ē ordo amoris li. de moribus ecclesie. Unde amor est qđdam cōmune in quo omnes virtutes cōueniūt. Uñ vt vult aug. Temperantia ē amor incorruptus in deo. fortitudo amor facile tolerans omnia ꝓpter qđ amat᷑. Iusticia est amor soli amato seruiens. Prudētia est amor eligēs ea quibꝫ iuuat᷑ ab eis quibus impedit᷑. dicendū igit᷑ ꝙ amor est quedam cōditio generalis. nō cōueniens virtuti vt est distincta. Unde ꝑ illaꝫ generalem conditōem nō distinguūtur ꝟtutes. Ex hoc aūt conditione generali amor scꝫ boni est oīm virtutum odiū mali. Uñ sicut nō distiguūt᷑ virtutes amore ingr̄tū hmōi. sic nec eiꝰ cōtrario. s. odio mali. nec ex illa vnitate amoris vel odij deberet dici vna virtus: q̄ sic et omnes vna ēēnt. ¶ Ad id qđ obiicitur. ꝙ penitētia reuocat oēs defectus ad ꝑfectū. hoc nō facit virtus spālis ⁊c̄. dicēdū ꝙ aliud est ꝑficere et aliud reuocare ad ꝑfectōem. nec sequitur ꝙ si omnes defectus reuocat: ꝙ ꝓpter hoc sit ꝟtus generalis. sic nec sequit᷑ quia peccatū incōtinentie tollit omnia gratuita: igit᷑ est peccatū generale. Uniuersalis ei reparatio que fit ꝑ misericordiā. et vniuersalis ablatio q̄ fit ꝑ qđlibet peccatum mortale: magis sunt a cōnexione virtutū q̄ a generalitate reparātis vel tollentis. Eo eñ ꝙ cū virtute penitētie ꝯfertur gratia gratumfaciēs qua habita ab adulto habent᷑ omnes virtutes habita virtute penitētie habent᷑ omnes virtutes et ita fit reuocatio oīm defectuū dico in genere. Uñ hec reuocatio oīm defectuū magis est a cōcomitantia oīm virtutū aliarū q̄ a generalitate penitētie. Unde sicut nō sequit᷑ existente virtute fidei vel quacūqꝫ alia existūt et alie: igit᷑ fides vel alia quecunqꝫ est virtus generalis. Similiter nō sequit᷑ penitentia repat omnes defectus q̄ ꝓueniūt ex omissione ꝟtutꝫ. igit᷑ est virtus generalis. ¶ Ad hoc qđ obiicitur. ꝙ penitentia mouetur ad detestandū peccatū in genere ⁊c̄. Dicendū ꝙ hoc nō est peccatū in genere. sed quia in detestatione peccati in genere: detestant᷑ omnia peccata tam cōmissa q̄ que cōmitti possent. Preť. modus detestatōnis siue doloris qui ē a virtute penitētie ꝓprie: et primo ē peccati cōmissi. penitētie enī est cōmissa plangere: nō peccatum in genere neqꝫ omnia peccata. Uñ et si penitens detestatur vel plangit peccatū in genere hoc nō est vt est peccatum in genere: sed potius q̄ ꝑpetrato peccato quocūqꝫ: ꝑpetratum est peccatū simpliciter. Preť. ex quo motus liberi arbitrij ad detestandū vel dolendū consequit᷑ iudiciū discretōnis et illi cōformatur. nō video quare liberū arbitriū nō possit simul et semel detestari. et dolere de illis que dictat iudiciū esse detestanda. dico simul in tempore nō simul in instāti. Unde non videtur mihi dubium immo certū: simul in tempe liberū arbitriū posse moueri in detestatōem diuersoꝝ peccatoꝝ. ¶ Ad ħ qđ obiicit᷑ ꝙ cōtingit peccare cōtra omnes virtutes ⁊c̄. Dicendum ꝙ vt tactum est, nō habet generalitatē illā que ē predicatōnis neqꝫ illā que est integritatis: sed illā que est a cōcomitantie. penitentiam aūt cōcomitant᷑ alie quando elicit actus suos. sed hoc ē potius imꝑando q̄ eliciēdo. Unde bene cōcedo ꝙ q̄tum ad hanc generalitatē eiusdem est generalitatis cuius sunt virtutes cōtra quas cōmittitur peccatum qđ delet᷑ ꝑ penitentiā. Quidā do ponebant ꝙ penitētia est virtus generalis ⁊ ē pars iusticie generalis. et q̄m iusticia generalis nō dicit᷑ ꝓpter generalitatem ꝑdicatōnis. sed ꝓpter virtutū aggregatōem: q̄ comprehendit alias virtutes. sicut vna vinea multas vites vt dicit Crisᷓ. sic penitētia comprehendit alias virtutes. q̄n enī penitet de peccato luxurie: tangit᷑ corda continentie. quādo de peccato supbie: corda humilitatis. ⁊ sic venter cōscientie resonat in fletu. Iuxta illud ysa. xvj. Uenter meus ad moab. q̄si cythara sonabit. ibi habetur ex glo. Si vna corda scꝫ virtutū rupta fuerit: nō reddit sonū siue melodiam luctus penitētialis. Et si hec positō nō videatur oīno ēē sine ratione. eo ꝙ ñ tñ respicit vnū peccatū sed omne: tamē q̄ respicit sub ꝓpria rōne. quia respicit vt est malum ꝓprium cōtra deum ꝑpetratum et actum elicit specialem: cōuenientius dicenda est virtus specialis. sicut enī ira ꝑ zelum que detestatur oīne peccatū in proximo est specialis virtus: quia respicit illđ rōe digni pena. et obediētia ē spālis virtus q̄ respicit exeq̄ndum sub rōne mādati: sic penitētia est virtus specialis q̄ respicit malum sub rōne mali ꝓprij vt tactum est.

Articulus tercius

Consequēter querit᷑ vtrū penitētia sit virtus theologica. ꝙ sic: videt᷑. q̄ penitentia recōciliat deo et detestatur peccatū ingr̄tum est dei offensiuū. Unde respicit deū nō tñ vt finē: ħ vt obiectū. sed oīnis talis est virtus theologica. ḡ ⁊c̄. ¶ Item videt᷑ ꝙ sit caritas. q̄ detestat᷑ peccatū ingr̄tum ē dei offensiuū sed nullus detestat᷑ separatōem ab aliquo nisi q̄ diligit cōiungi cum illo. hoc aūt est caritas: ergo penitētia est caritas. ¶ Itē natē bonū precedit malū et amor odiū ⁊ cōcupiscibilis irascibilē. igit᷑ et motus ꝑcedit motū. Motus igit᷑ amoris qui est cōcupiscibilis in bonū. precedit motum odij qui est irascibilis in malum. igitur et si virtutis penitētie sit motus odij respectu mali. naturaliter ꝑcedit in eodem motus amoris siue caritatis in bonū. igit᷑ cū virtꝰ ex motu q̄ est eiꝰ primo ⁊ ꝑ se dicēda et ꝟtus hec vel illa virtꝰ penitētie dicenda est virtus illa: cuius motū primo ⁊ ꝑ se elicit. sed elicit primo ⁊ ꝑ se motū caritatis: igitur ⁊c̄. ¶ Itēꝫ gaudere de bono est virtutis caritatis. igitur dolere de malo est eiusdem. ħ dolere de malo est penitere: ḡ ⁊c̄. ¶ Itē sup illđ ps. In cubilibꝫ vestris cōpungimi. glo. vt extincto vetere homie per penitentiaꝫ: sacrificiū iusticie ꝑ regeneratōeꝫ noui homis offeratur deo. sed si ꝑ penitentiam fit regeneratō noui homis: hec innouatio homis fit ꝑ caritatem: igitur caritas est penitentia. ¶ Itē videtur ꝙ sit fides sic. mortui in pctis penitentia reuiuiscūt. sed iustificasti reuiuiscunt illa virtute

quia viuũt iusti. hec aũt est fides: qꝛ iustus in sua fide vi
uet. Abac. ij. ergo penitẽtia est idẽ qđ fides. Cum ꝙ for
maliter loquẽdo nõ sit vita spũalis nisi ab vno. cum vita
spũalis sit a penitẽtia similiter et a fide: videt ꝙ idẽ sit
penitẽtia qđ fides. Et pꝫ quãi de differẽtia que est inter
penitentiã et fidem et caritatem inq̃tũ viuificãt. j. ioh.
iij. Nos scim⁹ qm̃ trãslati sumus de morte ad vitam qm̃
diligim⁹ fratres. ¶ Itẽ virtus illa que mouet ad actum
dolendi meritorie et penitẽdi est penitẽtia. hoc aũt facit
spes. Spes eñ venie mouet ad actũ penitẽdi meritorie.
qui eñ desperat nõ mouet sic: ꝙ ꝛc. ¶ Cõtra. ꝓpri⁹ act⁹
et primus penitẽtie virtutis est actus penitẽdi. qui qdeꝫ
actus nõ trãsit in deũ vt in obiectũ: sed omis virtus the
ologica q̃tum ad eius actũ ꝓpriũ et primũ transit i deuꝫ
vt in obiectũ: igit ꝛc. ¶ Item ꝙ non sit caritas patet sic
ſm aug. Penitẽtia reducit omes defect⁹ ad pfectũ. igit
reducit defectũ et carẽtia caritatis. igit nõ ẽ caritas. ¶ It
virtutis caritatis ꝓprius act⁹ est diligere. qui qdẽ actus
nõ est actus penitẽtie. imo potius cõtrari⁹ scꝫ detestari
vel punire. Probatio ꝙ primus actus non est diligere.
Uniuscuiusqꝫ virtutis duo sunt actus. scꝫ prim⁹ et cõse
quẽs. verbigrã. virtus fortitudis est aggredi ardua. act⁹
aggrediendi est primus actus. delectari in aggressu est
subsequẽs. non eñ est fortis qui aggredit: sed q delecta
tur et gaudet in illo aggressu et vult phõs. Uñ delecta
ri et amare hmõi aggressum est act⁹ sequẽs. vniuscuius
qꝫ virtutis igit est actus pcedẽs actũ amoris excepta ca
ritate. igit virtutis penitẽtie ẽ actus pcedens actũ amo
ris. igit ꝓprius actus illi⁹ et prim⁹ nõ est actus carita
tis: igit nec ipa est caritas. ¶ Item ꝙ non sit fides neqꝫ
spes patet consimili rõne. quia coꝝ actus ꝓprij differũt
ab actu ꝓprio penitẽtie. ¶ Respõsio. quorũdaꝫ fuit opi
nio ꝙ penitẽtia in subiecto nõ est aliud q̃ caritas. diffe
rens tñ ſm rõem. caritas eñ est inq̃tum amat deũ: pe
nitẽtia inq̃tum refugit et detestatur malũ inq̃tũ dei offẽ
siuum. Sed hec opinio videtur min⁹ recta. quia si timor
qui facit refugere et detestari malũ est alius in subiecto
q̃ caritas: nõ video quare penitẽtia nõ sit dicenda alia
q̃ caritas. ꝓpter hoc dici potest ꝙ penitẽtia nõ est virtus
theologica. ¶ Ad primũ dicendũ ꝙ penitentia nõ habet
deum ꝓ obiecto: sed offensam dei siue peccatũ vt est dei
offensiuũ. sicut eñ obediẽtia ꝓprie respicit mandatũ dei
inq̃tum mandatũ. et latria honorẽ dei inq̃tum debitũ:
sic penitẽtia peccatũ tanq̃ dei offensiuũ. et deo emẽdan
dum. ¶ Ad illud qđ videt ostendi ꝙ sit caritas. dicendũ
ꝙ virtutes seinuicẽ adiuuãt et inuicẽ impãt vt dictum
est. Aliquis eñ obedit precepto dei quia pcipit et hoc ẽ
obedire pure. Aliquis qꝛ amat deũ et hoc est obedientie
impãte a caritate. Aliquis obedit pcepto de cõtinentia
qꝛ diligit illã. et hoc est obediẽtie impãte a castitate. Si
militer est de penitẽtia. aliqñ eñ elicit actũ imperio alte
rius virtutis. aliqñ seipa nulla alia impante. dicenduꝫ
igit ꝙ motus detestatõis peccati est a caritate impante.
sed a penitẽtia eliciẽte. Quis eñ caritas moueat ad dete
standũ quod sepat a deo: non tñ elicit actum detestatõis
sed penitẽtia. ¶ Ad aliud dicendũ ꝙ etsi natura bonuꝫ
pcedit malum et amor odiũ: ꝓpter hoc nõ oportet ꝙ vir
tus eliciẽtis actum siue motum odij sit ꝓprius et primus
actus amoris: sed sufficit ꝙ sit alterius virtutis. Exem
plum est ad hoc ꝙ sicut vult aug. Actus amoris pcedit
actum timoris natura. et amor timorẽ. nec ꝓpter h̃ vir
tus eliciens actũ timoris prius elicit actũ amoris. virt⁹
eñ timoris siue donũ elicit actum timẽdi non tñ actum
amandi. similiter in ꝓposito. Uñ dicendũ ꝙ hec est fal
sa. virtutis penitẽtie motus est odij respectu mali quaꝫ
naturaliter pcedit in eadem motus amoris in bonũ. Sꝫ
sequitur ꝙ pcessit. nõ tamẽ sicut mot⁹ penitẽtie: sed vt
motus alterius. Caritas eñ nõ elicit motũ detestatõnis
peccati. sed solum impat: cui⁹ imperio elicitur a virtute
penitẽtie. ¶ Ad aliud aũt qđ obijcitur. ꝙ gaudere de bo
no est virtutis caritatis ꝛc. dicendũ ꝙ gaudere de bono
non est primus actus et ꝓprius caritatis: sed diligere bo
num siue velle bonũ. Ad qđ sequit de bono habito gau
dium et ad hoc odium de malo. Unde dicendũ ꝙ odire
malum ⁊ detestari nõ est actus elicit⁹ a caritate. nisi ex
cõsequẽti. Actus aũt iste elicitus ex cõsequẽti a caritate
imperio caritatis elicit p se a virtute ire p zelum. et est
actus eius ꝓprius. odire aũt malum ꝓprij subiecti quod
magis ex cõsequẽti est a caritate q̃ odire malum. simpli
citer est ꝓprius actus virtutis penitẽtie. et elicit ab illa
imperio tamẽ caritatis. Unde dico ꝙ caritatis ẽ vt im
pantis. penitentie vt eliciẽtis. et ita si sit mot⁹ vtriusqꝫ
nõ sequitur ex hoc ꝙ caritas sit penitẽtia. Que eñ ex cõ
sequenti eliciũtur ex caritate imperio caritatis: eliciun
tur proprie ex aliqua alia. ¶ Ea que ꝓ alia parte indu
cuntur concedo rõne veritatis cõclusionis. non quia ibi
ꝓposito plenam habeant veritatẽ: qꝛ vtrum caritas pri
or sit penitẽtia vel ecõuerso: dubitatõem habet infra dis
cutiendam. ¶ Ad illud aũt quod obijcitur. ꝙ vniuscuius
qꝫ virtutis actus cõsequens est actus amoris non prece
dens actum ꝓprium virtutis. quia ad actum primũ i vir
tutibꝫ requirit ꝙ sequatur amor et delectatio. dicendũ
ꝙ duplex est amor. scꝫ ordinata voluntas boni erga ali
quem. ſm ꝙ dicit berñ. ꝙ amor est vehemẽs et bene or
dinata volũtas. et amorem sic sumptũ nõ pcedit semper
actus alius in virtutibꝫ. Est etiã amor cõplacentia que
dam. siue delectatio cõplacentie. et hmõi amor sequitur
ad ꝓprium et primũ actum in virtutibꝫ. et hanc delecta
tionem cõplacentie vocat philosoph⁹ gaudium cũ dicit.
et hoc ipo gaudet. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ ẽ fides.
dicendũ ꝙ gratia fidei est qua aĩa viuit quodãmodo
formaliter. similiter et gratia penitẽtie. sed sicut gratia
fidei inq̃tum ẽ fidei ẽ absolute gratiã faciens. et gratia
penitentie est gratia eadem pditam reparans. sic hec est ab
solute viuificans: illa vitam pditam reparans. Gratia aũt
fidei differẽter viuificat et gratia caritatis: qꝛ gratia fi
dei est viuificans dispositiue: gratia caritatis completi
ue. Unde caritas est vinculum pfectõnis. Col. iij. et hoc
quia est copula amãtis et amati. Unde quia caritas co
pulat aĩam cum ipo qui est vera vita: simpliciter et com
plete viuificat. formaliter dico. de hoc ĩfra habebit vbi
agetur de ordine penitẽtie. Ex hoc patet respõsio ad ali
ud quod sequit. ¶ Ad aliud dicendũ. ꝙ virtus que mo
uet actum dolendi siue penitẽdi eliciendo est penitentie.
hec aũt nõ facit spes sed solum impando.

Articulus quartus

Consequẽter querit an penitẽtia sit virt⁹ car
dinalis. Et videt ꝙ sic. iiij. sententiarum. xiiij. dis.
Penitẽtia est virtus vel gratia qua cõmissa
mala cum emendationis ꝓposito plangimus et odim⁹.
plangere cõmissa cũ ꝓposito emẽdatõis est iusticie: ergo
penitẽtia ẽ iusticia. ¶ Item sacrificate sacrificiũ iusticie.
glo. qđ iustius q̃ vt suis quisqꝫ peccatis potius q̃ alienis
irascat. seqꝫ puniẽs p penitentiã et satisfactõem deo offe
rat. ¶ Item. j. cor. xj. Si nosmetipos diiudicaremus nõ
vtiqꝫ iudicaremur. et loquit ibi de iudicio penitentiali.
qđ patꝫ ex glo. ibidẽ dicit. Si mẽtis nr̃e tribunal ascen
dẽtes accusãte cogitatõe ⁊ teste ꝯsciã nosmetipos diiudi
carem⁹ penitẽdo: ⁊ tiore tãq̃ carnifice nos torquẽte. ⁊ si
qdã aĩme ꝯtritẽtia sanguis ꝓflueret p lacrimas. nõ iudi
caremur. i. puniremur a deo. Ex his patꝫ ꝙ penitẽ ẽ iu
dicare. ſ iudiciũ oĩe iusticie ẽ: igit ꝛc. ¶ Itẽ ysid. tũc iu
diciũ quisqꝫ de se sumit: qñ p dignã pniam sua praua facta
cõdemnat. ¶ Item videtur ꝙ sit virtus patiẽtie vel ꝙ de
bet ad illã reduci. qñ aliquid debet ad aliud reduci: de
bet reduci ad illud cum cuius actu actus illius maxime
cõuenit. sed actus penitẽtie maxime cõuenit cũ actu pa
tientie vel est idem qđ ille. Dicit eñ ioh. os aureũ. Per
fecta penitẽtia cogit peccatorẽ oĩa libẽter sufferre. sed
oĩa libẽter sufferre siue volũtarie est actus patientie:
igitur idem est actus penitentie qđ actus patiẽtie. igitur

penitẽtia est idem qđ patiẽtia vel reducibilis ad illaȝ ¶ Item videt̃ ꝙ sit virtus tẽperantie vel ad illã reducibilis. Uirtus eĩ tẽperantie carnis lasciuias et ea q̃ sũt carni delectabilia reprimit. hoc aũt facit virtus penitentie. Un̄ ysid. ij. de trini. xij. c. Illa est pfecta cõpunctõis affectio. que omes a se carnaliũ desiderioꝝ affectus repellit. ¶ Item videt̃ ꝙ sit virtus prudẽtie vel ad illaȝ reducibilis. vj. luc. Beati qui nũc fletis. glo. Ecce prudẽtia qua attendit̃ q̃ misera hec terrena ꝛ q̃ beata celestia igitur lugere est virtutis prudẽtie. sed actus penitẽtie est lugere de peccatis suis. igit̃ penitẽtia est prudẽtia. ¶ Itẽ in ps̄. quare tristis es aĩa mea. spera ĩ deo qm̄ adhuc cõfitebor illi. glo. adhuc agem penitẽtiam de peccatis. et loquit̃ ibi ratio ad sensualitatẽ cõfortans eam vt pateat in glo. igitur rõnis est agere penitẽtiam de peccatis igit̃ cũ penitẽtia meritoria sit alicui⁹ virtutis site in rationali hoc aũt est virt⁹ prudentie. ergo ꝛc̄. ¶ Cõtra. penitentia est virtus. que tm̄ necessaria est penitentib⁹. sed virtutes cardinales necessarie sunt oĩbus: ergo penitentia nõ est virtus cardinalis. ¶ Respõsio. penitentia est virtus cardinalis cõtenta sub iusticia. Nota ergo ꝙ virtutũ quidam sunt actus generales. quidam speciales et ꝓprij. Generalis actus oĩm virtutũ et singularũ est discernere quid agendũ est et quid nõ. in oĩ materia tenere modũ siue mediũ. in oĩ ope opari difficilima. velle ordinatũ et debitũ. vn̄ in oĩ ope virtutis q̃tuor hec occurrũt. discretio agendi. tentio vel obseruatio medij voluntas ordinata in debitũ siue bonum. opatio difficilis. Isti ergo actus et si sint cõmũes oĩm: p appropriationeȝ singuli sunt singuloꝝ. Unde virtus in genere fm̄ cm̄ eos istos actus determinatur a pho. determinat̃ eĩ inspectrix medij. que tm̄ magis p appropriatõem est prudẽtie q̃ aliaꝝ. determiatur imediate cõsistens: qđ magis appropriat̃ fortitudini. determiatur eẽ voluntas ordinata in debitũ fm̄ ꝙ dicit phus. virtutes aut sunt volũtates aut non sine volũtate. ꝛ post additur de ordinatõe earũ cui⁹ ordo appropriat̃ iusticie. q2 igit̃ hmõi cõditões communes sunt oĩm virtutũ fm̄ has inq̃tum sunt cõditões nõ cõtracte: nõ dicende sunt diuerse virtutes neq̧ vna. Unde si ad virtutẽ penitẽtie requirit̃ aliquid qđ est prudentie tẽperantie et fortitudinis: nõ ꝓpter hoc dicenda ẽ hec vel illa virtus. ¶ Ex his patet responsio ad obiecta. Ad hoc qđ obijcit̃. ꝙ est virtus patiẽtie. q2 actus illius maxime cõuenit cũ actu patiẽtie. Dicendũ ꝙ actus patientie qui est oĩa libẽter sufferre. nõ est de primis actibus illius: sed potius assignat̃ effectus penitẽtie pfecte Unde dicit ioh. os aureum. pfecta penitẽtia cogit peccatorem oĩa libẽter sufferre. nõ aũt distinguũtur v̾tutes neq̧ appropriant̃ fm̄ effectus suos. ꝛ maxime fm̄ effect⁹ ipaꝝ inq̃tum pfecte sunt: sed potius fm̄ actus ꝓprios ꝛ pfecte elicitos. cui⁹ nõ est oĩa sufferre. ¶ Ad illđ quod obijcit̃. ꝙ penitentia virtus est tm̄ necessaria penitentibus ꝛc̄. patet responsio ex supradictis. scȝ vbi actum est quomodo peĩtentia est ĩ ꝑuulis. Preterea. ꝛ si nõ sit necessaria q̃tũ ad actum puniẽdi se ꝓ peccato facto in dei offensam: necesse est tm̄ q̃tum ad actum detestãdi peccatum simpliciter.

Membrum secundum

Consequẽter queritur quid sit penitentia ratione siue diffinitione. Et primo querit̃ de ratione distinctõis ipsarum diffinitõnũ siue notificatõnũ. Secũdo de veritate earundem.

Articulus primus

Circa primã ꝑtem notãde sunt rõnes siue diffinitiões penitẽtie. Que describit̃ sic ab amb. in sermo. xl. Ecce nũc tempus acceptabile ꝛc̄ Penitẽtia vera est dolor cordis et amaritudo aĩe ꝓ malis que quisq̧ cõmisit. ¶ Item aug. in ecclesiasticis dog. xxiiij. Penitẽtia vera est penitẽda nõ admittere ꝛ admissa deflere. Et idem dicit ambro. Penitẽtia est mala preterita plangere et plãgenda iterũ nõ cõmittere. ¶ Itẽ sup illud Math. iij. Penitẽtiam agite. glo. Penitẽtia ẽ correctio male mẽtis. ¶ Itẽ aug. li. de penitẽtia. Penitẽtia est quedã dolẽtia vindicta puniẽs in se qđ dolet cõmisisse ¶ Item. mag. sent. Penitẽtia ẽ virt⁹ vel gr̃a q̃ cõmissa mala cũ emẽdatõis ꝓposito plãgim⁹ et odim⁹ et plãgenda vlterius cõmittere nolum⁹. ¶ Itẽ aug. li. v. respõsionuȝ. Penitẽtia ẽ res optĩa ꝛ pfecta. q̃ omes defect⁹ reuocat ad pfectũ. ¶ Item dicit damas. Penitẽtia ẽ ab eo qđ est p̄ter naturã: ad id qđ ẽ fm̄ naturã reuersio. ¶ Circa h̄ vt solet opponit̃. Si vni⁹ vnũ ẽ eẽ: diffinitio aũt indicat esse: vnius nõ debet eẽ nisi vnica diffinitio. ¶ R̄nsio ad hoc. ꝙ penitẽtia fm̄ diuersam cõsideratõẽ ꝛ relatõẽ multiplex habet eẽ. et fm̄ h̄ mltiplici ter diffinit̃. Potest igr̃ ꝯsiderari penitẽtia dupl̄r. vel inq̃tũ cõsiderat̃ simpliciter hoc est vt non cõtrahit̃ ad aliqđ gen⁹ virtutis: vl' vt cõtrahit̃ ad aliquod. ꝓut cõtrahit̃ ad genus v̾tutis scȝ iusticiã: diffinit̃ sic. Penitẽtia ẽ quedã dolẽtis vindicta. puniens in se quod dolet cõmisisse. Inq̃tum considerat̃ vt nõ cõtracta: potest compari ad suũ genus et sic diffinitur. Penitẽtia ẽ v̾tus vel gr̃a q̃ cõmissa mala cũ emẽdatõnis ꝓposito plangim⁹ et odimus. hec eĩ diffinitõ datur p gen⁹ ꝛ differẽtias. Uel pt̃ compari ad fineȝ. h̄ ẽ duplex finis scȝ ad quẽ et a q̃. fm̄ compatõẽ ad finẽ ad quẽ diffinitur sic. Penitẽtia ẽ res optĩa et pfecta. que oĩes defectus reuocat ad pfectũ. Scd̄m compatõeȝ ad finẽ a quo dat̃ illa. Penitẽtia ẽ penitẽda ñ admittere ꝛ admissa deflere. q2 nõ admittere penitẽda ẽ cauere a pc̃to. Ul' pt̃ compari ad subiectũ et hoc dupliciter. Uel ꝓut ẽ eliciens ex illo act⁹ siue motus cõgruos: et sic dat̃ ista. Penitẽtia est dolor cordis et amaritudo aĩe ꝓ malis que quisq̧ cõmisit. Uel ꝓut est reparans illud vel reuelans a defectu siue malo in qđ cecidit p culpã: et sic datur illa. Penitẽtia ẽ correctio male mẽtis. hec aũt diffinitio differt ab illa. Penitẽtia est res optima et pfecta que oĩs defectus reuocat ad pfectũ in hoc: ꝙ hec tangit subiectũ qđ est pficiendũ: illa simpliciter tãgit illam pfectionem Uel pt̃ compari ad peccatũ cui⁹ opat̃ deletõem. ꝛ sic datur ista. Penitẽtia ẽ ab eo qđ est p̄ter naturã. ad illđ qđ est fm̄ naturam reuersio. Hec aũt diffinitõ exprimit penitentiam cuius opatio est quodãmodo opposita operationi pc̃ti. pc̃m eĩ ẽ auersio a bono ad malum. siue ab eo qđ est fm̄ naturam ad id qđ est p̄ter naturam. et hec est reuersio ab eo quod ẽ p̄ter naturam ad id qđ est fm̄ naturam. Uel pt̃ dici ꝙ hec notificatio penitẽtia est res optĩa ꝛc̄. data ẽ fm̄ eẽ cõpletissimũ ꝛ pfectissimũ penitẽtie. Alie date sunt fm̄ ꝑticulares relatões. hoc aũt accidit multipliciter. vel inq̃tũ notificat̃ vt ẽ relata ad gen⁹ siue simpliciter vt illa. Penitentia est virtus ꝛc̄. Uel vt relata ad gen⁹ cõtractũ vt illa. Penitẽtia est quedã dolẽtis ꝛc̄. vel vt est relata ad finẽ vel ad subiectũ vt prius.

Articulus secundus

Consequẽter querit̃ de veritate ipaꝝ diffinitionum. Et primo de hac. Penitẽtia ẽ res optĩma ꝛc̄. Secũdo de hac. Penitẽtia ẽ vera cordis cõtritõ ꝛc̄. Tercĩo de hac pnĩa vera ẽ penitenda ꝛc̄. Quarto de hac. Penitẽtia ẽ virtus vl' gr̃a ꝛc̄. Quito de hac. Penitẽtia est correctio ꝛc̄. Sexto de hac. Penitentia ẽ quedam dolẽtis ꝛc̄.

Queritur ergo primo .§. j.

q̃re dr̃ res optĩa. q2 illđ dr̃ optimũ. qđ pfecti⁹ ordiat ad summũ bonum. hoc aũt facit caritas: igitur in genere virtutum est optima. h̄ qđ p superhabũdantiã dicit vni soli ꝯuenit. igit̃ ꝛc̄. ¶ Itẽ quare nõ dicit̃ res pfectissima sicut dicitur optima ꝛ pfecta. ¶ Respõsio ad pmũ. sic dicit̃ bonũ simpliciter et bonum in genere. similit̃ optimũ

in genere ⁊ optimũ simpliciter. Optimũ simpliciter dici
tur summũ bonũ. Optimũ in genere distinguitur ſm q̄ ge
nera ipa distinguunt. Unde in unoquoq; genere illud di
citur optimũ qd in illo genere ꝑinquius opatur ad fi
nē in illo genere. vnde bonũ ⁊ malũ ſm quādam acceptiõ
nē dicuntur esse genera. nõ in genere. s. quia bonũ in q̄li
bet dr̄ qd bene disponit siue opatur ad finē in illo genere
Unde bonus in genere equoꝝ dicit: qui portat insiden
tes: ⁊ optimus qui optime. In genere domoꝝ bona dr̄ q̄
bene ꝓtegit ab imbribus ⁊ caumatibus ⁊ ceteris exterio
ribus nociuis: ⁊ optima que optime. Opera aũt moꝝ
quasi duobus generibus cõprehēduntur. que sunt decli
natio mali: ⁊ opatio boni. penes que ꝯsistit iusticia gene
ralis. Dicitur igit optimũ in genere declinatõnis quod
optime declinat. In genere opatõnis qd optima opatur
Dicitur ḡ penitentia res optima: ſm q̄ optimũ dicit qd
optime declinat malum. s. in statu post lapsum. Caritas
optima ſm q̄ optimũ dicit qd optime opatur bonũ. Et
igitur dicitur. pnīa res optima. hoc ē quia in statu post
lapsum optime declinat malũ. Eius eñ opatiões quas
elicit ꝓprie sunt ad hoc. ¶ Ad aliud dicēdum. q̄ rõe alia dicit
optima: ⁊ alia pfecta. Optima dicitur inq̄tum ordinat
ad optimũ. tollēdo impedimenta siue declinādo mala. p
fecta dr̄ inq̄tum pficit habentē. i. subiectũ. s. aiaꝫ. Unde
⁊ si optime ordinat ad bonũ declinando impedimenta: nõ
tamē perfectissime ornat subiectũ siue pficit. imo caritas
et alie virtutes theologice que ꝓprie ornāt ⁊ pficiũt ymā
ginem dei in anima: nõ dicitur pfectissima. ¶ Queritur
de hoc quod dicitur. q̄ omnes defectus reuocat ad perfe
ctũ. quia hoc nõ videtur verum. heb. vj. dicit. Impossibi
le est eos qui semel illuminati sunt et gustauerũt donum
celeste. ⁊ pticipes facti sunt spiritussancti. gustauerũt ni
hilominus bonũ dei verbũ virtutes quoq; seculi futuri.
et ꝓlapsi sunt: rursus renouari ad pniam. sed si non pñt
rursus renouari: igitur nec repari ad primā pfectõnem.
¶ Item hugo. Nemo in spe correctõnis peccare debꝫ. q2
quod semel amittitur amplius nõ recupatur. igitur peni
tētia nõ reuocat omnes defectus ad pfectum. ¶ Itē pec
cato mortali spoliant gratuita ⁊ debilitātur naturalia
igitur inest quidaꝫ defectus aīe lapse ex defectu spoliatõ
nis gratuitoꝝ: ⁊ alius ex debilitate naturalium: sꝫ peni
tentia nõ repat defectus ex debilitate naturalium: ḡ non
omnes ⁊c̄. Probatio medie. Inter omnia sacramenta ma
xime efficacie ē sacramentum baptismi. cuius signum est
si baptizatus statim moreretur accepto sacramento: sta
tim euolaret: sed baptismus nõ tollit defectus illos qui
sunt sequele originalis: igitur multofortius vt videt nec
penitētia tollet defectus qui sunt sequele peccati actual.
igitur cum dr̄ q̄ penitentia reuocat ⁊c̄. aut hoc intellig
tur de penitentia virtute que opando repat aiam et reuo
cat defectus illius: aut hoc intelligitur de penitētia inq̄
tum est gratia. que infusa rõe cõnexionis virtutum reuo
cat defectus gratuitos. i. virtutuꝫ quas anima amisit p
lapsum in culpam. nõ videtur q̄ ꝓpter hoc dicitur reuo
care ⁊c̄. quia illa infusa reuocant. quia hoc omni virtu
ti cõsimiliter posset attribui. Unde nõ eēt hoc essentiale
virtuti penitentie. ¶ Preterea. multo essentialius cõueniret
hec reuocatio caritati. qua omnes alie virtutes formate
⁊ ordinate sunt. igit videtur q̄ hoc dicitur. quia opando
hmõi defectus reuocat. sed ꝯstat q̄ in multis remanet ĩ
habilitas ad bonũ et ꝓnitas ad pctm̄ ex diuturna ꝯsue
tudine peccati vsq; ad morteꝫ. ⁊ etiam si diutius viueret
adhuc remaneret. ḡ relinquit q̄ hoc nõ est essentiale peni
tentie. ¶ Item vnaqueq; virtus tollit defectum qui orit
in peccante ex sibi ꝯtrario. ergo repatio siue ablatio defe
ctuũ nõ debet virtuti penitentie attribui: sicut nec genera
litas virtutis. ¶ Item in naturaliter sano illa que exer
cendo suas opationes ꝯseruant in sanitate: illa eadeꝫ la
psum in morbum curant ⁊ a morbo releuant. A simili vi
detur q̄ in sanitate spirituali. illa que ꝯseruant animaꝫ
in sanitate spirituali illam lapsam in infirmitatem spi
ritualem curant et a morbo releuant. Sed virtutes alie
a penitentia ꝯseruant animam in sanitate spirituali: igr
et ille eedem repant post lapsum in infirmitatem. ¶ Iteꝫ
quãdo miles in ꝯflictu incurrit vulnus. si pugnat ꝓ dño
suo ⁊ causa domini sui agitur. cicatrix orta in vulnere sp
est sibi in laudem et gloriam. sed si sit ꝓditor et stat in cõ
flictu ꝯtra dominuꝫ suũ: si vulnus incurrat: cicatrix reli
cta ex vulnere est illi in ignominiam ⁊ vituperiũ. igit vt
videt a simili in bello spirituali. q̄ sicut martires habe
bant indicia ppetua belli initi ꝓ dño suo in laudē ⁊ glo
riam: similiter peccatores incurrentes vulnus in ꝯflictu
cõtra dominũ habebunt quedam signa in ignominiã eo
rum et vituperium imppetuum. ḡ nõ omnes defectus re
uocant p penitentiam. ¶ Item hiero. in epl'a quadam ad
custochium virginē. Audenter loquar. cuꝫ omnia possit
deus: suscitare non potest virginem post ruinam: ḡ nul
la penitentia reuocatur iste defectus. ¶ Cõtrarium hui⁹
auctoritatis habetur ab eodem. s. hiero. super osee. ij. di
cit eñ ibi. Uide quid sit inter dei ꝯiunctiõem ⁊ hominuꝫ
homo cũ vxorem acceperit. de virgine mulierē facit. id ē
nõ virgineꝫ. deus etiã meretribus copulatus eas mutat
in virgines. ¶ Responsio. q̄ descriptio illa. penitētia re
uocat omnes defectus ad pfectum. intelligitur de penitē
tia pfecta sufficiēter cõtinuata. non eñ quecũq; reuocat
omnes defectus ad perfectũ. sed illa que sufficiēter conti
nuata et reatum soluit afflictione sufficienti: ⁊ vires re
parat virtutũ exercitio. Unde nõ est illa descriptio peni
tentie cuiuscũq;: sed illius que vera est et ꝯtinuata suffici
enter. de qua ð peni. di. iij. Penitentia vera ad baptismi
puritatem ꝯfitentem conatur ducere. recte eñ penitens
quicquid sordis post purificatõnem ꝯtraxerit: oportꝫ vt
abluat saltem lacrimis mentis. Nota q̄ dicit penitētia
vera. nõ penitentia simpliciter. veritas aũt est in diuisio
eē ab eo quod est. Unde vera penitentia dicit que suffici
enter cõtinuata in esse pfecto ꝯsumat. que dicit vera ꝯtra
vanam. Vana aũt est que ante finem siue ꝯsumatõnem
desinit. Unde aug. in li. soliloquioꝝ ð pe. di. iij. Inanis
est penitentia quam sequēs coinquinat culpa. nihil pro
sunt lamenta si iterantur peccata. ꝯsiste ergo in ꝯfessione
esto in penitentia fortiter cõfirmatus: vitam bonã quaꝫ
cepisti tenere nõ deseras. hec aug. Que aũt sit hmõi peni
tentia habet ab aug. de lapsu mũdi. xxiiij. sermone. Qui
egerit veram penitentiam ⁊ solutus fuerit a ligamēto q̄
erat ꝯstrictus et a corpore xp̄i sepatus. et bene post peni
tētiam vixerit: quõ et viuere ante penitentiam debuit p⁹
recõciliatõem quãdocũq; defunctus fuerit: ad deũ vadit
in requiē vadit. Nota q̄ dicit solut⁹ a ligamẽto quo erat
ꝯstrict⁹ ⁊ a corpe xp̄i sepatus. quo notatur q̄ loquit ð pe
nitētia q̄ penitēs soluit a vinculo culpe ⁊ reat⁹. notat ei
ipm̄ solui a cl'pa p h̄ q̄ dr̄ solut⁹ a ligamẽto q̄ erat a corpe
xp̄i sepatus. solui a reatu insinuat p h̄ q̄ dr̄ solut⁹ a li
gamēto q̄ erat astrict⁹. Preterea dicit et bene post peniten
tiã vixerit ⁊c̄. q̄ notat exercitiũ i opibus virtutũ. vñ hec pe
nitētia vera ē ⁊ pfecta: ⁊ oēs defectus reuocat ad pfectũ.
Ut defacili posset ad obiecta rñderi si diceret q̄ hec q̄ di
co optima et pfecta cadũt ex pte pdicati. ⁊ relatio siue i
plicatio ē determinatio subiecti sub hoc sensu. Pnīa ve
ra q̄ oēs defectus reuocat ad pfectum: ē res optima ⁊ pfe
cta. ¶ Ad illud igit qd obijcitur ð illo verbo. heb. vj. Im
possibile ē eos qui semel illuminati sunt ⁊c̄. Dicēdum q̄
apl's intelligit de renouatõe q̄ fit p baptismũ. vñ nõ ne
gat penitētes posse purgari p pniam: sꝫ iterũ posse reno
uari p baptismũ. Un̄ glo. ibidē. negat hic apl'us iteratõ
nē baptismi: sꝫ nõ excludit pniam: ⁊ ē sensus. Impossibi
le ē eos mortuos ad pniam q̄ h̄ acceperũt semel rursus re
nouari. i. rebaptizari. i. vt rebaptizemur per pniam. hec
glo. ¶ Ad hoc qd dicit hugo. quod semel amittitur am
plius nõ recupatur. dicēdum q̄ hugo. nõ intēdit dicē q̄ illd
qd amittit nõ recupat ideꝫ simpliciter. sed aliud recupat
ꝓ eo. sicut ex sequẽtibus patꝫ. Preterea intellect⁹ hugo
nis est q̄ nõ recupatur illud quod acquisitũ eēt si stetissꝫ

Unde vult dicē ꝙ maioris eēt meriti si stetisset: ⁊ vtrūq3 adeptus fuisset. dicit ei sic. quod semel amittit amplius nō recupat ipm. quia quicquid adiectu3 postea fuerit, ꝓ pticipatōe pditi: non ē ipm sed aliud, ꝓ ipo. et plus vtiq3 eēt si vtrūq3 eēt simul. hec hugo. ¶ Ad illud qđ obijcitur. ꝙ nō repat defectus ex enumeratōne naturaliū sicut nec baptisma quod ē maioris efficacie. dōm ꝙ non quelibet penitētia reuocat omnes defectus ⁊c. sed vt tactū ē que ē cōtinuata sufficienter: et reatum soluit. et naturalia diuturno exercitio ⁊ labore virtutum repat. Unde tali penitentia repantur naturalia. ¶ Ad hoc quod queritur. vtrū dicitur reuocare omnes defectus ad pfectum ingtum est virtus opans. aut ingtum ē gratia infusa ⁊c. Dicendū ꝙ ingtum ē virtus opans. cōtinuatio eñ sui in opando istā reuocatōem opatur. Uel dōm ꝙ ingtum est gratia infusa: repat defectum spoliatōnis gratuitoꝝ. ingtū virtus sufficienter opans: repat defectus vulneratōis naturalium. ¶ Ad illud igitur qđ obijcit ꝙ in multis manet inhabilitas ad opa bonoꝝ ⁊ pnitas ad malū etiam vsq3 ad mortem: ⁊ diutius maneret si diutius viuerēt. Dicendū ꝙ isti defectus in casu tali remanēt. quia nō sufficienter cōtinuatū ē exercitiū penitentie. quia penitens decedit ante ꝯsumatā reuocatōem. vt aūt tactum ē hec ē ratō penitētie sufficienter cōtinuate ⁊ ꝯsumate. ¶ Ad aliđ qđ obijcitur. ꝙ vnaqueq3 virtus repat tollēdo defectum qui oritur ex vicio sibi cōtrario. Dicēdum ꝙ sicut tactū ē supra. cū penitentia sunt omnes alie virtutes mouētes ad fines suos in penitētia. vnaqueq3 eñ virtus libertatē habet mouendi actus suos ad finem suū assequēdum in penitentia. Uerūtamē et si sic moueāt. tñ magis ascribēda ē reuocatio ista penitentie q̄ alij vel alijs virtutibus. quia magis ꝓprie ē intentionis penitentie repare et reuocare defectus ad pfectum q̄ aliarū virtutū. quia aliarū intētio est pficere. penitētie defectus repare ⁊ lapsum restituere et morbū curare. ⁊ hmōi alia facere que sonāt in reuocatōem defectuū. Unde penitētia medicina dī. Unde Jsido. de trini. Penitētia ē medicamētum vulneris. Et Cass. de aīa. xj. c. tūc felicior cū fleuerit. tūc celsior cū se ꝓstrauerit: ⁊ lacrimis repat qđ gaudendo pdiderat. hec Cass. Uñ ꝓprie ē ipius penitētie curare ⁊ repare ⁊ hmōi vt dictū ē. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ in sano corpaliter illa que ꝯseruāt in sanitate repant lapsum et curāt. Dicēdum ꝙ nō est simile de morbo corpali et spirituali. quia morbus spiritualis potius mors ē q̄ morbus. Unde sic in morte corpali destitute sunt virtutes naturales omnino: sic ē in morbo spirituali ꝙ virtutes gratuite omnino destruunt et pimūtur. Unde neq3 hinc neq3 illinc opant ad repatōem. Preterea. si morbus anime qui est peccatū debet morbo corpali compari: compabitur morbo letali qui nullo mō curatur naturalibus virtutibus quibꝰ cōseruabatur sanitas. quia q̄nq3 vehementer ē natura destituta: ita ꝙ omnino succūbit quātum ē de se violentia cōtrarij. sicut quādo morbus ē letalis. nisi iuuetur ⁊ roboretur aliquo modo beneficio medicine: nūq̄ poterit expellere morbu3. vñ plus requiritur ad repatōem sanitatis q̄ ad cōseruatōem. similiter ē in repatōe spūali. ꝓpter quod necessaria ē penitētia: que vices gerit medicine vt tactū ē. ¶ Ad id quod obijcitur. ꝙ miles incurrēs vulnꝰ in bello cōtra dñm suum ex quo oritur cicatrix ⁊c. Dicēdū ꝙ hic nō est sic. ⁊ hoc ē ex habundantia diuine bonitatis: qua etiā ipa mala electis suis cedunt in bonu3. Ro. viij. diligētibꝰ deū oīa coopant i bonū his qui s̄m ꝓpositum ⁊c. Preterea. ex plenitudine bonitatis eius ē ꝙ totū hominē sanat. et q̄tu3 ad defectus corpis et aīe. Aug. li. de peni. Laudatus ē dñs: qm̄ eiecto demone locutus ē mutus Luce. xj. nūq̄ aliquē sanauit quē oīno nō liberauit. totū hoiem sanauit i sabbato Joh. vij. quia ⁊ corpus ab infirmitate et aīam a cōtagione. hec aug. dñs igit ex supabundāti bonitate ⁊ vulnꝰ curat: ⁊ cicatricē vulneris nō relinquit. ¶ Ad hoc qđ obijcitur ꝙ penitētia nō reparatur defectus quem incurrunt virgines ex amissione virginitatis. quia dñs non pōt hmōi defectū repare. Dicēdū ꝙ repatio ꝑ pniam ē spūalium defectuu3 nō corporaliū. vñ in amissione virginitatis duplicē incurrunt amittētes defectū. s. corruptōis aīe et carnis. illius que ē aīe fit repatio ꝑ pniam: illius aūt que carnis ē nequaq̄. ¶ Ad illud qđ dicit hiero. Cum omnia possit deus: virginē suscitare nō pōt. Respōdet hugo dicēs sic. hieronimus sup hunc locū virgo isrl̄ cecidit. nō adijciet vltra vt resurgat Amos. v. quedā verba ambigua exposuit. Audi quia cū deus omnia possit. de corrupta non pōt facere incorruptam: tamē si de corruptōe carnis intelligit hoc stultū ē sic sentire. ꝙ homo carnē suam viciare possit: deus sanare nō possit. Si de corruptōe cordis intelligitur et hoc similiter stultum ē dicere. ꝙ homo peccare possit: ⁊ deus iustificare nō possit. ⁊ tantū iustificare quātū ille peccare. Si aūt idcirco illud nō posse dī deꝰ. quia factū est. et quod factum est non factum esse non potest. quia quod verum est: falsum esse non potest: et idcirco non pōt. quia cōtra veritatem nō pōt. Quia si cōtra veritatē posset: cōtra seipm posset qui veritas ē. Pondus habꝫ h̄ dictum magis q̄ si diceretur đ alio quolibet quod factū ē: et iā nō factu3 esse nō potest. hec hugo. Et autem dicit hiero. s. ꝙ deus nō pōt virginē suscitare. hoc nō dixit quia lapsum virgineū nō potest repare: sed quia nō potest facere quin fuerit corrupta. pōt tamē facere ꝙ modo corrupta nō sit. quia integritatē aīe et corporis repare pōt. qđ aūt p̄teritū ē nō pōt facere nō fuisse p̄teritū. quia cum sit veritas: veritati cōtraire nō potest. ¶ Si adhuc obijceretur. ꝙ nūq̄ penitentia repat defectū que3 incurrit peccator ex interruptōe tpis amissi per pcm̄. Peccator eñ s̄m hiero. nō habebit stolam quā habebat innocens ex hoc ꝙ ꝯtinuauit vitā suā semꝑ in bono. dicit eñ in glo. sup illud amos. v. nō adijciet vt rsurgat. semel oberrās ⁊ si reportet humeris pij pastoris: nō habet eandē gl̄iam cū illo qui nūq̄ oberrauit. Ille eñ pōt rn̄dere ꝓ qualibet particula tpis. qđ nō potest peccator. Dicēdum ꝙ repare defectus pōt aliquis dupliciter. videlicet restituendo illud quod amissum ē in eodem s̄m speciem: vl̄ recōpensando omnino ꝑ aliud. verbigratia. iste habebat quādam castitatem innatam quā amisit frequētia peccati carnis. ⁊ factꝰ ē quasi incōtinēs. hāc castitatē ꝯtingit repare ꝑ pfectā ⁊ diuturnā penitentiā. Itē gl̄ia3 testimonij ꝯsciencie sue amisit ex lapsu in peccatum. et etiā si peniteat: damnabitur in remuneratione gl̄ie ꝑpetue ex casu isto. quia non glorabitur ex hoc ꝙ nō offendit suum creatore3. neq3 ex hoc ꝙ sine interruptōe adhesit creatori suo. vt p3 ex verbis hiero. Si tñ ꝯuersus ad deum vehemētissime doleat de offensa dei. ⁊ seipsum puniat pena acerbissima: ⁊ multum humiliet se. et in his ⁊ in alijs opibꝰ penitētie vita3 pfectam agat. et q̄tum ad statum vite ⁊ etiam statū gl̄ie quātum amisit ex lapsu ab innocētia: exercitio i. pdictis poterit recupare. Uñ sic pfecta penitētia recupat in latitudine quod pditum fuit in longitudine. ⁊ sic vera penitētia defectus omnes reducit ad pfectū. vel recōpensatōe in simili vel dissimili.

Consequenter que §. ij.

ritur de diffinitōe ambrosij. Penitentia vera ē dolor cordis et amaritudo anime ꝓ malis que quilibet commisit. Queritur de hac diffinitōne et videtur ꝙ dolor nō sit essentialis penitētie sic. Dama. diffinit sic. Penitentia est ab eo quod est preter naturam: ad id quod est s̄m naturā reuersio. hic nihil tangitur de dolore: nihilominus iste dicatur eē penitētie. ḡ dolor non est eēntiale penitentie. ¶ Item aug. xiiij. li. de ciui. dei. x v. c. distinguit duplice3 dolorem. s. carnis et mentis. Dicit eñ dolor mentis tñ ē offensio anime. dolor ex carne ē quedam ab eius passiōe dissensio. sicut anime dolor qui tristicia nūcupat est dissensio ab his rebus que nobis nolētibus acciderūt. hec aug. Sed penitentia nec ē dolor carnis nec mentis. ꝙ nō carnis patet: quia dolor ille ē dissensio a passionibꝰ car-

nis siue grauaminibus. sed penitētia illis consentit et ꝺ
illis gaudet. Nec est dolor mentis. quia il e est tristicie q̄
est dissensio ab his que nobis nolentibus acciderūt. Sz
si aliquis dolor requiritur in penitentia: ille est dolor de
peccatis cōmissis. sed illa nō acciderunt nobis nolenti-
bus. quia vt dicit aug. peccatum est ita voluntarium. ꝙ
si nō est voluntarium: nō est peccatum: igitur nō ē dolor
mentis. ¶ Item si penitētia ē ēentialiter dolor et non car-
nis: ergo mentis. sed vt dicit aug. Dolor mentis vel anime
tristicia ē. quare igitur nō diffinitur penitentia ꝑ tristici-
am. vt diceretur: penitentia ē tristicia cordis. ¶ Itē qua-
tuor sunt affectōnes. spes. gaudium. timor et dolor. sz si-
cut spes est de bono futuro: gaudium de bono pñti sic ti-
mor de malo futuro: dolor de pñti. Sed si penitentia ē do-
lor: igitur aut ē de malo pñti. pene aut culpe. Nō de ma-
lo pene pñti: quia de illo potius debet eē gaudium. ſm il-
lud aug. doleat et dolore gaudeat. Nec de pñti malo cul-
pe: quia nō est pñs. quia cum penitentia virtute nō ē cul-
pa pñs: virtus enī simul cum culpa esse nō potest. ¶ Itē
ſm aug. Penitentia ē vindicta quedā quia vindicatur i-
iuria dei. vñ ē opus iusticie. sed opera virtutis ad hoc ꝙ
sunt accepta deo: debent cū gaudio fieri. heb. xiij. vt cum
gaudio hoc faciant ⁊ nō gementes. hoc eī nō expedit no-
bis. igitur cū gaudio debet eē penitentia nō igitur cū do-
lore. ¶ Preterea. cum tres sunt partes penitentie. s. ꝯtri-
tio. ꝯfessio. satisfactio. si ꝯuenienter in rōe penitentie po-
nitur dolor qui est cōtritio siue cōtritōis: debet poni ali-
quid quod est cōfessio siue cōfessionis. similiter quod est
satisfactio siue satisfactōnis. vel quare nō? ¶ Item mor-
bus sanandus est ꝑ cōtrarium. sed quedam peccata sunt
quibus annexa est tristicia. nec sine tristicia fieri possunt
sicut inuidia. accidia. igitur ad curatōem taliū nō requi-
ritur dolor sed potius gaudium. igitur dolor nō ē eēnti-
alis penitentie. cum penitentia sit medicina qua curat̄
generaliter omne peccatum. ¶ Item in peccato sunt tria
delectatio. turpitudo. quia deformatō ymaginis dei. dā-
nū: quia amissio gratuitorum ⁊ vulneratio naturalium.
cōtra pmū in penitentia ē tristicia que ponitur in diffi-
nitōne penitentie. quare similiter non ponitur aliquid i
diffinitōne quod rñdet deformatōni vt verecūdia vł ali-
ud hmōi. et aliud quod respōdet damno vt reparatio vł vo-
luntas reparandi siue aliud hmōi. ¶ Item aug. doleat ⁊ de
dolore gaudeat. ⁊ nō sit satis ꝙ doleat: sed ex fide doleat
⁊c. sed quod ē motus vnius virtutis siue actus: nō ē mo-
tus siue actus alterius. igitur si dolere est actus fidei vt
patet ex verbo aug. dicētis sed ex fide doleat: igitur non
ē actus siue motus penitentie. ¶ Item ps. dixi cōfitebor
Quod aug. exponens ait. Magna pietas dei vt ad solā
ꝓmissionem peccata dimiserit. ergo cum ad solam ꝓmissio-
nē dimittit peccata: nō requiritur dolor. igit̄ nō ē eēntia-
lis penitentie. ¶ Itē peccata inferunt vulnera anime ſm
ꝙ dicitur luce. x. homo quidā descēdebat ab hierlm i hie-
richo et incidit i latrones. qui etiā despo. e. et pla. impo.
ab. se. re. glo. vulnera inferunt. i. peccata. hec vulnera nō
pñt nō sentiri nisi vulneratus mortuus sit. vnde grā fa-
cit hec vulnera sentiri et sanitatem querere. hoc habetur
in quadam glo. Math. iij. sup illud. Facite dignos fru-
ctus penitentie que ē: discretio ē in penitentia. que timo-
rē dei et metum ante oculos ponit: recolens antique tur-
pitudinis. sic dolor cordis in fletus erumpit: quia sine do-
lore nulla sunt vulnera. si vitalia membrorum nō fuerūt
circū mortua: gratia est que sentit: sentiens querit sani-
tatē. hec glo. Gratia igitur facit ꝙ sentiant̄ vulnera. i.
gratia inducit dolorem. igitur gratia prius ē q̄ sit dolor
ille sicut causa effectu. Ponatur igitur ꝙ tunc decederet
penitens. s. in gratia anteq̄ doleret. cōstat ꝙ saluaretur.
exquo decederet cum gratia et sine dolore: igitur dolor nō
est necessarius penitentie. ¶ Item quare dicitur dolor et
amaritudo: cum idē significatur ꝑ vnum quod ꝑ alterū.
¶ Responsio ad hoc. ꝙ dolor est necessarius penitenti ⁊
ēentialis penitentie. Unde de peni. di. iij. Aug. vbi dolor

finit̄: deficit penitentia. Itē ps. In cubilibus vr̄is cōpū-
gimini. glo. vt seipam anima penitens cōpungat: ne in
dei iudicio damnata torqueatur. hec glo. Ex his patet.
ꝙ sine dolore nō est penitentia. exquo anima punienda ē
dolore: ne in dei iudicio damnata torqueatur. Et de pe.
di. v. dolendum ē et dolore purgandum. Ex his patet ꝙ
nō est penitentia sine dolore. ¶ Ad hoc igitur quod obici-
tur ꝙ penitentia ē reuersio ab eo qđ est ꝑter naturā ad
id quod ē ſm naturam. In hac aūt diffinitione nihil po-
nitur quod dolorem exprimit ⁊c. dicēdum ꝙ hec rō nō di-
cit esse penitentie: nisi inq̄tum habet oppositōem cū pec-
cato q̄tum ad generales cōditōnes peccati. q̄ sunt auer-
sio et cōuersio. vnde nō descendit ad ea que specialius tā-
gunt esse penitentie. Unde nō dicit quicquid est de eē pe-
nitentie simpliciter: sed q̄tum ad esse hmōi. Posset tamē
dici. ꝙ aliquo mō in hac rōne insinuatur ꝙ dolor conco-
mitatur penitētiam. quia in hac rōne dicitur. ꝙ peniten-
tia est reuersio ab eo quod est ꝑter naturam. illud quod
hic dicitur eē ꝑter naturam nō ē aliud q̄ libido siue ni-
mia delectatio in bono cōmutabili. ad hanc aūt reuersio-
nē ad hmōi cōmutabile ꝯsequēter se habet dolor. Nō enī
pōt esse recessus a summo delectabili siue delectanti sine
dolore. vñ et in hac rōne quodammodo datur intelligi
dolorem necessario cōcomitari penitentiam. ¶ Ad illud
qđ obijcitur. ꝙ neq̄ ē dolor carnis neq̄ dolor mentis vt
videtur ꝑ aug. Dicēdum ꝙ reuera ē dolor mētis siue aīe
quia est ex his rebus que accidunt nobis nolentibus. li-
cet enī peccatum in ꝑpetratōne sua sit voluntarium: ni-
hilominus existente penitētia nō ē voluntarium. Unde
cum penitemus de peccatis dolemus. ⁊ dolor ille ē de re-
bus que accidunt nobis nolentibus. i. de his que volu-
mus nō accidisse que in ꝑpetratōe erāt voluntaria. ¶ Ad
id quod queritur. quare potius dicitur penitētia dolor
q̄ tristicia: exquo pnīa est dolor anime. qui ꝓprie ē tristi-
cia vt dicit aūg. Rñsio. ꝙ licz dolor carnis nō ē aliud vt
dicit aug. q̄ offensio anime: nihilominus dolor cōmunit-
ter nominat dissensionē que ē ex aliquo quod refugit et
aspnat̄ aīa. Uñ aug. dolor aīe qui tristicia nūcupat̄ ē dis-
sensio ab his rebus que nobis nolētibus acciderunt. eā
cōmuniorē habebat nominatōem dolor q̄ tristicia. dr̄ eī
dolor carnis ⁊ dolor mētis. nō aūt dicit̄ tristicia carnis
sz mentis solum. Quia igitur dolor penitētie debz respō-
dere delectatōi peccati. delectatio aūt peccati ⁊ ē carnis
⁊ ē anie: ꝯueniētius dicitur pnīa dolor q̄ diceretur tristi-
cia. ¶ Ad hoc quod obijcit̄. ꝙ dolor ē de malo pñti sz pec-
catū nō est pñs ⁊c. Dicēdum ꝙ duplex est pñtia mali
culpe. s. ꝑ existentiam in affectu: ⁊ ꝑ recordationem siue
aspectum in intellectu. Unde ⁊ si nō sit pñs malum cul-
pe ꝑ eēntiam in affectu: ē tamen pñs ꝑ aspectum in intel-
lectu: ⁊ talis pñtia sufficit ad dolorē. ¶ Si obijciatur cō-
tra hoc. ꝙ eadē ratōne possz dici ꝙ dolor ē de malo futu-
ro. qm̄ malū futurū ē pñs ipi aspectui intellectus. quia
nullus timet aliquid nisi illud aliquo mō sit in cōsidera-
tōe siue cogitatōe. Dicēdum ꝙ nō ē simile. quia illud de
quo ē certitudo expientie: certiori mō ē in cognitiua q̄ il-
lud de quo ē certitudo opinionis siue ꝓsumptōnis. ꝑteri-
toꝝ enī que circa nos facta sunt habem⁹ certitudinē ex-
ꝑimenti: futurorum habemus certitudinē estimationis
siue ꝓsumptōis. ⁊ ꝓpter hoc licet mala futura sint presen-
tia in aspectu intellectus sicut mala ꝑterita: presentia tñ
hmōi futurorum nō est ita efficax ad ꝓuocatōez doloris
sicut pñtia preteritorum. Et ad eius explanatōem valet
exemplum aug. a quo habetur. ꝙ valde differēter ⁊ certi-
us cogitat quis hoīem quem vidit: q̄ leonem quem non
vidit. quia hominē cogitat vere ⁊ ꝑ speciē eius que pñs
ē anime illius: sz leonē nō nisi fingendo. Similiter mul-
to certius est in intellectu pñtia mali preteriti de quo est
dolor: q̄ mali futuri de quo ē timor. ¶ Ad aliud qđ obij-
citur ꝙ pñia est vindicta quedam ⁊ ita ē spēs iusticie. c⁹
opa semꝑ exerceri habent cum gaudio. Dicēdum ꝙ i pe-
nitētia dolor ⁊ gaudium nō respiciunt idem: nec habent

idē obiectū. dolor eñ respicit ipa peccata: gaudiū opera
quib⁹ punit penitēs in vindictā peccati siue offense dei.
vel ipm dolorē quo afficit p pctis śm q dicit aug. doleat
et de dolore gaudeat. ¶ Ad hoc quod obijcit q qua rōne
in diffinitōe penitētie ponit differētia vna que ꝓprie ꝯue
nit ꝯtritōi: debet poni ⁊c. Dicēdum q hoc nō oportet. qꝛ
ꝯtritio ē essentialior penitētie virtuti q̄ ꝯfessio vel satisfa
ctio. Cōtritio eñ essentialiter loquēdo. dicit quasi totam
virtutē penitētie. qꝛ ꝯtritio dicit dolorē informatum gr̄a
vñ dicit virtutē penitētie inq̄tum ipa delet culpa ⁊ solui
tur reatus. culpa eñ delet gr̄a: reat⁹ soluitur dolore. In
q̄tum ipo informatus punitur peccās in vindictā offen
se dei. soluitur dico in pte: et tātus posset eē ⁊ tam intē⁹:
q omnino solueret reatū. ¶ Ad hoc qđ obijcit. q morb⁹
sanādus ē p contrarium. sed quedam sunt peccata quib⁹
annexa ē tristicia nec sine tristicia fiunt. dicūt quidā q
illud nō est generale q p cōtrariū fit curatio. Aliquādo
eñ morbus sanatur p simile śm q dicitur dolor ē medi
cina doloris. vñ ⁊ peccata que nō dolore ꝑpetrant: dolore
pñt curari. Aliter tñ dicūt quidā. q nullū peccatū ꝑpe
tratur sine delectatōe. eo eñ q omne peccatū voluntari
um: in ꝑpetratōne peccati ē adimpletō voluntatis q̄tum
ad hoc. In tali aūt adimpletōe ē quedā ꝯiunctō ꝯuenientis
cū ꝯuenienti. nō tñ simpliciter: ß inq̄tum ē ꝯiunctio voli
ti cū volente. Unde sicut i penitētie opa maxime difficul
tatis delectabilia sunt quia volita: sic tristabilia in pctō
delectant quia sunt volita: ⁊ desiderio volūtatis ꝑpetra
ta. ¶ Sed adhuc videt minus sufficiēter dictū. quia cum
omne peccatū sit volitū. aliquid ē motiuū volētis ex pte
pcti qđ ē delectabile voluntati. vñ illud ē volitū. ꝓpter ß
mihi videtur dōm. q cū tristatur inuidus de bono alte
rius: tristicia illa ē delectabilis ipi voluntati. nō tñ sim
pliciter: sꝫ habita ꝯpatōe ad causam que ē appetitus sin
gularis in bono. quia eñ inuidus appetit esse singularis
in bono: inuidet. i. tristatur de bono alterius. Et ad hoc
manifestandū pōt notari exemplū aug. đ relatōe mortis
didonis. vt si quis audiēs narratōem didonis doleret. si
quis narratōem illā a se subtraheret similiter doleret. vñ
sequit q delectat audiendo illud. Vñ aug. j. de ꝯfes. Si
ꝓhiberer legere didonē: extinguerē dolorē. quia nō lege
rē quō dolerē. dolere aūt đ dolore sublato nō pōt quis: ni
si ꝑntia doloris eēt sibi delectabilis. Aliud exemplū ē ad
hoc incōsolabiliter dolenti de damno aliquo vt de morte
amici vel alio damno. nihil ē ita delectabile sicut dolere.
neq̄ ita śm voluntatē illius. ex quo patet q dolor siue tri
sticia ē delectabilis tristāti. non tñ dico q ipa passio śm
se est delectabilis: sꝫ relata ad aliud. vñ dolor de damno
maximo ē delectabilis: et śm voluntatem dolentis ꝓpter
amorē nimiū rei in qua damnificatus est dolens. similiť
dico q tristicia passio de bono alterius. ñ ē delectabilis
śm se: sꝫ ex relatōe ad causam. i. eo q appetit eē singlaris
in bono: delectabilis ē tristicia de bono alterius. ¶ Ad il
lud qđ obijcit. q nihil respōdet i diffinitōe penitētie de
formitati vel damno. vñ nō aliquid debet respōdere dele
ctatōi. vel si sic: quare sic? Dicēdū q libidinosa delecta
tio qua quis delectatur in creatura sup creatorem: ē sub
stātia peccati. macula siue deformitas ⁊ damnū: sunt ef
fectus peccati. ⁊ ꝓpter hoc in penitētia que ē respondens
peccato quadā cōtrarietate: debet aliquid eē qđ delecta
tōni rñdeat. nō aūt requirit q aliquid rñdeat illis que
sunt effectus vel sequele peccati cuiusmodi sunt deformi
tas et damnū. ¶ Ad aliud qđ obijcit. q dolor ē ex fide ⁊c.
Dicēdū q ē ex fide impante et hoc ꝓut ē affectio vel mo
tus et a penitētia eliciēte. ꝓut aūt ē essentialiter ipa penitē
tia: nō ē ex fide neq̄ ex penitētia: sꝫ a deo p infusionem.
Verūtamē vtroq̄ mō ē a deo. vt a primo efficiēte. Unde
aug. de fide ad petrū. Firmissime tene et nō dubites. ne
minē hic posse bonā penitētiā agē. nisi quē de⁹ illumina
uerit et gratuita miseratōe ꝯuerterit. Apls ei dicit. Ne
forte det illis deus pniam ad cognoscēdam veritatē: et
resipiscāt a laqueis dyaboli. ¶ Ad illđ qđ dicit aug. sup
illud. Dixi cōfitebor. quia magna dei pietas ē q ad solā
ꝓmissionē peccata dimittit. Dicēdū q loquit de ꝓmissi
one ꝯfitēdi cū ꝯtritōne in actu. et intelligit de ꝓmissione
cordis vñ ibidē votū p opatōe iudicat. Et ibidē śm aliā
litterā ꝓnūciabo. glo. ꝓnūciare nō ē ore: sed corde. Sed
quō hoc intelligit p̄existēte ꝯtritōe in actu: cū in ꝯtritōe
dimittit culpa? Respōsio. quādo peccat offendit deū ⁊
ecclīam. In cōtritōe recōciliat deo. in cōfessione ecclesie
vtraq̄ tñ ē offensa dei quia offensa sponse ē offensa spon
si. Quod igit dr̄ q deus peccata dimittit ad ꝓmissionē
siue ad votū ꝯfessionis: intelligitur q̄tum ad culpam in
q̄tum offenderat ecclīam. Vñ qñ ꝯtritōem sequitur vo
tum ꝯfitendi: q̄tum ad deum remittit offensa dei et cō
misso in ecclīa. ¶ Ad aliud qđ obijcitur. q gratia ē cau
sa sensus vulnerū et ita p̄cedit. Vñ si ꝯtingeret aliquem
decedere obtenta gratia: saluaretur sine dolore. Dicēdū
q si gratia p̄cedat prioritate nature: nō tñ prioritate tē
poris. Q tpe p̄cedit videt sic. Gratia infundit in instan
ti: dolor nō erit in eē nisi in tpe. igitur gr̄a tpe p̄cedit dolo
rē. quia inter instās infusionis gr̄e et tpūs doloris neces
se ē eē tpūs. ß si quis decederet in tpe qđ p̄cedit dolorem:
obtenta gratia saluaretur vt supra. Respōsio sine p̄iudi
cio. q in penitente mediāte gratia gratisdata: elicit libe
rū arbitriū motū doloris de peccato. quo de ꝯgruo mere
tur gr̄am gratūfacientē. Vñ adueniente gr̄a gratumfaci
ente: attritio fit ꝯtritio śm opinionē hoc ponentiū. Et ß
videtur ex glo. illa discretio ē ⁊c. Unde dico q i peniten
tia p̄cedit gr̄a gratisdata qua aliquis sentit vulnera pec
catorum. Quod videt ibi. discretō ē in penitentia que ti
morē dei ⁊c. et subsequit gratia gratūfaciēs qua sentiēs
dolorē querit medicū. Quod videtur ibi. Gratia ē q sen
tit: sentiēs querit medicū. ⁊ ita nūq̄ gr̄a gratūfaciēs p̄ce
dit tpe dolorē penitētie. i. nolle peccare. ¶ Ad hoc quod
queritur. quare in rōe supradicta ponitur dolor et amari
tudo: cū idem sint. Respōsio. q sicut penitētia dicit gr̄a
inq̄tum aīam gratificat: virtus inq̄tum mouet ad opa
similiter requiritur duplex dolor siue dolor dupliciter se
habens. s. vt ē affectio anime: et vt excitat ad opus. ⁊ hoc
notatur p hoc q dr̄. dolor cordis et amaritudo aīe. Cor
eñ est primū organoꝝ. Unde per cor significatur anima
vt est operatiua siue motiua. Anima dicitur inq̄tū ani
mat. i. viuificat corpus. Notatur igitur duplex dolor ha
bendus in ratōne. vt. s. est afficiens aīam p cōmissis: et
ille debet esse maximus. propter quod dicitur amaritu
do. et vt est excitatus ad opandum. id est ad vindictā of
fense. vel saltem ad declinandum penitenda. ⁊ ille dr̄ do
lor simpliciter qui dicitur esse cordis.

Consequenter que .§. iij.

ritur de diffinitione aug. de ecclesiasticis dogmatib⁹. Et
queritur primo de prima parte diffinitionis. Secundo
de secunda. diffinitio autē est hec. Penitentia vera est pe
nitenda nō admittere: et admissa deflere. ¶ Cōtra hanc
diffinitōnem obijcitur sic. aut hec diffinitio ꝯuenit peni
tētie virtuti. aut penitentie sacramento. Non penitentie
virtuti: quod patet. quia hec ē differentia inter gratiam
sacramentalem et virtutem siue gratiam in virtutibus.
q virtus siue gratia in virtutibus ꝓprie attenditur in ef
ficacia opandi et expediēdi habentem opando ad finem
suum. Unde aug. iiij. de ciui. dei. Virtus ē ars bene recte
q̄ operandi. Gratia in sacramentis attenditur in effica
cia curandi. Unde sacramenta dicuntur vasa medicina
lia. ⁊ maxime penitentia medicina dicitur sicut dic̄ Ysi
do. Sed isti actus qui sunt penitenda nō admittere ad
missa deflere: ꝓprie sunt actus medicinales. quia alter
sc̄ȝ primus est medicie p̄seruatiue: reliquus medicine cu
ratiue. igitur non sunt actus penitentie virtutis nec pe
nitentie sacramenti. Quod sic patet. partes penitentie
sacramenti sunt. cōtritio. cōfessio. satisfactio. sed aut sūt
ptes integrales. aut ptes subiectiue. Si integrales. sed
quod cōuenit parti integrali alicuius totius: nō ꝯuenit

Si toti. sed diffinitio ꝯuenit cõtritõni. quia illa cõtritio
nõ est vera que deflenda siue penitenda admittit ꝛc̃. Vñ
aug. in li. solilo quiorum. vulnus veteratum tardius sanat̃
frequenter peccans et lugens veniam vix meretur. Nihil
ꝓsunt lamenta si iterantur peccata. de pe. di. iij. Vera er
go cõtritio est penitenda nõ admittere et admissa defle
re. Si aũt sunt ptes subiectiue. sed diffinitio que toti cõ
uenit et ptibus subiectiuis. et qua rõe vni pti: et alijs. sꝫ
hec diffinitio nõ cõuenit ꝯfessioni nec satisfactõni: et ita
vt videtur nec penitentie. ¶ Preterea. q̃ꝫ iusti peniten
tes recidiuant et iusti sm veritatẽ. sed penitẽtes iusti sm
veritatem verã agunt penitentiã: sed recidiuãtes admit
tunt penitenda: igitur vera penitẽtia nõ excludit admit
tere penitenda: igitur hec diffinitio nulla est. ¶ Itẽ sm
rõem p̃dictam videtur ꝙ nullus qui est peccaturus mor
taliter in futuro sit in vera penitentia: qḋ falsum ẽ. quia
omnis talis admittit penitenda. ¶ Item penitentia ẽ tm̃
de malis p̃teritis. igitur nullũ habet respectum ad futu
rum. igitur nõ debet diffiniri ꝑ aliquod futurum. solum
em̃ in diffinitõne alicuius habꝫ poni quod eẽntialiter re
spicit illud. igitur nõ debet dici penitentia est penitenda
nõ admittere. ¶ Item penitentia punitõem respicit. Vñ
dicitur. penitentia ẽ quedam dolentis vindicta puniens
in se ꝛc̃. sed punitio sequitur culpam siue delictum: igit̃
penitentia refertur ad culpam p̃cedentem et nõ futuram
¶ Item super illud ps. Cogitabo ꝓ peccato meo ibi glo.
Duo modi sunt ꝑfecte penitentie. cõfessio et emendatio.
que fit ꝑ fletus et elemosinã. Ecce ꝙ hic tanguntur mo
di qui requiruntur ad penitentiam ꝑfectam. nihil autẽ
tangitur quod respicit peccatũ futurũ. ¶ Itẽ Isido. li. de
trini. Ille penitentiaꝫ digne agit. qui reatum suum legi
time plangit. cõdemnendo. s. ac deflendo que gessit. tãto
deplorando ꝓfundius: quãto extitit in peccato ꝓcliuius
Hic nihil tangitur quod futurum respicit. ¶ Item si pe
nitentiã respicit malum futurũ. actus eẽntialis peniten
tie ẽ timere: timor eĩ ẽ mali futuri. ¶ Rñsio. vt ex verbis
descriptõis posite patet: hec descriptio vere penitẽtie as
signatur. vera aũt penitẽna dicitur efficax ꝛ fructuosa.
scꝫ que finalis ẽ. et dicitur vera penitentia cõtra venam
Illa aũt dicitur vana que per peccatum sequens euacu
atur. De qua aug. li. solilo. Inanis ẽ penitentia quaꝫ se
quens culpa coinquinat. Item greg. in moral. Incassũ
quippe bonum agitur. si ante terminuꝫ vite deseratur. qr
et frustra velociter currit: qui anteq̃ ad metã veniat de
ficit. Si aũt obiciat̃ de diffinitõe ambro. que ẽ. Penitẽ
tia ẽ p̃terita mala plangere et plangenda non admittere
que est eadem cum predicta. et assignatur respectu futu
ri cauendi. Nec tamen hec diffinitio assignatur. penitẽ
tie vere sed penitentie simpliciter. quia non dicitur vera
penitentia ꝛc̃. sed penitentia simpliciter. Dicẽduꝫ ꝙ hec
diffinitio aug. exprimit quod intelligenduꝫ est in diffini
tõe ambro. Unde et si nõ exprimatur ibi: tamen intelli
gẽdum est. Unde sicut in canone scripture et maxime in
doctrina euangelica qḋ vnus euangelista dicit diminute
alius dicit ꝑfectius et expressius. et hoc est ex dispensati
one summe sapientie et instinctu: similiter ẽ de sacris or
thodoxis. quod vnus diminutius dicit: alius dicit perfe
ctius et expressius. Unde in talibus adherendum est sen
tentie ꝑfectiori. Aliter dicunt quidam. ꝙ hec ratio ꝯue
nit omni penitentie et fructuose scꝫ finali et non finali.
ponentes hmõi intellectum descriptõnis pretacte et con
similium. Penitentia est penitenda non admittere ꝛ ad
missa deflere. ꝙ nullum retineatur admissum de quo sit
penitendum. Similiter et alia. Penitentia est preterita
mala plangere: et plangenda iterum nõ cõmittere. id est
penitentia est ita plangere preterita ꝙ nullum cõmissuꝫ
retineatur: de quo sit plangenduꝫ. sed quia hec expositio
nõ vsquaqꝫ dicit sententiam descriptionis. expresse em̃
em̃ notatur in illis aliquid quod ad futurum dicit̃. me
lior mihi videtur prior intellect⁹. ¶ Ad hoc igitur quod
primo queritur. vtrum sit diffinitio penitentie sacramẽ
ti aut virtutis. Dicẽdum ꝙ vtriusqꝫ: differenter tamen.
quia q̃tum ad primaꝫ ptem que ẽ penitenda non admit
tere: est ꝓprie penitentie virtutis. quia virtus est proprie
subiectum suum tueri a viciorum impugnatione: ne im
pediatur progressus eius ad finem. Unde virtus dicitur
quasi vi tuens. Q̃tum ad secundaꝫ ptem que est admis
sa deflere ꝓprie cõuenit penitentie sacramẽto. Sacramẽ
tum em̃ hoc ipõ ꝙ ẽ curatiuũ ꝓprie respicit meritum pre
teritum. vtraqꝫ tamen pars vtriqꝫ cõuenit. sed hec huic
ꝓprius: illa illi. ¶ Si obiciatur ꝙ diffinitio cõmunicat
ratõni ꝓprij. ꝓprium autem vni soli cõuenit. Unde diffi
nitio vnius non cõuenit alij. Dicẽduꝫ ꝙ diuersitatis so
lum in ratione cõuenientibus in essentia bene ꝯuenit ea
dem ratio differenter appropriata siue ad appropriandu.
ꝛ dico hoc de ratõne eo modo quo ratio dicitur notifica
tio qualiscũqꝫ. Unde quia gratia sacramenti penitentie
et gratia virtutis penitentie eadem est per essentiam. sed
sacramenti est vt est curatiua siue sanatiua: virtutis vt ẽ
opatiua et ordinatiua ad finem. eadem notificatio eidẽ
sic diuersitate potest ꝯuenire. Ad hoc igitur quod obici
tur. ꝙ isti actus qui sunt penitenda non admittere ꝛ ad
missa deflere sunt ꝓprie actus gratie in sacramẽto. quia
alter est medicine curatiue et reliquus preseruatiue. Di
cendum ꝙ curare et p̃seruare q̃uis q̃tum ad modũ ꝛ ꝓ
prietatem dicendi habent dici actus penitentie sacramẽ
ti. nihilominus q̃tum ad veritatem rei sunt actus peni
tentie virtutis. Unde sicut est in infirmitate corporali.
ꝙ quandoqꝫ curatur beneficio medicine quandoqꝫ opa
tione virtutum naturalium. et eodem modo est de preser
uatione sanitatis. Similiter dicendum est de infirmita
te spirituali. ꝙ quandoqꝫ curatur et preseruatur benefi
cio medicine: quandoqꝫ est operatione virtutis. sed quia
in spiritualibus idem est medicina et virtus. scꝫ gratia ĩ
sacramento et gratia in virtute. idem facit q̃tuꝫ ad cura
tõnem et cõseruatõnem penitentia virtus quod peniten
tia sacramentum appropiatur. tamen curatio gratie sa
cramenti et ordinatio ad bonum gratie virtuti. Vñ gra
tie virtutis est preseruare et proprius q̃ gratie sacramẽ
ti. virtus em̃ diligit se et aspernatur contrarium vt vult
boetius. Inq̃tum autem aspernatur contrarium est sui
conseruatiua. Item vt dictum est virtutis est ordinare
subiectum in bonum. Unde augusti. de anima et spiritu
Uirtus est habitus mentis bene disposite. Ad hoc aut̃
ꝙ sit ordinatum subiectum virtutis: requiritur ꝙ inor
dinationes illius ad ordinatõneꝫ reducantur. hec redu
ctio duo requirit. scilicet punitõnem offensarum. et con
gruentiam punitionis. Sed delectationem inordinatã
voluntatis non contingit congruentius punire q̃ dolore
ordinato eiusdem. Dolor autem ordinatus est quãdo ex
ercetur in vindictam delectatõnis inordinate vnde offen
sus est deus. non est igitur inconueniẽs ꝙ hoc ꝙ dicitur
admissa deflere. quo exprimitur dolor voluntatis vel li
berum arbitrium inordinate delectanti in actu peccati
quo vindicatur offensa dei: sit actus virtutis penitentie.
¶ Ad id quod obicitur ꝙ non videtur ꝙ hec ratio cõue
niat penitentie sacramento. Dicendum ꝙ in omogeneis
siue in rebus eiusdem nature: idem est pars subiecta et
integralis. quelibet enim pars aeris est aer: et sic aer to
tum vniuersale est ad quamlibet eius partem. ex quo de
qualibet predicatur. Pena autem omogeneum quid est
quelibet enim pars pene pena est. contritioni igitur po
test conuenire diffinitio penitentie: cum sit pars eius sub
iecta. ¶ Sciendum etiam ꝙ duplex est penitentia meri
torum. scilicet contritio interior et exterior. Interior do
principalis est. Est enim principium et causa penitentia
rum exteriorum. Diffinitio ergo penitentie dicit contri
tionem conuenienter. quia est eius pars principalis. et
non solum ẽ pars principalis: imo virtualit̃ ẽ tota pnia
Penitẽtia em̃ cordis que ꝯtritio ẽ exercẽs se in ore ꝯfes

sio fit in ope satisfactio. Vñ ꝓprie sunt signa cōtritōnis.
Vñ decretalis de penitētia fit itaqꝫ ꝯfessio ad offensionē
nō ad acquisitōem venie. Itē aug. li. de penitētia. Sicut
comes penitētie dolor ē: ita lacrime testes doloris. ⁊ simi
liter intellige de planctu in ore et satisfactōne in ope que
sunt testes doloris et ꝯtritōis in corde. quia igitur ꝯtritō
ē quicquid virtualiē rei ē in penitētia. alia ab duo signa
ꝯtritōis sunt: igitur diffinitio cōtritōis ē diffinitio peni
tētie. nec debet aliis duob ꝯuenire. ¶ Ad illud qd obqci
tur. ꝙ penitentes ſm veritatē patiunē recidiuū qn̄qꝫ. et
ita admittūt plangenda. Dicēdum ꝙ descriptio assigna
ta ē penitētie fructuose siue finalis. Vel pōt aliter dici.
nō admittere penitēda nō excluditur simpliciter: sed co
existentia eius. nec intelligitur tm̄ de admissione in effe
ctu: sed et in ꝓposito siue voluntate. i. neqꝫ actu admittat
nec actu admittere velit: vt sit sensus. Penitentia vera ē
penitenda nō admittere. i. qui habet veram penitentiaꝫ
ē in ꝓposito siue voluntate nō admittēdi penitēda. neqꝫ i
actu ea admittit. Unde duo opposita in descriptōe. s. nō
admittere penitēda et penitēda deflere ad idem temp9 ha
bent referri. vt. s. in illo tpe in quo penitet. i. deflet cōmis
sa: nō admittat penitēda. i. neqꝫ actu admittat neqꝫ actu
admittere velit. quia si defleret admissa ⁊ admittēt actu
penitenda: nō eēt penitētia. Unde greg. ī pastorali. Qui
admissa plangunt nec tn̄ deserūt ꝯsiderare: sollicite sciāt
quia flendo se inaniter mundāt qui viuendo nequiter se
inquinant. cū idcirco se lacrimis lauāt vt mundi ad sor
des redeant. Preterea. si haberet voluntatē admittendi
penitenda nō eēt vere penitens. Vñ nō sufficit nō admit
tere actu: sed nec voluntate. Vñ aug. et ē de peni. dis. ij.
Tandiu gaudeat et speret de gratia: q̄diu sustentatur a
penitentia. Dicit eñ dñs. Uade et amplius noli pecca
re Ioh. viij. Nō dicit nō pecces: sed nec voluntas peccā
di in te oriatur. hec aug. Sic igiē intelligēda ē descriptio
posita. vt. s. tpe quo peccata defleat: neqꝫ actu neqꝫ volun
tate deflenda siue penitenda admittat. Et hoc videē ex
pressius dicere Isido. de trini. sic. Ille vere penitentiam
agit. qui nec penitere ꝑterita negligit: nec adhuc penitē
da ꝯmittit. nō dicit simpliciter nec penitenda cōmitit: s
nec adhuc. i. qn̄ penitet de ꝑterito. et hoc patet ꝑ hoc qd
subditur ab eodē qui dicit. Qui dolacrimas indefinen
ter fundit et tn̄ peccare nō desinit. hic lamentū habet et
mundatōem nō habet. ¶ Ex hoc patet respōsio ad aliud
qd obqcitur. ꝙ ſm veritatē descriptōis nullus penitens
ē peccaturus mortaliter. Hoc aūt verꝫ ē si ꝙ dr̄ ñ admit
tere penitēda: omne tp̄us respiceret. si eñ oporteret nū
q̄ admittere penitēda ad hoc ꝙ vera eēt penitentia: nūq̄
vere eēt aliquis penitēs si vnq̄ admitteret penitēda: sed
verbo ꝑdicto solū negaē admissio penitēdoꝝ et q̄tum ad
actum et voluntatē dū veram habet ꝗs penitentiā. ¶ Ad
illud quod obqcitur ꝙ penitentia habꝫ respectū ad ꝑte
rita ⁊c. dōm ꝙ ē penitētia virtus et sacramentū. illa aē ē
que ē sacramentū primo respicit ad ꝑteritū inq̄tū hm̄oi
inq̄tum aūt satisfactoria cū hoc ꝙ respicit peccatū ꝑteri
tū deflendo illud: habet detestari ꝑpetuo omne gen9 pcti.
Unde penitētie sacramēti inq̄tum ē satisfactoria nō solū
ē cōmissa deflere sed cōmittēda ꝑpetuo detestari. Inq̄tū
aē penitētia virtus ē. quia eius ē tueri subiectū ab impe
dimētis que impediūt expeditōem eius i. finē: respicit fu
tura. ¶ Ad aliud quod obqcē. ꝙ penitētie ē ꝓprie punire
sed punire ē q̄tum ad peccatū ꝑteritū ⁊c. Dicēduꝫ ꝙ pe
nitentie nō ē tm̄ punire ꝓut punire dicit penā infligere:
sꝫ ꝓut dicit penā infligere satisfactoriā ꝓ offensa dei. Sa
tisfactoria aūt eē nō pōt nisi exerceatur cum ꝑpetua dete
statione peccati. i. cū voluntate ꝑpetue detestatōnis. aliē
nō ē accepta deo. ¶ Ad illud quod obqcitur de glo. super
illud. Cogitabo ꝓ peccato meo que est. duo sunt modi ꝑ
fecte penitētie. ꝯfessio et emēdatio. sed ꝯfessio et emēdatō
solū respiciūt peccatū ꝑteritū. dōm ꝙ glo. illa loquiē de
penitētia sacramēto ꝓut ē satisfactio ecctie. quia inq̄tuꝫ
talis nō requiritur nisi ꝯfessio et satisfactio. Cōtritio ei

ē qua ꝓprie fit recōciliatō dei. cū qua requiritur volūtas
ꝑpetue detestatōis. aliter eñ nō eēt ꝯtritio. Alie aūt par
tes sunt pn̄ie quib fit recōciliatio deo: alie ecctie. ¶ Ad
illud Isido. Ille digne agit penitētiaꝫ ⁊c. Responsio ꝙ
illud dicię legitime factū. qd ſm legē dictātē illud factū
ē. Sed cū diciē satisfactōeꝫ legitimā duo dico. satisfactō
nē ⁊ legitimā. legitima aē dr̄ illa que ſm legē humane di
scretōnis ⁊ diuine ordinatōnis exercēda ē. talis aē diciē
illa que semper durat q̄tum ad dolorē de ꝑterito. quia eñ
nō pōt sciri ab homine quāta requiritur satisfactio: sem
per exercēda est. maxime q̄tum ad exercitium fletus siue
doloris. Vñ Isido. de trini. xij. c. Euis ꝑ pn̄iam ꝓpicia
tio peccatoꝝ sit. sine metu tn̄ hō esse nō debet. quia pn̄ie
satisfactio diuino tm̄ pensatur iudicio nō humano. ꝓin
de quia miseratō dei occulta ē: sine intermissione flere ne
cesse ē. Rōe igiē q̄ legitima: semꝑ debet eē. rōe qua satis
factio: requiriē ꝙ exerceatur cū detestatōne peccati. Pre
terea. nō omnis penitentia ē satisfactoria nisi sit accepta
deo. qd eē nō potest: nisi detestetur generaliter omne pec
catū et nullū admittat. ¶ Ad vltimū quod obqcitur. ꝙ si
pn̄ia respicit peccatū futurū: tunc timere erit actus eēn
tialis penitētie. Dicēdum ꝙ hoc nō valet. quia pn̄ia re
spicit malum futurū: nō principaliter vt timēdum: sꝫ vt
nō admittēdum. Vñ nō admittere penitēdum ꝑ se ē peni
tētie virtutis vt ex dictis patet. duo eñ sunt actus pn̄ie.
dolere de ꝑterito: nō admittere futurū. bene tn̄ necessari
us ē timor ad tollendā negligentiaꝫ ⁊ excitatōem diligē
tie. quia ecc̄s. vij. Qui timet deū nihil negligit. ¶ Con
sequenter queritur de alia pte diffinitōis. s. hac. ⁊ admis
sa deflere. Et dico admissa deflere nō dicit fletum exteri
orē. quia hic fletus nō ē in potestate nr̄a. Preterea nō vi
deē dicere motū affectōnis vehemētis. quia hoc similiē
nō ē in potestate nostra. Sed dicit nolle fecisse: dicit illud
quod ē liberi arbitrij. ¶ Sꝫ tunc obqciē sic. Si nolle feci
sse ē meritoriū: ē actus virtutis. sed omnis actus virtutis
elicitur cum pleno consensu ⁊ deliberatione. sed omnis
di[illegible] et cum deliberatione [illegible] velle [illegible]
illud siue vult quod possibile est. igitur omnis actus
virtutis debet esse respectu eius quod possibile ē: sꝫ nul
lum factum ꝑteritum ē possibile nō fuisse imo impossibi
le: igitur nullius virtutis actus ē nolle fuisse quod fuit.
vel nō fecisse quod fecit. quia hoc impossibile ē. ¶ Prete
rea vt dicit hugo. Deus nō potest facere ꝙ illud nō sit fa
ctum qd factum ē: dicit eñ sic. Quod factum ē nō fuisse
non posse dicitur deus: quia factum ē. ⁊ quod factum ē:
nō factum esse nō potest. quia quod verū ē: falsum eē nō
potest. ⁊ idcirco nō potest. quia si cōtra veritatem posset
cōtra se posset qui veritas ē: sed deus nō vult quod non
potest. quia inordinata tunc eēt eius voluntas: sꝫ pn̄ia ē
reparatiua ymaginis dei in anima ⁊ effectiua cōformita
tis anime ad deum. nihil igitur debet esse in pn̄ia nisi ꝙ
facit animā ꝯformē deo. sed nolle illud quod deus nō po
test velle nec vult: efficit animā deformē deo ⁊ elongat a
cōformitate cū deo. igitur nolle nō fuisse quod fuit: non
debet eē actus pn̄ie. ¶ Respōsio. ad hoc dicunt quidam
ꝙ hec nō est cōcedenda nec vera. Uolo me nō peccasse: s
hec ē ꝯcedēda: vellem me non peccasse. volo eñ dicit vo
luntatē absolutā: vellē cū cōditione. Unde sensus ē. Vel
lem me nō peccasse vel si possibile eēt vellem hoc. Sꝫ vi
detur mihi aliter dōm. s. ꝙ sicut hec ē vera doleo de hoc
ꝙ peccaui: similiter et hec. Uolo me non peccasse. Non
peccasse ē volitum a me simpliciter. Unde dōm ꝙ ē volū
tas respectu futuri ⁊ hoc eēndi vl̄ faciēdi. inq̄tum autē
ē voluntas talis si sit discreta nō est impossibilis sꝫ possi
bilis ē. ⁊ voluntas respectu ꝑteriti: ⁊ inq̄tum talis bene
potest cū discretōe eē impossibilis. Unde discrete vult pe
nitens se nō peccasse quod tamē ē impossibile. Si quera
tur quare hoc? Dicēdum ꝙ talium impossibilitas non ē
ratōne substantie actus: sed rōe qua cadunt sub cōditōe
temporis. hoc ē quia preterita sunt. Unde rōe substantie
actus possibilia sunt. et potestate. cōsequente voluntaꝫ

per ductam in actum. Unde quia fuit facultatis nostre ꝙ fieret vel ꝙ nō fieret discrete possum⁹ velle vel nō velle taliter vel nō fuisse. q2 igit̄ ratōne actuū bmōi nō habitorum facte vel nō fuisse: q2 igit̄ ratōne actuū bmōi nō habito respectu ad temp⁹ facultatis nostre nō possum⁹ talia velle vel nō velle ⁊ discrete. s̄ impossibilia respectu futuri. quia ratōne impossibilitatis que est illoꝝ s̄m se nullo modo cadunt sub ptāte nostra nō potest illoꝝ esse voluntas discreta ⁊ deliberata. ¶ Ad hoc qd̄ obiicit̄. ꝙ p penitentiā efficitur anima ꝯformis deo p repatōnē imaginis vnde nō debet aliquis actus eē penitētie in quo nō sit ꝯformis volūtati dei. Dicendū ꝙ habere volūtatē nō ꝯformē diuine voluntati in volito. nō efficit animā difformē deo sed magis conformē q̄nq3. sicut est de volūtate boni filij qui non ꝯformat se volūtati dei: qui vult ꝙ moriat̄ pater eius: quod ipe nō vult. Sed habere volūtatē non ꝯformē volūtati dei in obediētia volēdi: facit animā difformē deo. vnde q̄n non vult qd̄ deus vult eū velle. nō igitur nō ꝯformare volūtatē suā volūtati dei in volito efficit difformitatē respectu dei: sed non ꝯformare in obedientia volendi facit. Sed cum quis vult se nō peccasse habet volūtatē obedientem deo volenti illum velle hoc. vnde regulat volūtatē suā iuxta volūtatē dei: quod facit repatōnē imaginis.

Consequēter queri .§.iiij.

tur de illa diffinitione. Penitētia est virtus vel gratia ⁊c. Et primo querit̄ de sufficiētia eoꝝ que posita sunt in diffinitione. Secundo de compatōne. Circa primū sic. Penitētia est virt⁹ vel gratia qua ꝯmissa mala cum emendatōnis ꝓposito plangim⁹ ⁊ odim⁹: ⁊ vlterius plangenda ꝯmittere nolumus. Hic assignant̄ tres actus penitentie. duo respectu preterite scz dolere ⁊ ꝓponere emendare: ⁊ vnus respectu future scz nolle vlterius ꝯmittere. Querit̄ igitur d̄ hoc ꝙ dico ꝓpositum emendatōnis. quia ex alijs diffinitōnibus scz Augu. ⁊ Ambro. videt̄ ꝙ supfluat. in quibus nō exprimūtur nisi duo actus. scz doloris respectu p̄teriti ⁊ volūtatis vel nō ꝯmissionis respectu futuri. ¶ Item Ambro. penitētia est dolor cordis ⁊ amaritudo anime ꝓ peccatis. q̄ quisq3 ꝯmisit. ecce ꝙ in hac ratōne nō fit mentō de actu emēdationis. neq3 de volūtate respectu futuri. quare vt videt̄ illa supfluūt ex quo hec ratō est penitētie vere. ¶ Itē quare dicit plangim⁹ ⁊ odim⁹. nōne sufficeret dicere plangim⁹ vt ex alijs diffinitōnibus patet. vnde alterū videt̄ supfluere: scz ꝙ dicitur odim⁹. ¶ R̄nsio. ꝙ tres diffinitōes hic tacte scz penitētia est dolor cordis ⁊c. Penitētia est penitēda nō admittere ⁊c. Penitētia est virt⁹ vel gratia ⁊c. differunt sic. Prima vocatur penitētia vt est recōciliatiua deo. Secūda vt est recōciliatiua deo ⁊ fructuosa penitenti: eodē mō quo finalis penitētia dicit̄ fructuosa penitēti. ⁊ hoc dico s̄m intellectū illius diffinitōnis supius habitū. Tercia vt est recōciliatiua deo ⁊ fructuosa penitēti ⁊ recōciliatiua eccl'ie. Recōciliatō eīn facienda eccl'ie notat̄ ibi cū emēdatōnis ꝓposito ⁊c. ⁊ ꝓpter hoc nec vna est diminuta nec alia superflua: quia s̄m aliū ⁊ aliū modū sumpta penitētia illis notificatur. vel pōt aliter dici. ꝙ tres sunt act⁹ penitentie. scz dolere de peccato p̄terito siue ꝯmisso. cauere a futuro: emēdare ꝯmissū. Prima dicit eē penitētie q̄tū ad primū actū scd̄a q̄tū ad duos scz dolere de p̄terito ⁊ cauere a futuro. tercia q̄tū ad tres. ⁊ ita scd̄a addit supra primam: tercia supra duas p̄cedētes. ¶ Ad hoc qd̄ querit̄. quare dicitur plangim⁹ ⁊ odim⁹. Dicendū ꝙ sic notat̄ dolor penitentie ⁊ radix doloris. dolor p hoc ꝙ dicit̄ plangim⁹: radix p hoc ꝙ dicit̄ odim⁹. Ex odio eī peccati ꝯmissi ꝓuenit dolor de peccato. ¶ Consequēter querit̄ de compatōne actuū in notificatōne positoꝝ sic. In hac notificatōne notant̄ duo act⁹ respectu culpe p̄terite. scz dolere de ꝯmisso: ⁊ velle emēdare ꝯmissum. Et querit̄ quis illoꝝ est ꝓprius actus penitētie. Et videtur ꝙ nolle ꝯmisisse sic. In cōmissione peccati act⁹ ꝓprijssimus ⁊ prim⁹ est velle respectu peccati. igit̄ ⁊ in penitentia primus ⁊ ꝓprijssim⁹ erit nolle peccasse. Item act⁹ voluntatis ipius penitētis ꝓprie est in dissentiendo a malo. ⁊ hoc ex nomie ipo patet. nomen eīn penitentie vel penitentis sonat in dissensum a malo. minus aūt ꝓprie in assentiēdo bono. sed nolle ꝯmisisse dicit actū dissensus a malo: velle emendare dicit actum assensus in bonum ⁊c. ¶ Contra in opere peccati est auersio ⁊ conuersio. sed ab actu auersionis primo ⁊ ꝓprie est ipm peccatū. In penitentia similiter est auersio ⁊ ꝯuersio sed modo ꝯtrario. quia in ope peccati est auersio in bono incōmutabili ⁊ ꝯuersio ad bonum ꝯmutabile. igitur ecōtrario q̄tū ad illud quod est principium ipius penitētie ⁊ peccati: erit in penitētia ⁊ peccato. igitur illud opus quod est ex ꝯuersione ad bonum incōmutabile est opus primū ⁊ principiū in penitētia. hoc autem opus est velle opari bonum. quod exp̄mit in ꝓposito emendationis: nō illud quod est nolle malum. ¶ Item actuū p̄dictorum vn⁹ est in declinatōne mali: alius in opatōne boni. sed potior est act⁹ qui est in opatōe boni ⁊ eēntialiē virtuti: q̄ ille qui ē in declinatōe mali. ergo velle emēdare ⁊c. ¶ R̄nsio. vt dicūt quidā. Est ꝯsiderare penitētiā dupliciē vt est virtus: ⁊ vt est sacramētū. Ut aūt est virtus. ꝓprior ⁊ essentialior est illi act⁹ qui est in opatōne boni scz velle emēdare: q̄ ille qui est in declinatōe mali scz nolle peccasse. vt do est sacramentū. est modo contrario: scz actus qui est in declinatōne mali. i. nolle peccasse: ꝓprior est ⁊ essentialior Ex his patet responsio ad obiecta. ¶ Si obiciatur ꝙ emēdare est actus penitentie sacramēti. ⁊ comp̄hendit̄ sub satisfactione. Dicendū ꝙ actus emendatōnis potest exerceri vt sic penitens plene recōcilietur deo ⁊ ecclesie. ⁊ sic est op⁹ penitentie sacramenti. Uel vt reparetur imago dei in anima: ⁊ sic est opus penitentie virtutis. Recōciliatio autem est contra offensam dei: repatio contra elongatōnē a deo. Repatio enim efficit animam similem deo. ⁊ ita ꝓpinquat deo qd̄ est opus virtutis ꝓprie.

Consequēter queri .§.v.

tur de hac notificatōne. Penitētia est correctō male mētis sic. Cū peccatū sit ꝓprie ipius voluntatis. videtur ꝙ ipius ꝓprie sit correctio. Esset ergo dicendum. Penitētia est correctio male voluntatis. ¶ Pret. cum peccatū deformet totam dei imaginem in anima. que attendit̄ penes memoriā intellectiuā. ⁊ voluntatē siue mentis noticiam ⁊ amorem. que quidem reformant̄ per penitentiā: videtur ꝙ in ratione penitentie deberet exprimi ꝙ esset correctō intelligentie ⁊ voluntatis sicut ⁊ mentis. ¶ Item cū penitentia sit virtus p̄imens veterem hominē. vetus autem homo dicitur peccator. Ut Ephe. iiij. Deponite vos s̄m pristinā cōuersationem veterē hominē. i. hominē existentē in peccato. i. peccatū quo homo inueterascit: videt̄ ꝙ dicendū esset. penitentia est correctō homis siue peccatoris. ¶ Item in diffinitōne p̄habita. scz penitētia est virt⁹ vel gratia ⁊c. cum actu emendatōnis siue correctōnis. plures act⁹ tanguntur qui necessario requirūtur in penitētia. ergo vt videtur hec ratio est insufficiens. ¶ R̄nsio. ꝙ mens multipliciē sumit̄ Sumit̄ q̄nq3 pro tota substātia anime. ⁊ dicit̄ a mene defectu ꝓpter ipi⁹ anime mutabilitatē. Q̄nq3 ꝓ vi cognitiua siue iudicatiua: ⁊ dicitur a metior metiris: ⁊ sic sumit̄ a damasceno cum ponitur inter cognitiuas. Quādoq3 sumit̄ pro superiori parte ratōis. ⁊ dicitur ab emineo. nes. Quādoq3 pro memoria ⁊ hoc dupliciter. vel quo ad habitū. vt cum dicit̄. ꝙ penes hec tria que sunt mens noticia ⁊ amor attenditur imago dei in anima. Quādoq3 pro actu vt cū dicitur mens meminit se. ⁊ sic dicit̄ mens a memi. Quādoq3 pro voluntate vt in notificatōe p̄tacta. scz penitētia est correctio male mentis. vnde. iij. Math. Penitentiā agite vbi diffinitio hec ponit̄ in glo. dicit̄ in aliquibus codicibus mentis vel volūtatis. Dicendū est ergo ꝙ hic sumit̄ mens pro voluntate sub hoc sensu. penitentia est correctio male mentis. i. male voluntatis. Mens autē non est mala malitia mortali: nisi a voluntate mala. Et sic patet r̄nsio ad p̄mū. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ etsi tota imago dei in anima deformetur p peccatū: nihilomin⁹ origo ⁊ causa ipius deformitatis est ipa puersitas voluntatis. vnde ipa correcta p penitentiā: ⁊ ipa anima formā pditā recupat. Nec oportet ꝙ

dicat. Penitētia est correctō hoīs: sed sufficit ꝙ dicat voluntatis: cum penes voluntatē sit causalitas pctī. ¶ Ad vltimū dicendū ꝙ vt ex dictis sentētijs patet. ratōes penitentie assignate sunt habito respectu ad diuersa que ipsi cōueniunt. iuxta que sortit̄ esse diuersū. vt respectu ad suū finem: vel ad subiectū siue causam: vel ad suū gen⁹ ⁊ alijs modis vt supius patet. hec aūt ratō dat̄ in relatōe ad suū subiectū primum scꝫ voluntatē: vt est reparō illud ⁊ releuatio a lapsu. Si diceret̄ ꝙ hic sumit̄ mens pro anima: sic cessarent omnes obiectōnes.

Consequēter queri .§. vj.

tur de hac notificatōne. Penitētia est quedā dolentis vindicta semꝑ puniēs in se ⁊c̄. sic. Cum solius dei sit vindicare Ro. xij. Mihi vindictā ⁊ ego retribuā. ergo non debet aliquis de se expetere vindictā. ¶ Item duo retinuit sibi de⁹. nolens alicui ꝯmunicare vindictā. vt patet Ro. xij. ⁊ xl'q. Isa. Gloriam meam alteri nō dabo. sed vsurpatio ꝑniciosa est alicui sibi gloriam de aliquo bono attribuere: similiter videt̄ ⁊ vindictā de malo aliquo expetere. ¶ Item nullus in sua causa debet esse reus ⁊ iudex. ergo cum peccator sit reus in causa peccati: nō debet esse iudex in eadē. ¶ Itē nullus debet ꝗ̄ alio expetere vindictā in ꝑsona ꝓpria ꝓ iniuria sibi illata ab illo. dicit̄ eñ Leui. xix. Nec queras vltionem: nec memor eris iniurie ciuiū tuoꝝ scꝫ ad puniendum: sed poti⁹ mediāte iudice. ergo cū sibiipi magis teneatur vnusquisqꝫ ex caritate ⁊ iusticia ꝗ̄ ꝓximo: nec de seipo debet expetere vindictā de iniuria sibi illata a seipo. pctor eñ in opatōne peccati multū iniuriat̄ sibiipi. ¶ Item dubitatur de hoc quod dicit̄ semꝑ puniēs. quia ex hoc videt̄ ꝙ penitēs debeat punire se vsqꝫ ad mortē. sed quacūqꝫ pena siue dolore informata grā reparat̄ aliquid in penitente ergo videt̄ ꝙ ante mortē nō sit sufficientes reparatur defect⁹ in penitente. ergo ante instans mortis nūꝗ̄ fit ꝑfecta penitentia. quia f̄m augu. ꝑfecta penitētia omnes defect⁹ ꝑducit ad ꝑfectum. ¶ R̄nsio. ꝙ tanta est adherentia naturalis creature ratōnalis suo creatori. ꝙ ratio dictat ꝙ debeat appetere vltionē de iniurijs dei. ⁊ ad nutum eius de iniuriantib⁹ expetere imo etiam alijs creaturis hoc inditū est. Sapi. v. Pugnabit ꝓ eo orbis terraꝝ contra insensatos ipsa eñ ratio legibus eternis informata dictat iniuriātes deo esse puniendos. Cum ergo obijcitur. ꝙ solius dei ē vindicare. Dicendū ꝙ hoc intelligendū est de auctoritate: sed aliorum est ministerio. penes eñ ipsum deū residet auctoritas vindicandi iniurias: ab ipso tamen est ministerium vindicandi ꝯmissum alijs. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ non est simile de vindicta ⁊ gloria. Gloria enim absolute sumpta oīno ⁊ ꝓprie est ipius qui est per se: ⁊ imediatissime auctor virtutis. i. dei. illi eñ soli est attribuendū quod est bonum ⁊ ꝯmendabile in creaturis. j. Thi. j. Regi seculoꝝ imortali ⁊ inuisibili soli deo honor ⁊ gloria in secula seculorum amen. Ratōnalis tamen creature est gloriari in domino. ij. Corin. x. Qui gloriat̄ in domino glorieт̄. non eñ qui seipsum cōmendat ⁊c̄. ibi glo. hoc totum vnde gloriandū est a deo est. ⁊ ideo domio attribuit gloriā suam grata cui⁹ est ¶ Ad aliud quod obijcit̄. ꝙ nullus debet esse reus ⁊ iudex in aliqua causa. Dicendū ꝙ etsi non ꝑtineat ad ipm penitētem punire se inꝗ̄tum reus est: ꝑtinet tamen inꝗ̄tum ē iustus. vnde quodāmodo induit formam iudicis. vt enim tactum est. ipa ratio informata legibus eternis dictat talem debere punire in se offensam siue iniuriā dei. ⁊ sic accipit potestatem puniēdi a deo siue a lege dei. vnde dominus punit ⁊ vindicat per ipm. ¶ Ad aliud quod obijcit̄. ꝙ null⁹ debet esse iudex in ꝓpria causa. Dicendum ꝙ deus inseruit homi naturale iudicatorium: cui ꝯmisit regimē anime iudicandum. vnde liberum arbitriū illi ꝯformatū. debet iudicare transgressiones que fiunt in iniuriam dei in seipo: auctoritate dei ⁊ naturalis iudicatorij nō sua. nec etiā causa hmōi est penitentis: sed potius dei cui iniuriatum est proprie. vnde nec est in causa hmōi idem reus ⁊ iudex proprie loquendo. quia non f̄m ꝙ idem. neqꝫ est causa ipsius iudicantis. sed dei. ¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝙ nullus debet expetere vindictam de ꝓpria iniuria. Dicendū ꝙ etsi homo debeat parcere iniurie ꝓprie: tamen iniurie dei non debet parcere. vnde quia iniuria dei vindicanda est ab eo cui cōmissa est executio vindicte: debet ille qui iniuriatus est deo esse minister dñi in hac pte. Ut sicut fuit aduersarius deo in peccando: sic fit minister in puniēdo. licet ergo homo nō debeat vindicare in se ꝓpriam iniuriam: debet tamen vindicare iniuriam dei. ¶ Ad aliud quod obijcit̄. ꝙ non debet semper punire ⁊c̄. Dicendū ꝙ penitentia duo respicit. vnū est delectatio transitoria ad quem est conuersio voluntatis ꝯuerse. ꝓpter hanc obligat̄ penitens ad quantitatem penitentie respondētem quātitati delectatōnis que fuit in peccato. ⁊ pro hac satisfactione qui penitentiā digne complet iniūctam: claue nō errante: nec tenetur semper scꝫ vsqꝫ ad finem vite penitere. Aliud autem est in peccato voluntas auersa a bono infinito. ⁊ quātum est de ipa in suo eterno: quia nō est in ipa posse ꝯuerti. Unde augu. Quis eternam voluit habere peccati fruitōnem: ideo eternā inuenit peccati punitōē. Unde hec volūtas sic deordinata nūꝗ̄ est ponens finem quātum est de se. vnde hec deordinatō obligat ipm penitentē ad penā duraturā in suo eterno. i. vsqꝫ ad finem vite hui⁹. hoc autē quod dicit̄. ꝙ quacūqꝫ pena repat̄ aliquid in penitēte: intelligi debet ꝗ̄tū ad solutōē debiti quia eñ penitēs tenebat̄ se ꝯtinere in bono vsqꝫ ad mortē: defectus hui⁹ boni repat̄ ꝑ ꝯtinuatōē doloris vsqꝫ in finē: de hoc ꝙ nō ꝯtinuauit se sic. vnde in ꝯtinuatōne doloris aliquid remittit̄ de debito ꝯtinue punitōnis.

Questio .lv. de subiecto penitentie.

Equitur de subiecto

penitētie. Primo dicēdū de subiecto substantie angelice. Secūdo de subiecto substantie hūane. Tercō de subiecto penitentie quo ad vires anime.

Membrum primū

Irca pmū ꝗrit̄ sic. Primo vtꝝ āgel⁹ apostata sit susceptibil' pnie. Scd̄o vtꝝ angel⁹ bonus. Tercō qꝛ susceptibilitas depēdet ab iuertibilitate: ꝗrit̄ de iuertibilitate āgeli. Quarto ꝑ quāto angel⁹ dicit̄ insusceptibilis penitētie ⁊c̄.

Articulus prim⁹

Uerit̄ ꝗ̄ vtꝝ angel⁹ malus sit susceptibilis penitentie. Et nō: videt̄. dam̄. ij. li. opoꝛtet aūt scire qm̄ quod homi est mors: hoc angelis est casus. sed homo ē insusceptibilis penitētie post mortē: igit̄ ⁊ āgelus sit̄ post casuꝫ. ¶ Itē Iob. x. Memēto queso ꝙ sic lutū feceris me. ibi glo. venialis. i. remediabilis ē culpa homis cū sit irremediabilis in angelo. sed nō ē irremediabilis qꝛ nō pōt deus illud dimittē siue remittē: est igit̄ irremediabilis qꝛ angel⁹ nō est possibilis ad remissionē siue ad remediatōē. ¶ Itē ad hoc ꝙ aliqs peniteat. nō sufficit tm̄ dolē de pctis: sed requirit̄ gaudiū de dolore. Unde aug. doleas ⁊ de dolore gaudeas ⁊c̄. sed tā dolor ꝗ̄ gaudiū ē virtutis affectiue. igit̄ cū in eadē vi nō potest esse simul gaudiū ⁊ dolor: nō pōt esse penitētia vera nisi vbi ē diuisio affectiue. sicut in homie vbi ē affectiua ꝯcupiscibilis sensibilis: ⁊ ꝯcupiscibilis rōnalis. h aūt nō ē repire i angelo. igit̄ nō pt̄ penitere. ¶ Itē liberū arbitriū i deo imutabilit̄ se hꝫ ⁊ nullo mō est vertibile. liberū arbitriū homis simplr̄ ē vertibile ⁊ mutabile i opposita homie existēte viatore. ꝯgruit vt liberū arbitriū angelice nature que quasi mediū ē nobilitate nature ante ꝯuersionē ad malū vel bonū vertibilis sit. ꝯuersione aūt facta inuertibiliter stet in pte ad quā ꝯuersa est. ¶ Contra. angelus creat⁹ est ex nihilo virtute siue potētia creatoris. vñ habet quasi initiū ex quo. scꝫ nihil ⁊ ꝑncipiū quo est scꝫ suam causam. sed ratōne qua est ex nihilo ver-

tibilis in malũ: ratõne que est a primo vertibilis est in bo
num. Unde augus. de fide ad petrum. ad defectum creatu-
ras conditõ ducit originis: ad ꝓuentum prouehit operatõ
creatoris. igit̃ cum non possit nõ eẽ ex nihilo neq; non eẽ
a primo: nõ potest non esse vertibilis in bonum ⁊ malum.
omnis talis est susceptibilis penitẽtie: igit̃ ⁊c. ¶ Itẽ Hie-
ro. in quadam omelia de filio prodigo dicit. Solus de⁹ est
in quẽ peccatũ nõ cadit nec cadere põt. cetera cũ sint capa-
ces liberi arbitriũ. in vtrã. ꝑ ptem flecti possunt. ⁊ ita vt pri
us. ¶ Item vult plus. In ꝓiciente est vt proiciat. non vt
retineat ꝓiectum. similiter est in spũalib. quedã eñ sunt
quoꝝ habitus nõ est in potestate creature ratõnalis: sicut
gratie vel virtutes. Unde in potestate nostra est sine a no-
bis expellere gratiam vel repellere. sed resumere gratiam
nõ est in ptãte nostra: similiter nec in ptãte angeli hoc est.
igit̃ ꝯmune est homi ⁊ angelo lapso de se habere posse gra
tiam. igit̃ cum penitere sit a gratia: hoc aũt est ꝯmũe homi
⁊ angelo nõ posse habere gratiã a se: eadem ratõne qua an
gelus dicit̃ insusceptibilis penitẽtie: ⁊ homo debet dici cõ
sĩli modo. igit̃ sic hoc nõ est homo: nec angelus. ¶ Item si
peccatũ dyaboli est irremediabile. aut hoc est ꝓpter genus
peccati: aut ꝓpter aliquid ex pte peccãtis: aut ꝓpter aliqd
ex pte remittẽtis. Ex pte remittẽtis nõ est causa aliqua: cũ
sit oĩpotẽs ⁊ infinite magnitudinis. ps. Magnitudinis
eius nõ est finis. Sed Eccĩ. ij. Sm magnitudinẽ eius sic ⁊
mĩscdia eius cũ eo est. Propter gen⁹ peccati nõ: quia idem
genus peccati fuit hominis ⁊ angeli scꝫ superbia. nec ꝓpẽ
aliquid quod fuit ex pte nature peccãtis quia eiusdẽ sunt
nature. vt dicit aug. de libero arbitrio. Angelus ⁊ anima
sunt natura pares: sed dispares officio. Pret. nec ex parte
potentie angeli. scꝫ quia nõ potest ꝑ se resurgẽ sicut nec hõ
põt ꝑ se resurgere. ps. Spũs vadens ⁊ nõ rediens. glo. i.
ꝑ se vadens ad peccatum: sed nõ ꝑ se rediens a pcõ. nulla
igit̃ videt̃ esse ratõ vel causa quare sit irremediabilis. igit̃
est susceptibilis penitentie. ¶ Item Orige. arguit sic. Mi-
sericordia dei est infinita respectu culpe cuiuslibꝫ creature
magis eñ bona est q̃ aliqđ malum sit malum. Similiter
Berñ. tangẽs illud Gen. iiij. Maior est iniquitas mea q̃
vt veniam merear sic dicit. deberet dixisse maior est miseri
cordia dei q̃ mea iniquitas. Sꝫ maxima misericordia ma
nifestaretur in sũmo in remissione maxime culpe. i. culpe
angeli. igit̃ vel non manifestabitur in sũmo: vel remittetur
peccatum dyaboli. ¶ Item augu. in lib. lxxxiij. q. Videm⁹
imanissimas bestias a maximis voluptatib9 abstinere do-
lorum metu. sed licet in demonibus sit fantasia proterua:
nihilominus meliores sunt ⁊ magis ordinata habent na-
turalia q̃ aliqua bestia. igitur angelus malus multo ma-
gis abstinet a voluptatibus metu doloris siue pene. igitur
etsi multum appetit peccare: abstinet a voluntate peccandi
metu pene. sed homo abstinendo se a volũtate peccãdi pre-
parat se siue disponit ad gratiã penitentie: igit̃ si angelus
põt hoc: potest disponere se ad gratiã. sed alio mõ nõ ẽ hõ
habilis ad penitẽtiaꝫ quãtũ est de se: nisi disponendo se ad
gratiã penitẽtie. igit̃ eodem modo quo est homo susceptibi
lis: ⁊ angelus malus. ¶ Hic incidenter querit̃ de quadaꝫ
ꝯtrarietate quod Iaco. ij. dicit̃. demones credũt ⁊ ꝯtremi-
scunt. Sed Greg. in mora. dicit. Factus est vt nullũ time-
ret: quia nec deũ. ¶ Item bestia timet penam siue dolorem
nõ nisi quia diligit se. sed angelus magis diligit se. etiaꝫ si
amore ꝑuerso q̃ bestia: igit̃ magis metuit dolorẽ. et si hoc:
cum ꝓpter fugam doloris bestia dimittit voluptates: mul-
tofortius ⁊ angel⁹ ⁊ ita vt prius. ¶ Itẽ eadeꝫ vi qua asper-
namur ⁊ fugim⁹ malũ dum abest. ⁊ refugim⁹ illud cuꝫ pre-
sens est. Sed angel⁹ anteq̃ peccaret sola vi vel ptãte liberi
arbitrij poterat vitare ⁊ fugere pcõm. sed peccatũ non ab-
stulit ei liberũ arbitriũ: igit̃ adhuc ptãte liberi arbitrij po-
test detestari ⁊ fugere peccatum siue malum cõmissum. sed
hoc est disponere ad penitẽtiam: igit̃ ⁊c. ¶ Item sicut dicit
Ansel. Si deus hominẽ nõ redimisset aliqua spẽs rerũ fa-
cta esset frustra. esto q̃ omnes angeli peccassent: tunc ꝑ ra
tionem Ansel. angelum redimisset. sed frustra esset redem-
ptus nisi posset penitere: igitur si omnes peccassent omnes
possent penitere. igit̃ ⁊ nũc possunt: quia peccatũ vni⁹ non
alleuiat̃ peccato omniũ. ¶ Item in pcõ sunt duo. auersio
a bono incõmutabili: ⁊ ꝯuersio ad bonũ ꝯmutabile. Simi
liter in penitẽtia sunt duo. auersio a bono ꝯmutabili. ⁊ cõ
uersio ad incõmutabile. Habilitas aũt ad ꝯuersionem ad
bonũ incõmutabile ⁊ ad auersionẽ a ꝯmutabili est ex boni
tate nature. igit̃ in angelo peccante relicta sunt naturalia
meliora q̃ in homine peccante. Sed homo peccator habilis
est ad auersionem a bono ꝯmutabili. ⁊ ꝯuersionem ad bo
nuꝫ incõmutabile: multofortius vt videt̃ ⁊ angel⁹ pcior. igit̃
talis est susceptibilis penitentie. ¶ Item creature sensibili
data est vis qua potest fugere sibi nociuũ. ⁊ hoc attestatur
bonitati nature illius. multofortius igit̃ hoc datuꝫ est na-
ture spũali. cum igit̃ ipa angelica natura integra persistit
post peccatũ: igit̃ ⁊c. Qꝫ aũt integra ꝑsistat dicit dyoni. sic
Data ipis angelica dona nequaq̃ ipa esse mutata dicim⁹
sed sunt integra ⁊ splendidissima: Quis ipi nõ videãt clau
dentes ipoꝝ boni inspectiuas virtutes. ¶ Item anima hu-
mana lapsa ꝑ peccatũ. de se nõ habet facultatẽ penitendi.
sicut nec spũs angelicus. Pret. retrahit̃ a carne corrupta.
Sapie. ix. Corpus qđ corrũpit̃ aggrauat animã. igitur vt
videtur. homo de se minorem habet facultatem penitendi
q̃ angelus. igit̃ debet dici inpenitibilis eadem ratione vel
fortiori q̃ angelus. Et hoc videtur velle Augus. de fide ad
petrum dicens. Si possibile esset vt humana natura post-
q̃ a deo auersa bonitatem ꝑdidit voluntatis. ex seipa rur-
sus habere potuisset: multo possibilius hoc haberet natu-
ra angelica. que quanto minus grauatur pondere terreni
corporis: tanto magis hac esset predita facultate. ¶ Ad s
dicendum. q̃ dyabolus siue angelus malus est insuscepti
bilis penitentie. huius insusceptibilitatis causa est ipsius
inuertibilitas. Natura enim rationalis semel vertibilis ẽ
de se non pluries: nisi ex vnione eius cum aliquo mutabi-
li sicut patet. Anima existens in corpore mutabili. potest
mutari in bonum ⁊ in malum. ⁊ indifferenter ad hoc ⁊ ad
illud se habet. Sepata aũt a corpore. vel ꝯiuncta cum cor-
pore imutabili: permanet imutabiliter in statu in quo fuit
cum a corpore separet̃. vnde angelus quia est creatura ra-
tionalis siue intellectualis separata: oĩno de se non habet
nisi vnam versionem. Unde ꝯuersus ad deum imutabilit̃
stat in illa ꝯuersione. vnde necesse ẽ illis ex quo nature mu-
tabili alteri nõ vniũtur. in quo semel se mutauerunt: ꝑpe-
tualiter ꝑmanere. vnde ⁊ angelica ⁊ intelligẽtia semel est
vertibilis. ꝓpter hoc angel⁹ auersus a deo: nullã habꝫ apti
tudinem ad ꝯuersionẽ ad deum. nec ad bonitatem aliquã
volũtatis. ¶ Ad illud ergo qđ primo obijcit̃ in cõtrarium
q̃ angelus ratõne qua est ex nihilo vertibilis est in malũ.
⁊ ratõne qua est a prima causa vertibilis est in bonum ⁊c.
Dicendũ q̃ ꝯsideratus vt in statu ꝯditionis prime habuit
istam duplicem vertibilitatẽ. sed naturalib9 depravatis ꝑ
peccatuꝫ. illã que fuit in bonũ ꝑdidit. vnde sicut angeli bo
ni ꝯuersi ad deum ꝯfirmati sunt. vt nec a bono ꝑimo auerti
possunt. licet naturaliter habebãt vertibilitatẽ ad bonũ et
ad malũ ⁊ hoc fuit dono gratie. vt eñ dicit Grego. angeli
nature mutabiles grã facti sunt imutabiles. Silr angeli
apostate auersi a ꝑimo bono. ita depravati sunt q̃tũ ad na
turalia. vt nec ꝯuertendi habeant facultatem: nec etiam ꝑ-
parandi se ad ꝯuersionẽ: nec volendi conuerti vt infra pa
tebit. ¶ Ad illud quod dicit Hiero. cum sint libe. arbi. in
vtrãq; partem flecti possunt. Dicenduꝫ q̃ hoc intelligitur
de libero arbitrio creature in statu conditionis liberi arbi
trij creature. ante confirmatiõeꝫ in bono ⁊ obstinatiõem in
malo flexibilis est ad ꝯtraria. ¶ Ad id quod obijcitur. q̃
habere grãm qua remittit̃ pcõm nõ est in potestate homis
peccatoris. sicut nec ĩ potestate demonis. ⁊ ita vtriusq; pec
catum est irremissibile. Dicendum q̃ licet effectiue loquẽ
do indifferenter est in potestate hominis peccatoris ⁊ de-
monis habere gratiam qua remittit̃ peccatũ: nihilomin⁹
materialiter loquendo nõ est sic. In homie enim est habi-
litas ex pte liberi arbitrij ad preparatiõeꝫ ⁊ susceptiõꝫ gra-

tie. sed in dyabolo tanta est perversitas ⁊ ita profundata
q nō est in eo habilitas q̄tum ad preparatōez: sed potius
pugna ⁊ rebellio contra grām. Et hoc est quod dicit Isi-
do. q dyabolus non petit veniam: quia non ɔpungitur ad
penitentiā. ⁊ hoc est quia semꝑ est in actuali cōtemptu dei
vt infra patebit. ¶ Ad hoc quod querit̄ vtrū insusceptibili
tas penitentie sit vel ex genere peccati vel ex defectu ex pte
peccantis vel ex pte dei. Dicendū q ex pte peccantis cau
saliter: scꝫ inuertibilitas ad bonum. Ex pte aūt peccati et
ex pte dei bene est ꝑ congruētiam. Cum igit̄ obijcit̄ q ani-
ma ⁊ angelus natura sunt pares sicut dicit aug. Dicendū
q augu. intelligit de paritate in genere que est. q ex hoc q
vtraqꝫ scꝫ anima ⁊ angelica intelligentia habet facultatem
cognoscendi ⁊ diligendi deum ⁊ habet facultatem perden
di sed non reparandi de se. Unde augu. de fide ad petrum
Non est natura que ineternum possit siue viuere siue bene
viuendo subsistere: nisi que potest de deo ipsius dei mune
re cogitare. hec autem natura intellectualis in animabus
est homini ⁊ spiritibus angelorum. deus quippe cognoscen
di ac diligendi se non nisi angelis ⁊ hominibus indidit fa
cultatem. quibus propter arbitrij libertatem que maxime
debuit intellectuali creature conferri: ita cognoscendi ac
diligendi se facultatem voluntatemqꝫ donauit: vt etiam
vnusquisqꝫ ⁊ habere possit ⁊ perdere. si quis tamen eā spō
te perderet: sua vi deinceps resumere non valeret. August.
etiam ponit causam paritatis anime ⁊ angeli. scilicꝫ quia
anime rationales sunt. Unde dicit de animabus. sunt eñ
rationales ⁊ illis superioribus officio quidem impares:
sed natura pares. ponit igitur paritatē hanc ex hoc. q sic
sunt ratōnales. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit Origeñ. dicendum q
misericordia dei potest dupliciter manifestari in sūmo. vel
ꝑm se: non habito respectu ad iusticiam eius. ⁊ sic nō decet
q manifestetur. vel cum manifestatōne iusticie: ⁊ sic nō exi
gitur q manifestet̄ in remissione peccati angelorum. imo
potius exigitur contrariū. scꝫ q non sic manifestet̄ exquo
ꝑsistit in actuali contemptu dei ⁊ gratie rebellione. Unde
⁊ si miserie illius congrueret misericordia: hoc miserie su-
perbientis ⁊ rebellentis deo ⁊ gratie non congruit. Unde
augu. in li. de libe. arbi. Quid tam opus habēs misericor-
dia q̄ miser: ⁊ quid tam indignus misericordia q̄ supbus
miser. Prex. dicendū q misericordia in sūma ostensa fuit.
qn̄ do ex mera bonitate sua exinaniuit semetipm formaꝫ
serui accipiens factus obediens vsqꝫ ad mortem mortē au
tem crucis. Philip. ij. Et de hac habundātia misericordie
dicitur Ephe. ij. deus qui diues est in misericordia. ꝑpter
nimiam caritatem qua dilexit nos. ⁊ cum essemus mortui
peccato: ɔuiuificauit nos xpō ⁊c̄. ¶ Ad id quod obijcitur
q bestie abstinent a voluptatib̄ metu pene ⁊c̄. Dicendū
q in bestijs mouet̄ appetitus naturalis: ⁊ soluꝫ. qui nunq̄
mouet̄ in sui nocumētuꝫ quātū est de ipō appetitu: vnde qr
bestie dicunt̄ appetitu hnōi: fugiunt que sunt sibi nociua
⁊ ob metum nociui fugiunt que sunt sibi voluptuosa. in de
monibus aūt non est sic. non eñ in illis mouet appetit᷒ na
turalis ad peccatum: sed potius liberum arbitrium obsti
natum in malo ⁊ fantasia ꝑuerua depravatū. Unde demo
nes supbia ⁊ inuidia agitati: mouent̄ in illud qd̄ est illis
nociuū ⁊ penale. ¶ Ad illud quod obijcit̄. q timor seruilis
est donum spūssancti. Dicendū q hoc verum est de timore
qui a malo reuocat vel saltem a malo retardat. hoc aūt nō
facit timor demonū. ¶ Ad illud qd̄ dicit Greg. q nō deum
timent. Dicendū q sicut habet̄. j. Ioh. iiij. ꝑfecta caritas
foras mittit timorē. nō quia existētes in caritate ꝑfecta nō
timeant: sed quia caritas euacuat imperiū timoris. Simi
liter dico q dicit̄ de dyabolo q nō timet deum quia timor
dei in eo nō habet imperium. neqꝫ in eo ita imperat timor
dei: q ꝑpter hoc cesset a malo. ¶ Ad id qd̄ obijcit̄. q nō ti-
metur pena nisi ꝑpter amorē igit̄ si magis diligit se q̄ be-
stia: magis timet ⁊c̄. Iam pꝫ rn̄sio. nō eñ est simile. qr be-
stia ducit̄ amore naturali: dyabol᷒ appetitu liberi arbitrij
obstinati ⁊ ꝑuersi. Unde amor naturalis ē quasi absorpt᷒
in illo ꝑteruitate ⁊ ꝑuersitate liberi arbi. vnde nō ducitur

voluntate naturali sed pot᷒ liberi arbitrij. ¶ Ad hoc qd̄
obijcit̄ ꝑ ratōeꝫ Ansel. Q si omnes angeli peccassent d[e]us
redimisset angelū ⁊c̄. dicendū q illa ratō nō ɔcludit ange-
lum esse susceptibilē penitētie: sed ɔgruentiā diuine ꝓuidē
tie vt repararet. Si eī omnes lapsi essent. ne frustraret̄ diui-
na ꝓuidentia: ɔgruum esset q essent repati. quia ad hoc q
creatura ratōnalis peniteat quedā requirūtur ex pte dei:
quedam ex pte penitentis. ex pte dei potestas maiestatis.
operatio voluntatis. ɔgruentia sapientie. Requirit̄ eñ q
possit gratiam conferre penitendi. ⁊ q cōferat ⁊ q ɔgruat
q ɔferat̄. Ex pte penitētis requirit̄ liberū arbitriū ⁊ obe-
dientia. ⁊ coopatio gratie. Unde ratō p̄tacta ɔcludit con-
gruentiam reparationis angelice nature ex inuariabilitate
diuine prouidentie. Sed ex hoc nō sequit̄ q sunt suscepti-
biles penitentie: quia illa deficiunt que requirūtur ex pte
penitentis. Si eñ vniuersalis fuisset lapsus angeloꝝ: de᷒
p̄uidisset modum ɔpetentē repandi quē non p̄uidit. quem
modum penitus ignoro. ¶ Ad aliud quod obijcit̄. q boni-
tati nature sensibili attestat̄ posse fugere sibi nociuuꝫ. sed
dona data angelis ipsa integra sunt ⁊ splendidissima ⁊c̄.
Rn̄sio. q sensibile fugit sibi nociuū. dyabolus non: vt di-
ctum est supra. Ad hoc quod dicit̄ q dona data angelis in
tegra sunt ⁊c̄. Dicendū q dona illa sunt bona illa natura-
lia: data illis ex habundātie diuine bonitatis. que inq̄ do-
na duplicem habent respectum. vnum ad essentiā siue sub-
stantiam angelicam: ⁊ ꝑm hunc respectum integra sunt et
splendidissima. alium ad opera que ordinata sunt vt qui-
bus vniri habent cum suo optimo. ⁊ ꝑm hunc respectum
non habent integritatem ⁊ splendorem. ⁊ hoc patet ex fi-
ne auctoritatis que est. Quis ipsi non videant ipsorum bo-
ni perfectiuas virtutes. Unde a parte qua debent exire in
opus bonum: preclusa est illis via repagulo peccati. Unde
inq̄tum virtutes sunt id est ad eliciendum opera preclusa
est illis via sine exitus. et hoc est quod dicitur claudentes
ipsorum boni perspectiuas virtutes. ¶ Ad id quod obij-
citur. q in homine peccatore est duplex defectus. scilicꝫ fa
cultas penitendi per se: et impedimentum ex parte carnis
corrupte. Dicendum q hoc verum est. nihilominus est su-
sceptibilis penitentie ratione vertibilitatis libe. arbi. an-
gelus autem non eo q est inuertibilis. ¶ Ad hoc quod di-
cit Augusti. q si possibile esset q humana natura postq̄ a
deo auersa bonitatem perdidit voluntatis. ex seipsa rur-
sus habere potuisset: multo possibilius hoc natura habe-
ret angelica ⁊c̄. Dicendum q augusti. ostendere intendit.
q bona voluntas datur a deo hominibus: et non est ipsis
a seipsis. et ad hoc ostendendum ponit comparatōnem in-
ter hominem ⁊ angelum quasi arguens per locum a ma-
iori. Si angelus possꝫ expeditius in ea que potest natura
propria q̄ anima que est grauata carne. Q si anima post
peruersionem voluntatis resumere posset ordinatam: mul
tofortius et angelus. igitur si non angelus nec homo. Un
de dicit sic. bone quoqꝫ voluntatis et cogitationis initium
non homini ex seipso nasci. sed diuinitus et preparari et
tribui. in eo deus euidenter ostendit q neqꝫ dyabolus ne-
qꝫ aliquis angelorum eius exquo ruine illius merito in
hanc sunt inferiorem detrusi caliginem: bonam potuit aut
poterit resumere voluntatem. quod si impossibile esset: igi
tur humana natura postq̄ a deo auersa bonitatem perdi-
dit volūtatis: ex seipsa rursus habere potuisset: multo pos
sibilius hec natura haberet angelica. que quanto minus
grauatur pondere terreni corporis: tanto magis hac esset
predita facultate. Sed ostendit deus vnde bona voluntas
hominibus detur. quam sic amiserunt angeli cum habe-
rent: vt amissam deinceps habere non possunt. hec Augu-
stinus. Nō igitur vult Augustinus dicere. q angelus est
magis susceptibilis penitentie q̄ homo sed q homo nō po
test habere voluntatem bonam a se sicut nec angelus. Sic
igitur potest responderi ad ratōnes positas pro parte ista
¶ Alie do que pro alia parte inducte sunt concedi pn̄t. Il
la tamen ratio que est. q ad penitentiā requiritur dolor et
gaudium. ⁊ gaudium ⁊ dolor nō possunt esse simul ⁊ semel

in eadem vi ⁊c. Nõ videt̃ mihi esse multe efficacie: quia cũ
dicit augu. doleas ⁊ de dolere gaudeas: nõ intendit aug. ꝙ
gaudere oporteat dolentẽ: ſm ꝙ gaudere importat motum
affectõnis ipius gaudentis: sed actum ꝯplacentie volũta-
tis. vt sic penitens doleat: ⁊ dolor ipe ꝯplaceat ipi volunta-
ti. vnde quia ipa voluntas potest reflectere se volendo sup̃
affectões illius siue sint gaudij siue sint doloris: patet ꝙ
eiusdẽ vis vel potentie anime potest esse dolor ⁊ gaudiũ: eo
modo quo significatur illo verbo augu. doleas ⁊ de dolore
gaudeas ⁊c.

Articulus secũdus

Queritur vtrum angelus ante auersionẽ ⁊ tpore
in statu innocentie fuit susceptibilis penitentie
virtutis. Et nõ: videtur sic. Natura nihil agit
frustra. neq̃ deficit a necessarijs: multofortius nec auctor
nature. sed frustra daretur alicui virtuti virtus siue ptas
aliqua: que nunq̃ in aliquo indiuiduo progredereť in actũ
similiter habilitas siue aptitudo que nunq̃ in aliquo per-
ficeretur: sed virtus penitentie nunq̃ in aliquo angelo exi-
uit in actum nec exibit: igitur nunq̃ fuit nec erit in aliquo
igitur nec habilitas ad hoc fuit data nature angeli. ¶ Itẽ
Dam. c. xvj. Angelus insusceptibilis est penitentie q̃tum
incorporeus. homo enim propter corporis infirmitatez pe
nitentia fungitur. sed aut sumitur hic penitentia pro vir-
tute siue gratia. et si hoc: habeo ꝓpositum. aut pro actu: et
hoc non videtur. quia nihil esset dictu angelum esse susce-
ptibilem actus penitentie: cum actus egrediatur a substã-
tia mediante virtute. ¶ Pret. si aliquo modo loquẽdi pos
set dici angelum insusceptibilem penitentie actus. cum vir
tus nulla semper sit ociosa: sequiť necessario ꝙ est insusce-
ptibilis penitẽtie gratie vel virtutis. ¶ Itez omnis habẽs
liberum arbitriũ ſm electõnez inuertibiliter insusceptibi-
lis est penitentie. quia ad hoc ꝙ aliquis esset susceptibilis
penitentie: oporteret ꝙ esset mutabile vertibiliter. sed ange
lus in primo statu habuit liberum arbitrium mutabilem
ſm electõnem mutabiliter: igitur ⁊c. Media potest habe-
ri ab augu. de fide ad petrum qui dicit de angelis. hoc dis-
posuit deus ⁊ impleuit ⁊c. ¶ Item vt vult augu. naturales
habitudines nature ratõnalis non auferuntur siue tollũ-
tur per peccatum. igiť si angelus post lapsum non habuit
aptitudinem ad gratiam penitentie: nec ante. ¶ Contra.
conditi fuerunt habiles ⁊ apti ad susceptõez omnis virtu
tis. igitur ad susceptõez penitẽtie cum sit virtus vel gratia
Primum patet sic. Tu signaculum similitudinis plen⁹ sa
pientia ⁊ pfectus decore Ezech. xxviij. Illud dicitur de pri
mo angelo qui cecidit in psona tyri. ⁊ dicit ibi glo. vbi si-
militudo dei: ibi plenitudo sapiẽtie ⁊ pfectus decor. igitur
cum in illo fuit expressa similitudo dei. que notať p hoc ꝙ
dicitur signaculũ. quia signaculũ ſm intellectuz ẽ expressa
similitudo: in illo fuit plenitudo sapiẽtie ⁊ pfectus decor:
sed loquiť ibi ſm ꝯuenietiaz pabole de decore virtutũ: igiť
habuit decorem pfectum virtutũ actu vel potẽtia. Si actu
habuit omnẽ virtutẽ: igitur ⁊ penitẽtiam cum sit virtus. si
potentia: tunc fuit habilis ad eandem. ¶ Item indita fuit
nature angeli in conditõne sua iusticia naturalis. aut igiť
indita fuit vt pfectibilis iusticia gratuita: aut non pfectibi
lis. constat ꝙ vt pfectibilis. Sed iusticia naturalis dictat
offensas conditoris debere corrigi p penitentiã: hec igitur
iusticia naturalis sic dictans fuit perfectibilis in angelo.
huius autem pfectio est per penitentiaz que est gratia vel
virtus. igitur angelica natura in statu nature condite fuit
susceptibilis penitentie gratie vel virtutis. ¶ Item ea vir
tute qua oditur malum ne insit: aspernatur cum inest sed
vnicuiq̃ angelo inditum est odium peccati ne insit. ⁊ hoc
vi liberi arbitrij. igitur vnicuiq̃ inditum est posse asperna
ri peccatum si contingit inesse. ⁊ hoc in eadem vi. sed hu-
iusmodi aspernatio actu non est nisi virtute penitentie. igi
tur vnicuiq̃ angelo inditum est posse suscipere virtutẽ vel
gratiã penitentie. ¶ Item quicquid est susceptibile vnius
oppositorum est susceptibile alterius. nisi talia sint opposi
ta ꝙ alterum necessario sit inesse. sed virtus siue gratia pe
nitentie ⁊ peccatum sunt opposita: igitur illud cui vnũ in-
est: susceptibile est alterius: cum neutrum necessario insit.
igitur cum angeli in statu conditionis fuerunt susceptibi-
les peccati: fuerunt ⁊ susceptibiles gratie siue virtutis pe-
nitentie. ¶ Item triplex est libertas arbitrij. scz a necessita
te: a peccato: a miseria. A necessitate ⁊ ante peccatũ ⁊ post
liberum est. hec habeť .ij. senten. xxv. dis. Potest igitur ex
his argui sic. si li. arbi. est eiusdez libertatis ante casum ⁊
post. ⁊ hoc est q̃tum ad libertatem a necessitate: igiť nul-
la necessitas est dolendi malum. vel non disponendi se ad
quãcũq̃ gratiam. sed si hoc: manet aptitudo ad gratiam
quãcunq̃. igitur in quocũq̃ statu sit spiritus habens liber
tatem istam: habet aptitudinem ad gratiam penitẽtie. igi-
tur angelus ⁊c. Ex hac eadem ratõe videtur. ꝙ post lapsuz
in culpam habet aptitudinem ad penitendum. ¶ Itẽ apti-
tudo ad gratiam penitẽtie p se loquẽdo. aut est ptatis: aut
infirmitatis. Nõ infirmitatis: quia tunc quãto res susce-
ptibiles essent infirmiores: maiorem haberent aptitudinẽ
ad gratiam penitẽtie. quod est falsum. quia maxime infir-
me erunt in inferno: igitur est ptatis. sed li. arbi. in angelo
fuit maioris ptatis ante lapsum q̃ li. arbi. homis vel sal-
tem eq̃: igitur angelus in statu conditõnis habebat maio
rem vel tantã saltem aptitudinem: quantaz habuit homo
vel habet. ¶ Item creature rationalis vt angeli ⁊ homis
vt consideranť in statu innocẽtie est amor naturalis respe
ctu boni. scz in se ⁊ in alio. ⁊ consimiliter odium naturale
respectu mali in se ⁊ in alio. sed primum est perfectibile in
angelo scz caritate: igitur ⁊ scdm consimili ratione. Sed
odium vel detestatõ in se est pfectibile gratia penitentie si
ue virtute: igitur vt prius. ¶ Item cauere a peccato ẽ act⁹
penitẽtie. vnde Isido. Inanis est penitẽtia quã sequens co-
inquinat culpa. sed aptitudo cauẽdi a peccato infuit ange
lo in statu nature condite: igiť ⁊ aptitudo ad actũ peniten
tie. sed in quocũq̃ est actus alicuius: ⁊ virtus eiusdez. A si-
mili in quocũq̃ est aptitudo ad aliquẽ actũ ⁊ in eodem est
aptitudo ad virtutẽ eiusdẽ. igiť cũ in angelo fuit aptitudo
ad actũ penitẽtie in primo statu ⁊c. ¶ Itẽ tres sunt actus
quos ꝯtingit in esse creature ratõnali. scz standi. cadendi.
resurgẽdi ⁊ isti act⁹ compabiles sunt ſm ptatem maiorẽ ⁊
minorẽ. Cadere aũt est in his mĩme ptatis. Stare alicui⁹
est. sed minoris q̃ resurgere. vnde ⁊ ĩ his maxime virtutis
⁊ ptatis est resurgere. igiť cum angelica intelligẽtia sit tã-
te virtutis ⁊ ptatis quante est aĩa humana vel maioris: vi-
detur ꝙ ⁊c. ¶ Ad hoc dicendũ ꝙ sicut tactũ est. ad hoc ꝙ
aliquis peniteat tria requirũtur. scz dolor de amissis volũ
tas subijciendi se diuine iusticie in satisfaciẽdo: ⁊ volũtas
non peccandi vlterius. Unde ad hoc ꝙ aliquis esset susce-
ptibilis penitentie virtutis: oporteret ꝙ abilis siue aptus
esset ad dolendũ de ꝯmisso: si ꝯtingeret eum ꝯmittere. ⁊ ad
subiciendum se diuine iusticie p satisfactõez: ⁊ ad nolendũ
vlterius peccare. quorum nullum ꝯuenit angelice nature
ꝓpter quod dici potest. ꝙ in nullo statu est susceptibilis pe
nitentie. vnde concedi possunt rationes que pro illa parte
inducte sunt. ¶ Ad quod primo obijcitur in cõtrarium. scz
ꝙ angelus apostata habuit plenitudinem decoris scz vir-
tutum vel potentia: igitur ⁊ penitentiã. Dicendum ꝙ vir-
tus ꝓprie sumpta est pficiẽs creaturã ratõnalẽ. vniendo eã
cum suo optimo. ſm ꝙ dicit augu. in li. solilo. virtus est re
cta ratio ꝯueniens in finem. ⁊ ſm ꝙ sic sumiť virtus: habe
bat angelus aptitudinem ad plenitudinem virtutum ante
lapsum. Alio modo ꝯmuni⁹ sumiť virtus prout est repati
ua defectuũ possibilis creature quos incurrit p lapsum. ⁊
hoc modo sumpta virtute: penitẽtia est virtus. Unde au-
gus. in li. sex rñsionũ. Penitentia est res optima ⁊ pfecta:
que omnes defectus reuocat ad perfectum. ⁊ sic sumendo
virtutem nõ habuit angelus aptitudinem ad plenitudinẽ
virtutum. ¶ Ad hoc quod obijciť. ꝙ ꝯcreata fuit angelice
intelligẽtie naturalis iusticia. que dictabat offensas ꝯdito
ris debere corrigi p penitentiã que pfectibilis erat gratia
vel virtute. Dicendũ ꝙ hoc verum est. sed cum postea sub-

ditur. sed illud quo naturalis iusticia pfectibilis fuit. fuit
penitentia gratia vel virtus. Dicendum q̄ hoc non est ve
rum. imo fuit pfectibilis generali iusticia que ē generalis
ordinatiua creature ratōnalis. ¶ Ad illud qḋ obijcitur q̄
ea virtute qua oditur malū ne insit. aspernat̄ cum insit.
Dicendū q̄ hoc intelligendū est solūmodo in illis que ver
tibiles sunt a malo in bonū. ⁊ vt sunt i statu vertibilitatis
hoc dico pter animas reprobo⁊ ⁊c. ¶ Ad aliud qḋ obijcit̄.
q̄ illud quod est susceptibile vni⁹ oppositorum est suscepti
bile ⁊ alterius: nisi alterum insit necessario. Dicendum q̄
vertibilitas respectu oppositorum dupliciter tollitur. vl' de
fectu priuationis: vel inherentia forme satisfacientis appe
titui. verbigra. Oculus bene dispositus possibilis est ad
opposita scʒ ad videndum ⁊ ad non videndum. adueniēte
cecitate iam tollitur illa possibilitas: nec habet possibilita
tem videndi. Similiter cum materia prima susceptibilis
erat formarum contraria⁊. cum aliqua pars illius pfecta
fuerit. forma cōpletiua satisfaciēte oīno appetitui materie.
sicut est in corporibus luminosis: non habet possibilitatē
ad formam contrariam. ablata est enim iam vertibilitas
ad opposita. similiter est quodāmodo in pposito. In malis
angelis per lapsum in peccatuʒ innata est quedam priua
tio in illis qua ablata est vertibilitas in bonum. In bonis
ex conuersione sui ad summuʒ bonum. satisfactum est oīno
appetitui angelice nature: qua ablata ē vertibilitas ad ma
lum. Ad quod ergo obijcitur. q̄ illud quod est susceptibile
vnius oppositorum ⁊c. Dicendum q̄ hoc verum est de op
positis contrarie vicissitudinantibꝰ circa idem subiectum
naturale ex diuersa operatōne nature: ⁊ motus appetitus
diuersi ex parte susceptibilis. ¶ Ad id qḋ obijcitur. q̄ sem
per est libertas arbitrij a necessitate ⁊ in omī statu ⁊c. Di
cendum q̄ in illa distinctōne libertatis. libertas a necessi
tate est idem qḋ libertas a coactōne. Unde dicendū. q̄ est
necessitas scʒ exterioris coactionis. ⁊ q̄tum ad hanc semꝑ
est voluntas siue li. arbi. eiusdem libertatis. Est ⁊ alia ne
cessitas que est agitatōnis interioris siue impetus que est
a pteruitate fantasie. ⁊ q̄tuʒ ad hanc nō est semꝑ eiusdeʒ
libertatis. vnde volūtas dyaboli pteruitatis malicia ita
vehementer agitat̄: q̄ nō potest velle bonū. ¶ Ad illud qḋ
querit̄. vtrū aptitudo vel susceptibilitas penitētie sit pt̄atis
aut infirmitatis ⁊c. Dicendū q̄ non est pt̄atis simpliciter
neqʒ infirmitatis simpliciter: sed est pt̄atis infirmabilis ⁊
reparabilis. Unde non attestatur neqʒ simpliciter potestati
neqʒ simpliciter infirmitati: sed potestati reparabili post ca
sum si pungeret. ¶ Ad aliud q̄ odium mali in se est pfecti
bile gratia penitentie. Dicendum q̄ hoc nō est verum. imo
potius caritate qua est pfectibilis amor naturalis boni vl'
iusticia generali vt supra tactum est. ¶ Ad hoc quod obij
citur. q̄ cauere a peccato est actus penitētie. ⁊ aptitudo ca
uendi a peccato fuit in angelo ⁊c. Dicendū q̄ put aptitu
do cauēdi a peccato fuit nature angelice: non fuit pfectibi
lis gratia penitētie sed potius generali iusticia vt tactum
est. nec cauere a peccato est actus penitētie: sed poti⁹ gene
ralis iusticie. sed cauere ab hoc peccato scʒ odij primi est
actus caritatis. a pctō erroris est act⁹ fidei sic̄ de alijs. ca
uere aūt a pctō pmisso est actus penitētie. cauere ab omni
peccato post susceptam penitentiā est penitētie fructuose ⁊
pfecte. est tamen a generali iusticia in parte. ¶ Ad hoc qḋ
obijcit̄. q̄ cum angelica natura vt condita est sit tante vir
tutis quāte est aīa humana ⁊c. Dicendum q̄ aptitudo ad
susceptioneʒ penitētie nō est potestatis simpliciter: sed po
testatis reparabilis ⁊c. vt supra.

Articulus tercius

Queritur de inuertibilitate angeli a potestate sic.
Ille solus qui nō est ex nihilo id est deus: inuer
tibilis est. omnis aūt creatura vertibilis: eo q̄
est ex nihilo. sed cum peccatum magis facit appropinquare
creaturam ad nihilum q̄ appropinquat ſm conditionem
nature sue: pter peccatū nō erit minus vertibilis sed ma
gis. igitur vertibilitas que fuit in angelo ante peccatuʒ nō
est impedita sed expedita magis per peccatum. igitur ſm
quascūqʒ differentias ⁊ modos fuit vertibilis ante pecca
tum: est modo vertibilis. ¶ Item potestatis dyaboli est fa
cere maluʒ ⁊ cessare a malo ⁊ loquor de malo exteriori scʒ
in ope. sed magis subiecta est libertate ratōnalis creature
ipsa voluntas q̄ ipsa opatiua qua fiunt exteriora: nihil em̄
ita est in potestate rationalis creature sicut voluntas. igit̄
facultatis est dyaboli facere malum ⁊ velle cessare a malo.
ſꝫ cessare a malo siue declinare bonū est: quia est altera ps
iusticie: ergo volūtas dyaboli est vertibilis in bonū ⁊ ma
lum. ¶ Item vt dicit augu. non est malum nisi quia nocet.
malum igit̄ est quia nocet ⁊ magis malum quia magis no
cet. sed malum angeli peccantis non est mai⁹ infinitum q̄
hominis peccantis: igitur malum angeli nō nocet magis q̄
malum hominis homi. sed nō posse velle bonuʒ ⁊ posse velle
bonū distant infinita distantia: igit̄ cum peccatuʒ hominis
peccantis nō adeo nocet q̄ tollit possibilitatem volēdi bo
num: sed relinquit in homine possibilitatem hanc: nec pec
catum angeli adeo nocebit angelo q̄ auferat illi possibili
tatem volendi bonum. igitur potest velle bonū ⁊ malum.
igitur volūtas illius vertibilis ē. ¶ Item in naturalibꝰ
que sunt mutabilia respectu formarum contrariarum. so
lūmodo tollit hanc mutabilitatem forma satisfaciens ap
petitui materie. similiter videtur in spiritualibꝰ suscepti
bilibus boni ⁊ mali. cuiusmodi sunt angeli. q̄ illud solum
tollet in eis mutabilitatem siue vertibilitatem voluntatis
q̄ satisfacere potest appetitui voluntatis. sed hoc solum est
summa bonitas vniens se illis p gloriam. igitur vertibili
tas tollitur solūmodo in angelis beatis. ¶ Item simplici
tas essentie attestatur magnitudini potentie. Unde quan
to aliquid simplicius in essentia tanto multiplicius in po
tentia. sed essentia angelica etiam lapsa non est nimis sim
plex anima humana lapsa: igitur nō est minoris potentie.
igitur si anima lapsa non priuatur potentia vertibilitatis
ad bonum: nec spiritus angelicus priuatur eadem. ¶ Iteꝝ
dam̄. Omne creabile est vertibile. solum em̄ quod increabi
le est ⁊ inuertibile. hec igitur est differentia inter creatorē
⁊ creaturam ſm Dama. q̄ creator non est vertibilis: crea
tura vertibilis in bonum ⁊ in maluʒ. igitur cum angelus
apostata ex apostasia nō amittit proprietatē creature ⁊c.
Pret. vertibilitas ista si tollit̄ gr̄a tollit̄. Uñ ibidē subdi
tur. Immortalis est angelus: non natura sed gratia. ⁊ di
citur ibi immortalis immutabilis igitur hec mutabilitas
gratia tollitur. Et videtur per diffinitionem angeli quam
ponit Da ñ. que est. Angelus est substantia intellectualis
semper mobilis arbitrio libera: incorporea. deo ministrās
ſm gratiam non naturam. imortalitatē suscipiens. Ex his
videtur q̄ gratia solūmodo tollitur hec mutabilitas. igit̄
solum beati sunt inuertibiles. reprobi ꝟo vertibiles. ¶ Pret̄
in demonibus sunt alterate affectiones. scilicet a dolore in
gaudium ⁊ econuerso. Gaudent enim quando peccamus
Osee. vij. In malicia sua letificauerunt regem. Glo. in no
stris peccatis gaudent principes tenebrarum. Similiter
tristant̄ de nostro profectu. vt em̄ dicit Alcbuin⁹ sup Geñ.
Infestus est hoīm saluti pter odium in creatorē ⁊ inuidi
am in hominē. ſꝫ inuidia est tristicia aliene felicitatis. ergo
⁊c. ¶ Ad pdicta dicendū q̄ dyabol⁹ angel⁹ post lapsum ē
inuertibilis ad bonū. hmōi aūt inuertibilitatis causa est
multiplex. quedam em̄ sunt cause necessitatis quedam cō
gruentie. Cause autem necessitatis sunt summa pcipitatō
superne influentie impugnatio. pernitiōsa obstinatio. com
pleta siue inuincibilis desperatio. diuine sententie diffini
tio. Est ergo summa participatio causa inuertibilitatis si
ne malicie illius complete. quod patet. quia natura ange
lica in naturis conditis excellentissima est. Unde Augus.
de ciui. dei. Angelica creatura omnia cetera que deus con
didit nature dignitate precedit. sed quanto natura spiri
tualis susceptibilis vicij vel corruptionis nobilior est excel
lentior: tanto depressior efficitur et magis elongata a suo
fine ⁊ inherentia sui corruptiui. propter hoc dicit Augus.
xj. de ciui. dei. de angelis lapsis. peccato suo teste conuin

citur bonam conditam esse naturam. Unde ex eo q a summo ordine et gradu in creaturis cecidit in infimum prorsus. Unde h.j. de mirabilibus. quare inuenibili vindicta summus angelus est perculsus. cum peccans et cum mandatum sui creatoris homo transgrediens venialiter ad penitentiā postmodum reuocatur. Angelus ergo in summo honoris sui ordine constitutus immutatonem excelsiorem statum nō habuit: nisi p contemplatōnem sui creatoris confirmatus in eo statu permaneret vbi conditus fuit. et idcirco prolapsus iterū reuocari minime potuit: q de sublimissimo sui ordinis statu prorruit. homo vō adhuc in terra positus generandi officiō destinatus ciborūq vsui deputatus immutatōnem sublimiorem et meliorem spūaliorūq vitam sine mortem reciperet. ¶ Item alia causa est diuine influentie impugnatio. quia enī ex habundantia influentie. deum influentem impugnauit: merito clausit sibi viam influentie. delectatus enim in habundantia bonorum a deo collatorum: auersus est a deo per superbiam nolens illi subesse. Unde augu. xj. sup Gen. ad lram. Ne putatur nunq dyabolus in veritate stetisse sed ab ipso sue conditōnis initio cecidisse nō sic accipiendū est vt malus a bono deo putatur creatus. alioquin nō ab initio cecidisse diceretur. neq enī cecidit si talis est factus. sed factus continuo se a luce veritatis auertit: superbia tumidus: proprie ptatis delectatōne corruptus. ¶ Item perniciosa obstinatio est causa. et dico obstinatōnem perniciosam que erit in odium creatoris. de hac Alchuinus sup Gen. Cur dyabolus tam infestus est hominū saluti. Rūsio. propter odium in creatorem inuidiam in hominē ex desperatōne sue salutis. ¶ Item inuincibilis desperatō est causa. de qua Isido. d summo bono. vno superbie lapsu dum deo p tumorē se conferunt: et homo cecidit et dyabolus. Sed homo reuersus ad penitētiam deo inferiorē se esse cognoscit: dyabolus vō nō solum in hoc contentus q se deo equalē estimās cecidit: insup et superiorem deo se esse dicit. Sm apli dictū qui ait de antixpo. qui aduersatur et extollitur sup omne quod dicitur deus: aut quod colitur. ij. Thessa. ij. Dyabolus ideo iam nō petit veniam: quia nō compungitur ad penitētiam. hec Isido. Ecce obstinatō dyaboli vnde inuertibilis est ad compunctōem. ¶ Item diuine sententie diffinitō est causa. Unde aug. de fide ad petrū. de angelis hoc disposuit deus et adimpleuit. vt siquis eorum bonitatem volūtatis pderet: nunq diuino munere repararet. Et alibi in eodem. Pars angelorum que a suo creatore deo quo solo bono bona sunt: volūtaria prorsus auersione discessit. equitatis superne iudiciō initium sue damnatōnis in ipa auersione voluntatis inuenit. vt nō aliud esset incipere iam puniri: q illius beneficiq boni dilectōne destitui. quā deus in eterno sic totam precepit remanere supplicio: vt etiam ei ignem eternum prepararet. In quo illi oēs preuaricatores angeli nec mala possunt volūtate carere nec pena: sed permanente in eis iniuste auersionis malo: permaneat etiam iuste retributōis eterna damnatio. hec augus. ¶ Item multiplex est ratio siue causa congruentie. Una est q non peccauit alio suggerente. Alia q peccauit in parte. Alia q non habuit carnē deprimentē. alia q non potest reparari p similē. alia est perspicacitas vis intellectiue. Iste congruitates ostendunt equitatē diuine iusticie in hoc: q damnatus est tali peruersitate siue impossibilitati ad conuersionem. Una ergo ratio est q per se peccauit nō ab alio suasus. vnde Grego. in mora. Apostata angelus nulla spe vnq venie vlla conuersionis emendatione reuocatur. nec vnq lumen pristini status recipit: quā hoc non suasus amisit. sic illū quippe perpetrare cecitas superbie grauat: vt nequaq vlterius ad lucē penitētie p diuini respectus memoriā resurgat. ¶ Item particularitas lapsus ē causa. Si enī tota vniuersitas angelorum passa esset lapsum: congrueret vt eorundem esset reparatione decretum diuinum in eis frustraretur. Unde augu. in Enche. Placuit vniuersitatis creatori et moderatori. vt quem non tota multitudo angelorum deum nō deserendo perierat: ea que perierat in perpetua perditione remanerent. at vō creatura ratōnalis que in hominibus erat que peccatis atq supplicijs tota perierat: ex parte reparari poterat. ¶ Item quia non habuerūt carnē aggrauantem: irreuersibiliter peccauerunt. homines nō. vnde. vj. Gen. Non permanebit spiritus meus in homine in eternum quia caro est. Item Isido. de summo bono. Lapsi de angeli ideo veniā nō habent: quia carnalis fragilitatis mole a infirmitate grauati sunt vt peccarent. homines aūt post peccatū idcirco reuertūtur ad veniā: propter q ex lutea materia pondus traxerūt infirmitatis. ideoq pro infirma carnis conditōne reditus patet homini ad salutem. sicut et ps. dicit. ipe scit figmentum nostrum. Memento domine quia terra sumus. Et iterum memorare inquit que sit mea substantia. ¶ Item quia non habuit similem sibi reparatorē non potuit. i. non congruit ipsum reparari. Unde Ansel. in li. Cur deus homo. in fine. dyaboli recōciliatōnem impossibilem intelliges: si diligenter humanā consideras. sicut enī homo non potuit reconciliari nisi p hominē deum qui mori posset p cuius iusticiā deo restitueretur qd peccatū hominis pdiderat: ita angeli damnati nō possunt saluari nisi p angelum dei qui mori posset et qui p suam iusticiam repararet: qd aliena peccata abstulerūt. et sicut homo p aliū hominē qui non esset eiusdem generis quius esset eiusdē nature nō debuit releuari: ita nullus angelus p alium angelum saluari debet quius omnes sint vnius nature: quā non sunt eiusdem generis sicut homines. Non enī sic sunt omnes angeli de vno angelo. quēadmodū omnes de vno homie. ¶ Itē q perspicacitas intellectus fiunt causa. patet ex Dyoni. dicente demonis malū est contra deiformē intellectū. homis malū contra ratōnalem: corporis malū contra naturā. quia i hoc habent spūs intellectū deo consilem: q sicut deus subito et sine ratiocinatōne et collatōne: ita angelus videt omnia facienda. homo vō quia caro est. nō videt facienda sine discussione et iudicio et ratōcinatōe: que vtiq non nisi tpe fiunt. Unde homo dicitur ratōnalis: angelus intellectualis. tempus aūt minimū: ad instans habet proportōnem infinitā. Unde intelligentia angelica comparatur ad humanū intellectū quantum ad perspicaciam intelligendi sicut remediabile ad nō remediabile. Potest igitur (vt ex his patet) dici. q ex vltimitate peruersitatis voluntatis demonū et aliorum predictis est inuertibilitas hec in illis. Et sic patet qualiter ad vltimo quesitum est dicendum. ¶ Ad hoc quod primo obijcitur q creatura vertibilis est eo q ex nihilo. et peccatū facit creaturam magis appropinquare ad nihilum etc. Dici potest q vertibilitas que est creature ex conditōne sua est vertibilitas in defectum. non autem vertibilitas in bonum. immo hanc habet a suo conditore. Unde augu. de fide ad petrū. ideo quippe nature a deo facte proficere possunt quia esse ceperunt. adeo deficere: quia ex nihilo facte sunt. Et post subditur quasi expositio verbi huius sic. Ad defectum eius cōditio ducit originis: ad profectum vō prouehit operatio creatoris. ¶ Ad aliud quod obijcitur. q potestatis dyaboli est facere malum cessare a malo etc. Dicendū q nō sequitur. Proteruus enī fantasia in dyabolo agitat voluntatem ipsius tanto impetu. nec ex alia parte habet aliquam retardatōnem a gratia q non potest nolle malum. In opibus autem perditis dirigitur machinatōne natura. Aliquando quadam astucia cessat ab ope malo: vt incautos et quasi securos fortius ledat. Unde si cessat vel declinet a malo. illa declinatio non est pars iusticie: quia ad declinatōnem mouetur peruersa intentōne. ¶ Ad id quod obijcitur. q peccatum angeli nō est maius infinitū etc. Dicendū q vehementius nocumenti nō est oino a quantitate sed nobilitate peccantis. qr dictum est. a nobilitate nature siue excellētia peccātis contingit. q ita exinanitur virtus illius a suo corruptiuo. q oino auertit et elongatur a suo fine. ¶ Ad hoc qd obijcit. q in naturalibus solūmodo satisfactō appetitui materie vel immutabilitatē etc. Dicēdū q aliter est de appetitu naturali et volūtate li. arbi. Appetitus enī naturalis semp mouetur et tēdit ad hoc vt perficiatur sm inditā sibi possibilitatē. vnde adepta illa pfectōe quiescit motus illius et tendētia sicut in fine suo. sed voluntas liberi arbitrij: licet data sit intellectuali creature vt sponte et volūtario affectu moueatur in suū bonū q solum est illius pfectio: nihilominus quoq spōte auertit se a suo bono

scȝ a bono simpliciter. ⁊ mouet in bonū apparēs ꝑponēs il lud sūmo bono. ꝓpter qḋ ex diuina iusticia sibi relinquit ⁊ efficit obstinat⁹ in malicia: vnde bonū velle nō pōt. Unde augu. de fide ad petrū. Angeli atq̧ homies pro eo ꝙ ratōnales sunt facti eternitatis ac beatitudinis donum in ipsa nature spūalis creatōne diuinit⁹ acceperunt. ita scȝ vt si dilectione creatoris sui inhesissent: simul eterni beatiq̧ mansissent. Si do ꝓprie libertatis arbitrio contra sūmū creatoris imperium suam niterent facere voluntatem: protin⁹ a contumacibꝫ beatitudo discederet. ⁊ ad suppliciū eis relinqueretur eternitas misera erroribus doloribusq̧ cruciata. hec augus. Tunc autem beatitudo dicit discedere a cōtumacibus. quādo ꝯtumacia voluntatis imutabiliter efficitur obstinata. vt nullo modo velit bonū prout dicit aug. de fide ad petrum. ꝙ voluntas eorum talis erit vt habeat semꝑ in se malignitatis sue supplicium. nusq̄ tamē possunt recipere bonitatis effectum. ¶ Ad aliud quod obijcit. ꝙ simplicitas attestat potentie: vn̄ cū angelica natura post lapsum est ita simplex sicut natura eis ⁊c. Dicendū ꝙ simplicitas essentie attestat potentie. prout essentia consideratur vt condita: nō vt deprauata ꝑ peccatū. Unde inq̄tum natura est simplicior ⁊ melior ⁊ eo depressior facta ꝑ peccatum impotētior fit ad bonū. vt patet ex dictis. ¶ Ad aliud quod obijcit. ꝙ differētia est inter creatorē ⁊ creaturā ꝙ creatura est vertibilis ⁊c. Dicendū ꝙ loquit ibi de vertibilitate in nihilū. quod verū est: si creatura esset sibi relicta. vnde Greg. in mora. Cūcta ex nihilo facta sunt. eorūq̧ essentia in nihilū tenderet: nisi actor eorū ea manu regiminis teneret. ¶ Ad id quod obijcit. ꝙ imortalitas i angelo est a gratia. ⁊ imortalitas nō est aliud q̄ imutabilitas. Dicendū ꝙ duplex est acceptō imortalitatis sicut duplex est acceptio mortalitatis. Uno mode dicit mortalitas possibilitas ad defectū vite naturalis. alio modo ad defectum vite gratuite. Sic imortalitas vno modo dicit impossibilitas ad defectū vite nature: ⁊ sic omnes angeli sunt imortales. alio modo dicit impossibilitas ad defectū vite gratuite et sic beati angeli sunt imortales. Dicit igit angel⁹ a dam. imortalis pmo modo. ⁊ hoc patet ꝑ verba sua. dicit em̄ sic. Immortalis est angel⁹ nō natura sed gratia. Omne ei qḋ incipit: ⁊ finit ꝺm naturā. hec dam. Ecce ꝙ imponit necessitatem fini rei condite ꝺm naturā. Sed quid est igitur ꝙ dicit ꝙ sunt imortales gratia nō natura. Dicēdū ꝙ dam. dicit naturā in angelo qḋ habet a sua origine. gratiā dicit qḋ supintendit esse quod habet ex origine vnde saluat in esse. que distinguit augu. dicēs. Ad defectū creaturas conditio ducit originis: ad ꝑfectum prouehit operatō conditoris. dam. autem vocat gratiam qḋ relinquit opatō creatoris quo reuera saluat in esse. ¶ Ad illud qḋ obijcit ꝙ alternantur in illis affectōne. Dicendū ꝙ hoc verū est. nec tamen sunt vertibiles a malo ad bonum: quia in affectu gaudij ⁊ tristicie est volūtas ꝯuersa.

Articulus quartus

Ueritur cum dicit angelus insusceptibilis penitētie. Quid importat hoc ꝙ dicit insusceptibilis. quia aut impossibilitatē penitēdi simpliciter scȝ negatiue: aut priuatiue. vt scȝ dicat insusceptibilis penitentie. quia de se non potest penitere: aut difficultatem. i. cum difficultate susceptibilis. sicut inuisibilis dicit tripliciter. Si non dicat insusceptiōnē negatiue: videtur. quia mima gratia scȝ gratūfaciens si daret illi penitere: quia gratia mima hmōi efficaciam habet tollendi malum culpe quātūcunq̧ sit magnum. Minima enim virt⁹ sufficit ad quātācunq̧ culpam tollendam. Si dicatur insusceptibilis priuatiue: scȝ quia de se nō potest penitere. vt dicatur insusceptibilis penitētie per priuatōem ꝑtatis quodāmodo actiue. eadem ratōne ⁊ homo dicetur insusceptibilis penitentie. Un̄ ps. Spiritus vadens ⁊ nō rediens. glo. i. per se vadens ad peccatū: sed nō per se rediens a peccato. Ex his videt ꝙ hoc ꝙ dico insusceptibilis: dicat difficultatem penitēdi. que difficultas est ratōne malicie. sed sic peccatum in spm̄ sanctū dicit irremissibile. tamen peccātes sic possunt penitere. ¶ Item peccatū in spm̄ sc̄m dicit irremissibile. peccatum dyaboli irremissibile. que est differentia illius ⁊ hui⁹ irremissibilitatis. Rn̄sio. ad hoc ꝙ aliqs peniteat requirūtur tria. dolor de ꝯmissis. voluntas subiciendi se iudicio ⁊ iusticie dei ꝑ satisfactōēȝ. Uolūtas nō peccādi de cetero. Isti sunt tres gradus penitētie. Sunt em̄ quidam qui dolent de peccato. nolunt tamē se subicere iudicio ecclesie ꝑ satisfactōēȝ. In his nō est sufficiens penitentia. Pret. multi dolent de cōmissis ⁊ bene vellent sustinere penam magnam pro satisfactōne: sed nolūt desistere a peccato. ⁊ similiter nō penitent. Sed si dolent ꝺ peccato ⁊ volūt vindicare in se dei offensum subiciendo se diuine iusticie ꝑ satisfactōēȝ ⁊ cauere sibi ab omni peccato in sempiternum tales vere penitent. vnde Isido. in li. de trini. xiij. Ille penitentiā digne agit. qui reatū suū satisfactōne plangit. condemnādo scȝ ac deflendo que gessit tanto in se plorādo profundius: quāto extitit in peccato procliui⁹. Ille penitentiā digne agit. qui sic p̄terita mala deplorat: vt futura iterum non ꝯmittat. ⁊ qui plangit peccatū ⁊ iterū admittit peccatum: quia si siquis lauet laterē crudū. quē quātomagis lauerit: tanto amplius lutū facit. hec Isido. Tanta autē est ꝑuersitas dyaboli. ꝙ nullo modo potest ad penitētiā siue gratiam penitētie resurgere. vnde dicit insusceptibilis penitentie: quia nō potest resurgere ad lucem penitētie. neq̧ per cōpunctōēȝ siue dolorem de ꝯmissis. Unde Isido de summo bono. x. c. j. libri. Dyabolus ideo non petit veniam. qꝛ nō ꝯpūgit ad penitētiā. neq̧ ꝑ volūtatē subiciendo se diuine iusticie satisfaciendo. habet em̄ voluntatē oīno alienā ⁊ auersam a iusticia dei. Unde aug. viij. de ciui. dei. xxij. c. Nec vllo modo credendū est qḋ apuleius ꝑsuadere nitit. ita esse medios demones inter deos ⁊ homies: tanq̄ nūcios ⁊ interp̄tes. qui hinc ferant petitōnes nostras: inde referant deorum suppecias. i. subsidia. sed esse spūs nocendi cupidissimos: a iusticia penitus alienos. supbia tumidos inuidia liuidos: fallatia callidos. neq̧ ꝑ voluntatē peccandi. Unde ꝓuer. xxx. Sanguisuge due sunt filie. glo. Sanguisuga dyabolus qui siti peccandi ⁊ peccatā subiciendi ꝑpetuo ardet. Quia igit dyabolus est in dispositōne imo poti⁹ in quadam necessitate ꝯtraria illis que requiruntur ad hoc ꝙ quis peniteat: insusceptibilis est penitētie. ¶ Ad illud igit quod querit vtrū dicit insusceptibilis: ꝑut insusceptibilis dicit negatōēȝ vel priuatōnēȝ. Dicendū ꝙ insusceptibilis prout dicit negatōēȝ. potest aūt difficultatē negare aut aptitudinē dispositōis: ⁊ sic dicit insusceptibilis negatiue. vel potest negare necessitatē obedibilē: ⁊ sic non dicit negatiue. Si em̄ deus de potestate absoluta conferret angelo gratiam gratūfacientē tota malicia angeli tolleretur. ⁊ virtute gratie ꝯuerteret ad suum creatorem. Unde bene cōcedo si daretur illi gratia diuina virtute peniteret potentior enim ⁊ efficacior est quelibet virtus siue gratia gratūfaciens in cōuertendo: q̄ aliquod peccatum in auertendo. Pret. potest dici ꝙ insusceptibilis dicit priuatōem potestatis actiue: quia hoc sequitur ex dictis. ¶ Ad hoc ꝙ obijcitur. ꝙ similiter homo peccator dicitur isusceptibilis penitentie: quia est spūs vadens ⁊c. Dicendū ꝙ nō sequit Anima em̄ peccatrix p̄paratur ⁊ exercitatur ad gratiā penitentie mediante gratia gratisdata: sicut recogitatōne diuine bonitatis ⁊ timore diuine iusticie. ꝺm ꝙ dicitur Mathei. iij. in glo. virtus penitentie timore concipitur qui est initium sapientie. sed tanta est dyabolica ꝑuersitas ⁊ ita oppressū est liberum arbitriū eius peccato. ꝙ quātūcunq̧ pulsaret dominus gratia gratisdata. vt recogitatōne diuine iusticie: diuine bonitatis: vel aliquo hmōi: nunq̄ ex hoc prouocaret ad penitentiā. vnde Greg in mora. Sic angelum apostatam ꝑpetrata cecitas supbie grauat. vt nequaq̄ vlterius ad lucem penitētie ꝑ diuini respect⁹ memoriā resurgat. Ecce ꝙ nullo respectu diuine memorie potest resurgere ad lucem gratie. ¶ Ad aliud quod obijcit. ꝙ insusceptibilis dicit difficultatē sicut peccatū in spm̄ sanctū. dicitur em̄ irremissibile. Dicendū ꝙ nō sic. bene tū veruȝ est

ꝙ sicut qui peccat in spiritūsanctum impugnat illud vnde deberet assequi grãz remissionis: ꝓpter quod quodã modo speciali indign⁹ est remissione. imo multo fortius ⁊ dyabolus dicendus est indign⁹ remissione ⁊ peccatum eius irremissibile. nihilomin⁹ dicit̃ insusceptibilis penitẽtie. qꝛ est ĩ dispositione necessitatis contraria ad ea que requiruntur ad hoc ꝙ aliquis peniteat vt ex dictis patet. ¶ Ad hoc qḋ queritur de differentia irremissibilitatū peccati dyaboli ⁊ peccati in spūsanctū. Dicendū ꝙ sicut in naturalibꝰ ꝯtingit. aliquid est in triplici aptitudine potẽtie dispositõis ⁊ necessitatis: similiter ꝯtingit quid esse in triplici aptitudine ad formã gratuitã. scꝫ aptitudine potẽtie. dispositõnis ⁊ necessitatis. In aptitudine potẽtie est quilibet homo etiam peccator in via. In aptitudine dispositõnis qui ex consideratõne diuine misericordie ⁊ iusticie dolet de peccato. illectus tñ infirmitate ꝓpria nõ est paratus ad penitentiã s̃m ordinatõꝫ ecclesie. In aptitudine necessitatis qui oĩno faciens qḋ in se est vt grãm habeat parat⁹ est obedire ordinatõni ecclesie. quolibet igitur peccato mortali tollit̃ aptitudo que est quasi necessitas. Peccato in spūsanctū tollit̃ illa que est vt dispositio. peccato dyaboli tollitur illa que est quasi potentia. quolibet enĩ peccato tollitur aptitudo que est ex sufficienti ꝑparatõne ad gratiam habendaꝫ: sed peccato in spiritūsanctū tollitur illa que est quasi dispositio. Qui enĩ peccat ex infirmitate vel ignorantia non oĩno habet voluntatem subiectam temptatõni. licet enim vincatur temptatõne. que quidem temptatio preualet adminiculo infirmitatis vel ignorantie: nihilomin⁹ non oĩno subdita est voluntas peccato. imo cum quadam displicentia allicitur. sed ex peccato in spiritūsanctū quod ẽ ex certa malicia oĩno subdita est voluntas ⁊ siue displicentia liberi arbitrij consentit peccato. ꝓpter qḋ dico. ꝙ quedam dispositõ ad bonum que est in libe. arbi. cum peccatur ꝑ infirmitatem vel ignorantiam: tollitur cum peccat̃ in spūsanctū. relinquitur tamen aptitudo potentie que est ex vertibilitate voluntatis ad bonū: que tollit̃ peccato dyaboli.

Membrū secūdum

Queritur vtrū homo sit susceptibilis penitentie. Et primo vtrū in statu innocẽtie. Secūdo vtrū in statu damnatõnis. Tercio vtrum in statu beatitudinis.

Articulus primus

Queritur ergo primo vtrū homo in statu innocẽtie fuit susceptibilis penitentie. Et sic videtur. fuit enĩ possibilis ad lapsum ⁊ ad resurrectionẽ a lapsu. omnis talis est susceptibilis penitentie: ergo ⁊c. Item est priuatõ precedens habitum a qua est progressus ad habitum. ⁊ est priuatio sequens habitum. a priuatione sequenti habitū non fit regressio. sed si esset regressio: posset dici de disposito siue possibili ad priuatõeꝫ ꝙ esset vtriusqꝫ susceptibilis scꝫ priuationis ⁊ habitus. sicut potest dici de catulo in ortu suo ꝙ est susceptibilis cecitatis ⁊ visus A simili in ꝓposito cum homo in statu innocentie possibilis fuit ad priuatõnem culpe ⁊ ad habitum gratie reparatiue. que quidem gratia est gratia penitẽtie. in statu illo fuit susceptibilis penitentie que est curabilis a culpa. sed curabile in intellectu suo includit ꝑexistens vulnus. vnde non nisi de habente infirmitatem dicitur ꝙ est curabilis. illud igitur solum est curabile in quo est vel fuit morbus. igitur non est susceptibilis penitẽtie in quo non precessit lapsus in culpam: sicut nec corpus curabile in quo non precessit morbus corporalis. ¶ Item dam. Fecit deus hominem natura impeccabilem. igitur natura insusceptibilem penitẽtie. Ad susceptibile enĩ penitentie sequitur peccabile. igit̃ ad nõ peccabile sequitur non susceptibile penitẽtie. ¶ Itẽ ratõnalis creatura nõ dicitur esse susceptibilis alicui⁹ qḋ nullo modo potest ei ꝯuenire. igitur eadem ratõne non debet dici susceptibilis alicuius in statu aliquo in quo illud nullo modo illi potest ꝯuenire. sed in statu innocẽtie nullo modo poterat homini ꝯuenire penitentia gratia vel virt⁹: igitur in illo statu nullo modo fuit susceptibilis penitentie gratie vel virtutis. ¶ Rñsio. ꝙ homo in statu innocentie fuit susceptibilis penitentie. Unde ꝯcedi possunt rationes adducte pro illa parte. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃ in ꝯtrarium ꝙ natura vel ꝑsona dicit̃ susceptibilis penitẽtie que est curabilis a culpa. ⁊ curabile in intellectu suo includit vuln⁹ ꝑexistens ⁊c. Dicendum ꝙ licet curabile includit in intellectu suo ꝑexistens vulnus: non tamen susceptibile medicine vel penitentie que est medicina spiritualis. Susceptibile enim medicine vel penitentie dicit aptitudinem ad penitentiam: si contingat cadere in culpam que est morbus spiritualis. Curabile enim dicit aptitudinem ad curam siue ad hoc ꝙ curetur: quãn inest morbus. ⁊ ꝓpter hoc includit morbum ꝑexistentem in intellectu suo. ¶ Ad illud dam. deus fecit humanam naturam impeccabilem ⁊c. Dicendū ꝙ impeccabilis potest dici negatiue. i. nullo modo possibilis ad peccandūꝫ. ⁊ sic sumpto possibili: ad impeccabile sequitur insusceptibile penitentie. Alio modo potest dici priuatiue. i. possibile ad non peccandum. ⁊ sic sumitur in verbo dam. ⁊ ad impeccabile sic sumptū non sequitur insusceptibile penitentie. ¶ Ad hoc quod obijcit̃. ꝙ aliquid nõ debꝫ dici susceptibile alicui⁹ in statu aliquo in quo nullo modo illud potest ꝯuenire illi. sicut aliquid nõ debꝫ dici susceptibile alicui⁹ quod illi nõ potest ꝯuenire. Dicendū ꝙ non est simile. qꝛ aliquid nõ posse ꝯuenire alicui dicit insusceptibilitatem siue impossibilitatẽ suscipiẽdi simpliciter illud. sed nõ posse ꝯuenire in statu nõ dicit impossibilitatẽ suscipiendi simpliciter: sed ad temp⁹ scꝫ durante illo statu. ꝓpter qḋ nõ sequit̃ gratia penitẽtie nõ potest ꝯuenire alicui existenti in statu innocẽtie: igit̃ nõ est susceptibile penitẽtie in statu innocẽtie. ex negatõne enĩ ꝯueniẽtie ad temp⁹: infert̃ negatio ꝯueniẽtie simplr̃. hec tñ duplex est. hoc in statu innocentie fuit susceptibile penitẽtie. qꝛ susceptibile dicit potẽtiam ad actū huiõi qui est suscipe penitentiã. ꝙ igit̃ dicit ĩ statu innocẽtie potest esse determinatū eius qḋ est susceptibilis. vel ratõe penitẽtie intellecte: ⁊ sic vera est. ⁊ sic intelligitur prout ponit̃ in questione. vel ratõne act⁹ intellecti: ⁊ sic falsa est. quia nõ potuit homo suscipe gratiam penitẽtie in statu innocentie. ⁊ sub hoc intellectu concludit ratõ predicta hominem fuisse insusceptibilem penitentie in statu innocentie. ⁊ bene concedi potest.

Articulus secūdus

Queritur vtrum anima in statu damnatõnis separata a corpore sit susceptibilis penitentie. qḋ non videtur. dam. xvij. c. post casum non est angelis penitentia: queadmodum hominibus post mortem. ¶ Item augu. de fide ad petrum de damnatis dicit. Volũtas eorum talis erit vt habeant in se semper malignitatis supplicium. nunq̃ tamen recipere possunt bonitatis affectum. quia sicut illi qui cum xp̄o nullas in se male voluntatis reliquias habebunt: ita illi q erant in supplicio ignis eterni: bonam habere nullatenus poterunt voluntatem. igitur cum nullam habeant voluntatem bonam: non habent voluntatem desistendi a peccato. igitur nõ penitẽt de peccatis. ¶ Item morientes in mortali moriuntur sine penitentia. sed quales egrediuntur de vita ista tales ꝑmanebunt semꝑ. vnde Greg. iiij. li. dyalogoꝝ. qualis hinc quisqꝫ egreditur: talis ⁊ in iudicio ꝑsentat̃. igit̃ vt videt̃ nunq̃ penitebunt qui hic nõ penituerũt. ¶ Cõtra. Sapie. v. de reprobis dicit̃. dicent intra se penitẽtiaꝫ agẽtes. glo. sup illḋ Penitentiã agentes sero. ex quo videt̃. ꝙ loquat̃ de penitẽtia que est dolor de peccatis. illa ei sero acta est: quãdo nullius fruct⁹ est. ¶ Item aug. de fide ad pe. dicit de decidente in mortali. habebit penitentiam in futuro seculo de malis suis: sed indulgentiã in ꝯspectu dei nõ inueniet. ¶ Itẽ angelus est insusceptibilis penitẽtie quia incorporeus. quod autem dicitur incorpore⁹: aut priuat aptitudinẽ ad ꝯiũctõeꝫ cū corpore: aut ipsaꝫ ꝯiunctõeꝫ. Si aptitudinẽ: igit̃ ꝑ locū

a cōtrarijs habentes aptitudinē ad ꝯiunctōnē: sunt susce-
ptibiles penitentie. tales sunt anime damnate sepate. Si
ꝯiunctōez: igitur spūs ꝯiuncti sunt susceptibiles peniten-
tie. igiꝛ post generalē resurrectōez reprobi erunt susceptibi-
les penitentie. ¶ Ad hoc dicendū. ꝙ anime decedentes in
mortali nō sunt postea susceptibiles penitētie. vnde Eccē.
xj. Si ceciderit lignū ad austrū. ibi Hiero. quasi lignum
subito ventis ita morte raperis. ⁊ vbi cecideris iugiter ꝑ-
manebis. siue te rigidū ⁊ trucē siue misericordē mors inue-
nerit. hoc etiam patet ꝑ auctoritates inductas pro pte ista
¶ Ad id quod obijciꝛ de verbo illo. Sapie. v. dicent intra
se penitentiā agentes ⁊c̄. Similiter ad illud aug. habebit
in futuro seculo. dicendū ꝙ penitētia diciꝛ simul' siue cor-
rosio vermis consciente. Unde Eccl. vij. Uindicta carnis
impij ignis ⁊ vermis. glo. que incipit quia caro vermis est
Sera scelerū penitentia: que in tormentis conscientiā pec-
catorum mordere nō cessat. Ex hac corrosione conscientie
nūꝗ̄ corrigeꝛ voluntas. vnde nūꝗ̄ habebiꝛ ibi gratia peni
tentie. Unde aug. de fide ad pe. Temp' acquirendi vitam
eternam in ista tm̄ vita deus hominibꝫ dedit: vbi esse voluit
etiam penitentiā esse fructuosam. ideo aūt hic penitentia
fructuosa est: quia potest hic homo deposita malicia bene
viuere. ⁊ mutata voluntate iniusta simul operaꝗ mutare:
⁊ in timore dei gerere ea que placeant deo. quod qui ī hac
vita nō fecerit: habebit quidē penitentiā in futuro seculo
de malis suis: sed indulgentia in cōspectu dei nō inueniet
ꝙ et si erit ibi stimul' penitudinis: nulla erit ibi correctio
voluntatis. hec aug. ¶ Ad id qđ obijciꝛ de verbo dam. di-
centis. ꝙ angelus est insusceptibilis penitētie qm̄ incorpo-
reus. Dicendū ꝙ dam. nō intendit assignare causā neces-
sariā in insusceptibilitatis penitētie. ꝑ hoc qđ dicit. ꝙ ē in-
corporeus: ſ ratōne indignitatis. ⁊ hoc ex ꝯpatōne ad ho-
minem. Unde vult dicere. ꝙ angelus indignus fuit gratia
penitētie respectu hominis. eo ꝙ nihil erat in eo infirmita-
tis sicut in homine. Unde diciꝛ insusceptibilis penitentie
quoniā incorporeus. homo enī ꝑpter corporis infirmitatē
penitentia fungitur.

Articulus tercius

Consequēter queriꝛ vtrū aīa in statu beatitudi-
nis sit susceptibilis penitētie. Et primo vtrum
beati in patria peniteāt penitētia gratie vel vir-
tute. Secūdo vtrum saltem ita peniteant ꝙ displiceant il-
lis peccata que fecerunt.

Circa primū queri .§. j.

tur sic vtrum beati in patria peniteant penitētia gratie vł
virtute. Et nō: videꝛ. iiij. senten. Penitentia est virtus vel
gratia qua ꝯmissa mala cum emēdatōnis ꝑposito plangi-
mus ⁊ odimus. hoc beatis nō ꝯuenit. ¶ Contra. beatitudo
est status omniū bonoꝝ congregatōne pfectus. sed vbi ali-
qua virtus deficit nō est congregatō omniū bonoꝝ: igitur
vbi deficit virtus vel gratia penitētie nō est beatitudo. igi-
tur ⁊c̄. ¶ Itē ab eadem gratia sunt volūtas agendi peniten-
tiam si peccare ꝯtingeret: ⁊ nolle peccare. ⁊ velle egisse pe-
nitentiā ⁊ nolle peccasse est a gratia penitētie: igitur ⁊ velle
agere penitentiā si ꝯtingeret peccare ⁊ nolle peccasse est a
gratia penitētie. sed beati nolunt peccare. et si contingeret
eos peccare vellent facere penitentiā: igiꝛ habent gratiā
penitētie. ¶ Item penitētia est gratia vel virtus. vt. iiij. sen
ten. diciꝛ. sed virt' vel gratia habita nō tolliꝛ nisi ꝑ pctm̄:
igiꝛ cum post finalē penitentiā nō ꝯmittiꝛ peccatum: beati
qui decesserunt in gratia penitētie adhuc eandem gratiā
habent. ¶ Item penitentia ⁊ impenitentia sunt opposita.
gratia perfecta siue consumata ⁊ culpa cōsumata sunt op-
posita: igitur si anime damnate in quibus est culpa con-
sumata sunt oīno impenitētes: ⁊ anime beate in quibꝫ ē gra
tia consumata sunt penitētes. igiꝛ anime beate habent gra
tiam penitentie. ¶ Rūsio. sine ꝑiudicō melioris sententie
ꝙ beati decedentes in finali penitentia habebūt in patria
vt est virtus vel gratia. Unde sicut habetur ab Augus. x.
de trini. ꝙ virtutes cardinales scilicet prudentia tꝑantia
non habebunt actus imꝑfectos nature ꝗ̄tum ad actus il-
los erit vsus illorum in patria. Unde dicit augu. pruden-
tie erit deo nullum bonū vel ꝑponere vel equare. Fortitu-
dinis deo firmissime adherere. Temꝑantie nullo defectu no-
xio delectari. Iusticie deo regenti subditū esse. Similiter
dicendū est de penitētia ꝙ nō erit in patria ꝗ̄tum ad act'
qui sunt plangere ꝯmissa ⁊ ꝑponere emēdare: ſ ꝗ̄tum ad
aliquē actum pfectōrē. ⁊ forte sicut est de fide. ꝙ actus illi'
ꝑprius scꝫ visio enigmatica non manebit in patria: sed vi-
sio simpliciter. que est actus illius inꝗ̄tū ꝯmunicat natu-
ram sui generis scꝫ iusticie. qui est soluere debitas gratia-
rumactiones pro remissione offense. Unde potest dici. ꝙ il-
la virtus qua penitens facit quod debet in via vindican-
do diuinam offensā in se: eadem in patria faciet quod de-
bet soluendo deo gratias pro offense remissione. Unde au
gus. vlti. de ciui. dei. dicit. ꝙ recordabūtur peccatoꝝ suorū
non ꝗ̄tum ad expientiā sensus: sed ꝗ̄tum ad conscientiam
ratōnalem. ob hoc vt deo vberiores gratias reddant. dicit
enī. Ibi erit ciuitatis illius ⁊ vna in omnibꝫ ⁊ insepabilis
in singulis voluntas libera. fruens indeficienter eterno-
rum iocunditate gaudioꝝ. oblita culparū. oblita penarū.
nec tamen ideo sue liberatōnis oblita: vt liberatori suo nō
sit ingrata. ergo attinent ad conscientiam ratōnalem me-
morum ꝑteritoꝝ etiam maloꝝ suoꝝ. ꝗ̄tum aūt ad expien-
tis sensū prorsus īmemor. hec aug. Preter. manet ꝗ̄tum ad
actus volēdi penituisse vt infra patebit. ¶ Ad illud igitur
quod obijciꝛ. ꝙ penitētia est qua ꝯmissa mala plangimus.
Dicendū ꝙ ꝗ̄tū ad hmōi act' nō erūt penitētes. ¶ Ad ali
ud qđ obijciꝛ. ꝙ beatitudo ē stat' ⁊c̄. Dicēdū ꝙ illa genera
litas bonoꝝ intelligēda ē de bonis que sunt simpliciter pfe
ctionis ⁊ nō repatōis. quale est virt' vel gr̄a penitētie. sal-
tem ꝗ̄tū ad actus imꝑfectos. ¶ Ad qđ obijciꝛ ꝙ eadē vir-
tute vel gratia est volūtas agendi penitentiā. si ꝯtingeret
peccare ⁊ nolle peccare. ⁊ velle egisse penitentiam ⁊ nolle
peccasse. sed velle egisse penitentiā est a gratia penitentie
⁊c̄. Rn̄dendum est ꝑ interemptōez maioris. velle enī peni
tere si contingeret peccare est a generali iusticia. similiter
voluntas peccandi. dico in illis qui nūꝗ̄ peccauerūt. Uel-
le autem egisse penitētiam ⁊ nolle peccasse: in illis qui pec
cauerunt ē a gratia penitētia. dico autē de illis qui sunt in
via. vtrum hoc conueniat existentibus in patria: infra di-
cetur. ¶ Ad hoc quod vltimo obijcitur. ꝙ decedētes in pe-
nitētia nullā gratiā habitam in morte amittunt ⁊c̄. Dicē-
dum ꝙ gratia penitētie remanet ꝗ̄tū ad aliquē actū vt di
ctum est. vt ꝗ̄tū ad actum volēdi penituisse. Unde pōt di
ci. ꝙ sicut eadē fuit fides qua antiqui prēs crediderūt xp̄m
venturū in qua moderni credūt venisse: sic eadem virtute
volunt hic penitētes penitere ⁊ volunt in patria penituisse
Potest igiꝛ dici sine ꝑiudicio. ꝙ beati qui decesserūt in pe-
nitētia gratia. habēt gratiam illā in patria. non ꝗ̄tum ad
actum flendi satisfaciēdi ⁊ hmōi: ſ ꝗ̄tum ad actum reddē-
di deo gratias pro offense remissione ⁊ volēdi penituisse ⁊
si qui sunt hmōi. ¶ Ad hoc qđ obijciꝛ. ꝙ si aīe in quibꝫ est
malicia ꝯsumata sūt impenitētes. igiꝛ ⁊ illi in quibꝫ ē gra
tia ꝯsumata sunt penitētes. Dicēdū ꝙ reprobi dicūꝛ im-
penitētes. quia sunt in voluntate penitendi. ꝑut voluntas
penitēdi indetermīate respicit omne tempus. vnde dicunꝛ
impenitētes. quia neqꝫ volunt penitere neqꝫ vellēt penitu
isse. Beati autē non habent aliquid vnde possunt penite-
re neqꝫ habebunt vnde poterunt. habent tamē aliquid vn-
de qn̄qꝫ penituerūt. comparatio igitur oppositōnis impeniꝛ
tie reproborum ⁊ penitētie beatorum: non est nisi ꝗ̄tū ad
hoc ꝙ illi omnino sunt impenitentes. omnino dico habito
respectu ad omne tempus. isti do penitētes. i. volentes pe-
nituisse. ⁊ ꝗ̄tum ad hunc actum bene concedo ꝙ habēt gra
tiam penitentie.

Consequēter queri .§. ij.

tur vtrū aliꝗ̄ mō peniteāt aīe beate de pctīs suis. saltem vt
displiceant illis mala que fecerūt. Et sic videtur. creatu-

re rationali in conditione est indita dilectio boni ⁊ odium
sine displicentia mali. ⁊ hoc attestatur bonitati creature
ratōnalis. hoc aūt non tollit͛ ꝑ gratiā imo magis ꝑficitur
Unde vbi magis habundat gratia: ⁊ maior est displicētia
mali. igitur vbi est ꝑfectio gratie: maxime habūdat displi
centia mali. ⁊ mali simpliciter: non tm̄ respectu nunc vel
tunc: ergo mali ꝯmissi quocūq; temporum. igitur anima-
bus beatis displicent mala facta in via. ¶ Item displicen
tia mali culpe per se loquendo est a gratia. igitur vbi ma-
ior habundātia gratie: ⁊ maior displicentia culpe. et dico
culpe simpliciter ⁊ vbi maxima maxima. sed in patria est
maxima habundantia gratie: ergo ⁊c̄. ¶ Item omne quod
placet delectabile est illi cui placet. igitur si illis placēt ma
la que fecerunt: illis sunt delectabilia. Sed vt vult augu.
de ciui. dei. Non ideo libe. arbi. non habebunt. quia post
peccata eos delectare non poterunt: magis quippe erit li-
berum a delectatōne peccandi. vsq; ad delectationem non
peccandi inclinabilem liberatum. Ex hoc patet ꝙ in hoc
stat libertas arbitrij in beatis. ꝙ non possunt delectari in
peccato. igitur nec potest illis placere: igitur displicent.
¶ Item malicie reproborum attestatur placentia ꝑpetra-
ti mali. igitur per oppositum bonitati beatorum attestatur
displicentia mali ꝑpetrati. ¶ Item quanto aliquis plus
accedit ad amorem boni: tāto plus illi displicet ⁊ odit ma
lum. sed in patria est perfectissima adherentia ⁊ amor bo-
ni: igitur maximum odium sine displicentia mali. ¶ Item
omne habens vsum rationis recte conuertens se super dā
num siue dispendium boni spiritualis. dolet de damno hu
iusmodi. sed omnis qui peccauit aliquādo in quocūq; sta-
tu sit siue vie siue patrie: damnū boni spiritualis patitur
merito peccati cōmissi. igitur dolet de damno hmōi. igitur
anime beate dolent de dispendio quod incurrerunt ex pec-
catis que ꝯmiserunt. ꝙ quicūq; peccauit in quocūq; statu
sit patitur damnū casus sui: patet ex verbo Hugo. qui dic
Certum est ꝙ qui cadit resurgere potest. ⁊ nō solum resur-
gere: sed melior ꝙ̄ fuit cum cecidit. non tamen melior post
casum resurgere potuit ꝙ̄ fuisset si nō cecidisset. ¶ Pret. ne
mo in spe correctōis peccare debet. quia quod semel amit
titur: amplius ipsum non recupatur. quia quicquid adie-
ctum postea fuerit pro ꝑticipatione perditi non est ipsum
sed aliud pro ipso. plus vtiq; esset si vtrūq; simul esset. ¶ Si
diceretur ꝙ mala cōmissa non displicent eis. quia domin⁹
illa ordinauit in bonum. Contra. Ro. iij. aiunt nos quidē
dicere. faciamus mala vt veniant bona: quorum damna-
tio iusta est. vbi vult dicere aplus. ꝙ non sunt facienda ma
la vt veniant bona. igitur nec placere debent mala licet ex
illis prouenerunt bona. ¶ Item si debent placere mala be
atis quia ex illa bona prouenerunt: igitur ⁊ similiter via-
toribus in quibus voluntas nō est ita ordinata ad plenā.
¶ Contra. quicquid fuit beatis expediens ad bonum pre-
mij: erit illis placitum accepto premio. sed peccata electo-
rum sunt eis expedientia ad premiū. Ro. viij. Diligentib⁹
deum omnia cooperant͛ in bonum ⁊c̄. glo. Si qui hoꝝ de-
uiant ⁊ exorbitant: etiam hoc ipm̄ eis facit proficere i bo-
num. ¶ Item peccata sunt causa ⁊ materia laudis diuine
que est maxima delectatō in patria. Unde augu. vltī. de ci
ui. dei. Non solum sua ꝓterita sed etiā damnatoꝝ eos. i.
bonos sempiterna miseria non latebit. alioquin si se mise-
ros fuisse nescituri sunt: quō sicut ait ps. Misericordias
domini in eternū cantabunt. quo cantico nihil erit ꝑfecto
illi iocūdius ciuitati. Sed nihil quod erit materia vel ra-
tio laudis i patria displicebit laudatorib⁹. ergo ⁊c̄. ¶ Itē
vniuersitas meritorum placebit beatis. ⁊ quicquid opera
tur vel opatum est ad decorem meritorum. sed dicit Au-
gus. xj. de ciui. dei. Neq; deus vllum. non dico angelorum
sed vel hominū crearet quē malum futurum esse presciisset:
nisi pariter nosset quibus eos bonorum vsibus ꝯmodaret
atq; ita ordinem seculorum tanq̄ pulcherrimū carmē eti-
am ex quibusdam quasi antithetis honestaret. hec Au-
gust. Ex his patet ꝙ mala simpliciter sunt ad decorē vni-
uersitatis. ⁊ simpliciter et videt͛ mala cuiuslibet electi ad
decorem vniuersitatis meritorum illius. sed omne quod
operatur ad decorem vniuersitatis meritorum placet asse
quentibus fructum meritorum. ergo ⁊c̄. ¶ Ad hoc intel-
ligendum. ꝙ beatitudo patrie requirit. ꝙ deus solummo-
do finis sit voluntatis affectus ⁊ affectionis. et ꝙ ipse tm̄
sit ratio volendi diligendi ⁊ delectandi. hoc est vt nihil ve-
lim⁹ nisi propter ipsum. Unde vt Bern̄. dicit in li. de amo
re dei. Quartus gradus dilectionis est. qui solum est i pa-
tria. vt homo tm̄ diligat se propter deum. nulla sit dilectio
nisi propter ad impletionem voluntatis eius in collatione
delectationis. vnde Bern̄. de diligendo deo quoniā scri-
ptura loquitur deum omnia fecisse propter semetipm̄: erit
perfectio vt factura sese quādoq; conformet ⁊ concordet au
ctori. oportet proinde in eundem nos affectū quādoq; trāsi
re. vt quoniam deus omnia esse velit propter semetipm̄: sic
nos quoq; nec nosipos nec aliquid aliud fuisse vel esse veli
mus. nisi eq; ꝓpter ipsum. ob solam ipsius videlicet volun
tatem non nostram voluptatem. ⁊ post. delectabit sane nō
tam nostra vel sopita necessitas vel saciata felicitas: ꝙ̄ ꝙ
dei in nobis ⁊ de nobis voluntas adimpleta videbit͛. quod
⁊ quotidie postulamus cum dicim⁹ fiat voluntas tua. hec
Bern̄. Ecce ꝙ vt vult Bern̄. deus ibi est tm̄ ratō volendi:
quia nihil volum⁹ nisi ꝓpter ipm̄. Similiter ⁊ diligendi. q2
nec nos diligimus nisi tm̄ ꝓpter ipm̄. similiter ⁊ delectan-
di: quia volemus tm̄ ꝓpter eius voluntatem non ꝓpter no
stram voluptatē. ¶ Cum igitur querit͛ vtrū beatis displi-
cent mala que fecerunt. dico sine ꝑiudicio. ꝙ nullius erit.
nec est ibi displicentia. Displicentia eīm̄ importat conscien
tiam quādam siue motum affectionis: quē non video pos-
se contingere vbi erit ꝑfecta beatitudo. vt eīm̄ dicit augus.
Beatus in patria quātum attinet ad scientiam ratōnalē:
memor est etiam ꝓteritoꝝ malorum suoꝝ q̄tum ad experien
tis sensum. ꝓrsus inmemor. i. nulla erit memoria qua expia
tur vel senciat aliquid: quod nō posset esse si memoria esset
cum displicentia voluntatis. ⁊ huius ratio est: quia nō cō
terantur beati super peccata inq̄tum sunt hmōi: sed inq̄-
tum ordinata ad gloriam bonorū ⁊ materia laudis. sicut
patet ex supratactis. ¶ Si quereret͛ sic. ponatur ꝙ beatus
conuerteret se solum supra peccata in illis figendo consi-
derātionem: non referendo aliquo modo ad ordinationē
creatoris. nōne etiam displicerent? Rñsio. ꝙ talem ꝯuer-
sionem non sustinet ꝑfectio glorie. ꝑfectio aūt glorie sicut
nō sinit aliquid velle vel diligere nisi ꝓpter primū bonum
similiter nec intueri nisi vt est ordinatum ab ipō. ⁊ sic nul-
la intuentur nisi vt sunt materia laudis. vnde status bono
rum requirit. vt neq; q̄tum ad effectum neq; q̄tum ad in-
tellectum desiliat beatus extra primū. vnde Bern̄. ad eu-
genium sup illud Ephe. iij. vt possitis ꝯprehendere cū om-
nibus sanctis. que sit longitudo latitudo ⁊ ꝓfundum. Nō
possum⁹ cum dei simplicitate ꝯtendere. cum ꝯtendimus cō
prehendere vnum: occurrit nobis veluti quadruplicatum
cum aūt videbim⁹ facie ad faciem: nō desiliet facies mētis
nostre in suam pluralitatem: sed colliget ⁊ conformabit se
vnitati illi: vt vna vni respondeat facies faciei. fm̄ ꝙ dicit
ps. Exquisiuit te facies mea faciem tuam dn̄e requiram.
¶ Concedo ergo ratōnes que ꝓ hac pte posite sunt. ¶ Ad
primū quod obijcitur ꝓ alia pte. ꝙ nature ratōnali indita
est dilectio boni ⁊ displicentia mali. qd̄ non tollit͛ ꝑ grām
sed ꝑficitur. Dicendū ꝙ reuera indite sunt anime ratōna-
li amor boni ⁊ odium mali siue displicentia. ⁊ et vtrūq; est
ꝑfectibile est gratia sed differenter. quia amor boni vt est
ꝑfectibilis gratia imꝑfecta ⁊ ꝑfecta. i. gratia vie ⁊ patrie.
sed odium mali vt est ꝑfectibile gratia imꝑfecta ⁊ euacuan
dum gratia ꝑfecta. euacuandū dicit q̄tum ad exitū i actū.
ratio patet ex dictis. quia omnia ꝯsiderant͛ a beatis vt bo
na ⁊ ordinata. ¶ Ad id quod obijcit͛. ꝙ displicentia pctī ē
a gratia. igitur vbi est amor gratia ⁊c̄. Dicendū ꝙ h̄ tenet
sumpta gratia vniformiter scʒ pro gratia vie. ¶ Ad illud
quod obijcit͛. ꝙ omne quod placet delectabile est ⁊c̄. Dicē-
dum ꝙ pctā nō placēt illis. vnde nō sunt illis delectabilia.
Si inferat͛. igitur displicent: dicendū ꝙ nō sequit͛. Ad ne-

gatiuam em̄ nõ sequit̃ priuatiua. nõ em̄ sequitur nõ videt ergo est cecus. Sicut em̄ catul⁹ ante nonã diem nõ est dicẽdus cecus aut videns. quia nõdum est temp⁹ aptum vel debitum videndi: similiter beatis neq̃ placent mala ꝑpetrata neq̃ displicent. displicent dico priuatiue: bene displicẽt negatiue. i. non placent. status em̄ ille nõ ꝯpatitur displicentie alicuius mali. ⁊ est ratio vna. vniformis ⁊ omnimodus motus in summe delectabile. quia oĩno ⁊ vniformiter mouetur anima a spiritu ⁊ affectu in sũme sibi delectabile semper ⁊ sine aliqua alternatõne plenissime delectat̃. Unde nullo modo est susceptibilis penitentie siue displicentie siue affectõnis contrarie. Pret. alia est: quia solum intuetur ibi vel quod bonum est absolute: vel quod habet rationem. ¶ Ad id quod obijcitur. ꝙ placentia peccati attestat̃ malicie reproborum: ⁊ displicentie bonitati bonoꝝ. patet r̃nsio ex dictis. displicentia aũt mali non attestat̃ bonitati ꝯprehensoris sed solum viatoris: qui considerat malum vt malum: non vt est ordinatum in materia laudis dei. ¶ Ad id quod obijcitur. ꝙ quãto plus accedit quis ad amorem boni: tanto plus displicet illi malum ⁊c̃. Dicendum ꝙ hec est falsa. accessus enim ad amorem boni facit elongationẽ a malo ⁊ maior accessus maiorem elongatõnem. Unde beati maxime sunt elongati a malo. Illa tamen elongatõ nõ inducit displicentiam. tum quia status beatitudinis non cõpatitur displicentie alicuius: tum quia non est ibi conuersio supra malum inq̃tum malum. ¶ Ad quod obijcit̃. ꝙ omne vtens ratõne ꝯuertens se supra damnũ suum scꝫ spirituale dolet ⁊c̃. Dicendũ ꝙ beati etsi ꝯuertant se supra mala: non ꝯuertunt se super illa prout sunt vel fuerũt damnifica siue nociua: sed magis prout occasionaliter sunt expedientia ⁊ coopatiua in bonum. quia vt motiua ad deum diligendum ⁊ materia laudis dei. quia considerant mala sua beati vt remissa diuina misericordia: aliorum vt punita diuina iusticia. quorum vtrũq̃ est ratio diligendi ⁊ laudandi deum: ⁊ similiter exultandi in domino. quia ps̃. Letabitur iustus cum viderit vindictam.

Membrũ tercium

Onsequẽter queritur de subiecto penitentie scꝫ in qua vi anime sit penitentia virtus. Et primo querit̃ vtrũ sit in vna vel in pluribus Scd̃o dato ꝙ in vna que est illa.

Articulus prim⁹

Irca primũ procedit̃ sic. ⁊ videtur ꝙ sit in pluribus siue in qualibet. In alia ⁊ alia vi. est virtus castitatis ⁊ virtus fortitudinis. quia hec in irascibili: illa in concupiscibili. Sed vt dicit ph̃us. Qui sustinet pericula ⁊ eo ip̃o gaudet fortis est. qui autẽ tristatur timidus. Similiter qui remouetur a voluptatib⁹ corporalibus ⁊ hoc ip̃o gaudet: castus est. qui autem tristat̃: incontinens. Ex his videtur. ꝙ eiusdem est virtutis gaudium de bono suo ⁊ tristicia de eius opposito. igitur cum hoc sit generale in singulis virtutib⁹. virtutes autẽ diuerse diuersarum sunt viriũ anime: in diuersis virib⁹ anime. imo in singulis in quib⁹ sũt ip̃e virtutes: est ip̃a tristicia de opposito. hm̃oi aũt tristicia est virtutis penitẽtie: igitur virtus penitentie est in singulis viribus anime. ¶ Item Isa. xvj. Uenter meus ad moab quasi cithara sonabit. Interly. venter sensus meus ꝯuersus ad moab penitentẽ quasi cithara sonabit plangendo luctũ. Et dicit ibi glo. Sicut cithara sonitũ ꝯpositũ nõ emittit si vna corda rupta fuerit: sic sp̃ualis vẽter ꝓphe si vna virtutũ corda defuerit dulces melodias non resonabit. Scd̃m hoc patet ꝙ ex hoc ꝙ aliquis resonet luctum melodie plangendo peccata aliorum quia ibi loq̃t̃ textus ⁊ glo. de planctu ꝯpassionis ꝓ pctĩs aliorum: necesse est in hoc planctu ꝯcurrere omnes v̾tutes multofortius vt videtur debent ꝯcurrere in planctu ꝓpriorum peccatoꝝ. sed constat ꝙ nõ requirit̃ ꝯcursus virtutum nisi illarum que sunt in illis virib⁹ in quib⁹ est hm̃oi planctus: igitur cum virtutes sint in singulis viribus. ⁊ planctus iste similiter erit. sed iste planctus est virtutis penitentie: igitur virtus penitẽtie est in omnib⁹ virib⁹. ¶ Item vt vult ph̃us ꝑ obiecta cognoscũtur actus ⁊ ꝑ actus potẽtie. Unde s̃m distinctõem actuũ: ẽ distinguere ꝺ potentijs. sed penitentie tria sunt opa. ieiuniũ. oratõ. largitio elemosine imo hec sunt opera vnius partis penitentie quia satisfactionis: ieiuniũ autẽ quo punitur peccator ⁊ quo vindicatur delectatõ peccati. vt videtur est in irascibili: cui⁹ est surgere in vindictã ⁊ punitõẽꝫ. Oratio est ip̃ius ratõnalis quia oratio est ascensio intellectus ad deũ vt dicit Damas. Elemosine largitio que est opus pietatis et misericordie: est ip̃ius concupiscibilis. hec autem opera eliciuntur ab his tribus viribus mediante penitentia: igitur penitentia determinat sibi has tres vires in quibus est. igitur non dicẽda est esse in vna vi sed in pluribus. ¶ Item quecũq̃ sunt talia quoꝝ vnum est destructiuũ alterius ꝯmunicãt in materia siue in subiecto in quo sunt. Ex hoc em̄ est destructio vnius per alterum: quodlibet inest eidem cui alterum infuit. igitur cum vicium nõ determinat sibi vnam vim tm̄ ĩ qua est sed ⁊ om̄i (omnes em̄ vires sunt subiecta viciorũ) igitur cum penitentia ꝓprie sit virtus destructiua peccatorum: erit similiter in omni vi. ¶ Item ꝑfecta iusticia duo requirit. ordinatõẽꝫ in bonũ: ⁊ declinatõẽꝫ a malo. Declinatio a malo est ꝑ penitentiã: quia penitẽtia est ꝯmissa flere ⁊ iterum flenda nõ ꝯmittere. ordinatio ad bonũ est per aliquas virtutes. sed minor est ꝯuenientia maloꝝ q̃ bonorum: bonum em̄ est indiuisibile. malum multifariũ. Preterea. virtutũ est ꝯnexio ⁊ vnitas nõ aũt vicioꝝ. Si igitur virtutes requirunt multas vires in quibus habeant esse. sicut prudentia in ratõnali: tẽꝑantia in concupiscibili: fortitudo in irascibili. igit̃ multofortius ⁊ vicia requirunt plures in quibus sunt. sed virtus tollens vicia vel peccata habet esse in vi in qua est peccatũ quod ꝑ eam tollit̃: igit̃ cũ virtute penitentie tollunt̃ omnia peccata: virt⁹ penitentie habet esse in omni vi. ¶ Contra. penitẽtia virtus est habitus quidã discretus ⁊ singularis inq̃tũ considerat̃ vt ens in illo penitẽte vel illo. quod aũt tale est nõ potest esse ĩ substantijs diuersis: igitur si est in hac vi ꝑticulari vt in subiecto: non põt esse in alia. quia si hoc: vel sequeret̃ ꝙ idẽ act⁹ esset in diuersis subiectis simul ⁊ semel: vel ꝙ trãsferret se a subiecto in subiectum. quorum vtrũq̃ est impossibile. vt enim dicit Boetius. Accidẽtia sunt indignantis nature. ꝑimi possunt: ꝑmutari aũt nequaq̃. ¶ Item differt habere penitentiã ⁊ fructuꝫ penitẽtie. vnde Hugo. Si doles vel improbas malũ quod fecisti: penitentiã habes. Circũscripto igitur fructu penitẽtie siue actu fructus: dolere ⁊ improbare malum ꝯmissuꝫ dicit actũ penitẽtie: sed dolere de peccato isto vel illo cũ hec diuersitas sit naturalis: non ponet aliquã differentiã ꝓpter quã necesse est dolorẽ sic diuersificatum esse in diuersis virib⁹. igit̃ ꝓpter hanc diuersitatem naturalẽ tm̄: non ponet̃ actus penitẽtie esse in diuersis viribus neq̃ habitus esse in diuersis. ergo penitẽtia non est in plurib⁹ virib⁹ vt in subiecto. Qd̃ ꝯcedim⁹. ¶ Ad obiecta do ꝯtra hec infra respondebit̃.

Articulus secũdus

Pposito ꝙ hec sit in vi vna. Consequẽter queritur que sit illa. ꝙ in accidẽtali. videt̃ sic. Opposita nata sunt fieri circa idem. sed tristicia et leticia siue delectatio sunt ꝯtraria: igitur erunt in eodẽ vt in subiecto. sed leticia siue delectatio est in concupiscibili: igitur tristicia in eadem. sed si tristicia et leticia simpliciter sunt in eadem vi ⁊ tristicia de peccato ⁊ leticia de ꝯtrario erunt in eadẽ. sed tristicia de peccato est penitẽtia: igit̃ ⁊c̃. ¶ Item cui⁹ est delectari ex p̄sentia delectabilis eiusdẽ est tristari de p̄sentia oppositi. sed concupiscibilis ẽ delectari de p̄sentia boni gratuiti: igit̃ eius ẽ tristari de p̄sentia cõtrarij scꝫ peccati. ¶ Item delectari de bono inq̃tũ bonũ ẽ. est ꝓprie virtutis caritatis: igitur tristari de malo inq̃tum malum est erit eiusdem. quia vt dicit Boeti⁹. virt⁹ sese diligit aspernaturq̃ contrariũ. sed tristari de malo ẽ penitẽ

tie virtutis. igit est in eodez genere potẽtie in quo ẽ cari
tas. ¶ Itez in eadez vi est dilectio boni ⁊ odiũ mali. ſ; di-
lectio boni est in concupiscibili. igit ⁊ odiũ mali. Sz. iiij.
li. sent. xiiij. di. dicit. Illa vera est pnia que peccatũ abo-
let. qḋ illa sola facit que scelus corrigit. Illa vo scel⁹ cor-
rigit que odium cõmissi criminis ⁊ ꝯmittendi cũ desiderio
satisfaciẽdi affert. ¶ Itez Aug⁹. pctm est ita voluntariũ
q̄ si nõ esset voluntariũ nõ eẽt peccatũ. ſ; eadez vi hñt in-
esse ꝯtraria. igit ⁊ virtus est in volũtate. igit ⁊ pnia cum
sit virtus. igit si volũtas ẽ ipsius ꝯcupiscibilis sive ipsa.
igit ⁊c. ¶ Itẽ videt q̄ sit i sola ꝯcupiscibili sic. In natu-
ralibus ita est. q̄ ea virtute qua aliqḋ movet i vnũ op-
positoꝝ ſm differentiaz situs: declinat a reliquo. v.g. ea
virtute qua movet leue sursũ: illa eadez declinat ad de-
orsum. igit a simili in spũalibus. ea virtute qua qs movet
in bonũ: illa eadez declinat a malo. ſ; in cõcupiscibili in-
formata movet aliqs in bonũ. igit illa eadez informata
declinabit a malo. igit vterq; habitus ⁊ quo movet i bo
nũ ⁊ quo declinat a malo: est in cõcupiscibili. igit si vir-
tute pnie solũmodo declinatur a malo: pnia solum erit i
concupiscibili. sic ⁊ illa si movet i bonũ. ¶ Cõtra. tres
sunt motive. rõnalis. concupiscibilis. irascibilis. ſ; ꝯsen-
sus vis rõnalis sufficit ad peccatum. igit pōt eẽ peccatũ
⁊ nõ in concupiscibili. igit ⁊ pnia. igit nõ semp est pnia i
concupiscibili. ¶ Q̄ aũt sit in irascibili videt: quia appe
titus vindicte est in irascibili. ſ; hoc ẽ virtutis pnie vt di-
cit Aug⁹. in li. de pnia. quia pnia est quedam dolẽtis vin
dicta: puniẽs in se qḋ dolet cõmisisse. igit pnia ẽ i irascibi
li. ¶ Item Sacrificate sacrificiũ iusticie. Glo. [illegible]
q̄ de suis quisq; peccatis potius q̄ alienis irascatur. seq;
puniens p pniam ⁊ satisfactionez deo offerat. Ex ſ; habe
tur. q̄ a virtute pnie irascit sibi penitẽs ⁊ sese punit. sed
irasci est vis irascibilis. ¶ Itez ſm Aug. penitere est pe-
nam tenere. ſ; vis que penam tenet ⁊ sustinet est irascibi-
lis. ¶ Item pnia virtus non solum respicit culpaz inq̄n-
tum culpam: ſ; vt est in subiecto. s. homĩe. qui offendit vt
puniatur ⁊ per punitionez fiat emenda. ⁊ hec duo habẽt
in. iiij. sent. vbi dicit. q̄ pnia dicit a puniendo. ⁊ q̄ p peni
tentiã mala plangimus cum emendatiõis ꝓposito. ſ; vis
cuius est punire est irascibilis. g̃ ⁊c. ¶ Q̄ aũt sit in rati-
onali videt. Ro. viij. Spiritus postulat ꝓ nobis. Spũs
aũt ille appellatur synderesis a Hiero. qui semp remur-
murat cõtra malũ. ſ; gemere est motus pnie. g̃ motus pe-
nitentie est in illo spiritu. i. synderesi. igit pnia que habi-
tus illius motus est in synderesi: est in rõnali vi. igit ⁊c.
hac eadez ratione videtur q̄ sit in synderesi. ¶ Item ps.
Spera in dño qm̃ adhuc confitebor illi. Glo. i. de pecca-
tis agam pniaz. Et vt habetur in glo. ibi: Quare tristis
es aĩa mea. ratio confortat aĩam sensualez. Ex his vide
tur q̄ pnia est in rõnali: exquo ratio consulando sensua-
litatez dicit se facturã pniam. ¶ Rñsio. Circa hoc diver
si diversa sentiũt. Quidam. n. ponebant hanc questionẽ
nullam esse. dicentes q̄ quelibet virtus est in qualibet vi
aĩe. cum hoc ponẽtes q̄ potentie aĩe sunt vna eẽntia: sed
diverse relatione ad opa diversa. prẽt. ponũt omẽs virtu
tes in vna aĩa esse vnũ ⁊ idem: ſ; diversa dicũtur ſm opa
diversa. Sed hec positio duo falsa ponit. vnũ est q̄ potẽ
tie aĩe sunt eadez eẽntia. aliud q̄ omẽs virtutes sunt idẽ
habitus distincti tm̃ ex relatiõne ad opera diversa. Et q2
hec opinio est rationi dissona [illegible] ⁊ docto
rum sacre scripture cõtraria: ⁊ fundamẽti sacre scripturẽ
ꝓ magna parte subversiva: merito est reprobanda. De
his aũt alibi est inquirendũ. ¶ Alij ponebant q̄ peniten
tia circuit omẽs vires: quia omia peccata expellit ⁊ oĩa
delet. ⁊ qm̃ ad fletum pfectum concurrit motus oĩm vi-
rium: volebant q̄ pnia in omnibus viribus esset sicut iusti
cia generalis. Et hoc nitunt confirmare p glo. sup illḋ:
Venter meus ad moab ⁊c. ysa. xvj. Sed hec opinio est
oĩno improbabilis. quia cum penitentia sit vnus habit⁹
necesse est q̄ determinet sibi vnum subiectũ. In hoc autẽ
decipiunt q̄ actum ꝓprium ⁊ spẽalez penitẽtie non consi-
derant qui non omis [illegible] alicui⁹ virtutis spẽcialis. Prẽt.
hoc decipit eos. q̄ pnia ab omnibus virtutibus imparat.
vnde est q̄ ad luctum pnie omẽs virtutes concurrunt cõ
nexe. ¶ Alij ponebant q̄ est in rationali motiva. quia cũ
actus iusticie qui est reddere vnicuiq; qḋ suum est. ꝓprie
sit ipsius rationis. quia iste actus est iudicialis. ⁊ ratõ ẽ
iudex in regno aĩe: videtur eis q̄ iusticia est in rationali
vt est iudex. sicut prudentia est in eo qḋ est vt dux sive cõ
siliarius. ⁊ qm̃ ratio vt iudex impat toti aĩe. hinc est: q̄
iusticia cardinalis dicit omẽs vires aĩe circuisse. ⁊ hinc
est qḋ continet habitus virtutũ qui vident ad affectiõnez
ptinere sicut obedientiã ⁊ pniam. ⁊ hinc est q̄ penitẽtia
est in vna vi: tamen multas videt circuire. ⁊ ideo in rati-
onali est vt est regitiva irascibilis ⁊ ꝯcupiscibilis. vt mo
veat concupiscibilez ad gemendũ ꝓ culpa: ⁊ irascibilem
ad puniendum ipsam aĩam ꝓ eadem. Hec aũt positio ñ
videt vera: quia vis rõnalis non est ratio que impat toti
anime: neq; que regnat in regno eius. Prẽt. rõnal' moti
va movet vim inferiorez non concupiscibilez ⁊ irascibilẽ
que vna cum ipsa condividit vim motivam ⁊ motaz. sed
li. ar. movet illas tres. ⁊ ille mote movent vires inferio-
res que sunt mote tm̃. ¶ Aliter g̃ videtur dõm. Ad illoꝝ
g̃ evidentiam que tacta sunt nõ. q̄ motive aĩe rationalis
divisio est in voluntatem naturalez ⁊ li. ar. voluntas. n.
dividit in voluntatẽ naturalez que est respectu bonoꝝ
naturalium: que non possumus nõ appetere. sicut sunt eẽ
vivere ⁊ intelligere. ⁊ voluntatez rõnalez que ẽ respectu
bonoꝝ nõ naturaliũ: que possumus velle ⁊ nõ velle. que
sunt in nobis finis ⁊ eoꝝ que sunt ad finez. Rõnalis ſm
q̄ motiva est cognitiva boni ⁊ discretiva opabiliũ. Vis
enim rõnalis dividit in cognitivaz que est cognitiva ve-
ri ⁊ ꝯtemplativa entium: ⁊ in motivaz que est cognitiva
boni ⁊ discretiva opabilium. vñ Damas. Rõnale hoc cõ
templativũ: hoc est activũ. ꝯtemplativũ est qḋ excogitat
vt habent entia. activũ est consiliativũ qḋ determinat in
actibus rectam rationez. Voluntas igit rõnalis ⁊ ratõ
vt est cognitiva boni ⁊ discretiva opabilium: concurrũt
in ipso li. ar. vnde Damas. ꝯiugate sunt cognoscitive vir
tutes ⁊ vitales in eodez. ⁊ vocat vitales motivas. vnḋ di
cit li. ar. appetit li. ar. vult li. ar. inquirit li. ar. scrutat:
li. ar. impetũ facit: li. ar. agit. Dicit autẽ appetere ⁊ velle
q̄ntum ad voluntatez. Inquirere ⁊ scrutari q̄ntũ ad ratõz
discretivam. Impetere ⁊ agere q̄ntum ad executõz volun
tatis sive voliti ⁊ iudicati. Dicendũ igit q̄ in illa vi mo-
tiva in qua cõiugate sunt ratio discretiva ⁊ volũtas. i. i
li. ar. est virtus pnia. hec est. n. prima motivaꝝ impantis
non impata sicut vult Cris. Synderesis autez etsi insti
gat ad bonum ⁊ remurmurat ꝯ malum: non dicit esse de
numero motivaꝝ impantium: quia instigatõ eius non ẽ
imperium. non eniz habet effectum semp sua instigatio.
Dicendum est igit. q̄ in li. ar. est virtus penitẽtie sicut ⁊
alie virtutes. Si enim ponantur virtutes esse in impan
tibus ⁊ impatis scz rationali concupiscibili irascibili: di
co sicut in subiecto sequit necessario q̄ non est prima ex-
peditio potentiarum a virtute gratuita: nec prima vir⁹
movendi meritorie: sed potius a natura. quia exquo he
inferiores scilz rationalis concupiscibilis irascibilis im-
pate moventur si in ipsis eẽnt virtutes vt in subiectis
ꝓprijs ⁊ primis virtus gratuita ageret impata a natura
⁊ non ageret non impata. Prẽt. li. ar. est facultas ratio-
nis ⁊ voluntatis qua bonum eligitur gratia assistẽte ⁊c.
hec autem assistentia est p modum assistentie qua pfectõ
sistit in pfectibili. ⁊ tunc est in illo sicut in subiecto. Non
est enim rationi consonũ. q̄ vis inferior etiaz adiuta gra
tia erigeret vim supiorem in actum: cum nullam habeat
in illud imperium nec inclinatiõnez. ſ; econverso. Inter ſ;
ponenda est virtus simpliciter ⁊ quelibet in primo moti
vo vt in subiecto. bene tamen ponende sunt virtutes i [illegible]
ribus impatis sicut motiva in motis. ¶ Ad hoc qḋ obij
citur. q̄ leticia ⁊ tristicia sunt in concupiscibili [illegible]
est virtutis pnie ⁊c. Dicendũ q̄ non sequit. quia hac ra-

tione posset concludi q pnia est in omni alia vi vel potē-tia. quia vnaqueqz vel gaudet habitu sui boni ⁊ tristat de carentia. Ꝫ sequeret si diceret tristari siue tristicia est in concupiscibili vt in prima motiua. Igit si tristari siue tristicia est virtutis pnie: pnia est in eadez. Ꝫ prima falsa est. ¶ Ad aliud qd obijcit. q delectari de bono inqtū bo-num est: ⁊ tristari de malo inqtum malum est. est solius caritatis. Dicendū q etsi hoc sit verum: non tamen est solius caritatis delectari de hoc bono ⁊ tristari de ei⁹ op-posito: Ꝫ singulaꝝ virtutum. vnaqueqz. n. virtus conde-lectat bono suo ⁊ tristatur de eius opposito. ¶ Ad illud quod obijcitur. q in eadez vi est dilectio boni ⁊ odiū ma-li. ⁊ dilectio boni est in concupiscibili ⁊c. iam patz respō-sio. quia si dilectio boni est odiū mali sicut in concupi-scibili: non sunt in ea vt in primo motiuo. ¶ Ad aliū qd obijcitur. q peccatum est ita voluntariū ⁊c. Dicendū q hoc intelligitur fm q voluntariuz dicitur a voluntate q est li. ar. non que est cōcupiscibilis motiue ⁊ mote. ¶ Ad hoc quod obijcit. q ea virtute qua aliquid mouet i vnuz oppositorum fm differentiam situs ⁊ declinat a reliquo. ⁊ ita vterqz habitus scilz quo quis mouetur in bonum ⁊ quo declinat a malo erit in concupiscibili. Dicendū vt supra quia concupiscibilis mouetur impata a li. ar. vn in li. ar. sunt habitus ppie ⁊ vt in subiecto ppo expedi-entes ⁊ ordinantes actus virium inferioꝝ scilz rationa-bilis concupiscibilis ⁊ irascibilis. ¶ Ad ea quib videt ostendi q est in vi irascibili: quia in vi irascibili est appe-titus vindicte. Dicendum q appetitus vindicte pro qua est actus virtutis est li. ar. siue voluntatis li. ar. ⁊ est vis irascibilis. voluntatis li. arbi. est vt primo mouentis ad actum vindicatōis: vis irascibilis est vt exequentis actū vindicationis. vnde li. ar. mouet vim irascibilē ad actuz vindicte. Irascibilis surgit in actum ipsum. virtus autē ppie est primi mouentis siue impantis: non exequentis quod impatum est. ¶ Ex hoc patet responsio ad aliū qd arguitur ex glo. illa: quid iustius q vt suis quisqz irasca-tur peccatis ⁊c. quia li. ar. est irasci vt primo mouentis. quia eius est vt decernentis ⁊ volentis irascibilem moue-ri contra mala ⁊ insurgere in vindictam maloꝝ. Irasci-bilis est exequi actum decretum ⁊ volitum a li. ar. ¶ Ad aliud quod obijcit. q penā tenere ⁊ sustinere penā prout est actus penitentie virtutis: est ipsius penitētis. non tm̄ alicuius vis anime: immo potius ipius psone. ¶ Ad il-lud quod obijcitur. q vis irascibilis est punire ⁊c. pz re-sponsio. quia vt punitio est actus virtutis est li. ar. ⁊c. vt tactum est. ¶ Ad ea que videntur ostendere q sit in ratio-nali sic est rndendū. Ad hoc quod primo obijcit. q spūs postulat pro nobis gemitibus inenarrabilib Rom. viij. Spūs ille dicitur synderesis que est in vi rationali. Di-cendum q synderesis non est in vi ratōnali fm q vis ra-tionalis diuiditur contra concupiscibilez ⁊ irascibilē: qz est quoddaz motiuū vt natura: quoddam vt ratio. Mo-tiuū vt natura triplex est. Vnū est supremū quod est mo-tiuū in bonum supius. scz in bonū honestum: quod sim-pliciter sua vi allicit qd est synderesis. que est naturalit inclinans aīam rationalem ad bonum honestum: remur-murans ⁊ retrahens ab inhonesto. Aliud est motiuū in-fimū quod est motiuū in bonū infimū siue in bonū quod est delectabile carni scz sensualitas. Aliud ē motiuū me-dium quod est motiuū in bonum mediū quod est bonuz naturale. scz esse viuere intelligere ⁊ hmōi. quod dicitur naturalis voluntas. Vnde synderesis non est in vi rati-onali: nisi extenso nomine vis rationalis dicat generale motiuū rationale in anima. Pret. non dicit spūs. i. syn-deresis postulare pro nobis gemitibus inenarrabilib: quia eliciat actum gemendi. sed quia remurmurando cō-tra malum facit auctores mali gemere. nō dico facit im-pando: sed quasi monendo ⁊ inducendo. ¶ Ad hoc qd habetur ex glo. Spera in domino quoniaz adhuc confi-tebor illi. qua dicitur q ratio confortans sensualitatem: dicit agam penitentiam de peccatis. Dicendum q ratio non dicitur ibi rationalis impata a libero arbi. sed ratō que est ecōtrario diuisa ptra vim irrōnalez. Vñ nota. q ratio multiplr sumit. Qñqz sumit cōmunit put est act⁹ vel vis totius rōnalis motiue ⁊ cognitiue. fm q dic Au-gusti. q ratio est illa vis aīe qua differim⁹ a brutis. ⁊ sic sumit put diuidit ptra vegetabilez ⁊ sensibilē. Alio mō sumit strictius. scz put est vis vel actus rōnalis scz mo-tiue ⁊ cognitiue. ⁊ sic dicit ratio vis cognitiua veri ⁊ fal-si: boni ⁊ mali ad hoc vt fiat vel nō fiat. ⁊ sic est ratio ps li. ar. ⁊ sic comphendit ratōz put est pcernēs ratōz supio-rem ⁊ inferiorez. Tercio modo sumit put ē vis vel act⁹ superioris rationalis scz cognitiue ⁊ motiue. prout dicit Aug⁹. libro de spiritu ⁊ aīa. q anima tenet suū rationale sine carne: quia ratio que ē vis supioris rationalis ⁊ q̄-tum ad opera: est coniuncta carni. Quarto modo sumit vt est vis rationalis cognitiue tm̄. fm q dicitur cogniti-ua veri ⁊ falsi: boni ⁊ mali. non vt fiat vel non fiat. ⁊ sic est pure cognitiua. Quinto modo sumit vt est pure moti-ua. ⁊ sic est actus vel vis rationalis: inqtum rationalis diuiditur contra concupiscibilez ⁊ irascibilē. Sexto mō sumitur prout est ps inferior rationis cognitiua tm̄. fm q diuiditur contra intellectum ⁊ intelligentiam. prout dicitur q anima ratione percipit naturas corporum: in-tellectu spiritum creatum: intelligentia deum. Et sic su-mitur a Boetio de consolatōne. vbi diuidit anime vires in sensum imaginationez rationez ⁊ intelligentiam. Se-ptimo modo sumitur adhuc strictius: q̄tum ad actū spe-cialez qui est discernere. put diuidit contra ingenium ⁊ memoriam. put ingenium dicitur inuestigare ignota: ra-tio discernere inuenta: memoria seruare iudicata. Su-mitur igitur in glo. supradicta secūdo modo. scilz prout ratio est ipsius liberi ar. cuius proprie est facere penitē-tiam. Vel potest sumi ratio in glo. illa prout diuidit con-tra concupiscibilez ⁊ irascibilem. ⁊ sic dicit se facturā pe-nitentiam. i. executurā actum penitentie imperio superi-oris. nec ideo sequitur q penitentia sit in illa vt ex dictis patet. ¶ Ad ea que inducitur ad ostendendū q peniten-tia virtus est in singulis viribꝫ. quia vniuscuiusqz ē gau-diū de suo bono ⁊ tristicia de eius opposito. ⁊ illud gau-diū ⁊ eius oppositū sunt in eadē vi in qua est virtus ⁊c. Dicendū q o. nēs virtutes sunt in vna vi p se loquendo. scz in volūtate siue in li. ar. vnde dico sicut dicit magr de fide. q in affectu substantia fidei inuenit: in cognitione materia. vnde p se loquēdo fides virtus est i affectiua si-ue in voluntate. fm q in illa ē materiale est i cognitiua. Similiter dico de alijs q vel oīno sunt in affectiua siue i voluntate sicut caritas ⁊ spes ⁊ iusticia ⁊ alie hmōi. Vel q̄tum ad substantiaz siue formaliter loquēdo: vt pruden-tia fortitudo temperantia dico inqtuz gratuite sunt q̄tuz tamen ad aliquid qd est materiale in illis viribꝫ. eo enīz sunt gratuite q actus illaꝝ sunt voluntarij a volūtate ra-tionale siue discretiua informata gratia. nō ratione qua actus illiciti sunt a proprijs viribus. ¶ Ad illud qd obij-citur de glo. super illud. Venter me⁹ ad moab. que dicit. q si vna corda rupta fuerit: nō resonabit dulcez melodiā. Dicendū q ex hoc non probatur q penitentia est virtus generalis neqz in omni vi anime: Ꝫ solum q penitētia nō est accepta deo nisi cum illa sit concursus oīm aliaꝝ vir-tutum. vt enim tactum est: hanc generalitatez habet pe-nitentia. quia omnes virtutes comitant illam in electi-one suorum actuum ⁊ etiaz ex connexione virtutū. ¶ Ad aliud quod obijcit. q fm numerum actuū penitentie que sunt ieiuniū. oratio. elemosine largitio. debet esse in tribꝫ viribꝫ. scz irascibili rationali ⁊ concupiscibili. Dicēduz q illi actus non sunt primi actus penitētie. Ꝫ actus cōse-quentes. vnde iuxta congruitatez illorum inqtum refe-rantur ad potentias: non debet penitentia assignari esse in vna vi vel in pluribus. pret. si essent actus immediati penes illos non assignaretur virtus penitentie esse in di-uersis viribus: sed in lib. ar. siue in voluntate rationali informata gratia. ¶ Ad id quod obijcitur. q dictum vel

peccatum nõ determiat sibi vim vnaʒ in qua est vt i sub‑iecto. ẜ mltas igit cũ pnia sit destructiua oim vicioꝝ ⁊c. Dicendũ ꝙ prima est falsa: quia omne peccatũ ẽ in volũtate rõnali siue discretiua s. ac li. ar. vñ generalr dico ꝙ ois virtus gratuita ẽ in li. ar. siue voluntate li. ar. sicr ⁊ pctm. ¶ Ad illud qd obiicit. ꝙ virtutes reqrũt mltas vires ad ẜ ꝙ sint. sicut prudentia rõnalez: tempantia concupiscibilez. igr ⁊c. Dicendũ q ad eẽ virtutũ ratõne q̃ virtutes sunt formaliter dicende nõ requirũt vires mlte immo sufficit li. ar. tñ q̃tum ad esse materiale ⁊ inq̃tum referunt ad actus exteriores requirũt multe. sicut fides rõne qua est cognitio quedam requirit cognitiuã. ratiõe autez qua importat voluntariũ assensuz respectu pme veritatis requirit affectiuã. Similiter est d̾ prudentia ⁊ aliis. Ea que oñdunt ꝙ pnia est in vna vi vel potentia concedo. vnde ꝯcedo ꝙ est vnicus habitus singularis. vñ nõ potest esse nisi in vna vi. Pret. actus prim⁹ pnie nõ variatur formalr ẜ materialr tm̃. ẜm ꝙ pnia dic aliquẽ actũ pnie. vt dolendi in isto siue circa istud ⁊ illud. Unde dico ꝙ pnia prout est virtus siue habitus anime vnicus est ⁊ vnicam debet habere vim in qua sit. Aliquibꝫ forte videbit hec sentẽtia minus conueniẽs. quia cõmuniter a doctoribus ⁊ patribꝫ nostris solent tres virtutes theologice ẜm has tres vires distigui ⁊ illis aptari. que distinctio ⁊ aptatio minime ꝯgruit eis: nisi in viribꝫ ipis eẽnt tanq̃ in subiectis. ⁊ ita hec sentẽtia a sentẽtiis patrũ videtur dissentire. Pret. qr videt aliqbꝫ ꝙ virtutes sunt i viribus aie egredientibꝫ in actũ imꝑatũ: nõ i ipis imꝑantibus. hoc aũt nõ videt: cum magis ꝯueniat ꝙ aia informet ⁊ ꝑficiatur informatõne ⁊ ꝑfectiõe vis nobilioris q̃ minus nobilis. ⁊ etiã magis sunt iste apte informationi virtutum q̃ ille. Pret. magis cõuenit ꝙ inferiores motiue rectificent ⁊ informent virtutibꝫ que sunt in supiori‑bus motiuis q̃ econuerso. Nec si sentẽtia predecessoruz fuit ꝙ inferiores motiue. s. rõnalis ꝯcupiscibilis ⁊ irascibilis informent ⁊ rectificẽt tam virtutibꝫ theologicis q̃ cardinalibꝫ: non ꝓpter hoc necesse est ꝙ sint in illis sicut in subiectis: ẜ potius in supiori motiuo scꝫ li. ar. a qbꝫ in parte elicuũt actus suos. liberꝫ ar. eniz imꝑando inferioribus virtutibus mouet illas ad executionẽ volũt ⁊ iudicati. vnde dicit imꝑetere ⁊ agere. Pret. si virtutes rectificantes motiuas egredientes in actũ eẽnt semꝑ i illis vt in subiectis: tũc oporter ꝙ eẽnt qñq; in sensuali motiuo vt in subiecto.

Questio .lvj. de ordine penitentie.

Sequitur de ordine

penitentie. Et primo q̃tum ad ortuz siue originem. Secundo q̃tum ad vsuz.

Membrũ primũ

Circa primum duo queruntur. Primo queritur de ordine dicendi. Secundo veritate dicti.

Articulus primus

Primo querit d̾ verbo illo glo. Math. iij. Penitentiã agite. qd est: pnia timore cõcipit: sic. Cum quelibet virtus infundat nõ videtur ꝙ fiat in aliquo ꝑ conceptiõe. ¶ Itez ex quo ipius act⁹ nobilior est generatiõ q̃ conceptio: quare dicit magis concipi timore q̃ generare. Rñsio. ꝙ pnia dicit concipi timore trãssumptiue. dicit ⁊ hac similitudine fetus in quadã ruditate ⁊ deformitate concipit. post sollicitudine naturẽ materialiter ⁊ diu opantis magis ⁊ magis distinctionẽ recipit quousq; consumat in debita forma ⁊ specie. Similiter qñq; peccator metu amoris dolet ⁊ atterit de peccatis: ⁊ ꝓponit penitere ⁊ prepat se ad penitendũ. ꝙ qdez dolor siue attritio potius ipm ꝓpositum penitẽdi ẽ qi cõceptum rude ⁊ informe in prima excitatiõe timoris. ⁊ ẜm plus ⁊ pl⁹ ẜm ꝙ peccator magis ꝑparat se: magis ⁊ magis accedit ad formã quousq; informet infusione gratie. ¶ Ad hoc igit qd obiicit. ꝙ pnia virtus infundit. igitur nõ concipit. Dicendũ ꝙ nõ sequit. quia non cõcipitur vt ens in suo esse completo: ẜ potius sicut informe sine materiale: hoc est in sui prepatiõe. sicut homo concipi dicit in sua materia rudi ⁊ informi. ¶ Ad illud qd querit: qre magis dicit concipi q̃ generari. Dicendũ ꝙ generari dicit motũ vel mutatiõz relatam ad ꝑ se causam generati ⁊ ꝑfectam. fetus. n. est a generante vt ab efficiente ꝑ se. Cõcipi autez dicit motum relatuz ad causam nõ efficientez per se ⁊ primo: lꝫ quodãmodo coopantez. vnde qr timor nõ est efficiens ꝑ se ẜ remote coopans: nõ debuit dici generari a timore ẜ solum concipi. ¶ Si obiiciat. ẜ penitẽtia concipit a timore ⁊ hec conceptio est in aia a timore: igit timor est sicut pater ⁊ ita generans. Rñsio. cuz dicitur a timore cõcipi pniam. ꝙ dico. a. est nota efficiẽtis remoti ⁊ ꝑ accñs: ⁊ nõ est nota principij vt efficiẽtis per se. vnde etsi sit efficiẽs aliquo modo: nõ debꝫ dici efficiẽs vt generans: immo in signũ ꝙ pnia vt est a timore: est quasi materiale ⁊ informe dicit ꝯcipi a timore.

Articulus secũdus

Consequent querit de veritate verbi ꝓpositi. Querit ẜ: quare magis dicat pnia cõcipi a timore q̃ ab amore. cum econuerso videat sic. Duo hoiem reuocãt a peccato: timor ⁊ amor. Timor scꝫ gehenne: ⁊ amor vite eterne. Multo autez plus retrahit amor vite eterne: quia supra maius bonũ est vita eterna q̃ sit pena gehenne. Ideo etiã illi magni ꝑdicatores xp̃s ⁊ Johãnes dixerunt. Penitentiã agite appropinquabit enim regnum celorum. Non autez dixerũt: vt fugiet pena gehenne. quare penitentia vt videtur concipit potius ex amore q̃ ex timore. ¶ Itez ẜm Aug. timoris ⁊ oim affectionũ anime est amor initium. omis. n. timor radicat in amore aliquo ⁊ est causa illius. ꝓpter hoc nãq; timet infirmitas corꝑalis: quia amat corpus. pnia igitur veri⁹ oritur ex amore q̃ ex timore. ¶ Item videt ꝙ concipitur a fide. quia fides dictat deum esse iustum ⁊ punituꝝ peccatores: nisi se puniant ꝑ penitentiam. ex qua dictatõne concipitur ꝓpositum penitentie. ¶ Item si concipit tunc aut concipit a timore seruili aut initiali. Non seruili: qa conceptũ ⁊ a quo concipit simul sunt qñq;. ẜ timor seruilis ⁊ pnia nunq̃ simul sunt. qd pꝫ: qr cuz timore seruili ẽ voluntas peccandi: cũ pnia nõ ẽ volũtas peccãdi. ¶ Preterea. caritas nõ est cum timore seruili: ⁊ tñ caritas ẽ cũ pnia virtute. ex his pꝫ ꝙ nõ sunt simul. Similiter videt ꝙ nõ concipit a timore initiali. qr illud a quo ꝯcipit precedit illud. igitur si a timore initiali concipitur pnia: timor initialis precedit pniam. ẜ timor initialis est cũ gratia gratumfaciente quam concomitant omẽs virtutes. ergo alie virtutes precedunt ipsam. ¶ Si diceret. ꝙ etsi penitentia concipetur timore initiali: non ꝓpter ẜ oportet ꝙ timor precedat. sicut calor vel splendor causatur ab igne ⁊ precedit: non tamen ignis precedit. Contra. penitentia est virtus prima. ꝑ hoc autez ꝙ dicit prima: notatur prioritas ordinis nature vel intellectus. Sed ẜ posito sequeret ꝙ timor initialis quem precedit ordine nature ⁊ intelligendi virtutes plures: sicut fides ⁊ caritas ꝑcedit in lapsu ipsam pniam. igitur ⁊ eedem in ordine nature ⁊ intelligendi in lapso precedũt pniam. igitur in lapso penitentia non est prima virtus. ¶ Item timor initialis reduci habet ad donum timoris. sed dona ⁊ virtutes inq̃tum sunt habitus: aut simul infundunt: aut virtutes prius. sed siue sic siue sic: timor initialis non introducit penitentiam: quia si simul infundunt: vnũ nõ introducit aliud. Rñsio ad primũ. ꝙ originis penitentie duplex causa effectiua est deus. dispositiua a nobis: quia q creauit nos sine nobis: nõ iustificat nos sine nobis. hec autẽ dispositio accidit ex consideratõne diuine bonitatis cui

displicet malū culpe. ⁊ ex ꝯsideratōne iusticie que nō re-
linquit illam impunitā. cognoscit.n.se peccator ex diuina
iusticia obligatū ad penā. ⁊ ex hac ꝯsideratōe generat̃ ti-
mor. Itez ex ꝯsideratōe diuine misc̄die: qua parat⁹ est re-
mittere penitenti delictū: generat̃ spes remissionis ⁊ vo-
luntas penitēdi. ⁊ si incipiat facere qd̄ i se est disponitur
ad iustificatōz. Ex hoc p3 q̄uo pnia virtus ꝯcipit̃. q2 per
dispositōz ad illam suscipiendā. Sicut.n.generatio ē ex
pte principij effectiui: sic conceptio est ex pte susceptiui.
Dicendū ē q ut frequenter ⁊ ut in pluribus verum est qd̄
dicit mgr̄. q pnia orit̃ ex timore: ⁊ in paucis ex amore. vi-
ta enim eterna vt in pluribus incognita est: quia nec eam
ocul⁹ vidit nec auris audiuit. Ysa.lxiiij.⁊ .j.Cor.ij. aia-
lis homo non pcipit ea que dei sunt: ⁊ precipue existentibus
in mortali incognita est: q2 nō gustant de illa dulcedine.
Hiere.xxxj. Omis homo q comedit vuam acerbā: obstu-
pescēt dentes eius. Ideo paucos peccatores ꝓuocat ad
pniam amor vite eterne: plures do timor gehenne. tu3 q2
status peccatoris valde similis ē inferno ꝓpter remorsio-
nem conscie ⁊ alia plura. Apoc.vj. Infernus sequebat̃
eum sc3 peccatorē dyabolus. tum q2 in inferno erit priua-
tio oim delectabiliū que sunt hic. Iob.xxvij. Diues cum
dormierit nihil secu3 affert. peccator autez cognoscet de-
lectabilia vite huius: ideo ⁊ hoꝝ priuatōz ⁊ sic infernu3
quoquo modo noscere pōt. priuatio.n.noscit̃ p habitu3.
nihilomin⁹ dn̄s predicando pniam: nō cōminatus ē pe-
nam. sed ꝓmisit glām dicens: pniam agite appropinqua
bit enī3 regnū celoꝝ. Causa hui⁹ est. quia vtilius ē ⁊ ma-
gis meritoriu3 declinare de malo ex amore q̄ ex timore.
Xp̄us aūt ⁊ Iohēs predicauerūt pniam vtiliorē non in-
utiliore3. ¶ Ad aliud dōm. q conceptio pnie magis attē-
ditur in dispositōne ad iustificatōz. hec aūt dispositō ac-
cedit ex expulsione siue ex fuga peccati que fit ex timore.
Eccī.j. Timor dn̄i expellit peccatū. vnde l3 timor causē-
tur ab amore. quia ante timore3 nō est seminariu3 pnie:
qd̄ est cessare a malo. pnia concipit̃ a timore nō ab amo-
re. Ex hoc p3 q magis timore concipit̃ q̄ spe. quia timo-
re concipit̃: spe do nutrit̃ ⁊ ꝓmouet̃. ¶ Ad aliud qd̄ obij-
citur de fide. Dicendū q fide concipit̃ pnia ⁊ intellectu:
timore ⁊ in affectu. ¶ Ad aliud dōm. q pnia ꝯcipit̃ a ti-
more seruili nō initiali quē semꝑ comitat̃ grā: multofor-
tius nec filiali. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit̃. q nūq̄ simul sunt ti-
mor seruilis ⁊ pnia. Dicendū q si nō habeat̃ pnia cu3 ti-
more seruili: nihilomin⁹ a timore hmōi. quia aliud est di-
cere pniam concipi: aliud pniam haberi. Pniam aūt in
penitente concipi: est dolere siue attritione affici: ⁊ ad grā-
tiam pnie siue virtutez seipm̄ preparari. vnde qn̄ instictu ti-
moris aliquis dolendo siue conterēdo prepat se ad susci-
piendā grām siue virtutez pnie: tunc dicit̃ pnia concipi.
vnde illud conceptio magis dicit esse in ꝓcessu siue p[illegible]
tione: q̄ in esse actuali. Dicēdū igit̃ q nō ꝯcipit̃ nisi timo-
re seruili: nō aūt initiali. ⁊ hoc rōne ptacta. q2 si hec grā
in lapso precederet grām siue virtutē pnie: nihilominu⁹
post releuatōz a lapsu pōt concipi a timore [illegible] q̄tu3
ad actu3 virtutis: l3 n̄ q̄tū ad habitū.

Membrū secundū

Consequenter querit̃ de ordine pnie q̄tu3 ad
vsu3. Querit̃ g̃. vtꝝ habito respectu ad sta-
tū penitentu3: sit pnia pma virtus. Et videt̃
q nō: sic. Uita ē actus viuētis ⁊ nō prim⁹.
g̃ sicut est in naturalr̄ viuentibus: sic ⁊ in spūalit̃. viuē igr̄
siue vita spūalis est prim⁹ actus viuētis spūaliter. g̃ sicut
actus prior est actu: sic illud quo est hmōi actus prior ē
illis quo sunt actus ꝯsequētes. actus aūt ꝯsequētes sunt
dolere plāgere cōmissa: exercere vindictā de peccatis. di-
co ingq̄tu3 sunt viui sc3 meritorij. igit̃ ⁊ virtus qua ē vita
spūalis est prior pnia q̄ sunt actus hmōi [illegible]. sic
virt⁹ qua est vita est fides. Abac. ij. Iustus ex fide sua vi-
uet. ¶ Itez fides est fundamentū virtutū. Heb.xj. Fides
est substantia. Glo. fundamentū bonoꝝ oim. igit̃ cū fun-
damentū sit prius aliis ⁊c̃. ¶ Item fides est causa timo-
ris. quia ex hoc articulo: qui mala egerūt ibūt in ignem
eternum: incutitur timor malis. igitur fides prior est ti-
more. igitur ⁊ penitētia: quia penitentie virtus timore cō-
cipitur. vnde Ysa.xxvj. A timore tuo ꝯcepim⁹ ⁊c̃. ¶ Itez
nisi quis haberet spem consequendi venia3: nūq̄ pniam
ageret siue peniteret. igitur actus spei precedit actū siue
voluntatez penitendi. igitur spes pniam. ¶ Item in mo-
tu corpali ꝓgressio ad terminū aliquez: prior intentione
⁊ natura est motus ad terminū q̄ a termino. non enī in-
tenditur sepatō a loco in quo est quis: nisi vt accedat ad
locum quem adire intendit. In actu igitur progredien-
di prius natura est progressus q̄ regressus. similiter vt
videtur est in ꝓgressu spirituali qui fit per amorē. Quia
vt dicit Bern̄. super cant̃. ambulat q amat. igit̃ in hmōi
motu spirituali intentione ⁊ natura prior est motus ad
bonum q̄ a malo. ⁊ illud est prius quo mouetur ad bo-
num sc3 caritas: q̄ quo mouetur a malo sc3 penitentia.
igitur prior in via conuersionis ad bonum a malo est ca-
ritas q̄ penitentia. ¶ Itez nulli displicet offensa alicui⁹
nisi qui diligit illum. si enim odiret eum placeret. ergo di-
ligere deum natura precedet odium peccati. sed primum
est caritas: secundum penitentia. igitur ⁊c̃. ¶ Contra.
Math.iij. Penitentia3 agite. Glo. prima virtus est per
penitentiam punire veterē homine3 ⁊ vicia odire. ¶ Itē
prius est declinare a malo quod fit per penitentia3: q̄ fa-
cere bonum quod fit per alias virtutes. ¶ Itez egressus
vicij opatur ingressum virtutis. sed penitentie est expel-
lere peccata. g̃ ⁊c̃. ¶ Item in motu auersionis a bono q ē
motus peccati prius est conuersio q̄ auersio. quia nō in-
tendit vbi est auersio. pret̃ nō est auersio a bono anq̄ ex
libidine conuersionis oriatur conceptus auersionis. Si-
militer vt videtur in motu conuersionis qui est per grām
prior est motus auersionis a malo q̄ cōuersionis ad bo-
num. sed motus auersionis a malo ꝓprius est penitentie.
motus conuersionis aliaꝝ virtutum coexistentium. igit̃
prior est ꝓprius motus pnie q̄ ille qui est aliarū virtutū.
igitur ⁊ habitus a quo elicit̃ motus iste: habitus a quibus
elicit̃ ille. ¶ Item penitēs ꝓpter hoc penitet siue peccata
dimittit: vt sic reconciliet̃ deo. vnde p̄s. In cubilibus ve-
stris cōpugimini. Glo. vt extracto veteri homīe p pniā3
sacrificiū iusticie fm̄ regeneratōz noui homīs offeratur
deo. Ex hoc pt3. q illud quod operatur ad extinctionem
peccati: ordinat̃ ad illud siue illa quibus fit recōciliatio
deo. deo autez ꝓprie reconciliatur p reformatōz imaginis
deformate. hec aūt reconciliatio fit p fidez ⁊ alias virtu-
tes. igit̃ ⁊c̃. ¶ Item Act.xv. Fide purificās corda eorū.
fides igit̃ purgat peccata: ⁊ hoc q̄tum ad culpa3. igit̃ si
fides precederet virtutem penitentie in penitente: penitē-
tia non tollerētur peccata sed fide. similiter aliqua alia
virtus. nulla enim virtus secum pmittit peccatum: ⁊ ita
penitentia non tollerentur. Cuius contrariū dic̃ Ysido.
in libro de trinita. Sicut in baptismo omnes remitti vel
per martirium nulli credimus peccatum imputari: ita
penitentie compunctōne fructuosa fatemur deleri pecca-
ta. lacrime enim penitentium apud deum pro baptisma-
te reputant̃. Ex his videtur q penitentia sit prima vir-
tus in conuersis ad deum per penitentia3. ¶ Respō[illegible]
Aliquid dicitur prius alio dupliciter. vel fm̄ substā[illegible]:
⁊ sic omnes virtutes simul sunt: quia simul infundūtur.
vel fm̄ vsum: ⁊ sic virtus est prius virtute. Pōt g̃ dici. q
sicut motus penitentie prior est in prepatōne penitentis
ad grām ꝓprie loquendo. prepatōne dico meritoria de cō-
gruo. sic virtus penitentie ꝓprie loquendo prior ē i tollē-
do peccatum cōmissum. q autez motus penitentie sc3 do-
lor siue attritio efficacius prepat q̄ motus aliaꝝ: patet.
quantūcunq3.n.quis cognoscit penas debitas peccatis
⁊ consideret instinctu fidei: non q̄ ex consideratione vel
cognitione tali preparatur ad gratiam. meritorie di-
co sed licet de congruo: immo nisi aliquid sequatur ad
hoc magis fit culpabilis. vnde efficitur multo remo-

rior a gratia. Preterea posito ꝙ ex instinctu fidei cognoscit
se debitorē pene. ⁊ ex h incutit sibi timor quãtũcũqꝫ ꝯfi
ciatur timore si sit ibi status: nõ ex hoc magis prepat ad
grãm. desperati.n. timẽt maxime: vnde timor iste i nullo
est illis prepatorius gratie de merito congrui. h qñ dete
rit de peccato affectio doloris siue attritio prepat illum
ad grãm: sicut igit dictum est: motus pnie ꝓxime ⁊ ꝑ se
disponit ad grãm. qꝫ ante illum nõ est prepatio congrua
susceptioni gratie. silr est de virtute pnie que data est ad
remissionẽ culpe. vnde dici põt. ꝙ in releuatione a lapsu
pnia est in numero virtutuꝫ. ꝓpter h distinguit ꝯuenienẽ
prioritas in virtutibꝰ q̃tum ad vsum. qꝫ aut notat priori
tas virtutis q̃tum ad imaginis informatõꝫ: ⁊ sic nõ ẽ pe
nitentia prior h potius fides vel caritas. aut ſm imagis
reformationeꝫ siue repationeꝫ: ⁊ sic pnia ẽ prima. ¶ Ad
illud ꝗ qđ primo obꝗcit in ꝯtrariũ. s. ꝙ viuere est actus
fidei qui est actus primꝰ. Dicendũ ꝙ etsi viuere sit actꝰ
primus viuentis inq̃tũ talis: ꝑcedit tñ alius scꝫ viuifi
candi qui est ꝓprie pnie inq̃tum est gratia vel virtꝰ. vnđ
dicit medicamentũ. ysido. li. de tri. Pnia est medicamẽ
tũ vulneris. Preterea dicit regeneratio hoĩs i glo. sup illđ:
In cubilibꝰ vestris compugimi. vnde sicut est regenera
tio quedam ꝑ baptismũ: sic est quedã ꝑ pniam. h ꝑ bapti
smũ extinctione originalis: ꝑ pniam extinctõne actualꝭ.
Preterea iustus nõ dicit viuere ex fide: quia fides ꝑregati
uam hꝫ q̃tuꝫ ad effectum vite respectu aliaꝝ virtutũ. qꝫ
hoc potius caritas est que ꝓprie vnit aĩam cum sua vita
scꝫ deo. h hoc dicit: qꝫ vita est merces fidei. vñ Roma. j.
Iustus ex fide viuit. Glo. nõ vita ista que pñs est: sed fu
tura. i. eterna que est merces fidei. merces. n. fidei est vi
dere qđ credimus. ¶ Ad hoc qđ obꝗcit. ꝙ fides est fun
damentũ oĩm bonoꝝ. Dicendũ ꝙ inq̃tum ꝑficit cogniti
uam: substernit alijs virtutibꝰ que ꝑficiunt affectiuaꝫ ⁊
opatiuam. ꝯgnitio. n. fidei intellectiua: precedit inclina
tioneꝫ ad bonum in affectiua ⁊ executõꝫ opatõis in opa
tiua. Non igit dicit fides fundamentũ oĩm bonoꝝ quia
prior sit alijs in aĩa: quasi sup quam alie fundant. sed qꝫ
modũ hꝫ fundamenti q̃tum ad hoc ꝙ actus illius quasi
actibꝰ aliaꝝ substernit. ¶ Ad quod obꝗcit. ꝙ fides est cã
timoris ⁊c̃. Dicendũ ꝙ ex h non sequit ꝙ fides sit prior.
sicut nec motus fidei prior est in merito: h ecõuerso sicut
dictum est. quia sicut motus pnie prepat merito de con
gruo ⁊ est primus in prepatione hmõi quod nõ facit mo
tus fidei in ꝓposito. similiter gratia vel virtus pnie ẽ ꝓ
ma in reconciliatõne cum deo ꝑ remissioneꝫ offense. Vel
potest dici sicut dicit Hugo. In affectu ẽ substãtia fidei:
in cognitione materia. Cum aũt fides informis efficitur
formata: hoc nõ est rõne illius ꝙ erat in cognitione: h eiꝰ
ꝙ erat in affectu. h rõne illius ñ fuit causa timoris ⁊ ita
nec causa pnie: h rõne eius ꝙ erat in cognitõne. ꝓpt h nõ
sequit. si motus fidei q̃tuꝫ ad hoc precessit motũ pnie: ꝙ
habitus debet habituꝫ precedere. habitus. n. ꝓprie ẽ re
spectu illius qđ fides est substantialr siue formalr. ⁊ lo
quor de habitu gratuito. ¶ Ad hoc qđ obꝗcit. ꝙ motus
spei precedit motuꝫ pnie. igit habitus habitũ. Dicenduꝫ
ꝙ motus spei informis precedit motuꝫ doloris informis
siue attritionis. h econuerso est de habitibꝰ: dico q̃tũ ad
ordinẽ nature. quia lꝫ simul infundant virtus spei ⁊ vir
tus pnie: tñ habitus quo tollunt peccata scꝫ grã siue vir
tus pnie precedit illum habitũ quo expectant bona futu
ra ex meritis. habitus. n. gratie vel virtutis vnde ẽ ꝙ qs
non est in culpa mortali: est ratio expectatõis futurorum
bonoꝝ. Ad hoc aũt vt ad precedens ordinat expectatio
hmõi. vnde Math. iij. Pniaꝫ agite. Glo. pnia precedit:
sequit ꝓmissio regni. qui vere penitet punit in se preteri
tos errores. deinde erigit aĩam ad celeste regnũ. hec glo.
h erectio est spei: vnde pꝫ qđ sequit. Dicendũ igit ꝙ i via
releuationis a lapsu semꝑ prius est quo fit ibi eleuatio:
q̃ quo fit ꝓgressus releuati. ꝓpter hoc in repatõne ipsius
penitentis que repatio fit ꝑ releuationeꝫ a lapsu ⁊ ꝯiun
ctione cum primo: prior est virtus pnie qua fit releuatio

q̃ alie virtutes quibꝰ fit ꝯiũctio cum summo bono. vñ
virtus pnie prior ẽ in hac via q̃ fides ⁊ spes. ¶ Ad aliud
quod obꝗcit. ꝙ sicut in motu corꝑali similiter i motu spi
rituali prior est motus ad terminũ ⁊c̃. Dicendũ ꝙ sicut
qñqꝫ in motu corꝑali terminꝰ a quo est motus: est inclu
dens ipm mobile siue qđ mouet. ⁊ tũc prius natura ⁊ eẽ
est motus a termino q̃ ad terminũ. v. g. aliquis exñs in
domo vadit ad ecclesiam. ꝑmo necessario exit de domo q̃
ꝓgreditur ad eccłaꝫ. Qñqꝫ terminus a quo: est motꝰ nõ
includẽs mobile h solum terminus tunc a termĩo a q̃ in
cipit motus: sic est in motu spũali. vnde in ꝓgressu a sta
tu culpe ad statum ꝑfectus in merito: culpa nõ est solum
vt terminus a quo ꝓgreditur: h est vt terminus includẽs
illum qui ꝓgredi debet. vnde ante ꝓgressum necessariꝰ ẽ
exitus a termino. i. a culpa. exitus autẽ iste est ꝑ gratiã
siue virtuteꝫ pnie: ꝓgressus fit ꝑ alias virtutes. vnđ ꝑor
est pnia alijs. Preterea in hoc motu auersio a termĩo prece
dit cõuersioneꝫ. vnde illud quo fit auersio precedit illud
quo fit conuersio. opꝫ eñi auerti a bono cõmutabili an
teq̃ cõuertat ad incõmutabile. vnde reuersio vel auersio
precedit conuersioneꝫ. Hiere. iij. Conuertimi filij reuer
tentes ⁊ sanabo auersiones vestras. Ad hoc ꝗ qđ dicit.
ꝙ in motibus vbi prima est intentio ꝓgrediendi ad ter
minũ. prior intentione ⁊ natura est motus ad terminuꝫ
q̃ a termino. Dicendũ ꝙ hoc non est verum vbi motus ẽ
a termino includente. ibi enim motus egressus de conti
nente prior est natura ⁊ eẽ q̃ motus ad terminũ. genera
liter igit intelligendũ est. ꝙ sicut in ꝑpetratione peccati
est motus auersionis ⁊ conuersionis. silr in repatõe pec
cantis a peccato est motus auersionis ⁊ ꝯuersiõis. Et sic
in perpetratione peccati cõsummatio peccati est ex auer
sione: silr in repatione peccatoris consummatio repati
onis est a conuersione. oĩno igit habita compatõe virtu
tum ad motum auersionis prior est pnia. habita compa
tione ad motum conuersionis qua conuersione repatur
imago deformata: priores sunt alie scꝫ fides spes ⁊ cari
tas. Istis enim virtutibꝰ siue gratia istarum virtutũ cõ
uertit aĩa ad primã veritatẽ maiestatẽ ⁊ bonitatẽ. ex qua
ꝯuersione repatur imago.

Questio .lviij. de peniten tia quo ad effectum.

Ost hec queritur
de pnia q̃tum ad effectũ. Circa qđ plu
ra. Primo. vtꝝ peccata dimittant ꝑ pe
nitẽtiã. Secũdo. vtꝝ pnia vniuscuiusqꝫ
culpa deleat. Tercio. vtrũ ꝑ pniam tol
lat reatus. Quarto. vtꝝ tollãt reliquie peccatoꝝ. Qui
to. vtꝝ necesse sit penitentẽ resurgere in tanta grã a q̃ i
to cecidit. Sexto. vtꝝ pnia restituat oĩa ablata. Septi
mo. vtꝝ sine pnia virtute possit eẽ saluus. Octauo. vtrum
sine pnia possit deleri culpa.

Membrum primũ

Irca primũ querit sic. vt dicit Augꝰ. Pe
nitẽtia est res optima ⁊ ꝑfecta: q̃ omẽs de
fectus reuocat ad ꝑfectũ. ꝗ peccata dimit
tant ꝑ pniam ¶ Item. iij. Math. Pniam
agite. Glo. prima virtus est ꝑ pniaꝫ ꝑimere veterem ho
minẽ. igit ꝑ pniaꝫ ꝑimit vetus homo. h vetus hõ ẽ habi
tus peccatoꝝ sic dicit glo. Coloc. iij. Exuite veterẽ hoieꝫ
¶ Itẽ Luc. v. Nõ veni vocare iustos h pctores ad pniaꝫ.
h frustra eẽt hec vocatio nisi pnia eẽt pctoribꝰ cã releua
tõis a pctõ. ¶ Cõtra. x. ad Heb. Voluntarie peccãtibꝰ no
bis post acceptã noticiã veritatis: iã nõ relinqt ꝓ pecca
tis hostia. igit peccãti voluntarie nõ relinqt ad offerendũ
deo ꝑ qđ possit deo recõciliari. h punire se ꝑ pniaꝫ est of
ferre se deo: ſm ꝙ dic̃ ps. Sacrificiũ deo spũs ꝯtribula
tus. igit ꝑ pniaꝫ q̃ hõ punit se ⁊ offert se deo: nõ ꝑt deo re
cõciliari. igit ꝑ pniaꝫ ñ dimittit pctm. ¶ Item Osee. iij.

Non visitabo filias vestras cū fornicate fuerint. sed sine dei visitatione nulla pnia h3 efficientiā. ¶ Item ꝓuer. xxviij. Qui puersis graditur vijs: cōcidet semel. Semel aūt dicit̄ cadere qui irreparabiliter cadit. igit̄ vt videt̄ qui cadit p culpam: irreparabiliter cadit. ¶ Item virtus pnie finita est: offensa dei infinita. igit̄ vt videt̄ virtus pnie nō sufficit ad delendū culpam ex diuina offensa. ¶ Itē maior est offensa hominis peccātis q̄ angeli. igit̄ si offensa angeli est irremissibilis ꝛ hoc ꝓpter magnitudinē culpe: ꝛ hominis similiter erit. Qȝ maior est offensa hominis q̄ angeli: videtur sic vt dicit Ansel. Unusquisq3 peccās mortaliter vult esse equalis deo. ꝟ peccatū angeli fuit q volu- it esse equalis deo. Sed angelica creatura media est inter deum ꝛ hominē. est. n. naturaliter sitior deo. vnde hōē remotior ꝟm naturam q̄ angelus. igit̄ voluntas q̄ vult esse equalis deo ex maiori supbia ꝓuenit: q̄ illa q̄ angel⁹ voluit esse equalis. maioris. n. supbie indiciū est: si ignobil' aspiraret ad regnū q̄ si nobilis. ¶ Rūsio. q pnia releuatur penitens ꝛ reparatur ad pristinam mundiciā. vñ Ysidorus in li. de trini. ca. xvj. Ysaias dicit. lauami ꝛ mūdi estote. lauatur itaq3 ꝛ mundus est: qui p̄terita plangit ꝛ flenda iterū nō ꝯmittit. ꝟ ꝯstat q hec sunt opera penitentie. igit̄ opibus pnie releuat̄ homo ꝛ reparatur ad pristinā mundiciam. ¶ Ad illud igit̄ qd̄ obijcit̄. q voluntarie peccantibus nobis non relinquit̄ p peccato hostia. Dicendū q hoc intelligit̄ de hostia xp̄o. i. de immolatiōe xp̄i. vnde glo. ibidē. non iterum imolabit̄ xp̄us qui est hostia pro peccatis. i. non relinquit̄ locus secūde hostie. sicut in vete. datum est sepe offerre hostias p peccato. nō. n. iterum immolandus est p peccato. qd̄ semel factū est: ꝛ scd̄o ñ ē op⁹. ꝟ magis op⁹ ē manē i fide ꝛ spe. qd̄ si nō facio: iudiciū dānatōis te expectat nisi p pniā renouaris. hec glo. ¶ Ad aliū. nō visitabo filias vestras ꝛc̄. Dicendū q ex hoc non sequit̄ q penitens nō possit resurgere de pcō p pniam. quia predicit̄ eoꝝ malicia siue obstinatio: ꝓpter quam nō visitabat̄ a dñō. si autē preparassent se: dñs visitasset illas. vnde ex verbo illo non signat̄ q nō poterant p pniam releuari: ꝟ q non releuarent̄. ¶ Ad illud ꝓuer. Qui puersis graditur vijs cōcidet semel. Intelligi d3 de illo qui finaliter cadit: nō de omni cadente. vnde v̄bo illo insinuat̄ exclusa via penitendi post mortem. ꝛ ꝟ insinuat q dicitur puersis gradit̄ vijs. i. pfecte versis siue aduersis. qd̄ accidit in finali impnia. vnde ibi loq̄t̄ d̄ casu illo de quo. xj. Eccl̄s. Si ceciderit lignū ad austrū aut ad aq̄lonē: in quocūq3 loco ceciderit ibi erit. Cecidit dic̄ glo. moriendo Hiero. ibi. q̄ lignū subito ventis: ita morte rapteris. ꝛ vbi cecideris: iugiter manebis: siue te rigidū ꝛ trucē: siue misericordē mors inuenerit. ¶ Ad illū qd̄ obijcit̄. q offensa est infinita siue culpa ꝛc̄. Dicendum q in culpa siue offensa sunt duo. auersio ꝛ ꝯuersio. l3 aūt auersio sit consummatio peccati: nihilomin⁹ q̄ntū est ex parte auersionis peccata indifferentia sunt. Auersio. n. p̄uationē dicit siue negationē. que inq̄tū hmōi nō est maior ꝛ minor. sicut de cecis siue nō videntibus simplr̄ ñ pōt dici: iste est magis cecus siue nō videns illi. ¶ Itē si obijciat̄ ꝯtra hoc. q quidā peccant ex maiori ꝯtemptu: q̄dā ex minori. Dicēdū q hoc verū est. ꝛ l3 cōtemptus iste sit maior vel minor: nō tñ auersio maior vel minor. Cōtemptus. n. maior vel minor attestat̄ libidini maiori vel minori. Contemptus. n. qui est radix peccati: ñ dicit motū in deū: ꝟ ꝓuipendentiā dei in compatōne ad bonū cōmutabile. Ex pte autē ꝯuersionis ꝟm q adherentia cū bono ꝯmutabili fit cū maiori libidini vel minori: est quātitas peccati maior vel minor. Hec aūt adherentia nunq̄ est infinita nisi duratōe: nō aūt virtute. vnde bn̄ deleri pt̄ virtute gratuita que maioris virtutis est. vnde Aug. essentia vincit sup nihil. eēntiam vocat virtutē: nihil vocat culpā siue peccatū. vnde eēntiā vincere sup nihil: est virtutē habere maiorē q̄ peccatū. ¶ Sȝ adhuc obijcitur Nōne est offensa infinita qua homo offendit bonū infinitū? Rūsio. infinita est in merito: nō aūt infinita radicatione vel adherentia. vnde quia infinita est in merito: reatus culpe mortalis est infinitus. vnde mortale peccatum obligat ad penam infinitam. ꝛ hoc: quia offensa est respectu infiniti scȝ dei. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit̄. q maior est offensa hoīs q̄ angeli. quia ex maiori supbia est q vult equari deo. Dicendū q q̄tum ad quandā ꝯuersitatē voluntatis generalē: omēs peccatores tā angeli q̄ homines cōueniunt. que est in volendo qd̄ deus non vult eos velle. ꝛ q̄tum ad hoc nō solum ex consequēti appetunt eē equales deo: ꝟ maiores. ex consequēti dico: quia directe nullus appetit esse equalis deo. Unde Ansel. li. cur deus homo. Non solū voluit esse equalis deo. quia p̄sumpsit ꝓpriam voluntatē habere: ꝟ ꝛ maior. volendo qd̄ illum deus velle nolebat. quia voluntatē suam supra dei voluntatē ponebat. Nihilominus maius fuit peccatū demōis cuiuscūq3 q̄ hominis. quia meliora habuit naturalia q̄ntum est ex parte cognitiue siue discretiue. Dicit. n. Dyo⁹ Demonis malicia est ꝯtra deiformē intellectū: aīe contra rōnalē. Ita hoc aūt habuit angelus deiformē intellectū q sine ratiocinatione ꝛ collatōne vidit faciēda. hō v̄o nō sine iudicio ꝛ ratiocinatōne siue discussione. Silr̄ ex pte affectiue: quia affectiua nostra ex colligentia quadā cum carne citius mouet̄ ꝛ inclinat̄ ad ea que pretendūt motiua inferiora. Unde demones peccauerūt ꝓpter ex illis q̄ i ip̄is erant motiua. Ex bonis. n. cōditis i illis assumpserunt occasionē lapsus. ex voluntate. n. sue ꝯditōis elati noluerūt subesse deo. vnde Aug⁹. xij. de ci. dei. c. vj. Cū causa miserie maloꝝ angeloꝝ querit̄. ea merito occurrit: q ab illo qui summus est auersi: ad seipsos conuersi sunt qui nō summe sunt. Pret̄. multe sunt alie cause q̄re grauius peccauerūt. ¶ Ad id quod obijcit̄. q homo peccat maiori supbia. Dicendū q hoc nō est verum: ꝟ ex maiori infirmitate. Maior. n. fuit supbia dyaboli qua voluit nō subesse deo immo preesse simplr̄: q̄ q iste hō peccando nō obedit p̄ceptis. Pret̄. maior fuit supbia demonū qua cōsenserūt illi qui erat eiusdē generis vel nature cum illis vt preessent ꝛ nō subessent: ꝛ q illi subessent solum illi qui erat eiusdē nature cum illis: q̄ q iste peccator transgreditur preceptū diuinū. quia maxie trahit hominē ad non obediendū deo infirmitas ꝓpria. in angelis nō sic. vñ peccatū eoꝝ solum attribuendū est volūtati puerse ex ꝓprio motiuo bono. vñ longe minus est ex consequēti q homo peccās vult esse equalis deo: q̄ q angelus peccans. q2 cōsensus quo peccauit angelus fuit respectu ꝓpinquioris motiui ad supbiā: q̄ ꝯsensus quo peccauit homo. ꝓpriū. n. bonū fuit motiuū in angelo qd̄ directe fuit occasio supbie ꝛ ꝯsensus eidē causa. sic nō est in peccato hominis etiā cum supbit ex aliquo bono ꝓprio est infirmitas ꝛ defectus iudicij.

Membrū secundū

Consequēter querit̄. vtrū vniuscuiusq3 culpa pnia deleat̄. Et videt̄ q sic. Bern̄. in li. de gradibus hūilitatis: habet̄ de damnatōe dyaboli sic. Deus impauit in vindictam suā vt si vellet resipiscere: veniā nō negaret. ex quo p3 si dyabolus peniteret assequeret̄ veniā. multo fortius ꝛ ali⁹ q̄cunq3. ¶ Itē maior est diuina misc̄dia q̄ sit alicui⁹ peccatum vel miseria: vt vult Aug. vnde quantūcūq3 sit peccatum alicuius: illud supexcellit diuina misc̄dia. ꝟ cum deus sit pronior ad miserendū q̄ ad puniēdū. quātūcūq3 peccatū alicui⁹ sit graue: si peniteat nō negabit̄ ei venia ¶ Itē Math. xviij. Quotiens peccauerit in me ꝛ post. nō dico vsq3 septies: sed vsq3 septuagiessepties. Glo. finitū p infinito. si ꝟ nobis precepit miscōdiā ad infinitas culpas. cū ipse sit misericordissim⁹: ꝛ ipse semp penitēti veniam tribuit. ¶ Item Cris. Etsi ad [illegible]mū quis peruniat maloꝝ ꝛ tamen velit reuerti: suscipit libent̄ ꝛ amplectitur. ꝟ omnis agens pniam apud deum inuenit veniā. ¶ Contra. ij. Macha. ix. Orabat scelestus dñm: a quo nō esset miscōdiam cōsecuturus. Et loquit̄ de Antiocho. ꝟ

veniam petiit ⁊ ꝓpter multa scelera non invenit. ⁊ vt ex textu .hebre. videtur multũ penituit ⁊c. ¶ Item .xii. ad Heb. Non invenit pnie locũ. Glo. id est venie locũ ⁊ benedictõis p pniam. ergo pnia in quibuscũqꝫ nõ meretur veniam. ¶ Item Hebre .xii. Scitote qm̃ postea cupiens hereditare bñdictõẽ reprobatus est. Glo. Cavendũ ẽ istis ne cum post mortẽ deberent recipere benedictõẽ: reprobent⁊ ⁊ pnia eis non valeat. tũc enim infructuosa erit penitentia. in cuius rei figura nec Esau ꝓfuit. ¶ Item sentẽtia damnationis post mortẽ est irrevocabilis. ergo damnatus quantũcũqꝫ peniteat veniam nõ invenit. sed damnati penitebunt: sicut dicit⁊ Sap. v. dicentes intra se penitentiam agentes ⁊c. ergo cum eis nunquam detur venia: nõ omnis agens pniam apud deum invenit veniã. dicit interli. super illud pniam agentes sero. ¶ Item Ysido. dicit de demonibus li. de ordine creaturarum. Et si penituissent penitentiam non invenissent. ¶ Rñsio. quod pnia eo modo quo est virtus vel gratia est deletiva culpe cuiuscũqꝫ. Sm aũt quod pnia dicit actum penitendi sive dolendi de culpa commissa: causat⁊ in esse dupliciter. aut ex lesione nature: aut ex offensione maiestatis divine ⁊ prevaricatõne iusticie. Primã pniam sup culpam cõmissam habere põt quis ex sola natura sine aliqua gratia. sicut enim homo naturalit̃ se diligit: ita odit omne ꝓpter qd̃ malum incurrit. ⁊ hec penitentia est in malis ⁊ damnatis ⁊ ĩ angelis malis. ⁊ cũ hac vivit ⁊ regnat mala voluntas cum sit ꝓprie boni auriga aũs amica. ideo deus eam non acceptat. nec sic penitens invenit grãm vel veniam. Secundo modo sumpta penitentia non est sine gratia gratũfaciente vel gratisdata. ⁊ hec disponit habentẽ ad venie dignitatẽ. Istã enim grãm nulli dat deus nisi cui paratus est dare veniam de offensa quantũ est de se. ⁊ quia damnatus quis homo vel dyabolus hanc habere non potest: ideo non põt habẽ veniam. sed si p impossibile poneret⁊ quod dyabolus hanc haberet: vtiqꝫ dñs daret ei etiam veniam. hec igit⁊ est potissima causa irremediabilitatis dyaboli peccati: quia non potest penitere nec liberũ ar. eius verti ad veniam petẽdam. Concedendũ est igit⁊. quod omis penitens de culpa quantũcunqꝫ sit magna. s. ꝓpter offensam divine maiestatis: dũmodo paratus sit satisfacere: obtinet veniam. ¶ Ad illud quod obiicit⁊ de antiocho. Dicendũ quod ipse penituit ꝓpter lesionem sue nature quam incurrebat ex infirmitate: non ꝓpter offensam dei. ¶ Ad illud qd̃ obiicit⁊ de esau Dicendũ quod esau non penituit vt debuit. vnde glo. hebre. xii. Non. n. invenit ⁊c. Non invenit locum pnie. i. venie locum ⁊ bñdictionis p pniam. non quia nõ peniteret: sed quia non penituit vt debuit. dicens. Venient dies luctus patris mei ⁊ occidam fratrẽ meũ Jacob. nõ invenit dico: quia quamquam inquisisset eam bñdictõẽ cum lacrimis: nõ cũ vera penitencia. lacrime. n. ille fuerũt potius ex indignatione contra fratrem ⁊ ex dolore amissi honoris: quam ex humilitate veraqꝫ penitentia. hec glo. ¶ Ad illud. quod sententia dei est irrevocabilis ⁊c. patet rñsio. quia nunquam penitent damnati ꝓpter amorẽ iusticie vel offensã divine maiestatis. Nec dicit glo. v. Sapi. quod sero penitent damnati: quia ille modus quo penitent obtineret illis veniã. si añ mortẽ sic peniterent. sed quo modo loquendi dicit⁊ sero. i. infructuose. eo modo quo aliquis dicit⁊ sero sive tarde venisse qñ sine fructu venit. ¶ Ad illud qd̃ dicit Ysido. quod demones si penituissent veniam nõ invenissent. Dicẽdũ quod hoc intelligendũ est de pnia ꝓveniente nõ ex divina offensa sed alia de causa. scilꝫ ꝓpter lesionẽ nature. si enim alia de causa: invenissent veniã sicut dicit Bern.

Membrũ tertiũ

Consequenter querit⁊. vtrũ deleta culpa virtute sive gratia pnie: maneat reatus. Et sic patet. aliter minus recte iniũgerent⁊ pene satisfactorie penitentibus ab eccia. ¶ Itẽ Greg. procul dubio dñs delictũ sine vltione nõ deserit. aut. n. ipse homo in se penitens punit: aut deus cũ homĩe vindicans percutit. nequaquam igit⁊ peccato parcit⁊: quia nullatenus sine vindicta laxat⁊. ¶ Preterea ... virtute tollũt⁊ que sunt impedimenta boni sive ꝓfectus. sed exercitia ĩ penis debitis ꝓ peccatis cõmissis nõ sunt impedimẽta ꝓfectus: sed potius expedimenta. igit⁊ nõ debent tolli sive remitti virtute penitentie. ¶ Contra. ps. Magnitudinis eius nõ ẽ finis. sed .ii. Ecci. Sm magnitudinẽ eius sic ⁊ miscđia eius cum ipso. sed infinita est miscđia eius. igit⁊ vt videt⁊ quicqd̃ delinquit⁊ erga ipsum oĩno dimittit. ¶ Item xp̃us moriẽdo non solum dedit precium sufficiẽs ꝓ redemptiõe pctõrũ qui erant añ passionem: sed ⁊ generaliter ꝓ redemptione oĩm qui erunt vsqꝫ ad finem seculi. ⁊ quasi incompabilit̃ maius fuit precium quam exigebat delictum. nõ solum preexistentiũ: sed ⁊ oĩm vsqꝫ ad finem mũdi. vnde aug⁹. in sermone quodam. Si equa lance libret⁊ culpa hoĩs peccãtis ⁊ precium redimentis: non tantũ distat infima pars inferni a summõ celi cardine. Si igit⁊ non penam sufficientem solvit xp̃us: sed supabundantẽ ꝓ peccatoribus. videtur quod nulla exigenda sit a penitentibus. ¶ Si aũt diceretur quod hoc exigit diuina iusticia. quod actuali volũtate peccans: actuali pena in se puniat⁊. sed nõ videt⁊. immo vt videtur sm exigentiã iusticie sufficit punitio capitis pro delicto membrorum. ¶ Preterea si requirit⁊ punitio mẽbrorum ꝓ ꝓpriis delictis. ex quo miscđia dei superexaltat iudiciũ Jac. ii. quare vult pniã diuturnã infligi ⁊ nõ sufficit brevis iuxta brevitatẽ delicti. videt⁊ eni quod parva ⁊ brevis valde deberet satisfacere infinite eius miscđie. ¶ Itẽ baptisma est ꝓprie remediũ cõtra originale: pnia autẽ contra actuale. sed medicina ꝓpria videt⁊ esse maioris efficacie respectu morbi cuius est medicina: quam alia que nõ est ꝓpria. igitur si efficacia baptismi tanta est respectu peccati actualis quod delet penam ⁊ culpam: multofortius vt videt⁊ penitentia que est ꝓpria medicina contra actuale: habebit efficaciã tollendi actuale pctm ad culpam ⁊ penam. ¶ Item oĩs virtus incompabiliter est maior sive magis bona quam aliquod valde malum. similiter omis gratia ⁊ generaliter omne bonum scꝫ gratuitum. ergo cũ pnia sit gratia vel virtus: maius erit bonum quam aliquod malum maluꝫ. igit⁊ vt videtur maior est efficacia illius in tollendo quam actus peccati in obligando. igit⁊ sufficit ad tollendũ omne illud cuius causa est actus peccati. igitur sufficit ad tollenduꝫ penaꝫ ⁊ culpam. ¶ Rñsio. quod deleta culpa: virtute sive grã penitẽtie nõ est necẽ quod tollat⁊ reatus. ¶ Ad primũ contra hoc dõm. quod sicut bonitas divina dicit⁊ infinita nõ solum ĩ se sed in effectu. nõ quia infinite diffundit se in effectibus: sed quia sine aliqua sui diminutõe diffundit se. ⁊ etiã si infinities diffunderet se in nullo bonitas eius diminueret⁊. Similiter miscđia dei dicit⁊ infinita: quia nullo effectu misericordie remittit⁊. neqꝫ etiã si infinitis effectibus diffunderetur: sicut nec in vno effectu aliquo remitteret⁊. non igit⁊ exigit infinitas divine miscđie quod omnia relaxet. Preterea si peccata relinquerent⁊ impunita: aliquid in regno dei eẽt inordinatum: sicut dicit Ansel. ꝓpter qd̃ divina boĩtas exigit. quod immensitas misericordie illius moderet⁊ iusticiã: sicut quod iusticia tempet⁊ miscđia. vnde Aug⁹. Nullus debite gravioris pene veniam accipit nisi qualẽcunqꝫ ⁊ si longe solverit penam minorẽ quam debeat. ita enim impartitur a deo largitas miscđie: vt non relinquat⁊ iusticia discipline. ¶ Ad aliud qd̃ obiicit⁊. quod xp̃us moriendo dedit magis precium incompabilit̃ quam exigebat delictum ⁊c. Dicẽdum quod revera incompabilit̃ maius fuit precium redimẽtis quam culpa peccantis. nec tamen ꝓpter hoc solutum fuit tantum precium vt actualiter peccantes impune ptrãsirent: quia in hoc preiudicaret⁊ divine iusticie. Nec est satisfactũ divine iusticie in pena capitis ꝓ delicto mẽbrorũ. adminus vbi caput ⁊ mẽbra solũmodo hñt vnitatem spũalẽ. immo hꝫ membrũ quodlibet pro ꝓprio delicto puniri. quia vt dicit⁊ xi. Sapi. p que peccat quis: p hec ⁊ punitur. Preterea hec relaxatio verteret⁊ illis ĩ insolentiam ⁊ audaciam peccandi. quia vt habet⁊ Eccs. viii. quia nõ ꝓfert⁊ cito contra malos sentẽtia: absqꝫ vllo timoẽ filii hoĩm ppetrãt

mala. ¶ Ad h qđ querit. quare ñ sufficit breuis pnia ꝛc.
Dicendū q h ñ ē solūmodo ex diuina iusticia: h ex dispē-
satiõe diuine miscđie. s. ꝓpt causaȝ multiplicē ꝛ mltiplex
cõmoduȝ pctoris. Una causa est: ne putaret culpa gua si
parua pena puniret. Alia est ostēsio ꝓprie miserie q̄ miser
peccator obligat se ad penam magnā. Tercia est emēda
tio labilitatis seu ꝓnitatis sue. Quarta ē exercitatio ne-
cessarie patientie. vnde Aug. li. de pnia. ꝓductior est pe-
na q̄ culpa: ne parua putaret culpa si cū illa finiret ꝛ pe
na. ac ꝓpter demonstratõȝ debite miserie: vel ad emēda-
tionē labilis vite: vel ad exercitatõȝ neccie patiētie. tem-
paliter hoieȝ determinet pena: queȝ iam ad damnationē
sempiternā reum nõ retinet culpa. ¶ Ad illud qđ obici
tur p comparationeȝ pnie ad baptismū. Dicendū q secus
est de virtute baptismi ꝛ pnie q̄tum ad ablatõȝ reat⁹. qa
enim baptismus ꝓprie est apertio ianue. apertio aūt ianue ñ
est aliud q̄ solutio reatus culpe: eius ꝓprie est dimissio
pene nõ pnie. Preterea etsi omia sacramēta habeāt virtutē
a passione xpi. quia baptismus est ꝓprie sacrm passiõis:
congrue collata est illi virtus curādi a culpa ꝛ pena. vñ
virtus baptismi nõ est hmõi efficacie inq̄tū ē virt⁹: h in-
q̄tum est virtus sacramēti. qꝛ baptismus flamis nõ ē h⁹
efficacie. Est igit pnia ad delendū culpā: ꝛ penam q̄ an-
nexa est necessario culpe. h baptismus siue virtus bapti-
smi ad delendā culpam ꝛ penam. hoc eniȝ ptinet ad illū
rationib⁹ pretactis. ¶ Ad aliud dõm. q cum dicit q oē
bonum est maius bonū q̄ aliqđ malum ē malū. hec com-
paratio intelligenda est. s. q bonū ꝛ malum compant ad
subiecta. quantū subiecta ꝓficiūt vel deficiūt. d̄ ḡ bonū
gratuitum de quo intelligitur q omne bonū est magis bo
num ꝛc. est ꝓfectiuū boni nature. malū aūt est defectiuū
id est: causa defectus eiusdeȝ. i. boni nature. h bonū gra
tuitum ordinat bonū nature ad esse in summo: sm q pos
sibile est. i. ad hoc q summe ꝓficiat. ꝛ hoc facit quodcūq;
bonum gratuitum: quia coniūgit cum suo optimo scilicȝ
summo bono. h nullum producit suum subiectū ad sum-
mū defectum. summ⁹ autē defectus est in nõ eē. Et vt dic
Aug⁹. Nullū malū ita corrumpat qn extrema nature re-
linquat vestigia. quia igit p quodlibet bonū gratuitū ꝓ-
ficit habens ad coniunctionē cum illo cū quo est in vltīo
ꝓfectu. nullo malo ducit habens ad illud cū quo est ī vl-
timo defectu. dicit quodlibet bonū magis bonū q̄ aliqđ
malū malū. Si igit dr bonū magis bonū effectiue q̄ malū:
qꝛ ex h summe ꝓficit: ex illo nõ summe deficit. Preterea aliē
dicit bonum magis bonum etiam quātitatiue: quia nul-
lum malū est ita malū q nõ radicet in bono. vñ malū di
cit defectū boni. vnde Aug⁹. Malū nihil est: h defect⁹ bo
ni mali nomē accepit. h bonū dicit totū bonū. Iusticia ñ
ꝯcernit aliquid mali in suo esse: nec radicat in malo. vñ
esse ꝛ virtus mali (vt ita dicam) est a bono in quo est eē:
ꝛ virtus boni a bono. ꝛ ꝓpter hoc dicit magis bonuȝ bo-
num: quia qđ est ꝛ potest: a bono est. nõ similr̄ est de ma
lo. lȝ igit bonum sit magis bonū q̄ malū sit malū: ex h ñ
sequit q illud cuius causa est malū tollat a bono. ¶ Ad
hoc qđ obiicit ꝓ parte alia. q exercitiū in penis debitis
ꝓficit hõ. igit nõ debet tolli aliq̄ virtute. Dicendū q etsi
ꝓficiat q̄tū ad h q soluit debitū: nihilomin⁹ melior ē cõ
ditio nõ debentis q̄ debētis. vnde si virtute pnie pene de-
bite eēnt dimisse: eo q penitēs tūc nõ eēt debitor pene: ꝓ
pinquior eēt fini eius scilȝ glorie: q̄ qñ est debitor. Preterea
magis mereret ī exercitiõ afflictõnū ad quas nõ teneret q̄
ad quas teneret. quia opera quantomagis debita: tāto
minus grata. vnde simplr̄ melior ꝛ maioris ꝓfect⁹ ē pe-
nitētia: eo q ipsa pene in aliquo remittūt.

Membrū quartū

Consequent querit. vtꝝ virtute pnie tollāt
reliquie penales q̄ relinquūt ex pctō. sicut
sunt infirmitas. hebetudo. ꝓnitas ad ma
lū ꝛ hmõi. Et sic: videt. qa quanto aliquid
simplicius in essentia: tanto multiplicius in virtute siue

potentia. h ita est in actionib⁹ corpoꝝ vbi est actio virtu
tis corpalis q qñ introducit forma aliqua nõ solum desu-
itur siue corrumpit forma in contingēs: h omēs disposi-
tiones consequētes siue coniūcte. v. g. qñ ex aqua generat
ignis: nõ solū corrumpat forma aque h omēs dispositiões
coniuncte siue ꝯsequētes ad formā hmõi. igit si virt⁹ spi
ritualis est simplicioris eēntie q̄ corpalis. ꝛ eoipso maio
ris virtutis siue potētie igit vbi actiõe virtutis spiritual
tollitur aliqua forma. vel vt forma incõtingens: nõ solū
illa tolletur: h dispositiões coniūcte. igit si virtute vel ḡ
tia pnie tollit culpa. ꝛ omēs dispositiões que relicte sunt
in aīa vel in potentijs ex ipsa culpa: similr̄ tollunt ꝛ ea-
dem virtute. ¶ Item gratia vt dicit est ꝓfectio aie: virtus
virtū siue potentiaꝝ. sicut igit gratie est tollere illa qbus
deficit aīa siue est ī defectu. ꝛ virtutis est tollere ea qbus
vel vires vel potentie aīe sunt in defectu. hmõi sunt reli-
quie peccati. s. infirmitas ꝓnitas ꝛ hmõi. igit ꝛc. ¶ Cõ-
tra. nulla est oppositio virtutis ad illas penas q̄ sunt re-
liquie culpe. igit nõ necesse est q illa tollant virtute cum
qua nõ hñt oppositõȝ. ¶ Rñsio. Dicendū q hmõi relique
nõ tollunt quacūq; pnia. tñ vt estimo tollunt vel potius
diminuūtur illa pnia qua omēs defectus reducit ad ꝓfe
ctum. de qua tactū est s. ¶ Ad primuȝ ḡ obiectū ꝯtra h
dõm. q aliter est in agentib⁹ p electionem: ꝛ aliter est in
agentib⁹ p naturam. In agentib⁹ p electioneȝ moderat
actio sm arbitriū agentis. ꝛ maxime in actõnib⁹ summe
sapie. vnde lȝ in agentib⁹ p naturā ānihilant dispositio-
nes consequentes formā corruptaȝ: nõ oportet q ita fiat
in formis que annihilant p electioneȝ sūme sapie. immo
qñq; nõ ānihilant ex dispensatõe summe sapie: sic proui
dentis humane fragilitati. ꝛ h est: vt ī hoc attēdētes suā
fragilitateȝ ꝛ miseriaȝ humilient: ꝛ non assurgant ī pre-
sumptioneȝ ꝛ supbiam. vnde Deut. vij. Non poteris de-
lere scȝ eas: ne forte multiplicent ꝯtra te bestie. ibi glosa
Greg. Maiora dat deus nec minora: vt semp anim⁹ ca-
rū habeat vnde se reprehendat. ꝛ dum ꝓfecti esse appetūt
nec pñt: minime se extollant in his que habent: qui p se
parua habere non valent. Hinc ē: q potētes ꝛ fortes ad-
uersarios extinxit philisteos: ꝛ chananeos diu reserua-
uit Iudic. iij. vt in eis erudiret isrl habēs ꝯtra quos pu
gnaret: ne de maiorib⁹ deuictis se extolleret. eadeȝ ḡ mēs
pollet ex virtute: lacescit ex infirmitate. vt duȝ querit qđ
habere non valet: qđ habet humiliter seruet. ¶ Ad id qđ
obiicit. q defectus aie tollunt gratia. i. pctā. igit ꝛc. Di-
cendū q non oportet. peccata. n. incontingētia sunt oīno
gratie ꝛ econuerso. nec est sic de reliquijs peccatoꝝ ꝛ vir
tute. ¶ Ad illud qđ obiicit ꝓ alia pte. q nulla est oppositi-
tio virtutis ad penas illas ꝛc. Dicendū q etsi illoruȝ ad
inuicē in se nulla sit oppositio: est tñ oppositio ipsoꝝ q̄tū
ad suos effectus. virtus. n. opando sp est in ꝓfectu ad vl
timā ꝓfectioneȝ. ꝛ hmõi pene viciose semp intelligāt qn-
tum in ipsis est ad ꝯtrariū. Unde qꝛ virtus inq̄tum pl⁹
ꝓficit: plus disponit ꝛ expedit subiectū suū ad assequen-
dū fineȝ suū vltimū ad cui⁹ ꝯtrariū inclinant hmõi pene
in hmõi ꝓfectu sm q plus appropinquat ad fineȝ pl⁹ di
minuit inclinatio ad contrariū. ꝛ ita virtus pnie in pro-
gressu reductionis omnis defectus ad ꝓfectum tollit. vel
saltem diminuit hmõi penas scȝ inq̄tum sunt viciose. De
hac materia tanget. ī. vbi aget de virtute ꝯritõis.

Membrū quintū

Consequēter querit. vtꝝ necē sit penitentē
resurgere in tanta caritate siue tāto munere
re virtutum a quanto cecidit. Et videt q ñ
sic. Numeri. xj. Egressi de sepulchris cõcu-
piscentie venerunt i aseroth. Glo. hiero. Prudēs lector
attende. q post consummatā in duodenario virtutem: qa
supbiuit israel ꝛ in sepulchris concupiscētie carnes egy-
ptiacas desiderauit. ꝛ rursum fundamenta iacit ꝛ atria
id est vehicula virtutis ingredit hec glo. sensus glose ē
q p duodecimā mansionē intelligit virtus consummata

fiat perfecta p tredecima3 f. 3 thecoth q̄d interpretatur
acrum. signat initiū virtutus siue fundamentū. vñ vult
dicere. q qui cadit a pfecta virtute: resurgendo inchoat
habere initia virtutū et fundamenta. et non in illa psum-
matione in qua habuit quando lapsus est. ¶ Ite3. xliiij.
Ezech. Leuite qui longe recesserūt a me in errore filioꝝ
israhel. et errauerūt post ydola a me et portauerūt iniqui
tate3 suam in sanctuario meo. erunt editui et ianitores p
circuitum ⁊c. Ex hoc videt. q qui peccāt q̄uis postea pe
niteant: nō resurgūt in gradu in quo erant. ¶ Item mi-
nima caritas potest erigere post lapsu3. quia minima ca
ritas sufficit ad omne peccatū tollendū: et potuit ante la-
psum fuisse nō minima. igit pōt resurgere in minori cari
tate q̄ illa a qua cecidit. ¶ Item Math. xxv. Unicuiq3
dedit ſm ꝓpriā virtute3 nō ꝓ largitate et pcitate alij plꝰ
alij minus: ſ ꝓ virib accipientiū. ſ peccatū mortale cor-
rumpit bona naturalia. Est. n. peccatu3 corruptio modi
speciei et ordinis. g homo efficit minus habilis ad grām
post lapsum q̄ añ. igit si dñs dat grām ſm vires siue ha
bilitate3 accipientiū ⁊c. ¶ Item si resurgit in equali ca-
ritate siue munere equali donoꝝ. igit quantacunq3 enor-
mia medio tpe cōmisisset: minimo ope caritatis addito
efficit melior q̄ fuerat ante casum. igit si quis post mul-
tum tempꝰ esset in peccato: primo die resurrectōnis me-
lior efficeret q̄ ante lapsum. qd videt falsu3. ¶ Item po-
natur q si aliqs impfectus cadat a gradu suo p peccatū
minus: vt p simplice3 fornicatione3. aliqs pfectus cadit
a peccato suo p peccatū maius: vt p adulteriu3. constat q
secūdus magis offendit deū q̄ primus et indignior ē om-
bono. Igit si isti duo peniteant equali penitētia. vel iste
qui minus peccauit maiori: q2 bene hoc possibile ē. si mi-
nus peccanti infundit deus caritatē impfecta3: multo ra-
tionabilius siue congruētius infundet magis peccāti ca
ritate3 impfectam. ¶ Item si homo facit qd in se est pre-
pando se ad grām suscipiendā: deus facit qd in se ē infun
dendo grā3. igit ei qui magis facit qd in se est prepando
se illi confert deus grām vberiorem. g non ſm q ante la-
psum habuit maiore3 vel minorē confert dñs resurgenti
maiorem vel minore3: ſ ſm q prepat se magis et minus.
S3 bene pōt ꝯtingere q qui minore3 habuit grām añ la-
psum magis pparet se. igit ⁊c. ¶ Item. v. Amos. Urbs
de qua egrediebant mille ⁊c. Glo. Hiero. vnitas h3 sacra-
mentū vnius dei. et esse in hoc numero prima beatitudo
est: quia vnus et verus deus est. secūda in secūdo. i. in de-
cade. tercia in tercio. i. centenario. Sicut. n. decas deci-
ma vnione complet: sic centū dece3 decadib. sic et mille-
narius decem centenarijs. p quam quarta. s. summa bea
titudo notat. de qua amissa si quis egerit penitentiā: de
illo q̄rto millenario vix redit ad terciū cētenariū. ſ si ē in
cētenario vix redit ad scdm. i. ad denariū. Ex his p3 q ñ
resurgit penitēs i tāta pfectōe a q̄nta cecidit. ¶ Itē glo.
[illegible] Quo g[illegible] altior tāto casus g[illegible]ior: et q̄nto ca-
sus ē grauior: tāto minꝰ ē cadēs dispositꝰ ad grā3. g ex ſ q
maiore habuit carite3 minꝰ ē dispositꝰ ad grā3. g ex ſ
potius resurget in minori. ¶ Ite3 iste nihil meret a cari-
tate a qua cecidit: simr nec p aliud qd habeat. g grē colla-
tio est oino a liberalitate diuina. g ſm diuina3 liberali-
tate3 pōt esse maior vel mior vel equalis. ¶ Cōtra. Ro.
viij. Diligentib deum omia coopant. Glo. Si qui boꝝ
deuiant et exorbitant: etiam hocipsu3 facit eis dñs pficē
in bonum. igit si predestinatus peccet: hocipsum q pec-
cat ꝓuenit ei in bonū. hoc nō posset esse generalr nisi re-
surgeret in equali caritate vel minori. q2 ponat q stati3
decederet data sibi gratia. igit lapsus eius non cooparē-
tur ei in bonū nisi resurgeret in equali caritate vel mino
ri. immo cooparet illi in damnū: quia in diminutōz glē.
¶ Item Ro. v. Ubi abundauit delictum supabundauit
et gr̄a. ſ non pōt supabundare gr̄a nisi fuerit data a deo.
igitur dñs dat grām abundantiore3 peccatori resurgēti
q̄ ante habuit. ¶ Item Iohelis. ij. Reddam vobis ānos
quos comedit locusta et brucus et rubigo. Ibi glo. nō pa

tiar perire vberitate3 spūalium quam animi pturbatōnib
pdidistis. igit gr̄a pnie reddit deus vbertatē spūalium q̄
amissa sunt p affectiones aīe: quas glo. vocat pturbatio
nes. que sunt timor dolor spes gaudiū. igit pctor surgens
p grā3 pnie: surgit in illa vbertate spūaliū a qua cecidit.
¶ Item luc. vij. Duo debitores erant cuidā feneratori. vnus
debebat denarios qngentos: alius qnquaginta. nō hñti-
bus illis vnde redderent donauit vtrisq3. qs eū plꝰ dili-
git: estimo is cui plus donauit ⁊c. S3 labenti cu3 resur-
git plus donatur: igit plus diligit. igit resurgit in maio-
ri caritate. ¶ Itē Math. viij. Dimisit eū febris et surre
xit et ministrabat eis. Glo. Sanitas dñi datur impio: tota
simul redit. et si hoc est in collatione sanitatis corpalr: mlt
tofortius hoc erit in collatōe sanitatis spūalis. cum dñs
sit pronior ad sanandū spūalr q̄ corpalr. ¶ Itē Hugo.
ad hoc tande3 pmissi sunt vt ex ipso casu suo et ruina eru
dirent et meliores efficerent. Et hoc idem habet ab aug.
sc3 q nō pmitteret deus electū cadere nisi inde conseqret
maiꝰ bonū. ſ esse nō pōt nisi collata eis gratia maiore.
¶ Item gr̄a pnie reuiuiscūt merita mortificata p p̄cedēs
peccatum. igit si decedat penitens: remunerabit illi me
rita illa. et hoc ſm caritatis quantitatē a qua erāt meri-
toria. ſ hoc non potest esse nisi resurgat in tanta: igit re-
surget in tāta vel maiori. ¶ Ite3 Leuit. vij. dicit. vbi imo
labit olocaustū mactabit victima ꝓ delicto. ibi dic glo.
Eque placet deo virtus iustoꝝ et digna pnia peccatoꝝ:
que restituit in gradum pristinu3 dauid et petrū. Si igit
non placeret deo eque virtus iustoꝝ et pnia peccatoꝝ ni-
si tanta esset caritas digne penitentis quanta erat in sta-
tu iusticie: tanta est caritas digne penitētis quanta ē stā-
tis in iusticia. ¶ Item Ezech. xviij. Si impius egerit pe
nitentiam ab omnibus peccatis suis: oīm iniquitatū eiꝰ
quas opatus est non recordabor. ſ si ī minori caritate re
surgeret: ſ non esset nisi merito peccatoꝝ. igit dñs recor-
daretur iniquitatū eius. ¶ Item Luc. iij. Dico vobis q
ita gaudium erit. Glo. aug. videtur magis iustificaē im
pios q̄ iustos creare et conseruare. et causa huius est. qa
in iustificatione impij peccator siue peccatum contradi-
cit deo: in alijs operibus non. igitur cum penitēti resur-
genti contradicūt peccata sua nec resurgit nisi habita vi-
ctoria de illis. et ante casu3 non triumphauit de illis nec
habuit victoriam istorum contradicentiu3: resurgit cum
maiori victoria q̄ habuit ante lapsum. igit dignus maio
ri gloria. igitur in maiori gratia. Et hoc ratione videtur
q quanto quis a lapsu profundiore resurgit: tāto surgit
in maiori gratia. quia resurgit cū maiori victoria. ¶ Itē
deus optime prouidet electis suis. vnde vt dicunt: semp
vocat electos suos in statu illo in quo fuerunt optime. et
hoc ostenditur ex illo. iiij. ꝓuerbioru3. Iustorum semita
quasi lux splendens procedit et crescit vsq3 ad perfectam
diem. Crescere aute3 vsq3 ad perfecta3 diem est proficē
vsq3 ad diem eternam. Si aliquis electorum caderet a p
fecta caritate: nisi resurgeret in tanta si decederet in sta-
tu in quo resurgit: non reuocaret eum dñs in statu ī quo
optime cēt. ¶ Item Augꝰ. ad Macedonū. Intantū ho-
minū iniquitas aliqñ ꝓgreditur: vt etiam post acta3 pe-
nitentiam post altaris reconciliatōz: similia vel grauio-
ra cōmittant. et tamē deus sup tales facit oriri solē suum:
nec minus tribuit q̄ ante tribuerat largissima munera
vite ac salutis. Ecce plane habet q ꝯfert dñs merita tan
ta post lapsu3 quanta contulit. De questione ꝓposita
diuersi diuersimode sentiūt. Quidam dicūt q penitens
semp resurgit in equali munere virtutū: l3 nō in eq̄li sta-
tu dignitatis. Sicut. n. status virginitatis dignior ē sta
tu coniugij: sic status iustorum. i. semp pmanentiū in in-
nocentia baptismali: nobilior est statu iustificatoꝝ. i. re-
surgentium a culpa mortali per penitentiam. Et ſ vult
quedam glo. Amos. v. Cecidit ñ adijciat vt resurgat. ibi
glo. nō negat posse resurgere: ſ nō resurget virgo isrl. qa
semel oberrans etsi reportet humeris pij pastoris: ñ ha-
bet eandē gloriam cum illo qui nunq̄ ab eo oberrauit.

q̄tum tamen ad munera virtutū se hn̄t sicut excedētia ꝛ
excessa. sicut quidā ꝯiugati abundāt ampliore munē vir
tutū q̄ quedā virgines ꝛc. ꝛ ecōuerso. status tn̄ virgini-
tatis dignior est q̄ ꝯiugij: ꝛ innocētie q̄ pnie. ¶ Tenētes igi
tur hāc opinionē rn̄dēdū est ad primū sic. cū dicit̄ q̄ post
ꝯsummatā virtutē: quia supbiuit rursū fundamētū ia
cit ꝛ atria virtutis ingredit̄. Dicendū q̄ hoc nō dicit̄. q̄r
resurgit in minori munere virtutū: s; q̄a ꝑ peccatū destru
ctum fuit fundamentū bonoꝝ in ipso q̄d debet reparari ꝑ
pniā. ꝛ q̄ dicit̄ q̄ ingredit̄ atria virtutis: s; intelligitur
q̄tum ad ꝓgressum in opera. eo enī q̄ remanet in q̄dā
difficultate bn̄ operandi: dicit̄ esse quasi in atrio virtutū
siue in vestibulo. ¶ Ad aliud q̄d ē. q̄ leuite ꝗ reliquerūt
dn̄m efficiebāt̄ editui ꝛ ianitores. Dicendū q̄ penitens
non resurgit in equali gradu siue statu dignitatis: l; i eq̄
li munere virtutū. hoc. n. insinuat̄ in Ezech. qui dicit le-
uitas post errorē post ydola fuisse in minori officio. ¶ Ad
hoc q̄d obijcit̄. q̄ minima caritas pōt erigē post lapsū.
Dicendū q̄ hoc verum est: tn̄ dn̄s non confert minima. ꝛ
hoc est ex abundanti bonitate sua: qui post recōciliatōem
non recordat̄ iniuriaꝝ sibi factaꝝ. s. q̄tum ad diminuti-
onē meritoꝝ: l; de iusticia sua exigat̄ solutio pene ꝓ cō-
missis. ¶ Ad aliud q̄d obijcit̄. q̄ dn̄s dat grām s̄m vires re-
cipientiū. Dicendū q̄ nō solū respicit dn̄s ad vires reci-
pientium: s; ad grām in qua fuit penitens ꝛ in qua serui-
uit deo anteq̄ peccaret. ꝛ ad hoc respiciens tantā infudit
grām quantā habuit prius. Et ad hoc inducit̄ illud q̄d
habetur Heb. vi. Nō iniustus est deus vt obliuiscat̄ ope
ris nostri ꝛ dilectōis quam ostēdistis in noīe ei⁹. ¶ Ad il-
lud q̄d obijcit̄. q̄ si resurgit in equali caritate. ꝗ minimo
opere caritatis addito efficitur melior q̄ fuit an̄ lapsum.
Dicendū q̄ non oportet. quia etsi sit equalis bonitatis
q̄tum ad meritum premij substantialis ꝓpter equalē ca-
ritatem. nihilominus ꝓpter obligationē ad opa satisfa-
ctoria ꝛ difficultatē ꝛ pronitatē ad malū ꝛ hm̄oi que
sunt sequele peccati: non est ita validus ad merendū. vn̄
non ita bonus. i. expeditus in finem. ¶ Ad illud q̄d obij
citur de casu ꝑfecti ꝛ imꝑfecti ꝛ de preparatione maiore ꝛ
minore ꝛc. Dicendū q̄ vt dictum est. dn̄s in hoc casu nō
solum considerat maiorē preparationē infundendo ma-
iorē grām: s; grām in qua seruiuit ei ante lapsū. ¶ Ad
hoc quod obijcit̄. q̄ qn̄ homo facit q̄d i se est: dn̄s fac̄ q̄d
in se est. ꝛ ita illi qui magis preparat se maiorē confert
dn̄s gratiam. Dicendum q̄ hoc non oportet. reuera ita
est: q̄ dn̄s semꝑ infundit grām s̄m q̄ congruit ipsi prepa
ranti se adminus. i. nunq̄ minorē dat q̄ congruat tante
preparationi. s; frequenter ex abundanti misericordia sua ma-
iorē confert. Preterea modus argumentandi non valz ni-
si alijs existentib; parib;. q̄d non est in ꝓposito: quia ille
qui cecidit a ꝑfecta caritate: melius ꝛ ꝑfectius fuit deo
q̄ qui cecidit ab imꝑfecta. ¶ Ad illud quod obijcit̄. q̄ q̄
cedit a millenario vix redit ad centenariū. Dicendū q̄
hoc non dicit̄ q̄ non redit ad eandē ꝑfectionē q̄tū ad
munera virtutum: sed quia nō redit ad eandē q̄tum ad
exercitium in operib; virtutum. l; enim eiusdē sit perfe-
ctionis q̄tum ad habitus virtutum: tamen ꝓnitatē ad
malum quam contraxit ex peccato: non potest in opa ꝑfe
ctionis nisi cum magna difficultate. preterea nunq̄ redit ad
ꝑfectionem q̄tum ad statum a quo cecidit. ꝓpter q̄d dici
tur non redire ad millenarium s; ad centenariū. Mille-
narius enim ꝛ centenarius comꝑantur q̄nq; statui perfe
cto ꝛ imperfecto. ¶ Ad aliud quod obijcit̄. q̄ quāto gra
dus altior ꝛc. Dicendū q̄ hoc intelligendum est in eodē
vel i diuersis alijs existētibus paribus. Aliquis. n. potest
esse talis conditionis: q̄ etsi caderet a gradu altiori mate
riali: non tamen ita offenderet̄ sicut alius qui caderet a
gradu inferiori. Similiter est in casu spūali. ¶ Ad aliud
dōm. q̄ si collatio gratie est solūmodo a diuina liberali-
tate: tamen quia vt dicit̄ Abac. iij. Cū iratus fueris mi
sericordie recordaberis: ex maxima misericordia sua que ostē
ditur maxime in releuatione peccatoris: releuat ipsum in

gradum pristinum. Aliter dicunt alij. q̄ non semꝑ resur
git penitens in equali munere virtutum q̄d mihi videt̄
verisimilius. Unde sine preiudicio dico. q̄ q̄nq; resurgit
penitens in maiori munere virtutis q̄nq; in equali q̄nq;
in minori. Cum autē aliqui perfecti cadat ꝑ mortale. ꝛ
post vt frequenter accidit cōmittūt se omni enormitati ꝛ
ꝑ multum tempus: bene contingit q̄ reuocati ad pniam
tepidi sunt ꝛ proni valde ad lapsum. ꝛ q̄nq; indigēt ma-
iori custodia q̄ illi qui nunq̄ fuerūt in statu perfe
ctionis. ꝓpter q̄d non videt̄ mihi q̄ habeant illam abun-
dantiam muneꝝ quam habuerūt ante: nisi q̄tum ad nu-
merū. Preterea ponentes q̄ resurgunt in equali gratia vel
caritate: supponūt q̄ dn̄s conferendo grām respicit ad grā-
tiam in qua seruiebant illi resurgentes. ꝛ s̄m hoc confert
illis grām ꝓportionalē siue equalē. ꝛ hoc hz dubitati-
onem: quia Grego. sup Ezech. dicit. Hic nobis maxie
considerandū est. q̄ cū mala ꝯmittimus sine causa bona
nostra transacta ad memoriā reuocamus: q̄m in perpe
tratōne maloꝝ nulla debet esse fiducia bonoꝝ preterito
rum. hec Grego. Ex hoc verbo videt̄ q̄ nō debemus con
fidere q̄ dn̄s sit collaturus nobis grām post lapsum ꝓpter
bona que ante fecimus. ¶ Ad hoc igit̄ quod obijcit̄ primo
q̄ diligentib; deum ꝛc. Dicendū q̄ lapsus in electis co-
operatur illis in bonum. nō quia necessario maiorē hēat
grām post lapsum q̄ ante: s; quia cautiores redeūt post
contra temptatōnes ꝛ humiliores. ¶ Si obijciat̄. si post
peccata cautiores: ꝗ prudentiores. ꝛ ita cū omēs virtutes
augeant̄: aucta vna oīno surgunt meliores. Solo. dico
cautior. i. vigilantior ꝛ diligētior. pōt aūt diligētia eē in-
equalis i equali virtute habituali. vel ideo lapsus vtilis est
ei vtilis: quia ꝓhiberet lapsū peiorē. vt enī nō cadat i
supbiam: ꝑmittit eum dn̄s cadere in luxuriā vt humilie
tur. Aug⁹. sup Jo. Supbis continētib; expedit cadē: vt
in eoipso in quo se extollunt humilient̄. ¶ Ad aliud q̄d
obijcit̄ de glo. Johel. q. que est: nō patiar ꝑire vbertatem
quam ꝑturbationib; animi ꝑdidistis ꝛc. Dicendū q̄ s;
intendit de vbertate q̄tum ad numerū: nō q̄tum ad intē
sionē. ac si diceret dn̄s. numeꝝ virtutum ꝑditaꝝ vobis
reddam. Uel aliter pōt dici. q̄ sicut vniuersale affirmati
uū dupl'r destrui contingit: vel ponēdo ꝯtrariū vel ꝯtra-
dictoriū. similiter duob; modis pōt vbertas virtutū ꝑire
vel q̄r nihil q̄d vbertatis erat maneat: vel q̄a illud n̄ ma-
neat q̄d ponebat cōpletū vn̄ erat vbertas. primo igit̄ mō in-
telligi dz n̄ ꝑire vbertatē. i. nō patiar q̄ q̄cq̄d erat illius
vbertatis ꝑeat. q̄r si s; virtutes ipse q̄tū ad meritū ꝑirent.
nō tantū q̄ntū ad ꝯplementū ꝑfectionis. ¶ Ad illud q̄d ob-
ijcit̄. q̄ vbi abundauit delictū supabundauit ꝛ gr̄a. dōm
q̄ hoc hz veritatē ꝑticularē nō generalē. frequēter enim
ita accidit: s; n̄ sp. Preterea gr̄a dr̄ supabundare vbi abūda
uit delictū. q̄r q̄lcūq; ꝛ quantūcūq; sint delicta: gr̄a oīno
delet: ꝛ preter s; bonū addit. vn̄ glo. ibidē. totū q̄d s; adā
traxisti: totū q̄d tuis prauis morib; addidisti: dimisit. to
tum deleuit. orōnē docuit: certamē indixit: laborāti sub-
uenit: victorē coronauit. ¶ Ad hoc q̄d obijcit̄ de illo ver
bo. vij. Luc. cui plus donauit plus diligit ꝛc. Dicendū
q̄ hoc multipl'r exponit̄. Uno modo sic. Cui pl⁹ donauit
plus diligit ꝛc. i. ad plures effectus dilectiōis tenet̄. i. ad
plures gratiarū actōnes: ad plura ieiunia: ad plures ele-
mosynas ꝛ hm̄oi. Uel plus tenet̄ diligere: s; alijs existen
tib; parib;. vn̄ glo. plus debet q̄ plus accepit. ꝛ dico dili
gere plus tenet̄. i. moueri maiori affectōne dilectiōis: q̄a
maiori habitu nō pōt nisi sibi fuerit maior collat⁹ a do-
mino. ¶ Ad hoc q̄d obijcit̄ de glo. sup illud Math. viij.
dimisit eam febris que est sanitas que dat̄ dn̄i imperio to
ta simul redit. Dicendū: aliter est de corpore sanādo a do-
mino: ꝛ aliter de anima sananda. In corpe. n. non est ali
quid resistens deo. ꝛ vl'r in natura nihil ē deo resistens: s;
solū i volūtate siue lib. ar. est aliq̄d p̄hens deo obstaculū.
vn̄ corp⁹ ꝑfectā recipit sanitatē a ꝑfecto medico: eo q̄ oīo
obedit sibi. Aīa n̄ sp oīno obedit: ꝓpter q̄d n̄ sp ꝑfectā
recipit sanitatē a medico: nisi eo mō q̄ dicim⁹ ꝑfectam q̄.

sufficiat ad salutē. Preterea glo. illa que dicit q sanitas q̄ datur dn̄i impio tota simul redit. nō generalr intelligitur iuxta auctoritatē diuini imperiū sub hoc sensu. Sanitas q̄ datur dn̄i imperio tota simul redit. s. ꝑm dn̄i imperiū. quia aliqn̄ dn̄s simul integram sanitatez dabat: aliqn̄ non simul ꝑ successiue. vt p3 Mar. viij. in ceco illuminato q prius vidit hoīes velut arbores ambulantes: ꝛ postmodum vidit clare. vnde dicit glo. quez vno verbo totū simul curare poterat: paulatim curat. vt magnitudinē hūane cecitatis ostēdat: q̄ vix vel q̄i p gradus ad lucē redeat. ꝛ sic nō est generaliꝑ nec vbiq intelligendū q dicit sanitas tota simul redit. ¶ Ad hoc qd obijcit qd dicit Hugo. q ad ꝑ cadere pmissi sunt: vt ipso casu erudiant ꝛ meliores efficerent. Dicendū q intelligendū est ꝑm intentōz dei q dominus cadere pmittit vt ex casu meliores efficiāt. s. cautiores ꝛ humiliores. ꝛ ita accidit in electis: nō tn̄ semp in alijs. multa. n. pmittit deus ad vtilitatez nostraz fieri: q̄ nō ꝓueniūt nobis ad vtilitatez aliquā: q2 nō vtiliter vtimur illis. ¶ Ad id qd obijcit. q gr̄a pnie reuiuiscūt merita mortificata ꝑm quantitatē caritatis a q̄ erant meritoria ꝛc. Dicendū q opa meritoria dicūt mortificari per peccatū. q2 nihil valent ad salutez existētē in pctō mortali. vn̄ Ezech. xviij. Si auerterit se iustus a iusticia sua ꝛ fecerit ꝑm omēs abominatiōnes q̄s opari solet impius: omēs iusticie sue q̄s fecit nō recordabunt. interli. in salutez. similiter dicūt mortificata reuiuiscere p grām sequentē: q2 decedenti in gr̄a siue in caritate de⁹ remunerat illa. ꝑ q2 nō reuiuiscūt ad meritū vite eterne nisi decedenti in caritate: ꝓpter ꝑ dico q nō reuiuiscūt ꝑm quantitatē caritatis pterite que perijt p culpam sequentē: ꝑ ꝑm quantitatē caritatis finalis. ex quo. n. opa mortificata dicūt reuiuisci ad premiandū ꝛ solutio premij fiet ꝑm caritatez finalē: ꝛ reuiuisci illud erit ꝑm caritatez finalē. iudiciū. n. retributōis bonoꝝ ꝛ maloꝝ fiet ꝑm statū finalez. Unde Ezech. xviij. Si auerterit se iustus a iusticia sua ꝛc. glo. Sicut iustū ante peccatorem nō grauāt antiq̄ delicta: sic peccatorē ante iustū veteres iusticie nō adiuuant. Unusquisq. n. in quo inuenit in eo iudicat. Ecce q iuxta merita q̄tū ad statum in quo decedit premiabit. Preterea virtutes dicūt manere in patria. nō vt ex eis eliciant opera meritoria: ꝑ potius vt sint dispositōnes subiecti ad gl'az. ꝑ ꝑm quantitatez virtutū disponentiū erit quātitas glie. ꝑ solū ille que insunt in fine disponēt ad gl'az. igit ꝑm illas erit remuneratio glie. Propter ꝑ dico sine preiudicō q reuiuiscūt opa ꝑm quantitatē caritatis finalis. eoꝝ enim reuiuiscere ē ipa remunerari a deo. Preterea quodaz tropo loquēdi opa meritoria dicunt filij virtutū: q2 ex illis hn̄t esse. ꝑ opa viua dicūt q̄i filij naturales. opa viuificata q̄i filij adoptiui. ꝑ adoptans aliquē in filiū non ꝓmouet illum ad obtinendū hereditatez parentū naturaliū: ꝑ obtinendū hereditatez que ab ipso adoptante deuoluenda est. vnde bona opa nō remunerabunt ꝑm quantitatē caritatis ex qua ꝓuenerūt in esse: ꝑ p quaz reuiuiscunt. vnde ꝛ qn̄q opa mortificata que fuerūt ex minori caritate remunerabunt ꝑm maiorez. q2 ꝑm caritatē i qua p̄destinatus decedit. Uel dicūt quidaz. q quia opa mortificata reuiuisci nō est aliud q̄ reseruari illa ad pn̄ia ꝛ premiabunt ꝑm quantitatē caritatis a qua digna fuerūt p̄mio. nō opꝫ q resurgat penitēs in tanta i quāta fuit cū illa opabat. q2 vt dicūt qn̄q opa remunerant magis ꝑm illam q̄ ꝑm quantitatē caritatis finalis in qua decedūt. vtpote ꝑm quantitatē in qua fiebāt. ꝑ ꝑ est falsuz. cum vltimo opa nō hn̄t remunerari nisi inq̄tū pmanēt in caritate finali. ¶ Ad illā glo. vij. Leuit. que ē. quia eque placet deo virtus iustoꝝ ꝛ digna pnia peccatoꝝ. q̄ restituit in gradū pristinū Dauid ꝛ Petrū ꝛc. Dicendū q vt alias dictū est. pfecta pnia siue ꝯsummata restituit in gradum pristinū ꝛ maxime sanctoꝝ. sicut fuit de pnia dauid q dixit Ps. vi. Lauabo p singulas noctes lectū meū: lacrimis meis stratū meū: mūdabo consciēz meā singula pctā deflendo. Siīr de pnia petri legitur Math. xxvj. Egressus foras fleuit amare. Egressus vt haberet liberū locū flendi vt dicit interli. ꝑ ex ꝑ nō sequit q penitētia generaliter restituat ꝛc. manere virtutum. ¶ Ad hoc qd dicit Ezech. xviij. Oim peccatoꝝ suoꝝ nō recordabor ꝛc. Dicendū q n̄ recordabit ad penā eternā: q2 recordabit tn̄ ad puniendū tpaliter ꝛ ad dilatatōz glorie: q2 nō intrabūt gl'am an̄ solutōz pene ꝛ ꝓpter ingratitudinē forte recordabit in infusione gr̄e: ita q minorem infundit. ¶ Ad qd obijcit. q resurgit penitēs obtenta victoria maiore ꝛc. Dicendū q q̄libet caritas quātūcūq pua sufficit ad resistendū omni temptatōi ꝛ ad triumphādū de omni. vn̄ etsi hz fortiores impetus temptationū cū assit volūtas resurgendi q̄ cū assit gr̄ia. ꝓpter hoc nō oportet q maiori gratia vincant tēptatōes impedientes resurrectionem q̄ impediētes statū in gr̄a. quia minima caritas siue gratia sufficit ad vtrūq. ¶ Ad id qd obijcit. q dn̄s vocat electos in optimo statu. Dicendū q hoc q2 non asserit auctē aliqua: eadē facilitate ptēni debet qua recipi. Dicit. n. Hiero. qd de scriptura non hz auctez: eadez facilitate ptemnit qua ꝓbat. vnd dico. q nō necesse est electuz decedere i statu optimo vite sue. sed sicut bona preterita iuuant qn̄q: sic mala preterita qn̄q nocent. Et qd̄ aūt dicit iustoꝝ semita q̄si lux splendēs ꝛc. intelligit de statu iustoꝝ qui nunq̄ lapsi sunt. vnd q2 seruauerant innocētiā baptismalez ꝛ nū q̄ lapsi sunt per mortale: discedūt in optimo statu vite sue. ¶ Ad ꝑ quod dicit Aug⁹. q nō minus tribuit deus q̄ an̄ retribuerat. Dicendū q hoc intelligit quantū est de se. q2 si min⁹ dat: hoc ē ex aliqua cā ex pte recipiētis. quia vt Math. xxv. habet. vnicuiq dat ꝑm ꝓpriaz virtutē. vnde glo. ibi. vnicuiq ꝑm ꝓpriaz virtutez dicit nō ꝓ largitate ꝛ paucitate alij plus alij minus: ꝑ ꝓ viribꝫ accipientiū. ꝛ dī ꝑ vis accipiētis nisus ꝓparationis ex pte recipiētis. q2 ꝑm q bō cooperando gratie q̄ntitate magis nitit ꝓparare se: ꝛ domin⁹ grām gratūfacientē ꝯfert ampliorem. ꝓpter ꝑ dicit Aug⁹. nō minus tribuit sez quantū ē de se: ꝑ est nisi aliqua cā fuerit ꝛ defectus ex pte recipientis.

Membrū sextuz

Consequent querit. vtꝝ pnia restituat oīa ablata p peccatū. Et quia hec questio pro pte determinata est s̄. vbi querebat de hac ratione. Pnia est quedam res optima ꝛ pfecta: omnes defectus reuocans ad pfectū. Hic quereretur solū. vtꝝ pnia restituat opa mortificata. Et videt q sic. Johel. ij. Reddam vobis annos ꝛc. Glo. nō patiar pire vbertatez quaz cū pturbationibꝫ animi pdidistis. Sꝫ illa vbertas erat ex multitudine bonoꝝ operū. q̄ si illam non patitur pire penitentia: restituit bona opera per culpaz mortificata. ¶ Item bona opera prius facta digna erāt remuneratione eterna. ꝑ q nunc non remunerent hoc ē: quia iste nō pseuerat in gratia. q̄ si resurgat ꝛ pseuerat i gratia: illa opera remunerabunt. q̄ ꝛc. ¶ Itez plus pōt gratia penitentie q̄ culpa. ꝑ culpa mortificat opa viua. q̄ gratia viuificat mortificata. Contra est quod dicit Aug. Nemo in spe correctōnis peccare debet. quia quod semel amittit amplius non recupat. igit si bona opa prius facta sunt amissa p culpam: impossibile est ea restitui. ergo nec viuificari. ¶ Itez oē qd viuificat est aliq̄ mō. ꝑ qd oīno pterijt nullo mō est. ꝛ talia sunt opa bona prius facta. q̄ nec viuificari nec recupari pn̄t. ¶ Itez si mortificantur ꝛ viuificant. q̄ idem actus ꝑm idem sui eēt susceptiu⁹ oppositaꝝ conditōnū: qd est impossibile. quia impossibile est q motus vnus ꝑm eandem ptem primo sit velox ꝛ postea tardus. ¶ Item impossibile est habitum amissuz illum eundem recupare. a simili videt q opera amissa ꝛ mortificata impossibile est eadem ipsa recupare ꝛ reuiuisci. ¶ Item status innocentie destructus p culpaz nō recuparur p pniam. similiꝑ vt videt nec opa meritoria facta in tali statu destructa p culpā n̄ recupant. ¶ Rn̄sio. q ꝑm q cōmunis tenet opinio ꝛ veritas est vt existimo: opera que aliqn̄ fuerunt viua: quia in caritate ꝛ ex ca-

ritate facta: z ob hoc digna vita eterna. postea aduenië-
te peccato mortificant: nec sunt digna remuneratõe qd ẽ
ipsa opera viuificari. ¶ Ad illud qd pmo obijcit ꝫ. dicẽ
dũ q (vt alibi dictum ẽ) verbuz Hugo. debet intelligi de
illo opere bono qd hõ potuisset facere vel fecisset tpe quo
fuit in mortali peccato. qd op⁹ nõ recupabit: qz si alio tẽ
pore velit facere opus qd obmisit: pdit illud op⁹ qd debe
ret i illo tempe facere. vnde Seneca dicit. q grauissima
est iactura tpis q nõ põt recupari. ¶ Ad aliud rñdẽduz
q vt quidam ponũt. opa bona. i. meritoria vite eterne ex
caritate fiunt z ex libera volũtate z iusta ipi⁹ opantis.
Eo enim q bona sunt (bonũ. n. dicit ɔditõnem finis) ad
laudez dei fiũt. quia do ex caritate fiũt: z ideo in vnitate
corpis mistici spectant ad corpus xpi misticũ. quia do ex
voluntate iusta z libera spectant ad ipm opantẽ siue ad
meritũ opãtis. vnde qñ iste cadit qui fecit opa bona. etsi
euanescant q̃tum ad meritũ opantis: nihilomin⁹ quodã-
modo remanent inq̃tum spectãt ad laudez z ad ipm cor-
pus misticũ in cui⁹ vnitate fiebant. nõ tñ manẽt ad meri
tum facientis: vnde moriunt q̃tum ad ipm. Si do resur-
gat a culpa z fiat de corpe mistico: ipsa opera sibi reui-
uiscunt z q̃tum ad hũc modũ habendũ sunt. vnde exponũt
quidaz illd Apoc. iij. Tene qd habes ne alius accipiat
coronam tuam: debere intelligi. fm hũc modũ dicũt ope
ra talia non oĩno pterisse: s aliquo modo manẽ. siue ma-
neant in corpe mistico fm q dicũt quidã siue nõ: nõ est
dubium qn maneãt in memoria dei. s nõ ad remunerãdũ
in ipso do peccatore nõ manẽt ad gaudendũ s magis ad
dolendũ: q a tantis bonis ad tanta mala lapsus ẽ. si ta-
men resurgit: manẽt in deo ad remunerandũ z in penitẽ-
te ad gaudendũ. Unde prius aliquo mõ manebãt s mor-
tua: postea do viua. ¶ Ad illd g qd obijcit põt rñderi du-
pliciter. vel q manent in corpe mistico sicut dictũ est. vel
q manent in memoria eius qui fecit z dei p quo fecit.
¶ Ad hoc g qd obijcit. q idez actus est susceptiu⁹ opposi-
toz zc̃. Dicẽdũ q viuũ z mortuũ ñ dicũt diuersas dispo
sitiones circa opus: s diuersas ordinatões potiꝰ. dicunt
enim ordinationez ad remuneratõz dum viuit opus: z p-
uationez illius ordinatõis cũ mortificatũ est opus. sed i
ipso homie dicũt diuersitatẽ penes qualitatẽ gratie: que
est accñs absolutum. penes qd alterat subiectũ. z dicitur
modo homo mortuus modo viuus modo peccator modo
iustus. z ita alterat alteratione fm quid: que nõ est mot⁹
s mutatio. opus aũt ex consequẽti ordinatũ est ad vitaz
vel hoc ordine priuatũ. ¶ Ad illud qd obijcit. q impossi
bile est habitum eundez numero recupare zc̃. Dicendũ
q aliter est recupare actum simplr z recupare p viuifica
tionem. aliud est recupare z viuificari. recupare enĩ
respicit eẽ: viuificari ordinez. z qñ qñ aliqd deficit q̃tuz
ad esse: si itez incipiat esse: nõ est idem numero s aliud.
ideo habitus si corrumpat: idez nõ recupat. s ga possibi
le est q idem manẽs idez: alium z alium ordinẽ habeat.
z fm hoc attendit mortificatio in operibz. ideo impossi-
bile est opus mortuũ viuificari manens idem. ¶ Ad illd
qd obijcit de statu innocentie destructo zc̃. Dicendum q
non est simile. opera. n. destructa per culpam nõ sunt de-
structa q̃tum ad esse simplr: s q̃tum ad ordinez siue esse
ordinatum. status. n. innocentie z virginitatis simplici-
ter corrumpunt.

Membrũ septimũ

Onsequẽter querit. vtz peccator possit sal
uari sine pnia ɔtute. Et vide q nolle bo
nũ facit malũ. igit velle bonũ facit bonuz.
vnde sicut nolentes bonũ sum⁹ mali. ita vo
lentes bonum simus boni. ex quo. n. deus ẽ pnior ad mi-
serendũ q̃ ad damnandũ: si actu interior qui ẽ nolle bo-
num simus mali. videt q actu interiori q ẽ velle bonum
simus boni. ¶ Itẽ sup illud Qui seminat in lacrimis: di
cit glo. Noli esse tristis si assit tibi bona volũtas vñ me-
tit par. igit vt videt sufficit bonam habere voluntatẽ ad
pcem eternam acquirendã sine ɔtute pnia. ¶ Item
[illegible] Dimittuntur ei peccata multa. Glo. ardor cari
tatis in ea rubiginez delictoz combussit. igit caritate de
lentur peccata. igit non pnia. ¶ Item. xxiij. Luc. Nec tu
times deum qui in eadez damnatione es. dicit glo. Ma-
gna gratia in hoc latrone [illegible] membra a supplicio liberam habet preter cor z linguam. totum qd liber
habet [illegible] credit corde ore confitet [illegible] habuit
quia regnaturũ credit quez secum morietẽ vidit. spez ha
buit: quia aditum postulauit. caritatez firmit tenuit: qa
cum latronez de iniquitate sua arguit z vitam quam co-
gnouerat ei predicauit. In ista glo. enumerant que pcur
rebant ad salutez latronis. nõ tñ ibi nominat pnia. igit
pnia non est necia ad salutez pctoris. Contra Mat. iij.
Pniaz agite. Glo. prima virtus per pniaz veterẽ hoiez
punere. igitur penitẽtia est vt qua de prima de nũero vir
tutum pimitur vetus homo. sed prima nõ exñte: neqz ea
que consequenẽ sunt. igit ñ põt esse pemptio peccati sine
pnia virtute. ¶ Rñsio. q non est salus pctoris sine peni
tentia. ¶ Ad primuz g dicendũ. q aliter est via merendi
z demerendi. mali. n. sumus quia malũ facimus: nõ enĩz
simus boni quia bona facimus: s econuerso. vnde a no-
bis possumus eẽ mali: s non nisi a deo boni. ppter quod
non sequitur. simus mali nolentes bonum: igitur simus
boni volentes bonum. Pret. in repatione lapsus culpe
ordo diuine iusticie exigit: vt primo puniat se penitẽs do-
lendo z nolendo peccasse. hac. n. via venit dñs ad penitẽ
tem: vt conferat illi grãm gratũ facientẽ. vnde in ps. Iu-
sticia ante ipsum ambulabit. Glo. prima hominis iusticia
est: vt puniat se malum z faciat se bonum. z hec ẽ via do-
mini vt veniat ad eum. qui enim peccata sua odit: iaz in-
cipit deo esse similis qui ea odit. Et ex hoc pz quõ rñdẽ-
dum est. ¶ Ad aliud quod obijcit. q deus est pronior ad
miserenduz zc̃. hec aũt miscõia si esset preiudicaret eius
iusticie. ordo. n. diuine iusticie est: vt via repationis inci-
piat a pnia de peccato. i. vt primo doleat de peccato siue
saltez nolit peccasse. ¶ Ad hoc qd querit de glo. illa. No
li esse tristis si assit tibi bona voluntas zc̃. Dicendum q
glo. illa loquit de voluntate faciendi opa miscõie: ñ sup-
petente facultate. vnde glo. precedens dicit. opa miscõie
seminant: ad que sufficit voluntas si desit facultas. z p⁹
subdit. Noli g esse tristis si est tibi bona voluntas. ¶ Ad
aliud qd obijcit. q ardor caritatis combussit rubiginez
delictoz in Magdalena. Dici põt q rubigo illa nõ dici-
tur ipsa culpa: s quidam defectus contractus ex ipa con
suetudine peccati. sicut obusio quedã ex pte intellectiue.
z libido ex pte affectiue. quibz diminuta fuit virt⁹ in po
tentijs: sicut ferrũ ɔsumit rubigine. Isti. n. defectus opti-
me repant dente caritatis. Uel si placet dicere. q rubigo
illa fuit culpa in aĩa. dici põt q caritas dicit illam com
bussisse meritorie siue impetratiue. dilectio. n. dei marie
meruit (de cõgruo dico) vt dimitterent sibi pcta. vñ me-
ritorie dr caritas ɔbussisse. ex h nõ habet q sine pnia de-
let culpa. ¶ Ad aliud qd dr Luc. xxiij. q vbi tangũt ea
que erant latroni ad salutez nihil tangit de pnia. g pnia
nõ fuit illi necia. Dicendũ q ñ sequit. ibi eniz solũ tãgũ-
tur virtutes quibz pprie ɔuertebat in deũ. vñ tangũt ibi
solũ ɔtutes theologice. pret. ex obiecto magis seqt oppo-
sitũ q̃ ppositũ. qm q hz vnã hz oẽs. z marie ga pctor nul
lã hz sine pnia. seqt si aliquã habuit: q habuit pniaz. Ex
nullã habet sine pnia habet in glo. sup illud. pniaz agi-
te. iij. Mat. [illegible] vbi glo. pma virtus e p pniam vetere hoiem
pimere z vicia odire. qd q ñ facit: nõ mõ virtutes ñ com
prehendit: s nec etiã supplicia fugit.

Membrũ octauũ

Onsequẽter querit. vtrũ sine dolore pniali
siue volũtate delet qñqz clpa aliq̃ siue mor
talis siue venialis. [illegible] videt [illegible] q
aliqs nimis diligit vxorez suã sub deo tam
ita q peccet venialit diligendo illã. nõ penitet de h amore

ino rals si diligeret hoc delectōne nō tollit gratia. cō[illegible]
gat φ decedit nec peniteat de hoc delectōe cōstat φ sal
uabit ex quo decedit in gratia. igit remittit sibi hoc pec
catum illo: nūφ͂ penitēte de hoc. ¶ Item auersio ē causa
p̄se peccati. ergo si posset esse auersio sine cōuersione:
peccaret hō sine conuersione ex sola auersione. A sili vi
detur in cōtrario. φ si sit auersio pctoris ad deū p affec
tum vel dilectōem sine auersione a creatura p dolorem
et volūtatē penitēdi: remitteret peccatū. et ita sine motu
vel actu penitēdi pt ee remissio peccati. ¶ Itē velle auer
ti a deo sine oīni cōuersione vel delectatōne in creatura
sufficit ad peccatū. igit videt: velle cōuerti sine oīni dolo
re et penitētia de delectatōne in creatura sufficit ad me
ritum remissiois ex pte nostra. ¶ Item sic est de viribus
aīe φ alique sūt impate alique impantes: sic videtur
φ in gratuitis penes impantes est magis efficacia mer
di φ͂ penes impatos. sed virtus caritatis impat peniten
tie virtuti. similiter et alie theologice et alie quedā vt ex
dictis patet. igit vt videt motus illaꝝ sunt maioris effi
cacie ad impetrandū grām remissionis φ͂ mot᷒ peniten
tie. igit si est mereri ex cōgruo grām qua remittit pctm
motu penitētie informis: et qn̄ quis grauiter penitet de
peccato. dn̄s dat sibi grām qua delet peccatū: multo
fortius vt videt merebit ex cōgruo idē motu dilectōnis
vel fidei vel alicui᷒ alteri᷒ virtutis impantis. igit vt vi
detur sine motu penitētie datur gratia remissionis pcti
vel cōtingit dari. ¶ Itē oīnis affect᷒ sine doloris vl' gau
dij siue amoris vel odij generat ex cognitōne precedenti.
et hoc nō est solū in affectōnib᷒ nō gratuitis ꝰ in gratui
tis. Cognitio aūt que p̄cedit affectōes in gratuitis fides
est: ergo affectōem doloris de pctō p̄cedit motus fidei. ꝰ
motus penitētie et fidei sunt diuersi: ergo nō pt aīa mo
ueri simul his duob᷒ motib᷒. Quia vt dicit aug. Anima
tota intelligit: tota diligit. sed cōtingit motū fidei conti
nuari in pctore vsqꝫ ad infusionē gratie remittentis: igit
sine oīni motu penitētie cōtingit peccatū remitti. ¶ Itē
amor alicui᷒ et odiū nō possunt simul inesse in aīa. mul
tofortius vt videt nec diuersoꝝ. pbatio. maior est oppo
sitio et diuersitas qn̄ amor et odiū referūtur ad diuersa
siue opposita. vt ad bonū et malum: φ͂ qn̄ referuntur ad
idem. qꝛ qn̄ referunt ad diuersa: est quasi duplex opposi
tio. quia et ex pte affectuū et terminoꝝ eorūdem. qn̄ refe
runt ad idem nō est nisi vna. scꝫ ex pte affectuū tm̄. Ex
his videt φ amor dei et odiū peccati nō possunt simul eē.
igit si sine dei amore nō remittit peccatū: nō requiritur
odiū mali cōmissi ad ei᷒ remissionē. igit sine odio pecca
ti remittit peccatū. ¶ Item vt vult phus. Mors ē disso
lutio vite. vita est eē vl' actus viuētis. infusio gratie subi
ta est. Ponat igit φ in vltimo instanti vite vel dissolutō
nis vite infunderet gratia: actus penitēdi nullo modo
pt eē i instanti. cōstat: iste peccator saluaret: qꝛ decedit i
grā nec tn̄ penituit. igr̄ sine actu penitētie pt saluari pec
cator. ¶ Si diceret φ penituit ante infusionē gratie: sed
hoc nihil est. qꝛ illa penitētia gratuita nō fuit: qꝛ gratiā
nō habuit. In gratuitis eīn opa sequūt virtutes: in poli
ticis p̄cedunt. sed post nō est secutus aliquis act᷒ peni
tentie ex quo in instanti vltimo decessit. ¶ Cōtra. aug.
de penitentia. Arbiter sue volūtatis nō pt inchoare no
uam vitā: nisi peniteat eū veteris vite. quo ad nouitatis
indulgētiam pueniet: qui odij vetustatē n̄ deposuit. ¶ Itē
dolor est sensus cōtrarij. sed vt in alia facultate dicit scꝫ
in medicina. q dolent aliquid corpis et dolorē nō sentiūt.
his mens egrotat. igit a simili in morbo spūali. q hꝫ ali
quid doloris spūs et illud nō sentit: egrotat mente. sed si
habet grām nō egrotat mente: igit si dolet spū dolorē sen
tit. Sensus aūt ille ē dolor penitētie: igit ⁊c. ¶ Itē idem
habetur in glo. iij. math. sup illud. facite dignos fruct᷒
penitētie. in qua dicit. sine dolore nulla sunt vulnera: si
vitalia membroꝝ nō fuerit mortua. gratia est φ sentit.
sentiens querit sanitatē. ¶ Item Math. iij. Penitētiā
agite. glo. prima drus ē p penitētiā veterē hoīem pimere

⁊ vicia odire. qd̄ qui nō facit: nō modo virtutes nō [illegible]
[illegible] sed nec etiā supplicia fugit. ¶ Itē de penitentia [illegible]
⁊ dolendū est et de dolore purgandū. Ex his patꝫ ꝓposi
tum. ¶ Respōsio sine p̄iudicio. φ sine dolore de peccato
sine volūtate penitēdi in generali vel spāli non remittit
pctm. ¶ Ad primū ergo dōm. φ q imoderate diligit fra
trem citra deū. licet dum existit in vigore corpali qn̄ vali
di sunt motus sensualitatis permaneat in volūtate diligē
di: sic tn̄ in ipa dissolutōne a corpe pars rōnalis abstrahit
a carne. vnde mot᷒ sensualitatis nō habēt efficaciā alli
ciendi ad affectus carnales. Vn̄ in hmōi abstractōe vir
tute gratie ē volūtas peccādi: et tollit culpa que fuit ex
inordinato amore p̄cedente. vnde illa volūtas diligendi
inordinate tollit gratia illa. ¶ Sed cōtra hoc opponitur
sic. Ponat φ talis dormiēdo iugularet vel decederet in
frenesi videt φ decedit in habituali volūtate pcti. igitur
aut damnabit aut remittet sine dolore hmōi. Ex hoc po
nunt quidam φ gratia in qua decedit tollit hoc peccatū
post mortē. et ponūt illud ꝓ se. j. cor. iij. Si cuius opus
arserit detrimentū patiet ipe aūt saluabit sic tn̄ quasi p
ignem. glo. lignū fenū stipulam accipiūt nō bona opera
nec mala que sūt damnabilia: sed peccata venialia. ¶ Itē
greg. Quis hoc de igne tribulatōis p̄ntis possit intelligi
tamen si quis de igne future purgatōis accipiat: pensan
dum sollicite est. quia cum dixit p ignem posse saluari.
nō qꝛ sup hoc fundamentū ferrū vel es vel plumbū edifi
cat. i. maiora pcta et ideo duriora ⁊ insolubilia: sed quia
quis edificat lignū. fenum stipulā. i. peccata venialia atqꝫ
leuissima que ignis facile cōsumat: de quib᷒ tn̄ licet mi
nimis illic nihil purgatōnis qs obtinebit. nisi in hac vi
ta positus hoc ꝓmereat. hec glo. Arguit igit ex verbis
glo. que dicit φ peccata venialia dicunt lignū fenū stipu
la que dicit glo. purganda p ignem. Si diceret φ loqui
tur de illis nō vt culpe sunt. sed q̄tum ad penas: similit
pene mortaliū tollunt et soluūt p ignē purgatoriū. Cui᷒
cōtrariū dicit glo. Dicit eīn pensandū sollicite ē. qꝛ cum
dixit p ignē posse saluari. nō q sup hoc fundamentū ⁊c.
Vnde videt glo. compare culpā culpe. Dicendū φ loqt
hic de mortalib᷒ quoꝝ culpa nō tollit p grām. qd̄ pꝫ ex
ipa glo. q dicit ferrū vel es vel plūbū edificat. i. maiora
peccata: et ideo duriora atqꝫ tūc insolubilia ⁊c. Non aūt
essent insolubilia si culpa eēt deleta. Preterea. suppositio q cul
pa remittit post mortē nō ē rōni [illegible] φ hoc sit existēs
in volūtate pcti. cui ꝯtrariū ad p̄sens suppono: scꝫ φ ora
culpa delet in p̄nti. De hoc eīn infra erit q̄stio. sic eīn vult
aug. de ciui. dei. homi post vitā istā nō addit nouū meri
tū nec noua remissio culpe: sed dat ei pena vl' p̄miū [illegible]
φ meruit in vita ista. vn̄ in purgatorio pt eē absolutio a
pena: sꝫ a culpa nō. delet q̄ veniale illd̄ de q̄ qrit in p̄nti.
Si qrit a q̄. dicim᷒ φ a grā finali. Vn̄ aug. i omel. sup
[illegible] vbi dicit. si filius nos liberauit. accipiēs illud
qd̄ dicit Ro. vij. Carne seruio legi pcti. vult dicē φ [illegible]
[illegible] aīab᷒ ē: nisi dn̄s aliter dispē
set p spālem grām. ꝰ tn̄ semp diminuit in habētib᷒ cari
tatē. q̄diu tn̄ viuit: nō ē pfecta liberatio ab hmōi [illegible]
te: qꝛ corp᷒ qd̄ corrumpit aggrauat aīam. Sap. ix. Vn̄
cū ad hoc deuenit φ aīa soluit a carne cū finali grā: fit aīa
spūalis ⁊ libera ab illa [illegible] φ finalis
est ⁊ ita q̄si in q̄dā ꝯplemēto. ⁊ nō ē actualis volūtas cō
traria siue impediēs actū grē: ꝓualet sup ipm veniale. et
delet ipm et virtute sue ꝯpletōis ⁊ sui status q̄tū ad cul
pam ⁊ nō q̄tū ad penā. imo illa soluet i purgatorio. Si
[illegible] grā alio tpe sine dolore vel volūtate nō de
leuit [illegible] solutio qn̄ nō erat similis
[illegible]
liberatio [illegible] pec
cati repugnātē. ¶ Ex his pꝫ [illegible] de illo q dor
miēdo iugulat. estimo tn̄ φ si maneret i actuali volūtate
pcti in morte: φ illa placētia iam ꝓgressa esset in cōtem
ptū et iam eēt peccatū mortale et φ damnaret. ¶ Ad hoc
quod obijcitur. φ auersio esset peccatū sine cōuersione.

similiter si sit cõuersio sine auersiõe a creatura remittetur rc. Respõsio q̄ auersio quocũq̧ mõ fiat peccatũ est qꝛ omni mõ inordinatio est. Sꝫ cõuersio ad deũ nõ quocunq̧ mõ fiat ordinata est: qꝛ ad hoc q̄ ordinata sit: requirit̃ auersio ab actu peccati p̄ dolorem ꝛ detestatõem ꝛ persistente hac auersione sic ordinata ẽ cõuersio. Vñ sup. i. d. Iusticia añ ip̄m ambulabit glo. p̄ma hominis iusticia est vt puniat se malũ. ¶ Ex hꝫ patet rñsio ad aliud qđ obiicit q̄ velle auerti sine omni cõuersiõne sufficit ad pc̄m ergo velle cõuerti sufficit ad meritũ. Dicendũ q̄ nõ sequit̃ ratione p̃tacta: qꝛ alterũ semꝑ est ordinatũ: reliquũ nõ sꝫ ordinatũ est. ¶ Ad aliud qđ obiicit̃ q̄ deuteri in parte maioris sunt efficacie rc. dicẽdum. q̄ ꝛ si simpliciter sũt maioris efficacie nõ tñ semꝑ ꝛ q̃tum ad quecũq̧ merenda. sicut in medicinalib̄ corporalib̄ qđ est efficaci⁹ simpliciter non ẽ efficaci⁹ ad oẽm morbũ curãdũ. imo et ordinant̃ iuxta cõuenientes ꝓportiões. cõuenientiores sũt et efficaciores. vt enĩ dic hiero. qđ sanat oculũ nõ sanat calcaneum: sic est in sp̃ualib̄. vñ et si motus caritatis sit simpliciter maioris virtutis ꝛ efficacie: nõ tñ ad impetrandum g̃ram remissionis actualis cõmissi. ¶ Ad aliud qđ obiicit̃ q̄ omis affect⁹ generat̃ ex cognitiõe. dicendũ q̄ hoc verũ ẽ semꝑ cũ cognitio p̃cedit huiõi affect⁹ qui sũt gaudiũ dolor et huiõi. Sed cũ subdit̃ q̄ motus cognitiue et affectiue nõ possunt simul currere rc. dicendũ q̄ hoc est falsũ licet enĩ nõ simul veniũt in esse. imo q̄ cognitiue prius: cũ iam existũt simul currẽ possunt. ¶ Cũ obiicitur q̄ aĩa tota itelligit tota diligit rc. Respõsio. q̄ hoc nõ dicit̃ qꝛ intellectu ꝛ affectu diligat ꝛ affectu ꝛ intellectu cognoscat: sed tota idẽ est qđ ꝑfecta. vnde nõ vult dicere q̄ se tota intelligit vel se tota diligit: sed illa tota. i. i sui ꝑfectõne in sua integritate ꝛ indiuisione intelligit. i. nõ potẽtia diuisa a substãtia: imo ip̄a p̄ potẽtiã. simil' modus loquẽdi ẽ ibi. nihil aliud est aĩam intelligẽ q̃ texere vel edificare. vñ ibi intẽdit phus dicere. q̄ intelligẽ mediante motu et fantasia ẽ actus hoĩs. similiter et intelligere nõ fantasticũ ẽ actus aĩe. vult igit̃ dicere. q̄ huiõi actus intelligere diligere s̄m q̄ sunt prime virtutis ꝛ prime bonitatis: sunt act⁹ aĩme. ¶ Ad id qđ obiicit̃ q̄ maior est oppositio cũ amor et odiũ referũtur ad diuersa: q̃ qñ referunt̃ ad idem. Dicẽdũ q̄ hoc ẽ verũ materialiter loquẽdo. formaliter aũt nõ est ita. materialis aũt oppositõ nõ impedit qn opposita possint simul eẽ: formalis impedit qꝛ formalis ponit opposita simul eẽ respectu eiusdẽ. naturalis nõ: sꝫ respectu diuersoꝝ. ¶ Ad hꝫ qđ obiicitur q̄ si in termino dissolutõis infundat̃ gr̃a null⁹ seq̄t̃ dolor vel pena rc. Dicendũ q̄ et si hõ extract⁹ p̄ g̃ram ꝑuenit̃ tem doleat de pctĩs et infundat̃ in instanti gratia gratũ faciens. quia diuinũ ꝓpositũ quod est imobile gratiam infundit ad saluandũ penitentẽ: tali temꝑe infũdit q̄ p̃t dolere sufficiẽter ad salutem. vnde si dñs infundit grãꝫ alicui in vltimo instãti vite. Dicendũ q̄ in illo instanti dolet: et ille dolor sufficit. licet enĩ affectio doloris i instãti nõ ꝑducit̃ i eẽ: tamẽ cũ actu existit i q̃lib̄ instãti ꝛ q̃libet instãti assurgit. Vnde dico q̄ qñcũq̧ d̃ns infũdit gratiã. sic illã infundit ꝛ in tali statu: q̄ sufficit ad salutẽ. siue i vltimo temꝑe siue alio quocũq̧ tp̄e. Vnde aug. in eccle. dogma. xlvij. c. Penitentiam abolere pcã indubitanter credim⁹. etiã si in vltimo vite sp̄ũ admissorũ peniteat: et publica vel simplici lamẽtatõne ꝑdantur peccata. quia ꝓpositũ dei q̃ decreuit saluare qđ ꝑierat stat imobile. et ideo qꝛ volũtas eius nõ mutat̃: siue emẽdatõne vite si tẽpus conceditur siue supplici confirmatione. si continuo vita excedit̃ venia pctoꝝ fideliter p̃sumatur: ab illo q̄ nõ vult mortem pctõris sed vt cõuertat̃ a ꝑditõe peñtendo et saluet⁹ miseratõne dñi viuat. Ex hoc ṽbo aug. h̃etur q̄ nõ abolet̃ culpa nisi p̄ penitẽtiam. et qñcunq̧ infũdit eam: sufficit penitẽtia informata illa.

Questio. lxvij. de penitẽtia vtrũ est gratia.

Dicto de penitẽtia

vtrũ ẽ virtus: sequit̃ de penitẽtia vtrũ ẽ gratia. Dicit̃ enĩ penitẽtia virtus vel gratia vt ex dictis potest. de hoc aũt querunt̃ plura. Primũ est de entitate scꝫ vtrũ sit gratia. Secundũ de necessitate. Terciũ de vtate. Quartũ de peccati expulsione.

Membrum primum

Primo ergo q̃rit̃ vtrũ penitẽtia sit gratia. Et sic: videt̃ q̄ hoc. gratia p̄ se pc̄m expellit. expulsio aũt pcĩ fit p̄ penitentiã. supponat̃ hꝫ ad p̃ñs: ergo penitẽtia ẽ gratia. ¶ Item peccator nõ gratificat̃ deo nisi p̄ penitentiã gratificat̃ aũt deo p̄ g̃ram: ergo penitẽtia est gratia. ¶ Item penitẽtia reformat aĩam deformatã p̄ peccatum hoc est ꝓprie ipsius gratie. ergo rc. ¶ Itẽ ad hoc valent quedã q̃ tacta sunt sup̃. vbi quesitũ est. vtrum penitẽtia sit virtus. ¶ Cõtra. gratia dicit̃ qđ pure est a deo. penitentia aũt nõ est pure a deo. sꝫ quodã modo a penitẽte vt dictũ est: ergo rc. ¶ Item penitẽtia est passio. gratia nõ: ẽ rc. ¶ Item habere penitentiam non cadit sub p̃cepto sicut agere penitentiam Math. iij. et Mar. i. ¶ Item in multis est habundantia gratie in quibus nulla causa vel ratio penitendi. igitur penitẽtia non est gratia. ¶ Item penitentia cõsistit in actu interiori et exteriori. vt ex diffinitionib̄ suprapositis patet: gratia in gratificatõne aĩme ip̄i deo sine omi actõne. ergo rc. ¶ Item quare cadit penitentia in duplex genus scꝫ virtutis et gratie s̄m q̄ videtur ex diffinitõne posita. iiij. senten. scꝫ penitentia est virtus vel gratia. hec enĩ dictio vel: electiue ponitur non distinctiue. ¶ Item queritur differentia penitentie s̄m q̄ dicitur virtus: gratia et sacramentũ. Et obiicitur sic. cum maioris cõprehensionis sit genus q̃ species. et penitẽtia cõtinetur sub virtute tanq̃ sub genere. videtur q̄ nõ possit cõtineri sub gratia vel sacramento tanq̃ sub genere. cum hec tria. gratia virtus sacramentum non sunt genera subalterna. ¶ Responsio. quedam opinio fuit q̄ penitentia est habitus gratie nõ virtutis. non tamen nominat gratiam s̄m substantiã sed s̄m actum. vt sicut gratia baptismalis dicit̃ innocentia: sic gratia iustificationis penitẽtia. Quod nõ videtur sufficienter dictum: cum magis cõueniat q̄ virtus dirigat li. ar. ad aliquem motũ specialem q̃ gratia. nec hoc cõuenit gratie nisi mediante virtute quod facit penitentia. Propter quod aliter dicendum scꝫ q̄ gratia multipliciter accipitur. Vno modo s̄m q̄ nõ solum aĩam informat et viuificat. sed et ip̄as potentias ad actum ordinat: et s̄m hunc modum dicitur imago recte actionis. sup illud ps̃. Signatum ẽ super nos lumen vultus tui dñe. sic enĩ gratia respicit ip̄am substantiam et eius tres potentias. Alio mõ accipitur prout est ip̄am substantiam aĩme informans et viuificans. s̄m q̄ dicitur gratia vita aĩme: sicut anima est vita corporis vt habetur ab aug. et berñ. Primus enim actus in aĩma est vita sp̄ũalis. quã facit nõ mediantib̄ potentiis. Primo modo sumpto gratia nõ differt a virtute: quia sic sumpta regit liberũ arbitriũ et dirigit ing̃tum impat inferiorib̄ potentiis in suis actionib̄. vt enĩ habetur ab aug. in li. v. responsionum. Gratia compat̃ ad liberũ arbitriũ sicut sessor ad equũ. Vnde ps̃. Ut iumentum factus sum apud te rc. Et ꝯsequẽter gr̃a mediãte li. ar. erit p̄ potẽtias inferiores ad actões sp̃ãles. Si ẽ dicat̃ q̄ hoc modo sumit̃ gratia vbi dicit̃. q̄ penitentia est virtus vel gratia: patꝫ responsio ad obiecta ex his q̃ tacta sunt supra. vbi quesitum est vtrum penitentia sit virtus. ¶ Aliter p̃t dici et melius sic. Penitẽtia data est in remediũ actualis pcĩ cõmissi in offensam dei et auersione ab eodem. Ad hoc aũt q̄ penitentia sit accepta deo requiritur auersio a pc̃o ad deum cũ volũtate puniẽdi

cõmissum. et offensioni auersionis respõdeat cõuersio: et delectationi volũtarie in peccato respõdeat voluntas puniendi. Hec aũt eĩe nõ possunt a voluntate simpliciter sed potius necessariũ est ꝙ sit informata grã gratũfaciẽte. Hec aũt sunt ꝓprie effectꝰ gratie scꝫ auersio a peccato vel cõuersio ad deũ: et informatio li. ar. ad volũtariã punitiõem cõmissi. quibꝰ aĩa gratificatur ad executiõꝫ huiꝰ punitiõis siue ꝑducatiõem in actũ. q2 est de valde difficilibus: requirit virtus expediẽs potentiã in actum huiõi. ꝓpter qd̕ ad hoc ꝙ sit penitẽtia actu: requirit virtus volũtariam punitiõem ꝑducẽs in actum. vt sicut in culpa erat delectatio actualis voluntaria: similiter punitio sit actualis et volũtaria. Tria ergo necessaria sunt ad penitentiam. gratia cõuersionis ad deum: virtus expeditionis potentiarꝫ ad hoc ꝙ puniatur cõmissum: et actualis punitio. Unde cũ dicit penitẽtia est gratia vl' virtꝰ. hec ꝑdicatio nõ est oĩno ꝑ substantiã: sed potius ꝑ causã scꝫ effectiuã vel formalẽ. ¶ Ex his patet respõsio ad obiecta. Penitẽtia enĩ dicit grã causaliter. et hoc mõ cõcedi possunt rõnes facte ad hoc. nõ aũt substãtialiter. i. nõ oĩno ꝑ ydemptitatẽ substãtie. Et hoc mõ possunt cõcedi rões facte ad aliã. Per quarũdam rõnum patet responsio ex dictis supra vbi tactũ est. si penitẽtia sit virtus. ¶ Ad hoc aũt qd̕ querit quare penitẽtia cadit in duplex genꝰ ꝛc̃. Respõsio patet ex dictis: q2 vt dictum est. penitentia data est in remediũ mortalis peccati. Ad hoc aũt ꝙ ꝑfecte deleat mortale: oportet ꝙ deleatur culpa. et hoc per gratiã: et soluatur reatus. ad quod requirit opatio multiplex et difficilis. ꝓpter qd̕ requirit ꝙ virtus expediat potẽtias aĩme: vno ipsius hominis ad executiõem illarum opatõnum. Uel pt̃ dici. ꝙ penitẽtia dicit gratia q2 gratuita dei misericordia datur penitenti. Unde aug. de fide ad petrũ. Firmissime tene ⁊ nõ dubites. nemiem hic posse hoiem penitentiã agere: nisi quẽ deus illuminauerit et gratuita miseratõne cõuerterit. Aplus enĩ dicit. Ne forte det illis penitentiam ad cognoscendã veritatẽ ⁊ resipiscant a dyaboli laqueis. sed licet hac rõne posset penitẽtia dici grã: nõ tamẽ in verbo ꝓposito. qd̕ patet ex opposita distinctione. ¶ Ad vltimũ dicendũ ꝙ penitẽtia multiplicem habet respectũ. habet enĩ respectũ ad culpã quã delet: respectũ ad penam ad quam peccator tenet: respectum ad naturã quã sanat. Sm ꝙ cõsideratur ꝙtũ ad p̃mũ respectũ dicit gratia. eo ꝙ ꝓprie opponit culpe. et rõne oppositõnis habet culpã expellere. Sm ꝙ cõsideratur ꝙtũ ad secundũ respectũ dicit virtꝰ: eo ꝙ ꝑ ipsam ordinatur penitens ad opa bona et difficilia. Sm ꝙ cõsideratur ꝙtũ ad terciũ respectum dicit sacmẽtũ: q2 sacmẽtũ igtum sacmẽtũ sanat. vnde dicit medicina siue medicinale vt dic. hugo.

Membrum secundum

Consequẽter querit de necessitate gratie. Et querit si voluntas penitendi potest eẽ sine gratia vel etiã faciendi aliqd̕ bonum. Et sic videtur q2 nihil est sic in potestate nostra sicut voluntas. Si aũt voluntas est in potestate nostra possumus et velle bona et mala. Si enĩ nõ possemus velle a nobis nisi hoc tm̃ vel illud: quõ eẽt verũ qd̕ dicit aug. ꝙ nihil est ita in potestate nr̃a. ¶ Item Anshelmus. Uolũtas est instrumentũ seipm mouẽs. sic igitur vtens instrumẽto potest cõuertere vsum instrumenti vel ad hoc vel ad illud: similiter ⁊ volũtas pt̃ cõuertere ad velle bonum vel malũ. et ita ad penitendũ vel nõ penitẽdũ. ¶ Item zach. j. Conuertimi ad me et ego conuertar ad vos. Ecce ꝙ monemur ad cõuertendũ ad deũ vt cõuertatur ad nos. igitur vt videtur possumꝰ conuerti ad dñm anteq̃ cõuertat ad nos. Si aũt nõ ẽ cõuersio ad deũ nisi existente vel coexistẽte volũtate penitẽdi igit ꝛc̃. ¶ Itẽ Origeñ sup leuiticũ. Incipe nr̃m est. [illegible] a deo ẽ. sed incipe est ꝑ bonã volũtatẽ siue volẽdo bonũ. ¶ Itẽ ezech. iij. Aperui os meũ et cibauit me volumine isto. gla. apto ore dñs cibos largitur. vt initia volũtatis in nos sint. ꝑfectionẽ beatitudinis a dño cõsequimur. Initia autẽ bone voluntatis sunt in volẽdo bona: igit ꝛc̃. ¶ Cõtra ij. cor. iij. Non sumꝰ sufficiẽtes aliqd cogitare ex nobis quasi ex nobis. multo fortiꝰ nec velle. glo. Quis nõ videt prius esse cogitare q̃ credere. quippe nullus credit aliqd nisi prius cogitauerit eẽ credendũ. ¶ Itẽ hiero. de filio ꝓdigo reuertẽti Luc. xv. Nec illã voluntatẽ redeũdi haberet: nisi eam in occulto prius ei pater inspirasset. ¶ Itẽ Ro. vij. velle mihi adiacet. glo. bede. Non habitat in me bonũ: quia nec bonũ velle nec bonũ ꝑficere. Ex his patꝫ ꝙ nec velle penitere nec aliqd̕ bonũ possumus a nobis.

Respõsio. ꝙ velle bonũ meritoriũ siue gratuitũ non possumus nisi adminiculo gratie. Natura enĩ nr̃a ita curua effecta est. ꝙ subleuari nõ pt̃ ad bonũ gratuitũ appetendũ. nisi adminiculo eius qd̕ supra est. Unde Treno. iiij. Cõuerte nos dñe ad te et cõuertemur. Glo. ibi. Gratia vocãtis p̃cedit ⁊ excitat libertatẽ volũtatis. et post. Est aũt qd̕dam velamen nr̃e ĩfirmitatis sensibꝰ nostris obiectum. quod nisi illuminatione dei fuerit remotũ: conuerti nõ valemꝰ. hec glo. Et Aug. de grã et li. ar. Ipse vt velimus opatur incipiẽs: ꝗ volentibꝰ coopatur ꝑficiẽs. vt ergo velimus sine nobis opatur: cũ aũt volumꝰ ⁊ sic volumus vt faciamꝰ: nobiscũ coopatur. ¶ Cõcedo ergo que ꝓ illa pte inducta sunt. Quõ aũt possumꝰ cogitare velle ꝑficere. beatus berñ. li. de li. ar. determinat. dicens aplus omne qd̕ boni potest esse. i. cogitare velle ꝑficere deo attribuit. sed primũ ꝑfecto sine nobis: scdm nobiscũ terciũ ꝑ nos facit. Siquidẽ immittẽdo bonã cogitatõeꝫ nos p̃uenit: sane ipsi p̃uenire nos nequaq̃ possumꝰ. qui aũt nemiem bonũ inuenit nemiem saluat. ꝗ nos p̃uenit. nec primũ itaqꝫ in quo nihil facimꝰ: nec vltimum qd̕ plerũqꝫ extorquet timor inutilis aut simulatio damnabilis sed oĩno mediũ nobis reputat in meritũ. sola quippe bona volũtas sufficit. cetera nõ ꝓsunt si sola defuerit. Ecce ꝙ bonam cogitatõem facit sine nobis: q2 p̃ueniendo nos bonã volũtatẽ nobiscũ. Unde pꝫ ꝙ mediãte grã efficitur. ¶ Ad hoc qd̕ obiicit. ꝙ nihil est ita in p̃tate nostra sicut volũtas ꝛc̃. Dicendũ ꝙ volũtas dicit esse in p̃tate nostra. q2 cõpelli nõ potest. vñ ratio pt̃ cogi et intellectꝰ: sed volũtas non. nullus enĩ potest cõpellere hoĩem ad aliquid volendũ. et hoc etiã intelligit respectu ꝓprii actꝰ non enĩ aliquo mõ vult nisi velit. Et ꝓpter hoc dicit nihil est ita in potestate nostra sicut volũtas. non q2 possit homo ꝑ se velle quicqd esset bonũ ad volendũ. et ꝓpter hoc dicit instrumẽtũ seipm mouens scꝫ q2 a se mouetur et nõ ab aliquo cogente. ¶ Ad id qd̕ obiicit de illo v̾bo Zach. j. Cõuertimi ad me et ego cõuertar ꝛc̃. dicendũ ꝙ ꝑ hoc ꝙ dicit cõuertimi: insinuat libertas volũtatis. ꝑ hoc ꝙ dicit ego cõuertar ad vos: significat excitatio diuine bonitatis ad collatõem gratie. Unde sensus ẽ. nisi fuerit defectꝰ ex pte libertatis voluntatis vestre: ꝓferã vobis grãm qua excitabimĩ ad efficaciter volendũ. Et in hoc insinuat. ꝙ ex pte volũtatis requirit obedientia siue inclinatio si grã debeat hr̃e grãm. Unde glo. sup illud trenoꝝ. iiij. cõuerte nos. Notandũ ꝙ grã dei nõ conuertimur: nisi nostra volũtate cõuertamur. ¶ Ad illud qd̕ dicit Origeñ. ꝙ incipe nr̃m est: intelligẽdũ est. Sm ꝙ incipe dicit inclinatõem li. ar. ad cõsentiendũ grẽ excitãti. sic dicit glo p̃tacta. ¶ Ad illd̕ qd̕ dicit hiero. ꝙ initia bone volũtatis ĩ nobis sunt. dicendum ꝙ glo. nõ dicit ꝙ sunt a nobis sed in nobis. licet a dño. Unde qñ hõ aperit os cordis obediẽdo gratie excitãti: dñs grãm infundit efficaciter volendi. Unde dñs aperit os et cibat. vnde lr̃a. lxx. dicit apuit et dixit ibi glo. Aperuit scꝫ deꝰ. q2 ipse aperuit os ꝓphe et cibauit. et dicit ibi alia glo. greg. totiens ad os cordis quasi manũ porrigit. quotiens nobis intellectum aperit.

Membrum tercium

Consequēter querit̄ de virtute gratie penitēne. Et querit̄ Utrū pnia inq̄tū ē gratia deleant̄ pcc̄a: aut inq̄tū est virtus. Et inq̄tum ē grā videt̄ sic. Gratia dicit̄ vt ē pficiens aīam. Virt⁹ vt ē habilitās potētias. sed cui⁹ ē aīam pficere ei⁹ est aīam reficere siue repare: sic fabri lignarij est domū pficere ⁊ ipam minātem ruinā repare. Repat̄ aūt aīme ab illo q̄n deicit̄ peccatū: ḡ ⁊c. ¶ Item vt dicit hugo. Hoc interesse videt̄ int̄ peccata et vicia. q̄ vicia sūt corruptōes aīme. ex q̄bꝫ si rōne nō refrenent̄ pcc̄a oriūt̄: ita q̄ viciū est infirmitas spūalis corruptōis: pcc̄m aūt ex corruptōe oriēs p cōsensū actus iniq̄tatis. hec hugo. Sed virtus et gratia distinguuntur in hoc. gratia respicit ipam aīam cui⁹ ē culpa vt subiecti ꝓprij: virtus aūt respicit potētias quarū ꝓprie sunt vicia q̄ dicunt̄ corruptiones. igit̄ ꝓprie loquēdo gratia tollit̄ culpa: ⁊ virtute vicia. Pret. virtus ⁊ viciū se habēt ad opposita: ḡ virtus ē ꝓprie deletiua vicij. ¶ Itē si virtute penitētie tolleret̄ culpa: que ē necessitas sacramēti penitētie? nulla vt videt̄. Ex his videt̄ q̄ penitētia v̄tute nō tollit̄ culpa: sed penitentia vt ē gratia. ¶ Cōtra. penitētia reformat̄ imago dei deformata p peccatū. Hec aūt reformatio nō pt̄ esse p grām vt est gratia: sed vt ē virtus. qđ patet q2 aīma nō dicit̄ imago rōne vnitatis eēntie: sed rōne qua cōfiguratur deo vno ī eēntia trino ī psonis vnitate eēntie ⁊ trinitate psonarū. si igit̄ gratia inq̄tū grā nō est repatiua aīe et potentiarū illi⁹ nisi inq̄tū est virt⁹. si p penitētiā repatur imago dei hoc erit poti⁹ p pniam v̄tutem q̄ p pniam gratiā. sed qđ delet culpā repat imaginē: igit̄ penitētia virtus delet culpā. ¶ Itē nō tollit̄ culpa nisi cū gratia cōcurrat volūtas nolens et dolens de culpa. igit̄ ad deletionem culpe requirūt̄ duo. gratia ⁊ voluntas: nolēs peccasse ⁊ dolens de peccato. Hec aūt volūtas ē a penitētia virtute cui⁹ est expedire potētias ī suos fines: igit̄ gratia nō delet culpā sed potius virtus. illđ enī ꝓprie delet de q̄ est dolor volūtatis de cōmisso. ¶ Item ad deletōem culpe requirit̄ cōuersio ad bonū incōmutabile. Hac aūt ꝯuersione vt causa cōsūmāte delet̄ culpa. sic enī cōsūmat̄ culpa in auersione a bono incōmutabili: similiter deletio culpe cōsūmat̄ in cōuersione ad idem. sed virtus est que ꝓprie et p se cōuertit ⁊ ordinat vtiliter subiectū suū ad bonū incōmutabile: q2 virtus vt dicit aug. in li. solilo. ē recta ratio ꝑueniens in finē: igit̄ virtus ē qua p se delet̄ peccatū. ¶ Respōsio. q̄ sicut in naturalibꝫ eiusdē ē pficere naturā et agere siue opari scꝫ forme substātialis. q2 quo res est eodē agit. sic̄ in spūalibꝫ. Unde sicut forma substātialis ⁊ virtus in naturalibꝫ sunt noīa eiusdē. s3 ī hoc differūt q̄ forma dicit̄ inq̄tū pficit naturam: v̄tus inq̄tum extendit se ad opatōem: sic dico de gratia ⁊ virtute. scꝫ q̄ idem noīant. sed grā dicit̄ vt est pfectiua: virtus vt est opatiua. Pret̄. intelligēdū est q̄ nulla creatura se tota agit. vnde nec aīma se tota intelligit: neq3 se tota diligit. vt aūt dicit boeti⁹ li. de conso. In oī̄ eo qđ est citra primū. differt qđ est ab esse vel quo est. Unde in aīma differt qđ est ⁊ quo. vnde in aīma ē aliquid vt quid: ⁊ aliq̄d vt quo. Unde cū aīa agit nō se tota agit: s3 agit q̄ ē. Unde potētie aīe q̄bꝫ agit scꝫ intelligit. diligit et meorat̄: sūt ipi⁹ aīme. nō ex ea pte eius q̄ est q̄d: s3 ex ea pte ei⁹ q̄ ē q̄. Siłr dico. q̄ gratia ē pfectio aīme. nō q2 indifferēter respicit vt pfectibile quid in aīma et quo: sed prius ē imediatius illud quo est. Illud enī prius et ꝓpinquius respicit gratia in aīma quo ipa aīma cōuersa est ad suā causā p intellectū prime veritatis. et dilectōem summe bonitatis. et recordatōem infinite maiestatis siue eternitatis. quia penes hoc ꝓprie et primo est aīma imago siue ad imaginem dei. Unde sic color dicit̄ qualitas corporis. primo tñ et p se est q̄litas superficiei. dicit̄ enī corp⁹ coloratū q2 superficies colorata. sic quodāmō dicit̄ gratia pfectio aīe: quia est pfectō illius ptis penes quā determinat̄ vltimitas aīme. hoc ē penes illā ptem qua ē cōuersa ad deū. ¶ Ad s3 igit̄ qđ querit̄. vtrū peccata deleant̄ penitētia vt ē virtus vel vt est gratia. dicēdū q̄ vt ē gratia. dico q̄tum ad culpam. ¶ Ad illud qđ obicit̄. q̄ penitētia reformat̄ imago dei deformata p peccatū. dicendū q̄ hoc est verū. et illa reformatio est p grām. gratia enī est pfectio primo et p se illius ptis aīme que ē quo ē. penes quā ꝓprie est imago dei. et illa ps est quo ꝓprie et primo p peccatū deformat̄. Intelligēdum tñ q̄ ē duplex pfectio. scꝫ q̄tū ad esse et q̄tum ad opari. prima pfectio facit bene eē: secūda facit bene opari. Q̄tū aūt ad pfectōem que facit bene esse est repatio imaginis p grām. q̄tum ad pfectōem que facit bñ opari: repat̄ imago p v̄tutē. ¶ Ad s3 qđ obi̅ q̄ aīa ē imago dei. nō rōe vnitatis eēntie s3 rōe q̄ vnitate eēntie ⁊ trinitate psonarū ꝯfigurat̄ deo trino et vno. dicēdum q̄ et hoc ē reqrire in pfectibili grā. q2 in illo ē aīma in quo radicant̄ ꝓprie vires siue potētie quibꝫ refert̄ aīa ad vnū3 trinū vt dictū ē. ¶ Ad id qđ obicit̄. q̄ ad deletōem culpe requirit̄ opatio volūtatis cū gratia. hec aūt volūtas est a penitētia virtute ⁊c. Dicendū q̄ bene verū est q̄ requiritur opatio virtutis penitētie cū opatione grē: tñ ꝓprie efficacia delendi culpā attribuēda est gratie. s3 efficacia faciendi penitentē dignum deletōne. que fit p grām attribuēda ē penitētie virtuti: nisi enī volūtas nollet peccasse nō esset dignū vt fieret deletio peccati. ¶ Ad qđ obicit̄ q̄ ad deletōem culpe requirit̄ cōuersio volūtatis ad bonum incōmutabile: hec aūt cōuersio fit p virtutē. Dicendū q̄ hoc nō est verū. imo potius p grām. hac enī cōuersione gratificat̄ aīma deo. gratie enī multiplex est actus licet vnus sit s̄m se ⁊ prim⁹ scꝫ gratificare. viuificare. assimilare. ⁊ hmōi. ¶ Sed ad illđ qđ in prima pte concluditur. q̄ si penitentia virtute delerent̄ peccata: penitentie sacramenti nulla esset necessitas. dicendū q̄ hoc non est verū: quia ad hoc esset necessaria ꝓpter multas vtilitates ꝓpter quas sacramenta sunt necessaria. et maxime vt peccator ecclesie recōciliaretur cui p̄iudicatum est in peccato illius.

Membrum quartum

Consequenter querit̄ de gratia penitentie q̄tum ad peccati expulsionem. de quo queruntur quatuor. Primū est vtrum infusio gratie natura p̄cedit expulsionem culpe. Secundum vtrū ablatio culpe tempe vel duratōe precedat infusionē gratie. Tercium vtrū sit mediū aliquod inter vtrūq3. Quartū vtrum aliq̄n sit penitēs sine culpa et gratia.

Articulus primus

De primo ergo querit̄ vtrū infusio grē p̄cedit natura expulsionē an ecōuerso. Q̄ expulsio pcc̄i videt̄ sic. in ps. Sic in scō apparui tibi glo. Nisi qs pri⁹ deficiat ī malo: nūq̄ ꝓficiet ad bonū. s3 ī malo deficit ī expulsiōe mali siue pcc̄i: ad bonū ꝓficit ī infusiōe grē: igit̄ p̄or ē expulsio pcc̄i q̄ ifusio grē. ¶ Itē ps. Qui ascēdit sup occasū. glo. occas⁹ mortis. i. vicōꝝ ⁊ peccatoꝝ cedit vbi sol iustitie orit̄. q2 nō eū excipit noua vita nisi vet⁹ occiderit. ex s3 vidē q̄ pri⁹ natura ē casus vite veteris q̄ exceptō noue s3 cas⁹ veteris ē p expulsionē pcc̄i: ort⁹ noue p ifusionē grē. igr̄ ⁊c. ¶ Itē ps. de⁹ me⁹ ipolluta via ei⁹ glo. de⁹ n̄ icedit nisi p viā mūdā. n̄ ei veīt ī hoīes nisi pri⁹ mūdēt viā fidei q̄ veīet. Ex his p3 q̄ mundicia p̄cedit fidē. s3 n̄ ē mūdicia ī aīa nisi remissio pcc̄ōꝝ: igr̄ remissio pcc̄oꝝ p̄cedit exñtiā fidei ī aīa. s3 ifusiōe v̄tutū vel grē infūdit̄ fides: ḡ ⁊c. ¶ It̄ auctas. Egress⁹ vicij v̄tutis opat̄ ingressum. igit̄ pri⁹ ē egressus vicij q̄ ingressus virtutis. ¶ Itē grā hꝫ triplicē compatōē. scꝫ ad suū effectū ad subiectū et ad cōtrariū. compatōe ad ꝯtrariū: p̄cedit illā que est ad subiectū: aliter accederet hoc incōueniēs q̄ prius esset gratificatio aīme deo q̄ expulsio pcc̄i. igit̄ prius natura expellit gratia peccatum q̄ informet sub-

iectū. sed in infusione gratie informet gratia ipez aiam que simul infudit et infusa ē: igit̄ rc̄. ¶ Item bene sequitur aliquis habz grām gratūfacientē: igitur est mūdus. et nō ecōuerso. nō eīm sequit̄ est mundus: igit̄ habet gratiam gratūfacientē: quia primus homo in statu innocentie fuit mūdus: nec tn̄ habuit grām gratūfacientē. ꝯ prius est naturaliter a quo nō cōuertit̄ cōsequētia. ꝙ mundicia prior est naturaliter in aīa ꝙ̄ gratia gratūfaciēs sed mundicia ē [illegible] in aīa et remissione culpe igit̄ rc̄. ¶ Itē in qualibet mutatione prius ē respectu a quo ꝙ̄ terminus ad quē fm naturā vel temp⁹. ꝯ iustificatio incipit a malo et terminatur in bonū. sed malū a quo incipit ē pctm siue expulsio peccati: bonū ad qḋ tendit est grā siue grē infusio. ¶ Itē si de⁹ successiue opareт̄. prius expellēt culpam ꝙ̄ infunderet grām. pri⁹ scz tpe. ꝯ subita opatio si tollat ordinē temporis: nō tn̄ tollit ordinem nat̄e. cū ergo opatio iustificatōis diuine subita sit: pri⁹ natura culpaz expellit ꝙ̄ grām infūdit. ¶ Itē culpa expellit̄. aut qn̄ est aut qn̄ nō est. nō qn̄ nō est. qz tunc semp expelleret̄. Si qn̄ est: sed qn̄ est in aīa nō est infusa gratia: quia tunc simul essent duo opposita in eodē. ergo ante expellit̄ culpa ꝙ̄ infundit̄ gratia. ¶ Itē nō est aliud priuare priuationem ꝙ̄ dare habitū. sed culpa ē priuatio: grā habit⁹. ꝯ idem ē grām infundere ⁊ culpaz tollere. ergo videt̄ hoc simul fieri tempe ⁊ natura: cū eiusdē ad se nō sit ordo aliquis. Cōtra. Amb. in apolo. dicendū quēadmodū intrans in aīam sapiētia disciplina imprudētiam tollit et sciētia ignorātiam: sic pfecta virt⁹ iniqtatē sed deus non delet iniqtatē nisi infusa in aīa igit̄ prior naturaliter est infusio deletōne. ¶ Item. xv. act. Fide purificās corda eoꝝ. Sed fide purificare corda ē sordes pctoꝝ expellere a corde p fidem: igitur p fidē fit expulsio peccatoꝝ. sed nō expellunt̄ peccata p fidē: igit̄ existēte fide in aīa gratia prius est naturaliter rc̄. ¶ Itē est forma accidēs et forma substātia. illa que accidēs: nō agit nisi inqt̄um est in subiecto. igit̄ cū gratia ē forma que ē accidēs: non agit expellēdo viciū vt ens in subiecto. igit̄ naturaliter prius ē in subiecto ꝙ̄ expellēs peccatuz. ¶ Item dn̄s per aliqḋ mediū tollit culpā ab aīa. Unde remissio peccati nō est īmediate a deo formaliter loquēdo. cui⁹ pbatio est. ꝙ semp fuit aliqḋ remediū cōtra peccatū. sic contra originale ante legē. fides pentū. ⁊ in lege circūcisio. ⁊ in tempe grē gratia baptismalis. Un̄ greg. Qḋ apud nos valet aqua baptismi: hoc egit apud veteres vel p puul̄ sola fides: vel p maioribꝰ virt⁹ sacrificij: vel p hꝭ q ex abrahe stirpe pdierūt misteriū circūcisionis. Un̄ semp fuit aliqḋ tollens peccatū ab aīa a deo scz gratia igit̄ p grām tollit̄ peccatū. sed nō tollitur p grām nisi gratia unit anime igit̄ prius naturaliter inest grā ꝙ̄ remissio peccati. ¶ Itez indirecte obijcit̄ sic. ponat̄ ꝙ prius sit remissio peccati ꝙ̄ infusio grē. sed existente remissione dominꝰ inhabitat aīam igit̄ si natura prius est remissio culpe ꝙ̄ infusio gratie: prius inhabitat aīam dn̄s naturaliter ꝙ̄ habeat gratiā. quod est falsum. ¶ Itez gratia simul infunditur et creat̄. sed creatō gratie p̄cedit expulsionē culpe: quia culpa expellit̄ p gratiam. ergo infusio gratie precedit rc̄. hoc patet p exemplum in igne expellēte frigus. In hmōi aūt expulsione prius naturaliter virtus ignis immittit̄ in materiā ꝙ̄ frigus expellit̄. sed deus expellit culpam immittendo gratiā rc̄. ¶ Respōsio. ad ꝯ volunt aliqui dicere ꝙ dn̄s seipso culpam expellit. dicit̄ [illegible] Ego sum qui deleo iniqtates tuas ꝑ me. ꝯm hos deus prius mūdat aiam et postmodū dat grām prius dico natura simul cū tempore. sed qz expulsio peccati est p infusionē gratie sicut expulsio tenebre materialis p [illegible] luminis materialis [illegible] ponant quasi [illegible] potest ꝙ gratia pt dupliciter considerari [illegible] modo vt ē [illegible] vicia ab aīa siue peccata [illegible] modo vt [illegible] inherentia pficit aiam et est habitus aīme. vt aūt ē est tollens peccata: naturaliter p̄cedit infusio gratie ablatiōem culpe sicut causa naturaliter ē

prior suo effectu. Culpa eīm est tenebra spūalis: gratia ē sicut lux expellens [illegible] tenebras. inqt̄ū cōsideratur vt habitus pficiens aīam penitentis que quidē nō ē apta ad susceptionem gratie nisi expellat̄ vicium vel peccatū ab aīa. sicut dispositio vel aptatio rei alicuius forme vel habitus precedit naturaliter ipam susceptōnem: sic expulsio vicij precedit infusionē gratie. Unde necessaria possunt fieri argumēta ad vtrāq3 ptem. [illegible] Aīa disponitur et aptat̄ ad susceptōem informatōis gratie vel virtutis. Hec aūt dispositio est p expulsionē peccati. igit̄ si dispositio ad susceptōem forme vel habit⁹ precedit naturaliter ipam susceptōnem: expulsio vicij naturaliter precedit infusionem gratie. Hoc argumentū necessariū est. Aliud est tale ad cōtrariū. Oīs causa naturaliter p̄cedit effectū. sed infusio gratie est causa expulsionis vicij: ergo naturaliter p̄cedit illud. Istud argumentū similiter est necessariū. Utrūq3 igitur argumentū est necessarium et habet virtutē ab habitudine causali. Primū ab habitudine cause materialis: secūdū ab habitudīe cause efficientis. Propter hoc respondendū ad questionem istam p distinctōem. quia inqt̄ū gratia est auferens vicia vel peccata ab aīa: pri⁹ naturaliter est infusio gratie ꝙ̄ expulsio peccati sicut causa efficiēs suo effectu. inqt̄um est forma vel habitus pficiens aiam penitentis. Hec aūt pfectio requirit aptitudiem ex pte aīme vel dispositōem. que aptitudo est et dispositio ab ablatōe peccatoꝝ. sicut causa materialis que est dispositio vel aptitudo materie p̄cedit naturaliter formā pficientē: ita ablatio peccati p̄cedit infusionē gratie. ¶ Ad hoc qḋ obijcitur ex glo. illa Nisi prius deficiat in malo nunq̄ pficiet ad bonuz rc̄. dicendum ꝙ deficere in malo est p̄paratio quedam vel dispositio ad bonum. Unde cōcedendū est. ꝙ defectus iste inqt̄um hmōi precedit scz vt causa materialis quendā effectū in aīa qui est informatio anime. ¶ Ad aliḋ qḋ obijcitur ex alia glo. ꝙ occasus mortis cedit rc̄. Iam patet responsio: quia casus vite veteris est p̄paratio ad susceptōem vite noue. vnde naturaliter precedit. Similiter patet respōsio ad terciā glo. que dicit. ꝙ deus nō incedit nisi p viam mundā. Dicendū ꝙ verū est ꝙ mūdificatio vie que est p ablatōem peccati: p̄cedit accessum dei qui est informatio aīme p virtutem materialiter dico. Natura eīm precedit mundiciā vie que est ex ablatione peccati accessum dn̄i ad aīam: quo informat̄ anima habitu gratie. ¶ Ad id qḋ obijcitur. ꝙ egressus vicij virtutis opatur ingressum. dicenduz ꝙ hec opatio est p̄paratio quedam vt tactum est. et ita p̄cedit gratiaz ad quā recipiendam p̄parat. ¶ Ad hoc qḋ obijcitur. ꝙ compatio gratie ad contrarium p̄cedit illam que est ad subiectum. Dicendū ꝙ hoc verum est put gratia consideratur vt est expellens peccatū. quia hec expulsio ē preparatio ad informatōem subiecti scz aīme. et sic vt dictū est expulsio vicij precedit infusionem gratie. Fm igitur ꝙ infusio gratie est informatio anime: gratia infusa sic natura precedit expulsionez gratie. Fm ꝙ infusione gratie tollitur siue expellitur peccatum sic infusio precedit. Uel potest aliter dici et planius: idem est tamen cū hoc quod dictum est. scz ꝙ infusio gratie duos habet effectus. scz expellendi peccatum: et informandi animam. prior aūt est expulsio ꝙ̄ informatio. Unde qt̄um ad effectum expulsionis prior est: ꝙ̄ qt̄um ad effectuz informationis. Cum igit̄ queritur. vtrum gratie infusio precedit expulsionem culpe. Dicendum ꝙ infusio gratie simpliciter p̄cedit. sed put consideratur vt est informātio animam. sic precedit expulsio. ¶ Ad id quod obijcit̄. ꝙ mūdicia naturaliter precedit habitum gratie gratumfacientis. Dicendum ꝙ hoc verum est de mundicia put abstrahit ab illa que est mundicia innocentie. et dico de innocentia qt̄um ad statum conditōnis: et ab illa que est per purgationem a culpa. Mundicia eīm generaliter sumpta ad hanc et illam mundiciam prior est ꝙ̄ habitus gratie gratumfacientis. sed ex hoc non sequitur ꝙ mūdicia

que est ex remissione culpe prior sit. ¶ Ad hoc qd obijcit
q prior est terminus a quo zc. dicendū q terminus ad quē
nō est gratia neqʒ gratie infusio: sed magis subiectū mū
datum gratia. Vñ cōcedi pt q gratia habet prius rōem
agentis q̄ informātis. sm aūt q habet rōeʒ agentis sic
e ł principiū iustificatōis. sm q habet rōem informantis
sic ē terminus. ¶ Ad illud qd obijcitur. si deus successiue
opareť zc. dicēdm q prius expelleret culpa q̄ infunderet
gratia vt ē formatiua subiecti: nō tñ vt est expulsiua ma
li. ¶ Ad illud qd queriť qñ culpa expelliť. aut tūc ē aut
nō est. dicendū q qñ nō est. qr em̄ hmōi expulsio ē muta
tio subita: et in tali mutatōe simul est fieri z factum esse.
vñ expelliť qñ primo nō est. ex hoc aūt nō sequiť q semp
expelliť: sed solūmō in primo instāti qñ nō fuit. ¶ Ad ali
ud qd obijciť. q idem ē tollere priuatōem z dare habitū
zc. dicendū q hoc nō ē verū simpliciter loquēdo. licʒ em̄
cōsequēter se habēt: vnū tñ nō est aliud. Vñ inter hec est
ordo qd patet sic. qualitas aliq̄ agens ī alio tripliciť pt
compari. vel ad principiū quo exit: vel ad contrariū qd
expellit: vel ad subiectū qd pficit. et iste compatōes ordi
nate sunt. Primo em̄ compatur ad principiū a q̄ exit. se
cūdo ad cōtrariū qd expellit: tercio ad subiectum qd pfi
cit. Non em̄ pt intelligi aliqd pfectibile deformatū vicio
aliquo. aliqua qualitate pfici siue informari: nisi prius
intelligať expulsio vicij deformantis. et impfectibile ē q
intelligať aliquid expulsuʒ ab aliquo: nisi illud q̄ expul
sum est intelligať a suo principio. qñ ergo gratie infusio
sic multipliciter compať: he aūt compatōes ordinate sūt
patet q hoꝝ ordo ē et diuersitas. hec aūt distinctio valet
ad maifestatōem pdictoꝝ. ¶ Ad illa q̄ obijciūtur ꝑ alia
pte scʒ q virtus tollit iniqtatem et fide purificantur cor
da zc. Vna est respōsio. q infusio gratie vel inesse gratie
reuera est prior q̄ expulsio peccati. et hoc cōcludūt rōes
ille. sed hoc nō est cōtra ea que sunt ꝑ alia pte: que ꝯclu
dunt q expulsio est prior aliq̄ modo et reuera ita est. pri
or em̄ est expulsio peccati q̄ inesse gratie vt est pficiens
aīam et habitus informās illam. Silr ad hoc qd obij
citur q gratia vł virtus. qr forma q̄ est accidens nō agit
nisi inq̄tū est in subiecto zc. Dicendū q hoc veꝝ est. Sʒ
inq̄tum inest pt considerari: vel vt tollit peccatū: vel vt
informat subiectū. Ex his patet respōsio ad alia. ¶ Ad
illud qd obijciť. q gratia simul creať et infundiť. dicen
dum q hoc verum est simul tempe vel instāti: non tamē
simul naturaliter. Similiter creatio pcedit naturaliter
expulsionē culpe: ergo infusio pcedit zc. Hoc verū ē mō
pdicto scʒ inq̄tū gratia cōsiderať vt expulsiua sui cōtra
rij: nō vt est pfectiua sui subiecti.

Articulus secundus

Onseqūēter q̄riť vtrū ablatio culpe tpe pce
dit infusionē gratie: sic. r. ad Ephe. Surge q
dormis et exurge a mortuis. glo. Surge p cō
fessionē et exurge p satisfactōem: et illuiabit te xpc: hic p
fidem z spem: et in futuro p spēm. hec glo. sed cōfessio et
satisfactio nō pt eē nisi in tempe: igiť cum p hoc sit expul
sio vicij que quidē pcedit illuiatōem fidei. expulsio pec
cati tempe precedit infusionē fidei. ¶ Respōsio. q cum
dicitur Surge q dormis p cōfessionem cōfessio sumitur
ꝓ ꝓposito cōfitendi. similiter cum diciť exurge p satisfa
ctōem: sumitur satisfactio pro ꝓposito satisfaciendi. Vn
de surge et exurge nō dicunt expulsionē vicij: sed pparā
tionem ad susceptōem gratie expulsiue. quia surgere a
corpe peccati scʒ p ꝓpositum cōfitendi et exurgere p ꝓpo
situm satisfaciēdi pparatoria sunt ad receptōem siue il
luminatōem gratie. vñ nō est intentio glo. q cōfessio z sa
tisfactio que sunt ptes penitētie pcedāt illuiatōeʒ gratie
sed ꝓpositum confitendi et satisfaciendi. et hec sepe pce
dunt in penitente scʒ illuminatōem fidei et gratie.

Articulus tercius

Onseqūēter q̄riť vtrū sit mediū aliqd inť esse
culpe expellende et in esse gratie expellentis:
in quo nō insit gratia vel culpa. q nō: patet.
quia si tunc decederet penitēs: neqʒ saluareť neqʒ dāna
retur. qd esset maximū incōueniens. qr sequeretur illum
frustra esse conditum a deo. ¶ Preť. si peccatum expellit
a gratia. aut quādo inest peccatum: aut quādo nō inest
Non quādo inest: quia quādo inest non inest gratia: in
alio tempore expelliť peccatum et inest gratia. sed tunc
expellitur quādo expellit gratia. ergo in aliquo tempo
re vel in instāti inest gratia et expelliť peccatū. sed alio
tempe expellit gratia z expulsa est culpa. quia nō expel
lit tunc quādo expulsa est. igiť tempus vel instās q̄ expel
lit medium est inesse gratie et nō inesse culpe. sed solum
inest gratia qñ nō inest culpa: igitur tēpus est mediū vel
istans inesse culpe z inesse gratie scʒ qñ neutrū est. ¶ Et
sit a. instans in quo primo inest gratia. b. instans ī quo
vltio inest culpa. aut a. et b. sūt idē instāe: aut diuersaʒ:
Si idē: igiť gratia et culpa in eodem instāti insunt eidē
Si nō idem: ꝫ inť quelibet duo instātia ē tempus medi
um. igiť zc. ¶ Item qñ gratia expellit peccatum. aut in
est gratia: aut nō inest. constat q inest. Lux em̄ nō expel
lit tenebram nisi qñ inest. ¶ Preterea. qñ gratia expellit
peccatum. aut peccatum inest: aut nō inest. videť q quā
do inest: quomō em̄ expelleret si nō inesset. igiť si gratia
expellit peccatum: simul insunt gratia z peccatū eidem.
¶ Respōsio. q inter inesse gratie expellētis z inesse cul
pe expellēde: nō est tempus medium vel instās. ¶ Ad ea
que obijciūtur. Nota q vt tactum est supra. in illis que
subite mutanť. vt vult phus simul ē mutari et mutatum
esse. Unde quia gratia subito infunditur: simul infundi
tur et est infusa. et quia eadem est subitatio expulsionis
peccati et infusionis gratie: simul expellitur et expulsuʒ
est. Sic igitur patet. quomodo ad illud quod primo ob
iectum est respondendum est per interemptionem. quia
cum dicitur alio tempore expellit gratia et expulsa ē cul
pa. dicendum q non est verum: sed eodem vt patet ex di
ctis. ¶ Ad hoc quod queritur. vtrum a. scilicet instans
quo primo inest gratia. et b. quo vltimo inest culpa: sint
idem instans aut diuersa. dicendum q diuersa cuʒ ergo
procedit. sed inter quelibet duo zc. dicendum q instans
et instans possunt considerari vt cadunt sub discretione
actuali et numero: sic non inter quelibet sunt infinita
nec tempus: sicut nec inter quaslibet vnitates numerus.
vel vt cadunt solum sub discretione potentiali. hoc est
proue est intelligibiliter assignare in continuo instans z
instans: et sic inter quelibet duo sunt infinita et tempus
medium. primo modo est hic et non secundo. de hoc alis
plenius dictum est. ¶ Ad hoc quod queritur. vtrum pec
catum expellitur a gratia. quādo gratia est in aīma aut
quando non est. dicendum q quando inest. Cum auteʒ
queritur vtrum expellitur peccatum cum est in aīa. aut
quando non inest. dicendum q quādo non inest: quia si
mul expellitur et expulsum est. expelli tamē diciť: quia
inesset nisi eēt gr̄a qua expulsū ē. Cum igitur obijciť. q
non expelleret si non inesset. dicendum q quia simul ex
pellit et expulsum est: expellit quādo nō inest. dicitur ta
men expellere. quia inesset si presentia illius non esset ex
pulsum.

Articulus quartus

Onsequenter queritur vtrum aliquando sit
penitens sine culpa et gr̄a. Et aūt sic videť.
creatōni respōdet recreatio vñ assignať ꝯgrui
tas quedam respectu creantis et recreantis: vt debeat
per filium fieri recreatio sicut fuit creatio. Joh. j. Om
nia p ipm facta sunt. debeat dico de congruo. sed constat

ꝙ in hominis cõditõe natura. eius. innocẽtia sine gratia ꝑcessit eandẽ informatã gratia: igit̃ vt videtur in recreatõe hominis debet ꝓcedere natura simpliciter, put est in innocẽtia ⁊ sine culpa: eandẽ vt ẽ informata gratia. ¶ Itẽ licz pħs nihil ponat eẽ mediũ inter sanũ et egrũ: nihilominus medic⁹ ponit mediuz. put eñ sanitas attendit̃ in quadã equalitate humoꝝ. egritudo in quacũꝗ declinatõe ab ista equalitate: sic nõ ẽ inter illa mediũ inq̃tũ egritudo dicit̃ cõsistere in declinatõe illa. ex qua infert̃ sensibile nocumẽtũ ⁊ passiones nociue ipi nature: sic ẽ ponere mediũ inter sanũ et egrũ. ꝯgrua ẽ igitur vtraꝗ positio. a simili videt̃ ꝙ ꝯgrue ẽ ponere mediũ inter sanitatẽ ⁊ egritudinẽ spũalẽ. ⁊ ita põt poni ꝙ inter egritudinẽ pcti ⁊ sanitatẽ gratie sit mediũ: in quo penitẽs nec sit ĩ culpa neꝗ in grã. ¶ Preterea. natura ẽ substratoriũ culpe et grẽ igit̃ nec hanc nec illã necesse ẽ inesse. igit̃ et ipa natura pt̃ eẽ sine hac et illa. nec ex hoc ꝑiudicaret̃ diuine bonitati in aliquo. quare igit̃ in repatõe nõ reducitur penitẽs ad statum innocẽtie: ⁊ relinquit̃ in statu illo. et iuxta quod se habet in illo: ꝯferat̃ ei gratia vel relabatur in culpam ¶ Rñsio. ad hoc facta fuit creatura rõnalis. vt vniretur deo ꝑ quãdam adherẽtiam spũalem scḋm ꝙ dr̃. j. Coꝛ. vj. Qui adheret deo vnus spiritus ẽ. Et ei habet̃ li. de spiritu et anima. tres sunt vniões mirabiles. Una ẽ corpis ⁊ anime. Alia ẽ diuinitatis et hũanitatis. Tercia ẽ hominis et angeli cũ deo. Unde ibi dr̃. Mirabilis fuit prima ꝯiunctio: mirabilis et secũda: nõ min⁹ mirabilis tercia. cũ homo. angelus ⁊ deus vnus erit spũs. Unde sicut nec prima vnio fuit sine medio. nec secũda: sic nec tercia. Unde mediũ in tercia vnione. vel ẽ grã imꝑfecta. sicut ẽ dum homo ẽ viator. vel ꝑfecta: sicut qñ homo ẽ cõprehensor. nõ eñ possibile ẽ creatura ad hãc vnionẽ sine medio qḋ ẽ gratia simpliciter vel gratia ꝑfecta. ¶ Ad hoc igitur qḋ obijcitur. ꝙ sicut in cõditõe similiter in repatõne homo debet reduci ad statũ mediũ ⁊c̃. dĩm ꝙ hoc nõ oportet ꝓpter plura. s. que sunt ꝯgruentia diuine iusticie: habũdantia diuine misericordie. ordinatio diuine ꝓuidentie sine sapiẽtie. Non eñ ꝯgrueret diuine iusticie ꝙ oĩno reparet̃ natura et reformaret̃ ad statũ cõditõis: sed magis ꝯgruit vt in memoriã obediẽtie qua homo fuit inobediens suo cõditori. relinquat̃ penalis diuisio in trãsgressore et aliꝗ defectus penales. hoc satis expresse figuratuz ẽ. ij. paralipo. xij. vbi dr̃. quia humiliati sunt nõ disperdã eos: sed dabo parilluz auxiliꝗ. ⁊ nõ stillabit furoꝛ me⁹ suꝑ hierl̃m ꝑ manũ sesac. vñ tamẽ seruiẽt ei vt sciant distantiã seruitutis mee ⁊ seruitutis regni terraꝝ. sesac interp̃tatur manus sacri. i. potestas carnalis cui fuit aĩa ꝓpter suam inobedientiã deo. Preterea. ꝓpter habundãtiam diuine bonitatis nõ sufficit vt remissa esset offensa dei relicto penitẽte in defectib⁹ penalib⁹ sine grã. quia ñ ad momentũ staret sine lapsu in peccatum. Unde ysa. j. Nisi dñs reliquisset nobis semen: quasi zodoma fuissemus. semen dr̃ aspersio gratie ibi. Preterea. ꝓpter ordinatõnem diuine ꝓuidentie. que disposuit ꝯuenientissime vt ꝯtraria cõtrarijs curarent̃. s. culpa et viciuz: gratia et virtute nõ ꝯueniret vt remitteretur offensa sine infusiõe gratie. Preterea. nõ ꝯueniret vt gratia infunderetur ad repatõem nature tm̃. quia ꝑfectio gratie ẽ supra ꝑfectõz nature. Cũ igitur querit̃ cur nõ ẽ repatio hominis ꝑ reductõem ad statum mediũ sicut fuit in cõditõne? Dicendũ ꝙ ⁊ si deus hoc facere posset: hoc fieri nõ debuit ꝓpter causas iam tactas. s. ꝯgruentiã iusticie et habũdantiam misericordie ⁊ ꝓuidentiã sapiẽtie que fuit vt cõtraria cõtrarijs curarent̃. Unde quia in cõditõne collata fuerunt naturalia integra et sine corruptõe et vicio. que quidem naturalia corrupta sunt ⁊ viciata ꝑ peccatũ. si eẽnt oĩno repata: nihil relinquẽtur in memoriam trãsgressiõis diuini ꝓcepti quod nõ ꝯueniret. Pretea scḋm dispositõnem diuine ꝓuidentie. repatio ista nõ põt fieri nisi ꝑ grãz ratõne dicta. gratia aũt eo ꝙ excedit in dignitate ⁊ bonitate naturã: nõ põt esse solum repatiua nature: sed reddit creaturã quã disposuit ꝑfectã vltra ꝑfectõem que est nature. ¶ Ad hoc igitur qḋ obijcitur. ꝙ creatõi respõdet recreatio ⁊c̃. Dicẽdum ꝙ hoc ẽ q̃tum ad hoc. ꝙ ea que fuerũt cõdita in creatura ratõnali corrupta siue viciata per culpam repantur. sed quia repatio est ꝑ gratiam inherẽtem que vlterius ꝑficit q̃ ẽ ꝑfectio nature: nõ stat repatõ vbi steterit ꝯditio. Preterea. si sine grã remitteretur offensa et relinquerẽt̃ homo sibi: in tali corruptõne naturalium nõ staret ad momẽtum. qḋ nõ cõgruit habundantie diuine misericordie. ¶ Ad hoc qḋ obijcitur. ꝙ inter sanam ⁊ egrum vno mõ est ponere medium ⁊c̃. Dicẽduz ꝙ nõ est simile in sanitate et egritudine spũali. quia nõ ẽ aliꝗ mõ declinare ab equalitate illa penes quã attendit̃ spũalis sanitas sine sensibili et ꝑiculoso nocumẽto. quia nõ ẽ declinare ab illa equalitate nisi ꝑ auersionem a summo bono: ex qua auersione necesse ẽ cadere in nocumentuz. maxime sensibile ⁊ ꝑiculosum. Unde nõ est ponere ĩ illa declinatõne statum sine nocumento ꝑiculoso sicut in alia: nec etiam in repatione est ponere mediuz vt ex dictis patet: quia gratia qua fit repatio ꝑficit vltra posse et perfectõnem nature. ¶ Ad illud quod queritur. ꝙ nõ ẽ necesse grãm vel culpam inesse nature ⁊c̃. Dicenduz etsi non sit necesse inq̃tum ꝯsideratur natura vt erat cõdita: necesse ẽ tñ inq̃tum ẽ lapsa. Nam quia tota humana natura lapsa fuit: et eius repatio fuit ꝑ grãm creatam. nec alit̃ potuit eẽ. quia nõ potuit suscipere gratiã increatam sine dispositõe gratie create. grã aũt ꝑficit in repando iuxta eẽ et ꝑfectõnem nature. aut necesse ẽ naturã eẽ in defectu respectu eẽ nature cõdite: aut supra eẽ et perfectõnem nature. Preterea. nõ cõgruebat diuine iusticie ⁊ bonitati et dispositioni ꝓuidentie vt aliter fieret repatõ vt ex dictis patet.

Questio .lix. de institutione pñie inq̃tum est sacramentum.

Equitur de penitẽ

tia inq̃tum est sacramentũ. Et primo in generali. Secũdo in speciali. s. de ꝑtib⁹ penitẽtie. De primo querũt̃ plura. Primũ est de institutõne. Secũdũ ẽ de quiditate. Tercium de vnitate. Quartum de ordine. Quintum de iteratõe. Sextũ de penitentie publicatõe. ¶ Circa primũ queruntur tria. Primum ẽ an debuit [illegible] Secundũ qñ debuit institui. Terciũ a q̃ debuit institui.

Membrum primum

D primũ ꝙ debuit institui: videtur. qꝛ tria sunt eẽntialia sacramẽto. s. repñtatio ex similitudine. significatio ex institutõe. continentia grẽ ex sanctificatõe. Uñ hugo diffiniens sacramentum dicit. ꝙ est ex similitudine representans: ex institutõne significans. ex sanctificatione continens aliquam inuisibilem gratiam spiritualem. Ex his videtur ꝙ penitentia sacramentum institui debuit. ¶ Itẽ penitẽtia necessaria est ad salutem his qui lapsi sunt in culpam. sed ad ea que ad salutem sunt necessaria. necessaria est obligatio institutionis: ergo sacramentum penitentie debuit institui. ¶ Contra. lex naturalis scripta in corde dictat. ꝙ qui offenderit creatorem suuz: debuit penitentiam agere et satisfacere de offensa. igitur penitentia est de dictatione legis naturalis. sed quod est ex dictatione legis naturalis nõ debet institui: igitur penitentia non debuit institui. ¶ Item illud videtur per simile ĩ sacramento baptismi. sacramentum baptismi est sacramentum necessitatis lapsis per originale: sicut penitentia lapsis per actuale. Necessitas autem introducta ẽ ex institutione diuina. postq̃ ei innotuit illud verbum ioħ. iij. Nisi quis renatus fuerit ⁊c̃. necessariũ fuit ad salu-

tem: nec alia fuit via habētibus facultatē baptismi. Penitētia aūt ⁊ si sit sacramentū necessitatis. hmōi necessitatis causa nullo mō est institutū: igitur nulla ē rō quare institui debebat. si ei lex nature dictaret hoīem nō posse saluari nisi ꝑ baptismum et lucide nō oporteret ꝙ institueretur. ¶ Si diceretur ꝙ bene verū ē ꝙ lex scripta ī mēte hominis dictat ꝙ qui offendit deum penitere debet: sꝫ nō dictat ꝙ debet facere penitentiā ꝯterendo. cōfitendo satisfaciēdo eo mō quo dictat institutō ecclie. Cōtra. lex nature dictat ꝙ dolendum ē de offensa. ꝙ satisfaciendū ē offenso: et hoc eo mō quo melius congruit delicto. si facultas suppetit. igitur ꝙtum ad hec nō est aliqua rō institutōnis: sed solummō ꝙtum ad ꝯfessionē. quia ꝙ ꝯfitēdū ē sacerdoti nō ē a dictamie nature solummō: igitur ꝙtū ad hanc ꝑtem penitētie debet eē institutio. ¶ Itē math. vij. omnia quecūꝗ vultis vt faciāt vobis homines ⁊ vos eadem facite illis. hoc ꝓceptum ē ex dictamine nature. ꝙ qui offensus eēt ab aliquo vel lesus vellet ꝙ doleret de offensa ⁊ ꝙ recognosceret offensam et ꝙ satisfaceret sibi de offensa. Ius igitur nature dictat vnicuiꝗ. ꝙ si deum offenderit debet dolere de offensa et recognoscere illā et satisfacere de illa. Si igitur hoc dictat lex nature: videtur ꝙ de hoc nulla debꝫ eē institutio. ¶ Respōsio. ꝙ bene cōgruit institutio sacramenti: ꝗ̄ no habet multā vtilitatē. Unde licet natura dictet ꝙ dolēdum ē de offensa dei. ⁊ ꝙ cōfitenda ē offensa: ⁊ ꝓ illa satisfaciēdum: non tñ dictat quō nec cui ꝯfitendum. Nec eñ dictat ꝙ certis indicijs et substanciā peccati exprimēdo. ⁊ homi habenti potestatem clauiū ē ꝯfitēdum. nec similiter dictat quō satisfaciendū et cuius arbitrio et quāto. Preterea. multe ꝓueniūt vtilitates ex sacramētali penitētia. Cōfessio eñ sacramētalis que fit homini: multomagis meritoria ē ꝙ̄ ꝙ fit deo. vt infra in tractatu de ꝯfessiōe patebit. Unde hugo. plus facit qui seruo humiliatur ꝓpter deum: ꝙ̄ ꝗ ipso dño humiliatur. Similiter nō dictat natura quō satisfaciēdum sit ieiunijs. elemosinis et orōe. de quibꝰ aug. ī sermone de pnia. nō sufficit a peccatis ꝓteritis recedere. nisi etiam de his que facta sunt satisfaciat deo ꝑ penitētie dolorē. ꝑ humilitatis gemitū. ꝑ cōtriti cordis sacrificiū: cooꝑantibꝰ elemosinis et ieiunijs. Preterea nō dictat ꝙ alieno arbitrio satisfaciēdum. ē ⁊ quanto debeat fieri. de quibus de penitētia dis. v. ponat se omnino in potestate iudicis ⁊ iudicio sacerdotis: nihil sibi reseruās sui. vt oīa eo iubente ꝑatus sit facere. ꝓ recipienda vita aīe: quecūꝗ faceret ꝓ euitādo corporis morte. ¶ Ex his patꝫ qualiter ad obiecta rñdendum ē. quia etsi penitētie dictata fuit ī principio a lege nature: nihilominus ꝯueniēs fuit vt institueretur. quia nō fuit dictata eo modo quo instituta. Preterea. que dictat lex nature necessarie habent euidētiori manifestatōne explicari: ⁊ maxime post lapsum hominis. et hoc ꝓpter ignorantiā hominis in quā cecidit homo ꝑ peccatum. Unde dico ꝓcepta legis nature. s. oīa quecūꝗ vultis vt faciant vobis homines ⁊c. vij. math. ⁊ quod ab aliquo oderis tibi fieri vide tu ne aliqñ alteri facias. thob. iiij. in decalogo ad maiorem euidētiam implicata sunt ꝑ. vij. Unde hugo. Que ī lege naturali sub duobus ꝓceptis clausa fuerūt: ꝑ scriptā legē postea septem illis que secunda tabula ꝯposita ꝓceptis explicata sunt. ¶ Ex his patet qualiter ad obiecta ē dicēdum. tum quia ꝙtum ad aliquid ē dictatio legis nature et institutio. tū quia quod lex nature ꝯtinet: maiori et euidentiori indigent declaratōne.

Membrum secundum

Consequenter queritur quādo debuit institui hoc sacramentum. Et primo queritur an debuit institui ante peccatum. Secundo an currente lege nature. Tercio an currente lege Moysi. Quarto an existente lege euangelij.

Articulus primus

Queritur ꝙ primo. vtrū penitētia fuit instituta ante peccatū. s. in statu innocētie. Et nō: videtur sic. Bene sciuit primus homo ꝙ summa sapientia nihil instituit vel ordinauit frustra. sed si instituta eēt penitētia ante peccatū a summa sapiētia: certissime sciuisset primus homo hanc fuisse institutōem ꝓpter peccatū: ꝙ eēt sibi reuelatus casus suus. cū vt dicit ans. Si stetisset primus homo: iusticia naturalis descēdisset ad posteros. et ita nullus cecidisset de posteris si ipē stetisset. qd vt videtur nō latuit hominē spiritali mente preditū: sed hoc eē nō posset: quia tūc eēt punitus ante peccatum. vt eñ dicit aug. dyabolus casus sui ꝓscius eē nō potuit: quia sapientia fructus ē pietatis. quasi diceret. donū sciētie ꝓprie est ad fructum nō ad nocumentum. Unde cum adhuc eēt pius et innocēs: nō debuit ei dari sciētia nisi ad fructum nō ad dolorem. ¶ Item matrimoniū institutum fuit in officium et remedium. in officiū ante peccatū. in remediū post peccatū. ¶ Preterea. oīa alia sacramenta data in remediū instituta fuerūt post morbū quorum erāt remedia. A simili videt̄ de ꝓposito. ¶ Preterea. si institutū fuit ante morbū: hoc nō potuit esse nisi qñ dñs dixit. In quacūꝗ die comederis ex eo morte morieris. geñ. ij. sed hoc nō ē verisimile. quia his verbis exprimitur pena siue reatus peccati et nō remediū peccati. ¶ Si dicat̄ ꝙ supplendum est nisi agas penitentiā. id ē quacūꝗ die comederis morte morieris nisi agas penitētiā: hoc nihil videtur. quia modus instituendi sacramētum vt in alijs patet: verbis absolutū intellectum exprimētibꝰ fieri solet. ¶ Preterea duplex mors significat̄ verbo illo in quacūꝗ ⁊c. Unde glo. duplex mors significat̄ anime. deo discedente qui ē eius vita. vel corporis quam ī fine vite accepit: sed vtraꝗ morte mortuus ē adam sicut dicitur ibi in alia glo [illegible] ē cōditio supplenda ē que ē. nisi facias penitētiam insinuatiua ē falsitatis. quia licet penituerit: nihilominus vtrāꝗ mortem passus ē. ¶ Preterea ex virtute illius suppletōnis nō habetur. nisi ꝙ dominus indixisset penitentiam interiorē ne moreretur: igitur cū sacramētum ꝯcernat in suo intellectu aliquid exteriꝰ apparens sensui. nullo mō videtur institutum ibi fuisse. ex his videtur ꝙ nō fuit institutum añ peccatū. ¶ Contra ysa. xxx. Preparata ē ab heri tophet a rege. i. ab initō. ꝓparata impijs vallis gehenne. igitur impijs. s. ꝓuisis antequā̄ caderent ꝓparata ē pena gehenne. igitur cum dominꝰ sit ꝓmptior ad miserendum ꝙ̄ ad puniendū: videt̄ ꝙ antequā̄ peccarēt ꝓdestinati: ꝓparauit illis dñs remediū quo posset eē euasio illius pene. hoc aūt remediū ē sacramentū penitētie. ꝙ ⁊c. ¶ Item deut. xxiiij. Nō accipias loco pignoris inferiorē et supiorem molam. ibi dicit glo. superior ⁊ inferior mola sunt spes ⁊ timor. spes ad alta vehit timor aūt inferius premit. Una mola sine altera inutiliter habetur. In peccatoris igitur pectore semper debent spes ⁊ formido cōiungi. quia incassum misericordiā sperat: si iusticiam nō timeat. et incassum metuit. qui nō cōfidit. hec glo. Precipit ꝙ dominus ꝙ non auferant̄ mole iste. i. ꝙ nō relinquāt̄ peccatori timor et spes. ergo iuxta quod ipē docuit anteꝙ̄ eēt peccatum qd posset esse causa desperatōnis pecc[illegible] instituit remedium qd posset eē cā spei: ne existente peccato desperaret peccator. hoc autem remedium fuit penitentia. ¶ Item causa institutōis matrimonij fuit susceptio ꝓlis educāde ad cultum dei. causa institutōnis penitentie reparatio hominis lapsi: sed prius cecidit homo ꝙ̄ suscepta fuit ꝓles aliqua homin. igit̄ causa institutōis sacramenti penitentie ꝓcessit causam institutōis matrimonij. igitur et institutio debuit ꝓcedere institutōem. sed matrimoniū fuit institutum ante peccatum. ꝙ ⁊c. ¶ Ad hoc pōt dici. ꝙ sacramentum penitentie nō fuit institutū ante peccatum. nec debuit institui. hac rōne est cōsiderare hominē s̄m triplicem statum. cōditōnis. infirmitatis. beatitudinis. Primus fuit innocentie in qua erant primi parentes ante lapsū. secūdus scꝫ infirmitatis [illegible] posteritatis sue post

lapsum. tercius erit electoꝝ i patria. Isti triplici statui respondent tria cōtenta in lege dñi. s. ꝑcepta. sacramēta et ꝓmissa. Precepta eī indita fuerūt mēti hoīs a suo cōditore. s. moralia que tamē postea fuerūt explanata ꝑ legeꝫ Alia enī data fuerūt ꝓpter hoc. s. ne homo eēt hoꝝ ꝑuaricatoꝝ. Per lapsum aūt in peccatuꝫ factus est homo infirmus. vnde nec stare poterat nec precepta adimplere ꝓpter quod a deo datum est illi adiutoriuꝫ sacramentoꝝ vt scilꝫ adimplere posset ꝑcepta et obtinere ꝓmissa. Unde hugo. lex scripta tria ꝯtinet. ꝑcepta. sacramēta. ꝓmissa. In ꝑceptis est meritum. in ꝓmissis ē ꝑmium. in sacramētis ē adiutoriū. Per ꝑcepta eundū fuerat ad ꝓmissa. sed quia homo ꝑ se infirmus erat: venerunt sacramenta media inter ꝑcepta et ꝓmissa que illum adiuuarēt et ad ꝑcepta ꝑficienda ꝛ ad ꝓmissa obtinēda. Unde dōm. ꝙ sicut indictio ꝑceptoꝝ moralium rñdet statui innocentie: licꝫ explanatio et ꝑceptio statui infirmitatis sic institutio sacramētoꝝ statui infirmitatis. ꝛ dico sacramētoꝝ que data sunt in remediū et collatio ꝑmioꝝ statui beatitudinis. vñ sicut ꝯgruebat ꝑcepta indita fuisse nature simpliciter ꝑmia collata nature ꝑfecte gratia: sic sacramēta instituta nature infirme. Preterea. hugo vnū sacramētum etiā ante peccatū hominis institutū inueniṫ. cōiugiū nāꝙ prius etiā ꝙ homo peccaret sancituꝫ legitur. vbi teste scriptura. mulier facta viro in adiutoriū sociata memoraṫ. eius tamē institutōis causa tūc ad remediuꝫ nō fuit sed ad officiū. quia morbus in homine nō fuit qui sanaretur: sed virtus que exerceretur. Ex hoc patꝫ ꝙ sacramētum datum in remediuꝫ morbi: nō debuit institui anteꝙ eēt morbus. Cōcedi ꝙ possunt rationes posite ꝓ parte illa. ¶ Ad id quod obijcitur in cōtrariū primo. s. ꝙ anteꝙ peccarēt homines ꝑparata erat eis pena. dōm ꝙ tophet ad lr̄am fuit vallis in qua incēderunt ydolatre filios suos ꝛ filias imolādo demonibꝫ et trahiciēdo eos ꝑ ignē. Uñ trāsumiṫ ad signādum locuꝫ penarum inferni. Uñ glo. vult dicere. ꝙ ꝑ illū locū significaṫ locus penaꝝ q fuit ꝑparatus. i. ordinatus malis a cōstitutōne mundi. Unde glo. inducit illud math. xxv. Ite maledicti i ignē eternū qui ꝑatus ē ꝛc̄. vbi dicit glo. ꝑordinatus a ꝯstitutōe mūdi vt bonis regnū. vel pōt dici ꝙ locus penalis fuit ꝑparatus ab initio. s. dyabolo. qui ab initio in veritate non stetit Ioh. viij. vñ quia ab initio fuit peccatuꝫ: ab initio fuit ꝑparata pena. Preterea. forma arguēdi nō valet quia pene vel loco penarū nō respōdet ꝑ oppositū sacramentū sꝫ potius glīa vel locus glie. Uñ sic eēt inferēduꝫ. Si ab initio ꝑparauit malis locū penarū: ꝛ ab initio debuit ꝑparasse bonis locū glie. Unde in argumēto ē locus sophisticus ꝓm ꝯsequēs. ac si diceret: ꝯgruebat diuine bonitati ꝙ ꝑpararet hoī remediū cōtra penā: igiṫ ꝑ institutōeꝫ sacramēti. ¶ Ad hoc qḋ obijciṫ. ꝙ dñs debuit instituere sacramētum penitētie ante peccatū vñ eēt spes ꝛc̄. Dicendū ꝙ auferre vtrāꝙ molā ē ꝑdicare volēti peccare: deum omnia indulgere. volenti penitere: nullū pc̄m indulgere Uñ glo. deuṫ. xxiiij. Tollit supiorē qui peccatū flenti dicē nō habebis veniā de cōmissis. tollit inferiorē qui peccatū palpādo dicit: age mala quātū vis deus pius ē et ad veniā ꝑparatus. hec glo. ¶ Ad illud qḋ obijciṫ ꝙ de habundāti bonitate sua debuit hoc sacramētum instituisse. vt esset hoī causa spei de resurrectōe peccati. Dicēdum ꝙ hoc ē magis cōtra bonitatē dei ꝙ ꝓ eo. quia dare spem hmōi eēt quodammō ꝑdicere hoī casum suū. qḋ eēt cōtra donū pietatis. Preterea. sic ꝑstaret hoī audaciā peccādi. scꝫ si instituisset remediū ante peccatū ꝛ ꝓpter hoc cōminatus ē et ꝯuenientius ne peccaret. ¶ Ad aliud qḋ obijciṫ. ꝙ prius fuit causa institutōis penitētie. s. lapsus in culpam ꝙ causa institutōis matrimonij. s. susceptio ꝓlis. Dicēdum ꝙ huiꝰ modi argumētādi nullius sunt necessitatis i causis ꝛ effectibꝫ ꝯtingētibꝫ. vbi aūt cā ē incōtingēs cause. et effectus effectui. quia inter hec nulla ē habitudo neꝙ aliqua rō inferēdi: vt ē instātia. Iste emit equꝫ vt insideret ei. Iste emit vineā vt accipiat fructuꝫ vinee. prius fuit cā emptōis equi ꝙ emptōnis vinee: igitur prius emit equū ꝙ vineam. illud non sequitur possit ꝙ contrario modo accideret.

Articulus secundus

Consequēter queriṫ vtrū sacramētū penitētie debuit institui tp̄e legis nature. Et videṫ. Magr̄. iiij. senteñ. di. xix. sacramentū penitētie sicut ꝯiugij añ tp̄us gratie etiaꝫ a primordio humani generis fuit. vtrūꝙ enī fuit in primis parentibꝫ. ¶ Itē hugo. Si quis querat tp̄us institutōis sacramentoꝝ: sciat ꝙ ꝙdiu morbus est: tp̄us medicine est. ꝑño igitur vita a principio seculi vsꝙ in finē ꝑ mortalitatē currēs tempus ē morbi: et tp̄us ē remedij. hec hugo. Ex his videtur ꝙ a principio humani generis fuit: ꝫ nō fuit anteꝙ instituereṫ: igitur a tp̄e isto fuit institutū. ¶ Itē ministeriū penitētie institute principaliter et ꝑ se attenditur in iniūctōe pene ꝓ peccato a ministro sacramēti. i. a sacerdote. Modus aūt ministrādi sacramenta instituta respōdet modo institutōis. quod patꝫ. dominus enī instituens sacramētū baptismi dixit. Ite baptizātes eos in noīe patris ꝛ filij et spūsscti. math. vlt. ꝛ eodē mō baptizāt ministri. Similiter sacramētum altaris instituit dicēdo. hoc ē corpꝰ meū. et eodem modo cōficiunt sacerdotes. Ex his videṫ ꝙ dñs infligēdo primis parentibus penā ꝓ peccatis eoruꝫ Geñ. iij. dicendo mulieri. multiplicabo erumnas tuas ꝛ cōceptus tuos in dolore parturies filios ꝛc̄. Similiter ꝛ viro. quia comedisti de ligno de quo ꝑceptum fuit tibi ne comederes. maledicta terra in opere tuo in laboribꝫ comedes ex ea ꝛc̄. instituit sacramētum penitentie. Ex his videtur ꝙ sacramētum penitētie institutū fuit currēte lege nature. ¶ Si diceretur ꝙ medicina currente cū morbo tūc nō fuit sacramētū penitētie: sed sola gratia ꝯtritōnis. vñ sola grā sine sacramento purgabanṫ a peccatis. Cōtra. sacramēta legis scripte et legis nature: figure illoꝝ fuerūt que ꝯtingebant in tp̄e grē. ꝛ hoc ꝯgruēti ordine summe sapiētie. igitur magis ꝯgruebat ea quibus fiebat purgatio a peccatis ante tp̄us gratie signis exterioribꝫ significari: ꝙ ea quibus fit purgatio tp̄e gratie. igiṫ si aliquo tp̄e debuit eē purgatio gratie sola sine signo exteriori: hoc ꝯgruebat fieri tp̄e gratie. quando cessantibꝫ figuris ip̄a veritas manifestabatur. ꝛ nō temporibus ꝑcedentibus quādo facta figure erant futuroꝝ. ¶ Itē oīs qui peccat: peccat in totam ecclesiam. Unde adamantiꝰ. in omneꝫ ecclesiam videtur delinquere qui corpus maculauerit. quia ꝑ vnum membrum macula in omne corpꝰ diffunditur. igitur quia peccator peccat in ecclesiam: debet purgari a peccato satisfaciēdo ecclesie. hoc aūt nō fit nisi penitendo iuxta formā institutam ab ecclesia: igitur cum medicina semper cucurrerit cū morbo: medicina eē nō potuit. nisi ꝓm formam institutam ab ecclesia. Modus aūt curādi ꝓm formā ecclesie ē purgare ꝑ sacramentum: igitur existente peccato statim fuit penitentia sacramentum. ¶ Preterea. penitētia sacramētalis maxime attēditur in cōfessione peccatoris: ꝛ nō in iniunctiōne pene ab eo qui habet potestatē. ꝫ ꝯstat ꝙ adam ꝯfessus ē pc̄m suū dicēs. Mulier quā dedisti mihi sociā dedit mihi ḋ ligno ꝛ comedi ꝛc̄. Geñ. iij. Licet eī aliquo mō excusabat se: nihilominus sacramētalis erat cōfessio sua. ¶ Preterea. dominus qui habuit potestatē inflixit sibi penā pro pc̄to suo. Uñ dr̄ ibi. quia audisti vocē vxoris tue ꝛ comedisti de ligno de q ꝑceperā tibi ne comederes: maledicta terra ꝛc̄. q. d. ꝓpter hanc culpam sustinebis hanc penam ex quo igitur penes hec duo attendiṫ penitētia sacramētalis: videtur ꝙ tunc vbi hec duo currebāt: instituta fuit penitētia: ꝛ ita vt prius. ¶ Itē illḋ qḋ significat grām interiorē mundātem sacramētū dr̄. sicut patꝫ in baptismo ablutio exterior aque significat interiorē. ꝛ illa diciṫ sacramentum. similiter in dicēdo verba que illam interiorē ablutōem significant: instituit dominus sacramētum baptismi cū dixit. baptizātes eos i noīe p. et f. ꝛc̄. math. vlt.

Sed vt dicit greg. sup illud gen̄. iij. Uocauitq3 dn̄s deus
adam et dixit ei. vbi es. Dū vocat: significat quia ad pe-
nitentiaz reuocat. Sed reuocare ad penitētiam ē ꝯferre
grāz penitēdi. Un̄ alia glo. ibidē. vt reuocat ad penitētiā
vocauit: quia nō vult mortē peccatoris Ezech. xviij. igiť
videtur in illa vocatōe ꝙ instituta fuit penitētia: ex quo
fuit grā signata penitēdi. ¶ Cōtra. hugo determinans
sacramenta legis naturalis dicit. sub lege naturali data
sunt sacramenta. decimatōnes. sacrificia ⁊ oblatōes. Sz
hoꝝ nulla est penitētia: igitur sacramentū penitētie nō
fuit institutum tpe legis nature. ¶ Item idē. sacramenta
legis naturalis nō ex ꝑcepto inducta videntur: sed sz ex
ꝯsilio ad votum. ꝯposita sacramēta legis scripte ⁊ grē ne-
cessitatē quādā executōis inducūt: ꝓpterea ꝙ nō ex cōsi-
lio tm̄: sed ex ꝑcepto instituta noscunť hec hugo. Ex hoc
patet ꝙ sacramēta legis nature nō habebāt necessitatez
executōis. igiť cum penitētia sit sacramētuz necessitatis
et necessitatē habeat executōe ⁊c. ¶ Item ea que sunt ex
institutōne annexa sunt legi positiue: ⁊ legis sunt positi-
ue: nō legis nature. lex em̄ nature dr̄ que currit ꝑm dicta-
men nature. igitur institutio penitētie cū sit legis positi-
ue: nō debet fieri currente lege nature. ¶ Respōsio. sine
ꝑiudicio. ꝙ sacramentū penitētie nō fuit institutū currē-
te lege nature. licet currēte lege nature aliqua sacramen-
ta fiebant ex instinctu ⁊ ꝯsilio diuino que erant volunta-
tis nō necessitatis: nō ex ꝑcepto vel institutōe. In primo
naq3 tpe erant homines mamotreti. vn̄ erant ꝯsilio ma-
nuducēdi et nō subiugādi ꝑceptis vł institutōib9. Unde
hugo. prius ante legez puulos nutriuit ꝯsilio: postea sub
lege exercitatos ꝑcepto temptauit. dico igiť ꝙ sacramen-
tum penitētie nō fuit institū lege nature. ante em̄ institu-
tōez circūcisionis vbi incipiebant instituta legis scripte
nullū fuit institutū sacramentū. nihilominus erant que-
dā signa que gerebāt tūc penitētes ī signū penitētie: que
habebāt ex instinctu nō ex institutōe. sicut patet ex exem-
plis eoꝝ qui nō habebant legem scriptā. Unde legiť. iij.
Jone. Peruenit verbū ad regē niniue et surrexit de solio
suo et abiecit vestimētū suum ⁊ indutus ē sacco ⁊ sedit ī
cinere. ⁊ dicit ibi glo. qui offenderāt deū luxu et ambitōe
eoꝝ ꝯdemnatōne placāt ꝑ que prius offenderať. pri9 ie-
iuniū qđ deo in occultum fertur. deinde saccus qui exte-
rius hominibus exhibetur. Similiter offerebat ꝑ pecca-
tis filioꝝ suoꝝ Job. j. Cōgruebat em̄ ad executōem eorū
que dictat lex nature. instinctus siue inspiratio interior
ad eoꝝ executōem. que docet lex positiua ꝑceptio vel in-
stitutio. Unde hugo. Sacramenta legis naturalis non
ex ꝑcepto inducta videntur: sz ex cōsilio ad votum ꝯposi-
ta. sacramenta vō legis scripte et grē necessitatem quādā
executōnis inducūt. preterea nō ex cōsilio tm̄ sed ex ꝑce-
pto instituta noscantur. Nihilominus si lex positiua ꝯ-
tractaret aliqua que dictat lex nature. rōe qua illa sunt
ꝯtractatōnis legis positiue. ponunť sub ꝑcepto siue sub
institutōe: nō aūt vt sunt legis nature. sicut patet de ꝑce-
ptis decalogi que vt ꝯtractanť a lege ꝑcipiunť. ¶ Ad illđ
ꝙ qđ dicit mgr̄. iiij. senten̄. ꝙ sacramentuz penitētie sic̄ et
ꝯiugij a primordio humani generis sunt ⁊c. dōm ꝙ ma-
gister hoc dicit recitando opinionē quorūdam hoc dicen-
tium vt ibidem patet. Unde dicit ibi. Quidam dicunt ⁊
ad hoc inquiunt ⁊c. ¶ Ad illđ quod dicit hugo ꝙ a prin-
cipio fuit tp̄s remedij et tp̄us morbi. Dicēdum ꝙ verum
ē hoc semper fuit remedium existente morbo: sed illud re-
mediū nō fuit sacramētum penitētie: sed fuit grā siue vir-
tus pnīe. ¶ Ad aliud qđ obijciť. ꝙ modus ministratōis
sacramentorum respondet modo institutōnis. Unde eo
modo baptizant ministri quo dominus instituit et cōfici-
unt quo dominus instituit ⁊c. Dicenduz ꝙ illa inflictio
pene nō fuit iniunctio pene satisfactorie ꝓ pctō inq̄tum
erat actuale: sed potius inflictio que debebatur peccato
inq̄tum erat originale. Unde nō solūmodo inflicta erat
illi pena: sz posteris illius. Preterea. aliđ ē instituere sa-
cramentū penitētie. et iniungere penā ꝓ peccato. Institu-
ens em̄ dicit vel determinat quō vel quid agendū edicto
vel indicto generali. Iniungēs imponit huic ꝑsone deter-
minate quid ꝑticulariter agendū ē ꝑm exigētiam culpe.
¶ Ad aliđ qđ obijcitur. ꝙ magis ꝯgrueret legi gratie ꝙ
fieret curatio morbi spūalis sola gratia ⁊c. Dicēdum ꝙ
sicut dicit hugo diuine dispēsatōis ordo et rō hoc popo-
scit vt ⁊c. Et post. ꝓpter qđ et ip̄a signa salutis ꝑ succes-
sionē temporū alia post alia ꝯmutari debuerūt. vt cū ef-
fectus grē diuine in salutē cresceret: simul quoq3 ⁊ ip̄a si-
gnatō in ip̄is signis visibilibus euidētior appareret. hec
hugo. ꝓpter qđ dōm ꝙ signa sacramentoꝝ tolli nō debe-
bant: sed ꝑm ꝙ dictū ē euidentiora succedere. Preterea.
amplius ē meritum suscipiētis sacramentuz ex subiectōe
respectu creature. ⁊ alie ꝙ̄plures sunt vtilitates. sicut de-
terminat magister ī senten̄. et hugo. in li. de sacramētis.
¶ Ad aliud quod obijciť. ꝙ quia peccator peccat in totā
eccl'iam: penitētia satisfactoria debet fieri ꝑm instituta ec-
clesie ⁊c. Dicēdum ꝙ hoc verū ē existētibus institutis ne-
cessarijs ad hoc: sed in primo statu. s. currēte lege: nulla
erāt instituta necessitatis. licet quedā fiebant inspiratōe
diuina que nō erāt necessitatis sed voluntatis. vt decime
vel aliqua alia. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ cōfitenti in-
iunxit dn̄s penā ⁊c. Dicēdum ꝙ illa ꝯfessio nō fuit ꝯfes-
sio sed potius excusatio sui et accusatio dei. Unde glos.
ibi. Mulier quā dedisti mihi dicit. nō humiliter ꝯfitēs:
sed excusans: in auctorē mulieris culpā retorquens. Itē
dicit glo. sup illud. Serpēs decepit me. Similiter se su-
perbe excusat et in cōditorē serpētis iactat culpā. Prete-
rea si dicēda ē ꝯfessio: potius fuit canonica ꝙ̄ sacramēta-
lis. Unde vocatus corā iudice et ꝯuictus de trāsgressio-
ne ꝯfitebatur. Uocauit em̄ eū dn̄s cū diceret. adā vbi es
ꝯuicit eū reuz vocādo eundē ter: eius manifestās nudita-
tē. Unde gen̄. iij. Quis indicauit tibi ꝙ nudus esses nisi
ꝙ ex ligno de quo tibi ꝑceperā ne comederes comedisti.
et sic ꝯuictus ꝯfessus ē dicēs: mulier ⁊c. deinde quasi ꝯui-
ctus in iudicio et ꝯfessus damnatus ē pena que sequitur
ibidē cuz dr̄: quia audisti vocē vxoris tue ⁊c. ¶ Ad id qđ
obijcitur. ꝙ illud qđ significat grām purgātē dicit sacra-
mētum ⁊c. Dicēdum ꝙ reuocare ad penitētiam nō semꝑ
fit ꝑ grām gratūfacientē: sed quādoq3 ꝑ grām gratisdatā
sicut ꝑ donū timoris seruilis. Unde dn̄s reuocauit adaz
ad penitentiā. ostēdendo sibi miseriā in quā lapsus erat
ꝑ culpam. Unde interlini. ibi. Adam vbi es. q. d. in quā-
ta miseria. Preterea. licet illa grā significaret grām pur-
gantem. nō tamē significauit eo mō quo signa sacramen-
talia significāt. Unde nihil aliđ ē dictu ꝙ vocatio signi-
ficat ꝙ dn̄s reuocat ad penitentiā: nisi ꝙ indiciū fuit di-
uine misericordie reuocātis ad penitentiā. Preterea ī ar-
gumēto ē locus sophisticus ꝑm ꝯsequens. Et si em̄ sacra-
mentū significat grām: nō omne significans gratiam est
sacramentum.

Articulus tercius

Consequenter queritur. vtrum penitentia fu-
it instituta in lege scripta. Et sic: videtur ꝓ-
uer. xxviij. Qui abscōdit scelera sua nō dirige-
tur. qui aūt ꝯfessus fuerit et reliquerit ea: misericordiam
cōsequetur. Hoc dictatum ē a lege scripta: igitur lex scri-
pta dictabat delicta nō dimitti sine cōfessione ⁊ ita ꝯfes-
sionē eē necessariā saluti. ¶ Item lex scripta instituit pro
peccato tali talē debere fieri satisfactōem. vt ꝓ peccato ta-
lis ꝑsone talem et ꝓ tali peccato talem. vt patz leuit. iiij.
et. v. igitur cum sacramentalis penitentia attendať ma-
xime in cōfessione et in satisfactione iniuncta: videtur ꝙ
sacramētalis penitētia instituta fuit a lege scripta. ¶ Itē
Johel. ij. Instituta fuit cōtritio. ibi scindite corda vestra
Josue. vij. ꝯfessio ibi. da gloriā dn̄o deo isrł et cōfitere. at-
q3 indica mihi quid feceris ne abscondas. Leui. iiij. ⁊. v.
satisfactio. et ita q̄tum ad omnes ptēs videtur ꝙ institu-
ta fuit in ve. le. ¶ Item aug. in li. de pn̄ia. Penitentia est
quedam dolentis vindicta puniens in se quod dolet com-

missse. Ex hoc patet q sacramento penitētie puniuntur
cōmissa. punire aūt cōmissa ꝓprie ē legis scripte. In ea eī
determinaṫ quibꝰ penis que peccata sunt puniēda vt pa
tet in iudicalibꝰ legis Exo. xxi. ꝙ legis scripte ē ꝓprie in
stituere sacramētū. ¶ Cōtra. penitētia ē sacramētum ne
cessitatis. sacramēta aūt necessitatis nō sunt significati
ua solū ꝗ effectiua. heb. viij. Nūc aūt melius sortitus mi
nisteriū ₇c. vbi glo. Nō sunt eadē sacramēta in vtroqꝫ nec
eadē ꝓmissa. eadē tn̄ pleraqꝫ ꝓmissa ꝓcepta. discussa eīn
ꝓcepta oīa fere eadē inueniuntur ī euangelio. moralia
vtiqꝫ eadē. vt nō occides ₇c. cerimonialia nō eadē. sacra
menta dō nō eadē: quia illa ꝓmittebāt. hec dant salutem
similiter ꝓmissa nō eadem quia ibi ꝓmittebanṫ terrena
hic celestia. hec glo. Ecce q sacramēta que dant salutem
nō erant sacramēta legis scripte. ¶ Itē hugo oīa sacra
mēta illa superioris tpis. sub lege naturali siue sub lege scri
pta signa quedā fuerunt. ₇ figure eoꝝ que sub gratia ex
hibita sunt sacramētoꝝ. ¶ Itē aug. Penitētia ē res opti
ma ₇ ꝑfecta que omnes defectus ₇c. sacramēta aūt legis
nō ꝑficiūt. lex eīn neminē ducit ad ꝑfectū Heb. vij. ꝙ ₇c.
¶ Respōsio. q sacramētum penitētie neqꝫ ē sacramētum
legis scripte neqꝫ instituta a lege. ¶ Ad illud ꝙ quod obij
citur. q lex scripta dictat ꝯfessionē fuisse necessariā remis
sioni peccatoꝝ. Rn̄sio. q ꝯfessio illa nō fuit sacramenta
lis. Illa eīn sola ē sacramentalis que fit sacerdoti eccle
siastico: habenti potestatē clauiū in spe remissionis pcti.
In lege eīn fiebāt quedā oblatōes quibꝰ ostēdebatur ge
nus peccati. s. vel q erat peccatū principis vl' sacerdotis
vel anime simplicis. ꝗ hmōi oblatio licet indicabat pec
catū nō fuit sacramētalis. quia sacramētū nō dicitur so
lummodo eo q significat: sed eo q efficit. ₇ maxime de sa
cramētis necessitatis: sꝫ oblatō facta fm ritū legis nihil
efficiebat. dico inqꝗtum sacramētū. licet eīn offerētes me
rebanṫ ex obediētia legis et ope operante: tamē nō ex ope
operato rōne qua sacramentū erat siue signū. ¶ Ad quod
obijcit. q lex dictabat peccata debere expiari ꝑ sacrifici
um siue oblatōnes. Dicēdum q ex hoc nō sequiṫ q sunt
sacramenta. licet eīn oblatōibꝰ factis illis fm ritū legis
delebanṫ ꝓpterea aliqua ꝗtum ad penā siue aliquā ꝑtem
pene: nec ꝓpter hoc debēt dici sacramēta. sicut nec ea que
offeruntur siue danṫ ꝓpter indulgentias factas a papa.
Dicēdum igitur q cū sacramentum penitentie sit colla
tiuū salutis et iustificatiuū. sacrificia aūt legis siue obla
tōnes que fuūt ꝓ peccatis nec iustificāt nec salutē ꝯferunt
nec sacramenta penitentie debent dici. ¶ Ex his patꝫ in
pte respōsio ad illud ꝙ videṫ ostendi penitentiā fuisse in
stitutam in lege scripta fm omnē ꝑtem. quia nec illa con
fessio fuit effectiua salutis: nec illa satisfactio vt dictū est
cōtritio aūt nō debuit institui vt infra patebit. vt ꝙ sit ad
vnum dicere. quia institutio sacramenti necessitatis obli
gat ad necessitatē executōis: sacramētuꝫ penitentie non
debuit institui ī lege nature. ₇ qꝛ sacramēta legis scripte
nō erāt nccīa saluti nec iustificabāt: nō debuit institui in
lege illa.

Articulus quartus

Consequēter queritur an debuit hoc sacramē
tum institui in lege euāgelij. Et videṫ q sic. ꝑ
hoc q hoc sacramentum est sacramentū salu
tis. ₇ reducens deficientes ꝑ peccatū ad ꝑfectōem. vnde
debet institui in lege euāgelij. que est lex salutis ₇ ꝑfectio
nis. ¶ Item hoc videtur ꝑ simile de institutōne baptismi
qui ē sacramentum necessitatis: cuiusmodi est istud. In
lege eīn lata a xp̄o qui venit ad saluandum peccatores.
luce. c. et ibi. j. debuit institui sacramētuꝫ salutis. ¶ Cō
tra. lex euāgelica ē lex grē et remissionis. Ro. j. Nō erue
besco euāgeliū: virtus eīn dei ē in salutem omni credenti
glo. ꝑ doctrinā euāgelicā peccatū dimittiṫ credenti. sacra
mētum aūt penitentie est sacramentum vindicte ₇ puni
tōis. Vnde Isido. in li. ethi. penitentia appellata ē quasi
punitētia. eo q ip̄e hō in se puniēdo punit qd male admi

sit. Vn̄ cū qi opposite se habeāt ₇ ad opposita ordinantur
hoc nō debuit ad illam institui. nulla eī lex aliqua insti
tuit que ad sibi ꝯtrariū intendunt. ¶ Item institutio eo
rū que sunt necessitatis obligat necessario ad obseruatō
nē eorūdē. Institutō igitur sacramēti penitentie obligat
ad necessitatē obseruatōis eiusdē. Si aūt lex euāgelica ē
lex libertatis Jaco. j. nō videtur q in ea debuit aliquid
institui in ꝑiudiciuꝫ libertatis alicuiꝰ. ₇ q potius debēt
peccatores curari lege illa existente penitētia virtute: ꝗ
penitentia sacramēto. ¶ Respōsio. q sacramētum peni
tentie institutū fuit ₇ institui debuit ī lege euangelij. Lex
eīn euāgelij liberat a peccato. Vnde Ro. viij. lex spiritus
vite in xp̄o ih̄u liberauit me a lege peccati et mortis. ibi
glo. lex mor si malū nō tollit: lex aūt spiritus que ē lex fi
dei ₇ gratie malū tollit. Lex aūt fidei et gratie ē lex euan
gelica. quia ꝙ liberat a peccato: ꝯueniebat vt sacramēta
que directe sunt ad purgādum peccata ₇ maxime morta
lia in illa instituerenṫ. ¶ Ad illud qd primo obijciṫ ꝯtra
scꝫ q sacramētum penitētie nō ē ꝯtraria grē et remissiōi
sed efficaciter illis coopatur: infra clare patebit. Si cōsi
dereṫ q in ꝯtritōe mutatur reatus pene eterne in tꝑalēꝫ
cuius etiā magna ps remittitur in ꝯfessione rōne annexe
verecūdie et susceptōe penitentie virtute clauium. que et
omnino remittitur satisfactōne completa si iniuncta fue
rit claue nō errante. Vnde ex dei misericordia fuit insti
tutum sacramentum penitentie. Vnde aug. li. de penitē
tia ex misericordia hoc precepit dominus: vt nemo peni
teret ī occulto. In hoc eī q ꝑ se ip̄m dicit sacerdoti ₇ eru
bescētiam vincit timore: offensi fit venia criminis. ¶ Ad
illud quod obijcitur. q hmōi institutō ꝑiudicat legi euā
gelice. quia lex est libertatis. Dicendum q extremum ge
nus seruitutis est seruitus peccati Joh. viij. cui maxime
opponitur libertas gratie. Vnde potissime famulatur le
gi gratie q ab hac liberat seruitute: sed expeditius ₇ me
lius liberatur peccator per sacramentum penitentie ꝗ ꝑ
penitentiam virtutem. ex quo patet q obligatio ad sacra
mentum penitentie nō ꝑiudicat libertati gratie euange
lice: sed potius coopatur.

Membrum tercium

Consequēter queritur a quo debuit hoc sacrā
mentum institui. Et videtur q a xp̄o. per hoc
q hoc sacramentum est salutis: ₇ ip̄e est au
ctor salutis et ad sanandum peccatores ve
nit. j. thimo. j. Fidelis sermo et omni acceptōne dignus.
quia ih̄s xp̄s venit in hunc mundum peccatores saluos
facere. quia ꝓpter hoc venit in mundum: vt sine acceptōe
persone seruus vel cōditōnis omnes quātum in se erat cu
raret. Et nō solum instituere debuit sacramentum ba
ptismi ad curationem accedentium ad ip̄m: sed et sacra
mētum penitentie ad curatōem recedentium et reuerten
tium. ¶ Item sacerdotium fuit institutuꝫ a xp̄o in remis
sionem peccatorum et absolutionem. et hoc mediante sa
cramento penitentie. ergo et ip̄m sacramentum institutū
fuit ab eo. cum frustra hoc sine illo institueretur. ¶ Con
tra. sacramētis que xp̄s instituit ip̄emet vsus est vt patet
de baptismo et eukaristia: sed ip̄e nūꝗ vsus est hoc sacra
mento. ¶ Item ī factis suis dominus ih̄s dedit nobis ex
emplum sed ip̄e remisit culpam sine omni penitentia: vt
deprehense in adulterio Joh. viij. et latroni. luce xxiij. er
go non videtur instituisse hoc sacramentum. ¶ Itē institu
tōem cōfirmat et corroborat demandatio executōnis.
Vnde institutōnem solet subsequi demandatio executio
nis. sicut patet de baptismate. matthei. vlti. euntes docete
omnes gentes baptizātes eos in nomine pa. et fi. ₇ spiri
tussancti. sed nulli demandauit dn̄s executōnem huius
sacramenti ꝙ et videtur non fuit ab eo institutum. ¶ Itē
tres sunt ptes penitentie contritio. ꝯfessio ₇ satisfactio.
Nō aūt instituit dn̄s ih̄s penitētiā ꝗtū ad ꝯtritōēꝫ. dico
sacramētalē q attēditur in expressione doloris vel pigen

tie exterioris. neq̧ q̃tum ad ꝯfirmatõem. imo Jacobi. v. Neq̧ q̃tum ad satisfactõez: imo peccata dimisit sine aliqua iniuncta satisfactõe sicut magdalene ⁊ alijs quibusdam. ¶ Item si dñs instituit. queritur vbi. si dicat ꝙ mat. iij. Penitẽtiam agite. Cõtra. nõdum erant ministri huius sacramẽti. s. sacerdotes. ¶ Rñsio. dõm ꝙ de institutõne penitẽtie est loqui q̃tum ad illud ꝙ ẽ materiale qd̃ est ex pte penitentis. ⁊ q̃tum ad illud ꝙ ẽ formale qd̃ est ex parte absoluẽtis. Q̃tum aũt ad materiale ex pte penitẽtis: ſm ꝙ ex serie euãgelij põt colligi. primo hoc sacramentũ saluator instituit insinuãdo vtilitatem ⁊ hoc ĩ principio sue p̃dicatõis. Math. iij. penitẽtiam agite. Ab hoc autẽ p̃dicatio xp̃i sumpsit exordium cuius vtilitas subditur cum dicitur. appropinquabit enim regnũ. Et nota ꝙ aliud ẽ dicere penitemini et penitẽtiam agite. quia agere penitentiam nõ dicitur aliquis nisi qui interiorẽ penitẽtiam in ope declarat. Unde in glo. math. iij. sup illud penitentiam agite dr̃. Penitentiã agere ẽ dignos fructus penitẽtie facere. dignos aũt fructus agit qui ſm arbitriũ rectum habentis claues actus penitẽtie facit. ad quod requiritur veritas cõfessionis ⁊ discretio iniunctõnis. Insinuando aũt necessitatem: instituit dñs penitentiã ĩ sue p̃dicatõnis pgressu. luce. xiij. ibi. Nisi penitentiã habueritis omnes simul pibitis. Et vt potest haberi ex quadã glo. ibi. hoc generaliter ponitur de penitentia et oĩ emũdatõe delictorum. Q̃tum aũt ad formale quod attenditur in absolutõe et absoluẽdi potestate: fuit institutũ ante passionem domini. collata ei fuit potestas clauiũ capiti ecclesie petro ⁊ ceteris p̃latis in ipo. cũ dictum ẽ math. xvj. Tibi dabo claues regni celoꝝ. Post passionem do collata fuit alijs aplis. ioh. xx. Accipite spiritumsanctũ quorũ remiseritis ⁊c̃. quoꝝ retinueritis ⁊c̃. Uel põt dici ſm superficiem littere. ꝙ primo fuit hec potestas pmissa: ⁊ post passionẽ collata. ⁊ primo fuit quedam p̃nunciatio. secũdo vo pfecta ⁊ ꝯsumata institutio. ⁊ sic penitẽtia ſm sui integritatez habuit diuersis instidui tpibus opportunitatibꝰ ⁊ locis ſm ꝙ ecclesie pgressui cõgruebat. ¶ Ad hoc quod obijcitur ꝙ dominus vsus ẽ sacramẽtis que instituit ⁊c̃. Dicẽdum ꝙ nõ est simile de hoc sacramento et alijs. hoc enĩ sacramẽtũ suscipere nõ potuit ex quo peccare nõ potuit vt patet intuenti. quare suscepit baptismuz et corpus suum: hoc supposito et quomodo dictum est supra. ¶ Ad aliud quod obijcitur. ꝙ nõ iniunxit penã alicui sed omnino indulsit aliquibus peccata sine penitentia ⁊c̃. Dicẽdum ꝙ fecit ratõnabili causa. Causa autem vna fuit infirmitas aduenientiũ. qui forte onus penitentie abhorrentes resilirent ab incepto. si illis iustam iniũxisset penitentiaz. Alia causa fuit xp̃i benignitas cuius erat maxime in principio allicere infirmos per gratuita beneficia. ¶ Ad aliud dõm ꝙ ipse demãdauit hoc sacramentũ executõni sufficiẽter cõferendo claues in quaruz collatõe et absoluẽdi et puniendi siue ligandi ꝯtulit potestatem. nõ eñ inuenitur dixisse quoꝝ remiseritis peccata remittenẽ eis: nisi subiunxerit quorũ retinueritis peccata retenta sunt. vbi aũt dominus hoc sacramentũ instituit ex dictis patz. ¶ Ad vltimũ dõm. ꝙ nõ decuit suam misericordissimã bonitatem instituere sacramentum penitentie q̃tum ad sacramentalem ꝯtritõem. ex quo nõ ẽ potestatis humane illã habere. neq̧ oportuit q̃tuz ad satisfactõem formaliter dico et cõplete quantũ ẽ ex pte cõfitentis. quia peccatores debent sufficienter ꝯmoniti currere ad medicũ vt habetur ab hugone ex desiderio curatõnis. de hoc infra in tractatu de ꝯfessione q̃tum ad satisfactõem sufficiẽter instituit in collatõe clauium vbi reliquit penitentiã arbitrariam esse q̃tum ad sacramentum. Unde ibi. Quorũ remiseritis peccata Joh. xx. dicit glo. ibi. Quos dignos remissione iudicaueritis. duabꝰ. s. clauibus. s. potestatis et discretionis: remittentur eis. Ubi aũt dominus hoc sacramentum instituit ex dictis patet. ¶ Si obijciatur cõtra predicta. ꝙ qua rõne dominus instituit sacramentum penitentie Math. iij. ibi. penitẽtiã agite. et Joh. baptista similiter. qui idez docuit et habetur ex textu et glo. ¶ Preterea. p̃dicatio fuit. enĩ marc. iij. Exinde cepit ihs p̃dicare et dicere. penitentiaz agite. Glo. idem consonat p̃dicatio discipuli et magistri. Ad hoc dõm. ꝙ nõ est simile de xp̃o et baptista q̃tum ad hoc quod obiectum est. edictum enĩ principis quasi lex reputãdum est. nõ est ita de edicto preconis. nisi inq̃tum p̃cepto principis fit pmulgatio. Johannes aũt fuit p̃co ipius xp̃i qui est princeps principum. ¶ Ad id quod obijcit ꝙ fuit p̃dicatio. Dicẽdum ꝙ primo fuit ꝯplus alliciendꝰ ad penitentiã agendam simplici exortatõe supaddita pmissione. vt Math. iij. postea institutõne cum necessitatis manifestatõne. luce. xiij. Unde exortatio dei siue p̃dicatio expressa per modum imperij quodammodo institutio dici potest.

Questio. lx. de quidditate penitentie sacramenti.

Consequenter queritur de quidditate penitentie sacramẽti. ⁊ quia hoc attenditur circa rem ipius et signum. Primo queritur de re huius sacramenti. Secundo de signo.

Membrum primum

De re huius sacramenti queruntur tria. Primum an interior penitentia sit res exterioris. Secundum an remissio peccati sit res huius sacramenti. Terciũ an sit res rõne remissionis culpe vel pene.

Articulus primus

Queritur ẽ primo si penitentia interior. s. contritio sit res penitentie exterioris. i. ꝯfessionis et satisfactõnis. sic ponunt quidam vt haberi põt a magistro. iiij. senteñ. Q sic: videtur sic. In hoc sacramento sunt duo exterius expressa. s. cõfessio ⁊ satisfactio. duo interius intellecta. s. ꝯtritio et remissio peccati sed ita est in alijs sacramentis. ꝙ que interius sunt intellecta res sunt respectu eoꝝ que extra obiecta sunt sensui sicut in baptismate ablutio interior et caracter sunt res respectu ablutõnis exterioris siue elemẽti sensibilis. Simile in sacramento altaris corpus xp̃i misticum et verũ sunt res respectu elementi sensibilis. A simili videtur ꝙ que extra sunt in penitentia: eoꝝ que intra intellecta cõsistunt sunt sacramenta. et ita penitentia exterior est sacramentum: interior. s. cõtritio ẽ res sacramenti. ¶ Item penitentia exterior naturaliter signat interiorem. sed sacramentũ illud signat ex institutõe qd̃ repñtat naturaliter. ẽ penitentia exterior significat interiorẽ ex institutione. ẽ hoc est sacramẽtũ: illa res ipius. ¶ Item penitentia sacramentum liberat a culpa. sed impossibile est peccantẽ actualiter liberari a culpa. nisi p penitentiam interiorẽ ergo penitentia sacramentum in se cõtinet illam: sed nõ in rõne signi: igitur in ratõne significati. ¶ Item sicut se habet baptismus interior ad exteriorem siue baptismus flaminis ad baptismuz fluminis: sic se habet penitentia interior ad exteriorẽ. sed baptismus flaminis significatur baptismo fluminis: ergo penitentia interior significatur penitentia exteriore. ¶ Contra. sacramentũ noue legis est quod ymaginẽ gerit ⁊ causa existit. sed penitentia exterior nõ ẽ causa interioris imo potius ecõuerso. ex dolore enĩ interiori ẽ ꝙ homo confitetur et suscipit iniunctõnem satisfactõnis. ergo interior nõ est res exterioris. sed potius ecõuerso. ¶ Item cum sit triplex signum pronosticum: et respectu significati futuri. demonstratiuũ et respectu significati p̃ntis rememoratiuũ. et respectu significati p̃teriti. solummodo signa pnostica et demonstratiua inueniuntur habere efficaciaz causẽ nũq̃ signum rememoratiuũ. imo solummodo signum ẽ quia ẽ posteriꝰ

tem pe et natura. igit cū cōtingat penitētiā exteriorē esse signum [illegible] respectu interioris scz cōtritōnis: interior nō ē res exterioris: cū exterior sit signū tm̄. ¶ Itē in sacramēto duo cōcernūt scz significatio et efficiētia. Dr̄ enī efficere qd̄ figurat. cōtritio aūt se hz respectu cōfessionis efficacius in efficiendo q̄ ecōuerso. confessio se habet efficaci⁹ in significādo respectu cōtritōnis q̄ ecōuerso. qua igitur ratione cōfessio dicitur sacramentū cōtritionis: et econuerso contritio debet dici sacramentū respectu confessionis. et ita vtrunq3 respectu vtriusq3 res erit et signum. ¶ Item fm hugo. Sacramentum est materiale elementum foris sensibiliter propositum: ex similitudine representās. Sed exterior penitētia nō est talis quiā non est elementum. ergo non est sacramentum: nec eius est penitentia interior. ¶ Item interior penitentia est virtus et actus virtutis. sed gratie virtutum et sacramentor differentes sunt: ergo interior penitentia nō est res alicuius actus sacramenti. ¶ Respōsio. fm quosdā et vt vult magr̄ in sententijs. Penitentia exterior est sacramentum interioris. sacramentum aūt noue legis nō efficit oē qd̄ signat simpliciter sed fm quid. Unde dicendum. q penitētia exterior scz confessio nō efficit interiorē scz contritionē simpliciter: sed vt habeat efficaciā in contrito. non enī haberet cōtritio efficaciam. nisi sequeretur confessio sacramentalis. i. facta sacerdoti. quia cōtemptus cōfitendi vel negligentia simpliciter inefficacē reddit contritionem. hoc ergo modo penitentia exterior dici potest causa interioris: et signum rememoratiuum quodammodo causa significati illius. ¶ Ad hoc qd̄ obijcitur. q cōtritio se habet respectu cōfessionis efficacius in efficiendo q̄ ecōuerso 7c. dicendum q non sequit̄. qr prima ratio sacramenti et p se attenditur ex pte significationis. Uel potest aliter dici. q confessio sacramentalis efficit contritionem aliquo modo q̄ntu3 in se est. nisi impediatur ex aliquo: quod est ex parte confitentis. Si enim volens confiteri sit pparatus ad contritionē quantū in se est: tunc sacramentalis confessio efficit contritionem in illo vel simpliciter: vel pexistentem augmentat. Unde dici potest. q frequenter confitenti sacramentali confessione datur gratia contritōnis: vel ante habita augetur nisi sit impedimentum ex parte confitentis. Unde in ps̄. Confessio et pulcritudo in cōspectu eius. glo. Cōfitendo fit homo de fedo pulcer. Si ergo amas pulcritudinem confitere vt sis pulcer et iustus. hec glo. cōstat de fedo nō fit pulcer. i. iustus nisi p contritōem et deletōem culpe. Ex hoc patet q de nō iusto fit iustus in confitēdo et sic confessio est causa et signum cōtritōnis. causa dico essendi quodammodo vel augmentationis. et sic prius est confessio q̄ contritio. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q nō est elementū. Dicendū q hugo valde large sumit elementū ad oē illud quod exteri⁹ apparet sensib⁹. Uel si ponitur ad corpalia sacramenta: tunc nō intelligitur nisi de sacramentis pmys noue legis. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur. q gratie virtutū differunt a gratia sacramentor. dicendum q verum est aliq̄ modo. sed nō q̄tum ad eentiam: sz sufficit q̄tum ad effectum et sicē in pposito. Nam penitentia interior est res exterioris scz q vltra rectitudinez virtutis qua decorat̄ et repatur anima penitens: addit vlteriorē effectum scz remissionis pcc̄i q̄tum ad penaz.

Articulus secundus

Consequēter queritur an remissio peccati sit res huius sacramenti. q sic videt̄ dicit enim [illegible] et habetur de penitētia di. [illegible]. Penitētia vera ad baptismi puritatem confitentē conatur ducere. Sed vera penitentia est penitentia sacramentum. ing̃tum habet effectum in assecutōne rei ipsius sacramenti: igitur penitentia sacramentū et est hmōi ducit ad puritatem baptismi. sed illud quod fit in susceptibili medi[illegible] [illegible] est res sacramenti. igitur puritas que est ex remissione peccati est res huius sacramenti. ¶ Itez vt dicit hiero. Penitētia est secunda tabula post naufragium. sed tabula dicitur in q̄tum liberat a naufragio. nō pene: quia nullus est in naufragio eo q penam patitur: igitur culpe. Non est aūt liberatio a naufragio culpe nisi p remissionem culpe. ¶ Itez ysa. iij. ibi. Peccatum suum quasi sodoma predicauerunt. dicit interli. secūda post naufragium tabula est impietatem abscondere. sed hec absconsio est remissio. igitur 7c. ¶ Item in ps̄. quorum tecta sunt peccata. glo. non dicit tecta peccata tanq̄ ibi sint: sed ita deleta vt deus nō videat. i. puniat eternalit̄.

¶ Contra. remissio peccati fit p collatōnem gratie. Si igitur remissio peccati est huius sacramenti cum hoc sacramentum sit sacramentum no. le. et ita efficit qd̄ figurat: signum hui⁹ sacramenti est causa effectiua gr̄e qua fit remissio peccator. ¶ Item remissio peccati est in contritione. que q̄nq3 prior est q̄ aliud signum extra: igit̄ remissio peccati nō est res illius sacramēti: cum nō sit causata ab illo. ¶ Item illud quod est sacramentum est ex similitudine repñsentās. repñsentās dico sensui. sicut ptz ex ratione signi quia signum est res preter speciem quā ingerit sensib⁹ 7c. ergo sacramentum siue signum est sensibile. sed nihil sensibile est effectiuū gratie siue remissionis peccati. ¶ Item sacramentum siue signum duo concernit in suo eē. scz ablatōem speciei sensibilis et efficaciam rei significate interiori virtute. sicut patet ex ei⁹ ratione. sed vtrūq3 dicit peccatum. remissio aūt peccati dicit priuationez. igitur signum hmōi nō est signum rei q̄ est remissio peccator. Signum enī sacramētale habz similitudinē cum re sua. pter qd̄ dicitur sacramentū ex similitudine repñsentās. ¶ Respōsio. q remissio peccati est res huius sacramenti. Sed intelligendū est q sacramentū exterius siue signum in sacramēto no. le. nō dicit̄ semp efficere qd̄ figurat quia sit causa effectiua rei significate simpliciter: sz q̄nq3 qr ē cā fm quid. Uerbi gratia species panis in sacramēto altaris virtute verbor ē sacramentū corpis xp̄i qd̄ cōtraxit de virgie. nec tm̄ efficit illud simpliciter. sed quodāmodo q̄tum ad eē sub specie tali. Similiter dico in pposito. q signum sacramentale in hoc sacramento nō est causa effectiua gratie siue remissionis peccator simpliciter. sz ipa prima potentia. sz fm quid: quia est causa efficacie gratie in penitēte. nisi enī eēt signum sacramētale in hoc sacramēto: nō eēt gratia peccati in penitēte q̄tum ad efficaciam quā habet cōcurrente signo. ¶ Ad hoc igitur qd̄ obijcitur. q remissio peccati fit p gratiam: igitur et signum hui⁹ sacramenti est causa effectiua gratie. dicendū q non est causa effectiua simpliciter: sed est causa effectiua gratie q̄tū ad effectum aliquem in penitente. ¶ Ad id quod obijcit̄ q remissio peccati pcedit q̄nq3 signum sacramentale 7c. dicēdum q et si precedat q̄tum ad culpam: nihilominus sequens signum est causa efficacie gratie qua fit remissio peccati q̄tum ad aliquem effectū in ipo penitente. admi nus q̄tum ad remissionem sequele ipius peccati scz pene. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur. q sacramentū siue signū sacramentale est sensibile. nihil aūt sensibile est effectiuuz gratie 7c. dicendum q reuera sensibile non est effectiuū gratie simpliciter siue peccati: sed est quodāmodo causa efficacie gratie in susceptibili siue remissionis peccati. sicut est de cōfessione sacramentali. que cum sit in expressione vocali. est causa mundationis ipsius confitentis. Unde ps̄. Confitebimur tibi deus cōfitebimur: et inuocabimus no. tu. glo. post confessionem potest inuocari deus in hominem sic mundatum. et sicut p confessionem euacuat̄ sic p inuocationem impletur bonis. Ecce q euacuatio mali fit p confessionem. non tamen confessio est causa effectiua gratie qua fit euacuatō gratie: sed disponēdo penitentem quodāmodo facit q gratia habet effectum in illo: siue q ipi remittitur peccatum. Uel potest aliter dici. q contritio concernit gratiam in suo intellectu. que quidem gratia pmanet in confessione et satisfactōe. hec aūt gratia eadem est. vt altera ratōne diuersor effectuū

Inq̄tum aūt cōterimur i intellectu ptritōis eius effect⁹ est in pficiēdo dico respectiue. Ut̄ qm̄ tacui inueterauerunt. glo. tacuit vnde pficeret. nō tacuit vnde deficeret tacuit cōfessionē: clamauit de meritis p̄sumptōem. Inq̄tum cū satisfactōne in pficiēdo eo mō quo aug. dicit q penitentia est optima et pfecta rc. vnde licet cōfessio et satisfactio nō faciūt q gratia in penitēte purgat a peccato: faciūt tn̄ q mediāte gratia pficit et cōsūmat. ¶ Ad id qd̄ obijcitur. q sacramētū exteri⁹ siue signū oino dic positionem remissio peccati oino priuationem. Dicendum q signum sacramentale et si dicat positionez quodammō cum priuatione concernit priuationē vt patet in confessione. Confessio eīm vera ratione qua fit detestādo peccatum et maliciam confitentis referendo ipm confitentem quodāmodo annihilat et quasi in carentia eē significat. dico in genere morū. Similiter ex alia pte effectus sacramentoꝝ no. le. non existunt oino in priuatiōe sed aliquo modo in positione. Non eīm sacramento baptismi ⁊ penitentie tantūmodo tolluntur peccata: ſ̄ anime prius deformate reformātur illis et decorantur. vnde vt tactum est. gratia cōtritōnis vlterius pficere facit in confessione. et pfectum cōsūmat in satisfactione. vnde dictum est cōfessio et satisfactio quodammodo sunt causa gratie siuē poti⁹ efficacie gratie in penitente.

Articulus tercius

Consequēter queritur an res sacramēti penitentie sit remissio peccati ratōne culpe an pene. q pene tm̄: videt̄ glo. ioh. xj. vbi loquitur de suscitatōne lazari dicit. xp̄c p se viuificauit intus: ministris potestatez soluēdi tribuit. hec glo. Sed viuificare est p remissionem culpe. quia remittere culpam est resuscitare mortuū a morte culpe. igit̄ hec xp̄c p se facit sez sine ministris. sed illud dicitur res sacramenti quod virtute sacramēti habet̄ p ministros: ḡ rc. ¶ Itez Ioh. xx. Quoruz remiseritis peccata rc. glo. quos dignos r̄miſſione iudicaueritis. duabo sez clauibo potestatis ⁊ discretionis. Ex hac glo. patet. q remissio peccati inq̄tū ptiet ad ptatem clauium est in iudicio habentis claues. ſ̄ illd̄ est res hui⁹ sacramēti q remittit̄ potestate clauium. habentes aūt ptatem clauium dignos iudicant remissione culpe ex iniunctione pene. ⁊ ex iniunctione pene minoris remittit̄ maior: igit̄ remissio pene cōmutate in minorez potestate clauium: est res hui⁹ sacramenti. ¶ Pret̄. quādo venitur ad cōfessionem. tunc primo est ministeriū sacerdotale. sed ante hoc est remissio q̄tum ad culpam per cōtritionem. igit̄ rc. ¶ Item dixi confitebor aduersū me rc. Aug expoīt dicēs. Magna pietas dei vt ad solam pmissionem peccata dimiserit. nōdum pnunciat ore: ⁊ tamen deus iam audit in corde: qz ipm dicere quasi qddaz pnunciare est. votum eīm p opere reputat̄. Ex hoc patz q remittat̄ culpa anteq̄ pueniat ad iudiciū sacerdotis. ¶ Item ps̄. Suscitabūt et pfitebunt̄ tibi. glo. A mortuo eīm in corde perit confessio. nisi eīm suscitetur: cōfiteri nō valet. Ecce nisi suscitatio a morte p̄cedit confessionem: nullius efficacie est confessio et ita vt prius. ¶ Contra. penitentia dicitur secūda tabula post naufragium sicut baptismus prima. sed baptismus non dicitur prima tabula quia illo tollitur pena: igitur nec penitentia debet dici secunda quia ea tollitur pena. Existentia nanq in pena nō dicitur aliquis naufragari. sed existentia in culpa. igitur tabula dicit̄ ex liberatione a naufragio culpe ¶ Item sacramenta tunc habent efficaciam qn̄ nō occurrit aliquod impedimentū ex pte suscipiētis. sed impedimenta tolluntur ex pte suscipientis. qn̄ p̄parat se ad susceptionem faciendo quod in se est. sed facit quod in se ē exponendo se vere et sine fictione operibus exteriorib sacramentalib: quia opera interiora nō potest facere de se sicut affici dolore de peccato et hmōi. sed quando facit quod in se est dominus facit quod in se ē. ergo hmōi opibus exteriorib existentib facit dominus quod in se est. igitur cum opera sacramentalia in q̄tum sunt ex parte suscipientis efficiunt quod figurant preparando ipsum: figurat aūt remissionem peccati q̄tum ad culpaz: igitur efficiunt idem. ¶ Item ps̄. Introite portas eius in cōfessione. glo. A cōfessione incipite ad misericordia dei intrare. Incipit igitur penitens intrare ad misericordiaz dei confitendo igitur ante confessionem nō dimittur peccatum. Cum igitur dimittitur peccatum sacramento penitentie. dimittitur aūt quando cōfitetur peccator vl post nō dimittitur ante q̄ perueniatur ad ministerium sacerdotum. ¶ Item ps̄. Confessionem et decorem induisti glo. id est ecclesia in qua est primo confessio peccatoꝝ postea decus virtutum vt placeat sponso. i. prius est in ea cōfessio peccatorū p quam feditatē deponit. deinde decor virtutum p quem placet. sed constat q feditas dicit circumstātias culpe non pene. ¶ Itez ysid. ij. li. de sum. bo. Ex eo vnusquisq iustus esse incipit: ex quo sui accusator extiterit. sed accusator sui est in confessione. iustus aūt eē incipit in peccati remissione: ergo rc. ¶ Item Ioh. iij. Uenit ad lucem vt manifestentur opera. ibi glo. cum displicent mala sua et accusat. non sibi ignoscit nō sibi parcit sed venit ad lucem: et incipit agere cum deo qui mala accusat: quia initium boni est accusatio mali. hec glo. Si igitur initium est boni accusatio sui: ante accusationem non est remissio culpe. ¶ Item ibidem. Ubi est confessio peccatoꝝ vel diuinaꝝ laudum. ibi venit ihus et discipuli eius. i. doctrina et illuminatio eius. ⁊ ibi moratur purgando a delictis et ita vt supra. ¶ Item ps̄. doce me iustificationes tuas. Non q̄ pulcro ordine ad iustificatōnes dei pueniēdū putat. vt primū pcta sua fateat̄. Ita eīm alibi dicit̄. dic iniqtates tuas vt iustificeris. ysid. xliij. fm aliam lrām. Et alibi. Iust⁹ in pricipio sermōis accusator ē sui. puerb̄. xviij. Respōd o. q duplex ē penitentia. q̄dā que solūmō cōsistit in cōtritōne pfessione satisfactōe et vtraq ē sacramētū. ſ̄ pmo mō sumpta nō ē sacr̄m ecclesie. sed secūdo mō. Ut ē eīm sacr̄m eccl̄ie excepta cōtritione requirūtur ex pte suscipiēns cōfessio et subiectio sui arbitrio sacerdotis. satisfactio penitētie iniūcte ex parte sacerdotis et absolutio ⁊ iniūctio satisfactionis. Ecōuerso dō q est sacramentū primo mō. res illi⁹ est remissio pcti q̄tū ad culpā ⁊ q̄tū ad pmutatōz pene eterne in tpalem. Sacramentū vō hui⁹ rei ē dolor volūtari⁹ sensibilis informans gr̄am. Unde virtute gr̄e dolor hmōi ē causa r̄missionis culpe: virtute doloris cōmutatio pene. dico appropriate loquēdo. ppāe eīm loquēdo cōmutatio pene ē anexa remissioni culpe. et ita causa ei⁹ est gr̄a. Consequēter dico fm q penitētia ē sacramētū ecclesie: illi⁹ duplex est res. sez remissio pcti. ⁊ cōtritio. remissio pcti ē res tm̄: cōtritio res ⁊ sacramētū. Q̄tū igit̄ ad rem sacramēti que est res tm̄: sacr̄m penīe ē signū et cā et q̄tū ad deletōem culpe ⁊ q̄tū ad deletōz pene. Cōtritio ē eīm signū ⁊ cā remissionis pcti et q̄tū ad culpā et q̄tū ad penā. penaz dico infinitā quo ad infinitatē illi⁹ pmutādo in finitā. Cōfessio vō cum subiectōne arbitrio sacerdotis ē signū r̄missionis pcti q̄tum ad culpā. ⁊ signū est causa remissiōis q̄tum ad penam aliquā. Confessio eīm rōne erubescētie est magna pars penitentie. similiter satisfactio penitentie iniuncte est signum ⁊ causa remissionis peccati q̄tuz ad penam. et signū tm̄ deletōnis q̄tum ad culpaz. sic igr̄ penitentia exterior sez confessio et satisfactio sine susceptione penitentie iniuncte sunt signum remissiōis q̄tuz ad culpam ⁊ causa q̄tum ad penam. et hoc dico contritio precedente confessionem. Si autem penitens p̄paratus quātum in se est accedat ad confessionem attrit⁹ non contritus: dico q confessio cū subiectōne arbitrio sacerdotis ⁊ satisfactio penitētie iniūcte a sacerdote ē signū et causa deletōis culpe et pene qz sic subiq̄ ē de se ⁊ satisfaciēdo gr̄az acqrit. In tali eīm casu ē verum qd̄ dicit glo. sup illi. d. Confessio ⁊ pulcritudo eius que ē. cōfitēdo fit homo pulcrior. Si ergo amas pulcritudinem confitere

[illegible] pulcer. i. iustus. Et alia glo. ibidẽ. prius ẽ in ea [illegible] confessio peccatoꝝ p quã feditatem deponit: deinde decor virtutum p quẽ placet. Cõstat q feditas dicit culpã nõ penam. Similiter in hoc casu habet locum hoc verbum ysid. quod est. ex ea vnusqsq iustus ẽẽ incipit: ex quo suus accusator extiterit. ¶ Ad hoc igit quod obijcit primo de glo. que dicit. q xpc p se iustificat intus: ministris tribuit potestatem soluẽdi. Dicendũ q hec simul stare possunt deus p se facit hoc: et homo facit hoc idem. qz qd homo facit hoc est a deo. et deus facit quando hõ facit. Unde hugo. Ille hominibꝰ ptatez diuinã tribuit qui de hominibꝰ deos facit. sed tñ ideo sic ex semetipso deus est: ita q p semetipm qñ vult sine hũana cooperatione peccata dimittere potest. hi vo qui ex semetipis dij non sunt: illi etiam dimittere nõ possunt. Quomõ ergo solꝰ deus bonus est. nec tñ inde sequit bonos nõ ẽẽ etiã eos qui deo seruiũt. et quomodo solus deus mirabilia facit: et tñ de iusto hoie dicit. fecit ei mirabilia in vita sua. ita etiam solus deus peccata dimittit. tunc quoqz quando sacerdos ab eo et per eum dimittit. ipse eñ hoc in homine facit: quod homo p eum facit. Nec ideo dicendum est hominem ibi nihil facere quia p eum deus facit: imo vo ideo multo melius et multo verius facere quia p eũ deꝰ facit. ¶ Ad hoc qd obijcitur de glo. super iob. xx. que est. Quos dignos remissione iudicaueritis ⁊c̃. dicendum q illa glo. nõ exprimit totam potestatem habentiũ claues: sed dicit q cõuenit habentibꝰ hmõi ptatem. Non eñ est potestas clauium solũmodo in iudicio: sed est etiã i opere remissionis. Hugo eñ sufficienter ostendit q potestas collata sacerdotibus nõ est in iudicio remissionis. sed in potestate remissionis. quod ostendit ex verbis dñi q̃ sũt Quorum remiseritis peccata remittentur eis. Verba autem hugo. sunt hec. Accipite inquit spiritũ sanctum quorum remiseritis peccata: remittent eis. et quorũ retinueritis retenta erunt. vbi dixit si ostẽderitis fuit nusq̃ hoc dixit sed dicit si feceritis erit. audiant ergo ⁊ intelligant. Quoꝝ remiseritis pctã remittentur eis. quibꝰ hoc dicebatur: prius dictũ fuerat. Accipite spm̃sanctuz ne vel quod dabatur crederet contemptibile: vel qd accipientes operentur: existimetur ex hũana virtute pcedere. nõ ergo mirum est. si homies peccata dimittere pñt. quia vt hoc possint: nõ ex sua sed ex diuina virtute accipiunt. et hoc hominibꝰ deum dare nihil aliud est: q̃ deum hoc per homies facere. Et alibi dicit petro principi apostoloꝝ. Tibi dabo claues regni celoꝝ. quodcũqz ligaueris sup terrã ligatum erit et in celis. Non dixit. Quodcunqz solueris. hoc est vt illi [illegible] solutũ ostẽderitis fuit solutum: sed erit solutuz. ¶ Ad hoc quod obijcitur q añ confessionem nõ est ministeriale officium: et ante confessionem est remissio culpe p contritiõem ⁊c̃. dicendum q q̃nqz est aliter. Quãdo eñ sic est: non remittit q̃tum ad culpam misterio hũano. qñ autem remittit culpa humano misterio habet questionem. Secure tñ vt estimo dici potest. remissionem peccati esse a deo effectiue: ab ipso sacramẽto dispositiue. a gratia formaliter. ¶ Ad aliud qd obijcitur de expositiõne aug. super illud. Dixi confitebor ⁊c̃. que dicit. magna pietas dei ⁊c̃. dicendum q sic vult beatus greg. et hugo hoc intelligitur de peccato cogitationis. quod quidẽ peccatũ qz non euenerat vsqz ad opꝰ exterius. Uñ hugo. id qd de ps. opponunt. Dixi confitebor aduer. me iniusti. me. do. ⁊ tu remi. impie. pec. mei. Sanctus greg. de culpa cogitatiõnis tm̃ dictum ẽẽ asserit in hec verba. Sepe misericors deus eo citiꝰ peccata cordis abluit: q hec exire ad opa non pmittit. Unde recte p ps. dicit. Dixi cõfite. aduer. me. ⁊c̃. Et paulopost. q̃ facilis sit sup hoc venia ostendit. qui dum se adhuc pmittit petere. hoc qd se petere pmittebat obtinuit. quatinus quia vsqz ad tẽpus non venerat culpa. vsqz ad cruciatum nõ pueniret penitentia. Hec hugo recitãdo dba. greg. Si aũt intelligit generalius scz de quocũqz peccato. distinguit inter ipietatẽ et pctm: ita q impietas dicit obduratiõem cordis que soluitur p gratiam cõpunctiõis vt postea soluatur peccatũ p confessionem. [illegible] ibid ẽ quia si quis hoc de quolibet [illegible] sciat tamẽ aliud peccatũ esse: aliud impietatem peccati. Impietas nonqz peccati ipa recte obduratio cordis accipitur. que primũ in cõpunctione soluit: vt postmoduz in cõfessione peccatũ ipm. i. debitũ damnatiõnis absoluatur. hec hugo. ¶ Ad hoc qd obijcitur de glo. super illud [illegible] et confitebant [illegible] a mortuo corde perit confessio. nisi eñ suscitetur: cõfiteri nõ valet. Dicenduz q cor est mortuũ quãdo est in actuali voluntate peccandi. Uel vult dicere q confessio non habet efficaciam. nisi fiat suscitatio a morte peccati. vel potest ẽẽ vel ante cõfessionem vel cum confessione. ¶ Illa que ostendunt peccata dimitti p penitentiam. quia est secũda tabula post naufragiũ. et quia sacramenta habent efficaciam qñ nõ occurrit aliquod impedimentũ ex pte suscipiẽtis cõcedenda estimo. ¶ Ad alia que videntur ostẽdere. q nunq̃ est remissio culpe ante cõfessionem. respõdendũ est. et primo ad illam glo. que dicit. A cõfessione incipite ad misericordiam dei intrare. dicẽdũ q loquit de ingressu qui fit ad ecclesiam militantẽ que ẽ porta triumphantis. textus eñ huiꝰ glo. est introite portas eius in cõfessione. vbi dicit glo. Non foris stetis vbi sunt hostes extra nos lupꝰ inuenit. Qz igitur dicit glo. A confessione incipite intrare ad misericordiam dei. dicendum q qui peccat nõ soluz peccat in deum sed etiam in ecclesiam. et eo q peccat in ecclesiam peccat in deum. Iniuria eñ facta sponse redundat in sponsum. vnde requiritur misericordia dei [illegible] plex. et in remittendo iniuriam vt est ipi dño illata: ⁊ in remissione iniurie illate sponse. Quoniam igitur ad misericordiam remittentem iniuriam illatam sponse dicit. A confessione incipite ad misericordiã dei intrare. ¶ Ad aliud q prius est cõfessio peccatorum p quam feditatez deponit ⁊c̃. dicendum q hoc non habet generalem intellectum sed pticularem vt in casu supradicto. ¶ Ad illud ysid. Ex eo vnusquisqz iustus ẽẽ incipit ex quo sui accusator extiterit. dicendum q iusticia quãdoqz dicit habitũ a quo dicitur quis iustus. quandoqz actum vel exercitium. vt ad ro. v. Uix pro iusto quis moritur. glo. iustus. p exercitio virtutum hic dicitur. prima iusticia est q̃tum ad deum: secũda q̃tum ad ecclesiã. de hac iusticia itelligitur verbũ ysid. ¶ Ad id qd obijcit de glo. illa sup iob. iij. que ẽ. q initiũ boni est accusatio mali. dicendũ q loqtur de accusatiõne interiori que accusatio est displicẽtia malicie. que est ex irradiatiõe lucis interioris. Unde cõsequenter dicitur ibidem in glo. vt opera eius scz hec q se accusat sicut deus accusat manifestetur: q in deo sunt facta. Nisi eñ dei lux sibi luceret: sibi nõ displiceret. hec glo. ¶ Ad hoc quod postea obijcitur. q vbi est confessio peccatoꝝ. venit ihũs et moratur purgando a delictis. dicendum q hoc pticulariter dictum est. vnde ex hoc nõ sequitur q nõ purgat ante confessionem. vel potest dici q hec purgatio est a reliquijs peccatorum. multũ eñ valet cõfessio ad purgationem reliquiaꝝ. et maxime freqntia confessionis. ¶ Ad aliud quod obijcitur. q ad iustificatiõnes dei venit confitendo. dicendũ q loquit ibi glo. de cõfessione interiori et de iustificatione q̃tum ad iudicium ecclesie sicut tactum est.

Membrum secundum

Consequenter querit de signo huiꝰ sacramẽti Querit q̃ vtrũ signa ex pte cõfitẽtis debẽt dici sacramentũ: an ex pte ministri. i. sacerdotis. Qz signa ex pte sacerdotis vr̃. Penitentia est collatiua salutis. hec aũt collatio salutis est a deo efficiente mediãte ministro instituto ad hoc. i. habente ptatem clauium. Cum igit sacramẽta no. le. efficiãt qd figurant: efficientia salutis magis ẽ ex pte ministri q̃ ex pte penitentis. licet dispositio materialis plus sit ex parte penitenti. ⁊ signum sacerdotale magis deberet sumi

ex pte mīstri q̄ ex pte penitētis. ergo absolutio sacerdotis vel iniūctio penitētie: magis debet dici sacramentū q̄ cōfessio vel satisfactio. ¶ Itē cōpetēter dicit. Iste suscipit sacramētū penitētie. nō aūt cōgruit dicere: iste suscipit scz confessionē vel satisfactōem. sed cōgrue dicit iste suscipit iniunctōem penitētie: igit iniūctio sacerdotis potius debet dici sacramētū q̄ confessio vel satisfactio. ¶ Itē signū sacramētale significat ex institutōne. sed cōfessio peccati est signū cōtritōnis de peccato naturaliter. similiter satisfactio. qn̄ eīm cōfitetur peccatū suū et punit se ꝓ peccato: signū est q̄ dolet de peccato: et si nullus hoc īstituisset. nō sic est de iniūctione penitētie vel absolutōne: igit iniūctio penitētie vel absolutio magis debet eē signū sacramētale q̄ confessio vel satisfactio. ¶ Cōtra. penitētia put est sacramentū ecclie habz tres ptes essentiales tm̄ que sunt. cōtritio. cōfessio. satisfactio. igit penes hec tria attēdit tota substātia penitētie sacramēti vt ē sacramētū hec tria determinantur circa penitentē nō circa ministrū siue sacerdotē. igit 7c. ¶ Responsio. q̄ sacramentū noīe le. imaginē gerit et causa existit. Unde eē sacramenti non oīno attendi debet in significatōne. aut in causalitate: sed in vtroqz. Intelligēdum igit q̄ confessio quelibet nō est sacramentalis: sed illa que fit habēti potestatē clauium. Ad hoc igit q̄ hec sint sacramētalia ex pte penitētis requirit confessio cum subiectōne ꝯfitentis arbitrio sacerdotis. et satisfactio suscepta a sacerdote. ex pte sacerdotis requirit absolutio et iniunctio penitentie. que igit sunt ex pte penitētis: magis habent rōem signi. q̄ ex pte sacerdotis: magis rōz cause. vtrūqz tm̄ habet. Sed absolutio et iniūctio causalitati quodāmodo formaliter: confessio cū subiectione arbitrio sacerdotis et satisfactio iniuncta quodāmō materialiter. Unde ratio cause magis est ex pte eoꝝ que sunt a sacerdote: et mi⁹ ex pte eorum que sunt ex pte penitētis. ecōuerso est de significatōe. qr ambulatio sui in cōfessione et satisfactione: magis sūt signa gratie āmbulantis culpam et cōtritionis de peccato q̄ absolutio sacerdotis et iniunctio penitentie. ¶ Sed si cōtra hoc obijciat quia absolutio sacerdotis que fit exp̄ssione taliū verboꝝ. Ego absoluo te vel dn̄s absoluat te. magis exprimit absolutōem a peccato q̄ cōfessio penitētis. Potest responderi q̄ magis exprimit absolutōem ex penitētie impositōe scz impositōne significatōis inq̄tū ē vox significatiua ad placitum primi īstituētis: sed nō inq̄tum est significāo ex institutōne qua est sacramentalis. imo ipa confessio magis. ¶ Ad illud qd̄ primo obijcitur patet respōsio. q̄ licet causalitas salutis maior sit ex pte eoꝝ que fiūt a mīstro: nō tm̄ exp̄ssiōitāte significatōnis. ¶ Ad aliud quod obijcit. q̄ magis cōgruit dicere ille suscipit iniunctōem vel absolutōem q̄ cōfessionē 7c. dicendum q̄ ex hoc nō sequit q̄ ratio sacramēti nō determinet magis ex pte iniūgētis vel absoluētis: sed hec cōgruētia est qr susceptio est ab alio ꝓprie loquēdo. Preē. penitēs dicit suscipere sacramentū. nō quia suscipit sacramentū q̄tum ad signa: sed potius suscipit q̄tum ad illa penes que est efficacia maior causalitatis. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur. q̄ confessio peccati naturaliter est signum cōtritionis nō ex institutōne. dicendū q̄ signa sacramētalia significant ex similitudine naturali. sed repn̄tāt ex institutōne sicut vult hugo. sicut patet de absolutōne baptismali. vt eīm dicit hugo. debet sacramentū quādam similitudiem habere ad ipam rem cui⁹ ē sacramētū. scḋm quam habile sit ad ipam rem repn̄tandā. institutōe q̄z ꝑ quā ordinatū sit ad illā significandā. Et igit cōfessio hz quādam similitudiem vnde apta est naturaliter significare cōtritionem: hoc nō impedit qn illam eandē possit repn̄tare ex institutione: sed potius hoc requiritur. Unde hoc est magis contra ꝓpositum q̄ pro.

Questio .lxi. de vnitate penitētie inq̄tum est sacramentum.

Sequitur de vnitate huius sacramenti. Circa quod querūtur plura. Primum est an sit vnum sacramentum. Secundū si sit vnū: quo genere vnitatis. Tercium est an maior vnitas penitentie virtutis: an penitentie sacramenti. Quartū est quia questio de nominatione refert ad q̄stionem de vnitate. querit vtrum debeat denoiari a significatione.

Membrum primum

Queritur ergo primo de vnitate hui⁹ sacramēti et videt q̄ sit vnum. Ambro. sicut vnū baptisma et vna penitentia. ¶ Item intentio entis sequit intentionē ent. 5. Quā eiusdem generis sunt esse: et eē vnū. Sz penitētia eo q̄ est sacramentū. est in genere relationis. igit si illa que penitētie sunt habēt vnitatē relationis: habēt vnitatē eē. igi penitētia sacramētū vnū est. Et aūt habeat vnitatē relationis patet eo q̄ oīa que penitētie sunt ad vnū referunt scz remissionē peccati. ¶ Cōtra. videt q̄ nō sit vnū sacramentū. qr cū plura sunt signa in hoc sacramēto. cum sacramentum ꝓprie et primo attēdit penes signū: videtur q̄ plura sunt sacramēta. ¶ Si diceret q̄ vnum est ab vnitate rei vltime significate que est deletio culpe. Contra. hoc sacramēto deletur multiplex culpa siue multa peccata que nō habent vnitatē nisi in genere. et circa multiplicitatem culpe ē multiplex deletio. si igit hoc sacramētū est vnū ab vnitate illa: nō est vnū simpliciter sed in genere tm̄. Item si vnū est ab vnitate rei vltime significate: 7c oportet q̄ habeāt naturalē similitudiem cū illo significato. igit oportet q̄ contritio. cōfessio. satisfactio similitudinē habeant cum deletione culpe. Querit que sit illa similitudo. ¶ Item scḋm phm̄ est vnū indiuisibile. vnū continuum. vnum diffinitione. ea que cōcurrūt ad eē penitentie: neqz habent vnitatez indiuisibilitatis: neqz ꝯtinuationis. neqz diffinitōis. igit nec penitētia est vnū sic. ¶ Itē sacramentū est qd̄ imagiem gerit et causa existit. sed contritio est talis. Contritio eīm est signū delectionis peccati et causa q̄tum ad aliqd. similiter est de satisfactōne. igit vnūqdqz horum est sacramentum. igr tria sunt sacramēta in penitentia. ¶ Item Ambro. et habetur in glo. sup illud Math. iij. Penitētiam agite. Triplex ē modus penitentie. Primus errores et oīa mala ante baptismū abrenūciare et cōdemnare. qd̄ necesse est ad xp̄m venturis. Secūdus post baptismū lapsos ꝑ penitentiā renouari. Tercius quo sancti quotidie a talibꝰ purgant peccatis sine quibꝰ vita non agitur. Ex hoc patet q̄ est vn⁹ mod⁹ penitēdi sup venialibꝰ sicut sup mortalibꝰ. sed sacramentū baptismi est aliud sacramentū q̄ penitentia. eo q̄ peccatum originale a quo purgat homo ꝑ baptismū est aliud ꝑ essentiam et scḋm genus: q̄ actuale a quo purgatur homo ꝑ penitentiam. eo eīm q̄ morbi differunt: necesse est differre medicinas. eadem ratione videtur q̄ sacramentum penitentie quo deletur mortale debet eē aliud q̄ illud quo deletur veniale: exquo mortale et veniale similiter differunt ꝑ essentias et scḋm genus. aliud eīm gen⁹ peccati est mortale q̄ veniale. ¶ Item in baptismo tollitur peccatum originale et reatus damnationis eterne alijs penis annexis originali. id est fomite. et ceteris permanentibus ad que tollenda sunt alia sacramēta. quod patet per hoc. q̄ omnia sacramenta sunt medicine aliquorum morborum. et constat q̄ non morborum relictorum ex actuali. vnde nō est vnum sacramentū quo tollit originale et pene annexe. A simili videt de sacramēto q̄ tollit actuale mortale. q̄ vno sacramēto tollitur actuale mortale cū reatu damnatōis eēne: et alio vel alijs tollū-

tur pene temporales. igit cum cōtritōne tollit culpa cū re ata eterne [illegible] cōfessione et satisfactōne tollunt pene temporales: nō sunt vnū sacramentū. contritio. con fessio. satisfactio. ¶ Item et dicit hugo. sacramentum est ex [illegible] significans et similitudine representans et sanctificatōne inuisibilem gratiam conferens. Non aūt est vnū sacramentū ex institutōne. qz non fuit simul institutū. qz ꝯfessio iacobi vlt: satisfactio ſm q̄sdā Math. iij. Penitentiā agite. Neqz ex similitudine representatōis. nō eīm cōueniūt in repſentatōne. contritio eīm repſentat deletōem culpe aliq̄n pene. Neqz ex sctificatōne que con fert gratia inuisibilis: quia hoc solūmodo est a cōtritōe ¶ Responsio. q̄ hoc sacramentū vnum est. licet eīm plu ra sunt signa: cōueniūt tñ in ratione vna que ē annihila tio penitētis et peccati. Annihilat eīm se penitēs ꝛ ꝯterē do et cōfitendo ꝛ satisfaciēdo. et in hoc habent signa na turalem cōuenientiā cum significato. sicut eīm penitens annihilat se cōterēdo. cōfitendo. satisfaciēdo. et dñs āni hilat peccatū in ipso penitēte. ¶ Ad illud qđ obiicit q̄ iu xta multitudiem pctōꝝ est multiplex deletio. dicendū q̄ hoc verū est materialiter loquēdo. i. multoꝝ est deletio. sed formaliter vna est. quia vnica actōne gratie oīa de lentur. tanta eīm est virtus ꝛ potētia gratie. q̄ vna acti one in vno instanti oīa tollit peccata. ¶ Si diceret q̄ motus numerat a fine sicut dealbatio ab albedine ꝛ de nigratio a nigredine. dicendū q̄ hoc intelligitur ī motu naturali. qui regulat ſm intentōem efficiētis ad hoc vt illud ꝑaſe: nō aūt intelligendū est de motu qui est supra naturā. sine de actōne gratie. ¶ Ad illud quod obiicitur de modis vnius distinctis a pho. dicendū q̄ phs ī illa diuisione que est ī vnū indiuisibile et vnum continuū et vnum diffinitōne. intendit cōphendere q̄ sunt vnū sim pliciter. scz vnū nūero. disputat eīm contra ponentes oīa esse vnū siue plura vnū eē. Hanc aūt vnitatē non habent ptes penitentie. Preterea. nō sequit. et si ptes alicuius nō sunt vnum nūero adinuicē relata: q̄ ꝑ hoc totum qđ est ex his nō est vnū. Est eīm instātia in ptib ex quib est homo scz ex corpe et aīa. ¶ Ad aliud qđ obiicit. q̄ vna queqz ps penitētie ē vnū sacramētū. dicendū q̄ ꝛ si signa sunt multa: cōueniūt tamē in vna ratōne que ē annihila tio penitētis. silr et sunt causa vni⁹ scz deletōnis peccati actualis. Vñ qz inq̄tū cause sunt. efficiētiam habent ex ordine q̄tum ad vnū. vt cōfessio ex cōtritōne ꝛ satisfactō ex vtrisqz. et causa sunt vni⁹ qđ est deletio peccati. Diuer sitas creatōnis hmōi nō facit sacramēta diuersa ſ vnū potius. qz igitur hec vnitatem habent in signādo et effi ciendo. dico formaliter loquendo. et si sit in illis diuersi tas materialis: nō efficiunt diuersa sacramenta sed vnū ¶ Ad illud qđ obiicitur. q̄ triplex est modus penitentie ꝛc. dicendum q̄ sacramentum baptismi est aliud q̄ pe nitentie. nō quia aliud in essentia et ſm gen⁹ est peccatū origiale et actuale: sed qz alio modo ꝛ ab alia radice ori tur in hoīe originale et alia actuale. originale eīm ortū habet in homine nō a voluntate propria neqz actu ꝓprio sed volūtate et actu alieno. Quia eīm actuale peccatum est a voluntate propria et actu eius in quo est: cōuenit vt purgatio illius fiat per aliquod sacramentum ī quo ho mo cooperetur voluntarie. et quia cōmittit in offensam siue in iniuriam dei et ecclesie: cōuenit q̄ ad illi⁹ deletio nes concurrāt opationes quib fiat recōciliatio deo ꝛ ec clesie. quales sunt contritio confessio et satisfactio. Aliē est de origiali quod nō habet ortum in homine a volun tate ꝓpria et actōne. Unde ratio quare diuersis sacramē tis deletur originale et actuale nō est diuersitas peccati q̄tum ad essentiam et genus: sed magis diuersitas est in modo cōtrahendi hoc et illud. Hec aūt diuersitas non ē inter actuale mortale et veniale. ¶ Ad illud quod obiici tur. q̄ eo q̄ morbi differūt debet esse diuersa medicīa. ſ non est necessariū in morbis spūalib et medicinis. Idē eīm est sanatiuū peccati actualis et originalis scz baptis mus: morbi tamē letales spūales habent proprias me dicinas sicut patet de originali et actuali. alij nō habent Plura eīm sacramenta sunt remedia et medicina actua lis venialis. ¶ Ad illud quod obiicitur. q̄ duplex est ge nus pene. Est eīm pena quedaz qua nō elongatur premi um. quātūcunqz eīm homo eēt oppressus fomite si decedēt in gratia. nisi eēt debitor alterius pene: non tardaretur a susceptione premij. Est aūt et aliud genus pene cuius debitum elongat a susceptōne premij. cuiusmodi sunt pe ne debite ꝓ actuali. vnde oēs pene actualis q̄ tollunt et cōtritione et cōfessione et satisfactōne. vnius ꝯditōis sunt q̄tum ad hoc: q̄ nō ablate vel solute susceptionē tar dant premij. Et harū oīm q̄tum ad hoc est vna ratio. cū culpa cuius sunt pene. ꝓpter quod harum cū culpa non debet eē nisi sacramentum remediū. Nō ē similiter de fo mite et pena eterna que debet originali et ipsius origina lis. fomes eīm nō tardat susceptōem premij sicut et culpa originalis. culpa eīm originalis et pena fomitis non sūt eiusdem conditionis. sicut culpa actualis et pena q̄ tol litur confessione et soluitur satisfactione. ꝓpter quod est alia ratio hinc et inde. vnde non conuenit si culpe origi nalis et pene illius sunt plura sacramenta remedia: q̄ ꝓpter hoc debeant eē plura culpe actualis et penarum il lius. Ratione enim qua culpa actualis cum pena de bita est eiusdem rōnis. vno sacramento habent expiari. ¶ Ad vltimum dicendum. q̄ sacramentum penitētie nō est vnum ex institutōne. quia non fuit vna institutio et tactum est: sed potius ex similitudine representatōnis. li cet eīm contritio habeat similitudinem cum dimissione culpe: alia scilicet confessio et satisfactio cum dimissione pene: conueniunt tamen in vna ratōne q̄tum ad annihi latōem peccati et penitentis vt supra tactum est. Ad hoc vt mihi videtur competentius potest dici. q̄ sacramentū penitentie est vnum. inq̄tum ex sanctificatione inuisibi lem gratiam confert. inq̄tum eīm ex sanctificatione inui sibilem gratiam confert sanctificat purgando a culpa ꝛ pena. ex ista sanctificatione que vna est. est sacramentū vnum. Magis eīm dicenda est vnitas sacramenti ex par te efficientie q̄ sanctificationis: quia magis est ad effici endum q̄ ad significandum.

Mēbrum secundum

Consequēter querit quo genere vnitatis sit sacramentū penitentie vnū. Btūs hern. distinguit multos modos vni⁹ in. v. li. de cōsideratōne ad Eugeniū. Est vnitas col lectiua: vt multi lapides faciūt vnum aceruum. Et ē vni tas constitutiua: vt multa membra vel multe ptes vnū corpus ꝯstituunt. Et est vnitas ꝯiugatiua qua fit vt duo ſ iā duo sint ſ vna caro. Et ē vnitas natiua q̄ aīa et ca ro vnus nascitur homo. Et est vnitas potestatiua: qua homo virtutis est instabilis non dissimilis. sed vn⁹ sibi met semꝑ nititur inueniri. Et est vnitas consentanea. cū ꝑ caritatem multorum hominū est cor vnum et aīa vna Act. iiij. Et est vnitas votiua: cum anima votis omnib adherens deo vnus spiritus est. j. Cor. vj. Et est vnitas dignatiua: qua limus noster a dei verbo in vnam assum ptus est ꝑsonam. Et est vnitas substantifica. que est vni tas trinitatis: que qua tres persone sunt vna substantia Constat q̄ hoc sacramentum nō est vnum vnitate colle ctiua. quia in illa vnitate nullus requiritur ordo vnito rum. cuius cōtrarium est hic. Neqz vnitate constitutiua quia illa vnitas est vnitas collectiua siue colligationis que est rerum materialium. constat autem q̄ non est ibi ponere aliquem aliquem alium modum vnitatis eorum que ponuntur in predicta diuisione et ita videt null⁹ est ibi ponendus. ¶ Responsio. q̄ est vnus modus vni⁹ ſm quem que sunt membra ſm se. habent vnitatem rati one principij vnius a quo ꝓcedunt. que aūt sunt partes penitētie: ex vno principio efficaciam habent et virtutē. quod quidem principium est penitētia gratia vel vir tus. hunc autem modum vnius penit [illegible]. in li. de di

vinis noībus dicēs sic. quod est multa ptibꝫ est vnum toto. quod est multa accidentibꝫ vnū est subiecto. quod est multa numero vnū ē spē. qđ est mlta speciebꝫ vnū est genere. quod est multa ꝓcessibꝫ vnū est principio. et hoc vltimo mō ptes sunt penitētie que sunt mlta ꝓcessibꝫ: vnū sunt principio. ordinat̄ eñ cōfessio ad cōtritōem ſm quēdam modū ꝓcedēdi et satisfactio ad ꝯfessionē. qui inquā modus ē q̄ntum ad efficaciam et virtutē. quoꝝ oīm ē vnū principium primū. scꝫ gratia siue virtus penitētie. Uel aliter pt̄ dici. ꝙ penitētia est vnū sacramentū eo mō quo vnū dicitur vnitate sacramēti. Unum eñ dicit̄ multis modis in li. de vnitate et vno. diuidit̄ eñ vnū sic. Aliud essentie simplicitate vnū. vt deus. aliud simplicium cōiunctione vnū. vt angelus et aīa. quorū vnumqđꝗ est cōiunctione materie et forme. et hoc ibi dicit̄ ſm cōpositōem: tñ ibi sunt componentia q̄si materie et forme. Aliud cōtinuitate: vt arbor et petra. Aliud cōpositione vt ex multis tabulis vna archa. Aliud cōgregatōne: vt vnus ꝑplus vnus grex et aceruus tritici. Alia dicūt̄ vnū ꝓportione. vt rector nauis et gubernator ciuitatis vnum similitudine officij. Alia vnū accidēte: sicut agnus ⁊ nix vnū albedine. Alia vō dicunt̄ vnum numero: vt diuersa accidētia que vno subiecto insunt dicunt̄ vnum numero .i. numerando. vt hoc dulce et hoc idem ceruleum. Alia vō dicunt̄ vnum ratione: sed hoc duobꝫ modis. vel ratione cōsortij: vt intellect⁹ et vocabulum et res vnum sunt genus. vel ratione vnius sacramēti: vt spūs. aqua ⁊ sanguis dicunt̄ vnum. Alia vō dicunt̄ vnum ꝑticipatione speciei: vt plures hoīes sunt vnum. Alij vō vnū lingua vel natione: vt multi homines vna gens et vna tribus. Alia vō dicunt̄ vnum more. Et hoc duobꝫ modis. quia aut ſm consensum virtutum ⁊ dilectōnis: vt multitudinis credentium cor vnū Act. iiij. aut ſm consensū vicij: vt qui adheret meretrici vnū corp⁹ efficit̄ cum ea. j. cor. vj. Dicendū ꝙ penitētia est vnum. et ptes penitētie vnū eo modo vnius quo multa dicunt̄ vnum rōne sacramenti. eo modo q̄ spūs. aqua et sanguis dicūtur vnū. Aug. eñ exponit illud verbum. j. ioh. v. Tres sunt qui testionium dant in terra: spūs aqua et sanguis. ⁊ hi tres vnū sunt. dicit vnum sunt sacramētū. In baptismo eñ ē spiritus viuificās: aqua abluens: sanguis redimēs. Sicut eñ hec tria dicunt̄ vnū rōne vnius sacramenti. cuius sacramenti effectus est repatio hoīs lapsi. et q̄tū ad ministratōem vite amisse ꝑ mortē culpe: et q̄ntum ad ablutōem a sordibꝫ peccati: et q̄ntum ad satisfactōem ꝓ pena quod notat̄ ꝑ redemptōnem sanguīs: sic ptes penitentie vnum dicūtur ratione vnius sacramēti cui⁹ est idem effectus. Dicendū est igit̄ ꝙ sacramentū penitentie ē vnū sacramentū. et ptes penitentie sunt vnum in sacramēto et hoc ratione qua cōcurrūt in vnum significando ⁊ efficiendo.

Membrum tercium

Consequēter querit̄ vtrū maior sit vnitas penitētie virtutis an penitētie sacramēti. Et penitētie virtutis: videt̄ sic. penitentia virtus prior est et cōmunior q̄ penitētia sacramentū. q2 vbicūꝗ est penitētia sacramentū est penitētia virtus et nō ecōuerso. quod aūt primū est et cōmunius: est simplicius et ita magis vnū. ¶ Contra. penitētia virtus est generalis et q̄si circuit oēs virtutes. penitētia sacramentū est vnum speciale sacramentū. minoris aūt est vnitatis illud qđ est generale q̄ quod est speciale: q2 quāto aliquid generali⁹ est: tāto magis accedit eius vnitas ad vnitatem generis. Rñsio. ꝙ vnitas virtutis penitētie est maior q̄ illa que est penitētie sacramēti. ¶ Ad hoc qđ obijcit̄. ꝙ penitētia virt⁹ ē virtus generalis ⁊c. dicendū ꝙ sic dictū est al's multipliciter dicit̄ vtus generalis. vel q2 cōuenit generalit̄ oībꝫ et de oībꝫ p̄dicat̄: vt vtus gen⁹ p̄dicat̄ de q̄libꝫ. vel q2 integraliter ē: cū oēs vtutes sicut generalis iusticia integraliter cōtinet oēs vtutes. vel q2 oēs virtutes cōcomitant̄ illā in elitione actuū suoꝝ. neꝗ primo mō neꝗ scḋo est penitētia virtutis generalis sed tercio: q2 scꝫ cum penitētia sunt oēs virtutes alie. mouētes ad fines suos ī penitētia. vnaqueꝗ eñ virtus habet libertatē mouēdi actus suos ad finē suū assequēdū in penitētia. et hoc vel eliciēdo vel imꝑando. Hac eadē generalitate ē penitētia sacramētū. ꝯcomitatur eñ oēs vtutes act⁹ penitētie sacramēti. Nec ꝓpt̄ hoc dicendū est sacramētū generale. q2 ratio sacramenti sumit̄ ex pte significatiōis et efficiētie: cōcomitātia aūt nō respicit nisi efficaciā nō aūt significatōem. maior igit̄ est vnitas penitētie vtutis q̄ penitētie sacramēti: q2 penitentia sacramentū cōmunicat in suo esse diuersitatem ex pte signi qđ nō facit penitētia virtus.

Membrum quartum

Consequēter querit̄ de noīatōne huius sacramenti. Et querit̄ vtrū debet denoīari a significatōe vel a causatōne. Et a causatione: videt̄ sic. Sacramēta noue legis sunt signa et cause. ⁊ magis sunt ad causandū q̄ ad significandum. ergo magis denoīanda sunt a significatōe q̄ a causatione. ¶ Preẗ. licet sacramēta ex institutōe significēt: magis tñ sunt instituta ad causandū q̄ ad significandū. Non eñ sunt instituta neꝗ mistrata nisi ad salutē cōferendam. igit̄ vt prius. ¶ Cōtra. nomē dicit̄ inq̄tū est nota. vnde ratio denūciatōis debet imponi a notificatōne. sed magis innotescit penitētia silr̄ et alia sacramēta a significatōne q̄ a causatōe: igit̄ magis debent denoiari ⁊c.

Rñsio. multiplex est ratio quare magis denoiant̄ a significatōne q̄ a causatōne. vna est significatōnis vniuersalitas et ꝑticularitas causatōis. vt eñ dicit hugo. Sacramentū habet quādam innatā silitudiēꝫ respectu sui significati. quia igit̄ inq̄tum est signū: habet similitudiem materialeꝫ cū suo significato. inq̄tum causa nullam. et ita ex se habet rōem significādi: causandi aūt nō ex se: magis debet denoīari a significatōe q̄ a causatōne et ab illo quod ē illi magis cōnatale. ¶ Ad illa ergo que obiecta sunt. scꝫ ꝙ magis sunt ad causandū ⁊c. dicendū ꝙ ex hoc nō sequitur ꝙ debeat denoīari a causatōne. tū ꝓpter rationes pretactas: tum quia significatio eoꝝ est ad significandum siue notificādum conuenit nomi. Nomen eñ dicit̄ inq̄tum est nota vt dictū est.

Questio. lxij. de ordine penitentie sacramenti.

Sequitur de ordine penitentie sacramenti. de hoc querūtur tria principaliter. Primum est de ipsa inq̄tum est ordinata ad profectum in merito et dicitur fūdamentum. Secundum ad euidentiam ꝓpositi determinatur de fundamento cōmuniter sumpto. Tercium inq̄tum est ordinata ad liberandum a naufragio. et dicitur tabula.

Membrum primum

Primo queritur vtrum penitentie sacramētum sit fundamentum. Et sic: videt̄ ꝑ hoc ꝙ illud quod prius est ordine nature ī edificio spirituali fundamentum est sicut in edificio materiali. sed penitētia virtus est prima virtus et eo modo quo est prima est fundamentum. Igitur cuꝫ penitentia sacramentum in suo esse concernit penitentiam virtutem: videtur ꝙ similiter sit fundamentum ī edificio spirituali. ¶ Item impossibile est domum dei edificari in corpore hominis nisi destruatur edificium sathane et ipse expellatur. Sed hec destructio et expulsio fit ꝑ sacramentum penitentie. ¶ Si diceretur ꝙ non: immo ꝑ penitentiam virtutem. Contra. ꝑfecti⁹ destruit̄ edificiū

p̄abolit p sacramentum penitentie: q̄ p virtutez penitē tie. ergo a fructio ipa magis ascribēda est ipi penitētie sacramento q̄ virtuti. sed in edificio spūali dicitur fūdamentum illud quod est primo opatiuum: ergo sacramentum penitentie est fundamentum. In edificio eñ materiali dicitur fundamentum materiale substratū. In spirituali quod est primū opatiuum intra sicut patet de fide. ¶ Item sacramento penitentie tolluntur peccata: et virtutes inferuntur. quod aūt tale est: est initiū edificij spiritualis. initium autem et fundamentum idem sunt: ergo ꝛc. In peccatore autem nichil est edificij spiritualis e p sacramenta autem penitentie amouentur impedimenta ipius constructionis. et sternuntur ea super que edificantur illa ex quibus construitur et pficitur ipm edificium et ita videtur vt prius. ¶ Contra. penitentia sacramentum non nominatur. vj. heb. vbi illa nominātur que rationem fundamenti sortiuntur. ¶ Responsio. q modo quodam cōmuni dicitur penitentia sacramentum fūdamentum. modo autem speciali quo dicitur fundamentū vj. hebre. ibi. nō rursum iacientes fundamentum penitētie ab operibus mortuis ꝛc. non dicitur fundamentum hec infra plenius patebunt. ¶ Ratōnes ergo prime que concludunt q penitentia sacramentum dicitur fundamētum possunt concedi. Similiter et ille que concludūt q nō est fundamentum. quia licet modo quodam cōmuni dicitur fundamentum: non tamē illo modo speciali quo determinatur. vj. ad hebre. sic primo determinatur communiter que dicūtur fundamentū et eoꝝ differentia.

Membrum secundum

Consequēter queritur de fundamento cōmuniter sumpto. Et primo eo modo quo de illo determinat apostolus heb. vj. Secundo quo modo penitentia est fundamentum. Tercio vtrum penitētia fundamentum pcedat baptismuz an sequatur. Quarto de numero eoꝝ que ponūtur in fundamēto. Quīto de ordīe eoꝝ. q̄ sunt ī fūdamēto.

Articulus primus

Circa primum queritur de qua penitentia intelligendum q sit fundamentum. An de penitentia inq̄tum est sacramentum. an inq̄tum est virt⁹ an inq̄tū est actus virtutis an inq̄tū est actus informis precedens ipam virtutem. ¶ Non primo modo. quod patet ex serie textus. hebre. vj. et glo. dicitur eñ ibi. ¶ Non rursum iacientes fundamentum penitentie ab operibus mortuis et fidei ad deum baptismatum doctrine ꝛc. ibi glo. Sicut eum qui ad doctrinā lr̄arum inducitur elementa primum oportet audire: sic et xp̄ianū hoc scire integre ꝛ nihil dubitare de istis sine quibꝰ vita nō aderit integra. Jdō quicunq̄ aliquos ad fidem conuertit: primo facit penitere. in deum credere. baptizari i remissionem peccatorum. confirmari p impositionē manuum: ac resurrectionem in die iudicij prestolari. Ecce q ex serie textus et glo. habetur. q penitentia quam ponit fundamentum: precedit fidem et baptisma quod non conuenit penitentie sacramento. hac eadem ratione nec penitentia virtus dicitur fūdamentum. quia illa nō precedit fidem sicut penitentia de qua dicitur q est fundamentum. Eadem ratione nec penitentia prout est actus virtutis quia si penitentia virtus posterior est fide virtute multoformius et penitentie actus qui elicitur ex penitentia virtute igitur relinquitur q solammodo penitentia que est actus informis dicitur fundamētū. ¶ Contra. penitentia actus informis non est fundamentum. cum fundamentum maneat in ipso edificio. Penitentia informis non manet in edificio spirituali. ¶ Preterea. xxvj. ysa. A facie tua domine concepimus ꝛ peperimus spiritum salutis. Alia littera. A timore tuo domine concepimus. Et glo. Addatur. Penitentiā agite dicit. Penitentie virtus timore concipitur. sed inter illa que informia sunt illud quo est conceptio salutis vel virtutis. est primum in via illa scilicet in via salutis vel virtutis. Quod autem primum est in hac via vel ordine fundamentum debet dici: igitur potius inter informia in via ista timor debet dici fundamentum q̄ actus informis qui est penitentia. ¶ Item a timore isto prouenit penitentia informis. id est dolor informis. igitur patet q timor debet dici potius fundamentum q̄ penitentia. ¶ Item fides dicitur fundamentū vt habetur a glo. heb. xj. Penitentia vt habetur. vj. heb. Non iacientes fundamentum. Caritas ēo dicitur fundamentū. Eph. iij. In caritate radicati et fundati. Et grego. in omelia. Non habet aliquid viriditatis ramus boni operis: nisi maneat in radice caritatis. Ecce q est radix. Item timor Eccl. j. Initium sapientie timor domini. Initiū autem in edificio spirituali idem est quod fundamentuz. ¶ Itē Eccl. xxv. O magnus qui inuenit sapientiam et scientiam ꝛc. glo. Timor sanctus domini pmaneat in seculuz seculum. ipe est fidei fundamentum et caritatis origo. ¶ Item luc. xij. Ne terreamini ab his qui occidūt corp⁹ glo. sicut fortitudinis incentiuū est fides: ita fidei fundamentum est fortitudo. ¶ Item Bern. ad eugeniū. virtutum bonū quoddam ac stabile fundamētū hūilitas nempe si nutat illa virtutum cōgregatio: non nisi ruina est ¶ Item prudentius virtus est vidua quā nisi patientia firmat. Illud autem dicitur fundamentū rei vnde habz firmitatem. igit̄ patientia est fundamentū v̄tutis. Queritur igit̄ cum hec nō eodem modo et eadem ratione dicant̄ fundamētum. que est differētia ī ratōe dicēdi: s̄m q hec dicitur fundamentū. ¶ Responsio q quodāmodo vita eterna fundatur ī merito. Est eñ meritū substramētum vite eterne: sicut fundamētū rei cui⁹ est fundamentum. Sz ē meritum in pgressione. et est meritū in remissione. In progressione operū virtutū. et ī remissione malorum ɔmissoꝝ. Prout igit̄ meritum est in pgressione: sic quelibz virtus tam cardinalis q̄ gratuita dici potest funda mētum cōmuni modo loquēdi. oīes eñ cōcurrūt et cooperant̄ ad meritum vite eterne. S̄m q meritū attēdit̄ in remissiōe: sic penitētia dicit̄ fundamentum. ꝛ hoc vt ē v̄tus: et vt est sacramētū. Ea eñ rōne qua penitētia dicit̄ prima virt⁹ dicit̄ fundamētū Et ea rōne qua dicit̄ primū sacramentū scz in remissiōe actualiū dr̄ fūdamētum. Sz vt est virtus inq̄tum ea fit remissio delicti in deum. Et vt est sacramētū inq̄tum ea fit remissio delicti in deum et in ecclesiam. specialiori modo. et ratione dicant̄ quedā v̄tutes fundamēta. s. fides caritas humilitas: fortitudo: patiētia. Fides aūt dicit̄ fūdamētū. et nō solū fundamentū: s̄ primū fundamētū: q2 ē primus habitus quo homo sup se ascēdit. vt sic ascēdendo habitet in edificio spūali et celesti. ꝛ sic vnit̄ cū p̄io. Pret̄. prior est natura aliis virtutibꝰ theologicis. et mor⁹ alias eentialit̄ pcedit ad generatiōez motuū aliorū. vnde rōne qua ē prim⁹ habitus quo hō ascēdit supra se vt sic vniat̄ primo ꝛ rōe qua naturaliter alias precedit que vniunt deo et motus eius eentialiter motus aliaꝝ dicitur primū fundamētū Preterea fides ꝑtie dicitur fundamentum. caritas radix ꝑtie. Alia eñ est ratio fundamēti et alia radicis. fūdamentum est quo stat res in esse. Radix est quo vegetatur et crescit vsq̄ ad terminum debitum. Esse in morib attenditur in vita gratie siue virtutis que est ex fide vnde iustus ex fide viuit Ro. j. vbi habetur in glo. q omnis qui iustus est viuit ex fide. hec aūt vita prius est vita iustificie. Vegetatio et crescentia in merito ē a caritate. vñ glo. ephe. iij. In caritate radicati et fundati. id est firmiter plantati ad similitudīez arboris. inquāto plus terre inheret tanto plus trahit humorez et crescit et vberius fructum reddit. sic igitur fides est fundamentū inq̄tum ab ea est indiuisio esse. Caritas inq̄tuz ab ea ē indiuisio finis. Altera eñ fundat hic format in esse [illegible] esse cōiuncto cū fine. Ad hoc aūt q pueniret edificiū spūale requiritur q custodiat̄ in esse. et hoc tribꝰ modis: iuxta

quod solent materialia edificia conseruari in esse. scꝫ ne
dissoluentur ptes edificij i se: sicut solent ex debilitate.
et ne subuertentur ex destructiõe fundamẽti. ⁊ ne deijce
rentur impetu procelle. Similiter debet conseruari edi-
ficium spũale scꝫ ne dissoluantur partes edificij. et hoc
facit humilitas. Unde greg. Soli ruine edificat si ante
molem fabrice humilitatis fundamẽta nõ procurat. Et
ne fũdit⁹ euertat̃ ⁊ h̃ facit timor. ꝑ pctm̃ em̃ euertit̃ dom⁹
spũalis fũdit⁹. qꝛ fũdamẽtũ tollit̃. vñ ĩq̃tũ timor reddit
sollicitũ ad fugam eoꝝ q̃ subuertũt fũdamẽtũ dicit̃ fun
damentum. vnde eccĩ. vij. Qui timet deum nihil negli-
git. Et hoc est quod dicitur eccĩ. xxvj. Si non in timore
dñi tenueris te instanter: cito subuertet̃ domus tua. tũc
dicitur domus subuerti. quando quod subtus est scꝫ fun
damentum defuit. Et ne deijcitur impetu improuiso ꝓ-
celle. ⁊ hoc facit patientia: qua patiẽter sustinent̃ aduer
sa. Patientia em̃ est vt dicit Tullius. honestatis atꝫ vti
litatis causa. rerum arduarum atꝫ difficilium volunta
ria ac diuturna perpessio. hac aũt ratione dicitur forti-
tudo fundamentuꝫ scilicꝫ inq̃tum patitur aduersa: non
deficiens impellentib⁹ procellis spiritualib⁹. Sic igitur
triplex est fundamentum custoditiõis. vnum attenditur
penes humilitatem affectus: aliud penes sollicitudineꝫ
rationis siue intellectus: terciũ penes sufferentiam effe-
ctus. Alia rõne dicitur fortitudo fundamentum fidei.
sicut patet ex glo. xij. luc. scꝫ inq̃tum roborat fidem pro-
batam. Fides enim probatur impetu passionum Unde
in hmõi impetu roboratur fortitudĩe ne cadat passioni
bus. ⁊ inq̃tum sic eius fundamentũ dicitur fortitudo. i.
firmamentum ratõne pretacta. Similiter timor dicitur
fundamẽtum fidei. scꝫ quia timore cauetur ab illis que
sunt cõtraria fidei. sic humilitas potest dici fundamẽtũ
fidei: quia captiuat intellectũ practicum in obsequium
xp̃i. ij. Coꝝ. x. Ex his patet qualiter sit ad vltimo quesi-
tum dicendum. ¶ Ad hoc quod querit̃. an penitentia sit
fundamentum sic vel sic ⁊c̃. dicendũ ꝙ generaliter sumẽ
do fundamentum prout meritum dicitur fũdamentum.
dicitur penitẽtia virtus: et motus virtutis: et sacramen-
tum fundamentum. sed eo modo quo dictuꝫ est scꝫ ꝙ me
ritum remissionis amplato noĩe dicitur fundamentum
vj. aũt ad heb̃. dicit̃. Penitẽtia est de fundamento inq̃tũ
est actus informis p̃cedens fidei virtutem. ¶ Ad illõ qð
obijcitur de timore ꝙ debet dici potius de fundamento:
qꝛ timor est illud quo est act⁹ penitentie informis. dicen-
dum ꝙ ex hoc nõ sequitur ꝙ sit de fũdamẽto. qꝛ illud so-
lum dicit̃ eẽ de fundamẽto qð cõtingit mereri. neqꝫ timo
re pene pro peccato. neqꝫ cognitione peccati meretur gr̃a
sed solum incipit meritum qñ icipit dolor de peccato. qñ
eñ peccator dolet etiã dolore informi. qꝛ sic dolendo p̃pa-
rat se ad gr̃am: quodãmodo de cõgruo meretur gratiaꝫ
penitentie seu potius gratiam gratisdatã. vnde inest illi
dolor ille. vt em̃ dicit ysid̃. de trini. xiij. ca. Nihil peius q̃
culpam agnoscere nec deflere. Unde neqꝫ ꝯgnitio pecca
ti neqꝫ timor est de fundamẽto: sed dolor de peccato. qꝛ in
dolore mediãte gratia gratisdata preparat se peccator ad
susceptiõem gratie p̃fectionis. ¶ Ad aliud qð obijcitur de
penitentia f̃m ꝙ est actus informis nõ manet in edificiõ
dicendum ꝙ f̃m ꝙ generaliter dicitur fundamẽtum esse
illud qð est meritorium aliquo modo. siue mediante gra
tia gratisdata siue gratumfaciente. nõ requiritur ꝙ que-
quid est de fundamento sit de edificio. quia sic loquẽdo
dicitur eẽ de fundamento qð disponit vel p̃parat ad esse
eoꝝ que sunt de edificio. sic penitẽtia informis disponit
et p̃parat penitẽtem ad fidem et baptismum et alia que
sunt de fundamento.

Articulus secundus

Consequẽter querit̃ qũo penitentia est funda
mentum. dicit̃ em̃. vj. ad heb̃. Non rursũ iaci
entes fundamentũ penitentie ab opibus mor
tuis et fidei ad deum baptismatum doctrine. impositio
nis quoqꝫ manuũ ac r̃surrectõis mortuoꝝ et iudicij eter
ni. Ibi glo. Qð prius dixit sermonem inchoationis hic
appellat fundamentum: eo ꝙ ad xp̃ianam religionem ve
nientib⁹ prius ponit̃. et sup hoc qð p̃fectionis e hedifica
tur. et dicitur ibi sermo inchoatõis quo xp̃c inchoat in
nobis scꝫ de initio fidei. et post diuidit fundamentũ i. vj.
que sunt inchoatio. scꝫ penitentia: fides: baptismatũ do
ctrina: et impositio manuũ: et resurrectio atꝫ iudiciuꝫ.
¶ Queritur ergo quomodo penitentia dicitur fundamẽ-
tum qꝛ. j. Corin. iij. Fundamentũ aliud nemo ponere po
test preter id qð positũ est quod est xp̃c ihesus. glo. i. xp̃i
fides. igitur sola fides est fundamentum. non igitur pe-
nitentia. ¶ Item Heb̃. xj. Fides est sperandaruꝫ rerum
substantia. glo. ꝓpter dicitur fides substantia: quia spe-
randis substat. et facit ea esse in credente in alia vita: et
quia fundamentum ẽ oĩm bonoꝝ hec glo. Ecce ꝙ fides
dicit̃ fundamentũ oĩm bonoꝝ. ergo est fundamentũ pe-
nitentie et oĩm aliorum bonorum. igitur cum bona om-
nia spũalia sint vnius edificij: nõ sunt plura fundamen
ta. ¶ Item. ij. thessal̃. ij. firmuꝫ fundamentũ dei stat. glo.
illi stant scꝫ quos deus eligit et imobiliter in fide funda
uit. oĩm igitur electorum est fides fundamentum. eorun
dem aũt nõ sunt plura fundamenta. ¶ Item. v. ad heb̃.
Rursum indigetis vt vos doceamini que sunt elementa
exordij sermonum dei. Ibi glo. exordium sermonũ dei ẽ
simplex doctrina. i. simbolum fidei. elementa em̃ ei⁹ sunt
materia quam continet. vt natiuitas: passio. sed exordi-
um sermonis dei est idem quod sermo inchoationis xp̃i
sermo aũt inchoatõis xp̃i est simbolum fidei vt dic glo.
in eodem. sed sermo inchoationis xp̃i est idem qð funda
mentũ: qꝛ cõtinet sex fundamẽta. Uñ glo. vj. ad heb. qð
prius dixit sermonẽ inchoatõis: hic appellat̃ fundamen
tũ. Hoc aũt fundamentũ diuidit in sex ⁊c̃. igit̃ simboluꝫ
fidei solũ est fundamentũ. sed fides cõtinet totũ simbolũ
fidei. Unde sup illud. vj. ad hebre. est fidei ad deũ: dicit.
vt. s. omnes ptes fidei habent. ergo sola fides est funda-
mentũ. ¶ Item fide docemur peccata dimitti ꝑ pniam.
sed per hoc quod dicit̃ fundamentum fidei ad deum in-
telligunt̃ omia que fide cõprehendunt̃. vnde glo. ibideꝫ
fundamentũ fidei que fit ad deum. vt. s. omẽs ptes fidei
habeant ⁊ nõ aliunde putant esse iusticiam. igitur si est
fundamentũ: comphendit̃ sub fundamento fidei. ¶ Iteꝫ
Aug. de. v. responsionib⁹. Penitẽtia est res optima ⁊ p̃fe
cta que omẽs defectus ⁊c̃. Sed oĩno alia est ratõ p̃fectio-
nis ⁊ inchoatõnis. igitur cũ ratõ fundamẽti dicat incho
atõem: penitentis aũt perfectõm. ergo ⁊c̃. ¶ Item hiero.
Penitẽtia est secunda tabula post naufragiuꝫ. Tabula
aũt dicit̃ inq̃tum ꝑducit ad portum. sed fundamẽtũ cũ di
cat rõem inchoatõnis est rõnis contrarie: idem igit̃ non
potest esse tabula ⁊ fundamentũ. ¶ Item penitentia ⁊ im
penitentia sunt opposita. igit̃ cum in edificio peccati sit
penitẽtia vltimũ: ⁊ in edificio virtutis debet esse peniten
tia vltimũ. igit̃ non est fundamentũ. ¶ Ad hoc dicendũ
ꝙ fides dicit̃ fundamẽtũ: ⁊ penitẽtia dicitur fũdamẽtũ.
sed fides dicit̃ simpliciter: penitẽtia in reparatione edificij
spũalis qð ꝑ peccatũ passum est ruinam. omnis aũt vir-
tus quodammodo est fundamentum. s. meriti siue meri-
torie actõnis vite eterne. sed fides simpliciter fundamen
tum dicit̃ ⁊ fundamẽtũ fundamẽtoꝝ. Uñ. ij. ad ephe. su
per fundamẽtũ aploꝝ ⁊ ꝓphetaꝝ. i. sup xp̃m qui est fun
damẽtũ preter quod nemo aliud potest ponere. j. coꝛ. iij
Dicunt̃ tamen apostoli ⁊ prophete fundamentum. Unð
ps̃. fundamenta eius in montib⁹ sanctis. sed xp̃s est pri-
mum ⁊ maximũ fundamentũ. q sicut apte dicit̃ sanctus
sanctoꝝ: sic figurate fundamentũ fundamentoꝝ. si ergo
sacramẽta cogites: xp̃s est sanctus sanctoꝝ. si gregẽ sub
ditũ cogites: xp̃us est pastor pastoꝝ. si fabricaꝫ cogites:
xp̃s est fundamentum fundamentorum: hec glo. xp̃s aũt
dicitur fundamentum ⁊ fides xp̃i sicut habetur in glosa
super illud. Nemo potest aliud ponere ⁊c̃. j. coꝝ. iij. hec
igit̃ nõ cõtradicũt. ꝙ sola fides est fundamẽtũ ⁊ penitẽtia

tis est fundamentū. qz ꝙ dico solum: cū dicit̄ sola fides ē
fundamentū: est nota anthonomasie nō aūt exclusionis.
¶ Preterea cū dicit̄ ꝙ vnius edificij spūalis nō est nisi vnum
fundamētum. dicendū ꝙ vnū dicit̄ ab vnitate indiuisio-
nis fm ꝙ dicitur vnum indiuisibile. et dicitur. vnum
ab vnitate aggregatōis fm ꝙ dicit̄ vnum aggregatiuū.
Cum igit̄ dicit̄. ꝙ vni⁹ edificij spūalis nō est nisi vnū
fundamentū. hoc intelligi debet fm ꝙ vnū dicit̄ ab vni-
tate aggregatōis. sicut eīn in edificio materiali vbi nō ē
repire soliditatē terre. primo pꝯciūtur ligna: postea sup
ligna fundant̄. nihilomin⁹ et hec et illa vnum construūt
fundamentū. similiter in edificiō spūali: primū fundamē
est fides sup quā alia fundant̄ que fundamēti rōem hn̄t
Ex his pꝫ qualiter ad primo obiecta respōderi pt̄. ¶ Ad
illud qd̄ obijcitur ꝙ fide docemur pctā remitti p peniten
tiam ⁊c̄. dicendū ꝙ nō sequit̄. licet eīn pctā remitti p pe
nitētiam sit articulus fidei: nō tn̄ penitētia. Unde licꝫ vt
ex glo. patꝫ p fundamētū fidei omēs ptes fidei. i. articu
li comphendant̄. nō tamen penitētia q: neqꝫ put virtus
vel sacramentū vel opus informe vel formatū articulus
est. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄ ꝙ penitētia reducit omēs defe
ctus ad pfectum ⁊c̄. dicendū ꝙ est loqui de penitētia vt ē
pfecta et cōsūmata. et de hac dicit aug. ꝙ est res optima
⁊c̄. Et est cōsiderare illā vt est icboata: et sic est de funda
mento de quo hic agit̄. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit̄. ꝙ penitētia
et impenitētia sunt opposita ⁊c̄. dicendū ꝙ nō sequit̄. Pe
nitētia eīn inqn̄tū est de fundamēto: impfectōem respicit
ppter qd̄ nō debet poni vltimū pfectionis. Uñ et in ar-
gumēto magis tenet cōsequētiā in ꝯtrario q̄ in se. vt in-
ferat̄ sic. Penitētia et impenitētia sunt opposita sed im-
penitētia est vltimū in edificio mali: igit̄ et penitentia est
primū in edificio boni.

Articulus tercius

Consequnter q̄rit̄ vtrū penitētia que ē fundamē
tum vel de fundamēto: p̄cedat baptismus vel
sequat̄. Qz aūt nō p̄cedat videt̄ sic. glo. super
illud heb. vi. Nō rursum iacientes fundamentū ab opib⁹
mortuis dicit. i. de peccatis: vel de h̄ ꝙ priora bona opa
peccādo fecerūt irrita. mortua eī opa dicit peccata quia
occidūt aīas. Ex hac glo. patet. ꝙ loquit̄ de penitētia
que est de peccatis. que peccata sunt secuta opera bona
mortificata p peccata. sed opa bona que possunt morti-
ficari habent sequi baptismū. nec p̄cedere possunt: igit̄
loquit̄ aptus d̄ penitētia sequēte baptismū. ¶ Cōtra. ibi
dem dicit glo. Nota hec vi. recte dici fūdamentū. sic eīn
eum qui ad doctrinā littera⁊ inducit̄. elemēta primum
oportet audire: sic et xp̄ianū hec scire integre: et nil dubi
tare de istis sine quib⁹ vita nō aderit integra. Ideo qui-
cunqꝫ aliq̄s ad fidem cōuertit prius facit penitere iudici
um credere: baptizari in remissionē peccato⁊ ⁊ ꝯfirma-
ri p impositōem manuū: ac resurrectōem et diem iudicij
prestolari. ¶ Item Act. ij. Agite penitentiā et baptizet̄
vnusquisqꝫ vestrū. Constat aūt ꝙ intelligit̄ de penitētia
que est fundamentū. // Respōsio. ꝙ penitētia put est de
fundamēto p̄cedit baptismū. fm ꝙ expssius innuit text⁹
¶ Ad hoc qd̄ dicit glo. ꝙ opa mortua dicuntur que prio
ra bona opa irrita fecerūt ⁊c̄. dicendū ꝙ opa bona tunc
temp̄is p̄cesserūt sacramentum baptismi. quia multi fu
erūt boni qui fecerāt bona opa iuxta p̄ceptum legis: vl̄
qui colebant vnū deum. Uel etiā multi erāt cathecumini q
erant in gr̄a anteq̄ susciperēt sacramentū baptismi. ⁊
qui tales erant: poterāt mortaliter peccādo irrita face-
re opa bona p̄cedentia. Preterea glose q̄nqꝫ exponunt ver-
bum aliquod iuxta intellectū absolutū verbi: non fm in
tellectuꝫ queꝫ habet in serie textus et sic est in proposito.
Unde cum dixerat aptus. fundamentū penitentie est ab
opibus mortuis. glo. exponit que simpliciter dicuntur
opera mortua. Qñqꝫ exponūt glo. verbum fm ꝙ cōgru
it seriei textus. et sic exponit verbū predictū in alia glo.
Et ex hoc est ꝙ diuerse glo. diuersimode exponūt et fm
intellectus disperatos. nec hoc est incōueniens.

Articulus quartus

Consequēter querit̄ de numero eo⁊ que ponū
tur in fundamēto. et videtur primo ꝙ plura
debeant poni. Secūdo ꝙ pauciora.

Circa primū que- .§. j.

ritur. quare penitētia sacramentū nō ponit̄ de fūdamen
to sicut baptismus: cum sit sacramentū quo fit resurre-
ctio ab actuali sicut baptismo fit resurrectio ab origina
li. ¶ Iteꝫ quare nō ponit̄ de fundamēto penitentia v̄tus
cum sit virtus penitētia vt dicit glo. iij. Math. ibi. Pe-
nitentiam agite. sicut penitentia informis. ¶ Iteꝫ quare
nō ponit̄ sacramentū altaris de fundamēto sicut et con-
firmatō. cum eīn vtrūqꝫ datur in robur: qua rōne hoc et
illud debet poni de fundamento. ¶ Preterea adulti venien-
tes ad xp̄ianam religionē solent instrui in fide baptiza-
ri: confirmari: et corpore xp̄i refici. ppter quod oportuit
illos instrui de sacramēto illo. quare ⁊c̄. ¶ Itē quare nō
ponitur de fundamēto caritas sicut fides: cū caritas sit
fundamentū. iij. ad ephe. In caritate radicati et funda-
ti. ¶ Item xp̄iana religio attendit̄ penes cultum dei. sed
fide. spe et caritate colitur deus. ergo et hec oīes debēt
poni de fundamēto. ¶ Item querit̄ quare nō ponitur ali
qua v̄tus cardialis de fundamēto sicut theologica. ¶ Itē
cū d̄ fundamēto ponant̄ duo articuli fidei scꝫ de resurre
ctione et iudicio. quare nō similiter ponūtur alij. ¶ Iteꝫ
sermo incohatōis et fundamentū idem sunt vt dicit glo.
sed sermo incohatōnis xp̄i. i. quo xp̄c incohat in nobis.
scꝫ quo rudes sunt cathecizandi: est simbolū fidei et do-
minica oratio vt dicit glo. igitur vt videtur oratio domi-
nica debet poni de fundamēto // Respōsio. ꝙ sicut dic
glo. describit̄ hic fundamentū rudiū venientium ad xp̄i-
anam religionē. Unde glo. sup illud heb. vj. Non rursū
iacientes fundamentū. dicit. quod prius dixit sermonē
incohationis: hic appellat̄ fundamentū: eo ꝙ ad xp̄ianā
religioneꝫ veniētib⁹ prius ponitur. Et alibi dicit. ꝙ ser
mo incohatōnis est quo rudes sunt cathecizandi. ¶ Cū
igit̄ querit̄ quare penitētie sacramentū nō ponitur de fū
damento. patet responsio. quia penitentia sacramentuꝫ
nō est de fundamento venientium ad religionem xp̄ianā
sed ponitur de fūdamēto credentiū siue reuertentiū post
lapsum a baptismali innocentia. Preterea ex quo de funda-
mento ponit̄ baptismus quo fit remissio a culpa ⁊ pena
et in ordine sacramento⁊ primū est baptisma: nullū sa-
cramentū qd̄ cōfertur in remissionem peccatorum debꝫ
simul poni cum baptismate et fundamēto. ¶ Ad hoc qd̄
queritur de penitentia virtute. potest dici ꝙ intelligitur
per hoc ꝙ dicitur fundamentum baptismatum. Dicit
eīn glo. ibidem baptismatum pluraliter: quia est baptis
mus in aqua: in penitentia: in sanguine. quia sic mun-
datur homo a peccatis p penitentiam et sanguinis effu
sioneꝫ. sicut p lauacrū baptismi. hec glo. Preterea habita si
de virtute: habet̄ penitētia virtus. quia tūc elicit̄ penitē-
tia que est actus formatus ⁊ hoc mediāte penitentia vir
tute. ¶ Ad hoc qd̄ queritur de sacramēto altaris. dicen-
dum ꝙ aptus distinguit inter cibū pfecto⁊ ⁊ puulorum
Heb. v. dicens puulos min⁹ capaces diuino⁊ sacramēto
rum: pfectos magis capaces. Uñ puulos dicit: qb⁹ op⁹
sit lacte humili sermone nō sermone pfunditatis diuio
rum archano⁊. pfectis dicit cōgruere solidū cibū. i. do-
ctrinā pfundi intellect⁹. Intentio est igit̄ apl̄i cōsequē-
ter in ser numerare ea que iacienda sunt in fundamento
instructōnis impfecto⁊. quib⁹ opus est lacte nō solido
cibo. sed sacramentum altaris est de illis que sunt pfun
dioris intellect⁹ imo pfūdissimi: ppē qd̄ nō debuit poni

de fundamento. Unde cū dñs doceret discipulos de hoc
sacramento scȝ corpis sui et sanguis: multi abierunt re-
trorsum dicētes. durus est hic sermo. quis potest euȝ au-
dire. Joh. vj. ¶ Ad illud quod obijcit̃ q̄ adulti venien-
tes ad xp̄ianā religionem. solent refici corpe xp̄i ₇c. di-
cendum q̄ licet tūc reficerent̃ neophiti corpe xp̄i ad ro-
bur virtutū. et maxime ad susceptiōem amplioris robo-
ris in dilectōe dei: tñ cibus ille grandiū est. vnde illa re-
fectio magis fuit ꝓficientiū q̄̃ incipientiū: licet dispēsa-
torie daretur incipientibꝫ. licet igitur incipientes instru-
erentur in his que spectant ad illud sacramentū. nō de-
buit tñ poni de fundamento illo scȝ fundamento incho-
ationis. ¶ Ad aliud qḋ obijcitur de caritate. dicendum
q̄ caritas comprehēditur sub fide ad deum. ꝑ hoc eñ q̄
dicit̃ fides ad deum intelligit̃ fides tendens in deū. Ra-
tio aūt generalis tendentie siue ordinis virtutum ad de-
um est caritas. Unde virtus dicit̃ ab aug. ordo amoris.
Similiter pes rectus aīe caritas ē vt dicit aug. ¶ Ad
illud qḋ obijcit̃ de spe. dōm q̄ sufficiēter itē [illegible]
qḋ ponit̃ de resurrectōe. resurrectio eñ q̄ insinuat̃ spes
premij sufficiēter excitat pctōres ad pniāȝ cum alijs que
de fundamēto ponūtur scȝ fide et iudicio. vñ nō oportuit
q̄ poneret̃ [illegible] de fundamēto. ¶ Ad illḋ
qḋ querit̃ de virtutibꝫ cardinalibꝫ. dicendū q̄ theologi-
ce virtutes īmediate ordināt ad deum. quia idē habent
ꝓ obiecto et ꝓ fine. cardinales nō īmediate sed mediate
vnde et si determināt deum finem: non tamen obiectum
Unde sic initiū alienatōnis a religione xp̄iana ē ex auer-
sione a deo: similiter initium religionis xp̄iane ē ex con-
uersione ad deum. propter quod conuenit vt illud pona-
tur fundamentū in virtutibꝫ quo initiatur xp̄iana reli-
gio. scȝ q̄ immediate cōuertit ad deum. hec aūt est ṽtus
theologica nō cardinalis. ¶ Ad quod querit̃. quare nō
ponūtur alij articuli de fundamēto sic̃ illi qui sunt de iu-
dicio et resurrectōne. Respōsio q̄ incohantes maxie al-
liciūt ad bonū. timor supplicij: et spes siue amor premij.
ꝓpter quod maxime ꝯgruit q̄ de numero articuloꝝ ī ser-
mone inchoationis siue fundamento rudium et inchoā-
tium illi duo exprimerent̃: ex quibus habetur timor sup-
plicij et spes p̄mij. ¶ Ad quod obijcitur de oratione dñi-
ca. dicendū q̄ oratio ē pius affectus in deum direct⁹. pi-
us aūt affectus penitētis directus in deum est vt dimit-
tantur sibi peccata sua: qui affectus exprimitur oratōne
dominica maxime in illa petitione. dimitte nobis debi-
ta nostra. quia igitur affectus penitētis est circa hoc: nō
oportuit vt exprimeretur. Preterea. quia petitio hmōi
debet eē in fide. Unde iacob. j. postulet in fidei nihil hesi-
tans. dicunt q̄ illud incohationis sermonis quod ē ōrō
dominica illis duobꝫ que sunt in fundamento scȝ penitē-
tia et fide comp̄hendumtur.

Consequēter queri .§. ij.

tur de numero p̄dicto. qr videtur q̄ supfluit numer⁹ po-
sitoꝝ in fundamēto. Ro. j. Justus ex fide viuit. igr̃ fides
sufficit ad vitam spūalem. igit̃ ad fundamētū bonoruȝ.
¶ Item Marc. vlt̃. Qui crediderit et baptizatus fuerit
salu⁹ erit. igit̃ hec duo scȝ fides et baptism⁹ sufficiūt ad
salutem: multofortius ad salutis fundamentū. ¶ Item
Marc. j. Penitemi et credite hec doctrina sufficiens. igi
hec duo sufficiūt ad salutem siue fundamētū scȝ peniten-
tia et fides. ¶ Itē act. ij. Penitētiā agite ₇ baptizet̃ vnus-
quisqȝ vr̃m in nomie ihū xp̄i in remissionē pctoꝝ vr̃oꝝ.
et accipietis donū spūssancti. hic tria tangunt̃ q̄ sufficiūt
ad fundamentū. scȝ penitentia baptismus et impositio
manuū ꝑ quā datur spūssancti gratia. et alia supfluunt.
¶ Item sub doctrina baptismatū cōtinet̃ penitētia. Unde
glo. vj. ad heb. baptismatū pluraliter dicit. qr est bap-
tism⁹ in aqua: in penitētia: in sanguie. qr sic mūdat̃ homo
a pctīs ꝑ penitentiā vel sanguis effusione: sic̃ ꝑ lauacrū
baptismi. ¶ Itē sub fundamēto fidei cōtinet̃ resurrectio
et iudiciū. qr glo. dicit sup illud. fidei que ad deuȝ. vj. ad
heb. Jacientes fundamentū fidei que ad deū. scȝ vt oēs
ptes fidei habeant. igit̃ sub fundamento fidei cōprehen-
duntur oēs articuli. ¶ Respōsio. q̄ est fundamentuȝ
necessitatis. et fundamentum supedificande pfectōnis.
Primum requirit̃ ad salutem: secundū requirit̃ ad pro-
gressum in merito siue ad fundamentum supedificande
pfectōis. Ad fundamentū supedificande pfectōis. p̄mo
requirit̃ penitētia de pctīs cōmissis. qr apl̃us loquit̃ de
fundamēto faciēdo in rudibꝫ instruendis ₇ pfecturis ad
statum eminētiorem. In hoc igit̃ fundamēto. requiritur
penitentia de pctīs que p̄parat ad grām fidei. que debet
eē primū in gratuitis. qr. xj. ad heb̃. Sine fide impossibi-
le est queq̄̃ placere deo. Non aūt sufficit fides nisi sequa-
tur sacramētum baptismi. qr ioh. iij. Nisi quis renatus
fuerit ₇c. hec aūt requirūtur ad fundamētum necessita-
tis. Ad hoc aūt q̄ progrediat̃ ad statum pfectiorem req-
ritur q̄ fundamētum sit firmum ₇ stabile. Unde requi-
ritur cōfirmatio ad robur gratie ₇ firmitatem. Item ex
alia pte quia ꝓni sunt hoīs sensus ad malum ab ado-
lescētia sua Geñ. viij. requirit̃ accensus desiderij ad bo-
num. ꝓpter qḋ necesse est q̄ ponat̃ in fundamento resur-
rectio qua habetur spes glorie ₇ retributōis. Itē vt hoc
fundamētum in firmitate stet vsqȝ ī finem: requirit̃ dili-
gentia ex parte penitētis. quia Ecci. xix. et qui modica
spernit paulatim decidet. hanc aūt diligentiam generat
timor qui habetur ex consideratōne eterni iudicij quo si-
gnificat̃ pena eterna. quia eccīs. v. j. Qui timet deum ni-
hil negligit. ꝓpter quod cōueniēter apponit̃ iudiciū eter-
num ad fundamētum. hec igit̃ nccīa sunt ad fundamen-
tum supedificande pfectōis. Deriuat̃ hec tamen nō solū
ponunt fundamētum nccītatis: sed progressus in meri-
to. Unde. vj. ad heb. sup illud nō rursum iacientes dicit
glo. hec oīa ptinent ad initia neophitoꝝ. hec oīa nisi
p̄cesserint in fundamento: nemo pt̃ bene operari. ₇ qr
hec omnia nobis necessaria sunt dicit feramur ad pfe-
ctōnem iaciētes hec oīa sicut lapis iacitur in fundamē-
to. Nota q̄ dicit. Nisi hec p̄cesserint in fundamento ne-
mo potest bene operari. et post. quia hec oīa nobis ne-
cessaria sunt dicit feramur ad pfectionem ₇c. ¶ Ad aliḋ
qḋ obijcit̃ q̄ fides sufficit ad spūalem curā ₇c. dicēdū. q̄
hoc est verū in casu scȝ vbi nō est facultas suscipiendi sa-
cramēta. Preterea. nō sufficit ad reparatōem lapsus a sta-
tu inocētie ꝑ actuale imo cū fide requirit̃ penitētia. Unde
et si sufficiat ī casu ad vitam: nō tamē ad fundamentuȝ
supedificande pfectōnis. ¶ Ad hoc qḋ obijcitur. q̄ qui
crediderit ₇ baptizatus fuerit. vlt̃. marc. dicēduȝ q̄ hec
duo sufficiūt ad salutem. nō tamē ad ꝓgressum q̄tū ad
opera pfectōis. Unde cōcedi pt̃ q̄ sufficiūt ad salutis fū-
damentū: nō ad ꝓgressum supedificāde pfectōis. Simi-
liter respondendū est ad illud Marc. j. Penitemi ₇ cre-
dite ₇c. ¶ Ad illud qḋ obijcitur de verbo illo. ij. act. Pe-
nitentiam agite ₇c. dicendū q̄ hec tria sunt ad saluteȝ et
sufficiūt ad fundamētum nccītatis: dūmodo baptismus
fiat in fide. Sed qr ad ꝓgressum supedificāde pfectōis
requirit̃ accensus desiderij ad ꝓficiendū in merito. Ac-
tendit̃ aūt desiderium ex spe glorie ₇ retributōnis: neces-
saria est appositio resurrectōis. Pret. qr ꝓficienti in me-
rito nō sufficit puritas vite que habet̃ ex gratia fidei et
sacramēto baptismatis. et firmitas virtutis ₇ gratie q̄
habetur ex cōfirmatōne nisi hec ꝯseruent̃ ī eē. requiritur
timor iudicij eterni ad ꝯseruatōem hoꝝ ī eē subsistendi.
ꝓpter quod nccīa est additio iudicij eterni quo habetur
timor ad custodiam p̄dictoꝝ. ¶ Ad aliud qḋ obijcitur q̄
sub doctrina baptismatū cōprehēdit̃ penitētia. dicēdum
q̄ nō est verū eo mō quo supra penitētia ponit̃ primū in
fundamēto. ſ sub tercio qḋ poīt ī fundamēto scȝ doctrina
baptismatū cōprehēdit̃ baptisma flamīs: qḋ est aliud a
penitētia informi. ¶ Ad illḋ qḋ obr̃. q̄ sub fūdamēto fi-
dei cōp̄hēdit resurrectio ₇ iudiciū. dōm. q̄ duo sūt gene-
ra articuloꝝ fidei. quidam eñ articuli hebēt ꝓprietates
que sunt in deo vel verbo incarnato quasi ī subiecto. et

omnipotētia. incarnatio. natiuitas &c. et isti articuli cōtinent̄ sub fundamēto fidei ad deū. Similiter alij articuli in quibus sunt proprietates que non sunt in deo tanq̄ in subiecto. sed sunt a deo nobis. deus eñ faciet gloriosam resurrectōem i saluādis: et iudiciū siue penā i dampnandis. et isti articuli nō continentur sub fundamento fidei ad deuz: sed sunt per se. vel potest dici q̄ resurrectō et iudicium nō ponūtur in fundamento inq̄tum sunt articuli: sed pro spe et timore.

Articulus quintus

Consequēter querit̄. de ordine eoꝝ que posita sunt in hoc fundamēto. vbi dicit̄ in glo. xi. ad heb. ibi. fides est substātia &c. Fides ē fundamentū oīm bonoꝝ. igitur debet prius ordinari in h̄ fundamento sicut primū fundamentū & fundamentū alioꝝ. ¶ Item timor iudicij & spes premij excitant pctores ad penitentiam et alliciunt. igitur iudicium et resurrectio debent ordinari ante penitētiam. ¶ Item. xj. ad heb. Sine fide impossibile est placere deo. igit̄ fides facit q̄ penitētia placet deo. igitur debet precedere sicut causa effectū in moribus. quod aūt facit aliqd̄ placere est causa illius in genere moꝝ. ¶ Respōsio. q̄ conuenīēter ordinatur penitentia ante alia. sicut illud quod est primū meritoꝝ. quo aūt modo sit meritoꝝ dictū est supra. Veniens eñ ad xp̄ianā religionē. primo debz penitēdo scz in penitentia informi preparare se ad grām fidei. qua habita debet accedere ad sacramentum fidei scz baptisma. deinde ad cōfirmationem. deinde timore supplicij & spe premij diligenter habita custodire et suspirare siue anhelaē ad maiora. ¶ Ad hoc qd̄ obijcitur. q̄ fides est fundamentū omnium bonorum. dicendum. q̄ hoc est bonoꝝ gratuitoꝝ. Unde nō requirit̄ q̄ sit fundamentū penitētie informis. ¶ Ad qd̄ obijcitur. q̄ timor iudicij et spes premij alliciunt ad penitentiam. dicendū q̄ et si alliciunt q̄ñz ad penitentiam: hoc est mediante fide. vnde necesse est fidem precedere. et si fides sit formata siue fides posita de fundamento: necesse est illa subsequi ad fidem. Preterea nō ponūtur de fundamento vt alliciant ad penitentiā informē que ponit̄ de fundamēto sed potius ad robur alioꝝ et custodiam que ponūtur in fundamēto. ꝓpter qd̄ vltimo debent ordinari. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur q̄ sine fide impossibile est placere deo. dicendū q̄ hoc intelligit̄ de placētia remūeratōis p̄mij eťni. Si aūt n̄ placz pnīa informis deo placet tñ q2 preparat se ad susceptionez gratie.

Membrum tercium

Consequēter querit̄ de hoc sacramento fm̄ q̄ ordinatur ad liberationē a naufragio & dicit̄ tabula. dicit eñ hiero. q̄ prima tabula post naufragiū ē baptism⁹. secūda penitētia. ¶ Cōtra. Math. iij. Penitētiaz agite. ibi glo. Prima virtus ē p penitētiam pimere veterē hoīem. h̄ si ē prima virtus: igit̄ prima tabula. virt⁹ eñ vel gratia ē remediū spūalis naufragij. ¶ Itē si baptism⁹ ē prima tabula est primū sacramentū. igit̄ et penitētia que ē secūda tabula est secūdū sacramentū. ¶ Itē secūda aut dicit ordiem temporis aut nature. Non tpis: q2 sicut actuale peccatuz prius fuit q̄ originale sicut in primis parētib9: sic tabula que ē remediū naufragij actualis. prius e fuit q̄ꝫ tabula que fuit remediū originalis. In primis eñ parētib9 psona rōne culpe actualis corrupit naturā. natura aūt deinceps corrupit psonā corruptōne originalis. Nec nature quia sicut volūtas est primū principium peccati ante quod nullū et naturaliter primū: sic et peccatū voluntarium prius ē natura peccato qd̄ cōtrahim⁹ cū origie naturali. ¶ Item ysa iij. Peccatum suum quasi sodoma pdicauerūt. ibi. hiero. Secūda tabula post naufragiū ē impietatem peccatoꝝ abscōdere. sed penitentie est reuelare impietatē peccatoꝝ. Unde ꝓuerb. xxviij. Qui abscondit scelera sua nō dirigetur: qui aūt cōfessus fuerit et reliquerit ea misericordiā cōsequet̄. ergo cum act⁹ cōtrarij nō cōueniant eidem: penitētia nō est secūda tabula. ¶ Item si est secūda tabula et baptismus prima. quare ergo xp̄c et iohes inceperūt predicatōes a penitētia. ¶ Itē. ij. act. Penitentiā agite et baptizet̄ vnusq̄sq3 vestrū. Ex h̄ videt̄ q̄ penitentia precedat baptismū et maxime i adultis. ergo debet dici prima tabula. ¶ Item queritur quo tropo loquēdi siue qua silitudine dicit̄ baptismus pria tabula et penitētia secūda. ¶ Respōsio. ad primū partē ex suppositis virtus penitentie non est prima simpliciter sed lapsis in mortale post baptismum. ¶ Ad aliud dicendum q̄ argumentū nō valet & ponitur in īstantia talis. Iste est secūdus archidyaconus in hoc ecclesia: ergo est secūda persona. Nihilomin⁹ dici potest. q̄ est secundū sacramentū inter sacramenta delentia culpam: nō autē secundum simpliciter. Primo eñ acquiritur innocentia p baptismū: et roboratur p confirmationem: et sustentatur p sacramentū eukaristie. post hoc lapso in culpā subuenit sacramentū penitētie. Unde sacramentum est i sacramentis in quib9 ꝓprie deletur culpa. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur de ordine. dicendum q̄ est considerare peccatū actuale et originale absolute et in se: et sic est actuale prius natura q̄ꝫ originale sicut causa q̄ꝫ effectus. Et est considerare ipa in compatione ad subiectū. et hoc duob9 modis. vel compatione ad subiectum primū. i. primum hominem: et sic actuale fuit prius originali. Vel comparatione ad naturā ꝓpagatam: et sic origiale natura et tempore prius est q̄ꝫ actuale. Prima aūt tabula & secūda data sunt in remedio peccatoꝝ. fm̄ q̄ determinantur circa naturam ꝓpagatam siue hoīem descendentem a p̄mis parentib9. ꝓpter qd̄ cōuenit q̄ primo sit prima tabula q̄ est remedium originalis: deinde secunda que est remedium actualis. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur. q̄ secunda tabula est abscondere &c. dicendum q̄ abscondere dicit̄ dupliciter. Uno modo celando peccata et nō cōfitendo. fm̄ q̄ dicit̄ ꝓuerb. xxviij. qui abscondit scelera sua nō diriget̄. Alio mō delendo peccatū p cōtritōem confessionez & satisfactionē. et hec absconsio fit p penitentiaz. de quā ps. Beati quoꝝ remisse sunt iniqtates et quoꝝ tecta sunt peccata &c. ¶ Ad aliud dicendum. q̄ iohes et xp̄c vocauerunt ad penitētiā. nō que est sacramentum. nec secunda tabula: sed que p̄cedit baptismum que est contritio de peccatis. de qua. ij. act. Penitentiam agite & bapti. &c. Adulti eñ baptizandi nō tenentur ad confessionem et satisfactionem sed contritōem solum. de hmōi penitētia nō loquitur hiero. Hec aūt compat̄ q̄si vnū cū baptismo sed de penitētia que habet cōtritōem confessionem satisfactionem. ¶ Ex his patet respōsio ad aliud quod sequitur. ¶ Ad hoc quod querit̄. quo tropo &c. dicendū q̄ mūdus mare dicit̄. ps. hoc mare magnū &c. Nauis fluctuans i hoc mari est ecclesia: que p archam figurat̄ Gen. vij. Prouerb. vlt. Facta ē quasi nauis institoris. Ab hac naui frangit̄ asser. q̄ñ aliquis p peccatum mortale segregatur ab ecclia. In cano. Iude hi sunt qui segregant se metipos aīales spm̄ nō hn̄tes q̄ est charitas q̄ ē glutinū q̄ vnit̄ vnusq̄sq3 naui ecclie. Quia igit̄ duplex ē pctm̄ origiale & actuale. duplex ē nauis fractio siue naufragiū. primū p originale & illud repat̄ p baptismū. sc̄d̄m p actuale mortale & illud repat̄ p pniam. Baptism⁹ igit̄ & penitentia q̄si due tabule seruiūt ad litt⁹ post naufragiū tale & tale.

Questio .lxiij. de iteratione penitentie.

Sequitur de iteratione pnie. de q̄ querūt̄ plura. Primū est vtrū ꝯtingat a vera pnia cadere. Scd̄m vtrū ꝯtingat pniam iterare. Terciū. v. q̄tiēs ꝯtigat cadē totiēs ꝯtigat pniaz iterare. Quartū. vtrū lapsū pluries p grāz penitētie iterare: contingat resurgere.

Membrum primum

Circa primū ꝓceditur sic. ⁊ ostēditur ꝙ cōtingat a vera penitētia cadere. exemplo dauid. q̄ de pctō mortis Vrie penituit. cuius etiā peītētiā dn̄s acceptauit. xij. reg. ij. peccauit tn̄ enumerādo ꝑplm. ij. reg. penl. ¶ Item auctoritate dn̄i Ioh. v. dixit paralitico. Vade ⁊ amplius noli peccare ne deterius tibi aliqd̄ cōtingat. Sed nō fuisset cōminatus malū ꝓpter recidiuū nisi posset cadere: ergo ⁊c̄. ¶ Itē videt̄ idem ꝙ habet eē in li. ar. fm statū vie et hoc nō cōfirmato. h̄ tale est vertibile et ꝑ vertibilitatē pt̄ cadere a statu gratie et iusticie: ergo ⁊ penitētie. ¶ Itē grā baptismalis ē maior q̄ penitētie et cōfirmatōis similiter. sed post verā grām baptismatis ⁊ cōfirmatōis cōtingit cadere: ergo et post grām penitētie. ¶ Cōtra. amb. et aug. diffiniūt penitentiam. ꝑpetrata mala plangere: et plangenda vltra nō ꝯmittere. ergo si cōmittit post plangēda prius nō penituit. si ergo penituit: patet ꝙ vltra nō cōmittit. ¶ Itē ysid. Inanis ē penitētia quā sequēs culpa coīnquinat. ergo si post peccat prima penitētia fuit inanis. ergo ab opposito si fuerit vera postea nō peccauit. ¶ Itē idē videt̄ ꝙ offensa ē infinita: ergo et satisfactio si vera est debz esse infinita. ergo cū nō sit infinita intensione: saltem est infinita duratōne. ergo si nō semꝑ durat nō est vera penitētia nec satisfactō. ¶ Item vere penitēns est semꝑ dolere de cōmissis et semꝑ peccatū detestari. sed semꝑ detestāti grām impossibile est resurgē: ergo vere penitentē cum semꝑ detestat̄ culpam impossibile ē cadere. ¶ Rn̄sio. dicendū sicut errauerūt aliqui circa penitētiam: sic circa caritatem. dixerūt em̄ ꝙ habens semel verā caritatē nūq̄ ꝑdit eam: silr̄ et habens veram penitētiam nunq̄ eam ꝑdit. h̄ hoc est manifestus error ⁊ cōtra scripturā. Ratio aūt que istos decepit fuit. q2 nō cōsiderauerūt quid dicat̄ vel imponet̄ ꝑ hoc nomē verum: cum dicit̄ vera penitentia vel vera caritas. ponētes illud solūmodo in his vere eē qd̄ nō deficit a fine. sed aliter intelligēdum est. scz ꝙ veritas penitētie dupliciter accipitur sicut et cuiusl3 virtutis. Vno em̄ modo dicit̄ virtus vera q̄ habz verū ꝟtutis opus vel nata est hr̄e quātum ē de se. ⁊ hec veritas est de essentia virtutis. Alio modo dicit̄ virtus vera que ꝑducit in finem. et hec veritas nō est essentialis virtuti sed dic virtutis statum siue cōtinuationē. Scd̄m hoc dicendū. ꝙ si primo dicatur modo penitentia vera que verū virtutis habet actum: sic de veritate penitētie est detestari maluz cōmissum et pro illo tpe nullū cōmittere. et de futuro proponere nō cōmittere. et ab om̄ibꝫ his potest homo cadē. et ita a penitētia vera veritate primo dicta. Si aūt dicatur vera quia ꝑducit in finem vt ipa que est finalis et cōtinuata: ab hac nō contingit cadere. sed hanc nō ē dicere hoiem habere: nisi finaliter ꝑseueret ⁊ ab illa nō cadat. ¶ Ad illud ergo qd̄ obijcitur primo. ꝙ ad veritatem eius spectat plangenda nō cōmittere. dicendum ꝙ si loquamur de veritate primo modo: ad veritatē spectat nō cōmittere tunc nec actu nec ꝓposito. sed non post. et sic accipitur in dictis diffinitionibꝫ. vel si accipiat̄ ꝓ futuro simpliciter: tunc erit penitentie dicte vere veritate ꝑseuerantie siue ducente in finem. Et ꝑ hoc patet illud ysido. quia dicitur inanis ꝓpter frustratione finis. ¶ Ad illd̄ aūt quod obijcitur ꝙ offensa est infinita. dicendū ꝙ deus remittit offensam ꝑ gratiam. sed ꝓ dilectione temporali exigit penam tempalem soluendam ꝑ penitentiā. et ideo nō oportz ꝙ sit infinita. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur ꝙ semꝑ dolere debet. dicendum ꝙ semꝑ dolere debet habitu. sed licet quis habitu de peccato preterito doleat: nihil impedit quin actu cōmittat futurum. vel referendū est ad penitentiam finalē sicut dictum est. De hac materia dictum est supra in notificatōne illius diffinitōis Penitentia est penitenda nō cōmittere ⁊c̄.

Membrum secundum

Consequēter querit̄ vtrum cōtingat penitētiam iterare. Et videt̄ ꝙ sic. exemplo dauid. qui primo peccauit homicidio ⁊ penituit. Rursus numerādo ꝑplm ⁊ penituit. et dn̄s vtrā ꝑ penitentiam acceptauit. ¶ Item auctoritate Ezech. xviij. Si impius egerit penitētiam ab om̄ibꝫ peccatis ⁊c̄. oīm iniquitatū eius q̄s opatus est nō recordabor. sed nō distinguit peccatore. ergo verū est de eo q̄ recidiuauit. q2 terminus in conditionali ī antecedēte tenetur vniuersaliter. ¶ Itē esto ꝙ aliquis diu fuit in penitentia ꝓpter aliqd̄ peccatū postea lapsus ē in culpam. sed constat ꝙ peior eius esset cōditionis si nō egisset penitentiā. sed si ꝯclusa eēt sibi via resurgendi ꝑ penitentiam deterioris eet cōditionis q̄ si nō fecisset penitentiā. sed constat ꝙ hoc nō ē verū: ergo nō est tali ꝯclusa via hec. ¶ Item hoc videt̄ ꝑ hoc. ꝙ deus ꝓnior est ad miserandū q̄ ad ꝯdemnandū. sed quātūcunqz homo deo seruierit si penitet de bono facto deus obliuiscit̄ bonoꝝ: ergo si penitet de malo remittit. ¶ Item si nō potest resurgē secūdo. aut hoc ē q2 nō pt̄ secūdo penitere: aut q2 deus nō acceptat. Nō prio modo: q2 li. ar. est in nobis vertibile ⁊ tota die verti videmus. Nō secūdo mō. Penitere em̄ ē cōteri ⁊ humiliari de pctō fm ps̄. Sacrificiū deo spūs ꝯtribulatus cor ꝯtritum et humiliatū deus nō despicies. ¶ Cōtra. heb. vj. Impossibile est eos qui ꝓlapsi sunt rursus renouari ad penitentiā. ¶ Item ꝓuerb. xxviij. q ꝑuersis gradit̄ vijs concidet semel. ¶ Item Ambro. in li. de vnica penitētia dic. ꝙ vnica est penitētia sicut vnicū baptisma. ¶ Item videt̄ ꝙ sacramentū penitentie habet effectum a xp̄i passione. vt baptismus. sed passio xp̄i ē vnica et aplus nō pt̄ pati. ergo nec penitētia iterari. et hoc ē qd̄ dicit apl's. heb. vj. Rursum crucifigētes in sibimetipis filiū dei. ¶ Itē baptisma nō iterat̄ nec iterari potest ne fiat cōtumelia sacramēto ⁊ veniat in ꝯtemptū: pari rōne nec penitētia. ¶ Rn̄sio. dōm ꝙ error fuit maximus ꝙ penitētia nō possit iterari. q2 claudit viscera diuine misericordie. ⁊ tūc om̄es pctōres vel fere oēs cogeret desperare. et ideo dōm ꝙ iterari pōt dum ē in hac vita. sed quotiēs pt̄ infra dicet̄. h̄ post hāc vitā nō pt̄. Et rō q̄re penitētia possit ⁊ debeat iterari et baptismus nō: ē triplex. Vna ē q2 ī baptismo imprimit̄ caracter qui ē indelibilis: in penitētia nō. Secūda ratio ē q2 baptismus ē ꝯtra morbū nō iterabilē q̄lis est morbꝫ originalis: h̄ penitētia ē ꝯtra morbū iterabilē q̄lis ē morbus pcti actualis. vn̄ q2 medicia debet aptari morbo: patet ⁊c̄. Tercia rō ē. q2 baptismus hz totā efficaciā a passione penitētia nō: h̄ ab actu nr̄o. ⁊ ita baptismus nō iterat̄ sicut nec passio. penitētia vō iterat̄. fm ꝙ volūtas nr̄a ꝯuertitur ⁊ ꝑuertit̄. Inde ē ꝙ ī baptismo oīs pena remittit̄: ī penitētia nō. ⁊ si baptismus iteraret̄: daret̄ nobis occasio peccādi. nō sic ē ī penitētia q2 hīc punit. ¶ Ad illd̄ ergo qd̄ obijcit̄ ī ꝯtrariū de dbo apli. Impossibile ē ⁊c̄. pt̄ fieri vis ī h̄ ꝙ dico impossibile ē ⁊c̄. q2 nō ex viribꝫ hūanis. vel impossibile. i. difficile. logt̄ em̄ de ꝑfectis q difficulē resurgunt vel vt fiat vis in penitentia. quia loquitur de renouatione que est in penitentia quam sequitur baptismus. Hec em̄ virtutem totam habet ab hostia passionis. ⁊ de hac dicit apostolus. x. ad heb. Non relinquitur hostia ꝓ peccato. ¶ Ad aliud Amb. dicendum ꝙ intelligi debet de penitētia solenni. et hoc fm morem aliquarum ecclesiarum. ¶ Ad illud quod obijcitur de baptismo et contumelia sacramenti. patet responsio ex dictis. vnde dicendum. ꝙ non est simile. Hic em̄ nulla contumelia fit sacramento. Preterea efficaciaz habet iterata penitentia sed baptismus secundus nullius est efficacie. Nec fit etiam contumelia passioni: quia non sic totam et plenam efficaciam a passione recipit sicut sacramentum baptismi. Et nota ad euidentiam obiectorum. ꝙ he auctoritates scilicet ꝙ impossibile est eos qui semel ⁊c̄. Heb. vj. et volantarie peccantibus ⁊c̄ hebre. x. multipliciter possunt intelligi. vel vt exprimatur impotentia nostre nature que potest per se cadere non resurgere. ps̄ spūs vadens

et nõ rediẽs. ⁊ põt illuminari malũ irreprobilitatis ex hmõi
casu vt vult Hugo. qꝛ quãtũcũqꝫ resurgit bon⁹ qꝛ illud bo-
num habuisset sine casu ⁊ insuꝑ aliqͦd bonũ superaddisset:
dãnificat̃ ex casu. vel vt intelligat̃ de tpe futuro. totũ enim
hoc temp⁹ est penitẽtie datũ ⁊ tota hec habitatõ nostra ad
hoc est. sed post hanc vitã locus penitẽtie nõ est: quia si es-
set: esset locus scõe penitentie. Job. xxiiij. dedit ei dominus
locum penitentie. locũ dicit nõ loca. Sapie. xij. dans locum
[illegible]
te [illegible] operari. Nec ꝓpter hoc via penitentie precluditur: sed
potius quãtũ sit malũ cadere ostendit̃. bonum enĩ est sur
gere: sed melius nõ cecidisse. bonũ est sanari: sed meli⁹ non
[illegible] fuisse.

Membrum tercium

[illegible] pe
nitere. i. locũ invenire penitẽtie: quotiẽs ꝯti-
git illũ peccare. Et videt̃ ꝙ sic. qꝛ misericordia di
in infinitũ maior ẽ ꝙ̃ misericordia ꝑfectissimi ho-
minis [illegible] ij. Secũdum magnitudinẽ ei⁹. sic ⁊ mi
sericordia eius cum ipo est. sed magnitudo ei⁹ est infinita.
ꝑs. magnitudinis eius nõ est finis: igit̃ misericordia dei infini-
ta. sed hominis quãtũlibet finita: igit̃ misericordia dei excedit mi
sericordiã hominis quãtãcũqꝫ in infinitũ. Sed misericordia
hominis est remittere delinquẽti septuagies septies Ma
thei. xviij. igitur misericordia dei remittit infinities. ¶ Itẽ
Ezech. xxxiij. Impietas impij nõ nocebit ei. in quacunqꝫ
die conuersus fuerit ab impietate sua. Ecce ꝙ quotiens pe
nitens penitet: totiens reperit indulgentiã. ¶ Item domi-
nus ihs super ceteros homines ⁊ ſm naturam misericors
est. quippe filius patris misericordiarum. de quo. j. Corin.
j. Benedict⁹ deus ⁊ pater domini nr̃i ihu xpi pater miseri-
cordiarum. Et bene pluraliter pater misericordiarum: qꝛ
non tm̃ remittit in prima misericordia. sed in scõa ⁊ dein-
ceps. ¶ Item augus. in lib. de penitentia obijcit sic. Vide-
mus quotidie in ecclesia sepe febricitãtes. sepe languidos
sepe passionibus captos sepe liberari. vt appareat totiens
opus miserantis. quotiens confessio fit penitẽtis. quomo-
do enĩ corpus qͦd vilius est ab ipo dissimilius sepe sanaret:
et animam digniorem ⁊ redemptã non totiens liberaret.
medicum se vocat ⁊ non sanis sed male habentis oportu-
num. sed qualis hic medicus qui malũ iteratum nesciret
curare? Medicorum enĩ est cencies infirmũ curare. ¶ Cõ-
tra. ꝓniores sumus ad malũ ꝙ̃ ad bonum. ergo ꝓniores
ad peccandũ ex ꝑsumptõne misericordie si semꝑ sit iterabi
lis: ꝙ̃ cautelã offense. ergo videt̃ ꝙ domin⁹ si aliquotiens
indulgeat aliquibꝫ quos scit sibi cauere a peccato: ꝙ mul-
toforcius debeat eis viam penitentie denegare quos scit ex
ꝑsumptõne misericordie peccaturos. ¶ Item nõne sic dñs
prestaret eis fiduciã peccandi ⁊ incitaret eos ad peccãdũ
sicut ponebãt aliqui. ¶ Item Ambro. in li. de vnica peni-
tentia. ꝓteriti semꝑ nos penitere debet pcti. sed h delictorũ
leniorum. Ex hoc videt̃ ꝙ non sit frequens penitentia in-
dulta grauiũ peccatorũ. Et ita ꝙ nõ quotiens peccat quis
ꝯmittendo grauia: totiens ⁊c̃. hoc etiam habet̃ per hoc qͦd
dicit̃ ibidem. Reperiũtur qui sepius penitentiã agendam
putant. qui luxuriant̃ in xpo. Nam si vere penitẽtiam in
xpo agerent: iterandã postea nõ putarent. ¶ Item quidã
arguebant vt refert aug. li. de penitẽtia. per simile ex factis
domini sic. quẽ bis illuminauit. quem leprosum bis monda-
uit. quem mortuũ bis suscitauit? non lazarum quẽ dilexit
non filium vidue quẽ misertus matri reddidit: non filium
archisinagogi legitur bis suscepisse. non filiam abrahe bis
a demonio liberasse. in nulla persona iterauit factum: di-
cens (vt aiunt) non sepe a domino fieri remediũ. ¶ Item
adminus videtur ꝙ sit determiatum vsqꝫ ad quotiens pec-
canti debeat indulgeri. primo quia dicit̃. ij. amos. Super
tribꝫ sceleribꝫ ⁊ super quatuor nõ ꝯuertam eum. Itẽ Ma-
thei. xviij. Non vsqꝫ septies ⁊c̃. In vtraqꝫ auctoritate ostẽ-
ditur numerus finitus: ergo videtur ꝙ determiatus sit nu
merus vltra quẽ non est penitentiã inuenire. ¶ Item He-
bre. xij. Non inuenit penitẽtie locũ: ꝙ̃ꝙ̃ cum lacrimis inq̃
[illegible]
di conceditur scꝫ in hac vita. hui⁹ aũt ratio est infinitas mise
[illegible]
me ꝙ̃diu est in via. decreuit enĩ altitudo consilij diuine pie-
tatis vt homĩ viatori nũꝙ̃ retraheret manũ misericordie
sue. natura similiter anime ꝙ̃diu est in corpe animali nũ-
ꝙ̃ totaliter frangit̃ in peccato ꝙ̃uis tota. Unde semꝑ reti-
net sibi aliquid de possibilitate ad ꝯuersionem ad deum ⁊
susceptiõẽ grãe. ⁊ ideo quotiens peccauerit inuenire po-
test locum penitentie. hoc aũt ꝓblema determinatum est
ab augus. li. de penitentia dicente sic. Instant ꝑfidi qui sa
[illegible]
dicunt enĩ et si semel penitentibus post baptismum valeat
penitentia: non tamen sepe peccantibus proderit iterata:
alioquin ad peccatum esset incitatio. Dicunt enĩ quis non
semper peccaret si redire semper posset. dicunt enĩ dominũ
incitatorem mali si semper penitentibꝫ subuenit. et etiam
ei placere peccata quibus semper presto est gratia. Errant
autem. imo constat multum ei peccata displicere: qui sem-
per presto est ea destruere. Si enĩ ea amaret. non semper
ea destrueret: sed conseruaret atqꝫ inter sua munera foue-
ret. Sed semper destruit peccata que inuenit. ne soluatur
quod creauit: ne corrũpatur quod amauit. ¶ Ad illud er-
go quod primo obijcitur. ꝙ licet malicia nostra exigẽte ab-
utamur bonitate diuina: non ꝓpter hoc decet illam que sũ-
ma est non se diffundere sicut decet. ¶ Ad aliud quod se-
quitur. potest dici ꝙ si indulgentia frequens facta a domi-
no aliquibus prestat occasionem peccandi: nihilominus ĩ
hoc prouidet diuina sapientia saluti hominis. multi enim
desperarent ⁊ efficerent̃ infideles credendo deum multos
fecisse ad damnatõnem: si aliquãdo negaretur homini via
penitentie. ⁊ alia multa acciderent in cõuenientia. Nec ex
hac indulgentia excitat dominus ad peccandũ: licet mali-
cia hominis quãdoqꝫ incitet̃ ex hoc. Nec dominus fiduciã
prestat: licet mali ex hoc illam accipiant. vnde oculi eorũ
sunt nequã quia domin⁹ bonus est Math. xx. ¶ Ad illud
Ambro. ꝓteriti nos penitere debet ⁊c̃. dicendũ ꝙ non est
intentio Ambro. ꝙ neget̃ beneficiũ penitentie alicui quo-
tienscũqꝫ peccauerit: sed potius hortari vt caueat vnusqͥs-
qꝫ a mortali peccato: ⁊ ꝙ frequẽter peniteat de venialibus
a quibꝫ nõ potest sibi cauere. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ
si vere penitentiã agerent iterandã nõ putarent. Dicẽdũ
ꝙ [illegible] pe-
nitentiã frequẽter recidiuãt. vt ex verbis suis patet. volẽs
ostendere ꝙ nõ vere penitent. quia si vere peniterẽt: nõ ex
[illegible]
[illegible] nõ
intendit quin debeant putare. vel ꝙ nõ iteranda est peni-
tentia si recidiuent: sed ꝙ non debeant ex hac putatõne ite-
rato peccare. Vel potest dici. ꝙ auctoritates Ambro. intel
ligende sunt de penitentia solemni sicut habetur dis. l. Si
quis. §. potest ⁊ aliter. ¶ Ad illud quod obiectũ est ꝑ simi-
le ex factis dñi. Dicendũ ꝙ taliter opponentibꝫ respondet
aug. ibidem sic. Videm⁹ quotidie in ecclesia sepe febricitã-
tes ⁊c̃. vt dictũ est in opponendo: ⁊ sic eorũ errorem refellit
[illegible] ꝙ ille
quaternari⁹ ⁊ trinarius nõ dicunt numerũ ꝑfectorum sin-
gulariter sed generaliter. vnde terciũ vel quartum pecca-
tum potest dici impotentia finalis. ⁊ sic intelligendum est
illud qͦd Hiero. in prologo super illud Amos. j. super tri-
bus iniquitatibꝫ ⁊ super quatuor nõ conuertã eum. Ter-
cio indulgentiã peccatorũ deum dare posse significat: quarto
quarto eadem peccata admittẽtibꝫ nec penitentiã nec in-
dulgentiã daturũ nũciat. Unde glo. suꝑ illud idem primũ
peccatum est mala cogitare. scõm ꝯsentire. tercium opere
ad implere. quartũ non penitere finaliter supple. Qui in
tribus prioribꝫ peccat si penitet: ꝯuertit ad eum deus vul-
tum clemẽtie sue. si vo non penitet: auertitur ab eo vultus
clementie. vel potest dici ꝙ loquit̃ ibi de ꝯuersione ꝙ̃tũ ad
reuocatõẽ pene tꝑalis. Etiam enĩ ad illã aliquãdo non

inuenit locū penitētie. eo ꝙ nō expedit vel ipis qui penitēt vel etiā alijs qui exemplo eoꝝ corrigunt̄. Unde post verba illa Hiero. in prologo sequit̄. Nam ꝑ ignis similitudinez quē in ꝑdictas gentes imittendū ꝑdixerit: grauē ac irreuocabilem dei iram ad euersionē earūdem ciuitatū ꝓcessuram voluit demōstrare. ¶ Ad aliā auctoritatē patet responsio ex glo. super illō Math. xviij. Septuagies septies que est cccc. 7. xc. vicibꝫ. i. totiens in die quotiens ille peccare non potest. Et ita ex hac auctoritate nō habet̄ ꝙ determiatum sit quot vicibꝫ debeat fieri indulgētia.

Membrū quartū

C Onsequēter querit̄ vtꝝ ꝯtingat lapsum plu ries ꝑ penitētiā iteratā resurgere. Et sic: videtur ꝑ hoc qꝺ minimū bonū est maiꝰ bonū. ꝙ maximū malū malū. igit̄ cū in penitentia iterata detur grā gratūfaciens. quātūcūqꝫ fuerit aggrauatū peccatū in iterante penitentiā per ingratitudinez recidiui sufficiat illi gratia gratisdata ad resurgendū. ¶ Itez grā gratūfaciens 7 si minima sit in suo genere. gratificat hominem deo quātūcūqꝫ fuerit vilis peccator vel magnꝰ. peccatoris aūt gratificatio deo attestat̄ resurrectōni eius a culpa. ergo 7c. Contra omne peccatū mortale redigit hominē ad nihilū ꝙtuz ad esse gratuitū. ps. Ego ad nihilum redactus sum 7 nesciui. Inter esse aliquid 7 nihil est distantia infinita. sed nulla grā pōt in plus infinito: ergo nulla grā pōt in plus ꝙ in resurrectōez a mortali quocūqꝫ ad esse gratuitum. ergo cum peccatū iterātis penitētiaz ꝓpter ingratitudinem recidiui maiꝰ est simplici mortali: videt̄ ꝙ ꝑ nullā gratiam talem ꝯtingat resurgere. ¶ Item peccatū deicit aīam in infinitū infra se. vnde reddit aīaz impossibilez ad resurgendū quātū est de se. ergo cū inter impossibile simplicit̄ 7 inter impossibile quātū est de se qꝺ est impossibile ꝑ accidēs nō sit medium. exquo iteratōne peccati 7 ingratitudine recidiuatōnis ꝓfundiꝰ deicitur: videt̄ ꝙ deiciat̄ in impossibile ꝑ se. 7 ita videt̄ ꝙ resurgere a tanta culpa sit simpliciter impossibile. ergo deiecti iteratione peccatoꝝ 7 ingratitudine lapsus frequētis: nō possunt resurgere grā penitētie iterate. ¶ Item multi sunt in via qui ratōne frequētis recidiuatōnis maiores sunt iudicādi peccatores: ꝙ alij qui dānati sunt in inferno ꝓpter vnū mortale ꝑuū in genere mortalis sed dānatos tales nō ꝯtingit resurgere ꝑ penitētiā: ergo nec alios vt videt̄. Exquo eñ quāto peccatū est grauiꝰ tāto magis deicit aīaz 7 minꝰ efficit aptā ad resurgēdum: videt̄ ꝙ 7c. ¶ Rñsio. ad euidētiaz ꝑdictoꝝ intelligēdū. ꝙ aīa pōt ꝯsiderari vt est actiua 7 vt ē passibilis siue susceptiua. ſm istam duplicē ꝯsideratōnez grā dupliciter repat aīam post lapsuz. Ctum eñ ꝯsiderat̄ ſm primū moduz. eleuat eam grā quasi in infinitū: quia de nō potente ad oꝑa gratuita facit eam potētez. inꝙtuz ꝯsiderat̄ ſm scꝺm modū non eleuat ipā in infinitū. imo nec eleuat ipaz quātū possibilis ē eleuari: quia quātūcūqꝫ eleuat̄ ꝑ grāz in via: adhuc potest plus eleuari 7 eleuabit̄ in gloria. Pret. ex ꝑte culpe deiciētis est silr̄ ꝙ ipa inꝙtuz est actiua tantum deicit̄ ꝙ oīno est impotēs inꝙtū hmōi surgere ad actū gratuitū. vnde deicitur quasi in infinitū ꝙtuz ad hoc. ꝙ de potente surgere ad oꝑa gratuita fit nō potēs. inꝙtum aūt est passibilis vel susceptiua nō tantū deicit̄ in via scꝫ qui possit plus deici. vñ semꝑ remanet aliqꝺ ſm qꝺ nō est totaliter deiecta. 7 ideo remanet aliquid possibilitatis ꝑ quod pōt ꝑ gratiā eleuari inꝙtuz est susceptiua. Casus aūt aīe vt est actiua: est defectus ab actōne. 7 cadere eiꝰ est deficere. 7 cadere in vltio est deficere in vltimo. Unde in casu eiꝰ ꝑ mortale inꝙtuz ē actiua ꝑducit̄ ad negatōez potētie. nō tamē dico qui plus posset cadere: sed casus vltra negatōnem potentie non est ipsius inꝙtum actiua est. qꝛ inꝙtuz hmōi non declinat in defectū maiorē potentie. sed potiꝰ susceptibilitatis. dicēdū ergo ꝙ quotiēscūqꝫ fuerit quis passus recidiuū 7 etiā penitentiam iterauit: penitētia vltimo iterata si digna fuerit resurget a culpa 7 si sufficiēter peracta resurget a pena. ¶ Ad illud ergo qꝺ primo obijcit̄. scꝫ ꝙ peccatū redigit aīaz in nihilum 7c. Dicendū ꝙ et si redigat aīam in nihilū inꝙtum e[illegible] actiua gr[illegible] susceptiua grē licet inter esse 7 nō esse simpliciter sit infinita distantia. tamen inter esse 7 nō esse huiꝰ non est infinita distantia simplicit̄ quia esse possibile est medium. Consideratis eñ terminis oppositis inꝙtum hmōi est ibi distantia infinita. Sed consideratis illis prout vicissitudinant̄ circa idez possibile nequaꝙ. Pret. defectus ortus ex peccato mortali quātūcūqꝫ ꝑ sit ingratitudine vel alijs circūstantijs aggrauatus. nō potest extendi vltra infinitum. Pret. et si animam inꝙtuz est actiua contingat deficere quasi defectu infinito: nō tamē contingit eam deficere sic inꝙtum est materialis vel susceptiua. Ex his patet ꝙ in repatōne anime siue in resurrectione non requiritur ꝙ gratia possit in plus infinito. nec etiam requiritur ꝙ possit in plus infinitum. quia quātuz est de anima inꝙtum est susceptiua gratie qua resurgit a culpa: non eleuatur in infinitum. ¶ Ad aliud quod sequitur ex iam dictis patet rñsio. quia et si peccatum deiciat aīam inꝙtum est actiua quasi in infinitū: non tamen inꝙtum est gratie susceptiua. Unde si reddit animā impotētez nō reddit eam impossibilez. quia eñ anima nō potest fieri nō susceptiua grē in via: licet pōt fieri nō potens ad oꝑa gratuita. 7 ex hoc ꝙ est susceptiua grē potēs est resurgere: nō pōt aliquo modo declinare vltra impossibilitatem ꝑ accidens siue vltra impossibilitatē inꝙtum est de se. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ licet aliqui possent in via dici maiores peccatores eo ꝙ plura 7 grauiora peccata ꝑpetrauerunt ꝙ aliqui damnati: tamen nō sunt dicendi ita graues sicut illi: ꝓpter ꝑpetuitatē obstinatōis 7 desperatōis 7 ꝯsūmatōnez diuini ꝯtemptꝰ. Pret. in talibꝫ magis est causa impossibilitatis resurgēdi statꝰ peccati ꝙ ipm peccatū.

Questio. lxiiij. de penitētia publica siue solēni.

S Equitur de penitentie publicatōe. Circa hoc queruntur tria Primum est. an aliqua penitentia debeat esse publica. Secundum an penitentia publica sit iterabilis. Tercium est que ad penitentiā publicā siue solēnē requirunt̄.

Membrū primū

C Irca primuz querit̄ sic. videt̄ ꝙ aliqua penitentia debeat esse publica. per hoc ꝙ quantitati culpe respondet quantitas pene satisfactorie. Deutro. xxv. pro mensura peccati erit 7 plagarum modus. ergo si peccatum est publicum: 7 pena satisfactoria debet esse publica. ¶ Item si oppositum de opposito 7c. sed si occultū est peccatū occulta debet esse penitentia. ergo si peccatū publicū 7 publica debet esse penitentia. de peni. di. j. petrus. Occulta pcā secreta satisfactione. publica ꝺo manifesta penitētia expiari debere firmissime constat ratōni subnixū. ¶ Item ecclīa militās debet triūphanti ecclīe ꝯformari. igit̄ cum in foro illiꝰ priuatim 7 sigillatim puniat̄ vnusquisqꝫ culpa in morte: puniet̄ etiā publice corā omnibꝫ in iudicio generali: videt̄ ꝙ etiā ecclesia militās 7 aliqua debeat punire in occulto: 7 aliqua in publico ſm exigētiaz meritoꝝ. ¶ Item sicut delinquēs suo peccato aliū trahit ad peccandū: sic sua penitētia debet eū reuocare si sit lapsus vel dare exemplum ne labat̄. ergo si aliquis euidenter ciuitatē siue multitudinē aliquā suo peccato ꝯmouit totam ad aliquod enorme factum: videtur ꝙ sua penitentia coram omnibꝫ debeat publicari. vt si lapsi sint resipiscant vel si ꝑmoniti ne vlteriꝰ labant̄. ¶ Contra. dicit augus. Si tu detegis deus tegit. ergo si qꝺ deꝰ tegit homo detegere nō debet solēnē penitētiaz iniūgendo. cum homo peccatū nō sciat in ꝯfessione nisi sicut deꝰ: videt̄ ꝙ nō debeat iniūgi penitentia publica vel solēnis. ¶ Item omnis pena aut iniungitur in exteriori foro 7 publico. aut in interiori 7 secreto. 7 hoc ſm modum ꝯfessionis. cum ergo

penitēs confitet̄ peccatū suū in foro secreto: videt̄ ꝙ pena sua non debet exire illud forū. ergo nec publicari debet nec solēnizari. ¶ Item si nō licet sacerdoti nutu minimo peccatum alicui⁹ qđ audiuit in confessione reuelare quātūcūq; sit publicū. quō licet iniūgendo penitētiā optū illud manifestare. ¶ Item penitētia iniūgenda est que defectus reparat ipi⁹ penitētis. Uera enī penitētia omnes defectus ducit ad ꝑfectum ſm augus. Sed hec penitētia scz solēnis facit ↄtrarium. ipm enī penitētē multiplici inectit defectu Laycus enī post talē penitētiā nō potest fieri cleric⁹. di. l. ex penitētib⁹. ergo talis nō est iniūgenda. ¶ Rūsio. ꝙ cōuenit ⁊ iusticia requirit ꝙ aliqua penitentia sit publica ⁊ solēnis. de peni. di. j. ca. petrus. publica noxa publico eget remedio. ⁊ est dbum augu. Que autē sit differētia inter penitētiam publicam ⁊ solēnem infra patebit. Ratio autem hui⁹ est multiplex. Una est enormitas criminis ⁊ publicatō eiusdem. Alia est debitum puniēdi. maxima enī irreuerentia peccantis maxima confusione est puniēda. Tercia est incōcussio timoris ne ↄmittatur cōsimile. Congruit enī ꝙ aliqui puniant̄ tali penitētia. ne alij qui ad consimile proni sunt: audeant simile attemptare. ¶ Ad pmū ↄtra ḡ dicēdum. ꝙ augus. loquit̄ de peccatis tectis ⁊ occultis: hic intēditur de detectis vtpote publice ꝑpetratis. Pret. hic intenditur de manifestatōne pene non de manifestatione culpe. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ ex quo confessio est in secreto ⁊c̄. Dicēdum ꝙ de penitētia que iniungitur in foro secreto est loqui dupliciter. scz q̄tum ad actum iniungēdi: ⁊ ſm h̄ non debz exire forum confessionis. Non enī sacerdos ex se debet iniungere sibi publice sed secreto sicut ⁊ ille secreto confitetur. vel possumus loqui q̄tum ad actum exequendi quod iniūctum est. hoc est q̄tum ad ipsum penitētem: ⁊ sic debet eam publice agere sicut ⁊ peccatum est manifestum. Quod igitur dicitur ꝙ penitētia non debet exire forum illud. Dicēdum ꝙ verum est q̄tum ad iniungētem: publicari tamē debet ab illo cui iniungit̄. qui sicut publice offēdit publice debet penitere. ⁊ ſm hoc intelligitur illud quod dicitur Ecci. xx. O bonum est correptum manifestare penitentiam. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ sacerdos nec minimo nutu debet ⁊c̄. Dicendum ꝙ sacerdos talem penitentiam iniungēdo non reuelat aliquo modo confessionem: sed ille penitens publice exequendo penitētiam pro peccato publice ꝑpetrato. Si enī esset peccatū suum occultum. licet faceret publicam penitētiam: non sciretur ex hoc qđ peccatū ↄmisisset nec etiam si faceret penitētiam solēnem. sed vehementer p̄sumeretur ꝙ ille aliquod enorme peccatum ↄmisisset: nec tamē certe sciretur nisi peccatum illius publicū esset. quia quādoq; accidit ꝙ aliquos adiudicatos alicui pene associantur alij ex quadam familiaritate caritatis: et consimilē penam subeunt cū illis. sicut fecit dominus saluator. de quo Sapiē. x. descenditq; cum illo in foueam ⁊c̄. Ex quo patet ꝙ pena nō est semꝑ manifestatiua culpe: licz hoc accidat quādo culpa est publica. ¶ Ad vltimū dicēdū ꝙ peccatū publicū est considerare ⁊ inq̄tum est peccatū: et inq̄tum est publice ↄmissum ⁊ in scandalum aliorū. vnde peccatū tale est agenti demeritoriū ↄsequēter ⁊ aliis. ratōe qua est sibi demeritoriū: penitētia talis defect⁹ illi⁹ repat. ratōne qua ↄmissum in scandalū aliorū ⁊ demeritū: ↄpetit puniri quib⁹ alij edificētur ⁊ deterreant̄. nō solūmodo ad tempus sed semper.

Membrum secundū

Consequēter querit̄ vtrum penitētia publica siue solēnis sit iterabilis. Et sic: videt̄ ꝑ hoc ꝙ culpa est iterabilis. Iteratō autē culpe nō minuit aliquid de enormitate culpe neq; de grauitate: ergō si caute culpe congruebat hmōi piaculum videtur ꝙ ipi iterato congruit idem. ¶ Item culpa ꝓ qua imponitur nō excedit in infinitum alia peccata. ergo si in illis semꝑ iteratur: videtur ꝙ ĩ ista debeat iterari. aut ista culpa esset in infinitū maior. sicut est de peccato dyaboli quod qz est quasi in infinitū mai⁹ peccato homīs: hmōi nō remittit̄ ꝑ penitētiam sicut illi⁹. ¶ Item istud pōt ostendi ratōnib⁹ supra positis quia publica peccata penitētia manifesta debēt expiari. sicut habet̄ de peni. di. j. petr⁹. ¶ Itē semꝑ occultum peccatū occulta penitētia est puniēdum: ḡ similiter ⁊ publicū publica semꝑ puniēdum. ¶ Item rationes assignate supra quare peccatū est puniendum publica penitentia scz enormitas criminis ⁊ publicatō ⁊ debitū puniendi ⁊ incussio timoris: ita congruūt culpe iterate sicut iniciate. ergo ⁊c̄. ¶ Contra. di. l. Si quis. §. potest ⁊ aliū intelligi. Est enī quedā penitētia que solēnis appellatur. que semel tm̄ in ecclesia conceditur. de quo Ambro. ait. sicut vnum est baptisma: ita vnica est penitētia. ¶ Item non est scđo locus penitētie. ¶ Item reperiūtur q̄plurimi qui sepius agendam penitentiam putant: qui luxuriantur in xpo. Nam si vere penitētiam agerēt: nunq̄ iterandam putarent. Unica penitētia ibi dicitur irreiterabilis. ¶ Item si matrimoniū legitime ↄtractum ꝓpter sacramētū quod significat. scz insepabilem vnionē diuine nature ⁊ humane: non iteratur respectu earūdem ꝑsonarum: ergo similiter nec istud sacramētum iterabitur. cum significet eiectōnem primorū parentum de padiso que semel tm̄ facta est. ¶ Rūsio. dicēdum ꝙ ista penitētia nō iteratur. ⁊ hui⁹ duplex est ratio scz reuerētia sacramenti. significat enī expulsionem primorū parētum de padiso. ⁊ ne quod tanta solēnitate celebratum est infirmetur ⁊ vilescat. nunq̄ tamē negatur penitētibus penitētia sicut nec venia. sicut enī domin⁹ in futuro seipm negare non poterit. vt habet̄. ij. Thimo. ij. sic nec in p̄senti vult veniam vel penitētiam denegari. Unū augus. ad macedoniū. Quis caute ⁊ salubriter prouisum sit vt locus humilime penitētie semel tm̄ in ecclesia concedatur. ne medicina nimis vtilis nimis vilis haberetur: tamen quotidie peccantib⁹ nunq̄ ꝑ penitētiam venia negat̄. ¶ Ad primū ergo dicēdum. ꝙ licet culpa iterata nō est minor sed etiam maior q̄ fuit primo cōmissa: non tamen conuenit ꝙ puniatur sicut illa. In penitentia enī solenni sunt quedam consideranda ex parte peccati: quedam ex parte pene. Unde q̄uis congrueret quātum est ex parte imanitatis sceleris ꝙ sic puniretur scz publice vel solēniter: non tamen congruit ipi solēnitati rationib⁹ p̄tactis. ¶ Ad aliud quod obijcitur. ꝙ culpa non excedit in infinitum. bene concedo. qđ vlterius concludit̄: ergo debet penitentia solēnis iterari. dico ꝙ non sequitur. sed ꝙ penitētia debet iterum dari. Ipsa enī solēnitas dicit quādam confirmationem ⁊ excellētiam. ꝓpter quod repugnat vt inq̄tum solēnis iteretur. Quod enī solenniter fit ꝑpetuitatem importat. ⁊ ideo repugnat ei mutabilitas ⁊ ꝑ consequēs iterabilitas. h̄ nō repugnat quin iterum puniatur si recidiuet. debet enī puniri tanta pena vt confusio solēnis penitentie in acerbitate ⁊ magnitudine recōpensetur. ¶ Ad illud quod obijcit̄. ꝙ rationes supra assignate ⁊c̄. Dicendum ꝙ etsi conueniunt quātum est ex parte penitētie inq̄tum est penitētia: nō tamē ex parte qua est solēnis. dicit enī Gracianus ꝙ bene iteratur ſm consuetudinē quarundam ecclesiarum. quod vt estimo intelligēdum est de penitētia publica: non de solēni inq̄tum ꝓprie sumptum est. quia in tali repugnat sacramentum iteratōni. de peni. di. iij. vbi dicitur illud ambro. reperiunt̄ ⁊c̄. non ſm generalē sed ſm specialē consuetudinē ecclesie de solēni penitētia dictū. intelligit̄ que apud quosdam semel celebrata nō iterat̄.

Membrū terciū

Consequēter querit̄ de his que ad solēnē penitentiā exigunt̄. Querit̄ ergo vtrum vir tm̄ vel etiam mulier sunt puniēdi hac penitētia Et vtrū iuuenes vel senes tm̄. Et vtrū clerici vel layci tm̄. Quo aūt tēpore. quo loco. quo habitu. a qua ꝑsona imponēda est. ⁊ de qua forma verborū. ⁊ pro quali peccato: ⁊ vtrū penitēs tali penitentia possit promoueri. ⁊ que sit differentia inter publicam ⁊ solēnem penitentiam. ¶ Ad primū dicendū. ꝙ tam vir q̄ mulier hmōi penitentia debet puniri. argumentū di. l. penitentes. ⁊. xxxiij. q. ij.

de his infra eadē q. Ante pa. hui⁹ ratio ē quia vterq₃ sex⁹
fuit in paradiso eiectus: ⁊ ideo vterq₃ sexus punit̄ ista pe-
na que est signū illius. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ sicut ha-
betur dis. l. penitentes. Iuuenibꝰ pena talis non facile cō-
mittēda ē ꝓpter etatis fragilitatem. ⁊ est argumentum ꝙ
ratione etatis fit dispensatio sicut de ꝯtinentia. xxxiij. q. ij.
de his. ¶ Clericis aūt non est talis penitentia imponenda
dis. l. hanc penitentiam. nulli vnꝗ̄ clericorum agere conce
ditur. ⁊ hoc ꝓpter scandalū. cum eīn non sit imponēda ni-
si pro maximo crimine: post eiectōnem non posset restitui
ꝓpter scandaluʒ populi. ¶ De tpe ⁊ loco ⁊ habitu ⁊ a qua
ꝑsona: habetur di. l. in capite. vbi dicit̄. In capite quadra
gesime omnes penitentes qui publicā suscipiunt aut susce
perunt penitentiā: ante fores ecclesie se p̄sentent epō ciui-
tatis. sacco induti nudis pedibꝰ. vultibꝰ in terra dimissis:
reos se esse habitu ⁊ vultu ꝓtestantes. ¶ Item eadē di. pe-
nitentes. vbi dicit̄. penitētes tpe quo penitentiā petūt im-
positōeʒ manuū ⁊ ciliciū sup capita a sacerdote sicut vbi-
q₃ statutū est ꝯsequant̄ si aūt comas nō deposuerit aut ve-
stimēta nō mutauerint abyciant̄. ⁊ nisi digne deo penitue-
rint nō recipiāt̄. Nota ꝙ in ca. In capite. dicit̄ ꝙ p̄sentēt
se epō ciuitatis. In alio scʒ penitētes. dicit̄ sacerdote. h̄ sa-
cerdos dicit̄ epūs ad quē solum spectat solēnis penitentie
impositio ⁊ eius recōciliatio. nisi in necessitate. xxvj. q. vj.
ca. si. presbiter incōsulto epō non recōciliet penitenteʒ nisi
absente epō vltima necessitas cogat. ¶ Prete. cum epō de-
bent esse p̄sentes maiores ecclesie illius. Unde di. l. In ca-
pite. dicit̄. Adesse debent decani. i. archip̄sbiteri parochia[rum]
⁊ p̄sbiteri penitentiū. qui eoꝝ ꝯuersionē diligenter inspicē
debent. ¶ Sed adhuc querit̄ vtꝝ mulier debeat comaʒ de-
ponere. cum paris delicti par debet esse pena. Rn̄sio ꝙ nō
quia mulier comā habet in signū subiectionis. vt habetur
xxx. di. c. ij. vbi dicit̄. Quecūq₃ mulier religioni iudicās cō
uenire comā eius amputauerit. quaʒ deus ad velamē eius
⁊ memoriā subiectōnis illi dedit: tanꝗ̄ resoluens ius sub-
iectionis: anathema sit. ¶ Sed nonne mulieres religiose
scʒ moniales comā deponunt. Rn̄sio patet ex hoc ꝙ dicit̄
tanꝗ̄ resoluens ius subiectōnis. vir aūt debet comā depo-
nere. quia decetero debet viuere ī habitu religioso Argu.
de conse. di. v. dictum. ¶ De forma ⁊ modo habet̄ di. l. In
capite. Forma verboꝝ habet̄. iij. Gen̄. In sudore vult⁹ tui
vesceris pane tuo. ¶ Nota ergo breuiter formaʒ ⁊ ꝓgres-
sum. volentes penitere solēniter de peccatis. debent in ca-
pite q̄dragesime se cū archip̄sbiteris ⁊ p̄sbiteris suis epō
ante fores epales ecclesie p̄sentare epō in tristi habitu: nu-
dis pedibꝰ: ⁊ eis in ecclesiā introductis epūs cum omi cle
ro septem penitētie psalmos in terrā ꝓstratus cū lacrimis
pro eoꝝ absolutōne decātet. tunc resurgēs ab oratōe iuxta
quod canones iubēt manus eis imponat: aquā benedictā
spergat: cinerē prius imittat. deinde cilicō capita eoꝝ ope
riat ⁊ cum gemitu ⁊ crebris suspirijs denūciet eis. ꝙ sicut
adam ꝓiect⁹ est de padiso: ita ⁊ ipi ꝓ peccatis ab ecclesia
abyciūtur. postea iubet ministris. vt eos extra ianuas eccl̄ie
expellāt. Clerus vō ꝓsequat̄ eos cū rn̄sorio. In sudore vul
tus tui vesceris pane tuo. In sacra aūt cena dn̄i rursus ab
eoꝝ decanis ⁊ eoꝝ p̄sbiteris eccl̄ie liminibꝰ p̄sentēt̄. hoc aūt
fiet quolibet āno de eis eccl̄ie introit⁹ ē interdict⁹. ⁊ erunt
in ecclesia vsq₃ ad octauas pasche: nec ꝯmunicabunt aliꝗ̄
in eucharistia nec in osculo. ⁊ post exibūt de eccl̄ia ⁊ ita re
p̄sentabūtur in sequēti āno tali die. ⁊ ita in omni āno quo-
usq₃ vt dixi interdict⁹ est eis introit⁹ ecclesie ⁊ hanc faciūt
p̄sbiteri. sed illam recōciliatōeʒ que fit in fine penitētie re-
seruabunt epō: cui soli ꝯpetit. talis aūt penitētia nō nisi ꝓ
grauissimo peccato debet iniūgi. di. l. placuit. vbi dicit̄. eū
vō penitentē dicim⁹ qui post baptisma. aut ꝓ homicidio.
aut ꝓ diuersis criminibꝰ grauissimisq₃ peccatis publicā pe-
nitentiā gerens sub cilicō diuino fuerit recōciliat⁹ altario.
de hoc. xxvj. q. vj. c. vlti. vbi dicit̄. cuiuscūq₃ penitētis pub-
licum ⁊ vulgatissimū est crimē qđ vniuersam ꝯmouerit vr-
beʒ ante absidiam ⁊ atriū ecclesie man⁹ ei imponatur. Qd
aūt penitētes tales nō sunt ꝓmouendi. habet̄ di. l. c. j. vbi
dicit̄. sicut penitētiaʒ agē nulli ꝯcedit̄ vnꝗ̄ clericoꝝ: ita p⁹
penitudinē ac recōciliatōeʒ cuiꝗ̄ laicoꝝ nō liceat hon[orem]
cleric[atus] [illegible]
rici recipi ad officia eccl̄iastica di. l. c. placuit. vbi dicitur.
placuit vt penitētes nō admittant̄ ad clerū. nisi tm̄ si neces
sitas aut vsus exigat: tunc deputent̄ inter hostiarios ⁊ in[ter]
lectores. ita vt ep̄laʒ vel euangeliū nō legant. Si qui autē
ordinati sunt in dyacones inter subdyacones ita habean
tur vt manū non imponāt: nec sacra ꝯtingant. Usus. i. vti
litas vel ꝯsuetudo alicui⁹ ecclesie. ⁊ est argumētuʒ ꝙ ratōe
ꝯsuetudinis eccl̄ie aliquid est licitū quod al's esset illicitū.
⁊ ita in hoc casu dispēsabit epūs q̄tuʒ ad miores ordines
quod notat̄ ibi. i. non exequat̄ officium dyaconat⁹ vel sub-
dyaconatus. ¶ Si obyciat̄ contra hoc. per hoc ꝙ dicit̄ ibi
ex penitentibꝰ di. l. ꝙ epūs ordinans talem scienter debet
priuari potestate ordinandi. Dicendū ꝙ hic non loquit̄ de
ordinatōne: sed dispensatione q̄tum ad minores ordines.
Quare talis non est ordinandus multiplex est ratio. Pri-
ma est ordinis excellentia. quia nō sunt digni suscipere va-
sa. i. ordinem sacramentoꝝ qui dudum fuerunt vasa vicio
rum. di. l. Scđa est timor labendi ex pristina consuetudine
surgens. di. lxj. In sacerdotibꝰ. in fine. Tercia est scanda-
lum populi ⁊ vulgaris sermo qui totaʒ ꝯmouerit vrbem.
xxvj. q. vj. c. vlti. Tales eīn nō potest sine magno scandalo
mistrare. di. l. de his. Quarta est. quia nō habent frontem
redarguendi aliquos: cum constet ipm̄ ꝯmisisse illa eadē
que predicat corrigenda. vel etiam maiora. di. xxv. primū
¶ Ad illud quod querit̄ de differentia penitētie publice ⁊
solēnis. Dicendaʒ ꝙ differunt multipliciter. scʒ ex pte im-
ponentis: ex pte suscipientis: ex pte suscepte penitentie: ex
pte modi quo suscipit̄ ⁊ confert̄. Ex pte imponentis: quia
solēnem non imponit simplex sacerdos. sed tm̄ epūs vt di-
citur dis. l. In capite. publicam autē potest imponere sim-
plex sacerdos: cum non inueniatur prohibitum. Ex parte
suscipientis similiter. quia solēnis non ē sacerdoti vel dya
cono imponenda. di. l. confirmandum est. nec etiam alicui
clerico vt habetur in sequenti ca. eadem di. scʒ illud quoq₃
publicam vō potest agere sacerdos. vt dis. xxxiij. presbiter.
nec est contrarium ꝙ habetur. xxxij. distinctio. presbiter.
vbi dicit̄. ꝙ sacerdos non debet penitere inter laicos. quia
quia hoc intelligitur de peccato occulto: publicam aūt po-
test agere de peccato publice ꝑpetrato. Ex pte suscepte pe-
nitentie. quia solēnis non iteratur ꝓpter ratōnem superi⁹
assignatam. omnis vō alia penitentia iteratur. de pe. dis.
iij. Reperiūtur. §. septies in die cadit iustus. ⁊. §. Adhuc
instant ꝓfidi. Ex pte modi quia solēnis: imponit̄ nomē su-
um cum solēnitate p̄dicta. publica aūt dicit̄ que fit in facie
ecclesie sine solēnitate. sic͞ qn̄ iniūgit̄ ꝑegrinatō ꝑ mūdū cū
baculo bicubitali ⁊ scapulari vel veste aliꝗ̄ ad hoc ꝯsueta.

Questio. lxv. de peniten-
tia ꝙ̄tum est sacramentū in speciali.

Eterminatū ē supra
de penitentia in generali. Consequenter
ꝓsequendum est de penitentia in speciali
scʒ de partibꝰ penitētie. Penitētie autem
quedam sunt partes distincte s̄m diuersi
tatem statuum. de quibꝰ agetur primo. quedam s̄m diuer-
sitatem actuum de quibus scđo. Partes autem primo mo
do sumptas distinguit Ambro. sic. Triplex est modus pe-
nitentie. Primus est errores ⁊ omnia mala ante baptismū
abrenūciare ⁊ ꝯdēnare. Scđus post baptismū lapsas per
penitentiam reuocari. Tercius quo fancti quotidie a tali-
bus peccatis purgatur sine quibꝰ vita nō agitur. ¶ Scđʒ
hunc distinctōnis modum. Primo tangetur de penitentia
ante baptismū. Scđo de penitentia post baptismū. Ter-
cio de venialibꝰ que accidunt in vtroq₃ statu. Quarto de-
clarantur verba apostoli vocantis ea lignum fenum ⁊ stu-
pulam.

Membrū primū

Circa primum duo queruntur. Primum est vtrum penitendum sit de peccato originali. Secūdum vtrū accedēs ad baptismū necesse habet prius penitere de actuali.

Articulus primus

Circa primū sic ad ptē affirmatiuā Aug. de correptione ⁊ grā. Corripiat in singulis quod est oīm. ⁊ loquit de originali. ꝫ correptō male mētis est penitētia vt habet supra. ¶ Itē aug. in eodē. Corripiatur origo dānabilis: vt ex dolore correptōis volūtas regeneratōis oriat. Quid aūt est correptō doloris q̄ penitētia. ⁊ ita vt prius. ¶ Itē ab aug. habet in eodē ꝙ habētes originale debēt sibi displicere. ꝫ hmōi displicētia non est sine pena: ergo habētes originale debēt penitere scꝫ penitētia ɔtritōnis vel attritōnis. ¶ Itē de eo quo homo iuste arguitur ab alio: iuste argui a semetipo. Sed augu. dicit in li. de correptōe ⁊ grā. ꝙ peccator ꝓ originali est arguēdus ergo peccator debꝫ arguere seipm. ꝫ homo de culpa arguit seipm ꝑ penitētiā ergo ⁊c̄. ¶ Itē sicut ira ꝑ zelū detestatur homo omnē iniusticiā in alio: ita penitētiā omnē iniusticiā in seipō. Sed originale est iniusticia in homie: ergo est detestanda ꝑ penitētiaꝫ ⁊c̄. ¶ Itē oīs qui vult deo recōciliari. necesse habet detestari omne qđ sepat ab eo. ꝫ originale sepat. ergo ⁊c̄. ¶ Itē de peccato de quo iuste punit a deo debꝫ penitēs punire seipm. ꝫ ꝓ origiali iuste punit homo a deo pena carētie. que est maxima pena: quia maximū damnū. ergo ꝓ eo debet se punire. ¶ Contra. potētior est vis regeneratiua sacramēti q̄ vis ꝓpagatiua homis corrupti. sed ꝑ ꝓpagatōeꝫ sine delectatōe volūtaria ratōnabili trāsfunditur originale. ergo ab oppositis imo multofortius ꝑ sacramētum sine dolore volūtario ratōnabili delet. ¶ Itē omīs penitentia est respectu voliti. non eñ penitet homo de eo qđ noluit. sed originale nūq̄ fuit voluntariū: ergo de illo non est necessaria penitētia. ¶ Item omnis penitētia est i actu volente. sed originale est in puulo ⁊ in quo est morbꝰ ⁊ remedium. ergo nō oportet ipm penitere: cum nō possit actu velle. ¶ Itē omnis penitētia est respectu actus ꝓprij. penitet eñ de eo qđ fecit nō de alieno. sed originale est ꝑ actum alienū: ergo ⁊c̄. ¶ Item baptismꝰ ordinat ɔtra originale. sed nō sunt duo remedia ɔtra idem: ꝫ penitētia non est remediū ɔ originale. ¶ Rñsio. dicēduꝫ ꝙ de originali pctō est loqui dupliciter. ɔmūiter ⁊ specialiter. ɔmuniter vt est morbꝰ. ⁊ sic ad eiꝰ deletōneꝫ nō requirit aliquis actꝰ ex parte eius in quo est: vt patet in puulo. Et est iterū loqui specialiter q̄tuꝫ ad adultos simplices. qui hmōi morbū se habere nesciūt. ⁊ q̄tuꝫ ad hoc nō oportet ꝙ aliquis actꝰ detestationis interueniat. Et ē iteꝝ loqui q̄tuꝫ ad adultos discretiores q hmōi morbū se habere cognoscūt. illis debꝫ displicere ꝙ habēt peccatū originale: ⁊ vniuersalit oīe qđ sepat a deo. imo vt estimo necesse est ꝙ eis displiceat: ex quo constat illis ꝙ illo sepant a deo. ⁊ de talibꝫ pōt intelligi illud augus. de correptōe ⁊ grā. Corripiat origo dānabilis vt ex dolore ⁊c̄. nec credo ꝙ correptio illa sit correptio penitētie vt obiectū est que fit ꝑ contritōeꝫ. confessionē ⁊ satisfactionem: sed potius rep̄hensionis qua existens in originali excitatur ad purgatōneꝫ baptismalē. ꝫm illud augus. corripiatur origo ⁊c̄. ⁊ loquit augus. in casu. vt quādo aliquis negligit consurgere ad baptismū vt purget ab originali. vult ergo aug. vt talis rep̄hendat se ex tali negligētia. vt excitatus ex hmōi rep̄hensione accedat ad baptismuꝫ. ¶ Ex his patet rñsio ad primo obiecta. quia nec correptio de q loquit augus. est correptio penitētie: sed quedā rep̄hensio qua excitet ad baptismū. vnde dolor correptōnis nō est afflictio penitētie. sed displicentia status ꝓprij ex hoc ꝙ separatus est a deo. Preterea nec estimo ꝙ in diffinitōne penitentie ponat correptio sed correctio. ¶ Ad hoc quod obijcitur ꝙ hmōi displicētia nō est sine penitētia. Dicendū ꝙ hoc ē falsum. est eñ sine penitētia sacramētali. imo ad eiꝰ purgationem nō requirit dolor aliqs afflictiuꝰ. Ratō aūt quare nō est necessariꝰ dolor sine penitētia est. ꝙ nō ex actu nr̄o ɔmissum est. ⁊ similiter in adulto si tamen sit in eo originalis displicentia nō tñ est penitētia: qr penitētia sicut ostēsuꝫ est. ꝓprie est respectu voliti. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ peccator est arguendus ꝓ originali. Dicendū ꝙ hoc nō est ratōne ɔtractꝰ ipiꝰ originalis sed ratōne more in eodē. Unde arguēdus est ne in ipō velit ꝑmanere. ¶ Ad illud quod obijcit. ꝙ penitentia detestat omnē iniusticiā in seipō ⁊c̄. Dicendū ꝙ hoc debet intelligi de iniusticia acta non ɔtracta. similiter est de ira ꝑ zelum. ¶ Ad illud quod obijcit. ꝙ homo debet detestari omne quod sepat a deo. Dicendū ꝙ intelligenduꝫ est de detestatōne displicētie. sed ꝓpter hmōi detestatōem non dicit quis penitēs. nō aūt intelligēduꝫ est de detestatōe penitentie nisi sit introductū ex ꝓpria voluntate. ¶ Ad illud quod obijcit. ꝙ penitēs debet punire se ꝓ eo ꝓ quo iuste punitur a deo. Dicendū ꝙ hoc generaliter intellectuꝫ est falsum. omnis iuste punit a dño ꝓpter pctā ꝑmoꝝ parentū: sed hec est vera. ꝓ omni voluntario ɔmisso ꝓ quo iuste punit deꝰ ɔmittēteꝫ: debet ipe punire se.

Articulus secūdus

Consequēter querit vtꝝ adultꝰ accedens ad baptismū necesse habeat ꝑmū penitere de actuali ꝙ scribitur Act. ij. Penitemini ⁊ baptizet vnusquisqꝫ vestrū. glo. dicturꝰ de baptismate ꝑmisit lamētatōꝫ vt priꝰ se aqua inflictōis infunderēt: ⁊ post sacramento baptismatis lauarent. ¶ Itē Math. iij. Exibant ad illū ⁊c̄. glo. iam tūc exemplū baptizādis dabat ɔfitendi peccata ⁊ ꝓmittendi meliora. ergo si debeat ɔfiteri similiter ⁊ cōteri ⁊ satisfacere. ¶ Itē sup illud ps. In cubilibꝫ vestris ɔpungimini. sacrificate sacri. glo. vt extincto veteri homīe ꝑ penitentiā: sacrificiū iusticie ꝫm regeneratōeꝫ noui hominis offerat deo. sed regeneratō noui homīs fit ꝑ baptismū: ergo penitētia p̄cedit baptismū. cum extinctio veteris hominis ad minꝰ ꝫm naturā regeneratōeꝫ noui p̄cedat. ¶ Iteꝫ dñs saluator ⁊ beatꝰ Iohes baptista inceperūt p̄dicatōeꝫ suā a penitētia. ꝫ ab eo debuerūt incipe qđ est salutis initium. ergo si ita inceperūt ptꝫ ꝙ debet homo accipe penitentiam. ¶ Item prima ꝑsona corrupit naturā. sed actuale ē corruptio ꝑsone ⁊ originale nature. ⁊ ɔtra actuale est penitentia: ergo preit baptismū. ¶ Item puulꝰ non habet nisi originale: sed adultus actuale cuꝫ originali. sed qui habet ampliorem morbū debet habere amplius remedium. cum ergo baptismus sit necessariꝰ puulor aliquid vltra baptismum erit necessariū adulto. sed hoc nō est nisi penitentia. ergo ⁊c̄. ¶ Contra. baptismꝰ est ianua sacramētoꝝ. sed ianua est primo ante cuiꝰ ingressum nō ē ingressus ad aliud. ergo ante ipm nihil debet ꝑmitti. ergo ⁊c̄. ¶ Item penitentia est scđa tabula post naufragium vt dicit Hiero. ⁊ dicitur scđa respectu prime que est baptismus. ergo non precedit illum. ¶ Item baptismus omneꝫ culpam delet. Unde augus. ad valentinum. Lauacro regeneratōnis omnia peccata hominū mundātur atqꝫ sanantur. sed superfluum est est facere ꝑ plura quod potest fieri ꝑ vnum. ergo ad emundationem nō est penitentia necessaria. ¶ Rñsio. dicenduꝫ ꝙ est loqui de penitentia vt est virtus ⁊ vt est sacramentū. Si loquamur de penitentia vt est virtus. cuius actus est contritio: necesse est ꝙ precedat baptismum in adulto qui habet actuale peccatum. Nemo enim inchoare potest nouam vitam: nisi peniteat eum veteris vite. Si autem loquamur de penitentia vt est sacramentum. ꝫm ꝙ homo confitetur recipit absolutionem. dico ꝙ non est necesse precedere sed de congruo potest. Fit enim cōfessio sacerdoti vt homo erubescat ⁊ peccata sua recognoscat. et de eoruꝫ remissione deo ingratus non existat ⁊ q̄tum ad hoc congruū est sed non oportet neqꝫ debet sequi absolutio nec ligatō. quia oīno soluit in baptismo. ergo penitētia q̄tum ad contritionem p̄cedit necessario: q̄tum ad confessionē de ɔgruo: q̄tū ad absolutōnem ⁊ satisfactōneꝫ neutro mō. ⁊ qr sacramentum completū est in absolutōne. quia ibi remittitur de pe

nitentia debita. ideo dico ꝙ penitentia ſm ꝙ eſt ſacramentum eccleſie requirit᷑: non precedit. ¶ Ad illud quod obijcit᷑ ꝙ lamēta penitētie debent ꝑcedere. Dicendū ꝙ illud concedendū eſt. Siſr exemplū dabat᷑ ↄfitendi nō quia neceſſarium: ſed quia ↄgruū. ¶ Ad illud qd obijcit᷑. ꝙ extincto veteri homie ⁊c̄. Dicendū ꝙ nō ſolū eſt regeneratō noui hominis ꝑ baptiſmū ſed ꝑ penitētiā. hic aūt loquit᷑ de regeneratōne ꝑ penitētiā. ſicut eñ ꝑ baptiſmum fit regeneratio noui hominis ꝑ amotōē vetuſtatis peccati originalis ſic ꝑ penitētiā fit regeneratio noui hominis ꝑ amotionē vetuſtatis peccati actualis. ¶ Ad illud quod obijcit᷑. ꝙ ꝑdicatio domini incepit a penitentia. dicendum ꝙ incepit a penitentia virtute: non ſacramento. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ prior eſt corruptio ꝑſone ⁊c̄. Dicendū ꝙ verū eſt in primis parentibꝫ: ſed poſt fuit ecōuerſo. ⁊ quia ſacramēta currunt ſm curſum neceſſitatis noſtre: prius debuit eē baptiſmus. ¶ Ad illud quod obijcit᷑ ꝙ amplius remediū debet habere ⁊c̄. Dicendū ꝙ verum eſt ſcꝫ contritōnē: ſed non oportet ꝙ aliud ſacramentū. quia baptiſmus ad vtrūq₃ valet. ⁊ ideo non requirit᷑ aliquod ſacramentū: ſed ſufficit actus mentis ꝑ quem ſe ꝑparet ad effectum baptiſmi: alioquin accederet fictus.

Membrum ſecundū

Onſequēter querit᷑ de penitentia mortalium poſt baptiſmū. Et ꝑmo ð mortalibꝫ ↄmiſſis ꝑ ignorātiā. S. do de mortalibꝫ ↄmiſſis ſcienter ⁊ poſt traditis obliuioni. Tercio vtrū expedit penitē de pcc̄is ī qbꝫ ꝑnia ſit vſq₃ in finē vite.

Articulus primus

Querit᷑ ḡ ꝑmo. vtrū neceſſe ſit penitē de peccatis ↄmiſſis ꝑ ignorātiā. Et ſic: videt᷑ ꝑ illud Ambro. Grauiſſime peccas ſi ignoras te peccare. Hui⁹ aūt ratio eſt ſm ꝙ exponit᷑. quia talis nō querit medicum. ergo tali neceſſaria eſt medicina. hec aūt medicina eſt penitētia. ¶ Item aug. de correptōne ⁊ grā. dicit. ꝙ nō excuſat᷑ ꝓpter ignorātiā quin teneat᷑ credere. pari ratione videt᷑ ꝙ nō excuſat᷑ homo quin teneat᷑ penitere: exquo vita ſpūalis repat᷑ ꝑ penitētiā. ſicut ↄſiſtit ꝑ fidem. ¶ Itē peccatum ꝑ ignorātiā ↄmiſſū eſt peccatū actuale ⁊ ex noſtro actu ↄmiſſū. ergo ſine actu noſtro nō deletur. ſed actus ꝑ quē deletur culpa eſt penitētia: ergo ⁊c̄. ¶ Item ignorātia in eo qui peccauit nō excuſat᷑ a peccato. quia ignorās ignorabitur. ergo nō excuſat quin egeat remedio. ¶ Contra. penitētia nō eſt niſi de volito. ſed quod ꝑ ignorātiam fit nō eſt voluntariū: ergo de tali non debet fieri penitētia. ¶ Itē incognita bona non poſſumus amare: ergo nec incognita mala nō poſſum⁹ odire nec deteſtari. ergo de his nō eſt penitentia. ¶ Item nullo iure ſum⁹ certi vtrū offendim⁹ deū ꝑ ignorantiā. ſed nullus tenet᷑ agere aliquid ex ꝑcepto niſi ad quod habet certitudinē ex aliquo iure: ergo nullus tenetur penitere de ↄmiſſis per ignorantiā. ¶ Item de ſolis illis tenemur penitere de quibus tenemur confiteri. ſed illa ſola tenemur confiteri que poſſumus veraciter enarrare. ⁊ illa ſola poſſumus veraciter enarrare que nouimus. quia ſi dubia vel ignorata aſſeramus eſt mendaciū. ergo cum ignoranter ↄmiſſa neſciamus eſſe peccata: non poſſumus ea veraciter ↄfiteri. ergo nec tenemur de his aliquo modo penitere. ¶ Rñſio. ꝙ penitere de aliquo eſt dupliciter. ſcꝫ in generali ⁊ in ſpeciali. In generali quādo hō dolet generaliter de ↄmiſſo omniū quo offenſam dei meruit. In ſpeciali qñ dolet de hoc vel de illo. dico ergo ꝙ de peccatis ↄmiſſis ꝑ ignorātiā debet penitere in generali ⁊ dicere cū ꝓpheta. Delicta iuuētutis mee ⁊ ignorantias meas ne memineris. In ſpeciali ðo nō tenet᷑ penitē. ſed tenet᷑ facere qd in ſe eſt. vt ſciat ⁊ peccata cogitat. Cōmittunt᷑ aūt qñq₃ peccata ꝑ ignorātiā iuris. ⁊ tūc cognito iure ſcit ſe peccaſſe. vtpote qui fornicat⁹ eſt ignorans illud eſſe peccatum. cōmittunt᷑ etiam ꝑ ignorantiā facti diligentia debita nō adhibita. ⁊ hec tūc cognoſcant᷑ dño reuelante. vnde tenet᷑ orare vt dñs parcat ei vel reuelet. ¶ Ad illud ergo quod obijcitur. ꝙ peccatum ↄmiſſum ꝑ ignorantiā eſt inuoluntariū. Dicendū ꝙ non eſt oīno inuoluntariū. quia et ſi nō ſit cognitio deformitatis actus ē tamen cognitio ſubſtantie act⁹ ſimiliter ⁊ volūtatis. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ nō poſſumus odire incognita. Dicendū ꝙ hoc verum eſt de incognitis oīno. ſed incognita in particulari poſſumus odire ī vniuerſali. ⁊ quia quedam ignorata in particulari ꝑ negligentiam ſciuntur ꝑ diligentiā: ideo tenet᷑ facere quod in ſe eſt vt ſciat. et ſi non occurrit: tunc ſufficit penitentia in generali vt doleat ⁊ etiam aliqua mala ſuſtineat: ⁊ in multis ſe offendiſſe credat que ignorat. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ nullo iure tenemur ad incertū ſiue incognitū ⁊c̄. Dicendum ꝙ ad penitētiā ſufficit cognitio probabilis. probabile eſt cuilibet ꝙ fuit ignorans etiam in adulta etate. quia ī multis offenderit. ⁊ hoc inſinuat lex diuina que de illis docet penitere ⁊ petere veniam. vnde pſ. Delicta quis intelligit ab occultis meis mūda me ⁊c̄. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ ignorantia nō poteſt confiteri ⁊c̄. Dicendū ꝙ illa tenemur confiteri in ſpeciali: ꝓ quibꝫ oportet penitentiā facere in ſpeciali. ſed ↄmiſſa ꝑ ignorātiā niſi innoteſcant vel ꝑ diligentiā eius qui talia ↄmiſit vel ꝑ reuelatōē diuinam ad penitētiā agendā in ſpeciali nō obligant. tamē in confeſſione debet ipſe confitens ↄtritōē ad talia oſtēdere ⁊ debet de hmōi libenter penā portare: ⁊ ſic in generali poteſt ⁊ debet talia confiteri.

Articulus ſecūdus

Onſequenter querit᷑ de pcc̄is ſcienter ↄmiſſis ⁊ oblitis. an de talibꝫ oportet facere penitētiam: Et ſic: videt᷑. i. Corin. iiij. Nihil mihi ↄſcius ſū ſed nō in hoc iuſtificat⁹ ſum. glo. quia pōt latere qd neſcio. ergo latentia peccati ſiue ignorantia impedit iuſtificatōē. hoc aut non contingeret niſi de illo teneret᷑ penitere. ḡ ⁊c̄. ¶ Item ſi aliquis peccet ⁊ poſt cadat in furiam ꝑſeuerantem anteq̄ peniteat: nō poteſt poſtmodum iuſtificari. ⁊ hͦ eſt quia nō poteſt de peccatis penitere. ergo ſi furioſus nō excuſatur per hoc ꝙ non habet noticiam peccatorum neq₃ diſcretionem agendoꝝ circa ea vt dimittant᷑: neq₃ qui oblitus eſt excuſatur ꝑ illorum ignorantiā ⁊c̄. ¶ Si diceretur ꝙ teneretur in generali. hoc nō ſoluit: quia in generali nō latet. imo quilibet debet in generali reputare ſe fuiſſe peccatorem. ¶ Item ꝙ teneatur in ſpeciali videtur. ꝙ ſi non eſſet oblitus teneret᷑ in ſpeciali penitere: ergo eſto ꝙ ex culpa inciderit in obliuionē ⁊ ex negligentia ſi non reportat cōmodum de malicia adhuc tenet᷑. ¶ Item quero quid ſit ↄteri ſiue penitere in generali ſiue ſub conditione. vt doleo ſi feci. Siſr poteſt homo penitere de his que non fecit ſicut de his que fecit. ¶ Contra. aliquis ita oblitus eſt ꝙ nō poteſt aliquo modo recordari. qꝛ memoria nō eſt in noſtra poteſtate. ergo ſi nō tenet᷑ ad impoſſibile: non tenet᷑ ad recordationem. ſed nō pōt penitere niſi de malis que recordat᷑. igit᷑ nec de his. ¶ Item ſi fecit homo quod in ſe eſt. dñs facit quod in ſe eſt: ſed impoſſibile eſt illum facere quod in ſe eſt ſine recordatōne ad hoc vt iuſtificetur: ſimiliter poſſibile eſt facere quod in ſe eſt ſine penitentia: ergo poſſibile eſt iuſtificari ſine penitentia. exquo dominus facit quod in ſe eſt: ergo nō tenetur penitere. ¶ Item aliquis eſt parat⁹ dolere de omnibꝫ ⁊ non dolet vel penitet de his niſi quia non recordatur. ergo obliuio introducta eſt impedimentū penitentie. Si ergo dolet de obliuione remouetur impedimētum. ergo iuſtificatur. ¶ Item eſto ꝙ totum ſit oblitus in generali ⁊ in particulari. ita ꝙ non recordat᷑ ſe offendiſſe talis nō poteſt penitere nec in generali nec in ſpeciali. ⁊ tamen poteſt iuſtificari. quia ē in aiot ⁊ poteſt demereri. ḡ nō oportet ꝙ de illis peniteat. ¶ Rñſio. dicendū ꝙ oblit⁹ aut eſt oblitus oīno ita ꝙ nō recordatur nec in generali nec in ſpeciali: aut eſt oblitus in ſpeciali ſed tamē in generali recordatur. Quando eſt oblit⁹ in ſpeciali ⁊ tñ in generali recordatur: dico ꝙ tenetur penitere ⁊ conteri in generali de culpa ⁊ negligentia ſua. propter quam venit in illam obli-

ciorem. ⁊ tenet facere quod in se est et recordet in speciali vel p recogitatōez vel p oratōem. Si aūt sit oīno oblitus: tenetur conteri in generali ⁊ voco conteri in generali. non sub conditōne: sed sub estimatōne probabili. debet eñ probabiliter credere q in multis offendit quoꝝ non recordatur. ⁊ si ex hac estimatōne doleat sicut si certus esset: contritus est ⁊ penitēs. Concedēde igit sunt ratōnes monstrantes q non est necesse ɔteri in speciali siue penitere. Nec valet illud quod vltimo opponit q nec in generali tenet quia totum est oblitus. dico eñ q et si totum oblitus est certitudinaliter: potest tamē cognoscere ꝓbabiliter q aliqua tradidit obliuioni. ¶ Ad illud quod primo obijcit. dicendum q argumētū nō valet. potest latere qd nescio. ergo latētia peccati impedit iustificatōē. imo debet inferri: ergo ex hac latentia nō sum iustificatus. vel deberet inferre: ergo latētia impedit iustificatōnis reputatōnem. Ex hoc eñ q aliquod peccatū potuit latere nō reputauit iustificatū. Unde glo. in nullo remordet me conscientia mea: nec ideo me iustum puto: qr potest esse quod nescio. ¶ Ad hoc qd obijcitur p site de furioso. Rñsio. q nō est simile de eo qui non est ɔpos mentis sue. quia nec generaliter nec specialit potest penitere. nec aliquis potest iustificari sine penitētia generali vel speciali. ¶ Ad illud quod obijcit q reportat cōmodum ex malicia. Dicendū q nō est verum. quia oportet q doleat in generali de oblitis. sic ⁊ de obliuione. ⁊ etiam longe grauius punietur q̄ si nō fuisset oblitus: non tamen ꝓcluditur tali via salutis. ¶ Ad vltimū ptz rñsio in parte. quia penitere in generali nō est p conditōem: sed potius p certitudinis ꝓsumptōez. vt si presumit se aliquādo peccasse. ꝗ nō recolit quo pctō. Si eñ penitēs qui in multis peccauit ⁊ diu extiterit multū sollicitus. pōt ꝓsumere se multa pmissa dedisse obliuioni. hec aūt ꝓsumptio q̄nq̄ dolorē generat vehemētez. ⁊ q̄tū ad hoc valet quātū certitudo.

Articulus tercius

Consequēter querit vtꝝ expedit penitere de peccatis in quibus penitētia fit vsq̄ in finē vite. Et sic: videt. Isido. de trini. xxxj. c. Qui circa finē suū p penitentiā desinit esse malus. non ideo debet esse desperatus quia in termīo est vltime vite positus: quia deus nō respicit quales sumus: sed quales circa finē existimus. ex fine eniz suo vnūquēq̄ aut iustificat aut ɔdēnat. sicut scriptum est. ipse iudicat extrema terre. ¶ Item exemplum de hoc habemus de latrone suspenso cum dño. Unde Hiero. Xp̄c in paradisum de cruce latronē tulit. ⁊ etiam ne quis aliquādo seram ɔuersionem putaret: fecit homicidij penā martirium. ¶ Item Ambro. li. de paradiso. his qui tempore necessitatis ⁊ pculi vrgentis instantia. presidiū penitentie ⁊ mox recōciliatōnis implorant. nec satisfactio interdicenda est. nec recōciliatio neganda. quia miscdie dei nec mensuram possumus ponere nec tpa desinire: apud quē nullas patit moras venie ɔuersio. Ex dictis videt q quacūq̄ hora pctor peniteat q grata est penitētia. ¶ Contra. Non est penitētia salutaris nisi dimittat peccatū. Sed dicit augus. Si vis agere penitētiaz quādo peccare nō potes: pctā te dimiserunt nō tu illa. Et loquit Augu. de illis qui in fine penitent. ¶ Item omnis penitētia salutaris est volūtaria. sed penitētia sera nō est volantaria. vnde Augu. de penitentia qui plus a peccatis relinquit q̄ ipse relinquat ea. nō libere sed quasi necessitate ɔdēnat. ꝗ ⁊c. ¶ Item Aug. in sermone de innocentibus. hac aīaduersione pcutit peccator. vt moriens obliuiscat sui: qui dum viueret oblitus est dei. sed qui obliuiscit dei non penitet peccatoꝝ suoꝝ. quia vt dicitur de penitentia di. vij. Nō dignus est in morte suscipere solacium: qui se nō cogitauit moriturū. ¶ Rñsio. q penitētia quātūcūq̄ sit sera salutaris est ⁊ deo accepta. de peni. di. vij. Tempus penitētie est vsq̄ ad vltimuz articulum vite. Et post eodem. Penitētia si in extremo vite cūbysta aduenerit sanatum. sed valde suspecta est sanctis sera penitētia ⁊ maxime. Augus. qui dicit. Si qs positus in vltima volantate voluerit accipere penitentiam ⁊ accipit: fateor vobis nō illi negamus qd petit: sed nō presumimus quia bene hinc exit. si securus hinc exierit ego nescio. penitentiam dare possumus: securitatem aūt dare non possumus. Unde nūquid dico dānabitur: sed nec dico liberabitur. vis ergo a dubio liberari: vis quod est incertū cauere age penitētiaz dum sanus es. Si sic agas: dico tibi qr securus es. ¶ Ad illud quod obijcit. q pctā dimiserūt te nō tu illa. Dicendū q Augu. loquit more hūano. vel hoc dicit insinuando q ꝓsumi pōt de tali q nō vere peniteat. nisi aliud appareat in eo. vt scz signū vehemētis ɔtritōnis vel deuotionis: vel aliquod aliud signū bonū. ¶ Ad aliud qd obijcitur q sera penitētia non est voluntaria. Dicendū q ⁊ si coactus timore hoc faciat ⁊ ita quadam ductus necessitate: nihilominus voluntarie facit. sicut ille qui ꝓijcit merces in mari vt euadat pculū dicit ꝓijcere voluntarie: licet ductus sit ad hoc necessitate quadam. ¶ Ad illud qd dicit Aug. q pcutit hac aīaduersione pctor ⁊c. dicendū q hoc veruz est vt frequētius. nō aūt generaliter.

Membrum tercium

Consequēter querit de penitentia venialium siue purgatōne. Et primo de eorum grauitate. Scdo de ɔpetratōnis necessitate. Tercō de eoꝝ dimissione. Quarto de causis dimissionis. Ultimo de illis que vocat apl'us. lignum. fenū. stipulam. j. Corin. iij.

Articulus primus

De grauitate peccatoꝝ venialiū querūtur duo. Primū est vtꝝ plura venialia faciunt vnū mortale. Scdo vtꝝ venialia aggrauāt mortalia.

Quesitum ad primū .§. j.

vtrum multa venialia faciant vnum mortale. Et sic: videt Isido. li. de sum. bo. multa leuia vnum peccatum graue efficiunt: sicut solent paruis ⁊ minimis guttis flumina inensa crescere. ¶ Item Augus. super Joh. Minuta plura peccata si negligantur occidunt. sed nullum peccatum occidit nisi mortale. ¶ Item Augus. Nihil adeo veniale quod nō fiat mortale quādo placet. ¶ Item Augus. de peni. Quis singula non letali vulnere ferire sentiantur. sicut homicidium vel adulterium ⁊ cetera talia: tamē simul omnia cōgregata velut scabie quo plura sunt necant: aut nostrū decus extermināt. vt ab illius sponsi speciosi forma pre filijs hominum castissimis amplexibus separent: nisi medicamento quotidiane penitentie desiccentur. ¶ Item Augusti. de cantico nouo. Nō negligamus nostra peccata minuta sūt sed multa sunt. fluctus vnus validus irruens obruit nauem minuaturq̄ naufragium. humor autem per rimas influens in sentinā veniens nisi desiccetur idem facit. ¶ Item videtur q non sit infinita distantia inter mortale ⁊ veniale. peccatum enim mortale est quando tantuz amas creaturam quātum deum vel plus. peccatum veniale quando plus amas deum q̄ creaturam: sed tamen minus q̄ deberes. est eniz veniale minor amor dei. Esto igitur q amares creaturam fere tantū quantum deum. dūmodo non omnino tantuz: non es in mortali. ex quo igitur amor creature crescere potest ī te: videtur q possit equari amori dei in te. ⁊ tunc fieri mortale. ⁊ sic videtur q cito vel defacili possit veniale transire in mortale. ⁊ cum inter ea non sit distantia infinita. ¶ Item Augus. compat fluuium peccato mortali. et aquam modicam intrantem nauem per rimam veniali. Si igitur est compatio recta. ex quo aqua quantūcunq̄ modica finitam habet proportionem ad fluuiū quātūcunq̄ magnum: videtur q similiter veniale ad mortale habeat proportōnem finitam. ⁊ q veniale aliquotiens ⁊ sinite multiplicatum redderet mortale. ⁊ sic vt prius. ¶ Itē esto q ames equum plus q̄ deum ⁊ anulū minus. habes igitur peccatum mortale ⁊ veniale. sed amor quo amas equū non est in infinitum maior q̄ amor quo amas anulum: vtꝝ ergo amor quia inordinatus est potest egredi a volun-

tate sola siue gr̃a. a qua nõ potest egredi amor infinit⁹ nec
actio aliqua infinita. igitᷣ veniale a mortali nõ distat in in-
finitū. ¶ Item ꝯplacētia est quieta volūtas. sed qñ volūtas
quiescit in creatura finitᷣ in illa. ⁊ tūc est mortale peccatū.
Unde augus. de li. ar. Ue qui derelinquūt te ducē ⁊ ober-
rant in vestigiis tuis qui nut⁹ tuos ꝓ te amāt. sed tantum
posset aliquis ꝓgredi in dilectōne veniali alicui⁹ creature
ꝙ volūtas quiesceret in illa: ⁊ tunc dilectio venialis fieret
mortalis. ¶ Item peccatū veniale suā habet quātitatem ⁊
mortale suā. vnde vtrūqꝫ est quātū. Sed nullū quātum est
infinitū maius alio: ergo quātitas venialis ꝑ multiplica-
tionē potest ꝑuenire ad quātitatē mortalis. ⁊ tūc fiet mor
tale. ¶ Item vnum veniale disponit ad casum ⁊ aliud pl⁹
disponit. ⁊ ita multiplicata dispositione inducitur necessi-
tas. igitur vt videtur multiplicatio venialiū inducit mor-
tale. illud autem qđ necessitatem inducit videtur esse mor-
tale. ¶ Item veniale adiūctū mortali punietur eternaliter
si non assit penitentia. ergo ex veniali peccato contrahitur
reatus etern⁹. ergo fit mortale. mortalis eīn reatus nõ cõ-
trahitur nisi ex mortali. ¶ Contra. in iusta punitōne pec-
catorum sicut se habet pena ad penā sic se habet culpa ad
culpā. sed a deo qui iuste punit, ꝓ mortali infligitᷣ pena eter
na: ꝓ veniali pena tꝑalis. sed tꝑale ad eternā infinitā ha-
bet ꝓportiōnē. tꝑale eīn quātūcūqꝫ multiplicatū nūꝙ̃ faciet
eternū. igitᷣ ⁊ veniale sic habebit ad mortale. ¶ Item mor-
tale ⁊ veniale differunt genere vel specie. sed complacentia
inq̃tum hmõi nõ mutat speciē rei ꝯplacite: ergo nunꝙ̃ per
complacentiā fit peccatum veniale mortale. ¶ Item in re-
bus ratōne distinctōnis essentiarum est distinctō vltima.
quod patet ꝑ hoc ꝙ ea que nõ differunt differentiis: diffe-
runt ꝓpriis essentiis. ergo vt videtur nihil qđ sua essentia
differt ab alio potest fieri illud. ergo cum peccatum venia
le sua essentia differat a mortali. nullo modo potest venia
le fieri mortale. ¶ R̃nsio. ꝙ multiplex est genus venialis
peccati. Est eīn quoddā veniale ex subreptōne. ⁊ ideo veni
ale: quia vitari nõ potest. Est etiam quoddā veniale ex co
gitatione siue delectatione vel consensu. ⁊ ideo veniale: q2
est in sola cogitatōne nec ꝓgreditᷣ in delectatōnē vel cõsen-
sum. sicut de peccato carnis quādo est in cogitatōe solum.
Est quoddā veniale ex genere opis. ⁊ si fiat cū delectatōne
⁊ consensu: sicut est mendaciū pure iocosum. hoc autē est
veniale quia nõ deordinat contra aliquod p̃ceptum. Cum
ergo queritᷣ vtrum veniale fiat mortale. si intelligatᷣ ꝙ hec
culpa ꝑ essentiam fiat illa: nulla est questio quia hoc est i-
possibile. Si intelligatur ꝙ illud quod est al's veniale pos-
sit esse mortale: dico ꝙ aliquod sic aliquod non. Primum
enim veniale quod cōmittitur ex subreptione etiam quoti-
enscunqꝫ multiplicaretur: nunꝙ̃ fit mortale. Secūdo mo-
do veniale ꝑ delectatōnem morosam vel consensum potest
fieri mortale. non tamen in se quātūcūqꝫ multiplicaretur.
Unde hmõi veniale ꝑ ꝯplacentiam fit mortale fm ꝙ ꝯpla
centia dicit plenum ꝯsensum vel in delectatōnē vel in op⁹
Tercio modo veniale qđ est ꝑ delectatōnem citra deū: po-
test fieri mortale ꝑ libidinem magnam. sicut mendaciū io-
cosum ⁊ hoc fit mortale dum placet: fm ꝙ placitū dicitur
quieta voluntas. ⁊ quia iteratio actus disponit ad libidi-
nem ⁊ ꝯplacentiam: hinc est qđ augus. dicit in pluribus lo
cis. ꝙ venialia dum placent fiunt mortalia. nec tamē ista
multiplicata faciunt vnū mortale: sed horum frequentia i-
ducit placentiam libidinis quā ꝯcomitatur contemptus.
¶ Ad illa ergo que primo obiciuntur ꝙ multa leuia vnū
grande efficiunt ⁊c̃. Dicendum ꝙ hoc non est ꝙ aliqua le
uia multiplicata faciunt vnum mortale: sed ꝙ talium mul
tiplicatio disponit ⁊ inducit libidinem ⁊ contemptū mor-
talem. Unde quia multa venialia disponunt ad libidinē
⁊ contemptum: ideo augus. compat ea bestiis minutis: cõ-
parat guttis: compat arene: compat scabiei. non ꝙ ipsa in
se faciant periculum mortis: sed quia ad hoc ꝑducunt per
accidens. Ad horum euidentiam intelligamus ꝙ aliquis
naturaliter inclinans deorsum fulciatur a fulciēte aliquo
infinite virtutis. adde ei lapidem tamē põderosior ꝙ̃ pri⁹.

⁊ magis tendēs deorsum. addas ei quot vis ponderosa [illegible]
[illegible] cadet. ⁊ neces-
sitate dico. sed tale fulciens animā est caritas. cui⁹ virtus
nulla violentia temptatōnis minuitᷣ vt habetᷣ ab Ambro.
Adde igitur quot vis venialia. licet ex se animā deꝑmant
tamen ꝑ hoc nūꝙ̃ cadet in mortale anima ex nec[illegible] di-
co sed sicut ibi ponderosa addita ei qui supportatᷣ illa pos-
sent facere in eo pronitatem ad deferendū fulciente[illegible] ⁊ sic
ꝑ illa caderet occasionaliter sed nõ ex necessitate: sic ⁊ hic
additio multiplex venialium facit in anima qñqꝫ tantā ꝓ-
nitatem ad deferendū caritatem que supportat eam: ꝙ qua
si voluntarie caritatem deserit. licet ad hoc nõ cogatur per
venialia. ⁊ sic occasionaliter ꝑ venialia peccat mortaliter
⁊ faciunt damnū idem quod faceret mortale. ⁊ sic debent
intelligi auctoritates predicte. Quod autem dicitᷣ ꝙ minu
ta occidunt hoc est ꝑ accidens: quia inducūt libidinē mor-
talem. ¶ Ad illud quod obicitᷣ ꝙ nihil e adeo veniale ⁊c̃.
Dicendū ꝙ hoc intelligitᷣ de eodem specie nõ numero. ver
bigr̃a. Amas ridere venialiter. hoc ridere nūc veniale est.
posset tm̃ amor alterius ridere nūero tantū intendi ꝙ esset
mortale. ly. qđ ergo habet simplicē relatōnē nõ ꝑsonalem.
¶ Ad illud qđ obicitᷣ. ꝙ amor creature potest crescere i te
tantū ꝙ adequabitᷣ amori creatoris in te ⁊c̃. Dicendū ꝙ si
quis est in caritate q̃tūcunqꝫ amet creaturā aliquā: in infi
nitum plus amat deū ꝙ̃ creaturā illam. ergo qui est in cari-
tate quātūcūqꝫ amet creaturā aliquā: in infinitū pl⁹ amat
deum ꝙ̃ creaturam illam. Cum ponitur illum fere tantū
amare creaturam quātū deum: patet ꝙ nulla est hec posi
tio. Pret. amor creature inordinatus est a voluntate sola:
amor dei a volūtate cum virtute quodāmodo infinita que
est caritas. Sed sicut se habet habitus ad habitū: sic se ha
bent adinuicem actus egredientes ex his. Sed voluntas
cum caritate in infinitum excedit voluntatē solam: igitᷣ et
actus eius actum volūtatis solius. ¶ Ad aliud dicendū
ꝙ comparatio illa nõ est vsqꝫquaqꝫ vera. In hoc eīn nõ est si
mile. quia sicut ibi tot possint gutte intrare ꝑ rimas in na
uem ꝙ nisi exhaurirentᷣ ex necessitate submergerēt nauem
hic aūt nõ sic est de venialibꝫ. quātūcūqꝫ eīn multiplicētur
nõ facerent vnū mortale: nec animā ꝑiclitari de necessitate
dico nisi occasionaliter vt p̃dictum est. In hoc tamē simile
est. ꝙ sicut fluui⁹ est magnus respectu gutte: sic mortale re-
spectu venialis. Pret. q̃tū ad aliud potest intelligi ista cõ-
paratio vt ex dictis patet. ¶ Ad illud qđ obicitur. ꝙ amor
quo amas creaturam plus ꝙ̃ deum. nõ est amor in infinitū
ꝙ̃ amor quo diligis creaturam min⁹ ꝙ̃ deum ⁊c̃. Dicēdum
ꝙ peccatum mortale est auersio a bono incōmutabili ⁊ cõ
uersio ad bonum ꝯmutabile. Unde i peccato mortali sunt
hec duo. auersio aūt est quasi nullus amor dei vl' minor ꝙ̃
creature vel equalis. ꝯuersio ad creaturam est maior amor
creature ꝙ̃ dei vel equalis. In veniali aūt sunt duo. elõga
tio a bono incōmutabili: ⁊ hec elongatō est mīor amor dei
ꝙ̃ esse deberet. ⁊ ꝯuersio ad bonū ꝯmutabile: ⁊ hec conuer
sio est maior amor creature ꝙ̃ esse deberet. Unde augus. in
enchiri. c. lxxxi. ⁊. lxxxii. quādoqꝫ dicit ꝙ veniale est minor
amor dei: quandoqꝫ ꝙ est maior creature amor ꝙ̃ esse debe-
ret. peccatum autē mortale potius efficit auersio ꝙ̃ cõuer-
sio. Unde cum aliquis amat creaturā plus ꝙ̃ deum: ista
cõuersio sola non efficit mortale: sed hec ꝯuersio cum illa
auersione. debet eīn homo deo nõ solum amorē quātū dat
creature: sed tantū quātū posset ei voluntas cum caritate
dare. sed iste est in infinitū maior ꝙ̃ amor quo quis amat
creaturam. sic ergo patet ꝙ infinita est ꝓportio ⁊ distantia
inter mortale ⁊ veniale. obiectio aūt procedit ac si sola cõ
uersio ad creaturam inordinata ꝑ amorem faceret morta-
le. nūc autē nõ sic est: sed poti⁹ hoc efficit ipa auersio a deo
que est amoris debiti deo ab ipo subtractō. ¶ Ad aliud qđ
dicitur. ꝙ ꝯplacētia est quieta volūtas ⁊c̃. Dicendū ꝙ qñ
aliquis peccat venialiter nimis diligendo creaturā. ⁊ de-
inde crescit amor ille vsqꝫ ad voluntatē quietā. ita ꝙ amor
ille degenerat in libidinē quā ꝯcomitatᷣ cõtemptus morta-
lis: tūc ex nouo ꝯtemptu nouū oritᷣ peccatū. Unde primū

peccatū quod fuit veniale non est factum mortale sed tam [illegible] quod est mortale. ¶ Ad illud quod obijcit q veniale est quātū similiter mortale. sed nullū quātum maius est alio in infinitū. rc. Dicendū q sicut linea in se est quāta. nō tñ respectu dimēsionis supficialis ē alicui quātitatis: sicut est de veniali pctō r mortali. Unde licet veniale fm aliquā ɔsideratōez habet suā dimēsionem: tñ fm q compat ad mortale nullam habet vt ex dictis patet. ¶ Ad aliud dicendū q voluntas sp libere mutat. r ideo nō dispōitur dispositōne que est necessitas: sicut tñ illa que est pronitas. vnde r si natura que coacta monet disponit dispositione que ē necessitas: nō sic est de volūtate que semp libera est r libere monet nulla ɔpulsa coactōe. ¶ Ad vltimū qd obijcit. q veniale punit pena eterna cū adiunctū est mortali. dicūt quidā q hoc accidit p impenitētiā finalē. que illud qd fm se est veniale facit mortale. sed videt meli debere dici. q veniale semp manet in genere venialis. r q non ex peccato veniali ɔtrahit reatus etern quia factū sit mortale: qz hec pena nō debet ei p se. sed cū adiūcto.

Quātum ad secūdū .§.ij.

quo querit vtrum venialia aggrauent mortalia. Et sic: videtur. q ɔpter venialia peccata iuste puniuntur ppetratores. ergo venialia merent penam peccatoribus. ergo magis puniendus est qui ɔmisit multa venialia cum aliquo mortali: q qui pauca vel nulla. ergo mortalia aggrauantur ex adiunctis venialibus. ¶ Itez ad hoc dicunt circūstantie aggrauantes: eo q grauant ipm peccatū principale. sed circūstantie huiōi sunt venialia absolute considerata: verbigratia. aliquis nimis auide ɔmedit ita q peccat venialiter ex illa auiditate. ponatur q excedat nimis sumendo ita q peccat mortaliter: constat q grauius peccat p peccatum gule ex hoc q nimis auide ɔmedit. ¶ Item quecūqz grā gratūfaciens delet peccatū mortale solū. non autē quecūqz delet peccatū cum venialibus: imo requirit ad hoc gratia pfectior. ergo mortale cum veniali grauius est q mortale solum ¶ Contra. veniale se habet ad mortale sicut punct ad lineam. sed punct addit linee nō facit maiorē lineā: ergo rc. ¶ Itez omne peccatū mortale est infiniti reat. sed quātūcūqz magnū finitū addat infinito nō facit illud mai: igit reatus venialis addit reatui mortalis nō faciet illud mai neqz aggrauabit illud. hoc patz p exemplū tale. ɔtrahat linea bicubitalis a puncto a. vsqz ad pūctū b. deinde ɔtrahatur in infinitū. alia linea bicubitalis ɔtrahat a puncto c. vsqz ad d. r deinde ɔtrahat in infinitū. linea que incipit ab a. r ɔtrahit ad b. in infinitū supponat illi linee q incipit a c. r ɔtrahit p d. in infinitū. ita q pūct a. supponatur pūcto c. r ɔsequēter linea fluens ab a. linee fluēti a c. queritur ergo. linea supposita aut est maior illa que est supposita aut mior aut equalis. Nō maior: qz tūc supposita nō esset ɔtracta in infinitū. nec mior: quia tūc ipa nō esset ɔtracta in infinitū. ergo equalis. ergo linea cubitalis [illegible] nō facit illam maiorem. Ex his videt q circūstantie que [illegible] sunt peccata venialia: nō faciant peccatū mortale peccatū grauius vel maius: sed sic nec punct addit linee r etiā q habens mortale tñ r postea eidem addit veniale: non sit [illegible] gis peccator nūc q prius. ¶ Rñsio. q circūstantie q fm se sunt peccata venialia: faciunt peccatū mortale grauius. r q addens mortali venialia grauius peccat q nō addēs. ¶ Ad illud qd primo obijcit. q punct addit linee nō facit lineā maiorē rc. Dicendū q licet mortale r veniale differant sicut linea r punct quātū ad hoc. q sicut punct in nulla ɔportione se habet ad lineā: sic venialia in nulla ɔportōne se habet ad mortale. tamen eo q reatus venialis est quāt: additus mortali facit illud maius. i. reatus contract ex mortali r veniali est maior reatu solius mortalis. Nec est simile de puncto qui est oino simplex: r veniali quod est simpliciter quantū. quia ergo punctus simpliciter indiuisibilis est: ideo linea per additionem puncti non fit maior. mortale aūt per additōnem venialis fit maius r reatus istorum est maior q reatus mortalis tñ. quia veniale nō se habet oino in ratione indiuisibilis. Unum em veniale est maius altero: nec alicui est reatus oino simplex. ¶ Ad aliud qd obijcit q reatus [illegible] mortalis est infinit. Dicendum q hoc est verū. quia vnūqdqz mortale obligat ad penam eternā. Cum aūt subdit q infinito non pōt fieri additio. Dicendū q hoc verū est inqntū est infinitū. Reat aūt mortalis licet sit infinit duratōne: non tñ est infinit intensione. vnde pōt fieri maior qntū ad intensionē. Unde sicut in exemplo posito de lineis protractis in infinitum ex illa parte qua infinite sunt nō potest fieri additō. neqz possunt fieri maiores. pñt tamen maiores fieri ex illa parte q sunt finite: vt ex illa parte qua incipiuntur ɔtrahi. Similiter dicendum q reatus mortalis pōt fieri maior p circūstantias siue peccata venialia ex illa pte qua est finit. i. qntū ad remissionē: nō qntum ad duratōez.

Articulus secūdus

Consequēter queritur an sit in nobis necessitas peccandi venialiter. q sic: videtur p illud qd dicit aug. sup iohez. In hac vita sine peccato esse nō possum. ¶ Item idem sup canonicā ioh. Impossibile est sanctū aliquē in minimis nō cadere peccatis. huiōi autez minima venialia sunt. Sed hec nō essent vera nisi incūberet nobis necessitas peccandi. Unde aug. de correptōe r grā. Inquirit verū aliquis teneat ad impossibile: r dicit q iniusti peccam venialiter. hoc aūt non esset verū nisi incūberet nobis necessitas peccandi. ¶ Itez ɔuer. xxiiij. Septies in die cadit iustus. glo. de leuibus peccatis agit: sine quibus hec vita non ducit. p ignorantiā em vel p obliuionē vel sur repnonem: p necessitatem: p fragilitatem carnis: singulis diebus vel inuiti vel volentes frequenter peccamus. r ita vt supra. ¶ Contra. omne peccatum est voluntarium tam veniale q mortale. sed fm aug. Nihil adeo est in potestate nostra sicut voluntas nostra. ergo in li. ar. est cohibere voluntatē tam a veniali q a mortali. ergo in nobis nō est necessitas peccādi venialiter. ¶ Itez si necessitas nobis incūberet peccādi venialiter. ergo ɔpter peccatum veniale nō essemus debitores pene: admin ɔpter aliqd. cui ɔtrariū habetur ab aug. dicente. q veniale est quod hominem vsqz ad reatuz mortis ppetue nō grauat: sed tamē meret penā ¶ Rñsio. fm statuz nostre corruptōnis incūbit nobis necessitas peccandi. Intelligendū est tñ. q est considerare in nobis li. ar. q̄tum ad sui naturā: r est considerare inqntū ipsum est corruptum. Qntum aūt est de natura li. ar. nulla est in nobis necessitas ad peccatum veniale: sicut nec fuit in adam in statu ante peccatum. Qntum aūt de ipo est prout est corruptum siue de ipius corruptione. si sibi relinquatur: in ipo est necessitas ad peccatum veniale scz in genere. In ipso em est libertas respectu huius venialis vel illius: nō tamen inqntū huiōi libertas est respectu venialis in genē imo est necessitas in nobis peccandi venialiter: licet nō sit necessitas ppetrandi hoc veniale vel illud. Pat. licet libe. arbi. sibi relictum quātū est de sua corruptione nō potest stare quin declinet in veniale aliquod: pōt tamē hoc ex efficacia gratie. Unde fm q plus habet d gratia: plus est potens resistere ne declinet in veniale. Unde si haberet quis gratiā pfectam haberet r potestatē resistendi. ita q nullus motus venialis insurgeret sicut fuit de beata virgine. Concedende ergo sunt auctoritates quibus ostendit q nō possumus esse sine veniali. ¶ Et ad hoc qd dicit aug q impossibile est aliquem sanctum rc. Dicendū q augu. loquitur de illis sanctis qui non habebant perfectionem gratie. qualis fuit apostolus cum dixit. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huiusmodi Ro. vij. et non de illis qui ita erant confirmati in bono q nec mortaliter nec venialiter peccare potuerunt sicut fuit de beata virgine. ¶ Ad illud quod obijcit q nihil adeo est i ptate nrā sicut voluntas rc. Dicendū q hoc intelligendū est qntū ad exitum in actū ɔprium. fm q dicit Ansel. q volūtas est instrumētū seipm mouēs. nihil em adeo est in ptate nostra sicut voluntas qntum ad exitum actus ɔprij in esse. quia em est instru-

mentum seipsum mouēs: potest nolle quotiensciīq ⁊ quā-tociīq velit. hoc autē non impedit quin quadam necessitate quādoq peccamus: vel p surreptōnem: vel p ignorantiam: vel aliquam fragilitatē etiam innatā. vt habetur in glo. supradicta sup illud. septies ⁊c. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ si incūberet nobis necessitas peccandi venialiter: nō essemus puniēdi ꝓpter peccatum veniale. Dicendum ꝙ non sequitur. bene autem sequeretur si incūberet nobis necessitas vniuersalis peccandi venialiter. i. si nulli veniali possemus resistere. sed quia sicut tactum est. licet incūbat nobis necessitas peccandi in genere: est tamen in nobis libertas respectu huius venialis vel illius. non in merito puniendi sumus pro venialibus. Pret. frequenter accidit ꝙ ex nostra negligentia ⁊ frequentia casus in venialia cadimus in huiusmodi necessitate. propter quod non excusat nos necessitas hmōi.

Articulus tercius

C Onsequēter queritur de remissione venialium. Circa hoc queruntur plura. Primū est vtrum tenēmur penitere de venialibus. Scōm vtrum dimittātur affectu manēte ad eadem. Tercium vtrū vnum dimittitur sine alio. Quartum vtrū dimittantur venialia manente mortali. Quintum vtrum dimittātur in purgatorio q̄tum ad culpam.

Q Vtum ad primū que .§. j.

ritur an necesse sit penitē d venialibus: ꝙ sic: videtur. quia impossibile est intrare in gloriā nisi veniale remittatur. sed veniale est actuale peccatum. ab actuali autem non iustificatur nisi p penitētiam: ergo ad remissionem venialium necessaria est penitētia. ¶ Item aliquod est veniale quod p consensū fit mortale. ergo aliqua sunt venialia in que tenemur dissentire ne fiant. ergo postq̄ talia sunt ꝯmissa tenemur dissentire ⁊ de eis penitere ⁊ dolere. ¶ Item multitudo venialium de proximo disponit ad mortale licet non necessario igitur qui dimittit venialia i se multiplicari: committit se discrimini. sed omnes tenentur non ꝯmittere se discrimini ergo ⁊c. ¶ Contra. illa que non tenemur vitare ne fiant: non tenemur de his penitere si fiant. Hoc autem certū est. quia virtus penitentie sicut detestatur factum: ita cauet faciendum. sed nullus tenetur vitare venialia ne fiant: et loquor de tentione necessitatis. ergo nec de factis penitere. ¶ Item ad nihil tenemur sine quo potest esse caritas. sed caritas potest esse sine deletione venialium: quia stat cum venialibus igitur non tenemur penitere. ¶ Item non tenemur penitē de hoc veniali vel de illo ⁊ sic de alijs: pari ratione ergo de nullo. ¶ Item si penitētia aliqua requiritur ad remissionem venialium. ex quo mortale est infinitū maius omni veniali: videtur ꝙ ad deletionem mortalis requiritur in infinitum maior penitentia. sed talem non est possibile fieri ab homine: ergo si ad deletionem venialis requiritur penitentia: nullus posset facere penitentiam de mortali. sed hoc est falsum ergo ⁊ primum. ¶ Rn̄sio sine preiudicio. ꝙ tenemur penitere quādoq de venialibus. licet enī venialia leuia sint: tamen periculosa sunt. vt enī pretactū est nimia assiduitas in illis sine penitentia: inducit quandoq libidinem quam concomitatur contemptus. Unde vt tactum est qui sine penitentia multiplicaret assidue venialia: ꝯmitteret se discrimini. Quod expsse habetur ab aug. dicente. Minuta peccata si negligantur occidunt. ¶ Ad illud ergo quod primo obijcitur contra hoc. Dicendum ꝙ est loqui de venialibus vt considerātur in se. i. s̄m morbum ꝓprium aut ꝓut inducunt causam pclitationis. licet ergo non sunt cauēda inq̄tum ledunt morbo ꝓprio: sunt tamen cauēda inq̄tum sunt inductiua esse periclitatōnis. Unde aug. de. x. cordis. Modica peccata si attenditis ꝙ modica sunt cauete: quia plura sunt. ¶ Ad aliud qd̄ obijcitur. ꝙ caritas potest esse cum venialibꝰ ⁊c. Dicēdum ꝙ hoc verum est. tn̄ libido inducta eoꝝ frequētia qn̄q tollit caritatem. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur ꝙ nō tenetur penitere de h veniali vel de illo. Dicēdum ꝙ licet nō tenemur penitē de h [illegible] [illegible] nō tenemur de h ⁊ de illo. inq̄tum eoꝝ frequētia disponit ad casum. ⁊ est simile. hec gutta non cauat lapidem nec illa: ⁊ tamē frequēti casu pluuie cauatur. Unde non tenemur penitere de venialibus inq̄tum singula sunt: sed inq̄tum eorum frequentia disponit ad libidinē mortalis. vnde etsi illi qui diligenter cauent sibi a venialibꝰ non tenētur penitere de illis: illi tamē qui ex nimia delectatōne frequenter ꝯmittunt talia tenentur penitere. Unde aug. ad felicianū. Est penitentia humilium bonoꝝ ⁊ fidelium pena quotidiana. in qua pectus tūdimus dicētes. dimitte nobis debita nostra ⁊c. neq ea dimitti nobis volumꝰ que dimissa in baptismo nō dubitamus: s illa vtiq que humane fragilitati q̄uis parua tamē crebra subrepūt. que si collecta ꝯtra nos fuerint: ita nos grauabunt ⁊ opprimunt sicut vnū adeo graue peccatum. ¶ Ad vltimū dicendum. ꝙ q̄uis mortale sit maius in infinitum q̄ veniale inq̄tum hoc est mortale illud veniale: tn̄ quia in iustificatione a mortali remittitur reatꝰ eternus ⁊ ꝯmutatur in tpale: pena debita veniali est ꝓportionabilis pene debite ꝓ mortali.

Q Vtum ad secūdū .§. ij.

queritur vtrū dimittatur veniale manēte affectu ad illud. Et videtur ꝙ sic p hoc. quia grā in suis actionibꝰ potētior est q̄ natura: ⁊ maxime q̄ natura corrupta ⁊ debilitata. grā enī facit animā tolerare omnia: superare omnia: omnia posse vnde Phi. iiij. Omnia possum in eo qui me ꝯfortat. ergo i visu illoꝝ in illa que appetūt si sunt opposita: ꝓualebit grā. Si ergo appetitus gratie est ad deletōnem venialis alicuiꝰ appetitus voluntatis corrupte ad ꝑmanētiam illius: delebitur iuxta appetitum gratie: ⁊ non ꝑmanebit ad appetitū voluntatis illius. ergo manēte affectu ad aliquod veniale tolli potest illud. ¶ Item nulla est voluntatis nostre vicissitudo post mortē. sed in illa volūtate qua decedit hō ꝑmanere inuariabilr̄ post mortē vt volunt sancti. ergo si quis discedit cum volūtate alicuiꝰ venialis. illa voluntas ꝑmanet imutabilis. nihilominꝰ vt videtur venialia tolluntur post mortem. dicit beatꝰ Grego. iiij. dyalogoꝝ. ꝙ quedam leues culpe remittūtur in futuro. ¶ Contra. ipē affectus ad opus peccati est magis ipm̄ peccatum q̄ ipm̄ opus: ergo manente affectu nō deletur peccatū. ¶ Item maioris adherentie est veniale q̄ mortale. sed mortale nunq̄ delet manente voluntate ad illud: ergo nec veniale. ¶ Item veniale stat cum grā. dūmodo acceptet illud voluntas. ergo grā p se nō delet veniale. necesse est ergo ad hoc ꝙ deleatur ꝙ sit inacceptū voluntati. ergo nō tollitur manēte affectu ad illud. ¶ Item multa venialia fiunt ex voluntatis acceptōne. ergo nō delentur manēte illa acceptōne. Idem enī s̄m idem nō ē causa alicuiꝰ effectiua ⁊ destructiua eiusdem. ¶ Rn̄sio. dicendum ꝙ nunq̄ deletur culpa neq mortalis neq venialis affectu existente ad idem. qd̄ manifeste patet ex hoc. ꝙ vt tactum est: ipē affectus est potius peccatum q̄ ipē actꝰ. ¶ Ad illud ergo qd̄ primo obijcitur. ꝙ grā est potentior ⁊c. Dicēdū ꝙ et si gratia sit potētior simpliciter q̄ natura: tn̄ quia ex diuina ꝓuidentia qua indita est voluntati humane. libertas volendi hoc vel illud: ꝓuisum est humane libertati ꝙ non habet efficaciā plenā in voluntate ipā ꝯtradicēte: licet habeat ipā obediēte. Unde opus gratie nō est ordinare voluntatē deordinatā: dūmodo ꝑsistat in ꝯtumacia ⁊ obstinatione ne ordinetur. ⁊ ita nec delere peccatū deordinās ipsā voluntatē. Unde ⁊ si grā sit simpliciter potētior q̄ natura non tamē erit efficaciter in actū sue potentie voluntate repugnāte. ¶ Ad illud qd̄ sequitur rn̄debitur infra vbi queretur vtrū culpa venialis deletur in purgatorio.

Q Vtum ad terciū .§. iij.

queritur an vnū veniale possit dimitti manēte alio. Et sic videtur. quia super illud ps. Quia cinerē tanq̄ panem manducabam. dicitur. leuia peccata p penitentiam sunt ꝯsumenda. Sed vt dicit Isidorus. lib. de trini. Sine quotidianis

humane fragi[illegible] [illegible] hac vita esse nō pos[illegible]
Ex his patet ꝙ vnum venialiū qñq; dimittit̄ sine alio. Si
eñ non possum⁹ in hac vita esse sine veniali. nisi vnū dimit
teretur sine alio: tunc vix vel nunq̄ ꝑ penitētiam aliqđ di
mitteretur. ¶ Item multa sunt remedia contra peccatum
veniale. vt tunsio pectoris. aspersio aque benedicte. ⁊ alia
plura. Si ergo vnum sine alio non dimitteretur: faciliter
possemus esse sine aliquo veniali ⁊ frequentissime accide
ret. quia adhibito quocūq; remedio omnia dimitterentur
¶ Contrarium huius videtur per simile sumptum a mor
tali. vnum eñ sine alio non dimittitur. ¶ Item ex quo ve
nialia sunt maioris adherentie q̄ mortalia. videtur ꝙ si
vnum mortale non dimittitur sine alio: multo fortius nec
vnum veniale sine alio dimittitur. ¶ Item cum gratia gra
tumfaciens quātūcunq; sit parua: sit incomꝑabiliter ma
ioris efficacie ⁊ virtutis q̄ sit quedam tunsio pectoris: cum
ad pectoris tunsionem dimittatur veniale aliquod: vide
tur ꝙ gratia gratumfaciens quecūq; sit omnia tollit venia
lia. ex quo videtur ꝙ sicut est de mortalibus. ꝙ vno dimis
so dimittuntur alia: similiter est de venialib⁹. ¶ Item vir
tutes ꝯnexe sunt ita ꝙ qui habet vnam habet omnes. ⁊ qui
tollit vnam tollit omnes. peccata autē mortalia nō habent
illam ꝯnexionē ꝙ habito vno habent̄ omnia: tñ vno amo
to amouent̄ omnia que inerant. In hoc ergo ꝯueniūt vir
tutes cum peccatis mortalib⁹ ꝙ vno amoto amouētur alia
sed maior est distantia mortaliū peccatoꝝ a virtutib⁹ gra
tuitis q̄ venialiū ab eisdē: ergo vt videt̄ venialia ꝯueniūt
in hoc cum mortalib⁹ ꝙ vno dimisso dimittuntur et alia.
¶ Item vt habet̄ a Greg. sup Iob. xxxv. Omne peccatum
tam veniale q̄ mortale est macula ⁊ polluit in quo est. vn
de ⁊ veniale polluit ⁊ deformat aīam. sed sicut dñs non sa
nat animā in pte sed totā: sic nec repat in pte tollēdo vnū
deformās aliud nō. ergo qñcunq; tollitur aliquod venia
le tolluntur omnia. ¶ Item aug. sūmū bonū est cui displi
cet omne malū. ergo illi displicet peccatū veniale. sed ī gra
tificatōne aīe tollit̄ omne qđ displicet deo. non eñ tollitur
aliquid qđ displicet ⁊ aliud non: quia tunc q̄tum ad quid
displicēt q̄tuz ad quid placeret. ergo qñcunq; tollit̄ aliqđ
veniale tollunt̄ omnia. ¶ Item in peccato veniali est auer
sio a bono incōmutabili ⁊ ꝯuersio ad bonum ꝯmutabile.
qđ patet ꝑ hoc ꝙ omnis mot⁹ habet duos termīos. scz ter
minū a quo respectu cui⁹ est recessus: ⁊ terminū ad quē re
spectu cui⁹ est accessus. Sed ratō mot⁹ repit̄ in peccato ve
niali sicut in mortali. ergo ibi est repire terminū a quo re
spectu cui⁹ est auersio ⁊c̄. sed non pōt imponi recessus siue
auersio nisi respectu boni ꝯmutabilis. g̃ ⁊c̄. Sed cū auer
sio nō sit nisi vnica. nullo mō pōt tolli vnum quo fit hmōi
auersio nisi tollant̄ ⁊ alia. q2 al's sequeret̄ ꝙ simul ⁊ semel
esset aīa ꝯuersa ad deū ⁊ auersa a deo. ⁊ ita nō pōt tolli vnū
veniale nisi tollant̄ omnia que insunt: sicut nec vnū morta
le aliis nō ablatis. ¶ Rūsio. dicendū ꝙ frequēter dimitti
tur vnū veniale sine alio. nec est simile de dimissione mor
taliū. Ratio aūt quare vnū mortaliū nō dimittit̄ sine alio
est: incōtingentia gratie gratūfacientis ⁊ peccati mortalis
quia eñ gratia gratūfaciens non ꝯpatit̄ secum aliqđ mor
tale: sicut vita ⁊ mors nō ꝯpatiunt̄ se in aliquo eodē. ꝓpter
hoc infusa gratia tali necessario omnia mortalia expellūt̄.
non sic est de venialib⁹ que simul cum gratia sunt in eodē.
¶ Ad illud quod obijcit̄. ꝙ venialia sunt maioris adherē
tie ⁊c̄. Dicendū ꝙ hec adherētia non est ipsorum venialiū
adinuicem: sed est illoꝝ respectu aīe. ita eñ adherēt aīe ꝙ
non quacūq; gratia gratūfaciente tollunt̄: sed gratia ꝑfe
cta vel gratia imꝑfecta cū aliquo supaddito cooꝑante ad
illorum deletionē. Unde hec ratio magis est pro opposito
q̄ pro ꝓposito. Eo eñ nō simul delent̄ q2 fortiter inherent.
Quia eñ fortiter inherent. requirit̄ aliquod additū gra
tie ad hui⁹ deletionē ex pte motus doloris vel aliqđ aliud
remedioꝝ ipius peccati venialis. ⁊ aliqđ aliud ad deletio
nem illi⁹. ꝓpter quod nō simul delent̄. Pret. hec adherētia
venialium est magis q̄tum ad ꝓnitatē q̄ q̄tum ad indeli
bilitatem. facilius eñ deletur veniale q̄ mortale. maior ta
men est pronitas aīe ad veniale q̄ ad mortale. ¶ Ad aliud
quod sequit̄. dicendū ꝙ tunsione pectoris nō deletur pecca
tum veniale sicut per se causa: sed sicut causa cooꝑante ipi
gratie que est ꝓxima causa deletionis culpe inq̄tū est
culpa. Gratia eniz vel virtus est illud quo aīa deordinata
vel dehonestata quocūq; modo repatur. ¶ Ad illud quod
obijcitur ꝙ magis distant mortalia a virtutib⁹ q̄ venialia
⁊c̄. Dicendū ꝙ est considerare virtutes ad habit⁹ earū ⁊
q̄tum ad hoc habent ꝯnexionē. ⁊ q̄tum ad vsus ⁊c̄. ⁊ q̄tuz
ad hoc nō sunt ꝯnexe. ꝙ est oppositio inter virtutes ⁊ pecca
ta venialia. magis est ratione vsuum virtutum q̄ ratione
habituum. ⁊ ꝙ est compossibilitas est magis ratōne habi
tuum q̄ vsuum. exercitio eñ siue vsu virtutis tollantur ve
nialia proprie loquendo. Relatio ergo cōpossibilitatis ve
nialium cum habitib⁹ virtutum: non est causa deletionis
venialium nec medium faciens ad hoc. imo potius ad op
positum. ⁊ hoc ꝓpter hoc non sequitur in hoc conueniunt
mortalia cum virtutib⁹. ꝙ quocūq; illorum oblato auferē
tur ⁊ alia: sed magis ꝯueniunt venialia cū virtutib⁹ q̄ mor
talia. ergo ⁊ venialia ꝯueniunt cū virtutib⁹ in hoc ꝙ vno
deleto delentur ⁊ alia. Conuenientia eñ virtutum ⁊ morta
lium in hoc ꝙ quocūq; deleto delent̄ ⁊ alia: est ex illorū in
cōpossibilitate. sed disconuenientia venialium ⁊ virtutū in
eodem est ex cōpossibilitate eorūdem. virtutum eñ habit⁹
ꝯpatiuntur secum venialia: licet vsus virtutum eadem tol
lent. ¶ Ad illud quod sequitur. dicendum ꝙ peccatum ve
niale ꝑ essentiam est macula ꝓut habet̄ a Greg. Sed notā
dum ꝙ macula qñq; ꝯmuniter sumit̄ ꝓut habetur a beato
Grego. ꝙ omne peccatum polluit. qđ verum est tam de ve
niali q̄ de mortali. Proprie do sumit̄ qñ ꝑ eam in homine
tollit̄ pulchritudo imaginis dei. Et s̄m hoc dicit Greg. in
mora. ꝙ peccatum mortale obtenebrat. veniale obscurat.
quēadmodum fumus pulchritudinem faciei non delet. ⁊ si
eam obscuret: nō potest tolli ab homine quin sit ad imagi
nem dei. Sed nota ꝙ triplex est imago. scz similitudis. i.
increata. creatōnis s̄m ꝙ homo est ad imaginem dei. ⁊ re
creationis que est gratia que repandi menti infundit̄ s̄m
ꝙ habet̄ in ps. Signatum est sup nos lumen vult⁹ tui dñe
Unde ꝑ ipam imaginem recreatōnis: ꝯiungit̄ imago crea
tionis imagini silitudinis que ē deus. licet eñ imago crea
tionis a sua creatōne nō modicam habet pulchritudinem
naturalem: tamen a gratia que est imago recreationis vl
teriorem recipit pulchritudinem ꝑ quā ꝯiungitur imagini
increate. hui⁹ aūt ꝯiunctio attendit̄ q̄tum ad supiorem ptē
rationis. peccatum aūt mortale pulchritudinē hanc ⁊ ipsā
ꝯiunctōez delet. sed veniale peccatū ipaz imaginē siue por
tionem supioris ratōnis q̄tuz ad hunc actū nō deformat.
non eñ attingit ea s̄m ꝙ ꝯuertit̄ ad supiora. potest tamen
deformare ipaz imaginem siue portōez supiorem. s̄m ꝙ cō
uertitur ad ista inferiora. ista aūt cōuersio licet sit inordi
nata. nō tamen tollit habitū gratie vel virtutū: licet vsus
earundem impediat. Unde non tollit illam pulchritudi
nem que est ex ꝯiūctione anime cum sūmo pulchro. ¶ Ad
hoc ergo qđ subiungit̄. ꝙ sicut dñs nō sanat in pte: sic nec
repat in pte ⁊c̄. Dicendū ꝙ hoc verum est. sicut eñ non sa
nat in pte a vulnere letali quod infigit culpa mortalis: sic
non repat in parte a turpitudine confusibili quam incur
rit ex deformatione imaginis. et hoc est quia repatio hu
iusmodi fit per grām que est illi parti s̄m quam anima est
primo ⁊ per se ad imaginē dei. non similiter est in illa par
te ꝓprie ⁊ per se loquendo que polluitur macula venialis
ꝓpter quod non est necesse ꝙ qñ repat̄ ꝙ oīno reparetur.
¶ Ad illđ quod obijcit̄. ꝙ veniale displicet sūmo bono ⁊c̄.
dicendū ꝙ aliquē displicere deo. est ipsum esse dignum pe
na s̄m diuinū iudicium. Sed aliquē esse dignum pena po
test esse: vel dignum pene siue sepatione a sūmo bono: ⁊ s̄m
hunc modum displicentie displicet aīa deo per malum cul
pe venialis. vel dignū pena cum sepatione a sūmo bono:
s̄m hunc modū displicētie displicet homo deo ꝑ malū cul
pe mortalis. In gratificatōne ergo aīe q̄ displicet deo scđo
modo displicētie. nō tollit̄ aliqđ ⁊ aliqđ nō. sed oīe illud

quo est hmōi displicētia. ⁊ ꝙtuʒ ad hmōi displicentiaʒ est ꝓprie gratificatō nō ꝙtuʒ ad aliā. quia aliꝰ modus displicētie stat cū ipa gratia qua aīa grata est deo. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ in peccato veniali est auersio a deo ⁊c̄. dicenduʒ ꝙ nō est verum. In hoc em̄ differunt veniale ⁊ mortale. ꝙ ꝯpletio mortalis est in auersione a sūmo bono: ꝯpletio aūt venialis in ꝯuersione ad bonum ꝯmutabile. ex qua accidit elongatio a bono incōmutabili. Unde auersio est solūmodo mortalis peccati: ꝯuersio ē ꝯmunis vtriqꝫ. scʒ tam mortali ꝙ veniali. similiter recessus. Sed differt recessus ẜm ꝙ fit ꝑ veniale ⁊ ẜm ꝙ fit ꝑ mortale. Recessus em̄ ꝑ veniale est recessus ꝙtū ad actū. Recessus aūt ꝑ mortale est ꝙtū ad actum ⁊ ꝙtuʒ ad potentiā. Unde ꝑ veniale nō fit auersio a primo bono. sed solū recessus ꝙtuʒ ad actū non ꝙtuʒ ad potentiam. nisi quatenꝰ potentia ipa refertur ad ipsum actum. Si aūt per veniale esset simpliciter auersio: bene sequeretur ꝯclusio. quia per quodcūqꝫ fieret auersio nō esset nisi vnica similiter nec ꝯuersio que esse nō posset: nisi illis omnibꝫ deletis ꝑ que facta esset auersio.

Utrum ad quartū .§. iiij.

querit̄ vtrum dimittit̄ aliqđ veniale manēte mortali. Et videtur ꝙ sic. dicit em̄ augus. sup Joh. viij. Qui sine pcō est vestrū ⁊c̄. ꝙ omnes illi erant in pcō mortali. venialia em̄ eis dimittebant̄ ꝑ cerimonias: ergo manenti mortali veniale aliquādo dimittit̄. ¶ Item pcm̄ mortale ⁊ veniale differunt ẜm speciē. igit̄ similiter cause delentes ipa sunt diuersa ẜm speciem. hoc etiam patet si consideret̄ quibus causis deletur pcm̄ veniale. vtpote oratōe dn̄ica. de peni. dis. iij. de quotidianis. Et sacramento altaris. đ conse. di. ij. panem. Et aqua. de conse. dis. iiij. nec queꝙ. Istis autem non delent̄ mortalia. Si ergo alia ⁊ alia sunt quibus hec et illa delentur. cum hec sine illis ꝯtingant: ⁊ hec sine illis contingit deleri. ¶ Pret. mortalia dimittunt̄ sine venialibus. similiter et venialia sine mortalibus vel quare non. ¶ Item peccata mortalia ⁊ venialia differunt ẜm speciem ergo ⁊ gratia qua delet̄ mortale differt ẜm speciem ab illa qua deletur veniale. ⁊ etiam ẜm distantiam peccatoruʒ debet esse distantia gratiarū: ẜm ꝙ infinita est distantio peccati mortalis ⁊ venialis. ergo ⁊ gratie qua deletur veniale ab illa qua deletur mortale est quasi infinita distātia. hec autem distantia gratiaruʒ non est nisi gratie gratūfaciētis ⁊ gratie gratisdate. Ex quo videtur. ꝙ sicut gratia gratuʒ faciente deletur culpa mortalis: ita gratia gratisdata deletur culpa venialis. ergo cum contingat habere gratiā gratisdatam sine gratia gratūfaciente: videtur ꝙ ꝯtingat peccatum veniale deleri non deleto mortali. ¶ Item aliqs potest amare creaturam aliquaʒ vt fornicariam suam plusꝙ deum. ⁊ aliam creaturā non ꝓpter deum minꝰ tamen ꝙ deum. vt modicam pecuniā quā habet. ⁊ ex amore fornicarie procedunt actus mortales: ⁊ ex amore pecunie procedunt actus veniales. ⁊ ita sunt simul veniale ⁊ mortale. pōt aūt ꝯtingere ꝙ amor huiꝰ pecunie que diligit̄ nō ꝓpter deuʒ ex scintilla diuini amoris relicta in eo intātū deficiat siue diminuatur vt deleat illam: ⁊ ita veniale peccatum quod ex huiꝰ amore in illo erat non sit siue tollat̄ cum sua causa. tn̄ manet mortale ex immoderato amore fornicarie. ⁊ ita ⁊c̄.

Contra. mortale ⁊ veniale non possunt simul in esse ipi aīe. ergo manēte mortali nō potest in esse veniale. ꝙ si quādoqꝫ inest veniale: necesse est vt tollat̄ adueniente mortali. probatio prime. ꝙ mortale ⁊ veniale nō simul insunt eidē anime. pcm̄ veniale est mīor amor dei ꝙ debet esse: similit̄ ⁊ mortale. vnde hoc est ꝯmune veniali ⁊ mortali. addat̄ ergo huic ꝯmuni aliquid quo distinguat̄ veniale a mortali. hoc additum nō dicetur diminutō cuiuslibet amoris sed illius qui est caritas. erit ergo veniale caritatis diminutio. vt habitus dico. a quo egrediūtur multi actus veniales. ẜ nō potest eē caritas diminuta in habēte mortale: ergo nec veniale. ¶ Item dicit Greg. Job. xxxj. Ueniale obscurat: mortale obtenebrat. ad deletōem ergo venialis requiritur gratia que est lumē aīe. i. gratūfaciens. hoc aūt nō ꝯpatit̄

secum pcm̄ mortale: ergo veniale nō delet̄ mortali manente. [illegible] ꝙ nō delet veniale manēte mortali [illegible] niale ꝑ [illegible] mortalia ⁊ tenebra vt dicit Greg. nō deletur nisi ꝑ gratiā que animā illustrat ⁊ decorat. Hec autem gratia est gratūfaciens que non ꝯpatit̄ mortale. hoc autem [illegible] ¶ Ad illud quod primo obijcit̄. ꝙ venialia dimittebant̄ iudeis ꝑ cerimonias. Dicendū ꝙ venialia dicuntur ibi irregularitates legis que expiebant̄ ꝑ cerimonias. ¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝙ pcā d. [illegible] ẜm speciē. similiter ⁊ cause delentes ⁊c̄. ¶ Dicendum ꝙ licet pcā scʒ mortale ⁊ veniale differant ẜm speciē: tn̄ eadem est gratia delens hoc ⁊ illud. scʒ gratia gratificans hominē [illegible] ⁊ faciens acceptū deo. ⁊ ꝙtuʒ ad supiorem ꝑtem aīe ⁊ ꝙtū ad inferiorem. Intelligendū est tn̄ ꝙ licet gratia sit eadeʒ tn̄ dolor debet esse differens. quia gratia [illegible] venialium delet illa ⁊ debet ad minus esse in genere: sed mortaliū nō solum debet esse contritō in genere sed in specie. ad minus omniū quoꝝ extat memoria. Similiter ⁊ pene diuerse ẜm ꝙ sunt debite venialibꝫ ⁊ mortalibus. Unde per hmōi penas diuersas volūtarie acceptas dimittit̄ tam debitum peccati mortalis ꝙ venialis. Est ergo primo ⁊ ꝑ se causa delens culpam venialis ⁊ culpā mortalis eadem: licet illa quibus dimittūtur debita illorum scʒ pene satisfactorie sūt diuerse. illud ergo est intermēdiuʒ scʒ cause delētes sunt diuerse ẜm speciē. ¶ Ad illud quod obijcit̄. ꝙ mortale delet̄ sine veniali: similiter videt̄ ꝙ ⁊ veniale sine mortali ⁊c̄. dicendum ꝙ nō est simile. quia venialia nō sunt in oppositione tanta respectu gratie. Mortale aūt est oīno incōpossibile gratie. nō aūt est ita de veniali. ¶ Ex dictis patet rn̄sio ad illud quod sequit̄. ꝙ licet mortalia ⁊ venialia differunt ẜm speciem. nō oportet tamē ꝙ gratia qua delet̄ mortale: differat ẜm speciem a gratia qua delet̄ veniale. Bonū em̄ nō requirit illam distinctōeʒ quā requirit malum. Scđm eñ phm̄. bonū est indiuisibile: malum aūt multipharium. bonū em̄ consistit circa mediū quod est indiuisibile: maluʒ circa extrema que sunt diuisibilia. vnde non sequit̄ ꝙ gratia gratisdata tollat̄ veniale. sed potius tollat̄ gratia ꝑfecta vt infra habebit̄. ¶ Ad vltimū dicendū. ꝙ licet actus peccati venialis qui egredit̄ ab amore dei mīore ꝙ debet eē nūqꝫ cessat sine gratia gratūfaciente: nō tn̄ macula venialis tollit̄ sine gratia tali. ⁊ ita nūꝙ tollit̄ manente mortali peccato. ¶ Ad aliud quod obijcit̄ pro alia ꝑte. ꝙ mortale ⁊ veniale nō possunt simul inesse eidem anime. Dicendum ꝙ hoc nō est verū. ¶ Ad illud aūt quod dicit̄ ꝙ veniale diminuit de amore caritatis ⁊c̄. Dicendum ꝙ veniale diminuit de amore quo diligit̄ deus. non dico de illo ꝙtum ad substātiā: sed ꝙtuʒ ad radicatōeʒ vel feruorē. vel ꝙtum ad efficaciam siue ꝓmptitudinē exeundi in suū actū. ⁊ hoc in habente caritatē. In existenti aūt in mortali nō video quare nō possint diminuere de illo ꝙtum ad substantiā. Unde si caritas nō pōt esse diminuta in existente in mortali: pōt tn̄ amor dei diminui in eodem.

Utrū ad quintū que .§. v.

ritur vtꝝ venialia dimittāt̄ post hāc vitā ꝙtuʒ ad culpam ꝙ sic videt̄ Math. xij. Quicūqꝫ verbū dixit ꝯtra filiuʒ hominis remittit̄ ei. qui aūt dixerit ꝯtra spm̄scm̄ nō remittetur neqꝫ in hoc seculo neqꝫ in futuro. hec aūt frustra dicerētur. nisi aliqđ peccatū ꝙtum ad culpā dimitteret̄ in futuro. ¶ Item glo. Greg. ibidem. Quedā em̄ culpe in hoc seculo laxant̄. quedā đo ꝑue in futuro. que quidē post mortē grauant: sed dimittunt̄ si homo bonis actibꝫ in vita vt ibi dimittant̄ ꝓmeruit. ¶ Item alia glo. ibidē Grego. Sunt quedā leuia q̄ si in hac vita nōdum sunt remissa: post mortē n grauāt. sed remittūt̄ si digni sunt. ¶ Item aug de vera ⁊ falsa penitētia. c. iij. Si ꝑ solum baptismū quod iterādum nō est fit peccatoꝝ remissio. cur adderet dn̄s neqꝫ in futuro. constat aūt quedā in futuro remitti vbi nō est opatio baptismi. Ex hoc videt̄ ꝙ aliqua pcā dimittant̄ ꝙtuʒ ad culpā in futuro. sed ꝯstat ꝙ nō mortalia ẜ ⁊c̄. de ħ habetur. iiij. dyalogoꝝ vbi logt̄ satis de hac materia que valent

ad [illegible]. ¶ Itez hoc idem videt̃ p magistr̃. iiij. sentē. ¶ Item hoc idez [illegible] morale [illegible] impediūt efficaciā grē: vtpote ꝓnitas ad malū. teptatiões [illegible] que sūt [illegible] hmōi alia. Ƀ nihil talū existit post mortē. ḡ nō erit aliqḋ impedimentū efficacie gre. [illegible] virtute delendi culpā: ⁊ tūc habebit [illegible]. ¶ Itē gr̃a post mortē [illegible] ante. qḋ igit̃ pōt ante pōt post. ¶ Item gr̃a pfecta que est gloria nullū patit̃ secum defectum. s. neq̃ culpe neq̃ pene. ḡ quantomagis approximat sue pfectioni: tantomagis potest in deletionez hmōi defectuum: ⁊ ita vt prius. ¶ Item gr̃a post mortez pōt in liberationez a pena. Ƀ virtus gratie est magis ordinata ad liberatōz a culpa q̃ a pena. ḡ pōt post mortē in liberationez a culpa. [illegible] Contra. [illegible] Jo. v. Est peccatū ad mortē. Glo. qḋ i hac vita nō corrigit̃: frustra post mortem eius venia postulat̃. ḡ nulla post mortē ibi culpa purgabit̃ ibi. ¶ Itē Damas. Quod hoib9 mors: hoc ē angelis casus ⁊ econuerso. sed angeli post casum a nulla culpa possunt liberari. ḡ nec homines post mortez. ¶ Item Grego. in dyalogo. Talis in iudicio quisq̃ futurus est qualis de corpore exiuit. ḡ ⁊c̃. ¶ Item liberū ar. medium est inter ꝓfectum in bono ⁊ liberationē a malo culpe. sed post mortez non potest in bono ꝓficere. ḡ nec a culpa aliqua resurgere. ¶ Item facilius est labi in veniale q̃ liberari a veniali. Ƀ post mortez non potest homo venialiter peccare. ḡ nec a veniali resurgere. ¶ Itez veniale i nobis non est nisi ratione fomitis. Ƀ fomes auferē in morte: nō post mortez. ḡ ⁊ veniale. ¶ Itez in purgatorio nō erit cōtritio vel confessio nec locus merendi. ḡ aut ibi ñ remittitur culpa: aut remitteē peccatum sine penitentia. ¶ Itez Augusti. de ciui. dei. Credimus q̧ homini post hāc vitaz non additur nouū meritum nec noua remissio culpe: sed datur ei meritum vel pena ẜm q̧ meruit in vita presenti.

¶ Rñsio. q̧ de hoc qḋ hic querit̃ diuersi diuersa sentiūt. Quidam. n. sicut magr̃ in senten. ⁊ q̃plures alij dicunt. q̧ culpa venialis remittitur in purgatorio: sicut videtur auctes s̃. tacte sonare. ⁊ dicunt quidam q̧ illa glo. intelligenda est de mortali: frustra post mortez eius venia postulatur. Uel fiat vis in hoc q̧ dicit. qḋ in hac vita ñ corrigit̃: verum est vel in se vel in merito. Qui aūt cum veniali decedit. lz in se non corrigat̃ meruit tamen p caritatē corrigi in qua decedit. ⁊ post hunc statuz liberari ab his que retardant premiū caritatis. ¶ Ad illud qḋ obijcitur de morte homis ⁊ casu angeli. dicunt q̧ hec similitudo attenditur q̃tum ad liberi ar. inuertibilitatez. vel q̃tuz ad peccatum mortale non q̃tum ad omia. Nam mali angeli pñt in penis ꝓficere q̃uis non pñt a malo resurgere. p oppositū ratione boni meriti preteriti boni hoies pñt a malo eripi: q̃uis non pñt in malū labi. quia in bono i q̃ moriunē sunt confirmati. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃ de greg. dōm q̧ sicut ipsemet subiungit: illḋ intelligit̃ q̃tum ad mortalia: non q̃tum ad venialia. quia ipsemet excipit illa. ¶ Item ad illḋ qḋ obijcit̃. q̧ li. ar. teneret mediuz ⁊c̃. Dicendū q̧ falsum est pro statu illo. In statu eniz illo ꝑparantur omnia ad ingressum in glaz p impedimēti remotionez: que sunt peccatum veniale ⁊ reatus pcī. vnḋ lz non sit tunc status ꝓficiendi in merito: est tamen stat9 delendi. hec impedimenta ad que sufficit pñtia grē ⁊ voluntaria sufficientia pene ⁊ adiutorium meriti preteriti. ¶ Ad illud qḋ obijcitur. q̧ facilius est labi in maluz ⁊c̃. Dicendū q̧ verum est q̃tum ad libe. ar. vertibilitatem: ñ q̃tum ad omnez statum anime. ¶ Ad illud qḋ obijcitur. q̧ ablato fomite aufertur veniale. Dicendū q̧ hoc veruz est inq̃tum ad potestatē peccandi de futuro: nō tñ oportet auferri veniale prius ꝑpetratū. nō eniz illḋ qḋ tollit causam semp tollit effectū. sicut in multis pz exēplis. de bruto. n. cultello non ꝓpter hoc plaga tollit̃ inflicta. ¶ Alij aūt dicūt q̧ post hanc vitā ñ remittit̃ peccatū q̃tū ad culpam. Ƀ tm̃ q̃tū ad reatū. dicūt. n. q̧ triplex est gr̃a. scz baptismalis. penalis. ⁊ finalis. Prima dātur in aīa ex virtute sacramēti. ⁊ oīno omne gen9 peccati tollit. Scḋa ex subiectiōne ⁊ [illegible] ⁊ hec [illegible] omne mortale: non aūt omne veniale. Tercia ex pfecta subiectione ⁊ ꝯformitate oīm viriū aīe ad ipā3 grām. ⁊ hec tollit omne veniale. Cum enim anima iam sepatur a carne iam ꝓnitates ⁊ perturbationes que [illegible] ex carne recedunt ⁊ potentie [illegible] ac per hoc venialia [illegible]. ⁊ ita nullū veniale remittit̃ post hanc vi[illegible] in quo dici pōt hec [illegible] expellit culpā. Hui9 aūt ꝓnitatis recessus ⁊ perturbationū quietatio ꝓuenit ex diminutione ꝯcupie q̄ est i ip[illegible] ex corruptione. de qua. ix. Sap. Corp9 qḋ corr[illegible] aiam. ⁊ p ꝯñs ꝯformatō potentiaꝝ aīe ⁊ earūdē subiectō ipsi grē ad que sequit̃ pfecte grē dñatio in aīa ⁊ peccati venialis deletio. ¶ Ad cuius euidētiā nota. q̧ cupiditas q̄ qs hñs xp̄m in fundamēto: bonū ꝯmutabile nimis diligit est peccatū veniale. Iste aūt excessus amoris ꝓueit ex ꝯcupia corruptōis. que lz q̃nq̃ minuat̃: nūq̃ tñ i vita ista oīno auferē nisi ex ꝓrogatiua grē. hoc accidit ⁊ valde raro: sicut fuit in beata virgine. ẜm aūt q̧ magis minuit̃ ⁊ opatio grē pfectior est: ⁊ magis inualescit ꝯ pcīm. Qñ ḡ ꝯcupia ista est in vltima diminutōe: vt in fine hoīs habētis grām: ⁊ gr̃a erit in actū ꝯpletiorez ⁊ pfectiorez. qr ḡ i vltimo tp̃e est completa extinctio ꝯcupie. ⁊ est ꝯpleta ⁊ pfecta opatio grē. ⁊ ita potissime pōt tūc in deletōz venialis. ¶ Scḋz hoꝝ opionez rñdendū est ad obiecta ꝯ hanc ꝯclem. Ad hoc ḡ quod primo obijcit̃. q̧ q peccat in spiritūsanctū nō remittet̃ ei neq̃ ⁊c̃. Dicenduz q̧ hoc magis dicit̃ ad expressionez indignitatis peccātis ⁊ ineptitudinis ad veniam: q̃ ad expressionez remissionis pcī. nō eñ p hoc q̧ dicit̃ peccatū in spm̄sanctū esse irremissibile negat̃ ptās omnipotētis. s. q̧ nō possit remittere tale peccatū: Ƀ potius negat̃ idoneitas ⁊ notat̃ indignitas ex parte peccātis. ¶ Si obijciat̃ q̧ eadez rōne q̃libz peccatuz mortale debet dici irremissibile. Dicendū q̧ nō. In peccatis. n. q̄ fiūt ex ignorātia ⁊ infirmitate: ipsa pcā ñ sunt oīno volita. vñ quantū est de nō volito in peccātibꝫ: tātū est in eis de possibilitate ⁊ aptitudine ad remissiōz. Sed peccantibꝫ i spm̄sanctū qḋ fit ex pura malicia: ipsuz peccatū est oīno volitū. quia ḡ peccatū in spm̄sanctū ē ex studiosa malicia: in ipsis peccātibꝫ nihil ē idoneitatis siue dignitatis ad remissionez. Hoc ḡ verbū q dixerit ⁊c̃. nō remittet̃ neq̃ in hoc seculo neq̃ in futuro. cuius intellectus est. peccans hoc peccato: hic oīno est ineptus ⁊ indignus vt ei remittat̃ culpa: ⁊ in futuro vt ei remittat̃ pēa. nihil facit ad ꝓpositū. Qz aūt intelligit̃ q̃tū ad remissiōz in futuro. pz q̧ verbū hoc exprimit̃ de pcō i spm̄sanctuz qḋ nisi remittat̃ q̃tū ad culpā in pñti: nunq̃ remittet̃ in futuro. ¶ Ad illḋ qḋ obijcit̃ p glo. Grego. q̧ quedā pue culpe relaxant̃ in futuro. Dicendū q̧ hoc intelligi debet q̃tum ad relaxationez pene ⁊ insinuat̃ verbo Grego. q̧ peccata leuia siue venialia nō sp remittūt̃ q̃tū ad reatuz in hac vita: Ƀ quedā multū grauāt ipsam aīam in alia vita. quia cum hoc q̧ aīe [illegible] penis exponūt̃ a gaudio eterno elongant̃. ¶ Ad aliam glo. que dicit. q̧ quedam leuia in hac vita non sunt remissa ⁊c̃. Dicendū q̧ hoc intelligitur q̃tum ad plenam remissionez que fit in remissione pene ⁊ culpe. ¶ Ad illḋ qḋ obijcit̃ p Aug. de vera ⁊ falsa penitētia. Dicendū q̧ cum dicit̃ q̧ cōstat quedam in futuro remitti ⁊c̃. intelligendū est q̃tū ad remissionē pene. qḋ patet p hoc q̧ ibi distinguit̃ inē remissionez que fit p baptismū [illegible] facta fit remissio a culpa ⁊ pena. ⁊ remissionez que fit in futuro. ¶ Aliter ad hoc rñdent quidaz subtilius intuentes dicentes. q̧ [illegible] in senten. ⁊ alij qui dicunt q̧ veniale deletur post hāc vitam. intelligūt [illegible]. Itez instans est qḋ ꝯtinuat temp9 vite ⁊ post vitam. ⁊ ita illud instans est instans tp̄is post vitam: sicut tp̄is vite in quo. ẜm hunc modū videt̃ q̧ recipitur gratia maior remoto ꝓhibente: ⁊ p ꝯñs delet̃ venialis culpa ⁊ pēa soluit̃ i purgatorio. ⁊ sic rñdēt ad oīa

obiecta. Nec rōnes mgr̄i sent. videnť multe efficacie. Qz enī recitat mgr̄ verbū aug. q̄ qui edificat lignū fenū ꝛ sti pulā. quedā cremabilia edificia. i. venialia pcc̄a secū por tant: que igne emūdatorio terminānť. intelligiť q̄ ipsa ve nialia reliquerūt aliq̄ cremabilia in aīa que tolluntť illo igne: nō q̄ ipsa culpa cremeť ibi. ¶ Qđ aūt obiciť ex ver bis Greg. scʒ q̄ quedā leuia ī futuro dimittēda sunt. in telligi pōt q̄tū ad penā. ꝛ plus expedit h̄ dictū fuisse de le uibꝰ q̄ de grauibꝰ: ne crederet nihil graue sustinendū fo re ꝓpter peccata venialia. ꝛ sic ex ꝑnti pnia ꝓ illis negli gerenť. Huic aūt opioni vltime magis videť mihi assenti endū. tum q̄ voluntas est inuertibilis post mortē vt vult Grego. tum q̄ status ille nō ē meritorius vt vult Aug. Pret. habeť ab aug. q̄ post mortē non fit noua remissio culpe. ¶ Ad illa aūt que obiecta sunt ꝯsequēter pōt dici. q̄ supposito q̄ aliqs decederet in gr̄a cū culpa veniali (qđ ad pn̄s nō assero h̄ potius opinor ꝯtrariū) nisi obstaret di uina ordinatio: qua decretū ē. q̄ post mortē nō est status merendi nec demerendi: nō videť mihi incōueniēs pone re q̄ gr̄a posset venialia delere. Vn̄ ꝛ rōnes qbꝰ ōnditur q̄ gratia q̄ntū in se est hʒ ptātē delendi culpā ꝛ post mor te: videnť mihi ꝯcedende. h̄ q̄ hoc nō pōt: hoc nō est quia aliqđ subtractū est virtuti gr̄e: h̄ potius ꝓpter diuinū de cretū quo diffinitū est. q̄ post mortē nō est tempꝰ merēdi vel demerendi. vt pʒ ex verbis aug. Ex h̄ pʒ rn̄sio ad ob iecta que sequūť.

Articulus quartꝰ

Sequiť de causa remissiōis. Circa h̄ duo q̄rūť Primū est. vtrū venialia pn̄t deleri sine gr̄a g̃ tūfaciente. Secūdū. vtrū pn̄t deleri sola gra tia siue ꝯtritione.

Circa primū vide §. j.

tur q̄ sic: ꝑ hoc q̄ oīs culpa remissa est oīno cū est punita quantū ipsa exigit. h̄ venialis culpa est digna sola pē̄a tē porali. ḡ cū oīe t̄pale finē habeat: possibile est aliquē ex ñ̄teʒ extra gr̄am sufficienť ꝓ sua culpa puniri. ḡ possi bile est sine gr̄a remitti. Prima ꝓpositio manifesta ē. q̄a nullꝰ ita seuerꝰ est in iusticia q̄ puniat vltra qđ meruit q̄ peccauit. ḡ cū sufficienť punit amplꝰ nō punit. h̄ nō pōt eē culpa sine reatu. ḡ cessante reatu cessat ꝛ culpa. ¶ Itē veniale peccatū est minor amor dei ꝛ maior debito crea ture. vnde veniale dicit nimiā pronitatē ad bonū ꝯmuta bile. h̄ ꝓnitas pōt sine gr̄a aboleri: q̄m q̄ ē pronus ad auariciā sine gr̄a pōt fieri ꝓdigus ꝛ pronꝰ ad ꝓdigalita teʒ. ḡ ꝛc̄. ¶ Iteʒ in morbis paruis natura ñ indiget me dicina: h̄ solum q̄n morbꝰ grauis ē. vt q̄n natura ꝓstrata est magnitudine morbi: ꝛ nō ꝯsistit in suo vigore. sed ve nialia nō ꝓsternūť naturā spūs: imo in suo vigore dimit tunt eā. ḡ medicina gr̄e que est medicina mortaliū: ñ req riť ad purgatōē venialis. ¶ Iteʒ quāto morbi minorem hn̄t connexionē ꝛ similitudinē: tanto specialꝰ pōt vnus sine alio curari. h̄ veniale maiorē hʒ conuenientiā cū ali quo veniali q̄ cū mortali. h̄ vnū veiale pōt deleri aliquo remanēte. ḡ multofortꝰ pōt deleri veniale remanēte mor tali. ḡ ꝛc̄. ¶ Iteʒ si veniale nō pōt deleri sine gr̄a: esto q̄ aliqs in solo veniali moriť: illđ nunq̄ delebiť. h̄ q̄diu du rabit puniet. ḡ eternalr̄ ex seipso puniť. ḡ ñ differt a mor tali. ¶ Iteʒ incompabilr̄ est minor culpa venialis q̄ mor talis. ḡ si ad deletōē q̄ infinitorū mortaliū sufficit gr̄a g̃ tūfaciens: videť q̄ ad deletionē venialiū sufficit g̃ria gra tisdata: vel q̄ nulla gr̄a requiriť. ¶ Cōtra. Aug. de ciui. dei. xxj. Nec magna nec pua pn̄t nobis dimitti nisi nos dimiserimꝰ debitoribꝰ nostris. hoc ñ est ob aliud. nisi q̄a dū homo nō dimittit est semꝑ in peccato. ḡ nullū pecca tū pōt homini dimitti q̄diu est in peccato mortali. ḡ si so la gr̄a a peccato liberat: veniale nō dimittiť sine gratia. ¶ Iteʒ si aliqđ delet aliqđ aliud: hʒ oppositōē ad illđ ali quo modo. h̄ nec pē̄a nec natura hn̄t oppositōē ad culpā. ḡ nec ꝓpter penā nec ꝓpter naturam delenť venialia nisi assit gratia. ¶ Item omne peccatū nocet ꝛ adimit sicut vult Aug. ꝛ enchi. ꝛ malū a bono ḡ veniale aliqđ de bo no spūali ꝛ recuꝑari nō pōt. h̄ solus deus pōt restituē aīe bonū amissuʒ: sicut solꝰ potuit creare. ꝛ h̄ ē ꝑ grāʒ. ḡ ꝛc̄. ¶ Iteʒ deus punit ꝓ veniali. h̄ ꝯstat. ḡ aliqđ inuenit displicentie in veniali. h̄ nihil oīno remouet displicētiam dei nisi qđ inducit placētiā ꝛ veniā. h̄ solū gr̄a g̃tūfaciēs est illa q̄ deo placē facit. ḡ ꝛc̄. ¶ Itē ꝑfectiꝰ ē cauere a ve niali q̄ a mortali. ḡ dominique ꝑfectꝰ est magis ꝑfecti actꝰ est delere veniale q̄ delere mortale. h̄ mortale deleri ñ po test nisi a bono gr̄e g̃tūfacientis. ḡ ꝛc̄. Rn̄sio. q̄ aliq̄z positio fuit: q̄ venialia sine gr̄a g̃tūfaciente deleri pn̄t ꝑ grām gratisdatā. ꝛ ratōēʒ hꝰ ōndere voluerūt. ꝓ eo vicʒ q̄ veniale peccatum nō repugnat gratie gratumfacienti h̄ gratisdate. nec offendit diuinam maiestateʒ. quia ibi ñ diligitur aliquid supra deum: sed aliquantuluʒ inordi nate sub deo. ꝛ ideo sicut mortale potest deleri per grām gratumfacientē quia ei repugnat: ꝛ quia deo offensa re conciliat: ꝛ quia deuʒ contemptū amare facit super oīa. sic veniale deleri potest per grām gratisdataʒ que illam modicā inordinationeʒ remoueat: ꝛ illam occasionē mi nus amandi deū ab ipsa aīa tollat. nec oꝑtet ibi eē grām eleuanteʒ aīam ad dilectioneʒ dei suꝑ omnia: q̄ ꝑ veniale nihil amatur supra deum. Sʒ hec positio a veritate de uiat. omne eni peccatū eoipso q̄ peccatū est: aīaʒ defedat ꝛ aliquo modo ipsam deordinat. ꝛ ex hoc necesse ē q̄ ali quo modo deo displiceat. Q̄m igiť nota displicentie mi nima que esse possit in habitu gratie qui reducit ad com placentiā ꝛ amicitiā auferri nō pōt: tenendū est omnino de omni peccato generalr̄ q̄ nullum oīno pōt deleri sine gr̄a gratūfaciente. sic. n. decreuit diuina ꝓuidentia nr̄aʒ debere tolli feditateʒ: ꝛ deordinatōēʒ reduci ad diuinā cō placentiā. ¶ Ad illud qđ obiciť. q̄ sufficiens punitio ab soluit a culpa. Dicendū q̄ si illud intelligať in facie ho minū qui iudicāt s̄m exteriora: pōt hr̄e veritatē. h̄ i facie dei qui considerat facieʒ aīe internam ꝛ decoreʒ imagis sue. quantūcunq̄ sit pena nō pōt oīno absoluere peccato rem nisi remoueať interior deformitas. ꝛ ideo ī foro dei impossibile est peccatuʒ sufficienť puniri pena tempora li q̄tum ad tempus nisi deleať ꝑ grām. ¶ Ad hoc quod obiciť. q̄ veniale dicit maioreʒ pronitatē ꝛc̄. Dicenduʒ q̄ hoc est verum. ꝛ tamen hoc infert quandā notā displi centie ꝓpter quā nccīa est gratia ad eius deletōēʒ ad hoc q̄ reducať ad diuinam complacentiā. ¶ Ad illud qđ ob iciť. q̄ morbꝰ paruus in natura nō indiget medicina ꝛc̄. Dicendū q̄ hoc verū est ꝛ silr̄ in spūalibꝰ: ꝛ si recte fiat si militudinis translatio. Natura aūt hʒ in se fundamētuʒ sanitatis. s. virtutes naturales regentes complexionē ꝛ expellentes nociua. regimē aūt spūalis sanitatis nō ē ni si gr̄a gratūfaciēs. ꝛ ideo sicut corrupta vi naturali: ñ pōt deleri morbus corpalis: sic nec absente gr̄a pōt deleri q̄n tum lʒ sit paruus morbꝰ spūalis. nō ḡ gratia est soluʒ si cut medicina sed sicut virtus regitiua. exterius autem sa cramentuʒ est sicut medicina que non indiget gr̄a nccīo: lʒ sit necessaria curatione morbi peccati venialis. marie quando inualescit per consuetudineʒ. ¶ Ad illud quod obiciť. q̄ maior est cōnexio venialis ad veniale ꝛc̄. Dicē dum q̄ veniale sine veniali pōt deleri. q̄ neutruʒ funda mentū virtutis viuificantis ꝛ sanantis euertit scilʒ gra tiam: sed mortale extirpat grām. nō enim simul stat cum vita. ꝛ q̄m nō potest deleri aliqua culpa sine gratia: ideo nullus morbꝰ etiā minimꝰ potest deleri quin deleať oīs culpa mortalis. nō sic aūt est in veniali: ꝓ eo q̄ vtrunq̄ simul stat cū gratia. ¶ Ad illud quod obiciť de eo qui in solo veniali decedat ꝛc̄. Dicendū q̄ hec positio est impos sibilis. ꝛ ideo nō ē mirū si accidat impossibile. q̄ impossi bile est q̄ decedens sine gratia gratūfaciente decedat in so lo veniali. si tn̄ aliquis decedat cū originali ꝛ veniali: vel cū mortali ꝛ veniali: ꝓmereretur ꝓ veniali aliquantulam penā inferiorē. h̄ rōne adiuncti pena illa erit eterna: non ratione ipsius culpe venialis. ¶ Ad vltimuʒ dicendū q̄

grana gratūfaciēs [illegible] interior [illegible] sue incom possibilitatē ad culpā mortalē tollit illaz. grā aūt gratisda ta nō hȝ hanc oppositionē ad veniale. ꝓpter hoc nō ē sic hic ꝛ illic. vñ ablatiōis culpe hmōi nō ē causa tm̄ virtus gratie gratūfaciēns: sȝ incōpossibilitas illoꝝ.

Consequēter que .§.ij.

ritur. Utrȝ sola gratia sufficit ad deletōȝ venialis. i. grātia sine interiori pñia siue ꝯtritōne. Et sic: videt̄ ꝑ illō gg. Qd̄ est gutta aque ad caminū ignis: hoc veniale ad feruorē caritatis. ergo videt̄ q̄ i solo feruore caritatis possit deleri veniale. ¶ Itē veniale peccatū ē mior amor dei. ergo qd̄ excludit hmōi minoritatē siue remissionē amoris: tollit veniale. sȝ hoc cōtingit q̄ excludit̄ sine ꝯtritōne de venialibus: q2 sine meditatiōe de illis cōtingit aliquē accendi ꝛ inflāmari in amorē dei. ergo ꝛc. ¶ Itē mortale plus offendit deū q̄ veniale. sȝ minima ꝯtritio cū grā sufficit ad delendū mortale. ergo ad delēdū veniale suffic̄ sola grā. ¶ Itē venialia delent̄ virtute sacramēti extreme vnctiōis ꝛ eucharistie ꝛ vt dicit Amb. ꝑ oratōȝ dñicalē ꝛ bñdictionē epālē. ergo nō est necīuȝ ꝯteri: q2 alia est via deletōis tantū. ¶ Et querit̄ hic: cū ꝑ omia p̄dicta ꝛ etiā ꝑ baptismū ꝛ cōtritionē ꝛ exteriorē satisfactōȝ remittant̄ talia ꝑ quā naturā cōmunē insit his omib̄ hec passio cois. ¶ Cōtra. q̄rto sent. di. xvj. vbi agit̄ de remissione venialiū: dic̄ magister. q̄ ad hoc sufficit orō dñica cū aliquo ieiunio ꝛ elemosynis: ita tm̄ vt p̄cedat ꝯtritio aliquātula. ergo sine cōtritione oīno non delent̄. ¶ Itē maioris adherentie est veniale q̄ mortale. sȝ mortale nunq̄ delet̄ nisi libe. ar. ab eo dissentiat ꝑ actum contritōis. ergo multofortius nec veniale. ¶ Itē veniale simul stat cū grā. ergo grā per se nō delet veniale. sȝ necē est aliquid addi qd̄ hȝ oppositōȝ ad veniale hoc aūt videt̄ esse pñia interior ergo ꝛc. ¶ Itē rō q̄re veniale nō pōt deleri sine actu detestatōis est. quia voluntate acceptante actum est: ꝛ ideo deleri non pōt nisi voluntate detestante. sed peccata venialia vt in pluribȝ volūtarie cōmittunt̄. ergo nō pñt deleri sine cōtritōe. ¶ Itē vnū veniale deletur sine alio: ꝛ hoc non est nisi per aliqd̄ additum qd̄ magis respicit vnum q̄ aliud. rōne cui9 effect9 grē potius est supra vnum q̄ supra aliud. tale autem nō est grā nec sacrm̄: sȝ solus act9 interior li. ar. ergo ꝛc. ¶ Rñsio. dōm sine preiudicio. q̄ venialia quia quodāmō volūtaria sunt: sine motu voluntatis actu ꝛ hitu nolentis fecisse siue dolentis de venialibȝ cōmissis: vel i generali vel in ꝑticulari non delent̄. ¶ Ad huius euidentiā intelligēdum est. q̄ triplex est genus peccati. s. originale. actuale mortale. ꝛ veniale. Primū nullam hȝ ratōȝ volūtarij in nobis: habuit tm̄ in adam. Secūdū hȝ simplr̄ ratōȝ volūtarij. Terciū quodāmodo mediū tenet ꝛ hȝ in ꝑte ratōȝ pene: in ꝑte ratōȝ culpe. ꝛ quodāmodo voluntariū. incūbit enim necessitas cōmittendi aliqd̄ veniale in generali: q̄uis non in ꝑticulari. vnde veniale ꝑticularit̄ cōmissū est voluntarie vere ꝛ interꝑtatiue. Primū ergo peccatū qd̄ aliunde cōtractū est potest deleri li. ar. nihil agēte oīno sicut in paruulis cū baptizant̄. Secūdū qd̄ simplr̄ voluntarie cōmissum est: nō pōt deleri nisi li. ar. ꝯsentiente grē ꝛ adiuuante pñia interiore. vnde in iustificatōe impij requirit̄ motus li. ar. consentiēs grē ꝛ interior ꝯtritō. Terciū vō qd̄ aliquo nō est volūtariū delet̄ libe. ar. ꝯsentiēte grē ꝛ dissentiēte peccato siue nolente peccasse. ¶ Quidā aūt dicūt q̄ peccatum veniale pōt deleri li. ar. nō repugnāte ꝛ aliquo exterius adiuuante. vnde si li. ar. non repugnet grē nolens in culpa ꝑsistere: ꝛ grā ꝛ virtute sacramenti vel rei sacramētalis vigoret̄: culpā venialē delet vel vlr vel ꝑticularit̄. ꝛ oīa illa scȝ sacrā siue sacrālia vt eucharistia ꝛ vnctio ꝛ baptism9 ꝛ epālis bñdictio ꝛ ꝯtritio ꝛ elemosyna ꝛ orō dñica ꝛ aque bñdicte aspersio ꝛ pectoris tunsio: faciūt ad deletionē venialiū. non ꝑ naturā ꝯꝑiā sȝ ꝑ eā ratōȝ qua grā gratūfaciēte adiuuāt ad hūc actum ꝛ [illegible]tant. qd̄ ad pñs non video nō enī video q̄o lib. ar. pōt ꝯsentire grē delenti peccatū nisi dissentiat ipi: siue nollet fecisse. siue in ꝑticulari si illud ꝑticularit̄ occurrat memorie: siue in generali dissentiat siue nollet actu vl' habitu dico. Pret̄. quare nō est dicēdus nolle ꝑmanē i culpa qui neq̄ actu neq̄ habitu ē i volūtate actus peccati. Dico ergo sine preiudicō. q̄ sine motu volūtatis actuali vl' habituali nolentes peccasse venialit̄ non delet̄ veniale. ¶ Ad illud ergo qd̄ obijcit̄ ꝯtra hoc. q̄ veniale delet̄ solo feruore caritatis. Dicendū q̄ hoc intelligendū est dūmodo cōcurrat pñia siue volūtas ꝑpetratōis ipsius: eo mō q̄ tactum est. Pret̄. nō video q̄ feruida caritas possit eē sine dolore siue pñia de venialibȝ in ꝑticulari vel in generali actu vel habitu. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄. q̄ sine ꝯsideratōe siue meditatōne peccatoꝝ magis ꝛ magis ipsa inflāmat̄ caritas que excludit remissionē amoris dei ꝛc. Dicēdū q̄ etsi hoc sit verum: nō tm̄ delet venialia cōmissa nisi cōcurrat volūtatis cōmissionis illoꝝ in generali vel ꝑticulari cōtritio scȝ actu vel habitu. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄. q̄ minima ꝯtritio sufficit ad deletionē mortalis ꝛc. Dicendū q̄ noluntas siue pñia de veniali est improportiōnalis pñie siue nolūtati que requirit̄ ad ꝯtritōnē de mortali q̄cūq̄. q2 noluntas que sufficit ad deletōē venialis: est q̄i incompabilr̄ minoris ponderatōis q̄ illa que requiritur ad deletionē mortalis. hoc enī p̄ponderaret siue p̄eligēt nō peccasse toti vniuersitati creaturaꝝ: si p̄cederet ad discussionē. Ad remissionem aūt venialis sufficit nolle fecisse cum modica pñia. Uel vt dicūt quidā. diuia iusticia exigit q̄ ad deletionē venialis assit dolor siue ꝯtritio. [illegible] q̄ non exigit a nobis ad deletōȝ mortalis ꝯtritōȝ in infinitum maiorē: hoc est ex sua miscōdia. q2 nos nō sufficim9 ad tantū dolorē ꝛ tam intensū. vnde in dimissione venialis agit nobiscū s̄m exigentiā sue iusticie. in dimissione mortalis s̄m exigentiā sue miscōdie. vñ etsi mortale infinitū offendit plus deum q̄ veniale: nihilominus pñia h9 ē ꝓportionalis pñie illius. quia vtraq̄ est finita. Pñia enī mortalis siue contritio debet eē infinita q̄tū ad nos. i. q̄tum ad infinitū nr̄m siue sempiternitatē nostrā. Propē qd̄ dicit Aug9. Non sit satis q̄ doleas. hāc aūt infinitatem non requirit dolor de venialibȝ. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄ q̄ venialia delentur virtute sacramēti extreme vnctōnis ꝛc. Dicendū q̄ reuera predictis modis delent̄ venialia dūmodo concurrat noluntas siue pñia p̄dicta: aliter nō. ¶ Ad hoc qd̄ vltimo querit̄. ꝑ quam naturā conueniēter inest bñdictioni epāli ꝛ orōni dñice ꝛ tūsioni pectoris ꝛ alijs: passio siue qualitas vt ꝑ illa fiat remissio venialis. Dicendū q̄ exercitium humilitatis in illis ab existente i grā: est magis causa cois q̄ aliqua natura cois i ill'. In sacramentis aūt causa cois est grā sacr̄alis. hec grana alijs non cōuenit. ¶ Si autē obijciat̄ de iusto qui habēs veniale aliqd̄ cū caritate morit̄ dormiendo: vt s̄. tactū est. Pōt dici q̄ ille qñ cecidit in somnū aut penituit de veniali in speciali vel in generali. ꝛ hoc actu vel hitu siue ꝓposito aut nō. Si sic: grā finali delet̄ veniale illō. Si nō penituit actu neq̄ habitu siue ꝓposito in spēali vel in generali: sȝ ꝑmansit in volūtate actuali vel hituali stando i illo siue ꝓposito penitēdi: iam factū ē mortale ꝑ placentiā eo modo quo dicit Aug. q̄ nullū peccatū ita ē veniale ꝛc. Illa. n. libido vt credo est mortalis: que tātā inducit placentiā q̄ hō vult in illo ꝑmanere sine ꝓposito ꝛ volūtate penitendi.

Membrū quartū

Sequit̄ de illis peccatis que tangūt̄. j. coꝛ. iij. q̄ aplūs vocat lignū fenū ꝛ stipulā. Primo ergo querit̄. an sint mortalia: an venialia. Secūdo querit̄ de fundamēto suꝑ qd̄ edificat̄. Tercio q̄rit̄ de suꝑedificatōe huic fundamēto. Quarto. de purgatione eoꝝ que suꝑedificant̄.

Articulus primus

Circa primū obijcit̄ sic. In glo. j. coꝛ. iij. Si quis suꝑedificat ꝛc. [illegible] circa [illegible] qui

carnali tenet affectu: et tñ ex eis multas elemosynas facit. nec tñ ad eas augendas aliqd fraudis vel rapine mouet: nec earum minuendarum vel amittendarum metu in aliqd crimen labit: lignũ fenũ stipulã edificat. Ex hoc pꝫ qꝛ edificare lignũ fenũ stipulã est venialia ꝯmittere. ¶ Itẽ magr iiij. sent. Non oĩs qui venialit peccat lignũ fenũ stipulã edificat siue econuerso ꝛc. vbi pꝫ idem. ¶ Item sup fundamentũ fidei nõ põt aliqd mortale edificari. ergo si p lignũ fenũ stipulã significant peccata aliq: necesse ẽ illa ee venialia. [illegible] ad [illegible] ꝛc. sup hoc Hiero. heretici dogmata dogmatibꝰ ꝯiũgũt. et q sup fundamentũ debuerũt edificare aurum et argentũ lapides pciosos: econtra edificãt lignũ fenũ stipulã. Sed ꝯstat q heretici in fictione dogmatũ [illegible] mortalr peccãt. ergo [illegible] nõ intelligit de venialibꝰ. ¶ Item p lignũ fe. sti. significant quedã apta combustioni et humiditate radicis carẽtia. vñ tropo cõuenienti illis significant hoies humore grãe carẽtes: et sic exñtes in peccato mortali. ¶ Item videt q edificare hec: neq est cõmittere veniale neq mortale. qꝛ sup fidẽ nihil edificat nisi bonũ. ergo nullũ peccatũ [illegible] neq veniale neq mortale. ¶ Itẽ nihil comburit qd ẽ de spirituali edificio. sed lignũ fenũ stipulã supedificant. ergo p hec cremabilia aliqua nõ significant. ¶ Itẽ querit quo tropo dicũt venialia lignũ fenũ stipula. et q̃uo cũ multe sint drĩe venialium: ad hec tria reducant. ¶ Simil põt incident queri de alio trinario. s. auro argento et lapidibꝰ pciosis. s. de eorum sufficientia et distinctõe. ¶ Rñsio. dõm ad hec. q vna sñia sacre scripture [illegible] põt modis exponi. lꝫ eni vnꝰ sit intellectus principalis. s. lralis plures tñ pñt esse fm plures modos adoptiõis. vñ in ꝓposito lralis intellectꝰ fm q pꝫ ex serie textus et glo. est de pctis venialibꝰ. Hiero. aũt fm quandã adaptatõꝫ dogmatizatõm hereticorum exponit. ¶ Ad aliud dõm. q lꝫ venialia grãm nõ destruunt in cõmittentibꝰ illa: nihilominꝰ tñ ipsa in se nihil grẽ habent. neq. n. causant a grã neq informant. Pret. graui pene cõmittentes ea obligãt. vñ nõ immerito quantũ est de illis: significant p illa que apta sunt incẽdio et carent humiditate radicis. ¶ Ad aliud qd obijcit. q sup fundamentũ fidei nihil edificat nisi bonũ ꝛc. Dicẽdũ q lignũ fenũ et stipula supedificari dicunt dupl: fm q dupliciter possumus exponere. põt. n. intelligi p lignũ opus bonum cui tñ est annexũ aliqd veniale peccatũ. sicut pꝫ in multis actibꝰ. et tale opus ex alio hꝫ q sit de edificio: et ex alio habet q sit cremabile. nam supedificat ea rõne qua bonum est ꝓpter principalem intentõꝫ. sed cremabile est ea ratõe q hꝫ amorem terrenis annexũ. et vix ꝯtingit nisi in ꝑfectis qn in bonis cadat aliqd a latere rephensibile. Aliter põt exponi. vt p lignũ fe. sti. recte intelligũt venialia. et ita dicũtur supedificari vt nõ sint de edificio. sed qm fundamentũ edificij nõ subuertũt sed simul stant cũ illis. nõ sic ẽ de mortalibꝰ peccatis. et ꝓ tanto dicũt edificari: tñ nihilominꝰ cremabunt. Ex his pꝫ rñsio ad aliud qd sequit. ¶ Ad illud qd querit quo tropo dicunt venialia lignũ ꝛc. Põt dici q apls loquit de venialibꝰ inq̃tum sunt cremabilia: siue efficiũt cõmittentẽ dignũ crematõe. ꝓpt qd tropo cõgruo predicta significãt. Cremabile aũt qd ꝯstat pabulũ igni et consumit ab illo: se hñt in triplici drĩa. qddã eni est qd diutius durat: quoddã qd citissime consumit: quoddã qd medio modo se hꝫ. Primũ dr lignũ: secundũ stipula. terciũ fenũ. ¶ Ad illud qd obijcit de alio ternario. Dicendũ q sicut habet in glo. j. Cor. iij. hec tria scꝫ aurũ argentũ et lapides preciosi supedificãt seculũ cõtempnentes. aurũ edificãt in ꝯtemplatõe dei et amore. argentũ in dilectõne ꝓximi. lapides pciosos in opibꝰ bonis. Hec aũt distinctio pꝫ sic. ꝯsiderãda est mens hũana inq̃tũ est ordinata q̃tum ad supiorem ptem: et sic est cõtemplatio et amor dei. et qm hoc dicit eminẽtissimũ in [illegible] recte p aurũ intelligit. Est aũt ꝯsideranda q̃tũ ad inferiorem ptem. et hoc dupl. aut vt ipsa volũtas ordinata ẽ in se [illegible] tũ dirigit in actu interiori: et sic est dilectõ ꝓximi [illegible] ligit p argentum. Aut ꝓut ẽ ordinata et directa q̃tum ad opa exteriora: et intelligit p lapides pciosos. dilectio [illegible] ꝓximi [illegible] ad opa bona sicut a[illegible] ad [illegible] pciosos: p eo q sicut argentũ substernit lapidibꝰ pciosis et p illos ornat: sic dilectio p opa virtutũ.

Articulus secundus

Consequẽter queritur de fundamẽto vtriusq edificij pretacti. qꝛ vnũ est vtriusq vt patꝫ. j. Cor. iij. Et vt habet ibidẽ. Fundamẽtũ aliud nemo põt ponere pret id qd positũ est: qd ẽ xp̃s ihs. Et glo. dicit. i. fides xp̃i. sed que per dilectionẽ opat: ergo fm hoc fides est fundamentũ in illis edificijs. ¶ Item videt p illud Hebre. xj. Fides est substantia rerum sperandarum. vbi dicit glo. q fides est fundamentum oĩm bonorum. ¶ Item super fundamentum spirituale edificantur opera bona quorum causa est fundamentũ. sed fides est causa bonorum. vnde Jaco. ij. Ego ostendam tibi ex operibus fidem meã. opera enim ostendũt fidem sicut effectus causam. et ita fides est causa bonorum operũ: et ita competit ei ee fundamẽtum. ¶ Contra. Ephe. iij. In caritate radicati et fundati. ergo caritas est fundamẽtum in spũali edificio. ¶ Itẽ sup textum prime Cor. dicit glo. sicut corpalis fabrice fundamentum est in imo: ita fundamentũ spũalis fabrice ẽ in summo. sed caritas est in summo scꝫ in patria: fides autem non. ergo potius est caritas fundamentũ q̃ fides. ¶ Itẽ fm Ambro. videt q aplica doctrina sit fundamẽtũ. Ambrosius. n. loquens de edificõ huiõi exponit sic. Sapiẽs architectus est qui fm disciplinam auctoris collocat fundamentum. i. qui fm doctrinam saluatoris euangelizat. alius autẽ supedificat scꝫ ille qui veniens post aplos docet siue bonus siue malus fm Ambro. ergo fundamentũ est aplica doctrina. nõ ergo fides neq caritas. ¶ Rñsio. q magis ꝓprie fides dicit fundamentũ q̃ caritas tribꝰ de causis. Prima est ꝓpter prioritatem fidei que prima ẽ virtutũ. Secũda est: quia opus fidei est dilectio ipsa vt dicit glo. sup illud Gal. v. Fides que p caritatem operat. fides eni est causa dilectionis. Tercia est: quia fides nõ hꝫ aliud subiectũ vel materiã q̃ deum vel xp̃m. quia oẽs articuli fidei de deo vel xp̃o sunt. Caritas aũt non hꝫ solũ deũ vel xp̃m materiam: immo aliqñ ꝓximũ. duplex enim est preceptum caritatis. xp̃s autẽ verissime fundamentũ est. vnde sup illud Ephe. ij. supedificati sup fundamẽtũ apostolorum et ꝓphetarũ ꝛc. dicit glo. Si sacramentum cogites xp̃s est sanctus sanctorum. Si gregem subditum: xp̃s ẽ pastor pastorum. Si fabricã cogites: xp̃s est fundamentum fundamentorum. ¶ Ad primo obiectũ ꝯtra hoc. Dicendum q caritas dr fundamentũ quia fides nõ est fundamentũ sine illa. quia si fides sit sine caritate mortua est: et sic nõ fundamentũ. vel dicit caritas fundamentũ respectu illorum motuũ qui ꝓprie eliciunt ab ipsa. ¶ Ad secũdo obiectũ dõm. q lꝫ fides nõ sit in patria: fundamentũ tamen est spũalis edificij. vnde apls ad Colos. j. In fide fundati ꝛc. Dicit aũt fides ee in summo. nõ ꝓpter eẽntiam suã: sed ꝓpter subiectũ de quo ẽ. s. xp̃m. De distinctõe et diuersitate fundamentorum habetur plenius in questione de fundamento pnic. ¶ Ad illud qd dicit Ambroꝰ. Dicendum q aplica doctrina dicit fundamentũ rõne illius quod docebat. s. fides xp̃i. vnde fm hanc acceptõꝫ idem fundamẽtũ ponit Ambro. qd aplus. quia apostolica doctrina fides est Apostoli. n. eadem docuerũt qd xp̃s. i. symbolum fidei composuerũt.

Articulꝰ terciꝰ

Consequẽter querit de supedificatõe huic fundamẽto. Circa hoc querunt duo. Primũ est. an aliqd supedificet huic fundamẽto. Secundũ est de expositione supedificatõis.

Circa pmũ. q aliqua §. j.

supedificet pꝫ ex obis [illegible] et illis q tacta sunt. ¶ Contra [illegible] aũt videtur. scꝫ q nihil huic fundamẽto supedi[illegible]

quia vt habet̃ [illegible] tecta fundamentū spūalis fabri
ce est in summo. ẜ supra summū nihil edificat̃: alioqn nō
esset summū. ¶ Itez illud dicit̃ esse summū in fabrica spi
rituali qḋ est maximū i merito. vnde quia ipm fundamē
tū est maxime in merito: dicit̃ eē summū. ẜ opa virtutū
minora [illegible] sunt i merito ꝙ̃ ipe virtutes. q: q ipa
meret̃ aliqs hoc est ex ipsis virtutib. ꝙ opa ordine sunt i
feriora ꝙ̃ virtutes. ꝙ nō sunt dicenda supedificari tali fū
damento. ¶ Rn̄sio dōm ꝙ lz fundamentū in hac fabri
ca sit summū: nihilomin⁹ illi supedificant̃ taz bōa ꝙ̃ ma
la. quo intellectu mala dicunt̃ supedificari: tactuz est s.
Bona aūt dicūt̃ huic fundamēto lz sit in summo super
edificari duabus de causis. Una est: q: innitunt̃ funda
mento tanꝙ̃ cause sue ⁊ ab illo fulciunt̃. Alia est: q: hoc
fundamentū scz fides viua ꝑut est habitus: facit subie
ctū dignū vita eterna. Op⁹ aūt meritoriū ex fide elicituz
facit opantez quadā ꝯgruētia iusticie habere ius in vita
eterna. debet̃. n. vita eterna merenti quadaz ꝯgruētia de
biti. vn̄. ij. Thi. iiij. Reposita ē mihi corona iusticie quaz
reddet mihi in illa die iustus iudex. Stat⁹ autē iste scz ꝙ
acquirit̃ ius quoddā in vita eterna: est excellētior ꝙ̃ sta
tus ille quo efficit̃ qs dignus vita eterna ex sola informa
tōne habit⁹ fidei. ⁊ ob ẜ hmōi opa dicūt̃ eē sup fundamē
tum. sicut i capitulo aliꝗ aliqua bona ꝑsona ē digna epa
tu. ille tn̄ qui eligit̃ qa hz ius in epatu dicit̃ eē sup alios.
¶ Ad hoc ꝙ qḋ obijcit̃. ꝙ sup summū nihil edificat̃. Dicē
dum ꝙ lz fundamentuz sit summū in efficacia sine i cau
sa merendi ⁊ efficiendi subiectum suum dignuz premio
eterno: nihilominus opera meritoria nō incōgrue dicūt̃
supedificari ratōne pretacta. ¶ Ex his pz rn̄sio ad aliḋ
quia lz opera sint meriti minoris ꝙ̃ virtutes modo iā di
cto: ⁊ ob hoc ordine inferiora: nihilomin⁹ n̄ absqz ratiōe
dicunt̃ supedificari modo iaz dicto.

Quantum ad secūdum .§. ij.

querit̃ de expositōe supedificatōis. Fm. n. diuersos expo
sitores diuerse ponūtur supedificatōnis expositōes. Di
cit. n. Aug⁹. ꝙ ille sup fundamentū edificat aurum argē
tuz lapides ꝑciosos: qui cogitat tm̄ que dei sunt quō pla
ceat deo. Alius edificat sup hoc fundamentum lignuz fe
num stipulam: qui cogitat que mundi sunt quō placeat
mundo. vocat aūt Aug⁹. aurum ꝯtemplatōz dei. argētuz
dilectionez ꝓximi. lapides preciosos opera bona. lignū
fenum stipulaz vocat venialia peccata maiora ⁊ minora.
Sed fm hanc expositionez videt̃. ꝙ quilibet adult⁹ q ca
ritatez hz sup hoc fundamentū edificat aurum argētuz
lapides preciosos. quilibet. n. talis aliqn̄ ꝯtemplat̃ deū
scz fide vel alio genere ꝯtemplationis. non eni intelligit̃
de cōtinua cōtemplatōne que impossibilis est homi i via.
vt in signum h⁹ Jacob vidit angelos ascendētes ⁊ descē
dentes ꝑ scalaz. cui⁹ cacumen tangebat celū Geñ. xxviij.
¶ Itez Jo. j. Uidebitis angelos ascēdentes ⁊ descenden
tes sup filium hominis. Non. n. diu pn̄t esse hoies in arce
ꝯtemplationis: ẜ necē habent descendere ad campū acti
onis. Similit̃ quilibet adultus hn̄s caritatez diligit ꝓ
ximū ⁊ facit bona opera: aliter. n. moreret̃ fides ⁊ extin
gueret̃ caritas. quia fides si non habeat opa mortua est:
vt habet̃ Jac. ij. Et vt dicit auctas. Caritas aut ꝓficit:
aut deficit. pz ꝙ ꝙ quilibz adult⁹ hn̄s caritatem edificat
aurum argentū lapides preciosos. ẜ quilibet talis edifi
cator de vtroqz igne securus est: vt dicit aug⁹. ꝙ si adult⁹
hn̄s caritatez decedat: nō punit̃ nec in inferno nec i pur
gatorio. hoc aūt est falsuz: quia eccia facit suffragia pro
hmōi defunctis. ¶ Itez ꝙ quilibet hn̄s caritatē quantū
cūqz sanctus sit edificat lig. fe. sti. q: dicit̃ Eccs. vij. Non
est iustus in terra qui faciat bonū ⁊ n̄ peccet. ꝙ si decedat
quantūcūqz sanctus portat secū cremabilia. ẜ nō crema
bilia in inferno. ꝙ in purgatorio: cuiusmodi sunt lig. fe.
sti. ¶ Itez fm Amb. apl̄ica doctrina est fundamentū. ille
aūt supedificat q veniens post apl̄os docet siue bon⁹ siue
malus sit. Sed boni docētes post apl̄os edificēt sup hoc
fundamentū aurū argen. la. pre. in quib doctrina ꝑcla
ra signat̃. [illegible] doctri
na signat̃. hec habent̃ ab Amb. De hoc expositiōe dubi
tat̃. q: si aliq docētes post apl̄os mali sunt. videlz q: edi
ficant lig. fe. sti. ꝙ nō hn̄t fidez opantē ꝑ caritatē. ꝙ destru
ctū est in eis fundamentū. ¶ Itez in auro ar. la. preci. si
gnat̃ preclara doctrina. dicit̃ aūt doctrina preclara q du
cit ad hereditatez preclarā. de qua dicit̃ in ps. xv. Etenī
hereditas mea preclara ē mihi. talis aūt doctrina ē de fi
de ⁊ morib. ꝙ opposita doctrina scz lig. fe. ⁊ sti. ꝯ fidem ⁊
mores est. ꝙ non est sup fundamentū. ¶ Itez. ij. cor. [illegible]
Si optum est euangeliū nostrū: in his qui pere[illegible] ē oper
tum. ꝙ si aliq post apl̄os docent opertā doctrinā [illegible]
ram: ꝑeuntes sunt. ꝙ non hn̄t fidem opantez ꝑ dilectōez.
ꝙ nec fundamentū. ¶ Itez noua ⁊ friuola doctrina quaz
dicit Ambro. significari in lig. fe. sti. aut est de veris aut
de falsis. Si de veris: nō videt̃ esse vana. quia defect⁹ ve
ritatis vanitatē inducit. vn̄ ps. v. Qm̄ nō est in ore eoruz
veritas: cor eoꝝ vanū est. Si est de falsis: nō ob hoc ē cre
mabilis. quia nullū opus meritoriū vite eterne cremabi
le est. ꝯtingit aūt meritorie docere falsuz. si falsuz sit illud
in doctrina religionis vbi nō est saluū fundamentum: sed
subuertit̃. ẜ falsum qḋ nō subuertit fundamentū pōt do
ceri meritorie. Quidaz. n. doctores theologice docent: ꝙ
omis actio est a deo. alij ꝙ nō omis. ⁊ ꝯstat ꝙ aliq illorū
docent falsum: cum due ꝯtradictorie nō sint vere. ⁊ taz hi
ꝙ̃ illi sunt in caritate. sic ita ꝙ nō est necē doctrinā de fal
sis esse lignū fe. ⁊ sti. que sunt cremabilia. ¶ Et querit̃ ẜ
incidenter. qualiter possit falsuz doceri meritorie: cū omē
opus meritoriū sit a spūsancto. ꝙ si aliqs doctor docet me
ritorie falsuz: docet illud a spūsancto. ꝙ doctrinā falsi hz
a spūsancto. ꝙ spūssanctus docet eū falsum. hoc autē ē fal
sum: cum tn̄ sit spūs veritatis vt habet̃ Jo. xiiij. xv. xvj.
¶ Item supposita expositōne Aug. videt̃ esse diuisio edi
ficioꝝ quam assignat apl̄us ꝑ duos ꝯtactos ternarios.
Ponat̃. n. ꝙ im ꝑfectus qui cogitat que mundi sunt quō
placeat mundo: faciat bona opera. edificat sup fundamē
tum ⁊ non edificat lignū fe. sti. quia bona opa n̄ sunt ve
nialia peccata. nec edificat auꝝ ar. la. pre. hoc enim ꝯue
nit illi qui cogitat tm̄ que dei sunt vt dicit Aug⁹. ꝙ nō q
libet hn̄s caritatē edificat hec vel illa. ꝙ insufficiēs ē apo
stolus in diuisione illa. ¶ Rn̄sio. dōm ꝙ de edificatione
au. argē. ⁊ la. ꝑci. duplex pōt esse intellect⁹. Pōt. n. intel
ligi ꝙ omis edificatio bonoꝝ opeꝝ siue sint exteriora si
ue interiora siue in hn̄te caritatē ꝑfectam siue imꝑfectā:
est edificatio auri ar. ⁊ la. pre. dūmodo fiāt cū immuni
tate ab omni peccato. Si. n. immisceant̃ venialia: est edi
ficatio bonoꝝ: nō tn̄ auri ar. ⁊ la. pre. Patet ꝙ ꝙ edificā
tes aurū ⁊c̄. de vtroqz igne sunt securi. q: nō ferūt secū si
decedūt nisi bona opera que nullo igne cremabilia sunt.
⁊ sic dicendo omis edificatio que fit sup fundamētū: aut
est aurū ar. la. pre. aut lig. fe. sti. Uel pōt dici ꝙ nō omia
bona opera etiā si sint sine venialib sunt au. ar. la. pre. ẜ
tm̄ opera excellentia que faciūt viri ꝑfecti ⁊ qui cogitant
que dei sunt. ⁊ fm hoc nō omis edificatio que fit sup fun
damentū continet̃ sub altero illoꝝ duoꝝ ternarioꝝ ꝑdi
ctoꝝ. quia bona opera mediocria nec sunt aurū ar. lapi.
preci. nec lig. fe. sti. ⁊ ita ꝑ premissaz distinctionē pz qua
liter rn̄dendū est ad primo obiectū. Patet aūt ꝙ n̄ omis
adultus hn̄s in caritate edificat au. arg. la. pre. ẜ vel ille
qui opera meritoria oīno im ꝑmixta venialib operatur:
vel opera excellentis ꝑfectionis. vnde lz quis deū cōtem
plet̃ ⁊ ꝓximū diligat ⁊ opera bona faciat: nō ꝓpē ẜ edi
ficat sup fundamentū aurū ar. ⁊ la. pre. nisi hec fiant cuz
immunitate peccati. ¶ Ad aliḋ qḋ obijcit̃. ꝙ ꝑfecti qñqz
edificant lig. fe. sti. quia nō est iustus in terra q nō peccet
⁊c̄. ⁊ ita non est securus. Dicendum ꝙ lz viri ꝑfecti qñqz
edificent lig. fe. sti. tamen de vtroqz igne sunt securi. quia
caritas ꝑfecta valde vigilans est ⁊ frequēter recurrit ad
remedia contra venialia. Preterea ardor caritatis ipsa ve
nialia tollit. fm ꝙ habet̃ i glo. Luc. vij. ibi. Dimissa sūt

ei peccata multa. que est. Ardor caritatis in ea rubiginē
delictoꝝ combussit. vñ etsi ꝑfect⁹ qñq₃ edificet lig. fe. sti.
statim ardore caritatis vel alio aliquo remedio delet. iu-
xta illud ꝓuer. xxiiij. Septies in die cadit iustus ꝛ resur
git. cadit in caritate ꝑ veniale: ꝛ resurgit de casu veniali
mō predicto. Si aūt ꝯtingeret aliquē ꝑfectū decedere cū
reatu venialis. qđ dicit Aug⁹. ꝙ qui edificāt au. ar. ꝛ la-
pides ꝑci. ꝛc̄. intelligendū est vt frequēt ꝛ in pluribꝫ ꝛ
nō semꝑ. Uel pōt dici vt dicit. ꝙ aliud est edificare super
fundamentū lig. fe. sti. q̄ venialia cōmittere. Tūc autē
dicunt venialia supedificari: qñ in vsū vel in habitū cō
uertunt. nō aūt qñ cōmittunt: sicut accidit de dilectione
vxoris ꝛ filioꝝ ꝛ hmōi. ꝛ sine tali habitu ꝛ vsu bñ pōt eē
bō ꝛ marie ꝑfectus: q̄uis ab actu peccati nō pōt cauere.
vtputa que ex subreptione vel ignorātia oriūt. lꝫ ḡ nō sit
aliqs qui nō peccet: multi tñ sunt qui non edificāt lig. fe.
sti. ¶ Ad illud qđ obiicit. ꝙ videt ſm expositōēꝫ Amb.
ꝙ qui edificat lig. fe. sti. destruit fundamentū: ꝛ non edifi
cat sup fundamentū. Pōt dici ꝙ mali docentes post apo-
stolos edificant lig. fe. sti. sup fundamentū auditorū ad
quos ꝑuenit doctrina maloꝝ. Uel pōt dici. ꝙ qui taliter
docent: nō dicūtur mali malicia culpe mortalis qua sub-
uertit fundamentū: sed quia deficiūt q̄tū ad ꝑfectionē do
ctrine. iuxta illđ aug. defectus boni nomē mali accepit.
¶ Ad aliud dōm. ꝙ preclara doctrina est de fide ꝛ mori-
bus. ꝫ nō quelibet alia doctrina est ei ꝯtraria. vnde ñ est
necē lignū fe. sti. eē ꝯria: lꝫ aliqđ habeat vanitatis. ¶ Ad
illud apli. si optum est euangeliū nostꝝ ꝛc̄. Dicendū ꝙ
aplus intendit de doctrina sua que fuit preclara. qꝛ du-
cens in hereditatē preclarā: nō fuit opta alicui. i. ñ cre-
dita: nisi his qui fuerūt in statu ꝑeuntiū. vtpote incredu
lis: qui splendorē veritatis nō vident merito ꝑfidie ex-
cecantis. vt habet in glo. Doctrina aūt signata ꝑ lignū
fe. sti. nō est doctrina opta: neqꝫ in hac significatōe sumi-
tur. vñ rō ista nihil facit ad ꝓpositū. ¶ Ad illud qđ que-
rit de doctrina vana ꝛ friuola que signat ꝑ lig. fe. sti. ſm
Ambro. aut est vera ꝛc̄. Dicendū ꝙ vana ꝛ friuola do-
ctrina pōt eē de falsis. ꝛ talis doctrina induit ratōēꝫ cre-
mabilis scꝫ lig. fe. sti. qñ immiscet peccatū. Qñ. n. aliqs
doctor docet verū cū peccato. vt si nimis sit ꝑnax in sen-
tentia sua: ꝛ eam velit omni modo defendere ꝛ alioꝝ do-
ctrine preferre. aut si dimittat vtiliora ꝛ min⁹ vtilia do-
ceat: vt videat nouoꝝ inuētor. In hoc casu a vanitate do-
cētis ꝛ eoꝝ que docent dicit doctrina vana ꝛ friuola. aut
etiā si erubescat puram doctrinā theologicā docē sb̄ dbis
theologicis. ꝫ vult videri phus ꝛ sumit verba physica: si
cut multi faciūt vt videant phi. qui signati sunt ꝑ illos đ
quibꝫ dicit. ij. Mach. iiij. patrios qdē honores nihil ha-
bentes: grecas glorias optimas arbitrabant. De quibꝫ
dicit Iohel. iij. Filios iuda vendidistis filijs grecoꝝ. ꝛ
sic lꝫ doctrina sit de veris: nihilomin⁹ cōcurrentibꝫ ꝑdi-
ctis pōt eē vana. ¶ Ad illud qđ querit. qualiter possit fal
sum doceri meritorie ꝛc̄. Dicūt ꝙ cōtingit qñq₃ aliquem
docere falsum meritorie nec est vana ꝛ friuola doctrina.
quia nō est immixtū peccatū. ꝛ est illa actio a spūsancto.
scꝫ ꝛ caritate mouente ad hoc. nō tñ sequit ꝙ spūssanct⁹
doceat falsum: immo neganda est hec. spūssanct⁹ docet fal
sum. qꝛ omis docens a sermone intelligibili: incipit ꝛ ꝓ-
cedit ad sermonē sensibilē. Spūs aūt sanctus ñ inspi-
rat intelligentiam falsi in aīa doctoris. cum ipse sciat il-
lud quod docet eē falsum: quia nec ipē doctor hoc doceret
si sciret esse falsum illud. ꝫ spūssanctus sine inspiratione
falsi mouet docentē ad docendū falsū: ꝓut docere falsū
induit rōnē boni. qꝛ spūssanct⁹ mouet ad bonū. ¶ Ad il-
lud qđ vltimo obiicit de insufficiēti diuisione edificioꝝ.
Dicendū ꝙ vt ē. tactū est: vno intellectu illi dicunt edifi
care auꝝ ar. la. pre. qui faciūt bona opa quecūqꝫ dē mo-
do fiant immunitate peccati. Alio mō dicūt illi soli edifi-
care auꝝ ar. la. pre. qui faciunt opera excellentia: cuius-
modi sunt viroꝝ ꝑfectoꝝ opa. Scđꝫ primū intellectū est
diuisio sufficiens: qꝛ quicūqꝫ supedificat fundamēto sup-
edificat bona opa in immunitate peccati: aut cū cōmixti
one peccati. omne. n. opus bonū aut est oīno purū scꝫ si-
ne peccato: aut hꝫ peccatū immixtū. Scđꝫ secūdū intel-
lectū nō est sufficiēs. ꝛ sic ꝓcedit ipsa obiectio.

Articulus quart⁹

Consequēter querit de purgatōe illoꝝ. s. ligni
feni ꝛ pale. Circa hoc querunt qtuor. Primū
est. vtꝝ purgent ꝑ ignē purgatoriū: dico q̄tū
ad penam. Secūdum est. vtꝝ illa purgatio est ꝑ ignē ma
terialē: an spūalē. Tercium. vtrum vnus citius pur-
gabit q̄ alius. Quartū. vtꝝ facta purgatōe statī euolat
purgatus scꝫ ante iudiciū generale.

Q̄tū ad primū pro .§. j.

cedit sic. j. Coꝝ. iij. Uniuscuiusqꝫ opus quale sit ignis ꝓ-
babit. Glo. duos ignes legim⁹ futuros. vnū eternū quo
eternaliter punient reprobi: qui sequet iudiciū. alterum
qui precedet quo exuret facies mundi h⁹: qui emūdabit
eos qui supedificauerūt lig. fe. sti. ¶ Item aug⁹. i enche.
Post hanc vitā incredibile nō est: nōnullos fideles per
ignem quendā purgatoriū: quantomagis minusue ꝑeū-
tia bona dilexerunt: tanto tardius citiusqꝫ saluari. vnde
nō frustra illa tria distinxit apls: lignū fe. sti. que illi edi
ficant. qui etsi aliena nō rapiūt: rebꝫ tñ infirmitati ꝯces-
sis aliqua dilectioni inherent. qui ſm suos amandi hec
modos diutius vt lignū: min⁹ vt fenū: vel minimū vt sti-
pula ignē sustinebūt. Ex his ptꝫ rō ꝙ peccata predicta
ꝑ ignē purgatoriū purgabunt. ¶ Contra. qđ aliud pur
gat hꝫ oppositōē aliquo modo ad illud qđ purgat. ꝫ pēa
pene siue ignis purgatorius reatui nō opponit. ḡ aīa a re
atu ꝑ ignē siue penā purgatoriā nō purgat. ¶ Itē qđ
est cremabile siue purgabile: aut est reatus aut macula a-
liq̄ relicta in aīa ex ipsa culpa. nō reatus: quia reatus nō
est nisi obligatio ad penā. hoc nō ponit aliqđ ad purgā
dum: ꝫ potius debitum soluendi penam. Si macula ali-
qua. aut illa est natura aliqua ꝛ tūc bona ꝛ a deo: ꝛ tunc
nō est purgabilis. aut nihil: ꝛ tunc silr nō est purgabil.
¶ Itē. j. Coꝝ. iij. vbi apls determinat de purgatiōe ve-
nialium dicit. Saluus erit sic tñ qi ꝑ ignē. ibi glo. Iste
ignis est temptatio tribulatōis de qua scriptū est. Uasa
figuli probat fornax: ꝛ hoīes iustos temptatio tribulati
onis Eccli. xxvij. Sꝫ ꝯstat ꝙ ignis iste nō est purgatori⁹.
ḡ ꝛc̄. ¶ Rñsio. dōm ꝙ sicut habet ex glo. j. Coꝝ. iij. Et
xxj. di. iiij. sent. vbi recitant sniē sanctoꝝ. ꝙ ex hoc ꝙ edi-
ficant lignū fe. sti. descendūt cū quibusdā cremabilibꝫ
purgabunt igne purgatorij. ¶ Ad hoc qđ primo obiicit
ꝯtra. dōm ꝙ etsi ignis purgatorius nō opponat reatui:
tñ inq̄tū data est sibipsi virtus purgādi aīas a reliquijs
peccati aliquibꝫ: ignis purgatori⁹ ꝛ ipsa aīa hñt quodā-
modo illud genus oppositōis que est inter actiuū ꝛ passi-
uū. vnde ignis purgatorius non dicit purgare penā siue
reatū ad que tenet ex cōmissione peccati: ꝫ ipsā aīā ali
quo modo maculatā ex peccato cōmisso. Pret. nō semꝑ ē
curatio ꝑ ꝯtrariū: ꝫ qñqꝫ ꝑ simile. Uñ Grego. in moral.
Mos medicine est vt aliqñ similibꝫ aliqñ ꝯtrarijs ꝯtraria
curet. nā sepe calida calidis: sepe aūt calida frigidis. fri
gida calidis sanare cōsueuit. vnde pōt dici. ꝙ nō necē est
aīam semꝑ purgari ꝑ ꝯtrarium illi a quo purganda est:
ꝫ qñqꝫ purget ꝑ simile. maxime cū eius purgatō ē đ ob-
ligatōe. qđ est in ꝓposito. Aīa enī edificando lig. fe. sti.
descendens in purgatoriū obligata est ad penam. absol-
uitur aūt ab ista obligatōne ꝑ penā quā sustinet ī pur-
gatorio. Ista aūt absolutio purgatio dicit: que marie cō
uenit fieri ꝑ simile. maxime enī ꝯuenit absolui a debito
pene ꝑ sustinentiā pene. ¶ Ad aliud qđ obiicit. ꝙ cōbu-
stibile siue purgabile in aīa aut est reatus aut macla ꝛc̄.
Dicūt ꝙ vno modo dr̄ macula reatus: ꝛ sic nō dicit quā-
dam deformitatē in aīa. ꝫ debitū pene ſm quantitatē de-
licti. Alio modo dicit quedā deformitas ꝯtracta ex ipso
peccato cōmisso. Ad hoc ḡ qđ obiicit. ꝙ reatus nō ponit

aliqd purgandū. potest dici q etsi in qntū hmōi n̄ poit aliquid purgandū ꝓprie sumpto vocabulo purgatōis: poit tñ aliqd soluendū qđ fiendū ē p pene sustinentiā. Preterea etsi macula sit natura aliqua in se: q2 ipsi aīe nō ē conueniēs ſ potius illaz deformat: tollenda est p ignē cui data est virtus ad hoc ex diuina dispēsatōe. ¶ Ad vltimū dicendū. q lz verboꝝ sacre scripture vnus sit intellect⁹ prim⁹: multi tñ sunt ꝯñtes. ꝓpter qđ ⁊ multe sunt eorūdē expositiones ⁊ a spūsancto. ⁊ sic est in ꝓposito. vnde lz prim⁹ intellectus verbi ꝓpositi saluabit sic tñ qsi p ignem: sit de igne purgatorij. alius tñ qui est de igne tribulatiōis presentis congruit materie. Ignis .n. tribulatōnis multos iustos purgat a reatu venialiū ⁊ etiā mortaliū.

Qtū ad secūduz que .§.ij.

rit. vtꝝ purgatio ista sit p ignē materialez an spūalē. Et q spūalez: videt. Dicit .n. aug⁹. xxi. de ci. dei. ⁊ idē habet p̄ma cor. iij. in glo. sup illud. Si cui⁹ opus arserit: eorū amissione cruciabit. ⁊ iteꝝ. coꝝ amissione tantū nccē est vt vrat: quantū dilexerat amor. Iste dolor spūalis eē videt ⁊ ita ignis purgatori⁹ nō est nisi spūale qd. ¶ Itē quod purgat ⁊ a quo purgat ⁊ ipsa purgatio spūale quid est. g eodez modo erit ⁊ illud p qđ purgat. hoc aūt est ignis purgatorius. g ⁊c. ¶ Itez si aīa purgat p penam corpalē videt q sufficient puniri possit p penaz mortis: cū illa sit suprema penaꝝ. ¶ Itez nihil corpale extrinsecū facit aliquid ad aīe iustificatōz: g nec ad reatus eiusdē remissionez. ſ in purgatorio absoluit a reatu. nō g videt q ſ fiat nisi ab igne materiali. ¶ Itez aīa sepata existe in gratia li. ar. oīno consonat gratie. g ipsi feruētior ē caritas tūc ⁊ intensior dolor de peccatis quibuscūq3 sez mortalib⁹ ⁊ venialib⁹: q̄ ante sez ante mortē. cum g feruore caritatis ⁊ intensione doloris remittit pena venialis in vita ista i qua aīa oīno nō est ita consona gratie: multo forti⁹ ⁊ tūc. ⁊ ita nulla est nccitas ignis materialis ad purgatōz ⁊c.

¶ Contra. habet ab Aug. ⁊ habet. iiij. sent. di. xxj. Grauior erit ille ignis q̄ quicqd pōt homo pati in hac vita. g aīa habebit aliqđ affligēs extra. illud aūt aut erit corporale aut spūale. Nō spūale: q2 tūc eēt deus vel angel⁹ vel aīa quoꝝ nu..ā ēē pōt. g corpale. ¶ Itē ... sic ut aīa que corpalib⁹ libidinose se subiecit: p materialia ⁊ corporalia sacramēta iustificet. g pari rōne iustū est q soluat a reatu p affligens corpale. ¶ Itez si aīa post mortē punit g aut dolore qui venit ex ꝯtritione: aut qui venit ex tēporaliū amissione: aut qui venit ex interiori afflictōe. Non primo mō: q2 nō est amplius locus meriti nec q̄tū ad cōtritionez nec q̄tū ad alios actus virtutū. Nō secūdo mō quia dolor de hmōi amissione potius sapit rationē culpe q̄ purgatōis: q2 venit ex inordinato amore. g tercio modo purgat ⁊ punit. s. dolore qui venit ex afflictōe exteriori. g ⁊c. ¶ Itez si ignis ille eēt spūalis: cū spūale n̄ possit dilatari siue diffundi localit: nccē eēt in diuersis purgandis diuersificari. ⁊ ita quot eēnt aīe purgande: tot essent ignes purgatorij hoc aūt ponere eēt inconueniens. g ⁊c.

¶ Rñsio. Circa hanc questionem videt aug⁹ dubitare. vtꝝ ille sez ignis purgatorius sit materialis an spūalis ⁊ de igne infernali siliter in quo ille diues ardebat Lu. xvj. In li. enim de ciui. dei. xxj. ca. x. dicit de diuite illo. Sic g incorpal' ⁊ illa flāma qua exarsit ⁊ illa gutta quaz poposcit sunt. qualia visa dormientiū ⁊c. ⁊ satis rationabilis videt sua dubitatio. diues eniz qui erat in inferno ⁊ cuius lingua vrebat linguā corpalez n̄ hēbat. vñ aug. ibidez. talis illa flāma quales oculos quos leuauit ⁊ lazarum vidit: qualis lingua cui humorez exiguū desiderauit infundi: qualis digitus lazari de quo id sibi fieri postulauit. Sz alij doctores nobis hanc dubitatōz auferūt vt Grego. in. iiij. dyalogoꝝ. ⁊ Ysid. de ordine creaturaꝝ. ⁊ coīter doctores moderni tenēt ignez purgatoriū corporalez eē. Nec putandū est Aug. in his dubitasse. Nā antez habet li. de ci. dei. ⁊ recitat in glo. j. cor. iij. Animas post hanc purgari igne spūali. cui addit. nō redarguo q2 forsitan verum est. nō dicit dubitando: ſ sic posse cōtingere insinuando: sz aīas purgari posse igne spūali. Et tñ ... in verbis suis innuit q ille ignis purgatorius est materialis sicut ignis infernalis. Qualiter aūt ignis materialis agat in aīas a corpore sepatas: dubitatōz h3. ⁊ qualiter illas purget. Et hoc determināt quidaz sic dicētes. q per vim punitiuaz data est illi igni vis purgatiua: rōne cui⁹ purgat a veniali macula vel etiam a peccati scoria: sicut sacramenta habent vim satisfaciendi sibi dataz. Et illud videtur per hoc q Aug⁹. dicit huius flāme esse rationabilez disciplinam. Alij aliter. sez q ille ignis p eandē naturam punit ⁊ purgat. quia puniendo iuuat grām. ⁊ gratia adiuta p penam ⁊ ꝯsensum voluntatis: potest purgaē maculam ⁊ peccati scoriam. ita q talis purgatio sit a g̃ratia li. ar. consentiente: ⁊ pena exteriore adiuuante. sic ... in remissione venialiū in hac vita. ¶ Si autez queritur: q̄uō pena adiuuat grām ad delendum siue purgādū maculam. Rñdetur q hoc facit diuina iusticia. Uel hoc potest intelligi eo modo loquendi quo dicit. q grauis infirmitas sobriaz facit aīam. i. virtus hoc facit quodā modo adiuta p penam. Concedendū est igitur ignez illum esse materialez. ¶ Ad primo obiectum ꝯtra hoc potest dici. q Aug⁹. non intendit dicere quin ille ignis materialis sit qui animas purgat: sed exponit de spūali hoc posse intelligi. Uel vt dicūt quidam. ille dolor pdendi idem est q amor retinendi: qui fuit cupiditas venialis ⁊ peccatiuꝫ. vnde iste dolor peccatum est: ⁊ ꝓpter istum dolorez punietur aīa in purgatorio ⁊ sentiet alium dolorez ab igne sez puniente. Uel melius potest dici ad hoc. Ibi erit duplex dolor. corpalis sez siue corpis: ⁊ aīe. quos describit Aug⁹. li. de natura boni sic. In aīa dolorez facit voluntas resistens potestati maiori. In corpore dolorez facit sensus resistens corpori potētiori. Uel breuiter pōt dici. q ibi erit dolor spūalis ⁊ tñ ignis materialis. ¶ Ad illud qđ obijcitur. q spūalis est purgatio. Dicendū q hoc verū ē effectiue sez formaliter. p quod enim fit purgatio illa formaliter siue effectiue gratia est. materialiter etiaz fit p corporale. quia anima peccauit in carne: ⁊ ita peccando corporale preposuit spūali. diuina decreuit iusticia q ī purgatione debuit rei subijci corpali siue materiali. ¶ Ad illud qđ obijcit. q p penam mortis ⁊c. Dicendū q ipsa pena debituz est originalis peccati. nec est ordinata ad aīe purgationez nisi voluntarie suscipiat cum vitari pōt. vt in martiribus. vel etiam nisi suscipiat voluntarie ⁊ sustineatur cum vitari non possit: ratione illius a quo infligitur. pena autez purgatoria ad hoc spēaliter ordinata est. ¶ Ad illud quod obijcit. q nihil corpale extrinsecum facit ad iustificatōz ⁊c. Dicendū q hoc verū est p se: tñ puniuo exterior q̄nq3 reddit hoiez dispositū ad susceptionē gr̃e iustificantis. ⁊ adiuuat ipam grāz vt possit pducere ad iustificatōz pfectam. vnde lz non opet ad iustificationez: opatur tamen ad iustificatōis ꝯsummatōz. ¶ Ad illud quod obijcit. q feruentior est caritas facta separatione corpis ⁊ anime ⁊c. Dicendū q supposito q caritas sit feruentior tunc q̄ ante ⁊ dolor maior: tñ q2 tūc nō ē stat⁹ merendi: nō fit hmōi purgatio tūc p feruorez hmōi corpis: ſ potius ad similandū ⁊ veniendū cū summo bono. vnde ordinatōe iusticie diuine necesse est ignez exteriorem sez purgatoriū adhiberi. sicut puulis qui mereri nō possunt subuenit baptismatis sacrm̄.

Qtum ad tercium .§.iij.

queritur. Utruz vnus liberetur ante aliū a purgatorio. Et videtur q sic per Aug. in enchi. dicentez. Post hanc vitam incredibile non est nonnullos fideles p ignē quēdam purgatoriuz. quanto magis minusue pereuntia bona dilexerunt: tanto tardius citiusq3 saluari. qui fm suos amandi hoc modos diuersus et lignū vel minus vel ferū vel minimū vt stipula sustinebunt. ¶ Item in foro penitentie grauiori culpe respondet grauior pena. nō solū q̄tum ad intensionem: sed etiā q̄tuz ad duratōz. vt p3 in

spicienti canones in quibus pnie taxant. si ergo iudiciū eccie conforme est diuino iudicio. patz rc. ¶ Itez p peccatū nō solum meruit aīa igne cremari: sed dei visione priuari. ergo vtroqz modo debet equaliter puniri. ergo qui grauius peccauit nō solū acerbius puniri. sed etiaz diutius debet a dei visione separari. ergo tardius purgari. ¶ Contra. quantūcunqz merita sunt inequalia: tam in celo qz in inferno sunt premia z supplicia equaliter durātia. ergo pari rōne vt videt debet eē pena purgatorii. ¶ Itez sm qz intensior ē culpa: intensior z ei pena reddat. sed quantū pōt minor pena super minorez culpā: tantū pōt maior sup maiorē. ergo qzcito liberatur in purgatorio paruus peccator p paruā penaz: tam cito liberat magnus peccator p magnā penā. ¶ Itē si alius citius alio liberat: aut hoc est rōne maioris caritatis: aut rōne minoris reatus. Ex rōne maioris caritatis videt: qz quanto ē caritas maior tanto aīa est deo similior: z quanto deo similior tanto statui gl'e vicinior. ergo tāto citius curatur z purgat z in celum fert. Et [illegible] videt qz rōne minoris reatus: qz aīa nō est in purgatorio nisi ad soluendū qd traxit ex hac vita. sed quanto debitū est minus: tanto citius soluit. ergo videl qz talis citius purgat z in celū ferat. [illegible] Rn̄sio dicendū qz sicut dicit Aug'. expsse in illo igne citius purgat vnus qz alius. Qui. n. diutius in peccato pmāsit: dignū ē vt diutius sustineat penā. Rursus q grauius offendit: dignū ē vt puniat pena acerbiori: z dilatōe patrie lōgiori. diuina hoc iusticia faciente: que oibus decentissime reddit stipendia meritoz. ¶ Ad illd qd obijcit in 2riū de eq̄litate durationis in celo. dōm qz nō est sile: qz cū in inferno pena eterna infligit: z eterno nō est maius z minus: ex pte possuz ex pte ea que est eternū. sil'r in celo premiū eternū datur. In purgatorio vō sola pena tpalis infligit. z i hac ē diutius z breuius. ¶ Ad illud qd obijcit. qz pena ignis eque cito delet grauē rc. Dicēdū qz verū eēt si oino pena intenderet [illegible] culpa. [illegible] dispensatio [illegible] ordinat et nō oino intendat pena qz tū ad acerbitatē ppter magnā difficultatez patiendi: siue etiā qz vult vtroqz mō punire. ita vt maior acerbitas z diuturnitas recōpensent si qd in altero deficiebat. ¶ Ad illd qd querit: qs citius purgat. dōm qz ille qui minorē hz reatū. qm̄ locus purgatorii nō est debitus nisi rōne reatus. ¶ Ad illd qd obijcit sm qz caritas est maior citius rc. Dicendū qz caritas maior auget gl'am intensiue nō extensiue siue sm duratiōz. Si. n. duo innocētes inequalis caritatis simul morerēt: simul euolarent. nō tn̄ equaliter bti eēnt. Qd ergo dicit. qz quāto caritas est maior tanto est similior statui gl'e. Dicendū qz verum est rōne ordinatōis ad bonū: sed nō magis qz tū ad liberatōz a malo. velocior aūt purgatio respicit ereptiōz a malo directe nō habilitatōz ad bonū.

Qstuz ad quartū .§. iiij.

querit de euolatōne purgatoz. Querit ergo h. vtz aliquis purgatoz siue sanctoz euolet in celū an̄ iudiciuz. Et videt qz sic. Luc. xxiij. Hodie mecū eris in padiso. ergo aīa latronis illo die fuit cū xpo. sed 2stat qz xps qd pmisit postmodū nō abstulit. ergo semp fuit cū xpo post. Sz xps ascendit in celū. ergo aīa latronis ascēdit. pari ergo rōne z alie scoz aie. ¶ Itē Phi. j. Cupio dissolui z eē cū xpo: ita dicebat apl's. sed constat qz desideriū suū n̄ erat cassum. ergo stati post dissolutōz fuit cum xpo. ¶ Itez apoc. vj. Data sunt illis singule stole. sed non est stola nisi gl'a aie vel corpis. ergo rc. ¶ Itē caritas est pondus spirituū sufficient inclināns sursum z eleuans. ergo si nō sit aliqd retardās: statim p caritatem aīa sursuz eleuat. sed q purgat in purgatorio post purgatōz nō hz aliqd retardās. ergo statim euolat. ¶ Itē differre mercedē mercenarij facit preiudiciū iusticie. sed deus ē summe iustus. ergo statim qn̄ inuenit hoiez dignū retribuit. ¶ Itez pūerbi. xiij. Spes que differt affligit aīam. Si ergo differt premiū sanctoz vsqz ad iudiciū: videt qz sint i continua afflictōe z gemitu z expectatiōe. ergo si tantū deus differt: videt qz ipse sit illis crudelis. ¶ Cōtra. Apl's loquēs de martiribus sanctis z fidelibus dic. Heb. xj. Hi omēs testimonio fidei pbati: nō acceperūt remissionē deo p nobis [illegible] pui [illegible] vt nō sine nobis 2sumaret. ergo si sancti priores nō debuerūt 2summari sine aliis scilicet [illegible] vsqz ad [illegible] iudicii [illegible] numerus sanctoz [illegible] tur qz [illegible] nō euolet an̄ [illegible] ¶ Item [illegible] Sin [illegible] agnos a dextris [illegible] z dicet his q a dextris eius erunt [illegible] benedicti patris mei percipite [illegible] ergo [illegible] nō sunt ante illud iudiciū regnū pcepturi. Si. n. prius pcepissent nō diceret dn̄s: pcipite regnum. ¶ Itez [illegible] possessio que habet p [illegible] ante latione z snie. sed vite eterne possessio habet p sniam. ergo cuz snia detur in die iudicij nō euolat aliq aīa in celū. ¶ Itez magnifici regis est eo modo stipēdia elargiri p que eius magnificētia magis declarat. sed hoc ē precipue cuz sit curia vna ex multitudine z aggregatōe multoz. ergo videt qz dn̄s reseruet gl'am eternā vt eā omibus simul 2ferat. ¶ Itē aīa peccauit in carne. ergo videt qz in carne deberet puniri. ergo nunqz pfecte purgat nec punit [illegible] resumet corpus in quo purget. sed ante pfectaz purgatōz nō euolat aīa in celum. ergo nō ante diē iudicij. ¶ Itez corpa nō glorificabunt ante diem iudicii [illegible] sanct' qui morit ergo pari rōne nec aie. ¶ Rn̄sio. qz quidam errantes ponebāt qz nullus sanctoz an̄ iudiciū generale in celū ascēdit. sicut quibusdam grecis imponit. Et p isto errore videt facere glo. quedā sup ps. Noli emulari. vbi dicit. qz iusti q moriunt nō statum sunt vbi erūt etiā post iudiciū: sed in illa requie vbi erat lazarus cū abrahā. sed sicut in ipsa glo. patz ex 2sequētibus: illud est dictū qz tū ad stolā corpis: n̄ qz tum ad gl'am aie vel locum. Certum est. n. qz xp̄us expoliauit principatus z ptātes. Coloc. ij. Ac p hoc 2stat sanctos q in lymbo sunt ad celū cū xpo eē sublimatos. ac p hoc z oēs iustos qui nō hēbant reatuz pene modo 2simili sublimatos. ¶ Ad illud qd obijcit. qz n̄ acceperūt repromissiōes. Dicendū qz apl's vocat 2summatōz qz tū ad illius superne ciuitatis impletōz. Vel dōm. qz apl's intelligit qz tum ad temp' gratie qd 2seruauit vsqz ad nos. vt nos facti pticipes gratia: in abundātia pticipes etiā fierem' z glorie. ¶ Ad illud qd obijcit. statuet agnos rc. Dicendū qz iudiciū illud erit qz tum ad 2summatā glorificatōz in aīa z carne. quā nondū hn̄t mortui: qz uis aie iam sunt beate i celo. ¶ Ad illud qd obijcit de snia. Dicendū qz sic duplr cōtingit regnū obtinere. s. integre z pfecte siue in toto: z alio modo sm aīam siue i pte. sic duplex est iudiciū z duplex snia. Naz sicut homo glorificat sm ptē: ita z pticulariē iudicat z de eo snia fert qn̄ aīa de corpe egredit. Iudiciū aūt vniuersale erit qn̄ hō erit glorificādus totaliter: z tūc 2summabit curia celestis. Et sic duplex iudiciū competit mō duplici possidendi gl'am. z duplex modus competit duobus s. diuine magnificentie: z nr̄e indigentie. ppter nr̄az indigentiaz tollendā statim qn̄ aīa est apta sublimat ad gl'am: quia frustra expectaret cuz non possit amplius mereri. ppter diuinā magnificentiā ostēdendā reseruat vniuersalis z generalis resurrectō corporū in fine seculoz. Et sic in nullo preiudicat 2modo nr̄o dū aīa assumit in gl'am ante iudiciū generale. nec sil'r diuine magnificētie: cuz in fine seculi 2summabit gl'a i corpoz resumptione z glorificatōe. z totū fiet qd fieret etiā si differet gl'a aiaz. ¶ Ex his patz qz ad vltimo obiecta scz de possessione p sniam z de dei magnificētia z corpoz resurrectione. de quo habebit questio infra.

Questio. lxvj. de ptibus pnie in gn̄tuz sacramentū in generali.

Dictum est de partibus pnie distinctis sm diuersitatez statuū: restat dicere de illis q distinguūtur sm diuersitatē actuū. Iste aūt sunt tres 2tritio 2fessio z satisfactio. De his qrit primo in generali: scdo in speciali. ¶ Circa pmū qrunt duo. Primū ē cui' sunt ptes. Scdm cui' mōi sūt ptes.

Membrū primū

Irca primū querit᷑. an sint partes peniten
cie virtutis. Secundū. an sint partes pe-
nitentie sacramenti.

Articulus primus

Irca primū ꝓcedit᷑ ad ptez affirmatiuā sic.
Triplex est peccatū scʒ cordis oris. ⁊ opis. ꝯ
sapie. xj. ꝑ que peccat quis ꝑ hec ⁊ punit᷑. ⁊ hoc
requirit iusticia. igit᷑ triplex debet eē punitio pcti rn̄dēs
peccato sic cōmisso scʒ cordis oris ⁊ opis. hec aūt punitō
fit ꝑ contritōʒ ꝯfessiōʒ ⁊ opis satisfactiōʒ. ꝗ iusticia pnie
reqrit hec tria ⁊ ex his tribꝰ integrat᷑. ꝗ ⁊c. ¶ Itez oīe
peccatū fit in iniuriā dei ⁊ ecclesie. virtus aūt iusticie re-
quirit ꝙ emenda fiat illi cui facta est iniuria. igit᷑ pnia q̄
est ps iusticie: requirit ꝙ fiat satisfactio deo ⁊ eccīe. ꝯ sa-
tisfaciens alicui sine recognitōne delicti nō hʒ colorē iu-
sticie immo magis videt᷑ inducta hmōi emenda violēta
ꝗ iusticia. igit᷑ si debet fieri satisfactio eccīe ꝯm normam
iusticie: requirit᷑ necīo recognitio delicti: ꝯ est confessio.
igit᷑ pnia que est spēs iusticie requirit ꝯfessionē. ꝯ ꝯstat ꝙ
requirit alia duo. ⁊ ita vt prius. ¶ Itez his ꝯcurrentibꝰ
pnia virtus complet᷑ in suo eē: ⁊ his deficientibꝰ deficit.
ꝯ illa ad quoꝝ ꝯcursuʒ sortiunt᷑ res esse completū ⁊ ad q̄
rum defectū deficiūt: sunt eēntialia ad illud. ꝯ ꝯtritio cō
fessio satisfactio nō sunt eēntialia nisi eo modo quo ptes
sunt eēntiales toti. ꝗ ⁊c. ¶ Cont᷑. sola cōtritione ꝯtingit
culpam ⁊ penam deleri. hec aūt contritio est pnie ꝯtritio
nō pnie sacramēti. sufficit igit᷑ pnie virtuti sola cōtritio.
¶ Item Ambro. Pnia vera est dolor cordis ⁊ amaritudo
aīe ꝓ malis que quisqʒ cōmisit. aut hec est rō pnie virtu-
tis: ⁊ tūc habeo ꝓpositū. aut pnie sacramēti: ⁊ tūc simili-
ter. qꝛ pnia sacramentū nō est vera neqʒ efficax sine illa
que est virtus. ¶ Item pnia virtus est hītus. ꝯ ꝯtritio cō
fessio satisfactio sunt actus egrediētes a pnia virtute. sed
nullus actus alicuiꝰ virtutis est ps illiꝰ. ꝗ ⁊c. ¶ Rn̄sio.
contritio ꝯfessio satisfactio nō sunt ptes pnie virtutis ꝓ-
prie loquēdo. qꝛ sicut dicit mgr̄. iiij. li. sen. di. xiiij. Penitē
tia exterior sacrm̄ est: interior virtus mentis. nec cōtritō
exterior confessio satisfactio sunt ꝓprij actus elicit a pe-
nitentia virtute: ꝯ solūmodo actus penitendi siue dolen-
di de peccato. ¶ Ad illud ꝗ qꝺ obijcit᷑. ꝙ iusticia pnie re-
quirit. ꝙ ꝑ que peccat homo ꝑ hec ⁊c. Dicendū ꝙ in hoc
facto sunt plures defectus. Unus est ex hoc. ꝙ eo ꝙ pnia
requirit ꝑ que peccat homo ꝑ hec ⁊ puniat᷑: infert ꝙ vir-
tus pnie hoc requirit. ⁊ hoc nō est verū: quia virtus pe-
nitentie solūmodo est in hoc quia elicit actus penitēdi si-
ue dolendi. sed iusticie pnie. i. iusticia completiua ⁊ perfe
ctiua requirit ꝙ puniat᷑ peccatū ꝑ illud qꝺ debite rn̄det.
hoc est: vt illud quo cōmittit᷑ culpa subeat penaʒ. hec igi
tur rn̄dentia pene nō est ꝯm exigentiaʒ pnie virtutis: sed
potius ꝯm exigentiaʒ iusticie ꝑficientis in ope qꝺ incho
atum est ꝑ virtutē pnie in aīa. Pret. si adhuc supponere
tur ꝙ virtus pnie requirit ꝙ punitio rn̄deat pcto in pec-
cante: ex hoc nō sequeret᷑ ꝙ peccatū eius puniret᷑ cōfessi-
one ⁊ operis satisfactione: immo est peccatū ꝑ ꝯñs i alio
qꝛ in omni peccato requirit᷑ ꝯtritio confessio ⁊ satisfactō.
hec. n. generalr̄ requirūt᷑ in omni pctō. ꝯ si peccatuʒ oris
sit multiloquiū: debet puniri silentio. si detractio: repati
one fame. ⁊ consilr̄ in alijs pctis oris. ¶ Ad aliud qꝺ ob
ijcit᷑. ꝙ iusticia requirit ꝙ fiat satisfactio deo ⁊ eccīe: ⁊ ꝯ
recognoscendo peccatū. s. recognitōe ꝯfessionis ⁊c. Dicē
dū vt s̄. tactū est. hoc bn̄ requirit iusticia: nō tn̄ pnia vir
tus. actus. n. pnie virtutis nō est in rn̄dentia ꝯm debitū
iusticie: ꝯ in exitu ꝓprio a suo habitu: nisi inq̄tū ordinat᷑
⁊ ꝯsummat᷑ a virtute iusticie. Duplex. n. requirit᷑ ordina
tio in operibꝰ virtutū: ⁊ a duplici ordinatiua. s. a carita-
te ꝓpter qꝺ dr̄ ordinatio virtutū: ⁊ a iusticia. Iusticia eni
est virtus generalr̄ ordinatiua sicͭ ⁊ caritas. ꝯ hec respi-
ciendo bonū: alia respiciēdo debitū. qꝛ eni qꝺ sumꝰ ⁊ pos-
sumus a deo est: qꝺ sumus ⁊ possumꝰ deo debemus. j. pa-
lip. xxix. Tua sunt oīa ⁊ que de manu tua accepimus
dedimus tibi. Ex igit᷑ penitēs peniteat siue exeat i actuʒ
penitēdi ꝯ debet pnie virtuti. ꝙ exeat eo mō ꝗ debʒ sa-
tisfaciat deo ⁊ eccīe: ꝯ debet iusticie. ⁊ ē silr̄ in opibꝰ aliqꝫ
virtutū. aliqs. n. ꝯtinet vt mereat᷑: actus ꝯtinētie elicit᷑ a
virtute tꝑantie. aliqs ꝯtinet ex debito mō satisfaciat deo
cui iniuriatus est ꝑ incōtinentiā: actus ꝯtinēdi impat᷑ a
virtute iusticie. ꝯtinere ꝗ vt est actus satisfactoriꝰ ꝯm re-
gulā debiti est a iusticia opante. silr̄ est in ꝓposito. ¶ Ad
illud qꝺ obijcit᷑ ꝙ his ꝯcurrentibꝰ pnia virtus ē ꝯpleta i
suo eē ⁊c. Dicendū ꝙ virtus vno mō cōplet᷑ in suo eē inq̄
tum est habitualr̄ ꝑficiens suū subiectū. ⁊ ꝯ mō ꝯpletōie
completa est virtus pnie sine ꝯcursu predictoꝝ. Alio mō
complet᷑ in suo esse inq̄tū est egrediēs in actus suos qbꝰ
ꝓgredit᷑ expedite in finē eliciendo vel impando: ⁊ ꝯ mō
complet᷑ in esse. his ꝯcurrentibꝰ siue deficiētibꝰ adhuc ē
pnia virtus in suo eē substātiali. vn̄ pʒ ꝙ hec nō sunt eiꝰ
ptes. Dicendū ē igit᷑. ꝙ ꝯtritio ꝯfessio satisfactio sūt opa
pnie virtutis: nō ptes ꝓprie loquēdo. ⁊ egrediūt᷑ ab ipsa
tanq̄ actꝰ ab hītu. differunt᷑ tn̄: qꝛ ꝯtritio ab ipsa eliciēte:
ꝯfessio ⁊ satisfactio ab ipsa impante.

Articulus secūdus

Onsequēt querit᷑. vtrū cōtritio ꝯfessio satisfa-
ctio sunt ptes pnie sacri. Et sint: pʒ sic. ꝗ ꝯsti-
tuūt reʒ in eē integre ⁊ ꝑfecte sunt ptes illiꝰ.
ꝯ cōtritio ꝯfessio satisfactio ꝯstituūt pniaʒ sacrm̄ integre
⁊ ꝑfecte. igit᷑ ⁊c. Probatio medie. Ioh. os aureū. ꝑfcta
pnia cogit penitentē oīa libēt sufferre. In corde eiꝰ cō-
tritio: in ore eius ꝯfessio: in ope tota hūilitas. hec est fru
ctifera pnia. hec Ioh. Si igit᷑ fructifera pnia est pnia ꝑ-
fecta ⁊ integra. ꝗ ⁊c. ¶ Itez pnia nō hʒ ꝑfectā efficaciaʒ
nisi istis tribꝰ ꝯcurrentibꝰ. peccatū. n. sepat a deo: ab ec-
clesia: a btitudine. pnia rōne ꝯtritōis hʒ efficaciā recōci
liandi deo: rōne ꝯfessionis recōciliandi eccīe: rōne satisfa
ctōnis merendi ꝙ nō differat᷑ btitudo. sine igit᷑ his tribꝰ
non habet esse suū completuʒ: sed istis concurrentibꝰ hʒ.
igitur sunt ptes illius. ¶ Contra. sacramentū simplex ē.
sed simplicitas non compatit᷑ diuisionē ꝑ ptes. ¶ Item
qui efficit totum efficit partes. similiter qui ministrat to
tum ministrat ⁊ partes. ꝯ sacerdos est minister sacramē
ti pnie ⁊ ministrat illud. igitur si non ministrat illa q̄ di-
cunt᷑ partes scʒ contritionē confessionē satisfactionē:
non sunt ptes pnie. ¶ Item penitens conterit᷑. confitet᷑.
satisfacit. igitur ptes iste sunt penitentis vt efficientis. ꝯ
pēnitens non facit ipsum sacramētum. igitur he nō sunt
ptes penitentie. ¶ Item ex summa dei misericordia ē: ꝙ
semper punit citra meritū siue condignum. ꝗ peccatum
cōmissum sola voluntate cordis: solo dolore cordis est pu
niendū. Si eniʒ puniretur corde ore ⁊ opere exteriori: vi
detur ꝙ supra meritū puniret᷑. igit᷑ tria predicta nō sunt
generaliter loquendo partes pnie. ¶ Item Augꝰ. lib. de
sermone in monte. Sunt tres peccati differētie. in corde:
in facto: in consuetudine vel verbo: tanq̄ tres mortes. vna
quasi in domo. s. cuʒ corde consentit᷑ libidini. altera qsi ꝓ-
lata iam extra portam cū in factum ꝓcedit assensio. ter-
cia cum male consuetudinis tanq̄ mole premit᷑ animus:
vel noxie defensionis clipeo armat᷑ quasi in sepulchro tā
putrescens. hec sunt tria genera mortuoꝝ que dn̄s legit᷑
suscitasse Math. ix. Luc. vij. Io. xj. huic igit᷑ triplici re-
medio occurrit᷑ contritione confessione satisfactōne. Ex
his pʒ ꝙ huic morbo scʒ cordis: est remediū singlare scʒ
ꝯtritio. alij morbo scʒ oris cōfessio. igit᷑ generalr̄ hec tria
scʒ ꝯtritio ⁊c. non sunt ptes pnie. ꝯ ꝯm ꝙ penitentia ē de
peccato cordis contritio similr̄ ⁊ de alijs. ¶ Itē Ioh. os
aureū. Sicut dn̄m tribus modis offendimꝰ scʒ corde ore
ope vel manu: ita tribꝰ modis satisfaciamꝰ. s. ꝯtritōe ⁊c.
⁊ ita vt s̄. ¶ Itē fructus sacramēti nō ē ps sacri. sed vt di
cit mgr̄. iiij. di. xvj. satisfactio precipit᷑ a Iohe. vbi dr̄.
facite dignos fructus pnie. Math. iij. igitur qui satisfa-

cit fa[illegible] dignos fructus pnie. igit̃ satisfactio ē fruct⁹ pe-
nitētie: nō ꝑs. ¶ Itē nihil dōm est ps pnie q̄ n̄ fit gratia
aliq̄ penitēti. ſ ꝑ satisfactōẽ nō fit aliq̄ grã penitēti: qꝛ cō
tritione culpa delet̃ ⁊ ꝯmutat̃ pena eterna ī tpalē. In cō
fessione virtute clauiū remittit̃ aliqd de pena debita ī in-
iunctione pene soluende facta a sacerdote. facta igit̃ iniū
ctione ⁊ absolutione a sacerdote: solūmodo ē penitēs de-
bitor pene iniuncte: quā incipit soluere qñ incipit satisfa
cere. ſ ad absolutiõez illius pene iniuncte oīno tenet̃ nec
aliquid remitt[illegible] in satisfactione [illegible] ig̃ ſ
satisfactõe illa nulla fit sibi grã. ex q̄ totā penā nc͂ce habet
soluere. ¶ Itez sacr̃m pnie efficit ⁊ signat. vñ nihil dꝫ eē
ps illius nisi efficiat ⁊ significet. ſ ꝯtritio q̄ soli⁹ cordis ē
⁊ nullo modo signū nihil signat. illa que est cū signo vt
fletu vel hmōi nō efficit qđ significat. igit̃ neq̧ ꝯtritio ta-
lis: neq̧ talis ē ps pnie sacri. ¶ Itē sup illđ ps. Cogita-
bo ꝓ peccato meo. dicit glo. duo modi sunt ꝑfecte pnie:
confessio ⁊ emēdatio. ¶ Itez Amb. in ſmõe. xl. Ecce nūc
temp⁹ acceptabile. ij. co. vj. dicit. Pnia vera dolor ē cor
dis ⁊ amaritudo aīe ꝓ malis que quisq̧ ꝯmisit. h̄ descri
bit̃ vera pnia: nec tangit̃ aliqd de ꝯfessione vel satisfacti-
one. ¶ Itē in glo. ps. Dñe ne in furore: pmi. s. in glo. tim
li. viij. Sunt precipue modi remissionis quib⁹ pctā delēt̃
sc̄z baptism⁹. elemosina. martiriū. fratris errātis cōuer-
sio. remittere in se peccanti. fletus. satisfactio ꝓ pctīs. cō
municatio corpis ⁊ sanguis dñi. hic nihil tangit̃ de ꝯfes-
sione silr̃ neq̧ de ꝯtritione. igit̃ non sunt de modis remis
sionis pccati. ſ ptes pnie sunt d modis. g̃ ⁊c̃. ¶ Rñsio.
ꝙ he sunt ptes pnie sacramēti. s. complete siue ꝯsūmate.
[illegible] ꝙ dicit̃ res ꝑfecta omēs defectus reducēs ad ꝑfectū.
Et h̄ insinuat auctas Iohis os aurei: que est. ꝑfecta pe-
nitentia cogit ⁊c̃. ¶ Ad hoc igit̃ qđ primo obijcit̃. ꝙ sac-
mentū est simplex ⁊c̃. Dicendū ꝙ sicut dicit Hug. sacr̃m
est ex similitudine repñtans: ex institutiõe significans. g̃
⁊c̃. Non est igit̃ pnia simplex rōne institutōis: quia plu-
res fuerūt institutōnes: qꝛ ꝯfessionis. Iac. vlt̃. satisfacti-
onis. Math. iij. ibi. Facite dignos fructus pnie. Neq̧ i-
q̄tum est repñtās ex similitudine. Alia est. n. silitudo cō-
tritōnis ad illđ qđ repñtat: ⁊ confessionis ⁊ satisfactōis
ad illa que repñtant. sed simplex est ratione qua sanctifi-
cat inuisibilez grãm conferens. Dicit̃ igit̃ simplex n̄ in-
q̄tum est signuz: quia quo ad illud est diuisibile. qꝛ q̄ddā
signum est in contritōne ſm mgr̃m in sen. quoddā in con
fessione: quoddam in satisfactione. Neq̧ in q̄tū est ca[illegible] q̄
causa est deletionis culpe ⁊ pene: ⁊ alteri⁹ est causa ꝯtri-
tio: ⁊ alterius confessio: ⁊ alterius satisfactio materialit̃
loquēdo. ſ simplex dicit̃ rōne potissimi effect⁹ q̄ est sancti
ficatio. Et nota ꝙ aliud est dicere sacramentū vnū: ⁊ ali-
ud simplex. multitudo eniz partiū non impedit vnitatez:
simplicitatez aūt impedit. Simplicitas aūt dicit indiui
sionez simplr̃. vnde forme simplices dicūt̃. Unitas n̄ ne-
cessario dicit indiuisionez simplr̃ ſ quo. Ex simplr̃ eniz
diuersis efficit̃ vnum. vnde etsi pnia similitudine repñta
tionis est vnum: non tamen simplr̃. sed simplex dicit̃ q̄a
sanctificat. ¶ Ad hoc qđ obijcit̃. ꝙ sacerdos mistrat sac-
mentum ⁊ nō ministrat ptes ⁊c̃. Rñsio. sacramentū no-
ue legis imaginez gerit ⁊ causa existit. vnde sacr̃m n̄ attē-
dit̃ in significatõe tm̄ vel efficacia tm̄: ſ in vtroq̧. Pre.
quelibet confessio nō est sacr̃alis: ſ illa sola que fit haben
ti ptātez clauiū. Lꝫ igit̃ actus confitendi ⁊ satisfaciendi
non sit ab illo qui ministrat ipsum sacr̃m: sūt tñ ab ipso
vt sunt ptes sacramenti. Illud euidētius pꝫ s̄. vbi tactuz
est. vtrū signa ex pte penitētis debeant dici sacramentum
vel ex pte sacerdotis. ¶ Ad illud qđ obijcit̃. ꝙ penitens
est efficiens hoꝝ: ſ penitēs non efficit sacr̃m ⁊c̃. Iam pꝫ
rñsio. Est. n. efficiens hoꝝ vt actus sunt: ſ nō vt sunt sa-
cramentalia siue ptes sacramenti ꝑ se loquēdo. lꝫ quodā
modo materialr̃. ¶ Ad illud qđ obijcit̃. ꝙ de⁹ punit cit̃
condignū: igit̃ peccatū cōmissum corde ⁊c̃. Dicendum ꝙ
homo peccando meret̃ redigi ī nihilū. vñ de⁹ punit pec-
catorez citra condignū relinquēdo illi esse. qđ q̄dē bonū

est in se ⁊ ordinatū in pena. vnde Treñ. iij. Misericordie dñi
[illegible] quia non sumus consumpti. Pre. quia inquirat pecca-
to illi qui est infinitus potestate sapiã bonitate: meretur
penam infinitaz non solū duratiõe ſ intensione. vñ co-
ens in pena punit̃ pena finita acerbitate: punit̃ citra cō-
dignū [illegible] ꝙ punit citra meritū. Dicendū
ꝙ cū dicit̃ punit citra condignū: ſ est punit pena minoris
acerbitatis q̄ meruit peccator. Ex ſ nō seq̄t ꝙ nō dꝫ pu
nire peccatum cordis nisi solūmodo pena cordis. ¶ Ad
illud Aug. ꝙ tres sunt drñtie peccati. in corde. in facto.
in consuetudine vel verbo. quib⁹ occurrit̃ ꝯtritione ꝯfes-
sione satisfactione. Dicendū ꝙ nō vult dicere ꝙ pctō cor-
dis occurrit̃ remedio qđ est ꝯtritio. ⁊ peccato oris reme-
dio qđ est cōfessio. ⁊ peccato opis remedio qđ est satisfa-
ctio. sed vult dicere ꝙ vnicuiq̧ hoꝝ est occurrendū ſ tri-
[illegible] remedio [illegible] aug⁹. [illegible] peccatoꝝ i [illegible]
peccatuz [illegible] quo peccat hō qñ nitit̃ ad de-
fensionez peccati sui. vnde dicit aug⁹. Est peccatū cordis
⁊ peccatū opis. ſm ꝙ dicit̃ peccatū opis coīter qñ cōsen
sus libidinis interioris ꝓgredit̃ in opus quodcūq̧: siue
sit opus oris siue manus siue alterius organi. ⁊ peccatū
consuetudinis vel verbi. ⁊ sumit̃ peccatū ꝯsuetudinis vt
verbi ꝓ vna drñtia peccati. quia peccatū verbi defensio-
nis quasi consequēs est vel annexū peccato ꝯsuetudinis.
¶ Silr̃ dōm ad aliud quod dicit Ioh. os aureū. ꝙ sicut
tribus modis deum offendim⁹: sic trib⁹ modis satisfacia
mus. hoc nō dicit̃ q̄a de peccato cordis satisfaciam⁹ vno
modo silr̃ de ceteris: ſ intelligendū ē ꝙ ꝓ vnoquoq̧ pec-
cato satisfaciamus his trib⁹ modis. Uñ compatō reme
dioꝝ ad peccata intelligenda ē in genere ⁊ indistincte. ſ
est: sicut sunt tres morbi ī genere actualis mortal̃: ⁊ tria
sunt remedia in genere. non ita ꝙ tria trib⁹ distincte rñ-
deant: ſ singulis oīa. ¶ Ad illđ qđ obijcit̃. ꝙ satisfactio
ē fructus ⁊c̃. Dicendū ꝙ satisfactio non est fructus pe-
nitentie ꝓprie loquēdo: sed quo. quia in ptib⁹ pnie satisfa
ctio immediatius se hꝫ respectu fructus. qꝛ illa maxime
appropinquat̃ beatitudini que est fructus pnie. Contri-
tione. n. recōciliamur deo. ꝯfessione eccle. satisfactõe ap-
propinq̄mur beatitudini. Uel pōt dici ꝙ. iij. Math. fru-
ctus pnie dicit̃ pnia fructuosa: vt que est ꝯsummata ꝑ sa
tisfactōẽ. vnde facite [illegible] fructus pnie. i. fructuosam
pniam. i. ꝯsummatā satisfactōẽ. Dign⁹ aūt ē fruct⁹ pnie:
id est digne ⁊ fructuosa ē facta: qñ q̄ātitas ⁊ q̄litas pe-
ne in satisfactõe rñdent quantitati ⁊ q̄litati culpe. ¶ Ad
aliud qđ obijcit̃. ꝙ nulla grã fit penitenti satisfactõe ⁊c̃.
Dicendū ꝙ satisfactio vt est iniuncta ab hñte ptātez cla-
uiū: est ps pnie. Iniūgens aūt penam satisfactōis soluit
⁊ ligat penitentē: soluit a pena purgatorij ⁊ ligat ad tem
poraiez. penitēs igit̃ soluens illam penam tpalem absol-
uitur a debito pene purgatorij: que incōpabilit̃ grauior
est. Si aūt ꝯtempnit soluere illā: efficit̃ reus eterne. Si an
tē eēt preuētus eo ꝙ illaz soluere nō possꝫ: satisfaceret in
purgatorio multo grauiore. vñ pꝫ ꝙ satisfactõe fit magna
gratia penitenti. ¶ Ad hoc qđ querit̃ de ꝯtritōne: ꝙ nō
videt̃ esse ps. Dicendū ꝙ pnia duo ꝯcernit. efficaciā siue
causalitatē: ⁊ significatōẽ. ꝯtritio igit̃ interior est ps ei⁹ i-
q̄tum est causa. lꝫ. n. pnia sit ⁊ cā ⁊ signū: nō ꝓpter ſ op-
tet ꝙ quicq̄d sit ps illius sit silr̃. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ
duo sunt modi ꝑfecte pnie: cōfessio ⁊ emendatio sicut dic
glo. ibi. Cogitabo ꝓ peccato meo. Dicendū ꝙ vt ibidem
pꝫ. pmissum est ibi de contritõe. ibi: dolor meus in cōspe-
ctu meo semp. vñ glo. inde dolet quia delīqt. vnde ibidem
in glo. vult dicere. quia dolor ꝯtritionis p̄cedit accusatio
nē ꝯfessionis. nec hec sufficiūt ad ꝑfectā pniam: ſ exigit̃
emendatio ꝑ ieiunia: fletus: ⁊ hmōi. vñ insinuatur ī illa
glo. compatio eoꝝ que ꝑficiūt pniam. i. ꝯfessiōis ⁊ emen
dationis ad illud qđ inchoat pniam. s. contritōẽ. vñ cuz
dicit glo. duo modi sūt ꝑfecte pnie. sensus ē: duo mōi sūt
q̄b⁹ pnia inchoata in contritõe ꝑficit̃. ¶ Ad ſ qđ obijcit̃
de glo. sup illud. Dñe ne in furore. qꝛ ibi n̄ fit mentio de
ꝯfessione neq̧ de ꝯtritione [illegible]. Dicendū ꝙ [illegible] cō-

plerine: ꝛ sic ꝯprebendit tres ptes pnie. satisfacẽ. n. sacra
mẽtalit fm ꝙ pena est sacrm eccie ꝯpbendit ꝯteri ꝛ cōfi-
teri ꝛ satisfacere gnalit dictū. Uel ꝑ tuc ꝙ sub luctu cō
prebendit cōtritio q̄ ē luct⁹ interior aie. ꝛ sic tāgūtur ibi
due ptes pnie. nō tangit tercia scʒ ꝯfessio: qꝛ sunt mōi ꝑ
cipui remissionis qs tangit. In ptibꝫ pnie modi sunt pci
pui remissionis: ꝯtritio satisfactio. altera. n. dimittit cul
pa: reliqua dimittit pena. lʒ eni ꝯfessione erubescẽtie an
nexe remittit aliquantulū de pena: h nō fit ꝯfessione sim
plr. vnde ptiū pnie pcipui modi remissionis sunt cōtritō
ꝛ satisfactio. ꝓpter qᵭ in enumeratōe precipuoꝝ modoꝝ
nō numerat ꝯfessio.

Membrū secūduz

Onsequent querit. cuiusmodi sunt partes
scʒ vtꝝ sint ptes integrales vel ptes subie-
ctiue vel ēentiales. Ꝙ subiectiue videt sic
Ꝯ le cōtritus est penitēs. hec ꝯñtia ē necia
nō tm̄ quia forme que cōcernūt conueniūt subiectis: h ra
tōne habitudinis formaꝝ adinuicē. igit hec est vera. Si
ꝯtritio est: pnia est. ꝛ ꝯtritō est pnia. h h est predicatio to
tius de pte. igit ps est ps subiectiua. hac eadē rōne videt
ꝙ ꝯfessio ꝛ satisfactio sint ptes subiectiue. ¶ Item ꝑsa.
xliij. Narra si quid habes vt iustificeris. alia lra. dic in-
iquitates tuas vt iustificeris. Ex h videt ꝙ ad ꝯfessionē
peccati sequit iustificatio impij. Iustificatio impij cōuer
tit cū pnia. igit pnia sequit ad ꝯfessionē. ꝛ ita vt prius.
¶ Itē triplex est pccm. cordis. oris. opis. ꝛ huic triplici
peccato rñdet triplex remediū. s. ꝯtritio cordis. confessio
oris. ꝛ satisfactō opis. h vnūquodq; pctoꝝ ē ps subiecti
ua peccati simplr. igit silr videt ꝙ vnūquodq; remediuʒ
est ps subiectiua remedij generalis. i. pnie simplr. ¶ Itē
cōteri est penitere: g ꝯtritio ē pnia. silr ꝯfiteri ē penitē: g
confessio est pnia. silr de satisfactōe. ꝛ ita hec sunt partes
subiectiue. ¶ Cōtra. quacūq; pte subiectiua exñte: existit
ꝛ totū. h nō est h. ¶ Itē numerãs ptibꝫ subiectiuis nu
merat totū. si igit iste sunt ptes pnie subiectiue cum sint
tres: tres sunt pnie. aut igit tres pnie virtutes: aut tria
sacra. quoꝝ vtrūq; falsuʒ. ¶ Itē videt ꝙ nō sint partes
integrales. qꝛ totū integrale aut est suba fcã: aut suba i
fieri. Si primo mō: igit exñte toto ꝛ ptes oēs existūt. qᵭ
nō est h. Si secūdo: igit ptes sunt simul ꝯtinuatiōe. qᵭ ñ
est h. ¶ Itē videt ꝙ nō sunt ptes ēentiales. nulla enim
illaꝝ est formale vel materiale respectu alteri⁹. ¶ Ad h
dicūt quidã. ꝙ pnia vno modo dr punitio simplr ꝓ pec-
catis: fm ꝙ dicit pnia penaʒ tenēs. put dr penitet me. i.
pena me tenet. ꝛ fm h ꝯtritio cōfessio satisfactio sūt ptes
subiectiue pnie: qꝛ de qualibet pōt dici ꝙ sit punitio sine
pena tenēs. Alio modo dicit sufficiēs punitio absoluens
reū ab omni foro scʒ in foro dei in quo absoluit p contri
tionē: ꝛ in foro eccie militantis in quo absoluit p cōfessi-
onē ꝛ satisfactionē pene iniuncte ab eccia: ꝛ in foro ꝓ-
prie conscie in quo absoluit satisfaciendo sufficienter fm
dictamen ꝓprie conscie. Quia. n. peccat in deū p morta-
le ꝛ in ecciaʒ ꝛ in se: debet satisfacere ꝛ in foro dei ꝛ eccie
ꝛ ꝓprie conscie. In foro ꝓprie conscie dico: qꝛ cōpleta pe
nitentia iniūcta ab eccia. si dicat ei conscia ꝙ illa satisfa-
ctio nō sufficit ad delendū magnitudinē pene pcti sui: nō
est absolutus q̄tū ad foꝝ suum. vnde ad hoc ampli⁹ tene
tur se punire. debet. n. addere pnie iniūcte. vnde debet fa
cere iudiciū in seipso ꝛ deseipso: fm illᵭ. j. corint. xj. Si
nosmetipsos diiudicarem⁹ nō vtiq; diiudicaremur. hʒ eñ
quilibet in se regē iudicē qui debet reprimere mot⁹ illi-
citos ꝛ iusticiā facere de seipsis tanq̄ de plebe peccante.
ꝛ iste rex est spūs siue supior ps rōnis. vñ ꝓuer. xx. Rex
qui sedet in solio iudicij dissipat omne malū intuitu suo.
ꝛ pnie sic sumpte sunt ptes integrales. ¶ Aliter videt di
cendū: qꝛ questio est cuiusmodi sunt ptes pnie sacri. Di-
cendū g est ꝙ nullo mō sunt ptes subiectiue neq; essentia
les. Integrales aūt pñt aliquo mō dici: nō tm̄ sotius exi-
stentis vt sba facta h vt sba q̄ fit. Suba aūt que fit ē duo
bus modis. aut vt continuū vt temp⁹: aut vt discretuʒ vt
oõ. q̄ exñte ñ simul sunt oēs ptes illi⁹. h succedit vna al
teri debita mēsura ꝛ intercessiōe. iux hāc similitudinē q̄ scʒ
orō dr totū integrale respectu ptiū illi⁹. ꝛ ptes eius dr p
tes integrales: q̄dāmodo dici pñt ptes pnie. s. ꝯtritio cō
fessio satisfactio ptes integrales. integrāt. n. pfectā peni
tentiā succedentes sibi fm debitū tpis interuallū ꝛ earū
dem distinctōē. ¶ Ad h igit qᵭ obijcit. ꝙ toti⁹ integral' q̄
est vt suba q̄ fit ptes ꝯtinuatōē hñt. Dicēdū ꝙ h ñ ē verū
generalr vt ex dictis pʒ. ¶ Ad aliᵭ qᵭ obijcit. ꝙ si aliqs
ē ꝯterit⁹ ē penitēs. vñ hec ē vera: ꝯtritio ē pnia. pʒ rñsio ex
prima distinctōe. hñ eni verū ē ꝙ ꝯtritio ē pnia in q̄tū pnia
est ideʒ qᵭ punitio: nō aūt in q̄tū ē sacrm. ¶ Ad aliᵭ qᵭ
obijcit. ꝙ ptes pcti sunt ptes subiectiue pcti ꝛc. dōm ꝙ ñ
seqt. tria eni pcta. s. cordis oris opis: ita se hñt. ꝙ vnum-
quodq; illoꝝ singularit ꝛ distincte pccm ē p se. h ptes pnie
nō sunt singlaria remedia ꝛ distincta: h oēs vnū sunt re-
mediū. ¶ Ad illud qᵭ obijcit de ꝯfessione. ꝙ ad illā seqt
iustificatio pcti. Dicēdū ꝙ nō seqt qꝛ tota rō iustificatō
nis fit in ꝯfessione. h qꝛ ē vnū illoꝝ q̄ coopat ad iustifica-
tionē. Prec. fm lraʒ nraʒ loqt ibi de narratōe meritoꝝ.
ꝛ ꝓponit illud verbū ꝯ volētes iustificare se p narrationē
meritoꝝ. lra tm̄. lxx. est: dic iniqtates. h vt dic ibi glō. hoc
addiderūt de suo. ¶ Ad illᵭ qᵭ obijcit. ꝙ ꝯteri ē penitere
ꝛc. dōm ꝙ fm ꝙ penitē dic actū pnie sacri: put cōcernit
actū ꝯtritōis ꝯfessiōis ꝛ satisfactōis: aliud importat pe-
nitē q̄ ꝯteri nec ē h pdicatio toti⁹ de pte subiectiua.

Questio .lxvij. de contri-
tionis quiditate.

Equitur de ptibus

pnie in spēali. Et pmo de ꝯtritōe. Scdo
de ꝯfessiōe. Tercio de satisfactōe. De cō
tritōe q̄rūt septē i generali. Pmo & ipa
q̄tū ad q̄ditatē. Scdo q̄tū ad q̄litatē.
Tercio q̄tū ad obiectū. Quarto q̄tū ad effectū. Quinto
q̄tū ad ordinē. Sexto q̄tū ad originē. Septio q̄tū ad im
pletōē. ¶ Circa q̄dditatē q̄rūt hec. Pmo qd sit re. Scdo
qd sit noie. Tercio qd sit diffinitiōe.

Membrū primū

E pmo duo querūt. Primū est. vtꝝ ꝯtritio
sit dolor. Secūdum. vtꝝ dolor cōtritiōis sit
actio vel passio.

Articulus prim⁹

Irca primū sic. pnia ē dolor ꝛ amaritudo men
tis ꝓ pctis q̄ q̄s ꝯmisit. h h ñ ē cōfessio neq;
satisfactio. g ꝯtritio. ¶ Itē aug⁹. dolendū est ꝛ
dolore purgādū. h cōtritio ē illᵭ i pnia qᵭ pcta purgat. g
ꝯtritio ē dolor. ¶ Itē describit sic. Cōtritio ē dolor ꝓ pec-
catis assumpt⁹ cū ꝓposito ꝯfitēdi ꝛ satisfaciēdi. ¶ Cont.
Aug. xiiij. li. de ci. dei. xv. c. distinguit duplicē dolorē. s. car-
nis ꝛ mētis. dic ei. dolor ex carne ē q̄dā ab ei⁹ passiōe dis
sensio: sic aīe dolor q trisicia nūcupat ē dissensio ab alijs
rebꝫ q̄ nobis nolētibꝫ acciderīt. hec aug. Sʒ ꝯtritio nec ē
dolor carnis nec mētis. Ꝙ ñ carnis pʒ. qꝛ dolor iste ē dis-
sensio a passiōibꝫ carnis siue ꝯuamibꝫ. h penitēs illi ꝯsen
tit ꝛ de illi gaudʒ. Nec ē dolor mētis: qꝛ ille ē tristicia q̄ est
dissensio ab hꝫs q̄ nobis nolētibꝫ acciderīt. h si aliqs dolor
requirit in pnia: ille est dolor de peccatis cōmissis. h illa
nō acciderūt nobis nolentibꝫ. Quia vt dicit aug⁹. pccm
est ita voluntariū ꝛc. g est dolor mentis. ¶ Si diceret ꝙ
pcta lʒ in ppetratōe fuerūt volita: nihilominꝰ penitēti ꝛ
cōtrito displicēt ꝛ sunt nolita. Cōtra. dolor est ex conuni-
ctione discōuenientis. g ab oppositis ex dissensu a discon
uenienti nō dolor est h gaudiū. g si peccata displicēt ꝛ per
contritōē dissentit qs a peccatis: videt ꝙ contritio nō sit
dolor h gaudiū. ¶ Itē cōtrit⁹ dolet de peccato facto. aut
q̄ qꝛ vult ipm eē factū: aut qꝛ nō vult. Si quia vult: cum

factum sit tunc euenit qd vult. Si qr n vult: s ois volun tas e indiscreta que appetit impossibile et refugit necciu. g cu volutas ptriti no sit talis: pz et. ¶ Si dicas q vez est de volutate absoluta: s n d velleitate: et talis e ptritio. Cotra. ptritus hac hz voluntate a deute et gra informatiua. s ois talis psistit in pleno psensu. g volutas ptriti n est velleitas s plena volutas. et ita nulla e ista ro. ¶ Itez differt dolor et timor. qr dolor e affectio de pnti malo s timor de futuro. s peccatu e preteritu et de eo e ptritio g n est dolor. ¶ Si diceret. q etsi peccatu ppetratu no sit pns in affectu: est tn pns in aspectu. Silr pot dici. q illd qd est futuz e pns i aspectu. g dolor e de futuro malo. ¶ Itez sicut penitentie actus e dolere ... et actus e gaudere. Aug. doleas et d dolore gaudeas. ¶ Rnsio. dom q sic pt.n. ptritu p psensu volutatis rationalis sic deles per dissensuz eiusde. dissensus aut a re qua impossibile est n ee. est dolor. et dolor e ... igit ptritio q e dissensus e dolor p ecentiaz. ¶ Ad illd g qd primo obijcit. dom q re vera est dolor metis: et sic tactu est. lz.n. peccatu in perpetratoe fuerit voluntariu: nihilominus ex pte pnia n est voluntariu. vn cu penitemus de peccatis dolemus. et dolor ille e de rebs q accidut nobis nolentibs. i. de his q vellemus no accidisse. Aliter dicut aliq. q cu ppetratioe peccati multa accidut peccantibs nolentibs. vt offensa dei. lesio naturaliu. priuatio gratitoz et alia hmoi. de quibs dolendu e. vn Aug. dolendu est no soluz qr peccauit: s qr virtute se priuauit. s d no sufficit: imo debet ee dolor de eo q fuit voluntariu. s. de ipsa delectatoe. ¶ Ad illud qd obijcit. q dissensus a re disconuenienti adgenerat gaudiu et. Dicendu q hoc veru est qn e tm dissensus: vtpote qn dissentit ab actione peccati: et illd refugit et aspernat. et hoc casu no est dolor s gaudiu. Sz qn est dissensus cu pnunctione: tunc e dolor. et ita est in contritoe: quia nollet peccasse: et tn actu z e ... peccasse. ¶ Ad illd qd obijcit. q volutas rationalis et discreta non est eius qd est simplr impossibile. dom q non est inconueniens velle impossibile velleitate absoluta. Vel sic. Est loqui de impossibili qtum ad agenda: et fm hunc respectum non est voluntas ordinata impossibilium. Et est loqui de impossibili qtum ad facta: et fm hunc respectum voluntas ordinata est impossibiliu. Rationabiliter. n. et ordinate licet velle non fecisse qd temeritorie factum est: lz non fecisse sit impossibile. Bonus eni filius vellet patrez suum no esse mortuu. ¶ Ad alid qd obijcit. q virtus est in pleno consensu et. Dicendu q sensus diminutus siue semiplenus. aut est pter defectu ex pte voluntatis: sicut est de pigro. de quo puerb. xiij. vult et non vult piger. et talis voluntas no est virtutis vel gratie. aut pter defectum voliti: vt qn est impossibile et. et talis bene est a virtute. vt patet in affectu pietatis: vbi qnq est plenus consensus a pte volutatis eo q est reflexio voluntatis sup se. et sic vult se velle. ¶ Ad illd qd obijcit. q dolor est de pnti et. Dicendu sicut tactum est. q dolor est de pnti fm aspectum. ¶ Ad illd qd obijcit. q silr futuru est presens fm aspectu et. Dicendu q hoc bn pot esse de futuro s non inqtum futuru: s inqtum est pns aspectui p presumptionez vel certitudine. vt si consilet alicui q dnificabit cras in re multu delecta: mox dolet. non ex h q damnu est futurum: sed iam presumptu vel certu. Preterea peccatum de quo conterit quis etsi no sit pns fm substantiam vel esse: tamen est presens in effectu scz damnificatois. nunq. n. recupatur damnu qd incurrit peccator ex amissione tpis quo psistit in peccato et priuatoe virtutu et alioz in quibs damnificat. ¶ Ad vltimu dom. q cotritio est dolor p ecentia sicut infra patebit. dolor eni vno mo est dissensus voluntatis: qui dissensus est de essentia ptritionis. Ad hmoi autez dissensuz sequit pudor fm q dissentit a peccato tanq a pudore. psequitur etiam gaudiu fm q illo dissensu sentit elongatio a peccato. vn pudor et gaudiu non se habent in illa ppinquitate ad contritionez in qua se hz dolor.

Articulus secūdus

Onsequēter querit vtz dolor ptritōis sit actus vel passio. Q actō videt. ... Cōpunctio nobis ... Scindite corda vr̃a et nō vestimētā vestra Johel. ij. Ex h pz q ptritō scissio quedā cordis est. g actio est. nō igit passio. ¶ Itē ptritione siue dolore q est ptritio meremur. igit e actus ptritio vel ipsa virtus. igit nō e passio. ¶ Itē pfessio actus e virtutis scz obediene. ... est i ppcepto sic ... est in ppcepto. satisfactio est actus iusticie. silr g videt q cotritio est actus alicuius virtutis. ¶ Itez ptritio e dolor aie s dolor aie est dissensio ab his rebs q nobis nolentibs accidūt fm Aug. dissensio aie actus e. g et. ¶ Cōtra. Math. iij. Pniaz agite. Glo. Sine dolore nulla sunt vulnera: si vitalia mēbroz n fuerint circūmortua. gra e q sentit: sentiēs querit sanitatez. hec glo. Dicit q gra est q sentit. cōstat q h dicit actiue. s. qr facit vulneratum sentire. sed sensus fm q vulnerati est: passio est. g dolor quē sentit vulneratus mediante gra passio est. ¶ Itez in peccato est delectatio et psensus. in delectatoe incohoat: in psensu psūmatur. his duobs rndet duo in ptritioe que e remediu peccati. scz dolor et volūtas siue pplacētia doloris. sicut igit ex pte peccati delectatō est passio. est. n. passio mulcebris. similiter ex pte ptritōis dolor rndens delectatōni e passio. ¶ Item dolor timor gaudium passiones dicunt a phō. et ... Rnsio. q dolor dicit dupl'r. Vno mō ipse dissensus voluntatis ab ipo peccato. Alio mō passio resultans in dissentiente ex illo dissensu. dissensus autē iste est de essentia contritōis ... passio aut ipsa est effectus ... Contritio g est dolor qui est dissensus p ecentiam. dolor q est passio p concomitantiā. Ex his pz rnsio ad predicam ptem. ¶ Ad illud g qd obijcit. q sensus doloris e passio et. dōm q ille sensus n est de ecentia ptritōnis: s potius dissensus a q causat dolor ... q e ptritio nō est sensus de q loquitur glo. s cū sensu. Vn dicit sine dolore nulla sunt vulnera si vitalis mēbroz non fuerint circūmortua. et subdit cām dicens. gra. n. sentit et. i. facit sentire scz vulnera: cū quo sensu est dolor. ¶ Ad h qd obijcit. q in peccato e delectatio et psensus. delectatio illa passio est. g et in ptritōne dolor rndens delectatōni debet ee passio. Rnsio. q e qdam delectatio que relinquit in aia ex ppbensiōe delectabilis que e pura passio: que inqtu hmoi nunq est pctm. post h delectatio sequit volūtaria. ad hmoi. n. delectatōz sequit velle delectari: et tūc incipit ee pctm. qr nūq e pctm sine volūtate vera vel interptatiue. Ad hoc sequit psensus in opus: et tūc est psummatū peccatū. Dicendū est igit q dolor ptritionis qui est dissensus pprie: rndet velle delectari. velle dico vere vel interptatiue. Vn dolor volūtarius q est ptritio rndet velle delectari. nō aūt rndet illi delectatōni que relinqt solū ex apprehensione delectabilis. dolor aūt ille qui relinquit ex apprehensione peccati: rndet delectationi illi q est solū passio. ¶ Ad vltimū pz rnsio. qr dolor vno modo est passio sicut timor et gaudiū. alio mō est actio.

Membrū secundū

Onsequēter querit de rōne hu9 nois ptritio. qr cū ptritio sit actio p ecentiā et n passio vt tactū e: videt q debeat exprimi noie significāte modū actōis: nō passionis. vt ita esset pgruentia modi significādi ad rez significatiuā. Q aūt hoc nomen ptritio significet passiue: pz p eius denoiatiuū qd est ptritus. a ptritione. n. dicit ptritus. ¶ Item cū cōtritio fm q est pars penitentie actum importet directe: non passionez. aliter enim nō esset meritoria: quare a cōtritione dicit aliquis contritus et non cōterens. vt exprimeret penitens magis agens q patiens. ¶ Item confitens denoiat actiue nō passiue: silr satisfaciēs. quare nō similiē contritus. ¶ Itez cū contritio sit dolor ecentialr qre nō noiat dolor et non contritio. ¶ Itez cū ppunctio qq

accipiatur ꝓ parte penitētie et nō ꝓ confessione neqꝫ ꝓ
satisfactōe sed ꝓ cōtritōne: q̄re nō noiatur cōpūctio in
enumeratōe ptiū penitētie. ¶ Itē nōne ꝯuenienter noiare
tur hec ps penitētie cōtritio vel attritio. ¶ Itē contritio
dicit᷑ ex con et tritio vnde con notat associatōem sič cō-
fessio. quare tercia ps scꝫ satisfactio nō sič cōnotat asso
ciatōem vt diceret᷑ cōfactio vel aliquid tale. vel q̄re ma-
gis iste ptes cōnotāt associatōꝫ q̄ illa. ¶ Itē que ē ratio
nerba ꝓ hoc qua dicit᷑ penitētē cōteri de pctō et differē
tia hui⁹ cōtritōis ab illa qua pctōr cōterit᷑ i inferno. Iu
xta illud eccī. xxvij. cōteret᷑ cū delinquēre delictū. ¶ Re
spōsio ꝙ cōtritio actōem dicit et actōem agētis in seipo.
et qm̄ actio siue act⁹ cōplet᷑ quasi in passione ꝛ i facto eē
cū aliqs agit in se. actōis eius inducēs cōplemētū i ipo
relinqat᷑ qsi passio siue res facta. ideo cōtritō vt ē in pe
nitente noiat᷑ vt passio a sui cōplemēto. et dr̄ penitēs con
tritus. et ex hoc ē ꝙ penitēs cōuenienti⁹ dicit᷑ cōtrit⁹ q̄ cō
terēs: cum scꝫ gr̄a opante inducat sue actōis ꝯplementū
nō sic ē de cōfessiōe et satisfactōe. imo ad hoꝝ cōplemētū
requirit᷑ aliqd extra adiūctū. vt in cōfessione sacerdos: ꝛ
in satisfactōe sacramētali aliquid extra in quo excitetur
et sic patet respōsio ad illud. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ ꝯuenie
tius noiat᷑ hec ps penitētie contritio q̄ dolor. qꝛ cōtritio
nō tm̄ noiat dolorēꝫ sed dolorem intensum cuiusmōi ē ne
cessari⁹ penitēti. frequenter aūt dolore afficit᷑ aīa: nec
tn̄ acerbitate doloris conterit᷑. ¶ Ad illud qđ querit᷑ de
cōpunctōne. dicendū ꝙ licet cōtritio et cōpunctio idē di-
cant vt frequētius: tn̄ differūt s̄m rōem. Ut aūt habetur
ab aug. Lacrime sunt testes doloris. qꝛ cōtritō dicit ipaꝫ
doloris acerbitatē sine signi expssione q̄tum ē de ratōne
nomis. cōpunctio dicit ipm dolorēꝫ cū expssione signi. i.
lacrimaꝝ. Ut eñ dicit aug. lacrime sunt testes doloris.
Sicut eñ habet᷑ ab ysid. de sum. bo. Cōpunctio cordis
est humilitas mētis cū lacrimis exoriens de recordatōe
peccati et timore iudicij. ¶ Si ex dicta obijceret᷑ ꝙ ptibꝫ
penitētie sacramēti magis cōueniret ꝙ exprimerent᷑ no
mibꝫ importātibꝫ significatōem exteriorēꝫ q̄ aliqs noibꝫ
nō hmōi. dicendū ꝙ illa pte penitētie que est cōtritio cō-
mutat᷑ pena infinita. nō rōne significatōis ex pte nomi-
nis: sed rōne intentōnis ex pte rei mediāte gratia vt cau
sa prima. ꝓpter qđ magis cōgruit ꝙ exprimat᷑ intentio
q̄ significatio. ¶ Ad illud qđ querit᷑. an cōuenienter noia
retur attritio vel tritio. dicendū ꝙ nō. Cum eñ dolor pe
nitentialis efficaciā habeat a gratia. cōgruit ꝙ etiaꝫ ex
pte nomis apponat᷑ aliquid qđ cōnotet associatōem gr̄e.
qđ notatur ꝑ hoc qđ dicit᷑ con. Preterea. qꝛ ad verā pe
nitentiā requirit᷑ ꝙ penitens de multis doleat que circū-
stant peccata cōmissa. ꝯgruit ꝙ ex pte nomis apponatur
aliquid cōnotans associatōem. ¶ Ad illud qđ q̄rit᷑ qua-
re in tercia pte penitētie nō ponit᷑ aliquid cōnotās asso
ciatōem ꝛc̄. dicendū ꝙ aliter respiciūt ipm peccatū con-
tritio et cōfessio: aliter satisfactio. Cōtritio eñ et confes
sio nō solum respiciūt ipm genus pc̄ti sed et circūstanti
as: et illa que ad grauamē peccati cōcurrūt. ꝓpter quod
ex pte nomis eoꝝ apponit᷑ nota simultatis. Unde cōtri-
tio dicit᷑ quasi simul tritio de multis. Ƨ satisfactō magis
respicit ipm gen⁹ opis siue pc̄ti. Et hoc innuit greg. dicēs
Sicut arte medicine calida frigidis ꝛ frigida calidis cu
rant᷑: ita dñs noster cōtraria cōposuit medicamēta pec-
catis. vt lubricis cōtinētiam: tenacibꝫ largitatē: iracun-
dis māsuetudinem: elatis ꝑciperet hūilitatem. Ecce ꝙ sa
tisfactio ꝑ se respicit gen⁹ peccati. Preť. sič ꝑ nomē ꝯtri-
tōis ꝛ ꝯfessiōis notat᷑ simultas multoꝝ sup q̄bꝫ dꝫ peni
tēs dolere et q̄ dꝫ fateri: similiter ꝑ nomē satisfactōis no
tat᷑ simultas et pluralitas ꝓ q̄bꝫ deo satagendū est. Qu
eñ dico satisfacere: dicit sufficientiā i opibꝫ q̄ reqrit emē
da penitētie. Uñ ꝛ si in oībꝫ sit mod⁹ diuersus exprimē
di: idē tn̄ est in re expssa. ¶ Ad illud qđ q̄rit᷑. q̄ est rō me
thaphore ꝛc̄. Respōsio. nota ꝙ in contritōne penitentie
tria sunt attēdēda. qđ ꝯterit᷑: a quo cōterit᷑ et ad qd con
tritio terminat᷑. Qđ cōterit᷑ ē cor pc̄tōris. qđ est tanq̄ vas
fictile repletū veneno pc̄ti. Iuxta illđ deut. xxxij. Fel dra
conū vinū eoꝝ. A quo ꝯterit᷑ ē duplex mola. vna supius
sursum eleuās: et hec est spes venie. ex cōsideratōne diui
ne misericordie. Alia mola deorsum deprimēs timoꝛ pe
ne: veniēs ex cōsideratōe diuine iusticie. Et de his molis
dicit᷑ Deut. xxiiij. Nō accipies loco pignoris inferiorēꝫ
et supiorem molā. Istud vas cōterit᷑ vt peccati delectatō
totaliter effundat᷑. ideo dicit᷑ cōtritio nō fractio. qꝛ fra-
ctio est in maiores ptes: cōtritio in minores. et qm̄ in ma-
iores ptes est fractio: sapor aliquo mō remanet. vt aūt nō
remaneat nec sapor nec veritas: ideo in ptes minutas cō
teritur. hec aūt delectatio totaliter remouet᷑ ꝑ penā eter
nam: et remouet᷑ ꝑ gr̄am. et ido vtrobiqꝫ dicit᷑ cōtritio ꝛ
in pena eterna s̄m illud eccī. xxvij. cōteret᷑ cum delinquē
te delictū ꝛ ꝑ gr̄am. ps̄. Cor cōtritū et humiliatū de⁹ nō
despicias. sed aliter et aliter qꝛ ibi cōteret᷑ in puluerem:
nō vt aliud vas fiat: qꝛ de impijs dicit᷑. Non sic impij nō
sic sed tanq̄ puluis ꝛc̄. sed in cōtritōne gratie ē cōtritio
ad generandū vas nouū ꝛ solidū ꝑ humorēꝫ gr̄e et lacri
marū: et ideo recte dicit᷑ cōtritio nō attritio. qꝛ ptiū tri-
tarū est vnio vt fiat in honorē. s̄m illud qđ dicit᷑ de pau
lo. Uas electōis est iste mihi Act. ix. Et. ij. thi. ij. Si qs
emūdauerit se ab istis: erit vas i honorē sanctificatū. et
sic patet ratio dicti et differētia cōtritōis hui⁹ ad illam
que est in inferno.

Membrum tercium

Consequēter querit᷑ qd sit diffinitōne. Et
diffinit᷑ sic. Contritio est dolor ꝓ pc̄tis as-
sumpt⁹. cū ꝓposito ꝯfitēdi ꝛ satisfaciendi.
Qualiter sit dolor tactū ē sup̄. ¶ Querit᷑ q̄
de hoc ꝙ dicit᷑ assūpt⁹. sič eñ dicit magr̄ in senten. li. iiij.
Cōtritio. ꝯfessio. satisfactio sunt dona dei s̄m illud act.
xj. Gentibꝫ penitētiā dedit deus ad vitā. igr̄ cōtritio est
potius dolor datus q̄ assumpt⁹. ¶ Itē qđ assumit᷑ ē i po-
testate assumētis. cōtritio aūt nō. Heb. xij. Nō inuenit pe
nitētie locū q̄qꝫ cū lacrimis ꝛc̄. igit᷑ ꝯtritio assūpta nō ē.
¶ Item quare nō dicit᷑ dolor datus sed assumptus. cum
qcqđ meritoriū sit nobis: a sūmo largitore datū ē. ysa.
xxvj. Oīa opa nr̄a opat⁹ es i nobis dne de⁹ nr̄. ¶ Respō
sio vt dicūt quidā. deus pmo dat ipi aīe gr̄aꝫ. ideo gr̄a
magis ꝓprie ē datū dei q̄ assumptū. Ƨ habita gr̄a pt̄ qli-
bet ꝓ pc̄to dolorē assumere siue ꝯtritōꝫ. ideo dicit᷑ dolor as-
sumpt⁹. Uel pt̄ aliter dici. ꝙ assumptū notat rōeꝫ medij
inter dantē ꝛ assumētē. vñ illud qđ assumit᷑ a datore. ꝓpt̄
qđ assūptū nō excludit datū. vt aūt ondat᷑ ꝙ sič pc̄tꝫ fuit
volūtariū ꝙ dolor ꝯtritōis necessario dꝫ eē volūtarius
dicit᷑ dolor assūpt⁹ hec aūt assumptio ē differ⁹ volūtari⁹ a
malo ꝯmisso. ¶ Ex his pꝫ rñsio ad illđ qđ q̄rit᷑. q̄re ma-
gis dicit᷑ assumpt⁹ q̄ dat⁹. ¶ Qđ aūt dr̄ nō inuenit locum
penitētie. verū est qꝛ gr̄aꝫ nō hūit. Iste aūt dolor ꝑcipue
assumit᷑ ex tribꝫ. Ex cōsideratōe culpe ꝯmisse: vite eterne
amisse: mortis eterne debite. ¶ Seqt᷑ cū ꝓposito cōfiten
di ꝛ satisfaciēdi. ¶ Cōtra. ꝯfitet᷑ qs n̄ ꝯtrit⁹. postea do cō
terit᷑. ꝛ tūc nō nec̄e hꝫ id cōfiteri nec illud ꝓponē. pt̄ igit᷑
cōtritio alicui eē: nec tn̄ ꝓpositū ꝯfitēdi. ¶ Itē vt dicit᷑ tā
tū ꝯterit᷑ qs ꝙ sufficit sua ꝯtritio ad delētōꝫ culpe ꝛ pene
talis n̄ nec̄e hꝫ nec tenet᷑ satisfacē: qꝛ iust⁹ iudex n̄ exigit
satisfactōꝫ ꝓ culpa sup̄ ꝯdignū. et iō nec ꝯfiteri. pricipa
liter eñ fit cōfessio vt cognita culpa sciat sacerdos iniū-
gere ꝓ culpa debitā penā: et ꝓpt̄ erubescētiā q̄ magna ē
ps satisfactōis. Sꝫ dicto mō ꝯtrit⁹ ꝓpt̄ neutrū istoꝝ ne-
cesse hꝫ ꝯfiteri. qꝛ satisfacit ꝓ culpa ꝛ pena sua cōtritio.
In tali igit᷑ pt̄ eē ꝯtritio sine ꝓposito ꝯfitēdi. ¶ Rñsio.
dicēdū ꝙ hec notificatio hꝫ itelligi habito ordie natali
in ptibꝫ penitētie. ita scꝫ ꝙ cōtritio ꝯfessionem ꝑcedat. et
hec duo satisfactōꝫ. Uel pt̄ itelligi sic cū ꝓposito cōfiten
di: si necesse sit. scꝫ si nō ꝑcessit ꝯfessio. Ul' sic. In ꝯtritis
post ꝯfessionē ē cōtritio cū ꝓposito ꝯfitendi: si qd mēorie
occurrerit qđ nō fuerit cōfessus. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ sic
sufficiēter ꝯtrit⁹ dꝫ adhuc ꝯfiteri. tū qꝛ nescit se hr̄e tātaꝫ

cōtritōꝫ: ideo ne se cōmittat discrimī vtile ē ei ꝯfiteri tā
q2 ꝯfessio ē ī p̄cepto. silr satisfactō. s̄m possibilitatē dico
ideo sic cōtritus nisi confiteat̄ et satisfaciat si possit: erit
trāsgressor p̄cepti dn̄i. ⁊ sic p illo pc̄o trāsgressiōis dam
narēt. sicut ⁊ alus si de h̄ns nō fuisset cōtritus.

Questio. lxviij. de cōtri
tionis quātitate.

Sequitur de quanti
tate ꝯtritōis de q̄ querūt̄ duo. P̄mo de
quātitate q̄tū ad itēsionē. Secūdo q̄tū
ad duratōem.

Membrum primum

Circa intēsionē q̄rūt̄ septē. Primū ē vtruꝫ
ꝯtingat ꝯtritōꝫ intēdi. Secūdū vtrū opor-
teat de oībꝫ pc̄is eq̄liter ꝯteri. Tercium. v.
ꝯtritio possit eē nimis pua. Quartū vtrū
possit eē nimia. Quintū vtrū debeat eē maria. Sextū de
quātitate ꝯtritōis in ꝯpatōne ad penā. Septimū vtruꝫ
maioritas ꝯtritōis sit s̄m maioritatē auersionis vel cō-
uersionis.

Articulus primus

Circa p̄mū p̄cedit̄ sic ad p̄tē affirmatiuā. Cō
tritō ē act̄ alic̄ v̄tutis. s̄ q̄libꝫ v̄tus p̄t intēdi
s̄ sup̄ponō. s̄ v̄tute augmētata et e᷒ actus vel
mot᷒ augmētat̄. q̄ ⁊c̄. s̄ pꝫ apoc. xxj. ibi. Ciuitas ī q̄dro
posita ē. glo. quatuor latera. fides. spes. caritas et opatō
q̄sūt equalia. Et ifra. quātū diligit tātū opat̄. Ex s̄ ar
guit̄. q̄ s̄m quātitatē dilectōis ē quātitas ꝯtritōis. s̄ cari
tas augmētat̄: q̄ ⁊ ꝯtritio. ¶ Itē in ꝯtritōe nō sūt nisi duo
scꝫ dolor et gr̄a. ⁊ vnū ē sic formale: r̄liquū sic materiale. s̄
possibile ē ī nobis dolorē intēdi: possibile ē etiā gr̄aꝫ au-
geri. q̄ ⁊c̄. ¶ Itē si n̄ p̄t intēdi. q̄ in oībꝫ ē equal. s̄. s̄ con-
tritōe exn̄te equali ē equalis iustificatō ⁊ gratificatio. q̄
oēs s̄m s̄ eēnt eq̄liter iusti. ¶ Itē in oī actu aīe ī quo
cōtingit p̄ficē p assuefactōꝫ ⁊ ꝯtinuatōꝫ: ꝯtigit ipaꝫ itē-
di. s̄ pꝫ. s̄ p̄fect᷒ ē ī multiplicatōe ꝯtritōis ⁊ frequētati-
one. q̄ ⁊c̄. ¶ Cōtra. nihil intēdit̄ cui᷒ īpositio ē ī termio
Sꝫ īpositio ꝯtritōis ē ī termio. q2 q̄ vere ꝯterit̄ pl᷒ dolet
de amissiōe dei p pc̄m. q̄ si amisisset oē qd̄ ē aliud ab eo
et ita ī sūmo. ¶ Itē nihil intēdit̄ cui᷒ v̄tus ē īfinita. s̄ v̄t᷒
ꝯtritōis ē infinita cū tollat culpā mortalē q̄ ē infiniti rea
tus. ¶ Itē oē qd̄ intēdit̄ aut intēdit̄ p accessum ad verā
nois impositōꝫ: vel p depuratōꝫ a ꝯtrario. s̄ ꝯtritio non
intēdit̄ p depuratōꝫ a ꝯtrario. nā statim cū ē: expellit to
taliter oēm culpā. q2 h̄t gr̄aꝫ ꝯiūctā. neqꝫ p accessum ad
īpositōꝫ nois verā: q2 ei᷒ īpositio ē ī termio. q̄ ⁊c̄. ¶ Iteꝫ
si intēdit̄. aut q̄ a gr̄a aut a libero arbitrio. A libero ar.
nō: qm̄ ꝯtritio ē mot᷒ gratuit᷒. ⁊ talis mēsurat̄ s̄m quā-
titatē gr̄e. s̄ augmētū gr̄e ⁊ caritatis. nō p̄t eē a li. ar. s̄ a
deo. Si a gr̄a ꝯtra gr̄a vniformiter mouet li. ar. q̄tū ē de
se: q̄ nō videt̄ intēdere in eo ꝯtritōꝫ. ¶ Preť. s̄m illd̄ intē
dit̄ intēsio augmētū: penes qd̄ ꝯsistit rō quātitatis. s̄ quā
titas ē ex p̄te materie. rō aūt formalis ꝯtritōis poti᷒ cō-
uenit gr̄e q̄ materialis. ergo s̄m illā nō intendit̄. Re
spōsio. q̄ ꝯtritō ē act᷒ siue mot᷒ v̄tutis h̄ns quātitatē v̄-
tutis a v̄tute a qua ē. Vn̄ et augmētū ⁊ intēsionē recipit
ab illo: et s̄m illud a q̄ recipit quātitatē. Vn̄ s̄m augmē-
tū caritatis auget̄ ⁊ v̄t᷒ penitētie et ꝯsequēter ꝯtritio au
get̄ et intēdit̄. Intelligēdū ē tn̄ q̄ sic caritas auget̄ q̄tuꝫ
ad eēntiā ⁊ s̄ a dono gr̄tuito: et intēdit̄ q̄tū ad feruorē. et
s̄ a li. ar. sic p̄t itelligi ī ꝯposito scꝫ q̄ mot᷒ ꝯtritōnis fer
uētior ē ex dispositōe li. ar. Ex equali eīm gr̄a elicit̄ qn̄qꝫ
mot᷒ feruētior qn̄qꝫ mi᷒ feruēs ex differēti dispositōne li.
ar. s̄ ꝯprie loquēdo efficit̄ maior substātialit̄ et intēsiue
a v̄tute augmētata ex qua recipit quātitatē. vn̄ et intēsi-
or efficit̄ ex augmēto v̄tutis ex q̄ hꝫ quātitatē: et ex dispo-
sitōe li. ar. q̄ elicit̄ et exit in esse. ¶ Ad illud q̄ qd̄ obijcit̄
q̄ nihil intendit̄ cui᷒ impositio est in termio ⁊c̄. dicēduꝫ
q̄ nomē ꝯtritōis nō ē īpositū ī termio. imo ex relatōe ad
v̄tutē et ad li. ar. vt q̄bꝫ elicit̄ ūq̄tū est act᷒ siue mot᷒ p̄t
augeri. nec seq̄t̄ si ꝯterit᷒ plus dolet de offensa dei q̄ de ali
quo damno alio qd̄ illi posset cōtingē: q̄ ꝓpē s̄ ē summa
siue nō possit intendi. sic nec sequit̄. habēs caritatē dili-
git deū plus q̄ aliqd̄ aliud: ergo dilectio dei nō p̄t augeri
in ipo. Prepōderatio eīm sūma ī h̄is nō poit summū sim
pliciter. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit̄. q̄ cōtritio ē v̄tutis infinite
quia tollit peccatū qd̄ ē reatus infiniti. dōm q̄ peccatū
mortale est reatus infiniti duratōe nō intensione. ¶ Si
obijciat̄ q̄ peccās mortaliter meret̄ penā infinite intēsio
nis. sic dicūt quidā infinite duratōis. potest dici q̄ et si
sit dignus pena infinita intēsione tn̄ dn̄o puniens citra
condignū nō infligit tantā. Preť. pena nulla p̄t esse infi
nita intēsione simpliciter. Sꝫ qd̄ dicit̄ q̄ peccās morta-
liter meretur penā infinitā: intelligit̄ hac rōne dictum.
peccās mortaliter meret̄ redigi ī nihilū. Vn̄ sicut alic᷒
entis ad nihilū est distātia infinita. silr pc̄or merēdo pe
nam qua redigeret̄ in nihilū dicit̄ mereri penā infinitā
q2 pena tollēs eē et nō tollēs eē se hꝫ quasi ī infinita di-
stantia. Preť. cōtritio nō delet pc̄m nisi v̄tute gr̄e q̄ gr̄a
licet nō sit infinita virtute: tn̄ tollit pc̄m qd̄ ē infiniti re-
atus. nec hoc ē incōueniēs: cū pc̄tꝫ h̄moi nō inhereat in-
finita virtute. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q̄ nō intendit̄ p ac-
cessum ad verā nois impositōꝫ ⁊c̄. respōdendū ē p iter-
emptōem. intendit̄ eīm et rōne gr̄e maioris et rōne maio
ris doloris. primo mō fit deuotior. secūdo fit purior. Cō
tritio eīm qn̄ꝫ virtuosius dissentit a malo et hoc p augmē
tum gr̄e. et est ī maiori puritate. i. p̄nitate miori et s̄ ex
augmēto doloris. Dolor eīm cōtritōis nō tn̄ hꝫ oppositū
tum ad culpam sed etiā ad sequelas vt ad p̄nitates pec-
cati. que quodāmodo doloris intēsione ī nobis r̄mittūt̄
paulatim et expellūtur. p̄ut dolor est purior et intensior
Accessus aūt ad verā impositōem nō intendit̄ in hoc q̄
nō habeat verū nomē: s̄ q2 nō p̄cipiat illud in termino.
s̄m rōem gratuiti. ¶ Ad illd̄ qd̄ querit̄. an intēdit̄ a gr̄a
an a li. ar. ⁊c̄. dicendū q̄ ab vtroqꝫ vt sup̄ tactum est. Si
eīm loquamur de intensione feruoris: p̄t dici q̄ a gratia
et a li. ar. Si loquamur de intēsione essentiali: p̄t dici q̄
a gratia augmētata. Vera eīm et eēntialis augmētatio p
uenit ab augmētato gr̄e. quo augmētato: auget̄ dolor rō
nalis p̄tis qui ē detestatōis vel displicētie. Et si queras
vnde veniat: dico q̄ a deo effectiue: a li. ar. dispositiue: a
gratia cōpletiue. ¶ Et si obijciat̄ q̄ gratia vniformis est
et preterea ē forma. dicendū q̄ q̄uis ipa informiter gra-
tificet. dum tn̄ magis a deo influit̄ et habūdanti᷒ datur
magis gratificat. et rursus q̄uis a gratia cū sit forma n̄
habeat p̄cipalit̄ ortū quātitas molis q̄ ē a materie p̄n-
cipaliter: habet tn̄ quātitas virtutis que ē a forma. et ex
hoc genere quātitatis est cōtritio quāta.

Articulus secundus

Consequēter querit̄ vtrū intensi᷒ oporteat de
vno peccato cōteri q̄ de alio. Et q̄ sic videtur
hiero. Nō sanat oculū qd̄ sanat calcaneum.
Simile videt̄ in antidotis sp̄ualibꝫ. q̄ morboꝝ differē-
tiū differētes debēt eē medicie. q̄ cū cōtritio sit morboꝝ
sp̄ualiū medicia: differēs debꝫ eē morboꝝ differētium. et
s̄m q̄ morbꝫ g̃uior ⁊ ꝯtritō efficacōr ⁊ maior. ¶ Itē deut.
xxv. Pro mēsura pc̄ti erit ⁊ plagaꝝ mod᷒. Si q̄ mod᷒ af
flictōis r̄ndet mēsure pc̄ti: ꝯtritō aūt ē cōueniēs ⁊ debita
afflictō pc̄ti. s̄m q̄ pc̄m ē g̃ui᷒: ⁊ ꝯtritio siue dolor ꝯtri-
tōis debꝫ eē intēsior. ¶ Itē maior ē dolor ⁊ debꝫ eē de mor
tali q̄ de veniali. et hoc q2 hoc pc̄m g̃ui᷒ illo. q̄ pari rōe
de vno pc̄o mortali g̃uiori dꝫ eē dolor g̃uior q̄ de alio mi
n᷒ g̃ui. ¶ Itē s̄m greg. magis se dꝫ punire p satisfactōꝫ q̄
g̃ui᷒ peccauit. q̄ pari rōe idē ipe cū g̃uius peccat g̃ui᷒ se
dꝫ punire p cōtritōem. ¶ Itē idē est ordo in dolore: qui est

et debet eē in amore. q̄ñ ab ipo habet eē. ḡ magis bonum ſm ordinatā dilectōem magis eſt amandū: ḡ pari rōne maius malū magis ē deteſtandū. ¶ Item cōtritio eſt dolor rōnalis. ḡ dolor ſequit̄ eſtimatōem rōis. eſtimatio aūt rōis nō equaliter pēſat oīa pctā ſed q̄dā maiora plus: ergo pari rōe z dolor. ¶ Itē eſto. ꝑ ipoſſibile q̄ aliquis ꝑplexus eēt. ita q̄ necē hrēt cadere i alterā duoꝝ maloꝝ. cōſtat q̄ ſi ordinatā hrēt dilectōē magis refugeret maius malū. ergo ſi magis refugit maius malū ante lapſum: pari rōne z poſt lapſū z ſic zc. ¶ Cōtra. Cōtritiō delet culpā in inſtāti. Gr̄a eñ ꝯtritōis ē gr̄a iuſtificationis. et gr̄a iuſtificatōis iuſtificat i inſtāti. ḡ mot⁹ in inſtāti nō pt̄ eē magis intenſus z mi⁹: ḡ zc. ¶ Itē qcqd agit ſimul in multa ita q̄ nō in ſingula: nō agit i q̄odam plus in q̄odam min⁹. Sed ꝯtritio ſic agit i multa ita q̄ nō reſpiciat ſingula. q: tūc opoztēt reſpectu illoꝝ diuidi actionem. ergo ꝯtritio nō magis deteſtat̄ vnū pcīm q̄ alterū. ¶ Itē ꝯtritio ea rōne deteſtat̄ pcīm qua ſepatiuū ē a deo ḡ q̄libet pcīm ſepat a deo. et ita amittit̄ deus ꝑ vnū peccatū mortale ſic̄ ꝑ aliud. z ita ſic ꝑ vnū puū ſic̄ ꝑ magnū ḡ zc. ¶ Itē ꝯtritio reſpicit pcīz q̄tū ad duo. ſcz q̄tuz ad offenſam: z q̄tū ad damnū. Sz q̄tū ad offenſaꝫ oīe peccatū habꝫ rōem infiniti: cū ſit ꝯtra deū infinitū. q̄tū ad damnū oīe pcīm aufert oīes dotes. ſic̄ dr̄ iacob. ij. Qui offendit i vno fact⁹ ē oīm reus. Cū ergo damnum z offenſa habeāt rōem equalitatis: videt̄ q̄ ꝯtritio debꝫ oībꝫ eē equalis. ¶ Itē quecūq; ꝯtritio ſiue ſit magna ſiue pua ſufficit ad deletōꝫ q̄buſcūq; pcīi z maioris et minoris. ḡ nō opoꝛtet grad⁹ eē in ꝯtritōe. ¶ Prete. pt̄ hic eē q̄ſtio an ꝓ duobꝫ pctīs paribꝫ oīno i diuerſis: exigit̄ eq̄lis ꝯtritio. Et vidr̄ q̄ ſic: cū pena rñdeat culpe. z de⁹ inter pſonā nō accipit. ¶ Cōtra. a maiori caritate ꝓcedit maior ꝯtritio. ḡ pt̄ vn⁹ reſurgē cū maiori caritate q̄ alt: ḡ aut caritas erit aliqd ocioſū. aut erit i eo maior ꝯtritiō.

¶ Rñſio. q̄ ē loq; de ꝯtritōe duobꝫ modis. Uno mō put eſt quodāmō generalis z deletiua culpe. Alio mō ſpecialis diſtincta et deletiua pene. put primo mō ſic opat̄ in iuſtificatōe et in inſtāti: et ſic nō pt̄ actu hr̄e ordinē reſpectu ſpūaliū pcōꝝ. q: ſic et in inſtāti oīm peccatoꝝ opat̄ deletōꝫ. hꝫ tñ ſm habitū: q: dolor ille habitualit̄ diſponit ad deteſtandū aliq̄d plus aliq̄d min⁹. et q: habilitat ad deteſtandū malū: ideo ad magis deteſtādū mai⁹ malū. Si aūt loquamur vt ē deletiua pene. ſic dōm q̄ hꝫ maiorem intentōꝫ z miorē etiā ſm actū. ¶ Ad ḡ ergo q̄d pmo obijcit̄. q̄ morboꝝ differētia zc. dicēdum q̄ ſec⁹ ē de corpalibꝫ et ſpūalibꝫ q̄tum ad coꝝ remedia. morboꝝ ei corpalium neceſſe ē medicinas eē ꝯtrarias. ſpūaliū aūt vna eſt ſcz dolor gr̄a informat⁹. cui⁹ ratio ē in ꝯtingētia pctī et gratie. ꝓpter q̄d ſufficit medicīa vna ſcz ꝯtritio indifferens ad deletōem multoꝝ pcōꝝ. et hoc dico q̄tū ad culpas vt i iuſtificatōne impij. ſm aūt q̄ ē deletiua pene ſic ex ꝯuerſione diſtincta ad pctā diuerſa q̄ñ efficit̄ ꝯtritio maior ſiue intēſior. ¶ Ad aliud dōm q̄ illud deut. Pro mēſura pctī zc. Intelligēdū eſt de punitione pctī q̄ ſit in foro exterioris iudicij. grauī⁹ eñ puniēd⁹ ē in iudicio. q̄ grauī⁹ peccauit. et ē fallacia ꝯſequētis i argumēto ſic̄ z in pmo. ¶ Ad aliud q̄d obijcit̄ de ſimili ſumpto i mortali z veniali zc. dicēdū q̄ nō eſt ſimile. q: inter mortale z veniale peccatū nulla ē compatio. ſic̄ ē inter mortalia quecūq;. Uñ nō eſt neceſſe magis dolere de mortali q̄ de veniali tñ. q: hoc eſt maius alio: ḡ q: hoc tātū excedit illud. q̄ hoc offendit̄ et ꝯtemnit̄ de⁹: illo neq̄q̄. vñ diſtātia ſimplex maioritatis inter pctā nō exigit maioritatē ꝯtritionis. ḡ diſtātia que ponit i alio genere. ¶ Ad illud q̄d obijcit̄. q̄ requirit̄ ſatiſfactō maior de pcō maiori zc. dicendū q̄ nō eſt ſic̄ de ꝯtritōe z ſatiſfactōe. q: ꝯtritōe deletur. culpa que fit in inſtāti: ſatiſfactōne remittit̄ pena que fit in tempe. Prete. ſatiſfactio nō ē taxāda ſm gen⁹ pctī: ſed ſm morā in pcō z alia ex quibꝫ grauat̄ peccatū que nō poſſunt penſari i ꝯtritione q̄ fit in inſtāti inq̄tuꝫ ipa delet̄ culpa. ¶ Ad aliud q̄d obijcitur q̄ idē ē ordo in dolore qui ē in amore zc. dicendū q̄ hoc verū ē inq̄tū cōtritio eſt ipi⁹ rōnalis penſantis pctā ſup glā ꝯtra ipſ ꝑ penitens. Non ē aūt verū inq̄tū eſt deletiua culpe. q: inq̄tuꝫ eſt hmōi habet efficaciā in inſtāti. Ex hoc rñ io ad illud q̄d ſequit̄ q: ꝯtritio nō ſequitur eſtimatōꝫ rōnis inq̄tuꝫ eſt deletiua culpe: eſtimatio eñ hmōi ē in tpe. deletio aūt in inſtāti. ¶ Ad illud q̄d obijcitur. q̄ habēs ordinatā dilectōem magis refugit mai⁹ malū zc. dicendū q̄ hoc verum ē q̄ñ penſatur magnitudo mali. ḡ hoc non eſt ſemꝑ vtpote in inſtāti deletōnis culpe. ¶ Rōnes aūt inducte ꝓ alia pte ſcz q̄ ꝯtritio delet culpā in inſtāti. et q̄d ſimul agit in multa. ita q̄ nō reſpicit ad ſingula zc. concedēde ſunt: q: ꝓcedunt ſm q̄ ꝯtritio ē deletiua culpe vt in iuſtificatōe q̄ fit in inſtāti. ¶ Ad illud q̄d obijcit̄. q̄ ſic aīa ſepatur a deo miori pcō ſic̄ maiori. et q̄ q̄tum ad offenſā dei vnūq̄dq; mortale pcīm ē infiniti reat⁹. et q̄tū ad dānum oīa ſunt equalia. q: vnūq̄dq; oēs aufert dotes. dicendū eſt. q̄ ſicut ſepatio attendit̄ q̄tum ad elongationem que fit ſm diſſimilitudiem. et offenſa attendit̄ ſm ꝯtemptū et damnū ſm amiſſionē gratuitoꝝ z vulnerationem naturaliū ſiue debilitatōem. In his aūt ē gradus Uñ q̄uis ſingulis pctīs ſepatio a deo ē: nō tñ equaliter In elongatōe eñ diſſimilitudīs ſunt grad⁹: ſilr̄ i ꝯtēptu Quedā eñ pctā ſiūt cum maiori ꝯtemptu: quedam cū minori. Similiter in damno. ex ꝯmiſſione eñ quoꝝūdā peccatoꝝ plus ledit̄ peccās et plus elongat̄ a virtutibꝫ: q̄ ex ꝯmiſſione alioꝝ. ¶ Ad illō q̄d vltimo obijcitur q̄ q̄libet ꝯtritio ſufficit ad deletionē cuiuſcūq; pctī zc. dicendum q̄ hoc nō tollit q̄n grad⁹ ſint in dolore ꝯtritionis. q: hoc ē ꝓpter ꝯtingentiā ſiue incōpoſſibilitatē gr̄e z peccati. et vidr̄ mihi q̄ ex quo aīe informate gratia diſplicꝫ malū. q: ē malū: necē ē q̄ eidē mai⁹ malū magis diſpliceat: dūmodo actualiter ꝯuertat̄ ſup malū mi⁹ et maius. Uñ ſine ꝑiudicio dico. q̄ ſi alicui nō diſpliceret pl⁹ pctīꝫ valde enorme z cū maxio ꝯtēptu dei ꝑpetratum q̄ pcīm puū: nō ē ſufficiēter ꝯtrit⁹. ¶ Ad ḡ q̄d vltio queſitū eſt in pte patet rñſio. patet eñ q̄ ꝯtritio equalis ꝯtritioni ſufficit. nec efficaciter obijcit vt patet ex ꝑdictis. nō eī ꝓpter maiorē caritatē ē ſemꝑ maior efficacia vel dolor. nec ē inꝯuenieñs alicui⁹ caritatē exercere miorem actionem q̄ poſſet. cum hoc frequētius accidat in quibꝫ gratia dei nō eſt oīno ocioſa.

Articulus tercius

Conſequēter queritur vtrum poſſit eē nimis pua. i. ita pua q̄ nō ſufficit ad ſalutē. Et ſic videt̄ ꝑ hoc q̄ ſcriptura ꝑcipit intēſe z amare dolere ꝓ pctīs. Si eñ ad delendūꝫ mortale ſufficeret dolor minimus. fruſtra tam intenſiue ꝓ pctīs dolere ꝑciperet ſcriptura Iere. vj. Luctū vnigeniti fac tibi plāctū amarū. glo. docet penitētē q̄d facere debeat. Et alia glo. Nihil dolentius morte vnigeniti. ḡ tantū debet q̄s dolere ꝓ pcō. quātum de morte talis: ergo nō ſufficit ꝯtritiō mīma. ¶ Item Aug. de ciui. dei. Neceſſe ē vt tantū erat dolor quātum inhe erat amor. ergo ſi fortis ē inherentia amoris in pcō mortali nō ſufficit puus dolor ad inherētiā illi⁹ ḡ reqrit̄ multū itenſus. ¶ Cotra. cōtritō ē dolor aſſumptus ꝓ peccatis cum ꝓpoſito confitendi z ſatiſfaciendi. hic non determiatur intenſio doloris maior et minor. quilibet i [illegible] dolor et videtur ꝓ peccatis cum ꝓpoſito tali ſufficiet. Item ad deletionem peccati requiritur gratia gratumfaciēs z dolor rationalis. ſed minima gratia ſufficit ad hoc: ſimiliter videtur q̄ mīmus dolor. ¶ Item albius eſt quod eſt nigro impermixtus. a ſimili dolor maior eſt qui minus habet de gaudio: et minor qui maius et minimus qui maximū. ſed dolor ꝯtritionis debet gaudio admiſceri. Unde Augu. doleas et de dolore gaudeas. et quāto maius eſt gaudium contritio ipſa eſt magis accepta deo. nec efficitur contritio in accepta deo ſi gaudium illud ſit maximū: immo forte magis erit accepta. ſed ſi gaudium eſt maximum dolor eſt minimus. ḡ

sufficit q dolor cõtritõis sit minim⁹. ¶ Si diceret q iste
dolor et illud gaudiũ nõ opponũt. qr nõ sũt respectu eiusdem
nec de eodẽ. hoc nõ sufficit. qr impossibile est ĩ aliq
simul eẽ dolorẽ maximũ ⁊ gaudiũ maximũ respectu quo
rũcunq. imo necesse ẽ. q vnũ ab altero diminuat. ¶ Itẽ
iij. Reg. xxj. habet q qr Achab humiliauit se coraz dño
dñs dimisit ei penã cõminatã hoc idẽ dicit greg. de eodẽ
sed ipe solũ habuit dolorẽ attritõis. ergo mltomagis suf
ficiet minimus dolor cõtritõis qr incompabiles sunt. ¶ Itẽ
de quocũq habitu virtutis parũ gaudem⁹: silr de amis
sione parũ debem⁹ cõtristari. ¶ Itẽ amissio boni cũ diffi
cultate recupandi illud ẽ cã magni doloris. s cũ facilita
te recupãdi neqq. Nõ em̃ iuste deberet aliqs affligi licz
incurrisset damnũ maximũ ex amissione alicui⁹ si illud
faciliter recupari possit. s que amittũtur p peccatũ scilz
deus grã ⁊c. defacili recupant. qr nõ requirit nisi q ille
qui amisit faciet qd in se est vt illa recupet. hoc aũt nõ ẽ
magnũ: et deus faciet qd in se est. ergo ⁊c. ¶ Respõsio.
q aliter est loqui de cõtritõe et aliter de dolore ꝯtritõnis
Contritio aũt ꝯcernit ĩ suo esse dolorẽ et grãm. noiat em̃
actũ grã iformatũ. Vñ si mĩma ꝯtritõ sufficit quãtũ ẽ ex
pte gre nlla ẽ q̃stio. qr sic mĩma grã gratũfaciẽs et mĩma
caritas sufficit ad qdlibet pctm delendũ: sic et mĩma cõ
tritio. ex illa pte que ẽ gratia. Q̃tum aũt ex illa pte q̃ do
lor est. potest dubitari vtrũ mĩma sufficiat. Potest igit
dici ad pdicta. q dolor ꝯtritõis est dissensus siue displi
centia ptis rõnalis. vel passio resultãs ex hmõi displicẽ
tia vel in sensualitate vl in pte rõnabili. Sm aũt q ẽ act⁹
displicẽtie pt eẽ nimis puus nec sufficiẽs vt grã ꝯtritõis
informet. Si em̃ alicui displiceret q deũ offendisset per
peccatũ. et illa displicẽtia nõ excedet displicẽtiã amissio
nis vni⁹ oboli: nulli ẽ dubiũ qn illa displicẽtia insuffici
ens eẽt ad hoc q eẽt dolor ꝯtritõis. Dolor aũt passio. q̃ ẽ
affectio doloris sensibilis. siue sit in pte rõnabili siue in
pte sensibili: nõ pt eẽ nimis puus: dũmodo dolor ille qui
est dissensus siue displicẽtie rõnabilis sufficiat. Medio
criter em̃ affici sensibili dolore siue ex pte rõnabili siue
ex pte sensibili nõ ẽ in nrã ptate. ꝓpt qd videtur q dolor
hmõi minim⁹ sufficit. Potest igit dici q nõ sufficit q do
lor ille q ẽ act⁹ dissens⁹ siue displicẽtie respectu pcti sit mi
nim⁹. ¶ Ad illud qd primo obijcit p diffinitõem ꝯtritio
nis. pt dici q ipa diffinitõ insinuat dolorẽ debere aliquo
modo intẽdi ad h q sit dolor ꝯtritõnis. p hoc q in ea po
nit cũ ꝓposito ꝯfitendi ⁊ satisfaciẽdi. Cũ em̃ ꝯfessio ⁊ sa
tisfactio de pctis grauibz grauẽ penã imponet: pz q nõ
cuilibet puo dolori p pctõ ꝯuenit illa diffinitio. qr puus
dolor nõ exercet ex se firmũ ꝓpositũ ꝯfitẽdi et satisfaciẽdi
¶ Ad aliud dicendũ q nõ ẽ simile de grã gratumfaciẽte
quacunq et dolore quocũq. Gratia em̃ talis quecunq
sufficit ꝓpt incõpossibilitatẽ illi⁹ et culpe mortal. Pret.
si ꝯueniẽs fieret compatio i argumẽto. debẽt fieri vl grẽ
quãtũcũq pue ⁊ sic descẽderet ad grõz gratisdatã ex pte
gratie et doloris. q̃tumcunq parui ex parte doloris. vel
gratie gratumfacientis quantumcunq parue et dolo
ris quantumcunq pui. qui dolor ꝯtritõnis dici debeat.
dolor em̃ certã hz mẽsurã q contritionis dici debet. q̃ aũt
sit illa: ille nouit quẽ nihil latet. et tũc argumẽtũ hrẽt ne
cessitatẽ. sicut em̃ gratia gratũfaciẽs sufficit quãtũcũq
sit pua: sic dolor qui dolor cõtritionis dici meret sufficie
¶ Ad illud qd obijcit. q albius ẽ qd est nigro impmixti⁹
⁊c. dicendum q illud gaudiũ nõ diminuit illũ dolorem
qui est actus displicẽtie sed dolorẽ qui ẽ passio resultãs
Vel pt intelligi sm q̃sdam illud aug. de dolore gaudeas
.i. volũtarie doleas vt nõ sumat illud gaudere pro motu
gaudij: sed volũtatis. qr ita debes dolere q sit dolor volũ
tarius: quia aliter nõ eẽt meritori⁹. ¶ Ad illd qd obijcit
de hũilitate Achab. cui⁹ dolor erat attritio ⁊c. dicenduz
q illud nihil cõcludit. quia illa hũiliatõe vel attritõe ne
q de cõgruo neq de cõdigno quãtũ fuit ex pte sua meru
it dimissionẽ pene cõminate.: sed dñs ex sua supabun
danti misericordia illã sibi dimisit. Pret. cõcluditur q
multomagis sufficeret minim⁹ dolor cõtritionis. et hoc
verum est dũmodo eẽt dolor cõtritionis. ¶ Ad illd quod
obijcit. q parũ gaudemus de habitu virtutũ ⁊c. dicẽdũ
q reuera parum gaudemus de habitu virtutũ. que nesci
mus nos habere illas. Eccle ix. Nescit homo vtrũ amo
re vel odio dignus sit. Silr nescit vtrũ habeat deum p
inhabitãtem grãm. Iob. ix. Si venerit ad me nõ videbo
eum. quia ergo nõ habetur scientia certitudinis de habi
tu virtutum et de inhabitatione dei per gratiam. licet
possit haberi quedam presumptio siue notitia experimẽ
talis scilicet p signa quedam: semper timetur ne habean
tur. et propter hoc non est magnum gaudium de habitu
Non est simile de dolore habendo ex bonorum amissione p
peccatum quorum amissio certa est vel violenter ꝓsum
pta. ¶ Ad vltimum dicendum q hec est falsa deus ⁊ gra
tia defacili recuperantur. Non est em̃ in hominis pote
state redire ad statum gratie amisse per peccatum. Est
enim spiritus vadens et non rediens. Unde peccare in
spe ista: est stulta presumptio. et maxime cum nesciat pec
cans an morte preueniatur. ¶ Ad illud quod supponi
tur. q potest facere et quod in se est. dicendum q pecca
tor existens in peccato non potest facere quod in se est vt
gratiam recuperet. facere enim quod in se est vt gratiaz
recuperet: est consentire gratie preuenienti. hoc autem
non potest peccator de se. cum gratia preueniens non sit
in sua potestate. Preterea. quo modo constare poterit
alicui q fecit quod in se est. et si multum doleat et de mul
tis peccatis ⁊ diu: adhuc nesciet si sufficienter fecerit qd
in se est. Alia hic posita patebunt infra.

Articulus quartus

Consequenter queritur. vtrum contritio pos
sit esse nimia. q sic: videtur. quia omnis act⁹
virtutis habens obiectum creatum in medio
consistit. quod patet in omnibz. Contritio autem ẽ act⁹
virtutis: ergo ⁊c. sed sicut in actibus aliarum virtutum
contingit excessum fieri per extensionem ad extremam.
vt in actu libertatis contingit excedere in dando: sic vi
detur q in actu contritionis contingat nimis dolere: et
ita nimia potest esse contritio. virtus em̃ habens obie
ctum creatum consistit circa medium limitatum. quod
quidem exceditur de facili. ¶ Item contritio potest eẽ ni
mis parua quantum est ex parte doloris. eadem ratione
videtur q et nimia. qua enim ratione potest eẽ declina
tio doloris ad vnum extremorum: et ad aliud. ¶ Item
omnis motus cui ad hoc q sit meritorius. oportet admi
sceri aliquid de contrario potest eẽ nimius: vt potest si non
admisceat aliqd de ꝯtrario. sed dolori contritionis debet
aliquid admisceri de contrario scz gaudiũ: ergo potest
nimis intendi scilicet si non admisceatur. ¶ Item tant⁹
posset eẽ dolor de peccato q induceret voluntatem inijci
endi manus in seipm: et inducere mortem consequenter
sed talis dolor excederet: ergo ⁊c. ¶ Contra. contritio
est dolor gratia informatus. sed gratia non potest nimi
um intendi nec motus eius: quia omnis motus eius est
laudabilis. ergo nec contritio. ¶ Item quãtum diligen
da est alicui⁹ boni p̃sentia: tantum detestãda est amissio
vel absentia. sed deum non potest aliquis nimiũ amare
vel appetere: ergo peccatũ quod est a deo sepatiuum non
potest nimium detestari. ¶ Item Anselm. eppetit hos me
dullas exiccari ex incensione diuini amoris. ergo non
est malum ex intentione diuini amoris talia appetere
propter deum. eadem ratione nec malum ex intensione
doloris propter recuperandum deum. dicit enim in suis
meditationibus. vtinam viscera anime mee sic impin
guerentur dilectione vestra: vt medulle corporis mei ex
iccerentur. Hec autem exiccatio medullarum mortem
induceret: ergo non videtur inconueniens penitenti ap
petere vel facere aliquid vt mortem incurreret vt deum
recuparet. ¶ Item Aug. in li. meditationũ. Sit peniten
tia cõtinua amara comes etatis mee. cõtinuus dolor in
sTiabilis terror vite mee. Et infra. Si non sum dignus
oculos ad celum leuare orando: certe nõ sum idign⁹ coe

vel excecare plorādo. et ita vidꝫ ꝙ dolor de dei amissione si induceret mēbri mutilatōem. ꝙ ꝓpter hoc nō ē nimi⁹. ¶ Itē hiero. dicit ad cōmēdatōꝫ paule. ꝙ minima peccata sic ex magnis plāgebat. ergo cōmēdabile ē ꝓ minimis pctīs maxime dolere. ergo ꝓ maximis pctīs nō pt̄ eē dolor nimi⁹. ¶ Itē q̄tū ad quātitatē tpīs nō est modus doloris habēdus et ita nō pt̄ eē dolor nimi⁹. ¶ Rn̄sio ꝙ sic dictū est in cōtritōne ē dolor q est displicētia volūtatis rōnalis. et est dolor passio redūdās in sensualitate. Q̄tū ergo ad displicētiā rōnis. cōcedo ꝙ nō pt̄ cōtritio eē nimia: qꝛ peccatū nulli pt̄ displicere nimis ing̃tū pctm̄. Q̄tum aūt ad passionē redūdantē in sēsualitate: vix aut nūq̄ ē nimia. tn̄ posset eē tantus dolor ꝙ hūana infirmitas nō possꝫ sustinere sine magno detrimēto. et tūc dico ꝙ tpand⁹ esset. ꝙ esto ꝙ nō temperet quis. qꝛ nō adverteret ex hoc ꝙ raperet a fervore. nō credo ꝙ in tali casu peccaret: quia dedit opam rei licite. Si do advertēt et nō temperet p affectōem gaudij vel cōsolatōem spei vel alio mō: credo ꝙ excederet metas virtutis et ita ꝯtritōis. Contritio em̄ sic caritas noiat qd informatū grā. Vn̄ dolor cōtritōis manens cōtritōis nō pt̄ eē nimi⁹. nec ille qui ē displicentia: nec ille qui ē passio. ¶ Ad illud qd̄ p̄mo obiicit̄. ꝙ dolor cōtritionis cū sit act⁹ virtutis pt̄ excedē mediū ⁊c̄. dicēdum ꝙ ing̃tū est act⁹ ꝟtutis nō pt̄ excedere mediū. neqꝫ est nimi⁹. sic nec nimis paruus. sic nec act⁹ spei vel caritatis. Fm aūt ꝙ dolor noiat affectōꝫ passiuā ipius ptis rationalis aut ipius sensualitatis pt̄ esse nimi⁹. hoc tn̄ sine p̄iudicio dico. qꝛ ex his passionibꝫ posset mors et desperatio causari. ¶ Preť. dicūt quidā ꝙ nō oīs virtutis act⁹ est ī medio cōsistēs: sed politicaꝝ quibꝫ mediātibꝫ ordiatur aīa ad exteriora. talis aūt nō ē cōtritio qua ordinat̄ homo ī se respectu peccati detestādi. ¶ Preť. cōtritio habꝫ obiectū a quo scꝫ peccatū: et ad qd̄ scꝫ deū. et in compatione hui⁹ obiecti ad qd̄: nō est incōveniēs ꝙ sit theologica vel actus virtutis theologice. et q̄tum ad hoc sic in theologicis mod⁹ ē nō hre modū sic et in ꝯtritione q̄tuꝫ ad actū detestādi pctm̄. hoc aūt nō itelligo scꝫ ꝙ ꝯtritō hꝫ deū obiectū magis q̄ iusticia. nec ꝙ sit magis virt⁹ theologica q̄ illa. ¶ Preť. act⁹ quidā virtutū sunt exercēdi circa exteriora. in quibꝫ ꝓpter accessū et diminutōem accidūt incōmoda. vt in erogatōe elimosinaꝝ et maceratōe corpoꝝ. tātū em̄ datur q̄nꝫ vni: ꝙ alius cui similiter eēt dandū et rōne necītatis sue et boītatis patit̄ detrimētū. Silr tantū q̄nꝫ affligit̄ corp⁹ ꝙ deficit et languorē incidit. In talibꝫ aūt ē observatio medij necessaria. ꝙ ī actu ꝯtritōis q ē displicētia pctī. quātūcūqꝫ intēdat̄: nulli pt̄ aliqd̄ inde accidere detrimētū. iō nō pt̄ ibi eē superfluitas nec ē obseruare mediū: qꝛ semꝑ est in medio. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̄. ꝙ pt̄ eē nimis parua ⁊c̄. dicendū ꝙ hoc verū est nec tn̄ ing̃tum est act⁹ ꝟtutis. sic ē de actu dilectōis q pt̄ eē nimis paruus: nō tn̄ ing̃tum ē ꝟtus dilectio. sic̄ ing̃tuꝫ est ꝟtus act⁹ eius nō pt̄ eē nimi⁹. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̄. ꝙ si scꝫ nihil admisceat̄ de cōtrario. dolor pt̄ eē nimi⁹ ⁊c̄ dicendū ꝙ si eēt dolor sine gaudio sic̄ in desperatio: pōt eē bene nimi⁹. ꝙ talis nō ē mot⁹ cōtritōis que ē p̄supposita spe de venia. Vn̄ tal' q̄n videt se dolere necessario gaudet et iō nō ē nimi⁹. ¶ Ex hoc pꝫ rn̄sio ad aliud. ꝙ dolor inducēs volūtatē inq̄ciēdi man⁹ ⁊c̄. nō est mot⁹ ꝯtritōis nec video ꝙ mot⁹ displicētie. qui ꝓprie ē mot⁹ ꝯtritōnis posset ita intēdi: ꝙ volūtatē talē iduceret ꝙ dolor passio. ¶ Duas primas rōes. ꝓ alia pte cōcedo. qꝛ neqꝫ dolor q est displicētia pctī informat⁹ grā: neqꝫ dolor passio ex cōsequēti posset tantū intendi q̄n sic informati ordiati moverent̄. ¶ Preť. secūda ratio ē cōcedenda que arguit detestatōem pctī nō posse nimiā eē. ¶ Ad verbū Ansbel. dicendū. ꝙ verbū suū nō ē intelligēdū ad lr̄am scꝫ de visceribꝫ corpalibꝫ: ꝙ viscera vocat interiores appetit⁹ carnales. Vn̄ nolebat ad lr̄am mortē incurrē: sed tātū dolere ꝙ oīno appetit⁹ carnis domaret̄ et repugnātia ei⁹ ad spiritū diminueret̄. ¶ Ad verbū aug. dicendū. ꝙ verū dicit scꝫ ꝙ nō erat indignus flendo excecare se. nec ꝓpter hoc dicit ꝙ vellet se excecare. peccator em̄ dignus ē morte: nō tn̄ p̄ma sed et secūda. nec tn̄ debet hoc sibi inferri. ¶ Preť. quidā dicūt. Si qs nesciens mortē incurreret ex nimio dolore et corpis afflictōe ꝓ peccato suo. nō eēt sibi piculuꝫ sed si ꝯpensisset se nimis g̃uatū et piculose q̄tū ad piculū corpis: deberet sibi cauere ⁊ ꝙ aliter peccaret. ¶ Ad illud hiero. dicendū ꝙ ille p̄cessꝫ pena paule ꝯmēdabat: ad cui⁹ ꝯsimilē non oēs tenent̄. nec sequit̄ ex eius facto ꝙ mod⁹ nō debeat eē in dolore qui ē passio: cū non habeat̄ ꝙ eius dolor nimi⁹ erat. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̄ q simile de quantitate duratōis ⁊c̄. dicendū ꝙ q̄tū ad actū rōis qui ē displicētia q̄ est ꝓprie dolor cōtritionis nō est ꝑpetu⁹. dolor em̄ sacramentalis nō est ꝑpetuus sed ille qui ē satisfactionis.

Articulus quintus

Consequēter querit̄. vtrū cōtritio debeat esse maxima. ꝙ sic: videt̄. qꝛ fm aug. dolor oīs radicat̄ in amore. Vn̄ quāto plus amorē habeo tāto plus doleo de eius amissione. ꝙ si sim in caritate: in infinitū plus amo deū q̄ aliquā creaturā. igit̄ debeo plus dolere in infinitū de amissione dei q̄ de amissione alicui⁹ creature. ꝙ cū pecco mortaliter ꝑdo deū: ergo debeo plus dolere in infinitū de pctō q̄ de aliq̄ damno. ꝙ dolor quo dolet qs sic: maxim⁹ ē. ergo ⁊c̄. ¶ Itē amor et odiū equalia sunt. tātū em̄ debet eē odiū ꝑdendi deum: quātus ē amor dei. et ideo tātū debꝫ eē odiū peccati: quātus ē amor dei. ꝙ fm quātitatē odij rei faciēde ē dolor rei facte: q̄ fm ꝙ peccatū odit̄ fm hoc debꝫ eē dolor de facto. ¶ Itē dolorē ꝓ patre vel ꝓ filio ꝑdito quātūcūqꝫ magnuꝫ pt̄ volūtas exercere ex se sine adiutorio grē. dolorē ꝙ sufficientē ꝓ pctō mortali nō pt̄ exercere sine adiutorio grē que ē virtutis infinite. Si igit̄ actōes sunt ꝓportōnales virtutibꝫ a quibꝫ exercent̄. volūtas aūt cū grā in infinitū ē potētior q̄ volūtas sola: igit̄ dolere qd̄ causat̄ a volūtate cū grā. erit in infinitū mai⁹ q̄ dolere causatū a volūtate sola. et ita accidit idē qd̄ prius. ¶ Item duplex reqritur magnitudo in cōtritōne. scꝫ intensiōis fm affectū: et extēsionis fm tēpus. fm extēsionem tpīs necesse ē ꝙ sit maxima. i. semꝑ: similit̄ videt̄ ex alia pte. ¶ Itē Aug. de ciui. dei. Necesse ē vt tantū ꝑrat dolor quātum inheserat amor. ꝙ amor quo deo ihēserat erat maxim⁹. qꝛ amor caritatis quo de⁹ diligit̄ est sup oīa: ergo dolor de sepatione debet ꝑrere maxime ⁊ ita debet eē maxim⁹. ¶ Si respōdet̄. ꝙ aug. intelligit de amore quo inheserat creature peccando. idē accidit vt videt̄. qꝛ si ille amor quo dilexit deum fuit maxim⁹: nihilomin⁹ aversus ē a deo quē tāto affectu dilexit amore creature. q̄ ille amor creature ē maximus. ¶ Contra. dolor ille solus ē maxim⁹ qui inducit divisionē aīe et corpis. ergo si requirit̄ dolor maxim⁹ ad hoc ꝙ aliqs cōterat̄: oēs sufficiēter cōtriti ꝓ dolore morerentur. quod null⁹ ponit. ¶ Itē non est hūane potestatis tanto affici dolore. ergo si ad veniā peccati assequendam necesse esset tāto affici dolore. quantūcunqꝫ ad hoc niteret̄. aut quātūcunqꝫ faceret quod in se eēt: ī nullius peccatoris p̄tate esset aliquo mō veniā obtinere peccatorū. ¶ Item delectatio in peccato mortali nō est maxima .i. sūma. ergo nec dolor penitentie eiusdē debet eē sūmus siue maxim⁹: cum dolor cōtritionis debeat respōdere delectatōni peccati. Apoc. xviij. Quātū glorificauit se ⁊ ī delitijs fuit: tantū date illi tormentū et luctum. ¶ Item hic potest eē questio an aliqua cōtritio sit maxima. ¶ Itē an aliqua sit mima. ¶ Item cū cōtritio sit in p̄cepto. sic̄ confessio et satisfactio. pt̄ queri an illa que est maxima: an illa que est mima: an illa que ē media. ¶ Et pt̄ queri si penitēs ad tantū dolorē tenet̄ ꝙ semꝑ ꝑducat lacrimas exteriores. Qd̄ videt̄ ex illo verbo aug. de ciui. dei. Scire se culpabiliter durum qui deflet damno tpīs vel morteꝫ amici: et dolorē peccati nō ostēdit in lacrimis. ¶ Respōsio ꝙ vt tactū est duplex ē dolor in cōtritō. scꝫ displicētia et passio. dolor qui ē displicētia voluntatis debet esse

maximus. debet enĩ maxīe et ſūme diſplicere penitēti ꝙ offenderit deū et illū peccato ſuo amiſerit. de alio nõ eſt neceſſe. Et q: rões ſupraposite videnꝭ ꝙ dolor paſſio debet eē maxim⁹. reſpõdendū eſt ad illa. ¶ Ad primū ergo dicendū. ꝙ nõ ē idem amor ⁊ affectio. affectõem enĩ voco paſſionē relictā in paſſo ex actõne illi⁹ volūtatis cū grã. Nūc aūt videm⁹ ꝙ paſſio pt̄ eē maior vel minor in paſſo ẜm diuerſas diſpoſitões patiētis: licꝫ agens eodē mõ ſe habeat. vt gladi⁹ eadē virtute vibrat⁹ min⁹ vulnus infligit duro q̃ molli. ſic fit in aīma vt nec affectio ſemper ſit maior ꝓpter maiorē caritatē: nec ſemꝑ minor ꝓpter minorem: ſed pt̄ huic cauſari maioritas et minoritas et etiā aliunde. ſcꝫ ex diuerſa diſpoſitõne ex pte paſſi. In ſup. nõ cū amor nõ ſit niſi boni et cogniti: tamē inter oēs cognitiones maiorē facit affectõꝫ cognitio experiētie cū ſit certior. huic accidit vt minor ſit affectio ad magis amatuꝫ inexptum: et maior affectio ad min⁹ amatū exptum. augmentū aūt doloris ⁊ diminutio ex re amata pdita ē ẜm magnitudinem affectõis ad eā ⁊ puitatē. nõ ẜm magnitudinē et ꝑuitatē amoris. Hinc ē ꝙ de tempali amato ⁊ de filio flere qs pt̄ et dolere vehemēter cui⁹ pñtiam exptus eſt: et nõ de deo pdito queꝫ pl⁹ diligit incompabiliter et quē nõ pderet ꝓ vita ſaluāda. Unde nõ eſt neceſſe dolere plus de deo pdito q̃ de re alia pdita. ¶ Ad aliud qd̄ obijcitur. ꝙ tantū debet eē dolor de pctõ quantū eſt odiū ⁊c. dicendū ꝙ nõ oportet. licet enĩ tātū debet eē odiū peccati quātus ē amor dei: nõ tñ neceſſe ē ꝙ tātus ſit dolor. dolor enĩ affectio ē et ē maior et mior qñꝫ ex diſpoſitõe dolētis vt ex hoc ꝙ ē exptus vel nõ pñtiam amati: nõ ſemꝑ a ſua cauſa prima ſcꝫ amore. ẜ odiū ex amore imediate naſciꝭ. Unde pꝫ ꝙ plus debꝫ ꝯtritus qlibet odiſſe pctꝫ q̃ amiſſionē cuiuslibet rei tpalis: ẜ nõ exigiꝭ ampli⁹ dolere pro pctõ ſemꝑ q̃ ꝓ tempali qlibet pdito. ¶ Ad aliud qd̄ obijcitur. ꝙ ſicut volūtas cū grã eſt in infinitū potētior q̃ volūtas ⁊c. dicendū ꝙ hoc ſeqreꝭ ſi volūtas cū grã exercēt ſemꝑ ex ſe actū tantū quātū poſſet. In via aūt nõ eſt ſic. nõ enĩ tenemur hic exercere actū excellētiſſimū caritatis. Præt. ſicut tactū eſt ẜm diſpoſitõeꝫ dolētis ē dolor qñꝫ maior qñꝫ mior. ¶ Ad illud qd̄ obijciꝭ ꝑ ſilē de extēſione tēporis. dicēdū ꝙ nõ eſt ſimile. Diſplicētia enĩ mali ⁊ maxime vnde eſt offenſa dei: indita ē pte aīme. nõ ita ē de dolore in ſūmo. quia nec hoc ē in poteſtate cuiuſcunqꝫ ex ſe neqꝫ cū adiutorio grẽ. vniuerſaliter dico. ¶ Ad id quod obijciꝭ. ꝙ neceſſe eſt ꝙ tantū ſiat dolor ⁊c. dicēdū ꝙ hoc verū ē de dolore qui ē diſplicētia volūtatis. Præt. ſuppoſito ꝙ intelligi debeat de dolore qui ē paſſio: tunc pt̄ dici ꝙ tantū quātum ñ dicūt ꝑciſam compatõem: ſed quodā modo ꝓportionalē. vt ſi magn⁹ fuit amor: magna debet eē vltio doloris. et ꝙ dico neceſſe magis dicit nccītatem vtilitatis q̃ tentionis. Præt. hoc argumētū nõ valꝫ. Ille amor quo iuſt⁹ diligit deū ē maxim⁹: ẜ amor creature quo pdit deū ē maxim⁹. Qñꝫ enĩ iuſt⁹ cupiditatis pctõ pdit deum: et tñ vt dicit glo. ſup illō pš. Bonū mihi lex oris tui. ſuꝑ milia auri et argēti. ampli⁹ diligit caritas legē dei q̃ cupiditas milia auri et argenti. ¶ Ad hoc qd̄ queriꝭ an aliq̃ ꝯtritio ſit maxima. Eſtimo ꝙ ſic: vt illa qua deletur culpa et pena tota. que maxia ē i efficacia. ẜ hoc in ſingulis mortalibꝫ inequalibꝫ vt vidꝭ eſt differēs et nõ eadē. Poteſt alio mõ dici maxima intenſione doloris. ex pte dolētis q̃ maiorē hõ ꝓ pctõ hēre nõ pt̄. et certe ſic nõ ē maxia: q: dolor ꝓ deo amiſſo ſcꝫ ꝓ mortali facto augeri pt̄: tū ex maiore dei amore: tū ex experientia dulcedinis ei⁹ maiore. ẜ null⁹ hic tātū amat deū vel ei⁹ tātum dulcedinē expitur qn poſſit adhuc magis: q: nullus hic habet plenā beatitudinē. Uñ null⁹ hic habet tantū dolorem ꝓ pctõ mortali vel ꝓ deo amiſſo: qn poſſit hēre maiorem. niſi forte ſi ꝯtingeret ꝙ ex ſubreptõe doloris vehemētis aliqs moreret. ſic viſum ē de ꝑſona aliq̃. ¶ Ad illud qd̄ queriꝭ ſi ē minima. pt̄ dici ꝙ ſic. vt illa qua culpa deleꝭ ⁊ cõmutaꝭ tñ pena ꝑpetua in tempalē. in q̃ dolor eſt ita quãdoqꝫ eo mi͂or ꝙ aliq̃ nõ eēt grã informabilis. ¶ Ad ẜ qd̄ queritur que eſt in ꝓcepto. dicendū ꝙ illa que ē minima et media: nõ illa que ē maxima. ¶ Ad id qd̄ queritur vltimo. dicēdum ꝙ nõ requirūtur lacrime exteriores ad ſufficiētem cõtritõem. ¶ Ad illud verbum aug. Sciat ſe culpabiliter ⁊c. dicendū ꝙ ſic intelligiꝭ culpabiliter durum. i. debet culpare duriciā ſuam. vel talis duricia non eſt ſine culpa aliqua veniali saltē. vel timere debet ꝙ ad hoc culpabilis ſit de illo mortali ꝓ quo nõ poteſt flere.

Articulus ſextus

Conſequēter queriꝭ de quātitate cõtritõis in cõparatione ad penā. ſcꝫ vtrū penitēs tantū debeat dolere de pctõ ꝙ mallet quācunqꝫ penam ſiue tempalē ſiue etiā infernalē ſuſtinere: q̃ peccatū mortale ꝯmiſiſſe vel etiā cõmittere. Et ſic videꝭ. q: pena eterna ſolū ſeꝑat a delectabili creato inq̃tum pena ē et a gloria. pctm̃ aūt ſeꝑat a deo qui ē in infinitū melior q̃ qõlibet bonū creatū: ergo plus dolēdum ē de ſeꝑatione que fit ꝑ peccatū q̃ ꝑ illā que fit ꝑ ſuſtinētiā iferni. ¶ anſhel'. in meditatõibꝫ arguit ſic. peccator plus debuit eligere infernū q̃ peccare q: hoc ordinatū et iuſticie: illud aūt iniuſticie: ergo ⁊c. ¶ Itē Bern. de li. ar. dicit de illis qui ſunt in inferno. ꝙ ſi eis dareꝭ optio. mallent adhuc peccare q̃ penā pcti ſuſtinere. et tñ illud iniquū ē: hoc iuſtū. nunq̃ aūt volūtas inordiata magis iniuſtū eligit q̃ iuſtū. vnde patet ꝙ ordinatā habēt volūtatē. ex hoc patꝫ ꝙ ꝓeligenda ē pena inferni q̃ peccaſſe: et penā inferni ſuſtinere q̃ pctm̃ cõmiſiſſe. ¶ Itē vt oñdit aug. damnati in inferno mallēt ſic eē q̃ nõ eē. et hoc intelligēdū eſt q̃tum ad volūtatem naturalē ordinatā. ẜ magis eēt eligendū oīno nõ eē q̃ ſuum cõditorem ꝑ peccatū mortale offendē: ergo magis eēt eligendū penam inferni ſuſtinere q̃ deuꝫ ꝑ peccatū offendiſſe. ¶ Itē Ro. vj. hūanuꝫ dico propter infirmitatem carnis nr̃e. glo. inueniūtur forſitan aliqui qui ſicut iuſticie voluntatē peccati ꝓpoſuerūt: ita prepo nant iuſticie delectatõꝫ voluptatibꝫ carnis. pro iuſticia tamē penas mortēqꝫ pati formidāt humanū eſt hoc. parum eſt vt cõtemnas qcqd te delectabat. ꝯtemne etiaꝫ qcqd te terrebat. carceres tormenta et mortē. Ecce ꝙ oīa quātūcunqꝫ ſunt grauia ſunt cõtemnēda et ſuſtinēda anteq̃ pdat homo iuſticiā. ¶ It̃ queriꝭ ſi mõ tenetur cõtritus velle ſuſtinuiſſe quācūqꝫ penā q̃ peccaſſe tempe ꝓterito. Et vidꝭ ꝙ ſic: q: ſi tenebaꝭ ad hoc anteq̃ peccaret et ex pctõ nõ debet cõmodū reportare: ergo et poſt peccatum ſimiliter teneꝭ. Cõtra. aug. ꝯtra pelagianos. Ulle infelicitatē nullaten⁹ poſſum⁹. q: oppoſitū nobis ē impoſſum ſcꝫ velle felicitateꝫ. ẜ nullo modo mobile. i. nullo modo poſſibile nullo mõ obligat: ergo null⁹ teneꝭ ad ẜ ꝙ magis velit ſuſtinere penaꝫ inferni q̃ peccaē. ¶ Item Bern. de li. ar. peccauit petr⁹ haut odiēdo xp̃m ſed ſe nimis amādo. ſed nec in hunc amorē pūerſum met⁹ ille ſubitus cõpulit: ẜ eē cõuicit. Iam tūc ꝓculdubio tal' erat ẜ neſciebat: qñ ab illo quē latere nihil poterat audiuit. priuſq̃ gallus cātet ter me negabis. Hec Bern. hic plane habeꝭ. ꝙ in petro anteq̃ peccaret erat volūtas q̃ plus ſe q̃ xp̃m diligebat. et etiā anteq̃ negaret talis erat: non tñ dicendus ē prius fuiſſe in pctõ mortali. maxie qñ dixit et ſi oportuerit me tecū mori nõ te negabo. tñ tunc ẜm bern. fuit magis in volūtate negādi xp̃m q̃ mori: ergo ñ teneꝭ qs ſuſtinere quātācūqꝫ penā q̃ ꝑpetrare peccatum.

¶ Reſpõſio. ꝙ aliter iudicādū eſt de pctõ ꝓterito et dicūt quidā: et aliter de futuro. de pctõ futuro intelligēdū eſt. ꝙ quilibꝫ teneꝭ penā quācūqꝫ tpalem etiā penā mortis citius ſuſtinē qꝫ mortaliter peccare. et dicūt qdaꝫ penam inferni. Uñ ſi aliqs habēs vſum cõpletum ratõis nõ dico ſolum ſapiēs vel litatus exponereꝭ morti niſi ꝑpetraret aliqd̄ mortale. niſi mortē ꝓeligeret: mortaliter peccaret. hoc tamē nõ eſt exprimēdū cuilibet ſimplici penitenti in confeſſione: ſed debet ſufficere ſacerdoti ſi que ſigna apparent contritõis. alicui tamē obſtinati i mali

cia noletti dolore de pctis suis posset illud maifestari in
cutiendo illi terrorē. ¶ Ad illud qđ obijcit. q infelicitas
inferni nō est eligibilis. dicendū q verum ē simpliciter.
fm q eligibile dicit qđ ordinat ad finē. tñ pt bene eē ali-
quid eligibile in compatōne ad alterū: quoꝝ neutrū sim
pliciter eligibile erit: alterū tñ min⁹ sic dicit de duobus
malis min⁹ malū magis eligendū. Silr licz pena eēna
nullo mō in se sit eligibilis nō tñ tātū ē eligibilis quātū
peccatū. nec oportet istā electōem qñz fieri: cū nō sit ne-
cesse aliquē ad istā necītatē deueire. ¶ Ad illđ qđ obijcit
de beato petro p auctoritatē bern. dōm q quātūcūqz dile
xit plus seipm q deū mortaliter peccauit. ꝫ hoc nō fecit
antequā instaret tpus q dñm negauit. Et qđ dicit Bern.
q iste timor subdit⁹ nō cōpulit eum in hūc amorē: sed eē
in eo ꝯuicit & q erat talis ꝛc. dicēdum q hoc dicit ñ qꝛ
haberet istū ꝯuersum amorē actu. ꝫ qꝛ habebat infirmi-
tatem ex qua postea act⁹ iste ꝯuersus ꝓdijt in eē. nec tñ
illa infirmitas fecit illū peccaē nisi occasionaliter. ¶ Si
aūt obijceret q forti⁹ mouebat ad negandū deū q ad su-
stinendū penā et ita habebat amorē siue volūtatē malaꝫ
prius ad hoc mouentē. dicūt q rō hec ꝓcedit ex supposi-
tione falsa que ē. q primi act⁹ mali ꝓcedūt ex malis ha-
bitib⁹. qđ nō est verū. cōtrario eñ mō se habꝫ i virtutib⁹
et pctis. qꝛ eñ boni sum⁹: bona facim⁹. et qꝛ mala facim⁹
mali sum⁹. Vñ primi act⁹ mali. habit⁹ malos generant
nō ecōuerso. ¶ Ad illđ qđ obijcit q fortius mouebat ad
negandū q ꝛc. ergo habebat malū amorē ꝛc. dicendum
q nō sequit. mot⁹ eñ ad negandū xpm nō fuit ex habi-
tu malo: ꝫ occasionaliter ex infirmitate ipi⁹: et causalit
ex li. ar. Vñ magis fuit ex defectu boni qꝫ impulsu mali
De peccato pterito aliter dicūt scꝫ q sustinētia cuiuscūꝫ
pene nō ē peligēda illi qđ est nō peccasse. Vñ dicūt q pe
nitens nō debet magis velle sustinere penā inferni q nō
peccasse. Cui⁹ hec ē rō. q pena eterna sepat a deo eterna
liter: penitēs aūt de pcto pterito iam ē reconciliat⁹ deo.
Ptēr. dicūt q non debet magis velle sustinere mortē cor
palem vel mutilatōꝫ mēbri aut aliqđ aliud dannū irre
cupabile q nō peccasse. quoꝝ hec ē rō. q detestatio ꝓprie
est eoꝝ que sunt cōtingēda et in ptate nr̄a. talia aūt ñ sūt
pterita. ꝫ magis debet velle amisisse aliquā summā pecu
nie vel aliquā penā modicam sustinere q peccasse. ¶ Ad
illud qđ obijcit q añ ꝑpetratōꝫ peccati tenebatur velle
quācūqz penā sustinere. dicūt q hoc verū est qꝛ tūc erat
in ptate nr̄a nō peccare. ¶ Si aūt querat qs absoluit pe
nitētē ab ista tentōne. dicūt q impossibilitas. Cū eñ iā
sit pteritū. iam nō ē in ptate pctoris. tentio aūt solū est
possibiliū. Si aūt pctm ē futurū pt caueri. ꝓpter qđ ma-
gis sustinēda ē quecūqz pena q illi ꝯsentire. Et poīt sile
de virgine que p votū tenet ad obseruatōꝫ virginitatis.
si aūt corrūpat nō tenet amplius ad virginitatem. licet
teneat ad castitatē seruandā. silr est in ꝓposito respectu
peccati pteriti. ¶ Aliter tñ videt aliquātulū ad ꝓpositū
dicēdū. Ad cui⁹ euidentiā intelligi pt. Si querat an peli
genda sit sustinētia pene inferni offense dei siue pcto mor
tali. hec questio nulla videt. vbi eñ nō debet eē electio: ñ
est pelectio. illud aūt ordinate nō cadit sub electōne quo
qs sepatur a deo. ꝫ ꝑpetratōe pcti mortalis et pena infer
ni sepatur aīa a deo: pena eñ inferni illata includit de-
bitū patiēdi illā. Si aūt quadā abusione electōis suppo-
neret interposita posse fieri electōꝫ: peligēda eēt perpe-
tratio peccati mortalis. sustinētie pene infernalis. Et ꝫ
qꝛ punitio pene eterne cū hoc q importat cruciatū debe
mentis [illegible] debitū sepatōis ꝑpetue a deo. Cū
eñ pena nō infligit nisi in sepatis a deo eternalit & hoc
merito malicie illoꝝ: inflictio illi⁹ pene duplicē impor-
tat sepatōem. ꝑpetuā scꝫ p culpā: et p penā. hec aūt est p
carentiā possibilitatis gratie: illa p carentiā possibilita-
tis glorie. Si aūt poneret electōꝫ debere fieri inter ꝑpe-
tratōem culpe et sustinētiā pene infernalis inqꝫtū est pe
na tñ. scꝫ si sine reatu vel merito: adhuc tñ penā infligi
a deo sine merito nō posset fieri sine derogatōe diuine boi-
tati cui⁹ misericordia superexaltat iudiciū Jaco. ij. & qui
pcipit insontem et iniustū nō occidi Exo. xxiij. hec susti-
cētia pene nō ē eligēda neqꝫ peligenda. deū eñ infligere
insonti penam eternaꝫ eius derogat bonitati: cui⁹ ē pro
prium misereri semper et parcere. Magis eñ detestan-
duꝫ est a singulis aliquod fieri a deo in sue bonitatis de
rogationem q aliquod fieri ab ipis contra dei legem
sicut eñ mih peligendū ē me nō esse qꝫ deū: sic mihi peli-
gendum est me aliquid iniuste facere qꝫ deum. Si aūt
pena eterna posset infligi alicui insonti sine derogatōne
diuine bonitati: sustinētia illius esset peligēda perpetra
tioni peccati mortalis. nullus tamen habet necessitateꝫ
peligendi alterum. Ad predictorum roboratōem valet
illud Ansbel. de similitudinib⁹. Si hinc ingt peccati pu
dorem et illinc cernerem inferni horrorem. et necessario
vni eorum haberem imergi: prius me in infernū immer
gerem qꝫ peccatū in me immitterem. Mallem eñ pur⁹
a peccato et innocēs in gehennā intrare: q peccati sorde
pollutus celoꝝ regna tenere: cū constat solos malos in
inferno torqueri: et solos bonos i celestib⁹ foueri. ¶ Ad
ꝓpositū ergo respōdendū est. q cōsiderata pena inferni
vt sustinēda nō merito culpe alicui⁹. et vt nō infligenda
a deo. peligēda est ei⁹ sustinentia: qꝫ peccati mortalis ꝑ
petratio. et hoc concludunt rōnes supraposite ꝓ prima
pte. ¶ Ad illud aūt qđ querit. Si cōtritus de pcto pteri
to tenet magis velle se fuisse deiectū in penaꝫ infernaleꝫ
vel peccasse. potest dici q nullus positus est in necessita-
te illius electōnis. Si aūt positus eēt quis in necessitate
hui⁹ pelectionis: circūscripta inclusione reatus quē im-
portat sustinētia pene infernalis et derogatōne diuine
bonitatis: deberet peligere se fuisse detrusum in infernū
nulli eñ potest magis placere vel minus displicere offē
disse deum qꝫ penā quācūqꝫ sustinere in innocentia sine
peccato. Nullā eñ penā puram tantū refugit caritas qꝫ
offendere deum. et silr offendisse. ꝓpter quod ponentes
illud qđ supra positum est: min⁹ recte ponere videntur.
detestatio aūt non est solum futuroꝝ maloꝝ vt dicūt: sed
et pteritoꝝ et eoꝝ que fuerunt in potestate nostra. licet
modo nō sint.

Articulus septimus

Consequēter querit vtrū maioritas cōtritōis
sit fm maioritatem auersionis a deo vel fm
maioritatem cōuersionis. i. delectatōis i cre
atura. Et primo mō: videt. cum nihil sit ita tristabile si
cut auerti a sūmo bono. Jhere. ij. Scito et vide qꝛ malū
vt amarū ē te reliquisse deū tuū et ñ eē timorem dei apđ
te. ¶ Itē quātacūqꝫ delectatiōne cōuerteret qs ad crea-
turam nisi auerteret a deo nō esꝫ mortaliter culpabilis
Vnde auersioni ꝓprie debetur q peccatum sit mortale.
sed maioritas cōtritionis debet esse fm maioritatē illi⁹
quod facit culpam mortalem. ergo ꝛc. ¶ Itē esto q aliq
duo equalitē ament creaturā aliquā. tñ vn⁹ amet eā plus
qꝫ deū et alter min⁹ qꝫ deū. et hic ideo peccat venialiter
ille mortaliter. hoc aūt possibile ē. potest eñ vn⁹ habere
virtutē amādi deū maiorē qꝫ ali⁹. si ergo dolor et ꝯtritio
debeat respōdere cōuersioni siue delectatōi in creatura.
equalis cōtritio requireret ꝓ veniali et pro mortali. qđ
est iniustū. quia delectatio in creatura amata est equa-
lis in vtroqꝫ: sed in vno venialis i altero mortalis. ¶ Cō
tra. ex conuersione ad creaturā est delectatio i pcto: sed
illi pti que est delectatio in culpa debet esse dolor in peni
tentia: ergo ꝛc. ¶ Item pcto mortali debent duo scꝫ carē
tia visionis dei et acerbitas gehēne. et primū ꝓprie pē[n]a
est auersionis: secūdū pena cōuersionis. et primū remo-
uet p grām [illegible] secūdū p cōtritōꝫ q videtur q
contritio sicut gehenna debet esse intensior vel remissior
fm intensionē vel remissionem delectatōis in creatura.
¶ Item hoc idem videt p illud verbum aug. Necesse est
vt tantū vrat dolor: quātum inheserat amor. ergo amori

ridet dolor ꝛc. Respōsio. ꝙ maioritas ꝯtritōis debet
eē fm maioritatē auersionis. qḋ pꝫ ꝑ hoc. ꝙ si posset esse
in pctō auersio sine cōuersione adhuc deberet̄ ei carētia
visionis ꝛ pena ignis. Et hoc pꝫ ꝑ hoc ꝙ in qbusdā ma
iorib᷒ pctīs ē magis de auersione ꝛ minor delectatio ī cre
atura. qꝛ quasi nulla. vt in homicidio. inuidia. accidia.
vel tristicia et hmōi. et estimo ꝙ carētia visionis equalis̄
est in oībus. ꝟ tñ homicidia ardebit ibi acerbius ꝙ̄ sim
plex fornicatio: igr̄ pꝫ ꝙ nō est maioritas pene ignis fm
maioritatē ꝯuersiōis semꝑ: sed in eodē genere pcti. vt in
simplici fornicatōne erit alicui acerbior ignis et minus
acerbus fm quātitatē delectatōis. nō ꝓpter delectatōem
sed potius qꝛ ē maior auersio in maiori delectatōne et ꝙ̄
magis delectat̄ min᷒ cōformat̄ volūtati diuine ꝙ̄ ꝑcipit
oppositū. imo magis deformat̄ qḋ ꝓprie est auersio. Et ꝟ
est qḋ dicit̄ Apoc. xviij. Quātū glorificauit se ꝛc. ꝑ hoc
ꝙ dicit̄ glorificauit: tangit̄ supbia que ꝓprie ē auersio. ꝑ
hoc ꝙ dicit̄ in delicijs: tangit̄ delectatio in creatura ꝛ sic
cōuersio. et certe vt iam dixi nō fm quātitatē alteri᷒ ho
rū: sed vtriusqꝫ debet̄ acerbitatis ignis quātitas. sed ꝑ
se quātitati auersionis et nō conuersionis: nisi qꝛ auget
auersionē. ¶ Ad illud ꝙ̄ qḋ obijcit̄. ꝙ illi pti que ē dele
ctatio in culpa respōdere debet dolor in penitētia. dicen
dū ꝙ rōne delectatōis nō est dolendū: sed rōne qua ē dele
ctatio culpabilis. ꝟ culpabilis ē ꝑ se rōne auersiōis. vñ
et illi pti respōdet que ē auersio. ¶ Ad illud qḋ obijcitur
ꝙ carētia visionis rñdet auersioni ꝛc. Iam pꝫ rñsio. qꝛ
vt dictū est. auersioni debet̄ carētia visionis ꝛ acerbitas
ignis qḋ patet. Homicidio eñ debet̄ pena ignis acerbi
or ꝙ̄ simplici fornicatōi. licet ī homicidio sit minor dele
ctatio siue cōuersio. qꝛ in eo est maior auersio a deo qḋ
patet. auersio a deo nō dicit̄ ꝓprie: Deus eñ vbiqꝫ ē: sed
trāslatiue. et tūc dicat̄ volūtas cōuersa ad deū: qñ ei cō
format̄. et auersa: qñ volūtati diue difformis ē. deus aūt
plus nō vult et odit homicidiū ꝙ̄ simplicē fornicatōem:
ideo volēs homicidiū plus se deformat volūtati diuine
et ꝑ cōsequēs auertit: ꝙ̄ volēs simplicē fornicatōꝫ. ¶ Ad
illḋ qḋ obī. ꝙ necesse ē. ꝙ tantū erat dolor quātū adhese
rat amor. Dicendū ꝙ fm ꝙ intelligit̄ de amore dei: nihil
facit ad ꝓpositū. fm ꝙ de amore libidinoso respectu cre
ature: notat̄ compatio rōe magnitudis doloris respectu
delectatōis in creatura. nō oīno rōne qua est delectatio
siue amor creature: ꝟ potius rōne qua maior auersio est
ex maiori amore siue delectatōne.

Membrum secundum

Equit̄ de quātitate cōtritōis ꝙ̄tū ad du
ratōem. de qua querūt̄ tria. Primū ē vtrū
cōtritio sit instātanea vł successiua. Secū
dū vtrū tenet̄ penitēs semꝑ ꝯteri in hac vi
ta. Terciū vtrū teneat̄ cōteri post hanc vitam.

Articulus primus

Irca primū ostēdit̄ ꝙ ꝯtritio sit successiua sic
oīs act᷒ circa quē est min᷒ diuturnū ꝛ ma
gis est successiu᷒. talis ē cōtritio. quedā eñ ē
breuis ꝙ̄ quedā diuturnior. ꝙ̄ ꝛc. ¶ Itē vere ꝯtrit᷒ oīa pcta
detestat̄. sed plura detestari nō pt̄ quis nisi de illis cogi
tes et illa intelliget. sed de pluribꝫ simul cogitare nō pōt
qꝛ fm phm est intelligere vnū solū: ergo oportet ꝙ cōtri
tio pluriū admin᷒ fiat successiue. sed nō pt̄ eē cōtritio di
uersoꝝ pctoꝝ nisi fiat simul. nō eñ pt̄ eē cōtritio de vno
et nō de alio: ꝙ̄ oportet ꝙ cōtritio de vno fiat successiue.
¶ Item itelligē nr̄m ē cū cōtinuo ꝛ tpe fm phm. et tñ ē
simplicissim᷒ motus aīe: ꝙ̄ similiter siue fortiori rōne et
act᷒ cōtritōis ē cū cōtinuo et tpe. ¶ Itē cōtritio ex multis
causat̄. scꝫ spe venie. timore pene. dolore diuine offense et
motu li. ar. sed hec simul scꝫ ī vno instāti in aīa eē non
possunt: ꝙ̄ cōtritio nō pt̄ esse instātanea. ¶ Itē aīa ñ mo
uet̄ ad detestatōꝫ siue displicētiā peccati nisi cū collatōe
mouet̄ eñ ad detestatōem pcti ex hoc: ꝙ illo iniuriatū est
deo et eo ꝙ factū est cū ꝯtemptu dei. Hmōi aūt collatio
nō pt̄ eē in instāti igit̄ nec cōtritio. ¶ Itē in actu ꝯtritōis
fit mutatio circa idē subiectū a statu culpe ī statū gratie
Uñ in actu illo ē manēte eodē subiecto trāsmutatio qua
litatū Uel ꝙ̄ qualitatū hec aūt trāsmutatio ē alteratio
vel q̄si. sed vt habet̄ a phō differt generatio ab alteratio
ne ī hoc. ꝙ generatō ē in instāti: alteratio in tpe ꝛ ita vt
prius. ¶ Itē nulla forma inducēda ī aliq̄ subiecto existē
te sub forma ꝯtraria ꝛ dispositōe impediēte formā īducē
dam inducit̄ in instāti in illo subiecto. qꝛ oportet ꝙ pri᷒
disponat̄ ad susceptōꝫ forme inducēde: ꝛ ꝙ expellat̄ for
ma cōtraria ꝛ debilitet̄ dispositio habilitās subiectū ad
formā cōtrariā. Hec aūt nō fiūt in instan. talis aūt forma
est gratia iustificās. que inducit̄ cū motu cōtritionis: er
go nō inducit̄ in instāti motus cōtritōnis. ¶ Item vbicū
qꝫ ꝯcurrūt duo scꝫ agens et patiēs circa idē: nunꝙ̄ possūt
ī ꝙ̄tū talia eadē mēsura īdiuisibili mēsurari. ꝟ ī cōtritōe
est cōterēs et cōtritū circa idem scꝫ aīam contritā. ꝙ̄ ꝛc.
Contra. cōtritio requirit̄ ad iustificatōem impij. sed
iustificatio est in instāti et cōtritio nō ꝟ successiua. ꝙ̄ mo
tus cōtritōis est post iustificatōem. qḋ eēt incōueniēs cū
cōtritio sit ꝓpter iustificatōꝫ. ¶ Itē vt hēt̄ a phō a priori
et posteriori ī magnitudīe est prius et posteri᷒ ī motu. ꝙ̄
vbi nulla ē magnitudo. nec prius nec posteri᷒ ī motu. et
ita nec successio. ꝟ motus cōtritōis nō est circa aliquam
magnitudinem: ꝙ̄ nō est successiu᷒ cū nō habeat prius nec
posteri᷒. ¶ Itē aug. de trini. xv. dicit. ꝙ si visus dirigere
tur ꝑ aliquod spaciū: et crearet̄ corpus in medio simul
videret̄ et crearet̄. ꝟ constat ꝙ crearet̄ in instāti: ꝙ̄ silr ꝛ
videret̄. ꝟ multū spiritalior et potētior ē visus aīe ꝙ̄ vis᷒
corpalis. et vniuersalit̄ act᷒ aīme ꝙ̄ corpis. ꝙ̄ in instanti
pt̄ aīma videre pctā et aliqs act᷒ exercē. sicut dolē ꝛ hmōi.
¶ Itē idē habet̄ ab aug. sup illud. j. coꝝ. xv. In ictu ocu
li ꝛc. Ibi eñ dicit. ꝙ trāsit᷒ radij ab oriēte in occidens
fit in instāti. et si fm ipm pt̄ actio alicui᷒ corpis eē subi
ta. quātomagis actio alicui᷒ spūs. ¶ Item delectatio ē
in instāti fm phm: ergo et dolor qui ei opponit̄. ¶ Itē vt
habet̄ a phō oīa creata ē in oriēte eternitatis et temporis.
et habet quasdā opatōes sup tēpus et quasdā in tpe. ꝟ si
habꝫ aliqs opatōes sup tēpus: iste marie erūt ille ꝙ̄ cau
sant̄ a grā et que date sunt ei desup. talis est cōtritio: er
go ꝛc. Respōsio. ꝙ fm pluriū assertōꝫ ē ꝯsiderare cō
tritōem fm ꝙ introducit̄ in esse: et fm eē ipius inductū
et fm duratōem ipi᷒ inducti. Circa ad primā cōsideratō
nem. eo ꝙ multiplex ē ꝑparatio ad actū cōtritōis: ex ti
more pene eterne et desiderio celestis patrie. ꝛ alijs hmōi ē
successiua. Circa ad eē introductū sꝫ ē cōsiderari duplici
ter. vno mō inꝙ̄tū cōtritio dicit̄ substātia ipi᷒ mot᷒ for
mati gratia. quo primo fit remissio pcti: et hoc nō est in
instanti. Alio mō inꝙ̄tū dicit̄ act᷒ vel mot᷒ q est displicē
tia mali ꝯmissi ī offensaꝫ ꝛ cōtemptū dei: sic ē successiua
Et sic ē quodāmō de eo ꝙ dico viuere. qḋ pt̄ dicere esse
viuētis: et sic est instātaneū. vel actū viuentis: et sic ē cō
tinuū et successiuū. Scḋm aūt ꝙ ꝯsiderat̄ fm durationē
eius in esse. cū hec duratio habeat ꝓtensionē longo tem
pore. cōstat ꝙ ē successiua. ¶ Ad illḋ ꝙ̄ qḋ primo obijcit̄
ꝙ act᷒ cōtritōis ē magis diuturn᷒ ꝛc. Potest dici ꝙ ꝟ ē
verū ꝙ̄tū ad actus duratōꝫ: nō ꝙ̄tū ad act᷒ substātiam.
¶ Ad illḋ qḋ obijcit̄. ꝙ plura nō pñt cogitari neqꝫ itelli
gi ꝛc. pt̄ dici ꝙ cōtritio pt̄ respicē pctm inꝙ̄tū pctm ꝛ dei
offensiuū. et hoc mō. i. in quadā generalitate aīa multa
simul pt̄ cogitare et intelligē. qꝛ sic et si multa cogitant̄:
multa itelligūtur. hoc ē vt sunt vnum. et sic pt̄ aīma vno
motu cōtritionis de oībꝫ cōteri. Uel pt̄ cōsiderare qḋ
libet peccatū sigillatim. et sic nō pt̄ oīa simul cogitare:
immo oportet ꝑ singulas noctes. i. ꝑ singula peccata le
ctū cōscie lacrimis lauare. et fm hūc modū nō pt̄ aīma
vno motu cōtritōnis ꝯteri sup pluribꝫ pctīs. ꝟ requirit̄
successiuū tpis. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄. ꝙ intellect᷒ nr̄ fit
cū ꝯtinuo et tpe ꝛc. pt̄ dici ꝙ hoc itelligēdū ē de itellectu

fantastico. qui quidē sm q habet sm viā ascensus et fantasie fit cū tempe. ¶ Ad illō qō obijcit q cōtritio ex multis causat 7c. dicendū q hec ratio nō pbat q ɔtritio sit successiua sm se: ꝫ sm q inducit in eē successiue. i. q inductio sua in eē sit successiua. qō verū ē. nec argumētū ē alicui9 efficacie. Nō eñ sequit illa ex qbꝫ causat aliquid nō sunt in instāti: ergo nec causatū silr. multa eñ cōcurrūt ad hoc q habit9 virtutis politice sit in aīa. illa tñ non sunt in instāti: et tñ ipē habit9 est in instāti. ¶ Ad illud qō obijcit q aīa nō mouet ad displicētiā pcti nisi cū collatōne 7c. dicūt sm q collatō dicit discussio rōis ad aliqd eliciēdū: nō pt eē in instāti. qz hmōi collatio ē discursus ab vno ī aliud qō sine successiōe fieri nō pt. Alio mō dicit pluriū opatio sm aliquē vnū respectū. et hoc pt eē in instāti siue ī momēto. q aūt p discussionē tpis cognita sunt qlia sunt ī se silr et in momēto cōferūt. nec aliter vere posset cōferre aīam de duobꝫ: nisi silr hret in pñtia sua ista duo. sic videmus in sensu. Nunq̄ eñ sensus cōis posset discernē int albū et dulce. nisi hret illa simul et semel sibi pñtia. exemplū est etiā in instrumētis musicoꝝ qz nūq̄ cōcordiam taliū posset artifex pbare: nisi semel 7 silr auditui suo offerent. Vñ licet nō cōtingat multa in se et multa sunt itelligere: multa tñ vt vnū et vt inuicē collata cōtingit. sicut est in ppōsito. collatio aūt que fit ī ɔtritōe scꝫ de pctō in compatōe ad deū: est sm respectū dissimilitudinis volūtatis dei et pctōris. Nec credo q hec asserentes intelligāt collatōnes hmōi posse fieri in momento. sm q momentū dicit instās pprie: ꝫ potius sm q momentum dicit tempus impcibilis duratōis. ¶ Ad illud qō obijcit q in cōtritione ē alteratio. dicendū q alteratio de qua loquit phus est trāsmutatio sensibiliū qualitatū circa subiectū sensibile. qō accidit in ppōsito. imo gratia et illud qō expellit sunt qualitates spūales ñ sensibiles. Preť. gratia q̄ infundit a potētia infinita in instanti infundit. in cui9 infusione expellit cōtrariū et ita hec mutatio subdita ē. Non sic est de alteratōe qualitatum sensibiliū que fit opatione nature. cui9 opatio paulatina est et multipliciter disponēs subiectū ante inductionem qualitatis intēte. ¶ Ad illō qō obijcit. q n lr̄a forma inducit in instāti in subiecto exñte sub forma ɔtraria 7c. dicendū q actio qualitatis in expulsiōe sui cōtrarij nō semp fit successiue. vt qñ materia vel subiectū disponitur dispositōne necitatis ad formā agētis: licet ad alia que cōcurrūt scꝫ dispositōꝫ materie et inductōem forme necessaria ē successio. Vñ qz in infusione grē silr disponit aīma necitate ad suscipiēdū illā: nulla est in actōne grē successio. sic nec in duratione forme qñ disponit materia dispositione q̄ ē necitas. ¶ Preť. qñqꝫ habet subiectum dispositōꝫ aliquā ɔtrariā ipi agēti: nullo tñ mō resistēte. et tūc nō est successio in inductōe forme nec in pparatōe materie. vt fuit in mutatōe aque ī vinū Ioh. ij. Qñqꝫ est dispositio cōtraria et resistēs informatōni. et tūc est successio in inductōe forme. vt qñ ex calido fit frigidū. Qñqꝫ est dispositio aliq̄ non resistēs inductōni forme ꝫ visui: et sic pnitas resistit visui grē nō informatōni: qz simul sūt ppter qō nō opꝫ et sit successio in ɔtritōe inq̄tū motu ɔtritōis gratia opante expellit peccatū. Inq̄tū aūt expellit dispositio illa motu ɔtritionis requirit successio. pronitas eñ quia pena est simul stat cū contritōne et resistit visui gratie: culpa ꝯo quia priuatio est nō resistit. sic nec tenebra in inductōne lucis. Culpa eñ et ē priuatio et est ɔtrariū. inq̄tum puaricatio priuat inq̄tum ɔtrariū disponit. Inq̄tum aūt ē priuatio pprie opponit gratie 7 in instāti expellit a gratia: inq̄tū habꝫ naturā cōtrarij relinquit habitū. i. pnitatē in aīma. Ista eñ pnitas non directe opponit grē: sed potius habilitati ad bonum relicte ex gratia vel virtute. Vnde sic habilitatio illa inducit successiue silr et illa pnitas expellit successiue. Preť. rōne qre forma vel q̄litas naturalis agēs ī instāti nō expellit suū ɔtrariū est. qz sunt pportionalis virtutis. eo eñ q ɔtrarioꝝ aliquoꝝ ē potētia pportionalis: vnū alij resistit nec expellitur nisi successiue. Si aūt agens eēt improportionalis potētie respectu sui ɔtrarij: subito illud expelleret sed grā in iustificatōne impij. est potēs quasi in infinitum supra peccatū. qz et si eēnt pctā innumerabilia ī aliquo: gratia infusa oīa expelleret. imo si poneret q gratia nō eēt in infinitū potētioꝝ q̄ peccatū: deus tñ agens p gratiā est in infinitū potētioꝝ q̄ peccatū. ¶ Ad illō qō obijcit. q vbicūqꝫ ɔcurrūt agens et patiēs circa idē 7c. Potest dici q quia volūtas rationalis est instrumentū sepꝫ mouens vt dicit Anshel. cum mouetur actu displicentie peccati. et ipā aīma mediante voluntate: agit illa displicentia et patitur. Quod aūt dicitur q agens et patiens nō eadem mēsura mensurant. potest dici q hoc intelligitur vbi pprie et distincte numerātur agens et patiens. Preť. duplex ē mensura. scꝫ numerans et mensurās. Numerās sm q dicit phus q vnūquodqꝫ mēsurat suo pe[illegible]. Mensurans sm q dicitur motus mensurari tempe. agēs ergo 7 patiēs sm q diuersa sūt: nō eadē mēsura numerāte mensurātur. sic eñ diuersa sunt: et diuersis vnitatibꝫ mensurant. Aliter videt mihi dōm. scꝫ q cōtritio siue dicat displicētia peccati siue passio resultās nō pt in instāti. Displicētia eñ peccati cū sit act9 affectionis et sic habēs ptem extra ptem: nō pt impcibili mensurari. similiter nec dolor passio resultans sm se. et hoc videt p aug. viij. sup geñ. ad lrām. qui dicit. Per tēpus mouetur aīmus. vel remiscendo qō oblitus erat: vel addiscendo qō nesciebat: vel nolendo qō volebat. habito aūt respectu ad informatōem gratie: qz gratia informās infundit in instāti. inq̄tū consideratur q̄tum ad eē gratificatōnis pt dici eē in instāti. Q̄tum ergo ad eē ipius cōtritionis vt est actus siue motus voluntatis: nō videtur posse esse in instanti. Q̄tum ad eē gratificationis. que quidē gratificatio fit subito: est in instanti. ¶ Ad illud ergo qō primo obijcitur. q iustificatio fit in instanti 7c. pꝫ rñsio qz cōtritio. q̄tum ad eē gratificatōis que fit in instāti iustificationis: est in instanti. ¶ Ad illud qō obijcitur. q si est successiua motus ɔtritōis est post iustificatōꝫ 7c. Responsio. q cōtritio ratōne qua ē motus vel act9 nō ē necessaria iustificatōni ꝫ rōne qua ē iustificata. Vnde q̄tū ad eē gratificatū est simul cū iustificatōe. In infusiōe eñ gratie 7 aīma efficit grata deo et pcti displicētia similiť. Preť. in iustificatōe sunt duo principaliter. ablatio culpe: et diminutio pene. Hec duo respondēt duobꝫ que cōcernit contritio. que sūt grā: et motus volūtatis rōalis virtute grē tollit culpa: virtute motus volūtatis gratificati qui dicit dolor diminuitur pena. Vnde licet dolor qui est actus cōtritionis sequat iustificatōꝫ q̄tū ad deletōeꝫ culpe: tñ simul et q̄tum ad diminutōꝫ pene. Vñ licet sit ppter iustificatōꝫ: nō tñ est incōueniēs q sequat illam inq̄tum ea deletur culpa. ¶ Ad illud qō obijcit q a priori et posteriori in magnitudie 7c. dicendū q hec pportō est mot9 corpalis et sensibilis. respectu spacij corpalis 7 sensibilis. Aliud aūt ē gen9 motus scꝫ spūalis qō non rehabuit hmōi spaciū vel magnitudinē. Vnde ñ sequitur. in contritione nulla est magnitudo: ergo nec prius nec posterius. sed bene sequit q si ñ ē magnitudo: ꝫ nec pri9 nec posteri9 sm q prius et posteri9 dicūt ɔtradictōnes mot9 corpalis. ¶ Ad illō qō dicit aug. q si visus dirigeret 7c. dōm q supponēdo q visus fiat ext̄ mittendo sicut videt velle phus in pspectiua. nō subito expandit se ad spaciū magne distātie. ꝫ necē ē q pri9 attigat radi9 emissus mediū q̄ extremū. ꝫ aūt fit ī tpe iperceptibili: iō dicit q subito. Et q dic aug. q subito attigēt corp9 creatū illo medio. dōm q ꝫ ē itelligēdū qñ vis9 ē direct9 p mediū tūc necē ē q subito attigat oē extrē ī medio ꝫ loquendo q̄ vis9 ē dirigēd9: 7c ñ subito a pte rei attigit mediū 7 extremū licꝫ a pte nr̄a successio ñ appareat vñ hec rō ñ ɔcludit. ¶ Ad illō qō dic aug. q̄ ɔtrahit9 radij ab oriēte ī occidētem ī instāti 7c. dōm q̄ ꝫ intelligēdū ē sm q instās nōiat indiuisibile ex pte nr̄a. i. ī tpe ipcibili. ¶ Ad ꝫ qō obijcit q

delectatio sit in instāti. dicendū ꝙ hoc nō dicitur qꝛ instās
cōmetiat delectatōem: cū delectatōi sit passio mulcebris
ipius aie: et habet ptē extra ptem. nō requirit ꝯmēsura
tōem tpis. ꝫ hoc dicitur ꝓpē cōtinuatōem delectatōis ꝛ ꝑ
manētiā sine interruptione. ſm quē modū loq̄ndi dicūt
ꝙ incessanter ꝛ ꝯtinue fiūt ī quolibꝫ instāti fieri. hoc aūt
nō est qꝛ est ꝑcisa cōmēsuratio instātis respectu motuū
hmōi: ꝫ poti⁹ rōne ꝯtinuatōis illoꝝ ꝛ̄ſicessatōis. ¶ Ad ꝫ
ꝙ obijcitur ꝙ aīa habet quasdā opationes sup tēpus ꝛc̄.
dicēdū ꝙ actōes dicūtur eē sup tēpus. qꝛ subiacēt varia-
tioni tēporis: sicut subiacēt opa nature iferioris. que ſm
tpis variationē ꝛ mutationē variationi subiacēt et mu-
tationi. Alio mō dicuntur eē sup tpus. qꝛ mēsurationeꝫ
tpis transcendūt. i. non mēsurātur a tpe. sic sunt quidaꝫ
actus deiformes q ratione sue imꝑtibilitatis ꝛ simplici
tatis sunt sine successione nec tempꝛe mēsurantur. Pmo
modo dicūtur actiones gratuite eē sup tpus: secūdo mō
nō. Multe eñ actiones grate deo tempꝛe mēsurantur.

Articulus secundus

Onsequēter q̄ritur vtrū penitens semp tenea
tur ꝯteri in hac vita. Et primo q̄ritur de ten
tione necītatis. Secundo de tentione vtilita
tis. Tercio occasionaliter de ꝯpossibilitate gaudij et do-
loris.

Primum ostenditur .§.j.

sic. dicit aug. ī tractatu de penitētia. ꝙ penitētia ē quedā
dolentis vindicta semp puniēs ī se qđ dolet ꝯmisisse. ¶ Itē
aug. Penitere ē penā tenere. vt semp puniat ī se peniten
do. qđ ꝯmisit peccādo. ¶ Itē aug. ī tractatu de penitētia
dic. i. penitēs semp doleat ꝛ de dolore gaudeat. et non sit
satis ꝙ doleat ꝫ ex fide doleat: et nō semp doluisse doleat.
ꝑ hoc videtur ꝙ penitēs semp debet dolere. ¶ Itē Aug.
in eodē. vbi dolor finitur: deficit et penitētia. si vō deficit
ꝛ penitētia qđ relinquitur de venia: ergo videtur ꝙ si ñ
sit ꝯtinuus dolor. non ē sperādum de venia. ¶ Itē Ecci.
v. de ꝓpiciatu pctoris noli eē sine metu. ergo de ꝓpicia-
tu pctoꝝ semp ē timēdū. ꝫ ñ pꝫ eē timor de ꝓpiciatu nisi
sit incertitudo dimissionis. ꝫ hec incertitudo malū pñs
est. ꝫ dolor ē de malo pñti: ergo semp ē dolēdū. ¶ Itē ysi.
ij. de trini. c. xij. Mtis ꝑ penitētiā ꝓpiciatio pctoꝝ sit: si-
ne metu tñ hō eē non debet. qꝛ penitēte satisfactio diuio
tñ pensatur iudicio ñ hūano. ꝓinde qꝛ miseratio dei oc
culta ē: sine intermissione flere necesse ē. ¶ Iteꝫ dic greg.
ꝙ anchora mētis ē pondus timoris. ꝫ mens nūq̄ debet
eē sine anchora sua: et ita nunq̄ sine timore et ita vt pri⁹
¶ Itē sic se hābꝫ vera innocētia ꝛ ꝑseuerans ad pctm̄ de
futuro: ita peītētia ꝯtra pctm̄ de ꝑterito. ꝫ ꝑseuerās ī in-
nocētia semp refugit pctm̄ ne fiat: ergo et penitētia pec-
catū factū. ¶ Itē sic culpa ē velle peccare: ita culpa ē vel-
le peccasse. ꝫ homo semp tenet nolle peccare: ergo ꝛ nol
le peccasse. ꝫ ex hoc ꝙ non vult peccasse ꝛ peccauit gene-
ratur dolor: ꝗ ꝛc̄. ¶ Itē aut semp dolēdū ē aut nō sp. Si
semp: habeo ꝓpositū. si ñ semp: aut ita ꝙ nunq̄ qđ null⁹
ponit: aut q̄nq̄ sic q̄nq̄ non. tunc queritur q̄ñ sic et q̄ñ
non. Et ñ videtur q̄re magis ī vno tpe q̄ ī alio: ꝛ ita sep.
¶ Contra. deutro. xxiiij. nō accipies loco pignoris infeři
orem et supiorē molā. i. nō auferas alicui timorē ꝛ spem
ergo xpian⁹ aliq̄ñ debet eē in timore: aliq̄ñ ī spe. ꝫ cū est
in spe gaudet. Vñ Ro. xij. spe gaudētes. ꝛ cū gaudet nō
dolet: ergo ñ debet eē ī ꝯtinuo dolore nec ꝯtinue conteri.
¶ It. j. ioh. iiij. Perfecta caritas foras mittit timorē q̄m
timor penā hꝫ. eadeꝫ ratione ꝑfecta caritas foras mittit
dolorē q̄m dolor penā hābꝫ ꝛ aliqs penitēs ꝑfectā hꝫ cari
tatē: ꝗ ille nullū dolorē hꝫ. ¶ Itē aliqs peccat mortalr̄ ꝛ
postea peñituit ꝛ satisfecit sufficiēter. ꝛ lōgo tpe abstinuit
a pcto. iste nullū nocumētū sentit ī se. ꝛ dolor ē sensus rei
nociue siue disconuenientis: ꝗ iste nullū dolorē hꝫ. ꝛ tñ bō⁹
est: ꝗ ñ tenet ꝯtinue ꝯteri. ¶ Itē ꝯtritio ē vna ps peniten
tie vt confessio ꝛ satisfactio. ꝫ nō oportꝫ semper confiteri
neq̄ satisfacere: ꝗ nec sp conteri. ¶ It. contritio ē medici
na. ꝫ contigit hoīeꝫ ꝑfecte eē saluatū exputa si baptizatur
vel eē si ꝑfecerit penitētiā condignā q̄ oēs defect⁹ reducit
ad ꝑfectū. ꝗ si post recuperationē sanitatis cessat vs⁹ medici
ne: dꝫ igitur cessare contritio. ¶ Itē contritio ē pena q̄ pec-
cator se punit. ꝗ esto ꝙ sufficiēter sit puit⁹ ꝓ pcto. tunc si
ampli⁹ puit se ꝑ contritionē: puit se sup condignū ꝫ ꝫ ñ
ē necē ꝫ poti⁹ vider impiū ꝛ crudele. ¶ Iteꝫ Lex ñ. dolor
bon⁹ ē si ñ sit continu⁹. mel eñ absintheo admiscēdū est.
ergo ñ sp ē dolēdū. ¶ It. si semp ē dolendū. hoc ē. aut ꝓ cō
missione culpe: aut hoc ē ꝓ debito pene. Non ꝓ cōmissi-
one culpe. qꝛ culpa ñ ē cum remissa sit in iustificatione.
Si dicat ꝙ dolēdū ē de pcto remisso ꝫ ñ videt. cū oīa co-
opant ī bonū electis Ro. viij. ꝛ eē ipa pcta vt hēt ex glo.
Pret. ex hoc glificabit de⁹ ī patria. Si ꝓ debito pene.
Aut pene eterne: aut tpalis. Non eterne. qꝛ heci iustifi-
catione dimittebat. Nec ꝓ tpalis qꝛ de illa ñ ē dolēdū cū
sit meritoria. Si eñ doleret de pena inflicta a sacerdote
ñ mereret ex illa. ¶ It. Amb. ꝺ peñitētia. Nihil hꝫ qđ eru
bescat cui pctm̄ dimissū ē. Et si qđ ñ hꝫ qđ erubescat ita
nihil habet quod doleat. ¶ Itē Ansbel. ī meditationib⁹
Consolatio. leticia. securitas. nolo vos: respuo vos nisi
pena peccati reduxerit vos. ꝫ ꝫ aliq̄ñ possibile ē ꝙ pctm̄
dimittatur: ꝗ aliq̄ñ ē gaudēdū ꝛ letādū. ñ ꝗ sp tenetur ad
contritionē. ¶ Si dicas ꝙ imo ē. qꝛ nunq̄ sum⁹ certi de
dimissione pcti. ideo ad minus ꝓpter cautelam semp do
lendum ē. Contra. ponam⁹ ꝙ aliqs adultus q multa cō
miserit peccata baptizetur. talis debet eē certus ꝙ oīa
pcta dimittūtur sibi ꝛ pena pctoꝝ: ergo ñ plus dꝫ dolere
de peccatis. ¶ Item dicit Aug. doleas ꝛ de dolore gaude
as. si ergo aliq̄ñ est gaudēdū nō semp est dolendū. ¶ Re
sponsio dicendū ꝙ sempiterna debꝫ eē displicētia ꝛ dete
statio. semp eñ debet pctori peccatū suū displicere. et ꝫ
pluribꝫ rationibꝫ. Vna ē qꝛ recessus a malo dꝫ eē ꝑpetu⁹
Ad hoc eñ ꝙ aliqs sit finaliter bon⁹: necesse ē ꝙ finali-
ter malū detesletur. Si eñ alicui malū suū placeret: bo-
nus non eēt. Alia ratio est. qꝛ ad penā ꝑpetuā fuit obli-
gatus. peccator eñ qꝛ debitor fuit pene eterne pcto suo
exigente: debet peccatū detestari ꝑpetuo. Tercia ratio ē
quia ille qui fuit bonū eternū ab eo fuit derelict⁹. et hec
est potissima ratio. Vñ greg. sup iob. xiiij. ibi. Aia ipi⁹
sup semetipo lugebit ꝛc̄. dicit. Dignū est vt in se sp me-
rores inueniat: q in se relicto creatore gaudia querebat
Dicendū est ergo sic vult hugo. ꝙ dñs soluēs penitētem
a culpa: ligat eū vinculo ꝑpetue detestationis eiusdem.
vnde tenetur malū qđ fecit semp detestari. Sꝫ qꝛ tentio
talis ē ꝑcepti affirmatiui. qđ semp obligat sed ñ ad sp:
ideo dico semp tenet conteri. sed ñ ad semp: ꝫ ꝓ loco et
tēpore cum recogitat mala sua in qb⁹ offendit deū. vnde
obligatio ista ē ꝑpetua. ꝫ ñ continue exequēda: ꝫ q̄ñ pe-
nitens recordatur pctoꝝ suoꝝ qb⁹ deū offēdit. ¶ Auctes
ergo qb⁹ dicitur. ꝙ penitēs debet semp dolere. ītelligi debꝫ
de tempꝛib⁹ certis. sic intelligitur illud. j. thess. v. Sine in-
termissione orate. i. bons certis ꝛ statutis. Vt intelligitur
semp conteri ꝛ dolere: q finalr̄ conteritur et dolet. ſm illđ
Vt indulgētiā quā sp optauerūt ꝛc̄. Cōstat eñ ꝙ null⁹
sp et cōtinue optauit īdulgētiā: ꝫ dr̄ sp optasse si finalr̄
optauit. Ex his pꝫ rñsio ad tres p̄mas auctes. ¶ Ad il-
lud qđ obijcitur ꝙ vbi dolor finitur ꝛc̄. dōm ꝙ doloreꝫ finiri
pꝫ intelligi duob⁹ mōis. Vel ꝑ interemptōꝫ actuū bono
rū. vel ꝑ ꝑpetratōꝫ pcti. q̄ñ eñ aliquis congruo loco et
tpe occupat se circa bona opa. et hac interueniēte occu-
patōne cessat a dolore de pctis: ꝓpter hoc ñ deficit peni-
tētia. ꝫ q̄ñ finitur dolor eo ꝙ interuenit occupatio pcti: tūc
deficit penitētia. ꝛ tūc nihil relinq̄t de venia. Vel pꝫ du-
ci q̄ñ deficit dolor oīno ex ī curia vel negligētia: tūc deficit
penitētia. ¶ Ad illđ qđ obijcitur Ecci. v. ꝺ ꝓpiciatu pecca
toꝝ ꝛc̄. Pꝫ dici. ꝙ sapiēs ibi dissuadet ꝑsūptōꝫ de indul
gētia pctoꝝ suoꝝ. qdā eñ ita ꝑsumūt ꝙ ñ curāt aliqđ fa
cere ad purgatōꝫ eoꝝ: qb⁹ ꝑsuadet sapiēs ne tātum ꝑsu
māt ꝙ sint peñit⁹ sine metu de ꝓpiciatu pctoꝝ. q̄si diceret

timeas ita ne peccata tua sint tibi remissa. ꝙ semꝑ labo
res ac si nō essent tibi indulta. ſm illō greg. Bonarū mē
tium est ibi culpā agnoscē vbi culpa nō ē. Et hoc vult obā
ꝑ io. subsequētis scꝫ q̄zuis ꝑ penitētiā ⁊c̄. Qđ aūt dicit
ꝙ sine intermissiōe flere necesse ē. expositū ē sup̄ in consi
mili. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ mēs nunq̄ꝫ debet eē sine an
chora ⁊c̄. verū ē oīno: scꝫ vt neqꝫ actu neqꝫ habitu illa de
ponat vt ꝑ ꝓcellas tēptationū inundātiū rapiat ꝑ deuia
et piclitet. Pret. hec nō valet. Aīma nō debꝫ eē sine an
chora. i. metu: ergo nō debet eē sine metu remissiōis pcti
cū metus de lapsu futuro sit necessari⁹. ¶ Ad illō qđ obij
cit ꝙ sicut innocētia semꝑ refugit pcīm ⁊c̄. dōm ꝙ semꝑ
refugit actu vel habitu similiter penitētia refugit pcīm
⁊c̄. Dicēdū ꝙ semꝑ refugit actu vel habitu. silr penitētia
refugit pcīm factū actu vel habitu. Ex hoc aūt nō sequit
ꝙ semꝑ actuali afficiat dolore. ¶ Ex his pꝫ rn̄sio ad vlti
mū ex ista pte. qꝛ cū querit. verū semꝑ dolēdū sit. Dicen
dum ꝙ semꝑ eō modo quo dictū ē sup̄ scꝫ in recordatōne
offense dei. vel semꝑ actu vel habitu. ¶ Qm̄ autē rōnes
ꝓ alia pte posite videnť ꝯcludere ꝙ ꝯtritio cessanda ē et
nō est semꝑ dolēdū. Rn̄dendū ē ad illas. ¶ Ad primū ꝗ
qđ obijcit ꝙ debet ex spe gaudere. dōm ꝙ verū ē. nec ex
hoc seq̄t qn sit semꝑ dolēdū eo mō q̄ dictū ē. ¶ Ad illō qđ
obijcit ꝙ ꝑfecta caritas ⁊c̄. dicēdū ꝙ caritas ꝑfecta fo
ras mittit timorē scꝫ seruilē. q hꝫ penā. i. timorē pene ge
hēnalis mittit foras. scꝫ inq̄ztum ad imperiū. timor eīn
pene gehēnalis nō imperat habēti ꝑfectā caritatē. non
eīn facit q̄ facit imperio talis diōris: ſꝫ poti⁹ amoris. ex hoc
nulla siltudine pt̄ inferri ꝙ ꝑfecta caritas foris mittit
dolorē. ſ. ꝯtritiōis. licꝫ sit penalis et afflictiua. qꝛ dolor cō
tritiōis stat cum caritate ꝑfecta: timor seruilis nequaq̄.
¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ post sufficientē satisfactōꝫ nullū
sentit nociuū ⁊c̄. dicendū ꝙ nō ē verū. penitēs eīn vehe
mētius affligit ex recordatōe pcti pteriti q̄ existēs i pec
cato ex existētia pn̄tis. duplex eī ē sensus. quidā spūalis
quidā corpalis. Sensus corpalis exigit pn̄tiam rei que
sentit. sed sensus spūalis nō exigit. ſꝫ sufficit ꝙ sit in memo
ria vel cognitōe. Vñ aīma magis sentit et cognoscit illō
qđ nō est qn̄ nō ē: q̄ qn̄ ē. Vñ naū. iij. Omīs q viderit te
resiliet a te. sic eīn visus corpalis fit ꝑ distātiā rei i se ab
oculo corpali. man⁹ eīn ꝯiūcta oculo nō videt: sic pecca
tum nō videt ab oculo spūali. nisi cū distat. Cum eīn pec
catū mortale ē in aīa: mortua ē aīa. vñ nō sentit spūaliter
Vel pt̄ aliter dici. ꝙ quidā ē dolor volūtarie assūptus. vt
qñ quis dolet de morte amici. et iste dolor nō causatur ab
amici morte nisi ꝑ accidēs. sed causat a volūtate mortē
amici refugiēte. et qꝛ refugit qđ accidit: necesse est dolere
sicut si ego vellē vehemēter infirmari te. si tu infirmare
ris. dolorē: qꝛ ego nollē me peccasse et ideo me peccasse do
leo. Vñ de dolore causato a volūtate. nō oportet ꝙ illō ꝑ
quo qs dolet sit pn̄s affectu nec effectu nec reputatōe. ſꝫ
solū aspectu certo. ¶ Ad illō qđ obijcit ꝑ simile de cōfessi
one ⁊c̄. dicendū ꝙ dolor cōtritōis pt̄ dici ꝓut ē quedā ps
penitētie ecōtrario diuisa ꝯtra cōfessionē et satisfactōem
et hoc mō sumpta ē purgatiua culpe mediāte grā q̄ ꝓprie
est purgatiua. et sic sumpta cōtritōe sufficit semel cōteri
de pctis cū volūtate ꝯfitēdi et satisfaciēdi. de illis tpe et
loco se offerētibꝫ. Alio mō dici pt̄ dolor ꝯtritōis mot⁹ in
terior volūtari⁹ cui se subijcit aīma penitēs. sic qñ pas
sioibꝫ corpalibꝫ. et dolor iste ē pena satisfactoria ipetrati
ua augmēti gratie ⁊ glorie. et ad hūc dolorē tenet semꝑ
dum viuit. licꝫ ñ ad semꝑ: ſꝫ ꝓ loco et tpe ꝯgruētibꝫ. Pri
mo mō dictus dolor ē sacramētalis ꝓprie et ꝑ se. qꝛ ille ē
effectiu⁹ remissiōis culpe: ad quē solūmō semel tenet pe
nitēs. ad aliū q nō ē sacramētalis ꝑ se ⁊ ꝓprie ſꝫ ē illicit⁹
ex aliq̄ habitu ꝯtritio: tenet semꝑ ſꝫ nō ad semꝑ. ¶ Ex his
pꝫ rn̄sio ad obiectū ꝙ ad ꝯtritōꝫ sacramētalē ñ tenet pe
nitēs sp̄. sic nec ad ꝯfessionē ⁊ satisfactōꝫ. Pret. nō ē silr
de cōtritōe ⁊ alijs. malū eīn sp̄ debꝫ displicē. nō silr opor
tet ꝙ penitēs illō sp̄ ꝯfiteat nec ꝙ sp̄ satisfaciat pro illo.
¶ Ad aliud qđ obijcit. ꝙ ꝯtritio ē medicia ⁊c̄. dōm ꝙ ꝯ
tritio sacramētalis ē medicia curatiua: cōtritio sequens
elicita ex habitu ꝯtritio ē medicina ꝯseruatiua et melio
ratiua. Medicina secūda ñ dꝫ cessare sanitate recupata
ſꝫ prima: admi⁹ q̄ztū ad actū curatōis. ¶ Ad illō qđ obij
citur. ꝙ ꝯtritio ē pene ⁊c̄. dōm ꝙ nūq̄ꝫ pctor se tātū pōt
punire qn maiori pn̄ia sit dign⁹ ſm rigorem iusticie. et qꝛ
homo sibi rigid⁹ debꝫ eē ⁊ alijs pius: nūq̄ꝫ tātū se affli
git ꝑ cōtritōꝫ ꝙ culpabiliter excedit. dūmō rōnabilr se
affligat. qꝛ etsi nō sit debitor pene sensibilis: valet tñ ad
susceptōꝫ grē ꝑfectiōris. Cōtritio ꝗ que attēdit in displi
cētia pcti sp̄ regrit saltē i habitu. dolor sensibilis non sp̄
regrit marie a ꝑfectis q audierūt voce interna illud qđ
audiuit magdalena. Remittūt tibi pcta tua Luc. vij.
sic vult Bern̄. sup̄ Can̄. j. ¶ Ad illud Bern̄. dolor bon⁹
est si nō sit ꝯtinu⁹ ⁊c̄. dōm ꝙ bern̄. loq̄t de dolore q ē pas
sio: nō de dolore q ē displicētia pcti. ꝯtinuatō eīn doloris
passiōis sine respiratōe ꝯsolatōis et gaudij ē ꝓpinqua de
speratōi vnde morari dꝫ penitens inť spem et timorē. ne
deprimat ꝑ desperatōꝫ vel erigat ꝑ ꝓsumptōꝫ. ¶ Ad illō
qđ querit an sit dolēdū ꝓ ꝯmissione culpe. dōm ꝙ et pro
ꝯmissione culpe et damnatōe pene. ¶ Ad hoc qđ obijcit.
ꝙ oīa coopant i bonum ⁊c̄. dōm ꝙ sic nō sunt faciēda
mala vt bona eueniāt: sic nec gaudēdū ē de malis qꝛ ꝓui
dentia sūma ex illis bonū elicit. ꝙ eīn ex malis bona ꝓ
ueniāt. hoc nō ē ex illis q mala ꝑpetrāt: ſꝫ ex diuina ꝓuidē
tia. Peccator eīn quātū in se ē deū inhonorat. ꝑnia bo
noꝝ diminuit: et ipꝫ vniuersū deordiat. Silr dolēdū est
de pena. ſꝫ distinguēdū ē q̄ztū ē pena acta et assumpta vel
inflicta. pena acta ē illa quā sibi qlibꝫ agit ꝑ pcīm. vt est
incorruptō naturaliū. spoliatio gratuitoꝝ ⁊ bonoꝝ. pena
inflicta vel assūpta ē pena a sacerdote sibi iniūcta. ⁊ verꝫ
ē ꝙ de ista dꝫ gaudē nō ð alia. imo semꝑ dū viuit hꝫ ma
teriā dolēdi. qꝛ dic aug. ꝙ nō solū dolendū ē qꝛ peccauit: ſꝫ
qꝛ ꝯtute se priuauit. et licꝫ culpa nō sit pn̄s i se: semꝑ tñ
pn̄s ē in effectu scꝫ q̄ztū ad hoc. ꝙ se gratuitis priuauit. et
ita meritū suū diminuit. vñ sp̄ hꝫ materiā dolēdi et hoc ra
tione incertitudīs. qꝛ nescit hō vtrū pcīꝫ sit sibi dimissū
et scit bene ꝙ pcīm cōmisit. ¶ Ad illud qđ dicit Ambro.
ꝙ nihil habet qđ erubescat ⁊c̄. dicendū ꝙ hoc intelligen
dum est q̄ztū ad eē pcti. nihil eīn habꝫ in se. i. nullū pec
catū habet in suo eē: licet alio mō vt dictū ē. ¶ Ad illud
qđ dicit ansbel. dicendū ꝙ et si venia qñꝫ reduceret leti
ciā ⁊ securitatē: adhuc restaret materia dolēdi scꝫ seq̄le
pcti. vt pena acta: amissio tēpis: recordatio offense dei.
¶ Ad illō qđ obijcit de certitudie dimissiōis vt de bapti
zatis. dōm ꝙ etsi sint certi de remissiōe pcti q̄ztū ad penā
⁊ culpā. adhuc hn̄t materiā dolēdi scꝫ recordatōꝫ offense
dei. dānū ꝑpaū qđ incurrerūt ex amissiōe gratuitoꝝ. ⁊ debili
tatōe naturaliū. Pret. ꝙ dr̄ ꝙ oīs pena remittit in baptis
mo. itelligēdū ē de pena iniūgēda ab ecclia. pene aūt acte q̄
attēdūt ex ꝑicoratōe naturaliū nō ita restaurāt quī oībꝫ
dictis hn̄t materiā dolēdi. sic adā si ꝑ mille milia āno
rum vixisset. nūq̄ꝫ tātū iustificat⁹ fuisset. ꝙ venisset i sta
tū in q̄ fuit ante. ¶ Ad illud aug. doleas ⁊c̄. dōm ꝙ gau
diū illud nō impedit qn sp̄ sit dolēdū. eo mō q̄ dictū ē scꝫ
habitu vel actu. vel tpibꝫ debitis ⁊ certis.

Q̄tum ad secun .§.ij.

dum. Utrum expedit continue dolere. Et sic: videtur. qꝛ
si dolere de peccatis cōmissis est bonum ꝑ se. diutius do
lere est magis bonum: et semper dolere adhuc magis. bo
num enim diuturnius est melius et magis eligendum.
¶ Item dolere de peccatis suis beatum reddit peniten
tem scilicet i via. Math. v. Beati qui lugent glo. Lu
ctus ꝓ peccato vel desiderio celesti consolatōem mere
tur. ꝓpter hoc ꝓposuit ꝓpheta dolere quasi cōtinue pro
peccatis dicēs. Lauabo ꝑ singlās noctes lectū meū ⁊c̄
Glo. ad lraꝫ. In lecto plorabo ꝓ pctis. Lacrimis meis
stratū meū rigabo. gl. ibiđ dic alijs vbis. vm hꝫ lacriaꝝ
cumulū pctoꝝ dissoluā. vt post messis virtutū succrescat

Nota q̄ dicit singulas noctes. ex his pz q̄ multū expe
dit ꝯtinuare dolorē ꝓ pctis. ¶ Cōtra. ad phil. iiij. Gau
dete in dn̄o semꝑ. glo. nō ad horā ſ semꝑ. et post ſ a deo
nobis necessariū ē q̄ iterū dico gaudete ex hoc patet. q̄
gaudere in dn̄o ē necessariū dare ꝛ semꝑ gaudē. Sz hūc
modū gaudēdi impedit dolor interceptꝰ ꝛ maxie dolor cō
tinuꝰ: igit̄ ꝯtinue dolere nō expedit. ¶ Itē Ecci. xxx. Tri
sticiā longe expelle a te. Et post subdit̄ ratio q̄re expel li
debet dicēs. multos eñ occidit tristicia ꝛ nō ē vtilitas in
illa. Ecce plane habet̄ q̄ nō expedit dolere sez multū: qꝛ
mortē inducit sine aliq̄ vtilitate. ¶ Itez Ecci. xxxviij. A
tristicia festinat mors et coopit virtutē. i. obscurat. ¶ Itē
ꝓuerb. xvij. Spūs tristis exiccat ossa. glo. a pinguedine
caritatis. ¶ Responsio. q̄ dolere de pctīs ꝑpetue multuz
expedit. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit̄. q̄ impedit ꝯtinuatōez gau
dendi in dn̄o ꝛc̄. Dicēdū q̄ nō ē verū. et pz ex glo. phil.
iiij. aplūs ostendit ibi q̄ nō est gaudendū in seculo. sed i
dn̄o: qꝛ hec gaudia incōpossibilia sunt. vñ glo. ibi. Sicut
nemo pt̄ duobꝫ dn̄is seruire: sic nemo pt̄ in seculo gaudē
et in dn̄o. gaudiū aūt in dn̄o nō impedit dolorē de pctō.
imo expedit ad illud: tollēdo illa que gaudium illud im
pediūt. ¶ Ad aliā dōm. q̄ illd̄ Ecci. xxx. tristiciā lōge ex
pelle ꝛc̄. Et illd̄ mltos occidit tristicia. Et illd̄ ecci. xxx
viij. A tristicia festinat mors ꝛc̄. Intelligit̄ de tristicia se
culi. q̄ mortē opatur vt pz ex glo. nō de dolore penitētie.

Quetum ad tercium .§. iij.

querit̄ de cōpossibilitate doloris et gaudij quā poit aug.
dicens. doleas: ꝛ de dolore gaudeas. Et querit̄ an dolor ꝛ
gaudiū simul possūt eē in ꝯtritō. q̄ sic vidēt ex dbo aug.
supdicto. doleas ꝛc̄. ¶ Cōtra. nullꝰ f̄m eandē vim pt̄ mo
ueri diuersis motibꝫ in spē. sed eadē vi qua qs mouetur
motu gaudij mouet̄ motu doloris. qꝛ in cōcupiscibili: er
go nullꝰ sil̄ mouet̄ his duobꝫ motibꝫ. cū gaudiū ꝛ dolor
f̄m spēm differāt ꝛ motꝰ eorūdē silr̄ differūt. motꝰ eī f̄m
fines nūerant̄. ¶ Itē sensus nō est sil̄ ꝯtrarioꝝ. gaudium
et dolor sunt ꝯtraria: ergo nō ꝯtingit aliquē sil̄ affici gau
dio et dolore. Hoc etiā vult bern̄. dicit eñ i omel. x. sup
ecc̄i. c. x. Qui laborat in gemitu suo. poterit ne simul i dei
laudibꝫ exultare? quonā modo in ore gemētis et dolētis
sonabit? ꝑiter illud ysa. Gratiarūactio ꝛ vox laudis. q̄i
diceret nequaq̄. ¶ Rn̄sio. dicūt quidā ad hoc. q̄ dolor
et gaudiū sil̄ sunt in ꝯtritō. nō vt ꝯtraria: ſ vt inseꝑabi
liter mixta. ꝛ ꝓpter hāc ꝯmixtionē luctꝰ dicit̄ refice. Vñ
greg. Luctu suo aīa pascit̄ cuz ad superna gaudia flendo
subleuat̄. et intus quidē doloris sui gemitꝰ tolerat: ſ eo
refectōis pabulū pcipit quo vis amoris ꝑ lacrimas ema
nat. et hoc ē quasi generale in via. qꝛ in patria ē gaudiū
oīno sine admixtione ꝯtrarij. in inferno dolor sine admi
xtione gaudij. Aliter dicūt alij. q̄ sil̄ sunt dolor et gaudi
um sez dolor actualis de pctō. et gaudiū habituale de do
lore. Item dicūt quidā. q̄ dolor de pctō ē in li. ar. f̄m cō
uersionē ad inferiꝰ. gaudiū f̄m ꝯuersionē supioris pecca
toris ad supiꝰ. Quidā sic f̄m quādā glo. in. leui. iiij. que
est. Aīa dolet spūs gaudet. est ḡ dolor ex pte qua est aīa:
gaudiū ex pte qua ē spūs. Idem aūt ē aīa qd̄ spūs. Sed
spūs dicit̄ id qd̄ est: aīa eo ꝙ aīat f̄m aug. Et sic inq̄tuz
est actꝰ corporis et viuificat illd̄: illi insunt sensus et sic do
let. inq̄tum id qd̄ est: gaudet. ¶ Ex his f̄m istos patz re
sponsio ad obiecta. qꝛ motꝰ ꝯtrarij nō sunt f̄m eandem
vim f̄m illa que dicta sunt: neqꝫ sensus aliquo ē ꝯtrario
rū. Prec̄. dicūt q̄ sumpto sensu passiue sil̄ senitt et mo
uet̄ motibꝫ ꝯtrarijs. actiue nequaq̄. qd̄ nō intelligo nisi
forte motꝰ cōtrarij dicāt̄ motꝰ ꝯmixti. cuiusmōi sūt illi
de qbꝫ sup̄ tactū ē. Licz aūt iaz aliq̄ tacta vera sint: tñ qꝛ
nō plane manifestāt ꝓpositū. ¶ Aliter vidr̄ dōm sez q̄ do
lor et gaudiū ꝑut sunt in ꝯtritōne. nō sunt ꝯtraria imo
sibinuicē subiecta. et qꝛ dolor iste materia ē gaudij: et de
dolore gaudiū. nō pt̄ vnū eē sine altero. sed dolor et gau
diū f̄m q̄ sunt affectōes ꝯtrarie nūq̄ pn̄t sil̄ in eodem eē
et preterea gaudiū ꝓprie nō appellat̄ ibi affectio aliqua

ſ magis ꝯplacētia quedā. qꝛ cū dolet qs dolor dz sibi pla
cere. qꝛ aliter ñ meret̄ illo. Sz qd̄ dic bern̄. q̄ ñ pn̄t sil̄ eē
dolor ꝛ gaudiū. loq̄t̄ f̄m q̄ sunt affectōes cōtrarie et di
stincte. nō f̄m q̄ sunt i ꝯtritōe: imo loq̄t̄ de gaudio ꝯtem
platōis de bonis sibi a deo collatis: ꝛ de dolore aīe dolē
tis de pctīs. que ñ pn̄t sil̄ eē. ꝓpē qd̄ dicit̄ q̄ laborat in ge
mitu suo poterit ne sil̄ in dei laudibꝫ exultare? vñ dicit̄
ibidē infra. Que adhuc i tristicia ē aīa būficio ñ gaudet
ſ indiget. habet ergo vnde preces offerat ñ vnde referat
grates. quō eñ recolet beneficiū qd̄ nō accepit? Ex his
patet rn̄sio ad illa quia in isto cōcursu doloris et gaudij
neqꝫ eadez vis mouet̄ diuersis motibꝫ f̄m spēm. neqꝫ sen
sus est simul ꝯtrarioꝝ vt ex dictis patet.

Articulus tercius

Consequēter querit̄ vtrū aīe i purgatorio ꝯte
rantur de pctīs siue teneant̄ ꝯteri. q̄ sic vidē
ꝑ hoc. q̄ solūmodo seꝑatis a deo ꝑ culpā pla
cent ꝓpria pctā. ergo illis i qbꝫ habitat deꝰ ꝑ grāz ꝓpria
peccata displicēt. hoc aūt est cōteri. Sed aīme in purga
torio habēt grām: ergo ꝛc̄. ¶ Item aīe in purgatorio do
lent de dilatōne glorie. ergo causa dilatōnis displicet il
lis. Prouer. xiij. Spēs que differt̄ affligit aīam. ¶ Itez
ꝯtritio ē dolor volūtariꝰ de ꝓprio peccato ita describit̄.
ſ aīmabꝫ in purgatorio inest dolor talis. ¶ Itē satisfactiō
ordinata semꝑ ꝓsupponit ꝯtritionē. ſ in purgatorio satis
faciūt aīe. ergo ꝯterūt̄. ¶ Itē pena purgatoria est satisfa
ctoria ꝓ peccatis ꝯmissis. ſ nullo mō eēt satisfactoria ni
si displicerent pctā. ḡ ꝛc̄. ¶ Itē in purgatorio cognoscūt
aīe pctā sua ꝛ damnū qd̄ ꝑ peccatū incurrerūt et habent
grām informantē. ergo necē habent dolere. Oīne eī dicēs
recta rōne habēs tantā materiā dolēdi et existēs in statu
dolendi dolet. ¶ Itē cū aīme existētes i purgatorio ñ sūt
in statu ꝯphēsoris. ꝛ ñ sunt deterioris ꝯditōis q̄ cū erāt
iūcte corpibꝫ. necesse ē q̄ habeāt spem et timorē adiūctū.
sed hec sunt causa sufficiēs ad dolorē ꝯtritōnis habēdū. ꝛ
posita cā ponit̄ effectꝰ. ḡ ꝛc̄. ¶ Item Math. xij. Non di
mittet neqꝫ in hoc seculo neqꝫ in futō. glo. manifestū est
quedā pctā dimitti i futuro. ſ nunq̄ culpa actualis sine
ꝯtritōne dimittit̄. ergo ꝛc̄. ¶ Cōtra. aīe exute a corpibꝫ
ñ sunt i foro ecctie militātis in nullo eī sunt subdite nec
tenent̄ illi. ergo ñ est ratio aliqua quare debeāt ꝯmūicaē
sacramētis illiꝰ. et ita nec sacramēto penitētie et ita ñ te
nent̄ ꝯteri. ¶ Itez. ysid. Compūctio est hūilitas mentis
cū lacrimis veniēs ex recordatione peccati ꝛ timore iu
dicij. ſ existēs in purgatorio nō timet iudiciū. ergo ꝛc̄.
¶ Itē tanta posset eē cōtritio q̄ sufficeret ad deletionem
pene. igit̄ si aīme in purgatorio ꝯterunt̄. tāta posset eē ea
rum ꝯtritio q̄ oīno purgarent̄ a pena. et si hoc: non pu
nirent̄ f̄m exigētiam peccatoꝝ suoꝝ qd̄ videt̄ incōueni
ens. cum status ille sit status soluēdi penā f̄m merita in
carne. ¶ Rn̄sio. dicendū q̄ status ille ē ꝓprie statꝰ merē
di. status purgatorij ē ꝓprie statꝰ soluēdi. status patrie ē
ꝓprie status recipiēdi. Inde est q̄ i via penitētia ē meri
toria remissionis culpe et dimissionis pene. ꝓpter quod
contritio sacramētalis ꝓprie respicit statū vie vbi ꝓprie
est statꝰ merēdi. et quia status purgatorij ē ꝓprie statꝰ sol
uendi. aīme in purgatorio sunt absolute a rōne merendi
et sunt in statu soluēdi. penitēs eñ absoluit̄ a debito pe
ne eterne in contritōne. et obligat̄ pene tp̄ali. q̄ ñ soluta
in via. existit debitor pene soluēde i purgatorio. nō est ḡ
ibi ꝯtritio siue dolor sacramētalis nec dolor meritorius.
ſ potius solutoriꝰ. ¶ Ad illa q̄ obijciūt̄ ꝯtra hec sez. q̄ illꝫ
displicēt mala sua ꝑterita. ꝛ q̄ dolent de dilatōe glie ꝛc̄.
et q̄ ꝯtritio ē dolor volūtariꝰ ꝛc̄. dōm q̄ etsi hec vera sūt
nō ꝯterūt̄ neqꝫ eo mō quo ꝯtritio est sacramentalis neqꝫ
eo modo quo ꝯtritio est satisfactoria. Ratio aūt huius
est repugnantia status. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur q̄ i pur
gatorio satisfaciunt anime. dicendum q̄ etsi sit ibi satis
factio. i. solutio pene debite. non tamen est satisfactio sa

sacramentalis ꝓpter repugnantiam status. ⁊ propter hoc talis sati.factio ñ infert ꝯtritionem. Preť. q2 satisfactio ē posterius ad cōtritōꝫ: nō sequiť si satisfactio sit ibi ꝙ ꝓpter hoc ibidem sit contritō: ꝭ sequiť ꝙ affuerit aliqñ. ⁊ ꝭ verū est. ¶ Ad illud qđ obijciť. ꝙ i purgatorio habēt cognitōꝫ ⁊c̃. Dicendū ꝙ hoc verū est. vnde dolēt ⁊ displicēt illis que ꝯtraxerūt in offensaꝫ dei. ꝭ dolor ille non est sacramentalis neqꝫ satisfactorius ꝑ causam predictam. ¶ Ad illud qđ obijciť. ꝙ habent spem ⁊ timorē. Dicēdū ꝙ spes ⁊ timor nō sunt cause eliciendi ꝯtritionē sacramētalē neqꝫ satisfactoriā nisi in statu vie. Preť. nō ē ibi timor pene eterne neqꝫ seruilis neqꝫ initialis sicut in illa: ꝭ tm̄ reuerentie. q2 maxime ibi cognoscūt ꝯtrariā ꝓuitatē. silr ibi nō est spes vie ꝭm ꝙ spes est virtus. Spes.n. est certa expectatio future beatitudis ⁊c̃. hec certitudo ꝭm ꝙ est existens in via est cū timore: quia est cū ꝯditōe scilꝫ si ꝑseuerauerit. vnde illa certitudo hꝫ innexā certitudinē quandā. Spes aūt existētiū in purgatorio est certitudo sine timore. vnde certitudo illa ē media inter illā que est in via: ⁊ illā que est in patria que est certitudo tētionis. vnde q̃tū ad ꝭ sunt supra statū vie. vñ nō plus timent de ꝑseuerantia finali: immo sine omni ꝯditōne certi sunt ꝙ habituri sunt vitā eternā. sunt aūt infra statuꝫ patrie q̃tum ad glorie dilatiōē. ⁊ sic nō hñt spem ibi ⁊ timorē r.n. ꝙ sunt principiū ꝯtritōnis in via. ¶ Ad illud qđ obijciť ꝑ glo. Math. xij. scꝫ ꝙ manifestuꝫ est quedā pcta dimitti in futuro. Pōt dici ꝙ cū in plurib9 locis inueniať peccata aliqua dimittenda eē in futuro: hoc arbitrāť qdā debē intelligi q̃tū ad penā. ⁊ q̃tū ad illos nulla est rō ꝯtracta. Q̃tum aūt ad illos qui dicūt debere intelligi q̃tū ad culpam: adhuc nō sequiť ex ꝭ ꝙ aīe ꝯterant in purgatorio. q2 illi ponūt ꝙ illi q decedūt cū veniali meruerut ꝑ caritatē in q̃ discedūt qđ in purgatorio remittiť ꝑ penā quā sustinēt. vnde caritas in qua decedūt cū pena quā in purgatorio sustinēt: est cā deletōis culpe. nō aūt ꝯtritio. vnđ lꝫ dimittanť quedā pcta in purgatorio: nō ꝓpter ꝭ oportet ꝙ aie ibi ꝯterant.

Questio .lxix. de contritionis obiecto.

SEquitur de cōtritione q̃tū ad obiectū. de quo querūť hec. Primo. vtȝ ꝯtritio debeat eē de peccato cōmisso. Scđo. vtȝ debeat eē đ peccatis ⁊ penis peccatoȝ. Terciō. vtȝ debeat eē de difformitate ⁊ de actu. Quarto. vtȝ de originali sicut de actuali. Quinto. vtȝ requiriť ꝯtritio de veniali sicē de actuali mortali. Sexto. vtȝ de peccato qđ ꝯmittiť ex tristicia. Septimo. vtȝ de peccato qđ ꝯmittiť ꝑ ignorātiā. Octauo. vtȝ de peccato oblito. Nono. vtȝ de pcto futuro. Decimo. si ꝯtritio possit eē de vno solo.

Membrū primū

QUeriť ꝙ pmo. vtȝ debeat penitēs dolē sine conteri de peccato ꝯmisso. Et sic: videť ꝙ ꝭ ꝙ penitēs teneť ad opa fidei. ꝯteri aūtē de pcto est op9 fidei. vñ Berñ. pmū op9 fidei ꝑ dilectōꝫ opantis cordis ꝯtritio ē. ¶ Itē Aug. de pnia. Nunq̃ dñs aliquē sanauit queꝫ oino ñ liberauit. Totū eñi hoīeꝫ sanauit in sabbato: q2 ⁊ corp9 ab infirmitate ⁊ aiam ab omni ꝯtagione. indicans penitētē oportē simul dolere de omni crimine. Ecce plane habeť ꝙ oportꝫ penitētē dolere de pctis. ꝭ etiā satis pꝫ ex s̃. dictis. ¶ Contra. verū de p̃terito est nccīuꝫ ⁊ ei9 oppositū impossibile. ꝯtritō aūt est a li. ar. inq̃tū ē electiuū: aliť. n. ñ eēt meritoria. electio aūt nō ē nccīoȝ neqꝫ impossibiliū. ꝗ cū istū peccasse: demōstrato aliq̃ q peccauit in aliq̃ tpe sit nccīuꝫ ⁊ ei9 oppositū impossibile: neqꝫ h9 neqꝫ eius oppositi debet eē ꝯtritio siue displicētia: cū isti actus sint liberi ar. inq̃tū ē electiuū. ⁊ electio debet esse alicui9 cui9 oppositū pōt accidē.

¶ Iteꝫ ōis volūtas ē indiscreta imo fatua que appetit impossibile ⁊ refugit nccīuꝫ. ꝭ istū peccasse est nccīuꝫ: ñ peccasse est impossibile. Si ꝗ voluntas penitētis appetit se ñ peccasse ⁊ refugit se peccasse: appetit impossibile ⁊ refugit nccīuꝫ. ꝗ in ꝭ ē indiscreta ⁊ fatua. ¶ Itē nulla displicentia mali est meritoria alicui nisi sit ꝭm ꝯformitatē volūtatis diuine. malū. n. cui9 displicētia ē meritoria displicet deo. ꝭ malū fuisse cōmissuꝫ ab isto nō displicet deo. ꝗ nec ille qui cōmisit illud debet displicere. ¶ Itē existētes i caritate recti dicūť. Eccl. j. Recti diligūt te. ꝭ recti sunt qui dirigūt cor suū ꝭm voluntatē dei que est respectu voluntatis nr̃e. sicut habeť i glo. super illud. Rectos decet collaudatio. ꝭ dirigi ꝭm regulā est ꝯformari ipi regule. ꝗ cū penitentes sint recti: debēt voluntatē suā ꝯformaē voluntati diuine: ⁊ ita nō velle nisi qđ ipse vult. ꝭ ipse ñ vult penitentē nō peccasse: quia si nollet hoc ñ accidissꝫ. ergo nec ipse penitēs debet velle seipsuꝫ nō peccasse nec dolere de peccato suo. ¶ Iteꝫ vera amicitia est ideꝫ velle ⁊ ideꝫ nolle in honestis ꝭm Tulliū. ꝗ nulli9 q est amic9 dei dꝫ eē voluntas nisi illoȝ quoȝ est voluntas dei. ꝭ ei9 qđ est ipsum nō peccasse nō est voluntas dei. ꝗ nec eiusdeꝫ debꝫ eē voluntas penitentis. ꝗ penitēs nō debet velle se ñ peccasse. ¶ Iteꝫ istum peccasse est verū. ꝭ omne verū a pma veritate est verū: vt ab Aug. habeť. j. q. lxxxiij. ¶ Itē sup illud. j. Cor. xij. Nemo pōt dicere dñs ihs. Glo. Omne verū a quocūqꝫ dicať a spūsancto ē. omne aūt qđ est a pma veritate ⁊ a spūsancto dꝫ cuilibꝫ ꝯplacere. ꝗ penitēti debet placere se peccasse. ¶ Iteꝫ ideꝫ est verū ⁊ bonū per cēntiam. ꝗ istum peccasse cū sit verū: ipm est bonū. ꝭ oīe bonū est ꝓuisum a deo. Sꝫ dicit aug9. Impi9 ē cui ñ placet diuina ꝓuidentia. ꝗ si isti nō placuerit seipm peccasse impius est. ¶ Rñsio. vt ex dictis patet: dolendū ē de peccatis cōmissis. ¶ Ad illud qđ obijciť pmo ꝯtra ꝭ. dōm ꝙ in electione gratuita requiriť discretio que sit inť eligendū ⁊ fugiendū ⁊ assecutio vel fuga sequēs: ad hec sequiť complacētia vel displicētia. Si. n. dictaret rō hoc esse bonū ꝙ ꝓcederet vis motiua ad illud assequendū ⁊ tamen displiceret: hec electio ñ eēt meritoria. lꝫ ꝗ q̃tū ad duo pma nō est electio nccīoȝ vel impossibiliū: de illo. n. qđ necessario eueniet vel qđ impossibile est venire: nō requiriť discretio vtȝ adipiscendū sit vel nō: neqꝫ executō operis vt habeať vel nō. tñ q̃tum est ad tercium qđ est complacētia vel displicētia. vnđ lꝫ istū peccasse sit nccīuꝫ: nihilominus tñ cadit sub libe. ar. electio q̃tū ad actū displicentie. Preť. non diciť volūtas siue li. ar. electiuū: q2 i oīb9 actib9 suis iudiciū discretōis precedit assecutōꝫ vel fugā ⁊ hꝫ complacentiā vel displicentiā: ꝭ diciť electiuū. quia sua inclinatio nō est nccīo determiāta ad vnā ptem: ꝭ libere pōt velle hoc ⁊ suū oppositū nccīuꝫ ⁊ possibile. ¶ Ad illud qđ obijciť. ꝙ voluntas est indiscreta ⁊c̃. Dicenduꝫ ꝙ qñqꝫ sic: qñqꝫ nō. nō eniꝫ omne nccīuꝫ ē optabile: neqꝫ omne impossibile fugibile. nccīuꝫ. n. ⁊ possibile de sui ratōne nō importāt nccīo appetendū ⁊ fugiendū: immo ꝙ talia sunt accidit eis. lꝫ. n. nccīuꝫ sit patreꝫ meū mori hodie ⁊ euadere mortē impossibile: nō ꝓpter ꝭ de heo appetē morteꝫ eius ⁊ ꝯualescentiā refugere. ¶ Ad illud qđ obijciť. ꝙ nulla displicentia mali est meritoria: nisi sit ꝭm cōformitateꝫ volūtatis diuine ⁊c̃. Dicēdū ꝙ volūtatis nr̃e ad diuinā pōt eē ꝯformitas vel q̃tū ad exterius volitum: vel q̃tum ad interioreꝫ motū. Prima ꝯformitas nō requiritur ad meritū. meritorie. n. pōt homo velle oppositū ei9 qđ vult deus. sicut dicit Aug. de bono filio q desiderat ꝙ diu viuat pater eius: cui9 contrariū vult deus. Secūda aūt conformitas requiriť que est in volendo illud qđ de9 vult velle illum. vnde lꝫ deus nō velit istū nō peccasse: tñ vult illū velle nō peccasse se. Rō aūt posita ꝓcedit ꝭm cōformitatē in volito. penitēs. n. nollet peccasse. qđ de9 etiā nō vult: sed vult. vnde hec est falsa. maluꝫ cuius displicētia est meritoria displicet deo. ¶ Ex his patet rñsio ad illud quod sequiť cum diciť. ꝙ recti dirigūt cor suū ꝭm voluntateꝫ dei. hoc potest esse dupliciť. vel volendo qđ ipse

vult: ⁊ hoc nō oportet. vel nolēdo qꝺ ipse vult ipm̄ velle: ⁊ hoc requirit̃. Silr cū dicit̃ dirigi ſm regulā est ꝯformari ipsi regule. Et hoc pōt eē dupl'r. vel ꝯformari i volito exteriori: vel in motu interiori. ¶ Ad illud qꝺ obijcit̃. ꝙ vera amicitia est idē velle ⁊c. hic non h̄z locū p̄dicta distinctio. qꝛ ex verbo ꝓposito videt̃ ꝙ amicitia requirit conformitatē i volito. Propt̃ hoc dōm. ꝙ vera amicitia dicit̃ amicitia ꝑfecta scʒ que nihil h̄z vanitatis. Nota ḡ ꝙ est triplex conformitas voluntatis. ꝑfecta. sufficiēs. ⁊ deficiens. Perfecta ꝯsistit in trib⁹: in cōformitate q̄tuʒ ad volitum ⁊ vlteriorē motū ⁊ finē. vt qn̄ aliqs vult qcqd vult dn̄s: ⁊ quicqd vult ipm̄ velle: ⁊ ad illud ad qꝺ dominus vult. Sufficiens est: qn̄ aliqs vult qꝺ deus vult ipm̄ velle. Deficiens: qn̄ generalr ab his deficit. vt neqȝ generaliter vult qꝺ de⁹ vult: neqȝ qꝺ vult illū velle: neqȝ ad illꝺ ad qꝺ de⁹ vult. ſ qn̄qȝ sic qn̄qȝ sic: ſm ꝙ credit ꝓpriū ꝯmodū assequi. vt malus filius vult mortē patris sui qꝺ similit̃ vult dn̄s. talis h̄z q̄tū ad volitum conformē volūtati diuine: nō tn̄ h̄z cōformē q̄tū ad finē. qꝛ dn̄s vult vt moriat̃: vt tollat̃ de ꝑiculis mūdi. ſ filius idē vult vt illi succedat in bonis temꝑalib⁹. Prīa. ꝯformitas est ꝑfectorū qui summā ponūt ratōꝫ volendi diuinā voluntatē ꝓpter qꝺ suam illius ꝑfecte ꝯformant. Scd̄a est generaliter iustorū qui non deuiant a tramite i quo de⁹ vult eos incedere. Tercia est peccatorū: que nō est ꝯformitas simpliciter: ſ quo. Vel pōt dici. ꝙ verbū Tullij ſ. dictū pōt intelligi de amicitia humana. ⁊ in honestis determinatur circa idē volitū. ¶ Ad illud qꝺ obijcit̃. ꝙ hoc verum est istum peccasse est a prima veritate ⁊ a spūsancto ⁊c. Respondent aliq ꝙ hec est simpl'r vera. omis veritas ⁊c. ſ dicūt ꝙ conclusio nō sequit̃: sicut nō sequit̃. audio angelos canere est verū: ḡ audio verū. variat̃ enim mediū. cū enim dicit̃ audio angelos canere: actus audiendi trāsit sup illud angelos canere rōne inherentie siue attributi: ⁊ nō ratione coherentie siue compositionis. Sʒ cum dicitur angelos canere est verū. sensus est. compositio hec est vera. ⁊ nō est sensus: cantus angelorū est verus. Silr dicunt mediū variari in ꝓposito. cum eniʒ dicit̃. istū peccasse est verū: ḡ istum peccasse est a deo. In prima predicat̃ verum de illo dicto rōne coherentie: nō rōne attributi. vnde nihil aliud est dicere: nisi ꝙ hec compositio istū peccasse est verum. nec ex hoc sequit̃ ꝙ peccatum illi⁹ est a deo. ⁊ hoc modo videt̃ mgr̄ soluere in ꝯflictib⁹ in primo sent̃. dans instātiā talē. De⁹ ꝓhibet furtū fieri: ſ furtū fieri ē verū: ḡ ꝓhibet verū. Et bene dicit ꝙ n̄ sequit̃: ſ nō ostendit quare nō. ¶ Sed hi adhuc non videnť plene soluere. Potest. n. obijci adhuc sic. verum est hunc actū q ē peccare componi huic. ḡ si omne verū a deo est: hūc actū componi huic a deo est. qꝺ est falsū. Nunq̄. n. deus efficit hanc compositōꝫ. ꝓpter hoc possum⁹ addere dicētes. ꝙ prime. s. omne verū a deo est: vera ē de omni vero simpliciter. ſ circa assumptionē cum dicit̃ istū peccasse est verum: distinguendū est. Aut enim intellectus est de veritate signi: aut rei. Si signi: sic vera est ⁊ a deo. coherentia eniʒ que est signi ad signatū in verbo ꝓposito est in quadam adequatione rei ⁊ intellectus. ⁊ ita sermo verus ē. Si intelligit̃ de veritate rei: scʒ ꝙ veritas est ex inherentia actus peccādi cū eo ꝙ dicit̃ istū: sic nō est a deo. Istū enim peccare nō est a deo. effectiue dico: lʒ ꝑmissiue. sic ḡ nō sequit̃. istum peccasse est verū. omis veritas ē a deo. ḡ ⁊c. Lʒ eniʒ hec adequatio sit a deo: nō tn̄ act⁹ deformis est a deo. vnde ibi est variatio medij: quia in p̄missa supponit veritas ꝓ veritate signi ⁊ cōcludit̃ ꝓ veritate rei. ⁊ ita non sequit̃ quia pōt eē signi veritas simpl'r veritate existēte in re tm̄ ſm quid. signū. n. dicit̃ verum simpl'r. nō quia veritas sit in re simpl'r: ſ qꝛ significat eam eē sic est siue ſm qd siue simpl'r. ¶ Si dicas ꝙ h̄z peccasse i minori subijcit̃ ꝓ ipsa re. tunc duo dicunt̃. s. actus cōpositi subiecto: vel in esse. ⁊ hoc verū est simpl'r ⁊ a deo est: quia omis actio a deo est loquēdo de sub̃a actionis. dicit̃ etiā sb̃a deformitas: que lʒ vere possit significari. sicut intellectū iuste recitari. tn̄ ipsa in re nō ē veritas ſ defectus veritatis qꝛ p̄uaricatio est. vnde nō sequit̃ ꝙ istū peccasse sit a deo simpl'r. lʒ eni sb̃a actus sit a deo simpl'r: n̄ tn̄ deformitas. cū aūt dicit̃ istū peccasse est a deo. nō solū significat̃ sb̃a act⁹ eē a deo: ſ etiā deformitas. ⁊ ita infert̃ a deo simpliciť ꝙ est ſm quid. Dicēdū ḡ ꝙ hūc peccasse verū ē simpliciter veritate signi. ⁊ tūc nō sequit̃ ꝯclusio: qꝛ ꝯcludit illud esse a deo simpl'r ac si eēt verū simpl'r. ¶ Si obijciatur ꝙ ex eo ꝙ res est vel nō est dicit̃ ōrō vera vel falsa ḡ si est veritas simpl'r in signo: erit simpl'r veritas in re. Dicendū ꝙ illud intelligendū ē sic. ex eo ꝙ res est dicit̃ ōrō vera: n̄ ex eo ꝙ res est sicut significat̃ esse. vn̄ illa veritas est in adequatione signi ad signatū. lʒ aūt res sit ens tm̄ ſm qd: tn̄ pōt ei adequari signū simpl'r. ⁊ ita erit veritas simpl'r in signo: ⁊ ſm quid tm̄ in re. Pōt adhuc alit̃ dici. ꝙ res est ⁊ dicit̃ dupl'r. scʒ ꝓprie ⁊ coīter. Proprie dr̄ res illud qꝺ est natura aliqua. coīter ꝙ est defectus ⁊ priuatio existens circa rem simpl'r siue naturā. cum ḡ ex inherentia alicuius deformitas cū natura aliqua oriat̃ veritas aliqua. hec veritas nō est a deo: quia sic defectus ⁊ deformitas inessent aliquib⁹ a deo. sole autē nature sunt a deo ⁊ non defectus circa naturam existentes. Cū ḡ dicit̃ omne verū est a deo. intelligit̃ de vero qꝺ est ex inherētia nature alicui⁹: aliꝗ nō deformitatis vel defectus nature. Et ex his p̄ʒ r̄nsio ad obiecta. ¶ Ad illud qꝺ obijcit̃. ꝙ idē est verum ⁊ bonū. Dicendū ꝙ hoc intelligit̃ de veritate incompleta siue de veritate rei: nō de veritate completa siue de veritate signi. ⁊ ita non valet argumētatio. Prēt. nō est simile de vero ⁊ bono. quia verū nomīat rē absolute ſm illud qꝺ est. vn̄ Aug⁹. in solilo. Breuis diffinitio veri est qꝺ est. sed bonū nomīat rē vt est ordinata ad finem. lʒ ḡ verum ⁊ bonum sint idē per essentiā ſm ꝙ sunt distincta a suis ꝓprietatib⁹: non tamen sequitur vnum ad aliud ſm ꝙ sunt suis determinata conditionibus. non igitur sequitur. si bonum est prouisū a domino ꝙ ꝓpter hoc hunc peccasse est ꝓuisum a dn̄o. peccatū. n. nō est ꝓuisum a dn̄o ꝑ se loquendo: lʒ bonū elicitū sit ꝓuisum ab illo.

Membrū secūdum

Consequēter querit̃. vtrū debeat esse contritio de peccatis ⁊ penis peccatorū: an solum de peccatis. Et solū de peccatis videt̃ sic. Dicit Aug⁹. de ecclasticis dogma. Pnīa ē ꝯmissa deflere ⁊ flenda nō admittere. culpas aūt ꝓprie cōmittimus. ḡ ꝓprie de his debʒ eē dolor. Et silr dic̃ Amb. ꝙ pnīa est mala p̄terita plangere ⁊ plangēda iterū nō cōmittere. Et Grego. Pnīa est ꝑpetua mala plāgere ⁊ plāgenda nō ꝑpetrare. Per has auct̃es pōt cōcludi. ꝙ dolor cōtritōis debet eē de culpis n̄ de penis. ¶ Itē dolor cōtritionis debet r̄ndere ꝓprie delectatōni pcc̄i. ſ i culpa proprie fuit delectatio: nō in pena. ḡ ⁊c. ¶ Itē omne illud qꝺ iuste infligit̃ debet volūtarie ⁊ gratant̃ sustineri a iusto. ſ pena ꝓpter peccatū inflicta siue a deo siue ab homie est iuste inflicta. ḡ talis pena est gratant̃ sustinēda. ḡ de pena peccati nō est dolendū. ¶ Itē sustinentia voluntaria pene inflicte ꝓ peccato appropinquat homo deo. hec autē sustinentia est meritoria vel disponens ad meritū. omne aūt illud quo penitens appropinquat deo est gratāt̃ amplectendū. ḡ ⁊c. ¶ Contra. dolor cōtritōis debet eē ꝓprie de his que elongāt a deo. talis est omis pena scʒ temporalis ⁊ purgatorij. nullam. n. penam compatit̃ secū gloria. ḡ ⁊c. ¶ Itē pena peccati est sensibilr nocitiuū siue sensibile nocumentū. qꝺ aūt naturale est nō tollit̃ a gr̄a. ḡ cōtritio que cōcernit dolorē cū gratia est ⁊ eē debet de pena peccati. ¶ Itē offensa ⁊ recessus a deo est pena. Hiere. ij. Vide q̄ malū ⁊ amarū est reliquisse te deū tuū. ſ ō hoc est maxie dolendū. ꝙ offensa dei sit pena p̄ʒ: sicut ira dei que non est aliud q̄ pena rei. ¶ Item Aug⁹. li. de pnīa. Dolendū est ⁊ dolore purgandū. nō solum quia peccauit: ſ quia virtute se priuauit. ſ priuare se virtute est pena.

ergo de penis est dolendū. ¶ Item Aug⁹. de pnia. Nemo vitam eternā immortalē incorruptibilemq3 desiderat: nisi eū vite h⁹ temporalis mortalis corruptibilisq3 peniteat. ꝫ hec vita est penalis cuius penalitas est homi inflicta ꝓpt peccata. quicquid. n. patimur: pctā nr̄a meruerūt. Si ergo oportz nos dolere, et penitere de hmōi penis. ergo ꝛc. ¶ Itē natura detestatᷓ omne illud qḋ est illaꝫ vicians et deprauās hmōi aūt est pena. ꝫ virtus ē animi habit⁹ nature, modo rōni ꝯsentane⁹. ergo virtus detestatᷓ penam hmōi. ꝫ de omi eo dolendū est si accidat qḋ virt⁹ detestatᷓ. ergo ꝛc. ¶ Rn̄sio. ꝙ ꝯtritio ꝑ se et ꝓprie q̄tum est de necitate culpā respicit penaꝫ aūt nō nisi ex ꝯsequēti. vtpote illud qḋ ē culpe annexum. lꝫ eniꝫ aliqñ ꝯsideratio damnoꝝ que accidūt ex peccati ꝑpetratōne dolendi materiā inducit et etiā dolorē hoc tn̄ nō est de necitate ꝯtritōnis imo poti⁹ ex abūdāti. Cū. n. grā grātdata excitat ad ꝯsideratōꝫ damnoꝝ peccati. et ꝯsequēt ad dolendū de istis: ille dolor nō ē ꝯtritōis lꝫ quodā modo dispositiu⁹ ad illā. ꝫ dolor ille qui ē de cōtēptu dei et auersione ab illo quē inducit grā grātūfaciens est ꝯtritionis: nec sine ꝫ est gratificatio cū deo. ¶ Ad illḋ qḋ primo obijcitᷓ. ꝙ pena elongat a deo ꝛc. Dicendū ꝙ pena non elongat actiue: ꝫ dicitᷓ elongare rōne status. qꝛ stat⁹ glorie nō cōpatitᷓ statū pene. vnde pena non ꝑ se elōgat a deo: ꝫ potius peccatū ꝓpt qḋ inflicta ē. Pretē. ē approximare deo duplr. s. ꝑ grām et ꝑ glām. pena autē elongat a deo q̄tum ad appropinquatōꝫ ꝑ gloriā: culpe q̄tū ad appropinquatōꝫ ꝑ grām. Gloria eniꝫ non compatitᷓ secuꝫ penam sicut nec gratia culpaꝫ: ꝫ pena non elongat a deo q̄tum ad approximatōꝫ ꝑ grām. de tali aūt elongatōe est ꝓprie dolendū dolore ꝯtritionis. ¶ Ad illḋ qḋ obijcitᷓ. ꝙ aīa refugit nocumentū ꝛc. Dicendū ꝙ hec rō cōcludit ꝙ dolendū est de pena peccati. et hoc verum est. qꝛ nō cōcludit quia dolendū est dolore cōtritōis: immo argumentuꝫ peccat fm consequēs. ¶ Ad illud qḋ obijcitᷓ de offensa et recessu a deo ꝛc. Dicendū ꝙ recessus a deo ꝓprie culpa ē cui annexa est pena. sicut recessus a summo bono hꝫ penam adiunctam. ꝓpter queꝫ scilꝫ recessum dolenduꝫ ē ꝓprie dolore contritōis: nō ꝓpter penam annexam ꝓprie. De offensa aūt dei dicendū ꝙ duplex est. actiua scilꝫ qua peccator offendit deū. et passiua qua deus offenditᷓ. offensa aūt actiua est ꝑ culpā et ꝓpter culpaꝫ. vñ offensa hmōi est detestanda ꝓpter culpam: et ita culpa magis. qꝛ vnū quodqꝫ ꝓpter qḋ: illud magis. Sumendo aūt culpā passiue eo modo quo dicitᷓ deum offendi. posito ꝑ impossibile ꝙ offensus esset sine culpa: nō tantū eēt dolendū ꝓ offensa quantū dolendum eēt ꝓ culpa qua offenditᷓ. Si. n. de⁹ eēt offensus erga me sine culpa mea. ponatᷓ ꝫ ꝑ impossibile: non tantū deberē dolere de illa ꝑ se quantuꝫ de culpa mea: quia necessario ad culpaꝫ meā sequitᷓ offensa dei. et actiua a me offendente: et passiua dei offensi. et pl⁹ debeo dolere de multis alijs malis partis q̄ de vna. offensa aūt dei passiua nō est aliud q̄ punitio offendentis. vnḋ sicut magis dolendū ē de culpa q̄ de punitiōe culpe: sic magis de culpa q̄ de offensa passiua. Cum ergo obijcitᷓ ꝙ maxie dolendū est de offensa dei. Dicendū est ꝙ ꝫ verum est de offensa actiue sumpta: hoc est de culpa offendente. offensa aūt actiua qua offendo ꝓpter culpā est: et ꝓpter culpā detestanda. et ita precipue de culpa. quia vbi vnū ꝓpter alterū vtrobiqꝫ vnum tm̄. ¶ Ad istud qḋ dicit Aug⁹. ꝙ dolēdū non solum est qa peccauit ꝛc. Dicēdū ꝙ hec auctas et cōsimiles sunt intelligende nō de necitate ꝯtritōis: ꝫ ex ꝯsequenti. quia eni culpe mortali ē annexa pena: principalr et ꝓprie dolendū est de culpa et ex ꝯñti de pena. et dolor iste nō est ꝯtritionis de necessitate: ꝫ est dolor ex abundanti. Pretē. ꝫ verbū aug. dolendū est et de dolore pargādū ꝛc. pōt sic intelligi. ꝙ dolore purgandū est peccatuꝫ: qḋ oīm istaꝝ penaꝝ erat origo. dolore dico sacramētali q̄tuꝫ ad culpā: satisfactorio q̄tū ad penā debitā pctō. ¶ Ad illud aug. Nemo vitam eternaꝫ ꝛc. Dicenduꝫ ꝙ nō sumitᷓ ibi vita mortalis et corruptibilis fm ꝙ ē penalis tm̄: ꝫ fm ꝙ est viciosa. q. d. debet q vult recte penitere: de oīni eo qḋ ꝯmisit in hac vita mortali et corruptibili dolere. ¶ Ad illud qḋ obijcitᷓ ꝙ pena viciat naturā et deprauat ꝛc. Dicendū ꝙ est pena actiua quaꝫ scꝫ sibi agit homo qñ peccat: et ē pena assumpta vel inflicta. de hac pena scꝫ assumpta vel inflicta semꝑ est gaudendū: alr̄ eniꝫ nō eēt satisfactoria. De pena actiua distinguendū est. qꝛ pōt ꝯsiderari in q̄tū est lesiua nature tm̄: vel inq̄tū ē iuste inflicta ordinatione diuine iusticie que nūq̄ relinqt peccatū impunitū. nec in aliquo instanti ꝑmittit dedecus peccati sine decore iusticie. Primo mō ꝯsiderata pena semꝑ est de ea dolēdū. qꝛ inq̄tū est talis solūmodo ē nocēs et nō ꝓmouēs. Scḋo aūt mō ꝯsiderata gaudendū est de ea: qꝛ a deo iuste infligitᷓ ꝓpt aliqḋ bonū eliciendū ex ea. ¶ Ad ꝫ qḋ subditᷓ. ꝙ virtus detestatᷓ hmōi penā: ꝓpt qḋ de ea dolendū ē. Dicēdū ꝙ ꝫ ē verū. hñ eni dolēdū ē de ea inq̄tū tātū lesiua nature: nec ꝓpter ꝫ sequitᷓ ꝙ de ea debet eē vt dictū ē. Nec ē ꝯtra ꝫ qḋ obiectū est ꝓ alia pte. scꝫ ꝙ oē illḋ qḋ iuste infligitᷓ est gratantē sustinendū. qꝛ dictū ē de pena actiua inq̄tū ē iuste inflicta a deo: gaudēdū ē de pena satisfactoria siue iniūcta a sacerdote nullus dubitat qn de ea sit gaudendum.

Membrū tertiū

Onsequēter queritᷓ: cum duo sint in peccato. s. actus et difformitas: an debeat eē ꝯtritio de vtroqꝫ. Et sic: videtᷓ ꝑ hoc. ꝙ vtrunqꝫ requiritᷓ ad ꝑpetratōꝫ peccati actualis. ad eē. n. peccati actualis requiritᷓ actus: ob qḋ dicitᷓ actuale et deformitas ob qḋ dicitᷓ peccatū. de peccato actuali dolēdū est ꝓprie. ¶ Item sicut meritoria actio duo ꝯcernit scꝫ ipām naturā actōnis et eiusdē informatōꝫ: sic pctm̄ duo scꝫ ipsaꝫ actōꝫ et deformitatē. ꝫ ꝯtritio ꝓprie est de peccato. ergo debet eē de actōe et de deformitate. ¶ Itē qꝛ mala facimus mali sum⁹. factio ergo mala est quare mali sumus. ꝫ de causa nostre malicie ꝑ se debem⁹ ꝯteri. ergo ꝛc. ¶ Itē qḋ de actu solo videtᷓ: de illo ꝓprie dolēdū ē in emēda de quo erat delectatio in culpa. ꝫ ex actu pcti ꝓprie ē delectatio nō ex deformitate. ergo de actu ꝓprie debet eē dolor siue ꝯtritio. ¶ Item est peccatū ꝯmissionis et omissionis: et ꝯtritio respondēs vtriqꝫ. ꝫ ꝯtritio rn̄dens pctō omissiōis ē dolor de actu omisso et simplr̄ de actu. ergo ꝯtritio rn̄dēs pctō omissionis est dolor de actu omisso et simplr̄ de actu. ¶ Contra. Omne qḋ a deo ē fm ꝙ hmōi bonū est. nec de aliquo tali requiritᷓ ꝯtritio. ꝫ omis actio fm ꝙ hmōi a deo est. ergo ꝛc. ¶ Item hoc ideꝫ pꝫ ꝑ exemplū. dare elemosynā ē bonū in genere. hoc bonū deformatᷓ qñqꝫ ꝑ circūstātiā: qua vt qñ elemosyna datᷓ scientᷓ malis ad malos vsus: et ribaldis q expendūt elemosynā in opibꝫ luxurie. ꝯstat ꝙ dās elemosynā nō hꝫ necē ꝯteri de ꝫ ꝙ dedit elemosynā: ꝫ de hoc ꝙ male dedit. et ita nō requiritᷓ ꝯtritio de ipsa subā act⁹: sed de ipā deformitate. ¶ Rn̄sio. sicut habetᷓ ab Aug. qḋ dicit naturā corruptā duo dicit. actōꝫ scꝫ et maliciā. de malicia aūt ꝓprie et ꝑ se dolendū est: de actōe aūt nō nisi inq̄tū mala. vnde qꝛ a mala actōe nunq̄ pōt malicia separi: iō de mala actōne inq̄tū mala dolendū. ꝫ si posset deformitas et malicia a subā actōis separi: de illa in se nunq̄ eēt dolendū. ¶ Ad illud qḋ obijcitᷓ. qḋ de pctō actuali nectio ꝯcernit actū et deformitatē debet eē ꝯtritio ꝛc. Dicenduꝫ ꝙ ꝫ verū est rōne qua deformitas ipsa quodāmodo cedit in vnū cū subā actōis: de ipō actu deformato dolēdū ē. ꝫ nō ḋ actu nisi rōne deformatōis. Ex ꝫ pꝫ rn̄sio ad alia q̄ sequūtᷓ. ¶ Ad illud qḋ obijcitᷓ. ꝙ de illo ꝓprie dꝫ eē ꝯtritio de q̄ erat delectatio. Dicendū ꝙ nō est verū. cū. n. in pctō sit auersio a deo et ꝯuersio ad creaturā: ꝓprie et ꝑ se ē delectatio ex ꝯuersiōe. cū ꝯtritio ꝓprie ē de auersiōe vel ꝯuersione inq̄tū illa sit auersio. et ita magis de auersione. quia vnūq̄dqꝫ ꝓpt qḋ: illud magis. vñ dolor sacr̄alis ꝓprie refertᷓ ad auersionē: satisfactori⁹ ad delectatōꝫ ꝯuersionis. nec ꝫ dico ꝙ dolor satisfactori⁹ nō sit de auersiōe: ꝫ qa illo satisfit ꝓprie de ipā delectatōe. ¶ Ad illḋ qḋ vltimo obijcitᷓ. dōm ꝙ omissio nō respicit actū simplr̄ et absolute: sed

actū debitū. ppt̄ h.n.omittit q̄ n̄ facit illō qd̄ debet. silr
omissio respicit actū debitū siue deformatū. vn̄ sic culpa
ex pte ista n̄ est ex omissione act⁹ simplr̄ h̄ actus debiti. ⁊
ex pte illa ex ppetratōe act⁹ deformati: sic ɔtritio debz eē
ex vtraq̄ pte de actuali: nō de actu simplr̄.

Membrū quartū

Onsequenť querit̄. an requirit̄ cōtritio de
originali. Et sic: videt̄ p h. q̄ pctō origina-
li fit hō auersus actualr̄ a deo. h̄ p eo tali
debz hō ɔteri. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē Ro.j. in fine babe-
tur ex glo. ⁊ ex tex. q̄ ɔsentiētes ⁊ agentes pari pena pu-
niendi sunt. p ɔsensuz aūt in Adam oēs sum⁹ pctores. s.
q̄tū ad pcm̄ origiale. ḡ puniēdi sum⁹ illa pena q̄ ip̄e fuit
punit⁹. h̄ ɔstat q̄ punit⁹ fuit dolore ɔtritōis. ḡ ⁊ nos silr
⁊c̄. ¶ Itē si cōmūicatōe cū adā q̄tū ad ɔsensuz vel ɔplacē-
tiā facti sum⁹ pctores: coicatiōe dissensus vel displicentie
debem⁹ iustificari. actus aūt ɔtritōis ē dissentire vel dis-
plicere. ḡ ⁊c̄. ¶ Itez etsi gr̄a dat̄ nobis sine nobis: nō tñ
dat̄ nec auferat̄ sine nr̄o ɔsensu. Silr videtur q̄ etsi sine
nobis ɔtrabatur originale: nō tñ sine nr̄o assensu aufer-
tur. ⁊ ita nō sine dolore. ¶ Itē carētia visiōis debet̄ tā ori-
ginali q̄ actuali. ḡ si ad tollēdū reatū carētie debite actu-
ali necius ē dolor ɔtritiōis: silr ad tollendū reatū carētie
debite necessari⁹ ē ⁊c̄. ¶ Cōtra. multi sunt iusti q̄ nunq̄
de originali cogitauerūt. tales ḡ iustificati sunt sine ɔtri-
tione. ¶ Itē cū puuli nullo mō possint volūtarie dolē: nul-
lo mō possent ab originali iustificari. nisi dicat̄ q̄ sufficit
dolor parentū. h̄ nūq̄ habet̄ in scriptura q̄ dolere tenent̄
p puulis. imo sufficit sola fides. ¶ Itez satisfactio ⁊ cō-
fessio q̄ sunt ptes pnie posteriores sunt q̄ ɔtritio. sed iste
due ptes nō requirūt̄ p originali. ḡ nec ɔtritio. ¶ Itē cū
nulla fuerit ɔtrabētiū volūtaria delectatio: nec dolor ali-
quis requirit̄ ad purgatōz. ¶ Rn̄sio. dōm ad h. q̄ cōtri-
tio cū sit ps pnie sacr̄alis q̄ ppie peccatū actuale respicit
q̄ ē secūda tabula post naufragiū: ppie ⁊ p se ⁊ de neci-
tate ɔformatōis cū suo toto. s. pnia: actuale pcm̄ i q̄ fuit
actualis delectatio respicit. ɔueit tñ q̄ displiceat auerten-
ti ⁊ ɔsideranti damnū qd̄ ex ipso infert̄ aīe. ⁊ marie pp̄ter
damnū sepatōis vt alibi tactū est. nec intelligo q̄ reqrit̄
displicētia q̄ est act⁹ ɔtritōis: h̄ displicētia leuis pnie alo-
pigentie siue nollicitatis. vn̄ nō requirit̄ dolor ɔtritionis
qui vehemēs debet eē: h̄ sufficit leuis displicētia dūmodo
nō ɔtemnat. ¶ Ad illud ḡ qd̄ obijcit̄. q̄ origiali fit homo
actualiť auersus a deo ⁊c̄. Dicendū q̄ h̄ vocabulū auer-
sus pōt eē nomen vel pticipiū. Si sumat̄ noialr̄ scz p eo
qd̄ est auersuz eē: ⁊ hoc qd̄ ē actualr̄: p eo q̄ pn̄tialr̄: verū
est q̄ peccato originali auersus ē homo actu a deo. i. est in
eē auerso: q̄ nō ē ɔuersus. ⁊ h̄ eē magis dicit statū q̄ actū.
Si aūt teneat̄ pticipialr̄ ⁊ h̄ qd̄ dico actualr̄ in ppria si-
gnificatōe: nō est verū. q̄ nullus est auersus a deo origia-
liter p ppriū actū. Cū ḡ obijcit̄ q̄ p omni eo q̄ auersus ē
a deo ⁊c̄. Dicendū q̄ h̄ est verū inq̄tū auersus tenet̄ pti-
cipialr̄. i. p actū ppriū: h̄ null⁹ originalr̄ auertit se a deo.
¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q̄ ɔsentientes ⁊ agētes ⁊c̄. Dicen-
dū q̄ h̄ intelligit̄ de ɔsentientib⁹ ppria volūtate actualiť
mouente ad ɔsensuz. hmōi aūt ɔsensus nō cadit in origi-
nali. ppie. n. debet dici ɔsensus respectu alicui⁹ qd̄ vita-
ri pōt vel nō vitari. nō aūt sic est de originali qd̄ necitate
ɔtrahit̄. Eramus n. natura sum⁹ filij ire ⁊ c̄. [illegible] ¶ Ad il-
lud qd̄ addit̄ q̄ p ɔsensuz in adam facti sum⁹ pctores ⁊c̄.
Dicendū q̄ ille ɔsensus nō est li. ar. h̄ potius inclinatōis
naturalis: q̄ oēs eram⁹ in adaz. illo peccante quodāmō
improprie dicimur ɔsentire i peccatū illo ɔsentiēte: quia
natura nr̄a in ipso suo li. ar. obediebat. Et ex h̄ pz rn̄sio
ad illud qd̄ sequit̄. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q̄ virtus n̄ da-
tur sine ɔsensu ⁊c̄. Dicendū q̄ hoc intelligit̄ de adultis.
puulis. n. in baptismo dat̄ sine eox ɔsensu. Pret̄. nō ē si-
mile de collatōe virtutis ⁊ traductōe originalis. q̄ a vi-
cio i carne parentū contrahit̄ originale p ppagatōz libi-
dinosaz qd̄ est q̄i materia originalis. sicut dicit magr̄ in
senť. virtus aūt ɔferť coopanti li. ar. p ɔsensuz. q̄ q̄ creat
nos sine nobis: nō recreat nos sine nobis. [illegible] sic origi-
nale sine ɔsensu contrahit̄ pprio: sic ⁊ tolli pōt. nō sic ē de
virtute. ¶ Itē ad illud qd̄ obijcit̄ p simile de carētia visio-
nis dei p ɔtritionez. rōne. n. qua culpe actuali mortali de-
bet̄ carentia hec: ablata culpa p ɔtritōz fit absolutō a re-
atu ipsius carentie. vnde culpa ppie remittit̄ p ɔtritōez
⁊ reat⁹ ex ɔn̄ti. Culpe aūt actuali ppie debet̄ dolor actu-
alis rōne delectatōis actualis pcedentis. nō sic ē de origi-
nali. Supra vbi tactū ē si pnia requirit̄ de originali: ta-
ctum est aliqd de hac materia.

Membrum quintuz

Onsequēter querit̄. vtz requirit̄ ɔtritio de
peccato veniali. Et sic videt̄. q̄ vt habet̄ i
q̄rto sen. di. xvj. de venialib⁹ quātulacūq̄z
pnia hn̄da ē. ¶ Itē ab aug. in li. de decē cor-
dis habet̄. q̄ corde dicendū ē: dimitte nobis debita nr̄a.
h̄ aūt dr̄ p venialib⁹. Dicere aliqd ex corde ē dicē cū pon-
dere ⁊ affectu. sic aūt dicē nō est sine dolore. ¶ Itē aug⁹. i
enchi. Veniale ē minor amor dei. s. q̄ eē dz. h̄ si ē min⁹ amor
dei q̄ esse debet. ḡ pctō veniali subtrahit̄ aliqd de amore
dei debito. ḡ pctō veniali vel fit aliq̄ auersio a deo vel elō-
gatio. h̄ p omi tali dolēdū ē. ¶ Itē nulla creatura mouēs
p electōz pōt mouere motu infinito. ḡ omis amor libidi-
nosus mortalis finit⁹ ē. ḡ n̄ excedit in infinitū amorē pcti
venialis. ḡ nec remediū mortalis excedit i infinitū reme-
diū venial̄. ḡ dolor aliquāt⁹ reqrit̄ p remedio venialis.
¶ Itē ab aug. habet̄. q̄ p vita hoīs saluāda n̄ ē dicendū
mendaciū. ⁊ loqt̄ de mēdacio veniali. ḡ pl⁹ ē dolenduz de
vno mendacio ⁊ silr de alio veiali ɔmisso: q̄ de morte ho-
minis. ⁊ ita n̄ modicū ē dolendū. ¶ Contra. Beda. Que
ex ignorātia ⁊ fragilitate cōmittim⁹ sine ɔfessiōe dimittū-
tur. h̄ de quib⁹ tenemur ɔteri: tenemur ɔfiteri. ḡ p veni-
alib⁹ nō tenemur ɔteri sic nec ɔfiteri. ¶ Itē null⁹ tenetur
ɔterī nisi fm̄ q̄ gr̄a informat. h̄ gr̄a informat ad expellen-
dū sibi ɔtrariū. veniale aūt gr̄e nō est ɔtrariū: q̄ simul in
codez pn̄t esse. ḡ veniale nō est dolendū. ¶ Rn̄sio. q̄ oim
pctox venialiū quātūcūq̄ sint leuia requirit̄ cōtritio in
spēali vel in generali. [illegible] actualr̄ cōmissa
sunt: necīo ad eorū remissionē requirit̄ dolor actualis. h̄
ē. plenius tactū est. Distinguūt aūt quidā q̄ venialiū q̄-
dam sunt minora: quedā maiora. Minora sunt sicut pri-
mi motus: qui magis dicendi sunt passiones q̄ actiōnes.
peccata tñ sunt. ⁊ q̄ ps aīe in q̄ vigent subiacet regimī ra-
tionis: nō immerito imputat̄. tñ vt dicūt de hmōi nō req-
rit̄ dolor siue ɔtritio. Maiora autē venialia sunt q̄ motu
volūtatis ⁊ amore inordinato sub deo tñ ɔmittūt̄. Et de
his distinguūt. q̄ aut ista venīūt in actualē ɔsideratōz ⁊
auertentiā: aut nō. Si sic: requirit̄ ɔtritio spēalis ad eo-
rū remissionē. vt eniz habet̄ ab aug. nulluz est ita paruū
veniale qd̄ n̄ fiat mortale cū placet. nō q̄ veniale fiat mor-
tale: h̄ q̄ adherentia talis dūmodo n̄ displicet fit libidi-
nosa ⁊ mortalis. Si vo nō cadat sub ɔsideratōne spēali:
sufficit generalis ɔtritio ad eius remissionē q̄ necē est pe-
nitentē de omni eo qd̄ elongat a deo dolere. ¶ Hec aūt h̄
nō absq̄z rōne dicunt̄: videt̄ tñ aliquantulū aliť dicēdū.
scz q̄ de omni peccato veniali siue sit ex primis motibus
siue ex volūtate rōnalis. quocūq̄ mō fiat dūmodo pctm̄
sit ⁊ actuale. necīa est ɔtritio. ¶ Ad illud ḡ qd̄ p̄mo obij-
cit̄ ɔtra h̄ p auctez Bede. Dicendū q̄ verbū bede intelli-
git̄ de ɔfessione spēali. sicut. n. sufficit ɔtritō generalis q̄-
tū ad ea que nō auertit hūana memoria: sic sufficit cōfes-
sio generalis. vnde q̄tū ad talia sufficit ɔtritio ⁊ cōfessio
generalis. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ de gratia informāte ⁊c̄.
Dicendū q̄ gratia informis non solum inducit de illis q̄
secum non contingūt. i. de mortalibus peccatis: sed etiaz
de illis que aliquo modo elongant a fine. Pret̄. etsi gra-
tia non opponitur veniali in se: opponitur tamē illi inq̄-
tū disponit ad mortale. h̄ plenius tactū est ē. Concedende
sunt ḡ rationes quib⁹ p̄bat̄ q̄ de omni peccato ve-

niali requirit ꝯtritio in speciali vel in generali. ¶ Quia aūt quedā tacta sunt ꝓ alia pte que videnᵗ hēre dubitatiōē: aliqd tangenduꝫ est de illis. Ad illud ḡ qḋ obijcit. ꝙ peccatū veniale est minor amor dei ꝛc̄. Dicēdū ꝙ h̄ intelligit sic. ꝙ qui peccat venialr̄ q̄tū ad h̄ minꝰ amat q̄ᵭ deberet. deo enim debet amor ex toto corde ꝛ tota aīa ꝛ ex tota mente. totū. n. illi debet a q̄ totū habet. Bern̄. Ipse totū ei sese debere nō ignorat: queꝫ sui totius nō ignorat auctoreꝫ. h̄ si minus diligat: nō tn̄ intantū minꝰ ꝙ a deo auertit vel elongat. scꝫ q̄tū ad diminutōꝫ radicis. Non enī subtrahit aliqd siue diminuit de amore caritatis: sed respectu eius facta est diminutio que inesset si nō peccasset. sicut quodā modo loquēdi dicit. ꝙ peccata alicꝰ mali cū morte preuenit diminuta sunt. nō q2 que cōmisit diminuta sunt: h̄ q2 cessat a malis que postea ꝑpetrasset q mala malis addidisset. ¶ Ad illud verbū Aug. ꝙ nō est dicendū mendaciū ꝛc̄. Dicendū ꝙ mentiri ꝛ alia mala de sui natura a nobis nullo mō sunt optibilia. i. ordinanda i fineꝫ. Non. n. facienda sunt mala vt bona eueniāt. ꝛ sic non hac nec alia rōne mala fieri debent: q2 nec ex malis possumꝰ bona aliqua elicere. h̄ nō est nisi solꝰ dei. ꝛ ꝓpē hoc nulla rōne debemus minimū malū facere. nec tn̄ sequitur ꝙ si mētiamur mendacio veniali: ꝙ plus tenemur dolere q̄ ꝓ morte ꝓximi vel incursu alicuiꝰ damni tpalis. q2 efficacior est dolor spūalis grā informatꝰ ꝛ ꝓ quo veniali: q̄ dolor maximꝰ sensibilis ꝓ damno tēpali.

Membrū sextum

Consequēter querit. vtꝝ ꝯtritio reqritur de pcō qḋ ꝯmittit ex tristicia. sic̄ ḋ pcō inuidie ꝛ hmōi. Et sic: videt ꝙ h̄. ꝙ pnīa est remediū oīs generis pcī actualis ꝛ h̄ maxie ad pteꝫ q̄ est cōtritio que sine alijs ptibus eē pōt. alie auteꝫ ptes sine ista ꝯcomitante vel p̄cedēte inutiles sunt. ḡ cōtritio est remediū cōtra omne genꝰ peccati actualis.

¶ Iteꝫ ꝯtrarioꝝ ꝯtrarie sunt cause. h̄ peccatū ꝛ virtꝰ siue grā sunt ꝯtraria. delectatio ꝛ tristicia sunt ꝯtraria. h̄ vt habet ab Aug. delectatio siue libido que est improba voluntas est peccati principiū ꝛ causa: ꝛ h̄ generalr̄ omnis peccati. ḡ dolor qui est cōtrarius erit causa remissionis.

Contra. dicit Grego. ꝙ sicut in arte medicine ꝯtraria ꝯtrarijs curant: sic in spūalibꝰ infirmitatibꝰ ꝯtraria contrarijs sanant. vt lubrici ꝑ castitatē. iracūdi ꝑ mansuetudinē ꝛ hmōi. ḡ viciū ꝑ tristiciā cōmissuꝫ: ꝑ gaudiuꝫ nō ꝑ doloreꝫ hꝫ purgari. ¶ Iteꝫ cū quedā peccata ex dolore fiant: sicut inuidia odiū accidia ꝛ siqua sunt silīa. quedā ex gaudio sicut illa que originē hn̄t ex delectatione. ꝛ hec purgari hn̄t ꝑ doloreꝫ. Silr̄ videt ꝙ mala illa q̄ originē trahūt ex dolore ꝑ gaudiū debēt purgari. ꝛ ita nō reqrit ꝓ eis remittēdis ꝯtritio. ¶ Rn̄sio. ꝙ omne genꝰ peccati actualis ꝑ aliquē amorē libidinosuꝫ ꝯmittit. nec ē aliqḋ in quo nō sit aliqua delectatio. ꝛ ad hoc inducūt qdā illud Aug. de ciui. dei. Omis peccati radix est amor inordinatus q est fundamentū ciuitatis babilonie. ꝛ augꝰ. loquit de radice generali peccati. h̄ in oīni peccato actuali est delectatio actualis: cui ꝑ ꝯtrariū rn̄det dolor actualis qui est cōtritio vel actꝰ ꝯtritōnis. vnde ꝛ hic minꝰ dicūt. Preterea alij dicūt ꝙ peccatū qḋ fit ex iusticia habꝫ duplex oppositū. vnū in genere doloris: aliud in genē gaudij. q̄. d. q̄. In peccato inuidie est dolor de ꝓsꝑitate siue successione alteriꝰ. huic dolori malo opponit gaudiū bonū q̄ penitens gaudet de ꝓsperitate ꝓximi. Iteꝫ ibi ē gaudiū malū scꝫ de aduersitate ꝓximi. ꝛ huic gaudio opponitur dolor bonus quo dolet penitēs de illo malo gaudio. ꝛ ita peccatū inuidie cōmittit cū gaudio ꝛ remittit cū dolore. h̄ hoc videt minus sufficient dictū. gaudiū enim bonū q̄ penitens gaudet de ꝓsperitate ꝓximi: videt elici a virtute alia q̄ a ṽtute pnīe. In iustificatiōe. n. impij vnaqueqꝫ virtus expellit viciū sibi ꝯtrariū ꝛ inducit habitū sibi oppositū. ꝛ sic inducit gaudiū de ꝓsperitate ꝓximi oppositū tristicie precedētꝭ. nō virtute ꝯtritōis q̄ expellit pcīm.

Prec̄. hic querit. an delectationi i pcō ex tristicia rn̄det dolor ꝯtritōnis. Prec̄. peccatū inuidie nō ꝯplet i gaudio maldi de malo ꝓximi. nec remediū peccati in dolore ḋ illo gaudio. ꝓpter h̄ hec videt minꝰ sufficient dicta. ¶ Videt q̄ aliter dōm. scꝫ ꝙ in omnibꝰ peccatis que ex tristicia ortum hn̄t est delectatio quedam. Rōne. n. qua tristicia illa complacet nō est vacua a delectatōe. que. n. cōplacent cū fiunt oīno absqꝫ delectatōe nō sunt. ꝛ h̄ est generale in omni peccato qḋ accidit ex tristicia. vn̄ dolor ꝯtritionis rn̄det delectatiōi ipsius ꝯplacētie peccatoꝝ. ḡ que ex tristicia accidūt remediū est dolor. ¶ Ad illud qḋ obijcit ꝙ hmōi peccata hn̄t ꝑ gaudiuꝫ curari eo ꝙ ortū habēt ex tristicia. Dicendū ꝙ potius ortum hn̄t a delectatōe siue complacētia q̄ ex tristicia. Si. n. tristicia illa que est causa peccati displiceret ꝛ nō fieret aliquo mō cū ꝯsensu vel complacētia: n̄ eēt peccatū vel causa peccati. vn̄ ꝯsensus vel cōplacentia illius tristicie est causa formalis illiꝰ peccati: ipsa tristicia materialis. ¶ Ad aliud iam pꝫ rn̄sio. ꝙ nullius generis peccati mortalis cā ꝯpletiua ꝛ formalis est tristicia: lꝫ quodāmodo materialis. ꝛ ista questio supius tacta nulla est.

Membrū septimū

Consequēter querit. vtꝝ requirit contritio de peccato ꝯmisso ꝑ ignorantiaꝫ. Et sic: videtur ꝙ h̄. q est peccatū actu voluntario cōmissuꝫ. ¶ Prec̄. peccatū ꝑ ignorantiā commissuꝫ est quoddā genus peccati distinctū ꝯtra peccatuꝫ cōmissuꝫ ꝑ infirmitatē ꝛ maliciā. ḡ ad eius purgatōꝫ requirit ꝯtritio distincta ꝛ spēalis: ꝛ nō sufficit generalis. sicut nec de alijs peccatis distinctis spēalibꝰ ꝯtritis sufficit contritio generalis. ¶ Iteꝫ ps. Delicta iuuētutis mee ꝛ ignorātias meas ne memineris. Glo. i. peccata q̄ ignorantē feci ne memineris. i. ne serues ad vindictā ꝑpetuā. Ecce ꝙ hmōi peccata reseruant ad vindictā ꝑpetuam. ḡ nisi est ꝙ cōtritione deleant sicut alia mortalia. ¶ Iteꝫ Leuit. iiij. fm̄ legeꝫ spēales fiebāt oblatōes ꝛ distincte ꝓ peccatis ꝑ ignorātiā cōmissis. vtpote ꝓ pcīs sacerdotꝰ offerebat vitulus immaculatꝰ. ꝓ peccato alicuiꝰ de turba silr̄ vitulus. ꝓ pcō aīe capra Leuit. v. Ecce ꝙ fm̄ legeꝫ ad purgatōꝫ hꝰ pcī fiebat oblatio spēalis ꝛ distincta ex q̄ videt ꝙ requirit ad illiꝰ purgatōꝫ sacrificiū spēale: id est ꝯtritio spēalis. de q̄ ps. Sacrificiū deo spūs ꝯtribulatus ꝛc̄. Glo. spūs ꝯtritus est sacrificiū q̄ pcā soluunt. ¶ Pro alia pte posite sunt rōnes s. in tractatu de pnīa in generali. vbi quedaꝫ tacta sunt q̄ valēt ad istud ꝓblema. ¶ Rn̄sio. dōm ꝙ de peccatis cōmissis ꝑ ignorantiā reqrit ꝯtritio generalr̄. maxie ab illis q discretōe vigēt q̄s nō latet ꝙ multa pcā ꝑ ignorātiā ꝯmittūt. ¶ Ad illḋ qḋ obijcit. ꝙ hmōi pcīm ē actu volūtario ꝯmissuꝫ ꝛc̄. Dicendū ꝙ silr̄ ꝛ de dolore actuali ē purgādū. ¶ Ad illḋ qḋ obijcit. ꝙ ē pcīm distinctū ꝯtra ꝯtritꝰ ꝛc̄. Dicendū ꝙ distinctio pcī cōmissi n̄ ē cā ꝑcisa ꝛ sufficiēs q̄re ad eius remissiōꝫ reqrit ꝯtritio spēal: h̄ potiꝰ ꝯscīa ꝑpetratōis tal. de pcō aūt ꝑ ignorātiā penitus cōmisso n̄ ē remorsus aliqs ꝯscie: vn̄ nec tentio ꝯtritōis spēalis. Nulla. n. ē rō dolendi ꝓ aliq̄ qḋ oīno ignorat. ¶ Ad illud qḋ obijcitur. ꝙ pcīm ꝑ ignorantiā cōmissuꝫ seruat ad vindictā eternam ꝛc̄. Dicendū ꝙ h̄ n̄ ē q2 ē cōmissuꝫ ꝑ ignorantiā simplr̄: h̄ qa ignorātia illa ē affectata vel supina vel ignara iuris. vel aliq̄ mō alio degenerās viciū ꝑ qḋ illud pcīm cōmissum ē. ¶ Ad illud qḋ obijcit. ꝙ in lege distinguūt sacrificia ꝛc̄. Dicendū ꝙ illa distinctio fiebat rōne distinctiōis ꝑsonaꝝ peccantiū ꝑ ignorātiā. vtpote qn̄ sacer vnctꝰ peccauerat ꝑ ignorantiā. vel princeps vel aliqs de turba vel alius: vt tactū est. Prec̄. hec lex dictabat has oblatōnes debere fieri intellecto peccato cōmisso per ignorantiaꝫ. Unde Leuit. iiij. ꝛ. v. vbi loquit de peccato turbe ꝛ peccato anime: addit ꝛ postea intellexerit peccatuꝫ suuꝫ vel recognouerit.

Membrũ octauum

Onsequẽter querit. vtrũ requirit ꝯtritio de peccatis oblitis. Et primo. si põt eẽ ꝯtritio de peccatis oblitis. Scd̃o. si sufficiat cõtritio generalis. Tercio. si sufficit ꝯtritio de obliuione.

Articulus prim⁹

Irca primũ ad ptẽ affirmatiuã sic ꝓcedit. Etsi peccatũ oblitũ sit: nihilomin⁹ ipsa aĩa leditur ipso. ꝛ ipsa lesio ꝑ ipsam illata remanet in aĩa. ꝫ dolor est sensus lesionis. ergo etsi peccatũ traditum sit obliuioni: nihilominus aĩa habeat qd doleat ex illo. vnd̃ aĩa informata grã pñie: h3 vñ doleat de peccato oblito. ¶ Itẽ actus aĩe spirituales reflectunt sup se ꝛ sup sui opposita. Põt. n. aĩa scire se aliqd: ꝛ silr scire se nescire aliqd. Silr põt aĩa scire se peccasse: ꝛ scire se pctm̃ spiritui obliuioni tradidisse. ꝫ pctm̃ suũ obliuioni tradidisse ẽ malũ. ergo aĩa dolere debet de ꝫ malo: maxie cũ grãm h3 penitẽdi. ꝛ ita vt prius. ¶ Contra. de illo qd̃ nullo mõ cadit in noticiã nõ põt aliquo mõ eẽ ꝯtritio. pctm̃ aũt oblitũ non cadit in noticiã. ergo ꝛc̃. ¶ Rñsio. q̃ peccatũ duobꝫ modis põt eẽ oblitum. vel ita q̃ peccati sic oĩno tradit obliuiõi: habet tñ noticia ꝯmissiõis peccati. sic̃ accidit qñq̃ q̃ aliquis oblitus ẽ peccatũ suũ. vnde tñ ꝯstat sibi q̃ pctm̃ cõmisit ꝛ q̃ aliqñ illud sciuit. Vel ita est q̃ act⁹ peccati traditus est obliuioni ꝛ noticia ꝯmissionis. vt qñ q̃s sic̃ nec cogitat vel ꝯgnoscit se peccasse: sic nec recordat se vnq̃ scinisse. ꝫ peccasse de peccato oblito primo mõ dolendũ est ꝛ etiã de ipsa obliuione que sue negligentie est imputanda. nec tñ de peccato oblito inq̃tum hmõi requirit cõtritio aliqua. tñ q2 innotescit peñtẽti q̃ qñq̃ sciuit se peccasse: ꝛ sic quodãmodo memorat se peccasse: necc̃ia est illi cõtritio. ¶ Ad hoc qd̃ obijcit. q̃ oblita nullo modo cadunt in noticiã ꝛc̃. Dicendũ q̃ primo modo oblita aliquo mõ cadũt in noticiã. ꝛ de illis necc̃ia est ꝯtritio. Secũdo mõ oblita nõ cadũt. vnde nec de illis requirit ꝯtritio aliqua nisi in generali: eo mõ quo dolendũ est generalr de oĩbꝫ illis quoꝝ nõ existit memoria specialis. ¶ Ad illd̃ qd̃ obijcit ꝓ alia pte. q̃ l3 peccata sint oblita: nihilomi⁹ existit lesio in aĩa ꝛc̃. Dicendũ q̃ in aĩa penitẽte talis lesio nõ est culpa: ꝫ pena. ꝛ ita cũ contritio ꝓprie sit de culpa: illa lesio nõ est materia cõtritõis sed potius ꝯtritõis naturalis sc3 vel gratuiti satisfactorij. ¶ Ad aliud qd̃ obijcit. q̃ actus spũales reflectunt sup se ꝛc̃. Dicendũ q̃ illa ratio concludit ꝓpositũ de illo cui⁹ actus peccati est oblit⁹: sed scientia nequaq̃. De tali aũt dictum est q̃ necc̃e h3 dolere de peccato oblito.

Articul⁹ secũdus

Onsequẽter querit. vtrũ sufficit generalis cõtritio de peccatis oblitis. Et videt q̃ sic. quia spẽalis noticia peccati ꝛ ꝯtritio spẽalis ĩ q̃dã ꝯuertibilitate se hñt. spẽalis. n. noticia reqrit spẽalem cõtritionẽ. nec põt eẽ cõtritio spẽalis nisi sit noticia spẽalis pcti. ergo ñ tenet quis dolere ꝓ oblitis in spẽali. ergo suffic̃ procis dolere in generali. ¶ Itẽ nihil qd̃ est in ptãte li. ar. ĩpedit opationẽ grẽ. ꝫ obliuio facit q̃ recordari peccatoꝝ oblitoꝝ in spẽali nõ est in ptãte li. ar. ergo cũ ꝫ nõ impediat opationem grẽ ꝛ sic nec iustificatõ3 impij: relinquitur q̃ sufficit cõtritio generalis. ¶ Itẽ .j. Io. iiij. Si nõ reprehenderit nos coꝛ nostrũ: fiduciã habem⁹. q̃ q̃cqd petierimus accipiem⁹. ꝫ dicit Io. ix. q̃ deus pctõres ñ audit. ergo si nõ reprehenderit nos coꝛ nostrũ iusti erim⁹. ꝫ põt esse peccatũ oblitũ de quo nõ reprehẽdet nos coꝛ nr̃m. ergo manẽte obliuione peccati põt quis iustificari. ¶ Item dicit Ambro. q̃ si fides desit pnã releuat. Et exponit mgr̃ in sen. fides. i. consciã. ergo ꝑ penã iniunctã põt purgari quis a peccatis quoꝝ nõ h3 fidẽ. i. consciam. ergo remittũt oblita sine spẽali ꝯtritione. ꝛ ita vt prius. ¶ Item sup Math. viij. dicit aug⁹. Aut de⁹ oblita ignoscit: aut ad memoriã reducit. ꝫ multi sunt quibꝫ nũq̃ ad memoriam reducũt. ꝛ ita vt prius. ¶ Contra. ꝯtritio generalis venialiũ ñ tollit culpam ꝛ penã sp. ꝫ suppono. ergo multomagis contritõ generalis de mortalibꝫ nõ tollet culpã ꝛ penã q̃ ẽ eterna. illa aũt pena nõ manet sine culpa. ergo nullius pcti mortal sufficit ꝯtritio generalis. ¶ Itẽ quotienscũq̃ q̃s reducit ad memoriã peccatũ mortale de quo scit se nõ eẽ ꝯfessum nec cõtritũ nec ꝯtritõne generali: tenet confiteri ꝛ dolere. ꝫ si eẽt ꝑ contritõ3 generalẽ precedentẽ ab illo liberatus ꝛ purgatus nõ plus purgari tenet. ergo ꝛc̃. ¶ Itẽ nihil in creaturis ẽ ita pñs aĩe vt ipsa aĩa. q̃ aũ sunt pñtia aĩe patent aspectui illius in ꝯuersione illius sup se. ꝫ de pctis que aĩe nota sunt nõ sufficit generalis cõtritio. ergo ꝛc̃. Qz aũt sunt pñtia videt ex glo. sup illud Hiere. xvij. Peccatum iuda scriptũ est stilo ferreo ꝛc̃. que est. Anq̃ peccatũ faciã: nulla in corde meo peccati imago versat. cũ autem conscia peccati imaginẽ sumpserit: habeo formã illius: ꝛ añ oculos cordis mei delicti pompa depigit. Et infra eodem. Nudabit pectoris mei conscia ꝛ apto corde videbũt lr̃e pctõꝝ. ¶ Itẽ .j. Coꝛ. iiij. Nihil mihi conscius sum ꝛc̃. Glo. quia põt latere qd̃ nescio. ergo ꝓpter peccatũ latẽs potest quis esse nõ iustificat⁹. ꝫ hoc est peccatũ oblitũ. cũ ergo quantũcũq̃ quis conterat in generali cũ semꝑ lateat peccatũ qd̃ nescit. s. peccatũ oblitũ. ergo ꝛc̃. ¶ Itẽ queritur de verbo hoc. si qui sibi nihil est cõscius facit qd̃ in se est vt sit iustus. q2 nõ sinit aliqd eẽ in aĩa vnde hr̃et remorsum conscie. ꝛ tñ põt latere qd̃ nescit. ꝛ ita nõ est iustus. videtur q̃ põt aliq̃s facere qd̃ in se est: ꝛ tñ dãnabit. ¶ Rñsio. dcm̃ vt s. q̃ peccatũ põt eẽ oblitũ q̃tũ ad actum: ñ q̃tũ ad certitudinẽ cõmissionis: vel q̃tũ ad vtrũq̃. De peccato aũt oblito primo requirit ꝯtritio spẽalis. rõne enim qua penitẽs certus est se cõmisisse peccatum: l3 ignorauerit q̃ est peccatũ: requirit ꝯtritio spẽalis ex conuersione ipsius aĩe sup certitudinẽ cõmissionis pcti talis. vñ ꝯtenius est in hac ꝯuersione descensus ad peccatum spẽale. l3 nesciat quid: requirit ꝯtritio spẽalis. De peccato secũdo modo oblito distinguendũ est. q2 põt eẽ q̃ oĩno actus peccati datus sit obliuioni ꝛ noticia cõmissionis. ita sciꝫ q̃ neq̃ actus neq̃ noticia aliquo mõ habet ĩ memoria: imo penitus est euacuata. ita sc3 q̃ neq̃ aliquo modo illis ledat consciã. vel põt eẽ q̃ ꝛ actu peccati ꝛ noticia ꝯmissionis euacuata est memoria: tñ penitẽs ex ꝯsideratõe ꝓprie fragilitatis ꝛ ꝓnitatis credit se cõmisisse peccata aliq̃ q̃ tradidit obliuioni. ꝛ q̃tũ ad hoc h3 remorsum conscie. In primo casu requirit cõtritio spẽalis de illis quorũ extat memoria: ꝛ de oblitis cõtritio generalis. l3. n. de illis nõ sit memoria aliqua neq̃ remorsus aliq̃s: tñ q2 pcta mortalia nõ remittunt sine cõtritione spẽali vel generali: de necessitate requirit ꝯtritio de illis saltẽ generalis. Ponẽ aũt aliquẽ ꝯmisisse aliq̃ mortalia ꝛ ea omnia dedisse oĩno obliuioni sine ꝑẽnti cõtritõne. ita q̃ nec de illis haberet remorsum aliquẽ conscie: est ponere illũ extra statum salutis. In secũdo aũt casu requirit simplr spẽalis ꝯtritõ de illis quoꝝ est recordatio spẽalis. ꝛ de oblitis quodãmõ spẽalis. s. quaten⁹ ex ꝯsciã se illa cõmisisse. Remordente eni conscia ex ꝯuersione aĩe sup illa aliq̃ mõ: spẽalr iuxta modũ ꝯuersionis ꝛ remorsionis requirit ꝯtritio quodãmodo spẽalr rñdens. vnde nõ incõgrue posset diuidi cõtritio ꝑ singularẽ. spẽalem. ꝛ generalẽ. ita q̃ singularis cõtritio rñdeat peccatis singularit ꝯsideratis. Spẽalis peccatis indistincte ꝯsideratis. vtpote oblitis: sup qbꝫ certitudine quadã preueniẽte est remorsus conscie. generalis de omnibꝫ quibꝫ deus fuerit offensus. ¶ Si obijciat ꝯ ꝫ. q̃ ꝯtritio debet ꝑpetrationi pcti rñdere. ꝛ ita sic̃ singularẽ cõmittit peccatũ [illegible] penitẽs tenet singularit cõteri de illo. Dicendũ q̃ penitẽs sp tenet ad singularẽ ꝯtritiõ3 de omnibꝫ mortalibꝫ: ꝫ nõ tenet ad semꝑ. sicut. n. ꝓceptũ affirmatiuũ obligat sp sed nõ ad sp: sic hec dentio sp ligat ꝫ nõ ad sp. ꝛ sicut preceptũ de honore exhibendo parentibus l3 semꝑ obliget. tñ si nanq̃ exhibeat. [illegible]

oportunitas: nõ inducit trãsgressionẽ. sic ẽ in ꝓposito. lȝ penitẽs sꝫ teneat ad spẽialẽ ↄtritõȝ de pctis oblitis ꝙ̃uis modo cadãt sub obliuione: tñ si nunꝙ̃ penitẽs ↄcrat sin gularitẽ: nihilominꝰ remittant ei ꝑ spẽalez vel generalez ↄtritionẽ. exponẽ si hnũꝙ̃ se offerat oportunitas. tũc autẽ offert se oportunitas qñ reducũt ad memoriã: etiã aliis se offerentibꝫ quo oportunitatẽ inducunt. ¶ Ad illud ꝙ̃ qꝺ obijcit. ꝙ generalis ↄtritio de venialibꝫ ⁊c. Dicendũ ꝙ mortali pctõ añ ↄtritõȝ debet pena eterna. ꝙ̃ i remissi one culpe in ↄtritõne remittit ⁊ mutat in tpalẽ. ꝭ debitũ illꝰ pene eterne semꝑ manet cũ culpa: debitũ aũt tpalis manet vsqꝫ soluta fuerit ꝑ pniaȝ. Cũ ꝙ̃ obijcit ꝙ cõtritio generalis de venialibꝫ nõ tollit ⁊c. verũ est: qꝛ neqꝫ culpa neqꝫ pena venialiũ est cõpassibilis grẽ ↄtritõnis sic ẽ cul pa mortalis ⁊ pena eterna. ꝓpter qꝺ argumentũ ñ cõclu dit. ꝙ contritio generalis dũmodo ↄtritio sit: non tollat culpã ⁊ penam mortaliũ. ꝭ bñ concludit ꝙ nõ delet penã ⁊ culpã tpalez. ꝙ̃tuȝ. n. ad debitũ pene tpalis est compa tio inter mortale ⁊ veniale. ¶ Ad illud qꝺ obijcit. ꝙ quã tũcũqꝫ fuerit quis cõtritus ↄtritione generali. si reducat ad memoriã peccata oblita tenet specialius ↄteri ⁊c. Di cendũ ꝙ hoc est verũ ⁊ semꝑ tenet. nõ tñ ad semꝑ sicut di ctũ est. ꝭ tũc qñ se offert oportunitas mõ iaȝ dicto. nihi lominꝰ peccatũ remissũ est in ↄtritione generali: ꝭ ex no uo quodã ↄtemptu peccat mortalr: ex quo ñ ↄterit ꝑticu larit exñte certa ⁊ ꝑticulari recogitatõe. hoc tñ dico opi nando nõ asserendo. ¶ Ad illud qꝺ obijcit. ꝙ ea que sunt in aĩa sunt pñtia aspectui ipsius aĩe ⁊c. Dicendũ ꝙ lȝ ꝙ̃ sunt in aĩa sunt ipsi aĩe pñtia: nõ tñ recordat ipoꝝ. ⁊ hoc qꝛ aĩa in recordatõe peccatoꝝ que sunt in ipsa nõ cõuer tit se sup̃ se intuendo illa que sunt in ipsa: ꝭ ↄuertit se ad ea que sunt extra ipsaȝ. vt ad actũ cõmissionis: tempus ⁊ locũ: ⁊ alia hmõi que actũ peccati circũstabãt. vñ etiaȝ que ceciderũt a memoria qñqꝫ recordamur ↄuertẽdo aspe ctũ aĩe ad exteriora. Ut enim habet a pho. Recordamur oblitoꝝ ꝑ simile cõtinuũ ⁊ contrariũ. sicut ꝙ̃ ipm pecca tũ labit a memoria actu peccati oblito ⁊ aliis ꝙ̃ ipm actũ circũstabãt. sic si velimus recordari peccatoꝝ oblitoruȝ: oportet ꝙ ↄuertat aĩa ad exteriora intuenda. nõ ꝙ̃ recor damur istoꝝ ꝑ ↄuersionez aspectus aĩe sup̃ seipam. vnde ratio ꝑtacta nulla est. ⁊ glo. ꝭ. dicta intelligẽda ẽ de pec catis que apparebũt in iudicio qñ libri cõsciaꝝ aperient Dañ. vij. ¶ Ad hoc qꝺ obijcit. ꝙ quantũcũqꝫ ↄuertatur aliquis in generali põt peccatũ latere ⁊c. Dicẽdũ ꝙ pec catum nõ eo solũmodo ꝙ lateat ipsam cognitiuã efficit iniustũ: ꝭ eo ꝙ latẽter est in ipsa aĩa. vnde eẽ ipsius ẽ prima causa quare nõ iustificat ille quẽ latet. eẽ autẽ illꝰ tollit qñ ꝑ cõtritiõne generali. vnde lȝ lateat. i. nõ habeat i me moria: nõ ꝓpter ꝭ sequit ꝙ penitens nõ iustificet. ¶ Ad aliud qꝺ querit. si ille qui facit qꝺ in se est ⁊c. Dicendũ ꝙ artis nõ est determinare qñ homo fecit qꝺ in se est: ⁊ qñ peccatũ est dimissuȝ. imo dei solius ⁊ gratie. ⁊ ꝭ quia nõ est terminus fixus quantũ homo debet facere. qꝛ nũꝙ̃ põt homo scire vtꝝ fecerit qꝺ in se est: ideo põt aliqñ ni hil ei sibi ↄscius: nõ tñ in hoc iustificari: qꝛ põt latere qꝺ nescit. põt tñ cõtritio in generali sufficere. ꝭ qñ ꝭ sit: nõ ẽ hoĩs determinare ꝭ dei. nec sequit ꝙ si nihil sibi sit ↄscius ꝙ ꝓptẽ ꝭ fecerit qꝺ in se est: qꝛ illud scire nõ põt.

Articulus terciꝰ

Consequẽter querit. si cõtritio de obliuiõe pec cati sufficit ad deletõȝ peccati obliti. Et sic vi det ꝑ ꝭ. ꝙ obliuio pcti est cã quare penitẽs ñ dolet de pctõ oblito. ⁊ ita ẽ cã ꝑmanẽtie pcti in aĩa. ꝙ̃ si cõ terit de ipsa obliuione cũ deleta cã delet effectꝰ: videt ꝙ ꝭ sufficit ad deletõȝ pcti obliti. ¶ Itẽ in morbis corpali bus ita est. ꝙ deleta cã morbi: ipse morbꝰ delet. silr vide tur de morbo spũali ⁊ cã eiꝰ. ¶ Cõtra. cessante actu ꝙ in ducit culpã ⁊ est cã illius: nõ ꝓptẽ ꝭ cessat ipsa culpa. sic pȝ de actu furti vel fornicatõis. nõ ꝙ̃ necẽ est in genẽ pec catoꝝ. ꝙ cessante cã peccati vel deleta: deleat vł cessat ipȝ peccatũ. ¶ Ad hoc dicũt quidã ꝙ ↄtritio de obliuione ñ sufficit ad deletõȝ peccati. vnũ enim peccatũ nõ tollitur ꝑ dolorez de altero lȝ quodãmodo sit cã illius. Nec ẽ sic de morbo spũali ⁊ corpali. Morbꝰ. n. corpalis ↄuertibili ter se hȝ cũ sua cã ↄiuncta ⁊ necĩa ad eẽ. nõ silr ẽ de mor bo spũali: ad cuiꝰ deletõȝ necĩo grã requirit. Sȝ lȝ dolor de vno peccato nõ sufficit ad deletõȝ alteriꝰ peccati vt di ctũ est: tñ videt ꝙ ↄtritõ de obliuione peccati cũ dolore ne cessarie annexo sufficiat ad deletõȝ pcti obliti. annexo di co: qꝛ ↄtritio siue dolor de obliuione pcti: ortũ hȝ ex dolorẽ de ipso pctõ. vnde dolor de obliuione peccati necĩo est an nexus dolor de ipso peccato. dolor ꝙ̃ de obliuione ñ suffi ceret ad deletõȝ pcti obliti ꝑ se: sufficit tñ rõne doloris ne cessario annexi. ¶ Ad illud ꝙ̃ qꝺ obijcit. ꝙ cessante cã ali cuiꝰ peccati nõ ꝓpter ꝭ cessat ipm peccatũ. Dicendũ ꝙ ꝭ verũ est. nec in casu ꝓposito dicit cessare peccatũ ex cessa tione siue deletione sue cause: ꝭ ex hoc potiꝰ ꝙ cause dele tionis obliuionis que est causa ꝑmanẽtie peccati in aĩa. ⁊ ipsi peccato cõnexe sunt vt ex dictis pȝ id est: dolor de obliuione ⁊ dolor de ipso peccato oblito. Isti. n. duo dolo res cũ gratia sunt causa remissionis peccati obliuionis ⁊ ipiꝰ pcti obliti. ꝑ sꝫ dolores necĩo annexi sunt.

Membrũ nonum

Consequẽt ꝙ̃rit. vtꝝ reqrit cõtritio de pctõ futuro. Et primo querit. vtꝝ debet qs ↄte ri de pctõ futuro. Scdo. vtꝝ de rõne cõtri tionis sit aliꝙ̃ mõ respicere futuꝝ.

Articulꝰ primꝰ

Circa primũ ꝓcedit sic ad ꝑtez affirmatiuaȝ. Cũ contritio respiciat peccatũ in ꝙ̃tuȝ pctm. peccatũ aũt hȝ tres dñtias. diuidit eñi i pñs preteritũ ⁊ futuꝝ. videt ꝙ contritio debeat eẽ de futuro. ¶ Itez dicit Hiero. ꝙ pena Arrij nondũ est determiata: qꝛ nescit quot ꝑ suã heresim sunt relapsuri. Ex hoc videt ꝙ semꝑ plus ⁊ plus pena peccato eiꝰ debita augmẽtet. ꝭ nõ nisi pro augmento peccati. ꝙ̃ si eẽt in statu penitẽdi ⁊ vellet penitere: oporteret ꝙ doleret ꝓ augmento peccati sui in futuro ex hoc ꝙ adhuc multi lapsuri sunt in here sim ꝑ dogmatizationẽ heresum suaꝝ. ¶ Itez idem videt posse ostendi ꝑ primũ parentẽ qui ꝑ suam inobedientiaȝ fuit causa oĩm culpaꝝ ⁊ penaꝝ posteritatis sue. vñ videt ꝙ penitẽs de pctõ suo debuit dolere de pctĩs imposterꝝ ꝓ uenientibꝫ ex peccato suo. ⁊ si debuit dolere de peccato al terius futuro cũ ipse fuit causa: videt ꝙ similiẽ debuit do lere de peccato ꝓprio futuro. cũ magis ↄgruat vnicuiqꝫ dolere de peccato ꝓprio ꝙ̃ alteriꝰ. ¶ Itez lex diuina iudi cat aliquez tanꝙ̃ homicidã ꝙ aliũ vulnerauit ad mortez: lȝ iste nondũ sit mortuus. qꝺ pȝ in foro ↄfessionis. ꝙ̃ ei im putat qꝺ futurũ est ꝓ peccatis futuris. ¶ Contra. nũꝙ̃ iuste infligit pena ante culpam. ꝙ̃ nullus ꝓ culpa ꝙ̃ non dũ est doleri vel conteri debet. ¶ Ad hoc dõm. ꝙ pecca ti fm ꝙ hmõi nunꝙ̃ exigit contritio. ⁊ hoc pluribꝫ rati onibꝫ. Una est. ꝙ contritio que concernit in suo eẽ grãm gratũfacientez: excludit certitudinez immo p̃sumptionẽ peccandi imposterꝝ. immo cõtritus presumendo de adiu torio gratie: quandã confidentiaȝ assumit de nõ peccan do imposteruȝ. nec ante est contritio vera. Si. n. qs ꝑpo neret vel presumeret se labi in mortale non esset vere con tritus. Uere eniȝ contritus ex confidentia gratie diuine quadam certitudine ꝙ̃i indubitabili debet presumere se ñ recidiuatuꝝ. lȝ. n. cõtritus nõ immerito timeat de casu: tñ ex ↄfidentia diuini adiutorij debet presumere de ↄtra rio. Alia ratio est. ꝙ dolor est ex sensu nociui. que autem nunꝙ̃ fuerũt sicut illa que futura sunt nociua non sunt. vnde de illis dolor etiã nõ põt ingꝛũ hmõi. Int. n. dolorẽ ⁊ timorẽ distinguit. qꝛ dolor est de pñtibus: timor de futu ris. Alia ratõ potissima est. ꝙ penitentia est de cõmissis vel omissis: que solũmodo preteritum respiciũt. sicut pa tet ex rationibus penitentie supratactis. Est enim pnia

mala preterita plangere ⁊ iterum plangenda nō ꝯmittē ſm Amb. ergo ⁊ ꝯtritio eſt ſolūmodo de preteritis. ¶ Ad p̄mū ergo qđ obijcit. ꝙ pctī ſunt tres differētie ⁊c. Dicendū ꝙ ꝯtritō nō reſpicit pcīm in ſua generalitate: ſʒ ſolūmodo pcīm vt eſt ꝑpetratū ſcʒ in affectu vel effectu. ¶ Ad aliud qđ obijcit ꝑ verbū Hiero. de pcīo Arrij futuro ꝙ deberet de illo cōteri. Dicendū ꝙ etſi pcīm eius ſit futuꝝ ī effectu. qꝛ multis erit cā caſus in hereſim: pn̄s eſt tn̄ ī ſuo eſſe ⁊ ſimplr nō aūt eſt futuꝝ ſimplr. vn̄ lʒ deberet ꝯteri de pcīo ſuo ſi datū eēt illi ꝙ poſſet penitere: nō opʒ illū ꝯteri de illo īquantum futuro ſimplr: ſʒ inquātū futuro in effectu aliq̄. nō tn̄ opʒ aliquē ꝯteri de pcīo inquātū eſt futurū ſimplr: ſʒ inquātū futuro in effectu ꝑuerſionis ⁊ caſus alioꝝ. Lʒ ergo in caſu aliq̄ opteret aliquē ꝯteri de pcīo futuro in effectu aliq̄ nō tn̄ opʒ aliquē ꝯteri de pcīo inquātū eſt futuꝝ ſimpliciť. Preť. hoc argumentū nō valet. augmētabiť ſua pena: ergo ⁊ ſua culpa. Si. n. aliqs fornicator q cū multis ꝑſōis dānandis peccauerit multos hēbit tortores in pena: vtpote quos habuit ꝯſolatores in culpa: nō ꝓpē hoc ſeqť ꝙ peccata fornicationū ſuaꝝ augmenteť in inferno. Lʒ ergo oporteret Arriū ꝯteri de peccato aliq̄ in futuro in effectu: nō tn̄ oporteret eū ꝯteri de pcīo aliq̄ futuro ſimplr: ſʒ potiꝰ de peccato pn̄ti ſimplr ⁊ futuro ſm qd. ſ. in effectu aliq̄.

¶ Ex his pʒ in parte rn̄ſio ad illud qđ querebať de peccato primi hoīs. lʒ eni ille cuius peccatū eſt in alijs cā peccandi impoſteꝝ debet dolere ꝓ eo ꝙ illi peccāt cā ipſius: nō tn̄ teneť dolere dolore ꝯtritōis: imo ſʒ ꝓprio peccato requiriť ꝯtritōis dolor. ⁊ eo acerbior ⁊ intēſior ꝙ fuit alijs cā peccati. ¶ Ad illud qđ obijciť de homicida. Dicendū ꝙ qꝛ talis fecit qđ ī ſe fuit ad homicidiū ꝑpetrādū ⁊ quantū ad exterioꝛē ſcʒ vulnꝰ mortale inferendo: ⁊ quātū ad actū interiorē illud idē volēdo. in foro ꝯſcīe iudicādus eſt ꝑpetrator pctī homicidij: nō ꝓ morte futura ſʒ ꝓ culpa pn̄te. Quātū tn̄ ad penas ꝯn̄tes: vtpote irregularitatē ⁊ hmōi. ⁊ etiā quātū ad foꝝ ciuile nō iudicať homicida anteq̄ mortuꝰ fuerit vulneratꝰ. In tali ergo caſu nō imputať qđ futurū: ſʒ potius qđ eſt pn̄s.

Articulus ſecūdus

Conſequēť queriť. vtꝝ de rōne ꝯtritōis ſit reſpicere futuꝝ. Et ſic videť ꝑ ratōē pn̄e quā ponit Amb que eſt. Pn̄ia ē mala preterita plāgere ⁊ iteꝝ plangēda nō cōmittere. Silr alie plures ſunt aſſignate a ſanctis q̄ ſilr futuꝝ reſpiciūt. vt pʒ in. iij. ſen. ⁊ ex rōnibꝫ ſ. poſitis. ſʒ hec ratio ⁊ alie ꝯſiles ſunt ipius pn̄ie quātū ad aliā partē que eſt cōtritio cuiꝰ ꝓpriē eſt peccata deflere. ergo ipſa reſpicit futuꝝ. ¶ Contra. vniꝰ ꝯtritōnis nō eſt niſi motꝰ vnus. ſʒ ſi moueret ad preteritū ⁊ futurū cum hec ſint diuerſa ⁊ diſparata: neccē eēt ꝙ moueret diuerſis motibꝫ ⁊ nō vno. Rn̄ſio. ꝙ eſt loq̄ de pn̄ia vt eſt ſacr̄m vel vt eſt virtus. vt eſt ſacr̄m: ſic eius veritas cōſiſtit in tribꝫ ꝑtibꝫ eius que ſunt ſatiſfactio. ꝯfeſſio. ꝯtritio. ⁊ ſic ſolū reſpicit preteritū de quo ſolū ē ſatiſface. ꝯfiteri. ⁊ cōteri. Scđʒ aūt ꝙ eſt virtus cū ſʒ veritate ōis virtutis ſit ſubiecto inſeꝑabiliter inherere: ſic eſt illius reſpicē ad futuꝝ. quelibʒ. n. virtus ad hoc ꝙ vere inſit importat ꝓpoſitū certū ꝑſeuerandi. nec ſm theologos caſtus diceť qui nō ꝓponeret cōtinere imꝑpetuū. ⁊ ſilr de alijs. Inde eſt ꝙ nō eſt vere penitēs qui nō hʒ ꝓpoſitū nūq̄ recidiuādi. ⁊ ſic inherentia ipius inquātū eſt virtus hn̄ reſpicit futurū. ipſa tn̄ vt eſt ſacr̄m nō: qꝛ ꝓ futuro nō ē ꝯterendum nec cōfitendū nec ſatiſfaciendū. ſʒ inquātū eſt virtꝰ reſpicit futuꝝ cauendū: qꝛ virtus nō pōt eē cū ꝓpoſito cōtrarij ſicut viciū pōt eſſe. Per hec pʒ rn̄ſio ad obiectū. ¶ Si obijciať ꝙ vnius virtus vnus ē motꝰ. Dicendū ꝙ hoc veruʒ ē de motu ꝓprio ⁊ eēntiali quo mouet in finē ꝓpriū: ſed nihil impedit plures eē illiꝰ vt ē ad cauendū ꝯrio.

Membrum decimū

Conſequēter queriť. ſi cōtritio poſſit eſſe de vno pcīo ita ꝙ nō ſʒ alio. Et ſic: videť ꝑ ſimile de morbo corꝑali. Cū enim ꝯtritio ſit medicina morbi ſpūalis videť ꝙ ſicut ꝯtingit in morbis corꝑalibꝫ vnū curari ſine alio. ita in ſpūalibꝫ ⁊c. ¶ Iteꝫ hoc videtur ꝑ Hiero. dicentē ſuꝑ illud Math. ix. hoc genꝰ demonioꝝ ī nullo pōt expelli niſi in orōne ⁊ ieiunio. Medicīa cuiuſcūq̄ vulneris adhibenda eſt ei. nō ſanat oculū qđ ſanat calcaneū. Ieiunio paſſiones corꝑis: orōne ſanāť peſtes mentis. ergo ſi ꝯtritō eſt medicina reſpectu pctī: alia erit reſpectu vniꝰ ⁊ alia reſpectu alteriꝰ. ergo de vno poterat eſſe ita ꝙ nō de alio. ¶ Iteꝫ ꝯtingit in caſu cōfiteri vnū peccatū ⁊ meritorie ſine alio: vtpote qn̄ ille cui fit cōfeſſio non hʒ ptātē abſoluendi niſi de aliqbꝫ minoribꝫ. in hoc caſu meritorie ꝯtingit confiteri aliq̄ pcīa alicui cū ꝓpoſito cōfitendi alia maiora alij qn̄ ſe offert opportunitas. Silr ꝯtingit meritorie ſatiſfacere ꝓ vno ⁊ nō ꝓ alio eodē tpe. Silr videť ꝙ cōtingat cōteri de vno ita ꝙ tūc nō de alio.

¶ Contra. cū in ꝯtritōne remittiť culpa. ſi cōtingeret cōteri de vno ſine alio: cōtingeret abſolui ab vno pcīo mortali manente alio. ꝯtra qđ dicit augꝰ. ſcʒ ꝙ quedā impietas infidelitatis eſt ab eo qui iuſtus ⁊ iuſticia ē: dimidiā ſperare veniā. de hoc habeť ſatis de peni. di. iij. ſunt plures. Rn̄ſio. ad hoc dicūt quidā. ꝙ ꝯtritio pōt dici vno modo dolor momētaneꝰ grā̄ informatus. qui eſt p̄mo purgatiuus culpe ⁊ reſpicit peccatū ſimplr: ⁊ quātū peccatuʒ diſplicet deo ⁊ eſt eius offenſiuū. ⁊ hoc mō eſt oīm peccatorū vna ꝯtritio ⁊ ſimul. nec eſt contritio tm̄ vniꝰ ſed oīm. Alio mō pōt dici motus quidā ſucceſſiuꝰ diſcurrens per diuerſa ſiue ſingula peccata. iuxta illud pś. Lauabo per ſingulas noctes lectū meū lacrimis meis. i. ꝑ ſingla peccata. Et ſic pōt eſſe cōtritio de vno ꝙ nō de alio: ſm ꝙ vnū cōfiteť p̄mo: poſtea aliud ſm ꝙ occurrūt memorie. ¶ Sʒ lʒ hac diſtinctione veritas exprimať: nō tn̄ eſt vt videtur ad ꝓpoſitum. qꝛ queſtio eſt vtꝝ contingat conteri de vno peccato ſolo. i. de vno cū voluntate ꝑmanēdi in alio. non eniʒ eſt intentio queſtionis vtꝝ contingat vno motu contritionis moueri actu ſuꝑ ſingula peccata vel diuerſis: nec ad hoc ſunt rōnes poſite. Unde aliť videť dōm. ſcilʒ ꝙ nunq̄ contingit cōteri de vno peccato cū cōplacētia alterius. eo eniʒ ꝙ cōtritio nō eſt ſine gratia gratūfaciente que nunq̄ eſt cū ꝯplacētia pctī: nūq̄ cōtingit ꝯteri ſʒ vno niſi ſit contritio generalr de omnibꝫ. ¶ Ad illud qđ obijciť primo. ꝙ ſit ꝑ ſimile de morbo corꝑali. Dicendū ꝙ nō eſt ſimile. medicina. n. morbi grā eſt gratūfaciēs: que nō compatiť ſecū aliquā culpā mortalē. Preť. grā gratūfaciens nō eſt ſine virtutibꝫ que connexionē hn̄t indiſſolubilē. vnde gratia nullū ſecū compatiť mortale. nō ſilr ē de medicina corꝑali. nō enim vna eſt oīm morboꝝ curatiua: ſʒ vna vnius altera alterius. ¶ Ad illud Hiero. nō ſanat oculū ⁊c. Dicendū ꝙ illa diſtinctio Hiero. inquātū refeť ad curatōē morboꝝ ſpūaliū. magis reſpicit ꝯuenientiam cōgruitatis q̄ neceſſitatis. In morbis. n. ſpūalibꝫ quātum ad curatōē morbi ⁊ quātuʒ ad culpā eſt vna oīm medicina ſcʒ gratia quātum ad curatōē a reatu cōgruit ꝙ cōtraria cōtrarijs cureť: nō tn̄ eſt neccē. Si aūt calcaneuʒ ⁊ oculus cōueniret in aliq̄ ex cuiꝰ diſcraſia ſiue exceſſu inequalitatis vtrūq̄ infirmareť: poſſet cōis vtriq̄ medicina adhiberi. ſʒ rōne qua differūt nō pōt. pcīa aūt omīa ī vna rōne cōueniūt. qꝛ inquātū peccata ſunt dei offenſiua. ⁊ ſic vna oīno ⁊ pōt ⁊ ē medicina. ſcʒ dolor grā informatꝰ: ſiue potius grā dolorē informās. ¶ Ad illud qđ obijciť ꝑ ſimile de cōfeſſione ⁊ ſatiſfactōe. Dicēdū ꝙ ꝯfeſſio vniꝰ peccati cū volūtate nō cōfitendi aliud nō ſufficit. ſilr eſt de ſatiſfactione. nec tn̄ eſt ſilr de his ⁊ cōtritiōe. Cōfeſſio enim ⁊ ſatiſfactio reqrūt diuerſas opportunitates tēpoꝝ locoꝝ ⁊ ꝑſonaꝝ ad hoc ꝙ in actū vel eē ꝓducāť. quas nō requirit contritio. Preť. nō cōtingit vna ꝓlatione omīa peccata cōfiteri. nec vno ope de omnibꝫ ſatiſfacere: ſicut vna doloris affectōne cōteri. de his que valēt ad hāc materiā tangeť in queſtione de confeſſione ⁊ ꝓblemate de dimidiatione cōfeſſionis.

Questio.lxx.de effectu ꝯtritionis q est iustificatio impij.

Equitur de effectu ꝯtritionis. ⁊ qꝛ de eius effectibꝫ ē iustificatio impij. Ad maiorē euidentiā eoꝝ que dicūt̄ primo querit̄ quid sit iustificatio impij. Scdo. utꝝ ꝯtritio efficaciā hēat in iustificatiōe impij. Tertio. utꝝ hēat efficaciā iustificandi a culpa. Quarto. utꝝ hēat efficaciā iustificandi a pena de alijs effectibꝫ. videlꝫ utꝝ habeat efficaciā purgandi a sequelis peccati. ⁊ de numero eoꝝ ⁊ sufficientia ⁊ ordine que requirūt̄ ad iustificatōē ⁊c. patebit i sequētibus.

Membrū primū

Irca primū ꝓcedit̄ sic. ut dicit Bern. Iustificatio ē diuini ꝯsilij reuelatio. Sed cū reuelatio ꝯsilij attendat̄ qn̄tū ad amotōēz uelaminis ipius ꝯgnitiue: nō aūt qn̄tū ad amotōēz macule ipius affectiue qd fit in iustificatiōe: nō videt̄ q iustificatio sit reuelatō. eiusdē. n. ptis aīe est iustificatō a pctō cui⁹ ē ipsa malicia pcti. ¶ Itez Bern. timore vocamur: amore iustificamur. Sed cui⁹ ptis aīe ꝓprie ē amor: eius ꝓprie est ⁊ iustificatio. Sed amor ē ipsi⁹ affectiue. ergo ⁊c. ¶ Item iustificatio est volūtatis rectitudo siue rectificatio. ut eni dicit Ansel. Iusticia est rectitudo volūtatis ꝓpter se seruata. iustificatio ergo ꝓprie respicit ipsā voluntatē siue affectiuā. ¶ Itez iustificatio est gratificatio. impi⁹ eni ꝑ auersionē a deo fit gratis deo ꝑ infusiōē gr̄e gr̄tūfacientis. Sed reuelatio diuinoꝝ ꝯsilioꝝ siue secretoꝝ dei nō gratificat deo impiū: neqꝫ in hmōi reuelatōe dat̄ gr̄a gratūfaciens. ut pꝫ in li. numeroꝝ. Balaam. n. fuerūt reuelata diuina cōsilia scꝫ de incarnatōe filij quā ꝓphetauit dicens. Orietur stella ex Iacob ⁊c. Nume. xxiiij. Itē ut pꝫ ex verbis Bern. Iustificatio est gratū amoris siue infusio caritatis. Luc. vij. Remittunt̄ ei pctā multa qm̄ dilexit multū. ¶ Pret. ut ex dictis pꝫ: idez dicit̄ ꝑ iustificationē ⁊ gratificatōēz: ꝑ amoris infusionē: ⁊ ꝑ diuini cōsilij reuelatōēz. que est ergo ratio dicendi sic diuersimode. ¶ Responsio. dōm q iustificatio est li. ar. rectitudo. iuxta illd Ansel. Iusticia est rectitudo ⁊c. hec ē rectitudo qua aīa ordinata est a deo principio scꝫ mouēre in ipsum finē. qn̄ enīz hi sunt termini inter quos mouet̄ aīa nec recedit ab illis: tunc est iusticia in illa. ¶ Ad illud qd dicit Bern. q iustificatio est diuini ꝯsilij reuelatio. Dicendū q Bern. exp̄mit quodāmodo ordinē ꝓgressus ad iustificationēz impij. vnd exponēs illud Ro. viij. quos p̄destinauit ⁊c. dic. Audit se vocari aīa cū timore ꝯcutit̄: sentit se iustificari cū amore ꝑfundit̄. Et postea dicit. Iustificatō est diuini consilij reuelatio, hoc est. diuinū consiliū qd fuit occultū in predestinatōe: est reuelatū in iustificatōe. vnde predestinatio est de ꝓfunditate diuini consilij ⁊ quasi fit consilio diuino. vocatio fit ꝑ incussionez timoris. iustificatio per reuelatōēz diuini consilij que fit ꝑ infusionē gr̄e siue amoris fm Bern. ¶ Ad hoc ergo qd primo obicit̄. q reuelatio tollit velamen cognitiue ⁊c. Dicendū q hec ablatio velaminis est ꝑ infusionē gr̄e gratūfaciētis siue amoris gratuiti. Infusio aūt gr̄e hmōi determinat̄ circa affectiuam primo ⁊ ꝑ se: ex cuius traditōe illustrat̄ ꝯgnitiua. Gratia enīz lux quedā est. ⁊ amor nō solū incendit: sed illuīat. vnde Ecci. vlt. Lampades eius lampades ignis atqꝫ flāmaꝝ. Et Ecci. ij. Qui timetis deū diligite illū: ⁊ illuīabūtur corda vestra. Pret. duplex est modus reuelandi cōsiliū a dño. s. verbo ⁊ ope. hoc est reuelatiōe consilij vel adimpletione consiliati. hoc vltimo mō sumit̄ hic reuelatio consilij. ⁊ hmōi reuelatio primo ⁊ ꝑ se respicit affectum. Ex his pꝫ rn̄sio ad alia que sequūt̄. ¶ Ad illud qd querit̄ de drn̄tia iustificatōis ⁊ gratificatōis ⁊c. Dicendū q in iustificatiōe reparatur aīa ⁊ informat̄ ⁊ efficit̄ deiformis. Ex hac aūt informatione ⁊ deiformitate est grata deo siue accepta illuīat̄ cognitiua ⁊ inflāmat̄ affectiua: disponit̄ ⁊ rectificat̄ opatiua. Ex prima consideratōe dicit̄ gratificatio: ex secūda reuelatō: ex tertia infusio amoris: ex quarta iustificatio. liberū. n. arbitriū informat̄ fide informante ꝑ dilectōēz Gal. v. vnde in hac informatōe ꝯcurrūt fides caritas ⁊ opatio. ex relatione ad fidē dicit̄ reuelatio. ex relatione ad caritatē amoris infusio. ex relatione ad opus dicit̄ iustificatio. Iusticia. n. aīam disponit ad recte opandū. Ex hijs aūt est accepta deo. vnde dicit̄ gratificatio. Uel sic hec informatio pōt considerari ut erat prouisa ab eterno ⁊ dicit̄ reuelatio diuini cōsilij. vel ut reddat aīam deo gratam ⁊ dicit̄ gratificatio. vel ē disponēs ⁊ iuuās ad recte opandū ⁊ dicit̄ iustificatio. vel est ordināns in finē ⁊ dicit̄ infusio amoris.

Membrū secūdū

Onsequēt querit̄ utꝝ ꝯtritō hēat efficaciā in iustificatōe impij. Q sic videt̄ ps. Sacrificiū deo spūs ꝯtribulat⁹. Glo. spūs cōtrit⁹ ē sacrificiū quo pctā soluūt̄. ¶ Itē ysido. Compūctio est humilitas mētis ānihilans pcm̄. ¶ Itez sup illud ps. Iusticia ante ipm ambulabit. Glo. Prima hois iusticia est ut puniat in se malū ⁊ faciat se bonū. Ex his videt̄ q ꝯtritio efficaciā hꝫ i iustificatōe impij. ¶ Cōtra. Aug⁹. Uirtus ē bona qlitas mētis quā de⁹ opat̄ in nobis sine nobis. Sed deus opando virtutē in nobis iustificat nos. In iniustis. n. nō sunt virtutes. ergo sine ꝯtritione aliq ex pte nr̄a iustificat nos de⁹. ¶ Itez Bern. Iusticia meritū respicit: miscdia miseriā intuet̄. iustificatio ergo est ex merito aliquo ex pte eius qui debet iustificari. Sed in impio meritū aliqd nō p̄cedit iustificatōēz: qꝛ indign⁹ ē omni bono pctō: n nō ē dign⁹ pane quo vescit̄. ergo dolor aliquis in illo nō est meritori⁹. ⁊ ita nō necius ad iustificatōēz: ex quo dat̄ ꝓ meritis. ¶ Itē ꝯtritio nō ē sine gr̄a gratūfaciēte. Sed exn̄te gr̄a tali iustificat⁹ est ille in quo ē gr̄a. ergo ꝯtritio nō requirit̄ ad iustificatōēz. ¶ Itez Ecci. j. Timor dñi expellit peccatū. ergo pōt fieri fm hoc iustificatio siue pcti expulsio motu timoris. nō ergo necia est ꝯtritio. ¶ Itez sup illud Luc. vij. Remittunt̄ ei pctā multa ⁊c. Glo. ardor caritatis peccatoꝝ rubiginē in ea ꝯsumpsit. ergo nō oportet q sit dolor. ¶ Itez in adultis est eadez rō iustificatiōis. ⁊ eadem requirūt̄ ad eoꝝ iustificatōēz. In adultis dico: qꝛ illa nō requirunt̄ ad puuloꝝ iustificatōēz que requirūt̄ ad iustificatōēz adultoꝝ. Sz ponat̄ q aliqs adultus sit q nunq̄ peccauit mortalit actualr ⁊ mouet̄ i deū. isti nō ē necius dolor de peccato. nec ꝯtritio de peccato originali. qꝛ aliūde ꝯtrahit̄. vnde ꝯtritō nō exigit̄ ad hoc q iustificet̄. ⁊ facit qd in se est: qꝛ mouet̄ in deū. ergo deus iustificat ipm. ergo iustificatio pōt eē sine ꝯtritione. ¶ Itez posito q sit aliqs cui⁹ cor non reprehendat eū de aliq pctō mortali sicut dic. Iob. xxvij. Iste nō aduertit seipsū hr̄e peccatū: posito tamen q habeat. ex quo nō cognoscit se habere non dolet. Sed talis ex quo nō remordet eum conscia: videt̄ digne venire ad sacramentū altaris. ergo virtute sacramenti iustificabit̄ ⁊ sine omni ꝯtritione. ¶ Rn̄sio. dōm q ad iustificatōēz adulti necio requirit̄ contritio. licet enīz ad iustificatōēz adulti q nunq̄ addidit mortale actuale originali quantū ē de statu suo non requirit̄: tamen quia addidit veniale ideo requirit̄. quia nullus adultus est qui nō addat venialia. Eccs. vij. Nō est iustus in terra qui faciet bonū ⁊ nō peccet. Et ꝓuer. xx. Quis pōt dicere mundū est cor meū ⁊c. vnde necia est adulto ꝓpter venialia que supaddit cōtritio. posito tamen q nullū supaddat actuale nec etiam veniale: tunc non exigit̄ sed iustificat̄ ꝑ grām in baptismo ⁊ fide ecclesie. ¶ Ad hoc quod obicit̄ de illo qui non habꝫ conscientiam remordentem. Dico q nihilominus debet dolere ⁊ conteri in generali: licet non de hoc peccato vel de illo ⁊ contritus meretur remissionez vel reuelatiōēz peccati. Quia dicit̄ in glo. eq. Math. Si hō non intelligit pctm ⁊ conterit̄: deus reuelat: aut non intellectuz dimit-

tit. vnde si talis accedat ad sacrm̄ altaris sine aliq̄ dolore pcedēte. lʒ n̄ remordeat eū ɔsciā: peccatū ɔmittit. vn̄ dico q̄ attritio vel contritio pexigit̄ in iustificatōe illi⁹ q̄ peccauit venialr̄. ⁊ sic ad iustificatōʒ requirit̄ pcedēs attritō vel ɔtritio in adulto ꝓ veniali vel mortali. ⁊ h̄ in generali vel spēali. ¶ Ad illud ḡ qđ obijcit̄ pmo. s. virtus ē bōa q̄litas ⁊c̄. Dicendū q̄ deus facit virtutes ī nobis sine nobis simul facietibꝫ: nō tn̄ sine nobis volentibꝫ de pctis si adulti sumus. h̄ infra plani⁹ tanget̄. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄. q̄ iusticia respicit meritū ⁊c̄. R̄n̄dent qdaʒ q̄ iustificatio nō respicit meritū pcedens h̄ subsequēs. Sʒ ɔ. cuʒ miscđia respicit miseriā pexn̄teʒ nō sequēteʒ: iusticia debet respicere meritū [illegible] pexn̄s si hec est recta differentia quā ponit Bern̄. Dicendū est ḡ q̄ iusticia respicit meritū congrui simul exn̄s: h̄ nō meritū ɔdigni nisi subseq̄ns respicit. Bern̄. aūt loquit̄ de iusticia dei distinguens int̄ iusticiā ⁊ miscđiaʒ: s̄m quā iusticiā reddet vnicuiqʒ pro meritis. ⁊ h̄ qn̄ plene iustificabunt̄ in glīa. ⁊ miscđia q̄ respicit miseriā q̄ est qn̄ primo recipim⁹ grām. h̄ nō intelligendū est de nostra iusticia que fit in iustificatōe. ¶ Ad h̄ qđ obijcit̄. q̄ in peccatore nullū meritū pcedit iustificationeʒ. Dicendū q̄ h̄ verum est de merito ɔdigni: q̄ꝛ nullo bono gratuito dign⁹ est. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. q̄ ɔtritio nō est sine grā ⁊c̄. Dicendū q̄ ɔtritō ꝓprie sumpta nc̄c̄ia est ad iustificatōʒ vt simul exn̄s: nō tn̄ pexn̄s vt tactuʒ ē. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. q̄ motu timoris ⁊ amoris tollitur peccatū ⁊c̄. Dicendū q̄ in peccato sunt tria. actō mala: ⁊ ipsa macula interior: ⁊ sequela. Actio mala expellitur timore: q̄ꝛ malus cessat a malo ope timore pene. Macula tollit̄ ɔtritione rōne grē que ɔcernit̄. Sequela tollit̄ ardore caritatis. vnde dicūt. q̄ timor se hʒ ad iustificationē vt pepatio. contritio vt opatio. caritatis ardor vt ɔsummatio.

Membꝛū terciū

Onsequēter querit̄ vtꝝ ɔtritō hʒ efficaciā iustificādi a culpa. Et sic: videt̄ ꝑ h̄. q̄ per ɔplacentiā siue ɔsensuʒ volūtatis introducta est culpa ⁊ ɔseruat̄ in esse. h̄ si oppositū est causa oppositi: ⁊ ꝓpositū est causa ꝓpositi. ḡ si dʒ tolli culpa: necesse est q̄ tollat̄ ꝑ displicentiā siue dissensuʒ voluntatis. hic aūt dissensus ɔtritio est. ḡ ⁊c̄. ¶ Item idē videtur ex glosis pactis in ꝓbleumate immediate pcedenti. [illegible] Contra. ɔtingit nō iustificatū eē ɔtritū. ergo [illegible] simul pn̄t eē in eodeʒ ɔtritio ⁊ culpa. ḡ ɔtritio nō hʒ virtutē expellendi culpā. Probatio pme. Greḡ. dicit. Quisqs peccata plangit nec causaʒ deserit: cor quideʒ ɔterit h̄ humiliari cōtemnit. ḡ lʒ contritio requirat̄ ad iustificatōʒ: ptn̄ nō iustificatus eē ɔtritus. R̄n̄sio. dōm q̄ cōtritio purgat a culpa. h̄ h̄ vt tactū est rōne gratie que ɔcernit̄. ¶ Ad verbū Greḡ. dōm. q̄ ɔtritio sumit̄ coīter ⁊ ꝓprie. Coīter s̄m q̄ noīat coīter omēʒ doloreʒ de peccato. Proprie s̄m q̄ noīat tm̄ doloreʒ de peccato informatū ⁊ causatū ex gratia gratūfaciēte s̄m ḡ q̄ ɔtritio ꝓprie sumpta importat contritōʒ oīm peccatoꝝ simul. ⁊ ꝑ h̄ grām gratūfacientē sibi coniūctaʒ: sic ɔtritio hʒ virtutē purgandi a culpa. nō tn̄ rōne doloris importati: h̄ potius rōne grē vt tactū est. ⁊ h̄ modo nō sumit̄ ɔtritio in verbo Grego. s̄m aūt q̄ contritio importat ɔtritōʒ peccatoꝝ qualēcūqʒ: h̄ modo est contritō sine iustificatōne: primo modo nō. ⁊ h̄ modo sumit̄ a Grego.

Membꝛū quartū

Onsequenter queritur. vtꝝ contritio habeat virtuteʒ iustificandi a pena. Et primo. vtrum a pena eterna. Secūdo. vtrum a pena transitoria siue tempali.

Articulus primus

[illegible] querit̄. vtꝝ ɔtritio rōne [illegible] qua est pēa hʒ ptāteʒ ɔmutandi penam eternaʒ debitam mortali in tempaleʒ. Et sic: videtur ꝑ hoc. q̄ peccatū [illegible] est in aīa ꝑ [illegible] delectatōʒ. [illegible] est ḡ q̄ pēa eterna cui⁹ debitrix est aīa ꝑ pctm̄: tollat̄ ꝑ aliquā penaʒ. sed gratia non hʒ penā. ḡ cū in ɔtritione [illegible] tollat̄ [illegible] pena eterna siue reatus ei⁹. nc̄c̄e ē q̄ tollatur ꝑ penā. cū tūc n̄ ɔcurrat pena aliqua nisi illa que ē ɔtritōis relinquit̄ q̄ ɔtritōe tollat̄ siue purgat̄ pena ⁊ ɔtritōe in q̄tum est pena. ¶ Itē deus nō relinquit peccatū impunitū. aut. n. hō punit: aut de⁹. vn̄ Aug. in li. de peni. Peccata siue parua siue magna sint impunita eē nō pn̄t: q̄ꝛ vel hoīe penitente: vel deo iudicāte plectūt̄. vn̄ nisi peccatū puniatur ab hoīe tpalr̄: punient̄ a deo eternalr̄. In ɔtrito autē nō punit̄ eternalr̄. ḡ punitio dei eterna recōpensat̄ punitione hoīs tpali. h̄ sola ɔtritōe punit̄ hō vt pena nc̄c̄ia ad saluteʒ. ḡ pena cōtritōis recōpensat̄ pena eterna. ḡ cū pena eterna nō ita remittit̄ qn̄ contritus sit debitor pene tpalis pena cōtritōis mutat̄ pena eterna in tpalē. ¶ Itē nulla pena est ita efficax ad diminuendū penam debitaʒ peccato sicut illa q̄ est ɔtritō. h̄ illa pena tpali remittitur pena eterna. ḡ multofortī⁹ ista. Mediū ptʒ ꝑ q̄ndā glo. Josue. vij. vbi loq̄t̄ de punitōe Achor. in q̄ dr̄. Arbitrat illa pena hoīeʒ fuisse punitū: ne puniret̄ imposterū. h̄ ɔstat illum fuisse puniendū imposterū pena eterna. ḡ videtur q̄ illa pena relaxata fuit sibi in pena eterna. [illegible] In iustificatōne impij primū est infusio grē. secūdum motus li. ar. terciū ɔtritio. quartū pcti ɔmissio. ḡ infusio grē pcedit naturalr̄ contritōʒ. h̄ in infusione grē efficit̄ penitens dignus vita eterna. ḡ ante contritōeʒ est dign⁹ vita eterna. ⁊ ita ante ɔtritōʒ est absolutus pena eterna. Nō eniʒ pōt esse simul dignus vita eterna ⁊ debitor pene eterne. nō ḡ ex ɔtritione mutat̄ vita eterna in tpaleʒ. ¶ Item ꝓprie ⁊ ꝑ se culpa mortalis delet̄ ꝑ grām. h̄ cui⁹ ē delere causaʒ: eius est delere effectuʒ nc̄c̄io coniūctuʒ. Pēa aūt eterna ē nc̄c̄io adiuncta peccato mortali vt effectus cause. h̄ culpa deletur ꝓprie ⁊ ꝑ se ꝑ grām. ḡ ⁊ pena eterna. ¶ Iteʒ finiti ad infinitum nulla est ꝓportio. h̄ pena eterna infinita est: dolor ɔtritōnis finitus. ḡ dolor ɔtritōis n̄ hʒ posse sup illā qui est infinitus. ḡ nō hʒ posse tollēdi illā. ḡ nō tollit̄ siue cōmutat̄ ꝑ illum. R̄n̄sio. dōm q̄ dolor ɔtritōis est duplex. s. ipius ptis sensualis siue inferioris ptis rōnis: ⁊ iste dolor est finitus. ⁊ ipius ptis supioris qui ē dissensus volūtatis ab ipo peccato. ⁊ iste dissensus est cū actuali vel detestatione habituali peccati sine fine. grā ḡ ꝑ se loquēdo dimittit̄ culpā: h̄ grā cū dissensu ppetue volūtatis ⁊ detestatōe peccati sine fine remittit̄ reat⁹ pene eterne. nō tm̄ ex vi ipius volūtatis: h̄ ex grā cū hac voluntate. Vn̄ fuerūt aliq qui dixerūt ⁊ nō sine rōne. q̄ grā ꝑ se hʒ quendā effectum ⁊ aliū s̄m q̄ coniūgit̄ cuʒ dolore spūali siue volūtate detestandi peccatū. terciuʒ s̄m q̄ coniūgit̄ dolori sensibili. quartū s̄m q̄ ɔiungit̄ dolori cōpassionis siue miscđie qua penitēs effundit se circa opa pietatis adiunctis ieiunio ⁊ orōne. Effectus aūt gratie s̄m se est delere culpā. s̄m q̄ adiungit̄ ei dolor [illegible] actualis ipius volūtatis cū detestatōne peccati delet reatum pene eterne. s̄m q̄ adiungit̄ ei dolor sensibilis delet penam purgatoriaʒ sub ɔditione. scʒ si dolor ille ɔuenient [illegible]. s̄m q̄ adiungit̄ opibus miscđie ⁊ satisfactōis: q̄ in tribus pdictis consistit delet penam tpalē. ¶ Ad illud ḡ qđ obijcit̄. q̄ illud qđ delet causaʒ ⁊c̄. Dicendū q̄ vere [illegible] gratia delet causā. i. peccatū ⁊ grā cum volūtate detestandi peccatū ppetuo delettur reatus ipius pene. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. q̄ nō est ꝓportio ⁊c̄. Dicendū q̄ vere est. est tn̄ quedaʒ cōgruitas voluntatis detestandi peccatuʒ sine fine ad penam sine fine. quia infinitū accipit̄ h̄ duratiōe [illegible] ꝓportio [illegible] ꝓportio ⁊c̄. [illegible] tia hʒ quandaʒ infinitatē quantū in se est. quia ppetua est ⁊ immortalis Sapi. j. ¶ Ex his ptʒ r̄n̄sio ad illud qđ obijcit̄ primo. q̄ in infusione gratie efficit̄ peni-

tens dignus vita eterna ⁊c. Dicendū ꝙ hoc verū ē. ⁊ ex hoc ꝙ facit penitentē dignū vita eterna que hꝫ oppositōꝫ cū vita eterna: tollit reatū pene eterne vt causa ꝑ se: vt ta ctum eſt. ¶ Ad illa que ꝓ alia pte tacta sunt rñdendū ē. Et primo ad illud qđ obiicit. ꝙ sicut peccatū ꝑpetratur ꝑ inordinatā delectatōꝫ: sic debet deleri ꝑ penā ⁊c. Dicē dū ꝙ sicut i peccato sunt duo. actus peccati: ⁊ inordina tio auersionis a deo. pricipalis aūt ⁊ q̄i formalis cā pec cati eſt inordinatio auersionis. ipse actus q̄i materialis ⁊ secūdaria: sic in deletōne culpe prima ⁊ principalis cā ⁊ ꝓprie actiua eſt ipa gratia dolor aūt secūdaria ⁊ dispo sitiua potius q̄ actiua ꝓprie loquēdo. causa aūt comple ta ⁊ coniūcta eſt gratia cū dolore. vnde etsi quadā cōgru entia delectationi in peccato rñdeat pena i deletiōe. cau saliter tñ rñdet grā que eſt ꝓpria ⁊ prima rō deletionis culpe: cui necessaria ꝯuertibilitate annexa eſt pena eter na. ¶ Ad illud qđ obiicit. ꝯtritus punit pena temporali in recompensatiōe pene eterne debite sibi in peccato suo ⁊c. Dicendū ꝙ hoc verū eſt. ꝫ illa pena nō eſt solūmō do lor cōtritionis: ꝫ ⁊ illa que eſt consequēter satisfactoria. nec dolor ꝯtritionis cū pena consequēti satisfactoria aliq̄ modo recōpensaret debitum pene eterne: nisi virtute gra tie deletum eēt peccatū q̄tum ad culpam: ⁊ pena eterna remissa q̄tum ad durationeꝫ eternitatis. ¶ Ad illud qđ obiicit ꝑ glo. que dicit. Achor fuit punitus pēa tēpali ne puniret impoſteꝝ scꝫ pena eterna. Dicendū ꝙ ex ꝫ non habet ꝙ virtute doloris contritōis mutata eſt pena eter na in temporaleꝫ: ꝫ potius ꝙ ꝓ pena quā fuisset passus pꝰ morteꝫ: fuit satisfactum ꝑ penam mortis quam sustinue rit ꝓ peccato suo. Et ex glo. illa supponit illum fuisse in gratia: aliter enim pena mortis nō fuisset aliquo mō re missio pene future. vnde ꝑ hoc ꝙ dicit ne puniret impo sterū. nō intelligit punitio pene eterne: sed potius pene purgatorie siue satisfactorie quā imposteꝝ sustinuisset ꝓ peccato qđ cōmiserat.

Articulus secundus

Consequēter querit. vtꝝ ꝯtritō habeat efficaciā iustificandi a reatu pene tēpalis. In hac pte ꝓcedit sic. Primo querit. vtꝝ debeat peccato ri pena temꝑalis. Scđo. vtꝝ ꝯtritō habeat efficaciaꝫ iu stificandi e pena tꝑali. Tercio. vtꝝ habeat efficaciaꝫ ab omni tꝑali.

Circa ꝑmū procedi .§. j.

tur sic. vt habet ab Aug. quecunqꝫ patimur peccata nr̄a meruerūt. ꝫ penas tꝑales quibꝫ affligimur exigētibꝫ pec catis sustinemꝰ. ꝫ hmōi debent peccatoribꝫ ⁊ iuste illis i fligunt. ¶ Contra. ponat ꝙ aliquis cōmisit vnū peccatū mortale ⁊ tm̄ vnū: ⁊ statim decedat. isti tm̄ debet pēa eter na. qđ pꝫ ex hoc. q2 cū deus sit iustus ⁊ iuste punit dāna tos: nō aūt punit istum nisi pena eterna. videt ꝙ nō debe tur mortali peccato nisi tm̄ pena eterna. ꝫ nō eſt aliquis puniendus ꝓ mortali peccato pena tꝑali: ergo i iustifi catione remittit pena eterna. ¶ Iteꝫ ponat ꝙ post ꝯfessi oneꝫ sacerdos iniūgat condignā pn̄iam. quam si faciat i pn̄ti absolutus eſt ex toto. sic mutata eſt pena purgatorij in penaꝫ tꝑaleꝫ pn̄teꝫ ex auc̄te dei qui dicit Math. xvj. Quodcūqꝫ solueris sup terram erit solutū ⁊ i celis. de cedat ꝫ penitēs nō completa pn̄ia iniūcta. puniat ergo eum deus in purgatorio pena longe maiore q̄ ei fuit iniū cta. ꝫ deus mutat penā minoreꝫ in maiorē. qđ eſt contra diuinam misericōiaꝫ. ¶ Rñsio. dōm ꝙ peccās mortalr̄ me ret ⁊ penam tꝑaleꝫ ⁊ eternaꝫ. immo meret penā redacti onis in nihilū. In hoc. n. agit deus cū eo misericorditer: ꝙ nō redegit eū in nihilū. vnde Treñ. iij. Misericōie dñi ꝙ non sumus consumpti. Pret. ponat ꝙ nō meruit nisi pe nam eternam: tñ ex exigentia meritorꝫ punit penitēs pēa tꝑali siue in pn̄ti siue in purgatorio. q2 etsi nō meruit hāc penam tꝑaleꝫ: tñ iuste punit q2 meruit longe maiorē scꝫ eternā. Pret. fm veritatē i absolutiōe a reatu pene etne

obligat ad penā transitoriā vel purgatorij vl' vite pn̄tis. vnde in absolutione ab vno obligat ad aliud. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ dñs cōditionalr̄ mutat penaꝫ purgatorij i penā tꝑaleꝫ pn̄teꝫ. scꝫ si penitens in pn̄ti compleat pn̄iam sibi iniunctā claue nō errante. vnde si nō compleat: ñ mutat dñs minoreꝫ in maiorē: quia retinuit sibi forꝫ suū. dñs ei conditionalr̄ dispensat: vt in casu ꝓposito. ⁊ ꝯditionalr̄ ꝓmittit ⁊ ꝯditionalr̄ cōminat. vt pꝫ Hiere. xviij. Si pe nitentiā egerit gens illa a malo suo ꝓpter qđ locutꝰ sum aduersum eā: agam ⁊ ego pn̄iam ꝓ malo qđ cogitaui vt facerem ei.

Q̄tum ad secūdū .§. ij.

querit. vtꝝ contritio habeat efficaciā iustificādi a reatu pene tꝑalis. Et sic: videt ꝑ hoc. ꝙ in iustificatōe impij q̄ tuor sunt. Primū eſt infusio grē. secundū motus lib. ar. terciū contritio. quartū peccati remissio. ⁊ dicit ꝙ ꝑ ter ciū mereamur quartū. ꝫ contritione meremur remissiōꝫ peccati. ꝫ constat ꝙ peccatū remissuꝫ eſt q̄tū ad maculaꝫ in infusiōe grē. ⁊ ablata ē obligatio ad penā eternā. ꝫ cō tritōe tollit pēa tꝑal'. Itē ꝫ pꝫ ꝑ glo. tactas s. ¶ Cont. Aug. Fides impetrat iustificatōꝫ. hec aūt ē fides forata. ꝫ ñ impetrat iustificatōꝫ a culpa: ꝫ a pena. ñ ꝫ ꝯtritione delet pēa. ¶ Rñsio. ꝙ ꝯtritio hꝫ efficaciā iustificādi a re atu pene tꝑal'. ¶ Ad illō qđ dīc aug. ꝙ fides impetrat iu stificatōꝫ. dōm ꝙ ꝫ intelligit q̄tū ad vetustatē culpe. ꝫ ē a prauitate pctī: ab impotētia resistēdi malo: ⁊ difficulta te opādi bonū: ⁊ etiā a pēa cuiꝰ pctēs ē debitor. ⁊ ꝫ ē me diāte ꝯtritōe. vñ ñ seqt. si fides impetrat iustificatōꝫ ꝫ cō tritio ñ: q2 fides impetrat iustificatōꝫ mediāte ꝯtritōe.

Q̄tū ad terciū que .§. iij.

rit. vtꝝ ꝯtritio hēat efficaciā iustificādi ab oī pēa tēpali. Et sic: videt ꝑ ꝫ. ꝙ ꝯtritio ē dolor de pctīs cū grā. ⁊ plꝰ pt dolor cū grā q̄ grā solū. ꝫ si sola grā expellit pctꝫ q̄tū ad maculā ⁊ penā eternā: dolor cū grā totalr̄ expellit penam tꝑalē q̄ multo mior ē q̄ pēa eterna. ¶ Itē maius ē qđ me ret q̄ ꝫ meret. sic maior ē vita eterna q̄ motꝰ meritoriꝰ vi te eterne. ꝫ cū i penitēte post infusiōꝫ grē ñ remaneat ni si obligatio ad penā tꝑaleꝫ: ꝯtritio aūt ꝯcernit dolorē spi ritualē cū obligatōe detestādi pctm̄ sine fine. qđ longe vi det maiꝰ q̄ obligatio ad penā tꝑalē. videt ꝙ ꝯtritio que libet a tota pena tꝑali iustificat. ¶ Iteꝫ actu malo meret quis penā eternā ⁊ penā pn̄teꝫ. sic pꝫ in Antiocho Epi phane ⁊ Herode: quibꝫ sua damnatio incepit in pn̄ti. ꝫ motu bono cū sit efficacior in bonitate q̄ malꝰ i malicia. meremur non soluꝫ vitam eternā: sed ⁊ remissioneꝫ pe ne presentis quasi improportionaliter minoris q̄ sit illa quam meremur actu malo. ꝫ cuꝫ contritio sit motus bo nus meritorius: ipsa meremur vitam eternam ⁊ remissi onem quantecūqꝫ pene temporalis. ¶ Iteꝫ sup illō Job xx. flebam quodam super eo qui afflictus erat ⁊ compa tiebatur anima mea pauperi. dicit glo. plus eſt cōpassio q̄ datum. ¶ Item glo. alia. Plus eſt dare de se q̄ d suis. sed qui conteritur dat de se: qui dat elemosynam dat de suo. ꝫ plus eſt contritio q̄ datio elemosyne. sed constat ꝙ tot possunt fieri elemosyne ꝙ ex toto tollit obligatio ad penam temporaleꝫ. ergo ⁊c. ¶ Item cum contritio sit spi ritualis ⁊ datō elemosyne sit corporalis. ⁊ corpalia non sunt ꝓportionalia spiritualibꝫ: videt ꝙ contritio minima absoluat penitenteꝫ a tota pena tꝑali. ¶ Iteꝫ plus ē fla men q̄ flumen. ꝫ plus eſt baptismꝰ flaminis q̄ fluminis. ꝫ baptismus fluminis omēꝫ penam tollit. ꝫ baptismus fla minis omneꝫ penā tollit. Isido. de summo bono. Lacri me penitentis apud deum ꝓ baptismo te reputāt. ¶ Itē peccatū mortale eſt morbꝰ spūalis: ⁊ contritio eſt medici na spūalis. sed si medicina corpalis ē magis efficax i gra du suo q̄ morbus corporalis in suo: totalr̄ expellit mor bum corporaleꝫ. sed medicina spiritualis magis efficax ē in bonitate sua q̄ peccatum mortale in malicia sua: quia super illud Ps. Bonum mihi lex oris tui super milia

auri ⁊ argēti. dicit glo. plus diligit caritas legē dei q̄ cu-
piditas milia auri ⁊ argenti. ergo ↄtritio ex toto tollit pec-
catū q̄tum ad culpā ⁊ penā. ¶ Itē sicut se hȝ gratia ad
peccatū mortale: sic se hȝ sequela gratie ad sequelā pecca
ti mortalis. sed grā ⁊ peccatū mortale sunt ↄtraria. vñ nec
pñt esse simul. sed ↄtritio ē sequela gratie: ⁊ obligatō ad pe
nā tp̄alē est sequela peccati mortalis. ergo ↄtritio ⁊ obliga-
tio ad penā tp̄alē nō sunt simul. ⁊ sic ↄtritio tollit obli-
gatōē ad penam tp̄alē. ¶ Contra si ↄtritio quelibȝ tol-
lit peccatū q̄tum ad penam tēpalē. oīno nulli penitenti
esset iniungenda pena aliqua satisfactoria p̄ peccatis. quod
esset ↄtra statuta ecclesie ⁊ ↄsuetudinē. ¶ Ad hoc idē po
nūt rōnes s. vbi querit̄. vtꝝ deleta culpa maneat reat⁹.
Rñsio. dōm q̄ contritio fm q̄ ꝓprie sumit̄ tanta pōt
esse q̄ ab omni pena iustificat. sed qñ deficit ab illa quāti-
tate que ad hoc sufficit: absoluit a pte pene. vñ nō oīs cōtri
tio a tota pena soluit. ¶ Ad pmū ergo obiectū dōm. q̄ grā
iustificat a culpa ⁊ confert generalē rectitudinē. Ista aūt
rectitu do est. qñ mediū tenet̄ in distantia ab extremis q̄
sunt alpha ⁊ o. i. qñ tenet̄ medium in distantia ab eo qui
est pricipiū ⁊ qui est finis. vñ excluso effectu grē q ē iusti-
ficatio a culpa. eius actus ꝓprie ⁊ p se est ꝓmouē in me-
rito: ñ absoluere a debito pene nisi secūdario ⁊ p accñs.
Ad hoc sumat̄ simile de caritate. caritas q̄ ē radix merē-
di ignis est spūalis. Iob. xlj. de ore eius lampades q̄ te
de ignis. vnde sicut ignis materialis semp tendit sursū:
sic ignis spiritualis semp tendit sursum. i. ꝓmouē ad vi-
tam eternā. eius ergo tendētia est sursū. tñ quodā modo di
latatōis collateralis extendit se ad solutōē a pena: sicut
tendētia ignis materialis est sursum p se. tamen quodā
modo collateralit̄ dilatat se. ⁊ sicut materialis pl⁹ pōt in
illud qd̄ est sursum q̄ qd̄ est a latere: vnde plus calefacit
qd̄ sursum est q̄ qd̄ a latere: sic motus meritori⁹. s. gratie
vel caritatis pl⁹ pōt ⁊ efficit respectu vite eterne q̄ respe-
ctu solutōis a pena. Quod ergo dicit̄. q̄ plus pōt dolor cū
gratia q̄ grā sola. verum est q̄tū ad ea ad que directe or-
dinat̄. vnde sola gratia expellit peccata ꝓpter ↄtrarieta-
tē: causalit̄ scȝ. ⁊ ꝓpter idem remouet obligatōē ad penā
eternam: q2 grā gratūfaciēs ⁊ obligatio ad penā eternā
non pñt simul esse in eodē. Parua tñ ↄtritio lȝ sit cum
gratia: nō tollit totā penā tp̄alē pluribȝ de causis. Vna
est: quia non hȝ contrarietatē ad illā. Alia est: quia nō
directe ordinat̄ ad illam: sed ad culpā potius a qua dissen-
tit rōnalis voluntas ⁊ quā detestat̄. ¶ Ad illud qd̄ obij-
citur. q̄ maius est qd̄ meret̄ q̄ quo meret̄ ⁊c. Dicunt qdā
q̄ pena illa tp̄alis que remanet post infusiōē gratie ⁊ cō
tritionē: intelligit̄ esse pena futura purgatorij: cui⁹ partē
tollit ↄtritio penalis. ⁊ illud qd̄ tollit longe maius est q̄
pena contritiōnis. dicit. n. aug. sup illud. j. Cor. iij. Sal-
uus erit sic tñ q̄si p ignē. q̄ grauior erit ille ignis q̄ qcq̄d
pōt homo pati in hac vita. vñ pena ↄtritōnis longe tollit
maiorem penam q̄ ipsa sit. ⁊ sic verum est q̄ maius ē qd̄
meremur q̄ quo meremur. Sȝ q2 p hec dicta nō ē rñsum
ad illud qd̄ obiectū est q̄ dolor spūalis cū detestatiōe cul-
pe ppetua longe videt̄ maius q̄ obligatio ad penā tem-
poralē ⁊c. Predictis addendū est sicut s. tactū ē. q̄ do-
lor volūtatis rōnabilis cū detestatione ppetua ipius cul
pe respicit solutōē a reatu pene eterne: dispositiue scȝ nō
causalit̄. disponit. n. penitētē ⁊ efficit dignū hac soluti-
one. dolor aūt ptis sensualis siue inferioris ptis ratōnis
respicit solutōē a pena purgatorij: dispositiue scȝ. dolor
aūt iste q̄i incompabilr̄ est minor dolore siue pena purga
torij. ⁊ ita vt pri⁹. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q̄ actu malo me
ret̄ aliq̄s penā eternā ⁊c. Dicendū q̄ nō est sile de malo
actu demeritorio ⁊ bono actu meritorio. tum quia actus
malus demeritorius q̄i ex toto hȝ respectum ad penam.
amissio. n. siue priuatio gaudij pena est maxima. bon⁹ au
tē actus meritorius directe respicit vitam eternā ⁊ per
accidens obligationē ad penā. Tum q2 q̄i vnū ↄtinuū
fit ex pena pñti ⁊ pena futura vbi scȝ malus actus mere-
tur penam pñtē. ⁊ nō solū fit q̄i vnū continuū: sed vnā

similitudine. In hoc. n. casu pena pñs similis est pene i
[illegible] Macha. ix. in pena Antiochi. de cui⁹ cor-
pore vermes scaturiebāt. Silr̄ Act. xij. in pena herodis:
de quo dicit̄. ↄsumptus a vermibȝ expirauit. Pena enim
inferni vermes hȝ Iudith xvi ⁊ [illegible]
vltimo. Sed in bono actu meritorio nō est vnū ↄtinuum
ex vita eterna ⁊ remissione pene temporalis. ¶ Ad aliō qd̄
obijcit̄ de ↄtritione ⁊ largi[illegible] elemosyne [illegible]
de se q̄ de suo. Et silr̄ ad aliud qd̄ obijcit̄. q̄ plus ē colla-
tio doni spūalis q̄ corpalis ⁊c. Dicendū q̄ datio elemo-
syne nō est pure corpalis: imo spūalis inq̄tū ē volūtaria
⁊ ex radice caritatis: et qñ est meritoria. vñ ↄiuocat̄ cū
cōtritione ⁊ radice caritatis. Itē et in pluribus hmōi
collatio fit ex cōpassione. vñ ysa. lviij. Cū effuderis esu
rienti aīam tuā ⁊ aīā afflictā repleueris. vñ datō elemo
syne importat dationē de se: nō tm̄ de suo. quia fit ex cō
passione ⁊ caritate. qd̄ p3 p hoc q̄ dicit: cum effuderis
esurienti aīam tuam. ¶ Ad aliud quod seq̄t̄. dōm q̄ hoc
argumentū nō valet plus est flamen q̄ flumē. ergo pl⁹ valet
baptism⁹ flamis q̄ flumis. Et dicūt quidā q̄ hec ē falsa:
plus valet baptismus flamis q̄ flumis. q2 baptismus flu-
minis hȝ efficaciā a passione xpi rōne cui⁹ tollit̄ oīs pēa:
⁊ nihilomin⁹ in illo est flamē. vñ in illo confert̄ grā. vnō
duo ↄcernit a quibȝ hȝ virtutē. s. passionē xpi ⁊ grāȝ. ba-
ptismus aūt flamis nō hȝ nisi alteꝝ. s. grām. ⁊ ab illa ha
bet virtutē iustificādi. Sȝ hoc videt̄ min⁹ recte dictū: cū
tam sacrm̄ pnie q̄ baptismi habeat virtutem a passione
xpi. Dicit̄ enī. iiij. sent̄. xix. di. q̄ non sufficeret illi pena
qua penitentes ligat ecclesia: nisi xpi pena coopareť. vñ
sicut baptismus hȝ virtutē delendi culpā a grā vniuersa
li que fuit in xpō: ⁊ a pena xpi virtutē tollēdi penā: sic hȝ
pnia sacrm̄. in xpō. n. fuit gratia ⁊ pena sufficiēs ad dele
tionē omis culpe ⁊ pene. quare aūt in baptismo flumis
deletur oīno culpa ⁊ pena: nō aūt in sacro pnie. dictū ē s.
vbi querit̄. vtꝝ deleta culpa virtute pnie maneat reat⁹.
Rñdeat̄ ergo ad argumentū. q̄ nō sequit̄ plus est flamē ⁊c.
quia in prima scȝ hac: plus est flamē q̄ flumē. compatur
simplr̄ flamen ad flumē: in ↄclusione ↄcernit̄ baptismus
flaminis in baptismo flumis. baptismus. n. flumis ñ est
baptismus ex aqua tm̄: sed ex aqua ⁊ spū. vnō q2 baptism⁹
ↄprehendit̄ in baptismate flamē nō in flumie: ideo nō te-
net argumentū. Vel sicut nō valet hoc argumentū [illegible]
[illegible] q̄ aqua ergo melius est purgari purgatōe spūs
q̄ purgatōe aque ⁊ spūs. silr̄ nec argumentū istud. bapti
smus nō appositus flamini ponit flumē extra gen⁹ suum
q̄tum ad effectum purgatōis. sed baptismus [illegible]
mini nō ponit illud extra gen⁹ suū. ¶ Ad illud qd̄ obijci
tur p simile de medicina corpali ⁊ spūali. Dicendum q̄
[illegible]
bus letalis. sicut tactum est s. vbi querit̄. si pnia reducit
omēs defectus ad pfectum. vnde non est simile de curati-
one illius ⁊ morbi corpalis. Preť. medicina corporal̄ nō
semp curat ab omibus syntomatibȝ morbi corpalis [illegible]
nec medicina spūalis curat ab omnibȝ que ↄcurrūt cum
[illegible]
in sua actione ⁊ [illegible] quod est [illegible]
tingens simplr̄: sic medicina spūalis culpam tollit ⁊ rea
tum pene eterne. Preť nō est simile de medicina spiritu
ali cuius actio est fm dispositōē summe sapie: ⁊ de cor-
porali cuius actio est fm impetū nature. vt s. tactū est.
¶ Ad [illegible] dōm q̄ hoc argumentū nō valet. s. gratia
⁊ peccatū mortale sunt contraria: ergo [illegible]
⁊ sequela peccati mortalis sunt ↄtraria [illegible]
solent esse maiores ambitus q̄ antecedētia. vnde magis
compatiunt̄ se.

Questio. lxxj. de effectu ↄtritionis qui est purgatio reliquiaꝝ pcti.

Sequitur de effectu

[S]Equitur de effectu ɔtritiõis q̃tū ad purgatõnem reliquiaꝝ peccati. Purgata eñ aĩa p grãz a culpa. quedã reliquie peccati remanẽt. scilicet obtenebratioens. sordide affectiones. relicte ex operibus peccati. ex quibus sapor supernorū ꝫ desiderium tepescit: ꝛ infirmitas qua prona fit aĩa ad malū et difficilis ad bonū. ¶ Querit̃ ꝗ hic primo de effectu illumiatõis siue extersionis tenebrositatis. Secūdo de effectu lauatõis sordidũ affect⁹. Tercio de effectu sanatõis infirmitatis.

Mebrum primum

[Q]Uerit̃ ꝗ primo. vtrū detersio caliginis siue illuminatio cognitiue obtenebrate sit effectus ɔtritõis. Et sic videt̃. q: sicut elõgatõ a prima luce p culpã obtenebrat siue excecat. Sapi. ij. Excecauit eos malicia eorum: sic approximatio p dolorẽ penitẽtie illuminat. Unũ sup illõ Job. ix. Si lot⁹ fuero qⁱ aquis niuis. Ideo quantoplus deo approximam⁹: tãto sordes nr̃as ex ei⁹ mundicia agnoscim⁹. Or aũt appropinquam⁹ deo p dolorẽ ɔtritõis. habet̃ a criso. dicẽte. nihil ita ɔglutinat ꝛ vnit deo vt penitẽtis lacrime ¶ Itẽ Isido. Cũ flẽdo a nobis caligo detergit̃: mũdatis oculis in superna ɔspicim⁹. Ex ꝭ patꝫ ꝙ flendo detergitur caligo relicta in aĩa ex peccatis. ¶ Cõtra. ps. Cor meuꝫ ɔturbatũ ẽ: dereliquit me virt⁹ mea: ꝛ lumẽ oculoꝝ meorũ ꝛc. vt patet ex glo. Cõturbatio de qua loquit̃ ẽ ɔturbatio doloris de peccatis. ad hanc vt patet ex textu seq̃t̃ priuatio luĩs. ꝗ videt̃ ꝙ dolor ꝺ peccatis sit cã obtenebratõis et nõ extersionis tenebraꝝ. ¶ Itẽ dolor ẽ in vi affectiua. que aũt sunt ĩ vi affectiua eliciũt opa que sunt ꝓprie ipius affectiue. sicut amor actũ inflãmatõis circa affectiuã. nõ igit̃ videt̃ ꝙ dolor qui ẽ ĩ ipa affectiua debeat actũ illuminatõnis elicere circa cognitiuã. ¶ Rñsio. dõm ꝙ duplex ẽ ignorãtia sequela peccati duplicis. Una ẽ sequela originalis ꝯm aug. dicẽtẽ. ꝙ duo sunt nobis inflicta. scꝫ ignorãtia agẽdoꝝ: ꝛ ɔcupiscẽtia nocioꝝ. ꝺ hoc greg. Seclusum ab internis gaudijs genus humanũ exigente culpa mẽtis oculos pdidit. ꝛ quo meritoꝝ passibꝫ gradiatur nescit. Et quia illa que sunt inflicta hoĩ ꝓpter peccata primoꝝ pẽtoꝝ: sunt quasi insita nature nr̃e corrupte. scꝫ ignorãtia et infirmitas ꝛc. Detersio hui⁹ ignorãtie siue tenebrositatis nõ ẽ effectus ɔtritõis. Alia aũt ẽ ignorãtia siue obtenebratõ ex auersione actuali a luce prima ꝛ hec ẽ sequela actualis peccati: hec aũt ignorãtia ẽ erroris iudicij qua malus dicit malũ bonũ: ponẽdo lucẽ tenebras: ꝛ tenebras lucẽ Isa. v. In ppetratõe eñ peccati est ignorãtia ĩ eligẽdo. vtpote qñ malũ eligit̃ bono ɔtempto ꝓpter quã dr̃ malus ignorãs. Sequela peccati ppetrati ẽ ignorãtia erroris in iudicãdo. qñ appropriat̃ maluꝫ electũ. vñ aĩa peccatrix obtenebrata ꝛ excecata reprobãdũ approbat. ꝓpter qõ peccator dr̃ tradit⁹ ĩ sensum reprobũ Ro. ij. vbi glo. vt nihil intelligat nisi qõ a pbitate remotũ est. quos sua cecitas a veritatis lumine fundit⁹ excludit. vñ q̃uile quidẽ sit peccatũ. quãtas sordes contrahit aĩa ex peccato. quãtũ damnũ incurrit: nescit. S. cũ effectu sꝫ ipa vnita vero lumini p grãm ɔtritõis. ꝛ extergit̃ ignorãtia fricatõe doloris: ꝛ extersa caligine illustrat̃. ꝛ quãto plus vnitur et plus de peccato aĩa tristatur: plus illuminat̃. Unñ greg. ĩ mora. quo vberius culpa defleĩ deo al. tior cognitio veritatis attingitur. quia ad vidẽduꝫ internũ lumẽ polluta dudũ ɔscia lacrimis baptizata renouatur. Cõcedẽdum ẽ ergo ꝙ ɔtritõe abstergit̃ obtenebratõ intellectus. qua extersa illuminat̃ ad ɔgnoscẽduꝫ sordes peccati. nõ dico sordes que sunt culpa: sꝫ que sunt sequele ipius culpe et alia que aĩaꝫ damnificãt. ¶ Ad illõ qõ obijcitur quia cõturbatio doloris obtenebrat intellectuꝫ ꝛc. Dicẽdũ ꝙ ɔturbatio doloris ĩ impetu turbatõis obtenebrat. nihilominus dolor ipe qui vnit cũ lumine vero tenebrã que ẽ sequela peccati extergit. ꝛ solet poni exemplũ tale ad hui⁹ declaratõem. qñ aliquis q mouetur zelo magno circa salutẽ aĩaꝝ. videt peccatũ alicuius ꝛ manifeste videt hoc: mouet̃ ira p zelũ ꝛ ex motu ad horã turbatur. ꝛ licet minus clare videat in illa turbatõe: tamen post motũ ire videt clari⁹ q̃ ante. qa illa turbatõ fuit qⁱ collirium spũale. sic ẽ in ꝓposito. turbatio ex dolore de peccatis ẽ qⁱ collirium quoddaꝫ q purgatur oculus interior. Uel põt dici ꝙ verbo ps notatur ɔturbatio doloris. ibi. Cor meũ meũ ɔturbatũ a cãsibꝫ dereliquit me virt⁹ mea ꝛ lumẽ oculoꝝ meoꝝ et ipm nõ ẽ mecũ. sub hoc sensu cor meũ ɔturbatũ ẽ dicit penitẽs. qa dereliquit me virt⁹ mea peccato meo exigẽte. ꝛ lumẽ oculoꝝ meoꝝ. hec expositio põt haberi ex glo. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ q̃ sunt in affectiua eliciũt actus suos circa affectiuã ꝛc. Dicẽdum ꝙ reuera actus doloris nõ ẽ illuminare. tñ q: vnit penitẽtẽ vero lumini qui omnẽ hominẽ illuminat vt dictũ est ꝛ exponit visum interiorẽ et aptuꝫ efficit ad luminis susceptõem extergẽdo caliginẽ: dr̃ illuminare. nõ tñ causaliter. ꝭ dispositiue. nec ẽ incõueniẽs illud qõ ẽ vnius vis anime actũ ꝓpriũ vis alterius efficere in ipa dispositiue. imo necesse ẽ. qõ patet. illuminatio eñ ꝓprie ẽ vis cognitiue et amorẽ efficit in affectiua.

Membrum secundum

[C]Onsequẽter querit̃ ꝺ effectu ablutõis. Et querit̃ si ablutio sordiũ q̃ sunt ĩ aĩa: sit effectus ɔtritõis. Et sic videt̃. Isa. j. Lauamini et mũdi estote ꝛc. Interli. Lauamini lacrimis penitẽtie. p lacrimas penitẽtie dolor ɔtritõis intelligitur dolore ꝗ ɔtritõis abluunt̃ sordes aĩe. ¶ Si diceret̃ ꝙ hoc intelligitur ꝺ sordibꝫ culpe: sunt eñ sordes culpe. s. macule: ꝛ sunt sordes reliquie. i. affectões inordinate relicte ex peccato. Tũc obijcitur sic. sordes culpe in primo momẽto ɔtritõis tollunt̃. nec ɔtritõis virtus cessat lota anima a sordibꝫ culpe. ꝗ dolore ɔtritõis pmanẽte in sua virtute si alique restant sordes ĩ aĩa: p pcessum tpis virtute ɔtritõis tollunt̃. Itẽ aĩa abluitur a sorde culpe p grãm. ergo si dolore ɔtritõis abluit̃ aĩa a sorde aliqua: hoc erit a sorde relicta in aĩa p⁹ purgatõem ipi⁹ a culpa. ¶ Itẽ istarũ sordiũ ɔgregatio impedit vltimã ꝛ pfectã vnionẽ aĩe cuꝫ deo. illõ ꝗ qõ maxie vnit ꝛ ɔglutinat aĩam deo hmõi sordes tollit: hoc aũt ẽ dolor ɔtritõis. Crĩs. sup math. nihil ita ɔglutinat et vnit deo vt penitẽtis lacrime. ¶ Contra. iste sordes spectãt ad veterẽ hoĩem. vt ꝗ ephe. iiij. Deponite vos ꝯm pristinã ɔuersatõem veterẽ hoĩem ꝛc. hec vetustas et iste sordes amouent̃ ĩ renouatõe hoĩnis interioris. de q̃ codẽ. Renouamini spũs mẽtis vr̃e. glo. exponit sic. Renouamini q̃tidie spũ mẽtis vr̃e. i. p spiritũsanctũ qui ducit mẽtem vestram. Ex hoc patꝫ ꝙ hec amotio sordium ẽ p spiritũsanctũ. i. p grãm que est a spũsancto. Illa eñ renouatio q̃ fit q̃tidie nõ ẽ a sordibꝫ culpe sed reliquiaꝝ. ¶ Itẽ aug. de correptõne ꝛ grã. Gratia sola homines liberãt a malo. sine q̃ nullũ prsus siue cogitando siue volẽdo ꝛ amãdo siue agẽdo faciunt bonũ. ꝗ p grãm a nãdo istarũ sordiũ liberat̃ aĩa: nõ ꝗ dolore cõtritõnis. ¶ Rñsio. dõm ꝙ sordes que sũt reliq̃e pcũ relicte sunt ĩ aĩa ex inordiata delectatõe circa act⁹ pcti. ꝓpter qõ ɔgruit ꝙ dolore affligẽte ipam aĩam q̃ inordinate delectabat̃ abluunt̃ dolore in q̃ informato a grã. Unñ ĩ purgatõe aĩe a pctõ. grã tollit̃ ipa culpa p se: ꝛ sordes siue macle que necessario maculat ipam aĩam ex pñtia culpe. Que aũt ɔsequẽter inherẽt ꝛ culpa deleta remanẽt: dicũtur reliq̃e ꝛ tollunt̃ dolore ɔtritõis. ñ tñ subito: sꝫ ꝯm ꝙ fortꝰ inherẽt pcessu tpis longiore ꝛ dolore vehemẽtiore. ¶ Ad illud ꝗ qõ obijcit̃ p glo. Ephe. iiij. ꝙ sordes q̃ spectat ad veterẽ hoĩem ĩ renouatõne spũs p spiritũsanctum amouent̃. Dicẽdũ ꝙ hoc verũ ẽ in principali auctore ꝛ intime opante nihilominꝰ coopat̃ dolor ɔtritõis. ꝛ illi rõe illi⁹ coopatõnis p appropriatõem ɔgruẽtie attribuit̃ illarum ablutio. ¶ Ad illõ qõ dicit aug. ꝙ sola grã hoĩes liberant̃ a malo

rc. Dicēdū q boc intelligēdū ē de malo culpe c⁹ deletōis cū cōtricta ꝛ ppna ē grā h̄ aūt ñ impedit qn pena informata grā fit cā deletōis pene. ¶ Si aūt queraē vtꝝ deleantur in toto vel i pte ante infusionē grē qd videē p hoc qd dicit greg. Mali aliqñ vna victa nequicia pedē leuant altera regnāte. hoc aūt pōt intelligi de culpe mortali. neqꝫ post infusionē grē: cū tūc penitēs nō sit dicēd⁹ malus. ¶ Pre. Si queraē vtrū subita ē eaꝝ ablutio sic ablutio sordis culpe. dōm q multiplex ē lotio. Una que ē subita. altera que ē successiua. Illa que ē subita cōcomitaē infusionem grē: successiua pōt eē antecedēs vł subsequēs. antecedēs vt hō qñ p grām gratūfacētē deflet peccatū suum. ps. La uabo p singulas noctes ꝛc. Post sequiē alia lotio que ē p grām gratumfaciētem que abluit cor ab omni macula culpe mortalis. Ad hāc lotōem sequiē tercia lotio que ē reliquiaꝝ. Prima aūt lotio ē pticularis. ꝛ de hac intelligiē verbū greg. qd ē. q mali aliqñ vna victa nequicia ꝛc. Altera ē vniuersalis. quia illa fit cū detestatōe oīm peccatoꝝ. de qua Isido. lacrimis purgāda sunt vicia q̄ gessimus: vt mādata mētis acie. id quod querimus contemplemur. Tercia que ē reliquiaꝝ pōt eē pticularis ꝛ vniuersalis. Ex his patꝫ rñsio ad primū. qꝛ prima lotio ē ante infusionē grē. Hoc aūt ē in attrito qui dolet: h̄ nō vniuersaliter de oībꝫ peccatis. ꝛ sic dolendo aliā maculā penalē delet. i. aliā affectōem inordinatā quā habuit: qn peccatū illud qd mō detestatur exercuit. ¶ Ad aliud patꝫ rēspōsio quia illa lotio que ē reliquiaꝝ ē successiua.

Membrum tercium

Agitur de effectu ptritōis que ē sanatio aīe. Circa hoc plura queruntē. Primū ē de possibilitate sanatōis. Secūdū d̄ merito sanatōis. Terciū de causa sanatōis. Quartuꝫ de ordine sanitatis. Quintū de mō sanatōis.

Articulus primus

Primo queriē vtrū aīa possit sanari ab egritudine quā incurrit ex peccato. Et sic: videē per h̄. q aliter frustra exercerentē sacramēta. s. baptism⁹ ꝛ penitētia ꝛ alia. q̄ ad sanādum morbos spūales sunt instituta. ¶ Itē idē patꝫ ex sentētiis scōꝝ. dicit enīꝫ aug. oculus mētis eger ē quousqꝫ p fidē saneē. ¶ Cōtra morbus spūalis necessario mortē inducit. morbus autē spūalis ē peccatū mortale vel effect⁹ eius: quo existēte necessario moriē aīa: sꝫ talis morbus est incurabilis. ¶ Si diceretē q hoc nō ē verū in spūalibꝫ. tūc pōt queri. quare ptingit curare morbū letalē spūalem ꝛ nō corpalē. ¶ Iteꝫ quare mors spūalis cōpatiē secū egritudinē etiā insanabilē: mors corpalis nō cōpatiē secū egritudinē corpalem. Respōsio. dōm q ptingit aīam sanari ab egritudine spūali. ¶ Ad illud qd obiciē q morbus spūalis necessario inducit mortē ꝛc. dōm q ꝛ si necessario mortē inducat: nihilominus ē curabilis. nec ē simile de morbo corporali ꝛ spūali. Aīa ei de sui natura ē inmortalis: incurrit tñ mortē accidētalē p peccatū ex separatōne illius vite accidētalis. sicut ei aīa habꝫ eē primū qd ē ei naturale ꝛ ēentiale. ꝛ secūdū qd ē illi accidētale. s. eē gratuitū: similiter habꝫ vitā duplicē naturalē ꝛ accidētalē. Secūda vita quā sortiē ex vniōe cū deo qui ē vita aīe. priuaē p egritudinē spūalē. hec aūt egritudo qꝛ nō dissoluit eē naturale h̄ solūmodo accidētale: ē curabilis. Accidētū ei ē adesse et abesse pter subiecti corruptōem. infirmitas corporalis dissoluit infirmū q̄tū ad esse naturale. propter qd talis egritudo nō ē curabilis. Ex his patꝫ quare mors spūalē cōpatiē secū egritudinē. qꝛ cū mortua ē aīa ex priuatōe vite sue q̄ ē de⁹: adhuc manet in eo vita sua naturalis ꝛ essentialē. In viribꝫ tamē debilitata ē ꝛ hec debilitatio causata ē p se ex illa morte. vñ hic mors accidētalis ē cā debilitatōis naturaliū. vñ mors hmōi ꝛ egritudo nō referunē ad idē. mors ei respicit vitā et eē accidētale: egritudo aūt eē naturale. Pre. egritudo corpalis et mors circa idē accidunt ꝛ idē respiciūt. s. eē naturale. ꝛ egritudo ordinata ē ad mortē sicut ad suū terminū. nō sic ē de morte ꝛ egritudine spūali sꝫ mō cōtrario.

Articulus secundus

Consequēter queriē. vtruꝫ aliqs mereri possit sanatōem aīe. Et sic videē Mar. vii. vbi loquitur de surdo ꝛ muto sup illd verbū. Apprehēdēs eū seorsum. dicit glo. hiero. Seorsum a turbulētis cogitatōibꝫ ꝛ actibꝫ inordinatis s̄monibusqꝫ incōpositis educiē: qui sanari mereē. Ex h̄ patꝫ q aliqs pōt salnatōꝫ mereri. ¶ Itē ex hac glo. pꝫ q hec eductio ē i sanatōe ab actu pcti. q̄ sine grā gratūfaciēte pōt eē meritū hui⁹ sanatōis. ab actu ei pcti educi sine cessare pōt hō añ infusionē grē. ¶ Cōtra. aug. oculus mētis eger ē quousqꝫ p fidem sanaē. h̄ nullus pōt fidē mereri q̄ ē cū grā pueniēte quam nullus mereē. meritū ei supponit grām. q̄ nullus pōt mereri sanatōeꝫ q̄ pcomitaē fidē. Rñsio. dōm. q duplex ē sanatio mētis. Una ē a pcto p infusiōeꝫ grē. secūda ab infirmitate pcti. hāc duplicē sanitateꝫ distīguit aug. i li. de ci. dei. xiiii. vbi diē. aliud ē telū infixū demē. aliud do qd i eo factū ē vuln⁹ sanare. pma sanatio ē cām langoris remouere. qd fit p indulgētiā pctoꝝ q̄ ē p grām gratūfaciētē. scōa ipm lāguorē remouē. de q̄ eccī. x. languor prolixior grauat medicū. ¶ Qd q̄ dē. p fidē sanaē ocul⁹ mētis. si sumaē fides p grā fidei: sic p eā ē sanitas primo mō dicta. si p motu fidei: sic sanaē aīa p fidē a seqla pcti q̄ ē ignorātia. Primā sanatōꝫ null⁹ mereē sm q meritū dē eē li. ar. p grāꝫ informato. Scōam pōt hō mereri. ¶ Qd aūt dē mar. i glo. educi a tbulētis cogitatōibꝫ. ñ sumiē h̄ eductō tm̄ p cessatōe a pcto: sꝫ et p habilitatōne viriū ad bonas actōes. q̄. s. vires fuerīt adiute per malas. hec autem habilitatio ē per exercitium bonorum operū informatoꝝ gratia. ꝛ sic hec eductio non potest fieri sine gratia.

Articulus tercius

Consequēter queriē de cā sanatōis. Et pmo q̄riē an hec sanatio sit p virtutes. Secundo an sit per partes penitentie.

Circa primū proce §. I.

dit sic. et habeē a greg. ꝛ aug. ꝛ habeē. q. senteñ. vbi agitur de grā. q fides nisi adiūcta fuerit caritati ñ sanat. ꝛ ita caritas sanet: q̄ ꝛ deus. ¶ Cōtra. ista egritudo de qua aīa sanāda ñ ē ñ ē incōtigēs dentibꝫ. imo deus secū patiē istā infirmitatē q̄ p virtutes nō fit sanatio egritudinis illi⁹. ¶ Itē qdā egritudo ē p veniale. qdā p mortale: h̄ virt⁹ pcipatiē secū veniale multociens⁹ infirmitatē relictāꝫ ex veniali. ¶ Itē q̄riē q̄re sanatio attribuiē fidei. Iuxta illud aug. oculus mētis eger ē quousqꝫ saneē p fidē. Rñsio q duplex ē sanatio sicū tactū ē. s. ab ipa culpa: ꝛ ab infirmitate q̄ ē seqla culpe. hec duplex sanatō tāgiē ibi. Qui ppiciaē oībꝫ iniqtatibꝫ tuis. ecce sanatio ab iniqtate q̄ ē idē qd culpa. Un glo. ppiciaē omibꝫ iniqtatibꝫ tuis eas remittēdo. s. p grām. Qui sanat oēs infirmitates tuas. ecce sanatio infirmitatis. glo. q post remissioneꝫ et sanat oēs infirmitates tuas vel languores tuos: qꝛ corp⁹ infirmū ē. ꝛ ex lāguore multa suggerūtur aīe. carnalia desideria mollit ꝛ q̄dā capiē aīa. Ex hac glo. pꝫ q ex hac infirmitate nasciē quedā facultas pcupie ad malū. Prete. ex hac infirmitate ē inhabilitas opandi bonū. Ctrā aūt ad inhabilitatē opandi bonū sanant virtutes per quas magis ac magis habilitamur ad bonū. ꝛ quia ex habilitatōne ad bonum tollitur facultas siue pronitas ad malum admunus q̄tum ad aliqd p virtutes sanatur infirmitas q̄tum ad pronitatē ad malum q̄tuꝫ ad aliquid. vbi virtutes habēt efficaciam sanādi infirmitatem q̄tum ad vtrūqꝫ defectum. primo tñ q̄tum ad habilitatem ad bonū. secūdo q̄ tñ ad facilitatē ad malū. nō dico tamē oīno. Unde nota. q pnitas pcupiscētie q̄ꝫ tamē inclinatur q bonū pmutabile ppea. ē i agentia bono incommutabi

bili. Nūq₃ tantū q̄ bonū cōmutabile inordinate appetit̄ sub deo tn̄. primū gradū inordinatōis nō cōpatit̄ gr̄a vel virtus gratuita. secūdū gradū cōpatit̄: imo nūq̄ in vita ista tollit̄ oīno. vn̄ infirmitas q̄tū ad huc gradū nūq̄ sanat̄ hic. nā in aliq̄bꝫ ꝑsonis gr̄a singulari ꝑdite sic̄ fuit beata virgo vel forti aliqui ꝯfirmati: sed in patria nullo mō erit. ¶ Ad illud qḋ obiicit̄ q̄ infirmitas que ē sequela peccati cōpatit̄ secū infirmitatē curādā ꝛc̄. dōm q̄ infirmitas illa nō ꝑfecte sanat̄ a virtutibꝫ inq̄tum hmōi: s₃ potius vsu et exercitio. ꝛ l₃ virtutes hmōi infirmitatē secū cōpatiant̄: vsus tn̄ illaꝝ eā non oīno cōpatit̄: ꝫ ſm q̄ magis et minus exercētur: illā magis et minus ānihilāt. ¶ Ex his p₃ rn̄sio ad illud. q̄ infirmitas venialis sanatur ex vsu virtutū. aīa eñ ex frequētia venialiū ꝓnitate ꝛ leuitate viciata: stabilitur et trāquillat̄ ex vsu virtutū. ¶ Ad illud qḋ querit̄ quare sanatō attribuit̄ fidei. dōm q̄ fides ē primus visus spūalis ꝛ ꝑ quā alia quibꝫ ē visio spiritualis sunt meritoria. ꝛ ꝓpter hoc sanatio visus spiritualis merito fidei attribuitur. vt p₃ ex vbo aug. Uel pōt dici. si velimus dicere q̄ sanatio aīe simpliciter attribuit̄ fidei. q̄ hec ē rō. q̄ sicut vires anime habent ordinē inter se: sic virtutes habēt ordinē inter se siue actus gr̄e. Incipit ḡ sanatio in primo actu gratie. habꝫ aūt vnū actū gratia illumiare cognitiuā. ꝛ hoc q̄tum ad actū captiuandi intellectū: nō credēdo ratōni ꝫ innitit̄ totaliter gratie. habet etiā ꝛ aliū in affectiua. s. moueri ad instinctū gratie. vn̄ a gratia fidei est q̄ homo nō sequitur suā voluntatē s₃ gratiā mouētem. hoc aūt ē fides opans per dilectōem. vn̄ nō excluditur caritas ab hoc actu. qm̄ ergo fides ē in li. ar. quo ad illuminatōem ī ratōne ꝛ quo ad motū in voluntate. iō fidei attribuitur. li. eñ ar. qḋ fide mouetur est facultas ratōnis et voluntatis. et hec fides est de qua dicitur. Fides tua te saluā fecit Luce. xvij.

Quantum ad secunduꝫ .§. ij.

q̄rit̄ vtrū hec sanatio fiat ꝑ ꝯtritōeꝫ tn̄: aut ꝑ alias ptes penitentie. Uidetur q̄ ꝑ ꝯtritōem. dicit eñ Criso. Nihil ita cōglutinat et vnit deo vt penitētis lacrime. Ex ꝫ videtur. q̄ cōtritio maxime vnit aīam deo. s₃ nisi infirmitas relicta ex peccato sanetur: nō ē cōpleta vnio anime cū deo. ergo si cōtritio maxime vnit: relinquit̄ q̄ sanat illā ab infirmitate. ¶ Itē infusione anime sanatur aīa a culpa ꝛ in instāti. ergo illa sanatio que fit successiue nō est a culpa. s₃ potius ab infirmitate relicta a culpa. Sed dicitur ī ps. Qui sanat cōtritos corde. glo. hic ex pte ī futuro plenarie. hec ḡ sanatio est infirmitatis: s₃ hec sanatio est ꝑ cōtritōem qḋ p₃. ꝑ hoc q̄ dicitur sanat cōtritos corde. glo. eos qui offerunt deo sacrificiū spūs cōtribulati. ꝛ ita vt prius. ¶ Itē glo. ibidē. Cōtere cor tuū et domin⁹ alligabit ꝯtritōes. quid significatur ꝑ cōtritōes nisi infirmitates quibꝫ impotens ē anima: sicut illud qḋ est cōtritū vel cōfractum. ¶ Itē luce. xvij. de sanatōne leprosorum dicit glo. super illud. Surge vade quia fides tua ꝛc̄. Qui infirmitatē suam agnoscēs humiliter ante dominū iacuit: diuina cōsolatōne surgere ad fortia opa et ire crescēdo ad fortiora iubetur. Ex hac glo. habetur. q̄ peccator curatur ab infirmitate relicta ex peccato. et q̄ ꝑ cōtritōem patet ex textu qui dicit. dū irent mundati sunt. Et ibi glo. numeratis quibusdā peccatis que oportet cōfiteri ad hoc q̄ sanetur aīa: subdidit cetera vicia dicens. In cōscientia ꝑ seipm̄ sanat et corrigat. ꝛ ꝯstat q̄ ꝫ nō ē intelligēdum de vicio culpe que semꝑ requirit ꝯfessionē: s₃ de vicio reliquiarū. ḡ ꝯtritōe sanatur hmōi. ¶ Contra habet̄ a greg. Ex ꝯtritio pungit apostema: ꝯfessio operit. satisfactio cathaplasma apponit. hec ḡ tria sequūt̄ ad sanatōem vulneris. ḡ ꝯtritio nō sufficit. ¶ Itē greg. Quid ē ꝯfessio nisi quedā vulneris ruptio. s₃ in vulneris ruptōe incipit eē sanatio. ¶ Responsio. dōm q̄ duplex est infirmitas in quā cadit hō per culpā suam. Efficitur eñ homo debitor pene: ꝛ hec ē quedā infirmitas. Unde sup ps. Miserere mei dn̄e quoniā infirmus sum. glo. reatu infirmatur aīa: a quo reatu sana me dn̄e. Efficitur etiā inhabilis ad bonū et impotēs ad resistēdum malo. Quātū ad infirmitatē que ē ex reatu pene: sanatur adultus per baptismū ꝛ penitētiam. Quātum ad aliā infirmitatē sanatur ꝑ virtutes. Unde haymo sup illḋ. iij. col. Qui renouat̄ in agnitōem: distinguit triplicē renouatōem. s. ꝑ baptismū: penitētiam et virtutes. dōm ergo q̄ a quadā infirmitate que ē reat⁹ pene fit sanatio ꝑ cōtritōem. Et intelligēdum est q̄ reatus pene eterne cōmutatur ī obligatōem pene tpalis. que duplex ē. s. exterior ꝛ interior. Cōtritio aūt sanat ab interiori: ab exteriori ꝯfessio ꝛ satisfactio. ¶ Si aūt obiciat̄. q̄ infirmitas ē quid derelictū in anima viciās ipā vnde fit impotens ad resistēdum malo ꝛ cū difficultate assurgens ad bonū. talis nō ē reatus pene. dōm q̄ reatus hmōi rōe qua obligat penitentē ad debiti solutōem: tollit illi libertatē assurgēdi ad opa simpliciter meritoria. et dico illa simpliciter meritoria. que cumulo meritorū coopantur. qui eñ laborat circa illa quibus ꝑficit ī merito. ꝛ qui circa illa quibꝫ absoluitur a reatu: nō equaliter bona simplicit̄ coadunat. ꝛ sic q̄dammō reatus hmōi aīam infirmat. Pre. ex ꝓgressu ī merito efficitur homo potēs ad resistēdum malo. nō autem equaliter ꝓficit quis in merito soluēdo ꝛ accumulando vtpote penitētes et innocētes alijs paribꝫ. ꝛ sic reat⁹ infirmat aīam vnde efficitur impotētior ad resistēdum malo. respectiue dico. vn̄ quodā modo cōmuni dr̄ reatus infirmitas. Preterea. peccatū punitur qn̄q₃ cōtritōe. qn̄q₃ pena. et hoc pena duplici. s. viciosa ꝛ pena satisfactoria. siue sit talis pena siue talis infirmat ipam naturā ꝛ q̄dammō impotētem eā efficit. ¶ Si aūt querat̄ si magis infirmat naturā ieiuniū satisfactoriū q̄ ieiuniū gratuitū. videt̄ dōm sic. quia ieiuniū quātomagis ē gratuitū: tantomagis disponit ad gr̄am ꝛ ꝯgruētius. vn̄ hoc ieiuniū nō tantū infirmat in ꝓcessu in meritū: quātū illud. Pōt ḡ dici. q̄ a quadā infirmitate. s. a reatu pene fit sanatio ꝑ cōtritōem: tamē cū ꝓposito ꝯfitēdi ꝛ satisfaciendi. Licꝫ autē modo iam dicto posset responderi ad obiecta quia questio est hic de infirmitate que reliquit aliq̄d ī anima ipam vicians et eneruans: aliter tamen respondendum est. s. q̄ cōtritio cū alijs operibus penitentie ab infirmitate sanat animā. ¶ Ad illud quod obijcitur. q̄ nihil ita ꝯglutinat ꝛc̄. dōm q̄ hec ratō nō cōcludit q̄ alie partes penitentie nō sanant: sed quia cōtritio maxime. quod bene potest cōcedi. Cōtritio eñ efficatio est in anime reparatione. quia in illa sacrificat̄ deo ipē spiritus. ps. Sacrificiū deo spūs ꝯtri. cor ꝯtritū ꝛc̄. in alijs ꝑtibꝫ penitētie illud quod exterius ē. Et pōt illud verbum Crisost. Nihil ita ꝛc̄. intelligi ita q̄ fiat distributio ꝓ partibꝫ penitētie id est nulla pars penitentie ita ꝯglutinat ꝛc̄. vel nihil scꝫ in amouētibus impedimenta ꝯiunctōnis cum deo. nec ꝑ hoc excluditur gratia vel caritas que simul concurrunt. ¶ Ad aliud quod obijcitur. Dicēdum q̄ licꝫ dominus sanet ꝛ culpam et penam infirmitatis ī ꝯtritio: nō ex hoc sequitur q̄ sola cōtritione. ¶ Ad illud quod obijcitur per glo. Luce. xvij. dōm q̄ intelligitur de sanatōne a culpa q̄ intelligitur per sanatōem a lepra qua facta potest sanat⁹ assurgere ad opa virtutū. vt insinuat glo. quod ante non poterat. ¶ Ad illud quod dicit glo. q̄ cetera vicia sanat dominus in cōsciētia ꝛc̄. dōm q̄ hoc intelligitur de vicijs culparum. intellectus illius glo. plenius manifestabitur in questione de ꝯfessione. Sed verbum greg. qḋ inducit̄ pro alia parte. quod est. quid est cōfessio nisi quedam vulneris ruptio. in ruptōe aūt vulneris incipit vulnus sanari: ita videtur q̄ inchoatio sanitatis est cōfessio. ¶ Contra ꝯtritio apostema pungit ꝛ ita ꝯtritio est initiū sanitatis. ¶ Itē greg. in mora. Argumentum doloris est initium salutis: sed in ꝯtritio est argumētum doloris. ¶ Rn̄sio. dicēdū q̄ sanatio infirmitatis spūalis ē reparatio aīe ſm se: ꝛ ſm vires suas. Scōm se q̄tum ad infirmitatem culpe ſm vires q̄tū ad infirmitatē relictā ex culpa. prime aūt sanatōis ē ꝯtritio initiū q̄tū ad aliq̄d: ꝛ ꝯfessio q̄tū ad

aliquid. ¶ Nota ergo ꝙ sicut sanatio ē reparatio ⁊c. sic sani-
tas ē cōmēsuratio viriū ſm affectōes suas. hec aūt ꝯmē-
suratio ē in recōciliatōe ⁊ q̄tū ad deū ⁊ q̄tū ad ecclīam.
Q̄tū ad illā q̄ ē respectu dei h̄ȝ initiū ī ꝯtritōe. Q̄tum ad
aliā q̄ ē respectu ecclīe h̄ȝ initiū ī ꝯfessione. s. q̄tū ad ma-
nifestatōem. Dupliciť eñ delinqt peccator. in deū. q2 defor-
mat ymaginē suā ī ecclīaȝ qa subtrahit mēbrū ecclīe ita
ut nō sit iuuatiuū alicꝰ mēbris. ideo oportet habere recō-
ciliatōem ad deū ⁊ ad ꝓximū siue ad ecclīam. ⁊ reconci-
liatio q̄ ad ecclīam manifestatur ī confessione primo.

Articulus quartus

Onsequēter q̄ritur de ordīe sanitatis. scȝ ad
suū oppositū. Querit̄ ergo vtrū sanitas sil' sit cū
egritudīe. Et sic videt̄. hiere. xxxi. Post ꝙ ostē-
dit mihi ⁊c. Glo greg. Quāto incipit quisq3 superius vi-
uere: tāto inchoat inferiꝰ interire. Vñ aplꝰs. viuo aūt non
iā ego: viuit ī me xp̄c. Ex hac glo. habet̄. ꝙ mors ē simul
cū vita. q2 vita incipiēte vita ē. silr de morte: multofortiꝰ
ē sanitas sil' cū egritudine. ¶ Itē aliq̄s hñs ꝯtutēs bene
ogatur ⁊ iterū h̄ȝ ad h̄ lesionē naturaliūȝ: ergo ī pte ē sani-
tas ⁊ in pte lesio. aliter ñ eēt successiua sanatio. ergo simul
insunt. ¶ Itē sicut fides purgat aīam q̄tū ad ignorātiam:
ita amor dei purgat q̄tū ad concupiam siue amorē mun-
di: sȝ cū gr̄a inest amor dei inest ī q̄ ē sanitas simpliciť. et
cū amor rei mutabilis q̄ ē cū veniali inest: lesio inest. ⁊ sic
egritudo. ⁊ ita cū veniale sil' inest cū gr̄a: sil' inest egritu-
do ⁊ sanitas. ¶ Contra. cuȝ aīa sit simplex ⁊ impribilis
ſm eādē potētiā. nō videt̄ posse hr̄e sil' et sel' egritudineȝ
⁊ sanitatē. cū eñ sint opposita mediata ⁊ īmediata: neq3 ī
his neq3 ī illis ꝯtingit extrema sil' ⁊ sel' eidē inesse impri-
bili. ¶ Rn̄sio. dōm ꝙ sanitas sil' cū egritudīe eē ñ pt circa
ca idē. sanitas tñ simplr pt eē sil' cū egritudīe ſm qd: si-
ue cū infirmitate. cū eñ hō oīno sit habil' ad bonū ſm vi-
res aīe. simplr h̄ȝ sanitatē. nec ista sanitas secū cōpatit̄
egritudinē. vñ si talis h̄ȝ venialia: ñ ꝓpter h̄ dr̄ eger nisi
ſm qd. Notādū ē eñ. ꝙ qñ ē habilis ad bonū vt ad deū di-
ligēdū ī sūmo. ita ꝙ nullū impedimētū sit ab alio ama-
bili: tūc ē sanitas plena. ⁊ hec sanitas ñ contigit ī via ni-
si confirmatis. Quidā eñ ita confirmati sūt. ꝙ ñ pñt mor-
taliter peccare: qdā tñ ita ꝙ nec mortaliter nec venialiť
pñt. In his ꝗ venialiť pñt: ī his ē retardatio sȝ nō disso-
lutio: sȝ qñ ē oīno confirmatꝰ: tūc potētia libera ē q̄ ñ re-
tardatur ꝑ culpā: h̄ ꝓter hec ē q̄dā corruptio corpis q̄ im-
pedit libertatē potētie: ⁊ h̄ impedimētū tollitur ī futuro.
Sic ergo sunt tres gradꝰ. s. mortale dissoluēs siue sepans.
veniale retardās pena corpis impediēs. ¶ Ad h̄ ergo quod
obijcit̄ ꝑ glo. greg. q̄ ē. Quāto incipit quisq3 superius ⁊c.
dōm. ꝙ si mors de q̄ loqtur glo. ē mors bona. s. q̄ hō mo-
rit̄ culpe: ñ qua moritur ꝑ culpā h̄ q̄ morit̄ culpe destruē-
do illā: hec ñ ē ꝯtra vite: sȝ sil' cū illa. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ
⁊ si aliquis habeat ꝯtutes ⁊ sil' lesionē aliquā naturaliū:
ñ ꝓpter h̄ h̄ȝ sanitatē ⁊ egritudinē sȝ h̄ȝ sanitatē simpli-
ter: ⁊ egritudinē ſm qd siue magis ꝓprie loquēdo infir-
mitatē. Egritudo aūt dr̄ inferre sensibile nocumētū ⁊ gra-
ue. qd solū accidit ex mortali. Sanꝰ ergo talis: sȝ habȝ in-
firmitatē vel egritudinē ſm qd. ¶ Ex his pȝ rn̄sio ad il-
lud qd sequit̄. ꝙ venialia ñ inducūt egritudinē licet ag-
grauēt infirmitatē. Et q2 ad hoc possȝ obijci vt ē obiectū
ē. q2 aīa ē simplex ⁊c. dōm ꝙ lȝ aīa sit simplex ſm suam
eēntiam: ē tñ quodāmō ꝑtibilis ſm habilitateȝ ordinis.
Est eñ impribilis ſm eēntiaȝ: ⁊ ꝑtibilis q̄ ad ordinē. Aīa
eñ ordinata ē inter bonū incōmutabile ⁊ bona commuta-
bilia. ⁊ ꝓpter h̄ aīa ſm ordinē ad duo ꝑtibilis ē ſm habi-
litatē duplicē. ⁊ sic sortit̄ ꝑtibilitatē: lȝ ſm se sit impribi-
lis. ex ordinatōe aūt ad bona cōmutabilia īcurrit egritu-
dinē ſm quid siue infirmitatē. lȝ ꝑdita sit ꝯtutibus ⁊ retar-
datur a motu dilectōnis dei in summo et impeditur: sed
in futuro liberabitur omnino ab hmōi impedimentis.

Articulus quintus

Onsequēter querit̄ de modo sanationis. Et
queritur vtrū subita sit an successiua. Et loqt̄
de sanatōe infirmitatis: ñ de illa q̄ ē a culpa ꝑ
infusionē gr̄e. Qd sit subita: videtur sic. Peccatū ē auer-
sio ab incōmutabili bono: ⁊ cōuersio ad cōmutabile. per
h̄. s. auersionē et conuersionē incurrit aīa mortē. egritu-
dinē ⁊ infirmitatē. Si ergo ꝑ pctm h̄ fuerit sil' ī aīa et sine
successiōe. cuȝ gr̄a sit maioris efficacie ⁊ ꝯtutis q̄ pctm
sicut habet̄. v. ad Ro. nō sicut delictū ita ⁊ donū. i. gr̄a. vi-
det̄ ꝙ sicut gr̄a subito sanat a culpa: ꝙ silr subito sanabit
ab infirmitate ⁊ ab egritudine. ¶ Contra. successiue cu-
rauit dñs cecū Marci. viij. vñ sic ibi scribit̄. p̄mo vidit
hoīes ambulātes vt arbores: postea impositis oclis eiꝰ
manibꝰ clare vidit. Ibidē glo. qd vno v̄bo curare poterat
successiue curauit. ¶ Pre. pt̄ hic q̄ri. cū duo sint hoī infli-
cta sicut dicit aug. Ignorātia agēdoꝝ: ⁊ ꝯcupiā nociorū.
Ex pte ignorātie sanat̄ successiue sicut ī ceco pȝ. silr videt̄
ꝙ q̄tū est ex pte ꝯcupie nocioꝝ dȝ eē curatio successiua.
Dñs eñ subito sanauit socrū symonis febricitātē. mat. viij.
Vñ dr̄ ibi. Tetigit manū eiꝰ ⁊ dimisit eā febris. ⁊ surre-
xit et ministrabat eis. Febris eñ ꝯcupiam signat. glo. Que-
cūq3 oīa que ꝯcupie carnis seruit q̄i febribus estuat. ¶ Itē
potiꝰ videt̄ ꝙ sanatio ꝯcupie debeat eē successiua q̄ igno-
rātie: q̄ ꝯcupia sp̄ manet. Caro eñ ꝯcupiscit aduersus spi-
ritū Gal. v. ¶ Rn̄sio ꝙ sanatio infirmitatis ñ ē subita.
Et nota ꝙ ē duplex infirmitas. vna ex originali. alia ex
actuali. Illa q̄ ē ex originali nō sanatur. q2 illa ē q̄i infli-
cta nature. Unde ibi. Miserere mei dñe quoniā infirmꝰ
sum. glo. Infirmus sum natura et vicio. Pret. hec pena
ꝓmouet ad meritū: tolleret̄ eñ oīno ꝑ passionem xp̄i nisi
ꝓmouēt ad meritū. Incumbit eñ homini ꝑ eam necessi-
tas lugēdi. ī quo luctu meritū augetur. Unde vt semper
sit merēdi occasio: semꝑ manet. Altera vō que ē ex actua-
li permanet vsq3 satisfactū fuerit de peccato. ⁊ quādoq3
plus forte. Et quia iusticia domini successiue decurrit in
penitētia. successiue sanat̄ hec infirmitas. ¶ Ad illō qd
obijcitur. ꝙ gratia ē potentior q̄ peccatum. Dicēdum. ꝙ
hoc verū est: sed ad gratiam omnino liberantē a peccato
requiruntur duo. s. iusticia ⁊ misericordia. sed adhuc est
opus iusticie similiter et tꝑus. ꝓpter hoc gratia non om-
nino liberat. vnde non tollit infirmitatē. huius autē di-
lationis plures sunt cause. vna est ostensio malicie pec-
cati. Unde glo. super ps. ibi. Anima mea turbata ē val-
de: sed tu domine vsq3quo. dicit. Nō est crudelitas dila-
tio dei: sȝ ideo differt vt persuadeat anime ī que mala se
ꝑcipitauit. Alia ē vt diligētius caueat infirmus a pecca-
to. Unde in glo. ibidem. et vt ex difficultate sanatōis in-
de magis caueat sibi. quod eñ facile sanatur non multū
cauetur. ex difficultate eñ sanatōis fit diligentior custo-
dia recepte sanitatis. Alia ē manifestatō quātitatis pe-
ne reproboꝝ. vnde glo. ibidē. ⁊ etiā fō. vt ostēdat que pe-
na sit nō conuersis: si tanta difficultas ē conuersis. Un-
de alibi. Si iustus vix saluabitur impius vbi parebit.
In futuro autem vbi principaliter misericordia opera-
bit̄ oīno erit liberatio. ¶ Ad illud quod queritur. ꝙ suc-
cessiue sanat dominus ab ignorantia operandorum. ⁊ su-
bito a concupiscentia nociorum vt in figuris tactis vide-
tur. Dicendum ꝙ aliter est ex parte cognitiue: aliter ex
parte affectiue. Ex parte enim cognitiōis sunt tres gra-
dus. Inuenimus enim de quibusdam cecis quia statim
illuminati sunt Math. xx. de quodaȝ enim legitur quia
primo vidit parum postea clare Marci. viij. Primus
gradus est confestim videre. Secundo videre homines
velut arbores. Tercius videre clare omnia. Quādo au-
tem infunditur gratia similiter infunditur fides que est
primus visus spiritualis. iste nominatur per confestim
videntes. Secundꝰ gradꝰ ē q̄ ad visum prudētie. que ē ī
discernēdo int̄ bonū ⁊ malū ⁊ ñ q̄tū ad hec tm̄. ꝙ hec eñ

fide infundit. Visus aūt iste siue act⁹ duplex ē. Unus est virtutis discretiue imperfect⁹: et ille notat cū dr. video homines velut arbores ambulātes. Ibi eī imperfecta discretio notat. p h q dr post. quia clare videret oia: notat pfecta visus prudētie ad discernēdū inter bonū et malū. q ad primū purgat ignorātia credendor. in alijs aūt purgatur ignorātia opandor. ɔcupiscētia eī est qua ppōit hō cōmutabile bonū deo. Itē qua ɔcupiscit mutabile inordinate sub deo. prim⁹ autē grad⁹ euacuat in infusione gratie: et hec euacuatio signat p sanatōem febricitātis. Secūdus aūt grad⁹ nūq̄ tollit hic nisi in ɔfirmatis: sed tollit in futuro. ɔpter qd q̄tū ad curatōem qua signatur curatio q̄tū ad primū gradū: semp legit fuisse subito. qa illa signat curatio a peccato mortali. de alia nō. quia nō tollitur in via.

Questio .lxxij. de numero et sufficiētia cor que requirūt ad iustificatōem.

Sequitur de numero cor et sufficiētia que requirunt ad iustificatōem impij. Circa qd q̄runt plura. Primo vtrū cū ɔtritōe requirat infusio gratie. Secūdo vtrū cū hoc requiratur vniuersalis expulsio culpe. Tercio vtrū cū his requiratur motus li. ar. Quarto de numero cor que reqrūt.

Membrum primum

Circa primū querunt tria. primū ē vtrū de⁹ iustificat immediate vel mediante aliquo. Secūdū dato q mediāte aliquo. vtr mediante gr̄a inq̄tum huiōi vel virtute. Tercium vtrū iustificatio inq̄tum ē a deo vt a prima causa: sit p se a potētia vel sapiētia vel bonitate.

Articulus primus

Circa primū, pcedit sic. Nō min⁹ ē iustificare q̄ creare: s3 deus creat sine medio: g iustificat sine medio. ¶ Itē eē creatū ē materiale et imperfectū respectu eē informati et imperfecti. g magis ɔgruit nobili artifici q creatura q̄tum ad illd esse sit ab illo solo, q̄ q̄tum ad esse aliud. ¶ Itē illud semp ē deo tribuendū qd est nobilioris ɔditōis. S3 opatio nobilioris ē conditōis q in actū egredit p vnū q̄ p multa: g. Isa. xliij Ego sum qui deleo iniqitates tuas ɔpter me. et dicit hoc discretiue: g solus de⁹ ē cā deletōis. g illi soli qi toti cause attribuēda ē impior iustificatio. ¶ Itē si idē ē iustificatio qd gratificatio. Ad hoc aūt q quis sit deo gratificatus: nō requirit nisi diuina volūtas acceptās: nō ergo requirit aliqd mediū. ¶ Itē fm aug. quia de⁹ bon⁹ ē boni sum⁹: siliter qz iust⁹ ē iusti sum⁹: s3 hec ɔsequētia nullā haberet necessitatē si a deo eēt iustificatio p mediū. qz tūc oporteret ponē iusticiā diuinā et grām mediā a qua formaliter eēt iustificatio: et ita vt prius. ¶ Itē iustificatio ē gr̄a quedā. si ergo hoc fieret gr̄a mediāte. et illa similiter et alia: eēt discurrere in infinitū. ¶ Cōtra. ad iustificatōem necessaria est infusio gr̄e. Ro. iij. Iustificati gratis p grām ipsius. g et cetera. ¶ Itē de⁹ ex pte sui semp est sic se habēs respectu creature. g si nulla eēt dispositio ex parte creature qua differēter se haberet: sp similiter se hrēt respectu dei. et ita si semel eēt iniust⁹ a deo min⁹ accept⁹: sp se habēt mō illo et statu. ¶ It peccatū ē priuatio: s3 nō remouet priuatio nisi p collatōem habitus: g ɔsistit in deletōe peccati alicui⁹ habitus: s3 peccatū deo displicebat et displicere faciebat. g ab opposito habit⁹ ille placet et placere deo facit. s3 hāc dicim⁹ grā3 gratū faciētē. g et cetera. ¶ Itē p peccatū separat hō a deo et vnit deo i iustificatōe. sed i deo vnio nō ē sine dispositōe veniēte qz tūc peccator inimicus deo haberet ante grām dīi. g et cetera. ¶ Rnsio q quidā ponebāt deū iustificare sine gr̄a media. quor nō fuit q ex tactū ē: iustificatio ē quedā gr̄a. Vñ si iustificatio fieret gratia mediāte: eēt pcedere in infinitū: quor nō est approbāda positio. Dicēdum ē g q dñs gr̄a mediante iustificat. ¶ Ad cui⁹ declaratōem nota. q in omni ope dñi ē misericordia et veritas. et marie i omni ope nobili. cuiusmodi ē opus iustificatōis. qm igitur hō peccās i statu peccati nō meret. dñs iustificādo cū iusto iudicio. nō solū effectū culpe tollit: imo pene: et si debito minoris illū debitorē relinquit. vñ in priorē statū eū nō r̄stituit. et qm misericors ē nō amplius bonū reddit. quia magis indiget: iō nō tm̄ restituit innocētiam: s3 etiā dat grām. ideo q̄uis posset deus delere sine medio culpā: decreuit tamē delere p que nō tm̄ faceret innocētē imo etiā naturā debilitantē habilitaret ad bonū. ¶ Ad illud g qd pmo obijcitur. q deus creat sine medio et cetera. dōm q nō ē simile. qa creare dicit opus qd nō respicit materiā recipiētē: s iustificare respicit materiā subiectā. et iō n̄ tm̄ respicit causam efficientē: verūetiā formalē. ¶ Ad aliud qd obycitur Ɛ ɔgruit nobili artifici q ab ipo solo sit rēs fm eē eius nobilius et cetera. dōm q hoc ita se hab3 in ɔposito q̄re ab ipo solo effectiue est iustificatio. quia ipa gr̄a ē ab ipo solo. q̄re a gratia formaliter tactū ē. ¶ Ad illud quod obycitur q deo attribuendū ē qd nobilioris cōditōis ē et cetera. dōm q si sic ē in ɔposito. nobilioris eī ɔditōis ē iustificatio facta mediāte gr̄a q̄ nō mediāte. ¶ Ad illud qd obycit. q nobilior ē opatio exiēs ab vno et cetera. dōm q verū ē. s. ab vno efficiēte q̄ a plurib. Pre. huiōi rōes nō tenēt vbi auctor ē agēs p electōem. ¶ Ad illud qd obycitur per illud Isa. Ego sum q deleo et cetera. Dicēdum q solus deus delet effectiue: s3 formaliter delet ipa gr̄a. deus aūt nulli⁹ ē nec eē pōt forma pfectiua: l3 sit exemplaris oīm. ¶ Ad illud qd obycitur. q ad hoc q res eēt deo accepta nō requirit nisi diuina voluntas acceptās et cetera. dōm q bene poss3 dñs si vellet acceptare creaturā rōnalem. l3 nō eēt informata gr̄a eo mō q̄ accept⁹ sibi fuit pm⁹ in statu pmo: s plus cōgruit diuine bonitati et hūane repatōi gratificatō sine iustificatio gr̄a mediāte. ¶ Ad illud qd obycitur. q quia deus ē bonus boni sumus et cetera. Rnsio. q nō ē simile de bono et iusto q̄tū ad habitudinē causalē. Bonū eī fm dyo. ē sui diffusiuū. vñ in creatōe simile, pducit. s. bonū. nō sic ē de iusto nisi qui quaten⁹ bon⁹. Pre. cū dr qz de⁹ bon⁹ ē boni sum⁹: intelligit de bonitate nature. Quicqd eī a pmo bono ē: bonū ē: et h3 naturā bonā. Gen. j. Uidit de⁹ cuncta q̄ fecerat et erāt valde bona. Iustus autē i creatura dicit bonitatē additā nature: et ɔpter hoc argumētū non valet. ¶ Ad illud qd obijcit q iustificatio ē gr̄a quedam et cetera. dōm q gr̄a seipa formaliter iustificat. Vñ n̄ requirit alia gr̄a ad hoc. et ita nō ē pcessus in infinitū. Preterea. cū gr̄a multipliciter dicat. s. habit⁹. act⁹ et status. iustificatio magis dicitur actus vel status in habente gratie q̄ habitus.

Articulus secundus

Consequēter querit. vtrū sit iustificatio mediante gr̄a inq̄tum gr̄a vel virtute inq̄tū virtute. Et q gr̄a: videt sic ad Ro. ix. Cui⁹ vult miseretur et quē vult indurat. Ibi loquit aplus de miseratōne collatōis gr̄e iustificātis. vñ glo. aug. Si querim⁹ meritū obduratōis et misericordie. obduratōis meritū inuenimus: miscōie do meritū nō inuenim⁹. qz nullū ē misericordie meritū: ne gratia vacuet si nō gratis donat s meritis redditur. ¶ Itē Ro. iij. Iustificati gratis p gratiā ipius. Ecce q iustificatio fit p gr̄a. ¶ Cōtra. Ro. v. Iustificati ex fide pacē habemus. glo. iustificatio dr a iusticia generali. nō ab illa que ē vna de quattuor spālibus vna cardinalium. et vt dictū ē rōe qua aliqd requirit iuste a pte nr̄a: fides aūt ē virtus. g iustificatio fit mediante virtute. ¶ Itē iustus ex fide viuit Ro. j. sed illo viuit iustus quo iustificatur. quia in iustificatōe redditur vita spūalis. ¶ Itē dē habet a bern. Timore vocamur: amore iustificamur iustificatio g fit caritate que virt⁹ ē. ¶ Itē iusticia virt⁹ ē. Iusticia aūt dicitur quia iustificari formaliter g iustific.

catio fit mediāte virtute.¶ Itē querit̄ cū omēs ꝟtutes si‑
mul infundant̄.quare reꝑatio peccatoris magis nomia‑
tur a iusticia ꝙ̄ ab alia virtute?¶ Itē iustificatō dr̄ eē ex
fide:dr̄ eē ex caritate:dr̄ esse ex iusticia siłr ex grā:quō
hec?¶ Itē aīa dr̄ viuere ex fide.ex caritate.ex iusticia.sicꝫ
Ro.c.ii.habet̄ sup illud.Qui iustificat.glo.aīa viuit ꝑ
iusticiā siłr ꝑ grām:quō hec?¶ R̄nsio.dōm ꝙ iustifica‑
tōe impꝗ aīa auersa a deo gratificat̄ deo.⁊ disponit̄ li‑
ar.ad recte oꝑandū.inq̄tū gratificat̄ iustificat̄ mediāte
grā.inq̄tum disponit̄ ad recte oꝑandū mediāte virtute
sicut eñ impius ē inacceptꝰ deo.⁊ cū hoc exercēs se ī opi‑
bus cultui dei ꝯtrarijs:sic in iustificatōe impꝗ duo fiūt.
vnū ē ꝙ iniustus fit acceptꝰ deo.aliō ē ꝙ disponit̄ ad oꝑa
cultus dei.⁊ licꝫ potissimū in iustificatōe ē fieri acceptū
deo qō fit mediāte grā:nihilominus q̄tū ad rōem noia‑
tōis iustificatio ꝑprius ē mediāte virtute ꝙ̄ grā.¶ Ad il‑
lud aūt qō obijcit̄ ꝑ illud ad Ro.ꝙ cuiꝰ vult miseret̄ ⁊c̄.
⁊ ꝑ glo.ibidē.Dicēdum ꝙ ibi nō habet̄ ꝙ iustificatio fit
a deo mediāte grā:sꝫ ꝙ deus sua grā ⁊ misericordia iu‑
stificat:nō meritis eiꝰ qui iustificat̄.¶ Si obijciat̄ ꝯ hoc
qō dicit ansel.Domine si punis iuste punis:si ꝑcis iuste
ꝑcis.si iustificādo ꝑcit:⁊ ita iuste iustificat. Pōt dici ꝙ
iuste fieri dr̄ multipliciter. Uno mō dr̄ iuste fieri qō fit
fm exigētiā meritoꝝ.fm ꝙ dicit bern̄.ꝙ iusticia meritū
respicit:misericordia misēdiam intuetur.Alio mō dr̄ iu‑
ste fieri qō fit in solutōem ꝓmissi.Neemie.ix. Percussi‑
sti cū abrahā fedus vt dares ei terrā cananei. Et.ꝟ.Et
implesti verba tua qm̄ iustus es.Ro.iij.Ut iustificeris ī
sermonibꝰ tuis.glo.qui sunt de ꝓmissione filij. Tercio
mō dr̄ iuste fieri.qō fit fm ꝯdecētiā bonitatis.de hꝫ ans.
Si ꝑcis dn̄e iustus es.qꝛ hoc ꝯdecꝫ bonitati tue.Et fm
hūc modū dicit aug.Oēs vniuerse vie dn̄i sunt misēdia ⁊
veritas.⁊ iusticia sicut sumpta nō ē ꝯtraria misēdie siue
grē:similiter nec iusticia que ē de solutōne ꝓmissi repu‑
gnat misericordie ꝟl iustificātis. Uñ glo.sup illud Ro.
iij.Nūc aūt sine lege iusticia dei manifesta ē.dicit. Iusti‑
cia dei dr̄ qua induit ip̄m impiū:qñ misericorditer ꝟ in‑
fideli facit fidelē.Et post. Idcirco iusticia dei dr̄ q̄ ma‑
gis ꝓprie videt̄ dicēda misericordia.quia de ꝓmissiōe ori‑
ginē hꝫ.⁊ cū ꝓmissio dei reddit̄:iusticia dei dicet̄.¶ Ad
aliud qō dr̄ ꝙ iustificati sunt ꝑ grām ip̄ius.Dicēduꝫ.ꝙ
ibi sumit̄ grā ꝓ fide.Uñ glo.ibidem.quia fide iustificati
sunt.Pre.scriptura ꝯfuse ponit ꝓ grā virtutē ⁊ ecōuerso
quia forte idē sunt in substātia:sꝫ eē differāt.Pret.quo‑
cūqꝫ mō sumant̄ in iustificatōe ꝯcurrūt.⁊ inde ē.ꝙ qñqꝫ
dicit̄ iustificatio ex grā.qñqꝫ ex virtute:⁊ sic pōt ad alia
r̄nderi.¶ Ad hoc qō querit̄.quare hec reꝑatio dr̄ iustifi‑
catio a iusticia magis ꝙ̄ ab alia virtute.Dicēdū ꝙ in iu‑
stificatōne qua ex impio fit pius:aliquid requirit̄ ex pte
dei:aliquid ex pte nr̄a.Uñ bern̄.deus tria oꝑat̄ in nob.
cogitare.velle.ꝑficere.primū sine nobis.secūdū nobiscū
terciū ꝑ nos facit.imittēdo bonā cogitatōem nos ꝑuenit
īmutādo malā voluntatē sibi ꝑ ꝯsensum nos iungit. ī mi‑
nistrādo cōsensui facultatē ꝑ aptū opus nr̄m:opus suū in‑
terior opifex innotescit.Unde illud idē qō dicebatur gra‑
tificatio ex pte dei.fm ꝙ exigit̄ aliqd ex pte hoīs: dr̄ iu‑
stificatio.Est eī ibi motus li.ar.e cōtrario.⁊ intelligitur
de adultis iustificatis.Itē prima virtꝰ ē fides.cōsequen‑
ter spes caritas:postea virtutes morales inter quas iu‑
sticia ē.Uñ quia cōplemētū ē iusticia totalis:ille status
dr̄ iustificatio.Uel iustificatio dr̄ a iusticia generali: nō
ab illa q̄ ē vna specialis cardinaliū.⁊ vt dictū ē:qua ali‑
qd acquiritur iuste a pte nr̄a.¶ Sed iustificat̄ puulꝰ.iu‑
stificat̄ paganus ⁊ similiter penitēs.querit̄ q̄ ē differen‑
tia in his.R̄nsio.in his oībꝫ requirit̄ aliquid ex pte ho‑
minis.nō dico iustificati:qꝛ nō ī puulo.ī eo eī sufficit fi‑
des ecclie ad iustificatōem ⁊ passio xp̄i a qua baptismꝰ
hꝫ virtutē.In pagano ꝟo obediētia li.ar.ad credēdum.
In penitēte ꝟo nō tm̄ obediētia li.ar. ad credēdum: imo
ad recipiēdum grām gratūfacientē cū detestatōe peccati
Uñ vlterior ē obediētia in penitēte ꝙ̄ ī pagano. vñ dicit̄

iustificatio et in his fm prius ⁊ posteriꝰ.¶ Ad illud qō
querit̄ de modo vel differētia qua dr̄ iustificatio eē ex fi‑
de ⁊ caritate ⁊c̄.Dicēdū ꝙ vt dictū ē.in iustificatōe aīa
peccatrix efficit̄ accepta deo ordinata ⁊ disposita.ꝑ grāꝫ
aūt fit aīa accepta deo:ꝑ fidē ⁊ caritatē ordinata. Sꝫ ꝑ
fidē q̄tū ad cognitōem.ꝑ caritatē q̄tū ad affectiuā.ꝑ iu‑
sticiā disposita q̄tū ad oꝑatiuā.Iusticia eñ ꝑficit aīam
disponēdo ad recte oꝑandū.nec intelligendo ꝙ disponat
dispositōem q̄ ē potētia:sꝫ q̄ ē aptitudo ꝓpinqua: nihilo‑
minꝰ vnaqueqꝫ ꝑdictaꝝ aīam ꝑficit: sꝫ hac appropiatōe
distinguātur.¶ Ad aliud qō querit̄ de mō vel differētia
qua dr̄ aīa viuere xp̄o grā vel fide ⁊c̄.Dicēdum ꝙ grā ē
qua viuit aīa in sua substātia spūaliter.fides.caritas et
iusticia qbus viuit in suis viribꝫ.Sicut eñ vita ē primꝰ
actus viuētis ⁊ alij sunt mediāte vita:similiter grā ē pri‑
ma ꝑfectio ⁊ primo viuificās ip̄am aīam formalr̄ fides
⁊c̄.mediāte grā a qua viuificat̄ aīa in se ꝯsequēter:ꝑfici‑
unt et viuificāt formaliter.vtpote q̄tum ad vires ip̄ius
aīe ī ordine ad suos actus fm hūc modū ⁊ differētiā.ab
ip̄a eī vita prima a qua oīa ⁊ cui oīa viuūt:est vita spūal̄
creature ronalis:⁊ hꝫ ex vnione cū ip̄a.Grā aūt vnit ip̄aꝫ
substātiam aīe cū ip̄a vita prima q̄ seip̄a viuit.Fides aūt
vnit ip̄am cū ip̄a inq̄tum ē veritas.⁊ hꝫ q̄tum ad cogni‑
tōem.Caritas vnit cū eā inq̄tū ē bonitas:⁊ hꝫ q̄tū ad ef‑
fectiuā.Iusticia vnit cū ip̄a inq̄tū ē eq̄litas:⁊ hꝫ q̄tuꝫ ad
oꝑatiuā.Iusticia eī determinat̄ in quadā rectitudine.q̄
nō exigit mediū inter pricipiū primū ⁊ finē vltimuꝫ.Ex
hac multiplici vnione ꝯformitatis cum vita prima appro‑
priate loquēdo:dr̄ aīa viuere sic differēter ab his.s.grā
fide ⁊c̄.Uerūtamē cū dr̄ aīa viuit ꝑ iusticiā:intelligit̄ ꝑ
grām que intelligit̄ in iusticia.In virtute eī intelligitur
iusticia general̄.In iusticia aūt fides.In fide aūt grā.Uñ
ꝑ iusticiā itelligit̄ fides q̄ prior ē.⁊ ꝑ quā aīa primo viuit.
Prima eñ perfectio anime fm eē theologicum est gra‑
tia.

Articulus tercius

Onsequēter querit̄ vtrū iustificatio sit a deo
principaliter rōe potētie vel sapiētie vel boni‑
tatis.Oē rōe potētie: videt̄.qꝛ magis ē iusti‑
ficare impiū ꝙ̄ creare celū ⁊ terrā.qꝛ vtrūqꝫ ē aliquid de
nihilo facere in suo genere.sꝫ hoc ē potētie ꝑ appropia‑
tōem.s.de nihilo aliqd facē vel creare:ꝗ ⁊c̄.¶ Itē ꝙ rōe
sapiētie videt̄ qꝛ iustificatio ē diuini cōcilij reuelatio.re‑
uelatio aūt ad sapiētiā ꝑtinet.ꝗ ⁊c̄.¶ Itē ꝙ rōe bonitatis
videt̄ Ro.iij.Iustificati aūt ex grā.grā aūt ē bonitatis.
ꝗ spūisancto appropiat̄.¶ Itē summe bonitatis ē aliaꝫ
sibi similē facere:hoc autē refert̄ ad spiritūscīm.¶ R̄n‑
sio.ꝙ tota trinitas oꝑat̄ ibi.⁊ aliqd ē qō respicit potētiā
⁊ aliqd qō sapiētiā:aliqd qō bonitatē.fm ꝙ de nō esse
in illo genere fit ibi eē.aspicit̄ potētia cuiꝰ ꝑ appropiatō
nē ē eē.fm aūt ꝙ ordinatū:appropiat̄ sapiētie.fm ꝟo ꝙ
acceptū.qꝛ iustificari ē habere eē ordinatū: ē spūiscīi q̄ ē
bonitas ꝑ appropiatōem.⁊ hoc patet ꝑ ip̄as auctorita‑
tes que obijciunt̄ ad hoc.

Membrum secundum

Onsequēter querit̄.vtrū cū hac requiritur
vniuersalis expulsio peccati. Oē sic: videt̄
ꝑ hoc ꝙ tenebre peccati nō pñt simul sta‑
re cū luce grē.ij.Cor.vj.Que societas lu‑
cis ad tenebras.glo.nulla.ꝗ cū iustificatio fit aūt mediā‑
te luce grē:cū nulla sit societas lucis ad tenebras.vñ ad
grē infusionē requirit̄ expulsio vniuersalis pcīi.¶ Cont‑
tra.sacramētum baptismi susceptū ī peccato habet effe‑
ctum sacramētalem:similiter videt̄ ꝙ ⁊ sacramētū peni‑
tētie:sed effectus penitētie sacramēti ē iustificatio impꝗ
ꝗ ad hāc iustificatōem nō requiritur vniuersalis expul‑
sio peccati.¶ Itē greg. sup eccl. dicit de illo ꝟbo Amos
iiij.pluit dn̄s sup vnā ciuitatē ⁊ sup alterā nō pluit.⁊ ea‑
dem ciuitatē ex pte ꝯpluit ⁊ ex pte aridaꝫ reliquit. Eoꝫ

ille qui primū odit ab alijs vicijs se corrigit. vna eadēq; ciuitas ex pte cōpluit ⁊ ex pte arida remanet: q: sunt qdā q cū quedā vicia resecāt i alijs grauiter pdurāt. ḡ cū correctio viciorꝫ nō fit sine infusione grē qua iustificat̄ impius (est eñ penitētia correctio male mētis) non videt̄ q ad iustificatōem impij requirit̄ vniuersalis expulsio peccati. ¶ Itē albius ē qd̄ ē nigro impmixtū⁹. vñ albedo magis accedit ad sui terminū. ſm q magis elongatur a suo ɔtrario. Similiter aliquis magis accedit ad terminum iusticie. ſm q magis elōgatur a peccato. Sꝫ nullus in principio iustificatōis ē i termīo iusticie: ḡ nec oīno elōgatur a peccato. ⁊ ita non ē vniuersalis expulsio peccati

Ad illud qd̄ obijcitur primo ɔ̄ hec. dōm q nō ē simile de sacramēto baptismi ⁊ sacramēto penitētie. Sacramētū eñ baptismi accipit̄ spūaliter ⁊ sacramētaliter. vñ duplicē habet effectuꝫ. s. spūalem qui ē remissio peccati: ⁊ sacramētalē. s. impressionē caracteris. Penitētia aūt accipit̄ vñ vno mō. s. spūaliter. Vñ sicut in sacramento baptismatis q̄tum ad efficaciaꝫ spūalem tollūtur peccata silr in sacramēto penitētie. ⁊ sic ibi aīa: silr hic. Aliq tñ ponebāt q ficte penitētes accipiūt sacramētuꝫ penitētie sacramētaliter: vere penitētes spūaliter: qd̄ ego ñ video ¶ Ad verbū greg. pōt rñderi sicut rñdet magr. iiij. sentē. di. xv. dicēs sic. Illud greg. pluit dñs ⁊c̄. Nō ad criminis veniā sꝫ ad opis pcti discretōeꝫ referēdū ē. vt eo pars ciuitatis dicat̄ ɔplui. q: ab actu et delectatōne peccati cui añ seruiebat mō cessat: nō q eius veniā habeat. vocat̄q; illa pluuia talis ɔsciētia qua ab ope pcti reuocat̄: q: ex fonte grē dei io cordi instillat̄. ¶ Ad illō qd̄ addit̄ q correctio ē pnia ⁊c̄. dōm q correctio ex cessatōe ab actu pecti nō ē penitētia: sꝫ illa que ē correctio male mētis. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur q nullus in pricipio iustificatōis elongat̄ oīno a pcto ⁊c̄. Dicēdū q elōgari a pcto ē duob⁹ modis. vel p elōgatōem ab ipso peccato q̄tum ad eē ipius: vl' p elōgatōꝫ ab ipis effectib⁹ siue reliquijs pctorꝫ. Quātū ad elōgatōem primo mō sumptā oīno elōgat̄ in pricipio iustificatōis. i. in iustificatōe existēte primo mō: nō autē ad elongationem secundo modo sumptam. de hoc supra vbi tactum est. si potest esse contritio de vno peccato tñ.

Membrum tercium

Consequēter queritur. vtrū requiritur cum pdictis motus li. ar. Circa hoc queruntur duo. Primum est si motus hmōi requirit̄ Secundum supposito q sic: cuius virtutis est motus?

Articulus primus

Circa primū pcedit̄ sic ad ptem affirmatiuaꝫ Aug. Qui creauit te sine te: nō iustificabit te sine te. ḡ ad iustificatōem impij requirit̄ aliqs mot⁹ ex pte ipius. Sꝫ ɔstat q motus iste nō ē mot⁹ ill⁹ quo ɔtīgit mereri ⁊ demereri. i. li. ar. ḡ ⁊c̄. ¶ It̄ bern. deus imittēdo bonā cogitatōꝫ nos puenit imutādo malā volūtatē: sibi p ɔsensum nos ɔiūgit. ɔiūctio ḡ iustificati cū deo que fit i iustificatōne ē p ɔsensum. ḡ coopante li. ar. ¶ Itē bern. opus salutis duo requirit. s. deū dantē et li. ar. recipiēs. Sꝫ li. ar. ñ ē recipiēs vt oīno materiale nullo mō coopans: ḡ ad opus salutis requirit̄ li. ar. coopans: ⁊ ita mot⁹ li. ar. ¶ Itē idē pꝫ p hoc q iustificatio adulti q̄tum ē ex pte ipius in aliquo habūdat a iusticia pauli. hec habūdātia ē q̄tū ad ɔsensum admin⁹. ¶ Contra. deus iustificat p grām. fidē. caritatē ⁊ iusticiā q virtutes sunt. Sꝫ vtus ē bona qualitas mētis qua de⁹ opat̄ i nobis sine nobis: ḡ iustificamur sine aliquo qd̄ fit a nobis. ¶ It̄ i iustificatōe accedit hō ad deū. Sꝫ ioh. vj. Nemo venit ad me nisi pr̄ qui misit me traxerit eū: sꝫ tract⁹ ē mot⁹ violētus. liberū aūt arbitriū trahi nō pōt. Vñ Seneca. Generosus est anim⁹ naturaliter ɔ̄ pr̄atem recalcitrās duci pōt: trahi nequaq̄. ḡ in hmōi tractu ñ coopat̄ siue mouet̄ li. ar. ¶ It̄ agēs infinite potētie ē potētissime agēs. vñ potētius agit q̄ aliqd̄ creatū. Sꝫ agēs creatuꝫ vt lux expellit sibi incōtingēs. s. tenebrā sine aliq coopatōe ex pte susceptibilis. s. aeris: similiter videt̄ de potentissimo opatore q expellit incōtingēs sibi. s. tenebrā peccati sine aliqua coopatōe ex pte nr̄a. ¶ Itē motus iste li. ar. aut ē meritori⁹ et informat⁹ grā: aut nō. ɔstat q ē: cuꝫ sit motus virtutis gratuite vt pꝫ ex dictis. sꝫ omnis talis motus ē ɔsequens iustificatōem ⁊ grām. ḡ et ille iustificatōem sequit̄. sꝫ qd̄ sequit̄ ad aliud eēntialiter nō requirit̄ ad ipm vt cā: ḡ male ponit̄ inter iustificātia. ¶ Rñsio dōm q in iustificatōe adulti requirit̄ motus li. ar. nō dico tñ q li. ar. coopantis: sꝫ obediētis ad ɔsensum. Nō eñ datur gratia iustificās nolenti recipere siue dissentienti. ¶ Ad illud quod obijcitur. q deus opatur in nobis virtutē sine nobis ⁊c̄. dōm q hoc intelligitur sine nobis sil' facientibus: non tamē sine nobis. s. adultis consentientibus siue obediētibus ad cōsensum. ¶ Ad illud quod obijcitur. q tractus ē motus violentus ⁊c̄. dōm q ē tractus violētie siue coactōis: ⁊ h̄ mō ñ trahit̄ li. ar. nec deus sic trahit. ⁊ ē tractus inductōis: ⁊ hoc mō trahit deus qñq; terrēdo qñq; pcutiēdo ⁊ alijs modis: ⁊ sic inducit ɔsensū ⁊ de nō volūtario facit volūtariū. Vñ bern̄ Benignus pater q oēs vult saluos fieri. nullū iudicat salute dignū quē ante nō pbauerit volūtariuꝫ. Aliqñ tamē terret aut pcutit vt faciet volūtariū: nō vt saluet inuitū. quatenus de malo in bonū mutet volūtatē: trāsferat non auferat libertatē. Vñ in h̄ tractu ē aliquid primo qd̄ dei est. p qd̄ trahitur iustificādus in ɔsensum ⁊ in ɔsensu iustificatur ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q deus ē potētissime agens ⁊c̄. Dicēdum q motus li. ar. nō requirit̄ in iustificatōe, ppē impotētiam ex pte dei: sꝫ ppter incōgruētiā i agēdo. Dñs eñ in opando nō oīno opat̄ ſm infinitateꝫ potentie sue: sed ſm decētiam sue, puidētie ⁊ ɔgruētiam susceptibilis. vñ q: li. ar. siue volūtas libertate quadā gaudet a sua cōditōe: libera dico et in agēdo et in recipiendo: decet deum ⁊ ipi ɔgruit. q nō detur illi grā siue iusticia nisi ɔsentiat Nō eñ deceret neq; ɔgrueret q illi qd̄ ɔditū ē in oimoda libertate a coactōe q a suo ɔditore cōpelleret̄ ad alicui⁹ gratuiti susceptionē. ¶ Ad illud qd̄ vltimo querit̄. Dicēdum q hoc argumētū nō valet. iste motus ē informatus grā. ḡ sequit̄ iustificatōem. quia hec quatuor simul sunt tpe licet nō natura.

Articulus secundus

Consequenter querit̄ cuius virtutis sit li. ar. cū eī mot⁹ meritori⁹ ē motus alicuius virtutis. Et vꝫ q sit mot⁹ fidei. vidl̄ act. xv. dr̄. Fide purificās corda. Vñ videtur q motus opans ad purgatōem que fit ad iustificatōem impij sit motus fidei. ¶ Itē bern̄. amore iustificamur. ḡ motus li. ar. ptinēs ad iustificatōem ē ex virtute caritatis. ¶ Itē sine spe ñ iustificabitur quis. ḡ si ad iustificatōem requirit̄ mot⁹ li. ar. motus iste erit a virtute spei. ¶ Iteꝫ iustificatio p se ⁊ pprie dr̄ ⁊ ē a iusticia motus. ḡ li. ar. coopans ad iustificatōꝫ ē virtutis iusticie. ¶ Itē timor dñi expellit pctm Eccī. j. ex h̄ videtur q mot⁹ li. ar. coopans ad expulsionē pcti q fit i iustificatōe: dꝫ eē mot⁹ timoris ¶ Rñsio. dicūt qdaꝫ q mot⁹ li. ar. ſm q hic sumit̄ nō ē vni⁹ virtutis aīe siue potētie sicut mot⁹ terrēdi vel diligēdi ⁊ hmōi: sꝫ pluriuꝫ sicut dī de frui et vti q nō determinant̄ pcise circa vnā virtutem aīe: sꝫ circa plures. similiter ē de motu isto qui est in deū et in peccatum. vnde motus li. ar. ſm q hic sumitur neq; ē pcise vis intellectiue: neq; affectiue: neq; elicitur precise imperio fidei neq; imperio amoris vel timoris: sed erit in esse ex intellectu fide illuminato: et timore declinante a malo: et amore accēdente ad bonum: et spe eleuante ipsum intellectum ad celestia. Vnde motus iste scdm q est in deum: est motus affectus timen-

tis et diligētis ex intellectu fide illuminato. ostēdēte q͛d
timēdū quid sperādū sit et amandū. Sm ꝙ ē in peccatuꝫ
ē affectus ꝯtemnētis ⁊ detestāns peccatū ex intellectu fi
de illuminato: ostēdēte quid detestādū ⁊ aspernādū ⁊ de
quo dolēdū. Uñ motus li. ar. sm ꝙ hic sumit nō ē mo
tus simplex. sicut motus credēdi vel diligēdi: sꝫ ꝯposit⁹.
¶ His suppositis patꝫ rñsio ad quesita. qꝛ rōe qua ē mo
tus cōpositus nō elicitur vna vi aīe. neqꝫ vnius virtutis
gratuite impio erit in esse: sed pluribꝰ ꝯcurrentibꝰ vt ta
ctū ē. Uel pōt aliter dici ꝙ ē motus fidei ꝑ appropriatōꝫ
q̄uis pluribꝰ ꝯcurrētibꝰ dr̄: hmōi appropriatōnis rō est
ꝙ fides ē prima virtutū: ⁊ ꝙ prim⁹ assensus veritatis fi.
dei ē. eo ei ꝙ iustificatio ē principiū eē gratuiti ⁊ ꝑfecti:
ꝯuenit ꝙ motus li. ar. opantis ad iustificatōem sit ipius
virtutis q̄ ē prima ī ordine virtutū. ⁊ ꝙ ad iustificatōem
requirit̄ assensus ex pte iustificati: cōuenit ꝙ mot⁹ li. ar.
cooꝑans sit virtutis fidei cui⁹ ē ꝓprie et ꝑ se assensus veri
tatis. Alia aūt ꝯcurrētia ad iustificatōem nō impediūt
qn motus iste sit mot⁹ fidei: cū ipa sit prima virtutū ⁊ q̄i
fundamētū. ⁊ cui⁹ ē ꝓprie ⁊ ꝑ se assensus veritatis. Qꝫ aūt
iustificatō sit ex fide. habet̄. v. ad Ro. Dicit̄ ei ibi. Iusti
ficati ex fide pacē habeam⁹ ad deū. vbi ondit̄ ꝙ iustifica
tio a malis cōmissis nō erat ab opibꝰ legis s̄ a fide.

Membrum quartum

Onsequēter querit̄ quare q̄tuor requirun
tur ad iustificatōem impij ⁊ nō plura. hec
quatuor sunt mot⁹ li. ar. infusio grē. ꝯtritō
remissio peccati. ⁊ sumunt̄ a ps̄. sm mgr̄os
Cōmouisti terrā: ecce infusio grē. ꝯturbasti eā. ecce ꝯtri
tio. sana ꝯtritōes ei⁹: ecce remissio. quia cōmota ē. ecce
mot⁹ li. ar. ¶ Qꝫ aūt hec quatuor exigantur: videt̄ in pte
ex ꝓdictis. ⁊ videt̄ sic. Ro. viij. sup illud iustificatōnem.
glo. i. remissionē peccatoꝝ. ḡ remissio peccatoꝝ ē in iusti
ficatōe. Itē Ro. j. Gr̄a et pax. glo. gr̄a remissio pctoꝝ ḡ
grē infusio necessaria ē. Itē ps̄. Cor ꝯtritū ⁊ humiliatū
⁊c̄. glo. spūs ꝯtritus ē sacrificiū q̄ peccata soluunt̄. ḡ con
tritio exigitur ad iustificatōꝫ. Itē ꝙ motus li. ar. exigat̄
videt̄ ex dictis. ⁊ etiā sic. deus quātū ē d̄ se: semꝑ se habꝫ
vniformiter. Unde Iaco. j. apud quē nō est trāsmutatio
neqꝫ vicissitudinis obumbratio. vñ ꝙ peccator adultus
mō iustificetur ⁊ nō prius: hoc nō ē ꝓpter diuersitatē ex
pte dei. erit igit̄ ex aliq̄ diuersitate ex pte hois: sed nul
la diuersitas videtur in ipo nisi solūmō mot⁹ arbitrij ei⁹
q̄ prio fuit dissentiēs a deo: postmodū ꝯsentiens ⁊ habēs
motū in deū. ḡ cū pri⁹ nō fuerit iustificat⁹ sꝫ postmodum
pꝫ ꝙ necessarius fuit ille mot⁹. ¶ Qꝫ plura aūt requirāt̄
videtur sic. Greg. timore vocamur amore iustificamur.
ḡ amor requiritur. Itē hug. de sancto vic. Cū dico bonū
dico virtutē. cū iustū meritū. cū ꝯuersum dilectōem. cuꝫ
verū glorificatōem: ⁊ ita in ꝯuersione requirit̄ dilectio.
Itē act. xv. Fide purificās corda eoꝝ: ḡ fides requiritur
Itē puerb. xv. Per timorē dñi declinat oīs a malo. ḡ ti
mor requirit̄. ¶ Qꝫ aūt aliq̄ istoꝝ sufficiāt ad iustificatō
nē ⁊ nō oia requirant̄: videt̄ sic. Cōtritio ex li. ar. et gr̄a
ortū habet. vñ in esse suo duo ꝯcernit. quoꝝ vnū ē gratia
gratūfaciēs: ḡ supfl̄ue apponit̄ infusio. ¶ Itē si infusio grē
aliquā hic hꝫ necessitatē h̄ ē ꝓpter eius opatōem in aīa
Sed nō opat̄ qñ nō ē. hoc pꝫ ꝑ se et ꝑ beatū dyo. in ec
clesiastica hierarchia de baptismo. ḡ qñ ē. sꝫ suū eē ē i ꝑ
se subiecto. cū aūt nō ē ꝯstat ꝙ nō agit in ꝓprio subiecto.
scꝫ in aīa: nec cū inest: inest culpa. ḡ nō agit in culpā. ḡ n̄
ē necessaria ei⁹ infusio maxime ad iustificatōem. ¶ Item
videt̄ ꝙ supfluit ꝯtritio. sufficit ei ad iustificatōem infu
sio grē cū motu li. ar. quo aīa mouet̄ in deū ⁊ cū peccati
expulsione. ¶ Itēꝫ cū aīa nō possit simul ⁊ semel moueri
diuersis motibꝰ. si ꝯtritio ⁊ motus li. ar. sint mot⁹ diuer
si nō ꝯcurrūt ad iustificatōem impij. Et sunt idē ḡ a ter
supfluit. Qꝫ aūt nō possit aīa moueri diuersis motibus
simul pꝫ. quia pl̄a simul intelligere nō pt̄ sm phm. Pre

motus iste ē fidei vt dictū ē: ḡ ē mot⁹ cognitiue: motus aūt
ꝯtritōis ē ipius affectiue. sꝫ nō simul mouet̄ aīa motu cō
tritōis ⁊ affectōis: imo ē discursus ab vno ī alterū: ergo
vnū ē prius tpe q̄ aliud. ¶ Itē ex quo infusa gr̄a necessa
rio expellit̄ peccatū. videt̄ ꝙ existēte infusione gratie sup
fluit apponē expulsionē peccati. ¶ Respōsio. dōm ꝙ de⁹
nō iustificat nos sine nobis ꝯsentientibꝰ. de adulto dico.
oportet ḡ ꝙ aliquid sit ex pte d̄i et aliquid ex pte nr̄a. In
iustificatōe ei sunt duo termini. s. a malo et ad bonū. vñ
ex pte d̄i requirit̄ aliq̄d ex pte termini a quo: ⁊ aliq̄d ex
pte termini ad quē. similiter ex pte nr̄a. ⁊ ita duo ex pte
dei ⁊ duo ex pte nr̄a. Ex pte ḋo d̄i respectu termini ī quē
est infusio grē: respectu termini a q̄ remissio pcti. Ex pte
nr̄i remissio termini ī quē ē mot⁹ li. ar. respectu termini
a q̄ ꝯtritio que est detestatio peccati. li. ar. aūt cū sit facul
tas volūtatis ⁊ rōnis: oꝫ ꝙ et rō informetur ⁊ voluntas
rō aūt fide informatur. i. gratia ad intelligēdum: volun
tas aūt dilectōe. i. gratia ad diligēdum. Uñ dicit̄ ꝙ fide
et amore iustificamur. ⁊ ꝓpter hec duo qñqꝫ dr̄ ꝙ fide iu
stificamur: qñqꝫ aūt ꝙ amore. Infusio ḡ grē ad intelligē
dū ē fides: infusio grē ad volēdum ē amor. ¶ Ex his patꝫ
in pte rñsio ad ea que videbant̄ ondere ꝙ amor et fides
ex quo illis iustificamur: debēt cōnumerari inter ea que
requirūtur ad iustificatōem. Nō ei debēt ꝯnumerari di
stincte: quia intelligūtur in infusione grē. Quod eñ di
citur ꝙ fide et dilectōe iustificamur: intelligit̄ de gr̄a ad
intelligēdū et ad diligēdum. ¶ Ad hoc q̄d obijcitur de ti
more. dico ꝙ timor ē pn̄cipiū remotū. qd ex hoc ꝙ penaꝫ
timet inferni: desistit ab actu peccādi. sꝫ nōdū iustificat̄
Sꝫ post incipit moueri in deū ꝑ amorē: ⁊ tunc iustificat̄
et sic timor ē principiū remotū: amor ḋo ꝓpinquū. ¶ Ad
illḋ quod obijcitur ꝑ alia pte. s. ꝙ infusio grē supfluit ex
quo ꝯtritio duo ꝯcernit. quoꝝ vnū ē gr̄a. Dicēdū ꝙ gr̄a
ē generalꝰ cā iustificatōis. Uñ si hō nō eēt lapsus: adhuc
ꝑ grām iustificaretur: sꝫ iustificatio generaliter sumpta
qua fit hō iustus. nō dico q̄ hō lapsus iustificatur: nō re
quirit ꝯtritōem quā necessario requirit iustificatio impij
ꝓpt̄ q̄d cū tangunt̄ ea que regrunt̄ ad iustificatōꝫ impij
nō supflue cū infusione grē ponit̄ ꝯtritio. ¶ Ad aliud q̄d
obijcit̄. ꝙ gr̄a est accidēs ⁊ ita nō agit in ei⁹ subiecto ⁊c̄.
dōm ꝙ licꝫ in iustificatōe nō agat in substātia aīe: tamē
agit in ipa delēdo culpā formaliter loquēdo ⁊ inhabilitā
do ad bonum. ¶ Ad hoc q̄d obijcitur ꝙ qñ inest nō inest
culpa ⁊ ita nō agit in culpā ⁊c̄. Dicēdū ꝙ simul tpe inest
⁊ expellit culpā: nō tñ inest priusq̄ culpā expellit. Scḋm
eñ ordinē naturalis intelligētie primo ē a sua cā. s. deo.
secūdo culpā expellit. tercio aīam informat. Simul tñ
infundit̄ gratia et expellitur peccatū: aliter ei ē in illis q̄
subito fiunt et successiue. In illis ei q̄ successiue inducun
tur prius expellitur vnū cōtrariū q̄ aliud generatur. sed
vbi subita ē inductio alicuius inesse: simul tpe pt̄ eē gene
ratio vnius ⁊ corruptio alterius: ⁊ sic ē hic. qꝛ nō esse pec
cati ē ex ꝓñtia gratie. ¶ Ad illud q̄d dicitur. ꝙ tria suffi
ciūt sine ꝯtritōne. dōm ꝙ ē ꝯtritio sacramētalis ⁊ ē ꝯtri
tio [illegible] ad aliquis [illegible] iustificatōem in habitu
[illegible] ad hoc ꝙ quis qui fuit impius fit iustus sufficiunt
tria sine ꝯtritōe sacramētali: sꝫ ad hoc ꝙ fiat iustus sine
[illegible] ꝙ nō [illegible] sine ꝯtritōe
quia nec grām infundit nec culpā tollit. Si aūt ꝯtingat
illa tria ꝯcurrere in aliquo sine ꝯtritōe: ꝯstat ꝙ iustifica
tus eēt sed nō cōtingit. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ aīa
nō mouetur simul et semel diuersis motibus ⁊c̄. Dicen
dum ꝙ verum ē de motibꝰ disparatis ⁊ incōgruentibꝰ: sꝫ ista
sunt talia quoꝝ vnus nō potest esse sine reliquo [illegible]
[illegible] impij quia nō potest eē dolor de pctō
[illegible] informatus gratia: sine assensu grē. ¶ Ad aliud
q̄d obijcitur. ꝙ nō ꝯtingit simul intelligere plura. Dicen
dum ꝙ hoc nō ē [illegible] plura coperent̄ simul ab in
tellectu: ꝙ piret collatio ⁊ iudiciū qd̄ ē plurimoꝝ. Qꝫ aūt
dicit phus ꝙ nō ꝯtingit intelligere plura. intelligitur de

intellectu q̄ ē acceptio principioꝝ. Intēdit eī p̄hs ondere differētiā inter intellectū ⁊ sciām: s̄m q̄ intellect⁹ ē acceptō principioꝝ ⁊ scia ꝯclusionū. Un̄ qꝛ scia ē acceptio ꝯclusionū ⁊ etiā p̄ricipioꝝ: intellectus principioꝝ tm̄. in hac rōe dicit qđ ē intelligere vnū solū: scire p̄la. ex h̄ non seq̄t q̄ nō possint plura intelligi sil̄. pt̄ ḡ aīa moueri diuersis motib⁹ qn̄ vn⁹ ad alterū ordinat̄: imo necesse ē qn̄ q̄. nō eīn̄ pt̄ quis diligere aliqđ nisi ꝯgnoscat illud: et sil̄ oꝫ moueri motu cognitōis ⁊ dilectōis. similiter ē de vidē ⁊ frui ⁊ alijs p̄lib⁹. ¶ Ad h̄ qđ obijcit̄. q̄ aīa nō mouet̄ sil̄ motu affectōis et cognitōis. imo necesse ē discursum esse ab vno ad alterū. dōm q̄ nō ē necesse q̄ sp̄ fiat discursus tp̄alis: sꝫ sufficit discursus causalis. cognitio eī ē cā dilectōis. Un̄ cognito aliq̄ ⁊ dilectōe causante cognitōem sꝫ anteq̄ diligeret̄ necessaria erat cognitio et affectō: nō tn̄ ē necesse q̄ qn̄cūq̄ afficiat̄ aīa circa illud q̄ sit discursus tp̄alis ab illo cognito ad illđ dilectū. sꝫ simul tp̄e est cognitio et affectio. ¶ Ad vltimū dōm. q̄ in enumeratione quatuor dictoꝝ enumerāt̄ ea q̄ vniuersaliter ꝯcurrūt ad iustificatōem ⁊ sꝫ ad infusionē gr̄e necessario sequitur delectio culpe: nō ꝓpter hoc hac expressa exprimit̄ illa: sꝫ sūt ꝯsequenter intellecta.

Questio .lxxiiij. de ordine eoꝝ que requirunt̄ ad iustificatōem impij.

Equitur de ordine

eoꝝ q̄ ꝯcurrūt ad iustificatōꝫ impij. Circa hoc querunt̄ p̄la. Primū ē de ordine infusionis gr̄e ad alia tria. Secūdū est de ordine mot⁹ li. ar. ad ꝯtritōꝫ. Terciū de ordine ꝯtritōis ad expulsionē pc̄ti.

Membrum primum

Irca primū querit̄ primo de ordine infusionis gr̄e ad motū li. ar. Secūdo ad contritionem. Tercio ad peccati expulsionem.

Articulus primus

Ueritur ḡ primo an infusio gr̄e p̄cedat motū li. ar. Et sic: videt̄. qꝛ mot⁹ li. ar. ī deū nō ē meritorius nisi ip̄m li. ar. sit gr̄a īformatū. ḡ si mot⁹ li. ar. de q̄ hic intēdit̄ ē meritorius. qđ pꝫ qꝛ alit̄ n̄ opa- ret̄ ad iustificatōem: oꝫ q̄ sit a li. ar. gr̄a informato. ḡ infusio gr̄e p̄cedit motū hmōi. ¶ Cōtra. adulto iustificādo nō infundit̄ gr̄a nisi moueat̄ in deū motu ꝯgnitōis ⁊ affectōis. Nisi eī recognoscat deū pc̄toꝝ indultorē. ⁊ et̄ sp̄et aliquo mō ab eo obtinere veniā: nō infundit̄ ei gr̄a gratūfaciēs. ḡ mot⁹ li. ar. p̄cedit gr̄e infusionē. ¶ Itē qn̄ aliq̄ duo ꝯcurrūt ad aliqđ vnū cōplendū. quoꝝ vnū ē materiale aliud formale. pri⁹ natura ē illud qđ ē materiale: q̄ illud qđ ē formale: sꝫ gr̄a et motus li. ar. ꝯcurrūt ad manifestatōem impij. ⁊ gr̄a ē formale: mot⁹ li. ar. materiale. ḡ pri⁹ ē mot⁹ li. ar. q̄ gr̄a. ¶ Itē mot⁹ li. ar. ī deū est virtutis iusticie h̄ eī exigit iusticia q̄ aīa moueat̄ ī deū. ⁊ q̄tuꝫ ad cognitiuā ⁊ affectiuā ⁊ ī oī statu. Sꝫ iusticia ⁊ gr̄a simul sunt. nec vnū ē sine alio: ḡ sil̄ ē infusio gr̄e cū motu li. ar. ¶ Rn̄sio. q̄ mot⁹ li. ar. qn̄q̄ est a gr̄a gratisdata: qn̄q̄ a gr̄a gratūfaciente. qn̄q̄ eī mouet̄ peccator ī deū recogitādo dei misericordiā ⁊ q̄tū ad indulgētiā pc̄toꝝ ⁊ q̄tum ad munificētiā alioꝝ beneficioꝝ. ⁊ etiā q̄tū ad erectōeꝫ ꝑ spem: ⁊ hoc ex gr̄a gratisdata. ⁊ ex hac recogitatōne et erectōe p̄parat se ad gr̄am suscipiēdā. mot⁹ aūt hmōi nō ē ille qui ē vnū de q̄tuor q̄ dicunt̄ ꝯcurrere ad iustificatōnē impij: sꝫ poti⁹ ille q̄ ē informat⁹ gr̄a gratūfaciēte. Un̄ illū p̄cedit infusio gr̄e adminꝰ prioritate nature. ¶ Ad illud ḡ qđ obijcit̄ q̄ adulto iustificādo nō infundit̄ gratia nisi moueat̄ ī deū ⁊c̄. dōm q̄ h̄ ē verū. sꝫ ille mot⁹ alius ē ab illo q̄ ē vnū de q̄tuor p̄dictis. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. q̄ matiale p̄cedit formale ⁊c̄. dōm q̄ mot⁹ li. ar. q̄ ē vnuꝫ de q̄tuor p̄dictis nō ē ita matiale qn̄ sit formale. nō eī est oīno materialis cū sit gratuit⁹ gr̄a gratūfaciēte. Nō eīn̄ noiat solūmodo eē mot⁹: h̄ motus gr̄tuit. Pre. eo q̄ ꝯcernit eē mot⁹ cū informatōe gr̄e: natura subsequit̄ infusionē gr̄e. ¶ Ad vltimū dōm. q̄ licꝫ sil̄ sint gr̄a et iusticia: n̄ tn̄ mot⁹ iusticie ⁊ gr̄a. vt eī tactū ē. gr̄a ē viuificans ip̄am aīam ī ē iusticia ē ip̄am ordināns ad act⁹ ī suis virib⁹. vn̄ sꝫ sil̄ sint tp̄e. nō simul sunt natura. sic̄ nec simul sūt prim⁹ act⁹ q̄ ē vita: ⁊ aliq̄ act⁹ q̄ sunt vita mediāte. Pre. non intelligo q̄ sit motus iusticie nisi imparitue: imō potius est a fide eliciēte: cui⁹ ē ꝓprie assentire veritati.

Articulus secundus

Onsequēter querit̄ de ordine infusionis gr̄e ad ꝯtritōem. ⁊ videt̄ q̄ infusio gr̄e sit prior cū ꝯtritio sit mot⁹ meritori⁹: ⁊ h̄ mediāte gratia gratūfaciēte. ¶ Itē ī oī genere act⁹ generale ē q̄ act⁹ prim⁹ prius ē q̄ act⁹ sequēs. sic̄ sciētia prius ē q̄ ꝯsiderare. sꝫ primus act⁹ gr̄e ē informare siue gratificare: act⁹ sequēs est mouere ad dolēdū ex quo ē ꝯtritio. ē eī ꝯtritio a gr̄a ⁊ li. ar. ḡ pri⁹ ē infusio gr̄e q̄ ꝯtritio. ¶ Item ī oī genere entis creati pri⁹ ē eē q̄ moueri. ꝓpter qđ dr̄ q̄ angeli nō simul fuerūt mali ⁊ creati. qꝛ pri⁹ oportuit q̄ haberēt eē q̄ mouerent̄ bene vel male. ḡ cū in eē ip̄ius gr̄e sit ip̄am eē: prius erit ip̄a ī aīa q̄ ꝑ ip̄am aīam moueat̄. sꝫ ꝯtritio ē motus a gr̄a: ḡ ⁊c̄. ¶ Cōtra. in ꝑpetratōe pc̄ti sunt duo. cōuersio ad bonū s̄m nūc: ⁊ auersio a bono simplicit̄ ⁊ eterno. rōe delectatōis ex ꝯuersione ad bonū vt nūc: requirit̄ ꝯtritio ī iustificatōe. rōe auersionis a bono simplicit̄: requirit̄ gr̄a. sꝫ ī ꝑpetratōe peccati prior ē cōuersio. qꝛ ē cā auersionis. ḡ in iustificatōe pri⁹ debꝫ eē illđ qđ r̄ndet. s. ꝯtritio. ¶ Itē secus ē de originali pc̄to ⁊ actuali. qꝛ h̄ peccatū ē ꝯtractū actu alieno: illud ē ꝑpetratū actu ꝓprio. sꝫ qꝛ originalis culpe nō ē cā act⁹ ꝓpri⁹ h̄ alien⁹. ꝓpter h̄ illud qđ ē primū et p̄ricipale remediū ē ab alio: similit̄ videtur q̄ primū et p̄ricipale remediū pc̄ti ꝑpetrati actu ꝓprio dꝫ eē ab illo q̄ ē ꝑpetrator ip̄ius. h̄ aūt remediū ē cōtritio potissime: ⁊ ita dꝫ eē pri⁹ ordine ⁊c̄. ¶ Itē si infusio gr̄e p̄cedēt ip̄am ꝯtritōeꝫ. cū impossibile sit aliqueꝫ habē gr̄aꝫ qn̄ sit iustus: ḡ possit iustificari sine oī ꝯtritōe. ḡ cōtritio nō eēt necessaria ad salutē. hoc aūt falsum ē. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē videt̄ q̄ neutrū p̄cedat. qꝛ cū impij iustificatio sit ī instāti ⁊ hec oīa requirunt̄ ad iustificatōem impij. ⁊ ī instāti nō ē prius ⁊ posteri⁹: ḡ ⁊c̄. ¶ Itē si diceret̄ q̄ verum ē q̄ simul sunt. s. natura nō tp̄e. Cōtra. si hec simul sunt nec pt̄ aīa sanari siue gratificari nisi opans. nec opari nisi gratificata: meritorie dico. tūc ē sibi p̄clusa via salutis cū eī neutrū ꝑ se possit nec ꝑ se pt̄ opari nec sanari nec gratificari: sꝫ nūq̄ dū ē ī via p̄cludit̄ alicui via salutis: ḡ necesse ē alterū istoꝝ nō eē verū. s. vel nō sanari nisi opans: vel nō opari nisi sanata. Sed ꝯstat q̄ nō potest operari meritorie nisi gratificata: ergo nō operāns potest gratificari. ergo prius tp̄e potest esse infusio gratie q̄ motus cōtritionis. ¶ Respōsio. q̄ infusio gr̄e et ꝯtritio simul sūt tp̄e: gratia tamen prior est natura. Nec ꝯcludit prima ratio q̄ gratia sit prior tp̄e: sed q̄ prior. ⁊ hoc verum est prioritate nature. ¶ Ad aliđ quod obijcitur q̄ prius ē act⁹ primus q̄ secundus ⁊c̄. dōm q̄ est agens naturaliter: et electiue siue per deliberatōem. si ergo dicatur actus naturalis primus. actus electiuus vel deliberatiuus secundus: generaliter veruꝫ est q̄ ē actus prior primus q̄ secūdus. ꝓpter qđ dicitur. q̄ necesse ē ponere aliquā morulā inter lapsum angelice nature qui fuit ꝑ motum volūtatis: ⁊ esse vel creatōnē ip̄orum. sed in illis que solūꝫ agūt vt nature sunt simul tp̄e: potest esse actus primus ip̄orū et secundus. et sic ē de gratia cuius est primus actus in esse: secūdus culpam expellere. Exemplum ē de luce q̄ simul aduenit aeri ⁊ expellit tenebras. aīa etiam rōnalis si haberet aliquas opatōes naturales in corpore in ip̄sa sui infusiōe q̄ facit ad sui receptōnem ī corpe: posset dici

ꝙ simul eēt suū infundi in corpore ⁊ hmōi opatōes. opatōes tñ ipius inq̄tū ē electiua ⁊ deliberatiua necessario sequunt̄ in tpe. gr̄a aūt solū ē agens vt natura: iō nō valet in ꝓposito rō. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ prius ē esse q̄ moueri ⁊c̄. dōm ꝙ simul pōt aliquid eē ⁊ moueri motu naturali. sicut si lapis crearet̄ supius: simul posset esse ⁊ deorsum tendē. ideo cū gratia solū agat naturaliter ī aīa expellēdo culpā sicut lux expellēdo tenebram ab aere. simul cū est hunc actū habet. Aliter ē moueri. s. motu voluntatis ⁊ deliberatōis. ⁊ hoc mō necesse ē ꝙ prius habeat res esse q̄ volūtarie ⁊ ꝑ electōem ad aliquid moueat̄. ⁊ sic fuit motus angeli ꝑ quem cecidit. iō ibi ē ponere necessario aliquā morulā inter esse ⁊ casum. Ex his patz respōsio ad illud qd̄ solz queri quare angelus nō potuit simul esse et moueri sicut gr̄a pt̄ simul esse ⁊ mouere subiectū. nō eī est simile de gratia que simul agit vt natura. ⁊ angelo qui volūtarie mouet̄ ⁊ ꝑ electōnem. ¶ Ad illa q̄ obijciunt̄ pro alia parte. et primo ꝙ ꝯuersio ꝓcedit auersionē ⁊c̄. Dicēdum ꝙ alius ē ordo in ꝯstructōe rei ⁊ destructōe. Illud eī quod ē vltimū in ꝯstructōe debet eē primū in destructōne. vt patz in ꝯstructōe ⁊ destructōne domus: si ordinate ꝓcedat̄. Vñ ꝑhs qd̄ vltimū ē in generatōe primū est in resolutōe. vñ in expulsione pri⁹ debet esse illud quod respōdet auersioni. s. gratie infusio. Preterea. e gr̄a habēt alia ꝙ sunt cooperatiua iustificatōi: ꝓpter qd̄ ꝯuenit ꝙ sit prima. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄. ꝙ primum remediū actualis peccati debet eē act⁹ noster ⁊c̄. dōm ꝙ h̄ nō ē verū. quia cū hominis sit spūs vadens ⁊ nō rediēs. si debeat spiritus redire: oportet ꝙ h̄ sit mediāte gratia. nō eīn potest peccator q̄ntum ē de se sine adminiculo gratie in aliquo coopari ꝓpriē iustificatōi. In omni eīn ope coopatorio oportet ꝙ gratia ꝓueniat. ⁊ ita motū ꝯtritionis oportz ꝙ gratia ꝓueniat saltem prioritate nature. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur. ꝙ si infusio gratie ꝓcederet contritōem ꝯtingeret impiū fieri iustū sine ꝯtritōne. dōm ꝙ h̄ sequeretur si infusio ꝓcederet tpe nō natura tm̄. hoc eī supposito sequeretur ꝙ ꝯtritō nō esset necessaria ad iustificatōem impij. vt patet intuenti. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. ꝙ neutrum ꝓcedit quia iustificatio fit in instanti ⁊c̄. Dicēdū. ꝙ neutrū tpe ꝓcedit sed natura solum. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ nō potest opari nisi sanata ⁊c̄. dōm ꝙ reuera ad hoc ꝙ opetur. s. meritorie oz ꝙ sit sanata siue gratificata: sed nō oz ꝙ sanata sit prius tpe ⁊ postea opetur. imo potest simul sanari et opari. quia duplex habet opus. quoddā momētaneum ⁊ in instanti ipius iustificatōis. et de isto verū ē ꝙ potest simul opari et sanari. de opibus aūt sequētibus elicitis ab habitibus virtutū aliter ē. quia de illis necesse est pri⁹ tpe sanari ⁊ postea opari. Unde cuz dico. ꝙ opatur sanata: magis sumitur hoc ꝙ dico sanata nominaliter q̄ ꝑticipialiter. quia simul est gratia sanans ⁊ illud opus. nec prius ē anima sanata q̄ sic opetur. ⁊ est illud opus meritorium nō a gr̄a tpe ꝓcedente vt sunt opa postea elicita: sz cōcomitāte.

Articulus tercius

Consequēter queritur. vtrū gratia ꝓcedat peccati expulsionē: de hoc ꝓblematice tactū ē supius vbi actū ē de gr̄a penitentie. vbi dictum est. ꝙ gr̄a potest cōsiderari dupliciter. Uno mō vt ē tollens vicia siue peccata ab anima. alio mō vt sui inherentia ꝑficit aīam et est habitus aīe. vt aūt ē tollēs peccata: sic natura ꝓcedit infusio gratie ablatōez culpe. inq̄tū ꝯsideratur vt habitus ꝑficiēs aīam penitētis: sic expulsio vicij ꝓcedit infusionē gr̄e. ¶ Cōtra h̄ opponūt quidā sic. qñ aliqd agēs inducit formā suā ī aliq̄ subiecto vel materia. vt informātē illā vel vt agētē ī illā: oz ꝙ agēs et patiēs ꝯmunicēt in materia. cuiusmodi materia pt̄ deferre formā illi⁹ agētis. sic pz qñ ignis agit ī aera vel ī aquā. pa⁹ē in illis forma ignis vt agēs: q̄ vt informās. quia materia aeris vel aque q̄ cōis ē cū igni pt̄ deferre formā ignis ipam disponētem ad sui susceptōem vt ē informās: sz nō sic ē ī ꝯposito. Nō eī gr̄a que ē agēs in aīa. cū ipa aīa habet cōmunicātiā ī materia. iō ⁊c̄. ¶ Itē gr̄a que ad iustificatōez infundit̄ ꝯstat ꝙ nō est nihil: ḡ ē aliquid. si sic nō ē in nullo. ḡ ē in aliquo. nō nisi in illo ī q̄ agit. quia deus ad iustificatōez aīe nō agit ꝑ aliud q̄ ꝑ gr̄am. ḡ ē in aīa. sed ē in illa non sicut quedā ps. ⁊ impossibile ē eē sine eo in quo ē ḡ ē ibi sicut accidēs. ⁊ ñ nisi vt qualitas. qd̄ pz inducēdo in oībꝫ generibꝫ accidētis. sz qualitas ē fm quā quales dicimur. ergo necesse est sic intelligatur gr̄a in aīa. vt intelligatur vt informās. ¶ Has rōes ꝯcedūt quidā ponēdo distinctōem supdictā nullā eē. Aliqs aūt videt̄ aliē dicēdū. s. ꝙ ablatio culpe pōt eē tripliciter. vel q̄tū ad resecatōem actuū exteriorū. vel q̄tū ad ablatōnem culpe vel reatus pene eterne. vel q̄tū ad absolutōem a pena tpali. dicūt ḡ ꝙ ablatio peccati q̄tū ad primū pōt eē ante oēm ꝯtritōem ⁊ gr̄am gratūfacientē. qꝛ ꝑ gr̄am gratisdatam pt̄ quis detestari pctm̄ suum ⁊ actuz peccati dimittere. Q̄tū aūt ad secūdū qd̄ ē remissio ipius culpe vel macule peccati ⁊ reatus eterni: ē immediate p⁹ infusionē gratie fm ordinē nature: simul aūt sunt tpe. Et dicebāt aliq ꝙ hmōi remissionē faciebat de⁹ sine infusione gr̄e create. ꝓpter istā auctoritatē. Isa. xliij. Ego sum q deleo iniqtates tuas ꝓpter me. et dicit discretiue ego sum: ad significādum ꝙ nihil aliud nisi ipe delet iniqtates nr̄as. Q̄tū ad terciū qd̄ ē remissio pene tpalis sequētis. ꝯtritio istaz remissionē ꝓcedit. ⁊ ad h̄ ē ꝓprie vt dicūt. Unde tāta pōt eē ꝯtritio ꝙ pena debita tpalis dimittet̄. vñ sic ordinant ista quatuor que in iustificatōe ꝯcurrūt. ꝙ primo ē infusio gratie. deinde remissio culpe et reatus pene etne. tercio ꝯtritio. quarto remissio pene tpalis. Sed fm hoc cōtritio nō ē necessaria ad iustificatōem impij. Pre. licz solus deus auctoritate et efficacia culpas deleat: nō ē incōueniēs aliqd sibi coopari vt gr̄am infusam ⁊ li. ar. coopando. non solū ī ꝯsentiēdo actui gr̄e: sz eciā detestādo peccatū et delēdo. ⁊ hoc ē ꝑ actū ꝯtritionis. videt̄ ḡ ꝙ distinctio ꝑtacta sit sustinēda. ¶ Ad illō qd̄ obijcitur ꝙ cū inducitur forma aliqua ī materia vel ī subiecto: oz ꝙ agēs et patiēs ꝯmunicēt in materia. dōm ꝙ hoc ē verū in actōne nature ñ in actionibꝫ gratuitis siue supra naturā. qñ eīn necessario docet aīam aliqd necessariū ad vitam. delēdo ignorātiam ⁊ imprimēdo sciam: ñ oportet ꝙ aīa ⁊ doctō ꝯmunē habēt materiā. Pre. gr̄a infusa nō inducit formā suā in aīa. imo deus illā infundēdo ꝑficit aīam formalit̄. Pre. qd̄ dr̄ ꝙ gr̄a agit delēdo culpā: modus loquēdi est. gr̄a eīn non agit ꝓprie loquēdo ad deletionē culpe. h̄ sua ꝑntia in aīa: oīs culpa mortalis annihilat̄. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄. ꝙ gr̄a ē in aīa vt accidēs et ita denomiat illā ⁊c̄. Dicēdū ꝙ hoc verū ē. In eodē eīn instanti culpā expellit et aīam informat: licet pri⁹ natura culpā expellat q̄ aīaz informet.

Membrum secundum

Consequēter queritur de ordine motus li. ar. ad ꝯtritōem. ⁊ videt̄ ꝙ mot⁹ li. ar. prior sit natura. quia prius ē mot⁹ li. ar. simplr q̄ motus li. ar. q̄tū ē in displicentia ⁊ detestatione peccati: sz ꝯtritio ē motus li. ar. q̄tū ad displicētiā et detestatiōnē peccati ḡ ⁊c̄. Motus eī li. ar. se habet ad motū ꝯtritionis sicut illud a q̄ non ꝯuertitur ꝯsequētia. ¶ Contra. ꝯueniētissime inter hec q̄tuor ꝯordinat̄ infusio gratie. ⁊ hoc qꝛ inter illa q̄ ꝯcurrunt ad iustificatōē nē pcipua et efficacissima ē. ergo ꝯsequenter inter alia q̄ requiruntur ꝓordinādum ē qd̄ inter illa ē efficacius. [illegible] motus ē ꝯtritio. ḡ ⁊c̄. ¶ Ite queritur q̄ sit differentia inter motum li. ar. fm ꝙ hic sumitur et ꝯtritionez [illegible] motus li. ar. ¶ Ad illud dōm ꝙ circa hoc diuersi diuersa sentiebant. Quidā eīn dixerunt ꝙ motus li. ar. ē motus rationis siue aspectus. qui est credere illos articulos fidei. ꝑ bona egerunt ⁊c̄. et dū [illegible] articulos. ꝯtritio est actus affectus. ⁊ sic fm ipos differūt motus li. ar. et ꝯtritio. et sic fm illos illuminatio fidei spectat ad illum [illegible]

⁊ sic motus li. ar. ꝯtritio vo ad spiritumsanctū. Primus vo ⁊ vltimū sunt a potētia pr̄is: ⁊ sic in iustificatōe impij ē vestigiū ⁊ opatio toti᷒ trinitatis. ¶ Aliter dixerūt aliq scʒ ꝙ cū motus sit duplex. s. respectu agētis: ⁊ sic actio. ⁊ respectu patiētis: ⁊ sic passio. ex gr̄a infusa aīe hʒ aīa zelū quēdā iusticie astringēdi se delinquētē: ⁊ illa actio dr̄ hic motus li. ar. ⁊ sequit̄ immediate gr̄am. ⁊ ꝯtritio terciū. s. ē afflictiua passio sic nomē ꝯtritōis dicit. ⁊ ita hec sunt idē: sic idē mot᷒ ē actio ⁊ passio. ⁊ differūt sicut actō et ei r̄ndēs passio. ⁊ p̄cedit secūdā ⁊ sequit̄ terciā sic actō passionē. hec aūt opinio nō videt̄ approbāda. cū ꝯtritio nō sit solūmō passio imo poti᷒ q̄tū ad eius esse formale. dicēda ē actio vt ex dictis pʒ. ¶ Alij aūt dixerūt ꝙ mot᷒ li. ar. appellat̄ motus fidei. quia ad hoc ꝙ quis doleat de peccato qđ fit p motū ꝯtritōis: necio ē vt habeat sensuʒ ꝯtrarij. ⁊ hoc ē ꝯgnoscēdo deū offensuʒ p peccatū suū. vn̄ necesse ē aliquā ꝯgnitōem p̄cedere oēm dolorē: ⁊ motum hmōi appellam᷒ motū li. ar. p fidē. ¶ Alij dixerūt ꝙ motus li. ar. ꝯsistit in assensu gr̄e. q assensus ē necessari᷒ ad iustificatōnem. qꝛ nō dat̄ gr̄a aīe dissentiēti. In his videt̄ mihi magis vltime assentiendum. vt dicat̄ motus li. ar. ꝯsentire in assensu gr̄e ex instinctu fidei. maxie q̄tum ad illos articulos qui sunt remissio pctoꝝ. retributio meritoꝝ. q̄ insinuant̄ in his articulis. Qui bona egerūt ibūt in vitā eternā. qui vo mala in ignē eternū. Cōtritio aūt ꝯsistit in displicētia ⁊ detestatōe peccati eo mō quo s̄ tactū ē. Sic ḡ patʒ mot᷒ li. ar. ⁊ ꝯtritōis ad inuicē ad infusionē gr̄e. vt mot᷒ li. ar. dicat̄ ꝯsistere in assensu gr̄e que ē p̄ma in his que requirunt̄ ad iustificatōem impij. ꝯtritō ī displicētia pcti ⁊ detestatōe. ⁊ licʒ verūqʒ sit mot᷒ li. ar. differēter tn̄ q̄tum ad substātiā mot᷒ ⁊ q̄tum ad terminos quia motus li. ar. ē ad bonū: motus ꝯtritōis a malo. ¶ Ad illđ qđ querit̄ de ordine. dōm ꝙ illa nō ordināt̄ ƀm ꝙ efficaciā habēt maiorē ī iustificādo: s̄ ƀm ordinem ꝯgruētie maioris ad impij iustificatōem. Primo eī ponitur infusio gr̄e a qua mot᷒ li. ar. ⁊ mot᷒ ꝯtritōis informātur ⁊ efficiuntur gratuiti. deīde ponit̄ mot᷒ li. ar. quo gr̄e assentit̄. tercio cōtritio q̄ peccato dissentit̄. Ad hec aūt. s. gr̄e infusionē: assensum gratuitū gr̄e: ⁊ dissensum gratuitū a peccato. sequit̄ peccati expulsio. natura dico non tpe. his eī ordo ꝯgruit vt primo numeret̄ illud q̄ alia gratificant̄. secūdo illud q̄ bonū placʒ. tercio quo malū displicet. vltimo qđ accidit ex his.

Membrum tercium

Onsequēter querit̄ de ordine ꝯtritōnis ad expulsionē peccati. ⁊ videt̄ ꝙ ꝯtritō p̄cedat sicut cā p̄cedit effectū. ¶ Itē si lumē nō posset induci in aerē nisi aere ad h̄ coopante. nō solū lumis inductio p̄cederet expulsionē tenebre: s̄ eēt actus aeris: sʒ sic ē in ꝓposito. ḡ si motus li. ar. q ē ꝯtritō reqrit̄ ad hoc ꝙ gr̄a introducat iustificatōem p expulsionē peccati. pʒ ꝙ n̄ solū infusio gr̄e p̄cedit expulsionē pcti sʒ etiā ꝯtritio. ¶ Itē si ꝯtritio sequeret̄ culpe remissionem cū remissa culpa necio sit hō iust᷒: ḡ etiā si nō sequeret̄ ꝯtritio eēt iustus. sʒ h̄ ē falsum ḡ necio p̄cedit. ¶ Itē si remissio culpe eēt oīno a li. ar. tūc ꝯstat ꝙ act᷒ detestatōis cā p̄cederet: sʒ sicut p̄cedit eē illud qđ ē tota cā: ita qđ est adiuuatiuū. ḡ si ꝯtritio ē motus a li. ar. adiuuās gratuiti ⁊ faciēs viā ad culpā delēdam: pʒ ꝙ ē prior. ¶ Cōtra. motus ꝯtritōis ē mot᷒ formatus: sʒ gr̄a prius naturaliter informat subiectū q̄ accidēs. ḡ pri᷒ naturaliter ē hō gratus q̄ ꝯtritus: sʒ eē gratificatū sequit̄ pcti expulsionem: ḡ ⁊ ꝯtritio q̄ puenit ab aīa gratificata. ¶ Itē ꝯtritiō ē motus meritori᷒. sʒ oīs motus meritorius ꝓcedit a radice mūdata. ḡ cū radix mūdet̄ p peccati expulsionē: patet ꝙ expulsio pcti p̄cedit ꝯtritōem. ¶ Itē ꝯtritio ē opus bonū s̄ cp᷒ bonū p̄cedit habit᷒ bon᷒. ḡ prius aīa naturalitē habilitat̄ q̄ ꝯterat̄: s̄ impossibile ē aīam intelligere habilem ad bonū nisi expulsa culpa: ḡ ⁊c. ¶ R̄nsio. ꝙ aliquorum opinio fuit. ꝙ remissio culpe antecedat ꝯtritōem. ⁊ qđ remissio culpe inq̄tū ē vnū de illis que ꝯcurrūt ad iustificatōem impij: nō dr̄ q̄tū ad ablatōem macule: sʒ ad remissionem pene vel sequele ablatōem: sʒ hec opinio mīn᷒ recta vidēt̄ qꝛ ꝯtritio necia ē ī ipius gr̄e infusiōe. vn̄ natura p̄cedit pcti expulsionē. Uñ aliter dicūt quidam. Cōtritio pt̄ dici ipē mot᷒ instātane᷒ doloris gr̄a informat᷒ primo purgatiu᷒ culpe qui respicit pctm inq̄tū ē pctm: ⁊ ē eē respectu oīm inq̄tum sunt dei offensiua. Uel pt̄ ꝯtritio dici act᷒ successiuus discurrēs p peccata singula. Primo mō dcta ꝯtritio p̄cedit remissionem culpe natura nō tpe. qꝛ tpe silʼ sunt infusio gr̄e ⁊ mot᷒ li. ar. ⁊ ꝯtritō ⁊ pcti remissio. sub ordine tn̄ causalitatis vel nature. inq̄tū aūt ꝯtritio ē act᷒ successiu᷒ sequit̄ peccati remissionē. Et licʒ hec distinctō cōpetat huic materie ⁊ ƀm veritatē sic sumit̄ ꝯtritio dupliciter: qꝛ ex ipa nō r̄ndet̄ ad obiecta. Aliter dōm. s. ꝙ ꝯtritio primo mō dicta in vna ꝯsideratōe p̄cedit: in alia sequit̄. Ad huius euidētiam nota. ꝙ aīa detestādo pctm disponit se ad gr̄am suscipiēdā. gr̄a vo adueniēs in aīam qꝛ illa detestatio erat quasi dispositio media ad gr̄am introducēdā p naturā: pri᷒ respicit illā detestatōem p illam culpā delēdā. ⁊ ita ex respectu gr̄e ad illā detestatōem est ꝯtritio: ex respectu gr̄e ad culpā ē remissio culpe. ⁊ iō cōtritō p naturā p̄cedit expulsionē culpe. Et ponit̄ ad hoc exemplū tale. Intelligat̄ aer obtenebrat᷒ ex p̄ntia nubiū nec nubes ille expelli p̄nt qn obtenebrēt nisi p motum aeris ⁊ lumis irradiatōem. Ad hoc eī ꝙ aer recipiat p̄mā illumiatōem: oʒ simul cū solis irradiatōe ꝯcurrere vētū et post ad ꝑfectā restitutōem lumīs oporteret adhuc ventū sequi qui nubes expelleret: p hūc modū pt̄ intelligi d̄ ꝯtritōe ⁊ infusione gr̄e. ita tn̄ ꝙ causalitas actiua ex ista pte attribuēda ē irradiatōi solis: silr̄ ex alia pte infusiōi gr̄e. ¶ Ad illđ ḡ qđ obicit̄ ī ꝯrariū ꝙ mot᷒ ꝯtritōis est gr̄a informat᷒ ⁊ ita a subiecto informato. ⁊ ꝙ ē meritorius ⁊ ita ꝓcedit a radice mūda. ⁊ ꝙ ē act᷒ bonus ⁊ ita ꝓcedit ab habitu bono ⁊c. dōm ꝙ actus informari pt̄ a gr̄a dupliciter. Uno mō ƀm ꝙ gr̄a ipm motū ƀm substāciam motus ꝓducit in esse. mouēdo li. ar. ad bonū. ⁊ tūc verum ē ꝙ aīe gratificatio et mūdatio et habilitatio ad bonum talē actū p̄cedit. Alio mō actus informat̄ a gr̄a nō ꝓducēte ipm s̄ adueniēte ipi aīe. vt qn̄ li. ar. est ī actu ꝯsono gr̄e. tūc etiā adueniēs li. ar. ī actu sit vtrūqʒ tpe informat scʒ potētiā ⁊ actū. pri᷒ tn̄ natura actū q̄ potētiā sic dispositōem intermediā. ⁊ de tali nō ē verū ꝙ sequat̄ mundationē vel informatōem. imo p̄cedit ⁊ ordinat̄ ad remissionē culpe qđ quidē nō facit aliquis actus a gratia eductus ꝓut dr̄ gratūfaciēs. Nā etiā ille act᷒ q̄ aīa se disponit est a gratia ƀm ꝙ gratia dicit aliquid gratisdatū. quia li. ar. hi. nō se disponit ad gratiā gratumfacientem sine aliquo gratisdato. ⁊ sic patet tria obiecta.

Questio .lxxiiij. de differētia et ꝯueniētia attritōnis ⁊ ꝯtritōis.

Equitur de cōtritione q̄tum ad ordinē. Circa qđ querēda sunt tria. Primū est de ordine ipius ad gratie infusionē. Secūdū de ordine ipi᷒ ad pcti expulsionē. Terciū de ordie ipi᷒ ad attritōem. Et qꝛ s̄ primo determiata sunt q̄dā. ex q̄bus pt̄ haberi termiatio duoꝝ. restat querē de tercio. ¶ Circa qđ p̄nt q̄ri q̄tuor. Primū ē si idē sit attritio qđ ꝯtritio. Secūdū ē verū attritio necio p̄cedat ꝯtritōem. Terciū vtrum attritio fiet vel stare possit cū ꝯtritōe. Quartū verū attritio possit fieri cōtritio.

Membrum primum

Querit̄ ḡ pimo verū idē sit attritio qđ cōtritio. Et sic vidr̄ per h̄. ꝙ qn̄ qs atteritur de pctis: deleīe n̄ soluto s̄ ꝯtinuato infundit̄ aliqn̄ gr̄a vt ē ꝯtritō. Sʒ ī ꝯtinuatis cōtinuitas ē vnitas vt dic̄ phs ḡ vn᷒ mot᷒ ē attritō ⁊ ꝯtritō. ¶ It̄

si eēnt duo motus. cū ꝺm phm inter quoslibet duos mo
tus necesse sit intercidere quietē mediā: necesse eēt semꝑ
inter attritōem ꝛ ꝯtritōem intercidē quietē mediā. ꝭ aūt
ē falsum. ¶ Itē nulla circūstātia mutat substātiā opis: sꝫ
mutat qui ē attritio nihil addiꝭ nisi circūstātia. s. gratia
ꝙ erit idē motus i substātia ¶ Itē differre ꝺm eē cōpletū
ꝛ incōpletū nō ē aliq̄ differētia substātialis. sicut pꝫ ꝺ pu
erperio nō oīno formato et formato. ꝙ cuꝫ attritio dicat
motū incōpletū respectu ꝯtritōis: nō differūt i substātia
¶ Cōtra. timor ſeruilis pricipiū ē attritōis timor initi
alis principiū ē ꝯtritōis: sꝫ timor seruilis nūq̄ fit initia
lis imo simpliciter differūt: ꝙ ꝛc. ¶ Itē cōtritio est a gr̄a
gratūfaciēte: attritio a gr̄a gratisdata. Gratia aūt gra
tūfaciēs opponiꝭ peccato: gratisdata nō. qa cōpatiꝭ secū
peccatū. ꝙ simpliciter differt gr̄a gratūfaciēs a gr̄a gra
tisdata. ꝙ ꝛ eoꝝ pricipiata. s. attritio ꝛ ꝯtritio. ¶ Itē ne
cesse ē actū habitū eē formatū a q̄ imediate egrediꝭ act⁹
formatus: sꝫ a timore seruili imediate egrediꝭ attritio:
ꝭ timor seruilis nūq̄ pōt eē format⁹ sicut dicit aug. imo
adueniēte caritate expelliꝭ sicut seta adueniēte filo. ꝙ ꝛc.
Si dicas ꝙ nō solū timor ē principiū attritōis imo ali
qs amor. hoc nihil ē. qꝛ ille amor nō eēt formatus nec in
formādus. n̄ ei poniꝭ caritas eē informis ꝛ formata: sicͭ
de fide dr̄ ꝛ de alijs habētibꝫ virtutes. ¶ Rn̄sio. dōm. ꝙ
simpliciter differūt attritio ꝛ ꝯtritio. ¶ Ad illud qꝺ obij
ciꝭ. ꝙ ꝯtinuitas ꝯtinui ē vnitas. dōm ꝙ vn⁹ ē motus ꝯti
nuitate nature ꝛ ꝯtinuitatis. n̄ ē tamē ita vn⁹ vel simplex
qn habeat ꝑtem ꝛ ꝑtem. ꝛ in vna ꝑte ē a gr̄a gratisdata:
ꝛ hoc nominat attritio. in alia ꝑte ē a gr̄a gratūfaciente
ꝛ ipm ꝓut sic ē nominat ꝯtritio: ꝛ sic simpliciter differūt
Vn̄ bene verū ē. ꝙ vnus ē motus i genere nature: nō tn̄ ē
vn⁹ in genē moris. imo sunt diuersi ꝛ dispati. Nec etiā
volūtas eliciēs ē eadē. Cū ei quis atteriꝭ de aliq̄bꝫ pctīs
suis: adhuc hꝫ volūtatē alioꝝ: nec vniuersaliter dolet. cū
aūt gr̄a infundiꝭ ꝛ ꝯteriꝭ illā malā volūtatē dimittit ꝛ
simplicit̄ de oībꝫ dolet. ¶ Ad illud qꝺ obijciꝭ. ꝙ si essent
duo motus: intercidēt quies media. dōm ꝙ hoc nihil fa
cit ad ꝓpositū. verbū aꝭ phi intelligiꝭ inter diuersos mo
t⁹ eiusdē speciei ꝛ eiusdē mobilis. vt inter ascēsuꝫ lapidis
ꝛ descēsum eiusdē: necesse ē quietē intēcidere. Inter mot⁹
aūt dispatos diuersarū specierū nō ē sic: sicut ē in ꝓposi
to. pt̄ eīn qs simul ꝛ sel' moueri ad albedinē ꝛ sitū sine q̄
ete intercidēte. ¶ Ad aliud qꝺ obijciꝭ ꝙ nulla circūstan
tia mutat substātiā opis. dōm. ꝙ gr̄a in genere moris nō
ē circūstātia nec addiꝭ opi vt noua circūstātia: sꝫ ē nou⁹
motus ꝛ nouū efficit dolorē i genere moris. nec dꝫ solū at
tribui gr̄e qualitas opis: sꝫ substātia opis. vt vult bern̄.
in li. de li. ar. qꝛ ꝙ vt ē motor facit nouū op⁹. ¶ Ad illud
qꝺ obijciꝭ. ꝙ differt ꝺm cōpletū ꝛ incōpletuꝫ ꝛc. dōm ꝙ
qn̄ incōpletū ē aliquid respectu alteri⁹ ꝛ ordinaꝭ ad illꝺ
vt ꝑficiaꝭ ab eodē et cōpleaꝭ: tūc verū ē ꝙ specie nō differt
tale ꝯpletū ꝛ incōpletū. vt pꝫ ī exēplo ꝓposito ꝛ i cōsimili
bꝫ. sic aūt n̄ ē in ꝓposito: sꝫ qn̄ incōpletū ē alteri⁹ generis
nec ordinaꝭ ad ipm cōpletū nec ab illo ꝑficiendū: tunc n̄
sequiꝭ ꝙ nō differāt: ꝛ sic ē i ꝓposito.

Mēbrum secundum

Consequēter queriꝭ. vtrū attritio ꝑcedat cō
tritōem. Et sic videt. dicit ei greg. Alij per
timorē plāgūt. alij p amorē lamētis se affi
ciūt. Sꝫ cuꝫ ex amore lamētis quis se affi
cit: ꝯtritio ē. cū p timorē plāgit: attritio ē. Sꝫ vt habetur
ab aug. in ꝓgressu ad iustificatōeꝫ timor introducit amo
rē sic seta filū. silr plāct⁹ timoris lamētū amoris: ꝙ attri
tio introducit ꝯtritōēꝫ. ꝙ ncc̄rio ꝑcedit. ¶ Itē ꝯtritio ē q̄ i
tritio inē duo. s. amorē ꝛ timorē. hoꝝ duoꝝ timor ē q̄i ter
min⁹ a q̄: amor q̄i termin⁹ ad quē. Sꝫ a q̄ ē mot⁹ ncc̄rio ꝑ
cedēs terminū ad quē: sꝫ tritio relata ad timorē ē attritō
ad amorē ē ꝯtritio. ꝙ ncc̄rio attritio ꝑcedit ꝯtritōēꝫ. ¶ Itē
attritio dicꭉ tritōē q̄ dꝫ ad ꝯtritōē finiari. ꝙ pl⁹ ē q̄i ꝯtri
tō. si ei mot⁹ ad motū finiaꝭ prius ē illo ad quē terminaꝭ.

Cōtra. paulus fuit ꝯuersus sine iustificat⁹ subito sine
aliqua ꝑcedente ꝑparatōe sine doloris. sine alteri⁹. vt vi
deꭉ act. ix. Itē greg. nescit tarda molimina spūssctī gr̄a.
ꝙ gr̄a sanctificās i reparatōe [illegible] nō requirit aliqꝺ ꝑcedē
qꝺ disponat suū susceptibile. ¶ Itē si in infusione gr̄e re
quiriꭉ attritio disponēs ad gr̄e susceptōem ꝛ ꝯtritōēꝫ: ꝭ
ē ꝓpter distātiā li. ar. existētis i statu distādi a statu gr̄e.
ꝭ in ope creatōis ē maior distātia. vtpote inē nihil ꝛ ali
qꝺ. nec tn̄ requiriꭉ aliqꝺ mediū: ꝙ vt videꭉ multofortius
nec in ope recreationis. ¶ Itē opera dei fiunt ad declara
tionē sue magnificētie: sꝫ illa in quibꝫ ē vltima dispositō
ꝑcedēs: manifestius et magis illā declarāt: ꝛ ita videꭉ ꝙ
opa mirabilia vtpote creatōis ꝛ recreatōis debēt eē sine
aliqua creatura disponēte. ¶ Item quare non iustificat
nos sine nobis: sicͭ creat nos sine nobis. ¶ Respōsio. di
cēdum ꝙ ꝺm legem cōmunē qua diuina sapientia ꝯueniē
ter ordinat illa que oꝑantur ad iustificatōem. ꝑcedit iu
stificatōem ꝑparatio ex ꝑte nostra. que insinuatur zach.
i. cū dr̄. Conuertimini ad me ꝛ ego ꝯuertar ad vos. hec
aūt ꝑparatio debet eē ꝺm ꝯuenientiā ad iustificatōem. ꝙ
tū ad aliquid quod est ex ꝑte dei in iustificatione. ꝛ q̄ꝫtū
ad aliqꝺ quod ē ex ꝑte nostra. Sicut ei in iustificatione
requiriꭉ ex ꝑte iustificātis dei gr̄a gratisdata. silr ex par
te nr̄a dolor attritionis. vn̄ ad ꝯsūmatā iustificatōem q̄
fit solutio a culpa ꝛ a pena: requiriꭉ triplex dolor. s. an
cedēs iustificationē. ꝛ coexistēs ꝛ subsequēs. primus ē do
lor attritionis. secundus ē dolor ꝯtritionis. tercius ē do
lor ꝯtritionis satisfactorius. Et sic ꝯtritio quodāmodo
est ex motu li. ar. que est ex instinctu fidei formate: sic at
tritō ex motu li. ar. qui est ex instinctu fidei informis. vn̄
ꝑparatio ad iustificatōem debet esse ꝺm ꝯuenientiam ad
tria que requiruntꭉ ad iustificatōem. hec aūt lex cōmūis
non ꝑiudicat priuilegio speciali. quo deus aliqn̄ forasse
aliquē iustificat sine omni ꝑparatione. vt videꭉ de paulo
quod tamen nō assero. Concedēde ergo sunt rationes ꝓ
prima parte que sunt ad hoc. ꝙ ꝺm legem cōmunē requi
riꭉ attritio precedens ꝯtritionem. ¶ Ad illud quod obij
citur contra hoc de paulo. supposito ꝙ n̄ ꝑcessit i eo attri
tio quod non ꝯstat mihi: sꝫ potius videtur mihi contra
rium. Dicēdum ꝙ iustificatio pauli q̄ꝫtū ad hoc nō erat
ꝺm legem ꝯmunem: sꝫ potius fuit factum priuilegiatum
¶ Ad illud quod obijciꭉ ꝙ nescit tarda molimina ꝛc. di
cēdum ꝙ hoc nihil facit ad ꝓpositū. dr̄ eīn spūssctī gratia
nescire tarditatem ratōne infusionis subite ꝛ repentine
oꝑationis: cū non obstat impedimētum. subito eīn infū
diꭉ. nec successiue aliquādo inducitꭉ: ꝛ repente oꝑaꭉ post
infusionem. ¶ Ad illud quod obijciꭉ. ꝙ ꝓpter distantiam
li. ar. ꝛc. requiritur ꝑparatio p attritionem ꝛc. dōm ꝙ ē
distantia extra genus ꝛ hoc est inter ens ꝛ non ens. ꝛ di
stantia in genere. ꝛ hoc est inter ea que ꝯueniunt in esse:
distant tamē q̄ꝫtum ad conformitatem in genere nature
vel moris. vbi est primus modus distantie vt i ope crea
tionis quia ibi non est mediū aliqꝺ necessario excludi
tur medium dispositionis. non est sic vbi est distantia in
genere ¶ Ad illud quod obijcitur de declaratione diuine
magnificentie. dōm ꝙ diuina magnificentia attenditur
in potestate qua omnia condidit. ꝛ sapientia qua oīa
regit ꝛ bonitate qua omnia ordinat sꝫ ad finem. Unde
licꝫ forte si iustificaret impiū nulla ꝑcedente ꝑparatione
ex parte ipius impij videretur sua magnificentia q̄ꝫtum
ad eius potentiam magis declarari q̄ꝫ aliqua ꝑcedente
nō tamen declararetur intātum q̄ꝫtum ad eius sapienti
am et bonitatem. rectius ei regitur impius in via ad iu
stificatōem et melius ordinatur ad finem: si iustificatur
ꝑcedente attritōne q̄ꝫ non ꝑcedente. magis eīn ꝯueniret
impio ꝙ [illegible] ꝑcon [illegible]
nē. ꝺm ꝙ dicitur ezech. xxiij. denudauit fornicationes su
as ꝛ discooperuit ignominiam suam et recessit aīa mea
ab ea. sic attritōne ꝑpararet se ad accessum ad communi
q̄ꝫ ꝙ in nullo prepararet se. similiter esset vtilius quia af
flictus attritione ante gratie infusionem facilius penam

penitentie sustineret: ꝛ debilior fieret ad ꝯtritōnez satisfactoriam. vnde modus iste magis diuinā declarat magnificentiā q̄tum ad sapientiā ꝛ bonitatē q̄ alt⁹. ¶ Ad hoc qđ querit̄. quare nō iustificat nos sine nobis ꝛc̄. dōm q̄ vna ratio pōt sumi ex pte li. ar. cui⁹ libertati p̄iudicaret̄: si exꝯsenti in placētia pctī daret̄ gr̄a iustificans. de h̄ tactuz ē sup̄. Alia ratio est ex pte diuine iusticie. cui ꝯgruit q̄ sicut peccator prius recessit a dn̄o male delectādo q̄ domin⁹ ab eo gratiam nō ꝯtinuando: sic prius quodāmodo ꝯuertat̄ ad dn̄m dolendo q̄ deus ad eum gr̄am ꝯferendo. nec est simile de creatōne que est nulla p̄existente gratia materia actōnis: et que est a non esse in esse sine medio: vt tactū est de iustificatione.

Membrum terciū

Consequenter querit̄. si attritio stat vel stare pōt cum cōtritione. Et sic: videtur p̄ hoc. q̄ vtrūq3 bonum est ꝛ donum dei. taliū non est oppositio vel repugnantia vt videt̄. ergo ꝛc̄. ¶ Item attritio est a gr̄a gratisdata: ꝛ contritio a gr̄a gratumfaciente. sed ista simul stant scz gratia gratisdata ꝛ gr̄a gratūfaciens: g̃ ꝛ causata ab his. quoꝝ em̄ se cause inuicem ꝯpatiunt̄: ꝛ causata. sicut quoꝝ cause sunt ꝯtrarie: ꝛ ipsa causata similiter. ¶ Item cum quis cōteritur. dolor p̄cedens q̄tum ad substantiaz vel habitum nō tollit̄. quia h̄ voluntas peccati mala est: nō tamen ipse dolor est mal⁹. ꝓpter quod non tollit̄ adueniente gr̄a: mala tn̄ voluntas non est de substantia attritōnis: g̃ ꝛc̄. ¶ Contra. fides informis necessaria annexa est attritōni: fides formata contritōni. Vnđ ad attritōnem sequtur fides informis: ad cōtritionē fides formata. sed si ꝯsequentia non possunt simul stare: nec antecedētia ¶ Item hoc idem videt̄ p̄ hoc. q̄ necessario cōsequunt̄ ad hoc timor seruilis ꝛ initialis: quia simul stare non possunt. ¶ Rn̄. dicendū q̄ nō possunt sil̄ stare. ¶ Ad primū obiectū ꝯtra hoc dicendum. q̄ licz vtrūq3 bonū sit ꝛ donum dei. ꝛ inq̄tum hmōi nec hn̄t oppositionem nec incōpossibilitatē. tn̄ rōne annexoꝝ ꝛ ꝯcomitantium simul stare non pn̄t: sicut nec illa scz fides informis ꝛ formata. timor seruilis ꝛ initialis. Similiter virginitas ꝛ castitas ꝯiugalis inq̄tum sunt dona dei non repugnāt: rōne tn̄ statuum oppositoꝝ oppositionē hn̄t. ¶ Ad hoc qđ obiicit̄. q̄ attritio est a gr̄a gratisdata ꝛc̄. dicendū q̄ inq̄tum attritio ꝛ contritio dicunt actus doloris causatos q̄dāmodo a gratia tali. nisi essent annexa illis que sunt incōpossibilia: hn̄ possunt simul stare. ¶ Ex hoc pz rn̄sio ad aliud qđ sequtur. q̄ licet mala voluntas non sit de substantia doloris: tn̄ ꝯcomitatur illū ꝛ illa que sunt incomposibilia gratie et virtutibus que informant dolorem contritionis.

Membrum quartū

Consequenter querit̄. vtrum attritio pōt fieri ꝯtritio. Et sic. videt̄ p̄ hoc. q̄ fides informis est p̄ncipiū attritionis: fides formata ē p̄ncipiū ꝯtritōnis. sed fides informis potest fieri formata vt cōiter supponit̄: g̃ ꝛc̄. ¶ Item dolor attritōis bon⁹ est ꝛ donū dei q̄ntū est de ipso. g̃ n̄ tollit̄ adueniente gr̄a. Sed adueniente gr̄a gratificat̄ ꝛ informat̄ ipsa aīa in se ꝛ q̄tum ad potentias ei⁹. ꝛ etiā actus q̄ eliciūtur ex ipsis. g̃ dolor attritōnis ex q̄ nō expellit̄ gratificat̄: ꝛ ita fit ꝯtritio. ¶ Item dispositio ꝛ habit⁹ differūt p̄ facile mobile ꝛ difficile. Iste aūt ꝓprietates facile difficile circa idē simul nō se ꝯpatiunt̄. nec hoc impedit qn dispositō fiat habitus: a simili videt̄ in ꝓposito. q̄ licet aliq̄ sint annexa attritōni ꝛ ꝯtritōni que nō se ꝯpatiunt̄ circa idem: h̄ nō impedit qn attritio q̄tum ad actū siue subm̄ doloris possit fieri ꝯtritio. ¶ Item taz attritio q̄ ꝯtritio fit ex timore. sed attritio ex seruili: cōtritio ex initiali. sed possibile est q̄ timor initialis tollat̄ a ꝯtritōne p̄ timorē filialē siue reuerene. sil̄r videt̄ q̄ possibile est q̄ timor seruilis tollat̄ ab attritōne. ꝛ si hoc. tūc dolor attritōnis posset informari gratia. et ita dolor attritōnis: et attritio fieret ꝯtritio. ¶ Contra. attritio eo q̄ est in mortali ꝛ opus mortuum et ita nō potest reuiuiscere p̄ gratiam. et ita cum contritio sit opus gratuitum ꝛ ita viuū: attritio non potest fieri contritio. ¶ Item attritio est ex timore seruili: contritio est ex timore initiali qui habet respectum ad p̄miū. sed timorem seruilem impossibile est fieri initialem: cum vnus sit a spiritu seruitutis. alicui⁹ aūt a spiritu adoptōnis: g̃ attritō nō pōt fieri ꝯtritio. ¶ Item Hiero. sup. xxvij. Math. iudas pnia ductus ꝛc̄. Nihil ꝓfuit iude egisse penitentiaz p̄ quā scelus corrigere non potuit: g̃ illa attritio non potuit peruenire vt fieret contritio que corrigit scelus. ¶ Rn̄sio. dicendum q̄ cum querit̄. vtrum attritio potest fieri cōtritō. istud pōt duobus modis intelligi. vel ita q̄ motus attritōnis pōt informari ꝛ ita fieri contritio: vel q̄ habit⁹ ex q̄ quis exit in actum attritōnis potest informari ꝛ fieri contritio. Primum ad primū intellectum non pōt: q̄tum ad secundum potest. ¶ Ad illud g̃ quod primo obiicit̄ p̄ simile de fide informi que pōt fieri formata ꝛc̄. pōt dici. q̄ h̄ supposito. q̄ fides informis pōt fieri formata. i. habitus fide informis adueniente gratia: non tn̄ sequit̄ q̄ attritio pt̄ fieri contritio. habitus em̄ fidei quia est quoddaz p̄manēs ꝛ non successiuū. adueniente gr̄a potest informari: attritō aūt que est act⁹ ꝛ cui⁹ est esse fieri non in p̄manētia: nō pōt informari adueniēte gr̄a. Pret̄. attritio ꝛ ꝯtritio sunt act⁹ spē differentes sicut gr̄a gratisdata ꝛ gratūfaciens. ꝯtritō tn̄ est a li. ar. ꝛ gr̄a gratūfaciente quoꝝ vtriq3 act⁹ totalit̄ est attribuendus: attritio ex li. ar. ꝛ gr̄a gratisdata. vnđ ꝛ rōne dn̄e qua actus differt ab habitu. non est simile đ attritione ꝛ ꝯtritōne ꝛ de fide informi ꝛ formata. Pre. rōne qua ipsi actus differūt spē et materialiter ꝛ formaliter loquendo: actus iste non pōt fieri ille. Actus eniz subaliter transeūt. et etiam illud quo informant̄ suo modo scilz gr̄a gratisdata ꝛ gratumfaciens essentialiter differūt. nec vna pōt fieri altera. ¶ Ad illud quod obiicit̄. q̄ dolor attritionis bonus ꝛc̄. Dicunt quidam q̄ si actus attritionis siue dolor non interrumpit̄: sed sit et ꝯtinuus quoadusq3 gr̄a adueniente aīa informet̄ ꝛ gratificet̄. ꝛ tūc attritio fit cōtritio. si interrumpat̄ nequaq̄. Videt̄ tn̄ aliter dōm. q̄ sicut tactuz est sup̄. hmōi act⁹ nunq̄ est ita ꝯtinuus vel simplex qn habeat ptem ꝛ ptem. nec vna pars pōt esse alia. ꝛ ita licet bona sit attritio q̄ntuz est de se. i. de substātia motus: tn̄ quia deficit ꝛ euanescit in suo ꝓgressu. quia nō habet esse nisi in fieri: adueniente gr̄a non informat̄ neq3 fit ꝯtritio. ¶ Ad aliud dicendū. q̄ nō est simile de dispositiōe ꝛ habitu ꝛ attritōne ꝛ ꝯtritōne. quia licet dispositio sit facile mobilis: tn̄ eius esse est p̄manens. vnde ꝯtinuatione ī p̄manentia radicat̄ ꝛ fit difficile mobilis. ¶ Ad illud qđ obiicit̄. q̄ possibile est q̄ ab attritōe tollat̄ illa imꝑfectō q̄ est ex ꝯsideratione pene ꝛc̄. Dicendū q̄ vt tactuz est. quia motus ꝯtritōnis deficit semp̄ in suo ꝓgressu. posito q̄ tolleret̄ illa imꝑfectio que est ex ꝯsideratione pene: nō informaretur adueniente gr̄a. ¶ Si obiiciat̄. q̄ hac ratōne nec motus ꝯtritionis informaretur quia deficit in suo ꝓgressu. Dicendū q̄ informat̄ ex informatōne li. ar. cui⁹ est motus. nec est simile de imꝑfectōne ꝯtritionis vel timoris initialis qui est ex ꝯsideratōne pene ꝛ de attritōnis vel timoris seruilis: quia ablatio imꝑfectōnis ex vna parte ponit attritōnē extra gen⁹ suū scilz ingratuitoꝝ ex alia nō ponit ꝯtritōnē extra gen⁹ h̄ gratuitoꝝ. Scōm aūt q̄ attritio nominat habitū vtpote displicentiā peccati radicatā in anima de quo insurgūt mot⁹ freq̄nter. pōt dici q̄ attritio pōt fieri ꝯtritio. h̄ distinguendūz est. q̄ attritio sic sumpta ē ex fide informi q̄ pōt fieri formata sic̄ ꝛ fides. Sz adhuc distinguendū est. q̄ quedā fides informis nūq̄ pōt fieri formata sic̄ fides demonū. q̄ credūt ꝛ ꝯtremiscūt Iac. ij. hec em̄ fides inclinat tm̄ ad penā ꝛ nō pōt inclinare li. ar. ad p̄miū. hec etiā fides est in dānatis. q̄ inclinat eos tm̄ ī timorē q̄ penalis ē eis. Alia est fides informis inclināns ad penā: pōt tn̄ inclinare li. ar. ad p̄miū eternū. ꝛ ista fides generat attritōēz possibilē fieri ꝯtrit̄ nē. Vn̄ hec attritio hz

possibilitatē et fiat ɔtritio: alia nō. ¶ Ad hoc ꝙ qḋ obijcit̄ ɔtra hoc. ꝙ opus mortuū non pōt viuificari. dōm ꝙ est quoddā opus mortuū ḋ se vt est op⁹ pctī: et istḋ nō pōt re- uiuiscere. Aliud est op⁹ mortuū ex ɔtagione pncipatōne peccati nō ex se: ꝙ pōt⁹ ex hoc ꝙ ē in mortuo. ⁊ hoc duplr. qꝛ vel semꝑ est cū mortali nec pōt esse sine: et sic est de actu attritōis. vel nō est necesse ꝙ semꝑ sit cū mortali: ⁊ sic est de habitu mot⁹ attritōis. primū nunꝙ viuificat̄: scḋm qꝫ hꝫ esse in ꝑmanētia: hꝫ possibilitatem ꝙ nō sit cū mortali ꝓpter qḋ pōt informari: ⁊ ꝙtum ad ꝙ attritio fiet cōtritō. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄. ꝙ timor seruilis nō pōt fieri initial̄ ⁊c. dōm ꝙ fm Greg. in moral̄. ex habitu timoris seruilis retrahit̄ a pctō timore pene. tñ libēter peccaret si nō time- ret. Alio mō ex timore initialis habitu cessat a ꝑpetratōe peccati ⁊ libēter relinqret pctm ⁊ satisfaceret de pctō. si do min⁹ daret illi grām. Iste. s. timor seruilis pōt fieri initia lis: ꝙ alius nō. qꝛ in eo viuit volūtas peccandi si speraret impunitatē: pōt tñ dispone ad ipm. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ de pnia iude. dōm ꝙ pnia sua nō fuit possibilis ad ɔtritō- nem. qꝛ nō habuit respectū ad pmium sed ad penā. nec ad dei bonitatē sed ad sui maliciaꝫ vñ desperauit. Vñ leo pa- pa. Infeliciter extitisti iuda quem non pnia reuocauit ad dñm: sed desperatio traxit ad laqueū.

Questio. lxxv. de origine contritionis.

Equitur de origine ɔtritōis: de ꝙ querunt̄ plura. Primū est vtrū sit donū spūssancti. Scḋm vtrum sit motus alicui⁹ virtutis. Tercū vtrū sit motus virtutis generalis vel specialis. Quartū vtrū sit motus vtutis theologice vel cardinalis. Quintū vtrū possit impleri in via a penitentib⁹.

Membrum primū

Uerit̄ ꝙ primo. vtrū ɔtritō sit donū spūsscti. Et sic: videt̄. dicit aug. ⁊ hr̄. m. s. n. donum spūssancti hꝫ ꝙ ɔsitet̄ et penitet. i. ꝙ cōterit̄. ¶ Item, puerb. j. Initiū sapie timor dñi. ibi habet̄ ex glo. ꝙ duplex ē timor. s. seruilis ⁊ initial̄. et vter- ꝙ est initiū sapie. ꝙ attritio est ex timore seruili: ɔtritio ex timore initiali. ꝙ qḋ est causa cause: ē causa causati. ꝙ con tritō dat̄ a spūsancto a ꝙ dat̄ sua causa. s. timor initialis. ¶ Item dolor de pctō. i. ɔtritio efficacior ē ad iustificandū ꝙ tior. ꝙ tior ē donū spūsscti: ꝙ fortiori rōe ⁊ ɔtritō. ¶ Itēꝫ Ro. viij. Spūs postulat ꝓ nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹ id ē facit postulare. ⁊ expoīt glo. quedā de spūscō. glo. fa- cit nos gemere plus ꝙ dici possꝫ. ꝙ gemit⁹ pnie. i. ɔtritio ē datū ab ipso. ¶ Contra. nō est aliqḋ septē donor. neqꝫ ei sapia neqꝫ intellect⁹ ⁊c. ꝙ nō est donū. ¶ Rñ. dicūt quidaꝫ ꝙ dolor ɔphendit̄ sub pietate. eo enim ꝙ pietas est ɔtraria duriciei ⁊ vt freqnti⁹ pducit cor in teneritudinē. vñ est do- lor ⁊ passio de ꝓpria miseria ⁊ aliena. duricia aūt facit de- sistere ab hmōi siue retardare: dicūt ꝙ ad donum pietatis reduci hꝫ. Alr pōt dici ꝙ donū sumit̄ coīter et ꝓprie. coī- ter. put dicit̄ in cōpatione ad dantem. qui dat sine spe re- tributōis. fm ꝙ fm phm dicitur ꝙ donuꝫ est datio irre- dibilis. fm ergo ꝙ donum dicitur in relatōne ad datorem liberalem scꝫ sine reddītōne: vt ad illum qui dat oīa af- fluenter ⁊ non improperat. similiter contritio ⁊ alia colla ta a liberali datore: dona possunt dici. Iuxta illud Iaco. j. Omne donum pfectum desursuꝫ est descendens a patre luminuꝫ. Propri⁹ sumitur donum ex supadditōne gratie super gratiam virtutū. expote quando datur in adiutoriū virtutum ad actus eoꝝ expediendos. fm quem modū su- muntur septem dona numerata ysa. xj. et sic non est donū ¶ Ad aliud quod obijcitur. ꝙ dolor melius dicendum est donum ꝙ timor. dicendum ꝙ non est verum: eo enim ꝙ ti mor negligit. et dono ɔuenit iuuare virtutes ad actus su

os expediendos: plus conuenit ista expeditio et iuuamen timori ꝙ dolori. Illud perfectius terminatum est in tra- ctatu de donis. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ lugere est be atitudinis et ita non ē donū. hoc potest concedi eo modo quo tactum est. ¶ Ad illud quod opponitur. ꝙ virtus ⁊ be atitudo diuidunt̄ per opposita. dicendum ꝙ virtus sumit̄ ɔmuniter et ꝓprie. fm ꝙ ɔmuniter diffinitur bona quali- tas mentis ⁊c. et sic beatitudo est virtus. fm autem ꝙ ꝓ- prie dicit̄ virtus circa primos actus potentiarum in hñe. vel in id quod est ad finem: non est beatitudo virtus. pro- prie eniꝫ loquendo dicunt̄ beatitudines: quia fm statū di gnissimum vite disponunt ad beatitudinem patrie. licꝫ eñ virtutes et dona disponant: dignissime tamen disponunt ille forme. et ex relatōne immediata ad beatitudinem pa trie dicuntur beatitudines. sicut patet ex serie euangelica. cum dicitur beati pauperes spiritu qm̄ ipsorum est regnū celorum. Preterea accepto nomine virtutis fm ɔmunem rationeꝫ. adhuc est dicere. ꝙ aliunde est virtus ⁊ aliunde beatitudo. Nam in exemplum virtus est ad aliud. in exē- pluꝫ beatitudo est ad qḋ alia. et preter hoc virtus termi nat sibi actum: beatitudo non sed posse hebet ad omnem virtutem.

Membrum secundū

Onsequenter querit̄. vtruꝫ sit motus alicu ius virtutis. Et videt̄ ꝙ sic. ꝑ hoc ꝙ ipsa est meritoria. erḡ enim ɔtritōne meretur ē vir tus vel actus virtutis. ¶ Item ɔtritio reddit spiritū acceptum deo. ps. Cor contritum et humiliatū de- us non despicies: ꝙ contritio est motus gratie vel vtutis. ¶ Ad idem faciūt que dicta sunt vbi quesitum est si ɔtritō est dolor. ¶ Contra. dolere de malis ɔmissis ⁊ illa detesta ri insertū est nature rōnali. sed ad illud qḋ dictat natura est exitus in esse ꝑ naturam: ꝙ sic dolere est actus nature. non ꝙ actus virtutis necessari⁹ saltem. ¶ Item oīs actus vtutis termin⁹ et obiectū est bonū. sed actus ɔtritōnis ter minus ⁊ obiectū est malū qꝛ pctm. ¶ Item quēlibꝫ actum vtutis pcedit habit⁹ virtutis. ꝙ omnē habitū virtutis pce- dit ɔtritio cum ɔtritio sit principiū iustificatōnis: ꝙ cōtri tio non est actus vtutis. ¶ Item motui lapidis deorsum si addat̄ violentia dicit̄ motus mixtus. similiter videt̄ cum dolore de malo ꝑpetrato sit a natura fm aūt ꝙ hmōi dole re est ɔteri addit̄ gratia: videt̄ ꝙ actus hmōi sit a natura ⁊ ita mixtus tam actus nature ꝙ gratie. ¶ Rñ. ꝙ ɔtritō est actus siue mot⁹ virtutis siue gratie. ¶ Ad illud qḋ pri- mo obijcit̄. ꝙ est mot⁹ nature. Dōm ꝙ sicut qḋ est gue ten dit ad centrū: nature ē qḋ aūt⁹ tendit violentie. Silr de te- stari ⁊ dolere de malo ɔmisso nature est. Sꝫ dolere ꝙtuꝫ debet ⁊ vt dꝫ ita ꝙ dolere illud sit meritoriū est grē. ⁊ quia ɔtritio noīat dolorē de ɔmisso vt est meritorias: ɔtritio ꝓ prie ⁊ ꝑ se est actus siue motus grē siue virtutis. fm quod tñ potest esse naturalis sicut piectio mercium in mare est inuolūtariū simplr: voluntariū aūt fm qd. Vñ hic potest hrē locū qḋ dicit̄ in Ezech. j. Aperui os meum ⁊ cibauit me. glo. initiū boni est a nob sed a deo pfectio. ¶ Ad aliud qḋ obijcit̄. ꝙ act⁹ vtutis ē bonū ⁊c. dōm ꝙ act⁹ vtutis qñ- ꝙ est ad malū detestandū ⁊ tunc obiectū ei⁹ malū. qñꝙ ad bonū assequendū ⁊ obtinendū: tūc obiectū ei⁹ est bonum. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄. ꝙ pcedit iustificatōēꝫ ⁊ ita oēm ha- bitū virtutis. dōm ꝙ licꝫ iustificatō ⁊ habit⁹ vtutis siue i- fusio habituū. ordinē hñt nature: simul tñ sunt tpe. vt eñ supratactū est. fm ꝙ ɔtritio dicit̄ mot⁹ instantane⁹ gratia i- format⁹ primo purgatiu⁹ culpe ꝑ respicit pctm ingrtum est pctm sic tpe simul sunt infusio grē. mot⁹ lib. ar. ɔtritio. et peccati remissio. sub ordine tñ causalitatis vel nature vel sit̄ tpe: cū his impꝫ iustificatio. Cuꝫ ꝙ obijcit̄. ꝙ cuiuslibꝫ actu virtutis pcedit habit⁹. hoc verū est nat̄a non tñ tpe. similiter ɔtritio pcedit iustificatōēꝫ ꝙ nat̄a nō tpe. habit⁹ ni infusus a ꝙ est ɔtritio: pri⁹ est natura ꝙ ɔtritio simul tñ ē te. npore. De his habetur supra vbi tangit̄ de ordine cō tritōnis ad expulsionem pctī. ¶ Ad hoc qḋ querit̄. quare

non dicitur actus siue motus virtutis cum sit tam act⁹ nature q̃ grē. Dōm q qz agere de cōtritiōne ꝓprie dicta que ē mot⁹ meritori⁹. cui⁹ inq̃tum hmōi ē ꝯsūmatio a grā: lȝ ſm quid est a natura. ꝓprie loquēdo dȝ dici actus virtutis: lȝ ſm quid pōt dici actus nature.

Membr̄ tercium

Onseq̄nter querit̄. vtrum sit mot⁹ generalis virtutis vel spālis v̄tutis. Et generalis videtur sic: eiusdē virtutis ē gaudiuȝ siue placentia boni: ꝛ dolor siue displicentia ei⁹ oppositi. ß gaudē de bono siue placētia boni est act⁹ siue motus vniuscuiusqȝ v̄tutis: ḡ dolere de opposito boni siue displicētia mali ē act⁹ siue motus generalis v̄tutis. ß displicentia siue dolere de malo ꝯtritio ē: ḡ ꝯtritio ē mot⁹ generalis v̄tutis vel spālis. ¶ Item vt hr̄ a pho. bonū ꝛ malū nō sunt in genere ß sunt genera alioꝝ. ḡ cū generalitas virtutis est a termio siue a bono act⁹ siue mot⁹ sui: cū cōtritō sit actus siue mot⁹ v̄tutis: cui⁹ termin⁹ siue obiectū est maluȝ detestandū: relinqtur q contritio sit mot⁹ siue act⁹ v̄tutis grē generalis. Ad hoc valet qd̄ suprtactū est. vbi quesitū ē vtrū pnīa sit in vna vi vel in pluribꝫ. ¶ Contra. cōtritio ē displicentia mali exñtis in pticulari subiecto. qz in ꝓprio subiecto inq̃tum hmōi. ß mot⁹ talis est v̄tutis spālis. ḡ ꝛc̄. Ad hoc valēt quedaȝ q̃ tacta sunt locis supra nominatis. ¶ Rñ. ad hoc pt̄ dici. q cōtritio ē mot⁹ v̄tutis spālis elicitiue. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q displicentia mali ē actus generalis. Dōm q ꝛ si hoc sit veruȝ: displicentia tñ mali h⁹ ꝑsone siue exñtis in hoc pticulari subiecto: est mot⁹ v̄tutis pticularis. Vt em̄ hr̄ ab Amb. Pnīa. i. ꝯtritio ē dolor cordis ꝛ amaritudo aīe ꝓ malis q̃ quisqȝ cōmisit. hec em̄ dicitur de pnīa rōne contritiōnis. ¶ Silr̄ pōt dici ad aliud. q licet malū ꝛ bonū sunt genera alioꝝ: nō tñ bonū ꝛ malum ſm q sunt determiāta circa ß pticulare subiectū de cuiusmodi malo est ꝑ se ꝛ ꝓprie contritio. ¶ Ad illud ꝓbleuma terminandū. valēt ea q̃ tacta sunt in ꝓbleumate de penitētia. vtrū sit virtus generalis vel specialis.

Membrum quartū

Onseq̄nter querit̄. vtrū sit mot⁹ v̄tutis theologice vl̄ cardinalis. Et theologice: videtur sic: ꝯtritio ē displicētia pcti inq̃tum ē offensiuū dei. vñ vt videt̄ respicit deū vt obiectuȝ scȝ deū offensum. ḡ est mot⁹ theologice v̄tutis. ¶ Pre. cum dr̄. diligo deū offensuȝ. ꝑ hoc q dr̄ diligo: notat̄ mot⁹ v̄tutis theologice. silr̄ vt videt̄ cū dr̄. Ego ꝯteror de deo offenso: cū ideȝ sit obiectū h ꝛ ibi. ¶ Si diceret̄. q de⁹ offensus nō est hic obm ꝯtritiōis. qz intercipit̄ ꝑpositio. ß nihil vr̄: qz ꝯueniēter dr̄ credo in deū offensum. ꝛ spero in deū offensum: tñ ꝑ ß q dico credo. spero. nō causat̄ mot⁹ v̄tutis theologicoꝝ. Ad idē valēt q̃ inducta sūt ad oñdendū q pnīa est virt⁹ theologica. ¶ Cont̄. videt̄ q sit mot⁹ v̄tutis cardinalis sic. dolē et amaricari mēte ꝓ ꝓprijs delictis est mot⁹ v̄tutis iusticie. ß pnīa est dolor ꝛ amaritudo mentis ꝓ peccatis q̃ quisqȝ ꝯmisit vt suprtactū est. Hec rō est pnīe rōne contritiōnis: ḡ cōtritio est mot⁹ iusticie. ¶ Rñ. q ꝯtritio est motus v̄tutis theologice. qz ei⁹ obiectuȝ nō est de⁹. ß potī⁹ offensa dei. Ad hoc ꝓbleuma valēt q̃ tacta sunt sup̄. vbi q̄situ est. vtrū pnīa sit virt⁹ theologica. Pōt ḡ dici. q est motus v̄tutis cardinalis. s. iusticie. siue pnīe inq̃tum ē reducibilis ad iusticiā. Et hoc hr̄i pōt a glo. sup illud ps. Sacrifi. cā iusticie oblatiōnes ꝛ ho. vbi hr̄ qd iusti⁹ est q̄ vt q̄sqȝ suis pctīs irascat̄. i. indignet̄: hec indignatio displicentia dr̄. Ad ß valēt q̃ tacta sunt sup̄. vbi q̄situȝ est. an pnīa sit virt⁹ generalis vel spālis. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q cuȝ dr̄. diligo deū offensum. ꝑ hoc q dr̄: diligo designat̄ mot⁹ v̄tutis theologice. ꝛ silr̄ cū dr̄ ꝯteror de deo offenso. Dōm q non est silr̄. qz cū dr̄. diligo deū offensum. hec ē vera ꝑ se qz diligo: nō qz diligo offensaȝ illi⁹. ß cuȝ dr̄ ꝯteror de deo offenso. Hec ē vera qz ꝯteror: ꝛ doleo de ei⁹ offensa. vbi ꝓprie loquendo aliud est obiectum motus hui⁹ ꝛ illius.

Membrum quintum

Eqtur de adimpletiōne cōtritionis. Querit̄ ḡ vtrū pnīa possit impleri in via a penitētibus. Et sic: videt̄ ꝑ hoc. contritio est cā salutis penitētibꝫ. cōtritio dico impleta admin⁹ siue q̃ nō. ḡ si penitētibꝫ nō negat̄ salus ꝑ illa q̃ gerunt̄ ab eis in via: relinqtur q cōplete cōterunt̄. ꝛ ita pōt cōtritio impleri ab eis in via. ¶ Cont̄. Joel. ij. Conuertimi ad me in toto corde vr̄o. hoc reqrit̄ ad sufficientē cōtritionē. sed nō est possibile in via sicut nec diligē deū ex toto corde. Vt em̄ dic Aug. sup illud Deut. vj. Diliges dn̄m deū tuuȝ ex toto corde tuo. Nemo pōt diligē dn̄m ex toto corde suo in via. qz sic ipse determiat. diligē dn̄m ex toto corde est conuerti oēs affectiōnes ad ipm: ḡ eadeȝ rōne ꝛ ꝯteri in toto corde. ¶ Item Beda. veraciter penitē est ex toto corde cōuerti ad deū ꝛ oēm materiaȝ peccādi resecare: ß null⁹ pt̄ ß facē in via. ḡ ꝛc̄. ¶ Rñ. q ꝯtritio q̃ sufficit ad saluteȝ pōt impleri in via. Sȝ nota q cōuerti in toto corde ē dupliciē aut ita q aīa ſm totalitatē li. ar. vertat̄ in deū. s. ſm rationem ꝛ volūtatē. i. ita q ꝓ nulla re tpali vellȝ ꝑpetrasse peccatū. ſm hūc modū bene pōt impleri in via. Alio mō dicitur ex toto corde cōuerti: ita scȝ q nulla delectatiōne naturalis vel actualis retrahat aliq̃ modo. vel ad tpus ab affectiōne in deū. ꝛ ſm hūc modū nō pōt adimpleri in via. Similr̄ diligē deuȝ ex toto corde dr̄ duplr̄. ita q diligat̄ ſm totalitatē li. ar. i. summe siue pcipue inē oīa: vel ita q nulla delectatio. s. naturalis actualis retrahit alq̃ mō ad tps ab affectiōne in deū. ꝛ sic diligē deū ex toto corde nō pōt hō in via: ß diliget sic in patria. Silr̄ nec pōt cōuersio i toto corde sic impleri in via: qz i via accidit ncc̄io delectatiō naturalis vel accidentalis scȝ venialis vel mortalis. q̃ auertunt vt nō sit semꝑ totalitas affectiōis in deū. nec hec totalitas cōuersionis exigit̄ in ꝯtritiōe: ß reqrit̄ totalitas ꝯuersionis ad deū. s. volūtatis ꝛ rōnis. ita q summe afficit̄ ad deū ita detestando pcc̄m: q ꝓ nulla re vellet illd̄ ꝯmisisse. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q penitē veracit̄ ē resecare materiam ꝛc̄. Dōm q materia peccādi ē in duplici dr̄ia. qz vel i ꝓpinqua dispositiōe: vel impotētia vel impossibilitate. materia ꝓpinq̃ siue dispositio pōt resecari ne ꝓgrediat̄ in effectum. sed q non sit possibilitas ad peccandū non pōt resecari nisi in confirmatis.

Questio .lxxvi. de ꝯfessione in compatōne ad confitentem.

Equitur de confessione. Et pmo ꝑ compatōēȝ ad cōfitentē. Scdo ꝑ compatōēȝ ad absoluentē. Tercio de ptāte absoluēns. ¶ Circa primū q̄runt̄ plura. Primo. s. de quidditate confessionis. Scdo de necitate ꝯfessionis. Tercio de institutione cōfessionis. Deinceps de vsu siue exercitio cōfessionis ꝛ de ordine.

Membrum primū

Ad primum. quid sit cōfessio: et pōt describi sic. Confessio est coram sacerdote legitima pctōꝝ ꝓprioꝝ declaratio. Declaratio cōtra occultationem. Legitima. i. nō in toto vl̄ in pte excusata. pctōꝝ nō bonoꝝ pctōꝝ ꝓprioꝝ. nō alienoꝝ. ps. Dixi cōfitebor ꝯ occultatōēȝ. aduersuȝ me ꝯ excusantes se. iniusticiā meā nō alioꝝ corā sacerdote. nō em̄ sufficit soli deo cōfiteri. nec oportet coram ꝓplo: quia licet tibi expediret non tamen populo.

Membrum secundū

Onsequenter querit̄ de necessitate confessionis. Et primo an sit necessaria. Secundo q̄ sit necessaria. Tercio qñ sit necessaria.

Articulus primus

Uerit̃ ꝙ primo. an necessaria sit ꝯfessio penitẽ
ti [illegible] Joh̃ [illegible] grañ
[illegible] pere nisi fuerit purgat⁹ ab oĩ pcc̃o ꝑ
pniẽ ꝯfessionẽ ⁊ ꝑ baptismum. ¶ Item Amb. in li. de para
diso. nõ põt quisq̃ a pcc̃o iustificari añ confessionẽ. ¶ Itẽ
in sermone q̃dragesime. Ecce nũc tp̃us acceptabile. i. in q̃
ꝯfessio a morte aiam liberat. ꝯfessio apit padisum: cõfessio
spem saluandi tribuit. Uñ sacra scriptura dic. dic tu iniq
tates tuas vt iustificeris. ysa. xliij. alia lr̃a. ¶ Item sup il
lud p̃s. [illegible] ⁊ pulcritudo in ꝯspectu ei⁹. Glo. cõfitẽ
do fit bõ ꝺ fedo pulcer. Si ꝯ amas pulcritudinẽ. cõfitere
vt sis pulcer. i. iustus. ecce ꝙ ad iusticiã siue ad hoc ꝙ pe
nitens de fedo fiat pulcer necessaria ẽ cõfessio. Ex his p₃
ꝙ [illegible] necessaria ẽ penitẽti. ¶ Item puerbi. xxviij. Qui
abscondit scelera sua nõ diriget. Qui aũt ꝯfessus fuerit ⁊
reliquerit ea: miscõiam ꝯsequet̃. ¶ Item hoc p₃ ꝑ rõnem.
q₂ confessio ẽ in p̃cepto. ysa. xliij. Narra si qd habes vt iu
stificeris. ꝓ intelligit̃ de narratõne culpe in cõfessione. sic̃
vult Amb. obseruantia aũt p̃cepti ẽ necessaria: quare trãs
gressio inducit pditõe₃. ¶ Itẽ Ja. v. Confitemi alterutrũ
pcc̃a vestra. Ex his videt̃ ꝙ est necessaria. ¶ Contra. aug.
exponens illud. Dixi ꝯfitebor aduersum me iniusticiã me
am dño. dic: sicut auctas testat̃. volũtas remũerat̃ nõ op⁹
volũtas ꝺo in cordis ꝯtritõne est: op⁹ ꝺo in oris cõfessione
Luce clari⁹ cõstat cordis cõtritiõe nõ oris cõfessione pcc̃a
dimitti. Si ꝯ vt ex hoc ṽbo Aug. p₃ cõtritione delet̃ pcc̃m
nõ cõfessione: non videt̃ confessio nccĩa penitenti. ¶ Item
Amb. in sermone q̃dragesime. Ecce nũc tp̃s acceptabile
⁊c̃. pnĩa ꝺo est dolor cordis ⁊ amaritudo aie ꝓ malis que
[illegible] vere pniẽ in q̃ nihil [illegible] de
cõfessione: igit̃ vt videt̃ vere penitenti nõ est nccĩa cõfessio
¶ Itẽ miscõia superaltat iudiciũ Ja. ij. vñ de⁹ ꝓnior ẽ ad
miserandũ q̃ ad ꝯdẽnandũ. igit̃ si sola volũtate meret̃ hõ
dãnatõe₃ ex diuina iusticia: ⁊ sola voluntate meret̃ iustifi
cationẽ ex diuina miscõia. meret̃ dico de ꝯgruo: igit̃ non
est necessaria ꝯfessio. ¶ Item penitenti sufficit iustificatio
ad salutẽ. ꝓ ad iustificatõe₃ impij nõ requirit̃ cõfessio. tñ
eñ q̃tuor reqrunt̃. s. infusio gratie. motus li. ar. contritõ.
remissio pcc̃i. ꝯ ⁊c̃. ¶ Item tanta posset eẽ ꝯtritõ penitẽtis
ꝙ sufficeret ad deletõe₃ culpe ⁊ pene: sed deletõ culpe ⁊ pe
ne sufficit ad salutẽ: ꝯ ⁊c̃. ¶ Item aug. determinat. ꝙ pen
tes pñt obligare puulos deo ⁊ nõ dyabolo. dicit enim ad
Bonifaciũ. ꝙ semel generat⁹ ꝑ aliquoꝝ carnalẽ volupta
tem. cũ semel regenerat⁹ fuerit ꝑ aliquoꝝ spũalẽ volupta
tem: deinceps nõ possit vinculo alieno iniqtatis astringi
cui nulla sua volũtate cõsentit. Ex q̃ p₃. ꝙ facili⁹ põt fieri
obligatio cũ deo q̃ cũ dyabolo. ꝓ sola mente siue volunta
te põt se obligare iust⁹ dyabolo: ꝯ sola volũtate põt impi⁹
obligare se deo: ꝯ nõ est necessaria ꝯfessio ad salutẽ. ¶ Itẽ
penitẽtes q̃nq₃ satisfaciũt in mundo isto: q̃nq₃ in purgato
rio. satisfaciẽtes in purgatorio longo grauiusq₃ puniũtur
q̃ satisfacientes in mũdo. ponat̃ ꝯ ꝙ aliqs penitẽs abre
nũciet foro dei in mũdo obligãs se foro dei in purgatorio.
soluẽs igit̃ penã debitã ꝫm foꝝ dei in purgatorio. cu₃ illa
sit incompabilr̃ g̃uior illa q̃ debet̃ iuxta foꝝ dei in mũdo
absoluit̃ ab illa q̃ debita est ꝫm foꝝ dei in mũdo: ꝓ in tali
casu nulla ẽ necessitas ꝯfessiõis: ꝯ vt videt̃ cõfessio nõ ẽ ne
cessaria ad salutẽ. ¶ Item supposito. ꝙ cõtritus de pcc̃o ni
hil cogitat de ꝯfessione. ⁊ in tali casu decedat: cõstat salua
bitur. ꝯ cõfessio nõ est nccĩa ad salutẽ. ¶ Item Amb. ⁊ hr̃.
iiij. sniaꝝ. ideo fleuit petrus. q₂ culpa obrepsit ei. nõ inue
nio qd dixerit inuenio qꝺ fleuerit lacrimis eius. lego: sa
tisfactõe₃ nõ lego: quod defendi nõ põt ablui põt. ¶ Item
Crisõ. lacrime lauãt delictũ qꝺ voce pudor ẽ ꝯfiteri. ⁊ verẽ
flet⁹ ꝯsulũt verecũdie. ¶ Ite₃ ignorãs vinculũ soluẽ nõ põt.
ꝓ oportet vt cognoscat ⁊ vt sciat mõ ꝯpetẽti illud soluẽ. et ꝓ
pter hoc detegit̃ alligato ꝑ ꝯfessionẽ. Igit̃ si sacerdos cog
scat vinculũ. i. pcc̃m sufficiẽter soluẽ põt. igit̃ non oportet vt
penitens cui⁹ pcc̃a scit sacerdos ꝯfiteat̃: sed sacerdos sine
confessione põt sibi iniungẽ pniã₃. ¶ Ite₃ istꝺ videt̃ exem
plo dñi ꝙ multis remisit pcc̃a sine ꝯfessione. sic̃ mulieri dep̃
hense in adulterio Joh̃. viij. Nemo inqt te ꝯdẽnauit mu
lier: nec ego te ꝯdẽnabo. vade ⁊ ampli⁹ noli peccare. Siliter
languido ꝙ triginta octo ãnis lãguerat Joh̃. v. ꝙ etiã istã
infirmitatẽ meruerat ꝑ pcc̃m suũ. vñ dixit ei dñs. Ecce sa
n⁹ fact⁹ es: iã noli peccare ne deteri⁹ aliqd tibi ꝯtingat. nul
lam tñ exigit ab eo ꝯfessionẽ. ¶ Rñ. ꝙ nccĩa est ꝯfessio pe
nitenti sic̃ ondũt auctes ⁊ rõnes posite ꝓ pte ista. S₃ no
ta ꝙ ẽ necessitas obligatõis siue tentõis ꝯgruentie. ⁊ vti
litatis. et his modis nccĩa est ꝯfessio penitẽti. Primo mõ
sc₃ necessitatis est nccĩa rõne p̃cepti siue institutõnis xp̃i
seu eccl̃e. necesse ei hẽmus facere ea q̃ instituta sunt a xp̃o
⁊ eccl̃ia: ne peccem⁹ ꝑ ꝯtemptũ. Dic eñ aug⁹. ꝯ donatum.
nullo mõ dicenda ẽ ꝯuersio cordis ad deũ cũ sacr̃m dei cõ
temnitur. Ubi autem confessio instituta sit infra patebit.
¶ Scd̃o modo nccitatis. s. cõgruentie est nccĩa ratõne re
cõciliatõnis cum eccl̃ia. peccator eñ ⁊ in deu₃ peccat ⁊ in
eccl̃ia₃. Uñ sup illud Josue. v. Fac tibi cultros. dicit̃. ec
clesia est corp⁹ xp̃i. vñ in ecclesiã delinquit: ꝙ aliqꝺ mẽbrũ
maculat. contritõne aũt recõciliamur deo: cõfessione recõ
ciliamur ecclesie. vñ sup illud p̃s. Edificabunt̃ ciuitates
iude. i. ecclesie xp̃i. ꝙ edificant ꝑ confessionẽ humilitatis: vñ
foris ab eis remanẽt ꝙ confiteri erubescũt. Hec aũt neces
sitas est cõgruentie: q₂ facta recõciliatõne pcc̃oris cũ deo:
pariter effecta est cum eccl̃ia. cõgruit tñ vt ꝯfitendo osten
dat se deo recõciliatũ gratia recõciliatõnis siue remissio
nis peccati. ¶ Item tercio mõ nccitatis. i. vtilitatis nccĩa
est: ꝓpter multas vtilitates que acqrunt̃ ꝯfessione. ¶ Est
eñ vtilis ad peccati cognitionẽ. tenet̃ enim sacerdos con
fitentẽ instruere. q̃nq₃ eñ aliquis credit veniale eẽ morta
le ⁊ ecõuerso. ꝓpter qꝺ necesse est confessio vt instruamur.
Leui. x. Uinũ ⁊ omẽ qꝺ inebriare põt et docreatisq₃ filios
israel. Deut. xvij. loquit̃ cõfitenti. Ascende ad locũ quem
elegerit dñs deus tuus. veniesq₃ ad sacerdotes leuitici ge
neris. et ad iudicem ꝙ fuerit in tp̃e. queresq₃ ab eis ꝙ indi
cabũt tibi iudicij veritatẽ. Item ad satisfactiõe₃. verecun
dia eñ est magna ps satisfactõnis. est ei quasi palliũ pre
ciosu₃ operiens pcc̃m a deo puniendũ. p̃s. confusio faciei
mee cooꝑuit me. Eccl̃i. iiij. est confusio adducens gratiam
⁊ gloriã. vñ aug. in li. de pnĩa. Qui ꝑ vos peccastis ꝑ vos
erubescatis. Erubescentia eñ ipsa ꝑtem habet remissiõis
ex misericordia eñ hoc p̃cepit domin⁹ vt nemo peniteret ĩ
occulto. In hoc eñ ꝙ ꝑ seipm dicit sacerdoti ⁊ erubescen
tiam timore offensi. fit venia criminis: fit eñ veniale ꝑ cõfes
sionẽ qꝺ criminale erat in ꝑpetratõne. Et alibi idem. mul
tum satisfactõnis attulit ꝙ erubescentie coicans nihil eoꝝ
q̃ [illegible] dei necto denegauit. ¶ Ad quandã mẽtis securi
tatem quã ex cognitõne venie accepit. Crisõ. dic pcc̃a vt co
gnoscas quoꝝ accepis veniã. Et ideo in mẽte efficit letici
am. Prouer. xv. Secura mens q̃si iuge ꝯuiuiũ. p̃s. In vo
ce exultatõnis ⁊ ꝯfessionis son⁹ epulãtis. ¶ Ad pene dimi
nutõe₃ ex vi clauiũ. Mat. xvj. Qꝺcũq₃ ligaueris sup ter
ram. et Joh̃. xx. [illegible] remiseritis pcc̃a remittunt̃ põt ei
sacerdos aliqd pene debite relaxare: l₃ nõ oẽ₃ penã. ¶ Ad
intercessoꝝ multiplicatõe₃. ꝫm illud Ja. v. Cõfitemi alter
utrũ pcc̃a [illegible] ⁊ orate pinuicẽ vt saluemĩ [illegible] tenet̃ ei
[illegible] bi ꝯfitebunt̃. vñ aug. [illegible] plibꝰ cõfi
[illegible] turpitudinẽ criminis [illegible] ꝯsequit̃
grãm remissionis. ¶ Ad augmentũ grẽ sepe eñ in ꝯfessi
one deuota dñs augmentat gra₃ collatã in contritõne qꝺ
signatum est in Ezechia a q̃ egrotante ad mortẽ dñs nõ so
lum remouit infirmitatẽ p⁹ ꝯuersione₃ ad ꝑietem et fletus
[illegible] mortis [illegible] he
militatẽ. Uñ sup illud p̃s. hec me consolata ẽ in humilitate
[illegible] humilitatẽ dicit. quã sibi facit qsq₃ cõfitendo pcc̃a sua
[illegible] culpe q̃nq₃ eni₃
[illegible]
[illegible]
[illegible] pcc̃a [illegible]
ficat. hec ẽ vna expositõ. vñ gl. i. ꝯfessio ꝺ hoie pccõr [illegible]

est et se accuset cinerē ꝛ terrā se esse cognoscēs. cui dictum
est terra es ꝛ in terrā ibis. et sic iusticia de celo ꝓspexit. sic
publican⁹ cōfitēs redijt iustificat⁹. ¶ Itē aug. laborat mēs
pariendo erubescētiā ꝛ quō verecūdia magna est pena. q
erubescit ꝓ xp̄o sit dign⁹ venia. ij. Reg. xij. peccaui glo. qui
humiliter ꝯfitet̄ veniā ꝯsequit̄. ¶ Item ad cautelā futuroꝝ.
Si em̄ aliqs fluctuet ad casum confiteat̄ ꝓtestates suas ꝛ
cōfirmabit̄. Aug. Si cepisti fluctuare cōfiteris mecum ne
plangas ruinā. ¶ Ad dei gloriā siue glorificatōēz. vn̄ Io-
sue. vij. Da gl'am dn̄o deo isr̄l ꝛ confitere atq; indica mihi
qd feceris. Qui em̄ ꝯfitet̄ pctā sua se iniustū cōfitet̄ ꝛ deū
iustū. vn̄ cōfessio fit ad laudē dei. vn̄ sup illud ps. Confite
mini dn̄o qm̄ bon⁹: qm̄ in scl'm miscd'ia eius. s. cōfessione
pctī ꝛ laudis: licet nō sit pia cōfessio pctoꝝ sine laude. hꝫ
ē dei laudē q pctā cōfitet̄: sic igit̄ vt tactū est necīa ē confes
sio. ¶ Ad ea do que obiecta sunt in cōtrariū r̄ndendū est.
Primo ad primū. s. illud qd̄ dicit Aug. q cōstat cordis cō
tritōne nō oris ꝯfessione pctā dimitti. Dōm q licet cordis
cōtritōne pctā dimittant̄ q̄tum ad culpā ꝛ nō cōfessione:
nihilomin⁹ cōfessio necīa ē eo mō q̄ dictū ē. Nec dico q p-
fecta ē siue ꝑficiens cōpunctō nisi assit volūtas cōfitendi.
sicut dic mgr̄ in sentētijs. Nec simpl'r remittit de⁹ peccata
in ꝯtritōe vt dicūt: ꝟ sub cōditōe vicꝫ si penitēs cōfiteat̄ il-
la qn̄ offert se opportunitas. Nihilomin⁹ tpe medio inter
cōtritōēz ꝛ ꝯfessionē remissa sūt pctā. et ꝟ dico si penitens
hꝫ ꝓpositū cōfitendi. nec sine ꝟ ꝓposito siue volūtate ē suffi
ciens pnīa siue cōpunctō. hoc signat aug. in li. de pnīa di-
cens. Qui pctīet oīno peniteat ꝛ dolorē lacrimis ōndat et
ꝑsentet vitā suā deo ꝛ sacerdoti. ꝓ sacerdotē ꝑueniat iudi-
ciū dei ꝑ cōfessionē. ꝑcepit em̄ dn̄s mūdandis vt ōnderēt
corā sacerdotib⁹ Luc. xvij. ¶ Ad aliud. s. qd̄ dic Amb. q
pnīa vera ē dolor cordis ꝛ amaritudo aīe. Dōm q hec rō
describit pnīaꝫ nō in suo esse ꝯpleto. s. sm̄ q cōcernit ī suo
esse cōtritōēz ꝯfessionē satisfactōnēz: ꝟ sm̄ q spāliter dicit
cōtritōēz. Uel pōt dici. q pnīa cōsiderat̄ dupl'r. vel inq̄tū
ad ei⁹ eē absolutū ꝛ simpl'r: vel inq̄tum cōparatur ad subie-
ctum in q̄ est inq̄tuꝫ elicit ex illo act⁹ ac mot⁹ cōuenietes. ꝟ
mō vltimo sumpta diffinit̄ ab Amb. ¶ Ad aliud. s. q sola
volūtate meret̄ hō dānatōēz ꝛc. Dōm q non optet. qꝛ si sic
eadē rōne nec reqrit̄ aliq̄ satisfactio ꝓ pctō hmōi. imo ꝓpt̄
causas ꝑdictas necīa ē cōfessio: nō ei sine cā datū ē ꝑceptū
de cōfessiōe. cui⁹ ē cā vna imo maxia miscd'ia dei. ꝓpt̄ eius
multiplicē vtilitatē vt infra dicet̄. Pre. nulla rō ducit ad
hoc. q ita facilis deocat eē curatio vulneris spūalis sicut
inflictō vulneris. sic nec in vulnē corpali. imo lōge plā re-
grunt̄ ad curatōēz q̄ ad lesionē in spālib⁹ siue corpalib⁹.
Pre. plures sūt rōēs q̄re punit̄ culpa exterioribus penalitatib⁹
exterioribus. vicꝫ cōfessiōe et satisfactōe. rōnes aūt cōfessio-
nis tacte sūt in pte: satisfactōis insinuat aug. in li. de pnīa
dicēs. Productior ē pena q̄ culpa. ne parua putaret̄ clpa
si tā illa finiret̄ pena. ac ꝓpt̄ ꝟ vel ad demōstratōēz debite
miserie. vel ad emēdatōēz labilis vite. vel ad exercitatōēz
necīe patie: tpaliter hoieꝫ detinet pena. que iaꝫ ad dānati
onē sempiternā reū nō retinet culpa. ¶ Ad aliud qd̄ obī.
q cōfessio nō ē aliqd̄ illoꝝ q̄ reqrunt̄ ad iustificatiōēz ipī
Dōm q sic supdictū ē de cōtritōe. nō est ei sufficiēs ꝯtritō
sine ꝓposito cōfitendi: ꝛ executiōe ꝓpositi cū se offert tps et
facultas ꝯfitendi. Uñ cōfessio intelligit̄ ꝑ cōtritōēz. ¶ Ad
aliud qd̄ obī. q cōtritio qn̄q; sufficiat ad delectōēz culpe et
pene ꝛc. Dōm q q̄ntacūq; eēt ꝯtritio: opteret q seq̄ret̄ con
fessio nisi eēt ꝯtrit⁹ ꝑuent⁹. sicut si qs adult⁹ nō baptizaret̄
baptismo fluis sine gr̄a vel virtute fidei esset solut⁹ a culpa:
nihilomin⁹ optꝫ q baptizaret̄ baptismo fluminis ꝓpt̄ decre
tū dn̄i Ioh. iij. Nisi qs renat⁹ fuerit ex aqua et spiritusan
cto nō intrabit ꝛc. Uñ in casu ꝓposito necessaria ē ꝯfessio.
ne interp̄taret̄ ꝯtemptus causa cōfessionis omisisse. ¶ Ad
aliud qd̄ obicit̄ ꝑ augu. q facili⁹ vinit̄ hō deo q̄ dyabolo.
Dicendū q hoc potest cōcedi in casu ꝓposito ab augu. s. in
regeneratōne puuloꝝ ꝛ in sacrificijs demonioꝝ. vba ei⁹ e⁹
sunt hec. queris a me. vtrū pentes baptizatis filijs noceāt
cum eos demonioꝝ sacrificijs sanare curat̄. et si nō noce-
ceant: quō eis ꝓsit cum baptizant̄ parentuꝫ fide quoꝝ eis
nō pōt obesse ꝑfidia. Ex hoc aūt nō seq̄tur q facili⁹ pōt
hō surgendo a culpa actuali vniri deo q̄ cadēdo ꝑ culpaꝫ
vniri dyabolo. ¶ Queret̄ autē q̄re pentes pn̄t ꝓdesse puu-
lis q̄tuꝫ ad liberatōēz a culpa ꝛ nō obesse q̄tū ad deiecti-
onē in culpā. Hec est rō Aug. ibidē q spūs regenerans in
sacro baptismi est coīs pentib⁹ ꝛ puulis: ꝟ qn̄ pentes pec
cant nō est eis et puulis vnus spirit⁹ coīs: id ē vna anima
siue vna volūtas. vn̄ coīcare possint culpā vnā. ꝛ sunt ver
ba ei⁹ hec ut possit regenerare ꝑ confessionē volūtatis alie
ne. cum offert̄ ꝯsecrād⁹: facit hoc vn⁹ spiritus. ex quo rege
nerat̄ oblatus: nō em̄ scriptū est. Nisi qs renat⁹ fuerit ex
pentū volūtate vel offerentiū fide: sed nisi qs renatus fu
erit ex aqua ꝛ spūsancto. Aqua igit̄ exhibens forinsecus
sacr̄m: ꝙ et spūs operans intrinsecū beneficiuꝫ gr̄e soluēs
vinculū culpe: recōcilians bonū nature: regenerāt hoiem
in vno xp̄o ex vno adam generatū. regenerans ꝙ spiritus-
sctus in maioribus offerentibus ꝛ puulo oblato renatoq;
coīs est. Ideo ꝑ hanc societatē vni⁹ eiusdēq; spūs prodest
offerentium volūtas puulo oblato. qn̄ aūt in puulo maio
res peccāt: nō est aīa vtrūq; coīs vt etiā vtrūq; culpaꝫ pos
sint hr̄e ꝯmunē. nō em̄ sic coīcat̄ culpa ꝑ alteri⁹ volūtatē.
quēadmodū coīcat̄ gr̄a spūsancti vnitatē. Pōt tn̄ in hoc
hoie et in illo esse vn⁹ spirit⁹ ꝑ quē sit vtriusq; coīs gratia.
Nō aūt pōt spūs hominis esse hui⁹ et illi⁹ ꝑ quē peccante al-
tero et altero nō peccāte fit tn̄ culpa coīs. Et ideo semel ꝑ
ceptam puulus gratiā xp̄i non amittit nisi ꝓpria impieta
te. ¶ Ad aliud qd̄ obicit̄ de obligatōnib⁹ penitētis ad fo
rū dei in purgatorio ꝛ renūciāte foro dei in mūdo. Dicen-
dum est q hoc ē ꝯtra oēs iu⁹. sicut em̄ in iure rerū. null⁹ ē
iudex in sua causa: sic nec in iure moꝝ imo multomagis.
qꝛ sicut dic greg. multū distant dāna moꝝ a dānis rerum
tpaliū. cum illa extra nos sunt ꝛ ista in nobis. igit̄ in ge-
nere morū. pctor q est auctor ꝑncipalis criminū: nō dꝫ esse
iudex in sua causa. Item Ro. xiij. non est ꝑtās nisi a deo.
igit̄ ꝑtās iudiciaria null⁹ est nisi illius cui collata ē a deo
seu solis vicarijs suis collata est quib⁹ dixit. Qdcūq; liga
ueris sup terrā ꝛc. Math. xvj. i. sacerdotib⁹. vn̄ arbitrio
sacerdotum debet fieri pnīa siue satisfactio pctoꝝ. Uñ in
tractatu de pnīa di. v. ponat se oīno in potestate iudicis ī
iudicio sacerdotis. nihil sibi reseruans sui. vt oīa ꝛ iubē
te parat⁹ sit facere ꝓ recipienda vita aīe: quecūq; faceret ꝓ
euitanda corpis morte. ¶ Ad hoc qd̄ obicit̄. q si cōtrit⁹ de
peccato nihil cogitaret de ꝯfessione ꝛc. Dōm q in hoc casu
attendēda est causa. q̄re nō cogitat de ꝯfessione faciēda. si
vehementia doloris sit causa. vel qꝛ subito sit ꝑuent⁹: non
imputat̄. volūtas em̄ habitualis siue quā hꝫ in habitu re
putabit̄ ꝓ facto et etiā qꝛ excusat cū impotentia. vn̄ Aug.
vbi fides cū dilectōne ē. sicut nō minuit̄ meritū etiā si op⁹
qd̄ in vero ꝓposito deuotōnis est exteri⁹ non ꝑficit̄: sic sa-
lutis effect⁹ nō impedit̄ etiā si sacr̄m qd̄ in vera volūtate ꝛ
desiderio ē articulo necītatis excludit̄. si negligētia vl' oc-
cupatio circa alia imputabit̄ sibi in culpā et ī ꝑuaricatōēz
interp̄tabit̄. ¶ Ad aliud qd̄ obicit̄ de dbo Amb. dicentis
nō inuenio quid dixerit: inuenio q fleuerit ꝛc. Dicendūꝫ
q Amb. ꝑ hoc vult ōndere q tanta pōt esse ꝯtritio q delꝫ
culpā ꝛ penam. Nihilomin⁹ tn̄ est ꝯfitendū ꝛ ꝑ pnīam sa-
tisfaciendū: qꝛ nō constat q peccatū sit remissum omnino
nec ex verbo isto habet̄ q ꝯfessio nō sit necessaria. quia si-
cut habet̄ a magistro in sententijs. nondūꝫ erat ꝯfessio in-
stituta penitentib⁹: licet data esset tunc potestas a dn̄o di-
scipulis dimittendi peccata qn̄ dixit Petro. Math. xvj.
Qdcūq; ligaueris sup terram ꝛc. et post alias discipu
lis. Ioh. xx. Accipite spūsanctuꝫ quoꝝ remiseritis pecca
ta remittunt̄ eis ꝛc. Ex illo ergo verbo Amb. non habet̄
q nō est ꝯfitendum: sed potius q lacrime cum cōfessione
sunt magne efficacie: ex quo sine confessione fuerūt tante.
Unde hug. de sancto victo. Quid tibi hoc dici putas. vt
qꝛ petrus lacrimat⁹ legit̄ ꝯfessus nō legit̄. tu si lacrimaueris
nō ꝯfiteris. nonne multomeli⁹ est vt illud poti⁹ demonstra
ri intelligas. quia si illic tantuꝫ lacrime valuerūt vbi con-

fessionez oris nõ babuerũt: quanto magis si vere fuerint nũc valent vbi cũ cordis ↄtritõne etiã oris ↄfessione babẽt. Hoc eñ tibi demõstrat cũ subdit prius flendũ postea confitendũ. Sꝫ siquidẽ ad veritatis ↄfessionez spectat vt pri⁹ cõpũgaris postea ↄfitearis. ¶ Ad illud qd̃ obꝫ de illo verbo Crisꝫ. Lauãt lacrime delictũ q̃ ore pudor est ↄfiteri ꝛc̃. Dicũt q̃ boc intelligendũ est de lacrimis secretis q̃ fiũt in cõfessione secreta q̃ fit vnico sacerdoti. s. de pctõ. s. q̃ eẽt pudor ↄfiteri in publico. Vñ nõ ex boc seqtur q̃ nõ sit necciã ↄfessio. Aliter põt dici ſm Hug. q̃ boc verbo datꝫ intelligi q̃ pctã lacrimis ↄtritõnis abluuntꝫ. Nec ꝑpter boc tacendũ est a ↄfessione: sꝫ eo magis ẽ ↄfitendũ. cum lacrimis ↄtritõnis adiũcta bumilitate ↄfessionis absoluatꝫ penitẽs a tali pctõ. vñ verba ei⁹ sunt bec. Si scripta dicit. lacrime lauant delictũ qd̃ ore pudor ẽ ↄfiteri: nunqd ideo dixit tibi. Si erubescis ↄfiteri pctm̃ tuum q̃ tibi sufficiat si tñ lacrimaris ꝛ nõ ↄfitearis. nõne multo melius vt scpturã boc potius dicere voluisse intelligas. q̃ lacrime ex intima cordis ↄtritõne ꝓlate. illa etiã pctã lauare pñt: que sine pudore ꝛ verecũdia ore ↄfiteri nõ pñt. quid g̃ si pudenda peccata lacrime lauant: ibi tacendũ est vbi diuinũ auxiliũ magis necessariũ est: imo multomagis ibi ↄfitendũ est. vt bumilitas ↄfessionis lacrimas adiuuet ↄtritõnis. Nec intelligendũ est q̃ subditꝫ. venie flet⁹ ↄsulũt et verecũdie. q̃ vbi est flet⁹ ↄtritõnis nõ reqritꝫ verecũdia ↄfessionis. Sꝫ dicuntꝫ fletus ↄsulere verecũdie. qꝛ vbi sunt lacrime ex intimo dolore cordis ↄtriti: nõ desistitꝫ a ↄfessione ꝑpter verecũdiam. ¶ Ad aliud qd̃ obijcitꝫ si sacerdos cognoscat vinculuz soluere põt sine ostensione. i. ↄfessione. dñm q̃ nõ est vex. nõ enĩ sufficit q̃ pctã penitẽtis manifesta sunt sacerdoti q̃cunq̃ modo. imo reqritꝫ q̃ pñta corꝑali cõfitendo manifestet illa. Vñ aug. in li. ꝺ pnia. ꝑcepit dñs mũdatis vt oñderẽt se sacerdotib⁹. docens corꝑali pñtia pctã nõ ꝑ nũciũ nõ ꝑ scriptũ manifestanda. Ex boc pꝫ. q̃ nõ sufficit q̃ sacerdos sciat pctã penitentis ab eo soluẽda: sꝫ requiritꝫ vt illi manifestentꝫ ꝑ ↄfessionẽ penitẽtis. dꝫ enĩ scire illa vt iudex nõ vt bomo qd̃ est qñ in foro penitẽtiali ↄfitendo arbitrio ei⁹ q̃tum ad satisfactiõnez de illis relinquitꝫ. Nec ẽ neccia ↄfessio tñ vt sciat sacerdos quõ soluẽ debeat: sꝫ ꝑpẽ multas alias causas supius tactas. ¶ Ad illud qd̃ obijcitꝫ de exemplis dñi. dicũt q̃ dñs erat in loco sacerdotis qñ pctõres ꝛ languidi ei offerebantꝫ et eoꝝ ostensio ꝛ pñtia erat loco ↄfessionis. Aliter tñ dñm q̃ nõ remisit pctã sine ↄfessione vt sic daret intelligi pctã fore dimittenda sine ↄfessione: sꝫ vt sic cognosceretꝫ ab boib⁹ ipm̃ bre ꝑtatẽ dimittendi pctã. et ꝑↄsequens ipm̃ esse deuz. ex boc q̃ boim̃ cognouit pctã sine illoꝝ ↄfessione. qꝛ inter oĩa signa quib⁹ oñdit se esse deum maximũ fuit ꝛ euidentissimũ. q̃ mentes ꝛ cogitatões bominũ ꝑ se cognouit. Vñ biero. in omelia suꝑ illud Luce. xj. Erat ibs eijciens demoniũ ꝛ illud erat mutũ dic. dñs pbariseis ñ ad dicta sꝫ ad cognita rñdit: vel vt sic ↄpelleretꝫ credere potẽtie ei⁹ q cordiũ videbat occulta.

Articulus secundus

Consequẽter queritꝫ. q̃ ↄfessio est neccia. s. an illa q̃ est cordis ꝛ fit deo: an illa q̃ est votis et fit bominũ. videtꝫ q̃ illa q̃ est cordis ꝛ fit deo. sed duplex est ↄfessio. s. laudis ꝛ pctĩ. sicut dr̃ suꝑ illud ps̃. Confitebor tibi in toto corde meo. Glo. gaudẽdo. nõ eĩ est bec ↄfessio pctõrũ sed laudis. ad ↄfessionẽ ꝺo laudis nõ reqritꝫ vox expssa: sꝫ sufficit laus cordis. siliter videtꝫ de cõfessione pctĩ. ¶ Item in ps̃. Dixi ↄfitebor aduersum me iniusticiã meã dño. ꝛ tu remisisti ꝛc̃. qd̃ exponens Aug. ait. magna dñi pietas vt ad solã ꝓmissionez pctã dimisit. nondum ꝓnũciat ore: ꝛ tñ iam deus audit in corde. qꝛ ipm̃ dicere q̃si quodãmodo ꝓnũciare ẽ: votũ ei ꝓ ope reputabitꝫ. ¶ Item boni ꝛ discreti ꝑlati nõ est mittere laqueuz subditis: sꝫ ſm q̃ magis expedit eis eoꝝ salutẽ ꝓcurare. j. Cor. vij. porro ad vtilitatẽ vr̃az dico. nõ vt laqueũ vobis iniciã. sed expeditius et cum minore difficultate soluerentꝫ penitentes a pctĩs si soli deo ↄfiterentꝫ q̃ si ↄfiterentꝫ bomini. boc eniz maxime difficile est flagicia sua bomi et maxime sacerdotibus [illegible] aliꝫ q̃ deo. ¶ Contra. solus de⁹ põt esse iudex in causa ꝓpria. Biere. xxix. iudex ꝛ testis ego sum. g̃ cuz bõ intret iudiciũ in ↄfessione. opꝫ q̃ cõfiteatꝫ alicui qui dꝫ esse iudex illius. ¶ Si dicatꝫ q̃ sufficit babere deũ iudicez. Conꝫ. leo papa sufficit penitenti ↄfessio q̃ ꝑmũ deo ↄfertꝫ deinde sacerdoti. q ꝓ delictis penitentiũ ꝓdicator accedit: ecce cum boc q̃ offert se deo: dꝫ se etiã offerre sacerdoti. ¶ Item de pnĩa dis. v. Qui vult ↄfiteri pctã sua vt inueniat gratiam: q̃rat sacerdotẽ ꝛc̃. ¶ Item ex boc nõ bumiliatꝫ bomo si deo subijcitꝫ. sꝫ boc requirit eqtas iusticie. Vñ bug. de sc̃to victo. Iustũ est vt bõ qui pri⁹ deũ suꝑbiendo deserens terrenis se ꝑ ↄcupiam subdidit: nũc ꝑ bumilitatẽ deũ requirẽs et plenius affectũ sue deuotõnis insinuet: bomini se ꝑpter ꝑceptũ dei ꝑ obedientiã inclinet. sicut ei ꝑniciosa fuit elatio superiori nolle subijci: sic laudabilis ꝛ fructuosa deuotio est ꝑpter suꝑiorẽ etiã inferioribus inclinari. nõ igitꝫ sufficit penitenti in cõfessione bumiliari se deo sꝫ inferiori deo. boc nõ est nisi bomi sed boc nõ põt esse nisi in ↄfessione vocali: g̃ ꝛc̃. Rñ. sine ꝑiudicio sententie melioris. q̃ sicꝫ fuit diuersum remediũ exterius dico morbo originalis iuxꝫ diuersitatẽ temporꝫ ꝛ institutõez: siliter est de remedio morbi actualis. Vñ dico. q̃ semꝑ reqrebatꝫ ꝛ neccia fuit cordis ↄfessio facienda deo: sꝫ ↄfessio vocis facienda bomi nõ fuit neccia nisi post ꝑceptũ siue institutõem. dicit eñ Hugo. Null⁹ in elemẽtis sic legẽ iusticie cõstituat diuine vt dicat boiem nõ iustificari sine bis. etiã si iust⁹ fuerit: cuz ab bis ꝑcipiendis vel articul⁹ necessitatis excludit: vel ad bec ꝑcipienda ratõ tp̃is nõ ↄstringit. queãdmodũ bi q sub lege naturali erãt iusti cuiusmodi sacrĩs nõ imbuebatꝫ. sicut et ꝑceptis cuiusmodi tenebantꝫ. ¶ Rñ ad boc igitꝫ qd̃ obijcitꝫ q̃ sufficit cõfessio laudis ꝓut est cordis. dñm q̃ q̃tum ad aliquas ꝑsonas sufficit ꝛ q̃tum ad aliquod tp̃s. non enim sufficit ꝑsonis ecctiasticis cõfiteri in corde tñ. sed cuz cõfessione in corde requiritꝫ cõfessio in voce. Pre. tp̃ib⁹ determinatis officio diuino exequẽdo nõ sufficit ↄfessio cordis sed cũ boc requiritꝫ ꝛ oris. Pre. secus est de cõfessione laudis ꝛ de ↄfessione pctĩ ꝓut ↄfessio est sacrãlis. de⁹ eñ cõtulit virtutẽ verbis in sacrĩs. ¶ Ad aliud qd̃ obijcitꝫ. sciꝫ q̃ Aug. exponens illud. Dixi ↄfitebor ꝛc̃. qd̃ nõdũ ꝓnũciat ore et tñ de⁹ audit in corde. Dicendũ q̃ aug. loqtur de voto suppositis [illegible] q̃ ꝑcesserit cõtritio et voluntas cõfitendi. [illegible] dicit volũtas remuneratꝫ nõ op⁹. volũtas [illegible] in cordis cõtritione est op⁹ ꝺo in oris cõfessione. Vult igitꝫ aug. dicere q̃ existente cõtritiõne cũ volũtate confitendi dñs indulget offensam añ confessionẽ oris. Ex boc aũt nõ seqtur q̃ non requiritur confessio oris. ¶ Ad boc qd̃ obijcitꝫ q̃ boni ꝛ discreti ꝑlati nõ debent inijcere subditis laqueuz. dñm q̃ dominus instituens vt fieret cõfessio sacerdotib⁹ non inijciebat laqueos sꝫ poti⁹ efficaci ꝛ discreta dispensatõne ꝓuidit saluti penitentiũ. [illegible] inijcere laqueos alicui q̃ ꝓgressum illi⁹ impedit. dñs aũt sic nõ impediuit [illegible] penitentiũ [illegible] qd̃ patet ex multiplici fructu quem [illegible] penitentes et bmõi cõfessione propter boc dicit aug. in li. de pnĩa. q̃ ex misericordia ꝑcepit deus [illegible] ꝑactum est ¶ Rñ [illegible] q̃ nemo peniteret in occulto [illegible] dñm q̃ ad sꝫ qd̃ obijcitꝫ. q̃ solus deus est iudex in ꝓpria cã. ¶ Ad id qd̃ obijcitꝫ qñ pctõr ↄfitetꝫ corde de⁹ ẽ iudex i sua cã. dñm q̃ Leo papa citur in ↄtrariũ ex auctẽ Leonis pape. logtur ꝑ tp̃e post q̃ ꝑceptũ fuit siue institutũ: q̃ ↄfessio debet fieri sacerdoti. Siliter dicendum est ad boc q̃ seqtur. ¶ Ad boc qd̃ obijcitꝫ q̃ penitens dꝫ bumiliare se sub inferiori deo ꝛc̃. dicendũ q̃ boc verꝫ est. nec tñ opꝫ q̃ boc fiat [illegible] ritus aliqs q̃ peccata cõfitendo [illegible] in lege erat sacra. [illegible] lege scripta circumcisiones [illegible] et oblatões. [illegible] materie [illegible] et oblatões. [illegible] loqtur Hug. Loquitur ꝑrimo in noua lege. ꝛ in illo casu loqtur Hug. Loquitur eñ ibi ꝺ sacrĩo ꝓut est corꝑale vel materiale elementũ. [illegible] q̃ diffinit sacrm̃ corꝑale vel materiale elemẽtũ [illegible]

biliter ex similitudine representans.

Articulus tercius

Consequenter querit̃ qñ fuit necessaria. Et p̃mo
utrū fuit nece. Tarta currēte lege nature. Secun
do utrum currente lege moysi. Tercio vero ex
istente lege euangelij.

Utrum ad primum .§.j.

querit̃. utrū in lege nature. i. anteq̃ data esset lex moysi
necessaria erat ɔfessio vocalis siue sacr̃alis. Et sic: videt̃.
ꝑuenio ad iustificatōnes dei moralis est. qđ aūt morale ē
a nulla lege excludit̃. sed sup illud ps. doce me iustificatō
nes tuas. dicit glo. nota q2 iam pulcro ordine ad iustifica
tiones dei ꝑueniendū putat: ut primū pcc̃a sua fateat̃. ita
n alibi dicit̃ ysa. xliij. dic tu iniq̃tates tuas ut iustificeris.
Item cū sint tres ꝑtes pnīe. ɔtritio. ɔfessio dico vocalis
z satisfactio. duo tūc erāt necessaria. s. ɔtritio z satisfactō
quare sili modo z ɔfessio. s. vocis exterioris. Si diceret̃
q nō ꝭ solūmodo in lege grē. qñ dbū incomꝑhensibile scz
verbū eternū factū est ɔprehensibile. tunc solūmodo debe
bant sacr̃a voce siue verbo exteriori exprimi. Contra. ut ostē
dit Hug. semꝑ necessariū fuit ad bois ꝑfectā curationem
verbū exterius. dicit em̃ sic. q2 tot⁹ hō corrupt⁹ erat. totū
qđ hois foris erat ad sacr̃m sumendū erat. ut totū in sac
mento foris sanctificet̃: z in toto virt⁹ sacr̃i remediū opet̃.
Itaq3 in reb9 sacr̃a sanctificanda erāt ut sanctificaret̃ ho
minis materia. in factis ut opa: in dictis ut verba: ut totū
vite3 sanctū sit. Ex his verbis p3. q2 ex q̃ homo in lege na
ture totus fuit corrupt⁹: q triplici modo erāt sacr̃a exer
cenda. Item sicut habet̃ in quadā glo. sup eplam ad co
locē. Eccl̃ia incepit ab abel. Unū sicut q modo peccāt in
deū et ecclīam: silr̃ in lege nature. Un̄ sicut modo req
ritur cōtritio ad recōciliandū deo z cōfessio ad recōcilian
dum cum eccl̃ia: silr̃ tūc: sed recōciliatio fit eccl̃ie ꝑ cōfessi
onem vocalem factā homi: igit̃ zc. Item cuiuscūq3 act⁹
circūstantia ꝓpria ē de lege nature: et ipse act⁹ est silr̃ de le
ge nature. ꝭ ꝓpria circūstantia confessionis vocalis est hui
lis recognitio pcc̄i sine excusatōne: q̃ si humilis recognitō
peccati sine excusatōne reqrebat̃ in lege nature: q̃ cōfessio
vocalis de lege nature fuit. q reqrebat̃ p3. q2 adam repre
hendit̃ eo q sic nō recognouit pcc̄m suū. Un̄ gen̄. iij. dixit
adam. mulier quā dedisti mihi. Glo. nō humiliter confi
tens. sed supbe excusans: in auctorē mulieris culpā retor
quens. Item Gen̄. iiij. dn̄s exigebat a Cayn confessionē
vocalem. querendo ab eo: vbi est abel frater tuus. ꝭ min⁹
recte hoc egisset nisi tpe illo teneret̃ ad huiōi confessionem
q̃ zc. Item eiusde3 dictaminis nature est dicta facē hec
z fugere ei⁹ ɔtrariū. ꝭ lex scripta in mente dictat pcc̄m non
esse supbe excusandū. Igit̃ lex eadē dictat ei⁹ oppositū s.
pcc̄m esse huiliter cōfitendū. Hec em̃ opposita sunt supbe
excusare z huiliter cōfiteri. Item ꝑ que peccat hō ꝑ hec
z torquet̃ Sap. xj. z hoc ē de equitate iusticie: quā lex nul
la excludit: ꝭ in lege nature ꝑpetrata fuerūt mala z corde
z ope z ore: igit̃ z punitio tūc debuit fieri cōtritōne cordis
z cōfessione oris z satisfactōne opis. Un̄ iob. Os aureū.
ꝑfecta pnīa cogit pctorē oīa libēter ferre. in corde ei⁹ con
tritio. in ore confessio. in ope tota huilitas. hec est fructife
ra pnīa: ut sicut tribus modis zc. Item lex nature dictat
hoiem resurgentē p⁹ lapsū debere ordinari q̄tum ad actū
cordis oris et opis. ꝭ resurgens post lapsum ordinat̃ q̄tū
ad actum cordis. ꝑ ɔtritōe3: q̄tum ad actū oris. ꝑ ɔfessio
nem: q̄tum ad actū operis. ꝑ satisfactōnē. ꝭ ea que dictat
lex nature exerceri debebāt in lege nature: q̃ zc. Itē vul
nera puulorū faciliori modo quo pnt curanda sunt. Un
de de⁹ nō alligauit hoies in lege nature preceptis: q2 erāt
q̄si puuli ɔsilio nutriendi. Unđ hug. de⁹ hoiem a pncipio
ad sacramenta exercenda ɔsilio erudiuit zc. ex hoc p3 q
velut puuli z non capaces maioꝝ facili⁹ erant educādi et
reconciliandi deo: ꝭ facilius est peccatorem cōfiteri q̃ cō
teri: quia primū potest ex se secundū nequaq̃. Item faci

lius est satisfacere verbo q̃ facto. magis igitur cōgruebat
rudi... existentium in lege nature satisfacere ꝑ peccatis
confessione vocali: q̃ cōtritione vel satisfactione: igit̃ zc.
Item iob. xxxj. Si abscondi quasi homo peccatū meū
z celaui in sinu meo iniquitatem meam. Glo. in sinu iniq
tatem celare. est hanc ɔscientiam latibulis occultare: nec
ꝑ confessionem detegere. ecce q sub interꝑtatione mali fa
tetur Iob se nō celasse peccata sua: cum tñ esset ante lege3
scriptā. ex quo videt̃. q tūc fuit illa confessio. et constat q
non loqt̃ de absconsione q̄tum ad deū sed de absconsione
q̄tum ad homines. Item omne opus virtutis ē de dicta
mine nature. sed ɔfessio est opus virtutis: q̃ zc. q sit opus
virtutis patet. dicit enī3 phūs. veritas est virtus. veritas
em̃ habilitat ad dicendum verū. vnde verum est circa bo
num. et maxima difficultas est in enarrando vere ꝓpꝛium
peccatum: ergo maxime circa hunc actū consistit. Con
tra. confessio vocalis non habuit efficaciā ante vsum cla
uium. vsus autem clauiū non fuit in lege nature nec ante
legem gratie zc. Prec. in lege nature non erant nisi tria
sacramenta. sicut dicit Hugo. decimatōnes z sacrificia z
oblatōnes dicit em̃ sic. sub lege naturali primū data sunt
sacramenta decimatōnes z sacrificia z oblatōnes. ut i de
cimatōne peccatoꝝ remissio: in sacrificijs do carnis mor
tificatio: in oblatione aūt boni opis executio significatur
sed neutrum istoꝝ est cōfessio: q̃ zc. Rñ. q in lege natu
re necessaria erat confessio. non tamen vocalis siue sacra
mentalis: ꝭ occulta siue cordis facta deo. que consistit i di
splicentia malicie ɔsiderate. fm q dicit Hug. Aug. ꝑ cō
fessio. Cū malus sū nihil aliud est mihi ɔfiteri q̃ displi
cere mihi z in damnatōne siue accusatione. Un̄ ps. de⁹ vi
tam meam anūciaui tibi. Glo. vitam deo anūciat: q pcc̄a
deo ɔfitetur. nō deū docens: ꝭ se damnans. Ad hoc q̃ qđ
primo obijcit̃. q illud qđ morale est nullā legē euacuat. ve
rū est de morali simplr̄ non de morali fm qd. ut in mora
li loco vel tpe determinato. ut nō secare segetes vsq3 ad so
lum ut aliqd relinqret̃ pauꝑibus Leuit. xxiij. fuit morale q̄
tum ad locū. i. iudeis existētibus in t̄ra fertili. s. ꝓmissionis
Similr̄ celebrare sabbatū. vij. die fuit morale q̄tum ad
tpꝰ non simplr̄. celebrare aūt sabbatū est morale simplici
ter. ɔfiteri q̃ eo modo q̃ dictū est morale est simplr̄. vnde a
nulla lege excludit̃. sic aūt ɔfiteri vel sic: nō est morale sim
pliciter ꝭ fm quid. cōfessio igit̃ in lege nature non nume
ratur inter sacr̃a. quia illa q̃ est sacr̃alis nō reqrebat̃ tunc
ꝭ illa q̃ est moralis simplr̄. Ad illud qđ obijcit̃. q sicut
tūc requirebat̃ cōtritio z satisfactio zc. dicendū q oporꝫ
quia sacr̃a fm q succedentia erant tēpe z ꝓpinquiora ad
uentui ihū incarnati. z signa erāt manifestiora et virtute sig
nū efficacior ut dic Hug. vñ ɔueniens fuit ut currente lege
nature fieret ɔfessio cordis: z post tpe ɔgruo cōfessio oris.
q̃ est signū euidētius ɔpunctōnis. et efficacie maioris q̄tū
ad meritū remissionis. Prec. ɔtritio q̃ tūc requirebat̃ non
fuit sacr̃alis. silr̄ nec satisfactio: cū satisfactio sacr̃alis sit
illa que iniūcta est a sacerdote habente claues. vñ pnīa dis.
v. ponat se oīno in ꝑtate iudicis in iudicio sacerdotis. ni
hil sibi seruans sui. et oīa eo iubente parat⁹ sit facē zc.
Ad illud qđ obijcit̃ ex verbis Hug. q totus hō fuit cor
rupt⁹. dōm q Hug. loqtur de sacr̄is noue legis. Un̄ ponit
ibidē exemplū de baptismo z sacra unctōne z sacro corpis
xpi. in quibus est inuocatō trinitatis. Prec. hug. assignādo
tria ꝑdicta determinat materiā in q̃ ɔficiunt̃ sacr̃a. vñ dic i
tria ꝑdicta determinat materiā in q̃ ɔficiunt̃ sacr̃a. vñ dic i
triplici materia oīa diūi sacr̃a ɔficiunt̃. s. aut in rebus: aut i
factis: aut in verbis. in rebus sicut sacr̃m baptismi in aqua
in factis cū signū crucis ꝑ sctificatione quibuscūq3 rebus
sanctificandis imprimēdo facim⁹ in dictis quēadmodū
est inuocatio trinitatis. Un̄ hug. determinat q̃ materialia
respicit sanctificatio sacr̃alis. vñ sub hac trīa verboꝝ nō
cadit ɔfessio peccatoꝝ. Ad illud qđ obijcit̃. q peccans
tunc peccauit in ecclesiā sicut nūc. dici potest fm quosdā
q ante tpe ihū incarnati ex solis deū offendebat: vñ suffi
ciebat mētalis ɔfessio. Sꝫ supposito q offendebat eccl̃ia. et
q pctor tūc peccabat in eccl̃iā. Aliꝰ dōm. q z si peccabat

in ecclesiā. sufficiebat tñ ↄfiteri deo: q̄a nondū fuit p̄ceptū
de ↄfessione vocali. ⁊ cōgrue q̄z nōdū erāt attādi verecūdie
cōfessionis hu⁹. q̄z vt vult hug. puuli erant ⁊ adhuc diffici
lius ad difficiliora p̄mouēdi. Prete. nec tūc debuit remedi-
um institui q̄ hō recōciliari debuit. debebant eñi tūc q̄rere
dictamē nat̄e cū interiori ↄsilio dei sic̄ vult hug. ⁊ p⁹ inua-
lescēte ↄcupiā debebāt restitui quedā remedia. sic̄ sacrifi-
cia et alia q̄ determiānt in lege. p⁹ veniēte t̄pis plenitudie
⁊ v̄tute sacroꝝ efficaciori exñte in v̄tute passiōis ip̄si⁹ me-
diatoris dei ⁊ hoīs: debuit supaddi ↄstitutio clauiū: ⁊ eoꝝ
p̄tas ↄferri mediatori puro hoī q̄tuz ad sacr̄m pnie. vt sic
membꝝ galiticū mediāte viuo viuificaret̄ i corpe: ⁊ infe-
ri⁹ p supius capiti deo hō vniret̄. ¶ Ad aliō qd̄ obi̅. q̄ hu
milis recognitō pc̄i sine excusatōne reqrebat̄ in lege nat̄e
⁊c̄. dōm q̄ ↄfessio q̄ exigebat̄ a dño ab adā nō fuit sacr̄m
s̄ canonica. q̄z exigebat̄ a iudice punitō siue ↄdēnatō reo-
rū vt euidētia facti freq̄nter oñdit. Vñ dñs fuit ibi q̄si iu-
dex terren⁹ q̄ dānat reos nō q̄si ecc̄liasticos q̄ vitā reddat.
[illegible] Pre
ↄfessio facta vl̄ semel terreno iudici mortē inducit: s̄ do fa
cta freq̄ns cōfessio vitā parit. humilis aūt recognitō pc̄i sine
excusatiōe nō est solūmō circūstantia cōfessiōis sacr̄alis. s̄
canonice: ⁊ s̄ marie s̄m q̄ regulat̄ lege dei scripta in ↄsciā
q̄z q̄ supbe excusabat se adā refundēs crimē suū in iudicē
⁊ falso redarguitur. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄. q̄ lex ↄsciē di-
ctat pc̄m nō esse supbe excusandū. igit̄ dictat humiliter cō-
fitendū. Dōm q̄ nō seq̄tur. pc̄m eñi supbe excusari semp
malū est: ⁊ p̄pter h̄ lex ↄsciē sp̄ dictat ↄtriū. s̄ pc̄m humiliter
cōfiteri nō sp̄ est bonū: s̄ solū in cōfessione. Vñ q̄z alteꝝ sp̄
est malū alteꝝ nō sp̄ bonū nisi cū suppositiōe: lꝫ ↄsciā dictet
vnū: non seq̄tur q̄ dictet aliud. Prete. supposito q̄ seq̄tur ex
h̄ qd̄ seq̄tur. q̄ lex ↄsciē dictet cōfessionē sacr̄alē sp̄ debere
fieri: nō tñ dictat quācūq̄ cōfessionē debē fieri: s̄ illā quā
instituit lex diuina. Vñ illā dictat nō esse supbe recusandā
s̄ humiliter ↄfitendā. vñ q̄z currēte lege nat̄e nō fuit institu-
ta a deo cōfessio vocalis. s̄ illa solūmō q̄ est mētalis: illā
dictauit nat̄a nō debē supbe excusari: s̄ humiliter confiteri.
¶ Ad aliud qd̄ obi̅. q̄ dñs exigebat a Cayn cōfessionē vo
calē ⁊c̄. dōm q̄ exigebat cōfessionē canonicā nō sacr̄alem.
¶ Rñ. ad illud qd̄ obi̅. q̄ p q̄ peccat hō ⁊c̄. dōm q̄ ibi p̄-
posito magis exp̄mit̄ cōgruentia punitōnis q̄ nccitas. q̄ñ
eñi ad pc̄m oris sit̄r ⁊ op̄is sufficit punitio cordis. tāta ei
posset eē cōtritio pc̄i cuiuscūq̄ siue op̄is siue oris: q̄ suffi
ceret ad deletōz culpe ⁊ pene. Prete. auctas illa nihil facit
ad p̄positū. q̄z intētō auct̄is ē q̄ materialia siue instrumēta
pc̄i erāt mala siue instrumēta tormenti siue pene. vt sicut
p̄pla peccauit colēs bestias: sit̄r punit⁹ fuit in vltōem pc̄i
a bestijs nō aūt loq̄tur de punitōe satisfactoria. ¶ Ad ill̄ s̄
qd̄ obi̅. q̄ eq̄tas iusticie h̄ reqrit q̄ p que peccat ⁊c̄. Dōm
q̄ aliter ē de punitōe satisfactoria ⁊ illa q̄ est in vindictā
illa aūt q̄ est in vltōez illata infligit̄ vel s̄m rigorē iustic̄ vl̄
s̄m eq̄tatē vt erat in punitōe ydolatrie illata a bestijs: illa
q̄ est iniūcta in satisfactiōez dat̄ s̄m dispēsatōez iusticie. p̄-
[illegible] ¶ Ad h̄
qd̄ dic Johes. Os aureū q̄ sic̄ trib⁹ mōis deuz offendim⁹
⁊c̄. dōm q̄ h̄ nō di̅. q̄z tria satisfactoria r̄ndeāt p̄prie trib⁹
mōis pc̄i. s. ↄtritio pc̄ō cordis: cōfessio pc̄ō oris: satisfa-
ctio pc̄ō op̄is [illegible] q̄z modis peccādi coib⁹ r̄ndēt modi cōes
satisfaciendi indistincte. s. ita q̄ singulis modis pc̄i r̄nde
ant oēs modi satisfactorij. ⁊ h̄ in p̄fecta pnia q̄ ē in lege p̄-
fecta. i. grē: quod sonāt v̄ba ei⁹ cum dic in p̄fecta pnia ⁊c̄.
¶ Rñ. ad h̄ qd̄ obi̅. q̄ lex nat̄e dictat hoīez resurgentē p⁹
lapsū debē ordinari ⁊ q̄tū ad actū cordis oris ⁊ op̄is ⁊c̄.
Dōm veꝝ ē. q̄ lex nat̄e dictat hoīem debē esse ordinatū in
oī statu ⁊ q̄tū ad actū cordis oris ⁊ op̄is. ⁊ dictat hoīem
debē esse ordinatū in affectōib⁹ ⁊ cogitatōib⁹ ⁊ in s̄moni-
b⁹ ⁊ in op̄ib⁹: s̄ ex h̄ nō seq̄tur q̄ dictet qd̄ ordinet̄ q̄tū ad
actū oris p ↄfessionē vocalē. hec eñi ordinatō ē pot⁹ ex lege
positiua q̄ ex lege nat̄ali [illegible] ¶ Ad h̄
qd̄ obijcit̄. q̄ facili⁹ est cōfiteri v̄bo q̄ cōteri ⁊c̄. Dicendū
q̄ licet conteri inq̄tum dic actū informatū gratia est ho-

mini difficili⁹: q̄z nullo mō illi possibili⁹ inq̄tum hmōi q̄
ↄfiteri [illegible] ex
ex alia pte act⁹ cōfessionis difficultatē magnā importat p̄-
pter verecūdiā annexā. facili⁹ ē neophite q̄les erāt existē-
tes in lege nat̄e conteri q̄ ↄfiteri. ¶ Ad aliud qd̄ obi̅. q̄ facili-
us est satisfacē verbo q̄ facto [illegible]
vt p̄pria dando vel offerēda simpl̄r esset difficili⁹ q̄ satisfa-
cere v̄bo quocūq̄: nihilominus satisfacē facto hmōi inq̄tuz
erat institutū a deo satisfacē verbo: nō facili⁹ erat h̄ q̄ illō
Qd̄ aūt in lege nat̄e obtulerūt decimas p pc̄is hoc erat i-
stinctu diuini ↄsilij. Vñ hug. q̄ñ hō rerū suaꝝ decimā po-
tius q̄ nonā vel octauā vel aliā quācūq̄ ptem offerendam
esse scire potuisset. nisi a deo doct⁹ fuisset. q̄ aūt oblatō de-
cimaꝝ fiebat p pc̄is supdictū est. ¶ Ad qd̄ obi̅ de verbo
Job. dōm q̄ loq̄tur ibi de absconsione cordis q̄ est q̄ñ hō
nō recognoscat pc̄m suū nec de illo penitet. tūc eñi di̅ ab-
scondere: q̄z nō ↄfitet̄ deo. ¶ Ad aliud qd̄ obi̅. q̄ nihil pōt
abscondi deo. dōm q̄ de⁹ q̄n̄q̄ est vltor malicie de iusticia
q̄n̄q̄ indultor de miscōia. pie eñi ↄfitentib⁹ indulget. sup-
bis nō cōfitentib⁹ nō indulget sed eos damnat. Vñ sup il-
lud ps. Letent̄ et exultent gentes habet̄. confessis xp̄c est
aduocatus indultor: nō iudex non vltor. Na bonus est cui
ↄfessio fit. Nā confessos liberat et supbos damnat. potest
q̄ esse q̄ quidā abscondūt pc̄a sua deo. s. misericordi: sup-
bi manētes i ↄtemptu dei. quidā do iusto deo siue iusticie
dei. s. q̄ humiliter ↄfitent̄. loq̄tur q̄ d abscōsione facta do
misericordi. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q̄ ↄfessio est op⁹ v̄tutis
⁊c̄. dōm q̄ est op⁹ v̄tutis s̄ nō simpl̄r neq̄ s̄m se: s̄ inq̄tuz
institutū est a deo vt fiat ad recōciliandū deo. nat̄a eñi nō
dictat q̄ pc̄a occulta dimittant̄ homi. neq̄ virt⁹ hoc op⁹
elicit simpl̄r: sed nat̄a dictat et deus imperat q̄ sic ↄfitea-
tur
ex quo institutum est a dño sic debē confiteri. vt fiat hoīm
recōciliatio cū deo. ¶ Si querat̄ cui⁹ v̄tutis. pōt dici q̄ iu-
sticie siue obedientie. ¶ Si autē querat̄. si aliq̄ sit confessio
vocalis de dictamie nat̄e. dōm q̄ dupl̄r sunt aliq̄ de dicta
mine nat̄e. s. sp̄āliter et simpl̄r: vt sunt p̄cepta decalogi vt
honorare parentes ⁊ alia hmōi. Et in generali sicut p̄cepta
discipline. q̄ nō dictat nat̄a simpl̄r: s̄ inq̄tum sunt data a
dño. q̄z dictat q̄ in oñib⁹ est obediendū. nat̄a do nō dicta-
bat simpl̄r et sp̄āliter nō esse comedendū de ligno scientie
sed q̄z hoc fuit p̄ceptū a dño. dōm q̄ q̄ vocaliter ↄfiteri ho-
mini nō dictat natura nisi in generali. s. dictādo q̄ oībus
modis debet hō recōciliari deo quib⁹ ip̄e statuit. est q̄ vo-
calis confessio aliquo mō de dictamine nature. sed nō rati
one qua est talis: s̄ pot⁹ que est a deo instituta.

Utrum ad secundū .§. q.

queritur. vtrū confessio vocalis erat necessaria in lege mo
ysi. Et sic: videt̄. Nūeri. v. Vir siue mulier cū fecerint ex
oñib⁹ pc̄is que solent hominib⁹ accidere. et p negligenti
am transgressi fuerint mandatū dñi atq̄ deliquerūt con-
fitebunt̄ pc̄m suū. ⁊ reddent ip̄m caput. q̄ntamq̄ ptem de-
sup ei in quē peccauerūt. ecce q̄ de p̄cepto legis tenebant̄
confiteri furtū: q̄z restituebat̄ cū additōne q̄nte ip̄i capita
[illegible]
gentiā delinq̄mus: p cōfessionē et pniā diluam⁹ et damnā
[illegible] Qui abscondit scelera
sua nō dirigetur: q̄ aūt confessus fuerit ⁊ reliquerit ea. mi
sericordiā consequet̄. ¶ Item [illegible] si qd habes
vt iustificeris. Et alia littera dicit. Dic tu iniq̄tates tuas
vt iustificeris [illegible] in veteri lege confessio erat in precepto.
¶ Item puerb. [illegible] Diligenter agnosce vultum pecoris
tui [illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ Item [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
tūc tenebat̄ plat̄us cognoscere animas [illegible]
rū suoꝝ: et ita vt patꝫ. ¶ Itē Eccī. iiij. Pauperi [illegible]
lis aīam tuā. hec aūt humiliatio videt̄ fieri p ↄfessionem.

¶ Item idem videt̃ p̃ rõnes. hmõi glorificatõ dei moralis est. ſ͒ cõfiteri pc̃ta ſua ſacerdoti ẽ glorificare deũ Joſue. vij. Fili da gl̃am dño deo iſrael ꝛ cõfitere atq; indica mihi qd feceris ne abſcondas. g̃ ꝯfeſſio pc̃i q̃ fit hoib⁹ moralis ẽ. ſ͒ moralia imobilia ꝛ ꝑpetua ſũt tã in veteri q̃ i lege noua: g̃ ꝛc. ¶ Item humiliatio penalis magis ꝯgruebat tp̃e legis ſcripte pc̃tori q̃ iudices eccl'iaſtici hebant execucõnez iudicialiũ legis: q̃ tp̃e legis gr̃e q̃ nõ hebant qđ ſignificatũ eſt Math. xxvj. vbi dixit dñs petro. Cõuerte gladium tuũ in locũ ſuũ. Ideo cũ cõfeſſio vocalis facta hoi ſit valde penalis: magis ꝯgruebat h⁹mõi cõfeſſio tp̃e legis ſcripte q̃ tp̃e legis gr̃e. ¶ Item lex gr̃e reſpicit ꝓprie aĩm ſiue hominẽ interiorẽ: lex ſcp̃ta op⁹ ſiue hoiem exteriorẽ. igr̃ magis congruit et videt̃ legi gr̃e. in remedijs q̇b⁹ fit reparatio hoĩs vti illis que ſunt animi ſiue hoĩs interioris: q̃ legis ſcripte vti illis q̃ ſunt opis ſiue hoĩs exterioris. ꝯfeſſio igitur vocalis magis cõiter legi ſcripte cõuenit q̃ legi gr̃e: ꝛ ꝯfeſſio cordis legi gr̃e q̃ legi ſcripte. ¶ Item lex ſcripta aſtringit pc̃tores ꝓ pc̃to tali pene ſ͒ ꝓ multis pc̃tis aſtrixit lex morti corꝑali. ſic ꝓ interfectõe ꝓximi voluntaria: ꝛ ꝓ furto hoĩs ꝛ maledictõe p̃ris. vt p; Exo. xxj. et ꝓ mltis aliis. Ab hmõi aũt pc̃tis nõ purgabant̃ hoſtijs ſiue ſacrificijs aut ꝑuata pnĩa. nõ hoſtijs ſiue ſacrificijs: q: ſic publicarentur hmõi pc̃ta. ad q̃ nc̃cio ſm legẽ ſeq̄ret̃ punitio mortis. igit̃ ꝑuata pnĩa: ſ͒ ꝯſtat q̃ pc̃tor non debebat ſibi iniũgere pnĩam: q: tũc fieret iudex i ꝓpria cã. igit̃ debebat iniũgi a ſacerdote legis: ſ͒ h̃ eẽ nõ poſſet niſi p̄cedente ꝯfeſſiõe vocali ꝛc. ¶ Itez eadẽ lege exñte idem erat mod⁹ cõfitendi: ſ͒ ſacerdotis ſm ordinationem legis erat confiteri pc̃ta populi cõfeſſione vocali. Leui. xvj. poſtq̃ emũdauerit tabnaculũ ꝛ ſc̃tuariũ ꝛ altare: tũc offeret hircũ viuentẽ ꝛ poſita vtraq; manu ſup̃ caput ei⁹ cõfiteat̃ oĩs iniq̄tates filiorũ iſrl': ꝛ vniuerſa delicta ſiue pc̃ta eoꝝ. igit̃ mod⁹ ꝯfitẽdi generalis erat exp̃ſſione vocali. g̃ cõfitebant̃ tũc ſic. ¶ Item triplex erat cõfeſſio exñte lege ſcp̃ta. ſ. laudis. Vñ eccl'i. lj. Cõfitebor tibi dñe rex ꝛ collaudabo te deũ ſaluatorẽ meum. Et fidei. Ro. x. Corde creditᷣ ad iuſticiã. ore aũt fit cõfeſſio ad ſalutez. hec aũt cõfeſſio nc̃cia fuit in oĩ tp̃e. Et pc̃i. Prouer. xxviij. Qui abſcõdit ſcelera ſua nõ diriget̃. q aũt ꝯfeſſus fuerit ꝛ reliq̄rit ea: miſeri̇c̃diã ꝯſeq̄tur. ſ͒ ꝯſtat q̃ cõfeſſio laudis ꝛ cõfeſſio fidei erat vocalis: igit̃ ꝛ tercia ſilr̃ vt videt̃. ¶ Itez ſacerdotes erãt in lege mediatores inter ꝑplm ꝛ deũ. qđ p; Exo. iiij. cuz dr̃. Pone v̱ba mea i ore ei⁹. ꝛ ego ero in ore tuo ꝛ in ore illi⁹: et oñdaz vob̃ qd agẽ debeatis. ipe loq̄tur ꝓ te ad ꝑplm ꝛ erit os tuũ: tu aũt eris ei in his q̃ ad deum ꝑtinẽt. ¶ Pře. apiebãt ꝛ claudebãt ſic mõ: ꝛ illis mediãtib⁹ fiebat recõciliatõ ꝑpli cũ deo qđ p; Nũe. xvj. vbi dr̃. Stãs aaron inter mortuos ꝛ viuẽtes ꝓ ꝑplo dep̄cat⁹ eſt ꝛ plaga ceſſauit. Ex q̃ videt̃ q̃ ſil'r tũc debebant fieri occulte ꝛ ſingulares reuelatões pc̃toꝝ ſiue confeſſiones ſicut modernis. vel q̃re nõ. hmõi aũt fieri nõ poterant niſi cõfeſſione vocali: g̃ ꝛc. ¶ Contra. Augu. oblatio ſacrificioꝝ confeſſio fuit pc̃toꝝ: igit̃ nõ fuit neceſſaria ꝯfeſſio oris cũ ſufficiebat illis ꝛ ex p̄cepto ſiue ordinatõne legis debebãt cõfiteri oblatõib⁹ hmõi. ¶ Itez in lege veteri nõ erat virt⁹ nec v̄ſus clauiũ. ſ͒ rõne v̄tutis clauiũ fit cõfeſſio ſac̃ralis: g̃ nõ debebat tũc eẽ ꝯfeſſio vocalis ſiue ſacramentalis hoĩm. ¶ Rñ q̃ confeſſio vocalis nõ erat neceſſaria in lege moyſi. q: ſicut dic Aug. tria genera ſacramentoꝝ inueniũt̃ fuiſſe ſub lege ſcripta. quedaz ſp̃aliter ad remediũ: quedã ꝯo ad obſequiũ: quedã ad cultuz diuinum. pma ꝑtinẽt ad pc̃toꝝ remiſſionẽ. ſc̃da ad exercendam deuotõez. tercia ad colendaz pietatẽ. Prima inſtituta fuerũt q̃ſi ad neceſſitatẽ vt in eis hõ ſanctificaret̃. qlis circũciſio fuit et hoſtie ꝓ pc̃to et ꝓ delicto ꝛ cetera. q̃ ſpecialiter ad emũdationẽ ꝛ remiſſionez inſtitute erant. cetera dicit ꝓpter modos determinatos expiatõnis ſm legem. vt de aqua luſtratõnis ſiue expiatõnis Nũe. xix. et de afflictione ꝑſonaꝝ. ſ. decimo die ſeptimi menſis. de qua leui. xxiij. decima die menſis hui⁹ ſeptimi dies expiationũ erit celeberrima et vocabitur ſanctus. affligetiſq; animas veſtras in eo. de hoc ſimiliter habetur Nũe. xxix. Secunda fuerũt ad exercitationẽ ꝓpoſita. vt in eis deuotio fidelium exercitaret̃ ꝛ meritum augeret̃ ſcz hoſtie pacificoꝝ que offerebant̃ a fidelibus ad placandã offenſam diuinã. Tercia inſtitute fuerũt quaſi ad p̄parationez quandã et quaſi inſtrumenta quedã eſſent ad cetera ſacramenta tractanda ꝛ ſanctificanda. quale fuit tabernaculũ ꝛ altre ꝛ oĩa vtenſilia q̃ cõtinebant̃ in eis. Vñ dicendum. q̃ non fiebat aliqua expiatio ſm legem ꝑ cõfeſſionem vocalem ipſoꝝ penitentiũ. Legit̃ autẽ leuit. xvj. q̃ ſacerdos poſita vtraq; manu ſup̃ caput hirci emiſſarij debebat cõfiteri oĩes iniq̄tates filioꝝ iſrael ꝛ vniuerſa delicta atq; peccata eoꝝ que impoſitis manib⁹ capiti ei⁹ emittit illum in deſertũ. hmõi autẽ confeſſio nõ erat confeſſio ſacramẽtalis que eſt ꝑ̄s pe pnĩe. ꝓpter hoc dicendũ: q̃ in lege ſcripta cõfeſſio vocalis nõ requirebat̃ ad expiationez peccati. ¶ Rñdendum eſt igitur ad ea que videnť concludere ꝯtrarium. Et primo ad illud q̃ habet̃ Nũe. v. ſcz ſiue vir ſiue mlier mãdatum dei deliq̄rit: pc̃m ſuũ confitebunt̃ ꝛc. dicendum q̃ hoc intelligit̃ de confeſſione ꝑ oblationez ſacrificioꝝ. ſm q̃ dicit Aug. oblatio ſacrificioꝝ confeſſio fuit peccatorũ. ¶ Ad glo. illam q̃ dicit. q̃ amouemur ſi quid deliquimus vt ꝑ confeſſionẽ et penitentiã diluat̃. Dicenduz q̃ glo. illa non eſt l'ralis ſ͒ miſtica. exponens verbum legis ſm q̃ modernis ꝯuenit. ¶ Ad aliud qđ obijcit̃ ꝓuerbi. xxviij. Qui abſcondit ſcelera ſua ꝛc. dicendũ q̃ loquit̃ đ abſconſione que fit deo. q̃ eſt qñ homo non cognoſcit pc̃m ſuum nec đ eo penitet. tũc eñ dicit̃ abſcondere pc̃m deo. Vel põt dici q̃ tempe legis manifeſtabãt peccata ſua oblatõnib⁹ determinatis a lege. Vñ abſcondere ſcelera: fuit nõ ſatiſfacẽ ſm ritũ legis ſiue q̃ nõ iuſtificabat̃ ſi dimitteret ex cõtemptu. Vel põt dici. q̃ loq̄bat̃ ſpũſſc̃tꝰ tũc ꝑ ſalomonẽ ꝓ tp̃e iſto q̃ neceſſe ẽ pc̃ta detegẽ homi. Multa eñ dixit ſalomon ꝛ alij q loq̄bant̃ inſtinctu dei ꝓ tp̃e iſto. ¶ Rñ. ad aliđ ſm yſa. xliij. Narra ſi qd habes et iuſtificeris ꝛc. dr̃n q̃ hoſtie oblate ꝓ peccatis ſm inſtituta legis dicebant iniquitates. Alia eñ l'ra eſt. Dic tu iniq̄tates tuas vt iuſtificeris. Vel põt dici. q̃ loq̄tur de dictamie cordis q̃ fit deo: qñ peccator recogñſcit pc̃m ſuũ deo. ¶ Ad aliđ qđ obr̃ diligenter agñſce vultũ ꝛc. dr̃m q̃ illa exhortatõ fuit ad excitãdã ſollicitudinẽ ſac̃dotũ. q̃tũ ad ea q̃ ſpectabãt ad officia eoꝝ circa ſbditos. vñ diligẽs agnitõ vult⁹ pecoris nihil aliud fuit q̃ diligẽtia cogñſcendi ea q̃ circa ſbditos fiebãt. ꝛ q̃ ad officiũ eoꝝ ꝑtinebat. Ar ſ͒ aĩ q̃ req̄rebat̃ ꝯfeſſio vocalis. hec auc̃tas nihil facit ad ꝓpoſitũ. ¶ Ad illđ qđ dic. q̃ loq̄t̃ ibi de vultu interiori. ſ͒ veꝝ ẽ q̃tũ ad ĩtellc̃m miſticũ. q̃tũ ad intellc̃m l'ralẽ itelligit̃ de vultu exteriori. ſ. de his q̃ ex̃ circa ſbditos gerebat̃. q̇b⁹ iteriora patebãt ꝑ exteriora. ¶ Ad h̃ qđ obr̃. Nouit iuſt⁹. i. ſac̃dos aĩas iumẽtoꝝ. i. ſbditoꝝ. dr̃m q̃ alio mõ poterat noſcẽ q̃ ꝑ ꝯfeſſiões. q: ꝑ oblatões ꝛ mores exteriores q̃s deb; plat⁹ attẽdẽ in ſbditis ſuis. Pře. argumentũ illud nõ valet. iuſt⁹ nouit ꝛc. igr̃ plat⁹ tenebat̃ cognoſcẽ ꝛc. nõ eñ tenent̃ iuſti ad oĩe illud qđ faciũt. Vel põt dici ad h̃ ſic ad alia p̄cedẽtia. q̃ loq̄t̃ ꝓ tp̃e iſto. ¶ Ad aliud. ſ. p̄ſbitero humilia aĩam tuã ꝛc. Rñ. q̃ alio mõ eſt humiliare aĩam q̃ ꝯfeſſione vocis. vt ſubiciẽdo ſe create inferiori ꝓpt̃ deũ. q̃ ꝯtingit in oblatõe hoſtiaꝝ in q̃ hõ int̃ quẽ ꝛ deũ ñ deb; eẽ mediũ. ponit creaturã q̃ſi mediũ. Vel põt dici q̃ nõ loquebat̃ ibi de ſacerdote legali ſeđ miſtico de ſacerdote ſm ordinẽ melchiſedech. i. de ſacerdote tp̃is moderni. ¶ Ad h̃ qđ obijcit̃ Fili mi da gl̃am deo ſic p; ioſ. vij. dicendũ q̃ ibi nõ exigebat̃ ꝯfeſſio ſac̃ralis. ſed potius canonica. Joſue. n. tũc geſſit vices iudicis ſecularis. non eñ fuit intentõis ei⁹ offenſam remittere qđ eſt iudicis eccleſiaſtici: ſ͒ pot⁹ delinq̄ntẽ punire. ¶ Ad aliud qđ obr̃. q̃ humiliatio penalis magis cõgruebat pc̃tori tp̃e legis ſcripte q̃ tp̃e gr̃e. dicendũ q̃ h̃ veꝝ eſt rõne penalitatis. ſ͒ nõ rõe q̃ eſt ſignũ expliſe remiſſionis culpe et maioris efficacie reſpectu eiuſdez. ¶ Ad h̃ qđ obr̃ q̃ lex gr̃e reſpicit aiaz lex ſcp̃ta op⁹. dr̃m q̃ h̃ nõ eſt ſm q̃ dicrãt modi expiandi delicta ꝑ ſacra. nõ eñ eẽnt ſacra ſi ſignis exterioribus carerent

siue sensibilibus nisi dicam⁹ q lex grē q̄tum ad efficaciā dr
aim respicē:qz efficaciā hz in aia.qz sacrā no.le. efficiunt
qđ figurāt.sacra aūt ve.legis nō hēbant efficaciā aliquā
in aia inq̄tum hmōi.exercitatio tñ illoz merita fuit rōne
opis opantis ⁊ obie pceptis legis.s lex noua dr respicere
aim:vet⁹op⁹q̄tum ad pceptōez moraliū.Precepta eñ le-
gis veteris,put sunt act⁹exteriores pcipiūt vel phibēt.lex
noue interiores.ppē qđ dic aug.q lex cohibet manū non
aim:euāgeliū vtrūq3.Vñ math.v.dictū ē antiqs.Nō oc-
cides.q aūt occiderit re⁹erit iudicio.ego aūt dico q ois qui
irascit fratri suo re⁹ē pcilio.Hac igit rōne dr respicē aim
lex noua vet⁹op⁹ı pluribȝ alqs.¶ Ad aliud qđ obr.q ā
nīa pcīa nō fuerūt purgata p oblatiōes.ppē qđ nccia fuit
puata pnia.vñ ⁊ pfessio sacralis ⁊c.dōm q lex illa vt lex
erat il'i⁹pio insufficiēs fuit ad salutē.tū qz sacrā nō expi-
abāt a culpa,p cui⁹expiatōe offerebant.tū qz nō dictabat
quō satī.faciendū erat,p aliqbȝ pcīis.s.p grauioribȝ.Qua
re aūt nō dictabāt modū expiandū grauiora vt adulēia ⁊ ho-
micidia ⁊ silia:pōt eē rō,pnitas coz ad malū.qz.s.cogni-
ta pena,p illis debita:audaciā maiorē assumeret peccādi
s vt forti⁹a talibȝ pcīis cohiberēt et custodirēt diligēti⁹:i-
terdicta erāt sb pena mortis sicē pz i iudicialibȝ Exo.xxi.
Quō aūt bis purgabant.dico sine piudicio:opibȝ hois in
formatis fide opante p dilectōez.⁊ maxie opibȝ pietatis.
sicē ex mltis locis scripē apparet.Vñ dañ.iiij.Audi psili-
um meū ⁊ redime pcīa tua elynio.⁊ thob.iiij.Quō potue
ris ita esto misericors i die necitatis.qm elyna ab oī pcīo
⁊ a morte liberat.ysa.lviij.Frāge esuriēti panē tuū et ege-
nos vagosq3 induc i domuz tuā.cū videris nudū opi eū et
carnē tuā ne despereris.tūc erūpet qsi mane lumē tuū ⁊ sa
nitas tua citi⁹orief.Glo.remissio pcīoz oīm.¶ Ad illud
qđ obr.q eadē erāt lege idez ē mod⁹ pfitendi s sacerdos
pfitebaf voce expsē ⁊c.Dōm q pfessio illa sacdotis ñ erat
pfessio sacralis:s poti⁹qđā recognitō huilitatis añ dñm.
inq̄tū erat cōis psona ad impetrādā veniā p pplo.sicē faci
unt sacdotes moderni:añ introitū misse.¶ Ad s qđ obr
de pfessiōe laudis fidei ⁊ pcīi ⁊c.dōm q pfessio laudis fit
duobȝ mōis.⁊ voce exteriori ⁊ voce interiori:sicē ⁊ cōfessio
pnie.sicut supradictū ē.Silr et pfessio fidei,put coiter sumif
pfessio:fit dupli̇r.qñq3 eī cōfitef aliqs fidem suā deo corde
solū:fidē suā recordādo corā deo sicē solent aliq volētēs ali
qd impetrēre a deo.reqrif tñ pfessio oris offerente se tpe op-
portuno vt i piculo fidei.⁊ i tali cāu dic aplš Ro.x.ore fit
pfessio ad salutē.vñ vult ibi distinguē inter effectū fidei ⁊
pfessiōis dicēs.q corde credif ad iusticiā.i.iustificatio fit
p fidē creditā:ore fit pfessio ad salutē.Salu⁹fit p fidē pfessā
sicē in martiribȝ q in cōfessiōe fidei saluati sūt.lz ḡ cōfessio
fidei fit ore ad salutē in cāu:nihilomin⁹pfessio fidei est cor
dis.Pre.pfessio fidei,pprie sumpta ē ⁊ ad dilatōez fidei.p
pter qđ necesse ē vt fiat alqs nota p vocē explsem.¶ Ad s
qđ obr.q sacerdotes erāt mediatores i lege intē deū ⁊ pplz
dōm q s verū est q̄tuz ad qdā.s.ad offerendū,p illo obla
tōnes.Vñ heb.v.Ois pōtifex ex hoibȝ assumpt⁹ p hoibȝ
cōstituif in his q sūt ad deū vt offerat dona ⁊ sacrificia,p
pcīis.et s pz in pluribȝ locis in Leuit.Itē q̄tū ad intimā
dū illis volūtatē dñi.vñ deut.v.Ego sequester ⁊ medi⁹fui
intē deū ⁊ vos in tpe illo:vt ānūciarē vob vba ei⁹.Itē q̄tū
ad recōciliandū siue reducēdū irregl̄ares electos de syna
goga.Vñ leuit.xiiij.hic ē ritus leprosi qñ mūdand⁹ē.addu-
caf ad sacerdotē q egressus de castris cū inuenerit lepraz
esse mūdatā.pcipiet ei q purificaf vt offerat,p se duos pas
seres.nō aūt erāt mediatores q̄tū ad recōciliādū peniten
tes deo ⁊ eccie p pfessionē sacralem.Pre.⁊ si hrēt ptatem
aperiendi ⁊ claudēdi.s.q̄tū ad qdā irregl̄aritates determi
natas i lege.vtpote,pueniētes ex ptactu morticinij.sicē legi
tur Nūe.xix.ibi.Qui tetigerit cadauer hois ⁊c.vl' ex pu-
erpio.sicut legif Leui.xij.Ex mlier cum pplen fuerīt dies
purgatōis sue,p filio siue,p filia ⁊c.Vel ex alia imūdicia
legali:nō tñ hēbant ptatē apiendi ⁊ claudēdi vtute clauiū
quā solūmō hñt vicarij.i.aplī.pñt:⁊ scđo eccl.sacdotes.

Ertū ad terciū que §.iij.
ritur.vtz cōfessio vocalis sit nccia i lege euāgelij.Et pmo
querif.an sufficiat pfiteri deo vel reqraf cōfessio [illegible]
Scđo an [illegible] confessio [illegible] dōlie.
¶ Q aūt sufficiat pfiteri deo videf sic.Aug.ꝯ Faustum.
sacrā q ex lege huabant ablata sūt ⁊ alia instituta virtute
maiora,vtilitate meliora,actu faciliora,nūero pauciora.
tanq̄ iusticia fidei reuelata:et in libertatem vocatis filiis
dei iugo huitutis ablato:qđ duro ⁊ carni dedito [illegible]
gruebat [illegible]
[illegible]
ē pfiteri hoi:grui⁹impositū ē iugū xpīanibȝ in le.no. q i ve.
Q aūt tūc non pfitebanf nisi deo.pz.qz ñ pfitebanf nisi in
oblatōibȝ:vñ illi cōfitebanf cui offerebāt.¶ Pre.tūc ñ cō
fitebanf,nisi deo:qz oblatōes sacrificioz poti⁹erāt opa sa
tisfactōis q pfessiōis.vñ dr i lege offerāt s vel s,p pcīo.vñ
dr Leui.iiij.offert vitulū,p pcīo dño vel corā dño.¶ Pre.
s pz.qz q magis offenderat maius offerebat:vt sic magis
puiref.qz maiori culpe debef maior satisfactō.nō aūt debef
maior reuelatō siue ostēsio.⁊ s vez ē.hostie nō erāt pncipa
lit ad ostēsionez pcīi.s ad satisfactōez,p pcīo p accñs tamē
erāt ad ostēsionez.¶ Hoc itez vr p s q dicit aug.in autē
pdicta.q erāt actu faciliora:s nihil qđ ptinet ad expiati-
onē pcīi videf ita difficile:sicē pfessio q dz fieri hoim pp̄ter
verecūdiā annexā.vñ longe facili⁹ē pfiteri deo q̄ hoi.ḡ ⁊c.
¶ Itez leui⁹ē iugū euāgelij q̄ [illegible] Mat.xi.Iugū
meū suaue ē.ḡ ⁊c.¶ Cont.mod⁹cōfitēdi insinuaf.Ja.v.
vbi dr.Cōfitemi alterutz pcīa vr̄a.pfessio alterutz nō pt
fieri nisi hō cōfiteaf hoi.vñ hug.Cōfitemi inqt.Jacobus
aplš alterutz pcīa vr̄a ⁊ orate,pinuicē vt saluemi.qđ ē al
terutz:talē alteri:hō hoi.nō solū hō deo.sicē ille ver⁹cōfes-
sor ait.Dixi pfitebor aduer.me iniusti.me.dño:s hō hoi
pp̄ter deū.pl⁹ eñ facit q seruo huiliat pp̄ter dñm:q̄ q ipsi
dño huiliaf.pp̄terea pfiteri alterutz pcīa vr̄a.¶ Rñ.q
añ legē grē p se loqndo fiebat cōfessio deo ⁊ nō hoi.Vñ vt
tactū ē.hostie legalis oblate,p pcīis fuerūt ad satisfacien-
dū,p pcīo:⁊ nō ad ostēsionez pcīi nisi p accñs.Nihilomi⁹
legi grē cōgruebat q fieret pfessio hoi ⁊ nō deo tm̄ rōe mł-
tiplici.Una fuit pfectō legis grē q ad silitudinē pfectōis
legislatoris.i.xpī ostendebat huilitatē esse exercendā in sb
ditis legū.Iux illud Mat.xi.discite a me.qz mitis sū3 et
huilis corde.maior eī ē huilitas cōfiteri hoi q̄ deo.Unde
hug.pl⁹facit q huo huiliaf ppē deuz q̄ q ipsi dño huiliaf
vt sup.Alia fuit ratō vtilitas pfessiōis talis.sicut pz sup.
Alia fuit boitas vel,puidētia legislatoris q sic,puidit ho
minis infirmitati [illegible] fiduciā reuelādi mala sua
⁊ cōfidentiā plenā [illegible] remiss.Ex fiducialit' eñ reuelat
aliqs facta sua familiari suo q̄ [illegible] cōhdit de ei⁹
subuentōe.Vñ hug.ppē s de⁹fact⁹est hō.vt se ad pfabulā
dum hoi ptimū ac familiarē exhibēt et i vna eadēq3 psō-
na ⁊ suā gen⁹ hō inueniret cui infirmitatē suā [illegible]
reuelaret.⁊ sup hoie in deū credēs de accepta ab eo remis
sione pcīoz sacez nō diffidat.Deinde et [illegible] grā
largi⁹multiplicaref.de⁹hō hoies q puri eent boīs ptā.
largi⁹multiplicaref.de⁹hō hoies q puri eent boīs ptā
[illegible] penitēnū pfessio
[illegible]
pcīa remittendo.Hec ptē inqt [illegible] Job xx.[illegible]
go.¶ Ad s igit qđ obr̄ fm aug.q dñs i lege noua ablaui
iugū seruitutis ⁊c.dōm q iugū de quo loquif Aug.ē illd
iugū de quo habef Act.xv.Ut quid temptatis imponere
iugū sup ceruices discipulorū.qđ neq3 nos neq3 pres nr̄i
portare potuim⁹.vt vult glo.ibidem.Iugū ibi dicif [illegible]
tuitas legis.de qua Exo.xxiij.man⁹ Moysi erāt graues.
et hoc fuit,pp̄ter plura.s.pp̄ter pluralitatē cerimoniarū ⁊ p
pter acerbitatē penaz.Heb.x.Irritā qs faciēs legē mor.
si sine vlla miseratōne duobȝ vel tribȝ testibȝ moriaf.Pro
pter obscuritatē figuraz sine litteralez intellectum legis
que nō excitabāt adimpletōnem legis.Vñ greg.in omel.
Rogabat eum quidā phariseus:vt dieit aurū ⁊ her.q̄ues ma-
nus mor.[illegible]

quia mediator dei ⁊ hoim cū igne spūſcī veniens: mādata legis grauia q̄ dū carnalr tenerent̄ portari nō poterāt: tolerabiliora nobꝫ ꝑ spūalem intelligentiaȝ oñdit. Propē inefficaciā motiui qḋ fuit timor. Aug. breuis dr̄a legis timor euāgelij amor. efficacissime eniȝ mouet amor. Juxᵱ qḋ dicit Aug. Oīa sunt facilia amāti. ꝓpter p̄mij vtilitatem scȝ bonū ꝑpale. ysa. j. Si volueritis ⁊ audieritis me bona terre comedetis. ꝓpter defectū q̄tum ad ministrandū robur ad opandū. vñ Ro. iij. lex fidei. Glo. lex q̄ dr̄ factoꝝ mandabatur: imꝑabat: ſ grām opandi nō p̄stabat. lex aūt fidei opa mādat: ⁊ credēdo impetrat vt fiant. Et ꝓpter ſuitutē legis. vñ Gal. iiij. hec sunt duo testamēta. vnū quidē i seruitutē generās. Glo. q꜄ p̄ timore ſuiebāt iudei: vel q꜄ sub pctī erāt. loq̄tur ꝗ de iugo siue ſuitute legis. Cū igit̄ obr̄. ꝙ ſuiori iugo opprimit̄ ꝗ obligat̄ ad ꝯfitenduȝ hoi q̄ deo ⁊c̄. dōm ꝙ q̄tum ad aliqḋ verꝫ est. nō simplr̄. nec ē dubiū qn lex euāgelica q̄tuȝ ad q̄daȝ sit ſuior q̄ lex moysi moralis lege: nō tñ est difficilior ꝯſiderata cū illis ꝗ q̄bꝫ alleuiatur q̄ maxie sunt. Motiuū. s. amor finis siue p̄miū. grego. ꝯſideratio p̄mij minuit vim flagelli. Jn efficacia in ministrando v̄tutē opandi. vt pȝ ex glo. sup illud Ro. iij. lex fidei ⁊ libertas spūs. vñ Aug. nouissime sub gr̄a ꝯfectōis in libertate spūs ambulare ꝑmittit. hoc dic: q꜄ nō sūt astricti iudicijs legis. Gal. iiij. Jlla q̄ sursum ē libera ē. Glo. q꜄ diligit ⁊ ex amore seruit. licet ꝗ dn̄s abstulerit iuguȝ legis. nō ꝓpter h̄ seq̄tur ꝙ nihil difficile sit in lege euangelij. ¶ Ex his pȝ r̄nsio ad aliud. s. ꝙ ea q̄ sunt legis noue sunt faciliora. q꜄ faciliora sunt simplr̄: nec tñ oportet ꝙ singl'a q̄ sunt ordinata ſm legē gr̄e sunt faciliora singulis eoꝝ que sunt in lege moysi. Uel pōt dici ꝙ ꝯfessio ꝯſiderata vt adiuta motiuo ⁊ p̄mio ⁊ alijs cōmodis: vt remissione pctoꝝ et alijs plurib᷒: facilior est q̄ fuerit illa q̄ fuit legis. ¶ Ad hoc qḋ obr̄. ꝙ iuguȝ xp̄i leuiꝰ erat ⁊c̄. pȝ r̄nsio q꜄ leuiꝰ fuit simplr̄: nō tñ q̄tum ad hoc eo mō quo dictū est.

Consequenter que .§. iiij.

ritur. vtrū ꝯfessio vocalis sufficiat sine oblatōne hostiaꝝ. ⁊ videt̄ ꝙ nō. Mat. v. Non veni soluere legē ſ adimplere. Aug. li. de questōib᷒ ve. et no. testa. nō illā destruit sed potiora addit. ſ ille dr̄ addere alq ꝗ alio existe aliquid apponit existenti. hoc eñ videt̄ ꝑ hoc qḋ dic Aug. in eodē lib. Jmplere libꝫ nihil aliud ē q̄ plene addere. hoc est autē legem adimplere: ꝙ manentib᷒ p̄teritis noua addere. ꝗ mō ꝯfitendi q̄ ꝯfitebat̄ in lege: dȝ aliꝰ modꝰ addi ī noua. ¶ Jtē solūmodo dimittit factū ⁊ minꝰ recte destruendū siue corrigendū. vñ in collatōnib᷒ de sententijs scōꝝ. Et ob causam sacrificijs veterib᷒ repudiatis nouis delectatꝰ est: cū nihil corrigit̄ nisi qḋ nō recte putat̄ factū. ex hoc videtur ꝙ modꝰ ꝯfitēdi ſm legē stabit: vel adminꝰ recte factū ē a dn̄o. ¶ Contra. Aug. ꝯtra faustuȝ. sacr̄a q̄ obseruabant̄ ⁊ celebrabant̄ ex lege. p̄nūciatiua erant xp̄i venturi. q̄ cū suo aduentu xp̄c impleuisset: ablata sunt. Et ideo ablata: q꜄ impleta. relinq̄tur ꝙ nō dn̄t esse in noua lege sacr̄a ꝯfessiōis. ¶ Qḋ ꝯcedimꝰ. dōm igit̄ ad p̄mū. ꝙ voce siue exp̄ssione vocali solūmodo ꝯfitendū est eccie. ¶ Ad illud Aug. ꝙ implere ē manētib᷒ p̄teritis noua reddere. dōm ꝙ p̄terita manere dicunt̄ duob᷒ modis: vel ad opandū: ⁊ sic nō debent manere. Uñ aug. Remanserūt solū q̄tum ad auctēȝ significandi vt in eis posset hō legere et intelligere: sed nō q̄tum ad auctēȝ obseruandi. hec Aug. manent ꝗ ad legēdum vt oñdat̄ vmbra p̄terisse: nō aūt manent ad opanduȝ vt oñdat̄ veritatē venisse. Uel pōt dici ꝙ p̄terita dicunt̄ manere nō sub vmbra vanitatis: ſ in esse veritatis. ¶ Ad aliud qḋ obijcit̄. ꝙ nihil corrigit̄ nisi qḋ nō recte factū putatur. dōm ꝙ et si aliqḋ sit recte factū q̄tum ad statū vnū siue t̄pe vnū. hū tamen habet mutari ſm exigentiam t̄pis vel status alterius. Uñ Marcellinꝰ dicit querens ab aug. Cur hic deus qui veteris testamēti deus esse firmat̄. sp̄retus veteribus sacrificijs delectatus est nouis. Nihil eniȝ potest corrigi nisi quod ante non recte factum ꝓbatur. qḋ semel recte factum est mutari nullatenus debet recte eniȝ facta mutari nisi iniuste non possunt. R̄ndet Aug. sic. cū agricola aliud iusserit estate q̄ iusserit hieme: et cuȝ mane surgit qui nocte q̄escebat. vite ꝯſiliuȝ non mutauit. Aliud magister adolescenti q̄ puero solebat impōnē nō itaq̄ verum est qḋ dicit̄. semel rectū. nullatenus esse mutandum. mutata quippe temporis causa quod recte ante factum fuerat. etiam mutari plerūq̄ flagitat. vt cum ipsi dicāt recte non fieri si mutetur: ꝯtra. Ueritas clamat recte non fieri nisi mutetur. opertū fuit primis temporibus sacrificium qḋ p̄ceperat dominꝰ: nūc ꝰo non est ita. Aliud enim p̄cipit ⁊ huic tempori aptum esset: q multomagis q̄ homo nouit qd cuiq̄ tempori accōmodate adhibeat̄.

Membrum terciū

Sequit̄ de institutōne confessionis de q̄ querunt̄ duo. Primū est. si debet institui in lege euangelij. Secundum est dato ꝙ sic. vbi in euangelio fuit instituta.

Articulus primus

Circa primū ꝓceditur sic. Plus est ꝯfiteri aliquid in sui verecūdiam facto q̄ verbo: ⁊ coraȝ multis q̄ coram vno. sed ꝯfessores legis moysi ꝯfitebant̄ facto et coram multis offerendo hostiam pro peccatis. cum ꝗ sacramenta ſm t̄pis successionē ⁊ statuȝ debebāt esse ꝑfectiora. vt dicit Aug. in lege euangelij non debebat cōfessio vocalis fieri vni: ꝗ nec talis in illa institui. ¶ Jtem Eccī. xxvij. Qui denudat archana amici perdit fidēȝ. denudare ꝗ archana amici culpabile ē. et quāto maior est amicꝰ tanto magis est culpabile. ſ nullus est ita amicus alij sicut sibi ip̄i: ꝗ qḋ est sibi archanū reuelare alij maxime est culpabile. sed nihil tale in lege euangelij debuit institui. hoc aūt facit ꝯfitens peccata sua homini ꝯfitendo ꝯfessione vocali. ¶ Jtem gr̄a est ꝑfectiua nat̄e. ꝗ lex gr̄e est ꝑfectiua legis nature. ſ lex nature dictat turpitudines tam corporis q̄ aīe esse tegendas: ꝗ statuere aliqḋ ꝯtra h̄ nō ē legis gr̄e: cuiꝰ est supponere q̄ natura dictat ꝗ ⁊c̄. ¶ Cōtra. sacr̄a legis scripte et nature sūt q̄si vmbra respectu sacramentoꝝ euangelij. vnde sacr̄a nō ꝓdierūt in lucem ante legē euangelij: ꝗ ꝯfessionis genus qḋ ꝓdit manifeste ī lucem: nō debuit institui ante legē euangelij ſ in illa. sed cōfessio vocalis oīno ꝓdit in apto ꝗ ⁊c̄. ¶ R̄n. duo sunt p̄ncipaliter p̄ter vtilitates p̄tactas. ꝓpter que ꝯuenit confessionem sacralem institui. Unū est manifestatō pctī siue detectio. Aliud ē recōciliatō facienda deo ⁊ eccl'ie. Fit ꝗ confessio ꝓpter pctī detectōeȝ. pctor eñ dū male agit odit lucē Joh. iij. Et ideo in ꝯuersione ad iusticiā oportet opa illiꝰ tenebrosa redargui. que autē arguunt̄ a lumie manifestāt̄ Eph. v. hoc autē est ꝑ ꝯfessionem: et ideo debuit in ea lege institui ꝯfessio in qua est manifestatio veritatis. ꝗpote in ea in qua verbū caro factū est et habitauit in nobis Joh. j. vt intelligibile fieret sensibile. in q̄ etiā dn̄t occulta manifestari: et v̄ba cordis formā vocis induē. Hec aūt est lex gr̄e ⁊ ideo ꝯfessiōis institutio q̄uū ad hūc finē ꝯpetit legi gratie. Alius finis ē recōciliatio faciēda deo ⁊ eccl'ie. ⁊ hec hūano arbitrio mediāte vñ sacerdos fit iudex et arbiter int̄ pctorem et deū. arbiter aūt talis dȝ esse q posset manū ponere i ambobꝫ Job. ix. talis non potuit esse q̄usq̄ deꝰ factꝰ ē hō q esset hō deificatꝰ arbit̄ ⁊ mediator. s. xp̄c. q̄ existe ille relinq̄t in eccl'ia successores q̄s rectores eccl'ie instituit ⁊ arbitros q̄bꝫ ꝯmisit auctēm recōciliādi. Et q̄ñ hec auctās p̄mꝰ fuit in capite xp̄o a q̄ deriuata ē ad mēbra. ⁊ in alio potuit esse anteq̄ veniret ille p̄cipuꝰ ⁊ p̄mꝰ mediator. ⁊ h̄ solūmō fuit in noua lege: ideo in illa tm̄ debuit institui talis confessio. Cōcedēdū est ꝗ. ꝙ ꝯfessio vocalis sacr̄alis solꝰ noue legis fuit ⁊ debuit esse nec. ꝯcessit in veteri lege nisi in figura. et q̄ñ data fuit sacerdotib᷒ auctās discernēdi int̄ lepra et nō lepra int̄ sanctū et ꝓphanū. ¶ Ad illud ꝗ qḋ obijcit̄. ꝙ plꝰ ē ꝯfiteri facto q̄ v̄bo ⁊ corā multis ⁊c̄. dōm ꝙ nō ē verꝫ q꜄ illa oblatiōe oñdebat̄ pctm̄ ī generali et nō in spāli. s. cū circūstantijs aggrauātib᷒. neq̄ pctā q̄uia ⁊ enormia. ſ

cosa. ¶ Ad illud Eccĩ. Qui denudat archana ⁊c̃. dõm ꝙ
loquitur ibi sapiẽs de nudatõe ꝓditõis. vt qñ aliqs fidei al-
teri⁹ archana sua ↄmittit: ⁊ ipse qui infidelis illa ꝓdit: ⁊ sic
nec amiciciã nec fidelitatẽ custodit. vñ caritatez dissipat.
hec aũt denudatio ẽ oĩno alia ab illa q̃ est ↄfessio sacrãlis.
¶ Ad illõ qđ obĩ. ꝙ lex nãe dictat turpitudies corpis et
aĩe esse tegẽdas ⁊c̃. dõm. ꝙ turpitudinũ maifestatio qñqʒ
fit sine cã aliq̃. ⁊ maifestatio hmõi non ẽ de dictamie nãe
rõnalis: ſꝫ poti⁹ desipiẽtie ⁊ destitute regimine rõnis q̃lio
solet fieri a stolidis. Qñqʒ fit ad sui ↄmẽdatõez sic faciũt
inuerecũdi. de q̈bꝫ dr̃ hiere. iij. Frons mlieris meretricis
facta ẽ tibi ⁊c̃. ⁊ q̈̃lantes in pctis suis. ꝓuer. ij. q letant̃ cũ
malefecerit ⁊ exultãt in rebꝫ pessimis. de q̈bꝫ ysa. iij. pctm̃
suum̃ q̈si sodoma p̃dicauerũt. hmõi maifestatio ẽ ↄ nãaʒ
⁊ rõnem rectã: qꝛ ꝓuocatiua diue offense. Qñqʒ fit ad sui
ↄfusionẽ vt diuaʒ inueniat ꝓpiciatõez. ⁊ hec ẽ ordinata ad
plagã occultã curandã. ⁊ hãc dictat nãa ⁊ rõ recta. sic eñi
nãa dictat vulnera etiã i locis secretis esse detegẽda me-
dico corpali q̃ntũcũqʒ sit pudendũ ꝓpẽ sanitatẽ obtinendã.
sic dictat de vulneribꝫ spũalibꝫ. ⁊ sic si aliqs ꝓpẽ sanitatez
recupandã nollet vuln⁹ hmõi detegẽ fatu⁹ iudicaret̃ ⁊ sup-
bus ⁊ dictami nature inobediẽs: sic est intelligendũ in ꝓ-
posito. Ex hoc pꝫ rñsio ad ꝓpositum.

Articulus secundus

Onsequẽter querit̃ vbi in euãgelio fuit ↄfessio
instituta. de h̃ diuersi diuersa sentiũt. Quidaʒ
eñi dicũt ꝙ instituta fuit Math. viij. vbi dr̃. vade ostẽde te
sacerdotibꝫ. ¶ Cont̃. v̓bo isto nec i textu nec in glo. fit mẽ-
tio de ↄfessione vocali. ¶ Item glo. ẽ ↄria q̃ dicit. mitti ad
sacerdotes ꝓpẽ hũilitatẽ vt sacerdotibꝫ deferat honorẽ: q̈-
bus lex iubet mũdatos mũera offerre: ⁊ vt vidẽtes credãt
ei: vel si nõ crediũt inexcusabiles sũt ⁊ ne legẽ frangẽ vide-
ret̃. Alij dicũt ꝙ instituta fuit ↄfessio vbi dictũ ẽ sine p̃-
ceptũ de pnĩa agenda Mat. iiij. ibi. pnĩaʒ agite. Dicũt eñi
ꝙ ibi datũ fuit p̃ceptũ de pnĩa q̃ est sacr̃m q̃ hꝫ tres ptes.
Vñ instituta fuit q̃ntuʒ ad tres ptes illi⁹: ⁊ ita q̃ntuʒ ad cõ-
fessionẽ sacrãlez. ¶ Cont̃. greg. dic sup illud. pnĩaʒ agite.
pnĩaʒ agẽ est dignos fruct⁹ pnĩe facere. ſꝫ h̃ ptinet ad satis-
factionẽ. Vñ glo. sup illud Mat. iij. dic carnis mortifica-
tionẽ. Iteʒ alia glo. dic ſm q̃ntitatẽ culpe. ¶ Iteʒ q̈re non
expsse instituit ↄfessionẽ sic baptismũ Ioh. iij. vbi dic. Ni-
si qs renat⁹ fuerit ex aq̃ ⁊ spũscto ⁊c̃. Ita silr̃ dicẽ debuit.
Nisi qs ↄfessus fuerit ⁊c̃. vel dicẽt cõfitemini. sic dic Ia.
apl's vlti. Alij dicũt ꝙ instituit ↄfessionẽ qñ ↄtulit p̃ta-
tem clauiũ Mat. xvj. et Ioh. xx. ¶ Cont̃. in institutõe cõ-
fessionis debuit dari p̃ceptũ sine iudicio ↄfitentibꝫ ñ illis
q nõ dñt cõfiteri ſꝫ audire cõfessiones: sic factũ ẽ in institu-
tione baptismi baptizandis Ioh. iij. ¶ Si diceret̃ ꝙ insti-
tuta fuit a Iac. vlt. Querit̃ ex q̃ ẽ sacr̃m salutis. dñs aũt ẽ
saluator ad saluãdũ venit Luc. xix. Venit fili⁹ hoĩs q̈rere
⁊ saluũ facẽ qđ ꝑierat. q̈re nõ fuit ab eo instituta sic bapti-
smus. Rñ. ꝙ dñs saluator h̃ sacr̃m instituit. Sꝫ nota.
ꝙ duo respiciũt ↄfessionẽ. vnuʒ materiale. s. detectiõ pcti. h̃
aũt nõ instituit dñs lucide ſꝫ insinuatiue. Mat. iiij. pnĩaʒ
agite. q̃ intelligit̃ digna satisfactio ꝓ pctõ q̃ dꝫ fieri arbi-
trio sacerdotis. ad qđ nccio reqrit̃ ↄfessio. vt pꝫ sup̃ vbi ta-
ctũ est de institutõe pnĩe. Aliud ẽ formale. s. p̃tas absoluẽ-
di. ⁊ q̃ntũ ad h̃ istituta fuit i collatiõe p̃tatis clauiũ penes
quã residet virtus ipsi⁹ sacr̃i. formalr̃ ḡ et ↄplete instituit eã
dñs ↄferendo p̃tatez clauiũ btõ petro Math. xvj. ⁊ aliqs
Ioh. xx. ¶ Ad h̃ qđ obĩ. ꝙ debebat institui p̃cepto penitẽ-
tibꝫ ⁊ nõ p̄latis siue sacerdotibꝫ. dõm ꝙ h̃ fuit ex dispẽsa-
tione diue ꝓuidentie. volẽtis ꝙ ad cumulũ meriti volunta-
ria esset cõfessio ⁊ nõ extorta ꝑ p̃ceptũ. Prẽ. nõ fuit neces-
se qꝛ collata p̃tate curãdi a morbo spũali. certuʒ fuit ꝙ ꝓ-
pria necessitate curãdi vigẽte currerẽt sine omi p̃cepto ad
medicos. Vñ nõ fuit necesse eis dare p̃ceptũ de cõfugiẽdo
ad eos. et h̃ est qđ dic hug. De⁹ hõ hoies q puri hoies erãt
p̃ricipes fecit p̃tatis sue vt officiũ ei⁹ implerẽt penitentiũ
ↄfessionẽ suscipiẽdo. vt ⁊ p̃tatem ei⁹ exercerent penitẽtibꝫ ⁊

confitentibꝫ pctã remittendo. Accipite inq̈t spm̃sctm̃ ⁊c̃.
ḡ xp̃s hõ discipulis suis vices ex agentibꝫ in terra p̃tatẽ de-
dit dimittẽdi pctã. ¶ Sꝫ dices fortassis. q̈re nõ sitr̃ xp̃s p̃-
ceptũ dedit hoibꝫ pctã sua cõfitendi: sic discipulis p̃tatez
dedit ↄfitentiũ pc̃ã dimittẽdi. Audi q̈re voluit xp̃s vt a se
metipso surgeres vt nõ q̈si extorta vel coacta videret̃ con-
fessio tua. Idcirco q̈ntuʒ ad se ptinuit officiũ suũ discipulis
ꝑagendũ iniũxit. vt medicoꝝ more egros veniẽtes excipe-
rent ⁊ saluarẽt. medicis ḡ dixit vt curarẽt: ſꝫ infirmis ñ di-
xit vt ad medicos curãdi venirẽt. h̃ q̈si certũ esse voluit ꝙ
egri libenter salutẽ q̈rerẽt: ⁊ se curandos offerrẽt si medi-
cos inuenirẽt. ꝓpterea solos medicos monuit. Infirmum
eñ ipse morbꝰ suus sufficienẽ admonuit nec op⁹ p̃cepto hꝫ
si dolet. hec hug. ¶ Alia rõ põt esse amotiõ occasiõis recidi-
uandi. qꝛ eñ dñs fuit fũdator eccie: ⁊ veniẽtibꝫ oim pctõrũ
ꝑ baptismũ fiebat remissio. iõ ab eo nõ debuit institui con-
fessio: ne aliqbꝫ ex v̓bo dñi daret̃ recidiuãdi occasio. Prẽ
ḡ rõ q̈re instituẽdo ↄfessionẽ nõ p̃cepit aliqđ neqʒ indixit.
penitẽtibꝫ. ſꝫ solũ discipulis postea apl'i de diuo ↄsilio cõsi-
derantes curãdos negligẽtes de sua curatõe q̈renda alle-
xerũt monitiõibꝫ. Vñ iac. v. Cõfitemi alterutꝝ pctã vrã.
Vñ hug. ipi medici postea negligẽtes in curatõe sua egro-
tos inueniũt eos ad salutẽ q̈rendã: ⁊ amonitõe sua excita-
uerũt: ⁊ p̃cepto attraxerunt. ¶ Ad illõ igit̃ qđ querit̃. q̈re
dñs saluator ñ instituit sacr̃m illõ salutis. dõm ꝙ forma-
liter instituit siue p̃tatiue: nõ tñ instituit vt erat exercẽda
ab ipis penitẽtibꝫ nisi eo mõ q̃ dictũ ẽ. neqʒ sic fecit bapti-
smũ ꝓpter rõnes p̃dictas. Nec ẽ silr̃ de ↄgruẽtia institutõ-
nis baptismi ⁊ pnĩe siue ↄfessionis. baptism⁹ eñ ẽ sacr̃m in-
trantiũ. dñs aũt fundauit eccĩaʒ: ꝓpẽ qđ ↄgruebat ꝙ insti-
tueret sacr̃m intrantiũ q erat q̈si materia fundamẽti siue
ex q̈bꝫ fundabat̃. Ipaʒ aũt fundatã reliq̈t ↄsũmandã vica-
rijs suis sibi succedẽtibꝫ. Ad ↄsũmatõez aũt reqrit̃ ↄserua-
tio fundamẽti: ad qđ reqrit̃ reparatio recidiuantiũ. ꝓpter qđ
ↄgruebat ꝙ ipi instituerẽt sacr̃m q̃ releuãdi erãt recidiuã-
tes. fuit ḡ cõfessio a dño insinuata: a b aplis aucte ille⁹ tra-
dita: a dño i clauis collatõe instituta ⁊ ab aplo Ia. ꝓmul-
gata Ia. vlt. ¶ Ad illõ qđ obĩ. ꝙ vt ex glo. pꝫ. ꝙ dic pnĩaʒ
agite. ptinet ad satisfactõez. dõm ꝙ h̃ verũ est. si inq̈ntũ ẽ
iniũcta a sacerdote: ⁊ ita implicite cointelligit̃ cõfessio. de
his sup̃ de institutõne pnĩe tactum est.

Questõ. lxxvij. de vsu cõfes-sionis.

Equitur de vsu con-

fessionis de q̃ q̈runt̃ plura. Primũ ẽ qui
debeãt cõfiteri. Scdm̃ qđ debeãt ↄfiteri.
Tercio vtꝝ circũstantie pctõꝝ sint ↄfitẽ-
de. Quarto qñ dꝫ fieri ↄfessio. Quinto q̈-
rit̃ de mõ cõfitendi. Sexto de ordine cõfessionis.

Membꝝ primũ

Irca primum qui debeant confiteri. Quera-
tur primo. vtrum non habentes cõsciẽtiã
mortalis. Scdo vtꝝ nõ hñtes ↄsciam veni-
al. o. Tercio vtrum. perfecti. Quarto vtruʒ
obstinati.

Articulus primus

Videt̃ ḡ vtꝝ nõ hñtes ↄsciaʒ mortalis tenẽant̃
ↄfiteri. et vr̃ ꝙ sic: qꝛ vt hr̃ ext̃ li. v. de pe. et re.
ca. omis vtriusqʒ sexus fidelis postq̃ ad ãnos discretiõis ꝑ-
uenerit oia sua pctã saltem semel in anno fideliter ↄfiteat̃
ꝓprio sacerdoti. ecce ꝙ ex institutõne eccie exq̃ adult⁹ fidel'
ꝓprio sacerdoti ... ꝙ ... tenet̃ ↄfiteri semel in ãno. ¶ Prẽ. j. Ioh. j. si dixerim⁹ qꝛ
pctm̃ nõ habem⁹ nosmetipsos seducimus ⁊ veritas in no-
bis nõ est. ḡ null⁹ dꝫ reputare se sine pctõ ... ꝙ
dꝫ se reputare peccatorẽ et ↄfiteri se talẽ. Contra ... ꝙ nõ
hꝫ ↄsciam mortalis: nec tenet̃ ad ↄfessionem ...
hꝫ ↄsciam mortalis: nec tenet̃ ad ↄfessionem ... quia ...
nõ tenet̃ ↄfiteri mortale enĩ nõ debet ↄfiteri. quia ...

contra consciam diceret φ teneř cōfiteri veniale ex instiťutōne ecclie. ¶ Cōtra. Fm hoc vidř φ ecclia imitat laqueos mēbris sine maiores minoribus. qr qua rōe teneř homo cōfiteri hoc veniale: et illud. et ita oīa si tenētur ad cōfitendū et sic ex institutōe ecclie obliuio illoꝝ nō pt̄ esse sine graui offensa et negligētia culpabili. ¶ Preť habētes cōsciam mortalis nō teneňt confiteri venialia ex hoc institutōe. si ergo nō habētes mortalia teneňt solūmodo cōfiteri venialia. qr nō habet cōsciaꝫ mortaliū: ergo malicia nō habentiū consciam mortalis patrocinaň eis. cū alij obligati sint ad difficilia eo φ boni sunt. ¶ Responsio. φ ꝛ si quis nō habeat cōsciam mortalis nihilomin⁹ teneť cōfiteri semel i āno. Fm φ institutū ē ab ecclia. sed nō debet cōfiteri aliqd̄ genus pcti mortalis: ꝟ in generali debet se cōfiteri eē miserū et peccatorē. Si eñ ꝯfiteret aliqd̄ peccatū speciale: diceret cōtra ꝯsciam. qr vnusqsq3 ex bona consciā ꝛ secura pt̄ dicere se eē peccatorē. Iuxta illd̄ ꝓuerb. xx. Quis pt̄ dicere. mūdū ē coꝛ meū pur⁹ suꝫ a peccato. Et. j. ioh. j. Si dixerim⁹. qr peccatū nō habē⁹ ¶ Preť. qr hec cōfessio instituta ē ab ecclesia ꝓpť reuerētiam corporis xpi. Ad qd̄ accedendū est cū maxima reuerētia et timore: etiā venialia teneť homo cōfiteri. Si quis eñ habet cōsciam venialis nec cōfitetur illud nec cōfiteri ꝓponit: minus reuerēter accedit. nō tñ dico φ peccet mortaliter: sed forte diminuit sibi efficaciā sacramēti. Dicendū igiť φ nō hñs consciam mortalis teneť confiteri tentione necessitatis rōne institutōis ecclie saltem se eē peccatorē in generali. nec specificādo de aliquo peccato mortali vel peccata venialia. Tentione aūt eqtatis tenetur cōfiteri venialia ꝓpter reuerentiā sacramēti: ad qd̄ accedere debet diligētissime ꝓparat⁹. xpian⁹ aūt de bono et equo teneť modo quo meli⁹ pt̄ se ꝓparare ad tantū sacramentū. ¶ Ad hoc qd̄ obijciť. φ qua rōne teneť hō ad cōfessionē vni⁹ venialis: et alteri⁹. et ita oīm. Dicēdū φ ñ sequiť. qr multis modis fit remissio venialiū. vtcꝫ orōne dñica: tunsione pectoris. et aspersione aque bñdicte. et multis alijs modis. vnde nō teneť nisi ad cōfessionē coꝝ quoꝝ recordať nec offēsa in hoꝝ obliuiōe nisi forte venialis. ¶ Ad illud qd̄ obř. φ hñs cōsciam mortalis ñ tenetur cōfiteri venialia ꝛc̄. Dōm φ ea tentōne teneť ille qua ali⁹. teneť eñ tentōne necītatis ꝯfiteri mortalia: et tentione equitatis. id ē de bono et equo cōfiteri venialia quoꝝ recordať. maxīe ꝓpť reuerētiam sacramēti ad qd̄ debet accedere semel in āno. ꝓpter qd̄ tenetur cōfiteri tempore ꝓpinquo ante accessum.

Articulus secundus

Consequēter queriť supposito φ aliqs ex qdā pura simplicitate nō habeat ꝯsciam venialis vel supposito φ sit ꝑsona habēs qsi semꝑ mētem circa supna. vel qsi nullā habēs inordiatam cogitatōem vel motū ad hoc qr cōtinuus in orōne et meditatione. et frequētās illa que valēt ad deletionē venialiū. et ex his ex quadā simplici puritate nō hꝫ cōsciam alicui⁹ venialis. imo certissime credit omia venialia sua deleta. Quero si ista ꝑsona teneť cōfiteri ex institutōe ecclie: et videť φ nō: qr nō posset cōfiteri aliqd̄ pctm̄ nisi diceret cōtra cōsciam. ¶ Preť. nulla hūilitas siue ꝑfectio debet inducere hoiem ad hoc φ iponať sibi in cōfessione de q̄ nullā habꝫ ꝯsciam. vñ aug. Si causa hūilitatis mētiris efficeris qd̄ vitasti scꝫ pctor. ¶ Cōtra. si nō ꝯfiteť incurrit culpā trāsgressionis. ¶ Itē Greg. bonaꝝ mentiū est ibi culpā agnoscere vbi culpa nō est. ergo et videť. licꝫ nullā habeat culpā. pt̄ se reputare culpabilē et cōfiteri cu⁹piā aliquā. ¶ Respōdendū φ si aliq̄ ꝑsona eēt talis ꝯsciētie tñ deberet cōfiteri et teneret rōne institutōis ecclie. non tñ deberet dicere aliqd ꝯtra cōsciēm: sed in generali dicere se eē peccatorē et hoc a pctō nō existēte in actu ꝟ in habitu. quo ē reus pene alicui⁹: licet in eo nō sit aliqd̄ pctm̄ nisi originale. nō dico et originale est culpa: ꝟ eo mō q̄ originale manet actu post baptismū licet trāseat reatu: ad hoc obligat⁹ est a multas penas. ꝓpť qd̄ bene pt̄ cōfiteri se esse peccatorē. nō aūt semꝑ qn̄ homo confiteť se peccatorē hoc cōfiteť ex culpa actuali quā habꝫ: ꝟ ex reatu culpe q̄ ꝑcessit. ¶ Preť. licet nō habeat consciam culpe venialis. pt̄ secure cōfiteri venialia q̄ cōmisit. sic quātūcūꝫ cōstaret alicui pctā mortalia sibi fuisse remissa virtute cōtritōis: teneť ea cōfiteri. Nec tñ dico φ teneť tentōe necītatis cōfiteri venialia: nec dico contrariū. qr illud infra habebit qstionē. ¶ Ad illud qd̄ obijciť. φ bonaꝝ mentiū est ibi culpā agnoscere ꝛc̄. dicendū φ intellect⁹ ibi hmōi nō est φ aliqs debeat sibi imponē pctm̄ cū nō habeat cōsciam alicui⁹ pcti: ꝟ debet reputare culpabilē ex hoc. φ min⁹ ꝑfecte coopatus ē grē sibi date a deo. intellect⁹ ergo hui⁹ verbi bonaꝝ mentiū ꝛc̄. est. φ illi q sunt bone ꝯsciētie: cognoscāt se minus ꝑfecte fuisse coopati grē dei. ꝛ ꝟ imputēt sibi in culpā licet nō sit ex culpa pcti. ¶ Preť. vbū illud intelligiť in dubijs. vbi cōstat de bonitate opis in genere: dubitaň tñ de modo. scꝫ vtrū bene vel male sit factum. in talibꝰ igiť dubijs debet ille qui est bone mentis agnoscere culpam: id ē reputare se min⁹ bene fecisse. In dubijs eñ debet vnusqsq3 interꝑtari cōtra se. vñ qui dubitat vtrū bene vel male fecerit aliqd̄ opus de genere bonoꝝ: debet reputare se minus bene fecisse: etiam si in veritate bene fecerit.

Articulus tercius

Consequēter queriť. vtrū ꝑfecti teneanť confiteri. φ sic: vidř ꝑ auctēm ꝑdictā q̄ dicit. φ oīs vtriusq3 sexusq3 fidelis. postφ̄ ad ānos discretōis ꝑuenerit: saltē pctā sua semel in anno cōfiteať fideliter. ¶ Itē. j. ioh. j. Si dixerim⁹ qr pctm̄ nō habem⁹ ꝛc̄. ꝛ loquiť de oībꝰ. ergo q dicit pctꝫ se nō hr̄e peccat mortaliter. ꝟ quātūcunq3 sit ꝑfect⁹ debet se recognoscere pctorē ꝯm formā traditā ab ecclia. hoc aūt ē ꝑ cōfessionē. ¶ Itē quātūcunq3 sit aliqs iust⁹ teneť ieiunare quadragesimā si est potēs corpe. nec ꝑ aliquā sctītatē absoluiť ab ecclie institutōe: sili rōne a cōfessione. ¶ Cōtra. sup illud ps. In hymnis ꝯfitemini illi: diciť. in portis virtutū est cōfessio pctoꝝ de q̄ hic agiť a q̄ incipiam⁹ ad misericordiam intrare ecce φ hic habeť φ ꝯfessio ē porta: q̄ intratur ad misericordiā. igiť si viri ꝑfecti iam intrauerūt portā immo ad interiora hmōi camere vel ꝯclauis ꝓgressi sunt: nō habēt necesse intrare portā. ¶ Itē sup illud. Cōfitebimur tibi deus cōfitebimur. Glo. hec cōfessio ē euacuatō a malis. oīa eñ in cōfessiōe lauanť. igiť si nihil peccati est euacuandū in illis neq3 aliqd abluendū: nō tenerentur ad cōfessionē. ¶ Itē Greg. medicina vim suā ꝑdit ei si sanis membris apponať. ¶ Itē Aug. ꝑfecta pnīa ad baptismi puritatē conať reducē. ꝟ possibile ē aliquē ꝑfecte pnīa in ugē. ꝟ talis nō teneť ꝯfiteri: qr oīno pur⁹ ē. ¶ Responsio. φ quātūcūq3 sint ꝑfecti teneť ꝯfiteri. Ad cui⁹ manifestatōem nota. φ teneť ad cōfessionē ex institutōe pma facta ab aplīs et ꝓmulgatā a beato iaco. Iac. v. qr institutio illa facta ē sub ꝑcepto. teneť etiā ex institutōe supaddita a pr̄ibꝰ in cōcilio generali ꝛ ꝓmulgata ab inocētio. iij. Rōne aūt pme institutōis q̄ directe fuit contra mortale: teneť cōfiteri oēs q post baptismū peccauerunt mortalitē. rōne secūde institutōis teneť oēs saltē semel in āno ꝯfiteri. ¶ Rō aūt hmōi institutōis multiplex ē. vna q̄ ē generalis indigētia. qr oēs peccauerūt et egēt gratia dei Ro. iij. et nō est qui facit bonū et nō peccet Eccl. vij. et ideo deum debet qlibet glificare ꝯfitēdo se pctorē. qui eñ ꝯfiteť se pctorē deū glificat ostēdēs se dei grā ꝛ misericordia indigē. Alia rō ē reuerētie sacre cōionis. qr cūm oēs teneť i pascha cōicare. oēs debēt se purgaē ne idigne accedāt. ꝛ sic iudiciū sibi māducēt ꝛ bibēt. j. coꝛ. xj. Tercia rō ē discretō gregis dñici. ne eñ lupi abscōditi inter agnos lateret. ꝛ heretici int fideles. institutū ē vt ꝯscīe pnae sua s oēs sacerdotibꝰ ostēdāt. ꝓpť ꝟ ꝟ oībꝰ ꝯfiteri ꝑceptū ē. vñ oēs ꝯfiteri teneť semel i āno. ¶ Ad ꝟ qd̄ obř. φ iam ꝑtrāsierūt portā ecclie. dōm φ hoc verū ē q̄ tñ ad

-dulgētiā pctoꝝ oim mortaliū ꝛ ꝑlimoꝝ veialiū. Ꝺ qꝛ vt
dr ꝓuerb. xxiiij. Septies i die cadit iust⁹. qñ ꝯfitet̄ intra
portā mīsc̄die q̄tū ad idulgētiā veialiū aliq̄ꝫ. ꝛ forte ali
c⁹ pene debite: et ex rōe alic⁹ fruct⁹ ꝑcipiēdi merito ꝯfes-
sionis. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ licꝫ i ꝑfectis ñ fiat euacuatō ve-
nialiū. fit tñ euacuatō veialiū ꝛ maloꝝ pene. Ul' pt̄ dici
ꝙ isti auctēs itelligi hñt de pctoꝝ ꝯfessiōe qñ ꝯfessio fit
porta misc̄die q̄tū ad offīciā eccl'ie in q̄tū exercet̄ i actu vl'
q̄tū ad offīciā dei in q̄tū hēt i ꝓposito. ¶ Ad aliud grē dicꝫ. ꝙ
quātūcūꝫ sit bō san⁹. hꝫ aliqd curādū scꝫ culpe vl' pene:
nisi faciat aliq̄ ꝑsona p̄uilegiata. ¶ Ad vltimū obiectū pꝫ
solutio ex supradictis. Ul' pt̄ dici ꝙ Ꝺ qd dic ꝙ pnia ꝑfcā
ꝑducit ad inocētiā baptismalē. itelligēdū ē de pnia dcute
ꝛ de inocētia q̄tū ad culpā. vl' pt̄ itelligi de pnia sacro et
de inocētia q̄tū ad pc̄tꝫ ꝓ q̄ illa pnia suscepta fuerit. Sꝫ qꝛ
q̄diu Ꝺ sum⁹ culpe succedit culpa. iō oportꝫ ꝙ pnia itue
cet̄. vnde et cōfessio.

Articulus quartus

[Q]Uarto q̄rit̄. vtrū obstiat⁹ teneat̄ cōfiteri i.
exñs i mortali nec hñs volūtatē dimittēdi pctꝫ
et itelligo tp̄e ordiato ab eccl'ia. ꝛ vr̄ ꝙ sic. ne
cessitate p̄cepta ex istitutōe eccl'ie q̄ artāt oēs fideles ad
ꝯfessiōꝫ. ¶ Jt̄ ꝓpria malicia nllꝫ absoluit a tētōe q̄ tenet̄ deo
ꝛ eccl'ie. igr̄ null⁹ ex Ꝺ ꝙ vult stare i pc̄o absoluit̄ a tētōe
ꝯfitēdi. qꝛ si Ꝺ: ꝓpria malicia p̄ocinaret̄ illi. ¶ Jt̄ adul-
t⁹ ñ baptizat⁹ ꝛ si nullū mortale pctꝫ ꝯmisit excepto ꝙ
baptizari ꝯtēnit si discedērit sic. ñ solū puiret̄ ꝓ origiali:
Ꝺ ꝓ actuali rōe p̄uaricatōis p̄cepti siue istitutōis a dño
facte de baptismo. A silī vr̄ ꝙ exñs i pc̄o mortali nōdū
peitēs nisi ꝯfiteat̄ fm ꝙ p̄ceptū ē. iterp̄tād⁹ ē p̄uaricator
p̄cepti ꝛ peccat ñ exeq̄ndo p̄ceptū. ¶ Cōt̄. ñ ē spēosa laus
i ore pctoris Eccl'i. xv. Ꝺ ꝯfessio pc̄ti ē laus dei. vñ fr̄ illd
Cōfitemi dño qm bon⁹. dr̄. pia ꝯfessio pctoꝝ ñ ē sine lau
de dei. Ꝺ null⁹ tenet̄ ad id qd nō ē spēosū i ꝯspectu dñi: igr̄
nll⁹ tenet̄ ꝯfiteri exñs i pc̄o. ¶ Jt̄ Eccl'i. xvij. a mortuo qꝛ
nihil ꝑit ꝯfessio. ꝯfiteberis viuēs: viu⁹ ꝛ san⁹ ꝯfiteberis
et laudabis deū et gl'ificaberis i mīsatōibz ei⁹. ḡ ꝯfessio
mortui ē op⁹ ꝑditū et nulli⁹ vtilitatis. Ꝺ null⁹ tenet̄ ad
hmōi. ḡ ꝛc̄. ¶ Jt̄ tres sūt ptes pnie. s. ꝯtritio ꝯfessio ꝛ sa
tisfactio. Ꝺ ipossibile ē aliquē ꝯteri dū ē in volūtate pec-
cādi. silr̄ et satisfacē. a silī vr̄ ꝯfiteri ipossibile. ḡ ꝛc̄. ¶ Jt̄
ꝓuerb. xviij. Just⁹ pri⁹ ē accusator sui. pri⁹ igr̄ dꝫ qꝫ eē
iust⁹ q̄ accuset se ꝑ ꝯfessionē. ¶ Jt̄ ordiate sūt ptes pnie.
vñ pma ē ꝯtritō. secūda ꝯfessio. tercia satisfactio. dꝫ igr̄
ꝯtritō p̄cedē ꝯfessionē. ḡ nō ꝯtrit⁹ ñ dꝫ ꝯfiteri: sic̄ ñ ꝯtri-
t⁹ nec ꝯfessus satisfacē. ¶ Jt̄ null⁹ tenet̄ ꝯfiteri ficte. Ꝺ ꝯfi
tēs ñ hñs volūtatē dimittēdi pctꝫ ficte ꝯfitet̄. ḡ null⁹ exi
stēs i volūtate peccādi tenet̄ ad ꝯfessionē. ¶ Jt̄ null⁹ te-
net̄ ad aliqd vñ irridet̄ de⁹. Ꝺ ꝯfessiōe facta i pc̄o siue in
volūtate peccādi irridet̄ deus. vñ ysi. de sū. bo. Jrrisor
ē nō penitēs. q agit qd penitet. nec vr̄ deū posce subdit⁹:
Ꝺ subsānare supbo. Ꝺ q̄ rōe subsānat deū q facit opa pnie
i pc̄o: eād et ille q ꝯfitet̄ i pc̄o. ¶ Respōsio. cū q̄rit̄. vtrꝫ
exñs i mortali pc̄o cū volūtate ꝑmanēdi in pc̄o teneat̄
ꝯfiteri. Hec q̄stio duos iplicat itellect⁹. qꝛ vn⁹ itellectus
pt̄ eē. vtrꝫ exñs i pc̄o mortli. teneat̄ ꝯfiteri exñte i eo vo
lūtate peccādi. Ali⁹ itellect⁹ ē. vtrū aliqs exñs i pc̄o cū
volūtate peccādi nec dimittēdi pctꝫ: tenet̄ cōfiteri. dico
igr̄ ꝙ fm p̄mū itellectū nō tenet̄. fm secūdū tenet̄. hoc ē
eo mō q̄ determiatō cadit ex pte suppositi tenet̄. eo modo
q̄ ex pte appositi: Ꝺ ē fm ꝙ determiat ꝙ dico ꝯfiteri: ñ te-
net̄. exñs ei i pc̄o nō tenet̄ ꝯfiteri cū volūtate peccādi qꝛ
hmōi ꝯfessio magis ē illi ad cumulū pc̄ti q̄ ad remissionē
¶ Rōes aūt qñ ondūt ꝙ exñs i pc̄o tenet̄ ꝯfiteri. sumūt̄
fm ꝙ hec determiatio nō hñs volūtatē dimittēdi pc̄m
cadit ex pte subiecti. vñ ꝯcedēda ē ꝯclo. et rationes ap-
ꝓbando quibus ostenditur conclusio. ¶ Ad Ꝺ qd obi̅.
ꝙ ꝯfessio facta i pc̄o ñ ē speciosa i ꝯspectu dī. nec ad ali-
qd hmōi tenet̄ aliqs. dōm ꝙ verū ē. null⁹ ei tenet̄ ad cō-
fessionē factā i pc̄o: exñs tñ i pc̄o tenet̄ ad ꝯfessionē. Uñ
illd argumētū ñ valꝫ. Null⁹ tenet̄ ad ꝯfessionē q̄ nō ē spe
ciosa i cōspectu dei: igr̄ exñs i pc̄o ñ tenet̄ ad cōfessionē
Ꝺ debēt iferre. ḡ ñ tenet̄ ad ꝯfessiōꝫ talē. ¶ Ad illd qd obr̄
ꝙ op⁹ mortuū nulli⁹ ē vtilitatis. ad hmōi ai nulli⁹ tenet̄
hec vera sūt ꝛ ꝯcedēda. cū igr̄ ifert̄ ḡ mortu⁹ nō tenet̄ cō
fiteri dōm ꝙ nō seq̄t̄: Ꝺ seq̄t̄ nō tenet̄ ad hmōi ꝯfessionē.
vñ i hmōi argumētis ꝑuertit̄ ꝯclo fm ꝙ determiatō itel
ligit̄ ex pte suppositi i medio ai itelligit̄ ex pte appositi.
vt pꝫ ituēti. ¶ Ad qd obr̄. ꝙ sic̄ ipossibile ē ꝯteri ꝛ satisfa
cere i pc̄o: silr̄ ꝛ ꝯfiteri. dōm ꝙ Ꝺ verꝫ ē ꝓut ꝯfessio ē ps
pnie et meritoria nec ad Ꝺ ipossibile aliqs tenet̄. Ꝺ lꝫ nul
lus teneat̄ ad ꝯfitēdū meritorie in pc̄o: tenet̄ tñ exñs in
pc̄o ꝯfiteri meritorie. vñ hec ē idē mod⁹ ꝯcedēdi. sic̄ i p̄-
dictis argumētis. ¶ Ad illd qd obr̄. ꝙ ptes pnie sūt or-
diate. ꝓpt̄ qd nō ꝯtrit⁹ nō dꝫ ꝯfiteri. qꝛ Ꝺ ꝙ dico ñ ꝯtri-
tus pt̄ determiare Ꝺ ꝙ dico ꝯfiteri. ꝛ ē sens⁹. aliqs ñ dꝫ cō
fiteri nō ꝯtrit⁹. et hec vera ē. vel pt̄ determiare ꝙ dico dꝫ
et ē sensus. aliqs nō ꝯtrit⁹ nō dꝫ ꝯfiteri. hec ē falsa. qꝛ si
ue sit ꝯtrit⁹ siue nō dꝫ ꝯfiteri tp̄e statuto ab eccl'ia. nō tñ
ꝯfiteri nō ꝯtrit⁹. i. sine ꝯtritōe Ꝺ cū ꝯtritōe. ¶ Ad aliud qd
obr̄. ꝙ null⁹ tenet̄ ꝯfiteri ficte ꝛc̄. dōm ꝙ nō seq̄t̄: imo ē
inutilis ꝯiugatio ex q̄tuor termis. mediū ei debēt eē tene-
tur ꝯfiteri ficte: cū videat̄ silogism⁹ i secūda figura. Ꝺ iste
termi⁹ nō sumit̄ bis. qꝛ iste termi⁹ ꝯfiteri ficte: ē p̄dicatū
minoris. vñ medi⁹ termi⁹ nō ē idē. Silr̄ duo sūt termi ex
pte subiectoꝝ: et ita sūt q̄tuor termi. ꝛ ita inutilis ꝯiugatō
¶ Rñdēdū ē silr̄ ad aliud qd seq̄t̄ cū dr̄. Null⁹ tenet̄ ad
cōfessionē vnde de⁹ irridet̄ ꝛc̄.

Membrum secundum

[S]Equit̄ qd debeat confiteri. Circa hoc sic.
Primo q̄rit̄ vtrꝫ debeat ꝯfiteri origiale. Se
cūdo vtrꝫ occultū pctꝫ. Tercō vtrꝫ pctꝫ cor
dis. Q̄rto vtrꝫ aliena pc̄ta. Quito vtrꝫ ve-
nialia pc̄ta. Sexto vtrꝫ oblita. Septio vtrꝫ omissa ꝑ igno
rātiā. Octauo vtrꝫ radicem pctoꝝ. Nono vtrꝫ tēptatōes.

Articulus primus

[P]Rio igit̄ q̄rit̄. vtrꝫ origiale pctꝫ sit ꝯfitēdū. et
vr̄ ꝙ sic. pnia ē faciēda ab adulto ꝓ originali
sed penitētia facienda ē arbitrio alteri⁹ sacer
dotis. Hoc aūt arbitriū p̄cedit cōfessionē. ḡ ꝛc̄.
Maior prima sit vera hēt ab aug. de correptōe ꝛ grā q dic sic
Aut iō prauitas ista. i. origialis corripiēda nō ē i hoie.
qꝛ ei⁹ ꝓpria cui corripit̄: Ꝺ cōis ē oibz. imo do corripiat̄ i
singulis qd ē oim. nō ei ꝓpterea cuiusq̄ nō ē: ꝙ ab ea nul
l⁹ termi⁹ ē. hec aug. Hec aūt correptio qd aliud ē q̄ pnia.
¶ Sup illud math. iij. pniaꝫ agite. dicit̄ pnia ē correptō
vel correctō male mētis. Mens aūt dr̄ mala. mēs deordi-
nata siue auersa a deo. qd fit origiali: qꝛ origiale ē caren
tia natalis iusticie. ¶ Jt̄ ab aug. li. de correptōe et grā
hēt̄. ꝙ hñtes origiale debēt sibi displicē. Sꝫ dic aug de
ꝯfess. x. cū mal⁹ sū nihil aliud ē tibi ꝯfiteri q̄ displicē mi
hi. Ex his vr̄ ꝙ exñs i origiali tenet̄ ꝯfiteri. ¶ Jt̄ adult⁹
accedēs ad baptismū accedit i fide. aliē accedēt ficte. dꝫ
eē accedē cū dolorē siue ꝯtritōe ꝓ origiali. vñ aug. de cor-
reptōe ꝛ grā. corripiat̄ origo dānabilis. et ex dolore cor-
reptōis volūtas regeneratōis oriat̄. talis igr̄ hēt moue-
ri i deū ꝑ fidē et ꝑ pctꝫ ꝑ ꝯtritōꝫ. Ꝺ ex pte q̄ mouet̄ i deū
exigit̄ ꝯfessio fidei. vñ dꝫ dicē Credo i deū ꝑ fidē ꝛ eē pec
catū ꝑ ꝯtritōꝫ. Ꝺ ex pte q̄ mouet̄ i deū exigit̄ ꝯfessio fidei.
vñ debꝫ dicere. Credo in deū ꝛc̄ igit̄ vt videt̄ ex alia pte
cōsilr̄ reqrit̄ cōfessio pc̄ti de q̄ cōteri̅t. ¶ Jt̄ sic̄ exñtes in
actuali mortali nō sūt in eccl'ia. silr̄ nec exñtes i origiali.
Ex q̄ pꝫ. ꝙ dānificat̄ eccl'ia ꝑ origiale sic̄ ꝑ actuale. iō
si dānificans eccl'ie reqrit̄ recōciliatōꝫ pctoris ꝑ ꝯfessi-
onē factā homi: vidr̄ ꝙ sic̄ i recōciliatōe actualis reqrit̄
ꝯfessio ꝙ silr̄ i recōciliatōe origialis ¶ Jt̄ ꝓpriū remediū
origialis ē sacrꝫ baptismi. sic̄ actual' sacrꝫ pnie. nihilomi⁹
adult⁹ nō hñs copiā baptismatis pt̄ saluari ꝑ pniaꝫ sine
baptismo fluminis: Ꝺ nō pt̄ sine pnia saluari ꝑ baptismū.

Aug. de pnia arbiter sue volūtatis nō pt̄ inchoare nouā
vitā nisi peniteat eū vite veteris. quō ad nouitatis idul-
gentiā pueniet q odij vetustatē nō deposuit. ex h̄ videt̄ q
penitētia i adulto efficaci⁹ et eēntiali⁹ opet̄ ad remissio
nē pctī q̄ baptism⁹. Si igit̄ hn̄s copiā eoꝝ q̄ regrunt̄ ad
sacr̄m baptismi necē h̄z suscipe sacr̄m baptismi q̄tuꝫ ad
ea q̄ sūt eēntialia ipi sacro. cōsilr vel fortiori rōne videt̄
q adult⁹ nō possit saluari nisi suscipiat sacr̄m pnie q̄tuꝫ
ad eēntialia pnie si h̄z copiā eoꝝ q̄ regrūt̄ ad ipaꝫ. eēntia
lia aūt pnie sūt ꝯtritio ꝯfessio ꝛ satisfactio: g̃ hec tria req
runt̄ necessario ad salutē si facultas hoꝝ se offerat. g̃ ꝛc.
¶ Itē idē videt̄ p cōfefessionē. dauid q dixit. tibi soli pec-
caui et malū corā te feci. et p⁹. Ecce eī i iniqtatibꝫ ꝯcept⁹
sū ꝛc. ex h̄ vidr̄ q cōfessio faciēda ē de origiali. ¶ Cōtra.
penitētia ē solūmō ꝑpetratoꝝ maloꝝ nō cōtractoꝝ. vn̄
greg. Penitētiā agē ē ꝑpetrata mala plāgere ꝛ plāgēda
nō ꝑpetrare. origiale aūt nō ē ꝑpetratū h̄ ꝯtractū: igitur
nulla debet eē pnia de origiali. ꝛ ita nec cōfessio. ¶ Qd
ꝯcedim⁹ scꝫ q nō tenet̄ adult⁹ ad ꝯfessionē originalis.
nihilominus dolere dꝫ de h̄ q caret natali iusticia. et q
elōgat⁹ ē a deo p origiale vt dolore stimulat⁹ q̄rat reme-
diū. Vn̄ Aug. de correptōe et grā. Corripiat̄ origo dā-
nabilis. vt ex dolore correptōis volūtas regeneratōnis
orīat̄. nec dico q correptio de q̄ loquit̄ aug. dicēs. corri-
piat̄ i singulis qd̄ ē oim. sit correptio q̄ ē pnia: h̄ ē corre-
ptio reꝑhēsiōis et accusatōis. q̄ solēt supiores corripere
miores seu inferiores: vt sic eos stimularēt ad bonū. vn̄
aug. dolor ille q sibi displicet qn̄ sentit correptōis aculeū
excitat eū i maiore orōis affectū. vt deo miserāte icremē
to caritatis adiut⁹: desinat agē pudēda et dolēda et agat
laudāda atꝫ gratāda. ¶ Ad h̄ igit̄ qd̄ dicit aug. q origo
dānabilis corripiat̄. ꝛ itelligit̄ de correptōe eoꝝ q debe-
bāt iformare siue istruē illos q erāt baptizādi. q̄ scꝫ cor
reptōe excitarēt ad desideriū baptismi. ¶ Ad aliō quod
obr̄. q displicē sibi ē idē qd̄ cōfiteri. dōm q displicē sibi
nō ē cōfessio sacramētalis. scꝫ q̄ sit homi: h̄ poti⁹ cōfessio
interior. scꝫ recordatio ꝓprie miserie q̄ fit deo. vn̄ dicit cō
fiteri tibi ē displicē mihi. ¶ Ad aliud qd̄ obyciē. q acce-
dens ad baptismū accedit i fide et i dolore siue cōtritōe.
ꝛc. dōm q ꝯfessio fidei nō ē de necitate sacr̄i. imo potius
ē iudiciū fidei baptizādi. Vn̄ cōfessio fidei exigit̄ i cathe
cizatōe n̄ in imersiōe siue i baptizatōe. Vn̄ pt̄ dici. q in
accedētibꝫ ad baptismū sufficit fides sine ꝯfessiōe exteri-
ori. nisi i casu vt si imineret ꝑiculū fidei ꝛ ꝯtritio sine cō
fessione sacr̄ali. ¶ Ad illō qd̄ obyciē. q dānificat̄ ecclia
p origiale ꝛc. dōm q licet dānificet̄ supta dānificatōe
coiter ꝓut dicit̄ aliqd̄ dānificari. nō solū ex subtractōne
rei possesse. h̄ possidēde: non tn̄ dānificat̄ ꝑ culpa ꝑpetra
ta habētis origiale h̄ poti⁹ aliūde cōtracta. illoꝝ aūt so-
lūmō ē culpā ꝯfiteri q culpā ꝯmiserūt. ¶ Ad aliud quod
obyciē. q adult⁹ hn̄s origiale nō pt̄ saluari sine pnia ꝛc
dōm q hoc verū ē sumpta pnia noīe extēso. ꝓut pnia dī
displicētia culpe cōtracte. nisi eīn displiceret adulto sta-
t⁹ suus h̄ ē carētia debite iusticie ꝛ auersiōis a deo: ficte
accedēt ad baptismū. ¶ Ad h̄ qd̄ obyciē. q si se offerat
facultas q ad salutē hn̄tis origiale regrūt̄ ea q̄ sūt essen
tialia baptismo. dōm q q̄tū ad h̄ ē sile. q sic purgatōni
ab origiali regrūt̄ eēntialia baptismatis si facltas se of-
ferat: sic purgatōi ab actuali eēntialia penitētie. scꝫ ꝯtri
tio cōfessio et satisfactio. ¶ Ad h̄ qd̄ obyciē. q adult⁹ hn̄s
origiale pt̄ in casu purgari sine baptismo non sine pnia.
dōm q hn̄ pt̄ sine pnia sacr̄i. dūmō nō supaddāt aliqd̄
actuale. licꝫ nō sine pnia cōiter supta: eo mō q̄ pnia dicit̄
displicētia stat⁹ sui. ¶ Ad illud qd̄ obyciē d̄ cōfessiōe da-
uid. dōm q illa ꝯfessio nō fuit sacr̄alis neqꝫ facta sacdoti
h̄ fuit cōfessio facta deo. publica tn̄ et i cōspectu hoim q̄
cognouit miseriā suā actā et cōtractā. vt sic humiliando se
ꝓuocaret deū ad misericordiā. Aliē canon videt̄ velle.
scꝫ q pctm̄ origiale remisisset p actuale mortale. ꝓpt̄ qd̄
illud cōfitebat̄ dauid. dicit̄ eīn de pnia di. s. q̄ uie fide ꝛ
sacro circūcisiōis ab origiali pctō se mūdatū cognosceī
tā adulterio et homicidio qd̄ cōmiserat illō remisisse in-
telligēs. nō sine cā int̄ cetera ipꝫ cōfitet̄. et dic. Ecce eīn i
iniqtatibꝫ concept⁹ sum. qd̄ melius h̄z determiari i que-
stione de reditu peccatoꝝ.

Articulus secundus

Consequēter q̄rit̄. vtꝝ pctꝫ maifestū sit cōfitē-
dū an solū occultū. Q solū occultū: dr̄. Au.
Cōfessio ē p quā morbo latēs spe venie apit̄.
nō igr̄ ē cōfessio nisi de rebꝫ latētibꝫ. ¶ It̄ Greg. i omel.
d̄ diuite epulōe. Luc. xvj. Quid ē pctōꝝ cōfessio. nisi q̄-
dam vulnerū ruptio. q: pctī vir⁹ salubrit̄ apit̄ i cōfessio
ne qd̄ pestifere latebat i mēte. vulnera etenī cutis i supfi-
ciē trahūt humorē putredis. ꝛ cōfitēdo pctā qd̄ aliō agi-
m⁹. nisi malū qd̄ i nobis erat apim⁹. ¶ It̄ Gen. iiij. San
guis fr̄is tui clamat ꝛc. glo. Euidētia patrati sceleris n̄
indiget clamore accusatōis. Cū igr̄ iust⁹ i pricipio ac-
cusator sui Prouerb. xviij. qd̄ itelligi dꝫ i cōfessiōe. vbi ē
scel⁹ euidēs nō regrit̄ confessio: vt sciatur q̄ntitas culpe
a sacdote. vt s̄m quātitatē culpe iniūgat quātitatē pene.
Iux̄ illō deutro. xxv. Pro mēsura pctī erit ꝛ plagarum
mod⁹. Si igr̄ euidēs ꝛ maifesta sit culpa ꝛ q̄ntitas illi⁹
nō erit necia hmōi pctī cōfessio. ¶ Cōtra. cōfessio fit sa-
cerdoti vt recōciliet̄ penitēs ecclie i quā peccauerat h̄ tā
tū vel pl⁹ ledit̄ ecclia pctō maifesto q̄ latēte: igr̄ necē hꝫ
cōfiteri h̄ sic illō. ¶ It̄ oia pctā dꝫ fidelis cōfiteri vt hr̄
i decre. de pe. ꝛ re. ¶ Rn̄sio. q oē pctꝫ mortale ē cōfitē
dū siue sit occultū siue maifestū. Aptū ē cōfitēdū duplici
de cā. Vna ē ex ꝑte audiētis. scꝫ vt audiat siue ꝯgnoscat
pctm̄. nō vt hō: h̄ vt dei vicari⁹. scꝫ p testioniū ꝯsciē accu
santis q̄ ē testis diu⁹: q̄uisqꝫ eīn sic nouerit nō ē ei⁹ soluē
aut ligaē. et iō oportꝫ cōfiteri pctm̄ quātūcūqꝫ fuerit pu-
blicū. Alia ē ex ꝑte cōfitētis vt iustificet̄. quātūcūqꝫ eīn
aliqs ab alio accuset̄ n̄ ꝓpt̄ h̄ iust⁹ iudicat̄: h̄ magis iiu-
st⁹. qn̄ eīn hō seipm̄ q ē dign⁹ accusatōe accusat. tūc ex er
cet op⁹ iusticie. Et iō ꝓuerb. xviij. Iust⁹ i pricipio accu-
sator ē sui. vt s̄ qs iustificet̄ et dign⁹ sit ecclie recōciliati
atōe necia ē ꝓpria accusatio quātūcūqꝫ pctm̄ eius sit pu-
blicū. Silr̄ pctꝫ occultū cōfitēdū ē duplici de cā. Vna ē
ex ꝑte audiētis. scꝫ obligatio ad penā et absolutō a cul-
pa. q: eīn ꝑ pctō mortali meret̄ qs penā eternā. ꝑ q̄ im-
mutāda iniūgēda ē satisfactō tpalis arbitrio sacerdotis
et sic necē ē q fiat illi cōfessio pctī occulti. Ex ꝑte ꝯfitēn-
tis ē cā vt q n̄ erubuit i occulto i ꝯspectu diue maiestatis
erubescat i ꝯspectu sacdotis. hō ei carnalis pl⁹ erubescit
oculis hois q̄ dei. He aūt rōes lꝫ sic possent appropria-
ri: cōueniūt tn̄ ꝯfessiōi pctī publici et occulti. ¶ Ad pmū
scꝫ q morbo latēs apit̄ ꝛc. q sic i foro iudiciali iudex nō
hꝫ ꝓcedē i dānatōꝫ delinquentis nisi vt iudex cognoscat
delictū. licꝫ illi alīs et hoi innotescat. Silr̄ i foro pnie ali-
qd̄ pctm̄ pt̄ eē notū iudici spūali. i. sacerdoti vt ē hō: nō
vt ē iudex. q nihilomi⁹ dꝫ sibi apiri vt iudici. scꝫ p accu-
satōꝫ ꝓpriā vt sup̄ tactū ē. hec aūt accusatio fit i ꝯfessiōe
q̄ tollit̄ latētia hmōi. q igr̄ dī q morbo latēs apit̄ i ꝯfessi
one. h̄ itelligēdū ē de latētia q̄ latet sacerdotē inquātū ē
medic⁹ vel iudex: nō inquātū ē hō. ¶ Silr̄ dōm ē ad illō
greg. q loqt̄ de latētia q̄ latet nō hoiꝫ h̄ iudicē spūalē vt
medicū. Vel pt̄ dici q itelligat̄ de latētia q̄tū ad reatū vt
debitū pene ꝛ tūc dī latēs q̄tū ad ipꝫ ꝯfitētē. q. d. confes
sio dꝫ eē pctī de q̄ ignorat̄ an remissa fuerit q̄tū ad rea-
tū vel saltē an iniūcta sit pnia sufficiēs. ¶ Ad illō quod
obr̄. q si euidētia pctī seu patrati sceleris patuit nō indi-
get clamore accusatōis. dōm q h̄ itelligit̄ de crimie noto
rio i foro iudiciali. vt qn̄ scel⁹ ita ē maifestū q nō idiget
inquisitione neqꝫ testioniꝫ ꝓhibitione. non de accusatōe.
qua penitēs accusat se i foro penitentie. In foro eīn iudi-
ciali sufficit euidētia sceleris ad ꝓcedēdū reū et ad ꝯdē-
nādū. In foro aūt in q̄ nō ꝓcedit̄ ad ꝯdēnādū h̄ ad recōcili
andū regrit̄ volūtaria ꝯfessio. dicit eīn hugo. voluit ꝛ ꝑ se
et a semetipō surgēs nō vt eīn q̄si extorta vel coacta vidr̄
cōfessio tua. ¶ Ad id qd̄ obiciunt. q sacerdoti fit ꝯfessio

et sciat quãtitas culpe rc̄. dõm q̄ hoc verũ ē: s nõ tamē ꝓpter hoc s ꝓpẽ erubescẽtiã. scʒ vt erubescat ꝓpriã malitiã in ꝯfitẽdo: q nõ erubuit creatorem suũ ĩ deliquẽdo. et ꝓpter alias m̃ltas causas supius tactas.

Articulus tercius

Onseqnter q̄rit. vtrũ pcĩʒ cordis sit ꝯfitẽdũ. q̄ sic: videt. Precipit em̃ ĩ decretali de pe. et re. q̄ semel ĩ ãno fideles ꝯfiteant oĩa pcĩa sua. vt sup̃ ē habitũ. ¶ Itẽ sic dãnificat ecclĩa pcĩo oris et opis. ita dãnificat pcĩo cordis. vñ p pcĩʒ cordis delingt ĩ ecclesiã sic p alia. g nõ sufficit recõciliatio de eiꝰ pcĩo facto soli deo: s reqrit q̄ fiat ecclie. et ita reqrit ꝯfessio illiꝰ. ¶ Itẽ ꝯtritio reqrit ad h q̄ remittat pcĩʒ oris. sĩlr ad h q̄ remittat pcĩm opis: igit ⁊ viceuersa ad hoc q̄ remittat pcĩm cordis reqrit ꝯfessio ⁊ satisfactõ. ¶ Cõtra. sic hẽt a iohe crif. trib9 generib9 pcĩoꝝ. scʒ cordis oris ⁊ opis. rñdent tria genera satisfactõis cõtritio ꝯfessio et satisfactio. Dicit em̃ sic. pfecta pnĩa cogit pcĩorem oĩa libẽter ferre. In corde ē ꝯtritio. ĩ ore ꝯfessio. ĩ ope tota humilitas. hec ē fructifera pnĩa. vt sic trib9 mõis deũ offendiꝰ. scʒ corde ore manu: ita trib9 mõis satisfaciãꝰ. ¶ Itẽ idẽ videt p aug. q ꝯpat tria genera pcĩi trib9 mortuis resuscitatis a dño dicit em̃ sic. tres sũt pcĩi differẽtie. ĩ corde. ĩ facto. ĩ ꝯsuetudie. vna q̄si ĩ domo: scʒ vt cũ ĩ corde ꝯsentitur libidini. Alia q̄i ꝓlata iã ext portã: cũ iã in facto libidis ꝓcedit executio. tercia cũ male ꝯsuetudis tãq̃ mole p̃mit aĩmꝰ vel notie defẽsiõis clipeo armat. q̄si ĩ sepulcro hõ iã putrẽs. Hec sũt tria genera mortuoꝝ q̄ dñs legẽ suscitasse huic igit triplici morti triplici remedio occurrit. ꝯtritõe cõfessiõe. satisfactõe. ¶ Itẽ Aug. vbi pcĩʒ orit ibi moriat igit pcĩa q̄ solũmõ oriũt ĩ corde ibidẽ debẽt mori. s tunc moriũt qñ remittũt. igit nõ ē neccẽ ad h qd̃ moriãt q̄ veniãt ĩ actũ cõfessiõis. s ĩ corde debẽt mori. ¶ Itẽ Sap. xj. p q̄ peccat qs p hec et torq̃tur h ē de iusticia dĩna. sufficit ergo iusticie dĩne. q̄ cũ ꝯmittit pcĩm ĩ corde: q̄ cor solũmõ puniat: g rc̄. ¶ Itẽ in foro iudicij ita ē. q̄ nõ deducũtur maĩfesta ĩ iudiciũ nisi ea q̄ aliq̄ modo sũt maĩfesta. vñ math. xviij. Si peccauerit ĩ te frater tuꝰ corripe eũ ĩnt te et ipm. a sĩli videt ĩ foro pnĩe q̄ pcĩʒ ĩ corde cõmissũʒ qd̃ scʒ intuet deꝰ. j. Ro. xvj. deus aũt ĩtuet cor. nõ dʒ corripi nisi interiꝰ ĩ corde. q̄ sic ex alia pte qd̃ ꝯmittit vno sciẽte debʒ corripi vno sciẽte. ¶ Rñsio. q̄ oẽ genꝰ pcĩi ē ꝯfitẽdũ sic p̃cipit ĩ decretali. vñ et pcĩa cordis oris ⁊ opis. ¶ Ad duo p̃ma obiecta dõm. q̄ nõ ē intẽtio iohis crif. ⁊ aug. q̄ penitẽs ñ debeat ꝯfiteri pcĩa cordis ⁊ opis ⁊ ꝯteri sup pcĩis oris et opis. ⁊ satisfacẽ de pcĩis oris ⁊ cordis: s potius de oib9 pcĩis reqrit cõtritio ꝯfessio ⁊ satisfactio. sed ẽbis suppositis quãdã appropriatõʒ assignãt. p̃dictorũ ptes pnĩe ptib9 pcĩi quodã mõ generali appropriãtes. vt oñdat q̄ sic trib9 mõis ꝯmittit pcĩʒ: sic trib9 mõis satisfaciat hõ ꝓ pcĩo. ¶ Ad illd̃ aug. vbi orit pcĩʒ ibi moriat dõm q̄ intentio aug. ē determiare modũ penitẽdi iuxta modũ delinquẽdi. Quidã em̃ peccãt ĩ occulto. qdã ĩ publico q aũt peccãt ĩ maĩfesto et scãdalizãt alios. in casu debẽt penã subire ĩ foro pnĩe et ĩ foro iudicij. vñ dicunt publice penitẽ. q aũt ĩ occulto peccãt ĩ occulto debẽt penitẽ. vnde crif. Nõ tibi dico vt te ꝓdes ĩ publico neq̃ apud aliquẽ accuses: s obedire te volo ꝓphe dñi. Reuela dño viã tuam. qd̃ expones magr̃ in sentẽtijs dic illd̃ crif. non ē ita ĩtelligẽdũ vt liceat alicui si hẽat tp̃us sacerdoti nõ ꝯfiteri s q̄ sufficit vbi crimẽ occultũ ē soli deo p sacerdotẽ dicẽ ⁊ semel. nec oportʒ publicari corã multis qd̃ occultũ est. qd̃ notauit dicẽs. Nõ tibi dico vt ꝓdas ĩ publicũ. sic ei publica nota publico eget remedio: ita occulta secreta cõfessione et occulta satisfactõe purgat. Iuxt hãc sñiam vult aug. dicere. q̄ pcĩʒ moriat vbi orit. i. si occultum sit pcĩm et pũatũ occulte sepeliat et nõ ꝓdat ĩ publicũ. vel pt dici. q̄ ẽbũ aug. itelligit q̄ntũ ad ꝓgressũ pcĩi: vt peccatũ nõ ꝓcedat: s vbi orit ibi moriat. nõ aũt intelligit q̄ntum ad emẽdã satisfaciẽdã. ¶ Ad illud Sap. xj. p que peccat quis rc̄. dicendũ q̄ illo verbo nõ significat q̄ ex cũc puniend9 ē hõ in illo ĩ q̄ peccat s insinuat diuina iusticia ex q̄dã cõgruẽtia punitõis. Pret. ex ĩtellectu illiꝰ hẽi nõ hẽt q̄ peccãs corde ñ debeat puniri ore vl̃ ope. imo q̄ debet puiri corde. sĩlr q̄ peccãs ore debet ore puiri ⁊ peccãs ope debet ope puniri: s nõ ꝯcludit p hoc q̄n etiã aliter debeat puiri. ¶ Ad illud qd̃ obijcit. q̄ ĩ foro iudicij nõ deducũt in iudiciũ maĩfesta rc̄. dicẽdũ q̄ ꝯfitẽdũ ē sacerdoti non vt hõi: s vt sacerdoti dei seu vicario dei et gerenti vices eiꝰ. vñ ex ꝯfessiõe priuata nulla fit reuelatõ secreti. Pret. secꝰ ē de foro iudicij et de foro penitẽtie. Foꝝ em̃ iudicij ē foꝝ iusticie et dãnatõis: forũ penitẽtie ē foꝝ misericordie ⁊ remissiõis. vñ ꝑsona cui fit ꝯfessio ĩ foro pnĩe gerit vices recõciliãtis: vñ q̄si amici et familiaris manifestãda ē sibi culpa sup qua dʒ recõciliari ꝑsona aũt cui fit ꝯfessio culpe ĩ foro iudicij: gerit vices punientis et dãnantis. ꝓpt qd̃ quãtũ pt vitat eius iudiciũ et maĩfestatio delicti ab ipo puniẽda. vñ nõ offert se iudicio hm̃õi: sic iudicio in foro penitẽtie.

Articulus quartus

Onsequẽter q̄rit. vtr qs teneat cõfiteri pcĩa aliena. qd̃ videt p sĩle sumptũ ab antiqs p̃rib9 q ꝯfitebant pcĩa patrũ suoꝝ. vñ dañ. iij. peccauimꝰ et iniq̄ egimꝰ recedẽtes a te et deliqmꝰ in oĩb9 rc̄. ꝯstat q̄ azarias dicẽdo sic nõ tũc cõfitebat pcĩa ꝓpria: s pcĩm alteriꝰ. q̄ ipẽ ñ recesserat a deo. ¶ Itẽ. neemie. j. Cõfitebor ꝓ pcĩis filioꝝ isrl̃ q̄b9 peccauerunt rc̄. ¶ Itẽ ex caritate pt qs pcĩa ꝓxi deflere ⁊ ꝓ illis pnĩam facẽ. Sĩlr vĩ. q̄ possit pcĩa aliena ĩ ꝯfessiõe referre. ¶ Itẽ pcĩm aliẽnũ frequẽter aggrauat pcĩm ꝓpriũ vt si filia sit cognita a p̃re carnali vel sp̃uali. g cũ debeat pcĩm suum aperte explicare. vidr̃ q̄ oporteat pcĩa aliena ĩ ꝯfessione sua referre. ¶ Itẽ cõfessio nõ fit solũ ĩ remediũ pcĩi p̃teriti: s in cautelã futuri. s frequẽter pcĩʒ aliẽnũ ē alicui cã scandali et ruine. vt qñ luxuriosus sollicitat aliquaʒ de pcĩo carnis. g si penitẽs dʒ exp̃mẽ occasiões pcĩoꝝ sacerdoti: vt illas euitet p ꝯsiliũ ⁊ auxiliũ eiꝰ: vidr̃ q̄ debeat aliena pcĩa ĩ cõfessiõe referre. ¶ Cõtra. sup illd̃ ps̃. dixi cõfitebor aduersũ me iniusticiã meã dño. Glo. nõ aliena.

Rñsio. q̄ nõ debẽꝰ ꝯfiteri pcĩa aliena nisi ĩ casu. scilʒ q̄tenꝰ sũt circũstãtie ꝓprij pcĩi. et tũc ita q̄ nullo mõ fiat ꝓditio alicuiꝰ criminis. ¶ Ad h qd̃ obr̃ de p̃rib9 antiqs. dicẽdũ q̄ sic dicit sup illud ps̃. Cõfitemĩ dño qm̃ bonꝰ. nõ est pia ꝯfessio pcĩoꝝ sine laude dei. vñ duo intẽdebant in hm̃õi ꝯfessiõib9. scʒ ꝯmẽdare dĩnam iusticiaʒ: et excitare diuinã misericordiã. vñ duo ꝓtendebãt ĩ suis ꝯfessionib9 diuinã iusticiã ĩ puniẽdo illos: et ꝓpriã miseriã ĩ sustinẽdo penas iuste ĩflictas ꝓ pcĩis. vñ dañ. iij. añ ꝯfessionẽ p̃mittit. iustꝰ es dñe ĩ oib9 q̄ fecisti nobis: et oĩa iudicia tua vera. et post. et nũc nõ possumꝰ aperire os. ꝯfusio ⁊ obꝓbriũ facti sumꝰ s̃uis tuis: et his q oderũt te ne tradas nos ĩ ꝑpetuũ et ne auferas m̃ĩam tuã a nobis. hm̃õi igit ꝯfessiões fiebãt deo et rõne p̃dicta nec ē ꝯfessio sĩcĩa [illegible] de cuius nõi intẽdim9. ¶ Ad illd̃ qd̃ obijcit p sĩle de ꝯtritione ⁊ satisfactõe respõdẽdũ ē q̄ si doleo et cõdoleo pcĩo ꝓximi et pniteo me ꝓ illo misericordiã illi ipetro. nec illi iniuriã facio. nec sic eũ accuso. vñ nõ ē sĩle. ¶ Ad aliud dõm q̄ si culpa ꝓpria expl icari nõ possit sine reuelatõe pcĩi alteriꝰ. hõ licet ĩ casu tali illud cõfiteri. caueat tñ modo quo pt sine maĩfestatõne ꝑsone. vt si mulier cognita fuerit ab epõ suo. sufficit dicẽ ĩ generali q̄ cognita fuit a quodã magno p̃lato. ¶ Ad aliũ qd̃ obr̃. q̄ deceptio dicẽ ea q̄ valẽt ad cautelã futuri dõm q̄ ĩ cãu tali lʒ. ml̃tũ tñ cauẽdũ ē et obseruãdũ: ne aliqñ aliũ accuset ĩ p̃iudiciũ: vt vellet qs ad sui expeditõʒ ⁊ vtilitatẽ pcĩʒ alterius referre vt sacerdos sciret tũcꝰ cẽt cõfitẽti extra formã cõfessiõis referre et sacerdoti audire et ꝓquirere.

Articulus quintus

[C]Onsequēter q̄rit̄. vtr̄ pctā venialia sint cōfi-
tēda. q̄ sic: videt̄ p diffinitōẽ ɔfessiōis q̄ ē. cō-
fessio ē volūtaria ꝑ̄prioꝝ pctoꝝ ꝑnūciatio sa
cerdoti facta. ecce q̄ dr̄ pctoꝝ sine determiatōne: ḡ oīm
pctoꝝ. ḡ et venialiū. ¶ Itē Aug. Si cepisti fluctuare cō-
fitere morū: ne plāgas ruinā. ß mot⁹ hmōi scʒ fluctuatō-
nis ē pctm veniale: ḡ tenet̄ qs ad ɔfessionē veialis. ¶ Itē
Iac. vlt. Cōfitemi alterutrū pctā. Glo. pctā q̄ fiūt ex ig-
rātia vel ex ifirmitate hūana ɔmittūt̄. dicit et ꝑcipit al-
terutrū ɔfiteri. ß ɔstat q̄ pctā hmōi sūt venialia. ¶ Item
alia glo. sup illō. Cōfitemi alterutrū pctā vr̄a q̄tidiana
et leuia. ¶ Itē Iac. v. Si i pctis fuerit dimittēt̄ ei. Glo.
neq̄ȝ sine emēdatōe et ɔfessione pctā queūt dimitti. vñ re-
cte subdit̄. Cōfitemi alterutrū pctā vr̄a ꝛc̄. et q̄ indulgē-
tur in vnctōe extrema sine ɔfessiōe nō dimittūt̄. ß hmōi
sūt venialia. ¶ Itē Ro. xij. Qui miseret̄ i hilaritate. Gl.
hec miseratio ē q̄tidiana medicia q̄tidianis. et si leniori-
bus tñ vulneribꝰ ꝛ multis. iudiciū eñ sine miscd̄ia fiet ei
q nō fecerit misericordiā. Iac. ij. ex hac glo. pʒ. q̄ venia-
lia sūt vulnera aīe. et dic greg. si medicātis opā expectat̄
oportʒ vt vuln⁹ detegas. Igit̄ cū veniale sit vuln⁹. opor-
tet q̄ detegat̄ medicātı. i. sacdoti. ß ħ fit p ɔfessionē. ¶ Itē
Aug. ad felicianū. neq̄ȝ ea dimitti nob volū⁹ q̄ dimissa i
baptismo ñ dubitā⁹ ß illa vtiq̄ȝ q̄ hūane fragilitati q̄uis
pua: tñ crebra subrepūt. q̄ collecta si ɔtra vos fuerit ita
vos grauabūt ꝛ opprimēt sic vnū graue pctʒ. si ḡ pctā q̄
grauāt et opprimūt sūt cōfitēda: ḡ ꝛc̄. ¶ Item vius dʒ re
spōdere vmbre. ß i lege fiebāt oblatōes ꝑ venialibꝰ qbꝰ
oblatōibꝰ ɔfitebāt̄ pctā. igit̄ ꝛc̄. ¶ Itē p venialia ɔtingit
naufragari. vñ auctas. vitasti grādia: caue ne obruaris
arena. igit̄ cū pnīa sit secunda tabula post naufragiū. et
maxie q̄tū ad ɔfessionē: relinq̄t̄ q̄ hō tenet̄ ad ɔfessionē
venialiū. ¶ Itē peccās venialit̄ ē debitor pene. ß nulli in-
fligēda ē pena ꝑ̄prio iudicio. null⁹ eñ ē iudex i cā ꝑ̄pria
igit̄ dʒ infligi ab aliq̄. ḡ oportʒ q̄ pctʒ ꝑ q̄ isligēda ē pēa
alij oñdat̄. ḡ ꝛc̄. ¶ Itē offēdēs deū tenet̄ satisfacē de offen-
sa. ꝛ nō ꝑ̄prio iudicio. ß peccās venialit̄ offēdit deū. igit̄
ꝛc̄. ¶ Itē vt vult aug. hō dʒ ɔfiteri de veialibꝰ. silr̄ satisfa-
cere. igit̄ ꝛ dʒ ɔfiteri veialia. ¶ Itē ptās clauiū extēditur
ad mortalia ꝛ veialia. ḡ iudiciū mortaliū ꝛ venialiū spe-
ctat ad habētes claues. iudiciū aūt de hmōi nō pt̄ eē nisi
ꝑcedat ɔfessio: igit̄ ꝛc̄. ¶ Itē plati mediatores sūt int̄. sb-
ditos et deū. deut̄. v. Ego seq̄ster ꝛ medi⁹ fui inter deū ꝛ
vos. pri⁹ ergo hʒ subdit⁹ subire iudiciū sacerdotis q̄ iu-
diciū dei. gradatim eñ oportʒ ascēdē i iudicio. prius ad
iudiciū mioris: deinde ad iudiciū maioris. cū igit̄ ptās
clauiū q̄ ē sacerdotū extēdit se ad venialia. pri⁹ debēt ve-
nialia discuti iudicio sacerdotū q̄ iudiciū dei. ß cōstat q̄
veniūt ad iudiciū dñi. igit ꝛc̄. ¶ Itē maiora hñt diffiniri
a maioribꝰ iudicibꝰ miora a mioribꝰ. vñ exo. xviij. Quic-
qd mai⁹ fuerit referāt ad te et ipi tātūmō miora iudicēt.
igit̄ cū veialia miora sint int̄ illa q̄ȝ ē iudiciū. ꝛ illa ꝑci-
pue debēt referri ad miores iudices. i. sacerdotes. ¶ Itē
Ioh. v. Pater oē iudiciū dedit filio. fili⁹ aūt petro dedit
iudiciū q̄tū ad ħ qō spectat ad claues Mat. xvj. ꝛ aliqs
aplīs Ioh. xx. Igit̄ vicarioꝝ btı̄ petri et alioꝝ aploꝝ ē
iudicare de oībꝰ q̄ spectāt ad claues. ḡ cū venialia sint
hmōi. ḡ ꝛc̄. ¶ Itē medic⁹ corpm cōsulit nō tm̄ de morbꝰ
ꝑiculosis. ß etiā de prauis dispositōibꝰ q̄ disponant ad
morbos ꝑiculosos. igit̄ cū incōpabilit̄ sit magis ꝑuidē-
dū sacerdoti spūali q̄ corpali: magis ɔsulēd⁹ ē med. cus
spūalis de dispositōibꝰ ad morbū ꝑiculosū spūalē q̄ me-
dic⁹ carnalis. igit̄ ꝛc̄. ¶ Itē satisfacē de pctō veiali ē op⁹
iusticie. igit̄ tenemur ad id: cū teneamur ad opa iusticie
ß satisfactio dʒ fieri p arbitriū sacerdotis: igit̄ ꝛc̄. ¶ Itē
pctm ꝑ q̄ puniēd⁹ ē pctor pena etna: puniēd⁹ ē arbitrio
sacerdotis ß reprobi puniēdi sūt ꝑ venialibꝰ pena ete-
rna: ḡ ꝛc̄. ¶ Itē ponat̄ q̄ aliqs nō peccet nisi veialiter. cō-
stat q̄ tenet̄ ɔfiteri admi⁹ semel i ãno. ꝛ ħ nō nisi de pctō
veniali: igit̄ ꝛc̄. ¶ Itē vt hēt ab aug. difficile est iudicare
int̄ veniale ꝛ mortale. ß i difficilibꝰ iudicijs recurrēdū ē
ad iudiciū sacerdotū. iudiciū eñ eoꝝ spectat ad claues.
deut̄. xvij. Si difficile ꝛ ambiguū apud te iudiciū eē ꝑ-
spexeris int̄ sanguinē ꝛ sanguinē. causā et causam. leprā
et nō leprā. et iudiciū intra portas tuas videris vba va-
riari: surge et ascēde ad locū quē elegerit dñs de⁹ tu⁹. ve-
niesq̄ȝ ad sacerdotes leuitici generis ꝛc̄. iudiciū aūt illud
fit i ɔfessiōe: ḡ ꝛc̄. ¶ Itē veniale pctm tēdit ad dānificati-
onē: ḡ emēda venialis dʒ fieri iudicio eccīe. hmōi aūt iu-
diciū necc̄e ē ꝑcedere ɔfessionē. ꝑbatō medie. mēbra eccle-
sie vniūt̄ fide opāte p dilectōʒ. mot⁹ aūt fidei sursum ē:
mot⁹ aūt venialis ē deorsū. hic aūt ē ḡrē: hic corruptōe.
Cū igit̄ simul et semel nō mouet̄ aīa motibꝰ ɔtrarijs. pʒ
q̄ tendit ad dissolutōʒ eoꝝ q̄ fide mouēt̄ sursum. i. i deū
Hec aūt sunt mēbra eccīe. tēdit ergo ad dissolutōeʒ mē-
broꝝ eccīe: et ita ad dānificatōʒ eccīe. ¶ Itē oē pctm de
q̄ oportʒ pctorē iudicari et reddē rōem i iudicio ē ɔfitē-
dū. ß de venialibꝰ i iudicio iudicabit̄ et reddet rōem pec-
cator. Math. xij. de oñi vbo ocioso ꝛc̄. ¶ Cōtra pnīa ē
secūda tabula post naufragiū. pctm veiale naufragiū nō
est: igit̄ nō ē necesse ɔfiteri nec ꝑ eo peniteri. ¶ Item ßm
sctōs. i purgatorio remittūt̄ veialia: igr̄ nō oportʒ ea hic
ɔfiteri. ¶ Itē pctā venialia nō sunt i ꝑhibitōe: igit̄ eoꝝ
remediū ɔtritio scʒ ꝛ ɔfessio ꝛ satisfactio nō ē in ꝑcepto.
¶ Itē extra ecclām nō ē sal⁹ intra ecclīaʒ nō ē damnatō
solū p mortale excludit̄ hō ab ecclīa nō p veniale. igr̄ so-
lūmō necc̄a ē ad salutē recōciliatio post mortale. ¶ Iteʒ i
ɔfessiōe iniūgit̄ pena ɔfitēti. ß q̄ ē ꝑportio pcti ad pctm:
eadē est ꝑportio pene ad penā. ß pcti mortalis ad venia-
le nulla ē ꝑportio: ergo nec pene ad penaʒ. ß q̄libet pena
tpalis ē ꝑportōnalis pene iniūcte a sacerdote ꝑ mortali
quātūcūq̄ȝ sit magnū. ß pctm mortale ē in ꝑportionale ve-
niali: igit̄ ꝛ pena hmōi pene illi⁹ sed si ɔfessio reqreret̄ d
veniali. cū pena sit iniūgēda ɔfitēti: seq̄ret̄. q̄ pena veia-
lis eēt ꝑportōnalis pene mortali qō cū sit falsū: igit̄ et il-
lud ex q̄ seq̄t̄ ꝛc̄. scʒ q̄ ɔfitēda sint venialia. ¶ Itē veialia
neq̄ȝ auferūt caritatē neq̄ȝ minuūt. qr̄ si sic: p ɔsequēs mi-
nuerēt ꝑmiū. et ita dānificarēt aīam i aliq̄ eterno: et ħ
est falsum. qr̄ veniale vertet̄ tm̄ i penaʒ tpalē. saluabit̄ ḡ
sine ɔfessiōe venialiū. ¶ Itē peccās venialit̄ nō dānificat
ecclīam i aliq̄. cū fides viua q̄ facit ecclīaʒ nō tollat̄ nec
minuat̄ p veniale. ḡ peccās venialit̄ nō tenet̄ subire foꝝ
eccīe p ɔfessionē. ¶ Rūsio. q̄ ɔfessio venialiū nō ē in ꝑ-
cepto: qr̄ de sui natura sūt venialia. vñ p se possūt veniaʒ
assequi. scʒ sine ɔfessiōe facta sacerdoti vel p pniaʒ inter-
iā vel aliqs multis modis. Mus aūt de rōe sui generis
nō sit necc̄e ɔfiteri illa. vtile tñ ē. qr̄ pena illis debita mi-
nuit̄ ex vi clauiū. Et etiā alie sunt vtilitates. scʒ cautela
ɔtra lapsū i mortale: et ɔseruatio puritatis aīe. Hoc aūt
generalit̄ de venialibꝰ dictū ē. In casu tñ ɔtingit q̄ hō te-
net̄ ea ɔfiteri. vt qñ dubiū ē de aliq̄. vtr̄ sit veiale vl' mor-
tale. vñ nisi peniteat sic de mortali ɔmittit se discrimi. ꝛ
ideo dʒ ɔfiteri sic hʒ i ɔsciā. et relinq̄re iudicio sacerdo-
tis. vtr̄ sit veiale vel mortale. Preť. qñ tenet̄ talia ɔfite-
ri ꝑp̄ statutū eccīe qō ē. q̄ ois fidelis semel i ãno tenet̄
cōfiteri etiā qñ nō hʒ mortale i ɔsciā neq̄ȝ i veritate. ß hoc
nō ē ꝑp̄ gen⁹ pcti: ß ꝑp̄ ꝑceptū. ¶ Ad ꝑblemata ḡ ꝑpo-
sitū rñdendū. q̄ duplex ē rōo. scʒ necc̄itatis ꝛ expeditōis
Vna ē qua omissa nō ē sal⁹: alia sine q̄ ē sal⁹ expedit tñ
ad salutē. Rōo aūt necc̄itatis ē duplex. vna q̄ omissa est
causa i culpā. qr̄ fit trāsgressio ꝑcepti. ꝛ hac rōne tenet̄
quilibʒ fidelis semel ɔfiteri i ãno ßm q̄ dicit̄ de pe. ꝛ re.
oīs. Alia ē rōo necc̄itatis q̄ omissa nō resurgit a culpa.
et hac rōne tenemur cōfiteri mortalia. rōne aūt q̄ est
expeditōis tenemur cōfiteri venialia. expedit eñ et cōfi-
teamur venialia. cōcedim⁹ ḡ rōes qbꝰ oñdit̄ q̄ nō tenet̄
hō cōfiteri venialia rōne necc̄itatis. ¶ Ad ħ qō pmo obī
p diffinitōʒ pnīe. dōm q̄ pctā absolute dicta et maxie in
diffinitōe pcti dicūt̄ mortalia. In diffinitōibꝰ eñ solent
poni ea q̄ p se et simpliciter dicūt̄. vñ i diffinitōe ɔfessio-

nis pxĩa supponit ea q̃ p se ⁊ simplr sũt pctã: ⁊ simplr ⁊
p se sunt ꝯfitẽda: hmõi sunt mortalia. ¶ Ad illõ aug. ꝯfi-
tẽ motũ ⁊c. dõm ꝙ h̃ ñ dicit aug. qꝛ mot⁹ inꝗ̃tũ ẽ hmõi ẽ
necẽrio ꝯfitẽd⁹: ħ ad cautelã. s. vt caueat a lapsu i morta
le. Uñ vult dicẽ. si mot⁹ hmõi sit ꝓpinqu⁹ ruine ꝯfiteaꝛ il
lũ ne corruat qð sonãt verbo q̃ sunt ꝯfitere motũ ne plã
gas ruinã. ¶ Ad illõ qð obijcit̃ de illo Jac. vlt. Confite
mĩ alterutrũ ⁊c. dõm ꝙ q̃tũ ad leuia ⁊ q̃tidiana ꝯsiliũ ẽ.
ꝯfessio ei venialiũ ñ ẽ i pcepto. qꝛ venialia ñ sunt i ꝓhibi
tõe. cũ ſm statũ naẽ ñ pñt vitari. q̃tũ aũt ad mortalia ẽ p
ceptũ. Uel vt dicãt q̃dã q̃tũ aũt ad leuia ⁊ q̃tidiana intel-
ligiẽ de generali ꝯfessiõe quã facit ecclia i pma ⁊ cõpleto
rio. ¶ Ad illõ qð obijciẽ ꝙ pctã q̃ fiũt ex ignorãtia ⁊ in-
firmitate hũana sunt venialia ⁊c. dõm ꝙ q̃dã hmõi sunt
mortalia q̃ sine ꝯfessiõe ñ dimittunẽ. ⁊ q̃tũ ad hmõi pci-
piẽ ꝯfessio. q̃tũ ad ea q̃ venialia sunt ꝯsulit̃. ¶ Ad aliam
glo. q̃ dicit. q̃tidiana ⁊ leuia. dõm vt dictũ ẽ. ꝙ q̃tũ ad h̃
ẽ ꝯsiliũ. Uñ interl. dicit coeq̃lib⁹. ¶ Ad glo. illã. neq3 si
ne emẽdatõe ⁊ ꝯfessiõe pctã queũt dimitti ⁊c. dõm ꝙ gl.
illa intelligiẽ d mortalib⁹ q̃ dbo illo pcipiũẽ ꝯfiteri. Uel
q̃dã exponũt sic. ñ queãt dimitti. i. ñ cõpetent vl̃ defacili
sine ꝯfessiõe. qꝛ nescit̃ quãta pena debeẽ veniali. ꝓpẽ qð
necessaria ẽ ꝯfessio venialiũ. et vtilis vt relaxeẽ pena vir
tute clauiũ. ¶ Si aũt obijceẽ ꝯ pdicta. cũ pceptorie dictũ
sit Jac. v. Cõfitemĩ alterutrũ ⁊c. vide ꝙ h̃ dbo ꝯfitemini
deẽ pceptũ ⁊ ita solũmõ pcipiẽ ꝯfessio ibi ⁊ ñ ꝯsulit̃. pze.
q̃'o. dicit pcipit. dõm ꝙ q̃ñq3 aliqð dr̃ sub forma pcepti:
ñ tñ ẽ pceptũ. sic illð. vade ⁊ vẽde oĩa q̃ habes ⁊ da pau
pib⁹ Mat. xix. glo. dic: pcipit. qꝛ sb̃ forma pcepti ꝓponit
sic q̃ñq3 dr̃ pceptor ñ q pcipit: ħ q instruit. sic luce. v. pce-
ptor p totã noctẽ labo. nihil cepim⁹. i. doctor vl̃ instructor
¶ Ad h̃ qð obijcit̃ ex glo. Ro. xij. ꝙ q̃tidiana sũt vulnera
aĩe. dõm ꝙ veniale pctm ẽ vuln⁹ supficiale nec i oĩa. Uñ
ñ ẽ necesse ꝙ detegaẽ medico: s3 leui medicia ⁊ coĩ cureẽ
sic orõe dñica tũsiõe pectoris ⁊ hmõi. ¶ Et ꝙ dic̃ greg.
Si medicãtis opam expectas ẽ necesse vt vuln⁹ detegas.
dõm ꝙ h̃ verũ ẽ: s3 nõ ẽ necesse vt p vulnere tali expectes
opam medicãtis. qꝛ leui medicia ⁊ cõi sanaẽ. ¶ Ad aliõ
qð obijciẽ p illõ aug. ꝙ venialia collecta grauãt ⁊ oppri-
mũt ⁊c. dõm ꝙ rõ dici pẽ eẽ vl̃ qꝛ ex negligẽtia venialiũ
⁊ frequẽtia oriẽ q̃ñq3 libido mortal vl̃ ꝯtẽpt⁹. vel qꝛ fre-
quẽtia hoꝝ cũ negligẽtia ꝯfitẽdi reddũt hoĩe3 ꝓnũ ad la
psũ i mortale: ⁊ sunt occasio ꝓpinq̃ ruine mortal. qð igr̃
dic̃ aug. ꝙ opprimũt sic vnũ g̃ue pctm: intelligiẽ occasio
naliẽ ⁊ dispositiue. ¶ Ad h̃ qð obijciẽ. ꝙ p venialia ꝯtin
git naufragari. dõm vt tactũ ẽ ꝙ venialia pñt eẽ occasio
naufragij nõ cã. disponũt ei ad naufragiũ: ꝓpẽ qð expe-
dit vt fiat illoꝝ ꝯfessio ñ tñ ẽ necesse. ¶ Ad illõ qð obijciẽ
ꝙ pena nulli ẽ infligenda arbitrio ꝓprio. dõm ꝙ pene sa-
tisfactorie p venialib⁹ instituate sũt ab ecclia. ⁊ ita ducte
i ꝯsuetudinẽ ꝙ nõ ẽ necesse ad aliquẽ recurrere ꝓpẽ illarũ
iniũctõꝫ. pene aũt satisfactorie p talib⁹ sũt orõ dñica. tũ-
sio pectoris. aspsio aq̃ bñdicte. generales ꝯfessiões ecclie
⁊ hmõi alie. ¶ Ad h̃ qð obij. ꝙ peccãs veialiẽ offẽdit de-
um ⁊c. dõm ꝙ peccãs venialiẽ ñ offendit deũ ſm ꝙ ꝓprie
dr̃ offendẽ. offendẽ ei deũ coiter dictũ ẽ: mereri penã in-
fligẽdã a deo. ꝓprie dictũ ẽ mereri penã inferni. peccans
igr̃ venialiẽ ñ offendit deũ ꝓprie loquẽdo nisi occasiona-
liter qꝛ sola auersiõe a deo q̃ fit p casu3 a caritate offen-
diẽ de⁹. caritas ei secũ patiẽ venialia. nec veialib⁹ dimi-
nuiẽ q̃tũ ad eẽntiã. occasionaliẽ tñ offendiẽ de⁹ veniali-
b⁹. qꝛ sunt occasio casus a caritate ⁊ ruine i mortale. ꝓ-
ut aũt offendẽ coiter dr̃. s. mereri quãcũq3 penã: sic offen
dit deũ. h̃ p tali offensa ñ reqriẽ ꝯfessio de necẽitate. ¶ Ad
illõ qð obijciẽ. ꝙ debem⁹ ꝯfiteri venialia sic debem⁹ ꝯte-
ri ⁊ satisfacẽ p ill. dõm ꝙ h̃ nõ o3. ꝯtritio ei ⁊ satisfactio
sunt magis morales ⁊ magis eẽntiales correptõi pctĩ q̃
ꝯfessio [illegible] ꝯtritiõe3 ei ⁊ satisfactiõe3 dictat lex nature i
scripta aie [illegible] ñ aũt sic ẽ de ꝯfessiõe vocali faciẽda ec-
cle [illegible] ¶ Ad aliõ qð obijciẽ. ꝙ ptãs clauiũ extendit se ad
mortalia ⁊ venialia ⁊c. dõm ꝙ h̃ verũ ẽ q̃tũ ad aliquem

actũ clauiũ. s. q̃tũ ad illũ q attẽdiẽ i diminutõe pene de-
bite. q̃tũ aũt ad actũ recõciliatõis cũ ecclia. nõ qꝛ venia
lia ñ ponũt cõmittẽtẽ hmõi ext̃ ecclĩam. ꝓpẽ actũ recõcili
atõis necẽria ẽ ꝯfessio [illegible] ꝓpter actũ diminutõis po
ne. ¶ Ad h̃ qð obijciẽ. ꝙ i iudicijs gradatim ẽ ascendere
[illegible] ꝙ ñ i [illegible] reqriẽ ille [illegible] cãe determinã
tur a sũmo põtifice. q̃ ñ vẽtilanẽ corã inferiorib⁹ iudici-
b⁹. Silr̃ nec diffiniẽ ab inferiorib⁹ i singulis gradib⁹ si-
ue [illegible] frequẽter ei determinãẽ cãe ab inferio
rib⁹ iudicib⁹ sine appellatõe ad supiores: frequẽter a su-
perioribus sine cõmissiõe facta inferiorib⁹. ¶ Et q̃ obijciẽ ꝙ
plati sũt mediatores ⁊c. dõm ꝙ h̃ nõ ẽ necesse q̃tum ad
act⁹ singulos [illegible] q̃tũ ad q̃dã. ¶ Ad illõ qð obijciẽ ꝙ ma
iora a maiorib⁹ sũt diffiniẽda ⁊c. dõm ꝙ hoc verũ ẽ i ge-
nẽ determiato. i genẽ ei mortaliũ maiora sũt determinãda
a maiorib⁹: minora a minorib⁹. ñ ei q̃cũq3 mortalia sub-
sunt iudicio ⁊ diffinitioni quoꝝcũq3 sacerdotũ: s3 q̃dam
referunẽ iudicio maioꝝ. sic põtificũ. ⁊ etia3 inter põtifi-
ces quedã delinquũẽ solũ iudicio sũmo põtificis: quedã
iudicio suffraganeoꝝ. venialia aũt ñ spectãt ad eoꝝ iu-
dicia. nec sũt de eoꝝ foro de necessitate. s. q̃tũ ad necessi
tatẽ ꝯfitẽdi illa. ¶ Ad hoc qð obijciẽ. ꝙ fili⁹ dedit iudici-
um beato petro ⁊ discipulis q̃tũ ad ea q̃ spectãt ad cla-
ues ⁊c. dõm ꝙ verũ ẽ: s3 venialia ñ spectãt ad claues il-
la necessitate q̃ reqriẽ ꝯfessio illorũ. [illegible] ꝓpter multas cãs
expediat ꝯfessio venialiũ. ¶ Ad illõ qð obijciẽ de morbis
corporalibus ⁊c. Dicendum. ꝙ non eſt simile de malis
dispositõnib⁹ corpis: et de malis dispositõnib⁹ aĩe. qꝛ
male disposit⁹ ſm corpus nescit sibi cauere a morbo cor
pali vñ ꝯsulit medicũ: s3 male disposit⁹ ſm aĩam scit sibi
cauere ſm volũtariã ꝯtritõe3 ⁊ alia remedia q̃ tacta sũt
ꝓpter. sec⁹ ẽ de morbo corpali ⁊ spũali. qꝛ quãtũcũq3 hõ sit
disposit⁹ ad morbũ spũalẽ nulla inducit̃ necessitate i illũ
h̃ sola volũtate. vñ qð inducaẽ vl̃ ñ inducaẽ volũtatis ẽ
ñ necessitatis: ñ sic ẽ de morbo corpali. qꝛ tãta ⁊ tãpropẽ
q̃ pẽ eẽ dispositio ꝙ necessitate inducaẽ. ¶ Ad h̃ qð obijci
tur. ꝙ satisfacẽ de veniali ẽ op⁹ iustitie. dõm ꝙ l3 satisfa-
cẽ hmõi sit op⁹ iustitie: ñ tñ tenemur ad illõ ꝓut teneri i̇
portat trãsgressionẽ. qꝛ ñ ẽ de rigore iustitie: h̃ de honesta
te. sic si teneor reddẽ aliqð dbitũ creditori i pascha. si sol
uo añ pascha: op⁹ facio iustitie. qꝛ reddo qð debeo: ñ tñ
teneor soluẽ añ pascha. ¶ Ad h̃ qð obijciẽ. ꝙ pctm p quo
puniẽd⁹ ẽ [illegible] pena eterna i eterna puniẽd⁹ ẽ iudicio sacerdo
tis. dõm ꝙ quedã pctã sũt puniẽda pena eterna debito ip[s]i
us pctĩ: talia sunt mortalia. quedã sunt puniẽda pena eter-
na ñ debito ipsius pctĩ [illegible] annexiõis cũ alio pctõ: sic est
de venialib⁹. veniali ei p[illegible] ñ debeẽ pena eterna [illegible]
nialis. rõe tñ annexiõis cũ mortali puniẽ ppetualiẽ. illð
aũt pctm qð ꝓprio reatu ⁊ simpliciẽ d3 puniri pena infer
ni: puniẽd⁹ ẽ pena iniũcta a sacerdote. q h3 ptãtẽ a xpo
[illegible] pena debitã p[illegible] ptãs aũt [illegible] remittẽ
[illegible] pctm ẽ xpi dei: ptãs excellẽtie xpi hoĩs. a q̃. s. xpo deo
[illegible] ptas ministri i ministros ecclie. q virtute
clauiũ pñt aliqð remittẽ de pena pctĩ. ¶ Ad h̃ qð obijciẽ
ꝙ si ñ peccet qs nisi venialiẽ: nihilominus teneẽ semel cõ-
fiteri i anno ⁊c. dõm ꝙ i casu ꝓposito h̃ ẽ verũ: s3 magis
ex pcepto ecclie. q̃ ex piculo veialiũ. ¶ Ad h̃ qð obijcitur
ꝙ difficile ẽ iudicare inter veniale ⁊ mortale. dõm ꝙ ⁊ si
[illegible] verũ sit veniale vel
[illegible] ex h̃ ñ habeẽ
mortale recurrẽdũ ẽ ad iudiciũ sacerdotis [illegible] mortale tene-
ꝙ tenemur ꝯfiteri venialia qꝛ si ꝯstat ꝙ sit
mur ꝯfiteri: si ꝙ veniale ñ tenemur. ¶ Ad h̃ qð obijciẽ ꝙ
mor⁹ venialis tedit ad [illegible] motui [illegible] ita ad dissolu-
tõem mẽbroꝝ ecclie ⁊c. dõm ꝙ ⁊ si tẽdit quodãmõ ad
dissolutõem: ñ tñ dissoluit nisi dispositiue ⁊ occasionali-
ter. Uñ ñ dãnificat eccliam neq3 tollẽdo mẽbra [illegible] neq3
[illegible] ꝓpter qð cõmittẽs veniale
[illegible]
nõ indiget recõciliatõe cũ ecclia. ¶ [illegible]
ꝙ [illegible] dõm ꝙ [illegible]
ẽ dicunẽ spectare ad iudiciũ ecclie: q̃ [illegible] remediũ [illegible]
[illegible] ¶ Ad illõ qð obijciẽ de illo verbo mat. [illegible]

ocioso zc. Dōm q reddere rōnem intelligit in sustinēcia
pene .i. penā. silr nisi pua satisfecerit. vel dies iudicij cē
oē tps. q peccator intrat secū iudiciū əsciē. i q repbēdit se
et arguit saltē i generali de verbis ociosis et de alijs ve-
nialib9. vel pt dici q intelligēdū ē de vbis huiōi qñ sunt
ēncia mortali vel qñ pferunt ex libidine mortali.

Articulus sextus

Onsequēter querit vtrū aliqs tenet ad əfessi
onē pcto2 oblito2 z videt q sic qz negligen
tia cōmittit pctō obliuiōis. igit cū negligen-
tia nō patrocinat negligēti: ad idē tenet ad qd āñq erat
negligēs. sz añ tenebat: g z post. ¶ Itē illa pcta necesse ē
əfiteri p quo2 əfessione neglecta puniretur qs i inferno.
Sz reprobi puniet i inferno p neglecta əfessiōe pctō2
oblito2: g pcta oblita sunt əfitēda. duplex eñ malū acci-
dit ex obliuiōe pcti .s. negligētia q tradit obliuioni: z ob
missio əfessionis sequēs. vñ sicut ebri9 duplices habebit
maledictiōes. silr tradēs obliuioni dupliciter cā punitur
z ppter negligētiā z ppter obmissionē. ¶ Cōtra. sic dicit
aug. dñs indulget peccata oblita sine cōfessione: z redu-
cit illa ad memoriā. Si indulget sine əfessione: nō tenet
qs ad illo2 əfessionē. si reducit ad memoriā: ñ sunt obli-
ta. ¶ Item nullus tenet ad impossibile: sz peccata oblita
elapsa sunt a memoria. sz talia əfiteri ē impossibile: cum
nulla possint əfiteri nisi q habent i memoria. ¶ Rñsio.
q ñ tenet qs ad əfessionē oblito2 pur oblita nisi i gene-
rali. qz si h: teneret ad impossibile. Si aūt reducunt ad
memoriā: tenet. ¶ Ad illud qd obijcit. q nō patrocinat
negligētia zc. dōm q h verū ē. nec i casu pposito patroci
nat. lōge eñ grauiorē penā sustinebit p oblitis: q sustinēt
p eisdē si eēnt əfessa spāliter. qz i erubescētia ex pte əfitē
tis dimittit de pena debita ex ōtute clauiū z ex pte audi
entis et iniūgētis pniam. ¶ Ad aliud dōm. q negligētia
q fuit cā obliuionis puniet. z p omissione əfessionis silr
vel grauius puniet q si eēt əfessus vt dictū ē. nec tñ sequit q
tenet əfiteri illa dū ñ habent i memoria. ¶ Ad vltimum
qd obijcit q illa tenet oēs əfiteri: p quo2 əfessiōe omis
sa puniet i inferno. dōm q h verū ē si occurrāt memorie
aliter non.

Articulus septimus

Onsequēter querit. vtrū əfitēda sint peccata
cōmissa p ignorātiā. q sic: videt p simile sum
ptū a cōmissis p infirmitatē. g zc. ¶ Itē aug.
de əfess. iō erat insanabili9 pctm qd me nō peccare arbi
trar. g pctm cōmissum ex ignorātia ē grauius. qz insanabi
lius pctō cōmisso ex certa sciā: g əfitēdū ē. quāto eñ pctm
grauius magis ē əfitēdū. ¶ Itez oē illud pctm ppter qd re-
probat peccator a deo: ē əfitēdū. tale ē pctm cōmissum ex
ignorātia: qd patz. qz di .j. co2. xiiij. Ignorās ignorabitur
ignorari ibi ē a deo reprobari. Idē videt p ambro. dicē-
tē. grauissime peccat q ignorat se peccare. ¶ Itē Lamech
punit9 fuit diuino iudicio ppt homicidiū ignorāter com
missū. vt Geñ. v. vñ əstat. q si instituta fuisset əfessio tpe
suo: tenet ad əfessionē pcti homicidij. ¶ Itē ignorātia est
malū. malū vō additū malo nō diminuit malū. sciā autē
bona ē. g addita malo diminuit. g mai9 ē peccatū cōmit
tere ignorāter q sciēter. g peccās ex ignorātia tenet ma-
ioz emēde q peccās ex sciā. Si g peccās ex sciā tenet ad
emēdā q fit əfessione z satisfactiōe z peccās ex ignorātia.
g zc. ¶ Itē in veteri lege fm legē fiebat satisfactio p pctō
p ignorātiā. vt pz Leuit. v. Siłi mō videt q i lege noua
debeat fieri satisfactio p eodē: sed satisfactio dz fieri fm
arbitriū sacerdotis ad qd ncēria ē əfessio. g zc. ¶ Con-
tra. nihil ē əfitēdū nisi qd imputat ad culpā: sz cōmissuz
p ignorātiā nō tibi imputat ad culpā qz ignoras: g zc.
¶ It. ē oīno inuolūtarie cōmissa: nō sunt əfitēda: simil'r ē
videt q cōmissa ignorāter ñ sunt əfitēda imo fortior ra-
tiōe cū ignorātia sit inuincibilis q̄nq: volūtas et habitus
n̄q. cū nihil vnit in pñte nīa sic volūtas q ē vis sue
virtus aīe z volūtas q ē habit9 vel act9 illius inuincibilis
eē ñ pōt. ¶ Itē vt habet ab aug. Si qua nupserit viro al-
teri9 mulieris nesciēs z sp nesciat: nūq erit ex h adultera
qd dz intelligi adhibita debita diligētia ad noticiā veri
tatis talis g ñ tenet əfiteri se cōmisisse adulteriū. Cau-
sa aūt hui9 ē. qz p ignorātiā cōmisit: g zc. ¶ Rñsio. dōm
ē q pcta p ignorātiā cōmissa ñ sunt əfitēda. nisi aliq mō
postea innotuerit illi q ea cōmisit se peccasse i illo2 ppe
tratiōe. hoc aūt pz ex exēplo aug. ē posito de muliere que
igrāter nupsit viro alteri9. Vñ dico sine pindicio. si ali-
qs p ignorātiā cōmisit pctm mortale z ñ adhibita diligē
tia sufficiēti licz ex h peccauerit mortalit: dūmō sp psistat
i igrātia illa siue nesciētia: nūq tenebit əfiteri illud spe-
ciali əfessione. ¶ Ad illd qd obijcit post. q cōmissa tene-
tur əfiteri p infirmitatē et maliciā zc. dōm q ñ ē silr. qz
igrātia tollit necessitatē siue debitū əfitēdi. sola eñ cogni
ta sūt əfitēda. nulla eñ rō vel ius dictat ignorata vel ne-
scita ingtū talia spāli əfessione eē əfitēda. expedit tñ cō-
fiteri talia mō generali. ¶ Ad alia q sequūtur. dōm. q h
argumētū ñ valet: h pctm ē picułosius illo. vel h pctm ē
mai9 illo. g magis əfitēdū: nisi addat alijs parib9. Quā
tūcūq eñ peccatū sit picułosum vel graue: ñ obligat ad əfi
tēdū si sit p ignorātiā cōmissum: nisi postea aliq fiat cog
tū. qz vt tactū ē: solūmō cognita sunt əfitēda. ¶ Ad h qd
obijcit q pctm p q reprobat pctō2 dz əfiteri. dōm q h ve
rū ē si aliq mō innotuerit alit ñ. ¶ Ad illud qd obr. q la
mech zc. dōm q punit9 fuit iuste. qz peccauit ñ adhibita
diligētia quā debuit ne homicidiū cōmittēt. Pre. licz ig
nāter homicidiū cōmittēt: tñ veritas facti statim sibi in-
notuit. ppt qd illd cōfiteri debuit: si pcta eē əfitēda insti
tutū fuisset. ¶ Ad illd qd obijcit. q i lege veteri fiebat sa
tisfactio p pctō p ignorātiā i genē ñ descēdēdo ad aliqd
speciale pctm. Cui9 rō fuit. q existētes sub lege illa maxi
me erāt i tenebris ignorātie: z mltiplicit peccabāt p ig-
rātiā. nec habebāt a lege. vñ possent oīno sibi cauē a pec-
cato hui9. ñ sic ē de existētib9 sub lege euāgelij. i q ita cla-
rescūt q sūt ncēria ad salutē. q adhibita sufficiēti diligē-
tia oēs pñt cauē sibi a pctō p ignorātiā. Pre. bene cedo
q p peccatis p igrātiā cōmissis debeat fieri satisfactio
generalis. s. ptritōe generali z satisfactōe: sic fiebat i lege
hostia2 oblatōe. dz eñ penitēs timē ne peccauerit p igrā
tiā. z de huiōi cōmissis dolē. si q sint z əfiteri. Pre. i lege
offerebat p pctō p ignorātiā cōmisso. qñ īnotuit q erat
pctm. Vñ Leuit. v. Aia q peccauerit p ignorātiaz z pcti
rea intellexerit iniqtatē suā zc. Et silr tenet penitēs mo
dernis tpibus cognita p ignorātiā cōfiteri.

Articulus octauus

Onseqnt qrit vtr əfitēde sint radices pctō2
scz igrātia. ifirmitas. malicia. q sic: vt. greg.
pctm trib9 modis cōmittit. Nam aut igrātia
aut ifirmitate aut studio ppetrat. z grui9 qdez ifirmitate
q igrātia: h mltogrui9 studio q infirmitate peccat. ecce q
fm radices pctō2 distiguit qntitas pcti maior z minor.
Si igit q faciūt ad augmētū z diminutiōez pcti sūt əfitēda
zc. ¶ Itē əfessio ifirmitatis z igrātie puocat diuinā miseri-
cordiā. vñ dd. əfitēdo pctm suū dixit. Miserere mei dñe
q ñ ifirm9 sū. Et apls .j. thio .j. Misericordiā dñi əsecut9 sū
qz igrās feci. si g p cōfessio diuinā misericordiā excitat sūt cō
fitēda: g zc. ¶ Itē hō recognoscēdo suā igrātiā z ifirmitatē
z maliciā humiliat se. h quāto əfessio ē humilior tāto deo ac
ceptior. g vr q hec sint cōfitēda. ¶ Cōtra i pgressu pcti
inesse pmo exorpūt pmi mot9. secūdo delectatio. tertio əsen
sus. z tūc ē cōsumatū pctm i delectatōe si fuerit viciosa:
h mot9 ñ sūt ncērio cōfitēdi si ñ cōsequat delectatō. Cum
igit radices magis differūt a pctō q mot9 min9 cōfitende
sūt q mot9. igit zc. ¶ Ad h dōm. q radices ñ sunt əfitē-
de ni i quāt. ñ sūt volūtarie. et qñ ē ignorātia affectata.
et qñ infirmitas cōplacet et ex hec habeat licētia qsi pec
cādi. sic aliq nolūt ire ad fmōes ne fuocēt a volūtate pec
cādi p manifestatiōz pcti z pene debite eid. silr placz aliqbus

ꝙ cōsulit eis ꝙ nō debēt ꝯtinere ꝓpt aliquē defectū corruptōis nāe alis. ꝛ sic īfirmitas et ignorātia q̄dāmō sūt volūtarie. vn̄ q̄ ad h ꝙ sūt volūtarie sūt ꝯfitēde. Ignorātia eni ꝓut ē simpliciē pena īflicta ꝓ origiali. licꝫ sit qn̄ꝫ radix siue origo pcti: nō ē ꝯfitēda. neqꝫ īfirmitas neqꝫ malicia. scꝫ ꝓut īfirmitas dic ī habilitatē ad bonū ꝛ malicia ꝓnitatē ad malū. hec ḡ inqn̄tū sūt talia nullo mō volūtaria nō sūt ꝯfitēda: qꝛ hec cōfessio magis excusaret peccatorē q̄ accusaēt. Pret. recordatio istoꝝ inquātū sūt pene simpliciē. ī ꝯfessiōe pcti q̄dāmō infūdit pctꝫ ī illū cuiꝰ iusticia inflicta sūt. ¶ Ad illud qd obijcit. ꝙ grauiꝰ peccat q peccat ex īfirmitate q̄ q ex ignorātia ꝛc. dōm ꝙ h ē. qꝛ faciliꝰ pt caueri a pcto īfirmitatis q̄ igꝛantie. qd eī ignoraē eē pctꝫ nō caueē. grauiꝰ aūt peccat ex studio q̄ q ex īfirmitate. qꝛ pctm ex studio ē ex certa malicia. vn̄ nō excusaē ex ignorātia: qꝛ certitudiēꝫ hꝫ. nec ex īfirmitate: qꝛ oīno ē volūtaria. Est eni ex malicia volūtatis q̄ culpa ē. nō ex malicia naē corrupte q̄ pena ē. studiuꝫ aūt pcti. i. qn̄ aliqs stud. oīe peccat sp ē ꝯfitēdū qꝛ hec ꝯfessio nō excusat h accusat ꝯfitētē et illū solū. ¶ Ad h qd obī. ꝙ radices faciūt ad augmētū pcti ꝛc. dōm ꝙ ē loq de quātitate pcti absolute: ꝛ ī cōparatōe. qd aūt grauat pctꝫ absolute cōsideratū. i. genꝰ pcti ē ꝯfitēdū. sic ī ꝯfessiōe fornicatōis q̄ aggrauat pctm fornicatōis sūt ꝯfitēda. Sꝫ cū dicit grauiꝰ peccaē ꝛ īfirmitate ꝛc. notaē grauitas cōparatiue. notaē eni sm cōparatōꝫ vniꝰ generis pcti ad aliō genꝰ pcti ¶ Ad aliud qd obijcit. ꝙ ignorātia ꝛ īfirmitas diuinaꝫ excitāt misericordiā. dōm ꝙ h verū ē. qꝛ citiꝰ misereē illi q peccāt ex ignorātia et īfirmitate: q̄ q ex certa malicia ꝛ studio. h nō oīa q̄ excitāt diuā misericordiā p se debēt exprimi ī cōfessiōe: nec etiā q̄cūꝫ mō ꝓlata excitāt diuā misericordiā. qd pꝫ. opa de genere bonoꝝ excitāt diuā misericordiā. nō tn̄ debēt dici ī ꝓpria ꝯfessiōe. sicut dixit ille phariseꝰ. Grās ago tibi dn̄e. qꝛ nō sū sic ceteri hoīes ꝛc Luc. xviij. Infirmitas igiē ꝛ ignorātia nō sūt ꝯfitēda licꝫ excitāt diuā clemētiā: qꝛ excusant ipꝫ penitētē ꝛ tollunt cām erubescētie. ¶ Ad illō qd obijcit. ꝙ hō recognoscēs suā ignorātiā ꝛ īfirmitatē humiliat se ꝛc. dōm ꝙ recognoscere se ignorātē et īfirmū ē humiliare se: h nō ī casu ꝓposito. qꝛ recognitio sue ignorātie ꝛ īfirmitatis inquātū sūt origo siue cā pcti. cōfestim ē excusatō q̄dā. vn̄ magis extollit se ī h cāu q̄ humiliet. Humiliatō aē accepta deo ī cōfessiōe ē in accusatōe ꝓpria et plena detectōe pcti sine aliqua excusatōe. ps̄. Nō declines cor meū ī verba malicie ad excusandas excusationes ī peccatis.

Articulus nonus

Onsequēter queriē. Utrꝫ tēptatōes sint ꝯfitēde. ꝙ sic: videē. qꝛ mltograuiꝰ peccat q mīmo motu exponit se pcto q̄ q violēter ipulsus. Si ḡ illa sūt ꝯfitēda q̄ opanē ad augmētū et diminutōꝫ pcti. Hoc aūt faciūt tēptatōes: ḡ tēptatōes sūt ꝯfitēde. ¶ Itēꝫ Jac. j. vnusqsqꝫ tēptaē a cōcupiā sua abstractꝰ ꝛ illectꝰ. Glo. tēptaē a semetipo. tēptatōes igiē sūt a nobismetipis q̄ mortē pcti iducūt. Sꝫ ḡ mala q̄ a nobis sūt marie sunt ꝯfitēda ḡ tēptatōes sūt ꝯfitēde. Cōtra. nihil ē ꝯfitēdū nisi genꝰ pcti aut circūstātia. h tēptatō n̄ ē genꝰ pcti. h cōstat: nec circūstātia: Circūstātia eni adiacet pcto. qd aē āncedit aliud inquātū hmōi nō adiacet illi. cū igiē tēptatio āncedat pctm: n̄ adiacet pcto. ¶ Itē ꝯfiteri se peccasse ex tēptatōe tn̄ ex cāu vel ignorātia vł īfirmitate ē magis excusaē se q̄ accusare. h excusatō pctoꝝ ē magnuꝫ viciū. vn̄ sup illud ps̄. Ostiū circūstātie labijs meis. dr̄. et hoc ostiū pone: vt nō excusem pctm meū qd sūmū viciū dn̄aē ī hoīe. ¶ Rn̄sio. sup illō ps̄. Ab occultis meis mūda me Glo. occulta mala sūt q̄ ꝓcedūt a ꝓpria volūtate: aliena q̄ ab aliena vt a volūtate dyaboli. dōm igr̄ ꝙ tēptatōes nō sūt ꝯfitēde nisi q̄tenꝰ sūt aliq̄ mō volūtarie. vn̄ qn̄ qs exponit se volūtarie tēptatōibꝫ. vt faciūt q vadūt ad spectacula vt videāt mulieres de qbꝫ postea tēptaē. ꝯtra qd Job. xxxj. pepigi fedꝰ cū oculis meis vt ne cogitarē qd de virgine. vel cū mīme resistiē vel luctaē ꝯ tēptatōꝫ que ex hoc volūtaria interptaē. vł qn̄ sine ei tēptatōe expōit se pcto. si hmōi expositio aliq̄ mō excedā ē tēptatōe [illegible] lamēdā ē pnia. imo sūt q nō [illegible] nō [illegible] h [illegible] se pcto offerūt. nec expectāt tēptatōꝫ: h ꝓuenūt volūtatē. [illegible] sūt tēptatōnes p se ꝯfitēde h p accidēs. scꝫ sm ꝙ al[illegible] sūt volūtarie modis supdictis vel si q sunt aliq̄. ¶ Ex his pꝫ rn̄sio ad obiecta. qꝛ cū dicit ꝙ ꝯfitēde sūt: qꝛ ex illis ē augmētū vel diminutio pcti. dōm ꝙ h nō ē nisi qꝛ minor vel maior ē lucta. vel qꝛ volūtaria ē expositio tēptatōe vł qꝛ ꝓueniē volūtas nec expectaē tēptatō. ¶ Ad illō qd obī. ꝙ hō tēptaē a semetipō ꝛc. dōm ꝙ a semetipō pt eē duobꝫ modis. vel a corruptōe ꝓpria vel aliūde ꝯtracta: ꝛ inquātū sūt h mō a se: nō sūt ꝯfitēde qꝛ hmōi ꝯfessio excusaret et nō accusaēt. vel si qs īponēt pctꝫ suū īfirmati ꝓprie vel a ꝓpria volūtate aliq̄ mō vt tactū ē. ꝛ inquātū sunt h mō a semetipō sūt ꝯfitēde: qꝛ hec ꝯfessio n̄ excusat h accusat. ¶ Ad h qd obī. ꝙ tēptatio nō ē genꝰ pcti nec circumstātia ꝛc. dōm ꝙ imo ꝓut noīe extenso sumiē circūstātia vn̄ vbi nūeraē circūstātie ꝯfitēde de pnia dis. v. nūeratur ꝓuentꝰ tēptatōi siue volūtaria oblatio ad pctꝫ ꝛ lucta siue resistētia tēptatōi. ¶ Ad h qd obijcit. ꝙ tēptatōes non adiacēt pcto h āncedūt. dōm ꝙ circūstātie n̄ solū sequūē actū pcti vel ꝯcomitāē h āncedūt. ꝛ h iportat h vocabulū circūstātia qd dicit a circūstādo. et q̄ ꝓcedūt ꝛ ꝯcomitāē actū pcti et sequūē circūstātie dici pnt ꝛ sunt ꝯfitēde. vn̄ ys̄. xiiij. Perdā babilonie nomē ꝛ reliquias ꝛ ꝓgeniē et germē. babilon cōfusio pcti ducēs ad ignomiā. Ecc. iij. q̄ debet destrui oīno. ita ꝙ nomē nō relinqē. i. noticia aliqua. vn̄ et reliquie debēt destrui. i. circūstātie seqntes ꝓgenies. i. ꝓcedētes et ipꝫ germē. i. ipi actꝰ pcti cū circūstātijs qbꝫ deformaē et germiat ī culpā. ¶ Ad h qd obijcit ꝙ ꝯfiteri se peccasse ex tali tēptatōe ē excusare pctm suū patet respōsio.

Membrum tercium

Onsequēter q̄riē. vtrꝫ ꝯfitēde sint circūstātie. Et pmo q̄riē ī generali. vtrꝫ sint ꝯfitēde circūstātie. Secūdo q̄ sint ꝯfitēde. Tercio qbꝫ sint ꝯfitēde. Quarto de cōparatōe circumstātie ad genus peccati.

Articulus primus

Irca primū sic ꝓcediē. In canōe pcipiē ꝯfiteri discreto sacerdoti. vn̄ de pnia dis. vj. Qui vult ꝯfiteri pcta vt iueniat grāꝫ q̄rat sacerdotē scientē solvē ꝛ ligare. ne cū negligēs circa se extiterit ne negligaē ab illo q eū misericorditē monet et petit: ne ābo in fouea cadāt. h nisi eēnt circūstātie ꝯfitēde cū eq̄lis pracio sit sacerdos simplex ꝛ lr̄atus: et eq̄lis [illegible] sint clauces istiꝰ et illiꝰ: nulla eēt vtilitas magis ꝯfitendi isti q̄ illi. ¶ Itē scīa īformat iudiciū. vn̄ nō pt eē ꝯueniēs iudiciū de quātitate pcti nisi ꝓueniat cognitio eoꝝ q̄ faciūt ad [illegible] [illegible] pcti. scꝫ circūstātiaꝝ. cognitio hoꝝ n̄ pt eē sine [illegible] [illegible] ꝛc. ¶ Itē q̄dā circūstātie augēt pctꝫ q̄dā [illegible] [illegible]. ¶ Ad h igr̄ vt sciat sacerdos recte iudicaē ꝛ sine errore de quātitate pcti oportꝫ ꝙ sciat circūstātias. hoc aūt nō pt eē nisi penitēs ꝯfiteaē illas. ¶ Itē in lege moysi eo mō q̄ ꝯfitebāt p oblatōes ꝯfitebāē circūstātias pcto[illegible] vn̄ leuit. v. Aīa q̄ peccauerit p ignorātiā fecerit q̄ vnū ex his q̄ ī lege ꝓhibeē et pcti reā itellexerit iniqtatē suā. offeret arietē īmaculatū. ecce ꝙ ex oblatōe ꝓpēdebāē circūstātie pctoꝝ. multoforciꝰ ī lege euāgelio qd maiorem [illegible] humiliatōꝫ pcipit et pfectiorē sūt ꝯfitēde. ¶ Itē īter alia est ꝯfessiō [illegible] ꝓpt duo scꝫ erubescētiā et ꝓpt ꝯfitētē. ꝛ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ꝓpt sacerdotē. h ꝯfessio circūstātiaꝝ [illegible] [illegible] opaē ad vtrūqꝫ [illegible] q̄ cōtra [illegible] genere pcti [illegible] ¶ Itē qn̄ꝫ magis aggrauat circūstātia q̄ ipꝫ genꝰ pcti vt si qs in ꝯtemptū corpis xpi hrēt corpꝰ xpi ī ore vel manu: et dū aliqd pctm carnis ꝯmittit. igiē genꝰ pcti ē ꝯfitēdū et circūstātia magis vt videē. ¶ Itē oē illud ꝑ q̄ ꝓmiseꝰ ē

peccator ppetualiter ē cōfitēdū sacerdoti. ꝟ p circūstanti
as pctī puniēt damnati ppetualiē: ergo ⁊c. ¶ Itē ad hoc ꝙ
opꝰ sit meritoriū nō sufficit tm̄ genꝰ opis ꝟ etiā modus.
Silr i ꝯfessiōe ad hoc ꝙ sit meritoria nō sufficit actꝰ ꝯfiten
di. ꝟ reqrit̄ modꝰ. et ille morie q̄ ē necessariꝰ ⁊ cōfitēti et
cōfessionē audiēti scꝫ maīfestatō circūstātiaꝝ. ¶ Itēꝫ lex
euāgelij addit ad legē nate legē scriptā. ꝟ i illa ꝯfitebāt̄
genꝰ pctī: ergo et i lege euāgelij tenēt̄ cōfiteri circūstantias:
cū nullꝰ alterꝰ posset fieri additio. ¶ Itē Math. iij. Fa
cite dignos fructꝰ pnie ꝟ ē ſm quātitatē. sic dicit gl. ma
ioris ergo pctī maior pnia faciēda ē. ⁊ ita sacerdos ꝓ maio
ri pctō dꝫ iniūgere maiorē pniaꝫ et ꝓ miore miorē. ⁊ ita
tenēt̄ ingrē de circūstāntijs aggrauātibꝫ pctm̄ et diminuēti
bꝫ et cōfitēs tenēt̄ cōfiteri illas. ¶ Itē medicꝰ corpalis dꝫ
cōsiderare nō solū genꝰ morbi corpalis ꝟ circūstātias. mlt̄
tofortiꝰ medicꝰ spūalis. hoc aūt nō pt̄ eē nisi eas cogno
scat p ꝯfessionē. ¶ Preterea magis dꝫ artare pctōrē volūtas
et curet̄ q̄ medicū. ꝟ medicꝰ. i. sacerdos bꝫ scire de circū
stātijs vt sufficiēter curaē possit: ergo mltofortiꝰ et ipiꝰ egri
est illas ōndere. ¶ Cōtra. Heri. qꝺ ꝓpē caritatē institu
tū ē ꝯtra caritatē obſuari nō dꝫ ꝟ qꝺ fit i scādalū pximi
fit ꝯtra caritatē: igr̄ cū ꝯfessio sit ꝓpē caritatē instituta:
nō dꝫ fieri i scādalū ꝓximi. ꝟ ex ꝯfessiōe circūstātiaꝝ ori
tur scādalū i multis casibꝫ. verbigrā. Aliqs interficit frēꝫ
scꝫ q erat frater sacerdotis ex alia pte. vr̄. ꝙ iste hoīcida
nō teneat̄ ꝯfiteri nisi simplex hoīcidiū. ⁊ ꝙ nō debeat cō
fiteri de circūstātia frr̄nitatis ne scādalizet sacerdotē ⁊ ꝓ
uocet eū ad interficiendū se. Silis casus ē si cōfitēs cog
nīt nepte suā q̄ ē filia sacerdotis. i his casibꝫ vidi ꝙ nō te
neat̄ ꝯfiteri circūstātiā ꝯsāguitatis: ne scādalizet sacer
dotē. Silis ē casus si sacerdos ē lubricꝰ ⁊ ꝓuocet̄ ad lu
xuriā audiēdo circūstātias. Silis casꝰ ē si sacerdos sit
solitꝰ reuelaē ꝯfessiōes. ¶ Itē si ꝯfessio circūstantiaꝝ esset
omittēda ꝟ marie eēt ꝓpē scādalū. ꝟ vidr̄ ꝙ nō ꝓpē scan
dalū qꝛ qn̄ magis scādalizat factū q̄ circūstātiā: nō ē di
mittēda ꝯfessio ꝓpē facti scādalū. cū cōfessio facti sit d̄ ve
ritate vite. ergo ⁊c. ¶ Itē scādalū ē dictū vel factū miꝰ rectū
p̄bens alijs occasionē ruine. ad scādalū igr̄ duo reqrūt̄
scꝫ ꝙ sit dictū vel factū miꝰ rectū: et ꝙ p̄beat occasioneꝫ
ruine. ꝟ ꝯfiteri pctꝫ suū et circūstātias aggrauātes pctm̄
nō ē factū vel dictū miꝰ rectū igit̄ nō ē scādalū nec ꝑs scā
dali. ¶ Itē si papa cognouisset aliquā. nō vr̄ ꝙ debēt ꝯfitēi
se fuisse cognitā a papa: qꝛ leuit̄. xviij. dicit̄. turpitudīēꝫ
pr̄is tui nō discoopies. ibi glo. qsqs turpitudinē spūa sū
carnaliūue cognitor reuelat: totꝰ legis trāsgressor ē. in
caritatē enī peccat q̄ plenitudo legis ē Ro. xiij. Itē r̄dar
guit̄ cham qꝛ pr̄is verēda nudata nunciauit frībꝫ suis.
fratres sui. scꝫ sem et iafeth cōmēdāt̄. qꝛ pallio in hūeris
iposito verēda pr̄is operuerūt Gen̄. ix. vt pꝫ ex bn̄dictōi
bus sequētibꝫ. pr̄is aūt verēda nuda frībꝫ nūciaē. ē pctm̄
pr̄is spūalis alijs reuelaē. nudata coopire: ē pctꝫ eiꝰ oc
cultaē. Vn̄ greg. Quid ē ꝙ filij verēda pr̄is supiectis pal
lijs dorso auersi veniēdo opuerūt: nisi ꝙ boīs subditis p̄
positoꝝ suoꝝ sic mala displicēt. vt alijs nota occultent.
Ex q̄ videt̄ ꝙ nullꝰ tenēt̄ pctꝫ pr̄is reuelaē. ¶ Preterea. cir
cūstātie nō sūt de eē pctī et vr̄. ꝟ q̄ extra extrīseca. vn̄ circūstā
tia dr̄ a circū et stādo. lꝫ igit̄ pctꝫ sit ꝯfitēdū. ñ vr̄ ꝙ circū
stātie sint ꝯfitēde. ¶ Itē grā opponit̄ pctō. nec oportꝫ grāꝫ
ꝓportionari pctō. qꝛ minima grā grū scꝫ faciēs: sufficit ad
expellēdū pctꝫ quātūcūꝫ sit graue. quātitatē q̄ igit̄ aggrauet
pctꝫ circūstātijs ꝑtinēte ꝯtritōe sufficit ꝯfiteri ipꝫ genus
pctī. ¶ Itē nō ē nece ꝯfiteri circūstātias nisi vt sciat̄ ma
gnitudo pctī. Sꝫ vt dic aug. quātitas ⁊ magnitudo pctī tm̄
ē dei iudicio: igit̄ nō ē hūani. igr̄ nō ē nece ꝯfiteri pctꝫ vt
sciat̄ eiꝰ magnitudo cū nō possit ob hoīe sciri. ¶ Itē trāſ
lato pricipali trāſferēt̄ illd̄ qꝺ ē accessoriū. vn̄ heb. vij. Trans
lato sacerdote nece ē vt et legis trāslatō fiat. cū igit̄ pctꝫ
sit pricipale circūstantie vō q̄i adiacētia. trāslato pctō p
contritōꝫ et satisfactōꝫ trāsferēt̄ ⁊ circūstātie. igr̄ nō ē nece
ꝯfiteri circūstātias. ¶ Itē circūstātie nō augēt quātitatē
culpe. qꝺ videt̄ p hoc. ꝙ i boīs circūstātie nō augēt quā

titatē meriti: sed quātitas radicas. i. caritas qua cōuerti
tur hō i deū. pari rōe cū pctꝫ sit auersio a deo: quantitas
pctī existit ex libidie cordis ñ ex circūstātijs exterioribꝫ.
¶ Itē ꝯfiteri circūstātias singlares cū sint infinite ē ipoſ
sibile. ꝟ nullꝰ tenēt̄ ad ipossibile. ergo ⁊c. ¶ Itēꝫ si tenemur
ad ꝯfessionē circūstātiaꝝ sic et ꝯfessiōꝫ generis pctī. q̄re
vbi p̄cipit̄ ꝙ oēs fideles ꝯfiteāt̄ nō p̄cipit̄ ꝙ ꝯfiteāt̄ cir
cūstātie. ¶ Itē nec alicubi i scriptura hr̄ p̄ceptū de illoꝝ
ꝯfessiōe vt vidr̄. ¶ Rn̄sio. ad p̄dicta. ꝙ sic hēt̄ in q̄dā gl.
sup illd̄ leuit. v. iuxta mēsurā pctī et estiatōꝫ offerent. vt
ꝓ q̄litate et q̄ntitate culpe mēsurēt̄ flagella pnie. et deu.
xxv. ꝓ mēsura pctī erit ⁊ plagaꝝ modꝰ. ꝓpē ꝟ ad ꝟ ꝙ pe
ne siue pnie mō debito iniūgāt̄ oportꝫ ꝙ sciat̄ q̄litas cul
paꝝ. hoc aūt nō pt̄ fieri nisi sciāt̄ circūstātie ꝓpē qꝺ nece
ē ad ꝟ ꝙ penas siue pnias iniūgāt debitas sacerdotes ꝙ
sciāt circūstātias. Preterea. qꝛ pctōr nō erubuit efficaciē di
uinā pn̄tiā i peccādo: dꝫ erubescē pctm̄ suū penitēdo qꝺ
marie accidit i ꝯfessiōe circūstātiaꝝ. Circūstātie aūt q̄daꝫ
sūt ꝑsone. q̄dā negocij et ꝯtinēt̄ i ꝟ vsu. Quis qd vbi quo
tiēs p qꝺ cur q̄uo qn̄. hec aūt circūstātie plenꝰ exp̄mūt̄ d̄
pe. dis. v. vbi dr̄. cōsideret q̄litatē crimis i loco. i tpe. i ꝑse
uerātia. i varietate ꝑsone. et q̄li hec fecerit tēptatōe ⁊ ipiꝰ
vicij multiplici excusatōe. oportꝫ enī penitētē fornicāteꝫ
ſm excellētiā sui statꝰ aut officij: aut ſm modū meretri
cis et i mō opis. et q̄liē turpitudiēꝫ pegit si i loco sacro
aut cui debuit excellētiā fidei vt sūt domꝰ dñoꝝ ⁊ alioꝝ
multoꝝ. si in tpe oīoꝛ ꝯstituto vt sūt festiuitates scōꝝ et
tpa ieiunij. ꝯsideret quātūꝫ ꝑseuerauerit: ⁊ doleat ꝙ ꝑse
uerāter peccauit. ⁊ quōta vicꝰ fuit ipugnatōe. sūt q ñ solū
ñ vicūt̄: ꝟ se vltro pctō offerūt. nec expectāt ad tēptatōeꝫ
ꝟ p̄ueniūt volūtatē: et ꝑtractāt secū q̄mltiplici actōe vi
cij delectabiliē peccauerit. oīs ista varietas ꝯfitēda ē et
deflēda. vt cū ꝯgnouerit ꝙ pctꝫ ē multū. et cito iueniat de
um ꝓpiciū. ¶ Ad ꝟ qꝺ obr̄. qꝺ ꝓpē caritatē istitutū ē ꝯ ca
ritatē obſuari nō dꝫ ⁊c. dōm ꝙ i casibꝫ dꝫ penitēs petē
licētiā a sacerdote ꝓprio ꝯfitēdi alij sacdoti pctā illa cuꝫ
suis c̄cūstātijs. si vō ñ vult daē licētiā: ꝯfiteat̄ genēa pec
catoꝝ ⁊ taceat circūstātias ꝓpē scādalū. Alij vō sacdoti
discreto ꝯfiteat̄ easdē q̄i ꝯsulēdo ipꝫ d̄ maioritate pnie q̄
iniūgēda ē ꝓ illī circūstātijs. vl̄ adeat supiorē. scꝫ pniarū
epi vl̄ ipꝫ epm̄ cui ꝯfiteatur vl̄ alij obtēta licētia ab ipo.
¶ Ad ꝟ qꝺ obr̄ ꝙ qn̄ꝫ magis scādalizat factū q̄ circūstā
tia. dōm ꝙ sic dictū ē d̄ ꝯfessiōe circūstātiaꝝ. ꝙ qn̄ debe
mꝰ ē ꝑsūptō d̄ scādalo sacdotis ꝙ d̄ licētia sua dꝫ alij cō
fiteri. Si aūt ñ pt̄ obtinē licētiā: adeat supiorē. sic dictū ē.
Preterea. ñ ē sile d̄ ꝯfessiōe pctī ⁊ circūstātiaꝝ. qꝛ ꝯfessio pctī
ē de v̄itate vite ꝙ ñ dꝫ omitti ꝓpē scādalū. ¶ Ad aliud qꝺ
obr̄. ꝙ scādalū ē factū vl̄ dictū miꝰ rectū ⁊c. dōm ꝙ ñ so
lū ꝯo vitādū ē scādalū actiū. ꝟ passiuū ifirmoꝝ. vn̄ leuit.
xix. Nō maledices surdo nec corā ceco pones offēdiculm
Glo. corā ceco offēdiculū ponē: est discretā qdē rem agē
ꝟ ei q lumē discretōis nō hꝫ scādali occasionem p̄bere. i.
ꝯ cor. viij. Si esca scādalizat frēm meū nō māducabo car
nes ne frēꝫ meū scādalizē. Marci. ix. Quisqs scādaliza
uerit vnū de pusillis illī ⁊c. ibi glo. i bono tpe aliqn̄ cauē
dū ē scādalū ꝓximi aliqn̄ ꝓ nihilo hn̄dū iquātū possꝰ
sn̄ pctō vitaē ꝓximoꝝ scādalū debꝫ. Si vō d̄ v̄itate scāda
lū sumit̄: vtiliꝰ nasci ꝑmittit̄ q̄ v̄itas r̄liq̄t̄. vn̄ dꝛ. Scā
dala ñ vitāt doctor iudex bō oīa illa nonificatō scāda
lū ē factū vl̄ dictū ⁊c. ē scādalū actiuū. ¶ Ad illd̄ qꝺ obr̄
de cognita a papa. dōm sn̄ pīudiciō ꝙ ñ dꝫ exp̄imē ꝟ ꝯfiteri
se cognita a papa. ꝟ dicat ꝙ cognita sit a q̄dā de maioribꝫ p̄latis mor
talis sic aliq̄ mō ñ detegēdo certā ꝑsonā. Melius tn̄ ꝙ tanta
pctꝫ eē pn̄ ꝓpē bonitatē ⁊ scītatē ꝑsōe cui debēt ꝯfiteri
ꝙ i tali casu ñ eēt ei timēdū cū ē in magne ꝑfectōis ꝯpatiat̄
pctōribꝫ ⁊ ñ scādalizat̄ d̄ pctīc. ⁊ q̄ntomagis enormia sūt
tātomagis ꝯpatiūt̄ q. cor. xi. Quis infirmat̄ ⁊ ego ñ infir
mor. qs scādalizat et ego ñ vror. ¶ Ad aliud qꝺ obr̄ ꝙ cir
cūstātie ñ sūt d̄ eē pctī. qꝛ sūt extra ⁊c. dōm ꝙ sic i actu mēti
torio qdaꝫ sūt de sua actꝰ absolute. q̄dam nō de sua abso
lute ꝟ de ipo inquātū est ordiatꝰ in finē. Similiē de actu

peccati q̄dā sūt de substātia deordinati act⁹: q̄dā sunt de
ipso vt ē tm̄ deordiat⁹. Licz igit̄ circūstātie nō sint de sub-
stātia act⁹: sūt tm̄ de ipso vt ē deordiat⁹. vn̄ licz nō sint d' eē
p̄cti vt ē pcti n. .it tn̄ de eē ipi⁹ vt ē cau[sa]tū. vn̄ de[b]et⁹ sunt
de eē pcti inquātū ē q̄tū q̄ inquātū ē. ¶ Ad illud qd̄ obi̅
q gr̄a opponit pc̄to ↄc. dicēdū q licz gr̄a tollat̄ culpa vt ē
ctpa: nihilomin⁹ adhuc restat emēda faciēda deo ⁊ eccle
sie. vn̄ nō ē plena recōciliatio ex infusiōe gr̄e: ſ ad hoc q
sit plena reqrit̄ cōfessio et satisfactio iniūcta a sacerdote
ſm quātitatē culpe. ꝓpt̄ qd̄ reqrit̄ ꝯfessio circūstantiaꝝ.
¶ Ad ſ qd̄ dic aug. q2 magnitudo pcti tm̄ est diui iudicij
ↄc. dicēdū q ſ verū ē p̄cise loq̄ndo. ⁊ sic iudiciū ē illi⁹ c⁹
est auctas nihilominus mi leriali ē ipi⁹ p̄la i. discretus
eni p̄lat⁹ ſm sciaz sibi datā a dn̄o ⁊ vnctionē quātū neces
est penitēti iudicat de quātitate pcti illi⁹. et iuxta quātu-
tatē discretā iniūgit pniaz. ¶ Ad ſ qd̄ obi̅. q ē̄n statu pri
cipali trāsferē ⁊ illud qd̄ ē adiacēs ↄc. dōm sic tactū ē. q
circūstātie licz sint adiacētes pc̄to vt ē pc̄tm: nō tn̄ vt pec
catū ē tātū. vn̄ q2 iudicādū ē de pc̄to nō tm̄ vt ē pcīz. ſ vt
ē quātū: necē ē vt fiat iudiciū d' pc̄to vt ē circūstātionatū
¶ Ad ſ qd̄ obi̅. q nō auget quātitatē meriti ↄc. dōm q
nō ē silr̄ de bono merito et malo demeriti. quātitas ei bo
ni meritorij ē a bono intrīseco. Bona eni faciun⁹ q2 boni
sum⁹. quātitas aūt demeriti ē ab actu extrīseco. q2 ei ma-
la faciun⁹ mali sum⁹. Pret̄. circūstātie licet speciē pcti n̄
mutēt: tn̄ libidinē augēt et cōtēptū. ¶ Ad ſ qd̄ obijcit̄ q
circūstātie sunt de infinitate ↄc. dōm q licz pcti simplici
ter possint eē circūstātie īfinite: nihilomin⁹ tn̄ pcti huiōi
sūt circūstātie finite. nō aūt fit cōfessio nisi pc̄toꝝ et de-
termin[at]oꝝ q̄ꝝ sunt circūstātie finite. vn̄ possibile ē cō-
fiteri circūstātias pc̄toꝝ ꝯfitēdoꝝ. ¶ Ad illō qd̄ querit̄.
q̄re nō p̄cipit̄ cōfessio circūstātiaꝝ sic generis pcti. dōm
q et si vtrūqz deordinet pc̄torē: tn̄ illud qd̄ p̄io et p se de-
ordinat et diuertit a deo et dānificat ecclesiā: est ip̄z gen⁹
pcti. circūstātie aūt deordināt cōseqnter. et ꝓpt̄ ſ simpli
citer et vniuersalr̄ ē tentio ad ꝯfitēdū gen⁹ pcti: nō silr̄
circūstātias vt infra habebit̄. et ꝓpt̄ ſ ꝯueniebat vt esset
artatio p p̄ceptū ad ꝯfessionē pc̄toꝝ q̄tū ad gen⁹ pcti. tn̄
determinat̄ in canone mod⁹ ꝯfitēdi vbi exprimit̄ q circū
stātie sūt cōfitēde sic sup̄ tactū ē. ¶ Ad aliud qd̄ obi̅. q i
nullo loco canonis p̄cipit̄ ꝯfessio circūstātiaꝝ. dicēdū q
nō p̄cipit̄ et ſ fortasse rōe p̄facta. insinuat̄ tn̄ debere fieri
tam i lege veteri q̄ i noua. In veteri vbi p̄cipiebat̄ p eo-
dem genere pc̄to diuersis ꝑsonis diu̅sa offerre. vt leuit. iiij
vbi p̄cipit̄ sacerdoti q offerat vitulū: principi hircū: aīe
caprā. hac eni oblationū diu̅sitate d'r̄ ꝑ ꝑsonaꝝ insinuat̄
q ꝯfitēde sunt circūstātie pc̄toꝝ. Item Ieremie. xj. d'r̄.
Quid ē q dilect⁹ me⁹ i domo mea facit scelera multa. ecce
hic notat̄ de circūstātia dilectiōis q̄ ē circūstātia ꝑsone. ⁊
de circūstātia loci cū dicit. i domo mea. Itē i noua insinu
atur h[oc] nō ꝯfessio debere fieri [cir]cūstātia loci. sic. q. pe. ij.
meli⁹ erat eis viā veritatis nō agnoscē q̄ post agnitā re
trorsū. cōuerti ab eo qd̄ traditū ē eis sc̄to mādato. augmē
tāt eni pc̄tm bone circūstātie: q2 augmētāt obligatōz q̄ te
net̄ qs bona agere ⁊ mala vitare. vbi eni pl⁹ ꝯmittit̄ pl⁹
ab eo exigit̄. vn̄ plus peccat q pl⁹ tenet̄ vitare pcīz aliis
paribus. Itē i euāgelio exp̄ssū ē de circūstātijs. vn̄ ioh. iij.
tu es magr̄ in isrl̄ et hec ignoras. q. d. ignorātia magis ē
culpabilis in mg̅ro q̄ in nō magro. et ē magisteriū vl̄ scie-
entia circūstātia ꝑsone. silr̄ et ignorātia. Itē de circūstā
tia tp̄is legit̄ Marci. ix. vbi dn̄s interrogauit p̄rem luna
tici. quātū tp̄is h3 ex quo ei ſ accideret et ē tp̄us circūstā
tia negocij. Itē de circūstātia loci hēt̄ Math. xxj. et ioh.
ij. vbi dn̄s eiecit vendētes et emētes de tēplo dei. vbi non
licebat talia facere cū eēt dom⁹ orōis. Hoc aūt attendū
q r[ōn]es posite nō ꝯcludūt ꝯfitētē teneri ad ꝯfessionē circū
stātiaꝝ tentiōne necitatis: ſ tentiōne ꝯgruitatis seu vtili-
tatis. Si aūt aliqne sint cōfitēde tentiōe necitatis. et a qui-
bus infra tangetur.

Articulus secundus

[C]Onsequēter q̄rit̄. Que circūstātie sint cōfitē-
de. Et p̄io q̄rit̄ de alleuiātibus. Secūdo de ag-
grauantibus.

Circa primū dubi- .§. j.

tat̄. v[tru]z circūstātie alleuiātes sint ꝯfitēde. q2 ꝓpt̄ hoc
cōfitēde sūt circūstātie: q2 maifestāt quātitatē pcti qua co
gnita rectū seqt̄ iudiciū. vn̄ de pnia dis. vj. caueat spūal̄
iudex sic nō ꝯmisit crimē negēte[r] ita nō careat munē scie
tie. oportet vt sciat cognoscē q̄cq̄d d3 iudicare. iudicaria
aūt p̄tas hoc postulat vt qd̄ deb3 iudicare discernat. No
tus diligēs igit̄ inq̄sitor subtilis inuestigator sapiēter et q̄si
astute interroget a pc̄tore qd̄ forsitan ignorat vel verecū
dia velit occultare. ſ ad cognitōz pcti val3 ꝯfessio circū
stātiaꝝ nō tn̄ aggrauātiū ſ diminuētiū etiā. ꝯg. igitur
debet eē cōfessio. ¶ Itē clauis d'r̄ errare iniūgēdo pniam
nimiā sic iniūgēdo diminutā. ſ ad ſ laborare d3 sac̄dos
vt clauis nō erret: silr̄ ⁊ ꝯfitēs debet velle ne erret. ergo
et sacerdos d3 inq̄rere de circūstātijs diminuētibus ne ex-
cedat nimiā iniūgēdo pniam: et penitēs silr̄ ꝯfiteri [vel] de-
bet inq̄rere de aggrauātibus ne nimis diminutaz iniūgat
pniam. ¶ Cōtra. in cōfessione pcti nulla d3 eē excusatio
vn̄ sup illō ps. Ostiū circūstātie labijs meis d'r̄. ad ſ po
ne ostiū vt nō excusem pcīz meū qd̄ summū viciū dn̄atur
hoibus. ſ cōfitētes circūstātias diminuētes excusant se ali
quo mō. igit̄ ↄc. ¶ R[espō]nsio. q circūstātie diminuētes nō
sunt cōfitende generalr̄. ſ in casu. ¶ Ad ſ qd̄ obi̅ p̄mo
q ꝓpt̄ ſ sūt circūstātie cōfitēde vt sciat̄ quātitas pcti ↄc
dicendū q ꝯfessio circūstātiaꝝ nō est solūmō vt ꝯgnosca
tur quātitas pcti: ſ vt humilitas et verecūdia cōfitētis re-
spōdeat supbie et inuerecūdie peccātis. maxie aūt humiliat
se penitēs i cōfitēdo circūstātias aggrauātes et verecun
dat̄. nō sic aūt cōfitēdo circūstātias diminuētes. vt ḡ hu
miliet̄ et erubescat qd̄ supbie inuerecūdie cōmisit: debet
cōfiteri circūstātias aggrauātes. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄. q
laborare debet sacerdos et cōfitēs velle ne clauis erret
ↄc. dicēdū q qn̄qz expedit q sacerdos reqrat ꝯ sciat cir-
cūstātias diminuētes. scz qn̄ videt penitētē valde aggra-
uare pc̄tm suū. et lenire eū et cōsolari. vn̄ de pnia dis. vj.
Sup eū viuet leniēdo et cōsulēdo spem ꝓmittēdo. et lo-
quit̄ ibi de sacerdote ⁊ penitēte. ⁊ eēt [t]ūc reqsit⁹ hn̄ p̄t cō
fiteri circūstātias diminuētes. nō vt se excuset: ſ vt veri-
tatē respōdeat et vt inq̄rentē dirigat. Pret̄. qn̄z cōfiten-
da ē aliq̄ circūstātia alleuiās causa scādali fugiēdi. vt si
aliqs de cui⁹ hoitate eēt magna p̄sumptio interfecisset la-
tronē impetētem se de nocte et ad mortē. ne scādalizaret
sacerdotē q posset credē cū iugulatorē hoim et ypocritā
si simpliciter et absolute cōfiteret̄ se cōmisisse homicidiū
debet exprimere casum ⁊ occasionē homicidij ꝯmissi. nō
vt se excuset: sed vt scādalū euitet.

Uetum ad secun- .§. ij.

dum q̄rit̄. vtruz teneamur cōfiteri oēs circūstātias ag-
grauātes. et dicūt q nō: ſ illas q̄ trahūt i aliud gen⁹ pcti
¶ Cōtra. act⁹ inquātū act⁹ nō ē pcīz adiūctū actui q̄ nō
deordiat actū nec facit illū eē pc̄tm vt coire nō ē pcīz: sed
coire cū nō sua ē pc̄tm. ſ3 qd̄ facit pc̄tm nō ē circūstātia
neqz ē cōfitēdū vt ē circūstātia ſ vt pc̄tm vt i casu ꝓpo-
sito. igit̄ illō qd̄ trahit i aliud gen⁹ pcti nō ē cōfitēdum vt
circūstātia ſ vt pc̄tm. Si igit̄ aliqs cognoscēt aliquā in
ecclesia. cū hoc q i ecclia facit pc̄tm. scz sacrilegiū: debet
cōfiteri vt pc̄tm nō vt circūstātiā. ¶ Cōtra. posito q ali-
qs adulteret̄ in ecclia. iste cōmittit pcīz i ecclia ⁊ peccat
pc̄to adulterij ſ ꝯstat q vnico actu nō peccat duplici ge-
nere pcti. igit̄ qd̄ addit̄ adulterio ex hoc q ꝑpetrat i ec-
clesia cōfitēdū ē vt circūstātia. ¶ Pret̄. i casu isto iste cō-
mittit adulteriū ⁊ sacrilegiū qd̄ istoꝝ ē cōfitēdū vt pc̄tm
et qd̄ vt circūstātia. q sacrilegiū ꝯfitēdū vt circūstā-
tia videt̄. q2 sacrilegiū ꝑpetrat̄ ex hoc q ꝑpetratio homi-
cidij facti i loco tali. loc⁹ aūt inter circūstātias nūerat̄. vn̄ d' pnia
dis. vj. cognito crimie varietatis ei⁹ nō dubitet inuestigaē

et locū et tpa 7c. Cōtra. sacrilegiū ē grauius pctm q̄ adulteriū. igit̄ ꝯfitēdū ē vt pricipale adulteriū vt circūstātia. ¶ Rñsio. sine piudicio q̄ ꝯfitēde sūt circūstātie aggrauantes ex qb9 apparet augmētū ꝯtēpt9 pcti. 7 cui dictat ꝯsciā ꝯtēptū pcti maiorē eē ex circūstātia aliq̄ tenet̄ illā ꝯfiteri 7 si nō ꝯfitet̄ illā ex estio ñ sufficiēter dolet de pctō. ¶ Ad B qd̄ q̄rit̄. vtrū ꝯfitēde sūt solū ille q̄ trahūt i aliud gen9 pcti. dicēdū q̄ nō Ꝟ hec et alie nec videt̄ mihi q̄ q̄ trahūt i aliud gen9 pcti inquātū tales ꝯfitēde sūt 7 dicēde circūstātie: cū sint q̄i forme pctoꝝ 7 p se deformātes actū peccati. vt comedē carnes i q̄dragesima 7 cognoscē suā i ecclesia cū hēat copiā alioꝝ locoꝝ. comedē eni carnes nō ē pctm nec cognoscē suā: B comedē tpe tali 7 tali loco cognoscē pctm ē. Pctm igit̄ q̄ designa p q̄ dico tali tpe 7 tali loco deformāt act9 pdictos 7 faciūt act9 pcti. nec coḡscē suā i ecclia ē fornicari nec adulteriū nec ꝯmittē icestū: B potius sacrilegiū. vñ hoc q̄ dico i ecclia ē illd̄ solū q̄ deformat actū: et ita q̄ facit illū actū eē actū pcti distinctū ab alijs spēbs pcti. ñ vr̄ mihi dicēda circūstātia. B forma pcti potius.

Articulus tercius

Consequēter q̄rit̄. vtrū oēs tenēt̄ ad ꝯfessiōez circūstātiaꝝ. aut aliq̄ sic. aut aliq̄ nō. Et q̄ oēs vr̄ eisdē rōibs qbs ondit̄ q̄ circūstātie sūt ꝯfitende. q2 B pnia di. vj. vbi dr̄. Qui vult pctā ꝯfiteri vt iueniat grāz: q̄rat sacerdotē sciētē soluē 7 ligaē 7c. vt sup̄. ecce q̄ vniuersalit̄ dr̄. Qui vult 7c. ¶ Itē sic iste penitēs nccē hz q̄ recte iudicet̄ de q̄ntitate pcti sui. Silr̄ et ille et ita de singulis. igr̄ 7c. ¶ Itē nccia ē huic erubescētia ꝓ pctō. et vt iusta pena sibi iponat̄. silr̄ et illi. B ꝓpē B nccia ē ꝯfessio. igit̄ 7c. ¶ Itē oibs nccē ē facē dignos fruct9 pnie. scz s̄m quātitatē culpe ad qd̄ reqrit̄ ꝯfessio circūstātiaꝝ. igr̄ 7c. ¶ Cōtra. pl9 tenet̄ fidel̄ vel saltē eq̄ ad ꝯfessiōz fidei q̄ pctoꝝ. B ad ꝯfessionē fidei explicitā 7 distictā ñ tenēt̄ oēs B solūmō sapiētes siue magis discreti. silr̄ vr̄ q̄ lz oēs tenēāt̄ ad ꝯfessionē pctoꝝ suoꝝ nō tñ oēs tenēt̄ ad ꝯfessionē explicitā et distictā circūstātiaꝝ. igr̄ nō oēs tenēt̄ ad cōfessionē explicitā 7 distictā circūstātiaꝝ. ¶ Ad ꝯcedi n9. dicēdū igit̄ q̄ ē vltīa tentio ꝯfitēdi 7 pticlarie. vlīs q̄tū ad pctm siue gen9 pcti. oēs eni tenēt̄. scz sapiētes et isipiētes ad ꝯfitēdū gē9 pcti siue pctā sua q̄tū ad genēa pctoꝝ. pticlaris tētio ē q̄tū ad circūstātias pcti. nō eni tenēt̄ oēs ad ꝯfessionē circūstātiaꝝ B edocti et istructi q̄s dictat cōsciā illas eē ꝯfitēdas. qlibz tñ reqsit9 a sacerdote 7 istruct9 tenet̄ eas ꝯfiteri. Dicēdū igit̄ q̄ simplices cū nesciāt circūstātias aggrauātes pctā ñ tenēt̄ eas ꝯfiteri: nisi postq̄ p iqsitoꝝ vl̄ istructoꝝ itellexerit se teneri. ¶ Ad illd̄ B qd̄ obr̄ de illo decreto. Qui vult ꝯfiteri pctā vt iueniat graz. q̄rat sacerdotē sciētē 7c. dd̄m q̄ B nō dr̄ q2 sacerdotis ē solū pōderare circūstātias cōfessas 7 s̄m q̄litatē 7 q̄ntitatē pcti pniaz ꝯgruā iniūgē: B q2 et9 ē iformaē simplices 7 igrē pctā et pctoꝝ circūstātias et i illis ꝯfitēdis illos istruē. oēs igr̄ debēt q̄rē sacerdotē discretū 7 sapiētē vt pctā eoꝝ et circūstātias pōderaē sciat 7 pniam ꝯueniētē iniūgat. simplices vt discrete 7 prudēter genera pctoꝝ 7 circūstātias ingrat 7 ad hec ꝯfitēda illos istruat. et iur̄ qd̄ expedit tal. hoīs pnias iniūgat. B ē qd̄ vult auctor sūpdicta cum subiungit. sacerdotem querat qui sciat soluere et ligare scire eni soluere et ligare est scire ostendere que requiruntur ad solutoꝝ a pctō 7 ligaē eū pnia ꝯpetēti. ¶ Ad aliud qd̄ obr̄. q̄ sic iste nccē hz q̄ recte iudicet̄ de pctō suo 7c. dd̄m q̄ B vez ē. nec ꝓpē B nccē ē q̄ ꝯfitear̄ p se si ñ sit discret9 7 edoct9 B q̄ ꝯfitear̄ illas reqsit9 a sacerdote 7 istruct9. ꝓpē ei ignorātiā 7 simplicitatē illoꝝ ꝓcipuū ē sacerdotis vt sint discreti et ingrāt de circūstātias pctoꝝ. vñ de pe. 7 re. sacerdos sit discret9 7 caut9 vt i oꝝ pti medici supinfūdat vinū 7 oleū vulneribs sauciati. diligēter ingrēs 7 pctoris circūstātias et pcti. qbs prudēter itelligat q̄le dz ei pbē ꝯsiliū et cuiusmōi remediū adhibē diuersis ei ꝯueniētis vtēdo ad sanandū egrotū. Ex his pz q̄tū ad alia rñdēdū ē. q2 lz vnicuiqz nccia ē erubescētia siue ꝯfessio ꝓ pctō. et q̄ ꝯfessio sua sit meritoria ex mō cōfitēdi q̄ attēdi ē i ꝯfessiōe circūstātiaꝝ. 7 facē dignos fruct9 pnitētie. ñ tñ nccē ē q̄ vnusqsqz ꝯfitear̄ p se circūstātias peccatoꝝ suoꝝ: B q̄ vel p se sit discret9 vel edoct9. vel ꝯfitear̄ illas reqsit9 et istruct9 a sacerdote. Si aūt sit tāta simplicitas q̄ nō videāt̄ circūstātie sibi alic9 pōderis. nec reqsit9 fuerit nec istruct9 a sacerdote: nō tenet̄ ad ꝯfessionē circūstātiaꝝ. ¶ Si aūt obiciat̄ q̄ ignorātia iuris nullū excusat. hec aūt ignorātia vr̄ eē iuris. Rñsio. q̄ ñ ē ignorantia iuris q̄tū ad oēs circūstātias: licz forte q̄tū ad q̄sdaz. B infra plenius patebit.

Articulus quartus

Consequēter q̄rit̄ de ꝯparatōe circūstātie ꝯfitende ad gen9 pcti. Et pmo q̄rit̄. Quid ē ꝯfitēdū i cōfessione circūstātia 7 qd̄ vt actus pcti. Cū circa eūdē actū ꝯtingat mihi peccaē 7 multa genera pctoꝝ ꝯmittere. videt̄ q̄ q̄cūz sūt ibi deformātia 7 faciētia nouū genus pcti: ꝯfitēda sūt vt pctā. verbigrā. ꝯgo aliq̄ edita nuptui. stati p9 ꝯsensū expressuz p vba de pñti. trāsfert se ad frugē melioris vite 7 ꝓuolat ad religionē. p9 cognoscit a frē ꝓprio carnali. ꝯstat q̄ coḡscēs eā i B casu ꝯmittit stupꝛū. adulteriū. icestū 7 sacrilegiū. ꝯmittit igit̄ multa genera pctoꝝ i vno ꝯcubitu. Oia igit̄ hec ꝯfitebit̄ vt pctā q2 q̄ rōe B: et illd̄. 7 ita nullū ꝯfitebit̄ vt circūstātiā. ¶ Si diceret̄ q̄ i casu ꝓposito ñ ē nisi vnū pctm: q2 vno actu singulari ñ pt̄ fieri nisi vnicū pctm. Cōtra ponat̄ q̄ aliqs violēs deflorāē vginē 7 deflorādo inficiat. ꝯstat q̄ vno actu singulari ꝯmittit stupꝛū 7 homicidiū q̄ sūt dīsa genēa peccatoꝝ. ¶ Rñsio. sine piudicio. q̄ vno actu singulari nō ꝯmittit̄ nisi vnū pctm. cū ei ad eē pcti reqrit̄ act9 et deformitas. ad eē pcti multiplicis reqrit̄ nccio multiplex actus deformat9. vñ cū vnic9 act9 multiplicit̄ deformet̄ nō ē nisi vnicū pctm tñ multiplicit̄ deformatū. vñ posito q̄ aliquis cognoscat sororē suā vginem ductā i vxorē 7 moialē. nō cōmittit nisi vnū pctm. ¶ Ad B qd̄ obr̄. q̄ eadē rōne ꝓpetrat adulteriū ꝓpetrat icestū 7c. dd̄m q̄ ꝯmittit sacrilegiū eo q̄ violat mulierē deo ꝯsecratā. alia aūt ñ sūt dicēda pctā B circūstātie pcti. vñ ꝯmittit sacrilegiū cū vgie 7 ꝯsāguinea 7 ducta i vxorē. ¶ Si q̄rat̄ adhuc sic. ꝯstat q̄ corrūpit virginē nō suā B ꝯmittit stupꝛū. silr̄ ꝯmittit adulteriuz. silr̄ incestū. hec aūt sūt pctā dīsa. B peccat pctis dīsis. Dicendū q̄ nō seqt̄ B seqt̄ q̄ multis mōis peccat peccādo vno pctō si pctō sacrilegij qd̄ ē maximū 7 ꝓcipue deformans actū pcti iudicādū ē eni pctm a ꝯditōe q̄ maxie deformat i eodē genē. ¶ Si obiciat̄ q̄ circūstātia aliq̄ñ magis grauat pctm q̄ illd̄ qd̄ ꝯcordiat vt q̄si forma. Dicēdū q̄ B accidit q̄ñ illd̄ qd̄ ē q̄si forma 7 circūstātia nō sūt eiusdē generis. sic si aliqs fornicat̄ i ecclia iuxta corp9 xp̄i vel sup altaris. sic si aliqs fornicat̄ i ecclia... sic adulteriū stuprātē ꝯsecratā B q̄ñ sūt eiusdē genē. a sic adulteriū stuprū icest9 7 sacrilegiū: ob illo qd̄ ē q̄si maxie deformās 7 aggrauās pctm dz iudicari. ¶ Si obiciat̄ q̄ q̄ñ ꝯmittit̄ adulteriū i ecclia 7 ꝯmittit̄ sacrilegiū. nihilominus sic dictū est peccatum hoc iudicandum est adulterium et non sacrilegium. sed est circumstantia aggrauans et confitenda est quasi circumstantia. in alio casu dicitur sacrilegium peccatum et adulterium circumstantia. et sic confuse quandoqz dicitur peccatum quandoqz circumstātia. Dicendum q̄ in vno illorum casuum cōmittitur sacrilegiū ex fedatōne loci consecrati in alio ex cognitione persone consecrate et fedatione persona cognita et fedata est materia actus. vnde est substantialis actui locus in quo efficitur. feditas huius est omnino extra actum. vnde se habet res sacre in vno casu magis intrante et essentialiter respicit actum peccati q̄ in alio. ꝓpter quod i vno iure dicatur forma peccati. in alio circumstantia. ¶ Ad B qd̄ obiicit̄. q̄ q̄ deflorando virginem inficit illā vnico actu singulari cōmittit duo peccata. Dicēdū q̄ nō ē vez: q2 lz

sit ibi unic⁹ actus exercit⁹ primo scz act⁹ diuisionis seu deflorationis ẽ tñ alt⁹ ꝯsequēs scz act⁹ interfectōis. vñ deflorādo ꝯmittit pcīm stupri: et īterficiēdo pcīm homicidij.

Articulus quintus

Consequēter querit. vtrū pricipali⁹ circūstantia ꝯfitēda sit an gen⁹ pcti. Et gen⁹ pcti: videt sic. Si pcīm p se ē ꝯfitēdū. pmo ⁊ pricipaliter illō ē ꝯfitēdū: penes qd̄ pmo et p se existit sba pcti. h̄ aūt ē ipm gen⁹ pcti. g̃ ⁊c. ¶ Itē Hugo si forte ꝯtigēt tātā ēē volūtatē ī eo q nō opat quāta ē ī illo q op⁹ exercet. vbi volūtas eadē ē: meritū dissile ēē nō pt̃. Ex h̄ v̄bo videt q meritū oñe depēdet ex volūtate: silr et demeritū. ¶ Itē ps. etenī ī corde opami. Glo. Quicqd vis et nō potes: dn̄s factū reputat. Ex h̄ videt q si nō augeat ex ope volūtas q tātū peccat q hz volūtatē cognoscēdi mulierē ī loco sacro quātū si cognoscēt eandē ī eodē. igit circūstātia q̄ est penes op⁹ pcti exercitū ī loco sacro nō agg̃uat pctz: igit hm̄oi circūstātia nō ē ꝯfitēda vel saltem nō pricipaliter. ¶ Cōtra. null⁹ act⁹ sine circūstātia ē pcīm. coire eñi nō ē pctz: lz coire cū n̄ sua sit pctz fornicari ē act⁹ circūstātionat⁹. coire igit nō ē pcīm. h̄ coire cū tali: vel tali mō: vel tali tpe: vel tali loco ē pctz. Ex h̄ vidr̄ q act⁹ siue circūstātia nō ē pcīm h̄ cū circūstātia ē pctz: q̄ nō posita nō est pcīm. illud igit qd̄ ē cā pcti simplr̄ ē circūstātia: igit circūstātia ē simplr̄ ⁊ pricipalit ꝯfitēda. ¶ R̄nsio. q pricipali⁹ ꝯfitēdū ē gen⁹ pcti q̃ circūstātia. ¶ Ad h̄ qd̄ obijcit q null⁹ act⁹ sine circūstātia ē pctz ⁊c. dōm q act⁹ vt cōsiderat ī genē act⁹ simplr̄: nō ē pcīm. vt aūt deformat⁹ cōtrahit ī gen⁹ moris p aliqd deformās ē pctz. et licz illud qd̄ deformat actū ipm extra simpliciter ī genē act⁹ possz dici circūstātia respectu act⁹ simplr̄: nō tñ dicit circūstantia pcti. qz ē q̄si forma pcti siue p se deformās illū ⁊ ꝯtrahēs ī gen⁹ pcti. h̄ circūstātia dicit eo q actū deformatū rōe loci vel tpis vel alicui⁹ alteri⁹ circūstātie ampli⁹ deformat. ¶ Ad illō qd̄ obijcit q volūtate tātū peccat quātū si op⁹ sequat vbi crescat volūtas ipo ope. et ad illud quicqd vis et nō potes: dn̄s factū reputat. dōm q ē volūtas plena respectu opis nō exercēdi p corp⁹. sic ē ī spiritualibꝫ pctis vt in supbia. et qz volūtas ī hm̄oi ē tota intrās ad actū: qz in hm̄oi ē volūtas facultas: ibi reputat volūtas p facto. ē aūt volūtas plena r̄spctu opis exercēdi p corp⁹ vt ī carnalibꝫ pctis: ⁊ hm̄oi volūtas plena reputat p facto q̃tū ad aliqd et q̃tū ad aliqd non reputat p facto aūt q̃tū ad h̄. q ipa volūtas vel meret penā generalez. scz aie et corpis. scz q ē priuatio vtriusqꝫ stole et sensus q̄ ē cōbustio ignis eterni. q̃tū ad aliqd nō reputat p facto: qz nō tāta pena punit pcīm volūtatis simplicit et volūtatis vt ē extēs ī op⁹ ministerio corpis. Corp⁹ eñi grauī⁹ punit ī igne eťno si volūtas pgrediat in actū intētū ministerio corpis: q̃ si nō egrederet. vnde aug. vnusqꝫ miser volūtate efficit: h̄ miserior ptāte. et loquit de ptāte pgressiua ī actū q̄ adimplet desiderium volūtatis.

Membrum quartum

Consequēter querit. qñ debet fieri ꝯfessio. Circa hoc tria querūt. Primū ē vtrū peccatores nō [illegible] de pctīs tenēt statī ꝯfiteri. scz offerēte se opportunitate. Secundū ē vtrū ꝯtriti silr̄ teneant. Tertiū ē in q̄ casu differēda ē confessio.

Articulus primus

Primo ergo querit. vtrū existēs ī mortali statum tenet ꝯfiteri qñ se offert facultas. et videt q sic. Hugo. Si necītas nō est q̄ ptendat: cōtēptus nō excusat. h̄ nulla ē necessitas qua oporteat peccatorē morari in pcto et nō statim cōfiteri: igit ꝯtēpt⁹ nō cōfitēdi nō excusat. igit statim debet cōfiteri. ¶ Itē aliqs egrotans morbo vel vulnere letali: q̄ ita approximat morti q nesciat si statim vel hora sequēte moriat nisi apponat remediū. si scit et pt̃: peccat mortaliter. qz ingerit man⁹ in se nō faciēs. vel admin⁹ cōmittit se discrimī. A silī vidēt q nec egrotās morbo vel vulnere spūali q̄ ita vicinus est morti q nesciat horā mortis. scz spūalis et gehēne. si igit talis scit et pt̃ apponē remediū et nō apponit: peccat mortaliter. ¶ Itē maior ē ꝯtēpt⁹ in mora pcti q̃ in casu ī pctz igit si ex casu peccat mortalit: multoforti⁹ ī mora. igitur oīs peccat mortalit q morat in pcto. igit statim tenet cōfiteri. ¶ Itē p̄ceptū affirmatiuū obligat ad sp offerēte se opportunitate h̄ sp offert se opportunitas ꝯfitēdi hoī existēti ī mortali qñ suppetit facultas: igit sp qñ hz facultatē tenet ꝯfitēri. ¶ Itē qd̄ sine ťmīo debet sp obligat ad solutōz h̄ sine ťmīo obligāt ad ꝯfitēdū pcta. et p̄tz [illegible] statī qñ peccauerit qs tenet ꝯfiteri. ¶ Itē dn̄s p̄hibꝫ ne negligat pctor p̄niaz. Eccl. v. ne tardes ꝯuerti ad dn̄m et ne differas ⁊c. g̃ quātū in se ē tenet statī pctor penitē postq̃ peccauerit: h̄ cū pctor n̄ possit penitē. quātū ē d se p ꝯtritōz pt̃ tñ p ꝯfessiōz. g̃ nulla dꝫ ēē dilatō ꝯfitendi. ¶ Itē cadē ī pctz ⁊ resurgē a pcto quēdā modū hn̄t oppositōis. Similit nūq̃ sp hn̄t oppositōz. igit si fidel⁹ xp̄ñs ī grā tenet nūq̃ cadē ī pcīm: g̃ aliqs ī pcto existēs tenet ad sp resurgē. igit si existēs ī pcto hꝫ resurgē p ꝯfessiōz ⁊ alia opera p̄nie: tenet sp ad illa. ¶ Itē aliqs lz sit ī mortali tñ tenet vitare casū ī aliud mortale. h̄ n̄ pt̃ vitare mortale si pmaneat ī ꝯtēptu ꝯfitēdi. qz vt dicit Greg. pcīm qd̄ p p̄niaz n̄ delet: mox suo pōdē ad aliō trahit. igit xp̄ñs ī pcto mor. tenet ꝯfitēi. ¶ Itē imago dei deformata p pctz reformat p ꝯfessiōz. vñ sup illō ps. Cōfessio ⁊ pulcritudo. glo. ꝯfitēdo fit hō pulcer. siqs deformauit imaginē dei statī tenet illā reformare p posse sua ne grauī⁹ offendet illū c⁹ ē imago h̄ cū h̄ fit p ꝯfessiōz: igit ⁊c. ¶ Cōtra. si statī ꝑpetrato pcto tenet pctor ꝯfiteri si assit facultas ⁊ peccat n̄ ꝯfitēdo q̄ rōe peccat ī h̄ istāti nō ꝯfitendo. ⁊ silr̄ peccabit ī seq̄nti. ⁊ sic ꝯsequenter ita centies peccabit ī die. qd̄ ē valde dānabile diffinire. ¶ Itē p̄ceptū affirmatiuū nō obligat ad sp. h̄ ad aliqd̄ tps determiatū. h̄ si rei idetmiate addat determiatō tpis nō tenet aliqs añ illō tps p̄ceptū illō obfuare h̄ ī mādato illō obfuare h̄ ī mādato eccle d ꝯfessiōe determinat q sel' ī anno dꝫ fidel⁹ ꝯfiteri: g̃ nō ē trāsgressio q̄ntūcūqꝫ differat dūmō sel' ī āno ꝯfiteat ⁊ maxīe si ꝯfiteat tpe statuto ab ecclia vt ī q̄dragesima. ¶ Itē licitū ē penitenti differre ꝯfiteri ⁊ q̄rē idoneū sacerdotē ⁊ expectare dū inueniat talē. a silī vidr q licitū sit differre ⁊ expectare tpus idoneū ad ꝯfitēdū. tps aūt idoneū ē tps statutū ab ecclia scz q̄dragesime. igit ⁊c. R̄n. q de hac dubitatōe diuersi diuersa sentiūt. qdā eñ dicūt q ꝯfessio n̄ sit necīaria ad pctī remissiōz. qz p ꝯtritiōz remittit. h̄ q ē h̄ necīaria ē q istu. ē ab ecclia ⁊ ab ecclia determiatū ē tps ꝯfitēdi scz tps q̄dragesime nisi pīculū mortis immineat ⁊ hm̄oi dilatōis dicūt ꝯcessā ēē licētiā ex decretali sepe dicta scz oīs vtriusqꝫ ⁊c. Alij dicūt q n̄ tenet pctor ꝯfiteri añ q̄dragesimā nec peccat d dilatōe ꝯfessiōis vsqꝫ ad tpe. Alij dicūt q pctor tenet ꝯfiteri qñ se offert opportunitas. vtpote qñ se offert loc⁹ idone⁹ ⁊ tps idoneū ⁊ copia discreti sacdotis: h̄ nec vlla ista opinionū vidr sine piculo sustinēda [illegible] nera [illegible] q possit hō ꝯfessiōz differre vsqꝫ ad pasca piculosū videt vel q qñ se offert opportunitas loci tpis ⁊ ꝑsone tene[illegible] ꝯfiteri nimis durū vidr. Alij vidr dōm q quare [illegible] medū ī [illegible] tenendū [illegible] distinguēdo q qdam ad ꝯfessiōz obligat nō ex culpa [illegible] h̄ et [illegible] eccle [illegible] differre [illegible] nō obligat nisi [illegible] ad pa[illegible] obligat ad [illegible] ꝯfessio [illegible] sacer [illegible] ꝯfessiōe [illegible] tenent ex ipsa sacmētali [illegible] opportunitate loci vel tpis [illegible] opportunitate hac. qz opportunitas loci tpis ⁊ ꝑsone [illegible] añ pasca differre. aut q timet ne nūq̃ se offerat [illegible] est mō his q grauē infirmant ⁊ tales tenentur absqꝫ dila

nerat tūc ad ɔfessionē actu. aut ita ꝙ maior opportunitas
expectat vel q̄tū ad tpus vel q̄tū ad locū vel q̄tuz ad sa
cerdotē et tūc et estimo pt differre act⁹ ɔfessiōis sine pec
cato. Si aūt se offert opportunitas q̄tū ad locū tpꝰ ꝛ sacer
dotē ea que ꝑ rectū iudiciū sufficiāt ɔsciē ordiāte. adhuc
vt opinor nō tenet ɔfiteri statim actu: ꝫ sufficit hr̄e ꝓpo
situ ɔfitēdi. nō eni video ꝙ ex dilatōe ɔfessiōis tali exite
opportunitate oriat ɔtēpt⁹ mortalis. Si aūt offerat se oppor
tunitas ꝓfacta et sp̄e pctor ex aliq̄bꝰ motiuis efficacit̄ sti
mulet ad ɔfitēdū. sine ꝑiudicio dico ꝙ tenet ad ɔfitendū
statim. stimulet dico: ꝗ qn̄ ex ɔsideratōe incōueniētiū q̄
sequūt ex pctō et stimulo cōsciē ꝛ hore mortis ignorātia
attēdit pctor et recognoscit se teneri ad ɔfitēdū. ꝛ dico in
cōueniētia q̄ sequūt ex pctō offensā dei: ꝓpriā igratitudi
nē et pcti dispēdia. qn̄ eni ex ɔsideratōe hoꝝ q̄ dicta sūt
et stimulo ɔsciē comitāte nō ꝑparat se ad ɔfitēdū statim
id ē q̄cito comode poterit. ꝫ vt pri⁹ stat i suo pctō vr̄ orit
cōtempt⁹ ꝛ peccat mortaliter. Pōt igit dici ꝙ offerēte se
opportunitate loci et tpis ꝛ sacerdotis tenet ꝓposito cōfi
teri. si huic aūt opportunitati assistat ex pte pctoris stimu
lus ɔsciē ex ɔsideratōne p̄dicta: tenet stati cōfiteri actu.
¶ Ad illa g̃ q̄ videt ōndere ꝙ opportunitate se offerēte de
bet stati ɔfiteri. rn̄deo. Et p̄io ad illō Hugo. si nccitas
nō ē q̄ ꝑcludat ꝛc̄. dōm. ꝙ hugo loqt de ɔtēptu susceptōis
sa. rom. vult eni dicē. ꝙ nisi assit nccitas excusās nō susci
piēs iudicat siue interꝑtat cōtēpt⁹. Si aūt obiciat a si
mili de ɔcēpta i ꝓposito. dōm ꝙ nō iudicād⁹ ē contēptus
mortalis. nisi illis cōcurrētibꝰ q̄ tacta sūt. Si aūt illa cō
currāt: orit cōtēpt⁹ mortalis. ¶ Ad illō qō obiicit d̄ mor
bo spūali ꝑ silr̄ de morbo corpali. dōm ꝙ etsi iste ꝗ egro
tat morbo letali nō ꝓcuret ꝙ curet. nō ꝓpt ꝫ peccat mor
taliter. ꝫ si cōsideratis ɔsiderādis nō ꝓcuret peccat mor
taliter. Silr̄ ex alio si egrotās morbo spūali ꝛ cōstet sibi
de ꝑiculo et nō ꝓcuret ꝙ curet ꝑ cōfessionem: nō peccat
mortalr̄. ꝫ illis ɔcurrētibꝰ ex q̄bꝰ orit nou⁹ cōtēptus: si
tūc nō ꝓcurat detegēdo medico spūali actu vel ꝓposito
peccat. ¶ Ad illō qō obiicit. ꝙ maior ē cōtēpt⁹ i mora q̄
in casu. dōm ꝙ licz augeat cōtēpt⁹ ex mora: pt tn̄ ēē ꝙ cō
tempt⁹ ille ꝗ auget prim⁹ nō sit mortalis ꝫ venialis. sic ac
cidit qn̄ leuiter de statu cogitat et leuit̄ dictat sibi ɔscia
ꝙ deberet penitē. et q2 ille cōtēpt⁹ nō ē ita grauis. sic cōtē
pt⁹ ille ꝗ auget: n̄ tenet sibi cauē ab illo sic a p̄io. Pret.
nō credo ꝙ ex mora quacūꝫ i pctō crescat cōtēpt⁹ nisi ite
ret act⁹ pcti: vel nisi ex aliq̄ cōuersiōe actuali sup illō ꝑ
ueniat. et si cogitaret dispendiū pcti ꝛ offensā dei ꝛ alia
hmōi. q̄ efficaciter mouerēt eū ad pniam nō tn̄ peniteret
Sꝫ ex dictis videt. ꝙ pctor aliquā hn̄s cōsciam grauī⁹
peccet ꝛ frequēti⁹ q̄ iste ꝗ oīno negligit se. pctor eni hn̄s
ɔsciam frequēti⁹ cogitat offensam dei et dispēdiū pcti ꝛ
hmōi q̄ excitāt ad resurgēdū a pctō et ad ɔfitēdū q̄ pctor
ꝗ negligit penit⁹. Ex q̄ videt ꝙ huic patrocinat sua ma
licia et isti noceat sua boītas. Rn̄sio. ꝙ reuera ꝗ sepe hꝫ
remorsū cōsciē grauī⁹ peccat illo ꝗ negligit se ꝛ statū suū
ꝫ ille peccat ꝑiculosi⁹. ¶ Ad illō qō obiicit. ꝙ illi patro
cinat sua malicia. dōm ꝙ ꝫ nō ē verū nisi occasionalit̄
ꝫ minor malicia. i. minor cōtempt⁹ patrocinat illi. Aliq̄ aūt
nō obest sua boītas nisi occasionalit̄. nō q2 ē cā q̄re grui⁹
peccat remors⁹ cōsciē neqꝫ cōsideratio ꝓfacta: ꝫ cōseq̄ns
cōtempt⁹. vn̄ q2 iste freq̄nti⁹ cōtēnit: frequētius peccat.
¶ Ad illō qō obiicit. ꝙ p̄ceptū affirmatiuum obligat ad
sp̄ opportunitate se offerēte ꝛc̄. dōm ꝙ opportunitas q̄nꝫ di
cit cōgruētiā q̄nꝫ exigētiā. cōgruētiā dico vtilitatis: et ex
igentiā nccitatis. qn̄ aūt offert se opportunitas ꝛ cōgruen
tia vtilitatis. licz expediat: nō ē tētio ad impletōꝫ p̄cepti
affirmatiui. semꝑ eni q̄cūꝫ leuit̄ se offerente opportunitate
opportunū ē. i. vtile. ꝙ fili⁹ honoret p̄rez. qn̄ aūt dic exigē
tiā nccitatis tūc ē tentio ad executōēꝫ. p̄io aūt mō sp̄ se
offert opportunitas ɔfitēdi i casu ꝓposito: nō secūdo. ¶ Ad
ꝫ qō obiicit. ꝙ sine termio obligat pctor ad cōfessionez
ꝛc̄. dōm ꝙ hoc ē falsū. imo cū termio scꝫ tpe q̄dragesime
Licz eni nō exꝑmat termi⁹ in istitutōe ɔfessiōis siue in

ꝓmulgatōe: istituit tn̄ i executiōis obligatōe. et i illa de
cretali oīs vtriusꝫ sexus ꝛc̄. In cāu tn̄ supdicto et qn̄ se
offert opportunitas tpis loci et sacerdotis et cū hoc stimu
l⁹ cōsciē ex recogitatōe pctoꝝ: sine termio ē tētio ad cōfi
tendū. ¶ Ad illud qō obiicit ꝙ dn̄s ꝓhibꝫ dilatōꝫ cōfes
sionis. Eccli. v. ibi. Ne tardes cōuerti ad dn̄m ꝛc̄. dōm
ꝙ nō ē ꝓhibitio q̄ iportat obligatōꝫ nccitatis: ꝫ potius
cōsiliū vtilitatis. In sacra eni scriptura multa ꝓponūt ꝑ
modū imperii: q̄ ꝑsuadēt illud qō ē cōsiliū. ¶ Ad illō qō
obiicit. ꝙ existēs in grā tenet ad hoc ꝙ nūq̄ cadat. Et si
militer exn̄s i pctō tenet ad ꝫ ꝙ semꝑ resurgat. dōm ꝙ
nō ē silr̄. tenet eni sp̄ ad ꝫ ꝙ nō cadat: q2 cadē nō pt̄ sine
nouo cōtemptu mortali. ꝫ existēs i pctō pt̄ nō resurgē si
ne nouo cōtēptu mortali. vt ex dictis pꝫ. Pret. resurgere
iportat ꝓficere cadē deficere ꝫ nō tenet hō ad ꝓficiēdū
semꝑ: ꝫ tenet ad n̄ deficiēdū sp̄ ꝑ lapsū mortalē. Pret.
cadē ꝑ mortale siue recedere a deo ē ꝓhibitū. resurgē si
ue cōiūgi deo ē p̄ceptū siue affirmatiue dictū. ꝓhibitōēs
siue p̄cepta negatiua obligāt ad semꝑ. p̄cepta affirmati
ua nō obligāt ad semꝑ. ¶ Ad hoc qō obiicit ꝙ nūq̄ cade
re et sp̄ resurgē hn̄t quondā oppositōꝫ ꝛc̄. dōm ꝙ q̄cūqꝫ
opposita nō eque ligāt. dehonorar̄ eni pentes ꝛ honorare
sūt opposita: et tn̄ nūq̄ debem⁹ dehonorar̄ ꝛ nō sp̄ honora
re. ¶ Ad illud qō obiicit. ꝙ sp̄ tenet hō vitare casū i mor
tale. ꝑ illō greg. pctm̄ qō ꝑ pniaꝫ n̄ delet ꝛc̄. dōm ꝙ act⁹
trahēdi dic iclinatōꝫ ad actū pcti: nō ruinā in actū pcti.
Ad primū nō tenet hō sp̄. q2 sic teneret ad fugā venialiū
q̄ habilitāt ad casū. ad secūdū semꝑ tenet. ¶ Ad illō quod
obiicit. ꝙ ꝗ deformat imaginē dei stati tenet illā reformar̄
ꝛc̄. dōm ꝙ reuera stati tenet repare: ꝫ nō repare statim.
Vn̄ verū ē qō ꝓpoit̄ fm ꝙ hoc aduerbiū statim: determi
nat ꝫ verbū tenet. falsū fm ꝙ hoc vbū repare. et loqmur
de tentōe nccitatis. ¶ Qm̄ aūt rōes posite ꝓ alia pte scꝫ
q̄bꝰ cn̄dit ꝙ pctor nō tenet statim cōfiteri. q2 ille possent
induci ɔtr̄ illud qō dictū ē scꝫ ꝙ offerēte se opportunitate
loci ꝛ tpis et sacerdotis. et cū ꝫ assit stimul⁹ cōsciē eo mō
quo dictū ē nō tenet: silr̄ respōdēdū ē ad illas. ¶ Ad illō
ergo qō p̄mo obiicit. scꝫ ꝙ si tenet pctor i casu tali cōfite
ri statim ꝛ nō cōfiteat peccat. et q̄ rōe i hoc tpe vel momē
to peccat ꝛc̄. dōm ꝙ nō multiplicat pctm̄ nisi multipli
cet cōtempt⁹ vt si cōcurrētibꝰ supdictis nolit ɔfiteri pec
cator. et ex hac ꝑuersitate volūtatis oriat cōtempt⁹ cō
mittit pctm̄ mortale. ꝫ quātūcūqꝫ cōtinuet illa voluntas
simplicit̄ et cōtempt⁹. nisi oriat nou⁹: nō accidit nouum
pctm̄. ꝓpt qō nō sic peccat i hoc tpe vel momēto nō cōfi
tēdo. eadē rōe nō peccat i oībꝰ q̄ cōsequūt q2 eni vn⁹ ē cō
tempt⁹ cōtinuat⁹ nō ē nisi vnū pctm̄. non tn̄ nego qn agꝫ
grauet pctm̄ ex mora i cōtemptu. ¶ Ad aliud qō obiicit
ꝙ tpus cōfitēdi determiatū ē vbi exꝑmit ꝙ cōfitēdū est
semel i āno. dōm ꝙ illa decretalis nō absoluit a tentione
cōfitēdi. pluries et diuersis tpibꝰ si nccitas ꝫ reqrit: sed
obligat admi⁹ cōfitēdū tpe determiato. ꝛ maxie illos ꝗ
alio tpe cōfiteri neglexerūt. ¶ Ad aliud qō obiicit. ꝙ lici
tū ē differre cōfessionē vsqꝫ q̄ se offerat tps opportunū sic
vsqꝫ quo hēat ꝑsonā ydoneā. dōm ꝙ ꝫ verꝫ ē. ꝫ tps q̄dra
gesime nō ē tn̄ ydoneū pctori: ɔcurrētibꝰ illꝭ q̄ p̄dicta sūt.

Articulus secundus

Consequēter q̄rit. vtrꝫ cōtrit⁹ de pctīs suis te
neat stati cōfiteri offerēte se opportunitate: an
possit differre vsqꝫ ad q̄dragesimā. Et posse
differre vsqꝫ ad tūc. videt rōe illoꝝ supdicta ꝗ ponūt. ꝙ
pctōres pnt cōfessionē illoꝝ differre vsqꝫ ad tpus illō cū
cōfessio nō sit nccīa ad pcti remissionē q̄ hēt ꝑ cōtritōꝫ: ꝫ
solū ē necessaria q2 ē i p̄cepto. et eccl̄ia n̄ cogit an̄ q̄dra
gesimā ad cōfessionē. et hmōi dilatōis cōfessio hēt ex de
creto alex. illa oīs vtriusqꝫ sex⁹ ꝛc̄. ¶ Itē sup illō ps. dixi cō
fitebor aduersū me ꝛc̄. dic aug. sic anteas testat volūtas
rem itērat nō op⁹. q̄ peitēti sufficit hr̄e volūtatē ɔfitēdi ꝛ
maxie respectu tpis determinati ab eccl̄ia. et ita pt̄ differ
re vsqꝫ ad tps illō. ¶ Itē satisfactiō ē ps pnie. nec oportet

penitētē facē satisfactōēʒ sibi iniūctā nisi tp̄e istituto ab ecclesia.i.a sacdote iniūgēte. sili videt̄ ō ɔfessiōē. ¶ Cōtra. si aliqs ɔterit⁹ offerēte se opportūitate loci ꝛ tp̄is ꝛ sacdotis ñ ɔfessus decedēt dāmaret̄. ꝫ null⁹ dānat̄ nisi ꝓp̄ pc̄m mortale: ꝗ si offerēte se opportūitate ñ ɔfitet̄ ɔterit⁹ peccaret mortalit̄. ꝗ vltra hm̄ōi opportunitatē ñ debʒ differre ɔfessionē. ¶ Itē q differt ɔfiteri vsqʒ ad q̄dragesimā.i arbitrio suo sibi tp̄s viuēdi ɔstituit.ꝛ sili miseratōis dei.qd̄ ē deū tēptare Judith.viij. q estis vos q tēptatis dn̄m. posuistis vob tp̄s miseratōis dn̄i ꝛ i arbitrio vr̄o diē ɔstituistis ei. ¶ Itē nescit hō finē suū.eccl̄s.ix.ꝗ cū fidel̄ teneat̄ ɔfiteri pc̄ta q̄ ɔmisit ꝛ maxīe mortalia si opportūitas se offerat nisi ɔfiteat̄ cōtrit⁹ de ɔmissis mortalib⁹. exponit se discrimī. ꝫ tal̄ peccat mortalr̄. ¶ Itē idē videt̄ p greg.i omel̄.q̄dā dicētē.horā vltimā dn̄s nūc ideirco nob voluit eē icognitā.vt sp̄ posset eē suspecta vt dū illā p̄uidē ñ possum⁹: ad illā sine intermissiōe p̄paremꝰ. Si igr̄ necc̄ia ē ɔfessio ad salutē.ꝛ ñ p̄paret se penitēs sine intermissiōe: exponit se discrimī. ¶ Rn̄ q licȝ nū ꝗ ē sufficiēs ɔtritō de mortali sine ꝓposito ɔfitēdi: sili sine p̄iudicō dico q nō ē sufficiēs ɔtritō sine executōe ꝓpositi offerēte se opportūitate ꝛ memoria pc̄ti. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄ p decretalē illā.ōis vtriusqʒ sex⁹ ꝛc̄.dicēdū q illa decretal̄ ñ dat licētiā differēdi vsqʒ ad t̄minū p̄dictū offerēte se opportūitate.ꝫ vltra t̄minū illū ꝓhibʒ negligētiā ꝛ dilatōēʒ.sic cū ecclesia ꝓhibʒ ne qs vltra ānū i excōicatōe r̄maneat: ñ tñ p ꝫ dat licētiā remanē vsqʒ ad horā illā. ¶ Ad illō qd̄ dic aug. q volūtas remūerat̄ ñ op⁹.dicēdū q aug.intēdit q act⁹ interior.scȝ cordis maioris ē efficacie ꝛ meriti: q̄ op⁹ exteri⁹.scȝ oris.vn̄ ōbo p̄iacto scȝ volūtas remūerat̄ ñ op⁹ subiungit.volūtas eī i cordie ɔtritōe ē: op⁹ dō i oris ɔfessione luce clari⁹ ɔstat cordis ɔtritōe nō oris ɔfessiōe peccata dimitti. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄.q nō oportet satisfacē nisi tp̄e iniūcto a sacerdote ꝛc̄.dicēdū q nō ē sile. penitētia eñ q̄tū ad ptē illā que ē satisfactō arbitraria ē. nō sic aūt est q̄tū ad illas ptes que sunt ɔtritō et ɔfessio.

Articulus tercius

COnseqñt q̄rit̄ in q̄ casu differēda ē ɔfessio. Queritꝰ ꝗ.an qs vel q̄ possit vl̄ debeat differre ɔfessionē vt ɔfiteat̄ bono sacdoti ꝛ discreto.q sic: videtur de peni.dis.vj. Qui vult ɔfiteri pc̄ta vt inueniat gr̄aʒ.q̄rat sacdotē sciētē soluē ꝛ ligare.ꝗ si necc̄e ē ɔfitētē inuenire gr̄aʒ.imo inutilis ē ɔfessio ñ inueniēti: debʒ differre vt ɔfiteat̄ discreto sacerdoti. ¶ Itē.iiij.sentē.xvij.dis.ōndit̄ q q̄rend⁹ ē sacerdos discret⁹. ¶ Itē in eodē. Qui ɔfitet̄ meliori sacerdoti q̄ p̄i ɔfiteat̄.ꝛ ita videt̄ q licȝ differre ɔfessionē vt possit discreto ɔfiteri ꝛ etiā bono. ¶ Cōtra.ita vere absoluit indiscret⁹ sacerdos ꝛ min⁹ bon⁹ sicut magis discret⁹ ꝛ magis bon⁹.sicut magis ñ ɔficit ꝛ baptizat vn⁹ q̄ alt̄.ꝗ tātū expedit ɔfiteri vni sicut alteri. ¶ Rn̄.q istāte tp̄e ɔfitēdi determinato ab eccl̄ia: nō debet qs differre ɔfiteri.si aūt differat qs post pc̄m ɔmissuʒ p tp̄s aliqd̄ vt possit ɔfiteri discretōri.q possit meli⁹ inuestigare ɔsciāʒ suā. dūmō ꝫ fuerit ex tp̄e statutū ab eccl̄ia: dūmō tp̄s illud ñ multū distet: estimo q nō peccat. Si aūt ɔmittēt qs pc̄m mortale p⁹ pasca ꝛ credēt se nō posse habē discretū sacerdotē an̄ q̄dragesimā: nō estimo q liceat differre tātū. ꝫ i casu tali ɔfitēdū eēt sacerdoti indiscreto: ꝛ p⁹ data opportunitate discreto. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄.q q vult ɔfiteri pc̄ta vt inueniat gr̄aʒ ꝛc̄.dicēdū q ꝫ nō dr̄ q penitēs nō inueniat gr̄aʒ ɔfitēdo min⁹ discreto ꝫ q̄ sua ɔfessio ē sibi vtilior qñ ɔfitet̄ magis discreto ꝓpt̄ multa q̄ spectāt ad ip̄m sacerdotē.qꝛ vtili⁹ facit discret⁹ q̄ indiscretus q̄ tāgūt̄ de peni.dis.vj.vbi dicit̄. Oportʒ vt sciat ɔgnoscere qq̄d debʒ iudicare. diligēs igit̄ inq̄sitor subtilis inuestigator sapiēt̄ ꝛ astute intēroget a pc̄tore: qd̄ forsitan ignorat vl̄ verecūdia velit occultare. ɔgnito inquā crimīe varietates ei⁹ ñ dubitet inuestigare. q̄b⁹ ɔgnitis assit beniuol⁹ paratꝰ erigē ꝛ secū on⁹ portare. habeat dulcedinē i affectōe: pietatē i alteri⁹ crimīe: discretōēʒ i varietate. adiuuet ɔfitētem orādo elemosinā faciēdo ꝛ cet̄a bona ꝓ eo agēdo. sp̄ eñ iuuet leniēdo ɔsolādo spēʒ ꝓmittēdo: ꝛ cū fuerit op⁹ etiā icre pādo. doleat loq̄ndo. istruat opādo. ꝫ aūt vtili⁹ facit pru dēs ꝛ bon⁹ q̄ ali⁹. ꝛ ꝓpt̄ ꝫ citi⁹ inueīt gr̄aʒ ɔfitēs bono ꝛ prudēti q̄ alij. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄. q ita vere absoluit idiscret⁹ sicut discret⁹ ꝛc̄. dōm q sicut ē i sacro altaris vbi adeo vere ɔficit mal⁹ sacerdos vt bon⁹. vn̄ q̄ ad id qd̄ ē de eēntia sacrm̄ēti: adeo efficax ē missa vni⁹ vt alteri⁹. nō tñ q̄ ad ea q̄ sūt ad decorē. orōnes eī i missa dicte a bonis sūt efficacōres q̄ dicte a malis sacerdotib⁹. Cōsilr̄ ē in ꝓposito. vn̄ q̄tū ad ea q̄ tacta sūt. scȝ inq̄sitōēs ꝛ inuestigatōēs de pc̄tis ꝛ circūstātijs ꝛ varietatib⁹ vtilior ē vn⁹ q̄ ali⁹: licȝ q̄tū ad absolutōēʒ q̄ fit ōcute clauiū eandē habeāt p̄tatē. ¶ Ad ꝫ qd̄ dicit̄ q q̄rend⁹ ē bon⁹ sacerdos ꝛc̄. dicēdū q vtilior ē bon⁹ sacerdos ɔfiteri q̄ ali⁹ ꝓpt̄ quedā p̄dicta. qꝛ efficaci⁹ iuuat ɔfitētem orādo ꝛ elemosinā ꝓ eo faciēdo ꝛ ɔsolādo ꝛ hm̄ōi q̄ ali⁹. ꝛ hoc innuit aug. in quodā sermōe dicēs. vtiliter ac salubriter admonemur vt pc̄ta nostra debeam⁹ iugiter ꝛ humiliter non solū deo. sed etiā sanctis et deū timētib⁹ ɔfiteri.

Membrū quintū

COnseqñt q̄rit̄ de mō ɔfitēdi. de ꝫ q̄rūt̄ plura. Primū ē. vtrū debeat fieri ɔfessio singulariter de singulis pc̄tis: aut sufficiat ōia generalr̄ et sūmatim ɔfiteri. Scd̄m est. vtrū ōia pc̄ta sint eidē sacerdoti ɔfitēda. aut liceat diuidē ɔfessionē. Terciuʒ est. vtrū ōia pc̄ta sint simul i ān̄o quolibʒ ɔfitēda. Quartuʒ vtrū quotiēs recidiuat penitēs totiēs teneat̄ ōnia ɔfiteri. Quintū vtrū liceat aliqd̄ pc̄m addē qd̄ nō fecit. Sextū vtrū liceat aliqd̄ pc̄m diminuere i ɔfessione. Septimū vtrū teneatur ɔfiteri ex caritate. Octauū vtrū teneat̄ i publico vl̄ occulto. Nonū vtrū sufficiat ɔfiteri scripto vel nūcio.

Articulus primus

DE p̄mo videt̄ q sufficiat pc̄ta ɔfiteri i generali. q. Re.xij. dixit dd̄ ad nathan. peccaui dn̄o. ꝛ sequit̄ imediate dixit nathan ad dd̄. dn̄s q̄ trāstulit pc̄m tuū. ¶ Itē Luc.xviij. de⁹ ꝓpici⁹ esto mihi pc̄tori et seq̄t̄. descēdit hic iustificat⁹ i domū suā ab illo. ꝗ cū hic nō exp̄mat̄ pc̄m nisi i generali: videt̄ q sufficiat pc̄ta ɔfiteri i generali dicēdo. multū peccaui p icōtinētiā ꝛ alijs pc̄tis. ¶ Itē ɔtigit cogitātē se offendisse deū ɔteri generali. ꝛ illa ɔtritōe pc̄m deleri: sili vr̄ q ɔtigēte q aliqs ɔfiteat̄ pc̄ta i generali tn̄m illa ɔfessiōe absolui a reatu. ¶ Itē sufficit ꝓ plurib⁹ pc̄tis ꝛ delictis vna satisfactō generalr̄: sic videt̄ q sufficiēter debeat ɔfessio i generali fc̄ta. maxīe cū ɔfessio ñ fiat nisi ꝓpter satisfactōēʒ. ¶ Cōtra. lauabo p singlas noctes lectum meū.i. p singl̄a pc̄ta ɔsciāʒ meā. vt vult glo. ¶ Itē.iiij.sen. habet̄ q singl̄a pc̄ta sint ɔfitēda.xxj.di.c.p⁹ hec. ¶ Item Bern̄.sup cant. Oīe qd̄ r̄mordet ɔsciāʒ ɔfitē hūilr̄.pure fidelr̄. nota q dic oīe. ¶ Itē s̄m hiero. nō sanat oculus qd̄ sanat calcaneū. Vn̄ medicinis p̄ticularib⁹ sanāde sunt infirmitates p̄ticulares. ꝛ ꝫ in spūalib⁹ sicut corꝑalib⁹ act⁹ eñ ꝛ opatōēs sūt circa singlaria s̄m ph̄m. ꝗ cum ɔfessio sit medicina q̄daʒ. nō adhibēda ē morbo generali ꝫ p̄ticulari et morbi sanādi sūt p̄ticularr̄ ɔfitēdi. ¶ Itē s̄m quātitatē delicti debʒ quātitas p̄nie iniūgi. hoc aūt eē nō pōt nisi fiat ɔfessio singillatim de oīb⁹ pc̄tis. ¶ Rn̄ pc̄ta mortalia singulari ꝛ singl̄ariter sūt ɔfitēda ꝛ ꝓpt̄ plures causas. vna ē ex pte ɔfitētis. sicut eī ex auersiōe a deo culpa ɔmitit̄ sic ex cōuersiōe ad deū cū ɔtritōe ꝛ obligatōe ad penā culpa remittit̄ dolor eī ɔtritōis debʒ eē ex sepatiōe a deo. pena dō q̄ satisfactōis debʒ rādere delectatōi quā i ɔuersiōe ad creatā habuit. ꝛ qꝛ illa ɔuersio trahit pc̄m i spēʒ: ꝛ ɔfessio q̄ fit rōne pene iniūgēde debʒ fieri in spāli. Alia dō ē ex pte sacerdotis q nō pōt taxare quātitatē p̄nie. nisi sibi inotuerit p ɔfessionē quātitas culpe. quātitas aūt culpe nō pōt inotescē nisi fiat cōfessio de singulis pc̄tis ꝛ circūstātijs aggrauātib⁹. Tercia ratō est ex pte sterꝰ. nūc eñ sum⁹ in lumine grē. et ideo sicut in lumine nihil abscōdit̄: sic nec in ɔfessione debet aliquid occultari. occultaret̄ aūt si cōfessio fieret in generali. ¶ Ad p̄mū ꝗ in ɔtrariū dicendū q secus ē de ɔfessiōe facta deo et facta homi. in ɔfessione eñ que fit deo in...

quis a culpa. In confessione vero facta homini iustificatur a pena a culpa ei pt quo iustificatur p contritionem generalem que est ex consideratione offense diuine. quam commisit auertendo se ab ipso. vnde quia auersio non distinguit peccatum specie vel numero. sed conuersio tantum ideo ad confessionem que fit deo de peccato respectu auersionis: sufficit quod fiat in generali: cum illa respiciat peccatum quantum ad auersionem tantum. Confessio vero que fit homini. quia respicit peccatum quantum ad conuersionem per quam in specie et numero distinguitur. oportet quod fiat distincte quantum ad singula peccata. Dicendum igitur ad illas auctes. quod translatio peccati et remissio intelligitur quantum ad institutionem a culpa ad quam non exigitur confessio quantum ad singula: sed sufficit quod fiat quantum ad omnia in generali. ¶ Ad illud quod obiicitur quod sufficiat generalis contritio etc. dicendum quod contritio refertur ad deum proprie loquendo qui omnia nouit specialissime. confessio fit homini quem oportet iniungere penitentiam secundum exigentiam meritorum. quod non potest nisi fiat sibi discreta et particulata confessio. Nec etiam nego quin oporteat aliquo modo conteri de peccatis in particulari. dupliciter enim conuertit se penitens super peccata mortalia. vel conuertendo se ad deum a quo se auertit: et sic vt estimo sufficit quod confiteatur illa deo in generali. vel secundum quod illa opere vel consensu perpetrauit. et sic puto quod oportet super singulis conteri sicut confiteri. ¶ Ad aliud dicendum quod non est simile de satisfactione et confessione. nam quantitatem peccatorum non potest scire sacerdos nisi penitens singula peccata confiteatur. penitentiam autem potest iniungere vel satisfactionem puniendo omnia vna pena generali. quamuis de congruo secundum diuersas species peccatorum diuerse debent iniungi species satisfactionis. vel potest dici. quod non est simile de satisfactione et confessione. satisfactio enim respicit peccati quantitatem. confessio vero peccati speciem vel genus. et quia in quantitate non distinguitur peccatum. eo quod quantitas attenditur penes libidinem que vna est secundum se et indistincta: species vero respicit materiam penes quam debet distingui. propter hoc in confessione oportet quod distincte reuelentur peccata: in satisfactione non oportet huiusmodi distinctionem fieri.

Articulus secundus

Consequenter queritur. an liceat diuidere confessionem suam et vni confiteri partem vnam: et alij alteram. Et videtur quod liceat diuidere: videtur sic. Vulnera diuersa corporis per diuersos medicos possunt curari. et non est necesse quod qui sanet vnum vulnus sanet aliud. ergo similiter erit in peccatis que sunt vulnera spiritualia que potuerunt habere diuersos medicos. i. sacerdotes. nec erit necesse quod vni dicantur omnia in confessione. ¶ Item licet sint diuersi sacerdotes tamen vnus est princeps sacerdotum. scilicet christus. ergo pluribus confitendo confitetur tamquam vni. eo quod plures ibi reputandi sunt tamquam vnus. ergo sicut bona est confessio de omnibus vni: sic bona erit confessio facta de omnibus si per partes pluribus fiat. ¶ Item solus papa habet plenitudinem potestatis. vnde propter quedam peccata necesse habet penitens confugere ad ipsum nec est necesse quod confugiat ille idem ad papam propter minora peccata. imo sufficit quod confiteatur illa habenti immediate curam anime eius. igitur cum nullo modo potest absoluere eum a maioribus: necesse est quandoque diuidere confessionem suam. ¶ Contra. Aug. caueas ne verecundia ductus diuidas confessionem. vt diuersa diuersis velis manifestare. ¶ Item Bern. confessionem diuisi et fructu confessionis me priuaui. ¶ Item mors non potest tolli in parte. vnde nec conteri homo potest de vno peccato mortali alio retento in voluntate. quia sic simul esset viuus et mortuus. viuus ratione contritionis: mortuus ratione voluntatis peccati. ergo cum in confessione anima viuificetur. secundum quod dicit Bern. super cant. sermone. xv. Confessio anime indicat vitam. nec vita posset suscipi nisi mors totaliter expelleretur. ergo oportet quod confessio fiat non de vno mortali tantum sed de omnibus similiter. ¶ Responsio. quod vni oportet omnia mortalia confiteri que ad memoriam reducit confitens. Ratio huiusmodi est multiplex. Vna est ex parte confitentis. quia in hoc quodammodo se iustificaret: cum minus peccatorem se ostenderet quam esset sic diuidendo confessionem et in hoc ypocrita appareret. Alia est ex parte confessoris. quia aliter non posset maiorem penam temporalem conuenienter commutare in minorem cum non intendant sacerdotes partem pene temporalis mutare in minorem. sed potius totam: sicut deus totam eternam mutauit in temporalem. et ergo sic diuidens confessionem decipit sacerdotem. Tercia est ex parte peccatorum. quia ab vno non potest iustificari anima nisi viuificetur ab alio. nec innocentia potest sibi restitui nisi tota restituatur. per confessionem enim et absolutionem restituitur innocentia et datur vita. vnde bern. super cant. Confessio anime indicat vitam. vbi confessio: ibi in conspectu dei pulcritudo. hec autem pulcritudo indicium est innocentie restitute quodammodo. ¶ Ad primum dicendum. quod dupliciter est loqui de vulneribus corporis. quedam enim sunt vulnera que necessario mortem inferunt corporalem alia sunt ad que non sequitur necessario mors corporalis. Cum ergo dicitur quod vnum vulnus corporale potest ab vno medico sanari et aliud ab alio consequenter. dicendum quod non loquitur de vulneribus primo modo quia falsum est. imo frustra vnum vulnus mortale sanatur si aliud ab secundatur. Si vero loquitur de vulneribus secundo modo: tunc dicendum quod maior propositio est vera et assumptio falsa. non enim est simile de peccatis mortalibus et de vulneribus corporis que mortem non inferunt necessario sed magis esset simile respectu venialium. ibi bene procedendum. quod sicut vnum de illis vulneribus potest sine alio esse quod saluetur: sic absolui potest de vno veniali aliquo retento alio ex causa rationali. dummodo sit in caritate. ¶ Ad aliud dicendum quod in confessione duo sunt. veritas intentionis in corde: et expressio significationis in sermone. dicendum igitur quod et si pluribus confiteatur tamquam vni quantum ad intentionem et veritatem cordis. quia omnes ab vno habent potestatem per quam et in quibus absoluunt. scilicet christo: non tamen quantum ad expressionem significationis exterioris sermonis. Vel potest dici quod argumentum magis est ad oppositum quam ad propositum. nam sicut confessio que in parte christo fieret nulla esset: sic confessio que per partes fit pluribus debet in nihilum reputari. Si enim quis confitetur christo cum intentione celandi partem peccatorum. et iterato edicit cum intentione celandi illud quod iam esset ipsi confessum. nulla esset confessio. Vel potest dici quod licet omnes sint isti vel illi loco vnius. non tamen omnes sunt isti vel illi loco vnius sacerdotis. sed ille tamen cui est cura anime sue commissa. Preterea. licet omnes sint quasi vnus quantum ad potestatem ligandi atque soluendi: non tamen quantum ad scientiam discernendi. Ideo etiam integre debet vni confiteri. et contritio equetur confessioni et econuerso. vt sicut contritio est omnium coram deo simul. sic confessio coram sacerdote. aliter non esset confessio sacramentalis. Ideo ergo vt sic satisfiat deo in contritione plene similiter et ecclesie in confessione integra. Preterea. inordinata voluntas confitentis que est vt minus malus appareat quam committatur vitium ypocrisis. deformat actum huiusmodi confessionis. ¶ Ad illud quod obiicitur. quod necesse est quandoque diuidere confessionem. quia necesse est confugere quandoque ad dominum papam etc. dicendum quod aliud est confiteri peccata sua vni sacerdoti et quedam alij vt sic minor appareat malicia sua: et aliud est cum non possit absolui ab illo qui immediate habet curam anime sue. de consensu et voluntate illius adire superiorem qui potest eum absoluere: et hoc quia non potest absolui ab illo. Primo modo enim diuidens confessionem mouetur ex inordinata et peruersa voluntate: quia vult se in parte iustificare cum se deberet condemnare. Secundo modo diuidens mouetur ex voluntate bona et ordinata: quia sic prouidere intendit saluti proprie. nec talis dicitur diuidere confessionem cum de consensu et consilio vnius alij confiteatur.

Articulus tercius

Consequenter queritur. vtrum quilibet teneatur singulis annis peccata sua semel confiteri. quod sic: videtur. quia decretalis de pe. et re. dic. Omnis vtriusque sexus postquam ad annos discretionis peruenerit omnia peccata sua confiteatur proprio sacerdoti. Non quod dic omnia. ¶ Item constat quod omnes tenentur confiteri et non debent dimidiare confessionem. ergo omnia etc. ¶ Item primus adam forma est peccatoris: secundus adam forma est resurgentis. i. cor. xv. sicut in adam omnes moriuntur ita et in christo omnes viuificabuntur. Sed in quolibet anno recolitur casus primi ade et resurrectio secundi. sicut patet in principio. lxx. et in fine. Sed quod facit ecclesia in toto innuit faciendum in singulis membris. ergo sicut ecclesia quolibet anno semel recolit lapsum ade et resurrectionem christi: sic videtur quod quilibet fidelis quolibet anno peccata sua per que cecidit debeat confiteri et recipere penitentiam per quam resurgat. ¶ Item istud ostenditur nobis ex cursu rerum naturalium que sunt liber simplicium. quia quolibet anno videmus arbores succidi. vt patet in vinea materiali. ergo cum illa sensibilia nos ad spiritualia manuducant: videtur quod et nos debeamus totam vetustatem nostram falce confessionis amputare. ¶ Contra. peccatum quod recedit a memoria dei recedere debet a memoria ministri. peccatum enim quod dominus vult obliuisci non videtur quod velit ad memoriam ministri reduci. cum minister teneat locum ipsius domini. ergo cum dominus peccata semel obliuiscatur et numquam ad memoriam reducat: nec ad memoriam ministri debent reduci. ¶ Item cum medicus corporalis recipit aliquem vt ipsum in sanitate custodiat et conseruet. non oportet quod ex quo

nouit ifirmitatē ei⁹ et passibilitatē cōplexionis. q postea sibi reiterēt. ꝗ silr erit ꝺ medico spūali. q erā nouit peccata alicui⁹ generalit: q postmodū iterū generalr̄ innotescat. n̄ oportȝ igit̄ cōfiteri oīa pc̄ta oī āno. ¶ Itē cōfessio fit ꝓpē absolutōȝ et satisfactōȝ. ergo illoꝝ pc̄tōꝝ n̄ ē rōnabilis cōfessio q̄ꝝ p̄cessit absolutio ꝛ satisfactio ē cōpleta.

Rn̄sio. sine p̄iudicio dicēdū. q nō glibȝ tenet̄ singul̄ ānis vniuersalr̄ singl̄a pc̄ta cōfiteri. Si aūt singul̄ ānis pateret̄ recidiuū. et cū ꝺ totiēs mutaret cōfessorē: cōfessio q teneret̄. ꝺ si sollicite ꝛ digne facit qs p̄niam de pc̄tis q̄ cōmisit an̄s cōfessis: nō tenet̄ ad ānualē cōfessionē de eisdem. Si aūt q̄nȝ vellet q h̄ret curā aīe sue. q cōfiteret̄ sibi generaliter vt magis diligēter agnoscēt vultū pecoris sui et illi cōfiteri p̄cipet: credo q deberet obedire. Dicēdū ergo q ꝓprio sacerdoti q īmediate hȝ curā aīe sue. tenet̄ oīa semel pc̄ta cōfiteri: si fuerit reqsit⁹. nisi obstet aliqd̄ spāle vt sup̄ tactū ē. Facta aūt semel cōfessiōe sua fidelr̄ n̄ tenet̄ illi eidē oī āno singl̄a cōfitēri: ꝺ sufficit cōfiteri illa q̄ cōmisit in illo āno. et hoc mō itelligit̄ decretalis sup̄i⁹ allegata ꝓm modū magrōꝝ. ¶ Ad illō qd̄ obī̄. q nō ē dimidiāda cōfessio. dōm q cōfiteri ea de q̄bꝫ non ē facta cōfessio ꝛ alia subticere de q̄bꝫ ē facta mētio mō iā dicto nō ē dimidiaē cōfessionē. Sȝ tūc dimidiat̄ q̄n hic cōfessio ꝺ aliq̄ et subticet̄ aliqd̄ q̄ꝝ si alterutrū taceat̄ ianis reputat̄ cōfessio alterius. ¶ Ad aliud dōm. q lapsus ade et resurrectō xp̄i ponūt̄ i exēplū q̄tū ad pc̄ta mortalia et q̄tū ad p̄niaȝ eorūdem sup q̄bꝫ nō p̄cessit cōfessio vel satisfactō. aut si itelligeret̄ de pc̄tis tā cōfessis q̄ nō cōfessis poti⁹ idicat illō exemplū cōsiliū q̄ p̄ceptū q̄uis eīn nō teneamur oī āno generalr̄ cōfiteri tñ illis q de pc̄to nouit exierūt expediret maxie si freq̄ns cōfessio cōfusionē q̄ ꝓm drō ē inducēt ꝛ dolorē. Silr̄ oībꝫ expediret. ¶ Ad vltimū dōm. q putatio p̄dicta isinuat nobis sup̄flua eē amputāda q̄ singlis annis i nobis oriūt̄. nō q̄ a p̄icipio i nobis orta sūt. amputāda dico nō solū cōfessione: ꝺ cessatōe. et ꝺ insinuat̄ ex simili ꝓposito. In purgatōe eīn vinee nō tollit̄ nisi q̄ succreuerūt i anno illo q̄ putant̄.

Articulus quartus

Onseq̄nt̄ q̄rit̄. An penitēs p⁹ recidiuū teneat̄ cōfiteri oīa pc̄ta sua. q sic: videt̄ p hoc. q ꝓm greg. onū pc̄tȝ dispoit ad aliud. ꝛ ita ē ca alterius pc̄ti subseq̄ntis. Sȝ cā pc̄ti reuelāda ē in cōfessione. q̄ aliter nō pt̄ medicīa spūalis sibi cōueniēter mistrari. sicut pȝ ī medico corpis q nō pt̄ curare infirmitatē: nisi cā infirmitatis sibi inotescat. ¶ Itē i cōfessiōe pc̄ti est q̄litas et quātitas attēdēda. Qualitas aūt attēdit̄ q̄tū ad gen⁹. scȝ vtrū sit spūale pc̄tm. vel carnale. Quātitas aūt attendit̄ q̄tū ad dr̄ias pc̄tōꝝ et circūstātias agg̃uātes. vt si peccatū ē carnale. attēdendū ē vtrū sit simplex fornicatō vel adulteriū vl̄ icest⁹. ¶ Itē q̄tū ad circūstātias q̄tiēs q̄uo ꝛ vbi peccauerit. ꝺ necīo cōfitēdū ē gen⁹ pc̄ti siue q̄litas: q̄ pari rōe cōfitēda ē ꝛ quātitas. ꝺ quātitatē nō pt̄ cōfiteri nisi pc̄ta p̄terita cōfiteat̄. necesse ē igit̄ q nō tm̄ pc̄tm p qd̄ recidiuauit: ꝺ eī pc̄ta p̄terita q̄ videt̄ pc̄tȝ subseq̄nēs aggrauare i cōfessiōe reuelet. Vn̄ sicut nō valeret cōfessio si diceret̄ peccaui ꝛ nō exprimēt gen⁹ pc̄ti: sic vr̄ q nō debeat valē cōfessio vbi tota q̄ntitas n̄ exprimit̄. qd̄ eē nō pt̄ nisi pc̄ta p̄terita reuelēt̄. ¶ Itē si nō cōfiteret̄ alia pc̄ta. seq̄ret̄ quedā incōueniētia. Si eīn nō cōfiteret̄ aliqs nisi pc̄tm p qd̄ recidiuat: sacerdotē deciperet ꝛ seipȝ. sacerdotē: q̄ non posset scire. vtrū pc̄tor añ extitisset vel inocēter vixisset. imo necē h̄ret int̄p̄tari in p̄tē meliorē. credēdo q inocenter vixisset. et ita nō puniret ipȝ de pc̄to ꝓut ē recidiuū: ꝺ solūmō ꝓut ē simplex pc̄tȝ. et ita nō puniret̄ ꝓ igratitudine collate gr̄e ꝛ remisse culpe. Seipȝ eī videret̄ decipe q̄ cū subintellecta cōditōe absoluat̄ i cōfessiōe. scȝ si iniūctā p̄niaȝ p fecerit: videt̄ q n̄ sit absolut⁹: cū nō sufficienter añ deq̄ pausus sit recidiuū. ꝛ ita videt̄ q decipit seipȝ nisi totū cōfiteat̄. cū in ꝺ casu nihil valeat sibi sua cōfessio. Si aūt ponat̄ q añ satisfecerit ꝓ pc̄tis q̄ cōmisit añ recidiuūȝ. adhuc videt̄ q teneat̄ ad illoꝝ cōfessionē q̄ p̄nia ē donū dei. hoc nō ē dubiū. vn̄ si de p̄oribꝫ cōmissis sufficiēter penituerit: hoc fit ex spēali dono dei. Si q̄ p⁹ hoc donū speciale recidiuauit. duplicit̄ peccauit. scȝ p opatōēȝ et p ingratitudinēȝ. Ad ꝺ igr̄ q [illegible] sua cōfessio necesse fuit q cōfiteret̄ et pc̄tm ingratitudis ꝛ opatōis. pc̄tȝ ingratitudis nō potuit cōfiteri nisi cōfessis pc̄tis p̄teritis q̄ ꝛc.

Cōtra. ex̄ de pe. ꝛ re. vbi exprimit̄ tēpus cōfitendi. ibi. Oīs vtriusq̄ sex⁹ nō h̄ēt q qs tenet̄ cōfiteri oīa pc̄ta nisi semel i āno. q̄ nō q̄uīscūȝ cōfitet̄ post recidiuū tenet̄ oīa pc̄ta cōfiteri. etiā si pluries i āno recidiuet ꝛ pluries cōfiteat̄: ꝺ tm̄ semel i āno. ¶ Itē i aliis sacrīs sic ē. q eadē hostia pluries nō cōsecrat̄ nec eadē psona pluries baptizat̄ et sic de aliis. q̄ videt̄ q nec idē pc̄tm de q̄ semel sufficiēter cōfessus ē teneat̄ iterū cōfiteri. ¶ Itē pc̄ta cōfessa ꝛ sufficienter punita nō manēt neq̄ q̄tū ad culpā. nec penā ergo talia nō sūt cōfitēda. ¶ Itē de p̄nia dis. j. Nō necē ē vt q̄ semel sacerdoti cōfessi fuerim⁹ denuo cōfiteamur. ꝺ ꝛ lingua cordis nō carnis apud verū iudicē ea iugit̄ cōfiteri debem⁹.

Rn̄sio. q q̄dā opinio fuit. q nō oportȝ cōfiteri pc̄tȝ nisi pc̄tm qd̄ nouit̄ ꝑpetrauit. ꝛ ꝺ nimis videt̄ cōsciās ampliare. cū pc̄tm nouit̄ ꝑpetratū pena possit eē pc̄ti p̄teriti. nec sacerdos sufficiēter pt̄ de pc̄to nouit̄ ꝑpetrato iudicare: nisi cām nouerit q̄ q̄dāmō fuit pc̄tȝ p̄cedēs. posito q recidiuauerit in idē pc̄tm ꝓm gen⁹ illi qd̄ añ ꝑpetrauerat. nec adhuc satisfecerat. Propt̄ ꝺ aliē dōm ē. et distinguēdā ē hic et q̄tū ad sacerdotē et q̄tū ad cōfitētē. q̄tū ad sacerdotē. q̄ aut ē idē sacerdos cui cōfitet̄ pc̄tm p qd̄ recidiuauit q̄ꝝ cui cōfessus erat pc̄ta p̄terita: aut nō ē idē. Itē ex p̄te cōfitētis. q̄ aut satisfecerat ꝓ p̄teritis añq̄ recidiuaret aut nō. Dicēdū ē q̄ sine p̄iudicio. q si penitēs cōfiteat̄ illi cui añ recidiuū fecerat cōfessionē siue p̄egerit p̄niam sibi iniūctā siue nō: debȝ pc̄ta retroacta cōfiteri. ꝺ distiguēdū ē. Si eīn p̄egerit p̄niaȝ: sufficit i genē rōne ingratitudis ea cōfiteri. si nō p̄egerit: dȝ ea expssi⁹ cōfiteri. q̄ de vtrisq̄ dȝ p̄niaȝ suscipe ꝓm tñ arbitriū sacerdotis. Si eī sacerdos h̄eat ī mēoria pc̄ta et circūstantias q̄ alias eidē cōfessus ē. et ꝺ penitēti indicauerit: sufficit pc̄ta illa cōfiteri i genē cū ingr̄itudie sua. Nō eīn pt̄ sufficiēter cōfiteri ingr̄itudieȝ. nisi cognoscat corā sacerdote bona q̄ sibi dn̄s gratis cōtulit: et offēsas q̄s misericordit̄ indulsit. Si do cōfiteat̄ alicui nouo sacerdoti tenet̄ oīa cōfiteri siue p̄egerit p̄niaȝ de illis siue non. q̄ nec alr̄ vultū pecoris ipe cognoscēt. p mores eīn p̄teritos pt̄ qs discerne statuȝ hoīs de futo. q̄uo scȝ ipȝ h̄eat regē. Debȝ eī penitēs ingr̄itudieȝ suā sufficiēter maifestare. vn̄ dȝ cōfiteri admin⁹ circūstātias saltē i genē: ꝛ maxīe libidis ꝛ cōtēptus. Hec aūt duo. scȝ quātitas cōtēpt⁹ et libidis in oīn pc̄to sūt notāda: et igratitudo maxīe i recidiuo. ¶ Ad p̄mū q̄ dōm q decretalis p̄tacta obligat solūmō ad cōfitēdū pc̄tm cōmissū i illo āno. ita scȝ q nll⁹ differat cōfessiōȝ suā: q̄n saltē sel̄ cōfiteat̄ i āno. maxīe tali t̄pe vt sine offēsa accedat ad sacr̄m cōiōis. ¶ Ad aliō qd̄ obī̄ q cū aliis sacrīs nō fit h̄ndi iteratio dōm q sic⁹ ē de ꝺ sacrō ꝛ aliis. q̄ ad ꝺ q sacr̄m p̄fecte ipleat̄ regrit̄ p̄fecta detestatō pc̄ti cōmissi. Vn̄ q̄n hoc cessat vt q̄n qs patit̄ recidiuū iterāda ē p̄nia nō sic ē i aliis sacrīs. q̄ stati exercita forma debita cū intētōe recta et aliis q̄ reqrūt̄ adimpleta sūt. ¶ Ad illud qd̄ obī̄. q pc̄tm p̄teritū neq̄ manet q̄tū ad culpā neq̄ q̄tū ad penā. dōm q ꝛ si nō manet q̄tū ad penā nisi ad quaȝ obligat̄ penitēs rōe susceptōis p̄nie a sacerdote iniūgente manet tñ q̄tū ad detētōȝ detestatōis ꝑpetue. ¶ Ad illud qd̄ obī̄. q nō ē necē denuo cōfiteri ꝛc. dōm. q ꝺ nō generalr̄ itelligi dȝ ꝺ solēt excipi q̄tuor cas⁹ i q̄bꝫ oportȝ iterū cōfiteri. Vn⁹ si sacerdos cui cōfitetur est imp̄it⁹. tunc eīn p eius licentiam alteri confiteatur perito⁹. de pe. dis. vi. ca. j. Qui vult cōfiteri pc̄ta vt inueniat gratiam ꝛc. et sup̄. et ca. placuit. Al⁹ ꝓ contemptus satisfactionis vnde decre. de pe. dis. v. si aplus infra. vbi dicit̄ h̄ut deficit et p̄nia. si aūt p̄nia finit̄ qd̄ religt̄ de venia. Ladis

cū gaudeat et speret de grā q̄diu sustētat a pñia ꝙ dsi-cit venia et grā qn̄ cōtēnit satisfactō aucta. Tercio si ꝑ incomitate delicti sacerdos audito crimie remittit ad su-perior̄. q audito crimie pniaꝫ iponat. argumentū de pe. et re. significauit. Quart⁹ si qs cōfiteret ⁊ significaret. n̄ tn̄ abstinēs vel nō hn̄s ꝓpositū abstinēdi a pcō. vel q̄ d uno cōfiteret et alterū reseruaret ex īdustria. Licꝫ em̄ sanisse certis i mortali: tn̄ tnt iteꝝ ꝯfiteri. et d pe. di. iij. sūt plres

Articulus quintus

Consequēter qrit. vtrū licꝫ aliqd pcꝫ addere qd nō fecit. i. vtrū qs debeat ꝯfiteri pctā q̄ nō fecit. ⁊ vr̄ ꝙ sic: vt hr̄ ab aug. pnia rducit qnꝫ penitētē ad inocētiā baptismalē. ponat ḡ ꝙ aliqs sit i ta li statu sic tpe illo i q̄ necē hēat ꝯfiteri ſm ꝙ istitutū ē ab ecclia. talis tenet ꝯfiteri. ⁊ nō hꝫ ꝯfiteri qd fecerit: qr est in inocētia baptismali. ergo cū teneat tūc ꝯfiteri: necē hꝫ ꝙ ꝯfiteat tūc pcm̄ qd nō cōmisit. ¶ Itē supposito ꝙ posi tū ē. iste nō hꝫ aliqd pcm̄ qd possit cōfiteri. nec hꝫ dicē i cōfessiōe ꝙ sit inocēs. qr. j. ioh. j. Si dixerim⁹ qr pcꝫ n̄ habē⁹ ⁊c. ergo hꝫ necē ꝯfiteri aliqd pcꝫ qd nō cōmisit: cū necē hēat se cōfiteri eē pctorē. ¶ Itē i ꝯtritōe licꝫ ꝯteri sn̄ dolore pl⁹ debito: ⁊ i satisfactōe satisfacere pl⁹ debito. similiter videtur ꝙ in confessiōe licꝫ ꝯfiteri plus debito hoc autē ē ꝯfiteri plura se ꝯmisisse pctā q̄ ꝯmisit. ¶ Itē di cit greg. bonaꝝ mētiū ē ibi culpā agnoscē vbi culpa nō ē q̄ em̄ sūt agnita sūt ꝯfitēda. ¶ Itē i dubijs sp̄ ē ps tutior eligēda. vn̄ i ill' pctīs q̄ ex genē suo n̄ sūt mortalia. cuius-modi ē ira supbia. si cōfitēs dꝫ de talibꝫ cōfiteri si dubi tet. vtrū sint venialia q̄ cōmisit vl' mortalia. tuti⁹ est cōfi teri illa eē mortalia q̄ venialia: licet ſm veritatē sint ve-nialia. ꝫ ꝯstat ꝙ taliter ꝯfitēs nō ꝯfitet qd cōmisit. qr nō cōmisit mortale: ergo licꝫ penitētē cōfiteri qd nō cōmisit ¶ Itē vi videt ex rōne ꝙ hn̄ licꝫ cōfitētē cōfiteri se fecisse peccatū aliquale quale nō fecit. cū tāta sit oppositō inter tale ⁊ nō tale facta relatiōe ad deū: quāta int' aliquid et nō aliquid. ¶ Contra. innocēs non pōt accusari sine pec-cato sicut nec dēnari. ergo cuꝫ q̄tū ad peccatum qd n̄ fe cit sit inocēs: nō vr̄ ꝙ possit se accusare i ꝯfessione de illo ¶ Itē null⁹ pōt ꝓcurare ꝙ puniat inocēs sine peccato: ꝫ qui ꝯfitet peccatū qd n̄ fecit: facit ꝙ inocēs puniat a sacer dote. igit ⁊c. ¶ Itē null⁹ dēt accusationē aliquā ꝓponerē i iudicio exteriori si nō hꝫ ꝓbationē iuris vl' ꝑ testē. ḡ sili ter nec i iudicio pn̄ali dꝫ quis aliqd ꝓponere nisi hēat testē ꝯsciētiā vl' legē mētis q̄ hoc dictet. ergo cū i pcto qd nō fe cit nō hēat testē ꝯsciētiā: vr̄ ꝙ sup illo nō pot. tu se accusa re i iudicō ꝯfessiōis. ¶ Rn̄sio. dicēdū ꝙ nō pōt aliqs ꝯfi teri peccatū qd nō fecit. eo ꝙ falsū testimoniū cōtra seipm ꝓduceret qd ꝓhibitū ē fieri etiā ꝯtra aliū Exo. xx. Itez qr ſm ꝙ dic Aug⁹. talis ꝯfessio nō absolueret a reatu ꝫ poti⁹ ꝯstitueret reū. Nota tn̄ ꝙ tripl'r qs ꝯfitet peccatū. l' peccatū qd scit se fecisse: vl' peccatū qd opinat se fecisse: l' qd timet se fecisse. primū peccatū ꝯfitet se fecisse simpl'r. vn̄ simpl'r obligat ad cōfessionē. Scdm̄ nō cōfitet fecisse simpl'r. sed opinat fecisse. vn̄ nec obligat ad ꝯfessiōeꝫ ab-solute. sed q̄ntū ip̄e credit se fecisse illd. sic accidit i illis q nimis hēnt strictas ꝯsciētias. vn̄ freq̄nter credunt pec care qn̄ nō peccāt. credūt dico p⁹ factū. qr si crederēt pec care mortal'r i ꝑpetratōe opis cōmitterēt se discrimini ⁊ peccarēt mort. al'r. ⁊ de talibꝫ ꝓt' dr. it Gre ꝙ bonaꝝ mētiū ē ibi culpā ⁊c. Terciū peccatum nec q̄ ad ip̄m nec simpl'r obligat ad ꝯfitēdū: nisi sub ꝯditiōe vl' quo ad pe nā. verbi grā. vt si dicat si feci tale factū vl' dixi tale vboꝫ dico meā culpā ⁊ volo subire penā ac si mortale fuisꝫ. In prima ꝯfessiōe ē veritas absolute i re ⁊ i corde ⁊ in ſmōe. In scda ē falsitas ī re ⁊ i ſmōe: ꝫ v'itas i corde. vn̄ tal' nō mētitur licꝫ dicat falsū. Falsitas ē em̄ ꝯtra v'itatē i re vl' i ſmo ne. m. d dicit dō ꝯtra v'itatē i mēte vl' in itētione. In tercia vero ē icertitudo. ¶ Ad primū ḡ dicēdū. ꝙ ⁊ si qs sciret se in statu inocētie baptismali et si ꝫ sibi eēt reuelatū pos-set ꝯfiteri peccata q̄ an̄ cōmiserat sine offēsa. vt adimpleꝫ

qd statutū ē ab ecclia. Nūq̄ em̄ ē cōfitēdū necessitate de-meriti. vt qn̄ qs peccauerit mortal'r. q̄nq̄ obligatōe sta tuti scꝫ ecclie. vn̄ ⁊ si qs nullā hēret cōsciētiā de aliq̄ pecca to possꝫ iterare añ acta ⁊ ꝯfessa vt statuta ab ecclia adim pleꝫ. Ex ꝫ patet rn̄sio ad seqns i pte. ¶ Illd autē Ioh. Si dixerim⁹ ⁊c. excludit a fidelibꝫ p̄sūptionē iusticie ꝓ prie. vnusq̄sq̄ em̄ si del' dēt se reputare pctōreꝫ. nec credo ꝙ aliqs possꝫ sn̄ p̄sūptiōe reputare se eē dino sn̄ peccato nisi forte ex speciali reuelatōne. Pre. ⁊ si nō hēat pctā in cōsciētia. nō ꝓpt ꝫ dēt reputare se iustū. j. Cor. iiij. Nihil mihi cōscius sū. ꝫ nō i ꝫ iustificat⁹ sum. ¶ Ad aliud dicē dū. ꝙ nō ē sile de cōtritiōe ⁊ satisfactiōe ⁊ ꝯfessiōe. Naꝫ nūq̄ aliqs pōt eē cert⁹ de sufficiēti ꝯtritione vl' satisfacti one. ⁊ iō q̄ntūcūq̄ ꝯterit l' satisfaciat nūq̄ illa ꝯtritō vl' satisfactō ē supabūdās q̄tū ad ip̄ꝫ. Quis supabūdās sit ſm rei v'itatē. ⁊ iō nilꝫ ē ibi pctū ꝫ poti⁹ acq̄sitō maioris mēiti. d ꝯfessiōe āo n̄ sic ē: imo d illa pt qs ⁊ dꝫ eē cert⁹. Itē nō ē sile. qr act⁹ ꝯtritōis ⁊ satisfactōis iformāt cari-tate vt ꝑ se patꝫ qr ꝯtritio ⁊ satisfactio semꝑ meritoria ē ⁊ si nō semꝑ delectiōis culpe ⁊ remissiōis pene. vt in iusti ficatis totaliter qr stati euolāt p⁹ hāc vitā ē tn̄ meritoria augmēti grē ⁊ iusticie. ⁊ augmētū grē mōꝫ ꝯtritiōi in vi-ris sāctis: et satisfactio augmēto iusticie. Cōfessio āo i q̄ dicit qs se fecisse peccatū qd nō fecit sciēter: nō pōt esse ex caritate ⁊ iō nec laudabil'. ¶ Ad illd Gre. bonaꝝ mētiū est ⁊c. dicendū ꝙ intelligendū ē de cognitiōe credulitatis id est bonaꝝ mētiū est credere siue opinari peccatū vbi nō est peccatū. ad huiōi aūt cognitionē nō dēt sequi assertio ꝯfessionis: sed eo mō quo tactū est. ¶ Ad illd qd obijcit ꝙ i dubijs ⁊c. dicēdū ꝙ ꝫ intelligit i illis dubijs in qbꝫ oportet alterā ptē eligere absolute sicut patꝫ de via-tore cui occurrit biuium. In dubijs āo in qbꝫ nō est ne-cessario alterā ptē eligere absolute. nō intelligit ꝙ sit ali qua ps eligēda simpl'r: ꝫ tn̄ sb cōditiōe. ⁊ ꝫ mō est i ꝓpo sito. Quis em̄ dubiū sit alicui. vtrū peccauerit mortal'r l' nō peccauerit: nō tn̄ debꝫ alteꝝ affirmare absolute. vn̄ nō dēt ꝯfiteri se peccasse mortal'r simpl'r sed sub cōditiōe dicēdo si peccaui mortal'r dico culpā. hoc aūt nō est ꝯfite ri peccatū qd nō fecit simpl'r. sed ſm qd. ¶ Ad aliud qd q̄ rit quare nō pōt quis ꝯfiteri se fecisse aliqd qd nō fecit sicut aliq̄le quale nō fecit. hn̄ em̄ licꝫ ꝯfiteri aliqd eē mor tale qd est veniale dūmō ꝯfitēs hēat i ꝯsciētia ꝙ sit mor-tale. dicendū ꝙ immo pōt dūmō hēat ꝫ in ꝯsciētia. vt pote si aliqs hēat in ꝯsciētia ꝙ cognouerit nō suā nō tn̄ ita est: sed qn̄ credebat cognoscere nō suā cognouit suā. si ta lis ꝯfitet se cognouisse nō suā: hn̄ ꝯfitet licꝫ nō cognoue rit nō suā sed suā. vn̄ cū cōsciētia tali sicut licꝫ aliquē cō-fiteri se fecisse quale nō fecit: sic licꝫ cōfiteri cū cōsciētia tali se fecisse aliqd qd nō fecit. sed nec hoc nec illud debꝫ quis confiteri contra se. scilicet conscientiā suam.

Articulus sextus

Consequenter q̄rit. An licꝫ diminuere ꝯfessi-onē ⁊ cōfiteri pauciora peccata q̄ fecit. ꝙ sic: videt. Regula est in theologia. qr mala facim⁹ mali sum⁹ nō qr bona facim⁹ boni sum⁹. Si autē qr ma la facim⁹ mali sum⁹: igit si malū vl' mala desinim⁹ facere mali desinim⁹ eē. ¶ Itē si affirmatio ē cā affirmatiōis ⁊ negatio ē cā negatiōis. igit si mala desinim⁹ facere in pte desinim⁹ eē mali in pte. ꝫ penitēs ⁊ cōfitēs vnā ptē pctoꝝ in pte desinit mala facere. ergo i pte desinit mal⁹ eē. ꝫ ex pctū desinere mal⁹ eē in pte ⁊ penitere ⁊ cōfiteri in pte. ¶ Itē cōfiteri ꝫ peccatū est bonū. al'r cōfiteri illd pec catū est bonū. nec cōfiteri hoc peccatū hēt ꝙ bonū est ex cōfessiōe alteri⁹: ergo bonū est ꝑ se cōfiteri ꝫ nō cōfitēdo ¶ Itē in cura corpali ꝯcurrētibꝫ pluribꝫ infirmi-tatibꝫ hn̄ curat vna sine alia. a simili videt in cura spūali. ¶ Itē aliqs luxuriosus ꝑ ꝓcessū tpis de auaro sit ꝓdi gus vl' admin⁹ nō auar⁹: manēte tn̄ ꝯtinue luxuria in eo ... igit in illo vnū peccatum absq̄ reliquis. Sed si vnū pcm̄ tollit sn̄ alijs. ⁊ pcm̄ n̄ tollit sn̄ ꝯtritōe ⁊ ꝯfessi

one: igitur confitendū est vnū non confitendo alia. ¶ Itē
Naum. j. nō ꝯsurget duplex tribulatio. et alia lrā dic. nō
indicabit deꝰ bis in idipm. ꝗ si iste confiteaꝛ quedā pctā et
quedā retineat. ⁊ sacerdos de cōfessis pniam iniūgat con-
dignā. ⁊ cōfitens totā illā faciat: non punieꝛ a deo in futu
ro ꝓ illis. Aliter eniꝫ consurgeret duplex tribulatō. ⁊ ita
videꝛ ꝙ deus remittat huic pctā q̄ cōfiteꝛ ⁊ alia non remit
tat. ¶ Item sup illud Ioh. viij. Qui sine pcto est ꝑmo mit
tat in eā lapidem. Aug. dic. ꝙ erāt in mortali: ꝟ venialia
erant eis dimissa p cerimonias. Ex ꝟ pꝫ ꝙ venialia qn̄qꝫ
dimittanꝛ nō dimissis mortalibus. ꝟ venialia sunt maio
ris ⁊ fortioris inherentie q̄ mortalia: igitur vt videꝛ vnū
mortale qn̄qꝫ dimittiꝛ alio nō dimisso. igiꝛ expedit dolē et
cōfiteri de vno: et si nō sit dolor ⁊ cōfessio de alio. ¶ Itē du
plex est modꝰ sepatōis fideliū ab ecclia. vnꝰ ē p vinculū cul
pe: aliꝰ ē p vinculū excoicationis. Sꝫ exn̄te aliq̄ sepato ab
ecclia vinculo multiplici excoicatōis. licitū est ipm recon
ciliare ecclie particulariꝛ. i. p absolutōeꝫ ab vno vinculo: licet
nō recōcilieꝛ vlr p absolutōeꝫ ab oībꝫ. eadeꝫ rōne vt vi
detur si qs fuerit sepatus ab ecclia multiplici vinclo cul
pe multiplicis. ꝙ pōt recōciliari ecclie particulariē p absolu
tionē ab vno vinculo culpe: licet nō recōcilieꝛ vlr. i. p ab
solutōeꝫ ab oībꝫ. ¶ Iteꝫ dicit greg. pluit dn̄s sup vnā ciui
tatē ⁊ sup aliā nō pluit. ⁊ eandē ciuitatē ex pte ꝯpluit ⁊ ex
pte aridā reliquit: cū ille q primum odit ab aliqs vicijs se
corrigit. q̄ fm ꝟ remittanꝛ ei pctā de qbꝫ penitet: aliqs nō
remissis de quibꝫ nō penitet: ⁊ ita valet diminuta cōfessio
¶ Iteꝫ luc. xvij. vbi loqtur de mūdatōe decē leprosoꝝ dicit
quedā glo. Quisqs heretica prauitate vel gentili supstitōne
vel iudaica pfidia. vel fraterno scismate p dei grāꝫ mūda
tus fuerit. necesse ē vt ad eccliaꝫ veniat: colorēqꝫ fidei vnuꝫ
aliqs silem ostēdat. ex hac glo. videꝛ: ꝙ pctā occulta nō sunt
ꝯfitenda. vnd in fine glo. dr̄. cetera vicia dn̄s in ꝯscia p se
ipm corrigit ⁊ sanat. ¶ Contra. Aug. quedā impietas in-
fidelitatis ē. ab illo q iustꝰ ⁊ iusticia ē: dimidiā sperare veni
am. Ex ꝟ pꝫ ꝙ vnū pctm non dimittiꝛ sine alio. igiꝛ si ad
dimissionē pctī reqriꝛ ꝯfessio: nō est vnū ꝯfitendū sine alio
siue sine aliqs. ¶ Iteꝫ de pe. dist. iij. Sūt plures qs peccasse
penitet: ꝟ nō oīno. seruātes sibi quedā in qbꝫ delectantur
nō aduertētes dn̄m sil muti ⁊ surdū a demonio liberasse.
p qd docet nos nunq̄ nisi de cūctis sanari. ¶ Item eodem
infra. nunq̄ aliquē sanauit quē oīno nō liberauit. totū em̄
hoiem sanauit in sabbato: qꝛ et corpꝰ ab infirmitate ⁊ ani
mā ab omī cōtagione liberauit. indicās penitētes oporte
re illis dolē de omī crimie orto in aīa ⁊ in corpe. ¶ Iteꝫ si
ne amore dī nullꝰ vnq̄ grāꝫ inuenit: ꝟ dū hō est in mortali
pctō hostis dei ē. q̄ talis nō ꝯsequiꝛ veniam: q̄ nullꝰ reser
uans aliqd pctm inuenit veniā de alio. ¶ Rn̄. ad ꝟ dōm
est ꝙ nō est diminuēda ꝯfessio. imo integra dꝫ esse nec aliē
est salutaris. Eccl. xxxv. Salutare sacrificiū ē attendē mā
datis: ⁊ discedē ab oī iniqtate. vn̄ cōfessio dimidiata non
valet ad remissionē aliꝰ pctī. nō em̄ remittit dn̄s vnū pctꝫ
sine aliqs. vt pꝫ ex dictis ancīibꝫ. remissio ei pctī fit p infu
sionē grē ⁊ dutū. grā ei n̄ ꝯpatiꝛ secū aliqd pctm neqꝫ deꝰ
Pre. dtutes q̄ sunt vicijs opposite ꝯnere sunt. vn̄ q hꝫ vnā
hꝫ omēs. ¶ Ad ꝟ qd q̄ obijciꝛ. ꝙ si qꝛ mala facimꝰ mali su
mus q̄ ⁊c̄. dōm ꝙ non seqtur qꝛ mali a nobis pōssumus
esse et sumꝰ: boni nequaq̄. vn̄ Marci. x. Nemo bonꝰ nisi
solus deꝰ. Glo. q solus: ꝟ alij p ipm boni. ¶ Ad id qd obiꝛ
ꝙ si affirmatio est cā affirmatōnis ⁊c̄. dōm ꝙ affirmatio
dr̄ cā affirmatōis dupl͛. vel in essendo: vel in ꝯcludendo.
fm ꝙ ꝑmisse sunt cause ꝯclusionis: et sic licet affirmatō sit
causa affirmatōnis: negatio tn̄ nō est causa negatōnis in
ipso. ꝟ in ꝯtrario: et sic bene tenet hic. Si em̄ qꝛ mala faci
mus mali sumꝰ. ⁊ qꝛ mali n̄ sumꝰ mala nō facimꝰ: sine qa
mali desinimꝰ mala desinimꝰ facē. Sed fm ꝙ affirmatio
dr̄ esse cā affirmatōnis in essendo: ⁊ negatō negatōnis. vt
hr̄e pulmonē est cā respirādi et nō hr̄e pulmonē est cā nō
respirandi. Dōm ꝙ eiusdē extensiōis dꝫ esse affirmatio et
negatio q̄tuꝫ ad tps ꝯsignatū. verbigrā. cū dicimꝰ qꝛ faci
mus mala mali sumꝰ. qꝛ hec dictio facimꝰ: ꝯsignificat pn̄s
confusum. vnde copulat actū ꝯsignatū pn̄ti ꝯfuse. simili
ter in negatiua. vt cū diciꝛ. qꝛ nō facimꝰ maluꝫ mali nō su
mus. ⁊ sic negatio est causa negationis. qꝛ tūc ē sensus. qꝛ
nec nūc malū facimꝰ: nec nūc nec aliq̄ pn̄ti mali nō sumꝰ.
Vel pōt aliter dici sicut dic glo. sup illud Ro. vij. qd eniꝫ
operor nō intelligo. dimittē bonū et facere malū sunt par
tes operari maluꝫ. diciꝛ em̄ larga acceptiōne ⁊ ꝯsueta locu
tione ēnā ille opari malū: q dimittit bonū. fm hūc modū
sumendi opari. s. coiter: verū est ꝙ quia malū facimꝰ mali
sumus. fm em̄ istū modū malū facit q bonuꝫ ad qd teneꝛ
omittit. sumaꝛ aūt eodē modo in negatiua facere vt sit sen
sus. qꝛ nō facimꝰ malum neqꝫ ꝯmittendo neqꝫ omittendo:
mali nō sumus. Sꝫ hoc nō pōt dicē q confiteꝛ vnū pctm
aliud nō confitēdo. qꝛ cū cōfessio debeat esse integra: qui
vnum pctm ꝯfiteꝛ et aliud celat: omittit qd facere deberet.
¶ Ad aliud qd obijciꝛ. ꝙ cōfiteri ꝟ pctm est bonū nec con
trahit bonitateꝫ ⁊c̄. dōm ꝙ verū est. qꝛ est bonū in genere.
Nec ꝙ sit bonū in genere hꝫ ex cōfessione alterꝰ pctī: sed
in casu ꝓposito ꝯformaꝛ inordinata volūtate cōfitentis. q
sic diminuendo cōfessionē maliciā suā tegere intendit qd ē
vicij siue pctī hipocrisis. de pe. dis. v. quedā. ¶ Ad aliud qd
obijciꝛ. ꝙ ꝯcurrentibꝫ pluribꝫ morbis corpalibus hn̄ curaꝛ
egrotꝰ ab vno licet nō ab alio ⁊c̄. dōm ꝙ nō est silr̄ de me
dicina corpali ⁊ spūali. medicina em̄ spūalis q̄tuꝫ ad cul
pam ē grā q̄ est cētualis medicina oīm spūaliū morborū.
⁊ dtutes quaꝝ ē ꝯnexio indissolubilis. vn̄ grā ⁊ virtꝰ nul
lum pctm secū patiunꝛ. nō sic ē de medicina corpali. neqꝫ
em̄ vna ē oīm morboꝝ curatiua. neqꝫ oēs insepabiliꝛ sūt
ꝯnexe. ꝓpter qd pōt dari aliq̄ medicina curatiua vnꝰ mor
bi et nō alterꝰ. ¶ Ad illud qd obijciꝛ. ꝙ luxuriosus auarꝰ
fit, pdigus manet tn̄ luxuriosus ⁊c̄. dōm ꝙ vt supradictū est
habitꝰ pctī ⁊ actꝰ pctī qn̄qꝫ desinit eē: manēte deformitate
⁊ macula pctī in aīa ⁊ vulnē infixo in pctō. vn̄ dici potest
ꝙ manēte luxuria in aliq̄. pōt esse trāsitꝰ ab habitu pdiga
litatis in hebitū auaricie. ⁊ desinit esse in isto tam actꝰ q̄
habitꝰ pdigalitatis ꝟ vulnꝰ qd infixit actus pdigalitatis
remanet in aīa: donec saneꝛ p grām. ¶ Ad illud Naum. j.
Nō iudicabit deꝰ bis in idipm. dōm ꝙ intelligiꝛ vbi aliqs
plenarie satisfecit in pn̄ti de pctīs: sed iste q pniaꝫ iniūctā
a sacerdote impleuit in mortali pctō non satisfecit in aliq̄
qꝛ nō est satisfacē nisi in caritate vt diceꝛ in seqntibꝫ. et ꝓ
pter ꝟ deꝰ q nouit mēsuras pctoꝝ puniet istum in foro suo
eni, p pctō qd ꝯfessus ē pteꝛ qꝛ hmōi ꝯfessio ficta ē: fictio
aūt vtilitatē tollit sacrī. Qꝫ aūt hec cōfessio ē ficta. pꝫ. qꝛ ē
triplex fictio. vnꝰ modꝰ ē qn̄ nō credit articulos ꝟ infidelis
accedit. Scd̄us modꝰ ē qn̄ hn̄ credit ꝙ valet sacrā: diffidit
tn̄ de ꝟ sacrō vt de cōfessiōe vel ꝺ aliq̄ tali. credēs ꝙ sibi n̄
valeat. Terciꝰ modꝰ ē. ꝙ q̄uis hn̄ credat ꝙ ꝟ sacrꝫ sibi va
leat: tn̄ quedā pctā retinet quoꝝ recordaꝛ. ficta aūt ꝯfessio
nulla ē: sic nec fictꝰ accessus ad alia sacrā. ¶ Ad aliud qd
obijciꝛ ꝙ qn̄qꝫ remittiꝛ veniale nō remisso mortali. dōm
sine pīudicio ꝙ nō est verū. qꝛ taꝫ veniale pctm q̄ mortale
rōne q̄ culpa ē opponiꝛ grē gratūfacienti aliq̄ mō fm alu
quā dictam grē. ꝓpter qd nō deleꝛ nisi p grāꝫ quō opponi
tur tactū est sup̄. vbi actū est de pctō veniali. ¶ Ad illud qd
dicit Augꝰ. ꝙ venialia erāt iudeis dimissa p cerimonias.
dicendū ꝙ venialia dicunꝛ illa q̄ omissa in lege nō obliga
bant ad mortē. Est igiꝛ sensus ꝙ soluēdo cerimonias iudi
ciales a lege soluta fuerūt ab illis p quibꝫ omissis nō puni
uit lex morte. vel venialia dicunꝛ irregularitates q̄s incur
rebant quandoqꝫ ex transgressione aliquius ritus legalis
a quibus absoluebantur per cerimonias fm legem datas.
¶ Ad aliud qd obijciꝛ per silē de absolutōe a vinculo
excoicatōnis. dōm ꝙ secꝰ ē de vinculo excoicatōis ⁊ vinc
lo culpe. Culpa em̄ q̄libet obligat ad penā eternā. vn̄ qua
cun p culpa manēte indignus ē ligatus illa vita eterna.
Sūn et eū pe et satisfactōnes a sententia depēdet nec ab
soluiꝛ quia ab vno nisi absoluatur ab omnibus. nec satisfa
ciat quia ab vno nisi satisfaciat p oībꝫ. nō satisfaciat p vno no
.. de vno nisi satisfaciat p alijs. n̄ sic ē de vinculo excoicatōis. .. satis
..ctōe p alijs ... a ... satisfactōe a ... sa
factiōes sepate sūt qꝛ nec culpa nec satisfactōe a ...

pēdēt. ꝑte q̄d vnū vinclm sine alio soluit̄ ↄ vni⁹ sati facit̄ sine satisfactōne alteri⁹ ꝑplet. ¶ Ad illd greg. plait dñe sup̄ vnā ciuitatem ⁊c. dōm q pluuia duos hʒ effect⁹. vnus ē ablutio: ⁊ alt⁹ ē extinctio ignis. q̄tū ad pmū effectū nō est ↄplura aīa illi⁹ q quedā pcā ↄfitendo deserit ⁊ quedā retinet. s q̄tū ad scōm effectū ē ↄplura. qꝛ min⁹ ardebit si decedat i pctīs retētis q̄ arderet si se ↄtinuaret in actibꝰ malis q̄s deserit. ¶ Ad illud q̄d vltio obr̄. dōm q glo. illa intelligenda ē de ↄfessione publica. de pctīs eñ nūeratis ibi deberet satisfieri ecclie ↄfessiōe publica. ¶ Ad illd q̄d obi. q ibidē dr̄ q dñs cetera vicia curat in ↄscia. intelligi pōt in foro ↄsciē. i. ꝑuate cōfessionis. Forꝰ eñ priuate confessionis solet dici forꝰ conscientie.

Articulus septimus

UTrū aūt teneamur ↄfiteri ex caritate. Et sic: videt̄. Aug. i de spū ⁊ lrā. infructuosū ē illud q̄d de radice caritatis nō surgit. s ↄfessio ē infructuosa si ñ surgit a radice caritatis. ¶ Item aug. si caritas nō hr̄ nō adimplet̄ p̄ceptū. s fingit̄: s ñ absoluit̄ qs a p̄cepto nisi adimpleat̄ qñ dʒ impleri. Impleri aūt nō pt̄ nisi ex hñte caritatē: igr̄ p̄ceptū de cōfessiōe dʒ i̇pleri i caritate. ¶ Itē tenemur ↄfiteri ex caritate ⁊ satisfacere: alit̄ nō absoluimur a pena iniūcta. Si g̃ pma ⁊ tercia ps pnie dʒ esse ex caritate: g̃ ⁊ ↄfessio q̄ ē media ps dʒ esse ex caritate sic̄ cū pnia sit vniformis. ¶ Itē ↄfessio fideliū ē sacr̄m no. le. g̃ efficit q̄d figurat. s. remissionem pcōꝝ. s nō efficit remissionē pcti nisi sit ex caritate. ¶ Itē iob. xxxvj. nō clamabūt cū uincti fuerit. glo. ↄfessio ē valid⁹ clamor ad dñm. s clamor nō ē valid⁹ nisi fiat ex caritate. ¶ Itē cōfessio ad quā tenet̄ fidelis ē meritoria. s nihil ē meritoriū q̄d ñ ꝓcedit ex radice meriti: g̃ ⁊c. ¶ Itē tenemur ad ↄfessionē fidi ꝓ loco ⁊ tpe. Ro. x. corde credit̄ ad iusticiā: ore aūt fit ↄfessio ad salutē: silr̄ tenemur ad ↄfessiōeʒ pcti: s cōfessio fidei dʒ eē ex fide. vn̄ .ij. cor. iiij. nos credim⁹ ꝓpt̄ q̄d ⁊ loquimur. glo. nō ait credidi ⁊ locut⁹ suʒ: s ꝓpterea dic se locutū esse: qꝛ credidit. ⁊ ita duo fecit q̄ꝝ alteꝝ alteri⁹ cā extitit. i. credidit ⁊ locut⁹ ē. hec glo. pʒ igit̄ q ↄfessio fidei dʒ eē ex fide: a silr̄ ⁊ cōfessio pcti. s q̄d est ex fide est ex caritate. ¶ Itē greg. nihil hʒ viriditatis ram⁹ boni opis: si ñ maneat i radice caritatis. ¶ Itē nō tenemur nisi ad op⁹ viuū et viuificabile. s ↄfessio facta ex̄ caritatē neq̧ ē op⁹ viuū neq̧ viuificabile: g̃ ⁊c. qꝛ eccī. xvij. a mortuo q̄si nō sit perit cōfessio. ¶ Itē aug. distīguit int̄ ve. le. ⁊ no. q̄tum ad motiua ꝓ amorē ⁊ timorē. dic eñ breuis dr̄a legis ⁊ euangelij. timor et amor. Cōfessio igit̄ ꝑut ē p̄cepti no. le. hʒ amorem motiuū sui igr̄ cōfessio f̄m q ē p̄ceptū no. leg. ē ex amore. ¶ Item sacr̄m sine re sacri nulli⁹ ē vtilitatis siue efficacie. maxīe in illis in qbꝰ nō imprimit̄ caracter. Cōfessio aūt facta ex caritate caret re sacri: igit̄ nulli⁹ ē vtilitatis. igr̄ fidelis tenet̄ ad ↄfessionēʒ sibi vtilē ad illam q̄ fit ex caritate. ¶ Iteʒ q ficte accedit ad sacr̄m. talis iniuriat̄ sacro: talis aūt peccat mortalr̄. s q nō ē in caritate neq̧ ex caritate ficte accedit ad sacr̄m. g̃ peccat mortalr̄: s nihil tale p̄cipit̄ neq̧ p̄cipi dʒ: g̃ ⁊c. ¶ Iteʒ ↄfessio fit ad recōciliandū penitentē deo ⁊ ecclie. ⁊ ꝓpter h̄ p̄cipit̄: eo g̃ modo dʒ fieri vt ea recōciliet̄ penitēs deo ⁊ ecclie. s nō recōciliat̄ ea aliqs deo vel ecclie nisi fiat in caritate vel ex caritate: g̃ ⁊c. ¶ Itē cōfessio ē signū absolutōis penitētis a culpa a deo. absolutō eñ facta a sacerdote ē indiciū absolutōis penitētis a deo. ñ aūt absoluit̄ penitēs a culpa a dō nisi sit i caritate. si g̃ cōfitet̄ aliqs nō in caritate neq̧ ex caritate: hmōi ↄfessio nō est signū veritatis. s poti⁹ fictio ⁊ signū mēdax: s oīe mēdaciū cōtra xp̄ianā religionē ē pniciosuʒ: ad nihil aūt tale tenet̄ qs. g̃ ⁊c. ¶ Contra. Eccs. ix. nescit hō vtrū amore vel odio dign⁹ sit. Ex h̄ hr̄ q hō nescit vtruʒ in caritate sit vel nō. g̃ ꝯsequēter hō ↄfitet̄ si tenet̄ cōfiteri ex caritate necesse hʒ dubitare vtrū fecerit ad q̄d tenet̄. i. vtrū cōfessus fuerit ex caritate. igit̄ si penitens tenet̄ ↄfiteri pcā sua ex caritate cū q̄tiens ↄfessus fuerit. vtrū fecerit q̄d tenet̄ dubitet: s̄ ꝑ hʒ necesse ↄfiteri aut pmittit se discrimi. ¶ Itē non ē in p̄tate penitētis hr̄e caritatē: igit̄ nec in p̄tate ei⁹ cōfiteri ex caritate. s null⁹ tenet̄ ad impossibile: igit̄ ⁊c. ¶ Iteʒ nō cōtrit⁹ accedēs ad confessionē q̄nq̧ meret̄ gr̄aʒ cōfitēdo. Unñ aug. Laborat mens patiendo erubescentiā. ⁊ qm̄ verecūdia ē maxima pena: q erubescit ꝓ xp̄o fit dign⁹ venia. sic igit̄ cōfitēs nō cōtrit⁹ meret̄ gr̄aʒ sustinēdo erubescētiam ꝓ xp̄o. ad ↄfessionē igit̄ q̄ nō ē ex caritate sequitur iustificatio ↄfitētis. s illa cōfessio sufficit q̄ cōfitēs iustificat̄: igitur sufficit q̄nq̧ cōfessio lʒ nō sit ex caritate. ¶ Itē ysid. li. ij. de sūmo bono. xiij. c. ex eo vnusq̧sq̧ iust⁹ eē incipit: ex quo sui accusator extiterit. multi aūt ecōtra semetipos pctōres fatent̄: ⁊ tñ seipos a pcō nō subtrahūt. nāq̧ iaʒ iusticie ps ē seipm nosse q prau⁹ ē. vt ex eo diuīa v̄tus subdat̄ humilis: ex q̄ suā infirmitatē agnoscit. Ex h̄ videt̄ q hō nō cōfitet̄ ex caritate facit op⁹ iusticie. s h̄ sufficit i ↄfessione facē op⁹ iusticie. ¶ Iteʒ sup illud p̄s. doce me iustificatiões tuas. Nota q pulcro ordine ad iustificatiōeʒ dei ꝓueniendū putat. vt p̄mo pcā sua fateat̄. Alibi ei dic ysa. xliij. narra tu iniqtates tuas vt iustificeris. Ex h̄ pʒ q ordo i iustificatione reqrit̄ viteʒ q ↄfessio p̄cedat iustificatōēʒ. s in collatōe caritatis iustificat̄ penitēs: igit̄ cōfessio p̄cedit caritatē in penitēte. ¶ Itē aug. li. de pe. veniale fit ꝑ cōfessionē q̄d criminale erat in opatōe. s veniale fit in collatōe gr̄e cū q̄ dat̄ habit⁹ v̄tutū. s. caritatis ⁊ alioꝝ. cōfessio g̃ p̄cedit caritatē nō igit̄ fit ex caritate: ⁊ ita de pri⁹. ¶ Itē fidelis tenet̄ sel' i āno cōfiteri rōne p̄cepti ⁊ ordinatōnis ecclie. Sʒ ad illa q̄ tenet̄ qs ex ordinatōe vel ex p̄cepto: nō tenet̄ nisi ad illud q̄d ordinat̄ vel p̄cipit̄. igit̄ cū nō sit p̄ceptum ecclie nisi de actu ↄfessionis: nō aūt in ↄfessiōe i caritate vel ex caritate: nō videt̄ q aliqs teneat̄ ex p̄cepto ecclie nisi ad actū cōfessionis. ¶ Iteʒ añ p̄ceptū de cōfessiōe hmōi. s. vocabuli non tenebat̄ qs ad illā. rōne g̃ p̄cepti tenet̄ fidelis ad cōfessiōeʒ hmōi. s ad p̄cepta affirmatiua sic̄ ad p̄ceptū d̄ honore parentū nō tenet̄ qs nisi ad actū p̄cepti: ex̄ eñ caritatē honorans pentes facit ad q̄d tenet̄ rōne p̄cepti. a silr̄ in ꝓposito videt̄ q ex̄ caritatē cōfitens facit ad q̄d tenet̄ rōne p̄cepti. ¶ Iteʒ si null⁹ pōt ↄfiteri nisi i caritate vel ex caritate sit: ⁊ exñs in caritate nō tenet̄ ad cōfessionē ex caritate: qꝛ nec ad cōfessionē f̄m q tentio ē necitatis ad salutē q̄d pʒ. qꝛ si decederet sine cōfessione saluaret̄. neq̧ exñs ex̄ caritatem tenet̄ ad cōfessionē in caritate vel ex caritate: qꝛ nō est sue p̄tatis hmōi cōfessio. igit̄ in nullo statu tenet̄ qs ad ↄfitendū in caritate vel ex caritate. ¶ Rñ. dōm q quicqd pnie est satisfactorie dʒ fieri ex caritate vel in caritate. vñ cōtritio ↄfessio ⁊ satisfactō f̄m q sunt ptes pnie satisfactorie ⁊ reparatiue defectuū. q̄s incurrit pctōr ꝑ lapsuʒ in pcīm: dñt esse ex caritate siue i caritate. si eñ sine contritōne q̄ in sui esse gr̄aʒ ↄcernit nulla pnia ē satisfactoria: necesse ē q que ↄsequunt̄. s. ↄfessio ⁊ satisfactō fuit facta i caritate si pnia debeat eē satisfactoria. Pōt igr̄ dici q cōfessio ē satisfactoria deo ⁊ ecclie de offensa pcti: dʒ fieri ex caritate vel i caritate. cōfessionē aūt q̄ fieri dʒ ne institutū ecclie trāsgredit̄ nō necesse ē fieri in caritate siue ex caritate. vñ non peccat mortalr̄ q cōfitet̄ sacerdoti exñs in mortali eo q cōfitetur in mortali. Pōt g̃ dici. ad h̄ q ↄfessio sit satisfactoria tenetur fieri in caritate siue ex caritate: nō aūt simplr̄. imo videtur si aliqs cōfiteat̄ in mortali absolut⁹ ē a tentiōe q̄ fuit obligat⁹ ex statuto ecclie. ¶ Ad illud g̃ q̄d p̄mo obijcit̄. dicēdū q veruꝫ cōfessio facta ex caritate nō ē fructuosa simpliciter eo mō q̄ fructuosuʒ ē satisfacterū. nec ē ps pnie fructuose i satisfactorie. s. ad cautelā trāsgressiōis statuti ecclesie. ¶ Ad aliud dicendū. q p̄cepta que ordinat immediate in deū nō possunt adimpleri sine caritate. que ordināt ad proximum bene possunt. sicut est p̄ceptum de honore parentum. Uel pōt dici q nō possunt adimpleri meritorie sine caritate: licet illoꝝ adimpletōe cōtingat cauere a transgressione. ¶ Ad illud q̄d obijcit̄ ꝑ silē de cōtritōne ⁊ satisfactōne. dōm q nō est silē: qꝛ cōfessio facta sacerdoti non est ita moralis sicut cōtritō et satisfactio. Cōtritio eñ ⁊ satisfactō sūt de dictamie nate rōnal: s ↄfessio hmōi ex institutōne. ⁊ ꝓpt̄ h̄ non seqt̄ q si ↄtritō ⁊ satisfactio sint ex ca-

ritate: q ɔfessio debeat eē ex caritate. nec ē verū q pnīa sit
vnū totū vniforme totalr: qꝛ ɔfessio qñdamō exit ab ore
dīe ɔtritōis ꝛ satisfactōis inquātū fit ad aliū: ɔtritio et
satisfactō sistūt i ipō penitēte. ¶ Ad aliud qd obiicit. q
sacrm̄ noue legis efficit qd figurat. dōm q eē eē dīcē ibi
aptitudinē ad efficiēdū nō necessitatē. vñ quātū ē de ipso
sacro noue legis efficit qd figurat nō tñ sp. vt qñ inuenit
impedimētū ab extrīseco. sicut baptism9 nō sctificat ficte
accedētē ad baptismū. Silr impedimētū qñqꝫ ē i ipō cō-
fitēte ¶ Ad illud qd obiicit. q ɔfessio ē valid9 clamor ad
dñm ꝛc. dōm q hoc intelligit de ɔfessiōe fm suū eē po-
tissimū. fm qd dīc Amb. q ɔfessio a morte liberat aīam
ꝛ apit padisū ꝛ spē saluādi tribuit. ¶ Ad illud qd obiici-
tur q ɔfessio ad quā tenet fidel' est meritoria ꝛc. Rñsio.
q fidelis tenet ad cōfessionē rōe institutōis ecclie. ꝛ hec
nō sp ē meritoria remissiōis pctī: ꝫ qñqꝫ solūmō cauet
ea a trāsgressiōe pcepti ecclie. tenet etiā qñqꝫ ad cōfessio-
nē necessitate euadēdi diuinā offēsā ꝛ obtinēdū veniam
pctī mortal'. ꝛ hec digne facta ē meritoria remissiōis pec-
cati. ꝛ hec dꝫ fieri i caritate. ¶ Ad illud qd obiicit. q cō-
fessio pctōꝝ ē ex fide ꝛ ita ex caritate. dōm q ꝫ nō seqt.
multa fiūt ex fide informi q̄ ñ fiūt ex caritate sicut accidit
qñqꝫ i ppōsito. Qñ qñ ɔfitet quis pctā sua ex fide. s. ifor-
mi nec tñ ex caritate. Nō ei oē qd est ex fide q̄uqꝫ mō sī
pta ē ex caritate: ꝫ qd ē ex fide formata. ¶ Ad illud Gre-
go. nihil hēt viriditatis ram9 boni opis ꝛc. dōm q nihil
hꝫ viriditatis. i. fructuositatis. nec ɔfessio ē fructuosa ni-
si noīe extēso nisi fiat ex caritate vl' i caritate. ¶ Ad illō
qd obiicit q nō tenemur nisi ad op9 vnū ꝛc. dōm q ē ten-
tio simplex: ꝛ ex ɔditōe. Qtū ad tētōꝫ ex cōditōe tenemur
ad op9 vnū ꝛ ad ɔfessiōeꝫ ex caritate. i. ad ꝫ q sit nob me-
ritoriū vl' satisfactoriū. Qñ ad ꝫ q ɔfessio sit satisfacto-
ria: dꝫ eē ex auctoritate ꝛ ita sub ɔditōe. nō aūt simplicit.
¶ Ad illud qd obiicit. q ɔfessio put ē pceptū noue legis
hꝫ amorē motiuū ꝛc. dōm q ꝛ si motiuū generale legis
euāgelice sit amor nihilomin9 expedit q pfessores le. no.
aliq̄ faciāt ex timore nec obligant ad ꝫ q oīa faciant ex
amore. vñ ꝛ si sūme expediret q ɔfessio fieret ex caritate.
qꝛ tūc fiēt fructuosissime: bñ tñ licꝫ qñqꝫ ꝛ expedit q fi-
at ex tiore ꝛ si nō ex caritate. ¶ Ad illud qd obiicit. q fi-
del' tenet ad ɔfessiōꝫ vtilē ꝛc. dōm q ɔfessio extra caritateꝫ
facta vtil' ē: qꝛ sic cauet trāsgressio pcepti ecclie. ꝛ ei qñqꝫ
dat grā i cōfessiōe. ¶ Ad illō qd obiicit. q q ficte accedit
peccat mortalr. dōꝫ q v̄ꝫ ē q̄ ꝫ cū aliqs accedit fict9. i. ñ
ɔtrit9. Si ei accedat vt videat iust9 vl' ppē vanā gliāꝫ vl'
cāꝫ min9 rectā peccat. Si aūt vt ipleat pceptū ecclie: neq̄-
q̄. ¶ Ad illud qd obiicit q pceptū de cōfessiōe ē vt fiat re-
cōciliatō ꝛc. dōm q pceptū obligat ad executōꝫ act9 ipi9
pcepti: ñ ad executōꝫ intētōis ipi9 pcipiētis. ppē ꝫ qtum
ad obligatōꝫ pcepti sufficit facē qd pceptū ē. ꝛ marie i p-
ceptis q̄ ordināt ad [illegible] ¶ Ad illud qd obiicit q cō-
fessio existēs i caritate ē signū mēdax ꝛc. dōꝫ q sicut cōfes-
sio nō sp ē in sua potissima efficacia: nihilomin9 cōfessio
ē expediēs: sic nō sp ē i sua significatōe cōpletissima. nec
ppter ꝫ cadūt a vītate signi qꝛ poti9 signa sacramētalia
sūt signa hitualia q̄ actualia. Qñ ei attrit9 cōfitet ꝛ cre-
dit se eē cōtritū: illa cōfessio nō ē dicēda signū mēdax qꝛ
ꝛ si signū non sit actu exprimēs absolutōeꝫ a culpa: ē tñ
signū hituale ꝛ hitualē hmōi significāt absolutōꝫ fm piu
dicio q̄ itelligēdū ē. ꝛ si nō cōtrit9 accedat ad cōfessiōꝫ vt
obediat ecclie ꝛ vt grāꝫ inueniat p absolutōꝫ sacerdotis
cū volūtate adimplēdi pniāꝫ iniūctā nō peccat. Si aūt
accedat cū volūtate pmanēdi in pctō: nihilomin9 suscipit
absolutōes a sacerdote ꝛ iniūctōꝫ satisfactōnī peccat. qꝛ
irritat ex certo ppōsito absolutōeꝫ sacerdotis: ꝛ illō ad
qd se obligat adiplere nō intēdit. vñ tal' cōfessio ē fictō si-
ve signū mēdax. ¶ Si aūt qreret [illegible] nō cōtrit9 cōfitet.
i. in mortali et obediat ecclie ꝛ vt grāꝫ inueniat ꝛc. omit-
tat sic cōfitēdo. dōm q nō [illegible] ꝫ absolut9 ē a p-
cepto ecclie. vñ licꝫ securi9 eēt iteꝝ cōfiteri: tñ nō ē necesse
nec optet q sacerdos iteꝝ iniūgat pniāꝫ: qꝛ ex pte sacer-

dotis nō [illegible] ex pte ɔfitētis defuit dispositio [illegible] ¶ [illegible] fm q ē in se [illegible] fm q [illegible] sacramēta nō implet [illegible] dicatur dupl'r. Uno mō sacri rei signū tñ. alio mō fm q est
signū ꝛ res. s. fm q ē signū interi9 ꝛ exteri9 ireclarās ali-
qd ꝫ pnīa vtute clauiū. pmo mō suscipit sacrm: scdo mō
nō. ¶ Qm̄ aūt quedā sūt obiecta quibꝫ videt q ɔfitēs nō
tenet ɔfiteri ex caritate vl' in caritate: optet illis rñdere
Ad illud q̄ qd pmo obiicit. q sp eēt ɔfessio iterāda. qꝛ hō
nō pt scire vtꝝ sit i caritate ꝛc. dōm q si accedat quātū
i9 vl' ɔtrit9 ad ɔfessionē dūmō nō hēat pctm mortale i ɔsci-
entia: nō dꝫ iterato ɔfiteri. Si aūt dictat ei cōsciā q nō
fuit ɔtrit9 dꝫ iterato ɔfiteri ꝛ suscipe absolutōeꝫ si sacer-
dos velit eū audire. vt si forte tradidit obliuiōi q̄ dixerat
sibi. Nec ē necesse q sp iteret ɔfessio quꝫqꝫ ɔfiteri q cō-
fessus fuerit. i caritate: ꝫ sufficit q posset psumere aliqbꝫ
pbabilibꝫ indiciis q sic. ¶ Ad illud qd obiicit. q nō est
i ptate nr̄a hēre caritatē. dōm q duplex ē ptas. Est ei que-
dā ptas q̄ est possibilitas materiał: ꝛ ē q̄dā ptas actiua
Si sumat ptas p possibilitate materiali: tūc i ptate nr̄a
ē hēre caritatē. possum9 ei pparare nos ꝛ facē tale q q fa-
cto habebim9 caritatē dāte deo. sicut i ptate illi9 ē illūiare
domū: qꝛ pt apire fenestras qbꝫ aptis intrabit lux ꝛ illūi-
nabit domū. Si vō sumat ptas p ptāte actiua: sic nō est
in ptate nr̄a hēre caritatē. sed in solo deo.

Articulus octauus

Consequenter q̄rit. An magis ɔueniat ɔfiteri pctā sua i publico an i occulto. Et i publico videt p ꝫ. q erubescētia ē magna rō que pctā
ɔfitēdū ē homi. dicit eñ Aug. li. de pnīa. qm̄ verecundia
mag̃ pena ē. q erubescit p xpō fit dign9 misc̄dia. Ex q̄ vi-
det q quāto maior ē erubescētia: tāto magis dign9 ē mi-
scdia. ꝛ ita dimiuta erubescētia dimiuit de venia. ¶ Itē
in le. ve. fiebat ɔfessio pctōꝝ eo mō q̄ fiebat i publico. q̄
cū in no. le. tenent pctores ad graniorē emēdā q̄ i veteri
ppē maiorē eoꝝ ingrtitudieꝫ: videt q ipi fortiori rōe de-
bēt ɔfiteri pctā sua i publico. ¶ Itē ꝫ videt p sile sūptuꝫ
ɔfessiōe achor. Iosue. vij. q̄ ɔpellēte Iosue fiebat i publi-
co. ¶ Itē in aliq̄ casu ɔgruit publicā fieri pniāꝫ siue solē-
nē: silr videt q i aliq̄ casu ɔgruit q fiat ɔfessio publica vl'
q̄re ñ. ¶ Cōtra. Bern. qd ppē caritatē institutū ē ɔ cari-
tatē ñ dꝫ obseruari. ꝫ istitutō ɔfessiōis ē ppē caritatē qꝛ vt
pctōr recōciliet deo ꝛ ecclie. qd nō fit nisi mediāte carita-
te. q̄ nō debet obseruari ɔ caritatē. ꝫ si fieret i publico i-
ter multos q sese diligūt generaret odiū: q̄ ɔfessio nō dꝫ
fieri sic. ¶ Rñsio. dōm q m̄tiplici rōne magis ɔuēit q
ɔfessio fiat i occlto q̄ i publico. Una rō sūpta ē ex pte [illegible]
Alia ex pte fori. tercia ex pte mediatoris. Pma ē m̄tiplicis scādali vitatō. s. ɔtēpt9 odij ꝛ q̄uis dispēdij. Si ei fie-
ret publica ɔfessio pctōꝝ frequent icurrerēt ɔfitētes ɔtē-
ptū silr ꝛ odiū. ꝛ qñqꝫ capitale dispēdiū. Si ei ɔfiterent
de adulterio vl' de furto vl' de homicidio ꝛ ꝫ hmōi pctīs
flagiciosis ɔtēnerent ab aliis ꝛ m̄toꝝ odiū icurrerent. ꝛ
freq̄nt iterficerent. ¶ Ad pmū q̄ qd obiicit. dōm q licet
verecūdia sit maria cā venie ꝛ remissiōis pctōꝝ [illegible]
mi nullo discreto iudicio sūt exponēdi verecūdie [illegible]
nullo modo tolerāde vt habet a pdo. [illegible] quod
min9. s. vicīū. publice eñ crimia mag̃ ꝛ enormia flagicia
hūana ifirmitas [illegible] nullo mō ɔfiteret. imo [illegible]
gna violētia solēt hmōi viri ɔfiteri. ¶ Ad aliud dōm. q i
le [illegible] nō offerebāt i publico p q̄uibꝫ pctīs: ꝫ p qbꝫdā le-
[illegible]
[illegible] ¶ Ad
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ Ad vltimū dꝫ q [illegible]
[illegible] mediatore reconciliandus

imo xp̄o i ipso solūmodo dȝ fieri ꝯfessio gerēti vicē xp̄i i
pe illa. Vñ nlla ꝯfessio tal' dȝ fieri i publico: lȝ pnia sa
tisfactoria debeat eē qñqȝ publica ꝓpt̄ scādala q oriunt̄
qñqȝ ex publica ꝑpetratōe. et hec ē potissima cā. q̄re pri
uato. i. soli sacerdoti dȝ fieri ꝯfessio. De ḡ sūt cāe. q̄re pri
uata dȝ eē ꝯfessio. i. vat fieri. s. vitat. o scādali mlt̄iplicis
singularitas mediatoris. et foꝝ miścōie ⁊ r̄ccōciliatōis.

Articulus nonus

Onseq̄nt̄ q̄rit̄. vtꝝ sufficiat ꝯfiteri scripto vł̄
nūcio. Et sic: vr̄ p̄ h̄: q̄ vitā deo nūciare ē ꝯfi-
teri: dic̄ ei glo. sup illō ps̄. De⁹ vitā meā an-
nūciaui tibi. vitā deo nūciat q pc̄ta deo ꝯfitet̄. Sȝ nūcia
re deo ꝯtigit ꝯueniēter ⁊ p scriptū ⁊ p nūciū. ¶ It̄ certi⁹
annūciāt̄ que annūciāt̄ scripto q̄ꝫ que vbo. ꝓpt̄ qð iudi-
ces vt nō errēt i sentētijs siue diffinitōibꝫ: faciūt redigi i
scripto illo sup quibꝫ hn̄t diffinire siue sn̄iare. Si ḡ vita
pc̄toris dȝ sacerdoti denūciari vt de ea corrigēda senten
tiet siue diffiniat: magis cōgruit q̄ denunciet̄ scripto q̄ꝫ
vbo. ¶ Pret̄. nōne sufficit mutū sic ꝯfiteri? Cōtra. sup
illō leuit. xxvij. hō q domū suā aut agrū dn̄o vouerit dic
efficaci⁹ et euidētissime appāēt sine ꝯfessione ꝓprie vocis
pc̄ta nō dimitti. ¶ Itē Aug. li. de pe. p̄cepit dn̄s mūdan-
dis vt ondērēt se sacerdotibꝫ docēs corpali pn̄tia ꝯfitēda
eē pc̄ta. nō p nūciū nō p scripta eē maifestāda. Et pt̄ q̄ri
hic de illo q surd⁹ ē vel mut⁹ vel nal'r moriō vel moni
ac⁹ vel cec⁹. qūo dȝ ꝯfiteri pc̄ta et qd sacerdos dȝ talibꝫ
fac̄e accedētibꝫ ad ꝯfessionē cū sciat tl'es eē i mortali. cū
surd⁹ nō audit istructōȝ. mut⁹ n̄ hȝ oris ꝯfessionē. cec⁹ n̄
pt̄ instrui p scripturā. morio. i. nal'r ideota vł̄ moni
acus. i. furios⁹ nullā hȝ discretōȝ. ¶ It̄ q̄rit̄ de hijs q non
hn̄t copiā alicui⁹ cui ꝯfiteāt̄ pc̄ta. vt q sūt sclaui sarace-
noꝝ. vtrū subtractū sit eis remediū salutis. Rn̄sio.
dōm q̄ nulli hn̄ti vsū sensuū ⁊ copiā sacerdotis sufficit
ꝯfiteri p scriptū vel nūciū. dūmō hēat noticiā ligue illi⁹.
Si aūt ligua ē illi ignota: hn̄ pt̄ p interp̄tem ꝯfiteri. vna
rō ē ex pte ꝯfitētis q̄ ille idē q peccauit irreuerēter: dȝ
inīqtatē suā ꝯfiteri cōfusibilit̄. vn̄ ip̄e dȝ coraȝ sacerdote
ꝯfundi. vn̄ Aug. li. de pe. q p vos peccastis: p vos erube-
scatis. erubescētia eñ ip̄a ptē hȝ remissiōis. in hoc eñ q̄
p seip̄m dicit sacerdoti et erubescētiā vincit tiore offensi
fit venie crimis. Alia rō ē. scȝ q̄ non p nūciū ex pte sac
dotis. q̄ absolutio dȝ fieri pn̄ti et nō absēti. ¶ Ad illō ḡ
qð p̄mo obī. q̄ ꝯfiteri ē vitā nūciare. dōm q̄ h̄ itelligitur
de nūciatōe facta ab ip̄o ꝯfitēte. qð pȝ p h̄ qð seq̄t̄. n̄ deū
docēs: h̄ se damnās. i argumēto aūt ē fallacia ꝯseq̄ntis.
¶ Ad illud qð obī. q̄ certior ē anūciatio p scriptū ⁊c̄. di
cēdū q̄ hn̄ i casu illo sufficit certitudo sn̄iantis h̄ n̄ ꝯfitē
tis. nec qs p scriptū possȝ ita certificar̄e sacerdotē cui⁹ est
inuestigare multa et ingrere a ꝯfitēte: sic̄ p viuaȝ vocem.
Pret̄. cōfessio facta p scriptū verecūdiā tollit q̄ valde ne
cessaria ē ꝯfitēti. ¶ Ad illō qð q̄rit̄ h̄ muto. dōm q̄ mutū
licȝ ꝯfiteri p scriptū siue p nūciū vel signū aliqð. et excu
sat eū nec̄itas inuicibilis. Surd⁹ aūt hn̄ pt̄ viua voce cō
fiteri: h̄ iniūgēda ē illi pnia p signū vel scriptū. Qūo aūt
sacerdos dȝ ingrē ⁊ istruē moriones ⁊ moniacos. dōm
q̄ si nulla hēant lucida intualla nec aliq̄ mō sūt capaces
informatōis: dȝ sacerdos ip̄e ⁊ ꝑplꝫ ad exhortatōȝ sacer
dotis p ill' orōi insistē. vt dn̄s corda taliū illustret: ⁊ ad
glie ei⁹ maifestatōȝ sic̄ illuīauit cecū natū illos illuīet. si
mul cū h̄ nihil dȝ omittē de ꝯtigētibꝫ q̄ spectāt ad excita
tōem et iuītatōȝ ad pniaȝ. qn talis sitr̄ surdos et mutos
vbis nutibꝫ et signis ad ꝯgnitōȝ ⁊ deuotōȝ excitet. ¶ Ad
illō qð q̄rit̄ de illo q ē sclau⁹ saracēoꝝ. dōm q̄ sufficit q̄
talis ꝯfiteat̄ deo cū desiderio cōfitēdi sacerdoti ⁊ ꝓposito
offerēte se opportuitate. vel saltē q̄ ꝯteraē cū ꝓposito ꝯfi-
tēdi etiā si se nūq̄ꝫ offerat facultas.

Membrum sextum

Equit̄ de ordie ꝯfessiōis. q̄rit̄ vtrū ꝯfessio
nec̄rio seq̄t̄ post iustificatōȝ. q̄ sic: videtur.

q̄ oīs fidelis ex p̄cepto tenet̄ ꝯfiteri. h̄ grā nō absoluit
a tentōe p̄cepti. ḡ post grāȝ susceptā i iustificatōne tenet̄
ꝯfiteri. ¶ Itē in ptibꝫ pnie prior: n̄ absoluit̄ penitēs a
posteriore. vn̄ ꝯtrit⁹ et ꝯfessus nō absoluit̄ a satisfactōe.
Et sili nec ꝯtritōe a ꝯfessiōe ḡ adhuc tēet̄ ꝯfiteri. ¶ It̄ agē
pniaȝ p̄cepit a dn̄o Math. iij. h̄ i ꝑfectōe pnie sūt tria. s.
ꝯtritō ꝯfessio ⁊ satisfactō. ḡ peitēs n̄ adiplet p̄ceptū h̄ pe
nitētia nisi ꝯfiteat̄. ḡ peitēs ꝯtrit⁹ tēet̄ ꝯfitēi. ¶ It̄ ad h̄ q̄
sufficiat ꝯtritō ad iustificatōȝ. nec̄m ē ꝓpoitū ꝯfitēdi. sed
ꝓpositū cadit ab efficacia nisi exeat i actū offerēte se oppo
tuitate. ⁊ nlt' r̄putat̄ l' oino desinit. ⁊ si h̄ peitēs desinit
eē iust⁹: nec̄e ē p⁹ iustificatōȝ offerēte opportuitate ꝯfitēi
vł̄ cadē a iusticia. Cōt̄. q hȝ iusticiā hȝ oē qð ad salutē ē
nec̄m. h̄ ois iustificat⁹ hȝ iusticiā: ḡ hȝ oē qð ad salutē ē
nec̄m. si ḡ ꝯfessio n̄ ē nec̄ia ad iustificatōȝ nec p⁹ iustifica
tōȝ ē nec̄ia ad salutē. ḡ iustificat⁹ ad ꝯfessiōȝ n̄ tēet̄. ¶ It̄
si iustificat⁹ tēet̄ ad ꝯfessiōȝ. aut ḡ ꝓpt̄ deletōȝ culpe: aut
ꝓpt̄ deletōȝ pene. n̄ culpe: q̄ culpa iā deleta ē. n̄ pene: q̄
tāta pt̄ eē ꝯtritō q̄ delet totā penā ⁊ si aliqd r̄siduū ē: pōt
delē p satisfactōȝ exteriorē. ḡ nllo mō tēet̄. ¶ It̄ duplex ē
foꝝ. s. dei ⁊ eccl'ie. fm̄ foꝝ dei puit̄ qs i purgatorio mlto
ḡui⁹ q̄ꝫ i h̄ mōdo. fm̄ foꝝ eccl'ie i hac vita. h̄ pt̄ qs r̄nūcia
re iudicō i foro miori ⁊ trāsferat se ad foꝝ mai⁹: ḡ licite
aliqs p⁹ ꝯtritōȝ pt̄ expectar̄e penā purgatoriā. ḡ n̄ tēet̄ iu
dicari i foro eccl'ie: ḡ nec ꝯfiteri. Rn̄sio. dōm q̄ fm̄ q̄
iustificatō dī ifusio grē q̄ n̄ ē sn̄ ꝯtritōne: cōfessio nal'r ⁊
tp̄e seq̄t̄ iustificatōȝ. ¶ Ad obiecta ḡ dōm. q̄ ꝯfessio ē isti
tuta sub p̄cepto. et iō q̄ ab h̄ p̄cepto n̄ absoluit̄ peitēs p
susceptōȝ grē: ꝯtrit⁹ nec̄e hȝ ꝯfiteri ⁊ p⁹ iustificatōȝ. et si
n̄ ꝯfitet̄ cadit a iusticia. Sic̄ ei null⁹ pt̄ iustificari q sacra
ꝯtēnit: sic null⁹ i iusticia ꝑseuerat si p⁹ iustificatōȝ ex cō
tēptu negligat ꝯfiteri. ⁊ iō si pt̄ ꝯfitēi ⁊ n̄ curat cadit a iu
sticia: cū cadat a ꝓposito ꝯfitēdi sn̄ q̄ iustificari n̄ poteāt.
Cōcedēdū ḡ q̄ ꝯfessio p⁹ iustificatōȝ ē nec̄ia nec̄itate p̄-
cepti. ¶ Ad illō ḡ qð obī. q hȝ iusticiā hȝ oē qð nec̄m ē
ad salutē. dōm q̄ veꝝ ē si ꝑseueraēt i illa. Sȝ q̄uis sn̄ cō
fessione possit qs iusticiā adipisci. tn̄ i illa n̄ pt̄ diu ꝑma
nere sine ꝯfessiōe qn amittat. n̄ solū aūt sūt nec̄ia ad salu
tē illa q̄ nec̄io reqrūt̄ ad iusticie adeptōȝ: verūetiā illa q̄
reqrūt̄ ad habite ꝯsuatōȝ. ¶ Ad aliō qð obī. aut ē nec̄ia
ꝓpt̄ deletōȝ culpe ⁊c̄. dōm q̄ rō tentōis n̄ ē deletio culpe
vł̄ pene: h̄ istitutō eccl'ie. Pret̄. null⁹ absoluit̄ ab hac ten
tōe: quātūcūȝ absoluat̄ a culpa vł̄ a pena. ¶ Ad aliō qð
obī de duplici foro ⁊c̄. dōm q̄ peitēs i hac vita subiect⁹
ē foro eccl'ie. ita q̄ ab ip̄o n̄ pt̄ appellar̄e. Pret̄. fecit iiuriā
eccl'ie ⁊ iō si pt̄ ꝯparē tēet̄ nisi ipossibilitas excuset̄. Ne
mo ei ad foꝝ purgatorij admittit̄ q foꝝ eccl'ie ꝯtēnit. cū
in nllo fiat iiuria pc̄tori: si reqrat̄ satisfactō de pc̄to suo
i foro eccl'ie. de hoc habitū ē sup i p̄mo ꝓbleumate.

Questio .lxxviij. de cōfe

sione in compatōe ad absoluētem.

Onsequēter queri
tur h̄ ꝯfessiōe i ꝯpatōe ad absoluētē. Et
circa h̄ q̄rūt duo. P̄mū ē cui sit ꝯfitēdū
Secūdū h̄ sigillo ꝯfessiōis r̄uāde.

Membrum primum

Irca p̄mū ꝓcedit̄ sic. Pri̇o q̄rit̄ vtꝝ ꝯfitēdū sit
laico vł̄ sacdoti. Scd̄o vtꝝ ꝓprio sacdote vel
alij discretōri. Ter⁹ vtꝝ p̄missio iferiori. scȝ
parochiali pt̄ ꝯfitēi supiori. s. ep̄o l' ei⁹ pniario.

Articulus primus

Irca p̄mū sic. Iac. vlt̄. Cōfitemini alterutꝝ pc̄ta
vr̄a ꝯsiatr̄ q̄ oibꝫ loqt̄. ḡ oēs hn̄t alterutꝝ ꝯfitēi
h̄ ē vn⁹ q̄ꝫ alij ḡ laic⁹ laico sic̄ ⁊ sacdoti. ¶ It̄
gl. dic ibi. coeq̄libꝫ. ḡ laic⁹ pt̄ ꝯfitēi. ¶ It̄ ibi gl. alia pc̄ta
vr̄a q̄tidiana ⁊ leuia q̄uiora culpe imūdicia sacdoti pā
dī⁹. Ex hac gl. pȝ. q̄ n̄ iēdit iacobꝰ ap̄ls q̄ ꝯfitēi alteru
trū sit tm̄ ꝯfitēi sacdoti. ¶ It̄ ꝯfessio fit hoi vt ꝯfitēs eru-

bescat de pctis suis et erudiatur ab eo cui ꝯfitet᷑ ⁊ cognoscat
plagā pctī sui ⁊ ad m̄ltiplicatoꝝ intercessorꝝ. Sꝫ frequēter plꝰ
erubescēt quis ꝯfiteri laico familiari q̄ sacerdoti. et freq̄n
ter meliꝰ sciret laicꝰ .i. nō ordiatꝰ instruē penitētē q̄ sa
cerdos. et plꝰ q̄nq̄ valet oratio laici q̄ sacerdotis. ergo ꝯfitē
do laico meliꝰ assequeret᷑ penitēs finē ꝯfessiōis q̄ ꝯfitēdo sa
cerdoti. ergo videt᷑ q̄ magis eēt ꝯfitendū laico q̄ sacerdoti.
¶ Itē ꝯfessio neccitatis. et rōe īstitutōis ⁊ rōe pcepti. ergo
cū dn̄s p sacra nō arctet viā salutis: videt̄ q̄ dn̄s debuit oī
bus dare ptātem audiēdi ꝯfessionē: et ecōuerso ꝯfitendi
cuilibet. ¶ Itē magr̄ dic. iiij. sent. si desit sacerdos. ꝓprio
vel socio faciēda ē ꝯfessio. Sꝫ nō dicēt nisi eēt ꝯfitēdū alijs q̄
sacerdoti. ¶ Cōtra Aug. de pe. dis. vi. Qui vult ꝯfiteri
pctā sua vt inueniat grāz: q̄rat sacerdotē ⁊c̄. ergo videt᷑ q̄ cō
fiteri alijs nō suf[illegible] ¶ Itē [illegible] dꝫ [illegible] Sꝫ i le
ge nullꝰ iudicabat᷑ mūdatꝰ a lepra nec recipiebat᷑ i castra
p alicuiꝰ iudiciū quātūcūq̄ eēt sapiens nisi p iudiciū sa
cerdotis. ergo vr̄ pari rōe q̄ nullꝰ possit recōciliari peītē
tem ecclie nisi solꝰ sacerdos [illegible] ꝯfessio ordiat᷑ ad Sꝫ p ⁊c̄.
¶ Itē ꝯfessio ordiata ē pīcipalr̄ ad absolutōz. Sꝫ ptās li
gādi data ē pīcipalr̄ summo pontifici. scꝫ petro et alijs
aplīs et p illos alijs sacerdotibꝫ: ergo ab illis solis pt̄ fieri
absolutio. ergo ipsis solis dꝫ fieri ꝯfessio. ¶ Itē si alijs suf
ficit ꝯfiteri: ergo frustra cōcessa ē ptās absoluendi sacer
dotibꝫ. si ergo nō ē frustra ꝯcessa: pꝫ igit̄ ⁊c̄. ¶ Itē quid con
fert ꝯfiteri illi q nō hꝫ ptātē absoluēdi. ¶ Rn̄sio. q̄ mul
tiplex ē ptās absoluendi sicut dicūt quidā. Quedam ē au
ctoritatis: et hec ē soliꝰ dei. Alia est excellētie: et hec ē xp̄i
hoīs. Alia ē cōmissiōis siue misterij et hec est sacerdotis
cui ē cōmissa ptās absoluēdi ī susceptiōe ordis sacerdota
lis. Alia ē ex merito vite: et hec ē viroꝝ sctoꝝ. Alia ē ex
vnitate fidei: ⁊ hec ē oīm fideliū. Hi duo modi vltimi po
tiꝰ dicūt īpetratōz absolutōis vel īploratōz q̄ efficaciā
vel iudiciū. Dicēdū ergo q̄ licꝫ imo expedit q̄nq̄ cōfiteri
pctā sua alijs q̄ sacerdoti. vt scꝫ iuuet᷑ ab eo vel orōe vl̄ in
structōe: vt erubescat pctā sua et humilet᷑ ꝯfessione tali: et
sic mereat᷑ erubescētia ⁊ humiliatōe. Sꝫ hec ꝯfessio nō ē sac
mētalis licet sit opꝰ ꝟtutis: Sꝫ illa solū q̄ ordiata ē ad rcō
ciliatōz q̄ fit p absolutōz ⁊ ligatōz. q̄rū ptās ē solis sacer
dotibꝫ tdita. vn̄ ꝯfessio solis sacerdotibꝫ ē faciēda. ¶ Si
obijciat᷑ q̄ etiā laici pfecti sicut fideles q̄cūq̄ pn̄t absoluē
ex merito vite ⁊ vnitate fidei vt dictū ē: vr̄ q̄ sit cōfessio
sacr̄alis. dōm. q̄ absolutō illa ē ipetratio absolutōis vel
iploratio. ¶ Ad illō qd̄ obijcit᷑ p illud iaco. vlt̄. Confite
mini alterutrū ⁊c̄. dicūt quidā q̄ Sꝫ itelligi pt̄ de venialibꝫ q̄ nō
ē necē ꝯfiteri vt hēt᷑ ex [illegible] instī
tuta ē ꝯfessio sacr̄alis vel ꝓmulgata. Alit̄ dōm ē. q̄ ꝯfes
sio fit dupl'r. scꝫ i generali vt qn̄ quis dic suū ꝯfiteor. et in
spāli qn̄ quis dic pctā sua. i vtraq̄ hāꝝ cōfessionū ē altna
tio Sꝫ i ꝯfessiōe spāli ē alternatio q̄tū ad solos sacerdotes
in generali vō q̄tū ad oēs. ergo ē sensꝰ. Cōfitemini alteru
trū .i. vniuersalr̄ vnꝰ alteri et ecōuerso ꝯfessiōe generali
et vnꝰ alteri scꝫ sacerdos sacerdoti i spāli. et itelligēdū ē
q̄ Sm bedā loq̄t de mortalibꝫ et venialibꝫ. vno eīn ⁊ codē
ꝟbo signat᷑ [illegible] ꝯfessio mortaliū ⁊ venialiū. ⁊ ꝯtinet
pceptū et cōsiliū. ꝯsiliū q̄tū ad venialia: pceptū ad morta
lia. ¶ Ad illō qd̄ obr̄ de erubescētia īstructōe ⁊ orōe. di
cēdū q̄ i oībꝫ argumētis ē ꝯseq̄ns. ꝓ eo q̄ nō accipit totā
cām nec eā pīcipalē. [illegible] faciēda ecclie. et
iō oēs ab insufficiēti ꝓcedūt de ꝯfessiōe Sm q̄ ē sacr̄: tn̄
vere ꝯcludūt q̄ vtile ē et aliq̄n ꝯfiteri nō sacerdoti. ¶ Ad
illō qd̄ obr̄. q̄ cū sit neccitatis debuit oībꝫ cōmitti. dōm
q̄ nō oportuit nec debuit. nō debuit: q̄r absoluē dic actuꝫ
alicꝰ ꝑsone auctātē hn̄tis. nō eā oportuit: q̄r nullꝰ volens
hr̄e sacerdotē et eo carēs [illegible] ei sibi vo
lūtas cōfitēdi. ¶ Ad illō qd̄ dic magr̄ i sent. dōm q̄ nō ē
faciēda cōfessio [illegible] vel ꝓprio et [illegible] cōfessio faci
enda sacerdoti siue cōfessio sacr̄alis: Sꝫ vt volūtas cōfitē
tis ꝓbet᷑. et maīfestat᷑ illū totū fecisse qd̄ i se fuit. et eā vt
iuuet᷑ et mereat᷑ Sm modū p̄dictū. ¶ Ad illō qd̄ q̄rebat᷑.
quid cōfiteri ꝯfert peītēti ꝓprio. pꝫ rn̄sio ex p̄dictis. Prec.

Greg. tāta ē vis ꝯfessiōis vt si deest sacerdos ꝯfiteat᷑ ꝓprio
si ille cui ꝯfitebit᷑ ptātē [illegible] nō hēat [illegible]
et [illegible] sacerdotis. q̄r socio ꝯfitet᷑ turpitudinem cri
mis. ⁊ hoc hēt᷑ de pe. dis. vj.

Articulus secundus

Consequēter q̄rit᷑. vtrū ꝯ volūtatē ꝓprij sacerdo
tis possit quis ꝯfiteri alij discretiori. Et vr̄ q̄ sic
de pe. di. vj. c. placuit vt deicepe nulli sacerdo
tū liceat quelibꝫ ꝯmissū alij sacerdoti ad pniaz suscipe
sine eiꝰ cōsensu cui se priꝰ cōmisit. nisi ꝓ ignorātia illiꝰ
cui peītēs priꝰ ꝯfessus ē. q̄ vō ꝯ Sꝫ statutū facē tēptauerit.
gradꝰ sui piculo subiacebit. ¶ Itē de pe. dis. vj. Qui vult
cōfiteri pctā vt inueniat grāz. q̄rat sacerdotē sciētē soluē ⁊
ligare. ne dū negligētes circa se extiterit: negligat᷑ ab il
lo q cū misericordit̄ monet et petit ne ābo i foueā cadāt.
et de pe. dis. vj. c. sacerdos. Ubi aī dic vt penitēs eligat sa
cerdotē sciētē ligare et soluē. vr̄ eē ꝯriū ei qd̄ i canoībꝫ i
uenit᷑. vt nemo scꝫ parochianū alteriꝰ iudicaē p̄sumat. Sꝫ
aliud ē fauore vel odio ꝓpriū sacerdotē cōtemnere qd̄ sa
cre canoībꝫ ꝓhibet᷑: aliud cecū vitaē. Ex his v̄bis cano
nis vr̄ quelibꝫ peītētē cōfiteri posse alij sacerdoti a ꝓprio
[illegible] sacerdotis vel fauore al
teriꝰ: Sꝫ solū ꝓpē maiorē illiꝰ discretōz. ¶ Itē Uerū. qd̄ ex
caritate īstitutū ē ꝯ caritatē obs̄uari nō dꝫ. Sꝫ simili qd̄ in
remediū pctoꝝ īstitutū ē: ꝯ remediū obs̄uari nō dꝫ. Sꝫ esto
q̄ sacerdos ꝓpriꝰ sollicitet mulierē ꝯfitētē sibi. vn̄ si ꝯfiteat᷑
ei ē i piculo: igit̄ si nō tenet᷑ se piculo ꝯmittē: nō tenet᷑ illi cō
fiteri. ¶ Cōtra. hēt᷑ ex̄ li. v. ꝺ pe. ⁊ re. c. oīs. vbi dr̄. Ois
vtriusq̄ sexꝰ fidelis postq̄ ad ānos discretōis puenerit:
oīa sua solꝰ pctā saltē i āno semel fidelr̄ ꝯfiteat᷑ ꝓprio sacer
doti. et infra. Si quis tn̄ alieno sacerdoti voluerit iusta de
cā sua cōfiteri pctā: licētiā priꝰ postulet et obtineat a pro
prio sacerdote. cū alit̄ ipe illū nō possit absoluē vl̄ ligaē.
¶ Itē ꝓuerb. xxvij. diligēter agnosce vultū pecoris tui.
Sꝫ pcep[illegible] datū ē platis [illegible] vultū pecoris .i. [illegible] subditi
agnoscē nō pt̄ nisi p ꝯfessionē. frustra ergo datū eēt Sꝫ pceptū
nisi subditꝰ tenet᷑ ipi pctā sua ꝯfiteri. ¶ Itē ꝓpositi siue sa
cerdotes reddituri sūt rōz p aiabꝫ subditoꝝ vt hēt᷑ ultio
ad heb. ꝓpē qd̄ subditi tenet᷑ eis obedire. vr̄ ei ibi. obedi
te ꝓpositis vr̄is p oīa: ipi eīn puigilāt q̄i rōz reddituri ꝓ
aiabꝫ vr̄is. Ex his duo sequūt᷑. vnū ē q̄ i oībꝫ debēt illis
obediē. Aliū ē q̄ ꝯ volūtatē eoꝝ nō debēt alicui pctā sua
cōfiteri. imo aliud ē q̄ debēt statū suū illis iudicaē. alit̄
eīn nō tenet᷑ rōz reddē ꝓ aiabꝫ illoꝝ. ¶ Rn̄sio. q̄ nullꝰ
dꝫ ꝓpria auctē cōfiteri alij ita vt oīno subtrahat se a cō
fessione faciēda ꝓprio sacerdoti. vn̄ si quis velit oīno alij a
ꝓprio sacerdote cōfiteri. aut Sꝫ faciat obtēta licētia a pro
prio: aut si nō pt̄ obtinē ab illo obtineat a supiore et cōfi
teat᷑ ꝓprio et pꝰ alij discretiori quē elegerit vl̄ hēat ꝓpo
[illegible] ¶ Ad illō qd̄ pro obī q̄ nō dꝫ suscipi ab il
lo ad ꝯfessionē sine ꝯsensu ꝓprij nisi ꝓpē ignorātia ⁊c̄. di
cēdū q̄ Sꝫ verū ē nec tūc nisi obtēta licētia a supiore vl̄ sa
cra priꝰ ꝯfessiōe ꝓprio sacerdoti vel ipso exn̄te i ꝓposito
ꝯfitēdi eidē. ¶ Ad illō qd̄ obr̄. q̄ si vult iuenire grāz q̄rat
sacerdotē sciētē ⁊c̄. dōm q̄ Sꝫ loco canon īstruit qd̄ ē vtile
[illegible] qd̄ ē nece. [illegible] q̄ loq̄t i cāu et
qn̄ suppent facultas electōis. vt si quis eēt prochianꝰ plu
[illegible] ecclie vbi cēnt plres ꝯfessores. vl̄
q̄ intelligit̄ de hoīe q [illegible] libertate [illegible] se ali
cui sacerdoti. tali eīn expedit eligē prudētiorē et meliorē
quē pt̄. vel pt̄ dici vt sup̄. scꝫ q̄ dꝫ q̄rere sacerdotē scientē
⁊c̄. obtēta licētia ab eo q pt̄ dare vel alia facere q̄ ibi sūt
¶ Ad illud qd̄ obī. q̄ si nō inueniat [illegible] pt̄
[illegible]
[illegible]
[illegible]
si obtēta licētia. sic supiꝰ dictū ē. vl̄ alia vt sup̄. ¶ Ad al
[illegible] q̄ si sacerdos sit ꝯsuetꝰ sollicitare mulieres sibi
[illegible] mulieres ille
[illegible]
marie q̄ timēt se exponē piculo ꝯfiteri [illegible] vel alias

etiā nō obtēta licētia. nec obstat q dic decretalis q ois fidelis tenet ɔfiteri ꝓprio sacerdoti: q: iste inq̄tum talis nō est sacerdos. i. dans ea que sunt medicamēta salutis: sed poti⁹ venena mortis. vnde iudicandus est corruptor nō confessor. de hac materia infra tangetur.

Articulus tercius

Onseq̄nt q̄rit. vtrū p̄missō inferiori. s. parochiali penitēs pt ɔfiteri supiori. s. epō vel ei⁹ penitētiario. Et videt q nō. p illō de pe. & re. Ois vtriusq; &c. ibi habet plane q ois fidel' tenet ɔfiteri ꝓprio sacerdoti. ¶ Itē h videt p illa q̄ obiecta sūt i p̄cedēti ꝓblemate. s. diligēt agsce vultū pecoris tui. puer. xxvij. & ad heb. vlt. Obedite p̄posito vr̄o p oia &c. ¶ Cōtra. p̄tas iurisdictōis descēdit a supiorib⁹ ad inferiores. ḡ si aliqb⁹ det epūs p̄tatē suā vt pniarijs suis. cū iferior n̄ possit sup supiore h ecōuerso: videt q penitēs etiā qcūq; nolēte sacerdote ꝓprio possit ipi epō ɔfiteri & illis q̄b⁹ dedit p̄tatē suā. ¶ Itē p̄uilegiū q̄nq; ɔfert p̄dicātib⁹ vl' alijs audiēdi ɔfessiōes. h q ɔcedit p̄ncipale ɔcedit accessoriū. vñ si dñs papa ɔcessit aliqb⁹ p̄tatē absoluēdi: ḡ & penitendi p̄tatē ɔfitēdi ill'. ḡ p̄missō ꝓprio sacerdote pñt penitētes illis ɔfiteri. ¶ Itē q̄nq; accidit q epi religiosi discurrūt p diocesēs suas audiēdo subditoꝝ ɔfessiōes & freq̄nt nolētib⁹ sacerdotib⁹ parochialib⁹. h ɔstat q sic laborat vtiliter sibi & alijs: ḡ cōfessio illa efficaciā hz & nō fit frustra. ¶ Si dicet q & si alīq ɔfiteat supiorib⁹ p̄missis iferiorib⁹ nihilomi⁹ tenet ɔfiteri ꝓprijs sacerdotib⁹. Cōtra. cōfessus supiori & absolut⁹. aut ē vere absolut⁹ aut n̄. Si vere absolut⁹. ḡ nō tenet iteꝝ absolui de eodē i eodē foro. Si nō ē vere absolut⁹. ɔ absolut⁹ ē ab illo q p̄tatē hz habitu q: a sacerdote. & actu: q: claues hz nō ligatas. ¶ Itē nature nihil agit frustra. m'toforti⁹ nec ille q ē sup naturā scz spūsscūs. nec gr̄a spūsscti. ḡ adhibē duo r̄media spūs scti. circa idē q̄n alteꝝ ē efficax: vnū supfluū ē. ḡ siqs cōfessus ē alicui q ē supioris & maioris p̄tatis & ab eo absolut⁹: nō ē necesse alīq cōfiteri causa absolutōis recipiēde. imo supfluū ē vt videt. ¶ Itē qd valerēt p̄uilegia dñi pape i talib⁹: si sp eēt necesse ad alios recurrē. ¶ Itē añ collatōez ecclie parochial' epūs habuit p̄tatē absoluēdi oēs parochianos. nec aliqs ali⁹ potuit illos absoluē nisi data eēt illi p̄tas ab epō. h i collatōe nihil p̄tatis sue ē ipi subtractū: ḡ p⁹ collatōz pt oīm si vult audire ɔfessionē. imo si placet p̄tatē absoluēdi illos sibi retinē. ¶ Itē epūs in collatōe ecclie parochialis nō dat p̄tatē absoluēdi vniuersale. h retinet sibi casus q̄s vult. Ponat ḡ q aliqs cōmisit solū pcc̄a q̄ꝝ absolutō ptinet ad epm. talis frustra cōfitet parochiano cū nō possit ipm absoluē. ¶ Itē retinēdo sibi p̄tatē absoluēdi de aliqb⁹ casib⁹. r̄tinet sibi p̄tatē absoluēdi aliq̄s psonas. vtpote illas q̄ solūmō peccauerīt i casib⁹ illis. vñ vt videt pt sibi aliq̄ de cā retinē aliquā psonā audiēdo solūmodo a se & illā soluē a debito ɔfitēdi suo parochiali. ¶ R̄n. sine p̄iudicō melioris snie. q sūm⁹ pōtifex silr & alij iferiores pñt licētiare aliquē vt ɔfiteat cui voluerit. & absoluē eū a tentōe ɔfitēdi parochiano suo q: si pōt parochialis dare licētiā parochiano suo confitēdi cuicūq; voluerit & soluē a tentōe ɔfitēdi sibi simplr: & ad tpūs f'm q̄ ē rōni ɔsonū. cur h nō pt epūs cui⁹ ē parochianus. hoc ponē eēt ponē epm nō habē oēm p̄tatē i subditos. quā hz simplex curat⁹. ¶ Ad illō ḡ qd p̄mo obqcit p decretalē. q q̄libz fidelis tenet ɔfiteri semel i āno ꝓprio sacerdoti. dicendū q ꝓpri⁹ dī multiplr. vno mō & ꝓprijssime sacerdos parochial' q admistrat sacrmēta: & cui ɔmissa ē cura spūal' parochianoꝝ. Alio mō. s. coion dī supior ordinari⁹ ꝓpri⁹ sacerdos. q ꝓpria auctē vl' officō gerit curam parochianoꝝ suoꝝ. i. oīm q sūt i sua diocesi. vt epūs. talis tñ z plat' ... pt absoluē subditos. Cōsil' mō mō pōt dici ꝓpri⁹ sacerdos qcūq; pt penitētē recipe ad ɔfessionez & illā absoluē auctē siue p̄tate ɔmissa a supiori. qles sūt pniarij dñi pape & iferioꝝ epoꝝ: & illi q̄b⁹ a dño papa cōcessuz ē p̄uilegiū audiēdi ɔfessiōes. Pōt ḡ dici sine ɔfessus fuerit sacdoti parochiali siue supiori ordiario vt epō cōfessus ē sacerdoti ꝓprio: nec tenet alīq cōfiteri. & maxime si aliq̄ de cā epūs absoluerit eū a tentōe cōfitēdi ipi inferiori. debz tñ facē q illi inotescat a q̄ absolut⁹ ē in scādali vitatōez. De istis aūt q absoluūt ex p̄tate ɔmissa nō ordinaria distīguēdū ē. q: aut auctas siue p̄tas ē ei ɔmissa a supiori ordiario simplr: aut i casu. Si simplr: tūc iudicādū ē sicut de ordiario. sic pt̄z de his q sūt pniarij dñi pape & iferiores epoꝝ. Si sit ɔmissa i casu: sic illis q obtenta alic⁹ p̄uilegij vtpote p̄dicatorib⁹ q habēt p̄tatē audiendi illos q veniūt ad illoꝝ s'monē: q: vt oppinor talib⁹ data ē p̄tas audiēdi ɔfessiōes nō in p̄iudiciū sacerdotum & maxime honoꝝ. h poti⁹ in fauorē fideliū & excitatōz audiēdi vbū dei. & ꝓpē ignorātiā & negligētiā et alios defectus ipoꝝ sacerdotū: nō credo q p̄hibiteri iure suo p̄uent. Vñ existimo. q parochiani quātūcūq; & q̄tiēscūq; talib⁹ ɔfiteant: tenet sacerdotib⁹ ꝓprijs ɔfiteri. si ab illis regrāt nec alit sint ɔfeti. & h dico semel i āno. ¶ Ad h igit qd obqcit q tenet ɔfiteri ꝓprio sacerdoti. dicēdū q veꝝ ē sumēdo ꝓpriū sacerdotē s'm q ꝓpri⁹ ɔplectit modos añ dictos. s'm aūt q itelligit oino de parochiali: sic n̄ ē oino veꝝ. ¶ Ad illud qd obqcit. q debz cogscē vultū pecoris sui &c. dicēdū q ipe absoluit ab hac ɔgtōe dū ali⁹ vicē ei⁹ si pplet. vt q̄n supior plat⁹ vel hñs licētiā ab ipo plato audit eū. vñ nec ipe tenet audire nec alio ɔfiteri. ¶ Ad h qd obqcit. q dz obedire &c. dicēdū q n̄ egredit t'mios obediētie si ɔfitet plato supiori vl' alīq licētia ipi⁹. sic nec ille q p̄missa voluntate prioris adimplet volūtatē abbatis. ¶ Qd aūt dictū est. illi q absoluūt ab illis q obtētu p̄uilegij alic⁹ hñt p̄tatē absoluēdi illos q audiūt illos i p̄dicatōib⁹: nihilomi⁹ tenet ɔfiteri suis parochialib⁹ si h regrat ab ipis. & possz extra h obqci. sic sup dictū ē sicut obiectū ē. aut ē vere absoluti &c. pōt dici q q: hmōi p̄uilegia sine dubio dant i fauorē clauiū. nō ex h soluūt parochiani a tentōe q̄ tenet suis parochialib⁹ institutōe ecclie. Nec ē silr de p̄tate talium et de p̄tate ordinarioꝝ: cū talib⁹ sit data p̄tas ad tēpus & in fauorē spālez. Ad h intelligēdū q: hmōi absolutionis depēdūt a iudicō supioꝝ. Si ei discernat supior a quo ē ɔcessa p̄tas hmōi q absoluti ab epō vel ab illis q̄bus data ē p̄tas ab eodē nō debeāt recurrē ad suos parochiales: nō tenet. Si aūt illō decernat: & ad illō tenet ꝓpter h necē eēt pniarijs sup hoc certificari ab ordinarijs Et silr confessos illis sup eodem certificare.

Membrum secundum

Onsequēter querit de sigillo confessionis obs'uādo circa qd q̄rūt plura. Primū est. vtꝝ possit cōfessionē sibi factā in casu reuelare. Scdm ē vtꝝ pcc̄m qd cōfitēs ꝓponit facere: teneat sacerdos celare. Terciū vtꝝ illud qd scit duob⁹ modis. scz vt hō et vt de⁹: possit reuelare. Quartum vtꝝ confitēs cū possit licētiare vt reuelet.

Articulus primus

Irca p̄mū ꝓcedit sic. ɔstat q occultatō n̄ ē nisi ꝓpē vtilitatē ɔfitētis q̄ q̄libz magis tenet ad ꝓpriā vtilitatē ꝓcurādā & obs'uādā q̄ alteri⁹ ḡ si ɔfitēs nō tenet ꝓpria pcc̄a celare: videt q nec sacdos. ¶ Itē qd inotescit vicario pt & inotescē p vicariū illi c⁹ ē vicari⁹. eo q i oib⁹ psonā e⁹ gerit. ḡ cū sacdos sit loco epi & etiā loco dei & psonā eius gerat. i custodia gregis sibi ɔmissi. videt q sic ipe p⁹ ɔfessionē pt pcc̄a cōfitētis dño nūciare infēcedēdo p ipso: q silr possit illa eadē pcc̄a epo reuelare: & ipe epūs q pastor ē & pt ei⁹ p ipo apud dñm intpellere. ¶ Item nihil debz aliū necrio obligare si illa obligatō ducat ad incōueniēs aliqd. Sz si sacerdos nō posset pcc̄a cōfitētis reuelare. frequēter seq̄ret illa incōueniētia. scz piuriū & cōsensus in pcc̄m mortale & hmōi. Si eīn aliqs p̄stitisset iuramētū alicui de dicēdo verū. et postea p̄cipit eidē vt dicet si sciret tale pcc̄m i tali psona qd ipe p̄mo audiuit i cōfessiōe. cū n̄ pcc̄m ... pcc̄m de regere: necē habēt piurare. ¶ Itē si audiuisz aliquē in cōfessiōe

q fornicat⁹ eēt cū aliq̄. et postea ille idē. vellet ɔtrahē cuȝ
sorore illi⁹ quē fornicarie cognouit i facie eccl'ie illi⁹ loc
tons. necēe hēret sacerdos illi ɔtractui ɔsētire: et ita mor
talr̄ peccaret vt videt̄. cū eos nō posset repellē: eo q̄ non
posȝ pct̄m alteri⁹ denudare. ¶ Itē vt dicit Herū. qd̄ ɔ̄pē
caritatē institutū ē n̄ ē ɔtra caritatē obseruādū. ḡ qd̄ ē ɔ̄pē
sacr̄m institutū nō ē ɔtra sacr̄m obseruādū. ß celatio siue si
gillatio ɔfessiōis instituta ē ɔ̄pē sacr̄m: ḡ nō ē obseruādum
ɔtra sacr̄m. scȝ ɔtra matrimoniū. reuelāda ē ḡ confessio ne
fiat icestuosū maliū. ¶ Itēȝ cū bonū cōitatis p̄ferat̄ bono
singularis p̄sone. cū occultatio pct̄i cedat i bonū illi⁹ q̄
deliquit: denudatio do in bonū toti⁹ cōitatis. vr̄ q̄ in ta
li articlo: denudatō hēat eq̄tatē et occultatō iniq̄tatē. sic
iniquū ē bonū singularis p̄sone defēdere in detrimētum
cōitatis. casus posȝ eē talis. si aliq̄s ppetrasset homici
diū et illud hoīcidiū iponeret̄ alicui cōitati ab aliq̄ prin
cipe q intēderet ip̄aȝ cōitatē destruere ɔ̄pē illō hoīcidiū.
cui si inotescēt q̄ aliq̄ singularis p̄sona illud homicidiū
cōmisisset: pcerct cōitati. ¶ Itē si aliq̄s ɔfessus cuidā sac
doti eēt pct̄a sua. et inē illa cōfessus eēt heresim de q̄ n̄ pe
niteret. imo ɔ̄poit q̄ i odiū eccl'ie ificiet q̄scūȝ poterit ifi
cere. vidr̄ q̄ sacerdos debeat reuelaē ɔfessionē illā ne ab
heretico corrūpant̄. ¶ Preē. hec celatio cōfessiōis p̄uarā
hȝ vtilitatē tm̄: scȝ ad sacr̄m pnīe. reuelatio do cōfessiōis
hȝ publicā vtilitatē. ¶ Preē. sic posito q̄ ita heresis illa
sit ɔ̄ oīa sacr̄a. ß p̄ferēda ē publica vtilitas p̄uate: ḡ meli
us ē reuelaē illā ɔfessionē q̄ celare. ¶ Itē aliq̄ canonici de
licētia sui decani ɔfessi sūt alicui bono viro pct̄a sua. scȝ
homicidie et bigamie p q̄ facti sūt irregulares. postmod
volūt ɔ̄mouerī ad sacros ordies. vidr̄ q̄ i hoc cāu dȝ il
le q audiuit ɔfessionē illas reuelaē decano. hoc eīn expe
dit ip̄is canonicis q p hoc impedient̄ ne peccent mortalr̄
suscipiēdo ordies. ¶ Itē i correctōe fraterna nō dr̄ prodi
tor crimis q illud reuelat bono viro q pt̄ ɔ̄desse et nō ob
eē. ergo cū decan⁹ sit talis: et reuelādū ē pct̄ȝ canonicoȝ
vt ɔ̄sit eis corrigēdo. ¶ Itē aliq̄s decan⁹ scit p ɔfessionē
quēdā de canoicis suis eē hoīcidā. et talis instāter petit
q̄ ille canonic⁹ ɔ̄mouearī i sacerdotē: cū hēat p̄bēdā sac
dotalē et eccl'ia hēat paucos sacerdotes. vr̄ i h cāu q̄ de
can⁹ tenet̄ eū mittē ad ordies: aut dicē q̄re nō mittit. ß n̄
tenet̄ mittē: q̄ peccaret mortalr̄. cū sciat eū eē irregularē
ergo tenet̄ dicē q̄re nō mittat. et ita tenet̄ i h cāu reuelaē
ɔfessionē. ¶ Cōtra. ð pe. dis. vj. sacerdos. vbi dr̄. Sacer
dos añ oīa caueat ne de his q̄ ei ɔfitēat̄ pct̄a sua alicui re
citet q̄ ea cōfessus ē. nō ɔ̄pinq̄s nō extneis neq̄ q̄ absit p
aliq̄ scādalo. Nā si h fecerit dānat̄. et oībs diebs vite sue
ignominiosus pegrinādo pgat. ¶ Itē. iij. q. vij. sacerdos vt
sapiēs et medic⁹ pfect⁹ p̄mū sua pct̄a diluē sciat ⁊ postea
aliena detegē ⁊ sanaē et nō publicaē. ¶ Itē ex̄ li. v. ð pe.
et remis. Ois vtriusq̄ sex⁹. ibi dr̄ caueat oīa de v̄bo aut
signo alio q̄uis mō aliq̄ten⁹ ɔ̄dat pctorē. ¶ Itē nullū se
cretū ē denudādū. cū i denudatōe ɔ̄ditio appareāt. fm qd̄
hēt̄. xxij. q. v. de forma fidelitatis vbi dr̄. q̄ de forma fide
litatis ē secretū nō denudaē. q̄ illi q ɔ̄dūt secreta alic⁹
fm leges capite puniūt̄. ß qd̄ in ɔfessiōe reuelat̄ secretū
ē. ḡ q reuelat illō reatū icurrit decapitatōnis spūalis. scȝ
sepatōis a suo capite q̄ ē xp̄s. ¶ Rn̄sio. q̄ ɔfessio scr̄alis
nullo mō ē reuelāda. nullo cāu. nulla cā. hui⁹ m̄ltiplex ē
rō. Vna rō ē ɔgruitatis. scȝ talis. fm q̄ i vna p̄sona di
stinguit̄ duplex hō iterior ⁊ exterior: distinguit̄ duplex fo
rū. scȝ iteri⁹ qd̄ ē ɔsciē. ⁊ h foȝ attēdit̄ q̄tū ad ea q̄ habē
[illegible] ɔsiliū ⁊ secretū. et exteri⁹ qd̄ ē expiētie. h foruȝ
attēdit̄ q̄tū ad ea q̄ deducēda sūt i maliū. vn̄ sic h duplex
foȝ [illegible] distictū: sic cōgruit q̄ illō qd̄ ē ð fo
ro iteriori. scȝ cōsciē: nō deducat̄ i foȝ exteriorās expien
tie. qd̄ fieret si pct̄m cōfessū reuelaret̄. Alia rō ē honesta
tis q̄ qd̄ i cōfessiōe dicit̄ secretū ē. secretū autē occultare
honestū ē: q̄ ad fidelitatē ptinet. vt hēt̄. xxij. q. v. vbi dr̄.
Qui dn̄o suo fidelitatē iurat: ista sex dȝ sp̄ i mēoria hēre
[illegible] tutū. honestū. vtile. facile. possibile. Incolume
ne sit in damnū scȝ suo dn̄o de corpe suo. tutum ne sit ei
in damnū ex secreto suo. honestū ne sit ei i damnū de pos
[illegible] facile vel possibile ne id qd̄ [illegible] fa
cere poterat faciat eis difficile: ne ve id qd̄ possibile erat
reddat eis ipossibile. Alia ē rō tentōis siue necitatis. q̄
ɔ̄hibitū ē ne q̄s alteri⁹ reuelet cōfessionē vt ex supdictis
pȝ. Alia ē cā vtilitatis. scȝ amor cōfessiōis et ne reddat
cōfessio odiosa. Si eīn sacerdotes alioȝ cōfessiōȝ reuela
rēt: odirēt imo abhorrerēt hoīes sacr̄m cōfessiōis. ¶ Ad
illud ḡ qd̄ p̄io obijcit̄ ɔtra h. dðm q̄ tēno q̄n̄ȝ ē ex obli
gatōe iuris positiui. q̄n̄ȝ ex obligatōe iuris natalis. cuȝ
ergo dicit q̄ q̄libȝ magis tenet̄ ad ɔ̄priā vtilitatē ⁊c̄. di
cēdū q̄ h nō ē verū de tentōe q̄tū ad ius positiuū. Cōes
eīn p̄sone vt sacerdotes ⁊ iudices q̄tū est de tentōe iuris
positiui ad multa tenet̄: q̄ sūt aliīs vtiliora q̄ sibi. Scðȝ
aūt obligatōȝ iuris natalis forte pl⁹ tenet̄ q̄s ad ɔ̄priaȝ
vtilitatē q̄ alteri⁹. sic fm dictamē naē pl⁹ diligit homo
ɔ̄priū bonū q̄ alteri⁹. Scðm ergo tentōȝ obligatōis p̄a
me. pl⁹ tenet̄ sacerdos celare delictū cōfitētis q̄ ipe cōfi
tens. fm obligatōȝ secūde tentōis pl⁹ cōfitēs q̄ sacdos
ß q̄ sacerdos obligatōe iuris positiui tenet̄ ad celādū q̄
audiuit i cōfessiōe sacr̄ali simr̄ obligatōe iuris naē. s. ne
sit ɔ̄ditor secreti sui cōmissi. fortiori rōe tenet̄ ad celādū
sibi cōmissū q̄ peccans ad celādum qd̄ ē ab eo ppetratū.
¶ Ad aliud dðm. q̄ sacerdos vel ep̄s i officio isto sp̄ ē lo
co dei. vn̄ nō distinguit̄ i sacerdote eē loco dei ab eē loco
ep̄i. vn̄ cū ep̄us licētiat aliquē ad audiēdas cōfessiōes po
nēdo eū loco sui: poit eū loco dei. et iō sacerdos nō pt̄ re
ferre qd̄ audit i ɔfessiōe nisi soli deo et nō ep̄o. q̄ ep̄us n̄
posuit eū loco sui vt ē ep̄us: ß vt ip̄e erat loco dei. et ideo
postq̄ istū posuit loco dei: nō dȝ pct̄a ɔfitētis nisi soli dō
reuelaē. q̄ si reuelaret postea ep̄o: nō reuelaret ep̄o tanq̄
deo. ß poti⁹ tāq̄ hoi. q̄ ep̄s nesciret id vt de⁹. ß poti⁹ vt
hō. Argumētū aūt ɔ̄cedit ac si sacerdos rōe alterius sit
loco ep̄i: ⁊ rōe alteri⁹ loco dei i cāu ɔ̄posito. qd̄ n̄ ē veȝ. vn̄
n̄ valȝ argumētū. ¶ Ad illō qd̄ obr̄. q̄ nihil dȝ obligare
aliquē ex q̄ seq̄t̄ icōueniēs ⁊c̄. dðm q̄ ad obligatōeȝ q̄ fit
p ɔfessionē nullū seq̄t̄ icōueniēs. q̄ celatio pct̄i facta i cō
fessiōe n̄ facit sacerdotē magis scientē ad h q̄ possit illud
dicē q̄ añ: cū p cōfessionē nihil sciat sic hō: ß solūmō sic
de⁹. ¶ Ad illō qd̄ obr̄. q̄ ex h seq̄t̄ icōueniēs. dðm q̄ deȝ
eēt si talis occultatio posȝ denudari. ß q̄ n̄ pt̄ denudari
cū sit occultatio dei. sic nullū dicit̄ icōueniēs q̄ de⁹ n̄ re
uelat delicta [illegible] nullū dðm ē seq̄ icōueniēs ex h
q̄ sacerdos celat pct̄a ɔfitēnū. vn̄ ⁊ si p̄stiterit iuramētū
⁊c̄. secure pt̄ dicē nescio nec piurat q̄ iuramētū n̄ obligat
illū ad deū: nisi qd̄ nouit vt hō nō vt de⁹. q̄ sup deū nl'ls
ē. vn̄ ɔ̄ nullo p̄cepto obediētie ɔ̄ nullo iuramēto vel picu
lo dȝ illō di. ⁊c̄. ¶ Ad illud qd̄ obr̄ de ɔtractu incestuoso.
dðm q̄ nulla rōe dȝ sacerdos cōfessionē auditā detegere
ß dȝ ei q ɔfessus ē disuadere. ne ɔtrahat cū p̄sona tali.
Si aūt nullo mō velit cessare. ß instāter petat q̄ matrimo
niū celebret̄: differat quātū pt̄. Si aūt opoȝ q̄ fiat vel
ɔ̄pē scādalū ppl'i vel ɔ̄pē coactionē supioris. ɔsiliū ē vt fa
ciat p vicariū. tū vt cōtrahēs occulte cōfūdat̄: tū ɔ̄pē cai
minis horrorē et vt illi horror incutiat̄. si tn̄ ille i p̄sona
ɔ̄pria faciat: nō credo q̄ peccet dūmō vltra se nō offerat
h q̄si coact⁹ hoc faciat. Posito aūt q̄ ep̄us excōicet oēs
illos q sciūt. q̄re nō debeat hic eē matrimoniū et non indi
cāt. nō dȝ sacerdos istā formidare excōicatōȝ: q̄ ip̄e ne
scit vt hō sed vt deus. ad quē nō extendit̄ excōicatio ho
¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q̄ ɔ̄pter scādalū institutū no cra
cramētū obseruādū. dðm q̄ verū ē. ß hoc nō hȝ locū hic:
q̄ si ille reuelet ɔfessionē vt impediat matrimoniū illicitū
facit ɔtra sacramētū pnīe qd̄ est mai⁹ malū q̄ illō malus
illicitū [illegible] instituta ē nō ē ɔtra sc̄
intelligēdū ē in eodē genē. ɔ̄pter h aūt sacr̄m pnīe ⁊ ɔfes
sionis [illegible] ne sigillū ɔfessiōis infrin
g[illegible]. vn̄ nulla rōne infringēdū ē: et maiū in maiore bone
state obseruet̄. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ q̄ bonum cōitatis
debet p̄ferri bono singulari p̄sone ⁊c̄. dicendū q̄ occultra
tio ɔfessiōis nō tn̄ ē bonū ɔfitētis. sed etiā bonū cōmuū

aliorum. eo quod per hoc assumunt audaciam confitendi quam amitterent si sacerdotes peccata confitentium denudarent. argumentum ergo illud supponit falsum. s. quod ista celatio est solummodo bonum singularis persone. Sed si tali preciperetur per obedientiam quod diceret si sciret aliquod de facto tali. nonne debet dicere? Dicendum quod non. quia non scit huiusmodi secretum ut homo sed potius ut deus. qui nulli est subditus obedientie vel precepto. ¶ Ad illud quod obiicitur de confessione heretici etc. Dicendum quod debet confessionem illam celare. nec propter illud quod audivit sic debet aliquid specialiter dicere. potest tamen sine revelatione confessionis superiori dicere ut vigilet super oves. quia lupus est in grege si probabiliter videt illum qui confessus est verum dixisse et periculum omnium imminere. potest etiam et debet esse sollicitus sine revelatione confessionis quocumque modo sciat gregi dominico providere. crimen ergo heresis quod solummodo scitur per confessionem non est revelandum. Si autem sacerdos aliquis presensisset de infidelitate. tali bonum esset quod predicaret confitenti quod non reciperet aliquam heresim sub sigillo confessionis sed tamen alia peccata. ¶ Nec est verum quod dicitur quod celatio confessionis habet privatam utilitatem tantum: immo habet publicam utilitatem. Quamvis enim penitentia sit speciale sacramentum: tamen generalitatem habet quantum ad subiecta. i. quantum ad penitentes et confitentes. non est enim iustus in terra qui faciat bonum et non peccat. ut dicitur Eccl. vij. ¶ Ad illud quod obiicitur de casu quando canonici confessi aliquando sine licentia decani etc. Dicendum quod nullo modo debet confessiones canonicorum revelare decanus: sed sufficit quod persuadeat illis ne laborent ad sui promotionem. quia plus possunt nocere detectio suarum confessionum quam prodesset impeditio illorum a susceptione ordinum. Preterea non debet fieri malum ut inde bonum eveniat. ut habetur Ro. iij. Nec est simile de detectione confessionis quando propter multam utilitatem prohibita est: et de manifestatione criminis in casu quo concessa est si quando potest prodesse et non obesse. ¶ Ad illud quod obiicitur de decano. dicendum quod decanus in casu predicto non debet canonicum quem scit irregularem ad ordines mittere nec confessionem suam revelare. sed si quando postulaverit mitti: debet differre et caute dissimulare secundum quod ingenio eius docebit. Si autem instanter petat talis promoveri ita quod oriatur scandalum vel etiam alias cogatur decanus ut per superiorem: bene potest eum mittere nec ipse tunc facit sed ecclesia quam ipse fefellit.

Articulus secundus

Consequenter queritur. utrum peccatum quod confitens proponit facere: teneatur sacerdos celare. posito quod confitens nolit aliquo modo resilire de proposito. ut si diceret. Confiteor tibi pater quod spoliabo domum tuam et personam tuam vel alterius interficiam. Et videtur quod sic. per hoc quod sigillum confessionis nihil aliud est quam confessionis secretum. ergo cum ille qui sic confitetur revelet sacerdoti et sacerdos est in secreto peccatum quod proponit facere: videtur quod tale peccatum claudatur sub sigillo. ¶ Item postquam sacerdos absolvit aliquem quem potuit absolvere. non est suum absolutionem factam posse revocare ergo a simili nec postquam sacerdos aliquem ad secretum confessionis recepit non erit in potestate sua posse revelare illa que sic audivit. ergo claudentur sub sigillo confessionis. ¶ Item sacerdos dicta sibi in confessione revelare non potest. quia recepit illa loco dei qui non revelat ea que sibi dicuntur. ergo sive sint preterita sive futura dummodo dicuntur in confessione: revelari non debent a sacerdote. ¶ Contra. nihil clauditur sub sigillo confessionis quod est contrarium confessioni. sed revelatio propositi peccati contrariatur confessioni sacramentali quando revelat aliquis peccatum perpetratum et se nolle perpetrasse. ergo ut videtur talis confessio non cadit sub sigillo confessionis. ¶ Item in confessione sacramentali subiicit se confitens sacerdoti tamquam iudici. ergo ubi confitens repellit iudicium sacerdotis in confitendo. et sacerdos potest eum repellere tamquam non confitentem. sed cum aliquis dicit. Ego confiteor quod ego faciam tale peccatum subtrahat se a iudicio sacerdotis. eo quod non est obnoxius ad emendam. sed potius ad culpam: ergo talis confessio non clauditur sub sigillo. ¶ Item illa sola sunt celanda a sacerdote que sunt confitenda. et illa confitenda de quibus facienda est penitentia. sed de futuris peccatis inquantum huiusmodi non est facienda penitentia ut ei dicit Ambro. penitentia est mala preterita plangere etc. ¶ Responsio. circa hoc diversi diversa senserunt. quidam dicunt quod cum aliquis confitetur aliquod futurum. et cum hoc dicit nolle resilire a proposito. in hoc casu non tenetur sacerdos celare quod est confessus: sed potest revelare illi qui vult et potest prodesse. Si dicit quod vult resilire a peccato et proposito: non potest revelare sed tenetur celare. Alii autem dicunt quod utroque modo signata est confessio: nec potest eam sacerdos alicui tenus aperire. tum quia illa audivit loco dei. tum quia si hoc videretur: homines ad confessionem accedere formidarent. eo quod si esset aliquis maliciosus sacerdos posset confitentem infamare. dicendo mendaciter ecce ista persona confitetur mihi quod ipse faciet tale peccatum. Inter istas duas opiniones mediam estimo eligendum. Estimo enim quod prima diminute loquitur: secunda vero superflue. Quod autem omne peccatum a quo quis non proponit resilire possit sacerdos revelare. credo esse falsum: nisi plus addatur. credo enim quod si aliquis confiteretur peccatum preteritum et nollet fecisse: proponit tamen iterato facere. quod sacerdos nullo modo peccatum eius possit revelare. sicut de illo qui tenet aliquam solutam. et de hoc quod peccavit vult penitentiam habere non tamen vult eam dimittere. sed proponit cum ea peccare. Alia autem opinio nimis ampliat sigillum confessionis que dicit. quod omne peccatum de preterito vel futuro clauditur sub sigillo. sive confitens dicat quod proponit obstinere sive dicat quod proponit perpetrare. quod quidam magistri dicunt esse falsum. Dicunt enim quod peccatum secundum quod est de futuro. quod quis dicit se proponere facere repugnat clausioni sigilli sacramentalis eo quod preterita peccata solummodo sunt de foro confessionis que nollet fecisse peccatum autem quod dicit proponere facturum non cadit sub sigillo: eo quod non confitetur illud ut est presens nec peccatum: sed tamen ut est futurum. et quia exprimit se illud facturum iam non conatur illud secundum quod in foro penitentie est confitendum: sed potius facit contrarium. ¶ Ad evidentiam igitur huiusmodi problematis nota. quod tripliciter potest aliquis peccatum confiteri. Uno modo confitendo peccatum preteritum quod nollet fecisse nec proponit facere. et talis confessio clauditur sub sigillo. Alio modo potest quis confiteri peccatum preteritum quod nollet fecisse: non tamen proponit desistere sed potius permanere. et talis confessio adhuc clauditur sub sigillo. Quamvis enim peccatum quod proponit facere de futuro secundum se claudi non habeat sub sigillo: tamen propter annexionem quam habet in confessione cum peccato de preterito quod nollet fecisse: sub sigillo habet occultari. Tercio modo potest quis confiteri peccatum presens non tamen ut presens: sed potius ut est in proposito de futuro. sicut in casu isto de quo est hic questio. Dico ergo quod non tenetur celare simpliciter. nec si sacerdos talem confessionem revelaret posset condemnari tamquam violator sigilli confessionis: tum quia hoc quandam speciem esset mala et infamia sequeretur. propter hoc credo. et si non tenetur de iure talem confessionem occultare: debet tamen celare ratione publice honestatis. nisi inconveniens aliquod grave sequeretur: tunc enim credo quod non esset talis confessio penitus tacenda. nec tamen publice revelanda propter periculum infamie: sed caute et secreto alicui qui possit et vellet prodesse innotescendo. ¶ Ad primum ergo dicendum. quod prima est vera. scilicet hoc sigillum est confessionis secretum. sed secretum confessionis plus importat quam secretum simpliciter. Secretum autem simpliciter dicit aliquid occultum sive occultandum sive sit de preterito sive de presenti sive de futuro. sed secretum confessionis sacramentalis ad preteritum refertur. et potest referri ad presens. ut si permaneat peccatum in actu confessionis. et qui dicit in secreto peccatum futurum quod proponit facere: non dicit illud in secreto confessionis ratione predicta. et ideo non clauditur sub sigillo confessionis de necessitate: quamvis expediat quod occultetur ratione publice honestatis et scandali vitandi. ¶ Ad aliud dicendum quod licet sit in potestate sacerdotis recipere pro libito suo quecumque occulta in secreto: non tamen tenetur quecumque occulta sibi revelata recipere in secreto confessionis sacramentalis et illa claudere sub sigillo. sed illa solummodo que claudi debent secundum diffinitionem sanctorum. Hec autem sunt perpetrata non perpetranda. ut patet si discurratur per sententias sanctorum. dicit enim Ambro. quod penitentia est preterita mala plangere. August. penitentia est commissa deflere. Greg. penitentiam agere est perpetrata mala plangere. Nec aliquis sacerdos taliter confitenti debet beneficium impendere absolutionis. ut si quis diceret. Confiteor tibi pater quod cras ero fornicator. Unde iste modus confitendi non obligat ad retentionem claudendi sub sigillo [illegible] non est [illegible] de absolutione [illegible] modo facta [illegible] de huiusmodi confessione. ¶ [illegible] illud quod obiicitur quod sacerdos non debet revelare ea que recipit loco dei hoc concedendum est [illegible] [illegible] preterita sive futura etc. [illegible] quia [illegible] sacerdos loco dei [illegible] preterita et futura [illegible] sacerdos autem in hoc officio [illegible] est [illegible] reconciliationis. reconciliatio autem est de commisso non de committendo. unde loco dei non recipit futura.

Articulus tercius

Consequenter queritur utrum confitens possit licentiare sacerdotem ad detegendum [illegible] quod [illegible] confessus. et videtur quod sic per hoc quod occultatio confessionis instituta est ab ecclesia in favorem con-

finctiũ. ergo si quilibet põt iuri ꝓprio resignare: videt᷑ q᷑ ⁊ ꝯfitẽs possit sacerdotẽ ad reuelãdũ ꝯfessiões licẽtiare. ¶ Itẽ cũ cõsuetudo sit intꝑres legis. ⁊ de ꝯsuetudie videam᷒ q᷑ sacerdos min᷒ perit᷒ ꝓpẽ habẽdũ ꝯsiliũ sepe aduocat peritiorẽ sacerdotẽ ⁊ de licẽtia ꝯfitẽtis reuelat ei ꝯfessiões ei᷒ i ꝑsentia. videt᷑ ꝑceptũ de celãda ꝯfessiõe intelligẽdũ sub ꝯditõe: nisi ꝯfitẽs ipm licẽtiauerit. ¶ Itẽ ꝯfitẽs põt ponẽ sacerdotẽ loco sui q̃tũ ad maifestatões pctõꝝ suoꝝ: ⁊ ita põt licẽtiare eũ ad reuelãda pcta sua. Qui ei põt ꝑ seipm pctm suũ dicẽ ⁊ ꝑ sacerdotẽ põt illud alij denũciare. ergo ⁊c. ¶ Itẽ secretũ qđ dicit᷑ homi vt homi i casu vtili data licẽtia a dicẽte põt ab illo cui dictũ ẽ reuelari. sił videt᷑ q᷑ illud qđ dicit᷑ a ꝯfitẽte homi vt deo: data licẽtia pt̃ a cõfessore reuelari vel q̃re nõ. ¶ Cõtra. ad vocẽ vni᷒ nõ pt̃ iudex aliq̃s facẽ ꝑiudiciũ multoꝝ. ergo cũ sigillũ ꝯfessiõis sit institutũ i fauorẽ oĩm volẽtiũ ꝯfiteri: nõ videt᷑ q᷑ sacerdos q̃ ẽ iudex possit illđ infringere. cũ h̓ redũdet i scãdalũ alioꝝ. ¶ Itẽ qđ scit sacerdos sicut de᷒ ⁊ nõ sicut hõ: nõ pt̃ aliq̃ mõ reuelare. h̓ qđ iste sciuit ꝑ eũ i ꝯfessiõe nec postea nouit illud idẽ aliť nõ nouit nisi sicut de᷒. quãtũcũq̃ ille q̃ ꝯfessus ẽ dicat q̃ sacerdos possit illud dicẽ: ergo nullo mõ pt̃ ꝓpẽ illi᷒ licẽtiã reuelare. ¶ Itẽ inferior nõ pt̃ absoluẽ a ꝑcepto supioris. ergo nec ꝯfitẽs sacerdotẽ licẽtiare pt̃ ad referãdũ ꝯfessiões quã tota eccl̃ia ꝑcipit occultari. ¶ R̃nsio. ꝯcedo simpl̃r q᷑ ꝯfitẽs nõ pt̃ sufficiẽter licentiare sacerdotẽ ad h̓ vt possit ipm detegẽ. ⁊ h̓ ꝓpẽ tres ratões. Prima ẽ cũ illud audiat loco dei: ⁊ dicẽ nõ possit aliq̃s nisi in q̃tũ de᷒: nullo mõ pt̃ illud alijs reuelare. cũ in q̃tũ hõ ignoret illud simpl̃r. Scđa ẽ q᷑ ad celãdũ astrict᷒ est ꝑcepto supioris respectu cui᷒ nõ pt̃ eũ penitẽs licentiare. Tercia ẽ. q᷑ h̓ fieret i scandalũ alioꝝ. ¶ Ad pmũ ergo in cõtrariũ dicẽdũ ẽ. q᷑ ẽ ius ꝑsonale: ⁊ ius cõmũe. Ius ꝑsonale ẽ sicut cũ ꝯcedit᷑ alicui q᷑ possit hr̃e talẽ ꝑbendã vel succedẽ in talem hereditatẽ ⁊ tali iuri licz cuilibz resignare. Ius vo cõe duplex ẽ. q᷑ vel ẽ ꝑ modũ simplicis ꝯcessiõis: aut ꝑ modũ ꝑcepti. Per modũ simplicis ꝯcessionis. vt diceret᷑ q᷑ illi de tali capl̃o possunt sibi eligẽ aliquẽ i ꝑlatũ. ⁊ tali iuri pt̃ quilibet resignare ꝑ modũ ꝑcepti vt ẽ in ꝓposito. celatõ eñ ꝯfessionis nõ ẽ solũmodo ꝯcessa i fauorẽ penitẽtiũ vt si sacerdotes voluerit nõ tenea᷑ illã reuelare: h̓ etiã tenet᷑ nõ reuelare. ⁊ tali iuri ñ licz alicui renũciare. Siłe ẽ q᷑ i ciuitate aliq̃ ꝓpẽ vtilitatẽ ciuiũ sit statutũ vt null᷒ denocte audeat deferre arma. huic iuri null᷒ pt̃ resignare: eo q᷑ hec resignatõ in detrimẽtũ possz vergẽ alioꝝ. sic etiã fieret si reuelaret᷑ ꝯfessio alic᷒: licz q᷑ multi scãdalizarẽt᷑. ¶ Ad aliud dicũt q̃dã q᷑ penitẽs pt̃ ex cã rõnabili sacerdotẽ nũciũ suũ ꝯstituẽ q̃ ꝑsonã ⁊ pctm pt̃ detegẽ. qđ mihi non videt᷑ veꝝ: eo q᷑ iste nescit nisi vt de᷒: ⁊ iõ ñ pt̃ dicẽ vt hõ. ⁊ ita neq̃ alicui tanq̃ hõ nũciare. ¶ Ad illđ qđ obijcit᷑ de ꝯsuetudie ⁊c. dicẽdũ q᷑ hec ꝯsuetudo ẽ mi᷒ approbãda nec i effectũ ducta nisi a simplicibꝫ siue mi᷒ discretis. ¶ Ad illđ qđ obijcit᷑. q᷑ ꝯsuetudo ẽ legis intꝑres. dicẽdũ q᷑ h̓ intelligi debꝫ de ꝯsuetudie rationali ⁊ legitime introducta ⁊ iuste approbata. hec ať nõ ẽ talis vt ex dictis pꝫ. ¶ Ad aliud qđ obijcit᷑. q᷑ ꝯfitẽs pt̃ ponẽ sacerdotẽ loco sui ⁊c. dicẽdũ q᷑ h̓ veꝝ ẽ q̃tũ ad maifestatõem pctõꝝ nõ ꝯfessoꝝ: nõ ať q̃tũ ad reuelatõnẽ pctõꝝ ꝯfessoꝝ q̃ illi existẽti i loco dei detexit. videt᷑ tñ mihi sine ꝑiudicio. q᷑ si ꝯfitẽs p᷒ factã ꝯfessiões licẽtiet sacerdotẽ vt h̓ cã. i. cõfessionẽ alicui reuelet: bñ pt̃ ea reuelare. ¶ Ad aliud dicẽdũ q᷑ sec᷒ ẽ de eo qđ dr̃ i secreto homi vt homi: ⁊ homi existẽti loco dei. illđ ať qđ dr̃ homi existẽti loco dei: dr̃ q̃si deo. qđ ať dr̃ deo dr̃ illi q̃ ẽ i ꝯsciẽtia dicẽtis: ⁊ nõ detegit᷑ neq̃ reuelat᷑ ex ꝯsciẽtiã. vñ habẽdũ ẽ q̃si illđ qđ ẽ solũmõ i ꝯsciẽtia dicẽtis. Alia rõ ẽ q᷑ sacerdos debꝫ se ꝯformare deo cui᷒ vices gerit. De᷒ ať cõfitẽtis pcta tegit. i. delet ⁊ annihilat. ps. Beati q̃ꝝ remisse ⁊c. Glo. nõ dic tecta pcta tanq̃ ibi sint et viuãt: h̓ ita tecta vel deleta vt de᷒ nõ videat. i. puniat eternaliter.

Articulus quart᷒

Consequenter querit᷑. vtꝝ sacerdos qđ nouit vt de᷒ ⁊ vt hõ. i. ꝑ ꝯfessionẽ ⁊ alio mõ teneat᷑ illud celare. ⁊ videt᷑ q᷑ sic. ꝑ ea q̃ posita sunt i pmo ꝓblemate hui᷒ q̃stionis. vbi allegant᷑ quedã ad ostendendum q᷑ nulla ratiõe reuelanda ẽ ꝯfessio. vt de pe. di. vi. sacerdos. ¶ Item de pe. ⁊ remis. qui pctm sibi in pnĩa detectũ ꝑsumpserit reuelare. nõ solũ a sacerdotali officio deponẽdũ decernim᷒: verũetiã ad agendũ pnĩaꝫ in artũ monasteriũ detrudẽdũ. ergo si aliq̃s nouit aliqđ pctm ꝑ ꝯfessionẽ. qualitercũq̃ illud nouerit aliter: nõ videt᷑ q᷑ possit illud aliquo mõ detegere. ¶ Item ꝯfessionis sigillũ nullo mõ seu pacto est infringẽdũ. h̓ tũc infringit᷑ qñ ꝯfessio reuelat᷑. Impossibile ať est hoc pctm auditũ in ꝯfessiõe alicui reuelare qn reuelet᷑ ꝯfessio. h̓ ꝯfessio nullo mõ ẽ reuelãda: ergo nec illud peccatũ. ⁊ põt fieri talis sylogism᷒. nulla ꝯfessio est reuelãda. hoc pctm ẽ ꝯfessio vel ps ꝯfessiõis qđ duplr̃ nouit. ergo ⁊c. ¶ Itẽ ille qui scit ꝑ ꝯfessionẽ ⁊ ꝑ aliã viam nouit vt hõ ⁊ vt deus. h̓ in q̃tũ nouit vt de᷒ tenet᷑ tacẽ in q̃tũ vt hõ põt dicere ei qui põt ꝓdesse. h̓ magis ẽ rõni ꝯsonũ q᷑ adherẽdum sit illi diffinitõni quã reqrit scire vt de᷒ q̃ illi quã reqrit scire vt homo. ergo magis ꝯsonũ est ratõi q᷑ celet᷑ ꝯfessio q̃ vt reuelet᷑. ¶ Item sigillũ ꝯfessionis ita arte institutũ est q᷑ nullo mõ est infringẽdũ. ⁊ hoc ꝓpter scãdalũ: ⁊ ne mali sacerdotes malignari possent: ⁊ fideles ꝑ hoc a ꝯfessiõe retrahi. Sed si ita eẽt q᷑ aliq̃s posset reuelare illa q̃ nouit vt homo quilibet sub hoc ꝑtextu posset omnia vel ꝓ magna pte reuelare dicẽs se aliter nosse. ⁊ sic null᷒ mal᷒ possz ꝯuinci nec in malicia deꝑhendi. ¶ Item sigillũ ꝯfessionis annexũ est ꝯfessioni vt quicũq̃ ꝯfessiones audit: hoc ipõ qđ audit se obligat ad secreti habitatõnẽ. Sed si q̃s sciret aliq̃d ⁊ postmodũ ꝓmitteret referẽti illud q᷑ nũq̃ illud reuelaret: teneretur illud oĩno celare. sił videt᷑ in ꝓposito q᷑ tenet᷑ illđ celare qđ aliter q̃ ꝑ ꝯfessionẽ nouerit. ante noticiã ꝑ ꝯfessionem vel post. ¶ Item sigillũ ꝯfessionis nullo mõ est infringendũ. ergo nulla noticia supueniẽte debꝫ infringi. ergo si aliq̃s aliqua scit ꝑ ꝯfessionẽ. licet illud sciat vel ꝑ reuelatõem vel per experiẽtiã sensᷓus vel quocũq̃ alio mõ nullo mõ debꝫ reuelare illud qđ scit ꝑ ꝯfessionẽ. ¶ Cõtra. oĩne illud qđ q̃s scit nõ sicut de᷒. artat᷒ ꝑ obedientiã debet illi reuelare qui potest ꝓdesse ⁊ nõ vult obesse. sed iste scit occulta fide aliquẽ ꝯmisisse fornicatõẽ: ergo scit illud nõ sicut de᷒: ergo artatus obediẽtia debet illud reuelare saltẽ dicendo. Ego vidi hoc licet illud sciat ꝑ ꝯfessionẽ. ¶ Item si aliq̃s epũs sciat in cõfessione q᷑ aliquis nõ põt habere in vxorẽ aliquã. ⁊ postea probet᷑ ꝑ testes in foro litigioso illud idem: ipse poterit dicẽ in foro litigioso. Carissime ego scio ꝑ ea que dicta sunt. q᷑ eã nõ debes habere talẽ in vxorẽ. nec pma ꝯsciẽtia impedit secundã. ergo a simili aliquis sacerdos poterit dicẽ illud qđ scit sicut de᷒. si illud idem ante vel post sciuerit sicut homo. ¶ Item nihil est obseruãdũ ex quo fiat ꝑiudiciũ veritatis. sed aliquis sacerdos subtracta testificatõne rei quã vidit. latebit veritas ⁊ regnabit falsitas. vt si videt aliquẽ ꝯmittentẽ adulteriũ cum aliqua qui postea hoc idem ꝯfessus est eidẽ. ⁊ deinde vult sororẽ illi᷒ quã polluit in adulterio ducere in vxorẽ. ergo in hoc vel in consili casu nõ debet ergo ⁊c. ¶ Item fraus ⁊ dolus nulli debet patrocinari. sed aliquis peccator sciens se eẽ reũ ⁊ accusatiõe dignũ hoc solo cõfitet᷑ vt os sacerdotis claudat. si ergo claudit ⁊ ꝑ hoc remanet impunit᷒: fraus ⁊ dolus sibi patrocinat᷑. ergo si h̓ est incõueniens ⁊c. ¶ Item nullus pro aliquo tenet᷑ mentiri. sed iste qui nouit aliter q̃ ꝑ confessionẽ nõ potest dicere nescio quin mentiat᷑. quia nouit vt homo ⁊ vt deus. Si ergo iurauit veritatẽ dicere. tenet᷑ vt homo reuelare. et ad hoc posit iura.[illegible] ipm artare. ergo ⁊c. ¶ Item nihil debet obseruari vnde possit innocens ratõnabiliter accusari ⁊ cõdemnari. sed ita est in ꝓposito si tenet᷑ celare qđ alis nouit. ergo ⁊c. probatio. ponat᷑ casus q᷑ quatuor vadant per viam. [illegible] peccat in conspectu omnium. vnde accusand᷒ [illegible] coram prelato ⁊ puniendus. [illegible] accusant illũ qui peccauit ⁊ testificant᷑ ꝯtra eũ. ad mai᷒ro hur testimoniũ aduocant terciũ. tercio ꝑcipit᷑ a ꝑlato q᷑ dicat veritatẽ. ⁊ ali cum accusant nisi dicat tanq̃ fautor sit i alterna culpa. ⁊ prelatus ratõnabilit᷑ punit eũ ad duoꝝ testimoniũ [illegible]. Sed h̓ totũ iniquũ ẽ. videt᷑ q᷑ nõ

tenet celare. ¶ Si qs dicat q sacerdos debz ꝯfitēti ꝓtesta-
ri q nō accipit sub sigillo ꝯfessiōis. Cōtra. q̄ro qn̄ vel an̄ q̄
ꝯfiteat aut post q̄ ꝯfessus ē. ꝯstat q an̄ nō tenet. qꝛ nescit qd
velit sibi dicē. si post q̄ audita ē ꝯfessio h nihil ē. qꝛ ex q̄ cō-
fessio facta fuit sigillū habuit. g p aliquā ꝓtestatōez nō po
test illud infringe. ꝛ itez qlibet sacerdos possit dicē ꝯfitēn
ti: nolo illud sub sigillo accipe. ¶ Rn̄sio. hic diuersi diuer
sa iudicāt. Quidā eī dicūt q nullo mō pōt aliqs sacerdos
dicē pctm alicui⁹ determiate qd audiuit i ꝯfessiōe: q̄uis il-
lud idē sicut hō nouerit post vel an̄. tū ꝓpē reuerētiā sacra-
mēti. tū ꝓpē scādalū alioꝝ. tū qꝛ eiusdē nō pōt eē affirmatio
ꝛ negatio. Sciētia eīn quā habz quis inq̄tū ē hō: ꝛ noticia
quā hz p ꝯfessionē sūt respectu eiusdē pcti nūero. de eodem
pctō aūt nūero nō pōt qs dicē absolute scio ꝛ nescio. eo q
ꝯdictio eēt. q̄uis ali⁹ ꝛ ali⁹ mod⁹ sciēdi ibi eēt. sicut si aliqs
scit p causaz solē pati eclipsim ꝛ illō idē scit p effectū q̄uis
ali⁹ mod⁹ ꝛ ali⁹ sit sciēdi. Alij dicūt q ꝛ si nō possit dicē in-
q̄tuz sciuit vt de⁹: possit tn̄ dicē inq̄tuz sciuit vt hō. nec di-
stinguūt. vtꝝ sciuerit vt hō an̄ ꝯfessionem vel post. Alij di-
cūt q ꝛ si sacerdos sciuerit pri⁹ vt hō ꝛ post vt de⁹. scz p cō-
fessionē. qꝛ ille qui pri⁹ nouit illud idē recipit i ꝯfessionem:
claudit sibi os respectu p̄cedētis noticie. Si aūt sciuit ecō
uerso. scz pri⁹ p ꝯfessionē post alio mō nō claudit os ei⁹. scz
qꝛ illud inotescit sibi post ꝯfessionē. Alij dicūt q si sciat ali
qd pctm sicut de⁹. ꝛ illud idē sicut hō an̄ ꝯfessionē vel post:
q n̄ pt dicē absolute scio talē tale fecisse pctz. pt tn̄ dicē cū
determiatōne. dicēdo ego scio p talē q mihi dixit ex ꝯfessio
nem. q talis ꝯmisit tale pctm. vel etiā ego vidi talē fornicā
tem. Ratio aūt illoꝝ pōt eē. qꝛ sigillū ꝯfessiōis facit nō so-
lum vt nō possit dicē. ego scio p ꝯfessionē: h etiā vt non pos-
sit dicē ego scio. Prime tres opiones nō vident mihi tenen
de. Quarta aūt teneri pōt. ¶ Nota tn̄ q ē loqui de sacramē-
to ꝯfessionis dupl'r. vel q̄tuz ad obligatōez necessitatis: vl'
q̄tum ad ꝯdecētiaz honestatis. Si pmo mō. sic credo q q̄-
uis nō possit dicē absolute. ego scio talē ꝯmisisse tale pctm
pōt tn̄ dicē cū determiatōe. ego vidi talē fornicātē. vel etiaz
ego audiui ex ꝯfessionez a petro q iudas furat⁹ fuerat. isti
eīn modi sciēdi expsse excludūt sciētiā quā habz aliqs p cō
fessionē. nō aūt excluderēt si diceret ego scio. Si aūt loqmur
de ꝯdecētia honestatis: sic dico q nō debz dicere simpl'r vel
etiā cū determiatōe de illo q sibi ꝯfessus ē q sciat ipm peccas
se. siue inq̄tuz hō ipm peccasse nouerit post vel an̄. hoc eīn
inhonestū eēt respectu secreti ꝯfessiōis vbi illud qd dic ꝯfi-
tens: mori debz. scz in aīo sacerdotis. Si igit loqmur d eo
ad qd obligat ꝯfessio de necessitate sacerdotē. dicēdū q nō
pōt dicere absolute ego scio petꝝ fornicatū fuisse. q̄uis il-
lud idē an̄ vel post nouerit sicut hō. pōt tn̄ dicē cū determia
tione vt dictū ē supra. Metuz do ad decētiaz honestatis nō
pōt dicē cū determiatōe nisi vrgēte causa rōnabili. tū quia
nō decet sacerdotē loq de pctis alicui⁹ in spāli expmēdo p-
sonā nisi i generali: ne qꝛ sacerdos ē: p̄sumat q illud audi-
uerit i ꝯfessione. tū qꝛ si dicat cū determiatōe ipa determia
tio dat maliciā inquirēdi alteri⁹. vtꝝ illud nouerit vel nō
nouerit absolute. et hac est via ad hoc vt sciat vtꝝ ille qui
peccauit pctm suū recognouerit in ꝯfessiōe. ¶ Ad illud qd
obijcit pmo. dicēdū q neqꝫ canones p̄dicti neqꝫ p̄cacte de-
cretales excludūt vniuersalit oēm modū maifestādi pctm
alicui⁹: h oēm modū p quē detegit ꝯfessio sacramentalis. mo
dus aūt q detegit sacerdos pctm alicui⁹ fm q scit illud in-
q̄tuz hō nō ē mod⁹ detegēdi ꝯfessionē sacramētalē. ¶ Ad illō
qd obijcit q sigillū ꝯfessiōis nullo mō ē infringēdū ꝛc. Di-
cendū q h verꝝ ē. qꝛ nec maifestatōe pcti mō iā dicto vt scz
expsso mō inotescēdi infringit sigillū nec ꝯfessio reuelat: h
factū qd sacerdos vidit vel ex ꝯfessionē audiuit indicat. et
est pcī n h n accidēa i argumēto. qꝛ huic pcīo inq̄tuz reue
landū ē extranea ē ꝯfessio cū ei dupl'r sciat: fm vnū modū
reuelari pōt ꝛ debz in casu. h alio mō nō. vn̄ hec ē falsa. hoc
pctm reuelari nō pōt qn reuelet ꝯfessio. ¶ Ad illud qd obij
cit q magis ē adherēdū illi diffinitōi quā reqrit scire vt de
us ꝛc. dicēdū q h verꝝ ē alijs existentib paribꝫ. h qnqꝫ ma-
gis expedit vt illo mō adhereat sacerdos quē ꝓmittit hō sci-

re q̄ quē reqrit scire vt de⁹. vt si ex celatōe fieret p̄iudiciuz
veritati. vl' fraus vl' dol⁹ alicui patrocinaret. vel necesse ha
beret qs mētiri vel inocēs dānari vt i casib p̄tactis. ¶ Ad
illud qd obijcit. q malis ꝯcludēda ē via malignādi ꝛc. di-
cendum q nūq̄ pōt oīno claudi malis adit⁹ malefaciendi
nec adeo debz claudi q ex h claudat bonis via recte agen
di nec debet claudi vni malo vt apiat alteri: ꝛ ideo rō illa
nō ꝯcludit q illud qd dupl'r ē cognitū necessario oporteat
celari. ¶ Ad illud qd obijcit p sile de celatōe secreti ꝓmissi
ꝛc. dicēdū q qn̄ ꝓmittit aliqs alicui q celabit aliqd secre-
tū qd sibi ꝯmittit h debet intelligi si nō cogat cū obediētia
supioris ad reuelatōez. vel necessitas mētiendi vel dānatō
inocētis vel alia hmōi. qbus ꝯire nō pōt nec debz. vn̄ si qs ꝓ
misisset alicui q tenēt aliqd factū suū secretū. ꝛ pt⁹ nisi vel-
let factū illud testificari: dānaret aliqs inocens. vel necesse
eēt ipm mētiri vel eē inobediētē vel aliqd graue scādalum
oriret: nō estimo q i tali casu debēt factū illud celare. Cū
g obijcit si qs cepisset aliqd ꝛ ꝓmisisset q illud seruaret se-
cretū. ꝛ postea cognoscēt illud p relatōnem alteri⁹ vel etiā
an̄. semp teneret illud nō reuelare. dicēdū q nō ē verꝝ. imo
teneret reuelare ex cā rōnabili. vt tactū ē. nec dico q ꝓpē h
debz vel pōt reuelare aliqd qd ꝓmisit se celaturꝝ qꝛ illō co
gnouit alio mō: h ex aliq̄ rōnabili cā ꝯ quā nō debz obliga
ri aliq̄ ꝓmisso. vn̄ nō est sile de obligatōe ꝯfessiōis ꝛ ꝓmis-
si. Cōfessio aūt ita obligat q ꝓ nullo scādalo vel dispēdio
ē reuelāda. ¶ Ad illō qd obijcit q sigillū ꝯfessiōis nulla su
perueniēte noticia debz infringi ꝛc. dicēdū q h verꝝ ē. nec
in casu ꝓposito ifrigit licz aliqd auditū vl' visuz maifestet.
Ex his q dicta sūt n debet sacerdos sumē audaciā reuelādi vl'
loquēdi de facili de eo q p ꝯfessionē nouerit. ꝓ eo q ꝯfessio
nis sigillū adeo ē custodiēdū: vt n solū vitet fractō: imo eti
am dignū ē vt tollat oīs suspitō. ne i ꝯtēptū veniat sacramē-
talis ꝯfessio.

Questio .lxxix. de potesta te absoluentis et virtute clauium ecclesie.

Equitur de potesta te absoluētis q attēdit circa claues eccl'ie
hic q qrit de clauib sic. Pmo an sint cla-
ues. Scdo qd sint. Tercō q sint. Quarto
qt sint. Quinto ad qd sint. Sexto qn̄ cla-
ues date sūt eccl'ie. Septīo qb date sūt. Octauo cum quo
ordine date sunt.

Membꝛū pꝛimū

Ueritur g pmo an sint claues. vr q sic. Math.
xvj. Tibi dabo cla. reg. ce. ¶ Cōtra. ostiū re-
gni celoꝝ apertū ē. illō eī apervit dn̄s i passiōe
Esa. xxij. dabo clauē dom⁹ dd sup hūerꝝ ei⁹. inēli. xpc apeu-
et ꝛ nō erit q claudit. glo. qd i passiōe reserauit claudi n po-
terit. h ostij existētis iclausibilit apti nulla ē clauis. Si eī
eēt: frustra eēt. g videt q ostij regni nulla sit clauis. ¶ Itez
xpc ē ostiū Ioh. x. h ostiū nūq̄ ē clausū. Apoc. iij. Ecce de-
di corā te ostiū aptū qd nemo poterit claudē. Glo. mē pm
q suz verꝝ ostiū ad vitā. ꝛ ita vt pri⁹. ¶ Itē aug. caritas ec-
clesie dimittit pcta nec sine hac dimittūt. Hec ē eī media-
tissima cā dimissiōis ꝛ q nullo mō ꝯpatit pctm. hec aūt ē si-
ne clauib g claues nō reqrūt ad dimissionē pctoꝝ g fru-
stra date sut. ꝯ autor nat. nihil facit frustra. g ꝛc. ¶ Dicē
dum q claues sūt ꝛ maxie necērie sūt. vt infra maifestabit
Et aūt sūt habet Mat. xvj. ꝛ Ioh. xx. ¶ Nota tn̄ q ē cla-
uis auctoritatis: clauis excellētie: clauis ministerij. pma ē so
lius dei. scda ē xpi. tercia ē pastoꝝ eccl'ie. Est eī obstaculū
ostij regni pctm ꝯmissuz. ꝯ qd obstaculū ē clauis auctorita
tis dimittēdi pctm quā sol⁹ de⁹ habz. Est etiā aliud obsta-
culū reat⁹ mortis eterne: ꝯtra qd est clauis excellentie. hanc
xpc habuit: qꝛ p passionē suā de reatu mortis eterne ꝓ nobis
satisfecit ꝛ nos ab illo reatu liberauit. vl' vt qdā ponūt cla-
uis excellētie ē ꝯtra pctm originale qd clausit homī ianuā
regni. Est etiā aliud obstaculū. scz pcti dimissi obligatō ad
aliquā penā tpalē: ꝯ qd ē clauis ministerialis quā xpc ꝯmisit

ꝑlatis ecclie. de q̄bꝫ hic intēdit. ¶ Ad illud qđ ꝑmo obijci
tur. ꝙ xp̄c apuit ostiū i passiōe. dicēdū ꝙ h̄ verū ē q̄tū ad p̄
cꝯ solutōez: nō tn̄ q̄tū ad obstaculū pene tp̄alis amotōz. ad
quā sūt claues de qbꝫ h̄ intēdit. ¶ Ad illđ qđ obijcit ꝙ xp̄o
ꝑ illud qđ i passiōe reserauit claudi ñ pt̄. dicēdū ꝙ verū est
nō eī claudit ostiū regni q̄tū ad obstaculū reat⁹ mortis et̄
ne qđ xp̄c amouit i passiōe sua ⁊ p̄cū soluit igressus. ¶ Ad
illđ qđ obijcit p illđ Esa. apuit ⁊ nemo claudit. his q̄ dc̄a
sūt addēdū ē qđ ibi loqt̄ xpha đ apt̄ōe sacre scp̄ture. Lu. vl
ti. apuit eis sensū vt itelligerēt scripturas. Itē itelligit đ ap
t̄ōe illoꝝ q̄ clausa erāt i cerimonijs. vn̄ glo. hiero. q apuit
⁊ nemo claudit: claudit ⁊ nemo apit. qđ i passiōe reserauit
claudi pōt: qđ i cerimonijs clausū ē nemo apit. ¶ Ad illđ
qđ obijcit. ꝙ xp̄c ē ostiū ⁊c̄. dicēdū ꝙ ostiū vno mō dr̄ obsta
culū ipi⁹ igressus. alio mō dr̄ ipa via ingressus siue aptura
xp̄c igr̄ dr̄ ostiū. qꝛ ē via Ioh. xiiij. nos itedim⁹ đ ostio qđ ē
obstaculum. ¶ Ad illđ qđ obijcit. ꝙ caritas ecclie dimittit
pc̄ta ⁊c̄. dicēdū ꝙ ⁊ si caritas ecclie dimittat pc̄ta ipetratiu
ue ⁊ meritorie: nō tn̄ claues inutiles sūt. qꝛ h̄ facit ecclia cla
uibꝫ mediātibꝫ. q̄lr̄ aūt intelligēdū sit illud verbū aug. ec
clesia dimittit pc̄ta: infra dicet̄.

Membrum secundum

Onseq̄nt̄ q̄rit̄ qđ sit clauis. cui dr̄ ꝯueniēter
ꝙ clauis ē p̄tās ligādi atq̄ soluēdi cū iudicio
Alit̄ sic. clauis ē p̄tās discernēdi ligādi atq̄
soluēdi. ⁊ pt̄ sumi hec rō ex textu ⁊ glo. Ma
th. xvi. tercio mō sic. Claues sūt discernēdi scia ⁊ potētia. q̄
dignos dꝫ recipe idignos đo excludē a regno. ¶ Circa p̄mā
rōez q̄rit̄ sic. scia clauis ē. dr̄ eī coit̄ ꝙ due sint claues. s. sci
entia ⁊ potētia. h̄ scia discernēdi nō ē p̄tās ligādi ⁊c̄. rō ḡ
supposita clauī ñ ꝯuenit cū claue. ¶ Itē si clauis diffinieda
erat p aliqđ qđ vni clauī ꝯuenit tm̄ ⁊ ñ vtriq̄: q̄re poti⁹ p ali
qđ qđ ꝯuenit potētie q̄ qđ ꝯuenit scie. ¶ Si dicet̄ ꝙ diffinit̄ p
illđ qđ vtriqꝫ ꝯuenit. qꝛ dr̄ ꝙ ē p̄tās ligādi atq̄ soluēdi cū iu
dicō. p h̄ eī ꝙ dic cū iudicō: tangit̄ scia. Querit̄ ḡ q̄re dr̄ ꝙ
p̄tās magis tāgit̄ i rc̄titudie ⁊ iudiciū i obligatōe q̄ ecōuer
so: cū i executōe clauiū pri⁹ reqrit̄ scia ⁊ pt⁹ p̄tās. ¶ Itē i li.
sentē. dr̄. ꝙ clauis ē scia discernēdi ⁊ iudicādi potētia. h̄ ḡ
aut ibi male notificat̄. ¶ Itē circa p̄mā ⁊ scđam pt̄ q̄ri. cur
clauis non notificet̄ p act⁹ ꝓprios. cū act⁹ ꝓprij sint apire ⁊
claudē: notificāda eēt p ipos. vt dicet̄ clauis ē p̄tās apiēdi
⁊ claudēdi ⁊c̄. ligare eī ⁊ soluē ñ videt̄ act⁹ clauis. h̄ poti⁹
vincti. ¶ Itē pt̄ q̄ri differētia rōnū dictaꝝ. ¶ Rn̄. ad hec
ꝙ noīe clauis extēso dr̄ clauis scia. ꝓprie aūt dr̄ clauis p̄tās
ligādi ⁊ soluēdi. aliq eī ponebāt sciaꝫ nō eē clauē. si eīm cla
uis p se ē ad apiendū ⁊ claudēdūꝫ: hec ꝓprie p se facit p̄tās
ligādi ⁊ soluēdi nō scia. ptꝫ ꝙ hec ꝓpri⁹ erat clauis q̄ illa. ⁊
ꝓpter h̄ in rōne posita magis ponit̄ p̄tās i rectitudie q̄ sci
entia. tangit̄ aūt scia p h̄ ꝙ dicit̄ iudiciū. sicut tactū ē. Ma
gister tn̄ in sentētijs ponit rōez q̄ vtriqꝫ ꝯuenit rōne q̄ vtraqꝫ
coiter loquēdo dicit̄ clauis. ¶ Ad illđ qđ obijcit̄ ꝙ ligare
⁊ soluē nō sūt act⁹ clauis. dicēdū ꝙ rō dicta dat̄ p act⁹ añ
cedētes. scꝫ p ligatōez ⁊ solutōez. nō eī ꝯuenit apire nō solu
to vinculo. ⁊ q soluit vinculū p̄tatē ꝯfert intrādi. qꝛ ḡ vincu
lū est impedimētū ingressus ⁊ aptiōis: soluē idē ē auferre
impedimētū aptiōis. hoc aūt ē auferre vinculū pene pecca
ti. q̄ñ notificat̄ clauis p p̄tātē ligādi atq̄ soluēdi: notificat̄
p illud q̄ existēte ē aptio. sicut ille q remouet impediens ne
graue descēdat: facit graue descēdē. nō ḡ absurde notificat̄
clauis cū dicit̄. ꝙ ē p̄tās discernēdi ligādi atq̄ soluēdi siue
p̄tās cū discretōe siue cū iudicio. In hac aūt notificatōe re
lucet vestigiū trinitatis a q̄ ē diuina vi⁹ clauiū. qđ sic patet.
triplex ē hierarchia. diuina. angelica. ⁊ hūana. Patri attri
buit̄ potētia: filio scia siue discretō: spūiscto opatio bona.
Ab hac aūt hierarchia diuina descendit angelica ⁊ hūana.
angelica aūt descēdit ab ea: qꝛ angelica ē p̄tās ordiata cuꝫ
scia ⁊ opatōe. p̄tās descēdit a p̄tate q̄ patri: scia a sapiētia
q̄ filio: opatio ab opatōe sūma q̄ spūiscto appropriat̄. Silr̄
vir⁹ ecclastice hierarchie descēdit a diuia: qꝛ hec ē ordina
ta p̄tās ad discernēdū ⁊ opandū. Scire aūt ꝯm ꝙ hic sumi
tur ē discernē inter leprā ⁊ leprā. Clauis ḡ ē p̄tās ordinata
ad sū[illegible] opatōez [illegible] ē [illegible] opatio q̄ im
mediata ē ad opatōez regni. so[illegible] ḡ ⁊ ligare i[illegible] in
illa sūma opatōe. sic ptꝫ qualit̄ in clauibꝫ ecclasticis relu
cet vestigiū trinitatis. ¶ Ad vltimū qđ obijcit̄. dici pōt ꝙ
supra tactū ē. ratōes due p̄dicte assignāt̄ p act⁹ p̄cedētes: in
dicta p actus ꝯsequētes q sunt recipe ⁊ excludere. q̄re aūt
prime ratōes poti⁹ assignate sūt p act⁹ añcedētes q̄ ꝓprios
hec pōt eē ratio. ꝙ licet apire ⁊ claudere sint act⁹ magis ꝓ
prij ipis intratoris regnū ⁊ excludendis ab eodē: subiecta
tn̄ solutōis sunt penes penitētes ⁊ ipenitētes ligatōis. nō
sic est de apertione ⁊ clausione. licet eīm sit aptio salutis ⁊
clausio ligatis: tn̄ soluti nō sūt subiecta aptiōis quātū ē de
modo loquēdi neq̄ ligati subiecta clausiōis.

Membrum tercium

Onsequenter querit̄ que sunt claues. Et ꝑ
mo queritur. vtruꝫ scientia sit clauis. Secū
do vtrum potestas ligandi ⁊ soluēdi. hec eīm
solent coiter claues nūcupari.

Articulus primus

Rimo ḡ q̄rit̄. vtrū scia sit clauis. ꝙ sic videt̄ ma
th. xvi. Tibi dabo claues ⁊c̄. ⁊ habet̄ ex glo. ꝙ
vna clauis ē discernēdi scia. ¶ Itē ianua regni
homi apit̄ q̄tū ad aiaꝫ. ⁊ nō solū q̄tū ad aiaꝫ rōe vni⁹ ptis
scꝫ affectiue: h̄ rōe ptis intellectiue. ista aūt aptio necessario
fit p clauē scie: ḡ ⁊c̄. ꝯtigit eī in pte itellectiua eē ipedimētū
ingressus. scꝫ errorē. ¶ Itē vt dic aug. duo sūt homi iflicta
ꝓpter pc̄m p̄moꝝ parētū. scꝫ error ⁊ difficultas. ⁊ sic caro
re q̄ñq̄ claudit̄ v̄itas ipa siue noticia veritatis ita scia api
tur v̄itas occulta ⁊ clausa ⁊ marie i discretōe culpe a culpa
ḡ ⁊c̄. ¶ Itē Geñ. iij. habet̄ ꝙ posuit de⁹ cherubin ad arcēdū
hoīez ab introitu padisi. oportuit ḡ ꝙ ad ei⁹ aptōez eēt cla
uis q̄ respicēt cherubin. i. sciam. interꝑtat̄ eī plenitudo scie.
¶ Cōtra. clauis nō dat̄ nisi sūmo ordini. h̄ multi nō sacdo
tes hn̄t sciaꝫ discernēdi: ḡ ipa scia nō ē clauis. ¶ Itē sacer
dos nō hꝫ nisi duplicē vsū vel actū circa penitētes vnū ostē
dere ꝙ de⁹ absoluit eos a pena et̄na ⁊ culpa: aliū cū ligāt
⁊ absoluūt eos a pena tp̄ali. h̄ ista fieri pnt̄ p p̄tiaꝫ: igitur
scia clauis nō ē necessaria. ¶ Itē claues dāt̄ cū ordinibꝫ. h̄
scia nō dat̄ tūc: ḡ scia nō ē de clauibꝫ. ¶ Item nihil ē clauis
nisi qđ ligat ⁊ soluit. h̄ scia neq̄ ligat neq̄ soluit. ergo ⁊c̄.
¶ Itē scia apiendi ostiū materiale nō ē clauis: ḡ nec scien
tia apiendi ostiū spūale. ¶ Itē dicit aug. scientia informat
iudiciū: vn̄ solū dispositō ē ad iudicādū. relinquit̄ ḡ ꝙ non
est clauis eēntialis. ¶ Itē aliquo desinēte hr̄e sciaꝫ nō desi
nit hr̄e clauē. nec adueniēte scia aduenit ei clauis: videt̄ ḡ
ꝙ nō sit clauis. exēplū ad h̄. securis ē quoddā instrumētū.
quā si recte feret qs nō sequit̄ ex hoc ꝙ sit instrumētū. h̄ ac
cidit ei ex h̄ ꝙ expedite ꝯsequit̄ suū finē. Silr̄ ⁊ de scia. licꝫ
ea expediti⁹ ⁊ certi⁹ habēs claues liget ⁊ soluat: nō ex h̄ ē
dicēda clauis: h̄ expeditō ⁊ directio clauis. ¶ Rn̄sio. ꝙ est
duplr̄ ꝯsiderare clauē. eēntialr̄ ⁊ accidētalr̄. Accidētalr̄
est q̄dā p̄tās discernēdi q̄ ꝯuenit ex scia acq̄sita vel infusa ñ
dico ꝙ hec clauis sit eēntialiter: qꝛ hac desinēte nec adhuc
desinit eē clauis nec adueniēte aduenit. h̄ hmōi scia accidēta
lr̄ dr̄ clauis. qꝛ accidit clauī ꝙ opet̄ ꝯm hmōi sciā. h̄ alia
que ē p̄tās sacramētalis siue auc̄tas q̄ sacerdoti ꝯfert̄ i or
dine. in ordine eī ꝯfert̄ caracter. qꝛ ordo ē signaculū spūale
aut spūalis p̄tās ordinatōis. hmōi aūt p̄tās inter leprā et
leprā est eēntialr̄ clauis. ¶ Si querat̄ vtrū hec p̄tās conferat̄
intellectui vel affectui vel vtriq̄. dico ꝙ ipi [illegible] confertur
ꝯm scp̄in. Liberū eīm arbitriū ē facultas ratōis ⁊ volunta
tis. ⁊ ita ex altera pte ⁊ altera p̄tās ad discernēdū ⁊ opan
dum r̄ndet his duobꝫ. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ p̄mo. ꝙ multi
nō sacerdotes habēt scientiā discernēdi ⁊c̄. dicēdū ꝙ h̄ ē fal
sum ꝯm ꝙ sciētia dicit̄ p̄tās sacramentalis siue auctoritas.
hec eīm ꝯfert̄ in ordie ⁊ clauis ē. ¶ Ad hoc qđ dicit̄ ꝙ sacer
dos nō hꝫ nisi duplicē actū ⁊c̄. dicūt q̄dā ꝙ sacerdos p [illegible]
clauē ondit pc̄tōi ꝯfitēti pc̄m suū ⁊ q̄ntitatē pc̄ti ⁊ de hui

penā. ⁊ si ñ vult penitē claudit ei r̄gnū ɔminādo: ⁊ ipm dignū pena eterna iudicādo. si vult apit regnū ꝓmittēdo sibi paratū oñdendo. ꝫ impfecte apit respectu pñie. Sūt eni potētia ⁊ sciētia sicut consueuit fieri in archa due claues. vna mīor q̄ dicit auricularis/q̄ aperit impfecte: altera maior q̄ apit pfecte. tñ vt tactū ē pt̄as discernēdi siue auctas. magis dicēda ē clauis q̄ ipa sciētia. ¶ Ad aliud pꝫ rñsio ꝙ hec sciētia dat̄ i ordine. i. pt̄as siue auctas discernendi. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̄. ꝙ clauis ligat ⁊ soluit ⁊c̄. dicēdū ꝙ cū clauis sit pt̄as ad remouēdū impedimētū apertōis ⁊ discretio inter culpā ⁊ culpā. vt ꝫm mēsurā culpe determinet̄ mēsura pene: clauis scie quodāmō coopat̄ ligatōi ⁊ solutōni. ¶ Ad ꝫ qd̄ obiicit̄. ꝙ scia aperiēdi ostiū matiale ñ ē clauis ⁊c̄. Dicēdū ꝙ nō ē sile. scia eñi ꝫm ꝙ dicit̄ clauis ē potestas siue auctas discernēdi int̄ leprā ⁊ leprā. nō sic sumit̄ ꝫm ꝙ ē scia aperiēdi ostiū matiale. ¶ Si q̄rat̄ vñ ē ꝙ vna clauis ē auctas siue pt̄as discernēdi int̄ leprā ⁊ leprā. Rñsio. Act. x. dicit̄ ꝙ xp̄c ɔstitut⁹ ē iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. sicut moyses Exo. xviij. dedit auctem pn̄cipibꝫ iudicādi populū: ita xp̄c ɔstitut⁹ iudex auctem dedit mīstris ecclie discernēdi int̄ leprā ⁊ leprā: ⁊ diffiniēdi penitētibꝫ quātitatē pene ꝫm quātitatē culpe. Hec aū dat̄ in ordie sacerdotali: ⁊ ꝓcedit ab illo q̄ habuit auctez a deo. posito eñi ꝙ habeat aliqs sciaꝫ ita bñ diffiniēdi penas. sic iudex ecclīastic⁹: nō tñ habꝫ effectū siue auctez q̄ dat̄ a xp̄o q̄ ɔstitut⁹ ē iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̄. ꝙ scia ē duplex ad iudicādū. vñ nō ē clauis: ꝫ facit clauē expeditā. pōt dici ꝙ clauis est. ⁊ facit nihilomin⁹ ꝙ altera expeditior efficit̄ ad actū suū. ponat̄ exēplū tale. archa habꝫ duas seras vna reserata altera ē expedita ad apiendū archā pfecte. Silr dico ꝙ vna istaꝝ duaꝝ clauiū imediate apit alia tollit impedimētū añcedēs. Nec tñ dico sicut qdā dixerunt. ꝙ scia sit clauis. q2 tollit impedimētū erroris: ꝫ ꝓprie ē clauis vt potestas ē discernēdi eo mō q̄ tactū ē. nec vna inq̄tuꝫ clauis ē dispositio alteri⁹: ꝫ officiū vni⁹ ꝓcedit officiū alteri⁹ vt causa est scia simplr̄. ¶ Ad vltimū ex dictis pꝫ rñsio. q2 si desinat q̄s habere sciaꝫ vt ē clauis. i. auctez discernēdi: desinit habere clauē ad noticiā tactoꝝ. Nota. ꝙ vn⁹ est act⁹ prime clauis vt ē auctas ⁊ vt ē scia. scꝫ discernē inter culpā ⁊ culpam. Est tñ act⁹ idem vt act⁹ sui habit⁹ ⁊ a quo ē originaliter: ⁊ act⁹ auctoritatis. scꝫ vt ē ordināt̄is ad exequēdū. ⁊ sciētia dicit formā nature: q2 naturalit̄ habꝫ inesse ratōnali creature. auctoritas formā iuris. ⁊ forma nature ē q̄si materialis ad formā iuris. i. scia ad auctoritatez. ⁊ vtraqꝫ q̄si materiale ad clauē alteram q̄ pfecte apit.

Articulus secūdus

Consequēter q̄rit̄. vtꝝ pt̄as ligādi ⁊ soluendi sit clauis. Et videt̄ ꝙ sic. p ꝫ ꝙ habet̄ Math. xvj. ⁊ Joh. xx. ¶ Cōtra. pt̄as ligādi ⁊ soluendi nō ē data homi: ꝫ nō ē clauis. Primū pꝫ p ꝫ ꝙ dic Richard⁹ de scto victore. hoiez hmōi viculis ligatū sol⁹ soluere pōt: qui vere ōipotēs est ⁊ oīa pōt. ⁊ loquit̄ de vinculis qbꝫ ligat̄ pctor. ¶ Itē pt̄as apiendi ostiū ē aliud a claue matiali. Silr videt̄ de ptāte apiendi spūalit̄. ꝙ sit aliud a claue spūali. ⁊ ꝙ sicut pter potētiā apiendi ē clauis instrumētum extrinsecū: silr ⁊ in ꝓposito. ¶ Itē solutō huī⁹ ē impij iustificatio. ꝫ magis ē iustificare impiū q̄ creare celū ⁊ terraꝫ. ⁊ ita vt pꝫ. ¶ Ad hec ⁊ hmōi rñdent qdaꝫ. ꝙ ideꝫ est sacerdotes habē ptātez ligādi ⁊ soluēdi: ꝙ oñdere homies eē solutos siue ligatos. quoꝝ sentētiaꝫ improbat Rich. de scto victore dicēs. ꝙ hec sentētia est tā friuola q̄ ridēda sub dens sic. Nūquid dicit dn̄s: quodcūqꝫ ligatū oñderis erit ligatū ⁊ quodcūqꝫ solutū oñderis erit solutū dicētes apłicos viros pctā remittēdi vel retinēdi ptātez nō habere. cū dn̄s hec dicat: dicūt eos tīmodo habē ptātez vtrūqꝫ ostēdendi. cū dn̄s hoc dicat quoꝝ remiseritis pctā: inqt nō aliorū remissa oñderitis: remittūt̄. tenēdū ē ꝫ hanc sniaꝫ nullam eē. Itē opponit Rich. ꝫm sniaꝫ quocūda sic. Peccator aut veracit̄ penitet aut nō. si penitet veracit̄: caritatē habꝫ ut ezechiele habet̄ quacūqꝫ hora igemuerit pctor salu⁹ erit sed nemo qui caritate capax ē sine caritate saluari pōt. ergo absoluit̄ a pctō anteq̄ ꝑueniat ad sacerdotez siue absoluatur a sacerdote. Si nō veraciter penitet: tūc nō valet absolutio sacerdotis. nulli⁹ ꝫ sacerdotis vt videt̄ est hec ptās. Rñsio. ꝙ ptās soluēdi ⁊ ligādi clauis est tradita pmo beato petro ⁊ post aliqs apłis: ⁊ p eos vicarijs eoꝝ. quid aūt pōt clauis hec infra videbit̄. Potestas aūt soluēdi ⁊ ligandi a pctō est soli⁹ dei ꝓprie ⁊ p se loquēdo. ⁊ quodāmodo cooparatiue ē ipsoꝝ sacerdotū. vt eñi dicit Rich. p semetipsuꝫ sane soluit vinculū obduratōis. p se simul ⁊ mīstrū suū debitum eterne dānatōis. p mīstrū vo debitū future purgationis. Prime nāqꝫ absolutōis ptātez sibi soli reseruauit. secundā vo absolutōez p se simul ⁊ mīstrū facit. terciā autez dn̄s nō tam p seipm q̄ p mīstrū suū facere ɔsueuit. ecce vt patet ex verbis Rich. in oībꝫ istis modis dn̄s est faciēs: licet sacerdos aliquo mō cooperās sit. de hac ꝫ coopatōe intelligant̄ verba dn̄i in Matheo ⁊ Johe ⁊ alio mō vt ifra patebit. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̄ ꝫm Rich. aut veracit̄ penitet ⁊c̄. sic rñdet ꝙ ⁊ si habeat caritatē: nihilomin⁹ tenet̄ debito dānatōis nisi aliud intueniat. ⁊ ponit tale exemplū. Absqꝫ vlla dubitatōe pr̄iarche ⁊ ꝓphete caritatē habuere: ⁊ tñ tenebant̄ debito damnatōnis eterne. alioqn nec ad inferna descēderēt nec xp̄i morte nec vlla redemptōne egent. Absqꝫ igit̄ ambiguitate debito tenebant̄ damnatōis eterne. sed qd̄ eis eterna eēt nisi mors xp̄i eos ab hoc debito absolueret. Constat ergo ꝙ vtrūqꝫ simul ɔtingit vt hō caritatem habeat: ⁊ tñ adhuc damnatōnis debito teneat̄. qd̄ intelligendū est quātū est de se. s. nisi intueniret bñficia xp̄i. ¶ Si obiiciat̄ ɔtra ꝫ sic̄ obiicit Rich. sic. Si pctor xp̄i mēbrū eē cepit ex quo caritatē habē cepit quō ꝫ poterit eē mēbruꝫ xp̄i ⁊ debito damnatōis teneri? Rñdet sic. mēbꝝ xp̄i dici pōt homo ꝫm geminā ɔsideratōez. aut ꝫm p̄destinatōnem: aut ꝫm habitudinē. Scd̄m p̄destinatōez pōt quis mēbrum xp̄i eē ⁊ nec dū caritatē habere. iuxta nāqꝫ dn̄i testimoniū refrigescit caritas multoꝝ. Scd̄m ꝫ hāc acceptōez ɔtingit hoiez eē mēbruꝫ xp̄i ⁊ adhuc vinculo a debito damnatōnis teneri. Scd̄m habitudinē aūt mēbruꝫ xp̄i dicitur quādo in se habet vnū vnde hocipō efficit̄. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̄. ꝙ in materialibꝫ potētia aperiēdi nō est clauis ⁊c̄. dicēduꝫ ꝙ nō ē sile de claue matiali ⁊ spūali. q2 clauis materialis habꝫ formā artis vñ clauis ē. Vñ ɔuenit sibi ptās aperiēdi. clauis aūt spūalis habet ꝙ ē clauis. i. potestatez aperiēdi a ptāte interiori que ē forma iuris. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̄. ꝙ hmōi solutō est idem qd̄ iustificatō. dicēdū ꝙ nō est veꝝ. hoc infra patebit qñ manifestabit̄ q̄tuꝫ ad quid sit solutio p claues misteriales.

Membrū quartū

Consequēter q̄rit̄. Quot sint claues. ⁊ dicit̄ ɔmūiter ꝙ due. ⁊ hoc videt̄ p rabanū dicētē ꝫ officiū ɔmittit̄ p̄sbiteris atqꝫ ep̄is. vt agnitis pctoꝝ causis q̄s hūiles ac vere penitētes ɔspexerint: hos a timore ꝑpetue mortis absoluāt. Hic notantur duo act⁹ rñdētes duabꝫ clauibꝫ. s. discernēdi ibi vt agnitis pctoꝝ causis. ⁊ absoluēdi ibi a tiore ꝑpetue mortis absoluāt notat̄ ꝫ duplex officiū clauis. ¶ Itē ꝫ videt̄ p hoc ꝙ habet̄ Geñ. iij. ꝙ de⁹ posuit cherubin ⁊ flāmeū gladium ad arcendū ab introitu paradisi. Vñ q2 duo claudebant ianuā: ad ei⁹ apertōez due claues requirūt̄. vna q̄ respiciat cherubin scꝫ auctas discernēdi [illegible] q̄ regit̄ ⁊ alia q̄ respiciat gladiū flāmeū: ⁊ hic ē gladi⁹ ecclīastic⁹. scꝫ ptās ligādi ⁊ soluēdi. ⁊ ita due sūt claues. ¶ Cōtra. videt̄ ꝙ numerus clauiū nō sit sufficiēter determiat⁹ in duabꝫ. q2 cū scia discernēdi sit vna clauis ptās absoluēdi alia. ⁊ maxime q2 his aperit̄ ianua regni viatoribꝫ videt̄ ꝙ eadē rōe ⁊ bona vita clauis erit. ¶ Itē videt̄ ꝙ [illegible] dicēda ē clauis [illegible] soluit penitētē a pena etna ⁊ liget ad purgatoriū. ¶ Itē cū baptismꝰ apiat ianuā regni celoꝝ videt̄ ꝙ sit siue debeat dici clauis. ¶ Item cū tria sint in aīa. potestas scia ⁊ volūtas. cur penes duo claues due ponāt̄: ⁊ penes terciū. scꝫ volūtatez debet sumi terciū. ¶ Itē cū ɔfirmatōe sacmētali ⁊ extrema

vnctõe soluãt pctã: videt q̄ he dicẽde sũt claues. ¶ Itẽ soluẽ ꝛ ligare sũt act⁹ oppositi. discernẽ ꝛ soluẽ neq̃q̃. magis videt ꝙ q̄ debeãt determiari due claues penes hos act⁹ q̃ penes alios. ꝛ ita nõ tñ sũt due claues. ¶ Itẽ lingua scõꝝ clauis ẽ regni celoꝝ. vñ dicit. quoꝝ ligue claues celi facte sunt. ¶ Itẽ crux pñie claudit infernũ apit celũ. ergo ẽ clauis. ¶ Itẽ p p̄dicatõnez ꝛ exẽplũ bone vite apit celũ iustis. hec ꝙ claues sũt ꝛ q̃re nõ cũ dicat Math. xxiij. ve vob scribe ꝛ pharisei ypocrite q claudıtis regnũ celoꝝ añ hoies. Glo. malo exẽplo. ¶ Rñ. q̄ due sũt claues tñ. vñ aug. Ioh. xx. [illegible] digno[illegible] de iudicaverit[illegible] duabꝫ clauibꝫ s. discretõis ꝛ p̃tatis dimittẽdis pctĩs. Ecce q̄ ab aug. assignãtur claues due ꝛ tñ due. hoc idẽ videt ex dictis Rabani ꝛ aliꝝ quibusdaꝫ p̃tactis. Iste aũt claues differũt. sic potẽtia cognitiua ꝛ potẽtia opatiua. vñ scĩa discernẽdi ẽ tãq̃ clauis cognitiua: et p̃tas iudicãdi tãq̃ opatiua ꝛ p̃ma dr̃ auctas: scõa p̃tas. vñ auctas respicit cognitõꝫ: p̃tas opatõeꝫ. vñ p̃ma ẽ ad apiẽdũ: hec scõa ẽ apericõ. sicut dic aug. ¶ Ad illud qđ obicit de bona vita ⁊c̃. dicẽdũ q̄ clauis p̃ut de ipsa intẽdit ad p̃sens ecctiaꝫ respicit cui hꝫ recõciliari penitẽs qđ sit p officium mĩstri. vñ clauis respicit ordinẽ. Qđ aũt obicit q̄ bona vita apit celũ. dicẽdũ q̄ hoc ẽ p vite meritũ: nõ p officiũ. ¶ Ad hoc qđ obicit de grã. dicẽdũ q̄ licꝫ grã soluet a pena eterna ꝛ liget ad purgatoriũ: nõ tñ ẽ clauis. nõ eĩ recõciliat eccle. vt ptꝫ de p̄trito quẽ opꝫ p̄fiteri. et si aliq̃ mõ dicat clauis dicenda ẽ clauis dei nõ mĩstri. nec ẽ clauis de q̃ dicit Math. xvj. Tibi dabo claues. et si grã soluat a pena differẽter: tñ a claue. qꝛ grã pri⁹ soluit ꝛ post ligat: mĩster eccle pri⁹ ligat ad penã tpalẽ ꝛ p⁹ soluit. ideo dr̃ Math. xvj. Qđcũq; ligaueris ⁊c̃. p hoc ptꝫ rñsio ad p̃cedẽs. scꝫ de bona vita. qꝛ si bona vita eẽt clauis hoc habẽt a grã. q̃re cum grã nõ sit clauis nec ipa [illegible] tñ grã claudit infernũ ꝛ apit celũ: hec nõ fiũt rõne officiꝫ. ¶ Ad illud qđ obicit de baptismate. dicẽdũ q̄ licꝫ in sacr̃mẽto baptismi mĩster eccle opet. tñ nõ vtit claue q̃ ad officiũ ligãdi ꝛ soluẽdi. Itẽ clauis respicit vinculũ actualis pcti ꝛ nõ origĩalis. ¶ Ad illud qđ obicit de volũtate. p sitẽ sũptũ de scĩa ꝛ p̃tate. dicẽdũ q̄ neq; scĩa neq; p̃tas put sũt ipius aĩe sũt claues. hec p̃tas siue auctas vtẽdi sciẽtia discretiua: ꝛ p̃tas ligãdi ꝛ soluẽdi claues sũt. hec qñ cuꝫ his est bona vita ꝛ bona volũtas. expeditiores sũt ad suũ actũ sicut scĩa habita facit q̄ altera clauis sit expeditior: tñ est differẽtia. qꝛ scĩa directe ẽ ad hoc ne erret clauis. bona vita nõ ẽ ad hoc q̄ opet clauis: qꝛ bona vita nõ semp req̃rit in illo qui soluit: hec in illo qui dat virtutẽ in clauibꝫ scꝫ i xp̄o. et in illo qui soluit. In mĩstro aũt absoluẽte nõ req̃rit: quia tũc virt⁹ absolutõis attribueret vite soluẽtis ꝛ nõ passioni xp̄i. Itẽ nota q̄ solet dici q̄ illud qđ hꝫ actũ ligãdi ꝛ soluẽdi et apiendi et claudẽdi respectu diuersoꝝ nõ est clauis. q̃ clauis respectu eiusdẽ claudit et apit. ligat et soluit. scꝫ ecclesie militãtis: sed bona volũtas p meritũ vite aperit celũ claudit infernũ. vñ hec nõ sunt claues eo mõ quo intẽdim⁹ de clauibꝫ. ¶ Ad illud qđ obicit de p̄firmatõe sacramẽtali ꝛ extrema vnctõe. dicẽdũ q̄ licet soluãt q̃dã modo loquẽdi a pctõ: nõ tñ sunt claues. nõ eñ soluẽdo ligãt nec ecõuerso qđ clauiũ ẽ. Pret. p̄firmatõ ẽ poti⁹ act⁹ dignitatis q̃ ordis nec extrema vnctõ ẽ eñ supmi ordis hec inferioris. Pret. per p̄firmatõꝫ ꝛ vnctõꝫ extremã ꝛ silr̃ p sacr̃mẽtoꝝ dispẽsatõꝫ cũ sit ibi collectõ grẽ ꝛ p p̄sequẽs remissio culpe q̃ est oĩum ostiũ et obstaculũ ne intret in celũ. cũ hec remissio nõ sit sacerdotis. cuꝫ oĩs culpe remissio sit dei p̃tate: sacerdotis tñ misterio. ꝛ ita nõ est in hoc sacerdotis p̃tas hec misteriũ. P̃tas eñ ẽ nomẽ clauis nõ misteriũ. ptꝫ q̄ q̃cq̄d ẽ in dispẽsatõne sacramentoꝝ q̃ ad culpã: totũ ptinet ad clauẽ dei quã nulli p̄tulit homi. ¶ Ad illud qđ obicit. q̄ ligua ẽ clauis ⁊c̃. dicendũ q̄ ligua iproprie ẽ clauis et sm̃ qđ. ligua eĩ scõꝝ dr̃ clauis. nõ qꝛ apiat ligãdo et soluẽdo: hec a p̃tõeꝫ celi impetrãdo q̃tũ ad aliquẽ effectũ. ¶ Ad illud qđ obicit. q̄ soluẽ ꝛ ligare sũt magis act⁹ oppositi q̃ discernẽ ꝛ soluẽ ⁊c̃. dicẽdũ q̄ nũer⁹ clauiũ accipit penes discretõeꝫ a pctõ et penes opari circa penã pcti. vnde discernẽ et soluere distinguũt iuxta differẽtiã culpe ꝛ pene. Soluere aũt ꝛ ligare tñ penã respiciunt: qꝛ et solutõ ẽ respectu pene et ligatõ silr̃. vñ eẽntialiter est differẽtia discretõis et solutõis q̃ ligatõis et solutõnis. clauis eñ ẽ p̃tas ad discernẽdꝫ et operãdũ. vel vt sumatur ratõ p̄muñiter. clauis ẽ p̃tas ad remouẽdũ impedimẽtum opationis meritorie. Impedimẽtũ aũt opatõis talis duplex ẽ. scꝫ culpa et pena. ad remouẽdũ illud impedimentum qđ est culpa: nõ ẽ clauis necessaria vt auferat eaꝫ ẽ tñ necessaria ad discernẽdũ inter culpã ꝛ culpã. vt sm̃ mẽsuraꝫ culpe determĩet mẽsura pene. vñ ad nihil aliud ẽ clauis nisi vt sacerdos liget penitẽtẽ sm̃ mẽsurã culpe: vel discernat vtrũ sit soluẽd⁹. Altera do clauis respicit penã q̃ est in pctõ. scꝫ illa q̃ est p̃tas ligãdi et soluẽdi. et ita ẽ duplex clauis rõne p̃tacta. ¶ Ad illud qđ obicit de cruce penitẽne. dicẽdũ q̄ et si crux claudat et apiat: nõ tñ sicut clauis scꝫ soluẽdo et ligãdo. ¶ Ad illud qđ obicit de exẽplo et p̄dicatione. dicẽdũ q̄ p hoc nõ aperit celũ p̄prie: hec poti⁹ intrãtes vocãt ad portã celi vel ad habentẽ claues.

Membrũ quintũ

Consequẽt q̃rit ad qđ sint claues p̃cise. vtrũ tñ ad apiendũ: an ad apiendũ et claudẽdũ. Qđ ad apiendũ tñ: videt p hoc q̄ claues date sũt ad p̄modũ nr̃m hec nõ est p̄modũ nr̃m q̄ regnũ nobis claudat. ¶ Itẽ ingressus regni celoꝝ claudit p obstaculũ [illegible]. [illegible] obstaculũ ẽ claudẽs ingressum p pcti p̄missionẽ. claues aũt ñ sũt ad faciẽdũ hoies peccare: ergo nec ad soluẽdũ ⁊c̃. ¶ Itẽ q̃cũq; vtit instrumento ad illud ad qđ ẽ: recte vtit illo. hec sacerdos claudẽdo aditũ regni nõ recte facit hec peccat: ergo clauis nõ ẽ ei ad hoc data. pbatio mĩoris Math. xxiij. ve vobis scribe ꝛ pharisei q claudıtis regnũ celoꝝ añ hoies. ergo peccarẽt i hoc. ¶ Itẽ nihil idẽ est ad oppositos fines. hec claudẽ et apire regnũ celoꝝ sũt opposita: ergo clauis nõ ordiat ad hec duo. ¶ Itẽ baptism⁹ apit celũ et nõ claudit. Silr̃ videt de claue q̄ tñ apiat. Mat. iij. Ascẽdit de aqua et ecce celi apti sũt. et vidit spm̃ descẽdentem sicut colũbã et veniẽtẽ sup se. Glo. Rabani. nõ tũc primũ sibi patuẽ celestia vel spũs sanct⁹ dat⁹ ẽ. hec nobis p acceptum baptismũ aditũ celi patrie et spm̃s. scĩm dari mõstrauit. ¶ Itẽ cũ de xp̄o dr̃ Esa. xxij. dabo clauẽ dom⁹ dauid super hũeꝝ ei⁹. apiet et nemo claudet: claudet ꝛ nemo apiet marie ptꝫ q̄ officiũ mĩstroꝝ determiatũ ẽ ad vnã ptẽ tñ q̃tũ ad officiũ clauiũ. ¶ Itẽ cũ alicui p̃cludit ingressus regni. fit p̄ legẽ eccle q̃ interdicit ne malũ p malo fiat. Ro. xij. nulli malũ p malo reddẽtes. ꝛ Math. vj. bñfacite his q oderũt vos. ergo claues nõ debẽt eẽ neq; sũt ad claudẽdũ alicui ingressũ. ¶ Itẽ cũ soluere ꝛ ligare nõ sũt clauis vsus. hec magis magis. [illegible] claudẽ ad clauibꝫ attribuẽ vsũ ligãdi et soluẽdi. qđ nõ facit Mat. xvj. q̃rit ergo vñ hoc sit. ¶ Contra. in datõe clauiũ de⁹ dedit nõ solũ p̃tatẽ soluẽdi: hec ꝛ ligãdi. nõ solũ dimittẽdi pctã: hec etiã retinẽdi sic ptꝫ Mat. xvj et Ioh. xx. et p hoc q̄ soluũt sũt ad apiendũ et p hoc q̄ remittũt sit. ergo ab opposito p hoc q̄ ligãt et retinẽt erũt ad claudendũ. nõ ergo solũ ad apiendũ. ¶ Itẽ clauis dicit metaphorice in spũalibꝫ ad silitudinẽ clauis in tpalibꝫ. hec in materialibꝫ officiũ clauis nõ tñ est apire. hec et claudẽ: ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ intelligat q̄ si nõ esset pctm̃ tũc esset celũ aptũ. nunc aũt claudit p pctm̃. Ex pctõ eñ sequit pena pcti [illegible] scꝫ reat⁹ pene gehẽne. altera carentia visionis dei. est ergo clauis ad apiendũ celũ et claudẽdũ infernũ bonis ꝛ ecõuerso malis scꝫ ad claudẽdũ celũ et apiendũ infernũ. ¶ Ad eundem [illegible] p̃tactoꝝ nota. q̄ vt dic Isido. ethi. [illegible] ostiũ dicit generaliter p qđ ab aliq̃ arcemur ingressu. ab obstãdo [illegible] [illegible] q̄ duo sũt que arcẽt nos ab introitu celi. scꝫ culpa ꝛ pena debita. ꝛ ita [illegible] duplex ostiũ celi [illegible] [illegible] hoꝝ nõ ẽ nisi remotõ obstaculoꝝ hoꝝ. ꝛ claues [illegible] si p̃tates remouẽtes hec obstacula [illegible] q̄ pctm̃ remouet [illegible] [illegible] et penã simul annexã que est infernũ. patet q̄ [illegible] o [illegible] claues habꝫ solus xp̄c. Apoc. iij. hec dicit sanct⁹ [illegible] [illegible] qui habet clauẽ dauid qui aperit et nemo claudit ⁊c̃. [illegible] hec clauis quodãmodo est potestas inserta. per crucem [illegible] [illegible]

ne eterne debitũ. hĩs q credũt dimittiť ⁊ acceptãt illd̃ p sa-
craměta ad hĩ instituta. verũ tñ aliqd pene fuit ibi nõ dimis-
sum: ⁊ ita adhuc ẽ aliud obstaculũ. scʒ pene tp̃alis. cuiꝰ re-
motõeʒ obstaculi que est ostij apertio reseruať sacerdoti. ⁊
quia remoto obstaculo culpe ⁊ eťne pene debet pena pur-
gatoria. vel p̃sentes sũt iste due pene sicut duplex ostium.
vnũ remotiꝰ ab ingressu. scʒ purgatoriũ qd̃ longiꝰ ẽ: ⁊ aliud
ppinquiꝰ. scʒ pena p̃sens. ¶ Cũ hĩs nota. q p̃tas sacerdoti-
bus cõiter pcessa respectu subditoꝵ: nõ ẽ absoluendum oĩno
debitũ pctĩ. nõ eñ decebat hĩ oĩb9 cõicari. ne culpa sine pe-
na remanẽt ⁊ relinqreť aliqd inordinatũ in regno xp̃i. ⁊ iõ
est illis data p̃tas ligãdi ⁊ soluẽdi. i. vt ligãdo soluerẽt. i.
ligãdo ad penã tp̃aleʒ: soluerẽt ab alio. i. purgatorio. nec ẽ
data p̃tas ligãdi nisi ꝑpter solutõeʒ. qm̃ igiť soluere aliquẽ
a debito ẽ remouere obstaculũ. ⁊ hĩ est apire celũ ⁊ p conse-
quẽs ligare ẽ claudẽ idẽ. ideo dico q iste claues simul sunt
ad ligãduʒ ⁊ soluẽduʒ claudẽduʒ ⁊ aperiẽduʒ. hĩ actꝰ ligan-
di ⁊ soluẽdi ꝯpetit eis imediate ⁊ respectu subiecti. vt sup̃
dictũ est: sed actꝰ aperiẽdi in relatõe ad finẽ vltimũ. Et qm̃
testimoniũ denoiať ab optimo ⁊ a fine: ⁊ ideo magis deno-
minať illa p̃tas a noĩe respiciẽte finẽ. qꝛ dõ instrumẽtũ qd̃
ordinať ad claudẽduʒ ⁊ aperiẽduʒ in corp̃alib9 est clauis:
ideo talis p̃tas recte dicit clauis. non tñ est oĩmoda similitu-
do: sed aliqua. clauis eñ materialis ad vtrũqʒ p̃ncipaliter
⁊ p̃ncipaliꝰ ad claudẽduʒ ꝑpter latrones ⁊ fures. hĩ sp̃ũalis
p̃ncipaliꝰ est ordinata ad aperiẽdũ. nec ordinata ẽ ad clau-
dendũ nisi ꝑpter apertionẽ: sicut nec ad ligãduʒ nisi ꝑpter
solutõeʒ. ⁊ ita quẽadmodũ medicina ẽ scientia sani ⁊ egri.
sani p se. ⁊ egri p accidens: ita intelligenduʒ est in ꝓposito.
¶ Ad hoc ḡ qd̃ obijciť. q clausio regni ẽ nobis dãnosa ⁊c̃.
Dicendũ q in corp̃alib9 ẽ quedaʒ ligatõ simplr̃ nocens: vt
quãdo ligať quis ne euadat mortẽ. quedã simplr̃ expediẽs
sicut qñ ligať hõ medicamẽto emplastri. sic ĩ sp̃ũalib9 liga-
tio pctĩ impedit: sed ligatio sacerdotis bñ facit ad velocio-
rẽ ⁊ expeditõrẽ solutõeʒ. ¶ Ad illd̃ qd obijciť q clausio in-
gressus fit p appositõeʒ obstaculi ⁊c̃. Dicendũ q ẽ quedaʒ
clausio bona ⁊ expediẽs: ⁊ hãc facit clauis. quedã est dãno-
sa ⁊ mala quã facit pctm̃ siue debitũ. clauis eñ non ligat
debito pctĩ: sed impositõe remedij. ¶ Ad illud qd̃ obijciť q
sacerdos claudẽdo aditũ regni nõ vtiť claue ad qd̃ est: sed
peccat. dicẽduʒ q clausio illa de qua dic Math. xxiij. Ve
vobis scribe ⁊ pharisei ⁊c̃. non intelligiť de illa q̃ fit p cla-
ues sacdotales: hĩ de illa q̃ fit p malũ exẽplũ. vt pʒ de glo.
ibidẽ. ¶ Ad illd̃ qd̃ obijciť. q nihil idẽ ẽ ad oppositos actꝰ
⁊c̃. Dicẽduʒ q verũ ẽ intelligẽdo de fine p se. bñ tñ est aliqd
ad opposita ita q ad vnũ p se ⁊ ad aliud p accidẽs. ⁊ ita est
in ꝓposito. ¶ Ad illud qd̃ obijciť p sile de baptismo q ape-
rit ⁊ nemo claudit. dicẽduʒ q nõ est sile. Ratõ huiꝰ ẽ. quia
baptismꝰ apꝛit sine gemitu ⁊ planctu quocũqʒ vñ nõ ligat
ad aliquã penã siue satisfactõeʒ. pnia nõ silr̃ facit. ¶ Ad il-
lud qd̃ obijciť de illo Esa. q dic de xp̃o. apiet ⁊ nemo clau-
det ⁊c̃. dicẽdũ q hĩ intelligẽdũ est de apriõe p p̃cij solutõneʒ
quã opatꝰ est xp̃c in passiõe. ⁊ etiã p effectũ quẽ fecit in ascẽ-
sione. A xp̃o eñ ẽ triplex apřio ianue regni. scʒ p causã in
baptismo. p p̃cij solutõeʒ ⁊ p effectũ. nulla istaꝵ apřioniʒ
fit mediãte claue a sacerdote: hĩ solũmodo apertõis mani-
festatio. ¶ Ad illd̃ qd̃ obijciť. q ecclia iuxta qd̃ xp̃c docuit
nõ reddit malũ ꝓ malo. dicẽdũ q nõ est intẽtio ecclie red-
dere malũ ꝓ malo: hĩ malũ vt remoueť seu reuocet a malo
ad bonũ. vt. j. Corin. v. tradidit hm̃õi hoĩeʒ sathane in in-
teritũ carnis: vt sp̃ũs saluꝰ sit in die iudicij dñi nr̃i ih̃u xp̃i.
¶ Ad illud qd̃ obijciť. q soluere ⁊ ligare nõ est vsus clauis
⁊c̃. Dicenduʒ q potestas illa habet actum in relatõne ad
subiecta ⁊ in relatõne ad finẽ actus. in cõparatõe ad sub-
iectum respicit potestas hẽbitũ siue vsum: sed in cõparatio-
ne ad fine respicit fructũ. ⁊ quia denoiatio est ab optimo
ideo dñs clauem illam potestatẽ nominauit. sed quia execu-
tio ⁊ vsus respicit actũ primũ. ideo illi claui actuʒ ligandi
⁊ soluendi attribuit.

Membrum sextum

Consequenter queritur. Quando claues fue-
runt date ecclesie. Et primo vtrum currente
lege nature. Secũdo an currente lege moysi
Tercio an tempore gratie.

Articulus primus

Circa primũ oñdiť sic. Currẽte lege nature fuit
sacramẽtũ penitẽtie. dicit eñ. xx. Gen. q sacm̃ẽ-
tũ pnie sic̃ ⁊ cõiugij ab exordio generis hũani ce-
pit. hĩ sacm̃ẽtũ pnie efficaciã habʒ a clauib9: ḡ tp̃e illo date
erãt claues. ¶ Itẽ post ꝑpetratõeʒ pctĩ sp̃ fuit necessariuʒ
remediũ ꝯ pctm̃. ⁊ ita vsus clauiuʒ sp̃ fuit necessariꝰ: qꝛ sp̃
hoĩes peccabãt. hĩ diuia miscõia sp̃ exhibebat homi qd̃ erat
ei necessariũ ad salutẽ. Si eĩ natura nõ deficit ĩ necessarijs
multoforti9 nec auctor naťe cuiꝰ bonitas ẽ sũma. ḡ tp̃e illo
deficiebãt claues. ¶ Itẽ ĩ illo tp̃e fuit vsus eoꝵ q̃ necessaria
erãt ad remissionẽ origialis pctĩ: ḡ cũ maior necitas fuerit
eoꝵ q̃ꝵ vsus erat necessariꝰ delectõi actualiũ cuiusmõi sunt
claues: nõ videť q diuia bonitas pmiserit defectũ clauiuʒ
fuisse tp̃e illo. ⁊ ita tũc erãt date siue institute. ¶ Si rñdeť
q claues dãť cũ ordie sacdotali: tũc aũt nõ erat ordo hm̃õi.
Cõtra. tũc tp̃is erat sacerdos ⁊ officiũ sacerdotij: qd̃ pʒ p
hĩ. q tũc erat melchisedech q erat sacerdos dei excelsi Gen.
xiiij. hĩ ꝯstat q sacerdotio melchisedech ꝯuenũt claues erḡ
sacerdotiũ xp̃i dr̃ ee sacerdotiũ melchisedech. de xp̃o eĩ dr̃.
Tu es sacerdos ineťnũ s̃m ordinẽ melchisedech. ¶ Con-
tra. nõ repiť ĩ testamẽto veťi neqʒ ĩ nouo q date fuerit cla-
ues tp̃e legis naťe. ḡ iuxť assertõꝫ Hiero. nõ ẽ ponẽdũ illas
tp̃e illo fuisse datas. dic eĩ Hiero. ĩ q̃dã omelia. reprobãs
testimoniũ cuiusdã opiõnis sũptũ ab ap̃lis. hĩ qd̃ de scriptu-
ris nõ hʒ auctẽteʒ eadẽ facultate ꝯtẽniť q̃ pbať. ¶ Itẽ in enu-
meratõe sacm̃ẽtoꝵ tp̃is ab expositorib9 sacre scripture. s. be-
ato greg. ⁊ hug. de san. vic. nulla fit mentio de clauib9. ex q̃
habeť argumẽtũ validũ. q ñ spectãt ad sacm̃ẽta. ¶ Qd̃ cõ-
cedimꝰ. ¶ Ad illud ḡ qd̃ obijciť q tp̃e illo fuit sacm̃entũ pe-
nitẽtie ad qd̃ spectat vsus clauiu. dicendũ q remediũ pctĩ
tũc tp̃is ñ fuit sacm̃ẽtuʒ pnie hĩ vtꝰ pnie siue gr̃a sufficiebat
sine vsu clauiũ. ¶ Ad illd̃ qd̃ obijciť. q tũc tp̃is remedium
pctĩ fuit necc̃riũ. dicẽdũ q hĩ ẽ verũ. ⁊ illd̃ remediũ fuit vtꝰ vł
gr̃a pnie cũ sacrificijs ⁊ oblatõib9. ¶ Ad illd̃ qd̃ obijciť. q
auctor naťe ñ deficit ĩ necessarijs. dicẽdũ q hĩ verũ ẽ nec tũc
nec vnq̃ defecit qn penitẽtib9 exhibẽt q̃ ad salutẽ erant ne-
cessaria. vt ex supradictis pʒ. singulis eĩ tẽporib9 ꝓuidebat
de illis q̃ ad salutẽ erãt necessaria. ¶ Ex his patʒ rñsio. ad
illud qd̃ sequiť. qꝛ tũc tp̃is erat remediũ ꝯtra actuale pctm̃
sicut ꝯtra originale. licʒ illud remediũ nõ eẽt vsus clauiuʒ
nec debuit eẽ. sicut infra habeť. ¶ Ad illud qd̃ obijciť. q
tunc erat sacerdotiũ xp̃i: qꝛ sacerdotiũ melchisedech. ⁊ xp̃c
erat sacerdos s̃m ordinẽ melchisedech. dicendũ q sacerdo-
tiũ melchisedech nõ fuit sacerdotiũ xp̃i nisi in figura. hĩ xp̃c
dicit sacerdos s̃m ordinẽ melchisedech: sicut habeť ex glo.
sup illud p̃s. Tu es sacerdos ineternũ s̃m ordinẽ melchi-
sedech: quia panẽ ⁊ vinũ ĩ corpus ⁊ sanguinẽ suũ cõsecra-
uit xp̃c: cuiꝰ sacrificij similitudine ñ p̃misit melchisedech.
Gen. xiiij. Rex proferens panẽ ⁊ vinuʒ. Erat eñ sacerdos
dei altissimi ⁊c̃. vnde illi sacerdotio q solaʒ erat simile sa-
cerdotio xp̃i in vita sacrificij. nõ ꝯpetebãt claues. q̃ꝵ vsus
est in relaxatõne debite peccato.

Articulus secũdus

Consequẽter queriť. vtꝵ in lege moysi date siue
institute erant claues. Et sic videť. qꝛ scribis ⁊
phariseis dicit Math. xxiij. Clauditis regnũ
celoꝵ ante hoĩes. ¶ Itẽ qd̃ aliud ẽ hic clauiũ vsus nisi libe-
ratio a pctĩs. Sed hĩ fecerũt sacerdotes illiꝰ tp̃is. Necnon
etiam. mãdati sunt sacerdotes ⁊ leuite ⁊ mũdauerũt populũ.
¶ Itẽ date sunt sacerdotib9 legis moysi auctes discernẽdi
inter leprã ⁊ nõ leprã: mũdũ ⁊ imũdũ Deutro. xvij. penes
hanc auctoritatẽ attenditur altera clauis. ⁊ ita idem quod
prius. ¶ Item ad partes istius problematis valent ratio-
nes posite in p̃cedenti ꝓblemate. ¶ Rñsio. q claues non

fuerūt date synagoge nec debeāt dari anq̄ visus clauiū aliquā habēt efficaciā. nullius aūt efficacie erāt anq̄ ostiū regni apertū eēt a xp̄o. xp̄e qd̄ zc. ¶ Ad illud qd̄ obiicit q̄ scribe et pharisei claudebāt regnū zc. Dicēdū q̄ illa clausio nō fiebat vsu alicuius clauis: sed potius p̄ moꝝ puersiones z p̄ eoꝝ que erāt ad fidei annihilatōez. vn̄ glo. sup illd̄. Qui clauditis regnū celoꝝ vel malo exēplo vel misteria scripturaꝝ reuelendo. ¶ Ad aliud dicēdū q̄ mūdatō q̄ fiebat currente tp̄e legis: fiebat p̄ cerimonias legis nō p̄tate clauiū. sicut tempore gratie. ¶ Ad aliud dicēdū. q̄ tp̄e legis moysi fuit data sacerdotibus auctas discernēdi inter leprā et leprā materialem. et pz Leuit. x. q. auctas aūt discernēdi inter leprā spūalem ad claues ptinet.

Articulus tercius

Consequenter queritur vtrum fuerint claues. et queritur si tunc fuerunt date. Secūdo vbi.

Circa primū dicitur .§.j.

coīter q̄ date fuerūt petro. z hoc videt Math. xvj. Tibi dabo claues regni celoꝝ. Itē alqs apl̄is sitr. vn̄ Ioh. xx. Quorū remiseritis pc̄ta zc. hoc fuit dictū apl̄is. g̃ in p̄tate aploꝝ fuit remittē pc̄ta: et ita introducē i regnū. g̃ ad vitā. Sed ois q̄ pōt admittē vel excludē a regno hz claues regni: g̃ apl̄is date fuerūt claues. nō nisi inq̄tū erāt plati ecclie tp̄e gr̄e: g̃ zc. ¶ Itē ecclia ē atriū p̄ qd̄ ingredit in regnū celoꝝ. hoc ē eni atriū in quo stetit hester. i. aīa iusta ꝓponēs ingredi ad assuerū regē hester. v. nec ē ingredi in regnū nisi p̄ viā istam id est ecclīaz. Sed ꝯstat q̄ in eccliaz nō ingredit nisi p̄ platos ecclie. plati aūt introducūt aliquos et p̄ claues que fuerūt date a xp̄o. vn̄ Math. xvj. sup illud. Tibi dabo claues regni celoꝝ. dicit glo. claues sunt discernēdi scīa et potentia qua dignos debz recipe: indignos excludē a regno. Ex his pz qd̄ ꝓponit. ¶ Cōtra. vt dictū est. clauis ē p̄tas ligandi et soluēdi. hec p̄tas solius dei ē. et nulli data a deo. vn̄ Hug. male de sacerdote dn̄i facitis q̄ dei p̄tatez dimittēdi peccata qd̄ soli deo ꝯpetit illi tribuistis. ¶ Itez vt dicit Hugo. duobus modis pc̄toꝝ ligat est. i. obduratōe mētis: et debito eterne dānatōis. a neutro vinculo ē datū homi absoluere. ¶ Itē Apoc. j. Habeo claues mortis et inferni dicit xp̄c. ex hoc videt q̄ xp̄c retinuit sibi claues mortis z inferni. habeo dicit discretiue. Sed dicit glo. claues mortis et iferni possidet: qz quos vult a dānatōe mortis liberat: quos vult in eodē dānatōis piclo iuste remanē sinit. Ex his pz q̄ xp̄c retinuit sibi claues a piculo dānatōis et liberādi et soluēdi. ¶ Itē querit si deus est sufficiētis p̄tatis ad dimittēdū peccatum totū. quare in eius adiutoriū ptez habet sacerdos absolutōnis: cū melius sit ponē et eēvnū agentē q̄ plures. ¶ Itē si voluit hāc p̄tatez alqs coīcare. quare magis voluit tempore illo q̄ alio. ¶ Itē quare tā artus fuit in coīcatōe huius potestatis ille sūme liberalis vt eā nō ꝯcederet oībus nec etiaz vsum eius sicut baptismi: cū voluerit oēs penitere. sicut baptizari. ¶ Rn̄deo q̄ p̄tas clauiū data est ecclie a xp̄o primo apl̄is. et p̄ aplos alqs. ¶ Ad hoc qd̄ primo obiicit contra hoc. q̄ clauis est p̄tas ligādi zc. et hoc solius dei est. dicēdum q̄ hoc intelligit eē solius aucte siue a se: platoꝝ ecclesie est misterio dato a deo nō a se. vn̄ sicut deus ex se pōt et ex se deus est: ita ex se pc̄tm dimittit. et sicut scribit solus deus bonus et tn̄ illi qui deo seruiūt boni sūt. sic ē in ꝓposito. vn̄ Hugo sicut ipe ex seipō deus est: ita etiā p̄ semetipm qn̄ vult sine humana cooperatione pc̄ta dimittē pōt. hi do qui ex semetipsis dij nō sunt: illi etiā nisi eo a quo sunt hoc q̄ sunt. in eis z p̄ eos operāte et eis cooperante pc̄ta dimittē nō possunt. patet ergo quō solus deus bonus est. nec inde sequit bonos non esse etiā eos qui deo seruiūt. et quō solus deus mirabilia facit: z tn̄ de iusto homine dicit. fecit eni mirabilia in vita sua. ita etiā solus deus pc̄ta dimittit. tūc quoqz qn̄ sacerdos ab eo z p̄ eū dimittit. ipe eni hoc in hoīe facit: qd̄ p̄ eū homo facit. ¶ Ad illud qd̄ Hugo. male de sacerdote dn̄i facitis zc. dicendū q̄ Hugo recitat verbū aliquoꝝ opponētiuz sic. et sic rn̄det neqz ego sacerdotibus p̄tatez dimittēdi pc̄ta tribui. illi hominibus p̄tatem diuinā tribuit: qui de hominibus deū fecit. id est dat eis p̄tatez diuinā. et post. nō mirū est si hoīes peccata dimittere possunt vt hoc possint nō ex sua: sed ex diuina virtute acceperūt. ¶ Ad illud qd̄ obiicit. q̄ a neutro vinculo qui ligat est datū est homi absoluere. dicendū q̄ nō ē verum. qd̄ ostēdit Hugo p̄ exēplū scriptū a lazaro. vn̄ determinat q̄ gr̄a adueniēte coꝛ peccatoris absoluit ab excecatōne mētis siue obduratōe. et deinde ipa cooperante meret absolui penitēs misterio sacerdotis a debito dānatōis. Et subdit exemplū tale. hoc bene in resuscitatōe lazari significatum est. quē ipe dn̄s p̄ se prius intrinsecus a vinculo mortis absoluit. viuificatū aūt de foris misterio ipoꝝ aploꝝ solui p̄cepit. sic nāqz in sc̄a ecclia nūc mortuos pc̄tis p̄ solā caritatem seu gratiā suā interius viuificās ad ꝯpunctōez accendit: atqz viuificatos p̄ ꝯfessionē foras veire p̄cipit: ac sic demū ꝯfitentes p̄ misteriū sacerdotū ab exteriori vinculo. hoc ē a debito dānatōis absoluerit. Bene aūt dānatōis exterius vinculū dicit. qz ptinet ad tenebras exteriores. quas euadere dignus nō est: quisqz in hac vita prius a tenebris interioribus solui nō meret. ¶ Sed quid est qd̄ dicit Hugo. q̄ sacerdos absoluit a debito dānatōis eterne: cū ab hoc debito absoluit in collatōe gr̄e ꝯtritōis: scz anteq̄ ꝯfiteat sacerdoti. Rn̄deo. q̄ hoc dicit qz nō absoluit quis a deo nisi sit in ꝓposito ꝯfitendi et recipiēdi absolutōez a sacerdote. vnde Hugo. Si quis post ꝓpetratā veniā pc̄toꝝ ꝯfiteri eadē peccata sua neglexerit: quasi institutōis diuine ꝯtemptor. q̄uis nō ꝓ peccatis que iam dimissa sunt reus teneat: tamen ꝓ ꝯtemptu reus erit. vel fortassis: qz ipa pc̄ta iam ad ꝯtumaciā redeūt: que prius p̄ ꝯpunctōez humiliato dimissa fuerunt. vel a debito dānatōis. i. ab eo q̄ mutata ē pena siue debitū damnatōis. ¶ Ad illud qd̄ obiicit q̄ non dedit claues inferni. dicūt quidā q̄ sic. et q̄ claues inferni sunt claues regni. sed a digniori denoīant. qz dū aperiūt celū claudunt infernū. vel pōt aliter dici. q̄ claues inferni habz xp̄c s̄m q̄ deus. nec dedit illas ecclie. qz ipe est qui pōt et corpus et aīaz pdere in gehennā. et qui pōt liberare et ibidē includere. et hoc ꝯpetit ei s̄m clauē auctoritatis que est in remouendo culpā. et s̄m hunc intellectū plus intelligit p̄ clauez inferni q̄ p̄ clauē regni. sicut plus est liberare a pena eterna q̄ liberare ab aliqua pena tpali et p̄parare ad introductionem in gloriā. ¶ Ad illud qd̄ querit. ex quo dn̄s est sufficientis p̄tatis ad dimittēdū pc̄tm zc. dicendū q̄ aliud et aliud in pc̄to remittit xp̄c z sacerdos. qz xp̄c culpā et penā eternā: et sacerdos penā purgatoriā. et aliquid de pena p̄senti taxata in canone: si discretōni eius videt. Et voluit hoc deus ꝯcedere. scz hanc p̄tatis sue ptez multiplici rōne. vna est quā tangit Hugo de sc̄o victore in libro de sacramētis vt homo qui noluit deo superbiendo obedire superiori deo satisfaciat subdendo se pari scz sacerdoti. vt tumor superbie humilitate sanet. Alia ratio est. qz eni ipe optimus est sume sui coīcatiuus. ideo nō tn̄ voluit coīcare homi suā sapientiā que appropriat filio: sed et bonitatē q̄ appropriat spūisctō et p̄tatez que appropriat patri. z qz has tres coīcatōes habemus p̄ filiū p̄ quē nobis spūsscūs dat est: ideo dicit aplus Ro. viij. Quō nō etiā cū illo oīa nobis donauit. ad quam plenitudinē ꝯueniebat claues dari homi. ¶ Ad illud qd̄ q̄ritur quare claues date fuerūt tp̄e gr̄e et non tp̄e legis nature neqz legis moysi. Potest dici. q̄ nō ꝯueniebat claues dari anteq̄ possent habē vsuz aperiēdi ostiū regni. hūc vsum nō poterāt habe anteq̄ illud esset apertū a xp̄o. Alia ratio ē. qz neqz tp̄e legis nature neqz tp̄us legis moysi fuit tp̄s plene gr̄e. sicut tp̄us gr̄e. Itē magis ꝯueniebat q̄ tp̄e incarnationis filij dei quo deus factus est homo ꝯdescēderet deus homini et sociū magis q̄ in alijs tp̄ibus. Itē tp̄e reparatōnis humane magis ꝯueniebat q̄ hō cooperet homi ad sui reparationem q̄ in alio tp̄e. vnde placuit deo q̄ sicut homo fuerat causa destructōis hominis. ita esset cooperator reparatōis. ¶ Ad vltimū dicendū. q̄ hoc factū est ꝓpter vtilitatē ecclie. volunt eni deus quosdā in alios plures habere potestatē et deinde illos quos pauciores. et sic semp q̄ausqz ꝓueniret ad vnū s. papā. q̄ z sb do imediate ē s̄m illd̄ eccs. v. excelso excelsior

ali⁹ ēēt sup hos ꝙ eminētiores sunt alij. et insup vniuerse ēēt ecc impat fortēi.s.pape q vocat se suū suoꝝ dei. et sic mīpbās ecclia est vna. sic et militās et corp⁹ et iūpbantis cum corpe militātis vnit in vno capite. vnde dicitur lapis angularis qui facit vtraqꝫ vnū. Eph.j.ipm dedit caput super omnē ecclīaꝫ que est corp⁹ eius. et sic inter infinita mēbra et supremum caput sunt plati mediꝫ. sicut in celo inter idem caput et angelos sunt certi ordines accipientes illuminationē et tradentes.

Consequēter queri .§.ij.

tur vbi in nouo testamento sint claues date siue institute. Et videt ꝙ Math.xvj.ibi. Tibi dabo claues regni celorum. ¶ Cōtra. videt ꝙ nō fuerūt ibi institute. qꝛ tm̄ ibi facta fuit ꝓmissio. sicut ptꝫ. ¶ Itē sup illud Math.xvj. Tibi dabo ⁊c̄. Hiero. sciat prudēs lector hoc in futuro ꝓmissum. Nā si statim petro date eēnt: nūq̄ in eo error ꝑme cōfessionis locū habuisset. et ita videt p Hiero. ꝙ tūc nō fuit data pt̄as vel vsus clauiū. ¶ Item ex hoc videt ꝙ nō possit errare qui habet claues. dicit em̄ ꝙ si tūc date eēnt: nunq̄ error ꝑme ꝯfessionis in eo locū habuisset relinquit ḡ ꝙ nō possit errare. ¶ Rn̄. ꝙ claues fuerūt date. ibi. Tibi dabo ⁊c̄. et licet ꝙ dico. Tibi dabo claues exꝑmat p modū promissionis euētus futuri: nihilomin⁹ ibi cū verbis sequentibus que sunt. Quodcūqꝫ ligaueris ⁊c̄. date fuerūt petro ꝑcipue. ꝙ aūt tūc date fuerūt. ptꝫ ex glo. ibidē que dicit. q ꝑ ceteris ꝯfessus est: ꝑ ceteris donat clauibꝫ. Claues sūt discernēdi scīa et potētia. qua dignos recipe indignos debet excludere a regno. vn̄ subdit. et quodcūqꝫ ligaueris. i. quē ī peccatis ꝑsistentē eternis penis adiudicaueris: vel quē humilem et vere penitētē absolueris: sic erit ⁊ in celis. Alijs fuerūt date expsse. ibi. Accipite spm̄s. ⁊c̄. Joh.xx. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ vbū Hiero. trūcate positū ē in glo. in vbo ei illi⁹ ptinet. Sciat prudēs lector beatitudinē hui⁹ quecūqꝫ ligaueris ⁊c̄. in futuro ꝓmissuꝫ eē. Nā si statim data eēt ista. s. beatitudo: nūq̄ error ⁊c̄. Notādū ḡ ꝙ btitudo hmōi quodcūqꝫ ligaueris sup terrā ⁊c̄. est illud ee ligatū ⁊ in celis ſm veritatē quodcūqꝫ ligasset ī terris beat⁹ petr⁹. et illud eē solutū quodcūqꝫ soluisset. hec aūt btitudo si tunc fuisset data: nunq̄ fuisset error ī eo. sicut postq̄ aplis data fuit grā ad robur tūc fuit eis data hec beatitudo q̄ vtebant claue sine errore quia tūc eis grā dabat ad discernēdū inter pcm̄ et pcm̄. Unde nō post soluebāt nisi quod fuit soluēdū: et ligabāt nisi quod fuit ligandū. Et intelligēdū ꝙ multi habent claueꝫ qui nō habent beatitudinem clauis: et ita multi habēt claues qui errant seu errare possunt.

Membrum septimum

Consequenter queritur. quibꝫ date sunt claues. Et primo an ministris bonis tm̄: an bonis et malis. Secūdo vtrū caput bonorum scꝫ xp̄c habuit claues.

Articulus primus

Circa primū ꝙ tm̄ boni. videt. dicit em̄ aug. caritas ecclīe pcta dimittit. ſ ecclīastice ꝑsone pcta dimittūt virtute clauiū: ḡ q sine caritate sunt nō habēt claues. exquo nō dimittūt pcta. ¶ Itē dn̄s cōtulit claues aplis et illis mediātibꝫ consilibꝫ illis. ſ mali non sunt aplis siles. ḡ ⁊c̄. Et ꝙ ptulit silibꝫ in bono. i. bonis. videt ex verbo dyonisij dicentis. sacerdos ordinat⁹ est ad hoc vt sit illuminatiu⁹ q̄m ad hoc est vt illumiet ꝑfecte. Unde ille cadit a virtute sacerdotali qui nō est illumiatus. ſ mali lumē spūale nō habēt: et ita nec pt̄atem illumiandi sine q̄ claues nō habent. ¶ Item sup illud me aūt nō semp habebitis dicit aug. in.xl. omel. licet illud dicat pluraliter. dictum tamen est inde gerenti typū maloꝝ: sicut dictū est petro. tibi dabo claues ⁊c̄. ſm ꝙ gerit typū bonoꝝ. ḡ claues nō habent nisi boni. ¶ Item Greg. in dyalogo. petri viceꝫ et ligādo et soluēdo obtinent: qui locū sancti regiminis vita et moribꝫ tenent. ¶ Item Apoc.ix. data est sathane clauis putei abyssi. ⁊ data est petro ⁊ suis sequacibꝫ clauis celi: ⁊ ita videtur exquo capiti malorum data est clauis abyssi ⁊ mēbris eius: similiter ꝙ ⁊ capiti aploꝝ ⁊ bonis claues celi. ¶ Item pt̄as remittendi pcm̄ est a virtute passionis xp̄i nisi em̄ esset fides in ecclīa de passione xp̄i nō dimitterent peccata: nec claues haberent efficaciā aliquā. sed si hoc necesse est ꝙ qui remittit peccata fidem habeat. et qui habet vnam virtutem habet omnes: ergo claues sunt tm̄ bonoꝝ. ¶ Iteꝫ.xx. Joh. Accipite spm̄sanctū quoꝝ remiseritis peccata ⁊c̄. Ex hoc verbo videt ꝙ accipe spm̄sanctum sit ante ordines ad remissionem peccatoꝝ. ergo videt ꝙ iste actus nō habeatur nisi habito ꝑcedente. sed remittere peccatum ad clauem ptinet: nō ergo habent claues nisi illi in quibꝫ est spūssanctus scꝫ p gratiā. ¶ Contra. pt̄as baptizandi ⁊ etiam mistrandi alia sacramenta data est mistris bonis ⁊ malis. Similiter videtur ꝙ potestas clauium qua remittitur peccatum in sacramēto penitentie datur bonis ⁊ malis. ¶ Item ordini sacerdotali ānexa est potestas clauium sed ordo confert bonis ⁊ malis: ergo potestas clauiū sitr. ¶ Item ex hoc accidit maxim⁹ error in ecclīa. cū nulli constet de aliquo sacerdote vtruꝫ sit in caritate. ix. Eccl̄e. Nemo scit an amore an odio ⁊c̄. multofortius nescit de alio. ¶ Item accideret alius error ꝙ non esset vnitas clauiū. ſ virtus eaꝝ cresceret ſm sanctitatē sacerdotū. ¶ Rn̄sio. ꝙ potestas clauiū dat bonis ⁊ malis mistris. clauis em̄ que est habitualis pt̄as sequit ordinē sacerdotij. nec confertur ꝑsone ratōne qua est bona vel mala: sed ratōne qua dotata est dignitate ordinis sacerdotalis. ¶ Ad primū ergo dicēdum. ꝙ pt̄as ecclīe q̄tum ad remissionē peccati consistit in fide ⁊ caritate passionis xp̄i. vnde licet sacerdos aliqs non habeat caritatem: habet tamē potestatē soluendi in fide ⁊ caritate ecclesie. nec habet vsus clauium singulari ⁊ ꝓpria potestate: sed potius quia est mister ecclīe. Si enim ꝓpria caritate ⁊ potestate absolueret: nō absolueret nisi haberet fidem ⁊ caritatem. vel ſm quosdam dici pōt. ꝙ verbū Augus. sic intelligit. Caritas bonoꝝ dimittit peccata merito vite. i. de vite merito. quia viri sancti p caritatem suā merentur alijs gratiā primā. Item aliqui dicunt ꝙ intelligat de illis qui digne vtuntur clauibus. Item quidem dicunt ꝙ hoc est quantum est ex parte recipientium. vnde ideo dicitur caritas dimittere. quia nulli dimittitur peccatum nisi recipiatur intra ecclīasticam vnitatem. non em̄ dimittitur hereticis et scismaticis. ¶ Ad aliud dicendum. ꝙ ministri mali licet non sint similes aplis in moribꝫ: similes tamen sunt ī ordīe ⁊ ptāte misteriali. ¶ Ad illud quod dicit dyoni. ꝙ ornatus sacerdotū est illumiatiu⁹. dicendum ꝙ sicut dicit augus. ꝙ sacerdos q̄uis malus sit: tamen ratione sue dignitatis transfundit gratiam in alios. id est mediante suo ministerio gratia transfunditur ad alios. ¶ Ad illud quod obicitur. ꝙ petro dictum est in typo bonorum quorum remiseritis ⁊c̄. Dicendum ꝙ aliqui sunt boni imitatores petri ex vite merito. et illi digne habent claues. et de istis intelligitur quod dictum est. Alij dicuntur boni imitatores petri non ex vite merito: sed quia potestas clauiꝫ quam recipiunt est quedā pars potestatis collate in ordine. quia in ordine confert caracter ⁊ potestas spūalis que bona sunt. et hec accipientes boni sunt inq̄tum huiusmōi et dicuntur boni ratōne eius potestate date illis. quando enim sacerdos ordinatur: super caput ei⁹ ponit epus manum. post dicit. accipite spm̄sanctum. post quādo tradit ei calicem: tradit ei potestatem ꝯsecrandi. post dicit. accipite spm̄sanctū ad notandū. ꝙ qui accipit hmōi potestatē: debꝫ esse vas spiritussancti. et ad notandum ꝙ si fuerit in caritate digne dimittit peccata si tamen non fuerit: nihilominus remittit ratione officij non dignitate meriti. ¶ Ad illud Grego. petri vicem ⁊c̄. Dicendum ꝙ est obtinere vicē q̄tum ad executionē officij et q̄tum ad dignitatem meriti. hoc vltimo modo boni obtinent quod intendit Greg. primo modo ⁊ boni ⁊ mali. ¶ Ad illud quod obijcit ꝙ data ē sathane clauis putei abyssi ⁊c̄. Dicendum ꝙ et euidenter patet si consideretur quid sit clauis ⁊ vsus eius. ꝙ clauis nō est

data sathane: ꝙ dicit̄ ꝗ clauis putei. i. ptās malignitatis ꝯfundiotores hereticos tūc ꝑmittet̄ illi: qꝛ tūc nō refrenabitur adeo sicut mō. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝗ ptās remittēdi pctā est a ꝟtute fidei passiōis xp̄i. Dicēdū ꝗ ħ verū est a virtute fidei ecclie nō hui⁹ vel illius ꝑsone. ¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝗ accipe spm̄sanctū p̄cedit remissionē peccatorum. Dicendū ꝗ hoc intelligit̄ inq̄tum sp̄ussanct⁹ dat virtutem clauiū. vel pōt dici licet malus recipiet spm̄sanctū q̄tuz ad grāz gratūfacientē: recipit tñ ecclesia q̄tum ad augmētum gratie. Unde dimissio peccatoꝝ fit ꝑ spm̄sanctū existentez in ecclesia ꝑ gratiā. ⁊ qñqꝫ ꝑ spiritū scꝫ existentē in isto vel in illo. eodē modo quo tactū est.

Articulus secūdus

Onsequēter querit̄ vtꝝ xp̄c habuit claues. Et sic videt̄. cū omnis habēs p̄tatez ligandi ⁊ soluēdi habuit claues. xp̄c habuit p̄tatem ligādi ⁊ soluēdi: ergo ⁊c. ¶ Item ꝯtulit claues petro ⁊ alijs ip̄o mediāte. sed nō ꝯtulit quod nō habuit: ergo ⁊c. ¶ Itez Apoc. v. scribitur de xp̄o. hoc dicit sanct⁹ ⁊ ver⁹ qui habet clauē dauid. ⁊ quid est aliud clauis dauid q̄ clauis ecclie. ⁊ ita idez qđ prius. ¶ Contra. ptās ista scꝫ clauiū est misterialis ⁊ data est sacerdotibꝫ ꝓpter defectū p̄tatis coꝝ supplende. quia eñ subditos curare non possunt siue absoluere nisi habita p̄tate hac: dat̄ eis a dn̄o ptās hec q̄ supplet coꝝ defectū. sed iste defect⁹ nō fuit in xp̄o. ergo ⁊c. ¶ Itē ptās excellētie sufficit sine p̄tate clauiū ad illud ad quod pōt ptās misterij cū clauibꝫ. Cum ergo xp̄c habuit p̄tatez excellētie: frustra ⁊ inutilr̄ habuisset ptatez clauiū. ¶ Rn̄sio. ꝗ xp̄c nō habuit claues misteriales. nec habere debuit: cū ptās clauiū detur in supplementū impotētie quod xp̄o nō ꝯuenit. Pret. claues habent̄ ab illis solūmodo quibꝫ imp̄mit̄ caracter in susceptōne ordinis sacerdotalis. annexe eñ sunt ꝯsequēter caracteri sacerdotali. Xp̄c aūt qui erat caracter patris ꝑ naturā. nō habuit nec habere debuit caracterē impssum: ⁊ ita nec claues. ¶ Ad illud quod obijcit̄ contra hoc. ꝗ xp̄c habuit potestatē ligādi atqꝫ soluēdi. Dicendū ꝗ verū est sed modo excellentiori. quia auctoritate inq̄tū deus: excellentia inq̄tum homo. Unde nō sequit̄ ꝗ habuit claues eo modo q̄ intendit̄ hic de clauibꝫ. sicut ille qui pōt apire ostiūz solūmodo manu sua sine claue. modo excellētiori pōt apire q̄ ille qui nō pōt apire sine claue. ¶ Ad aliud dicendū ꝗ argumentū nō valet. xp̄c ꝯtulit claues. ergo habuit claues hmōi habitu vel officiō: sed habuit solūmodo p̄tatē ꝯferēdi. sicut nō sequit̄ ep̄us ꝯfert officiū p̄posture: ergo habet officiū illud nisi p̄tate ꝯferēdi. ¶ Ad aliud dicēdū. ꝗ reuera habuit sciētiā discernēdi. ħ alio mō q̄ illi qui habent claues. qꝛ habuit deiformiter illi collatiue. ¶ Ad aliud ꝗ dicebat̄ habē clauē dauid. dicēdū ꝗ ip̄e apiebat ꝓpherias dauid ⁊ alioꝝ sctōꝝ ꝓphetaꝝ. Unā glo. clauē apientē dauid ⁊ alios ꝓphetas vel dicit̄ habē clauē ꝓpter reseratōēz siue aptōēz scripturarū. vel qꝛ apuit corda infideliū ad fidē vt habet̄ ex glo.

Membꝛū octauū

Onsequenter queritur quo ordine conferuntur. Et p̄mo vtrū dant̄ cū ordīe sacerdotali. Scđo supposito ꝗ sic. vtꝝ inseꝑabilr̄ dant̄.

Articul⁹ primus

Irca p̄mū obijcit̄ ad primaz ꝑtem. ⁊ ostendit̄ ꝗ dant̄ cum ordine sacerdotali. ꝑ hoc verbum Joh. xx. Accipite spm̄sanctū. quoꝝ remiseritis pctā remittūt̄ ⁊ quoꝝ retinueritis ⁊c. ¶ Itē glo. sup illud Math. quodcūqꝫ ligaueris ⁊c. dicit. habet oīs ecclia iudiciariā p̄tatez in p̄sbiteris ⁊ episcopis. sed ideo petr⁹ eam specialiter accepit: vt omnes intelligant ꝗ quicunqꝫ ab vnitate fidei ⁊ societate eius se seꝑauerit. nec a pctīs solui nec vitā pōt ingredi. ecce ꝗ glo. dicit. ꝗ ecclia habet p̄tatē in p̄sbiteris ⁊ ep̄is. ex quo videt̄ ꝗ illis solis dat̄ hec ptās ¶ Item Ambro. li. de ꝑadiso loquēs de p̄tate ligandi ⁊ soluendi dicit ius hoc solū datū est sacerdotibꝫ. ¶ Item ptās clauiū data ē qñ dn̄s dixit Joh. xx. qꝛ remiseritis pctā remittunt̄ ⁊c. ergo illis solū significat̄ hec ptās dari. quibꝫ hec verba dicta sūt solis sacerdotibꝫ. ¶ Cōtra. hostiarij inter bonos ⁊ malos habēre iudicium. dignos recipiūt indignos respuūt. ħ hoc est officiū clauium: sicut haberi pōt ex glo. Math. xvj. ¶ Itez si alicui ꝯpetit claues dari. ei magis cōpetit qui habet officiū hostiarij. hoc aūt officiū est inferius eo qđ est sacerdotis. ¶ Itē exteriora in sacramētis sunt signa interioꝝ ⁊ sp̄ualiū. qm̄ sacramētuz est inuisibilis gratie visibilis forma. ergo vt videt̄ in illo ordine tunc dat̄ clauis sp̄ualis interi⁹: cum dat̄ materialis exteri⁹. ¶ Item dicit Raban⁹ Math. xvj. hoc officiū datū est p̄sbiteris ⁊ ep̄is Contra archidiaconi ⁊ legati habēt claues vt euidens patet. ¶ Item Greg. p̄tatez ligādi ⁊ soluēdi habent qui regiminis gradū sortiūt̄. sed hūc gradum nō habent anteq̄ habent curam animaꝝ: ergo claues nō dant̄ in susceptōne ordinis. ¶ Item vsus clauiū ꝯmittebat̄ petro ibi Math. xvj. Tibi dabo claues hoc aūt dictum est petro inq̄tuz aplus nō inq̄tuz homo: quia tūc omnes homies haberēt claues. nec inq̄tuz sacerdos: quia vni⁹ sacramēti vna ptās. Si ergo ptās ꝯsecrādi data est ei in cena inq̄tuz sacerdos: non ergo hmōi ptās. Sꝫ s̄m ꝗ aplus: sic solū ep̄is. qui gerunt vicem aploꝝ in terris concesse sunt claues: ergo nō ꝑ se sacerdotibꝫ. ¶ Item nobilissim⁹ actus dat⁹ est a dn̄o nobilissimo ordini scꝫ actus consecrādi. ergo aliq̄ min⁹ nobiles sc̄ꝫ potestas ligandi ⁊ soluendi debēt dari in minoribꝫ ordinibꝫ. ¶ Responsio. ꝗ ptās clauiū dat̄ sacerdotibꝫ ratōnabiliter ⁊ cōgruenter. Ratō est diuina institutō. Institutōnis ꝯgruentia est multiplex. vna est ꝗ hāꝝ clauiū mīster habet officiū mediatoris vt ex dictis p̄tꝫ: ⁊ officiū recōciliatoris. mediatoris inter deū ⁊ hoīez: recōciliatoris pctōris cum ecclesia. mediator eñ est inter deū ⁊ hoīez recōciliator: quia peccatores recōciliat ecclesie. Ad hoc aūt ꝗ possit esse mediator ꝯpetens: oportet ꝗ possit offerre dona ⁊ sacrificia ꝓ peccatis quibꝫ deus placat̄. ad hoc ꝗ sit recōciliator: oportet ꝗ habeat posse conficiendi corpus xp̄i. ⁊ reducere peccatorez ad corpus xp̄i misticum. cui⁹ caput est ip̄e xp̄c. ideo mirabilis dei sapientia ordinatissimo modo ordinās ecclīasticas potestates. hanc scꝫ p̄tatez ligādi ⁊ soluēdi solis sacerdotibus contulit: ⁊ ita ratōnabilissimo ⁊ ꝯgruētissimo modo contulit p̄tatez clauiū ordini sacerdotali. Ex his p̄tꝫ ꝗ sacerdos est sub illo magno pontifice qui penetrauit celos. Heb. iiij. ⁊ sup populū. vt dicat cū centurione Math. viij. homo suz sub p̄tate ꝯstitut⁹. habēs sub me milites. Deut. v. Ego sequester ⁊ medi⁹ fui inter deū ⁊ vos. vñ aliqua inq̄tum deo subdit⁹: aliqua inq̄tum populo supposit⁹. dico ꝗ in ꝯtritione dimittit̄ culpa ⁊ reat⁹. i. debitū mortis eterne: ⁊ hoc ex sentētia siue mīscōia iudicis. hui⁹ aūt sententie promulgator est sacerdos qui est quasi os dn̄i. vñ q̄ Hiere. xv. Si seꝑaueris p̄ciosum a vili: quasi os meū eris. ex ħ est ꝗ sicut os iudicis quasi subditū sibi promulgat sententiā iudicis ⁊ est vnicū iudici: sicut sacerdos s̄m habitudinem subiectōnis quā habet ad deū est ꝓmulgator sententie ⁊ est vnicus: sic sacerdos loquit̄ ⁊ ꝓmulgat sententiā iudicis q̄si in ꝑsona eius dicēs. excōmūnico te. vel absoluo te. i. indico te absolutū scꝫ a culpa. sic sacerdos dicit in die ciner vel in capite ieiunij. absoluo vos. sitisqꝫ absoluti ante tribunal xp̄i: ⁊ habeatis vitā eternā ⁊ viuatis in secula seculoꝝ. nō ꝗ omniū hoꝝ habeat sacerdos p̄tatez: ħ hoc ei⁹ est vt os et lingua est iā habenti hanc p̄tatez ⁊ ministeriū est subiectōnis nō p̄tatis. ⁊ ꝓinde nō dicit̄ clauis. inq̄tuz aūt p̄sicitur p̄sbiter ratōne ordinis habet p̄tatez aliquā annexā ordini cum enim penitens ꝑ contritōnem fiat mēbrum ecclesie. liberatus a culpa ⁊ debito pene eterne: adhuc tenetur ad penam temporalē. sed ad quātam de rigore iustitie deberet ... ne qui puniti in purgatorio pena inestimabili. sed in contritione habet sacerdos p̄tatez mutandi penam grauem et incertam in penem supra modū leuem ⁊ certā. hec aūt potestas mutādi sic est ex virtute clauiū: quia hec mutatō attenditur in ligatōne ⁊ solutōne. vnde Hugo dicit. ꝗ ligando soluit. id est ligando vinculo expiatōis soluit a vinculo

pene purgatorij. hec eñ solutõ antecedit ad apertiões. Vñ veritas dicit. Quodcūq̧ solueris sup terrã 7c. quasi pmo oportet q̧ soluat a vinculis: postea q̧ habeat virtutē pcedendi in regnū. vnde Joh. xj. Soluite eū 7 sinite abire. qz post solutiōez pcedēdū est ad regnū. Raban9 hoc officium ꝯmittit presbiteris atq̧ epis. vt ignitis peccantium causis quos humiles ac vere penitentes asperxerint: hos a timore ppetue mortis absoluāt. Solis ergo sacerdotibus datur 7 in ordine sacerdotali p̄tas clauiū. scz q̄tuz ad soluendū 7 ligandum quasi mediatoribus inter deū 7 subditos. ¶ Si obijciatur q̧ magis ꝯuenit p̄tatez clauiū dari epo in consecratõne epi. Dicendū q̧ nequaq̄. quia epus nō dicit nouū ordinem. nec in consecratōne epi datur ordo nouus: sed tñ ampliatur p̄tas vt alibi tactū est. ¶ Ad illud qd obijcit de hostiarijs q̧ habent iudiciū. dicendū q̧ habere iudiciū 7 p̄tatem ad repellendū 7 mittendū est dupliciter. vel ad ipa sacramenta. ita quidē ꝑut debet administrãdo: vel admittēdo ad locuz vel repellendo a loco sacramētoꝝ cuiusmōi est ecclesia. primū iudiciuz 7 p̄tas spectat ad claues regni de q̧bus incēdim9. alterū iudiciū 7 p̄tas spectat ad infimū ordinem scz hostiarij. ¶ Ad illd qd obijcit de archidiaconis 7 legatis. dicendū q̧ clauis datur ministris eccle habentibus ordinē 7 habentibus dignitatē. dignitas aūt est quedaz supeminētia ordinis. sicut in alia facultate dicit dignitas supereminētia euidentis veritatis. vnde dignitas dicit quã quisq̧ pbat auditã. vnde Math. xvj. dictū est petro. Tibi dabo cla. petr9 enī habuit ordinē 7 dignitatē. 7 dicit ibi in glo. datur hoc officiū p̄sbiteris 7 epis 7c. clauis enī habz duplex officiū. est enī soluere 7 ligare in foro penitētie: 7 hoc ꝯuenit p̄sbiteris tñ. est itez soluere 7 ligare in foro iudiciali: 7 sic habentiū dignitatem. 7 pmo epoꝝ: 7 hoc in ordine primo 7 illius qui vicem petri gerit. 7 hoc est quod dicit in dicta glo. ꝯmittit hoc officiū epis 7 p̄sbiteris. ¶ Ad h aūt qd querit. vtrū alij habent claues q̄ sacerdotes. dicēdū q̧ clauis quo ad vsuz ligādi 7 soluēdi in foro pniali tñ est sacerdotū. iniūgere penitētiā 7 relaxare aliquid de debita pena: nō pōt ali9 nisi sacerdos. Iste aūt vsus descēdit a passione xpi in sacramētū ordinis sacerdotalis. Notandū etiaz q̧ p̄tas dicit dupliciter. vel vt clauis: vel nō vt clauis. dico ergo q̧ inferiores p̄lati nō habent p̄tatez ꝑut est sub ratione clauis: licet vocent in ptem sollicitudinis scz ad detinēdum iurgia siue causas. nisi noie clauis extenso. ratõ autē clauis s'm q̧ est in foro causaꝝ dignitas est 7 ꝯfertur epo. Potestas aūt pōt descēdere ad alios scz inferiores p̄latos sed nō sub ratõe clauis: quia archidiaconi demādant excōmunicatos 7 absolutos. de hoc dicet infra. ¶ Ad illd qd dicit Greg. q̧ illi habēt p̄tatez ligādi 7 soluēdi 7c. dicendum q̧ verbū Greg. intelligendū est de vsu p̄tatis: nō de ipa potestate habituali que ꝯfert in ordine. ¶ Ad hoc qd obijcit de p̄tate data petro in cena. dicēdū q̧ duplex est p̄tas descēdens a xpo. Vna ad cohibitiōnez in iudicijs. in epis. 7 alijs qui sumūt ab illis in ptez sollicitudinis. Altera aūt p̄tas in foro penitētie scz ligandi 7 soluēdi hec est sacerdotū. vnde dabantur petro claues inq̄tum erat aplus 7 sacerdos. ¶ Ad hoc qd obijcit q̧ vni9 sacramēti vna est p̄tas 7 vnus actus. dico q̧ vn9 actus pncipalis est sacerdotis scz ꝯsecrare: alius act9 ꝯsequēs scz actus ligādi 7 soluēdi. Quidā enī actus est qui nō pōt amitti vt ꝯsecrare quia imediate adheret ordini. quia fit in virtute verboꝝ sub forma ecclesie prestita. Alius qui pōt amitti 7 nō ꝯmitti: vt soluere 7 ligare in foro penitētiali quia pōt suspendi sacerdos. Quidam aūt est qui pōt amitti 7 ꝯmitti. vt ligare 7 soluere i foro iudiciali. ¶ Ad hoc quod obijcit q̧ nobilissim9 act9 datus est nobilissimo ordini. dicendū q̧ hoc est verū. ille enī actus qui est ꝯsecrare essentialis est sacerdoti ordine existēte. 7 est actus ille exercit9 in memoriaz passionis. postea sequit actus ligandi 7 soluendi: 7 hoc est sibi a virtute passionis. 7 ita actus iste supponit ante se sacramētuz ꝯmunionis. 7 ppter hoc argumentū suppositū non valet. sed bene sequeret. nobilissim9 actus est principalis: ergo min9 nobilis nō est principalis.

Articulus secund9

Consequēter q̄rit vtrū ꝯtingat claues separi ab ordie. Et videt q̧ sic. q̧ aug9 dicit hos qui hesterno iuste vtebant clauibus: die hodierno vti nō pōt. vtpote ē suspēsus ab aliq̄ iusto iudicō. sibi de degradato. sibi de hereticis 7 scismaticis. qui vt dicūt canones nō hñt p̄tatez ligādi 7 soluēdi. 7 tñ ordines habēt. ergo claues nō sequūtur ordinē sacerdotalez inseparabilit. qz ordo nō auferi qd patz p h q̧ caracter nō pōt auferri. ¶ Itē obijcit de aia separata que ordinis caracterē habz: 7 nō habz p̄tatez clauium. ¶ Si rñderet ad h q̧ habēt claues: s nō executiōnez ligandi 7 soluēdi. Cōtra hoc ē q̧ p̄tas clauiuz est spūalis 7 actiua nō passiua 7 itez est in potētia libera. scz li. ar. que exit in actū qñ vult. ergo nō pōt aliquis habere p̄tatez qn habeat execucōez. ¶ Itē frustra est potētia quã nō sequit act9 ¶ Si diceret q̧ vsuz clauium pōt amittere 7 q̧ vsus est inseparabilis: nō ipa p̄tas habitualis que ē clauis. Cōtra. potestas habitualis est p̄tas que defacili pōt egredi in actū. sed hoc nō accidit degradato: ergo clauis est separabilis ab ordine. cū caracter ordis nec ordo tollit in degradato. ¶ Itē clauis est p̄tas discernēdi soluēdi atq̧ ligādi. s hoc potest separi ab habēte ordinē sacerdotalē. vt siquis degradet et post efficiat furiosus ppetuo. vt videt cū nō sit dicēda potestas que nullo mō vel ratōe sit reducibilis in actū: p̄tas dico actiua. licet sit potētia qua q̄ sit reducibilis in actum scz ꝯsequentē in infinitum. ¶ Cōtra. in ordine sacerdotali imprimit caracter 7 tradit p̄tas spūalis que ē essentialis ordini. vnde ordo dicit signaculuz spūale. quo spūalis p̄tas tradit ordinato. huic ergo est p̄tas spūalis essentialis. hec autē p̄tas est soluēdi 7 ligādi que ē p̄tas clauiū: ergo hec p̄tas non ē separabilis ab ordine. ¶ Itē si aliqd necessario ponit aliud nō pōt vnū auferri qn aliud auferat. s aliquo facto sacerdote s'm formã eccle necessario habz clauē. vñ hec necessario seinuicē ꝯsequūt. scz ordo sacerdotalis 7 habitualis potestas q̄ clauis ē inseparabiliter inheret ordini. ¶ Itē si esset separabilis vel s'm q̧ ē p̄tas habitualis: vel etiã s'm vsū p̄cludi posset homī via salutis. qz in omnibus sacerdotibus posset separi: 7 sic penitētes nō haberēt cui ꝯfiterēt nec a quo absoluerent. ¶ Rñsio. q̧ clauis s'm q̧ ē habitualis p̄tas nō ē separabilis ab ordine. vsus tñ separabilis ē. Sicut enī vidē dicitur dupliciter. aut habere visuz: aut vti visu. sic pōt dici de p̄tate clauiū. vnde dicendū q̧ sicut aliquis habet visum habitu tñ. aliqs visuz 7 habitū. aliquis neq̧ visū neq̧ habitū: sic est de clauibus. aliquis habet habitualem p̄tatem 7 vsum sicut sacerdos cui ꝯcessus est vsus sine aliquo impedimento scz suspēsionis vel degradatōis. vel heretice puersitatis vel aliquo alio modo. Aliquis habet habitualē potestatē 7 nō vsuz: sicut impedit9 aliquo p̄dictoꝝ impedimētoꝝ. aliquis neq̧ hmōi p̄tatez habet neq̧ vsuz: sicut laic9 vel cleric9 existens in ordinibus inferioribus inq̄tū hmōi. Itē aliquis habet p̄tatez ita q̧ aliquo mō vel casu pōt exire in vsum: aliquis ita q̧ nullo mō pōt. hmōi p̄tatez impotētez exire in vsuz habet degradat9. heretic9 aūt 7 suspēsus tñ 7 religiosus habet hmōi habitū potētie in aliquo casu exire in actū. vnde sicut man9 abscisa nō habz aliquo mō p̄tatē attrahēdi extra 7 repellēdi nociua corpi sic degradat9 nullo modo habz p̄tatez vtēdi clauibus. p̄tatez dico q̄ pōt pgredi in vsuz. dico de iure ꝯmūi. 7 sic man9 paralitica p̄tatē p̄dictã nō habz. pōt tñ habē p influētiã virtutis a pte corpis sana. sic est de heretico obstinato dico in fide. qz licz vsū clauiū nō habeat: pōt tñ habē p recōciliatōez eccle 7 dispēsatōez. 7 sicut man9 ligata vsū p̄tatis p̄dicte nō habz. pōt tñ illū habere si soluat. sic suspēsus licz vsum clauiū nō habeat. pōt tñ habere si soluat a suspēsione. 7 sicut man9 occupata vno negotio nō habet potestatez ad aliud nisi ab illa occupatōe aliqualiter aliener sic religiosus cui9 stat9 requirit q̧ ꝯtemplando soli deo intendat 7 vite solitarie insistat: nisi obedientia superioris indulgeat nō pōt vti clauibus. ¶ Ad illud quod obijcitur q̧ potestas habitualis defacili potest egredi in actum 7c. dicendum q̧ habitu9 s'm q̧ est in hac ...

optimo nõ aliquo mõ impedit⁹: est facilis ad egrediẽdum
ad suũ actũ. sed sic nõ est in ꝓposito. ¶ Ad illud qḋ obꝫcit
ꝙ nõ est dicẽda ptãs que nullo mõ est reducibilis in suum
actũ. dicẽdũ ꝙ verũ est si nõ sit impedimẽtũ ex pte habẽtis
vel suscipiẽtis. ħ sic nõ est hic. ¶ Ad illud qḋ obꝫcit ꝓ alia
pte. ꝙ si eẽt sepabilis: posset homĩ ꝓcludi via salutis. Dicẽ
dum ꝙ accidere posset pticulariť. tñ xpo ꝯseruãte ecclĩam
suam iuxta illud qḋ ꝓmisit. Uobiscũ sum omnibꝫ diebus
vsqꝫ ad ꝯsũmatõem seculi Math. vlti. nũq̃ accidẽt. ¶ Ad
illud qḋ obꝫcit de hereticis ⁊ scismaticis et aĩabꝫ sepatis
⁊c. Dicendũ ꝙ sicut est tactum: est loqui de potẽtia visiua
dupľr. ⁊ q̃tuz ad eẽntiã: ⁊ q̃tuz ad vsum. similiť ẽ loqui de
potentia hac. ꝯsiderata eñ q̃tuz ad eẽntiaz: est radicaliter
in aĩa: ⁊ insepabiliter se tenet cũ ordine sacerdotali. ꝯside
rata q̃tuz ad vsum: necessario requirit stat⁹ viatoris ⁊ au
ctoritas iurisdictõis. Ꝺ requirit stat⁹ viatoris ptꝫ. qꝛ sicut
nõ ꝯpetit caritati mereri extra statũ vie: sic nec ptãs recõci
liandi ⁊ ministrandi sacramẽta nisi in statu eccłie militãtis.
Unde ptãs clauiũ q̃tuz ad executiõnez vsus q̃nqꝫ amittit.
vnde aĩa sepata hmõi vsuz nõ habꝫ. Ꝺ iurisdictõ requira
tur ptꝫ. sacerdos eĩ ẽ mediator vt tactũ ẽ. ⁊ sic inferior deo
⁊ supior penitente. qꝛ nemo põt aliquẽ iudicare nisi iudex
ei⁹ ꝯstituat ab eo qui põt. ⁊ ita iurisdictõ est tãq̃ vis moti
ua ipius clauis siue man⁹. hac aũt deficiẽte nõ ẽ qui clauẽ
moueat. ⁊ ita si sit clauis nũq̃ apiet. vñ si amittit hec iuris
ditio. cessat clauis executio. Hec aũt amittit dupľr. vel q̃
tum ad subditoꝝ ablatõez ſm rẽ ⁊ spẽm. vt solet eẽ in degͣ
datis. vel q̃tuz ad rẽ sicut solet eẽ in scismaticis hereticis
⁊ ꝑcisis. fornicatoribꝫ notorijs excoicatis. Et ex his ptꝫ rñ
sio ad p̃mo q̃sita. ¶ Ad illud qḋ obꝫcit ꝙ est ptãs libera ⁊
actiua. dicẽdũ ꝙ q̃uis ẽ actiua ⁊ libera in eẽntia: tñ sicut vir
tus visiua nõ põt exire in actũ nisi habeat organũ dispositũ
⁊ mediũ illuminans: sic ẽ in ꝓposito intelligẽdũ nisi assint q̃
ad assecutõꝫ ptãtis sint nccĩa: nõ põt exire in actũ suũ.

Questio. lxxx. de potesta te clauium in foro penitentiali.

Equitur de potesta
te clauiũ. Primo i foro penitẽtiali. Scđo
in foro iudiciali. Tercio medio mõ inter
vtrũlibet. ¶ Circa p̃mũ q̃rũt q̃tuor. Pmo
vtrũ hec ptãs possit in culpã. Scđo vtruz
possit in penã. Tercĩo de vsu ptãtis ⁊ clauiũ. Quarto vtꝝ
sit eadẽ ptãs q̃ ligat i foro pniali: q̃ in foro iudiciali.

Membrũ primũ

Circa p̃mũ obꝫcit ad pte affirmatiuaz. Joh.
xx. Quoꝝ r̃miseritis pctã ⁊c. ¶ Itẽ vir iust⁹
merito vite grãz impetrat pctõri: ⁊ ita abso
lutõꝫ a pctõ siue a culpa. licz illi nõ sit ꝯmis
sum officiũ mediatoris: ħ multofortⁱ⁹ ⁊ idẽ põt cui ꝯmissuz
est officiũ sacerdotis sacerdos: ⁊ ita obtinet ꝙ iste absolui
tur a culpa. ⁊ si ħ põt obtinẽ ⁊ ita põt ⁊c. ⁊ ħ facit ṽtute cla
uis: qꝛ inq̃tuz hꝫ officiũ mediatoris. ¶ Itẽ sacramẽtũ peni
tentie ẽ remediũ ꝯtra mortale actuale sicut baptism⁹ ꝯtra ori
ginale. ħ sicut ṽtute baptismi delet originale: ita ṽtute peni
tẽtie delet actuale. ħ virt⁹ penitẽtie pncipaliť ꝯsistit penes
ptãtez ligãdi ⁊ soluẽdi. ħ ⁊c. ¶ Item sacramentũ baptismi
delet oẽm culpã ħ tñ in ħ nõ derogat diuine potẽtie in ali
quo. ħ maioris ṽtutis ẽ susceptiu⁹ spũs rõnalis q̃ aq̃: ħ vi
det ꝙ sine aliq̃ incõueniẽti possit dici. ꝙ sacerdos ṽtute po
testatis ligãdi ⁊ soluẽdi ministerialiť absoluit a culpa. ¶ Cõ
tra dño frequẽť imponebat blasphemia qꝛ dimisit pctã. ⁊
ħ nõ ob aliud: nisi ꝙ pctã dimittẽ ẽ soli⁹ dei. nõ ħ sacerdo
tis. ¶ Itẽ aug. ⁊ Rich. de scđo dicto. dicũt. ꝙ in suscitatõne
lazari significata ẽ r̃suscitatõ pctõris. ħ lazar⁹ ẽ pri⁹ a dño
iustificat⁹ q̃ traderet discipulis exoluẽdus: ħ absolutõ sac
dotis nihil valet anq̃ hõ sit iustificat⁹ p grãm ⁊ suscitat⁹ a
morte culpe. ħ sacerdos nõ põt sup culpã. ¶ Itẽ parts ptã
tis ẽ interi⁹ baptizare ⁊ a culpa mortali absoluẽ. ħ de⁹ non
debuit ptãtez baptizãdi interi⁹ coicare ne spes poneret in
homie: ħ pari rõne nec ptãtez absoluẽdi ab actuali. ¶ Itẽ
nulla fit remissio culpe nisi p grãz. ħ grãz dari ẽ potẽtie in
finite. ħ ⁊c. ¶ Rñsio. circa ħ diuersi diuersa senserũt. Qui
dam eñ dixerũt ꝙ ẽ loqui de clauiũ ptãte. aut ꝓut opat in
ꝓposito ꝯfitẽdi: aut in actu ꝯfessiõis. Si ꝓut opat in ꝓposi
to ꝯfitẽdi: sic qꝛ illud ꝓpositũ claudit in ꝯtritõe. ⁊ in ꝯtritiõ
ne delet culpa: sic virt⁹ quodãmodo se extẽdit ad delenduz
culpã. nõ eñ a culpa põt iustificari nisi ꝓponat sacerdoti
ꝯfiteri. Si aũt loq̃mur de ptãte illa ꝓut opat in actu ab
soluẽdi: sic nõ põt in culpã. ꝓ eo ꝙ digne accedẽs ad abso
lutõnez accedit ꝯtrit⁹ ⁊ spũaliter suscitat⁹: ⁊ ita est ei culpa
iam remissa. Sed iste mod⁹ dicendi licz iudicat ꝓbabilis:
fantastic⁹ est. primo qꝛ nullũ sacramẽtũ dicit opari anteq̃
exerceat circa subiectũ. Itẽ plus põt sacramẽtum q̃ñ est in
actu q̃ q̃ñ est in solo ꝓposito. Si ħ ptãs hec in ꝓposito delet
culpã: multofortⁱ⁹ dũ exercet i actu. ¶ Alij dicũt aliter scꝫ
ꝙ habẽs clauẽ p ptãtez clauis mediator ẽ dei ad homiez ⁊
homis ad deũ. Unde p ipm pctõr ascẽdit ad deũ. ⁊ sic ẽ sa
cerdos os pctõris siue loquẽs de pctõre. ⁊ p ipm descendit
de⁹ ad hoiez: ⁊ sic ẽ sacerdos os dei eo ꝙ sepat p̃ciosuz a vi
li. ſm ꝙ ascẽdit habet se p modũ inferioris ⁊ supplicantis:
ſm ꝙ descẽdit p modũ supioris ⁊ iudicãtis. ſm primũ mo
dum põt grãz impetrare ⁊ ad hoc ẽ ydone⁹: ſm scđm mo
dum põt ecclĩe reconciliare. ⁊ ideo in signũ hui⁹ in forma
absolutõnis p̃mittit oratio p modũ dep̃catiuũ: ⁊ subiũgit
absolutõ p modũ indicatiuũ. ⁊ dep̃catio grãm impetrat: ⁊
absolutõ grãm supponit. nũq̃ eñ sacerdos absolueret quẽ
q̃ de quo nõ p̃sumeret ꝙ eẽt absolut⁹ a deo. Si ħ queratur
vtꝝ ptãs clauiũ se extẽdat ad delendã culpã. dicẽdũ ꝙ be
ne põt se extẽdere p modũ dep̃cantis ⁊ impetrantis absolu
tionẽ: sed per modum iu pertinẽtis nequaq̃. Cũ ħ ptãs so
nat in actõez imptinẽtez ex se: põt dici ꝯueniẽter ⁊ vere. ꝙ
nõ extẽdit se supra culpã. ¶ Ad illud qḋ obꝫcit de Joh. xx.
Dicendũ ꝙ illud qḋ dicit ibi de remissione pctĩ: intelligit
de remissiõe pene vel offensione culpe. ¶ Ad illud qḋ obꝫ
citur ꝙ vbi iust⁹ impetrat grãz. dicendũ ꝙ verꝫ ẽ. nõ tñ lar
gitur eã. ⁊ põt bene sacerdos ibi grãm impetrare pctõri: ħ
ipe nõ dat eã sed ali⁹. ideo illi soli attribuit absolutõ a cul
pa. ¶ Ad illud qḋ obꝫcit. ꝙ sacramẽtũ penitẽtie est cõtra
pctm actuale. Dicendũ ꝙ sacramẽtũ penitẽtie accipit ꝓut
ꝯprehẽdit rem interiorẽ scꝫ ꝯtritõez. p eũ modũ p quẽ in ꝑ
fectõne penitẽtie tria ꝯcurrunt. scꝫ ꝯtritio ꝯfessio ⁊ satisfa
ctio. ¶ Ad hoc qḋ obꝫcit. ꝙ sacramẽtũ baptismi delet cul
pã. Dicẽdũ ꝙ i baptismo delet culpa p grãz. ħ illi⁹ nõ ẽ cã
efficiẽs simpľr: ħ poti⁹ dispositiua. ħ virt⁹ diuia. ⁊ dicit ba
ptism⁹ pctã dimittẽ rõne rei interioris quã de⁹ ifundit: sic
sacramẽtũ penitẽtie. ħ qḋ exteri⁹ est scꝫ in sacerdote vt cla
uis: hoc nõ põt neqꝫ se extẽdit ad hoc. scꝫ ad culpã delẽdã.

Membrum secundũ

Onsequẽter querit vtꝝ claues possint in pe
nam. Et primo vtꝝ possint in penam tpalẽ.
Secũdo vtrum in penam eternam. Tercio
vtrum in purgatorium.

Articulus primus

Circa p̃mũ obꝫcit sic ad pte affirmatiuã. vt ha
bet amgio. in. sen. ligãt sacdotes cũ satisfactõ
nes penitẽtibꝫ iponũt. soluũt aũt dũ de ea aliqd
remittũt. Ex ħ ptꝫ ꝙ remittũt ⁊ possunt remittẽ de satisfa
ctione iposita. ⁊ ita possunt sup penã tpalẽ. alia ei nõ ipo
nit in satisfactõe ꝓ pctõ. ¶ Itẽ Rich. ḋ scđo dicto. qꝛ nullũ
pctm impunitũ. opoꝫ vt expiet. aut i hac vita iuxta arbi
triũ sacerdo .e p dignũ pnie fructũ. aut i vita futura iuxta
diuinũ arbitriũ p ignẽ purgatoriũ. ex ħ ptꝫ ꝙ pctã sunt pu
niẽda iuxta arbitriũ sacerdotis. ħ possunt sup penã tpalẽ:
aliter nõ punirẽt penitẽtes iuxta eoꝝ arbitriũ. ¶ Itẽ Hu
go dicit ꝙ mulier p se soluit vinculuz expiatõis. s. i. future
purgatõis. que purgatõ fit p penã tpalem. ergo potest i. p
penam tpalem ⁊ ita vt prius. ¶ Item potuit ne est de loco

ecclesie pena tpalis. igit̃ si clauis põt in aliquã penam: p̃t supra penam tpalem. ¶ Contra. Hiero. in remittendis z retinẽdis culpis. id iuris habent euãgelici sacerdotes: q̃d olim sub lege legales. s illi solũmodo ondebant mũdatos. ita q̃ nõ mũdificabãt a culpa: nec absoluebãt a pena: ergo similiter nec isti. ¶ Item ipe ligat ad penã tpalem. z cõstat q̃ nõ ligat z soluit respectu eiusdẽ. g̃ zc. ¶ Item si dñs dimittit culpã. nõ obligat ad penã nisi quãtũ exigit sua iusticia. g̃ si aliquis remittit aliquid vlterius de illa pena: p̃iudicat diuie iusticie. s nullus põt diuine iusticie p̃iudicare: ergo nullus de pena tpali ad quã obligat̃ pctõr potest aliquid remittere. ¶ Item si sacerdos põt ptem pene remittẽ suo arbitrio: g̃ plus põt remittere illi qui min⁹ peccauit. z ecõuerso. g̃ si aliquis parũ peccauerit. ꝓpter quod ei parũ debet̃ de pena: videt̃ q̃ totũ põt ei dimittẽ. et ita ꝓ paruo pctõ non esset necessaria aliqua penitentia iniũgenda. q̃d esset incõueniẽs. ¶ Item si vn⁹ sacerdos põt remittẽ ptem ali⁹ sacerdos põt remittẽ aliam ptem. z sic deinceps. z ita posset totũ remitti: quod nõ competit vt videt̃ fm formã ecclesie. ¶ Rñsio. circa hanc questionẽ diuersi diuersa sentiũt. Quidam dicunt q̃ sacerdos absoluit nõ a pena sed a vinculo ɔfessionis: ligãdo ad penã satisfactõis. s illud nõ multũ habet ꝓbabilitatis. q2 sacerdos in absoluẽdo nõ dicit absoluẽ a ɔfessione sed a pctĩs. vnde a pctĩs absoluit vł q̃tũ ad penã vel q̃tũ ad culpã. ¶ Itẽ alij dicũt q̃ sacerdos absoluit a pena purgatoria ligando ad penã satisfactoriã. sed nõ soluit aliquã ptem pene relaxãdo: s solũ ɔmutãdo. z hoc sub ɔditõne. si explet satisfactõez iniũctã. z si illa satisfactio sit ɔdigna: absoluit a toto si nõ absoluit a tanto. et ideo si pctõr moriat̃ ante ɔplemẽtũ satisfactõis cõdigne. oportet eũ puniri i purgatorio. Sed nec h̃ sufficiẽter dicit̃ quia pctõr post absolutõez diuinã a culpa: nõ magis ligat̃ ad penã purgatoriã q̃ aliã. z hoc patz. q2 põt tantũ ɔteri q̃ deus totũ remittit z statim euolabit. g̃ nõ oportet q̃ illa cõmutet. Et iterũ si nõ facit nisi ɔmutare et ligat ad penam condignã: g̃ nullũ fructũ reportat inde penitẽs: z ꝓ nihilo dicit. ego te absoluo ab omnibꝫ pctĩs tuis. ¶ Itẽ quidã aliter dicũt. scz q̃ sacerdos aliquã ptẽ pene remittit ex vi clauiũ. z hoc possum⁹ intelligẽ sic. q2 vniuerse vie dñi misericordia et veritas. in iustificatõe que est op⁹ misericordie: misericordia sic remittit culpã vt iusticie regulã non p̃tereat. ꝓpterea ad hoc detinet obligatũ ad penã. illa aũt pena ad rigorẽ diuie iusticie est viribꝫ nostris iproportõnabilis z nostre cognitõi ignota. z ꝓ illo oportet q̃ satisfiat deo. ꝓuidit igit̃ nobis diuina misericordia diuia. z ɔstituit arbitrũ sacerdotẽ cui dedit potestatẽ arbitrãdi z taxandi penaz z manifestãdi nobis: et ptem pene remittẽ ex virtute passionis xp̃i. vt diuina iusticia ꝓ illa pte solutõez ab isto nõ exigat. Hãc igit̃ opionez sustinẽdo. ɔcedendũ est q̃ sacerdos remittit aliquã ptẽ pene. z q̃ clauis põt supra penã tpalez. ¶ Ad illud q̃d obijcitur p verbũ Hiero. dicendũ q̃ est ondere p solã demonstrationem sicut ondit ille qui digito mõstrat aliquid: z ẽ ostẽdere p quãdam opis exhibitõez vt artifex ondit imaginem inchoatã qñ eam ɔsũmat. dico g̃ q̃ Hiero. vult dicere. q̃ sacerdos angelic⁹ q̃tũ ad absolutõez a culpa absoluit solum ostendẽdo. i. demõstrando absolutũ: sed q̃tũ ad absolutõez a pena oñdit eũ absolutũ. nõ solũ manifestãdo s̃ efficiendo et exhibẽdo. ¶ Ad illud q̃d obijcit̃. q̃ ligat ad tpalez zc. dicendũ q̃ hoc verũ est. sed ligat ad minore debito z in h̃ soluit aliquo mõ a debito. ¶ Ad illud q̃d obijcit̃ q̃ sic p̃iudicet diuie iusticie. dicẽdũ q̃ falsuz ẽ. sicut eñi in baptismo p passionis xp̃i meritũ soluit̃ pctõr a tota pena: ita in penitẽtia p eiusdẽ passionis xp̃i virtutẽ soluit̃ a pte pene. z ita q̃ in nullo p̃iudicat̃ diuie iusticie. imo verificat̃ illud in ps. Misericordia z veritas obuiauerũt sibi. misericordia eñi superogãdo precũ iusticie: satisfacit. ¶ Ad illud quod obijcit̃ q̃ sacerdos põt hoc suppõsito totũ debitũ dimittẽ in puis pctĩs. dicẽdũ q̃ misericordia ꝓprie miseriã ɔsiderat nõ meritũ. vnde dei misericordia in hoc casu subuenit miserie. cõsiderãdo in eis demeritũ. et subuenit p meritũ xp̃i remittẽs ptem equalem omnibꝫ. nõ dico fm absolutã compatõez: sed ꝓportõnalem

vt si ille qui debet. c. remittat. x. z illi qui debet decẽ remittit vnũ. et cũ sic facit sacerdos: nõ errat clauis. et ita nõ debet totũ remittere in puis sicut nec in magnis. ¶ Ad illud quod obijcit̃. q̃ si vn⁹ sacerdos remittat ptem simił z ali⁹ zc. Dicendũ q̃ prim⁹ sacerdos cui confitet̃ debet remittẽ illud quod remittendũ est p vim clauiũ. vnde ali⁹ nõ debz remittere. bonũ est tñ alteri ɔfiteri ꝓpter multas causas que supra tacte sunt. vbi tactũ est quare valeat ɔfessio. z spãliter ꝓpter instructõez z maiorẽ certitudinẽ z audiẽtis intercessionem z meritum verecundie et humiliatõnem.

Articulus secundus

Consequẽter q̃rit̃ vtrũ possint i penã eternã. Et hoc pmo. Scđo dato q̃ nõ. vtrum dominus absoluit ab illa conditõnaliter vel absolute.

Queritur ergo primo .§.j.

vtrũ possit in penã eternã. Et videt̃ q̃ sic: p hoc q̃d dic Hugo de scto vic. q̃ de⁹ p seipm soluit vinculũ culpe z p mist̃m debitũ dãnatõnis eterne. g̃ mister absoluit a debito dãnationis. g̃ a pena eterna. z hoc nõ nisi virtute clauiũ. g̃ zc. ¶ Item eternitas ẽ quoddã imptibile vbi in ei⁹ ratõe dicitur q̃ est tota simul. z nõ habz ptẽ extra ptẽ. z pena eterna simił est imptibilis: nec habẽs ptẽ extra ptẽ. ecõtrario modo pene tpali. Si g̃ dimittit̃ a deo in contritõne. non remanet peccator debitor alicui⁹ pene pro pctõ mortali. cũ pena eterna sit p se pena debita mortali. sed ɔstat q̃ hoc est falsuz: g̃ peccator contrit⁹ accedens ad confessionẽ est debitor pene eterne. sed sup penã quã de⁹ contrit⁹ accedens ad confessionem põt clauis. g̃ zc. ¶ Item isti debet̃ pena tpalis tm̃ pro pctõ suo. si aũt hoc dimittat̃: nõ est debitor alicui⁹ pene. similiter ex alia pte isti debet̃ pena eterna pro hoc pctõ mortali: que si illi dimittat̃: nõ est debitor pene alicui⁹ z ita vt prius. ¶ Cõtra. pena eterna est inseparabilis a culpa: g̃ solũmõ ab eo remittit̃ a q̃ remittit̃ culpa. ¶ Itẽ pena eterna est infinita g̃ nõ põt remitti nisi a pena infinita. g̃ nõ a sacerdote. ¶ Pret. si de⁹ remittẽt culpaz sine pena eterna: g̃ aliq̃s esset sine culpa re⁹ pene eterne. s nõ caret q̃s culpa nisi p caritatẽ: g̃ simul habẽt caritatẽ z reatuz pene eterne. et ita simul esset dign⁹ morte eterna z gloria q̃d est impossibile. nõ ergo remittit culpã sine pena illa eterna: g̃ sacerdos nõ remittit penã eternã. ¶ Rñsio. q̃ claues nõ habẽt potestatem supra penam eternaz. sicut ondit mgr. iiij. senten. ¶ Ad illud quod obijcit̃. q̃ deus p se z mistrũ soluit debitum dãnatõnis zc. Dicendũ q̃ hoc intelligit̃ de ɔpleta solutione. verbigrã. qñq̃ peccator ɔterit̃ z vellet ɔfiteri z nõ habet copiã sacerdotis z tũc absoluit de⁹ absq̃ mistro. qñq̃ habet copiã sacerdotis cui ɔfiteret̃ a quo iniungit̃ ei satisfactio quo ɔpleto misterio sacerdotis cum diuina indulgentia simpliciter z ɔplete absoluit̃ ab eterna. et ita et per mistrum cum deo fit absolutio ɔpleta a pena eterna. Si eñi solutus a deo in contritõne a dãnatõne eterna statim decederet: adhuc intraret locũ pene. sed ɔpleta satisfactione sibi iniuncta a sacerdote claue nõ errante. si decederet euolaret. ¶ Ad illud quod obijcit̃. q̃ eternitas est imptibilis nec habet ptem extra ptem. z similiter pena eterna. Dicẽdum q̃ nõ est verũ. eternitas eñi est tota simul fm q̃ est in illa sine ei⁹ mẽsura que habet esse sine pncipio z fine. z sic ẽ quoddã imptibile. fm aũt q̃ alia denoiat sicut penã vł gaudium sic est ptibile. z habet ptẽ extra ptẽ. eternitas g̃ nõ ẽ in quolibet q̃d est eternũ sicut in eternitate s̃ sicut i subiecto: sed in pmo. hoc dico quodãmodo loquẽdi. alia aũt quodãmodo denoiat. sicut tps est in subiecto illo qui pmo habz ratõez mutabilitatis alia aũt denoiat scz tpalia. ¶ Ad illud q̃d obijcit̃. q̃ si eterna pena dimittat̃ huic nõ ẽ debitor pene alicui⁹ sicut de tpali zc. dicẽdũ q̃ nõ dicit̃ pena eterna dimitti penitẽti q2 integraliter dimittit̃: s quia infinitas pene remittit̃. est tñ debitor pene finite. ¶ Ad similitudinẽ q̃ inducit̃ de pena tpali. Dicendũ q̃ nõ est simile. q2 cũ dicit̃ dimittitur isti pena eterna. hoc põt esse vel quia infinitas pene eterne dimittitur: vel quia integraliter tota pena in-

finita dimittit. cum aūt dicit̄ dimittit̄ pena tpalis. hec nō est vera nisi tota integraliter dimittat̄. Si eñ quis tenetur ad penā tpalem pc̄is suis exigentibꝰ: nō ꝓprie ꝛ vere dicitur dimissa est illi pena tpalis ad quā tenebat̄: licet aliqua pars siue portio illi sit dimissa.

Consequēter queri .§.ij.

tur vtrū deꝰ dimittat penā eternā cum ꝯtritōne. ꝛ videt̄ ꝙ sic: ꝓ hoc ꝙ nullus recōciliat̄ deo. nec deꝰ absoluit a pena eterna nisi cū hac conditōe ꝙ recōciliat̄ eccl'ie ꝑ ministrū ecclesie si supetat facultas. ¶ Item nunꝙ absoluit̄ penitens a pena eterna nisi existēte ꝓposito ipsius siue ꝯditōne de cōfessione faciēda ministro. ḡ vt prius. ¶ Item vt dicit Hugo deus absoluēdo ligat. vnde absoluendo a pena eterna obligat ad penā purgatoriā. nō ergo ē absolutō diuina absoluta. sed cū conditōe. ¶ Cōtra. absolutio a pena eterna fit ꝑ collatōez gr̄e que fit absolute. qḋ ptz ꝑ hoc ꝙ vere loquēdo ꝛ ꝓprie deus nulli grām subtrahit. sed pctōr illam expellit. ¶ Item deꝰ soluēdo a pena eterna ligat ad purgatoriū. sed si soluit conditōnaliter: manet obligatō dum existit conditio. sed existēte ꝯditōne nō absolute fit absolutio a pena eterna: ꝛ obligatō ligat ad tentōez pene purgatorie. ḡ ē obligatus ad purgatoriā: ꝛ tñ non absolutꝰ ab eterna. ¶ Itē si soluit conditōnaliter adhuc manet obligatō ꝛ manet dū extat conditō. ḡ nōdum est obligatꝰ ad purgatoriā: quia simul nō est obligatꝰ ad purgatoriā ꝛ eternā. ¶ Item ſm h̄ semꝑ tenet̄ ad penam eternā ꝛ si sit dignꝰ vita eterna. quausqꝫ quo ꝯpleta sit satisfactio iniūcta a sacerdote vt ptz intuenti. ¶ Item si nō habet copiā sacerdotis absoluit̄ a pena eterna simplr̄ nec ligat eū conditō quare sic̄ qñ pōt satisfacere de tpali nō absoluit̄ ex toto. sed succedit purgatoria. ¶ Rn̄sio. ꝛ si aliqui dixerūt ꝙ dn̄s absoluit a culpa ꝛ similiter a pena eterna ꝯditōnaliter. qḋ nō videt̄ mihi verū nisi quodāmodo extraneo loquēdi: pōt tñ ꝓprius ꝛ verius dici. s. ꝙ absoluit simplr̄ ꝛ absolute ꝛ a culpa ꝛ a pena eterna: eo modo quo supra tactū est. Si absolueret conditōnaliter. existente cōditōne: eēt adhuc debitor pene eterne ꝛ in grā. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄. nullus recōciliat̄ deo nisi cum conditōne ꝙ recōciliabit̄ ecclesie. ꝛ ꝙ nō absoluit dominꝰ a pena eterna nisi cū conditōne ꝛ confitebit̄ ministro. Dicēdum ꝙ ꝓpositū recōciliatōis ꝛ ꝯfessionis ꝯcernit̄ in contritione. nullus eñ sufficienter est contritꝰ: nisi hoc habet in ꝓposito ꝛ voluntate si et facultas supetat. Unde hec ē simpliciter vera ꝛ absolute. dn̄s absoluit cōtritū a culpa ꝛ pena eterna. nec est cointelligenda conditio aliqua. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ dn̄s absoluit a pena eterna ligat ad transitoriā ꝛc̄. Dicendū ꝙ hoc nō ponit ꝯditōez aliquam: sed hoc est ꝙ nō soluit integraliter ab eterna: sed ab eiꝰ infinitate siue ꝑpetuitate ꝛ intēsione. ¶ Ad illud qḋ querit̄ quare absoluit̄ penitēs a pena eterna nec ligat eū aliqua conditio si nō habeat copiā sacerdotis: ꝛ nō simplr̄ absoluitur ex toto a purgatorio si nō potest satisfacere de tpali. Rn̄sio. ꝙ pena tpalis nō est ꝯmutabilis in aliud genus pene: eo ꝙ est vltima in quā fit ꝯmutatō. ꝛ ideo non ꝯpleta satisfactione tpali fit reditꝰ ad purgatoriā.

Articulus tercius

Consequenter querit̄ si claues possunt supra penam purgatoriā. Et sic. videt̄ ꝑ hoc. ꝙ opꝰ ministri est ꝯmutare penā purgatoriā in tpalem ꝛ h̄ virtute clauiū. ḡ claues possunt supra penā purgatoriam. ¶ Contra. pena purgatoria est de alio foro ergo supra illā nō possunt qui nō sunt de foro illo. ¶ Item si quis moriat̄ ante penitētie iniūcte ꝯpletōez punit̄ in purgatorio. h̄ nō debet puniri pena aliqua a qua fuit absolutꝰ: ḡ ab illa nūꝙ fuit absolutꝰ. sed in ꝯmutatōne pene ꝑpetue absoluit̄ penitens ab illa pena que ꝯmutat̄ in aliā igit̄ a purgatoria nō absoluit̄ penitēs: nec pōt virtute clauiū absolui. ¶ Itē opus dei est ꝯmutare penā eternā in purgatoriā: opus hominis ꝯmutare purgatoriā in tpalē. sed qñ sacerdos ꝯmutat purgatoriā in tpalem: soluit opꝰ dei. quia soluit debitū purgatorie. pari ratōe videt̄ ꝙ deꝰ soluere debeat opꝰ ministri ꝛ multoꝝ. ꝛ ita dimittet penā debitā ꝓ purgatoria scz tpalē iniūctā ꝛ mori ne in casu qñ penitens nō pōt soluere penā tpalem. ¶ Rn̄sio. ꝙ sacerdos quodāmodo scz ꝑ accidens pōt in penā purgatoriā. scz quatenꝰ illā pōt ꝯmutare in tpalē. Unde nō est oīno de alio foro. h̄ quatenꝰ illi qui tenent̄ pene purgatorie sunt de foro isto ꝛ illa pena est quodāmodo de foro isto. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄. ꝙ penitentes discedētes in incōpleta penitētia tenent̄ ad penā purgatoriā ꝛc̄. Dicendū ꝙ ꝛ si teneant̄ ad purgatoriam: nō tñ ad tantā quātā tenebant̄ ante iniūctōez pene tpalis. Unde virtute clauiū minuit̄ pena purgatoria. nō eñ ita acriter puniūt̄ penitētes post pene purgatorie ꝯmutatōnem in tpalē. si decedāt tpali incōpleta: vel ita si statim: sicut añ puniret̄. ꝛ ita absolutō ministri minuit penam purgatoriā. ¶ Ad illud qḋ querit̄. quare opꝰ dn̄i non soluit opꝰ hominis sicut ecōuerso. pōt dici ꝙ imo. vtpote qñ ex vehemēti cōtritione penitens absoluit̄ a dn̄o ab om̄i pena tpali. qñqꝫ eñ nimis ꝑcrastinata ē penitētia. vnde accidit ꝙ cū penitens penitentiā sibi iniūctā adimplere nō pōt. tanta est eiꝰ ꝯtritio ꝙ nullā penā neqꝫ purgatoriā neqꝫ tpalem vult eū dn̄s sustinere. vnde si ex ope ministri tenebat̄ ad tpalē: ꝑ gratiā tamē cū dolore oīno ꝑsoluit̄. ꝛ sic opꝰ dei opꝰ hominis. i. obligatōnez qua ligatꝰ fuit ab homie soluit. posito ꝙ tanta detur contritio illi que sufficiat.

Membrum tercium

Consequenter queritur de vsu potestatis clauium. Et primo vtrū vsus sit arbitrariꝰ. Secundo cuiꝰ sit vsus huiꝰ.

Articulus primus

Querit̄ ḡ pmo vtrū ſm arbitriū sacerdotis remittenda sūt pc̄a. Et sic: videt̄ pmo ex factis dn̄i. cuiꝰ oīs actio nr̄a est lectō. i. instructō. qui ꝓ satisfactōe pctōꝝ iniūxit illi quē sanauit iacētē ad ꝓbaticā piscinā Joh. v. ꝙ nō amplꝰ peccaret. Ecce sanꝰ factꝰ es: iā noli amplꝰ peccare ne deteriꝰ tibi aliqḋ ꝯtingat. Et Joh. viij. deꝓhense ī adulterio. vade ꝛ iam amplꝰ noli peccare. Ex his etiā videt̄ ꝙ oīa possunt demittere. ¶ Item aug. de peni. Sacerdotes pn̄t ꝯfitentibꝰ ꝑcere. quibꝰ eñ remittūt remittit deꝰ. ex his videt̄ ꝙ sunt oīno arbitrarie. ¶ Item Math. xvj. Quodcūqꝫ solueris sup terrā erit solutū ꝛc̄. ꝛ Joh. xx. Quoꝝ remiseritis pc̄a ꝛc̄. Ex his videt̄ ꝙ ſm arbitriū sacerdotū remittūt̄ pc̄a. ¶ Cōtra. greg. de peni. di. vj. falsas pnīas dicimꝰ. q̄ nō ſm auctem scoꝝ patꝝ ꝓ q̄litate crim̄is imponūt̄. ex h̄ ptz ꝙ ꝓ q̄litate crim̄is debet imponi penitētie: nō ꝓ volūtate sacerdotis. ¶ Item Greg. de peni. di. iij. ꝓductior ē penitētia q̄ culpa: ne pna putaretur culpa. ¶ Item di. l. Olī. si nequāq̄ plꝰ potestis: saltem tales estote in fructibꝰ bonoꝝ opeꝝ: q̄les fuistis deductū in actione vicioꝝ. ¶ Item si oēs penitētie eēnt arbitrarie. vt quid ī canone penitētie specificate forent̄. ¶ Itē tūc ñ posset clauis errare. ¶ Itē in ꝑtate iudicis ē pc̄m qḋ in ipm tñ ꝑpetratum ē totalr̄ dimittē vel ꝓ pte. h̄ si iudicat inter duos tenet̄ reū ꝛ ꝯuictū vel ꝯfessū sufficiēter punire nihil oīno remittēdo. h̄ post iudiciū pōt actor remittē vel totum vel ꝑtem quātū voluerit satisfactōis adiudicate. igit̄ cū sacerdos sit arbiter vel iudex inter deū ꝛ penitētē: nō pōt de iure aliqḋ demittē. de eo ꝙ debet penitēs ꝓ pc̄o in deū. h̄ tenet̄ eū ſm tenorē legis ꝛ veritatis ꝯdēnare. h̄ deꝰ post iudiciū sacerdotis pōt ꝓ sua volūtate remittē. ḡ nō est i pen̄ tentie in arbitrio sacerdotis. ¶ Itē si eēnt arbitrarie penitentie: ergo quecūqꝫ soluēt sacerdos ꝛ quacūqꝫ iniūcta penitentia eēt solutꝰ. ergo si decederet añ ꝯpleta penitentiā nō puniret̄ in purgatorio. ¶ Item accidit quādoqꝫ ꝙ quis ficte accedit ad confessionem ꝛ iniuncta illi penitentia absoluitur a sacerdote: nec tamen absolutꝰ est a deo. ꝛ ita licz absoluat̄ quo arbitrio sacerdotis: nō tñ est absolutꝰ. ꝛ id ꝯponūt quidā claue nō errante. sed nō videt̄ ꝙ clauis erret in ꝓposito casu. quia sacerdos quātūcūqꝫ sit ꝺ ... etus:

nō pōt iudicare nisi ſm exteriora ⁊ ita ſm ea ꝯuenientē in
iungere penitentiā. ⁊ ita in ꝓpoſito nō videt̄ clauis errare.
ſed quō poteſt hoc eē cum vtat̄ claue ad ſoluendū ⁊ nō ſol-
uit. vnde videt̄ plane ꝙ erret. ¶ Rn̄ſio. ꝙ quidā dicunt. ⁊
fere omnes confeſſores. ꝙ omnes penitētie ſunt arbitrarie
id eſt in voluntate ſacerdotis. ⁊ poteſt dare plus vel minꝰ
ꝓ voluntate ſua nec peccat: ⁊ hoc ex vi clauiū. Alij ſunt q
dicunt ꝙ ita ſunt arbitrarie ꝙ eoꝝ eſt iudicare de circūſtā
tijs omnibꝫ ꝯtingentibꝫ: ⁊ a canonibꝫ non recedere. i. a pe
nitentijs iniunctis a canone. ⁊ quia eorum eſt iudicare fa-
ctum ⁊ circūſtantias omnes ꝯtingentes: eorum eſt arbitrij
ſm grauiores facti vel facientis circūſtantias penaꝫ cano
nicam aggrauare: vel pro leuioribꝫ. i. factum diminuenti-
bus circūſtantijs de pena in canone ſtatuta diminuē. Mi
hi aūt videt̄ ꝙ inter has opiniones ſit medium tenendum
vt neqꝫ teneat̄ ꝙ oīno ſunt arbitrarie: neqꝫ ꝙ oīno ſenten-
tie ſanctoꝝ ſunt tenēde. imo qñqꝫ ſm arbitriuꝫ ſacerdotis
ꝯſiderato affectu penitētis ⁊ infirmitate: moderāda eſt cū
diſcretōne taxatio patrū in iniūctione penitētie. Et hoc vi
detur habere a leone papa. dicēte. xxvj. q. vij. Tempora pe
nitudinis habita moderatōne ꝯſtituenda ſunt tuo iudicō
put ꝯuerſoꝝ aīos ꝓſpexeris eē deuotos: pariter habentes
etatis ſenilis intuitū ⁊ piculoꝝ quorūcūqꝫ aut egritudinū
reſpicientes neceſſitates. ¶ Ad illa que obijciūt̄ de factis
dñi. dicendū ꝙ illa facta dñi que ſunt bonitatis debemus
imitari ſm ꝙ poſſumꝰ: nō que ſunt ſapiētie vel potētie. ex
infinitate eīn ſue potētie pōt multa que nos imitari nō poſ
ſumꝰ nec debemꝰ. ſicut ex abyſſo ſue ſciētie ſcit q̄ nos neſci-
mus. Unde dñs ex ꝓfunditate ſue ſciētie nouit quātitateꝫ
ꝯtritōnū illoꝝ quoꝝ remittit peccata: ⁊ alia que nos ſci-
re nō poſſumꝰ. ꝓpter que ꝯueniēs fuit illi dimittere ſine i-
iunctōne penitētie. Pret. eiꝰ fuit ꝓpriū miſereri qui fuit au
ctor ⁊ deꝰ miſericordiaꝝ. ij. Corin. j. in queꝫ ꝑ ſe peccat̄. nō
ſic eſt de miſtris. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ ſacerdotes poſ-
ſunt parcere ⁊c̄. Dicendū ꝙ hoc veꝝ eſt. ⁊ ſic facit ꝯmutā
do penitētiā purgatoriā in tpaleꝫ ⁊ relaxādo de reatu tpa-
li. ¶ Ad illa que poſt obijciūtur ꝺ verbis dñi Math. xvj.
⁊ Joh. xx. pōt dici ſicut dici ſolet. ꝙ dñs conferēdo petro
claues dixit. Quodcūqꝫ ligaueris ſup terrā ⁊c̄. Et aplꝰs
Quoꝝ remiſeritis pcc̄a ⁊c̄. in vtroqꝫ euāgelio vſus eſt ver
bo ꝯiūctiui modi. quod ſignat pfectōneꝫ rei verbi. Un̄ ſen-
ſus eſt. quodcūqꝫ ſolueris. i. cuiuſcūqꝫ ſolutōꝫ ꝯſūmaueris
ꝯſūmatio aūt dicit̄ reſpectu inchoatōnis. quia deꝰ inchoat
ſolutōeꝫ dimittēdo culpā ⁊ penā eternā: ⁊ ſacerdos conſū-
mat ꝯdimittendo aliqđ de pena tpali ex vi clauiū. ⁊ hoc pa
tet in ſuſcitatione lazari Joh. xj. dixit eīn dñs lazare veni
foras. ⁊ ſtatim prodijt qui fuerat mortuꝰ ligatꝰ manꝰ ⁊ pe-
des inſtitis. ⁊ facies eius ſudario ligata erat. poſtea dixit
dñs diſcipulis. ſoluite eum ⁊ ſinite abire. dñs lazarum ſu
ſcitat quādo culpā dimittit. diſcipuli diſſoluūt quando ſa-
cerdotes de pena relaxant. Unde patet. ꝙ dñs ſolutōeꝫ in
choat ⁊ ſacerdos ꝯſūmat. igit̄ vbi dñs non inchoat ſacer-
dos nō ꝯſūmat. ¶ Per hoc patet ſolutō ad vltimo obiecta
quādo eīn ſacerdos iniūgit penitētiaꝫ mioreꝫ ꝯdigna ſi de
cedat ille ꝯpleta tñ penitētia iniūcta: ſine dubio reſiduum
ſoluet in purgatorio: quia ſacerdos nō penitꝰ ꝯſūmauit ab
ſolutōeꝫ ſed in pte. Unde q̄tuꝫ ad illā ptem quā ꝯſumauit
abſolutꝰ eſt ille in celo. ¶ Ad aliud dicimꝰ. ꝙ ficte ꝯfitente
nō inchoauit dñs abſolutōeꝫ: ⁊ ideo ſacerdos nihil conſū
mauit in eo. ¶ Ad illud qđ vltimo querit̄. vtruꝫ ſcꝫ clauis
erret. pōt dici ꝙ ſic quo ad quid: ⁊ quo ad quid non. errat
eīn ſm veritatē ⁊ nō ſoluit: cū tñ credat ſoluere. nō tñ errat
ſm iudicij equitatē: q2 ſm exteriora oportet eū iudicare. ſi-
cut iudex qui punit innocētē ſm allegata: iuſte iudicat ſm
iudicij equitatē: ſ nō ſm rei veritatē. Alij exponūt ſic. qđ-
cūqꝫ liga. ſu. ter. ⁊c̄. iuſte ſcꝫ ⁊ dicūt iuſte q̄tum ad vtrūqꝫ
ſcꝫ q̄tū ad illū qui ligat ⁊ illū qui ligat̄. ſ hec expoſitio eq-
pollet priori. tūc eīn iuſte ligat̄ aliquis qñ deꝰ inchoat liga
tionē. ⁊ ſacerdos ꝯſūmat. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝑ Grego.
ſcꝫ falſas penitētias dicimꝰ ⁊c̄. Dicendū ꝙ ſentētia Greg.
intelligit̄ de penitētia nō impoſita ſm auctoritatē ſancto-
rum q̄tuꝫ ad ea ſine quibꝫ nō dimittit̄ peccatū. Unde ſub
ditur ibidē. ideoqꝫ miles vel negociator vel alicui officō de
ditus qđ ſine pcc̄o exerceri nō pōt: ſi culpis grauioribꝫ ir-
retitꝰ ad penitētiā venerit vel qui bona alteriꝰ iniuſte deti-
net vel qui odiū in corde gerit recognoſcat ſe verā peniten-
tiam pagere nō poſſe. ꝑ quā ad eternā vitā ꝑuenire valeat
niſi negociū relinquat vel officiū deſerat ⁊ odium ex corde
dimittat. bona quidē q̄ iniuſte abſtulit reſtituat: arma de-
ponat. ⁊ dicit̄ falſa penitentia cū quis vnū peccatū dicit ⁊
aliud retinet. Unde infra. e. c. fratres. falſaꝫ aūt penitētiā
eſſe ꝯſtat: cum ſpretis pluribꝫ de vno ſolo penitētia agitur
aut cū ſic agit̄ de vno vt nō diſcedat ab alio. vnde ſcriptuꝫ
eſt qui totā legem obſeruauerit. offendat aūt in vno: factꝰ
eſt omniū reus ſcꝫ q̄tuꝫ ad vitā eternā. ſicut eīn qui pctīs
omnibꝫ eſt inuolutꝰ ita ſi in vno tm̄ maneat vite eterne ia-
nuam nō intrabit. falſa eſt etiā penitētia cū penitēs ab offi
cio vel curiali vel negociali nō recedit: quod ſine pcc̄o agi
nullatenꝰ ꝑualet. aut ſi odiū in corde geſſerit aut ſi offenſa
cuilibet nō ſatiſfaciat. aut ſi offendēti offenſus nō indulge-
at: aut ſi arma quis ꝯtra iuſticiā ferat. ¶ Ad illud qđ obijcit̄
ꝑ Greg. ꝙ ꝓductior ē pena q̄ culpa ⁊c̄. dicēduꝫ ꝙ hec ſentē
tia Greg. determinat. ꝙ oīno penitētia nō debet eē arbitra-
ria. i. volūtaria: ſed potiꝰ arbitrio ratōnis taxanda. ſ ſi ſic
taxet̄: ꝓductior erit q̄ culpa. maxime interior penitētia q̄
debet eē ſempiterna ſm aug. dicentē. doleas ⁊ non ſit ſatis
ꝙ doleas ⁊c̄. ⁊ maxime ꝓpē offenſā boni infiniti: ⁊ ꝓpē cau-
ſas plures q̄ tangūt̄ ꝯſequēter. de peni. di. iij. vbi dicit̄. Ne
parua putaret̄ culpa cū illa finiret̄ ⁊ pena. ac ꝑ hoc vl̄ ad
demōſtratōeꝫ debite miſerie: vel ad emēdatōeꝫ labilis vite
vel ad exercitatōꝫ neceſſarie penitētie tpalis detinet homi
nē pena: quē iā ad dānatōeꝫ eternā reum nō retinet culpa.
¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝑ illud decretū. Si nequaq̄ ampliꝰ
poteſtis ⁊c̄. dicēdū ꝙ verbo ꝓpoſito nō determinat̄ peniten-
tia alicꝰ pcc̄i: ſed ē exhortatō quedā facta penitēti ad ſtren-
nue agendū. Un̄ ꝑmittit̄ in verbo ꝓpoſito illud apli Ro.
vj. Sicut exhibuiſtis mēbra vr̄a ſuire imūdicie ⁊ iniqtati
ad iniqtatē: ita nūc exhibete mēbra vr̄a ſuire iuſticie ⁊ ſan
ctificatōi. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ ſi eēnt arbitrarie nō de
berēt taxari a canone ⁊c̄. dicendū ꝙ nō ſunt oīno arbitra-
rie. i. volūtarie. q2 tūc ſicut obiectū eſt nūq̄ clauis erraret
neqꝫ eſſet penitentia a canone taxanda. nec tamen eſt oīno
ſm taxationem patrū imponēda: ſed qñqꝫ moderanda vt
ſupra tactum eſt.

Articulus ſecundus

Conſequēter querit̄ cuiꝰ eſt vſus huiꝰ pťatis. i.
cuiꝰ eſt abſoluere in foro penitentie. Et querit̄
primo. vtrū quilibet ſacerdos habet poteſtateꝫ
abſoluēdi quoſlibet: ſaltē qui nō ſunt maiores ſe. Secūdo
vtrū quis poſſet abſoluere maiorē ſe.

Circa primū proceditur. §. j.

tur ad ptē affirmatiuā ꝑ hoc qđ dicit̄ Leuiti. xiij. Homo
in cuiꝰ carne vel cute ortus fuerit diuerſus color ſiue puſtu
la. aut quaſi lucēs quippiā. i. plaga lepre. adducet̄ ad ſacer
dotē aaron: vel ad vnū quēlibꝫ filioꝝ eiꝰ ⁊c̄. cū ḡ nři ſacdo-
tes habeāt maiorē pťatē q̄ ve. le. ſcꝫ reo q̄ figura. ſic apud
omnes erat pťas ⁊ vſus ſic ⁊ nunc multomagis. ¶ Itē po
tentia ſine actu eſt fruſtra. cum ḡ dicat̄ ei qui ordinat̄ in ſa
cerdotē illud Joh. xx. Accipite ſpm̄ ſanctū quoꝝ remiſeri-
tis ⁊c̄. videt̄ ꝙ cū eis ibi pťas remittēdi quibuſcūqꝫ ꝯferat̄
cum ſpū ſancto. vnde Mat. xij. Qui aūt peccauerit in ſpm̄
ſanctū nō habꝫ remiſſionem ineternū: ꝙ ſilr̄ ⁊ vſus pťatis
ꝯferat̄. ¶ Itē maiꝰ eſt ꝯficere corpꝰ xpi q̄ penā pcc̄i remittē
vel ꝯmutare qđ facit ſacerdos in ꝯfeſſione. igit̄ cū q poteſt
maiꝰ poteſt ⁊ minꝰ: oīs qui pōt conficē pōt ⁊ abſoluere. et
habens vniꝰ vſum habet alteriꝰ. ⁊ ſicut vſum vniꝰ generali
ter ſic ⁊ alteriꝰ. ¶ Itē videt̄ ꝑ ſimile in corpalibꝫ. q2 ignis
qui ꝯburit in vna materia. ſ. ſ. ⁊ in qualibꝫ eiuſdē ſpeciei ⁊
lux que fugat tenebras in vno loco: ⁊ fugat ſimilr̄ in alio.
¶ Item idem videtur in artificialibꝫ. clauis que vnam ſe-

ram aperit ꝛ omnes simili modo factas apire pōt ꝛ ecōuer
so. multe claues silēs in qualitate ꝛ quātitate vnaꝫ seram
aperiūt. si ergo debitū peccati est ꝯformatō in omnibꝫ pec-
catoribꝫ penitētibꝫ: ꝛ ptās apiendi silr erit in omnibꝫ. cla
uibus sacerdotalibꝫ. ergo qui pōt vnū absoluere pōt similiter
ꝛ quēlibet aliū. ¶ Item in supcelestibꝫ ita est ꝙ angelꝰ ordi
nis inferioris pōt purgari illuminari pfici a quolibet ange
lo supioris ordinis. ergo cū hec hierarchia illā imitaꝫ. cuꝫ
ordo sacerdotalis sit supra laicos: videꝫ ꝙ quilibet laicꝰ
pōt a quolibet sacerdote absolui. ¶ Item ptās ecclīastica
nō est artanda. nō ergo videꝫ ꝙ aliter debeat artari ptās
sacerdotis ꝙ fuit artata a dño. ꝛ ita quilibet pōt iuxta sen
tentiā dñi Ioh. xx. Quoꝝ remiseritis ꝛc. quēlibet absol-
uere. ¶ Contra. ix. q. ij. dicit. Nullus alteri terminos vsur
pet. nec alterꝰ parochianū iudicare vel ordiare aut excō-
municare psumat. qꝛ talis iudicatō vel ordinatō vel excō-
municatō vel damnatō nec rata erit nec vires vllas habe-
bit. Ex his pōt argui. ꝙ nullus alterꝰ ꝓchianum debet
absoluere sicut nec excōicare nec iudicare. ¶ Item. xx. q. i.
ca. Addicimꝰ. Nulli sacerdotuꝫ licet parochianū alterꝰ li
gare vel soluere. ¶ Item in cōcilio generali. extra de peni.
ꝛ re. Si aliquis aliqñ ex causa vult sacerdoti alteri confi-
teri. petat licentiā ꝛ obtineat a ꝓprio sacerdote. quia aliter
ip̄e nō potest absoluere. ¶ Rñsio. ꝙ non est cuiuslibet sa
cerdotis quēlibet absoluere. Ad cuiꝰ euidentiā nota. ꝙ si-
cut est in rebꝫ exterioribꝫ. siue in ratōnabilibꝫ siue natura-
libꝫ siue celestibꝫ ꝙ ad hoc ꝙ sit concordia ꝛ decor in vni-
uerso oportet ꝙ sit ordo similiter in spūalibꝫ potestatibus
Unde Cañ. vj. legiꝫ de ecclesia. ꝙ est vt castroꝝ acies ordi
nata. qñ ergo ordo attendiꝫ fm platōēs ꝛ subiectōnēꝫ: pla
tio ecclesie diciꝫ fm ascensuꝫ ꝛ descensuꝫ. nam fm equali-
tatem ascendēdo ad supius est statꝰ: ꝛ reductio ad vnum
descendēdo est multiplicatō. ideo fm rectū ordinē ecclesie
oportuit vnū prelatū esse primū ꝛ supmū in quo esset statꝰ
omnis platōnis ecclīastice ꝛ quia in illo ē statꝰ tanꝙ in pri
mo ꝛ in simplicissimo ī illo genē: adeo virtꝰ in eo est vnita ꝛ
solꝰ inter platos habet plenitudineꝫ ptātis. ¶ Item p re-
cessuꝫ ab vno fit multiplicatio ptātis ꝛ p hoc ꝯtutis dimi-
nutio ꝛ ideo quāto plati inferiores sunt plures: tāto mino
reꝫ habēt ptāteꝫ. ita ꝙ statꝰ est in p̄sbiteris parochialibꝫ q
īmediate gerūt curā populi. ꝛ eoꝝ iurisdictō est artata ad
potētiaꝫ determiataꝫ. ꝛ cuilibet hoꝝ ꝯmissa est sua portio.
fm ꝯueniētēꝫ distributōēꝫ. ꝛ illa diciꝫ messis sua. Et quia
nō licet alicui sacerdoti mittere falcē in messem alterius:
ideo vnꝰ nō habet ptāteꝫ absoluēdi subditū alterꝰ. ꝛ nul-
lus habet ptātem subditū alterꝰ absoluere: nisi supior sit
vel vicem gerat supioris. vt penitētiarij epoꝝ vel legati vel
priuilegiati qui hec possunt auctē supioris. hec aūt intelli
genda sunt fm legē ꝯmunē. Indulget tamē lex caritatis ꝛ
rectitudo iuris in articulo necessitatis quēlibet posse que-
cūqꝫ absoluere si sit ī vnitate ecclesie. Pro regula ergo ha-
bendum est. ꝙ solūmodo sacerdos ꝓprius habet executio-
nem in suis subditis: exceptis casibꝫ aliquibꝫ p̄scriptis in
quibꝫ possunt ab alijs absolui. ¶ Dicendū ergo ad primū
ꝙ populꝰ isrł quasi gens vna erat habēs templū vnicum ꝛ
idem altare. nec erat synagoga p orbem terraꝝ dilatata si
cut ecclesia. ꝛ sacerdotale ius ꝛ ptās ꝛ vsus ptātis natura
liter. descēdebat a parentibꝫ in prolem. Sed quia ecclīe p
orbem terrarū dilatate. multꝰ est populꝰ: ideo ꝛ nūc multa
sunt templa multa ꝛ altaria. multi ꝛ eaꝝ plati. licet roma
nus sup omnes. ꝛ ideo placuit ecclīe vt nō quilibet sacer-
dos sup quoslibet: sed potiꝰ in sibi subditos habeat ptāteꝫ
ꝛ vsum ptātis ꝛ qui subditos nō habēt licet habeant ptā-
tem nō tamen vsum eius. Ut ergo quilibet sciat cui facta
cōmittat. expedit vt agnoscat vultum pecoris eius. ne san-
cta indignis tradanꝫ si singuloꝝ p̄sbiteroꝝ in singulis es-
set potestas. fm ergo ꝙ mutanꝫ tpa: mutanꝫ cū sacerdotō
sacerdotalia iura. ¶ Ad scdm dicēdū. ꝙ nō est ptās frustra
qꝛ licet nūc in actu nō sit: tñ aliqñ in actu poterit eē. Pret.
illa ptās diciꝫ cassa q existēs sub dispositionibꝫ debitis. i.
his habitis que exiguntꝫ ad exercitiuꝫ actꝰ: nō pōt exire in

actū. ꝛ sic eēt de quocūqꝫ si habēt illa que exiguntꝫ ad hunc
actū ꝛ nō posset in illum exire. Insup ex statu ꝫ sacerdotō
multi actꝰ sunt ānexi. quoꝝ oim ptās cum ordine ꝯfertur:
sed vsus quorūdaꝫ nō. ꝛ ideo licet ptās sacerdotalis nō ha
bet omnē suū actū nō est frustra: cū habeat aliquē in vsu vt
celebrare vel hmōi. ¶ Ad illud qd̄ obijciꝫ. ꝙ qui pōt in ma-
ius pōt ꝛ in minꝰ ꝛc. Dicendū ꝙ hoc verū est oino: quādo
illud minꝰ est pars maioris. alioquin nō est necesse minus
eē. est ꝯfirmare ꝙ ꝯficere ꝛ tamē simplex sacerdos pōt ꝯ-
ficere ꝛ nō ꝯfirmare. ¶ Nūc ergo videamus quis non ha-
bet ptātis hmōi vsum. Et dicendū ꝙ sacerdos cum non est
prelatus alicuiꝰ. non vtitur hac ptāte: quia nō habet in quē
nec etiā conceditꝫ ei vsus ab epō vt religiosi inclusi: qui nō
possunt iniūgere penitētias nec baptizare nec p̄dicare ꝛ si
militer nec alia que ꝑtinent ad curam animaꝝ agere: nisi
fiunt electi a populo ꝛ epō cum ꝯsensu sui abbatis vel pre-
lati sui. Unde. xvj. q. j. Addicimꝰ. §. ecce in hoc. infra. mo
nachi autem ꝛ si in dedicatōne sui p̄sbiteratꝰ sicut ꝛ ceteri
sacerdotes. p̄dicandi baptizandi. penitentiā dandi. pecca-
ta dimittendi. beneficijs ecclīasticis ꝑfruendi ptātem acci
piant vt amplꝰ ꝛ ꝑfectius agant ea que sacerdotalis offi-
cij esse sanctoꝝ patrū ꝯstitutōnibꝫ ꝯprobāꝫ: tamē executōꝫ
sue ptātis nō habent nisi a populo fuerint electi et ab epō
cū ꝯsensu abbatis ordinati. ꝛ his si dareꝫ ab epō vsus: non
alienos parochianos iudicare. nec falcē in alienā messem
mittere possunt. ix. q. ij. p totum. ꝛ. xvj. q. j. Addicimꝰ. Itē
cum est ligata ptās vt in excoicatis hereticis scismaticis.
ab illis qui accipit sciens sacramēta peccat. ꝛ in ecclīa sūt
duo genera scꝫ symoniaci in ordine ꝛ notorij fornicatores
a quibꝫ non debent recipi sacramenta nisi forte in articulo
mortis baptismꝰ ꝛ ꝯmūicatio. Unde Grego. in regis. dicit
radulpho ꝛ herulpho ducibꝫ. Officiū symoniacoꝝ ꝛ in for
nicatōne iacentiū scienter nullo modo recipiatis. ꝛ quātū
potestis tales a sanctis misterijs nisi oportuerit prohibea-
tis scꝫ cum hoc sciatur p publicā famā vel sententiā. ¶ Iteꝫ
nota ꝙ nō omnis sacerdos qui p̄est habet hanc potestateꝫ
in omnes: sed tm̄ in suos subditos. ꝛ etiam illos nō potest
de quibuscūqꝫ absoluere. vt de illis quoꝝ non est sibi ptās
ꝯcessa ab epō. licet aūt regulariter solus sacerdos qui pre
est in suos habeat potestateꝫ: ab hac regula fit exceptio in
pluribꝫ casibꝫ. in quibꝫ licet penitētiaꝫ in parochia aliena
suscipere. vtpote si mutauerit domiciliū. vel si delinquerit
in parochia aliena. vel si est vagabundus. vel si petijt ꝛ ob
tinuit licentiā a sacerdote suo vt adiret discretiorē. vel cuꝫ
arripiens iter longum petijt vt in itinere possit cōfiteri.
Uel si oporteat intrare iustuꝫ bellum. vel si imineat mors
tamen in casibꝫ istis nō potest quilibet sacerdos audire cō-
fessionem sine licentia: vtpote ille qui nō habet potestatem
ab epō. licet eīn penitentes sint licentiati: non tamen sacer
dotes. non eīn potest sacerdos penitentis alijs coequalibꝫ
dare potestatem: sed solus epūs. ¶ Ad illud qd̄ obijciꝫ. ꝙ
ignis agit in quodlibet ꝯbustibile. Dicendū ꝙ non est simi
le. quia actio ignis est naturalis que est fm necessitatem.
sed hec actio est spūalis ꝛ rationalis que fm ordinem est.
¶ Ad illud qd̄ obijcitur de claue ꝛ sera. Dicenduꝫ ꝙ illud
verum est quādo adest virtus motiua vt clauem moueat. ꝯ
in aliquibꝫ virtus ista artata est vt in sacerdotibꝫ inferiori
bus. in aliquibꝫ ligata: in aliquibus amputata vt alibi ta
ctum est. ¶ Ad illud quod obijcitur de angelis supioris or
dinis. Dicendū ꝙ non est simile. quia in hierarchia ange-
lica nulla potest cadere ꝯtrouersia. p eo ꝙ ꝑfecta concordia
est in sublimibꝫ. non sic est ī ecclīastica. imo freqūēter vnꝰ
vult ius alterꝰ sibi vendicare. ꝓpter quod oportuit ptātes
distinguere ꝛ limitare. ¶ Ad illud qd̄ obijciꝫ. ꝙ ptās eccle
siastica non est artanda. Dicendū ꝙ artatio ptātis duplici
ter fit de causa. aut ꝓpter defectōnēꝫ amoris: aut ꝓpter con
seruationem ordinis. prima procedit ex inuidia ꝛ repugnat
caritati: secunda ex sapientia ꝛ ꝯcordat paci ꝛ ꝯmuni vti-
litati. ꝛ talis artatō facta est in minoribꝫ sacerdotibꝫ regiā
de iure diuino. ꝛ hoc ordinatōe patrū qui ecclesiam fundaue
runt ꝛ ordinauerūt. Pret. verbū dñi scꝫ quo ꝯtulit claues

fiebat tñ aplis z discipulis dñi. quoz vicarij amplam habent potestatem: z quoz iudicio z discretõne ptas clauiũ modo ordinatissimo fuit collata.

Circa ad secundũ .§.ij.

queritur vtrum inferior põt absoluere supiorem ipso volente. Et sic: videt p hoc. q si supior peccat mortaliter: necesse habet ꝯfiteri. g si non habet supiorem ordinariũ: z nisi subtracta est possibilitas saluãdi se: g necesse est q ꝯfiteat inferiori z ab illo absoluat. ¶ Item ad hoc q de pctõ mortali fiat recõciliatõ. necesse ẽ interuenire mediatõez sacerdotis. s possibile est supmũ platoz peccare: g indiget sacerdote reconciliante. s nõ supiore: g inferiore. ¶ Item q̃uis summ᷒ pontifex sit ꝯstitutus vt offerat dona et sacrificat p pctĩs: tñ ipse p aliũ sacerdotẽ põt facere hostiã offerri z alius põt offerre p eo. g q̃uis claues hẽat absoluẽdi: tñ alius põt absoluẽ eũ. s non nisi inferior: g pari rõne in omĩbꝫ. ¶ Item ptas absoluẽdi data ẽ ad vtilitatez eius q absoluit. s ille cui data est ptas hec nõ est peioris ꝯditionis q̃ alij: g et ille põt absolui. sed nõ a se nec a supiore qz frequẽter nõ hꝫ copiam ei᷒ aut non hꝫ supiorem vt papa: g zc. ¶ Contra. mot᷒ nõ est mot᷒. nec mediatõnis mediatio: nec moderatoris moderator. Silr prim᷒ platus est mediator inter deũ z inferiores: g non dꝫ esse ecõtra inferior mediator inter deũ z supremũ platũ. ¶ Item ad hoc q aliquis absoluit aliquẽ necesse est q hẽat iurisditiõem super eum: sicut in pcedentibꝫ visum ẽ. s inferior non hꝫ iurisditionem sup supiorem: g zc. ¶ Si dicas mihi q supior dat ei iurisditõẽ absoluẽdi. Contra. nihil dat qd ñ hꝫ. s plat᷒ nõ hꝫ iurisditõez absoluẽdi se qz ñ hꝫ ptatẽ sup se: g zc. ¶ Itẽ plat᷒ inferior nõ põt supiorẽ excoicare. nec põt dare alij iurisditõez directe excoicandi: g videt silr q nec absoluendi. ¶ Item in hierarchia angelica nõ recipiũt angeli superiores illuminatõez ab inferioribꝫ: g similiter videt q in ecclesia supior ab inferiori nõ põt absolui. ¶ Item determinatum est p canones. q sacerdos nõ põt absoluere alienũ parochianũ. g nec suũ prelatũ: p locũ a maiori. magis eñ videt q possit sup minorẽ q̃ supra maiorez. ¶ Si tu dicas q platus dat ei ptatem in se. queritur quõ possit hoc esse.

Rñ. dicendum q inferior supiorem põt absoluere: si superior velit se ei subijcere. et hoc pꝫ sic virtus clauiũ q̃tuz est de se ad omnes se extendit: nisi ex ordinatõne supiorum manus inferioz artarent ꝓpter seruandũ ordinem ecclesiasticum. sacerdos eñ ex sua ordinatõne institutus est mediator inter deũ iudicẽ et hoiem peccatorem. z q̃ntũ est ex pte dei non est dñia. quilibet eñ suum sacerdotẽ hꝫ mediatorem. z cuilibet impssit deus mediatoris caracterez. sed dñia est ex pte hominũ. quia si quilibet esset mediator cuiuslibet: eẽt i ecclia confusio: et ideo alij alijs subiecti sunt. et qui subijciunt vni nõ possunt dare alteri auctem in se: s si libera esset psona que posset se subijcere: tũc absqz dubio posset dare se alteri qui posset eũ absoluere. Quia g supm᷒ prelatus qui mere libertatis est z nulli subiect᷒: põt se cui vult subijcere z alij exempti etiam suis subditis. cõcedo q ipsi põt eos absoluere. Et autẽ supremus platus possit se ei subijcere ius diuinũ ꝯcedit. quia cũ ipse sit circũdatus infirmitate Heb. v. dꝫ subijci sacramentis. z sicut medic᷒ infirmat᷒ querit medicũ z medicinã. nõ inq̃tum medicus s inquãtũ egrot᷒: sic ecclie platus z mediator q̃rit sacerdotem inq̃tum dei inimic᷒ factus est p culpã: z inq̃tum peccator. Ius etiã canonicum ꝯcordat q vnusqsqz põt auctez suã ꝯmunicare p se z p vtilitate sua: sine pudicio facto p prie auctoritati z aliene. z ita suprem᷒ pontifex põt se cuilibet sacerdoti subijcere z absolutõnez petere. qd etiã põt alij plati de pmissione pape. sicut dicit in illa decretali. de pe. et re. que est Greg. Ne p dilatõne penitẽtie piculũ iminet animaz pmittem᷒ epis z alijs supioribꝫ necnon minoribus platis. et pter plati sui licentia. pudẽti et discretũ sibi põt eligẽ ꝯfessorem. et sic pꝫ q subditus põt supiorẽ absoluẽ ipso volente z eligẽte: ac p hoc eidem in foro penitentiali subijcere. ¶ Ad illud g qd primo obijcit. q mot᷒ non est motus. Dicendum q hoc intelligendũ est et finis. motus eñ non est finis mot᷒: sed potius haber᷒ aliquis acquisitus p motũ. Pre. ẽm veritatẽ mot᷒ nõ est motus ẽm q huiusmodi. nec medici medic᷒ ẽm q huiusmõi. nec sacerdotis sacerdos inq̃tum talis: s inq̃tum pctõris. ¶ Ad illud quod obijcit de iurisditõne. dicẽm q prelatus dat ei iurisditõnez in se: se ei subijciendo. et si obijciat tũc: nõ põt dare qd nõ hꝫ in se. Dicendũ q iurisditio z subiectio ẽ ad alterum. z ideo q̃uis nõ posset qs sibiipsi esse subiectus: nihil ꝓhibet ipm subijci posse alij: maxime si est libẽ ptatis. ¶ Ad s qd obijcit. q nõ põt dare auctem excoicandi se zc. dicẽm q argumentũ illud deficit dupl'r. Primo quidẽ quia excoicatio est ꝯtra hominẽ. sed absolutio p homĩe: z homo nõ põt dari auctẽ sua ꝯtra se: q̃uis posset p se. Ampli᷒ deficit: quia alter modus iurisditõnis requirit ad excoicatõnem q̃ ad absolutõez. excoicatio nãqz que respicit hominẽ ꝯmunem dicit iurisditõem sup hominẽ: s absolutio dicit mediatiõẽ inter deũ z hominẽ q̃ scꝫ semp inferior ẽ. Et q ñ necesse est hominẽ q̃tumcũqz sit magn᷒ a deo iudicari. z in iudicio eẽ inferiorẽ: q̃tum ad hoc iudiciũ quilibet põt q̃tumcũqz sit magn᷒ dari alij sup se iurisditõem. s qz platus talis super oẽs est: talis iurisditio q attendit q̃tum ad impletõnem sup oẽs in eum hri nõ põt. nec põt ipse alteri dare. saluo iure sue dignitatis. rõne cui᷒ põt dicẽ deo. tibi soli peccaui z ideo nõ põt alteri dare ptatem excoicandi seipm. ¶ Ad illud qd obijcit de angelis. q nõ ascendũt ad supiores: dicendum q nõ est simile. qz angeli semp in sua dignitate psistunt: nec cadit in eis obscuratio pcti. z ideo nõ decz eos ad supiores ascendẽ. s in ecclastica hierarchia sec᷒ est. qz peccant plati z subditi: z ideo oportꝫ q etiã ipsi subijciantur inferioribus qz z ipi p culpam quodãmodo facti sunt inferiores. ¶ Ad illud qd vltimo obijcit de subdito alterius. pꝫ rñsio. quia non hꝫ iurisditionem in talez: nec talis põt se alicui dare cũ alteri subiectus sit. vñ sicut nõ valet iste q est seru᷒ petri nõ põt se facẽ seruũ martini: g nec iste q liber est: sic est in ꝓposito.

Membrum quartũ

Consequenter queritur. vtrum sit eadez potestas siue eadem clauis qua ligat et soluit in foro penitentiali: z qua in foro iudiciali. Et sic: videt p hoc. q aliter eẽnt plures claues q̃ due. qd est falsum. quia ligare z soluẽ ꝯmuniter accipiunt ad ligare z soluẽ: z in hoc foro z in illo. ¶ Itez videt q tñ materialr differant et non formalr. qz vtrobiqz est ligatio z solutio. Cũ aũt sit solutio vtrobiqz: sit recõciliatio q̃ est quidã introit᷒ in ꝯmuniõẽ ecclie p hostium q idem ẽ effectus z finis principalr. quare non erũt diuerse formalr loquendo. ¶ Item auctas discernẽdi nõ multiplicatur penes materiã q̃ sunt bonũ z malũ: malũ z malum. s tñ inter hoc gen᷒ mali z aliud gen᷒ mali pari rõne nec ibi ¶ Itẽ ordo ẽm se. i. ẽm suã subaz nõ est ptas sed caracter. vnde ei᷒ act᷒ ꝓnunc ẽ distinguẽ. ẽm hoc g act᷒ eius nõ est ꝯsecrare: sed ẽ poti᷒ ptatis annexe ordini s vna tñ ptas ẽ ꝯtra ordini alie ꝯter annexe s ꝯsecrare ligare z soluere in foro cause z pnie. s plus ꝯueniunt in foro pnie z in foro cause. ligare z soluẽ z ꝯsecrare s g in magis differentibꝫ nõ est ponẽda diuersa clauiũ ptas: g nec in min᷒ et ita vt pa᷒. Contra. sacerdotes nõ hñt ptatem ligandi vel soluendi in foro cause: z tñ absoluũt in foro pnie. ¶ Itẽ ptas ligandi z soluẽdi nõ est ordo neqz annexa ordini scꝫ sacerdotali. qz aliqñ est ei᷒ qui nõ hꝫ ordinẽ sacerdotalẽ scꝫ archidyaconi vel legati: alia aũt annexa est ordini. ergo zc. ¶ Item hec ꝯmitti põt: illa nõ. g zc. ¶ Itẽ dicit Aug. de sancto Vict. Alia ẽ ptas q ligant ministri ecclie vere cit penitentes debito iniũcte satisfactõis: z alia q̃ ligãt interminabiliter relinquentes vinculo anathematis. Ecce q alia ẽ ptas qua ligat in foro penitentiali: z alia q in foro iudiciali. ¶ Itez ad idẽ. illa ptas q̃ est ligãdi z soluẽdi in foro iudiciali datur in ꝯsecratõne epi: alia in ꝯsecratõne sacerdotum qñ dicit. quoz remiseritis pcta zc. Si g eadem esset

clauis: sed p̄ accidens esset hanc potestatē dare epo in ɔsecrati
one sua. vel i nedeē q ab alia claue ,pcedat ligatio in foro
penitētiali. ¶ Rñ. q ordo nō est ptās. tñ multiplex ptās
est ānexa ordini ɔ̄nter se habēs. Una aūt est ptās ligādi z
soluendi in foro pnie z in foro cause. q aūt vna ptās patz
qz licet sint act⁹ diuersi. tñ ordinanē ad op⁹ primi act⁹. ad
hoc eñ soluiē qs ab excōicatōne z redditē ɔmunioni fideli
um: vt cōicet sacris z digne accipiat sacrz corpis xpi vt sit
in re sicut ē in signo .i. vt sit membꝛ vez ecclie. Et nota q
ptās q̄tum ad actū ɔsecrandi nō est clauis ꝫ ptās tñ. sed
inq̄tuz est ad actū ligandi soluendi siue in foro pnie siue i
foro cause ē clauis. z act⁹ cōsecrandi se hz p̄mo loco z eēn
tialiter ad ptātem et est ptās ɔiūcta ordini. Aliq autē act⁹
magis accidentalr ordinanē ad ordinē. ꝫ adhuc ,pinqui⁹
se tenet act⁹ ligandi z soluendi in foro pnie q̄ act⁹ ligandi
z soluendi in foro cause. ¶ Ad illud ḡ qd̄ primo obijciē. di
cendū q licet sit vna ptās ligandi z soluendi hinc et inde:
nō tñ qui hz ptātem hui⁹ ad hūc actū hz eam ad illū actū
qd̄ euidēter pz in multis exemplis. ¶ Ad aliud qd̄ obiici
tur. q hec ptās est annexa ordini sacerdotali: illa non zc.
Dicendū q q̄tum ad vtrūqz actū est ptās annexa ordini.
qz qñ fit ligatio z solutio in foro iudiciali ab archidyaco
no vel legato fit p demandatōēz a supiori ordinario. qui
virtute clauiū cū dignitate hoc pōt demādare. ¶ Ad illud
qd̄ obijciē. q hec ptās ɔmitti pōt zc. dōm q q̄tū ad actuz
ligandi z soluēdi in foro pnie ɔmitti nō pōt: qz hec ptās ē
ɔpinquior ordini. q̄tū ad aliū actū pōt: qz nō ē ita ɔpinq.
¶ Ad illud qd̄ dicit Hug. q alia est ptās q̄ ligant zc. Di
cendū q hoc nō hz veritatē qz sit alia in essentia: sed qz ad
aliū vsum se extendit. ¶ Ad illud qd̄ obijciē. q hec datur i
ɔsecratōne epali: alia in ɔsecratōne sacerdotali zc. Dicē
dum q claues danē cū ordine sacerdotali cū dicitē. Quo
rū remiseritis zc. et qñ ɔsecraē epo nō ɔferē alia clauis: ꝫ
extendiē vsus illius p̄me clauis. nec differt in spē clauis q̄
vtitur in hoc foro z qua in illo. dico ḡ q clauis ɔferē in or
dine q̄ ad vnū vsum. in ɔsecratione epi extendiē ad alium
vsum. vñ dicitē accipe baculū .i. ampliorē ptātez. amplior
eñ est illa ptās qua pōt separe a ɔmunione fideliū z a lo
co orationū: q̄ illa qua solū soluit z ligat in foro pnie. vñ
non sequiē est alia ptās: ḡ est alia clauis. ¶ Sz est ne viter
qz actus essentialis claui. Rñ. q actus essentialis clauis
est soluere z ligare in foro penitētiali. alius aūt est minus
essentialis scz ligare z soluere in foro iudiciali: qz nō ē ita
imediat⁹ clauis. Et nota q vna ptās sequiē ordinē. alia di
gnitatem cū claue. inq̄tum aūt est clauis sequiē ordinem
cū claue quodāmodo vel rōne demādantis vel exeq̄ntis.

Questio .lxxxj. de potesta-
te clauiū in foro iudiciali. et primo de excommunicatione
iuste lata.

Sequitur de potesta-
te clauiū in foro iudiciali. Et primo que-
ritur hic de ptāte excōicandi iuste. Scdo
de excōicatōne iniusta. ¶ Circa primum
queriē primo an ecclia debeat excōicare.
Scdo vtrū aliqs debeat excōicari. Tercio supposito q sic
p quo sit qs excōicand⁹. Quarto a q̄ possit fieri sentētia.
Quinto vtrū excōicatio debeat iterari. Sexto de cōicati
one cum excōicatis. Septimo de absolutione ab excōica
tionis vinculo.

Membrum primū

Circa primū ,pceditē ad affirmatiuā partem.
Apl̄us legiē excōicasse .j. Corin. v. Si is q
frater noiaē int vos sit fornicator. cū huiōi
nec cibū sumē. Et .j. Cor. xvj. Qui non dili
git dñm ihm sit anathema. Et gal. j. Si qs vob euangeli
zauerit p̄ter id qd̄ accepistis anathema sit. ¶ Item ꝫ vide
tur p exemplū in mundo. prfamilias ꝑm rectū ordinē filiū
inobediē ntē ex domū ad tpus expellit: vt saltē sic corrigaē. ergo
pari rōne ille q p̄est in domo dñi pōt et dz ɔsimilē eiicē ext
dc vñ. ꝫ eiicere extra domū est eiicē extra cōionez et hoc ñ
est aliud q̄ excōicare: ḡ zc. ¶ Item videm⁹ in arte medēdi
q ꝑm rectū iudiciū membꝛ putridū ordinatū ad alioz i
fectionē a corpe est resecandū. ꝫ in spūalib⁹ membra ɔstat
esse putrida p pc̄m z alia membra corrūpētia. ḡ videē q
talia recte sunt āputanda ꝑm rectū regiminis ordinē: sed ꝫ
fit p excōicatōez: ḡ zc. ¶ Contra. multo meliora sunt spi
ritualia corpalib⁹ .j. Cor. ix. Si nos vob spūalia semina
mus magnū nō est zc. Sz ecclia cū excōicat aufert ab ex
cōicato spūalia. sicut dr̄. iiij. senē. scz orōnes z suffragia. ñ
est aūt iustū ,p oblatōne minoris auferre qd̄ maius z meli
us est. igiē ecclia q̄ iusta est nō dz admin⁹ ,p ablatōe tpali
vt reddit⁹ vel ɔsilijs excōicare nō dz. Sic eñ videē punire
sup̄ cōdignū. z ꝫ est iniuria. Seneca. Sūma iusticia .i. ni
mius rigor iusticie iniuria ē. ¶ Item cū de⁹ q̄ntū in se ē. sp
parat⁹ ē cuilibet dare grāz. videē q ecclia cū excōicat ali
quē ɔtraria ē deo. sicut eñ dicitē in sententijs. excōicare ali
quē est ei subtrahē grāz: ɔtraria aūt sunt datō grē z ipius
subtractio. ¶ Item cū ecclia excōicat delinquentē. facit cō
tra suas leges iustissimas vt videē scz ɔtra legē scripture.
reddit eñ malū ,p malo. hoc aūt ,phibet. xij. Ro. Nlli ma
lum ,p malo reddentes. Et in codē. bñdicite ,psequentibus
vos. bñdicite et nolite maledicē. Math. v. orate ,p ,psequē
tib⁹ z calūniantib⁹ vos. cui⁹ cōtrariū facit cū excōicat. sb
trahit eñ oratōnes ecclie. ¶ Item ecclia militās et ei⁹ mi
nistri: imitari debent eccliam triumphantē et ei⁹ mīstros.
Exo. xxv. Inspice z fac ꝑm exemplar qd̄ tibi in mōte mon
stratū est. Sz in canonica iude legiē. q cū archangel⁹ cuz
dyabolo disputās altercareē de moysi corpe: non excōica
uit eū. ꝫ dixit. impet tibi dñs .i. reprimat maliciā tuā. igiē
neqz dz ecclia militans altercantē cū ipsa ipm excōicare.
¶ Rñ. q ecclia iuste excōicat z dz excōicare. ꝫ intelligen
dum. q de iusta z recta intentōne excōicantis est. q nō fi
at excōicatio ,p ablato aliq̄ tpali: sed ,p pc̄o. z sic hz ecclie
qñqz excōicare. ¶ Ad illud qd̄ primo obī ɔtra. dōm q cuz
aliqs peccat mortalr. aufert ecclie vnū de mēbris suis z il
li subtrahit seipm z oīa bona spūalia. vtpote virtutes z do
na z bona zc. ecclia aūt excōicando illū multo minora au
fert illi. oēs enim orōnes z suffragia ecclie nō equalent
vni virtuti .s. caritati. z ita pz q ñ iniuste agit ecclia excōicā
do aliquē ,p pc̄o suo. ¶ Ad aliud dōm. q ecclia nō est con
traria deo in ꝫ q excōicat. imo ipm imitaē. deus eniz dat
grām his q apti sunt z habilitati ad grāz suscipiendam:
alijs nō. sic facit ecclia. illis eñ p excōicatōez subtrahit g̃
tiam. q se p pc̄m ineptos grē fecerūt nō tñ vt grā careant
sed ꝫ tunc et ipi erubescāt inde et peniteant. z sic grām ha
beant. ¶ Ad terciū dōm. q medic⁹ volens curare aliquez
egrotū subtrahit ei multa bona: vt cibaria delicata. nō io
crudeliter agit cū eo nec facit ei malū. sed ,pdest ei. illa eñ
subtractō ciboz ,pdest ei. Silr alicui pc̄oꝝ expedit aliq̄n
subtractō bonoꝝ ecclie z separi a ɔsortio fideliū: vt erube
scendo peniteat z ad habendū grām habilitetē habundan
ti⁹ ad talia. ideo ecclia p excōicationē tali intentōne ɔhe
bito pc̄ori p̄dicta. nō reddit ei malū p malo ꝫ bonum p
malo. ¶ Ad illud qd̄ obijciē michael nolebat excōicare sa
thanam zc. dōm q secus ē de inflexibili a malicia z de fle
xibili. Inflexibilis eñ a malicia et dyabol⁹. ad qd̄ excōi
catio: cū excōicatio nō detē nisi vt medicina spūalis vt spi
ritus salu⁹ fiat: cū sathan sanari nō possit.

Membr̄ secundū

Deinde cōsiderandū est de excōicato. Et circa
hoc querit si aliquis sit excōicandus. Et vi
detur q sic. in pluribus casibus de quibus vi
detur. In pluribus locis habetur quod etiam vi
detur et facti in ,pblematice predicti. Contra. nemo ē qui
nō sit diligēd⁹ et caritate q̄d nō ē in hac vita. excōicatō ad
ē separatio a cōione q̄ eē nō est p caritatē ḡ nemo ē excōicand⁹
cōionē. ¶ Itē excōicatō ē separatio a cōione fideliū z sacroꝝ

ß a sacramentis nullus est sepandus nec ꝓhibend⁹: ergo nullus ē excoicandus. maior p3 minor ꝓbat̃ sic. Omnis fidelis aut ē iust⁹ ⁊ sanus: aut pctor et infirmus. si iust⁹ nō est arcendus a sacris. si pctor et infirmus ⁊ indigens medicinis spūalibꝫ: magis est attrahend⁹ q̃ arcend⁹: ergo ⁊c. ¶ Itē excoicatio aut est morbꝫ aut medicina. si morbꝫ: ergo nulli ē infligend⁹. qꝛ oīm sal⁹ est desideranda. si medicina: ergo cuꝫ medicīa sit oīb⁹ optāda ⁊ n̄ ꝓsit nisi ei q vult in ea ꝑ li. ar. ꝯsentire: ergo null⁹ est excoicand⁹ nisi volens: ⁊ quilibet dꝫ se velle excoicari. quoꝝ vtrūqꝫ falsum ē. ¶ Item in excoicatione tradit̃ sathane excoicat⁹. sicut p3 in excoicatōne ipi⁹ apli. aut ergo q̄tum ad aiam: aut q̄tum ad corp⁹. ß q̄tuꝫ ad corp⁹ nō pōt. illud videm⁹ ad lr̃am: q̄tum ad aiam nō pōt nec dꝫ: ergo nullo mō videt̃ aliqs esse excoicandus. ¶ Itē. xi. q. i. Nemo epoꝝ. habet̃ q anathema ē eterne mortis dāpnatio. ß sicut de nemie desperandū est dū sit in via: sic nemo dū ē in via dānand⁹ ē morte eterna. ¶ Rñ. q ex multis causis accidit q aliq sunt excoicandi. Ad hui⁹ euidentiam nota. q sicut in disciplinalibꝫ duplex ē mod⁹ demonstrādi. s. ostensiu⁹ et ꝑ impossibile. Et in medicinis corporalibꝫ duplex est mod⁹ medendi. s. ꝑ medicamēta lenitiua ⁊ ꝑ medicamēta afflictiua. Cūqꝫ em̄ curat̃ qs ꝑ appositionem emplastri. qn̄qꝫ ꝑ sectionē. sic ē de medicina ⁊ curatōne spūali. q duplex ē modus curandi. s. ꝑ monitōes blandas. ⁊ ꝑ increpatōnes duras. et hoc ẜm duo genera hoīm scꝫ tractabiles ⁊ suasibiles: ⁊ rebelles ⁊ incorrigibiles. sic est ergo in ecclia duplex mod⁹ curandi spūaliter infirmos. ꝑ appositōeꝫ emplastri verbi dei qđ est optimū medicamentū. Vñ sap. xvi. Non herba neqꝫ malagma sanauit eos. ß sermo tuus dñe q sanat oīa. ⁊ hoc q̄ ad tractabiles ⁊ suasibiles. et ꝑ sectionē anathematis q̄ ad rebelles ⁊ incorrigibiles. ¶ Ad illud ergo qđ obijcit̃. q excoicare est extra cōmunionē eijcere q̄ est ꝑ caritatē. Dicendū q ꝯmunio triplex ē. quedā spūalis oīno: ⁊ hoc est q̄tum ad dilectōꝫ interiorē. quedā corꝑalis et hoc est q̄tum ad exteriorē ꝯuersatōnem quedā medio mō ⁊ hoc ē q̄tuꝫ ad sacroꝝ susceptōeꝫ. ⁊ p̄cipue q̄tuꝫ ad sacr̃m altaris. dico ergo q a p̄mo null⁹ p̄t nec dꝫ excludi q̄diu est viator. nec excoicatio dicit priuatōeꝫ illius coionis. q̄tuꝫ ad sacr̃alem excludit̃ quilibet q dr̃ excōmunicat⁹ siue maiori siue minori. Q̄tum ad ꝯuersatōneꝫ exteriorē attendit̃ excoicatio maior. in q̄ negatur coicatio ẜm act⁹ legitimos q attendunt̃ in osculo: in salutatōne: in ꝯuiuio: in oratorio. Vnđ versus. Si ꝓ delictis anathema qs efficiat̃. os orare. vale: ꝯmunio mēsa negat̃. Ita q nullus ꝯmunicet cū excoicato. neqꝫ in oratōne neqꝫ in cibo vel potu vel osculo. vel dicat illi aue: habet̃. xi. q. iii. excoicatos. ¶ Ad illud qđ obijcit̃. q null⁹ sepandus est a sacris. dōm q imo. qm̄ ⁊ si sacra sunt medicine: tñ nō ꝓsunt nisi dispositis. Vñ sicut bon⁹ medic⁹ ẜm artē ꝓhibet infirmū nō tm̄ a cibis. ß a medicinis ꝓpter dispositōeꝫ: sic in ꝓposito ē intelligendū. vtili⁹ em̄ est alicui medicinā ad tp̄us subtrahi q̄ dari ꝯtra dispositōeꝫ: imo tali differre medicinā est medicinale. Ad illud qđ obijcit̃ de excoicatōne vtrū sit morbus vel medina. Dicendū q sicut sectio de sua priuatione plaga est ⁊ dolorē facit: in ꝯpatōne tñ ad vulnus est medicina. sic ipsa sepatio a cōmunione fidelium dicit maluꝫ ⁊ damnū: in compatōne tñ ad rebellem medicina est: vt ei⁹ rebellio et ꝯtumacia reprimat̃. Vñ sicut ille q silogizat ꝑ impossibile ad impossibile deducit. nō vt ibi sistat: ß vt redeat ad veritatē. sic ecclia sepat ⁊ excoicat: vt cum humilitate ꝯfusus de peccato redeat ad gremiū ecclie. ⁊ sic p3 q̄ q̄uis sit medicina. qꝛ curat morbuꝫ rebellionis. q nullus hanc medicinā dꝫ appetere: nec dꝫ dari querenti verā medicinā: sed ꝯtemnenti. ¶ Ad illud qđ obijcit̃. q excoicare ē tradere sathane. dicendū q sathanas est tortor nō tm̄ aīmaꝝ: verūetiam corpoꝝ. Tradere aūt tortori est dupliciter. aut a ꝓtectione tortoris siue exponendo: aut iubendo tortori vt affligat. Excoicare ergo ẜm p̄ntis ecclesie statū. est sathane tradere: ꝓtectioneꝫ subtrahendo ⁊ ei exponendo subtrahit em̄ suffragia ecclesie et sacramenta ꝑ que muniuntur ꝯtra hostis insidias. In tp̄e aūt ecclie primitiue. qa demones apostolis ipsis subijciebant̃: ⁊ manifestāda erat fides ꝑ miracula: non tm̄ exponebant̃ immo corꝑalr̃ ad mandatū aplicum vexebant̃. sicut dicit̃. i. Corin. v. in textu ⁊ in glo. ⁊ illud decuit in ꝑncipio ecclie fieri ad terrorē vel ꝓpter excellentiā aploꝝ. Nūc aūt q̄uis non ita vexent̃ cum corpe et spiritu: vexandi tñ exponūtur. et ꝓ tanto dicuntur tradi sathane. ¶ Ad illud quod obijcit̃. q null⁹ debet tradi damnatōni eterne ⁊c. Dicendū q damnatio sumitur significatiue nō effectiue. sub hoc sensu. anathema est mortis eterne damnatio. id est signum damnatōnis.

Membrum tercium

Consequenter querit̃ ꝓ quo quis debeat excōmunicari. et querit̃ vtrū ꝓ damno: vel iniuria illata ecclie. Et sic: videt̃ Ro. xiii. nō sine causa gladiuꝫ portat. glo. sed vt malos puniat. gladius ecclie est excoicatio. excoicatio enīꝫ dicit̃ mucro epoꝝ. xvi. q. ii. Visis infime. Felici mucrone episcopi sacerdotuꝫ piacula resecent̃. ergo excoicatione sunt cohercendi iniuriantes ecclie. et excoicatione debet se ecclia ꝯtra tales defendere. ¶ Item iustū est vnūquēqꝫ puniri in eo in quo peccat. ergo si aliqs peccet in eccliam inferendo ecclesie iniuriā ⁊ illam bonis suis priuando: iustū est vt puniatur in subtractōne beneficioꝝ ecclie sibi facta. q̄ sunt oratōnes ⁊ alia suffragia: ⁊ hoc est ꝑ excoicationē. ¶ Itēꝫ omīs xp̄i actio nr̃a est lectō. Sꝫ adaꝫ fuit excoicatus a domino ab esu ligni vite Gen. iii. dicente dño. Videte ne forte sumat de ligno vite. xi. q. iii. euidenter. et hoc ꝓpter iniuriam illatam dño: similiter videt̃ q ecclia debeat excoicare ꝓ iniuria sibi illata. ¶ Contra. ẜm canonē. ꝓ multiplici ꝯtumacia est aliqs excoicandus. Vna est in nō veniendo ad iudiciū. ⁊ hoc siue ꝑ emptoria citatōne facta venire cōtemnit: siue qa maliciose se occultat: siue qꝛ impedit ne ad eum possit citatio ꝑuenire. vt lite non ꝯtestata. quoniā frequenter. Alia est qn̄ citat⁹ venit ad iudiciū ß nō vult stare iuri. vel qn̄ ante finitā cause examiationē ꝯtumaciter ⁊ illicenciat⁹ recedit. Tercia qn̄ offensa est manifesta et iussus a iudice non vult emendare. vñ. xi. q. iii. Certum est. ꝓ his tribꝫ criminibꝫ excoicari aliqueꝫ debere: cum ad sinoduꝫ canone vocat⁹ venire ꝯtempserit: aut si post q̄ illuc venerit sacerdotalibus obedire ꝯtemnit p̄ceptis: aut qꝛ ante finitaꝫ cause sue examiationeꝫ a sinodo exire p̄sumit. Ex his videt̃ q tm̄ pro triplici cōtumacia infert̃ excoicatio et ita ꝓ nullo alio. ¶ Item et si magnū bonū sequat̃: nō videtur q debeat inferri excoicatio. qꝛ Ro. iii. aiūt quidā nos dicere faciam⁹ mala vt veniāt bona. quoꝝ damnatō iusta est. ex hoc p3 q non sunt mala facienda vt bona eueniant sed excoicatio mala est q̄ntū est in se: qꝛ excoicatio est a q̄libet ꝯmunione vel legitimo actu sepatio. ergo nō est inferenda alicui: etiā ꝓpter bonū aliqđ quod seq debeat. ¶ Item excoicatio est beneficioꝝ subtractio. ß xp̄c cui⁹ actio est nostra lectio nō subtraxit misc̄diam suā nec beneficiū orationis illis q iniuriabant̃ ei scꝫ crucifixoribꝫ suis. sed orauit ꝓ eis Luc. xxiii. ergo ecclasticaꝝ ꝑsonarū nō est alicui ꝓpter aliquā sibi illatam iniuriam beneficia ecclie subtrahere. ¶ Item ad idē valēt que dicta sunt supius in p̄mo ꝓblemate de hui⁹ qōnis. ¶ Rñ. ad p̄dictoꝝ intelligentiā nota q duplex est excoicatio. quedā em̄ est excoicatio p̄seruatiua. q̄dam est curatiua. Prima excoicatio ⁊ si fieri iubeat̃ ad libertatē ecclie ꝯseruanda sicut scđa ꝓpter delicta emendanda: tñ p̄ma p̄ncipalr̃ fert̃ ad cauendū a culpa qꝛ nō modicū grauis culpa ē in eccliam peccare. Scđa aūt p̄ncipalr̃ infert̃ ad puniendū ꝯtumaciā. licet em̄ aliq dicāt et hoc habet̃ ex decreta. de verboꝝ significatione. ex ptе. q duabus de causis fit excoicatō. s. ꝓ ꝯtumacia vel offensa: vel q aliquis iust⁹ noluit maleficiū emendare. qđ intelligi debet de excoicatione curatiua. tñ pōt dici q hec offensa ꝯtumacia est. ß multiplex est ꝯtumacia et supeactū est ⁊ ex hr̃ xi. h. iii. Certū est. Pret. aliqn̄ est ꝯtumacia in nō restituēdo. et in. l. q nō restituere. Aliqn̄ in nō emēdando delictuꝫ et ex de ver. sig. ex pte. Aliqn̄ in nō exhibēdo vt. ff. de ap. l.

creditor. §. iussus. Unde recte inspiciendo excōicatio curatiua non est nisi ꝓ ꝯtumacia. Qđ aūt dicit canon. xj. q. iij. Certū est ꝑ his trib⁹ criminib⁹ excōicari debē aliquē ⁊c̄. non intelligit̄ cū ꝑcisione ⁊ pōt sic exponi. i. ꝑ his trib⁹ spēbus ꝯtumacie in quib⁹ crimē ꝯmittit̄. q2 et habet̄ j. Reg. xv. q. j. pctm ariolandi ē repugnare: ⁊ q̄si scel⁹ ydolatrie nolle acqescere. xj. q. iij. sciendū. ⁊ forte hmōi cōtumacie possent ad tres p̄dictos reduci. ¶ Ad illud quod primo obijcit̄. q ꝑ dāno ⁊ iniuria illata eccl'ie pōt iuste fieri excōicatio. Dōm q hoc verū est: ſ; nō p̄ncipalr̄ sed pro ꝯtumacia. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. q ille q priuat ecclia2 bonis suis: d2 priuari bonis eccl'ie ⁊c̄. pōt dici q hoc verum est dūmodo maneat in ꝯtumacia et in volūtate manifesta subterfugiendi satisfactiōe2: aliter nō. ¶ Ad illud qđ obijcitur de adam pōt dici q adam fuit excōicat⁹ extenso nomine excōicatōis. f̄m q d̄r excōicatio a q̄libet licita ꝯmunione vel legitimo actu sepatio. nō f̄m q excōicatio est exclusio a cōione sacrox: neq2 f̄m q d̄r a ꝯmunione fideliu2 sepatio. xj. q. iij. §. euidēter. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. et si magnū bonū sequat̄ neq2 ꝑ ꝯtumacia neq2 ꝑ alia causa d2 fieri excōicatio ⁊c̄. Dicendū q verbū apl'i faciam⁹ mala ⁊c̄ debet intelligi de malo culpe: ſ; excōicatio ē malū pene. est eīn pena ꝯtumaciu2 vt h̄r in canone. q intelligat̄ de malo culpe qđ nō d2 fieri vt bonū sequat̄: p2 ex glo. Ro. iij. quidam eīn male intelligentes cū audissent ab apl'o p̄dicari vbi habūdauit malicia. habūdauit ⁊ gr̄a. dixerunt apl'os p̄dicasse. faciam⁹ mala vt eueniāt bona ⁊ dicebant. quāto ampli⁹ maiora mala ꝯmiserim⁹: tanto ampli⁹ maiora bona pcipiemus. ⁊ q deus vult vt peccem⁹ vt hēat qđ dimittat: ꝯtra istos dicit apl's. Faciam⁹ ⁊c̄. ¶ Ad illud qđ obijcitur. q xp̄c nō subtraxit bn̄ficiū oꝛōnis inferentib⁹ sibi iniuriā ⁊c̄. Dicendū q lex xp̄i fuit lex misc̄die. venit enim vt saluaret mūdum. nō vt iudicaret Joh. xij. Pre. docuerat orare ꝑ ꝑsequentib⁹ Math. v. Pre. in passione erat i statu summe misc̄die. Pre. q̄ntu2 in ip̄o fuit ꝑ oīb⁹ se mori exposuit ꝓpter qđ ꝯgruebat vt maxime misericordē se tūc ostenderet. Nihilomin⁹ ad maliciā hoīm ꝯtumaciū cohercendam ⁊ rem publicā tuendam: valde vtiliter dictauit ecclesia vt ꝯtumaces excōicent̄.

Membꝛum quartū

Onseq̄nter querit̄ a q̄ possit fieri sententia excōicatōnis. Et queritur primo vtrum tm̄ ab habente claues. Secundo vtrum ab omnibus habentibus claues.

Articulus primus

AD primu2 q ferat̄ tm̄ ab hn̄tib⁹ claues: videt̄ ꝑ hoc q soluē ⁊ ligare sunt act⁹ clauiū. s. excōicare ⁊ ligare vt h̄r a mgr̄o. iiij. sen. et cui⁹ ē act⁹ ei⁹ est potentia: ḡ ⁊c̄. ¶ Item excōicare ē a sacrox ꝯmunione separe. ſ; ei⁹ est ꝯparare ⁊ ꝑ se a cōione sacrox separe: cuius est sacr̄a ministrare. Hoc est tm̄ habentium claues: ḡ ⁊c̄. ¶ Item petro data ē p̄tas ligandi ⁊ soluēdi in foro iudiciali ⁊ penitētiali. quero ḡ qn̄. nō nisi qn̄ date fuerūt ei claues: ḡ q nō h2 claues nō h2 hanc p̄tate2. ¶ Item maioris ꝯtutis est ⁊ p̄tatis ligare vinculo excōicatōnis q̄ pena satisfactōnis. ſ; solūmodo hn̄s claues pōt pniam iniūgere cōfessiones audire: ⁊ pnia satisfactōnis ligare: ḡ sol⁹ talis pōt excōicare. ¶ Contra. iudices delegati hn̄t potentiam excōicandi. tm̄ multi eox claues non hn̄t q2 nō sunt sacerdotes ḡ aliqs potest excōicare q non h2 claues. ¶ Si tu dicas q nō sua auc̄te excōicauit. obijcit̄ tūc de archidyacono q ex suo officio causas audit ⁊ descindit: ḡ excōicare pōt ⁊ tm̄ si nō est sacerdos non h2 claues. ¶ Si tu dicas q imo h2 ꝑ demādatōe2 vel ꝯsuetudinē. q̄re nō sl'r habet actū ligādi ⁊ soluendi in foro penitētiali ꝑ ꝯmissionē vel ꝑ ꝯsuetudinē: nō eīn videt̄ maior rō in vno q̄ in alio. ¶ Ite2 elect⁹ canonice ⁊ approbat⁹ certū est q anteq̄ ordinet̄ in p̄sbiterū nō h2 claues. tm̄ pōt causas audire ⁊ excōicare sua auc̄te: ḡ ⁊c̄. ¶ Ite2 sacerdos parochialis nō hab2 f̄m iura auctoritatē excōicandi nisi ꝑ furtis ⁊ rapinis ⁊ ꝯsimilib⁹ ꝯstat q ipse habet claues et vsum clauiū ḡ excōicatio non simpliciter est a p̄tate clauium. ¶ Item multitudo tota vt capitulū excōicat ita q null⁹. sed multitudinē hr̄e claues ita q null⁹ est impossibile: ḡ actus excōicatōnis nō ē a claue. ¶ Iuxta hoc querit̄ cū ita sit multitudo. q nō possit excōicari ita q null⁹: quare pōt excōicare ita q null⁹. ¶ Responsio. intelligendū est q dn̄s ꝯtulit petro p̄tatem ligādi ⁊ soluendi in foro penitētiali ⁊ sl'r in foro iudiciali. Pr̄a aūt p̄tas respicit ordinē sacerdotalē. sc̄da dignitatē siue p̄latonē. Un̄ f̄m primā. par pōt ligare parē. f̄m secundam nō pōt nec parem nec supiorē. et hoc est ideo q2 hec ē ordinis: illa dignitatis siue p̄latōnis. prima p̄tas sc2 ligādi et soluendi in foro penitētiali aditū regni aperit: et ꝓp̄e hoc recte d̄r clauis sc̄da ꝑ censurā iudicis eccl'iasticaꝫ ꝯtumaces cohercet. et ideo dicit̄ gladi⁹. Prima p̄tas q2 est donata petro vt sacerdoti. ideo in oēs sacerdotes descēdit: q̄uis nō oēs habeāt executōe2. Sc̄da collata fuit Petro vt erat p̄latus: ⁊ ideo descendit in ꝑsonas eccl'iasticas que hn̄t p̄lationē ⁊ iurisdictōe2. Un̄ qui hn̄t iurisdictōne2 ordinatā ad aliqs in iudicando: p̄tatem habent excōicandi. i. cohercendi eos ꝑ censurā eccl'iasticā: de hoc habebitur infra. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ primo. q soluē et ligare sūt act⁹ clauiū ⁊c̄. dōm q hoc verū est in foro penitētiali: nō aūt in foro iudiciali: dico nec̄io. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. q ei⁹ est a cōmunione sacrox separe. i. excōicare. cui⁹ est cōione2 cox ministrare ⁊c̄. Dicendū q nō est ei⁹ tm̄: ſ; eius q h2 p̄tate2 super ꝯmunitatē ⁊ maxie cohercendi illos ꝑ censurā eccl'iasticā: tales q̄nq2 hn̄t claues q̄nq2 nō hn̄t. ¶ Ad illud quod obijcit̄. q petro data ē p̄tas ligandi ⁊ soluēdi in vtroq2 foro qn̄ sibi date fuerūt claues ⁊c̄. Dicendū q petro fuerūt date claues in plenitudine. nō sic date sunt singulis. Aliē dicūt quidā. q p̄mo fuit data clauis petro simplr̄ Mat. xvj. sc2 ligandi ⁊ soluendi in foro penitētie. ſ; i. xviij. si ecclesiam nō audierit: sit tibi sicut ethnic⁹ ⁊ publicanus. Et post subdit̄. Amē dico vobis q̄cunq2 alligaueritis sup terram. erunt ligata et in celis. interli. vinculo anathematis fuit data p̄tas ligandi ⁊ soluēdi in alio foro. ¶ Ad illđ qđ obijcit̄. q maioris est p̄tatis ligare vinculo excōicationis ⁊c̄. Dōm q se hn̄t sicut excedētia ⁊ excessa: et sunt alteri⁹ et alteri⁹ coordinatōnis. ⁊ ideo nō seqtur q q h2 vnā p̄tatem h2 aliā. vtraq2 tm̄ ꝯcurrit ad p̄tatis plenitudinē ⁊ vna sine alia esse nō pōt. pluribus tm̄ ꝯcedit̄ clauis q̄ gladi⁹: q2 p̄tes hn̄t ordinē sacerdotalē q̄ p̄latōem vel eccl'iasticā iurisdictionē. Et si querat̄ hmōi rō: duplex ē. Una ē diffusio boni. q2 p̄tas clauiū ē ad recōciliandū prauos: gladij ad ꝯpellendū vel cohercendū. Alia rō est vitatō ꝑiculi. q2 pauci sunt q sciant ſ; ense ꝑcutē. vn̄ ꝓpter ꝑiculū: paucox manib⁹ tradi debuit. ¶ Ad illud qđ vltimo q̄rit̄. q̄re multitudo pōt excōicare ita q null⁹ d̄ multitudie: ⁊ nō excōicari. dōm q pcta sibi determināt subiecta singl'aria. Un̄ nulla sūt pcta multitudinis nisi q̄tu2 multitudo l2 sint ꝑsone ⁊ illi⁹ multitudinis. iurisdictio aūt hn̄ pōt esse multitudis. l2 nō alicui⁹ ꝑsone singl'aris. ¶ Si q̄rat̄ vn̄ hoc. dōm q multitudo coopat̄ ad plenitudinē potētie. Un̄ multitudo pōt trahē nouē: quā nulla ꝑsona singl'aris trahē pōt. vn̄ q2 in multitudine est plur̄ p̄tas ⁊ hec p̄tas. s. ligandi in foro iudiciali quanda2 plenitudinē importat: hn̄ ꝯgruit multitudini nō eni... ē excōicatio in pena q̄ ꝓpter pctm infligit̄ et si pctm aliqđ ꝓpter qđ fert̄ excōicatio sup̄ multitudinē sit multe ... hominib⁹ ē singulox: ꝓpter qđ ⁊ pena illata singlis infert̄.

Articulus secundus

Onseq̄nter querit̄. vtrū oēs habentes claues hn̄t p̄tatem ligandi ⁊ soluendi in foro iudiciali. Et sic: videt̄ ꝑ hoc. q existentes in inferioribus ordinib⁹ p̄nt quib⁹ nō sunt claues ... vt archidiaconi ⁊ electi canonice in ep̄os. ſ; videt̄ q id qđ pōt minor ... pōt maior: ḡ ⁊c̄. ¶ Ite. xvj. q. j. alia cā est ... ⁊ ē verbu2 ... ē p̄sbitero si peccauero l2 tradē me in ...

ꝑ carnis. vt spūs fiat saluꝰ. i. excoicare. ex h vidȝ ꝙ licet ꝓ̄sbitero excoicare ꝑochianos ⁊ etiā q nō sunt subditi eccuȝ qa loqͥ ibi de monacho. quē lȝ ꝓ̄sbitero excoicare si peccauit. ¶ Jtē. ij. q. j. Nemo. vbi dͥ. Nemo eps nemo ꝓ̄sbiter excoicet aliquē anteꝙ̄ cā ꝓbet. ecce ꝙ nō solū epus: sed ꝓ̄sbiter simplex pōt excoicare. ¶ Jt idē pꝫ haberi. xj. q. iij. Quō. vbi dͥ. Quō sacerdos imundū nō facit leprosum: sic eps vel ꝓ̄sbiter nō alligat eos q insontes sūt. ⁊ ita sic ē. ¶ Cōtra. videt ꝙ soli epi excoicare pnt. dͥ ei. xvj. q. ij. Visis. Felici mucrone epi sacerdotū piacula resecentur. ¶ Jtē adhuc videt ꝙ mucro huiōi. i. excoicatio sit solius epi. xxiiij. q. iij. corripiant. vbi dͥ. ꝙ ipa q̄ damnificatō dȝ quā facit epale iudiciū q̄ pena in ecclia nulla maior esse pꝫ. ecce ꝙ loquēs de pena q̄ ē excoicatio dicit illā fieri ab epali iudicio: ita ⁊ id qd̄ pꝰ. ¶ Rn̄sio. ꝙ nō solū epi nec oēs hn̄tes potestatē clauiuȝ excoicare pn̄t: sȝ oēs plati q ꝑsunt collegijs vt abbates ⁊ priores excoicare pn̄t. ⁊ vniuersaliter oēs plati habētes iurisditōnem. vt ex de iudicijs. decernimꝰ. qꝛ iurisditio nulla ē sine cohertōne. ⁊ dicūt quidā ꝙ qlibȝ sacerdos hn̄s parochialē ecclam hoc pꝫ facē: circa qd̄ sanꝰ ē ꝯsuetudinē attēdere. Vn̄ in sacerdotibꝫ parochialibꝫ ꝯsuetudo seruāda ē q̄ dat iurisditōnē. vt habꝫ. ix. q. iij. ꝯquestꝰ. Simplices aūt sacerdotes q nō habēt iurisditōnem excoicare nō pn̄t nisi ex cōmissione. ¶ Ad h ḡ qd̄ primo obijcit. ꝙ existētes i ordinibꝫ inferioribꝫ ⁊c. dc̄m ꝙ hoc bene sequeret si ptās hec eēt annexa ordini simpliciꝫ. qd̄ nō ē veruȝ s potius iurisditōi. ¶ Ad illud qd̄ addit. s. ꝙ illud qd̄ pōt minor pꝫ maior. h verū ē vbi maioritas ⁊ minoritas ordinate se habēt. vt poꝫ te in eodē genere siue ordinatōe. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur ꝙ sacerdos pꝫ simpliciter excoicare ꝑ illud decretū. xvj. q. j. alia cā. Dicēdū. ꝙ i illo decreto sumit ꝓ̄sbr ꝓ epo. q ē platus monachoꝝ: ⁊ tūc pꝫ monachū excoicare. Jn alio decreto. s. ij. q. j. Nemo. intelligit ꝙ ꝓ̄sbr. i. archipꝓ̄sbr siue plebanus q hȝ iurisditōneȝ pꝫ excoicare: nō qcūqȝ. ex de offi. iudi. ordi. cū ab ecclesiaꝝ. Silr dc̄m ē ad tciū. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. ꝙ soli epi pn̄t. qꝛ eoꝝ ē gladiꝰ vel mucro. Dicēdū ꝙ piacula sacerdotū mucrone epi sunt resecāda ⁊ de hoc intelligit decretū ꝑactum. licȝ eñ aliqui vocati in ꝑtem sollicitudis epalis huiōi mucrone. i. excoicatōe vtant: tn̄ auctoritas remanet penes epm cuiꝰ officiū ipi exercēt q̄tū ad hoc. ¶ Pret. ad hoc ⁊ aliud qd̄ seqͥ pꝫ dici. ꝙ soli epi pn̄t excoicare cū illa solēnitate q̄ tangitur xj. q. iij. debēt. vbi dͥ. debēt. xij. sacerdotes epm circūstare ⁊ lucernas ardētes i manibꝫ tenere. quas in exclusione anathematis ꝓicere debēt i terrā ⁊ ꝯculcare pedibꝫ. deinde eplas ꝑ parochias mittere ꝯtinētes excoicatoꝝ noīa ⁊ cās excoicatōis. ⁊ huiōi excoicatio qꝛ grauiꝰ scindit dͥ mucro. qꝛūqȝ tn̄ sine huiōi solēnitate excoicant.

Mēbrum quintum

Consequēter querit de excoicatōe iteratōe Et querit vtrū aliqs posset pluries excoicari: ita ꝙ manēt in pluribꝫ excoicatōibꝫ sil'. Et sic: videt ꝑ simile. i alijs penis sit ⁊ sicꝫ ꝯtingit aliquē ligari pluribꝫ ieiunijs ⁊ pluribꝫ orōibꝫ ⁊ similiter de alijs penis: pari rōe pꝫ qs ligari pluribꝫ excoicatōnibꝫ. ¶ Jt in remedijs morboꝝ ita ē. ꝙ morbo iterato iterat ⁊ remedium. silr ē in pena. ꝙ multiplicatis meritis multiplicant ⁊ pene. similiꝫ videt ꝙ fieri possit de excoicatōe q̄ ē remediū ⁊ pena. qꝛ si cā iteret: videt ꝙ ⁊ ipa excoicatio possit ⁊ dȝ iterari. ¶ Jtē si excoicatꝰ excoicari nō posset ⁊ n̄ excoicatꝰ posset ⁊ etiā ꝑuiore excoicatōe ḡ excoicatꝰ eēt melioris ꝯditōis q̄ nō excoicatꝰ. ¶ Cōtra. excoicatꝰ interfectꝰ ē gladio spūali. s interfectꝰ n̄ pꝫ magis nec minꝰ interfici: ḡ nec excoicatꝰ iterū excoicari. ¶ Jtē excoicatꝰ ex cōionē ecclie ē eiectꝰ. s de his dicit aplus. j. Cor. v. Quid mihi de his q foris sūt iudicare. sȝ posse excoicare ē posse iudicare. ḡ si nō oȝ de talibꝫ iudicare: videt similiter ꝙ nec excoicare. ¶ Jtē excoicatꝰ ē ecclasticis beneficijs priuatꝰ. ⁊ excoicatio ē priuatio. sȝ priuatōes nō recipiūt magis et minꝰ. nō eñ dͥ vnꝰ cecus magis cecꝰ altero ⁊ minꝰ ḡ ⁊c. ¶ Jtē alter altero n̄ ē magis absolutꝰ ⁊ minꝰ: nec idē maius seipō. ḡ pari rōe nec excoicatꝰ magis ⁊ minꝰ excoicatꝰ pꝫ eē. Jtē pena excoicatōis nulla ē maior i ecclia. vt. xxiiij. q. iij. corripiant. sȝ si nulla pena ē maior ista: ḡ ē summa i ecclia. ḡ ⁊ si iteret n̄ ꝑcet h eēt maior: cū sit pena dāni. ¶ Rn̄sio. ꝙ excoicatꝰ pꝫ iterū excoicari. ⁊ h pꝫ ex vsu ecclie q̄ ingeminat excoicatōes ⁊ iuste. vt ꝓpter cause iteratōem: vel noue culpe ꝯmissionē. Pōt ḡ dici ꝙ tot pn̄t inferri excoicatōes: q̄t emergūt cause ꝓpter quas dȝ inferri excoicatō. ¶ Ad illud qd̄ primo obijcitur scȝ ꝙ excoicatus spūaliter interficit. dc̄m. ꝙ quēadmodū q peccat mortaliter mortuꝰ ē ⁊ interficit seipm ꝑ expulsionē grē: ⁊ adhuc pꝫ magis peccare. q̄uis non viuat ad bene agēdū. adhuc tn̄ in eo viuit volūtas ad male operādū. ⁊ q̄uis grā sit expulsa: pꝫ tn̄ magis a grā elongari. sic intelligēdum ē in ꝓposito. qꝛ q̄uis s̄m statū illū nihil ꝓsint ecclesiastica sacramēta ⁊ suffragia: pꝫ tn̄ adhuc magis et magis elōgari a grā ⁊ a deo q ē vita aīe. Nec ē silr de interfectōe corpali i qua prima interfectio reddit impossibilitatē ad vitā. nō sic ē i ꝓposito. qꝛ adhuc manet aptitudo ad redeūdū. ¶ Ad illō qd̄ obijcit ꝙ ex ecclam ē. dicēdū. ꝙ et si extra sit q̄tū ad beneficioꝝ ꝑticipatōem: tn̄ qa caracterē baptismalē hȝ indelibilē quātūcūqȝ sit malus. iō n̄ exigit oīno eccle ꝑtatē. ⁊ iō ipm punit ⁊ corrigit magis q̄ paganos ⁊ infideles qui nūq̄ fuerunt de ꝑtate ecclie. ⁊ de talibꝫ. s. paganis loquit aplus. nō de malis subditis excoicatis. nā ipe de eis iudicabat. ¶ Ad illō qd̄ obijcit. ꝙ absolutio nō recipit iteratōem nec remissionē. Dicēdū ꝙ hoc falsum ē. ⁊ h pꝫ i eo q pluribꝫ excoicatōibus diuersis de causis ē excoicatus ab eodē. vl' q ē excoicatꝰ a diuersis epis: pꝫ absolui ab vna excoicatōe ita ꝙ n̄ ab alia. qꝛ nō sic ē ꝯnexio bonoꝝ spūaliū in absolutione sicut in grē infusione. ¶ Ad illō qd̄ obijcit ꝙ priuatōes n̄ recipiūt magis ⁊ minꝰ: pꝫ r̄nderi dupliciꝫ. primo ꝙ illō ē verū i puris priuatōibꝫ nō i alijs. nā claudꝰ dͥ qs magis ⁊ minꝰ: qꝛ n̄ totaliꝫ priuat virtutē gradiēdi: silr ⁊ iniustus magis et minus. vel posset dici ꝙ si n̄ rōe actꝰ vel habitꝰ magis ⁊ minꝰ recipiāt: tn̄ rōe causaꝝ. Vn̄ magis ē elongatꝰ a visu q lesus ē i neruo vel i pupilla ⁊ humore cristallino: q̄ q altero hoꝝ tm̄. Similiꝫ intellige i ꝓposito. ¶ Ad illud quod vltimo obijcitur. Dicēdum ꝙ et si excōmunicatio sit pena damni ⁊ damnificās excōmunicatū in omnibꝫ beneficijs ecclie: tamē multiplicatio excōmunicatōnis magis damnificat q̄ vnica. quia plus elongat eum a beneficijs ecclasticis: ⁊ magis reddit illū ineptum ad recōciliatōem ecclie ⁊ susceptiōem grē. Aliter r̄ndent qdam ad hāc questionē. dicētes ꝙ duplex ē effectꝰ excoicatōis. s. eiectio et ligatio. Quātū ad primū effectum excoicatus amplius excoicari nō pꝫ. qꝛ qui foris ē: expelli non pꝫ. Quātum ad aliū effectū pꝫ excoicatꝰ iterato excōmunicari. Vt. iij. q. iiij. Engeltrudam. Ligatꝰ eñ amplius pōt ligari. qd̄ patȝ de eo qui pluribus ligatur funibus vl' cathenis. Ex his etiam posset haberi responsio ad ꝓ̄obiecta.

Membrum sextum

Consequēter queritur de cōmunicatōe cuȝ excōmunicatis. Et primo queratur generaliter vtrū cōmunicāe cū excoicato sit excōmunicatꝰ. Secūdo vtrū ꝯmunicās cū excōmunicato peccet mortaliter. Tercio vtrū qui excoicauerit aliquē si coicat cū illo ē excoicatus.

Articulus primus

Circa primū ꝓcedit sic ad ꝑtem affirmatiuam xj. q. iij. cū excoicato. Si quis cuȝ excōmunicato aut palā aut absconse fuerit: statim cuȝ eo ꝯtrahet cōem excoicatōis penā. ¶ Jt eodē. excoicatus cū excoicatis neqȝ i oratōne aut cibo aut potu aut osculo cōmunicet. aut aue eis dicat. Quicūqȝ in his vel i alijs

ꝑhibitis sciēter excoīcatis coīcauerit: iuxta aplõꝝ insti-
tutõem ⁊ ipe excoīcatõi subiacebit. ¶ Cõtra. coīcans cū
fornicatore vel infideli vel cū alterius generis peccatore
ñ ꝓpter h̄ sortit̄ viciū ꝯsile: nec ꝓpter hoc ē fornicator nec
infidelis ⁊ similiter de aliis. silr videt̄ in ꝓposito. ¶ Itē
excoīcatio nō ē morbus ꝯtagiosus: q̄ si hoc: sic pri⁹ cō-
municãs inficit̄ excoīcatõe cū excoīcato: silr ex q̄ coīcãs
cū excoīcato excoīcat⁹ ē ⁊ coīcãs cū illo excoīcatus ē: ⁊ si-
militer coīcans cuꝫ illo: ⁊ sic deinceps. ⁊ ita mille excoī-
catõeꝫ ꝯtraherēt excoīcatõe: qḋ nō ē verū ⁊ contra iura.
¶ Itē q nō coīcat ī culpa nō dꝫ ꝑticipare ī pena. Si igit̄
excoīcatio ē pena alicui⁹ culpe: null⁹ dꝫ ꝑticipare in exe-
cutõe nisi fuerit ꝑticeps in culpa. ¶ Itē coīcans excoīca-
to si excoīcatus est: ḡ filius coīcans cū pr̄e. vxor cū viro.
seruus cū dño excoīcati sunt. qḋ iniustū videt̄. ex q̄ hmōi
ꝑsone nō sunt in sua pt̄ate: sꝫ in pt̄ate illoꝝ cū quib⁹ coī-
cant. vñ necesse habēt coīcare. ¶ Itē. xj. q. iij. qm̄ multos.
excipit canon oēs quoꝝ ꝯsilio scelera ñ ꝑpetrãtur. ¶ Re-
spõsio. q̄ coīcãs cū excoīcato excoīcat⁹ ē vt patꝫ ex decre-
tis p̄actis: differēter tñ. q̄ coīcãs cū excoīcato aut com-
municat crimī: aut crimioso. si crimi: ⁊ nō incurrit eãdē
excoīcatõem nūero q̄ ligat̄ ille cui coīcat. aut criminoso
tñ nō tñ in crimie: ⁊ h̄ accidit dupliciter. q̄ aut erat ex-
coīcatus cū fautorib⁹ ⁊ coīcatorib⁹ suis: ⁊ tūc coīcãs in-
currit eãdē excoīcatõem ⁊ ab hoīe et coīcãtes illi silr sūt
excoīcati. vt habet̄. xj. q. iij. rogo. ⁊ c. excellētissim⁹. Si ñ
ē excoīcatus cū fautorib⁹ vel ꝑticipãtib⁹: coīcãtes cū eo
in osculo. ī salutatõe. loquela ⁊ ceteris sup̄ tactis incur-
rūt sniam a iure: sꝫ minorē. nec trãsit in terciã ꝑsonã. vt
habet̄. xj. q. iij. qm̄ multos. hec ḡ excoīcatio minor ē ⁊ se-
pat a sacramētis tm̄: alia aut ē maior ⁊ nō tm̄ sepat a sa-
cramētis: sꝫ etiã ab actib⁹ legitimis cū aliis ꝑsonis. Vñ
excoīcatio minor ē morb⁹ respiciēs ꝑsonã absolute. Ex-
coīcatõ õo maior ē morb⁹ respiciēs ꝑsonaꝫ vt ē ps coītã-
tis ⁊ sepat a coītate. hec aūt sepatio cū sit relatio equi-
pantie locū non habēt: nisi alij separent̄ ab eo. ḡ ad hoc
q̄ ista excoīcatio sit efficax: statuit ius vt alij eū vitent. ⁊
q̄ hoīes ve in pl'ib⁹ magis timēt penã q̄ culpã: in rebur
sniē adiunxit penã silem. qñq̄ tñ minorē vt tactū ē. vtpo-
te que nō sepat a coīone fideliū: sꝫ sacramētoꝝ tm̄. ⁊ hoc
dictat rō recta: sꝫ qm̄ piculū ñ eēt modicū oēs separi ab
hmōi coīone. vtpote liberos a coīone cuꝫ patrib⁹: ⁊ vxo-
res cū viris ⁊ seruis cuꝫ dñis ⁊ alios silr: iõ excipit ius
plures ꝑsonas. vt habet̄. xj. q. iij. qm̄ multos. videlꝫ vxo-
res. filios. seruos. ancillas. mãcipia: nec non rusticos et
huiētes. nec nō et oēs alios q ñ adeo curiales sunt vt eo-
rū ꝯsilio scelera ꝑpetrent̄: ⁊ eos q ignoranter excoīcatis
coīcant. Silr pegrios. viatores. oratores. i. qui vadunt
ad alia loca adorãdū sctōs. Dicit̄ eñ in eodē. c. Quicūq̄
aut orator aut pegrinus aut in terrã excoīcatoꝝ deuene-
rit vbi nō possit emere vel nō habeat vñ emat nisi ab ex-
coīcatis: licētiã accipiēdi dam⁹. rusticos vocat seruos si-
ue astrictos glebe. ¶ Persone coīcãtes excoīcatis nullã
excoīcatõꝫ incurrētes: his versib⁹ ꝯtinent̄. Hec anathe-
ma quidē faciūt ne possit obesse. Utile. lex. humile. res.
ignorata. necesse. Utilitas eñ eius q̄ excoīcatio coīcato
coīcat ⁊ sciēter facit q̄ excoīcatõem nō incurrit. vt qñ qs
exigit ab excoīcato qḋ debet sibi. Itē vtilitas ex pte excõ-
municati qñq̄ idē facit. vt qñ qs cū excoīcato loquit̄ de
his q̄ ad eius correctõem ptinēt. Itē lex idē facit. nã ꝓpt̄
legē q̄ ē inter virū et vxorē. vxor coīcãs viro excoīcato nō
incurrit excoīcatõem. Sꝫ nūqd vir coīcãs vxori excoīca-
te sciēter excuset̄ sic ecõuerso. dico sine p̄iudicio q̄ nō. q̄
femie viris subdite sunt ⁊ fere famule. xxxiij. q. vlt̄. Hec
imago. vbi dr̄. Satis hinc apparet quēadmodū viris fe-
minas subditas et pene famulas lex eē voluit vxores. vñ
marit⁹ pōt cogere vxorē satisfacere ⁊ absolui. ar. xxxiij. q.
ij. placuit. Itē humile sic ē de filijs. seruis ⁊ ancillis. mãci-
pijs. rusticis ⁊ seruiētib⁹ ⁊ h̄ intelligit̄ de filijs q nō sunt
emãcipati sed adhuc in pt̄ate p̄ris. Itē res ignorata. vt si
qs coīcet alteri ignorãs eū eē excoīcatū. dūmodo ignorã-

tia nō sit crassa. Itē necesse vt qñ qs trãsit p terrã excoī-
catoꝝ. vt habet̄ xj. q. iij. qm̄ multos. ⁊ hoc dūmõ neces-
sitas sit vera ⁊ nō simulata. Et nota q̄ etsi ꝑsone supra-
dicte ꝯtēte in illo. c. qm̄ multos: vsq̄ ad illud verbū qui-
cūq̄ aut orator: libere pñt coīcare suis supiorib⁹ ꝓpt̄ ob-
noxietatē q̄ illis tenent̄ astricti. alie ꝑsone q̄ ī eodem ca.
subsequunt̄: debēt eos vitare nisi piculū necessitatis im-
mineat. ¶ Si querat̄. Si pentes possint excoīcatis filijs
coīcare: dñi subditis siue familiarib⁹ suis sic econuerso.
licꝫ quidã ponãt q̄ sic. q̄ eadē fide sunt astricti supiores
inferiorib⁹ q̄ econuerso. vt. xxij. q. v. de forma fidelitatis:
videt̄ tñ dōm sine p̄iudicio. q̄ maiores ñ excusant̄ coīcã-
tes cū suis inferiorib⁹: ⁊ hoc in penã maiorū quoꝝ ē cor-
rigē minores ne incidãt in excoīcatõem. vel saltē ne ī ipa
morent̄. Parētes aūt filios erudire debeãt et castigare:
aliter eñ digni sunt pena. xxxvij. di. ligant epi. ⁊ lex trade-
bat filios fieri castigatores pentū. ¶ Et nota q̄ nō semp
necesse ē vitare excoīcatos. neq̄ semp ꝯtrahit̄ excoīcatio
a coīone cū excoīcatis: sꝫ solūmõ qñ noīati sunt p sniam
vt. xj. q. iij. audi deniq̄. vbi dr̄. Cū p sniam qs noīat⁹ fu-
erit cū eo coīcare nō debem⁹. cū aūt solo reatu occulte ex-
coīcatõis ꝯtrahit penã: nō ē ab eius coīone cessandū. vñ
dñs in euãgelio. tūc demū pcõrē dixit habēdū sic ethni-
cū ⁊ publicanū: cū ecctiam audire ꝯtēpserit. Apl's quo-
q̄ ñ ait si qs frater ē fornicator: sꝫ si qs frater noiatur for-
nicator. j. Cor. v. sniē noiatõem intelligēs. ¶ Ad h̄ ḡ qḋ
primo obijcit̄. q̄ coīcans cū fornicatore nō est fornicator
⁊c̄. Dicēdū q̄ nō ē silr. q̄ eñ coīcãs cū excoīcato excoīca-
tus ē: magis ē ab institutõe iuris q̄ a cõmunione cū cri-
minoso inq̄tum hmōi. coīcatio aūt hmōi nō faceret cõ-
municãtem excoīcatū nisi sic eēt institutū. ¶ Ad hoc qḋ
obijcitur. q̄ excoīcatio nō est morbus ꝯtagiosus ⁊c̄. dōm
q̄ hoc ē verū rõe qua morb⁹ ē vel pena: sꝫ rõne institutõ-
nis. nec tñ incurrit̄ excoīcatio cū excoīcato: nisi quaten⁹
diffinitū ē a iure. A iure eñ diffinitū ē q̄ excoīcatio ñ trã-
sit in terciã ꝑsonã. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄. q̄ qui nō cõmu-
nicat in culpa nō cõmunicat in pena ⁊c̄. dōm q̄ h̄ nō oꝫ.
multi eñ iuste sunt puniti eadē pena in spē. q nō coīcaue-
rūt ī eadē culpa in specie. sicut pꝫ ī punitõe siue snia ca-
pitali qua quidã punit̄ ꝓpter homicidiū: quidaꝫ ꝓpt̄ alia
genera delictorū. Vñ licet cõmunicãs cū excoīcato nō cõ-
municet ī culpa: tñ quia nō exhibet debitã reuerentiam
censure ecctiastice: imo potius illam cõtemnit ⁊ inefficã-
cem quãtū in se ē reddit: iuste penam incurrit ꝯsimilem.
¶ Ad illud qḋ obijcitur. q̄ de ꝑsonis familiarib⁹ vt de fi-
lijs. vxorib⁹ ⁊c̄. Dicēdum. q̄ ꝓpter picula que emergerēt
si tales eēnt excõmunicati. vt habetur. xj. q. iij. quoniam
multos: liberabuntur ab excõmunicatiõe. ¶ Ad illḋ qḋ
obijcitur q̄ omnes illi excipiuntur: quorū cõsilio scelera
non perpetrantur. Dicendum q̄ illud verbum canonis
excipimus omnes alios qui nō adeo curiales sunt vt eo-
rū ꝯsilio scelera ꝑpetrent̄: sic potest intelligi. vt negatio
referatur ad actū ꝑpetrãdi etiã relinquēdo affirmatiuã
sub h̄ sensu. necnō ⁊ oēs alios qui adeo curiales sunt: vt
eoꝝ ꝯsilio scelera nō ꝑpetrãtur: imo potius corrigantur
q. d. liberabimus omnes alios qui eis ꝯsulunt vt corrigan-
tur. Aliter dicunt quidã q̄ hic liberabunt̄ furiosi ⁊ mē-
te capti qui non habent astuciam consulendi vt mala fi-

Articulus secundus

Consequēter querit̄. vtrū coīcans cum excoī-
cato peccet mortaliter. Et sic videt̄ p h̄ q̄ nul-
lus meretur excoīcari nisi ꝓpt̄ peccatū morta-
le. xj. q. iij. Nemo epõrum. vbi dicitur. anathema eterna
ē mortis damnatio: ⁊ nō nisi p mortali crimine debꝫ im-
poni. ¶ Itē eodem. Nullus. vbi dicitur. Nullus sacerdo-
tum quempiã recte fidei hoīem p paruis ⁊ leuibus cau-
sis a coīone suspēdat p̄ter culpas eas ⁊c̄. Ex his patꝫ q̄
ex q̄ coīcans cū excoīcato est excommunicatus: q̄ com-
municando peccat mortaliter. ¶ Item que annihilat et

ꝯtemnit q̄ꝺ censet ab eccl'ia peccat mortaliter. hoc aut̄
faciūt cōicātes cū excōicatis quātum in ipis ē. vt cūn ha-
bet. xj. q. iij. Audi deniq;. vbi dr̄. q̄ cuius delictū ē mani-
festū eccl'ie: p sacerdotes de eccl'ia pellit̄ vt notat ab oi-
bus erubescat ₇c̄. sȝ nulla ē erubescētia si alij ei cōicent.
ḡ ad hoc q̄ snīa excōicatōis effectū habeat necesse est q̄
alij abceant ab hmōi cōione. vn̄ q nō abcent sȝ illis cōmu
nicāt: effectū snīe hmōi frustrāt. ¶ Itē vt habet̄. xj. q. iij.
audi deniq;. dn̄s p̄cepit hoiem noiatū ab eccl'ia. i. excōi-
catū haberi sicut ethnicū et publicanū. Et apls. ij. cor.
v. cū fratre noiato nec cibū sumē. sȝ cōicātes excōicatis
faciūt ꝯtrariū: ḡ mortaliter peccant vt videt̄. ¶ Itē oīs
excōicatio siue maior siue minor separat a cōione sacramē
toꝶ: sȝ nullus separandus ē a cōione sacramentoꝶ nisi pro
peccato mortali: ḡ cōicans cū excōicatis incurrit excōi-
catōem saltē minorē. ¶ Cōtra. excōicatio pena ē. cōican
do aūt cū criminoso in pena nō peccat mortaliter: non ḡ
cōicans cū excōicato peccat mortaliter. ¶ Itē quelibȝ pe-
na corpalis ē p̄eligēda culpe mortali et trūcatōnis capi
tis. si ḡ cōicare cū excōicato eēt peccare mortaliter: pri
deberet sustinere trūcatōem capitis q̄ cōicare cū excōi-
cato i casu nō ꝯcesso. q̄ꝺ videt̄ valde durū ponē. ¶ Itē cū
quolibet. s. amico ₇ inimico est ꝯtinua caritas habenda
. j. pe. iiij. an̄ oīa mutuā in vobismetipis caritatē ꝯtinuaȝ
hn̄tes. sȝ ad hoc q̄ ꝯtinua sit: oȝ q̄ nutriat̄: nullatenꝰ aūt
ꝯueniētiꝰ ₇ melius nutrit̄ q̄ sociali familiaritate. ḡ fami
liaritas talis ē habēda cū oīb excōicatis. ¶ Itē. xj. q. iij
q̄m multos. habet̄. Si quis excōicatis nō i sustētatōe su
pbie sȝ hūanitatis cā aliquid dar̄ voluerit: nō ꝓhibemꝰ
₇ ē verbū greg. ꝟ efficacior et maior ē cōicatio i collatōne
beneficij q̄ verbi vel osculi vel salutatōis erḡ ḡ licet cōi-
care cū excōicato i hoc nec ē peccatū: mltofortiꝰ ₇ i alijs
sine peccato licet. ¶ Itē lic et sine officio ꝯuersari cū excōi
catis. ḋl ñ. xj. q. vij. q̄ p̄decessor. dicit greg. ꝓpter h̄ q̄ cū
eis ꝯuersatus es nō ꝯsentiēs inīqtati eoꝶ: nullū tibi ē de
trimētū corā deo. ₇ loquit̄ de ꝯuersatione cū excōicatis.
vn̄ titulus ē illius decreti: cū excōicatis ñ cōicat: qui eis
aio nō ꝯsentit. ¶ Itē si cōicātes cū excōicatis peccāt mor
taliter. vn̄ excōicatio circūquaq; infera t̄ ē mlns occasio
picli: ₇ solūmodo illi cui infert̄ ē occasio salutis: sȝ ꝓpē
minus cōmodū aliquid attēptare q̄ꝺ sit multis in picu-
lū iniquū ē. ḡ si cōicare cū excōicatis ē peccare mortalit̄:
iniquū ₇ iniustū ē aliquē excōicare. ¶ Rn̄sio. q̄ illi qui
cōicāt cū excōicatis i casib nō ꝯcessis: peccāt mortaliter
vt patet ex decretali. Sacris. de his q̄ vi vel metꝰ cā fiunt
Ubi determinat̄ q̄ qui cōicat excōicatis in viciis p violē
tiā tractus nō tenet̄ excōicatōi: sȝ inductꝰ p metū tenetur
Un̄ dr̄ ibi. licȝ metus culpoȝ attenuet. q2 tū nō cā prsus
excludit: cū p nullo metu debeat qs pctm mortale incur
rere: excōicatōis labe credimꝰ inquinari. ecce q̄ cōicātes
lȝ metu cā peccēt: mortaliter peccāt: hoc aūt sine p̄iudicō
melioris sentētie dico debere intelligi: si ex quadā subre-
ptōe incōsideratus siue nulla p̄cetus deliberatōe cōicet
sȝ si ꝯsideratus ₇ habita deliberatōne cōicet: credo q̄ in-
currit snīam ₇ peccat mortaliter. q2 hmōi cōicatio nō est
sine ꝯtemptu. Argumētū ad hoc de clerico excōicato vel
īterdicto ministrāte. ca. Si celebrat. vbi dr̄. q̄ minoꝛ ex
cōicatōe ligatꝰ peccat ꝯferēdo sacramēta: tū sacramenta
nō carēt effectu. q2 talis nō ē remotus a collatōe sȝ a pce
ptōe. Et post subdit̄. dūmō nō in ꝯtemptū eccl'iastice di
sciplīne. videlȝ ꝯ ꝓhibitōem supioris cōicatione excōica
toꝶ ptinaciter se ingesserit in q̄ casu ē anathemate ferien
dus. Ex his verbis decretalis videt̄ q̄ ille q ptinaciter
se ingerit ₇ in ꝯtemptū eccl'iastice disciplīne. i. censure:
sit feriēdus anathemate ₇ peccat mortaliter. ¶ Itē argu
mētū ad idē. de sen. ex. q̄ in dubijs. vbi dr̄. illi q nominati
excōicatis p̄sumptuose pticipāt. nisi ab eoꝶ pticipatōe
destiterit: excōicatōis sunt vinculo inodādi. Ecce q̄ qui
p̄sumptuose pticipat excōicato excōicādus ē: ₇ ita morta
liter peccat q p̄sumptuose cōicat. ¶ Idē pȝ. xj. q. iij. q cōi
cauerit. Ex his pȝ q̄ nō oēs aliquo mō colloquentes vel

alio mō cōicantes peccāt mortaliter: sȝ illi qui pticipāt
p̄sumptuose et ptinacit̄. i. ꝯtemnētes claues eccl'ie. ¶ Ad
illud q̄ꝺ primo obijcitur q̄ nullus peccat cōicando alij i
pena ₇c̄. dōm q̄ hoc verū ē inq̄tum talis: sȝ cōicans i cō
tēptū censure eccl'iastice peccat. q̄ꝺ faciūt cōicātes excōi
catis p̄sumptuose et ptinaciter. ¶ Ad illud q̄ꝺ obijcitur.
q̄ si cōicās peccat mortaliter: citiꝰ oȝ sustinere morteȝ q̄
₇c̄. dōm q̄ hoc verū ē eo mō q̄ cōicatio peccatuȝ mortale
īducit. ¶ Ad illō q̄ꝺ obijcit̄. q̄ ad h̄ q̄ caritas sit ꝯtinua
oportet q̄ nutriat̄. s. familiari societate ₇c̄. dōm q̄ nō oȝ
imo alio mō nutriēda ē i casu ꝓposito. vtpote cōpatiēdo
illi et orādo p illo: ₇ ꝯsulēdo vt satisfaciat eccl'ie. ₇ inter-
ponēdo se ad hoc q̄ recōciliet̄ deo ₇ eccl'ie. vt h̄ mō meli-
us ₇ ꝯueniētius vtriq; ꝓsone q̄ cōicādo i casib illicitis.
¶ Ad illud q̄ꝺ obijcit̄. q̄ indulget̄ benefacere excōicato
humanitatis causa ₇c̄. Dicēdū q̄ hoc intelligi debȝ q̄tū
ad ea quib pcurari valet correctio excōicati ₇ recō[illegible]
tio eccl'ie. vel forte de subuentōe aliqua corpali in vltima
necessitate vel graui. ¶ Ad illud q̄ꝺ obijcit̄. q̄ licȝ ꝯuersa
ri cū talib sine offensa. Dicēdū q̄ hoc intelligit̄ de casu
illo qui ponit̄ ibidē. s. qn̄ quis cā ꝯuertēdi gētem infidelē
morat̄ i regione. vel qn̄ necesse hȝ ꝯuersari cū excōicatis
ꝓpter eccl'ie necessitatē ₇ ibi corpaliter ꝯmorat̄: ita tamē
q̄ eoꝶ ꝯsilio vel cōionis ꝯsensu aīa eius non est coinqui
nata: tūc sicut dicit greg. ex hoc nullū accidit sibi detri-
mētum in ꝯspectu dei.

Articulus tercius

Consequēter querit̄ vtrū q aliquē excōicaue-
rit si cōicat cū illo sit excōicatꝰ. Et sic: videt̄
q̄ hoc. q̄ vniuscuiusq; p̄sās q̄tū ad ꝓpriū meri
tū vel demeritū ē maioris efficacie q̄ q̄tū ad alienū. mḱ-
to ei possum efficaciꝰ mereri mihi sitr et demereri q̄ alij
igitur si excommunicato tollitur potestas merendi p ex
communicationem videtur q̄ qui potest p excōicatōȝ au
ferre alij potestatē merēdi instante iusta cā: et sibipi pōt
idem. ₇ ita si aliquis excōicat aliquē principaliter ₇ p cō
sequēs cōicātes illi: q̄ ipe idē si cōicet illi incurrit snīam
¶ Itē vt habet̄. xj. q. iij. audi deniq;. dupliciter traduntur
hoies p̄tati dyaboli. Uno mō cū delictū eiꝰ ē manifestuȝ
eccl'ie: ₇ p sacerdotes expellit̄ de eccl'ia. Alio mō aliquis
traditꝰ ē dyabolo cū eiꝰ pctm nō ē maifestuȝ hominibus
dn̄s aūt qui videt in abscōdito, p̄spiciēs eius mentem vi-
cijs seruientē et se nō diligi in corde eiꝰ talē tradit sathā-
ne. discedit ei a mēte eius et domū cordis relinquit vacu
am. s. a gratia. vn̄ statim efficitur mēbrum dyaboli. Se-
cūdo modo excōmunicās queq̄ cōmunicādo illi in crimi
ne tradit se sathane: similiter vidē q̄ primo mō potest se-
ipm tradere sathane. vel quare nō. ¶ Itē qui cōicat ali-
cui in crimine: iustum ē vt illi cōicet in excōicatione que
est pena inflicta p crimine. vt cūn habetur extra ꝺ sen. ex.
Nup. facientem et consentiētem par pena ꝯstringit. ¶ Itē
si excōicans cōicat in crimine non excōicatur. ḡ ex altitu
dine sui gradus reportat ꝯmodum. ꝯ illud quod a sctis
suggeritur quanto gradus altior tanto casus grauior.
¶ Itē. xj. q. iij. excellētissimus habetur. Engeltrudā sepe
damnatam: cū cōicatoribus suis et fautoribus pari vincu
lo anathematis ꝯstat esse astrictam. Ex hoc patet ꝓposi-
tum. ¶ Si diceretur q̄ nullus est iudex supius neq; sibi
subditus. vnde non potest inferre in se excōicationeȝ. vt
habetur extra ꝺ pe. ₇ re. Et aūt a non suo iudice nullus
ligari valet vel absolui hoc non ē generaliter verum. q2
ille qui cōicat alicui in crimine ꝓpter quod excōicetur lȝ
non sit subiectus eius qui excōicauit: videt̄ in illū delin
quere qui damnauit. vt habetur de sen. exco. Nup. vnde
ꝯtrahit fcm̄ ratione delicti et quo ad hoc eius iudex ē
excōicetur sic aūt videtur in ꝓposito. ¶ Contra nullus
p̄t esse iudex supius et decuius iura. ergo nullus potest a
seipo ligari vinculo anathematis vel absolui. ¶ Itē qui-
cūq; epūs vel sacerdos ratione iurisdictionis ₇ non ex cō
missio: potest aliquem ligare vinculo anathematis. pōt

et illaz eandē absoluere. ergo si nullus pt̄ seipm̄ absoluē a vinculo huiꝰ: igit̄ nec ligare. ¶ Itē p̄tas clauiū extendit̄ ad forū pn̄ie ⁊ ad forū iudicij. sꝫ in foro penitētie non reciprocat̄ p̄tas clauis in habēte: silr̄ videt̄ ꝙ nec in foro iudicij. nullus eñ pt̄ absoluere seipm̄ a penis iuris. ¶ Itez excoīcatio ē medicina quedā ꝯtra malū culpe quia nō ē mortalis ꝫ medicinalis. Ut eñ habet̄. xj. q. iij. Audi. cuius delictū manifestū ē pellit̄ ab ecclīa: vt notatus ab oībus erubescat ⁊ ꝯuersus spūs eius saluus fiat. Alie siłr sunt medicine ꝯ pctā. s. baptismus ⁊ penitētia: ꝫ nulli debet dari nec pt̄ de iure medicina baptismatis vel penitētie a seipo: ḡ nec similiter medicina excoīcatōis. ¶ R̄n̄sio. ad hoꝝ euidētiā nota. ꝙ ē forū ꝯsciē in q̄ idē pōt eē reus. testis ⁊ iudex. Aug. in li. de peni. Cōstituto in corde iudicio: assit accusatrix cogitatio. testis ꝯscīa. carnifex timor. inde quidē sanguis aīe cōfitētis ꝑ lacrimas ꝓfluat postremo ab ipa mēte talis snīa ꝓferat̄: vt se indignū hō iudicet ꝑticipatōe corpis et sanguis dn̄i. Est et̄ forū penitētie vbi idē pōt eē reus et testis: ꝫ nō iudex. penitēs qñqꝫ in foro hoc se reū ꝯfitetur: ꝯ seipm̄ ꝓhibet testimonium. Est etiā forū iudiciale in q̄ nec idē pt̄ eē iudex sui nec testis: sm̄ ꝙ rō ⁊ iura decernūt. Excoīcatio aūt ad forū spectat iudiciale. excoīcans aūt iudex ē respectu excoīcati. ꝓpter qḋ nullus pt̄ seipm̄ excoīcare directe vt dicūt qdā. Aliq dicūt simpliciter ꝙ nō pt̄. Et licet inter hos verbotenus cōtrouersia appareat: forte nulla ē in re. quia oēs ponūt ꝙ excoīcantes coīcantes cū excoīcatis siue ponat̄ ꝙ sint ligati maiori excoīcatōe. vtpote qñ excoīcant̄ fautores ⁊ coīcatores. siue minori: nō sua sentētia ligari sed sentētia iuris. excoīcatōez aūt inflictā a iure in hmōi casu ponūt aliqui directe illatā eē. vtpote qñ ille q excōmūicat aliquē cui coīcat: vel forte cui fauet in crimine. ⁊ ex hoc incurrit excoīcatōnem a iure. qꝛ ꝯ ordinē iuris et rōis est. ꝙ excoīcet a seipo directe: sꝫ dicat̄ indirecte a seipo excoīcari. Concedū ḡ ꝙ excoīcās aliquē. siue quia coīcet illi in crimine: siue quia ē fautor illius excoīcati: siue quia alio mō coīcat illi: nō ē excoīcatus a se: ē tñ excōmūicatus a iure. nisi ponat̄ ꝙ excoīcatio illata a iure sit inflicta sibi a seipo indirecte. vtrū aūt aliquis qui excoīcat aliquē cui coīcat ꝓpter illā snīam sit excoīcatus a iure maiori excoīcatōe: hꝫ cōtrouersiam inter iurisꝑitos. ¶ Ad illas ḡ rōes que ponunt̄ ꝓ prima pte pt̄ r̄nderi. ꝙ excoīcās aliquē si coīcet illi ē excoīcatꝰ. s. a iure ⁊ a se indirecte sm̄ quosdā. Sꝫ qꝛ rōes iste vident̄ cōcludere. ꝙ excoīcatur a se: cū iurisꝑiti dicūt ꝯtrariū. ꝓpter etiā rō asserti: pt̄ aliter r̄nderi ad obiecta ꝯ hec. Et primo ad primū cū obiicitur. ꝙ vnusquisqꝫ pōt efficaciꝰ sibi mereri ꝙ demereri ⁊c̄. Potest dici ꝙ qui excoīcat seipm̄ de facto tñ incurrit excoīcatōem de iure: grauius peccat excoīcādo se ꝙ̄ peccat alius qui excoīcatur iuste ab eodē. Primū argumētū nō valet. sicut nec istud. iste facilius pt̄ demereri sibi excoīcādo se ꝙ̄ alij excoīcādo illū. Similiter nec secūdū argumētum aliquid valet. s. hic tradere pt̄ se sathane operando hoc mō: ḡ operando illo: et tñ cōclusio vera est quia qui excōmunicat se de facto peccat mortaliter: vnde peccādo mortaliter tradit se sathane. ¶ Ad ꝫ quod queritur quare nō sequitur. pōt dici ꝙ primus modꝰ tradēdi se sathane ꝯuenit ꝑsone cuilibꝫ inq̄tū ē ꝑsona singularis: sꝫ modus secūdus nō cōuenit alicui nisi inq̄tum ē iudex et habēs iurisdictōem respectu alterius. ¶ Ad illḋ qḋ obiicit̄ ꝙ qui coīcat alicui in crimine debꝫ coīcare in pena ⁊c̄. Dicēdum ꝙ ꝫ verū ē de pena in genere ꝫ ē in pena aliqua hac vel illa: ⁊ ita ē in ꝓposito. nec ex ꝫ sequitur ꝙ debet coīcare in hac. Preterea. excoīcatio nō ē pena debita huic vel illi: sꝫ magis ꝯtumacie siue incorrigibilitati criminosi. sꝫ si criminosus statim facta denunciatōne excoīcatōis inferēde illi satisfaceret de crimie nō sequeretur excoīcatio. ¶ Ad illud qḋ obiicit̄ ꝙ si ñ excoīcat se reportat cōmodū ⁊c̄. dōm ꝙ nō sequit̄. quia punict̄ maiori pena et grauius peccat ꝙ̄ ille qui excōmūicat̄ ab illo. ¶ Ad vltimū dicendū. ꝙ nō ē simile de alio qui contrahit forū rōe delicti ⁊ sic fit subditus eius qui damnauit: et de ipo qui ē iudex quia ꝯ oīa ius et rōem ē ꝙ aliquis in ꝓpria cā sit iudex et reus. sꝫ si quis excoīcat̄ cū suis fautoribꝫ ⁊ coīcatoribꝫ: ⁊ sic pari vinculo anathemans constrat principalez et fautores illius ⁊ coīcatores fore astrictos vt dicit iuo: tñ in hoc casu cū nullus sua sententia ligari possit locum non habet: sed talis cōtrahit excoīcationem a iure.

Membrum septimum

Equit̄ de absolutōe ab excoīcatōe. Et primo querit̄ vtrū aliqs inuitus pt̄ absolui. Secūdo vtrū excoīcatꝰ pluribus sentētijs possit absolui vna absolutōe sufficiēti pro alijs. Tercio vtrū excoīcatus pt̄ absolui ab illo q excommunicauit eū ⁊ coīcauit ipsi excoīcato.

Articulus primus

Irca primū ꝓcedit̄ sic ad ꝑtem affirmatiuā. Pater carnalis multa beneficia pt̄ ꝯferre filio carnali inuito: similiter vt videt̄ pt̄ spūalis pt̄ filio spūali. vtpote beneficiū orōnis: disciplinē: instructōis: similiter ⁊ absolutōis ab excoīcatōe. ¶ Itez iudex ordinarius de iure pt̄ excoīcare inuitū. similiter vt videt̄ imo rōne fortiori ⁊ absoluere. ꝓꝫ videt̄: ex quo lex diuina magis ꝑsuadet ad opa misericordie ꝙ̄ ad opera iusticie. ¶ Itez excoīcatio ē pena medicinalis nō mortalis. ij. q. j. Multi. ḡ nō potest exerceri nisi quatenꝰ medicina ē. ḡ si aliqs obstinatꝰ in malicia sua efficeret̄ deterior ex illata excoīcatōe. vñ excoīcatio fieret illi mortalis: videt̄ ꝙ talē et̄ inuitū debēt ꝑius iudex absoluere: ⁊ pt̄. ¶ Itē posito ꝙ aliquis ꝓpter delictū suū optat et vult tradi sathane vt spūs saluus fiat. alius obstinatꝰ et ꝯtumax in excoīcatōne nō vult absolui. pt̄ ḡ sic arguī. velle nolle sunt opposita. excoīcari et absolui silr̄. ꝫ si oppositū de opposito: ⁊ ꝓpositū de ꝓposito. ḡ si aliqs voluntarius pt̄ excoīcari: et ꝑ oppositū inuitꝰ pt̄ absolui ⁊ de iure. ¶ Itē i p̄tate iudicis ē excoīcare criminosum siue velit siue nolit. nec ꝯpellitur a iure excoīcare talē vel dissimulare posito ꝙ aliqs deliquit in iudicē. ꝓpter qḋ pt̄ eū iuste excoīcare. eadē rōe ē i p̄tate iudicis absoluere illū siue velit siue nolit: nec i aliquo ꝓiudicat iuri si absoluat illū inuitū vel inuolūtariū. Contra. in foro penitētiali nec pt̄ nec debet absolui inuitus. ḡ similr̄ nec in foro iudiciali. ¶ Itē dictū fuit petro. Quodcūqꝫ ligaueris sup terrā ⁊c̄. Et qḋcūqꝫ solueris sup terrā ⁊c̄. ex q̄ patet ꝙ ligatio et absolutio in terris et in celis se habēt ꝯsequēter: sꝫ in celis nullus inuitꝰ est absolutus. neqꝫ pt̄ absolui. ḡ nec similiter in terris. ¶ Itē manēte causa manere debet effectus. ꝫ cā ꝓpt̄ quā infligitur excoīcatio ē ꝯtumacia ⁊ rebellio: ꝫ q̄diu excōmunicatꝰ nō vult absolui ē ꝯtumax ⁊ rebellis. ḡ inuitꝰ nō debet absolui. ¶ Itē excoīcatio ē a cōmunione fideliū separatio. Itē excoīcatio ē a qualibet licita coīone vel licito actu separatio. sꝫ aliq̄ inuito absoluto nō ē separatus a coīone fideliū neqꝫ ab actu quolibet licito vel illicita coīone. imo fideles pñt illi sine offensa coīcare. ḡ ē vere absolutus. ¶ R̄n̄sio. dōm. ꝙ ē loqui de p̄tate clauiū dupliciter vel ꝓut pt̄ i actꝰ ꝯmunicādi ⁊ absoluēdi de iure vel de facto. Multū eñ differūt facere: ⁊ de iure facere. pt̄ ḡ aliqs excoīcatꝰ absolui de iure: aliquis de facto. de iure absolui nō pt̄ nisi cesset ꝯtumacia. de facto pt̄ sm̄ voluntatē iudicis in cuius p̄tate fuit sententiam differre vel dissimulare. si talis absoluat. nō ex ꝫ peccat nec qui cū illo coīcare. ē excoīcatꝰ. ⁊ ꝫ siue ligatꝰ snīa iusta siue iniusta. veruntamē talis absolui ñ debet si sit iuste excoīcatus. Si aūt fuisset excoīcatus iniuste posset eū iudex absoluere etiā inuitū: sꝫ nō hoc ꝓpter suū meritū: sꝫ ad ꝓpriū errorē reuocādum. ¶ Ad illud qḋ obiicit̄ ꝙ pater carnalis pt̄ beneficia ꝯferre filio inuito ⁊c̄. Dicēdum ꝙ nō est simile. qꝛ beneficia spūalia ꝯstituta filios carnalibꝫ inuitis a parentibꝫ ꝯferunt̄ ex aliqua caritate siue iusticia et per suscepti

ms. nō sic ē in casu ꝓposito. quia beneficiū absolutōis col latū excoicato inuito ꝑ parū vel nihil illi ꝓdest imo quãq3 obest. ¶ Ad illud qđ obijcit̃. ꝙ pōt excoicare inuitū3 ⁊c. Dicēdū ꝙ verū ē ⁊ ꝯgruit excoicato. quia excoicatio ē q̄i correctio de ꝯtumacia. ⁊ iō siue inferat̃ excoicato inuito siue volūtario ꝓdest sibi ⁊ etiã alijs ad incutiēdū timorē ¶ Ad illud qđ obijcit̃. ꝙ excoicatio infert̃ ad emēdatōē3 ⁊c. Dicēdū ꝙ nō tm̄ ad emēdatōem: ſ3 ad terrorē ⁊ instru ctōem alioꝝ. vt ex aspectu ꝯfusionis et dāni excoicatorū caueāt sibi ne sint ꝯtumaces ⁊ rebelles eccl̃ie. exemplu3 ad hoc p̃t et de dathan ⁊ abyron Numeri xvj. ⁊ vt etiã terror ꝯtinuet̃ in alijs aliquibꝫ expedit aliq̄n ꝙ excoica tio ꝯtinuet̃. Uerūtamē d̃ nemine desperādū ē in via: nec scit̃ q̄n dn̄s dabit illi spiritū bonū: expectāda ē correctio eius. iō ē absoluēdus quãtūcū3 incorrigibilis videatur nemo eī viator ē oīno incorrigibilis. s3 ꝑ negatōē3. Hec eī incorrigibilitas ē malicia dānati. ¶ Ad illud qđ primo obijcitur ꝙ si pōt aliquis volūtarius excoicari. ⁊ ꝑ oppo situ pōt inuit⁹ absolui ⁊c. Dicēdū ꝙ h̃ verū ē de facto: s3 h̃ nō soluit. q2 ꝯcludit ꝙ de iure sic si p̃t de iure volunta rio excoicari: pōt de iure absolui: ꝓpter h̃ aliter dōm. ꝙ argumētum huiōi fallit. s. si oppositum de opposito ⁊c. q̄n ex ꝯiunctiōe ꝓpositoꝝ cū oppositis desinit oppositio que p̄ us fuit. ⁊ sic in ꝓposito velle. nolle. aliquo mō opponunt: q̄bꝫ adiūctis excoicatio et absolutio iã ñ opponunt̃. Ista eī nō opponūt̃. Iste vult excoicari ⁊ nō vult absolui. Nō eī opponunt̃ nisi idē habeãt obiectū sic hic. Iste vult bo nū ⁊ nō vult bonū: ista eī nō opponunt: vult bonū ⁊ non vult malū. Si eī virtus argumētādi ē in oppositōe ꝓposi toꝝ et oppositoꝝ. ex quo desinit oppositio ⁊ necessario d3 deficere ꝯsequētia. ¶ Ad illud qđ obijcit̃. ꝙ iudex sine p̄ iudicio iuris p̃t absoluere inuolūtariū. dōm. ꝙ s̄m ꝙ vo lūtas in casu ꝓposito importat rebellionē et ꝯtumaciam nō p̃t. s̄m aūt ꝙ solummō dicit declaratōem voluntatis a susceptōe absolutōis: bene p̃t. verbigratia. aliquis cō temnens se et vitã suã ꝓpter h̃ ꝙ ē peccato dedit⁹. qđ nō p̃t de facili derelinquē: optās se tradere sathane vt sp̄us sal uus fiat. ⁊ ne faciliter recidiuet vt facilius et efficacius a peccato suo cohereeat̃: nō vult absolui h̃ stare in excō municatōe illi illata. vt fortius detestetur peccatū suū et nullo mō recidiuet. talē bene p̃t absoluere iudex sine p̄iu dicio iuris. Licet mō ie3 dicto r̄ndeat̃ ad h̃ ꝓblema supponēdo ꝙ nō pōt nolēs absolui ab excoicatōe. Aliter tñ pōt dici. s. ꝙ pōt sine offensa iuris. vt posito ꝙ aliquis excoicatus iuste et peccato suo exigente vt magis odiat pctm̄ suū vult diutius teneri in vinculo excoicatōis. i oi bꝫ patus satisfacere ecclesie ⁊ satisfaciēs iste nolēs absol ui rōe iam tacta: sine offensa iuris p̃t absolui. ¶ Ad illđ ē qđ obijcit̃. ꝙ in foro penitēciali nō p̃t absolui nolēs ⁊c. Dicēdū ꝙ nō ē sile. quia virtus absolutōis i foro penitē ciali depēdet ex veritate cōfitētis pctā sua. Un̄ nisi acce dat veraciter penitēs ⁊ sine fictōe: nō valet sibi beneficiū absolutōis. nō aūt accedit veraciter ad penitētiã nisi ac cedat in volūtate absoluēdi a pctō. Nō simile ē i foro iu diciali in quo ad absolutōnem cessatio sufficit ꝯtumacie ⁊ volūtas satisfaciēdi eccl̃ie. hec aūt p̄nt accidere cū vo luntate absoluēdi. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ ligatio ⁊ solu tio in celis et in terra ꝯformiter se habēt ⁊c. Dicēdu3 ꝙ hec ꝯformitas entēdēda ē in ligatōe ⁊ solutōe vt p3 in l̃ra et ē fallacia ꝯsequētis in argumēto vt patere potest intu enti. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ q̄diu nō vult absolui ē ꝯtu max et rebellis: ⁊ ita manet cū excoicatōe ⁊c. Dicēdum ꝙ si talis volūtas oriretur ex obstinatōe in mora pctī et volūtate morādi adhuc: ⁊ nō volūtate obediēdi ecclesie talis nō p̃t de iure absolui. q2 adhuc nō cessat cū excoica tōis. Si aūt patus ē satisfacere eccl̃ie ⁊ satisfaciat ꝑ posse tñ vt magis ꝯfundat̃ de peccato suo ⁊ vt illd̃ pluo dete stet̃ nō vult absolui. ⁊ placet sibi mora in excoicatōne. vt sp̄us saluus fiat: nō ē ꝯ iure si talis absoluat̃. ¶ Ad illud qđ obijcitur. ꝙ inuite absolut⁹ nō debz vitari ⁊c. Dicen dū ꝙ ex h̃ nō sequit̃ ꝙ sit simpliciter absolut⁹: s3 q̄tu3 ad

forum ecclesie militantis: q̄tum ab forum triumphantis nequaq̄.

Articulus secundus

Consequēter querit̃ quō ligatus plibꝫ senten tijs pōt absolui ab illis. Et querit̃ vtrū absol uitur vna absolutōe: vel necessario plures ab solutōnes requirant̃. Et videt̃ ꝙ vna absolutio sufficiat quotquot sunt illate sentētie. sic sufficit vna absolutio in foro penitētie ⁊ si mille eēnt cōmissa vel delicta. ¶ Itē ali ter sequeret̃ ꝙ prim eēt qs absolut⁹ prim excoicat⁹. ¶ Itē xj. q. iij. Nemo. habet̃. ꝙ hō nō ligat s3 xp̄c. q hāc ꝑtatem dedit ⁊ dn̄s fecit hoīes tāti honoris. Ex his p3 ꝙ dn̄s li gat vinculo anathematis: ⁊ si ligat absoluit: s3 dn̄s non sanat in p̄te et in p̄te nō. de pe. di. iij. sunt plures. Nūq̄ ali quē sanauit quē nō oīno liberauit. totū hoīem sanauit i sabbato: q2 corpus ab infirmitate ⁊ aīam ab oī ꝯtagione liberauit. Similiter nec soluit in p̄te in p̄te non: ⁊ ita vi det̃ ꝙ nō requirit̃ nisi vnica absolutio. Cōtra. excoica tio ē ligatio quedā: s3 ad absolutōem ꝑfectā alicui⁹ a mul tiplici vinculo requirit̃ multiplex solutio. ergo si aliqs ē mul tiplici vinculo excoicatus: ad hoc ꝙ penit⁹ soluatur: req ritur multiplex absolutio in qua absoluat̃. vel i prima vel in secūda. vel i oībꝫ sic cauat̃ lapis multa cauatōe aque. Rn̄sio. ꝙ plures absolutōes sunt necessarie. sicut eī su pra tactū ē. duplex ē effect⁹ excoicatōis. s. eiectio ⁊ ligatō q̄tū ad primu3 effectū excoicat⁹ nō p̃t ampli⁹ excoicari. quia eī foris ē expelli nō p̃t. q̄tū ad aliū p̃t. vt. iij. q. iiij. Engeltrudā. Ligat⁹ sic p̃t ampli⁹ ligari ⁊ foris positus diutius extra teneri. Unde dico. s̄m diuersoꝝ vinculo rū ligatōnem: requirit̃ diuersa absolutio. Unde si qs sit pluribꝫ sentētijs ligatus. a pluribꝫ ꝑlatis in eo iurisdictiō nē habētibꝫ: necesse ē ꝙ a q̄libet absoluat̃: nisi excoicato res ꝯsentirēt ꝙ vna absolutōe absolueret̃: ⁊ vni cōmisis sent illius absolutione3 de omnibꝫ excoicationibus. ille aūt posset omnes excoicationes in vnã absolutionem re digere. Nec ē simile de absolutione peccatoꝝ in foro pe nitētiali: ⁊ excoicationū que pene sunt in foro iudiciali. absolutio eī a culpa nō fit sine grã gratūfaciēte. que nul lam culpam secum compatitur. aliter est de absolutione excōmunicatōnis que est relaxatio pene. ¶ Ad illud qđ obijcitur. ꝙ si nō est absolutus nisi vnica absolutione. er go erit in p̄te absolutus ⁊ in p̄te excoicatus. Dicēdu3 ꝙ nō sequitur: s3 sequitur ꝙ soluitur ab vno vinculo et est altero ligatus. sicut accidit de ligato vinculis materiali bus. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ dominus non sanat in parte. dōm. ꝙ hoc verum est de sanatione culpe: bene ta mē soluit dn̄s a parte pene. licet eī domin⁹ simul ⁊ semel et a multiplici absoluat culpa. Unius tñ culpe reatus ꝑ multa tempora q̄n̄q3 ꝑcellit. ¶ Ad hoc quod querit̃. vtrū ꝑfecte absolutus est in prima vel secunda absolutione ⁊c. Dicēdum ꝙ et si ꝑticulatim a vinculis particularibꝫ sit absolutus: tamē in vltima absolutione est omnino abso lutus. vnde vltima absolutio est consūmatio particularū absolutionū. ante illam eñ non est completa reconcilia tio excoicati ⁊ ecclesie.

Articulus tercius

Consequēter querit̃ vtrum excoicatus p̃t ab solui ab excoicatoꝝ si coīcauerit illi in crimi ne: vel si sit fautor illius sine coicatoꝝ: et tamē ꝙ excoicatoꝝ habeat iurisditionē in excoicato. Et sic vi detur ꝑ hoc. ꝙ eius qui iuste ligat ⁊ sui iudicis ē soluere q̄ ⁊c. decre. de pe. ⁊ re. Et aūt. vbi dr̄. ꝙ a non suo iudice nullus valet ligari vel absolui. ¶ Item excoicatione li gatus etiam minori separatus est a communione sacramē torum et maxime a celebratione. tamen licet peccet cele brando. nō ꝓhibetur exercere ea que sibi competunt ra tione iurisditionis. vt ex̃ de cle. ex. cel. capi. Si celebrat. igitur in casu proposito. bene potest iudex exercere ea que illi nomine iurisditionis competūt. id est absoluere

excoicatū.sꝫ coicando cū eodē ɔtraxerit excoicatōꝫ de iure minorē. ¶ Itē sacramēta collata ab excoicato nō carēt effectu quia a collatione sacramētoꝝ non ē semotus: sed a pceptione. vt habeꝫ extra de cle. ex. cele. Si celebrat. § peccat aūt. Ex hoc videꝫ ꝙ solūmō ē remot⁹ a pceptione sacramētoꝝ: nō ab exercitio eoꝝ que spectāt ad ei⁹ iurisdictioné. Cōtra. cū aliquis excoicaꝫ cū coicatoribꝫ suis pari anathematis vinculo: ɔstat pricipalē excoicatuꝫ et fautores siue coicatores illi⁹ eē astrictos. vt. xi. q. iij. excellētissim⁹. igiꝫ si excoicat⁹ ē fautor excoicati. pari anathematis vinculo ē astrict⁹ cū pricipaliter excoicato: ḡ ē excoicatus maiori excoicatōe. ḡ ñ potest absoluere ipsuꝫ excoicatū lꝫ sit subditus illius. ¶ Itē excoicatus ē a qualibet licita coione vel licito actu sepatus. qḋ patꝫ ꝑ diffinitōem excoicatōis. ḡ ē sepatus ab actu absolutionis ergo excoicat⁹ excoicatione cū excoicato: ñ pt̄ eū absoluere

¶ Rñsio. si epūs vel alius iuste excoicet aliquē ratione criminis ⁊ ipe postea illi excoicato coicat i crimine. ⁊ etiam si excoicet aliquē cū fautoribꝫ ⁊ coicatoribus suis: ⁊ ipe postea illi coicat. Dicunt aliqui illū excoicatū eē maiori excoicatōe. nō sua sentētia sed iuris: ⁊ ꝙ debꝫ absolui a suo supiore. qḋ videꝫ ꝑ decre. de sen. exco. Nup. Aliq dicūt aliter. ꝙ in h̄ casu cuꝫ excoicās nō potest ligari sua snīa. ɔtrahit tñ minorē sniam a iure nō maiorē. sicut ponūt illi qui sunt de prima opinione. qꝛ ille q coicat cū excoicato i crimie: ɔtrahit excoicatōeꝫ a iudice videtur ei delinquere in eū qui damnauit. ⁊ talis ab eo vł eius superiore debet absolui. vt in. c. nuper. Hec aūt opinio videtur plus iuri ɔsona. huic ḡ opinioni ɔsentiēdo pt̄ dici ꝙ in casu ꝓposito excoicatus potest absolui ab excoicato re. qui tñ ɔtrahit a iure excoicatōem minorē que nō aufert excoicato iurisditōeꝫ. sic videꝫ in rōibꝫ positis ꝑ prima ꝑ te. ¶ Ad illud qḋ obijciꝫ ꝙ cū aliquis excoicaꝫ cuꝫ fautoribus suis. ꝙ pricipaliter excoicatus ⁊ fautores pari vinculo anathematis sunt ligati ⁊c̄. Dicēdum ꝙ h̄ intelligitur qñ alius ē fautor ab excoicāte ē fautor vel coicator. quia eñ nullus epūs nec alius a sua sententia ligatur. si epūs excoicans vel alius eēt fautor criminosi: nō ligaretur sua sentētia: sꝫ minorē vt dictū ē ɔtraheret a iure. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ excoicatus sepaꝫ ab omni actu licito ⁊c̄. dōm ꝙ hoc verum ē si sit excōmunicatus excoicatōe maiori que dꝛ anathema.

Questio. lxxxij. de excō municatione iniuste lata.

Sequitur de excom municatione lata iniuste. Primo ergo queritur an sit excōmunicatio iniusta. Secundo an sit timēda. an tenenda.

Membrum primum

Ad maiorē hoꝝ notificatōem videam⁹ primo que excoicatio sit iniusta. Nota ḡ ꝙ iniusta pt̄ eē tripliciꝫ. ex aīo. ex cā. ex ordine. Ex aīo qñ ñ ē ex zelo iusticie; sꝫ ex odio vł indignatione ferꝫ. Greg. xi. q. iij. Sūmope cauēdum est vt rectores ecclie qui publica iudicia exercēt. in dicēdis sentētijs nullatenus leuitate aut furore ducti sint pcipites. Itē eodē. §. Si ḡ. Beda sup eplam Iacobi ait. Ira viri iusticiā dei nō opatur. Qui iratus in aliquē sniam ɔferꝛe. ⁊ si ille ɔ̄trium ad se iustā sniam reportat. iste tamē qui nō amore iusticie: sꝫ liuore odij i eū sniam dedit: iusticiā dei in quē ɔturbatio nō cadit non imitatur. ¶ Ex cā. cum nō subest certa ⁊ sufficiēs causa. ¶ Ex ordine. cū pretermittitur ordo iuris ⁊ tangitur hec diffinitio. xi. q. iij. Epūs pbr. ¶ His notatis ꝓcedamus ad ꝓpositum. primo ondentes ꝙ iniusta excoicatio ē excoicatio. sic̄ actio diuiditur ī iu stā ⁊ iniustā. Unde iniusta actio ē actio ⁊ hōe iniustus ē hō: similiter videꝫ ꝙ iniusta excoicatio sit excoicatio. ¶ Itē excoicatio diuidiꝫ ꝑ iustā ⁊ iniustam. xi. q. iij. Nō so. ū §. cū ḡ sententiā. Si ḡ cōe salua in ꝑticulari iniusta sentētia ē sentētia. Cōtra. excoicatus ē a qualibet licita coione vel legitimo actu sepatus. Sed iniuste excoicatus nō ē ſm veritatē sepatus a bonis ecclesie spūalibus neqꝫ ab actu legitimo: ḡ ñ ē excoicatus ḡ iniusta excoicatio ñ ē excoicatio. ¶ Itē dic̄ hiero. ꝙ qui dā assumūt de supcilio phariseoꝝ estimātes se ligaꝫ ꝗs excoicāt iniuste ⁊ similiter soluere. Ex hoc verbo hiero. videꝫ ꝙ iniuste excoicantes ñ ligāt. sꝫ excoicatio ligat. ḡ iniusta excoicatio ñ ē excoicatio ex q̄ ñ ligat.

¶ Rñsio ꝙ excoicatio iniusta excoicatio quedā ē. qꝛ magis ſm interptatōem ꝙ̄ ſm veritatē. Iniuste eī excoicatus sepatus ē a coione fideliū corpali: ⁊ ab illis que exhibenꝫ corpaliꝫ ab illis: sꝫ nō a coione spūaliū que sunt ꝑ se a deo. Unde ſm veritatē et simpliciter loquēdo excoicatio iniusta ñ ē excoicatio. ¶ Ad illḋ qḋ obijcitur. ꝙ actio iniusta ē actō similiter hō iniustus ē homo: similiter excoicatio iniusta ē excoicatio. Dicēdum ꝙ ñ ē silr̄. cū eñ dꝛ actio iniusta: nō ē determinatio priuās eē actōnis. Similiter cuꝫ dico homo iniustus. ꝙ dico iniustus: nō priuat eē hominis ꝗ potius bene esse. sꝫ cū dꝛ excoicatio iniusta. ꝙ dico iniusta: priuat eē excoicatōis qḋ ɔsistit in sepatōe honoꝝ ecclesie. quia talis excoicatio sepatōem ñ facit. ⁊ si aliquo mō sepat siue interptatur separe: h̄ ē quatenus iusta interptatur ñ quatenus iniusta. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ snia diuiditur in iustā ⁊ in iniustā ⁊c̄. Dicēdum ꝙ diuisio illa est vocis non significationis. iuxta quē modū diuiditur homo in pictū ⁊ in verū. Unde sicut homo pict⁹ nō est homo ſm veritatē loquendo: sic excoicatio iniusta nō ē excoicatio. ¶ Ratione ꝑ alia pre ꝓcedo. Hiero. eī loquiꝫ ɔ̄ eos qui estimabāt sua iniusta excoicatōe a patienter et humiliter ferēte auferre suffragia eccle ⁊ effect⁹ sacramentoꝝ ⁊ grām ⁊ caritatē. cū hec ñ auferāt: sꝫ corporales auferāt cōmuniones.

Mēbrum secundum

Consequēter queriꝫ a snia iniuste lata sit tenēda. Et sic videꝫ. xi. q. iij. Non solum. §. Cū ḡ. vbi dꝛ. Cū snia ex ordine iniusta est. nec tñ ab ea recedēdū ē. ¶ Iteꝫ snia iniuste lata ex ɔtemptu hꝫ efficaciā. e. c. Si iniuste ligaꝫ ex ipsa timide rephensionis supbia fit culpe que ñ erat. excoicatio aūt siue iusta sit siue iniusta ex ɔtēptu excoicati efficaciā habet. Decaꝫ eī. xxiiij. q. iij. Notādum. disciplina ē excoicatō ñ eradicatō nisi forte ex ɔtēptu ⁊ supbia excoicati ꝓcreniat. Ex his ptꝫ ꝙ quelibꝫ excoicatio eē iniusta est tenēda. ¶ Itē greg. pastoris snia gregi timēda ē siue iuste vel iniuste pastor obliget. ¶ Cōtra. snia iniuste lata non ē tenenda. ꝑ locum ab oppositis. ¶ Itē habetur. xxiiij. q. j. Manet. Nihil erit ligatū vel solutū nisi qḋ beatus petrus ligauerit vel soluerit. Ex hoc videꝫ ꝙ sententia iniuste lata nō tenet. quia videꝫ dicere ꝙ nulla est sentētia nisi iuste sit lata: eo mō quo fuit data beato petro. ⁊ hoc videtur ꝑ h̄ qḋ ꝓcedit ibidem ꝙ manet petri priuilegiuꝫ vbicūqꝫ ex ipsius equitate ferꝫ iudicium. Ex hoc videtur ꝙ nō teneat nisi qñ eque siue iuste feraꝫ. ¶ Rñsio. ꝙ sentētia iniusta tenēda ē: sꝫ distinguēdum ē. quia aut infligatur a nō habēte canonicā iurisditōem. cuiusmodi sūt heretici. scismatici. apostate: ⁊ tūc nō ē tenēda. nō eī pñt excoicare. qꝛ excoicati sunt. Vñ. xxiiij. q. j. audiuim⁹ ꝙ hereticus Rauēnas dictus archiepūs nisus sit te excoicare verū qꝛ excoicat⁹ te excoicare non potuit eplica aūc te ne tuos ꝙ absoluēdo: mādam⁹ nō curare. hmōi sunt intrusi. suspēsi a iurisditōe. q silr̄ excoicare ñ pñt. Et. e. c. i h. hec q̄ de hereticis atqꝫ scismaticis vel excoicans dicta sūt. vt de hꝫ qui ligādi atqꝫ soluēdi ptatē ñ habeāt: multoꝝ auctoritatibꝫ phatur. silr̄ ē de intrusis suspēsis a iurisditōe ꝙ exco. care nō pñt. xj q. iij. alienatōe. argumētū extra de ꝓceꝫ. phen. Cum a diuersitatē. Aut infligiꝫ ab habēte iurisditōem canonicā. et tunc tenēda est. siue eñ sit iusta

siue iniusta ⁊ ex aio. causa. ordine: simul tenet ⁊ ligat quantum ad ea que tacta sunt. ⁊ hoc quantum ad ecclesiam militantē. ¶ Ad hoc qd obijcit̃ ꝙ si iusta tenēda ē: iniusta nō ē tenenda. p locū ab oppositis. dicendum ꝙ rōe negatōis importate in ꝯclusione: poti⁹ tenet hec ꝯsequētia in ꝯtrario ꝙ in se sic. q iusta ē ē tenēda. ergo que nō ē iusta: tenenda ē iniusta. ¶ Ad illud qd obijcit̃ ꝙ nihil erit ligatū vel solutū nisi qd petrus ligauerit vel soluerit. sic intelligit̃. s. nisi quod auctoritas Petri. ¶ Ad hoc qd obijcitur de eo qd ꝑcedit ꝙ manet petri priuilegiū nisi ex ipsius equitate ⁊c. intelligit̃ de ligatōe quātū ad deū. priuilegiū em̄ petri ē qd fuit illi datū a dn̄o. Math. xvj. Quodcūqȝ ligaueris ⁊c. ⁊ sic ē fm̄ veritatē quātū ad deū. ¶ Ad illud greg. vtrū iuste vel iniuste ⁊c. Dicēdum ꝙ semꝑ timenda ē snīa quocūqȝ mō inferat̃. qȝ et si iniuste inferat̃: timēdū ē ne petēs nāis criminibus sit illata. qȝ vt habet̃. xj. q. iij. Nō solū. §. cū ꝯ. contingit aliqn̄ ꝙ adulterus snīam ꝓ sacrilegio reportet. cui⁹ reatū i ꝯscia nō habet. hec sentētia ⁊ si iniusta sit qȝ nō ē i eo crimē suꝑ qd lata ē snīa: tn̄ iuste ab eo reportata est. qȝ ex reatu piurij iā diu apud deū excoicat⁹ fuerat. ⁊ in hoc casu intelligēda ē auctoritas Gre. snīa pastoris ⁊c. Iustā snīam vocat: qn̄ crimē subest suꝑ qd fert̃. Iniustā qn̄ illud nō subest. que tn̄ timēda vel seruāda ē: qȝ ex alia causa dudū damnādus erat. Vn̄ cū ꝑmisisset greg. pastoris snīa timēda ē: addicit ne is q subest ⁊ cuȝ iniuste forsitan ligat̃: ipam obligatōis sue snīam ex alia culpa mereatur hec sunt verba decreti. ¶ Hic adhuc querit̃ cū ab ecclia q nō habȝ maculā neqȝ rugā. Ephe. v. ⁊ di. xxj. quis. nihil iniustū ꝓcedere debeat. quare statuit ꝙ iniusta snīa ligat: cū ex hoc dat̃ ꝑlatis malis materia iniuriādi subditis ⁊ seuiēdi in illos. Rn̄sio. cā ē vt claues ecclie in maiori reuerētia habeant̃. cū oporteat timere eē iniustas sentētias. et vt homo cresceret ꝑ obediētie meritum parens iniuste sententie: et recognoscens se ligatum iniusta sententia.

Questio .lxxxiiij. de indulgētijs et relaxatōibus reatus peccatorum.

Dictū est de potestate clauiū quo ad forū penitētiale ⁊ iudiciale. Sequit̃ de eoruȝ potestate medio mō. s. inter forū penitētiale et iudiciale. Querit̃ ergo hic de potestate clauiū quantum ad relaxatōem. Primo querit̃ hic si ē relaxatio. Secundo qd est. Tercō a quo fieri potest. Quarto ꝓ quo potest siue dȝ fieri. Quinto cui valet relaxatio. Sexto si minister qualiscūqȝ pōt relaxare totā penā quā dȝ penitens. Septimo de equitate estimatōnis relaxati et eius ꝓ quo fit relaxatio. Octauo q ē rō relaxatōis tāte ꝓ ꝑegrinatōne terre sancte.

Membrum primum

Circa primū duo querunt̃. Primo vtrū sit relaxatio pene debite ꝓ pcto. Secūdo vtrum vn⁹ pōt satisfacere ꝓ alio. quia si nō posset non esset relaxatio.

Articulus primus

Circa primū ꝓcedit̃ sic ad ꝑtem affirmatiuaȝ. Uniuersalis ecclia nō errādo relaxatōes facit ⁊ acceptat. Ex vniuersalis ecclia neqȝ in hoc neqȝ in alio errare: patȝ ꝑ hoc qd luce. xxij. dictū ē Petro Ego ꝓ te rogaui petre vt nō deficiat fides tua. sȝ ꝯstat ꝙ hoc dictū ē petro in ꝑsona ecclie. Sȝ xp̄c exaudit⁹ ē i oibus ꝓ sua reuerētia. heb. v. ⁊ ita ecclesia neqȝ in hoc neqȝ in alijs errat. ¶ Itē. ij. cor. ij. Naȝ et ego qd donaui si quid donaui ꝓpter vos in ꝑsona xp̄i ⁊c. glo. ac si xp̄c ꝯdonassȝ Sȝ qd xp̄c ꝯdonat vere ē ꝯdonatū: ergo qd ꝯdonauit aplūs vere fuit donatum ⁊ relaxatum. Sȝ summus pōtifex nō est minoris potestatis quantum ad talia ꝙ fuit aplūs: ergo ⁊c.

¶ Itē alia glo. argumētū ꝙ relaxatōes facte ab epīs valent. ¶ Itē aug. in li. de penitētia. credēdū ē ꝙ orōes ecclesie et elemosine et opa iusticie succurrāt recognoscēti mortē suam ad ꝯuersionem. Si ergo opa ecclie valent: ergo bona satisfactoria que sunt ī ecclesiastica vnitate valēt ad satisfaciēdum. ergo videt̃ ꝙ ille ad quem spectat hoc distribuere possit peccatores iuuare. ⁊ ex his illoȝ debita minuere et relaxare. ¶ Contra. ysa. xl. dimissa ē iniqtas illius. suscepit de manu dei duplicia. ergo videtur ꝙ pena ad ꝑfectam remissionē sit duplicāda non relaxanda. ¶ Itē suꝑ illud. ij. thimo. ij. Negare seipm̄ nō potest. glo. qd faceret si dicta sua nō impleret. ergo necesse ē ꝙ dn̄s dicta sua impleat. Sȝ ipe ꝑdixit. deut̃. xxv. Pro mensura peccati erit et plagarū modus. ergo necesse ē ita puniri sicut peccatū meruit: ergo nō potest aliquid relaxare. ¶ Item ꝑceptum dn̄i ē facere dignos fructus penitētie. Math. iij. a diuino aūt ꝑcepto nō habet homo purus absoluere sed dignos fructus penitētie facere: ē fm̄ magnitudineȝ sceleris magnā penitētiā agendo facere. ergo vt videtur nulli de ecclesia licet de hmōi penitentia satisfactoria diminuere siue relaxare. ¶ Itēȝ inferior nō potest absolue a pena ad quā ligat superior: sȝ deus remittendo culpaȝ ligat ad aliquotā penā tꝑalēȝ: ergo videtur ꝙ nullus homo possit de illa aliquid remittere. ergo ⁊c. ¶ Rn̄sio ad hoc problema dicunt quidā ꝙ duplex ē forum. s. dei et ecclesie. quātū ad forum ecclie fiūt relaxatōnes: sȝ nō quantum ad forum dei. Sed hec positio nulla videtur. quia si ecclia relaxat et deus nō: magis eēt deceptio ꝙ relaxatio ⁊ crudelitas ꝙ pietas. quia tūc ad diminutōem pene pn̄tis sequeret̃ alia incomꝑabiliter grauior in foro dī. Propter hoc aliter pōt dici. s. ꝙ hmōi relaxatōes nō solū fiūt in foro ecclesie: sȝ etiaȝ in foro dei. quia deus habet ꝓ relaxato qd ecclia relaxat. qualiter aūt fiunt sic intelligi pōt. ¶ Notādū ꝙ bonū obtinemus ex triplici merito. s. ex merito ꝓprio. ⁊ ex merito capitis. ⁊ ex merito ecclīastice vnitatis ⁊ ꝙ ita sit manifestū ē. quia quilibȝ meret̃. s. ꝑ grāȝ quā habet. Ex xp̄c meruit nobis nemo dubitat: nisi qui fide caret. Ex ecclia mereat̃ nobis: patȝ ꝑ verbū aug. ꝑdictū et ꝑ illud qd ipe subiūgit. Nemo pōt digne penitē: quē nō sustineat vnitas ecclie. ⁊ ꝑ hunc modū sicut meritum obtinēdi bonū triplex ē: sic meritū liberādi a malo. s. meritū ꝓprium ꝑ quod penitēs meretur liberari a pena eterna quodammodo. s. ꝑ meritum ꝯtritionis. Similiter et meritum xp̄i. quo mediantibus sacramentis ⁊ potestate clauiū remittitur ꝑs pene debite pro peccato. Similiter et meritum vnitatis ecclīastice. ꝑ quod adhuc fit remissio interior. ⁊ sic fm̄ meritum triplex: sit triplex pene remissio. ⁊ sic currit misericordia cū iusticia: ⁊ in qualibet ē cōmutatio maioris in minorem. Primo em̄ pena eterna mutatur in temporalem: in remissione culpe. Secundo temporalis magna et supra vires in temporalem que viribus competit. in sacerdotis absolutione. Tercio cōmutatur pena ad quam tenetur iudicio ecclesie adhuc i minorem: in relaxatione. ⁊ pro illa merita ecclesie satisfaciunt: ita ꝙ in nullo ꝑiudicat iusticie relaxatio. ¶ Ad illud qd obijcit̃. ꝙ pena duplicanda est et nō relaxanda. Dicendum ꝙ peccatum nostrum dupliciter est punitū: quia xp̄c pro nobis penam sustinuit. ⁊ se pene exponendo pro nobis suam penam nostram fecit. ⁊ quia cum hoc a nobis exigitur tota pena pro proprijs peccatis: ita suscipit penitēs de manu dei duplicia. vel hoc dicitur propter duplicem penam debitam peccato scȝ in corpore et in anima. Baruch. v. Circūdabo te dyployde. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ iuxta mensuram ⁊c. Dicēdum ꝙ hoc intelligendum est quantum ad legis punitionem. quia puniebat magis fm̄ equitatem iusticie ꝙ fm̄ dispensationē misericordie. Alium moduȝ puniendi dedit xp̄c. multis omnino remittens culpam et penam: sicut muliere deprehense in adulterio Iohan. viij. Uel potest dici ꝙ ibi notatur ꝓportio pene ad culpam: non equalitas. ¶ Ad illud quod obijcitur. Facite dignos fructus ⁊c. Dicēdū ꝙ facē

dignos fructus penitētie pōt aliqs duplicit̄. s. vere. vtpote q̄n penitēs iuxta magnitudinē sceleris cōmissi magnifice exercet se ī opibꝫ satisfactōis ⁊ interp̄tatiue. ⁊ sic dꝫ dignos fruct⁹ pnīe facere. q nō solū p seip̄m: sꝫ etiā p suffragiū alienū ex sufficiēte p̄ciū ad soluēdū debituꝫ. ¶ Ad illud qꝺ obijcit̄. q inferior nō absoluit ab eo ad qꝺ ligat superior. dicēdū q nō absoluit oīno dōnādo: sꝫ p eo soluendo de ecclīastico thesauro. Uel pt̄ dici q inferior pōt absoluere ab eo ad quod ligat superior si ad hoc data est sibi auctoritas a superiori. sic pꝫ. et talis auctoritas a xp̄o data est rectoribus ecclesie.

Articulus secundus

Onsequēter q̄ritur vtrū debitū vni⁹ pt̄ relaxari satisfactōe alteri⁹. i. vtrū vn⁹ possit p alio satisfacere. Et sic videt̄. Gal. vi. alter alteri⁹ onera portate. sꝫ onera sp̄ualia maxie mutuo portāda sunt. ḡ si alicui imposita est penitētia grauis. videt̄ q ali⁹ ptem vel totū pōt p eo portare. ¶ Itē. iiij. senteñ. xx. di. habet̄. q amicoꝝ orōibꝫ ⁊ elemosinarū largitiōibꝫ pond⁹ penitētie subleuādū ē. ḡ vn⁹ pt̄ pondus alteri⁹ subleuare. ⁊ h̄ ē relaxare aliqd de pena sibi debita p p̄cc̄o. ¶ Itē h̄ videtur p simile in naturalibꝫ. scim⁹ eī q in corpe aīalis vnū mēbrum exponit se ad sustinēdū lesionē p alio: sicut brachiū exponit se p capite. Si ḡ in corpe mistico ē ꝯnexio p assīlatōem ad corp⁹ naturale: videt̄ similiter q vnū mēbrū onus alterius possit et debeat supportare. ¶ Itē hoc videtur p simile in humanis actibꝫ. videm⁹ eī q sic est in actibꝫ humanis. q si aliquis ē alicui debitor: non refert apud creditorē vtrū ip̄e vel alius absoluat: imo p eodē vtrūqꝫ acceptat. Si ḡ multo benignior ē de⁹ ⁊ magis voluntarius ad pcipiendū solutōem q̄ hō terren⁹: videtur q ip̄e sit ꝯtētus. ⁊ sibi sufficiat: si aliqs satisfaciat p alio. ¶ Itē hoc videt̄ p locū a minori. qꝛ plus ē impetrare remissionē culpe q̄ pene. Si igr̄ vir iustus impetrat alicui qui ē ex̄ grām p suas orōnes remissionē culpe: ḡ et remissionē pene p suas afflictōes. ¶ Itē xp̄c punit⁹ ē ⁊ sua pena satisfecit. nō p p̄cc̄o suo h̄ ꝯstat: sꝫ satisfecit p nobis. Si ḡ nos vnū sumus in xp̄o et mēbra ei⁹ sum⁹: ⁊ imitatores ei⁹ eē debem⁹: videt̄ q vnus p alio possit ⁊ debeat satisfacere. ¶ Cōtra. ij. Cor. v. Oēs stabim⁹ añ tribunal xp̄i vt recipiat vnusquisqꝫ p̄pria corpis put gessit siue bonuꝫ siue malū. ḡ vnicuiqꝫ retribuit̄ iuxta opa sua. ḡ nō videt̄ q vnus p alio satisfaciat: qꝛ tūc de⁹ retribuēt alicui s̄m opa aliena. ¶ Itē in ps. Tu reddes vnicuiqꝫ iuxta opa sua. ḡ idē qꝺ pri⁹. ¶ Itē in futuro aliquis pt̄ penā sustinē p alio. vtpote in purgatorio vel in inferno. a simili videt̄ q nec in p̄nti. si ḡ relaxatio ē pene debite diminutio vel ī se p alio susceptio: videt̄ q nō sit relaxatio. ¶ Itē ī veteri testamēto ñ inuenit̄ relaxatōem fuisse ex susceptōne pene alterius. Si ḡ illud qꝺ est ī nouo testamēto explicite aliquo mō implicite fuit ī veti: qꝛ rota ī medio rote. ezech. .j. videt̄ q vnus nō pt̄ satisfacere p alio. ⁊ ita q nō ē relaxatio huiōi. ¶ Itē Ezech. xviij. Aīa que peccauerit ip̄a morieṫ. Nota q ip̄a dr̄ discretiue: et ita vt pri⁹. ¶ Itē satisfactio ē quoddā remediū ⁊ antidotū ꝯ morbū aīe peccatricis. Sꝫ antidotū dꝫ īponi aīe infirmāti: ḡ nō dꝫ satisfactio delicti vni⁹ apponi alteri neqꝫ ab alio fieri. ¶ Itē si nō pt̄ ꝯteri nec ꝯfiteri vnus p alio: imo oꝫ q ip̄e q peccat ꝯterat̄ ⁊ ꝯfiteat̄. ḡ videt̄ silr̄ q oporteat ip̄m satisfacē et penā pati. ¶ Itē si aliq p̄nt ī se recipe satisfactōꝫ alterius. ponat̄ igit̄ q aliqs debeat pnīam septēnem. ⁊ ꝯsanguinei recipiāt ī se. [illegible] morit̄. Quero ḡ vtrū euolat aut non euolat. si nō sed punitur in purgatorio: ⁊ illi puniunt se p eo: ḡ deus punit bis in idip̄m. Si vo euolat ponat̄ q illi nihil faciāt de satisfactōe suscepta: tūc saluabit̄ quis et culpa manebit impunita. qꝺ ē ꝯ diuinā iusticiā. ¶ Itē null⁹ meret̄ alteri quin mereat̄ ⁊ sibi. Iuxta illud. Qui p alio orat: p seip̄o laborat. Similiter videtur q null⁹ p alio satisfaciat qn p se satisfaciat ⁊ ita vnius pene sustinētia p se ⁊ alio pt̄ qs satisfacere. ⁊ ita eadē p̄cio plura soluere debita. qꝺ nō videtur verum. [illegible] Rn̄. q pena satisfactoria duplicē h̄z rōēm. s. medicamēti. et q̄ sanat̄ infirmitas aīe q̄tum ad sequelas p̄cti. ⁊ p̄cij et quo soluit̄ reat⁹ peccati. Si ḡ loquamur de pena satisfactoria s̄m q ē medicamētū: cū morbus vnius nō curet̄ ex pena alterius. sic nō valet satisfactio vnius p p̄cc̄o alteri⁹. Si loquamur de illa s̄m q ē p̄ciū: sic valet. et hoc mō loquendo de pena satisfactoria pōt vnus satisfacere pro alio. sꝫ oꝫ q fiat auctoritate superioris cui⁹ ē hec duo ꝯsiderare. s. debitā in subditis dispositōem: ⁊ debitā p̄portōeꝫ in pena. debitā dispositōem voco. q in vno sit sufficiētia ⁊ in alio indigētia. ⁊ ī vtroqꝫ sit caritas que facit oīa bona cōmunia. Et aūt in vno debeat eē sufficiētia in alio indigētia: insinuat̄ leuit̄. xxv. Si attenuatus frater tu⁹ vēdiderit se ⁊c̄. Ibi aūt signat̄ susceptiō debiti vni⁹ ab alio. Debitā dico portōem pene: qꝛ p minori pena dꝫ satisfacere q maiorē. ⁊ plus satisfacit deo p̄pria pena p p̄cc̄o alicuius q̄ aliena: sicut hō opibus meritorijs efficaci⁹ meretur sibi q̄ alij. Sic ergo pōt cōcedi q vnus pōt p alio satisfacere ratōne vnitatis caritatis mēbroꝝ corporis xp̄i mistici: ratōne qua pena satisfactoria ē p̄ciū solutōnis reatus cōmissi: non ratione qua est medicamentum morbi. ¶ Ad illud quod obijcitur q vnicuiqꝫ retribuetur s̄m opera sua non s̄m aliena ⁊c̄. potest dici q caritas vnius quod suum est voluntarie alteri donat. in hoc eñ casu caritas nō querit quod suum ē. j. Cor. xiij. h̄ quod suum ē s̄m veritatem: alterius est s̄m interp̄tationem. ¶ Ad illud quod obijcitur. Unus nō potest sustinere penā purgatoriam vel eternam ⁊c̄. Dicēdū q dissimiliter ē inē penam eternam et purgatoriam: et illam que est in presenti. quia dum homo est in p̄senti. est in foro misericordie. qui quo ad penā in p̄nti magis ē misericors q̄ iustus: sꝫ quo ad penaꝫ in futuro siue purgatoriam siue eternam plus est iustus q̄ misericors: licet vtrobiqꝫ tā in p̄senti q̄ in futuro sit misericors ⁊ iustus. misericordia aūt ē in p̄senti et exercita manifestatur in pene debite diminutōne et in hoc q vnum mēbrum p alio satisfacere potest. sed quia forum iusticie principaliter est in pene purgatorie et eternalis inflictione: cōuenit q ibi vnusquisqꝫ puniat̄ p se et s̄m quantitatem sui delicti sine diminutione pene debite pro delicto. p̄pter quod cōuenit q vnusquisqꝫ ī penis illis pro se puniatur: et non vnus pro alio satisfaciat. Preterea. claues virtutem habent a passione xp̄i q̄ passio fuit principaliter ad misericordiam. in illa enim misericordia supereminebat iudicio et ideo in ip̄is clauibꝫ misericordia supereminet iudicio. virtute harum est. q vnus in foro illo potest satisfacere pro alio: ⁊ q potest fieri relaxatio de pena iniuncta. ¶ Ad illud quod obijcitur per simile de veteri testamento. Dicendum q illa lege existente nondum erat gratie habundantia que subsecuta est in tempore gratie. et maxime p[illegible] passionem xp̄i. Unde claues non habebant ibi virtutem diminuendi de pena debita s̄m legem. quia hoc proprium est gratie superhabundantis. significatō huiōi minutōnis fuit in veteri lege. vtpote quando Ionatas addictus morti subsidio [illegible] liberatus fuit. eñ pars cū qui superatur voluptatibus mundi. suffragio sanctoꝝ indigere. Pre. relaxatio fuit significata ibi Leui. xxv. [illegible] tuus monus aduene atqꝫ pegrini. ⁊ attenuatus frater tuus vēdiderit se [illegible] cuiꝫ de stirpe eius. post vendicōem pōt [illegible] qui [illegible] voluerit et fratribus suis redimat [illegible] ⁊c̄. ibi eñ insinuatur susceptio debiti alterius supra se. Uerūtamen relaxatio s̄m effectum queꝫ habet a virtute [illegible] nō fuit tunc quia esse nō poterat nisi p̄cedente [illegible] passione a qua virtus clauium [illegible] est. ¶ Ad illud quod obijcitur q anima que peccauerit ⁊c̄. [illegible] penas [illegible] nec est simile de animabus [illegible] in caritate [illegible] i vnitate ecclesie [illegible] bona [illegible] cōmunia. ⁊ de illis que omnino [illegible] et irrecuperabiliter extra caritatem. in quibus nulla est ratō cōmunicatio[illegible]

bonoꝝ. ¶ Ad illud quod obijcit̃. ꝙ satisfactio est remedi-
um siue antidotū ꝯtra morbū anime ⁊c̃. Dicendū ꝙ quā-
tumcūqꝫ aliquis sup̄ se recipiat penā alteri⁹: tñ ille nō est
oīno liberat⁹ a pena quousqꝫ ꝯsūmat̃ ibi scoria quā cōtra
xit ex culpa. q̄ etiā nō pōt deleri nisi ꝑ penā exterioreꝫ vel
ꝯtritionē internā. Pre. et tactū est. qd̄ vni⁹ est voluntarie
et liberaliter alteri donat. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̃ ꝙ vn⁹ nō
pōt ꝯteri nec ꝯfiteri ꝓ alio ⁊c̃. dicenduꝫ ꝙ nō est simile. qꝛ
prima scꝫ ꝯtritio ⁊ ꝯfessio sunt ordinata vt ingrediat̃ vni-
tateꝫ ecclīasticā. ꝑ quā fit vt bona vni⁹ sint alteri⁹: satisfa-
ctio vō vtrāqꝫ ꝯsequit̃ ⁊ qꝛ fundamentū isti⁹ ꝯtritionis est
in caritate: ideo nō est sil̃e. ¶ Ad illud quod querit̃. si ille
statim euolabit cui⁹ satisfactiōeꝫ aliꝯ suscepit ad ꝑagēdū
Dicendū ꝙ nō. tū quia opꝫ ꝙ scoria pc̄ti purget̃: tū etiā
quia null⁹ ingredit̃ ꝑadisum quousqꝫ sit extra debitū oīe
ita ꝙ nec ip̄e sit alicui⁹ debitor: sed semꝑ ē debitor quousqꝫ
nō satisfactū est oīno ꝓ eo. ¶ Si ḡ obijcias. ꝙ tunc bis pu
nit deus inidip̄m. Dicendū ꝙ falsuꝫ ē. qꝛ fm̄ ꝙ illi celeri
us faciūt ip̄se liberat̃: et ꝯputat dñs in sortē penā quā ille
sustinet ꝓ se ⁊ quā alij sustinuerūt ꝓ eo. Vñ si debuit penā
duoꝝ mensiū: taliter poterit iuuari ꝙ liberat̃ infra vnum
menseꝫ. nunq̄ tñ inde ꝯtrahit̃ quousqꝫ debituꝫ sit plene so
lutū. q̄ solutū iam in illud qd̄ soluit̃ deinceps est ip̄ius q̄ sa-
tisfacit. oratio eñ in sinu suo ꝯuertit̃: vel si ip̄se nō indiget
ꝯuertit̃ in sinuꝫ ecclesie. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̃. ꝙ q̄ meret̃
alij: ⁊ sibi. Dicendū ꝙ nō est sil̃e de opꝫe meritorio: ⁊ satis-
factorio. opus eñ meritoriū ea rōne q̄ est ex radice cari-
tatis q̄ semꝑ placet deo: est in illo in q̄ est illa radix. ⁊ q̄ om-
nes coīter respicit. ⁊ oīa coīa facit. idō nō pōt aliqs me-
reri alijs: qn ip̄e placeat apud deum. qꝛ hoc ip̄m deo placꝫ
maxime. Op⁹ vō satisfactoriū est satisfactorium rōne pene
⁊ tanta pena soluit tantū debitū: ⁊ maior mai⁹ debituꝫ. idō
ꝑ eandē penā non pōt quis in integrū duo debita soluē. et
ideo si satisfacit ꝓ alio q̄tum ad totuꝫ: nō satisfacit ꝓ se. et
si ꝓ se: nō ꝓ alio. sibi tñ non meret̃ eternā gloriā: qꝛ opus
illud placitū est deo et faciens illd̄ placet deo in faciendo:
ac ꝑ hoc dign⁹ retributōne a deo iudicat̃.

Membrū secundū

Querit̃ quid sit relaxatō fm̄ reꝫ. Et videtur
ꝙ sit ꝯdonatio. ij. Cor. ij. Nam et ego qd̄ do-
naui si quid donaui ꝓpter vos in ꝑsona xp̄i.
Glo. argumentū. relaxatōnes facte ab ep̄is
valent. Et ex glo. ibi habet̃: ꝙ donatō est ꝯdonatō. Ex his
plane videt̃ ꝙ relaxatō est ꝯdonatio. ¶ Contra. vt dic hu-
go. aliud est remittē penā: ⁊ aliud dimittere. remittere est
ꝑtem pene iniūcte diminuere: dimittere est ex toto pniam
indulgere. ſ; in relaxatōnibꝫ nō oīno pnīa indulget̃: ḡ re-
laxatio poti⁹ dicenda ē remissio q̄ ꝯdonatio. ¶ Item videt̃
ꝙ relaxatio sit ꝯmutatio pene siue pnīe. ꝑ hoc. ꝙ qñ cōce-
ditur alicui ab eo q̄ pōt. ꝙ aliquis ꝓ ieiunio sibi iniūcto
pascat pauꝑem: dr̄ fieri relaxatō. ſ; in hoc casu nō ē aliud
q̄ pnīe ꝯmutatio: ḡ videt̃ ꝙ ꝯmutatio est relaxatio penitē-
tie. ¶ Item in relaxatione vna pena succedit ꝓ alia pena.
sicut pnīe iniūcte satisfactorie succedit alia leuior imposi-
ta ꝑtate relaxatōnis. Ex ħ videt̃ ꝙ in relaxatione vna pe-
na ꝯmutat̃ in aliā. ſ; aliud est pniam diminuere: aliud est
pniam ꝯmutare: ḡ nō est ideꝫ ħ et illud. ¶ Iteꝫ sicut a deo
ꝯmutat̃ pena eterna in purgatoriaꝫ: ita a sacerdote pena
purgatoria in penaꝫ tp̄alem. vt qñ ꝯcedit̃ alicui ꝙ ꝓ ieiu-
nio pascat pauperē. ḡ si vltima ꝯmutatio dr̄ relaxatō: silr
⁊ prima ⁊ scd̄a dicet̃. qd̄ nō est veꝝ: qꝛ vbi est relaxatio est
pene tp̄atō siue diminutō. ſ; nec etna mutat̃ nec purgato-
ria in p̄dictis casibus: ḡ nō est ibi remissio vel relaxatio et
tñ est ꝯmutatio: ⁊ ita ꝯmutatio nō est relaxatio. ¶ Respō
sio. ꝙ relaxatio sumit̃ ꝓprie: ⁊ coīter. fm̄ ꝙ ꝓprie sumit̃ sic
relaxatio est pnīe iniūcte ꝓ pc̄is ex virtute clauiuꝫ. dimi-
nutio pnīe imposita pena eiusdeꝫ. Coīter sumpta ē dimi-
nutio imposita pena eiusdē generis siue alteri⁹ siue virtu-
te clauiū. siue nō: eiusdē generis dico. vtpote qñ pena tem
palis imponit̃. ꝑ hoc ꝙ dicit̃ virtute clauiū: excludit̃ com
mutatio pene eterne in penam purgatoriam: que solum ē
ex dei mīscd̄ia ⁊ nō virtute clauiū. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̃
ex glo. illa que habet̃. ij. Cori. ij. qua videt̃ ꝙ relaxatio sit
ꝯdonatio. ꝑ hoc ꝙ donatio ibidem sumit̃ pro ꝯdonatōne.
Dicendū ꝙ ꝯdonatio in glo. nō dicit indulgentiā peniten-
tie iniūcte: sed potius offense animaꝝ. Ad hoc eniꝫ ꝑsua-
debat ap̄ls corinthijs vt ꝯdonarent illi fornicatori q̄ tradi
tus fuit sathane ꝙ eos offenderat. bene aūt supponenduꝫ
est ꝙ ap̄ls ei relaxauerat de pena debita pc̄o suo: ne cade
ret in desperatōeꝫ ꝓpter nimiā asperitatē pene. sicut videt̃
ex glo. Nec est incōueniens relaxatōeꝫ dici ꝯdonatiōnem
coīter sumpta relaxatōne. ꝯdonatio eñ q̄nqꝫ solet fieri ꝑ-
tis pene q̄nqꝫ totius. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̃. ꝙ relaxatō est
ꝯmutatio ꝑ ħ ꝙ aliquis ꝓ ieiunio pascat pauperē ⁊c̃. Di-
cendū ꝙ relaxatio nō est idem qd̄ ꝯmutatō: licet aliqñ in-
cidant in vnuꝫ. ꝯmutatio aūt est sine relaxatōne vt qñ pe-
na eterna ꝯmutat̃ i purgatoriā: relaxatō vō ē fm̄ ꝙ detra
bitur d̄ summa pnīe. vt qñ alicui iniūctuꝫ est ieiuniū oīm
sextaꝝ feriaꝝ. ⁊ ꝯtingit diem natalis esse in sexta feria. et
ꝯcedit̃ ei comedere in die illa. sicut in dictio alijs: tunc tra-
bitur de summa toti⁹ pnīe ⁊ est relaxatio. relaxatō eñ ma
gis sonat in remissionē siue mitigatōeꝫ: q̄ in plenā indul-
gentiā vel dimissioneꝫ. qñ aūt ꝯcedit̃ alicui vt pro ieiunio
pascat paupereꝫ. detrahit̃ hic de summa ieiunij iniūcti re-
laxatione: sed tūc nō est ꝯmutatio simpl̃r: ſ; fm̄ qd̄. ¶ Ad
illud qd̄ obijcit̃. ꝙ in relaxatōne vna pena succedit alij ⁊c̃
Dicendū ꝙ simpl̃r loquēdo ⁊ de relaxatōne ꝓprie sumpta
vna nō succedit alij. qd̄ ꝑꝫ ꝑ hoc ꝙ detrahit̃ de summa to-
tius pnīe: ⁊ nō oīno dimittit̃ pnīa. sumpta aūt relaxatōne
coīter bñ vna alij succedit: et sic sequit̃ ꝯclusio.

Membrum terciū

Consequēter querit̃ a q̄ pōt fieri relaxatio. ⁊
videt̃ ꝙ a quolibet sacerdote. qꝛ relaxatio-
nes fiūt ex vi clauiū. ⁊ oīs sacerdos hꝫ cla
ues; videt̃ ḡ ꝙ oīs sacerdos possit relaxa-
tiones facere. ¶ Si tu dicas ꝙ nō est ex vi clauiū ſ; ex the-
sauro eccl̃ie. ſ; q̄libet sacerdos hꝫ thesaurū sue parochie si
cut ep̄us sue diocesis: ⁊ sic videt̃ ꝙ q̄libet ex suo thesauro
pōt facē relaxationes vel q̄re nō. ¶ Item q̄ ꝑlures collegiū
hñt ꝑtatem ad absoluendū ⁊ ligandū in vtroqꝫ foro. ⁊ ha-
bent thesaurū sup erogatōeꝫ sicut ꝑlati religionū: ḡ et ip̄a
pñt. ¶ Item sacerdos qd̄ est mai⁹ facit. ꝯmutat eñ penam
purgatoriā in tp̄alem: ḡ qd̄ est min⁹ facere pōt scꝫ tp̄alem
relaxare ꝓ tp̄ali. ¶ Item ideꝫ videt̃ descendendo sic. sum-
mus sacerdos scilicet xp̄c commutat eternam in purgato
riam. deinde minor minister purgatoriam in temporalem
pari ratione adhuc minor poterit commutare temporalē
vnam in temporalem minorem. ¶ Similiter potest obijci
de quolibet homine libere ꝯditionis. qui cum sit dominus
meritoꝝ suoꝝ: potest ea alteri ex caritate concedere. qui-
bus cōcessis vt videtur diminuet̃ ⁊ relaxabit̃ de peniten-
tia alterius. ¶ Item bona spiritualia sunt melioris condi
tionis q̄ tp̄alia. ergo cum quilibet libere ꝯditōnis pos
sit bonis temꝑalibus alleuiare indigentē: similiter videt̃
de ꝯmunicatōne bonoꝝ spiritualiū ⁊c̃. ¶ Item videt̃ ꝙ il
le cui facta est relaxatio possit alij facere idem. si quid eñ
temꝑale plene et sine calūnia datum est alicui. ⁊ ille pōt il
lud idem ꝯferre alij. Similiter vel fortiori ratione in spi-
ritualibus: igit̃ si alicui date sunt relaxatōnes et ille pōt
eas alij conferre. ¶ Contra. indulgentie et relaxationes
maiorem requirunt auctoritatem q̄ ligatio ⁊ solutio in fo
ro iudiciali. Sed ligare ⁊ soluere in hoc foro non est oīm
sacerdotū: ḡ multofortꝫ⁹ nec dare indulgentias ⁊ facere re
laxatōnes. ¶ Item imponere penitētias nō pōt nisi solus
sacerdos. ergo dare indulgentias ⁊ facere relaxatōnes nō
potest nisi solus sacerdos. ¶ Item nemo scit an habeat
plora merita q̄ sibi sufficiant. nec etiam scit si sua merita
sibi sufficiant. Quia nescit homo vtrum odio vel amo-

re dignus sit Eccõ.ix.ꝙ nemo de ꝓprijs meritis potest facere relaxatões sicut nec indulgentias.ꝙ ad solos maiores ꝑlatos spectat facẽ relaxationes quoꝝ est bona ecctie dispensare.¶ Item queritꝰ cũ vnus epõ nõ possit alienos subditos absoluẽ ꝛ ligare neqꝫ in foro penitẽtiali vel iudiciali: vnde est ꝙ pñt indulgentias in alteriꝰ diocesi facẽ.

Rñ.ꝙ indulgentie ꝛ relaxatões fiũt sup erogationes membroꝝ xpi.ꝛ marie de superogatõnibꝫ meritoꝝ xpi.ꝙ sunt thesaurꝰ spũalis ecctie. Hũc aũt thesaurũ nõ est oim dispensare:ꝫ tm̃ eoꝝ ꝙ ꝑcipue vicem xpi gerũt.i.epõꝝ.ꝓpter qd ad epõs tm̃ spectat relaxatões facẽ. Rõ aũt quare thesaurus ecctie solis epis cõmittatꝰ dispensandꝰ est.qꝛ ecclesia thesauꝝ istuꝫ habet ex desponsatõe sui cũ xpo qui est vir eiꝰ ꝛ sponsus.ꝛ cui generas filios ꝛ filias.i.pfectos et impfectos.ad quoꝝ educatõeꝫ xpc vult seruari hec bona.ꝛ qm̃ in lege tactũ est.ꝙ ꝙ suscipit vxoreꝫ fratris sui vt suscitet fratri suo defuncto semẽ:dꝫ succedere in bonis ꝙ ꝑtinent ad filioꝝ educatõeꝫ.ꝰm ꝙ innuitꝰ Ruth.iiij.illis solꝰ ꝯpetit ille thesaurꝰ dispensandꝰ:ꝙ sunt sponsi ecctie. tales aũt sunt epĩ ꝙ sponsi sunt et hñt vim generãdi filios ꝛ filias.i.pfectos et impfectos.inꝰ hos summꝰ pontifex precipue:ꝙ est totius vlis ecctie sponsus ꝛ rector. ideo oẽs epĩ ꝙ hñt ꝓlem pñt facere indulgentias ꝛ relaxatões:ꝛ summus pontifex ꝑcipue inꝰ oẽs.qꝛ ipi ꝯpetit totius spũalis thesauri dispensatio.ꝰm ꝙ curã habet de tota ecctia ꝛ oibus eius filijs. vñ oẽs sunt eiꝰ filij:ꝛ ipse est pater oim. Concedendũ est igitꝰ.ꝙ indulgẽtias facẽ nõ tm̃ nõ ꝯceditꝰ laicis:ꝫ nec etiã sacerdotibꝫ:nec ꝑlatis inferioribꝫ vt abbatibꝫ vel prioribꝫ.¶ Ad illud qd obijcitꝰ in ꝯtrariũ iaꝫ pꝫ rñsio.qꝛ nõ est tota ratõ oꝛtis indulgẽtie faciende.s.clauis:ꝫ requiritꝰ pt̃as clauis cũ iurisditõne ꝛ thesauri dispensandi auct̃e:ꝙ ordinarie solũ ꝯpetit epis. Nã ꝑ commissionẽ ꝙlibet sacerdos põt dare indulgentias ex pte epi sicut pꝫ in simplicibꝫ ꝑdicatoribus.¶ Ad illud qd obijcitur de illis ꝙ ꝑsunt collegijs.dõm ꝙ etsi tales ꝙ ꝑsunt subditis aliquã auct̃em hñt bonoꝝ sui collegij:nõ tñ respectu meriti xpi qd dedit dispensandũ ecctie ꝛ eiꝰ sponsis. iõ nõ hñt auct̃em plenariã respectu thesauri ecctie.ꝛ ideo soluꝫ bona sui collegij pñt coicare:nõ tñ pñt relaxare: qa nesciunt vtrũ supabundent. qꝛ pt̃atem plenã sup hoc nõ hñt et voco largo modo plenã pt̃atem.put dicit plenitudinem sufficientie.ꝑ quẽ modũ est in ipsis ad hũc actum:nõ.put dicit plenitudinẽ supexcellentie: ꝰm quẽ modũ est in solo summo pontifice plenitudo.s.pt̃atis ꝛ auct̃is. Pret.licet ordo sacerdotij cois sit oĩbꝫ sacerdotibꝫ:nõ tñ pt̃as addita ordini cois est.qꝛ in alijs mĩor est ꝛ in alijs maior. Disposita est ei ecctiastica hierarchia ad modũ angelice hierarchie:in ꝙ maiores hierarchie plus pñt minoribꝫ.¶ Ad illõ qd obijcitꝰ.ꝙ maius est ꝯmutare penã purgatoriam in tpalem ꝙ tpalem in tpalem ꝛc. Dõm ꝙ vltima ꝯmutatio maior est licet mĩor videatꝰ. Distinguẽdũ tñ est maiꝰ. quia ꝰm ꝙ maiꝰ dicit ꝙntitatis excessum ꝙtum ad vtilitatem: maiꝰ est ꝯmutare penã purgatoriã in tpalem ꝙ tpalem in tpalem. Hec eñ ꝯmutatio est ꝙsi actꝰ necessitatis ꝛ iustitie ꝰm aũt ꝙ maiꝰ dicit excessum ꝙntitatis ꝙtum ad pt̃atem: maiꝰ est ꝯmutare penã tpalem in tpalem:ꝙ purgatoriã in tpalem. Dare aũt indulgẽtias ꝛ facere relaxatões ẽ actꝰ plenioris pt̃atis.¶ Ad aliud qd sequitur imediate pꝫ rñsio ex dictis.¶ Ad illud qd obijcitꝰ.ꝙ ꝙlibet põt bona sua cõmunicare alij siue dare. Dicendũ est ꝙ relaxatõ plus dicit ꝙ coicatio.dicit eñ quandã auct̃eꝫ rõne cuiꝰ põt indulgẽtia ꝑstari et relaxatio fieri.ꝛ ideo ꝙuis ꝙlibet hñs caritatem bona sua possit ꝯmunicare:nõ tñ oĩs põt relaxare.sed ꝙ habet ad hoc ꝯcessam sibi auct̃em. Pre. differt communicatio a relaxatõne.qꝛ relaxatio fit de ꝑteritis malis ꝑ merita xpi vel ecctie ꝙ precesserũt: ꝯmunicatõ aũt nõ respicit solum ꝑteritũ bonũ sed ꝛ futuruꝫ. Et ꝙuis aliquis posset alicui dare qd nondũ datũ est nec determinatum. sicut vnã missam alicui mortuo:tñ si dedit nõ põt illã sua auctoritate ꝯmuicare.quia si ecctia soluit debitũ alicuius apud deum.non ꝓpter hoc dedit pt̃atem ꝙ ipse solueret ꝓ alio.et si deus dimisit isti debitum:non ꝓpter hoc ille põt dimittere alij quod deo debetꝰ. ¶ Nec valet illud argumentum de coicatione tpaliũ scꝫ ꝙcunqꝫ est libere conditionis ꝛ libere possidet libere põt alteri dare qui aũt seruꝰ est nõ põt sine auctoritate dñi. oĩa aũt nr̃a sunt xpi.et oĩa merita spũalia ꝛ nos sumꝰ eius serui.et ideo nõ possumꝰ illa in alterũ transferre vel dare:nisi sit data auctoritas a xpo Et sic pꝫ sequens.¶ Ad illud qd vltimo queritꝰ. vtrũ sciꝫ epõs in diocesi aliena possit dare indulgentias ꝛ facẽ relaxatões. Dicendũ ꝙ relaxatio importat thesauri coicationem ꝛ alteriꝰ auct̃em epõs in diocesi alia põt coicare bona diocesis sue subditis alienis: ꝓprijs aũt subditis relaxationes facẽ siue indulgere.vñ relaxationes facte ꝓprijs subditis vere relaxatões sunt:alienis subditis potiꝰ sunt cõmunicatões ꝙ relaxatões.ꝑ quẽmodũ abbates. ꝑores ministri coicant bona suorũ collegiorũ.nisi forte hoc fiat ex ꝯsensu epĩ diocesani.dicunt eñ aliqui ꝙ sicut põt ligare ꝛ soluere in aliena diocesi ex ꝯsensu diocesani:ita ꝛ facẽ relaxatões nõ aliter. Et hoc dicitꝰ extra de pe.ꝛ re. ꝙ autẽ ꝯsuluisti.cum a nõ suo iudice nullus ligari valeat vel absolui.remissiones illi ꝓdesse tñ arbitror quibus ꝓprij iudices spãliter indulserũt.

Membrum quartum

Onseqñter queritꝰ ꝓ quo debeat fieri relaxatio.en ꝓ corpali bñficio an ꝓ spũali. Et ꝓ corpali: videtꝰ ꝑ ꝯmuneꝫ vsum ecctie. vbi indulgentie fiũt ꝛ relaxatões ꝓ elymis:peregrinatõnibꝫ:visitatõnibꝫ reliquiaꝝ ꝛc.¶ Item relaxationes hmõi ꝛ indulgentie nõ fiunt a culpa sed a pena.si pena recte mutetꝰ dꝫ mutari in penã.sed relaxatio fit a pena exteriori in corpe vtpote a ieiunijs disciplinis ꝛ hmõi ergo oportet fieri ꝯmutatõeꝫ in penã ꝯsimilem.¶ Iteꝫ si nõ fiũt ꝓ corpali sed ꝓ spũali.ꝙ cum bona volũtas simul põt esse respectu oim relaxationũ.qꝛ pfectꝰ homo oẽ bonum vult ꝛ oẽ bonũ placet ei.qꝛ ꝓuerb.xj. Desideriũ iustoꝝ oẽ bonũ est.videtꝰ ꝙ quilibet iustꝰ habeat oẽs relaxationes.qd nõ ꝯuenit ponere:qꝛ tũc hoies laborarẽt frustra ¶ Contra.indulgentie et relaxatões sunt bñficia spiritualia.sed ꝙ dat tpale ꝓ spũali ꝯmittit symoniam:ꝙ in relaxatõnibꝫ que fiũt ꝓ bono corpali siue ꝓ obsequijs exterioribꝫ ꝯmittitꝰ symonia.¶ Item maior est misericordia spũalis ꝙ corpalis.vñ maiꝰ est alicui offensaꝫ indulgere ꝙ pauperem hospicio colligere vel elymam dare:ꝙ magis facit hominẽ dignũ relaxatõne:ꝙ potiꝰ ꝓ illo opẽ ꝙ ꝓ alio dꝫ fieri relaxatõ.¶ Item in maiori ruina ꝛ piculosiori est ecctia in qua est scisma:ꝙ ecctia cuiꝰ parietes minantꝰ ruinaꝫ:ꝙ magis indigꝫ talis ecclesia iuuari siue muniri ꝙ alia. Si ꝙ relaxationes debito modo fiunt ꝓ ecclesia materialiter reparanda.et ꝙ iuuat ad reparandũ habeat indulgentiã: videtur multo fortiꝰ debere dari ad indulgentiã ꝓ ruina spũali reparanda.vt ꝙ orat vt dñs det membris illiꝰ ecctie ꝯcordiam debeat hẽre indulgentiã. ¶ Item maioris pfectõnis est ꝛ plus deo acceptũ intrare in religionẽ ꝙ ire vltra mare.ꝙ si datꝰ indulgentia oim pctõꝝ eũtibꝫ vltra mare:multo fortiꝰ deberet dari intrantibꝫ religionẽ. ¶ Rñ.ꝙ sicut accidit in pollitiis et coitatibꝫ hũanis.ꝙ thesaurus regiꝰ ꝓ duobꝫ solet exponi ꝛ coicari:sic fit ꝛ in spũalibꝫ.exponitur aũt thesaurus regum qñqꝫ ad gl̃ioꝫ magnificentie regalis honoris sicut faciũt qñqꝫ reges liberales. sicut habetur d Assuero Hest. j. exponitꝰ similiter ꝓpter necessitatẽ rei publice. exponit qñ exponitꝰ ne ledatur contra ad tuendum stipendia ꝛ donaria militibꝫ. et exponitur le ꝑpetue ꝓ contra te defendenda. sic thesaurus ecclesie ab eo qui habet illum dispensare:duplici de causa exponitꝰ.scꝫ ꝓpter magnificentiam ꝛ laudem principis ꝛ coitatis xpianitatis ꝯmotõem ꝛ defensionem. laus eius ꝛ honor principis ecclesie.s. xpi est in sanctis suis. sancti autem honorantꝰ in constructione basilicarum et visitatõne liminum eorundem ꝛ ꝯmemoratione virtutum ipsorum que fit in predicationibus et sermonibus.ideo pro his omnibus aperitur thesaurus ecclesie

sie indulgentijs relaxationibꝰ. Communis aūt necessitas
est defensio terre sancte ꝛ tuitio fidei ꝛ multiplicatiõ. ꝓmo
tio studij ꝛ hmõi q̄ valent ad ꝓmotiõeȝ cultꝰ dei. vñ ꝓ tali
bus ꝯpetit ꝙ fiant indulgẽtie ꝛ relaxatõnes. ꝛ qm̄ hec cõ
sistũt in actibꝰ exteriorib ꝛ indulgentie et relaxatões re
dicũt quidã debẽt fieri ꝓ actibꝰ exteriorib. ❡ Ad illõ qd̓
obijcit̃. ꝙ tũc ꝯmitteret̃ symonia in relaxatõnibꝰ ꝛ indul
gentijs. Dõm ꝙ nõ est verꝫ. qꝛ in hoc casu nõ dat̃ spũale ꝓ
corpali. imo maior pena ꝯmutat̃ in minorẽ. ꝛ residuũ sol
uit: faciẽs relaxatõeȝ vel ꝯferens indulgentiã: vel ipse pa
stor ecclie vel de grã. Uel põt dici ꝙ datur indulgẽtia vel
relaxatio ꝓ ope exteriori non ꝯsiderato dato: ȝ causa q̄ ex
radice bone volũtatis procedit. ❡ Ad illud qd̓ obijcit̃. ꝙ
spũalis elẏna maior est ꝛc̃. Dõm ꝙ in donatõne indulgen
tie nõ cõsiderat̃ opis nobilitas. qꝛ tũc magis deberet da
ri docentibꝰ q̄ pegrinantibꝰ: ȝ cõsiderat̃ ꝙ illud opus est
mere volũtatis nõ necessitatis. sitr̃ ꝙ sit taxabile siue esti
mabile et etiã penale. hoc etiã ꝯsiderat q indulgentiã pre
stat. ❡ Ad illud qd̓ obijcit̃ de ruina spũali. Dõm ꝙ ꝓ repa
tione talis ruine multũ est instandũ oꝛõni. ȝ qꝛ nõ est tale
quid publicare. qꝛ talis publicatõ infamiã generaret: ma
terialem aũt ruinã publicare nõ generat infamiã: ideo ꝓ
talis repatõis adiutorio nõ sunt dande indulgẽtie nec pre
stande nec faciẽde relaxatõnes. Pre. relaxatõnes ꝛ indul
gentie solẽt fieri ꝓ illis q̄ possunt ꝑ hũana opa reparari:
ruina aũt corpalis põt hũano subsidio repari spiritualis
nõ: ȝ potiꝰ ope dei. ❡ Ad illud qd̓ obijcit̃ de ingressu ad re
ligionẽ. Dicendũ ꝙ veri religiosi q statũ aggrediunt̃ ꝑfe
ctõnis: nõ indigent relaxatõnibꝰ vel indulgẽtijs. vtpote q̄
rũ erogatõnibꝰ dant̃ indulgentie. ipsis aũt bona alioꝛꝫ
nõ mendicãtibꝰ ꝓpter qd̓ alijs sunt beatiores. qꝛ Act. xx.
beatiꝰ est magis dare q̄ accipe: qd̓ nõ est verꝫ de bonis tẽ
poralibꝰ. qꝛ ȝ sicut indulgentie nõ debent dari indignis.
sed nec debẽt dari nõ indigentibꝰ: ideo nõ debent dari in
trantibꝰ in religionẽ. licet aũt magis ꝯgruat ꝛ est eviden
tior rõ congruitatis ꝙ fiant indulgentie ꝛ relaxatõnes ꝓ
bñficijs exterioribus q̄ interioribꝰ: sine ꝑiudicio melioris
sententie dici põt. ꝙ etiã ꝓ bñficijs spũalibꝰ cuiusmõi sũt
elẏne spũales et in casu: tam indulgentie q̄ relaxationes
pñt dari. ꝛ maxime a summo pontifice. vtpote insistenti
bus oꝛõni ꝓ terra sancta vel pegrinis terre sancte: vel pro
rege pñt ꝛ solent dari indulgentie ꝛ relaxatõnes. ꝛ illis ꝑ
cipue q alia q̄ oratõnis subuentiõeȝ facẽ nõ possunt. vtpo
te sunt paupes et debiles. nõ eñ est ꝯsonũ ratõni ꝙ perso
nis miseris neganda sunt remedia q̄ pia mater ecclia fi
lijs solet ꝑstare. Pre. cũ ꝓ illis opibus quibꝰ fit satisfactõ
peccatoꝝ solent fieri indulgentie ꝛ relaxatõnes. sicut ꝓ ie
iunio ꝛ elẏna. nõ videt̃ necessitas aliq̄ ꝓpter quã nõ debe
ant ꝓ oratõnibꝰ fieri: cum oratio sit pe efficacissima inter
ptes penitentie ad misericordiã dñi et remissionẽ peccato
rum obtinendam.

Membrum quintum

Consequẽter querit̃. vtrũ relaxatio valeat ex
istenti in purgatorio: an penitentie iniũcte
in hoc seculo. Et existenti in purgatorio vi
detur ꝙ hoc: ꝙ in ꝯtritione remittit̃ pena et
na. ꝛ obligat̃ penitens ad penã purgatoriã: ȝ ꝑ relaxatõeȝ
remittit̃ ps pene debite. ȝ si penitẽs est debitor pene pur
gatorie ps illius remittit̃ ꝑ relaxatõeȝ. Leui. xxv. Si in
ualuerit apud vos manꝰ aduene atq̃ pegrini ꝛ attenua
tus frater tuus vendiderit se ei ꝛc̃. ꝯcessum est q̄ ꝙ fratẽ re
dimat fratrem qñ ipse non põt et nõ aliter. Leuit. xxv. Si
aũt ipse potuerit redimat se. ȝ dum est in pñti vita põt esse
sufficiens ad redimendũ se pro peccato suo. vel operibus
satisfactõnis. vel dolore cõtritionis. ȝ dum est in hac vita
non debet ꝑ fratrem redimi. et ita non per relaxatõnem a
debito pene ꝓ peccatis absolui: sed qñ est in purgatorio.
❡ Item suffragia ecclie valent illis qui sunt in purgatorio
alioqn frustra oraret ecclia pro mortuis. sed indulgentie
sunt de nobilissimis suffragijs ꝛ efficacissimis: ergo ꝛc̃.

❡ Item petro ꝯmissa est clauis regni celoꝝ. ergo q̄diu est
quis extra regnũ indiget claue petri. sed q̄diu est qs i pur
gatorio extra regnum indiget subsidio hostiarij regis in
cuiꝰ manu et ptãte est clauis: sicut patꝫ de eo qui est extra
palaciũ indiget auxilio hostiarij siue habentis claueȝ. ille
autẽ qui est in purgatorio est extra palaciũ celi. vnde indi
get amotione impedimenti ingressus. et valet illi amotiõ
huiusmodi que fit ꝑ indulgentias et relaxationes: ȝ ꝛc̃.
❡ Item pater mĩsc̃die omnibus ꝓuidet ſm ordinatissimã
dispositõnem ꝛ misericordissimoꝫ suam pietatem: ȝ recta
ordinatio caritatis que exigit vt vnus ab alio possit adiu
uari: hoc maxime exigit circa eum qui se iuuare non põt.
Si ergo hominibꝰ in hoc seculo cuꝫ indigent auxilio ꝓui
dit deus auxiliũ ꝑ indulgentiã ecclie ꝯferendam. cum illi
de purgatorio indigeãt auxilio et se iuuare nõ pñt: videt̃
ꝙ de indulgentia eis facienda maxime prouidere debuit.
Contra. Math. xvj. dictũ est petro in collatõne ptãtis
Quodcunq̃ ligaueris sup terrã erit ligatum ꝛ in celis. ꝛ ibi
collata ẽ amplitudo ptãtis. ȝ determinatio fit ꝑ h̄ ꝙ dic su
per terrã: ȝ nõ hꝫ ptãteȝ sup illos q sunt mortui cuꝫ iã nõ
supsunt. ❡ Item mgr̃ dicit. iiij. sen. xx. dis. ꝙ morientibꝰ nõ
est penitentia imponenda: quia transeunt ad foꝝ iusticie.
videt̃ ȝ ꝙ ptãs ministri nõ extendit̃ ad remissionẽ pnĩe pur
gatorij. ȝ illis q sunt iam mortui nõ valent indulgentie. qꝛ
sunt iam de foro dei. ❡ Rñ. põt dici vt habet̃ a Johanne
Cris. sup illud Math. xvj tibi dabo claues regni celoꝝ.
homini mortali celi ꝛ terre et oĩm que in eis sunt cõmisit
ptãtem deus ꝛ eccliam validiorẽ celo demonstrauit. Ex h̄
pꝫ ꝙ in collatõne clauiũ maxĩa fuit hõi siue summo ponti
fici collata ptãs. ꝛ ꝓbabiliter vel verissime ꝑsumit̃ ꝙ the
saurꝰ ecclie est in illiꝰ ptãte. ꝛ ꝙ illis q sunt in purgatorio.
qꝛ rõne caritatis in q̄ decesserũt sunt ẏdonei ad bñficioꝝ
ecclasticoꝝ susceptiõeȝ: põt illis bñficia cõicare. ꝛ sic põt
illis facẽ indulgentias ꝛ relaxatõnes. Nota tñ ad mani
festatõeȝ eoꝝ q̄ hic tangenda sunt. ꝙ sicut solet dici. plura
reqrunt̃ ad hoc ꝙ debito mõ fiat indulgentia. s. ptãs claui
um ex pte ꝯferentis indulgentias siue relaxatõnes. ex pte
eius cui ꝯfert̃ caritas. credulitas. deuotio. vt eñ habetur
ab Aug. sine caritate ñ fit relaxatõ. Itẽ credulitas ecclia
stice ptãtis reqrit̃ ꝛ deuotio offerentiũ siue pegrinantium
inter vtrunq̃ cã et modus. Causa. s. vt necessitas terre scẽ
siue potiꝰ causa fidei vt in magnis indulgẽtijs: siue edifi
catio ecclie vel aliquid hꝰmõi. vt in minoribꝰ indulgentijs.
Modꝰ attendit̃ vt ꝯgruentia iuste estimationis. s. in pena
corpali vel pecuniaria. Nõ eñ ꝓ q̄cunq̃ quecũq̃ pena in
dulget̃ siue relaxat̃. sicut nec illi q plus ꝯmisit eadẽ est pe
na imponẽda ꝛ illi q minus. sicut habet̃ sup illud. Facite
dignos fructꝰ pnĩe Math. iij. his ꝯditõnibus rñdent ali
q dicentes. ꝙ reqrit̃ iudiciũ qd̓ attendit̃ in iudiciaria ab
solutõne q̄ fit in ꝯmutatõne pene in penam. Põt ȝ dici. ꝙ
relaxatõnes pñt fieri his q sunt in purgatorio extenso no
mine relaxatõnis. hoc ẽ ſm ꝙ ꝯcernit conditõnes ꝑtactas:
vlamo excepto scꝫ iudiciaria absolutõne. vñ ꝯueniẽter pt̃
dici ꝙ illis q sunt in purgatorio põt fieri relaxatio ꝑ mo
dum suffragij siue impetratõnis: ꝛ nõ ꝑ modũ iudiciarie
absolutõnis siue ꝯmutatõnis. ❡ Ad illud ȝ qd̓ ꝑmo obijci
tur. ꝙ in collatõne clauiũ ꝑ hoc qd̓ dicit̃. Quodcunq̃ solue
ris sup terrã: determinat̃ ad q̄ntũ se extendit ptãs clauiũ.
Dõm ꝙ solutio ꝛ ligatio põt dici esse sup terrã: q̄dusq̃ fi
at traductõ siue ingressus in regnũ. vtpote dum aĩe tpali
bus ꝛ terrenis iuuant̃ suffragijs. Uel põt dici ꝙ illa liga
tio ꝛ solutõ dr̃ esse sup terrã vsq̃ ad ingressuꝫ regni q̄ fit ꝑ
modũ suffragij ꝛ depcatõnis: nõ illa q̄ fit ꝑ modũ iudicia
rie absolutõnis. ❡ Si obijciat̃. ꝙ et si absolutio q̄ fit ꝑ suf
fragia ecclesie extendat̃ vsq̃ ad ingressum regni: non tñ li
gatio. Dicenduꝫ ꝙ verum est nisi ex aliqua causa speciali
mereatur aliquis electionem a luminibus ecclesie et ita sub
tractionẽ suffragioꝝ. ❡ Ad illud qd̓ obijcit̃. ꝙ aĩe in pur
gatorio sunt de foro dei ꝛc̃. Dicendũ ꝙ hoc verũ est: sitr̃ et
que sunt in inferno. ȝ differenter: qꝛ de foro iusticie vel mi
sericordie et suppatactuꝫ est. ❡ Ad illud qd̓ obijcit̃. ꝙ mo

rientibus nõ est imponenda pnia τc. Dicendum q in hoc casu nõ iniũgit pnia: quia ꝓsumit de impotentia ꝑficiendi illã. fatuũ aũt esset obligare aliquẽ ad id quod ꝓsumit de se non posse. Uñ innotescenda est solũmodo. si ɔtingat q sanitati restituat ut pniam illam ꝑficiat. Que tanguntur supra in ꝓbleumate illo. Si clauis habeat ꝑtatem in illis aiabus que in purgatorio: valent ad determinatõez huiõi ꝓbleumatis.

Membrum sextũ

Onsequẽter querit. utrũ minister quicunq etiã summ⁹ pontifex posset totam penã debitam peccato relaxare penitẽti. Et sic videt quia aliter delusi essent multi: quibꝰ ɔcessa est remissio oim pctoꝝ a papa. ¶ Q aũt non põt: videt. qꝛ ut habet ab Aug. aut deus punit aut homo. ¶ Itez morale est ꝓceptũ qᵭ dat dñs Math. iij. Facite dignos fruct⁹ pnie. sed ꝓceptũ morale est ad implendum simplr. Ex hoc videt q non põt summ⁹ pontifex aliquid relaxare de pnia debita: multofortiꝰ nõ põt omnẽ penaz relaxare. ¶ Item de iusticia dei est q pena sequat peccatũ. sꝫ ɔtra diuinã iusticiam nõ dꝫ fieri relaxatio vel indulgentia. ¶ Itez queri põt. si facta plena indulgentia oim pctoꝝ alicuis a dño papa: si dꝫ ille cui facta est facere pniam q sibi iniuncta est.

¶ Rñ. q ꝑexistente pena debite τ sufficientis ɔtritionis. põt summ⁹ pontifex totam penam debito pcõ penitẽti dimittere. nõ tñ debet nisi ex cã magna. ¶ Ad illud qᵭ objicitur. q aut de⁹ punit aut hõ. põt dici q qñ dñs papa dat plenã indulgentiã ipse punit obligando ecctiam ad aliqᵭ membꝝ ecctie ad satisfaciendũ. Vel põt dici q thesaurus ecctie q exponit pro satisfactõne indulgentiaꝝ habet principaliter ex meritis xpi: τ maxime ex illis q meruit i passione. Uñ põt dici q de⁹ punit mala q indulgentur. ut homo τ deus: patiendo τ satisfaciendo ꝓ nobis. τ sic xpc deus et hõ punit siue puniuit. Uñ cum objicit aut de⁹ punit aut hõ. põt dici q ꝑ seipm puniendo q erat deus et q erat hõ: puniuit deus τ hõ. ¶ Ad illud qᵭ objicit. q dñs precepit facere dignos fructus pnie τc. et dignos fructus pnie qñ pena rñdet culpe. Dicendũ q est dignitas ꝺm rõne generis: τ ꝺm hoc pena maior debetur maiori pcõ et adulterio q fornicatõni. Et est dignitas nõ ꝺm rõnem generis: sed ꝺm rõnem iuris. siue ꝺm dispensatõnez grẽ. Ptas eñ qᵭ est indignũ ꝺm rõnem generis culpe: facit dignum ꝺm rõnem iuris. et hoc pꝫ. qꝛ si quis daret aliquid aucte sue: non haberet effectuz quẽ hꝫ aucte clauiũ. et ꝺm hoc digna pena reddit pcõ: nõ tamen ꝺm gen⁹ culpe. ¶ Ad illud qᵭ objicit. q ꝺm diuinã iusticiã pnia sequtur peccatuz. Dicendum q hoc verũ est. vñ in indulgentia pena satisfactõnis sequitur pcẽm: quia ecctia satisfacit vel meritũ xpi. ¶ Ad illud qᵭ querit. si oportet illuz cui facta est plena indulgẽtia facere aliquid de pnia sibi iniũcta? Dicendum q non oportet opportunitate necessitatis: sꝫ tñ opportunitate expeditõnis. licet eñ tantũ sit alicui collatũ de indulgentia q̃tum sufficit sibi ad deletionẽ totius pene quã debet pro pctis: tñ non expedit illi ꝑtermittere sibi pniam iniunctã: sꝫ expedit q illã adimpleat q̃diu vixerit. Peccato eñ mortali de iusticia debet pena eterna. vñ nunq̃ ꝺ iusticia posset obtinere plenã indulgentiã. Unde de iusticia dei nunq̃ posset penã ꝓportionalem soluere: nisi de dei miscḋia fieret sibi indulgentia. ꝓpter qᵭ semꝑ in vita ista debet niti ad satisfactõem τ debiti solutionem. Si aũt qñq ɔtingat ipsum fuisse attenuatũ: tũc ɔueniret q iuuaret a fratribꝰ. attenuatus enim dicitur respectu pene quaz implere non potest.

Membrum septimũ

Onsequẽter querit. utrũ in relaxatõne requiratur iusta estimatio pene qua fit recompensatio. Et sic: videtur ꝑ hoc. q in omĩ ɔmertio iusto fit iusta recompensatio: sꝫ cum de⁹ sit iustus in omnibꝰ vijs suis. i. opibꝰ: in operibꝰ indulgentiarum que auctoritate domini fiunt a ministris: debꝫ fieri recompensatio iuste estimatõnis. ¶ Item si in relaxatione pene nõ esset iusta estimatio pene recompensate. aliquod malũ relinqueret impunituz. τ ita aliquid eẽt inordinatũ in regno dei: τ ita et prius. ¶ Contra pena purgatoꝝ debita ꝓ pcõ improportõnabilr est maior ista que iniungit in via. sꝫ ꝓ illa q̃tumcũq magna recompensatur nõ põt cadere sub iusta estimatõne. ¶ Item si pena que relaxat iusta estimatõne recompensaret tũc nulla fieret indulgentia. non eniz indulget aliquid alicui: si oporteat q illud qᵭ indulget iusta estimatõe recõpenset. ¶ Item vbi nõ est iusta estimatõ nulla est miscḋia. sꝫ cum opa relaxatõnũ τ indulgentia q sunt opa misericordie: in talibꝰ operibus nõ requiritur iusta estimatio pene recompensate.

¶ Rñ. dicendũ q estimatio iusta põt dici. vel ab equitate iusticie: vel a dispensatõne gratie. ꝺm q estimatio iusta dicit ab equitate iusticie: sic nõ requirit iusta estimatio in relaxatõne. ꝺm q dicit a dispensatõne grẽ: sic requiritur. ¶ Ad illud qᵭ primo objicit. q deus est iustus in omnibꝰ vijs suis τc. Dicendũ q hoc verũ est. qꝛ eo q deus vult q fiat vel indulgẽdo vel puniendo: iuste indulget τ iuste punit. quicqd eñ ordinat τ regulat sua ordinatissima voluntate iuste est τ iuste fit. Dicit eñ Aug. Dñe si punis: iust⁹ es. similiter dñe si parcis iust⁹ es. ¶ Ad illud qᵭ objicitur si nõ fiũt indulgentie iusta estimatõe: aliquid esset inordinatum in regno dei. Dicendũ q non ẽ verũ. cũ nulla inordinatio accidat ex dispensatõne diuine miscḋie. ¶ Ad illud qᵭ objicit ꝓ alia pte. q pena purgatorij improportionalis est pene tꝑali. Unde pena tꝑalis nõ cadit sub iusta estimatõne respectu purgatorij. Dicendũ q τ si non cadit sub iusta estimatõne ꝺm q iustũ est equitate iusticie: cadit tñ ꝺm q iustũ dicit a dispensatõne gratie. ꝓut iusticia dicitur ɔdecentia diuine bonitatis. ꝺm q dicit. Dñe si parcis iustus es: quia hoc cõdecet tue bonitati. ¶ Ad hoc qᵭ objicit. q vbi est iusta estimatio nulla est miscḋia. Dicendum q hoc verũ est. ꝺm q iustũ dicit ab equitate iusticie. Ex his pꝫ rñsio ad alia q hic tacta sunt.

Membrum octauum

Onsequenter querit que est ratõ. quare omnino relaxantur pcta pro ꝑegrinatõne terre sancte. τ vñ est q reddit anima oino expedita ad euolandũ? ¶ Ad hoc rñdet. q tria sũt que habent efficaciã τ ꝑ quondã ɔgruentiã a passione xpi baptismus: martiriũ: pnia. licet eñ oĩa sacramenta virtutem habeant a passione xpi: hec tria tñ ꝑ ɔgruentiã maiorem. Baptismus eñ nõ est penalis. Martiriũ oino penale est. pnia ꝑtim penalis ꝑtim nõ. Hec aũt tria quãdaz ɔuenientiã habẽt ad tria q fuerũt in passione xpi. ibi eniz fluxerũt lacrime ab oculis. Heb. v. Cum clamore valido τ lacrimis τc. hoc refertur ad pniam. Itez a pedibꝰ τ manibus effluxit sanguis nõ sine maximo cruciatu et pena: vnde τ hoc refert ad martirium. Item a latere fluxit sanguis τ aqua hoc refert ad baptismũ. Baptisma eñ potestatem habet absoluendi culpã actualem ex effluxione aque τ originale effluxione sanguinis. Preterea ꝑegrinatio respicit locum passionis scilicz vbi passus est dominus τ ꝓ fidem passionis: ne ergo vendicetur locus ab infidelibꝰ τ sic memoria passionis cadat a memoria fidelium et sic ne fides passionis periclitetur: datur tanta indulgentia pro peregrinatione terre sancte. Preterea quia peregrini terre sancte parati sunt exponere se morti et intentione hoc illuc proficiscuntur offerente se opportunitate: meritum consequuntur martirij et concordiꝫ illis. non tamen negandum est qn dominus papa rõnabiliter posset istam eandem indulgentiam dare alibi si immineret necessitas ecctie: et maxime pro fidei defensione.

¶ Questio .lxxxiiij. de satisfactione in generali.

Dicto de duab⁹ partibus pnie. s. ꝯtritione ⁊ ꝯfessione: sequit̃ tercia ps scʒ de satisfactione. Circa quã sic ꝓcedit̃. Primo agit̃ de satisfactione in cõmuni. Secũdo in speciali. scʒ de ptibus illius. s. orone. ieiunio. ⁊ elemosina. ¶ In primo ꝓcedit̃ sic. Primo agit̃ de satisfactõis possibilitate. Scdo de necessitate. Tercio de quiditate. Quarto de fructuositate. Quinto de ablatoꝝ restitutõne.

Membrũ primũ

Circa primũ querit̃. vtꝝ possibile est penitẽti satisfacere de peccato suo. Qd̃ videt̃ sic: quia cũ diuino adiutorio qd̃ nulli deest penitenti quantũ est de se ꝯtingit penitentẽ cõteri de peccatis ⁊ confiteri. silr̃ videt̃ ꝙ ⁊ satisfacẽ. ¶ Itẽ penitens nõ artat̃ ad necitatẽ peccandi. ꝗ ꝯtingit illoꝝ causas peccatoꝝ excidere: ⁊ suggestionibꝫ eoꝝ aditũ non prebere. hoc. i. patebit. hoc aũt est satisfacere vt prius. ¶ Item quanto miscdᷓior est in quẽ delinquit̃: tãto satisfactio est facilior. ꝫ deus est miscdᷓior homie. ꝗ si possibile est iusta estimatõne satisfacere homi: ꝗ ⁊ deo silr̃ siue multofortius. ¶ Contra. reatus debet rñdere offense. ꝗ si offensa peccati mortalis est infinita: ⁊ reatus infinit⁹. ⁊ tanta offensa quantus ille in quẽ peccat̃: ꝓpter qd̃ offensa dei infinita. ꝫ reatum soluere infinitũ est impossibile homi. ꝗ ⁊ satisfacere. ¶ Item deut̃. xxv. Iuxta mẽsurã peccati erit ⁊ plagaꝝ modus. Ex hoc verbo patʒ ꝙ pene peccatoꝝ in quantitate rñdent quãtitatibꝫ culparũ. Sʒ peccatũ mortale in infinitũ excedit peccatũ veniale. ꝗ ⁊ pena penam similit̃ excedit. ꝗ si ꝓ culpa venialiũ satisfaciendũ est in pena quantulacũqꝫ: ꝓ mortali satisfaciẽdũ est in pena infinita. ⁊ sic est impossibile satisfacere ꝓ peccato mortali. ¶ Itẽ quanto pct̃m dyaboli excedit pct̃m humanũ: tanto virtus dyaboli ⁊ natura q̃tuʒ ad nobilitatẽ conditionũ suaꝝ excedit naturaʒ homis. nobilitas enĩ conditõis dyabolice est vna ratio irremediabilitatis peccati sui. vnde virtus siue natura demonis ad faciendũ bona ⁊ sustinendũ mala: tantũ excedit humanã: quantũ culpa sua excedit culpam homis. si ꝗ demoni impossibile est satisfacere ꝓ peccato suo: similit̃ ⁊ homi est impossibile ꝓ suo. ¶ Itẽ in peccato sunt duo. auersio a supremo: ⁊ ꝯuersio ad bonũ cõmutabile. q̃tum ad auersionẽ est differentia in satisfactõne. q̃tum aũt ad cõuersionẽ est differentia ꝫm maiorẽ libidinẽ ⁊ minorẽ. Sʒ multi post primũ parentẽ peccauerũt maiori libidine in conuersione ad creaturã q̃ ipse. ꝗ si ipse nõ potuit satisfacere ꝓ primo peccato: multofortius nec illi. nõ enĩ satisfacere potuit: ꝫ necesse fuit xp̃m mori ꝓ illius satisfactione. vt habet̃ a sanctis. ¶ Itẽ minus fit homo culpabilis ex peccato originali q̃ ex peccato actuali. ꝗ si nõ potest satisfacere de originali: multominꝰ de actuali. ¶ Responsio. In peccato mortali sunt duo. auersio a summo bono: ⁊ conuersio ad bonũ defectibile. His autẽ duobꝫ rñdent alia duo. offensa dei: ⁊ libido peccati. quibꝫ duobus rñdet duplex pena infinita. scilʒ dãni ⁊ sensus. istis autẽ duobus rñdent duo in satisfactõne ex parte penitẽtis. dolor ꝑpetuus de offensa: ⁊ sustinentia pene exterioris cum diuina miscdᷓia conferente gratiã: qua vtrũqꝫ predictoꝝ efficit̃ deo acceptũ. quia. n. peccator peccando offendit illum qui est bonitatis simplr̃ eterne ⁊ infinite: oportet ꝙ in suo infinito ⁊ eterno puniat̃ dolendo ꝓ offensa illa ⁊ detestando. quia do diuina misericordia preueniat satisfactõnẽ penitẽtis: grãm cõferendo ⁊ reatũ infinitũ indulgendo. possibile est penitẽti satisfacere opere interiori dolendo de offensa: ⁊ ope exteriori de libidie habita in actu peccati. ⁊ in vtraqꝫ istarũ cõcurrũt ex pte dei misericordia ⁊ iusticia. miscdᷓia indulgendo reatũ infinitũ simpliciẽ q̃tuʒ ad penam damni ⁊ q̃tuʒ ad penaʒ sensus: ⁊ iusticia in exigendo penam aliquã. ¶ Ad illud ꝗ quod primo obijcit̃. ꝙ offensa dei est infinita ⁊c̃. Dicendũ ꝙ ⁊ pro offensa illa debet penitẽs in suo infinito punire se dolendo. ⁊ sicut tactuʒ est: quia adeo misericordiẽ sunt indulgentie diuĩe: reatus infinitus remittit̃ pro pena finita. Si obijciat̃ ꝙ dolor iste est contritõnis: ⁊ ita nõ satisfactorius. Dicendũ ꝙ non est veruʒ. sicut enim ŝ. determinatũ est in tractatu de cõtritione: quidaʒ dolor ẽ cõtritionis: ⁊ quidaʒ satisfactorius in penitẽtia. ¶ Ad illõ quod obijcit̃. ꝙ culpa mortalis excedit venialem in infinitũ ⁊c̃. Dicenduʒ ꝙ etsi culpa excedit in infinitũ penaʒ satisfactoriam illius que fit in gratia: tamẽ diuina indulgentia moderata excedit in infinitũ penaʒ satisfactoriaʒ illius. sicut enim tactũ est ŝ. in tractatu de penitẽtia venialiũ. Quis mortale sit maius in infinitũ veniali: tñ quia in iustificatõne a mortali remittit̃ reatus eternus ⁊ commutatur in penam tpalẽ. pena debita veniali ⁊ mortali ꝓportionabilia sunt. ¶ Ad illud quod obijcit̃ de peccato dyaboli potest dici. ꝙ dyabolus nõ potest satisfacere ꝓpter proteruaʒ eius fantasiam. ꝓpter quã est insusceptibilis gratie que est substramentũ ⁊ ratio satisfactõnis. ⁊ alia que tacta sunt ŝ. vbi tactuʒ est de insusceptibilitate angeli gratie penitẽdi. ¶ Ad illud quod obijcit̃ de peccato primi parentis. Dicendũ ꝙ aliter fuit de peccato primi homis ⁊ de peccatis alioꝝ. Primus. n. homo peccando intulit sibi damnũ ⁊ omnibus descendentibꝫ ab ipso lege ꝓpagationis cõmunis. sibi enĩ ⁊ omnibꝫ damnũ mortis intulit. immo deũ damnificauit in toto suo genere humano. ⁊ ꝓpter hoc primus homo nõ potuit satisfacere ꝓ peccato suo: quia nõ potuit satisfacere nec sibi: nec homi nec deo ꝓ damno tanto. Et hoc est quod dicit Ansel. ꝙ homo nõ potuit satisfacere: deus solus potuit sed nõ debuit. vnde oportuit ꝙ vna esset ꝑsona que possʒ ⁊ que deberet. ⁊ ꝓpter hoc deus factus est homo: vt ratõne q̃ esset deus posset: ⁊ ratõne qua homo deberet. ⁊ ista ꝑsona ẽẽt mediator que satisfaceret ꝓ culpa primi homis. ⁊ etiam ꝓ culpa alioꝝ satisfecit. ꝗ mediator dei ⁊ homis ꝓ peccato primi homis nemo alius potuit: nec adhuc aliquis satisfecit nisi in fide passionis ipius mediatoris. ⁊ cuius fide solũmodo iustificat̃ peccator: ⁊ solũmodo remittitur peccatũ. Unde omis satisfactio nostra habet virtutẽ a satisfactione xp̃i. que quideʒ satisfactio habet effectũ in mẽbris xp̃i ꝑ ipa sacramenta. vt ꝑ baptismũ habet effectus plenitudinẽ: ⁊ q̃tum ad culpã ⁊ q̃tũ ad penaʒ: ⁊ per penitentiaʒ in pte. omis ꝗ satisfactio peccati sup satisfactionem mediatoris fundata est. ¶ Ad illud quod obijcit̃. ꝙ q̃tuʒ ad auersionẽ est differentia in peccatis. Rñsio patet ex supradictis. quia vno modo sumpta auersio ẽ indifferentia: alio modo sumpta est drñtia. Ex his etiã pʒ rñsio ad predicta. quia si offensa peccati ẽ infinita: ⁊ satisfactio est infinita inq̃tuʒ ẽ mediatoris. Pret̃. quia dyabolus nõ habet mediatorẽ: nec satisfactio eius fundata supra meritũ mediatoris. ¶ Ad vltimũ dicendũ. ꝙ null⁹ põt satisfacere ꝓ originali: quia nulla est satisfactio nisi habeat fundamentuʒ gratie: qua habita nõ manet culpa originalis. nec satisfactio ꝓ originali requirit penã a ꝓprio subiecto: q: peccatũ originale nõ est actuale ꝫ ab alio ꝯtractũ. ¶ Pret̃. xp̃s satisfecit ꝓ originali simplr̃ ⁊ sufficientissime: cui⁹ satisfactõis virtus ⁊ efficacia trãsfert̃ ad nos in baptismo: vt tactũ est ⁊c̃.

Membrũ secũduʒ

Consequenter querit̃ de necessitate satisfactionis: ⁊ intendo de satisfactõne per opus exterius. Primo igitur hic queritur. vtrũ requiratur in satisfactione opus exterius. Secundo. vtꝝ opus penale.

Articulus primus

Ad primũ q opus exterius requirat᷑ videt᷑ sic. de peccatis ꝯfessus fit ꝑ se satisfactio ſm arbitriũ ecclie. ecclia aũt ñ arbitrat᷑ satisfactiõẽ instã nisi fiat ope exteriori. qꝛ hmõi solutiõẽ iniũgit penitẽtibus. ergo in satisfactiõe necce ẽ op⁹ exteri⁹. ¶ Itẽ hoc videt᷑ ꝑz ꝑ ptes satisfactiõis q̃ sunt opa exteriora. s. orõ. ieiuniũ. ⁊ elemosina. ¶ Contra. Io. v. dixit dñs languido quez sanauerat ad piscinã. Ecce san⁹ factus es: iaz noli peccare ne deteri⁹ aliqd tibi ꝯtingat. Sanato ergo ñ iniũxit dñs aliqd nisi volũtatẽ ñ peccãdi q̃ ẽ mot⁹ interior. ſ oĩs christi actio nr̃a est lectio. ergo sacerdos penitẽti sanato ꝑ ꝯtritõẽ ñ dz iniũgere exteriorẽ satisfactiõẽ. ñ igit᷑ reqrit᷑ satisfactio exterior. ¶ Itẽ videt᷑ ꝑ illõ q dñs mlieri dephẽse i adulterio ñ iniũxit satisfactiõez Ioh. viij. ſ tm̃ dixit ei. vade ⁊ ampli⁹ noli peccare. Idẽ videt᷑ ꝑ illõ qd̃ dr̃ Eccl. xxj. Fili peccasti ñ adiicias iterz. Rñdeo q ẽ satisfactõ sacrãtalis expote illa q̃ iniũgit᷑ a sacerdote. ⁊ hec ñ fit nisi ꝑ op⁹ exteri⁹. ⁊ hec ꝓpe dr̃ satisfactio: ⁊ ẽ vna ps pnie. Alio mõ noie extẽso dr̃ satisfactõ op⁹ q̃dcũq sive exteri⁹ sive interi⁹. q̃ penitẽs meret᷑ remissiõẽ reat⁹ sui pcti. cuiusmõi sũt opa q̃ supaddũt penitẽtes opibꝰ iniũctis ab ecclia. ⁊ h⁹modi sunt de ꝯsummatõe ⁊ securitate satisfactõis. ¶ Nõ ergo q q̃daz sunt de fundamẽto satisfactõis. sic cavẽ a pctis sine q̃ ñ ꝓdest satisfactio. Eccl. xxxiiij. Qui baptizatur a mortuo ⁊ iterz tãgit mortuũ: qd ꝓdest lavatio ei⁹: sic hõ q ieiunat i pctis suis ⁊ iterz eadez faciẽs: quid ꝓdest humiliando se. Quedã sunt ad expeditiõẽ sive ad facultatẽ satisfactõis: sicut vitatõ mali ꝯsortij. qꝛ int᷑ malos socios nõ fit defacili satisfactio. vñ Math. xxvj. Egressus petr⁹ foras flevit amare. vbi dicit glo. ab impioꝝ ꝯsilio seclusus culpã lavet. qd̃ ñ int⁹. vñ sup illõ negavit corã omnibus. nescio qd dicis. dicit glo. Memoria pravoꝝ colloqa q̃ cogũt petꝝ negare deũ. Quedã sunt de subã satisfactõnis. vt ieiuniũ. orõ. ⁊ elemosina. ⁊ hec iniũgũt sacerdotes penitentibꝰ cũ dicũt cavete a pctis. vitate ꝯsortia mala. ieiunate. orate. ⁊ elemosinã date. Quedã sunt de ꝯsummatione ⁊ ꝑfectõe ⁊ securitate satisfactõnis. sic alia bona q̃ faciũt penitẽtes sup̃ satisfactõez iniunctã a sacerdote. vñ ysaie. ij. Docebit nos vias suas ⁊ ambulabim⁹ i semitis eius. i. ꝑ sacerdotẽ docebit nos qd teneamur agẽ. ⁊ he sũt vie. Sed nos strictiorez pniam faciam⁹ q̃ iniũcta sit. sũt eniz semite strictiores q̃ vie. ⁊ hec iniũgũt sacerdotes in vlĩ cuz dicũt penitẽtibꝰ. oĩa bona q̃ facietis sunt vobis ꝓ pnia. his visis facile ẽ rñdere ad obiecta. ¶ Ad illa que obiiciũt᷑ q dñs remisit pctm̃ sine iniũctõne exterioris satisfactõis. Dicendũ q dñs ñ iniũxit satisfactõẽ sacralez: ſ dixit illᷓ fundamẽtũ pnie. s. abstinẽ a pcto. Vel aliter. q dñs ñ iniũxit satisfactõẽ exteriorẽ: qm̃ videbat ꝯtritõnez esse sufficientẽ ad deletõẽ macule ⁊ pene. Sz sacerdos nẽ ꝗ ñ videt corda penitẽtiuz: nescit an sufficiẽs sit ꝯtritio. ⁊ ꝓpter hoc iniũgit satisfactõẽ exteriorẽ. ¶ Ad illõ qd̃ obiicit᷑ de ecclastico vbi dr̃. Fili peccasti ñ adiicias iterz. Dicẽdũ q hoc ñ suffic. s. ñ adiicere. vñ subdit᷑ ibidẽ de satisfactione orõnis. cũ subdit᷑: ſ de pristinis depcare ⁊c̃.

Articulus secũdus

Consequẽt᷑ querit᷑. vtꝝ in satisfactiõe requirit᷑ op⁹ penale. Et sic: videt᷑. Dicit. n. Greg. in q̃dã omel. Iustũ ẽ vt pctor tãtũ maiora sibi inferat lamẽta ꝑ pniaz: quãto maiora intulit sibi damna ꝑ culpam. ¶ Iterz in corpalibꝰ ⁊ spũalibꝰ est curatio ꝑ contrariũ: vt vult Grego. qꝛ vtrobiq ꝯtraria ꝯtrariis curãt᷑. ſ peccatũ eo q ex libidine cõmittit᷑ cũ delectatõe ꝑpetratur ⁊ ꝑ satisfactõẽ curat᷑. ergo op⁹ satisfactõis dz eẽ penale. ¶ Iterz divina iusticia reqrit q peccatuz puniat᷑. alioqn aliqd eẽt inordinatũ in regno dei: vt habet᷑ ab aug. ſ peccatũ punit᷑ in opibꝰ satisfactõis. ⁊ ita vt pri⁹. ¶ Itẽ peccatũ efficit factorez debitorẽ pene. ſ in satisfactõne solvit qd̃ debet. ⁊ ita vt pri⁹. ¶ Contra. Ansel. li. Cur de⁹ hõ. Satisfacere est honorẽ deo debitũ impendẽ. hoc autẽ ñ reqrit opus penale. Exhibet᷑. n. honor deo debitus oĩ tpe bono ñ penali. ⁊ ita ꝑ opa ñ penalia fit satisfactio. ¶ Itẽ orõ est satisfactoria. int᷑ omia tñ meritoria ẽ iocũdissima ⁊ cũ delectatõne. ⁊ ita ꝯtingit satisfieri ope delectabili ñ penali. ¶ Item si op⁹ satisfactoriuz est ratio penale ꝑ se: quanto est magis penale: magis ẽ satisfactoriũ. ſ magis est penale tepido ⁊ carnali ieiunare vno die q̃ viro devoto ⁊ ferventi ꝑ totã vnã quadragesimã. ergo iste magis facit ieiunando vna die q̃ ille ꝑ totã quadragesimaz. quod est incõveniẽs. qꝛ tũc reportaret᷑ cõmodũ de defectu vel malicia. ¶ Item si hoc esset: multis esset preclusa possibilitas satisfaciendi. vt illis qui nullũ opus penale possunt agere. ¶ Item quedam sunt peccata que perpetrant᷑ cuz tristicia. sed satisfactio debet esse per contrarium. ergo sine pena debet de his peccatis satisfactio fieri. vtputa sũt accidia. invidia. ¶ Respondeo. q satisfactio est exercenda per opera penalia. cuius est ratio multiplex. Una est ratio per contrarium. si enim introducta est infirmitas per delectationez culpe: curari debet per sustinentiã pene. Alia est iusta debiti solutio. debitum enim quod ꝯtrahitur peccando: pena solvitur. Alia est deordinati reordinatio. qui enim se deordinavit per cõmissionez culpe: potissime reordinat se per passionez pene. Alia est reversio debita ad statum iusticie. qui enim aversus est a statu iusticie per culpam: debet reverti ad eundem per penam. Alia est divini honoris debita exhibitio. qui enim deo honorem abstulit offendendo in culpa: debet deo honorem reddere subiiciendo se deo in pena. penitens enim maiorem deo exhibet honorem illi famulando in opere bono ⁊ in pene assumptee delectione: q̃ tñ famulando in altero. ¶ Ad illud ergo quod primo obiicitur. q satisfacere est impendere ⁊c̃. Dicendum q est debitum honoris veniens ex bono collato: ⁊ hunc debemus impendere per gratiarũactiones. ⁊ veniens ex mandato iniuncto: ⁊ hunc debemus per obedientie subiectionem. ⁊ veniens ex maiestatis imperio: ⁊ hunc debemus per latrie adorationem. ⁊ veniens etiam ex peccato cõmisso: ⁊ iste honor redditur deo per suipsius punitionez. ⁊ hoc est in satisfactione. ¶ Ad illud quod obiicitur de oratione. Dicendũ q etsi orare sit iocundũ ⁊ delectabile rõne devotionis ⁊ fervore ipsius caritatis: nihilominus orare quãtum est de se: est valde penale carni. etiam cũ quãtacũq fiat devotione ⁊ delectatõne. ¶ Ad illud qd̃ obiicitur. q si satisfactoriũ opus sit penale per se. ergo ⁊c̃. Dicendum q aliquid est penale nature: quia natura est. sicut est abstinentia ieiunij ⁊ erogatio bonoꝝ ex quibus eẽt sustinẽda infirmitas hũana. Aliquid est penale rõne deordinationis culpe: q deordinat᷑ voluntas ⁊ inhabilitat᷑ ad bonuz cuiusmodi est tepor ⁊ carnalitas. his enim deordinat᷑ voluntas ⁊c̃. Prima penalitas ꝯgruit opibꝰ satisfactõis. secũda nequaq̃. de ista aũt secũda opponit᷑ nõ de prima. ¶ Ad illud qd̃ obiicitur. q aliqui vel ratione infirmitatis vel debilitatis nihil penale pñt sustinere ⁊c̃. Dicẽdũ q etsi hoc supponat᷑. vel nunq̃ vel raro accidit: nisi forte i gravi ⁊ ꝑpetuo languore. talibus nõ sunt indicẽda hmõi opera laboriosa sed illis sufficit dolor perpetuus ⁊ detestatio cordis. ¶ Ad aliud dicendum. q si quedaz peccata perpetrantur cum tristicia: nihilominus comes eis dux est libido ⁊ cũ quadã ꝯplacẽtia libidinosa q̃ ñ immerito leticia culpabilis ẽ interꝑtanda ⁊c̃.

Membrũ terciũ

Consequẽter queritur de quidditate satisfactionis. Circa quã primo queritur de differentia descriptionum. Secundo de partibus descriptionis.

Articulus primus

Escribit aūt ab Aug. sic. Satisfactō ē pctoꝝ causas excidē. ⁊ eaꝝ suggestiōib aditū ñ īdulgē. ¶ Itē Ans. describit sic. Satisfacere ē honorē deo debitū impēdē. ¶ Querit ḡ q̄ sit dr̄ia harū descriptionū. cui⁹ pt ēē r̄nsio. qꝛ prima poit ꝑ recessum a malo: scd̄a ꝑ accessuꝫ ad bonū. siue pma ꝑ delectatōēꝫ mali: scd̄a ꝑ executōēꝫ boni ⁊c̄.

Articulus secūdus

Onsequēt dubitat̄ ꝺ ptibꝫ pme descriptōis q̄ ē. Satisfacē ē cās pctoꝝ excidē ⁊c̄. Et prio dubitat̄ de pria pte. ⁊ pmo. v. pctm cās hēat. Et videt̄ q̄ ñ. qꝛ dic̄ Dyoni. de di. no. Malū ē pter naturaꝫ intētōēꝫ ⁊ cām. igit̄ ñ hꝫ cām. ¶ Itē Dyoni. Malū ē pter finē diffinitōēꝫ ⁊ principia. principia vo ⁊ causa ideꝫ ꝺm phm. ¶ Itē Dyo. de di. no. Malū neqꝫ ē cā neqꝫ ex causa neqꝫ ex principio. Ex his pꝫ q̄ malū ñ hꝫ cām. ḡ nec peccatū. ¶ Itē ꝺ pꝫ inducēdo ī singul̄ causis. ñ eī hꝫ materiale ī q̄. dic̄. n. Dyo. malū neqꝫ est exñs neqꝫ ī existentibꝫ. ¶ Pret̄. malū ñ hꝫ materiā ex q̄: qꝛ illa aut eēt nat̄a aliq̄ aut aliud. Nō nat̄a aliq̄: qꝛ nat̄a mala eēt. cū materia sꝑ defic̄ respectu c⁹ ē mat̄ia. igit̄ ñ ē nat̄a aliq̄. Si nihil. ñ negatiue: ḡ ꝑuatiue. ꝺ nihil ꝑuatiū duo dic̄: naturā cū defectu. aut igit̄ mat̄ia rōne defect⁹: qḋ eē ñ pt. qꝛ malū ē ille defect⁹. aut rōne nat̄e: ⁊ si ꝺ: seq̄t idē qḋ pri⁹. s. q̄ natura aliq̄ ē mat̄ia mali. ⁊ tūc nat̄a mala eēt. ¶ Pret̄. nec hꝫ cām formalē. dic̄. n. Dyo. de di. no. Priuatio ē malū ⁊ defect⁹ ⁊ impotētia ⁊ imoderatio ⁊ pctm ⁊ sine intētōē ⁊ ñ pulchrū. Alia trāslatio. ꝑuatio ē malū ⁊ defect⁹ ⁊ informitas ⁊ imoderantia ⁊ pctm ⁊ incōspicuū ⁊ informe. igit̄ sine forma. ¶ Pret̄. malū siue pctm ē ipa deformitas ꝺ deformitatis ñ ē for̄a: cū for̄a ratōēꝫ hēat pulchri. Si ḡ poneret̄ q̄ ei⁹ for̄a eēt ꝑuatio eadeꝫ rōne ⁊ illi⁹ ꝑuatōis eēt for̄a ꝑuatio. ⁊ sic ī infinitū. igit̄ pctm formā nō hꝫ. ¶ Pret̄. ñ hꝫ cām finalē. vñ Dyo. Malū pt finē diffinitionē ⁊ pt principia. Itē bonū ⁊ finis idē. ¶ Itē ñ hꝫ efficientē. dic̄. n. Aug. de ci. dei. xii. Nemo q̄rit efficiētē cām male volūtatis. ñ eī ē efficiēs ꝺ deficiēs: qꝛ illa effectio est defectō. Ex his videt̄ q̄ pctm nullū gen⁹ cāe hꝫ. ¶ Cōt̄. Aug⁹. de li. ar. Volūtas ē cā pcti. ¶ Itē Aug. qꝛ boni sumus bona facim⁹. ⁊ qꝛ mali: mala facim⁹. Si ḡ mali sumus mala faciēdo: cā sum⁹ mali. igit̄ malū hꝫ cāꝫ. ¶ Itē q̄ hēat cām ꝑ se sic̄ bonū: videt̄ sic ꝺm phm. eadē sunt principia accñtis ⁊ sube: vt albedis ⁊ albi. qḋ ē subiectū albedinis. Sꝫ dic̄ Damasc. q̄ malū neqꝫ ē suba neqꝫ ydioma sube ꝺ accñs. igit̄ cū accñtis sint eadē pricipia ⁊ cause q̄ sunt sue sube: relinq̄t q̄ malū hēat cāꝫ. ¶ Itē vt hr̄ a pho q̄dā ē ptās q̄ ē determinata ad vnū: q̄dā indifferēt ē ad opposita. sic ē potētia rōnal̄. Cū igit̄ ptās rōnal̄ q̄ ē indifferēt oppositoꝝ ē cā mali: sic̄ li. ar. relinq̄t ḡ q̄ malum hꝫ cām ꝑ se: sic̄ ⁊ bonū. ¶ Itē ī causis naturalibꝫ aliq̄n aliqd causat̄ pret̄ intētōēꝫ agentis: sic̄ mōstra. nihilomin⁹ sicut causatū dē hr̄e ꝑ se cām. ¶ Iteꝫ Dyo. aīa maloꝝ ē cā ꝑ se: sic̄ ignis calefieri. alia translatio: calefaciendi. Sed ignis ē cā ꝑ se calefieri: igit̄ aīa ꝑ se ē cā maloꝝ. igit̄ mala cām hñt ꝑ se. ¶ Itē q̄ hꝫ cām materialē ī q̄: videt̄ sic. Damasc. malū ñ ē suba aliq̄ neqꝫ sube ydioma. i. for̄a: ꝺ accñs ꝺ accñtis eē ē inesse. ¶ Iteꝫ ꝑuatio ⁊ habit⁹ hñt eē circa ideꝫ subiectū. igit̄ cū ē ꝑuatio de necitate ē ī eodēꝫ subiecto ī q̄ fuit habitus. Silr̄ ꝯria hñt eē circa idē subiectū ⁊ materia accñtis ideꝫ ē. qꝛ accñtia ñ hñt materiā ex q̄ ꝺ in q̄. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē q̄ habeat materiā ex q̄: videt̄ sic. pctm habuit eē post ñ eē. ⁊ ñ fuit causatū igit̄ fuit in potētia materie. igit̄ exīt in esse de materia. igit̄ hꝫ materiaꝫ de q̄ vel ex q̄. ¶ Pret̄. q̄ magis materie ꝯueniūt inq̄tum hmōi materialia sunt: ⁊ hñtia materiā ex q̄. ꝺ malū maxime ꝯueīt cū materia. qḋ pꝫ: eo q̄ malū est ens ꝑuatiuū. ꝑuatio aūt ꝓprie materie ꝯueīt. vñ a pho dr̄ maleficiū ꝓpꝛissime. igit̄ vt videt̄ ꝯueīt mala hr̄e materiā: dico ex q̄.

¶ Iteꝫ due sunt cause reꝝ intra. s. materia ⁊ forma. ab vna ē res imꝑfecta ⁊ in ꝑuatōē: ab alia ꝑfecta ⁊ ī positione. bonū cui⁹ eē sonat in positōēꝫ hꝫ materiā ex q̄: multoform⁹ malū cui⁹ eē ē imꝑfectōis ⁊ ꝑuatōis. ¶ Itē q̄ habeat cām formalē: videt̄ sic. malū siue pctm ē intelligibile igit̄ cū nihil sit intelligibile nisi ꝑ suā formā. i. cōmendatū ⁊c̄. ¶ Iteꝫ Dyo. de di. no. Nūc aūt ꝺm nos hymnizatū est bonū tanq̄ vere bonū: tanq̄ pncipiū ⁊ finis oīm: tanq̄ cōtinentia entiū: tanq̄ specificū ñ entiū. alia translatio: vt formificū nō entiū. ⁊ vocat ibi nō entia mala. ꝺ oē illud cui⁹ formificū vel specificū ē bonā speꝫ hꝫ vel formā igit̄ malū formā hꝫ. ¶ Itē q̄ hēat cām finalē: videt̄ sic. oē ordinatū finē hꝫ. malū ē ordinatū. vñ Aug⁹. in ench. Ex oibꝫ ꝯsistit vniuersitatis admirabil̄ formitudo pulchritudo in q̄ id qḋ malū dr̄ bñ ordinatū ⁊ loco positū: eminētius ꝯmendat bona. ¶ Itē Dyo. de di. no. Oim maloꝝ principiū ⁊ finis erit bonū. ḡ oīs mali finis ē bon⁹. ¶ Item hꝫ cām efficiētēꝫ: qꝛ cā efficiēs ē q̄ mouet ⁊ opat̄ ad ꝺ q̄ res sit. ⁊ ita hꝫ efficientē cām. ¶ Itē qḋ habuit eē post nō eē: prius fuit potētia q̄ actu: vt dicit phs. ⁊ ei ideꝫ dicit ⁊ determinat ꝺ ñ ē verū vl̄r de potētia materie ꝺ efficientis. igit̄ cū pctm hꝫ eē post ñ eē: hꝫ cām efficiētēꝫ. ¶ Itē qꝛ dr̄ q̄ hꝫ cām deficiētē ñ efficientē: q̄rit̄ cū dr̄ deficiēs: aut dr̄ deficiēs qꝛ defic̄ a causalitate: aut qꝛ deficit ab alio. ñ qa deficit ab alio: qꝛ hmōi defect⁹ nihil adimit ab intellectu cause: igit̄ qꝛ defic̄ a causalitate. igit̄ nulla ē causalitas in ꝓductōē mali in eē. ꝺ ꝺ ē falsuꝫ. ḡ videt̄ q̄ ꝓducat̄ in eē a cā simplr̄. ¶ R̄ndeo. ad hoꝝ noticiā intelligendū ē. q̄ ī ꝑpetratōē pcti ⁊ vl̄r mali ē act⁹ ⁊ inordinatio siue deformitas. rōne act⁹ ē exit⁹ a cā efficiēte: rōne deformitatis a cā deficiēte. Dicit. n. Aug⁹. ꝯ eplāꝫ fundamēti. nō est ab illo corruptō q̄ solus ē incorruptibil̄. ñ vnū ꝺ duo nomia dicūt̄. Itē cū dr̄ de⁹ fecit ꝺ nihilo ñ vnū ꝺ duo noīa audiuim⁹. redde igit̄ illis singul̄ illa singula. vt cū audis numeꝝ ad dēm ptineat: cū audis corruptibilē ad nihilum. hec Aug. Silr̄ ī ꝓposito. vñ ipsa deformitas ñ ē pctm ꝓprie loquēdo: ꝺ poti⁹ act⁹ deformis. ¶ Ad illḋ qḋ obiicit̄ ꝑ Dyoni. q̄ malū ē pter cām ⁊c̄. dōm ē q̄ aliḋ ē ñ habere cām: ⁊ aliud ē pt̄ cām. Esse. n. pt̄ cām ē eē pret̄ appetitum ⁊ intentōēꝫ cause. qḋ ꝯueīt pcto vel malo. null⁹. n. agens aliqḋ op⁹ pcti intēdit vel appetit illud: q̄ appetitū vel intentū pctm ē. vñ Dyoni. null⁹ opat̄ ad malū respiciēs. Pret̄. cā ⁊ causatū se solēt hr̄e ꝓportōabilr̄. vñ cāe nccīe solet eē effect⁹ nccīus. cause exñtis actu: ⁊ causatū actu. cause exñtis potētie ⁊ causatū potētia. causatū igit̄ eē hꝫ hmōi ꝯueniētiā cū cā sua. ē ipm eē ꝺm cām suā. Pret̄. cāꝫ eē ē defice a tali ꝯueniētia. vnḋ qꝛ cā pcti ē simplr̄ ⁊ actu. pctm aūt vel ē ꝑuatio simplr̄ vel defect⁹. dr̄ pctm vel malū eē pter cām. i. ñ ꝺm ꝯueniētiā sue cause. lꝫ. n. bonū ñ inq̄tū bonū ꝺ inq̄tū deficiēs sit cā mali: nihilomin⁹ ipsuꝫ bonū subalr̄ ē ens actu. ꝺ significatū ꝯtrariū ⁊ ꝑ nō pcti nihil ē: vt ex dictis Ans. pꝫ. Hoc igit̄ duplici ꝺ cā dē esse pter cām. s. ⁊ qꝛ ē pret̄ appetitū ⁊ intentōēꝫ cause: ⁊ qꝛ nō ē ꝺm ꝯueniētiā cause. ¶ Ad illḋ dyonisii. pctm siue maluꝫ nō ē ex cā. dōm q̄ aliud ē nō eē ex cā: ⁊ ñ hr̄e cāꝫ. ex cā dē eē qḋ hꝫ eē ex influētia ei⁹ a q̄ hꝫ eē. eo mō q̄ ea q̄ hñt esse ꝑ se hñt eē ex influētia causaꝝ suaꝝ. qḋ ñ ꝯueīt malo: qa nō ingredit̄ in eē ꝑ influētiā ꝺ ꝑ defectū. solūmō eniꝫ bonū ꝑ influētiā agit ⁊ ꝑ influentiā actū formalē dāt ꝑ defectū. dr̄ igit̄ malū eē ñ ex cā: qꝛ ñ hꝫ eē ꝑ influētiā aliquaꝫ que a sua cā ꝺ ꝑ defectū. ¶ Ad illud qḋ obiicit̄ q̄ ñ habet materialē ī q̄: qꝛ ñ ē exñs ⁊c̄. dōm q̄ cū dr̄ q̄ hꝫ eē ꝑfectū sine ꝯpletū. vñ simul exñs hꝫ q̄ dic̄ statū sistentē sine declinatōē in defectū. vñ exñs dr̄ plene stat⁹ vel sistēs. i. stans sine declinatōē in defectū. Hec. n. ꝓpositio ex: nota ē ꝯpletōis. solēt. n. ꝓpositōēs mutare: aut diminuere: aut augere hec aūt ꝓpositio ex ē nota augmēti [illegible] exñs ꝺm istā acceptatōēꝫ ne ꝯueīt malo q̄ sit exñs ei⁹ eē in defectū. vñ malū nō ē: ꝺ defect⁹ boni mali nomē accepit. neqꝫ in exñti: qꝛ oē illud in q̄ ē lꝫ illud sit bonū: est ī defectū. vñ malū inq̄tū hmōi ñ ē nisi ī bono deficiēte. vñ aug. in

epl'a ptra Faustū. Disscito nō subam maluz eē. ꝟ sicut in corpore cōmutatione forme in deterius amittit vel pon⁹ minui. ⁊ fedum dici qđ pulchruz antea dicebat. ⁊ displicere corpus quod antea placuerat. Sic in aīo recte voluntatis decus quo pie iuste viuit cōmutata in deterius voluntate depravari quo pctō effici aīam miseram q̄ honestate recte voluntatis beatitudinez obtineat. Ecce ꝙ ꝑ peccatum ipsa anima labitur in esse miseruz ⁊ declinās siue deficiēs. ¶ Ad illud quod obijcit. ꝙ nusq̄ est ⁊c̄. Dicendū ꝙ nusq̄ ꝓprie sumptū priuat eē in loco. loci aūt duplex est ꝓprietas. s. continere ⁊ saluare. vnde ponere locale nusq̄ esse: est ponere illud extra continēs ⁊ saluās ipz. Sed in moribus continēs ⁊ saluans dicit finis. a fine eñ moderatur res q̄tum ad actum qđ est continere eam scz ne dissoluat extra rectitudinem mediȝ ⁊ soluat q̄tum ad esse. igit ponere malum nusq̄ esse: est ponere illud nō habere ordinez ad finem. Nihil. n. diceret si diceret maluz ꝟm ꝙ priuatio non est habere locum ꝓprie loquēdo. Ponere igit malū nusq̄ eē: est ponere nō habere moderamē actus a fine. neq3 esse salutez bñficio finis. ex quo nō sequitur ꝙ nō est substātia vel materia. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ malū siue peccatū fuit in potentia materie. Dicēdū ꝙ eē in potentia materie est dupl'r. seminalit' vel defectiue. Seminalit': vt que ꝑticipatōz eētie vel substantie exeūt ab ipsa materia. ꝟm qđ elemēta erāt i ꝑma materia. Defectiue: ꝟm ea que in defectus sonant. que intelligunt eē i ipsa materia rōne defectibilitatis nature qđ ei conuenit rōne qua est ex nihilo. vñ aug⁹. de natura boni. Ideo nō incōmutabiles sint: quia nihil est vnđ facte sunt. cū igit dicit malū nō est creatū: igit erat in potētia materie. Respondendū est. ꝙ est eē in materia semial'r. ⁊ dicunt talia habere materiā ex qua. vel defectiue: ⁊ talia ñ. Pret. hec est falsa simpl'r loquēdo: malū est i potētia materie. imo potius in impotētia. Pret. cū dr̄ ꝙ habuit eē post nō eē ⁊c̄. ꝟ malū ⁊c̄. ꝯmutat qđ in quale. vñ argumētū ñ tenz. ¶ Ad illđ qđ obijcit. ꝙ que magis cōuenit materie ⁊c̄. Dicendū ꝙ i materia duo pñt ꝯsiderari. natura: ⁊ defectus siue priuatio. bonū aūt a materia habet illđ ꝙ ē. malū illđ ꝙ priuatōis materiale est. inq̄tuz hmōi vtrūq3 hz a materia scz ⁊ ꝙ nature ⁊ ꝙ priuatōis. Cū igit obijcit ꝙ illud qđ maxime ꝯuenit cū materia materiale est. ꝟ hñ ꝯcedi pōt. ꝟ cū dr̄: malū est tale. rñdenduz est ꝑ interemptionē. q2 lz maxime ꝯueniat rōne ꝯditōis materie q̄ priuatio est: nō tñ rōne vtrusq3 ꝙ ꝯueniat materialib. Materialia. n. inq̄tuz materialia: coicant in materia ⁊ i natura ⁊ in priuatōe. ¶ Silr' pz qūo ad aliud dōm sit. q2 lz malū cōueniat rōne priuatōis: bonū ꝯuenit rōne nature. Sed tūc querit: quare malū nō habeat materiā ex qua: rōne q̄ cōuenit cū materia in rōne materie q̄ priuatio ē. sicut bonū qua ꝯuenit in alia. Rñdeo. nō est multiplicatio maloꝝ ꝑ diffusionē ⁊ influentiā sicut ⁊ bonoꝝ. vñ priuatio nō hz virtutē vel naturā sicut hz natura. ¶ Ad illđ qđ querit vtꝝ habeat cām formalē ⁊c̄. Dicendū ꝙ ꝓprie loquēdo nequaq̄. vñ intelligendū est. ꝙ peccatū eo modo quo hz esse sicut formā. ⁊ sicut cadit sub priuatōne eē: sic sub priuatione forme. vnde q2 ab ordinatiōe in fine ē ꝑfectio. ⁊ esse in genere moris: sicut in hac acceptatiōe caret esse. sic ⁊ forma q̄ s3 simpl'r ⁊ ꝓprie dicendo forma n[illegible] forma est. nihilomin⁹ sicut eius esse est esse defectū siue ipse defectus [illegible] sic sua forma deformitas siue [illegible] ¶ Ad illud igit qđ obijcit. ꝙ omne qđ est intelligibile est intelligibile ꝑ suā formā ⁊c̄. Dicēdū ꝙ duo sunt genera intelligibiliū. quedā. n. sunt intelligibilia ꝓprijs spēbꝫ: ⁊ hec ꝑ se intelligibilia sunt. quedaz priuatiue speciēꝝ: ⁊ hec ꝑ alia intelligibilia sunt. ⁊ sic malū vel peccatū ē intelligibile. s. nō specie ꝟ speciei ꝑuatione. ¶ S3 adhuc obijcit. cum omīs intellect⁹ actu sit ex ꝯiūctione intellectibil' cū intellectiuo. ex cōiūctōne dico rei. sic fides caritas intel[illegible] ꝙ nō pōt esse actu intellectus nisi ex acceptiōe spēi v'l rei intellecte in aīa. ¶ Rñdeo sicut dicit Aug⁹. xij. de ci. dei.

[illegible] defectionē [illegible] cū efficientes nō sunt ꝟ deficientes [illegible] sicut [illegible] videre tenebras vel audire silentiū. qđ tñ vtrūq3 nobis notū est. neq3 illud nisi ꝑ oculos: neq3 hoc nisi ꝑ aures. nō sane in specie: ꝟ in speciei priuatione. Sed qūo pōt hoc eē cuz nō sit intellectus in actu: nisi ex ꝯiunctiōe cū re intellecta vel specie ipsius. Rñdeo. imo ex defectu siue carentia speciei intelligibilis qđ est in carētia ⁊ defectu sentit. vñ aug⁹. ꝟ ci. dei. xij. Cū acies oculi corpal' currit ꝑ spēs corpales: nusq̄ tenebras vidit: nisi vbi cepit ñ vidē. sic spēs intelligibilis mēs nr̄a intelligēdo ꝯspicit. ꝟ vbi deficiūt: nesciēdo cōdiscit. hec aug. Ita ē igit. ꝙ intellect⁹ ñ vidēs intelligibile: sic ñ vidēdo qđ ē in defectu intelligit. ¶ Ad illđ qđ dicit Dyo⁹. formificū mali. dōm ꝙ ñ dicit formificū mali simpl'r: ꝟ vt formificū neq3 dic̄ specificū ꝟ q̄si specificū. vñ ñ intēdit dicē ꝙ bonū dat formā malo: ꝟ ꝙ a bono hz qđ hēt a forma si eēt simpl'r ens. qđ hēt a foꝛa: distictōz ꝯgnitōz ⁊ eē. hec aūt hz a bono. ¶ Qđ aūt q̄rit ꝙ eē est a foꝛa ⁊c̄. dōm ꝙ ꝟ ē verū. vñ eo mō q̄ hz eē: hz foꝛaz. vñ sic ei⁹ eē est eē defect⁹ ⁊ deforme: sic forma. Sed ꝟm ꝟ videt ꝓcessus eē in infinitū. vt si ponat deformitatis forma deformitas: siue ꝑuatōis ꝑuatio. Rñdeo. maluz siue pctm lz directe ⁊ q̄tū ad ꝑmū significatū illi⁹ dicat ꝑuationē: nihilomin⁹ ꝯportat debitū boni circa potētiā vel sbstantiā cui⁹ ē subiecti vel efficiētis. vñ malū dic̄ deformitatē siue ꝑuatōz circa ens i carētia boni qđ dz hēe. hmōi igit sic entis i priuatōe cū debito hñdi inq̄tū hmōi foꝛa ē deformitas vel priuatō. ꝟ illi⁹ deformitatis ñ ē alia deformitas foꝛa: ꝟ seipsa formal'r loquendo deformitas ē siue defectus. vñ sicut termin⁹ seipso termiat: sic deformitas seipsa defectus est. ⁊ sic ñ ē ꝓcedē i infinituz. ¶ Ad ꝟ qđ q̄rit. vtꝝ hēat cām finalez. dōm ꝙ ñ. Int. n. oia causarū genera maxie malū ꝯsistit i defectu finis simpl'r. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ malū est ordinatū. dōm ꝙ est repire duplicit' ordi[illegible] ē. Vno mō in re ipsa q̄ de natura ordinat sua ad bonū inq̄tū hmōi ē. Alio mō est repire ad ordinē ñ a re ipsa in se: ꝟ potius ad ordinatōz. nihilomin⁹ prudētia summe sapie elicit ex ipso ordine. ⁊ sic dicūt mala ordinata. Primo mō sumendo ordinez: qđ hz ordinez hz finē. secūdo mō nō. Pret. ꝓprie loquēdo mala ordinē nō hñt. immo inordinata sunt. dicūt tñ ordinata: q2 bona eorum compatione ordinatiora videnẗ. vñ sicut nec bona dicūt nec bonitatē hēe ꝓprie: sic nec ordinez. ꝟ bona pott⁹ corū compatōe. vñ aug⁹. Malū ordinatū ꝯmendat bonuz. vñ ꝙ ordis est in illo ñ ipsuz. s. bonū effic̄ ꝯmēdabile. immo ex ordinatōe ei⁹ ñ ꝯmendabile ꝟ vituperabile existit. ¶ Ad illđ q̄ qđ obijcit. ꝙ oim maloꝝ finis ē bon⁹ ⁊c̄. dōz ꝙ malū ꝯsideratū vt ē malū: vel vt est in intētione agentis: ñ intendit malū inq̄tū est malū: ꝟ ꝓpter aliqđ bonū. sic mali dr̄ esse finis bonū. vnde Dyo⁹. ibidez. ꝓpter. n. bonum ⁊ quecūq3 bona ⁊ quecūq3 ꝯtraria. etenī hec facimus vt bonū ꝯcupiscentes. nullus. n. ad malū respiciēs facit ea que facit. ¶ Ad ꝟ qđ querit de efficiente. dōm ꝙ nō hz ꝓprie cām efficientez ꝟ deficientez. vt enim dicit Dyoni⁹. Malū nō hz cām efficientē: ꝟ deficiētez. hic aūt defectus in efficiente [illegible] duo declinatio a principio: ⁊ auersio a fine. ꝟ est: qñq3 volūtas opat nō vt est a suo principio: neq3 vt est in suū finez. Qđ aūt causat simpl'r causat vt ē ibi sua causa. q2 vbi est actio causalis simpl'r prima causa est [illegible] agens que actio attendit in influentia virtutis [illegible] declinatōz i malo [illegible] causat. Pret. nō ordinat se i finē suū [illegible] vñ declinatio ab extremis q̄ sunt alpha ⁊ o [illegible] vñ aug⁹. [illegible] de ci. dei. Defu[illegible] mala [illegible] ñ ad mala [illegible] ad malas naturas. ꝟ idō male: q2 ꝯ ordinē naturarū ab eo ꝙ summe ē ad illđ qđ min⁹ ē. ecce ꝙ iste defectus est [illegible] declinatiōe ab eo qđ summe ē. qđ [illegible] ē principiū ⁊ finis. ¶ Ad hoc quod obijcitur. ꝙ omne quod habuit esse post nō eē. prius fuit ⁊c̄. Dicendum ꝙ hoc est verum de eo quod habuit esse simpliciter. tale autem non e[illegible] malū.

¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ habuit eē post nō eē ⁊c̄. dōm ꝙ h̄ verū ē de eo qd̄ habuit eē simplr̄. tale aūt n̄ ē malū. malū.n. nō ē potētia efficiētis ſ; potētia i potētia: q2 posse malū nō ē posse: vt vult Aug⁹. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄. ꝙ efficiens n̄ ē mouēs ⁊ opās ⁊c̄. dōm ꝙ h̄ n̄ ē verū i mouēs ⁊ operatōe ad h̄ ꝙ res sit: ſ; i pcc̄o eo mō q̄ pcc̄m ē in defectu. ⁊ ei⁹ cā ē ogās ⁊ deficiēs. ¶ Ad h̄ qd̄ q̄rit̄. cā deficiēs a quo dr̄ deficē. dōm ꝙ a cālitate. nec ex h̄ seqt̄: igit̄ nō hȝ cālitatē. q2 deficē a causalitate dr̄ duplr̄. vel negatiue fm̄ ꝙ dr̄ deficere a causalitate qd̄ nullo mō ē cā. vel ꝓuatiue ſ; qd̄ dr̄ deficere a causalitate ꝙ causat deficiēdo. vn̄ aug⁹. in gn̄q; rn̄sionib; dicit. ꝙ ethiops dr̄: vel ꝙ penit⁹ ē sine ethiope: vel sine bono ethiope. silr̄ deficere a causalitate dr̄ duplr̄. vel q2 penit⁹ caret causalitate: vel q2 caret bonitate cause. ¶ Itē querit̄. cā deficiēs aut ē cā. aut n̄ ē cā. Si nō ē cā: tūc malū nō hȝ cām: ⁊ est. igit̄ ē pncipiū ⁊ se ipso exn̄s. Sȝ si ē cā: tūc ē aliq̄ q̄tuor causaꝝ. nō nisi efficiēs: igit̄ hȝ cām efficientē. Itē q̄ causaꝝ q̄tuor ē cā deficiens? ¶ Rn̄deo. sic fm̄ pħm inē eē simplr̄ ⁊ nō eē simplr̄ est mot⁹ a medi⁹: eo ꝙ ē act⁹ imꝑfectōis. silr̄ ⁊ alia q̄ solū hn̄t eē incōpletū. Sic dico i genē causaꝝ inē nō eē causam efficientē simplr̄: ⁊ cām cōpletā ⁊ efficientē simplr̄: ē cā deficiēs q̄i mediū. q̄ n̄ ē oino n̄ cā: neq; ꝑfcē siue oino cā. vn̄ nulla q̄tuor cāꝝ ē simplr̄. nihilomin⁹ sic ꝓuatiōes nō sunt simplr̄ in genē reducūt̄ tn̄ ad ideȝ gen⁹ ad quod hitus cui⁹ sunt ꝓuatōes. sic cecitas reducit̄ ad idē genus ad qd̄ visio. silr̄ ꝑ reductōȝ cā deficiēs ꝯꝑhendit̄ sub ea q̄ dr̄ efficiens.

Consequenter que .§.j.

rit̄ de h̄ qd̄ dr̄ causas pcc̄oꝝ excidē: q2 excidere causas est excidere effect⁹. h̄ aūt null⁹ p̄t nisi dator gr̄e: q̄ tollit̄ peccatū. ¶ Itē in ptib; pn̄ie est ordo. Prima ē ꝯtritio. Secūda est ꝯfessio. Tercia satisfactio. In ꝯtritiōe aūt tollit̄ pcc̄m. q̄ tūc excidūt̄ cause pcc̄oꝝ. Si.n. cause eēnt ⁊ effectus. q̄ satisfacere n̄ ē causas excidē. ¶ Itē q̄ cessat a pcc̄o excidit causas pcc̄i q̄ntū i se ē. ⁊ pcc̄i suggestiōib; aditū nō ꝑbet. q̄ si rō hec sufficit: cessare a pcc̄o ē satisfacē. ¶ Itē q̄ causas pcc̄oꝝ excidit eoꝝ suggestiōib; aditū n̄ ꝑbȝ. ⁊ ita videt̄ ꝙ vna ps descriptōis ꝯtinet̄ i alia. ¶ Rn̄deo. Dicūt quidā ꝙ cause pcc̄oꝝ dicūt̄ h̄ occasiōes q̄s excidi necesse ē in satisfactōe. qd̄ nō videt̄. bn̄.n. pōt q̄s satisfacē ꝓ pcc̄is: etsi nō excidit occasiones. vt si cesset oino a pcc̄o: ⁊ viril̄r insistat opib; satisfactōis: ingruētib; nihilomin⁹ occasionib; pcc̄oꝝ. Propt̄ qd̄ videt̄ alit̄ dōȝ. ꝙ ad satisfactōȝ de pcc̄is ꝯmissis duo reqrūt̄. s. exercitiū in opibus virtutū: ⁊ exclusio oimoda pcc̄i. p̄mū notat̄ cū dr̄ pcc̄oꝝ causas excidē. secūdū ꝙ subdit̄: ⁊ eoꝝ suggestionib; aditū nō ꝑbere. Tūc.n. nō ꝑbet̄ aditus suggestionib; peccati: q̄n omēs illi defect⁹ excludūt̄ q̄b; solēt opa virtutū in pcc̄o degenerare: ꝓpter q̄s magis dicūt̄ deficere q̄ causare. ⁊ eoꝝ cause dicūt̄ deficiētes ⁊ nō efficiētes. v. g. si iste q̄ satisfacit ꝓ pcc̄is ieiunando. orando. elemosinā dando. ita ieiunat. orat. elemosinā dat: ꝙ illos act⁹ nullus defectus deformat pcc̄i. ⁊ pote si fiat eo mō ⁊ ea intentiōe q̄ fieri debeāt: ⁊ alia ꝯcurrāt silr̄ q̄ reqrūt̄. tūc excidut̄ cause pcc̄i. ⁊ ē ꝯueniēs satisfactio. Vel cāe pcc̄oꝝ pn̄t dici habitualit̄ q̄ pcc̄m inducerēt nisi excidérent. nimia.n. vini potatio ebrietatē inducit. ebrietas luxuriā. q̄ sunt excidēda ꝑ opa iusticie ꝯria. Si aūt placet dicere ꝙ cāe pcc̄oꝝ dicūt̄ occasiones. tūc magis notat̄ expeditio satisfactōis q̄ necitas. Nō.n. video ꝙ in satisfactōe necīa sit excisio occasionū pcc̄i [illegible] ⁊ q̄i tollens impedimēta satisfactōis. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. ꝙ cāe pcc̄oꝝ excidūt̄ ꝑ grām. Pōt dici ꝙ ē excisio q̄dā ꝑ cautelā ⁊ ꝓuentōȝ: ⁊ ē excisio ꝑ absolutōȝ cāe in effectu. pma aūt pōt fieri ab hoie. secūda nō nisi mediāte grā. ¶ Ad aliud pōt dici. ꝙ i ꝯtritiōne excidūt̄ cāe pcc̄oꝝ fm̄ ꝙ erāt i suo effectu. In satisfactōne aūt excidi dicūt̄ ꝑ ꝓuentōȝ ⁊ cautelā ne deforment opa satisfactōis. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. ꝙ q̄ cessat a pcc̄o excidit ⁊c̄. Pōt dici ꝙ ꝯtingit excidere causas pcc̄i. Uno mō ꝑ abstinentiā a pcc̄o siue fugiēdo pcc̄m. ⁊ hec excisio nō est satisfactō exterior: ſ; fundamētū illi⁹. Alio mō per actōȝ bonoꝝ opeꝝ ꝯrioꝝ pcc̄is. ⁊ h̄ ē ꝑficq; pcc̄m ⁊ curari a pcc̄is: ꝓut dr̄ ꝯria ꝯrijs curāt̄. Primo mō sumit̄ excisio in oppositōe. Scd̄o mō i satisfactōis notificatōe. Vel ita excisio peccatoꝝ causaꝝ attēdenda ē i opib; virtutū ne deformēt̄ ꝑ defect⁹ culpe. ⁊ ex h̄ n̄ fiunt satisfactoria. ¶ Ad vltimū pȝ rn̄sio. ꝙ aliud ē excidē causa pcc̄oꝝ: ⁊ aliō illoꝝ suggestionib; ⁊c̄. vt pȝ ex dictis.

Articul⁹ terci⁹

Consequēt̄ q̄rit̄ de alia descriptōe q̄ ē Anselmi q̄ ē. Satisfacē ē honoꝛē debitū deo impēdere. hec aūt descriptio nō ꝯuenit̄ cū descripto. frequēt̄.n. impēdit̄ honoꝛ debit⁹ deo ab innocētib;: ⁊ aliqs q̄ nō sunt obligati ad satisfaciēdū ꝓ culpa aliq̄. Et ita frequēt̄ impendit̄ honoꝛ debit⁹ deo q̄ nō ē satisfactio. ¶ Itē ex hac rōne videt̄. ꝙ satisfactio fieri deo debet ⁊ n̄ eccl̄ie. h̄ etiā videt̄ sic. q2 illi ꝓprie ē iniuriatū i culpa. ei⁹.n. imago deformat̄: ⁊ eius maiestas ꝯtēnit̄: ⁊ ei⁹ bōitas parū impendit̄. ¶ Itē soli deo peccat̄. ps. Tibi soli peccaui. q̄ soli deo dȝ fieri satisfactio. ¶ Itē si satisfactō solūmō deberet fieri eccl̄ie: tūc q̄ncūq; pcc̄or exiret foꝝ eccl̄ie: nulli teneret̄ satisfactōi. ⁊ ita oēs euolarēt q̄ decederēt i grā. ergo frustra fierēt suffragia eccl̄ie ꝓ defunctis. nec pena purgatoria eēt. qd̄ ē falsuȝ ⁊ ꝯ fideȝ. ¶ Cont̄. dīc Aug⁹. ꝙ infidelitatis impietas ē ab eo q̄ iustus ē dimidiā sperare veniā. ſ; si h̄ ē erroneū dicere ꝙ dimidiā veniā donet. q̄ si dimittit tūc ꝑdonat. q̄ culpā ⁊ penā. q̄ ipse ampli⁹ n̄ exigit. q̄ nec ei oportet satisfacere. q̄ soli eccl̄ie. ¶ Itē deus in ꝯtritiōne dimittit culpā ⁊ penā eternā que excedit oēȝ penaȝ tēpaleȝ improportōnabilr̄. q̄ cū ꝯtritio nō excedat ꝯfessionēȝ improportionabilr̄ nec q̄tū ad penā nec q̄tū ad meritū: multofortius in ꝯfessione absoluit̄ pcc̄or ab omni pena tēpali q̄tū ad deū. q̄ deus n̄ exigit amplioreȝ satisfactōnē. ¶ Itē tanta pōt eē ꝯtritio ⁊ pn̄ia: ꝙ vt sic q̄tū ad deū nō reqrit̄ aliq̄ satisfactio. q̄tū ad eccl̄iaȝ tn̄ reqrit̄: ⁊ ita satisfactio debet impēdi eccl̄ie. ¶ Iteȝ ptes ordiāte sunt. ⁊ addit̄ ꝯtritio ꝯfessioni ꝓpter recōciliatōȝ eccl̄ie. ⁊ ideo multofortius satisfactio q̄ seqt̄ debet fieri homi. ¶ Rn̄deo. ad primū. ꝙ etsi omis honoꝛ deo ē debit⁹: maxīe honoꝛ satisfactōis. tum q2 honoꝛ ē emēdatori⁹ pcc̄i: qd̄ ꝓprie cōmitti̇t in iniuriā dei. tum q2 ē de ꝑfecta recōciliatōe cum deo cui⁹ factus erat pcc̄or aduersari⁹ ꝑ pcc̄m. tum q2 ē humiliatio sub creatura ꝯ ꝯtemptū q̄ efficiebat̄ peccādo ꝯ suuȝ creatoreȝ. tum q2 honoꝛ ē instructus ad exhibēdū deo. ⁊ ꝓpter alia multa. Cū q̄ dicit̄. ꝙ satisfacere ē honorē debitū deo impēdere. Dici p̄t. ꝙ ꝑ h̄ ꝙ dicit debitū: importat̄ modus magis ꝓprie⁹ debēdi. q̄ cū dr̄ honoꝛ debitus deo: ratiōne innocētie ꝯseruate vel bn̄ficētie collate. Si q̄ ꝯsiderēt honoꝛ debit⁹ cū rōnib; q̄bus accidit illi ꝙ sit debit⁹: appropriari pōt satisfactōi. ¶ Ad alia dōȝ. ꝙ etsi satisfactō dȝ fieri eccl̄ie: tn̄ magis ꝓprie ⁊ efficacia maiori dȝ fieri deo. Ad cui⁹ euidētiā nōndū. ꝙ q̄n peccat pcc̄or se ad penā eternā obligat. cū aūt diuina mīscdia eū iustificat: remittit oēȝ culpā ⁊ reatū pene etne q̄ inseparabilr̄ adheret culpe. ſ; q2 mīscdia n̄ p̄t ꝑiudicare iusticie cui⁹ ē mala punire. ideo sic soluit a culpa ⁊ pena: vt tn̄ remaneat obligatus ad aliquantulā penā tēpaleȝ. ſ; q̄n pcc̄or deū offenderat ⁊ eccl̄iaȝ dāmificauerat: ꝯmisit dn̄s iudiciariā ptātem sup pcc̄ores rectorib; eccl̄ie. ⁊ in eos ꝯpromisit tanq̄ in arbitros: vt sic innotescat volūtas dei penitētib; ꝑ sacerdotes. ⁊ ꝑ illos imponat̄ pene pcc̄orib;. ⁊ dn̄o satisfaciāt pn̄cipalr̄: ⁊ eccl̄ie ꝑ ꝯn̄s. vn̄ satisfactō ꝓprie de pcc̄o fit deo: tn̄ ꝑ eccl̄iaȝ ⁊ i eccl̄ia. ¶ Ad illō qd̄ p̄mo obijcit̄. ꝙ ex ratione supposita videt̄ ꝙ ē satisfaciēduȝ soli deo ⁊ n̄ eccl̄ie. dōm ꝙ debit⁹ honoꝛ impēsus deo: nō excludit honoꝛē exhibēduȝ eccl̄ie: ſ; insinuat honoꝛē p̄ncipalē exhibendū deo. ⁊ h̄ ꝯcludūt rōnes subsequētes. Illi.n. p̄ncipalr̄ iniuriat̄ in culpa: illi.n. soli scȝ p̄ncipalr̄ peccat̄. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄. ꝙ si eccl̄ie fieret satisfactio: oēs euolarēt q̄n eēnt ex̄ foꝝ eccl̄ie.

Dicendū q̄ hoc nō sequit̄. forte tñ sequeret̄ si soli ecclie fi-
eret satisfactio. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝑ alia ꝑte. s. q̄a a
deo nō est dimidia venia sperāda ⁊c̄. dđm q̄ tūc venia di-
midiat̄ qñ vnū mortale dimittit̄ alio ñ dimisso. ⁊ h̄ ē in-
cōueniēs ponē. q̄ de⁹ q̄ iustus ē pōt ꝯfederari ⁊ recōcili-
ari homi in sua iniusticia ꝑmanēti: q̄r sic eēt illi⁹ inimic⁹
⁊ amic⁹: aduersari⁹ ⁊ illi placatus. nō sic aūt ē de aliq̄n-
tula pena tp̄ali. q̄r obligatio ad penā ñ facit iniusticiam
in eo q̄ vult soluere. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. q̄ tanta pt̄ eē
ꝯtritio q̄ nō est deo satisfactio faciēda: ⁊ tñ eccie. dđm q̄
hoc verū est. ideo debȝ imponi a sacerdote satisfactō. Si
aūt sacerdoti ꝯstaret: reputaret sibi oīno satisfactū. ⁊ tūc
penā nō imponeret ħ absolutū absolueret. nūc aūt i aliq̄
bus decipit̄. ħ deceptio ē fructuosa: q̄r sp̄ merita cumulā-
tur ⁊ eccie imponēti: ⁊ homi vlteri⁹ satisfaciēti. Qñ enī
vltra debitū impēdit̄ satisfactio: i thesauris eccie depoit̄.
¶ Ad vltimū dđm. q̄ ꝯfessio fit homi ꝑpt̄ recōciliatōȝ cū
eccia. ħ satisfactio fit in emendā illi cui principalr̄ iniuri-
atū est. scilȝ deo.

Questio. lxxxv. de satis-factōis vtilitate.

Onsequenter quē-
rit̄ de fructuositate satisfactōis. Primo
igit̄ q̄rit̄. si tenet̄ penitēs satisface i cari-
tate. Scđo. si in aliq̄ iterāda ē p̄nia ꝯple-
ta. Tercio. an sit vtil̄ ad aliq̄d facta ex̄
caritatē. Quarto. an satisfactio facta ꝑ alio sit sibi vtil̄.
Quinto. an sit alicui⁹ vtilitatis ꝓ pene iniūcte que ex-
cedit condignaȝ.

Membrū primū

Irca primū ꝓcedit̄ sic ad ꝑteȝ negatiuaȝ.
Illa sola placēt deo q̄ facta sunt i caritate.
Heb. xj. Sine fide impossibile ē placē deo.
Et logt̄ ibi de fide formata. qđ pȝ ꝑ h̄ quod
ibidē seq̄t̄ post. Sancti ꝑ fidē vicerūt regna: opati sūt iu-
sticiā: adepti sunt repromissiōes. ꝑ fidē. n. informē null⁹
adeptus ē vitā eternā ꝑmissaȝ. ħ nlla ē satisfactio q̄ ñ pla-
cet deo. ḡ nulla ē q̄ ñ fit i caritate. ¶ Itē satisfactio est per
quā restituūt̄ q̄ sunt amissa ꝑ pc̄m mortale. hmōi autē
restitutio ñ fit nisi assistēte grā ⁊ caritate. ⁊ ita vt prius.
¶ Itē i ieiunijs q̄ corp⁹ penitētis macerāt offerim⁹ corpa
nr̄a deo. Sic̄ dr̄ Ro. xij. Obsecro vos ꝑ miscđiam dei vt
exhibeatis corpa vr̄a hostiā viuentē. sanctā. deo placēteȝ.
rōnabile obsequiū vestrū. ḡ satisfactio dȝ eē hostia viuēs
sancta deo placēs. ħ si debeat placē: optȝ q̄ fiat i caritate.
¶ Itē de⁹ ñ respicit quātū ħ ex quāto. nō ḡ quātitatē fa-
cti ħ radicis q̄ntacūq̄. ḡ sic satisfactio ñ respicit̄ a deo si-
ne radice. i. caritate. ¶ Itē. j. Cor. xiij. Si distribuero in
cibos paupeȝ oēs facultates meas: caritatē aūt ñ habu-
ero nihil mihi ꝓdest. ¶ Itē null⁹ damnat̄ nisi ꝑpt̄ culpā
ħ ꝑ culpa ꝑ q̄ satisfacit q̄s ñ dānat̄. ħ null⁹ euadit dāna-
tōnē nisi sit i caritate. ḡ null⁹ satisfacit nisi q̄ ē i caritate.
¶ Cōt̄. satisfactō quā iniūgit eccia tota exterior ē. ḡ ñ ex-
igit ad eē suū qđ ē interi⁹. s. caritatē ⁊ fidē. ¶ Itē satisfa-
ctio ista q̄ iniūgit̄ a sacerdote: ad h̄ iniūgit̄ a sacerdote vt
ꝑ illā dissoluat̄ obligatio q̄ ē ad penā in foro dei. ḡ tal̄ sa-
tisfactio debȝ eē penal̄. ⁊ q̄ntomagis penal̄ tātomagis sa-
tisfactio. ħ magis ē penal̄ ex̄ caritateȝ. caritas. n. oīa suf-
fert. ḡ magis ē satisfactio ex̄ caritatē q̄ i caritate. ¶ Item
cū q̄s ñ ꝯtrit⁹ ꝯfitet̄ pc̄a sua. si cras ꝯterit: ñ optȝ iteȝ cō-
fiteri. valet igit̄ ꝯfessio facta ī mortali. silr̄ videt̄ de satis-
factōe. ¶ Itē aliq̄s ꝯmisit duo mortalia. vnū rapie: ⁊ ali-
ud adulterij. penitet de rapina ⁊ ꝯfitet̄ ⁊ restituet qđ ra-
puit: ⁊ ñ de adulterio. Cū post penitet ⁊ ꝯfitet̄ adulteriū
q̄rit̄ an debeat restituere iteȝ qđ rapuit: an ñ. Si ñ: ḡ sa-
tisfactio i mortali valet. Si sic: videt̄ q̄ rapinā optȝ i du-
plū restituē. qđ ñ ē veȝ. ¶ Itē baptism⁹ recept⁹ ab ex̄ñti
in mortali: vtpote ficte accedēte. valȝ illi qñ peitet ȝ mor-
tali ⁊ recedit illa fictio. silr̄ videt̄ de satisfactōe fc̄a i mor-
tali q̄ valeat qñ penitet de mortali. ¶ Itē actio dū fit est.
qñ đo facta ē: ñ ē. op⁹ igit̄ factū i caritate qñ factū ē ē nō
ens ⁊ mortuū sic̄ factū i mortali. ḡ eq̄lis pōderis ē satisfa-
ctio facta i mortali ⁊ i caritate. ¶ Itē date elemosinam ⁊
oīa mūda sunt vobis Luc. xj. ꝯtra q̄ ibi loq̄t̄ ȝ pctōribꝯ.
ḡ pt̄ satisfacē q̄s ꝑ elemosinā sine grā. ⁊ hoc ip̄ȝ hr̄ Dan.
iiij. dixit daniel nabucbodonosor. pc̄a tua elemosinis re-
dime. ⁊ ꝯstat q̄ ille erat pctor magn⁹. ¶ Itē Treñ. iij. re-
natione cepert̄ me. Glo. etsi fides deessȝ: pena satisfacēt.
ħ vbi ñ ē fides ñ ē caritas. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē ad p̄ceptū diuinuȝ
nō tenet̄ hō i caritate. sine. n. q̄s loco ⁊ tp̄e honorat parē-
tes ñ ex̄ñs i caritate: vel sabbatū obſuat: ñ peccat. ḡ mlto
tomin⁹ tenet̄ mādatū sacerdotis implē i caritate. ¶ Iteȝ
si tenet̄ i caritate satisfacere. cū null⁹ sciat: vtȝ sit i cari-
tate. nūq̄ pōt scire vtȝ satisfecerit. ḡ sp̄ dȝ satisfacere. Si
dicat̄ q̄ ꝯclusio sit vera. ḡ si sit impositū alicui dare cētū
marcas. nō sufficit semel dare: ħ optȝ frequenē dare. imo
sp̄ q̄usq̄ ꝯstiterit q̄ dederit i caritate. qđ cōstare nō pōt.
¶ Rñsio. dici pōt q̄ satisfactio etiā quantuȝ ē de vi nois
importat diuinā acceptatōȝ ⁊ recōciliatōeȝ cū deo. ⁊ qm̄
sine grā ꝯ̄tūfaciēte impossibile ē ꝑsonā placere deo vl̄ ei⁹
opa acceptari. ideo nec satisfacere ē sine caritate. possibile
tñ ē quē ex̄ caritatē p̄pare se ad caritatē hn̄dā ⁊ satisfacti-
onē faciendā. ⁊ sic dȝ intelligi ꝯsiliū Daniel̄ datū nabu-
chodonosor. vt scȝ p̄pareret se erogatōe elemosinaȝ ad gra-
tiā suscipiendā: q̄ suscepta multiplicādo elemosinas pec-
cata sua satisfaciēdo redimeret. ¶ Ad illđ qđ obijcit̄. da-
te elemosinā ⁊c̄. sic pt̄ dici. q̄ oīa mūdat elemosina dispo-
nēdo ⁊ p̄pando ad mūdatōȝ. vel pōt dici q̄ elemosina cō-
muniter mō sumit̄ ibi q̄ scȝ q̄ ē vna ps satisfactōis. ¶ Ad
illđ qđ p̄mo obijcit̄. q̄ satisfactō iniūcta ē exterior ⁊c̄. Di-
cendū q̄ lȝ sit exterior: seq̄t̄ tñ fundamētū interi⁹. qđ ē p̄n-
cipalr̄ deo acceptū i satisfactōne. ¶ Ad illđ qđ obijcit̄. q̄
magis ē penal̄ satisfactō ex̄ caritatē ⁊c̄. dđm q̄ etsi opus
penale req̄rit̄ i satisfactōe: illđ tñ ñ sufficit sine fundamē-
to caritatis. Sine. n. fundamēto nihil ē acceptū deo: q̄r so-
lutio debita sine illa: ē sic̄ debitū solutū ꝑ monetā repro-
bā. Vñ satisfaciētibꝯ i mortali pt̄ dici illđ Hiere. vj. Fru-
stra ꝯflauit ꝯflator. i. sacerdos iniūgens satisfactōȝ: mali-
cie eoȝ ñ sunt ꝯsumpte. argētū reprobū vocate eos. ¶ Ad
h̄ qđ obijcit̄. q̄ ꝯfessio facta i mortali valet ⁊c̄. dđm q̄ inē
causas ꝑpt̄ q̄s accia ē ꝯfessio ē vna ⁊ potissima: vt ꝯfessor
sciat in q̄ ⁊ q̄ntis penitēs deliq̄rit. vt ꝑ h̄ ꝯgruā sciat ap-
ponere medicinaȝ. q̄r ḡ pc̄a alic⁹ p̄ñr innotescūt ꝯfessori si
dicāt̄ ex̄ caritatē: suffic̄ ꝯfessio q̄ fc̄a ē a ñ ꝯtrito. q̄tuȝ ad
h̄ ñ optȝ iterari ꝯfessiōȝ a ꝯtrito. q̄tū aūt ad fructū mlti-
plicē q̄ accidit i ꝯfessiōe pl⁹ valet facta in caritate. vtpote
erubescētia q̄ ē magna ps satisfactōis: erubescētia p̄nie ħ
maioris fruct⁹. imo forte null⁹ ē facta ex̄ caritatē. nec ḡ
ea angel̄ nec plura ꝯmoda assēq̄t̄. sic̄ si ꝯfessus eēt i cari-
tate. ¶ Ad illđ qđ obijcit̄ de restitutōne rapine i mortali
⁊c̄. dđm q̄ qñ q̄s rapit deo ē iniuriosus ꝓximo dānosus.
vt aūt satisfaciat exigūt̄ duo. restitutio damni ꝓximo: ⁊ ho-
nor deo. Restitutio fieri pōt i mortali. q̄r sit tñ modo ꝓxi-
mo ⁊ soluit̄ sufficiēt: lȝ sit i mortali. de q̄ ñ ꝑtinet ad ꝓxi-
mū iudicare. Sȝ de⁹ honorari ñ pt̄ vt dȝ: nisi ab ex̄ñtibꝯ
in caritate. nec ei satisfieri ab iniuria sibi illata. Ecci. x.
Nō ē speciosa laus i ore pctoris ⁊c̄. [illegible]
[illegible] ⁊c̄. ⁊ ideo homi satisface pt̄ i mortali. q̄ ñ [illegible]
ħ deo ñ pt̄. quē. n. honor̄ acceptaret de⁹ ab [illegible]
[illegible] ei⁹ iniuria. ¶ Ad aliđ qđ obijcit̄. dđm q̄ ñ ē [illegible] in sa-
tisfactōe ⁊ baptismo. Baptism⁹. n. ñ ē [illegible] op⁹ baptiza-
[illegible] ħ dei. Jo. j. Hic ē q̄ baptizat. Sacerdos. n. ñ baptizat
nisi ministerio: ideo baptism⁹ ñ sp̄ ē op⁹ hn̄ti caritatē. ideo va-
[illegible] pt̄ recipiēti i mortali qñ peitet sic̄ ñ ē de satisfactōe. est. n.
op⁹ ip̄i⁹ penitetis. Ideo lȝ satisfactio bōa sit tñ [illegible]
ex̄ñti i mortali nec vnq̄ ei ꝓdest ad vitā eternā. ¶ Ad il-
lud qđ obijcit̄ de glo. Treñ. iij. Dicēdū fides [illegible]
ta pctī. aliq̄n. n. hn̄s grām ꝑ penā voluntariā satisfacit de
culpa: cui⁹ nō hȝ memoriā. vñ tūc valet dicēdū fides de-

sit: q̄ntū sī tēsit ɔsciā. ¶ Ad illud qđ obijcit. q̄ nō tenet
hō adimplē mādata dei ī caritate ⁊c̄. dōm q̄ qñ op⁹ satis
factōis ab hoīe impoit homi: nō iđ tenet illđ op⁹ hō facē
ex caritate siue ī caritate q̄ p̄ceptū. s; necē hz in caritate
facē ad h q̄ sit emēdatoriū ⁊ deo placitū. ¶ Ad illud qđ
obijcit. si deberet satisfacē in caritate: oporteret h satisfa
cere sc̄. q̄ nō p̄t sciri vtrū sit ī caritate an nō ⁊c̄. dōm q̄ im
pleto ope sibi iniūcto: nō ē necē illđ iterare. s; si dubitat
p̄babilr se deo satisfecisse: nō dz a satisfactiōe cessare q̄usq̄
p signa p̄babilia certificet aliq̄ mō se eē absolutū a cul
pa ⁊ a pena. s; sic in aliqs sacr̄is vtpote ī sacro altaris: nō
necio reqrit q̄ hō accedat ex caritate vel ī caritate. s; si se
quātū ex se ē sufficiēt p̄pat nec hz ī aliq̄ remorsuz ɔsciē: nō
peccat accedēdo. sic ē de satisfactiōe. Pōt ḡ dici. si opa in
iūcta ab eccīa sine aliq̄ remorsu mortal' adimpleuerit dū
mō sufficiēt p̄pauit se ad grām quātū ī se ē: absolut⁹ ē ī fo
ro eccie: ⁊ silr in foro ɔsciē. ⁊ sine p̄iudicio dico: silr ī fo
ro dei. ita q̄ nō dānabit lz iterato nō satisfecerit. lz p hmōi
opa nō absoluat oīno. Si igit aliqs adimpleat pniaz in
iunctā sine remorsu ɔsciē ex caritatē: nō ē necē q̄ satisfaci
at iterū: nec iudicio sacerdotis: nec iudicio p̄prie ɔsciē. te
net tñ iudicio dei q̄ adhuc exigit penā ab illo. q̄ satisfecit
ex caritatē. ¶ Ad illđ qđ obijcit. q̄ op⁹ ī caritate factuz
nō manet nisi q̄diu ē in fieri. dōm q̄ lz nō maneat ī sema
net tñ ī suo p̄mio. s. vita eīna. op⁹ aūt factū ī mortali dicit
simplr perisse ⁊ mortuū eē: q̄ frustrat a p̄mio. i. vita eter
na. Uel p̄t dici. q̄ lz nō sint ī natā p̄pria: sunt tñ ī mēte di
uina. vñ Heb. vj. Nō est iniust⁹ de⁹ vt obliuiscatur opis
nostri ⁊ dilectionis quam ostendimus in nomine ipius
⁊c̄.

Membrū secundū

C Onsequent q̄rit si pnia ɔpleta in aliq̄ casu sit
iteranda. Et p̄mo querit. qūo ɔpleta in pecca
to sit iteranda. Scđo. an ɔpleta in caritate ⁊
post mortificata p peccatū sit iteranda. Ter
tio. vtrū opera satisfactoria facta ī mortali reuiuiscāt.

Articulus primus

C Irca primū p̄cedit. nlla ē satisfactio facta deo
ex caritatē vt dictū ē. ḡ facta ex caritatē nō suf
ficit deo. ḡ ē iterāda. Eccī. xxxiiij. Hō q̄ ieiūat
in pctis suis: ⁊ iterū eadē faciēs. quid p̄ficit humiliādo
se: orōnez ei⁹ qs exaudiet? ¶ Itē Hiere. iiij. Nouate vo
bis nouale ⁊ nolite serere sup spinas. s; q̄ pniaz iniūctaz
facit in mortali: nō nouat sibi nouale. i. nō purgat a pec
catis imo seminat sup spinas q̄ suffocāt semē. vt habetur
Math. xiij. ⁊ Lu. viij. ḡ talis pnia inutilis ē. ḡ iterāda ē.
¶ Itē dicit Greḡ. ad illū q̄ est in mortali pctō. Itē fac
quicqd boni potes vt deus illustraret cor tuū ad pniam.
ḡ in peccato mortali nō est pnia s; ad pniaz. finis. n. nō ē
id qđ ad finez nec ecōuerso. ¶ Cōtra. de⁹ nō punit idem
bis. s; si satisfactio etiā facta ex caritatez eēt iterāda bis
puniret. ḡ non est iteranda. ¶ Itē alicui iniungit in sa
tisfactione peccatorū dare pauperibus centū marcas: quas
ipse dat in mortali. Si ḡ iteranda est penitētia: iterum te
netur dare centū. qđ non est verisimile: q̄ forte nō habe
ret vnde iterū tot daret: nisi oīno depauperet. ¶ Item esto
q̄ aliquis satisfactionez sibi iniunctaz totam in mortali
compleuerit. postmodū cōteritur ⁊ infundit illi caritas.
videtur q̄ in hoc casu non teneatur iterare penitentiaz:
quia matrimoniū carnale de filijs illegitimis facit legi
timos. ⁊ fortius est matrimoniū spirituale quod est cuz
anima per caritatez coniūgitur deo: de filijs illegitimis
id est: de operibus factis in mortali. facit legitimos. id ē
viuificant opera illa bona que prius erant mortua. Et
ita penitentia facta in mortali viuificatur p caritatē sub
sequentez. ⁊ ita non est iteranda. ¶ Item Hiere. xxv. Si
attenuatus frater tuus vendiderit possessiunculā suam:
⁊ voluerit p̄pinquus eius potest redimere quod ille ven
dicat. Si autē non habuerit proximū ⁊ ipse preciū po
tuerit inuenire: computabūtur fructus ex eo tempe quo
vendidit. i. peccauit. vt dicit glo. Frater enim attenuat⁹
vendit possessiunculā: qñ per peccatū mortale amittit cō
uersationez sanctam. sed precium inuenit ad redimēdū:
qñ conterit ⁊ penitet. ⁊ computant fructus ex eo tempe
quo vēdidit. i. peccauit. ⁊ ita opera bona que fecit ī mor
tali efficiūtur fructuosa p grāz sequentē. ḡ in hoc casu pe
nitentia facta in mortali nō est iteranda. ¶ Rñsio. q̄ sa
tisfactio completa in mortali est iteranda. q̄ vt dictū est:
nec est deo accepta: neq; deo recōciliatiua. p̄pter qđ nul
la reputat. ¶ Ad illud quod obijcit. q̄ de⁹ non punit bis
⁊c̄. Dicendū q̄ hoc est verū sufficient. Nulla autē satis
factio vel pena iniuncta existenti in mortali sufficiēt pu
nit: quia talis reus est pene eterne. ¶ Ad aliud dōm. q̄
ille qui dat centum marcas in mortali sibi iniūctas non
satisfacit nec est absolutus a penitētia iniūcta. nec tamen
sequit: ḡ tenet iterū dare centū. s; tenet hāc vel aliaz pe
nitentiā facere iuxta arbitrium ecclesie. ¶ Ad illđ quod
obijcit in matrimonio carnali ⁊c̄. Dicūt quidam q̄ ī ma
trimonio carnali non legitimant omēs filij illegitimi: s;
illi solum qui nati sunt ex illa muliere cum qua vir cōtra
hit matrimoniū. similit est in matrimonio spūali. Sunt
enim tria principia operum. videlz grā gratūfaciens vir
tus: ⁊ talia opera dicūtur ex caritate vel in caritate. Ali
ud principium nulla vel sola gratia gratisdata: ⁊ a tali
principio sunt opera de genere bonoꝝ facta extra carita
tem. Tercium principiū est libido: ⁊ a tali pricipio sunt
opera mala. in matrimonio ḡ spirituali cuz peccator pe
nitet ⁊ anima coniūgitur deo: legitimant siue viuifican
tur sola illa opera que fuerunt ex caritate. gratia cui⁹ fit
matrimoniuz: ⁊ non illa que facta sunt in mortali. s; qa
illi qui nunq̄ fuerunt illegitimi: quia generati fuerūt ex
istente matrimonio cum deo. Propter hoc aliter dicen
dum. q̄ scilz filij naturales illegitimi: legitimi fiunt suc
cedente matrimonio carnali. filij autem mortales illegi
timi nequaq̄ succedente matrimonio spirituali. ⁊ hoc ē
scilz q̄ filijs illegitimis carnalibus q̄tum ad esse eorum
naturale nihil deperit ex hoc q̄ non sunt geniti in matri
monio carnali. Sed filijs spiritualibus illegitimis mul
tum deperit q̄tum ad esse mortale. ex hoc q̄ non sunt ge
nerati in matrimonio spirituali. vnde mortui reputātur
ideo non possunt legitimari. ¶ Ad illud quod obijcitur.
q̄ fructus debent computari ⁊c̄. Dicendum q̄ hoc intel
ligitur si statim post peccati perpetrationem incipiat do
lere ⁊ conteri de peccato. Ab illo autem tempore quo sic
conteritur: incipiunt opera valere ⁊ sibi in fructus ⁊ in
meritum contemplari. Uel potest dici. q̄ fructus cōpu
tantur q̄tum ad supercrescentiam malorum perpetran
dorum: quia merito illorum fructuum non est lapsus in
tot scelera in quot lapsus esset si fructus illi nō fuissent.
Aliter dicunt quidam. q̄ sicut est aliquis furiosus q̄ ha
bet lucida internalla: sic est aliquis peccator qui peccat
⁊ paulopost peccatum penitet: ⁊ tunc habet caritatem ⁊
facit opera meritoria. ⁊ iterum ⁊ iterum peccat: ⁊ paulo
post penitet ⁊ habet caritatē ⁊ facit opera meritoria. Et
ḡ dicit q̄ computantur fructus ex eo tempore quo ven
didit. id est: peccauit. id est: illa opera meritoria q̄ ami
sit in tempe venditōis restituūtur ei per penitentiā factā
in caritate.

Articulus secūdus

C Onsequenter queritur. Si iteranda est satis
factio quando completa est in caritate ⁊ post
mortificata per mortale sequens. Et videtur
q̄ sic. quia si mortificata est per mortale: remotior ē a vi
ta vel equaliter remota ille que est completa. s; illa esset
iteranda. ḡ ⁊ ista. Probatio medie. fetus nunq̄ viuus p̄
pinquior est ⁊ magis dispositus ad viuificationem q̄ fe
tus qui prius fuit viuus ⁊ post mortificatus sine extin
ctus. quia ille viuificatur per opera nature: ille nō nisi p
op⁹ sup naturā. similiter videt de fetu spūali. ¶ Itē legē

Nume. vj. q si corā nazareo moriebat subito qs polluebat caput ɔsecrōis ei⁹. r dies priori irriti fierāt seu fiebāt qm̄ polluta erat satisfactio ei⁹. ḡ si aliqs totā pniaʒ fecerit i caritate: r postmodū pctō mortali ɔsentiat: irrita est ei⁹ pnia. ḡ iterare eā dʒ: sicut nazare⁹ iterabat votū eius. ¶ Itē Ezech. xviij. Si auerterit se iust⁹ a iusticia sua r fecerit iniquitatē [illegible] non recordabūt. ḡ p [illegible] pniaʒ. h añ ꝗ faceret erat obligat⁹ ad illā. ḡ adhuc ē obligat⁹. r ita dʒ iterare pniaʒ ¶ Cōtra. ille ɔpleuit pniam quā debuit i caritate deo acceptā: r illi recōciliatiua. ḡ illa ɔpleta nulli⁹ ē debitor: qꝛ oīno condignā pniaʒ ɔpleuit. ḡ si decedēt statiʒ euolaret. ḡ oīno absolut⁹ ē q̄tū ad forū dei. igit̄ qcqd illi accidat imposteruʒ p pctīs p qbꝰ oīno ē absolut⁹: nullā debet iterare pniaʒ. ¶ Itē leuit. xxv. Qui vēdiderit domū suā infra muros vrbis: hēbit licētiā redimēdi donec vn⁹ ann⁹ impleat. r si ñ redemerit r anni circul⁹ fuerit reuolut⁹: emptor possidebit eā: r posteri ei⁹ in ppetuū. r redimi et ñ poterit i iubileo. Dicit glo. in grauioribꝰ criminibꝰ tm̄ semel ɔcedit pnia. ḡ de talibus ñ ē iterāda pnia. ¶ Rñsio. dōm q satisfactō ɔpleta in caritate ñ ē ncc̄io iterāda: lʒ mortificata sit p recidiuū nisi q̄ten⁹ pctā redeūt p qbꝰ satisfactū ē ppt ingratitudinē penitētis. [illegible] cō [illegible] ē ingratitudo sua r augmētū ɔtempt⁹. r si q̄ sunt alia ꝗ reddūt illū indignū diuina gra. ppt q̄ ē illi noua pnia iniugēda. ¶ Ad illō qō obijcit̄ q illa q̄ ē mortificata ē remotior a vita ꝗ illa q̄ mortua ē r nūꝗ habuit vitā. ḡ sicut de fetu viuo r mortificato: r illo q nūꝗ vixit. dōm q sicut nō est de opibꝰ nate r illi q̄ sunt sup naturā. In natura. n. ordo est natural a potētia vel dispositōe ad actū siue ad habitū: ppt qō facit̄ ē pgressus i hmōi r puētio ad actū hꝰ cui⁹ ē vita. sm cursuʒ nate impossibilis ē reuersio a puatōe ad hmōi actū vel hitū. Sʒ in his q̄ sunt sup naturā: qꝛ sūm⁹ auctor ē agēs p bñplacito sue volūtatis: est regressio a puatōe ad hitū iux nutū sue volūtatis. ¶ Ad illō qō obijcit̄ de nazareo: q polluebāt r irritabāt dies ɔsecrōis ei⁹ qm̄ qs moriebat̄ eo pñte. dōm q h intelligit̄ qm̄ qs polluebat ɔsensu vel actu pcti mortal. p qō sigficat̄ q mortua repntāda sunt retroacta vana r irrita q̄tū ad meritū vite etne siue gl̄e excellētis quā sortiet̄ pfecti. Si h extēdat ad op⁹ vel exercitiū satisfactōis: tūc dʒ intelligi nōdū cōpleta satisfactōe. qō pʒ p h q dicit: q qm̄ polluebat manet de voto ɔsecratōis. Qm̄. n. aliqs polluit̄ pctō mortali nōdū ɔpleta satisfactōe: ɔstat q irrita ē pcedēs satisfactō q̄tū ad adeptōʒ remissiōis pctī r ɔsecutōeʒ vite etne. ¶ Ad illud qō obijcit̄ de illo vbo Ezech. Si auerterit se rc. dicēdū q h intelligit̄ d auersiōe finali: ut ex textu pʒ. ¶ Ad illud qō obijcit̄ p alia pte. q p pctīs grādibꝰ tm̄ semel cōcedit̄ pnia. dōm q h intelligit̄ de pnia solēni q̄ solʒ iniūgi illis q in capite ieiunij eijciūt̄ de eccia. r eis q ɔtinuas faciūt pegrinatōes: vel sp vel vsqꝫ ad tpus determinatuʒ. Hec aūt pnia in qbusdā ecclesijs ñ iterat̄. r h vult glo. pdicta. Vel sic exponi pōt. semel tm̄ ɔcedit̄ pnia. i. in initio qm̄ pctm̄ nouellū ē r nō induratū. Grauiora. n. crimia qm̄ indurata sunt nō recipiūt pniam: vt pʒ de pctō i spm̄ sanctū. ppt h dr̄ Cañ. ij. Capite nobis vulpes puulas. i. nouellos hēticos ɔuertite. Indurati. n. in hēsi ñ ɔuertunt̄. vñ poeta. Principijs obsta sero medicina parat̄. Cū mala p lōgas ɔualuere moras.

Articulus tercius

Onsequēt q̄rit̄. vtrū opa satisfactoria facta in mortali adueniēte caritate viuificēt r ɔputēt̄ in sortē. Et nō: videt̄. qꝛ qō nūꝗ vixit nec vllo mō viuit: nec ē a principio viuēte: nllo mō ē possibile ad vitā. tale ē op⁹ factū i mortali. ¶ Itē nullū op⁹ mutat originē suā. qō enī fit i mortali ñ pōt fieri i caritate: neqꝫ qō fit i caritate pōt fieri i mortali. ḡ qō fit i mortali ñ pōt eē meritoriū neqꝫ satisfactoriū: cuʒ nullū sit meritoriū nisi factū in caritate. ¶ Itē pctōr ex caritatē est debitor pene eterne. ḡ de infinito nihil pōt adimi. quantacūqꝫ penam sustineat sp tenet̄ ad etnā. igit̄ nihil qō facit i mortali sibi cōputat̄ i sortē. ¶ Cōtra. lʒ nullū pctm̄ remanet impunitū tn̄ i oī punitōe culpe [illegible] agit dñs punies citra condignū. Sʒ si pctōr añ receptōʒ gr̄e punire⁹ eēt opibꝰ satisfactōis sup ɔdignū. nisi illa opa ɔputarēt̄ illi i sortē aliqualit̄: in nllo videret̄ dñs agē miscōit̄ cū eo. ¶ Itē i [illegible] statu ē hō dūmodo hēat vsuʒ rōnis: qcqd mali facit cōputat̄ illi i penā r demeritū. ḡ si dñs ē pnior ad miserēdū ꝗ ad puniēdū: videt̄ q i q̄cūqꝫ statu sit: q qcqd boni agit illi debeat ɔputari i meritū siue pene diminutōʒ. ḡ si satisfaciat i mortali: opa illa debēt illi ɔputari i meritū r maxime adueniēte gr̄a. ¶ Itē minimū bonū ē mai⁹ bonū ꝗ maximū malū. ḡ minimū bonū dʒ pficere cuicūqꝫ i mai⁹ ɔmodū ꝗ malū maximū i dānū. r ita in mai⁹ meritū cōputari ꝗ illō i dānū. ¶ Rñsio. Dicūt qdā q i satisfactōe meret̄ penitēs remissiōʒ pene r collatōʒ gl̄e. r h vex est si ɔpleta sit ex vel i caritate. Dicunt et q opa satisfactoria facta i mortali adueniēte gr̄a viuificāt r ɔputāt in sorteʒ q̄tū ad remissiōʒ pene: nō q̄tū ad collatōʒ gl̄e. Hanc aūt opinionē estimo falsaʒ r repbādā. cū illō qō nllo mō ē a pricipio viuēte: nllo mō sit possibile ad vitā. tale ē op⁹ mortuū oīno. ¶ Aliť ḡ dōm. sʒ q op⁹ satisfactoriū ē meritoriū vite etne. qꝛ r deo acceptū r ei recōciliatiū. vñ dʒ q fiat i caritate. Nā si fieret i mortali ñ eēt acceptū deo: neqꝫ recōciliatiū illi. neqꝫ viuificat gr̄a sine caritate subsequēte. ¶ Ad illō qō obijcit̄ p̄io ɔ h. q si qs puiat se supra ɔdignū i mortali. nisi pena q̄ punit se ɔputet̄ illi i sortē: nō videt̄ q dñs agat cū eo miscōit̄. dōm q cū pctōr sit dign⁹ pene [illegible] nō ɔputet̄ i sortē vel q̄tū ad acceptōʒ gl̄e vel remissiōʒ pene: nihilomin⁹ miscōit̄ agit cū eo dñs opa facta ex caritatē aliť remunerādo. nullū eniʒ bonū erit irremuneratū a deo. de h hēbit̄ .j. ¶ Ad illō qō obijcit̄. q malū sp ɔputat̄ in penā rc. dōm q h regrit diuina iusticia q̄ nullū malū reliqt impunitū. C⁹ rō ē. qꝛ sicut malū q̄cūqꝫ rōne r mō fiat: demeritoriū ē r dignū punitiōne. sic bonū nisi debitis omēt̄ circūstātijs. merito r numero min⁹ ē acceptū. Ad h. n. q aliqd sit bonū meritoriū necc̄e ē q sit de genē bonoꝝ r q fiat i caritate r ppt fineʒ debitū sm deū. boꝝ si altero careat: vt si ñ sit de genē bonoꝝ: vel fiat ex caritatē: vel ppt indebitū finē: merito caret r q̄nqꝫ demeritoriū reputat̄. r ppt h iusto dei iudicio malū i q̄cūqꝫ statu fiat dignū ē punitiōe. r bonū nisi fiat eo mō q̄ dʒ iuste careret remūeratōe. nec i sortē meriti cōputat̄. malū ḡ qꝛ nulla ɔditōe pt̄ fieri qn sit demeritoriū imputat̄ in penā. bonū qꝛ ñ sp bono mō fit: frequēt̄ nō reputat in meritū. ¶ Ad aliud qō obijcit̄. q minimū bonū ē mai⁹ bonū ꝗ rc. dōm q h intelligit̄ de bono facto ex vel in caritate. qō dignū ē vita etna.

Membrū terciū

Onsequēt̄ q̄rit̄. ad qd ē vtil pnia fcā ex caritatē. Et dʒ q ad tria. s. bonoꝝ tpaliū multiplicatōʒ. r gl̄e acq̄rēde habilitatōeʒ. r pene etne diminutōʒ. P̄rio ḡ q̄rit̄ si valet ad tpaliū multiplicatōʒ. Scdo. si ad gl̄e hñde habilitatōeʒ. Tercio. si ad pene etne diminutōʒ.

Articulus prim⁹

Irca p̄mū sic pcedit̄. sup illō Job xxx. Nōne cōsiderat vias meas r cūctos gressus meos dinumerat. Glo. nulla bōa vel mala sunt sine retributiōe. ḡ bona facta in mortali ñ sunt sine retributione tpali. ḡ bona remunerāda q̄dāmodo sunt meritoria. s. boni etiā tpal. ¶ Itē. iij. Reg. xxj. Nōne vidisti Achab humiliatū corā me. igit̄ qꝛ humiliatus ē mei cā: nō inducā malū in diebꝰ ei⁹. ecce h dñi ad Heliā. ḡ achab qui erat malus [illegible] penali meruit liberari a malo [illegible] bonū tpale meruit. ¶ Itē Ezech. [illegible] Ecce ego dabo nabuchodonosor terrā [illegible] pter multitudinē ei⁹: r depdabit̄ manubias ei⁹. r diripiet spolia ei⁹: r erit merces exercitui eius r opa q̄ fecit [illegible]

versus Tyrū. ꝛ ꝯstat ꝙ tā Nabuchodonosor ꝙ̄ exercitus eius ī īfidelitate erat: ꝛ tn̄ egiptꝰ datꝰ ē ei ꝓ mercede. ꝛ ita ī mortali meruit bonū tp̄ale. ¶ Itē Exo. xx. Honora patrē tuū ꝛ mrē3 tuā vt sis lō. su. ter. aut h̄ dr̄ hn̄ti caritatē3 aut n̄. videt̄ ꝙ n̄ hn̄ti: q2 hec remūeratō pua eēt hn̄ti caritatē cui debet̄ vita etna. ḡ honorās prē3 ꝛ mrē3 extra caritatē meret̄ bonū tp̄ale. ¶ Itē d̄ hypocritis dic̄ dn̄s q̄ q̄rūt gloriā ꝓpriā Mat. v. ꝛ vj. Amē dico vob̄ receperūt mercedē suā. q̄ qdē merces ē bonū tp̄ale. ¶ Itē si nlla remūeratio fiet bn̄facienti ī mortali: eq̄lr se hret index ad illū q̄ nullū bonū facit: ꝛ ad illū q̄ mlta bōa ī mortali. ḡ nlli pctori cō- sulēdū eēt ꝙ aliqd boni facēt dū eēt ī mortali. ¶ Itē bona opa fcā ex caritate meritoria sūt vite etne. ꝛ ē vita etna incōpabilr maior ꝙ̄ caritas vel eiꝰ opa. ḡ si minꝰ bōa ꝑ meritū ad lōge maiꝰ bonū attigūt: mltofortiꝰ bōa opa facta ex nāta: vł sola vel cū gr̄a ḡtisdata: attingūt ꝑ meritū ad bōa tp̄alia q̄ sūt minꝰ bōa. Meliora. n. sunt nāalea potētie ex qbꝰ sunt opa de genē bonoꝝ ī mortali: ꝙ̄ bona tp̄alia exteriora. ¶ Itē q̄tuor sunt ḡdꝰ bonoꝝ. est eī bonū3 glīe qd̄ ē ī supmo ḡdu. ꝛ bonū grē ḡtūfacientis qd̄ ē ī scd̄o ꝛ bonū d̄ genē bonoꝝ qd̄ ē ī tcio. ꝛ bonū tp̄ale qd̄ ē ī q̄rto Sz bonū grē ḡtūfaciētis ꝑ meritū ad bonū glīe attingit. ḡ mltofortiꝰ de genē bonoꝝ attigit ꝑ meritū ad bonū tēpale. qd̄ ē minꝰ bonū. ¶ Itē oē malū opꝰ ē dignū pēa apd̄ deū. ḡ cū deꝰ ꝓnior sit ad remūerādū ꝙ̄ ad puniēdū: omē bonū opꝰ ē dignū p̄mio apd̄ deū. ¶ Itē sup illd̄ Aggei. j. Seminastis mltū ꝛ itulistis paꝝ: dic̄ glo. qdā seminat mltū ꝛ paꝝ metēt. q2 si int̄ mlta pctā aliq̄ opa faciūt iusta: n̄ ē iniustꝰ deꝰ ꝙ ꝓpt̄ mlta mala paucoꝝ bonoꝝ obliuiscatur: h̄ fac̄ eos metere ꝛ ī horrea ꝯgregare q̄ ī bōa t̄ra seminauerīt. Ecce plane hr̄. ꝙ ꝓpt̄ aliq̄ bōa ī mortali facta remūerāt̄ bōa tp̄alia. ¶ Itē puer. viij. Ego diligētes me diligo. ḡ magis diligētes me magis diligo. q2 ad simplr̄ sequit̄ simplr̄: ꝛ ad magis magis. Sūt ḡ duo ī pctīs mortalibꝰ ꝑ oīa pares. ꝛ q̄tū ad diuitias ꝛ q̄tū ad pctm̄: excepto ꝙ vnꝰ dat elemosinas ꝓ deo: aliꝰ nihil dat. ille q̄ dat magis diligit: q2 diligit ꝛ affectu ꝛ effectu: cū eius mēbra nutriat. ḡ deꝰ magis isti ꝙ̄ alterū diligit. h̄ n̄ magis affectu cū scd̄o diligat vtrūq3. ḡ magis effectu fut̄e. s. glīe. ḡ p̄n̄ti scz tp̄ali. ¶ Itē eido ꝙ aliqs q̄ fuit ī caritate mlta opa bona fecerit. posimodū peccauit mortalr̄: ꝛ mō ī pctō mortali fac̄ mltas elemosinas ꝓ deo. Querit̄ q̄ opa sint magis efficacia ad aliqd̄ bonū obtinēdū a deo. an preterita meritoria q̄ sunt mortificata ꝑ pctm̄: an ista p̄n̄tia q̄ fiūt in mortali. Et videt̄ ꝙ meritoria mortificata minꝰ sūt efficacia: q2 ī mortificatōe eoꝝ offensus ē deꝰ: ꝛ ī istis p̄n̄tibus n̄ offendit̄. ḡ ista p̄n̄tia q̄ fiūt ī mortali magis sunt efficacia. h̄ ꝯstat ꝙ p̄terita mortificata efficaciā hn̄t aliqd obtinēdi a deo. vn̄. j. Reg. xiiij. ḡ ne Ionathas morier̄ q̄ fec̄ salutē hāc magnā ī isrl̄. h̄ nephas ē. ꝛ dic̄ ibi glo. multū trāsacta bona iuuāt. nisi p̄terita bōa iuuissent: iminētia mala n̄ euasisz. ¶ Itē. j. paralip. xix. dixit Ieu ꝓpha ad Iosaphat. Impio p̄bes auxiliū ꝛ his q̄ oderūt dn̄m amicitia iūgeris: ꝛ ideo irā dn̄i merebaris. h̄ bōa opa inuēta sunt ī te. ꝓz ḡ ꝙ p̄terita bōa ꝑ pctm̄ obtinent aliqd̄ bonū a deo. silr̄ videt̄ ꝙ ī pctō mortali facta obtinent aliqd̄ bonū a deo. ¶ [illegible] dic̄ augꝰ. q̄ ē ī pctō mortali indignꝰ ē pane q̄ vescit̄. ḡ ī illo statu n̄ p̄t mereri panē q̄ vescit̄. plꝰ ē eni mereri ꝙ̄ eē dignū. ¶ Itē q̄ nihil ē ī ꝯspectu dei: apud illū nihil meret̄. h̄ pctor nihil ē ī ꝯspectu dei. ꝓz. Ad nihilū deductꝰ ē ī ꝯspectu eiꝰ malignꝰ. ¶ Itē Sap. xiiij. silr̄ et odio sunt deo impiꝰ ꝛ impietas eiꝰ. h̄ impietas oīno displacet deo. ḡ ꝛ impiꝰ. h̄ q̄ oīno displicz deo: nihil meretur apud illū. ¶ Itē organū n̄ viuū nihil meret̄ ī opatōe qua q̄s illo opat̄: vt ligo vel securis. h̄ pctor ē organū n̄ viuū. ḡ. ¶ Itē j. Cor. xiij. Si distribuero ī cibos paupeꝝ oēs facultates meas ꝛc̄. caritatē aūt n̄ habeo nihil mihi ꝓdest. ḡ nec mala patiēdo nec bōa agēdo p̄t q̄s mereri extra caritatē3. ¶ Itē bōa hostoꝝ sunt bōa dn̄oꝝ. h̄ q̄ fac̄ pctm̄ hostis ē pctī ꝛ dyaboli. ḡ bōa q̄ fiūt ī pctō mortali efficiunt̄ dyaboli. ḡ ꝑ illa n̄ meret̄ q̄s aliqd̄ bonū apud deum. ¶ Item

Osee. viij. Culmꝰ stās n̄ ē ī eis. i. ī pctoribꝰ. germē n̄ facit farinā. ꝙ si effecerit. alieni ꝯmedēt eā. ibi glo. Si aliquid boni fecerit demones auferēt: q2 iacta semia volucres celi ꝯmedēt. ḡ bonū3 qd̄ fit ī mortali deuorabit̄ a dyabolo. ḡ n̄ ē meritoriū aliciꝰ boni apd̄ deū. ¶ Itē ysa. j. Cū multiplicaueritis orōnē3 n̄ exaudiā. manꝰ eī vr̄e plene sūt sanguine. ḡ orō ī pctō mortali n̄ ē exaudibilis. ḡ n̄ ē meritoria. Solet n. dici ꝙ exaudire ē ad meritū audire. ¶ Itē Aggei. j. Seminastis mltū ꝛ itulistis paꝝ. ḡ pctm̄ mortale facit pua meliōꝝ rn̄dē mltr̄ seminatōe. ḡ n̄ ē ibi meritū recte mercedi. q2 p̄miū lōge maiꝰ d3 eē ꝙ̄ meritū. ¶ Itē q2 boni sumꝰ bonū facimꝰ. ḡ ad bōa opa meritoria exigit ī merito dignitas subiacēs. s. opantis: q̄ ē bōitas alia ꝙ̄ bōitas nāe. h̄ ī illo q̄ ē ī pctō mortali nlla talis dignitas ē. ḡ ī tali statu n̄ p̄t mereri aliqd̄ bonū. ¶ Rn̄sio. ad h̄ dicūt aliq̄ ꝙ ē triplex meritu3. s. ꝯdigni. ꝯgrui. ꝛ interp̄tatiū. dicūt ḡ ꝙ ī h̄ meret̄ neq3 merito ꝯdigni neq3 ꝯgrui h̄ merito interp̄tatiuo. Et reuera meritū interp̄tatiū n̄ ē meritū: h̄ dicitur meritū interp̄tatiū: q2 largitas diuina hmōi remūerat bōa ac si eēnt meritoria. vn̄ hmōi opa ex valore suo n̄ remunerāt̄: h̄ ex diuina liberalitate. ꝛ ꝓpt̄ h̄ bonū ē pctori sp̄ bn̄facē: ꝙ̄uis nlla merita eiꝰ reqrāt̄ q̄ remunerāt̄ a deo. Alij dicūt aliq. ꝙ ē mereri de ꝯgruo: ꝛ de ꝯdigno. pctor de ꝯdigno nihil meret̄ apd̄ deū: de cōgruo tn̄ mereri pōt. pctor aūt qn̄q3 fac̄ opꝰ bonū ī genē ad glā3 suā dando elemosinā ꝓpt̄ vanā glām. ꝛ ex h̄ ope n̄ meret̄ nisi pena3: q̄ ꝓcedit ex ꝯtumelia creatoris: cꝰ grā oīa bōa fieri debēt. Aliqn̄ fac̄ aliqd̄ bonū ī genē ad glām dei ꝛ ꝓpt̄ eiꝰ amorē q̄ mouet̄ ad bonū huiꝰ. ꝛ h̄ n̄ p̄t eē sine aliq̄ grā ḡtisdata. ꝛ hmōi opa sunt aliq̄ mō deo accepta: ꝛ ideo meritoria de ꝯgruo. Hec aūt opio videt̄ mihi tenēda. Dicēdū ḡ ꝙ opa facta ī mortali qn̄q3 sunt meritoria de ꝯgruo bonoꝝ tp̄aliū. vt qn̄ fiūt ex motu diui amoris ꝛ ex grā ḡtisdata. qn̄q3 valēt n̄ q2 sunt meritoria: neq3 d̄ ꝯdigno: neq3 de ꝯgruo h̄ q̄ diuina largitate remunerant̄. Leuit. xxvj. Si mādata mea feceritis: dabo vobis pluuias tp̄ibus suis. hoc dicebat̄ ꝓpl̄o legali huiēti deo ex timore huili. ysa. j. Si audieritis me ꝛ mandata mea seruaueritis: bona terre ꝯmedetis. ¶ Ad illd̄ ḡ qd̄ primo obiicit̄. ꝙ pctor nō ē dignꝰ pane ꝛc̄. Dicendū ꝙ h̄ dr̄ q2 nihil meret̄ ex ꝯdigno. ꝛ hoc sonat verbū aug̃. ꝙ nō est dignus pane. ¶ Ad illd̄ qd̄ obiicit̄. ꝙ peccator nihil dr̄ eē ī ꝯspectu dei. Dicendū ꝙ hoc dicit̄ cōparatiue. i. merita eius nulla sunt respectu meritꝰ iustoꝝ in ꝯspectu dei. meritū aūt peccatoris ē oīno improportionabile merito qd̄ fit ex caritate: sicut linea puncto. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̄. ꝙ silr̄ sunt odio impiꝰ ꝛ impietas. Dicēdū ꝙ illud ꝑ se intelligit̄ ſm ꝙ ꝯsiderat̄ impiꝰ in abstractōne a natura bona ꝛ grā quacūq3: etia3 ḡtisdata. a qua natura cū grā gratisdata facit opa de genere bonoꝝ. vn̄ reuera impius inq̄tū talis nihil meret̄. qn̄q3 tn̄ a natura bona illius ꝛ grā ḡtisdata aliqd meret̄: saltē de congruo. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̄. ꝙ in statu tali ē q̄i organū nō viuū ꝛc̄. Dicendū ꝙ nō viuū duplr̄ dr̄. Negatiue ꝙ nec viuit nec est natū viuere. ꝛ priuatiue vt ꝙ nō viuit h̄ natū ē viuere. ꝑ primū non meret̄ neq3 de congruo neq3 de condigno. ꝑ secūdu3 ꝯtingit mereri de ꝯgruo: eo ꝙ nō oīno est ibi priuatio vite. immo cū morte ē vel vita aliquo mō: q2 volūtas opandi bonū mota ab amore diuino. vn̄ ē aliq̄ mō vnita deo. ¶ Ad illd̄ qd̄ obiicit̄. ꝙ si distribuero nihil mihi ꝓdest. ꝙ h̄ intelligit̄ q̄tū ad meritū vite eterne. ¶ Ad illd̄ ꝙ bōa facta ī mortali sunt ipiꝰ dyaboli ꝛc̄. Dicendū ꝙ h̄ argumētū n̄ valet: q̄ fac̄ pctm̄ hꝰ ē dyaboli. ḡ bōa q̄ fac̄ tūc sunt dyaboli. q2 n̄ ita ē hostis dyaboli q̄n ꝛ hostis dei. ꝛ pōt facē aliqd aliq̄ mō acceptū deo: q̄ ꝛ ipse dyabolꝰ ē hostis dei ꝛ seruit qn̄q3 ad nutu3 dei. vn̄ Iob. xl. Nūqd feriet tecū pactū ꝛ accipiēs eū seruū sempiternū. vn̄ q̄ est in mortali cū sit seruꝰ dyaboli pōt facē aliqd boni qd̄ dei est. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̄. si qd boni faciūt demones auferūt ꝛc̄. Dicendū ꝙ h̄ dicit̄: q2 demōes maximā vtilitatē hmōi opis destruūt. scz quam assequeret̄ nisi dyabolus ꝛ peccatū impediret. ¶ Ad illd̄ quod

obiicit. q̄ cū m̄ltiplicaueritis ꝛc̄. dōm q̄ cū dī n̄ exaudiā.
Int nō. q̄ oīo facta i pc̄ō ꝯtrā ē de se n̄ ē exaudibilis ꝑfe
cte siue ad plenū. ꝛ h̄ nōt hec ꝓpositio ex: q̄ ē nō augmēti
siue ꝯpletōis. vel n̄ exaudiā. s. merito ꝯdignitate. ¶ Ad il-
lud aggei. j. Seminastis multū ꝛc̄. vbi dī. q̄ ꝑmiū ē lōge
mai⁹ q̄ meritū. dōm q̄ h̄ verū ē qñ meritū ē de cōdigno.
vt qñ q̄s mereī in vel ex caritate. Et p̄t addi q̄ seminatio
illa dī op⁹ factū i mortali. Et dī multa n̄ ſm actū: h̄ ſm
habitū. siue q: si n̄ eēt pcī n mortale i q̄ fiebat: attigisset ad
ꝑmiū eternū. Vel p̄t dici seminatio op⁹ factū in vel ex ca-
ritate q̄ i veritate multū ē i merito. tñ parū meriī siue i-
ferī: q: ꝑ mortale sequēs ānihilaī. ¶ Ad illō qō obiicit.
q̄ i merito exigiī bonitas alia q̄ illa q̄ ē naē ꝛc̄. dōm q̄
h̄ verū ē i merito ꝯdigni. Silr forte i merito ꝯgrui vbi re-
quiriī ḡra ꝯtisdata addita naē. In merito aūt interp̄tati-
uo forte sufficit bonitas naē q̄ solet dici ḡra ꝯtisdata re-
spectu naē simplr. Preī. in pluribꝫ exn̄tibꝫ i mortali vt
frequēī accidit: ē aliqō bonū additū bonitati. ¶ Rōnes
inducte ꝓ alia pte vere sunt. q: vt tactū ē: opa facta i mor-
tali sunt meritoria: qñq̄ꝫ merito ꝯgrui: qñq̄ꝫ merito int-
ꝑtatiuo. ¶ Ad h̄ qō queriī. vtr̄ bona opa facta in cari-
tate ꝛ p⁹ ꝑ pcīn mortificata sint magis meritoria: q̄ ope-
ra de genē bonoꝝ facta i mortali. dōm opa bona facta in
caritate ꝛ post mortificata ꝑ ip̄m mortale: n̄ plus valent
actu q̄ opa bona facta i mortali. h̄ pl⁹ valēt potentia. qm̄
pn̄t redire ad valorē efficientis ꝑ reditū caritatis. ꝛ sic
fiut meritoria sicut pri⁹. h̄ bona q̄ fiūt i mortali nllō mō
pn̄t. ¶ Ad h̄ qō obiciī. q̄ de⁹ offensus ē i hoꝝ mortifica-
tione n̄ i illoꝝ opatōe. dōm q̄ n̄ sunt efficacōra rōne illa
q̄ de⁹ offendiī illoꝝ mortificatōe: q: n̄ rōne q̄ sunt morti-
ficata: h̄ rōne q̄ sunt possibilia ꝛ apta ad vitā: q̄lia n̄ sunt
alia q̄ mortua sunt simplr. ¶ Ad illō qō obiciī. q̄ bona
ꝑterita mortificata valēt ꝛ meritoria sunt. Pōt dici q̄ h̄
verū ē de merito cōgrui ꝛc̄.

Articulus secūdus

Onsequēī q̄riī. si hmōi opa valēt ad habilita-
tōē ad grām. Et sic: videī ꝑ h̄. q̄ virt⁹ politi-
ca q̄ ē ex frequēti bn̄ agē: habilitat ad bōa ꝯ-
tuita. q. n. exercet se i opibꝫ q̄ sunt d̄ genē bonoꝝ. ꝛ hmōi
exercitatōē v̄tutes politicas acq̄rit: magis habilitaī ad
bona ꝯtuita q̄ ille q̄ n̄ exercet se i hmōi vel q̄ exercet se in
ꝯtrꝫ. ¶ Itē Hiere. iij. Cōuertimī filij reuertentes ꝛ sana-
bo auersiōes vras. h̄ pctōr n̄ p̄t ꝯuerti ad deū q̄ntū ē d̄ se:
neq̄ꝫ ꝑ grām ꝯtisdatā: neq̄ꝫ ꝯtūfaciētē. h̄. n. a datoē ḡre hn̄
q̄ ꝯuerti p̄t opibꝫ de genē bonoꝝ. h̄ cōuersioni ꝑmittiī sa-
natio auersiōis: q̄ fit ꝑ grām ꝯtūfaciētē. ḡ vt videī exer-
citiū in opibꝫ de genē bonoꝝ etiā i auersio a deo: dispoit
ꝛ habilitat ad grām ꝯtūfaciētē. ¶ Itē Apoc. iij. Ego sto
ad ostiū ꝛ pulso. si q̄s audierit vocē meā ꝛ aperuit mihi
ianuā intrabo ad illū ꝛ cenabo cū eo. h̄ exn̄s i mortali n̄
pōt apire dn̄o: nisi faciēdo opa d̄ genē bonoꝝ. cū nec vel-
le bonū p̄t a se. ꝛ ita vt pri⁹. ¶ Cōtra. opa bōa i mortali
sunt oīo mortua. h̄ vnū ꝯtrioꝝ n̄ dispoit ad aliō. ḡ opera
mortua n̄ disponūt ad opa viua: ꝛ nec ad grām ꝯtūfaciē-
tē. ¶ Itē ita ē i carētibꝫ vita naē. q̄ n̄ disponē pn̄t aliq̄
mō se ad vitā ḡre. a simili videī de mortuis ꝑ carētiā vite ꝯ-
tuite: q̄ n̄ pn̄t aliq̄ mō disponē se ad vitā ḡre. ¶ Itē sup il-
lud Job. j. Testa reddebat saniē. dicit Greg. pcc̄a vetu-
stiora peiora sunt. ḡ mora in pc̄ō reddit pcīm ꝯui⁹ ꝛ de-
terius ꝛ elōgat pctōrē a ḡra. h̄ exercitari i opibꝫ i morta-
li n̄ p̄t aliq̄s nisi moreī i pc̄ō. ḡ vt videī in h̄ exercitatio
bonoꝝ i mortali n̄ facit appropiare ad grām. ¶ Itē q̄ est
in mortali nō hꝫ gressus sp̄uales. ḡ nullo mō appropinq̄t
ḡre. ꝛ ita vt prius. ¶ Rn̄sio. ad h̄ dici p̄t. q̄ opa bōa fc̄a
in mortali cū frequētia habilitāt ad grām ꝯtūfacientē: ꝛ
marie illa q̄ fiūt motu diui amoris ꝛ ad grām dei. ¶ Ad
primā qō obiciī ꝯ h̄ p̄t dici. q̄ opa mortua dicūī dupliciter.
vel q: sunt cā mortis eterne. cuiusmōi sunt pcc̄a mort[illegible]
[illegible] Heb. vi. [illegible] fundamentū pnie i opibꝫ mortu-
is. ꝛ Heb. ix. Emūdabit ꝯsciām nr̄oꝝ ab opibꝫ mortuis.
id est: ab opibꝫ mortalibꝫ. Vel q: n̄ hn̄t vitā ḡre: hn̄t tamē
vitā naē ornatā ḡra ꝯtisdata: ꝛ bonitatē moris. q̄ q̄dam-
mō sunt deo accepta ꝛ deo appropinquātia. ꝛ q: hec ten-
dūt ad ꝯplementū ḡre ꝯtūfaciētis ꝛ ad suā ꝑfectiōēꝫ: pōt
dici q̄ hec habilitāt ad grām. ꝛ lꝫ opa hmōi sunt mortua
q: carēt vita simplr: tñ sub his ꝯditiōibꝫ ꝯsiderata n̄ hn̄t
oppositū cū opibꝫ viuis: q: q̄dā vita viuūt. vn̄ disponere
pn̄t ad vitā simplr q̄ntū hmōi. ¶ Ad illud qō obiciī. q̄
mortuus ad vitā naē n̄ p̄t disponē ꝛc̄. dōm q̄ n̄ ē silē: q:
talis mortu⁹ vita caret ꝛ actu ꝛ potētia ꝛ aptitudie qua-
cūq̄ꝫ. n̄ sic ē de illo q̄ caret vita ḡre. ¶ Ad aliud dōm. q̄ lꝫ
pcc̄a vetustiora sunt peiora: tñ ꝛ i nouis ꝛ i veteribꝫ exer-
citiū bonoꝝ habilitat ad grām. vn̄ i pc̄ō vetusto esti rō-
ne vetustatis sit pctōr a ḡra remotior: tñ ratōne exercitij
bonoꝝ opeꝝ ē ꝓpinquor. vn̄ solet dici. q̄ ille q̄ opa bōa faē
in mortali tantū ꝓpinquor ē ḡre: q̄ntū ad aliud remotior.
Est. n. remotior formalr: q: hꝫ min⁹ peccatū q̄ pri⁹ q̄ est
forma opposita ḡre. Est aūt ꝓpinquor materialr ſm ꝑpati-
onē bonoꝝ operū: sic ꝯtingit infirmo q̄ iuxta crisim valde
vexaī a morbo. ꝛ ē remotior a sanitate ꝓpē morbū magis
intēsuꝫ q̄ ē ꝯtriuꝫ sanitati. ꝛ ē ꝓpinquor sanitati materialr
q: materia magis ꝑpata ē ad exitū q̄ pri⁹. Sic ꝯtingit i
duobꝫ q̄ꝝ vn⁹ ē simplex fornicator: ali⁹ hoicida. h̄ homi-
cida petit veniā: fornicator nō. ſm h̄ homicida ꝓpinquior
est ḡre q̄ fornicator materialr: h̄ remotior formalr ꝓpter
maioritatē pcc̄i. ¶ Ad aliud dōm. q̄ ille q̄ ē in pc̄ō mor-
tali. qñ facit opa bona lꝫ n̄ erigat se: tñ moueī ꝛ appropi-
quat ad grām. Et vt dicūt q̄dā exercitātī se sic appropin-
quat ḡra ꝛ venit ad illū ꝛ offerī a pio dn̄o: q̄ venit vocare
pctōres. qō innuiī ys. lx. Surge illumiare hierusalē: q:
venit lumē tuū. Et. j. Pe. j. Sobrij ꝛ ꝑfecti sperate in eā
que vobis offerī grām.

Articul⁹ terci⁹

Onsequēī queriī. an opa facta i mortali vale-
ant ad diminutiōē pene eīne. Et sic videī ꝑ h̄
q̄ valēt ad habilitatōēꝫ ḡre: q̄ lōge melior ē q̄
pena eterna sit mala. vn̄ plus ē habilitatio ḡre q̄ diminu-
tio pene eterne. qō aūt valet ad pl⁹ valet ad min⁹. ḡ ꝛc̄.
¶ Itē declinatio a malo ē ꝛ a pena ex pte declināti mul-
tofortī⁹ facere bonū: cū meli⁹ sit opari bonū q̄ declinare
a malo. ¶ Itē cū nullū bonū relinq̄t de⁹ irremuneratuꝫ:
hmōi op⁹ remuneraī. Sꝫ esto q̄ aliq̄s statim moriaī p⁹
tale op⁹. ꝯstat q̄ remunerabiī. nō in collatōē boni. ḡ saltē
in diminutōē mali. nō culpe: ḡ pene. ¶ Cōt. opa bōa fa-
cta i mortali ip̄ꝫ pcīm n̄ diminuūt: cū n̄ sit illi ꝯtria. ꝛ for-
ma n̄ remitteī nisi ꝑ aduētū ꝯtrꝫ: tpore calor ꝑ aduentū
frigoris. h̄ si n̄ diminuit cl̄pā. ḡ nec penā debitā cl̄pe. ¶ Itē
si opa hmōi mereī remissiōē pene eīne. ꝛ ꝯstat q̄ n̄ q̄tū
ad curatiōē: ḡ q̄tū ad intēsiōē. ḡ cū n̄ sit intēsa in infinitū
tot possent multiplicari bōa opa. q̄ tota illa pena cū sit
finita q̄tū ad intēsiōē remitteī. ¶ Itē dicī Aug⁹. i enchi.
q̄ suffragia eccie n̄ ꝓsunt dānatis. h̄ suffragia eccie sunt
poētiora ꝛ efficacōra cū sint facta i caritate: q̄ opa facta
ex caritatē. ¶ Rn̄sio. bona opa facta ex caritate n̄ valēt
ad mitigatōē pene eīne. [illegible] dico ꝛ ꝑ se. ¶ Ad il[illegible]
dicī aug⁹. i enchi. q̄ hmōi opa ad h̄ ꝓsunt dānatis vt tole-
rabilior sit dānatio. Dicēdū q̄ dc̄m illō intelligēdū est n̄
de dānatio simplr: h̄ de illis q̄ dicūī dānati. i. addicti iu-
dicio [illegible] pene purgatorio. Et hoc p̄ꝫ ex verbis
aug̃. q̄ sunt hec. Quibꝫ ꝓsunt aut ꝓsunt vt sit plena re-
[illegible] aut vt tolerabilior sit ip̄a dānatio. Sꝫ adhuc sup-
[illegible] posito q̄ intelligiī de dānatis simplr: circa h̄ diuersi di-
uersimode sentiūt. Dicūt n. q̄dā q̄ hmōi faciūt pena to-
lerabilē. nō mitigādo pena. h̄ [illegible] subiectū pene.
qō nō videī sꝫ q̄ aliq̄ virt⁹ deī dānato q̄ faciat dānatū
fortiorē ꝓpē opa illa: q: n̄ videī ꝯueniens q̄ dareī ad hoc
op⁹ [illegible] ꝛ n̄ ad aliud. neq̄ꝫ h̄ dareī [illegible]
[illegible] opa hmōi infinito bono. [illegible] dicūt q̄ va-
lent ad diminutōē pene [illegible] qō n̄ videī verū [illegible]
na vermis rn̄det in quātitate q̄ntitati culpe sicut igni[illegible]

Alia dicũt q valz ad tolerabilioꝛẽ dãnatõz ex ꝯñti q: ipe: erũt cu'pã factã aggrauati. ꝛ q retrabũt a lapsu i frequẽtiã pctĩ: ꝛ ab intẽsiõe libidis peccãdi ꝛ ꝯtẽpt⁹. Nõ n peccat ex tãta libidie q q̃nq exercẽt se i opibꝰ boĩs: sicut ille q ñ exercet se. Hec aũt opĩo tenẽda: ꝛ cũ hac tenẽdũ ẽ. q valz ad tolerabilioꝛẽ dãnatõz q̃tũ ad uermẽ: q: min⁹ cruciabiẽ ꝛ mitez hebit remoꝛsũ q̃ si opa hmõi oĩno neglexissz. ¶ Ad illõ ḡ qõ obiicit pmo. q ñ diminuũt culpã pz rñsio: qa ñ diminuũt penã q̃ debet pctõ ꝯmisso: ꝫ illã q̃ debeẽ si opa hmõi ñ fecisset. Creuisset .n. pctm ex mora ꝛ pena eterna siliẽ: si cessassz a boĩs opibꝰ. ¶ Ad illõ ḡ qõ obiicit. q opa hmõi multiplicata possent penã q̃tũ ad intẽsiõz oĩno diminuere ꝛc. dõz q hec rõ ꝓcedit ac si poneẽ q diminueret de pena debita pctõ ꝯmisso. ꝛ h ñ poiẽ: ꝫ diminuit de pena q̃ deberet ex crescẽtia culpe si opa hmõi nõ fierent. ¶ Ad h qõ obiicit. q suffragia eccĩe ñ ꝓsunt dãnatis ꝛc. dõm q ex h ñ seqẽ. q opa facta i mortali ñ ꝓsunt: quia q suffragia ñ ꝓsunt intelligiẽ directe ꝛ ꝑ se. opa aũt hmõi ꝓsunt indirecte ꝛ ex ꝯñti: vt ex dictis pz. ꝛ ḡ sit aliqd differẽtie: opa facta i mortali valẽt ad diminutiõez pene etne quã incurrissz si hmõi opa neglexisset. ñ ad diminutiõnẽ pene q̃ debeẽ culpe ꝯmisse. ꝛ iuxͣ istã drñiã inducte sunt drñtes rõnes ad ptes diuersas ad hmõi. ñ tñ valẽt ad diminutiõz pene etne eo mõ q̃ tactũ ẽ. ꝫ ad dilatõz pene tpãlis. sicut pz iij. Reg. xxj. de Achab. vbi legiẽ. Nõne vidisti Achab hũiliatũ corã me. q: igiẽ hũiliat⁹ ẽ mei cã: ñ inducam malũ in diebꝰ ei⁹.

Membꝛũ quartũ

Querit vtꝝ satisfactõ vni⁹ facta ꝓ alio dũ ẽ in vita mortali: valeat illi. Et sic: videẽ. ꝑ h q vn⁹ pt satisfacẽ ꝓ alio exñti i purgatorio. et pote si iniũctũ sit alicui q tantã faciat elemosinã: ꝛ morte pũet⁹ h adimplẽ ñ pt: ñ interueniẽte negligẽtia aliq̃. de diuina boĩtate ꝓsumẽdũ ẽ: q si ali⁹ faciat eã ꝓ illo: q absolut⁹ ẽ a debito illo. Uel si sit illi iniũcta pñia vltra mare: ꝛ i h casu ali⁹ faciat ꝓ illo. ꝫ exñtes i purgatorio ñ sunt ita ẽentialr de foro militãtis eccĩe sicut exñtes in vita mortali. ꝛ hi pñt satisfacẽ ꝓ exñtibꝰ i purgatorio q sunt q̃i de alio foro: multofortꝰ videẽ q vn⁹ pt satisfacẽ ꝓ alio. si sint de eodẽ foro. s. eccĩe militãtis. ¶ Ad hoc q vn⁹ pt satisfacẽ ꝓ debito alteri⁹ si sit etiã de alio foro: videẽ ꝑ illõ. ij. Mach. xij. vbi legiẽ q Iudas misit hierosolimã duodecĩ milia dragmas argẽti offerri ea ibi ꝓ pctĩs mortuoꝝ. iuste ꝛ religiose cogitans ꝛc. ¶ Itẽ inẽ illos q sunt de eccĩa militãte vn⁹ impetrat aliũ grãm adiuin⁹ ꝑmã: vt dicit. vñ sup illõ math. ix. vidẽs ihs fidẽ illoꝝ dixit paralitico. ꝯfide fili remittũẽ tibi pctã tua. vbi dicit glo. quãtũ valet apud deũ fides ꝓpria: apud quẽ sic valet aliena. h maius ẽ impetrare alicui grãm ꝑmã q̃ satisfacẽ ꝓ eo q̃ntum ad penã debitã. ꝛ ita vt prꝰ. ¶ Itẽ in colligatõe mẽbroꝝ naturaliũ qñ vnũ mẽbrũ ñ suffic exeq officiũ sibi inditũ a natura: aliõ satisfac ꝓ eo. siue illõ recipiẽdo ꝑ influẽtiã virtutis. sicut accidit qñ tñ vnũ mẽbrũ ẽ paraliticũ. vel exequendo officiũ suũ si sit fatigatũ vel sopitũ. siliẽ videẽ de mẽbris spũali vinculo i corpe eccĩe colligatis. ¶ Itẽ h hẽ plãe vlẽ. Iob cũ orasset ipse ꝓ amicis suis: dñs q̃z ꝯuersus est ad pñiaz. ¶ Itẽ Gal. vj. dr. aliẽ alteri⁹ onera portate. vbi insinuat q lex xpi reqrit q vn⁹ alteri⁹ on⁹ portet: ñ determinato de h vel de illo oñe. ꝫ q̃ videẽ q indrñt ꝯ onẽ q̃cũq possit intelligi. ꝛ ita de onere satisfactiõis. ¶ Cõt. Gal. vj. Unusqsq on⁹ suũ portabit. i. penã ꝓ pctõ suo. ꝛ ex h videẽ q necẽ sit q vnusqsq on⁹ debitũ ꝓprio pctõ sustineat: ꝛ ita on⁹ satisfactiõis de ꝓprio pctõ. ¶ Itẽ culpa vni⁹ in q̃tũ hmõi ñ ẽ alteri⁹: siliẽ nec reat⁹. siliẽ videẽ q satisfactõ vni⁹ ñ pt eẽ alteri⁹: ꝛ ita null⁹ pt satisfacẽ nisi pro se. sed actor culpe debz eẽ actor satisfactiõis. ¶ Itẽ null⁹ ẽ reus alic⁹ culpe nisi fuerit actor alic⁹ culpe. ḡ si culpa tenz suũ actorẽ. q: impietas impij sup ipm erit Ezech. xviij. ḡ nullus satisfac ꝓ reatu culpe nisi sit actor eiusdẽ. ¶ Itẽ nullus pt obligare ad penã pctĩ actualẽ. dico simpliciter nec obligare alium a pena pcti hmõi ꝫ nec satisfacẽ ꝓ alio. ℞ñ sine ꝑiudiciõ. q vn⁹ pt satisfacẽ illo viuẽte ꝓ alio. in casu simile ꝓ q̃ dz fieri satisfactio impotẽs ẽ vel sit. h dico cum assensu clauiũ. ñ eñ videẽ mihi q sit rõni ꝯsonũ q vn⁹ satisfaciat ꝓ alio ꝓpria auctẽte: h reqrat auctẽtas clauis sic ordinãtis. ¶ Ad illõ qõ obiicit ꝯ. q vnusqsq on⁹ suũ portabit. h fm q cũ ꝑcussiõe nitet: dz intelligi i statu illo vbi nõ coĩcant suffragia mẽbroꝝ eccĩe: sicut i iferno. ibi ꝑcise vn⁹qsq on⁹ suũ portabit. s. sine aliq̃ alleuiatõe ab alio factã. h aũt reqrit mera dei iusticia. ¶ Ad alia q̃ obiiciũẽ ꝯñi pt dici. q ñ ẽ siliẽ de culpa ꝛ satisfactõe. culpa .n. ñ ẽ ꝯicabiẽ culpa mea ñ ẽ tua. caritas aũt ẽ diffusiua ꝛ ꝯicabiẽ. siliẽ ꝛ opa caritatis. ꝓpẽ qõ lz clpa ꝛ opa culpe teneãt suas auctoritates ꝑcise. ñ sic ẽ de caritate ꝛ opibꝰ caritatis cui⁹ ẽ op⁹ satisfactõnis. ꝓpẽ qõ pt ꝓ alio satisfacẽ ꝛ ñ peccare. ¶ Ad h qõ obiicit. q null⁹ ẽ re⁹ culpe nisi actor. ꝛ q clpa tenet suũ actorẽ ꝛc. dõm q h verũ ẽ i foro mere iusticie dei aliẽ .n. i foro iusticie moderate diuina miscõia. In foro eñi mere iusticie impietas impij erit sup eũ. In foro isto in q̃ miscõia superaltat iudiciũ aliẽ ẽ. ¶ Ad illõ qõ obiicit. q null⁹ pt obligare ad penã pctĩ actualẽ ꝛc. dõm q ñ seqẽ. null⁹ aũt pt obligaẽ ad penã hmõi: q: hec obligatõ est tñ ꝯmittẽtis pctm. sol⁹. n. peccãs seipz ad hãc penã obligat eccĩa aũt deobligat ꝛ mẽbra illi⁹ ꝯdescẽdo illi ꝑ opa satisfactõis siue satisfaciẽdo ꝓ illo. De hac materia aliꝰ diffusius [illegible] est.

Membꝛũ quintuz

Consequẽẽ q̃rit de pñã iniũcta q̃ excedit cõdignaz: an sit adimplẽda ꝛ c⁹ sit vtilitatis. Et sit adimplẽda: videẽ ꝑ illõ ꝟbũ dñi mathei. xxiij. q̃ dicũt facite q̃ aũt faciũt ꝛc. h aũt maxie intelligẽdũ ẽ de illꝭ q̃ dicũt auctẽe clauiũ. ex h videẽ q si satisfactio indicta a sacerdote penitẽti excedit cõdignã: faciẽda ẽ. ¶ Itẽ etiã videẽ ex h q pñie arbitrarie sunt ꝛ faciẽde iuxͣ arbitriũ sacerdotũ. vñ q̃cũq satisfactio iniũgaẽ. adimplẽda ẽ. ¶ Itẽ suffic ad salutẽ implẽ minorez ꝯdigna: si iniũgaẽ a sacerdote. vñ Aug. de pñia sacerdotes cõfitentibꝰ pñt pcẽ. qbꝰ .n. remittũt: remittit ꝛ de⁹. ḡ suffic adimplẽ minorez ꝯdigna si iniũgaẽ. pl⁹ ẽ aũt dimittẽ de pña debita pctõ: q̃ obligare ad maiorẽ ꝯdigna. Sz aũt pt illud qõ ẽ pl⁹: ꝛ illõ qõ ẽ min⁹. Et ita videẽ q penitẽs tenetur satisfactõz maiorẽ ꝯdigna adimplẽ: si iniũgaẽ ab habẽte ordinatã ptãtẽ. ¶ Cõt. iniũcta pñia maiore ꝯdigna: adimpleta illa portõne q̃ ꝯdigna ẽ adimpleẽ illõ ꝟbũ Luc. iij. Facite dignos fruct⁹ pñie. Ad pl⁹ aũt ñ obligaẽ penitẽs i aliq̃ statu. ḡ suffic adimplẽ pñiaz siue satisfactiõz dignã siue debitã ꝑcise pctõ. ¶ Itẽ pz ꝑ h. q si adimpleta pñia digna decederet penitẽs statĩ euolaret. ꝫ q̃ñcũq ẽ qs i statu i q̃ si decederet statĩ euolaret: ñ teneẽ ad aliquã pñiaz faciẽdã. ꝛ ita vt prꝰ. ¶ Itẽ posito q aliqs adipleta sufficienti pñia ꝓ pctĩs adhuc ꝑsistat in opibꝰ ꝯsimilibꝰ faciendis. nec in aliq̃ augmẽteẽ caritas in eo. talis exercẽdo talia opa nec ꝓficit in remissiõe pene: neq i augmẽto ꝑmã: qõ adequaẽ radici q̃ de positũ ẽ in nullo creuit. ḡ additio talis pñie apposita ꝯdigne in nullo ẽ vtilis. ꝫ null⁹ teneẽ ad h qõ est illi oĩno inutile. ḡ ꝛc. ¶ Itẽ tunc errat clauis qñ iniũgiẽ satisfactio maior cõdigna ꝫ null⁹ teneẽ adimplere q̃ iniũguntẽ errante claue in iniũctõe pñie. ergo ꝛc.

¶ ℞ñdeo sine ꝑiudicio melioris sñie. q q̃diu sit aliqs simpliciter de foro eccĩe militãtis: teneẽ ad impletõz pñie sibi iniũcte a ministro militãtis eccĩe. etiã si sit maior cõdigna: dũmodo illi supperat facultas adimplendi pñiam conuenientẽ iniũctam. dico datã ꝛ acceptã: nõ tñ dico q ad q̃ntãcũq maiorez siue quantãcũq sit maior ꝯdigna. ¶ Ad illud qõ obiicit. q impleta portione pñie iniũcte q̃ ẽ cõdigna: fecit dignos fruct⁹ pñie ꝛc. dõm q si fecit fecerit dignos fruct⁹ pñie q̃tũ ad foꝝ dei: nõ tñ q̃tũ ad foꝝ eccĩe qõ reqriẽ a penitẽte. ñ eñi sufficeret alicui sua satisfactio nisi iuuareẽ ab eccĩa. qõ adiutoriũ mereẽ ꝑ caritatem ꝛ obediẽtiã. Dicit .n. aug⁹. q nemo põt condigne penitere

quez nō sustineat vnitas eccīe. ¶ Ad illd qd obiicit ꝙ si adimpleta pnīa condigna decederet statim euolaret ꝛc. Dicendū ꝙ h est verū. h ex hoc nō sequit ꝙ nō teneatur ad maiorez condignā: si maneret in foro eccīe militātis. In h casu nō tenet ad maiorē ꝯdignā: lz sibi nō iniūcta. qa exit de foro eccīe militātis: ꝛ transit ad foꝝ triūphātis: i quo nullus ē debitor pene. qz enī ipso decedente iudicat eū tene tm̄ fm forū eccīe triumphātis: in quo nullus est debitor pene: ideo nō iudicat eū teneri ad maiorē ꝯdignā que est illi iniūcta ab eccīa militāte. ¶ Ad illd qd obiicit ꝙ adimpleta pnīa cōdigna quantūcūqꝫ ꝑsistat in exercitio maioris pnīe. nisi augeat in eo caritas nō ꝓficit ꝛc. Dicendū ꝙ h nō est verū. lz enī nō ꝓficiat qntū ad pmiū substāle qd accidit rōne caritatis: ꝓficit tm̄ qntuz ad pmiū accītale. Preterea opa facta in mortali ad multa valent: vt ē dictum est. multo plꝰ ꝛ ad plura valent facta in caritate. Et solet dici ꝙ valent ad. vij. Primū est iocūditas mētis. vñ ps. In via testimonioꝝ tuoꝝ delectatꝰ sū. ys. lv. audite audiētes me ꝛ comedite bonū: ꝛ delectabit i crassitudine aīa vrā. Secundū est stabilimētū ꝛ cōfirmatio caritatis. Eccī. vij. Nō te pigeat visitare infirmū: ex his eniz in dilectione firmaberis. Terciū est augmentū grē. Prouerb. xj. alij diuidūt ꝓpria ꝛ ditiores fiūt. Quartuz est purgatio a peccato. Prouerb. xv. ꝑ miscdiaz ꝛ fidem purgat peccatū. Quintū est debilitas fomitis. Job. viij. Tu si diluculo cōsurrexeris ad deū ꝛ omnipotentez fueris deprecatus: si mūdus ꝛ rectus incesseris: statim euigilabit ꝛ paratū reddet habitaculū iusticie tue. Sextuz est vitatio pigricie. Prouerb. vlt. Considerauit semitas domus sue ꝛ panez ociosa nō comedit. Septimū est repulsio temptatōis dyabolice. vnde Greg. sup illud Job. ij. Nemo loquebat ei verbū: videbāt. n. dolorez eē vehementē. Si vos virtus ꝯpūctionis in intimis afficit: oīs strepitus praue suggestionis obmutescit. Hec aūt septē his versibꝰ retinet. Uirtus multiplicās opꝰ: hec in mēte relinquit. Iocundat. stabilit. auget bona. crimina purgat. Debilitat legē membroꝝ: pigriciāqꝫ. Tollit: ꝛ insultus temptātis demonis atqꝫ. ¶ Ad illud qd obiicit. ꝙ clauis errat qn̄ iniungit pnīa maior digna: cui nō est obediēdū ꝛc. Dicendū ꝙ qn̄qꝫ errat clauis fm veritatē: ꝛ non fm iudiciū equitatē. lz primo mō erret: nō est incōueniēs obedire claui. immo oportet obedire claui erranti fm veritatez: dūmodo nō erret fm iudiciū equitatē. Ista explanata sunt in tractatu de clauibꝰ. lz enī erret clauis fm veritatē qn̄ iniungit pnīa maior ꝯdigna: nō ē necesse ꝙ erret fm iudiciū equitatē.

Questio. lxxxvj. de restitutionibus.

Equitur de restitutione. Primo ergo queritur de genere restitutionis. Secundo de possibilitate dispensatōnis cum illo qui tenetur ad restitutionez. Tercio de tentione ad restitutionez.

Membrū primū

Rimo querit de genere restitutōis. s. vtruz restitutio sit ps siue spēs satisfactōnis. Et videt ꝙ sic. ꝑ hoc ꝙ satisfactio rñdet iniurie q̄ fit peccando: qn̄qꝫ deo qn̄qꝫ proximo. Satisfactio qn̄qꝫ fit a peccatore deo: qn̄qꝫ ꝓximo. h ꝓximo fit satisfactio ꝑ restitutōz. g restitutio est spēs satisfactionis. ¶ Itez restituere est reddere spoliato qd suū est. g restitutio est spēs satisfactōis. ¶ Itez restituere ē reddē spoliato qd suū est. g restitutio est opꝰ iusticie. cuiꝰ ꝯtrariū est rapere: qd est opus iniusticie. h ꝯtraria ꝯtrarijs curant. g peccatū rapine curat restitutōne. h satisfactione de peccato curat peccator. g ꝛc. ¶ Item sicut penitēti de peccato gule cōuenit satisfacere ꝑ abstinentiā ꝛ ieiuniū: sic penitenti d peccato rapine optime cōuenit satisfacē ꝑ restitutōz. g restitutio ē satisfactio. ¶ Itez si duo sunt raptores: quoꝝ vnus sit in restituēdo alter nō. maiorez penitentiā iniūgit sacerdos illi ꝙ non pōt absoluere: g alias illud nō fieret nisi restitutio eēt quedā satisfactō. ꝛ ita vt prius. ¶ Itez satisfactio est causas peccatoꝝ excidē ꝛc. h causa quare raptor est in peccato: est aliena rape. i. detinere. g satisfactio est ꝑ rei rapte ꝛ detente restitutio. ꝛ ita vt prius. ¶ Cont. peccatū eoipso est peccatū q̄ cōmittit in deū. ꝛ qz eo imago dei deformat. nō qa in aliū similez: quia tūc leo peccaret alia aīalia comedēdo. ps. Tibi soli peccaui. g satisfactio debet fieri soli deo. h deo nō fit satisfactio ꝑ restitutōz. restitutio. n. nō fit directe nisi ꝓximo ergo. ¶ Itez si restitutio est ps satisfactōis. cū satisfactio nulla sit sine caritate: nec restitutio est sine caritate. ꝛ h falsum est. ¶ Itez cum nō sint nisi tres ptes satisfactiōis scz ieiuniū. oratio. ꝛ elemosina. si g restitutio est ps satisfactōis continet sub aliq̄ illaꝝ triū. querit sub q̄. ¶ Itez si restitutio est ps satisfactōis. g aut integralis aut subiectiua. Si integralis: h pte integrali destructa destruitur totū. destructa aūt restitutōe nō ꝓpter hoc destruit satisfactio: qz alij sunt modi satisfaciendi q̄ restituēdi. Si autez est ps subiectiua: h posita pte subiectiua ponit totū. g posita restitutōne ponit oīno satisfactio. cuiꝰ ꝯtrariuz pz Leui. v. vbi dicit. Aīa que peccauerit ꝛ ꝯtempto dño negauerit depositū qd fidei eius creditū fuerat. vel aliqd vi extorserit. aut calumniā fecerit. siue rem ꝑditaz inuenerit. ꝛ quodcūqꝫ aliud ex pluribꝰ fecerit: in quibꝰ peccare solent homīes. conuicta delicti reddet omīa q̄ ꝑ fraudē voluit obtinere integra: ꝛ quintā insuꝑ ptē dño cui damnū intulerit. ꝓ peccato aūt suo offeret arietē ꝛc. g patz ꝙ facta restitutōne: nō oīno satisfactū est ꝓ pctō. ¶ Responsio. circa hoc diuersi diuersa sentiūt. Quidaz. n. ponunt ꝙ restitutio nō est ps satisfactōis: h fundamētū. Quedaz eniz requirūt ad satisfactōz sicut fundamētū: sicut peccati dimissio ꝛ rei aliene restitutio. Quedā vt expedientia: vt fuga praue societatis. Quedā vt satisfactoria: vt oīo. ieiuniū. elemosina. Quedaz vt ꝑficiēda ꝛ securitatē indicenda: vt opa superogatōis. Luc. x. Quodcūqꝫ supererogaueris ego cū rediero reddā tibi. Aliter dicūt alij ꝙ restitutio est opus satisfactoriū si fiat in caritate: aliē nō. sicut ꝛ alia opa. ¶ Sed aliter pōt dici. ꝙ satisfactio dr̄ cōmunit. s. oīe opꝰ penale voluntarie assumptū. siue ad qd tenet iudicio dei: siue iudicio sacerdotis. ꝛ sic sumēdo satisfactionē extenso noīe: pōt dici ꝙ restitutio est ps illiꝰ. Dicit etiā satisfactio ꝓprie. s. pena voluntarie assumpta arbitrio ꝛ iudicio sacerdotis. ꝛ sic nō est ps: quia raptor rei aliene tenet restituere fm omne ius: etiaz si sacerdos hoc nunq̄ imponat. ¶ Ad hoc qd primo obiicit. ꝙ satisfactio fit ꝓximo ꝑ restitutōz ꝛc. Dicendū ꝙ sicut ī primo peccatur ꝓprie loquēdo in ꝓximū: h solū ꝑ accidēs. quia offendit deus in ꝓximo. sic soli deo est satisfaciēdū. Nec illi qui dicūt restitutōz esse satisfactoriā: hoc dicūt. quia ꝑ restitutionē satisfaciāt homo ꝓximo: h quia rē alienam quā posset de facto tenere: amore dei ꝛ mādato sacerdotis restituit. ¶ Ad illud qd obiicit. ꝙ restitutōe curat peccator a peccato rapine. Dicendū ꝙ restitutōe nō curat peccator a peccato rapine pōt eniz restituere ꝛ nihilominꝰ manebit in peccato rapine nisi dimittat [illegible] luxurie. Nec restituere est necessario opus iusticie [illegible] nō. quia pōt fieri in peccato mortali. ¶ Nec aliena rapere ꝛ restituere sunt cōtraria in genere moꝝ. iuxta modū q̄ ꝯtraria cōtrarijs curant. sed illa solū que si enī peccatū dici. alterū grāz imponit. vnde lz ꝯtraria ꝯtrarijs curant: nō tm̄ peccatū rapine curat restitutiōe. ¶ Ad illud qd obiicit. ꝙ de peccato gule fit satisfactio ꝑ ieiuniū ꝛ abstinentiā ꝛc. Dicendū ꝙ nō est simile de ieiunio ꝛ restitutione. ptes enī satisfactōnis scz ieiuniū ꝛ alie fiūt satisfactōe arbitrio clauiū. nō est ita de restitutōne q̄ extra iudicio etiāz si nunq̄ arbitret a sacerdote facienda est. qd enī iudicio iudicis cui pr̄ dedit oē iudiciū Jo. v. ergo

fieri nõ est ꝓprie dicenda satisfactio. Ꝭ qȝ indicitur ꝓprie ar-
bitrio clauium dicenda est satisfactio. qꝛ ꝑ illud ad qȝ tenet
spoliās iudicio iudicis cuiusmodi ē restitutio: nõ est dicēda
satisfactio. s. pctī: Ꝭ qȝ quis dȝ ex arbitrio sacerdotis videtis
ex auribꝰ cuiusmodi ē ieiuniū impositum ꝓ pctō gule satisfa
ctio ē. et sm hoc sic decretū iudicis ē fundamētū arbitrij sace
dotis. sic restitutō nõ est ps pnie. Ꝭ fundamentū: dicendo
pniam stricte. Ꝭ dicendo coiter est ps pnie. vt dictum est.
¶ Ad aliud qȝ obr̄. q raptori q est i restituēdo mior pnia
iniūgit̄ ꝛc. dōm q hoc est: qꝛ bona ꝓximi nõ dissipauit. q ei
ad illa restituēda se reddidit impotentē: maiori pnia ē pu
niendꝰ. ¶ Ad illud qȝ obr̄. q satisfacere ē causas pctī exci
dere ꝛc. Dōm q hoc nõ fit aliena restituendo. Sic. n. ta-
ctū est. nihil impedit aliquē manē in pctō: ⁊ tñ aliena resti-
tuere. ¶ Nota ergo q pctm dr̄ multiplr̄. qñqȝ dr̄ actus qñqȝ
habitꝰ acqsitus ex frequenti actu pctī: qñqȝ macula defor-
mans aiaȝ. cā aūt pctī respectu primi ē libido: respectu se
cundi assuefactō actꝰ libidinosi: respectu tercij deturpatio
h. ar. Cum ergo assumit̄. q rape ⁊ rapta retinē est cā quare ē
in pctō. ergo satisfactio erit rei rapte restitutio. Dōm q etsi
rape sit cā pctī vel macule q deformata ē aīa. cuiꝰ cā est li-
bido rapiendi siue rapina libidinosa: nõ tñ q restituit pec
catū tollit neqȝ cām pctī. qñqȝ eñ q rapta restituit manet
in libidine ⁊ in voluntate puersa itez rapiendi. ¶ Pꝫ. ex
supdictis pꝫ. q q restituit qȝ rapuit: nõ causas pctī exci-
dit. vbi tactū est qd importat causas excidē pctōꝝ. Et qa
vt tactū est noīe extēso satisfactōis pōt dici restitutō ꝓ il-
lius. Rñdendū est ad illa q ꝯtra illud tacta sūt. Primo ergo
obiectū est soli deo fit satisfactio ⁊ tñ ꝓximo restitutō ꝛc.
Dōm q hoc verū est ꝓprie loqndo ꝑ dr̄ peccare in ꝓximū qñ
peccat in deū dānificando ꝓximū. pctm ei nõ refert̄ ad ꝓ-
ximū: ꝑ solūmō ad deū. et ꝓpē hoc restitutio dāni nõ ē satisfa
ctio pctī. Et si obijciat̄ q ē pctm in deū: in ꝓximū: et in se.
dōm q pctm dr̄ in deū qñ qs peccat in his q sūt ꝓprie dei.
vtpote offendēdo in his q ad cultū dei ptinēt. vel vsurpan
do sibi gloriā dei. vel blasphemādo. In ꝓximū qñ peccat i
deū dānificando illū. In se qñ peccat in deū nocēdo sibi-
met vt in multiplici pctō carnis: vñ ꝓprie loqndo satisfactō
dȝ fieri soli deo: sic peccat̄ deo soli. qꝛ eñ hō est imago dei
⁊ honor. ⁊ dehonoratō ad ꝓthotypū refert̄. i. ad exemplar
dehonestatio hoīs ꝑ actū pctī refert̄ ad deū. ⁊ sic tenemur
diligē ꝓximū ꝓpter deū: sic nõ derelinqre in eū ꝓpter deū.
vñ peccando in eū ꝓprie et pncipalr̄ peccat̄ in deū. ⁊ sic in-
telligit̄ verbū. ps. Tibi soli peccaui. s. pncipalr̄ et per se.
¶ Ad aliud qȝ obr̄. q si esset satisfactio: nõ pōt fieri extra
ꝛc. verū est si ꝓprie sumpto vocabulo esset satisfactō. Silr̄
pꝫ rñsio ad alia q secunt̄: qꝛ dimissiones ille sunt satisfacti
ones sumpte ꝓprie: nõ noīe extenso.

Membrum secundum

Sequitur de possibilitate dispensatōis circa re
stitutōēz. Et querunt̄ hic duo. Primū ē si ob
ligatio ad restitutōēz recipit dispensatōēz a
tentione restitutōis. Scōm si aliqñ recipit
dispensatōēz dilatōnis q̄tum ad tempus.

Articulus primus

Primo igit̄ querit̄. si raptor vel fur possit i aliq
casu absolui ab obligatōe restitutōnis? Et sic
videt̄. In necītate fidei. vtpote pagani ēre sciē
ꝑ hoc qȝ dr̄ sup illud Mat. ij. Nunqd legistis qd fecit da
uid qñ necessitatē hūit. dic glo. qȝ nõ est licitū in lege: ne-
cessitas licitū facit. ergo nõ restituere alienū qȝ ē simplr̄ alie
nū: ex necessitate fit licitū. Ꝭ nulla est maior necessitas q̄ il
la q est fidei. ergo in necessitate fidei licitū est nõ restitue ha-
bita dispēsatōne ꝯ obligatōēz restitutōis. ¶ Itez oīa bo
na sunt ipꝰ ecclie. ergo sūmo ⁊ generali dispēsatori ecclie est
licitū bona ecclie rapta ⁊ detenta ipīs raptatoribꝰ dare: ⁊
ipōs ab obligatōe restitutōis absolue. ¶ Item hoc plane
videt̄ ex facto dñi. q ꝑplo israel bona qbꝰ spoliauerat egi-
ptios. asportare pcepit: nulla illis facta restitutōe. ¶ Itez
necessitas absoluit filios israel ab obseruātia sabbati. ad
quā tenebant̄ pcepto dei. sicut pꝫ. j. Mach. ij. Sȝ non mi
nus obligat pceptuȝ de sabbato obseruando q̄ necessitas
restituendi aliena: ⁊ ita videt̄ q imminente necessitate et
maxime fidei absolui pōt quis ab obligatōne restitutōis.
¶ Itē necessitas corpis facit licitū qȝ simplr̄ ē illicituȝ. sc̄z
furari aliena in vltia necessitate. Silī rōne vel fortiori vi
detur. q necessitas spūalis. s. fidei facit licituȝ qȝ est illici
tum: scȝ detinē aliena ⁊ illa nõ est restituere. Et furari ali
ena in vltima necessitate sit licitum: habet̄ de ꝯse. di. v. Di-
scipulos. ¶ Contra. pcepta decalogi moralia ꝑpetua et i-
mobilia sunt: ergo sic nõ furari ꝑpetuum ⁊ imobile est: sic et
furtū vel rapinā restituere ꝑpetuum est et immobile. ergo
in nullo casu pōt quis absolui a pcepto restitutōis. ¶ Itē
iij. Ro. Aiūt nos quidem dicere. faciamꝰ mala vt veniant
bona. quoꝝ damnatō iusta est. nõ ergo ꝓpter aliqȝ bonū in-
tentum dȝ malū fieri: et ita q ꝓpter bonū subsidium terre
sancte non dȝ alienum retineri: neqȝ ꝓpter aliqȝ aliud bo
num. ¶ Item nõ licet mulierē ꝓstituere se vt pascat patreȝ
existentē in vltima necessitate. nec etiā ꝓpter negociū fidei:
vtpote si posset sic tyrannū vel principem q̄tumcunqȝ essȝ
magnus cōuertere ad fidem. ꝯsimili ratōne videt̄ q nõ li-
cet aliena rape vel detinere ꝓpter negocium fidei ꝓmouen
dum. ¶ Rñsio. q obligatio ad restitutionē nõ recipit di-
spensationeȝ. si fur vel raptor sit in soluendo: et habeatur
certa noticia ꝑsone spoliate. non eñ dimittit̄ pctm nisi re
stituatur ablatū. vt dicit Aug. Et sicut habet̄ Iob. xiij. de
us nõ indiget vestro mendacio vt ꝓ illo loquamini dolos
ita nõ indiget nostro furto: vt illo aliquid sibi acquiratur
nec vult vt de furto vel rapina sibi seruiat̄. vt enim habet̄
Eccl. xxxiiij. Immolātis ex iniq̄ oblatō est maculata. ¶ Ad
illud qȝ obijcit̄. q illud est illicituȝ sm legem ꝛc. dōm ali
quod est illicitū quia ꝑpetuam hȝ maliciā. aliquod illici-
tum quia hȝ maliciā ad tpꝰ. ꝓximū nõ pōt fieri licituȝ ex
causa aliq: scōm potest: vnde nõ est simile de auulsione spi
carū in sabbato ⁊ de nõ restituendo ablatū. quia auellere
spicas in sabbato nõ habuit ꝑpetuaȝ maliciā: sed ad tpꝰ
scȝ q̄diu durauit lex: sed furari rape ꝑpetuā hȝ maliciam
vnde restituere ablatū pure est morale: et eius oppositū ꝑ-
petuam habet maliciā. vnde circa illud non pōt ecclia di-
spensare. ¶ Ad illud qȝ obijcit̄. q oīa sunt ecclie. ⁊ q sum
mus dispensator pōt dispēsare ꝛc. rñdenduȝ q reuera om
nia bona sunt ecclie ⁊ membroꝝ xp̄i. et q summꝰ dispensa
tor illa pōt dispensare q nõ hñt certos possessores. sed bo-
na illa quoꝝ sunt certi possessores: nisi exigentibꝰ eoꝝ pec
catis dispensare nõ pōt. ¶ Ad aliud quod obijcit̄. q he-
breis q spoliauerūt egiptios sine aliqua restitutōne. Exo.
xij. dōm q nõ tenebant̄ ad restitutiōēz: quia hoc fecerunt
de pcepto eius cuiꝰ erant spolia illa. s. domini: cuius sunt
oīa tanq̄ pncipalissimi possessoris. Pꝫ. egiptij teneban
tur hebreis in multo maioribus ꝓpter seruitiū eoꝝ. Ser-
uierant eñ eis in pallea. luto. latere. ꝑ multa tpa Exo. j.
vnde ⁊ qꝛ dñs qui erat possessor pncipalis illa bona contu
lit illis. ⁊ de eius precepto spoliauerūt illos. et qꝛ teneban
tur illis in multis maioribus: nõ tenebant̄ ad restitutiōem.
¶ Ad illud qȝ obijcit̄. q necessitas absoluebat filios isrl̄
a tentione sabbati obseruandi ꝛc. dōm q de sabbato lega
li poterat esse dispensatō. qꝛ inter pcepta decalogi solū il-
lud fuit cerimoniale: eo mō quo legale fuit. vt habetur ab
Aug. sup Exo. vnde nõ est silē de dispensatōne ⁊ pcepto ꝺ
sabbato et de aliqs que erant immobilia et ꝑpetua. ¶ Ad
illud quod obijcit̄. q necessitas corporalis facit licitū ꝛc. di
cendū q qꝛ in vltima necessitate certū est q ꝓuidetur. nisi si
bi subueniat̄ re alterius habita furto vel rapina. In defen-
sione aūt fidei nõ pōt esse certum q ꝓuidetur fides nisi sub
ueniat̄ defendentibꝰ furto vel rapina.

Articulus secundus

Consequenter querit̄. Si in casu aliq recipit restitutio dispensatōnem dilatōnis tpꝰ? Et sic vi-
det̄. qꝛ posito q aliqs multa rapuerit ad q̄tum

teneť restitutõez. nec hꝫ aliquid iuste possessum vnð possꝫ
illa restituere. nisi forte cuꝫ ꝑiculo liberoꝝ eius ⁊ vxoris
⁊ forte ꝓprie ꝑsone. ꝯstat ꝙ magis est ꝯsonum iuri diuino
ꝙ differať restitutio vsqꝫ ad pinguiorez fortunã: q̃ ꝙ stati
fiat in ꝑiculũ oim̃ ꝓdictoꝝ. ḡ in casu hmõi restitutio reci
pit dilatõnis dispensatõnem. ¶ Item licet in casu differre
solutõez creditoꝝ inuito creditore. vt si debitor impotens
sit ad solutõez: siliter videť ꝙ licet differre restitutõez ra
ptoꝝ in casu ꝯsimili. ¶ Item necessitas extrema facit oia
coia. ḡ ille qui nõ hꝫ vñ viuat familia sua ẽ in extrema ne
cessitate: ḡ in hoc casu iniuste efficiť possessum suꝫ. In h
ḡ casu põt differre restitutõez. ¶ Itez confessio exterior et
satisfactio exterior licite differť. et tñ ista debenť deo. pla
tus eñ qui audit ꝯfessionem loco dei est: ⁊ loco dei iniũgit
pniam seu satisfactõnez. sed non min⁹ tenemur deo q̃ tene
mur ꝓximo: ḡ licite in aliq̃ casu differť restitutõ q̃ facien
da est ꝓximo. ¶ Item Deut. xxiij. Ingressus vineã ꝓximi
tui comede vuas q̃ntũ tibi placuerit. foras aũt ne efferas
tecũ. ḡ si ſm legem licitũ erat comedere vuas ꝓximi et in
uito ꝓximo: licitũ ergo erat accipe rẽ alienã inuito dño: et
ita vt pri⁹. Itez sup illud ꝓsal. lviij: oñes debitores vros
repetitis. dic Hiero. ꝙ repetit nõ habentẽ: dño facit violẽ
tiam. sed pc̃m est dño facere violentiã: ḡ peccatũ est repe
tere non habentẽ. nõ hñs reputať ꝙ nõ hꝫ vnde viuat nisi
de furto vel rapina: ḡ peccaret ꝙ repeteret ab huiusmõi.
¶ Contra. Aug. nõ dimittiť pc̃m nisi restituať ablatũ. sed
in nullo differẽda ẽ dimissio pc̃i: ḡ ⁊ in nullo casu differẽ
da est restitutio ablati. ¶ Item ꝓcepta negatiua obligant
ad semꝑ. ḡ hoc ꝓceptum non furtum facies obligat ad sꝑ
ergo sicut nunq̃ furandum est: sic nunq̃ retinenda est res
furata. ḡ nunq̃ furi vel raptori licet differre restitutionez
¶ Item Leui. xxij. oñe mortuũ et captum a bestia non co
medet homo. captũ a bestia ẽ qð est raptũ a bestiali hoie.
ḡ illicitũ est comedere illud: ḡ nec etiã ꝓ comestione diffe
renda est restitutio rei furtiue. ¶ Item Deut. xxiij. cum vo
tum voueris dño deo tuo nõ tardes reddere. ḡ si votũ qð
est voluntariũ nõ recipit dilationẽ: multomin⁹ restitutõ q̃
necessitatis est recipit dilationẽ. ¶ Rñ. ꝙ in casu licꝫ dif
ferre restitutõez. vtpote qñ nõ est in soluendo. vel qñ non
inueniť dñs rei furtiue ⁊ eius heredes: tũc ꝑ ꝯsiliũ prela
ti põt fur vel raptor reseruare penes se rez furatã donec in
ueniat dñ'n vel ꝑ. etsi nõ põt inuenire: debet reddere eccłie.
et eccłia siue ꝑlatus põt furi vel raptori si valde indigens
sit dare: qꝛ in hoc casu efficiť res illa eccłie. et tũc ecclesia
põt illam dare cui voluerit. et hoc habeť ꝑ legẽ q̃ hr̃ Nũe.
v. Uir siue mulier cũ fecerint ex oĩbus pc̃tis q̃ solent hoi
bus accidere. ⁊ ꝑ negligentiã transgressi fuerit mandatũ
atqꝫ deliquerint: pc̃m suũ ꝯfitebunť ⁊ reddẽt ipsuꝫ caput
qñtãqꝫ ꝑtem desuꝑ ei in quẽ peccauerit. Si aũt non fuerit
qui recipiat: dabũt dño et erũt sacerdotis. Si ðo inueniť
dñs. nõ licet raptori differre restitutõem sine licentia dñi.
impetrata sine fraude. Multi eniꝫ impetrãt cũ fraude di
centes se nõ posse reddere cũ possint. etsi non põt impetra
re: teneť statim restituere ex integro. ¶ Ad illud qð obr̃ ꝙ
dimittiť pc̃m ꝛc̃. Dõm ꝙ restitutio dr̃ qñqꝫ habitus siue
voluntas restituendi: qñqꝫ actus. non eñ dimittiť nisi re
stituatur ablatũ. scꝫ habitu vel actu. hoc est si non actu re
stituať: vt hẽat voluntatẽ restituendi. ¶ Ad aliud põt dici
ꝙ si raptor vel fur sit in extrema necessitate et vxor ⁊ libe
ri eius: ipse põt de re quã teneť restituere quantũ sufficit
vni refectõni retinere: et residuũ totũ teneť restituere. Si
eñ facit quod dꝫ: nõ derelinquet eum dñs. sed ꝓuidebit ei.
vñ ꝑs. xxxvj. nõ vidi iustũ derelictũ nec semen eius q̃rens
panẽ. ⁊ Math. vj. respicite volatilia celi qm̃ nõ serũt neqꝫ
metũt. neqꝫ ꝯgregant in horrea: et pater vester
celestis pascit illa. nonne vos plures estis illis. Et ꝙ ita
sit rñdendum. pꝫ ꝑ illud Math. xix. vende q̃ habes et da
pauꝑibꝫ. Si eñ licitũ est oia sua alienare a se. ita ꝙ post
modũ remaneat aliẽnãs pauꝑ nihil habens: multofort⁹
iustũ est oñez rem furtiuã abijcere a se restituendo: ita ꝙ
restituens remaneat pauꝑ nihil hñs. ¶ Ad aliud qð obij

citur. ꝙ sicut nunq̃ furandũ est: sic nec furtũ retinendum
ꝛc̃. dõm est ꝙ sicut ex̃ñti in extrema necessitate alienuꝫ fit
ꝓprium dispensatõne necessitatis lꝫ differre actum restitu
tionis: sicut tactum est. ¶ Ad illud qð obijciť. ꝙ nõ est lici
tum comedẽ captũ a bestia ꝛc̃. dõm ꝙ hoc intelligendũ ẽ
iuxta obseruantiã legalẽ que iaꝫ locũ nõ hꝫ. estimo tamen
ꝙ licebat existenti in extrema necessitate. sicut eñ nõ lice
bat laicis comedere panẽ ꝓpositõis: tñ dauid ingruẽte ne
cessitate licite comedit de illis. j. Reg. xxj. sic ẽ in ꝓposito.
¶ Ad aliud qð obr̃. ꝙ non dꝫ differri solutio liciti ꝛc̃. Di
cendũ ꝙ hoc intelligendũ est si suppetat. facultas reddẽdi.
¶ Ad illud qð obijciť ꝓ alia ꝑte. scꝫ ꝙ licitũ est differre re
stitutõez in casu ꝛc̃. dicendũ ꝙ hoc est verũ in casu q̃ tactũ
est. ¶ Ad illð qð ꝯfessio et satisfactio exterior. licite possunt
differri ꝛc̃. dicendum ꝙ nõ est simile de ꝯfessione et satisfa
ctione quã iniungit sacerdos: et de restitutõne. quia cõfes
sio ſm ꝙ fit sacerdoti: et satisfactio ſm quod iniũgiť a sa
cerdote: nõ sunt ita moralia sic restitutõ q̃ etiã dꝫ fieri ali
qua iniũctõne sacerdotis: vt supratactuꝫ est. ¶ Ad aliud qð
obijciť de illo ꝙ ingrediť vineam alteri⁹. põt dupliciter respon
deri. primo ꝑ interemptõnez hmõi intrans vineam ꝓximi
sui nõ comedebat vuas inuito dño. Uuas eñ q̃s comede
bat in vinea sue erãt. nõ dñi: qꝛ dñs celestis qui ẽ domin⁹
dño ꝑ: transtulerat dominiũ in ꝯmedentẽ. Scðo soluiť ꝙ
nõ est sile de restitutõne et de illa lege. qꝛ illa lex iudicialis
fuit et modo non manet: restitutio pure moralis est ⁊ sem
per manet. ¶ Ad illud qð obijciť. ꝙ necessitas extrema fa
cit oĩa coia. dõm ꝙ iste nõ est iudicand⁹ esse in tanta ne
cessitate ꝓpter quã licitũ sit ei totũ retinere: sed licitum est
ei retinere ad vnam refectiõem. sicut dictũ est. ¶ Ad illud
qð obijciť. ꝙ qui repetit nõ habentẽ ꝛc̃. dicendum ꝙ talis
raptor nõ est iudicand⁹ ex toto nõ hñs: cum multa habeat
q̃ posset reddere salua vita sua. ¶ Sꝫ de lege que habetur
Nũe. v. vbi dr̃ ꝙ res furtiua reddẽda ẽ et quinta ps desuꝑ
obijcitur. videntur eñ alie esse leges contrarie huic. dicit
eñ Exo. xxij. Si qs furat⁹ fuerit ouem aut bouem ⁊ occi
derit vel vendiderit. qnqꝫ boues ꝓ vno boue restituet ⁊ q̃
tuor oues ꝓ vna oue. Item Luc. xix. Si qd aliquẽ defrau
daui reddo q̃druplum. Item Prouer. vj. fur dep̃hensus
reddet septuplũ. ¶ Rñdendũ est. ꝙ hec lex q̃ habeť Nũe.
v. intelligiť de sponte ꝯfitẽte ⁊ reddẽte. vel de eo ꝙ ꝑ igno
rantiã furat⁹ fuerat: non de industria. vnde minus punie
bať. Qð ðo dr̃ in Exo. duplicẽ casum hẽbat. si eñ animal
furatũ occidebať. vel vendebať: restituebať in q̃druplum.
vel in qntuplũ. Si ðo apud furẽ inueniebať aial furatum
viuens: restituebať in duplũ. et vtroqꝫ casus ẽ de fure dep̃
henso vel ꝯuicto. vnde magis puniebať. Qð ðo dr̃ ꝓuer.
vj. dep̃hensus reddat septuplũ. intelligiť sic. septuplꝫ. id
est ꝑfecte. sic diciť Eccł. vij. Nõ semines mala in sulcis in
iusticie: et nõ metes ea in septuplũ. i. ꝑfecte.

Membrum tercium

Onsequẽter queriť de materia restitutõis. i.
qs teneť ad restitutõez. Et pmo vtrũ illi ꝙ re
cupant ablata eis ꝑ furtũ vel rapinã teneãť
ad istoꝝ restitutõez. Scðo vtrũ acqrẽtes a
liqd ꝑ ypocrisim vel simulatõez religiõis. Tercio vtrum
mentiẽs se esse pauꝑem si aliqd sic acqrat teneť restituere.
Quarto vtrũ currẽtes cũ fure teneãť ad restitutõez acqui
sitoꝝ sic. Quinto queriť spãliter de aliquibus ꝑticipantibꝫ
cum fure si teneať ad restitutõez. Sexto si carpenter acqui
rens teneť ad restitutõez.

Articulus primus

Ueriť ḡ. si ille qui recupat rem subtractaꝫ sibi
furto vel violentia vel equipollenter furtiue et
violenter: teneatur ad restitutionem rei quam sic recupera
uit. Et sic videtur ꝑ hoc. ꝙ nihil iuste possidetur qð furto
vel violentia acqriť. furtũ eñ et violentia contraria sunt iuri
⁊ lege ꝓhibita. ḡ si qs furto vel violẽtia recupat aliqd quo
fuit damnificatus furto vel violẽtia alterius: illud iniuste

possidet ab illo: ergo tenet ad restitutõez. ¶ Itẽ q recupat dãnũ qd incurrit furto vel violẽtia. et dphẽsus hũano iudicio penã subiret dãnatõis. ergo si hũanũ iudicium regulat diuino iudicio: q recupat illa q sunt ablata furto vel violẽtia sm diuinũ iudiciũ dz subire iudiciũ dãnatõis: ergo iniuste possidet qd recupat furto vel violẽtia: et ita vt prius. ¶ Itẽ furtiue et violẽter subtracta nõ nisi auctẽ iudicis a fure vel spoliatõe sunt tollẽda. ergo nõ furto vel violẽtia spoliari. imo si sciret et ageretur cõ eũ: iuste cõpelleret ad restitutõez: sed ignorãtia illoz nõ excusat eũ. ergo rc. ¶ Itẽ querit de seruiẽte q alicui dño seruit fideliter: et dñs nõ vult ei reddẽ mercedẽ suã et furat dño equpollens mercedi sue. an tenet ad restitutõez videt q sic: qz tractat rẽ alienã inuito dño: ergo cõmittit furtũ. et ita tenet restituẽ. ¶ Item nõ dz sibi facẽ ius cũ nõ sit iudex. ergo nõ iuste possidet rẽ istã: ergo tenet restituere. ¶ Oppositũ videt sic. eccia comodat pecuniã sr decimas. et pter sortẽ accipit decimas. et nõ est ibi vsura: qz decime sue sũt. eadẽ rõne cũ iste latẽter vel violẽter accipit rẽ suã inuito iniusto possessore: nõ facit furtũ vel rapinã: qz accipit qd suum ẽ. ¶ Itez Iosue. viij. legit q filij isrl cepert ciuitatẽ hay p insidias. Et dicit ibi Aug. Cũ qs iustũ bellum receperit. vtrũ apta pugna vel insidijs vincat: nihil ad iusticiaz interest. et p hoc innuit q nõ fuit pctm filijs isrl cape ciuitatem q sua erat ex datõne dñi. ergo nõ est pctm si qs rẽ suã p insidias recupat. et ita nõ tenet ad restitutõez. ¶ Itez legitur Exo. xij. q filij isrl postulauerũt noie mutui ab egiptijs aurũ et argentũ et vestẽ plimaz. et nõ reddiderũt. qz seruierũt egiptijs. et egiptij nõ reddiderãt eis mercedẽ suam. nec peccauerũt nõ restituendo. Eadẽ rõne si seruiens spoliet dñm suũ nolentẽ reddẽ mercedẽ: nõ tenet ad restitutõez. ¶ Rñ. sine pIudicio opinando iux quorũdã sniaz q cũ aliqs furtiue vel violẽter recupat: nõ rẽ suã sed equpollentez rei sue: si hoc incõtinẽti fiat. s. sine interpositõne tpis nõ tenet ad restitutõez rei illius: nisi fur vel raptor reddat qd abstulit illi. qz licitũ est vim vi repellẽ incõtinenti. Exẽpli grã. aliqs aufert alicui equũ suũ vel furat. ille cui ablatus est equus statim insurgit in eũ. et cuz nõ possit auferre illi equũ quẽ spoliator abstulit illi: aufert illi suum. in hoc casu nõ tenet ad restitutõez: nisi fur vel raptor restituat illi qd abstulit: nisi forte melior fuerit equus spoliatoris q spoliati: tũc tenet ad restitutõez tãti quãti pualet. Et sic incõtinẽti põt recupare rẽ suã licite rapiẽdo rez equpollentez rei sue: videt p simile sumptũ in lege Deut. xix. vbi legit. q cũ aliqs nõ de industria interfecerit aliquẽ. ppinquus occisi impune poterit occidẽ occisorẽ incõtinẽti: dũmõ dolor stimuletur lz prior occisor nõ fuerit reus mortis. multa eĩ ppetrata instante dolore remanẽt impunita q si cessante dolore fierent cẽnt puniẽda. vñ spoliatus re sua si incõtinenti manẽte dolore ex dãno sibi illato recuparet rẽ sibi furtiue siue violẽtia subtracta. furto vel rapina rei equpollentis scito spoliatori: nõ credo q teneret ad restitutõez. Si aũt tpe interposito cessaret dolor. nõ vr mihi q possit cũ vera pscia rẽ suã recupare. Si vo rẽ suã recupat furto vl rapia rei equpollẽtis furti reus ẽ. qz hec res nũq fuit sua sed p iudiciũ rẽ suã dz recupare. si vo rez suã recupat furto vel violẽtia. nõ tenetur ad restitutõez. ¶ Ad illud ergo qd obr. q nihil iuste possidet qd furto vel rapia possidetur. dõm q hoc est verũ. nec ille q rez suã recupat illã subtrahẽdo iniuste detinenti furtũ cõmittit: sed qd suũ est accipit. Nec ille q rez equpollentem rei sibi furto vel rapina subtracte incõtinẽti aufert spoliatoz fur vel raptor iudicandus est: sicut nec ille homicida q occidit occisorẽ primi sub dũ dolore mortis primi stimulatur. ¶ Si dicat q talis cõtractet rez alienã inuito dño. dõm q hec argumẽtatio nõ tenet. Iste cõtractat rem alienã inuito dño: ergo cõmittit furtũ vel rapinã. Ex eñ dr inuito dño itelligit de volũtate rõnali et discreta. sic cuz dr qcũq vult vt faciant vobis hoies. et vos eadẽ facite illis intelligit de volũtate rõnali et discreta. nõ enim pcipit dñs vt aliqs faciat aliqd inhonestũ aliqs. a quo vult sibi inhonestũ fieri: sic nõ pcipit aliquẽ interpellare mulierẽ de turpitudine. licz ipse velit q mulier interpellet ipm de turpitudine. Siliter voluntas raptoris q non vult sibi auferri et cõpellat ad restitutõez indiscreta est. Debet eñ velle q mulctũ subtraheret et de suo q cõpelleret ad restitutõez. et sic liberaretur a pctõ. Cũ ergo diffinitur furtũ. cõtrectatio rei aliene inuito dño: intelligendũ est merito et iuste inuito. vñ in casu pposito. hec est falsa. iste cõtractat rez alienã inuito dño. ¶ Ad id qd obr. q recupans rem suaz furto vel rapina: subiret iudiciũ damnatõis si eẽt dephensus rc. põt dici q magis hoc est. qz iudiciũ humanũ fit freqnter magis sm ea q apparent q sm ea q reqrit necessitas iusticie. ¶ Ad id quod obr. q iudiciũ humanũ regulat sm iudiciũ diuinũ. põt dici. q hoc verũ est: vbi humanũ nõ deuiat a rectitudie iusticie. sed qz humanũ iudiciũ freqnter sm allegata et ea que apparent magis q sm ea q veritati innitũtur. iudiciuz humanum qñq cõtrariũ est diuino. Vñ nõ est iustum simplr sed sm quid. vñ hoc argumẽtuz nõ valet. iste tenet restituere sm iudiciũ humanuz: ergo tenet restituere sm iusticiã. ¶ Ad id qd obr. q furto vel rapina sublata nõ sunt tollenda nisi auctẽ iudicis rc. Dõm q hoc vez est si qd hmõi deduceretur in iudiciũ. ¶ Ad hoc qd subditur: si sciret et ageret contra eũ: cõpelleret ad restitutõez. dõm q hoc nõ est vez nisi oriret scandalũ in scientibus: forte pper scandalũ teneretur ad restitutõez. nõ pper sciam rei aliene subtracte. ¶ De seruiente vo põt dici. q nec in tpe negate mercedis. nec prius: licitum ẽ ei spoliare dñm suũ. qz nihil qd dñs hz est vl fuit seruientis: neq ipse seruiendo et tam cõpleto seruitio efficit qd suuz est: sed qd suũ debeat esse. causa eñ efficiẽs meritoria nõ est. sicut aliquis p caritatẽ meretur vitã eternã ipse pprie nõ est causa vite eterne: sed deus qz eã dat vl reddit meritis. ¶ Nec est sile d hoc q Iosue p insidias cepit ciuitatẽ hay. qz dñs iam cõtulerat terrã pmissionis filijs israel. Silr nõ est sile de spoliatõne egiptioz. vñ trãstulit dominiũ reruz illaz. ¶ Ad id qd obr. q nullus dz facere sibi ius rc. dõm q hoc dr pper cõseruatõez reipublice. periculum eñ maximũ iminẽt reipublice. si qlibet faceret sibi ius. vñ vbi nullũ piculum iminet reipublice: vtpote qñ aliqs sine oĩu scandalo recupat rez sibi ablatã: bene licet facere sibi ius. nec tenetur ad restitutõez sic sm modũ ptactum. dõm est ad pdicta iuxta sciam iurispertoz. Sed sm diffinitõez illoz q periti sunt in iure diuino: põt dici. q qui sine scandalo rem suã latẽter vel p violentiã acceperit. vel rem equalentẽ rei sue: non tenetur restitutõ. qz simpliciter nõ tenetur. Et si obijciat vt tactum est. q cõtrectet rem alienã: dicendũ q nõ vt alienam. vnde talis nõ est iudicandus fur.

Articulus secundus

Consequẽter querit. q simulatõnis religiõis acquirit aliqd. sicut facit ypocrita: si tenetur ad restitutõem? Et sic: videtur p hoc. q q simulat se religiosuz cũ nõ sit: fraudez cõmittit hac silatione et primum decipit. sed fraus et deceptio nulli debet patrocinari. ergo sic acqrenti nõ dz patrocinari sic acqrenti: ergo dz restituere sic acqsita. ¶ Item nihil qd sic acqritur silatione ypocrisis: acqritur iusto titulo. vñ nec iuste possidet. ergo sic acqrens aliquid furto qd est simplex iniqtas: tenetur ad restitutõez. ergo. ¶ Contra. epũs cõfert alicui pbendã q malus ẽ scz fornicator: quẽ credit bonũ et castuz. talis lz sit malus et creditur esse bonus: nõ tenetur ad restitutõnez bñficij accepti siue resignatõez: silr videtur q licz silatione ypocrisis aliqs credatur bonus esse cuz sit malus. et aliqd acqsiuit. nõ tenetur ad restitutõez acqsiti. ¶ Item aliqs acqsiuit aliqd fornicando vel adulterando. iste non tenetur ad restitutõez. silr videt de illo q acquirit aliqd silando se esse religiosum. ¶ Item licz cupiditas deformet actũ acqsitõis. cupidus tñ nõ tenet ad restitutõnez illoz q acqrit. silr vt videtur. licz silatio ypocrisis deformet actum acquisitõis aliquoz: non eñ tenetur ypocrita ad illoz restitutionem. ¶ Item quare tenetur magis ypocrita ad restitutõez acqsitoz q peccator alterius pcti. ¶ Rñ. q ille q acqrit aliquid per ypocrisim tenetur ad restitutõnem. ratio huius. quia

ille qui dat alicui ypocrite quem estimat bonum et re
ligiosum. non dat per se loquendo ypocrite: sed interpta
tiue viro religioso. vñ non transfert dominiuꝫ rei date ad
ypocritaꝫ. vnde ypocrita nõ est possessor iuste rei date: sed
vsurpatiue et inuito: ꝙ rei aliene ꝯtrectator. ꝓpter qḋ tene
tur ad restitutõeꝫ. ¶ Rõnes ergo ꝙ sunt ꝓ illa pte possunt
ꝯcedi. adminus gratia termini. ¶ Ad id qḋ obijcit. ꝙ ille
cui cofertur ꝑbenda ab epõ qui credit esse bonus licet sit
malus non tenet ad restitutiõeꝫ. dicendũ ꝙ nõ est sile. q̃a
licet ille qui ꝯfert illi ꝑbendam credat illum esse castũ: tñ
ille cui ꝯfertur fraudem nullã ꝯmittit ꝓpter quã illi ꝯfert
quia nõ simulat se castum tali intentõne. vñ licꝫ ingrediẽs
sit malus vtpote fornicator. licitus tñ est ingressus ad pre
bendam. vñ nõ tenet restituere. sed acquirens aliquid per
ypocrisim tenet: q̃a ingrediens est viciosus. ⁊ viciosus in
gressus: q̃a fraude ⁊ dolo ingredit. sed si igrederet per for
nicatõeꝫ. sicut si epõs matrẽ vel sororẽ clerici cognosceret ⁊
ob hoc ei daret: tenet clericus resignare cognita veritate.
¶ Ad id qḋ obijcit. ꝙ qui fornicando aliq̃d acq̃rit nõ tene
tur restituere. dicit eñ Aug. ꝙ mẽtrix turpiter agit quia
meretrix: ꝫ nõ turpiter agit: q̃ accipit. vñ lꝫ acq̃rat mere
trix meretricãdo. nõ tenet tñ restituere: q̃ nõ ꝯmittit frau
dem acq̃rendo. recipit eñ pcciũ corpis sui locati ad forni
cationem ꝑpetrandã. Vñ secus ẽ de illo q acquirit ꝑ ypo
crisim. qui eo qḋ acquirit ꝑ fraudẽ iniuste possidet qḋ ac
quirit ⁊ acquisitũ inuito dño ꝯtrectet. sicut tactũ ẽ. ¶ Ad
aliud dicendũ. ꝙ deformatio act⁹ acq̃sitionis nõ est causa:
q̃re dꝫ acquisitum restitui: sed potius fraus ꝯmissa in ac
quisitõne q̃ efficit ꝙ rei acquisite nõ transfert dominiũ: ꝫ
inuito dño ꝑ se loquẽdo ab ypocrita ꝯtrectatur. Ex dictis
pꝫ rñsio ad vltimũ. vt eñ tactũ est. dominiũ rei acquisite ꝑ
ypocrisim nõ transfert ad ypocritaꝫ: sicut dñium rei acq̃
site ꝑ aliud pctm. sicut ꝑ cupiditatem vel fornicatõnem. et
alia genera pctoꝝ: vt pꝫ ex dictis.

Articulus tercius

Consequenter querit. si diues mentiẽdo se esse
paupem acq̃rat aliq̃d teneat ad restitutõnem?
Et sic: videtur per hoc. ꝙ talis dolo et fraude acquirit: et
primũ damnificando acq̃rit. q̃re tenet ad restitutõnem.
¶ Item idem videt ꝑ sile ab illo q acquirit ꝑ ypocrisim.
¶ Item sĩlator alteri⁹ ꝑsone si ꝑ sĩlationem acquirit aliq̃d
tꝑale illud tenet restituere. sicut si ꝓmisi forti centuꝫ mar
cas. et plato sĩlet se esse fortem. ⁊ obtineat a me centũ mar
cas: tenet ad restitutõꝫ. ꝙ si sĩlator alterius fortune. sicut
cum diues sĩlat se esse pauperẽ. obtineat ꝑ illam simulati
onem multa bona que deberent dari paupibus: tenet illa
restituere. ¶ Contra. h⁹mõi dona et illa maxime obtenta
paupertatis bñdictõnes dicunt in sacra scriptura. vñ geñ.
xxxiij. dixit Jacob ad esau. Suscipe bñdictõeꝫ quã attuli
tibi. Item ij. Cori. ix. necessariuꝫ estimaui rogare frẽs. vt
ꝑueniant nos ⁊ ꝑparẽt repromissaꝫ bñdictõeꝫ ⁊c̃. ⁊ loqui
tur de collectis q̃ fiebãt in sctos. ꝫ sĩlatio alteri⁹ ꝑsone in
bñdictõnibꝫ nõ irritam facit bñdictõnem. Vñ geñ. xxvij.
Jacob sĩlauit se esse esau ⁊ recepit bñdictõneꝫ. nec fuit ir
rita illa bñdictio: licet ꝑ fraudem fuerit obẽta. Vñ ysac
dixit. Venit german⁹ tu⁹ fraudulẽter ⁊ accepit bñdictõeꝫ
tuã. ¶ Item si epõs credit ordinare fortẽ ⁊ ordinat platonẽ
ordinatus est plato non fortis. ꝙ sĩlatio nõ facit bñdictio
nem irritam. licet fraus interuenerit. et ita videt ꝙ nõ te
neantur ꝑdicti ad restitutõnem. ¶ Rñ. ꝙ licet nõ sit peni
tus sile de errore ꝑsone ⁊ de errore fortune. vt pꝫ in matri
monio vbi sĩlatio alteri⁹ ꝑsone impedit matrimoniũ. ⁊ si
mulatio alteri⁹ fortune nõ impedit tñ in ꝓposito casu dici
mus. ꝙ diues q sĩlat se esse paupeꝫ: tenet ad restitutõꝫ ei⁹
qḋ ꝑ sĩlatõeꝫ acq̃siuit. ꝫ nõ restituere ei a q̃ accepit: q̃ ille
meritum hꝫ apud deũ. q̃ dedit intuitu paupertatis. ꝫ tenet
restituere paupibꝫ quibꝫ ille dedisset. si non errasset: si cõ
staret illi qui sint. ¶ Ad aliud dõm. ꝙ sicut dictum est ypo
crita qui acquirit ꝑ ypocrisim tenet restituere: similiter et
iste qui mentit se esse paupem cũ sit diues. et sic mentiẽdo
dolose et fraudulenter acquirit ea que danda erãt paupe
ribus. Et notandũ est hic. ꝙ nõ est simile de bñdictõne spi
rituali ⁊ corꝑali. q̃ benedictio spũalis a deo est. vt habet
Nũe. vj. Inuocabũt sacdotes nomẽ meũ sup filios israel
⁊ ego bñdicam eis. Unde ꝑ sĩlatõeꝫ alterius ꝑsone nõ ir
ritatur ordo et bñdictio spũalis. cui eñ de⁹ bñdicit: bñdi
ctus est. nõ eniꝫ de⁹ põt decipi. Job. xiij. aut decipiet vt hõ
nostris fraudulentijs: q̃si diceret nõ. Sꝫ bñdictio corꝑal
sine dano et sine bois opus est qui decipi põt. Et qḋ dicit
venit germanus frater tu⁹ ⁊c̃. nõ fuit ista fraudulentia so
nans in malum. Licuit eñ Jacob subripere primogenita
Esau tanq̃ violento et possessori: quia dñs ꝯtulerat pmo
genita Jacob. qḋ intellexit ysaac ꝯfirmãdo dedit benedi
ctionem dicens: et eris benedictus. sicut dictum est in ꝑce
denti q̃stione. ꝙ q recupat rem suã furtiue a fure nõ facit
furtum simpliciter.

Articulus quartus

Consequẽter querit. si currens cũ fure tenetur
ad restitutõeꝫ acq̃sitoꝝ sic currendo. ⁊ sunt no
uem modi currendi cum fure vt dicunt. de quorum singu
lis põt rõnabiliter dubitari. ¶ Primo aũt modo curritur
cũ fure: cũ aliq̃s ꝑcipit alicui male facere. sicut occidẽ vel
furari. et ille occidit vel furatur. ⁊ similiter in aliq̃s malis
actionibꝫ. Vñ dicit Math. ij. Mittens herodes occidit
omẽs pueros q erant in bethleem ⁊c̃. occidisse dicit: quia
precepit occidere. ¶ Scdõ ingnat quis mala actione alte
rius: qñ consulit ei male agere. Unde iob. xij. adducet cõ
siliarios in stultum finem. ¶ Tercio ꝑ consensum. Ro. j.
Qui talia agunt digni sunt morte. non solũ qui faciunt: ꝫ
etiam qui ꝯsentiunt facientibꝫ. ¶ Quarto modo ꝑ adula
tionem: qñ aliquis laudat malefactorẽ de malefacto suo.
ysa. ix. Et erunt q bẽtificant ꝓpl̃m istum seducentes: et qui
beatificant precipitati. ¶ Quinto qñ quis recipit raptorẽ
vel furem in domo sua cũ rapina. ysa. iij. Rapina paupe
ris in domo vestra. ¶ Sexto cum habet aliquis ptẽꝫ rapi
ne vel furti sciẽter. sicut illi q scienter recipiunt pecunias
ab vsurarijs quã sciunt esse de vsura. ysa. j. Principes in
fideles socij furũ. ¶ Septimo qñ aliq̃s videt aliquem fura
ri vel rapere ⁊ tacet: cum ꝑ clamorem posset exterreri ma
lefactor: et sic dimittere malum opus. Unde Deutro. xxij.
Si puellam virginẽ desponsauerit vir. ⁊ inuenerit eaꝫ ali
quis in ciuitate et ꝯcubuerit cum illa: duces vtrũq; ad por
tam ciuitatis illi⁹ ⁊ lapidibꝫ obruent. puella q̃ nõ clama
uit cũ esset in ciuitate. ¶ Octauo qñ q̃s non resistit furi vl
malefactori cum posset resistere. vñ Prouerb. xxiiij. Erue
eos q ducunt ad mortẽ: ⁊ q trahunt ad interituꝫ liberare
nõ cesses ⁊c̃. vñ nõ caret scrupulo societatis occulte: q ma
nifesto facinori desinit obuiare. ¶ Nono ꝑ celatõem vide
licꝫ cũ querit res furtiua vbi sit. et ille qui scit vbi sit: non
manifestat. Vñ prouerb. xxix. Qui cum fure pticipat: odit
animã suam. adiurantẽ audit et nõ indicat. Istis nouem
modis ꝯtingit aliquem maculari pctõ furis vel raptoris.
vñ pctori dr̃. Si videbas furẽ currebas cũ eo. ps̃. xlix. Re
tinent aũt isti modi istis versibꝫ. Jussio ꝯsiliuꝫ consensus
palpo recursus. Participans mut⁹ nõ obstans nõ manife
stans. Currere cũ fure faciũt furtiq; reatum.

Sic itaqꝫ queritur §. j.

de his casibus. Et primo de primo. vtrum ille qui ꝑcipit
rapere vel furari tenet ad restitutõeꝫ furti vel rapĩe. Et sic
videt. q̃ occasiõeꝫ dãni dat ꝓximo suo. q aũt dat occasionẽ
dãni: dãnũ fecisse videt. q aũt dãnũ facit dꝫ dãnũ restituẽ
¶ Preꝫ iste ẽ culpabilis culpa furti et pena ẽ sequela culpe
ꝙ puniend⁹ est pena furti. pena aut furti est restitutio dãni
[illegible] illam cum alia quam iniũget discretus sacerdos. ¶ Itẽ
Math. xiij. alligate ꝫizania per fasciculos. glo. nõ sileꝫ
q̃ p modo quisq; punietur ꝙ cũ fm glo siles in culpa debẽt
esse similes in pena: tam ille qui rapit ꝙ ille qui ꝑcipit. te
net ad restitutõneꝫ cuꝫ sint siles in culpa. ¶ Contra. ille q
ꝑcipit rapere vel furari non pticipat furti vel rapĩ. sup

posito hoc si ille tenet ad restitutionem qui aliquid possidet de re rapta vel furata: quia talis nō tenet ad restitutionē. ❡ Rñ. quod quādo ille qui precepit est princeps. et qui precepit subditus ut rapiant: tenet ad restitutionē. nisi ille qui rapuerit restituat. quia ille facit. Etiā in casu proposito. quia prestat auctē: quia precipit tenetur ad restitutionē. ❡ Nec valet illud argumentū nihil possidet de furto: ergo nō tenet ad restitutionē. quia licet nihil possideat de furto vel rapina: tamen cā est furti vel rapine et dānificationis proximi. propter quod tenet restituere et reddē illū indemnē. ❡ Sed adhuc querit. ponat quod amicus precipiat amico paupi quod rapiat vel furet ubicūque possit ut dives fiat. si ille qui in hoc casu precipit ad restitutionē ut estimo tenet. nō quia precipit: quia non habet auctē precipiendi. unde preceptū suum nō habet vim precepti: sed potius interpretandū est consilium. ❡ Sed adhuc queritur. si pater precipiat filiofamilias. vel magister discipulo quē tenet sub virga quod rapiat vel furet. si tenet ad restitutionē? Rñ. sine preiudicio. quod pater et magister eo quod prestant auctē filio et discipulo in casu proposito tenent ad restitutionē: nisi alii restituant. verumtamē nec servus dño. nec filius patri. nec discipulus magistro tenet obedire in casu proposito.

Consequenter queritur .§.ii.

si ille qui currit cū fure scdo modo. scilicet ille qui dat consilium de rapiendo vel furando tenet ad restitutionē? Et videt quod sic: quia consulens de furto vel rapina facienda. facit aliquid per quod proximus damnificat in possessione sua. sed qui damnificat proximū suum debet illum reddere indemnē: iuxta legem naturalē et divinā que precipit. quod alios faciamus que vellemus nobis fieri Math. vii. ❡ Item fur non peccat nisi in deum et in proximū. nō enim peccat in se. sed consulēs peccat in deū. proximū. et furem quē scandalizat: ergo cum fur tenetur restituere: multofortius et consulens: ut videt. ❡ Item ut supradictū est. qui occasionē damni dat. dānū dedisse videtur. sed consulens dat occasionē dāni: et ita ut prius. ❡ Item rationes posite supra valent ad hoc ostendendum. scilicet quibus ostendit quod qui precipit tenet ad restitutionē. ❡ Contra. ille qui dat consiliū alicui quod aliquid iuste acquirat: nō ex hoc remūerari meretur parte rei acquisite vel toto acquisito. Similiter videt quod qui consulit aliquid acquirere furto vel rapina: non ex hoc tenet in aliquid dānificari: utpote restituendo partem rei furtive vel totam. ❡ Item ille qui consulit alicui quod furetur aliquid qui fuit in firmo proposito illud. nec plus nec minus facit propter consilium sibi datū: non est cā vel occasio furti commissi. ex quo potest argui quod consulens nō tenet ad restitutionē: ex quo consilium illius nō fuit causa vel occasio furti. ❡ Item si consulens rapere vel furari obligat seipsum ad restitutionē: ergo videt quod ille idem consulens restituere furtū vel rapinam. absolvit seipsum a tentione restitutionis. ergo si consilium de restitutione faciēda nō absolvit a tentione restitutionis: neque consilium de rapiēdo vel furādo aliquo obligat restitutionē. ❡ Rñ. quod consulens de furto faciendo. eo quod consiliū tale est cā vel occasio damnificationis proximi: tenet ad restitutionē. ❡ Ad id quod obiicit. quod aliquis iuste acquirat aliquod. nō ex hoc meret necessitate remūerari parte rei acquisite vel toto: ergo a sensu contrario qui consulit quod furtive etc. potest dici quod nō sequit. dicunt enim plura requirunt ad hoc quod aliquis acquirat sibi bonū meritū sive gratuitum: quam ad hoc quod mereat damnificari in bono gratuito acquisito. Sic est in proposito. ad hoc enim quod aliquis mereat sive acquirat bonū gratuitū: oportet quod genus operis quod exercet sit de genere bonorum. quod fiat recta intentione: et in caritate. sed ad hoc quod privet merito: sufficit vel quod opus sit malum. vel quod intentio agentis sit perversa. vel quod caritas deficiat. Similiter dico in proposito. ad boc quod aliquis mereat dānificari debito restitutionis male: sufficit unū. scilicet pravū vel perversum consiliū. Ad hoc autē quod mereat remūerari necessitate iusticie. nō sufficit consilium de fideli acquisitione: sed requirit ad hoc sollicitudo et labor in acquirendo. si enim aliquis det aliquod consilium quod acquirat aliquod iuste. et assistat illi in labore et sollicitudine acquirēdi et in aliqua si qua necia sunt ad illud acquirēdū: iusticia requirit ut remūeret parte rei acquisite. ❡ Ad aliud dicendum. quod quādo quis dat consiliū alicui de rapiendo vel furando. nō raptur[us] vel furatur[us]. nisi inductus esset consilio tali. consulens tenet ad restitutionē. sed si nullo modo est inductus consilio sed alias esset furatur[us] vel raptur[us]: licet peccet sic consulendo. nō tenet ad restitutionē. quia consilium eius nō est cā vel occasio furti vel rapine perpetrate: neque proximo in aliquid dānificato. ❡ Ad aliud dicendum. quod ille qui consulit absolutus est a tentione restitutionis: si ille cui consulit furari restituat. tamen sic qui consulit furari. si alius furet tenet ad restituendum: similiter qui consulit restituere absolvit a tentione restitutionis si alius restituat.

Consequenter queritur .§.iii.

si ille qui currit cū fure tercio modo. scilicet consentiendo furi tenet ad restitutionē? Et sic: videt per hoc. quod consentiens et faciens pari pena puniēdi sunt. ❡ Item videt per illud quod habetur Ro. i. nō solū qui ea faciūt: sed et consentientes facientibus etc. ❡ Item videt per hoc. quod prebens assensum furāti. dat occasionem dānificandi proximū: ut supra tactū est. ❡ Contra. ille qui complacet vel consentit alicui de coeundo cū muliere. nō propter hoc est reus pene: quā ille qui coit incurrit: quia irrecuperabiliter amittit aureolā virginitatis. quod nō facit alius qui solum peccat consentiendo. similiter et ille qui cōsentit furto nō est reus illius pene. scilicet restitutionis: cuius est ille reus qui furtū perpetrat. Similiter potest obiici de homicida actuali et voluntario. dicit enim super illud i. Ro. plenos homicidiis invidia. pro taliter dic homicidiis: quia est homicidiū actus et voluntatis. Homicida voluntarius nō est reus pene istius. scilicet irregularitatis: cuius est reus homicida actus. qui non vult interficere hominem et nō interficit: nō est irregularis. ex hoc videt quod velle furari nō obligat ad illā penā ad quā tenet ille qui furat. nec etiā qui assentit furto alieno. vel qui vult quod alius furet. et ita quod assentit furto alterius non tenet ad restitutionem. sicut tenet ille qui furat. ❡ Item videtur per illud quod ille qui cōmittit symoniam emendo prebendam tenetur ad eius resignationē et ad restitutionē bonorum perceptorum de illa. ad quod non tenet ille qui complacet et assentit emptioni symoniace. ❡ Item videt per illū qui est bigamus. qui incurrit penā iuste secundum irregularitatem: quā nō incurrit qui complaceat vel qui assentit quod aliquis est bigamus. et ita videt quod in viciis que nō sunt peccata corpora bigamia: et que sunt peccata ut homicidiū et symonia: agentes et consentientes nō sunt earūdem penarum debitores. ❡ Rñ. sic tactū est de currente cum fure consulendo. uno modo tenet ad restitutionē: alio modo nō. sic potest dici in proposito. si quis currit cū fure assentiendo furi alias nō furaturo: tenet ad restitutionē. Si autē alias furaret: non teneret. vel si complacet sibi post factum. eo quod in tali casu non est cā vel occasio damnificationis alicuius: nō tenet dānificari in restitutionē alicuius rei. ❡ Ad illud quod obiicit contra hoc. per illum qui cognoscit actu aliquā mulierē et illū qui assentit eidem dicendum quod nō est simile. Ille enim qui mulierē cognovit: carnis amisit integritatē. et per consequens aureolam virginitatis. Et quia primū amisit irrecuperabiliter: et scdm. Assentiens autē illi nō amisit primū: et ideo nō scdm. quia licet peccaverit peccato assensus quo incurrit anime corruptionē: et amisit anime integritatē: illā potest recuperare per penitentiam. carnis integritatem nō potest. Non sic est de assentiente furto qui furanti prestat audaciam furandi: et propositum eius ad furandū reddit efficax. Unde consentiendo est causa vel occasio furti. salvo quod supra dictū est. scilicet quod fur alias nō erat furaturus. ❡ Ad id quod obiicit de homicida voluntario et assentiente. dicendum quod qui assentit alicui volenti interficere hominem et illū assensum exprimit: penam incurrit homicide: scilicet irregularitatis. et quantum ad hoc simile est in hoc casu et in furto. licet quia pena irregularitatis proprie debet homicidio actu exercitato. nō homicidio voluntario: quod nulli nocet. consentiens do furti nocet alicui quia ut dictū est cā vel occasio furti. nō est sic de assentiente furi vel voluntario homicidio quantum ad reatū pene irregularitatis ex parte. et restitutionis a parte illa. Reatus enim irregularitatis debet actui non voluntati. assensui vero sive complacentie nō debet: nisi eo modo quo dictū est. sic penitentia restitutionis assensui furto vel rapine. et hoc ratione damnificationis proximi quā importat. ❡ Ad id quod obiicit de pena bigamie. potest dici: quod bigamia nō est dicenda ex assensu sive complacentia habendi sive complacendi plures:

ẟ ex cognitione actuali. Ille eñ bigam⁹ est. q cõ pliito car-
nez diuidit. Et qz talis impedit⁹ efficit ad ẟ q sit sponsus
eccie: q dz esse vni⁹. i. indiuisus. Iuxta illud. ij. Corin. xj.
despondi. n. vos vni viro zc. incurrit penã irregularitatis
escendẽdi ad ordinẽ sponsi eccie: pueniẽt ex diuisione. hoc
al's bz explanari. Ex assensu furti accidit reat⁹ iustificati
onis ꝓpter dannificatõez primi cui⁹ ẽ causa vel occasio.

Consequenter que .§. iiij.

ritur. si currens quarto mõ cũ fure tenet ad restitutõez. s.
p adulatõez: qñ aliqs adulat alicui furi vel raptori laudã
do ipm de furto vel rapina sua. q nõ: vr̃ sic. adulatio et fur-
tum nõ se hñt in aliq̃ ꝯsequẽtia. g vt videt: null⁹ obligatur
ex vno delicto alterius. g adulator non obligat ad debitũ
furti. s. restitutõez. ¶ Item si adulator tenet ad restitutio-
nem furti alicui⁹. hoc ẽ: qz aliqd imprimit in voluntate fu-
rantis ex adulatõe sibi facta. ẟ sicut haberi potest a pho.
Laus nihil ponit i laudato: silr nec adulatio aliqd ponit
in adulato. g videt q adulator nõ tenet ad restitutõez ali
quã p furto: qd ꝯmittit adulatus. ¶ Cont. ꝯmẽdatõ ali-
cui⁹ furãtis vel rapiẽtis licet sit iniusta: tñ incitat furẽ vel
raptorem q̃ntum facit consiliũ vel assensus. vel forte plus
g si ꝯsulens vel assentiẽs furãti vel rapienti tenet ad resti-
tutõnez: et adulator silr tenet. ¶ Rñ. ad hoc põt dici q si
adulatio sistat in generali ñ descendendo ad furtũ vel ra-
pinam. ẟ laudãdo psonã furis vel raptoris tanq̃ bonaz et
honestã: nõ est iudicand⁹ teneri ad restitutõez. ẟ si laudat
furtũ vel rapinã. et sic inducit fur ad furandũ: tenet adu-
lator ad restitutõez. ¶ Ex ẟ pz rñsio ad primũ. qz si indu-
cat fur ad furãdũ adulatõe: adulatio se hz in aliq̃ ꝯsequẽ-
tia ad furtũ: qz est cã furti. ¶ Ad id qd obijcit. q laus ni-
hil ponit i laudato. dñm q sic dz intelligi: laus ẽ exhibi-
tio reuerẽtie in signũ ṽtutis p expssionẽ vocis. Laus g ni
hil ponit i laudato. hoc ẽ nihil accidit vel accrescit in lau-
dato ṽtutis. ex testimonio qd ei phibet. vt si dicat de aliq̃
q sit bon⁹. hmõi dicẽ nihil bonitatis poit i eo. Nihilomi-
nus laus aliqd ponit i eo laudato: scz vanã gloriã vel pre-
sumptõez vel aliqd hmõi. Silr adulatõ aliquã relinquit
impssionẽ adulati: licet nihil qd ei imponit adulando po
nitur in ipso ex ipsa adulatõne.

Consequenter queri .§. v.

tur de qnto mõ currẽdi cũ fure. vt qñ aliqs recipit furẽ vl
raptorẽ sciẽter secũ in domo sua cũ furto vel rapina. vtrũ te
net ad restitutiõz: Et vr̃ q sic: qz recipiẽs furẽ i domo sua
si dephensus eẽt: fm ius hũanũ subiret sniaz dãnatiõis. ẟ
oñe illũ habitũ vel receptũ p furto vel recipiẽs eẽt sic pu-
niend⁹ vel a fure pncipali: g si nõ restitueret a fure pncipa
li zc. ¶ Itẽ hñs loanomar⁹ de q̃dã summa pecuie q̃ ei offe-
rebat nõ voluit accipe nisi. xij. denarios. dicẽs residuũ eẽ
de rapina: g null⁹ dz recipe rẽ furtiuã quã scit eẽ furtiuã si
ei dat. et si recepit: tenet restituẽ. ¶ Cont. ponat q aliqs
fur vel raptor timore mortis ꝯfugiat cũ spolijs ad domum
alic⁹ vt mortẽ euadat. z ꝯmittit se bone fidei ipsi⁹ z spolia
illa. tenet ne ille ad pdendũ illũ z r̃stitutõz spolioz illi⁹:
videt q nõ. qz si ẟ faciet: in crimie pditõis redarguẽd⁹ est.
¶ Pre. põt ꝯtingẽ q si restitueret spolia illa. exponẽt se vel
spoliatorẽ morti: z ita incurrẽt culpã hoicidij. ex q̃ vidr̃ q
nõ tenet illa restituẽ. ¶ Rñ. q ille apud quem latet latro
cũ spolijs. dũmõ hẽat spolia in ptate sua. tenet illa restitu
ere. nec ẽ pditõis crimie redarguend⁹: si spolia furto hita
suo dño restituat. imo poti⁹ exeqtur qd iusticia reqrit. nec
ex ẟ fidẽ violat: qz in illicito voto dz rescindi fides. vt dic
ysid. quõ si illa reciperet cum ꝓposito seruãdi furi vel sibi
ipi: esset furti pticeps z re⁹ mortis fm legẽ hũanã. ꝓpt qd
necesse hz illa restituẽ. qd intelligim⁹. s. sine pditõe psone
et si timeret aliqd pıculũ sibi. vt si timeret q furtũ sibi i-
poneret posset illa restituẽ p one eccl'a z luce [illegible] sacerdotẽ sb
sigillo ꝯfessionis ad restituendũ.

Consequenter que .§. vj.

ritur ẟ sexto mõ currendi cũ fure. vt si aliqs ptem habeat
furti vel rapine sciẽter: sicut q recipiũt pecuniaz sciẽtẽ ab
vsurarijs quã sciũt esse de vsura: vel a fure quã sciũt eẽ de
furto: et illã ꝯuertũt in vsus suos. vtrz teneant ad restitu-
tionẽ: et videt q sic: p hoc q vsurari⁹ z fur nihil iuste pos-
sidẽt. vn de nihil ab istis hñt iuste p se loqndo. et quicqd hñt
ab istis restitui dz veris dñis. vñ si aliqui acceperũt aliqd
ab illis: tenent istis restituere. ¶ Itez. ij. Tob. Uidete ne
furtiu⁹ sit. qz nõ licet nob aliqd ex furto edere aut ꝯtingere
¶ Contra. j. Cori. x. oñe qd vobis apponit mãducate nihil in
terrogantes ꝓpter ꝯsciam. g licz rez furtiuã mãducare: z ẟ
si ꝯuertet in vsus ꝓprios: g licet accipe rez furtiuã. ¶ Re
spon. q q comedunt vel in alios vsus ꝯuertũt aliqd de vsu
ra vel furto sciẽter. siue sint religiosi siue alij: tenent ad re
stitutõez. z etiã si dubitent an sint hmõi: silr tenent ne cõ
mittant se discrimini. hr̃ eñ p regula. q quicũq hz ꝯsciez
de re q sit aliena: tenet illã restituere. ¶ Ad id qd dic apo
stolus. j. Cori. x. nõ intelligit furtiua ẟ poti⁹ ẟ ydolaticis
id est cibis imolatis ydolis. Uel intelligit fm quosdã qñ
ille q dat rem furtiuã habet alia multa de quibus põt face-
re restitutõez. maxime cum datũ est talis res que non põt
vendicari.

Consequenter que .§. vij.

ritur. vtrũ illi q currũt cũ fure tribus vltimis modis. vt qñ
quis videt aliquẽ furari vel rape. et posset resistẽ malefa-
ctori clamãdo z nõ facit. vel qñ nõ resistit malefactori cũ
posset. vel qñ celat furtũ vel rapinã: vt qñ querit z ille scit
vere z nõ manifestat: vtrũ teneat ad restitutõez: et vidr̃ q
sic: qz qlibz istoz dat occasionẽ dãni pximo. g currẽtes cũ fu
re his tribus modis sunt culpabiles culpa furti. nõ eñ dice-
rent aliẽ currẽtes cũ fure. qz illi dicũt currẽ cũ fure: q ma-
culant culpabili actõe furis. q aũt sũt culpabiles cã furti.
tenent soluẽ penã q̃ debet furi. s. restituẽ. ¶ Itẽ qlibz istoz
puniret cũ fure. si sciens q nõ obuiasset malefactori. igr̃ q
libet tenet ad penã q̃ debet p furto: hoc ẽ restituẽ. ¶ Item
vt hr̃ a sciẽs. q põt impedire malũ z nõ impedit assentit. ẟ
agentes z ꝯsentiẽtes pari pena puniendi sũt. g zc. ¶ Con
tra. null⁹ tenet ad restitutõez furti vel rapine. nisi aliq̃ mõ
scz actu interiori vel actu exteriori furi vel raptori sit coo-
pat⁹. ẟ currẽtes tribus modis iã tactis nllo mõ sũt coopati
furi vel raptori: qd pz p ẟ q nõ clamare nõ resistẽ. nõ ma
nifestare. solũmodo puatõez dicunt actuũ g isti modi ñ ob
ligãt ad restitutõez. ¶ Rñ. q inẽ currẽtes cũ fure sũt qdã
q sola puatõne non positõe aliq̃ maculant crimine furti.
vtpote vltimi tres currẽtes cum fure. s. nõ clamãs: nõ re
sistens: nõ manifestãs: z tales inq̃ntum tales nõ tenent ad
restitutõez sic alij de qbus supra dictũ est. q aliq̃ mõ [illegible]
affirmatiue maculant actõne furti. ¶ Ad id qd obr̃. q cur
rentes istis modis dãt occasionẽ dãni zc. Dõm q currẽs
cũ fure p purã negatõez p se loqndo nõ dat occasionẽ dã
ni. ẟ illi q aliq̃ mõ p purã affirmatõez vtpote p [illegible] vel
factũ vel dictũ. ¶ Ad id qd obr̃. q exñ cũ fure sunt culpa-
biles culpa furti tenent ad restitutõez. dõm q ẟ nõ gene
raliter [illegible] eñ currẽs cũ fure sit culpabilis culpa fur-
ti nõ tñ sequit q teneat ad restitutõem qz fur in furando
exercet aliqd op⁹ exteri⁹: qd nõ exercet sp currẽs cuz fure.
ꝓpter ẟ aliquã penã incurrit iuste fur quaz ñ incurrit oĩs
currẽs cũ fure z est ille in hoc [illegible] actuali et volũtario. vt
supra dictũ est. ¶ Ad id qd obr̃. q quilibz istoz currentium
cũ fure [illegible] q nõ obuiasset malefactori puniret fm le
ges hũanas zc. Dõm q rõne q̃ nõ obuiat malefactori nõ ẽ
puniend⁹ nec puniret: ẟ forte ex aliq̃ psumptõe puniret. s.
ex psumptõe ꝯsensus. vel ꝯplacentie vel participatõis cũ fu
re. Uñ leges hũane q̃nq in talibus casibus errãt. nec reguã
tur fm legem diuinã. ¶ Ad id qd obr̃. q ille q põt impedi
re malũ zc. Dõm q ẟ intelligendũ ẽ q põt ex officio [illegible]
der eñ vel rector reipublice. q nõ obuiat malo cum posset
iure officij [illegible]

Articulus quint⁹

Onsequenter queriẗ spāliꝰ de aliquibꝰ ptici-
pātibꝰ cū fure. Participaẗ ei aliqs re furtiua
aut p successionē hereditariā: aut p dationem:
aut p ꝯtractū venditōnis ꝛ emptōnis. ponaẗ eñ talis ca-
sus. ꝙ aliquis pr̄familias decedat q h3 tres marcas auri.
quarꝝ vna est furtiua: et dimittit eas tribꝰ filijs suis cuili-
bet vnam. nō determinās q̄ sit furtiua: ſꝫ in generali dicat
vnā illarꝝ esse furtiuā. Quero an qlibet illorꝝ p se tenetur
restituere marcā. an oēs simul sumpti ita ꝙ nullꝰ p se. et
videẗ ꝙ vltimo mō: qꝛ nullꝰ obligaẗ ad soluendū totū de-
bitū pr̄is. ſꝫ ad ptem tm̄: qꝛ tm̄ in pte hereditatis succedit.
¶ Contra. qlibet p se dubitat an habeat marcā furtiuam
ẟ dubitat an habeat rem alienā ꝛ ꝯmittit se discrimini: si
non restituat marcā. et ita peccat mortaliter. ẟ quilibꝫ te-
netur restituere totā: vt in pctm mortale non labaẗ. ¶ So-
lutio. qlibet illorꝝ teneẗ restituere tm̄ terciā ptem. ꝛ n̄ va-
let hec argumentatō q̄libet p se dubitat an habeat marcā
furtiuā ꝛc̄. nō tm̄ ꝯmittit se discrimini si totā n̄ restituat: qa
restitutio d3 fieri ab oībꝰ tribꝰ. vn̄ quilibet illorꝝ peccat
si portionē suā nō restituat. ¶ Ponaẗ adhuc ꝙ vꝛꝫ cōstat
ꝙ duo nō velint restituere aliqd de marca: teneẗ ne ille ter-
cius totā restituere? R̄n̄. sine piudicio ꝙ non. nō eñ tene-
batur qlibet illorꝝ ad restitutōez insolidū: ſꝫ vnusqsqꝫ ad
portionē suā: sicut receperunt portionē in bonis pr̄is. Si
eñ oīa bona essent ad vnū reuoluta: estimo ꝙ teneretur.
¶ Item queriẗ an ille q h3 rem furtiuā p ꝯtractū emptio-
nis vel venditōis. teneẗ eam restituere? Et sic: videẗ. qꝛ nul-
la talis venditō est ſm ius diuinū ꝯueniēs. minꝰ eñ malū
est dare rē furtiuā q̄ vendē. ſꝫ nō licet furi vel raptori da-
re rē furtiuā vel recipe ab aliq̄ scienter: ẟ nō licet eā ven-
dere vel emere. ẟ si eā scit emens furtiuā: teneẗ eā restituē
¶ Item fur vel raptor nō pōt dare vel vendē rē furtiuam
verissimo dn̄o. s. deo. qꝛ deo imolantis ex iniq̄ oblatio est
maculata Eccī. xxxiiij. ¶ Itē in eodē q offert sacrificiū ex
suba pauperum. q̄si q victimat filiū in ꝯspectu patris sui.
¶ Item ysa. lxi. Ego dn̄s diligēs iudiciū et odio hn̄s ra-
pinā in olocaustū. ẟ multominꝰ licet furi dare vel vendere
rem furtiuā aliq. ¶ Item q emit rē furtiuā scienter: scit il-
lam esse rē euincibilē. vel forte nō euincaẗ ab illo cuiꝰ est:
qꝛ timet laborē et expensas: ẟ emens cum sana ꝯscīa illam
nō restituere nō pōt. ¶ Item et si res furtiua nō esset euin-
cibilis. qꝛ ꝯsumpta esset: nō ob hoc absolutꝰ esset apd̄ deū
ille q sciens rem furtiuā ꝯsumpsisset. imo magis puniēdꝰ
esset: quia nō saluasset integrā. Legiẗ eñ Exo. xxij. ꝙ si qs
furatus fuerit ouem vel bouē. et occiderit vel vendiderit.
qnqꝫ boues pro vno boue restituet. et quatuor oues p vna
oue. si inuentū fuerit apud eū. s3 furem quod furatꝰ fue-
rit viuens. siue bos. siue asinus. siue ouis: duplū restitu-
et. Et ita magis puniebaẗ q rem furtiuā ꝯsumpserat: q̄ q
integram seruauerat. patet ergo ꝙ nullus sana ꝯsciētia
pōt retinere rem quā scit esse furtiuam. ¶ Contra. ille qui
habet rem furatam p ꝯtractum modo iam dicto: nō dam-
nificat primū: qꝛ nullo mō cooperatꝰ est dānatōne ꝑmi.
erq̄ nō reddit furem impotentē ad soluendū. ¶ R̄n̄. ꝙ il-
le qui habet rem furtiuam p ꝯtractum vel alio modo iam
dicto: teneẗ ad restitutōnē. Ad huiꝰ rei euidentiam nota.
ꝙ pctm sequitur pena. et iuste puniẗ pena pcti. et maiꝰ ma-
iori. Cū hoc nota. ꝙ fur qui occidit aīal furatum. grauiꝰ
puniẗ ſm legem ꝙ puniretur si reseruasset apud se. vt patet
Exo. xxij. si quis furatus fuerit ouē ꝛc̄. Ex hoc p3 ꝙ plus
peccat alienās rem furtiuā dando vel vendendo: q̄ si illā
integram reseruaret. Ideo nec vendere nec dare licet furi
rem furtiuā: ne se reddat impotentē ad restituendum. Vn̄
Eccī. xxxiiij. Qui offert sacrificiū de suba pauperis quasi
qui victimat filium in ꝯspectu patris. ẟ peccat mortaliter
dando rem furtiuā etiā deo: qꝛ impotentē se reddit ad resti-
tuendū. Unde p ipm nō stat q̄ minꝰ. qn paup cui abstulit
rem suā moriaẗ fame: cooperator ē homicidij. vn̄ sequitur. pa-
nis egentium vita est pauperis. qui defraudat illum hō

sanguis est. vnde peccat fur vel raptor. si dat vel vendit rē
furtiuam vel non ꝯsumit. peccat etiam mortaliter recipi-
ens eam gratis. vel emens a fure sciens eam furtiuā: ni-
si valde ei sit necessaria. vtpote in vltima necessitate. quia
dat occasionem pcti mortalis ipsi furi. sicut peccat morta-
liter qui accipit pecuniā ad vsuram: cum det occasionem
peccati mortalis vsurario. nisi in necessitate. tunc eñ non
dat occasionē peccandi si reddit ius suū vsurario. qui te-
netur gratis comodare pecuniam indigenti. Iuxta illud
Luc. vj. Mutuum date nihil inde sperantes. dicimus er-
go ꝙ cum habet quis conscientiam rei aliene. siue illam
obtinuerit per dationem siue p emptionem: tenetur illam
restituere. non domino cum ꝯscientia q eam furatꝰ ē non li-
bereẗ. sed qui eam h3 p emptōem debet eā vendenti resti-
tuere vt accipiat preciū. magis eñ d3 sibi ꝓdesse q̄ alij. et
debet inducere furē ad hoc vt restituat eam vero domino.
¶ Ad id qd̄ obijciẗ in ꝯtrariū in pte parꝫ r̄n̄sio. qꝛ q emit
rem furtiuā: damnificat eū cui subtracta est. reddendo fu-
rem impotentē ad illā restituendā. et ipsi furi audaciam
p̄stat alia furandi: eo ꝙ expedit illū de re quā furatus est
et videẗ eidem ꝯsentire.

Articulus sextus

Onsequēter queriẗ. si turpiter acqrens vt ale-
ator. vel lusor. vel alio mō. vel meretrix. teneā-
tur restituere sic acqsitū? Et alcatores teneā-
tur: videẗ p hoc q̄ iura ciuilia iubēt acqsita per aleam re-
stitui: ꝛ ꝯpetentibus actionibꝰ sic amissa repeti. ergo tali-
ter acqsita nō iuste possidenẗ a possessore. ergo debet resti-
tui. ¶ Contra. qd̄ acquiriẗ p interuentōnē pacti inter p-
tes ꝛ obligatōes dicti: iuste acquiriẗ. nec restitui tenetur:
aliogn neqꝫ pactū neqꝫ veritas condicti obligaret. sed pa-
ctum interuenit inẗ aleatores ꝛ assertio ꝯdicti siue verita-
tis. ẟ acquisitū ab aleatoribꝰ iuste possideẗ. ẟ nō ē restituē-
dū. ¶ R̄n̄. ꝙ aleatores nisi fraudes imisceāt in ludis su-
is. nō de stricto iure teneẗ ad restitutōez. pactū ei interue-
nit inter ptes: ꝙ vtraqꝫ ps placet ꝛ obligatio ꝯdicti. Un-
de ſm pactū illud et obligatōez condicti: nec ille qui ami-
sit de iure pōt repetere: nec ille qui lucratus est tenetur re-
stituere. Et ꝙ antiqua iura iubent illud restitui: et conce-
dunt actionē repetendi: nobis videtur magis esse q̄si satis-
factio p pctō q̄ obligatio ad restitutionem. Non est enim
honestū hmōi. nec licitū: nec honesta occupatō in talibus
imo multū sepe dānosa efficiẗ reipublice. cū occasione lu-
di distrahenẗ possessiones. et exheredirentur successores ꝛ
posteri. vn̄ Iustinianus dicit. ꝙ aleorꝝ ludꝰ ꝓduxit in lacri-
mas. vn̄ ad cohibitōnem mali subsequētis data est ista lex
de aleatoribꝰ. Sicut et in foro pniali iniungiẗ sepe satisfa-
ctio pecuniaria. nō solū eis qui lucranẗ: ſꝫ etiā q amiserūt
vt reprimaẗ inhonesta occupatio ꝛ malū subsequens.

Similiter queritur .§.i.

de acqsitis in torneamētis. vtrū debeāt restitui? et videẗ ꝙ
sic: cū torneamēta sīt ꝓhibita ab eccīa. q̄ aūt ꝯ ꝓhibitōem
eccīe sūt acqsita: vt videẗ: non sūt iuste possessa. ẟ dn̄t resti-
tui. ¶ Contra. q̄ acqruntur in torneamētis si acqruẗ cū inter-
uentōne pacti ꝛc̄. vt priꝰ. ¶ R̄n̄. ꝙ acqsita ī torneamētis
nō est necesse restituere. eo ꝙ illorꝝ transferūt dn̄ium rōne
legis instituie inẗ torneamētores. Nec valet hoc argumē-
tum hec sunt acqsita ꝯtra ꝓhibitōez eccīe: ẟ restituenda.
qꝛ si sunt acquisita ꝯtra ꝓhibitionē ecclesie: nihilominus
illorꝝ transferẗ dn̄ium. si aūt nō esset tale translatū domi-
niū: necesse esset illa restituere ꝛc̄.

Similiter queritur .§.ii.

vtrū acqsitū meretricio debeat restitui? Et sic videẗ p il-
lud qd̄ iniuste acqriẗ iusto titulo nō possideẗ. qd̄ iniusto titulo
possideẗ. iusto dn̄o d3 restitui. ¶ Pre. qd̄ vsura acqriẗ qꝛ i-
iuste acqriẗ restitui d3: similiter videẗ de acqsito p meretrici-
um. ¶ Item Math. vij. nō pōt arbor mala fructꝰ bonos face-
re. ſꝫ meretricari malū est: ẟ p illud nō pōt fieri possessio bo-

na: ḡ iniuste possidet meretrix q̄ acqrit p̱ meretriciū. ergo
nō p̱t illa sana ꝯsciā possidere: ⁊ ita tenet̄ illa restituere.
¶ Itez Deut. xxiij. nō offeres mercedē ꝓstibuli nec p̄ciū
carnis in domo dn̄i dei tui. quicqd illud ē qd̄ noueris: qz
abhoīatio ē vtrūqz apud dn̄m deū tuū. Et sup̱ h̄ dic glo.
Aug. Mercedē meretricis vī repulisse: qz ꝓhibuit mere-
tricē de filiabꝫ isrl̄. ne qs h̄ putet expiari: si aliqs in tēplū
inde offerret deo q̄ fuit abhoīatō. ḡ sm̄ h̄ meretrix de ac-
q̄sito p̱ meretriciū nō pōt face dn̄o oblatōez ⁊ hoc ē: qz nō
iuste possidet ḡ tenet̄ illa restitue. ¶ Contra dic Aug. q
meretrix turpit̄ acqrit̄ h̄ nō turpit̄ accipit. ḡ nō est turpis
ei⁹ possessio: lꝫ acq̄sita sit p̱ meretriciū suū. Est ḡ licitū qd̄
acqrit. vñ nō dꝫ hr̄e ꝯsciam rei aliene: ḡ nō tenet̄ restitue.
¶ Ad h̄ pōt dici. q mētrix nō tenet̄ restitue qd̄ acq̄siuit p̱
meretriciū. nec valꝫ hec argumētatio. mētrix p̱ pc̄m acq̄-
rit: ḡ nō p̄t bona ꝯsciā retine acq̄situ. Multi eī ex ardenti
cupiditate de nū. tn̄. e ad nūdinas p̱git ⁊ mlt̄a lucrant̄ ⁊
acqrūt sine fraude. nec tenent̄ restitue: cū nō decepint ali-
que. Nec ē sile de acq̄sito p̱ mētriciū ⁊ vsuraz: qz acq̄sita p̱
mētriciū trāsfert̄ dominiū: acq̄siti p̱ vsurā nō transfertur.
¶ Ad illud qd̄ q act⁹ meretricij nō est arbor hmōi possessi-
onis. nec possessio fruct⁹ ei⁹ ꝓprie loq̄ndo: h̄ poti⁹ datō pre-
cij siue locatōis ē arbor: accipe fruct⁹ ē datōis. dare eniz ⁊
accipe correlatiue se hn̄t. licitū aūt ē dare mētrici. imo iu-
stū est vt reuocet̄ eā a pc̄o p̱ occasiōem dedit peccādo: ne p̱
paupertatē ꝯpellat̄ iterū fornicari. Vñ licitū est ei accipe et
retinē. ⁊ sic tam arbor q̄ fruct⁹ licitū. ¶ Ad aliud dōm. q
nō oīs oblatio acq̄sita p̱ meretriciū est abhoīabilis dn̄o:
h̄ publica oblatio q̄ fit cū scandalo est abhoīabilis. sicut
si meretrices traherēt currꝫ ad fabricā eccl̄ie vel darēt pā-
nū sericū vel fenestrā vitreā in eccl̄ia. talia nō dꝫ eccl̄ia re-
cipe a ꝯgregatiōe meretriciū: ne videat̄ approbare op⁹ me-
retriciū. h̄ p̱uatas elemosynas dare paupibꝫ de pecuīa sic
acq̄sita licitū est eis. ⁊ offerre candelas ⁊ h⁹mōi in qbꝫ nō
est scandalū. qd̄ ad dicit Aug. in glo. Ne qs putaret h̄ ex-
piari si qd inde in tēplū offerret: intelligēduꝫ ē sic. ne quis
putaret licitū eē meretricari: si de sic acq̄sito fieret oblatō
q̄ dn̄o abhoīatō fuit. Posset eī aliq̄ mulier sic eē stulta
q putaret licitū sibi fornicari: si totū acq̄situ paupibꝫ ero-
garet. sicut credūt multi furtū non esse pc̄m: cū p̱ ipsum
res ꝓximi ꝯseruet̄. hoc aūt nō est verū: qz nō sunt faciēda
mala vt eueniāt bona. ¶ Histriones silr̄ nō tenent̄ ad re-
stitutōez acq̄sitoꝝ p̱ histrionatū: qz in hmōi trāsfert̄ domi-
niū. sicut in acquisitis p̱ meretricium.

Questio. lxxxvij. de satisfactione in speciali.

Ecto de satisfactōe

[P]ost q̄ in generali dōm est spālius de ptibꝫ ipi⁹.
scꝫ orōne. elemosyna ⁊ ieiunio. Primo ḡ
querit̄ de diuisione satisfactōis in ptes p̱-
tactas. Scd̄o de ꝓgatiua eaꝝ in effica-
cia satisfaciendi. Tercio singulatim de ptibꝫ ipsius.

Membrum primum

[Q]Verit̄ ḡ primo. vtrū diuisio satisfactiōis in
ptes p̄tactas sit sufficiēter assig̃ta. Et hic vi-
det̄ p̱ hoc. q ptes assig̃te corridēt tribus
ꝯcupiscētijs q̄ sunt indices pc̄i. de glo. j. Io-
hā. ij. Oīe qd̄ est in mūdo aut ꝯcupia carnis: aut ꝯcupia
oculoꝝ: aut supbia vite. qz ḡ tria sunt ꝓpē q̄ necīa ē satisfa-
ctio. s. abstinentia ieiunij ꝯtra ꝯcupiaz carnis. erogatō ele-
mosyne ꝯtra ꝯcupiaz oculorū. humilitas orōis ꝯ̄ supbiā vi-
te. vñ Aug. Si vis orōnem tuā volare in celū: fac ei duas
alas scꝫ ieiuniū ⁊ elemosynā. hec eīn tria tollūt pond⁹ pec-
cati. abstinentia tollit pond⁹ pc̄i carnis: elyna auaricie:
orō supbie. ¶ Circa hoc querit sic Augu. vt recitat mgr̄ in
tractatu de pnīa. Ad agendā pnīaz nō sufficit mores i me-
lius mutare: ⁊ a mal̄ factis recedē: nisi de his q̄ facta sa-
tisfaciat dn̄o p̱ pnīe dolorē: p̱ humilitatis gemitū: p̱ contriti

cordis sacrificiū: cooperantibꝫ elemosynis. ecce hic inter ea
q̄ sunt satisfactoria solūmodo tangit elynā. ꝓpter qd̄ non
videt̄ q ieiuniū et orō sint generalia satisfactoria. ¶ Item
j. Timo. iiij. pietas valet ad oīa. et loqtur ap̄ls de pietate
q̄ est in elynaꝝ largitiōe. ḡ est antidotū vīe qd̄ curat oēꝫ
morbū spūalem. ḡ sufficit elyna ad satisfaciendū p̱ oī pec-
cato ⁊c̄. ¶ Item luc. xj. date elynaꝫ ⁊ ecce oīa mūda sūt
vobis: ⁊ ita de pri⁹. ¶ Pre. videt̄. q due ptes eēnt assig̃nde
tm̄. s. orō ⁊ ieiuniū. dr̄ eīn Math. ix. h̄ gen⁹ demonioꝝ ⁊c̄.
ibi dic glo. ieiunio saluant̄ pestes carnis. orōne pestes mē-
tis. ⁊ nō nisi pestes carnis sūt ⁊ mētis: ḡ ad satisfactōnem
oīm pestiū siue pc̄oꝝ sufficit ieiuniū et orō. ¶ Pret̄. pc̄m
diuidit̄ bimēbri diuisione. sm̄ qd̄ dr̄ oē pc̄m ē ex amore
male accēdēte: vel timore male humiliante. Alio mō trimē-
bri vt ibi. oē qd̄ ē in mūdo ⁊c̄. Alio mō septimēbri ⁊ mul-
tis alijs mōis. q̄re ḡ sumūt̄ ptes satisfactōis p̱ oppositū [illegible]
diuisiōe: [illegible]
qd̄ alio mō diuidit̄. Mlt̄o eī plā sūt genera pc̄oꝝ q̄ tria.
cū ḡ generibꝫ pc̄oꝝ dēne rn̄dere genera satisfactōis: vr̄ q
multo plēs dnt assignari ptes q̄ tres. ¶ Itē mlt̄a alia sūt
satisfactoria p̄ter tria p̄tacta. s. pegrinatōes. vigilie ⁊ disci-
pline ⁊ mlt̄a alia. vñ vr̄ idez vt pri⁹. ¶ Rn̄. q̄libꝫ hoꝝ tri-
um dr̄ ꝓprie: ⁊ coiter: et coissime. Proprie ē orō ascēsus in
deū ad aliqd degustādū aut impetrandū. Coiter dicta orō
ꝯp̄hendit oēꝫ actū ꝯtēplatiue ad deū relatuꝫ. Coissime di-
cta ꝯp̄hendit oēm actū bonū. sm̄ qd̄ dr̄. Nō cessat orare q
nō cessat bn̄face. In glo. j. Timotij. ij. Silr̄ ieiuniū ꝓprie
dr̄ abstinentia ab escis ⁊ potibꝫ. coiter dr̄ afflictō carnis:
coissime dr̄ abstinētia ab oī mortali. ysa. lviij. Nōne hoc ē
mai⁹ ieiuniū qd̄ elegi: dissolue colligatiōes ipietatis. Silr̄
elyna ꝓprie est op⁹ pietatis impēsum ꝓximo ad releuādum
ei⁹ indigētiā corpalē. cōe oē op⁹ pietatis impensuꝫ ꝓximo
siue corpale siue spūale. coissime dr̄ oē op⁹ misc̄die impē-
sum siue ꝓximo. siue sibipi. sm̄ qd̄ dicit Aug. q elyna bōis
debet incipe a seipo. sm̄ illud Eccī. xxx. Miserere anime
tue placēs deo. hec ḡ tria ꝓut sunt ptes satisfactōis: nō ac-
cipiunt̄ coissime nō ꝓprie: h̄ coiter. Et tūc pꝫ hoꝝ distinctō
⁊ sufficiētia ex hoc. Cum sit triplex radix pc̄i sm̄ qd̄ dici-
tur. j. Ioh. ij. Aut ꝯcupiscentia carnis: ⁊ ꝯtra hanc est ie-
iuniū. Aut ꝯcupiscentia oculoꝝ: et contra hanc est elyna.
Aut supbia vite: et ꝯ̄ hanc ē orō. Vel aliter: op⁹ penale aut
ordinat ad deū: ⁊ sic ē orō. aut ad nos: sic est ieiunium qd̄
affligat carnē n̄ꝫ. aut ad pri nū. sic ē elyna. hec aūt [illegible]
[illegible] ad Titū. ij. Sobrie ⁊ pie ⁊ iuste viuam⁹ ⁊c̄.
sobrie q̄tum ad se: pie q̄tuz ad deū: iuste q̄tū ad ꝓximuꝫ.
¶ Ad illud ḡ qd̄ p̱mo obr̄. q sm̄ Aug. alia sunt satisfacto-
ria. dōm q ieiuniū et orō intelligunt̄. p̱ gemitū humilitatis
et sacrificiū cordis contriti. gemit⁹ eīn humilitatis ad pas-
sionē carnis infert̄. sacrificium cordis in oratiōne p̄ficit̄. q̄ ē
pius mentis affect⁹ in deū direct⁹. ¶ Ad illud qd̄ obijcit.
q pietas valet ad oīa ⁊c̄. Dicendū q licet elyna valeat ad
oīa sic gen⁹ pc̄i delendā. s. dispositiue nō tamē ꝓpter hoc q
alie ptes satisfactionis nō sint satisfactorie. Nō eīn dr̄ ad
oīa valere. quia est medicina generalis sanās oēs mor-
bos p̱ ꝯtrietatē. h̄ qz aliq̄ mō est opatiua ad remissiōeꝫ oīs
pc̄i ex dei misc̄dia. ¶ Ad illud qd̄ obr̄ date elemosynam
⁊c̄. Dōm q hoc intelligit̄ sm̄ q elemosyna est op⁹ pietatis
ꝯuersum in ipm̄ agentē sm̄ ordinis exigentiā pietatis. p̱-
ut dr̄ Eccī. xxx. Miserere anime tue placēs deo. ¶ Ad ali-
ud dōm. q cū obr̄ ieiunio sanant̄ pestes ⁊c̄. [illegible] pestes
sunt occasiōes naturales ad peccādū. cuiusmōi sut calida et
humida ꝯplexio. ⁊ nimia carnositas ⁊ hmōi. q̄ aliqū sunt
occasiones pc̄i carnis. q̄ ieiunio reprimunt̄. similit̄ pestes
mentis dicunt̄ occasiones libidinis. sicut ē accidia sicut ē
[illegible] passio et alia hmōi q̄ in orōne remouent̄. vñ non [illegible]
[illegible] vel pc̄a h̄ pestes. ¶ Adhuc etiā notandū q [illegible]
[illegible] satisfactoriū. et orō. et elyna ⁊c̄. est satisfactoria ⁊ medicina
nec tn̄ dicendū est q pnīa sit medicina effectiua sanitatis
spūalis. imo solus deus sanat [illegible]
[illegible] est medicina ꝯseruatiua ⁊ [illegible]
tiua sanitatis spūalis. sicut eīn nō dr̄ [illegible]

poraliter q̄ de facili patiť recidiuū. imo necesse ē talem vti
medicina ⁊ dieta ꝯseruatiua sanitatis: ita nō est pfecte sa
nat⁹ spūaliter q̄ leui occasione labiť in pcīm. vñ necesse est
talē vti medicina ꝯseruatiua sanitatis. ⁊ de tali medicina
dictū est: qđ sanat oculū. nō sanat calcaneū ⁊c̄. Preterea. n.
supbie nō sanať sic p̄ ieiunium. q2 lȝ infusa sit gr̄a: adhuc
tñ remanet fomes et inflāmať ex ea pte ex q̄ prius erat in
flāmat⁹. vñ bñ pt̄ ꝯcedi q̄ ieiuniū satisfaciat p̄ pc̄to sup
bie. ꝟ non sanat nisi pc̄m luxurie. vnde alia rōne dr̄ medi
cina: alia rōne dr̄ satisfactoria. vñ nō valet hoc argumen
tum. nulli⁹ pene debitor est iste: ḡ ex toto est sanat⁹. cū eīm
debitor sit pene alic⁹: adhuc manet in ipso fomes inflāma
tus ⁊ pnitas cadēdi. ¶ Ad aliud dōm. q̄ tūc satisfactū est
ꝯuenienter qñ delinqns recōciliat⁹ ē pfecte in quē deliqt. et
pfecte punit ipe delinqns corā illo: ergo ꝗ deliqt. vt d̄o p̄
oōnis humilitatem: primo p̄ elyne largitatē: sibi p̄ carnis
maculatōeȝ. Item hec tria sūt ꝯ tres appetit⁹ hoīs. ꝯ appe
titū vegetabilis ieiuniū. ꝯtra appetitū sensibilis elyna. ꝯ
appetitū rōnalis oōo. ⁊ ꝟ dico q̄tuȝ ad ptem inferiorē rōis
appetit⁹ vegetabilis inferť ad corp⁹. rōnalis ad aīaȝ: sensi
bil' ad vtrūqȝ. vñ ieiuniū ad corp⁹: oōo ad aīam: elyna ad
vtrūqȝ referť. His ḡ trib⁹ pfecte ⁊ totalr̄ affligiť hō. ⁊ ideo
pfecta fit ⁊ vtilis recōciliatō. ꝓpť qđ ꝯuenientissime p̄ ista
tria distinguūť tres ptes satisfactōis. ¶ Adhuc ē notan
dū. q̄ primū ad vitā ē saluatō vite. ⁊ ꝓpť ꝟ vita manente
volūtaria: pena ex pte carnis ē p̄ncipal' ⁊ p̄ma satisfacto
ria. q̄ est sbtractio ab his q̄ saluāt. ꝟ ꝟ est ieiuniū. q̄re ipm
ē p̄ncipale satisfactoriū ex pte carnis: cū ad ei⁹ oppositū in
clinať nōrā. Silr̄ ex pte primi ē primū saluare vitā ei⁹. ꝟ
ꝟ p̄ncipalr̄ fit p̄ elynā: ḡ elyna est p̄ncipalr̄ satisfactoria
q̄ ad primū. Quia vō nihil pl⁹ placet deo ex pte nr̄a satis
faciendū q̄ recognitō pc̄ti. ⁊ ꝓprie ipotentie: ⁊ supplicatio
venie: ꝟ aūt fit ī oōne satisfactoria: iō p̄ncipalr̄ satisfacto
riū q̄tū ad deū ē oōo. ꝓpter ꝟ ḡ hec tria ponūť p̄ncipalr̄ sa
tisfactoria. ¶ Aliť pt̄ dici ad obiecta. q̄ cū oōo dicať ꝓprie.
coiter. ⁊ coīssime: silr̄ elyna ⁊ ieiuniū. in p̄dictis auctorib⁹
q̄b⁹ oōo vel elyna solū sufficit ad satisfaciendū: vel q̄ oōo
⁊ ieiuniū: pt̄ dici q̄ in illis auctorib⁹ nō sumunť ieiuniū ele
mosyna et oōo spāliter: s̄m q̄ sūt ptes satisfactorie: ꝟ coīs
sime sumunť. ¶ Ad illud qđ obr̄. q̄ plā sūt satisfactoria. s.
vigilie pegrinatōes ⁊c̄. pōt dici q̄ s̄m qđ tria dicta coiter
sumūť: multa genera opeꝝ in se ꝯphendunť. vñ vigilie di
sciplie ꝯphendunť sb ieiunio coiter sumpto. Silr̄ est de
aliis satisfactorijs q̄ sub his trib⁹ coiter sumptis ꝯphēdū
tur. vel ad illa reducūť sicut admiculātia illis. vt vn̄ bř ab
Aug. molestie tribulatōes tpales tanq̄ moꝝ ad victoriaȝ
plūmē ꝓsunt. vel ad sanandū tumorē supbie: vel ad pban
daȝ exercendāqȝ patiām. ex q̄ relinqtur. q̄ aliq̄ pene inflic
te sunt sicut q̄dā adiutoria oōnis ieiunij ⁊ elyne. Vñ sicut
sūt tria pc̄ta generalia ad q̄ alia reducūť sicut ad p̄ncipalio
ra: silr̄ sūt satisfactoria vt vigilie. disciplie. ⁊ hmōi. q̄ alio
mō reducunť ad tria principalia satisfactoria que sunt ie
iunium oratio et elemosyne.

Membrum secundum

Onseqnť queriť de ꝓrogatiua in efficiētia sa
tisfaciēdi. Queriť ḡ qđ istoꝝ triū magis est
satisfactoriū. ⁊ vr̄ q̄ oōo: q2 satisfactio recōci
liat: oōo aūt vnit deo maxie: ḡ maxie recōcilia
et. ¶ Cōt. oōo ē mime penale inť ptes satisfactōis: imo de
lectabil'. vñ significať p̄ suauitateȝ vngēti. Eccs. x. Musce
morientes pdūt suauitatē vngēti. Iteȝ Apoca. viij. significať
p̄ violas plenas odoramētoꝝ. vñ subdiť ibidē q̄ sūt oōes
scōꝝ. Iteȝ Exo. xxx. significať p̄ thimiama odoris suauis
simi. ¶ Itē p̄ auctes suppositas. vr̄ q̄ ieiuniū ⁊ elyna sint
magis satisfactoria. q2 videnť valē ad oīa pc̄ta tollēda. vt
ex ōbis s. Iōꝝ pȝ. Pre. magis sūt afflictie ⁊ penales q̄ oōo
Rñ. in satisfactōe tria sūt. s. vitare culpā: ⁊ ꝯ illud ma
xime valet oōo. scōm ē augmētū grē: et ad ꝟ maxime valȝ
elyna q̄ facit sibi amicos q̄ maxie impetrāt. terciū est solu
tio pene: et ꝟ maxie fit in ieiunio. vñ q̄tum ad diuersa hūt ef

ficaciā maiorē et minorē. Ieiuniū tñ infimuȝ est in satisfa
ctōne: q2 duo alia ꝑponderāt. Aliq aliter dicūt ad ꝟ. q̄ qđ
libet hoꝝ triū est duplr̄. s. interi⁹ et exteri⁹. Est eñ oōo vo
calis ⁊ mental'. exteriora sine interioribus nō merenť: ḡ nu
hil est ꝯpare exteriora solū inť se q̄tum ad meritū. interio
ra vō adinuicē ꝯpari dn̄t. et cū oīa tria mot⁹ quidē sūt aīe
et oōo interior sit mot⁹ imediat⁹ in deum: alia vō duo sunt
mot⁹ hoīs in se vel in primū ꝓpť deū: pȝ q̄ oōo maior ⁊ no
bilior ē illis duob⁹. sicut caritas q̄ diligiť de⁹ et prim⁹ mot⁹
sūt diuersi: ꝟ ille nobilior ⁊ pri⁹ incohať q̄ moueť in deum
posteri⁹ tñ pficiť: vt vult aug. Pre. vt pȝ ex diffinitōibus.
oōo est ascēsus intellect⁹ ⁊ pi⁹ mētis affect⁹ in deū directus
oōo interior ē quedā ꝯtēplatio in via. in ꝯtēplatōne aūt sic
sunt ⁊ ascendūt sensus intelligētie ⁊ affect⁹ p̄ncipalis: nul
lum autē aliud op⁹ in via ē huic eqle nate īmobilitate. nec
ī nobilitate nec ī merito. dic ei Greg. ꝯtemplatiua maior
est merito q̄ actiua. q2 hec in vsu p̄ntis tēpis laborat: illa
vō sapore intimo venturā iā regem degustat. Ex his pȝ. q̄
oōo excellit et maior ē etiā merito aliis. s. ieiunio et elyna
⁊ vt dicūt omī alio ope in via. ¶ Ad illud qđ obr̄. q̄ oōo ñ
est penalis ⁊c̄. dōm q̄ est quedaȝ oōo valde delectabilis vt
oōo viri cōtēplantis q̄ imediate dirigiť ad bona vel ad bo
nū eternū. et hec nō est satisfactoria: meritoria tñ ē. Que
daȝ ē q̄ hȝ aliqđ amaritudinis qđ significatū ē Exo. xxx. vbi
hr̄. q̄ dn̄s pcepit q̄ in ꝯpositōne thimiamatis poneref mir
ra. ⁊ de hac dic Greg. q̄ veraciť penitē ē amaros in ꝯpun
ctione gemit⁹ ⁊ nō ꝯposita vba resonare. Et licȝ gemitus
talis videať esse ꝯtritōis: tñ oōo q2 addit petitōeȝ. vt pȝ de
publicano q̄ petebat in tēplo remissiōeȝ pc̄toꝝ: dūmō fie
bat vel ex vel in caritate satisfactoria ē. nec sp̄ reqriť q̄ oōo
satisfactoria sit penal' ꝯcomitāter: ꝟ añcedēter vel ꝯñter vl'
ꝯcomitanter. ⁊ illa ē magis satisfactoria in q̄ est maior ge
mitus. ⁊ maior clamor spūalis p̄ venia pc̄toꝝ: pari existē
te caritate.

Questio .lxxxviiij. de oratōe in generali.

Icto de diuisione satisfactōis ⁊ de ꝓrogatiua efficacie ipa
rū ptiū: dōm est sigillatim de ipis ptib⁹.
Et p̄mo de oōe q̄ magis ꝓprie ordinat ad
deuȝ. ⁊ ꝯñter de aliis. Primo ḡ queriť de
oōne generalr̄. s. qđ sit. Scđo spālius de ptib⁹ illi⁹. Ter
cio de vsu ei⁹. Quarto de ei⁹ efficacia. ¶ Circa p̄ma ptem
queriť. Primo quid sit oratō s̄m diffinitōnem. Secundo
quid sit s̄m rem.

Membrum primū

Irca primā ptem qđ sit oōo s̄m diffinitōem
queriť generalr̄ de nūero diffinitionū et de
inceps spālius de ipis diffinitōnib⁹ in arti
culis sequentibus.

Articulus primus

D p̄mū pgrediť sic. ples inueniūť diffinitiones
oōis. s. illes. Dam. li. iij. c. xxiiij. Oōo ē ascēsus
intellect⁹ ad deū. Itē ibidē. Oōo ē petitō decētiū a deo. Aug. i
s̄mōe de oōe ⁊ ieiunio. Oōo ē rerū inuisibiliū inqsitō. Iteȝ
oōo ē pi⁹ affect⁹ mētis ī deū direct⁹. Amb. oōo ē cibi mētis
ꝯclaraqȝ alimenta suauitatis q̄ mēbra ñ onerat: s̄ ī ornatū
ꝯ[illegible]. Gre. sup illđ iob. xli. Nō parcā ei potētib⁹ ⁊ [illegible]
his ad depcādū ꝯpositus dicit orare ē amaros ī ꝯpūctiōne
gemit⁹ ⁊ ñ ꝯposita vba resonare. Itē ꝟ docemur forte dif
finitōȝ sic. Oōo ē amaroꝝ gemituū ī ꝯpūctiōe resonantia.
Bern. i q̄dā epla. Oōo ē hoīs deo adherētis affectō. ⁊ fa
miliaris q̄dā ⁊ pia allocutō ⁊ statio illuiate mētis ad fruēdū
deo q̄diu lȝ. Hug. ꝟ virtute oradi. Oōo ē deuotō ex ꝯpūctiōe
ꝓcedēs. Itē in eodē. Oōo ē ꝯuersio ī deū p̄ piū et humileȝ
affectū fide et spe et caritate subnixā. Itē Paul⁹. j. Thes.
vltimo. sine intermissiōe orate ⁊c̄. Glo. ibi. Oratio est bo

num desideriũ. Itẽ sic. oõ est expssio desiderij ꝓpter bonũ
adipiscendũ vel malũ remouendũ informata p verbũ inte
rius vel exteri⁹. hec ẽ mgr̃alis. ¶ Querit̃ ḡ cũ diffinitõ in
dicat esse. vnt⁹ aũt nõ est nisi vnũ esse: ḡ nisi vna diffinitio.
¶ Pre. cũ idez ſm qd idez ẽ. nõ possit hr̃e diffinitões di
uersas: querit̃ quõ differũt diffinitões iste: ⁊ ſm quã di
stinctões in re date sunt. ¶ Ad h dõm ẽ. q ſm Boeciũ ee
est qd ſm ordinẽ retinet seruatq; naturã. ſm ḡ distinctõz
ordinis distinguit̃ esse: ⁊ p ꝯñs diffinitõ indicans esse rei.
Oõ ḡ ſm diuersas opatões sortit̃ diuersa eẽ ⁊ diffinitio
nes diuersas. Põt ḡ oõ ꝯsiderari in relatõe ad potẽtias
aie. q p illã dirigant̃ ad deũ. ⁊ ſm hãc ꝯsideratõez sumũt̃
tres. s. Oõ ẽ ascensus intellect⁹ ad deũ. ⁊ oõ ẽ pi⁹ affect⁹
⁊c̃. Et illa oõ est cibus mentis ⁊c̃. Et hoc pz p vba posita i
ipis rõnibꝫ. Pre. oõ ꝯsiderat̃ in relatõe ad statũ orantis.
⁊ hoc vel ꝓut stat⁹ ei⁹ est pnĩe: vel iusticie: vel pfectõis: siue
iusticie ꝯsumate. ſm hanc ꝯsideratõez distingui pñt q̃tuor
diffinitões: ſm primã ꝯsideratõez sumant̃ due. s. illa Hu
go. Oõ est deuotõ ex ꝯpunctõe ꝓcedẽs: ⁊ illa oõ est ama
rox gemituũ ⁊c̃. h prima vt ẽ ex ꝯsideratõe diue mis̃cdie.
Vñ Hug. deuotõ est pi⁹ et humilis affectus in deũ. q ex ꝯpũ
ctõne generat̃. territ⁹ eñ in ꝯgnitõe malox suox anim⁹: ⁊
diffidens de ꝓprijs viribꝫ: ad deũ se ꝯuertit. et tãto arden
tius patrociniũ illi⁹ expectat: q̃nto sibi nihil extra deũ re
lictũ esse videt in q possit ꝯfidere ⁊c̃. Unde pz q deuotõ ex
diua ꝯfidentia surgit. Scḋa sumit̃ vt ẽ ex ꝯsideratõne ma
lox ꝯmissox. vñ Hug. Cõpunctio ẽ qñ ex ꝯsideratõne ma
lox suox cor interiori dolore tangit̃. Illa võ oratio ꝯuer
sio ẽ in deũ ⁊c̃. respicit statũ iusticie. Illa võ Bern. Ora
tio est hois deo inherentis ⁊c̃. refert̃ ad statũ pfectõis siue
iusticie ꝯsumate. Pre. quedã oõ ꝯsiderat̃ in relatõne ad
petendũ. ⁊ ſm hãc ꝯsideratõnez tangunt̃ due. s. illa Aug.
Oõ est inuisibiliũ ⁊c̃. Et illa Dam. Oõ est petitõ decen
tiũ a deo. s. petendo quedã q ferunt̃ ad veritatẽ. scḋo q̃daz
q ferunt̃ ad bonitatẽ. Illud ei solũ decet qd delectat: nihil
aũt delectat nisi bonũ. sic igit̃ cũ in oõne ẽ ꝯuersio ad de
um ꝓpter aliqd obtinendũ. ꝯuersio võ aut respicit illud q
est ꝯuersio: ⁊ ſm h assignant̃ tres p̃me q distiguunt̃ p in
tellectũ. affectũ ⁊ mentẽ. aut respicit statũ reuertẽtis vt ẽ
pnĩe. iusticie. ⁊ pfectõis: ⁊ sic distinguunt̃ q̃tuor q secũtur
qꝛ due respiciũt statũ pnĩe ꝓut pnĩa ẽ ex ꝯsideratõne ꝓprio
rũ malox. aut ex ꝯsideratõe diue clemẽtie. vñ est pctori cõ
fidentia petẽdi. due vltie respiciũt ipm petendũ qd dupli̇r
ꝯsiderat̃. ſm sez ꝯditõez veritatis vel bonitatis. Et posset
dici q illa Aug. Oõ est rex inuisibiliũ inq̃sitio. refertur
ad intellectũ speculatiuũ. Illa q est Dam. Oõ ẽ ascensus
intellect⁹ ad deũ: ad practicũ. ⁊ h sonãt vba ibi posita. s. in
q̃sitio ⁊ ascensus. Alia aũt diffinitõ q hr̃t̃ in glo. super il
lud. j. Thess. vlt. cuz inẽmissiõe orate. oõ ẽ bonũ desideri
um. est oõnis iproprie sũpte: ſm q ibidẽ dr̃. q nõ desinit
orare q nõ desinit eẽ iust⁹. sic eñ dr̃ oõ vita iusticie. Alia
q est mgr̃alis hec. s. Oõ est expssio ⁊c̃. respicit ipaz ꝓlati
onez q declarat̃ affect⁹ orãtis: ⁊ intẽtio respectu petẽdi vel
obtinẽdi. Ex dictis pz q̃liter rñdendũ est ad ea q obiecta
sunt. ¶ Ad primũ pz rñsio. q oõ ſm diuersas coopatões
diuersũ sortit̃ eẽ. ⁊ diuerse assignãt̃ diffinitões. Silr̃ pz ad
scḋm. qꝛ pz q penes aliquã diuersitatem sumunt̃ diuerse
diffinitões iste.

Articulus secund⁹

Dicto in generali de nũero diffinitionũ oõnis
dõm est spãliter de ipis diffinitõibꝫ sigillatim.
Et p̃io de illa Dam. Oõ ẽ ascẽsus intellect⁹ ad deũ. qꝛ cũ
intellect⁹ ⁊ affect⁹ hñt oppositõez inuicẽ ⁊ dispositõ ⁊ intel
lectus ⁊ affectus hñt oppositõez: ḡ cuz oõ sit dispositõ af
fect⁹. vt pz p Aug. diffinitõnẽ: nõ vr̃ q sit dispositõ intelle
ctus. nõ ḡ vr̃ ꝯuenire oõni q sit ascẽsus intellect⁹. ¶ Item
ascẽsus intellect⁹ ad deũ non ꝯuenit oĩ oõni. cũ e[illegible]
intellect[illegible] summe [illegible] nõ q [illegible]
sũma [illegible] qd possibile ẽ in ipa creat[illegible] ascẽsus [illegible]
tia: ḡ in ipo nõ erat ascẽsus ad deũ intellect⁹. orasse tñ legi
tur Math. xxvj. luce. vj. ¶ Pre. nõ ꝯuenit soli oõni: q[illegible]
dei hñ ꝯuenit ascẽsus ad deũ. ⁊ tñ oõ nõ ẽ fides. ¶ Pre[illegible]
oõ ẽ ad aliqd impetrandũ expressũ [illegible] in diffinitõe ipsi⁹
aliqd hñs motiui rõnez. nihil aũt tale tangit̃ in diffinitõe
supdicta ḡ male c[illegible].¶ Itẽ oõ respicit a deo aliqd
ad obtinẽdũ et oõm ẽ et nõ deũ ꝓprie. [illegible] respicit
tanq̃ finẽ. ḡ oõ nõ est ascẽsus in deũ ꝯferentẽ: h poti⁹ ali
qd a deo obtinẽdũ. ¶ Itẽ cũ oõ ꝓprie ꝯsistat i petẽdo. sine
aũt illa petitõne põt eẽ ascẽsus intellect⁹ ad deũ. male igit̃
assigñtur oõni ascẽsus ad deũ ꝯuenire. mĩor pz. qꝛ plerũq
ascẽdit intellect⁹ ad deũ intelligẽdo mẽorando. ¶ Itẽ bono
rũ intellect⁹ ẽ in sũmo. ḡ ampli⁹ nõ ascendit. ⁊ tñ orãt sctĩ.
¶ Itẽ cũ ascẽsus intellect⁹ fit p inq̃sitõez siue p inue[illegible]
onẽ: nõ vr̃ hec diffinitõ differre ab illa. Oõ est inuisibiliũ
rex inq̃sitio. ¶ Rñ. q duo sunt nccĩa orãti. ꝯsideratio ꝓ
prie miserie: et diue mis̃cdie. Propria miseria ꝯsiderãda ẽ
ne pigritet implorare defectuũ suox supplemẽtũ. Diuina
mis̃cdia ꝯsiderãda ẽ: ne de obtinendo qd sibi nccĩũ est dif
fidat. Dañ. ix. Nõ eñ in iustificatõibꝫ nr̃is ꝓsternim⁹ p̃ces
añ faciẽ tuã. h in miseratõibꝫ tuis multis. Necesse ẽ igitur
orãti vt p intellectũ ascẽdat: ad ꝯsideratõez diue bonitatis
vñ añ inclinatõez affect⁹ ad obtinẽdũ: nccĩus ẽ ascẽsus in
tellect⁹ ad ꝯsiderandũ. vñ Hug. qd efficaci⁹ hoiez ad oran
dũ studiũ excitaret: q miseria ⁊ calamitas tãtox malorũ
quibꝫ addict⁹ p̃mit̃. ⁊ qd iocũdi⁹ ad affectũ orãdi traheret
q mis̃cdia creatoris sui quã inẽ mala sua totiẽs expitur.
Ne ḡ ad orandũ piger sit: hinc sua necessitate ꝯpellit̃. ne
aũt tepida ⁊ diffidens oret: illũ pietate dĩ ꝓuocat⁹. sic igit̃
oõni scĩa meditatio nccĩa ẽ: vt oõ neq̃at eẽ pfecta si eam
meditatõ nõ ꝯmittet̃. hec Hug. Ex quibꝫ pz. q ad h q ora
tio sit pfecta. necesse ẽ subleuare intellectũ ad diuinox bn̄
ficiox meditatõnez: q in hũanis miserijs releuandis exp
ta sunt oõni necessari⁹ ẽ. ¶ Ad illud ḡ qd primo obijcitur
q intellect⁹ ⁊ affect⁹ p oppositõez se hñt ⁊c̃. Põt dici lz ha
beant oppositiõez siue poti⁹ disparationẽ rõne qua ordinata
sunt. dispositões eox nõ se excludũt abinuicez. ĩmo mu
tuo se expediunt. vt pz de cognitõne ⁊ amore: ⁊ de ascensu
cognitõnis ⁊ amoris. siue cognitiue ⁊ desideratiue. Pre.
neq hec diffinitõ est ascẽsus intellect⁹ ⁊c̃. nec illa oratõ est
ascẽsus affect⁹ ⁊c̃. dicit ꝯplete esse oõnis: h poti⁹ esse rela
tum hmõi diuersimode ſm modos assignatos. ¶ Ad illd
qd obĩ de xp̃o ⁊c̃. dõm est q in xp̃o inq̃tum orauit ꝓ aliqs
fuit ascẽsio q̃tũ ad modũ p̃dictũ. inq̃tuz p se ascẽsus hu
man⁹ q erat q̃si in imo ad intellectũ diuinũ q fuit in supre
mo. vñ p̃s. Oõ mea in sinu meo ꝯuertet̃. Glo. qꝛ ipm qui
ꝑsonalr̃ mihi vnit⁹ est orabam. vnde ascensio in xp̃o hmõi
fuit de nal̃a ad naturã. in xp̃o igit̃ fuit ascẽsus intellectus
ab imo in altũ: qꝛ de indigẽtia hũana ad diuinã munifice
tiam. Pre. de nal̃a humana intellect⁹ sue nature hũane ad
diuinã. ¶ Ad hoc qd dr̃. q in xp̃o nõ ẽ distãtia intellect⁹ a
deitate. dõm q lz nõ sit ibi distãtia separatõis: est tñ distan
tia diuersitatis. s. naturax. ¶ Ad h qd obĩ. q ꝯuenit fidei
⁊c̃. dõm q ille ascẽsus est ali⁹ ab illo qui est fidei. q ẽ cũ sui
captiuatõe vltra possibilitatẽ nal̃e ꝓprie p gr̃e sublimatõ
nez. Bern. Quid nõ inueniat fides. attingit inaccessa. de
p̃hend. [illegible] ignota. ꝯprehendit imensa. app̃hendit nouissima.
ipaz deniq eternitatẽ sub [illegible] suo [illegible]
cõcludit. ⁊ sic pz quõ rñdendũ est ad illud qd de ascẽsu fi
dei ꝓponebat̃. ¶ Ad illud qd obĩ. q ibi nihil ponit̃ qd ha
beat rõez motiui: ⁊ ita nec rõez impetrãdi. dõm q licz nõ
ponat̃ aliqd qd sit motiuũ diuine mis̃cdie formaliter dico
[illegible] ꝯsideratio siue meditatiõ diuine bonitatis mo
uet ipm hoiem indigentẽ ad orandũ. Vñ bene ꝯcedendũ
q hec ratio nõ ꝯplete dicit esse oratõnis sed ſm [illegible]
dam nõ materialiter. vñ bene verũ q [illegible] esset complete [illegible]
dicans esse oratõnis exprimeret̃ in ea aliqd qd hr̃et rõez
motiui. ¶ Ad illud qd obĩ. q oratio respicit ꝓprie vt finez
obtinendũ nõ deũ ꝯferentẽ. põt dici. q oratõ diffinit̃ vt est
actus. ⁊ inq̃tum talis hz diffiniri p nõ p finez obtinendũ
et est terminus p accidens: qꝛ q̃nq sic q̃nq alio mõ ordina
tur oratõ solũmodo ad placandũ deum. Pre. cũ sit tris

plex oratio. supplicatio: postulatio: et insinuatio. In sola postulatione est postulandi terminus: non in supplicatione neque in insinuatione. Ad aliud quod obiicitur quod sine petitione aliqua potest esse ascensus intellectus ad deum etc. potest dici quod cum dicitur. Oratio est ascensus etc. sumitur ascensus non quocumque modo: sed ascensus ad aliquid impetrandum. Ad illud quod obiicitur quod intellectus non ascendit etc. potest dici quod ut tactum est. in oratione sunt duo consideranda. miseria humane conditionis repanda: et diuina misericordia repanda. hec distant abinuicem. vnum enim est in imo. aliud est in summo. quando igitur fit oratio. est ascensus intellectus in illis in hac duplici consideratione. Unde fit ascensus in consideratione humane miserie que est in imo: ad diuinam misericordiam que est in summo. Ad illud quod obiicitur quod hec non differt ab illa. Oratio est inuisibilium rerum etc. potest dici quod imo. Inquisitio enim secundum quod hic sumitur dicit actum petendi. prout determinatur petendum secundum veritatis conditionem. vel potest dici vt tactum est. quod inquisitio etc. dicit actum intellectus speculatiui: quod dicitur ascensus intellectus etc. dicit actum practici. vel potest dici quod ascensus intellectus secundum quod dicitur quod oratio est ascensus talis. non dicit inquisitionem sed eleuationem eo modo quo tactum est: inquisitio dicit inuestigationem ad impetrandum. hec planius infra apparebunt et patebunt.

Articulus tercius

Consequenter queritur de hac diffinitione aug. Oratio est pius affectus mentis in deum directus sic. In omni actu spei est pius affectus in deum directus. Spes enim erigit sic dicit Aug. quod pius affectus etc. non conuenit orationi: quod diffinitio male assignatur. Preterea ex consideratione diuine bonitatis dirigitur affectus noster in deum et pie sit ex caritate procedat. nec tamen ista directio est oratio. quia tunc quilibet inclinatio affectus ad deum ex feruore caritatis oratio potest dici. quod non conuenit. Preterea omnis notificatio debet dari per propria sed pius affectus non est solum orationis. imo omnis virtutis: quod inconueniens est oratio per illud diffinitur. Preterea nihil accidentale poni debet in diffinitione alicuius. sed pietas accidit orationi: quia est vna de quatuor additionibus orationis efficacis que sunt. pie: pro se: perseueranter: ad salutem. Preterea cum iste quatuor conditiones sunt orationis: quare eadem ratione debet per vnam sic per alteram diffiniri. Cum igitur in ista sola diffinitione vna sola ponatur. scilicet pie: videtur diffinitio diminuta. Preterea sic dicit Hug. de virtute orandi. ex consideratione diuine misericordie siue bonitatis dirigitur affectus in deum ad petendum. Unde non dirigitur in deum per orationem vel oratione affectus quia sapiens: quia misericors. siue bonus: igitur cum illa proprie conueniunt aliquibus poni debeat et notificationibus suis. deberet dici. oratio est pius affectus directus in misericordiam dei. vel in dei bonitatem. Item pie petere est ex caritate petere que informat spem. vnde vbi est actus spei: est affectus mentis ex caritate in deum directus. cum spes sit ipsius affectus. Ex hoc sequitur hoc inconueniens. quod sperare est orare. et quod non sit oratio: nisi ex vel in caritate. Responsio. quod hec diffinitio datur ex relatione orationis ad potentias anime. Ad illud quod petitur quare est affectus in deum directus. dicendum quod aut indiget affectus in oratione ad hoc quod complete dirigatur in deum. scilicet ex consideratione proprie miserie et diuine clementie. vnde hug. mens humana ad orandum ne pigra sit hic sua necessitate compellitur ne tepide oret: et diffidens illinc dei pietate prouocatur. Illis dualis alis oratio subleuatur. quia dum mens alterna hac consideratione se ad deuotionem incessanter excitat [illegible] spiritualis ipetu sursum leuata volat. et sequitur. necesse est ergo. vt si prudenter et vtiliter deum orare velimus: iugi meditatione animum nostrum exerceamus. et in consideratione miserie nostre discamus quod nobis necesse est petere: et in consideratione misericordie dei nostri quod desiderio debeamus postulare. Meditatio igitur parit scientiam. scientia deuotionem deuotio orationem. Deuotio igitur est conuersio in deum pio et humili affectu. humilis est enim ex consideratione infirmitatis sue: pius ex consideratione diuine clementie. hec in se tres principales virtutes habet. fidem spem et caritatem. neque enim homo per deuotionem se ad deum conuerteret: nisi et crederet se saluari posse: et speraret eum misereri velle. Postremo nisi eum plusquam mala sua diligeret nequaquam illa mala fugiens refugium sibi in ipso eligeret. Credit ergo sperat. et diligit. Credit potentiam: sperat misericordiam: amat custodiam. Nihil ergo aliud est oratio quam mentis deuotio. id est conuersio in deum per pium et humilem affectum. fide spe et caritate subnixa. hec Hug. Patet igitur ex dictis quod ex consideratione

proprie miserie et diuine clementie surgit in nobis pius et humilis affectus. humilis per comparationem ad nostram miseriam: pius ad dei clementiam. et hoc sic ibi apparet fide spe et caritate imperante. congrue ergo hec est oratio pius mentis affectus in deum directus. et quare pius tamen apparet: quia consurgit ex consideratione diuine clementie. credendo potentiam: sperando misericordiam. et diligendo custodiam. Ad illud ergo quod primo queritur contra hanc diffinitionem potest dici quod pietas vno modo dicitur cultus dei. alio modo virtus qua homo pie mouetur circa existentes in defectu. siue in miseria. quod dicitur ergo pius affectus est. prout per hoc dicitur pius: notatur dispositio affectus circa cultum diuinum. et prout dicit dispositionem affectus circa indigentiam alicuius. sumitur igitur pius in diffinitione dicta secundo modo: scilicet secundum quod dicit dispositionem affectus in conuersione ad deum. pro miserie releuatione obtinenda. Preterea quod dico pius potest dicere dispositionem affectus formatam caritatem vel non formatam. vnde sumitur generaliter prout consideratur in generalitate quadam per abstractionem a tali modo et tali. et sic patet quod aliter est de actu spei et affectus existentis in caritate. prout sunt in directione ad deum quam in oratione: quia directio affectus in oratione est ad aliquid obtinendum: directio affectus in spe est magis ad inherentiam cum summa maiestate. directio caritatis cum summa bonitate. vnde differens est directio hinc et inde. Ex his patet responsio ad secundum questionem. quia differens directio secundum quod est orationis. et secundum quod est affectus spei et caritatis. Preterea fortassis sumitur pius communiter. prout dicit dispositionem affectus. et quantum ad ea que spectant ad cultum dei: eo modo quo psalmi et orationes ecclesie ad cultum dei spectant. et prout dicit dispositionem affectus ex conuersione ad defectum vel indigentiam releuandam ex efficacia orationis. et sic actus spei vel caritatis non sunt ipsius affectus sic dispositi. dico vt elicitiui: licet forte vt imperati. Ad illud quod obiicitur quod pius affectus est omnis virtutis etc. potest dici quod pius affectus in deum directus ad aliquid impetrandum. secundum quod affectus pius ad hoc dirigitur est orationis proprius. Preterea pius secundum quod dicit vnam conditionem que facit orationem efficacem. dicit dispositionem formatam caritate. secundum quod ponitur in diffinitione orationis dicit dispositionem communiter sumpta. siue sit formata siue informis. Unde sub alia ratione considerata ponitur hic etc. Vel potest dici. prout dicitur. quod quatuor attendi debent in oratione. scilicet pie etc. hoc intelligitur de oratione satisfactoria: non de oratione communiter sumpta. Vel potest dici quod est quoddam genus orationis quod dirigitur in deum non causa impetrandi hoc vel illud: sed causa placendi deo. Est aliud quod est causa impetrandi aliquid a deo. ad efficaciam quare orationis secundo modo sumpta requiruntur quatuor conditiones. scilicet pie: perseueranter etc. non autem ad primo modo sumpta. sed secundum quod dicitur oratio communiter ad omnes sic sumptam: et sic sumptum est et sic. Ad illud quod obiicitur quod accidentale in diffinitione non debet poni etc. dicendum quod pius secundum quod dicit vnam de quatuor conditionibus que faciunt orationem efficacem. non ponitur in diffinitione orationis. et ex dictis patet. Unde non ponitur vt est illi accidentale. et ex hoc patet responsio ad aliud quod sequitur. Ad illud quod obiicitur quod deberet dici quod est affectus directus in misericordiam et bonitatem dei etc. dicendum quod sicut vult Hug. quod ab orante non solum petitur suppleri defectus: sed etiam a sapiente et potente. quia vt dicit Hug. homo ad deum se non conuerteret per orationem: nisi se crederet a deo saluari posse: et speraret eum misereri velle. Postremo nisi eum plusquam sua mala diligeret nequaquam illa fugiens refugium sibi in ipso eligeret. Credit ergo et sperat et diligit. credit potentiam: sperat misericordiam. diligit siue amat custodiam. cum igitur hoc nomine deus intelligi tria predicta sufficienter. sicut dicit Dam. i. li. c. xij. vbi ostendit quod primum locum de deo tenet hoc nomen quod est secundum hoc nomen deus quod dicitur a theos quod est fouere diuersa. vel a theum quod est ardens. deus enim ignis est consumens omnem maliciam. vel a theasse quod est videre omnia. ecce tria predicta. patet quod perfectius et proprius dicitur omnino dirigi in deum quam in summam bonitatem vel huiusmodi. quia quam in oratione non petitur solummodo supplementum defectus boni sed veri et aduiuri: nec solum consyderat adorante diuina bonitas que vult subuenire. vel sapientia que cognoscit quid ab eo petit. vel potestas qua potest supplere. propius et conuenientius exprimitur directio affectus in deum quam in potentem vel sapientem vel bonum. Ad illud quod obiicitur quod pietas accidit orationi etc. dicendum quod hoc non est verum: sed vt ex dictis patet sumitur appropriationem secundum quod ponitur in diffinitione orationis

licet eñ cõmunit⁹ ponat̃ fm q̃ sumit̃ in diffinitiõe oõis q̃ fm q̃ est: vna cõditionū oõnis efficacis: qz illa coitas sibi appropriat̃ est appropriatiõ quedã ex dictis pz r̃nsio. ¶ Ad illud qd̃ sequit̃. dicẽdũ q̃ pie fm q̃ est vna cõditionū oõnis efficacis nõ ponit̃ in diffinitiõe oõnis. vel sic dicit̃ quidã piũ dicit dñz formalẽ qd̃ nõ alie. ppter qd̃ magis ponit̃ in diffinitiõe q̃ alie. ¶ Ad vltimũ dicẽdũ q̃ pie petere ex caritate fm q̃ ex dictis pz. vñ ex rõne ꝓposita non sequit̃. q̃ sperare sit orare neq̃ q̃ oõo nõ fiat nisi in vel ex caritate.

Articulus quartus

Consequẽter querit̃ de illa diffinitiõe Damasc. Oõo ẽ petitiõ decentiũ a deo sicut h̃r ab ans. li. Cur deus hõ. x pc. p reparatiõne generis humani calicẽ decentissime bibit passionis. q̃ indecentissimũ eẽt vt videt̃ xp̃m illũ nõ bibisse. sed Math. xxvj. petiuit sine dic orauit q̃ oõo nõ semp est decentiũ petitio. ¶ Itez apli oõo indecentiũ fuit. ij. Corin. xij. qd̃ videt̃ p hoc. q̃ dñs simplr denegauit qd̃ petebat lz dicat̃ ter rogasse: q̃ plerũq̃ oratiõ est indecentiũ. ¶ Itez glo. illud ibidez dic. non q̃ exaudit̃ dyabol⁹ petens tẽptandũ Job. z nõ exaudit̃ aplũs petẽs stimulũ mouendũ. s dyaboli petitio fuit oĩno indecens. s. q̃ iustus sine merito puniret: q̃ vt pa⁹. ¶ Itez glo. j. Timothe. v. sup illd̃ sine intermissiõe orate. dic. q̃ oõo ẽ desideriũ bonũ. s desideriũ sine decentiũ petitiõe põt esse: q̃ male per illud diffinit̃. ¶ Itez oõo dispositiõ est affect⁹ ꝓprie minus ꝓprie intellect⁹. ptinere igit̃ semp vr̃ ad vim affectiuã. sed petitio decentiũ nec ad hãc nec ad illa videt̃ ptinẽ: s ad interp̃tatiuã: q̃ male p illã diffinit̃. ¶ Itez cũ q̃tuor cõditiões exigunt̃ ad oroez efficacẽ. s. vt pie fiat. p se pseueranter et ad salutẽ. z vna in diffinitiõe p̃dicta ponit̃. vel dat̃ intelligi tñ dicit̃ petitiõ decentiũ. noĩe eñ decentium dant̃ intelligi expedientia ad salutẽ. et alie nec dent̃ intelligi nec ponantur: q̃ diffinitiõ videt̃ diminuta. ¶ R̃n. dici põt q̃ hec diffinitio sicut tactũ est ꝓprie petẽda respicit. et hoc necesse est orantẽ vt petitiões ei⁹ cũ gratiarũ actiõe innotescãt apud deum. Phil. p. iiij. vbi dicit glo. petitiões vr̃e de recto actione quas vultis impetrare. et s cuz gr̃arũ actiõe. qz q̃ vult aliquod impetrare: dz de p̃teritis grat⁹ eẽ. ille inquã petitiões vr̃e innotescãt apud deuz ita vt sint feruẽtes nõ tepide: vt ad deũ ꝑueniãt. i. cõpleant̃. et sequit̃ q̃ necesse hz rõnal' creatura obtemꝑãs deo: tꝑales causas ad eternã veritatẽ referre. siue petendo qd erga se fiat siue ꝯsulendo qd̃ faciat hec glo. offerre ergo deo petitiões decentes q̃s glo. predicta vocat res necẽias qd̃ necẽium ẽ oranti. ¶ Ad p̃ q̃ obĩ d xp̃o. q̃ orauit et tñ oõo sua nõ fuit decentiũ. dicẽdũ q̃ decentiũ fuit. sicut dic plane Dam̃. li. iij. c. xxiiij. qz statim q̃n dic oõo est petitio decentiũ a deo: refert q̃liter dicens Lazaro mortuo et tpe passionis orabat. ¶ Quare q̃ nõ fuit exaudit⁹. R̃nsio. q̃ñ cũ oõo sit ꝓcedens ex volũtate z desiderio fm q̃ volũtas hũana fuit in xp̃o fm triplicẽ differentiam sic z oõo. Nã quedã oõo fuit in xp̃o ꝓcedens a volũte rõnis. z ista semp fuit exaudita. et q̃a ꝯformis in omnibus diuine volũtati: et q̃a digne z sancte petebat: ideo exaudit⁹ est p sua reuerentia. Heb. v. Alia fuit oratio ꝓcedens a volũte pietatis. et tercia a volũtate carnis. z iste nõ semp fuerũt exaudite: tñ q̃a in his non ꝯformabat̃ se deo in oĩni volito. z hoc pz. petebat eñ p suis crucifixoribus qui tñ nõ oĩnes saluati sunt. Itẽ. petebat calicẽ transferri a se qd̃ nolebat dominus: tñ q̃a ille petitiões pl⁹ erant ad nr̃am eruditiõem q̃ ad diuinã exauditiõez. magis eñ petebat vt nos erudiret: q̃ vt deũ ad suam petitiõez inclinaret. ¶ Ad scd̃m similiter dicẽdũ q̃ oõo Pauli decentiũ fuit. qd̃ patet p effectuz. quia dñs exaudiuit eũ. et si nõ ad votũ: tñ ad meritum vt dicit glo. sup̃ predictũ locũ. Eger petit multa a medico que medicus nõ dat nec exaudit ad voluntatẽ vt exaudiat ad sanitatẽ. Ita dñs nõ exaudiuit Paulũ ad voluntatẽ. nõ est magnũ exaudiri a deo ad voluntatẽ. aliq̃n eñ dñs dat iratus qd̃ petim⁹. hec glo. pz igit̃ q̃ fuit decentiũ. tñ dñs eaz nõ acceptauit vt volebat: sed fm q̃ ei plus expediebat. z h dicit glo. sup illud. dixit mihi dñs. glo. melius mihi ꝓuidens. ¶ Ad terciũ dicẽdũ. q̃ exauditio sathane nõ fuit rõne opis opantis q̃ illud malũ z inordinatum sed rõne opis operati. vñ temptatiõ illa h̃bat ꝯtemptatiões ad temptantez cui⁹ intentio erat. z ad temptatũ Job. cui⁹ sufficientia erat seu fuit bona cedens illi ad meritũ z posteris ad exẽplaz. Jaco. vlt. et illã dñs acceptauit. et ideo p illo dr̃ sathanas exaudit⁹. vñ Aug. ad pbaz de diligẽdo deo dic. q̃ dyabolus postulauit vt pbãd⁹ ei⁹ famul⁹ tẽptaret̃. Dam̃. li. ij. c. xxix. Cõcedit dñs iustũ incidere in calamitates. vt eã q̃ in eo latet v̄tutẽ alijs manifestã faciat. vt in Job. et h ꝓuidentia ẽ diuine sicut dic. ¶ Ad quartum dicẽdũ. q̃ oõo fm q̃ dr̃ desideriũ bonũ sumit̃ generalr̃ p iusticia vite: h aũt sumitur spãliter put h de ea intendim⁹. s coĩssime put ẽ idẽ qd̃ bñfacere. ¶ Ad q̃ntũ dicẽdũ q̃ petitiõ in diffinitiõe tacta dicit z motũ affect⁹: z exteriorẽ expssionẽ. z ideo nõ solũ ptinet ad interp̃tatiuã s magis ad affectũ. ¶ Ad vltimum dicẽdũ. q̃ necessariũ ad salutẽ put est vna de q̃tuor cõditiõibus q̃ faciũt oĩonez efficacẽ. dicit dispositiõez caritate informatam. s in diffinitiõe ista eã detur noĩe decentiũ intelligit dispositiõez tñ dicit coĩter sumptã. siue formata sit siue informis. et ppter hoc sub alia rõne z alia sumit̃ hic et ibi.

Articulus quintus

Consequẽter querit̃ de illa diffinitiõe [illegible]. Oõo ẽ rerũ inuisibiliũ inq̃sitiõ. s hec diffinitio ꝯuenit meditatiõi: qz vt dic Hug. meditatio est freq̃ns cogitatio. modũ z cãm z rõnez vniuscuiusq̃ rei inuestigans: q̃ meditatiõ circa diuina ẽ de diuinis freq̃ns cogitatio z inuestigatiõ eoz̃dez. ¶ Idez dic diffinitiõ p̃dicta. q̃ nõ ꝯuenit soli diffinito. ¶ Itẽ inuestigatiõ eoꝝ q̃ circa deum sunt ꝓprie ꝯueniũt lectiõi: h aũt idez dic rerũ inuisibilium inq̃sitio: q̃ male assignat̃ soli oratiõi ꝯuenire: cũ ecõuerso lectiõ ꝯtra oĩoez: et meditatio ꝯtra has diuidat̃. diuidit eñ Hug. ꝯtemplatiõez z oroez z meditatiõez z lectiõnẽ. ¶ Itẽ. j. Corin. xij. sup illud. dat̃ alij sermo sapie. alij sermo scie diuidit glo. inter sapiãz z sciãz dicẽs. q̃ sapiã ẽ ꝯtemplatio eternoꝝ: scia do in actiõe tpaliũ. igit̃ cũ sapie dona attribuunt̃ eternoꝝ siue inuisibiliũ ꝯtemplatiõi siue ꝯsideratiõni male assignat̃ soli oĩoni ꝯuenire. ¶ Itẽ. inq̃sitio de recto ptinet solum ad intellectũ. oratiõ aũt pl⁹ ptinet ad affectũ: sicut pbat Hug. de v̄tute orãdi vbi dic. meditatio parit sciam. scia deuotiõez. z deuotiõ oĩoez. s deuotiõ affectus ẽ q̃re z oõo multofortius: q̃ male videt̃ p inq̃sitiõez diffiniri. ¶ Itẽ. vbi est scie plenitudo ibi nulla ẽ inq̃sitio. z si ponat̃: supflue poni videt̃. s in xp̃o orante erat scie plenitudo. qz eã [illegible] habuit in p̃ncipio vite sue. q̃ in oõne eius nulla fuit inq̃sitio. igit̃ nõ videt soli oĩoni ꝯuenire. q̃ diffinitio male ẽ assignata. ¶ Itẽ. i beatis angelis. z aĩabus sanctis ẽ cognitiõ in summo. alioq̃n nõ essent bñ̃z tñ frequenter orant p nob̃. hoc est planũ q̃ inꝯuenienter oõo p inq̃sitionẽ diffinit̃. ¶ Ad h dicẽdũ est. q̃ ista diffinitio penes ipsa petẽda attendit̃ sic et p̃cedẽs: lz oõo in p̃cedenti magis respiciat summẽ bonitatẽ cũ dr̃ petitiõ decentiũ. illud eñ decet qd̃ dilectat vt qd̃ bonũ est. Ista aũt respicit summã bonitatez. cũ dr̃ oõo ẽ rerũ inuisibiliũ inq̃sitio. Est igit̃ in diffinitiõe ista inuisibiliũ rerũ inq̃sitio. [illegible] q̃ oran ibi assistat [illegible] magis opportun⁹ z familiari⁹ soleat impetrare z [illegible] fiat oĩonis cõplementũ quodãmõ. si q̃s rogare vellet principem aliquẽ [illegible] et pediret ei ad illi⁹ secreta [illegible] [illegible] vbi opportun⁹ z certe secret⁹ [illegible] [illegible] ostendit z [illegible] impetrare [illegible] ꝓposito [illegible] notanda ẽ. q̃ inuisibiliũ inq̃sitio [illegible] inuestigatio sit plerũq̃ vel ad agnoscendũ qd̃ [illegible] vel ad degustandũ qd̃ facit sapie donũ. vel q̃dãz [illegible] qd̃ facit [illegible] meditatiõ. vel ad impetrandũ qd̃ facit deuota oõo. Ex his patz [illegible] ad [illegible] argumẽta. ¶ Ad p̃mũ pz r̃nsio q̃ ibi [illegible] inq̃sitio q̃ [illegible] ẽ fm intellectũ [illegible] z [illegible] [illegible] q̃ [illegible] ẽ affect⁹ vel s dicat̃ q̃ sit intellect⁹ [illegible] speculatiua [illegible] q̃ [illegible] cognitiõe [illegible] [illegible] Hug. z affectiõez [illegible] ¶ Ad [illegible]

de xp̄o dicēdū. inuisibiliū inq̄sitō duobꝰ modis intelligi pōt vel ferēdo se supra se p nouā ꝯsideratōez. s̄m q intellectus eleuat̄ ad deū gradatim: a ꝯsideratōe creature ad ꝯsideratonē creatoris. ⁊ illud xp̄o nō potuit ꝯuenire: q2 hoc soluz est viatoris. ipe aūt semp fuit ꝯprehensor. vel ferendo se supra se diuinā misc̄diaz implorādo que est supra se: ⁊ sic ꝓprie sumit̄ in diffinitōne supradicta. ⁊ sic bene fuit in xp̄o: q2 ista ꝯsideratō siue inq̄sitio sciētie plenitudini nullatenꝰ ꝯtradicit. p̄mo aūt mō ꝯtradicit. ¶ Ad vltimū de beatis dicendū. q ista inq̄sitio sciētie in sūmo nō ꝯsiderat̄ actui sctōrum. q qñ orant. nō orant ꝓ se. s̄ ꝓ nobis. ⁊ ideo qñ implorant diuinā misc̄diaz ꝓ miserie releuatōne: nō est illud intelligendū de sua miseria s̄ de nostra.

Articulus sextus

Consequēter q̄rit̄ de diffinitōe Ambro. scz Oratio est cibꝰ mētis p̄claraq3 alimonia suauitatis q̄ mēbra nō onerat. s̄ in ornamēta ꝯuertit. Sic oōo dicit̄ hic cibꝰ mētis. ⁊ ꝯstat q s̄m silitudinē sumptam a cibo corpis. s̄ ita est de cibo corpis q sine illo corpꝰ viuē nō pōt: silr̄ erit de cibo aīe siue mentis q sine illo aīa siue mens viuere nō pōt. Sed ꝯstat aīaz viuere posse sine ꝯtemplatōne cuiꝰ species est oōo: ergo minꝰ ꝯueniēter diffinitur oōo cibꝰ mentis. ¶ Item Bern̄. sup cantica dicit. q orando dabit̄ vinū letificās cor hominis. ergo ꝯuenientiꝰ diceret̄ oōo potus mentis q̄ cibꝰ mentis. ¶ Pret. sicut dic Bern̄. Escas bonoꝝ actuū dirigit. s̄ escas dirigere magis potui cōuenit q̄ cibo: igit̄ magis ꝓprie diceret̄ oōo potus q̄ cibo. ¶ Pret. cū refectō aīe non soluz habeat̄ ex oōne. s̄ omnis virtꝰ gratuita ⁊ opatio coopet̄ aīe refectōni: exquo ea que ꝓprie ꝯueniūt debent in diffinitōnibꝰ poni: nō deberet oratio dici cibꝰ aīe. sicut nec aliud ḡtuitū. ¶ Pret. idē est cibꝰ ⁊ alimonia. ḡ alterū suꝑfluit. ¶ Pret. cū claritas sit dispositio intellectꝰ. alimonia aūt sit affectꝰ: non est ꝯueniēs cōiūctio alimonia p̄clara. ¶ Pret. si veracit̄ orare ē amaros gemitꝰ in ꝯpunctōe cordis resonare. vt dicit Greg. ḡ nulla est suauitas oōnis. ⁊ ita nō ē alimonia suauitatis. ¶ Pret. cum oōo satisfactoria sit ⁊ penalis. ⁊ ideo corpis afflictiua: multū videt̄ mēbra corpis onerare. male ergo dicit̄ mēbra nō onerās. ¶ Pret. cum oōo sit dispositio mentis. quō ad corpis ornamēta ptinebit. Rn̄sio. dicēdū ē. ista diffinitio habet ꝓprie respicere vim memoratiuā aīe. Orās eī qñ dei beneficia memorat̄ ⁊ deuotōe ꝓfundit̄: nō modicam capit refectōz. Bern̄. sup canti. orando dabit̄ vinū letificās cor hominis. Vinū spūs qđ inebriat: ⁊ voluptatū carnaliuz infundit obliuionē. humectat interiora arentis ꝯscientie: escas bonoꝝ actuū dirigit ⁊ deducit ꝑ quedā aīe membra. fidem roborās: spem ꝯfortās: ordinās vegetansq3 caritatē. ⁊ impīgnans mores. hec Bern̄. patet igit̄ quō oōo cibꝰ sit mentis. ipam reficiēdo ⁊ escas bonoꝝ operū dirigendo. ⁊ ꝑ aīe mēbra deducēdo. ¶ Qđ obijcit̄ q sicut cibꝰ necessariꝰ sit vite corpis ⁊ oratio aīe. Dicendum q duplex habet esse oratio. vnū ꝑ compatione ad deū ad quē dirigit̄: ⁊ sic vere ra est cibꝰ aīe necessariꝰ sine quo nō viuit aīa spiritualiter certum em̄ est q spūaliter nō viuit nisi piꝰ affectꝰ in deuz dirigat̄. Aliud est esse oōnis q ꝯsistit in petendo qđ necessarium est oranti. s̄m q diffinit̄ a dam̄. petitio ē decentiuā a deo. ⁊ s̄m hoc q petat̄ diffinite hoc vel illud: necessitatez nō importat. ¶ Ad aliud dicēdū. q si ꝓprietates potꝰ oōni ꝯueniūt: nō tñ ꝓprietates potꝰ qui solūmodo potꝰ est. vt potus oīs: s̄ potꝰ qui est cibꝰ ⁊ potꝰ: cuiusmōi est vinum. igit̄ ꝯuenientioꝛ ꝯgruitate dicit̄ oōo cibꝰ q̄ potꝰ. Pret. q2 magis ꝓprie dicit̄ seu ꝯuenit cibo reficere q̄ potui. ¶ Et autē dicit Bern̄. esse vinū ⁊c̄. hoc dicit rōne qua est cibꝰ ⁊ potꝰ vt ex ipis verbis pz. ¶ Ad aliud pōt dici. q licz alimonia mētis alias ꝯueniat gratuitis: tñ quodam ꝓrogatiuo spūali oōni ꝯuenit. ex pōte q̄a refic̄it̄ aliq̄. ⁊ ad statū ꝑfectōis efficaciter ꝓmouet̄. vt ex verbis pz Bern̄. ¶ Ad aliud dicendū. q licet idē sit cibꝰ ⁊ alimonia. tñ differūt rōne. Cibus em̄ dicit̄ inq̄tuz cibat ⁊ reficit alimonia qua alit. vñ duo effectus notant̄ oōnis. vnꝰ est refectio spūalis que est ex ꝯiunctōe mentis cū sūmo bono. Alius ē nutritō i amore dei que ē in aīe vita. sicut dicit aug. in solilogo. ⁊ illō datur intelligi plane in auctoritate Bern̄. supradicta. ¶ Ad aliud dicendū cū dicit̄ alimonia p̄clara. notat̄ duplex effectus oōnis. scz nutritio affectꝰ. ⁊ illustratio intellectꝰ. cuz hoc em̄ q oōo in suauitate iocūditatis nutrit aīaz q̄tuz ad affectū: illuminat etiā q̄tum ad intellectū. vñ Crīs. in quodam s̄mone dicit. q danieli oōnibꝰ visa pandūtur. ¶ Ad aliud dicendū. q duo sunt genera lacrimaꝝ. scz ex recordatione offense dei: ⁊ iste sunt amaritudinis. ⁊ ex ꝯsideratōe supne patrie. ⁊ iste iocūditatis sunt. Sic oōnum duo sunt genera. vnū ex ꝯsideratōe bonitatis diuine ⁊ beneficētie: ⁊ istud est iocūditatis ⁊ hoc est ꝯtemplatiuoꝝ. Aliud ē amaritudinis ex ꝯsideratōe offense dei satisfaciēdo ꝓ illa. Prima tota est iocūditas q̄tū ad spiritū. licet laborēt virtutes aīales in orando. ⁊ minꝰ regimini corpis sunt intēte. istud em̄ necessario fit q̄diu sumꝰ in hac vita. ⁊ quāto plus spiritus delectat in tāto plus tabescit caro. Secūda similit̄ multum habet iocūditatis. sicut dolor penitētialis hz gaudiū ꝯiunctū s̄m qđ dicit aug. doleas ⁊ d̄ dolore gaudeas. ⁊ Grego. in moral. luctu suo aīa pascit̄: ⁊ ad supna gaudia ferēdo subleuat̄. Et intꝰ quidē doloris sui gemitꝰ tolerat. si eo refectōnis pabulū ꝑcipit: quo vis amoris ꝑ lacrimas emanat. ꝓpter qđ Eccī. v. Misceri mirā cū aromatibꝰ qđ ē. in amaritudine respirare quadā iocūditate. ¶ Ex h̄ pz rn̄sio ad aliud. q2 et si oōo oneret q̄tū ad corrupcelā. nō tñ q̄tuz ad materiā. imo eā eleuat vt magis spūi sit subiecta ⁊ ꝯformis. vñ videmꝰ in spūalibꝰ viris corpꝰ in modico oneratū q̄uis aīa quasi ꝯtinue oōni ⁊ deuotōi sit intēta. ¶ Ad vltimū dicendū. q oōo dicit̄ mēbra in ornamēta ꝯuertere: quia multū iuuāt ad moꝝ grauitatē. vñ Bern̄. addit auctoritati p̄dicte ⁊ impregnās mores.

Articulus septimus

Consequēter q̄rit̄ de diffinitōibꝰ Greg. ⁊ Hug. q̄rit̄ ḡ de ipis insit̄. q2 simul ꝯcurrūt ad statum penitētie. vna eī respicit penitētie initiū: altera ꝯplemētū. vna est hec. scz Hugo. Oratō est deuotō ex ꝯpunctione ꝓcedēs. Altera est Greg. Veracit̄ orare ē amaros i ꝯpunctōe gemitꝰ ⁊ nō ꝯposita verba resonare. ¶ Obijcitur ḡ ad p̄mā sic. Hugo de virtute orādi sic dicit. q meditatio parit sciam. sciētia deuotionē. deuotō oōnē. sed impossibile est eē parturiētez partū. nō em̄ sciētia est deuotio. ḡ male diffinit̄ sic. ¶ Itē impossibile est idē simul ⁊ semel diuersis motibꝰ moueri. Cū igit̄ deuotio dicat cordis dilatatōz. cōpunctō ꝯstrictionē: nūq̄ ꝯstituent vnū idez. ḡ diffinitio illa est nulla q̄ dicit̄. oōo ē deuotō ex ꝯpunctōe ꝓcedēs. ¶ Pret. impossibile ē aīaz simul tristari ⁊ gaudere. ḡ si deuotō gaudiū importat ⁊ ꝯpunctō tristiciā ⁊ dolorē. redit idē qđ priꝰ. q deuotio simul ⁊ ꝯpunctō oōni non potuerūt ꝯuenire. ḡ nec ꝑ illa debet diffiniri. ¶ Itē si ꝯpunctio facit ꝯstrictōez. deuotio dilatatōez: hec se habēt vt ꝯtraria. ꝯtrioꝝ aūt ꝯrie sunt cause. ⁊ nō est vnū alteriꝰ causa: ḡ deuotio nō est ex cōpunctōe. ¶ Pret. obijcit̄ de scđa. veracit̄ orare ē ⁊c̄. ꝯ satisfactio ⁊ petitio ex opposito diuidūt̄. igit̄ oōo cū sit ps satisfactōis nō erit ꝯpunctō siue petitio qđ idē ē. sicut nec satisfactio petitio. ¶ Pret. nō ꝯuenit soli q2 ꝯuenit penitētie virtuti. cuiꝰ ē s̄m Greg. p̄terita mala plangē. ⁊ tñ penitētia d̄ eas nō ē penitētia sacmētū q̄re nec oōo q̄ ē ps p̄rie sacmēti ꝯpunctō erit. ¶ Pret. oōo q̄tū est de se maxime vt est satisfactoria. est aliqđ impetrādū. ḡ videt̄ q deberet exprimi ꝑ aliqđ qđ haberet ratōez motiui. ḡ in diffinitōe eiꝰ cū nihil exprimat̄ videt̄ diminuta. ¶ Rn̄sio. dicēdū ē q iste diffinitiones ꝑtinēt ad statū penitētie. vñ oīs nō diffinit non solum pot petitoria s̄ etiā satisfactoria s̄ differenter. q2 illa Greg. veracit̄ orare ⁊c̄. q̄tuz ad initiū satisfactōnis a gemitibꝰ em̄ ꝯpunctōnis incipit oōo inq̄tuz est satisfactoria. Alia ē Hugo. scz oōo est deuotō ⁊c̄. q̄tuz ad eiusdem ꝯplementū. vltimū em̄ complemētuz oōnis est deuotio ꝓueniens ex ꝯpunctōne. ⁊ exsumit̄ causaliter ⁊ ordinatiue. id est post. Compūctio em̄ ē causa deuotōnis ⁊ illā ꝓcedens.

Et vt supra tactū ē. he diffinitōes sicut etiā alie. non dicūt
esse ɔplemētū diffiniti: ꝭ potiꝰ esse relatā ⁊ diminutē. ¶ Ex
his ptʒ rñsio ad pmū. qꝛ deuotio nō dicit ɔplemētū orō-
nis. nec idem sibi qḋ ipa: sed potiꝰ ipius ɔplementū. ¶ Ad
scḋm ⁊ terciū dicendū est. ꝙ dilatari simul ⁊ ɔstringi. tri-
stari ⁊ gaudere ꝓut nō sunt in vna potētia ꝭ diuersis: bñ
est possibile vt ɔtritio ⁊ dolor sint in sensualitate. ⁊ dilata-
tio ⁊ gaudiū in ratōe. sicut est in ꝓposito. vlteriꝰ etiā esse in
vna vt ſm qḋ ɔuertit se supra se non actu simplici sed com-
posito: nullū est incōueniēs. Vñ ⁊ aug. de illa via dicebat
iij. ɔfessio. ꝙ fletus erat sibi dulcis loquēs de amico mor-
tuo. ¶ Ad aliud dicēdū. ꝙ si ɔpūctio ɔstringit ⁊ deuotō di-
latat tūc sunt ɔtraria ⁊c̄. Dicendū ꝙ hoc nō oportet. calor
enī circa diuersa ɔgregat ⁊ disgregat. ɔgregat enī homoge-
nea. ⁊ disgregat etherogenea. similiter motꝰ in aliqua mate-
ria est causa caloris: in alia ē causa frigiditatis. ¶ Ad aliū
ad dicendū. ꝙ oratō nō sit ɔpunctō essentialiter: ꝭ associa-
tiue. Greg. enī diffinit ibi oratōeʒ inq̄tuʒ est satisfactoria.
⁊ debet assignari ɔpunctōni. ¶ Si objicit̄ vt prius ɔpūctō
est ɔtritio ⁊ oratō est satisfactio. Dicendū ꝙ duplex ē satis-
factio. scʒ exterior que fit ꝑ opa exteriora. ⁊ hec ɔtra contri-
tionem diuidit̄ que intra est. Alia est exterior. ⁊ ɔtra hanc
nō diuidit̄ ɔtritio: imo ipa compūctio vel contritio est ipa
satisfactio interior. que tanta posset esse ꝙ nō esset opꝰ satis-
factione exteriori. ¶ Ad aliud dicendū. ꝙ et si pnīe virtu-
tis sit pcīa deflere ⁊ amaros gemitꝰ resonare. aliter tamen
est eius ꝙ̄ orōnis: qꝛ ipius est vt pcīm detestantis ⁊ vlciscē-
tis: orantis aūt vt veniā implorātis. ¶ Ad vltimum scʒ ꝙ
nihil motiuū tangit̄. Dicendū ꝙ et si nihil tangit̄ in moti-
uum ex pte illiꝰ qui orat̄ formaliter: tamen tangit̄ aliquid
ex pte eius qui orat. scʒ consideratio ꝓprie offense cū dolore
⁊ tale plurimū acceptat deus.

Articulus octauus

Onsequēter q̄rit̄ de diffinitōne Bern. hac scʒ.
Orō ē homis deo adherētis affectō. ⁊ familia-
ris q̄dā ⁊ pia allocutō: ⁊ statio illumiate mētis
ad fruendū deo q̄diu licet. ¶ Si orō ē hoīs adherēns deo
affectio. si ille solꝰ adheret deo qui ē in caritate: illi solum
orāt qui sunt in caritate. quod ptʒ esse falsum. si diceret̄. ꝙ
ideo orō solū ɔuenit existentib⁹ in caritate q̄tuʒ est efficax
ad impetrandū. hoc sibi patet eē falsum: vt ptʒ de publica-
no qui orando obtinuit veniaʒ ⁊ meruit iustificari Luce.
xviij. ¶ Itē qui adheret deo ē in caritate. qꝛ est vnꝰ spūs cū
deo. j. Corin. vj. ꝭ nullꝰ scit vtrū amore vel odio dignus sit
Eccl̄s. ix. ḡ nullꝰ scit se adherere deo. ꝭ a quo excludit̄ siue
remouet̄ ɔsequēs: ⁊ añcedēs. Si ḡ nullꝰ scit se adherē deo
cū adherē deo sit ɔsequēs ad orare: nullꝰ scit se orare. ¶ Itē
familiaris ⁊ pia allocutō nō ɔuenit orōni. ꝭ potiꝰ locutōni
qꝛ vt habet̄ ab Isid. de sum. bo. li. iij. Cuʒ legimꝰ: deus no-
biscum loquit̄. ergo nō ɔuenit ꝓprie orōni: ergo non debet
poni in eiꝰ diffinitōe. ¶ Itē nō videt̄ ꝙ oratō debeat diffini-
ri ꝑ hoc ꝙ dicit̄ statio illumiate mētis. qꝛ vt habet̄ a pho
ille peccat qui diffinit illud qḋ in quiete ē: ꝑ illud qḋ est in
motu ⁊ ecōuerso. igit̄ cū orare dicat actū ⁊ ita motū: statio
aūt quietē hoc ꝑ illud nō diffinit̄. ¶ Præt. cū illuminatō mē-
tis ꝓprie sit dispositō intellectꝰ. ad fruendū aūt deo inflam-
matio affectꝰ requirat̄ ꝓprie. ꝓut dicit Aug. ꝙ frui est amo-
re inherē rei ꝓpter se. male videt̄ dici statō illumiate mētis
ad fruēdū. ꝭ debuisset dixisse inflāmate mētis ad fruendū.
¶ Præt. objicit̄ de vltimo qḋ est ad fruendū q̄diu licet. fini-
ti ad infinitū est distantia infinita. vbi aūt distantia infini-
ta: ibi vnū ad alterū nō attingit. ꝭ deus infinitꝰ: creatura
oīs finita. ḡ creaturā ad deū attingere ē impossibile. Sed
frui est ꝑ adherētiā ⁊ ɔtactū quēdā. ḡ frui deo creature ē
impossibile vt videt̄. ḡ mens illumiata ⁊ ſꝫ stet ad fruendū
deo frui tñ nō licet vt videt̄. ¶ Rñsio. dicendū ꝙ hec diffi-
nitio est orōnis ꝓut respicit statū orantis. nō solū vt est iu-
sticie: ꝭ vt ē iusticie ɔsūmate vt supra tactū est. Et qꝛ status
iusticie ɔsūmate in subiecto suo ponit grē influentiā afflu-
ens aūt grā reddat animā ad ɔtemplandū expeditam ⁊ ad
fruendū idoneā: ideo tria dicūt̄ in diffinitōne supradicta.
Cū orō est homis deo adherētis affectō: ecce pmū. ⁊ fami-
liaris q̄dā ⁊ pia allocutō: ecce scḋm. ⁊ statio illumiate mē-
tis ad fruēdū deo q̄diu licet: ecce terciū. ¶ Et ꝑ ptʒ rñsio ad
pmū. qꝛ ⁊ si multi orat q nō sunt i caritate. nullꝰ tñ talis i
statu iusticie ɔsūmate orat nisi adherēdo deo ꝑ caritatem.
Iusticia eī ɔsūmata vt tactū est ponit in subiecto suo af-
fluentiā grē. ¶ Ad scḋm dicit̄. ꝙ nullꝰ scit certitudinali sci-
entia se esse in grā. siue deo adherē: coniicē tñ bñ pōt quā-
dam ɔsumptōe vehemēti se eē deo gratū ⁊ acceptū. hoc ha-
betur a Bern. qui ponit q̄tuor signa quib⁹ pōt conici vehe-
menti ɔsumptōe aliquē esse in grā gratūfaciēte. dic enī sic.
Data sūt signa quedā ⁊ indicia manifesta saluti. vt indu-
bitabile sit eē de numero electoꝝ in q̄ ea signa pmanserint.
Vnū signū ē deuote audire verbū dei. Et hoc signū supra ɔbatū
est ex Ioh. viij. qui ex deo ē verba dei audit. vñ dicit petro
inter ea q̄ fiduciā ɔstant ⁊ misericordiaʒ spei vnū est illud maxi-
mum verbū dei. qui ex deo est verba dei audit. Alia tria si-
gna sūt opa vite agere: ɔtinere a pctīs. flere ɔmissa. ⁊ hec
tria sunt ab illa auctoritate. j. Ioh. v. Tres sunt q testimo-
nium dāt in terra. spūs. aqua ⁊ sanguis. vnde dicit. fidelis
sermo ⁊ oīni acceptōe dignꝰ: q̄ testimonia salutis ɔmēdat̄.
Tres inquit sūt q testimoniū dāt in tērā. spūs. aqua ⁊ san-
guis. quis enī est q habet testimoniuʒ effusi sanguinis xpi nisi
qui ɔtinet a pctīs. habet ⁊ aqua testimoniū q laborat i ge-
mitu suo lauās ꝑ singulas noctes lectū suū. sane scḋm sup-
uenisse spūm certissime nobis ɔuersatio testat̄. iam vt breuit̄
a sanguine aqua. ⁊ spū habēs testimoniū: si ɔtines a pctīs:
si dignos agis pnīe fructus: si facis opera vite. hec Bern.
Præt. illḋ argumētū nō valet. secludit̄ ab isto certitudo ad-
herēdi deo: ḡ ⁊ orādi. imo est hic fallacia ɔsequētis. licʒ enī
adherē deo ex caritate sit in plus ꝙ̄ orare. ꝓut orare ē actu
existens in statu iusticie ɔsūmate: nihilominꝰ orare simpli-
citer ē in plus ꝙ̄ adherē deo ex caritate. ¶ Ad illud quod
objicit̄ ꝑ Isid. ꝙ in lectōe deꝰ loquit̄ nobiscū. Dicendū ꝙ si-
cut habet̄ a pho. in diffinitōib⁹ ptes sunt in plus: totuʒ est
in eque. vñ nō est momētis ꝙ in lectōe ⁊ in oratōe deus lo-
quat̄ nobiscū. ptes enī diffinitōis nō de necessitate eē ꝓprie
id est ɔuertibiles: sed ipa tota. vel pōt dici vt dicunt aliqui
ꝙ sic habet̄ ab Isid. ibidem. nos loquimur deo ꝑ lectōeʒ. ⁊
deꝰ loquit̄ nobiscū ꝑ orōnē. vnde cum allocutō signat̄. ⁊ ex
pte dei ⁊ ex pte nr̄a: in diffinitōe orōnis signat actū ex pte
dei. ¶ Ad aliud dicēdū. ꝙ nō diffinit̄ qḋ est in motu ꝑ illḋ
qḋ est in quiete. ꝭ potiꝰ ꝑ illud qḋ i motu. qꝛ nō p̄cise dicit̄
ꝙ orō est statio illumiate mētis: ꝭ addit̄ ad fruendū deo. ꝭ
est mētis mote siue erecte ad fruendū. Præt. verbū phi non
intelligit̄ de quacūq3 notificatōe: ꝭ de diffinitōe ꝓprie sum-
pta. vñ instātie que possent ratōnabiliter dari in istis: non
habent locū in istis notificatōnib⁹. ¶ Ad aliud dicendū ꝙ
notificatō nō est orōnis vt orō ɔuenit cuicūq3: ꝭ potiꝰ vt cō-
uenit homi deo ꝑ grām adherēti. que ⁊ reddit ipm ad con-
templādū expeditū ⁊ ad fruēdū idoneū. ⁊ ideo qñ dicit̄ ꝙ
orō est homis deo adherentis affectō ⁊ familiaris quedā ⁊
pia allocutō. cū subinfert̄ ⁊ statio mentis: mens sicut allo-
cutione diuina reddit̄ illustrata: ita ex adherētia inflāmata
est. ista duo pfecte sufficiūt ad fruendū. ¶ Ad vltimū dicē-
dum. ꝙ ſm pristianū sunt quedaʒ verba q̄ licet ſm vocem
actiua sūt significatōe tñ sūt passiua vt hoc verbuʒ video.
videre enī nō est agere ꝭ recipe. licet igit̄ finitū non sit age-
re in infinitū nec attingere ad illud in agendo potest tñ il-
lud recipe. ⁊ sic pōt creatura delectabil' videre deū ab ipo
recipiēdo nō in ipm agēdo. Sic enī dicit̄ in ps. Nec ē qui
se abscōdat a calore eiꝰ. ⁊ isto mō pōt creatura frui creato-
re. sed qꝛ istud nō est nisi q̄tūtuʒ dat dñs ⁊ qꝛ dat. ⁊ vlterꝰ
re. sed qꝛ ſm ꝙ creatura se disponit: ideo ɔuenienter dicit̄ ad fruen-
dum q̄diu licet in diffinitōe supradicta.

Articulus nonus

Onsequēter q̄rit̄ de diffinitōne Hugo. scʒ hec.
Orō est ɔuersio in deū. ꝑ piū ⁊ humilē affectuʒ
fide ⁊ spe ⁊ caritate subnixa. Sic ⁊ ratō cōue-

nit omni gratuite ɔuersioni in deū. ergo minꝰ bñ assignat̄ oro. ¶ Itē sicut dicit Hugo ibidē. deuotō est ɔuersio in deū pio ⁊ humili affectu. ergo de deuotōe ɔuenit pdicta diffinitō. ergo soli orōni nō ɔuenit. male igit̄ ē assignata. ¶ Pret. si orō ē pia: vtiq̃ ⁊ ad deū ɔuersa. ⁊ econuerso. si ɔuersio ē ad deū necessario ē pia ɔuersio. igit̄ alterꝫ sup̄fluū videt̄. ¶ Pret. aug. dic ī qdā s̄mōe. sursū cor ⁊ nō ad dñm ē supbia. ergo p ɔ̃rū sursū cor ad dñm hūilitas erit. frustra igit̄ addit̄ pio ⁊ hūili affectu. ¶ Pret. aug. diffiniēs orōnē ⁊ sufficiēt̄ dicit eā eē affectū piū solū. ergo sup̄fluit addē hūilē vt videt̄. ¶ Pret. Math. vj. sup illō intra cubiculū. glo. fides apit ⁊ spūs intrat ⁊ exaudit. ergo sola dicēda ē subnixa. nō ergo spe ⁊ caritate. ¶ Pret. sola iusticia dr̄ subnixa. q2 satisfactō iusticie est nō fidei spei ⁊ caritatis. orō aūt ē satisfactoria ⁊c̄. ¶ Rñ. dicēdū ē q2 diffinitō illa respicit statū iusticie. Iusti aūt orō pfecte ex trib9 integrat̄. pmū ē ɔ̄sideratō ɔ̄prie miserie: secūdū ɔ̄sideratō diuie clemētie: ⁊ terciū ē recursus ad postulādū illā qui pōt scit ⁊ vult dare affluēter. vñ Hugo de virtute orādi dicit sic. Necesse ē vt sic prudēter ⁊ vtilit̄ deū orare iugi meditatōe animū nr̄m exerceam9. ⁊ in ɔ̄sideratōne miserie nr̄e discam9 quid nobis necesse est petere. ⁊ in ɔ̄sideratōne misc̄dīe dei nr̄i quo desiderio debeam9 postulare. ecce duo pma. ⁊ subiūgit q̄tum ad terciū. neq3 eñi hō p deuotionē ad deū se ɔuerteret: nisi crederet a deo saluari posse ⁊ sparet eū misereri velle. Postremo nisi eum plus q̄ sua mala diligēt: nequaq̄ illa fugiēs refugiū in ipō eligēt. credit potētiā. sperat misc̄diā. amat custodiā. Nihil aliud ergo est orō q̄ ɔuersio in deū p piū ⁊ humilē affectū ⁊ fide spe ⁊ caritate subnixa. hec Hugo. ¶ Ad ꝯ ergo qd̄ pmo obqcitur pōt dici. q2 rō assignata nō dicit plene eē rōnis. nisi intelligatur de ɔuersione ad deū ad aliqd postulādum: nō ɔuenit oīm ɔuersioni gratuite: ꝯ illi solūmodo que ascribit̄ orōni. Est eñi quedā ɔuersio gratuita ad deum. ad ei9 bñficia inqrēda. ⁊ ad ei9 bonitatē diligēdā. ⁊ ad e9 pulchritudinē speculādā. ⁊ ei9 potētiā admirādā. ⁊ alie hmōi: que ɔuersiones nō sunt orōnes. ¶ Ad aliud qd̄ obqcit̄ de deuotione dicēdū q2 deuotō adoratōis refert ɔplementū. ⁊ ad illud opat̄. ꝯ tñ ɔuersio hmōi licet fiat ad deū pio ⁊ humili affectu: nō dicit pfectū esse orōnis: ꝯ illa q̄ est ad aliqd postulandū. ɔ̄pter qd̄ nō valet argumētū pbabitū. Q2 autem ɔuersio ad postulandū ɔ̄prie sit de esse orōnis oñdit Hugo in potissimo mō orandi dicēs. pura orō est qñ ex abundantia deuotōis mens ita accēdit̄. vt cū ad deū postulatura ɔuertit̄: p amoris ei9 magnitudine etiā petitōnis sue obliuiscatur. Nota q2 dicit ad deū postulatura ɔuertit̄ p qd̄ notatur q2 ɔuersio hmōi ē ad postulandū. ¶ Ad terciū ⁊ quartum dicēdū. q2 neutꝝ p̄dictoꝝ sup̄fluit. q2 in orōne exigit̄ pius ⁊ hūilis affect9 cū ɔuersione ad deū. habet eñi orō duplex motiuū. vnū est de diuina clemētia. ⁊ ex pte illa surgit pius affect9. Alterꝫ miseria ɔ̄pria: ⁊ ex illa humilis affect9 vnde Hugo de v̄tute orandi. pius ex ɔ̄sideratōe diuine clemētie: humilis ex ɔ̄sideratōe infirmitatis sue. hec Hugo. Ultra ꝯ aūt duplex habet motiuū q̄ tendit ī deū ⁊ ɔ̄pter ꝯ ɔplete dicit̄ orō ɔuersio ī deū p piū ⁊ humilē affectū. ¶ Ad aliud q̄ querit̄ quare scꝫ Aug. nō ponit humilē affectū sicut piū. dicendū q2 bene nobis admistrabat petēdi materiam ɔ̄ nr̄a miseria ⁊ infirmitate. plenior eñi curatō petēdi ɔ̄sistit in diuina clemētia ⁊ bonitate. Hec eñi est que materialiter ⁊ ɔplete materiā respirādi ⁊ fiduciā impetrādi administrat. Et ideo aug. tanq̄ magis formalē diffinitōem orōnis. qd̄ pꝫ quia illā p rectū dat nō p obliquū: solūmō tangit illā. Hugo aūt totū illud quo manuducimur tangit et ideo illa duo ponit non in recto ꝯ in obliquo. ¶ Ad aliud dicendū. q2 qñ dicit̄ fides apit ⁊ impetrat: intelligit̄ de fide p dilectiōem opante. q2 aliter mortua ē. ⁊ nihil opat̄. nec ex ꝯ sequit̄ q2 orō sola fide sit subnixa: imo spe ⁊ caritate q2 caritate iam pꝫ: q2 sine caritate planum est q2 nō apit. nec impetrat sine spe. sicut plane dicit Isido. de summo bono li. ij. ca. vij. Inaniter oram9 si spei fiduciā nō habem9. petamus ergo vt ait apl̄s. vnusquisq3 postulet in fide nihil hesitans. Qui eñi hesitat simile est fluctui maris qui a vēto mouetur ⁊ circūfert̄ Iaco. j. ¶ Ad vltimū dicēdū. q2 orō ad ꝯ q2 meritoria sit. fidē spem ⁊ caritatē necessario p̄supponit. ⁊ ideo dicit̄ illis subnixa. ⁊ sic illis: vt nulla alia v̄tute vt in ɔ̄sequētib9 plani9 patebit. Q2 si satisfactoria sit: tunc iusticie ē vt generis remoti. satisfactōis vt ɔ̄pinqui. nec ɔ̄pter hoc opoꝛtet q2 iusticia sit subnixa: ꝯ bñ habet ab illa cui quarum9 est satisfactoria.

Articulus decimus

[C]Onsequēter q̄rit̄ de illa diffinitōe. orō est bonū desideriū q̄ habet̄ in glo. sup illō. j. Thess. v. sine intermissiōe orate. sic. Hec diffinitio nō ɔuenit soli orōni cū frequēt̄ multi habeāt bonū desideriū: vtpote illi q habēt bonū desideriū subueniēdi paupib9. ⁊ intrādi religionē ⁊ expurgādi pctā sine orōe. ¶ Itē aliud ē desideriū ⁊ expssio desiderij. orō ɔ̄sistit in expssione desiderij. ergo nō est desideriū. ⁊ ita nō ē bonū desideriū. ¶ Itē desideriū nō dic aliquoꝝ inqsitōem. ꝯ orō ē reꝝ inuisibiliū inqsitō: ergo orō nō ē desideriū. ¶ Rñsio. q2 orō dicit̄ bonū desideriū ip̄ropriē ⁊ coīter loquēdo. eo mō q̄ vita iusticie dr̄ orō. vñ glo. aug. sup illud. j. Thess. v. Sine intermissiōe orate. i. sp iuste viuite. iust9 nūq̄ desinit orare nisi desinat iust9 eē. sp orat q semp bñ agit. ipm eñi desideriū bonū est orō. ⁊ si ɔtinuū est desideriū: ɔtinua est orō. hec glo. Et eo mō quo actiones xp̄i dicte sunt orōnes. Heb. v. preces supplicatōnesq3 ad deum qui pōt illū saluū facere ⁊c̄. glo. preces ⁊ supplicatōes xp̄i: dicit actionē ⁊ vitam xp̄i. cui9 omnis actio fideliū est instructio: est ad deū orō. Pret. vt supra tactū est. nec ꝯ officio. nec aliaꝝ sup̄dictaꝝ plures dicūt ɔplete esse orōnis: ꝯ poti9 esse orōnis relatiue diuersimode s̄m modos supius assignatos. Ex his patet rñsio ad oīa quesita.

Membrū secūdū

[E]Xpedito de orōne qd sit s̄m diffinitōnem. restat īngrere de orōne qd sit s̄m rē. Querit̄ ergo pmo vtꝝ sit v̄t9 vel act9 virtutis. habito q2 sit act9 v̄tutis. Scdo vtꝝ sit v̄t9 generalis ⁊ specialis. habito q2 specialis aliquo mō. Tercio querit̄ vtrū actus virtutis theologice vel cardinalis.

Articulus prim9

[Q]Uerit̄ ergo pmo vtꝝ orō sit virt9 vel act9 virtutis. q2 sit virt9: videt̄ sic. qd̄ ē sanatiuū pncipiū nr̄e mētis. illud potissime hꝫ rōem v̄tutis. q2 sicut mēs nō infirmat̄ nec lāguescit nisi p pctā ita nō sanat̄ nisi p v̄tutē. ꝯ orō ē hmōi. Hiero. sup illud Math. xv. hoc gen9 demonioꝝ ⁊c̄. orōne sanāt̄ pestes mētis. Et Isid. de summo bono. li. iij. c. vij. orōnib9 mūdamur. ¶ Pret. qd̄ ē meritoriū salutis eterne hꝫ rōem v̄tutis. q2 sicut pctm solū eternū meretur suppliciū: ita ⁊ virt9 pmiū. ꝯ orō est hmōi. vñ Aug. de ecclasticis dogmatib9. nullū credim9 nisi orantē salutē ɔ̄mereri. ¶ Pret. circa opa laudabilia s̄m pħm ⁊ difficilia ɔ̄sistit virt9. orō ē hmōi in q̄ plurimū laborant virtutes aīales ⁊ min9 regimini corpis sūt intētē. q2 quāto plus delectamur spūs: tāto plus tabescit ipa caro. ¶ Pret. si reddē vnicuiq3 qd̄ suū est. ē v̄tutis: multo fortius reddē deo qd̄ suū est erit v̄tutis. ꝯ ꝯ facit orō. Math. vj. cū oraueritis ⁊c̄. glo. nō est op9 narrare. ꝯ obsecrare qd̄ ē obsequiū iusticie. reddit igit̄ vt videt̄ orō debitū famulatū deo. ¶ Pret. circa actū orādi plurimos ɔtingit deuiare ⁊ errare sic habet̄ Math. vj. de ypocri. ⁊ ethnicis. ⁊ Math. xx. de filiis zebedei. ⁊ xxiij. de pharīseis lōga orōne orātib9. ergo necēio v̄tute regulāte ī hoc actu indigem9. hec aūt ē orō vt videt̄ cū act9 habitib9 suis regulat̄. ¶ Ad oppositū. ɔtēplatōis s̄m Hugo. tres sūt ptes scꝫ lectio meditatō ⁊ orō. ꝯ due pme nō sunt v̄tutes simpliciter. nec orō vt videt̄. ¶ Pret. qd̄ nō hꝫ ɔ̄rietatem ad pctm nō est virt9. ꝯ orō est hmōi: q2 stat cū pctō. nec est assignare aliqd cui ɔ̄rie dicat̄ ɔ̄trarie. ¶ Pret. s̄m aug. virt9 est bona q̄litas mentis. ꝯ orō nō ē mentis q̄litas cū sit act9. ⁊ ita nō est v̄t9. ¶ Pret. s̄m eūdem. virt9 ē q̄ recte viuit̄ ⁊ null9 male vtit̄. ꝯ orōne ɔtingit male vti. ¶ Pret. s̄m eūdē v̄tute opat̄ dꝫ

in nobis sine nobis. sed orõ ē a nobis. ad minus nūq̄ ē sine nobis: ergo vt videt̃ orõ nõ est virt⁹. ¶ Rñsio. ad hoc dicēdū q̄ cū act⁹ orõnis sit meritori⁹ quātū ē de se. et sit circa bona et difficile: cõcedēdū ē q̄ sit habit⁹ a q̄ elicit̃ de⁹ que aūt de⁹ illa sit postmodū patebit. Oēs igit̃ rõnes q̄ hoc pbāt cõcedēde sunt scz q̄ orõ ē act⁹ v̄tutis et nõ v̄tus. Quare aūt sit act⁹ v̄tutis põt ratio assignari. scz q̄ a nobilissimis v̄tutibꝫ elicit̃. scz fide spe et caritate. put dic aug. ad pbā de orādo deo. q̄ fide spe et caritate cõtinuato desiderio oram⁹. Qꝫ aūt sit act⁹ virtutis pꝫ per hoc. q̄ habet actū in gradu nobilissimo in via moꝝ cõtemplatōis quo. scz aīa stabilit̃. scdm eñ Hug. pmū gradū lectio. scdm meditatō. terciū orõ cõtinet cõtemplatio. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̃ cõtra hoc. q̄ illud qd̄ pmū sanatiuū mētis a culpa ⁊c̃. Dicendū q̄ oratio nõ ē primū sanatiuū mētis a culpa: licet sit sanatiuū pestis mētis. imo grã est p se et primum sanatiuū a culpa. ¶ Ad illud Hiero. orõ sanat pestes mētis. põt dici. q̄ pestes hmõi sūt relīq̄e pctõꝝ ex qbꝫ frequēter insurgit pugna cõtra aīaꝫ. Infestat̃ ipa aīa et minus ē valida ad exercitiū bonuꝫ. et impetuosior ad maluꝫ. hmõi aūt pestes frequētia orõnis sanāt̃ siue mēs. vñ Hiero. sup illo hoc gen⁹ demonioꝝ. ita et ignauia orõne depellēt̃ vel deponāt̃. vt supra dictū ē. et plana erit rñsio. Pret. grã pmā ē sanatiuū mētis formalit̃. scz a culpa siue morbo peccati orõ ē sanatiuū mētis a morbo pene exercitātis et prouocātis ad pctm. q̄ pena pestis dici põt. sanatiuū dico effectiue id est meritorie. ¶ Ad illud qd̄ dic Isid. q̄ orõibꝫ mūdamur intelligit̃ a sordibꝫ reliq̄aꝝ pctõꝝ. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̃. q̄ orõ ē meritoriū vite eterne et v̄tuti cõuenit. põt dici q̄ reuera meritoriū ē. sed hoc nõ ē rõne q̄ ē virt⁹. sed rõne qua est act⁹ virtutis. Meritoriū est eñ aliqd vel q̄ cõpat̃ ad illud q̄ cõtingit mereri. i. ad virtutē: vel q̄ ē ab ipo q̄ meret̃ sic actus ad habitū. et vtroq̄ mõ orõ est meritoria. ¶ Ad illud aug. nullū credim⁹ ⁊c̃. intelligēdū de orāte orõne efficaci ad impetrandū. q̄ est subnixa fide spe et caritate. q̄ non hꝫ hmõi efficaciā nisi inq̄tuꝫ ē virtutis. ¶ Ad illud qd̄ obiicitur. q̄ virt⁹ est circa bonū et difficile ⁊c̃. Dicēdū q̄ hoc veꝝ ē eliciendo actū suū siue frequētiā. siue act⁹ et virt⁹ eliciēdo orōnēꝫ siue frequētiā orõnis ē circa bonū et difficile. nec ex hoc seq̄t̃ q̄ orõ sit virt⁹ sed act⁹ elicit⁹ a v̄tute. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̃ q̄ obsecrare ē officiū iusticie. Dicendū q̄ hoc veꝝ ē. nec ex hoc habetur q̄ obsecrare sit v̄tus sed poti⁹ act⁹ v̄tutis. obsequiū eñ ꝓprie actū dicit nõ habitū. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̃ q̄ orõ regulat deuiū et erroꝝ que accidūt orādo: põt dici q̄ hoc nõ est veꝝ: sed poti⁹ prudētia spūs. siue v̄tutis prudētie que docet tenere modū siue mediū in actu orandi.

Articulus secūdus

Consequēter q̄rit̃ vtꝝ sit act⁹ v̄tutis generalis. vel spālis. Qꝫ aūt generalis videt̃ sic. vt habet̃ a pho. finis speculatōis ē veꝝ: finis aūt v̄tutis bonū. sed finis orõnis ē hmõi: igit̃ erit equalis ambit⁹ cū virtute. sed virt⁹ isto mõ sumpta ē virt⁹ generalis. igit̃. ¶ Pret. orare ē colere deū. q̄ colere dicit actū interioꝝ mētis. sicut habet̃ i glo. Exo. xx. q̄ dicit. aliud ē colere: aliud adorare. sed sicut dicit augu. in pncipio Encheridiõ. fide spe et caritate colit̃ de⁹. si ergo ad orõnē cõcurrūt he v̄tutes: nõ erit tūc actus v̄tutis spālis. ¶ Pret. Hugo de v̄tute orādi dicit. q̄ orõ ē cõuersio in deū p piū et humilē affectum. fide spe et caritate subnixa. igit̃ vt pri⁹. ¶ Pret. negociari videtur⁹ orõnē circa act⁹ oīm virtutū. q̄ cõtingit orare ꝓ actu fidei spei et caritatis. et sic de oībꝫ fit. ergo nõ erit act⁹ v̄tutis spālis sed generalis ¶ Item oīs bona actio ē orõ sup illud. j. Thess. v. sine intermissione orate. dicit glo. semp orat qui semp bene agit. nõ aūt omnis opatio bona ē opatio siue act⁹ virtutis spālis. ergo ⁊c̃. ¶ Pret. nūq̄ desinit iust⁹ orare. nisi desinat iust⁹ eē. et iustus et orare se habēt in quadā eq̄litate. sed esse iust⁹ ē a generali iusticia. vel ab oībꝫ virtutibꝫ: ergo et orare siliꝫ. et ita vt prius. ¶ Pret. videt̃ q̄ sit act⁹ multaꝝ v̄tutū. vepote fidei Jacobi j. postulet aūt in fide nil hesitans. ¶ Pret. [illegible] ibi sic orabitis. dic glo. orādū ē scdm magisteriū fidei. Pret. videt̃ q̄ sit act⁹ humilitatis. Ecc. xxxv. orõ humiliātis se nubes penetrat. Pret. videt̃ q̄ sit act⁹ prudētie: cū necessario requirat̃ in orõne discretiõ boneꝝ et maloꝝ que prudētie ē. Pret. videt̃ q̄ iusticie: q̄ facere bonū et declinare a malo sunt ptes iusticie que in orõne petūt̃. ¶ Pret. videt̃ q̄ sit religionis. q̄. palip. nūc genua mea flectere ⁊c̃. hoc dē de orante scdm qd̄ orās ē. ¶ Cõtra. oīs actio q̄ egredit̃ a vi spāli necessario egredit̃ ab habitu spāli. orõ est hmõi. q̄ ipa ē virtutis affectiue. q̄ ē pius affect⁹ scdm aug. ¶ Pret. ordinat̃ orõ ad vnū actū liberi arbitrij. scz ad actū impetrationis et nõ ad oēs. ergo necessario ē act⁹ virtutis spālis. ¶ Pret. illa de⁹ cui⁹ obiectū est spāle. necessario ē spālis. Siliꝫ cuiuscūq̄ virtutis act⁹ est obiectū spāle. et illi⁹ act⁹ virtus est spālis. sed orõnis est obiectuꝫ spāle: q̄ misericordia siue bonitas cõditoris. ergo ¶ Item habet⁹ quo regulamur in credēdo ē habit⁹ spālis. siliꝫ quo regulamur in sperādo. siliꝫ et diligēdo. Siliꝫ videt̃ q̄ habit⁹ quo regulamur in impetrādo. sed orõne impetram⁹ ergo orõ est habet⁹ spālis. ¶ Itē ptes satisfactōis sunt ieiuniū elemosina et orõ. sed act⁹ ieiunij est v̄tutis spālis. ¶ Rñsio. dicendū q̄ act⁹ ille scz orõ est act⁹ virtutis spālis et quodāmodo generalis: vel vt poti⁹ dicat̃ actus plurimū virtutū. vt infra patebit. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̃ primo. q̄ est act⁹ virtutis generalis. q̄ finis e⁹ ē bonū ⁊c̃. pꝫ q̄ orõ nõ respicit bonū in illa cõitate. q̄ virt⁹ oīs respicit: sed sub rõne ꝓpria. i. q̄tuꝫ scz habet aliqd ab ipo humilit̃ impetrare. et ideo ē actus spālis. ¶ Ad aliud qd̄ obiicit̃ q̄ ad orõnē cõcurrūt oēs virtutes theologice. sicut ad act⁹ cultus dei. Dicēdū q̄ si eliciat̃ a virtutibꝫ illis: tñ q̄ nõ est coꝝ act⁹ pncipalis sed secūdari⁹ et ab illis in vnū cõcurrētibꝫ elicit̃: nihil impedit q̄n sit act⁹ specialis. pluralitatē eñ actuū pncipalium sequit̃ pluralitas habituū a quibꝫ eliciūt̃. sed nõ ad pluralitatem actuū secūdariorū: ideo cū orõ sit act⁹ secūdari⁹. bñ põt a pluribꝫ v̄tutibꝫ elici. et esse act⁹ pluriū virtutū: et tñ manebit act⁹ specialis. Istud plani⁹ patebit in sequēti ꝓblemate. ¶ Ex his pꝫ rñsio ad illud qd̄ sequit̃. q̄ licet orõ sit pluribꝫ v̄tutibꝫ enixa: sed non est vt virt⁹ pncipalis. sed scdaria. et ideo bñ põt esse q̄ sit act⁹ spālis. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̃. q̄ negociat̃ circa act⁹ pluriū v̄tutū ⁊c̃. Dicēduꝫ q̄ hoc veꝝ est. nec ex hoc seq̄t̃ q̄ sit act⁹ ꝓprie pluriū v̄tutū elicitiue: sed poti⁹ pluriū imperatiue vel dispositiue siue aliq̄ mõ iuuatiue. Vñ negociatio quā sortit̃ multaꝝ virtutū eā facit esse pluriū virtutū q̄tū ad imperiū vel dispositōnēꝫ vel iuuamē: q̄ ab oībꝫ impat̃ disponit̃ vel iuuat̃. sed hoc nõ facit eam actū virtutis generalis q̄ sic quelibꝫ virt⁹ vel quelibet act⁹ virtutis posset dici generalis. q̄ quelibet alteri põt impare vel aliā iuuare vel ad aliā disponere. Elici aūt ab oībꝫ vel a pluribꝫ facit actū esse actū v̄tutis generalis. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̃ q̄ cõplectit̃ oēm actionē bonā. sed nõ oīs actio bona ē v̄tutis spālis ⁊c̃. põt dici q̄ orõ sumit̃ ꝓprie et cõiter. et cõissime. ꝓprie vt ē ascēsus aīe ad deū ad aliqd degustādū vel impetrāduꝫ vel euoluēdū. Cõiter put cõprehēdit oēm actū cõtemplatiuū relatū ad deū. Cõissime put cõprehēdit oēm actū bonū scdm q̄ dicit̃ j. Thess. v. sine intermissione orate. dic glo. nõ cessat orare qui nõ cessat bñfacere. Isto tercio mõ sumit̃ in ratõe obiecta. sed scdm q̄ pmo mõ sumit̃ intēdit̃ hic de orõne. et ꝓpter hoc nihil ē ad ꝓpositū qd̄ obiectū ē. ¶ Hoc eodē mõ rñdendum ē ad aliud qd̄ obiicit̃ q̄ est act⁹ multaꝝ virtutū. potest dici q̄ est aliquo mõ religionis. Est eñ fidei impantis. Fides eñ oīpotētie dei et essentialis bonitatis et sūme ardinatatis imperat orare. hoc inuit̃ ex verbis glo. suprapositis. q̄ dicit. q̄ orandū est scdm magisteriū fidei et humilitatis tanq̄ disponētis subiectū. Humilitas eñ orātis oratōēꝫ leuem efficit. et quasi habetā naturā ascendētis. vnde dicit̃ q̄ orõ humiliātis se nubes penetrat. reputat eñ se insufficientem [illegible] orat. eñ aug. si in pr̄ate haberet nõ peteret. prudentie est vt regulātis. religionis est inq̄tuꝫ est act⁹ laudantis. iusticie quātū satisfactoria.

Articulus tercius

Consequēter habito de orõne q̄ sit act⁹ v̄tutis et act⁹ spālis. queritur vtꝝ sit act⁹ theologice aut cardinalis. Qꝫ theologice videt̃ sic. Hug. de cons.

dei li.x.ca.iiij. Sacrificam⁹ deo hostiā hūilitatis ⁊ laudis
in ara cordis igne feruide caritatis. ⁊ sequit̃. hic ē dei cul-
tus. hec vera religio. hec recta pietas. hic plane habet̃ ꝙ
cultura interior nihil aliud ē ꝙ̄ oȯ. si cultura īterior nihil
aliud ē ꝙ̄ oȯ: ḡ idē est oȯ qꝺ̄ caritas vt videt̃. ¶ Pret. ca-
ritas nihil videt̃ aliud esse ꝙ̄ amor siue desiderium boni. ꝫ
idem est oȯ vt ex dictis pꝫ. ḡ ⁊c̄. hoc idē habet̃ ab aug. di-
cente ꝙ oȯ est desideriū ⁊ caritas. ¶ Itē nihil aliud ē ca-
ritas ꝙ̄ volūtas boni. oȯ aūt nihil est aliud ꝙ̄ boni adipi
scendi expssio. ⁊ si aliqñ sit amouēdi mali hoc est ꝓpter illꝺ̄
⁊ ad illud ordinatū. ꝫ volūtas alicui⁹ ⁊ expssio ei⁹ eiusdem
sunt ꝟtutis: ḡ oȯ est act⁹ caritatis vel eadem virt⁹ qꝺ̄ cari
tas. ¶ Pret. illa ꝟt⁹ theologica dr̄ q̄ nō solū habet deuꝫ in
rōne finis: ꝫ obiecti. oȯ est hmōi. ¶ Pret. illa ꝟt⁹ theologi
ca dr̄ q̄ nō habet supfluū in ascēsu. ꝟtus eñ ōis cardinalis
qꝛ in medio ꝯsistit: supfluū habet in ascensu ⁊ diminutū in
descēsu. quoꝝ neutꝝ ꝑticipat ꝟtutis theologice rōeꝫ. ꝫ oȯ
est hmōi. qñ quo pl⁹ ⁊ pl⁹ aīa in oȯne eleuat̃: oȯ melior
⁊ purior ꝓprobat̃. ¶ Pret. oȯ ꝑtinet ad impletōeꝫ p̄mi p̄ce
pti vbi p̄cipit̃ de vno deo adorādo ⁊ colēdo. ꝫ p̄cepta p̄me
tabule theologicis ꝟtutib⁹ adimplet̃: qꝛ p̄muꝫ ꝑ fidē. scōm
ꝑ spem. terciū ꝑ caritatē: ḡ oȯ adimplet ꝟtutib⁹ theologi-
cis. sed act⁹ habituū a quo elicit̃ implet: ḡ oȯ est act⁹ virtu-
tis theologice. ¶ Cōtra. ōis act⁹ virtutis theologice trāsit
in deū vt obiectū. ꝫ orare nō trāsit in deū vt obiectū ꝫ poti
us in aliquid a deo obtinendū. ¶ Pret. ōis satisfactio ꝑti-
net ad ꝟtutē cardinalē. oȯ ē hmōi. ¶ Pret. oȯne sanāt pe
stes mētis. ꝫ pestis mētis ē supbia. ḡ oȯne sanat̃ supbia. ꝫ
ꝯtraria ꝯtrarijs sanāt̃ seu curant̃ fm̄ Greg. ḡ ē ꝯtraria su-
perbie. ꝫ nō ꝯtrariat̃ supbie nisi hūilitas: ḡ oȯ ē hūilitas
vel act⁹ hūilitatis. ⁊ ita act⁹ ꝟtutis cardialis. ¶ Pre. orare
nō est credē nec spare nec diligere. ⁊ nō sūt plures act⁹ the-
ologice: ḡ vt prius. ¶ Pret. ꝯtingit orare supflue ⁊ diminu
te. ⁊ debito mō cuꝫ debitis circūstantijs. scꝫ qꝺ quō vel qñ.
Unde cū mater filioꝝ zebedei ꝓ filijs suis peteret: dñs respō
dit. nescitis qꝺ petatis. Sed ōis virt⁹ circa quā ꝯtingit eē
supfluū. necessario ē cardinalis. ⁊ ita vt pri⁹. ¶ Rñ. circa
hāc questionē diuersi diuersa sentiūt. Quidā eñ dicunt ꝙ
oȯ ē ꝟtutis cardialis ⁊ species iusticie. Et rō eoꝝ est ꝙ si
cut in habitudine supioris ad inferi⁹: ita vna virt⁹ que ē vo
lūtatis implēdi p̄ceptū. qꝛ p̄ceptū est. ⁊ ista ē obediētia que
est in genē ꝟtutis cardialis. sic in ordīe inferioris ad supe-
rius est oȯ que exp̄mit volūtatē boni impetrādi vel mali
amouēdi bñficio supioris. q̄ ⁊ pari rōne poni debet i gene
re ꝟtutis cardialis. ꝫ rō ista ē min⁹ sufficiēs. ⁊ silr̄ ꝓpositūꝫ
nō ꝯuenit: qꝛ oȯ nō imperat debitū sic obediētia. ¶ Pre.
in obediētia nō attendit̃ solūmodo de⁹ cui obediēduꝫ. ꝫ hō
scꝫ p̄latus qui ē loco dei. ⁊ ideo necessario obediētia respi-
cit actū exteriorē. ⁊ ideo versat̃ circa actōeꝫ q̄ ē ꝟtus cardi-
nalis. Pret. qꝛ actioni illi attendit sub rōne debiti: ideo ē
iusticie specialis. hec aūt nō attendūt in oȯne. ⁊ intendo ꝺ̄
oȯne mētali que indebitā impetrat de sui rōne dico. neq̧
actū exteriorē reqrit. Pret. deū nō tñ habet in fine finis ꝫ
obiecti. ⁊ qꝛ nō ꝯtingit excessuꝫ in oȯne: nō habet sub ꝟtu-
te cardinali ꝯprehēdi. ¶ Aliter aūt dicūt aliqui scꝫ ꝙ oȯ
est act⁹ pietatis. que pietas ⁊ si aliqñ ꝯplectat̃ fidē spem ⁊
caritatē. tñ si ꝯsiderant̃ actus ꝓprij illaꝝ: videbit̃ bñ ꝙ ipa
aliqua illaꝝ nō est ꝫ plus illis. nec actus ei⁹ illaꝝ sed post
illos. Unde quēadmoduꝫ dicūt latria radicat̃ in his trib⁹
virtutib⁹: tñ vltra illas est. ⁊ habet actus exteriores vltra
illarū actus. sicut exhibitōeꝫ sacrificij in altari: adoratōeꝫ
genuflectionem ⁊ hmōi. Unde si quereret̃ cui⁹ virtutis sit
actus adorationis ꝯstat ꝙ nō est ꝓprie actus fidei nec spei nec
caritatis. sed pietatis siue latrie que habet illas tres pri-
mas. Sed dicūt ꝙ ab illa pietate nō solum egrediunt̃ illi
exteriores sed etiā interior que ē oȯ que post ꝯsideratōeꝫ
defectuū nostroꝝ ⁊ potentie diuine que pōt subuenire sapi-
entie que nouit. ⁊ bonitatis que vult: orat vt suppleat defe-
ctus nostros. antecedūt ḡ ille tres virtutes ⁊ eaꝝ act⁹ oȯ-
nē ad hoc vt sit meritoria ⁊ efficax. Et ꝙ ita sit: ꝯfirmant ꝑ
verba Hugo. de orando deo qui dicit. nō se homo ad deuꝫ

ꝯuerteret ꝑ deuotionē: nisi crederet se ab eo saluari posse.
⁊ speraret eū misereri velle. postremo nisi euꝫ plus. vt supra
tactū est. Sed adhuc hec ꝓuisio est min⁹ sufficiens. qꝛ de pie
tate cui⁹ actus est oȯ sicut dicūt. adhuc est questio vtꝝ sit
cardinalis vel theologica. nō cardinalis: quia ꝓprie respi
cit intentū vt obiectū. Pret. circa ipam nō ꝯtingit esse ex-
cessum. vñ transcēdit ꝯditōes ꝟtutis cardialis. Pret. si est
theologica est ꝯsequēs ad fidē spem ⁊ caritatē. ḡ q̄tuor sūt
virtutes theologice. qꝺ̄ directe est ꝯtra sanctos. ¶ Propter
hoc videt̃ aliter dicendū. pōt eñ dici ꝙ oȯ ē actus specia-
lis. nō tñ est act⁹ virtutis specialis: quia est act⁹ fidei spei
⁊ caritatis. que simul ꝯcurrūt ad eliciendū istum actum.
a fide eñ incipit: ⁊ in caritate terminat̃. ꝓut dicit aug. ad
ꝓbam de orando deo. tanto illud qꝺ̄ valde magnū est (qꝺ̄
oculus nō vidit. quia nō est color. nec auris audiuit qꝛ nō
est sonus. nec in cor hominis ascēdit qꝛ cor hominis illud debꝫ
ascendere) sumem⁹ capaci⁹: quāto illud est fideli⁹: credim⁹
⁊ speram⁹ firmi⁹: ⁊ desideram⁹ ardentius. In ipa eñ fide
spe ⁊ caritate cōtinuato desiderio semꝑ oram⁹. hec ille. Ex
his patet ꝙ oratō sit harum triū: ꝯsequens ad actus earuꝫ
principalis. ꝯcedenduꝫ est ergo ꝙ oratō sit actus virtutis
theologice: sed nō vnius sed triuꝫ. Si querat̃ cum fidei sit
tendere in sūmā veritatē. spei in sūmā maiestatē. caritatis
in sūmā bonitatē. ⁊ oratō nullū hoꝝ sit: quō actus erit ista
rum virtutū. Pret. qñ erit specialis ⁊ elicit̃ in his virtuti-
bus ꝯcurrentib⁹ in vnū. Dicendū ꝙ orare nō est act⁹ prin-
cipalis sed secūdarius istaꝝ virtutū. ⁊ ideo nō est aliquis
p̄dictaꝝ sed illos subsequēs. qꝛ pluralitatē actuū principa
lium sequit̃ plurificatio habituū nō actū ꝯsequentiū. ideo
oȯ pōt ab his trib⁹ virtutib⁹ elici. ⁊ tamē manebit specia-
lis actus. ¶ Ad illud qꝺ̄ obijcit̃. ꝙ oȯ nō transit in deum
vt in obiectū ⁊c̄. Dicendū ꝙ hoc nō est verū. qꝛ fm̄ Hug.
obiectū oȯnis est sūme potens. sūme sapiēs. sūme bonum
neq̧ eñ (sicut dicit) homo ꝑ deuotionē se ꝯuerteret ad deū
nisi crederet se ab eo saluari posse ⁊c̄. vt supra. Aliquid aūt
impetrandū est bene in oȯne ⁊ quodāmodo obiectum. sed
hoc nō est primo sed scꝺ̄o. ⁊ illud nō minuit virtutis theo-
logice ratōeꝫ. qꝺ̄ manifeste apparet in caritate ⁊ fide ꝓfun
dius intuenti. sed illud nō videt̃ illud soluere sufficienter:
qꝛ nostri defect⁹ maxime vident̃ nos mouere ad orandū. et
omne illud qꝺ̄ tenet principalit̃ ratōeꝫ mouētis ⁊ obiecti.
ergo ⁊ oȯ aliud videt̃ habere ꝓ obiecto. Dicendū adhuc
fm̄ Hugo. in p̄ncipio de orādo deo. ꝙ licet duo sint q̄ mo-
ueant hominē ad orandū ꝓpria miseria ⁊ diuina misericor
dia: vnde dicit quo studio quo affectu orādū sit de⁹: ex no-
stra miseria ⁊ ei⁹ simul miscꝺ̄ia ꝯsiderare possum⁹. cū mise
ricordia diuina tenet in his duob⁹ p̄ncipatū. ⁊ se habet in
ratōe p̄ncipalit̃ mouētis. siue vt meli⁹ dicit̃ in ratōe mouē
tis. miseria aūt ꝓpria in oȯne excitantis. vnde adhuc ad-
dit Hug. quid eñ hoiem ad orandi studiū efficaci⁹ excita-
ret ꝙ̄ miseria ⁊ calamitas tantoꝝ maloꝝ quib⁹ addictus
p̄mit̃. Et quid iocūdius ad effectū orādi trahet ꝙ̄ miseri-
cordia ꝯditoris qui inter mala sua iacens et perit. hec hu
go. Illud aūt qꝺ̄ solū est excitās obiecti ꝓprie nō tenet ra-
tionē. Aliter pōt dici sed satis in idem redit. ꝙ obiectū ali-
cui⁹ habet determiari dupliciē. aut coiter: aut ꝓprie. siue ꝑ
se ⁊ ꝑ accidēs. Illud eñ dicit̃ obiectū ꝯmūe hoc ē fm̄ ꝯmu
nem acceptōeꝫ ⁊ obiectū ꝑ accidēs: qꝺ̄ habet ratōeꝫ mate-
rialis. Illud vō dicit̃ obiectū ꝓprie ⁊ ꝑ se qꝺ̄ hꝫ ratōeꝫ mo
tiua fm̄ hic vū in oȯne possum⁹ dicere ꝙ miseria releuan
da ⁊ alia impetrāda tenēt materialē ratōeꝫ. Ipa aūt mise
ricordia diuina obiectū ꝓprie rōni. ¶ Ad illud qꝺ̄ obijcit̃
ꝙ satisfactō ꝑtinet ad ꝟtutē cardinalē ⁊c̄. pōt dici reuera
ꝙ oȯ fm̄ ꝙ est satisfactoria ē act⁹ ꝟtutis cardinalis. ⁊ vir-
tutis specialis. scꝫ iusticie qꝺ̄ infra pleni⁹ patebit. ꝫ ꝺ̄ hac
materia nō intendit̃. ¶ Ad illud qꝺ̄ obijcit̃. ꝙ oȯne sanā
tur pestes mētis ⁊c̄. pōt dici vt supra tactū est ꝙ pestes mē
tis nō dicunt̃ pcc̄a principalia vt supbia ⁊c̄. sed poti⁹ reli-
quie pcc̄oꝝ. vel pōt dici ꝙ sunt occasiōes materiales. vt su
pra tactū est. ꝯmūissime aūt sumit̃ fm̄ ꝙ illa sanant̃ pestes
mētis. ꝓut pestes pcc̄a principalia dicūt̃. Unde super illud

Math.xvi. hoc gen⁹ demonioꝝ ⁊c̄. oȝo generalis ē. nō so
lam verbis ſ; ⁊ ore q̄ in obſequiū dei fiāt deuotōne gem
mus. ſ; hic nō intendit̄ de oȝone. neq; tercio mō. neq; ſcd̄o
mō ſumpta. vn̄ argumētū p̄dictū nihil valet ad ꝓpoſitum.
¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. ꝙ orare nō eſt crede ⁊c̄. dicēdū ꝙ ſ;
nō eſt veꝝ: ſ; ꝯſequēs ad illas. eſt eīm act⁹ triū ṽtutū theolo
gicaꝝ. nō p̄ncipalis. ſ; poti⁹ ꝯſequēs ad illas vt tactuȝ eſt.
¶ Ad illud ꝙ oīs act⁹ ṽtutis circa quē ꝯtingit eē ſup̄fluū ē
act⁹ cardialis: pōt dici ꝙ act⁹ ṽtutis pōt habē modū debi
tum dupl̄r. aut p aggregatōēȝ circūſtātiaꝝ: aut ex medita
tione inter ſup̄fluū ⁊ diminutū. p̄mo mō oīs virt⁹ merito
ria tā theologica q̄ȝ cardialis i actu ſuo debet habē modū:
q̄ꝛ null⁹ actus ē laudabilis niſi ad deū ꝯcurrāt debite cir
cūſtātie. vn̄ etiā dn̄s modū i diligēdo deēmiat Math. xxij.
Scd̄o aūt mō ſola de⁹ cardialis i ſuo actu habet modū. et
hoc ꝯſiſtit circa obiectū conſatū. ⁊ ideo habȝ tenere neceſſa
rio mediū inter ſup̄fluū ⁊ diminutū. ¶ Hoc aūt qd̄ obijcit̄
ꝙ ꝯtingit orare ſup̄flue ⁊c̄. dicēdū ꝙ hoc nō eſt verū. q̄ꝛ nō
ꝯtingit exceſſuȝ eē in oꝛādo. ſicut nec in credēdo. ſpando di
ligendo. Silr̄ nec diminutōēȝ ꝓut dicit extremū. ſcȝ viciū.
ſup̄fluū eīm vel diminutū nō cadūt i oȝone ꝓut viciū dicūt
q̄ꝛ quātūcūq; parū vel multū quis oret: act⁹ oꝛādi laudabi
lis eſt. dūmodo fiat cū debitis circūſtātijs.

Queſtō. lxxxix. de ſpecie‑ bus orationis.

Ecto de oȝone in ge
nerali qd̄ ſit: dicēdū ē ſpeciali⁹ de ꝑtib⁹ ſi
ue ſpeciebꝰ oȝonis. Et diuidit̄ hec ps i q̄
tuoꝛ ſcd̄m nūeꝝ diuiſionū ip̄i⁹ oȝonis. diui
dit̄ eīm oȝo in ptes ſiue ſpēs ab ap̄lo. bt̄o
Bern̄. ambro. aug. vn̄ hec ps in q̄tuoꝛ. In quaꝝ p̄mo agit̄
de diuiſiōe ap̄li. in ſcd̄a de diuiſiōe Bern̄. in tercia de diui
ſione Ambro. in quarta de diuiſiōe Aug. In p̄ma aūt aſ
ſignāt̄ q̄tuoꝛ ſpēs ab ap̄lo. j. Thimo. ij. obſecro p̄mū oīm
fieri obſecratōēs. oȝones. poſtulatōēs. gr̄arūactōēs ꝓ om
nib⁹ hoib⁹. Glo. hacten⁹ egit de pſeudo ap̄lis. h̄ d̄ oȝonib⁹
ex quo p̄ȝ ꝙ q̄ ibi dicūt̄ ſpēs ſunt oȝonis.

Membꝛum p̄mū

Rima aūt haꝝ partiū habet duas. in quaꝝ
p̄mo agit̄ generalr̄ de ꝯueniētia p̄me diui
ſionis. In ſcd̄a de partib⁹ ſiue ſpeciebus in
quas facta eſt diuiſio.

Articulus primus

N p̄ma pte ꝓced. ſic. Itē nō ē diuidēs ⁊ diui
ſū. ſ; oȝo ē ip̄m diuiſū: ḡ nō opȝ poni vna diui
dentiū. ¶ Itē ab aug. habet̄. ꝙ obſecratō ē ſpēs
poſtulatōis. dicit eī ꝙ poſtulatō fit trib⁹ modis. obſecrādo
rogādo. ⁊ ſimpl̄r poſtulādo. obſecratō ḡ ē ſpēs poſtulatōis
ḡ min⁹ ꝯueniēter diuidit̄ hic ꝯ poſtulatōēȝ. ¶ Itē. i diſti
ctione ap̄li nō ponit̄ ſpēs illa oȝonis q̄ ē ſupplicatō: neq; il
la q̄ ē inſinuatō q̄ aſſignāt̄ ab Hug. vn̄ hec diſtinctō videt̄
diminuta. ¶ Itē ab ap̄lo ſignāt̄ q̄tuoꝛ ſpēs: ab Hug. vn̄
tres ſpēs ⁊c̄. ¶ Reſio. ad p̄mū pōt dici. ꝙ oȝo ſumit̄ cōiter
ſcd̄m ꝙ oȝo dicit̄ oris ratō. ſcȝ interioris vel exterioris. ⁊ ſic
dicit̄ oȝo ꝯ ſīe illas q̄ ore rōnis fit deo locutō aliq̄. vel i ꝯfeſ
ſione defectuū vel petitōe ſupletōis vel gr̄arū actōis pro
ſupletōe. Alio mō dicit̄ ꝓprie ſcd̄m ꝙ oȝo dicit̄ petitō bono
rum alicui exiſtēti in gr̄a. vn̄ glo. j. Thimo. ij. oȝones ſunt
q̄n iam ꝯuerſi deuotes ⁊ bona orant̄. Sumit̄ ḡ cōiter ſcd̄m
ꝙ ē diuiſa: ꝓprie ſcd̄m ꝙ ē diuidēs. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ ali
ter ſumit̄ poſtulatō ab ap̄lo. ſcd̄m glo. ⁊ aliter ſcd̄m glo. Aug.
ſup. j. Thimo. Poſtulatō importat quodāmodo debitum
obtinēdi. vn̄ glo. poſtulatōēs ſūt q̄n q̄ſi ex debito aliqd̄ po
ſtulatur. vt quod hic gerit̄ in eterna vita ꝑficiat̄. ⁊ exēpli
ficat ꝯſequēter dicēs. ꝙ poſtulatōēs ſunt q̄n a iuſtis gloria
celeſtis orat̄. ſcd̄m aug. dicit̄ poſtulatō q̄n deēmiate exp̄mi
tur qd̄ petit̄ modo petēdi. vn̄ Hugo. poſtulatō eſt determi
nate narratōi inſerta petitō. vt illud. coꝛ mūdū crea in me
de⁹. Cōmuni⁹ igit̄ ſumit̄ ſcd̄m aſſignatōēȝ aug. q̄ȝ ſcd̄m aſſigna
tionē glo in ap̄lo. ¶ Ad aliud dicēdū ꝙ ſcd̄m expoſ. iſtā glo
ſe. ſpēs aſſignate ab ap̄lo. dicūt differentias oȝonis. ſcd̄m q̄
oȝo vn̄ dicit̄ q̄ exp̄munt̄ petēdo ſcd̄m grad⁹ qb⁹ ꝑficit̄ a ſtatu
culpe ad ſtatū gl̄ie. vn̄ obſecratō dicit̄ adiuratō ꝓ reb⁹ dif
ficilib⁹. vt ꝓ ꝯuerſiōe impij ⁊ amotōe maloꝝ. Oȝo eſt peti
tio bonoꝝ iam ꝯuerſis. poſtulatō petitō gl̄ie iuſtis. gr̄arū
actio ē relatio gr̄aꝝ ꝓ oib⁹. vn̄ iuxta q̄tuoꝛ modos iam di
ctos ſumit̄ diſtinctō ab ap̄lo. aliter ſumit̄ diſtinctō Hugo.
Unde in ſpēb⁹ aſſignatis ab Hug. generalr̄ aſſignāt̄ mo
di petēdi ⁊ q̄tuȝ ad ea q̄ ꝓuocant illū a quo petit̄ ad colla
tionē petite: dico ex his q̄ ꝯferūt̄. ſicut ē in duab⁹ ſpeciebꝰ
ſupplicatōis. ſcȝ captatōe ⁊ exactōe. ⁊ q̄tuȝ ad expſſionē de
ſideriȝ petētis. ſicut i tercia ſpecie ſupplicatōis q̄ ē pura oȝo
⁊ q̄tuȝ ad modum petēdi in maioꝛib⁹ cauſis ī mediocrib⁹
⁊ minimis. ſicut ē ex ſpēb⁹ poſtulatōis. ⁊ q̄tuȝ ad modū ha
bendi ex pte petētis ad ip̄m quo petit̄ vt timide vel ꝯfiden
ter vel ꝯtemptiue vt in trib⁹ ſpēb⁹ inſinuatōis. Itē. in
ſinuatio aſſignat̄ q̄tum ad illā ſpeciē oȝonis q̄ ex ꝯtemptu
maloꝝ eſt. vn̄ ad multoplura ſe extēdit oȝo ꝓut diſtincta ē
ab Hug. q̄ ꝓut ap̄lo. ꝓpter qd̄ ⁊ i hac aſſignāt̄ quedā ſpe
cies que nō aſſignāt̄ ex illa. vn̄ que aſſignāt̄ ab ap̄lo comp̄
hendūt̄ ſub illa ſpecie aſſignata ab Hug. que ē poſtulatio.
excepta illa ſpecie que ē gr̄arūactio. q̄ impꝛoprie oȝo dicit̄.
aſſignat̄ tn̄ inter ſpēs oȝonis q̄ꝛ eſt ꝯcluſio aliaꝝ: vn̄ glo. j.
Theſſa. iij. gr̄arūactio eſt de pactis que totū ꝯcludit quaſi
totū ſit a deo. vnde nō dicit̄ oȝo niſi q̄ꝛ eſt ꝯcluſio oȝonū to
tum refundēs in deū. vt actū eſt. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄ ꝙ
Hugo aſſignat tres ſpēs ap̄lus q̄tuoꝛ. Dicēdū ꝙ tres ſpe
cies aſſignate ab Hug. diſtinguūt̄ ſic. Intentio orātis aut
exp̄mit̄ ſola narratōe: ⁊ tūc ē inſinuatō. aut narratōēȝ in
ſerta petitōi: ⁊ hoc pōt fieri duob⁹ modis. vel q̄ꝛ inſerta eſt
petitio determiata. ſicut q̄n aliq̄n determiate petit̄ vt cum
dicit̄. Coꝛ mūdū crea in me de⁹ ⁊c̄. vel q̄ꝛ narratōi nō ē in
ſerta petitō determiata. ⁊ tūc eſt ſupplicatō. aliter diſtigui
tur ⁊ ſumit̄ ſpēs oȝonis q̄tuȝ ad aſſignatōēȝ ap̄li. vt dictū
eſt. nihilomin⁹ multomagis exp̄mit̄. Scd̄m aūt ꝙ hic ſtri
ctius ſumit̄ ꝓut circa ſolēnia miſſe celebratōis attendunt̄
diſtinguūt̄ ſic. Quicq̄d p̄cedit i miſſaꝝ ſolēnijs vſq; ad il
lum locuȝ vbi incipit ſacerdos ꝯſecrare miſteria corpis ⁊
ſanguis dn̄i: obſecratōēs accipim⁹. vn̄ oȝones q̄s facim⁹ i
celebratōe ſacramētoꝝ. anq̄ȝ illud qd̄ ē in dn̄i meſa incipit
bn̄dici: obſecratōēs ſunt q̄s fundit ſacerdos. oȝones ſūt in
ip̄a ꝯſecratōe eukariſtie. i. cū bn̄dicit̄ ⁊ ſanctificat̄. poſtula
tiones ſūt cū ꝑp̄lo ab ep̄o bn̄dicit̄ q ſup eū inuocat nomen
dn̄i. Gr̄arūactio ē de pactis q̄ totū ꝯcludit. q̄ſi totum ſit a
deo. vt bn̄dicam⁹ dn̄o. ⁊ accipit̄ diffinitō oȝonis ſcd̄m ꝯgrue
tiam illi⁹ ep̄le que dirigit̄ ad Thimotheū q fuit ep̄us. vn̄ i
illa ſp̄aliter inſtruūtur ep̄i ⁊ ſacerdotes.

Articulus ſecūdus

Onſequēter q̄rit̄ de ſpēb⁹ diuiſiōis ipſius ap̄li
⁊c̄. p̄mo de obſecratōe. ſcd̄o de oȝone. tercō d̄ po
ſtulatōe. quarto de gr̄arūactōne.

De p̄ma proceditur ſic. .§. j.

Rogat hic ap̄lus fieri oȝones debitas exaudiri. vn̄
de gloſa. docet igitur orare vt impetret̄ quod faciendū eſt.
ſed obſecratio nō eſt digna exaudiri: igitur hic inter oratō
nis ſpecies nō debet cōputari. probatio medie. dicit gloſa.
ꝙ obſecratōēs ſunt adiuratōēs pro reb⁹ difficilib⁹ vt ꝓ
conuerſione impij ⁊ pro malis remouēdis. ſcd̄m hoc ḡ obſe
ctio eſt oȝo quā facit imp⁹ pro ſui ꝯuerſione. ſ; oratō quam
facit imp⁹ nō eſt deo accepta Ioh̄. ix. ¶ Forte dicet̄ ꝙ peti
tio ꝯuerſionis impij poteſt fieri duob⁹ modis. vel ab eo q
ꝯuertendus eſt ⁊ ſic eſt indigna. vel ab alio [illegible]
iuſtus vt peccatoꝛ ꝯuertat̄. ⁊ hoc nō digna eſt exaudiri. et
ſic accipit hic ap̄lus. Contra. ſcd̄m ord̄ nem naturalē ⁊ ca
ritatis. p̄mus eſt petere ꝓ ſe q̄ȝ ꝓ alio. ſed in oȝone ⁊ poſtu
latione ſcd̄m glo. eſt petitō ꝓ ſe hic autē pro alio. igitur illa

male situata quia deberet illas seq. igit vel male ordinat
aplus. vel rñsio illa nulla ē. ¶ Pret. si obsecratões sūt p re
bus difficilibꝫ vt dicit glo. sed video q oõ cui⁹ est petē bo-
num op⁹ meritoriū est petere difficile. Silr postulatio cui⁹
est petere vitā eternā. petit rem difficilē. grãrūactio de bo-
no collata est de difficili: ḡ videt q oēs ptineat obsecratio.
ꝯ qd aliq ptinet nō habet diuidi ptra illa. ḡ ꝛc. ¶ Pret. ob-
secratõe petit ꝯuersio impij q̄ est de difficilibꝫ. vt habet ex
glo. qd intelligit respectu alioꝝ que alijs petitõibꝫ petūt.
ḡ facile ē qd alijs petitõibꝫ petit. sed facile ꝛ difficile nō di-
uersificāt nisi solū penes materiā. ꝯ materie diuersitas nō
diuersificat spēm: ḡ male p speciebꝫ assignant. ¶ Si dicat
ista spēs pma differꝫ ab alijs nō rōne facilis vel difficilis
solū: ꝯ p supadditõeꝫ adiuratõnis. quare q̄rit petitõni rei
difficilis circa hāc spēm magis q̄ circa alias. ¶ Rñsio. pt
dici q obsecratio pōt accipi dupl. vno mō coiter vt dicat
obsecratõ adiuratõ p quacūqꝫ re difficili. ꝛ sic nō accipit
in pposito. qꝛ bñ possit alijs duabꝫ spēbꝫ cōuenire. addit tñ
supra modos illos adiuratõeꝫ: sic cū dic qs p passionē tuā
p mortē ꝛ resurrectõeꝫ ꝛ hmōi. ꝛ hoc pter imꝑfectõeꝫ ipi⁹
petentis. vt itꝑpellatio alicui⁹ adiutorio fulciat. Alio mō
accipit pprie. vt dicat adiuratio p re difficili. vt p conuer
sione impij vel malis remouendis. Et sic cantat glo. ꝛ sic
diuidit ptra alios modos. Unde notādum q obsecratõ ibi
sumpta ē p re difficili. ꝛ hoc solū respectu amotõnis mali
cuiusmodi amotio est impietas ab impio ꝛc. ꝛ nō affectio
nis boni addita adiuratõe. Et appellat ibi res difficilis so
lum a pte ei⁹ a quo petit. vtpote pctoꝝ difficultas ratione
ꝯtrarie volūtatis. vñ petitõ iustificatõnis impij dicit pprie
esse rei petitio difficilis: pter liberi arbitrij repugnantiā.
Addit aūt isti petitõi ꝛ solū adiuratõ. vt passio xpi. mors
resurrectio ꝛ hmōi: quia oīa ista pro impij iustificatõe sūt
impensa. his visis pꝫ rñsio ad oīa argumēta. ¶ Ad pmū
ergo qd obijcit q obsecratio nō debet hic pputari qꝛ apls
rogat hic fieri oõnes debitas exaudiri. duplex est respon-
sio. vno modo sicut prius dicebat. q ibi petit iust⁹ p ꝯuer-
sione pctoris. ꝛ talis bñ est digna exaudiri vel etiam mini-
ster ecclesiastic⁹ vt sacerdos. qui si iust⁹ fuerit p se ꝛ p alijs
dign⁹ est exaudiri. Si vo sit in peccatis ꝛ indign⁹ exaudiri
quātū est de se: quia tamen gerit ꝑsonā ecclesie in qua sunt
multi sancti ꝛ ꝑfecti: adhuc p illis exaudit. Alia rñsio est
q pctor qñ petit p se amotionem mali culpe. ꝛ si ei⁹ petitio
nō pōt esse accepta ratõe petētis: accepta tamē pōt esse seu
fieri ratõe mediatoris p quē fit adiuratio in obsecratione
sicut si diceret peccator. Obsecro te dñe p pciosaꝫ mortem
tuā vel p dulcissimā matrē tuā. acceptā enī illā redderet in
tercessio matris vel inuocatū bñficiū passionis. ¶ Ad hoc
qd obijcit. q pri⁹ est petitio p se q̄ p alio. dicendū q nō or-
dinant hic iste petitões sm ordinē istaꝝ differētiaꝝ petere
p se ꝛ p alio: ꝯ sm istas petē respectu mali qd debet amo-
ueri: ꝛ boni qd debet haberi. ꝛ sic nō descendendo ad se vel
ad aliū semp obsecratio prior erit. ḡ p hoc soluit ad scdm.
¶ Ad terciū qd obijcit q obsecratõ ptinet alias sm ꝯ cū in
oībꝫ ponit difficile. iā patꝫ rñsio ex pdictis. qꝛ accipit res
difficilis solū a pte ei⁹ a q petit. vt ē iustificatõ impij. q̄ dif-
ficultatē hꝫ pꝑe liberi arbitrij repugnātiam: nō put dicat
res difficilis illud qd petit. ꝛ sic obiectõ currit. ¶ Ad illō
qd quarto obijcit. q materie diuersitas nō facit differētiā
sm spēm. iā solutū ē ex pdictis. Nō enī distinguūt petitio-
nes p petere facile ꝛ difficile: ꝯ p petere malum amoueri ꝛ
petere bonū qd debet haberi. ꝛ hec nō dicūt differētiā ma-
terialē solū sed formalē. ¶ Qd vltio obijcit quare huic pe-
titioni magis addit adiuratio. iā pꝫ solutõ ex pdictis. qꝛ
hec oīa de quibꝫ fit adiuratõ. vt mors. passio ꝛ hmōi. p iu-
stificatõne impij sunt impensa.

Consequēter queri .§. ij.

tur de oratõne sic. sicut tactum est. oratio est diuisum ꝛ di-
uidens. sed sm q est diuidens quodāmodo appropriat. vt
tactū est. sm q diuisuꝫ generali⁹ sumit supposito ꝯ videt
q magis debet appropriari tercie speciei q̄ scde. qꝛ sm da-
mas. oõ ē petitõ decētiū a deo. magis decēs ē bonū patrie
q̄ vie: ḡ magis saluat ratõ orādi vbi petit bonuꝫ patrie. ꝯ
aūt ē in tercia scꝫ i postulatõe sm glo. nō scda. ꝯ vbi magis
saluat ratõ orādi illic debꝫ magis oõ appropriari. ¶ Pret.
cū oõne ꝯ supra petat bonū vie: ḡ videt q illud debeat pe
ti qd oībꝫ ē pmūe. ꝛ ꝯ tā puulis q̄ adultis. illud aūt ē grã:
nō virt⁹ vel bonū op⁹. Uirt⁹ enī ꝛ op⁹ bonuꝫ in puulis non
sunt. de ope planū est. ꝛ silr de virtute verū est nisi solū grã in
eis inuenit virtute sacramēti baptismalis. Cum ḡ ista peti-
tione nō petat grã ꝯ virtutes sm glo. ꝛ opa bona: ḡ min⁹
sufficiēter vt videt ista petitõ assignat. ¶ Pret. cū hic peta
tur bonū vie quo ad vitā eternā puenit. ḡ illud maxie peti
debet ad qd necessario bonū glie ꝯsequit. Illud aūt nō est
grã nec virt⁹: qꝛ multi grãm habēt ꝛ virtutes qui gliaꝫ non
habebūt. ꝯ finalis grã illa nō frustrat: ḡ debet poti⁹ peti vt
videt q̄ virtutes. ¶ Pret. cū virtutes sint illud quo mediā
ante aīa fit grata deo p statu vie. ꝛ quo sufficiēter disponi
tur ad pmiū ꝯsequēdū: igit frustra de bona opa adiūgūt
qñ petit bonū vie. ¶ Rñsio. dicēdū q oõ ē petitõ decētiuꝫ
sm qd pprie accipit. Uñ ꝛ sic diffinit eā Dam. ꝛ ideo pprie
est viatoris. viator aūt est in initio sue vie inq̄tuꝫ hmōi est.
ꝛ ad terminū ei⁹ tendit. Uñ ad hoc qd pueniat: necesse est
q eius via sit deo accepta: quia aliter non posset ad termi-
num puenire. Cum ergo viatoꝝ oõ respiciat put ē in via
est oratõ pprie accepta petitio p acceptõne vie. ꝛ qꝛ in scda
petitõne est hmōi petitio: ideo licet nomen oõnis cuilibet
petitõni sit pmūe: scde appropriat ꝛ nō prime. qꝛ vie respi-
cit terminū. nec quarte que grãrūactio est: qꝛ illud ē p bo-
no iā dato. aut nō dato. p hoc patꝫ rñsio quare oõ put est
vna de pdiuidētibꝫ nō manet in sua pmūitate ꝯ appropriat
vt iā dictum est. ¶ Ad illud ḡ qd obijcit pmo pꝫ rñsio. qꝛ
cū oõ pprie sit viatoris ꝛ principalit petitio est ei⁹ qd red-
dit viatoꝝ acceptū. hoc aūt in scda petitõe petit. licꝫ ḡ de-
centi⁹ est bonū patrie q̄ vie: qꝛ tamē nūq̄ ad illō pueniret
nisi esset via accepta: ideo magis appropriat oõ petitioni
scde q̄ tercie. ¶ Ad illud qd scdo obijcit. q debet peti pmū
ne omnibꝫ puulis ꝛ adultis. Dicēdū q oõ solū ē adultoꝝ
quia illoꝝ pprie est tendere ad terminū vie ꝛ nō puuloruꝫ.
cum vsu careāt ratõis. ꝛ ideo debet ibi peti qd adultoꝝ est
illud aūt est virt⁹ ꝛ ipm bonū op⁹. ¶ Ad illud qd obijcitur
q debeat peti grã finalis. ꝛ nō virtus. dicendū q in ista pe
titõne sicut supra dictū est petunt q̄ faciūt pficē viatorem.
Illa aūt sunt pprie bona opa virtutes. nō sic aūt grã finalis
qꝛ illa magis dicit terminū viatoris intra. ꝛ ideo ratio illa
nō ꝯcludit. ¶ Per hoc pꝫ rñsio ad vltimū. qꝛ cū viatorem
venire ad terminū vie. nō faciunt virtutes nisi sint opose:
ideo ꝯgrue petunt bona opa ꝛ virtutes.

Consequēter queri .§. iij.

tur de postulatõne sic. sup illud ps. Intret postulatio mea
in conspectu tuo. dicit glo. q postulatio est p malis remo-
uendis. ergo sm hoc nō videt differre ab obsecratõne que
est. sicut dicit glo. p ꝯuersione impij vel malis remouēdis.
ergo nō videt q debeat diuidi ptra illā. ¶ Pret. Jacob. i.
dicit. Siquis vestrum indiget sapia postulet a deo qui dat
omnibꝫ affluēter. Sꝫ ḡ sapia est de bonis vie. ꝛ illa petunt
in scda petitõe: ḡ videt differre ista petitio a scda. ¶ Pret.
Hugo de virtute orādi dicit. q in minimis simpl postulamus
ḡ videt glosa male dicere q postulatõe tam in istis glia cele
stis orat: cū glia nō sit de minimis bonis. ¶ Rñsio. ad cui-
dentia eoꝝ q̄ hic q̄sita sūt. Nota. q postulatõ dupl sumit
coiter ꝛ pprie. Coiter postulatõ appellat qñ determinate ex
primit qd petit. etiā in mō petēdi. ꝛ illo mō postulatõ con
tinet sicut dicit Hugo sub se obsecratõeꝫ rogatõeꝫ ꝛ sim-
plicē postulatõeꝫ. vt supra tactū est. Pre. vt habet ab aug.
obsecratõ ē in necessitatibꝫ maximis. ꝯ rogam⁹ in medijs.
in minimis simpl postulamus. Potest ḡ dici q ad illud qd
obijcit primo scꝫ q postulatõ nō differt ab obsecratõne: q
ꝯ verꝫ ē sm acceptõnē Hug. put large sumit. illo enī mō
ptinet petitionem eoꝝ quibꝫ indigemus pro statu vie. siue
sint mala amouēda: siue bona adipiscēda: dum qd petitur

exprimit. ⁊ sic est in illo dbo ps. Intret postulatō mea in cōspectu tuo dñe. Silr ⁊ in illo qd̄ obijcit de verbo Iaco. j. Siquis vestrū indiget sapiētia. ¶ Ad illud qd̄ tercō obijcitur patz responsio ex ꝑdictis. quia postulatō aliter sumit ab apostolo aliter ab Hugone.

Consequēter queri .§. iiij.

tur de quarta specie. scz grarūactōne sic. Ois oro est respectu nō habiti. vt habeat. Illud eñ qd̄ habet. scz grariarūactio semꝑ est ꝓ accepto: ꝗ nō est oro. ¶ Si dicat ꝙ ponit inter spēs orōnis. qꝛ ipa est ꝑ se ꝯplemētuz aut ꝯclusio siue totū refundēs in deū. vñ glo. grarūactio de pactis ꝗ totuz ꝯcludūt. q̄si totū sit a deo. ꝗ pari rōne cū orōnes nr̄e ita debeant a laude dei sicut ⁊ in laude siue in grarūactōe terminari: videt ꝙ deberet poni laus dei añ oēs istas spēs. ⁊ h̄ ē qd̄ dicit plane Ambro. Si velis rogare ⁊ incipias dicē da mihi hoc vel illud: nōne arrogās oro videt eē. ⁊ iō inchoari debet a laude dei. ⁊ tu rogas oñipotentē cui oia possibilia sunt: cū igit sic nō fiat: videt mihi insufficiēs. ¶ Pret. ꝗritur de sufficiētia istaꝝ specieꝝ. ⁊ q̄re tm̄ tot sūt. ¶ Rn̄sio ad h̄ pōt dici ꝙ duplex diuisio istaꝝ specieꝝ inuenit in glo. quaꝝ vna sumit s̄m petitōes q̄s facit sacerdos vel pōtifex in missa: eo mō quo supra tactū est. Cū quo notādū ꝙ ipa missa solet diuidi in quinqꝫ ptes. qꝛ quinqꝫes xp̄c cui᷒ passionis in missa memoria habet ꝑcipue sanguinē suū fudit. pmo in circūcisione Luc. ij. scdo in orōne qñ posit᷒ i agonia ꝓlixius orauit Luc. xxij. tercō in flagellatōne qñ corona spinea est posita in capite ei᷒ Math. xxvij. ⁊ Ioh. xix. quarto in pforatōe manuū in cruce. eodē ca. Quinto in lateris aptione postq̄ iā mortu᷒ erat eodē ca. Prima a te igitur vsqꝫ qui pridie q̄ pateret. scda a qui pridie vsqꝫ ad memēto. tercia a memēto vsqꝫ ad pr̄ noster. Quarta ps ē illa que dicit embolism᷒. i. supercrescens: qꝛ postea addita inter pr̄ noster ⁊ dñs vobiscū. Quinta ē ab embolismo vsqꝫ ad finē misse. Quatuor igit ptes misse corrn̄dent illis quatuor speciebꝫ ab aplo assignatis. Quīta aūt nō ꝯputat: qꝛ postea addita fuit embolism᷒. Uel sic pōt sumi diuisio. vt obsecratōnes dicant fieri spāliter ꝓ viuis ⁊ ꝓ ipo ecclesie mistro vt ei᷒ orōnes sint accepte. Orōnes ꝓ ipa ꝯsecratōne hostie. postulatōes ꝓ mortuis. post agūt gr̄e ꝓ bn̄ficijs iaz acceptis. Uel obsecratōes ꝓ fidelibꝫ mortuis. orōnes pro pctōribꝫ viuis. postulatōes ꝓ iustis. grarūactōes ꝓ bonis. ¶ Diuisio altera s̄m glo. sic sumit. ⁊ ē cōis respectu cuiuscūqꝫ penitētis. qꝛ cum oro sit petitō. aut erit respectu mali amouēdi: sic ē obsecratio. si respectu boni qd̄ debet fieri. h̄ duplr̄ est. aut eñ est respectu iaz dati: ⁊ sic est grarūactio. Aut dandi ⁊ hoc duplr̄. qꝛ illud aut ē vie sic ē oro. aut patrie: sic est postulatio. ⁊ apparet ordo. sicut eñ pri᷒ est mali amotio q̄ boni adeptio: sic obsecratō añ alias. ⁊ sicut pri᷒ est bonū habēduz q̄ habitū sic pri᷒ postulatō. ⁊ oro grarūactōe. ⁊ sicut pri᷒ est habēdū vie q̄ patrie sic oro añ postulatiōnē his ratiōs. ¶ Ad pmū dicendū est. ꝙ grarūactio cōputat inter spēs orōnis. qꝛ est eaꝝ ꝯplementū. ⁊ s̄m glo. totum refundens in deū. vt supra tactū est. vel aliter pōt dici. ꝙ esse orōnis nō cōplet totalr̄ in amotōe mali ⁊ boni assequēdi: h̄ generali᷒ adhuc habz determiari ei᷒ eē s̄m qd̄ dic Aug. ꝙ est pi᷒ mētis affect᷒ in deū direct᷒. ⁊ Hugo ꝙ ē cōuersio in deū ꝑ piū ⁊ humilē affectū. fide spe ⁊ caritate subnixa. ⁊ sic pōt determiari coiter respectu p̄sentiū p̄teritoꝝ et futuroꝝ. ⁊ sic grarūactio que ē de p̄teritis pōt sub orōne ꝯtineri. licet ꝗ nō ꝯtineat sub orōne ꝓprie accepta. qꝛ sic est respectu habendi vt obijcit: ꝯtinet tm̄ sub illa specie orōnis que dicit captatō ab Hug. diuidit eñ Hugo orōnē i supplicationē postulatōez ⁊ insinuatōez. Et supplicatōez in tres in captatōez exactionē ⁊ purā oratōem. Captatio aūt ē ad captandū beniuolētiā iudicis. ⁊ bñ captat ꝑ gratiarūactōnem: qꝛ captat dei beniuolētia. vel cū ostendim᷒ ei nr̄az miseriam vt ꝙ sum᷒ proni ad malū ⁊ difficiles ad bonū. vl' qñ manifestam᷒ hostiū nr̄oꝝ crudelitatē. ⁊ ex altera pte manifestam᷒ ei᷒ potentiā. qꝛ liberat nos quātū est de se a malo ⁊ in bono ꝯseruat. ⁊ ꝓ isto pōt esse grarūactio. Nā planū ē ꝙ grarūactio pōt inter orōnis spēs ꝯputari. ¶ Ad obijcit de laude qd̄ debet ꝑponi. dicēd ꝙ aliter diuidit Ambro. spēs orōnis q̄ aplus. Aplus eñ solū attēdit differētiā ad ordinē petitoꝝ. s̄m ꝙ mistra diuinōꝝ hꝫ referri ad numstros ecclie in celebratōe misse recte ordinata sunt. qꝛ pri᷒ ē petere ꝓ viuis et ꝓ sepultis vt sit mister accept᷒ ad offerēdū. qd̄ fit in his que ꝯsecratōez corpis xp̄i añcedūt ⁊ hoc obsecratōne. Et hec oro ꝯsistit in ꝯsecratōne ipius corpis xp̄i: qm̄ de ꝯgruo dignitas ex pte mistri p̄cedere debet. Qm̄ autem ad ea que secunt vsqꝫ ad ꝯmūiōnē ꝑsonā gerit orantis ꝓ alijs: ⁊ tūc dicit postulatō que ꝯsequit. cū prius sit orare ꝓ se q̄ ꝓ alijs. Ultimo debet eē grarūactio q̄ attendit i his que dicūt post ꝯmūiōnē. ⁊ ita diuisio accipit s̄m ꝯgruentiaz illi᷒ eplē. scribit eñ ibi ad Thimo. pontificē aplus et ideo illa dirigit ꝑncipalr̄ sacerdotibꝫ et epis: et ita ea q̄ in ea dicunt s̄m ꝙ ꝯmūiter habēt referri ad oēs. Ex his et supius tactis. patz numer᷒ et sufficiētia specieꝝ orōnis assignataꝝ ab aplo. Ambro. aūt nō solū attendit que petunt. sed etiā modū petendi. et quid debet esse orōnis principiū. et quid finis. et ideo qꝛ de᷒ debet esse nō solū finis orōnis h̄ initiū motiuū adorāduz. ratōne cui᷒ debet oro a laude dei inchoari. ideo Ambro. inter spēs orōnis ponit laudē dei: nō aūt aplus qui solū respicit ordinē petitoꝝ.

Membrū secūdum

Consequēter q̄rit de diuisiōe quā ponit btūs Bernar. in q̄ ponūt eadē mēbra q̄ ponit apla. h̄ aliē illa explanat dic eñ sic ꝙ obsecratō est qñ aliqs timet ꝑ se accedē ad rogādū deū: et ideo ꝓ se mittit intercessorē vt cū dicit scte petre ora ꝓ nobis vel aliqd hmōi. Et ponit exemplū de muliere q̄ tetigit fimbriam vestimēti xp̄i ihu. et nō fuit ausa rogare dñi imediate Marci. v. Sed cū hō postea accipit fiduciam accedit et tūc petit deū ꝓ ꝓprijs delictis: oro est. et ponit exēplū de ista petitōe de maria magdalena q̄ pmo ꝑ verecūdia stetit retro pedes. vñ nec ausa fuit accedē. et tūc sua petitō. obsecratio fuit. h̄ postea verecūdia deposita ⁊ fiducia accepta accessit et tūc imediate rogauit dñm. et tūc sua rogatō oratō fuit. Postulatio est qñ homo iā habet quādā hilaritatē cordis nec est cōscius pctī alicui᷒ et petit gloriā sibi et ꝯseruis suis et grarūactio est ita pfecta vt etiaz anteq̄ petit dign᷒ sit exaudiri. s̄m ꝙ dicit Isa. penultīo adhuc illis loquētibꝫ ego exaudiā. et Ioh. xj. habet de xp̄o. grās tibi ago pr̄ qm̄ audisti me. et quidē semꝑ me audis. patet igit hic sicut et sup ordo et sufficientia s̄m gradus. ¶ Sed questio oritur videtur quare nomē ꝯmune qd̄ est oratō magis appropriet mēbro scdo q̄ alijs: cum magis deberet appropriari tercio mēbro: cum ex ꝑdictis patet ꝙ illa species sit dignior. ¶ Ad hoc rn̄det Bern. ꝙ oratō est oris ratio. sed in prima specie nō loquit homo deo nisi ꝑ mediatorem. in scda vo sine mediatore loquit deo et ꝓ se solū. i tercia nō ꝓ se solū sed etiā pro conseruis. et ideo cum oro sit oris ratio: appropriat secunde speciei. licet sit ꝯmune nomē.

Membrū terciū

Consequēter q̄rit de diuisiōe quā ponit Ambro. Diuidit eñ orōnē in tres laude supplicatiōnē. postulatōez ⁊ grarūactōez. Sz q̄rit quō laus ponit inter spēs orōnis: cuz nihil in ea petat. petitio eñ oris vel est ꝓ malis amouēdis. vel bonis adipiscēdis. h̄ laus nō dicit respectu horū vel illi᷒ h̄ potius est manifestatō sūmi boni. habet in glo. sup ps. exaltabo te de᷒ me᷒ rex. ¶ Pret. q̄rit de differētia inē supplicatōez ⁊ postulatōem. ⁊ videt ꝙ nō sit differētia. qñ q̄ supplicat rogat iudicē et eū attente audiat. et idez facit qui postulat ꝗ non differūt vt videt. ¶ Pret. q̄rit quō differūt i sta mēbra ⁊ q̄liter adinuicē distinguāt. ¶ Rn̄io. ad hoc pōt dici ꝙ Ambro. sicut p̄tactū est nō solū ꝯsiderat orōnē s̄m ordinē petitoꝝ. sic eñ accepit aplus h̄ s̄m modū petendi. mod᷒ autē hic est. vt ipe de᷒ qui petit sit in duplici causalitate respectu orōnis. scz ⁊ sic motiuum: ⁊ sic finis. ⁊ ideo dicit ipe ꝙ oro

.nē a debet incipe a laude dei. ⁊ sic est spēs prima vt ondat
ipē de⁹ pncipiū oīs boni in nobis. debet etiā terminari i lau
dem dei vt etiā ondat̄ esse finis: ⁊ sic ē ḡrarū actio i medio
aūt ponit duas spēs q̄ sic distinguūt̄. Cū em̄ aliq̄s intēdit
.rogare aliquē. primū ē vt petat beniuole audiri. beniuolen
tia aūt obtenta sequit̄ secūduz. vt dicat petitōez intentā. et
fm̄ h̄ sunt due spēs supplicatō que petit beniuolentiā. ⁊ po
stulatō que ptinet petitōis expssionē. Et extēdit se postula
tio ⁊ respectu mali amouēdi ⁊ boni adipiscēdi. Ex iam di
ctis pt3 ordo istaꝝ specieꝝ. qꝛ em̄ fm̄ modū petēdi attendi
debet i pmis ipē de⁹ vt pncipiū oīs boni i nobis: iō pmo lo
co ponit̄ laus ⁊ pcedit oēs alias. Pret. pri⁹ ē captare beni
uolētiā. qua obtēta intentā petitōem exprimere: ⁊ ideo spēs
scḋa ponit̄ ante terciā. vltimo ponit̄ ḡrarū actio. qꝛ tūc orō
in laudē dei terminat̄ qn̄ ei reddūt̄ ḡre de bonis iā acceptis
p hoc patz solutō ad vltimū. ¶ Et aūt pmo obijcit̄ q laus
sub orone nō ptinet. Dicendū q et si nō ptineat q̄tum ad
ratōez petitoꝝ: ptinet̄ tn̄ q̄tuz ad modū petendi. fm̄ q iam
dictum est q orās laudare debet deū ⁊ in pncipio ⁊ in fine
patet similiter terciū quō supplicatio ⁊ postulatio differūt
⁊ distinguūtur.

Membrum quartum

Onsequēter q̄rit̄ de diuisione Hugo. sic. de
terminat ei q tres spēs sūt orōnis. supplicatō
postulatō insinuatō. ⁊ exponit. Supplicatio
est sicut dic sine determiatōe petitōis hūilis
et deuota pcatio. Postulatō est detēmiate petitōis inserta
narratō. Insinuatō est sine petitōe p solā narratōez volū
tatis facti significatō. hec Hugo. Ex his pt3 q insinuatio
nō est narratō nec spēs orōnis. qḋ em̄ excludit petitōez ex
cludit orōnē. vt ex dictis pt3. ¶ Pret. cū hic tāgūtur tres
spēs orōnis. ⁊ sit3 Math. vij. cū dicit̄. petite ⁊ accipietis.
q̄rite ⁊ inuenietis. pulsate ⁊ apiet̄ vobis. Querit̄ vtꝝ sunt
eedē cū illis vel ad illas reducāt̄. videt̄ q nō sint eedē nec
reducāt̄: qꝛ pma fm̄ Hugo. nihil accipit sc3 supplicatō. nō
em̄ aliquā rē ꝑpaie petit: s3 beniuolētiā captat. illa ei petitō
que ē in euāgelio aliq̄d accipit. Dicit̄ em̄ ibi petite ⁊ accipi
etis. Silr̄ tercia Hugo. sc3 insinuatō: nō videt̄ tercie euā
gelij rn̄dere. sc3 pulsatōis. Insinuatō em̄ nō petit expsse s3
narrat. pulsatō aūt ad plenū videt̄ accipe qḋ pt3 cū dr̄ pul
sate ⁊ apiet̄ vobis. a ptōe aūt facta plene intrat̄. si aūt nō:
nō sunt eedē. q̄rit̄ ḡ quō accipiūt̄ iste: ⁊ quō ille. ¶ Ad hoc
dicendū ē. q iste tres spēs ab Hugo. posite: nō sunt eedem
cū illis de Math. nec ad illas reducūt̄. Iste em̄ fm̄ euāge
liū sic accipiūt̄ ab aug. in fmōe dn̄i de mōte. Ad hoc ei du
cit q sit bon⁹ viator ⁊ pueniat ad terminuz intentū. primo
indiget sanitate: scḋo facilitate q̄ ad inēmediū. ⁊ post seq̄t
puenire q̄tuz ad terminū. ⁊ sicut io est in via corpali: ita ē
⁊ in via spūali q̄tuz ad pmū dicit̄ petite q̄tuz ad secun
dum q̄rite. q̄tuz ad terciū pulsate ⁊ tūc apit̄. qn̄ em̄ puen
tum est ad terminū: nō restat nisi intrare qḋ notat̄ p aptō
nem. primo ḡ q̄tuz ad initiū in quo ē collatō ḡre. scḋo q̄tū
ad mediuz in q̄ est ꝑfectō in diuitijs ⁊ bonis opibꝫ: tercio
q̄tuz ad terminū in q̄ est introit⁹ ad regnū. ⁊ respōdēt iste
tres spēs istis tribꝫ quas aplūs ponit. obsecratōez. orōnē
postulatōez. petitio obsecratōi pulsatio postulatōi. Scḋm
Hug. vō sic sumit̄ diuisio. Intētio em̄ orātis imp̄mit̄ sola
narratōe. ⁊ tūc est insinuatō. aut narratōe inserta petitio
ne: ⁊ hoc pōt fieri duobꝫ modis. vel qn̄ inserta ē petitō de
terminate. vt cū dicit̄. Cor mūdū crea in me de⁹: ⁊ tūc est po
stulatio. vel qn̄ narratōi nō est inserta petitō determiāta: ⁊
tūc est supplicatio. petit igit̄ aliq̄d simplici narratōe. ⁊ tūc
est insinuatō. aut narratōe inserta petitōe determiate: ⁊ tūc
est postulatō. aut narratōe nō inserta petitōe determiata tūc
est supplicatio. Ex his pt3 rn̄sio ad illud qḋ quesituz est de
insinuatōe. licet em̄ nō directe aliq̄d illa petit̄ determiatū
quadā tn̄ insinuatōe aliquid petit̄ illa. ¶ S3 adhuc potest
queri de ordine. videt̄ em̄ q vltimo loco poni debeat postu
latio. qꝛ dignior inter oēs quēadmodū in aplō etiā et ꝯūe
vltimo loco ponit̄ inter tria qꝛ dignior. Rn̄sio. aliter est i

modis petēdi. ⁊ in eis q̄ petūt̄: ⁊ in diuisionibꝫ acceptis p
ꝯpatōez ad petita ⁊ ad modos petēdi. in diuisionibꝫ q̄ ac
cipiūt̄ fm̄ ordinē petitoꝝ: debēt mēbra ordiari fm̄ ordinez
petitoꝝ ⁊ sic fit i diuisiōe apli ⁊ euāgelij. vt supra tactū est
In diuisiōe aūt accepta q̄tū ad modos petēdi fm̄ modos
petēdi debēt mēbra ordiari. ⁊ sic ē in diuisiōe hac Hug. qꝛ
naturalit̄ ē por mod⁹ q̄ captat̄ beniuolētia q̄tū ad modū q
attēdit̄ circa petitōez. ⁊ iō supplicatō ponit̄ an̄ alias. ⁊ sim
plex narratō por q̄ narratō inserta petitōi. ⁊ ita adhuc pri
us supplicatō. Itē pri⁹ ē mod⁹ q̄ nō detēmiat⁹ siue expressus
nō expsso: ⁊ ita postulatō an̄ insinuatōez.

Adhuc queritur .§. j.

de speciebꝫ supplicatōis que sunt tres fm̄ Hugo. sc3 captati
tio. exactio. pura oratō. supplicatio aūt est ad captandū be
niuolentiā. sed tribꝫ modis captat̄ beniuolētia. vel ipm a
quo petit̄ collaudādo: qḋ facit captatio. vel aduersarioꝛ3
maliciā ⁊ crudelitatē ondendo: qḋ facit pura orō ⁊ iste tri
plex mod⁹ pōt videri in pluribꝫ locis scripture. spāliter in
orone Ezechie Isa. xxxvij. Cū em̄ ibi dicit̄ dn̄e de⁹ exerci
tuum ⁊c. captat̄ beniuolētia dei p suoꝝ bonoꝝ enūeratōez
⁊ sic attendit̄ captatō. cum addit̄: vere desertas fecerūt re
ges assirioꝝ terras. ibi captat̄ beniuolētia p maloꝝ illoꝛū
ab aduersarijs manifestatōez. ⁊ sic attendit̄ exactio. Ter
cio cū addidit ⁊ expssit suā miseriā innuendo petitōi fuit
pura orō. Patet igit̄ quō tripl3 orat̄ beniuolētia captatōe
que ē ad inclinādu3 auditorē. exactōe q̄ quadā instantia ⁊
importunitate reddit eū memorē pura orōne. sc3 p carita
tis quātitatē ⁊ supabūdantē deuotōem qḋ fit qn̄ mens ita
attendit̄ ex abundātia deuotōis: vt cū se ad deū postulatu
ra ꝯuertit̄ p̄ amoris ei⁹ magnitudiē etiā petitōis sue oblu
uiscit̄. ¶ S3 tūc q̄ri pōt quare orō appropriat̄ tercie speciei
dicēdū cū fm̄ aug. orō sit pi⁹ affect⁹ mētis i deū direct⁹. ⁊ ta
lis marie fit in tercia spē vbi totalit̄ petēs rapit̄ i amorem
ei⁹ q petit̄. iō illi marie appropriat̄. nō sic aūt erat i pma nec
in scḋa. vn̄ dicit Hugo. in captatōe ē timor: in exactōe fidu
cia: in pura orōne dilectō pfecta. Ecce pt3 q tercia spēs to
talit̄ dirigit affectū i deū. ⁊ iō ꝑpue orōis vēdicat sibi nomē
¶ Ad h̄ sciēdū q postulatōis tres sūt spēs. sc3 obsecratio.
rogatō. ⁊ simplex postulatō. pma i maioribꝫ. scḋa i medio
cribꝫ. tercia i minoribꝫ. ⁊ sumit̄ ista diuisio fm̄ gradū eoꝛū
que petūt̄. ⁊ ideo pt3 ordo. qꝛ mai⁹ nobile pcedit min⁹ nobi
le vel magis necessariuz min⁹. ⁊ qḋ min⁹: illud qḋ minimū.
vn̄ dic Hugo. Obsecram⁹ i necessitatibꝫ maximis. s3 roga
mus i medijs. in minimis simpl3 postulam⁹. excellētissimuz
obsecrare: mediū rogare. minimū simpl3 postulare. hec hug.
¶ S3 tūc q̄ri pōt. q̄re cū nomē postulatōis sit ꝯmūe ad has
tres spēs: magis appropriat̄ tercie q̄ alijs. dicēdum q aliqn̄
appropriat̄ nomē supioris inferiori. qꝛ veri⁹ pticipat nomē
illi⁹. ⁊ sic nō est hic. aliqn̄ aūt retinet inferi⁹ supioris nomē
ꝑpē impfectōez suā: sicut dicit̄ d aliq̄ hoīe q modicū discre
tus ē. q ē quoddā aīal ꝑpter ei⁹ impfectōez. sic ē in ꝑposito.
¶ Vltimo sciendū q fm̄ Hug. tres sunt spēs insinuatōis
sc3 q fit cum timore. aut fiducia aut ꝯtemptu. Timore qn̄
nō confidit homo de impetratōe petitōnis sue: ⁊ sic fuit in
martha. Ioh. xj. qn̄ dixit dn̄e si fuisses hic frater meus nō
fuisset mortu⁹. Non em̄ confidebat qꝛ causa magna erat ⁊
magna psona quā rogabat. Aut qn̄ de facilitate cause vel
etiā de benignitate psone homo ꝯfidit. ⁊ tn̄ desideriū expli
care negligit: qꝛ sperat sola insinuatōe obtinere: sicut fuit
illud mris dn̄i. Ioh. ij. vinum nō habent. Contemptu au
tem quando causa humilis est siue vilis siue etiam perso
na que rogatur que oratio ab oratione diuina merito est se
cludenda. hui⁹ autem diuisionis ratio sic apparet. aut em̄
mai⁹ est qḋ insinuat. ⁊ scḋm q hui⁹. io est ingētem mai⁹: ⁊
tūc est insinuatio ex ꝯtemptu. qꝛ ꝯtemptibile est qḋ maius
petit. ⁊ ideo hn̄ petere nō audet nō iust⁹. ⁊ hoc dupl3. quia
aut habēs grām ad hoc in pmo statu: ⁊ tūc adhuc ei com
petit petere cū timore. ⁊ tunc est insinuatō ex timore qꝛ pa
rū reputat se d familiaritate dn̄i acq̄sisse. aut iā in grā ꝑ
ficiens seu pfect⁹: ⁊ sic ē insinuatō fiducial̄. Iā em̄ q talis

e[st] magn[us] debz fiducia[m] gere[re] de d[omi]no. [et] sic p[atet] ordo istaz p[ar]ti um. Accipi[tur] e[ni]m hic o[rati]onis divisio p[er] co[m]paratio[n]e[m] ad pete[n]te[m]. Et q[uia] p[er]tingit pete[n]te[m] deve[n]ire a gr[ati]a initiali ad gr[ati]az p[er]fectio[n]is seu p[er]fecta[m]: ideo p[ri]mu[m] a[nte] sc[un]d[u]m. It[em] q[uia] prior e[st] illa o[rati]o q[ue] e[st] ac cipie[n]da q[uam] illa q[ue] e[st] respue[n]da: ideo p[ri]me due a[nte] vltima[m].

Questio .xc. de vsu o[rati]onis.

Dicto in generali de

O[rati]one q[ui]d sit [et] in sp[eci]ali d[e] p[ar]tib[us] o[rati]onis siue speciebus: seq[ui]t[ur] de vsu o[rati]onis. Primo q[ue]ri[tur] hac p[ar]te de vtilitate vsus. Sc[un]do d[e] mo[do] orandi. Tercio q[ui]d pete[n]du[m]. Quarto quo[modo] est vti. Quinto quis est orandus. Sexto p[ro] quib[us] est oran dum. Septimo de co[n]gruentia vsus.

Membrum primu[m]

Primo igitur de vtilitate vsus o[rati]onis. hoc e[st] querere si orare sit alicui[us] vtilitatis. Et p[ri]mo si est alicui[us] simpliciter. sc[un]do si est vtilitatis que est necessaria ad salute[m].

Articulus primus

Ad primu[m] sic p[ro]cedi[tur] ad p[ar]te[m] affirmativa[m]. x[ristu]s dedit nobis exe[m]plu[m] ora[n]di. Luc. vj. factu[m] est in illis diebus exijt in mo[n]te[m] orare. [et] erat pnoctans in o[rati]o ne dei. si igi[tur] x[risto]m marie in actib[us] v[ir]tualib[us] vtile e[st] imitari: [con]stat q[uod] orare est alicui[us] vtilitatis. ¶ It[em] o[mn]e illud cui[us] effica cia culpe gravitate impetra[t] curatio[n]e siue abolitio[n]e: p[er]tingit vti vtilit[er]. o[rati]o e[st] h[uius]mo[d]i p[ro]batio[n]e. Math. xvij. h[oc] gen[us] demonioz no[n] ejici[tur] nisi p[er] oratio[n]ez [et] ieiuniu[m]. Hiero. ibi. o[rati]o sanat pestes mentis ieiuniu[m] pestes carnis. h[uius]mo[d]i a[utem] pestes su[n]t vicia [et] pec cata q[ue] me[n]tis su[n]t. ps. Dixi [con]fitebor aduersu[m] me iniusticia[m] me a[m] d[omi]no [et]c. [et] p[ro] hac orabit ad te o[mn]is s[an]c[tu]s. [et] [con]stat q[uod] no[n] frustra. ¶ It[em] o[mn]e illud cui[us] efficacia p[er]tingit gr[ati]ar[um] abu[n]da[n]tia[m] p[er]ue nire e[st] alic[uius] vtilitatis. o[rati]o e[st] h[uius]mo[d]i. p[ro]batio[n]e Act. iiij. Cu[m] oras sent sc[ilicet] ap[osto]li mot[us] e[st] loc[us] in q[uo] era[n]t [con]gregati [et] repleti su[n]t o[mn]es sp[irit]usancto. [et] p[ri]mo eiusde[m] habe[tur]. q[uod] hi o[mn]es era[n]t vnanimi[ter] p[er]seue ra[n]tes i[n] o[rati]one cu[m] maria m[at]re ih[es]u. [et] infra fact[us] e[st] repe[n]te de ce lo son[us] ta[m]q[uam] aduenientis sp[irit]us veheme[n]tis. [et] repleuit tota[m] do mu[m] vbi era[n]t sede[n]tes. [et] appa. illis disp. lingue ta[m]q[uam] ignis. se dit q[ue] sup[er] singlos eoz. [et] repleti su[n]t o[mn]es sp[irit]usancto. ¶ It[em] o[mn]e illud cui[us] efficacia vel vsu p[er]tingit copiose diuiciaz a p[at]re lumin[um] il lustrari e[st] alic[uius] vtilitatis. o[rati]o e[st] h[uius]mo[d]i p[ro]batio[n]e iij. Regum. De dit d[omi]n[u]s salomo[n]i. q[uia] postulasti tibi sapie[n]tiam ad discerne[n]du[m] iu diciu[m] ecce dedi tibi cor sapiens [et] intelligens. in ta[n]tu[m] vt null[us] a[n]te te similis tui fuerit: nec p[os]t te surrecturus sit. Dan. ix. adhuc loquente i[n] o[rati]one. ecce gabriel cito vola[n]s tetigit me. [et] docuit me. dixitq[ue] mihi. daniel nu[n]c egressus su[m] vt docere[m] te [et] intel lige[re]s ab exordio preca[m] tuaz egressus e[st] s[er]mo. ¶ It[em] o[mn]e illud cui[us] efficacia p[er]tigit siue vsu celeste[m] ianua[m] ap[er]ire: e[st] alic[uius] vtili tatis. o[rati]o e[st] h[uius]mo[d]i. p[ro]batio[n]e Jac. vlt. habe[tur]. q[uod] ad o[rati]o[n]ez helye clausu[m] est celum [et] ap[er]tum. [et] q[uod] intelligi habeat no[n] solu[m] de clausione [et] ap[er]tione q[uan]tu[m] ad b[e]n[e]ficiu[m] pluuiaz: s[ed] etia[m] ad salute[m] a[n]i[m]az: p[atet] q[uia] i[m]mediate a[n]te dici[tur] orate p[ro] inuice[m] vt saluemini. ¶ It[em] q[uo]d hortat[ur] ap[osto]lus sp[irit]usancto plen[us]. merito e[st] alic[uius] vtilita tis. o[rati]o est h[uius]mo[d]i. j. Thimo. ij. obsecro p[ri]mu[m] fieri o[mn]i[u]m obse crato[n]es [et]c. ¶ It[em] aug. li. de heresib[us] [et] no[m]i[n]ib[us] hereticoz. im p[ro]bat he[res]im pelagianoz. q[ui] o[rati]ones ecc[lesi]e destruebant. q[uo]d no[n] fecisset nisi o[rati]o e[ss]et alic[uius] vtilitatis. [et] ita vt p[ri]us. ¶ Co[n]tra. si postulatio[n]e aut o[rati]o alic[uius] virtutis e[st]: aut hoc est. q[uia] aut ille cui postula[tur] petitio[n]ez ignorat: aut vt ei[us] volu[n]tas flecta[tur] vel etia[m] immute[tur]. Sed d[omi]n[u]s scit q[ui]d pete[re] volum[us] a[n]teq[uam] petam[us] Math. vj. Scit e[ni]m p[ate]r v[este]r celestis q[ui]d op[us] sit vobis a[n]teq[uam] petatis eu[m]. ¶ Pret. inflexibilis e[st] ei[us] volu[n]tas. Jaco. j. apud que[m] no[n] est tra[n]smutatio. [er]g[o] [et]c. ¶ It[em] infallibilis est scie[n]tia diuina et immutabilis: [er]g[o] fiet sicut ordinauit lic[et] no[n] orem[us]. ¶ It[em] Au gu. de ciui. dei. d[omi]n[u]s nouit desideria ho[m]i[nu]m ad quid. [er]g[o] orem[us] [et]c. q[ua]si dice[re]t: no[n] oportet. ex his vide[tur] q[uod] o[rati]o sit nulli[us] vtilita tis. ¶ It[em] si e[st] alic[uius] vtilitatis e[st] virt[us] siue act[us] v[ir]tutis siue op[us] virtutis. s[ed] o[mn]is virt[us] [et] op[us] v[ir]tutis e[st] exe[m]platu[m]: q[uia] habet exem plar in deo. verbi gr[ati]a. dilige[re] in nobis suu[m] exemplar habet in deo q[uo]d est dilige[re] sc[ilicet] caritas amor. Similiter licet et esse h[uius] q[ue] h[uius]mo[d]i: q[uia] habet q[uo]d imp[er]fectio[n]is est. no[n] habent aliud exem plar in deo q[ue] i[n] h[oc] q[uo]d. Aug. dicit to[llere] illud q[uo]d imp[er]fe ctio[n]is e[st] [et] manebit q[uo]d p[er]fectio[n]is e[st]. cum cognosce[re] ex hoc habet suu[m] exe[m]plar in deo s[ed] o[rati]o no[n] habet exe[m]plar in deo: q[uia] deo no[n] [con]uenit. cu[m] ora[n]s semp[er] sua[m] fragilitate[m] cognosce[re] videa tur: [er]g[o] o[rati]onis vsus nulli[us] e[st] vtilitatis. ¶ R[esp]ond[e]o. q[uod] vsus o[rati]o nis e[st] magne [et] multiplicis vtilitatis. q[uo]d pate[t] p[otes]t ex r[ati]o[n]ib[us] adductis p[ro] p[ar]te ista. q[uia] vsu [et] freque[n]tia o[rati]onis impetra[tur] de leno culpe. [et] abu[n]da[n]tia gr[ati]e [et] illustratio a[n]i[m]e. [et] sanus [et] meta [et] h[uius]mo[d]i. p[ro]pter q[uod] multi e[st] valoris [et] vtilitatis vsus o[rati]onis et freque[n]tia. Jaco. vlti. Pret. alie cause sp[eci]ales [con]currunt. quaz vna e[st]. q[uod] ea impetram[us] q[ue] a nobis habe[re] no[n] possum[us]. sicut e[ni]m dicit aug. p[ro] eo q[uo]d a nobis habe[re] no[n] possum[us]. orare debem[us] Et ideo glo. sup[er] ps. illu[m]. exaudi d[omi]ne iusticia[m] meaz. q[uod] o[mn]e e[st] p[ro]p[ri]u[m] p[ro] bonis adipiscendis sibi [et] a[lijs]: licet de p[e]cc[a]to sit de malis p[re]caue[n]dis. Alia causa e[st] q[uia] valet ad recogita[n]du[m] n[ost]raz miseria[m] [et] diuina[m] bonitate[m]. qu[ia] qu[an]do oram[us] p[ro] bonis adipiscen dis vel malis remoue[n]dis: recognoscim[us] q[uod] nullum bonu[m] a nobis habe[re] possum[us]: [et] ip[su]m auctore[m] boni o[mn]is [con]fitemur. vn[de] Hugo d[e] v[ir]tute ora[n]di in p[ri]ncipio. q[uo] studio. q[uo] affectu a nobis ora[n]dus sit de[us]: ex n[ost]ra miseria simul [et] ei[us] mis[eri]c[or]dia [con]siderare possum[us]. Alia e[st] ad affectu[m] infla[m]ma[n]du[m]. vn[de] Beda Math. vj sup[er] o[rati]one[m] d[omi]nica[m]. no[n] his solis v[er]bis ora[tu]r. s[ed] o[rati]onis d[omi]nice: s[ed] alijs p[re]ctis sub eade[m]. [et] no[n] alio sensu q[uo] etia[m] cor n[ost]r[u]m acce dit. Alia e[st] ad excita[n]du[m] desideriu[m] n[ost]r[u]m [et] redde[n]du[m] nos capa ces ad dei b[e]n[e]ficia suscipie[n]da. vn[de] Aug. ad p[ro]ba[m] d[e] ora[n]do deo Qui nouit bona data dare filijs suis: pete[re] nos [et] q[ue]re[re] [et] pul sare [com]pellit. q[uo]d q[ue]re facit q[ui] nouit q[ui]d necessarium sit. priusq[uam] petam[us]: nisi vt intelligam[us] q[uod] d[omi]n[u]s [et] de[us] n[oste]r no[n] volu[n]tate[m] sibi velit inotesce[re] qua[m] no[n] p[otes]t ignorare: s[ed] exerceri in o[rati]onib[us] de sideriu[m] n[ost]r[u]m. vt possum[us] cape[re] q[uo]d p[re]parat dare. ¶ Ad id q[uo]d in [con]trariu[m] obijci[tur] dice[n]du[m] q[uod] no[n] oram[us] deu[m] vt ip[su]m n[ost]ras affe ctiones [et] volu[n]tates doceam[us]: s[ed] e[ni]m e[st] [con]tra Aug. xv. de trini. ca. xiiij. vbi dic sic. Nouit p[ate]r v[este]r q[ui]d vobis necessariu[m] sit p[ri]usq[uam] petatis ab eo. no[n] ista ex aliq[uo] t[em]p[or]e cognouit vt nosset s[ed] futura o[mn]ia t[em]p[or]alia atq[ue] in eis etia[m] q[ui]d [et] q[uan]do petituri fuera mus. [et] q[ui]a [et] de q[ui]b[us] reb[us] vel exauditur[us] vel no[n] exaudituru[s] e[ss]et sine indicio a[n]te p[re]sciuit. Nec etiaz vt ei[us] volu[n]tas immute[tur]: q[uia] illa immutabilis e[st] vt opponeba[tur]: s[ed] vt q[uo]d in nobis e[st] facia mus: [et] affectio[n]es n[ost]ras q[uo]da[m]modo ad ip[su]m eleuem[us]. Et h[oc] e[st] q[uo]d dic aug. de [con]fessio[n]e in p[ri]ncipio. Tibi d[omi]ne tot narratio[n]es rez dirigo. no[n] vtiq[ue] q[uod] p[er] me noueris eas: s[ed] affectu[m] meu[m] ex cito i[n] te. [et] sequi[tur]. amore[m] tui faciu[n]t id. Na[m] [et] oram[us] [et] ta[men] ve ritas ait. Nouit p[ate]r v[este]r q[ui]d vobis op[us] sit p[ri]usq[uam] ab eo pe tatis. vn[de] id ide[m] opponit aug. in fine sc[un]di libri de s[er]mo[n]e dei in mo[n]te ita dice[n]s. queri p[otes]t dicit siue v[er]bis siue reb[us] ora[n]du[m] sit quid op[us] sit ipa o[rati]one si de[us] ia[m] nouit q[ui]d nobis necessarium sit: nisi q[uia] ipa o[rati]onis inte[n]tio cor n[ost]r[u]m serenat [et] purgat. ca paciusq[ue] efficit ad accipie[n]da diuina munera q[ue] sp[irit]ualiter no bis infundu[n]t. No[n] e[ni]m ambitio[n]e preca[m] nos exaudit de[us] q[ui] sem per parat[us] est sua[m] luce[m] dare nobis. no[n] visibile[m] s[ed] intelligibile[m] et sp[irit]uale[m]: s[ed] nos no[n] semp[er] pati sum[us] accipe[re]. cu[m] inclinamur ad alia. [et] rez t[em]p[or]aliu[m] cupiditate tenebamur. fit [er]g[o] in o[rati]one [con]uersio cordis ad deu[m]. qui semp[er] dare e[st] parat[us]: si nos capi amus q[uo]d dederit. ¶ Ad sc[un]d[u]m dice[n]du[m]. q[uod] bene vez est q[uod] p[re] scientia dei infallibilis sit. no[n] petim[us] ergo vt mute[tur] vel no[n] fiat q[uo]d p[ro]uidit: s[ed] vt impleat q[uo]d se immutabiliter facturu[m] p[ro] uidit. hoc e[ni]m p[ro]uidit q[uod] nos ip[su]m orare deberem[us] [et] p[er] oratio nem impetrare. Et hoc est q[uo]d dicit aug. li. v. de ciui. dei. ca. [illegible] p[re]cess valent ad ea impetranda que se p[re]cantib[us] tributu[m] esse p[re]sciuit. ¶ Ad terciu[m] dice[n]du[m]. q[uod] licet de[us] desideria ho minu[m] cognoscat. vult tame[n] orari sicut plane dicit Aug. xj. confes. in p[ri]ncipio. Nu[n]quid d[omi]ne cu[m] tua sit eternitas [illegible] [illegible] q[ue] dico: s[ed] affectu[m] meu[m] excito in te. affectu[m] s[ed] nostru[m] patefacim[us] in te n[ost]ras [con]fite[n]do miserias et tuas mi sericordias sup[er] nos [illegible] vt liberes nos o[mn]ino. ¶ Ad quar tu[m] dice[n]du[m] s[ecundu]m aug. vj. musice q[uod] [illegible] manebit act[us] [illegible] [illegible] q[uia] omne imp[er]fecta tolle[tur]. Vnde act[us] qui ali quid habet de p[er]fectio[n]e [et] aliquid de imperfectione quo ad

illud qd imperfectū est tollet. ⁊ ibi ondit plane in actibus car
dinaliū virtutū. quia tūc alios act⁹ habebunt. orare igit si ha
beat qd imperfectōis est. scz fragilitatē annexā ⁊ miseriaz q̄n
tum ad id defectū importat: ⁊ ideo q̄tū ad illud in deo ha
bere nō pt. vltra illud hz qd pfectōis ē. cognoscē ꝓpriā par
uitatē ⁊ dei maiestatem. ⁊ q̄tuz ad illud habere pōt exem
plar in deo. Et q hoc verū sit. planū est in timore casto qui
manebit in seculū seculi. cui⁹ ē ex intuitu diuine maiestatis
in puitatē ꝓpriā resilire. q̄tuz ad illud igit qd pfectōis est:
⁊ oro ⁊ timor castus ⁊ fides in deo habent exemplar. ¶ Si
obiciat̄ ꝯtra iam dicta. q cogitare ꝯtra ꝓpriā paruitatē ⁊
in illā resilire est act⁹ ꝓprius ⁊ immediat⁹ casti timoris. ꝓpt̄
qd nō videt̄ q sit act⁹ orōnis. Dici pōt. q aliter est caste ti
mentis ⁊ orātis paruitatē ꝓpriā cogitare. Caste em̄ timen
tis est ex aspectu siue ꝯsideratōe diuine maiestatis in ꝓpri
am paruitatē resilire. Orantis aūt ex exhibitōe alicui⁹ ho
noris vel reuerētie ex aspectu ꝓprie puitatis ꝯfiteri ⁊ testi
ficari diuinā maiestatē. et sic in timore casto magis reuerē
tia timoris q̄ honoris. In orōne aūt magis reuerētie hono
ris q̄ timoris. ⁊ hoc tā in motu interiori q̄ exteriori ꝓpter
orōnē publicā ⁊ ꝓuatā. ¶ Ad maifestatōez vtilitatis vsus
orōnis. Fm Isid. in sinonimis oibus malis ꝓualet oro. Idē
de sūmo bono li. iij. c. vij. frequēs oro ipugnatōez extinguit
Nee. iiij. sup illud oram⁹. glo. h est vnicū ꝯtra hostes eccl'ie
refugiū. scz oro ad deū. Bern. sup Ecci. vnicū i dubus re
mediū seu rfugiū ē oro ⁊ frequēs gemit⁹ ad deū. Nemo ve
strū fratres paruipēdat orōnē suā. dico em̄ vobis qz ⁊ ipse
quē oram⁹ nō paruipēdit eā. puisq̄ egressa sit ab ore nostro
ipe eā scribi iubet in li. suo. Et vnū ex duobus spare indubi
tanter possum⁹. qm̄ aut dabit qd petim⁹: aut qd nob nouě
rit eē vtili⁹. ps. ꝓpe ē dn̄s oibus inuocātibus eū. glo. ꝓpicius
Ecci. xxxv. oro humiliātis se nubes penetrat ⁊ nō discedat
donec dn̄s exaudiat. Iudith. iiij. memores estote moysi ser
ui dei. qui amalech nō ferro pugnādo s̄ pcibus sctis orando
deiecit. iij. Reg. viij. facies oia ꝓ quibus te orauerit alienige
na. ps. Laudās inuocabo dn̄m ⁊ ab inimicis meis saluus
ero. Sapie. xviij. ꝓperās hō sine q̄rela scz Aaron. ⁊ ꝓfe
rens seruitutis sue statū orōnē restitit ire: ⁊ finez imposuit
necessitati. Hiere. xxxiij. clama ad me ⁊ exaudiā te ⁊ annū
ciabo tibi grādia ⁊ firma que nescis. Iaco. j. Oratō fidei al
leuiabit infirmū et si in peccatis fuerit ⁊c̄.

Articulus secūdus

Consequēter q̄rit̄. si vsus rōnis ē necessari⁹ ad sa
lutē. Ad pte affirmatiuā sic. Aug. ad ꝓbam de
orādo deo dic sic. sine intmissiōe orate qd aliud
est quā vitā beatā q̄ etna ē ab eo qui eā solus dare pōt: si
ne intmissiōe desiderare. Sz quilibz vitā eternā desiderat
nec sine ei⁹ desiderio pōt qs saluari. g ⁊c̄. ¶ Pret. de dogma
tibus ecclesiasticis. nullū credim⁹ ad salutē suā. nisi deo auxi
liāte opari. nullū aūt nisi orantē salutē suā ꝓmereri. ex his
videt̄ q nō nisi p orōnē sal⁹ habeat̄. g vsus ei⁹ necessari⁹ est
ad salutē. ¶ Pret. aug. oro est pi⁹ affect⁹ mētis in deū dire
ctus. s ita videm⁹ ex pte intellect⁹ q saluus nō est nisi ipe ele
uetur in deū p credulitatē. Heb xj. Sine fide impossibile ē
placere deo: g a filii multoformi⁹ saluus nō erit nisi affect⁹ di
rigat̄ in deū p caritatē ⁊ pietatē. hoc aūt fit p orōnē. g ⁊c̄.
¶ Itē Hiero. legeras aplus illud esse ꝑceptū psallite sapiē
ter: ideo dicit psallā spū ⁊ mēte. ¶ Pret. sup illud ps. Ora
tio mea in sinu meo ꝯuertet̄. glo. sinus est secretum in quo
orare iubemur vbi orauit susanna. ¶ Pret. de bono ꝑseue
rantie. a q̄ nisi ab illo accipim⁹ a quo iussuz ē q petamus
ex his habet̄ q oro cadat sub ꝑcepto. s sine ꝑcepti impletō
ne nō ē sal⁹: g sine orōne nō ē sal⁹. ¶ Pret. omne illud cui⁹
trāsgressio mortē spūalē inducit ē necessariū ad salutē et
cadit sub ꝑcepto. oro est hmōi. ꝓbatio. j. Thimo. v. qui ve
re vidua est insistet orōnibus ⁊ obsecratōibus die ac nocte. glo.
nā si aliter facit mortua ē. ¶ Itē aug. in lib. de orōne. inter
cetera salutaria sua monita ⁊ ꝑcepta diuina quibus populo
suo ꝯsuluit ad salutē: etiā orādi dedit formā. ¶ Itē. j. Thes
sa. v. sine intmissiōe orate. glo. oro est bonū desideriū hoc ē
necessariū ad salutē. g.   Cōtra. Hugo de virtute orandi.
Oro est ꝯuersio ad deū p piū ⁊ humile affectū fide spe ⁊ ca
ritate subnixa. Si g oro subsequit̄ has virtutes: ⁊ his suffi
cienter ꝑuenit̄ ad salutē. ¶ Itē Math. xix. Si vis ad vitā
ingredi serua mādata. s oro sub nullo videtur ꝯtineri: g ⁊c̄
pa⁹. ¶ Itē Greg. omel. iij. sup Ezech. sine ꝯtēplatiua vita
intrare pñt ad eternā vitā. qui bona que pñt opari nō ne
gligūt. s oro est ps ꝯtemplatiue. ¶ Itē meritū boni ꝯsistit
penes duo. scz penes habitū bonū ⁊ actū bonū. g si neutrū
est oro: nihil importabit meriti vt videt̄. q̄re nec necessaria
erit ad salutē. Q aūt neutz sit oro ptz. qz fm aug. affect⁹
est: ⁊ ita nec habit⁹ virtutis nec act⁹. ¶ Ad h dicēdū q et
necessariū ad salutē intelligit̄ tribus modis. pmo illud ē ne
cessariū ad salutē sine q̄ sal⁹ nō habet̄. scdo illud q̄ pfecte sa
lus acq̄rit̄. tercio q̄ pfecte impetrat̄. Qn̄ g querit̄ vtz oro
sit necessaria ad salutē. si sumat̄ ꝯmūissime ꝓut ꝯprehēdit
omnē actū bonū fm qd idem est oro qd iusticia vite. fm q
dicit̄. nō cessat orare si nō cessat bn̄facere: sic est necessaria
ad salutē sicut bona vita. Si do coīter ꝓut ꝯprehēdit oēm
actū ꝯtemplatiuū ad deū relatū: sic est necessaria ad salutē
id est ipa pfecte si assit caritas sal⁹ acquirit̄. ⁊ hoc videt̄ p
verba Ambro. sup illud psalmi. defecerūt oculi mei in elo
quiū tuū. loquit̄ de ꝯtemplatōe. nō est ociosus q tm̄ verbo
dei studet. nec pluris ē qui extra opat̄ q̄ studiū cognoscēde
diuinitatis exercet. ipa em̄ sapia maximū op⁹ est. ⁊ antefer
tur maria q̄ audiebat: marthe q̄ ministrabat. hec Ambro. si
ne em̄ ea nō pōt esse sal⁹. Si do ꝓprie ꝓut describit̄ o mg̃ra
ꝓut ē expō sio desiderij directi in deū ꝓpter bonū adipiscen
dum ⁊ malū remouēdū. formata p verbū interi⁹ ⁊ exteri⁹.
⁊ sic ē necessaria ad salutē. i. ipa impetrat̄ qd est necessariū
ad salutē. scz ꝯseruatio in grā resistēdi tēptationibus. ꝓ quo
dicit̄ de ecclasticis dogmatibus. nullū credim⁹ nisi orantez
salutē ꝓmereri. ꝓuerb. ij. Isido. de sūmo bono li. iij. ca. vij.
in pncipio. hoc est remediū ei⁹ qui viciorū temptatōnibus
estuat. vt quotiēs quolibet tangit̄ vicio: totiēs ad orōnē se
subdat. qz frequēs oro impugnatōez extinguit. hec Isido.
Oro g pmo mō sumpta ꝓprie ē necessaria ad salutē: qz sine
illa nō est sal⁹. scdo modo nō sic. ē licet multū valeat ad sa
lutem: ⁊ hoc ē qz caritas cū actū vite actiue bn̄ sufficit ad
salutē. tercio mō silr nō est. valet tm̄ ad salutē sicut dictū est
qz p ipam impetrat̄ necessariū ad salutē. ¶ His visis faci
le est rñdere ad obiecta ⁊ etiā ad q̄stionē q̄ aliqn̄ fieri solet.
vtz oro cadat sub ꝑcepto. Ad g pmo obicit̄ de vbo Aug.
ad ꝓbā. q orare ē desiderare beatā vitā. distinguēduz ē q
desideriū coīter sumi pōt ⁊ ꝓprie siue spālr. Si pmo mō
sic nihil aliud ē nisi vita bona. ⁊ h plane dicit glo. j. Thes
sa. sup illud. sine intmissiōe orate. glo. iuste viuite ⁊ eterna
desiderate. iust⁹ nūq̄ desinit orare nisi desinat iust⁹ esse. sem
per orat q semp bn̄ agit ipm em̄ bonū desideriū est oro ⁊ si
ꝯtinuū est desideriū: oro ꝯtinuata est. hec glo. Isto mō su
mit aug. in auctoritate ꝑdicta. Proprie autē siue spālr su
mitur illo mō quo dictū est supra. q oro ē expō sio desiderij
directi in deū ꝓpter bonū adipiscēdū. ⁊ malū remouēdū. et
iste mō nō intelligit̄. ¶ Ad scdm iam patz rñsio ex dictis.
q qn̄ dicit̄ nullū nisi orantē salutē ꝓmereri. sicut ptz ex se
rie vboz: orare ibi sumit̄ p bn̄ opari. Si do sumat̄ orare ꝓ
actu spāli: tūc vbz sic exponi. nullū nisi orantē salutē ꝓme
reri. i. nullū nisi bn̄ficio orōnis ꝓmereri ea quibus sal⁹ con
seruat̄. cuiusmōi sunt ꝯseruatio in grā resistētia tēptatōibus
⁊ si qua sunt alia hmōi. ¶ Ad terciū pōt dici. q argumētū
illud ꝯcludit de pietatis effectu. nō ꝓut est orōnis spālis: s
ꝓut est oīs virtutis operātis fm pietatē. vt quēadmodū fi
de regulat̄ noster intellect⁹ in credulitate sic affect⁹ p orōē alias
virtutes habet regulari in moribus bonis. vt sic quodāmo
do fides ꝯtra alios diuidat̄. ¶ Ad quartū ⁊ quintuz vna ē
rñsio. q ꝑceptū salutatōne nō semp dicit̄ ꝑceptum. s aliqn̄
large sumēdo documētū. quēadmodū habet̄ Luc. v. Prece
ptor p totam noctē laborantes nihil cepim⁹. ꝑceptor. id est
doctor. sic accipi debet in ꝓposito. ¶ Ad duo vltima ptz re
sponsio qm̄ ibi sumit̄ ꝯmunissime nō ꝓprie.

Membrū secūdum

Onsequēter q̄rit̄ de mō orādi. Et p̄mo si vtē dū sit orōne vocali tm̄ vel etiā mētali. Scdo dato q̄ vtroq̄ mō. si debeat tradi forma aliqua vocalis orādi. Tercō vtrū in orōne vtendū sit multiloq̄o. Quarto vtrū q̄d interdum⁹ impetrare vocali debeam⁹ semp̄ voce exprimere. Quinto vtrū vocalis orō sine intellectu e⁹ q̄d dicit̄ sit alicui⁹ efficacie. Sexto vtrū sit magis insistendū orōni mētali vl' vocali ₇c̄.

Articulus primus

Uerit̄ ḡ p̄mo vtrū vtēdū sit orōne vocali tm̄. aut vocali ₇ mētali simul. Et q̄ tm̄ mentali videt̄ sic. Aug. de s̄mōe dn̄i in mōte li. ij. ait. Uos autē cū orate introite ī tabernacula vr̄a. que ista tabernacula sunt nisi ipa corda. si ḡ q̄ncūq̄ est orandū in tabernaculū hoc est in cor est intrandū: igit̄ s̄m ip̄m relinquit̄ q̄ solū est in corde orādū. ¶ Pret. aug. ibidē. claudēdū ē ostiū. i. carnali sensui resistēdū est: vt orō spiritalis dirigat̄ ad p̄rē q̄ fit in intimis cordis. vbi orat̄ pater in abscōdito. videt̄ igit̄ s̄m aug. q̄ ad h̄ q̄ spiritalis orō ad patrē dirigat̄: oportet q̄ in intimis cordis fiat. s̄ ōis recte orās intēdit orōnē ad p̄rem spiritalē dirigere: igit̄ semp̄ in intimis cordis orare oportebit. ¶ Pret. aug. ibidē. orare de bem⁹ apud deū non verbis vt ip̄etrem⁹ q̄d volum⁹: s̄ rebꝫ quas animo gerim⁹ ₇ intētione cogitatōis cū dilectōe pura ₇ simplici affectu. hoc aūt totū mētale est nō vocale: ḡ ₇c̄. ¶ Pret. Isid. de sū. mo bono dicit. q̄ orō ē cordis nō labiorū. nō eni v̄ba deprecātis de⁹ attēdit: s̄ orātis cor aspicit. ¶ Pret. Exo. xiiij. dictū est moysi a dn̄o q̄d clamas ad me. clamor iste erat mētalis tm̄ nō vocalis erat. ₇ tn̄ legit̄ ibi moyses exaudit⁹. igit̄ sup̄fluit vocalis orō vt videt̄. ¶ Pret. sup̄ illō Math. vj. tu aūt cū oraueris. glo. ī fide interiori ₇ dilectōe orat̄ de⁹. nō strepitu v̄boꝝ s̄ deuotōe ūtutū. ¶ Pret. Hugo de ūtute orādi dic. q̄ deuotō generat orōez. ₇ exp̄mit ptes orōnis dicens. orō incipit a meditatōe. meditatō generat sciaꝫ: scia generat ↄpūctōez: ↄpūctio deuotōez: deuotō generat orōnē. hec sūt sufficiētes orōnis ptes. ₇ cū ī hac sufficiētia nihil noiat̄ q̄d ī voce exteriorē sonet: ḡ ₇c̄. ¶ Pret. Math. vj. tu aūt cū oraueris. glo. videt̄ p̄cipi magis vt iclusa pectoris cogitatōne labijsq̄ ↄp̄ssis oret deū. ₇ ita vt pri⁹. ¶ Pret. Cris. super math. nō audit dn̄s vocē sacdotis s̄ fidē cēturiōis. s̄ fides cordis ē tm̄: nec ad ip̄m reḡrit̄ q̄d vocale. ¶ Pret. Isa. lxv. anq̄ clamaret ego exaudiā. igit̄ nulla vox reḡrit̄ vt videt̄. ¶ Pret. s̄m illō ps. exaudisti vocē dep̄catōis mee dū clamarē ad te. glo. clamor fit ad deū nō voce. s̄ corde. q̄ multi silētes labijs clamauerūt: multi strepētes corde auerso nihil ip̄etrare potuerūt. clama ḡ int⁹ vbi de⁹ exaudit. ¶ Pret. sic īterrogatō ordinat̄ ad r̄nsionē: ita orō ad exauditōez. s̄ si mḡr sciret dubitatōz discipuli ₇ q̄cq̄d vellet illū interrogare [illegible] superfluū [illegible] interrogare: ḡ cū dn̄s certissime sciat intentōez orātis ₇ affectōis: vanū ₇ sup̄fluū videt̄ orātē orōne exteriori deū inuocare. ¶ Pret. de⁹ ₇ intimior ē p̄sentior cordi orātis q̄ ip̄e orās sit sibip̄i. s̄ sibip̄i loqui verbo vocali nō ↄuenit. imo fatuitas iudicaretur nō ī merito ₇ ita vt sup̄. ¶ Cōtra. Math. vj. plane habet̄ ex v̄bis dn̄i q̄ vtēdū ē vocali orōne. vbi dn̄s docēs nos modū orādi dixit sic orabitis. pr̄ nr̄ ₇c̄. Si ḡ obseruari debet saluatoris documētū: ḡ vocalit̄ ē orādū ¶ Pret. dic augu. q̄ orō ē pius affect⁹ in deū direct⁹. ne pigritet̄ anim⁹ in [illegible] vocalit̄ ex [illegible] mēda. ¶ Pret. Math. vj. sup̄ illud. tu aūt cū oraueris. glo. nō est op⁹ narrare s̄ obsecrare q̄d ē obsequiū iusticie. ex hac glosa plane habet̄ q̄ obsecrādo siue orādo deo obsequiū iusticie impēdim⁹. ₇ ita iustū est ōnē impēdi obsequiū deo. sicut igit̄ orādū ē orōne vocali ita ₇ mētali. ¶ Pre. glo. ibidē vult de⁹ rogari [illegible] ad ap̄los ₇ sta⁹ iusticie fuet̄ apd̄ subditos. Ex hac glo. plane habet̄ q̄ dn̄s vult vt exēplū orādi ad p̄rimos ₇ maxie ad subditos deriuet̄. s̄ hoc nō pōt fieri orōne mētali: oportet igit̄ q̄ [illegible] Erexaudi dn̄e [illegible] xpc̄ [illegible] vocali. ₇ sic p̄secutores fugit vt icōsulte temeritatis nobis auferret au [illegible]: ita orauit vt formā orādi nobis ↄponēt. s̄ nō solum orauit xp̄c orōne mētali s̄ etiā vocali. Math. xxvj. p̄cidēs in faciē [illegible] pr̄ si pōt [illegible] ₇c̄. [illegible] dū est q̄ orādū ē nō solū orōne mētali s̄ etiā vocali. q̄ licꝫ [illegible] voce [illegible] triplex tm̄ ē ratō q̄re voce ē orādū. Una ē ad affect⁹ nr̄i acc[illegible] nē. vn̄ Beda sup̄ illō Math. vj. pr̄ nr̄. nō his solis verbis orat̄ de⁹. s̄ alijs p̄etis sub eodē. ₇ nō alio sensu. q̄b⁹ etiā cor nr̄m accēdit̄. Alia ē ad intellect⁹ nr̄i illustratōꝫ. vn̄ Beda ibidē. breuibꝫ v̄bis ↄposuit quibꝫ nec op⁹ ē ad eum qui oia nouit [illegible] qui cū deo agit. diceret deo [illegible] rct nō verba q̄ dicēt. Tercia ē ad faciliorē recordatōꝫ tpis orādi. vn̄ Math. vj. Nolite assimilare illis. glo. nō apud deū agendū ē verbis s̄ rebꝫ. intētione cordis. affectu simplici. que tn̄ dicim⁹ nō eū docem⁹: s̄ nos tpis orādi recordamur. Quarta p̄pter [illegible] Quinta p̄pter p̄rimoꝝ instructōnem. de his duabꝫ habet̄ supra in exponēdo. vltima p̄pter ogis excitatōez siue deuotōis. Un̄ Math. vj. sup̄ illud scit eni pr̄ vester q̄d op⁹ sit vobis. glo. cur ḡ scient loquimur. nō vt nr̄e faciam⁹ iudiciū volūtatis: s̄ vt excitem⁹ obsequiū pie deuotōis. ¶ Ad id q̄d obijcit̄ in ↄtrariū p̄mo ₇ scd̄o de v̄bis aug. in s̄mōe de mōte. dicendū sicut ip̄e statim ibidē dicit. non monet vt orem⁹: s̄ quō oremus. Neq̄ supius vt faciam⁹ elemosinā: s̄ q̄ aio faciamus q̄ñ de corde mūdo p̄cipit. q̄d nō facit nisi vna ₇ simplex intentō in vitā eternā. solo ₇ puro amore sapie. hec aug. non vult ḡ dicere q̄ vocali orōne nō sit orādū. nec elemosina in palā nō faciēda: s̄ vult dicere cū elemosinā facis vel oras. fauorē hūanū tibi finē non ↄstituas. vt ita tibi duos fines ↄstituas. scꝫ ↄmodū terrenū ₇ p̄miū eternū: s̄ vltimū tm̄ scꝫ p̄miū eternū. q̄d notat cū dic. q̄d nō facit nisi vna ₇ simplex intētio. Et si aliqñ facias p̄ terreno ↄmodo ip̄m ad sup̄nū finē referas. q̄ sic eni exponi oportet. q̄ certū ē q̄ elemosina orat p̄ ↄmodo terreno. qñ orat p̄ fructibꝫ terre. s̄ p̄ illo nō q̄ fine. imo petit tp̄alia bona ad solaciū vt p̄ ea gubernatur ad etn̄a. ¶ Ad terciū de v̄bis aug. sili' de mōte. agēdū est apud deū nō v̄bis s̄ rebꝫ q̄s aio gerim⁹. Dicēdū q̄ truncata ē auctoritas. q̄ īmediate subdit. s̄ res ip̄as verbis non docuisse dn̄m nr̄m q̄bꝫ memorie ↄmēdatis eas ad tp̄us orādi recordemur. ḡ vult dicē plane q̄ vocaliter sit orādum. ¶ Ad quartū de v̄bis Isid. q̄ orō cordis nō ē labioꝝ. dicēdū q̄ hn̄ verū ē ↄtrā ad deū. annexe tm̄ sūt vtilitates multe ₇ cause vt sup̄dictū ē q̄re orōne vocali sit orādū. ¶ Ad quintū simili mō dicēdū. q̄ oīno interior orō bn̄ sufficiēs ē ad impetrādū. sūt tm̄ multe ↄmoditates ad q̄s valet vocalis orō vt dictū est. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ illa glo. in fide interiori ₇ dilectōe orat̄ de⁹ nō strepitu verboꝝ s̄ deuotōe virtutum excludit modū quē habuerūt gētiles. Un̄ dicēdū q̄ nō simpliciter dn̄s p̄hibet vti vocali orōne nec orōne p̄lixa. q̄ p̄lixe legit̄ orasse ₇ in orōne p̄noctasse. s̄ p̄hibet ne sermone p̄lixo vtamur eo fine quo gētiles vtebant̄. Et sicut de glo. [illegible] qui cordis hūani secreta non valēt penetrare. p̄pter h̄ signāter dicit glo. in fide interiori ₇c̄. Pret. vtebat̄ [illegible] ₇ [illegible] ne suadere intēdebāt. Pret. demones non erāt p̄sentes [illegible] [illegible] multiloquio ₇ v̄boꝝ [illegible] tatōne vtebāt̄. igit̄ p̄pter causas p̄dictas glo. p̄dicta orōnē vocalē nō excludit. ¶ Ad septimū dicēdū q̄ Hugo de virtute orādi qñ ōndit quō orō generat̄. statim subinfert. nihil ḡ est aliud orō q̄ mētis deuotō. i. ↄuersio in deū p̄ piū ₇ humilē affectuꝫ fide spe ₇ caritate subnixa. Multis igit̄ modis mens p̄ deuotōez accēdit̄. Rursū q̄ ip̄e deuotō [illegible] [illegible] orōnē vocalē nō excludit. ¶ Ad octauū dicēdū. q̄ glo. orōnē vocalē nō excludit [illegible] hoc simplr̄ [illegible] [illegible] licita euaget̄. scꝫ p̄ vanam gloriā laudē humanā vel [illegible]

ꝗ labijs ꝯpressis.i.circumcisis.nō simpliciter clausis orat deū. Et q̄ h̄ verum sit p3 ꝑ illud qd̄ in glo.sequit̄.resistē dū est igit̄ carnali sensui et spiritualis oro ad deū3 dirigat̄ carnali sensui dico:q2 sensus sūt fenestre ꝑ q̄s mors intrat. nisi ei sit ancilla ostiaria ad ostiū intrāt viri ꝛ bisboseth occidūt.ij.Reg.iiij. ¶ Ad nonū dōm.q̄ obū illud non audit dn̄s vocē sacdotis ꝯ fidē centurionis: sic b3 intelligi. nō audit.i.nō solū audit: aliē nō h̄ret veritatē nisi forte ī casu ꝑpter sacdotis prauitatē.q2 h̄r Math.xxiij.sup illud ꝯ gen̄ demonioꝝ nō eijcit̄ nisi ꝛc̄.ita ī glo.qn̄ nō exaudimur.nō est impossibilitas dīne ptātis:ꝯ culpa depcantis. vult dicē.q̄ fides bn̄ meret̄ impetrare. Pr̄e.si sacerdotis oro efficaciā nō h̄ret:frustra dicēt lex Leui.ij.ꝛ in multis locis.orabit ꝑ eo sacerdos.p3 igit̄ q̄ bn̄ ipetrat vox sacerdotis. ¶ Ad decimū dōm.q̄ in textu ysa.lxv.c.vbi dr̄.antēq̄ clamēt ego exaudiā.q̄ vtraq3 oro ꝛ mētalis ꝛ vocalis bn̄ meret̄ exaudiri. ¶ Ad id qd̄ obr̄.q̄ discipul⁹ frustra interrogat ꝛc̄.pōt dici q̄ interrogatō discipuli nō magis reddit dispositū veritatē dubitatōis ꝯp̄hendē:ꝛ iō frustra interrogat in casu ꝑposito. S3 licet de⁹ sciat qd̄ orare vel̄. tn̄ oro vocalis reddit nos meli⁹ ꝛ magis dispositos ꝛ ydoneos ad bn̄ficia dei recipienda:ꝛ iō nō frustra orat̄ orone vocali. ¶ Ad aliud qd̄ obr̄.q̄ de⁹ ē intimioꝛ ꝛ p̄sentioꝛ oī creature q̄ aliq̄ sibip̄i.verū ē ꝑ vtutē ꝑducēdi ipā3 ī esse ꝛ cōseruādi.intimitate aūt essentialr̄ potētialr̄ et principalitē q2 vbiq3 ē ꝑ eēntiā ꝑ potentiā ꝛ p̄ntiā3. S3 hec p̄ntia ꝛ intimitas nō impedit qn̄ creatura deū oratōne vocali possit orare. Pr̄e.lic3 ita sit intim⁹ ꝛ p̄ns:ita p̄ntia et intimitas nō est euidens.vn̄ licet sit p̄sentioꝛ oīn creature q̄ sit ipsa sibi mō iam dicto:non tn̄ q̄tum ad euidentiā ꝯ potius est absens.vn̄ deū ora⁹ q̄si absentē et q̄si distātis ꝛ eminenti positū.et illū ad nos attrahim⁹. Vn̄ oro est q̄si cathena q̄ intendim⁹ deū trahere ad nos ꝛ trahimur ad ipsum Et pōt esse exemplū de magnete quē cum nauta intendit ad se trahere.magis ac magis trahitur q̄ trahat. simili᷑ dicit beatus Dyonisius.

Articulus secundus

Consequenter querit̄ si debeat tradi forā vocalis orōnis. Et q̄ sic:vr̄ ꝑ hoc q̄ tradita ē forā orādi a dn̄o Math.vj.et luc.xj.q omnia bn̄ et ꝯpetebat fecit. Mar.vij. ¶ Item hoc idē p3 in p̄s.vbi forma orādi traditur.ꝛ etiā orōes quibꝰ erat cēntia sub certa forma tradite sunt ꝛ a sctis. ¶ Contra.oro est pi⁹ affect⁹ in deū directus ꝯ nō exprimit̄ aliq̄ forā orādi. ¶ Ite3 affect⁹ ē inexplicabilis forma aliq̄ vocis.ḡ ꝛc̄. Rn̄.q̄ bn̄ ꝯuenit.q̄ forā orādi sit tradita.et ad hoc ondit̄ q̄ valent rōnes p̄tacte in ꝑblemate p̄cedenti:vtpote cognitio petēdoꝝ. Ex forma eī petēdi siue orādi a dn̄o siue etiā ab aliqs sctis tradita: scit̄ qd̄ est petendū.vt p3 ex obis Bede suppositis. Alia rō vitatio multiplicatōnis ꝛ multiloquij oboꝝ. Ex forma eni3 tradita orādi notat̄ q̄ p̄cisa d3 esse et nō multiloquio diffusa iux̄ illud Math.vj.orantes nolite multū loq. Alia ē excitatō deuotōis siue desiderij ad orandū.ex audīte eīn tradentis formā orādi excitat̄ desideriū orantis ad orandum Alia ē recordatō tpis orādi.vnd̄ glo.sup illō Math.vj. orātes nolite multū loq dicit.q̄ dicim⁹ nō eū docemus sed tp̄s orandi recordamur. Alia etiā est excitatio deuotōnis diuini obsequij. ¶ Ad illud ḡ qd̄ obr̄ ꝯtra hoc.sc3 q̄ oratō est pius affect⁹.dōm hec diffinit̄ oratio affectiue. non aūt ꝯes nisi q̄tum ad radicē mereri.sic eīn est ꝯmo mentis et oris oratio. ¶ Ad id qd̄ obijcit̄.q̄ affect⁹ ē inexplicabilis forma vocis. Dōm q̄ verū est formalr̄. affect⁹ eīn ꝯb nō est explicabilis formalr̄.materialiter tn̄ est.s.q̄ ad ea q̄ petenda sunt.id eīn qd̄ in affectu est ꝑ vocē pōt explicari: l3 affectus ipse nō potest.

Articulus tercius

Consequenter querit̄. verū in orōne vocali vtēdū sit multiloquio. Et nō.videt̄ sic Math.vj. orātes nolite multū loq. ¶ Pr̄e.multiloquiū ī ꝯmōe cōi ꝑpter anneirā p̄cem ꝯp̄hensibilē est. Prouer.x.in multiloquio nō deerit pccm̄.ḡ multofoꝛti⁹ in ꝯmone ad deū directo. ꝯ aūt est oratio. ¶ Pr̄e.corā sclari p̄ncipe esset rep̄hensibile multū loqui:ḡ multofoꝛti⁹ corā summo p̄ncipe. ¶ Pr̄e.aug.ad ꝑbam de orādo deū. Multū loq in orādo ē supfluis obis agere.ꝯ oīe supfluū in his q̄ ad deū sunt ē resecādū.ꝯ multiloquiū est hmōi:ḡ ꝛc̄. ¶ Pr̄e.ibidē Aug.absit ab oratōe multa locutō.ꝯ nō desit multa p̄catio:si feruēs intentō ꝑseuerat.igit̄ ab orōne multiloquiū est resecandū. ¶ Pr̄e.ibidem ꝯmēdat Aug. orōes factas ī egipto. Dicunt̄ frēs in egipto crebas quidē h̄re orōes.ꝯ eas tn̄ breuissimas ꝛ raptim quodāmodo iaculatas:ne illa vigilāter erēta mens q̄ oranti plurimū necessaria est.ꝑ ꝑductiores moras euanescat atq3 intentō h̄reatur:et hoc totū est ꝯ multiloquium ¶ Ad oppositū. Isido.ꝯ summo bono li.iij c.vij bonū ē orare sono vocis.ḡ magis orare sono vocis ē magis bonū ꝛ maxie marie.ꝯ h̄ sine multilogo fieri nō p̄t:ḡ multiloquium in orōne marie bonū est vt videt̄. ¶ Pr̄e.tota die psalteriū suū legē est op⁹ valde laudabile ꝛ signū marie sanctitatis.ꝯ hoc sine multiloquio nō pōt esse:ḡ multiloquiū3 ē ꝯmendabile vt videt̄. ¶ Ite3 satisfactōis siue pnie sūt tres ptes.oro.ieiuniū3.elyna.ꝯ efficacior est elyna et melior quantopl⁹ frequētat̄.et silr̄ ieiuniū:ḡ ꝛ oratio.ꝯ hoc n̄ potest fieri nisi in multiloquio:igit̄ vt pri⁹. ¶ Ite3 quātopl⁹ oro frequētat̄ tantoplus de⁹ laudat̄.ꝯ illud vltimū valde ē meritoriū:ḡ primū.ꝯ multū frequētari ē multiloquio vti: igit̄ laudabile ē multiloquiū vt vr̄. Rn̄.ad h̄ pt̄ dici ꝯm quosdā.q̄ multū loq in orōe p̄t ex triplici cā fieri. vel ad tollendū fastidiū vel ociū euitandū.put dic Hiero.ad rusticū monachū.sp aliqd boni opis facito vt te dyabol⁹ inueniat occupatū.et hoc mō est factorū ꝛ bonū. vel ad deuotōe3 excitandū ꝛ affectōe3 inflamādū.put dic Aug. de vtute orādi.c.xj.q̄cūq3 sunt obs oratōs.absurde nō sunt:si tn̄modo ad h̄ ꝯpetunt:p̄ferri p̄nt vt orantis affectum ad amorē dei excitēt.vel qd̄ ampli⁹ ē sit3 amore ei⁹ flagrat excitatū demōstrent. Isto mō etiā bonū ē vel vt facili⁹ deum bonis obis inclinēt:sicē accidit q̄nq3 homini inclinari multiloquio.et hoc a xp̄o rep̄hendit̄ Math.vj.sic eīn ethnici faciebant.putabant eīn se in multiloquio exaudiri.ꝛ hoc dicit Aug.in sermone dn̄i.li.ij. Reuera oīe multiloquium a gētilibꝰ venit.q exercēde poti⁹ lingue q̄ mūdāde aie oīno dant opa.et hoc nugatoriū studiū gen⁹ etiam ad deu3 p̄ce flectendū trāsferre arbitrātes.sicut hoiem obis iudicem adduci in snīa3. Nolite ḡ assilari eis dic en⁹ et verus mgr̄. Et silr̄ ysid.li.iij.de summo bono.c.vij nō in multiloquio hoies exaudiunt̄ a deo q̄ plimis eu3 obis conent̄ flectē.neq3 eīn ꝯciliat eū multiplex orantis ꝯmo:sed pura sinceraq3 orātis intētio. Ex his p3 intellect⁹ rōnū positarū ad ptes ꝑblematis ꝯpositi.p̄mis eīn duabꝰ acceptōnibꝰ exercitiū multiloquij bonū ē ꝛ vtile.tercio neq̄q̄. ¶ Sed ad hoc q̄rit̄ Nōne multū ꝛ diu orare ē bonū vt de⁹ ꝯtinuitūra orōe flectat̄ ad misc̄diā ꝛ exaudiat orantē. Et p3 rn̄sio ex glo. Math.vj. q̄ dānat multiloquiū de infidelitate.ꝯ nō multas lacrimas.multas obsecratōes in cordis puritate qd̄ sancti faciūt.hec.glo. Vn̄ pt̄ dici.q̄ dānat̄ multiloquium ea rōne ꝛ intentōne q̄ infideles exhibent̄ multiloquio Vn̄ alia glo.putantes q̄ ꝑsuasibilibꝰ obis de⁹ mulceatur vel si absens ē vocet̄.vel si nescit oboꝝ multiloquio doceat̄ vn̄ dānat̄ multiloquiū infidelitatis ꝛ vana intentiōe.i. sine pia affectōne,planū.vn̄ glo.ibidem obcecat⁹ siue affectione vacuas aures dei implere malū est q̄si in hoc audiam⁹.hoc ḡ modo ꝛ hac intentōne dei multiloquio ꝯhibemur nō eo mō quo sctī orant̄ orōne pliriōre. ꝛ ex his pōt rūderi ad obiecta argumenta.

Articulus quartus

Consequēter q̄rit̄ vtrū id qd̄ intendim⁹ impetrare in orōe vocali debeam⁹ ꝑ voce exprimē. Et sic vr̄. Dic eī Dam.li.iij.c.xxiiij.oro ē petitō decentiū a deo.q̄lit̄ dn̄s tpe passiōis exhibuit.ꝯ nūc qd̄ dn̄s voluit voce expressit ¶ Pr̄e.si rogaret⁹ p̄ncipē q̄cq̄ꝑa et nō exprimeret eīn⁹ qd̄ velle-

m[illegible] p fatuis reputaremur. multo ergo fortius in conspectu regis reg[illegible]. ¶ Pre. ista videmus in verbis sacrorum. quod nullam haberent e[illegible] complere secundum formam secundum quam vel in qua instituta sunt, proferrentur. ergo similiter in oratione ut videtur nullius erit efficacie oratio: nisi illud quod volumus exprimamus. ¶ Pre. in aliis operibus satisfactionis ita est. quod quando elemosynas facere volumus vel etiam ieiunare: non sufficit voluntas sola sine opere: dum tamen opportunitas habeatur: ergo similiter in oratione si aliquid orare volumus non sufficit voluntas n[illegible] voce exprimatur. ¶ Ad oppositum Hugo de virtute orandi dicit. quod cum pura oratio ex abundantia devotionis fit. mens ita accenditur. ut cum se postulatura ad deum converterit: pre amoris eius magnitudine etiam petitionis sue obliviscitur. non oportet [illegible] quod volumus semper exprimere debemus. ¶ Ite. Hug. in eodem. si nullo alio modo citius deus ad annuendum flectitur quam si precantis animus toto devotionis affectu ad ipsum convertatur. citius igitur deus ad annuendum interiori affectu flectitur quam affatu. sed circa tale quid quo citius impetratur quibuslibet deus voluntas residere: hoc autem non est vox sed potius affectus: ergo in oratione quod volumus voce exprimere non debemus. ¶ Pre. multi sunt psalmi quos frequenter orans ecclesia recitat. qui nihil continent de forma petendi. quia nec quod volumus in eis explicamus. ut quare fremuerunt gentes. et dixit dominus domino meo. quos tamen ad formam orationis dicunt pertinere vel sub oratione comprehendi si oportet semper exprimere. ergo etc. ¶ Item alias multas scripturas recitat ecclesia que formam petendi nullam habent. nec in quibus aliquid obtinendum exprimitur. sicut sunt gesta regum et huiusmodi. Similiter queritur quomodo sub forma orationis potuerunt comprehendi. ¶ Pre. dicit hug. de virtute orandi. non orat sed subsannat potius et ad iracundiam provocat deum. qui cum ante conspectum eius quasi postulaturus venerit: subito se ad alia que nihil ad rem pertinere videntur replicanda converterit. ergo huiusmodi verba quecunque sint non placant deum sed provocant ut videtur. ¶ Rn. ad hoc dicendum est secundum Hug. quod hoc interest quando oramus hominem et quando oramus deum. quod homo necessitatem nostram scire non potest nisi ab alio doctus fuerit: deus autem scit eam antequam petatur quid nobis necesse sit. propter hoc sicut dicit Hug. expresse. In oratione qua deum petimus non est necesse explicare quod volumus: sed supplicatio sufficit que est sine determinatione humilis et devota precatio. ¶ Notandum ergo quod orationis tres sunt species secundum ipsum. scilicet supplicatio: postulatio: insinuatio. Supplicatio est sine determinatione etc. Supplicationum autem tria sunt genera. scilicet captatio: exactio: pura oratio. Captatio autem fit que fit ante postulationem ad preparandum et inclinandum animum auditoris. et hoc fit tripliciter. Primo quando aliquid dicimus quod personam movet vel causam commendat apud ipsum. Secundo cum aliquid proponimus quod personam adversarii vel causam apud ipsum deprimat. et hoc modo supplicationis utitur frequenter scriptura. ubicunque scilicet laudem dei vel nostram infirmitatem vel adversariorum maliciam recitamus. Exactio fieri solet post factam petitionem ad auditorem. ne petitio nostra apud eum in oblivionem veniat: quandam ut ita dicam importunitate atque instantia frequenter memoriam facimus. que memoria tribus modis revocari videtur. scilicet quando aliquid vel de persona eius vel de persona nostra iterato dicimus: vel nos vel causam nostram atque petitionem nostram in eius animo renovemus. Hoc genus supplicandi quod apud homines importunum videtur: apud dominum gratum atque laudabile est. Pura oratio quando ex abundantia devotionis mens ita accenditur. ut cum se ad deum postulatura converterit: pre amoris eius magnitudine etiam petitionis sue obliviscitur. et dum amore eius quem orat perfrui vehementer concupiscit: totaque illi vacare desiderat. eius etiam pro quo venit causam libenter postponit. Hoc genus orandi informe est. tamen quantum pre ceteris unicum tantum apud deum pre ceteris preciosum. Fit ergo supplicatio aliquando per sola nomina. sicut est illud. misericordia mea et refugium meum susceptor meus et liberator meus deus meus. Aliquando per sola verba. sicut respice miserere attende placare et fac. Aliquando fit per nomina et verba. sicut est illud. verba mea auribus percipe domine intellige clamorem meum. intende voci orationis mee rex meus et deus meus. Sed illud genus supplicationis quod per sola nomina fit: quo magis est foris signatione imperfectum: tanto interius est abundantia dilectionis plenum. Affectus enim hoc proprium habet quod quanto maior et ferventior est intus. tanto minus foris per vocem explicari potest. ¶ Postulatio que est secunda pars orationis est determinate petitionis inserta narratio. sicut est illud

Cor mundum crea in me deus. hoc tribus modis fit. obsecrando [illegible] rogando. simpliciter postulando. obsecrandum est in necessitatibus maximis. rogamus in mediis. in minimis simpliciter postulamus. [illegible] est obsecrare. medium rogare. minimum simpliciter postulare. ¶ Insinuatio que est tercia pars orationis est sine petitione per solam narrationem voluntatis facta narratio. Hec quoque tribus modis fit. timore: fiducia: contemptu. Timore fit vel quando est magna causa quam agimus: vel magna persona quam rogamus. sicut est illud. domine si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus. Rogare enim volebat ut dominus fratrem suum. scilicet mortuum suscitaret. sed quia pre magnitudine cause et pre reverentia persone extimuit insinuare potius quam postulare elegit. Fiducia fit insinuatio: quando vel de facilitate cause vel de benignitate persone confidimus. et ideo desiderium nostrum pariter exprimere negligimus quia obtinere posse sola insinuatione speramus. sicut illud in nuptiis vinum non habent. Contemptu fit insinuatio. quando vel causa vilis est: vel persona humilis que rogatur. que oratio ab oratione dominica excluditur. apud homines superbos maxime et potentes magno studio exercetur. Insinuatio autem perfectis ex fiducia convenit minus perfectis ex timore: ex contemptu malis. hec Hugo. Ex his patet. quod non semper oportet exprimere quod volumus et petimus: sed aliquando fit aliquando non. ¶ Ad ergo obiicitur de Dam. quod oratio est petitio decentium a deo qualiter dominus etc. dicendum quod hoc verum est sed non explicite semper sed aliquando implicite. et dicit ibi Dam. qualiter dominus pro Lazaro oravit. ubi datur intelligi modus implicitus. sicut patet Ioh. xi. quia tunc dominus aperte non oravit. sed dixit pater gratias tibi ago quoniam audisti me. et tamen tunc nihil expresse oraverat: vel qualiter tempore passionis. ¶ Ad secundum dicendum sicut dictum est. quod interest quando hominem rogamus et quando deum. quia quando hominem: semper oportet quod volumus explicare. quando autem deum qui scit prius quam petamus non oportet. ¶ Ad tercium dicendum. quod non est simile de oratione et de ipsis sacramentis. Sacramenta enim quia ex institutione habent efficaciam. ideo illa non debemus aliter dicere. nec in aliquo permutare. sed oratio magis convenit ex prolatione vocis. Sicut enim dicit Hug. de virtute orandi. affectus hoc proprium habet quod quanto maior et ferventior intus est: tanto minus foris per vocem explicari potest. oratio autem affectus secundum aug. ideo sine vocis expressione sufficit quo ad deum. ¶ Patet per hoc responsio ad ultimum. quia oratio que est satisfactoria ad sacramentum penitentie. oportet ut exterius exprimatur: cum sacramentum secundum Hug. sit materiale elementum exterius oculis suppositum. non tamen omnis oratio propterea exterius est exprimenda. ¶ Ad illud quod obiicitur. quod in multis locis scripture non exprimitur modus aliquis petendi. dicendum ut tactum est. quod tale genus orandi licet sit semiforme: tamen apud deum non est parum acceptum quia modus orandi supplicatio est. ut ex modis supplicationis predictis patet.

Articulus quintus

Consequenter queritur. utrum oratio vocalis sine intellectu eius quod dicit sit aliquid [illegible] efficacie. ¶ Q[illegible] sic videtur ut dicit Hug. de virtute orandi. Pura oratio est quando ex abundantia devotionis mens ita accenditur. ut cum se ad deum postulatura converterit: pre amoris eius magnitudine etiam petitionis sue oblivis[illegible] et dum amore eius quem orat perfrui vehementer concupiscit totaque illi vacare desiderat etiam eius pro quo venit causam libenter postponit [illegible] secundum ipsum non cogitat quod orat [illegible] etiam obliviscitur petitionis. [illegible] potest esse vocalis oratio sine intellectu illius quod petitur ut videtur. ¶ Item contingit unum intelligere [illegible] qui aliud ab eo quod petit orando intelligit: intellectum orationis sue non capit. sed illud tota die contingit [illegible] orando aliquid intelligunt aliud quam illud quod orant [illegible] orationis fructum perdunt. quod [illegible] esse [illegible]. ¶ Item [illegible] multis [illegible] orationes [illegible] quod manifeste falsum est. quia eorum orationes frequenter sunt efficaciores. ¶ Item ut dicit ysido. mens que ante orationem vacans illicitis cogitationibus occupatur [illegible] orationem venerit [illegible] imagines rerum quas nunc cogitavit incurrunt. aditumque precis obstruunt. [illegible] mens libere ad celeste desiderium erigitur. sed aditum orationis ob[illegible] orationem inefficacem reddit [illegible] oratur: non [illegible] oratio nullius est efficacie. sed nisi intelligatur quid oratur: non [illegible] ad celestia [illegible] etc. ¶ Item ysido. plerumque fieri [illegible]

let vt immūde corpaliū rex spēs quas didicim⁹ nr̄is mē
tib⁹ apponanť et nolētes eas cogitem⁹ qs quāto qz ad eas
aciē mentis auertē nitunť: tāto se ille magis aīo ingerunt
obscenisqz in nob motib⁹ obrepunt. ꝟ fit hoc ꝑ conditione
mortali quam meruit primus hō in penam pcī. q igitur
cogitem⁹ etiā in oratōne qd nolum⁹: hoc fit ꝑ ꝯditōne mor
tali ⁊ i penā pcī. si illd nos reddet sine fructu: vix erit orō
fructuosa. ꝟ hoc est falsum. ergo vt pri⁹. ¶ Contra. ſm dam.
orō ē ascēsus intellect⁹ ad deū. est igiť essentiale orōi ascē
sus intellect⁹. ꝟ nō videť possibile q intellect⁹ ad deū nisi i
telligēdo. q dic ascendat: qz intellectū ascendē nō ē aliud
nisi pl⁹ et plus intelligē vt videť. ¶ Pre. sup illd ps. psalli
te sapient. glo. dic. nemo sapiēs facit qd ñ intelligit. ergo ſm
glo. psallendo siue orando sp et⁹ qd dicit oz ad esse intelle
ctus. ¶ Pre. cesari⁹ epe. oīs hō frēs qd tpe orōnis aduer
tet. ꝟ qsi deū adorare videť. si eñ fox cogitat fox adorat.
ergo vel ydolatra ē: vel optet q cogitet solum deum qñ orat.
¶ Pre. bern. oro ore. si mentē vagantez foris bēam: fructu
orōis ꝑuor ¶ Itē ysid. de sūmo bono li. iij. ca. vij. longe a
deo ē anim⁹: q in oratōne cogitatōib⁹ sctī fuerit occupat⁹.
tūc ergo veracit oram⁹: qñ aliūde nō cogitam⁹. igiť ſm ipm
materia q veritatē orōnis ⁊ vtilitatē ꝑdere pōt: est aliūde
cogitare. ¶ Rñ. sine pīudicio. q oratōez hr̄e efficaciā sine
intellectu ei⁹ qd dr̄ duob⁹ modis pōt intelligi. qz in oratōe
duo sunt. s. orōnis act⁹: ⁊ illud qd petiť siue orať. qñ ergo
queriť. Utrū tenemur intelligē qd oram⁹. dōm q de actu
semꝑ est ver. de eo aūt qd petiť non oportet nisi in magis
lrātis ⁊ ꝑuectis. nec isti etiā teneť hr̄e intellectū orōnis
i. q actu intelligāt qd oratio dicit: tñ iux qd pōt hūana in
firmitas dz esse: vt qlibet ꝯuertať ad orōnis intellectum.
Sz de actu orōnis hñ verū est. q oēs dñt intelligē actuz
orōnis. i. qd orant aduertē. ¶ Quare aūt orōni sp nō ē cō
iunct⁹ intellect⁹ cā pōt duplex assignari. Una ex pte infir
mox causa ē: cogitationū mūdanox importunitas. sic di
cit ysid. de summo bono. li. iij. c. xxv. plerūqz fieri solet ⁊c̄.
hoc maxime tpe oratōis exprimiť. Ex pte pfectox est cau
sa in deū mētis excessus. ſm q Hug. de virtute orādi. orō
est ⁊c̄. Prima igiť caret fructu. et si non toto: tñ tanto ꝑut
dicit ysido. de summo bono. mens q añ oratōez ⁊c̄. necio
igiť orō interrūpiť et ideo impediť. Scd'a aūt est fructu
abūdantis. et hoc plane dic Hug. de ditute orandi. ꝟ gen⁹
orādi in forme quantū ꝑceteris vnicū: tantū ē apud deū ꝑ
ceteris oīb⁹ ꝑciosuz. ¶ Qd ergo obr̄ de dam. orō est ascensus
intellect⁹ apud deū. dōm q iste intellect⁹ est ꝑ ꝯsideratōez
dīne bonitatis. hoc aūt hñ est sine intellectu orōnis. i. ei⁹
qd orať. ¶ Ad scdm siliter dōm. q cū dr̄. Nemo sapiēs fa
cit qd nō intelligit. si d' actu intelligiť hñ dicit veritatē. si
de illo qd i actu exerceť non semꝑ hz veritatem hoc planū
est. ¶ Ad terciū dōm. q illud qd dic cesari⁹ intelligendū
est ſm modū illū quē dicit aplūs ⁊ alij sctī. q id qd plus co
litur ⁊ venerať in cultu opex: illud ꝑ deo reputať. Unde
gulosi dicūť hr̄e deū ventrē Philip. iij. Siliter dico q qñ
ꝯuertit se hō sup aliud in orōne sicut vsurari⁹ ad pecuniaz
suā. et nō hz illa orō aliqd mentis: ꝟ ꝑncipalr ad pecuniaz
se ꝯuertit. et tūc ꝑ deo hz illud et hoc vult dicere auctas ꝑ
dicta. Si aūt ex surreptōe et nō ꝑncipalr illud fiat: nō est
ita. ⁊ hoc vltimū plerūqz in quorūdaz orōnib⁹ inuenitur.
¶ Ad qrtū dōm. q bern. nō vult dicē q totalr ꝑuet orō
nis fructu: nisi mens ita foris vageť q nec actum orandi.
nec sniaz orōnis aduertat. qz tūc nō est orō veniis rōne.
ꝟ qsi exīns oīno sine vsu rōnis. et⁹ status oīno infructuo
sus reputať. ¶ Ad vltimū silr ē rñdenduz. Si quereť vñ
talis oratio hz efficaciā pōt dici q a virtute verbi ⁊ debita in
tentōne informari. verba eñ deꝑcatoria efficaciā habent ⁊
maxime qñ sunt recta intentōne formata.

Articulus sextus

Consequēter queriť. verū magis insistendū sit
orōni mentali q vocali. i. q istarū sit vtilior. q
mentalis: videť sic. Greg. veraciter orare ē amaros in cō
punctōe gemit⁹ ⁊ non ꝯposita vba resonare. ꝟ penes illud

penes qd resideť orōnis veritas ⁊ vtilitas ē magis in s[...]
dū: ergo vtilior ē mētalis orō q vocalis. ¶ Pre. orō fac hoiez
tendē sursuz cū sit pl⁹ affect⁹ in deū direct⁹. ſm Aug. ꝟ aīa
q diu est sollicita de his q deorsuz sūt: nō pōt ferri sursum
sic est aūt qñ ꝑfert sermonē qz intenta est circa illud. ergo vt
videť vocalis oratio aīam impedit ne sursum afferať. mē
talis ergo orō magis aīam effert sursum. sed talis est magis
vtilis. ¶ Pre. math. vj. orātes nolite multū loq sicut ethni
ci faciūt. ꝟ si vocalis orō vtilior esset q mentalis. nō pat'ū
esset loqndū imo multū ergo ⁊c̄. ¶ Pre. aug. ad pba. de orā
do deo loquens de orōne dicit sic. hoc negociuz pl⁹ gemiti
bus q verb agiť. plus fletu q affatu. qre vtilior vr̄ menta
lis. ¶ Pre. Amb. li. de sacris. qñ oras noli sermōe clama
re ꝟ sursum roga. incipies vociferare. putas q alr nisi cla
mantē audire ñ possit: ⁊ ita vt pri⁹. ¶ Pre. ꝑ ysid. de sum.
bo. ē rō cordis nō labiox orō. nō eñ de⁹ dep̄cantis vba atte
dit: ꝟ orātis cor aspicit. ¶ Itē aug. de ecclasticis dogīb⁹
nullū credim⁹ ad salutē. nisi deo inuitāte venire. nllm inui
tatū salutē nisi deo auxiliāte opari: nllm nisi orātē diuinū
auxiliū ꝑmereri. ꝟ sine orōe vocali pōt qs ꝑmereri diuinū
auxiliū vt in multis pz: ergo in hoc ꝯposito intendiť de orōe
mētali: ergo illa vtilior. ¶ Itē aug. ad pbā de orādo deo. mul
tū loq orādo. est rē neccīam supfluis agē verb. igiť in nullo
vel in modico vtilis videť vocalis orō: qre vtilior ē mētal
¶ Pre. in eodē Aug. mltū pcari ē ad deū q pcamur diutur
na ⁊ pia cordis affectōe ⁊ excitatōe pulsare. nā plerūqz h
negociū plus gemitib⁹ q ſmonib⁹ agiť. ꝟ si pl⁹: videť q ef
ficaci⁹. ¶ Pre. Mat. vij. Nō pōt arbor mala. sup illud di
cit amb. q affect⁹ opi nomē imponit. ergo op⁹ indicari hz ex
affectu. hoc est hz efficaciā ex affectu. igitur oratō cū sit af
fectus: totam suā efficaciā trahit ex affectu mētis. igitur
ex exteriori voce vel ſmone. ¶ Pre. magis ꝯtrārie sunt vis
cognitiua ⁊ affectiua: q affectiua ⁊ interpratiua. ꝟ est pla
nū. ꝟ act⁹ cognitiue intēsus actū ipedit affectiue: ergo multo
forti⁹ act⁹ interpratiue. ergo nunq tantā efficaciā vt vr̄ hēbit
orō in voce ⁊ in mente. ¶ Cont. doctoris sapiētissimi ē ñ
solū bona ꝟ vtiliora edocere. ꝟ dñs q sapiētissim⁹ ē moduz
orandi dedit vocalē non mentalē: ergo vtilior ē orō vocalis q
mētalis. ¶ Pre. math. vj. sup illd. Pater nr̄. dic glo. nlla
magis spiritalis orō ē. quā illa q ex ore filij q ē veritas ꝑ
cessit. ꝟ illa fuit vocalis: ergo vocalis orō est spiritalior ⁊ vti
lior. ¶ Pre. illa orō ē vtilior in q magis dei volūtas adim
pletur ⁊ iusticie stat⁹ ꝯseruať. hoc aūt poti⁹ fit in orōne vo
cali q mentali. ergo ⁊c̄. ¶ Probatō minoris Math. vj. sup il
lud orantes ait. glo. vult de⁹ rogari ⁊ venerari vt bonitas
ei⁹ deriuet ad pñes. ⁊ stat⁹ iusticie seruieť apud subditos. ꝟ
nō pōt fieri nisi ꝑ vocis manifestatōnem. hoc planum est.
¶ Pre. ꝑdicans cū facit illud qd ꝑdicat plus mereť rōne
boni exempli qntū ē de se: q rōne obi. igiť a sili cū dicit. q
orans orōne vocali pl⁹ ꝑbeat boni exempli q orās oratōe
mētali tm̄. igiť plus hz rōne meriti orō vocalis q mētal.
igiť ⁊c̄. vt pri⁹. ¶ Pre. obseq deo ē bonū. ergo magis obseq ē
magis bonuz. ꝟ obseq corde ⁊ ore magis est obseqꝛ q cor
de tm̄. igiť cū primū fiat rōne vocali. scdm mentali: videť
q melior sit orō vocalis q mentalis. ¶ Pre. penitētib⁹ q̄t[...]
die videm⁹ imponi orōnes vocales nō mētales. huiōi aūt
nulla cā videť esse: nisi qz sunt vtiliores vel etiā meliores.
¶ Pre. vt dic greg. ꝑbatio dilectōnis exhibitio est opis. ergo
vbi maior ē exhibitō opis: maior ꝑbatō ē dilectōnis. ꝟ in
orōne vocali maior ē exhibitō opis: ergo maior ꝑbatio dile
ctōnis. ꝟ illa orō efficacior in q dilectō maior. ¶ Pre. orō
mētalis sufficit qtuz ad deū. ⁊ ē planū: ergo cū orō vocal' su
paddať: alit frustra a saluatore tradereť. Addit ergo aliqd i
merito respectu orōis mētalis ergo supe rogatōis ꝟ qd ē sup
erogatōnis meli⁹ ē q necessitatis. ergo ⁊c̄. ¶ Pre. cessare pei
tus ab orōe vocali maioris ē trāsgressiōes q cessare a mēta
li. ꝟ planū ē i illis q ad orādū ⁊ ad canonicas horas psol
uendū ex officio obligať. Sz si oppositū est causa oppositi
ti ſm phm: ⁊ ꝯpositū ꝯpositi. ergo sequit vt videť. q si cessare
a vocali peīz ē grauius: q vocalē orare ē vtili⁹. ¶ Rñ. ad h
pōt dici q orō vocalis ordinať ad mētalez ⁊ nō ecōuerso.

fm hoc ḡ intelligenduz est. ꝙ aliq̄ orō pure mētalis ē: aliq̄ pure voc. lis: aliq̄ media siue mixta. Pure mētalis qñ labia ñ mouent̄ s; cor ad deū loqt̄. pure vocalis qñ aliqs nu- [illegible] nec generalr̄ nec in spāli. s; cōtra [illegible] ē mētalis. Alia ē mixta in q̄ orat̄ mētalr̄ [illegible] q̄ immediate fert̄ in deū. et [illegible] huc vtilior ē mētalis. aut verbis illis iuuat̄ affect⁹ ⁊ ampli⁹ inflāmat̄. ⁊ isto vltio mō vtilior ē vocalis ⁊ multi sunt tales. ⁊ marie q nō sūt multū spirituales ad q̄rū affect⁹ ꝓuocandos sūt orōes vocales institute. ¶ Ampli⁹ aūt vt tollat̄ ōis ābiguitas distinguendū ē vlteri⁹ int̄ orōez publicā et priuatā. Publica est illa q̄ publice. s. a sacerdote ꝓfert̄. et hec non solū exigit affectū interiorē s; et affectū exteriorē. q̄z illa ē excitatiua oīm fideliū ad bonū ⁊ fit ꝓ oīb⁹ fidelib⁹. ⁊ lz ipse sacerdos nō hēat ibi affectū: nō est tñ sine affectu interiori rōne affect⁹ aliquoꝝ mēbroꝝ q sūt de eccl̄ia. q̄z sūt aliq sp̄ in eccl̄ia q hñt mentis affectū in deuz directū. talis aūt orō vocalis cū fit cū mentali q̄ priuata ē: ceteris parib⁹ sp̄ est p̄ferenda. q̄z sp̄ p̄fert̄ bonū cōe spāli. ¶ Adhuc aūt notandū. supposito p̄habita distinctiōe. ꝙ illa orō q̄ publica est siue sacralis siue canonica ꝙ idez ē: sp̄ vocalis dz eē. et hoc ē. q̄z sic statutū est ab eccl̄ia. sicut ē psalmodia q̄ cantat̄ ab eccl̄ia. ⁊ hmōi valz ad fastidiū remouendū. ⁊ ad simplices ad deuotōez ꝓuocādū. vel et̄ ꝓ pctis ad satisfaciendū [illegible] multa corda psolat̄. g̃tiores mētes facit. studiosos oblectat mentes. excitat pctores ad lamēta. excitat affectum pietatis. aīos coꝝ inflectit. vñ sicut ex duplici natura sum⁹. spūali ⁊ corpali: ita deo laudē duplicē debem⁹. spūalem ⁊ corpalem. ⁊ h est q̄d [illegible] dic li. iij. c. iiij. q̄z vtriq; ex visibili sum⁹ et inuisibili natura: duplicē adoratōez creatori offerimus. quēadmodū ⁊ intellectu psallim⁹ ⁊ labijs corpalib⁹. De p̄me aūt distinguendū est sic. p̄ri⁹. qñ oratō pfecti viri q sic inflammat⁹ est ꝙ totalr̄ fert̄ in deū. maioris efficacie ē mētalis q̄ vocalis. talis eñi nō indiget voce exteriori ad deuotōz excitandā seu affectū inflāmanduz: imo poti⁹ ex sono vocali retardat̄. Silr̄ ē de orōne impfecti. q̄z cū talis nō hēat ptātem se totalr̄ in deū offerendi: indiget vt exteriori voce excitet̄ ⁊ inflāmet̄. ¶ His visis in pte patz rñsio ad obiecta. pōt ḡ dici. ꝙ verbū Greg. p̄mo ꝓpositū. ꝙ cū nō sit stat⁹ in vocib⁹. s; sem ꝑ ad intellectū ordināt̄. s; vocalis orō referri bz ad mentalē: q̄z magis respicit dñs affectū q̄ vocē. nam voce affect⁹ adiuuat̄. ⁊ h vident̄ sonare vba Greg. ¶ Ad secundū pz rñsio. q̄z falsum supponit. imo excitāt voces affectū tepidū: nec hō diuisus. imo vis inferior superiori cooperat̄. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ verbū Math. non excludit ab orōne multiloquiū. sicut pz in p̄cedenti q̄ōne: sed multiloquiū ꝙ hēbant gentiles in orādo. et sic pz ꝙ rō illa nō concludit. ¶ Ad illud q̄d obijcit̄ ꝙ hoc negociū ⁊c̄. rñdenduz est sic ad p̄mū ⁊ ad alia q̄ sequunt̄. ¶ Silr̄ ad illō q̄d p̄io obijcit̄ de vbo Aug. ad ꝓbam. pōt dici ꝙ aug. loqt̄ de orōe pfectoꝝ. q hñt mentē totalr̄ in deū ꝯuersum. ⁊ exteriorib⁹ impari mixtā. et hoc pꝫ q̄z dic aū verba illa īmediate. absit mlta depcatio: si feruēs pseuerat depcantis intensio. et seqtur ꝙ opponebat̄. naz multuz ⁊c̄. ¶ Ad aliud pt̄ dici. ꝙ hn verū est ꝙ efficacia orōnis ꝓcedit ex affectu. vbi q̄z tā ex voce exteriori nō excitat̄ nec inflāmat̄ s; retardat̄. bene ꝯcludit argumentū. nō aūt vbi affect⁹ exterior inflāmat̄ ⁊ excitat̄. s; totū ꝯtrariū ē: q̄z affect⁹ q̄nto pl⁹ inflāmat̄ tanto efficacior ꝓbat̄. ¶ Ad vltimū dōm. q̄d hn verū est ꝙ act⁹ intellectiue intēsus impedit actū affectiue. qñ ferūtur ad diuersa: nō tñ verū est qñ ad idē ordinant̄. imo ꝯtrariū accidit: q̄z intellectu hn illuīato. ⁊ affect⁹ valid⁹ q̄nq; inflāmat̄. ¶ Ex dictis pꝫ rñsio ad ꝓposita ad vtrāq; ptem. pōt tñ p̄dictis addi ꝙ in penitētijs orō vocalis freq̄ntib⁹ iniūgit̄ q̄ mētalis: q̄z vocalis magis ē in ptate nr̄a q̄ mentalis q̄z hec oīm est: illa pfectoꝝ. Pre. hec est sacralis ⁊ satisfactoria. nō alia. licet sit q̄nq; magis meritoria.

Membrum terciū

Onsequēter querit̄ q̄d est petendū in oratōe a dño. Et p̄mo vtrū sit petendū sibi bonum tpale. Scđo vtrū petendū sit alij malū tpale. malū dico pene. Tercio vtrū sit adiutoriū in malo culpe. s. vt minus possit.

Articulus primus

Irca primū obijcit̄ sic ad ptem affirmatiuā. ij. Cori. xij. ter dñm rogaui. dic glo. qñ tpalia petitis cum modo petite: et cuz timore illi ꝯmittite. vt si prosit det: si scit obesse nō det. q̄d eñ vel ꝓsit vel obsit medic⁹ nouit non eger⁹. hic apte habet̄ ꝙ tpalia sunt petenda. ¶ Pre. j. Timoth. ij. obsecro p̄mo oīm fieri obsecratōnes orōnes. postulatōes. grāꝝ actōnes. glo. Silr̄ grāꝝ actio est de pactis q̄ totū ꝯcludit. pōt igit̄ argui sic. Si grāꝝ actio est petitoꝝ bñficioꝝ ꝯclusio et orō ordinat̄ ad beneficiū: ⁊ illō ad grāꝝ actōz. ḡ cū debeā⁹ ꝓ tpalib⁹ dō grās agere: apparet ꝙ et illa possum⁹ petere. ꝙ aūt debeamus ꝓ tpalib⁹ grās agere. plane dicit glo. Math. vj. super illud hec oīa adijcient̄ vob. dicit eñ. si subtrahant̄ ad ꝓbatōem est: si dant̄ ad grāꝝ actōez. q̄z oīa coopant̄ in bonum. hec glo. ¶ Pre. sic dic aug. de orando deo. Salomō sufficientā nō indecenter optabat ⁊ ꝙ hēat petebat qñ dicebat. diuitias ac paupertatem ne dederis mihi: s; tm̄ victui meo tribue necc̄ia. hec autem sunt tpalia. ḡ ⁊c̄. ¶ Pre. Aug. in eodem li. qui aūt dicit in oratōne. dñe multiplica diuitias meas da mihi quantas dedisti illi. aut honores meos auge. fac me in hoc seculo p̄potentez atq; clarentem. vel si q̄d huius modi. et hoc dicit vt eaꝝ ꝯcupiscentias habens. non id attendens vt ex eis s̄m deū ꝓsit hominib⁹. puto eū nō inueniri in orōne dñica [illegible] hec vota aptare. hec Aug. Ex hac auc̄te pz ꝙ petere diuitias et tpalia quecūq; vno mō ⁊ s̄m deū hominib⁹ ꝓsint ad oratōez dñicam ē referendū. pete ista ꝓpter ꝯcupiam coꝝ: ad oratōez dñicam nō referuntur. oīe eñ illud q̄d ad oratōez dñicā refert̄: licite ē petendū. ¶ Pre. luc. xj. Sup orōez dñicā dic glo. Math. vj. septem ponunt̄ petitōnes in quaꝝ tribus eterna poscunt̄ in q̄tuor tpalia. s; oīe q̄d orōne dñica petit̄ licite pōt peti. ¶ Itez eccl̄ia petit ꝓ fructib⁹ terre ⁊ ꝯsilib⁹ tpalib⁹ ptinentib⁹ ad necessitatē tpalez: licite ḡ tpalia pñt peti. ¶ Pre. dicit Aug. de orādo deo ad ꝓbam. In his itaq; oīb⁹ incolomitas hoīs ⁊ amicicia ꝓpt̄ sepa appetunt̄. ⁊ seqt̄. ista tñ habētur vt teneāt̄: cū nō hñtur vt hēant̄. Et formam petendi ⁊ orādi ista petē docet Aug. de s̄mōe de mōte exponēs illud panē nr̄m q̄tidianū dic. panis q̄tidianus dict⁹ ē quib⁹ vite necessitatē sustētat. hec aug. ⁊ sic de pri⁹. ¶ Pre. viuē ñ possum⁹ sine istis. ⁊ a nob nō habem⁹: ḡ necessario oportet vt a deo postulem⁹. ¶ Ad oppositū. sup illud ps. De⁹ auribus nr̄is audiuim⁹. glo. ad tpalia nō audit de⁹. vt ab eo desiderent̄ eterna. ⁊ hec nō amant̄ ḡ [illegible] petunt̄ et videtur frustra petunt̄. Iniquitatē meditat⁹ est in cubili suo. glo. nihil q̄d extrinsecū est a deo petam⁹. q̄ si petam⁹. ostiuz cordis patet. turba maloꝝ cogitatōnū videt ⁊ subintrat. hec glo. Et hac glo [illegible] q̄z omnia tpalia sunt extrinseca. ⁊ ita nō sūt petenda. [illegible] glose. q̄z nihil petendū est q̄d viā facit ad pctm. tpale ē huiusmodi. ¶ Pre. greg. i omel. sup illō. h est p̄ceptū meum In domo dñi ihū. deū nr̄m non querim⁹: si in eternitatis templo ꝓ tpalib⁹ oram⁹. ¶ Pre. [illegible] querite regnū dei glo. tanq̄ bona nr̄a [illegible] esse petenda. etiā si necessaria: loqt̄ de tpalib⁹. ¶ Pre. ibidem alia glo. in intentōe eternitas in [illegible] bil petendū est in orōne. q̄d nō sit i intentōe. ¶ Pre. [illegible] interlinearis. p̄mū querite regnū dei. dic. et q̄d nihil pe[illegible]tur s; tpale [illegible] a regno dei ē extrinsecū. q̄z [illegible] duci. ḡ et pri⁹. ¶ [illegible] interlinearis [illegible] dicit. nō ista. si igit̄ nō de regnuz: q̄d pz ꝑ textum qui [illegible]

primū querite regnū dei. vbi pͦ intelligit̄ ꝙ nunq̄. q: non simul hoc pȝ cū intentōe fit ferri ad diuersa sic ipossibile. ¶ Pre. j. cori. bonū ē mihi mori q̄ vt gloriā meā ꝗs euacuet. et loquitur aplūs ibi ſm glosā de accipientis tpalia a ſ ab illis quibus predicabat. Ex q̄ videt̄ ꝙ accipiendo tpalia euacuaret̄ glīa. q̄re si tale nullo mō est petēdū ⁊c̄. ¶ Pre. eodē caplo ſup illud. dispensatiō mihi credita est glo. si illa. q̄rite regnū et iusticiā eiꝰ. ne cū illa q̄ritis. scilȝ tpalia: nullo mō auertamini. Aut ne duos fines ꝯstituatis ⁊ vnū ꝓpter se appetatis. scȝ regnū: et ista necessaria ꝓpter illō. ꝗ ꝓpter regnū tm̄ debemꝰ opari. non solū oīa cū regno dei tpalem mercedē meditari. hec glo. ex q̄ videt̄ ꝙ nec per se nec etiā cum regno petere tpalia debeamꝰ. ¶ Pre. dam̄. dicit. ꝙ orō est ascensus intellectꝰ ad deū et petitio decentiū. cū ꝗ ista tpalia deorsum inclinēt ⁊ vilissima sunt ⁊ caduca nullo mō sūt petenda. ¶ Pre. aug. de sacris. ꝙ sacra quia corpalia sunt etsi nihil grē ꝯtulerent: essent nobis occasio ruine. igit̄ tpalia erḡ occasio sunt casus. nullatenus sunt petenda. ¶ Rn̄. ad hoc pōt dici. ꝙ illa q̄ sunt tanq̄ nec̄cia ad vite subsidia ⁊ sustentatōēȝ. sunt petenda etiam nec̄cio Vn̄ aug. ꝯtra faustū scdo li. dispensatōnis noui ⁊ veteris testamenti deo seruiūt p diuersa et congrua tpa docēti bona tpalia et ab ipso petenda. ratio aūt hꝰmōi est. q: q̄diu sumus in hoc mūdo viatores. viā ꝯplere non possumꝰ nisi corpe sustentato. regnū similiter nō ꝯsequimur nisi via expleta ⁊ ideo necesse habemus tpalia a deo petere: qm̄ planum ē ꝙ illa a nobis habere nō possumꝰ. et hoc vt corpꝰ sustentetur. sustentatū ꝯpleat viam suā. tandem ꝑueniāt ad glīaȝ et sic qd̄ in vsuȝ venerit. ad illud obtinendū ꝗ fruendū est referat̄. Vn̄ sciendū ꝙ cum aliqd petit̄ tanq̄ bonum ꝓpter aliud. hoc igit̄ nullo mō petendū est tanq̄ bonū ꝓpter se ſ ꝓpter aliud. ¶ Pre. eoꝝ q̄ sunt ordinata ad aliud. alia sūt imediate et ꝑ se ordinata ad salutē: et sunt magꝭ bona grā scȝ et virtutes q̄ sunt ad vitā spūalē necessaria. ⁊ hec toto affectu ⁊ desiderio sunt petēda. sicut plane habet̄. ij. Cor. xij. in glo. ſup petitōe aplī de amotōe stimuli vbi dicit̄ sic. Cū ea q̄ deus laudat et ꝓmittit ab eo petitis. securi petite illa em̄ ꝓpicio deo ꝯcedunt̄. Alia aūt sunt ad finē ordinata ſ tm̄ ex ꝯseq̄nti. vt sūt bona corpis q̄ minima sunt ſm aug. ⁊ ideo nō cū magna sollicitudine sūt petēda. ſ tanq̄ huic vite nec̄cia. ꝓpriū em̄ melioris magis ē eligēdū ſm phm. et ideo q̄ corpis et dei q̄ aīe. ⁊ ꝓpter hoc subdit ibidē glo. qn̄ aūt tpalia petitis ꝑ ceteris: cū modo petite et cū timore ei ꝯmittite. vt si ꝓsint det: si scit obesse nō det. qd̄ em̄ ꝓsit vel obsit medicus nouit nō egrotꝰ. hec glo. Vn̄ signāter dicebat dn̄s Math. vj. Nolite solliciti eē dicētes qd̄ māducabimꝰ aut qd bibemꝰ aut q̄ opiemur. Hec eī oīa gētes inquirūt. scit eī pr̄ vr̄ q: oībꝰ his indigetis. Vn̄ nō ꝓhibet dn̄s qn hec petamꝰ: q: his oībꝰ indigemꝰ: cū et ante paꝝ panē q̄ridianū petere a patre nos docuit. Sed vult vt nō solliciti petamꝰ. sed magis regnū dei ⁊ tanq̄ magis necessariuȝ et scȝ ista non simplr̄ sed ꝑut expediūt ad corporis sustētatonē siue viatoris: id aūt simplr̄ videlicet ipm regnum et iusticiā tanq̄ imediatū ꝑ quod ꝑuenit̄ ad regnum. Unde c̄lo Math. vj. Est intentōne eternitas: et in vsu tpalitas Vn̄ greg. in omel. ſup hoc est ꝓceptū meū dicit sic. ecce alius in orōne petit vxorē. alius villaȝ petit: aliꝰ postulat vestem: aliꝰ dari sibi depcat̄ alimentū. et quidē cū hic desint ab oīꝑ petentia nō petēda sunt. ſ meminisse debemꝰ ꝙ ex mādato eiusdē nr̄i redemptoris accipimꝰ. Primū querite regnum dei et iusticiā eiꝰ. et hec omnia adijcient̄ vob. et hec itaq̄ a deo petere nō est errare: si tn̄ non nimis petant̄. nostras ꝗ petitōnes videamꝰ frēs charissimi. et qd̄ ad salutē nostram ꝑtinet a deo petamꝰ. i. gaudia salutis eterne postulemꝰ. hec Greg. ¶ Sūma solutōis est. ꝙ simplr̄ loquēdo et ꝑ se spūale a dn̄o et solū ⁊ ꝑ se petere debemꝰ. ⁊ hoc ē q: qd petitur superius et ꝑfectius eȝ cꝭ respectu illiꝰ q petit. et ꝯsistit ꝙ spūs ꝑūs humanꝰ q̄ nullū temporale est creaturē. ſ solū spūale. tpale aūt petere ꝯceditur qn̄ indigemꝰ sicut superius dictum est. hoc ē in quadam imꝑfectione est non ꝑfectōē ista. Non em̄ ꝓhibet dn̄s ꝙ non petamus: ſ ne solliciti simꝰ nec nimis obnixe petamꝰ. rō aūt q̄re nos dn̄s retrahit ab ista sollicitudine siue intentōnis nimietate. pōt q̄druplex assignari. Prima ē q: ꝓpter nimiā sollicitudineȝ animū secretū ꝑturbat̄. Alia q: via vicije parat̄. tercia q: eternoꝝ desideriū remittit̄. quarta q: animꝰ ab eisdē auertatur. Primū et scdm innuit glo. ſup illud ps. Iniquitatem meditatꝰ est in cubili suo. q̄ dicit. nihil a deo extrinsecū petamꝰ ꝙ si petimꝰ: ostiū cordis nostri pȝ. ecce scdm scilȝ introitus vicioꝝ. et seqtur. turba maloꝝ cogitationū videt ⁊ subintrat. ecce primū. s. ꝑturbatio mētis. Terciū dō dat intelligere glo. ſup illud ps. Deꝰ auribꝰ nr̄is audiuimꝰ q̄ dicit. ad tpalia nō audit deus: vt ab eo desiderent̄ eterna: ⁊ hec nō amēnt̄. vbi plane innuit glo. ꝙ nimia intētio ad terrena: desideriū minuit eternoꝝ. Quartū dat intelligē glo. j. Cori. ix. ſup illud. dispensatio mihi credita ē. illa scilicȝ spūalia q̄ratis. ne cū ista scȝ tpalia q̄ritis: illinc auertamini hec glo. His visis sustinēdo ꝙ tpalia sūt petēda: facilē pōt rn̄deri ad obiecta sic. q: oēs ille auctes et rōnes que ꝓbant ꝙ tpalia nō sunt petenda verū ꝯcludūt ꝑ se et ꝑ se loquendo. Alie aūt que ꝯtrariū ꝯcludūt verū ꝯcludūt ſm ꝙ tpalibꝰ hȝ viator sustētari atq̄ ad regnū ꝑuenire ¶ Ad primū ꝗ obm de glo. ſup illud. Deꝰ auribꝰ. dōm ꝙ glo. nō dicit ꝙ tpalia semꝑ petentibꝰ denegent̄. sic oportet intelligi Si aūt tpalia denegant̄. hoc facit dn̄s ꝓpter desideriū eternoꝝ: et vt animꝰ a tpaliū amore retrahat̄. ⁊ ita illa rō non ꝯcludit. ¶ Ad aliam glo. ſup illud ps. Iniquitatem meditatus est. dōm ꝙ loquitur ꝯtra nimis obnixe petentes. ⁊ ſ pȝ intuenti. ¶ Ad verbū Greg. silr̄ pȝ rn̄sio. q: nō negat quī possimus tpalia petere: sed dicit ꝙ nō sunt importune petenda qd̄ dimittebat̄ in opponendo. Vn̄ sūt hec vba greg. in domo dn̄i idm n̄ q̄rimꝰ: si i eternitatis tēplo importune ꝓ temporalibꝰ oramus. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. ꝙ nihil extra regnū petit̄. verū est tanq̄ primo. et ꝓpter se siue ꝑncipalr̄ ibi tn̄ petere vt corpꝰ sustentet̄ vt posset ꝑuenire ad regnuȝ nō negat̄. Eodē mō rn̄dendū est ad terciū argumentum. ¶ Ad illud aplī. bonū est mihi mori. expoīt glo. sic. si accipereȝ opportune ⁊ indiscrete vel vt finem. ⁊ isto mō tpalia petēda nō sunt. ¶ Ad aliud qd̄ obr̄ de alia glo. dispensatio eodem mō rn̄dendū est importune vel vt in fineȝ. et hoc pȝ intuenti glosaȝ. ¶ Ad illud qd̄ obr̄ de Dam̄. ꝙ oratio ē petitio decentiū. tpalia aūt vilissima et caduca. Dicenduȝ ꝙ oīs creature respectu ꝑncipij de q̄ scȝ nihili. vanū est et caducū. inq̄tum tn̄ a deo est: ad deū est. et bonū est. nō deorsum inclinans. ſ deū potiꝰ quodāmodo repn̄tans. ⁊ ista via peti poterit oē illud qd̄ ad ipm ordinat̄. tale autē est tpale ꝑut eo habet viator sustentari. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur. ꝙ sunt occasio ruine. dōm ꝙ oīs creatura de se bona est. ⁊ ꝙ occasio sit ruine. hoc nō est de se ſ rōne abutentis. Vn̄ tpalia nō sunt ruine causa. licȝ materia. nec occasiones siue occasio actiue. sed passiue potiꝰ: quia tūc rēt occasio oē ducēs in deū ista sp̄a inq̄tum bona est et a deo. Vn̄ Aug. de li. ar. Ve qui derelinquunt te ducem ⁊ oberrant in vestigijs tuis. q nutꝰ tuos ꝑ te amant: et obliuiscuntur quid innuas. Vn̄ argumentū illud nō ꝯcludit ꝙ tpalia nō sunt petenda. sed ꝗ abutit̄ et format sibi occasioneȝ ruine in illis: non debet illa petere.

Articulus secundus

Consequenter querit̄. vtrū liceat orare ꝙ malū. s. pene eueniat ꝓximo scȝ inimico. Et sic videt̄. ſup illud. vindica sanguinis seruoꝝ tuoꝝ. glo. vindicta temporalis vt eternā euadāt. ꝗ si ꝓpheta vltionē iuste petebat nō eternam ſ tpalem. ꝗ et nos silr̄ possumꝰ vt videt̄. ¶ Pre. dicit ibi ps. redde vicinis nostris septuplū in sinu eorum. Glo. septuplū ꝑfectionem pene significat. petebat ergo vt ꝑfecte punirent̄. ꝗ et nos. ¶ Pre. Apoc. vj. petunt sci vindictaȝ vsq̄ quo dn̄e nō vindicas de his qui habitant in terra. ergo si nō habemꝰ magis ordinatā caritatem q̄ ipsi: igitur poterimꝰ petere illud ideȝ. ¶ Pre. ideȝ petebat Iere. xj. videā vltionē tuā ex eis. tibi em̄ reuelaui causam meā. loquitur de inimicis suis. et sibi aduersantibꝰ. ſ nō ē maior

caritas in vobis q̄ fuerit in ꝓpheta. ¶ Pre. Judic. xvij. pe
tit samson p amici se deo cū iamīn ā deo de inimicis vi
tionē. ¶ Pre. iusticia h exigit vt mali puniāt. h bñ licet pe
tere qḋ iusticia fiat vt videt. ¶ Pre. illud ps. Rectos decꝫ
collaudatio. dic glo. q iust⁹ est q vult qḋ de⁹ vult. h scio de
um velle h q mali puniant: qꝛ hoc reqrit sua iusticia que
nullū malū relinqt impunitū. g teneor illud velle sic teno
or esse iustus. h oīe tale qḋ iustus esse teneor licite possū
petere g ꝛc. ¶ Contra. ysid. de sum bo li ij c. xvij. Qui ledi
tur non desistat orare ꝓ ledentibꝫ. alioqn iuxta dei sniam
peccat qui ꝓ inimicis nō orat. et hac auctē patꝫ. q inimi
cis bona debem⁹ impcari. alioqn peccabim⁹. g multo for
tius peccabim⁹. petendo q male pene eis eueniāt. ¶ Pre.
Math. v. sup illud. nō resistē malo. dic glo. pfecta est par
nullā velle vindictā. quā facit gr̄a euāgelica q̄ iubet. nō ei
nihil mali reddi: h nec resisti. vt sustineat malū: bonūqꝫ re
pendat. Ex hac auctē hꝫ. gr̄a euangelij nullaꝫ vult vindi
ctam: g oīs petēs vindictā videt a gr̄a euāgelij discorda
re. talis aūt est q orat vt ꝓxim⁹ incurrat malū pene: igitur
talis male orat. ¶ Pre. ex fine glo. hꝫ. q malū dꝫ sustine
ri et vlteri⁹ bonū rependi. ꝯtrariū cui⁹ facit q ꝓximo petit
malū. qꝛ quantū ē de se optat vt malū inferat. g vt prius.
¶ Pre. ꝓ eo qḋ ꝯtrariat pcepto dñi nullaten⁹ ē mādū. sed
petē ꝓximo ꝓ punitōēꝫ ē hmōi. qꝛ Math. v. diligite inimi
cos vros: caritas eīn oīa ꝯdonat. ¶ Pre. ibidem dr. orate
ꝓ psequētibꝫ ꝛ calūniantibꝫ vos. g debem⁹ eis bona imp
cari: nullaten⁹ g malum. ¶ Pre. ipm xpm in opibus virtu
tis debemus imitari. h ipse ꝓ suis crucifixoribꝫ orauit nō
vt punirent: g ꝛc. ¶ Pret. glo. Math. v. Estote pfecti sic
ꝛ pr̄ vester pfect⁹ est. Cumul⁹ pfectōis ē diligē inimicos et
orare ꝓ eis sicut ꝛ xpc fecit. ¶ Pre si oīo ꝑm Aug. est pi⁹
affect⁹ mentis in deū directus. vbi aūt vidicta querit nul
la videt pietas: g videt q vindictaꝫ querē siue malū ꝓxio
orōni repugnat. ¶ Rñ. ad hoc pōt dici. q petere a domi
no qḋ inferat alicui malum pene: pōt fieri. aut illi qui est
extra statum vie: aut in via. si extra qñ amplius nō ē pos
sibilis ad salutē. imo ꝛ in statu illo in quo dꝫ accipere ꝑm
merita. et hoc ꝑm rōnem siue exigentiā diuine iusticie: sic
licitum est petere. et hoc modo petunt sancti. diuine iusti
cie ꝯgaudentes. Psal. Letabitur iust⁹ cū viderit vindictaꝫ
ꝛc. Si aūt est in statu vie et adhuc possibilitas ad salutē
aut optam⁹ ei malum: aut qꝛ iuste inflictū. Primo mō est
malum. qꝛ malū inq̄tum malum nunq̄ alicui optare nec
petere debem⁹. tum qꝛ nō licet nobis petere: tū qꝛ non de
cet deum dare. vn̄ Greg. et habet. q. mor. Sciendum q
omnis hō pctō subiacet: q hoc petit a deo fieri quod diuo
facere nō pōt: vel si pōt minime decet. Scḋo aūt mō malū
est petere. qꝛ iuste inflictum. hoc adhuc pōt esse. aut ꝓpter
expeditōnem ꝓprie vindicte: et isto modo sil'r nō licet. quia
tam nō querem⁹ dei honorē. sed satisfacei ꝓprie impatien
tie et libidini. hoc mō multi qñ non pñt de inimicis vindi
cari. vel etiā nō audent. quia nō curant vndecūqꝫ malum
eueniat eis dicūt. Dñe vindica me. de tali orōne Beda in
omel. quedā est orō que pctm facit. sed bene orat q orando
deum querit. hic a terrena ad celestia ꝓgrediens. verticeꝫ
curie sublimioris ascendit. qui vō orant pro honore. aut
certe de inimici morte sollicit⁹ obsecrat: ipse i infimis ia
cens viles ad deū pces mittit. Si vō ꝓpter executōēꝫ diui
ne iusticie. hoc adhuc est. vel quia iustū: vel quia vtile. Si
quia iustum adhuc non licet: quia adhuc durat tempus
miserendi. Durat eīn miscōia q̄diu pctores sunt in via. et
hoc qꝛ ꝑm Aug. de nemine desperandū est dum est in via. h
sup eos magis debemus desiderare et petere miscōiaꝫ in
ꝯuertendo q̄ iusticiam in puniendo. et huic ꝯcordat glo.
Math. v. sup illud. Estote pfecti ꝛc. Cumul⁹ pfectōnis ē
diligere inimicos. et ꝓ eis orare sicut ꝛ xpc fecit. ꝛ constat
q xpc ꝓ eis orauit vt ꝯuerterent: non vt punirent. Si vō
quia vtile: isto mō licet. ex caritate eīn ꝓuenit orare deum
vt mali corrigant etiam ꝑ verbera et flagella. et hoc sepe
ꝯtingit q mali ꝑ flagella corrigant. quod satis intelligit
sup illud ps. Redde vicinis nostris septuplū. ꝑ qḋ pfecti

onem dei celestis significat: qñ sancto ꝯplemur et hoc i si
nu eoꝝ hoc e in secreto aīoꝝ vbi fit ꝯuersio. pꝫ g͞ꝫ in q
casu licet et psone seculari et etiā ecclīastice in orōne pete
re punitionē inimicoꝝ. vt scꝫ corrigant ꝛ ꝯuertant et hoc
est miscōie. ¶ Ad hoc g qḋ obr. q simplr licet petē puni
tionem ꝑ glo. sup illud. vltio sanguis. dōm q glo. loqt in
casu supdicto. Vñ dicit sic. vltio egalis et eterna euadam
introeat in ꝯspectu tuo. vt inotescat in natōnibꝫ corā ocu
lis nr̄is. i. cito fiat et videam⁹ illos ꝯuersos q mō nos ꝑse
quunt. ꝛ accipiat: h in bono ꝯ vltione pñā. hec glo. ¶ Ad
illud qḋ scḋo obr̄ exponit glo. redde g vicinis nr̄is septu
plum. nō optat h ꝓphetat. g illud magis dꝫ dici ꝓuisio in
dicendo q̄ impcatio. vel exponat in bono sensu vt dictum
est in soluēdo. ¶ Ad h qḋ tercio obr de scr̄is. iam solutum
est in supioribꝫ. ¶ Ad id qḋ obr de Hieremia. dōm q illā
ꝛ ꝯsilia oia intelligi bñt. dicta fuisse pdicādo nō impcan
do. ¶ Ad h qḋ obr̄ de samsone. dōm q illud qḋ fecit sam
son. fecit deo inspirante: ꝛ ideo excusat. Vñ dic glo. xj. ad
Heb. vbi loqtur aplūs de samsone. nec samson alit excu
sat q seipm ruina dom⁹ cū hostibꝫ oppssit: nisi qꝛ spūs la
tenter h iusserat q ꝑ illū miracula faciebat. hec glo. ¶ Ad
illud qḋ obr̄. q licet petē qḋ iusticia fiet. pꝫ rn̄sio ꝑ distin
ctionē factā in soluēdo. ¶ Ad h qḋ obr. q teneor velle qḋ
de⁹ vult. dōm q nō sp tenemur ꝯformare volūtatē nostraꝫ
diuine volūtati nisi in eo q scim⁹ eū velle nos velle. sic pꝫ ex
verb Aug. scḋo. de ci. dei. c. ij. ꝛ ideo rō illa non ꝯcludit.
Pre. quedā est pena q sp ꝯcomitat pctm sic amissio grā
tuitoꝝ ꝛ vulneratō naturaliū ꝛ alie mlte sūt. ꝛ hmōi penas
bñ reqrit diuina iusticia ne sit dedecus culpe sine iusticie de
coꝛe. et q̄tū ad istas bñ possum⁹ optare q q̄dis hō est in
pctō: et silr et ipse pene ꝯsequant. Alia est pena q aliqn
do infligitur in pñti et semꝑ in futuro: et de ista nescio qḋ
dñs disposuit siue ꝓposuit. et ideo magis debeo ꝯuerti ad
miscōiam: rogando ꝓ ꝯuersione q̄ ꝓ punitōne.

Articulus tercius

Consequēter querit. vtrū licet petē a deo adiu
toriū in malis culpe. i. vtrū a deo petē adiuto
rium vt min⁹ peccemus. Et sic: videt ꝑ h q cor
ruptō mali bonū ē. silr diminutō: g qua rōne licite possu
mus petē a deo mali destructōēꝫ ꝛ diminutōēꝫ: ꝛ ita possu
mus petere a deo si petam⁹ qḋ min⁹ peccem⁹. ¶ Pre. pecca
bant Manichei ponētes duo pncipia: vnū boni. aliḋ ma
li. ꝓbat eīn Bern. q oim vnū est pncipiū. g videt q ipm
inuocare poterim⁹ taꝫ in malis actibꝫ q̄ in bonis adiuto
rem. ¶ Pre. sicut ab ipso est in nobꝫ boni multiplicatō: ita
ꝛ mali destructō. h ab ipo licite petim⁹ q bonū in nobꝫ au
geat g pari rōne q malū minuat. g videt q dū in pctis ꝑ
si lun⁹. petere poterim⁹ q min⁹ peccem⁹. ¶ Pre si displi
cet deo pctm factū q̄ faciendū. h ꝓ pctis factis deū oram⁹
vt destruant ꝛ diminuant: g ꝓ faciēdis pari mō. ¶ Con
tra. Joh. j. Sine ipo factū ē nihil. i. pctm. g pctm a deo nō
est. h solū qḋ ab eo ē petendū ē: g pctm siue sit paruū siue
magnū vel q augeat: vel q minuat non est ab eo petēdū.
¶ Pre ysid. de sum bo. li. ij. c. xvj sicut nullū ꝓficit in vul
nere medicamentū si adhuc ferrū in eo fuerit nihil ꝓfi
cit orō illius cui⁹ adhuc dolor manet in mente loquitur de
pctō: g nihil ꝓficit oratō pctō in mente reseruato. ¶ Pre.
ois hō pctō subiacet qñ a deo petit qḋ minime decet tali est
tolli pctoꝝ pctm altero remanente. ¶ Pret Dam. oīo peti
tio ē decentiū: nihil dēc in ꝓposito. ¶ Rñ. dōm q qꝛ malū
culpe penit defect⁹. ꝛ defect⁹ inordinatiū⁹ nō hꝫ cāꝫ de
ficientē h efficientē. sic dicit Aug. [illegible] voluntateꝫ ideo
siue deo adiuuante vel coopante facit qḋ nō est natura ali
quo h potī⁹ nature defect⁹ et inordinatio. et ideo ad illud
faciendū siue ad defaciendū deū adiutorē nullꝰ debꝫ inuoca
re. Vlteri⁹ qꝛ in faciēdo peccatum declinat a pmo efficiēte
ꝛ deordinat ab vltimo fine ideo nullo mō decet deū facere
a q est quicqd bñ fit. silr nec decet nullā creaturaꝫ. q quic
qd facit: sic facē dꝫ vt ad fineꝫ oim ordinat. Et g querit si
licet petere adiutoriū a deo in malis culpe. pꝫ q nō. sicut

pbant rōnes suprdicte: et spāliter q̄ dicit Greg. Sciendū q̄ omīs hō pctō subiacet q̄ h a deo petit fieri qd ipe facere nō pōt. vel si facere pōt nō decet. cū eñ agētes et ꝯsentientes pariter in scelere inuoluant: deū sic orare ē velle deū ꝯstituere pctōrē: ꝓpterea nullo modo illud est orandum. ¶ Ad illud qd obijcit in ꝯtrariū. dōm q̄ hoc bñ possumus deū rogare vt pctm in nob totalr corrūpat. q: sibi displicet pctm omē in nob. et minus displicet deo min⁹ peccatū q̄ mai⁹. vtrūq; tñ displicet: et ideo deū vt adiuuet nos ad min⁹ malū nō rogare debem⁹ nec ad mai⁹: q: omē peccatū et pcipue mortale sibi displicet: et oīs q̄ illud facē ꝯponit. ¶ Ad scdm dōm. q̄ est malū culpe et pene. quicq̄ꝫ q̄ ponit deū principiū mali culpe errat: q: non hꝫ pncipiū efficiēs sed deficiens. s. defectiuā volūtatē q̄ nō deficit inq̄tum est a deo: sed inq̄tum est de nihilo. Malū aūt pene a deo est. a q̄ est tanq̄ a pmo pncipio omne qd est. manichei q̄ ponebant duo principia. deū bonū. lucis pncipiū. et spūaliū: deū malū principiū tenebrarū et corpaliū. et hec omia dicebant mala esse. cui ꝯtrariat Aug. ꝓbans q̄ oīm istorū tā corpaliū q̄ spūaliū que bñt esse. simplr vnum pncipiū est deus. Sed ibi nō cadit malū culpe: q: hoc non hꝫ eē simpliciter h defectum: et ideo argumentū illud nō ꝯcludit. ¶ Ad terciū dicendū. q̄ bñ possum⁹ rogare deū vt pctm in nobis corrūpat. hoc intellectu q̄ nihil de pctō siue q̄ nullum pctm retineat. q: si aliqd pctm siue aliqd de peccato remaneret: oīno illi ꝑsona displicēt. ꝓpter qd nō est petendū diuinū adiutoriū ad h. ¶ Ad vltimū dici pōt. q̄ qñ rogam⁹ ꝓ pctīs ꝓteritis. hoc ē vt deleant. aliter rogare non possum⁹ nec debem⁹: et isto mō possum⁹ rogare ꝓ faciēdis ne in illa incidam⁹. et hoc docuit dñs qñ dixit. Et ne nos inducas in temptatōem. Sic rñdent q̄ intelligunt. q̄ hic querit q̄ si licet petē adiutoriū a deo faciēdi minora pctā q̄ sint illa q̄ antea ꝯmisit. Sed aliter pōt dici ad problema ꝓpositū. q̄ petere adiutoriū a deo vt minus peccemus hꝫ duplicē intellectū. Un⁹ est vt grauioribus dimissis iuuetur a deo faciendi leuiora. vt q̄ habuit in ꝯsuetudīe ꝑpetrare pctm. furtū. ꝯtra naturā. homicidiū. et hmōi enormia: petat a deo adiutoriū. his dimissis ꝑpetrandi faciliora. vt fornicandi epulandi et hmōi. et hoc nō licet petere: q: hoc petere eēt a dño petere q̄ cooparet actui pctī. et fm hāc viam determinatū est ꝓblema ꝓpositū. Ali⁹ est intellectus a deo petē adiutoriū. vt qui hꝫ in ꝯsuetudine ꝑpetrare grauia pctā et enormia: his dimissis nō peccet tm̄ in ꝑpetratione minorū: et h facere pōt dñs infundendo sibi gratiā aliquā gratisdatam. et h licet petere: videlicet adiutorium a deo. s. vt saltē nō ita peccet enormiter sicut antea peccauit. et hoc ꝑsuadent rōnes inducte ꝓ prima pte. Dis habitis pꝫ rñsio ad rōnes ꝓ vtraq; pte positas.

Questio .xcj. quorū ē orando petere.

Consequenter queritur quorū est orādo petē. Primo q̄ queritur vtrū diuinarū ꝑsonarū sit orare. Secūdo vtrū beatorū. Tercio vtrū viatorū. Quarto vtrum existentium in purgatorio. Quinto vtrum damnatorū.

Membrum primum

Circa pmū q̄rit sic ad ptē affirmatiuā. Auctorē et subauctorē in ꝑsonis diuinis fm scdō est inuenire, vt filij et spūsscti respectu pr̄is. q̄ videt q̄ pr̄ rōne auctis poterit ab alijs exorari. ¶ Pre. dependētia illa q̄ est q̄ntū ad esse maria est. h vna ꝑsona ab alia dependit: h dependētia iportat et reqrit supplementū: et ꝓ hmōi ē orare. q̄ rē. ¶ Pret. expsse habemus de filio q̄ orauerit pr̄ē suū. Luc. vj. Erat i monte orare et erat pnoctās in oōne dei. ¶ Pre. j. Ioh. ij. ipe est ꝓpiciatio ꝓ pctīs nr̄is. glo. ꝓpiciās nos deo ꝓpiciatōe et intercessione. ¶ Pre. heb. vij. veniens ad interpellandū ꝓ nobis. q̄ sp orat ꝓ nob fili⁹ vt videt. ¶ Pre. et pl⁹ habem⁹ exemplum de spūscto. Ro. viij. ipe spūs interpellat ꝓ nob gemitib. inenarrabilib⁹. ¶ Pret. dam. li. j. c. x. vbi loqtur de ꝯuenientib spūscto: vocat eū interpellatorem pacitum. ¶ Pre. dic greg. q̄ aduocat⁹ nr̄ ē: q: ꝓ errore delinquētiū apud iusticiā pr̄is interuenit. ¶ Ad oppositū. Aug. de correptōne et grā. nemo q̄rit ab alio qd p se hꝫ. sꝫ si tā filius q̄ spūsscts oia hñt. et oia pñt: et nihil petūt. ¶ Pret. orare est inferiorū: h in ꝑsonis diuis summa ē eq̄litas. ¶ Pret. indiuisa sunt opa trinitatis: q̄ petitionū impletio ptinet ad totā trinitatē: q̄ qui petit ab vna aliquid petit ab alia q̄ si nullum decet petere a se: nō decet oratōez esse in ꝑsonis diuis. ¶ Pret. ꝯformis est p oia volūtas in pr̄e et filio et spūscto. q̄ si petitio ē vni⁹ ꝑsone respectu alteri⁹ nihil petit nisi qd scit illa velle: q̄ adhuc impletur si nō petat. frustra igit petet vt videt. ¶ Pre. supflua est oōez ponē vbi nullum desideriū est ꝯplendū: hoc aūt est in diuinis. ¶ Pre. fm dam. oōo ē ascēsus intellect⁹ in deū qd ꝑsonis diuis n̄ pōt ꝯuenire. ¶ Ad hoc dōm est. q̄ oōo nō pōt esse in diuinis. et h ꝓpter triplicē rōnē. Prima ē q: oōo de sua ratōe repugnat idempitate subē. scda q: repugnat equalitati potentie. tercia q: repugnat fontali plenitudini opulentie. q̄ q: in diuinis nulla ē subdiuersitas. ideo nec oōo. q: null⁹ petit a se. Alteri⁹ q: nl̄la potentie mioritas nec oōo: q: oīs orans min⁹ potentē se ꝓtendit. vlteri⁹ q: in bonis nl̄la egestas. nec oōo: q: oīs orans ꝓ aliq̄ supplendo orare intēdit. Concedendū est igit. q̄ ꝑsonis diuinis nō ꝯuenit. et si alicubi inueniat dictū: nihil aliud ē dictū. nisi q̄ volūt nob ciui⁹ bonū. volūtas act⁹ ē toti⁹ trinitatis. ¶ Ad illō qd prio obijcit de subauctoritate rē. pōt dici q̄ ista subauctas inequalitatē nullā ponit. imo summā eq̄litatē. intelligit q̄ q̄ illa subauctoritas ē in hoc. q̄ id qd est et quod hꝫ filius: hꝫ a pr̄e. et ideo in pr̄e est auctas. q: quodāmodo est auctor filij. in filio quedā subauctas. q: tñ pater nō dat filio ptē sue subē vel essentie h totū se q: sunt penit⁹ idem in suba: ideo oportet q̄ idem sint in potētia. iō nulla mioritas. inferioritas nl̄la. ¶ Ad illud qd obr̄ de dependētia. dōm q̄ dependētia illa nl̄lā iportat i filio imꝑfectōēz. vt iā dictū ē. et iō argumentū nō ꝯcludit. Silr̄ rō ē de spūscto. in q̄ ē subauctas respectu pr̄is et filij et dependētia. sꝫ ibi dependentiā ponē quadā impropr̄ietate loquēdi. ¶ Ad aliud qd obr̄ de xp̄o. q̄ orauit. dōm q̄ h sꝫ intelligendū ē fm naturā assumptā. et fm ipam optime ꝯgruebat q̄ oraret. tū ꝓpter meritū: tū ꝓpē exemplū virtutis: tū ꝓpē veritatis hūane argumentū: tū ꝓpter officiū assumptū exeq̄ndū. Congruebat eñ rōne sui meriti. q: sua petitōe siue postulatōe merebat nob q̄ eram⁹ min⁹ ydonei ad susceptōnē bñficiorū dei. vñ Dam. li. iij. c. xxiiij. dicit sic de eo. Quēadmodū eñ passiones sustinuit nobis eē que aduersus ipas victorie brauium tribuēs triūphans: ita et orans nobis viā faciēs et dirigens. et dixi ad eā quēadmodū ascensionē et pro nobis omē iusticiam adimplens. hec Dam. vlteri⁹ rōne exempli vt discipulos suos et ꝯsequētes nos ad oōnis exercitiū inuitaret. in c⁹ exercitio marie aduersarii⁹ supat. ꝓpē qd dñs dicebat discipulis suis Math. xxvj. Vigilate et orate vt nō intretis in tēptatōēz. vñ dicit Amb. sup. Beati imaculati. pnoctabat in oōne dñs ihs. nō indigēs petitōis auxilio: h statuēs nob imitatōis exemplū. hec Amb. Ulterius in argumentū veritatis assūpte hūanitatis. s. vt se oñderet verū hoiem et vere a deo missum. ꝓpter q̄ dicebat Ioh. xj. Grās ago tibi dñe qm̄ audisti me. ego aūt sciebā q: sp me audis. h ꝓpē ꝓplꝫ istū q̄ circūstat dixi vt credāt q: tu me misisti. Ultimo rōne officij. q: ipe sacdotis et pōtificis hēbat dignitatē. vñ sic ad officiū ei⁹ ptinebat ꝓ pctīs sacrificiū offerre: ita et ꝓ pctōrib⁹ exorare. vñ Heb. v. Oīs pōtifex ex hoīb⁹ assūmpt⁹ ꝓ hoīb⁹ ꝯstituit in his q̄ sunt ad deum vt offerat dona et sacrificia ꝓ pctīs. Et legē infra. Ihs aūt eo q̄ maneat in eternū sempiternū habet sacerdotium. vñ et saluare pōt imppetuum accedens ꝑ semetipm ad deū semꝑ viuēs ad interpellandum ꝓ nob. talis eñ decebat vt

esset nobis pontifex. sanct⁹ innocēs impollut⁹. segregat⁹ a pctōrib⁹ et excelsior celis fact⁹. q nō hȝ quotidie necessitatem quēadmodum sacerdos prius p suis delictis hostias offerre. deinde p ppło. hoc enim fecit se offerēdo. pȝ igit̄ q̄ te xp̄m decebat orare. ¶ Et si q̄rat̄ q̄re nō fuerit in oībus exaudit⁹. si ita decens erat vtrūq̄ ofōis p ip̄m impleri. Dicendū ad hoc q sicut supdictū est. triplex fuit oīo a xp̄o pcedens a triplici volūtate. vna pcedens a volūtate rōnis: alia a volūtate pietatis: tercia a volūtate carnis. Prima fuit in oīb⁹ exaudita: tū q̄a illa volūtas p oīa erat conformis diuine volūtati: tū q̄r digne ⁊ sancte petebat quo petebat. et ideo exaudit⁹ est p sua reuerentia. sicut dr̄ ad hebre. vj. Scd̄a ⁊ tercia nō fuerūt in oīb⁹ exaudite: tum q̄r q̄tum ad illas volūtates deo se non in oī̄ volito pformabat. qd̄ pȝ de voluntate pietatis q̄ petit p crucifixorib⁹ suis. q oēs nō sunt saluati. et p discipulis suis vt a malo seruare. ē Joh. xvij. et nō tm̄ p illis: s; etiā p oīb⁹ q credituri essent in ip̄m: et tn̄ nō oēs seruati fuerūt a malo. pȝ etiā de volūtate carnis q̄ petijt calicez amoueri. qd̄ nō obtinuit: tū q̄a ille petitōes plus erant ordinate ad nostram instructōnez q̄ ad suaz exauditionem. magis eñ petebat hoc duplici volūtate vt nos erudiret: q̄ vt deum ad suam petitōez iclinaret. erudiebat eñ nos in prima ad pmptitudinem benignitatis et miscd̄ie. in scd̄a vt nō diffidam⁹ tpe āgustie. ¶ Ad hoc qd̄ obijcit̄ de verbo Joh. et de v̄bo ap̄li ad Hebreos. q xp̄c adhuc orat p nobis. dicendū q bene verū est rōne nature humane. Ipsa eñ nat̄a hūana in ipso monet deū: ad pdescendēdū nostre miserie. Vn̄ ipse xp̄c interpellat p nob̄ rep̄ntatione sui ad p̄rem ex ea pte q̄ hō est et qua pte mediator noster est. ⁊ hoc plane dic glo sup illud. Semp viuens ad interpellandū p nobis. glo. rep̄ntatione sui ex ea natura q̄ pontifex. i. humanā quā celis intulit interpellat p nobis. ¶ Ad illud qd̄ obi[illegible] de spiritusc̄to. q interpellat p nobis gemitib⁹ inenarrabilibus exponit Aug. de bono pseuerantie dicēs. q ā eñ est ip̄e spiritussc̄tus interpellat: nisi interpellare facit gemitib⁹ ienorrabilib⁹ seo veracib⁹. tropo eñ illo dicit q̄ dicim⁹ letū diez q letos facit. hec Aug. ¶ Ad illud qd̄ dic Dam. Vocans eum depcatorē. hoc nō est intelligendū q sp̄ussc̄tus orat pro nobis. s; q̄a pces nr̄as p q̄ndā appropriatōez suscipit. Vn̄ hec sūt v̄ba ei⁹ depcatorē ⁊ interpellatorē paclitū ⁊ vniuersorū interpellatōes suscipientē p oīa silr̄ p̄ri ⁊ filio. hec Damasc. ¶ [illegible] intelligit p effectū [illegible] dicit v̄ba p̄dicta aduocat⁹ noster dr̄. q̄r p errore delinquentium apud iusticiā p̄ris interuenit. et subinfert. q etiā p delinquētib⁹ exorare pribet̄ q̄n eos q̄s repleuerit ad postulandū inflāmat et exorātes facit. hec Greg. Vel pt̄ dici q illud dictū est p quandā appropriationez. Cū eñ oīs act⁹ in respectu ad creaturā sit in diuinis toti⁹ trinitatis: intuenire p pctīs delinquentiuȝ sp̄ussc̄to appropriat̄ sic̄ et bonitas. Et sic pȝ rn̄sio ad quesita.

Membrum secundum

Consequenter querit̄. vtrū pueniat b̄tis orare. s. an angelis ⁊ aīab⁹. et h̄ p̄io. Scd̄o quō orāt bēe aīe. Tercio si sancti angeli offerant preces nostras deo et quō.

Articulus primus

Ad primū pcedit̄ sic ad ptem affirmatiuā. legit̄ Tobie. xij. q̄n orabas cū lacrimis ⁊ sepeliebas mortuos. ego obtuli orōez tuā dn̄o. ⁊ pstat q ad pmouendum. Sed recitare aliqd p bono alteri⁹ est q̄ddā supplicare: q̄ videt̄ q angeli supplicāt p nobis siue orāt. ¶ Pre. danieł. x. sup illud. Et ego veni pp̄ter s̄mones tuos. glo. pri⁹ q̄ cepisti lacrimis. ieiunio ⁊ orōib⁹ inuocare manū dei. ego occasionē accepi vt p te oratur⁹ ingrederer i pspectu dei. ī psona angli loq̄t. ¶ Pre. infra sup illō. nemo est adiutor me⁹ nisi michael. glo. in orōib⁹ p nob̄ ad deū. ¶ Pre. nūeri [illegible] nr̄m angłs q regat moneat. q p actib⁹ nr̄is corrigendis ⁊ miseratōib⁹ expostulandis q̄tidie videat faciē dei. h̄ plane h̄t q angelus bon⁹ ex pos[illegible] p miseris [illegible] ⁊ hoc nihil aliō ē q̄ orare. ¶ Pre. petit eccła a b̄tis angelis vt p nob̄ deū depcent̄. qd̄ frustra faceret nisi ipoꝝ oīo apud deuȝ possȝ ipetrare. ¶ Pre. istō idē vr̄ posse ondi de sctis aīab⁹ q̄r cū orare marie p afflictis sit miscd̄ie. ⁊ miscd̄ia in sctis respectu nr̄e afflictōis pseueret. sic̄ plane dic b̄tus Aug. de ci. dei. li. xxj. c. xviij. neq3 ei credendū tūc amissuros sctos viscēa miscd̄ie. q̄n nullū ceprint h̄re pctm. igit̄ ⁊ orōo. ¶ Pre. in s̄mōe de orōe et ieiunio. dic Aug⁹. q orō ē pūctio sp̄us scti: si tn̄ in orōne sit intent⁹ aīm⁹. orō igit̄ pseuerās iugit deo vtȝ ita gaudēs assistē se dn̄o glīant̄. hec Aug. Ex prima pte hmōi auctīs videt̄ q si orō ē p[illegible] ma[illegible]ior erit piunctō. ibi marie orō. hoc aūt ē in b̄tis. ¶ Pre. ex altera pte. si orō est marie q̄n anim⁹ intent⁹ ē ⁊ sibi ⁊ deo. ido cū beat[illegible] intent[illegible] et marie ibi orō. ¶ Pre. ex fine auctīs si ex assistētia corā dō generat̄ gaudiū et glīa in orāte. q̄ vbi maior assistentia: ibi maior orādi materia. hoc aūt ē in b̄tis. ¶ Pre. Apoca. vj. dr̄. q vidit Johēs sub altare dei aīas interfectoꝝ pp̄ verbū dei clamātiū. Vindica dn̄e sanguinez nr̄m ⁊c̄. hic h̄r q orant b̄ti p executōe iusticie. ¶ Pre. eccła orat sctos vt pro ea dn̄m depcent̄ dicens. oēs scti tui q̄sum⁹ dn̄e nos vbiq̄ letificēt. vt dū coꝝ merita recolim⁹ patrocinia sentiamus. nec frustra: q̄ vt pri⁹. Quatuor rōnes sequētes sūt coīter de oīb⁹ b̄tis. ¶ Pre. marie b̄ti pformāt volūtatē suā voluntati diuine. q̄ vidēt q petē dn̄t quicq̄d sciūt deū velle. ¶ Pre. amicicia vr̄ esse rō impetrādi siue amor. sic̄ dic glo. sup illud p̄s. delectare in dn̄o ⁊ dabit tibi petitōnes cordis tui. glo. vt ames quē times spreta mūdi iocūditate. s; b̄ti maxime sūt deo piūcti p amorē: q̄ si rogāt ipetrabūt. s; tales marie decet orare. ¶ Pre. j. Joh. vl. h̄r. q si q̄s scit fratrez suū peccare pctm̄ nō ad mortē. petat ⁊ dabit̄ ei vita. ⁊ exponit glo. de iusto. Iusticia q̄ ē rō impetrādi. s; b̄ti sūt in q̄du supme iusticie q̄ vt pri⁹. ¶ Pre. cōtēplatio ⁊ si sit in via ⁊ in patria pfecti⁹ tn̄ est in patria q̄ in via. qd̄ pȝ p diffinitione [illegible] que ē liber ⁊ pspicax intuit⁹ animi i deū defixus hoc aūt magis ē in patria q̄ in via. Si q̄ orō s̄m hug. ē pcemplatōis. magis in patria erit q̄ in via. q̄ erit in angelis ⁊ in [illegible] ē ascensus intellect⁹ ad deū. q aī sūt in supmo q̄du ascēsiōis vtpote b̄ti angli. ⁊ aīe ascendere alti⁹ nō pnt: q̄ intellect⁹ coꝝ ascendere non pōt. ¶ Pre. aug. ad pbā de orādo deo. porro si nlla ē tēptatio: nulla ē orō. s; in b̄tis nihil tale: q̄ ⁊c̄. ¶ Pre. ans. in fine psolo. dic. q beati sunt oīpotētes sue voluntatis. Sȝ aug. de correptiōe ⁊ grā dic. q nemo q̄rit ab alio qd̄ p se hȝ. nisi⁹ q̄ orat p eo qd̄ [illegible] oīpotentes nihil petūt. ¶ Pre. [illegible] ē pformis diuine voluntati [illegible] nihil petūt a deo nisi qd̄ sciūt ip̄m velle. q̄ si ā peterēt illud: adhuc iplere[illegible]. frustra igit̄ peterēt q̄ ⁊c̄. ¶ Pre. orō ipfectionē sp̄ iportat i orāte. q̄r p eo oram⁹ qd̄ desideram⁹ nec habem⁹. Nunq̄ ei ē orādū vbi desideriū ē pplerū. Sz̄ in ista vita b̄ta pfectio ē acadimpletō oīm desideriōꝝ: q̄ i illa nō orat̄. ¶ Si dicat̄ q oēs iste auctēs loquunt̄ de orōne q̄ q̄s orat p se. et h̄n veꝝ est q angeli ⁊ b̄te aīe nō orant p se [illegible] p nob. Cont. [illegible] volūtatē. q̄ sciūt vtrū faciendū erat qd̄ petūt vel nō. si sciūt qd̄ faciunt. frustra petūt q si ā peterēt. adhuc fieret si ā faciendū petūt discordat a dei volūtate qd̄ falsū ē [illegible] diuinaȝ volūtatē. seq̄t̄ incōuenies. q sūt in cognit[illegible] cū dicat Gre. qd̄ est qd̄ nō videāt q vidētē oīa [illegible] ¶ Pre. [illegible] p q̄ orat scis. aut ē dign⁹ [illegible] orat p[illegible]. Si dign⁹: q̄ siue sanct⁹ oret siue nō: exaudiet̄ orās p [illegible] dignus ē exaudiri. frustra q̄ orat sctus si non est dign⁹ q̄ nō exaudiet̄ orās p eo. q̄a indignitas ei⁹ p[illegible] impedit orōnis effectū. sic̄ plane dicit [illegible] sua canonica. p̄ma in fine. est pctm̄ ad mortē. nō dico vt p eo q̄s oret. Et hiere. vij. Noli orare p p[illegible] frustra[illegible] orō p tal[illegible] indignitatē. ¶ Pre. si [illegible] orant pro nob̄ et impetrat nob̄ bona [illegible] frustra orare[illegible] nisi aliq̄ nob̄ ipetrarēt: illud qd̄ nob̄ ipetrāt: ipetrat [illegible]

tiam suoꝝ meritoꝝ. Sꝫ si hoc: aut hoc est merito preterito
eoꝝ aut p̄nti. Si preterito q̄d satis v᷑ esse ꝓbabile q̄ dū viue
rent meruerūt et si p⁹ mortē ꝑ nob orarēt. nob gr̄az impe
trarēt. Contra illud sic obr̄. quicq̄d sc̄ti meruerūt necessarium
est eos meruisse. q2 om̄e verū de preterito necessariuꝫ est. et tūc si
ne calūnia q̄n de futuro nō depēdet. et quicq̄d nō meruerūt
necessariū est eos nō meruisse. g̃ quicq̄d meruerūt nob sc̄ti
vel nō meruerūt: necessariū est eos meruisse nobis. vel nō
meruisse nobis. g̃ impossibile est aliter se h̄re etiam si mo
do ꝑ nobis orarēt. q2 om̄e necessariuꝫ ē impossibile alit̄ se
h̄re. Si meritis p̄ntibꝰ: sic sancti mō nihil merent᷑. q2 non
sunt ī statu merēdi. g̃ nihil ē ꝺ dicto q̄ sc̄ti nob impetrarēt
seu impetrēt orādo ꝑ nob. ¶ R̄n. ad ħ dici pt̄. q̄ ē orare ꝑ
se et ꝑ alio. Cū g̃ querit᷑. vtrū sc̄ti angeli ⁊ aīe h̄te orent. cō
cedendū q̄ orant et ꝑ se et ꝑ nobis. Sꝫ cū oratō sit ꝑ mal᷑
amouēdis ⁊ bonis adipiscēdis. ꝓut large accipit᷑ eē orōis
orāt sc̄ti ꝑ nob tā ꝑ bōis adipiscēdis q̄ ꝑ mal᷑ amouēdis.
ħ ꝑ se orant nō ꝑ malis amouendis: quia nullū est in eis
malum. sed pro bonis tm̄ adipiscendis. orant em̄ ꝑ bono
habito vt ꝯtinuetur: tam anime beate q̄ angeli sc̄ti. Ani
me autem ꝑ non habito vt habeatur sicut pro restitutōne
corporis sui. a quo in p̄te glorie dependet perfectio ipsarū
sicut expresse dicit Aug. in fine sup Gen̄. xij. ad lr̄am. Si
quem mouet q̄d opus sit spiritibus defunctorū corpa sua
in resurrectōne recipere: si potest eis sine corporibꝰ etiam
summa illa beatitudo p̄beri. difficilior quidē questiō est q̄
vt pfecte possit hic sermone finiri. sed cum minime dubitā
dū est. ⁊ raptā hōis a sensibꝰ carnis mentē. ⁊ post mortem
ipam carne deposita trāscendit silitudinibꝰ corpaliū. non
sic videre posse in cōmutabilē subaꝫ. vt sancti angeli vidēt
siue alia letiore causa. siue ideo q2 inest eis naturalis qui
dā appetitꝰ corpus admistrandi. q̄ appetitu retardant᷑ quo
dāmodo. ne tāta intentōe ꝑgāt in illud summū celū. q̄diu
nō subest corpꝰ cuiꝰ admistratōe appetitus ille ꝯquiescat.
hec Aug. et expssiꝰ dicit hoc Bern̄. de diligendo deo. q̄ si
ne corpibus suis nec volūt nec valent ꝯsūmari. orant etiā
ꝑ ꝯsūmatōne nūeri electoꝝ. et pro iusticia de reprobis ex
equendi. nec tm̄ in aliq̄ imꝑfectōne sunt. q2 habent quicq̄d
debent ꝑ statu h̄re. ¶ De angelis q̄ orant ꝑ nob. plane ꝓ
bant supadducte rōnes. inter q̄s illa. de glo. nūeroꝝ. xxo.
plane tangit modū orōnis ipoꝝ ꝑ nob q̄ dicit sic. vnicui
q̄ n̄rm angelus bonꝰ q̄ regat moueat q̄ pro actibꝰ n̄ris cor
rigendis ⁊ miseratōnibꝰ exposcēdis. ecce boni promotio.
¶ De sanctis aūt aīabꝰ. q̄ orēt et ꝑ corpibꝰ suis rehaben
dis et ꝑ iusticia exeq̄nda plane dicit greg. li. ij. moral᷑. ex
ponens illud Apoca. vj. Vidi sub altare dei ⁊c̄. vbi dicit.
animas vindictā petē: est diē iudicij ⁊ resurrectōnem cor
poꝝ extinctoꝝ desiderare. dicit᷑ em̄ q̄ magnꝰ eoꝝ clamor:
est magnū desideriū aīaꝝ. ⁊ q̄bꝫ ista sūt eoꝝ desideria. Si
milit᷑ q̄ orant ꝑ ꝯsūmatōe nūeri electoꝝ. plane dic ibidēꝫ
q̄d ⁊ de angelis silr̄ pōt intelligi. et etiā ꝑ bono habito vt
ꝯtinuet᷑. Vn̄ dicit greg. cū alit᷑ moueri soleat mens q̄ pe
tit: aliter q̄ petit᷑: ⁊ sc̄toꝝ aīe. ita in internu secreti sinu deo
inhereant: vt inherendo regescāt. quomodo dicunt᷑ pete
re q̄s ab interna voluntate ꝯstat nullatenus discrepare: q̄
modo dicunt᷑ petere q̄s ⁊ voluntatē dei certū est et ea que
futura sut nō ignorare. [illegible] in ipo posite ab ipo aliq̄d petere
dicunt᷑: non q̄ quicq̄ desiderēt quod ab eiꝰ quam cernunt
voluntate discordat: ħ quo mēte ardentiꝰ inherent. eo etiā
de ipso accipiunt vt ab ipso petāt q̄ eum facere velle nove
runt. de ipso g̃ bibūt ⁊ ab ipso sitiūt et modo nob in comp
hensibili in hoc q̄ petēdo esuriūt ꝑficiendo saciant᷑. Discor
darēt g̃ a volūtate ꝯditoris: si q̄ eū vidēt velle nō peterent.
eiq̄ minꝰ inhererēt si volentē dari pigriori pulsarēt deside
rio. Hic plane h̄r de petitōe boni habiti vt ꝯtinuet᷑ q̄d no
tat᷑ cū dicit de ipo bibūt q̄d ab ipo sitiunt. Seq̄t᷑. quibus
rursum dicit᷑. regescite ipe adhuc modicū: donec cō
pleat᷑ nūerus ꝯseruoꝝ ⁊ fratrū n̄roꝝ. desiderātibꝰ aīabus
requiescere. Adhuc modicū dicē est inter ardorē desiderij ex
ipsa ꝑscientia solatiū ꝯsolatōnis inspirare. vt et animarū
nostraꝝ fit q̄d amantes desiderant. ⁊ videntis dei sermo

sit hoc q̄ eas retributōnis certitudine inter desideria con
firmat. hec greg. Ecce q̄ orāt ꝑ adimpletōne nūeri electo
rum. ¶ Ad illud q̄d obr̄. q̄ ampliꝰ ascendē nō p̄nt. pōt di
ci q̄ diffinitō Dam. data ē ꝓut ꝯuenit pure viatori. Vnde
obiectō nihil facit ad ꝓpositū. vel etiā supposito q̄ nō cōue
niat ꝯprehensoribꝰ: dicendum q̄ nō opꝫ q̄ semꝑ quando
oramꝰ q̄ intellectꝰ eleuet᷑ ampliꝰ in deū q̄ antea eleuabat᷑.
ħ h̄n verū est q̄ eleuat᷑ ꝓpter aliud. s. ad petēdū aliq̄d a deo
q̄d innuit Dam. q̄n sub distinctōe dic. Orō est ascēsus in
tellectus in deū vel petitō decentiū a deo. Vel dōm. q̄ quā
tumcūq̄ creatura eleuet᷑ in ascēsu ad deū dū petit: tm̄ eius
terminꝰ est citra increatū q̄d excedit in infinitū. et q̄tū ad
hoc p̄nt dici ascendē. nō q̄ gr̄a ⁊ caritas augeat᷑ in eis: sed
mō supdicto. ¶ Ad sc̄dm obiectū p̄ꝫ r̄nsio ex p̄dictis. h̄n
em̄ verū est q̄ in b̄tis nō est orō ꝑm illū modū ꝑm quē ora
mus ꝑ malis amouēdis q̄ntū est ꝑ se: q2 nullū h̄nt malū. ē
tm̄ ꝑm q̄ orant ꝑ nob. q2 orant ꝑ malis n̄ris amouendis.
vt dictū est. isto mō orō eoꝝ h̄n est ꝑ amotōe tēptationū n̄
a se: ħ a nob. ¶ Ad ħ q̄d obr̄. q̄ sunt oīpotentes sue volun
tatis. dōm q̄ orāt ꝑ eo q̄d ipsi nō p̄nt. q̄ dicunt᷑ oīpotētes
nō est dictū q2 oīa p̄nt: ħ q2 quicq̄d volūt se posse p̄nt. ⁊ q̄d
nō p̄nt nō volūt. nō ꝯtrariat᷑ verbo augeri. ¶ Ad aliud q̄d
obr̄. q̄ nihil petūt nisi q̄d sciunt deū velle. ⁊ ita frustra pe
tunt: q2 fieret etiā si nō peterēt. dōm ē q̄ deꝰ h̄n rogari pōt
in eis q̄ ipse factꝰ ē sicut dic b̄tūs Aug. Cum enim deꝰ di
sponit aliq̄d facere. nō disponit in omnē euentū: ħ p̄suppo
sitis an̄cedentibꝰ ꝯgruentibꝰ. sic disposuit nos saluari. si
tm̄ velimꝰ ꝑ bona merita salutē nobis acq̄rere. sic est in ꝓpo
sito. ⁊ ideo sancti nō frustra orāt cū petūt q̄d sciūt deū vel
le. imo sicut dic Greg. in p̄dicta auc̄te. discordarent a vo
luntate ꝯditoris: si ea q̄ vident eū velle non peterent. quia
minꝰ inhererēt si volentē dare desiderio pigriori pulsarēt.
hec greg. ¶ Ad aliud q̄d obr̄. q̄ orō semꝑ importat im
ꝑfectōēꝫ. q2 oramꝰ ꝑ eo q̄d nō habemꝰ. q̄d nō ꝯuenit b̄tis.
dōm q̄ nō h̄re aliq̄d nō dicit sꝑ imꝑfectionēꝫ: ħ nō h̄re q̄d
dꝫ h̄re. vel q̄n debet h̄ri q̄n g̃ sancti orāt ꝑ eo q̄d nō habēt:
non ꝓpter hoc statꝰ eoꝝ est simplr̄ imꝑfectus: q2 habēt q̄c
q̄d ꝑ tp̄e debent habere. et hoc ꝑfectionem dicit sue modo
Vnde hug. de sacris. tribꝰ modis noīatur ꝯuenienter ꝑfe
ctum. ꝑm tp̄s: ꝑm naturā: ⁊ sim̄r. Primū q̄si initiū faciens
sc̄dm q̄d maiꝰ est: terciuꝫ q̄d maximū est q̄d habet quicq̄d
tp̄s requirit ⁊ ꝯuenit. sc̄dm haberi ꝑm naturam ꝑfectum est
q̄d habet om̄e q̄d datū est vel debitū nature sue. Vlr̄ perfe
ctum est cui nihil deest. hec hug. q̄n aūt orāt ꝑ nob h̄n ve
rū est q̄ orāt ꝑ eo q̄d nō habemꝰ. ⁊ ħ h̄re debemꝰ et ħ q̄dēꝫ
imꝑfectōnē importat. nō in eis ħ in nob. ¶ Per p̄dicta p̄ꝫ
r̄nsio ad sequēs. q2 supposito q̄ videāt voluntatē dei nihi
lominꝰ orare debeāt. vt supdictū est. ¶ Ad ħ q̄d obr̄ aut di
gnꝰ ē ille ꝑ q̄ orat᷑ aut nō. Dicendū q̄ si indignꝰ ē etiā pane
q̄ vescit᷑: nō tm̄ indignꝰ indignitate vltima q̄ est volūtas ꝑ
manendi in pc̄ō. ħ si dolet de pc̄tis et ꝯterat᷑. licet minꝰ suf
ficienter: orōnibꝰ sanctoꝝ ꝯplet᷑ q̄d ex p̄te sui minus erat.
Et g̃ obicit᷑ q̄ indignitas eius ꝑ q̄ orat᷑ impedit oratōis
effectū. verū ē de pseuerātibꝰ in pc̄tis. ¶ Ad vltimū dīm di
cendū. q̄ sc̄ti iuuāt nos duobꝰ modis. ⁊ meritis preteritis:
⁊ orōnibꝰ p̄ntibꝰ. q2 dū viuerēt meruerūt vt īpetrarēt nob
gr̄am: si pꝰ mortē ꝑ nobis orarēt. Et g̃ obicit᷑. q̄ quicq̄d
meruerūt necesse ē eos meruisse. h̄n verū est q̄tum ad eos
nō depēdet ipoꝝ meritū de futuro q̄tū ad nos depēdet ef
fectꝰ meriti ipoꝝ de futuro. ⁊ iō est ꝯtingēs. ⁊ ē exēpluꝫ. q̄
xp̄s nob meruit aditū padisi ꝑ sufficientiā nō depēdet de fu
turo et ideo necessariū ē: ħ ꝑ efficaciā petim pēdet ex futuro. et
ideo est ꝯtingens. Nō valet g̃ illud argumentū quicquid
meruerūt sancti necesse ē eos meruisse. g̃ quicq̄d meruerūt
nob meruerūt. q2 ꝓximo intelligitur ꝺ merito ipoꝝ ⁊ ex
p̄te ipsoꝝ. ꝯcludit᷑ aūt de effectu meritoꝝ ipsoꝝ. merita
aūt ipsoꝝ nō sunt causa efficiēs ⁊ sufficiens salutis nobis
ħ sunt causa motiua largitatis diuine q̄ ꝯfert nobis sa
lutem intuitu meritorum sanctoꝝ.

Articulus secund⁹

Onsequēter querit̄. q̄modo orāt aīe scēe. vtrū solo desiderio: vel vbo mentali. Et solo deside-rio: videt̄ sup illud Iob. j. vn̄ venis sathan. dic glo. aīe lo quūt̄ do p desideria nūq̄ a do discordātia. ¶ Itē Aug. li. d̄ cura p mortuis gerenda. scti orāt p nob in voto. qd aūt ap pellat̄ ibi votū q̄ desideriū. ¶ Itē ad idē valēt alia tacta sup. vbi q̄rit̄ vtrū sci orēt. Cont. desideriū est appetit⁹ delectatōis. z tal̄ ē desideriū quod scupiā. Sz delectatio est scunctō sueniētis cū sueniēti. q̄ ḡ desiderat appetit si bi sueniens sungi: ḡ est in carentia illi⁹ suementis. ḡ tal̄ nō est btūs. dicit eni Ansel. de sceptu virginis. q̄ ille nō est beat⁹ qui nō habet quicqd vult. ¶ Item desideriū est re spectu habendi z nō habiti. illa eni sola desideramus que nō habem⁹: z ita vt prius. ¶ Itē vt hr̄ a Dam. oīo est ora ratio. vn̄ oro os respicit interi⁹ vl̄ exterius. vn̄ aliq̄ mō re spicit verbū interi⁹ vel exteri⁹. ppter qd videt: q̄ scti orant deū verbo mētali: nō solū desiderio. Rn̄. sicut habet̄ ab Aug. de trinitate. Cogitatō formata ē signo p verbū. cu iusmodi sbo loquunt̄ .i. dn̄o. vn̄ pōt dici q̄ scti loquunt̄ deo desiderio. i. desiderio expsso signo siue nutu mentali. ¶ Ad illud qd obr̄. q̄ desideriū est respectu nō habiti pōt dici vt tactū ē sup. hoc pt̄ esse qn̄ orāt aliqd fieri aliqs. Tn̄ nō ex h seqtur q̄ sint i defectu vel carētia alic⁹ delectabil̄. ¶ Pre. nō semp ē desideriū respectu nō habiti. sed qnq̄ re spectu habiti scinuandi. vt tactū est sup. Ex his et supdi ctis patēt hec dicta. Si aūt de⁹ ex ineffabili vtute sine sp̄ hensione cognoscit scto2 desideria. etiā anteq̄ sint et post qn̄ sunt: hoc nō est q2 illi desiderando loquunt̄: q2 reuera desideriū nō ē dictū: nisi inq̄tuz ē signo aliq̄ formatuz.

Articulus tercius

Onsequēter q̄rit̄. vtrū scti angeli offerāt oīoes iustorum deo. Et sic: plane apparet Tob. xij. ¶ Contra. aīe scte nō offerūt. silr̄ nec videt̄ q̄ scti angli of ferre debeāt: nō ei repit̄ q̄ aīe scte offerāt. ¶ Pre. sapiētissi mo cui⁹ sapiā z cognitō sp ē in actu: reducē ad mēoriam q̄ nouit nō opret. ¶ Pre. angli oēz cognitōz habuerit in deo z a deo. Ex alia pte de aīab scīs magis vr̄ q̄ de angel̄ q̄ debeāt deo offerre pces nr̄as. Sūt ei eq̄ deo astantes vt angeli. z iō eq̄ offerre pn̄t. ¶ Pre. pl⁹ vident̄ curā nr̄i. ppter silitudinē ampli⁹ ad nos gerere. ¶ Pre. qd ē offerre oīoes deo: ē ne idē qd orare deū p illis q̄rū dicūt̄ oīoes vel aliud: Ad h dici pōt. q̄ sicut dic Aug. li. de vtute orādi. h int̄ est qn̄ oram⁹ hoiez z qn̄ oram⁹ deū. q̄ hō necessitatē nr̄am scire nō pōt nisi ab alio doct⁹ fuerit: deus aūt scit āteq̄ pe tatur qd nob necesse sit. hec Aug. Et iō qn̄ hoi absenti vo lum⁹ significare aliqd. indigem⁹ nuncio qn̄ p̄senti vbo ex p̄ssiuo. z hec necessitas ē. z ex pte sui: z ex pte nr̄a. Sz cuz de⁹ oīa cognoscat etiā anq̄ fiāt: nūcio vel exp̄ssiōe vocali. n̄ eget. vult tn̄ q̄ vtroq3 vtamur ppt̄ nos. q2 z vocali exp̄ssi one. sic dic Aug. deuotō excitat̄. z m̄ltiplicatis intcessori bus facili⁹ impetrat̄. Sic glo. dic Ro. xvj. sup illud. Ad iuuetis me in oīonib⁹ v̄ris. glo. m̄lto2 p̄cib⁹ ipossibile est vt nō impetrēt. vn̄ et scti angeli nr̄i sunt aduocati z media tores p nob vt suptactū ē orādo: et p̄ces nr̄as apd deū re citādo. nō q̄ de⁹ idigeat: h ppter nr̄az vtilitatē. Bern̄. sup Cant. s̄mōe. vij. Attēdite vos p̄ncipes cū statis adoran dū z psallendū. z state cū reuerētia z disciplia z gl̄ami: q2 angeli nr̄i q̄tidie vidēt facit̄ p̄ris. nimirū missi i misteriū p pter nos q hereditatē capim⁹ salutis: deuotōez nr̄az i sup na ferūt z gr̄az referūt. ¶ Et ḡ q̄rit̄ q̄re aīe p̄ces nr̄as offer re n̄ dicūt̄ cū assiēt deo. z pl⁹ vidēt̄ agē curā nr̄az. dōm q̄ il lud hn̄t angeli ex officiō. sunt ei in misteriū missi ppt̄ eos q hereditatē capiūt salutis Heb. j. aīe aūt sancte nō. z hoc ē q2 hn̄t vim admistratiuā z stemplatiuā. et iō p̄ces offerre ad illas nō spectat. h multi sūt negligētes vel n̄ attēdentes diligētiā quā hn̄t circa eos āgli scti. circa q̄s magis hmōi diligētiā adhibēt rōne sui officij q̄ dignitatis p̄sonaz. ¶ Ad h qd q̄rit̄ qd iportat offerre deo p̄ces zc̄. pt̄ dici q̄ hoc im portat sgratulādo acceptōez illi⁹ a do qd ē z meritoria. si ue deo accepta ē deo attribuē. Angl̄s eni sulit orant q̄ faciat. vtuat petēdo q̄ fiat. sgratulat̄ acceptōi a deo reue lata sibi q̄ est accepta a dn̄o. Ex acceptatōne eni diuina est oīo meritoria. hec oīa referre ad deuz. s. z q̄ sulutt qd fie ret. z q̄ orauit q̄ fieret. z q̄ sgratulabat̄ q̄ ipa oīo est ac cepta deo. ḡ offerre eā deo. sensus ē. angl's offert oīonē iu sti deo. hoc est. oīoi facte. z do accepte ḡtulādo. z q̄ ad esse z ad acceptōez scurrūt refundit siue reportat in deū sb h⁹ modi tropo. q aliqd offert aliq. offert illi man⁹ ei⁹ sp̄ōte im ponēdo p manū aūt opa siue virt⁹ significat̄. vn̄ oīoem deo offerre ē sgratulādo siue splacēdo diuine virtuti siue opatō ni q̄ et in omi ope meritorio intime opat̄. ipsam illi attri buendo.

Membrum tercium

Onsequēter q̄rit̄. si oīb⁹ viatorib⁹ bonis et malis sueit orare dn̄m. Et sic: vr̄ ex verbis Isid. de sum. bo. li. iij. c. vij. Oro in p̄nti vita tm̄ p remedio pcto2 effundit̄. h ita mali z boi sūt viatores ḡ vtrisq3 sueniet orare. Insup vtriq3 indigēt remissiōe pec cato2. q2 n̄ ē hō q nō peccet. sic dr̄. iij. Ro. viij. ¶ Pre. Hin aug. ad pbā. si m̄lta ē tēptatō m̄lta ē oīo. ḡ vbi m̄lta tēptatō plurimū est orādū. h hoc ē i viatorib⁹ tā mal̄ q̄ bois. ¶ Pre. nulli excludit̄ via salutis. ḡ sūt oēs i statu merēdi. ḡ z orā di. cū z oīo int̄ meritoria reputet̄. ¶ Pre. omes pn̄t satisfa cere de pctīs. ḡ z orare deū: cū oīo int̄ satisfactoria repute tur. ¶ Pre. iudex ē sp an̄ platōez diffinitiue snie de orādis. h igr̄ nunq̄ pfert̄ snia an̄ morte oēs dn̄t deū dū viuūt ora re. Ad oppositū. Eccl. xv. Nō ē speciosa laus i ore pcto ris h a q̄cūq3 secludit̄ laus: z oīo d3 secludi vt vr̄. ¶ Pre. Ioh. ix. scimus qm̄ de⁹ pctores nō audit. ¶ Pre. Cris. sup Mat. q orat z peccat: n̄ orat h deludit deū. ¶ Pre. aug. in s̄mone q̄dā. Qua frōte postulas qd pmisit de⁹: si n̄ facis qd iussit de⁹. pri⁹ audi monitōnes: z sic exige pmissiones. ¶ Pre. bern̄. sup can. s̄mōe. xvj. Qua nā frōte attollo ocu los ad vultū p̄ris tā boi: tā mal⁹ fili⁹. Ad h dōm. q̄ oīo suenit omi viatori z h claresceit si attendam⁹ dispositōnez mētis hūane ex vna pte. q2 q̄diu h viat̄ vertibilis est ad bonū z ad malū. nunq̄ p̄uat̄ potētia satisfaciēdi z merēdi et iō ei spetit oīo q̄ virtutē h3 p̄seruādi z purgādi. purgā di q2 sacr̄alis: p̄seruādi q2 ē dualis. hec ei duo p̄cipue ora tioni ascribunt̄. vn̄ rōne p̄mi dic hiero. sup illd Mat. ix. hoc gen⁹ demonio2. q̄ oīoe pestes sanāt̄ mētis. ecce purga tō s incentiua vicio2. rōne scdi. ysido. de sum. bo. li. iij. c. vij. frequēs oīo vicio2 impugnatōez extinguit. Silr̄. viij. Neemie sup illd orauim⁹. glo. h est vnū s hostes ecclie re fugiū. s. oīo ad deuz. Ecce q̄ p̄seruat s omia tēptamenta. his visis scedēdū est q̄ oī sueniat viatori. ¶ Ad illud qd obr̄. q̄ nō est speciosa laus in ore pctoris zc̄. dōm q̄ d̄ pec catore ē loq̄ndū dupl̄r. vel put vult et affectat in pctō per manere: z sic h3 verbū p̄dictū veritatē. vel put affectū ppo nit deserē. z statū iusticie induere. Et q2 illud ex se non h3 sed ex largitate saluatoris: tam ei spetit gr̄arūactio z vox laudis siue laus speciosa. Aliter dōm ē. q̄ nō ē sile de oīo ne z laude. laus eni ē quedā gr̄arūactio et q̄si quedā ero gatio: z ideo h3 fieri a mūdo z puro z inde est q̄ nō sueit pctori. oīo aūt magis ē ad ipetrandū illud qd indigem⁹: et ideo magis ē necessitatis. et iō oms orare debēt. p boni adeptōe [illegible] p mali amotione [illegible]. ¶ Ad h qd obr̄ q̄ de⁹ pctores n̄ audit. Rndet aug. q̄ [illegible] ceci nōdū plene illuīati. vel pōt dici q̄ de⁹ non audit pcto res illos q affectāt in pctō pmanere. Alios aūt ecōtrario q affectat pcta deserere z iusticie statum induere bn̄ audit. Tria aūt sequētia argumēta soluūt̄ vna via. loquunt̄ ei de pctorib⁹ q hn̄t ppositū manēdi in pctīs. Alia [illegible] in [illegible] bonus z [illegible] indignitas ad pcta [illegible] [illegible] ibi [illegible] quā dn̄t [illegible] boni [illegible] ne [illegible] leuādo oculos ad deū reputat se indignū [illegible] publican⁹ de q̄ L̄uc. xviij. Qui nolebat oculos ad celū leua re h pcutiebat pect⁹ suuz. vn̄ q̄ orare nō debem⁹ [illegible]

seu orando humiliari.

Membrum quartum

C Onseqnter querit̃. vtrũ existẽtib in purgato-
rio puenit orare. Et sic. vr̃. Dic ei hug. de vir
tute orãdi. meno hũana ne pig̃ sit ad orãdũ
sua necessitate ↄpellit̃ ne trepida diffidẽs ꝓ
dei pietate ꝓuocat̃. his duabꝰ alis oõ subleuat̃. hec hug.
Sꝫ hec duo i purgatorio inueniũᷓ. s. miseriã gmaxĩmã ⁊
miscdiaꝫ dinaꝫ. Ni enĩ miscdia se ad ipsos extẽderet: fru-
stra eccia ꝓ ipis suffragia freqntaret. ¶ Pre. sup illd. ex-
audi dñe iusticiã meã. dic glo. ꝙ oõ fit ꝓ malis amouen-
dis ⁊ bonis adipiscẽdis. g̃ pma rõne q̃diu viuimꝰ oramꝰ.
qꝛ vtroqꝫ indigemꝰ. eadẽ rõne positi i purgatorio orare de
beãt. cũ vtroqꝫ indigeãt. s. amotõe pene ⁊ assecutõe glorie.
cũ ↄstat vtrũqꝫ statui eoꝝ ↄuenire. ¶ Pre. dicũt sci. ꝙ dy-
abolꝰ si veniã peteret impetraret. h sup bia eiꝰ q̃ ↄtinue moue
tur in deũ cã est q̃re deũ nõ põt postulare. Si g̃ nlla cã tal'
ẽ in illis q sunt i purgatorio: eis optime ↄgruit postulare.
¶ Pre. infinita ẽ dei miscdia. g̃ ab oi habente affectõeꝫ or-
dinatã sp ẽ implorãda. h aie in purgatorio hñt affectõnes
ordiatas g̃ ⁊c. ¶ Pre h videmꝰ exẽplo sensibili. ꝙ quanto
plꝰ qs ab illo affligit̃ tãto amplꝰ se humiliat ⁊ veniã postu-
lat. h ꝑ impatiam nõ mouẽt h magis affligunt̃ i purgato-
rio aie q̃m affligerent̃ in vita pñti: g̃ ⁊c. ¶ Ad oppositum
ysid. de sum. bo. li. iij. c. vij. oõ ẽ in pñti tm̃ vita q̃ ꝓ reme-
dio pctoꝝ effundit̃. h aie i purgatorio exñtes iã a pñti vi-
ta trãsierũt. g̃ ⁊c. ¶ Pre. aug. ad ꝓbã dic. oõeꝫ solum esse
pñtis vite sic dicẽs. porro si nulla tẽptatio: nlla ẽ oõ. sed
in purgatorio trãsijt tps tẽptatõis. g̃ ⁊c. ¶ Pre. i purgato
rio ↄstat nõ eẽ tps merẽdi. neqꝫ fm formã eccie satisfacien
di. oõ aũt ois vel meritoria est: vel satisfactoria ⁊c. ¶ Pre.
aie i purgatorio cũ iuste sint ⁊ sciũt taxatã eẽ penã. ↄtrariũ
optare nõ deberẽt. Cũ ei iusti ↄformare sit suã volũtatem
dine volũtati. sic dic glo. sup illd. Rectos decet collauda-
tio: illoꝝ nõ ẽ orare. ¶ Pre. eccci. xxxviij. Memor esto iudi-
cij mei. sic ei erit ⁊ tuũ. glo. Qual' exñs talis ⁊ añ iudi-
cem stabis vt recipias fm opa tua. g̃ q̃lis aĩa i iudicio ex
tremo suo iudici pñtabit̃: talis sp ab exitu sui corporis pse-
uerat. h tũc. s. i iudicio nullũ erit tps orandi. g̃ ⁊c. ¶ Ad h
dõm. ꝙ oõ triplici ex cã fit. vel ad aliqd degustandũ: vel
ad aliqd exolnẽdũ: vel ad aliqd impetrãduꝫ. Qñ g̃ q̃ritur
vtrũ existẽtib i purgatorio ↄueniat oõ. dõm ꝙ oõ ñ ↄuenit
eis fm primũ modũ. Rõ aũt hmõi qꝛ ita intẽte sut puni-
tõni ⁊ afflictõi ex dilatõne glie: ꝙ nõ dulcedini. ita intẽte
sunt solutõi pene: ꝙ nõ ↄtẽplatiõi. Silr nõ ↄuenit eis oõ
q̃tum ad scdm. qꝛ oõ isto mõ sacrãlis ẽ. ⁊ idõ ↄuenit solũ
viatori. Scdm aũt terciũ modũ bñ ↄuenit eis, put oõ est
ad aliqd impetrãdũ. Cũ. n. fm bẽm aug. pena purgatorij
sit maior q̃ quicqd in hac vita pt̃ sustineri. cũ aie aliq in-
tantũ ibi a pena absorbeãt̃. ꝙ etsi speꝫ hñant i habitu: nõ
tñ motu spei mouebũt̃. ꝓbabile ẽ valde ꝙ sp ad seipsas. i.
penas suas ↄuertunt̃ ꝙ sp ad se dolorẽ neglige ñ pñt: q̃ tã-
tũ ↄtinue affligũt̃. nec vñ supexcellenti gaudẽt actu habẽt
Pre. nõ ẽ dubiũ qn hñant affectõeꝫ ad deũ ordinatã. et h ꝑ
caritatẽ in q̃ decesserũt ab hac vita. g̃ nõ vr̃ icõueniẽs po-
nẽ ꝙ orẽt deũ sic tactũ ẽ. ⁊ rõne sue indigẽtie: ⁊ rõne sue di
gnitatis quã sortiũt̃ ex decessu i caritate. qꝛ ei q̃uit̃ patiũ-
tur ⁊ seipas a pena eripe nõ pñt: hñt clamorẽ ⁊ forte cõti-
nue clamãt ad deũ q põt eripe. s. deũ. ⁊ qꝛ affectõeu ordia-
tas hñt ad deũ digne sunt exaudiri siue adiuuari orãt igi
tur aie i purgatorio existẽtes. nõ ꝓ aliis: h tanq̃ misere ꝓ se
tm̃. ⁊ h ꝓ mali amotõe tm̃. ꝓ boni adeptiõe nõ nisi ex ↄñti
Sciũt eniꝫ ꝙ nõ pñt deo pfrui nec a penis penitꝰ liberari:
nisi istud hñant. Hec veritas põt hri ex quarto li. dyalog.
Greg. vbi oñdit. ꝙ a viuẽtib petũt aie adiuuari. maxie q̃
a deo pete credẽde sũt. dic enĩ sic. Ipi mortuoꝝ spũs a vi-
uẽtib petũt ⁊ si q̃ indicãt in gto ꝑ eos absolui videant̃.
Hec ei hern. sup cant. Amõe ⁊ g̃ratũ... actũ seqt̃ ñ ꝑ
cedet q̃ aĩe i mĩsticte ẽ aĩa hñtiũ nõ gaudet h indiget. hꝫ q̃
vñ pces offerat: nõ aũt vñ g̃ras referat. hec hern. ¶ Ad h

g̃ qd obĩ de vbo ysid. pt̃ dici. ꝙ tñ in ista vita ẽ statꝰ et qs
oret ꝓ remissiõe pctoꝝ. q̃ ei nõ dimittũt̃ añ mortẽ nũq̃ pꝰ
mortẽ dimittẽt̃. intelligẽdo de mortalibꝰ. h nõ negat qn ꝓ
alleuiatõe pene possit oõ fundi i purgatorio. ¶ Ad illud
qd obĩ. si nlla tẽptatio. dõm ꝙ ibi sumit̃ temptatõ ꝓ malo
diuiso ↄ malũ culpe ⁊ pene: nõ ꝓ malo pene. qd pꝫ ꝑ vba
eiꝰ q̃ sunt ad ꝓbaꝫ de videndo deo. Scimꝰ ꝙ cũ apparuit si
miles eis erimꝰ. ⁊ tũc erit vita vera pꝰ mortẽ. verẽqꝫ solati
um pꝰ desolatõeꝫ. illa vita eximit aĩaꝫ nr̃aꝫ de morte: ⁊ il-
lud solatiũ oclos nr̃os a lacrimis: q̃ñ ibi reꝫ nõ erit vlla
tẽptatõ. Ibi seqt̃ in eodẽ ps. pedes meos a lapsu. porro si
nlla tẽptatõ. iã nlla oõ. Nõ ei adhuc ꝓmissi boi expecta
tio. h redditi ↄtẽplatõ hec aug. ⁊ igr̃ ꝙ qꝛ ibi nõ ẽ tẽpta
tio. s. inducẽs siue excitãs ad malũ culpe: ñ erit ibi oõ in-
q̃tũ ẽ remediũ ↄ hmõi tẽptatõeꝫ. h eo mõ q̃ tẽptatõ genera-
liꝰ sumit̃ ꝓ vniuscuiusqꝫ pene ꝑpessiõe. qꝛ ibi erit hmõi tẽ
ptatio. et oõ ꝓ hmõi tẽptatõe releuãda. ¶ Ad illd qd obĩ
qd ñ sũt i statu merẽdi nec satisfaciẽdi fm formaꝫ eccie. dõꝫ
ꝙ oratõ ⁊ hꝫ respicere merita ipiꝰ orãtis: et hꝫ respicẽ sup
abundãtiaꝫ dine largitatis. orãt ei multi ↄfidentes de dei
largitate plus q̃ de sua bonitate. aie ei in purgatorio non
orãt respiciẽdo merita q̃ acqrãt: qꝛ nõ sunt i statu merẽdi
sꝫ tm̃mõ aspiciẽdo ad supabundãtiã dine largitatis. sci-
unt ei ꝙ ñ ↄtinet dñs i ira sua miscdias suas. h cũ iratꝰ est
miscdie recordat̃: ⁊ vehemẽter afflictos ↄsolatõne aliq re-
focillat. ¶ Ad illd qd obĩ. ꝙ sciũt suã penã esse taxatã ⁊c.
Dõm ꝙ nũq̃ petũt ꝙ deꝰ faciat ↄ illud qd facere disposu-
it: h absolute ↄsiderãtes penas suas petunt a deo ꝙ si sibi
placuerit vt citiꝰ liberẽt. sup hac ei ↄsideratõe orare. nlla te-
nꝰ iusticie ↄdicit. Nõ sciunt vtrũ velit misereri deꝰ Quis
enĩ scit si ↄuertat̃ deꝰ et relinqt pꝰ se hñdictõneꝫ Iohel. q.
¶ Ad h qd obĩ q̃lis exñs talis añ iudicẽ stabis. dõm ꝙ
h intelligendũ ẽ sic. Iudicabit̃ q̃libꝫ siue ad dãnatõeꝫ siue
ad gloriã in extremo iudicio fm ꝙ inuentꝰ ẽ in morte bo-
nus vl' malꝰ. h est qꝛ mors qdã iudiciũ ẽ. Ex h nõ seqtur
ꝙ si aĩa pene debitrix sit in exitu a corpe ꝙ talis iudici in
extremo iudicio pñtet̃. qꝛ tpe intmedio ↄsoluit penã suã:
⁊ põt oõ ve dictũ est ad sue pene diminutõeꝫ adiuuari.

Membrum quintũ

C Onseqnter q̃rit̃. vtrũ ↄueniat dãnatis orarẽ
Et sic: videt̃. q. Cori. xij. sup illud. ter dñm
rogaui. dic glo. Exaudit̃ dyabolꝰ Iob petẽs
tẽptandũ. et nõ exaudit̃ aplꝰs petẽs stimulũ amouẽdũ. hic
plane hr̃ ꝙ demões orãt q sũt dãnati. ⁊ exaudiũt̃. igr̃ illis
ↄpetit orare. ¶ Pre. dic aug. de orãdo deo ad ꝓbam. dedit
dñs qd dyabolꝰ postulauit: et ꝓbãdꝰ ẽ famulꝰ temptaret.
¶ Pre. greg. q. li. moral. Tribꝰ mõis loqt̃ dyabolꝰ ad de-
um. vl' cũ vias suas isinuat. vl' electoꝝ inocẽtiã. s. criminibꝰ
accusat: vl' tẽptandi eandẽ inocẽtiã postulat. ecce ꝙ postu
lat. ¶ Querit̃ etiã si pñt orare. Et sic: videt̃. qꝛ q̃nqꝫ trãs-
figurant se in angelos lucis. vt incitant hoies ad orandũ
et ad opa bona vt magis seducant. g̃ illa facere ⁊ sciunt ⁊
faciũt ⁊ pñt. ¶ Pre. oms damnati habẽt liberã volũtateꝫ
q̃ quidẽ cogi nullo modo põt. manet ei libertas a coactiõe
taꝫ i hõis q̃ in dãnatis. hc̃ ⁊ i deo. g̃ cũ orare sit volũtarie:
orare poterit si voluerit. ¶ Pre. hr̃ a pho ꝙ illd qd mouet̃
alicubi natalr. gescat ibi natalr. ⁊ qd alibi mouet̃ violen-
tia. ibi gescit violẽtia. g̃ silr ⁊ qd alicubi mouet̃ volũtarie
ibi volũtarie gescit. h dãnati ad malũ mouẽt̃ volũtarie.
g̃ volũtarie i illo gescũt. Sꝫ oẽ qd volũtarie i aliq̃ quiescit
põt moueri ad oppositũ g̃ dãnati poterit moueri ad bonũ
orõnis vel alterꝰ ¶ Si dicat̃ ꝙ vocales orõne ꝓnũciare hñ
pñt. ⁊ hñ ei se ↄuertẽ pñt ꝑ libertatẽ arbitrij ad opposita
fm affirmatõeꝫ ⁊ negatõeꝫ nõ tñ pñt ad opposita siue ↄtra
in genere moris. vt sunt bonũ et malum. nec orare possunt
actu interiori. ¶ Obijcit̃ ↄ h. libere exeũt i actus timoris
⁊ credulitatis. Iac. ij. demões credũt ⁊ ↄtremiscũt. h fides
⁊ timor actꝰ interiores sũt et pncipia iustificatõis. g̃ pari
rõne poterũt in actũ interiorẽ orõnis. ¶ Pre. cũ volũtas
libera sit ⁊ potẽtior q̃tũ ad actꝰ interiores. g ꝑ ere i volũtate

ↄsistūt q̄ quantū in exteriores. si demones ire pñt i exteri ores vt tēptare istū vel nō tēptare: ḡ magis q̄tū ad interi ores: vt bñ velle orare mētalē ⁊ hmōi. ¶ Pre. angli ↄposi te naťalr diligūt se. vñ magis diligūt se q̄ odio hēant ho mies. Sʒ qñ vidēt hoīes p̄ suas tēptatōes ꝓficē: eos desi nūt tēptare. ⁊ cessant a malo actu in ꝓximū ipsi⁹ ꝓfectum detestātes. ḡ multoforti⁹ videntes q̄ malicia ē nob̄ nociua cessant ab illa. q̄ɜ sue naťe ē lesiua. Sʒ si sic: pñt bona ap petere orare deū. ⁊ hmōi facē. ḡ ⁊c̄. ¶ Ad oppositū. Dam. Oro ē ascēsus intellect⁹ ad deū. dānati aūt a deo penitus sūt auersi. ¶ Pre. dānatis nō pt̄ ↄuenire. q̄ɜ i malicia obsti nati sūt. vñ iusticie obsequiū deo i nllo obsequūť. ħ oro ni hil ē q̄ obsequiū iusticie. sic dic glo. Mat. vj. sup illō qd̄ oraueris. glo. nō ē op⁹ narrare ħ obsecrare: qd̄ ē obsequiū iusticie. ¶ Pre. in dānatis ē ↄtinu⁹ ascēsus i sup̄biā ſm il lud ps̄. Sup̄bia eoꝝ q̄ te oderūt ascēdit sp̄. ḡ ↄtinu⁹ recess⁹ a deo. ħ ipossibile ē duos mot⁹ ↄtrios sil̄ eē in eodē. Cū ḡ oro sit ↄiūctio cū sp̄ūscto. sic dic Aug. in ſmone de orone ⁊ ie iunio: ḡ impossibile ē orōem eē in dānatis. ¶ Pre. ad Ro. viij. sup illō sp̄us adiuuat infirmitatē nr̄aꝫ glo. q̄ nō solū illud qd̄ oro ipetrat. ħ etiā ipsa oro inť grē mūera reputť. ḡ cū grē mūera dānatis non possint ↄuenire: q̄ɜ si sic dānati nō eēnt: ḡ nec oro. ¶ Pre. dānati orare non possent gn̄ ipsi peniterēt. q̄ɜ ps pnie ē oro ħ penit⁹ sūt impenitētes. ¶ Pre. frustra postulať venia vbi nlla ē releuās miscđia. in dāna tis nlla miscđia q̄tum ad euasionē: silr nlla miscđia q̄ ad pene mitigatōeꝫ. Si ḡ poneret oro in ipis: ħ eēt rōne alte rius illoꝝ. vel poti⁹ vtriusqȝ. ḡ vr̄ q̄ nllo mō oro eis ↄue niat. ¶ Pre. frustra poniť oro vbi ad bonū nlla hūiliatio Ideo ei dānati dicunť: q̄ɜ nō pñt deinceps assurgē ad ali qd̄ bonū ḡ ⁊c̄. ¶ Ad ħ pt̄ dici q̄ si appellem⁹ orare ore vo aliqd̄ ꝓnūciare: isto mō orare pñt dānati. Si vo appellē⁹ orare aliqd̄ petē: ſm qd̄ dic actū vocis ↄcordante actu cor dis. vel etiā ipm actū cordis: nllo mō orare pñt. ⁊ ħ clare scit si ↄsiderem⁹ eoꝝ p̄uitatē: orōis dignitateꝫ: ⁊ dei hoītatē. Dōm igiť q̄ nō pt̄ eē in dānatis oro si attēdať prauitas. cū em̄ ↄtinue moueāť p̄ ↄtēptū in deū: nllo mō pt̄ eē i ipsis hūilis affect⁹. sine q̄ oro ꝓprie sūpta nullaten⁹ pt̄ esse. Pre. vlteri⁹ si attendať orōis dignitas. cū oro virtute sua sup̄ se ele uet ꝓpriū subm: ꝓpter qd̄ dic Aug. q̄ ē pi⁹ mētis affect⁹ in deū direct⁹. Et Dam. q̄ ē ascēsus intellect⁹ in deū. cum ipi penit⁹ sūt auersi: locū in eis oro nō hʒ. Pre. si attēdiť diui na bonitas. nō ei de⁹ a q̄ ē oē bonū grē mūera nō valentibus ꝓficē elargiť. q̄les sūt dānati q̄ nō pñt penitē. ¶ Ad ħ qd̄ obr̄ p̄mis trib⁹ argumētis. Dōm q̄ nihil faciūt ad ꝓposi tū q̄ɜ etsi petē dicūť: magis ē intelligēdū q̄ petāt a dō ma nū sibi laxari ad honoꝝ vexatōeꝫ: q̄ ꝓprie miserie releua tionē. et ꝓterea sua oro nō tenet ꝓprie orōis rōeꝫ. ¶ Ad ali ud qd̄ obr̄. q̄ incitāt hoīes ad orādū. Dōm q̄ ħ maliciose faciūt ⁊ ad seducēduꝫ. ⁊ nō hmōi: q̄ɜ hñt penit⁹ in opposita dispositōe ad orōeꝫ volūtatē. nō sequiť ḡ q̄ si pñt suggerē hoībus orōes deceptorias: q̄ ipi pñt orare sicut decet. ¶ Ad illud qd̄ obr̄. q̄ hñt orādi libera volūtatē. Dōm q̄ ꝓut coa ctio ꝓprie sumiť ꝓut ē ab extrinseco ſm q̄ dic Bern̄. q̄ li bertas ē coactōe eq̄liter i deo ⁊ anglis ⁊ demonibus ⁊ i nob̄ q̄ɜ cū volūtate ꝓpria tenēt se in statu a q̄ nolūt liberari. et ħ ꝓpter obstinatōeꝫ sup̄bie nūq̄ volūtas ipsoꝝ ab ipo statu pōt mutari. ħ tm̄ accidit nō ꝓpter defectū naturaľ volūtatis ħ ꝓpter maliciā obstinatōis: et sic pʒ q̄ oro i eis eē nō pōt ¶ Ad ħ qd̄ obr̄. q̄ volūtarie i malo q̄escūt. Dōm q̄ phs so lū ħ loquiť de mobilibus naťalibus ⁊ violentis. ⁊ nō volūta rijs. et ħ pʒ q̄ɜ volūtas nō eq̄ moueť in bonū et in malū. sic graue deorsum ⁊ leue sursuꝫ: q̄ɜ in bonū motis p̄ se nō pōt: ħ reqriť adiutoriū grē. i malū tm̄ p̄ se pōt. ħ sumēdo ↄtrieta tem in quā pōt lib. ar. tūc bñ verū est q̄ qñ q̄escit in vno: q̄ pōt moueri in oppositū. Pre. esto q̄ ita volūtarie q̄escāt in malo sic q̄ possint moueri i oppositūꝫ adhuc nō seq̄tur ar gumentū vt sibi hoc possint p̄ libertatē volūtatis q̄tū est de se. Obstinatō em̄ repugnat. vñ etsi q̄tum ad voluntatē abstractā flexibiles sūt: nō tm̄ q̄tū ad maliciā eiusdē volunta tis in q̄ sunt obstinati. ¶ Ad ħ qd̄ obr̄ de fide ⁊ timore. di

cendū q̄ illud credē nō est act⁹ fidei. imo magis est creduli tas coacta q̄ nō est p̄ncipiū merēdi vel penitēdi. ex p̄imē to em̄ penaꝝ q̄s sustinent cognoscūt illū esse oīpotentē a q̄ puniunť. ħ verū est de anglis p̄uis et aīabus infidelibus. De fideliū aūt aīabus q̄ dānate sunt ꝓpter eaꝝ prauitatem Dōm q̄ etsi habit⁹ aliq̄ virtutū in eis remāserit vt act⁹ suos [illegible] pñt eē merēdi p̄ncipiū [illegible] [illegible] penit⁹ ob[illegible]. [illegible] nullo mō merēdi ē p̄ncipiū nec penitēdi: ħ magis naťalis q̄ volūtari⁹ dʒ dici. ¶ Ad illō qd̄ obr̄. q̄ magis pñt i act⁹ interiores: veꝝ ē si intelligať de illis q̄ sue subsūt ptātī. ¶ Ad aliō qd̄ obr̄. q̄ diligūt se. Dōm q̄ bñ vellēt abstinē a malo inq̄tum naťe ē lesiuū: nō tm̄ inq̄tuʒ ē displicitiuū. et in hoc solū ē p̄ncipiū merēdi. Ut em̄ alicui displiceat ma lum ꝓut ē dei offensiuū: sine grā esse nō pōt.

Questio. xcij. A quo est ali quid petendū in oratione.

Onsequēter queri tur. a q̄ est aliqd̄ petendū in orone. hoc ē q̄rere quem debent orantes orare. Primo ergo queriť hic. vtrū a creatura. Secun do vtrum a creatore.

Membrum primum

Circa primū q̄runť q̄tuor. Primo vtrū petēduꝫ sit a creatura irrōnali. Scđo vtrū creaťa ra tionalis sit petenda. Tercio vtrū exñs i pur gatorio sit oranda. Quarto si hēt in patria sint orandi.

Articulus primus

Ad primū ꝓcediť sic ad p̄teꝫ affirmatiuā. quic qd pōt adorari: ⁊ orari. adoratō em̄ dic actum magis ordinatū ⁊ immediatū deo q̄ oro. ħ insensibilia vt imagines ⁊ crucē xp̄i adoram⁹ ḡ creaturas isensibiles pos sum⁹ adorare. ¶ Itē creaťa inferior pōt eē mediū merendi apud deū. ḡ ⁊ mediū impetrādi meritoriū apud deū: ⁊ ita videť q̄ orādi. ¶ Itē vna rō q̄re sacra sunt instituta i mate ria corp̄ali ē hūiliatō. vt hō q̄ se erigēdo ↄ creatorē suū pec cauit: hūiliando se suo inferiori grāꝫ mereať apud deū. ħ tanta vel maior hūiliatō reqriť in orādo. vñ deuote oran tes ad terrā se totalr ꝓsternūt. rōne ḡ q̄ qs mereť hūilian do se. adorādo creaťaꝫ insensibilē mereť hūiliādo se ipsum orādo: ⁊ ita vt pri⁹. ¶ Pre. hug. diffiniēs orōeꝫ dic. q̄ ē cō uersio p̄ hūilē ⁊ piū affectū in deū: nihilominus tm̄ q̄ɜ affici mur circa aliō a deo. vt sūt scti. oram⁹ illos. ⁊ ħ ē ſm ipm: q̄ɜ [illegible] orōis ē affectō ħ plerūqȝ afficimur circa inferiores creaťas. vtpote imagines ⁊ crucem xp̄i: ḡ ⁊c̄. ¶ Pret. si ſm Bern̄. oro est oris rō: ḡ circa qd̄ rōnabilr ↄuerti valet pōt oris rō: ⁊ oro. ħ circa creaturaꝫ irrōnalē exerceť sine vicio oris rō [illegible] rōnabilr rōcinať. ḡ ⁊c̄. ¶ Cont. locutō ē act⁹ rōis. ⁊ ē ad cognitiōeꝫ generādā [illegible] creaťe rō [illegible] loq̄ndo ꝓprie oro. [illegible] rōnabili effūdenda. ¶ Pre. si creaťe iferiores [illegible] pñt i cognitiōeꝫ vocaľ [illegible] nec mētalis. ¶ Pre. [illegible] [illegible] orām⁹ aliū vel [illegible] rōne [illegible] rōnalis creaťe solius. [illegible] aūt insensibil̄ vel bruťal ḡ ⁊c̄. ¶ Pre. [illegible] hō latrie siue cult⁹ diuini. ḡ cū cult⁹ diui⁹ creaťe iferiori nulla [illegible] nec oro ē effūdenda. ¶ Pret. [illegible] est ad orōeꝫ. q̄ɜ lectō meditatio ⁊ oro sūt spēs ↄtēplatōis ħ ↄtēplatio nō ē circa istas inferiores creaťas: ḡ nec oratō [illegible] corp̄alis siue sensibilia nō ē orāda. ¶ Ad illud q̄ qd̄ obr̄. q̄ talē creaťaꝫ vtpote crucē adoram⁹. [illegible] [illegible] lignū crucis [illegible] [illegible] adorandū est [illegible] crucis nō nisi ꝓpter ip̄e [illegible] [illegible] si loq̄mur de cruce xp̄i rōne qua ē nob̄ materia merendi ⁊ salutis. aliq̄ reuerentia [illegible] ei debeť q̄ non aliqs: ħ hec nō ē latria vel dulia. ħ mod⁹ q̄dā spālis. Si aūt loq̄mur d̄ ipsa inq̄tum est crux xp̄i. [illegible] latrie adorať. ⁊ cū

alie mō simili. qz ñ sic illā sic nec alias: h̄ xp̄s passū ado-
ram⁹. et isto mō possum⁹ adorare crucē xp̄i. i. xp̄m passū
sic adorare. h̄ loquēdo de sp̄ali reuerētia q̄ ei debet qa
materia fuit maximi meriti ꝛ salutis. ñ sequit̄ ꝙ si ꝺꝫ re
uereri. ḡ adorari. aliter eīn ē i merito. aliter i oȯne. vt ī
fra patebit. ¶ Ad id qḋ obī ꝙ creat̄a corpalis siue inse-
sibilis pt̄ eē materia merēdi ꝛc. pt̄ dici. ꝙ sic in via nat̄e
deus q̄dā opat̄ p se et q̄dā mediāte creat̄a: ita i via moꝛ
q̄dā de⁹ dat p se et q̄dā mediāte creat̄a. qz eīn ip̄e iust⁹ ꝛ
et liberalis. q̄dā aūt dat qz iust⁹. q̄dā qz liberalis. ꝛ vtra-
ꝙ de cā dat p se ꝛ mediāte creat̄a. illa eīn q̄ dat ip̄e rōne
meriti dat qz iust⁹: illa q̄ rōne oȯis dat qz liberalis. me
ritis eīn rñdet, p̄miū ꝛ p̄cibꝫ donū. qz igit̄ i merēdo vti
mur creat̄a tanq̄ materia ad deū referēdo. ꝛ h̄ possum⁹
facē de q̄libet creat̄a: iō oīs creat̄a pt̄ eē mediū i rōe me
riti merēdi. ꝛ rōnalis et brutalis ꝛ insensibilis. pꝫ h̄ in-
tuēti. Et aūt dat qz liberalis vel rōne dep̄catōis vł oȯis
dat p se: qñ ipꝫ imediate p̄cibꝫ pulsam⁹. dat etiā mediā-
te creat̄a qñ ip̄a ꝓ nobis intercedit. ꝛ qz h̄ mō nō vtimur
creat̄a sic materia vt i merēdo. imo magis sicut obiecto.
orādo illā vt ꝓ nobis oret ꝛ ipetret. iō solū illā creaturā
orare debē⁹ q̄ orare pt̄ ꝛ ꝓ nobis ipetrare. qḋ nō ꝯuenit
insensibili creat̄e. Nec intelligēdū est ꝙ istḋ mediū ē i rōe
materie oȯis: sic in merēdo creat̄a fuit materia meriti.
imo eodē mō se hꝫ ad eū q opat̄. sic ꝛ ille q principaliter
orat. ꝛ iō illā vt mediū ponit. iō solū illā creaturā orare
debē⁹ q̄ orare pt̄ ꝛ ꝓ nobis ipetrare. q̄ nō ꝯuenit insensi-
bili creat̄e. Nec intelligēdū ē ꝙ mediū istud sit in rōne
materie oȯis sic in merēdo creat̄a fuit materia meriti
imo eodē mō se hꝫ ad eū q orat̄. sic ꝛ ille q p̄ncipa͛r orat.
et iō illā vt mediū ponet vt oret ꝛ ipetret qḋ p se non erat
sufficiēs ipetrare. Ex his pꝫ. ꝙ licꝫ hmōi creat̄a sit mate
ria siue mediū merēdi: nō tñ ē orādi. ¶ Ad illḋ qḋ obī ꝺ
humilitate. pt̄ dici ꝙ tāta ꝺꝫ eē humilitas mētis i oȯe: quā-
ta ē i sacroꝝ susceptiōe. De humiliatōe aūt i ope nō oportꝫ
et ideo hmōi ē. qz i humiliādo me sub creat̄a i recipiendo
sacra: vtor creat̄a vt materia. ac p h̄ aliqḋ mereor apud
deū. Sꝫ illud cui me humiliare debeo i orādo tale ꝺꝫ esse
p qḋ vel a q̄ possim ipetrare. qḋ nō pt̄ eē iferior creat̄a. si
cut erat ex p̄te sacroꝝ suscipiēdo nō orādo: cū illa me iu
uare nō possint nec ipetrare pro me. ¶ Ad illḋ qḋ obijci
tur ꝙ afficimur circa iferiores creat̄as. ḡ possumus eas
orare. pt̄ dici. h̄ seq̄ret̄ si tm̄ ꝯtingēt i orādo affici p actū
diligēdi ꝛ actū ꝯtēplādi. ꝛ iō ē in pl⁹. q̄re peccat argumē
tū f̄m ꝯseq̄ns a supiori ad iferi⁹. hñ eīn seq̄t̄ econuerso ꝙ
orare ꝯtīgit: ꝯtingit ꝛ affici circa illḋ. ¶ Ad illḋ qḋ obī
ꝙ oȯo ē oris rō ꝛc. ꝺōm ꝙ ibi ē fallacia equocatōis. Su
mit̄ eīn oris rō pro enūciatōe ꝯsiderata a logico. nō sic aūt
prout hic ꝺe oȯe intēdit̄. Oȯo eīn hic sūpta ē expr̄ssio de-
siderij directi ad deū vel ad placādū vel ad ipetrādū. et
tale nō ꝯuenit iferiori creat̄e. Vñ ñ i argumēto latꝫ ꝯseq̄n-
tis equocatio. Cū eīn dic circa qḋ ꝯtīgit exercere rōna-
biliter oris rōne ꝛc. oris ratio dic rōem. qḋ nō dicit f̄m
ꝙ dicit. oratio est oris ratio.

Articulus secundus

Onseq̄nter q̄rit̄. vtrū rōnalis creat̄a ē orāda
Et p̄io si ꝺꝫ orari dū ē i via. secūdo si dū ē i
purgatorio. tercō si beata i p̄ria. ¶ Circa p̄i
mū sic. illi sunt dep̄cādi siue orādi q̄z dep̄catōes multū
valēt illis ꝓ qbꝫ orāt. tales sūt oȯes iustoꝝ viatoꝝ. iob
vlt̄. Iob fu⁹ me⁹ orabit ꝓ vobis. faciē ei⁹ suscipiā vt nō
iputet̄ vobis stulticia. Ex his pt̄ hrī ꝙ dn̄s ad p̄ces bo-
noꝝ q̄nq̄ iputat p̄ce maloꝛ. ḡ ꝛc. ¶ Itē oēs indigēs bene
ficijs diuis ꝺꝫ ab amicis dei p̄cipue ipetrare. tales aūt
sūt iusti i via. ḡ nos q bñficijs dei idigē⁹ iustos i via ora
re debē⁹. ¶ Cōtra. q̄tuor sūt cōditiōes ꝯcurrētes ad effi-
caciā oȯonis. q̄rū si vna subtrahit̄ deficit oȯo a neccitate
efficacie. ḡ si omittit̄ illa cōditio que ē. ꝓ se deficit effi-
cacia oȯois. ḡ vt videt̄. nulla ꝺꝫ fieri oȯo nisi ab eo q orat
ꝓ se. ꝛ ita aliqs nō ē orād⁹ vt oret ꝓ eo. ¶ Itē oēs homies

eadē imediatōe sūt a deo creati. vñ null⁹ ē magis media
tus deo q̄ ali⁹. ꝛ h̄ ē deo ordināte ꝓuisū. h̄ q exorat hoīes
facit hoīem mediū int̄ se ꝛ deū. h̄ aūt ē ꝯtra dispositiōem
diue ꝓuidētie. ḡ hō nō ꝺꝫ orari. ḡ ꝛc. ¶ Itē vanū ꝛ irrō-
nabile ē facere p plura qḋ pt̄ aliqs facē p vnū. et iste qui
orat deū p aliū facit p plura. ḡ ꝛc. ¶ Rn̄sio. ꝙ illā cre
aturā q̄ pt̄ ꝓ nobis orare deū et nobis ipetrare: possum⁹
ꝯuenieter orare. tales sūt iusti viatores ꝓpter quod ꝛc.
¶ Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ ꝓ se orare ꝯuenit efficacie oȯois
ꝛc. ꝺōm ꝙ h̄ verū ē. nihilomi⁹ tñ orare ꝓ alio ipi suffra-
gat̄ ꝓ q̄ orat̄: vt etiā ipi orāti ꝓsit. Vt eīn dic greg. ora-
re ꝓ alio sibipi suffragat̄. ꝛ tāto citi⁹ meret̄ qs exaudiri
ꝓ semetip̄o: quāto deuote ꝓ alio intercedit. et alibi dicit
idē. Et pl⁹ ꝓ se p̄ces suas valere efficit: q ipas ꝓ alijs
impēdit. de h̄ infra expr̄ssi⁹ tāget̄. ¶ Ad illḋ qḋ obī. ꝙ oēs
hoīes sūt eiusdē imediatōis habita respectu ad eoꝝ cre
atōem ꝛc. pt̄ dici ꝙ licꝫ sūt eiusdē imediatōis q̄tū ad eē
nat̄e. qz omes sūt imediate creati siue cōditi a deo. nō tñ
omes sūt eiusdē imediatōis q̄tū ad eē gratie. i. ad bñ eē
siue esse ordinatū. Multi tātū sūt ꝓpinq̄ores deo: q̄ntꝫ
sunt magis ad eē ordiatū q̄ alij. tñ ꝛ illi q q̄tū ad h̄ sunt
magis ꝓpinqui deo. magis ꝯuenieter pn̄t eē mediatores
int̄ deū ꝛ alios. interpellādo ꝛ suffragādo illis. ¶ Ad hoc
qḋ obijcit̄. ꝙ q poit mediatorē p̄iudicat diue dispositōi.
pt̄ dici ꝙ ponē mediatorē q̄tū ad eē p̄mū ꝛ ꝺe ō: p̄iudi-
caret diue ꝓuidētie. nō aūt ad eē secūdū siue bñ eē. ¶ Ad
illud qḋ obijcit̄ ꝙ vain⁹ bñ fit p plura ꝛc. pt̄ dici ꝙ h̄ ve
rū ē si tam bñ fiet. h̄ eīn eq̄ bñ fieret ex p̄te dei si vellet. tñ
meli⁹ fit et ex p̄te orātis q meret̄ ꝓ alijs: qz q ꝓ alijs orat
ꝓ sc̄ip̄o laborat: et meli⁹ ꝓ eo ꝓ q̄ orat cui⁹ meritum au
gmētat. et etiā cū h̄ fit: qz volūtas dei adimplet̄: q vult
ꝙ sint sollicita ꝓinuicē ip̄a mēbra et seinuicē ꝓmoue-
ant.

Articulus tercius

Onseq̄nter q̄rit̄. vtrū exiftes i purgatorio sīt
orād⁹. Et sic: vidr̄ p h̄ ꝙ quāto creat̄a rōnał
magis deo assistit̄: tāto magis ē orāda. h̄ illa
creat̄a q̄ ē extra statū p̄tatis peccandi magis assistit̄ deo
quē ipossibile ē peccare. cuiusmōi sūt existes i purgato-
rio: q̄ existes i via q sūt i potētia peccādi: ḡ si existes in
via sūt dep̄cādi: rōne cōsili vel fortiori existes i purgato-
rio. ¶ Itē sūt stat⁹ viatōis: purgatōis. et stat⁹ cōp̄hēsio-
nis. existētes i p̄io statu ꝛ vltio sūt dep̄cādi. ḡ ꝛ existes i
medio. ¶ Itē vt tactū ē existētes i purgatorio orāt ꝓ se.
qḋ ḡ impedit eos orare ꝓ alijs. ¶ Itē existes in purgato
rio sunt i caritate ḡ ꝯpatiūt̄ existibꝫ i hui⁹ mūdi miserijs
cōpassio eīn i quadā eq̄litate rñdet caritati. q eīn multū
diligit frēm siue ꝓximū: multū cōpatit̄ miserijs suis. h̄ q
alijs multū ꝯpatit̄. libēter releuat ei⁹ miseriā. Ex q̄ ḡ cō
patiūt̄ existētibꝫ i miserijs mūdi: et ex caritate libēter re
leuāt eoꝝ miserias. h̄ h̄ nullo mō pn̄t facē nisi orādo deū
ergo libēter orāt ꝓ illis dn̄m. ḡ bñ cōpetit ꝙ existētes i
mūdo dirigāt p̄ces ad illos. ¶ Cōtra. null⁹ absorpt⁹ a
pena tāta ꝯuertit se ad aspectū pene siue miserie alteri⁹
qz pena ꝓpria ñ sufficit. h̄ existētes i purgatorio sūt tales
aliter frustra oraret ecclia q nō absorbeāt a tartaro. scꝫ
ꝙ nō detineāt i illa absorbitōe. null⁹ talis ē orād⁹. ergo
existētes i purgatorio nō sunt orādi. ¶ Itē vt hēt ab aug.
pena purgatorij maior ē q̄ q̄cq̄d pt̄ i vita ista sustineri. h̄
existētes in tāta acerbitate pene ita sunt sibi intēti ꝙ nō
pn̄t se ad illos ꝯuertere. h̄ valde ꝓbabile ē. Vñ ñ nec ꝓ ił
orare. ergo ñ sūt orādi. ¶ Rn̄sio. ad h̄ pt̄ dici. ꝙ existes
i purgatorio ñ sūt orādi qz vt sup̄ tactū ē vbi q̄situ ē. vtrꝫ
existētibꝫ i purgatorio ꝯuenit orare. determinatū ē ꝙ ꝓ alijs
nō orāt licꝫ ab alijs. scꝫ viatoribꝫ petāt adiuuari. vt dic
greg. Quare aūt ñ sūt orādi rō ē. qz ñ sūt i statu merēdi ne
q̄ recipiēdi p̄miū. h̄ i statu medio qz euacuati sūt a culpa
ꝛ detēti i pena. ꝛ carētes glia. qz ḡ i penis sūt ꝓ se orare
nō ꝯpetit tāq̄ reis iplorātibꝫ veniā. ñ tñ ꝓ alijs tāq̄ ami
cis ipetrātibꝫ grāꝫ. ¶ Ad illḋ ḡ qḋ p̄io obī ꝙ magis as

similat̄ deo q̄ nō pt̄ peccare ꝛc̄. pt̄ dici q̄ rō potētie īpetrā
di ē ꝑtas merēdi potissima dico. qꝛ n̄ ꝯueit existētibꝰ ī pur
gatorio cū ꝯgruētissima ē amicicia. existes aūt ī purgato
rio rōe q̄ tanq̄ rei detinēt̄ ī pena nō iudicādi amici. s̄ po
tiꝰ rōe offēse dei penis obligati. ¶ Ad illō qd̄ obī. q̄ exi
stētes ī extremis statibꝰ. scꝫ ī via ꝛ ī glīa sūt depcādi ꝛc̄. pt̄
dici q̄ rō magis ē ad oppositū q̄ ad ꝓpositū qꝛ vt tactū ē
neq̄ sūt ī statu merēdi neq̄ recipiēdi qd̄ meruerāt. vn̄ sta
tꝰ mediꝰ ī ꝓposito scꝫ q̄tū ad ydoneitatē orādi ꝓ eis necꝫ
discrepat ab extremis ꝛ ꝯueit cū illꝭ. qꝛ statꝰ iste ꝑ̄tatē me
rēdi n̄ sufficet nec amiciciā. ītēꝑatiue dico: s̄ potiꝰ offēse
potꝭ reatꝰ. ¶ Ad illō qd̄ post q̄rit̄ q̄re n̄ sūt ydonei orare
ꝓ aliis sicꝫ ꝓ se. pt̄ dici q̄ vt sup̄ tactū ē. acerbitas pene
cui oīno itēdūt ꝛ q̄ absorpti sūt. ad postulatōēꝫ venie ꝓ
seip̄is compellit. nec ad miseriā alioꝝ illos ꝯuertē sinit.
¶ Ad illō qd̄ postea obī. q̄ hn̄t caritatē ꝛ ita ꝯpassionē
pt̄ dici q̄ verū ē q̄ caritatē hn̄t ī hitu: s̄ hitꝰ caritatis nō
īducit ꝯpassionē s̄ actꝰ caritatis. Ut eīm ꝓbabilitē pꝫ ex
v̄bo aug. supposito qd̄ sup̄ tactū ē: ita absorbēt̄ aliq̄ a pe
na. q̄ et si spem hēant ī hitu: raro motu spei mouēt̄ sic
ꝛ motu caritatis ꝓpt̄ ꝯuersionē ad penā ꝛ dolorē ꝯtinuū
quē negligē nō pn̄t. Sine p̄iudicio tn̄ opinādo dico. q̄
multe sunt aīe ī purgatorio q̄ nō affligūt̄ illa vehemēti
afflictiōne de qua loquit̄ augꝰ.

Articulus quartus

C Onseq̄nt̄ q̄rit̄. Si bti ī p̄ria sint orādi. i. si vi
atores debēt orare sctōs ꝯ̄ibetes. q̄ sic. vidē
q̄ s̄ q̄ plꝰ pn̄t in curia regis mūdani. s̄ maxie
ꝓuidētie ē volētes aliqd īpetrare ī curia regis mūdani
p̄ncipes curie illiꝰ depcari ꝛ p̄cibꝰ illos ad obtinēdū qd̄
itēdit beniuolos rēddē. ergo ꝯstat q̄ lōge maioris ꝓuidētie
ē p̄ncipes curie celestis p̄cibꝰ allicē ad obtinēdū ī curia
celesti q̄ qs idiget. ḡ ꝛc̄. ¶ Pret. viatoribꝰ icūbit eo mō q̄
pn̄t illos honorare. s̄ q̄ istos orāt illos honorāt. ergo ꝛc̄.
¶ Pret. s̄ admonꝫ eccīa exēplo suo sctōs orādo. ꝛ ꝯstat
q̄ ī s̄ n̄ errat. ḡ ꝛc̄. ¶ Pret. p illos p q̄s dscēdit deꝰ ad nos
p effectū suoꝝ carismatū: ꝛ nos debēmꝰ p eosdē ascēdē. s̄ s̄
n̄ possūꝰ nisi p oroēs eoꝝ īpetrādo adiutoriū. ḡ ꝛc̄. ¶ Cōt̄
deꝰ ē nobꝭ misericordior ꝛ p̄ntior q̄ aliq̄s scōꝝ. s̄ stultꝰ ē q
hn̄s tā regē q̄ p̄ncipē: ꝛ rege derelicto p̄ncipē depcat̄. ḡ ꝛc̄
¶ Pret. sctī sūt nobꝭ absētes. s̄ stultꝰ ē q̄ absētē loq̄t̄ ḡ stul
tꝰ ē q̄ a sctīs petit. ¶ Si dicat̄ q̄ stulticia n̄ ē ī s̄ qꝛ sctī vi
dēt ī deo. Cōt̄. angli portāt peticōēs nr̄as an̄ deū. s̄ fru
stra portarēt. si lucerēt ī deo. ¶ Pret. si orare debēmꝰ sctōs
ḡ potētiōres siue sctīores sp̄cū plꝰ pn̄t q̄ aliq̄ maxie q̄ deꝫ
eccīa ī letanijs orat̄ sctōs minores. ¶ Pret. [illegible]
o[illegible]adi [illegible] forma. cū [illegible] ī [illegible]
sctōꝝ ḡ frustra f[illegible]. ¶ Pret. aug. ī [illegible]
Orare aliē q̄ dn̄s docuit. n̄ ī grātia solū ē s̄ culpa. cū ipse
posuerit ꝛ dixerit reijcitis mādatū dei vt oroēs v̄ras sta
tuatis. ¶ Pt̄ orō ē sacrificiū sp̄uale. s̄ corpale n̄ dꝫ fieri ni
si deo: ḡ cū sp̄uale sit lōge nobiliꝰ q̄ corpale: multo fortius
aliq̄ a deo offerri n̄ dꝫ. ¶ Pret. pt̄ q̄ri q̄uō inotescūt sctīs
oroēs q̄ fiūt illꝭ ꝛ vt ponūt q̄dā p aspectū ī speculo eterno.
ꝛ ita pmo sūt apud deū an̄q̄ p̄ueniāt ad sctōs s̄ ꝯuertere
se a deo ad sctōs miꝰ vr̄ recte fieri. ḡ ꝛc̄. ¶ R̄nsio. q̄ bti ī
p̄ria orādi sūt a nob. qꝛ illi ꝓ nob pn̄t orare ꝛ īpetrare. imo
ad s̄ expediti sūt ꝛ efficaces. Expediti qꝛ sarcina mortali
tatis minime grauati. efficaces qꝛ amici dī effecti ꝛ familiares.
Fm Tuliū aūt amicicia ē idē velle ī bono. ꝛ cū aliquē di
ligūt q̄i deū ꝯpellūt ad illū diligēdū. itaq̄ qd̄ dic aug. de
p̄destiatōe sctōꝝ. q̄ aliq̄ sic p̄destiati sūt vt sctōꝝ oroībꝰ
ꝯcedāt̄. vt bt̄s greg. ī dyalogo dic. q̄ obtieri neq̄q̄ pn̄t q̄
p̄destiata nō sunt. s̄ ea q̄ sctī orādo efficiūt ita p̄destiata
sūt: vt p̄cibꝰ obtineāt̄. et iō orāꝰ ꝛ orare ꝯgrue possumus
sctōs ī via. sctōs aūt ī p̄ria maxie debēmꝰ orare. vn̄ eccīa in
stituit letaniā ꝛ oroēs sp̄ales q̄ ipis dirigūt̄. Cōcedēdū ē
igr̄ q̄ sctōs orare debēmꝰ. ꝛ s̄ ꝓpt̄ triplicē cām. s. ꝓpt̄ nr̄aꝫ
inopiā: sctōꝝ glīaꝫ: ꝛ dei reuerētiā. ¶ De p̄mo et a[illegible] ad
testat̄ btūs bern. dicēs s̄ amore dei ca. [illegible] angeloꝝ
vel btōꝝ sp̄ituū te diligit. scio eīm qꝛ me diligit diligētē
te s̄. [illegible] q̄ [illegible] manet ꝛ secure pcce ꝛ affectiōes humanas
scio. qꝛ ī te me expandict. ī q̄ ꝛ ego eoꝝ glīe ꝯgratulor. ecce
secūdū. q̄sq̄s te hꝫ bonū suū. ī te me adiuuat. nec mihi tui
p̄ncipatōꝫ pt̄ inuidere. ecce pmū. soliꝰ eīm apostate sp̄us est
nr̄aꝫ miseriā suā facē leticiā. nr̄ꝫ bonū suū facē damnū.
hec bern. ꝛ sup̄ra sūt de fine de vera r̄ligiōe aug. Terciū
plane dat̄ itelligi ī facto cēturiōis Luc. vij. Qui idignū
se arbitratꝰ vt veirēt ad ihꝫ misit seniores iudeoꝝ ad ro
gādū ihm ꝓ sanatōe serui sui. ꝓpt̄ nr̄aꝫ dico iopiā ī meri
to. vt vbi nr̄a nō suggerāt merita: patrocinet̄ aliena. [illegible]
teriꝰ ꝓpt̄ nr̄aꝫ inopiā ī contēplādo. vt q̄ n̄ possumꝰ sūmā
lucē ī se aspicē: eā ī suis sctīs ꝯtēplemur. Tercio ꝓpt̄ ino
piā ī amādo. qꝛ nos miserabiles hoīes. vr̄ q̄ plerūq̄ nr̄ꝫ
magis afficimur circa sctōꝫ aliquē. aliq̄n eīm q̄ circa dn̄m.
et iō dn̄s cōpassiuꝰ nr̄e miserie vult q̄ oremꝰ sctōs suos.
¶ Secūda cā ē ꝓpt̄ sctōꝝ glīaꝫ. qꝛ eīm dn̄s vult glīficare
sctōs. facit plerūq̄ p ip̄os miracula ī corpibꝰ ꝛ salutē in
aīabꝰ. vt ip̄os laudemꝰ. et n̄ p sup̄mos: s̄ eīm p īfimos. vt
sicꝫ aliq̄s saluat̄ corpalit̄ inuocādo lumē. ꝛ nō petit: sic ꝛ
sp̄ualit̄ itelligāꝰ. ¶ Tercia ē ꝓpt̄ dei reuerētiā. vt pctōr
q̄ deū offēdit. qꝛ nō audet ī ꝓpria p̄sona adire: recurrat
ad sctōs eoꝝ p̄ocinijs iplorādo. Et hīs possꝫ ꝯuenīēter
addi ꝯgruētia diuiaꝝ hierarchiaꝝ. Cōgruētia diuia hie
rarchiaꝝ dico: qꝛ cū diuioꝝ carismatū sit descēꝰ p sctōs
ad nos. ꝯgruū ē vt ascēsus nr̄ q̄ nos mouemur siue rēdu
cimur ad deū: fiat ip̄os sctīs q̄i mediatoribꝰ ꝛ aduocatis
nr̄is. Scd̄m eīm dyonisiū. postrema redeūt ad p̄ncipiuꝫ
p media. ꝓinde ē vt reducamur ꝛ ascēdamꝰ ad deū ī me
ritis ꝑficiēdo: eos ꝯuenīēter oramꝰ ꝛ colimꝰ. ¶ Ad illō q̄
qd̄ p̄io obī. q̄ miꝰ ꝯuenit adire p̄ncipē q̄n rex ē miseri
cordior ꝛ liberalior ꝛc̄. Dara ī pte pꝫ rn̄sio. qꝛ licꝫ rex sit
liberalior et misericordior ꝛ fauorabilior aliq̄ principe:
nihilominꝰ deferēdo maiestati regie ꝛ ꝓpriā attēdēs indi
gnitatē prudēter facit recurrēdo ad p̄ncipē q̄si ad medi
atorē inī illū q̄ est maxiꝰ ꝛ minꝰ. Si aūt pctōr diuiā attē
dens dignitatē ꝛ timēs maiestatē. ꝛ ꝓpt̄ s̄ resiliēs ī ꝓpriā
ꝑuitatē nō adcurrit s̄ ponit mediū ꝯfugiēdo ad sctōs: ī
hoc laudādꝰ ē. ¶ Ad illō qd̄ obī. q̄ orō ē sacrificiū sp̄ua
le ꝛc̄. pt̄ dici q̄ nō ē sīle de orōe ꝛ sacrificio: qꝛ corpale sa
crificiū ad latriā ptinet. Latria aūt ē cultꝰ q̄ soli deo debe
tur. s̄ orō nō ē ꝑs latrie. neq̄ an illā ptinet p̄cise: sed ma
gis ē actꝰ iusticie vel alicuiꝰ [illegible]. et sup̄ tactū ē. Iusticia
aūt nō solū respicit ordinē ad deū. sīlr nec alie virtutes q̄
actū oroīs elicūt. imo eīm sctōs ip̄os q̄ a nobis ꝯuenīēter
pn̄t orari. licet nō sacrificio exteriori tali. ¶ Ad illō qd̄
obijcit̄. q̄ sctī absētes sūt ꝛc̄. dici pt̄ vt hēt̄ ab aug. in li.
de cura ꝓ mortuis gerēda. q̄ oroēs nr̄e tribꝰ modis ino
tescāt sctīs. scꝫ reuelatōe: ꝛ denūciatōe angelica: et isper
ctione et intuitōe ī speculo trinitatis: et ꝓpria ꝯ̄ibētione
vt q̄n pn̄t taliter assistūt ī locis ī q̄bꝰ ad illos diriguntur
oroēs. vn̄ oroēs q̄ dirigūt̄ sctīs q̄tenꝰ vtilitati nr̄e suffi
cit. [illegible] sufficiēter reuelat̄. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄. q̄ si sctī
sūt orādi: sp meliores sūt orādi. pt̄ dici q̄ nō oportꝫ. qꝛ vt
sup̄ tactū ē. deus vult oēs sctōs suos honorari. et iō oēs
inuocari seu orari. ¶ Ad s̄ qd̄ obijcit̄ q̄ sufficiēter tāgit̄ ī
orōe dn̄ica de orōe q̄ oramꝰ sctōs. dicēdū q̄ qꝛ sctōs non
oramꝰ nisi qꝛ sicꝫ mediatores dm̄ nō vt sicꝫ illū a q̄ hēmus
[illegible] bonū hēmꝰ. [illegible] deus simplicit̄ ē orādꝰ [illegible] fine
liter a q̄ ē oē bonū. Sctī aūt nō simpliciē s̄ potiꝰ [illegible]
mediatores p q̄s ipetremꝰ. et iō magis tenēt se ex parte
[illegible] coadiuuatores [illegible] illiꝰ q̄ orat̄. Quia igit̄ ī orōne
[illegible] describit̄ illē q̄ simpliciē ē petēdꝰ. et ea illa q̄
petēda sūt ab ip̄o: et ipe [illegible] docuit dn̄s orare [illegible]
petere debēt. et [illegible] aplōꝝ seq̄ces q̄ simꝰ [illegible]
[illegible] sūt ad impetrādū coadiutores [illegible]. Dñt q̄ non
[illegible] q̄ [illegible] sufficiēter [illegible]
intelligi p orātes.

Membrum secundum

Onsequēter querit̄. vtr̄ deus sit orād⁹. Et primo querit̄ simplicit̄ siue absolute vtrū sit orādus. Secūdo vtrū solus sit orādus. Tertio quō sit orādus. Quarto cū i orōe qua orat̄ sit ascēsus aie in deū vtrū in orōe eleuet̄ altius intellectus vel affectus.

Articulus primus

Irca primū ꝓcedit̄ ad ptem affirmatiuā; sic. Cū sine diuino subsidio nihil boni possum⁹. Joh. xv. ca. Sine me nihil potestis face. ⁊ de necessitate salutis nr̄e habeam⁹ bona face: necē habem⁹ ad diuinā bonitatē orādo ꝯfugē. ⁊ ita necio habem⁹ deū orare. ⁊ ita de⁹ necio ē orād⁹. ¶ Cōtra. nihil cari⁹ emit̄ ꝙ qd̄ ꝑcibꝫ cōpat̄. sic ait Seneca. ergo cū de⁹ liberalissim⁹ sit. ⁊ oibꝫ dans affluēter Jac. j. ⁊ dat gratuite: nō ē orādus ꝓ aliquo. cū illud qd̄ ꝑcibus ꝯpat̄ carissime emat̄. ¶ Itē liberali⁹ dat q dat nō petēti: ꝙ q dat rogat⁹. ergo cū de⁹ sit liberalissim⁹ dator: nō orād⁹ ē vt det. ¶ Itē liberalior ē de⁹ ad dādū ꝙ hō ad accipiēdū. sꝫ frustra ⁊ minus discrete orat vt accipiat cui offert̄ spōte quod optat: ⁊ ita vt pri⁹. ¶ Itē aut orās petit qd̄ de⁹ disponit dare: ⁊ talis frustra orat: cū sine sua postulatōe h̄ facēt. aut qd̄ nō disponit dare ⁊ tunc frustra orat: cū de⁹ nulli dat qd̄ nō disponit dare. ¶ Itē sicut se hꝫ veritas ad testificādū: sic se habꝫ virt⁹ diuina ad adiuuādū. h̄ q inuocat veritatē diuinā ad testificādū ꝓ se ꝑ iuramētū sine necessitate peccat. ergo silr̄ qui inuocat diuinā virtutē ad adiuuādū sine necessitate peccat. h̄ vidr̄ face q orat deū ꝓ aliq̄ obtinēdo ab eo: eo ꝙ ex quo de⁹ dat qd̄ disponit: nō ē necesse eū orare. ¶ Itē q petit ꝓ se in ecclesiasticis beneficiis ꝓmoueri: eo ipo meret̄ excludi: h̄ ē magis petē gr̄am vel gl̄iam ꝙ qdcūq beneficiū tpale. magis indignū debet se qs reputare ad illud ꝙ ad illd̄. ergo petēdo magis meret̄ excludi ꝙ exaudiri. ¶ Itē aut ille q orat ē dign⁹ vel indign⁹. Si indign⁹ male petit: cū deus sit ordinatissim⁹ distributor bonoꝝ suoꝝ. Si dignus: etiā sine sua petitōe dat de⁹. ergo nullo mō de⁹ ē orandus. ¶ Itē ꝓnior ē de⁹ ad miserādū ꝙ ad ꝯdemnādū: sed auertēti se ab eo sine vlla petitōe aufert gr̄am: ergo ꝯuertēti se ad ipm̄ sine petitōe dat gr̄am. ¶ Itē nobilior ē creatura rōnalis ꝙ irrōnalis. Sed creatura irrōnalis sine vlla sua orōe ꝯseruat̄ a deo. ⁊ ꝙtum ad eē. ⁊ ꝙtum ad bene eē. ergo multomagis creatura rōnalis debꝫ a deo cōseruari sine vlla sua orōe. ergo ⁊c. ¶ Rn̄sio. ꝙ absq dubio de⁹ orandus est. cuius multiplex est ratio. vna est eadem qua est amandus ⁊ venerandus. Amandus est enim deus et venerādus. qꝛ ipsum amare ⁊ venerari. dignū ē. vtile est: ⁊ necessariū. Dignū ē ꝓpter ei⁹ maiestatē ⁊ bonitatē. Utile ē ꝓpter supnā obtinēdā felicitatē. Necessariū ꝓpter vitandā eternā calamitatē. His eisdē rōnibꝫ orādus ē. qꝛ eum orare dignū. vtile ⁊ necessariū ē. Dignū qꝛ ipe ē alpha et o. principiū et finis. pricipiū collatiuū. ꝯseruatiuū ⁊ ꝯsūmatiuū oīm carismatū spūaliū. vtpote a q̄ ē influētia ois boni: finis ad quē ē ordinatio ⁊ ꝯgressio ois boni. Jdō rōnalis creatura debꝫ ipm̄ honorare vt pricipiū a q̄ oritur et finē ad quē redit. Honorat aūt ipm̄ vt pricipiū ⁊ datorē gr̄e i desiderio orōis ꝓ suscipiēdis. honorat vt finem i redditōe laudis ⁊ gr̄arum actiōe ꝓ acceptis. Cōmode est ē orare deū. qꝛ hoc ipo ꝙ mēs orat: exercet se ad desideriū qd̄ mētē purgat: ⁊ sup se eleuat ⁊ dilatat. qꝛ gr̄a magnū go ⁊ eleuatū. aug. Dilata desideriū tuū qꝛ magnū ē qd̄ tibi vult dare. s. gr̄am. necessariū ē: qꝛ ꝙdiu sum⁹ i h̄ statu. nec a pctōre surgē: nec pctā vitaē: nec opa bona possum⁹ facē: nisi ei⁹ adiutorio. qꝛ sine istis cadim⁹ i calamitatem eternā. idō necessariū ē deū orare vt sua gr̄a i his oibꝫ adiuuemur. Unā inter oēs act⁹ nr̄os summe necessariū nob̄ ē orare. qꝛ orō ē oīm bonoꝝ nr̄oꝝ inchoatio. ꝓmotio et ꝯsūmatio. qꝛ orōe exterioꝝ hoꝝ ꝯponitur. tpore i q̄ ē pctōꝝ cognitio. cordis humiliatio. desiderioꝝ inflāmatio. ⁊ meritoꝝ ꝯtinuatio vt ex dictis pꝫ. Proinde ē ꝙ in lege pcepiū d̄ sabbato frequēti⁹ iterat̄ circa pcepta legis qꝛ ex ipo pēdebat toti⁹ decalogi obseruatio. In sabbato eī ꝯueniebāt ad templū ad audiēdū. et recognoscēt vnusquisq qd̄ faciēdū. qd̄ vitādū ⁊ in q̄ ꝯsistēdū ē finaliter. quod inducit̄ nobis necessitas orōis. s. ad eum bonoꝝ inchoatōem. ꝯtinuatōem. et ꝯsūmatōem. ¶ Dicēdū ergo ad verbū Senece. ꝙ verbū ei⁹ intelligit̄ de petitōe q̄ fit ab homie. vbi petēs modicū q̄nq verecūdat̄: ⁊ hoc ē valde penale. sed petē a deo nō ē verecūdū: sicut nec petē a sole. qꝛ ē ꝑpetu⁹ eternā lucis influentiā ministrās. Uel aliter pōt dici ꝙ duplex ē emptio. Una ꝑ appreciatōem ⁊ cōmutatōem dati et accepti. ⁊ hec emptio nō fit a deo. q oia dat affluēter et bonoꝝ nr̄orum nō indiget. Alia ē emptio que fit a deo qui omnia dat affluēter ꝑ quādā reputatōem. vt dominus vēdidisse reputat̄: dādo digno et bene disposito ad accipiēdum. vñ hō liberalis nō requirit ꝑciū doni sui: sed sibi sufficit dignitas ex pte suscipiētis. Sic ⁊ dn̄s nō reqrit in donis suis ꝑciū ex pte nr̄a: h̄ dignitatē ⁊ dispositōnem ex pte recipiētis. que attēditur i desiderio ⁊ desiderantis idoneitate. cū dona dei nō emunt̄ ab eo ꝑ orōem rōne pactōis ⁊ appreciatōis cōmertioꝝ: sꝫ rōe desiderij ⁊ idoneitatis ꝑcum. eo mō quo regnū dei emit̄ a paupibꝫ. iuxta illud Ysa. lv. Qui nō habetis argētū: ꝓperate emite ⁊ comedite. ꝓperate sollicite vos disponēdo: emite frequēter delectādo: ⁊ ꝯmedite delectabiliter fruēdo. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit̄ ꝙ qui dat nō petēti liberali⁹ dat ⁊c. pōt dici ꝙ libertas dn̄i nō exit i dādo sm̄ impetū: h̄ sm̄ iudiciū ⁊ rōnē. iuxta illud qd̄ dicit Seneca. ꝙ beneficia nō spergenda sed collocāda sunt. Unā dn̄s vult beneficia sua i mentibꝫ pioꝝ collocare. qd̄ magis attestat̄ sue liberalitati. ꝙ si illa ingratis ꝯstaret ꝙ eēt illa spergere ⁊ dissipaē. vñ orō nō minuit diuinā liberalitatē: sꝫ ad illā ꝯgrue disponit. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄. ꝙ liberalior ē deus ad dandū ⁊c. pōt dici ꝙ hoc verū ē in idoneitate siue ꝓ pparatōe ꝑsupposita. qꝛ largi⁹ ⁊ ordinati⁹ ꝙ nos petere. Dare aūt digno ⁊ disposito attestatur liberalitati. Dare aūt indigno ⁊ nō disposito magis attestatur ꝓdigalitati vel indiscretōni: ꝙ liberalitati. Unā quia orādo orās ꝑparat se ⁊ idoneū efficit ad recipiēdū: deum dare orātibus nō ꝑiudicat eius liberalitati: sed magis attestatur. ¶ Ad illud quod obijcitur. aut orans petit quod de⁹ disponit dare ⁊c. pōt dici ꝙ diuina ꝓuidentia nō in omnē euentū ꝑordinat dare bona sua: sed potius iuxta qd̄ ꝑparem⁹ nos et sibi coopamur. Unde nō frustra petim⁹ diuina beneficia. qꝛ sic petendo nos quodammodo idoneos efficimus ad ei⁹ beneficia suscipiēda. ⁊ ad illa que dispōit nobis offerre obtinēda: et ita nō frustra petimus que nobis dare dispōit. ¶ Ad illud quod obijcit̄. ꝙ sicut se habet veritas diuina ad testificādū ⁊c. pōt dici ꝙ nō ē simile de veritate ⁊ virtute. qꝛ inuocādo deū in testimoniū veritatis asserte per iuramētum. inuocat̄ deus vt sit testis sermonis eius qui iurat ⁊ quoq falsi vt i piurio mentitur. ⁊ hoc ē blasphemia ꝯtra veritatē eternā. Sed quando peccator inuocat deū in oratōne: nō inuocat eū vt cū eo deficiat: sꝫ vt defectū eius reuelet. in hoc orat deū tāꝙ reparatorem facti ⁊ reformatorem. Unā orō ē in laudem dei: iuramētū in blasphemiaꝫ. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur qui petit ꝓmoueri ⁊c. pōt dici ꝙ non ē simile. quia dignitas exterior postulata et obtēta nō reddit hominē semper meliorem: sed quādo q deteriorē. et cū hoc qui hmōi petit ꝓ se: videt̄ se dignū reputare hmōi beneficio. Unde in tali videtur ambitio ⁊ ꝑsumptio. ꝓpter quod nō in merito excluditur: sed petens orando bonū spirituale nō redditur ex hoc deterior neq incurrit ex hoc notā ambitōnis nec ꝑsumptōis. imo bonū hmōi acceptū reddit illū qui accipit meliorē. imo quemq nō bonum efficit bonū. Potest ergo dissimilitudo i his petitionibus. quia vna notat ambitōem ⁊ ꝑsumptōnē cū determinatione eius qui petit. et frequēter accidit si petitū obtineat̄. Alia petitio neq notā ambitōnis neq ꝑsumptōis. sed meliorat petentē. ¶ Ad illud qd̄ obij-

citur ille q orat ẽ dign⁹ vel indign⁹ ꝛc̃. potest dici q̄ vtrũ
q3 potest dari. q2 si ẽ dign⁹: fit q̃n3 dignioꝛ. null⁹ em̃ ẽ ita
dign⁹ qn possit fieri dignioꝛ. Si indign⁹: orãdo dispoit
se ad hoc q̄ȯ dign⁹ fiat. vñ vtero3 bene orat. ¶ Ad ƀ q̄ȯ
obijcit. q̄ auertẽdi se a deo sine oꝛoe. aufert deus gr̃am
ꝛc̃. dicendũ q̄ nõ est simile. q2 auertẽ et deficere de nobis
totaliter possum⁹. et ita p nos gr̃am amittere. Sz puer
sio nr̃a p nos nulla ẽ. Uel si q̃ ẽ: ita exilis ꝛ pua ẽ: q̄ nisi
deus manũ misericoꝛdie apponat: nulla reputãda ẽ. Vñ
in hꝰ verũ ẽ q̄ facili⁹ ẽ destruere q̃ cõstruere. O̅ee. xiij.
Perditio tua isrl̄. tãtũmõ in me auxiliũ tuũ. ¶ Ad illud
q̄ȯ obijcit̃ q̄ creatura irrõnalis sine sua petitõe pseruat̃
ꝛc̃. p̃t dici q̄ nõ est sil̃e de creatura rõnali et irrõnali: q2
creatã rõnalis nõ ẽ solũmõ facta recipe ƀ facere. et ,pp̃e
hoc de⁹ ,puidet isti vt ipa sibi ,puideat et disponat se ad
illud q̄ȯ sibi ẽ necessariũ. Creatura irrõnalis solũmõ est
facta recipe ꝛ nõ facẽ. ꝛ iȯ oꝛone a deo nõ sustẽtat̃.

Articulus secundus

Onseq̄nter q̃rit̃. vtrũ sol⁹ de⁹ sit orãd⁹. q̄ sic
videt̃. dicit ei aug. i enchi. c. xviij. nõ nisi a dño
petere debem⁹ q̄ȯ speram⁹ nos vel bonũ ope
rãdi opatõnis vel ,p bonis opib⁹ adeptis. ¶ Pret̃. Ans
hel. i fine monolo. Ligdissimũ ẽ hũc solũ eẽ quẽ oĩs alia
creat̃a ẽm totũ suũ posse opoꝛ3 diligẽdo venerari ꝛ ve
nerãdo diligere. de q̃ solo ,pspera sunt sperãda. ad que3
solũ in aduersis fugiẽdũ: cui soli ,p q̃lib3 re supplicãdũ.
¶ Pret̃. idẽ parũ ante. Quid ,p sua dignitate venerãdũ
ꝛ ,p q̃libet re depcãdũ: q̃ sũme bon⁹ et potẽs spũs. q. d.
nihil. ¶ Pret̃. aug. de orãdo deo ad ,pbã. audi qd ores.
ora beatã vitã. hãc em̃ oẽs hoies hr̃e volũt. hoc inuit̃ a
bt̃o aug. q respõdet ad q̃sitũ. sc3 qd orãdũ. q̄ solũ beata
vita. Ex sc3 de⁹ orãdus ibidẽ infert. Quid igit̃ opoꝛtet
te orare nisi iȯ q̄ȯ capiũt boni ꝛ mali. ƀ ad q̄ȯ pueniũt ñ
nisi boni. hic apte hẽt q̄ nõ ẽ orãdus aliqs nisi de⁹. ¶ Cõ
tra. ẽm damas. Oꝛo ẽ ascẽsus itellect⁹ ad deũ. ad deũ nõ
valet hõ ascẽdẽ: igit̃ nec deũ orare. ¶ Pret̃. ascẽs⁹ iste in
tellect⁹ nõ ẽ nisi ,pp̃e finẽ habẽdũ q ẽ deus. ƀ q̄ȯ infinite
distat hr̃i ñ p̃t vllo mõ: g ꝛc̃. ¶ Pret̃. Anshel. i monolo.
dicit plane. ascẽdere ad te dñe desiderat sẽ⁹ tuus: ꝛ inac
cessibilis ei ẽ habitatio tua. ꝛ ita vt pri⁹. ¶ Pret̃. idem in
eodẽ. In te moueoꝛ dñe. in te sũ. et tñ ad te nõ possũ acce
dere. ¶ Ad idẽ p̃nt adduci oẽs supadducte r̃ões. q̄ ora
re possum⁹ nõ solũ deũ ƀ etiã suas creat̃as. ¶ Ad dis
cendũ q̄ quodãmõ intelligẽdi sol⁹ deus ẽ orãd⁹. Si em̃
itelligat̃ mõ p̃tacto sc3 i pricipio isti⁹ ,pblematis. vt sc3
a quo habem⁹ ꝛ recipim⁹ oẽ bonũ ille sol⁹ ẽ orãd⁹: q̄ȯ
,pbant plures auctates i pricipio ,pblematis hui⁹ q̃sti
onis. cõcedẽde sũt ad itellectũ p̃tactũ. ¶ Ad illȯ q̄ȯ obĩ
,p alia pte. q̄ ad deũ ascẽdere nõ possum⁹ q2 infinite di
stat. dicendũ q̄ cõtingit de eo loqui dupliciẽ in se et ab
solute: vel in aliq̃ effectu. cõsiderãdo eũ in se: sic int̃ deũ
et creaturã simplicit̃ distãtia ẽ infinita: nec ad deum po
test ascẽdere qs vnq̃: sicut nec eẽ deus. nec hoc mõ orare
ipm possum⁹. Cõsiderãdo aũt ip3 i aliq̃ effectu ẽm q̄ in
habitãs ẽ p gr̃am. vel cõferẽs aliq̄ȯ bñficiũ: sic ad ipsu3
attigere possum⁹ ꝛ sic ip3 oram⁹. ¶ Pret̃. si int̃ deũ ꝛ cre
aturã ẽ infinita distãtia i eẽndo: nõ tñ in cognoscẽdo et
amãdo. q2 ipe infũdit lumẽ gr̃e vel cognitõis p q̄ȯ et co
gnoscit̃ et amat̃. p hoc soluũt̃ auctoritates Anshelmi.

Articulus tercius

Onseq̄nter q̃rit̃ de modo q̃ orat̃ de⁹ oꝛonib⁹
eccl̃ie q̃ dicũt̃ collecte. et q̃rit̃. vtrũ oratio diri
gẽda est ad dinã eẽntiã. vel ad vnã psonã. ex
p̃ssione dico vocali. q̄ ad eẽntiã dinã: videt̃ p hoc q̄ȯ be
neficia nobis ipetrata: oꝛonib⁹ hmõi ministrant̃ ꝛ cõferũt̃
a dina eẽntia ,pprie loquẽdo. Vñ opatões q̃b⁹ deriuant̃
ad nos dina bñficia ,pprie dicũt̃ eẽntiales. i. a dina essen
tia ,pducta. actões aũt psonales dicũt̃ ,pprie emanatões
psonaꝝ a psonis. ergo videt̃ q̃ oratio qua hmõi benefi
cia impetra[illegible] dirigẽda est ad eẽntiã diuina3
exp̃ssione vocali. dicẽdo om̃ipotẽs et sempiterna eẽntia.
vel aliq̃ modo sic. ¶ Pret̃. posito q̄ puenieẽter dirigãtur
oꝛões hmõi ad psonas diuias obtentu alicui⁹ beneficij.
cũ bñficia huiusmodi nobis cõferũt̃ a tota trĩtate: videt̃
q̄ oratio deb3 dirigi ad totã trinitatẽ. exp̃ssione dico vo
cali. dicẽdo. om̃ipotẽs sempiterna trinitas. vel aliq̃ mõ
sic: et nõ p aliquã psonã distincte. ¶ Pret̃. si debeat oꝛo
dirigi ad aliquã psona3 distincte. videt̃ q̄ debeat dirigi
tñ ad psonã patris penes quã resi[illegible] auctoritas d[illegible]
q̄ȯ postulat̃: et a quo alie psone habẽt q̄ȯ dant et q̄ dare
possunt. ¶ Pret̃. q̃re finib⁹ ipaꝝ oꝛonũ addit̃ p dñ3 nr̃m
ihm xp̄m ꝛc̃. plus q̃ p deu3 prẽm vel p dñm spm̃sctm̃: ex
quo indifferẽter a p̃re et filio et spũsc̃to deriuant̃ ad nos
beneficia oꝛonib⁹ impetrata. ¶ Pret̃. p̃t queri que est rõ
variatõis eaꝝ que addũtur finib⁹ collectaꝝ. q̃n3 em̃ di
citur simpliciẽ p dñm nr̃m. q̃n3 p eundẽ dñm nr̃m. q̃n3
in vnitate spũssancti. q̃n3 in vnitate eiusdem spũssancti.
¶ Respõsio. multiplex est ratio. quare collecte dirigũ
tur eo modo quo dirigunt̃: et nõ eo modo quo tactũ est
querẽdo. Una ẽ ratio cõgruitatis: alia necessitatis: alia
est vtilitatis. vñ q2 maioꝛ ẽ cõgruitas. ꝛ efficacioꝛ neces
sitas. et potioꝛ vtilitas in directõne oꝛois ad psonam q̃
ad eẽntiam vtriusq3. iȯ ordinatius dirigunt̃ ad psonã q̃
ad eẽntiam. Et ita sit: p3 p hoc. eẽntia dicit̃ in oimoda
indistinctõe et absolutõe. oꝛo aũt respicit illud q̄ȯ est in
relatõne. Respicit em̃ illũ vt potentẽ: vt misericoꝛde3 et
beniuolũ. vt em̃ habetur ab hug. orans credit potentiã:
sperat misericoꝛdiã: diligit custodiã. q2 ergo oratio quo
dãmodo relatõem cõcernit sicr et psonã. eẽntia do dicit̃
in oimoda absolutõe: rectius ꝛ ordinati⁹ dirigũt̃ oꝛões
hmõi ad psonã q̃ ad eẽntiã. Pret̃. est eadẽ potẽtia. eadẽ
sapiẽtia. eadẽ beniuolẽtia. siue bonitas vniuscuiusq3 pso
ne et ipsius trinitatis. cui⁹ veritas euidẽti⁹ oñdit̃ i ora
tione directõis ad psonas distinctas q̃ ad illas in trini
tate cõp̃hensas: et efficati⁹ informat i fidei necessitate.
¶ Pret̃. i directõne oꝛois ,pp̃e appropriate ꝛ impropria
tes ipaꝝ q̃ excitaret̃ in directõe ad vnã vtpote ad patre3
Vñ in directõe ad tres: accidit maioꝛ vtilitas q̃ in dire
ctõne ad solũ patrẽ. mod⁹ g eccl̃ie quẽ hab3 in directõne
orationũ q̃ dicũt̃ collecte: ẽ maioris cõgruitatis: maioris
necẽitatis: et maioris vtilitatis q̃ si dirigeret̃ ad eẽntia3
diuinã vel ad trinitatẽ. vel ad psonã p̃ris tñ. ,pp̃e quod
iste mod⁹ simplicit̃ ẽ melioꝛ q̃ ille. ¶ Ad illud q̄ȯ obijcit̃
q̄ actus q̃ fiũt in collectõe beneficioꝝ q̃ impetrãt̃ oꝛone
sunt ab ipa eẽntia. p̃t dici q̄ hoc nõ excludit ipaꝝ psona
rum exp̃ssio. nõ em̃ ita sunt ab eẽntia quin sint a psonis.
¶ Ad illud q̄ȯ obijcit̃ de directõne ad trinitatẽ q̄ eade3
sunt opa trinitatis ꝛc̃. p̃t dici. q̄ lic3 bñficia ipetrata p
oꝛoem sint a tota trinitate: nihilomin⁹ efficacioꝛ ẽ infoꝛ
matio in fide. in directõne oꝛois ad ipas psonas distin
ctas q̃ si dirigeret̃ ad ipas i trinitate cõp̃hẽsas. ¶ Ad
illud q̄ȯ obijcit̃ de auctoritate p̃ris ꝛc̃. dicendũ q̄ i oꝛoe
intẽdit̃ impetrare bñficia salutis. q̃ nõ obtinet̃ ab ora
te p auctoritatẽ ei⁹ q orat̃: ƀ p potentiã sapia3 beniuolẽ
tiã q̃ ita sũt aliaꝝ psonaꝝ. sic ipius p̃ris. Vñ auctoritas
p̃ris nõ est rõ. q̃re plus ad illũ debeat oꝛo dirigi q̃ ad fi
liũ vel spm̃sctm̃. ¶ Ad illȯ q̄ȯ q̃rit̃ q̃re in oꝛonib⁹ in fine
addit̃ p dñm nr̃m ꝛc̃. p̃t dici q̄ rõ q̃re ad ƀ addit̃ ẽ. q̄ p
ipm dina bñficia ad nos decurrunt. q est mediatoꝛ dei et
hoim homo xp̄c ihs. ¶ Ebr. v. Per ipm em̃ exaudiunt̃
preces fideliũ qui in dieb⁹ carnis sue fudit p̃ces suppli
cationesq3 ad deũ qui posset illũ saluu3 facere a moꝛte cũ
clamore valido et lacrimis exaudit⁹ p sua reuerentia.
Hebr. v. Hec rõ nec p̃ri nec spũsc̃to cõuenit ,pp̃e qȯ ñ
debet addi finib⁹ oꝛonũ p dñm patrẽ vel p dñm spmsan
ctum: sed p dñm nostrum ihm xp̄m ꝛc̃. ¶ Ratio aũt de
diuersitate cõclusiõis q̃ addũt̃ i fine oratõnũ ex pte coꝝ
ad q̃s dirigũt̃ oꝛões. et positoꝝ i ipis q2 i ipse collecte.
aut nulla fit mentio. neq3 de trinitate. neq3 de aliq̃ psona

in trinitatē: et tūc simpliciť addiť fini orōis. p dn̄m nr̄z ihm xp̄m. Si simpliciter fit mētio de trinitate et tūc ad diť. in q̄ viuis ꝛ regnas. Aut fit mentio de aliq̄ ꝑsona. Si de filio tūc addiť p eūdē dn̄m. aut q viuit. Si dirigatur orō ad filiū tūc addiť q viuis. Quidaꝫ ponūt ꝙ orō qn̄z dirigať ad trinitatē. et tunc addiť in q̄ viuis ꝛc. s̄ h̄ nō inuenio nec exemplū itelligo i orōne de trinitate quam facit ecclia. scꝫ oīpotēs sempiterne deꝰ q dedisti ꝛc. quod subdiť scꝫ. In q̄ viuis ꝛc. nō referť ad qḋ diciť oīpotēs sempiterne deꝰ. qḋ pꝫ: qꝛ grāmatice cōgruitas hoc nō sustinet.

Articulus quartus

Onseq̄nter q̄riť. vtrū altꝰ eleueť i orōe itellectꝰ ad deū an affectꝰ. Et ꝙ itellectꝰ pꝫ p aug. q diciť. aliqn̄ ꝑuolat itellectꝰ ꝛ seq̄ť tardꝰ aut nullꝰ affectꝰ. s̄ qn̄ aliqḋ ꝑuolat qḋ aliud tarde seq̄ť vl n̄ seq̄ť: verisile ē ꝙ illḋ qḋ ꝑuolat altꝰ ascendit q̄ aliud. et ita pꝫ qḋ intēdiť. ¶ Pręt. i oībꝫ motibꝫ aīe itellectꝰ ē dux affectꝰ et illū p̄cedit. igiť illis ascēdētibꝫ itellectꝰ altius ascēdit. et ita idē qḋ prꝰ. ¶ Pręt. nihil diligiť nisi ꝯgnitū vt hēť ab aug. Sꝫ mlta cōtingit cognoscē ꝛ nō diligē. Sed qn̄cūqꝫ aliq̄ duo sic se hn̄t ꝙ vnū pt̄ cū altero ꝛ sine illo ē in quadā eminētia respectu illiꝰ: et nō pt̄ sine illo. ergo itellectꝰ cū possit aliqḋ sine affectu: ḡ intellectꝰ ē in quadā eminētia respectu affectꝰ. et h̄ maxie q̄tū ad actū ascēsus. ḡ ꝛc. ¶ Pręt. intelligētia ꝛ memoria et volūtas sunt ptes imagis. q̄rū itelligētia ꝛ mēoria sunt pares volūtatis siue affectꝰ s̄ in plꝰ pt̄ parēs q̄ ꝓles: ḡ intelligētia pt̄ plus i suo actu q̄ volūtas siue affectꝰ. actꝰ aūt suus ascēdere ꝛ eleuare se i orōe: ḡ ꝛc. ¶ Pręt. intellectꝰ ꝯpať dtuti visiue: affectꝰ tactui siue dtute tangēdi. s̄ visus ad plus ꝛ altꝰ se extēdit q̄ tactꝰ: ḡ itellectꝰ magis q̄ affectꝰ. ¶ Pręt. visio ē tota merces in patria. s̄ ad illḋ qḋ ē tota merces ē p̄cipalis motꝰ aīe ꝛ vltra se nō pt̄ extēdē: ḡ affectꝰ vltra illḋ n̄ pt̄ eleuari: nec ex ꝯseq̄nti altꝰ q̄ affectꝰ. ¶ Pręt. itellectꝰ sic se hꝫ ad affectū i patria sicꝫ i via. sed motꝰ affectꝰ in patria nō excedit ꝯp̄hensionē itellectꝰ: ḡ nec i via ꝛ ita vt prꝰ. ¶ Cōtra. eph. iij. habeť ꝙ caritas est supeminētis scie. diciť eñ ibi scire supeminētē scie caritatē. s̄ si habitꝰ supeminet habitui: et actus actui. ḡ si caritas q̄ ē affectꝰ habitꝰ. supeminet scie q̄ ē habitꝰ itellectꝰ: ergo ꝛ actꝰ actu ē supeminētioꝛ ꝛ altioꝛ. ¶ Pręt. i dispositōne ordinū hierarchiaꝝ supioꝛ ē ordo seraphim q ē ordo amoris q̄ cherubim q ē ordo scie. a sili ergo est in ꝓposito. ḡ ꝛc. ¶ Pręt. hēť ab hug. ꝙ foris stat itellectꝰ n̄ affectꝰ. vn̄ affectꝰ penetrat vsqꝫ i intimū di. n̄ sic itellectꝰ s̄ qḋ ibi ē itimū ē altissimū siue sup̄mū: ergo ꝛc. ¶ Pre. ab hug. hēť ꝙ orō nihil aliud est q̄ pura mētis deuotio. pura aūt mētis deuotio qn̄z tāta ē eleuatio affectꝰ: ꝙ ille q orat sui obliuiscať. sed itellectꝰ nūq̄ tātū eleuať ꝙ sui obliuiscať. ¶ Pręt. hērus antho. dicebat. ꝙ monachꝰ nō bn̄ orat q seipm̄ diligit. ¶ Pręt. motu magis moueť. qḋ plꝰ siue fortiꝰ tāgiť a mouēte q̄ qḋ minꝰ siue debiliꝰ. s̄ affectꝰ plꝰ tāgiť a mouēte q̄ itellectꝰ: ergo ꝛc. ꝓbatio minoris. obiectū qḋ mouet itellectū ē verū: qḋ mouet affectū ē bonū. bonū aūt fortiꝰ tāgiť siue mouet q̄ verū. ¶ Pre. quātomagis aliqḋ vniť sūmi potissimo siue altissimo: tāto altꝰ eleuať. s̄ amoꝛ q ē ipꝰ affectꝰ ē hmōi. ergo ꝛc. minoꝛ pꝫ p v̄bū aug. dicētis. ꝙ amoꝛ est copula amātis et amāti. Et dyonisiꝰ diciť ꝙ amoꝛ ē vis vnitiua. ḡ amoꝛ maxie vnit cū amato. ¶ Pręt. i sp̄ualibꝫ n̄ ē altitudo p situ vel loci mutatōꝫ s̄ p silitudīeꝫ. quāto ergo aliqḋ assimilať alicui magis illi appꝛoximať. et ad illiꝰ celsitudinē eleuať. s̄ amoꝛ n̄ tm̄ facit amātē silem amato. s̄ i amatū trāsformat: ergo amoꝛ maxie eleuat amantē. ergo ꝛc. ¶ Itē bonū ē sui diffusiuū ꝛ ad se maxie allicitiuū. Sꝫ illud qḋ maxie alliciť diffusiōe diuine boītatis maxie appropinquat eidē. s̄ est affectꝰ scꝫ magis q̄ itellectꝰ. ergo ꝛc. ¶ Pręt. vꝰ quāto minꝰ ē alligata. tāto magis eleuata. s̄ affectꝰ ē minꝰ alligatꝰ. scꝫ fantasie q̄ itellectꝰ. Vn̄ itellectꝰ noster diciť fantasticꝰ a pho nō affectꝰ. ergo ꝛc. ¶ Ad h̄ rn̄dēdū. ē ꝯsiderādū triplicē dr̄am ꝑsonaꝝ orāntiū ꝛ cōuertētiū se ad deū i orōe. Aliqn̄ eñ ē ꝯuersio hoīm bonorū ad deū i orōe q sūt sine deuotōe ꝛ caritate. Aliqn̄ existētiū i deuotōe ꝛ caritate citra terminū tn̄. Aliqn̄ existētiū i caritate ꝛ deuotōe i termio q̄lis ē orō bonoꝝ viatorū existētiū. qn̄z i deuotōe et caritate i termio q̄les sūt cōp̄hensores i patria. In orōe aūt ꝑsonaꝝ nō existētiū i caritate et deuotōe itellectꝰ ꝑuolat affectū et magis ascendit. In orōne do bonoꝝ scꝫ existētiū i deuotōe ꝛ caritate citra terminū tn̄: magis eleuať affectꝰ q̄ itellectꝰ. In talibꝫ eñ affectꝰ ānexā caritati hꝫ nobilioꝛē impetū et magis dilatatū q̄ itellectꝰ. Vn̄ extēdit se ad incōp̄hēsibilia dei diligēda. vt hēť a hīo hern. In orōe aūt eoꝝ q sūt in termio caritatis vt btoꝝ i patria ē eq̄lis ascēsus itellectꝰ et affectꝰ. tales tātū diligūt quātū cognoscūt et ecōuerso. ¶ Si aūt q̄riť q̄re i viatore exn̄te i caritate et deuotione magis eleueť affectꝰ q̄ itellectꝰ: q̄uis de h̄ ē spāus q̄stio triplex tn̄ rō pt̄ assignari. Vna est ex pte motiui: alia ex pte mouētis: tercia ex pte modi mouēdi. Motiuū dico obiectū mouētē virtutē. ex pte ergo obiecti motiui rō est ꝙ licet i deo sit veritas ꝛ boitas: tn̄ bonū in rōne boni ē magis attractiuū et allicitiuū q̄ verū sub rōe veri. Vn̄ qꝛ obiectū affectus sūme allicit siue eleuat sic sūme appetiť. vn̄ sicꝫ influētia solaris magis exprimit et maioꝛē hꝫ influētiā ꝛ ꝯseq̄nter affectū i illo qḋ directꝰ respicit q̄ i illo qḋ minꝰ directe: silr et adamas magis attrahit illḋ qḋ aspicit: sic diua boītas q̄ directe respicit affectū cuiꝰ est obiectū ꝓpꝛiū: magis attrahit ꝛ allicit q̄ itellectꝰ. et hec dic dyonisiꝰ. Alia ē rō ex pte dtutis mouētis. sed hec vis cognitiua hꝫ dtutē ꝯfiguratiuā ipi itellectui aīe rōe cuiꝰ ꝯfiguratōis est quodāmō aīma. s̄ affectiua nō solūmodo habet dtutē cōsignificatiuā. sed et trāsformatiuaꝫ vt plane habeť ab aug. q dicit ꝙ amoꝛ trāsformat amantē i amatū. Et dyonisiꝰ rōne hmōi trāsfiguratōis vocat hēm paulū diuinissimū. Terciū aūt ē ex pte modi mouendi. modꝰ aūt mouēdi ipiꝰ itellectꝰ respectu dtatis. est p quādā captōꝫ siue cōp̄hensionē spēi vel dtatis itellecte. modꝰ affectꝰ ē i recipiēdo se i suū obiectū ꝓtēdere: et per quādā extēsionē se extra se dilatare. et ꝓpt̄ h̄ latiꝰ et altiꝰ ascēdit affectꝰ q̄ itellectꝰ. vn̄ rō q̄re mali non pn̄t deū videre i patria ē: qꝛ non pn̄t se ꝓtēdere in eū p affectū siue amoꝛē sine qua affectꝰ ꝓtēsione deū nemo videbit. qꝛ ergo affectꝰ natꝰ ē vehemēter moueri i suū obiectū: sibi appropꝛiat nomē amoris diui siue caritatis. vn̄ affectus ex nimio amore rapiť sup̄ se ꝛ ferť i extasim: q̄ vis intellectiua attīgere nō pt̄. et sic rapti et eleuati sui obliuiscūť. De h̄ amore excessiuo tractat mistica theologia. vt habetur a dyonisio. ꝙ amoꝛ excedit ipiꝰ itellectꝰ naturā. ꝛ ibi sol itelligētie q̄si occasū incurrit. ¶ His ꝑhibitis rn̄dendū ē ad obiecta. Et pmo ad primū. scꝫ illḋ. qn̄z ꝑuolat itellectꝰ ꝛc. dōm ꝙ ibi loq̄ť de hoīe nō deuoto: vel admiꝰ nō exn̄te i statu deuotōis. qꝛ hō deuotꝰ q existit i statu deuotōis. ꝛ q i orōne sp̄u desup imisso diuino lumie illustrať agiť s̄m sp̄m deuotōis sicꝫ nec obscuritas aeris illuiatur donec calor solis vapores terreos eleuat ꝛ ꝯsumat. ¶ Ad aliud qḋ obijciť itellectꝰ ē dux affectꝰ ꝛc. pt̄ dici ꝙ ē cognitio pure speculatiua: et ē cognitio expimētalis. In cognitōe pure speculatiua itellectꝰ ē dux affectꝰ. In expimētali affectꝰ p̄cedit siue excedit itellectū. iuxꝫ illḋ phil. iiij. Pax dei q̄ exuperat oēm sensū ꝛc. tūc est pax dei qn̄ mēs ex nimio motu amoris i deū pacificať nihil q̄rēs extra illū. Vn̄ aug qn̄ aliqḋ eternū i mēte capimꝰ i h̄ mudo nō sumꝰ. qꝛ aīa veriꝰ ē vbi amat q̄ vbi aīat. In cognitōe ergo pure speculatiua itellectꝰ ē dux affectꝰ. s̄ ecōuerso ē in expimētali: qꝛ ibi affectꝰ ascēdit vbi itellectꝰ non attingit. ¶ Ad illḋ qḋ obijciť ꝙ nihil diligimꝰ nisi ꝯgnoscāꝰ ꝛc. pt̄ dici ꝙ h̄ vez ē nisi aliq̄ ꝯgnoscať mō. s̄ ꝓpt̄ h̄ n̄ oportet ꝙ q̄ta sit cognitiō quāta dilectiō. qn̄z eñ mꝰ bonū meliꝰ cognosciť. et magis bonū magis diligiť. ¶ Ad illud quod obijciť ꝙ intellectiua ꝛ mēoria se hn̄t sicꝫ parēs respectu

affectus siue volũtatis rc. pt dici. q licz sit principiũ si
ne parẽs itellect⁹ quodãmo. affect⁹ nõ: tñ ẽ principiũ si
ne parẽs eo mõ quo sol parit radiũ et est eius principiũ
qz actus intellect⁹ disponit ad actũ affect⁹ et qdãmõ ꝓ
ducit inesse. Qz aũt dicit q memoria ⁊ itelligẽtia sũt pa
rens volũtatis: hoc nõ itelligit. qz potẽtia sit parẽs po
tẽtie et potẽtia ꝓles potẽtie: sed qz actus illoꝝ disponũt
ad actũ illi⁹. vtpote act⁹ mẽorie ⁊ itelligẽtie ad actũ vo
lũtatis. ⁊ qz illud qd dispositõni supaddit. excellẽti⁹ ẽ. ⁊
actus volũtatis excellẽtior ẽ q̃ act⁹ illoꝝ. Preterea. affe
ctus sibi relict⁹ nõ trãscẽdit. ¶ Ad illd qd obiicit. q i sta
tu cõphẽsiõis vn⁹ aliũ nõ excedit. ergo nec hic. pt dici
q nõ sequit. nec est sĩle de illis in statu illo. ⁊ moderno.
qz in statu illo qlibet erit in suo termio. ꝰ sic affect⁹ exce
det in diligẽdo: sic intellect⁹ in admirãdo qñ cognoscet
de⁹ sicuti ẽ. hic nõ cognoscit nisi ꝑ speculũ i enigmate. ni
hilomi⁹ veracit diligit: et iõ affect⁹ excedit itellectũ. ibi
intellect⁹ erit i sua ꝑfectõe plena q̃ erit in admiratõne q̃
ibi erit laus dei. singuloꝝ eñ laus ẽ in admiratõe eoꝝ in
excellẽti laude cõditoris q̃ ẽ maior oĩ laude Eccĩ. xliij.
¶ Et nota q multiplex ẽ mod⁹ ascẽsus i deũ. scz ꝑ deuoti
onẽ: admiratõem: exultatõz. ꝓpter primũ dicit aĩa fidel
Cant. v. aĩa mea liq̃facta ẽ vt dilect⁹ locut⁹ est. ꝓpt secũ
dum dic ps. Dñe dñs nr̃ q̃ admirabile ẽ nomẽ tuũ i vni.
terra. ꝓpter terciũ ps. Aĩa mea exultabit i dño ⁊ delecta
bit sup salutari suo. ¶ Ad illd qd obiicit. q itellect⁹ com
pat visui ⁊c. pt dici q sensus tact⁹ in pñti ẽ magis de ꝑfe
ctus q̃ sensus visus. Cui⁹ rõ ẽ. qz obiectũ sensus tact⁹ cor
pale ẽ magis. et materiale obiectũ visus magis spũale ẽ
scz inquãtũ hõ. iõ hic visus excedit tactũ: ecõuerso erit i
patria. scz in tactu spũali et visu spũali qz ibi obiectũ ta
ctus spũalis ẽ ipse de⁹. q ẽ simplicissimus et spũalissim⁹.
et quo nihil ẽ excellẽti⁹. et qz tact⁹ spũalis. i. affect⁹ ipm
attingere conat et etiã attingit: ideo eo nihil alti⁹ ascen
dit. vñ affectus aĩe dicit Cant. j. Osculet me osculo
oris sui. Visus aũt ⁊ itellect⁹ et si cõphẽdit: nõ ita tñ
est intime vnit⁹ ꝓpt qd depsitios. ¶ Ad illd qd obiicit. q
visio ẽ tota merces ⁊c. pt dici q visio nõ est tota merces
ꝓpt se tñ: ꝰ etiã ꝓpt ãnexa: scz dilectõz ꝯtemplatõz adhe
renciã. spũaliter aũt dicit visio tota merces in patria nõ
in via. dilectio aũt icipit i via: ⁊ i patria ꝑficit. Vñ fides
euacuabit. ꝰ caritas nũq̃ excidet: ꝰ i patria cõsũmabit.

Questio. xciij. pro quib⁹ est orandum.

C Onsequẽter queri
tur. Pro qbus ẽ orãdũ. Et querit primo
vtrũ aliquis debeat orare ꝓ se. secũdo
vtrũ ꝓ alio.

Membrum primum

C Irca primũ q̃rit sic ad ptem affirmatiuã.
Marie expedit vnicuiqz pod⁹ ꝓprie mise
rie releuare. hoc aũt fit ꝑ oroz: igr̃ maxime
ꝯpetit vnicuiqz ꝓ se orarẽ. ¶ Pret. si orõ est
magne vtilitatis. ⁊ null⁹ dz eẽ vtilior alij q̃ sibiipi. vt eni
ꝑsuadet Bern. i li. ꝯ ꝯsideratõe. In acqsitõe salutis. ne
mo vtilior ⁊ sollicitior vnico mẽis sue: igit marie dz vn⁹
qsqz orarẽ ꝓ se. ¶ Pret. ꝓ eo orãdũ ẽ cui bonũ ẽ optãdũ. ꝰ
vnicuiqz ẽ bonũ optãdũ. igr̃ dz orarẽ ꝓ se. ¶ Cõt. sic dicit
Joh. ix. de⁹ pctõres ñ audit ⁊ vnusqsqz dz se reputarẽ pec
catorez: q̃ vnusqsqz dz se reputarẽ a deo se inexaudibilẽ. ꝰ
null⁹ q credit se iexaudibilẽ a deo. dz deũ orarẽ ꝓ se: igit
⁊c. ¶ Pret. ꝓ illo solũmõ ẽ orãdũ. q est caritate diligen
dus vñ pro ill' dem⁹ solũmõ orarẽ q sũt nob caritate cõ
iũcti. ꝰ vt dicit greg. Nemo ad semetipz ꝓprie caritatẽ
dicit hrẽ. q̃ ⁊c. ¶ Pret. de⁹ a nullo ẽ orãd⁹ nisi ab amico
qz si qs aliquẽ orarẽt q ei⁹ inimic⁹ eẽt: magis ꝓuocaret
eũ ad indignatõem et irã q̃ inclinaret ad sue volũtatis
adimpletõz. q̃ null⁹ debet deũ orarẽ nisi ꝑsumat se eẽ ami
cum dei. ꝰ nemo scit an amore vel odio dign⁹ sit Ecc. ix.
ergo ⁊c. Respõsio. ad hoc pt dici q hõ pt et cõuenie
est ei ꝓ se etiã si sit in pctõ. ¶ Ad illd qd pmo obiicit
q de⁹ pctores nõ audit. dicendũ q vt sup tactũ ẽ. ꝰ itelli
gendũ ẽ de pctõribus hñtibus volũtatẽ ꝑseuerãdi i pctis su
is. i. impenitẽtibus. pctores aũt penitẽtes exaudit. multi
aũt ex quodã timore reputãt se pctores q nõ hñt pctm in
cõsciã. vel si habẽt: penitẽt et ꝓponũt de illo satisfacẽ. il
los exaudit de⁹. ¶ Ad illd qd obiicit q null⁹ diligat a se
dilectõne caritatis ⁊c. dicẽdũ q nõ ẽ verũ. imo ordo ca
ritatis reqrit. q homo pmo diligat deũ. secũdo seipz. ter
cio ꝓximũ. ¶ Ad illd obiicitur Greg. q nemo ad seipz dicit
hrẽ caritatẽ. pt dici q faciẽda ẽ vis i ꝰ qd dicit ꝓprie. vñ
dicit. Nemo ꝓprie ad seipm dicit hrẽ caritatẽ. Caritas
eñ siue amor caritatis ẽ copula amãtis ⁊ amati. est eñ
vinculũ ꝑfectõis Col. iij. vñ caritas vnitiua est copulati
ua et ordiatiua. ꝰ ꝓprie loquẽdo neqz vni⁹ ẽ copulatio: ne
qz vnio: neqz ordiatio. imo hec ꝑalitatẽ requirunt. vnde
greg. nõ negat qn hõ diligat se ex caritate. ꝰ dicit q ñ hz
ad se caritatẽ. Cum eñ caritas sit volũtas formata. scz
grã. et intelligẽdũ ẽ de volũtate habitu vel actu. illa vo
lũtate vult aliqs sibi bonũ qd est idẽ qd diligẽ. ¶ Ad il
lud qd obiicit. q nemo scit. an amore vel odio dign⁹ sit.
pt dici q hoc ẽ verũ scia certitudinis pt tñ ex signis qui
busdã hoc ꝓbabilit ꝑsumere. et hoc sufficit ad orãdũ et
ꝓ se et ꝓ alio. Vel pt dici q nemo scit ⁊c. hoc verũ ẽ de
amore ꝑdestinatõis siue finali.

Membrum secundum

C Onsequẽter querit. vtrũ orãdũ sit pro alio
vł pro alijs qbuscũqz. Pmo q̃ q̃rit simplicit.
vtrũ orãdũ sit pro alijs. Secũdo supposito
q sic. vtrũ orãdũ sit pro inimicis. Tercio.
vtrũ pro incorrigibilibus. Qrto. vtrũ pro ĩfidelibus. Quin
to. vtrũ pro peccãtibus in spũmsctm. Sexto. vtrũ pro excõi
catis. Septio. vtrũ pro dãnatis. Octauo. vtrũ ꝑlat⁹ te
neat orare pro subditis. Nono. vtruz viatores debeant
orare pro beatis.

Articulus primus

Q Verit q̃ pmo simpliciť. Vtrũ debeam⁹ orarẽ pro
alijs. q sic vr̃. j. Joh. v. Est pctz ad mortez ñ
pro eo dico vt roget qs. glo. Vere orãdũ ẽ pro
pctoribus. ñ ad mortẽ: qz mltis pctis occupãt oẽs. Nemo
eñ pt eẽ sine pctõ. Ex hac glo. hẽt q oẽs sũt pctores: ⁊ q
pro pctoribus ẽ orãdũ. ¶ Pret. ibidez dicit text⁹. Qui scit
frẽm suũ peccarẽ pctõ ñ ad mortẽ: petat ⁊ dabit ei vita. ꝰ
hẽt q orãdũ ẽ ꝓ alijs. ⁊ q illd ẽ valde fructuosũ. ¶ Pret
sup illd ibidẽ. Audiet nos qcqd petierim⁹. dic glo. Si
petim⁹ ꝰ volũtatẽ dei ipetrabim⁹. sic qñ petim⁹ pro frẽ
pro q̃ ẽ petẽdũ. ecce q pro frẽ debemus petẽ. ⁊ ita pro alio.
¶ Pret. Jac. vlt. orate pro inuicẽ et saluemini. Pret. ibidẽ
sup illd. Si qs errauerit. glo. orẽ⁹ pro salute proximoꝝ. ñ
solũ tpali ꝰ etna. ¶ Pret. gg. li. xxxiij. moꝝ. Quisqs pro
alio intercedẽ nitit sibi pon⁹ ex caritate suffragat. et pro
semetipo tãto cici⁹ exaudiri meret. quãto deuoci⁹ ꝓ aliis
intercedit. ¶ Pret. math. v. sup illd. Orate pro ꝑsequẽtibus
⁊ calũ. vos. glo. orãdũ ẽ ñ solũ pro his q iã credũt: ꝰ et q
credituri sũt. vt vob frno sedẽ societ. ¶ Pret. dñm ihm i
actibus marie debem⁹ imitari. ꝰ ipe orauit ñ pro alijs tñ. ꝰ
et pro oibus q credituri erãt i ipm. Joh. xvij. Pro crucifi
xoribus. sicut Luc. xxiij. ¶ Pret. ꝓ illo ẽ orãdũ cui bonũ ẽ
optãdũ. ꝰ proximis de bene⁹ diligẽ et eis bonũ exoptare q̃
⁊c. ¶ Cõtra. vix ẽ aliqs cui sua iusticia possit sufficẽ pẽ.
nõ intres in iudiciũ cũ sũo tuo. qz nõ iustificabit i cõspe
ctu tuo oĩs viuẽs. ꝑsumptõ q̃ erit pro alijs orarẽ. ¶ Pret.
ois q pro alio orat amicũ dei se credit. qd videt sũr pñie
re ad ꝑsũpcõz. ¶ Pret. iste pro q̃ oro. aut ẽ dign⁹ exaudi
ri aut ñ. si sic: q̃ exaudiet. et me ñ orãte q̃ frustra oro. Si
ñ ẽ dign⁹: adhuc frustra oro pro eo: qz indignitas ei⁹ ipe
dit orõis effectũ. ¶ Pret. aut de⁹ vult dare illi bonũ ꝓ q̃
rogo. aut nõ. Si sic: q̃ adhuc dabit si nõ orem. frustra q̃
oro. Si nõ vult dare: et volũtatẽ ei⁹ nõ possum immutare

re: adhuc frustra peto. Pre. aug. ad pbã dic. q fide spe ꝛ caritate: cõtinuato desiderio sp deũ oram⁹. Et hugo de virtute orãdi dic. Neqꝫ ei hõ p deuotõem ad deũ se cõuerteret. nisi ꝛ crederet a deo se saluari posse: ꝛ speraret eũ misereri velle. postremo nisi diligeret: refugiũ in ipo nõ eligeret. Ergo de q̃ nõ ẽ spes: nec orõ: h̃ ẽm aug. in ench. Spes tñ est de futuris bonis. nõ alienis h̃ ꝓprijs. ergo ꝛc. ¶ Preterea. hiere. vij. dicebat dñs. Noli orare p pplo h̃. ¶ Preterea. cõditiões orõis q̃tuor assignant q pie fiat. p se. pseueranter: et ad salutẽ. Sed ita orõ debꝫ fieri pie. q nũq̃ cum ꝯtraria dispositõe. similiter pseuerãter ꝛ ad salutẽ. q nũq̃ cũ ꝯtrarijs dispositõibꝫ ergo ita p se q nũq̃ p alio. ¶ Rñsio. q est orãdum p alijs. Cui⁹ triplex rõ põt assignari. Prima est ꝓpter eoꝝ necessitatẽ quibuscũqꝫ põt qsi cõmẽbris cõpati ꝛ succurri. Secũda ꝓpter diuinã volũtatẽ. Tercia ꝓpter ꝓpriã vtilitatẽ. dico ergo q p alijs orare debem⁹ p̃cipue peccatoribꝫ. q: h̃ exigit ipoꝝ necessitas ꝛ ꝯmẽbroꝝ caritas. q̃diu credim⁹ eos pctĩs detineri. ꝛ h̃ plane vult glos. sup illud. j. ioh. in fine ẽ pctm ad mortẽ. Glo. Vere orãdum ẽ p peccatoribꝫ ñ ad mortẽ. q: mltis pctĩs occupant oẽs. nemo pt eẽ sine pctõ. q: oĩs iniqtas ẽ pctm: sꝫ supra alia pctã ẽ pctm ad mortẽ: qđ humana fragilitate cõmittitur ꝛ iõ orõe iustoꝝ nõ purgat. qñ qui talia agũt regnũ dei nõ ꝯsequũtur. hec glo. Silr p iustis q̃diu credimus eos miserijs pñtibꝫ ĩpeditos: ꝛ h̃ plane dicit glo. Iac. vlt. Si quis errauerit ex verbis. glo. Orem⁹ p salute ꝓximoꝝ ñ solũ tpali h̃ eterna. Si ei ẽ magne mercedis eripe corp⁹ qñqꝫ moriturꝫ: quãti meriti ẽ aiam liberare ĩ celesti prĩa victurã. hec glo. Preterea. h̃ exigit diuia volũtas q̃ vult mẽbra eẽ ꝓinuicẽ sollicita. atqꝫ vnũ p aliđ adiuuari. ꝛ h̃ plane dic glo. j. ioh. vlti. sup illđ. Audiet nos quicqđ petierim⁹. glo. si petim⁹ ẽm volũtatez dei impetrabim⁹. sic qñ petim⁹ p frẽ p q̃ ẽ petẽdũ. Tercio ad h̃ allicit ꝓpria vtilitas. q: inde meremur eni⁹: ꝛ vberi⁹ p nobis exaudiri. et h̃ plane dic greg. Quisqꝫ p alijs intercedẽ nitit ꝛc. vt sup. ¶ Ad obiectũ in ꝯtrariũ. q vix cuiq̃ sufficiũt sua merita. Dicẽdum q sine p̃iudicio. aliter eẽ ĩ orãdo hoiem et aliter in orando deũ. qñ eñ hoĩ oramus solũ. aliqñ allegamus eius bonitatẽ siue dignitatez. sic fit frequẽter qñ paupes et miseri orãt p se apud diuites ꝛ potẽtes. Alij aũt orantes nõ solũ allegam⁹ suã bonitatẽ vel dignitatẽ: imo etiã nr̃a ꝯuicia ꝛ meritoꝝ dignitatẽ. sicut fit qñ aliqs orat p alio vt mediator. Null⁹ ei ponit se apud hoiez vt mediatorẽ ĩ orãdo: nisi rõ aliq̃ illũ moueat: q̃re eũ posset rogarẽ. Vñ sic hoies dicẽ ꝯsueuerũt deberetis facẽ. q: silr facerẽ p vobis ĩ casu ꝯsimili. vel p vobis feci vel merui vel merebor vel aliud silr. In orãdo aũt deum nõ sic de meritis nr̃is ꝓsumẽ debem⁹. vt debitũ ex pte dei allegã⁹ vel nr̃am dignitatẽ ello mõ: sꝫ solũ eius misericordiã implorem⁹. Vñ xp̃o excepto ꝛ btã mr̃e ei⁹ quibꝫ nõ ẽ p̃iudicãdum in hac pte: null⁹ eñ btõꝝ angeloꝝ ꝛ btaꝝ aiaꝝ nec viatorũ q orãdo deũ p se vel alio ausus sit ex pte sue dignitatem: vel ex pte dei debitũ allegare. licꝫ tñ ex pte dei ꝯdecẽtiam vel liberalitatẽ allegare. ex pte ei⁹ p q̃ orat cõdecentiam ondere meritoꝝ. vt fecit ezechias. ysaie. xxxviij. Obsecro dñe memẽto q̃so quõ ambulauerim corã te in veritate et in corde pfecto: ꝛ qđ bonũ est in oculis tuis fecerim. Et inde ẽ q apud hoiem qui respicit merita et orãtiũ dignitatẽ inimic⁹ p alio nõ dꝫ orare inimicũ. q: h̃ eẽt ipm magis ꝓuocare. Sed apud deũ vbi nũq̃ ẽ allegare meritorũ dignitatẽ in orãdo p alijs: h̃ solũ ei⁹ misericordiã siue largitatẽ allegam⁹: possum⁹ ipm rogare p alijs inimicis et frequẽter exaudimur: h̃ nõ nr̃is meritis exigẽtibꝫ. sed poti⁹ ex supabũdãtia diuine largitatis. Vñ ꝛ frequenter dicũt hoies p alijs orãdo. Dñe nõ respicias mea merita vel hmõi. ꝛ iõ null⁹ ẽ orõ cõmẽdãda. quia frequẽter sicut melius infra videbit p alijs exaudiũtur peccatores orãdo. Secus aũt ẽ qñ oramus deũ p nobis. bene ei tũc allegam⁹ sctõꝝ merita: h̃ orãdo p alijs nũq̃ nr̃a. ¶ His visis patꝫ rñsio ad primũ. q: vix nulli sufficiunt merita sua viatori. Ideo nullus merita digna interpõit. immo totaliter vt dictũ ẽ ad diuinã recurrit largitatẽ. ¶ Patet silr ad secũdũ qđ dic. q p alio orat amicũ dei se ondit. verũ si merita digna ptẽdat. qđ maxie inter hoies vt dictũ ẽ fieri ꝯsueuit: h̃ nõ sic ẽ apud deũ. imo multotiẽs inimici p alijs orãtes exaudiunt apud deũ. et h̃ nõ est q: merita ptẽdant q̃ nõ habẽt: sꝫ q: totaliter recurrũt ad dei largitatez. ¶ Ad illud qđ obijcit. aut iste p quo orõ ẽ dign⁹ exaudiri aut nõ. dico q si ẽ ĩ pctõ indign⁹ ẽ et pane quo vescit. Si nõ ẽ indignus indignitate vltima q̃ ẽ volũtas pmanẽdi ĩ pctĩs: h̃ volẽs de pctĩs: pt orõibꝫ adiuuari. Sꝫ qđ obijcit q dignitas ei⁹ p q̃ orat impedit orõis effectuz. Verũ ẽ de pmanẽtibꝫ ĩ pctĩs. ¶ Ad illud qđ obijcitur. aut vult de⁹ dare illi p quo orõ: aut nõ. Dĩm q de⁹ bene vult rogari in eis que dare vult. de eis ei qđ disponit facẽ. nõ disponit in oẽm euẽtũ: h̃ euẽtibꝫ ꝯgruis añcedẽtibꝫ. sicut disponit me saluare si velim p bona opa eo mõ q̃ possum mihi salutẽ acquirere ita ẽ in pte ista q de⁹ vult dare illi bonũ p q̃ rogat ꝛ merito orõis eius qui rogat. ¶ Ad illud qđ obijcit de spe que nõ ẽ de alienis. Dĩm. q spes ꝓprie sumpta que virt⁹ ẽ q̃ diffinit certa eẽ expectatio ꝓueniẽs ex grã et meritis p̃cedẽtibꝫ. non ẽ de alijs h̃ de se tñ: ꝛ sic currit obiectio. Sꝫ sumẽdo spem cõiter siue magis large vt. s. p fiducia ẽm q dirigit orõez. sic nõ cõtingit alij mereri: sꝫ bñ ꝯtigit spare qđ alijs impetrare possum⁹. ¶ Ad illud qđ obijcit de hiere. dicẽdo q q̃uis p illis orãdũ nõ eẽt. q: a dño erat ꝓhibitũ: tñ ñ sequit. ex h̃ q p alijs orãdũ ñ sit. q: ibi magis tangit indignitas illoꝝ q̃ ꝓhibitio de orãdo p illis. q. d. dñs. nõ sunt digni vt pro eis oretur. ¶ Ad illud qđ obijcit đ ꝯditõibꝫ orõis. Dicẽdũ q nõ est silr de ista ꝛ de alijs. Opposita eñ aliaꝝ ꝯditõnũ destruunt eas. vt patꝫ intuenti. sed orare pro alijs vt vult greg. sibipi suffragatur. vt patet ꝛ alibi dicit. Idem plus pro se preces suas valere. qui his et alijs impendit.

Articulus secundus

Consequenter q̃rẽdũ ẽ. vtrũ orãdũ ẽ p inimicis. q sic: videt p illđ math. v. Diligite inimicos vos ꝛ orate pro psequẽtibꝫ ꝛ calũniantibus vos. ¶ Pre. glo. ibidẽ. Tribꝫ modis ꝯ ecctiaz peccat. odio verbis. cruciatu corporis. econtra ecctia diligit. orat. bñfacit. ¶ Pre. xp̃s orauit p suis crucifixoribꝫ. luc. xxiij. ꝛ ipe maxime ẽ ĩ actibꝫ ṽtutũ imitãd⁹. oĩs ei ei⁹ actio nr̃a ẽ instructio. vt habet a greg. ¶ Pre. Isido. de summo bono li. iij. ca. vij. Qui ledit nõ desistat orare p se ledẽtibꝫ: alioquin iuxta dñi sniam peccat q p inimicis ñ orat. ¶ Pre. aug. de ci. dei li. xxj. c. xxiiij. Nũc ꝓpterea orat p eis ecctia q̃s ĩ genere hũano hꝫ inimicos. q: tpõ ẽ pnie fructuose. ¶ Pre. q: de nullo certa ẽ ecctia. orat pro oĩbꝫ dũtaxat hoĩbꝫ inimicis suis ĩ h̃ corpe ꝯstitutis. ¶ Pre. greg. ĩ dyal. tũc qsqꝫ q̃ recte petit adipiscit. cũ ei⁹ anim⁹ in petitõne nec inimici odio fuscat. ex h̃ vbo videt q efficax ẽ orõ qñ ad inimicũ se extẽdit. ¶ Pre. Criso. sup illud. orate pro psequẽtibꝫ ꝛ calũniantibꝫ. q pro se orat nõ grẽ sꝫ nature obsequit. qui pro se ñ orat q pro inimico digne exaudit. q grẽ op⁹ exegit. ¶ Pre. mat. v. sup illđ. Estote pfecti sic et pr̃ vr̃ pfect⁹ ẽ. glo. cumul⁹ pfectõis ẽ diligẽ inimicos ꝛ orarẽ pro eis. ¶ Pre. Ro. xij. sup illđ. ñ resistẽ malo dic glo. Grã euãgelij iubꝫ ñ tñ nihil mali reddi: sꝫ nec resisti. vt sustineat malũ: bonũqꝫ repẽdat psequẽtibꝫ. ergo ꝛ malũ inferẽtibꝫ iubet euãgeliũ rẽpẽdẽ bonũ: h̃ nullũ ita ẽ ꝯsonũ sic ẽ illđ qđ caritas exigit. h̃ aũt ẽ orõ: ꝛ ita patꝫ ꝓpositũ. ¶ Cõtra aug. de ci. dei. li. xxj. c. xxiiij. Ecctia ñ orat pro mal' maxie q̃s nouit inimicos. Arguit igr̃ sic. Si ñ orat pro illis q sũt inimici. ergo pari rõe cũ sim⁹ ecctie filij eã debẽ⁹ ꝯformari pro inimicis nr̃is orarẽ ñ debẽ⁹. ¶ Pre. scti q sũt ceteris pfecti ñ orãt pro suis inimicis siue psecutoribꝫ. imo econtrario petũt đ eis vĩdicari. apoc. vj. Vsqꝫ q̃ dñe scẽs ꝛ ver⁹ ñ vĩdicas sanguinẽ nr̃m. ergo nec nos q sum⁹ minores caritatis quia debemus etiam nos cõformare eis vt vidr̃. ¶ Pre. scẽs hieremias. hiere. xj. pro inimicis non orabat. qñ dicebat. videaz vltiõem tuã in eis. tibi eñ reuelaui causam

m[illegible]:ḡ nec nos q nõ sum⁹ pfectõis amplicris. ¶ Preterea.
[illegible] ps. posuerũt aduersum me mala p bonis. Glo.
[illegible] septẽ differẽtias reddẽdi bona et mala. dicit eñ
q reddere bona p malis ꝛ ñ reddere mala p malis ẽ bo-
noꝝ. Nõ reddere bona p bonis: reddere mala p bonis ẽ
maloꝝ. Reddere bona p bonis et mala p malis medio
rũ ẽ: ꝛ pus ꝓpinquũ ẽ bonis: ꝛ posteri⁹ ei ꝯuenit bonis. hec
glo. Ex h dicto arguit̃ sic. q si bonis ꝯuenit reddẽ mala
p malis: ḡ nõ tenemur ad illđ qđ ampli⁹ ẽ. s. ad orãdum
¶ Preterea. orõ ẽ ps ꝯtẽplatiue vite. sic dic̃ hug. h ꝯtẽplatõ
ẽ superogatõis ad quã ex debito nõ tenemur. ¶ Preterea.
ps. Reuela oclos meos et considerabo mirabilia de lege
tua. sup illđ dic̃ glo. nihil mirabili⁹ ĩ mãdatis dilige ini-
micos. h ad illđ qđ mirabile ẽ nõ tenemur: virtutes eñ
ꝛ mirabilia facẽ nõ oibꝫ datũ ẽ. vt dic̃ aug. in smõe. patꝫ
ḡ q nõ tenemur ad diligẽdum inimicos. ḡ nec multofor
tius ad orãdum p eis. ¶ Itẽ dic̃ amb. ꝛ magister recitat
xxix. dis. scdi. q sufficit nobis ñ odisse inimicos ad interi
ora. ḡ orare et hmõi opa nõ tenemur. ¶ Preterea. dic̃ dñs
math. v. dictũ ẽ antiqs. diliges amicũ tuũ et odio habe-
bis inimicũ tuũ. sꝫ ad nihil morale obligamur ad qđ an
tiq ñ obligarẽt̃ i lege. sic pbat̃ mat. xiiij. vbi loqt̃ dñs de
qnqꝫ panibꝫ vbi dic̃ glo. ñ alia q̃ q scripta erãt pphetat:
h legẽ ꝛ pphetas mistervs gvia eẽ demõstrat. ḡ ad diligẽ
dũ ꝛ orãdũ p inimicis nõ tenemur. sic nec illi tenebãtur
¶ Pret̃. aug. i enchi. ꝛ recitat mgr̃. xxx. di. scdi. diligite ini
micos vr̃os bñfacite his q oderũt vos ꝛ orate p ꝑsequẽ-
tibꝫ ꝛ calũniantibꝫ vos. pfectoꝝ filioꝝ dei ẽ q qsqs fidel̃
dꝫ se extẽdẽ ad hũanũ animũ ad hũc affectũ: ad orãdum
deũ secũqꝫ agẽdo lucrãdoqꝫ pducere: tñ q h tãmagnũ bo
nũ tãte multitudis ñ ẽ quãtã credi⁹ exaudiri. tñ dr̃ i orõe
dñica. dimitte nobis debita nr̃a. sic ꝛ nos ꝛc̃. pculdubio
dba spõsiõis hmõi implẽt̃: si homo q nõdũ ita pfecit. vt
eũ diligat inimicũ cũ rogat̃ ab hoie q peccauit i eũ vt ei
dimittat: dimittit ex corde. q eẽ sibi roganti vult dimitti
cũ orat et dicit. sic dimittim⁹ debitoribꝫ nr̃is. Quicũqꝫ ñ
rogat hoiẽ i quẽ peccauit. si pctõ suo mouet̃. vt roget ñ
ẽ inimic⁹ adhuc deputãd⁹ vt eũ sit diligẽ difficile. Ex hac
auctẽte elicit̃ duplex argumẽtũ. Primũ ẽ q diligẽ ꝛ orare
p inimicis pfectoꝝ ẽ: ḡ ñ tenemur ad illđ. Secundũ ẽ q
si aliqꝫ ẽ q diligãt ꝛ orẽt: h ñ ẽ nisi qñ rogãt̃: ꝛ nũc rogã-
tes. sic plane h habet̃ ñ sũt dicẽdi inimici: ḡ nullatenꝰ te-
nemur orare p inimicis manẽtibꝫ inimicis. vt videtur.
¶ Rñsio. ad h pt̃ dici. sic lõgitudo caritatis se extẽdit ad
oẽ tp̃s: sic latitudo ei⁹ se extẽdit ad oẽꝫ psonã. Ad oẽ tp̃s
dico. q si qs ꝓponẽt vno die solo peccaẽ vl̃ vna sola vice:
ñ hẽt caritatẽ nec eẽt i statu salutis. Latitudo aũt carita-
tis ita se extẽdit ad oẽm psonã viatorẽ dico: ita q si dili-
[illegible] caritas [illegible] i oibꝫ
diligit bonũ. ꝛ qđ i se ẽ: ꝛ qđ inesse pt̃. ꝛ ꝓpt̃ h diligẽ debe
m⁹ oẽs viatores ex caritate. ꝛ q orõ ẽ ꝓpt̃ bonũ impetrã
dũ: iõ p oibꝫ i qbꝫ bonũ pt̃ eẽ qđ ñ inest: ẽ orãdũ. ¶ Sed
notãdũ q aliq distiguẽ volũt ex pte diligẽtiũ. q cuꝫ dile-
ctio fm bern̄. sit affectuosa ꝛ actuosa: dicũt q tñ pfecti
tenent̃ inimicos diligẽ affectu ꝛ effectu. Affectu tñ imp
fecti. Et iõ dicũt q orare nõ tenent̃ p illis. nec alios act⁹
caritatis circa ipos exercẽ. Sꝫ iste mod⁹ dicẽdi repugnã-
tiã icludit i seipo. Si eñ pcepit dñs diligẽ inimicos. ꝛ cõ-
stat q generale ẽ mãdatũ: ḡ impfectos ꝛ pfectos obligat
cũ pfecti q̃tum ad obligatõꝫ q ẽ p mãdatũ ad nihil obli-
gãt̃ seu teneãt̃: lꝫ magis ꝯ bono ꝛ eq ad qđ ñ teneãt̃ ipfe
cti. ꝛ h ẽ q mãdata dei oibꝫ ꝓponunt̃. ꝓpt̃ h dic̃ bern̄. ser
mõe. xlix. sup cañ. q dilectõ inimicoꝝ magis se tenet ex
pte effect⁹ q̃ affect⁹. Vñ dic̃ q mãdatũ ꝯ diligẽdo primũ
vbi includit̃ mãdatũ ꝯ diligẽdis inimicis: magis extendit
[illegible]
actuali io poti⁹ ꝯucire vl̃ maxie apparẽ vidẽ. q cũ dixisset
Diligite inimicos vr̃os: mox infert. bñfacite his q oderũt
vos. [illegible] ha-
be illũ. h de effectu habes ñ ꝯ affectu. hec bern̄. vñ ꝯcedẽ
duꝫ ẽ q oẽs diligẽdi sũt amici ꝛ inimici affectu ꝛ effectu.

Sed ad intelligẽdũ ꝯ effectu exteriori tripl̃r ẽ loqnẽdum
[illegible] co offic̃ i
ꝛ hmõi. Et ad hmõi cuꝫ i oĩ⁹ data sint nõ tenemur. Aut
de illo q ñ ẽ expss̃o i scriptura [illegible]
vl̃ ꝯgruitatis. Si etiã ẽ cui incũbit nccitas vt ẽ i extrema
nccitate: sic tenemur. [illegible]
cũ tñ bene se offert tp̃is opportunitas. aut ẽ ordinata ad
vitã tp̃alẽ ꝯfuãdã: sic ẽ i cõmutatõe bonoꝝ tp̃aliũ: fami-
liaritate [illegible]
q̃ꝝ vita ẽ i exẽplũ alioꝝ. si sit ordinata recte ad vitã eter-
nã ꝯsequẽdã: sic tenet̃ p loco tñ ꝛ tp̃e. ¶ Ad illđ qđ p̃mo
obijcit̃ de btĩs. dõm q intelligat̃ de dãnatis in qbꝫ appe-
tũt diuinã iusticiã exerceri. Nos aũt loqmur h de viatori
bꝫ q sũt possibiles ad saluãdũ. Preterea. esto adhuc q in-
telligat̃ de viatoribꝫ. dõm q ipi vident i speclo eẽnitatis
qđ ꝯ [illegible]
scitos: nũq̃ orãt. sicut nec nos facẽm⁹ si scirem⁹. sic plane
dic̃ aug. xxj. ꝯ ciui. dei. c. xxiiij. Deniqꝫ si de aliqbꝫ ita cer
tũ eẽt vt q sũt illi noslet qlibꝫ adhuc i hac vita ꝯstitutis
cũ pdestinati sũt i ignẽ eternũ ire cũ dyabolo. tã nõ p eis
orat q̃ nec p ipo. ¶ Ad illđ qđ dicebat̃ ꝯ hiere. dõm q il
lud ñ dicebat impcãdo h pdicẽdo. ¶ Ad illđ qđ obijcitur
q [illegible] glo. q [illegible]
bꝫ addẽ oꝫ. vñ dic̃ glo. q primũ. s. reddẽ bona p bonis do
min⁹ ñ redarguit i euãgelio: h pl⁹ oportẽ dic̃. q ethnici h
faciũt. diligũt eñ diligẽtes se. de secũdo dic̃ mgr̃ q ad iu-
dicẽ ptinet h: ꝛ iõ argumẽtatõ nulla. ¶ Ad illđ qđ obijcit̃
q orõ ẽ ps ꝯtẽplatõis. dõm q iste act⁹ orare lꝫ ꝯtẽplatio-
nis sit. put dic̃ affectũ ai seu desideriũ sursuꝫ ad deũ ele
vatũ. put dic̃ bern̄. q orõ ẽ statio illũiãte mẽtis ad fruen
dũ deũ dũ lꝫ: nihilominꝰ tñ put fac̃ sup alienã miseriã q
subuenire intẽdit orãs p misericordiã: iã ad statũ actõis
trãsit: ꝛ p tãto tp̃e et loco eadẽ poĩt sub pcepto. nec ꝓpt̃
h ꝯtẽplatiuã eadẽ subortatõe vl̃ pcepto oportebit. h actũ
ei⁹ put trãsit ad exteriorẽ actõꝫ. ꝛ illđ pꝫ p glo. Bede. sup
illđ. Intrauit ihs i q̃ddã castellũ ꝛ mlier q̃dã ꝛc̃. dic̃ [illegible]
[illegible]
tate sociamur. p magdalenã mẽtis intẽtõem dei obo q in
amorẽ dei suspiram⁹. Actiua panẽ corpalẽ vl̃ doctrinam
ignorãti tribuit: errãtẽ corrigit: supbũ ad hũilitatẽ reuo
cat [illegible] dei
ꝛ pximi retinet: h ab exteriori actõe gescit. hec glo. h pla
ne habet̃ q intẽdẽ bono pximi q̃cũqꝫ mõ siue corpaliter
siue spũalr̃. h ẽ siue orãdo siue alio q̃uis mõ actiue ẽ: nõ
ꝯtẽplatiue. ¶ Ad illđ qđ obijcit̃ q virtutes ꝛ miracla facẽ
ñ oibꝫ datũ ẽ ꝛc̃. dõm q illđ magis valꝫ ad oppositũ. per
h eñ vult pbare aug. q null⁹ pt̃ se excusare ꝯ dilectõe pxi-
mi. Et iõ q mirabile sit qđ ẽ sup̃ facultatẽ nr̃e distiguẽ-
dũ ẽ. q natura vt natura: ꝛ natura vt rõ. facẽ eñ posse na
ture secũdo mõ ẽ p gr̃am gratũfaciẽtẽ. vtpote p fidẽ ꝛ ca-
ritatẽ. p fidẽ eñ credim⁹ multa q nõ possum⁹ sine ipsa. et q̃
videt̃ infidelibꝫ nimis incredibilia. ꝛ p caritatẽ amam⁹
ea q videt̃ nõ hñtibꝫ ipaꝫ sũt nimis odibilia: ꝛ hec mira
bilia i lege diuina ꝯtinẽt̃. ꝛ ẽ datũ oibꝫ illa facẽ: q gr̃am
[illegible]
teneamur ad inimicoꝝ dilectõꝫ ꝛ ad orãdũ p eis: h poti⁹
[illegible] ꝯ verbo
ambro. q sufficit inimicos ñ odisse. dõm q auctoritas il
la trũcata videt̃. dic̃ vtrũqꝫ sic. sufficit eñ si diligi⁹ et odio
ñ habẽ⁹: ꝛ h dꝫ ꝯtatẽ. ꝛ pt̃ ex h inferri. si eos diligim⁹
ꝛ bonũ qđ i eis ẽ ꝛ inesse pt̃. Et q orõ ẽ ad bonũ impetrã
dũ [illegible] p loco ꝛ tp̃e obligamur [illegible]
[illegible]
h quod dcm̃ ẽ antiqs. dicẽdũ q h nũq̃ lex pcepit. s. odio
[illegible]
q debeãt diligẽ amicos: ita odire inimicos [illegible]
[illegible]
odio habebis inimicũ. s. fidei. ꝛ inimicũ ecclie: ꝛ odio d
fect⁹ ꝛ ñ affect⁹. Vñ eñ pcipiebat exterminari eos q a [illegible]
[illegible] odio hẽri ex
affectu. De inimico aũt priuato siue psonali vtrũqꝫ [illegible]

bil. q diligeret ex effectu z affectu. licz tñ nõ ita expsse ex ipe h nñe exẽplificauit. z iõ ex h nõ habet q p inimicis nõ sit orãdu. ¶ Ad illd qd vltio hr de dbis aug. dõm q ẽ bñ verũ q orare p inimicis qñcũqz se offert opportũitas. sic z diligẽ ẽ pfectiº. z iõ nec tãte mltitudis. z sic orare qñũ i orõe dñica exaudit. qz mlti exaudiũt imperfecti. qd rẽqr i auctẽ ad ppositũ nõ facit. Qz ei ibi aug. de petitõe q petit bõ veniã ab illo quẽ offendit. z dicit q dimittere debet offensus. similr sibi dimitti quẽ offendit.

Articulus tercius

Consequẽter qrit. vtrũ orãdũ sit p incorrigibilibz. q sic vidi p aug. i li. retractatõnũ dicẽte. p illo imprudẽter ñ orat. de q ñ despat. h incorrigibil cũ adhuc viator ẽ. de ipõ desperandũ nõ ẽ sic ibidẽ dic aug. de nemie desperandũ ẽ dũ ẽ i via. g p ipõ ẽ orandũ. ¶ Preterea iudicia dei occulta sũt qdiu h viuit. vñ nemine dũ h viuit debem' temẽ iudicare qd facẽm' bñficiũ orõis subtrahẽdo. qz ñ subtraherẽt ei nisi iudicarẽt sibi nõ valẽ: qd iudiciũ temerariũ ẽ. ¶ Pre. qdiu ipi sunt ad saluãdũ possibiles: nõ ẽ dubiũ qn sint ex caritate diligẽdi. g eis sũt caritatis bñficia impẽdẽda z nũqz denegãda vt orõ z hmõi. ¶ Pre. qbz ñ pcludit dei miscdia: mime pcludi debẽt hũana suffragia. tales ei sũt pdicti cũ sint viatores. ¶ Pre. ipa miscdia diuia ẽ infinita: g p oibz ẽ implorãda. qz sm aug. i si. secũdi li. d mõte. Semp parº est deº dare. ¶ Cõtra. greg. i moral. li. xx. aliqñ necesse ẽ vt puis mẽtibz q hũana pdicatõe nequeũt corrigi: diuia flagella debeãt optari. g sm greg. hmõi. s. incorrigibilibus malũ possum' imprecari. qre et videt p talibz orare ñ debẽ'. ¶ Pre. aug. i si. pmi li. d mõte. p aliq ñ oras qz sentis te nihil pficẽ. z orõez tuã ñ vro repelli a iustissimo iudice: h maxie i incorrigibilibz hz locuz. ¶ Pre. hiere. vij. Noli orare p pplõ. hec glo. frustra oras p eo q indignº ẽ accipe h tlis videt incorrigibil ẽẽ. ¶ Pret. orõ cũ inẽ gre mũera cõputet (sic dic glo. sup illd Ro. viij. Spũs adiuuat infirmitatẽ nrãz) ñ solũ illd qd orõ impetrat q ẽ ipa orõ inẽ gre mũera recipit. hec glo. Nõ at hz locũ sic nec gra vbi sibi obijcit obstaculũ: h sic ẽ i incorrigibili qdiu i illa incorrigibilitate pseuerat. ¶ Pre. ipa incorrigibilitas cã ẽ qre p apostatis angel ñ orat. h vbi eadẽ cã et effectº idẽ erit. g pari mõ p hoie incorrigibili ñ ẽ orãduz. ¶ Rñsio. ad h pt dici. q de incorrigibili dupli loq ptigit. Incorrigibil ei dr vel q nullo mõ ẽ corrigibil: vel q difficilr ẽ corrigibilis. Si loqmur d icorrigibili pmo mõ. planũ ẽ q p tli nullo mõ ẽ orãdũ. qlis ẽ apostata angelº i sua malicia obstinatº. z ex h pz solutio ad vltimũ argumẽtũ. h nullº tlis ẽ i via. solũ ei incorrigibiles illo mõ sũt dãnati. Si õo loqmur de incorrigibili scdo mõ: sic mlti sũt incorrigibiles p talibz ẽ orãdũ. qz quãtũ ẽ ex pte eoz qz viatores: adhuc sũt z adhuc ẽ i eis possibilitas corrigẽdi. z qz q ad deũ tẽpº nõdũ trãsierat miserẽdi: merito subtrahi dz a nob oĩs materia de ipis desperandi. qz igit vt dic aug. i li. d retractatõibz. de q nõ despat d eo nõ imprudẽter orat: simplicr dõ ñ ẽ p eo ẽẽ orãdũ. ¶ Ad illd qd obijcit i õtrariũ. q talibus debẽt flagella optari. dõm q q nõ volũt p mansuetudinẽ pverti necte sunt eis flagella exoptãda vt pverãtur. z ille modº subueniẽdi potiº ẽ orãdi q maledictõnis. Vñ greg. addit verbis supdictis dicẽs. Aliqñ necẽ ẽ vt puis mẽtibz q hũana pdicatõe nequeũt corrigi: diuia flagella debeãt optari. qd tñ magno fit amoris studio. qz videlz errãtis pena nõ qrit h correptio eiº. z orõ potiº esse q maledictio demõstrat. hec greg. ¶ Ad illud qd obijcit de dbo aug. p aliq ñ oras zc. pt dici q z si nos ab orõe retrahit aliqñ: retrahẽ tñ nõ dz vt penitº cessem' ab orõe. Sm qd h plane oñdit berñ. de gradibz hũilitatis i fine dicẽs. Si pringerit (qd deº auertat) aliquẽ de fribz nris ñ i corpe h i aĩa mori: qdiu adhuc inter nos erit pulsabo. et ego i eis qualicũqz pcõe pulsabo: z fratrũ pcibz saluatorez. si resurrerit: lucrati sum' frem nrm. hec berñ. ¶ Ad illd qd obijcit d glo. hiere. vij. frustra oras p eo q indignº ẽ dõm q ẽ ind gnitas... de pñti... ẽ sine reprobatiõis. Glo. aũt nõ ẽ intelligẽda p indignitate pma: h secunda. ¶ Ad illud qd obijcit q orõ nõ hz locũ vbi occurrit obstaculũ. dõm q si intelligat de obstaculo qd tolli nõ possit vt ẽ i dãnatis. hñ habz illud veritatẽ sz obstaculo qd tolli pt nõ quẽadmodum ẽ i viatore. Vltimum supra est solutum.

Articulus quartus

Utrũ p infidelibz sit orãdũ q sic vidi. vñ sup illd Calũniãtibz vos dic glo. p inimicis orãduz ẽ vt nob fraterno fedẽ sociari possint. g p his ẽ orãdũ. ¶ Pre. adhuc ẽ tps pnie fructuose siue iudeis siue gẽtilibz siue qbuscũqz. g sm aug. d ci. dei. lib. xxi. ca. xxiiij. p his oibz orãdũ ẽ. ¶ Pre. aug. d bono pseuerãtie. si q nõdũ vocati sũt: p eis vt vocẽt orem'. ¶ Prete. j. cor. vij. dic apls. q si infidel velit cohabitare cũ fideli: ñ dimittat eũ vel eã. Vñ ei scit mulier si virũ saluũ faciat: z ecõuerso. ex h plane hr q saluari pñt infideles. z p talibz sm aug. d ciui. dei. ẽ orãdũ. ¶ Pre. beneficia diuia mitites nõ hñt. g circa oẽs imploranda sũt vt videt. Ad idẽ fac illd aug. li. retractatõnũ. d nemie desperandũ ẽ dũ ẽ in via: nec p illo imprudenẽ orat. de q nõ despat. ¶ Pre. in die parasceue orat ecclia p oibz hmõi: z pstat q nõ errat. ¶ Cõtra. ioh. iij. Qui nõ credit iã iudicatº ẽ: sz pº iudiciũ sm aug. de ci. dei. p nullo ẽ orãdũ. ¶ Pre. ĩno. tractat illd canõis. Inpmis q tibi offerim' p ecclia tua scã catholica dicit. q illd qd offert deo soli videlz scẽ z indiuidue tri. p qbz fit p ecclia scã catholi. s. p oibz orthodoxis. i. recte gliosis. orthos ei rectũ. dora glia. Sz oblatõ orãdi supremũ tenet gradũ. g videt q solũ p hmõi orãdũ sit. ¶ Pre. q ẽ pportio viatoz fideliũ ad viatores infideles: sz hẽi p infidelibz dãnatis nõ orãt. sic plane dic aug. g. ¶ Silr ex pte alta sm hug. subnixa fide. spe z caritate dz ẽẽ orõ: sz ifidel i nllo istoz nobiscũ coicat. ¶ Pre. hiere. vij. Noli orare p pplõ h. glo. frustra oras p illis q indigni sũt accipe: sz si aliq indigni sũt accipe hmoi sũt maxie infideles z scismatici: g p eis nõ ẽ orãdũ. ¶ Pre. infideles viatores diuisi sunt ab ecclia. nõ tãtũ quãtũ infideles dãnati. dña g diuisiõis i illis ñ vidr ẽẽ nisi magis et minº qd ñ diuersificat spẽz. g si p dãnatis infidelibz nõ ẽ orãdũ. igit nec p viatoribz infidelibz. ¶ Rñsio. q qz infideles dãnati ad salutẽ nõ sũt possibiles. qz ex via salutis positi: iõ neqz p eis orãdũ: h ifideles cũ adhuc sũt viatores ad salutẽ eternã possibiles possidẽdã: ñ ẽ i eis pclusa diuina mia. z iõ scẽ ac recte orat p eis mr ecclia. qd z facẽ debz q sum' ipiº mebra. vñ aug. i epla ad marcellinuz legiº inqt fribz nris z libz bẽtissimi cypriãi d orõe dñica ... demõstrauim' q a pre docuit oĩa q ad mores ptinẽt a pre nro q i celi ẽ poscẽda. z ẽ quõ admonuẽit p inimicis nris q nõdũ i xpm crediderẽt: nos vt credãt debẽ orare. qd vtiqz inaniter fiẽt. nisi ecclia credẽt malas atqz infideles hoiz volũtates posse p dei grãz ad deuz pverti. reprobat ẽi aug. hẽsim pelagiãoz i li. de hẽsibz z moibz hẽticoz dicẽs. destruũt ẽ orões qs fac ecclia. siue p infidelibz z doctrine dei resistẽtibz vt pvertãt ad deuz. siue p fidelibus vt augeat i eis fides. sup regẽde sũt rões qre p alijs orãdũ z ẽ p inimicis q hoc pblemata pñt pcurre. ¶ Ad illd qd obijcit. Qui nõ credit iã iudicatº ẽ. dõm q euãgeliuz logt de iudicio futuro qd iudiciuz iã subeunt infideles. qz infideles cum nõ peccẽt i lege: iõ sine lege iudicaãtur. vt ... ñ iudicabunt iudicio. s. discussiõis. qz d eis ñ erit disceptõ i iudicio. i pñti tñ nõ debẽ' eos iudicare. qz q hodie infideles sunt cras fideles ẽẽ possunt. z iõ p eis ẽ orandũ. ... pt dici q iudiciũ ... ñ ... siue obscuratõe. q ... ẽ ... possim ... culpa hz penã q ẽ penã vltimã pfigurãs ex lumẽ ei exultẽ maximam ... ẽ supplicũz sic dic ... z h dic glo. sup ... ẽ ... hñ. iij. Nihil aliud appellat iudiciuz. nisi etna dãnatõ. g ... ẽ z nõ credẽ i filium dei: sic nihil aliud ẽ btitudo et vita

eterna ꝙ̃ credere ⁊ cognoscere filiū. Habēt ergo īfideles hanc penā quā habituri sunt in futo. ꝗ nō tantā quātaȝ tūc qñ erit ꝑpetua: mō nō. ꝗ pōt tolli adhuc. ideo nō frustra ꝓ eis oraꝛ. vt dicit aug. ¶ Ad illō qḋ obijciꝛ de inocen. dicendū ꝙ ipe loqꝛ de oblatōe misse. ⁊ qꝛ illō sacrm̄ est nō tm̄ vnitiuū ē: ꝗ etiā vt magis vniātur. et ē etiā magis medicina cōseruatiua ꝙ̃ curatiua: tn̄ nō offerꝛ ꝓpue ꝓ illis q extra ecclīam sūt. ꝗ ꝓ fidelibꝫ viuis ⁊ defūctis. Ex hoc tn̄ nō seqꝛ ꝙ orōes alie deo ꝓ īfidelibꝫ offerri ñ possint. ¶ Ad illō qḋ obijciꝛ de ꝓportōe infideliū hic et in futo. dōm ꝙ bñ ē ꝓportio inꝛ eos ꝙ̃tū ad rōȝ infidelitatis ⁊ fidelitatis et btitudis. cōditōes tn̄ statuum repugnāt ꝙ̃ ad orōnis rōem. et hoc est: qꝛ infideles viatores possunt īfidelitatē deserē: et ad statum meriti deuenire. et ꝓpt̄ ꝗ frustra ꝓ ipis orōes nō fūdūꝛ. orō aūt nō fit ꝓ dānatis ⁊ hoc ī statu in q̄ sūt. ¶ Ad illō qḋ obijciꝛ ď hugo. ꝙ īfideles qꝛ nō hꝫ fidē ⁊c. qbꝫ orō ē subnixa. dōm ꝙ ꝗ nō ꝯcludiꝛ ꝙ ꝓ eis ñ valeamꝰ orare: ꝗ orare ñ pñt ita vt nos: qꝛ carēt orōis fūdamēto. ¶ Ad illō qḋ obijciꝛ ď gl. hiere. vij. dōm ꝙ sicꝫ duplex est dignitas pñtis iusticie ⁊ ꝑdestinatōis eēne: sic duplex indignitas pñtis iiusticie: et talis ab orōne nō excludit ꝓ eo ꝙ tales possibiles sūt ad salutē. Alia ē reprobatōis eēne: et de ista verū est qñ sciꝛ. ꝙ̃diu tn̄ latet nō cporꝫ. ¶ Ad illō qḋ obijciꝛ ꝙ magis et minꝰ nō diuersificāt speciē. dōm ꝙ illō nihil facit ad ꝓpositū. qꝛ ꝙ isti sunt miꝰ infideles. isti plus nō facit ꝙ pro illis oretur ꝓ illis nō: ꝗ differētia statuū. vt patet ex ꝑcedentibꝫ.

Articulus quintus

Consequenter q̄riꝛ. vtrū ꝓ peccātibꝫ ī spm̄sctm̄ sit orādū. ꝙ sic videꝛ ꝑ aug. ī li. de retractatōnibꝫ. vbi expsse loqꝛ de hmōi dicēs. De nemine desperādū ē ī via: nec ꝓ illo imprudēter oraꝛ de q̄ nō desperaꝛ. ¶ Preť. talibꝫ nō ē reclusa dīna misericordia nec deest magna seu maxia miseria. ꝗ ista duo alliciūt maxime ad orādū. ¶ Preť. Hugo diuidit orōem ī supplicatōnem. postulatōȝ. et insinuatōȝ. Insinuatōeȝ aūt in tres ptes. qꝛ fit timore et fiducia et cōtemptu. et dicit. ꝙ prīa ē qñ magna ē causa quā agimꝰ. sicꝫ illō ioh. xj. dñe si fuisses hic frater meꝰ nō fuisset mortuꝰ. Rogare voluit vt dñs frēȝ mortuū suscitaret. ꝗ qꝛ ꝑ magnitudīe cāe ⁊ ꝑreuerētia ꝑsone extimuit: insinuare potiꝰ ꝙ̃ postulare elegit. Ex his hēꝛ ꝙ ꝓ obstināto ꝗ ꝑ lazarū designāꝛ fit insinuatio: et ita orō: ꝙ ⁊c. ¶ Preť. berñ. de gradibꝫ humilitatis ī fine. Si ꝯtingat qḋ deus auertat aliquem de fratribꝫ nr̄is nō ī corpe ꝗ ī aīa mori. ꝙ̃diu inter nos adhuc erit: pulsabo et egomet quātuscūq̄ pctor ⁊ fratrū pcibꝫ saluatorē. si vixit lucrati fuerimꝰ frēm nr̄m. ꝙ orādū ē ꝓ illis q sūt ī pctō ad mortē. ¶ Preť. ibidē. Nō audeo apte dicere. Dñe veni suscita mortuū nr̄m. corde tn̄ suspenso tremulꝰ intꝰ clamare nō cesso. ¶ Cōtra. j. ioh. vlt. ē peccatū ad mortē. nō ꝓ illo dico vt roget qs. ꝗ illō pctȝ ꝑm glo. ē pctm̄ ī spm̄sctm̄. ¶ Preť. aug. ī fine libri ꝑdestinationis tractās vbū ꝑdictū ōñdit hic q̄sdā eē frēs ꝓ qbus orare nobis ꝑcipiꝛ. cū etiā dñs ꝓ ꝑsecutoribꝫ nr̄is nos orare iubet. ¶ Preť. ibidē paulꝰ nō orat ꝓ eo. scꝫ alerandro q iā supbierat: ⁊ ad mortē. i. inuidie faucibꝫ fraternitatē oppugnādo peccauerat. ¶ Itē ibidē ꝓ qbusdā fratribus itelligo nō eē ꝑceptū vt oremꝰ. ne ꝑ imꝑitiā nr̄aȝ diuina scriptura qḋ fieri neqt a se dissentire videaꝛ. ¶ Preť. illō ōñdiꝛ rōe. q peccat ꝯtra medicinaȝ sibi inutilē ⁊ sup nocuā reddit illā. talis ē peccās ī spm̄scm̄: qꝛ ꝯtra grām peccat. ꝙ bona grē nō debēt eidē suffragari. orō aūt ē de illis. ¶ Rñsio. ad illā qōem declarādā notādū ꝑm hug. ď ꝟtute orādi. ꝙ orōis tres sūt spēs. supplicatio. postulatō insinuatio. Est aūt insinuatio sine petitōe ꝑ solā narratiōnē facta significatō. ⁊ ꝗ tribꝫ modis fit. timore. fiducia et cōtemptu. timore fit: qñ magna ē cā quā agimꝰ vel maiestas ꝑsone quā rogamꝰ. fiducia qñ vel de facilitate cāe vel de benignitate ꝑsone ꝯfidimꝰ. Cōtēptu: qñ vel cā vilis ē vel ꝑsona humilis quā rogat. hec hug. Cū igr pctm̄ in spm̄sctm̄ inꝛ oīa pctā maximū ē: sicꝫ plane dicit aug. ī fine p̄mi libri de mōte. qꝛ ī hꝰ pcti cātā labes ē. vt deprecādi humiliatio subire nō possit: etiā si pctm̄ suū mala ꝯsciā et cognoscē ⁊ annūciare cogaꝛ. Cū eñ dixisset iudas. peccaui tradēs sanguiem iustū. festīuꝰ cū desꝑatōne cucurrit ad laqueū: ꝙ̃ cū humilitate veniā deꝑcatꝰ sit. hec aug. Nec itelligēdū ē ꝙ ī vbis ꝑdictis dat aug. itelligē īpossibilitatē: ꝗ magis difficultatē. qꝛ tātū ē hmōi pctm̄ ꝙ eo ꝗ ꝙ deus dimittat pctȝ. ꝗ rogare non ꝑsumimꝰ: qḋ petimus exprimēdo. imo tn̄ ꝓpt̄ cause magnitudieȝ insinuare potiꝰ volumꝰ gemēdo. vñ ꝓ talibꝫ magis ē gemēdū ꝙ̃ orādū. De ꝗ dicit expsse bern. de gradibꝫ humilitatis in fine. pōt ꝙ duodecimꝰ gradꝰ appellari ꝯsuetudo peccādi. q̄ dei metꝰ amittiꝛ ⁊ ꝯtēptꝰ nutriꝛ. ꝓ tali inqt iohēs non dico vt oret qs. ꝗ nūqd dicit aplūs vt qs desperet. imo gemat q illū amat. nō ꝑsumat orare: nec desinat plorare. Et post introducit berñ. exēplū ď martha ⁊ maria q̄ dicebāt. dñe si fuisses hic ⁊c. debemꝰ itelligē ꝑ mortuū q̄driduanū lazarū. vñ subdit ꝓ ꝑsona mulieꝝ. Scimus qm̄ oīa potes. Sȝ ꝗ tā grāde miraculū: tam nouū ꝙ̃ āntiquū vt si tue subest potētie: multū tn̄ excedit merita humilitatis nr̄e. sufficit nobis dedisse potētie locū: pietati occasionē. malētes patiēter expectare qd velis: ꝙ̃ imprudēter q̄rere qḋ forsitan nobis. hec bern. Et infert. petrū q feȝ post grauē lapsū lacrimātē video: ꝗ petētē nō audio. nec tn̄ indulgētiā dubito. Sūma solutōis ē. ꝙ ꝓ talibꝫ orādū ē insinuatōe: nō exprimēdo qḋ petimꝰ. ꝗ gemēdo. ⁊ ꝗ ꝑ magnitudie cāe. vt supdictū ē. ¶ Ad illō qḋ obijciꝛ de verbo ioh. dōm ꝙ nō ꝓhibꝫ orare ꝓ talibꝫ: qꝛ potiꝰ magnitudieȝ illꝰ pcti ōñdēs innuit. ꝙ tātū ē qḋ vix ꝓ illo sit orandū apte. ¶ Ad illō qḋ obijciꝛ de vbo aug. ī fine p̄mi de mōte. oīa soluunꝛ vna via. dōm ꝙ illa retractauit sicꝫ pȝ ī suis retractatōibꝫ vbi dic ꝙ de nemie desperādū est in via. nec ꝓ illo imprudēter oreꝛ de q̄ nō desperaꝛ. ¶ Ad illō qḋ vltīo obijciꝛ de medicia. dōm ꝙ verū ē ꝙ quātuȝ eīt de se illā reddūt sibi inutilē: nihilominꝰ tn̄ qꝛ adhuc viatores sūt ⁊ ad salutē possibiles: potest eis eē ꝓficua medicina. et ꝓpter hoc nō frustra ꝓ eis oraꝛ.

Articulus sextus

Consequenter q̄riꝛ. vtrū orādū sit ꝓ excōicatis. ꝙ sic: videꝛ ꝑ aug. ī de retractatōibꝫ. de nemine desperādū ē dū ē ī via. nec ꝓ illo imprudēter oraꝛ de q̄ nō desꝑaꝛ. Sȝ excōicati viatores sūt nec ď eis despamꝰ. qꝛ excōicatio nō videꝛ eē rō seu cā desꝑandi de ipis. ¶ Preť. et hēꝛ ī alio ꝓhlcurnate. Ecclīa orāt ꝓ scismaticis q ipo iure sūt excōicati. ⁊ ꝓ infidelibꝫ q magis distāt a ꝯmunīoe fideliū. ⁊ tn̄ orat ꝓ eis ī die parasceues. ꝙ pari rōe ⁊ ꝓ istis. ¶ Preť. heretici. scismatici. deterioris ꝯditōis sūt ꝙ̃ excōicati regulariꝛ loq̄ndo. ꝙ mltofortius ꝓ hmōi orare debemꝰ ꝙ̃ ꝓ aliis. ¶ Preť. videꝰ mltos excōicari absq̄ merito suo. q̄ ⁊ si ecclīa iudicet ꝑm foꝝ exterioris cāe: nō tn̄ ꝑm iudiciū ꝯsciē. ꝙ videꝛ ꝙ tales priuari nullo mō dȝ bōis illis spūalibꝫ qbꝫ subueniunt mēbra mēbris. Hec aūt sūt orō ⁊ hmōi. ¶ Preť. berñ. de gradibꝫ humilitatis ī fine. Absit a nobis ne ꝓ talibꝫ oreꝰ. Legꝛ de excōicanē: ne ꝓ illis in cord. eo orare desistamus. ¶ Cōtra. die parasceues qñ orat ecclīa ꝓ oī genē hoim ñ orat ꝓ excōicatis. ⁊ supponēdū ē ꝙ nō errat. ꝙ ꝓ eis nullo mō ē orādū. ¶ Preť. eo dicūꝛ excōicati qꝛ ꝑuanꝛ orōe ecclīastica. illa aūt fit ꝑ orōes ⁊ suffragia. ⁊ sacra: ꝙ ī his oībꝫ vt videꝛ sūt ipi ꝑuādi. ꝙ q̄ rōe eis sacra denegāꝛ debēt et orōes et beneficia denegari. ¶ Preť. ꝓhibeꝛ hñ cū illis cōio corporalis. ergo silr spūalis illa aūt fit ꝑ orōem. ¶ Preť. mēbrū ī corpe qñ putridū ē. ita caret alioꝝ mēbroꝝ auxilio. ꝙ et ī simili ... ꝙ pari rōe eēt ī spūalibꝫ. ꝗ excōicati sūt putrida mēbra ꝑm itellectū spūalem ¶ Preť. qñ ecclīa excōicat aliquē. sathane tradit illum

q.tximo.j.et quibz bermene⁹ ⁊ alexander q̄s tradidi sa
thane.ꝙ nullū beneficiū ei m̄i impendēdom et ħ indicat.
igit̄ nec orōem. ¶ R̄n̄sio.dōm ꝙ ecclia duplex hꝫ forū
iudicij.s.causale.⁊ aliud p̄uiale. Aliquotiēs iudicat ali
quē s̄m forū p̄uie seu ꝯscie.quē nō iudicat s̄m iudiciū pu
blicū seu causale.aliquotiēs ecōuerso.et cū excoicatō pe
na publica sit et s̄m foꝝ iudicij publici seu causalis.⁊ n̄
p̄uiale forū.ꝙ ecclesia iudicat aliquē s̄m forum iudiciale
q̄tum ad aliquid.qd̄ s̄m forū sc̄ꝫ iudiciū p̄uiale siue con
scientie nō habet nec debet iudicare. Inde igit̄ ē.ꝙ ab ex
coicatis p̄uat̄ orōes cōmunes nō priuate.⁊ puniuntur
excoicati dū priuātur coibz ecclie suffragiis. qui tū non
debēt priuari a p̄uatis. Vn̄ bern̄.de q̄dibz bullitans i
fine. Absit a nobis vt ꝓ talibz nō orem⁹.loquit̄ de excom
municatis.⁊ si palā nō ꝓsumim⁹:nec in cordibz n̄ris ora
re cessemus.cū paulus eos q̄nꝫ lugeret quos sine peni
tētia mortuos sciret.⁊ si a coibz orōibz se excludūt:ab af
fectibz tū oīno nō p̄nt. Videat tū i quāto p̄iculo sunt,ꝓ q
bz ecclia palā orare nō audeat.q̄ videt̄ et ꝓ iudeis.heti
cis ⁊ gētilibz orare.cū ei in parasceues noīatim orat̄ ꝓ qui
buslibet malis:tū nulla fit mētio de excoicatis.hec bern̄.
Nō aūt hmōi p̄t apparē.cū excoicatio sit a coione exclu
sio. Notādū ꝙ coio s̄m triplicē differētiam inuenit̄.alia
sp̄ualis.alia pure corpalis.tercia media.partim sp̄ualis
ptim corpalis. Prima ꝯsistit penes interiorē dilectōem
Secūda penes exteriorē ꝯuersionē. Tercia penes sacra
mētoꝝ susceptōz.⁊ p̄cipue penes altaris qd̄ ē sacr̄m vni
onis. Dicēdū igit̄ ꝙ excoicatio cū sit exclusio a coione: n̄
debet intelligi q̄tum ad primā coionē.nūq̄ ei excoicatus
ē a coione dilectōis interioris excludēdus vel segregād⁹
q̄diu ē viator. Diligi eīn debꝫ i excoicato bonū qd̄ inesse
p̄t.⁊ p̄cipue necessariū ad salutē.nō eīn manet dilectio si
fecit ab hoc exclusio. Et qꝛ orō ē p̄cipue ꝓpter ħ bonū im
petrādū salutē.s.vel ad salutē ordinatū.si excludat̄ oīno
orō priuata:dico iā ista dilectō nō manet. Excoicatō igr̄
sic̄ nō excludit caritatis vinculū:ita nec orōis p̄uate ꝓ lo
co ⁊ t̄pe adminiculū.imo sic̄ nō manet caritas incūbēte
necessitate corpali.si non subueniret t̄pali beneficio: ita
multofortius necessitate sp̄uali:si non subueniret sp̄uali
suffragio. Utrū aūt ad secūdā coionē excludēd⁹ ē excoica
t⁹ maiori excoicatōe ⁊ legitimis actibz q sūt quatuor.s.
osculū.colloquiū.ꝯuiuiū.oratoriuꝫ. Vn̄ v̄sus. Os orare
vale.coio mēsa neget̄. Et ista orō cois sp̄ dꝫ intelligi non
priuata coio.nā istā vitat coioeꝫ excoicatō. Utrum aūt ad
terciā coieꝫ excludit̄ q̄libꝫ q est excoicat⁹ siue maiori siue
minori. ¶ His visis facile ē r̄ndere ad obiecta. Ad illd̄ ꝙ
qd̄ p̄mo obijcit̄.ꝙ ecclia n̄ orat i die parasceues ꝓ eis. Pa
tet iā r̄n̄sio.qꝛ ħ verū ē de orōe cōi nō p̄uata. Patꝫ et r̄n̄
sio q̄re denegēt eis coio corpalis licꝫ n̄ sp̄ualis. ¶ Ad il
lud qd̄ obijcit̄ ꝙ sunt mēbra putrida.dōm ꝙ licꝫ q̄tū ad
iudiciū publicū seu causale ꝓ putridis reputant̄.ꝓpter ħ
eis beneficia coīa denegāt̄:tū ad iudiciū ꝯscie nō sic.imo
ꝯscia aliter dictat.qꝛ plerūq̄ n̄ recte fert̄ excoicatōis sn̄ia
ꝯ mitos.vel ei supposito ꝙ tales sint quales foris iudican
tur:ħ tū nō ē verū nisi q̄diu i sua ꝯtumacia ꝑseuerāt. Et
iō cū adhuc sint viatores ⁊ possibiles ad salutē. sic̄ seclu
dere eos nō p̄t nec dꝫ a coione dilectōis:sic nec p ꝯsequēs
a beneficio orōis. ¶ Ad vltimū qd̄ obijcit̄ ꝙ tradunt̄ sa
thane.dōm ꝙ tradi sathāe dupliciter ē.aut exponēdo aut
beneficiū subtrahēdo.isto mō habꝫ intelligi verbuꝫ p̄di
ctū ⁊ nō primo. Qn̄ ei ecclia excoicatū tradit sathane. ħ
ē dictū.sacra ⁊ orōes cōes qbz fit munitio ꝯ hostes sub
trahit ipi.sathane aūt nō exponit nec expone intēdit. ex ħ
ꝙ n̄ seq̄t̄ ꝙ sit ab orōibz p̄uatis exclusus. ¶ Ad illd̄ argu
mētū alteri⁹ ptis ꝙ ecclia orat ꝓ scismaticis ⁊ hereticis.q
ip̄o iure excoicati sūt:ꝙ ꝓ illis orādū.dōm ꝙ nō orat pro
eis inq̄tū excoicati sunt:ħ magis inq̄tū tales. In q̄ ei ec
clesia punit peccatoreꝫ ⁊ aduersariū in idip̄m nō debꝫ ei
ferre auxiliū.⁊ qꝛ punit excoicatū vl' hereticū:ab illo au
fert orationes cōmunes nō ab illo. orōi q̄ aūt subuenit
in priuato.

Articulus septimus

Consequēter querit̄.vtrū orādū sit ꝓ dānatis
Et primo q̄rit̄.vtꝝ viatores debēt orare pro
damnatis.secūdo vtruꝫ sancti orent ꝓ illis in
ꝙ.sequenti.

Circa primum argui- .§.j.

tur sic ꝓ pte affirmatiua vt habet̄ ab aug. misericordia
ē vbi miseria ē.ꝙ vbi maior:maior.vbi maxia:maxia:sed
ħ ē i dānatis.ꝙ eoꝝ maxie debē⁹ misereri.n̄ soluꝫ affectu
ꝯ effectu.ħ ꝙ erit bona ꝓ eis faciēdo ⁊ deū ꝓ eis dep̄cādo
¶ Preterea.mīscōia diuina qꝛ imēsa i effectu aliq̄ se dꝫ oñ
dē.ꝙ ē saluādo n̄ solū possibile ad salutē penit⁹: ħ et ipos
sibile:tales ē oibz dānatis:ħ ꝓ oī eo qd̄ de⁹ vult saluaē de
bem⁹ orat̄. ¶ Preterea.orare debē⁹ ꝓ corpalibz inimicis.
math.v.diligite inimicos v̄ros ⁊ orate ꝓ ꝑsequētibz ⁊ ca
lūniātibz vos.ꝙ mō sicut vl' forti⁹ ꝓ sp̄ualibz.illi aūt sūt de
mōes. ¶ Pre.sup illd̄ ps.dixit dñs ex basan ꝯuertā.glo.
ꝯuertaꝫ illos q desparatissimi erāt:ħ nulli sūt i q̄du supme
desparatōis nisi dānati.ꝙ tales a dño ꝯuertet̄:ħ ꝓ oī qd̄ dñs
ꝯuertē disponit ē orādū. ¶ Pre.oē illd̄ qd̄ ad dei imaginē
creatū ē ex caritate ē diligēdū:sil'r ⁊ ꝓ hmōi vt vidr̄ ē orā
dū:ħ dānati quātūcūq̄ sūt dānati manet tū i eis imago
dei.vt pꝫ pri⁹. ¶ Pre.an̄ aduētū xp̄i secludebāt̄ oēs ab i
troitu regni ꝓpē demeritū pc̄ti actualꝭ.⁊ ꝓ eis ianua ali
q̄n apiebat̄:ħ tales sūt dānati:⁊ ꝓ illibz q̄bz aliq̄n ianua ē
apiēda ē orādū:sic̄ vide⁹ de ill' q sūt i purgatorio ꝙ ꝓ dā
natis vt vidr̄ ē orādū. ¶ Pre.sic de⁹ sp̄ remunerat ꝯ cōdi
gnū ita et punit citra ꝯdignū.ħ p̄mū ē i hteis:ꝙ alteꝝ i dā
natis ē.ħ orarē possum⁹ ⁊ debem⁹ ꝓ oī eo qd̄ decꝫ ip̄m de
um.ꝙ orādū ꝓ ip̄is dānatis vt min⁹ puniat̄. ¶ Preterea in
dānatis nō erit ⁊ ē pene diuturnitas.⁊ misatio diuina
seu mīscōia diminuit:alit̄ n̄ puniret citra ꝯdignum.s.de
acerbitate.ꝙ pari rōe vt videt̄ de diuturnitate.ꝙ ⁊ ꝓ ill' erit
orādū vt videt̄. ¶ Preterea ex multitudie aduenientū pena
aggrauat̄ dānatoꝝ:ħ licite petē possum⁹ vt vidr̄ ꝙ iste n̄
dānet̄ demonstrato aliq̄:imo dꝫ ei de⁹ grām.⁊ ħ ne pena
alic⁹ existētis i inferno aggrauet̄.⁊ si sic ē.ꝙ et p ꝯsequēs
orādū ē ꝓ dānatis. ¶ Pre.ꝯstat ecclia orare ⁊ dicē.a por
ta inferi.⁊ illd̄.ne absorbeat eas tartar⁹:⁊ hmōi multa.sꝫ
ꝯstat ꝙ ħ n̄ dr̄ ꝓ aiabz hteis.nec ꝓ illis qui sunt i purga
torio.qꝛ nō sunt i hmōi p̄iculo.igit̄ solū dꝫ intelligi ꝓ dā
natis. ¶ Ad oppositūꝫ prima cano.ioh.v. Est pctm ad
mortē.glo. Qui i hac vita nō eripit̄:p⁹ mortē venia eius
frustrata postulat̄. Ex hac glo. plane habetur ꝙ frustra
orat ꝓ eis q n̄ se correxerūt cū viuerēt:tales sūt damnati.
¶ Pre.ans̄.de casu dyaboli.c.vj. Sic disiecti sūt angeli.
vt adherētes iusticie nullū bonū nolle p̄nt q̄ n̄ gaudeāt: ⁊
deserētes nullū velle queāt q̄ n̄ careāt. Si sic.ꝙ i nullo p̄t
eis subueniri.frustra ꝙ ꝓ eis oraret̄.⁊ sile iudiciū ē ꝯ oi
bz dānatis. ¶ Pre.ij.cor.vj.sup illd̄.q̄ ꝯuētio xp̄i ad be
lial.dic̄ glo.ꝙ sic̄ xp̄c oīa bn̄ facit:ita diabol⁹ male.⁊ ita
i nullo p̄t ei subueniri.pari rōe nec alijs dānatis. ¶ Pre.
xle.xi.q̄rti.m̄ḡr dic̄ ⁊ ē aug i ħ cura ꝓ mortuis agenda.
ꝙ orōes ⁊ suffragia et hmōi ꝓ valde malis sūt ꝯsolatōes
viuoꝝ:⁊ nulla adiumēta mortuoꝝ. ¶ Pre.dānati sunt i
ꝯtinuo actu peccādi nec cessabūt.ꝙ semꝑ erūt ħo odiosi:
odit ei de⁹ oēs q opant̄ iniq̄tatē.ps.frustra ꝙ ꝓ ip̄is orat̄
¶ Pre.tenemur ꝯformare volūtatē n̄raꝫ volūtati diuie.
ꝙ nulli debem⁹ velle bonū cui de⁹ n̄ vult.ħ dānatis de⁹ nō
vult bonū:ꝙ ⁊ nos velle n̄ debem⁹:ħ oīs orās ꝓ alio vult
ei bonū ꝙ ꝛc. ¶ Pre.iudex summ⁹ n̄ ē p⁹ sniam ex orādus
qꝛ frustra orō ad reū liberādaꝫ effundit̄ vbi snīa inuio
labiliter obſeruat̄.ħ iā de dānatis trāsit iudiciū i morte
sic̄ habet̄ eccī.xxxviij.sup illd̄. Memor esto iudicij mei.
qꝛ s̄m glo ibi iudicat̄ vnusq̄sq̄ i morte. ¶ Pre.q̄rit̄.q̄re
dñs ⁊ hoibz ⁊ angelis statuit sp̄aciū merēdi ⁊ demerēdi
⁊ n̄ ꝯcesserit sp̄ penitēdi.illd̄ ei videt̄ eē āplioris mīscōie
R̄n̄sio.ad intelligēdum origenis se ponāt ꝙ orādū sit
ꝓ demonibz et damnatis. Nō eoꝝ orat.qꝛ debem⁹ diligē

inimicos. sicut narrat aug. xxi. de ciui. dei. c. xxiij. et beatus
greg. li. omel. xxxiiij. qui facit de hoc tractatū specialem.
et iō claudere ab eis viscera misericordie nō debemus sȝ
orare ꝓ ipsis. ꝑcipue cū sm̄ ipos illi in angelicā qua crea-
ti sunt redire debeant dignitatem. et isti iustorum socie-
tate donari. quasi hoc diuine conueniat pietati ne ꝑeat
quid ex rōnalibus creaturis. Sȝ primū reprobat aug.
ibidē de ciui. dei. c. xxiiij. dicēs. Causa q̄ fit vt ecclia non
oret ꝓ malis angelis quos nouit suos eē inimicos: eadē
ē causa qua fiet vt i illo tūc iudicio etiā ꝓ hominibꝫ eter
no igne cruciādis q̄uis ꝑfecta sit caritate nō oret. Simi
liter et beatus greg. omel. xxxiiij. Eadē causa ē cur ñ ore
tur tūc ꝓ hoībꝫ eterno igni damnatis. que nūc ē q ñ ora-
tur ꝓ dyabolo et angelis eius eterno supplicio deputatis
vl̄ que nūc ē causa vt nō orēt scti hoīes ꝓ hoībꝫ infidelibꝫ
impijsq̄ defunctis. qui de eis vtiq̄ quos eterno deputa-
tos supplicio iā nouerūt: añ illū isti iudicis ꝯspectū orōis
sue meritū cassari refugiūt. hec greg. Secūdum sil̄r ip̄ro
bat Aug. de ecclīasticis dogmatibꝫ dicēs. Post resurre-
ctōem et iudiciū nō credim⁹ resurrectōem futurā quā ori
genes docuit. vt demōes vel impij hoīes post tormēta sup
plicijs expurgati vel illi in angelicā qua creati sunt dig-
tatē redeāt. vel isti iustoꝝ societate donenē q̄i diuine hoc
ꝯueniat pietati. ne quid ex rōnalibus creaturis ꝑeat: sȝ
quolibet mō soluētur. Sed nos credimus ipi iudici oīm
retributori iusto. qui dixit. Ibūt impij in suppliciū eter-
nū. iusti aūt in vitā eternā. hec aug. ¶ Aliter ḡ rn̄dendo
dicēdū. q̄ qꝛ ꝓ illis solū orare debem⁹ ꝓ quibꝫ ꝑsumim⁹
impetrare. tales autē damnati nō sunt. quia sunt penit⁹
impossibiles ad salutem. iō ꝓ ipis orare nō debem⁹. Re
spōsio. rō aūt hmōi nō solū sumit̄ ex ꝑte damnatoꝝ. ve-
rūetiā ex ꝑte orātis et eius q orat. Orare ḡ nō debemus
ꝓ damnatis si attēdamus eoꝝ viciū qd̄ nō pt̄ expiari vl
terius. et ex ꝑte orātis si attēdam⁹ orōis meritū qd̄ refu-
git cassari seu frustrari. Ex ꝑte aūt ei⁹ quē oram⁹: si attē
damus ꝯfirmatōis decretū qd̄ nō licet violare: primū ꝓ-
batur ꝑ aug. de ciui. dei. c. xxiiij. li. xxi. Nūc ꝓpterea ꝓ eis
orat ecclīa quos in genere humano habet inimicos q̄
tpūs ē pnīe fructuose. deniq̄ si de aliquibꝫ ita ecclīa cer-
ta esset vt qui sint illi nosset. qui licet in hac vita sint con
stituti: tamē ꝑdestinati sunt ad eternū ignē ire cū dyabo-
lo et angelis eius: tā ꝓ eis nō oraret q̄ ꝓ ipo. hec aug. Ḃ
plane dicit. q̄ ꝓ his nō ē orādum q nō sunt iam amplius
possibiles ad salutē vt ē dyabolus et dānati. et sic patȝ ꝑ-
mū. Secundum pȝ ꝑ greg. in auctoritate supradicta vbi
dicit. q̄ scti nō orāt ꝓ damnatis. qꝛ refugiūt añ illi⁹ iusti
iudicis ꝯspectū orōis sue meritū cassari. hec greg. Terci
um ꝓbat̄ ꝑ glo. sup illō. Rectos decet collaudatō. q̄ dic̄.
Laudare q rectus ē. i. qui subdit⁹ ē deo: aliter ē discordās
Recti ḡ sunt qui dirigūt cor suū sm̄ voluntatē dei que ē
reg̃la: subijciens ḡ voluntatē suā voluntati ei⁹ eritq̄ rect⁹
Ex hac glo. habet̄ q̄ discors ē et nō rect⁹: q nō vult qd̄ de
us vult: vel qd̄ de⁹ eū velle vult. His duobꝫ modis debet
se cōformare nr̄a volūtas diuine volūtati. vult eñ de⁹ ali
q̄n nos velle aliqua q̄ ipe nō vult. et cū illa volum⁹ merito
nē ꝑsumim⁹ illa velle. qꝛ ipe facit nos illa velle. sicut ipe
aug. dicit de ciui. dei. li. xxij. c. ij. Scd̄m aūt voluntatem
quā de⁹ opatur in hoībꝫ etiā velle dr̄. qd̄ ipe nō vult. sed
suos id volētes facit. Multa eñ volunt scti dei scta volū
tate que nō fiunt. sicut qui orāt ꝓ quibusdā pie et scte: et
quod orāt nō facit cū ipe i eis hāc orādi voluntatē scto spi
ritu suo fecerit: ac ꝑ hoc q̄n sm̄ dn̄i voluntatē orāt sancti
vt quisq̄ sit saluꝰ. possum⁹ illo mō locutōnis dicere. vult
deus et nō facit. vt ipm̄ dicam⁹ velle: qui vt velint isti fa-
cit. Scd̄m hāc ḡ voluntatē qua deū velle dicim⁹ qd̄ alios
efficit velle a quibꝫ futura nesciūtur: mlt̄a vult nec facit
Ecce plane dicit aug. q̄ in his que scim⁹ deū velle: tene-
mur idē velle. quia igit̄ certitudine fidei certi sum⁹ d̄ dā-
natōe demonū. et hominū decētiū in mortali: i istis debe-
mus nos cōformare diuine volūtati: ꝫ ꝯstās ē deū nullo
mō decetero ex quo dānauit eos aliqd̄ beneficiū miseri-

cordie velle impēdere ipis: ḡ nec nos debemus velle. ḡ et
nec ꝓ eis orare [illegible]
¶ Qd̄ ḡ i ꝯtrariū obijcit̄ q̄ vbi miseria ibi misericordia
ḡ vbi maior ⁊c̄. Dicēdū q̄ prima falsa ē nisi intelligat̄
de miseria potente releuari. et isto mō bene sequeret̄. sm̄
magis et minus. Sed quia miseria in dānatis nō ē possi
bilis releuari. cū illā obstinatio et finalis impenitētia se
quit̄ seu cōmitet̄. iō nō ꝓcedit argumētū. ¶ Ad illud qd̄
secūdo obijcit̄. q̄ misericordia dei quia infinita: debet se
in aliquo effectu maximo ostēdere. Dicēdum q̄ fecit no-
bis liberatorē victoriosissimū atq̄ omne gen⁹ pcti dimit-
tēdo. sȝ qd̄ infert q̄ debet se ondere in saluādo dānatos:
dd̄m q̄ illud nō oportȝ. et si misericordia superaltet iudi
ciū: nūq̄ tn̄ eidē cōtrariat̄. qd̄ fieret saluādo q̄ iuste iusti
cia cōdemnauit. Illō simili̇̄ summe sapiē derogaret sal-
uare cōtumacē: et penitē penitus renitētē. ¶ Ad illō quod
obijcitur q̄ oram⁹ ꝓ corꝑalibus inimicis. Dicēdū q̄ sm̄
aug. de ciui. dei li. xxi. c. xxiiij. q̄ hoc ē quia adhuc ē tpus
penitētie fructuose. Vñ dicit. quia de nullo certa ē eccle-
sia: orat ꝓ oībꝫ dūtaxat hoībꝫ inimicis suis in hoc corꝑe
ꝯstitutis. De spiritualibꝫ aūt certi sumus certitudine fi-
dei q̄ damnati sunt: et iō argumētū nō cōcludit. ¶ Ad il-
lud qd̄ obijcit̄. q̄ desperatissimos ꝯuertit. dd̄m q̄ verum
ē in via. Si aūt dicat̄ q̄ illud nihil ē dicē. qꝛ cū sm̄ aug.
in de retractatōibꝫ. de nemine desperādum ē duȝ ē in via
ḡ nullus in via debet nobis desꝑatissimus reputari. Di-
cēdum q̄ in desꝑatōe duo sunt ꝯsiderāda. s. meritū hoīs:
et misericordia dei. cōsiderādo ḡ hoīs alicuius merita si
ne opa: multi sunt de quibꝫ multū ē desperādū. sicut illi
quos videmus intētos ad omne malū et ad nullū bonuȝ.
et hoc mō dicimus aliquos desꝑatissimos sȝ iudicio ho-
minū. Respiciēdo aūt dei misericordiā que infinita est.
sic verū ē q̄ de nullo ē q̄diu viuit desperādū. ¶ Ad illud
qd̄ obijcit̄. q̄ sunt ad imaginē dei creati: ita diligēdi. Di-
cēdum q̄ eē ad imaginē nō ē tota rō dilectōis: nisi possi-
bilitas ad vlteriorē ꝑfectōem grē. s. et glīe adiūgat̄. Vñ
et ex eo dicit aug. q̄ aīa imago dei est: eo q̄ capax et ꝑti-
ceps eius eē pōt. quia igitur omnes damnati ꝑticipatōe
ista sunt priuati: diligēdi nō sunt ꝫ potius odiēdi. Vnde
berñ. sup Cant. smone. lj. Qui itaq̄ te nō diligis nisi qꝛ
diligis deū. cōsequēter oēs qui silr̄ diligunt eum: diligis
tāq̄ teipm̄. Porro inimicū hominē: quoniā nihil est ꝓ eo
quod nō diligit deū: nō potes quidē diligere tāq̄ temet-
ipm̄. qui deū diligis: diliges tn̄ vt diligat. non ē aūt aliō
ipm̄ diligere vt diligat: et diligere qꝛ diligit. Proinde vt
ipi et tibi sapiat ꝓut ē. sapiet tibi nō quidē q̄ ē. qui vtiq̄
nihil ē: ꝫ q̄ futurus forsitan ē qd̄ ē ꝓpe nihili quippe qd̄ ad-
huc pēdet sub dubio. ē eñ de quo ꝯstat q̄ ad amorem dei
nō sit deinceps rediturus. Sapiat tibi necesse ē iam non
ꝓpe nihili ꝫ nihil ex toto. ꝓpterea q̄ in eternū nihil ē. Il
lo igitur excepto qui nō modo iā nō diligēdus ē insuper
et odio habēdus ē. Sup illud. Nonne qui oderunt te do
mine oderā et sup inimicos tuos tabescebā. decetero. nul
li vel minutissimo homini negari quātulumcūq̄ affectū
caritatis. sane in hac ꝑte ambitiosa permittit̄. hec berñ.
¶ Ad illud qd̄ obijcitur de ianua apta illis quibꝫ aliq̄n
clausa fuerat. dd̄m q̄ clausio ianue ꝓpter pcm̄ originale
fuit. qd̄ adhuc inest et semper durabit. vt ē in puulis nō
baptizatis [illegible] sine
remedio [illegible] originale pcm̄. est simile iudiciū ex ꝑte ista q̄ ianua nūq̄
aperiet̄: sed semper clausa erit decedētibꝫ cū mortali.
similiter ex altera ꝑte. sicut aliquibꝫ apta ē qui nō tene-
bantur [illegible] et hoc ē ex ꝑ-
te originalis: ita fit ex ꝑte actualis vt patȝ i illis qui de-
die in purgatorio liberantur. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur q̄
deus punit citra cōdignū. [illegible]
loqui ante taxatōem sue pene vel post. Si ante: bene liȝ
orare deū vt citra cōdignū puniret. sȝ hoc nō habēdo re-
spectum ad illū qui debet puniri: sed potius ad cōdecen-
tiam diuine bonitatis. qꝛ bene decȝ eū vt in adiuēti aneo

omnē irā nō effundat qđ ⁊ facit. ⁊ q̄tū ad illud habꝫ lo
cus qđ dicit̄ ꝙ de⁹ ponit cura ꝯdignā. ſ poſtq̄ taxata eſt:
ampli⁹ rogare licitū nō eſſet. q2 hoc eſſet diuine iuſticie de
teſtatio. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ de acerbitate ⁊ diuturnita
te. dicendū ꝙ in pctō duo ſunt. ꝯuerſio ſiue libido: auerſio
ſiue ꝯtempt⁹. libido ſiue ꝯuerſio facit pctm̄ tale ſiue ponit
in genere pctī tali vel tali: auerſio aūt ſiue ꝯtemptus facit
pctm̄ eſſe. Libidini igit̄ rn̄det acerbitas ꝯtemptui diutur
nitas. ⁊ hui⁹ ratō eſt. q2 libido finē habuit. ſ ꝯtempt⁹ ſine
fine pſeuerat. igit̄ ꝺ acerbitate que finita eſt potuit relaxa
re. ⁊ q̄tū ad illud quādo ſit orandū. iam ſupra oſtenſū ē.
ſed de diuturnitate ꝯtemptui rn̄dente nō eſt ſic. imo q2 pec
cator q̄diu vixit in ꝯtemptu pmāſit. ⁊ ampli⁹ pmanſiſſet ſi
vixiſſet: ⁊ adhuc in inferno iſte ꝯtempt⁹ pſeuerat. ſi igit̄ mi
ſericordia dei aliquid de diuturnitate relaxaret: plane iu
ſticie ꝯtrariaret̄. q2 iam eſſet dedec⁹ culpe ſine decore iuſti
cie. qđ q2 nequit eſſe: nō eſt ſit̄ de acerbitate ⁊ diuturnita
te. ideo ex pſſe dicit Greg. in moral. li. xxxiiij. Ad diſtricti iu
dicis iudiciū ptinet vt nūq̄ carcāt ſupplicō: quoꝝ mens in
hac vita nūq̄ voluit carere pctō. ⁊ null⁹ det̄ inimico termi
nus: q tādiu voluit habē terminū criminis. hec Greg. ¶ Ad
illud qđ obijcit̄ ꝙ poſſuꝫ orare vt ſaluet̄ iſte: ita ne dānat⁹
aggrauet̄. dicendū ꝙ facere poſſum⁹ dupl̄r: pncipaliter vł
ex ꝯſequēti. Ex ꝯſequenti ei bn̄ ꝯtingit orare ꝓ dānatis qn̄
ꝓ victoribꝫ oram⁹: tūc ex ꝯſequenti oram⁹ pro dānatis: q2
expedit eis ꝙ pauci dānant̄. q2 ex multitudine aduenientiū
pena eoꝝ aggrauat̄. ſ pncipalit̄ orare pro eis nō debem⁹.
Unde ſiquis oraret ꝙ iſte haberet grām. ne ali⁹ ſcꝫ dānat⁹
aliquis graui⁹ puniret̄: ꝑuerſa eſſet orō ipius. ⁊ ratō hui⁹
eſt. qm̄ ſalus ipius faciēs ad ꝯplemētū numeri electoꝝ: necꝫ
ad alleuiatōēꝫ pene iſtius pro quo orare nō debeo ordina
retur finaliter. ⁊ ita vni⁹ bonū nō in magis bonū finaliter
qđ eſt deinordinatio ⁊ pctm̄ ſimplr̄. ¶ Ad illud qđ obijcit̄
de orōnibꝫ iſtis. A porta inferi ⁊ hmōi. dicendū ꝙ iſte orō
nes nō fiunt pro ſanctis. nec etiā pro dānatis: ſ ꝓ exiſten
tibus in purgatorio. Ratō quare eccl̄ia dicit. a porta infe
ri eſt. vel ꝓpter penaꝝ purgatorij acerbitatē oſtendēdā: vel
ad oſtēdendū ꝓpinquitatē purgatorij ad infernū. vel ſ dici
tur inſpiciēdo pure ad hoc ꝙ eſt abſq3 diuina clemētia ad
merita aīaꝝ que penā acerbiſſimā meruerūt. ¶ Ad illud
qđ querit̄ vltra quare dn̄s nō dedit ſpaciū ſemꝑ penitendi
breuiter dicendū eſt. ꝙ de⁹ angelū ⁊ hominē ꝓpter beatitu
nem creauit. ⁊ angelū ⁊ hominē in beatitudine ſi voluiſſet
creaſſet. nō q2 eis eēt naturalis: ſ q2 a bn̄ficio ex grā dei in
illa eſſent creati: deceterō ad caſuꝫ eſſent nō poſſibiles. Sꝫ
de⁹ in omnibꝫ ꝓuidens facture ſue vtilitati. vtilius iudica
uit ⁊ glīoſius illā ꝑ merita acquirē ⁊ habere. Unde augu.
de vera religione. Si nō volūtate male facim⁹: nemo obli
gand⁹ eſt oīno aut monēdus. ⁊ ſequit̄. Nec hoc quidē du
bitandū oīno habere. ⁊ ideo cauſas liberꝫ voluntatis arbi
trium: q2 tales quidē ſeruos ſuos meliores iudicauit de⁹:
ſi ei ſeruirēt liberalit̄. qđ nullo mō fieri poſſet: ſi nō volun
tate ſ neceſſitate ſeruirēt. hec aug. Statuit ḡ de⁹ creature
ſue nobili angelo ⁊ homi temp⁹ merēdi. ⁊ ꝙ temp⁹ determia
ret ipius beatitudīs dignitas: ipius ꝓmittētis veritas: ⁊
ipius ſuſcipiētis vtilitas. ¶ Dignitas eñ beatitudīs ⁊ p̄
mij hoc exigebat: qm̄ tante dignitatis eſt hoc p̄miū. vt paſ
ſim debeat dari. ⁊ nō vilipēdat̄. ſ qui ſm̄ temp⁹ ſtatutū no
luerūt ad illud habendū opari. cū habere pñt. qui aūt ꝯtē
nendo tantū bonū tpūs tranſierunt: deceterō recuꝑare nō
pñt. vnde Anſel. monolog. lxx. ca. Si nihil retribuit. ſi de
dit ratōnalē eſſentiam vt amic⁹ eſſet: quid dabit amanti: ſi
amare non ceſſet: Si tā grande eſt qđ amor recōpenſat̄: ſi
tale ē amoris fulcimētū: quale eſt amoris emolumentum:
Nam ſi ratōnalis creatura que ſibi inutilis ē ſine ſ amo
re ſic eminet creaturis: ita nihil pōt eſſe p̄miū hui⁹ amoris
niſi quod ſupeminet in omnibꝫ. Et ſequit̄. Hinc itaq3 col
ligitur ꝙ illa creatura que ſūmi boni amorē ꝯtēnit: eternā
miſeriaꝫ incurrat. Nihil igit̄ pōt videri ꝯgruenti⁹ ⁊ nihil
credi certius: q̄ hominis aīam ſic eſſe factā: vt ſi ꝯtēnat ama
re ſummā eſſentiā: eternā patiat̄ miſeriam. vt ſicut amans
eterno gaudebit premio: ita ꝯtēnens eterno dolebit ſuppli
cio. hec Anſel. ¶ Requirit etiaꝫ hoc ꝓmittentis veritas.
Ex quo eñ ordinauit de⁹ ꝙ ex meritis acquirere debemus
p̄miū. ex hoc eſt quedā miſericordialiſſima pactio inter de
um ⁊ hoīem: qui ꝓmittit ſe p̄miū redditurūꝫ ſi voluerim⁹ il
lud mereri. Et ꝓpter hoc ſapientiſſim⁹ ponderator merito
rium determinat tantū pro tanto ⁊ pro tādiu in temporis
diuturnitate ⁊ in opis quātitate: ne operemur ſm̄ caſū vel
fortunā. Unde glo. ſup illud pſ. Temp⁹ miſerēdi ei⁹ q2 ve
nit temp⁹. dicit ſic. non ꝙ ante venit: hoc eñ q2 oīa ordine
voluit deus fieri: ⁊ tpūs ad hoc diſponit. vbi opportunitas
opte ordinata eſt. hec glo. ¶ Requirit etiā ſ recipiētis vti
litas. Determiatio eñ tpīs adgenerat in nobis ſollicitu
dinem ⁊ certitudinē: videlicꝫ ad augmētū meritoꝝ ⁊ ꝯſū
mationē electoꝝ. Primū habet̄ Gal. vlti. vbi dicit aplūs.
bonū facientes nō deficiam⁹: tpe eñ ſuo meteni⁹ nō deficiē
tes. Glo. quātū auiditas inquirētis ſe dilatauerit: tātū ſe
apiet ad p̄miū man⁹ retribuētis. multū igit̄ vt pꝫ debet ne
gligētia expelli vbi ꝓmittit̄ ſollicitudo ⁊ diligētia p̄miari.
Secūdū habet̄. ij. Corin. vj. ſup illud. Ecce nūc dies. Glo
ſa. quia ſtatim in obitu fidelis ſalus dat̄ mun⁹ nō poſt an
num differt̄. hec glo. Cum eñ pari pacto currāt potentia
merendi determiata: necnō demerēdi: ⁊ ſi ſm̄ hoc ſemꝑ eēt
merendū ⁊ demerēdū: nam nulla eēt ⁊ de beatitudine iuſtis
⁊ bonis certitudo. ⁊ de miſcōdia malis. ⁊ iuſticia depiret. ⁊
fruſtra quis poti⁹ intēderet bonis opibꝫ q̄ peſſimis. qđ q2
nō eſt: nō fruſtra dat̄ ad merēdū tpīs certitudo. Terciū et
quartum habet̄ ab Anſel. li. de ꝯcordia grē li. ar. vbi dicit
ſic exponēs illud Heb. xj. ꝓ nobis meli⁹ aliquid ꝓuidente
deō. Se querit̄ quid meli⁹ nobis ꝓuiderit de⁹ ex hoc patꝫ ꝙ
illi nō acceperūt repromiſſionē. nihil ꝯuenienti⁹ poſſe rn̄de
ri video q̄ qđ ſupra dixi. q2 ſcꝫ ſi illis ꝓbatis non deferret̄
ꝓmiſſa iuſtis beatitudo: periret meritū in illis qui hoc ꝑ fi
dem ſ ꝑ experimentū cognoſcerēt. ꝓpagatio etiā hominū de
qua nati ſum⁹ deficeret. qm̄ omnes ad incorruptibilitateꝫ
quā pſentē viderēt currerent. hec Anſel. debuit igit̄ temp⁹
ad merēdū determiari. ¶ Sed nota ꝙ aliter angelo q̄ ho
mini. Angel⁹ eñ qui ſm̄ Iſid. de ſūmo bono de ordie crea
turarū in ſublimiſſimo ſui ordis gradu q̄tum ad numerū
fuerat cōditus. q2 ad habendū beatitudinē cū eſſet ſpūalis
⁊ imortalis nulla facta mutatōe ꝯtra ei⁹ naturā ſola ꝯuer
ſione indigebat. qđ pꝫ in beatis. qui facti poſt ꝯuerſioneꝫ
ſunt beati. ⁊ ſtatim poſt ꝯuerſionē de⁹ angelū beatificauit.
⁊ illud ſemel eligē ꝯuerſionē accepit a deo. ⁊ hoc fuit quia
angelicā naturā creauerat ad ſtatim beatificandū. Un̄ au
guſ. de fide ad petrū. De angelo quidē hoc de⁹ diſpoſuit et
impleuit. vt ſiquis eoꝝ bonitatē pdēt: nequaq̄ munē repa
ret. Et querit Alchuin⁹ ſup Gen. quare pctm̄ angelicū ſi
lentio i geneſi abſcōditū ē. Et rn̄det. q2 de⁹ angelicū vuln⁹
nō p̄deſtinauit curare. homi aūt qui erat aīalis ⁊ paſſibi
lis ⁊ q̄tū ad ſtatū nature ꝑ multas mutatōes ad ſtatum
glīe ſublimād⁹: de tpe dedit quātū potuit. totū ſcꝫ tpūs vi
te ſue. vnde Hugo li. de neceſſitate mūdi. quis eſt loc⁹ pnie
quē de⁹ aſſentit homi. rūdet mūd⁹ iſte. Et qđ ē ſpaciū pnie:
rūdet vita pſens ab initio mūdi vſq3 ad finē ſeculi. ⁊ dr̄ ibi
ſatis magne ſunt inducie iſte. plus aūt de⁹ dare nō debuit:
q2 illud iuſticia requirit vt homo moriēs qui decedit finali
ter in ꝯtemptu dei: ab eo finaliter deferat̄. hec ille.

Conſequēter queri .§. ij.

tur. vtꝝ ſancti orent ꝓ dānatis. Et videt̄ ꝙ ſic. Augu. li.
xxj. de ciui. dei. ca. xviij. Neq3 credendū tunc amiſſuros ſā
ctos viſcera miſericordie qñ fuerint pleniſſime atq3 perfe
ctiſſime ſanctitatis. vt qui tunc orabāt ꝓ inimicis ſuis qñ
⁊ ipi ſine peccato nō erant: tunc nō orent ꝓ ſupplicibꝫ ſuis
qñ nullū ceperūt habere peccatū. Et vocat ſupplices ꝯtra
ctos in pena. nō hūiles deuotōe. ¶ Pret. caritas quātūcū
q3 parua. aut nō ē caritas ſi ad inimicos ſe nō extēdit: ergo
maxima ⁊ pfectiſſima ad inimiciſſimos extendere ſe habe
bit. ſ talis caritas ē in beatis. inimiciſſimi aūt ſunt dāna
ti. ḡ dilectō beatoꝝ ad damnatos ſe extēdit. ſed ſi caritas

et orõ. cũ orõ ⁊ caritas respectu inimicoꝝ ꝯiũgãt᷑ Math. v. ¶ Preterea sicut se habet caritas ad viatores: ita caritas illorum adinuicē q̄ ab hac vita trãsierũt. ſ existētes boni in via orãt ꝓ inimicis viatoribus: ḡ beati ꝓ inimicis dãnatorum vt videt᷑. ¶ Contra. aug. de ciui. dei li. xxi. ca. xxiiij dicit ꝙ nullo mõ ē orandũ ꝓ illis q̄ destinati sunt cũ dyabolo in eternũ ignē ire ab ipsa ecclia: si agnoscat ipsos tales eē Sed qd nõ decet eccliã militãtē: nec eciã triũphãtem ꝓpter maiorē ꝑfectõez. ¶ Preterea. bẽi ꝑfecte ꝯformãt suaꝫ volũtatē diuine volũtati. ſ diuina volũtas in nullo vult illis subuenire: igit᷑ nec bẽi. ¶ Preterea. nõ decet subuenire veniã respuẽti. ſ dãnati sunt hmõi. obstinati eñ sunt. ⁊ ꝑ supbiam semꝑ in ꝯtumacia ꝑmanētes veniã petere nõ intendũt nec pñt. ¶ Rñsio. ꝙ nõ ꝯuenit sctĩs ꝓ damnatis orare vt ptꝫ rõnibus supradictis. ⁊ rõne fortiori min᷒ decet eos q̄ nos ⁊ qꝛ ꝯformiores sunt deo ⁊ min᷒ decet eos suas orões cassari añ deũ. ¶ Ad illud qd obijcit᷑ de vbo aug. plana est responsio. qꝛ nõ ē aug. asserẽtis: ſ quorũdã opinionē quã ibidē reprobat recitãtis. vel põt dici ꝙ aug. nõ intelligit de damnatis. ſ d viatoribus supplicãtibus ⁊ petẽtibus subsidiũ a sctĩs qd innuit᷑ ꝑ hoc ꝙ dicit᷑ supplicibus suis. ¶ Ad illud qd obijcitur d caritate q̄ se extẽdit ad inimicos in via. dicendũ ꝙ hoc est vt supradictũ est qꝛ sunt possibiles ad salutē. idē autē deficit penit᷒ dãnatis: qui odio habent᷑ a viatoribus ⁊ a sanctis. ¶ Ad illud qd obijcit᷑ de caritate vie ⁊ patrie. dicẽdũ ꝙ nõ est silr ꝓpter statuũ repugnãtiã. Unde hoc nõ ē ꝓpter defectũ caritatis ex ꝑte orãtis: ſ ꝓpter impossibilitatē ex parte damnatoꝝ.

Articulus octauus

C Onsequēter q̄rit᷑ vtrꝫ plat᷒ teneat᷑ orare ꝓ subditis. ꝙ sic: videt᷑. Numeri. xvi. Obtulit aaron thymiama ⁊ stãs inē mortuos ⁊ viuẽtes: ꝓ populo deꝑcat᷒ ē. ⁊ plaga cessauit. Glo. Greg. aaron vt iram dei placaret thuribulũ sumpsit atqꝫ inter viuentes ⁊ mortuos stetit. qꝛ sacerdotis ē negociũ deo orõnē fundē: ⁊ ꝓ iustis ne cadãt: ⁊ ꝓ pctõribus vt resurgãt. Unñ in ps. Dirigat᷑ orõ mea sicut incēsuꝫ in ꝯspectu tuo. ¶ Itē Leuit. v. orabit ꝓ eo sacerdos. Glo. ꝯsuetis vtiqꝫ vbis ad memoriã reuocans ea q̄ in deꝑcatõe ꝓ pctĩs accepit. Ecce deꝑcatõ sacerdotis cadit sub ꝑcepto. ¶ Itē. j. Reg. xij. Absit a me hoc peccatum vt cessem orare ꝓ vobis ad dñm. Ex q̄ ptꝫ ꝙ cessare ab orõne ē pctm. ¶ Contra. Joh. vlt. dicit᷑ ter Petro. pasce. vbi instruunt᷑ plati ad illa q̄ ad illos ptinēt iure officij pastoralis. ⁊ exponit᷑ ibi in glo. de iure subsidij tpalis: edificatõis tẽpli: ⁊ informatõis doctrine. igit᷑ cũ nõ fiat mẽtio de orõne. nõ tenet᷑ ⁊c. ¶ Rñsio. ꝙ tenēt sicut ptꝫ ex auctoritatibus legis. moralia aũt veteris legis ꝯficiẽda sunt ĩ noua. Nec excludit expositõ glo. qn pluribus modis debeãt pascere: ſ ondit ꝙ illi tres modi sũt necessarij. vñ Bern. aliter exponit. assignãdo vnũ modũ pascẽdi oĩom sic dicẽs. In hoc noueris illi᷒ trinitatis sacramẽtũ in nullo frustratũ a te: si pascas vbo: pascas exẽplo: pascas ⁊ grãꝫ fructu orõnum manēt itaqꝫ tria hec. vbũ. exẽplũ. orõ. maior aũt his est orõ Nam etsi voci virt᷒ sit opus ⁊ operi: tñ ⁊ voci ⁊ operi grãꝫ efficaciãqꝫ ꝓmeret᷑ oratio.

Articulus nonus

C Onsequēter querit᷑ vtrꝫ viatores debeãt orare ꝓ sanctis. ꝙ sic: videt᷑ ꝑ Aug. li. de cura ꝓ mortuis agẽda. qui dicit. ꝙ orõnes ꝓ valde bonis sũt grãꝝ actiões. ⁊ hoc recitat mgr̃. in. iiij. di. xlv. Sed bonũ ⁊ laudabile est grãs agere ꝓ sanctis: ḡ ⁊ orare. ¶ Preterea. nõ est dubiũ quin orent ꝓ nobis vt ibidē habet᷑: ergo ⁊ nos ꝓ ipsis vicem eis rependam᷒. ¶ Preterea. ꝙ orant ꝓ nobis hoc est quia caritas quã habent ad nos mouet eos. ſ eadem caritas est in ipsis ⁊ in nobis licet maior sit in eis: ergo ipsa debet nos mouere ad illud idem. vt videt᷑. ¶ Preterea. qd licꝫ desiderare licꝫ ⁊ petere. ſ licet nobis desiderare honorē sctõrum: ḡ orare debem᷒ ꝓ eoꝝ honore. ¶ Preterea. aug. in fine decim. xij. sup Gen. ad lrãm. ꝙ aĩe hẽe retardãt ne totalr̃ ferãtur in deũ ꝓpter inclinatõez ad corpa sua. Bern. de diligẽdo deũ dicit ꝙ sine corporibus suis nõ volũt nec valẽt ꝯsummari. Ex his habet᷑ ꝙ non est ipsoꝝ beatitudo ꝯsũmata. Sed orõ habet effundi ꝓprie ꝓ salute habẽda. ergo sim̃ ꝓ eadeꝫ ꝯsũmãda. ergo videt᷑ ꝙ ꝓ eis orare debem᷒. ¶ Ad oppositũ aug. dicit ꝙ iniuriã martiri facit qui ꝓ eo orat ĩ ecclia. ⁊ recitat mgr̃. di. xlv. quarti. ſ nihil tale in quo sanctis iniuriaret᷑ ē faciẽdũ. consiliis rõ ē in sctĩs sinis vt in martiribus. ¶ Preterea. si nulla miseria: nulla requirit᷑ releuãtis misericordia ſ in sctĩs nulla ē miseria. igit᷑ nec releuatõ necessaria. ſ ad hoc vt dicit Hugo est orõ: ḡ frustra ꝓ eis orat᷑. ¶ Preterea. oĩs orans ꝓ alio ꝯstituit᷑ mediator. vt sciꝫ inferior respectu illius quē orat. ſ in nullo supiores sum᷒ sctĩs: ḡ nobis non cõpetit vt ꝓ eis orem᷒. ¶ Preterea. sctĩ in statu in q̄ sũt habẽt quicquid habẽ volũt: aliter nõ essent beati. si eñ sua velint hr̃e corpa: nõ tamē ꝓ tpe isto. ſ futuro in eis: ḡ ꝓ statu nũc omne eoꝝ desideriũ ē impletũ. ſ frustra interponit᷑ mediator vbi ille pro quo orat᷑ habet oĩa que affectat. sic aũt ē status noster respectu bẽoꝝ. ¶ Preterea. amicicia ē causa impetrãdi. ſ in nullo sum᷒ amici dei: qn sctĩ multo ampli᷒. quicquid ḡ pro eis impetrare possum᷒: ipsi multo ꝑfecti᷒ pñt illud idē ꝑ seipsos. ſ frustra fit ꝑ plures qd ꝑ vnũ fieri pt̃. ¶ Rñsio. ad hãc q̄stionē dicẽdũ ꝙ pro sctĩs orare nõ debem᷒. Et ad hoc triplex ratõ assignari põt. Cũ eñ aliqs ad orãduꝫ pro alio introducit᷑ mediator. aut frustra ponit᷑: aut ꝑsupponere habet ꝙ in eo pro quo orat sit necessitas: ⁊ cũ hoc ꝑ se assequēdi indignitas ⁊ euent᷒ dubietas. Si eñ nullo eget: frustra pro eo intercedit. Preterea si aliqd indiget habiturus tñ illud in posterũ qd nõ habet frustra mediator interponit᷑ si oĩno sufficiens ē illud pro sua volũtate obtinere. Tũc aũt ꝑfectissime secludit᷑ mediator qñ quicquid ieffe debꝫ. ita necessario euenire qñqꝫ cognoscit᷑: ꝙ nulla pt̃ inesse dubietas. Cũ igitur certi sum᷒ de aĩabus bẽis ꝙ in nullo sũt egẽtes. ⁊ ꝙ sũt ad impetrãdũ quicquid volũt efficaces. in nullo etiam dubij sum᷒ de euẽtu: pro his orare nõ debem᷒. ⁊ hoc dat intelligē Augu. qñ dicit ꝙ iniuriã martiri facit q̄ pro eo orat. ꝯstare eñ debet nobis ꝙ martires statim beatificant᷑: ideo null᷒ debꝫ ꝓ eis orare sicut nec de eoꝝ glĩa dubitare. qui ḡ pro eo orat ꝑsumit ꝙ nõ est in glĩa. ⁊ ita ꝙ nec martir sit enũciare psumit: martiri iniuriã facit. Qz aũt in beatis nulla sit necessitas. hoc plane dicit Ansel᷑. in fine prosolog. vbi de ipsis loquit᷑. Sicut poterit de᷒ qd volet ꝑ seipsum: ita poterũt illi sciꝫ beati qd volẽt ꝑ ipsm. qꝛ sicut illi nõ aliud volũt q̄ qd ille: ḡ ille volet quicquid illi volẽt. ⁊ qd volet ille nõ poterit non esse. hec Ansel᷑. Qz aũt beati habebãt quicquid petãt. ⁊ ꝙ certitudinalr̃ eueniat ipsoꝝ petitio: plane dicit Grego. ij. moral᷑. Cum sanctoꝝ aĩe ita inhereãt deo vt inherendo requiescãt: qñ dicunt᷑ petere qd ⁊ volũtatẽ dei esse certũ est. ⁊ ea que futura sũt nõ ignorare. ſ tñ ipse positiue aliqd ab ipso petere dicunt᷑. nõ qd quicq̄ desideraueriũt qd ab eius quē cernũt volũtate discordet: ſ quo mẽte ardenti᷒ inherẽt eo etiã de ipso accipiũt vt ab ipso petãt qd eũ velle facere nouerũt. de ipso ergo bibũt qd ab ipso sitiũt. ⁊ mõ nobis incõprehẽsibili ad hoc. in hoc ꝙ petẽdo esuriũt ꝑficiẽdo faciant᷑ discordarẽt ḡ a volũtate diuina ⁊ ꝯditoris: si quod viderent eum velle ⁊ nõ peterẽt: eo ꝙ min᷒ adhererẽt. hec Greg. Patet igit᷑ triplex rõ q̄re pro sctĩs nõ oram᷒. qꝛ in eis nulla necessitas: nulla impetrãdi dignitas: ⁊ nulla euẽt᷒ dubietas Et ꝙ Greg. dicit ꝙ ꝯtinue orãt. hoc ē dicere ꝙ ꝯtinue desiderant qd a deo sunt habituri. ¶ Ad illud qd obijcit᷑ in cõtrariũ ꝙ orões pro valde bonis sũt grãꝝ actiões. dicẽdũ ꝙ verũ est. ſ hoc est qñ ecclia de salute alicui᷒ ꝓbabilit᷑ dubitat. ſ illud nihil ad bẽos. ¶ Ad illud qd obijcit᷑ ꝙ orãt ꝓ nobis: ḡ ⁊ nos debem᷒ ꝓ ipsis orare. dicẽduꝫ ꝙ nõ ē silr. qꝛ ei ipsi sũt deo magis ꝯiũcti ꝑ amorē: ⁊ ideo inē deũ ⁊ nos mediatores eē pñt ⁊ pro nobis maxime q̄ sum᷒ bonis oĩbus indigẽtes ⁊ ad salaꝫ possibiles ⁊ nulla certitudine habentes. de euẽtu nr̃o orare. totũ aũt ꝯtrariũ est in ipsis. ⁊ ideo ipsoꝝ ē orare pro nobis: nõ aũt pro eis. respectu quoꝝ gradũ supioritatis hr̃e nõ possuꝫ. ¶ Preterea ſ ptꝫ rñsio ad aliud. qꝛ caritas nõ est tota ratõ orãdi. ſ bene ē ratõ orandi qñ nu

serie ē ɔiūcta. ¶ Ad illud qȝ obijcit̄ ꝙ licet desiderare bonoꝝ ſctoꝝ. igit̄ ꝛc. Dicēdū ꝙ veꝝ ē. ſꝫ cū hec petim⁹ nō ipſis petim⁹ ſꝫ petim⁹ vt nobis īnotescat ipoꝝ dō⁹ ꝛ glīa. vñ debem⁹ eos venerari ꝛ deū ī eis. honor eñ ē exhibitō reuerēcie ī testimoniū ꝟtutis. ¶ Ad vltimū qȝ obijcit̄ ꝙ adhuc expectāt corpa. Dicēdū ꝙ orare ꝓ aliq̄ ē dupl̄r. in generali et in speciali. In generali ꝗ̄ bñ debem⁹ orare ꝙ de⁹ ꝯpleat qȝ incepit sicut ꝯsumatōeꝫ vniuersi ꝛ ꝯpletōeꝫ nūeri electoꝝ. ꝛ hoc ē q̄ꝛ debem⁹ vt possum⁹ ꝯformare volūtatē nr̄am diuine volūtati. ꝛ sic quodāmodo ex cōsequēti includit̄ in peticione nr̄a oīe illud qȝ futuꝝ est in sanctis. Sed ī speciali ꝓ sāctis orare nō debem⁹. ꝛ q̄ꝛ mediatores respectu ipoꝝ eē nō possum⁹. sicut nec supiores: ꝛ vltimo q̄ꝛ nulla est in eis indigentia.

Questio .xciiij. de cōgruentia siue ipsius oratōnis.

Sequitur de ɔgruentia siue ipius oꝛōnis. Cōgruētia illa cōstat ex tribꝫ. tpe: loco: ꝛ gestu orātis. ꝛ ſm hoc ꝓcedit̄ in hac questione. Unde pmo querit̄ hic de tpe orandi. Secūdo de loco Tercio de gestibus orantis.

Membrum primū

Primo q̄rit̄. Si oīni tpe sit orādū. ꝛ ꝙ sic: videtur. j. Thess. v. Sine inēmissiōe orate. sed vbi nulla inēmissio nulla tpis inēruptō. oꝛō ꝗ̄ nō ɔpatit̄ tpis inēmissionē ꝛ inēruptōneꝫ. oīe aūt tale sꝑ ē faciēdū. ¶ Pret. ps. bñdicā dño in omni tpe. sꝑ laus ei⁹ in ore meo. hec aūt sūt oꝛonis. ¶ Pret. Luc. xviij. optet sꝑ orare ꝛ nō deficē. ꝗ̄ vt pri⁹. ¶ Pret. j. Reg. xij dicebat Samuel. Absit ħ pctm a me vt cessem orare ꝓ nobis. sꝑ igit̄ orabat vt videt̄. ſꝫ in ħ laudabilis cōprobat̄: ꝗ̄. ¶ Pret. Jac. vlt. Multū valet depcatō iusti assidua. ꝗ̄ videt̄ ꝙ ad ħ sit efficax ꝙ sꝑ sit faciēda. ¶ Pret. Act. j. Erant aplī ꝑseuerātes ī oꝛone. ſꝫ aplōꝝ opa bona nob̄ relicta sūt in exēplū. ꝗ̄ vt pri⁹. ¶ Pret. Ecci. xviij. Nō ipediaris orare sꝑ. nō verearis vsq̄ ad mortē iustificari. q̄ꝛ ꝗ̄ sapiēs nos ad hec duo hortatur: ad hec duo exequenda nos tenemur. ꝗ̄. ¶ Pret. j. Thi. v. q̄ vere vidua ē instet oꝛonib̄ ꝛ obsecrtōnibus die ac nocte. Glo. Naꝫ si aliť facit mortua est. ſꝫ mors pctī sꝑ ē fugiēda: ꝗ̄ oꝛō sꝑ ē faciēda. ¶ Pret. Joh. Crif. de ɔpūctōe cordis. Ab oꝛōe ñ recedas quusq̄ accipias tuē postulati: acceptō depcātis ē: tūc cessa qñ acceperis. imo nec cū cesses: ſꝫ ꝛ tūc ꝑseuera agēs grās, ꝓ eo qȝ accepisti vt ꝑseuerat tibi qȝ accepisti. ¶ Pret. aug. de orādo deū. In ipa fide spe ꝛ caritate ɔtinuato desiderio sꝑ oram⁹. ¶ Pret. ɔtinuo auxilio dei indigem⁹. ſꝫ aūt ꝑ oꝛonē ipetrat̄. Sup illȝ ps. ħ habet̄. Exaudi dñe iusticiā oꝛonē meā. vbi dicit̄ ꝙ oꝛō ꝓ malis amouēdis ꝛ bonis acqrēdis. igit̄ ɔtinue ē orandū. ¶ Pret. sup illud ps. Subdit⁹ esto dño ꝛ ora eū. Glo. ecce bona faciam⁹ ꝛ sꝑ rogam⁹. ¶ Cōtra. sꝑ orare nō ē in nr̄a ꝑtate. igit̄ si ad ipossibile nullaten⁹ obligamur: sꝑ orare nō tenemur. ¶ Pret. Eccs. iij. oīa tp̄s hñt ꝛ suis spacijs trāseunt vniuersa. ꝛ seq̄t̄. Est tp̄s tacēdi ꝛ tp̄s loquēdi. oꝛō igit̄ cū sit effectiuū. tp̄us hꝫ determiatū. vt ptꝫ. ¶ Pret. circa opa natē debem⁹ etiā ꝓ mag̃ pte tpis itēdi. ħ ē planū. ꝗ̄ q̄ oꝛōnis sūt nō sꝑ facē valem⁹. ¶ Pret. aug. de hērib̄ cū dñs dixit. optꝫ sꝑ orare ꝛ nō deficē: ꝛ aplus. Sine inēmissiōe orate. sanissime sic accipit̄ vt nullo die ꝑtermittant̄ certa opa orādi. igit̄ ſm ipm̄ sꝑ nō ē orandū. ¶ Pret. ibidē dic augu. ꝙ nimis orare ē viciū ꝛ inē hereses cēputat̄. igit̄ excessus pōt fieri in orādo. ſꝫ si excedē importat viciū. ꝗ̄ mar⁹ excedere maxie: ꝛ maxie maximū. ſꝫ sūm⁹ excessus in orādo est sꝑ orare ꝗ̄ hoc fugiēdū ē. ¶ Rñsio. dicēdū ꝙ oꝛō hꝫ trib̄ modis ꝯsiderari. scꝫ ꝓprie: coīter: ꝛ coīssime. Proprie ꝓut dicꝫ est ascēsus aīe ad deū ad aliqd degustādū vel ipetrādū vel euoluēdū. Cōmūiter oꝛō dicit̄ ſm ꝙ oꝛō coīter ɔpꝛehendit oēm actū ɔtēplatiuū ad deū relatū. Cōmunissime dicit̄ ſm qȝ ɔpꝛehēdit omnē actum bonuꝫ. ſm qȝ dicit̄ in glo. j. Thess. v. Sine inēmissiōe orate. G o. Nō cessat orare qui nō cessat benefacere. Quādo ꝗ̄ querit̄ vtrū sēꝑ sit orandum? Si intelligat̄ tercō. bene ɔcedendū est. ꝙ sēꝑ ē orādum i. semꝑ est bonū dum adest facultas faciēduꝫ. Sed nō scdō modo nā ſm Greg. vita ɔtemplatiua nō est in pcepto dicit eñ sic. Sine cōtemplatiua vita intrare possunt ad celestē patriā: qui bona pñt opari ꝛ nō intelligūt. ꝛ ita sine ipā pōt acquiri vita beata. Sic plane dicēdum est ſm viam istā. ꝙ nō semꝑ est orandū. i. ɔtemplatōi insistēdum. Et ſm pmū modū ꝓut dicit ascensuꝫ ad deū. sic sunt duo ꝯsiderāda in oꝛone. orātis fruct⁹: ꝛ ei⁹ cui dirigit̄ dignitas ꝛ hoc ſm statū vie qui nūc est. Ex pte ei⁹ cui oꝛō dirigit̄ cū sit dignitatis incōpabilis semꝑ eēt orandū ꝗ̄ possēt. ex pte do illi⁹ qui orat nō est sic. Cū eñ duplex sit mod⁹ orandi canonic⁹ vel puat⁹. vel ē in pcepto vt canonicis aliqb̄: vel ī ꝯsilio sic omnib̄ actu. q̄ꝛ orare semꝑ si est pceptū affirmatiuū. ꝛ silr̄ si est ꝯsiliū: sic obligat ħ facere semꝑ: ſꝫ nō ad sꝑ ꝺo est obligat ꝓ loco ꝛ tpe. ꝛ sic maifeste appet ꝙ nec sic nec sic semꝑ ē orandū. Uñ quidā dicebāt. ꝙ obligat ad sꝑ ꝛ semꝑ: q̄ꝛ dicit̄ Luc. xviij. optet sꝑ orare. hi ab aug. heretici reputāt̄. Uñ ipe dicit ī li. de heref. ca. j. Postremo ingeponit epiphani⁹ heresim masalionoꝝ qȝ nomē a ligua syra est. grece aūt ethnici ab orādo sic appellati sūt. tantū eñ orant vt eis qui hoc de illis audiūt incredibile videat̄. Nā cū dñs dixerit optet semꝑ orare ꝛ nō deficere. ꝛ aplus. Sine inēmissiōe orate. qȝ sanissime sic accipit̄: vt nulla die intermittāt̄ certa opa orandi. isti ita nimis hoc faciūt vt hinc iudicarent̄ inter hereticos nomiandi. hec aug. Ex his patet rñsio ad omnia argumenta. ꝓcedunt eñ omnia vel illa via qua orare est benefacere: vel prout oꝛō primo modo dicta est ꝙ illa semꝑ est facienda. hoc est veꝝ pro loco ꝛ tpe. hoc eñ importat ly semꝑ. vt supra tactū est.

Membrū secūdum

Consequēter q̄rit̄. vtꝝ in oīni loco sit orandū vel solūmodo ī locis sacris oꝛoni deputatis. vt ī ecclesijs ꝛ capellis. Et aūt in oīni: videt̄ ꝙ sic. j. Thimo. ij. volo vos viros in oīni loco orare leuātes puras man⁹ sine ira ꝛ disceptatōne. silr̄ ꝛ mulieres. igit̄ null⁹ determiat̄ loc⁹ orādi. ¶ Pret. ibidē glo. in oīni loco vbicūq̄ sūt nō solū in ecclia. ¶ Pret. Joh. iiij. veri adoratores adorabūt patrē in spū ꝛ veritate. Glo. nō in tēplo neq̄ in mōte ħ: ſꝫ intimo cordis templo ꝛ veritate adorāduꝫ est. ¶ Pret. eodē sup illud. spūs ē de⁹. Glo. cum de⁹ sit spūs nō corp⁹: nō aduertit corporū locū. montē vel templū in quo scꝫ oret̄. ¶ Pret. sup illud. venit hora quando nec ī mōte hoc nec ī hierosolimis adorabitis. Crif. Nō locū loco phonorās. Ex his plane habet̄ ꝙ adoratō nō determiat sibi locū. ¶ Pret. ij. macha. v. Nō gentē ꝓpter locū sed locū ꝓpter gentē elegit. igit̄ vt videt̄ oīe loc⁹ est homini aptus ad orandū. q̄ꝛ ꝑ homies sanctificat̄ loc⁹: nō econuerso. igit̄ qlibet indifferēter. ¶ Pret. ps. In oīni loco domiationis ei⁹. benedic aīa mea dño. In oīni igit̄ loco benedicend⁹ ꝛ orand⁹ ē. ¶ Pret. sicut dicit aug. ꝛ Ansel. de⁹ est p̄sens oīni loco. Si igit̄ oꝛō sit pius affect⁹ deo offerēd⁹: de⁹ est in oīni loco orādus. vt videt̄. ¶ Pret. in oīni loco necessitatem habem⁹ beneficioꝝ diuinoꝝ. sed ꝓpter illa est orandus. ergo in oīni loco est orād⁹. ¶ Cōtra. Math. xxi. glo. Crif. Ingressus iēs vrbē pmo templū adijt. dans formaꝫ religionis vt quocūq̄ imus: pmo ad domū oꝛonis si ibi est accedam⁹. ꝛ ꝑ oꝛonē deo ɔmendati: sic ad agenda negocia secedamus. igitur ħ ꝑsens sit ecclesia solum in ea est orandum. ¶ Pret. ps. Non mortui laudabūt te dñe neq̄ oīnes qui descendūt in infernū. Infernus igit̄ nō est loc⁹ ad laudandū vel orandū. nō igit̄ in oīni loco est orandū. ¶ Pret. ſm phm̄. Loc⁹ valet ad ea que ī loco facta sūt in orādo igit̄ turpis loc⁹ turpes cogitatōes ingerit vt videt̄. ꝛ q̄ꝛ in oꝛone sunt turpes imaginatōes cauēde: ergo ꝛ turpia loca orantibus nō vident̄ ɔgrua. ¶ Pret. Leuiti. xij. Caueas ne offeras olocausta tua ī oīni loco. ꝗ̄ cū sit morale: adhuc debꝫ

obſeruari. ẜ olocauſta nr̃a ſunt orōnes nr̃e: ergo ſoluȝ in loco
electo ad ẜ vt ſunt loca ſacra ē orandū. ¶ Prete. Iſid. de ſū
mo bono li. iij. ca. vij. orō priuatis locis opportuni⁹ effundit.
magiſq̃ optatū impetrat cū deo teſte tm̄ depromit. igit vt
prius. ¶ Pret. dam. li. j. ca. xvj. dicit eccl'ia loc⁹ dei. hūc eīm
in glorificatōe ei⁹ velut qōdā templū determinauim⁹: in quo
& ea que ad deū ſūt inceſſiōis facim⁹ orōnes. igit ꝓpri⁹ lo-
cus eſt eccl'ia. vt videt. ¶ Pret. ſi eēt in oīm loco orādū in-
differēter fruſtra ꝯſecrarent eccl'ie ad orādū. cū ẜ ſpūſancto
dictāte eccl'ie ꝯſecrēt: patȝ q̃ iſte loc⁹ & ſol⁹ ſtatut⁹ ad orādū.
¶ Pret. pſ. in eccleſijs benedicite dn̄o. Glo. nō alibi: non
in alijs ꝯuēticulis. ¶ Rn̄ſio. ad ẜ dicēdū q̃ null⁹ loc⁹ a lau
de dei & orōne excludit. Nā cū ſit duplex mod⁹ orādi. publi
ce ſiue canonice: & priuate. vtrūq̃ in oīm loco fieri pōt. Vn̄
dicit pſ. In oīm loco dn̄atiōis ei⁹ benedic aīa mea dn̄o. &
glo. dicit ibidē. Sicubi nō dn̄at: ibidē nō bn̄dicat. nullus
excuſat. cū ẜ nulla creatura ſit in q̃ de⁹ nō dn̄et: null⁹ loc⁹ a
laude dei excipit. Eodē mō dicendū ē de orōne quātū ē ex
ꝑte loci. Addendū q̃ cū priuate orōnes ſiūt. q̃ ſecrete debēt
fieri inter orantē & deū: iſte magis habȝ fieri in ſecreto loco
vel priuato. vn̄ Iſid. orō priuatis locis &c. ſup. Alie aūt q̃ ca
nonice ſūt ſicut pſalmodia & hmōi q̃ ab eccl'ia inſtituta ſūt
que ſiūt ad ſolutōeȝ & excitatōeȝ deuotōis. meli⁹ ſiūt in ec-
cleſia ad hec ordinata. vt dicit dam. li. j. ca. xvj. dicit eccle-
ſia loc⁹ dei. vt ſup. Et pſ. In eccleſijs bn̄dicite dn̄o: vn̄ dn̄s
dicebat Math. xxj. dom⁹ mea dom⁹ orōnis vocabit. Et. iij.
Reg. viij. habet plane q̃ Salomō qn̄ templū edificauerat
dixit. illud eſſe orōnis loc⁹. Cōcedendū igit ē q̃ in oīm lo-
co eſt orandū. Sacer tm̄ loc⁹. hoc ē eccl'ia ad orandū eſt eli-
gend⁹. & hoc ꝓpter multiplicē ratōeȝ. Prima ē ꝓpter forme
obſeruatōeȝ Math. xxj. dom⁹ mea dom⁹ orōnis vocabit.
Ibidē dicit glo. interl. & eſt verbū aug. In oratorio nemo
aliud agat niſi id ad qō eſt factū. Scd'a eſt ꝓpter mutuam
mēbroꝝ ad orandū cōmotōeȝ ſeu incitatōneȝ. Col. iij. Cō-
monētes noſmetipſos in pſalmis & hymnis & cāticis ſpūa
libus. Tercia ꝓpter maiorē deuotōeȝ. ẜ habet ex glo. Ma
thei. xxj. dom⁹ mea dom⁹ orōnis vocabit. Criſ. Ingreſſus
ille vrbē pmo templū adijt. vt ſup. Ex his ōbis Criſ. tēplū
eſt magna deuotōis excitatō: tum q2 a deo ſpūaliter ꝯmen-
datur: tum q2 formā religionis imitamur. vt ſupra tactuȝ
eſt. Quarta ꝓpter angeloꝝ maiorē frequētiaȝ ob dn̄ici cor-
poris reuerētiā & honorē. qō figuratū eſt Gen̄. xxviij. vbi
iacob lapidē erexit in titulū. de quo dixit. Lapis iſte voca-
bitur dom⁹ dei. vbi vidit aſcendētes angelos in ſcala & eti-
am deſcendētes. Vltima ē ꝓpter faciliorē impetratōnē qō
ſatis dat intelligi. iij. Reg. viij. vbi orabat ſalomō q̃ oīa
dn̄s clamātes ad ſe in ſuo templo exaudiret. Et ſequit ca.
ix. q̃ dn̄s rn̄dit. Audiui oratōeȝ tuā & ſanctificaui domum
hanc quā edificaſti mihi: erūtq̃ oculi mei & cor meum ibi
cunctis diebꝰ. ¶ Ad primū ergo in cōtrariū dicendum q̃
glo. illa nō cogit. quia ſi formā religionis dedit: ergo illud
magis fuit monitōnis q̃ ꝓcepti. ¶ Ad ſecundū dicendū q̃
orō ꝓprie amicoꝝ dei eſt. & ideo nō ē dānatoꝝ. Unde infer-
nus nō eſt deputat⁹ ad orandū. eſſet tm̄ loc⁹ ille orōni bene
ꝯgruus: ſiquis haberet ibi volūtateȝ bene ordinatā qō ſa-
tis datur intelligi in glo. pſ. In oīm loco dn̄atōnis eius.
Sicubi nō dn̄at nō bn̄dicat. ¶ Ad terciū dicendū. q̃ licet
loc⁹ turpis turpes imaginatōes adducit: nō ꝓpter hoc con
cludit qn̄ in talibꝰ locis ſit orandū. Sed bn̄ cauēdū ē illis
qui ſunt ad turpes imaginatōes ꝓni: q2 expedit. Legitur
eīm de beato Greg. q̃ cū purgaret ventrē & pſalmū diceret.
apparuit ei dyabol⁹ querēs quid faceret: & rn̄dit ventrē me
um purgo. & deum meū laudo. opa eīm nature pfectis tur-
pia non vident. ¶ Ad quartū dicendū. q̃ illud legis figu-
rale & cerimoniale fuit non morale. & hoc probat p hoc q̃
veritas ipſa id euacuauit quādo ſamaritane dixit domun⁹
crede mihi. venit hora & nūc eſt: quando veri adoratores
adorabunt patrem in ſpiritu & veritate. Nam & pater ta-
les querit. vbi dicit glo. nō in templo nō in mōte. ſed i inti
mo cordis tēplo. Et diſcipul⁹ veritatis docuit. j. Thimo.
ij. vt obiectū fuit. volo viros in oīm loco orare. Si dicat q̃
olocauſta illa erāt alicui⁹ exteriori' obligatōis que erāt in
loco determiato offerenda. adhuc il' ad figurale & cerimo-
niale fuit ſicut plane dicit glo. ſup illud pſ. q̃ ſi voluiſ-
ſes ſacrificiuȝ dediſſem. Quo videbat ꝓpheta temp⁹ grat̄e
quo hic figurata ceſſaret. Et ſequit. vtiq̃ olocauſtis nō de
lectaberis. glo. q̃ et ſi digniora ſunt aduenit xp̄o reſpuū
tur. & ideo his nihil ꝯcludit quin in oīm loco poſſit oratio
fieri: licet multe ſunt ratōnes quare in ſacris locis ſit oran
dum. ¶ Ad aliud dicendū. q̃ Iſido. ꝓprie loquit de
orōne priuata. ¶ Ad illud damaſ. dicendū q̃ loquit de orō-
nibus ab eccl'ia inſtitutis & tales locū bene ad hoc idoneū
requirūt hoc notauit cū dixit. Eccl'ia loc⁹ dei. hūc in glori-
ficatōeȝ ei⁹ velut qōdaȝ templū determinauim⁹. ¶ Ad aliud
patet rn̄ſio ex p̄dictis. quia & ſi in oīm loco orandū eſt. ni-
hilomin⁹ magis ꝯgruit orōnibꝰ canonicis. & etiā alijs ec-
cleſia. ꝓpter ratōes p̄dictas. ¶ Ad vltimuȝ dicendū q̃ qū
dicit pſ. In eccleſijs benedicā dn̄o. glo. nō alijs ꝯuēticulis:
cauſam ponit glo. dicens. vt inceptio eccl'ie dilatet & con
firmetur pro qua & heretici deſtruant. q. d. & quia ita con-
uertit: ergo o vos ita ꝯuerſi ex baſan benedicite deo. & non
alibi nec in alijs cōuēticulis &c. vult ergo dicere. q̃ ſi qua
laudis & exhortationis ſit in eccleſia: ad effectuȝ duplicem
qui p̄dictus eſt ſcȝ eccleſie dilatationē. heretico꞉ deſtructiō
nem ſunt. hec bene loca publica & ordinata ad hoc requi-
runt: nō loca priuata vel ſuſpecta. qō glo. notat cum dicit.
Non in alijs ꝯuenticulis.

Membrū terciū

Conſequēter q̃rit de ꝯgruētia orōnis q̃ acci-
dit ex geſtibꝰ orāns. Circa ẜ q̃rit de diuerſi-
one orātis ad orientē. de genuflexiōe & pecto
ris tunſione. & hmōi. Cuȝ ſit de⁹ vbiq̃. nec ap-
propriet ſibi ſitū vel locū: videt q̃ fideles orātes nec locum
nec ſitū ſibi orādo debeāt eligere. & ita ſicut ꝯtra orietē: ſic
ad occidētē ad orandū debēt ſe ꝯuertē. ¶ Pret. gētiles cre-
dentes deū ꝑpcibus flectē. ac ſi hō eſſet. ſicut dic aug. in ſmōe
de mōte Math. v. rephēſibiles iudicant arbitrantes ſicut
homieȝ iudicē adduci in ſn̄iaȝ multis ōbis: cū maior indu
ctio int' hoies fieri ſoleat inclinādo ſe genuflexo: eque vel
pot⁹ videt rephēſibile illud ſic pmā. ¶ Pret. cū orō ad eū
qui pure ſpūalis ē dirigat: incōueniēs & penit⁹ incongrua
videt i orōe pectoris tūſio manuū expāſio & hmōi. ¶ Pr.
Ionas ꝓpheta rephēſibilis fuit. q2 credebat fugē deū eūdo
in aliā regionē. & dimittendo eūā. ẜ & nos mō conſili ſi in
vno loco pluſq̃ in alio vtpote verſus altare vel hmōi loco
differētes orem⁹ ſiue etiā adorem⁹. ¶ Cōtra. Math. vj. di
cit glo. q̃ oram⁹ vt deo obſequiū impēdam⁹. ẜ illud eſt pfe-
ctum obſequiū qō nō ſolū actu cordis vel oris: ẜ etiā opis
exhibet. hoc aūt fit qn̄ pect⁹ tundit: man⁹ expādim⁹: genu
flectimus: verſus orientē vel ad altare vertim⁹. igit oīa
iſta laudabilia ꝓprobātur. ¶ Pret. Math. xxvj. legit xp̄e
orando in faciē procidiſſe. ẜ hoc oīm laudabile eſt & pluri-
mū vt videt. ¶ Rn̄ſio. dicēdū q̃ orō maxie ꝓut ē ſacramē-
talis & ſatiſfactoria: habet deutē impetrādi & etiā ſignificā
di. ratō impetrādi reſidet penes orantis deuotōeȝ & ferno
rem: ẜ ratō ſignificādi penes illud qō exteri⁹ apparet. dicit
eīm Hugo lcdo de ſacramētis pte ix. in p̄ncipio ſūt quedā
ſacramēta in eccl'ia in qbꝰ & ſi p̄ncipalit ſalus nō conſtat:
tm̄ ex his augēt in q̃tuȝ deuotō exercet & ex eis quedā con-
ſtant ex rebꝰ q̃lia ſut aque aſperſiones ſuſcepcio cineꝝ bene
dictio ſtipꝝ cereoꝝ & hmōi. Aliq̃ ꝯſtat in factis q̃lia ſūt ſi-
gnaculū crucis: exufflatio. exorcizatōes: expāſio manuum
incuruatō geneū. & hmōi. Aliq̃ in dictis ꝯſtant ſicut ē tri-
nitatis inuocatio & hmōi. hec Hugo. Signa igit corpalia
que ſunt in orōne. etiam patȝ ad ſignificando ſunt. Et q2
duo in oratōne ſunt. ſcȝ qui orat & qui orat. duo p hui⁹ ſi-
gna exteriora ſignificant ex parte dei ſcȝ ꝯuerſio ad orient
in quo ſignificatur q̃ ſicut ex illa parte oritur ſol & lux no-
biliſſima inter oēs creaturas corporales: ſic ad illuȝ qui no-
bis creaturas ē excelſior ē orō dirigēda. Vn̄ aug. in ſ mōe
de mōte li. ij. tractans illud. pr̄ noſter qui es in celis. dicit

cũ ad orõnẽ stam⁹ ad oriẽtẽ ↄuertimur. vñ celũ surgit. non tanq̃ hic habitet de⁹ q̃ ĩ ceteras mũdi ptes deserẽs. q vbiq; locoꝝ p̃sens est. nõ locoꝝ spacijs ß maiestatis potẽtia: ß vt admoneat̃ anim⁹ ad naturam excellẽtiorẽ se ↄuertere. i. ad deũ: cũ ipm corp⁹ ei⁹ qð terreũ est: ad corp⁹ excellenti⁹. i. ad corp⁹ celeste ↄuertit̃. De hoc etiã dicit damas. li. iiij. ca. iiij. Nõ simplr̃. i. nõ sine ratõe ad orientẽ oram⁹. ß qz ex inuisibili. i. intellectuali ꝛ sensibili sum⁹: duplicẽ ad orõnẽ cõditori offerim⁹ quẽadmodũ ꝛ intellectu psallim⁹ ꝛ labiqs corporalibꝫ. Et sequit̃. qz igit̃ de⁹ lumẽ intellectuale ẽ vt̃ intelligibile. ꝛ sol iusticie ꝛ oriens ĩ scripturis noiat̃ xp̃c. respõdendũ ẽ ei oriẽs in adoratõe. oĩe eñi meli⁹ deo reponẽdum ex quo oĩe bonũ. Insup aũt de⁹ padisũ nõ ad occidentẽ ß orientẽ vbi hoiez plasmauit posuit: quẽ ꝓpter trãsgressioz a padiso voluptatis exulẽ fecit. Ex occidẽte igit̃ antiquaz quidẽ patriã exquirẽtes ad ipm respiciẽtes: ꝛ assumpt⁹ ad orientẽ sursuz ferebat̃: ꝛ ita ipm apli adorauerũt. ꝛ ita veniet quõ ipm viderũt euntẽ in celũ. ipm igit̃ expectãtes ad orientẽ adoram⁹. hec dam. Quedã etiã signa sũt ad significandũ ex pte nr̃a in orõne. sicut ĩcuruatõ genuũ: vbi õnditur vera hũiliatõ ac reuerẽtia. Expãsio manuũ: vbi õndit̃ dñice passiõis credulitas. ꝛ ei exhibẽda obediẽtia. Tũsio pectoris debita de pc̃is pnia. Hec aũt oĩa nõ tã sũt de orõnis necessitate q̃ sũt de ↄgruitate vt supra tactũ ẽ. ¶ Patet igr̃ solutõ ad pmũ. q nõ vertim⁹ nos ad oriẽtẽ. qz credam⁹ deũ tm̃ ibi habitare: ß ꝓpt rõnes sup̃dictas. ¶ Ad scðm dicẽdũ. q multiloquiũ ĩ orõne simplr̃ nõ rep̃hendit̃: ß scðm illũ modũ q̃ gẽtes vtebãt̃. de hoc supra tactũ ẽ. Multiloquium ei qñ fit in orõne ꝓpt̃ ociũ euitãdũ ꝛ affectũ inflãmãdũ laudabile ẽ. si tñ fiat ad deũ õbis inflectẽdũ. sic ↄsueuit fieri ad hoiez nõ ẽ laudabile: qz illud nõ optet. Pari mõ dicẽdũ est de genuflexiõe. qz illa fit in signũ hũilitatis ꝛ reuerẽtie. ꝛ multũ valet ad animũ ardẽti⁹ inflãmãdũ. ¶ Ad tercium silr̃ pꝫ rñsio. qm̃ ista signa corpalia. nõ sunt ad õndendũ deũ corporeũ esse: ß magis ad significãdũ ex pte nostra ¶ Ad vltimũ pꝫ rñsio silr̃: nõ ei vertim⁹ nos magis ad hũc locũ q̃ ad illũ. qz credim⁹ q magis hũc locũ inhabitet de⁹ q̃ illũ: sed ꝓpter ratõnes p̃dictas.

Questõ .xcv. cui⁹ vis anime sit oratio.

Queritur de oratõne

Q cui⁹ vis aĩe sit. vtrũ sit vis ↄcupiscibilis: q sic videt̃. qz. j. Thess. v. Sine intermissione orate. dic Glo. bonũ desideriũ orõ ẽ. Sed desideriũ fm aug. ↄcupiscibilis ẽ: g̃ ꝛ orõ silr̃. ¶ Preterea fm aug. orõ est pi⁹ affect⁹ mẽtis ĩ deũ direct⁹. ß pie affici ẽ ↄcupiscibilis. ¶ Preterea fm Ambro. Orõ est cibo mẽtis p̃claraq; alimonia suauitatis. ß refectõ sp̃ualis ẽ ↄcupiscibilis. ¶ Preterea videt̃ q sit irascibilis. Illi⁹ eñi ẽ ꝓprie satisfacẽ cui⁹ ẽ pc̃m detestari. ß hẽ irascibilis: g̃ ꝛc. ¶ Preterea orãs petit mali amotõez. ß nõ nisi qz detestat̃ illð. ß hẽ irascibilis: g̃ ꝛc. ¶ Preterea act⁹ ille q̃ vlciscimur pc̃a ẽ ira p zelũ hoc aũt ẽ irascibilis. g̃ ꝛc. ¶ Itẽ videt̃ q sit rõnalis dam. Orõ ẽ petitõ decẽtiũ a deo. Petitõ aũt ꝛ maxie decẽtiũ est ratõnis: qz illi⁹ ẽ petẽ cui⁹ ẽ suos defect⁹ explicare. qð est solius rõnis. ¶ Preterea dam. Orõ ẽ ascẽsus intellect⁹ in deũ. et sic vt pri⁹. ¶ Preterea aug. Orõ ẽ inuisibiliũ ingsitõ. ingrẽ aũt soli⁹ est rõnis. ¶ Preterea videt̃ q sit oĩm. ↄstat eñi q q̃tuz ad rõnalẽ irascibilẽ ꝛ ↄcupiscibilẽ peccare ↄtingit. Non dico irascibilẽ ꝛ ↄcupiscibilẽ peccare ↄtigit brutalem: ß hũanam g̃ ꝛ oĩu erit satisfacẽ. Orõ aũt ẽ satisfactoria g̃ ꝛc. Sꝫ q sit sinderesis hoc videt̃ Ro. viij. Sp̃s postulat ꝓ nobis gemitibꝫ inenarrabilibꝫ. Glo. exponit q sinderesis sit sp̃us ille: g̃ ei⁹ videt̃ eẽ orõ. ¶ Ad h̃ dicẽduz q orõ ꝓut hic mõ generali intẽdim⁹. vel ẽ ad aliqð degustãdũ: vel impetrãdũ vel exoluẽdũ. Si sumit̃ pmo mõ ꝓut ẽ ad gustãdũ dulcedinem: cũ in gustu tali nõ sit modica delectatõ: ideo necessario exigit̃ act⁹ affectiu⁹ ad ↄiungẽduz: ꝛ cognitiu⁹ ad apphendẽdũ. fm qð dic aplus. q delectatõ ẽ ↄiunctõ ↄuenientis cũ ↄueniẽti cũ sensu eiusdẽ. itaq; act⁹ orõnis partim est cognitiu⁹ ꝛ partim affectiu⁹. qz inchoat̃ in cognitõe ꝛ in affectõne terminat̃ ꝛ ↄsumat̃: ideo necessaria est in rõnabili q̃ apphendit summe delectabile: ꝛ in ↄcupiscibili q̃ afficit̃ circa illud. Rursus qz null⁹ afficit̃ circa aliqd ꝓpter se nisi speret se ad illud ꝑuẽtuꝝ. ideo optet q sit etiã in irascibili. qz aĩa erigit̃ qñq; supra se. Unde sine p̃iudicio dico q orõ est rõnalis irascibilis ꝛ ↄcupiscibilis. fide spe ꝛ caritate eliciẽtibꝫ ipaz. nõ vt actuz pncipalẽ: ß poti⁹ ad pncipales ↄsequẽtẽ. Ulteri⁹. si scðo mõ ꝓut orõ ẽ ad aliqd impetrãdum cũ etiã isto mõ orõ sit ascẽsus intellect⁹ in deuz fm dam. et nõ absolute. ß ꝓut a volũtate inclinat̃. cũ nõ oret quis. nisi qz vult. ꝛ postulat qð vult. ideo necesse habet eẽ in intellectu nõ pure speculatiuo ß extẽso siue practico q̃ ↄplectit̃ rõez ꝛ volũtatẽ. Inchoat igit̃ in cognitõe. qz cognoscẽ optet ꝓ q̃ orat̃ ꝛ ad quẽ orõ dirigat̃: sed in affectõe siue deuotõe ꝑficitur. Unde dic Hugo de v̄tute orãdi. q deuotõ ꝑficit orõnem. Est g̃ orõ aĩe rõnalis defect⁹ õndentis. nõ solũ suos: sed etiã aliaꝝ viriũ discernẽtis. nõ solã modo debẽ ad postulandã releuatõez suoꝝ defectuũ: ß etiã aliaꝝ. Est vlterius volũtatis ꝛ q̃tuz ad potentiã amãdi. ꝛ irascibilis q̃tuz ad potentiã detestãdi. vtrũq; eñi inueniu⁹ in orõne. ꝛ q ꝑ eam intẽdit hõ assequi aliqð bonũ qð affectat: ꝛ q ꝑ ipaz malũ amouẽdũ detestat̃ qðcũq; sit illud malũ. ꝛ pmũ ẽ concupiscibilis. scðm irascibilis. Patet igit̃ q orõ in omnibꝫ viribꝫ isto mõ inuenit̃. Sed tercio mõ ꝓut ẽ satisfacere de pc̃is: ꝛ qz insurgẽ in vindictã pc̃oꝝ ꝓprie ẽ irascibilis. et hoc est p zelũ. nõ solũ in alio sed etiã in seipo. Et hoc satisfaciendo de ↄmissis. ideo ista via orõ inq̃tuz satisfactoria est: habet esse ꝓprie in ipa irascibili. ¶ Et si obijciat̃ sic sup obiectũ ẽ. Cũ oĩm viriũ sit delinqre. g̃ oĩm ẽ satisfacẽ. Dicendũ q licet orõnis sit satisfacere ꝓ pc̃is oĩm: nõ optꝫ tñ q in omnibꝫ radicet̃. qz satisfactõ ista nõ est orõnis satisfactione vt informãtis oẽs vires ß detestãtis vicia ꝛ in se ꝛ in alijs: hñ est soli⁹ irascibilis. quẽadmodũ appetẽ sibi bonũ ꝛ alijs soli⁹ est ↄcupiscibilis: ꝛ discernẽ ꝛ ꝓuidere sibi ꝛ alijs solius ratõnalis. sed si esset ipsius vt informãtis oẽs vires pc̃a expellẽdo. qz qðlibet pc̃m expellit̃ ꝑ ↄtrariã sibi virtutem. ꝛ ita necessario optet q circa idem obiectũ sit pc̃m ꝛ virt⁹ illud expellẽs: hñ habet veritatem. ¶ Ad illud qð obijcit̃ de orõne q sit in sinderesi. dicẽdũ q sinderesium orare gemitibꝫ nõ est sinderesis vt eliciẽtis. ß poti⁹ imperantis sine malo remurmurãtis. Aliter solet circa istã partez vltimã rñderi. q orõ ꝓut satisfactoria ẽ oĩm viriũ ẽ qz orõ ꝓut ẽ satisfactoria duo debꝫ habẽ in se. ꝛ q ẽ penalitatis: ꝛ q est gaudij. vt sit etiã gaudiuz de ipa penalitate. ꝛ vtroq; mõ ẽ rõnalis ꝛ irascibilis ꝛ ↄcupiscibilis. qz iste vires pñt ↄsiderari duplr̃. vel fm q ↄuertũt̃ ad illud qð superius ẽ scꝫ deũ: vel inferi⁹ scꝫ carnem vel sensualitatẽ. primo modo est in eis etiam gaudiũ de ipo dolore. scðo modo est in eis penalitas ꝛ afflictio.

Questio .xcvj. de efficacia orationis.

Sequitur de effica-

S cia orõnis. Primo g̃ q̃rit̃ vtruz efficax sit ex puris naturalibꝫ. siue ex gr̃a gratis data: siue gratũfaciẽte. Scðo mõ vtrũ orõ rationabilis sit efficax ad impetrãdũ. Tercio q̃rit̃ de ↄditõibꝫ quibꝫ efficit̃ efficax ad impetrãdum. Quarto q̃rit̃ de efficacia orõnis ad satisfaciendũ. Quinto querit̃ de efficacia orõnis pauli.

Membrũ primũ

Q Uerit̃ g̃. si orõ sit efficax ex puris naturalibꝫ. vl ex gr̃a g̃tisdata. siue g̃tũfaciẽte. q sic. videtur p h̃. q puris naturalibꝫ possum⁹ venire ad ↄfe miserie cognitõez ꝛ diuie clemẽtie. Sꝫ vt dic Hug. de orãdo deo. his duabꝫ alis mẽs ad orãdũ subleuat̃ g̃ ex puris naturalibꝫ orare possum⁹. vt vi. ¶ Preterea de⁹ ẽ magis inti⁹

aie cuiuslibet fideli ꝙ ipm ydolū infideli. ꝟ ydolatra sine aliquo grē dono ydolū orat ꝛ adorat. Esa. xliiij. Curuatur añ illud ꝛ adorat ꝛ obsecrat. dicēs libera me. qꝛ deꝰ meꝰ es tu. ergo [illegible] quibꝰ fidelis deū. ¶ Pret. Math. vi. habet de oñone ypocritaꝝ ꝛ etiā ethnicoꝝ. Et ↄstat ꝙ om nes isti carēt grā. ¶ Pret. de antiocho legiꝰ [illegible] ꝙ orabat dñm ille scelestꝰ a quo nō erat misc̄diaꝫ cōsecutus. ¶ Pret. Heb. xij. Esau penitētie locū nō inuenit quāꝙ cū lacrimis acquisisset eā. ¶ Pret. ij. Corin. xij. sup illud. Ter dñm rogaui. glo. Nota ꝙ dyabolꝰ exaudiꝫ petēs Job tē ptādū: ꝛ tñ aplus grāꝫ habebat. ꝛ nō exaudiꝫ petēs stimu lū amouēdū q̄ dyabolꝰ carebat. ¶ Cōtra. Bern. de diligē do deo. pōt q̄ri ꝛ inueniri: ꝟ nō p̄ueniri. Nā et si dicimꝰ ma ne oño mea p̄ueniat te: nō dubiū tñ ꝙ tepida sit oīs oño quā nō p̄uenit inspiratō. Ex hac auc̄te videꝫ oño q̄si nulla quā grā nō p̄cedit. ¶ Pret. Greg. sup Ezech. Ipe implet aīas scōꝝ celesti desiderio ꝛ ipe exaudit ipletas. Ex hac auc̄te habeꝫ ꝙ semꝑ grē donū oñonē p̄cedit. ¶ Pret. ibidē ipe cau sat in scōꝝ cordibꝫ amorē. ꝛ ipe ex amantibꝫ cordibꝫ susci pit p̄cē. ¶ Pret. Hugo li. de vanitate mūdi. Cōsiliū hoīs si ne auxilio dei infirmū ē ꝛ inefficax se ad oñonē erigē ꝛ eꝰ ad iutoriū petē sine q̄ nullū pōt facē bonū. ¶ Pret. oño ē actꝰ meritoriꝰ. hoc ex supioribꝫ satis habeꝫ. Ex ꝟ arguo. plꝰ pt volūtas cū grā gratisdata q̄ sine illa. ꝟ ꝑ grāꝫ gratisdataꝫ nō pōt in opꝰ meritoriū vite eterne. sicut apte dicit aplus. ꝙ ad meritū vite eterne nō sufficit sine grā gratūfaciēte si ne caritate. ergo vt p̄ꝰ. ¶ Pret. dam. dicit ꝙ oño est ascensus intellectꝰ in deū. ꝟ nullꝰ ꝑ se siue ex naturalibꝫ puris potest eleuari supra se. ¶ Pret. qꝺ pōt in ea q̄ sūt supra naturā: et pōt vlteriꝰ in ea q̄ sunt ↄtra naturā: ꝟ nō pōt a natura nec ab adiutorio nature. Sꝫ oño est hmōi q̄ moysen absentē fa ciebat vincere amalech. Exo. xvij. vbi legiꝫ. Cūqꝫ eleuaret moyses manꝰ. scꝫ in oñone vincebat isrl̄. sin aūt paululum re[illegible] vincebat amalech. Judit. [illegible] Memores estote moysi serui dei. ꝙ amalech nō ferro pugnādo: ꝟ p̄cibꝫ sais deiecit. Et Jaco. vlt. habeꝫ ꝙ oño helye clausit celū tribꝫ annis. ¶ Ad ꝟ dicēdū. ꝙ orare qñqꝫ ē pure indifferēs. fm ꝙ dicit purū actū cogitādi de deo vel aliqꝺ petēdi ab ipso. Et hoc pōt eē sine dono grē. ꝛ ita pōt eē oīm. Aliqñ aūt pu re demeritoriū ē: qꝛ ↄuertit in viciū seu p̄cm̄ ꝓpter intētio nis prauitatē. ꝛ illud est ypocritaꝝ. Aliqñ est meritoriū: ꝛ isto tercio mō semꝑ fit ex dono alicuiꝰ grē. Et ꝟ ē qꝺ plane dicit glo. Ro. viij. sup illud. spūs adiuuat infirmitatē nr̄aꝫ glo. oño inter grē munera repiꝫ. qꝛ qꝺ eīn oño impetrat cui dem ostēdiꝫ donū dei eē. ne hō estimet a seipso eē qꝺ si i p̄tā te habēt: nō vtiqꝫ posceret: ꝟ ꝛ ipm orare ex grā dei ē. Nul la eīn oñonē p̄cedūt merita quibꝫ nō gratuita deꝫ. ꝟ debita reddaꝫ. iam eīn nec grā eēt. hec glo. ꝛ illud ē iustoꝝ. ¶ Vñ notandū ad maiorē euidentiā p̄dictoꝝ. ꝙ oño ē petitio de centiū a deo. fm damas. qui igiꝫ petit indecēs male orat ꝛ peccat. vnde Beda in omel'. quadā. Est oño que p̄cm̄ facit Et exemplificat de oñone bona ꝛ mala. Unde addit. bene orat que orādo deū querit. hic a terrenis ad supiora ꝓgre diens ↄcīuē curie sublimioris ascendit. Qui vō de diuitijs aut honore aut certe de inimici morte solicitꝰ obsecrat: hic in infimis iacēs viles ad deum p̄ces mittit. hec Beda. Si aūt petitio sit decētis. ꝟ aut fit intētionē ꝑuertēdo: aut nō. Si ē ꝑuersio intētionis: sicut faciūt ypocrite: hec sicut nec p̄cedēs ē ex grā. qꝛ ibi mēs nō supra se eleuaꝫ ꝟ deficit in se ipā. ꝛ ideo sic orās male orat ꝛ peccat. vñ Isid. de sūmo bo no [illegible] ca. vij. Quorūdā oño in p̄cm̄ fit. sic̄ de iuda ꝓditore scribiꝫ. Qui eīn iactāter orat laudē appetēdo hūanā. nō solū eiꝰ oño nō delet p̄cm̄: ꝟ ipā ↄuertiꝫ in p̄cm̄. Sic̄ iudei heretici qui licꝫ ieiunare ꝛ orare videāꝫ: coꝝ tñ oño non il lis ad purgatōis meritū: ꝟ mutaꝫ potiꝰ in p̄cm̄. hec Isid. Si vō decēs petiꝫ nec intētio ꝑuertiꝫ: aut postulatur tpale bonū aut spūale. Si fit oño ꝓ bono tpali: vel ꝟ fit sola ne cessitate cogēte: ꝛ ꝟ bñ pōt esse sine omi grē dono. Natura eīn ꝛ necessitas in ꝟ sufficiens ē sine grā. Si fit ex caritate: cū necessitate incitāte vel dirigēte nō ē sine aliq̄ grē dono. vñ Greg. sup Ezech. Ipe creat i cordibꝫ scōꝝ amorē ꝛ ex amātibꝫ cordibꝫ suscipit p̄cē. licite pñt peti tpalia q̄ī indi gentꝰ. sic p̄ [illegible] dicit aug. [illegible] ꝛ [illegible] deo seruierūt ꝑ diuersa ꝛ ↄgrua tpo ra. tū bona tpalia ab ipo petēda. ꝛ ꝓpē ipm ↄtēnenda. Si aūt fit [illegible] ꝓ aliq̄ bono spūali ꝛ [illegible] de bono q̄ vadit ad vitā eternā. aut fit feruēter sicut decet. ꝛ sic nō est sine grā p̄ueniēte. nec etiā ab auditōe frustraꝫ. vñ Greg. sup Ezech. Ipe implet aīas scōꝝ celesti desiderio ꝛ ipe exaudit impletas aut tepide ꝛ negligēter: ꝛ hoc bñ pōt eē ex aliqua grā prius habita. ꝛ ex quadā ↄsuetudine ꝛ habitu dilecto. nec ē necesse aliquā grāꝫ de nouo dari. eū Bern. de diligēdo deo. pōt q̄ri ꝛ inueniri. ꝟ nō p̄ueniri. Nam ꝛ si dicamꝰ mane oño p̄ueniet te: non dubiū tñ ꝙ tepida sit oīs oño. quā nō p̄uenerit inspiratō. ¶ His visis pꝫ rñsio ad ob iecta. dicēdū ē ꝙ oño meritoria nō pt ex puris naturalibꝫ sine omi grā. ¶ Ad illud qꝺ obiciꝫ ꝙ possumꝰ [illegible] cogita re miseriā. ꝛ diuinā clemētiā. dicēdū ꝙ [illegible] ꝙ cogitare ē pu rus actꝰ sine affectōe ꝛ deuotōne hō pōt cogitare puris na turalibꝫ. ꝟ hmōi oñone nō subleuaꝫ mēs ad oñonē meritoriam. ¶ Ad illud qꝺ obiciꝫ de ydolatris dicēdū ꝙ ydola tra nec orat neqꝫ adorat meritorie: ꝟ potiꝰ ad suā dānatio nem. Ex dictis pꝫ rñsio ad alia p̄dicta.

Membꝛū secūdum

Consequenter q̄riꝫ vtꝝ oño rōnabilis sit effi cax ad impetrādum. ꝙ sic: videꝫ Math. vij. Oīs qui petit accipit. Glo. qui non accipit. ↄstat eū nō bñ petē. Ex ꝟ pꝫ ꝙ ibi dñs intel ligiꝫ de oñone q̄ bñ fit. talis aūt ē rōnabilis. ergo ꝛc. ¶ Prete. glo. alia ibidē. nō denegat se petētibꝫ dñs: ꝟ oīs aīa cui nō denegat se dñs ē impetratiua eiꝰ qꝺ petiꝫ. ergo ꝛc. ¶ Pret. ma thei. xxj. Oīa quecūqꝫ petieritis in oñone credētes accipie tis. Glo. his q digne petūt. ꝟ q digne petūt rōnabiliter pe tūt. ergo ꝛc. ¶ Pret. Joh. xv. Si māseritis i me ꝛ v̄ba mea in vobis māserint. qꝺcūqꝫ volueritis petetis ꝛ fiet vob. Glo. si qꝺ petit fidelis ꝛ nō fit: nō petit ꝟ qꝺ habꝫ māsionē i eo nec qꝺ habēt v̄ba eiꝰ que sūt in eo. Ex ꝟ pꝫ ꝙ q nō exaudiꝫ nō petit illud qꝺ petēdū eēt. ꝛ ita nō ē petitō eiꝰ rōnabilis. ¶ Pret. Bern. in quadā s̄mōe. vnū ex duobꝫ indubitater credamꝰ ꝙ aliqñ dabit qꝺ petimꝰ. aut qꝺ nobis est vtilius ¶ Pret. Boeciꝰ p̄ces q̄ recte sunt inefficaces eē nō pñt. sed p̄ces recte rōnabiles sūt. ergo ꝛc. ¶ Pret. amicitia ē idē velle ꝛ idē nolle in bono. Ille aūt ē in amicitia cū deo q est in ca ritate. Cū ergo oīs oño rōnabiliē facta sit in caritate: videtur ꝙ cū omne qꝺ rōnabiliē petiꝫ a deo sit volitū ab ipo. ergo ꝛc. ¶ Pret. dam. dicit oño est petitō decētiū a deo. hec aūt ē dif finitio oñonis efficacis. ꝟ petitō decētiū est rōnabilis. ergo po tius rōnabilis ē efficax. ergo ꝛc. ¶ Pret. omē qꝺ deꝰ p̄cipit est deo acceptū. ꝟ ↄstat ꝙ p̄cipit orare. ꝛ nō nisi rōnabiliter: ergo rōnabilis est deo accepta. ergo ꝛ efficax. ¶ Contra. Heb. xij. Esau nō inuenit penitētie locū quāꝙ cū lacrimis inq̄sisset eā. ꝟ nihil irrationabiliē petebat. ergo ꝛc. ¶ Pret. aug. Orāt quidā ꝓ quibusdā pie sancteqꝫ ꝓ quibꝫ nō exaudiūꝫ. sed oño que pie ꝛ sancte fit rōnabilis ē: ergo nō oīs oño rōnabilis est impetratiua. ¶ Pret. vir sanctꝰ petit ꝓ oībꝫ vt saluētur. Et ↄstat ꝙ hec petitō est rōnabilis. nō tñ oēs saluāꝫ. ergo ꝛc. ꝓbatio p̄me orare ꝓ oībꝫ ē ex ꝑfecta caritate. qꝺ autē fit ex ꝑfecta caritate rōnabiliē fit. ¶ Pret. existēs in grā ra tionabiliē petit ↄtinuatōeꝫ grē in p̄senti ꝛ glīaꝫ in futuro. nec tñ oēs hec petētes [illegible] qꝺ petūt: [illegible] ¶ Pret. existens in ignorantia rōnabiliē petit cognitōeꝫ [illegible] ad [illegible] q̄ sunt sibi necessaria ad [illegible] tem. nō tñ semꝑ exaudiꝫ. ergo ꝛc. ¶ Pre. optās liberari a ma lo rōnabiliē petit extingui i se incētiuū p̄cti. ꝟ de ꝟ nō exau diꝫ semꝑ. vt pꝫ de bō paulo. ij. Corin. xij. ergo ꝛc. ¶ Rñsio. ꝙ [illegible] rōnabilis efficax ē ad impetrādū. rōnabilis di co fm determinatōeꝫ sapiētis: ꝛ marie illiꝰ qui ē sapientia pa tris. [illegible] informans discipulos suos. Joh. xvi. cū diceret Si quid petieritis patrē in nomine meo dabit vobis. Ad [illegible] ꝙ [illegible] rōnabilis dicenda est fm determinatio nem sapiētis q̄ ex omi pte habꝫ rōnē. Et sūt qtuor. [illegible]

eiꝰ a quo petit̄: ex pte eiꝰ ꝓ quo petit̄: ex pte modi petēdi: et ex pte eiꝰ qḋ petit̄. Ex pte eiꝰ a quo petit vt qñ petit̄ aliqḋ necessariū ad salutē. A prē eñ nō debꝫ peti nisi licitū ⁊ salutare: qꝛ pr̄ nō das nisi bonū. ſm illud Math. vij. Si vos cū ſitis mali noſtis dare bona filijs vr̄is: quāto magis pr̄ veſter q in celis ē dabit bona petētibꝫ ſe. Ex pte modi petēdi qñ petit̄ cū pietate ⁊ pſeuerātia. h̄ ē pie ⁊ pſeuerāter. Illud fit pie qḋ fit pro affectu: quo includūt̄ fides ſpes ⁊ caritas. tūc eñ piꝰ affectꝰ ē: qñ ē cū fide ſpe ⁊ caritate. Ex parte eiꝰ ꝓ quo petit̄ qñ iſte nō ē aduerſariꝰ ⁊ rebellis: alioqn eo ipo ē inhabilis ⁊ indignꝰ ad recipiēdū. Ad h̄ ḡ ꝙ ōrō ſit rationabilis ſimplr̄ ſm determiātōēꝫ ſapiētis: oportꝫ ꝙ fiat pie ⁊ pſeuerāter ex pte modi ꝓ ſe. ex pte eiꝰ ꝓ quo petit̄. oportet eñ ꝙ ſit diſpoſitꝰ ⁊ habilis ad recipiēdū ad ſalutē. Ex pte eiꝰ a quo petit̄ talis ōrō ē rōnabilis ſm determiātōēꝫ ſapientis. ſcꝫ ſaluatoris ſm qḋ inſinuat in ṽbo ſuppoſito. ſcꝫ Si quid petieritis patrē in noīe meo dabit vobis. p h̄ qḋ dicitur ſi qḋ petieritis patrē: notat̄ pſeuerātia. p h̄ eñ qḋ dicitur petieritis qḋ ē futurū ſubiūctiui modi ⁊ ꝯplectit̄ pteritum: inſinuat̄ ⁊ pſeuerātia. p hoc quidē qḋ dicit̄ patrē inſinuat̄ ꝙ illud qḋ ē neceſſariū ad ſalutē debꝫ peti a prē. vñ intellig. ē ibidē quid. i. ꝙ ſit aliqḋ nō nihil. p h̄ qḋ dicit̄ in noīe meo dat̄ intelligi pie ⁊ iuſte. In noīe eñ ihū q interptat̄ ſalꝰ. nō debꝫ peti niſi pie. vobis intelligit̄ ꝓ ſe. Vñ p h̄ qḋ dicit̄ dabit vobis notat̄ efficacia ōrōnis q̄tuꝫ ad petentem ꝓ ſe. Dicit̄ ḡ ꝙ ōrō rōnabilis ē impetratiua. ⁊ iſta eſt rōnabilis ad quā ſm determiātōēꝫ ſapientis ꝯcurrūt q̄tuor ꝯditōēs pdicte. ⁊ oīs talis ē exaudibilis ⁊ impetratiua. Cuius triplex ē rō. ſcꝫ ſūma libertas exaudiētis: ſūma veracitas: ſūma amicabilitas. qꝛ eñ ſūme liberalis ē: ꝓmptior ē ad dandū q̄ hō ad recipiēdū. qñ hoīeꝫ diſpoſitū ⁊ dignuꝫ ſiue habilē inuenit. Sicut eñ ſol diffundit ſuā lucē qñ inuenit ſuſceptibile: ita ē de prē luminū. ꝙ qñ hoīeꝫ diſpoſituꝫ inuenit. diffundit ſuā bonitateꝫ. differēter tñ: qꝛ diffuſio a prē luminū ē volūtaria: diffuſio ſolis ē naturalis. Item qꝛ ſūme verax ē. ſm illud Nūeri. xxiij. Nō ē deꝰ q̄ſi hō vt mentiat̄: nec vt filiꝰ hoīs vt mutet̄. Dixit eñ ⁊ nō faciet. locutus ē ⁊ nō implebit̄. liberalitati addit ꝓmiſſionē. nō quia nō poſſet facē ſine ꝓmiſſiōe: ſ; vt fidē certā daret de impetrādo. Preterea qꝛ ſūme amicabilis ſicut amor facit ꝙ habet ī ptate ſua volūtatē ⁊ ptatē amici: ita etiaꝫ aīa ſcā habet in ptate ſua quodāmodo voluntatē dei ex maria vnione vtriuſqꝫ ad alterꝫ. Propter qḋ Ioſue ꝯfiſus de hac ptate q̄ſi ꝑcipiēdo dixit Ioſue. x. Sol ꝯtra gabaon nō mouearis. inde eſt ꝙ deꝰ nō vult negare ipi aīe qḋ petit rōnabilit̄ in ōrōne. ac p h̄ nō pt̄ eiꝰ ōrō eē ñ efficax. ¶ Ad pmū ḡ de eſau dicēdū ꝙ nō erat ōrō eiꝰ rōnabilis. nō eñ flebat pie: qꝛ nō ex ꝯpunctione. ſ; magis ex rācore ⁊ odio ꝓcedebant eius lacrime. ⁊ ex quadā indignatōe. Vñ volebat interficē fratrē ſuū. Vñ glo. ad Heb. xij. ſup textū pdictū dicit. nō inuenit locū penitētie: qꝛ nō petiuit vt debuit dicēs. Veniēt dies luctꝰ pris mei et occidaꝫ fratrē meū iacob Geñ. xxvij. Et pt̄ lacrime eiꝰ potiꝰ fuerūt ex indignatōe ꝯtra fratrē ⁊ dolore amiſſi honoris: q̄ ex hūilitate ⁊ vera penitētia. ¶ Ad illud qḋ obijcitur p aug. ꝙ ſcti orāt pie ſcteqꝫ. dicēdū ꝙ ratō q̄re nō ſūt exauditi. fuit idignitas eoꝝ ꝓ q̄bꝫ orabāt. q̄ꝝ volūtas diſcordabat a dei volūtate. Vñ ōrō eoꝝ nō fuit rōnabilis. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ ſcti orāt ꝓ oīm ſalute. dicēdū ꝙ rōnabilis ē q̄tū ad pdeſtinatos ⁊ exaudiūt̄: nō q̄tū ad alios. Ipi tñ ꝓ oībꝫ debēt orare: qꝛ nō ſūt certi q ſint ſaluādi aut qui dānādi. Qḋ aūt dicit̄ ꝙ ipe vult oēs hoīes ſaluos fieri. verū eſt de volūtate abſoluta ⁊ añcedēti. qꝛ ipe parꝰ ē dare gr̄aꝫ ſuā oībꝫ ſi ipi fuerint diſpoſiti ⁊ parati: ſ; nō intelligit̄ de ꝯſequēti. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄. ꝙ exiſtēs in gr̄a rōnabiliter petit ꝯtinuatōēꝫ gr̄e in pſenti ⁊ gl'iam in futuro. dicēdū ꝙ rōnabilit̄ petit ꝯtinuatōēꝫ ⁊ gl'iaꝫ in futuro ſi pſeueret. Et hoc fit qñ inſtat vſqꝫ ad finē: ⁊ tūc ē efficax. Si aūt deſiſtat nō eſt efficax. qꝛ tūc nō eſt rōnabilis. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ exiſtēs in gr̄a rōnabilit̄ petit cognitōēꝫ ſcripture. pōt dici ꝙ ſcriptura docet cognoſcere cauſas in oī facultate: docet etiā cognoſcere ea que ſunt neceſſaria ad ſalutē. q̄tū ad primā cognitōēꝫ nō impetrat ōrō ſemp: qꝛ hec cognitō frequēter nō ē nccīa ad ſalutē. ſ; potiꝰ ad ſtatiōnē. q̄tū ad ſcḋam do impetrat ſi fiat rōnabilit̄ ſm ꝙ determiatū ē. ¶ Ad vltimū dicendū ꝙ ſi petit ꝙ incentiuū nō dominet̄ nec vincat. rōnabilit̄ petit: ⁊ ſic eſt efficax. Si aūt vt totaliter remoueatur: petit nō rōnabilit̄. Deꝰ eñ relīqt illā ibi rōnabilit̄: ſcꝫ ad exercitiū ſuſtinētie. ⁊ ꝯſequenter ad augmentū meriti eiuſdem.

Membrū terciū

Conſequēter querit̄ de conditōnibꝫ q reddūt oratōēꝫ efficacē. ⁊ pmo q̄rit̄ in ꝯmūi de ſufficientia numeri illaꝝ. deinceps ſpecialius de ſingulis numeratis.

Articulus primus

Primo igit̄ q̄rit̄ vtꝝ ad h̄ ꝙ ōrō ſit efficax. requirat̄ q̄tuor ꝯditōēs pfacte vel ſufficiāt pauciores ⁊ videt̄ ꝙ pauciores ſufficiāt. Secūt math. vij. ſup illud. Oīs q petit accipit. ⁊ q q̄rit inuenit. glo. intelligitur pie ⁊ pſeuerāter. ſ; ibi ponit̄ ōrō efficax: ḡ iſte due ꝯditiones ſufficē vident̄. ¶ Preterea. j. Ioh. vlt. Scimꝰ qꝛ audiet nos q̄cqḋ petierimꝰ. Glo. Si petimꝰ ſm volūtatē dei impetrabimꝰ. ḡ ſufficit petere ſm volūtatem dei. ſ; hoc ē petere pie: ḡ iſta ſola conditō ſufficit. ¶ Preterea. videt̄ ꝙ ſine iſtis pt̄ eē ōrō efficax. Ro. xv. Adiuuetis me in ōrōnibꝫ vr̄is ad deū. Glo. multoꝝ pces impoſſibile ē vt nō impetrēt. ḡ videtur ſufficere multitudo rogantiū ad impetrandū. ¶ Preterea. Iacob. vlt. helyas hō erat. Glo. Si vna ōrōne impetrauit helyas: quāto magis multi fideles multis ōrōnibꝫ. ergo et paꝰ. ¶ Preterea. videt̄ ꝙ adhuc ſine iſtis ſufficiāt fides ſpes et caritas. Scḋm qḋ Hugo includit ꝙ ōrō ꝯuerſio ſit ad deū fide ſpe ⁊ caritate ſubnixa. vbi etiā dicit ꝙ cū ex his gignitur pfecta ē. q̄re ⁊ efficax videt̄. ¶ Preterea. in ōrōne nō ſūt niſi tria. ſcꝫ petēs petitū ⁊ a q petit̄. ad petētē ptinet hec determinatio p ſe: ad petitū qḋ ad ſalutē: a q petit̄ h̄ qḋ pie. qꝛ pietas i deo ē cū ſit cultꝰ diuinꝰ. ¶ Preterea. in omel. q̄daꝫ Beda ponit niſi tria impedimēta exaudibilitatis. ſcꝫ cuꝫ petit̄ ꝯ ſalutē: aut cū petēs ē vite male: aut cuꝫ petit ꝓ alio ꝓ quo nō debet exaudiri. Cōtra pmū impedimētū ē hec ꝯditō ad ſalutē. ꝯtra ſcḋm hec ꝯditō pie. ꝯtra terciū hec ꝓ ſe. ita nō exigunt̄ q̄tuor. ¶ Preterea. videt̄ ſufficere pie. qꝛ pietas ad oīa vtilis. j. Thimo. iiij. ¶ Contra. videt̄ ꝙ plures requirāt̄ q̄ q̄tuor. qꝛ requirit̄ hūilitas ad h̄ ꝙ ōrō ſit efficax Eccl. xxxv Oratio humilitatis ſe nubes penetrat. ḡ eſt de illis que faciunt ōrōnē efficacē. ¶ Preterea. videt̄ ꝙ exigat̄ puritas. Iob. xvj. hoc paſſe ſūt abſqꝫ iniq̄tate manꝰ mee: cū haberē ad deum mūdas pces. ¶ Preterea. videt̄ ꝙ paupertas. pſ. deſiderium pauperꝝ exaudiuit dñs. ¶ Preterea. videt̄ ꝙ miſericordia. Eſa. lviij frāge eſurienti panē tuū. ⁊ infra. Tūc inuocabis ⁊ dñs exaudiet. ¶ Ad idē facit ꝙ dicit̄ ꝓuerb. xxj. q obturat aurē ſuā a clamore pauperis: ⁊ ipe clamabit ⁊ ñ exaudiet̄. ¶ Preterea. cū ōrō efficax merit̄ vitā eternā. ſ; ſꝫ oīno. ⁊ ſit bonū opꝰ. q̄ritur quō differēter ⁊ ꝯditōēs ōrōnis ſuptacte. ¶ Rn̄ſio. ad hoꝝ euidētiā notādū. ꝙ ōrōnē eē exaudibilē. tribꝫ modis pōt intelligi. Vno mō vt dicat̄ digna exaudiri ad meritū. Scḋus modꝰ addit ſup illud ꝙ digna ē exaudiri ad meritū: ꝙ ē habilis ſiue expedita ad exaudiēdū ad votū. Tercius modꝰ ē ꝙ nō ſolū expedita. ſ; etiā efficax vt exaudiat̄ ad votū. Et intelligat̄ talis differētia inter expeditaꝫ ⁊ efficacem. ꝙ efficax dicat̄ que meret̄ exaudiri ad votū: expedita que nō tantū quātū efficax: tñ aliquātulū digne vt exaudiatur ad votū. Et ſm tres has differētias ſurgit q̄ſi triplex eē ōrōnis: ⁊ aliē alieqꝫ conditōēs exigunt̄ ad ꝯpletionem illius ſm hoc triplex eē. ¶ Ad ōrōnē igit̄ ſm ꝙ eſt exaudibilis ita vt exaudiat̄ ad meritū: requirūt̄ iſte tres virtutes fides ſpes ⁊ caritas. Sine his eñ non debet fieri ōrō. debet eñ credere. ⁊ ꝙ deꝰ poſſit: ⁊ ſpare ꝙ velit. ⁊ diligē eum qui tribuit. ſicut plane dicit Hugo de vtute orandi. Neqꝫ eñ homo p deuotōēꝫ ad deum ſe ꝯuerteret: niſi ⁊ crederet. vt ſup ſepius tactū eſt. Vnde etiā beatus Augu. in li. ſolv

loquioꝝ dicit. q sic in visu naturali ad hoc q aliqs ꝯplete
videat. p̄mo exigit vt sanos habeat oculos. scd̄o q dirigat
eos ad videndū hoc ē q dirigat radios visuales ad rem vi
dendaꝫ. tercō q desideret: sic spūaliter ad h q hō dign⁹ sit
exaudiri. primo exigit fides que p̄mo sanat oculos mētis
ꝛ purificat. scd̄o spes p quā dirigūt radij mētis qui sūt af
fectōnes ad deū. spes em̄ semp quasi in extēsione ē. tercō ca
ritas que ē desideriū ꝑfruendi. ¶ Ad hoc aūt q or̄o sit ex
audibilis scd̄o mō vt scꝫ sit expedita ad exaudiēdū ad vo
tuꝫ: requirūt. puritas. hūilitas. ꝛ paupertas. ꝛ hoc fm tres
aīe vires. vt vnaqueqꝫ suā expediat. ita q ꝗtuꝫ ad rōnaleꝫ
attendat puritas scꝫ intētionis. hoc em̄ rōnalis ē: licet pu
ritas [illegible] sit [illegible]. ꝗtuꝫ ad [illegible]bile paupertas.
ꝗtum ad irascibile hūilitas ꝛ hoc fm tria que ipa petitio
exigit. fm q ad deuꝫ ē dirigēda. petēs: ꝛ qd̄ petit: ꝛ ꝓpē qd̄
petit. ex pte petētis debet eē humilitas disponēs. qꝛ valde
placet ei qui petit. scꝫ deo qn̄ seipm̄ humiliat ei ipe petens
In respectu ei⁹ qd̄ petit paupertas disponēs. fm q dic Gre
go. Qui nihil habet in mūdo [illegible] intelligit p amorē quid
restat nisi vt in celū intēdat. Et ideo dicit in ps̄. Quid em̄
mihi ē in celo ꝛ a te quid volui sup terrā. Certū ad illud ꝓ
pter qd̄ petit: debet eē intētionis puritas disponēs vt pu
re petat ꝓpē deuꝫ. ¶ Ad h q exaudibilis sit orō ꝛ efficacit
ad votū audiat. exigūt ꝗtuor ꝯditōes supplicare quib⁹ ꝯcur
rentib⁹ qd̄ petit obtinet. Et accipiūt iste ꝯditōes pie. ꝓ se
ꝑseuerāter: ꝛ ad salutē. fm ꝗtuor causas que ꝯcurrūt i orō
ne. Per hoc em̄ qd̄ dicit ad salutē intelligit q nō solū pe
titur vita eterna. s omne qd̄ ad illā ordinat. Et ideo notabi
liter hec ꝯpositio [illegible] addit. ꝛ ideo hec ꝯditio refert ad cau
sam finalē. per seuerantia do ad causaꝫ formalē forma do
orōnis [illegible] ꝑseuerātia que debet eē in orōne dupli
ter. scꝫ in actu orōnis. ꝛ i habitu caritatis. in actu orōnis
ita q ꝑseueret petēs. vnde Luc. xj. Ille si ꝑseuerauerit pul
sans. dico vobis. et si nō dabit illi surgēs eo q amic⁹ ei⁹ est
ꝓpter improbitatē ei⁹ surget ꝛ dabit illi tot quot habet ne
cessarios. Glo. op⁹ est ꝑseuerātia qd̄ ꝯsequat. Et sil'r illud
eodē capitulo pauloaū. Quis vestrū habens amicū ꝛ ibit
ad illū media nocte. Glo. Postq̄ formā orōnis rogantib⁹
ꝓposuit instantiā ꝛ frequentiā orandi illis tribuit. vt nō so
lum diebus sed etiā noctib⁹ orō deferat. In ꝛ in habitu ca
ritatis habet a Greg. in moral. Aliter em̄ nō eēt ꝑseuerā
tia vera nisi eēt in actu ꝛ desiderio. i. vt intelligat negatiue
id est a desiderio nūq̄ recedere: nec impedimētū quo min⁹
fiat appone. Ex pte cause materialis ē deferēduꝫ id ꝓ quo
fit petitio. ꝛ magis ꝯuenit ad efficaciaꝫ orōnis q fiat ꝓ se
q̄ ꝓ alio: qꝛ tunc tota causa ē in orāte. qn̄ orat ꝓut debet ꝛ
obicē nullum ponit. nō sic aūt qn̄ orat pro alio qui ꝛ obicē
ponere pōt: vel qꝛ preces suscipe nō vult de⁹. de hoc magis
infra. Pie vō ad causam motiuā refert que est de⁹. Deus
em̄ debet eē orōnis initiū. aliter em̄ nō fieret pie. Et acci
pit ibi pie a pietate generali que est idē qd̄ cultus dei que
dicit theosebia. Recte em̄ mouet agens qn̄ a pietate mo
uetur. Et fm istā viam ista ꝯditio pie ꝯplectit in se ꝯditō
nes p̄dictoꝝ modoꝝ. sicut fidē spem ꝛ caritatē que erāt pri
mi modi. ꝛ puritatē ꝛ humilitatē paupertatē que erant scd̄i
modi. Ijs positis quicqd petit ꝓ se. ꝑseuerāter. ꝛ ad sa
lutem: nō est dubiū quin efficaciter impetret. His visis fa
cile ē ad obiecta respondere. ¶ Ad illud ḡ qd̄ obijcitur de
Glo. Math. vij. q due sufficiūt. scꝫ pie petere ꝛ ꝑseueran
ter. potest dici q hoc verū est de orōne exaudibili ꝛ digna
exaudiri ad meritū nō ad votū. quia pie orare non est nisi
existentis i fide ꝛ spe caritate subnixa. vt dicit Hugo. id ē
digne exaudiri ad meritum. ¶ Ad illud qd̄ obijcit q suffi
cit petere fm dei volūtatē. hoc est pie petere. pōt dici q hoc
verum est fm q pie ꝯplectit omēs ꝯditōes alias. eo modo
fm q pie accipit a pietate generali. que est cult⁹ dei. qꝛ pie
tate sic sumpta intelligit fides spes ꝛ caritas. Vt em̄ dicit
Augu. fide spe ꝛ caritate colitur de⁹. Similiter ꝛ alie con
ditiones. vt pꝫ ex dictis. ¶ Ad illud qd̄ obijcit de multitu
dine peccā q impossibile est nō exaudiri. Dicendū q sumi
tur ly impossibile ibi pro difficile. Aliter nō est necessariū

esse verū nisi ꝑintellectis ꝯditionib⁹ supradictis. [illegible]
[illegible] ¶ Ad illud qd̄ obijcit.
q efficax est orō [illegible] fide spe ꝛ caritate. vt ha
betur p Hugo. Dicendū q verum est de orōne exaudibili
ad meritū dūmodo ꝑseueranter fiat. ¶ Ad illud qd̄ obijcit
q in orōne nō sunt nisi tria. scꝫ petens ꝛ qd̄ petit ꝛ a quo
petit. Dicendū q pter hec tria est petitō sine orō que debet
esse ꝑseuerans. ¶ Ad illud qd̄ Beda ponit q tria tm̄ sunt
impedimēta exaudibilitatis ꝛc̄. Dicēdū q ex hoc nō habe
tur q tria sufficiāt ad hoc qd̄ orō sit exaudibilis. qꝛ facili⁹
est destruere q̄ ꝯstruere. cū em̄ requirat cursus pluriuꝫ ad
hoc q aliquid sit ꝑfectū: vnicuiq istoꝝ sufficit subtractio
ad hoc q non ꝑficiat. ¶ Ad illud qd̄ obijcit q sufficiat pie
orare prout pietas ordinat ad primuꝫ. qꝛ pietas valet ad
omnia fm apl̄m. pōt dici q pie fm q orō efficax debet pe
fieri sumit a pietate que ordinat ad deū. vnde obiectū nul
la est. ¶ Ad illud qd̄ obijcit de hūilitate. pōt dici q pie pe
tere est humiliter petere: qꝛ in pietate fm q ab ipo accipit
pie intelligit fides spes ꝛ caritas. fide aūt humiliat intel
lectus. vel pōt dici q puritas. paupertas. hūilitas. sunt ꝯdi
tiones orōnis expedite ad votū. ¶ Ad illud qd̄ obijcit de
exemplo [illegible] pōt dici q illud exaudire de quo loq
tur Esaias nihil aliud ē q̄ meritis rñdere. Vñ non intelli
gitur de exauditōe orōnis semp vt intēdim⁹ de orōne. vnde
glo. ibidē. Inuocabis corde ꝛ ore ꝛ ope ꝛ dn̄s exaudiet be
neficijs rñdendo. Unde vbo isto Esaie notat fruct⁹ eleemo
sine in obtētu meriti. p hoc q dicit: tūc inuocabis. ꝛ p̄mij i
hoc q dicit: ꝛ dn̄s exaudiet. ¶ Ad hoc q querit. quō virt⁹
opus bonū ꝛ orō vitam eternā mereāt. Dicenduꝫ q grā ꝛ
quelibet virt⁹ disponit ad merendū vitā eternā quātū est de
se. ꝛ virt⁹ scꝫ gratuita est que aliter nō habet merēdi ratio
nem. opa aūt bona ratō sunt merēdi. Et qꝛ sicut habet. ij.
Corin. iij. Nō sufficientes sum⁹ cogitare aliqd ex nobis q̄si
ex nobis. s sufficiētia nr̄a est ex deo. ideo ad supplendos no
stros defect⁹. vt sit in merito nostro ꝯplementū: addit orō
que ꝯplet insufficiētiā nostrā.

Articulus secūdus

[illegible]Onsequenter querit de ipis ꝯditōib⁹ distincte. Et
p̄mo de illa q̄ ē pie. scd̄o de illa q̄ est ꝓ se. tercio
de illa q̄ ē ad salutē. quarto de illa q̄ ē ꝑseuerāt.
¶ Itē in p̄ma pte p̄mo querit. vtꝝ exigat ad efficaciam orō
nis q pie petat. Scd̄o vtꝝ hec sola ꝯditio faciat oratōneꝫ
exaudibilē sine efficacē. Tercio vtꝝ hec ꝯditio differat ab
alijs quibusdā. Quarto qꝛ pie petere nō pōt quis existens
in pctō. scꝫ mortali: vtꝝ peccet qui orat deū existens in pec
cato mortali.

Circa p̄mū queri .§. j.

tur sic. Dicit aug. sic. cum oras quē oras attende: non pro
quo oras. sed solus de⁹ est petēdus: ergo orans debet prin
cipaliter intentionē suam ad deum dirigere sed tunc petit
pie. ergo videt q p̄ncipaliter hec ꝯditio pie in petitōne req
ratur. ¶ Contra. Luc. xj. in glo. sup orōnē dn̄icam dicit.
audiunt quib⁹ verbis orare. ꝛ qua instātia ꝑseuerare. ꝛ ꝓ
quib⁹ reb⁹ maxime supplicare oporteat. scꝫ fide spe ꝛ cari
tate. ꝛ q ꝑfecte petere carendi [illegible] a pte spm̄ bonū
ꝑcipiūt. ergo fides spes ꝛ caritas pnt peti p oratōeꝫ effica
cem. sed nihil fm Augu. petit qd̄ habeat. ergo petens ora
tione efficaci nō habet has virtutes. Et omnis talis est in
peccato: ꝛ sic pie non petit. quare sine hac conditōe efficax
oratio esse potest. ¶ Pret. dicit Grego. q si homo facit qd̄
in se est. dn̄s dabit ei gratiā. Et hoc patet p hoc q ꝯmunit
Zacharie. j. Conuertimi ad me ꝛ ego cōuertar ad vos. di
cit dn̄s. Sed homo pōt facere qd̄ in se est manens in pctō
ergo non habet grām faciēs qd̄ in se est. ꝛ petens impetra
bit. Nec tamē pie petit cū sit extra caritatē: ergo pie nō re
quirit ad efficaciam impetrādam. ¶ Pret. sup illō Math.
vij. Petite ꝛ dabit vobis. Glo. [illegible] petit [illegible]
[illegible] vt sanet post [illegible] petitū [illegible]
tis vt vires dent aio. igit si petēs meret sanitatē. ꝛ tñ [illegible]

nõ pie petit. cũ adhuc sit in peccatis. ḡ vt prius. Rñsio. dicẽdũ ꝙ hec ꝯditiõ que ẽ pie petẽ reqrit̃ ad orõnẽ efficacem. eo mõ quo i ꝓcedẽti ꝯplemẽtarie dictũ ẽ. ¶ Ad illud ḡ qd primo obijcit̃ ꝙ nõ exigit̃ pie petẽ: cũ petẽs fidẽ spem ⁊ caritatem impetret cũ sit in pctõ. ⁊ ita non pie petet. Dicendũ ꝙ aliud ẽ dicẽ orõnẽ efficacẽ: ⁊ orõnẽ ꝯsequi effectũ suũ. Oratio enĩ efficax tũc dicit̃. qñ de se ⁊ suis circũstantijs digna est exaudiri. Uñ efficax ẽ ⁊ dicit̃ q̃si efficere apta. ⁊ s̃m hoc non põt esse efficax nisi in grã fiat: cũ nullus extra grãm sit dignus exaudiri. Oratõ aũt dicit̃ ꝯsequi effectuz suũ. ⁊ si efficax nõ sit. qñ fit illud qd orans petit. ⁊ si nõ ꝓpter suũ meritum: ꝓpter tñ illius qui petit̃ bonitatẽ qui supplet illud qd minus erat in petente. ⁊ sic est in ꝓposito. Nisi enĩ deus de sua bonitate suppleret petentis defectũ. ⁊ ipm̃ ꝓueniret peccatorem: nũq̃ gratiã daret illi qui esset in peccato. ꝙ ergo talis impetrat: hoc nõ ratõe dignitatis petẽtis est: s̃ largitatis eius qui petit̃. ¶ Ad illud qd obijcit̃ de v̱bo Greg. ꝙ si homo facit qd in se est: ⁊ deus facit qd in se est. dicendum ꝙ homo faciendo qd in se est illũ efficit dignũ exaudiri. Sed deus faciendo qd in se est exaudit illũ: nõ ꝓpter orantis dignitatem: sed suã nimiã liberalitatẽ. Ex his iã dictis patz rñsio ad illud qd sequit̃.

Consequẽter queri .§. ij.

tur vtrum hec sola conditio. scz pie petere facit orõnẽ efficacem. ꝙ sic patet Math. xxj. Si habueritis fidem ⁊ non hesitaueritis ⁊c̃. credẽtes. Glo. nõ hesitantes. Et Jaco. j. Postulet in fide nihil hesitans. ergo fides sufficit ad efficaciam orõnis dum nõ est cũ hesitatõne sed hoc est pie petere quia cũ petit̃ deus. credẽdo de eo sine omĩ hesitatione que sunt credẽda: tũc ꝓprie petit̃ deo pie ⁊ sufficit ad efficaciam orõnis. ¶ Pret. Joh. xv. Si manseritis i me ⁊ verba mea in vobis mãserint: qdcũq3 volueritis petetis ⁊ fiet vobis. ergo ad efficaciaz orõnis sufficit ꝙ maneamus in deo ⁊ verba eius in nobis maneãt. hoc aũt totũ facit caritas. j. Joh. iiij. Qui manet in caritate in deo manet ⁊ deus in eo. Sed ex caritate petere ẽ pie petere: ḡ pie petere solũmodo sufficit ad efficaciaz orõnis. ¶ Contra. si pie petere sufficit ad efficaciã orõnis. ergo vnica petitio pie facta efficax est: ita ꝙ q̃ncũq3 aliquis pie petit exaudit̃. qd nõ est verũ. ¶ Rñsio. ꝙ nõ solũ sufficit ad efficaciã orõnis pie petere: imo requirunt̃ ⁊ alie ꝯditiões. sicut supra est dictũ. ¶ Ad illud aũt qd primo obijcit̃ ꝙ sufficit solũ pie petere. q: petere nõ hesitando in fide. dicendũ ꝙ orõ dici põt efficax. vel ad meritũ vel ad votũ. Ad votũ qñ dat̃ illud idẽ qd petit. Ad meritũ qñ nõ dat̃ idem qd petit̃: dat̃ tñ qd expedit ad salutẽ. vt i paulo fides. ergo ex pte fundamẽti dũ est sine hesitatõe sufficit ad hoc vt exaudiat̃ ad meritũ. nõ aũt ad votuz nisi ille circũstantie apponãt̃. qd patet. q: paulus fidez habebat nullatenus hesitantẽ: nec tñ impetrauit. quare nõ petijt ad salutẽ. ¶ Eodez modo soluit̃ illud scz ꝙ caritas exaudiri facit ad meritũ nõ ad votũ. qd patz ꝑ hoc: q: paulus caritatẽ habebat ꝑfectã. vñ ad meritũ impetrauit. nõ ad votũ. Uñ quẽadmodum fides est fundamẽtũ orõnis exaudiẽdo ad meritũ: sic caritas est ꝯplemẽtũ. ¶ Per hoc soluit̃ cũ solet queri. cum tres v̄tutes. scz fides spes ⁊ caritas exigant̃ ⁊ sufficiant ꝙ orõ exaudiat̃ ad meritũ: ꝓpter quid specialiter attribuit̃ fidei effectus orõnis q̄ alijs. dicit̃ enĩ Math. xxj. Si habueritis fidem ⁊ nõ hesitaueritis. Multa enĩ ⁊ mira dicuntur ibi que nũq̃ dicunt̃ de alijs duabus. Et si dicat̃ i. no Joh. xv. Si in me manseritis ⁊c̃. qd facit caritas. nihil est: quia ibi accipit̃ caritas nõ quelibet s̃ ꝑ ꝓut ꝑseuerãs. vñ ⁊ addit̃. Et v̱ba mea in vobis mãserint. i. ꝑmãserint. dicẽdũ ꝙ ratõ huiꝰ ẽ: ꝙ fides initit̃ omĩpotẽtie dei: ⁊ sũme sapiẽtie ipsius: ⁊ sũme bonitati. vñ cũ rõne omĩpotẽtie sue possit deus dare qd petit̃: rõne sũme sapiẽtie sue qd discrete petit̃: ratione sũme bonitatis qd subtilit petit̃. io s̃m ꝙ initit̃ omĩpotẽtie dei credit ꝙ possit dare qd petit̃. s̃m ꝙ initit̃ sũme sapiẽtie qd discrete petit̃. s̃m ꝙ initit̃ sũme bonitati qd salubriter petit̃. nõ sic aũt in alijs reqrit̃. ideo spẽaliter illud ei attribuit̃. ¶ Posset tamẽ dici ꝙ quãdo arguit̃ qd fides sic impetrat: intelligit̃ de alijs ꝯditõibus ꝑintellectis. Similiter posset dici ꝙ in alia auctẽ Joh. xv. Si in me manseritis nõ solum pie petit. s̃ ⁊ ꝑseuerãter. vñ sic debet glosari. Qdcũq3 volueritis ex caritate. scz ꝑseuerãte in vobis ⁊ operante. ⁊ hec duo habẽt ex v̄tute v̱boꝝ. Manere enĩ de v̄tute sue significatõis addit supra eẽ ꝑseuerãtiã. vñ licet dicatur aliquis eẽ in loco aliquo si semel sit in eo: manere tñ in eo nõ dicit̃ nisi ibi ꝑseueret. qñ ḡ dicit̃. Si in me manseritis. notat̃ caritas ꝑseuerãs. Cum õo addit̃. ⁊ verba mea in vobis mãserint: caritas operans. Sz in tali caritate subintelligunt̃ cetere conditiões. quia sicut dicit aug. Est vnctio que docet de omnibus. sicut dicit̃ Joh. ij. Et discretõ petendi est ex huiõi caritate: ⁊ ideo ipsa docet ꝓ quo petendũ sit q: ꝓ se. ⁊ quid: q: ptinẽs ad salutẽ.

Consequẽter queri .§. iij.

tur de differentia huius conditõis que est pie petere: ad alias duas. quia vt videt̃ hec conditõ nõ differt ab illa que ẽ petere ad salutẽ: q: vt tactũ est supra. Pietas est cultus dei. ⁊ vt dicit aug. in Encħ. fide spe ⁊ caritate colit̃ deus. Unde videt̃ ꝙ omẽ petere qd fit ex fide spe ⁊ caritate ẽ meritoriũ ad salutẽ. ⁊ quicũq3 pie petit. petit ad salutẽ: ergo nõ differunt iste due cõditiões. scz pie petere ⁊ ad salutẽ. ¶ Pret. qui petit pie: petit ex fide spe ⁊ caritate. sed spes ẽ expectatio future beatitudis. ⁊ hec expectatio longanimitatẽ habet ꝯcomitantem. Uñ sup illud Gal. v. longanimitas dic Glo. expectatõnis. s̃ longanimitas expectatõ est ꝑseuerans expectatio. ergo qui petit ex fide spe ⁊ caritate: petit ꝑseueranter. ergo idẽ est petere pie ⁊ ꝑseuerãter. ḡ nõ differũt ille due determinatões seu ꝯditõnes. ¶ Rñsio. ꝙ diuerse cõditõnes sunt ꝑtacte. vt patz ex v̱bis ex quibus sumũt̃. Cũ enĩ quatuor ꝯditões efficaces sumũt̃ ex verbo Joh. xvj. Si qd petieritis patrẽ ⁊c̃. quia ꝑ hoc qd dicit̃ patrẽ: insinuat̃ petere ad salutẽ. vnde Joh. xiiij. Qdcũq3 petieritis patrem s̃ faciet. Glo. ad salutẽ. Alia que ꝓpicius nõ dat: iratus daret. ꝑ hoc qd dicit̃ in nomine meo: insinuat̃ pie petere. ¶ Ad illud qd obijcit̃ primo. dicũt quidã ꝙ hec est duplex oĩs petitio ẽ meritoria ⁊ salubris siue meritoria salutis. vel põt determĩare subiectuz. scz ꝙ illa dictio sit respectu petiti. ⁊ sic est falsa sub hoc sensu. Omĩ petitõe meritoria petit̃ qd est ad salutẽ. habet enĩ instantiã in petitõne pauli qui meritorie petijt stimulã amoueri: nõ tamen ad salutẽ. vl̃ põt dici ꝙ licet qui pie petit petat ad salutẽ: nõ tamen est idem petere sic ⁊ sic. Sicut nõ sequit̃. ista sunt ãnexa ergo sunt idẽ sic non sequit̃. fides operans ꝑ dilectõez est simul cũ caritate. ergo idẽ est fides ⁊ caritas. Pret. omnes v̄tutes quodãmodo ãnexe sunt ⁊ ꝯnexe: nec tamẽ idem sunt. ¶ Ad secũdum obiectũ soluũt ꝑ interpretatõez. dicũt enĩ ꝙ hec est falsa longanimitas expectatõ est ꝑseuerãs expectatõ. q: longanimitas sonat in cõtinuã quãtitatẽ: ꝑseuerãtia i discretã. Dicit enĩ ꝑseuerãtia iteratiõnẽ ⁊ frequẽtiã petitõnis. Longanimitas enim attendit̃ in cõtinuatõnis expectatiõne vnanimi ⁊ diuturna. ꝑseuerantia in multiplicatõe sine iteratõe vniformi. ⁊ freqntatõe vniformi: vniformi dico. q: si intercipiatur ꝑ aliqd impedimentũ quo minus fiat qd petit̃. scz pctm̃ aliqd: nõ dicit̃ ꝑseuerãter fieri.

Consequẽter queri .§. iiij.

tur vtrũ oratio eius qui est in peccato. scz mortali sit peccatum: ꝙ sic videtur. Grego. in pasto. Cum his qui displicet ad intercedẽdum mittitur: irati animus ad deteriora prouocatur. ergo ꝑ oratõem displicẽtis prouocat̃ deus. sed nõ prouocat̃ nisi ꝑ peccatũ: ergo oratio displicẽtis deo est peccatum. sed quilibet qui est in peccato mortali est displicẽs deo: ergo cuiuslibet talis oratõ est pctm̃. ¶ Pret. sup illud Ps. xxj. Auribus ꝑcipe orõnẽ meã nõ i labijs dolosis ⁊c̃. dic glo. Orõnẽ dico platã nõ i labijs dolosis. sic ẽ illoꝝ orõ q dicũt. Dñe dñe. et nõ faciũt voluntatẽ p̄ris. ḡ oĩm taliũ orõ est dolosa. ḡ pctm̃. ¶ Pret. Eccl. xviij. Ante orõnez ꝑpara aiam tuã: ⁊ noli esse q̃si homo qui tẽptat deũ. ḡ orare nõ ꝑparata aia est tẽptare deũ. Sz oĩs qui orat i mortali pctõ.

orat nō pparata aīa: ergo quilibz talis orādo temptat deū
sed deū temptare est pctm. phibitū est em̄ Deu. vi. ergo exīstē
tis in mortali orō est pctm. ¶ Preterea puerb. xxviij. Qui de-
clinat aures suas ne audiat legē orō eius erit execrabilis.
ergo pctm. ¶ Preterea sup illud ps. xlix. Peccatori aūt dixit
deus quare tu enarras iusticias meas. Glo. prohibet ne lingua
psumat laudare cui obuiat mala pscientia. ergo pctm est lauda
re deū et qui scit se eē in mortali pctō. ¶ Preterea Isa. j. Incen
sum abomiatio ē mihi. et subiūgit causam. Man⁹ em̄ vr̄e
sanguie plene sunt. displicebat ergo deo incēsi oblatio. cū ma-
nibus immūdis. i. opibz. sed incēsuz significat orōnē. Vn̄ in
ps. xl. Dirigat orō mea sicut incēsuz in cōspectu tuo. ergo
displicet orō deo que fit cū opibz imūdis. Cū dicat. j Co-
rin. x. hec aūt in figura facta. Vn̄ sicut in bonis multo me-
lius est qd figurat q ipa figura: ita in malis multo pe⁹
est qd figurat q figura significās rc̄. magis ergo displicet deo
orō existētis in mortali pctō q incēsuz. et ita talis orō ē pec
catū. ¶ Preterea sup illud ps. lxxiij. Cōfitebimur et inuocabi-
mus nomē tuū narrabim⁹ mirabilia tua. dicit Glo. In de
mor⁹ ergo si deū orat. iudiciū postulat. i. dānationē. ergo illa orō
est pctm cū sit causa dānatōis. ¶ Preterea sup illud ps. Quo
usqz irasceris sup orōnē serui tui dicit Glo. ne irascat sup
orōnē serui irascit dn̄s sup orōnē inimici. Sed q est i pctō
mortali ē inimic⁹ dei. ergo de⁹ irascit orōni ipius. ergo orō eius ē
pctm. ¶ Preterea ps. c. viij. Oratō ei⁹ fiat in pctm. Et intelli-
gitur de iuda pditore. ergo orō iude erat pctm. ¶ Preterea sup il-
lud glo. Nō est iusta orō nisi que p xp̄m fit. Et nō solū non
delet pctm: sed etiā fit in pctm. ergo orō existētis i pctō mortali
nō fit p xp̄m. ergo nō solū nō delet pctm. sed ipa ē pctm. ¶ Preterea
si aliqs imūd⁹ volutat⁹ in luto fetido. se psentaret regi ter-
reno: indignaret rex. ergo cū ille qui scit se esse in pctō morta-
li se psentat regi deo loquēs ad ipm p orōnē. qz cū oramus
cum deo loquimur. vt dicit aug. irascit de⁹ ipi. et ita orō eius
displicet deo. et ita est pctm. Qd pfirmat p hoc q dn̄s ira-
tus est ei qui intrauit ad nuptias nō habēs vestē nuptialē
Math. xxij. Itē Hester. iiij. Nō erat licitum indutū sacco
aulam regis intrare. ¶ Preterea Eccl. xxxiiij. Nō sunt bene-
placite subsānatōes iniustoz. sed orō ei⁹ qui se scit in pctō
mortali subsannatō videt eē: ex vna em̄ pte honorat deum
inq̄tuz orat: et ex alia inhonorat p pctm mortale. Ro. ij. p
puaricatōez legis deū inhonorat. ergo deo displicet talis orō
et ita vt prius. ¶ Contra. Eccl. xxj. Fili peccasti nō adyci-
es iterū: sed de pristinis depcare vt tibi dimittāt. ergo q est in
mortali si orat vt de⁹ dimittat ei. nō peccat. ¶ Preterea sup il-
lud Joh. ix. Scimus quia peccatores de⁹ nō exaudit. dicit
glo. adhuc inunctos. i. nō unctos. audit em̄ deus peccato-
res vt publicū pfitentē. Alia glo. ibidez. qz adhuc inunct⁹
corde: si mentit nō est mirū. ergo nō omnis orō peccatoris est
pctm cū de⁹ illū audiat. i. exaudiat. ¶ Preterea ieiunare i mor
tali nō est pctm. nec dare elemosinā ergo nec orare ē pec-
catum. ¶ Rn̄sio. q nō omnis orō existētis in mortali ē pec
catuz: sed quedā et quedā nō. qz existēs in mortali pctō qnqz
peccat orādo qnqz nō. Ad cui⁹ euidentiā notādū. q ex plu
ribus de causis peccat q orat in pctō. prima qz orat vel pe-
tit illicitū. ps. Iniquitatē si aspexi in corde meo non exau-
diet dn̄s. Item Jac. iiij. petitis et nō accipietis: eo q male
petatis vt in pcupiscētys vestris insinuatis. Alia est causa
quia orō pcedit ex viciosa radice. et hoc ptingit tripliciter.
Primo cū est ex psumptōe. videlicet cū aliquis se digniorē
reputat ceteris exaudiēdum. et talis est orō significata in
facto Ozie qui voluit adolere incēsum sup altare thimia-
matis. ij. Paralip. xxvj. Sūt em̄ quidaz qui digniores sese
ceteris reputāt ad dignitates ecclīasticas. et ita ad orandū
p populo: qz sunt de nobili pgenie. Scd̄o fit orō pctm ex
radice viciosa cū est ex ypocrisi. Math. vj. Cū oratis non
eritis sicut ypocrite. qui amāt pmas cathedras in synago
gis. et in plateaz angulis stātes orare vt videāt ab hoibz.
Tercio fit orō pctm cū fit ex amore pecunie vel ex vicio gu
le. vnde Math. xxiij. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite
qui pmedetis domos viduaz. longa orōne orātes. Glo. Qui
vestra sup̄stitōe nihil intēditis. nisi vt pdā de subiecta ple-
be faciatis. Item orō fit pctm cū fit scandalū et in notorio
peccatore. Unde ps. Peccatori aūt dixit de⁹ q̄re tu enarras
iusticias meas rc̄. et sic igit quāqz modis ptingit orōnē eē peccatū.
¶ Ad p⁹ aū auctoritate dicēdū q in illa animi⁹ ad deteriora
puocat nō pira orantē: sed pira mittētē qui scīēter mittit in
dignū. vel puocat pira illū qui mitt. qz scīēter in morta-
li suscipit officiū orādi. Oratō tn̄ subsequēs nō est pctm si
nō habeat impedimētū aliqd pdictoz. ¶ Ad illud qd obȳ-
citur p Glo. sup ps. q orō est dolosa illoz qui nō faciūt vo-
luntatē patris. dicendum q reuera orō eoz qui dicūt dn̄e
dn̄e et nō faciūt volūtatē patris ē dolosa. et ita pctm. De-
ē n̄ est cū ptend. l volūtas faciēdi aliqd bonū et fit pira ieȝ
et pctm. sed facit qui dicit dn̄e dn̄e et facit pira volūtatē eius
vnde hmōi orō est ex viciosa radice. Cū eni dicat dn̄e vide-
tur moueri ex caritate sic dicēdo. et faciēdo pira volūtatem
dei. patz q moueē ex ypocrisi et dolo. ¶ Ad illud qd obȳcit.
q orare nō pparata aīa est temptare deū rc̄. pōt dici q re-
uera orātes deū aīa nō pparata peccāt ex psumptōe. ut ē
habet ex Glo. supra verbū ppositū Eccl. xviij. Preparare
quis debet aīaz ante orōnē. dimittēdo siquid habz aduer-
sus aliquē. Si aūt petat quid a dn̄o et nō indulget pximo
temptatō quedā dei ē: et ex quadā psumptōe ē q petit repu
tando se dignū debere exaudiri a deo licz nō velit exaudi-
re pximū deoffensa indulgēda. Unde glo. hic monet vt sp
parati sim⁹ ne stulta securitate nobis blādiamur. ¶ Ad il
lud qd obȳcit. puer. xxviij. Qui declinat aures suas ne au-
diat legē. scz illā qua pcepit dn̄s seu pcipit. ne homo sit me
mor iniurie ciuiū suoz Leuit. xix. Presumptō est em̄ illum
petere a deo misericordiē exaudiri: qui iuxta pceptum dn̄i
nō vult misericordiē parcere Eccl. xxviij. homo homi ser-
uat iram: et a deo querit medelā. Unde qui nō audit legem
qua pcipit dn̄s indulgere pximo. orō ei⁹ est execrabilis. i.
inacceptabilis deo. sicut nec illud qd execrabile est alicui
est illi acceptū. vel execrabile. i. pctm. ¶ Ad illud qd obȳci
tur p glo. sup illud ps. peccatori aūt dixit de⁹ rc̄. Dicendū
q nō est sile de laudatōe pdicatione et orōne. qz pdicatio et
laudatio actio publica est que est pctm in peccatore noto-
rio: sed orō quedā actio priuata est. vnde nō fit scandalum
cleris sed publica pdicatio et laudatio scandalum est alioz.
vnde et pctm. Et q dicit glo. prohibet ne lingua presumat
laudare rc̄. de notorio peccatore intelligit. aut si de occul
to: prohibet ne officium laudādi presumat suscipe cum cō-
scientia mortalis. ¶ Ad aliud dicendum. q p incensuz ab-
ominabile significat oratō que est ex viciata radice. Unde
dicit. Cum multiplicaueritis oratōez nō exaudiā. manus
eni vestre sanguie plene sunt. quasi diceret. sanguis. i. pec-
catum maculat oratōez vestrā. ¶ Ad aliud dicendū. q ille
indeuote dicit orare qui pira deuotōez inuocat deū vl orat
vel qui scīēter in mortali suscipit officiū inuocandi. ¶ Ad
aliud dicendū q ante aduentuz xp̄i dicebat homo inimic⁹
dei. et tūc irascebat sup oratōez ipius. nō qz oratō esset pec
catum sed qz nō psequebat plenū exauditōis effectū. Quā
tūcūqz em̄ orarent sancti ante aduentum xp̄i: necesse habe
bant in morte descendere ad inferos. vnde nō statim habe
bant qd meruerunt. scz vitam eternaz. ¶ Ad illud ps. orō
ei⁹ fiat i pctm rc̄. pōt dici q ex q̄ iudas cepit agere ad pdi-
tionem xp̄i: et māducatō cū xp̄o et orō ei⁹ fuit pctm: qz ex ma-
la radice. scz psumptōe vel desperatōe. ¶ Ad illud qd obȳ
citur. q orō que nō fit p xp̄m sit pctm rc̄. Potest dici q il-
la orō nō dicat esse p xp̄m. que non affectu bono fit nec bo-
num petit. sicut dicit Glo. Et sine dubio talis orō peccatū
est. Sed nō sequit ob hoc q ois orō existentis in mortali
est peccatū. quia quedā fit bono affectu ex humilitate. ¶ Ad
illud qd obȳcit. q si imūd⁹ offerret aliqd regi rc̄. Rn̄sio. ē
p interemptionē. Nō em̄ est generaliter verū q si offerat ali
quid regi p quēcūqz imūduz q ex hoc offendatur rex. quia
quādoqz offerūt a medicis habentibz man⁹ imūdas ex cō-
tactu medicinaliū aliqua medicinalia: nec ex hoc offendit
rex. sed bene acceptat hmōi oblatōes. Silr̄ si pctōr imūd⁹ est
fetenō voluptatis. et offerat se regi celesti p oratōem vt ipm
lauet et mūdet qui solus pōt mūdare corda: non indignat

rex celestis. qꝛ honoꝛ ei⁹ est. Et ꝙ dicit̃. Amice quõ huc intrasti ꝛc. de ꝑsumptõe se ingerẽte intelligit̃. ¶ Ad ultimũ dicendum ꝙ nõ oĩs oꝛõ existẽtis in mortali ẽ subsannatõ. Cum eñ aliqs humilit̃ ꝛ deuote quãuĩ ꝑmittit stat⁹ peccati orat deũ: talis oꝛõ nõ est subsannatio: ſ honorat̃ de⁹ ꝑ illam. Nec ex alia ꝑte inhonorat̃: qꝛ pctm orãtis quodãmodo ꝑ humilẽ oꝛonẽ apt⁹ fit ad indulgẽdũ. Cessat ei augmẽtatio pctoꝝ: dum pctor bonis intẽdit opib⁹. ¶ Alteri⁹ sciẽdum ꝙ sicut ꝯtingit oꝛonẽ esse pctm ex viciosa radice: ita ꝛ ieiuniũ ꝛ elemosinã. vt ꝑꝫ Math. vj. de ieiunijs ꝛ elemosinis ypocritaꝝ. Unde extẽdit̃ q̃stio hec nõ solũ ad oꝛonem ſ ꝛ ad alia opa. quare querit̃ vtꝝ oĩs actio existẽtis i mortali sit pctm. Sũt eñ auctes q̃ vident̃ illud innere. sicut illud apli. oĩe qḋ nõ est ex fide pctm est. Ro. xiiij. ꝛ glo. sup illud. oĩs vita infideliũ est pctm. Sed expõit̃ illa auctoritas sic. oĩe qḋ nõ est ex fide. i. ꝯtra fidẽ. Silr oĩs vita infideliũ. i. oĩs vita in infidelitate. vel põt dici. ꝙ oĩe qḋ nõ ẽ ex fide pctm est. i. habet defectũ. sicut sibilus dicit̃ habere pctm cũ habet defectũ in materia ꝛ forma. ſ hec est alia significatio pcti q̃ sit illa qua pctm dicit̃ meritoꝛiuꝫ pene. ꝛ sine dubio magnũ defectũ habet ibi actio qua possem⁹ ibi mereri vitam eternã: ꝛ tamen non meremur inde qḋ valet ad vnũ denariũ. sicut accidit illo qui ꝓpter humanas laudes bona facit. vnde Greg. magna verecũdia ẽ magna agere ꝛ laudib⁹ inhyare. quia vnde celũ emere posset: nimiuꝫ humani fauoꝛis querit.

Articulus tercius

[C]Onsequẽter querit̃ de hac ꝯditõne pro se vtrũ oꝛõ sit efficacioꝛ facta pro se an pro alio? ꝙ pro se: videt̃ sic Joh. xvj. Si quid petieritis patrem ꝛc. glosa Aug. exaudiũt̃ sancti pro seipsis: nõ aũt pro omnibus alijs amicis vel inimicis. ḡ orare pro se maxime facit ad oꝛonẽ effectiue. ¶ Pret. illa oꝛõ sola est efficax que fit a spiritusancto. ſm illud Ro. viij. Spũs postulat pro nobis. G. i. nõ ꝯtra nos ſ pro nobis facit. scꝫ nos postulare. ḡ illam solã facit spũsanct⁹ que fit pro nobis. ḡ illa sola est exaudibilis. ¶ Pret. Joh. xvj. In illo die nõ rogabitis qcq̃. Glo. in futuro non rogabitis. ſ mõ petite ꝛ dabit̃ vobis. qḋ ad vos ꝑtinet: ꝛ si nõ oib⁹ illis quib⁹ petitis. ꝛ ideo dicitur vobis. ¶ Contra. vt habet̃ a Tullio. vera amicitia est idem velle ꝛ idẽ nolle. ḡ si vera amicitia ẽ inter deũ ꝛ hominem iustũ: quicq̇d nollet iust⁹ nollet de⁹. ḡ quicq̇d petat siue pro alio siue pro se semꝑ exaudiet̃. vt videt̃. ¶ Pret. constat ꝙ ꝑfectioꝛis ꝛ maioꝛis caritatis est orare pro inimico q̃ pro se. sed si minoꝛ caritas ꝛ imꝑfectioꝛ meret̃ exaudiri: multofortí⁹ ꝑfectioꝛ ꝛ maioꝛ. Sed caritatem habens pro se exaudit̃. sicut dicit glo. Joh. xvj. sup illud. Si quid petieritis in nomĩe: ergo multofortius pro alio. ꝛ ita vt prius. ¶ Pret. in moral. li. vij. ca. vj. dicit Greg. Quisqs pro alio intercedere nitit̃: sibi poci⁹ ex ipa caritate suffragat̃. ꝛ pro semetipo tãtocit⁹ exaudiri meret̃: quãto deuote pro alijs intercedit. Ex hoc habet̃ ꝙ efficaciã tribuit orãti pro alio. vt etiã pro se impetret̃. ſ hoc nõ esset nisi maxie acceptuꝫ esset deo orare pro alio: ꝛ ita vt pri⁹. ¶ Si diceret̃ ꝙ indignitas ei⁹ pro quo orat̃ impedit efficaciaꝫ oꝛonis. q̃n fit pro alio. Contra. beat⁹ stephan⁹ exaudit⁹ fuit pro paulo. vt habet̃ a beato aug. in ſmõe de beato stephano. quo processit stephanus trucidãdus ꝛ lapidãdus: illuc paul⁹ secut⁹ est adiutus oꝛonib⁹ stephani. qui custodiebat vestimẽta lapidantium ipm. vt habet̃ Act. vij. ꝯplens illud Math. v. orate pro ꝑsequẽtib⁹ ꝛ calũniãtib⁹ vos. ḡ oꝛõ pro inimicis ꝛ ꝑsecutorib⁹ est de ꝑfectõe euãgelica. ḡ ꝑfectioꝛ ꝛ melioꝛ est oꝛõ pro inimicis q̃ pro amicis. ḡ indignitas ei⁹ pro quo orat̃ facit ad efficaciã oꝛonis. ḡ facili⁹ exaudit̃ q̄ orãs pro alio ꝛ inimico q̃ pro se ꝛ amico. ¶ Pret. honesti⁹ orat̃ ꝛ oꝛõ fauorabilioꝛ videt̃ pro alio q̃ pro se: ḡ oꝛõ est magis exaudibilis. ¶ Pret. in ps. xxxiiij. oꝛõ mea i sinu meo ꝯuertet̃. Glo. et si eis nõ prodest pro q̄b⁹ orat̃: ego tñ ñ suꝫ frustrat⁹ mea mercede. ḡ quicũqꝫ orat pro alio sibi prodest: ꝛ põt prodesse alij pro quo orat. ſ oꝛõ facta pro se nõ prodest nisi orãti: ḡ oꝛõ facta pro alio magis est exaudibilis. ¶ Pret. aliqs meretur alteri pmã grãm quã nõ meret̃ sibi. ſ difficile cadit sub merito prime grẽ. qḋ eñ cadit sub merito habꝫ ratõnem prioris cũ sit ꝑncipiũ merẽdi. si ḡ orãs pro alio in difficili meretur exaudiat̃: multofortí⁹ in alijs. ꝛ ita oꝛõ pro alijs ẽ magis exaudibilis. ¶ Rñsio. ꝙ orare pro se ꝯueniẽti⁹ assignat̃ i cõditionẽ oꝛonis efficacie q̃ orare pro alio. cui⁹ duplex pt̃ ẽẽ ratõ. Una ex ꝑte ei⁹ qui petit̃: alia ex ꝑte ei⁹ pro q̃ petit̃. Ex ꝑte ei⁹ qui petit̃. hec ẽ ratio. sup illud ps. Exultate iusti in dño rectos decet collaudatõ: habet̃ in glo. ꝙ recti sũt q̃ dirigũt coꝛ suũ ſm volũtatẽ dei. q̄ est regula. ꝛ ꝑponũt voluntatẽ melioris sue volũtati. i. volũtatẽ oĩpotẽtis: volũtati infirmi. volũtatẽ dei: volũtati hoĩs. hec glo. Iust⁹ ḡ ex eo ꝙ iust⁹ est tenet̃ ꝯformare volũtatẽ suã volũtati dei siue diuine. in his que scit velle deũ. Et intelligẽdũ est illud nõ solum in volito. ſ etiã in ꝯditõne siue causa ꝛ modo. Iudas eñ voluit xp̄m tradi ꝛ de⁹ silr: ſ nõ eadẽ ꝯditõne ꝛ causa. ꝛ silr põt videri in alijs. Si ḡ petit pro alio. debet petere qḋ deus vult. ꝛ quõ vult: ꝛ ex qua causa vult. ꝛ ideo nõ solum debet pro ipo petere bonũ: ſ etiã qḋ expediẽs est ei. Aliter eñ iust⁹ siue rect⁹ nõ esset in volẽdo. qꝛ ḡ dum est in via nescit dei volũtatẽ. maxime petẽdo pro alio: petit multotiens vel qḋ nõ vult de⁹: aut etiã non eodẽ modo siue causa. ꝛ ex hoc est ꝙ nõ semꝑ exaudit̃ petẽs pro alio: ſ frustrat̃. i. non obtinet qḋ intẽdit. Et ratõ hui⁹ est. qꝛ ignorat dei volũtatẽ credẽs deuꝫ velle qḋ nõ vult. Nõ tñ frustraꝫ a merito. imo plerũqꝫ multũ meret̃. volẽdo qḋ ipe nõ vult ſm viã istaꝫ. ꝛ hoc est: qꝛ ipe vult nos velle illa. Et hoc plane dicit Aug. xxij. de ciui. dei. ca. j. dicit̃ volũtas dei quaꝫ fecit in coꝛdib⁹ obedientiũ mãdatis ei⁹. Et sequit̃ ſm hãc volũtatẽ quam dñs opat̃ in hoĩb⁹ etiaꝫ velle dicit̃ qḋ ipe nõ vult ſ suos id volẽtes facit. Et in ca. ij. multa eñ volunt sancti ei⁹ fieri ab illo inspirati facta volũtate nec fiunt. sicut orãt pro quibusdam pie sancteqꝫ. ꝛ qḋ orant nõ facit: cũ ipe in eis hãc orandi voluntatẽ spũsancto suo fecerit. hec augu. Alia ratio est ex ꝑte eius pro quo petit̃. Cũ eñ orat quis pro se. ꝓculdubio põt se facere talẽ cum diuino adiutoꝛio vt nõ sit aliquid qḋ impediat sue oratõnis effectũ. cuꝫ aũt orat pro alio. quãtũcũqꝫ facit qḋ in se ẽ pro illo pro quo orat: ille tñ pro quo orat̃ nõ faciet se talem vt oratõ nõ impediat̃. imo obicẽ ponit. quẽ orans pro ipo nõ poterit amouere ab ipo quẽadmoduꝫ poterit q̃n pro se orat. Ex his apparet q̃re hõ magis exaudit̃ pro se q̃ pro alio. Notãdũ tñ ꝙ in q̄busdaꝫ magis exaudit̃ pro alio q̃ pro se. ꝛ ideo intelligẽdũ ꝙ cum petit̃ spũale ꝛ ad salutem: plus exaudit̃ homo pro se q̃ pro alio. Et hoc plane dicit glo. Joh. xvj. sup illud. Si qḋ petieritis ꝛc. Cũ aũt tꝑale plus pro alijs: ꝛ causa hui⁹ est. quia cũ petit quis tꝑalia pro se. timẽdũ est qḋ frequẽter accidit: ne scꝫ inoꝛdinat⁹ affectus ad petendũ moueat. ꝛ ideo frequenter decipiũtur ibi iusti: cuiusmodi deceptio cadere non poterit in petitõne spũaliũ ad salutem. Cũ autẽ petit tꝑalia pro alio. tunc ibi frequẽter non cadit inoꝛdinat⁹ affectus. quia qḋ petit alij tꝑalia: hoc magis prouenit ex caritate ꝛ cõpassione q̃ carnalitate. hoc tñ ꝙ impediri potest oratõ q̃n orat iustus pro alio. tum quia ignorat dei voluntatẽ: tum qꝛ ille pro quo orat apponere põt obicẽ. nõ sic aũt q̃n pro se orat. ¶ Ad pmũ ḡ dicendum. ꝙ vera amicitia ꝛc. hoc debꝫ intelligi in his q̃ scit vn⁹ amic⁹ velle alteꝝ. vt idem velit ꝛ eodẽ modo ꝛ eadẽ causa. Sed qꝛ hec nõ semꝑ occurrũt in volũtate iusti ꝛ dei: quia deus vult sanctos suos velle qḋ nõ vult. q̃n pro alijs orãt. vt ꝑꝫ ex supradictis verbis augu. de ciui. dei. ideo obiectio illa non concludit. ¶ Ad aliud quod obicitur. ꝙ ꝑfectioꝛis caritatis est orare pro inimico q̃ pro se. Dicendũ ꝙ maioꝛ caritas tripliciter consueuit dici. aut in radice. aut in vsu. aut in affectu. Si loquamur pmo modo vt dicat̃ maioꝛitas caritatis in sua radice: sic nõ est maioꝛis caritatis diligere inimicos q̃ amicos. silr nec orare. nec eadẽ radice caritatis mouet̃ diligẽs ꝛ orãs ad vtrũqꝫ. Si scḋo mõ scꝫ q̃tũ ad vsuꝫ: sic maioꝛ caritas. i. maioꝛ vsus caritatis ẽ i diligẽdo inimicũ q̃ se: qꝛ ꝑfectioꝛ ꝛ magis extẽsus. ꝛ illo modo silr oratio ꝑfe-

etior. Si đo tercio mō scꝫ ꝗtuꝫ ad effectū: sic maioris effi-
cacie est caritas ꝓ se ꝗ̄ ꝓ alio. ⁊ sic̄ ratō vt supra habitū
est. ¶ Ad aliud qđ obijcit̄ de Greg. hec verū est ꝙ mağ
meret̄ orans ꝓ alio ⁊ plerūqꝫ citius ꝗ̄ ꝓ se exaudit̄. qꝛ tñ
nō semꝑ exaudit̄ quia orando ꝓ alio vt supra tactū est sicut
pro se adhibitis circūstantijs debitis: ideo illa ratō nō con-
gebat. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ indignitas ei⁹ ꝓ quo orat̄
nō impedit. pōt dici ꝙ imo īpedit. quia ⁊ si qñqꝫ exaudia-
tur quis petēs pro indigno: hoc nō est regulariter verū si-
cut qñ orat ꝓ se ꝯcurrētibꝫ ꝯditionibꝫ oīonis efficacis. im-
mo hoc accidit meritis orantis ⁊ grā exaudiētis scꝫ dei. qꝛ
sua grā misericordissima frequēter exaudit pctōres. Sić
pōt rñderi ad aliud qđ sequit̄. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ oīo
facta ꝓ alio magis est honesta ⁊c. dicendū ꝙ ꝓ bonis spi-
ritualibꝫ honesti⁹ orat quis ꝓ se habēs caritatē ꝗ̄ pro alio
qꝛ caritas est ordinata. ⁊ magis tenet̄ quis diligere se ꝑ̄ n̄
ꝗ̄ aliū ꝫ. ꝟ ꝓ tꝑalibꝫ bonis honesti⁹ orat̄ pro alio. ¶ Ad il-
lud qđ obijcit̄. ꝙ oīo facta pro alio pluribꝫ prodest ⁊c. pōt
dici ꝙ et si pluribꝫ prodesse ꝯtingit: non ex hoc sequit̄ ꝙ sit
magis efficax siue magis exaudibilis ꝗtuꝫ ad hoc qđ per-
tinet. qꝛ cum aliquis orat ꝓ se cū alijs ꝯditionibꝫ: tūc ē ipsa
oīo exaudibilis ad votū. i. ꝗtum ad illud qđ petit̄. non est
aūt sic quādo fit oīo pro alio. Unde argumētum nō valet
ad ꝓpositū. quia nos ꝓponim⁹ de necessitate exaudibilita-
tis ꝗtum ad meritū. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ de merito pme
gratie ⁊c. pōt dici ꝙ aliquis iustus meret̄ alij primā grām
quia habet vnde pōt mereri scꝫ caritatē ꝟ null⁹ pōt sibi me-
reri primā grāꝫ. hoc aūt nō est ꝓpter difficultatē. ꝟ qꝛ ante-
ꝗ̄ habeat primaꝫ grām nō habet vnde mereat̄.

Articulus quartus

CONsequēter querit̄ de tercia ꝯditōe. scꝫ que est
ad salutē. Primo ergo querit̄ si petere ad salu-
tem sit de illis que faciūt oīonē efficacē. Scđo
que sunt petēda ad salutē. ¶ Querit̄ ꝗ si petere ad saluteꝫ
sit de illis que faciūt ad salutē oīonē efficacē siue exaudibi-
lem. ꝙ nō: videt̄ ꝑ hoc qđ habet̄ Jac. vlt. Oratōne orauit
helyas. Glo. astruit exemplo quātū valet oīo iusti assidua
cum helyas tñ vna oratione orando iam longo tꝑe conti-
nuerit celum: terris imbrē auertit: mortalibꝫ fructū nega-
uit. hec glo. Sed helyas nihil hac petitione petijt ꝑtinens
ad salutē: ⁊ tamē fuit exaudit⁹. ⁊ habuit oīo efficaciā ple-
nam. ergo petere ad salutē nō est de ꝯditōibꝫ facientibꝫ oīo-
nem efficacē. ¶ Pret. iiij. Reg. in ꝑ̄ncipio. petijt idem hely-
as ꝙ ignis duos quinqꝫgenarios. ⁊ eos qui cū eis erāt de-
uoraret. ⁊ qđ petijt impetrauit. fuit tñ illud saluti ꝯtrariū
ergo vt prius. ¶ Pret. Tobie. iij. petijt sara raguelis filia
obprobriū a se remoueri dicēs. peto dñe vt de vinculo im-
properij hui⁹ absoluas me. Et sequit̄ ibi ꝙ impetrauit. tñ
illud improperiū corꝑale. nec fuit ꝑtinens ad saluteꝫ vt vi-
detur. multa talia inueniūtur in scriptura. vnde Gen. xxv.
deꝑ̄catus est Isaac dñm ꝓ vxore sua eo ꝙ sterilis esset. qui
exaudiuit eū. ⁊ ita ꝯcludi pōt ꝙ nō requirit̄ petere ad salu-
tem inter ꝯditōes que reddūt oratōes efficacē. ¶ Ad oppo-
situm Joh. xvj. Quecūqꝫ petieritis patreꝫ in nomie meo ꝟ
faciā. Glo. ad salutē aliqua ꝓpitius nō dat que irat⁹ daret
hec glo. si ergo illud sola petere debem⁹ qđ dns dat ꝓpiti⁹:
qꝛ qđ dat iratus poti⁹ est ad malū petentis ꝗ̄ ad bonum:
plane est ꝙ solū qđ est ad salutē est petendū. ¶ Pret. paul⁹
petens stimulū amoueri. ij. Corin. xij. pie petijt. qꝛ cum eēt
sanctus: attribuebat amotionē stimuli ipi deo. petijt etiaꝫ
ꝓ se: qꝛ dicebat ne magnitudo reuelatōnū extollat me. pe-
tijt etiā ꝑseuerāter: qꝛ dicit ter se petiuisse. ⁊ exponit Glo.
maliorē. Unde ꝑpendi pōt ꝙ a petitōe nō desistit: donec
sibi a dño est rñsum. ergo sibi vt videt̄ nō defuit nisi illa so-
la ꝯditio. petere ꝑtinēs ad salutē. qꝛ igit̄ qđ petebat: ad sa-
lutem nō erat: frustrabat̄. Et hoc plane dicit glo. Ro. viij.
sup illud. Quid orem⁹ nescim⁹ fallimur ꝓdesse putantes ꝗ
poscim⁹ cum nō ꝓsint vt paulo ꝯtigit dū oraret vt spūs ab
eo discedēt qui ex rñso dñi didicit cōtra se esse qđ petebat.
hec glo. ergo vt videt̄ ista ꝯditō maxime exigit̄ ad oīonem
efficacē. ¶ Pret. Joh. xv. Si mānseritis in me ⁊ verba mea
in vobis mā̄serint. qđcūqꝫ volueritis petetis ⁊ fiet vobis.
Glo. Siquis petit fidelis ⁊ nō fit. nō petit hoc qđ habeat
mansionē in eo: nec qđ habent verba ei⁹ que sunt in eo. sed
qđ habet cupiditas carnis. Et alia glo. qui manēt in ihū
nō pñt velle nisi quod est salutis. Ex prima glo. habet̄ ꝙ
manentes in ihū solū impetrāt. ex scđa ꝙ manentes solūꝫ
volunt que salutis sunt cōcludit̄ ergo ꝙ solum impetrant
qui petunt ꝑtinentia ad salutē. ⁊ sic vt prius. ¶ Rñsio. ꝙ
petere ad salutē est de ꝯditionibꝫ facientibꝫ oīonē efficacē
siue exaudibilē. Cui⁹ duplex pōt ratio assignari. Una est.
quia illud solū in petēdo diuine ꝯplacet voluntati sicut pla-
ne dicit glo. Joh. xiiij. sup illud. Quecūqꝫ petieritis in no-
mine meo. Glo. ad salutē. Alia ꝓpiti⁹ nō dat: iratus daret
⁊ sic. j. Joh. vlti. sup illud. Quecūqꝫ petieritis ꝟm volūta-
tem ei⁹ audiet vos. Glo. Si volum⁹ nr̄am salutē ⁊ ꝓximo-
rum: nō discordam⁹ a volūtate dei. ꝟ si volūtas nostra per
ignorantiā a volūtate dei recedit: bona volūtas dei nostrā
stultā corrigit vt in apl̄o paulo ꝯtigit. Alia est. qꝛ illud so-
lum ꝯgruit humane dignitati. Et hoc dat intelligere dam.
qñ dicit ꝙ oīo est petitō decentiū a deo. excludēs omē trāsi-
torium ⁊ caducū solū salutiferū innuendo. Et appellat̄ ibi
salutiferū nō solū regnū celeste: sed omne illud ꝑ qđ ad re-
gnuꝫ ꝑuenit̄. quēadmodū est iusticie generalis. Math. vj
primū querite regnū dei ⁊ iusticiā ei⁹. Et ratō quare solūꝫ
ꝯgruit hūane dignitati hec est. qꝛ qđ petit̄ illi⁹ qui petit de-
bet esse ꝑfectiū. solū aūt bonū grē ⁊ glīe est hmōi. qꝛ nullaꝫ
tꝑale spū humano excellētius: quare nec ꝑfecti⁹ ergo nec ꝑ-
fectiuū. Quare ergo petāt̄ bona tꝑalia hec est ratio. qꝛ ho-
mo dū est in hoc mūdo viator est ⁊ viā suā ꝯplere nō pōt ni-
si corꝑe sustētato. nō ꝯsequeret̄ aūt regnuꝫ via sua incōple-
ta: hinc est ꝙ ea ꝑ que corpus sustentat̄ ad ꝯplendaꝫ viam
suam exigūt. et sunt tꝑalia bona que licite pōt petere hac
de causa. vt sic ea que in vsum venerūt ꝟm aug. ad obtinen-
dum illud quo fruendū est referāt̄. patet igit̄ ꝙ tꝑalia ista
in via ordinata sunt aliquo mō ad salutē. ¶ Ad illud ꝗ qđ
obijcit̄ de oratōne helye qua celū clausit ⁊ ignē descendere
fecit. posset breuiter rñderi. ꝟm glo. sup illud Math. v. Di-
ligite inimicos vestros que dicit. videnť ꝯtra esse imꝑcatō-
nes ꝓphetaꝝ. que nō dicunť voto optantiū: ꝟ spū ꝑuiden-
tium. qđ orabat helyas nō optabat: ꝟ ꝑuisum nūciabat. et
ita nulla illaꝝ orationū erat oīo ꝓprie. vel pōt dici ꝙ hely-
as cum esset zelator illi⁹ legis que dicit ⁊ ꝑ̄cipit maleficos
ne patieris viuere Exo. xxij. Leuit. xxiiij. Qui blasphema-
uerit nomen dñi morte moriat̄. meritorie ex quodam zelo
iusticie poterat petere a deo ydolatroꝝ ꝑturbationeꝫ tꝑa-
lem. quēadmodū erāt illi quibꝫ dñs beneficia celestia sub-
traxit: ⁊ mortis oppressionem alijs quos ignis deuorauit. et
merebatur exaudiri: tum quia sancte ⁊ zelo iusticie postu-
labat: tum quia deo voluntatē suam ꝯformabat cui place-
bat ꝙ terra ab ydolatris purgaret̄. illud ergo ⁊ si vtrisqꝫ
ꝓpter suam maliciam erat in dispendium: ꝓphete tamen
plurimum fuit ad meritum. Et ideo patet ꝙ iste due ratio-
nes nō ꝓcedunt. Et ꝙ hoc itaqꝫ sit manifeste dicit beatus
Aug. li. ij. de mirabilibꝫ sacre scripture vbi loquit̄ de clau-
sione celi ⁊ sacerdotibꝫ baal quos ipe interfecit. in quo facto
illud de quo nunc loquimur satis declarat̄. dicit eñ sic sa-
cerdotes ydoloꝝ sine homicidij culpa dei seru⁹ interfecit.
quippe qui erat in illa lege blasphemū non patiens viuere
quod sumptum est ex verbo supra posito. Nullus ergo ho-
minum ydolum colit nisi blasphem⁹ existit. ac per hoc qui
ydolatre cultores mactauerat blasphemos ⁊ sacrilegos ꝗ
terra purgauerat. Et post hec omnia que nubes profusio-
ne tribus annis ⁊ sex mensibus orando prohibuerat i mo-
dico temporis spacio eadē oratione sue officio similiter
terre abūdantem pluuiā ⁊ placidam a deo impetrabat. ꝗ
in terra pluuia nequaꝗ̄ venisset: nisi cū a cultoribꝫ baal pri-
us mūdaret hec aug. Ex hoc plane habet̄ ꝙ placebat deo
extirpatio blasphemoꝝ. i. cultoꝝ ydoloꝝ. tales aūt erant
quos ignis deuorauit. ꝟ. n. qđ habet̄ iiij Reg. i. ꝙ ibant ad
deū acaron ꝯsulendū: ꝓpheta orādo volūtatē suā diuine cō-

formabat: ꝛ sancte ꝛ feruenter postulabat. ¶ Ad illd qd
obiicit̃ de Sara: pȝ ꝙ petitio sua si attendat̃ bñ: nõ appe
tebat solum amoueri obprobriũ illatũ ab ancilla: ſ etiã
sterilitatis cũ appetitu fecunditatis siue prolis ad cultũ
dei ꝓcreande. ꝛ hec si debite fuerint ordinata sunt ad sa-
lutem. ꝛ hoc plane haberi põt ex verbis Aug. de orando
deo ad ꝓbam vbi dicit. ꝙ oratio Anne qua petijt filium
scȝ Samuelem ad illã ptem oronis dñice reducit̃: libera
nos a malo. Et hec est ratio quare ordinata fuit ad salu
tem. simile est in ꝓposito.

Consequenter que .§.j.

ritur. que dicũtur esse ad salutem petenda. scȝ an illa que
causalit̃ ꝛ ꝓprie sunt ad salutem: aut illa que sunt ad salu
tẽ siue causalr̃ siue occasionalr̃. Si primo mõ: ꝙ ille sol⁹
petit ad salutẽ qui petit vitã eternã: vel grãm vel virtutẽ
vel opa virtutũ. ꝙ paulus petendo amoueri stimulũ non
petijt ad salutẽ. qd videt̃ falsum: cum peteret amoueri i
centiuũ libidinis: ꝛ illud qd erat auctiuũ peccati ꝯuis.
¶ Preẽ. incentiuũ libidinis si ꝓcedit in actũ ꝑditionem
inducit. ꝙ petere eius amotionem est petere ad salutẽ. ꝙ ñ
ille solus petit ad salutem qui petit illa q̃ causalr̃ sunt ad
salutem. Si vo omia sunt ad salutem. ꝙ predestinatus cõ-
uenient põt petere lapsum in peccatũ: qꝛ lapsus est ei oc-
casio salutis. vñ sup illud Ro. viij. Scimus qm diligen
tibus deũ omia coopant̃ i bonum. et si qui eoꝝ deuiant ꝛ
exorbitant ꝯtra ipsum: vsqꝫadeo deus talib⁹ cooperatur ꝙ
etiam eis faciet ꝓficere in bonũ: qꝛ humiliores reddunt̃
atqꝫ cautiores. ¶ Preẽ. scḋm hec cõtraria. s. paupertates ꝛ
diuitie: sanitas ꝛ infirmitas sunt ad salutem sicut causa
vel occasio salutis. De paupertate pȝ ys. xlviij. Elegi te in
camino paupertatis. Jaco. ij. Nonne deus elegit paupes
in hoc mũdo. De diuitib⁹ pȝ. ꝯfitebit̃ tibi cum bñfece
ris ei. Item Luc. xvj. Facite vobis amicos de mãmona i-
iquitatis. De sanitate Eccĩ. xvij. Uiuus ꝛ sanus confite-
beris ꝛ laudabis dñm. De infirmitate Eccĩ. xxxj. Infir
mitas grauis sobriam facit aiam. Si ꝙ ꝯtraria sunt ad sa-
lutem: eadem rõne equus hoc ꝛc̃. ꝙ si pie ꝛ ꝓ se ꝛ pseuerã-
ter quis petat omia talia: pcurrant q̃tuor ꝯditiões q̃ di-
cte sunt. ꝙ de necitate exaudiet̃ talis orõ. qd pȝ eẽ falsum.
¶ Preẽ. martiriũ est ad aureolã. ꝙ ad salutẽ. ꝙ si qs pie
ꝛ pseuerant petat martiriũ obtinebit. ¶ Cõtra. de⁹ non
creabit nouos carnifices ꝓpter ipsos. ¶ Preẽ. instantia
in beato Francisco qui ad martiriũ multũ anhelauit nec
obtinuit. ¶ Rñsio. Ad hoc põt dici. ꝙ illud simplr̃ ẽ ad
salutem vt vita eterna. gratia. virtus. ꝛ actus ꝟtutis. q̃si
diceret. qꝛ solus deus est causa simplr̃ salutis. ꝛ ħ ad sa-
lutem petendũ est omib⁹. Causa etiã salutis est illud qd
est q̃si causa materialis disponẽs ꝛ pparans ad salutem. ſ
occasionalis ꝛ accñtalis: sicut paupertas infirmitas tri-
bulatio. Ps. Oculi eius in paupem respiciũt. Eccĩ. xj.
Malicia hore obliuionem facit luxurie maxime. Ps. tri
bulatio ꝛ angustia inuenerũt me: mãdata tua meditatio
mea est. hec ꝙ sunt cause occasionales ad salutem. qa q̃-
dãmodo disponũt ꝛ preparant aliqs ad salutẽ. qꝛ ꝛ mouẽt
ad aliã vitam appetendã: ꝛ ad fugã pcĩi instigãt. Et hec
nõ sunt simplr̃ petenda ſ generalr̃. lȝ qñqꝫ ꝛ a qbusdã ve
a pfectiorib⁹ ꝛ fortiorib⁹: nõ aũt infirmis quib⁹ solẽt esse
qñqꝫ cause impatiẽtie ꝛ murmuratõis. Sanitas aũt cor
palis delicie ꝛ diuitie etsi qñqꝫ sunt occasiones salutis:
tñ quia plures p hoc deuiant a salute: nõ dicẽda sunt cã
salutis neqꝫ simplr̃ neqꝫ occasionalr̃. Eccĩ. xx. Si diues
fueris ñ eris immunis a delicto. j. Timot. v. q̃ i deliciis
in delicijs est viuens mortua est. Aliquib⁹ tñ diuitie ꝛ sani
tas corporis sũt occasio salutis. illis videlȝ q murmurãt
ꝯtra paupertatem: ꝛ impatiẽt sustinẽt infirmitatem. q̃ i ca-
su petende sunt ne aia murmure ꝛ impatiẽtia nimis fati-
gata deficiat ꝛ corruat p pcĩm. Que ꝙ sunt simplr̃ ꝛ pro
prie. alia aũt q̃ nõ sunt simplr̃ cause ad salutẽ ꝛ occasio-
nes causales vel occasiones simplr̃: in casu q̃ sunt ad sa-
lutẽ petenda sunt. Et intelligo cãm occasionalẽ q̃ aliquo
modo opat̃ ad aliqd qd occasionalr̃ ꝯtingit. occasionem
simplr̃ q̃ solũmodo est materialr̃ eventus rei sine alia co-
opatiõne. ¶ Dicendũ ꝙ ad primũ. ꝙ lȝ vita eterna ꝛ alia
ſ. tacta sint simplr̃ ad salutẽ ꝛ ꝓprie: tñ vt ex dictis patȝ
alia in casu sunt petẽda ad salutem. ꝛ põt ꝯcedi ꝙ petitio
Pauli nõ fuit directe ad salutẽ: cũ stimul⁹ ille fuit sibi cã
exercẽde ꝟtutis. ſ infra plani⁹ patebit. Nec valet illd ar
gumẽtũ. petiuit amoueri incẽtiuũ libidinis ꝛ inductiuũ
pcĩi. ꝙ petiuit qd erat ad salutẽ. qꝛ lȝ stimul⁹ ille erat in-
centiuũ libidinis ꝛ coopatiũ ad inductiõẽ pcĩi quãtũ est
de se: tñ qꝛ erat illi cã exercende ꝟtutis ꝛ gra diuina opãte
sufficiẽter coercat⁹ a dissolutõne in actũ pcĩi: petere eius
amotõẽ nõ fuit petitio ad salutem. ¶ Ad illud qd obiicit̃.
ꝙ si ea q̃ sunt occasionalr̃ ad salutẽ sunt petẽda ad salutẽ
petẽdus ꝙ est a pdestinatis lapsus in pcĩm ꝛc̃. Dicẽdũ ẽ
ꝙ nõ seqt̃. qꝛ cũ hec ꝓpositio ad dicat ordinẽ: illa solũmõ
sunt ad salutẽ petẽda q̃ aliq̃ mõ ordinata sunt ad salutẽ.
lapsus aũt in pcĩm nullo mõ est ordinat⁹ ad salutẽ. ¶ Ad
illã glo. vsqꝫadeo deus talib⁹ oia coopat̃ ꝛc̃. dicẽm ꝙ intẽ
tio glo. nõ est ꝙ mala sint cã simplr̃ salutis vel cã occasi-
onalis: ſ ꝙ de⁹ q de sua ineffabili prudẽtia ꝛ bonitate ex
ipsis malis bonũ elicit: facit illis mala i ꝯmodũ ꝓuenire.
Dicendũ est etiã. ꝙ nõ est incõueniẽs q̃tum ad diuersos
status ꝯtraria eẽ eadem causam ad salutẽ. ſ ñ ita ꝙ vtrũqꝫ cõ-
trariorum sit simplr̃ ad salutẽ. ſ alterum simplr̃: ꝛ reliquũ scḋm
qd. ¶ Ad ħ q̃ querit̃ de martirio. dicẽm ꝙ martirium dire
cte est ad salutẽ ꝛ p se. vñ Philip. j. vobis datũ est ꝓ xp̃o
nõ solũ vt in eo ſ vt etiã ꝓ illo patiami. nõ tñ necẽ ẽ ꝙ sit
isti ad salutem q infirm⁹ ẽ ꝛ imbecillus: q forte deficet in
tormẽtis ꝛ xp̃m negaret. vñ quocũqꝫ petẽte martiriũ nõ
necẽ est q̃tuor ꝯditiões ꝓfactas currere: sic ꝯtigit in ꝓmi-
tiua eccĩa ꝛ ꝯtinget in fine. nam q̃tũ ad quedã dr̃ ecclesia
terribilis vt castroꝝ acies ordinata Cant. vj. vñ in ꝓmo
statu eccĩe habebat eccĩa milites fortissimos. silr̃ hebit i
fine. s. tpe antixp̃i: q tũc sustinebũt martiriũ ꝓ xp̃o. vnd
Deut. xxxiij. sicut dies iuuẽtutis tue: ita ꝛ senectus tua.
In medio aũt sunt infirmiores quib⁹ magis ꝯpetit stat⁹
ꝯfessoꝝ q̃ martirium. vñ si aliqs tal' peteret martiriũ. aut
forte nõ peteret ad salutem: aut psumptuose. ꝛ ita nõ pie.
vñ nõ est necẽ vt obtineat. vel forte ex aliq̃ ꝓuisione diuina
maioris admiratõis ꝛ vtilitatis grã decretũ ẽ aliqs ñ as-
seq qd petebãt. sicut fuit de btõ frãcisco. ꝛ btõ anthonio:
q ambo martiriũ appetebant.

Articulus quint⁹

Consequẽter querit̃ de illa ꝯditõe oronis q̃ est
petere pseuerant. Et primo querit̃ qd sit pe-
tere pseuerãt. Scḋo. an sit necio de illa que
faciũt orõnem efficacẽ. ¶ Querit̃ ꝙ pmo: qd sit petere p-
seuerant. aut ħ est petere p multa tpa. s. dies vel annos:
aut donec obtineat̃ res petita: aut toto tpe vite orãdo. Si
pmo mõ: ꝙ si qs petat p dies aliq̃t vel annos ꝙ nõ punia
tur i inferno aliqs ꝯcurrẽtib⁹ obtinebit etiã si postmodũ
peccauerit mortalr̃. ꝛ ita videt̃ ꝙ non necẽ sit ꝙ resurgat
ad caritatẽ: qꝛ aliẽ efficacã orõ sua ñ hẽt. Si aũt petẽ p-
seuerant est petere donec obtineat̃ res petita: ꝙ statim vt
petiuerit pseuerant dabit̃ illa qd petit. qd videt̃ falsum. qꝛ
sup illd Jo. xiiij. Quodcũqꝫ petieritis pr̃em in noie meo
dabit vobis. dicit glo. statim vel post. nõ ꝙ opꝫ ꝙ statim
det̃ qd pseueranter petit̃. Si aũt petere pseuerant est pe
tere toto tempe vite petentis. ꝙ nihil aliud põt peti cũ re
quirãtur q̃tuor ꝯditiões ad efficaciam orõnis talis. cũ q̃
petitio illa totũ tps occupat. ¶ Rñsio. ad ħ põt dici ꝙ p-
seuerãt orare ꝓut ẽ vna ꝯditionũ efficiẽtiũ orõnẽ efficacẽ
ẽta ꝯcerne. ꝙ vnũ ẽ habitual' ꝯtinuatio desiderij eternoꝝ
siue actioꝝ. j. Thessa. v. Sine intermissiõẽ orate. Glo.
i. q desideriũ bonũ orõ ẽ. ꝛ ꝯtinuũ desideriũ ꝯtinua ẽ orõ.
Aliud ẽ iteratio siue frequẽtatio orõnis. Terciũ ẽ expul-
sio impedimẽti q̃ mi⁹ impediret efficaciã orõnis. Pri-
mũ hoꝝ triũ ẽ prius pñi scḋm terciũ ẽ ꝯplemẽtũ pñi ꝛ scḋi
q̃si ad efficaciã. Si. n. interueniret impedimentũ alu

q̄ʒ vt peccatū: nec ꝯtinuatio habituū deſiderij nec itera-tio actualis oꝛonis efficaciā haberet. ¶ Ex his pȝ rñſio ad illud quo querit̄. ſ. qd ſit oꝛare pſeuerant̄. Ad h̄ q̄ q̄ri-tur q̄ñ aūt eſt petere p multa tpa ⁊c̄. Pōt dici ꝙ petē per multa tpa nō eſt petere pſeuerāt̄ niſi excludat̄ impedimē-tū quo min⁹ ſit oꝛo efficax ad obtinendū qđ petit̄. aliq̄n eni interrūpit̄ pſeuerātia p peccatū moꝛtale. aliq̄n p ve-niale frequēter iteratū. ⁊ etiā vt dicūt aliq̄ aliq̄n p tepoꝛē ⁊ remiſſioꝫ. Et p h̄ pȝ ꝙ ſi aliq̄s p duos ānos vel p tres petierit ſic ⁊ pſeuerant̄ ⁊ ꝓ ſe ⁊ ad ſalutē. ⁊ poſtmoduꝫ peccet moꝛtalr̄. nō ē necc̄e ꝙ obtineat: q2 interruptio moꝛ-tificat pietatē ⁊ pſeuerantiaꝫ. vn̄ tātū eſt ac ſi nō petiuiſ-ſet. vn̄ Ezech. xviij. Si auerterit ſe iuſtus a iuſticia ſua: omēs iuſticias quas fecit nō recoꝛdabūt̄. ſic pȝ ſolutō ad primā queſtionē. ¶ Ad illđ qđ obijcit̄ ſeu querit̄. ſi oꝛat̄ pſeuerāter eſt oꝛare donec obtineat̄ res petita p efficaciā oꝛonis. pōt dici ꝙ oꝛare q̄uſqꝫ obtineat̄ res petita inclu-dit in ſe oꝛare pſeuerant̄. ¶ Ad illđ qđ obijcit̄ p illā glo. ſtatim vel p⁹. pōt dici ꝙ oꝛare pſeuerāt̄. i. donec res peti-ta obtineat̄ ſic intelligit̄. i. donec iuſtū ſit ſiue dignū ꝙ res petita iux̄ decētiā3 diuine bonitatis ſit obtinēda. ⁊ iſti ſnīe rn̄det glo. que dic̄ ſtatim vel poſt. q. d. q̄dcūqꝫ petieritis patrē ⁊c̄. dabit vobis ſtatim vel poſt. i. dignos vos exhi-bebit vt ſtatim vel poſt obtieatis qđ petitis. ¶ Ad id qđ q̄rit̄ ꝙ petē pſeuerāt̄ ē petē oī tpe vite petētis. pōt dici ꝙ nequaq̄ ſm illā ꝯditōꝫ q̄ attēdit̄ penes frequētē iteratōꝫ actus oꝛonis: lꝫ ſm illā q̄ attēdit̄ penes excluſiōeꝫ impe-dimēti. Impedimētū. n. pcc̄i moꝛtalis ſequēs ⁊ foꝛte ve-nialis ſequētis q̄n̄qꝫ ānihilat efficaciā oꝛonis: cui⁹ effica-cia ē ex ꝯditionib⁹ q̄ efficiūt illā dignā exaudiri. nō ſoluꝫ ad meritū: ſ; etiā ad votū.

Conſequēter que .§.j.

rit̄. vtꝝ petere pſeuerant̄ ſit necc̄iuꝫ ad h̄ ꝙ oꝛo ſit exaudi-bilis. Et ſic videt̄. Dicit. n. Greg. in moꝛal. virtutis pōd⁹ oꝛo nō hꝫ: quā nequaq̄ pſeuerantia ꝯtinui amoꝛis tenet. h̄ plane hr̄ ꝙ ſine pſeuerātia oꝛo efficaciā nō hꝫ. ¶ Pret. Criſo⁹. de ꝯpūctōne coꝛdis. Ab oꝛone nō recedas q̄uſqꝫ accipias finē poſtulati. acceptō depcantis ē: tūc ceſſa q̄n accepis. imo magis nec tūc ceſſes. ſ; ⁊ tūc pſeuera agens gratias ꝓ eo qđ accepiſti: vt pſeueraret tibi qđ accepiſti. ¶ Pret. Luc. xj. ſup illud. Quis veſtrū hēbit amicū ⁊c̄. Glo. poſtq̄ formā oꝛonis rogātib⁹ ꝓpoſuit: inſtātiā etiā ⁊ frequentiā illis iniūgit. vt nō ſolū diebꝰ ſ; etiā noctib⁹ oꝛo deferat̄. q. n. media nocte panes ab amico petit: ⁊ in petendi intentōe pſiſtit: nō fraudat̄ oꝛans. hec glo. ⁊ ita vt pri⁹. ¶ Pret. iſte preſcit⁹ hn̄s grām petit dari ſibi vitā eternā. ſic petit: ꝯſtat. q2 ⁊ deū petit ⁊ i caritate eſt. ⁊ ad ſaluteꝫ: q2 vitaꝫ eternā. ⁊ ꝓ ſe ⁊ p magnū tpꝰ: q2 per triginta annos. impetrabit ne? cōſtat ꝙ nō. ḡ oꝛo ſua n̄ ē efficax. ⁊ ꝯſtat ꝙ nihil impedit niſi q2 nō pſeuerat. ḡ pſe-uerantia maxime videt̄ facere ad oꝛonē. ¶ Cōtra. ſemp oꝛare nō eſt in nr̄a ptāte. imo impoſſibile eſt ꝙ ſp oꝛatōi inſiſtamus. ſ; oꝛonis efficacia nihil includit in ſe impoſ-ſibilitatis. h̄ planū eſt. ḡ ſp oꝛare nō ptinet ad oꝛonē effi-cacē. quare nec pſeuerāter oꝛare. ḡ ⁊c̄. Si dicat̄ ꝙ pſeue-rant̄ oꝛare nō dicit̄ h̄ nihil aliud facere q̄ȝ oꝛare ſicut ob-ijciebat̄. ſ; vt nulla die intermittat̄ certa ſiue debita hoꝛa oꝛandi. ſm ꝙ dicit aug. in hereſib⁹. Cū dn̄s dixerit opoꝛ-tet ſp oꝛare ⁊ nō deficere. Et apl̄us. Sine intermiſſione oꝛate. ſaniſſime ſic accipit̄: vt nulla die intermittat̄ certa hoꝛa oꝛandi. h̄ eſt oꝛare ꝓ loco ⁊ tpe. Et tūc obijcit̄. quia tūc peccatoꝛ poſſet pſeuerare in oꝛone: nec tn̄ eēt neceſſa-riū ipm̄ exaudiri. ſm ꝙ dicebat cecus natus Jo. ix. Sci-mus q2 peccatoꝛes de⁹ nō exaudit. ¶ Sꝫ ſi vlteri⁹ dicat̄ ⁊ addat̄. ꝙ ille q ſic petit eēt iuſtus. adhuc obijcit̄. q2 poſſi-bile eſt ꝙ cadat a caritate ⁊ ꝯtinue tn̄ oꝛat. nūq̄d necc̄io ex-audit̄. ꝯſtat ꝙ nō. ⁊ ſic vt pri⁹. ¶ Foꝛſitan diceret̄ ꝙ pſe-uerātia debet intelligi nō oꝛonis: ſ; poti⁹ caritatis. Sꝫ adhuc obijcit̄. ꝙ poſſibile eſt iſtū ab oꝛone deſiſtere: tn̄ in caritate ꝑmanebit. nūq̄d impetrabit? ꝯſtat ꝙ nō. ḡ nullo modo videt̄ pſeuerātia ptinē ad oꝛoneꝫ efficacē. ¶ Pret. cū pſeuerātia ſit ſpēs foꝛtitudinis ſicut patiētia ⁊ lōganimi-tas. querit̄ q̄re magis ponat̄ ⁊c̄ vna de ꝯditōnib⁹ oꝛonis efficacis q̄ȝ alie. videt̄. n. ꝙ ſicut patiētia ⁊ longanimitas ad oꝛoneꝫ efficacē nō faciūt: ꝙ nec pſeuerantia pari mō.

¶ Rn̄ſio. dōm ꝙ pſeuerātia requirit̄ ad efficaciā oꝛōis. ⁊ ſicut ſ. dictū ē. pſeuerantia attēdi debet: ⁊ q̄ȝtū ad actū oꝛonis: ⁊ q̄ȝtum ad habitū caritatis. aliter. n. nō eēt vere pſeuerantia niſi ꝯtinuaret̄ oꝛo caritati. ſicut plane dicit glo. Luc. xj. ſup illud. Quis veſtꝝ hēbit amicū ⁊c̄. Glo. poſtq̄ formā oꝛonis rogātib⁹ expoſuit: inſtantiā etiam ⁊ frequentiā oꝛandi illis iniūgit. vt nō ſolū diebꝰ: ſ; etiā no-ctibus oꝛo deferat̄. qui. n. media nocte panes ab amico petit ⁊ in petēdi intentōne pſiſtit: nō fraudat̄ oꝛans. hec glo. ⁊ intelligat̄ iſta pſeuerantia vt ſcꝫ nō intermittat̄ cer-ta hoꝛa oꝛandi. ſicut exponit aug⁹. Silr̄ ex altera pte nō ſufficeret pſeuerātia iſta oꝛonis niſi adeſſet pſeuerantia caritatis. pc̄toꝛeꝫ. n. nō ē necc̄iuꝫ exaudiri quātūcūqꝫ pſe-uereret. Jo. ix. Scim⁹ (dixit cecus) q2 deus peccatoꝛes nō audit. Si aūt aliq̄n exaudiat̄. h̄ nō eſt q2 oꝛo eoꝛuꝫ ſit di-gna exaudiri: ſ; ꝙ effectū ꝯſequit̄ ē ꝓpter illius q petit̄ bo-nitatē. de h̄ ſatis dictū eſt ſ. De iſta etiā pſeuerātia cari-tatis dicit expſſe Greg. in moꝛal. virtutis pōdus oꝛo nō hꝫ quā nequaq̄ pſeuerātia ꝯtinui amoꝛis tenet. ¶ Ad il-lud igit̄ qđ primo obijcit̄ planū eſt. nō eni accipit̄ ibi p-ſeuerantia q̄ nihil aliud fiat. ſ; ſicut ſ. dictū ē. ¶ Silr̄ pȝ rn̄ſio ad ſecūdū ⁊c̄. q2 nec pſeuerare in oꝛando ſoluꝫ: nec in diligendo ſolū efficaciā facit. ſ; potius in vtroqꝫ. ⁊ argumenta illa ab inſufficienti ꝓcedebāt. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝙ pſeuerātia eſt ſpēs foꝛtitudinis ⁊c̄. Dicēduꝫ ꝙ pſeuerantia inq̄ȝtū attendit̄ in aggreſſiōe terribiliū ⁊ to-lerantia arduoꝝ: eſt ſpēs foꝛtitudinis: ⁊ eſt virt⁹ ſpēalis. ⁊ ſic ſumpta nō eſt ꝯditio petendi vt ſ. obijciebat̄. ſic nec patiētia ⁊ lōganimitas. Alio mō generalr̄ accipit̄ ꝓut dicit ꝯtinuatōꝫ ꝯpletā i incepto. ⁊ iſto mō eſt ꝯditio que cōmuniter omniū virtutū poteſt eſſe. ⁊ iſto modo accipit̄ in ꝓpoſito. ⁊ iſto modo ei ſpecies foꝛtitudinis nullo mo-do coꝛn̄det.

Membꝛū quartuꝫ

Sequit̄ d̄ efficacia oꝛōis q̄ȝtū ad ſatiſfactōꝫ. Querit̄ ḡ vtꝝ oꝛo ſit ſatiſfactoꝛia. Et vide-tur ꝙ ſic. Math. xvij. h̄ gen⁹ demonioꝝ n̄ ejicit̄ ⁊c̄. Glo. carnaliū voluptatū vniuer-ſitas n̄ minuit̄ niſi p̄mū ſpūs oꝛōe roboꝛet̄. ſ; oīs act⁹ ne-ceſſari⁹ ad minuēdā voluptatē ē ſatiſfactoꝛius. ergo ⁊c̄. ¶ Pret. aug⁹. i ſmōe dn̄i i mōte. ſunt q̄dā pc̄ta p̄ uia q̄ oꝛōe dn̄ica ſoluūt̄. ſ; oīs act⁹ penitēti⁹ q̄ pc̄ta ſoluit ē ſa-tiſfactoꝛi⁹. ḡ act⁹ oꝛōis ē ſatiſfactoꝛi⁹. ¶ Pret. q̄ȝ. Satiſ-facē ē cāꝫ pc̄toꝝ excidē ⁊ peccādi aditū n̄ idulgē. ſ; oꝛatōe maxie excidūt̄ cāe pc̄toꝝ. ḡ ⁊c̄. ¶ Pret. Anſ. i li. cur de⁹ hō. Satiſfacē ē honoꝛē debitū deo reſtituē. ſ; oꝛōe maxie reſtituit̄ honoꝛ dei. ḡ ⁊c̄. ¶ Pret. pl⁹ ē oꝛo q̄ȝ poſſeſſio: ⁊ ſpūs q̄ȝ caro. ſ; actu afflictōis i poſſeſſiōe vtpote p elemo-ſinā: ⁊ i carne p ieiuniū fit ſatiſfactio ꝓ pc̄tis. ḡ actu af-flictōis ip̄i⁹ ſpūs p̄t ſatiſfacē. hmōi aūt ē oꝛo. ḡ vt prius. ¶ Pret. i pc̄to duo ſūt. ſ. libido ⁊ ꝯtēpt⁹. i. ꝯuerſio ⁊ auer-ſio. penes aūt auerſionē ē cā pc̄ti: q2 ex illa pte ē ꝯtēptus. ⁊ iō ſatiſfactō maxie attēdit̄ penes ꝯtēptū. ſ; oꝛo magis ē ꝯ ꝯtēptū q̄ȝ alia ſatiſfactio: ⁊ magis illi repugn̄t. ḡ videt̄ ma-xime ſatiſfactoꝛia. ¶ Cōtra. ꝯfeſſ. in actiua. p exercitiū boni opis cūcta exhaurienda ſunt vicia. ſ; oꝛo ē ps vl ſpe-cies ꝯtēplatōis. ḡ ſi exercitiū boni opis ſuffic̄ ad vicia de-lenda: nō ē oꝛo necc̄ia ad vicia tollēda. ḡ nō eſt ſatiſfacto-ria ꝓ vicijs ſiue pc̄tis. ¶ Pret. ſi p exercitiū boni operis cūcta vicia ſunt exhaurienda ⁊ qđ p vnū pōt fieri nō ē ne-ceſſe neqꝫ ꝯueniēs fieri p plura. ḡ nō ē oꝛo necc̄ia neqꝫ ꝯue-niēs ad vicia exhaurienda. ſ; ſi oꝛo eēt ſatiſfactoꝛia: ne-ceſſe eſſet vel conueniēs vt per eam tollerētur vicia. ergo ⁊c̄. ¶ Pret. ſatiſfactio pertinet ad foꝛū iuſticie: oꝛo nō ſ; ad foꝝ miſcōie. ḡ oꝛatio non eſt ſatiſfactoꝛia. ¶ Item ſa-

tisfactio tendit ad solutōez: orō aūt est ad obtinendā remissionē. ad contraria ẏ tendūt ꝛ contraria requirunt. ẏ vnū nō denominat aliud. ¶ Preterea. satisfactio est penalis ꝛ afflictiua: orō delectabilis ꝛ consolatoria. ẏ ꝛc. ¶ Preterea. si orō est satisfactoria. aut hec est orō mētalis: aut vocalis. nō mētalis: qꝛ illa ē sm se debita: satisfactiō aūt ē imposita ī on⁹. Nec vocalis multofortius: cū ad hmōi sit magis debita: eo ꝙ ipsa instituta sit magis ad exercitium cultus dei. ¶ Preterea. si orō sit satisfactoria. aut illa q̄ est cū desiderio aut que est cū fastidio. nō illa que ē cū desiderio: cum illa sit delectabilis ꝛ satisfactio penalis. nec illa q̄ ē cū fastidio: qꝛ illa nō ē acceptabilis. ¶ Rn̄sio. Dicendū ꝙ oratio nō est solūmodo impetratiua sed ꝛ satisfactoria. vnde ꝛ duplicē hꝫ fructū. vnū in virtutis susceptiōe inq̄tū ē impetratiua. aliū ex ꝓpria virtute peccatū tollēdo inq̄tū ē satisfactoria. prim⁹ fructus ē magn⁹. secūdus est rectus. ¶ Rō aūt quare orō est satisfactoria triplex est. qꝛ ē op⁹ afflictiuū. placatiuū. ꝛ humiliatiuū. Afflictiuū est ipsius sensualitatis: quia trahit sursū rōnē: ꝛ ecōtra sensualitas deorsum. Cum aūt orō respicit bonū illd eternū qd est bonū oim bonoꝝ optimū bonū simplr ꝛ eēntiale. est enim op⁹ ꝯuertēs ꝛ eleuās aīam in deū. trahit q̄i quadā necitate ꝛ violētia sursū rōnē. sensualitas aūt respicit bonū tpale ꝛ bonū vt nūc. vn̄ q̄ntū in se ē trahit deorsum rōnē. Et ita cū illa trahat deorsū ꝛ illa sursum: efficit quedā diuisio inter rōnē ꝛ sensualitatē. ac ꝑ hoc orit q̄dā repugnātia imo ꝑtinax pugna. ꝛ eo ꝙ orō virtuosior ꝛ ꝑualet in eleuādo trahendo ratōez: affligit ꝑs illa hoīs q̄ inferior ē. vel determiatū est sensualitatis ꝛ carnis. ¶ Itē est placatiua diuine seueritatis: qꝛ ipsa ē q̄i q̄dā sacrificiū deo oblatū admodū ꝑ mortē ꝛ passionē. ac ꝑ hoc suauissima in aspectu diuie maiestatis ꝛ eoipso sue seueritatis placatissima. Vn̄ ipsa orō ꝯformat nos marie illi cui debemus ꝯformari. s. capiti nr̄o xp̄o: inq̄tū est redēptor nr̄. hoc est passioni ꝛ morti ei⁹. ipse. n. obtulit se pr̄i ꝓ nobis ī cruce ꝑ passionē ꝛ mortē deuinissimā. Ipsa aūt orō facit ipsā ꝯformatiōz nostrā cū deo inq̄tū facit nos separi ab amore mūdi: ꝛ ita quodāmodo spūalr pati ꝛ mori mūdo ꝛ q̄tū ad hoc facit nos trāsferri ad mortē xp̄i. ꝛ nos q̄dāmodo deo ꝯformes efficit ꝛ placitos. ¶ Itē est op⁹ humiliatiuū ipsius mētis. qꝛ facit hoīez ꝯuerti ī se ꝛ supra se ad videndū suā paruitatē ꝛ infirmitatē: ꝛ qd maius est suā feditatē. Supra se ad ꝯsiderandū diuinā sublimitatē ꝛ virtutē ꝛ pulchritudinē. cū. n. illa inferior feditas si bn̄ cognoscat nō possit nō detestari: silr puitas ꝛ infirmitas hoīs si bn̄ ꝯsiderent nō possit nō displicere: ꝛ talis ex hīs se nō cōtemnere. ꝛ ꝯuertēs se supra se nō possit deū sup̄ oīa nō honorare. ꝛ q̄i summe glorificandū non exaltare. ꝛ ei recōciliari vt ipm habere valeat tāq̄ illd qd ē sibi ꝯuenientissimum ac q̄i sibi delectabilissimū. Ac eoipso aīa sic disposita q̄i necesse hꝫ a diuina maiestate in ꝓpriā paruitatē resilire: ꝛ ex hoc in se humiliari. Ex hoc intelligit ꝙ orōnis ē penā debitā soluere: honorē deo restituere: ꝛ marie in sacrificio sibi placito: ꝛ peccatoꝝ causas siue radices excidere. ꝛ opus tale ē satisfactoriū. ꝓpē qd ꝯcedendū est orōnē eē satisfactoriā. ¶ Ad illud ẏ qd pmo obijcit ex verbo Ysido. ꝙ in actiua sunt exhaurienda vicia. pōt dici ꝙ actiua dupr sumit. Vno mō inq̄tū determiat actiōes que sunt circa exercitiū virtutū: ꝛ inq̄tū talis ē purgatiua peccatoꝝ ꝛ satisfactiua. Alio mō inq̄tū negocial circa exteriora relata ad illoꝝ ꝯditorē. pmo mō sumpta ptinet ad illā orō. scdo mō sumpta orō est q̄i intermedia ꝛ q̄i ī ꝯfinio inter actiuā ꝛ ꝯtemplatiuā. ꝛ rōne qua media est quadā inclinatiōe ad ꝯtemplatiuā dicēda est ꝯtemplatiua. ꝛ sic nō comphendit sub actiua. Alio tn̄ mō cōsiderata: est actiua quidē ꝛ purgatiua peccatoꝝ ꝛ satisfactoria. ¶ Ad illud qd obijcit. ꝙ ptinet ad forū misc̄die ꝛc. Dicendū ꝙ lꝫ satisfactio ptinet ad forū iusticie: includit tn̄ ꝛ ꝯcernit forū misc̄die. si eni oporteret satisfacere sm rigorē iusticie: totus mūdus nō satisfaceret ꝓ vno peccato mortali. ꝓpter qd oportet ꝙ in satisfactiōe misc̄dia interponat ptes suas. eodē modo ē de orōne inq̄tū est satisfactoria. lꝫ ptinet ad forum misc̄die: includit tn̄ forum iusticie inq̄tū est afflictiua. ¶ Ad illud qd obijcit. ꝙ satisfactio determinat in solutiōe: orō in dimissione. pōt dici ꝙ orō ꝯcernit vtrūq̄. s. solutiōē ꝛ dimissionē. ex afflictione quā infert solutiōē: ex humiliatiōe ꝛ oblatione quam facit obtinet dimissionē. ¶ Ad illud qd obijcit. ꝙ satisfactio est penale: orō est delectabile. pōt dici ꝙ orō vtrunq̄ includit ꝛ ꝯcernit. de se. n. est afflictiua: rōne abundātis grē ꝯcomitantis ē ꝯsolatiua. ¶ Ad illud qd obijcit. vtrū mentalis ꝛ vocalis sit satisfactoria. pōt dici ꝙ vtraq̄: eo ꝙ vtraq̄ est afflictiua. sed magis mētalis: sicut vocalis pl⁹ est in ptāte nr̄a: ꝛ ita magis certe soluēda. Alia aūt ē magis diuine gratie adiuuātis ꝛ excitātis ꝛ etiā eleuātis. Cum aūt facim⁹ qd in nobis est affligendo nos ꝓpē mētaliter deus acceptat ꝛ accipit ꝓ satisfactiōe: q̄uis quōdāmodū sit debitū. qꝛ frequēter vltra qd tenet affligit se in hmōi orōne. Preterea. lꝫ orō vocalis instituat ad executiōē cultus diuini. qꝛ orō instituta ad hoc interpollate soluēda est. hn̄ tn̄ pōt orōnibꝫ etiā pluribꝫ fieri satisfactio de peccatis. ¶ Ad vltimū dōm. ꝙ illa q̄ est cū desiderio ē satisfactoria. sed duplex ē desideriū. s. rei p̄ntis ꝛ rei absentis.

Membrū quintū

Consequēter q̄rit de efficacia orōnis Pauli petentis amoueri a se stimulū. Et primo put stimulus dicebat incentiuū libidinis. Scdo prout dicebatur dolor lateris.

Articulus prim⁹

Primo q̄rit. vtrū debuit exaudiri petēdo amotionē incentiui libidinis. Et sic videt ꝙ hoc ꝙ amotio primoꝝ motuū ab aliq̄ efficit ipsū beatū. Ps. Beatus qui tenebit ꝛ allidet puulos suos ad petram. i. qui puulos qui ex carne nascūt malos motus anteq̄ crescāt retinet ne sint liberi. ꝛ allidet ad petrā. i. xp̄m vt confracti dispereāt. sic exponit glo. de primis motibus ꝙ tendūt ad libidinē. ẏ cū paul⁹ vellet eos reprimē ꝛ xp̄m oraret vt eos tolleret: bn̄ ꝛ meritorie orabat. ẏ exaudiendus erat. ¶ Ad idē facit illud Cant. ij. Capite vobis vulpes puulos qui demoliūt vineas. primi. n. motus lꝫ minima venialia sint: tn̄ demoliūt aīas. i. corrūpūt si ꝑmittant ꝓcedere. ¶ Preterea. Ysa. xiiij. ꝑdam babilonis nomē ꝛ reliqas ꝛ ꝓgeniē ꝛ germen. i. nomē pcti luxurie ī q̄ ē ꝯfusio ꝑdendū ē. Ephe. v. Fornicatio ꝛ oīs immūdicia nō noiet in vobis sic̄ decet sctōs. Silr ꝑdende sunt circūstantie q̄ signāt ꝑ reliq̄as. ꝛ ꝓgenies. i. act⁹. ꝛ germē. i. primi mot⁹ a quibꝫ veniūt delectatio ꝛ ꝯsensus ꝛ act⁹. ꝛ ita bn̄ ꝛ meritorie petijt ap̄ls remoueri a se incentiuū libidis. ẏ exaudiēdus fuit. ¶ Preterea. idē videt ꝑ illd Hiere. l. Interficite babilonē nec sit q̄q̄ reliquū. ¶ Preterea. super illud Hiere. vij. Noli orare ꝓ hoc ꝓplo. dic glo. duo sunt q̄ obsistunt orōnibꝫ ne audiāt a dn̄o. incorrect⁹ ꝛ ꝑmanēs error ꝛ cor impenitēs. hoc neutrū istoꝝ fuit ī paulo. ẏ exaudiēd⁹ fuit cū nō eēt in ipso qd subsisteret orōni. ¶ Preterea. cōstat ꝙ paul⁹ petijt ꝓ se ī illa petitiōe ꝛ pie ꝛ ꝑseuerāt. qꝛ ter dn̄z rogauit vt discederet ab ipso stimul⁹ vbi. in ternario notat ꝑseuerātia. vn̄ Math. vij. Petite ꝛ accipietis. q̄rite ꝛ inuenietis. pulsate ꝛ apiet vobis. ꝯstat aūt ꝙ ad salutē petijt qꝛ incētiuū libidis ad ꝑditiōē ē si ꝓcedit. ẏ remotio ei⁹ est ad salutē. ꝛ ista q̄tuor faciūt orōnē exaudibilē. videlꝫ vt orat pie. ꝑseuerāt. ꝓ se. ꝛ ad salutē. ẏ paul⁹ exaudiendus fuit in illa petitiōe. ¶ Contra. Jo. xv. Quecūq̄ petieritis sm volūtatē ei⁹ ꝛc. ibi glo. aug. bona volūtas dei nr̄ā stultā corrigit: vt ap̄lo paulo corrigit. s. qn̄ petijt a se amoueri stimulū carnis. Ex hoc pꝫ ꝙ petitio ei⁹ stulta fuit ẏ nō debuit exaudiri. ¶ Preterea. sup illd Ro. viij. Quid oremus sicut opꝫ nescim⁹. Glo. fallimur q̄nq̄ putantes exaudiri vel ꝓdesse qd nō ꝓdest: sicut paulus. vn̄ rn̄sū recepit a dn̄o ꝙ nō exaudiret. ẏ apostolus putans sibi ꝓdesse amotiōē stimuli fallebatur. ẏ hoc petendo nō debuit

exaudiri: qꝛ nõ petebat qđ erat illi ad salutẽ. ¶ Pre. Ja. j. Om̃e gaudiũ existimate fratres mei cũ in tẽptatões varias incideritis. i. a ꝑsecutõne vel a ꝯscia vel a cõcupia q̃ varie temptãt. ḡ debebat apl's gaudere de illa tẽptatõe: ⁊ nõ eius amotõẽ petere. ¶ R̃nsio. Ad euidentiã hmõi ꝓblematis nõ. ꝙ multiplex est temptatio. s. interior ⁊ exterior. Exterior iterũ duplex. videlꝫ dei ⁊ dyaboli. temptat. n. deus ⁊ dyabol9. Jtez dei duplex est. tẽptat. n. ꝓcipiendo: sicut tẽptauit abrahaz ꝓcipiẽs ei imolare ysaac vt habet Geñ. xxij. Temptat itez affligẽdo ⁊ torquẽdo vt martires. vñ Sap. iij. Jn paucis vexati in multis bñ disponẽt: qm̃ de9 tẽptauit illos ⁊ inuenit illos dignos se. Temptatio itaqꝫ dyaboli duplex est. qꝛ tẽptat suggerendo siue incendendo. vñ ysa. liiij. Ego creaui fabꝛ sufflantem in igne prunas. Temptat etiã affligendo ⁊ tẽptãdo: sicut temptauit Job. Temptatio do interior ẽ q̃ est a fomite ⁊ carne. de qua dicit Jaco. j. De9 intẽptator malorũ est. ipse enĩ neminẽ temptat. Unusqsqꝫ. n. temptatur a ꝯcupiã sua abstractus ⁊ illectus. ⁊ hec tẽptatio interior peccatũ ẽ ipsi tẽptato. ß temptatio interior cui nõ ꝯsentit temptatus: nõ est peccatũ: ß materia virtutis exercẽde. Ambro. sup lucã. temptatõez ne vnq̃ timere debem9. est enim causa victorie: materia triũphoꝝ. diues ille q temptatõez non sensit in seculo: in pena est apud inferos. Dicimus ḡ ꝙ stimulus ille, ꝓut erat incentiuũ libidinis siue temptatio dyabolica vt pꝫ: dicit angelus sathane: ⁊ fuit materia exercende virtutis ipsi Paulo. vñ nõ exaudiendus erat in illa petitõe. Nullus. n. debet petere nõ tẽptari temptatõe exteriori q̃ nõ est peccatũ: ß materia exercẽde virtutis. ¶ Dicendũ ḡ ad primũ obiectũ. ꝙ illđ ꝙ petijt primos motus a se remoueri: nõ erat illi ad salutez. Nõ. n. petijt primos motus a se remoueri: ß poti9 tẽptationez exteriorez que ip̃m incitabat ad libidinez que erat a dyabolo ad decipiendũ: a deo tempata ad exercitiũ virtutis. vnde lꝫ stimulus ille non erat illi causa necc̃ia salutis: erat tñ cã admicularis ⁊ exercitiũ ad salutem. ¶ Ex his pꝫ r̃nsio ad secundũ ⁊ tercium. qꝛ petere amotõez stimuli: nõ fuit petere amotõẽ primoꝝ motuũ vel insultuũ illoꝝ: ß potius exteriorez temptatõẽ: vt tactũ est. ⁊ inducũtur auctes acsi stimul9 ille eẽt tẽptatio interior. ¶ Ad illam glo. que dicit. duo sunt que obsistũt orõnib9 ⁊c̃. potest dici ꝙ nõ solũ ista duo sunt que obsistũt: imo multa. ß ista duo dicit glo. ꝓpter ꝓl'm obstinatũ in malo: cuius cor impenitens ⁊ incorreptus error obsistebat: ne Hieremias exaudiret ꝓ eo. ¶ Ad vltimũ põt dici. ꝙ paul9 nõ petijt ad salutez. imo petijt ꝯtra exercitiũ ⁊ ꝑfectõẽ virtutis sue. sicut est r̃nsũ ei a dño. nec erat incentiuũ libidinis ꝓut erat exterior temptatio apl'o ad ꝑditionez: imo potius ad ꝑfectionez.

Articulus secũdus

Onsequẽter querit. vtꝝ paulus debuit exaudiri petendo stimulũ amoueri ꝓut dicebatur dolor lateris. Et videt ꝙ sic: ꝑ h ꝙ ecc̃ia petit ꝓ infirmis vt reddat illis sanitas. vt reddita illis sanitate gratiaꝝ deo i ecc̃ia referãt actões. ß orões ecc̃ie sũt exaudiẽde. ḡ orõ Pauli q̃ petebat stimulũ amoueri. i. dolorẽ ad exẽplũ orõnis ecc̃ie facte debuit exaudiri. ¶ Pre. ß idez videt ꝑ h. ꝙ rex vel ꝑnceps qcũqꝫ ꝓficiscẽs ꝓ deo: grani detineret infirmitate. ita ꝙ ꝑegrinatõẽ inceptã cõplere nõ posset. si peteret a deo sue infirmitatis releuatõnez vt ꝑegrinatõẽ posset ꝑficere. videt ꝙ eẽt exaudiẽd9. A simili videt in ꝓposito. ꝙ aplus petẽs amoueri dolorẽ lateris: vt liberius ⁊ expeditius posset officiuz a deo sibi iniunctũ exeq: erat exaudiẽdus. ¶ Pret. dicit ph'9 ꝙ egritudo impedit virtutes. ß bonũ est orare ꝓ remotiõe hmõi impedimẽti. ḡ bonũ est orare ꝓ liberatõne a malo pene. ¶ Pret. vt s̃. tactũ est. distinguit inter orõnẽ ⁊ deꝑcatõnez. vt orõ fit ꝓ bonis adipiscẽdis: ⁊ deprecatio ꝓ malis amouendis. ⁊ ita bonũ est orare ꝓ liberatõe a malo pene ⁊ orõ Pauli talis fuit ḡ ⁊c̃. [illegible] contra. Ad hebr. [illegible] disciplina ꝑseuerate filij. ⁊ sumit ibi disciplina ꝓ flagellis quib9 deus flagellat [illegible] qué amat [illegible] ꝑseuerare in flagellis: illicitũ est liberari ab eis ⁊ indignuz exaudiri. ¶ Pret. tribulatões necc̃e sũt nobis ad vitã eternã obtinẽdũ. Act. xiiij. ꝑ mltas tribulatões oꝑtꝫ intrarẽ in regnũ dei. ḡ petẽ coꝝ amotõẽ ẽ petẽ ñ ad salutẽ: ß poti9 ꝯ. ⁊ ita tal' petitio ñ ẽ exaudiẽda. ¶ Pret. Geñ. vij. mltiplicate sũt aq̃ ⁊ eleuauerũt archã i sublime a t̃ra. aq̃ sunt tribulatões: archa ecc̃ia q̃ ꝓfic̃ ex multiplicatõe tribulatõnũ. ḡ ñ dꝫ orare ꝯ ꝑfectũ suũ. ḡ ñ dꝫ amotõẽ penaꝝ petẽ. ¶ Ad idẽ fac̃ qđ dr̃ Exo. j. Quãto egiptij opprimebãt iudeos: tãtomagis mltiplicabãt ⁊ crescebãt. ¶ Pret. sup illud Hiere. v. ꝑcussisti eos ⁊ ñ doluerũt. dic̃ glo. ois diuina ꝑcussio: aut purgatio ẽ nobis vite p̃ntis: aut initiuz pene future ad reprobos. ß ꝯstat ꝙ purgatõ vite p̃ntis ẽ bõa. ḡ ẽ malũ petẽ ꝙ de9 nos libẽt a ꝑcussione diuina siue a malo pene. ¶ Pret. aug. orat. dñe h vre ⁊ h seca. ¶ Pret. gg. i moral'. qꝛ sc̃e mẽtes corruptõis sue vuln9 [illegible] n̄ eẽ sentiũt: libẽt se sb manu medici parãt: vt apto vulnere vir9 sub manu medici exeat ꝙ sana cute int9 occidebat. ḡ flagella dñi purgatoria sũt corruptõis nr̃e. ḡ malũ ẽ petere ab ill' liberari. ¶ Pret. sup illđ. ij. coꝛ. xij. dic̃ glo. ꝓpter qđ scꝫ qꝛ ꝑuit colaphizabat: ego huãne timens ter rogaui dñm ⁊c̃. ḡ ex huãno timore fuit illa petitõ. ß huãnus timor mal9 ẽ: ḡ illa petitio fuit mala. ḡ ñ exaudibil': qꝛ arbor mala ⁊ fruct9 mal9. ¶ Pret. aug. sup eũdẽ locũ qñ petitis tp̃alia cũ mõ petite. vt si ꝓsunt dét: si sciat obesse ñ det. qđ. n. obsit vel ꝓsit medic9 nouit nõ egrot9. sed paul9 ñ petijt cũ hac ꝯditõe. ḡ indiscrete petiuit. vñ b. Jacob9 eiusdẽ q̃rto. repꝛhẽdit q̃sdã dicẽtes: hodie aut crastino [illegible] qꝛ ñ apponebãt ꝯditõẽ si dñs voluerit ⁊ si vixerim9 faciem9 h vel illđ. ¶ Pret. Jac. j. Om̃e gaudiũ existimate fratres mei cũ i tẽptatões varias [illegible]. ḡ apl's tenebat gaudẽ de illa tẽptatõe. ḡ tenebat ñ petere amotõẽ stimuli: ⁊ petijt. ḡ ñ debuit exaudiri. ¶ Pre. sup illđ. j. Jo. v. ꝙ si petierim9 ſm volũtatez ei9 audiet nos. Glo. bõa volũtas dei nr̃am corrigit stultã: vt apl'o paulo ꝯtigit. ḡ stulta fuit petitio pauli: ⁊ ita ñ debuit exaudiri. ¶ Pre. ex rõe ista ⁊ alijs s̃. positis videt ꝙ peccauit petẽdo amotõẽ stimuli. ⁊ qꝛ stulta fuit petitio sua vt s̃. hitũ ẽ. ⁊ qꝛ indiscreta: ⁊ ita ꝯ discretiõez. ⁊ ꝑ ꝯñs ꝯ prudẽtiã ⁊ ꝯ ꝯtutẽ. ⁊ ita pc̃ꝫ vt videt. ⁊ eẽ ꝯ se: vꝫ ex glo. Ro. viij. vbi dr̃. ꝙ ex r̃nsio didic̃ ꝯ se eẽ qđ petebat. vt tactũ ẽ in p̃nti ꝓblemate. ⁊ ita ꝯ caritatẽ q̃ tenebat [illegible]. ¶ R̃nsio. dõm ad h ꝙ orõ apl'i de amotõe stimuli. i. doloris lateris nõ fuit exaudibil'. i. ñ fuit sibi vtil' nec ꝯueniẽs vt exaudiret. Hmõi. n. tribulatões ⁊ alie huãne ꝯditiões [illegible] sũt ad hanc vitaz corruptibilez contemnẽdaz: ⁊ futuram ꝑquirendaz. vnde sup illud Job. vj. Sagitte dei i me sunt quaruz indignatio ebibit spiritũ. vbi dicit Grego9. Sagitte sunt animaduersiones diuine ꝑcussiones. quaꝝ indignatio ebibit spiritũ. i. compescit elatõez. Pret. materia sunt exercẽde virtutis. vnde he sunt gentes quas reliquit domin9 vt i eis erudiret israhelẽ Judic̃. iij. ibi glo. Aug. Jn exodo. xxiij. de his gentib9 dicit deus. Non ejiciam eos in anno vno: ne fiat terra deserta ⁊ multiplicẽt in te bestie fere. Et post quibusdã interpositis subditur. Ex aũt ait ne multiplicent in te bestie fere. mirũ est: si ñ bestiales cupiditates ⁊ libidines intelligi voluit: q̃ solẽt de repentino successu terrene felicitatis crescere. hec glo. Ecce quanta ẽ vtilitas afflictionuz modernoꝝ. ꝓpter qđ nõ expediebat vt stimulus amoueret. ¶ Ad illđ qđ obijcit. ꝙ ecc̃ia orat ꝓ infirmis vt illis sanitas reddat. ꝓ dici ꝙ ratio competẽs est quare ecc̃ia orat ꝓ infirmoꝝ sanitate. que frequẽter orõni ꝑsone singularis nõ competeret. quare ḡ expedit ꝙ nõ exaudiat ꝓ amotõe cuiuscũqꝫ infirmitatis vt tactũ est. Tñ ꝙ ecclesia exaudiat petẽdo ꝓ sanitate infirmoꝝ expedit: propter plura [illegible] est roboratio infirmoꝝ in fide. cũ enĩ ad ꝑces ecc̃ie deus dat sanitatẽ corꝑalẽ: roborat fides fideliũ ⁊ augmẽtat eius mirabilib9 q̃ dñs infirmis curãdis operat. ⁊ fiũt infideles

fideles. Alia rõ est exhibitio honoris largitori sanitatis
⁊ gratiarũactio ⁊ augmentũ cultus dei ꝑ ꝯsequẽs. ¶ Ad
illud qd̃ obijcit. ꝙ sicut petitio pegrini q̃ fit ꝑ infirmita-
te tollenda vt pegrinatoꝫ inceptã explere possit: videt̃ ex-
audienda ⁊c̃. Põt dici ꝙ petitõ in stimuli amotiõe ñ de-
buit fieri ab aplo. nec sibi ꝯgruebat ꝙ amoueret̃ a dño.
hõ. n. innotuit aplo. ꝙ ad ꝯmodũ suũ: immo ad salutem
suã fuerat illi datus stimul⁹ vt ipse ꝯfitet̃. ij. ad cor. xij.
ibi. Ne magnitudo reuelationũ extollat me ⁊c̃. vnd̃ glo.
ibidẽ. stimulus pungens carnẽ a deo dat⁹ est mihi. i. ad
meã vtilitatẽ. ideo scꝫ ne magnitudo reuelatõnũ extollat
me in supbiaꝫ. ⁊ post: dñs ad ꝯseruatoꝫ humilitatis im-
misit. Deus. n. ad h̃ isto nõ pcebat: vt eius virtutẽ ĩ in-
firmitate pficeret. hec glo. Noticia ḡ apli de vtilitate sti-
muli cã fuit: quare ꝯmotio eius ñ fuit petẽda. ⁊ ipsa vtili-
tas quare nõ cõgruebat sibi ꝙ eẽt amotus. Pret. lꝫ q̃dã-
modo impediebat executõꝫ officij sui iniũcti: nõ tñ impe
diebat simplr̃. vñ lꝫ nõ poterat exeq officiũ illd̃ sine grã-
mine qd̃ illi intulit stimul⁹ ille: tñ exeq potuit. ꝓpẽ qd̃ ñ
erat illi expediẽs ꝓpter executõꝫ officij vt eẽt stimul⁹ amo
tus. Ex his pꝫ ꝙ nõ est simile de releuatiõe infirmitatis
pncipis pegrinãtis: ⁊ apli stimulũ patiẽtis. ¶ Ad illud
qd̃ obijcit̃. ꝙ egritudo impedit õtatẽ ̃m pħm. Põt di-
ci ꝙ quatuor sunt genera virtutũ ̃m Macrobiũ. de his
ẽ. vltima petitõne dñice orõnis. ¶ Ad illd̃ qd̃ obijcit̃. ꝙ
dep̃catio est ꝑ malis amouẽdis ⁊c̃. Põt dici ꝙ bonũ ẽ ⁊
meritoriũ orari siue deprecari ꝑ malis amouendis. nec
tñ cuiusqꝫ est bonũ nec ꝑ quibuscũqꝫ malis. vñ argumẽ
tũ peccat ̃m ꝯsequẽs. Pret. licite põt peti. ⁊ tunc potuit
amotio mali siue liberatio a malo sicut petit̃ in oratione
dñica. ⁊ maxime qñ malaꝫ est cũ fastidij ⁊ impatiẽtie. sic
accidit frequẽter. Sicut. n. quibusdã est melius viuẽ in di-
uitijs q̃ in paupertate: sic melius est quibusdaꝫ in sanitate
corpali q̃ in egritudine. ꝫ simplr̃ loquẽdo melius est pe-
nas p̃ntes sustinere q̃ esse sine illis. ⁊ maxie viris perfe-
ctis: cuiusmodi fuit aplꝯ. ¶ Ad illa que opponũt̃ ꝑ ista
pte: põt dici ꝙ reuera apli petitio nõ erat exaudiẽda sibi
id est ad vtilitatẽ ⁊ ad salutẽ suã. ¶ Ad illud qd̃ p̃mo ob-
ijcit̃. ex quo p̃ceptũ est pseuerare in disciplina: illicitũ est
petere liberari ab illa ⁊c̃. Põt dici ꝙ frequẽter in sacra
scriptura dicũt̃ aliq̃ p modũ p̃cepti q̃ vim p̃cepti nõ obti
nẽt. vñ illd̃ qd̃ dicit aplus. In disciplina pseuerate filij.
magis est hortatio q̃ preceptũ. Hortat̃. n. aplꝯ ad pseue-
randũ patiẽt̃ in flagellis. vñ glo. pseuerate vsqꝫ in finẽ in
disciplina patiẽter ferẽdo. ¶ Ad illd̃ qd̃ obijcit̃. ꝙ tribu-
latõnes sunt nc̃ie ad salutẽ. vñ petere liberatõꝫ eaꝝ est
petere ꝯtra salutẽ. Dicendũ ꝙ etsi tribulatiões sepe ꝓfi-
ciant ad salutẽ: nõ tñ precise ⁊ causalr̃ sunt nc̃ie ad sa-
lutẽ. vñ stimul⁹ apli nõ fuit illi cã p̃cisa salutis: qꝛ etiam
stimulo amoto nõ fuit illi preclusa via salutis. ¶ Ad illa
duo que sequũt̃ põt dici. ꝙ lꝫ multiplicatõe tribulatõnũ
ꝓficiãt mẽbra ecc̃ie: nõ tñ peccãt q petũt liberatõeꝫ alic⁹
tribulatõis siue miserie: ꝫ meritorie põt fieri hmõi peti-
tio et si ex caritate fiat: ⁊ ad salutẽ sui vel ꝓximi vel hono
rẽ dei. et sic fortasse aplus meritorie petiuit stimuli amo
tionẽ: vt liberius officio predicatõnis ⁊ alijs bõis posset
vacare. ¶ Ad illud qd̃ post obijcit̃. ꝙ pcussio diuia ẽ pur
gatio p̃ntis vite ⁊c̃. Põt dici ꝙ lꝫ pcussio diua sit causa
qñqꝫ purgatõis: licet tñ aliqñ causie petere liberatiõnẽ
ab hmõi pcussione. hmõi. n. pcussiones vt stimul⁹ apli: ñ
sunt directe ⁊ p se ad purgatõꝫ maloꝝ vel augmẽtũ bo-
noꝝ: ꝫ de sapienti vsu sanctoꝝ q sapiẽter vtunt̃ malis pe
ne: ꝯsiderãtes vitã illã plenã eẽ miserijs: ⁊ ob h̃ ꝯtemnen-
dã ⁊ querendã eẽ meliorẽ. Pret. vbi ignorat̃ volũtas dei
licitũ est velle ⁊ petere oppositũ eius qd̃ vult de⁹. sic conti
git de altero duoꝝ angeloꝝ: de quibꝰ habet̃ Dañ. x. q̃rũ
alter volebat liberatõꝫ ꝓplĩ. ⁊ alter nõ. ⁊ vterqꝫ erat bo-
nus ̃m Greg̃. ⁊ ꝯstat ꝙ alter volebat qd̃ deus nolebat.
sic licitũ fuit aplo velle amotiõꝫ stimuli cũ ignoraret deũ
velle oppositũ. Ex his pꝫ rñsio ad quedã q̃ sequũt̃. ¶ Ad
illd̃ qd̃ obijcit̃. ꝙ petebat ex hũano timore ⁊c̃. Põt dici

ꝙ illad verbũ: ego hũane timẽs ter dñm rogaui ⁊c̃. ñ in-
telligit̃ de hũano timore q malus ẽ: ꝫ exponit sic. hũane
timẽs sicut homo fragilis cui naturale est timere mortẽ.
¶ Ad aliud obiectũ qd̃ sequit̃. dõm ꝙ lꝫ aplꝯ in illa appe
titione nõ posuerit ꝯditõꝫ actu: subintellexit tñ hitu. vnd̃
cũ modo petijt: ⁊ sic nõ peccauit. ¶ Ad aliud qd̃ seq̃t̃. di-
cendũ ꝙ aplꝯ gaudebat de p̃ntia stimuli: qꝛ sciebat illuꝫ
doloreꝫ esse a deo. ꝫ nesciebat an in futuro vellet de⁹ illuꝫ
doloreꝫ remanere. vñ licitũ fuit ei petere respectu futuri
ꝙ remoueret̃. ¶ Ad aliud obiectũ qd̃ sequit̃. dõm ꝙ pe-
titio apli nõ fuit stulta ĩ genere: qꝛ sepe orat eccĩa ꝑ infir
mitate tollenda. ꝫ dicit̃ fuisse stulta respectu excellẽtie ꝑ-
sone aplice: qꝛ debuit cũ maiori deliberatõe petere q̃ pe-
tierit: ⁊ cum maiori discretõne. vnde eius petitio nõ fuit
vsqꝫquaqꝫ discreta. nõ tñ fuit ꝯtra discretõꝫ simplr̃: ꝫ ꝯt̃
discretõꝫ ꝯsummatã. ¶ Ad eã glo videt̃ ꝙ peccauit apo-
stolus petẽdo: ⁊ qꝛ petitio sua fuit stulta ⁊ indiscreta. i. ꝯt̃
discretõꝫ ⁊ ꝯtra prudẽtiã. iaꝫ pꝫ rñsio ex dictis quõ stul
ta ⁊ quõ indiscreta. nec valet illud argumentũ. petebat ꝯt̃
se. ḡ ꝯtra caritatẽ. amotio. n. stimuli nõ erat ꝯtra carita-
tẽ. amotus. n. aliqñ talis fuit stimul⁹ salua tñ caritate. ꝫ
dicit̃ petiuisse ꝯtra se: qꝛ stimul⁹ ille opabat̃ ei in bonũ.
videlꝫ ad ꝑfectõeꝫ virtutis. vñ nec ex his seq̃t̃ ꝙ peccaue-
rit petẽdo stimuli amotõꝫ.

Questio .xcvij. de ieiunio.

Dicto de illa pte sa-
tisfactõis qua penitẽs ordinat̃ ad deũ. s.
de orõne: dõm ẽ de pte q̃ penitẽs ordiat̃
ad se. s. de ieiunio. ⁊ qꝛ mortificatio car-
nis est q̃i supi⁹ ad ieiuniũ. Primo que-
rit̃ de mortificatõe carnis. Scd̃o de ieiunio.

Membrũ primũ

Primo ḡ querit̃. vtrũ mortificatõ carnis sit
actus virtutis vel nõ. Et sic videt̃. Leuit.
xxiij. Affligetis aĩas v̄ras ⁊ offeretis olo-
caustũ dño. ⁊ post. Ois aĩa que afflicta nõ
fuerit: pibit de ꝓplo suo. Glo. qꝛ ñ sequit̃ humilitatõꝫ xp̃i
qui se humiliauit vsqꝫ ad mortẽ. Ex illo textu arguit̃ sic
Omne illd̃ cui⁹ carẽtia perit aĩa: est virtus vel act⁹ virtu
tis. mortificatio carnis est tale. ḡ ⁊c̃. ꝫ nõ est virt⁹. ḡ act⁹
virtutis. ¶ Pret. ex glo. videt̃. ꝙ q mortificat carnẽ seq̃t̃
humilitatẽ xp̃i. sequi aũt hũilitatẽ xp̃i ẽ act⁹ virtutis ⁊c̃.
Pret. Luc. ix. Qui vult venire post me abneget semetip̃m
⁊ tollat crucẽ suã ⁊ sequat̃ me. Glo. Crux tollit̃ cũ p ab-
stinentiã corp⁹ macerat̃. Sequi aũt dñm nc̃iuꝫ est ad sa
lutẽ. ⁊ est actus virtutis. ḡ ⁊c̃. ¶ Pret. Ro. viij. Si ̃m
carneꝫ vixeritis moriemi: si aũt spiritu facta carnis mor-
tificaueritis viuetis. ꝫ ꝯstat ꝙ nõ loquit̃ de vita nature:
ꝫ morũ q̃ ẽ p grãm ⁊ virtutes. ꝫ hec vita orit̃ ex mortifi-
catõne carnis: vt habet̃ ex l̃ra. ⁊ ita vt pri⁹. ¶ Pret. Gal.
v. Sp̃us ꝯcupiscit aduersus carnẽ ⁊ caro aduersus spiri
tũ. hec aũt sibinuicẽ aduersant̃. Glo. carnalẽ ꝯcupiscẽtiã
rep̃mit afflictio carnis. ois aũt actus reprimẽs illud qd̃
aduersat̃ spiritui: est actus v̄tutis. ḡ ⁊c̃. ¶ Pret. Col. iij.
Mortificate mẽbra v̄ra que sunt sup terrã. Glo. mem
bra. i. mẽbroꝝ ꝯcupiscẽtias. hec aũt mortificatõ ꝯcupiscẽ
tiaꝝ est opus virtutis ⁊ ex mortificatõe carnis. ergo ⁊c̃.
¶ Pret. illud p qd̃ minuũt̃ ꝯcupie male ẽ op⁹ v̄tutis ̃m
Aug̃. ꝯ Iulianũ li. vj. Cõcupie male p mortificatõꝫ car-
nis minuũt̃. ḡ ⁊c̃. ¶ Pret. Bern̄. Gen⁹ martirij ẽ facta
carnis mortificare. ⁊ martiriũ est opus virtutis. ḡ ⁊c̃.
¶ Pret. pħo. Sedatis ꝑturbatõibꝫ ex pte carnis fit aĩa
sciẽs ⁊ ꝓudẽs. hec aũt scĩa ⁊ ꝓudẽtia ad virtutẽ dispo-
nũt. cũ ḡ hmõi sedatio fiat p afflictõ. ⁊ mortificatõꝫ pꝫ
⁊c̃. ¶ Pret. mortificatio carnis reddit nos ꝯformes xp̃o
q ẽ fons toti⁹ v̄tutis. ij. Cor. iiij. Deijcimur ꝫ ñ perimus
sꝫ p mortificatõꝫ ih̃u in corpe n̄ro circũferẽtes vt vita ih̃u
manifestet̃ in carne n̄ra mortali. ¶ Pret. p afflictõꝫ car-

nis recedimus a peccato. qr p h reprimit ɔcupia q̃ ē mat̃ om viciōz. j Pe. iij. Qui passus ē in carne desijt a peccatis. ¶ Pret. q se affligit peccatū punit: ↄ ita qd̃ iustuz est facit. ¶ Pret. p afflictōz carnis de boste nr̃o. s. de ɔcupiscētia triūphamus. ¶ Pret. p h voluntatē nr̃az diuine cōformamus. Ex his omnibz pz q afflictio est opus virtutis.

¶ Cōtra. j. Thimoth. iiij. Exercitatio corpis ad modicū vtilis ē. Et dicit glo. corpalis exercitatio in q̃ de sanctitas ieiunādo vigilādo abstinēdo: q̃ sunt frena carnis. sed opus virtutis ad multū vtile ē. g carnis mortificatio ñ ē opus virtutis. ¶ Pret. Ephe. v. Nemo vnq̃ carnē suā odio habuit. ↄ loqt̃ d̃ hoīe ordiato: qr desperatus hōi se hz odio. h q carnē suā affligit: carnē suā odit. ñ ē g ordinatus q̃re hmōi ñ facit opus virtutis. ¶ Pret. phs. in bōis melior est actus q̃ potētia. h potētie nāe ɔcupiscibiles bone sūt: qr nature sunt. q̃re ↄ actus eaz boni. impedire g ↄ repmē actus eaz ñ ē opus virtutis. ↄ h fit per carnis mortificationez ↄc. ¶ Pre. aug. li. iij. de li. ar. distinguit tria genera bonoz. Sūt. n. vt dicit bōa maxia. media. ↄ infima. ↄ dic q virtutes sint de maxis bonis qbz nemo male vtit. h qr multi heretici ↄ hypocrite mortificāt carnē suā ↄ nihil prodest eis. g carnis mortificatio ñ ē dō virtus nec opus virtutis. ¶ Pre. Tullius desinit virtutē. ↄ hmōi dē ... virtus ē habitus mētis i modū nature rōni ɔsentaneus. h afflictio carnis ē nature expugnatiua: ñ ɔsentanea. g ñ ē dō virtus nec opus virtutis. ¶ Pre. Damas. Viciū ē auersum ab eo qd̃ ē fm naturā in id qd̃ ē pter naturā ↄ ɔ naturā. h afflictio carnis ē ɔ naturā ↄ nature repugt. q̃re g potius ē dō virtus q̃ viciū. ¶ Pre. ɔformitas ē int̃ meritū ↄ pmiū: sic est int̃ grām ↄ grām. pmiū aūt iocūdissimū ē: q̃re afflictio nō est eius meritoriū. ¶ Pre. qd̃ repugt optimo ñ ē via ad optimū. afflictō repugt felicitati cū sit iocūdissima. q̃re ↄc. ¶ Pre. q carnē suā affligit virtutē nature diminuit. ↄ ita bonū nature: qr ē ɔsentanea nature. q̃re ↄc. ¶ Pre. formā diligēdi primū bō accepit a seipso: qr tenet quilibet diligē primū sic semetipsuz. h mortificare primū suū ↄ affligē carnē primi sui ñ ē opus virtutis. g semetipsū mortificare ↄ carnē ꝓpriaz affligē ñ ē opus virtutis. ¶ Pret. aīa imitari debet deū in regēdo minorē mūdū ingtū pōt: sic ipe maiorē gubernat. h deus res maioris mūdi sic aministrat vt eas ꝓprios motus agē sinat: fm q dicit aug. q̃re ↄ aīa sic dz corpus gubernaē q mēbra corpis dz pmittē ꝓprios actus agere. g ñ dz actus coz p afflictōz vel abstinētiā impedire. ¶ Pre. nihil qd̃ debeat ex caritate diligi impugnādū ē vel affligēdū. corpus aūt ē hmōi. Quattuor. n. ex caritate sunt diligenda. deus. proximus. aīa ꝓpria. ↄ ꝓpriū corpus. nullus g dz ꝓpriū corpus affligere. ¶ Pre. punitio pcti ad deum ptinet: qr fm q dicit aug. Deus dedecus culpe ñ relingt sine decore iusticie. vñ peccatū ñ relingt impunituz. Sed vsurpare diuinū iudiciū peccatū ē: ↄ h facit ille q i se punit peccatū ꝓpe peccatū corpus ꝓpriū affligēdo. g h facē nō est opus virtutis. ¶ Pre. deus punit peccatū. aut igit sufficiēt punit ipm: aut insufficiēt. si insufficiēt: g relinquit aliqd inordinatū in regno suo. qd̃ est incōueniēs dicere. Si sufficiēt punit ipm: g bō ñ dz punire corpus suū ꝓpe h affligēdo. ¶ Pre. q affligit corpus suū. aut ɔseqt̃ naturā: aut culpā: aut penā. Si naturā peccat: qr natura ē bōa. ideo nō est ɔsequēda. Si culpā: ↄ culpa ñ ē in carne. nō g dz in corpe ɔseq culpā. Si vō dicas q ɔseqt̃ penā: ↄ pena p peccato ē iusta g ɔseqt̃ qd̃ iustū ē quare peccat ↄ ita nō est corpus affligēdū ꝓpe pctm. ¶ Pret. iusto iudicio p pcto punit̃ auctor peccati: ñ alius p eo. h facē pctm nō pōt nisi aīa: nec ē pctm nisi i aīa. Math. xv. De corde exeūt cogitatōes male ↄc. ↄ tāgit̃ ibi oē genus pcti: cordie: ozis ↄ opis. igit̃ aīa sola affligēda ē p pcto ñ caro. vñ Joel. ij. Scindite corda vr̃a. i. aīas vr̃as p pcto. ↄ ñ vestimenta vr̃a. i. corpa vl̃ carnē. vñ Job. x. pelle ↄ carne vestisti me. ¶ Pre. caro ē instrumētū siue organū aīe. h qñ interficit hō hoiēz: ñ punit̃ gladius h hoīcida. silr g ↄ h. ¶ Pret. caro ē inimica spiritui. Gal. v. Caro ɔcupiscit aduersus spiritū. h Math. v. Diligite inimicos vr̃os ↄ ... ↄc.

Sic inueniet inimicus ... ¶ Pre. ro ... igit̃ ... corpus ... caro ... ↄ nō ... hō ... qd̃ ē cōe oībz h ē naturale. h diligē ↄ fouē carnē cum libet ē cōe. Eph. v. Nemo vnq̃ carnē suā odio habuit ... nutrit ↄ fouet illā. igit̃ h ē naturale. h nihil ē a lege nature nisi iustū. igit̃ iustū ē fouere carnē. ↄ ita macerare eā ē iniustū. ¶ Pre. qcūq carnē suā affligit necio sibi vitaz minuit. qr oīs passio magis facta abijcit a suba. minimū ei ieiunū totiēs posset fieri finite. s. q hoiez interficeret. igit̃ ipm semel factū vitā minuit i aliq. igit̃ carnē affligens lz semel ↄ mox se nō interficiat: tñ paulatim ↄ successiue vitā sibi subtrahit. ↄ h ē grauius pctm. Trenoz. iiij. Melius fuit occisis gladio q̃ interfectis fame. h se interficē nullo mō licet. igit̃ nec carnē macerare. ¶ Rñsio. dōm q mortificare carnē suā ē opus virtutis: qr ē opus a dtute: ↄ est ad virtutē: ↄ ē fm virtutē. vñ ē opus meritoriū ingtū ē a dtute: ↄ opus ɔseruatoriū ingtū est ad virtutē. remouet. n. obstaculū virtutis tollens siue potius minuēs impetū ɔcupiscētie. ↄ etiā opus satisfactoriū ingtū ē fm virtutē. vñ gerit rōnes sacri ↄ medicine spūalis. s. pnie q ē sacrm purgans a culpa ↄ a seqla illius. Concedēdū g q mortificatō carnis si fiat mō debito ↄ fine recto vt ad repmēdū motus ɔcupie: sic opus siue actus ē virtutis. ¶ Ad illud g qd̃ obijcit pmo ɔtra h. s. q exercitatio corpis ad modicū valet. Pōt dici q i natura fm q lapsa ē duo sunt. s. natura ↄ viciositas. Ex ipso. n. lapsu natura cecidit in defectuz vicij ↄ est viciosa. vñ lz natura nō sit ɔsequēda: tñ viciositas ē ɔsequēda. ↄ sicut medicus nō pōt tantū morbū remouere nisi p medicinā aliqd de eo qd̃ bonū ē decidat. silr ñ pōt abijci viciositas nisi aliqd d̃ bono nature adimatur. Dico g q mera exercitatio corpalis fm q mera est: parū valet. tñ fm q hz socialē multū valet. Pre. ɔpatiōe valet ad modicū: qr ɔpatiōe pietatis q̃ valet ad oīa. ↄ sic intelligit̃ apls. ¶ Ad aliud dico. q sicut q scidit paz de carne sua: nō facit h ex odio carnis. h ex amore sanitatis ipius. ita q tpaliter affligit carnē suā: h facit ñ ex odio carnis. h ꝓpter bonū carnis: qd̃ caro in eterna btitudine obtinebit. ¶ Ad aliud qd̃ obijcit̃. q in bonis melior ē actus q̃ potentia ↄc. Pōt dici fm illud Aug. q dicit naturā corruptam duo dicit: ↄ naturā ↄ corruptōz. silr actus potētiarū corruptaz nō sunt boni: ↄ ideo ɔpescēdi ↄ repmēdi. ¶ Ad illud qd̃ obijcit̃. q virtutes sunt de maxis bonis qbz nullus male vtit̃ ↄc. Pōt dici q affligere carnē put dic̃ substantiā actus ñ ē opus virtutis: h fm q exercet̃ cum debitis circūstantijs ↄ fine debito ē opus virtutis. ↄ isto actu ingtum hmōi nullus male vtit̃. ¶ Ad illud qd̃ obijcit̃ de diffinitione virtutis q est habitus mētis ↄc. Pōt dici q diffinitio illa nō est nature ingtū est reparatiua nature lapse: h potius virtutis vt ē informatiua nature bone institute. qd̃ pz p hoc: q phi nihil intellexerunt de natura lapsa. Uel pōt dici q lz afflictio hmōi repugnet nature lapse siue corrupte sibi relicte: non tñ repugt nature grē adiute. īmmo illā subleuat ↄ ad suū optimū expedit. ¶ Ad aliud qd̃ obijcit̃. q viciū ē pter naturā ↄ ɔ: silr afflictio carnis nature repugt. quare ↄc. Pōt dici q ē natura in nobis q est natura tm vel vt natura. ↄ quedā ē natura rōnalis siue natura vt rō. Licz g afflictio repugnet nature vt natura: nō tñ rōnali. quia illa attēdit delectatōz simplr: nō temporalez vel vt nūc. ↄ afflictio q̃ ē opus virtutis hmōi delectationi simplr ɔsonat ... repugnat ... ¶ Ad aliud qd̃ obijcit̃ q ɔformitas ē inter pmiū ↄ meritū ↄc. Pōt dici q h verū est ... ad illud qd̃ ... ↄ informatiua ... ↄ ... qd̃ ē in illis materiale: est dissonātia ↄ maxia. sicut inter acrū ... ↄ actus ... delectatiū ... ¶ Ad h qd̃ obijcit̃ q ... repugnat ... simplr ↄc. Pōt dici q in optimo ... no est aliqd in rōne ... ↄ ... nū: repugnat ei ingtū ... est ... est ductiuū ad illud. vtpote illud qd̃ est miserie hūane. q h

aūt repugnat inq̄tū in illo est aliqd in rōne honesti: nō ē ductiuū ad illud. immo potius impedimentū. ¶ Ad aliud qđ obijcit. dōm ꝙ afflictio carnis diminuit virtutē nature ita ꝙ fit debilior ad aliquē actū: dūmodo fit ex h expeditior ad aliū actū lōge vtiliorē ⁊ honestiorē: nō ē malum. ⁊ sic est in ꝓposito. Per afflictōz. n. carnis debilitat hō q̄tū ad exercitiū operꝫ inferiorꝫ. roborat tn̄ q̄tū ad opa superiora exercēda. ¶ Ad illđ qđ obijcit. ꝙ qlibꝫ tenet diligē ꝓximū sicut semetipsuꝫ. vn̄ formā diligendi accipit hō a seipso. Pōt dici ꝙ duplex ē motus caritatis. elicientis: ⁊ imꝑantis. q̄tū ad motū primū debet qlibet diligere aliū sicut semetipsuꝫ. i. ad id ad qđ diligit seipsuꝫ. s̄ aūt q̄tū ad secundū: qꝛ nō debeo illa oīa ex caritate imꝑare ꝓximo q̄ ⁊ mihi. debeo tn̄ velle illū bn̄facere ⁊ in bonis ꝑficere. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝑ simile de gubernatione maioris mūdi ⁊ minoris. pōt dici ꝙ nō vsqꝫquaqꝫ sile est. de⁹ enim gubernat sic maiorē mundū: ꝙ etsi in aliq̄ pte deficēt: nō imputaret dn̄o s̄ aīe. ita est cōiūncta admīstratio corporis ⁊ mēbrorꝫ ꝙ si deficerent aīe imputaret ⁊ peccaret. De⁹ eniꝫ etsi gubernet mūdū ⁊ ptes: nō tn̄ est aliq̄ debito ad h obligat⁹. sic ē aīa ad corpis ⁊ mēbrorꝫ gubernatōz. rōne cui⁹ aīa peccaret si corp⁹ deficeret: ⁊ morie q̄tū ad esse in genere moris. Pre. ꝯditor mūdi ita instituit mūdū in sui ꝯditōe. ꝙ sp̄ staret in illa ordinatōe ⁊ opatōe in q̄ institutus erat. ⁊ h mediante influētia ꝟtutis diuine. ꝑ̄ea nihil accidit incōueniēs mūdo ex actib⁹ ꝓprijs circa ptes illius exercitatis. minor ꝟo mūdus. i. hō rōne lapsus illi⁹ si ageret siue exerceret ꝓprios act⁹: seip̄m destrueret ⁊ i nihilū redigeret: ⁊ fieret soci⁹ eius q nō ē Iob. xviij. ꝓpter h ne incurrat h incōueniēs: necē ē vt afflictōib⁹ corꝑalib⁹ coerceat impetus illius ⁊ ꝓnitas ad malū ⁊ erigatur ⁊ dirigat in bonū. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ nihil qđ ex caritate est diligibile ē expugnādū ⁊c̄. pōt dici ꝙ caro duo ꝯcernit in se. scꝫ naturā ⁊ viciositatē. rōne nature ē diligibilis: rōne viciositatis nō ē diligibilis. imo rōne hmōi ē affligēda. Sile de iudice q punit latronē nō rōne q̄ ē hō: s̄ qꝛ ē latro. ⁊ nō punit naturā: s̄ culpā. ¶ Ad illđ qđ obijcit. ꝙ punire ptinet ad summū iudicē: in cui⁹ iniuriam ꝓprie ⁊ ꝑ se ꝯmittit peccatū ⁊c̄. pōt dici ꝙ ipse summ⁹ iudex i vita ista ꝯstituit hoīes iudices sub illo sine loco sui. vn̄ ille q posuit an̄ hoīeꝫ vitā ⁊ mortē. Ecc̄i. xv. ⁊ dedit illi libertatē vt ad qđ vellet se conuerteret: voluit hoīeꝫ esse suipsius iudicē. vt si ad mortē se ꝯuerteret: quadā morte scꝫ carnis mortificatōe se puniret ⁊ sic iudicē summū placaret. ¶ Ad aliud qđ obijcit. ꝙ deus punit pc̄m sufficienter vel insufficiēter ⁊c̄. pōt dici ꝙ cū sum⁹ in hac ꝑegrinatione: sumus in foro misc̄die in quo multū remanet puniendū. vn̄ h nō punit de⁹ sufficiēter iux̄ qđ reqrit forū iusticie: s̄ in inferno. ¶ Ad h qđ dicit. ꝙ si n̄ punit sufficiēt aliqđ est inordinatū in regno. pōt dici ꝙ si tp̄e benignitatis ⁊ gratie currēte nō punit dn̄o sufficiēter s̄m sufficientiā quā requirit forꝫ iusticie: nō ꝓpter h ē aliqđ inordinatū in regno ei⁹: immo ex h est magis cōuenienti⁹ ordiatū. ordo. n. iuris reqrit. ꝙ in tp̄e grē ⁊ misc̄die misc̄dius agat auctor misc̄die q̄ in tp̄e iusticie. ¶ Ad aliud pōt dici. ꝙ i carnis afflictōe volūtas sine li. ar. ꝓseqt naturā viciatā: immo etiā semetipsā ꝓsequit. naturā. n. ꝓsequēdo ⁊ naturam affligēdo seipsā affligit. tanta est. n. carnis ⁊ aīe alligātia. ꝙ nō pōt ipsa caro affligi qn ⁊ aīa ipsa sine volūtas affligat. ¶ Ex h pꝫ rn̄sio ad illud qđ seqt. s. ꝙ auctor peccati ē puniēd⁹. Pōt etiā addi ꝙ s̄m Aug. aīa delectatur duob⁹ modis. ꝑ seipsā ⁊ ꝑ corpus. ideo iuste tristari ⁊ puniri dꝫ dupli: in se ⁊ ꝑ corp⁹. Sap. xi. ꝑ que peccat quis ꝑ hec punit cū macerat caro ipsa ledit. s̄ afflictio ꝓprie nō est nisi in aīa. vt si diligereꝫ statuā ⁊ aliqs frangeret illā. ipsa fractōe nō lederet statua: s̄ ipsa afflictio i me tn̄modo caderet. sic est h. vnde ꝓprie qlibꝫ afflictio aīe est. sicut ⁊ peccatū. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ gladius homicide nō ē puniēdus. pōt dici ꝙ glad⁹ nō est virtus gladiatoris. ideo sua lesio nō est alteri⁹ afflictio. Nō ē sic de carne cui ē aīa vnita. vn̄ sua pena ē pēa aīe. ¶ Ad illđ qđ obijcit. ꝙ bn̄faciendū est inimico ⁊c̄. pōt dici ꝙ veruꝫ est. s̄ non sic vt ipso beneficio fiat ipsi benefico gratior: ⁊ inimico deterior: quia tūc fieret bn̄ficio illo peior. ⁊ sic h magis eēt illi male faciēdū q̄ bn̄. sic caro fit inimica aīe qn̄ nimis fouet ⁊ magis inimicat ⁊ aduersat spūi: ⁊ minus ei subijcitur. ideo non est delectabilit fouenda: s̄ discreta maceranda. hoc etiam ꝓdest ipsi carni. Per hoc enim consequit quaternā glām ⁊ eternaꝫ scꝫ quatuor dotes. ¶ Ad aliud dicenduꝫ. ꝙ naturale est ⁊ iustum diligere ⁊ fouere carnem: sed sic vt spiritui seruiat. ⁊ hoc est ꝙ tenuiter ⁊ parce. ¶ Ad aliud dicenduꝫ. ꝙ duobus modis fit homicidiū. Uno modo qn̄ quis intendit mortem alicuius: ⁊ iste est homicida pessimus. Alio modo qn̄ qs non intendit morteꝫ alicui⁹: sed agit rē illicitam ad quā consequit mors alicuius. vt cum quis proijcit iaculū cōmuni platea: s̄ a casu occidat homicida dicitur. Neutro istorum modoruꝫ macerans carnē homicida debet dici. Primo modo non: quia per hoc nō intendit se occidere: sed ꝓ peccatis satisfacere ⁊ glām eternam mereri. Et secundo modo macerare carneꝫ discrete nō est opus illicitum: sed vtile valde. ꝓpter quod nullo modo dicendus ē homicida. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ omis passio magis facta abijcit a substantia: verum est cum nimia violētia ⁊ indiscrete. tanta enim posset fieri indiscretiōe ꝙ homicidium merito interpretaret: ⁊ ꝙ sine pc̄o graui non fieret.

Membrū secūdū

Sequit de ieiunio de quo ꝓcedit sic. Prio querit de quidditate. Sc̄do de qualitate. Tercio de modo. Quarto de institutione. Quinto de efficacia. Sexto de necessitate. Septimo de temꝑe ieiunij. Octauo de solutōne. ¶ Primo ḡ querit ꝺ quidditate ieiunij. hoc est querere quid sit ieiuniū. Et qꝛ diffinitio indicat quid est diffinitū. ⁊ plures inueniūtur diffinitōnes assignate de ieiunio: de illis est singillatim querendū. Primo ḡ querit de diffinitione ieiunij que habet ab ysido. li. vj. ethymo. que talis ē. Ieiuniū est ꝑsimonia victus ⁊c̄. Sc̄do. de illa quam ponit ysido. li. de officō. xlij. ca. que est talis. Ieiuniū ē res sancta opus celeste ⁊c̄. Tercio. de illa que ponit cōmunit. scꝫ ieiuniū est abstinētia a cibo ⁊ potu s̄m formam ecclesie ⁊c̄.

Articulus primus

Ad primū querit de hac diffinitōe ysido. Ieiuniū est ꝑsimonia victus abstinētiaqꝫ ciboruꝫ: sic. Nihil debet diffiniri per duplex genus vel ꝑ idē repetituꝫ. s̄ ista diffinitio data est sic. qꝛ vel cibus ⁊ victus idem genus sunt: vel victus est aliud genus ⁊ cibus aliud. ¶ Iteꝫ ꝑsimonia ⁊ abstinētia ideꝫ sunt. ꝑsimoīa eīn vt dicit ysido. dicit q̄i pca semonia. semoe aūt dī cibus. ideꝫ ḡ est ꝑsimonia ⁊ abstinētia vt videt. ¶ Pre. cibus ⁊ victus vel sunt ideꝫ vt si extendat cib⁹ ad potū: vel cibus est ps victus si ꝓprie sumūt. nō igit debet vtrunqꝫ poni. ¶ Pre. vt vult ysido. ꝑsimonia est pca semonia. vnđ ꝑsimonia ꝑcitatē importat in vsu actuali cibi vel vict⁹. s̄ sic qui viuit viuus ē: sic q ieiunat ieiunus ē. s̄ in vsu actuali cibi siue victus n̄ ē vēs ieiun⁹. ḡ ieiunanti siue ieiuno nō ꝯuenit ꝑsimonia victus. ¶ Pre. ysido. xx. li. ethymo. epule simplices in duo nc̄cia diuidunt. panē scꝫ ⁊ vinū. ⁊ duo sunt sup̄flua: que terra ⁊ mari vescēdi cā exqrūt. s̄ abstinentia in ieiunio debet eē a sup̄fluo. in comestione eūt panis ⁊ vini ⁊ pisciū nō abstinet a sup̄fluo. ḡ non est in tali comestione abstinentia quam requirit ieiunium. quod videtur falsum: quia ieiunium tale indicit ab ecclesia. igitur vt videtur male diffinitur ieiuniū ꝑ abstinētiā ciborꝫ. ¶ Pret. ieiunium institutū est ad carnis afflictōz vn̄ Leuit. xxiij. Oīs aīa q̄ nō afflixerit se die hac ꝑibit ꝺ populo suo. sed in dicta diffinitōne nihil ponit qđ indicet afflictionē. ḡ diminute data est. ꝑsimonia eniꝫ ⁊ absti-

[illegible] a ciboꝝ determinet [illegible] virtutis [illegible] ꝓcedat [illegible] nō dicit aliqd afflictiuū. [illegible] Ad nonam [illegible] ita sunt nō q pōt [illegible] diffinitiōne [illegible] ieiunū ē ꝑsimonia vict⁹ abstinentia q ciboꝝ. [illegible] cui ē nomē inditū ex q̄dā pte viscez tenui sp̄ ↄ vacuo: qđ vulgo ieiunū vocat. vñ ↄ ieiunū nomē credit deriuatum ꝙ sui media viscera vacua ↄ exinanita existūt. hec ysido. Ex hꝭ pꝫ ꝙ ieiuniū nō dicit eius priuatōꝫ ꝟ simul cū ꝑuatiōe quandā ꝯcernit positōꝫ. sicut viscera ñ oēꝫ ānibilatōꝫ: ꝟ q̄ndā positōꝫ. qꝛ cū ꝑuatiōe imoderate sumptionis ciboꝝ poīt sumptōꝫ moderatā coꝝ. vñ duo ꝟ ꝯcurrūt vnū qđ reqrit nature necitas: aliud qđ ꝓmouet ad expeditōꝫ gre. ¶ Ad illud ꝙ qđ ꝑmo obiicit. ꝙ in diffinitōe nō debet poni duplex gen⁹ vel idē repetituꝫ ↄc. Pōt dici ꝙ silr nec ꝟ ponit duplex gen⁹ nec idē replicat. qꝛ ꝑ ꝟ ꝙ dicit ꝑsimonia vict⁹: insinuat qđ reqrit necitas nature. ꝑca eniꝫ simonia meli⁹ ꝑficit naturā q̄ supflua. ꝑ abstinētia ciboꝝ insinuat abstractio siue recisio supfluoꝝ. vnde ysido [illegible] dicit. cibo dict⁹ ē ꝙ capit ore. [illegible] eo ꝙ eā os capit. victus ꝓprie vocat qꝛ vitaꝫ retinet. Nō ꝙ ꝟ ꝙ ē duplex subtractio quā reqrit ieiuniū. supfluoꝝ q̄ q̄nq₃ solent incorꝑari ad sustētatōꝫ nature. ↄ supfluoꝝ que solēt traijci ꝑ cibatōꝫ ad delectatōꝫ cibati. Pret. nō est incōueniēs aliqd diffiniri ꝑ duplex gen⁹ vbi vnū ē alteri subalternatū. Duobꝫ. n. modis dat modus siue ars diffiniēdi etiā formalr. scꝫ vel ꝑ genus īmediatū cū imediatis dr̄ñtijs: vel ꝑ gen⁹ supmū cū ꝯnumeratiōe generū subalternoꝝ. vt hō diffinit cū dr̄: aīal rōnale mortale. vel cū dicit: sb̄a corporea aīata sensibilis mortalis rōnalis. Ex hꝭ pꝫ ꝙ nec sunt ideꝫ cibus ↄ victus: nec vnū est genus ad aliud ꝓut ꝓprie sumūt in ꝓposito. nec idē ꝑsimonia ↄ abstinētia. Cibo tñ ↄ vict⁹ quocūq₃ mō sumpti aliter se pñt habere. ita scꝫ ꝙ vnū sit genus ad aliđ vel ideꝫ qđ aliud. [illegible] nō est ꝟ sic. ¶ Ad illđ qđ obiicit ꝙ q viuit viuus est. [illegible] q ieiunat ieiun⁹ est ↄc. Pōt dici. ꝙ ꝟ gen⁹ arguendi nō hꝫ regularē necitatē: immo in multis terminis fallit. [illegible] verbū infert nomē descēdēs siue deriuatū ab ipso: lꝫ ꝟ accidit in termi [illegible] sequat. iste viuit: ꝙ viu⁹ est. nō tñ seqt. iste morit ꝙ ē mortu⁹. silr nec in ꝓposito. iste ieiunat: ꝙ est ieiun⁹. silr nec hic. iste albescit ꝙ est albꝰ. vbi. n. nomē descendēs a verbo dicit reꝫ significatā scꝫ in termio: nō infert a verbo qđ dicit rē suā vt ad terminū. Pret. castus dr̄ duobꝫ modis. Uno modo ꝓut castitas determinat circa ꝯtinentiā ab omni coitu. s. licito ↄ illicito. sicut ē de castitate ṽgiali. Alio mō fm ꝙ determinat circa ꝯtinētiā a ꝯcubitu illicito: sicut ē castitas ꝯiugalis. Silr pōt dici de ieiunio. ꝙ pōt dici duobꝫ modis. Uno mō fm ꝙ dicit abstinentiā oīmodā ab oī cibo ↄ etiā q̄tū ad omne tēp⁹. Alio mō fm ꝙ dicit solū abstinentiā a cibo aliq̄ mō: ↄ etiā q̄tū ad temp⁹ determiatuꝫ. Scđm ꝙ ꝙ aliqs dicit ieiunare primo mō ieiunꝫ bñ sequtur. iste ieiunat: ꝙ ē ieiun⁹. Scđꝫ aūt ꝙ secūdo mō neq̄q̄ iste est viuus: ꝙ viuit. nō sub tali diuersitate neq₃ rei neq₃ tēpis dicūt ea q̄ dicūt: ꝟ vno ↄ eodē modo. ↄ ꝓpē ꝟ vnū sequtur ad alteꝝ. ¶ Ad illđ qđ obiicit fm ysido. Epule simplices diuidūt i duo necc̄ia ↄc. Pōt dici ꝙ necc̄ia vno mō excludit quicqđ est ꝑter exigētiā coīs vite hoīs. ↄ ꝟ mō intelligit ysido. duo tñ eē necc̄ia. s. panē ↄ vinū. Et si obiiciatur. ꝙ multi viuūt sine vino. Dicendū ꝙ etsi ꝟ sit de multis ꝑsonis: sec⁹ est de cōmuni vita hoīm. ↄ ꝟ dico extenso noīe vini. fm ꝙ noīe extēso dicit nō solū vinū de vite: sed de frumēto ↄ ordeo. ↄ de aliꝭ generibꝫ potus diuisis contra aquā. cuiusmodi sunt medo sicera ↄ hmōi. Uel pōt dici. ꝙ loqt fm ꝯsuetudinē terre cui⁹ erat incola. Alio mō necc̄iuꝫ sic stricte sumit. scꝫ fm ꝙ excludit supfluū iuxta sapiētis determiatōꝫ ↄ status ꝯdecentiā. ↄ tūc necc̄ia pñt dici necc̄ia que terra ↄ mari exquirūt. ¶ Ad illđ qđ obiicit ꝙ nihil ponit in hac diffinitiōe qđ ponat aliqd afflictiuū ↄc. [illegible] ꝑsimonia vict⁹ dicit [illegible] subtractiōꝫ coꝝ q̄ solēt incorꝑari ad vite sustentatōꝫ: abstinētia cibi supfluoꝝ. qꝛ ↄ incorꝑatiōne necc̄ioꝝ ↄ intraijtione supfluoꝝ solet eē nō modica q̄nq₃ delectatio. ↄ i hoꝝ subtractiōne [illegible] afflictio.

Articulus secūdus

Onsequēt querit de illa diffinitiōe q̄ similit a ysido [illegible] ieiuniū est res sancta: op⁹ celeste: ianua regni: forma futuri. hec aūt diffinitio [illegible] ꝯuenit. [illegible] cta ↄc. Et aūt sit forma futuri videt. qꝛ cū oīo sit ꝯtēplatōnis spēs repñtatiua: est ↄ silitudo quedā illi⁹ ꝯtemplationis qua bti ꝯtemplant deū in patria. ↄ ita illi cōuenit vltima drñtia diffinitōis posite. ↄ ꝯstat ꝙ alie silr. ꝙ ista diffinitio soli ieiunio nō ꝯuenit. ¶ Pret. cū oīs diffinitō debeat assignari ꝑ illa q̄ sunt eēntialia ipso diffinito. abstinētia aūt est eēntialis ieiunio: videt ꝙ diminute ē assignata. exquo in illa nō assignat aliqd designās abstinentiaꝫ. ¶ Pret. pōt obiici et sic de afflictiōe ꝓpē quā fuit institutū ieiuniū. ↄ in hac rōne nihil tangit ꝑtinēs ad afflictionē. ¶ Pret. cū ieiuniū eēntialr determiat in priuatōne quadā. ↄ ea que ponūt in diffinitōe eius debēt aliq̄ modo dicere priuatōꝫ: nō simplr positōꝫ. nō ꝙ debet diffiniri ꝑ rem sanctā. ↄ ꝑ aliqd qđ dicat eē in facto: vtpote per rem sanctā ↄc. nō est. n. cōueniēs diffinitio habit⁹ ꝑ ꝑuatōꝫ: neq₃ priuatōis ꝑ habit⁹. ¶ Pret. cuꝫ ieiuniū determinet vel q̄tū ad esse in fieri: vel q̄tū ad eē in facto: nō dꝫ diffiniri ꝑ aliqd qđ dicat eē in facto. vtpote ꝑ rem sanctā: ↄ ꝑ aliqd qđ dicit reꝫ in fieri. vtpote ꝑ op⁹ celeste. ¶ Pret. pōt queri. que est drñtia illoꝝ q̄tuor que tangūt in diffinitione ꝑtacta. s. res sancta. op⁹ celeste ↄc. nō ē formale vt illa que dat ꝑ gen⁹ ↄ drñtias. ꝟ potius notificatio quedaꝫ insinuās esse ieiuniū ꝑ aliquos effect⁹ eius. Nōndū ꝙ ꝙ ieiuniū carnē macerādo purgat a pctō: ↄ dedicat penitentem deo. vt scđo dicit in glo. Leui. xix. sup illud. Sancti estote ↄc. recte sanctificatōꝫ ponit quia fundamētū ē virtutis. ↄ alia glo. q̄i sepamini etiā a fratre inordinate ambulante ↄ ab omibꝫ ꝯcupiscētijs seculi. ¶ Pret. ieiuniū mentē erigit ad supna: qꝛ carnē subiicit spiritui ↄ deseruire facit. ↄ spiritū liberū ad opa spūalia exercēda reddit. ꝑma Coꝝ. ix. Castigo corp⁹ meū ↄ in ṡuitutem redigo. [illegible] subiicit: dū nō suā ꝟ spūs ꝑficit voluntateꝫ. ꝓpter ꝟ ꝙ dicit op⁹ celeste. ¶ Item ieiuniū virtutē [illegible] ꝟ dispositiue. ꝓpter qđ dicit ianua regni. [illegible] virtutibꝫ est ianua regni apta. ¶ Item ieiuniū premiū [illegible] ꝓpter qđ dicit forma futuri. [illegible] ad informationē gr̄e ꝑfecte que ē glīa. qꝛ ꝙ coercet a vicio carnis: erigit spiritū ad supna: ꝑpat vlteri⁹ ad virtutē qua partꝫ [illegible] sue ingressus regni premiū cumulat. [illegible] ponūt notificatōe. ↄ idē pōt hri a b. Greg. dicēte. Qui corꝑali ieiuīo vicia ꝯpmis: mētē eleuas: virtutes largiris ↄ premia. ¶ Ad illđ qđ obiicit. ꝙ hec ꝯueniūt oīoni. Pōt dici ꝙ verū ē: ꝟ mō diūsi. qꝛ oīo sanctificat vniēdo cū sanctosanctoꝝ. ieiuniū đo purgādo carnē. Silr oīo ē op⁹ celeste [illegible] cū deo [illegible] ieiuniū ꝑ carnis [illegible] sionē [illegible] pōt dici ianua regni. ꝟ ieiuniū affligēdo [illegible] inferiorē [illegible] in suo optimo. [illegible] dicit forma futuri. ꝟ ieiuniū rōne afflictōis in hoīe inferiorē: oīo aūt rōne [illegible] in summo delectabili. ¶ Ad illđ qđ obiicitur. ꝙ abstinentia ē eēntialis ieiunio ↄc. Pōt dici ꝙ hec notificatio nō est ꝑ eēntialia [illegible] formalis. [illegible] ꝑ quosdā effect⁹ ipsius [illegible] est. Pret. etsi in hac diffinitōne nō exprimit [illegible] abstinentia [illegible] in hoīs ꝑdictis. [illegible]

¶ [illegible] afflictio [illegible] ¶ Ad illđ qđ obiicit ꝙ [illegible] determinet [illegible] ↄc. Pōt dici ꝙ etsi hec [illegible] tōne: nō tñ ꝟ exigit in q̄cūq₃ notificatōne. imo [illegible] illud cui⁹ eē determinat in q̄ [illegible] priuatōe notificet [illegible] positōe [illegible] qđ [illegible]

forte illud phi. actus primi sunt potentijs etiā priores fm ratōz. similiter z habit⁹ cognoscūt̃ suis actibꝰ. Ex his pꝫ rn̄sio ad obiecta.

Articulus tercius

Consequēt̃ querit̃ de illa diffinitiōe. Ieiuniū ē abstinētia a cibo z potu fm formā eccie intuitu satisfaciēdi vel vitandi pctm z acgrēdi vitā eternā. ¶ Circa h̄ querit̃ sic. abstinētia a cibo dicit priuationē: vt pꝫ. qꝛ abstinē a cibo qd ē aliud q̄ n̄ ꝯmedē. abstinere a potu qd est aliud q̄ nō potare. nō comedere nō potare purā dicūt priuatōz. qd aūt tale est: nō est satisfactoriū aliquo mō ꝓ pctō. z ita ieiuniū nō ē ps satisfactōis. ¶ Pret. ieiuniū institutū est ad mala cauēda. h̄ vitaē mala est virtutis prudētie: vt hꝫ pōt ab aug. ꝰ ieiuniū esset magis diffiniendū ꝑ prudētiā q̄ ꝑ abstinentiā que ē virtus tpantie. ¶ Pret. Bern̄. in quodā s̄mone. si sola gula peccauerit sola ꝗ ieiunet. Si vō peccauerūt z alia membra: quare nō ieiunēt z ipsa? Et ex his videt̃ q ieiunium nō dꝫ diffiniri abstinētia cibi z potus: h̄ abstinētia q̄dam q̄ omia mēbra ꝯnumerat. ¶ Pret. nullum ieiuniū placet deo siue sit satisfactoriū deo: nisi id qd ē in abstinentia a peccato. ysa. lviij. h̄ est ieiuniū qd elegi. Dissolue colligationes impietatis zc̄. ꝰ ieiuniū affligēs hoiez exteriorez cuiusmōi est ieiuniū qd est abstinētia a cibo z potu: n̄ est illud ieiuniū qd elegit dn̄s. vn̄ ysa. lviij. Nūqd tale ē ieiuniū qd elegi. affligere ꝑ diē hoiez aīam suā. q. d. neq̄q̄. Sꝫ ieiuniū qd elegit dn̄s est satisfactoriū. z h̄ diffiniēdū ab abstinētia a pctis. ꝰ ieiuniū n̄ ē diffiniendū abstinentia zc̄. ¶ Pret. si ieiuniū ē abstinētia hmōi. abstinētia at talis passio est. h̄ passionibꝰ neqꝫ meremur neqꝫ demeremur. ꝰ hmōi ieiuniū nō est meritoriū neqꝫ demeritoriuꝫ. ꝰ nō est ps satisfactōis. ¶ Pret. si ieiuniū ē act⁹: aut interior aut exterior. sic pꝫ ꝑ site de orōne z elemosina. Orō eniꝫ interior nō est satisfactio exterior neqꝫ iniūgit̃ ab ecclesia vt satisfactoria. Silr̃ nec abstinētia interior. h̄ act⁹ exterior solūmodo est in vsu cibi vel pot⁹. ꝰ qn̄ aliqs ieiunat dnt̃ cibo vel potu. qd ē manifeste falsuꝫ. ¶ Pret. i ieiunio satisfactorio maxie attēdit̃ aptitudo tpis. h̄ de tpe nulla fit h̄ mentio. ꝰ diffinitō diminute data ē. ¶ Pret. si vni⁹ tm̄ vnū ē eē. ꝰ vni⁹ tm̄ vna diffinitio. ꝰ ieiunii nō dꝫ eē nisi vna diffinitio. ¶ Ad primū dōm ē. q abstinentia cibi z potus fm q est de rōne ieiunij nō dicit purā priuationez: h̄ quandā dicit positōz. vt ex supius dictis patet. ¶ Adhuc etiā addi pōt. q ieiunare put est act⁹ meritori⁹ vtpote satisfactōis: nō determiat̃ circa actū abstinēdi inq̄tū est simplr̃ priuatō. h̄ potius attendit̃ in volūtate abstinēdi a cibo z potu cū abstinētia ꝯcomitāte. Silr̃ intelligi debet de ieiunio. esse eni ieiunij nō ē in pura ꝑuatōe: h̄ in positōne potius. quā si nō ꝯcomitat̃ priuat̃. ꝯcernit eni voluntatē hitualē vtēdi moderate cibo z potu cū abstinētia a sup̄fluis. vn̄ dicit potētiaꝫ cui annexa ē ꝑuatio. ¶ Ad aliud qd obijcit̃. q vitare mala ē virtutis prudētie zc̄. Pōt dici q est prudētie tanq̄ decernētis z dirigentis aliaꝝ virtutū tanq̄ exequētiū. vn̄ solet dici q vitare mala est virtutis prudētie tāq̄ ondētis viā aliaꝝ virtutū ꝓgredientiū in via. ¶ Ad aliud qd dic̄ Bern̄. Si sola gula peccauit zc̄. Pōt dici q est mltiplex ieiuniū. s. ieiuniū abstinētie a peccato mortali. ysa. lviij. h̄ ē ieiuniū qd elegi. dissolue colligatōes impietatis. Itez est ieiuniū abstinētie a gaudio corpali z voluptate. d q̄ Thobie. iij. nūq̄ cū ludētibꝰ miscui me. Itē ē ieiuniū abstinētie a cibo corpali. Ps. Genua mea infirmata sunt a ieiunio. Verbū ꝰ Bern̄. intelligendū ē de ieiunio pmo mō sumpto vel scdo: nō tercio. sicut eni peccator omia mēbra exponit i actu peccati z voluptatē allegat̃ in actu peccādi: sic debet affligere oia mēbra ieiunādo a pctō z a delectatiōe z voluptate peccati. vt ꝑ q̄ peccauit: ꝑ hec z torq̄at̃ Sap. xj. ¶ Ad aliud qd obijcit̃. q id solū ieiuniū placet z ē satisfactoriū qd fit in abstinētia a pctō zc̄. veruꝫ est. nec tm̄ ex h̄ sequit̃ q debeat diffiniri ꝑ abstinentiaꝫ a pctō. qꝛ si h̄: oporteret silr̃ q oēs virtutes ponerent̃ in ei⁹ diffinitiōe. ¶ Ad illud qd obijcit̃. q ieiuniū qd affligit hoiez exterior⁹ nō elegit dn̄s zc̄. Pōt dici q dn̄s n̄ eligebat tale ieiuniū nō qꝛ tale simplr̃ n̄ erat bonū nec eligibile fm se: h̄ qꝛ depuabat̃ ꝑ maliciā operꝫ ipsoꝝ ieiunātiū. z maxie ꝑ hypocrisim eoꝝ. vn̄ p̄mitit̃ ibidē. Nolite ieiunare sic̄ vsqꝫ ad hāc diē: vt audiat̃ i excelso clamor vester. glo. ꝓ laude hoīm. alia glo. sine misericōia. ¶ Ad aliō qd obijcit̃. q abstinētia ieiunij passio ē. passionibꝰ aūt n̄ meremur zc̄. potest dici q quidā mot⁹ videt̃ eē passiōes: qꝛ illas ꝯcomitant̃ passiones. sicut videre z timere ē mot⁹ patiētie. silr̃ z mot⁹ ieiunij. Motus eni ꝑ penā hn̄t: sic̄ inuidi z timidi z alij hmōi ꝑ penā hn̄t z passiones ꝯcomitātes esse dicūt̃. Pōt ꝰ dici. q sic̄ patiētia motū elicit meritoriū: qui quidē motus nō est pati: qꝛ pati passio ē: z passiōibꝰ n̄ meremur. h̄ motus ille ē velle siue volūtas patiēdi: sic̄ pt dici de ieiunio q elicit motū meritoriū. h̄ ille mot⁹ n̄ ē abstinere vel ieiunare: h̄ potius velle siue volūtas abstinendi vel ieiunādi cui ē ꝯiūcta passio abstinētie. ¶ Ad aliō qd querit̃. vtꝝ ieiuniū ē actus interior inq̄tū ab hmōi volūtate elicit̃ act⁹ sensibilis cū passiōe cōcomitāte. Sensibil̃ dico: sic̄ tenebre dicūt̃ visibiles. nō. n. ē ieiuniū act⁹ exterior ꝓpt̃ actū ꝯmedēdi siue vtēdi. hec tm̄ vera ē: q ꝯmedit ieiunat. qꝛ duplex abstinētia p̄dicat̃ de ieiunāte ꝯmedēte. scꝫ abstinētia q̄ respicit p̄ns: qꝛ abstinet a carnibꝰ. alia q̄ respicit p̄teritū z futurū: qꝛ abstinuit ab actu mādu cādi vsqꝫ ad horā debitā. z abstinebit tpe sequēti. z h̄ ē qd in diffinitiōe insinuat̃ cū dr̃ fm formaꝫ eccie. Ex h̄ pꝫ rn̄sio ad h̄ qd ꝯsequenter q̄situ ē. qꝛ lꝫ voce expssa n̄ tāgat̃ tps in diffinitiōe s̄. posita: tāgit̃ tm̄ insinuatiue z implicite cū dr̃ fm formā eccie. ¶ Ad vltimū dōm. q eē est qd ordinē retinet seruatqꝫ naturā fm Boe. vn̄ vnū z ideꝫ fm q diuersimode ad aliud refert̃ vel ad alia ordinat̃: esse sortit̃ diuersa. Prima aūt diffinitio. s. ieiuniū ē ꝑsimonia zc̄. dicit eē ieiunij inq̄tū refert̃ ad eēntialia ipsius. vn̄ illa rō ē quodāmodo formalis. Alia scꝫ ieiuniū ē res scā zc̄. dic̄ esse ieiunij inq̄tū refert̃ ad essentialia illius relata ad finem ipsius.

Questio .xcviij. de qualitate ieiunij.

Consequēter queritur de qualitate ieiunij. z qꝛ act⁹ ieiunij est abstinere a cibo z potu. q̄litas autez rei ꝑ act⁹ eius ꝑprios ꝯgnoscit̃. ¶ Querit̃ vtꝝ abstinē a cibo z potu sit act⁹ virtutis. z h̄ pmo. Scdo. vtꝝ laudabilior sit abstinentia ab esu carniū vel a potu vini. Tercio queritur de bonitate ieiunij.

Membrū primuꝫ

Circa primū ad ptem affirmatiuaꝫ sic. Ro. xiij. Curā carnis ne feceritis in desiderijs. ibi glo. sic sumēda sunt alimēta q̄si medicamēta. h̄ medicamēta sumēda sunt fm artationē artis medicie natural̃. ꝰ z alimēta q̄ sunt sumenda scꝫ ieiunijs: silr̃ sunt sumēda fm artatōz artis spūal̃. ars aūt spūalis virt⁹ ē. ꝰ zc̄. ¶ Pret. fm artem medicine naturalis n̄ sunt sumēda medicamēta a quolibꝫ z in q̄libet tpe. nec silr̃ medicamēta spūalia sunt sumēda a quolibet z in quolibꝫ tpe. h̄ fm dictamē artis medicine spūal̃ cuꝫ quodaꝫ moderamie z abstinētia. ꝰ abstinere hmōi ē motus siue actus virtutis. ¶ Pret. ibidē Aug̃. glo. qd satis est saluti parū ē delectatōi vbi virt⁹ moral̃. ꝰ abstinentia hmōi ad virtutē spectat moralē. ¶ Pret. Hiere. xxxv. sup illō. Nō bibetis vinū. Glo. nō magnū ē si ab illicitis abstinem⁹: h̄ si a licitis ꝓpt̃ reuerēntiā ei⁹ q ea ꝓpt̃ infirmitatē nr̄aꝫ nobis ꝯcessit. Magnū ꝰ ē ꝓpter reuerētiam dei a licitis abstinere. quare h̄ est op⁹ virtutis. ¶ Pret. xxxvj. Hiere. sup illud. Predicauerunt ieiunium. Glo. vt qui

p luxum peccauerũt: p abstinentiã abluant. ex q̃ arguit vt prius. ¶ Pret. Dañ. x. panẽ desiderabilez nõ comedi r caro r vinũ nõ introierũt in os meũ. Glo. a cibis delicatis abstinuit: qḋ maxie faciendũ est tpe ieiunij. ꝫ ẽ virtus r placitũ abstinui a bonis. ꝗ hmõi abstinẽtia ẽ vir⁹ vel actus virtutis. ¶ Pret. aug⁹ li. euãgelica r qñtũ de-[illegible] to minus delectat carnalia: quanto sagina spũaliũ maior. quare manifestũ est q delectatio carnaliũ delectatõẽ spũaliũ repellit: r ecõuerso. qre r abstinẽtia a carnalibꝰ delectabilibꝰ auget spũaliũ saginã r delectatõnez. ꝗ rc. ¶ Pret. Hiero. ꝯ Iouinianũ. vsus carniũ r potus vini seminariũ est libidis. ꝫ abstinere a seminario libidis ẽ act⁹ virtutis vel virt⁹. ꝗ rc. ¶ Pret. quicquid iuuat naturã corpalẽ ꝯ morbũ. vel est virt⁹ vel op⁹ virtutis iuuãs vel supaddite. ꝗ silr quicqd iuuat ꝯtra morbũ spũalez vel ẽ virt⁹ vel op⁹ virtutis iuuãs vel supaddite. abstinẽtia a cibo r potu est hmõi. qre rc. ¶ Pret. abstinẽtia hoĩs sensualitatẽ suppeditat r subijcit rõni. quare op⁹ virtutis iuuãs vł supaddite. abstinentia a cibo r potu est hmõi. quare rc. ¶ Pret. Amb. in hexameron tractãs illud euãgelij. Respicite volatilia celi qm nõ serũt neqꝫ metũt rc. ita dic. in ꝫ verbo docet dñs simplici cibo oleris eẽ ꝯtentũ. ꝫ hic eẽ ꝯtentũ facit abstinentiã hmõi. ꝗ abstinẽtia est vt prius.

¶ Cõtra. Ro. xiiij. Regnũ dei ñ ẽ esca aut pot⁹. ibi glo. in vsu hoꝝ nõ acquirit regnũ dei sicut ñ amittit. r sequitur ibidez. Nõ. n. vsus ciboꝝ: ꝫ ꝯcupĩa frenãda ẽ. illḋ ꝗ q̃ refrenat vsus ciboꝝ nõ est virt⁹ nec act⁹ virtutis. ¶ Pret. ibidez dicit glo. Nõ interest qḋ alimẽtoꝝ vel quãtũ accipiat: dũmodo ꝫ faciat ꝓ ꝯgruẽtia eoꝝ cũ qbꝰ viuit: vel ꝓ vsu necitatis vel salutis. Si aũt ñ interest qḋ alimẽtoꝝ vel quantũ accipiat rc. ꝗ tantũ accipe vel parũ vel mai⁹ nõ est actus virtutis. ¶ Pret. ibidẽ habet. Iustificat sapiẽtia a filijs suis: qui intelligũt nec in abstinendo vel in mãducãdo eẽ iusticiã: ꝫ in equanimitate tolerãdi inopiã quare idez qḋ pri⁹. ¶ Pret. Ro. xiiij. Qui mãducat dño manducat. Glo. ꝑma ad honorez r laudẽ dñi. ꝗ q abstinet dño q̃ ad ꝫ honorẽ subtrahit. ꝗ idez qḋ pri⁹. ¶ Preterea. Greg. nõ cibus ꝫ appetitus in vicio ẽ. ¶ Pret. idẽ Greg. Eo tpe quo necitatis debitũ soluit qḋ voluptas vel necitas exigat ignorat. ꝗ sm ꝫ ab omni cibo vel potu abstinẽdũ est vel a nullo. ꝫ ab omni nõ põt se abstinẽ. ꝗ a nullo ẽ abstinendũ. ¶ Pret. Aug. de vera religiõe. In copia voluptatũ ꝓsperisqꝫ successibꝰ tpaliũ. tẽpantiã suam ꝓbat r roborat hõ. ꝫ respuere illa in qua ꝓbat virt⁹: nõ ẽ op⁹ virtutis aut virtus. quare rc. ¶ Pret. si ꝫ est op⁹ alicui⁹ virtutis nõ ẽ nisi sobrietatis. ꝫ sobrietatis ñ põt eẽ: quia opus sobrietatis est circa oẽ gen⁹ cibarioꝝ tenere mediũ. vñ nõ discernit sobrietas inter cibaria: ꝫ in omnibus tenet mediũ. qre abstinere ab aliquo cibo nõ ẽ op⁹ virtutis. ¶ Pret. virtus est certior omni arte: ꝫ vbi nulla ẽ certitudo in respuendo aliqḋ gen⁹ cibarioꝝ nõ ẽ virt⁹. respuere eniz est potius deficere q̃ aliqd facere. ¶ Pret. q̃nto maior est pugna: tanto maior est corona. ꝫ si qs vtit oibꝰ cibarijs r exponit se omibꝰ: est in maiori pugna si ill' hñ vtit: qꝛ tali maior debet corona. ꝗ rc. ¶ Pret. omia creauit deus vt hõ eis vteret. ꝗ q nõ vtit omnibꝰ quãtũ ĩ ipso est: frustrat intentõẽ dei creãtis. quare peccat. ¶ Pret. cui⁹ vsus est malus ipm est malũ. quare si vsus hmõi cibi vel illius est mal⁹: r ipse cibꝰ ẽ malus. Sz vidit de⁹ cũcta q̃ fecerat r erant valde bõa. qre rc. ¶ Pret. abstinẽtia a cibis nec est vtens nec fruẽs. ꝫ act⁹ cuiuslibet virtutis vł est vti vel frui. ꝗ hmõi abstinẽtia nõ ẽ op⁹ virtutis. ¶ Rñsio. dõm q abstinẽtia hmõi triplici de cã fieri põt. vel ꝓpter immũdiciã cauendã: vel ꝓpt infirmitatẽ corpis declinandã: vel ꝓpter ꝯcupiaz refrenandã. Circa pmũ modũ errabãt manichei r ebionite. dicendo abstinendũ esse a cibis ꝓpter ciboꝝ aliquoꝝ immũdiciã. Abstinẽ secũdo modo ptinet ad medicinã. ꝫ abstinere tercia de cã ẽ virtutis tpantie. r hmõi tpantia recurrere hꝫ sm triplicez legem. sm legez recte rõnis: sm legẽ diuinã: r sm legẽ ecclesiasticã. r lex secũda supaddit pme: tercia vtriqꝫ. Primo modo currit tpantia apud phos: qui p legẽ recte rationis [illegible] refrenabãt r in cibis r potibꝰ mediũ inueniebãt. ꝫ lex diuina supaddit q̃ docet abstinere vt hõ liberius assurgat r expeditius ad diuina. vlteri⁹ autẽ lex ecclesiastica q̃ p pnie sacramentũ hoiez sanat spũalit: iniũgendo vni abstinentiã a vino: alij a carnibꝰ rc. sm peccata diuersa. r sm q ꝯsiderat illis expedire abstinere. ergo opus est virtutis fiat modo debito ꝓpter finẽ debitũ. r ꝯcedẽde sunt rõnes ad hanc ptez. ¶ Ad illud qḋ pmo obqcit ꝯtra hoc. scz q regnũ dei nõ est esca r pot⁹ rc. Põt dici q apłus loqt q̃tũ ad illos q abstinebãt ab aliqbus cibis absqꝫ rõne vel intuitu virtutis: ꝫ ꝓpter ipsa cibaria. vnde loquit ꝯtra illos qui decernebãt inter cibaria: dicẽdo quedã esse ꝯmedẽda quedã nõ. qꝛ erant immunda sm eos. Vñ codez capło ibi. qui aũt infirmus est. dic glo. id est q cibos discernit reputãs alios mũdos alios immundos. vsus aũt talis. i. sic discernẽtis. nõ est regnũ. i. vsu tali nõ acqrit regnũ. ¶ Ad glo. que dicit q ñ interest quid alimentoꝝ rc. Põt dici q nõ interest q̃tũ ad legez medicine. vñ subdit in glo. dũmodo illud faciat ꝓ ꝯgruentia hoim r ꝑsone sue r valitudine sue nature. differt tñ q̃tũ ad legez pnie. Vel nõ interest aliqd elemtoꝝ rc. scz q̃tũ ad vsuz vel ad actũ cibatõis: lz intersit q̃tũ ad ꝯcupiam vtentis. vñ glo. nõ vsus ciboꝝ: ꝫ ꝯcupĩa est refrenanda.

¶ Ad aliam glo. que dicit nõ abstinẽdo vel mãducãdo eẽ iusticiã. Põt dici q illa glo. sic intelligit. q iusticia q̃ hõ efficit iustus nõ est in manducãdo nec bibẽdo: ꝫ ĩ equanimitate tolerandi inopiã. hec aũt eqnimitas ñ põt haberi nisi p exercitiũ in virtutibꝰ. ¶ Ad illud qḋ obicit. q q nõ mãducat subtrahit honorez deo rc. Põt dici q nõ est necẽ. qa r mãducãs r nõ mãducãs. i. ieiunãs referendo vtrũqꝫ ad deũ honorãt ipm. vñ sicut ñ sequit. ꝫ est bonuz. ꝗ eius oppositũ est malũ. qꝛ vtrũqꝫ põt dirigi ĩ bonũ finẽ scz hoc r suũ oppositũ. sic est in ꝓposito. vñ ꝫ argumentũ nõ valet. manducãs honorat deũ. ꝗ nõ manducãs siue ieiunãs inhonorat vł subtrahit honorẽ deo. qꝛ lz duo opposita nõ simul esse pñt vera r falsa. pñt tñ duo opposita sil' esse bona: eo mõ quo pñt simul eẽ. Rõ hmõi est. q veruz r falsum nõ sortiũt esse oppositõis ex relatiõe ĩ finẽ: sicut bonũ r malũ que ꝓprie dicũt ꝯditõẽ finis. ¶ Ad illud qḋ obicit q cibus nõ est in vicio rc. Põt dici q ꝫ intelligendũ est p se r causalr. r qꝛ refrenãdo appetitũ vsus cibi viciosus reprimit. ideo circa vtrũqꝫ est virt⁹. ¶ Pret. appetit⁹ r libido qñqꝫ excitant r augent ex vsu sine sumptiõe cibi delicati. ꝓpter hoc ab hmõi abstinendũ est. r opus virtutis est abstinere. ¶ Ad aliud qḋ obicit. q tpe q̃ necitatis debitũ absoluit ignorat rc. Põt dici q lz ꝫ sit verũ sz q mediũ ꝑcisuz diuidit inẽ necitatez r voluptatez: ñ tamẽ ẽ oino verũ sm q mediũ magis dilatatũ diuidit. vñ ibiz ꝓpositũ nõ est vsqꝫquaqꝫ verũ in omni ꝯmestione. vnõ vt dictũ est. qñ sumũt delicata auget voluptas in ipa comestione. r vsus recedit a medio qñqꝫ plus qñqꝫ min⁹. ꝓpter qḋ virtutis actus est abstinere lz mediũ ꝑcisuz ignoret.

¶ Ad illud qḋ obicit. q in copia vo[illegible] ꝓ [illegible] successibus ꝓbat homo rc. Põt dici q in [illegible] bõ suam tpantiã r illam roborat qñ abstinet ab illis: nõ qa [illegible] in abundãtia ferculoꝝ tpantiã suaz roborat [illegible] abstinet a cibis r potibꝰ nõ respuit illa q [illegible] ꝓbat r roborat virtus. q in copia voluptatũ ꝓbatur r roborat tpantia [illegible] voluptatis [illegible]

¶ Ad aliud qḋ obicit. q nõ est opus sobrietatis tenẽ mediũ circa omne genus cibi rc. Põt dici q sobrietatis sm legez [illegible] nõ est tenere mediũ circa hũc cibũ vel illũ [illegible] sm legez recte rõnis [illegible] ꝯcupiscentiã [illegible] determinare mediũ in omni cibo [illegible] sm q illo vtendũ est: determinare mediũ in omni cibo sm q illo vtendũ est: q ꝓpter hoc nõ sit virtutis sobrietatis abstinere ab aliq

cibo: q2 decernēdo q̄ abstinēdū ē ab aliq̄: determinat mediū in ɔmestiōe. ¶ Ad h̄ qd̄ obijcit. q̄ virtus ē certior omi arte. h̄ nulla ē certitudo in respuēdo ꝛc̄. Pōt dici q̄ hoc n̄ dz intelligi q̄ virtus moralis sit certior circa ea q̄ spectāt ad exercitiū opeꝝ virtutū q̄ geometria sit circa ea q̄ fiūt a geometria arte illa. h̄ sic intelligit. q̄ ꝑ virtutē melius scit q̄ requirūt ad hoc q̄ qs ad finē intentū ꝓgrediat: q̄ ꝑ aliquā sciam. q2 virtus dispōit potissime ad illā certitudinē q̄ habet ex vnctōe. Pret. virtus dr̄ certior oī arte q̄tū ad certitudinē affectus: nō q̄tū ad certitudinē. sic sensus tactus est certioris ɔꝑhensiōis q̄ sensus visus. ¶ Ad illud qd̄ adducit. q̄ nulla ē certitudo i respuendo aliq̄d. Pōt dici q̄ lz nō acquirit certitudo in respuēdo: nihilominꝰ ex ꝓbabita certitudine respuūt nociua. sic accidit ī ꝓposito. ꝛ h̄ fit ex intuitu ꝛ directiōe virtutis. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit. q̄ vbi maiorē pugna ibi maior est victoria ꝛc̄. Pōt dici q̄ hoc verū est qn̄ pugna venit ab exteriori cibo. h̄ qn̄ crescit ex malicia hoīs nō est verū. q2 magis grauat auarū dare obulū: q̄ grauaret liberalē dare marcā. ꝛ h̄ venit ex malicia ipsius auari. Pret. h̄ intelligit vbi maior est pugna ꝛ vtilior ꝛ fortior resistentia. Sz vtilior est resistētia in abstinētia a cibis q̄ vtēdo illis: ideo ꝛ maiorē acquirit coronā qui a cibis abstinet: q̄ qui vtit illis. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit. q̄ deus oīa creauit ad vsum hoīs ꝛc̄. Pōt dici q̄ lz homi primitus instituto oīa cēnt subiecta ꝛ licita: vult tn̄ deus ꝛ exigit eius iusticia: q̄ hō q destituit se ꝑ abusū creature coerceat se ꝛ restringat se ab vsu creaturaꝝ. ¶ Et ex h̄ pz r̄nsio ad aliud. q̄ lz oēs creature bone sunt in se: tn̄ abuti pōt hō illis. ꝛ ꝓpē piculū abusus iustū est q̄ se reprimat ꝛ coerceat ab vsu eaꝝ: q2 ɔcupia ꝛ ꝓnitas ad malū ꝓpter vsū creaturaꝝ inordinatū excitat ꝛ augmētat. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit. q̄ abstinēs a cibis nec est vtēs nec fruēs ꝛc̄. Pōt dici f̄m aug. vti illis est assumē illa in vsum volūtatis sue ad eligēdū siue ad respuendū. vn̄ vsus pōt eē ꝛ in eligēdo ꝛ in respuēdo. vnde abstinens a cibis pōt vti illꝭ q̄dāmodo. ꝛ lz vti sit bonū: ɔcupiscere tn̄ sit malū. ꝛ ideo rōne ɔcupie ꝛ abusus respuenda sunt huiusmodi creata: ꝛ ab eis ē abstinēdū.

Membrū secūdū

Consequēter querit. vtrū laudabiliꝰ ē abstinere ab esu carniū: aut a potu vini. Et laudabilius sit abstinere a potu vini: videtur sic. Eccl. xxxj. Multos exterminauit vinū. Glo. Ebrietas multos subuertit: q̄ sensū minuit: iram excitat: libidinē inflāmat: anime secreta reuelat. Ex his pz q̄ excessus in potu vini hoīē valde ledit ꝛ vituꝑabilē reddit. a quibꝰ ɔseruat in abstinēdo a vino. nō aūt tantū ledit hoīē excessus in ɔmestione carniū. Laudabilior ḡ est abstinētia a vino q̄ a carnibꝰ. ¶ Pret. in eodē. Vinū multū potatū irritatōē ꝛ irā ꝛ ruinas multas fac̄. Amaritudo anime ꝛc̄. Glo. pz irritatōē ꝛ irā ꝛ ruinas ebrietate nasci ꝛ amaritudinē aīe ꝛ aīosaꝝ offensionē: virtutes minorari ꝛ scieꝝ vulnera multiplicari. Ex h̄ pz q̄ excessus in potu vini multū deijcit ꝛ deformat hoīē: ꝛ magis q̄ excessus in esu carniū. ꝛ ita idē qd̄ prius. ¶ Pret. ad Ephe. v. Nolite inebriari vino in q̄ ē luxuria. Glo. nihil est qd̄ minus ɔueniat arguēti q̄ inebriari vino. ¶ Pret. Hiero. ad Eustochiū. Hoc moneo hoc obtestor: vt sponsa xp̄i vinū fugiat ꝑ veneno. ꝛ h̄ monet virginē: q2 vinū marie castitatē impugnat. ḡ abstinere a vino laudabiliꝰ ē q̄ abstinere ab esu carniū. ¶ Pret. f̄m phm. sitis ē appetitus frigidi ꝛ humidi: fames calidi ꝛ sicci. Sz maior est delectatio in appetitōne frigidi ꝛ humidi q̄ in appetitōne calidi ꝛ sicci. q2 calidū appositū caliditatē interiorē augmentat ꝛ siccū siccitatē. ex cuꝰ appositōne ɔuenit distēpantia q̄ nature deꝑit. n̄ ita fit ex appositōe frigidi ꝛ humidi. ꝛ ita frequēter ꝛ intēse. Ex quo pz q̄ maior ē delectatō in potu q̄ in cibo. h̄ virtus carnales fugit delicias. laudabilius est ḡ abstinere a potu q̄ a cibo. ¶ Cōt. Eccl. xxxj. Equa vita hoībus in sobrietate vinū potatū. Glo. vinū sobrie potatū equalitatē vite nō tollit: h̄ ornamētū oīm virtutū sobrietas potus adducit. quare cū laus cōsistat circa vite equalitatē quā n̄ tollit vinū sobrie potatū. apparet q̄ abstinere a vino nō ē multū laudabile. ¶ Pret. lapsus humani generis fuit ꝑ cibū: nō ꝑ potū. ḡ cū rōne lapsus illius indicit abstinētia ꝛ requirit. pz q̄ magis debemus abstinere a cibo q̄ a potu. ¶ Pret. ad idem valet q̄ dyabolus adām de cibo tēptauit: nō de potu. Et q̄ videt q̄ hm̄oi temptatio est violētior ad decipiendū: quare abstinētia ɔtra eam magis necīa. ¶ Pret. virtus abstinentie principalr̄ ɔsistit circa ꝑpantiā nutrimēti. principaliꝰ aūt cōsistit rō siue virtꝰ nutritiua circa cibū q̄ circa potū. ḡ ꝛc̄. ¶ Pret. cū monachi abstinent a carnibꝰ ꝛ saraceni abstinēt a vino. si laudabilius eēt abstinere a vino q̄ a carnibus: tūc q̄tū ad h̄ laudabilior eēt lex saracenoꝝ q̄ regula monachoꝝ. qd̄ est absurdū dicere. ¶ Itē q̄rit. q̄re vniuersalis ecclia instituit abstinentiā a cibo magis q̄ a potu: nisi laudabilior eēt hec q̄ illa. ¶ R̄nsio. ad h̄ dicūt quidam. q̄ qn̄ iniūgunt simul respectu eiusdē ꝑsone: abstinētia a carnibꝰ ꝛ a vino. i. qn̄ vnus ꝛ idē simul abstiet ab vtroq̄: tūc laudabilior ē in ipo abstinētia a vino q̄ a carnibus. q2 abstinētia a vino magis ē purgatiua: magis satisfactoria: ꝛ magis eleuatiua. Magis purgatiua ē: quia ꝑ hm̄oi abstinētiā magis mitigat carnalis ɔcupia quā vinū auget. Itē magis satisfactoria est q2 magis penat. vnde penalius est homi a vino abstinē q̄ a carnibꝰ. Itē magis eleuatiua est: q2 vinū magis impedit eleuatōē mētis ad supna ꝛ magis turbat rationē. vnde in lege veteri ꝓhibebant sacerdotes bibere vinū qn̄ intrare debebant sanctuariū. nunq̄ tamē ꝓhibebat eis esus carniū. Sed qn̄ diuise sunt hm̄oi abstinētie. ita q̄ homo abstinet vel a vino tn̄ vel a carnibꝰ tn̄: tunc dico q̄ laudabilior est abstinentia a carnibus q̄ a vino. ꝛ hoc quia abstinētia a carnibus est salubrior: ꝛ abstinētia a vino minus. Itē possibilior est: q2 leuius abstinet homo a carnibus q̄ a vino. Item rationabilior est quia est cōtra concupiscētiā gule per quam peccatū in homīes introductū est. Etsi Machumetus iniunxit abstinentiā a vino: hoc non fecit q2 huiusmodi abstinentia sit magis meritoria ꝛ magis placens deo. sed quia magis facit ad conseruationē reipublice de qua semꝑ Arabes curauerūt. qm̄ cum in regione calida sit vinum fortissimū: si vterent saraceni vino fortissimo sicut ꝛ nos: cū ipsi sint sobrij: quotidie eēnt ebrij ꝛ magis voluptatibus dediti: ꝛ se mutuo interficerent. ꝓpter hoc legislator eorum prohibuit eis vinum. sic ḡ vt dictum est: vna via ista abstinentia laudabilior est: alia via illa. Et concedende sunt ratōnes ad vtranq̄ partē. procedunt enim f̄m diuersas vias. ¶ Licz autē responsio illa probabilis sit: aliter tamen videt dicendū. q̄ abstinentia a vino sit laudabilior simpliciter q̄ a carnibꝰ. quia longe fructuosior etiā in diuersis ꝑsonis aliꝭ ceteris ꝑibus eisdē scilz conditionibꝰ personarū ꝛ modis abstinendi. Preter eni vtilitates pretactas que ɔueniunt quodāmodo ex abstinentia a potu vini: ɔueniūt ꝛ alie. q2 sicut vini potatio ineptam confert leuitatē: imprudentē efficit in periculis precauendis: in temptatōnibꝰ infirmū: in exercitio operū virtutū inualidum. per abstinentiam autē a vino hec omnia cessant. vnde huiusmodi abstinentia quasi a ɔtrario sensu efficit habiliorē ad tolendū de cōmissis: prudētiorē ī precauēdis periculis: ꝛ maxie in periculo recidiuatōis. fortitudinē ministrat in temptatōibus deuincēdis: expeditiorē in oꝑibus virtutū exercēdis. hec aūt cōmoda nō ita efficacit ɔueniūt ex abstinētia ab esu carniū quā frequēter ɔcomitat nimia vini potatio. vnde videtur laudabilius abstinere a potu vini q̄ ab esu carniū. ¶ Ad illud qd̄ primo obijcit ɔtra hoc. scilz q̄ vinū sobrie potatum equalitatē vite non tollit: tamen q2 de facili ꝛ periculose declinatur ab ista sobrietate ī potu vini ꝛ tollit vite equalitas. ꝛ ꝓpter predicta que ex abstinētia vini ɔueniūt: valde laudabilis ē abstinentia a vino. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit. q̄ lapsus hoīs accidit ꝑ cibū ꝛc̄.

pōt dici q̄ non accidit ex cibo rōne cibi: ſ rōne modi quo ſumptus fuit cōtra diuinā ꝓhibitionē. vn̄ inobediētia p ſe fuit ꝛ ꝓprie cā lapſus: cibus nō niſi p accn̄s. ¶ Preť. hec rō eſt mag' ꝯgruitatis ꝙ̄ neceſſitatis. ꝙ̄tū aūt ad neceſſitatē efficacior eſt rō q̄ laudabilior ē abſtinētia a vino ꝙ̄ a carne: vt ex dictis pꝫ. ¶ Ad illō qḋ obijciť. q̄ dyabol' temptauit dn̄m de cibo ꝛc̄. pōt dici q̄ dyabol' n̄ attēdebat tēptando dn̄m violentiā temptatōis maiorē vel minorē: ſ̄ ſcḋm dn̄ici ſeriē ꝛ opportunitatē ꝛ ꝯueniētiā tēptandi. Nā qa dn̄s poſt ieiuniū xl dierꝫ eſuriebat: ꝯueniebat ſcḋm aſtutiā ſpūs temptātis ꝛ opportunū videbať de cibo ꝛ n̄ de potu. ¶ Ad ſ̄ qḋ obijciť. q̄ virtus abſtinētie pricipaliter ꝯſiſtiť circa ꝗ̄ntitatē nutrimēti ꝛc̄. pōt dici q̄ lꝫ virtus abſtinētie ibi ꝯſiſtat: nulla tn̄ ex hoc eſt rō ꝯſequētie q̄ laudabilior ē abſtinentia a cibo ꝙ̄ a potu. Qr aūt temꝑantia laudabilior ſit abſtinētia: magis ē a ſpēalibꝫ ꝯditionibꝫ ꝛ circūſtantijs ꝙ̄ a generali ꝗ̄ attendiť in generalitate abſtinēdi a cibo ꝛ potu. qꝛ ſcḋm vt pꝫ ex dictis plures ſunt ꝯditiōes laudis circūſtātes abſtinētiā a vino: ꝙ̄ ſunt circa abſtinētiā a carne ꝛ rōnes quare hec abſtinētia dꝫ dici laudabilior. iſti ſn̄ie eſt adherendū. ¶ Ad illō quod obijciť. q̄ monachi abſtinent a carnibꝫ ꝛ ſaraceni a vino ꝛc̄. pōt dici q̄ iſta rō nullo mō ꝑiudicat ſn̄ie ſupdicte. de ꝑferenda abſtinētia a potu vini: abſtinētie ab eſu carniū: ꝙ̄tū ad debitū laudis exhibende. Cum. n. laus exhibēda ſit ꝛc̄. non n̄ virtutis ꝙ̄ ꝯſiſtit circa actus ꝛ operatōes ſingulares. etſi abſtinentia a vino in iſto ſubiecto ꝑticulari vel iſto rōne aliarꝫ ꝯditionū que circūſtant hanc ꝑſonam vel illā cui omia coopanť in bonū ſit laudabilis: nō tn̄ ē abſtinentia in infideli. vtpote i ſaraceno aliq̄ mō laudabilis: cū ſcḋm q̄ diciť in ꝓpoſito laudabile dr̄ a laude ꝙ̄ atteſtať virtuti morali ſiue meritorie. vn̄ ſ̄ argumētū nō valet. laudabilior eſt abſtinētia a vino in xp̄iano ꝙ̄ abſtinētia a carnibꝫ. igiť laudabilior eſt abſtinētia a vino i ſaraceno ꝙ̄ abſtinētia a carnibꝫ in xp̄iano. ¶ Ad vltimū. qa vt tactum eſt: ſalubrior eſt ꝙ̄tū ad ſuſtentatōē ſubiecti vl' ꝑſone abſtinētia ab eſu carniū ꝙ̄ abſtinētia a vino. qḋ ē nō ſolūmodo pot': ſ̄ ꝛ cibꝰ ꝛ potus. ꝛ tn̄ ſ̄ ē valde cooperās virtuti digeſtiue: cui' intereſt ꝓuidere ſaluti mēbrorū. eccia etiā ꝙ̄tū ad ſalutē ꝑſonarꝫ ſilr̄ ꝛ corporū magis decreuit fieri abſtinentiā a carnibꝫ generaliter ꝙ̄ a vino. hec infra plenius patebūt.

Membrū terciū

Q Oniequē queriť de bonitate ieiunij. Primo ḡ queriť. vtrū ieiuniū ſit bonū vel malū vel indifferens. Scḋo. ſuppoſito q̄ ſit bonū vtrū ſit bonū ſimplr̄ vel bonū pricipale qḋ idē ē. Tercio. vtrū ſit bonū qḋ ē dtus ſiue act' ꝟtutis.

Articulus prim'

C Irca primū arguiť ſic ad ꝑtē affirmatiuam. Oē illō p qḋ ꝯſternūť vicia ꝛ domať caro: alienať homo a mūdo ꝛ ſpūalis efficiť: tēptamenta vincūť: eſt bonū. ſ̄ vt habeť ab yſido. in li. de officio. Ieiuniū eſt res ſancta: opus celeſte: ianua regni: forma futuri. pꝫ q̄ q ſancte agit deo iungiť: alienať a mūdo efficiť ſpūalis. p ſ̄. n. ꝯſternūť vicia: humiliať caro: dyaboli temptamēta vincūť. Ex his pꝫ multiplici medio. q̄ ieiuniū ſit bonū. ¶ Preť. omne illud qḋ facit aiaꝫ ſitire deū eſt bonū. ſ̄ ieiuniū eſt tale. ꝓbatō. yſido. ij. li. de ſummo bono. Caro tūc deū ſitit: qn̄ p ieiuniū abſtinet ꝛ areſcit. ¶ Preť. omne illō ꝓpter cuius carentiā amittimus bonū: ꝛ p qḋ habitū bonū ꝑditū recupamus eſt bonū. ieiuniū eſt tale vt dicit Aug. ꝯ Iulianū. qꝛ nō ieiunauim' decidim' a padiſo: ieiunem' ꝛ reuocemur. ḡ ꝛc̄. ¶ C. T. videť q̄ ſit malū. oē qḋ ledit naturā eſt malū. ieiuniū eſt tale. ḡ. ¶ Preť. li. de collatōibꝫ patrū ca. xv. dic' Caſſian'. Reatū maximū ac ſacrilegij crimē ꝯtrahim': abſtinētes a cibis ꝗs de' creauit ad ꝑcipiendū cū grarū actiōe ſanguinē. illō qḋ diciť. j. Timoth. iiij. ſ̄ p ieiuniū fit illud. ḡ ꝛc̄. ¶ Preť. Exo. xvij. de oratione Moyſi ꝯ amalech. dr̄ Criſ. in ſermone quē de ſ̄ fecit potentior hoſtis efficiť iuſti corpe fatigato. ſ̄ qḋ ꝑſtat robur hoſti ē malū. ieiuniū eſt hmōi: qꝛ fatigat corp' iuſti ꝛ debilitat. igiť. ¶ Preť. Yſido. li. ij. de ſummo bono ca. xliiij. Preualēte nimia infirmitate carnis mens nō pōt attingere ad ꝯtemplationē. ſ̄ ieiuniū ad hoc ꝑducit ꝛ impedit ꝯtemplatōē. ꝛ ſic nō ē bonū vt videť. ¶ Qr aūt ſit indifferens videť ſic. Nihil qḋ per aduentū diuerſarꝫ circūſtantiarꝫ poteſt fieri mō bonum modo malū: eſt determinate bonū vel determinate malum ſ̄ indifferens. ieiuniū eſt hmōi. ḡ ꝛc̄. ¶ Preť. Caſſianus li. de collationibꝫ patrū. ꝛ eſt ꝓbatio maioris ꝑcedentis argumenti. Si qua in vtrūq̄ effectū aliqn̄ tranſire pūt: vt entium vel bona inueniūtur vel mala: hoc nō abſolute ꝓ ſua materia: ſ̄ ꝓ venientis affectu ꝛ opportunitate tpis vel vtilia interdū vel noxia ſequūť. ieiuniū eſt hmōi: qa pōt bn̄ vel male fieri. ḡ videť eſſe nō bonū vel malū de ſe: ſ̄ indifferens. ¶ Preť. nihil qḋ eſt mediū inť bonum ſimpliciť ꝛ malū ſimplr̄: eſt bonū vel malū. ſ̄ ieiuniū vt dicitur ibi eſt tale. quia dicit ibi Theonas itaq̄ hoc mediū ē ꝛc̄. Etiā ex ſ̄ manifeſtiſſime declarať. qꝛ ſicut nec iuſtificat cuſtoditū: ita nec ꝯdēnat corruptū. ¶ Preť. infra. hec in quibꝫ qualitates naturas videm' ꝛ ꝗ̄ ꝛ que ſic obſ'uata ſanctificāt vt omiſſa nō polluāt: media oīa videnť. vtputa nuptias. agriculturā. diuitias. ſollicitudinis remotionē. vigilias. ſacrorū lectōē. meditationēq̄ librorū. ipſaq̄ ieiunia de qbꝫ principiū ſmōis exorſū ē. ¶ Preť. omne cui' oppoſitū eſt indifferēs vt ibi innuiť: ipm̄ eſt indifferens. ſ̄ ieiuniū eſt tale: qꝛ etiā comeſtio cū delectatōe vt ibi diciť eſt indifferens. ḡ ꝛ ieiuniū ſilr̄ eſt indifferēs. Media ꝓbať p illō qḋ ibi ſubdiť ſcꝫ. Sed nec pricipale malū eſt id qḋ illis videť aduerſū. ſ. ciborꝫ naturalis ꝑceptio iocūda. ꝗ̄ niſi intꝑantia atq̄ luxuria vel alia quedam vicia ſubſequūť: mala nō pōt diffiniri. qꝛ nō qḋ intrat p os coinquinat: ſ̄ que ꝓcedūt de corde hec coinquināt hoīem. Ex his verbis maior pꝫ ꝓpoſitio. ¶ Rn̄ſio. Ieiuniū qḋ eſt abſtinentia ciborꝫ eſt bonū. pꝫ p yſido. ij. li. de ſummo bono ca. xliiij. qui dicit. Quidā incredibiliter abſtinent vt hominibꝫ curioſis ſancti appareāt. ſ̄ ſ̄ bonū abſtinentie nō eſt virtus talibus reputāda: ſ̄ viciū ꝛ bono male vtens. hec auctas ſupponit bonū ꝛ de ſe: ꝙ̄uis n̄ ſit bonū hypocritis. Idē videť de ꝯſe. di. v. nō mediocriter errat. ¶ Ad illud qḋ obijciť primo in ꝯtrariū. ſ. q̄ ieiuniū ledit naturā. pōt dici q̄ ieiuniū moderate exercitatū rōne ſobrietatis annexe iuuat naturā: qꝛ ꝓpť crapulā multi obierūt. q aūt abſtinēs ē adijciet vitā. Eccl. xxxvij. Si aūt ledat naturā vt accidit p immoderātiā ſ̄ n̄ ē rōne ꝗ̄ eſt ieiuniū: ſ̄ rōne ꝗ̄ eſt immoderatū. Preť. adhuc ſuppoſito q̄ ieiuniū immoderatū ledit naturā. nec tn̄ ex hoc ſequiť q̄ ē malū: qꝛ illa leſio multiplici bono recōpēſať qḋ ꝓuenit ex ieiunio. fortaſſis tn̄ cū replicatōe ꝓpoſitū bn̄ ꝯcluderet ſic. Oē qḋ ledit naturā: inꝙ̄tū ledit naturā eſt malū. ſ̄ ieiuniū ledit naturā. ḡ inꝙ̄tū hmōi ē malū. ¶ Ad illud qḋ dicit Caſſian'. q̄ reatum maximū contrahim'. pōt dici q̄ ſ̄ verū eſt ea intentione qua illi abſtinebāt. reputātes aliq̄ immūda quibꝫ nō licebat vesci. ſcḋm illos qbꝫ dr̄. j. Timoth. iiij. In nouiſſimis tempibꝫ diſcedent quidā a fide. ꝛ poſt ꝓhibētes nubere: abſtinere a cibis. Glo. qꝛ immūdis. n̄ cā caſtigatōis corporꝫ: ſ̄ ne viderenť etiā boni ꝗs cibos nō vt illi mētiūť pinceps tenebrarū creauerat. ¶ Ad illō qḋ obijciť p illud verbū Criſo. potentior hoſtis efficiť iuſti corpe fatigato ꝛc̄. pōt dici q̄ eſt quedā debilitatio immoderata que impedit q̄ corpus ſit ſufficiēs organū ad opatōnes aīe exercēdas ꝗs dꝫ exercere. Alia eſt moderata qua frangiť corpis inobedientia ꝛ laſciuia ꝛ ſupbia. ꝛ hec reſecat ꝛ extinguit vicia carnis. ꝛ ſic facit q̄ corp' ſit organū aīe. ꝛ hoc fit p ieiuniū. inꝙ̄tum ieiuniū eſt moderatum de primo intelligiť gloſa predicta. ¶ Ad illud yſido. quod ſequiť. q̄ preualente nimia infirmitate ꝛc̄. poteſt dici q̄ illud idem ſe exponit. conſequenter ſubditur poſtea. quicq̄d cum modo ꝛ tēpore

mento sit salutare est. quicqd aut min⁹ ꝛ ultra mediũ est
pniciosũ est: studiũqꝫ suũ in ꝯtrariũ vertit. In oi ergo oꝑe
modũ ꝛ tꝑamentũ opꝫ hr̃e. Et eñ auctez assignatã dicit
sollicita carnis maceratõe ꝛ moderata materies. scꝫ ne
aut integre extinguat: aut immoderate laxet. Ex his pꝫ
ꝙ auctas intelligẽda ẽ: qñ immoderata ẽ infirmitas ꝛ ni-
mis deprimẽs. ꝛ h̃ est qd tangit in eadẽ cũ dr̃. ꝓualẽte ni-
mia infirmitate. ¶ Ad ea qbꝰ astruit ꝙ ieiuniũ ẽ indiffe-
rens. Dicendũ ꝙ bonũ dr̃ pluribꝰ modis. qd pꝫ sic. Est
aũt bonũ simplr̃ qd a diuersis diuersimode noiat. noiat
eni bonũ principale. bonũ ꝑfectũ. magnũ. ꝛ bonũ hone-
stũ. Ad cui⁹ manifestatõẽ no. ꝙ ẽ bonũ qd noiatũ mor so-
nat sine dicit bonũ. Et ẽ bonũ ex circũstantia. vt dare ele-
mosinã cui debet ꝛ qñ debet. Et ẽ bonũ i genere. s. qñ act⁹
transit supra materiã debitã nulla addita circũstantia.
Cosĩr. bonũ sic triplr̃ sumptũ ẽ malũ silr̃ triplr̃ sumptũ.
scꝫ malũ simplr̃ qd scꝫ mor noiatũ dicit malũ. Ex circũ-
stantia vt dare elemosinã nõ cui vel qñ debet. ꝛ est malũ
in genere scꝫ qd transit sup materiã indebitã: vt occidere
hoiez. Põt ergo indifferẽs sumi duobꝰ modis. Uno mõ qd
sub neutra hax cadit ꝯditionũ: vt currẽ vel leuare festu-
cam vel aliqd hmõi. Alio mõ põt sumi indifferens qcqd
est inter duo extrema. In hac serie duplici. s. inẽ bonum
simplr̃ ꝛ malũ simplr̃: vno mõ pt ieiuniũ dici indifferẽs.
nõ primo mõ h̃ scdo. Ieiuniũ dico de quo intẽdim⁹. qd ẽ
abstinẽtia a cibis licitis simplr̃ ꝛ a bina ꝯmestiõe cũ de-
bitis circũstantijs exercitatũ. ꝛ ꝯprehendit sub bono i ge-
nere vel bono ex circũstãtia. ¶ Replicatiões ergo qbꝰ oñdit
ꝙ ieiuniũ est indifferẽs bonũ: ꝯcedẽde sunt. fm ꝙ indiffe-
rens sumit secũdo mõ. ꝛ h̃ intẽdũt ipsa argumẽta. h̃ fm
ꝙ indifferens sumit primo mõ. ieiuniũ nõ ẽ bonũ indif-
ferens. nec h̃ oñdit ex his argumẽtis. h̃ pon⁹ ꝙ sit vel bo-
nũ in genere vel bonũ ex circũstãtia.

Articulus secũdus

Consequent querit. vtꝝ ieiuniũ sit bonuꝫ sim-
plicit. siue bonuꝫ principale. Et videt ꝙ h̃
qd dicit ysido. Ieiuniũ ẽ res sancta. op⁹ cele-
ste. vt pꝫ. ¶ Cont. Aug⁹. de libe. ar. in li. retractationũ.
Magna bona sunt quibꝰ nõ ꝯtingit male vti. h̃ ieiuniuꝫ
nõ est tale: qꝛ ꝯtingit male vti. s. qꝛ eo mõ q̃ vtũt hypocri-
te. ¶ Pret. rõnes que s. tacte sunt quibꝰ ꝯcludebat ꝙ ie-
iuniũ ẽ bonũ indifferẽs: valẽt ad h̃. qd plãe pꝫ. ¶ Pret.
Greg. xxij. li. moraliũ. Perfecta bona sunt que nõ pñt in
ꝯtrariũ flecti. ieiuniũ no põt: vt pꝫ ꝑ illud obiectũ ꝓactũ scꝫ
ſi qua in vtrũqꝫ effectũ pñt aliqñ transire ꝛc̃. pñt in ꝯtriũ
flecti. ¶ Pret. idez videt ex vbis Cassiani de collatõibꝰ
patrũ: qui sic ꝯcludit. Uidetis ergo ieiuniũ pricipale bonũ
nequaq̃ indicari: eo ꝙ nõ ꝑ seipm̃ h̃ ꝑ alia bona opa bo-
nũ ac placitũ fiat. ꝛ rursuꝫ ex accñtibꝰ causis nõ solũ va-
nũ: verũetiaꝫ odibile esse censeat. dicẽte dño. Cuꝫ ieiuna-
uerint nõ exaudiã p̃ces eox. ¶ Pret. idez. Ieiuniũ prin-
cipale bonũ nõ ẽ: nec principale malũ: h̃ mediũ. ergo vt pa⁹.
¶ Pret. pricipale bonũ dicit: qꝛ ꝓpria virtute allicit. ie-
iuniũ nõ est tale. ergo ꝛc̃. Et aũt bonũ principale sit tale. scꝫ
qd allicit ꝓpria virtute. pꝫ ꝑ Cassianũ dicentẽ sic. Preci-
puũ bonũ nõ ob aliã cãm: h̃ ꝓpter suaꝫ tm̃ agit bonitatẽ.
Media ꝓbat ꝑ h̃ qd ibi dicit. Nõ. n. nostra potẽtia vel
illa predicta ꝯ precepta virtutũ in quibꝰ vtiqꝫ ẽ bonũ pri-
cipale ꝓpter ieiuniũ sunt tenenda: h̃ poti⁹ ieiuniũ ꝓpter
illa. Elaborandũ est. n. vt virtutes ille q̃ bñ ieiunijs acq-
rant: nõ vt ad ieiunioꝝ respectũ tendãt illax gesta virtu-
tũ. ob hoc ergo est vtilis carnis afflictio. ob h̃ ei adhibẽda est
inedie medicina. vt ꝑ illã ad caritatẽ i qua immobile ac
sine vlla tp̃is exceptõe ꝑpetuũ bonũ est ꝑuenire possit.
¶ Rñsio. Ad hox euidentiã notandũ. ꝙ boni precipui
sunt plures ꝯditõnes. qs ponit Cassian⁹ dicens. Preci-
puũ bonũ nõ ad aliã cãm: h̃ ꝓpter suã tm̃ agit bonitatez.
qd a ceteris que media ẽẽ predixim⁹ discernit modis. si ꝑ
se bonũ sit ꝛ nõ ꝑ aliud. si ꝓpter se nccĩuꝫ sit ꝛ nõ ꝓpẽ aliud
si immutabilr̃ sempqꝫ sit bonũ: ac ꝑpetuo suã retinẽs qli-
tatẽ: nũq̃ possit i ꝑtez transire ꝯtrariã. si adeptio vel ces-
satio eius nõ possit nõ summã inferre ꝑniciẽ. si qd illi cõ-
trariũ est principale sit malũ. nec in ꝑtez bonã posset ali-
qñ transire. que diffinitiones quibꝰ principaliũ natura
discernit: ascribi ieiunio oĩno nõ pñt. neqꝫ. n. ex semetipis
bona ꝓpter se nccĩa sunt. que ꝓpter acquirendã cordis ꝛ
corpis puritatez exercẽt salubrit. vt aculeis obtusis mẽs
pacifica suo recõciliet auctori. nec immutabilr̃ sunt sem-
per bona: qꝛ plerũqꝫ eox intermissione nõ ledimur. imo
etiaꝫ in pricez nec interdũ imperant celebrata veniũt.
h̃ nec principale malũ est id qd illis videt aduersuꝫ. i. ci-
box naturalr̃ iocũda susceptio. que nisi intꝑantia vel lu-
xuria vel alia vicia quedã subsequũt mala nõ põt diffi-
niri. qꝛ nõ qd intrat in os coinqnat hoiez. De singulis sen-
tẽtijs hmõi auctas pꝫ ꝓpositũ. ¶ Dicendũ ergo ꝙ ieiuniũ in
genere ꝓprie ꝛ ꝑ se sumptũ nõ est simplr̃ siue bonũ prin-
cipale: h̃ est mediũ inẽ bonũ simplr̃ ꝛ maluꝫ simplr̃. quia
noiatum nõ statim dicit malũ. Licꝫ. n. ieiuniũ sit quedã
cibi moderatio q̃ de natura sua nõ dicit malũ: tñ qa fini-
bus diuersis ꝛ quibusdã circũstantijs põt flecti ad ꝯtria.
ꝛ illis ꝯditõibꝰ priuari que requirũt ad h̃ ꝙ aliqd sit bo-
nũ simplr̃ siue principale: nõ est diffiniendũ bonũ princi-
pale: h̃ mediũ. eo mõ quo dictũ est. ¶ Ad illud qd obijcit
ꝙ est res sancta: op⁹ celeste ꝛc̃. Põt dici ꝙ dñtie ibi no-
minate nõ predicant de ieiunio ꝑ se ꝛ ẽntialr̃: h̃ potius
effectiue vel occasionalr̃ ꝛ significatiue. nõ eni ẽntialit ẽ
forma futuri: h̃ significatiue ꝛ repñtatiue.

Articulus tercius

Consequẽter querit. vtꝝ ieiunium sit bonum
quod est virtus vel actus virtutis. ꝛ hoc pri-
mo. Secundo. dato ꝙ sic: cui⁹ virtutis sit spe-
cies vel actus ꝛc̃.

Circa primũ argui .§. j.

tur ad ꝑtez affirmatiuã sic. Ut habet a Hiero. Ieiuniũ
est sanctificatio mentis sine qua nemo videbit deuꝫ. h̃ nõ
sanctificat mens nisi ꝑ virtutẽ vel actũ virtutis. ¶ Pret.
Math. xvij. h̃ genus demonioꝝ nõ eijcit nisi ieiunio ꝛ ora-
tõne. ꝑ demoniũ ibi significat peccatũ. qd nõ deijcit nisi
ꝑ virtutez. ergo ieiuniũ virtus. ¶ Pret. omne difficile ꝛ me-
ritoriũ est virtus vel actus virtutis. ieiuniũ ẽ tale: aliter
nõ ẽẽt satisfactoriũ. igit. ¶ Pret. ieiuniũ est ꝑsimonia vi-
ctus abstinẽtiaqꝫ ciboꝝ fm ysi. h̃ ꝑsimonia est virtus: qꝛ
phs ponit ꝑsimoniã speciẽ tꝑantie. ¶ Pret. Math. iiij.
sup illud. Cũ ieiunasset q̃draginta dieb ꝛc̃. Glo. pugna
xp̃i paus agit ꝯ gulã ieiunãdo ꝛc̃. h̃ omne ꝑ qd pugnam⁹
ꝯtra peccatũ est virtus vel actus virtutis. ergo ꝛc̃. ¶ Pret.
abstinere ab actu cõiugali vt opꝫ siue generalr̃ a coitu ẽ
virtus siue actus virtutis. ergo silr̃ est de abstinentia cibi.
¶ Pret. Aug. de conflictu vicioꝝ. ne moriat hõ fame de⁹
oĩa ad esum munda creauit. h̃ ne comedẽdi mensuram
excederet: abstinentiã impauit. ergo deus impauit abstinen-
tiam. h̃ deus nihil imperat nisi sit virt⁹ vel actus ṽtutis.
¶ Cõtra. nulla virtute vel actu ṽtutis sanant passiones
corpis: qꝛ virtus nõ ẽ ad corp⁹ sanandũ. h̃ ieiunio sanãtur
passiones corpis. vñ Hiero. sup illd Math. xvij. h̃ gen⁹
demonioꝝ: dicit. Ieiunio sanant passiones corpis: orõe
sanant pestes mentis. ¶ Pret. omis virtus est exempla-
ris vel exemplata: qꝛ oĩs virt⁹ ẽ aliqua illax quatuor: q̃
sunt. exẽplares. politice. purgatorie. purgati animi. tres
vltime sunt exemplate. ieiuniũ nõ est virtus exemplaris
qꝛ nõ est in deo. nec exemplata qꝛ nõ hꝫ exemplar i deo. si-
cut iusticia ꝛ hmõi. ¶ Pret. Plotin⁹. Cum oĩa sũt ydee
in mẽte diuina. spẽalr̃ tñ ꝛ maxĩe ṽtutes ibi hñt exẽplaria
sua. ergo cũ virtutes sic hẽant exẽplari i deo ꝙ denomiant ꝛ
deũ ꝛ creaturã. vt iusticia ꝛ sapia ꝛ hmõi. qꝛ de⁹ dr̃ iust⁹:
silr̃ ꝛ creatura. ꝛ silr̃ est de sapia. nõ videt virtus hñe ex-
emplar in deo q̃ nõ denomiat deũ. h̃ ieiuniũ est hmõi: qa
deus nõ dicit ieiunãs. ¶ Pret. omis virtus cardinalis ha-
bebit actuꝫ in patria. ieiuniũ non hꝫ ibi actuꝫ: qꝛ h̃ ultra

ibi eēt. ꝛ ita nō eēt virtus cardinalis. ꝛ ꝯstat ꝙ ñ ē theo-
logica. igiꝛ ꝛc. ¶ Pre. q h; vnā virtutē h; oēs. ſ; q h; ca-
ritatē nō necio h; ieiuniū. ¶ Pre. nihil quo ꝯtingit ñ ma
le vti eſt virtus vel actus virtutis: ſm Aug. diffinientē
virtutē. Uirtus ē qualitas bona mētis ꝛc. ¶ Pret. Se-
neca. virtus nullo honeſtamēto indiget. ſ; oīs ieiunatio
requirit ſ; ſm Caſſianū ꝛ yſido. ¶ Pre. omis virtus h;
delectatōē ſm phm. ij. Ethicoꝝ. vbi dꝛ. Quiſq; n. remo
uet a carnalib; voluptatib; ꝛ hocipſo gaudet caſtus ē. ñ
qui triſtaꝛ. ieiuniū nō h; delectatōē. ꝙ ꝛc. ¶ Pre. oīs mo
tus virtutis ē ſm naturā ꝛ aliqd ſup. ſ; ieiuniū ē ꝯ ꝙ ꝛc.
¶ Pre. cibari eſt op⁹ nature: circa qḋ eſt abſtinētia ieiu
nij actus. actus aūt abſtinētie ſpectat ad naturā. ſ; opus
nature nō eſt op⁹ virtutis. ſ; determinare qḋ ꝛ qñ ꝛ quātū
ꝯuenit ſumere in cibū: ꝛ ſ; eſt opus artis medicine. ꝙ cū
iſta oporteat in ieiunio ꝯſiderari: ieiuniū eſt potius ars
vel opus artis medicine ꝙ virtus vel op⁹ ꝯtutis. ¶ Rñ-
ſio. Ieiuniū accipiꝛ dupli̇r. generali̇r ꝛ ſpeciali̇r. Generali̇r
adhuc duob; modis. Uno mō ſm ꝙ eſt abſtinētia ab oī
iniqtate vel peccato. vñ Math. xvij. ſ; genus demonioꝝ.
Glo. ieiuniū generale eſt nō tm̄ ab eſcis: ſ; etiā ab omib;
iniqtatib; ꝛ omib; illecebris ꝛ vicijs abſtinere. De ſ; ie-
iunio dꝛ ab Aug. ſup Iohē. ꝛ habeꝛ de conſe. di. v. Ie-
iuniū. ibi dꝛ. Ieiuniū magnū ꝛ generale eſt abſtinere ab
iniqtatib; ꝛ illicitis voluptatib; ſeculi. qḋ eſt pfectum ie-
iuniū in hoc ſeculo. qꝛ quadrageſimā abſtinētie celebra-
mus: cū bñ viuimus ꝛ ab illicitis voluptatib; abſtinea-
mus. Alio modo ſumiꝛ adhuc generali̇r ſm ꝙ ꝯſiſtit ī ab-
ſtinendo a cibo ſimpli̇r. nō ꝯtrahendo ad tale temp⁹ vel
talē cibū vel hmōi. Primo mō ſumptū eſt generale omī
virtuti vel actui omis virtutis. Scḋo mō ē generali̇r oīs
virtutis qua regiꝛ os ꝛ moderaꝛ. ꝛ ſic ſumpto ieiunio cō
[illegible] ieiuniū ē ꝯſimonia [illegible] ꝛc.
Speciali̇r aūt ſumiꝛ pluribus modis. vt infra patebit.
¶ Ad illḋ qḋ obijciꝛ ſcꝫ ꝙ virtus nō ſanat paſſiones cor-
poris ꝛc. pōt dici ꝙ quedā ſunt paſſiones ſiue peſtes cor-
poris ſimpli̇r: ſic infirmitates corpales naturales. Que-
dam ſunt paſſiones ſiue peſtes que ſunt relique pcti: ꝛ ꝓ-
uocatiue ꝛ excitatiue ad peccatū. pme nō ſanant virtuti-
bus: ſ; ſecūde. ¶ Ad aliud qḋ obijciꝛ. omis virtus ē exē-
plaris vel exemplata. pōt dici ꝙ quidā ſunt actus ꝯtutū
quoꝝ eē determinatū eſt in pfectōe: vt actus dilectōis. ꝛ
ſi q hñt hmōi. Quidā aūt determinaꝛ in quadā impfecti
one: vt ſunt actus cardinaliū in via. Quidā ſunt qui ali-
qd hñt pfectōis: aliqd impfectōis. Quoꝝ ꝙ eē determinaꝛ
in pfectōne: hñt exemplar in deo. quoꝝ aūt eē eſt in imp-
fectōne ſm ꝙ hmōi nō hñt exemplar in deo. Qui habent
aliqd pfectōis aliqd impfectōis. inꝙtū hñt aliqd pfectio
nis hñt exemplar in deo: ſicut ē de actu credēdi. Ieiuniū
aūt determinaꝛ in impfectōe. ꝓpter qḋ ꝛc. Ex his p; ī pte
rñſio ad illud qḋ ſequiꝛ. ¶ Ad illud qḋ obijciꝛ. oīs virt⁹
cardinalis hēbit actū ī patria. pōt dici vt tactū ē. ꝙ qui-
dam ſunt actus virtutū pfecti: quidā impfecti: quidā ha
bentes aliqd de vtroq;. Actus virtutū q pfectōē determi-
nāt erūt in patria. qui impfectōnē ſimpli̇r nequaꝙ inꝙtū
hmōi. vñ ſm aug. vj. muſice. Prudentia remanebit ī pa
tria ꝛ alie cardinales virtutes. nō ſm actus eaꝝ in via q
dicūt aliqd impfectōis: ſ; ſm actus pfectōis qui nihil di-
cūt impfectōis. vñ ſm ipſum prudētia remanebit ī patria
ſm actū ꝯtemplatōis. tꝑantia ſm actū ſanctificatiōis. ſ.
mūdicie. fortitudo ſm actū impaſſibilitatis. iuſticia ſm
actū ordinatōis. vt ſic ꝙ ad vnū dicere ſm ꝙ manebūt in
patria: hñt exemplar in deo: etſi ñ ſimpli̇r ſm ꝙ ſūt ī via.
Uirtus ꝙ q h; actū pfectū manebit ſm illū actū ꝛ h; exē-
plar in deo. que h; impfectū oīno nō manebit in patria:
nec h; exemplar in deo. ſ; ſm ꝙ h; aliqd pfectōis tm̄ ma-
nebit ibi. ¶ De ieiunio dicūt quidā ꝙ h; actū in patria.
nō eundē in ſpecie: ſ; in genere. ſ. carnē ſubeſſe ſpiritui vel
ſubiectū eſſe. vñ aliū hēbit actū ibi: ꝛ aliū h; h. ꝛ iō dicitur
ieiuniū forma futuri: qꝛ ī futuro oīno abſtinebim⁹ a cibo
corpali. vñ aliū hēbit actū ibi ꝛ h. Poſito ꝙ virt⁹ ſit: di-
cūt quidā ꝙ actus eius dicit priuatōē. vñ nō h; exem
plar in deo. [illegible]
[illegible]
[illegible]
nō. ꝙ actus cardinalium ponunꝛ. vj⁹. muſice ꝑ priuatiōē
preter actū fortitudinis: qui ibi diciꝛ impaſſibilitas. In
xiiij. de trini. ca. ix. ponunꝛ illarum actus ꝑ priuatōē in
patria. In li. de veris virtutib; ad Macedoniū nō poīt
Aug⁹. diſtinctas figuras: nec diſtinctos actus earū. ſed
vnam virtutē ſm vnū actū illius. In. vj. ꝙ muſice poſtꝙ
diſcipulus argumentatus eſt: nō videnꝛ eē in patria ille
virtutes. ꝛ aug⁹. oſtendit immo ꝑ expoſitōē cuiuſdā au
ctoritatis ſic addit. Sed ſiue hoc in his verbis ſiue illud
intelligendū ſit: tu ne negabis in illa pfectione aīaꝫ con-
ſtitutam ꝛ cōſpicere veritatē ꝛ immaculatā manere: ꝛ
nihil moleſtie pati poſſe ꝛ vni deo ſbdi: ceteris ꝟo ſuper-
eminere naturis. Diſcipulus. immo oīno aliter beatiſſi-
mā ac pfectiſſimā eſſe poſſe nō video. Aug⁹. hec ꝙ cōtem
platio. ſanctificatio. impaſſibilitas. ordinatio [illegible] il-
le ſunt quatuor pfecte atq; ꝯſummate: aut ꝑ iſtis virtuti-
bus quib; conſtituta in laborib; eriꝛ aīa: tales quidē po
tentie in eterna vita ei ſunt ſpande. hec aūt auctas parū
tā premiſſa. ¶ Item in li. de trini. ſic dicit. Immortalis
eſt oīno iuſticia: nec in illa eſſe beatitudine deſinet. ſ; ta-
lis ac tanta erit ꝙ pfectioꝛ eſſe non poſſit. fortaſſis ꝛ alie
tres virtutes. prudentia ſine vllo iam piculo erroris. for
titudo ſine moleſtia tolerandorū maloꝝ. tꝑantia ſine
repugnantia libidinū in illa felicitate ſint. vt prudētie ſit
nullū deo preponere vel equare: fortitudinis ei firmiſſi-
me cohere[re]: tꝑantie ſit nullo affectu delectari ab eo.
¶ In li. ad Macedoniū ſic ait. Una ibi virtus erit ꝛ id-
ipſum erit virtus premiūq; virtutis. ꝙ dicit in ſanctis elo
quijs homo qui hoc amat: mihi aūt adherere deo bonū
eſt. hec. n. exigit plena ꝛ ſempiterna ſapia eadēq; vita ve
raciter iam beata. ꝑuentio quippe ad eternū ac ſummū
bonū cui adherere eſt finis boni noſtri. dicaꝛ hic ꝛ pru-
dentia: qꝛ ꝑſpicaciſſime adherebit bono qḋ nō amittaꝛ.
ꝛ fortitudo: quia fortiſſime adherebit bono vbi nō cōfū-
daꝛ. ꝛ iuſticia: quia certiſſime adherebit bono vnde non
auellaꝛ. ꝛ tꝑantia: qꝛ caſtiſſime adherebit bono cui meri
to ſubijciaꝛ. Ponunꝛ etiā iſtaꝝ virtutū actus ſm ꝙ di-
cūtur eſſe virtutes actus purgati animi. ꝛ hoc ꝑ priuati
onē ſm ꝙ Macrobius recitat a Plotino diffinitionē
tꝑantie. ꝛ tꝑantia nō eſt mūdanas cupiditates re-
pellere ſed obliuiſci. ꝛ ſm hūc modū loquiꝛ de aliꝭ. ſm
hoc poteſt conſimilitē poni actus ieiunij manere ī patria
non ꝙtum ad refrenationē gule: ſed quietationē ꝙtū
ad gule [illegible] Dicendū eſt ꝙ ieiuniū
non tm̄ nominat virtutē ſed impfectōnē. ꝛ ꝙtum ad hoc
nō erit in patria: ſicut ꝛ credere. ꝛ ideo non denoīat deū
ſicut ꝛ alie quedam. ¶ Ex his patet rñſio ad illud qḋ ſe
quitur. qꝛ tactum eſt quō virtutes cardinales hñt actus
in patria: ꝛ quō ieiunium ꝛ quō non. ¶ Ad illud qḋ obij
citur. ꝙ ieiunio contingit male vti ꝛc. poteſt dici ꝙ acci-
piendo ieiuniū vt eſt ornatum debitis circūſtantijs: non
contingit eo male vti. ꝛ ſic ſumptum eſt virtus vel actus
virtutis. Si autē accipitur vt eſt actus nudus: ꝯtingit
eo male vti. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ qui hab; vnā
habet omnes ꝛc. poteſt dici ꝙ qui habet ieiunium habet
omnes virtutes [illegible]
[illegible] actus
nudus: ꝛ addens aliquid quod eſt defectus ꝛ imperfecti
onis. ſicut qui habet virtutes habet virginitatem ꙗtum
ad illud quod virtutis eſt. ſ. continentiam: non ꙗtum ad
illud quod ſupaddit de ſtatu nec tamen ſequitur. qui ha
bet virtutes eſt virgo: quia nomen virginitatis [illegible]
[illegible] ¶ Ad hoc qḋ [illegible] ꝙ nul
la virtus indiget honeſtamēto ꝛc. pōt dici ꝙ ieiuniū ſm
ꝙ [illegible] modo
non indiget honeſtamento [illegible]
bitis, ꝛ ſm hoc ē virtus vel act⁹ virtutis. Si aūt accipiꝛ

fm q est nudus actus. sic verū est q bonestamēto indigz
ad hoc q sit meritoriū. s sic ñ ē act⁹ ꝟtutis. ¶ Ad illō qd
obijcit. q oīs virtus hʒ delectatōꝫ. Dicendū q ieiuniuz
hʒ delectatōꝫ mentis: etiā si affligat carnē. vñ a pho acci
pit delectatio coīter ꝓ nō tristari. sicut i exemplo de for
titudine dicit ibidē. tñ nō exigit etiā nō tristari: s sufficit
hoc velle quantūcūqꝫ caro affligat. ¶ Ad illō qd obijcit
q ieiuniū est ꝯ naturā ⁊c̄. Dicēdū q natura pōt sumi vt
natura vel vt ratio. Scdo mō pōt eē idē actus virtutis ⁊
nature. fm diffinitōꝫ Tullij. Uirtus est animi hit⁹ i mo
dū nature rōni ꝯsentane⁹. Et Aug⁹. Uirtus ē eqlitas vi
te vndiqꝫ rōni ꝯsentiēs. vñ fm q ē natura vt rō: idē act⁹
ꝯ naturā est ⁊ fm naturā. qꝛ ꝯ naturā vt ē natura simplr
⁊ fm naturā vt est ratio. ¶ Ad illō qd obijcit. q cibari ē
opus nature. dōm q lʒ cibari sit opus nature inquantū
est actus simplr: nō tñ inquantū ornatū ⁊ informatū de
bitis circūstantijs exercet intuitu expeditōis ad vitā et
nam. Addi etiā pōt q abstinere vt est actus pur⁹. s. sumē
moderate ē op⁹ nature tāq̄ exequētis actū: nihilominus
libe. ar. vt dictantis sic debere fieri: s ꝟtutis ē vt dirigen
tis in actu siue ipm actū. ¶ Ad vltimū dōm. q cognoscē
quid ⁊ quantū sumendū in ieiunio ꝑtīſe ad sanitatē habē
dā ⁊ ꝯseruandā est ipsius medici. ⁊ sic nō est actus virtu
tis. s inquātum informatū debitis circūstantijs assumit
⁊ exercet ꝓ vita eterna obtinēda. His addendū videtur
sine preiudicio. q ieiuniū nō est virtus: s potius act⁹ vir
tutis. qd pꝫ p hoc q nulla virtus fm habitū est i ꝑcepto:
s potius fm actū.

Consequēter que .§.ij.

rit. cui⁹ virtutis est actus fm q est meritoriū. Et videt
q temꝑantie. cū abstinere sit tꝑantie. ieiuniū aūt ē absti
nentia a cibo ⁊ potu fm formā eccie. ¶ Pret. super illud
Math. xvij. hoc gen⁹ demonioꝝ. Glo. illa carnaliuz vo
luptatū mutabilitas nō mutat vel vincit: nisi spūs orati
one ꝯfirmet: ⁊ caro p ieiuniū maceret. maceratio aūt car
nis est temꝑantie. g̃ ⁊ ieiuniū. ¶ Pret. oīs motus vegeta
tiue potētie virtuosus siue meritori⁹ ē tꝑantie. ieiunium
aūt est hmōi. g̃ ⁊c̄. ¶ Pret. ieiuniū q̄dragesime ē ad solu
dam decimā tpis: q̄tuor tempoꝝ ad pmitias fm Cassio
nū ⁊ Ysido. g̃ cū soluere sit debitū iusticie ⁊c̄. ¶ Pret. q
sit obedientie videt. qꝛ preceptū ē: ⁊ adimplere ꝑceptuz ē
obediētie ⁊c̄. ¶ Pret. q sit fortitudis videt. qꝛ debellare
vicia ⁊ motus illicitos reprimere est fortitudinis. ⁊ h fit p
ieiuniū. g̃ est actus fortitudinis. ¶ Pret. q sit actus ca
ritatis videt. Aug⁹. de moribꝫ eccie ca. xxviij. dic̄ ita. Hō
g̃ vt homi appareat aīa rōnalis ē mortali ⁊ terreno vtēs
corpore. prim g̃ homi: prim aīe hoīs bñfacit: g ꝓximū di
ligit. ad corp⁹ qd ꝑtinet medicina ē noīata: ad aīam aūt
disciplina. s medicinā minime voco quicqd oīno nūc cor
poris vel tuet vel instaurat salutē. Ex h sic arguit. Me
dicinā exhibere corpori opus ē caritatis. s p ieiuniuz ex
hibet medicina: qꝛ ieiuniū cū reprimat inordinatōes mē
broꝝ corporoꝝ. tuet ⁊ instaurat salutē corpis. g̃ ieiuniū
est actus caritatis. ¶ Pret. cū ieiuniū sit cā obtinēdi vi
tam eternā. ad vitā aūt obtinendā sola mouet caritas ꝓ
prie loquēdo: videt q sit actus caritatis. ¶ Pret. sic bo
nū est obiectū virtutis generalis. ⁊ h bonum vt arduū. ⁊
hmōi est virtus spēalis. sic videt q cū facere ꝑceptuz sit
obedientie: ⁊ q facere hoc preceptū sit obediētie spēalis.
g̃ implere preceptū de ieiunio est spēalis obediētie. s spe
cialis virtus elicit suū actū: vt fides credere: spes sꝑare.
g̃ spēalis obediētia elicit ieiunare. g̃ est act⁹ elicitus obe
dientie. ¶ Rñsio. q ieiuniū est actus tꝑantie: nō solum
imꝑatiue s elicitiue. omēs. n. virtutes que regūt nutriti
uam ⁊ generatiuā sub tꝑantia redigūt. Pōt aūt ieiuniū
ꝯsiderari: vel fm substantiā actus: vel fm rōneꝫ act⁹ siue
ordinē actus ad fineꝫ. ⁊ inquantū hmōi pōt ꝯsiderari vt
inquantū bonū vel inquantū debitū vel inquātū ꝑceptū.
Fm primā ꝯsideratōꝫ put cōsiderat scꝫ q̄tū ad substātiaꝫ
actus ē tꝑātie. Fm secūdaꝫ ē caritatis ⁊ tꝑātie. Fm tertiā
est iusticie ⁊ obedientie ⁊ tꝑantie. s tꝑantie est elicitiue:
aliaꝝ triū imꝑatiue. Neqꝫ. n. q̄tum ad substam act⁹ inq̄n
tū ad cām est actus caritatis vel iusticie vel obediētie eli
citiue s tm̄ imꝑatiue. Uel pōt dici fm q dicūt qdā q ie
iuniū est actus plurium virtutū: que ipsum elicīūt ratio
nibus diuersis. que nō sunt tm̄ in rōcinante: s sunt q̄dā
modo forme illius. Pōt. n. ꝯsiderari ieiuniū fm ratōnes
determiatas quibꝫ moderate se hꝫ qs in sumēdo cibū. ⁊
sic est actus abstinētie: que fm Tulliū ē tꝑantie. Potest
etiā ꝯsiderari fm q in ipso subtrahit aliqd delectabile il
li qui immoderate delectabilibꝫ inhesit. put hꝫ ratōꝫ sa
tisfaciendi ꝓ peccato: ⁊ sic est actus iusticie spēalis sum
pte. Pōt etiā ꝯsiderari fm q ordinat ꝯtra radicē inclinā
teꝫ ad peccata carnis. fm q ieiuniū sanat pestes carnis
ex tali sumptōe cibi moderata: ⁊ sic est actus pnīe fm q
pnīa est virtus spēalis ordināns li. ar. ad resistendū. ¶ Ex
aūt dicit Aug. q quia nō ieiunauim⁹ a pdiso cecidim⁹
videt quodāmodo eē ꝯtra ieiuniū: qꝛ tūc nō erant actus
tꝑantie cui⁹ est reprimere motus illicitos carnis: qs tūc
nullus sentiebat. Propter h dōm. q ieiuniū tūc erat act⁹
obedientie. qꝛ illō ieiuniū tūc erat abstinētia a cibo veti
to ⁊ qꝛ vetito. s aliter ē de ieiunio fm q h intelligit d ie
iunio. Concedēde sunt g̃ rōnes quibꝫ ondit q est act⁹ vir
tutis temꝑantie. actus dico elicit⁹. silr ⁊ aliaꝝ: s ñ elici
tus s imꝑatiue. scꝫ iusticie. obediētie. ⁊ caritatis. eo mō
quo dictū est. ¶ Ad illud qd obijcit de fortitudine. potest
dici q cuiuslibꝫ virtutis est debellare viciū sibi oppositū
Uel pōt dici q reprimere illicitos motus carnis p fugaꝫ
⁊ longatōꝫ ab eis ⁊ p ꝯuersionē ad summū delectabile ē
actus ꝯcupic ⁊ est motus tꝑantie. Reprimē aūt eosdē p
insultū ⁊ debellatōꝫ est actus irascibilis. Irascibilis enī
insurgēdo ⁊ q̄i debellando ipsos reprimit. ⁊ fm q h fit per
ieiuniū: ieiuniū est actus fortitudinis. Pret. ieiuniuz hꝫ
duplex esse. fm q sumit iuxta duplex mediū. s. iuxta me
diū virtutis tꝑantie: vel iuxta medium virtutis iusticie.
Altera ē. n. eius medietas inquantū est op⁹ tꝑantie: ⁊ al
tera inquantū est opus iusticie. In abstinēdo aūt fm me
dietateꝫ ꝓportionaleꝫ nature accipit ieiuniū put ē op⁹
siue actus tꝑantie. In abstinendo aūt fm medietateꝫ ꝓ
portionaleꝫ peccato ꝓ quo optꝫ satisfacē ⁊ rōni q̄ debꝫ sa
tisfacere: accipit ieiuniuz put est op⁹ siue act⁹ iusticie. ⁊
sic ꝑnie est satisfactoriū. ¶ Ad illud qd obijcit de carita
te pꝫ rñsio ex dictis. q etsi ieiuniū sit actus caritatis im
pantis. est tñ tꝑantie eliciētis. Pret. etsi ieiuniū sit cau
sa vite eterne obtinēde: tñ est a caritate imꝑante ⁊ a tem
ꝑantia eliciēte. ¶ Ad illō qd obijcit. q sic̄ bonū est obie
ctū generalis virtutis. ⁊ h bonū vt arduū ē obiectū virtu
tis specialis. ita ⁊c̄. Pōt dici q obiectū virtutis qñqꝫ cō
trahit formalr siue fm formam: qñqꝫ materialr siue fm
materiā. Arduū aūt dicit bonū ꝯtractū formalr: ⁊ ideo
de bono in genere ē virt⁹ generalis. de bono qd ē arduū
siue in rōne ardui virtus spēalis. s. spes. silr de bono ve
ro siue sub rōne veri fides. articulus aūt iste vel ille ñ cō
trahit verū de quo est fides formalr s materialr tm̄. ⁊ iō
fides in sua generalitate ē de vero cuiuslibꝫ articuli. nec
est fides virt⁹ spēalis de qlibꝫ spēali articulo. sic ē i ꝓposi
to. ꝑceptū. n. de ieiunio ꝯtrahit fm materiā tm̄ ⁊ ñ for
lr. ⁊ idō vna ⁊ eadē ꝟtute obediētie oīa ꝑcepta de ieiuio
implent. ¶ Sꝫ obijcit ꝯ iā dicta sic. In medicina natali
q̄dā ē medicina curatiua morbi: q̄dā ꝑseruatiua a morbo.
⁊ specie differūt. g̃ sic erit i moribꝫ. tꝑantia aūt ē medicia
morbi. abstinētia aūt siue ieiuniū ē medicīa ꝑseruatia. g̃ tē
ꝑantia ⁊ abstinētia siue ieiuniū differūt specie. g̃ ieiuniū
nō est spēs tꝑantie. ¶ Pret. q satisfacit reddit qd dꝫ. s ie
iuniū satisfacit. reddit g̃ qd dꝫ. ¶ Pret. q ieiunat ex pce
pto obedit. s reddē qd dꝫ ⁊ obedire sunt ꝓprij act⁹ virtu
tis iusticie ⁊ obediētie. g̃ vt videt ieiunare vel ieiuniū est
actus iusticie vel obediētie elicitiue. ¶ Pret. ꝯmedē tꝑa
te ꝯsistit inē aliq̄ extrema. s. supflue ꝯmedē ⁊ diminute ꝯ
ista extrema nō mediat alia virt⁹ q̄ abstinētia vt videt. g̃
ꝯmedere tꝑate ē mot⁹ abstinētie. ¶ Pret. abstinē ⁊ ꝯmede

tꝑate ē eiuſdē virtutis diſcretiue: q̄m virtus ꝗ̄ diſcernit
q̄ntū ⁊ qñ ⁊ vbi ⁊ q̄uo ſit ꝯmedendū: ⁊ ꝙ debet ꝯmedē tē-
ꝑate. ḡ eiuſdē virtutis ſunt abſtinere ⁊ ꝯmedere tꝑate: in
genere dico: q2 abſtinere ē maioris ambit⁹ ꝙ̄ ꝯmedē tꝑa-
te. ḡ ꝯmedere tꝑate eſt abſtinere. ⁊ q comedit tꝑate abſti-
net: quoꝝ vtrūq3 ē falſu3. Ad primū ḡ dōm. ꝙ ſicut ī
medicina corꝑali pōt eē eadē medicina ⁊ curatiua mor-
bi ⁊ ꝓſeruatiua a morbo: ſic ī medicina ſpūali. ⁊ q̄cq̄d ſit
ex ꝑte corꝑis: ſic eſt ex ꝑte aīe. ꝙ eadem medicina curat a
morbo ꝯſeruando in ſtatu ſanitatis. Iuxta qđ dr̄ beat⁹
Greg. in omel. q̄dā. ꝙ celeſtis medic⁹ ſingulis q̄buſq3 vi-
cijs obuiantia adhibet medicamēta. Nā ſicut arte medi-
cine calida frigidis: frigida calidis curāt. ita dñs nř cō-
trarijs oppoſuit medicamēta pctis: vt ⁊c̄. Pret. ꝓpe loq̄n-
do tꝑantia ē magis ꝓſeruatiua: ieiuniū magis curatiua.
Pret. tꝑantia in genere eſt ꝓſeruatiua ⁊ curatiua ratiōe
diuerſaꝝ ſuaꝝ ſpecieꝝ. ¶ Ad illa ꝗ̄ ſequūt. ꝙ ſcil3 ieiu-
niū ſatiſfacit ⁊ ita reddit qđ debet. ⁊ ſilr̄ obedit ⁊c̄. Pōt
dici ſic. ꝙ ieiuniū reddit qđ debet ⁊ obedit: nō tñ ſeq̄t ꝙ
ieiuniū vel ieiunare ſacit actus iuſticie ⁊ obediētie elici-
tiue: q2 ex h̄ nō ſequit. q2 ieiuniu3 vel ieiunare ſunt ꝓpri
actus iuſticie ⁊ obediētie. ſic̄ diligere caritatis ē: ⁊ credē
fidei. l3. n. in ꝗ̄tu3 ſatiſfacit reddit qđ debet: nō tñ ex h̄ ſe-
quit ꝙ [illegible] actus ꝓprie iuſticie ſit. nec ſequit q diligit deū
facit qđ debet. ḡ diligere deū ē actus iuſticie elicitiue. oīs
enī actus virtutis ē quodāmodo debit⁹ in ꝓcepto. Iuxta
qđ ponit ꝙ actus virtutis eſt ī ꝓcepto ⁊ ñ habit⁹. nec tñ
oīs actus virtutis ē iuſticie ⁊ obediētie elicitiue. ¶ Ad il-
la ꝗ̄ ſequūt pōt dici. ꝙ ꝯmedere tꝑate ⁊ abſtinere ſūt ſim-
plr̄ idē. ꝯmedere tꝑate ē actus cuiuſlibet v̄tutis ſpecia-
lis. ꝗ̄ etſi forſitan pōt dici ī re qđ abſtinētia: innoīata tñ
eſt. vñ eſt motus vel act⁹ abſtinētie ꝑ accñs loquēdo. ſic̄
retinenda retinere ē actus ſiue motus largitatis ꝑ accñs
loquēdo. Virtus. n. que mediat inť hec extrema oīa reti-
nere ⁊ oīa dare h3 duos act⁹. ſ. dare danda ⁊ retinere re-
tinēda. Actus aūt q eſt dare danda ⁊ retinere retinenda
eſt mediū. Actus q eſt dare danda elicit ex largitate pro-
prie loquēdo. Actus ille q eſt retinere retinenda elicit ex
ꝑcitate. tñ ꝑ accñs loquēdo retinere retinēda ē mot⁹ lar-
gitatis. ⁊ h̄ eſt: q2 largitas eſt idē in re qđ ꝑcitas. ⁊ l3 re-
tinere retinēda ē mot⁹ largitatis: nō tñ retinere ē idē qđ
dare. nec ſequit: iſte retiñet ḡ dat. Silr̄ virt⁹ q̄ mediat inť
hec duo extrema: ſuꝑflue comedere ⁊ diminute. h3 duos
actus. ſ. abſtinere mō debito: ⁊ tꝑate ꝯmedere. inq̄tu3 re-
ſpicit actū abſtinēdi virtus vocat abſtinētie. inq̄tu3 ꝯme-
dendi nō h3 nomē ꝓpriū. ꝯmedere ḡ tꝑate ē mot⁹ abſtinē-
tie ꝑ accñs loquēdo. nec ex h̄ ſequit ꝙ ꝯmedere tꝑate eſt
abſtinere: nec q comedat tꝑate ꝙ abſtineat. ſic̄ p3 ī cōſili-
vt p3 ex dictis. Ieiuniū vō aliq̄n accipit ſpēalr̄. ⁊ ſic plu-
ribus modis. Vno mō vt ē actus vel op⁹ iuſticie. ſ. vt eſt
ſatiſfactoriū opus diuiſu3 ꝯ ořonē ⁊ elemoſinā. Alio mō
ꝓut eſt actus tꝑantie. Eſt enī quedā tꝑantia ořis: vt ha-
bet ex li. de ſimilitudinib3. Duo q̄ppe ſunt virtutis gene-
ra que inter ſe differūt: ſicut corp⁹ ⁊ aīa. Vnū eſt interi⁹
⁊ inuiſibile: aliud exterius ⁊ viſibile. Interi⁹ nāq3 ē cari-
tas. humilitas. patiētia. benignitas. ceteraq3 ꝯſilia. Ex-
terius vō ieiunare, elemoſinas dare. in ořonib3 vigilare.
lacrimari. aliaq3 hmōi. ⁊ ſic̄ corp⁹ ſine aīa diu ſubſiſtere
ñ pōt. aīa vō ſine corꝑe pōt. ſic gen⁹ exterius ſine interi-
ori nō diu ſubſiſtit. ſed interi⁹ bñ ſine exteriori. h̄ vltimo
mō ſine oīm inſtitutōe eccīe ē ieiuniū act⁹ v̄tutis. Adhuc
alio mō eſt actus obediētie ſm ꝙ quodāmodo indictū fu-
it in ꝑadiſo. vñ Aug⁹. ꝯ Iulianū. q2 nō ieiunauim⁹ a pa-
diſo expulſi ſumus.

Queſtio. xxix. de modo ieiunandi.

Sequitur de mō ieiu-
nandi. Primo ḡ querit: a quib3 ſit abſti-
nendū tꝑe ieiunij. Scđo. vtrum magis
abſtinendū eſt tꝑe ieiunij a quanto vel a quali [illegible]
[illegible]
rios ⁊ qualibet vice parū.

Membrū primū

[illegible] a quib3 abſtinendū ē tꝑe
ieiunij. Et ꝙ a fructib3 videt ſic ſm Aug.
Ieiuniū eſt inſtitutū ꝓpter tranſgreſſione3
primā. h̄ illa tranſgreſſio fuit ꝓpter ꝯmeſti-
onem fructus arboris vetite. ḡ ab illis ē abſtinēdū vt pu-
niamur in quo peccauim⁹. ¶ Pre. oua ſunt maxie nutri-
tiua ⁊ generatiua ſeminis. ḡ nunq̄ debēt ſumi ſiue comedi
tꝑe ieiunij alicui⁹. ¶ Pre. cui negat qđ min⁹ eſt: ⁊ qđ ma-
ius. q2 qui nō eſt dignus minori. nec maiori. h̄ maior
eſt delectatio ⁊ magis inordinata in ꝯcubitu etiam licito
ꝙ̄ in eſu carniū vel ꝙ̄ in duplici ꝯmeſtione. ḡ ab illo ē ab-
ſtinendū tꝑe ieiunij. ¶ Pre. cū ieiuniū ſit inſtitutū cōtra
laſciuiā carnis: ab illis cibis ē maxie abſtinendū q ꝓuo-
cant ad libidinē. hmōi ſunt legumina: q2 cū ſint vētoſa fa-
ciūt extenſione3 ſiue inflāmatiō3 in mēbris genitalibus.
¶ Pre. plures legunt fieri exceſſus ꝑ vinu3 ꝙ̄ ꝑ carnes.
Geñ. ix. Noe inebriatus ē ꝑ vinū ⁊ viſa ſūt pudēda ei⁹.
Geñ. xix. Loth inebriat⁹ ē ⁊ cōmiſit inceſtū. De ꝗ̄ etiam
dicit Aug⁹. ꝯ Fauſtū. Credo culpādus ē Loth. nō q̄ntū
meret inceſtus: h̄ quantū meret ebrietas. ḡ tota culpa in
vinū refundit. ꝓpter qđ videt ꝙ abſtinendū ſit a vino tē-
pore ieiunij. ¶ Pre. cū ieiuniū inſtitutū ſit ad repreſſiōe3
luxurie: ꝗ̄ etiā repſſio maxie fit ex abſtinētia a vino. ḡ ⁊c̄.
Qꝫ aūt reprimat impetus luxurie ex abſtinentia a vino:
ex ſupradictis p3. ¶ Pre. lex noua ꝑfectior eſt ꝙ̄ vetus. h̄
in veteri ieiunātes abſtinebant ab omni ope ſuili. ḡ ⁊c̄.
¶ Pret. dicit phus. ꝙ inter eſcā minime ſunt nutritiua
ignis ⁊ aer: maxie aūt aqua ⁊ terra. ḡ aīalia aerea min⁹
nutriūt ꝙ̄ aquatica. ḡ ſi illa ꝓhibent. vt volatilia. magis
ꝓhibēdi ſunt piſces ⁊ magis abſtinendū eſt ab illis. Ite
ex hoc ꝯcludi pōt. ꝙ min⁹ debēt ꝓhiberi volatilia tꝑe ie-
iunij ꝙ̄ piſces. ⁊ ita ſi piſces nō ꝓhibent: nec illa. Re-
ſponſio. ꝙ ieiuniū neceſſariū ē ad carnē domandā ne ſeui-
at ad illicita. ad ꝑſonā affligendā cōtra delectatiō3 habitam
in peccatis. ad vicia reſecāda ⁊ pctā tollēda. vt ſit recon-
ciliatio ⁊ pax cū deo: qui peccatis ⁊ vicijs infeſtabat. vñ
ab illis abſtinendū eſt que ad carnis laſciuiā nimis ꝓuo-
cant: que inordinate ꝑſonā delectāt: ⁊ q̄ reſecatiō3 viciꝝ
impediūt: ⁊ peccatoꝝ cauſas fouēt. ¶ Ad illud ḡ qđ ob-
ijcit. ꝙ a fructib3 ē abſtinēdū: q2 prima trāſgreſſio ex viſu
fructus euenit. dicit ꝙ nec tunc nec nunc eſt ſimpliciter
vſus fructus in vicio. ſed inordinatus appetitus nunc: ⁊
eſus prohibitus tunc. Inordinatus aūt appetitus meli⁹
⁊ efficacius reprimit ꝑ abſtinentiam ab eſu carniū ꝙ̄ per
abſtinentiā ab eſu fructuū: quia inter nutritiua que ſunt
vltime compoſitōnis vt ſunt aīalia maxime nutriunt car-
nea, cōmuniter dico, ꝓpter caliditatē ⁊ humiditatē: ⁊ faci-
unt vigere fomite3. ⁊ incentiuū carnis ꝓuocant. hec enī
faciūt calidū ⁊ humidū. nō ſimiliter eſt de viſu fructuū. ꝓpť
quod nō eſt ita neceſſaria eoꝝ abſtinentia. ¶ Ad illud qđ
obijcitur. ꝙ oua ſunt valde nutritiua. Pōt dici ꝙ in ieiu-
nio abſtinendu3 eſt ab illis cibis ex quibus prouocat ho-
mo ad carnis laſciuiam. ⁊ ideo a carnibus ⁊ que ordinā-
tur ad carnes. vt oua caſeus ⁊ lac [illegible] ſunt multi
nutrimenti ⁊ replent corpora quibus vniunt multis hu-
moribus ⁊ laſciuiam prouocant. ꝓpter quod tempore qua-
drageſimali ⁊ quatuor temporum ⁊ etiam vigiliarum in ali-
quibus partibus a cibis illis conſuetudinaliter abſtinet.
q̄ꝫ tamen propter neceſſitatem [illegible]
niorum indulgetur. ⁊ maxime qñ temporibus illis ieiu-
nij feſtiuitates occurrunt. in quo non ſine ratione occurrit ob
illis quorum intereſt ꝓpter feſtorum ſolennitatem ieiunij
afflictionē debere mitigari. In aliquib3 autem terris etiā
in temporibus ieiuniorum predictis: ꝓpter neceſſitatē ⁊ ie-
[illegible] ¶ Ad id qđ
obijcit de leguminibus. Poteſt dici ꝙ l3 legumina eoꝝ

sunt ventosa faciūt extensionē ī mēbris genitalibꝫ. tñ qa
ventosa sunt nō multū sunt inceptabilia. Alet .n. nō faci
le immiscet corpibꝫ in quibꝫ dñaꝛ terra ꝛ aq̄ cuiusmodi
sunt legumia. ꝛ ideo lꝫ faciāt quandā extēsioꝫ mēbꝛoꝝ:
tñ ab eis ñ opꝫ abstinere: eo ꝙ nō de facili cū aere admi
scent. ꝛ sic ñ cibāt multū. Pret. qꝛ illis dñaꝛ terra ꝛ aq̄
marie sunt nature frigide. vñ sūt minime incētiua. ¶ Ad
hoc qd̄ obijcit. ꝙ maioꝛ ē inordinatio in cōcubitu ꝛc̄. pōt
dici ꝙ ħ nō opoꝛtuit ꝓpt̄ piculū incōtinētie ꝛ lapsus gui
cie: cū etiā in ꝯcubitu tali sacrm̄ excusat. ¶ Ad illō qd̄
obijcit de vino. pōt dici ꝙ eccīa prudent̄ ñ instituit absti
nentiā fieri debere a vino. ꝓpter infirmoꝝ murmuratōꝫ
ꝛ inobedientiā: ꝛ etiā necitatē digestionis. multi .n. hñt
debilē stomachū qbꝫ necessarius ē vsus vini ꝓpt̄ dige-
stionē celebrandā. Pret. panis ꝛ vinum necīa sunt vite
fm ysido. li. xx. ethymo. ¶ Ad illō qd̄ obijcit. ꝙ in lege
veteri abstinebāt ab omni ope kuili ꝛc̄. pōt dici ꝙ existēs
in tpe grē veritatē tenēt ꝛ figurā dimiserūt. qꝛ ꝗ illa va-
catio ab ope kuili figurabat vacatōꝫ ab ope pcti: quod
reddit opatores kuos eius. iuxta illō Jo. viij. Qui facit
peccatū kuus ē peccati. mō in tpe ieiunij cessandū ē a pec
catis moꝛtalibꝫ ad ħ ꝙ ieiuniū sit efficax. ¶ Ad illō qd̄
obijcit. ꝙ aīalia aerea min⁹ nutriūt ꝙ̄ aq̄tica. Pōt dici.
ꝙ natura est sustentanda ꝛ vicia resecāda. vñ in statutis
cōmunibꝫ ꝯdescendendū est infirmitatibꝫ: ꝛ voluptatibꝫ
resistendū. qꝛ etiā carnes aeree ex pte volatilia: delicias
carnales gignūt ꝛ fouēt. nō aūt intantū pisces. cū pisci
bus aūt est vinū necīuꝫ ꝓpter stomachi debilitatē: ideo ñ
omīa sunt subtrahenda tpe ieiunij: nec oīa ꝯcedēda. car-
nes aūt auferunt vt luxuria sine lascivia carnis resecet.
vinū ꝛ pisces ꝯcedunt ad nature sustentatōꝫ. vñ ysi. lib.
de officio ca. xliij. loquens de vsu carniū ꝛ vini ait. Car-
nes ꝛ vinum post diluuiū in vsum hominibus ē ꝯcessuꝫ. nā
in initio ꝯcessum nō fuerat: nisi tñ illud, vt scriptū est: li
gnū fructiferū ꝛ herbam seminalē dedi vobis in escam.
Postea vō Noe data sunt in esum cūcta aīalia. vnicuiqꝫ
tunc attributa licētia est. Sꝫ postq̄ xp̄s q est principiū ꝛ
finis apparuit: ħ qd̄ in principio suspēderat etiā in tēpo-
rū fine retraxit. loquēs p aplm̄ suū. Bonū est nō mādu-
care carnes ꝛ nō bibere vinū. ꝛ iterū. q infirmus est olus
manducet. Nō igit̄ qa carnes male sunt ꝓhibent̄: ħ qa
epule eaꝝ carnis luxuriā gignūt ꝛ faciūt nutrimēta oīm
vicioꝝ. esca venter: ꝛ venter escis. de⁹ aūt hūc ꝛ hanc de-
struet. pisces sane: qꝛ eū post resurrectōꝫ accepit domin⁹
possumus mādūcare. hoc .n. nec saluatoꝛ nec apostoli ꝓ-
hibuerūt. hec ysido.

Membꝛū secūdū

Consequent̄ querit̄. vtꝝ magis abstinendū
sit tpe ieiunij a quanto vel a quali. hoc ē q̄-
rere. vtꝝ magis abstinendū ē a supfluitate
ciboꝝ: vel a cibarijs delicatis. Et magis
abstinendū sit a quali: videt̄ sic. Dan. x. Panē desidera
bilē nō comedi. Glo. a cibis delicatis abstinuit. qd̄ ma
xime faciendū ē nobis tēpe ieiunij. ꝗ abstinēdū ē a quali.
¶ Pret. Hugo de s. vic. scda pte de sacris. Si ī correpti-
one minoꝛ est afflictio ꝙ̄ in culpa fuit delectatio: nō ē di-
gnus fructus pnie. pensanda ꝗ est afflictio penes vel fm
quantitatē delectatōis. ꝛ ita penes qualitatē. quare a qlī
magis abstinendū. ¶ Pret. idē dicit. ꝙ pnia directe ra-
dicē aspicit peccati que est libido. ꝛ libido magis respi
cit quale: quare pnia magis penes qualitatē pensatur. ꝛ
ita magis abstinendū est a quali. ¶ Pret. phs. volēs in-
tendere ad virtutē opꝫ inspicere ad ꝯtrariū. ħ marie cō-
trariū virtuti in oībus est delectatōis excessus: qre vt ie-
iunio pueniat̄ ad virtutē: marie abstinēdū ē a qlī. ¶ Pret.
delectatio fm phm finis est desiderij ꝛ delectatio ꝯiūctō
ꝯuenientis cū ꝯueniēti. ꝛ ꝯueniētia attendit̄ penes qlita-
tē. quare ꝛ delectatio. ꝗ ꝛc̄. ¶ Pret. ꝓpter qd̄ vnūquodqꝫ
ꝛ illud magis. ħ quantū nō appetit̄ nisi ꝓpt̄ quale. nā
cibꝰ amar⁹ nō appetit̄ nec libenter recipit̄. ꝗ quale magis
appetit̄. ꝗ ꝛc̄. ¶ Pret. in nobis triplex ē potētia. sensus ꝛ
imaginatio ꝛ intellectus. Et sensus ꝯtrahit̄ p obiecto hꝫ ꝗ
litatē imaginatio quantū ꝛ intellect⁹ hꝫ qd̄ ꝯtrahit̄ p obie
cto. ħ ieiuniū est institutū ad reprimendū delectatōes cor-
poꝛis fm sensum gestū. ꝗ institutū ad reprimendā delecta-
tionē penes quale. quare a qlī magis est abstinendum.
¶ Contra. Aug⁹. dicit de ieiunio sabbati. Alia ratōe
carentia dicūt̄ a loga: quibꝫ siles sunt ventri dediti ꝓpter
immoderatā ꝯiuiū quo mens obruit̄. ab illo aūt magis
est abstinendū quo mens magis obruit̄. magis aūt obru
itur p supfluitatē cibi ꝙ̄ p qualitatē: vt dic̄ auctor. ꝗ ma
gis abstinendū est a quāto ꝙ̄ a quali. ¶ Pret. ysido. de
summo bono. Quicqd cū modo ꝛ tpamento recipit̄ salu
tare est: qcqd modū excesserit piculosum est. ꝗ magis ver
sat̄ piculū circa quantū. qre ꝛc̄. ¶ Pret. cui⁹ excessus est
minus excusabilis ab illo magis est abstinēdū. excessus
in quanto minus est excusabilis: quia minoꝛ est ꝓnitas
ibi. magis proni sumus ad comedendū delectabilia ꝙ̄ ad
multū cibū qd̄ nō est delectabile. qre ꝛc̄. ¶ Pret. cui⁹ ex-
cessus est magis ꝯtra naturā: ab illo est magis abstinēdū
excessus in quanto est hmōi: qm̄ magis grauat naturā ꝛ
corrumpit cibꝰ supfluus ꝙ̄ cib⁹ delicat⁹. qre ꝛc̄. ¶ Pret.
cui⁹ excessus est magis ꝯtra eētiam virtutis: ab illo est
magis abstinendū. ħ excessus in quanto est hmōi: qꝛ vir-
tus querit mediū ꝛ immoderatū fugit: ꝛ ꝯsistit inter sup-
fluū ꝛ diminutū. vñ mediū magis impugnat supfluita-
te ꝙ̄ qlītas. quare ꝛc̄. ¶ Pret. cui⁹ excessus magis red-
dit hoīē inhabilē ad opatōnes spūales ab eo magis est
abstinendū. ħ p excessū in quantitate magis efficit̄ homo
inhabilis ad opatōes spūales: ꝙ̄ p excessū in qualitate
vt pꝫ p se in omnibꝫ. quare ꝛc̄. ¶ Pret. virtus ꝯsistit cir-
ca difficile. ħ qñ homo hꝫ plura fercula delectabilia. dif-
ficilius abstinet a quāto ꝙ̄ a quali. ꝗ magis ꝯsistit circa
quantū ꝙ̄ circa quale. ꝛ ita circa abstinentiā a quāto ma
gis est virtus. ¶ Rūsio. Est iudicare de hmōi abstinētia
dupl'r. aut fm legē constitutōis eccīastice: aut fm legē
virtutis q̄ est sobrietas. fm ꝯstitutōes eccīasticā magis ē
abstinendū in ieiunio a quali ꝙ̄ a quanto: eo ꝙ circa ab-
stinentiā a quali piculū est minus: ꝛ iudiciū certi⁹: ꝛ cō-
modū maius. Periculū min⁹: qꝛ q̄tū ad sustentatōꝫ na
ture ꝛ nutrimentū nō refert cuiusmodi sumant̄ alimenta
dūmodo natura sustentet̄. Itē iudiciū est certi⁹: qꝛ ñ po
tuit iudicare eccīa quantū deberet sufficē. qꝛ qd̄ parū est
vni: multū est alij. ħ circa qualitatē potuit diffinire dicē-
do talia cibaria nō eē sumēda tpe tali. Itē ꝯmodū mai⁹
est abstinendo a quali: quia ieiuniū institutū est ꝓpt̄ pau
peres. quia circa magis delectabilia maiores fiūt expēse
siue in delectabilibꝫ. ꝛ hmōi expense magis erogāde sunt
paupibus. ꝛ etiā plus sustentāt pauperes de residuo quāti
ꝙ̄ de residuo delectabilis. nec est curandū dare paupibus
delectabilia: imo malū est. ħ danda eis sustentatio. Ideo
dico ꝓpter istas rōnes fm constitutiōes eccīasticā magis
abstinendū est a quali ꝙ̄ a quāto. Scdꝫ aūt legē virtutis
sobrietatis distinguēdū est. qm̄ aut querit̄ de quāto ꝛ qlī
illicito: aut licito. In illicito magis abstinēdū ē a quali
ꝙ̄ a quanto. vñ maius peccatū eēt tpe ieiunij ꝯmedē mor
sellū carnis ꝙ̄ comedere multū de licitis. Si aūt loq̄mur
de quanto ꝛ qlī licito: dico tūc ꝙ nō est hic dare generalē
regulā. nec potuit eccīa determiare a ꝗ magis. Aliq enī
delectant̄ in quanto: aliq in quali. Sūt aūt aliq ita eda-
ces ꝙ nō querūt nisi supfluitatē. aliq vō magis delectan-
tur in bono ꝛ sufficit eis parū dūmodo sit delectabile ꝛ
suaue. vñ magis delectāt̄ in suauitate ciboꝝ ꝙ̄ in plura-
litate. ꝛ illis q ꝓniores sunt ad edacitatē maioꝛ virtus ē
abstinere a quanto. Eis vō qui plus delectant̄ in suaui-
tate illoꝝ maioꝛ est virtus abstinere a quali ꝙ̄ a quanto.
¶ Et ad illō qd̄ primo obijcit̄. ꝙ maxime abstinendū ē
tempe ieiunij a delectabilibꝫ. Dico ꝙ hoc intelligitur p
compatōꝫ ad quantū. vnde tpe ieiunij plus ꝙ̄ a [illegible] de-
lectabilibꝫ abstinendū est. ¶ Ad illud qd̄ ab eo [illegible] habet.
ꝙ pnia directe respicit radicē peccati. i. libidinē. Pōt

dici q libido in gustu pōt ꝯsiderari ſm q viget in palato
ꝫ lingua ꝫ sic magis respicit quale. Vel pt ꝯsiderari ſm
q gustus est in iuuamētū deseruiens virtuti nutritiue. ꝫ sic
[illegible] magis respicit quantū q quale. ¶ Ad illud quod
obiicit q ꝯtra virtuti ē excessus delectatōnis ꝛc. pōt dici
q [illegible] delectatio immēsa ē ꝯtrāti ꝯtraria: ꝫ ꝫ superfluitas
ꝫ etiā magis peccaret q nō ꝯmederet ad sustentatōēꝫ na-
ture: q̄ ꝯmedendo delecata. qꝛ magis grauaret naturā.
¶ Ad illud qd obiicit ſm [illegible] q delectatio ē finis desi-
derij rōne ꝯueniētie ꝛc. pōt dici q desiderium quāqꝫ causat
ex indigentia: quāqꝫ ex ꝯueniētia coniūctoꝝ delectabiliū.
delectatō aūt illa que est finis desiderij rōne ꝯueniētie re-
spicit quale. delectatio aūt q est finis desiderij rōne indi-
gentie magis respicit quantū. ¶ Ad illd qd obiicit q nō
appetit quantū nisi rōne qualis ꝛc. pōt dici q falsum est.
[illegible] rōne [illegible] appetit pōt alit ex. vnꝰ. n. appe-
tit satisfacē virtuti nutritiue: ꝫ aliꝰ libidini gustui ſm se.
ſm q viget in palato ꝫ lingua. ꝫ ideo iste magis appetit
suauitatē ciboꝝ: aliꝰ magis quantitatē. ¶ Aliud sol-
uit ꝫ priꝰ. qm gustus ſm q seruit nutritiue magis respi-
cit quātū. ſm se tm̄ ꝫ ſm q viget libido eiꝰ in lingua ꝫ pa-
lato magis respicit gustus quale. ¶ Ad illud qd obiicit
ad ptē aliā. Dico ad primū. q immoderatū ꝯuiuiū po-
test eē in quali sicut in quāto. Pre. loqt augꝰ. in illicitis
de quibꝰ nō est questio. Pre. magis effrenate ferunt ho-
mines ꝫ immoderātiꝰ [illegible] cibo [illegible]. ¶ Ad illd qd obi-
cit p ysido. qcqd modū excesserit piculosum ē ꝛc. pōt di-
ci q excessus ꝫ grauamē nature accidit ex q̄li sicut ex q̄nto.
ꝫ minꝰ se sciūt hoīes refrenare circa q̄le q circa quātū.
ideo pluribꝰ magis abstinendū ē a q̄li. ¶ Ad illd qd obi-
cit [illegible] excessus ē minꝰ excusabilis ꝛc. pt dici q excessus
in licitis in quāto: magis ē excusabilis rōne ꝯtutis nutri-
tiue. ꝫ in illicitis ē magis excusabilis excessus in q̄li: qꝛ
quale magis mouet ꝫ trahit ad excessum. ¶ Ad illud qd
obiicit. q excessus in quāto magis grauat naturā. pōt dici
q excessus in quali grauat naturā [illegible] excessus in quanto. ꝫ
[illegible] minꝰ sciūt se hoīes refrenare circa quale. ꝫ
ꝓpter hoc tanto magis abstinendum ē a q̄li. ¶ Ad illud qd
obiicit. q excessus i quāto ē magis ꝯtra [illegible] ꝛc. pt
dici q [illegible] in quali sic in quāto ꝫ [illegible] virtutē
impugnat. excessus. n. in quali inducit excessum in quāto
frequēter ꝫ [illegible] impedit [illegible] rōnis. sicut excessus [illegible]
[illegible] q hō nimis bibit nec ponit mediū i bi-
bendo. ¶ Ad illud qd obiicit. q excessus in quāto reddit
hoīeꝫ magis inhabilē ꝛc. pōt dici q excessus i q̄li magis
[illegible] carnalē [illegible] q excessus i quāto. [illegible] magis im-
pedit memoriā ꝫ eleuatōēꝫ mentis in deū: ꝫ reddit hoīeꝫ
magis inhabilē ad spūalia simplr̄ q excessus in quanto.
[illegible] excessus i quāto magis efficiat hoīeꝫ inhabilē ad te-
pus: excessus tm̄ in quali magis reddit inhabilē simplr̄.
¶ Ad vltimū dōm. q [illegible] difficiliꝰ abstinet hō qn̄ hꝫ
[illegible] fercula delectabilia a quāto q a quali [illegible]
est magis ꝓpter ꝓuocatōēꝫ qualis q quanti. ꝓpter qd
[illegible] difficilius ē ponere modū circa quale q circa
quantū. [illegible] peccare [illegible] ſm q
simplr̄. Silr̄ ꝫ plures alie in h ꝓblemate posite.

Membꝛū terciū

Onsequēter querit. vtꝝ semel ꝯmedendum
sit in die q̄ ieiunat ꝫ sufficienē: vel pluries
ꝫ q̄libet vice paꝝ sic faciūt greci. Et videt
q melius ē ꝫ laudabiliꝰ pluries ꝯmedere i
[illegible] paꝝ q semel ꝫ satis. [illegible]
epla loquēs de instructiōe cuiusdā puelle: dicit. Sic ꝯme-
[illegible] comedit ꝫ paꝝ [illegible]
[illegible] comedit [illegible] ꝯme-
dere pluries ꝫ parū q comedē semel ꝫ satis. ¶ Pre. Hie-
ro. ibidē. Melius est ꝯmedere paꝝ q semel satis sumē.
melius est pluries paꝝ comedere q semel [illegible]
[illegible] de summo bono. Spernit eius ieiuniū q
in [illegible] ciboꝝ [illegible]

quare ꝯtēptibile est: ꝫ ieiuniū grecoꝝ laudabile magis.
¶ Pre. [illegible]
sta iusta possibilis ſm naturā: ſm ꝯsuetudinē loco tpi ꝫ
ꝯuenīēs necīa vtilis manifesta. ꝫ si institutū eēt ieiuniū
nostrū sic q pluries ꝯmederemꝰ in die ꝫ paꝝ [illegible]
[illegible] poss [illegible]
se a ieiunio [illegible] magis [illegible] natura q
minus grauaret natura. q sic debuit institui ieiunium. ꝫ
tale est ieiuniū grecoꝝ. q illud laudabilius ē q [illegible]
¶ Pre. multis modis ꝯtingit peccare p gulā [illegible]
Pre. ꝓpere laute: nimis ardēt studiose. [illegible]
le viciū est nimis ardent comedere. Esau. n. in [illegible]
cule pdidit primogenita: qꝛ nimis ardent appetijt lentic-
lam. q cū ieiuniū institutū sit ꝯtra viciū gule: potissime
debuit institui ꝯtra illud viciū qd ē nimis ardent ꝯmedē
qd ē pessimū gule viciū. ꝫ hmōi ardor maxie accendit qn̄
hō nō comedit nisi semel in die. Cū. n. hō ieiunauit vsqꝫ
ad nonā vel vsqꝫ ad vesperā: multū appetit ꝯmedē. Non
sic aūt si pluries in die ꝯmederet ꝫ paꝝ. q debuit meliꝰ
institui isto modo. ¶ Pre. semel manducare appetitū au-
get ꝯmedendi: vt dictū est. ita etiā q nescit hō discernere
quid nature vel qd voluptati expediat. ꝫ tūc peccare con-
tingit ꝯmedēdo qn̄ inter ista homo nescit discernē. sciret
aūt magis discernere inter hec pluries ꝫ parū ꝯmedēdo.
quare sic ieiunare eēt vt videt meliꝰ. ¶ Pre. ieiuniū dꝫ
esse afflictiuū. ꝫ qn̄ hō ꝓgustauit delectabile: si sibi subtra-
hatur tūc multū affligit. abstinere q se a delectabili ꝓgu-
stato multū afflictiuū est. ꝫ ille q pluries ꝯmedit ꝫ paꝝ:
cohibet appetitū [illegible] ꝫ retrahit se a delectabili ꝓgustato.
q multū affligit. [illegible] magis [illegible]
quare ꝛc. ¶ Pre. ieiuniū ē [illegible] i deū.
[illegible] tpe ieiunij magis debet eē eleuata in deū. ꝫ virtꝰ men-
tis [illegible] ꝯmestione ꝫ ꝯmedere semel i die ma-
gis impedit eleuatōēꝫ mētis [illegible] ꝯmedē plu-
ries parū. quare magis [illegible] ieiunij. ¶ Pre.
in [illegible] semel [illegible]
[illegible] imitari in quātū possumꝰ. [illegible] debet
currere cū rigore mās̄uetudo: ꝫ cū ope rigoris opꝰ mās̄ue-
tudinis. ꝫ magis currit cū rigore abstinētie misericōdia cor-
poris ꝯmedendo pluries in die parū q ꝯmedēdo semel: ꝫ
minꝰ grauat natura. q̄re sic ieiunare laudabiliꝰ ē. ¶ Cō-
tra. sicut [illegible] ad pauca ita frequēter ad [illegible]
peccauimꝰ ꝯmedendo frequēter ꝫ multū. q satisfacere de-
bemus p ieiuniū ꝯmedendo raro ꝫ paucū. ꝫ h magis fit
comedendo semel in die. ꝫ q mō laudabiliꝰ est ieiunium.
¶ Pre. in ieiunio abstinere oportet a q̄li ꝫ a quāto. ꝫ ec-
clesia nō pōt determinare qualitatē molis vel ponderis
in ieiunio. qꝛ qd paꝝ vni est h alij ē multū: ꝫ ecōuerso. ꝫ
debuit quantitatē aliquā determiare in ieiunio: debuit q
determiare quantitatē vicissitudinis. ꝫ h factū ē iniūgē-
do semel in die tpe ieiunij ꝯmestionē. q istud recte ordina-
tū est. ¶ Pre. ieiuniū est ad eleuandā mentē [illegible] ꝫ q̄n-
to quis pluries ad inferiora se ꝯuertit ꝫ de inferioribꝰ
curat: tanto plus ab hmōi mentis eleuatōne impedit. q
istud est magis ꝯtra rōnē ieiunij. ¶ Pre. in actibꝰ in qui-
bus cōiuncta est voluptas cū necitate. quāto rariꝰ se ex-
ercet: tanto puriꝰ viuit. ꝫ in actu ꝯmedēdi ꝯiungit volu-
ptas necessitati [illegible] discernere qd voluptati quid
necitati expediat. quare q rarius ꝯmedit puriꝰ viuit ꝛc.
¶ Pre. augꝰ. de vera religione. Ois religio ois secta hꝫ
sua sacra sacrificia sacerdotia suos sacerdotes sua ieiu-
nia. ꝫ sacra sacrificia sacerdotiū religionis xp̄iane excel-
lunt sacra sacrificia sacerdotiū aliaꝝ religionū ꝫ sectaꝝ.
q ꝫ ieiuniū nr̄m ieiunia aliaꝝ sectaꝝ. recte q institutū est
ieiuniū. ¶ Pre. pfectius ieiunat ille q pōt magis dici ie-
iunans ꝫ q [illegible] p totū diē vsqꝫ ad nonā [illegible]
ras: plus pōt dici ieiunꝰ q ille q pluries comedit in die.
Ex quo. n. aliqs semel in die ꝯmedit: n̄ pōt dici ampliꝰ ie-
iunus. q nostrū ieiuniū pfectius ē q ieiuniū grecorum.
Rn̄sio. dico q pfectius est ꝫ ꝯgruētius est. pfectiꝰ enim
est qd plus hꝫ de modo specie ꝫ ordine. Modus autē in

ieiunio attendit̃ ſm abſtinentiã moderatã ab his quibꝯ
corrũpit̃ ſobrietas. ⁊ hmõi ſunt q̃le ⁊ q̃ntũ. abſtinendũ ẽ
ḡ a quali ⁊ a quãto. ſ; ã potuit ve dictũ ẽ eccia generalit̃
determiare de ieiunio quantitatẽ põderis: potuit aũt de
terminare quantitatẽ vici͛ſitudinis. ḡ determinãdo ieiu
niũ ꝑ modũ quantitatẽ inſtituit. ¶ Pre. noſtꝝ ieiuniũ plꝰ
hʒ de ſpecie. Species. n. dei eſt qua vniq̃deq; diſtinguit̃ ab
alijs. ⁊ ieiuniũ eſt rõnalis creature ſe affligẽtis. ⁊ diffe
rentias in hoc a brutis ꝙ ſemel comedenꝰ in die ieiunij.
pluries. n. comedere magis ad beſtialitatẽ accedit. ¶ Pre.
ẽ diuina ꝑ hoc a ꝯſueto via mutẽdi ab aliꝭ alias tꝑibꝰ plu
ries comedimꝰ. vnde ſi in tꝑe ieiunij ſiliſr pluries comede
remus: nõ eẽt q̃tũ ad h diuiſio a cõmuni ⁊ ꝯſueto mõ vi
uendi ſeu ꝯmedendi. ¶ Pre. plus hʒ ieiuniũ nr̃m de ordi
ne ꝙ attendit̃ in relatõe ⁊ ordine ieiunij ad finẽ ꝓpt̃ quẽ
inſtitutum eſt. vnde Hugo in li. de ſacra. Uita pca occi
dit vicia. libidinẽ extinguit. virtutẽ nutrit. aĩm roborat.
mentẽ ad celeſtia ſubleuat. ⁊ hoc magis fit i ieiunio qñ
ſemel comedit̃: q̃ ſi pluries comederemꝰ. ⁊ hoc ptʒ. quia
ſi pluries ꝯmederemꝰ: quidã ꝯmederẽt vſq; ad ſacietatẽ:
⁊ quidã ſepe eẽnt ſobrij. ſic ḡ rectius inſtitutũ eſt ieiuniũ
noſtrũ ꝓpter cauſas predictas. ¶ Ad illa duo que dicit
Hiero. ꝯtra quaſdã mulieres que ieiunabãt tribus vl' q̃
tuor diebꝰ abſtinendo a cibo oĩno: ita ꝙ erant valde ex
inanite. ⁊ nũc excedebant nimis ingurgitãdo ſe. ⁊ de tali
bus dicit: ꝙ debent ieiunare vt ſemꝑ eſuriant. i. vt ſobrie
ſint nõ ingurgitãdo ſe. ¶ Et dicit ꝙ meliꝰ ẽ parũ q̃tidie
comedere q̃ ſemel ſatis ſumere: ſic intelligit̃. ꝙ melius ẽ
quotidie moderate comedere q̃ ſemel ſumere ad ſuꝑflui
tatẽ. vnde ibi dicit̃ ſatis quod ſatiſfacit voluptati: quia
ſic melius conſeruat̃ ſobrietas. ¶ Ad illud ꝯſilio. põt di
ci. ꝙ eſt ſaturitas ſufficiẽtie: ⁊ hec non eſt peccatũ. ⁊ eſt ſa
turitas ſuꝑabundantie ſiue ſuꝑfluitatis: ⁊ hec peccatũ
eſt. ⁊ de hoc loquit̃ ꝯſilio. ¶ Ad illud dõm qđ dicit ꝯſi. de
lege peccati. põt dici ꝙ lex duo ꝯſiderat poſſibilitatẽ ⁊
honeſtatẽ: ⁊ principalr̃ honeſtatẽ. ⁊ lʒ lex grecoꝝ i ieiu
nio ſit poſſibilior ad ſeruandũ: noſtra tñ eſt honeſtior. iđ
ieiuniũ noſtrũ magis eſt ſm legẽ. ¶ Ad hoc qđ obijcit̃.
ꝙ minus grauaret̃ natura ⁊ libentiꝰ ꝯſentiret tali ieiu
nio. põt dici. ꝙ lʒ natura ſimpl'r minus grauaret̃ ⁊ citiꝰ
aſſentiret tali ieiunio: tamẽ natura vel ratio que aſpirat
fortius ad illud qđ eſt magis honeſtum ⁊ vtilius: affligit
ieiunio magis honeſto: ⁊ citius aſſentit huic afflictiuo qđ
eſt vtilius. quale eſt illud ꝙ ſemel ꝯmedit in die. ¶ Ad il
lud qđ obijcit̃. ꝙ ieiuniũ inſtitutũ eſt ꝯtra vicium gule: q̃
valde accendit̃ qñ homo nõ comedit niſi ſemel in die ⁊c̃.
põt dici ꝙ duplex eſt ardor ſiue appetitus gule. ſ. natura
lis ⁊ libidinoſus. naturalis nõ eſt peccatũ: ſ; libidinoſus.
Ieiuniũ aũt noſtrũ naturalẽ appetitũ accendit ⁊ auget:
nõ libidinoſũ. ⁊ loquor de ieiunio diſcreto exercitato ra
tionabilit̃. ſ; frequẽs ꝯmeſtio magis accendit appetitũ li
bidinoſum ex quadã conſuetudine comedendi ſrequẽtiꝰ.
¶ Ad illud qđ obijcit̃. ꝙ qñ auctus eſt appetitꝰ: ⁊ ratione
appetitus illius neſcit homo diſcernere ⁊c̃. põt dici ꝙ lʒ i
principio ꝯmeſtionis nõ poſſit homo diſcernere qđ neceſſi
tati: qđ voluptati expediat: ex quo tñ aliquãtulũ de cibo
ſumpſit ⁊ appetitui naturali ſatiſfecit: diſcernere poteſt.
¶ Ad illud qđ obijcit̃. ꝙ comeſtio pluries facta ex ſubtra
ctione delectabilis magis eſt afflictiua ⁊c̃. põt dici ꝙ du
plex eſt afflictio. vna que eſt excitatiua ꝯcupie. Scḋa q̃ ẽ
maceratiua ꝑſone ſiue carnis. ſubtractio delectabilis ꝑ
ceſſati magis affligit ꝯcupiaʒ excitãdo. comedere autẽ
ſemel in die magis affligit ꝯcupiſcẽtem ſiue ieiunantem ma
cerando. ⁊ hoc ſecundũ facit ieiunium noſtrum. ꝓpt̃ qđ
melius eſt. ¶ Ad hoc qđ obijcit̃. ꝙ virtus deprimitur ex
nimia comeſtione: quod contingit quando hõ ſemel ꝯme
dit ⁊c̃. põt dici ꝙ delectatio carnalis que non eſt nimis
exceſſiua magis roborat ſpiritũ ad opera ſpũalia: ⁊ ma
xime ad illa quibꝯ eſt viſus grauis. talis delectatio ẽ in ie
iunio noſtro: qđ non debet exerceri in nimia ſ; moderata
comeſtione. ⁊ lʒ virtus deprimat̃ in nimia comeſtiõe ⁊
ſuberabatur poteſtas ſtudẽdi: non ita eſt i ieiunio noſtro
quod debet in ſobrietate exerceri. ¶ Ad illud quod obij
citur. ꝙ in operibus noſtris cum rigore iuſticie certũ ẽ de
bet manſuetudo ⁊c̃. poteſt dici ꝙ in opere ſatiſfactõis pri
cipaliter debet currere iuſticia: ⁊ ex conſequẽti miſcdia.
⁊ ꝓpterea miſcdia ſpiritualis eſt affligere corpus ꝓ pec
cato. quia ſic miſeret̃ homo aĩe ſue: ⁊ eoipſo placet deo.
Iuxta illud Eccli. xxx. Miſerere anime tue pla. ¶ Ad il
lud quod obijcitur. ꝙ peccamus frequẽter comedendo ⁊
multum. ḡ debemus ſatiſfacere per ieiunium ꝯmedendo
pluries ⁊ parum ⁊c̃. poteſt dici ꝙ frequens comeſtio ma
gis punitur per raram q̃ ꝑ frequentẽ. quia ſicut peccat̃
per exceſſum. ⁊ cura debet eſſe per ꝯtrariũ. quia ꝯtraria
contrarijs curant̃: vt habet̃ a Greg. ⁊ ita eſt efficaciꝰ ie
iuniũ nr̃m ⁊ laudabilius q̃ ieiuniũ grecoꝝ.

Queſtio centeſima de in ſtitutione ieiunij.

SEquitur de inſtitu
tione ieiunij. Primo ergo queritur de in
ſtitutione ieiunij in generali. ſcʒ ſi ſtatiʒ
poſt peccatum debuit inſtitui. Secundo
de inſtitutione ieiunij tempore grẽ. Ter
cio de inſtitutione ieiunij quadrageſimalis. Quarto de
inſtitutione ieiunij quatuor tempoꝝ.

Membꝛũ primũ

CIrca primũ querit̃. vtrũ ieiunium debuit
inſtitui ⁊c̃. Uidetur ꝙ ſic. ꝑ hoc ꝙ propter
tranſgreſſionẽ precepti facti primo homi
totum genus humanũ reum factum eſt.
ſ; ꝑ que quis peccat ꝑ hec ⁊ torquet̃ Sap. xi. ḡ debuit ꝓ
ceptũ fieri homi in penã ſiue ſatiſfactõʒ trãſgreſſionis ꝓ
mi ꝓcepti de nõ ꝯmedendo ſiue ieiunãdo. ¶ Pre. ſ; vide
t̃ ꝙ ꝯtraria ꝯtrarijs curent̃. ⁊ ita morbo ortus ꝑ gulam
curari debuit ⁊ debet ꝑ abſtinentiã a cibo. ḡ ⁊c̃. ¶ Pre. i
carne viget quedã corruptio inclinãs ad malũ. ꝯueniebat
ḡ vt hũani generi ꝓuideret̃ q̃uo poſſet ab hmõi corrupti
one cauere ad qđ pronũ ẽ. ḡ aliqđ debuit inſtitui ꝑ quod
hmõi inclinatiuũ refrenet̃ ⁊ deprimat̃. ſ; aũt ꝯpetens ſit
ꝑ ieiuniũ: quia ſanat peſtes corporis ſm euãgeliũ. ¶ Pre.
Aug. ꝯtra Julianũ. Quia nõ ieiunauimꝰ a paradiſo ceci
dimꝰ: ieiunemꝰ ⁊ ad paradiſum reuocemur. ſi ḡ ꝯueniebat
vt homi ꝓuideret̃ vt rediret ad patriã ſiue reuocaret̃: cõ
ueniebat vt inſtitueret̃ ieiuniũ ad hmõi reuocationem.
¶ Cõtra. ab Aug. ꝯ Julianũ habet̃. ꝙ ieiuniũ ſit inſti
tutũ i paradiſo. Ibi. n. accepit hõ mandatũ ne de ligno ſcie
boni ⁊ mali ꝯmederet. Ex h ꝯſtat ⁊ manifeſtũ eſt. ⁊ qñ ⁊
vbi inſtitutũ ẽ ieiuniũ. ḡ ñ debuit iterato inſtitui. ¶ Pre.
ieiuniũ ẽ idẽ qđ abſtinentia. abſtinentia eſt ſpecies vl' actꝰ
ſobrietatis. ſobrietas aũt vel ſpẽs eiꝰ, vel actꝰ nõ inſtituit̃
nec inſtitui debet. ḡ nec ieiuniũ. ¶ Pre. virtꝰ ẽ certior oĩ
arte. ſ; ars ſufficiẽter regit illud circa qđ eſt in ſuo actu. ḡ cũ
temꝑantia ſit virtꝰ: ſufficiẽter regit illud circa qđ ẽ i ſuo actu.
ſ; ñ nõ requirit aliqđ quo regat̃ i ſuo actu. nec ꝙ aliqđ i
ſtituat̃ ad regimẽ ſui actus. ſ; ieiuniũ vt videt̃ ẽ ad hoc vt
ſcʒ temꝑantia regat̃ in ſuo actu. ḡ nõ oportet vt ieiuniũ inſti
tuat̃. ¶ Pre. eccleſia debet ſe ꝯformare quantũ põt acti
bus ⁊ operibus diuinis. vnde dictũ eſt Moyſi gerẽti ty
poʒ eccleſie Exo. xxv. Inſpice ⁊ fac ſm exemplar qđ tibi
monſtratũ eſt in monte. Sed lʒ inter precepta moralia
ſint quedã prohibitiones que reſpiciunt actum genera
tiue. vt Non mechaberis. Non concupiſces vxorem ⁊c̃.
non tamen ſunt alique que reſpiciunt actum nutritiue.
vt patet diſcurrendo per ſingula. Similiter vt videt̃ de
buit eſſe aliquod preceptum. cum ſit preceptum de ſupfluo
ergo de ieiunio non debet eſſe inſtitutio. ¶ Preterea.
cum tres ſunt partes ſatiſfactionis. oratio. elemoſyna. ⁊
ieiunium. non eſt aliqua inſtitutio generaliter facta ante
de elemoſyna ⁊ oratione. ergo nõ debet aliq̃ fieri ge

neraliter de ieiunio. ¶ Rñsio. q generale ieiunium debuit institui. vt sicut oẽs peccauerũt in adã: oẽs punirent. vt per ieiuniũ actũ corruptõis hũane fm q conueniret: declararet. et vt pfectã recõciliatõez cũ deo mereant p ieiuniũ. sic p gulam quodãmodo auersi sunt a deo et ad padisuz reuocarent a quo erant deiecti: vt vult Aug. ¶ Ad illud q qd [illegible] ieiuniũ [illegible] Pot dici q etsi aliq modo fuit ibi institutũ: nihilominus ieiuniũ de quo intendim̃ h debuit institui: qr inq̃tũ ibi fuit institutũ fuit pure disciplinabile. vñ nõ fuit bonũ nisi qr indictũ. modo nõ est pure disciplinabile: h et morale.

¶ Ad illud qd obijcit. q abstinẽtia est species vel act' sobrietatis etc. Põt dici q sobrietas elicit duplicẽ actũ. scz actũ necitatis qui attendit in abstinentia debita circa cibum et potũ vt nõ excedat in his: h mẽsura debita obseruetur: et h quodãmodo ẽ ieiũare. elicit nihilominus actuz supererogatõis vt q abstineat a tali cibo: vel tali tẽpe: vel vsqz ad talez horã. pmũ dictat natura ad quã oẽs tenent et dz institui. ad aliũ n̄ tenent oẽs: nisi qñ requirit opportunitas tpis et ieiuniũ cui' est actus iste dz institui: vt patz ex aliqbus rõnibus s. tactis. ¶ Ad illud qd obijcit. q virtus est certior etc. Põt dici q etsi virtus nõ indigeat arte vel institutõe ad suũ actũ regendũ: indiget tñ ad expediẽdũ. sicut caritas sufficit ad actũ suũ regendũ: tñ decalog' necessarius ẽ ad caritatez in suo actu ad expediẽdã: qr pcepta decalogi expediũt actũ caritatis siue caritatẽ i electionez actus sui. sic ieiuniũ expedit effectũ tpantie vel continẽtie inq̃tum reprimit fomitẽ vel carnẽ macerat. silr et actũ iusticie et pnie inq̃tũ punit p satisfactõz eũ qui deliquit. [illegible] ¶ Ad illud qd obijcit. q abstinentia inter pcepta moralia nõ sit data nisi ad ordinatõz hois ad deũ et pximũ: nutritiue ad seipm. ideo non oportz q inter moralia sit aliquid pceptũ ptinẽs ad actum nutritiue sicut generatiue. q̃uis inter disciplinalia possit eẽ. Uel dicenduz q precepta moralia sunt de his tñ q dictat natura tanq̃ necia. Disciplinalia ão sunt de his q nõ dictat natura tãq̃ necia: h tanq̃ vtilia et expedientia et qi quodãmodo supererogatõis. Et ideo pceptũ disciplinale ad plus se extendit q̃ morale. et nõ põt eẽ expressa institutio disciplinabilis de aliquo circa qd nõ est preceptuz morale expssuz. et sic nõ est simile qd assumit. ¶ Ad vltimũ qd obijcit. dõm q nõ est simile d ieiunio. elemosina. [illegible] ieiuniu [illegible] põt [illegible] emptõz: qr orõ est indicta. s. vt fideles i solẽnitatibus cõueniant ad ecciaz vt orent et vacent spũalibus opibus. Elemosina ãõ nõ est indicta: qr [illegible] nõ fieret tũc ex mera voluntate [illegible] meritũ [illegible] põt tñ aliq dici q elemosina fuit expresse instituta in lege Moysi. vñ dicituz Deut. xv. oĩno indigens et mendic' nõ erit int' vos. et infra eodez caplo multa alia. Et in lege euãgelica insinuatiue: vtpote ibi dñs manifestabat q elemosina valeat ad satisfactõz. Luc. xj. qd supest date elemosinaz: et ecce oĩa mũda sunt vobis. Et etiã q iudiciũ erit ventilandũ operibus mĩsc̃diẽ. xxv. Math. Et ibi dñs oñdit erogatõz elemosinaz valẽ ad coopatõez status pfectõis. Math. xix. Si vis pfectus eẽ: vade et vende oĩa que habes et da pauperibus. et hẽbis thesauz in celo et veni et seq̃re me.

Membrũ secũdũ

Consequẽter querit de institutõe ieiunij tpe [illegible] sponsi dũ cũ illis ẽ sponsus ieiunare. venient aũt dies cũ ablatus fuerit ab illis spõsus: et tũc ieiunabũt in illis diebus. h semel in annis singulis fit cõmemoratio ablatõis sponsi. i. passionis xpi et ei' mortis i ecclesia generali. g hñ debuit generale ieiuniũ in eccia semel i anno institui. ¶ Pret. Math. xvij. sup illud. h genus demonio z eijcit in ieiunio et orõne. Glo. ista carnaliuz voluptatũ mutabilitas nõ mutat vel vincit: nisi spũs oĩe [illegible] h cui' vsus est talis: et institutio ẽ ptilis. g institutio ieiunij est [illegible] h xps qui est sponsus eccie nobiscũ est vsqz ad cõsummatione seculi. g ieiunare nõ debem': nec debuit fieri ieiunij institutio. ¶ Pret. Aug. [illegible] diti nõ erant: quibus erat cõueniẽs tpali legi subiacẽ. iusti aũt eterne [illegible] debuit g eccia hmõi ieiuniũ instituere q̃tũ ad iustos nec q̃tũ ad pctores: qr eis meritoriũ nõ est. g nõ debuit hmõi ieiuniũ ab eccia institui. ¶ Pret. ibidem. lex eterna fm possibilitatẽ [illegible] stituta est qñ legi eterne cõsonat. g debuit institui ieiuniũ fm possibilitatẽ vniuscuiusqz. h nõ oẽs põt equalr ieiunare. facilius. n. ieiunat flegmatic' q̃ coleric'. g vnaz legem omibus imponere est cõtra legez eternã. nõ est g recte hmõi ieiuniũ institutũ. ¶ Pret. triplex est lex. s. nature: et lex scripta: et lex grẽ. lex grẽ est libertatis et lenitatis. h in lege nature nõ fuit obseruatũ hmõi ieiuniũ nec institutũ: nec silr in lege scripta. g multo min' in lege grẽ debet institui. ¶ Pret. lingua cõgruit in duo opa nature. in gustum: et locutõz. et frequẽtius peccam' p locutõez q̃ p gustum. h nõ est institutũ ab eccia silentiũ generale: imo sp est bonũ loq licita et honesta. g nec debuit institui ieiuniũ generale. ¶ Pret. cum sit triplex radix maloz. s. in appetitu honoz: diuitiaz: et ciboz. fm q dicit Iohes in canonica sua. Oĩe qd est in mũdo: cõcupia carnis ẽ: et cõcupiscẽtia oculoz: et supbia vite. et eccia n̄ determinauit q abstinendũ sit ab honoribus neqz a diuitijs. g nec ipsa debuit determinare q abstinendũ eẽt a cibis. ¶ Rñsio. cõueniebat q ieiuniũ institueret tpe grẽ et institutũ fuit. Ieiuniũ eni medicamentũ est cõtra morbũ. i. purgatiũ a pctis pperatis: et preseruatiũ cõtra peccata ppetrãda. Et cõueniebat q institueret potissime tpe grẽ: qñ cõueniebat cõtra morbum peccati exhiberi medicinã. et purgatõz fieri a peccatis [illegible] ¶ Ad illud qd [illegible] nõ debebant ieiun [illegible] tez que xpi carnalez pñtiam nõ habem' et [illegible] amam': vtroqz modo ieiunare debem'. ¶ Ad aliud qd obijcit. q iusti subiacent legi eterne: vñ nõ debẽt subiacẽ etc. nec ieiuniũ peccatoribus ẽ meritoriũ etc. Põt dici q ieiuniũ etsi nõ satisfacit p peccãtibus: cõdest tñ peccatoribus q̃ñ disponũt ad h q exeãt de peccatis. cõdest etiã iustis: qr nullus est ita bonus q nõ possit eẽ melior et possit pficere. Et q dicit aug'. q iusti nõ sunt sub lege eterna: loqtur de [illegible] in patria. ¶ Ad aliud qd obijcit q ieiuniũ debet institui fm possibilitatẽ vniuscuiusqz etc. Põt dici q ieiuniũ fm diuersas q̃s inuenit dispositões in hoĩbus [illegible] plus meret vnus q̃ alius. et ideo qr diuersas hz efficaci[illegible] a flegmaticus alijs cõditõibus paribus existẽtibus. ¶ Ad aliud [illegible] nõ qr pcipiat aliqd austeritatis: h qr dat interi' [illegible] simile de ieiunio lingue. Põt dici q nõ ẽ silr: qr magis [illegible] ideo nõ potuit lex ecciastica regulare hoies in locutõne sicut i [illegible] Pret. [illegible] põt seruari [illegible] eo q hoies oportet negociari [illegible]

tem ꝯ̄flictū. longius do ꝗ̄ afflige t in filijs. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit. ꝙ triplex ē radix pcti ⁊c̄. pōt dici ꝙ etsi mūd⁹ ⁊ dyabol⁹ sint hostes nr̄i sicut ⁊ caro. tn̄ differenter debet determiari remediū ꝯ̄ illos. qꝛ caro aliq̄ mō ē in ptāte nostra: mūdus ⁊ dyabol⁹ nequaq̄. ido ꝯ̄ ꝯcupiaꝫ carnis potuit eccia determiare remediū nō sic circa alia. Itē alia ē rō hmōi: qꝛ ꝯcupia carnis radix ē aliaꝝ ꝯcupiaꝝ. vñ dato remedio ꝯ̄ ꝯcupiaꝫ carnis: quodāmodo datuꝫ est contra alia.

Membrū terciū

C Onseq̄nter querit̄ de institutiōe ieiunij q̄dragesimalis. Primo ꝗ̄ querit̄ de institutione q̄tū ad precisionē siue artatiōꝫ exercitij illius. Scd̄o. de institutiōe q̄tuꝫ ad ꝯgruitatē tpis. Tercio. de institutiōe ad numeꝝ dieꝝ.

Articulus primus

Q Uerit̄ ꝗ̄ pmo. vtꝝ ieiuniuꝫ debuit institui ad exercendū tpibꝫ certis ⁊ determiatis: an exercendū sp. Et ꝙ ad exercēdū sp: videt̄ sic. duplex est ieiuniū: corpale ⁊ spūale. Spūale sp ē ꝯtinuādū sine interpolatiōe: silr̄ videt̄ de corpali. ꝗ̄ ñ debuit institui ad exercendū tm̄ quadraginta diebꝫ vel paucioribꝫ vel pluribꝫ determiate: ꝫ potius sp. ¶ Pre. est ieiuniū pietatis vt homo ieiunet abstinēdo: ⁊ paupibꝫ det quantū expenderet alr̄. de ꝗ̄ Greg. in omel. Hoc qd̄ tibi subtrahis alteri largire. vñ tua caro affligit̄: inde egentis caro ꝓ̄ficiat. Et est ieiuniū austeritatis. sicut ē ieiuniū afflictionis. De ieiunio pietatis dicit dñs in Esa. lviij. Hꝫ ē ieiuniū qd̄ elegi. dissolue colligatiōes impietatis: solue fasciculos depamētes ⁊c̄. vñ hmōi ieiuniū pietatis vtili⁹ ē. sed nō est ab eccia institutū nec determiatū quātū sit paupibꝫ erogandū ⁊ quo tpe magis. ꝗ̄ nec debuit fieri institutio ab ecclesia de ieiunio austeritatis: sicut nec ē facta de ieiunio pietatis. ¶ Pre. ieiuniū est institutū ꝯ̄ morbū ꝯcupie ⁊ libidinis: ⁊ iste morbꝫ sp durat. ꝗ̄ ⁊ remediū sp debet durare vel nūq̄. ꝗ̄ eccia debuit instituere ꝙ sp ieiunarem⁹ vel ꝙ nūq̄. ¶ Pre. orō est ꝯ̄ pestes mētis: ⁊ ieiuniū ꝯ̄ pestes carnis. ꝫ nō est temp⁹ determinatū ad orandū: immo semp debem⁹ orare. quare nec tp̄us debet ēē determinatū ad ieiunandū: ꝫ sp ieiunandū ē. ¶ Pre. si debemus deū imitari quantū possum⁹: tūc debem⁹ ieiunare ꝯtinue cūctis q̄dragesime diebꝫ sine interpolatiōe tā diebus dñicis ꝙ̄ alijs sicut dñs fecit. ¶ Cōtra. ꝙ nō ē sp ieiunandū ꝫ tpibꝫ determiatis: videt̄ ex verbis dñi sup tactis. qꝛ filij sponsi q̄diu spōsus ē cū illis nō debēt ieiunare: ꝫ cū fuerit ab illis ablat⁹. ¶ Pre. ieiuniū xp̄i qd̄ fuit exemplū nr̄i ieiunij: fuit determiati tpis ⁊ nō ꝑpetuū. silr̄ ieiuniū Moysi ⁊ Helie. ¶ Rn̄sio. ꝙ ieiuniū dꝫ institui interpolatū nō ꝯtinuū: determiatū nō ꝑpetuū. tum ꝓpter humane infirmitatis debilitatē: tum ꝓpt fastidij ꝯtinuaꝫ afflictiōꝫ: tum ꝓpter deuotōnis necc̄ie ābiblatiōꝫ. ꝯtinuuꝫ eniꝫ ieiuniū ⁊ ꝑpetuū debilitas hoīs sustinere ñ possꝫ: ꝫ illū discrimini exponeret. afflictō fastidij nimis fatigaret ⁊ impatientiā induceret: ⁊ deuotio ieiunādi periret. ¶ Ad illud ꝗ̄ qd̄ pmo obicit̄ ꝯ̄ ꝫ pōt dici ꝙ spūale ieiuniū ē de necitate salutis: vñ necc̄iuꝫ est ad salutē. vñ sp seruandū. nō sic aūt corpale: ꝫ ꝓpter rōnes p̄dictas institutū est. Et qꝛ oportet ꝙ caro viuat spūi pcipue tpe ieiunij. Ieiuniuꝫ aūt spūale intelligit̄ in abstinētia a peccato ⁊ cautela. ꝫ aūt est ꝑpetue ꝯtinuandū. ¶ Ad aliud qd̄ obijcit̄ ꝑ sile de ieiunio pietatis. pōt dici ꝙ eccia nō potuit determiare ieiuniū pietatis. qꝛ aliter dandū ē illi: aliter illi. vñ nō oēs pñt dare equalit̄. Pre. q̄tū ad institutiōeꝫ eccie includit̄ ieiuniū pietatis in isto ieiunio. ⁊ ad pietateꝫ interiorem omēs tenent̄: qꝛ hec est de necitate salutis. ꝫ ad exteriorē nō tenent̄ omēs: ꝫ illi soli quibꝫ suppetit facultas dandi indigentibꝫ. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit̄. ꝙ ieiuniū ē institutū ꝯ̄ morbū. dōm ꝙ nō est institutū ꝯ̄ morbū qualēcūq̄: ꝫ potius ꝯ̄ morbū incensiuꝫ: ⁊ extinguēdū tpe quo viget incentiuo illius. Incētio aūt morbi ꝯ̄ quē institutū est nō sp viget dico ꝑut morbꝫ generalis. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ orare magis ē de necitate salutis ꝙ̄ ieiunare. qꝛ sp tenemur diuinū adiutoriū implorare. ideo sp orandū ē: ñ tñ sp ieiunandū. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. ꝙ dñs ieiunauit sine interpolatōne diei dñice. pōt dici fm̄ ꝙ dicit̄ in eccīastico. In die maloꝝ ñ debem⁹ ēē immemores bonoꝝ. vñ cū memoria passionis xp̄i debemus memorari resurrectōꝫ ei⁹. ratione hmōi nō ieiunam⁹ die dñico. abstinem⁹ tñ ab illis a qbꝫ ⁊ in diebꝫ alijs. s. a carnibꝫ ⁊ alijs qbusdaꝫ: vt ieiuniū nr̄m diurno q̄ntū ꝯuenit sit ꝯforme.

Articulus secūdus

C Onseq̄nt̄ querit̄ de institutōe ieiunij q̄dragesimalis q̄tū ad temp⁹ in quo debet exerceri. ⁊ videt̄ ꝙ debuit institui vt exerceret̄ i vere: sic. Ieiuniū nāmꝫ institutū ē ꝓpter peccatū pmi hoīs. qd̄ peccatū est omīs hoīs descendentis ab eo lege nature: fm̄ ꝙ omīs hō peccauit lege nature in eo. ꝫ ipse peccauit i vere. ꝗ̄ ꝯgrue ⁊ ꝯuenīēter institutū est ⁊ indictū ad ieiunanduꝫ in vere. ¶ Pre. in vere marie insurgūt ⁊ inualescūt motus carnales: ⁊ marie in generatiua. sicut accidit in alijs aīalibꝫ. ⁊ ꝫ accidit ꝓpter qualitatē hmōi tpis. Est. n. ver calidū ⁊ humidū: qd̄ marie videt̄ generatiue vi ꝯuenire. ꝫ ieiuniū institutū est ad illos motus reprimendos. ꝗ̄ ⁊c̄. ¶ Pre. ꝑ ieiuniū mundat̄ hō ⁊ fit spūalis: vt dicūt xp̄i. ⁊ Greg. ꝫ tali tpe debet hō accedere ad ꝑcōneꝫ corporis xp̄i: ad qd̄ recipiendū ꝯuenit tpm marie eē spūaleꝫ. ꝯuenient ꝗ̄ in illo tpe est institutū. ¶ Pre. in veteri lege ꝫ tpe phase celebrabat̄: immo imolabat̄ agn⁹ typic⁹ in ꝗ̄ corp⁹ xp̄i figurabat̄. Ad qd̄ accedēdū ē cū mūdicia. Exo. xxiij. Nō imolabis sup fermēto sanguieꝫ hostie tue: neq̄ remanebit mane de adipe solēnitatis phase. ꝗ̄ cū hmōi mūdicia requirat̄ ꝑ ieiuniū. pꝫ ⁊c̄. ¶ Pre. Ysido. li. vj. ethymol. obseruatio q̄dragesime in vniuerso orbe institutiōe aplica obseruat̄ circa ꝯfinium dñice passionis. sed dñica passio celebrat̄ in vere. ꝗ̄ ⁊c̄. ¶ Pre. dicit phs. ꝙ in viris magis dñat̄ incētiuū carnis in hyeme: in femis i estate. ꝫ ieiuniū impedit incentiuū carnis. ꝗ̄ cū generalr̄ viris ⁊ mulieribꝫ debuit indici in tpe coīcante ⁊ ꝯiūcto tēpori incētiui vtriusq̄ sex⁹. ꝫ aūt ē temp⁹ vernale. ꝗ̄ recte institutū est ieiuniū in vere. ¶ Contra. ieiuniū q̄dragesimale institutū est in conformatiōꝫ ieiunij xp̄i. qui ieiunauit q̄draginta diebꝫ ⁊ noctibꝫ. Math. iiij. ⁊ Luc. iiij. ꝫ tpe ieiunauit immediate post epiphaniā. ꝗ̄ ieiuniū q̄dragesime debuit tūc institui. ¶ Pre. vt dicit̄ incentiuū carnis magis in estate viget. Et ꝫ pꝫ ad sensuꝫ. ⁊ rōne viriditatis herbaꝝ ⁊ plantaꝝ ⁊ amenitatis tpis. ⁊ hmōi q̄ hoīeꝫ alliciūt ad lasciuiā. ꝗ̄ cum ieiuniū sanat pestes corpis fm̄ Hiero. videt̄ ꝙ cōgruētius debuit institui post pascha ꝙ̄ añ. ¶ Pre. omīs xp̄i actio nostra est instructio. ꝫ xp̄s nō fecit discipulos suos ieiunare cū debuerūt coīcare. immo nec q̄diu fuit cū illis voluit eos ieiunare. ꝗ̄ nec nos silr̄ ante cōmunionē debem⁹ ieiunare: ꝫ poti⁹ post. ꝗ̄. ¶ Pre. Gal. iiij. arguit illos aplus q obseruabāt tēpa dies ⁊ annos. marime in his que ꝑtinēt ad li. ar. ꝗ̄ nō magis ieiuniū tunc est exercendū ꝙ̄ alr̄. ¶ Pre. Greg. dicit. ꝙ ieiuniū quadragesimale fit ad solutiōꝫ decimaꝝ tempis nr̄i. ꝫ iudei soluebant decimos mense. vij. ꝗ̄ nos tūc soluere debemus nostrū quadragesimale ieiuniū. ¶ Pre. Leui. xlv. tuno dicit̄ de decimis. Quicq̄d decimū venerit sanctificabit̄ dño: nō eliget̄ nec bonū nec malū nec altero coīcabitur. ꝗ̄ si hoc ieiuniū eēt ad reddendū decimas: deberꝫ sp reddi decima dies q̄ciens veniret: nec deberet commutari nec expectari ad reddendum totum: sicut institutuꝫ ē ab ecclesia. ergo non bene institutum est hoc ieiuniū vt videtur. ¶ Pre. agnus paschalis figura fuit dominici corporis. ⁊ eius eius figura solemnitatis paschalis vel dñice passionis. ꝫ eius eius semp celebrat̄ eodem mense ⁊ eadē lunatiōe. s. q̄rtodecimo āno reuoluto. nec mutabat̄ hmōi temp⁹. ꝗ̄ silr̄ passio dñi ⁊ pascha nostrum ⁊ preparatio

ieiunij antecedēs sp̄ dȝ eē tp̄e immutabili. sic aūt nō ē. ḡ nō
bñ institutū ē. ¶ Pret. ieiuniū q̄dragesimale ē p̄patio re
specta sumptōis corporis dñici sacrāles nō real. ḡ cū dies
cene dñi repñtet sumptōn sacrālem: q: illo die fuit excellē
tissimū sacrm institutū. Dies aūt dñica signat octauā re
surrectōis: in q̄ iā dño nō sacramētalr̄ ƀ realiť nobis i ce
lo celebrare ꝯueniť. videť q ieiuniū q̄dragesime dȝ finiri
an̄ cenā dñi nō ꝓlongari vsqȝ ad dñicam sequēť s. die
pasche. ḡ nō est bñ institutū. Rñsio. q ꝯpetēť ꝛ vtiliť
fuit institutū tp̄e p̄facto. vñ ꝛ rōnes ꝓ illa pte sunt cōce
dende. ¶ Ad illō qō ꝫ ƀ primo obiciť ḡ silr̄ sumptū a ie
iunio xp̄i. Pōt dici q reuera bñ ꝯuenit q fideles confor
mes sint deo in exercitio ieiunij s̄m q ꝯuenit fragilitati
nr̄e: nō tñ oino. q: nō q̄tuȝ ad rōnes tp̄is. Et cū pluribꝰ
causis ꝯueniat fidelibus ieiunādo imitari dñm: potissi
ma est inť alias mediante ieiunio p̄pare se et dignissime
iuxta fragilitatem humanā ad corpꝰ xp̄i suscipiendū i pa
sche die. ꝓpť qō ꝯgruebat vt immediate an̄ pascha exerci
tio ieiunij fieret eoꝝ purgatio. ¶ Ad illud qō obiciť. in
centiuū carnis magis inualescit in estate ꝛc̄. Pōt dici q
si occasiones excitāde ꝯcupie magis vigēt post pascha q̄
ante: tñ magis cōgruit. imo magis expediū ꝛ salubriꝰ est
ieiunare ante q̄ post. vt ieiunio prepareť ieiunās ad cor
pus dñi suscipiendū ꝛ spūale effectū ꝛ magis eleueť
s̄m mentē ad deū ꝓpter tanti sacri suscipiēdi reuerētiam.
¶ Ad illud qō obiciť. dñs nō indixit ieiuniū discipulis
an̄ susceptōȝ sacri corporis sui ꝛc̄. Pōt dici q discipuli du
xerūt vitā p̄fectōis. vnō custodiebāt se in innocētia vite.
vñ tali p̄patione nō indigebāt: sicut sacerdotes qñ debēt
ꝯsecrare ꝛ celebrare nō p̄pant se ieiunando q: debēt sp̄ eē
parati ad tanti sacri ꝛ misterij celebratiōȝ. ¶ Ad illud q
ap̄ls ad Gal. arguit illos q tēpa obſuabāt ꝛc̄. Pōt dici
q arguebat eos: q: in obseruatōne tp̄is ritū obseruabāt
iudeoꝝ. vel q: credebāt fatū aliqd cooperari li. ar. sic qdaȝ
credēdo fatū aliqd cooperari li. ar. obseruāt tp̄a qñ serunt
agros: ꝯstruūt edificia. vel aliqd agūt hmōi. ¶ Ad illud
qō obiciť. q ieiuniū institutū est ad solutōȝ decime tp̄is
nr̄i: ꝛ iudei soluebant decimā. vq̄. mense ꝛc̄. Pōt dici q
etsi p decimā iudeoꝝ possit decima nr̄a intelligi ꝛ signifi
cari: nō tñ oportet q veritas vmbre rñdeat. ƀ vtiliꝰ ꝛ sa
lubrius ordinatū est et solutio decime nostre tali tp̄e fiat
q̄ in alio: ꝓpť p̄paratōȝ fideliū ad esum veri agni. vn̄
si solutio decimaȝ apud iudeos ordinata eēt ad p̄patiōeȝ
iudeoꝝ ad esum agni typici: fortasse tali tp̄e quali modo
ieiunāt fideles ꝛ ipsi ieiunassent. nisi diuine sapie ꝓuidē
tia aliter ordinasset ꝓpť cām aliquaȝ. ¶ Ad illō qō obi
ciť. q in Leuit. diciť. Quicqd decimū venerit sanctifica
biť ꝛc̄. Pōt dici. q: ordinarij i ecclā dei efflagitabāt q fi
deles parati eēnt ad coicandū in die pasche. hec aūt pre
patio generaliť fit p ieiuniū. ꝛ nō ita ꝯpetenť fieret si de
cima anni redderet qñ occurrit decima dies. sicut fit qñ
tota decima anni ꝯtinue sumiť: ideo a spūsancto inspira
tū fuit prelatis ecclie vt ordinareť sic ordinatū ē. ¶ Ad il
lud qō obiciť. q esus agni typici semp celebrať q̄rtade
cima lunatōne. vñ semp eodeȝ tp̄e ꝛ esus agni veri debet
celebrari silr̄ tp̄e immutabili ꝛc̄. Pōt dici q nō est necesse
q veritas oino rñdeat figure. q: ꝯo nos ꝯputamꝰ annū
s̄m menses solares: illi ꝯo s̄m mēses lunares. necio vari
atur tēpꝰ celebratōis nr̄e ꝛ illoꝝ q̄tuȝ ad pascha. Pret.
illi quartadecima luna sp̄ celebrāt phase q̄cunqȝ die acci
dit. siue die lune: siue die martis: vel quacūqȝ altera. nos
aūt nō celebramꝰ pascha nr̄m sumēdo agnū occisum siue
mortuū ƀ viuū ꝛ qui resurrexit a mortuis. ꝓpť qō conue
nienť expectamꝰ vsqȝ in diē resurrectōis. Et q: post imo
latōȝ verus agnus qui imolatus fuit in cruce triduo qe
uit in sepulchro. ideo sp̄ feria sexta qua sequiť q̄rtadecia
luna immutabilr̄ immolatōeȝ veri agni recolimꝰ. Itaqȝ
expleto triduo sepulture ipsiuȝ viuū qui iam resurrexit a
mortuis spūalr̄ ꝛ sacrālr̄ manducamꝰ. vñ q̄tū ad immo
latōis recordatōȝ ꝛ manducatōȝ corporis eiꝰ q resurrexit:
regulariť ꝛ immutabilr̄ feriā sextam ꝛ diē dñicā sequē.

tem obseruamus. ¶ Ad vltimū q nō celebramꝰ dieȝ do
minicū in signū resurrectōnis xp̄i. ad hoc responsio ne
bas infra patebit.

Articulus tercius

CONsequēter queriť de institutōe ieiunij q̄dra
gesimalis q̄ntū ad numerū dieȝ. Primo videť
q nō debemꝰ ieiunare q̄draginta diebus sic.
Lex noua maior est q̄ vetus. ƀ in veteri lege qñ debebāt
comedere agnū paschalē ieiunabant tm̄ diebꝰ septē. ergo
ꝛ nos silr̄ debemus ieiunare tm̄ septē diebꝰ ad p̄patōneȝ
veri agni accipiendi. ¶ Pret. ieiuniū q̄dragesimale insti
tutū est ad soluendū decimā dieȝ anni. ƀ decima nō habet
nisi trigintasex dies: cū totus annꝰ nō hȝ nisi trecētos di
es ꝛ sexagintasex. ḡ videť q pauciores dies debuerūt in
stitui in hoc ieiunio q̄ sint. ¶ Si dicať q debemꝰ tot die
bus ieiunare ad exemplū xp̄i. Cōtra. xp̄s ieiunauit mira
culose. ƀ in miraculis nō preponiť nobis xp̄s imitādus:
ƀ admirādus. nō ḡ in ieiunio q̄draginta dieȝ ip̄m imita
ri debemꝰ. ¶ Pret. veteris legislator ieiunauit q̄dragita
diebꝰ. nō tñ ꝓpter ƀ institutū fuit ieiuniū q̄draginta die
rū in veteri lege. ḡ neqȝ ꝓpter ƀ q legislator nr̄ xp̄s ieiūa
uit quadraginta diebꝰ: debuit i nr̄a lege institui ieiuniū
quadraginta dieȝ. ¶ Et aūt plures sint dies ieiunandi
q̄ quadragita: videť. q: dies dñici ad exemplū xp̄i debēt
ieiunari. qui sine interpolatōne quadraginta dies ieiūa
uit [illegible] silr̄ Moyses Exo. xxxiiij. silr̄ Helias iii.
Reg. xix. ꝛ ita si ieiunamus vsqȝ ad pascha: nō erūt plꝰ
q̄ quadraginta dies ꝯputando dies dñicos. vel saltem de
bemus dies quadraginta sine aliqua interpolatiōe dici
dñice ieiunare. ꝛ si solū quadraginta diebꝰ ieiūarentꝰ
citius quadragesima nr̄a dȝ finiri q̄ finiať. ¶ Pret. nu
merus quadragenariꝰ est numerꝰ austeritatis: vt diciť
Deuť. xxv. vbi diciť. ꝓ mensura peccati erit ꝛ plagarum
modus: ita dūtaxat ne quadragenariū numeȝ excedant.
Et dicit Hieroꝰ. sup Ezech. Numerus quadragenariꝰ
semp in labore positus est. est ḡ hmōi numerꝰ austerita
tis legalis. quinquagenariꝰ ꝯo numerꝰ: numerꝰ ē grē de
signatiuꝰ. ḡ magis debuisset institui hmōi ieiuniū in qn
quagenario. ¶ Pret. quia dies dñici in q̄dragesima nō
ieiunanť: quare abstineť ab illis a carnibꝰ ꝛ a lacticinijs
rōne ieiunij. ¶ Pret. solet hic queri. quare nō est vnuȝ ie
iuniū institutū qō eēt p̄patiū maioꝝ mēbroꝝ ecclie: sicut
quadragesima ē instituta ad prepatōnē minoꝝ ad suscipi
endū corpꝰ xp̄i. Rñsio. dōm q ieiuniū q̄dragesime cō
grue ꝛ salubriť fuit institutū. ꝛ q: ieiuniū ip̄m salubre
est: ꝛ quia tempꝰ institutōis ꝯgruū: ꝛ numerꝰ dieȝ cōue
niens. Ipsum aūt salubre est sup̄ modū. q: medicamentū
est ꝯtra morbū purgatiū a peccatis: preseruatiū ꝯtra pec
cata. Tempꝰ institutōis ꝯgruū: q: ieiuniū ē p̄patiū ad re
fectionē spūaliū. ꝓpter hos casus ꝛ alios salubriter ē in
stitutū ab ecclia ꝛ tp̄e tali. Quia. n. preseruatiū ē ꝯ mala ꝑ
petrāda: institui debuit qñ motꝰ ꝯcupiscibiľ incipiūt do
minari ꝛ excitāť in nobis. idō institui debuit tp̄e vernali.
[illegible] ad [illegible] ꝯ peccata nō sufficeret ieiuniū nisi eēt as
suetū. igiť pluralitas dieȝ. Itē q: p̄patoriū ē ad refectio
nem paschalē: ideō debuit institui ꝛ cū pascha ꝯtinuari.
Pret. in nūero q̄dragenario ꝯueniēť est institutū. q: deo
tenemur reddere decimas. ꝛ decima ps dieȝ sunt trigin
tasex dies. Et q: tenemur satisfacere ꝓ trāsgressiōe deca
logi [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] anni. Pret. numerꝰ iste fuit p̄figuratus i
legis veteris datōe: in q̄ Moyses q̄draginta diebꝰ ieiu
nauit Exo. xxxiiij. ꝛ Deuť. [illegible] Moyses q̄
dragita diebꝰ ꝛ q̄draginta noctibꝰ. Fuit etiā p̄figuratū
tp̄e [illegible] in ieiunio Helie in figurā mortis quā inte
[illegible] Reg. xix. postea [illegible]
[illegible]

vt sicut quadraginta mãsiones fecerũt filij isrł. qñ de egi
pto venerũt in terrã ꝓmissionis: silr in trãseũdo ad refe
ctionẽ spũalẽ q̃ ẽ terra fluẽs lacte ⁊ melle debem⁹ q̃dragi
ta diebꝰ ieiunare. ¶ Itẽ adhuc vna assignaꝛ rõ. q2 ieiunia
nr̃a fiũt ꝓpẽ remissiõꝫ pc̃oꝝ. ⁊ q̃nq̃genari⁹ numerus re
missionis ẽ. vñ q̃nquagenari⁹ annus ſm legẽ iubileꝰ erat
ad [illegible] remissiõ vt bꝫ Leuit. xxv. In q̃drag. [illegible]
q̃nquaginta: q2 q̃nquagesim⁹ numer⁹ ꝯponiꝛ ex omibus
ptibus aliq̃tis q̃dragenarij simul sumptis: vt infra pate
bit. ¶ Ad illõ ḡ qđ p̃mo objciꝛ. q̃ ñ debet esse q̃dragita
dies ieiunij q̃dragesimał: q2 noua lex ẽ maior q̃ vet⁹ ⁊c̃.
põt dici q̃ ieiuniũ nr̃m nõ rñdet ei q̃tũ ad numeꝝ dieꝝ.
Quare aũt institutũ ẽ ieiuniũ q̃dragesimale cũ tali nũe
ro: dictũ ẽ. Et pt dici ad ƀ qđ objectũ ẽ. q̃ lꝫ lex noua sit
maior q̃ vetus: nihilomin⁹ noua ẽ pfectior. vñ si illi ƀ ve
teri ieiunabãt septẽ dies ad preparandũ se ad comestioneꝫ
agni typici. ⁊ nos efficaciori rõne debem⁹ p̃pare nos ie
iunio quadraginta dieꝝ ad ꝯmestiõeꝫ agni veri. Pre. vt
tactũ ẽ [illegible] ieiuniũ institutũ ẽ ad solutiõꝫ decime tot⁹ an
ni [illegible] signũ trãsit⁹ ab ista misera pegrinatiõe ad terrã ꝓ
missiõis. ¶ Ad ƀ qđ objciꝛ. q̃ decima ps ãni nõ cõtinet
tot dies: imo tñ. xxxvj. põt dici q̃ q̃tuor dies addunꝛ illi
decime: vt ieiuniũ nr̃m sit ꝯforme ieiunio xp̃i. ⁊ ƀ videꝛ ſm
Greg. Vel ſm q̃sdã ꝓpẽ ieiuniũ q̃tuor tẽpoꝝ illo tẽpi in
sertũ. ¶ Ad illõ qđ objciꝛ q̃ ieiuniũ xp̃i miraculosũ fu
it ⁊c̃. põt dici q̃ lꝫ miraculosuꝫ fuisset q̃tũ ad oĩmodã ab
stinẽtiaꝫ a victualibꝰ ⁊ tpis ꝯtinuatiõꝫ. nec q̃tũ ad ƀ ꝓpo
niꝛ nobis ieiuniũ dñi imitãdũ ƀ magis admirãdũ. ꝓpo
niꝛ tñ nobis imitãdũ q̃ntũ põt hũana infirmitas. vt scꝫ
imitemur eũ ieiunãdo q̃dragita diebꝰ semel i die ꝯmedẽ
do. ¶ Ad illõ qđ objciꝛ. q̃ lꝫ Moyses ieiunauerit qua
draginta diebꝰ: nõ ꝓpẽ ƀ institutũ fuit ieiuniũ q̃dragesi
male in veteri lege ⁊c̃. põt dici q2 lex vet⁹ fuit figura no
ue. Moyses ꝰo principalẽ intellectũ i factis suis refere
bat ad nouã. ¶ Ad illõ de ieiunio Xp̃i Moysi ⁊ Helie
põt dici. q̃ diebꝰ dñicis nõ ieiunam⁹: tñ ꝯformam⁹ nos
ieiunãdo ieiunio xp̃i abstinendo ab aliqbꝰ. s. carnibꝰ ⁊ la
cticinijs. nõ tñ ieiunãdo diebꝰ dñicis: tum ꝓpẽ reuerẽtiã
diuine resurrectõis: tuꝫ in signũ octaue resurrectõis qñ
erit status resurrectõis gl'ose. Ex ƀ pꝫ q̃ ñ debem⁹ ieiũa
re sine interpolatiõe. q2 tñ tunc ieiunare expedit: diebus
dñicis inq̃tũ ieiuniũ q̃dragesimale ꝯtinuaꝛ vsq3 ad dieꝫ
pasche abstinem⁹ saltẽ ab aliqbꝰ vt sine intermissione si
mus p̃parati nos ad susceptiõꝫ corpis xp̃i. ¶ Ad illõ qđ
objciꝛ. q̃ numer⁹ q̃dragenari⁹ ẽ numer⁹ austeritatis ⁊c̃.
põt dici q̃ numer⁹ q̃nquagenari⁹ ẽ numer⁹ iubilei ⁊ re
missionis. vñ magis ꝯgruit tẽpi missiõis spũsancti post
ieiuniũ ⁊ post resurrectiõꝫ xp̃i. ⁊ lꝫ q̃dragenari⁹ sit nume
rus austeritatis legalis: tuꝫ q2 ꝯstituiꝛ ex ductiõe q̃terna
rij supra denariũ: magis ꝯgruit satisfactiõi p trãsgressiõe
decalogi p ordinatiõꝫ q̃tuor affectionũ. Pre. hmõi auste
ritas ieiunij ꝯsolatiõꝫ hꝫ admixtã. q2 ex amore fit ⁊ vncti
onẽ hꝫ interi⁹. ⁊ ƀ significat bñ rõ q̃dragenarij nũeri: cõ
parando ipm ad q̃nquagenariũ. qm̃ ptes adeq̃te quadra
genarij ꝯstituũt q̃nquagenariũ: qđ apparet. ptes. n. ade
quate q̃rũ quelibꝫ multotiens sumpta reddit q̃dragena
riũ sicut iste. xxxviij. v. iiij. duo. vnũ. collige oẽs istas ptes
insimul ⁊ ꝯstituẽt numeꝝ q̃nquagenariũ. ¶ Ad illud qđ
queriꝛ: q̃re abstinem⁹ a carnibꝰ diebꝰ dñicis ⁊c̃. põt dici
q̃ exquo nõ ꝯgruit q̃ diebꝰ dñicis ieiunem⁹ ꝓpẽ causas
pdictas: ꝯgruit tñ vt abstineaꝛ a carnibꝰ ⁊ lacticinijs: vt
ieiuniũ nr̃m sit ꝯforme q̃tũ ad aliq̃d. ¶ Ad ƀ qđ vltio q̃ri
tur [illegible] q̃re nõ ẽ aliqđ ieiuniũ institutũ qđ eẽt p̃paratoriũ ma
ioris ⁊c̃. põt dici [illegible] fuit indictũ ieiuniũ vel aliqđ ali
ud p̃paratoriũ ipsis aplis. ꝓpẽ coꝝ innocẽtiaꝫ ⁊ sanctitateꝫ
tñ eccia nõ indixit aliqđ ieiuniũ maioꝝ meliorũ: q2 sup
poit eos eẽ iustos ⁊ scõs. nõ ita suppoit eccia nec dꝫ sup
ponere de minoribꝰ ꝓpẽ coꝝ infirmitatẽ.

Membrũ quartuz

Onsequẽt q̃riꝛ de institutiõne ieiunij q̃tuor
tpm. Primo [illegible]
[illegible] instituta. Tercio de mo
stitutõnis. Quarto de numero dierum ie
iunij instituti.

Articulus primus

Ueriꝛ ḡ p̃mo. quo tpe fuerũt instituta ad exe
quẽda [illegible]
[illegible] ⁊ exerceri eisdeꝫ tpibꝰ qbꝰ determinata sũt
ieiunia quibꝰ fuerũt pfigurata. Zach. viij. Ieiuniũ q̃rti
⁊ ieiuniũ q̃nti ⁊ ieiuniũ septimi ⁊ ieiuniũ decimi ⁊c̃. cum
figura debeat rñderi veritati. ƀ ñ ẽ ita: q̃re videꝛ q̃ min⁹
recte. ¶ Pre. ñ videꝛ exercẽda in septiana penth. q2 dies
penth. sũt dies leticie ⁊ gaudij. ƀ hmõi ieiuniũ ẽ ieiuniũ
meroris. ḡ hmõi ieiuniũ ñ dꝫ tũc celebrari. ¶ Pre. illud
ieiuniũ ẽ p̃paratoriũ ad susceptiõꝫ spũsctĩ. ḡ dꝫ p̃cedẽ solen
nitatẽ penth. ⁊ ñ ill' diebꝰ celebrari. ¶ Pre. ƀ videꝛ per
illud qđ dr̃ Math. ix. Nũq̃d pñt filij spõsi lugere q̃diu
cũ illis ẽ spõsus. Et Marci. ij. dr̃. Nolite ieiunaꝛ. Et lu
ce. v. dicit dñs. nũq̃d potestis filios sponsi dũ cũ illis est
sponsus facere ieiunare. veniẽt aũt dies cũ ablat⁹ fuerit
ab eis spõsus: ⁊ tũc ieiunabũt i illis diebꝰ. ƀ illi dies nõ
erant dies q erant inter ascensionẽ ⁊ resurrectiõꝫ seu inẽ
resurrectiõꝫ ⁊ ascensionẽ: q2 dñs fuit illis diebꝰ cuꝫ illis
pñtia corpali ⁊ illis frequẽtius apparẽs. Silr nec i septi
mana penth. cũ silr fuisset cũ illis p specialeꝫ ꝯsolatonis
missionẽ. ꝓpter qđ nõ debuit tũc ieiuniũ meroris institui
nec exerceri. ḡ si aliq dies ꝯpetũt institutioni illoꝝ ⁊ exer
citio illi: sunt dies hi qui inẽ penth. sunt ⁊ ascẽsiõꝫ. Hoc
etiã videꝛ q̃ Isido. li. j. de officiõ ca. xxviij. vbi loquens ƀ
isto ieiunio dicit. ƀ ieiuniũ a plerisq3 ex auct͠e euãgelij p⁹
ascensiõꝫ dñi ꝯpleꝛ. testimoniũ illõ dñicũ historialr acci
pientibꝰ. vbi dic̃. Nũq̃d pñt filij lugere q̃diu cuꝫ illis est
sponsus. veniẽt aũt dies qñ auferẽꝛ ab eis ⁊ tunc ieiuna
bũt. Dicũt etiã post resurrectiõꝫ dñi q̃draginta illis die
bus quibꝰ cũ discipulis ꝯuersat⁹ ẽ nõ oportere ieiunare
nec lugere: q2 in leticia sum⁹. postea ꝰo cũ illõ temp⁹ ex
pleꝛ quo xp̃s aduolãs ad celos pñtia corpali recessit: tũc
indicendũ est ieiuniũ. vt p cordis humilitatem ⁊ carnis
abstinẽtiã mereamur spiritũsanctũ suscipe. ¶ Rñsio. q̃
ieiunia quatuor tempoꝝ fuerũt instituta ad purgationẽ
offensaꝝ cõmissarũ in quatuor quadris anni. ⁊ ex hoc di
cunꝛ ieiunia q̃tuor tẽpoꝝ. vel ſm quosdã ad solutiõꝫ pri
mitiaꝝ. ¶ Ad illõ qđ primo objciꝛ. q̃ debebat institui ⁊
exerceri eisdeꝫ tpibus quibꝰ erant instituta ieiunia qbꝰ
erãt pfigurata Zach. viij. ieiuniũ q̃rti ⁊c̃. põt dici q̃ alia
erat ratio institutiõis apud illos: sicut ⁊ alia apud nos.
Illi enim instituerũt illa ieiunia propter diuersos euen
tus ⁊ casus incidentes: quoꝝ vnus fuit corruptio muro
rum hierusaleꝫ. Alter [illegible] in po
pulo propter exploratores terre promissionis Numeri
xiij. ⁊ xiiij. Et alij qui tanguntur in glo. Zacha. viij. sup
illud. Factuꝫ est verbuꝫ domini ad me ⁊c̃. Ab ecclesia ꝰo
fuerunt instituta ieiunia quatuor tempoꝝ: ad expiatio
nem offensaruꝫ que fiebant in quatuor quadris anni. cõ
ueniebat ergo q̃ illud ieiunium quatuor tempoꝝ diuer
sis tempibꝰ institueretꝛ ab ecclesia: ⁊ indeoꝝ ieiunia ab il
lis. Conueniebat enim q̃ mensibus quibꝰ illi euent⁹ ad
uersi accidebant instituerenꝛ illa ieiunia. ¶ Ad illõ quod
objcitur. q̃ cum sint ieiunia meroris: non deberent exer
ceri in septimana penth. cum dies illius septimane sint
dies gaudij ⁊c̃. potest dici q̃ hec ieiunia sunt instituta ad
expiationẽ offensarum. [illegible] penth.
que est septimana leticie spũalis: in qua maxime cauen
dum est a negligentijs ⁊ occasionibꝰ peccatorum: conue
nienter institutum est vt diebus illis ieiunia celebren
tur. vt illorum exercitio cautius se custodiant ieiunan
tes. Et si ꝯtingat offendere illos in aliq̃: statim fieret of

fense expiatio. Et hoc videt̃ dicē Leo papa in q̃dā omel. illius tp̄is sic. post sancte leticie dies quos in honore dei [illegible] ac deinde in celū ascendētis [illegible] post accep[illegible] spūsancti donū [illegible] est [illegible] ieiunio. vt si quid forte inter ip̄a festiuitatis gaudia negligēs libertas cū licentia īmoderata p̄sumpsit: hoc religiose abstinentie censura castiget. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̃. q̄ illud ieiunium est p̄paratoriū ad susceptiōez spūsancti. Pōt dici q̄ magis in[illegible] est illud ieiuniū ad p̄seruatiōz grē p̄stite i aduē[illegible] spūsancti. q̄ ad prepatiōnē susceptiōis eiusdē. vl' vt tactum est ad expiationez offensaꝝ si que ptingerēt. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̃. q̄ potissime congruebat q̄ illi dies instituti essent vt ieiunaret̃ post ascensionē dn̄i ante septima[illegible] pentħ. Pōt dici [illegible] narēt sponso exn̄te p̄nte: nō sequit̃ qn̄ illo absente magis cōgruit ieiuniū celebrari in vno tp̄e q̄ in alio. vñ ratio p̄tacta magis cōgruebat ꝛ vtilior fuit celebratio ieiunij festi pentħ. q̄ tēpe p̄cedente. ¶ Ad illud qd̄ dicit ysido. de officio. h̄ ieiuniū a plerisq3 ex auc̃te euāgelij ꝛc̃. Pōt dici q̄ loquebat̃ f̄m opiōz eoꝝ qui dicebant hoc ieiuniū celebrari añ pentħ. qd̄ etiā pz ex verbis suis. vñ dicit. hoc ieiuniū a plerisq3 ex auc̃te ꝛc̃. ꝛ post. dicūt enim post resurrectionez dei ꝛc̃.

Articulus secūdus

Q[illegible]uēter querit̃ de qualitate ieiunij instituti. ꝛ querit̃. vtꝝ sit ieiuniū meroris vel exultatōis. Et videt̃ q̄ exultatōis. q2 Zach. viij. dī Ieiuniū quarti ꝛ ieiuniū septimi ꝛ ieiuniū decimi erit domui Iude i gaudiū ꝛ leticiā ꝛ in solēnitates p̄claras. Per hec aūt ieiunia sunt significata ꝛ p̄figurata ieiunia quatuoꝝ tempoꝝ: vt dicūt. ḡ ieiunia q̄tuor tempoꝝ sunt ieiunia gaudij ꝛ exultatōis. aliter nō r̄nderet signum signato. ¶ Cōtra. ieiunia q̄tuor tempoꝝ sunt instituta ad expiationez offensaꝝ q̄ cōmittunt̃ in q̄tuor quadris āni. ieiunia aūt que fiūt ad expiatōz peccatoꝝ seu offensarū sunt ieiunia meroris ꝛ nō exultatōnis. ḡ ꝛc̃. Rn̄sio. q̄ ieiunia quatuor tempoꝝ sunt ieiunia meroris ꝛ ñ exultationis. quia vt dicit̃ sunt instituta ad expiatōz offensaꝝ. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̃. q̄ sunt signata p̄ ieiunia exultationis [illegible]. Dicendū q̄ ieiunia q̄tuor tempoꝝ illis respondēt q̄tū ad quedā. Rn̄dent. n. illis q̄tū ad numerū ꝛ tempoꝝ determiatōez generalez: q2 illa certis tempib3 ꝛ certo numero dierū solent celebrari: sicut ꝛ nr̄a. ꝛ etiā q̄tū ad quoddā preludiū exultationis sequētis. vñ glo. ibidez. hec sunt cause luctus ꝛ ieiunioꝝ que hactenus habuerūt. s3 deus pollicet̃ hos dies vertendos in gaudiū ꝛ solēnitates: si pacez ꝛ veritatē dixerint. ¶ Ad illd̄ igitur qd̄ obijcit̃. q̄ illorū ieiunia erūt ieiunia gaudij ꝛ leticie. Pōt dici q̄ illa ieiunia dicebant̃ ieiunia gaudij ꝛ exultationis: quia dn̄s p̄misit illis si bn̄facerēt q̄ dies afflictionis eoꝝ causa cui' ieiunabāt: cōuerteret in gaudium ꝛ exultatōz. vnde illis ieiunia erant ieiunia meroris. s3 dicebant̃ ieiunia exultatōis causa pretacta. Pret. illa promissio pōt intelligi q̄tū ad remuneratiōz que fiet i glīa p̄ tribulatōe ꝛ afflictōne p̄ñe vite p̄ñtis.

Articulus tercius

C[illegible]nsequēter querit̃ de modo institutiōis ieiunij quatuor tempoꝝ. Et querit̃ quare institutum est q̄ ieiunia quatuor tempoꝝ debeant celebrari diebus ieiunalib3 interceptis siue interpolatis. s. q̄rta feria. sexta. sabbato. intercepta feria q̄nta. q2 cū oia alia ieiunia in veteri ꝛ noua lege ieiunēt̃ sine interpolatione dieꝝ nō ieiunabiliū: videt̃ q̄ similr̄ ꝛ ista debeant fieri. Illud etiam videt̃ p̄ hoc. q̄ cause vel meroris dies continue ꝛ sine interpolatiōe oriunt̃. vtpote traditio dei in q̄nta feria: crucifixio in sexta: exn̄s in sepulchro i sabbato. p̄pter qd̄ videt̃ q̄ istis tribus dieb3 p̄tinue deberet ieiuniū hoc celebrari sine interpolatōe alicui' diei nō ieiunabilis. Rn̄sio. q̄ ecclīa que instituit quatuor tempꝝ ieiunanda ad expiatōz offensaꝝ nostraꝝ in q̄tuor q̄dris anni cōm[illegible] ad [illegible] primitiaꝝ respectum habuit ad xp̄i passionez qui peccata nostra tulit: ꝛ nos a peccatis nostris redemit: ꝛ p̄ offensis nostris deo patri satisfecit. vnde primitias nr̄e maīe assumēs seip̄m deo p̄ri obtulit: vt nos eidez patri recōciliaret. vñ eccīa nō sine ratione ordinauit q̄ ieiunia q̄tuor tempoꝝ que fiūt ad expiationez nostraꝝ offensaꝝ: quodam respectu habito ad passionez dn̄i: qua omīs p̄nia h3 q̄ est peccatoꝝ purgatiua. vnde quarta feria incipit ieiuniū illud: q2 [illegible] moliebant̃ xp̄i p̄ditionez. Sexta feria p̄pter xp̄i crucifixionem ꝛ mortez. In sabbato: q2 tūc quieuit in sepulchro. Sed nec q̄nta feria nec dn̄ica ieiunamus p̄pter dn̄ice resurrectōis ꝛ ascensionis reuerentiaꝝ: ꝛ corpis dominici ꝛ sanguinis cōmunicatōz: ꝛ cōmunionis institutiōz que quinta feria facta est. vnde legitime ferie ad ieiunandum sunt quarta feria ꝛ sexta ꝛ sabbatū. Menses aūt quibus iudei ieiunabant sunt quart' f̄m eos. i. Iulius: quintus id est augustus: septim'. i. october: decimus. i. ianua. sz p̄pter pestes diuersas siue casus aduersos qui eis acciderant: vt tactum est. nos v̄o primū ieiunioꝝ nostrorū ponimus in vere. s. in prima ebdomada q̄dragesime. secūdū in estate inter solēnia de missione spūsancti collocauit ecclesia ratione predicta. tercium in autumno mēse septembris. quartū in hyeme s3 in aduentu dn̄i. s. mēse nouembris.

Articulus quart'

[illegible]Dhuc querit̃ de numero dieꝝ quatuor temporum sic. Iudei in ieiunijs que prefigurabant ieiunia nostra. s. quatuor tempoꝝ ieiunabant septē dieb3: non tñ diebus trib3. Siliter videt̃ q̄ xp̄iani sub ieiunijs illoꝝ ieiunijs sig̃ta debent ieiunare septez diebus: ꝛ ita nō sufficit singulis ieiunijs q̄tuor tempoꝝ ieiunare tribus diebus: sed septez dieb3 ieiunandū est. ¶ Pret. ex quo in ieiunio quadragesimali sufficiēter soluūtur decime anni: nō videt̃ q̄ aliqd̄ ieiuniū vtpote quatuor tempoꝝ institui debeat. Rn̄sio. pōt dici sicut sup̄ tactum est. q̄ l3 nostra ieiunia fuerint p̄ illa prefigurata nō tñ r̄ndent illis in omnib3. s3 q̄tum ad quedā: quia nō r̄ndent illis q̄tum ad sp̄ealem significatōz mensiū: nec q̄tum ad specialez numerū vel ordinez dieꝝ. ꝛ hoc: quia illi alias causas habuerūt instituendi illa: ꝛ eccīa alias instituendi nostra. Unde etsi illoꝝ ieiunia septez dies cōtinebant: fortassis in signū obedientie illaꝝ dedite ꝛ exhibite illi qui vniuersa septez dieb3 condidit ꝛ compleuit. nostra tñ ieiunia s3 quatuor tempoꝝ conuenieter tres ꝛ tñ tres continēt: qui instituti fuerūt habito respectu ad passionez xp̄i que fuit in corde traditoris p̄posita quarta feria: effectui mancipata sexta feria: ꝛ ipse dn̄s i sepulchro positus in sabbato. Et canone. n. habet̃ q̄ die dn̄ico nō est ieiunandū p̄pter reuerentiaꝝ dn̄ice resurrectionis nec feria q̄nta p̄pter reuerentiā dn̄ice ascensionis ꝛ cene dn̄i institutōis. s3 in alijs tribus diebus in quib3 p̄ quandā appropriatōz configurant̃ ieiunia siue ieiunātes dn̄ice passioni. Alia ratio pōt assignari quaꝝ legit' ex constitutione Melciadis pape. qui [illegible] die aut q̄nta feria ieiuniū celebrandū a fidelib3 q̄ eos [illegible] pagani q̄i sacrū ieiuniū celebrat. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit̃. q̄ decima dieꝝ soluta nihil est exigendū vel instituendū amp'[illegible] ad [illegible] Pōt dici q̄ decima [illegible] anni sufficient̃ [illegible] in q̄dragesimali ieiunium q̄tuor tempoꝝ requirit̃ ad solutōz primitiaꝝ. vt. n. habet̃ a Cassiano in collatōe theodore. Ieiuniū q̄tuor tempoꝝ est ad solutōz primitiaꝝ [illegible] Pret. sicut vult ysido. in [illegible] Ieiuniū quadragesimale [illegible] ad p̄paratōnē [illegible] ad corpus xp̄i receptiōz [illegible] ieiunia quatuor tempoꝝ ad expiatōz offensaꝝ q̄ acciderūt q̄tuor quatuor tempoꝝ. vñ p̄sideratis causis quare instituta sunt ieiunia quatuor tēpoꝝ ꝛ q̄dragesime: patet manifeste q̄ nec hec nec illa [illegible].

Questio.q.de efficacia ieiunii.

Consequenter queritur de efficacia ieiunij. Et primo queritur de efficacia meriti. Secundo de efficacia satisfactionis. Tercio de ratione efficacie.

Membrum primum

Queritur ergo primo vtrũ ieiuniũ sit meritoriũ
Et sic videtur Math. vj. cũ ieiunatis nolite
fieri sicut ypocrite tristes. Glo. docet de ie-
iunio qd ptinet ad cordis mũdiciã. sed cor-
dis mũdicia remuneratur visione dei Math. v. Bti mundo
corde qm ipi deũ videbũt. Visio aũt dei in patria non re-
muneratur nisi actu meritorio: ergo ieiuniũ est huiõi. Pret.
Math. vj. Tu autẽ cum ieiunas 7c. et post. Pater tuus
qui videt in abscondito reddet tibi. Glo. ibi. ieiunandum
quo ipe videat. et necesse est q ieiunãs sic ieiunet vt ei pla
ceat quem inspectorẽ portat: sed placere deo est mereri: er
go ieiunãs meretur: 7 ieiuniũ est meritoriũ. Pre. oẽ repri-
mens repugnantiã carnis ad spm̃ ẽ meritoriũ ieiuniũ ẽ hu-
iusmõi: ergo 7c. Pre. greg. q corpali ieiunio vicia cõprimis
Pre. glo. sup illud Math. iiij. Cũ ieiunasset dicto qdra-
ginta sic incipit. In pugna xpĩ 7c. Et infra hr̃. in h nũe-
ro due leges p abstinentiã cõplentur. qr in qdraginta decalo
gus mandatorum. 7 qtuor euangelia resonant. Vñ institu-
tum h numero nos acri9 dimicare facit ad diluenda pctã.
que fiunt dum motu carnis violatur caritas. Per hoc videt
q p ieiuniũ deleãt pctã. oẽ tale ẽ meritoriũ ergo 7c. Pre
te. ysid. Ieiunio psternuntur vicia: humiliatur caro: templa-
mẽta dyaboli vincũtur. oẽ tale est meritoriũ. ergo 7c. Pre.
ieiuniũ est opus tpantie elicitiue: obedientie qr pceptum:
iusticie qr debitũ. oẽ tale est meritoriũ: ergo 7c Pret. in li.
de articulis fidei ad clementez. mereri apud deũ est q nisi
necessitate cõpulsus libẽter facit qd facere tenetur. igitur q libẽ
ter ieiunat meretur. 7 ieiuniũ libenter exercitũ est meritori-
um. Contra. oppositũ ieiunij nõ est demeritoriũ: ergo nec hoc
meritoriũ. quia si nõ oppositũ de opposito: nec cõpositum de
cõposito et ecõuerso. Vñ si aliquid est meritoriũ: ei9 opposi
tum est demeritoriũ. vt est de pcepto 7 trãsgressione. h op-
positũ ieiunij nõ est demeritorium: ergo 7c. Probatio medie
Marc. ix. dic glo. ieiunio sanantur pestes corpis. 7 ieiunia
sunt cõtraria. pestes aũt corpis nõ sunt pctã nec demerito
rie: ergo nec ieiuniũ meritoriũ. Pre. nihil qd nõ placet deo
est meritoriũ. h ieiuniũ ẽ huiõi. Vñ ysid. ieiunia non sunt
deo accepta sine aliis bonis. Idẽ vult Cassi. Pret. sol9
amor inordinat9 ẽ demeritori9 sm aug. q ponit q fundamẽ-
tum ciuitatis dyaboli ẽ amor inordinat9: 7 fundamentuz
ciuitatis hierlm ẽ amor ordinat9. ergo sol9 amor ordinatus ẽ
meritori9. Rñ. q ieiuniũ cõsideratũ simplr sine circum
stantiis 7 informatõe nõ ẽ meritoriũ. Ad illd qd obr. q ie
iuniũ ptinet ad cordis mũdiciã 7c. põt dici q ptinet non vt
efficiẽs ptinet ad effectũ: h vt pparãs ad ppandũ. Aliq ei
dicuntur mũdare q nõ causalr. h qdaz prepatorio mõ p opa
ṽtutũ politicarum. reprimendo fomitẽ 7 mot9 pmos: et ita ie-
iuniũ ppat etiã si fiat ex caritatẽ. Et intelligẽdũ. q qdã p
tinẽt ad mũdiciã cordis formalr effectiue. s. opa ṽtutũ q
sunt informata caritate. Ieiuniũ aũt qd sic ptinet ad cor-
dis mũdiciã est meritoriũ. Ad illd qd obr p glo. q dicit.
q necesse ẽ q sic ieiunet vt placeat 7c. põt dici q ibi glo. in
sinuat qlr ieiuniũ sit meritorium. scz illud qd placeat deo.
nec ex h ieiuniũ simplr est meritoriũ: h illud qd est carita-
te informatũ et debitis circũstãtiis ornatũ. Ad aliud qd
obicitur. q oẽ reprimẽs 7c. dõm q illa ẽ falsa. quia multa
extra caritatẽ reprimũt. sic quidã phĩ dixerũt. q pruden-
tie officiũ est cõtemplari diuina. et omia alia despicere. Vnde
aliq que fiũt extra caritatẽ mitigãt carnis repugnantiam
ad spm̃: qr mitigant motuz generatiue respectu luxurie: et
nutritiue respectu gule. quia sine omni caritate potest eẽ
sanatiuũ: nõ tñ meritoriũ. Ad illud qd obicitur p Greg.
q corpali ieiunio vicia cõprimis 7c. et alia quedã q sequũ
tur. põt dici q ieiuniũ in caritate factum 7 informatũ de-
bitis circũstantiis inducit effect9 q tanguntur in argumentis
siue auctibus supratactis. ieiuniũ aũt simpliciter cõsideratũ
nequaq. Ad illud qd obicitur. q est opus tpantie elicitiue
et aliarum virtutũ imperatiue meritorium est. ad hoc dico. put
tpãtia 7 alie ṽtutes sunt morales: nõ pure politice. Ad
illa q opponuntur in cõtrariũ rñdendũ est. Et pmo ad pmuz
dõm. q ieiuniũ est oppositũ 7 cõtrariũ pestibus corpis. inqn-
tum est repressiuũ fomitis 7 maceratiuũ carnis. qr ieiuni
um ẽ medicina curatiua infirmitatũ carnis: 7 pseruatiua
est fomitis et gule. qr opponitur occasioni vel cause. cũ cõtra-
riatur fomiti 7 gule ex nĩ tale. inqntum est pure repressiuuz
nõ est meritoriũ: h sm q est obedientie vel alteri9 virtutis
qr tũc opponitur pesti corpis 7 gule. qr sicut gula 7 abstinen-
tia opponuntur 7 mot9 eius motui illi9: ita ieiuniũ siue acci-
piatur p habitu siue p actu. Vñ sicut act9 gule formalr ẽ de-
meritori9. sic act9 abstinentie formalr meritori9. Unde iu-
xta regulam de articulis fidei dr. Meritũ boni cõsistit pe
nes lib. ar. occasionaliter: penes virtutem formalr: penes
motuz virtutis essentialiter: penes virtutes effectualr. et
puto q vocat motũ virtutis actũ interiorem. motum opis
actũ exteriorẽ. vt pz in commento illi9 cõpositõnis. ieiunium
ergo put est opus virtutis. opponitur gule et luxurie: et sic ẽ me
ritoriũ. vt actus interior essentialiter: vt habit9 siue actus
formaliter qr ieiuniũ. et est opus ṽtutis et virtus. ieiuniũ
virtus est habit9 quidã quo homo ẽ habilis ad ieiunandum
et est meritori9 vite eterne causaliter vel formalr. et ex hoc
habitu pcedit actus meritori9 q est ieiuniũ actus. Vel di-
cendũ. q ieiuniũ oppositũ est duplex trãsgressio. s. vt luxu-
ria vel gula vel omissio hec demeritoria sunt. vñ ieiunium
sm q est opus virtutis ẽ meritoriũ: qr opponitur gule et lu-
xurie mortalibus. et qd cõtrariatur morbi. tollit morbũ: qr cõ
traria cõtrariis curantur. Ad illud qd obicitur. nihil qd nõ
placet deo ẽ p se meritoriũ 7c. dõm q oẽ opus ṽtutis hz
a caritate q sit formaliter 7 efficaciter meritoriũ: ab aliis
virtutibus non habet q sit meritoriũ: nisi loquẽdo cõcomita
tiue. Actus eñ abstinentie nõ est meritorius. vbi nõ est ca
stitas virtus: vel etiã actus castitatis cũ locus et tẽpus se
offert. Aliqd tñ põt intelligi placẽ deo p se sine sine aliis
duplr. siue sine aliis. i. sine caritate 7 grã. Vel sine aliis
id ẽ sine aliquibus circũstantiis informãtibus actũ vt sit act9
virtutis. Primo mõ placet deo accipiendo placere deo ad
meritũ vite eterne. nõ tñ placeret deo. qr est act9 virtutis.
sic eñ ipse actus virtutis placeret deo sine caritate 7 grã.
Scdo modo accipiendo placere deo p se. nõ placet deo qd
est indifferens vel malũ in genere. vt currere vel malũ in-
terficere deo non placet: h oportet q debitis circũstantiis
induatur vt sit actus ṽtutis. Pre. mereri vitã eternã põt in
telligi. vel efficaciter sic est penes grãz: vel aliq alio mõ sic
tangitur in auctẽ de articulis fidei ad Clementẽ. Si ergo acci-
piatur sine aliis pmo mõ 7 mereri vitã eternã pmo modo
vera est. si aũt accipitur mereri scdo mõ falsa ẽ. 7 sic ieiuniũ
in caritate factũ põt esse meritoriũ vite eterne. sicut et qli-
bet actus ṽtutis informate p grãm. silr et minor põt intelli
gi duplr. qr si sine aliis primo mõ 7 placere deo: vera ẽ pri
mo modo. Si aũt sine aliis sumitur primo mõ 7 placere deo
scdo modo: est falsa. qr sine caritate et grã placet ieiuniuz
deo put est quidã actus ṽtutis. 7 put est etiaz repressiuum
fomitis et dispositiuũ ad bonum. placet etiã rõne iniũcti
onis vel institutõnis vel aliarum circũstantiarum. Si autez si
ne aliis sumitur scdo modo. sic est minor vera: qr abstine-
re taliter pure penale est. qr qsi solã priuatõez dicit. 7 iõo
sic nõ est act9 ṽtutis in se nec instrumentũ est ad merendũ
vitã eternã. Ad aliud de amore inordinato. dicendũ q
amor inordinat9 sumpt9 largiter ẽ in qlibet vi. qr quelibet
virt9 est amor ordinat9. Vñ virt9 nihil aliud est q affectio
ordinata p caritatez inqntum amor est in actu vel in habi-
tu. Vñ ieiuniũ act9 est amor ordinat9: similiter 7 ieiunium

habitus est amor ordinatus: differenter tamē sicut differt amor habitus et actus.

Membrū secundū

Onsequēter querit̄ de efficacia satisfactiōis. hoc ē querē si ieiuniū ē satisfactoriū. ¶ Circa h̄ querit̄ primo de ieiunio simpl'r in generali si est satisfactoriū. Scdo querit̄ spālius si ē satisfactoriū fm q̄ trahit̄ p dr̄as spāles. vtpote iniūctum ab ecclia. Tercio vtrū ieiuniū indictū factuz in caritate sit satisfactoriū. Quarto vtrū ieiunium assumptum. Quinto de [illegible] Sexto si ieiuniū factum in caritate sit satisfactorium p omi peccato.

Articulus primus

Circa primū procedit̄ sic sup illud. Cū ieiunasset q̄draginta diebo 7c. h̄r in glo. Institutū ē noster numero hoc acri⁹ dimicare. ad diluenda pcta que h̄ūt dum mota carnis violat̄ caritas. Ex hac glo. h̄r q̄ ieiunio diluunt̄ pcta [illegible] q̄ nō q̄tum ad culpā ergo q̄tum ad penā. ḡ ieiuniū est satisfactoriū. ¶ Pre. si alie opes satisfactiōis. s. elymo et orōnes sunt satisfactorie: ḡ et ieiuniū silr. ¶ Pre. greg. satisfacē est causas pctōꝝ excidē et suggestionib eaꝝ additū nō pbere. Ieiuniū aūt est hm⁹ modi libidinē eni3 mentis 7 act⁹ petulantie carnis q̄ sunt cause pcti excidit 7 reprimit: 7 additū suggestionib carā [illegible] Cont̄ Aug. sup iohē 7 h̄r de [illegible] ieiuniū aūt magnū et generale est abstinere ab iniqtatib. 7 ab illicitis voluptatib seculi qđ est pfectū ieiuniū: sed quod ē pfectum nō est satisfactoriū: ergo multofortiꝰ nec aliud ieiunium qđ nō est bonū. vt eñ dicit Greg. cum deo delinquimus nequaq̄ satisfaciam⁹ si ab iniqtate cessam⁹: nisi voluptates quas dilexim⁹ econtrario oppositis lamentis insequamur. ¶ Si aūt diceret̄. q̄ sicut ieiuniū simpl'r consideratum. i. nec caritate informatū. nec debitis circūstantijs ornatū non est meritoriū vt tactū est sup: sic nec satisfactoriū. sed illud qđ est ex caritate et in caritate celebratuz est satisfactorium: quia illud solū est deo acceptuz. qđ patet p hoc qđ dicit glo. sup illud. Luc. xxj. Uere vidua hec pauper plus q̄ omēs misit. Glo nō pendit quantū ad sacrificium offert̄: s̄ ex quāto detur. Contra. videt̄ q̄ illud qđ est in caritate exercitū nō est satisfactoriū sic. omē satisfactoriū est penale: s̄ ieiuniū ex caritate exercitū rōne feruoris caritatis frequēter non est penale ḡ si ieiuniū satisfactoriū est qa penale magis est satisfactoriū factū ex et ī caritate q̄ aliud qđ nō est hmōi. ¶ Pre. aliquib rōne complexionis ieiuniū nō est penale: est ne pp̄ter h̄ non satisfactoriū. ¶ Pre. nihil spūi delectabile ē penale eidē. s̄ omne ieiuniū ex caritate ē hmōi: ḡ nō est penale spūi. s̄ aliē non est satisfactoriū: ḡ 7c. ¶ Pre. hug. dilige multū si vis mltā tibi dimitti. 7 sic a caritate ē pprie dimissio nō a ieiunio. ḡ si mot⁹ caritatis nō est satisfactori⁹. nec ieiuniū a q̄ nō procedit: s̄ a caritate ē dimissio. ¶ Pre. aug. vult q̄ maceratio carnis affligit naturā. sic est in ieiunio: qr in hmōi consumitur humidū nālale. ḡ cū afflictio nō duret in eo q̄ iā comedit: videt̄ q̄ nō ieiunat q̄ iam comedit. 7 hoc sic pōt roborari. qr iam nō est tpe penale: 7 de rōne satisfactorij est penale. ¶ Pre. vt supra actū est. Ieiuniū est virt⁹ vel actus virtutis. ad illa q̄ hmōi sunt tenet̄ hō simpl'r sine pcepto et indicto. qr illud ad qđ hō sic tenet̄ meritoriū est: s̄ non est satisfactoriū. ḡ 7c. ¶ Rñ. q̄ ieiuniū ex caritate 7 ī caritate factū est satisfactoriū. De ieiunio assumpto: 7 instituto 7 indicto: 7 si q̄ sunt alia infra tanget̄. ¶ Ad illud qđ prio obicit̄ [illegible] q̄ ieiuniū generale 7 pfectum nō est satisfactoriū ḡ nec 7c. pōt dici q̄ nō seq̄tur. rō eñ satisfaciendi p ieiuniū nō attendit̄ solū nō in [illegible] 7 abstinētia ab illicito: s̄ in abstinētia a licitis: sicut eñ pmittit̄ pctm 7 maxime gule. ex hoc q̄ aliquis exponit se illicito. vel simpliciter. vel ab vsu: sic oportet q̄ satisfaciens p ieiuniū abstineat a licito simpl'r vel vsu moderato. Unñ ieiuniū satisfactorium addit sup ieiunium pfectum abstinentiam a licito simpliciter: vel adminus q̄tum ad moderantiam vel [illegible] moderatam. ¶ Ad illud quod obicitur q̄ illud est [illegible] ctorium qđ est penale: sed caritas reddit min⁹ penale 7c. pōt dici q̄ ieiunium de sua natura est afflictiuū et penale q̄uis feruore caritatis qñqz sit delectabile. Huiusmōi autem delectabilitas siue pdelectatio in ieiunio nō tollit quin sit satisfactoriū. Sufficit enim ad hoc q̄ sit satisfactoriuz q̄tum ad hoc q̄ sit in se et de sua natura penale: licet aliq̄ occasione accidente fiat delectabile vt caritate vel ab aliq̄ complexione. ¶ Ad illud quod obicit̄. q̄ nihil est delectabile spiritui 7 penale eidem 7c. pōt dici q̄ prima simpliciter loq̄ndo est falsa. Unde ad hoc q̄ esset vera oportet addi inq̄tum hmōi. Hieronim⁹ enim ꝯsiderans q̄ p ieiuniū modicū satisfacit homo p peccato cui debet̄ pena grauissima. caritatem dō habens facit illi ieiunium delectabile. I[n]q̄tum tamen cogit vires inferiores viuificantes 7 sensificantes hominē exteriorē assentire abstinentie a carnibus 7 alijs sibi delectabilib tristatur: 7 est illi ieiuniuz tristabile et penale. et sic diuersimode ꝯsideratum est penale et delectabile ipsi spūi. Iuxta quē modū Aug. dic penitenti. Doleas 7 de dolore gaudeas. vñ de hoc solet dici 7 est fere idem de rōne. q̄ pōt ꝯsiderari vt rō: et vt natura fm autē q̄ ratō est vt natura vnita ipsi corpori quadā colligantia naturali est [illegible] et ieiuniū est illi penale. [illegible] aūt q̄ est vt ratio [illegible] ꝯsiderans 7 emolumentū [illegible] sic est illi ieiuniuz delectabile. ¶ Ad illud quod obicit̄ ex verbo Hug. q̄ a caritate est pprie dimissio et nō a ieiunio pōt dici q̄ licet a caritate sit pprie dimissio formaliter siue causaliter: nihilomin⁹ est a ieiunio. s. coopatiue siue instrumentaliter. Iuxta verbū de articulis fidei pactum. ¶ Ad illud qđ addit̄ vltra ex verbo pdicto. s3 q̄ nullus mot⁹ caritatis est satisfactori⁹: ḡ nec op⁹ informatum caritate. pōt dici q̄ nullū opus est meritoriū. nisi vel eliciti[u]e sit op⁹ caritatis: et tūc est meritoriū formal'r. vel de se vel imparie. opus aūt elicitū ex alia virtute et impatū a caritate vere meritoriū est. Ex aūt sic habet̄ ex verbis Hug. q̄ a caritate est pprie verū est radicaliter. caritas eñ [illegible] meriti et satisfactōnis. ¶ Ad illud quod obicit̄. q̄ in ieiunio est afflictō nature. 7 pp̄ter h̄ est satisfactoriū [illegible] non durat 7c. pōt dici q̄ vt tactum est. ieiunium de se ē penale. pp̄ter quod satisfactorium. [illegible] non [illegible] affligat non eñ necesse est ad hoc q̄ sit satisfactorium q̄ semp actualiter affligat: sed habitualiter. voluntas enim informata caritate affligendi se ieiunio id est ieiunandi siue affligendi se abstinendo ab illis quoꝝ abstinentia de se est penalis et afflictio. cuiusmodi est abstinentia a carnib. 7 alijs que sunt vtentibus delectabilia. cum actuali eorundē abstinentia est satisfactoria. artatio enim ab hmōi delectabilibus cum vsu minus delectabiliū. licet aliqua ꝯcurrente conditione non affligat: nihilominus de se est afflictiua. Unde q̄tuz ad hec est satisfactoria. ¶ Ad illud quod obicitur. q̄ actus virtutis ad quem tenetur homo naturalit̄. licet sit meritorius non est satisfactorius 7c. potest dici. q̄ ieiunium vltra q̄ est actus virtutis: supererogas emendā soluit 7 satisfacit. Quō aūt vltra est opus virtutis pōt supererogare: tanget̄ infra vbi determinabit̄: quomō ieiuniū est opus medicatiuū.

Articulus secundus

Onsequenter querit̄ d̄ efficacia ieiunij contracti in ḡtem per aliquas differentias pticulares. Et pmo de ieiunio iniūcto ab ecclia. i. ꝯfessore. vtꝝ sit satisfactoriū. Et sic videtur p hoc q̄ tale ieiunium scilicet iniunctum ab ecclesia est pars satisfactionis. ergo est satisfactoriū [illegible] ecclesia [illegible] penitentes. ¶ Pre. [illegible] satisfactionis [illegible] Grego. in problemmate precedenti. et per hoc quod [illegible] est. q̄ ieiuniū diluit pcta. et habet̄ ex eodem [illegible] ¶ Pre. [illegible]

de peccatis q̄ est sacerdoti ꝯfessus: ḡ ieiuniū tale est satisfa
ctoriū. ¶ Contra. in habentibꝰ rōnem vniuocā. eadē est
ratio in vno ⁊ in oībꝰ. vt si aīa sortis est imortalis ⁊ cu
iuslibet hoīs. hoc supposito arguit sic. Nulla impletio pre
cepti est satisfactoria vt p3 de pcepto decalogi ḡ cū ieiu
niū ieiuniū sit pceptum vt supponit ad p̄ns: ḡ ⁊c. ¶ Prete.
nihil qḋ est ꝯtra voluntatē satisfacientis est satisfactoriū.
ieiuniū iniunctū est hmōi: q2 est pena. et nihil est pena ni
si qḋ ꝯtra voluntatē fm̄ Ansel. ḡ cum illud maxime nō sit
voluntarie assumptū sed inuito iniunctū aliquando ḡ ⁊c.
¶ Pre. Mich. vi. Indicabo tibi hō ⁊c. sic nihil est satisfa
ctoriū nisi qḋ deus requirit ab hoīe. ieiuniū nō est hmōi q2
ibi dr̄ iudiciū et misericordiam ⁊ sollicitū te ambulare cū deo
tuo. s3 ieiuniū nō est aliqḋ illoꝝ ḡ ⁊c. ¶ Rn̄. q ieiuniū
iniunctū a sacerdote est ꝓprie satisfactoriū. et nō solū reali
ter: s3 et sacraliter. ¶ Ad illud qḋ obr̄ in ꝯtrariū. s. q nul
la impletio pcepti ē satisfactoria ⁊c. pōt dici. q ē pceptum
nature: ⁊ discipline. ad primū tenet homo ex instinctu na
ture: ad aliud ex institutiōe opis erga illud qḋ est pceptū
ex instinctu nature nō est satisfactoriū. s3 si est opꝰ precepti
discipline, siue a deo siue ab hoīe pcipiat. cū prius esset in
differens: tale pōt esse satisfactoriū: ḡ cum ieiuniū nō erat
prius pceptum. s3 pcipit vel iniungit vt satisfaciat. ꝓprie ē
satisfactoriū. non obstante q sit pceptū. ¶ Ad aliud dōm
q est ꝯtra voluntatem est dupl'r. q2 volūtas accipi pōt. vel
vt natura: vel vt ratio. pmo mō oīs pena ē ꝯtra volunta
tem. sed scḋo mō non. imo rōnata voluntas facit delecta
ri in afflictiōibꝰ. vt p3 in martiribꝰ q reficiebant in hmōi
Ad hoc aūt qḋ sit satisfactoria oportet q nō sit ꝯtra volū
tatem rationatiuā. hn̄ tn̄ pōt esse ꝯtra voluntatē naturalē.
¶ Ad illud qḋ obijcit p illud verbū Mich. vi. Indicabo
tibi o hō ⁊c. pōt dici. q ieiuniū ꝯtinet sub aliq̄ illoꝝ q̄ cō
tinent in illa auctē. s3 facere iudiciū ⁊ misericordiam: ⁊ solli
citū ambulare cū deo. q2 iudiciū est discussio ꝯscie sub quo
ꝯtinent quodāmodo. ꝯtritio. ꝯfessio. satisfactō. Similiter
quodāmodo sub misericordia: q2 misericordia cuiuslibet d3 incipe
re a seipō. hō aūt secū facit misericordiam cū se refrenat a dele
ctabilibꝰ carnis ⁊ se affligit. Iuxta illud Eccī. xxx. Mise
rere aīe tue placēs deo. Item cū ieiuniū iniungit ad hoc
q penitēs agat dignos fructus pnīe. et sufficiens fiat ⁊ cō
ueniens emenda p pctō ad qḋ requirit nō modica sollici
tudo: ꝯtinet sub tercio. qḋ est sollicitum ambulare cū dō.

Articulus tercius

Consequēter querit de ieiunio indicto ab ecclīa
vel instituto facto in caritate. verum sit satisfa
ctoriū. ⁊ idem volo dici indictū ⁊ institutū. Et
sic: videt. q2 ad hoc institutū est ieiuniū vt illo curet aīa.
Vñ greg. in collecta quadā. Concede vt hoc solēne ieiuniū
qḋ aīabꝰ corporibusq3 curādis salubriter institutū est: deuo
to seruitio celebremꝰ. Ex hoc p3 q ieiuniū institutū est ad
hoc q ipe aīe curent. omne aūt tale est satisfactoriū: ergo.
¶ Pre. ad hoc qḋ aliqḋ sit satisfactoriū. nō requirunt nisi
duo. s. q sit penale: et informatū caritate. tale est ieiuniū
iniunctū ab ecclīa: q2 tale ieiuniū rōne alicuiꝰ qḋ est i ipso
est penale. et si nō sentiat aliqñ rōne feruoris caritatis. vl'
ꝯplexionis. vel ꝯsideratōnis finis siue vtilitatis ꝯseq̄ntis
vel alicuiꝰ hmōi. ¶ Pre. elymo iniuncta ab ecclīa ē satisfa
ctoria. ḡ et sil'r est ieiuniū institutū ab ecclīa. ¶ Si autē di
catur sicut quidā dicūt. q ieiuniū iniunctū ab ecclīa nō est
satisfactoriū: q2 ad illud tenent oēs. Contra. ad patien
tiam in flagellis tenent oēs p loco et tpe. ⁊ tn̄ patiendo
volūtarie flagella ⁊ in caritate satisfacit qs q̄ḡ ḡ ⁊c. Q
aūt patientia in flagellis satisfacit qs: p3 auctē Amb. iiij.
sen. dis. xv. vbi dr̄. Prima ꝯsolatio ē q2 nō obliuiscit mise
reri deꝰ. Scḋa p punitiōē vbi et si fides desit: pena satis
facit ⁊ releuat. et exponit illā mḡr caplō sequenti. q2 qñ fi
des deficit. i. ꝯscientia pctī: id est qñ aliqs nescit se hre pec
catū et tn̄ habet vnde flagellat a deo. si patienter sustinet
pena illa satisfacit p pctō. et etiam ꝯstat q ⁊ si nō haberet
peccatum teneret patienter sustinere: ex quo est voluntas

dei: ergo prima est vera. ¶ Contra. nihil ad qḋ equaliter
tenetur innocens ⁊ peccator: est satisfactoriū. ¶ Pre. ieiu
nium illud nō est satisfactoriū p peccatoribꝰ vel p innocē
te vel penitente. Ieiunium enim indictum ab ecclesia nō
est satisfactorium p peccatoribꝰ: quia nihil faciant qḋ pla
ceat deo vel q̄ mereant. nec p innocēte: q2 nō h3 p q̄ satisfa
ciat. nec p penitēte: q2 nō satisfacit p pctīs p illḋ ad qḋ an
teq̄ peccaret tenebat. qḋ p3 p diffinitiōnē satisfactionis.
¶ Pre. nullus reddens decimas satisfacit ⁊ si mereat. qḋ
p3. Si aliqs d3 regi censum ⁊ nō reddit ad terminū. non
satisfacit de emenda. sic hō d3 deo pcepta. et si trāsgredit
cadit in emendā. si reddit nō satisfacit: ḡ vltra pcepta op3
tet eum addere aliqd ad hoc q satisfaciat. s3 p ieiuniū in
dictum ab ecclīa soluunt decime. fm̄ Greg. de ꝯse. dis. v. et
fm̄ Cassia. de collatōnibꝰ patrū. et fm̄ ysid. li. j. de officō
ḡ illud ieiuniū nō est satisfactoriū. ¶ Pre. oē satisfactori
um vel est voluntariū vel necessariū. vel ꝑtim tale: et ꝑtim
tale. Ieiuniū statutum ab ecclīa nullum hoꝝ est. volunta
rium enī nō est. quia eiꝰ oppositū est transgressio. Nec est
necessariū vt videt q2 Berñ. in li. de pcepto ⁊ dispensatōe
dicit. ij. c. q dictū est nec in rursum ⁊ hec tria sīdant. stabi
le imobile. incōmutabile. Et quidē stabile dicerim. quod
ita est necessariū vt nō cuilibet homī illud pbas sit: nisi so
lis dispensatoribꝰ ministerioꝝ dei. i. ꝑpositis. Cōsequēter
iiij. c. dicit. necessariū dictū qḋ imobile noiaui. illud intel
ligo q nō ab hoīe tradit sed diuinitꝰ ꝓmulgat. nisi a deo
q tradidit: mutari oīm mō nō patiet. Consequēter eodem
capitulo dicit. iam vero necessariū incōmutabile qḋ acci
pi velim. equidem nil ꝯgruentiꝰ q̄ qḋ diuina cōstat. ita et
eterna rōne firmatum. vt nulla ex causa possit vel ab ipso
deo aliquatenus inmutari. Et infra eodem caplō. primā
ḡ necessitatem cuiq3 facit sua in ꝓmittendo volūtas. secū
dam pcipientis auctas. tercia3 pcepti dignitas. Hoc sup
posito sic arguo. Ieiuniū non est necessariū primo mō: q2
in necessitate pōt aliqs frangere ieiuniū sine dispensatōe
⁊ auctē supioris. nec est necessariū scḋo vel tercio mō: q2
et mutari pōt pceptū a ieiunio ⁊ ab alio q̄ a deo. et sic nō
est voluntariū nec necessariū nec ꝑtim sic nec ꝑtim sic po
test esse: quia sic simul obligaret et non obligaret. q2 quod
voluntariū est nō ligat: qḋ necessarium est ligat: ḡ videt
q hmōi ieiuniū nō sit meritoriū nec satisfactoriū. ¶ Prete.
Leui. xxvij. pmogenita q̄ ad deū ꝑtinent nemo significare
poterit et sonē. ⁊ h q2 primogenita erāt debita: ḡ illo qḋ de
betur nō fit satisfactio. ¶ Rn̄. dōm q ieiuniū indictū siue
institutū ab ecclīa hn̄ in casu est satisfactoriū. si iniungat
ab ecclīa ex aliq̄ ꝯuenienti rōne. ¶ Ad illud qḋ obr̄. q ni
hil est satisfactoriū ad qḋ tenet eq̄liter et innocens ⁊c. pōt
dici sic factū ē. q ieiuniū institutū est satisfactoriū in q̄tū
est iniunctum ab ecclesia. in q̄tum aūt non est iniunctum
ab ecclīa: nō eq̄liter tenet peccator et innocēs ad illud. q2
ieiunia institutū ab ecclīa ligat ratiōne pcepti discipline:
nō tn̄ ratiōne q̄ obligat pceptū nature siue pceptū morale
ꝓpter qḋ ieiunium illud iniunctū non equaliter obligat
peccatores: quia vnū obligat debito simplicis obedientie
aliū et debito obedientie et debito rigoris iusticie. Prete. ñ
enī est institutū ad meritū: sed ad repssionē fomitis et cu
stodiā virtutū. et emendā delictoꝝ. Vñ si innocenti non ē
satisfactoriū p delicto: nō est nisi q2 innocens sine delicto ē
Actus enī actiuoꝝ sunt in patiente ⁊ disposito. ¶ Ad il
lud qḋ obijcit. q illud ieiuniū nō est satisfactoriū p inno
cente nec p pctōre. nec p penitēte. q2 penitēs nō d3 satis
facere de pctīs simul p illa ad que anteq̄ peccaret tenebat
ratiōne pcepti discipline: pōt dici q non tenent fideles ad
ieiunia instituta ab ecclesia ratiōne pcepti nature s3 disci
pline. in illis aūt ad q̄ tenemur ratiōne pcepti discipline.
pōt minister ecclesiasticus dispensare virtute clauium. et
illud quod est sic debitum: facere satisfactorium. Nota er
go q est ratio quam facit pceptum discipline hac ratiōne
tenetur ad ieiunia ecclesie. quia ergo intentio ecclesie in
stituentis est q ieiunia sunt satisfactoria: potest minister
ecclesie hec ieiunia iniungere in peccatorum satis

factionē. ¶ Ad illud qḋ obijcit. ꝙ nullꝰ reddens decimas
illas ⁊c̄. dōm ꝙ reddēs decimas sua auc̄te nō satisfacit:
ſ; si dispensatōe hn̄tis ꝑtatē clauiū iniūgētis solutōēz de
cimarū in satisfactōz erigtur qḋ ē sibi iniunctū: ⁊ illa iten
tione q̄ eꝫ iniūctū satisfacit. ⁊ intendo de decimis tpm. et
forte de a..ꝫa ē silr. Cuꝫ ḡ dic nullꝰ soluēs decimas satisfa
cit. pōt dici ꝙ hec est vera inq̄ntum soluit vt decimas: ſ; in
q̄tum dispensatōe ⁊ ordinarij iniūctōe. cuiꝰ ē de talibꝰ or
dinare soluit vt satisfaciat nō ē vera: imo sic soluēs satisfa
cit. ¶ Ad illud qḋ obr̄. ꝙ ieiuniuꝫ statutū ab ec̄cia nō est
voluntariū. qꝛ eiꝰ oppositū est trāsgressio. pōt dici vel qꝛ ꝓpo
situm est dictatū a nat̄a siue ꝓceptuꝫ nature: vel qꝛ est ꝓce
ptum discipline. Si oppositū alicuiꝰ esſꝫ trāsgressio. qꝛ pro
posita eius eēt ꝓceptū nat̄e siue dictatū a nat̄a. tunc hn̄
seq̄ret. oppositū hmōi ē trāsgressio: ḡ ꝓpositū nō est volūta
rium. qꝛ voluntariū sumit̄ in argumēto ſm ꝙ voluntari
um diuidit ꝯtra nat̄ale: ſ; oppositū ieiunij iniūcti est trans
gressio: qꝛ ieiuniū tale ē ꝓceptū discipline. et ꝓpter h̄ nō se
q̄tur eius oppositū ē transgressio ḡ hoc nō ē voluntariuꝫ.
hoc argumentū explanabit̄ infra vbi determiat̄. vtruꝫ ie
iuniū sit nec̄ium vel voluntariū. ¶ Ad illud qḋ obr̄ ꝑ illḋ
Leuitici. ꝑmogenita q̄ ad deū ꝑtinent nemo scificare po
terit ⁊c̄. dicūt quidā ꝙ nō est silr̄ de voto ⁊ satisfactōne: qꝛ
v.tū opponit̄ ei qḋ qs tenet̄ ex debito ꝓcepti discipline. et
si nō nat̄e ꝑx ē votū nccitatis: ⁊ votū volūtatis. ad pri
mū quisq; se obligat ꝑ baptismū q̄uis al̄s teneret̄. De se
cundo ḡ nō de pmo vez ē ꝙ nullꝰ vouet qḋ dꝫ: ſ; sine ꝑiu
dicio dico. ꝙ voto q̄ obligat̄ qs debito ꝓcepti discipline:
pōt qs satisfacē dispensatōe hn̄tis vsus clauiū in casu. ver
bigr̄a. si aliqs esset voto obligatꝰ ad ieiuniuꝫ valde graue
qḋ nō modica difficultate posset soluē. et casu aliq̄ attige
ret ꝙ illi eidē ex causa aliq̄ deberet iniūgi pn̄ia ḡuis: bene
licēt ei satisfacē ieiunio cui erat astrictꝰ voto dispensatōne
illꝰ cuiꝰ auc̄te illi iniūgenda eēt pn̄ia satisfactoria. si iniun
geret illi ꝑtem illiꝰ ieiunij ad qḋ voto se astrinxerat.

Articulus quartus

[C]Onseq̄nter querit̄ de ieiunio assumpto. vtrum
factū in caritate sit satisfactoriū. Et sic videt̄.
qꝛ rōne q̄ est penale i caritate nō sustinet secuꝫ
culpam. ⁊ rōne q̄ est penale in caritate delet penā: ḡ in ta
li ieiunio sunt duo q̄ ad satisfactōēz exigunt̄ et etiā suffici
unt. s. sustinentia pene et caritas: ḡ ⁊c̄. ¶ ꝑx. iste ieiunās
ieiunio assūpto punit̄ tali ieiunio n̄ frustra. ex q̄ h̄ ieiuniū
exercetur in caritate. ex quo ḡ non ꝯsurgit duplex tribula
tio. vt habet̄ Naum pmo. alia littera. non iudicat deꝰ bis
inidipsum. relinqtur ꝙ istud est satisfactoriū: qꝛ reddit ie
iunantē indignū pena debita: ḡ ⁊c̄. ¶ ꝑret̄. nihil est satis
factoriū vel meritoriū nisi voluntariū. vnde oīe qḋ est sa
tisfactoriū vel meritoriū est voluntariū: sed ieiuniū assum
ptum ꝯcernit voluntariū. nihil eīm assumitur sic nisi sit vo
luntariū: ergo cum voluntariū in caritate exercituꝫ: et af
flictiuū. ⁊ intentōne ordinata informatū. posito ꝙ fiat in
tentōne satisfaciendi deo ⁊ ecclīe. non videt̄ ꝙ aliquid de
ficiat qḋ reqritur ad satisfactōēz. ¶ ꝑx. magis est mere
ri vitam eternā q̄ꝫ pene dimissionē. sed ieiuniū voluntariū
factū in caritate meret̄ vitā eternā: ḡ cum ieiuniuꝫ assum
ptum est afflictiuū. ⁊ ita de genere opis satisfactoꝝ: videt̄
ꝙ sit satisfactoriū. ¶ ꝑx. tale ieiuniū est meritorium vite
eterne: sed vita eterna non pōt mereri nisi omnis pena di
missa sit: ḡ meritoriū dimissionis pene. ḡ tale ē satisfactori
um: ḡ ⁊c̄. ¶ Contra. ordine nat̄ali ꝯtritio ꝓcedit cōfessio
nem. ⁊ hec duo satisfactōem: nō esset ꝯtritio sufficiens. nisi
sequeret̄ ꝯfessio in ꝓposito vel in re: ḡ nec satisfactio. ſ; ieiu
nium assumptū nō est ordinatū ad ꝯfessionem: ḡ non est sa
tisfactoriū. ¶ ꝑx. satisfactio fit mediantibꝰ clauibus. ieiu
nium assumptum nō respicit claues: ḡ ⁊c̄. ¶ ꝑx. nullꝰ est
vel esse debet iudex suipsius. ḡ assumpto iudicio suipsius
siue a seipso nullus satisfacit: cum illud qḋ facit nō fit iu
dicio recto nec debito: sed in ieiunio voluntarie assumpto
est aliquis iudex suipsius: ergo ⁊c̄. ¶ Rn̄. potest dici ꝙ
ieiunium assumptum in caritate factum: ⁊ si non sit satis
factorium sacramentaliter: tamen est satisfactoriuꝫ realiť
adminus in casu. scꝫ precedente ꝯtritōne et ꝯfessione. non
iniuncta scꝫ satisfactōne ex aliqua causa. vel ex indiscreti
one sacerdotis vel negligentia vel incuria. ¶ Ad illud qḋ
primo obijcit̄ ꝙ ieiuniū assumptū non est ordinatū ad cō
fessionem. ḡ ⁊c̄. pōt dici ꝙ imo ſm ꝙ est satisfactorium. qꝛ
ad hoc ꝙ sit satisfactoriū supponimus ꝙ est ordinatum ad
ꝯfessionem ⁊ ꝯtritōnem. si pōt haberi facultas cōfessionis.
si eīm negligat̄ vel ꝯtemnatur ꝯfessio: nunq̄ꝫ erit ieiuniū as
sumptum satisfactoriū. ¶ Hic aūt notandum est. ꝙ cōfes
sionem sacr̄alem sequit̄ rite satisfactio sacr̄alis. tamen sa
tisfactio realis q̄nq; sequit̄ sacr̄alem ꝯfessionem. vt in cāu
ꝓtacto. ⁊ realis satisfactio q̄n sequitur ꝯfessionez habitu
alem: vtpote q̄n absente sacerdote manet peccator in ꝓpo
sito ꝯfitendi sacerdoti q̄n aderit copia sacerdotis. q̄nq; cō
fessionem sacr̄alem que actu fit sacerdoti. q̄n ergo qs vo
luntarie assumit ieiunium sibi non habita sacerdotis co
pia: illud ieiuniū non est solum meritoriū: sed satisfacto
rium in foro dei: q̄n autē assumit̄ copia habita sacerdotis.
⁊ in tali casu ponit̄ questio nr̄a: adhuc est satisfactoriū in
foro dei realiter: ⁊ si non sacr̄aliter. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄.
ꝙ satisfactio dependet a clauibꝰ ⁊c̄. pōt dici ꝙ ieiuniū as
sumptum quodāmodo dependet a clauibꝰ. quia q̄ntum ad
hoc qḋ ꝓsupponit: ordinat̄ ad ꝯtritōnem ⁊ ꝯfessionem. pre
terea adhuc qa ieiuniū assumptū opatur ſm fidem claui
um. ¶ Ad illud qḋ sequit̄. ꝙ nullus est iudex suipsius ⁊c̄.
pōt dici ꝙ verū est ꝑ se loquēdo. scꝫ ſm eandeꝫ rōnem. sed
ſm aliam ⁊ aliā rōneꝫ pōt qs esse iudex suipsius. Hoc pꝫ
ex glo. j. Corin. xj. sup illud. Si nosmetipsos diiudicare
mus nō vtiq; diiudicaremur ⁊c̄. que est. vers̄et̄ an̄ oculos
imago iudicij futuri: ⁊ ascendat homo aduersus se tribu
nal. atq; ꝯstituto in corde suo iudicio: assit accusatrix co
gitatio ⁊ testis ꝯscientia. ⁊ carnifex timor. inde quidē san
guis anime ꝯfitentis ꝑ lacrimas ꝓfluat. postremo talis
sententia ꝓferat̄: vt se indignū homo iudicet ꝑticipatione
corpis ⁊ sanguinis dn̄i ⁊c̄. verba sunt Aug.

Articulus quintus

[C]Onseq̄nter querit̄ de ꝯpatione boꝝ adinuiceꝫ
Et querit̄ qḋ boꝝ est magis satisfactoriū. Et
videt̄ ꝙ ieiuniuꝫ assumptū sic: vnūquodq; opꝰ
quanto minus debitū. tanto magis gratum: sed ieiunium
assumptum est hmōi respectu alioꝝ: ḡ est magis gratuꝫ ⁊
magis recōciliatiuum. ¶ ꝑx. oīe meritoriū siue satisfa
ctoriū est voluntariū. qꝛ oportet ꝙ illud qḋ est tale ꝙ a vo
luntate ꝓcedat. ⁊ magis voluntariū magis ē satisfactoriū
⁊ minꝰ volūtariū minꝰ: sed inter ista ieiuniuꝫ assumptum
videtur magis voluntariuꝫ ergo ⁊c̄. ¶ Contra ꝑ h. Cur
deꝰ bō. v. c. oīs faciēs volūtarie illud ad qḋ tenet̄: magis
meret̄ q̄ꝫ si nō teneret̄ ḡ iniunctū ieiuniū et etiā iniunctū
magis est satisfactoriū q̄ꝫ voluntariū iu. Auctoritas aūt.
hec est. Est necessitas qua maior hn̄ficiorum gratia debet̄
cum eīm aliquid in necessitate sui subiacet benefacit inui
tus. aut nulla aut minor debet̄ ei gr̄a. cum do ipse sponte se
nccitati hn̄faciendi subdit. nec inuitꝰ ioꝫ sustinet: tunc ma
ior hn̄ficij gr̄am meret̄. nō eīm hec dicēda ē necessitas sed
gratia. quia nullo cogente illam suscepit aut seruat sed gr̄
tis. Nam si quid hodie sponte ꝓmittis cras te datuꝫ: ea
dem cras voluntate das: q̄uis necesse sit cras te reddē ꝓ
missum si potes: aut mentiri. non tn̄ minꝰ tibi dꝫ ille ꝓ im
penso hn̄ficio cui das si nō ꝓmisisses: q̄n te debitorē ante
tps dationis tibi facere nō es coactꝰ. Tale est etiā cuꝫ quis
scē ꝯuersatōnis sponte vouet ꝓpositum. q̄uis nanq; ꝑost
re illud necessitate debeat ne dānatōnez incurrat. ⁊ licꝫ co
gi posset seruare si nolit. si tamen non inuitus seruat quod
vouit. non minus sed magis est deo gratus q̄ꝫ si nō vouis
set. q̄m non solum ꝯmunem vitam. sed et rei licentiaꝫ sibi
ꝓter deum abnegauit. nec sancte viuere dicendus est ne
cessitate. sed eadem libertate q̄ vouit. ¶ ꝑx. bonum simplr̄ op
ponit̄ malū simplr̄. bono in genē malum in genē. bono ex

circūstantia malū et circūstantia: in medio ē indifferens. Simplr ḡ magis malo opponit magis bonū. et hoc ē fm Hug. sup. ꝛ fm phm. ij. prioꝝ ca. de conuersiuo sylogismo. sed oppositū ieiunij indicti ꝛ iniuncti est trāsgressio voluntarij: nō ḡ illa magis sunt bona q̄ ista. ḡ ꝛc. ¶ Pre. omē ieiuniū si sit satisfactoriū hꝫ ꝓprie a clauib vel in fide vel in re. ḡ iniunctū magis hꝫ a clauib q̄ aliud. ḡ illud est magis satisfactoriū q̄ aliud. ꝛ indictū magis q̄ assumptū: qa a re. penitētib eccle est indictū. ꝛ illi hñt ptatem clauium ꝛ maxime dñs papa a q̄ est indictū. ḡ inter ista minus satisfactoriū est volūtarie assumptū: ꝛ maxie satisfactoriū est iniunctū medio 2o modo indictū ieiuniū. Rñ. ad h dōm sine melioris ꝑiudicio snie. q inter ieiunia pretacta magis est satisfactoriū iniunctū. pꝰ illud indictum pꝰ indictum volūtarie assumptū. Ad hoꝝ evidentiaꝫ nota. ad h q ieiuniū sit satisfactoriū cōplete ꝑter genus opis ꝛ informationē caritatis (hec em̄ duo substernunt) oportet q sit volūtariū. q sit silr efficax a virtute clauiū et in generali et in spāli. Ieiuniū aūt iniunctū hꝫ primū: qꝛ volūtariū ē. hꝫ similiter scdm et terciū: qꝛ hꝫ efficaciā a clauib i generali et in speciali. In generali qꝛ habentes primā sine ꝑci pua in virtutē clauiū statuerūt et sacerdotes sic uniḡ cerēt. eñ habet a Cassia. qꝛ sancti sacerdotes hñtes potestateꝫ clauiū. hoc instituerūt: habet etiā efficaciā a virtute clauium in speciali. qꝛ illi q iniungūt ieiunia in satisfactionem virtute clauiū: hoc faciūt in ieiunio voluntario nō est nisi primū. s. q est voluntariū. qꝛ directe ꝛ ꝑ se nō habet virtutem clauiuꝫ. in iniuncto ieiunio sunt tria ꝓpter qd magis satisfactoriū. ¶ Ad hoc ḡ primo obī ꝯtra h q vnūquodqꝫ opꝰ quanto minꝰ debitū tanto magis gratū ꝛc. pōt dici q magis debitū ꝛ minꝰ duob modis accidit. fm q dr debitum duob modis. s. necessitatis ꝛ voluntatis. Et dico debitū volūtatis: qd pure mera volūtate efficit debitū. vtpote qñ qs sua sponte obligat se ad aliqd. et facit se debitorē cuiꝰ antea nō erat debitor. Debitum dico necessitatis: qd nō efficit mera voluntate siue obligatōne spontanea debitor: h lege nature ꝛ electōne ꝓprie ꝯditōis obligat ꝛ se debitorem reddit. hoc alqs dbis solet dici. q est debitū amoris et debitū legis qd in idem redit. Dicendū est ḡ de primo. scꝫ de debito volūtatis. q hoc ē verū quāto magis est debitum. tanto magis ē gratum. et hoc ē falsum q q̄nto magis debitū tanto minꝰ est gratum: de alio modo debiti fortasse verū est ꝛ quāto magis est debitū tanto minꝰ gratū. qa ḡ ieiuniū iniūctū est debitū necessitatis. qd hꝫ originē a voluntate. l; sit magis debitū q̄ assumptū nō tñ ē minꝰ gratū sed magis. ¶ Ad illud qd obicit q assumptū ieiuniū est magis voluntariū ꝛc. pōt dici q assumptū ieiuniū nō interpretat magis voluntariū q̄ iniunctū licet iniunctū magis sit necessariū. qꝛ necessitas originē hꝫ a voluntate. obligat em̄ se penitēs illi necessitati nō ex timore h ex amore: ū coactus h spontaneꝰ. vñ nō est interpretandū minꝰ volūtariuꝫ q̄ ieiuniū assumptū. Pret. h genꝰ arguēdi nec h nec i rōne ꝑcedente necessitatē hꝫ. hēret fortassis si ꝯcurreret paritas in aliis. h nō est ita qꝛ ieiuniū iniunctū directe hꝫ efficaciam in generali et in spāli a ꝟtute clauiū: qd nō hab; ieiunium assumptū. Aliq dicūt ad hec argumēta. q ieiunium assumptū eo q videt magis volūtariū est magis meritorium: h nō magis satisfactoriū. imo ecōtrario est minꝰ satisfactoriū qd nō videt necessariū: cū meritū ꝑ se depēdeat a radice caritatis. ¶ Ad illa q̄ ꝓponunt ꝓ alia pte. q̄uis ḡ tria termini possint ꝯcedi: pōt tñ rñderi. et primo ad illud Ansel. q ē necessitas volūtatis. i. q̄ ꝓcessit ex voluntate: ꝛ necessitas legis q̄ qs se nō obligat voluntarie. h sibi imponit ex obligatōne legis. prima necessitas auget meritū: secunda nō. sicut pꝫ ꝑ Ansel. li. ij. Cur deꝰ hō. Silr idem a Bern. in ca. de ꝑcepto ꝛ disciplina. vbi sic dic. qd in volūtate est suscipiētis nō in ꝑtate ꝓponētis: volūtariū merito dixerim nō necciū. attñ hoc ipm q dico voluntariū siqs ex ꝓpria volūtate semel admiserit et ꝓmiserit deinceps tenēdum: ꝑfecto in neccium ipe sibi ꝯuertit. nec iam hꝫ li. ar. dimittere: quod tñ ante nō suscepe liberꝫ habuerit. Ideo

ꝗ qd ex volūtate suscipit. ex necessitate tenebitur. qꝛ oīno necesse est eū reddere vota sua q̄ distinxerunt labia sua. et ex ore suo aut ꝯdemnari hꝫ aut iustificari. Cetez vt ait quidem sanctoꝝ. felix necessitas q̄ in meliꝰ cogit. si ḡ ieiuniū indictū et iniunctū ꝓcedūt ex necessitate primo mō dicta: nihil impedit q̄tuꝫ ad hoc illa esse magis meritoria q̄ voluntaria sicut ꝯcludit rō. sed de illa necessitate nō oportet q̄uis magis ꝓpria rōne clauiū hoc hēant alqs ꝑlib. ¶ Ad illud qd obicit de pho ꝛ theoma. dōm q licet ꝯclusio posset ꝯcedi fm q dictū est. scꝫ q ceteris parib magis ē satisfactoriū ieiuniū indictū vel iniunctū q̄ voluntariū. qꝛ maior est ibi virtꝰ clauiū: tñ ꝑma generalr nō est vera. h hꝫ instantiā in illis regulis quoꝝ vnū ponit alteꝝ. vt ostendit phs. viij. topicoꝝ. nam sanitati q̄ est minꝰ bonuꝫ q̄ sit euexia: nō opponit minꝰ maluꝫ q̄ cachexie: h maiꝰ. nam egritudo q̄ est oppositū sanitatis: ē magis malū q̄ sit cachexia que opponit euexie. et hec regula h fallit. qꝛ euexia poit sanitatē vt ibi dicit. Pōt etiā instantia inveniri in terminis nr̄is. qꝛ caritas est maiꝰ bonum q̄ fides. vt dicit apls: tñ oppositū caritatis nō est maiꝰ malū q̄ sit fidei. h pōt esse minꝰ: qꝛ quodcūqꝫ mortale opponit caritati. fidei vo non nisi infidelitas: q̄ magis malū est aliquo paruo mortali. Silr de impletōne ꝑceptoꝝ et ꝯsilioꝝ. qꝛ q̄uis maiꝰ bonū sit implere ꝯsilia q̄ ꝑcepta: tñ nō implere ꝯsilia nō est maius malū (dato q maluꝫ sit) q̄ nō implere ꝑcepta imo minus: nisi cui ꝯsilia facta sunt ꝑcepta vt ei q vouit ea. ꝛ hec sic ꝯtingūt: qꝛ vnum ponit aliud: vt fides caritatem: ꝛ impletio ꝯsilioꝝ ponit impletioneꝫ ꝑceptoꝝ. vñ illa ꝓpositio sic ꝓposita est. q ibi de plano videt velle phs. maiori bono maius malum opponit: nisi ꝯferat vnum alterum vt euexia sanitatem.

Articulus sextus

Consequēter querit de generalitate efficacie ieiunij. Querit ḡ vtrū ieiuniuꝫ factū in caritate sit satisfactoriū ꝓ omi pcto. ꝛ videt q sic: per h q caritas nō compatit secū culpā aliquā. ieiuniuꝫ aūt inter omnia satisfactoria est maxime afflictiuū: ḡ est maxime satisfactoriū pro pena debita peccato. sed omīe peccati ē satisfactorium potissime illud qd est magis afflictiuum ꝛ penale: et hoc est ieiunium: ergo ꝓ omi peccato satisfactoriū est ieiunium. ¶ Pre. illud videt ꝑ simile sumptuꝫ ab alijs partibus satisfactionis. Luc. xj. Date elemosynaꝫ ꝛ ecce omnia mūda sunt vobis. ex quo patet q elemosyna sit satisfactoria ꝓ omi peccato a simili videt q ieiuniū. ¶ Prete. Thob. iiij. Elemosyna ab omi pcto et morte liberat: et nō patit aīmas ire i tenebras. ¶ Pre. daniel. iiij. pcta tua elemosynis redime. ꝛ iniqtates tuas i misericordijs pauperum. Nota q dicit pcta generalr. nec h nec illud: ḡ elemosyna est satisfactoria generalr ꝓ pctis. silr videt: imo fortiori rōne de ieiunio cuꝫ sit magis penale. ¶ Pre. eccl. xxvj. omīs ponderatio nō est digna ꝯtinentis anime. continentia ergo recipit recompensatōeꝫ. si ergo recompensatio sit equalis bono vel maiori: non videtur aliquod bonū esse maius bono ꝯtinentie vel illi equale. sed ieiunium est causa ꝯtinentie. Due em̄ sunt pestes carnis. gula et luxuria. quaꝝ vtraqꝫ reprimit ieiunio. gula em̄ reprimit ieiunio et luxuria remouet repressa gula. Unde ad Ephe. v. Nolite inebriari vino in q̄ est luxuria. igitur videt q ieiunium habeat ꝑrogatiuam respectu aliorum satisfactoriorum siue aliaꝝ partium satisfactōnis: et ita vt priꝰ. ¶ Cont. exercitatio corpis ad modicū valet. j. Timoth. iiij. sed qd est satisfactoriū ꝓ omni pcto: nō valet ad modicum sed ad multum: ergo non est satisfactoriū ꝓ omī peccato. ¶ Pre. satisfacere est causas peccatorū excidere. sed ꝯtrario est ꝑ contrarium. et ieiunium non opponit omī peccato directe. h ꝓprie carnali: elemosyna ꝯcupiscentie oculorum: orō superbie vite. ¶ Pre. Hiero. non sanat oculum qd sanat calcaneū. ḡ sicut est in spālib medicinis. et in corpalibus ḡ si ieiuniuꝫ sanat passiones corpis. vt dic Hiero. et habet sup: nō sanat pestes mētis: ḡ non ē satisfactoriū ꝓ oī peste

siue pctō. ¶ Rñ. ꝙ satisfacere dicit̄ ꝓprie et coīter. ꝓprie
scʒ est causas pctoꝝ excidē ꝑ exercitiū actuū ꝯtrarioꝝ. sic
ieiuniū ē satisfactoriū ꝓ pctō carnis. ⁊ quodāmodo con
triatur ꝯcupiē carnis: orō supbie vite. Coīter ē satisfacere
penā debitā ꝓ pctō soluere. put ꝗ satisfactoriuʒ dr̄ coīter
illud qđ ē solutiuuʒ pene debiti ꝓ pctō: sic ꝗlibet paꝝ pōt
esse satisfactoria ꝓ ꝗlibet. Et adhuc addi pōt. ꝙ ieiunium
est satisfactoriū ⁊ sanatiuū ꝓprie peccati carnis: sed ꝯmuni-
ter ⁊ extensiue est satisfactoriū ꝓ omī peccato licet nō sana
tiuū. verbigrā. cum aliqs fuerit infirm⁹ acuta febre ⁊ iam
recōualescit et curat̄: adhuc est quasi totus ꝯbustus ī cor-
pore. vnde adhuc hʒ corpus dispositū et ꝓnum ad h̄ ꝙ fa
cile recidiuet. sicut qñ in aliquo loco fuit ignis extincta flam
ma et remotis cineribꝫ: adhuc remanet platea calida. sic
est in ꝓposito: qꝛ qñ aliquis fuit in pctō carnis postq̄ pe-
nituit ⁊ peccatuʒ recessit: longa tñ ꝯsuetudine peccati ad-
huc facili⁹ est ad recidiuuʒ. ideo sicut ille q euasit de acuta
indiget aliqua medicina siue aliquo alteratiuo ad amouē
dam dispositōeʒ ad egritudinem ꝯsimileʒ per ꝯria illi di-
spositioni: sic ille indiget aliq̄ repmente ipo ipm fomitē
et hoc est ieiuniū. silr̄ est de elȳna et similiter de orōne ⁊ ð
respectu coꝝ quibꝫ ꝓprie opponunt̄. ¶ Ad illud qđ primo
obijcit̄. ꝙ ieiuniū est potissime satisfactoriū: qꝛ magis ē af-
flictiuū. dicendū ꝙ et si rōne generis magis affligit ieiu-
nium q̄ elemosyna ⁊ orō: nihilomin⁹ ex aliquibꝫ acciden
tibus qñqꝫ magis affligit orō q̄ ieiuniuʒ. vñ q̄tum ad pe-
nam se hnt illa tria sicut excedenda et excessa. ¶ Ad illa q̄
ꝓponunt̄ ꝑ simile de elȳna. pōt dici ꝙ elȳna et ieiunium
pñt esse satisfactoria ꝓ omī pctō vt tactuʒ est: licet vtrūqꝫ ē
sanatiuū vni⁹ in genere. Quidā dicūt ꝙ elȳna ꝯmuniter
sumpta ipm dantē respicit: ⁊ illū cui datur. et vtriqꝫ valet
et ꝓprie sumpta respicit primū. de prima ꝯcludit̄: nō de se-
cunda. Sʒ qꝛ hec distinctio paꝝ vel nihil valet ad ꝓposi-
tum: quia auctes loquunt̄ de elȳna scđo mō sumpta. ⁊ sic
de ea intendim⁹. Aliter pōt dici. ꝙ scʒ ieiuniū nō ē bonuʒ
fm̄ se fm̄ ꝙ dicit Cassian⁹. ꝙ fm̄ sui naturā nō est bonū:
sed elȳna est bona fm̄ se: et ideo potest valere cōtra plura
q̄ ieiuniū: ideo non est simile. ¶ Ad illud quod obijcit̄. ꝙ
incōtinentia est maximū ⁊c. pōt dici ꝙ licet ieiuniū habe-
at aliquā ꝓrogatiuā respectu pcti carnis. cui ꝓprie ꝯtrari-
atur diminuēdo penā illius: non tñ hʒ penā ꝓrogatiuam
respectu elȳne. quia elemosyna hʒ similit̄ diminutiuū re
specta pene pcti auaricie: ⁊ etiam hʒ prerogatiuam respe
ctu ieiunij. quia maxime gratuita ē: ⁊ spāliter auxilij spū-
alis impetratiua. Pre. vt dicūt quidā. cū dicit̄ omīs pon-
deratio nō est digna ꝯtinentis anime. ibi sumit̄ ꝯtinentia
[illegible]: nō solūmodo fm̄ ꝙ est virtus vel op⁹ virtutis q̄ con-
tinetur ab opibus carnis: sed qua ꝯtinet̄ ab omī illicito.
et hoc patet. quia dicit Aug. de sancta virginitate. melior
est ꝯiugata magis obediens q̄ continens min⁹ obediens.
Ex quo pʒ. ꝙ obedientia est maior q̄ abstinentia seu con-
tinentia. fm̄ ꝙ est virtus specialis qua ꝯtinetur ab operi-
bus carnis. Si tamen velim⁹ dicere ꝙ loquit̄ de continen
tia speciali. ꝯcedendū ē argumentum. ¶ Ex autē dicit̄ ꝙ qꝛ
non recipit recōpensatōeʒ ⁊c. dicendū ꝙ hoc verū est ī ge-
nere: in casu tñ recipit recōpensatōnem vt plures asserūt.
vt si aliqua vouisset castitatem posset ꝯpelli ad nubenduʒ
causa pacis regni. vel dicendū ꝙ maius bonū est continē-
tia q̄ elȳna realis exterior. Vñ licet votū dandi elȳnam
nō dissoluat votuʒ ꝯtinentie ꝑpetue: tamen voluntas affe-
ctuosa dandi elȳnam ex cordis ꝯpassione dūmodo sit per
petua ⁊ voto roborata: est magis bonū q̄ ꝯtinentia et ma-
gis meritoria q̄ votum cōtinentie. nec etiam votum tolle
vouentis recipit recompensatōeʒ: nec per ingressum clau-
stri absoluit̄ a tali voto vt dicunt. ¶ Ad illud quod obijci
tur. ꝙ exercitatio corporis ⁊c. potest dici ꝙ apostolus loq-
tur ibi precise exclusa pietate mentis. si eñ pietas desit a
mente: paꝝ valet exercitatio corpalis.

Membrum terciū

[S]equit̄ de rōne efficacie ieiunij q̄tū ad satis-
factōneʒ. Et qꝛ satisfactio in via non fit sine
merito: merito autem [illegible] in caritate. Queritur
hic pmo. vtrū teneamur ieiunare ex caritate
Scđo vtrū teneamur ieiunare in caritate. Tercio vtruʒ
ieiuniū in caritate sit satisfactoriū. Quarto quid sit preci
se causa: quare ieiuniū sit satisfactorium.

Articulus primus

[Q]Uerit̄ ꝗ primo. vtruʒ penitentes teneant̄ ieiu-
nare ex caritate. Et [illegible] videt̄ ꝙ hoc ꝙ ieiunare
p̄ceptū est penitentibꝫ. et hoc p̄ceptū est vt ieiu
nando satisfaciāt: ꝗ tenent̄ ieiunare vt satisfaciant. h̄ satis
facere ieiunando nō pñt q ieiunant in affectu peccandi. vel
etiam nisi moueant̄ ex dilectōne dei. ꝗ ad hoc ꝙ exercitiū
ieiunij satisfaciat: oportʒ ꝙ fiat ex caritate. ⁊ ꝙ moueatur
ieiunās ad satisfaciēdū ieiunio ex caritate siue dī dilectio
ne. Si aūt aliqd p̄eligatur deo in actu ieiunij: non satisfa-
cit ieiunans. ¶ Pre. prima ⁊ potissima ratio institutōnis
ieiunij est. vt illo penitens satisfaciat. non eñ instituit̄ ie-
iuniū quia ieiuniū: sed quia satisfactoriū. ꝗ institutō non
respicit subam corpis: sed poti⁹ efficaciam. s. satisfaciendi
Hanc aūt efficaciā nō hʒ ieiuniū vbi aliquod p̄eligit̄ deo:
⁊ ita vt pꝫ. ¶ Pre. ieiuniū est debitū. ꝗ modo ꝯuenienti ⁊
debito soluendū. tūc aūt soluit̄ modo debito et ꝯuenienti:
qñ soluit̄ ex caritate qđ reddit̄. ¶ Pre. duo sunt motia ad
exercitia bonoꝝ. s. timor ⁊ amor. vñ quideʒ motu timoris
adimplent p̄cepta. q aūt p̄cepta adimplent ex timore non
adimplent sicut deberent. Vñ glo. Exo. xxxv. Nō placent
deo coacta seruitia. amore ei seruit̄ nō timore: mente non
corpe. ꝗ adimplere dʒ ex amore. Ieiuniū aūt p̄ceptū est: ꝗ
⁊c. ¶ Pre. q in vno offendit fact⁹ est oīm reus. Iac. ij. hoc
nō est ꝓpter subam opis: ꝗ ꝓpter carentiaʒ caritatis. ꝗ ad
hoc ꝙ non fiat reus dʒ ꝓcedere opus ex caritate. ergo ⁊c.
¶ Pre. omē opus virtutis includit finem. h̄ ieiunare ē opus
virtutis. s. vel obedientie vel tꝑantie: ꝗ includit fineʒ ieiu-
nij. sed finis ieiunij est placere deo ⁊ ei⁹ amorem acquirere
quem ꝑ pctm̄ amiserat: hoc autē non fit nisi ex amore fiat
ieiuniū. ꝗ ⁊c. ¶ Pre. sup illud Math. vj. Nemo pōt duo-
bus dnīs seruire. Glo. quicqd facis: vel ex amore dei vel
ex seruitute dyaboli facis. ꝗ si nō est ieiunium ex caritate
ex seruitute dyaboli est. cum ꝗ quilibet teneat̄ hoc vitare
tenet̄ ex necessitate ieiunare ex caritate. ¶ Contra. Eccli.
j. timor dnī expellit peccatū. expulsio aūt peccati timore dī
fit exercitio alicuius opis ꝯuenientis. opus aūt ꝯueniens
ad peccat. [illegible] ieiuniū. ꝗ ieiunij exercitium
ex timore nō displicet deo. ꝗ licitum est ieiunare ex timore
neqꝫ tenet̄ penitens ieiunare ex caritate. ¶ Pre. cum ieiu-
nium meritoria siue satisfactoriū magis specter ad statū im
ꝑfectōnis q̄ ꝑfectōnis. ieiuniū exultatōnis econuerso: vi-
detur ꝙ licitū est. imo ꝯuenit penitentibꝫ ieiunare ex timo
re. ¶ Pre. [illegible] ꝙ soluat
debitum ad qđ tenet̄ quocūqꝫ modo. nec oportet ꝙ soluat
ex caritate: similiter videt̄ de debito spūali cuiusmodi ē ieiu-
nium. ¶ Pre. cū dat̄ p̄ceptum de aliquo exequendo. suffi-
cit ꝙ exequat̄ illud non ex caritate: silr̄ videt̄ de p̄cepto ie
iunij. Et solet queri. q̄re nō dicit̄ non obedire qui obedit
ex timore: sicut dicit̄ nō satisfacere q non satisfacit ex cari
tate. ¶ Rñ. sine p̄iudicio. ꝙ nullus tenet̄ ieiunare ex cari
tate. tenet̄ dico ita ꝙ incurrat offensam et transgrediatur
si non ieiunat sic. ¶ Ad illud qđ primo obijcit̄. ꝙ ieiunare
est p̄ceptū et ad hoc ꝙ penitentes satisfaciāt ⁊c. pōt dici ꝙ
ille cui p̄ceptū est ab ecclia vt satisfaciat ieiunando: tenet̄
obedire ecclie ieiunando vt satisfaciat. sed cum nō sit illi
iniunctū vt ieiunādo satisfaciat ex caritate. qꝛ tñ ieiunare
ex vel in caritate tenetur quilibet vt satisfaciat in foro dei
⁊ assequatur remissionem peccatoꝝ. et vitam eternam: ad
que assequenda vnusqsqꝫ tenet̄ ieiunare ex vel in caritate
sed non ex p̄cepto ecclie. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝙ non pñt

satisfacere q ieiunant in affectu peccādi 7c. pōt dici q̄ me diū est inter ieiunare in affectu peccādi et ex affectu caritatis. vñ nō sequitur. non ieiunat ex affectu caritatis: ergo ieiunat ex vel in affectu peccandi. q2 qñq3 mouet̄ qs solūmodo ad ieiuniū vt penā debitā euadat: 7 nō ex caritate neq3 ex affectu peccādi. ¶ Ad illud qd obr̄ q ieiuniū institutū est ad h vt penitēs satisfaciat. efficaciā aūt satisfaciēdi nō h3 qa vbi aliqd pelligit̄ deo 7c. pōt dici. ieiuniū institutū est vt ieiunādo satisfaciat qs in foro eccie. 7 hāc efficaciā3 satisfaciendi h3 ieiuniū. licet nō ieiunet̄ ex caritate. vl3 q̄ i caritate ieiunat. na3 vt dictū est: ista nō se hñt ɔsequenter: nō ieiunare ex caritate: 7 ieiunare cū affectu peccandi. Vnd nō sequitur. iste ieiunat nō ex caritate: ergo cū affectu peccandi ¶ Ad illud qd obr̄. q ieiuniū est debitu3 7c. pōt dici. q l3 debitū solui debeat mō debito 7 ɔueniēti: nō tñ sequitur ex hoc q omī mō debito 7 ɔuenienti. qñ enī aliqs soluit summam pecunie debitā: licet nō soluat etiā ɔuenientissimo mō quo d3 vel pōt: nihilominus solutio reputat̄. Preterea. ieiuniū est debitū. q2 institutū siue pceptū. 7 obligat ad executōe3 act9: nō aūt ad modū executiōis. ¶ Ad illud qd obijcit̄. q duo sunt motiua ad executōe3 pcepti. s. timor et amor 7c. pōt dici q hec est falsa. q adimplet pceptū ex timore nō adimplet eo mō quo d3. q2 qñ dat̄ pceptū absolute siue simpliciter de pcepto adimplēdo mō nō expsso. siue adimpleatur ex timore vel ex amore simplr adimpletur. Lic3 non potissimo mō siue vtilissimo illi q implet. 7 l3 coacta seruicia deo nō placent: tñ sufficiēti in cāu. quidā aūt deo seruiunt 7 multa bona faciūt ex timore. 7 sic opando placēt deo 7 quodā modo deo appropinquāt 7 disponūt se ad statū meliorē: licet nō placent ad obtinendū pmiū remuneratōnis vite eterne. ¶ Ad illud Iac. ij. Qui offendit in vno 7c. pōt dici. q nō dr̄ in oibus offendē q2 sit oim trāsgressor. 7 puniendus p oibus seu debitor pene p oibus: s3 hoc dr̄ q̄tu3 ad priuatōe3 meriti. pcepta enī hñt ɔnexionē rōne meriti 7 vitatōnis pene: s3 nō p subam operū. Eccl. ix. Qui i vno peccauit multa bona pdet. vicia enī hñt ɔnexione3 in priuatione: q2 aīam puant caritate 7 vita eterna. Virtutes aute3 hñt colligantiā non q̄tum ad actus eo2. sed q̄tum ad grām et caritatem: et pter hoc dicitur. Qui in vno offenderit factus est omniu reus. scilicet dignus priuatōe omnium bono2 gratuito2: ac si esset transgressor omnium. ¶ Ad illud quod obijcit̄. q ieiunium sit opus virtutis et includit finem 7c. pōt dici ieiunij finis est honorare deum s3 non ɔplete honoratur deus nisi sola caritate. tamen large dicitur honorari in actibus virtutum informiū: vt obedientie 7 iusticie informis. ita et ieiunare factum nō in caritate honorat deum quodāmodo. et est honor dei: sed nō pfectus. et ad talem tenetur non ad aliū qui est in peccato mortali. nec transgredit̄ etiam si nō ex caritate faciat: q2 ieiuniū vel alius actus virtutis dupliciter potest accipi. vel q̄tum ad obligationem qd potest fieri etiam in mortali: vel q̄tum ad meritum. sc3 vt habeat ad qd ordinatum est pceptum et illud non assequitur nisi ex vel in caritate fiat. ¶ Ad illud Math. vj. Nemo pōt duobus dominis seruire 7c. pōt dici. q sensus est quicqd facis. vel existens in caritate facis: vel i peccato facis. Vñ in illa glo. Quicquid facis vel ex amore dei facis 7c. hec ppositio ex: nō dicit radicem facti: sed pon9 est nota existentis in facto. Si aūt diceret radicē tūc venialia et indifferentia fierent vel ex caritate vel ex seruitio dyaboli. ¶ Ad illud quod queritur. quare non dicit̄. nō obedire qui obedit ex timore 7c. pōt dici. q hoc est: quia obedientia respicit actum exteriorem: satisfactio factum. Vel aliter potest dici. q sicut qui non obedit vt debet dicitur non obedire: eo q non habet fructum obedientie: sic non dicitur satisfacere qui nō efficaciter satisfacit: licet obediendo in actu non sit transgressor qui opus satisfactorium non facit ex caritate: q̄uis interptatiue dicat̄ non facere rōne pdicta.

Articulus secundus

Consequenter querit̄. si tenet̄ qs ieiunare in caritate. Et sic: videt̄ p hoc q ita ieiunādū ē q ieiuniū sit fructuosu3. s3 hoc nō ē nisi fiat in caritate. vt enī dicit Greg. in quadā omel. Non h3 aliquid viriditatis ram9 boni opis: si nō manet in radice caritatis. ¶ Pre. ad illud tenet̄ hō cui9 oppositū est trāsgressio. s3 qui ieiunat 7 nō in caritate transgressor ē: ergo oēs tenent̄ ieiunare in caritate. ¶ Pre. Gen. iiij. fm alia lrā3. Si recte offeras et si nō recte diuidas peccasti. sed q ieiunat et nō in caritate recte offert ieiunando: q2 offert ieiunium suū deo 7 eccie. s3 nō recte diuidit: q2 nō dat seipm deo. Vñ dat deo ptem deteriorē. 7 ita peccat. ¶ Pre. q ē in caritate tenetur ieiunare in caritate. q2 tenet̄ ɔseruare se in suo statu. ergo cū null9 reportet emolimētū de malicia sua: silr d3 q ē in peccato. 7 ita iust9 7 iniust9 d3 ieiunare in caritate. ¶ Contra si aliqs homo tenet̄ ieiunare in caritate. ergo q̄cunq3 ieiunat in pcto mortali peccat mortalr. qd falsum ē. ergo et primum. ¶ Pret̄. null9 ɔfitens in pcto mortali peccat. ergo silr nullus i mortali ɔfitendo peccat ieiunādo. Ieiunās aūt nō in caritate ieiunat i mortali: ergo null9 ieiunās nō i caritate peccat ergo nō tenet̄ ieiunare in caritate. ¶ Pre null9 peccat pparādo se ad grām. ieiunās in mortali siue nō in caritate existendo est h mōi: ergo nō peccat. sed null9 tenet̄ facē illud cui9 oppositū sibi nō est pctm: ergo null9 tenet̄ ieiunare in caritate ¶ Rñ. q hō nō tenet̄ ieiunare neq3 in caritate neq3 ex caritate. Vñ ieiunādo nō in caritate neq3 ex caritate ñ trāsgreditur sic ieiunando. q2 institutō siue iniūctō ieiunij ad actū obligat nō ad modu3. 7 marie nō ad talē. ¶ Ad illud qd obijcit̄. q d3 ita ieiunare q ieiuniū suū sit fructuosum pōt dici q deb3. i. expedit. S3 q d3 put debr importat necessitate3 ita q transgrediat̄ nisi sic ieiunet: nō est verum. ¶ Ad illud qd obijcit̄. q illud tenet̄ hō cui9 oppositū ē trāsgressio 7c. pōt dici q ieiunās nō in caritate nō transgreditur ieiunando sic. Vñ rōne ieiunij non est iudicand9 transgressor. s3 rōne casus a caritate ē trāsgressor. q2 cas9 a caritate pter quem non ieiunat in caritate: inducit transgressionem. ¶ Ad illud qd obijcit̄. si recte offeras 7 nō recte diuidas 7c. pōt dici q verbū ppositum nihil facit ad ppositū fm expositōem bti Greg. q dicit. oblata recte diuidere est bona studia sollicite pensare. qd q agere dissimulat: et recte offerens peccat. sepe etenī quod bono studio agim9 dū discernere caute negligim9: quo nō iudicet̄ fine nescimus. 7 fit reatus criminis qd putat̄ causa uirtutis. fm ergo Greg. nō diuidere. i. nō discernere: sed negligentia discretōnis bonorum studio2 est cā pcti. ex hoc non sequit̄. q debem9 ieiunare ex vel in caritate. Hiero. exponit sic. Iudei recte offerebant fm legem suam. sed quia non distinxerunt nouum testamentum a veteri: peccauerūt. Scdm autem q h obijcitur. q qui ieiunat non in caritate non recte diuidit. dando deo ptem deteriorem: potest dici q fm magistrum in historijs. qui sic exponit de Cayn. qui deteriora offerebat deo. Vnde sua offerebat deo: seipsum dyabolo. vñ hñ pōt concedi q qui non recte diuidit. sc3 dando sua deo. et se dyabolo peccat: sc3 dando se dyabolo. sed hoc nō facit qui ieiunat extra caritatem. Si aūt ieiunat pter vanam gloriā: tūc donat se dyabolo in ipso actu ieiunij. ¶ Ad vltimū pōt dici. q q est in caritate tenet̄ ieiunare i caritate. q2 tenet̄ ɔseruare se in statu suo. q aūt est extra caritatē nō tenet̄: q2 nō pōt. 7 vt dicūt quidā ppositā qōne in ɔmuni. vtrū teneat̄ homo ieiunare ex vel in caritate: q nō tenet̄. licet ad hoc q ieiuniū sit fructuosum 7 ad salutē tenetur: id est nō est tale nisi sic ieiunet.

Articulus tercius

Consequēter querit̄ vtrū ieiuniū in caritate factum sit satisfactoriū. Et primo querit̄ de satisfactōe talis ieiunij. Scdo d existentia siue modo existendi ipsius caritatis cooperantis.

Queritur ergo vtrũ .§.j.

ad hoc ꝙ ieiunũ sit satisfactoriũ sufficit ꝙ fiat in caritate vel reqritur ꝙ fiat ex caritate. Et quod fiat in caritate videtur sufficere: qa omne õtutis formate opus est meritoriũ: et si sit penale aptum est ad satisfaciendũ ergo ad hoc ꝙ opus sit satisfactoriũ: sufficit ꝙ sit opus õtutis informate et penale. tale est ieiuniũ factũ in caritate: ergo etc. ¶ Pre. ieiunium est opus tpantie vel obedientie vel iusticie vel alicuius alterius õtutis vt ex dictis patet. ergo si exercetur in caritate meritoriũ est. inquantũ ergo tale hz efficaciã merendi: multofortius satisfaciendi: cum maius sit mereri regnũ quam satisfacere de pena. ¶ Pre. ioh. xv. Qui manet in me et ego in eo: hic fert fructuz multum Sed in deo manemus per caritatez: qz deus caritas est: et qui manet in caritate in deo manet etc. j. Ioh. iiij. ergo existentia in caritate multuz pficit homini et fructificat: et ita vt supra. ¶ Contra. est pceptũ cuius opus sine actu est meritoriũ vite. ergo pceptũ cuius opus sine actu est satisfactoriũ pene illud quod est meritoriũ vite vt est honorare parentes. sive ppinquos diligere. ad hoc quod sit meritoriũ vite nõ sufficit ꝙ exerceatur in caritate: sed ꝙ fiat ex caritate. diligere enim ppinquos et honorare parentes si fiant ex instinctu nature nõ merentur vitam. Vñ greg. sup illud Ioh. xv. in omel. hoc est pceptũ meũ vt diligatis inuicez etc. Sũt nõnulli qui diligũt pximos: sed per affectũ cognatõnis et carnis. quibus tñ in hac dilectõne sacra eloquia nõ ptradicunt. sed aliud est quod sponte impenditur nature: aliud quod pceptis dñicis ex caritate debetur obedientie Hi nimirũ et pximũ diligũt: et tñ illa sublimia dilectõnis pmia nõ assequuntur. qz a[m]orem suũ nõ spũaliter sed carnaliter impendũt. Vñ sicut videtur ꝙ si aliquod fiat in caritate nõ ex caritate: ꝙ nõ est satisfactoriũ pene: cũ debitũ pene fortius adhereat quam dignitas vite. ¶ Pre. corpalis medicina nisi mota sit a corpali calore naturali nõ sanat: ergo a simili nec spiritualis sanat nisi mota sit a calore spũali. s. caritate que est spũalis calor anime. sed ieiuniũ est medicina qua sanantur pestes anime: ergo ad hoc ꝙ sanat. i. satisfaciat oportz ꝙ moueatur a caritate et nõ sufficit ꝙ fiat in caritate. ¶ Prete. nullũ pctm veniale est satisfactoriũ. sed ieiuniuz factuz in caritate pter vanã gloriã veniale est. hmõi ergo ieiuniũ factuz in caritate cũ p illud pmittatur pctm veniale non est satisfactoriũ: imo reqritur ꝙ sit factum ex caritate. ¶ Rñ. ꝙ ad hoc ꝙ ieiuniũ sit satisfactorium sufficit ꝙ fiat in caritate. nec requiritur ꝙ ieiunius moueatur actuali affectu caritatis. Ad cuius euidentiã notanduz ꝙ in penitentia sunt tria necessaria. s. ptritio: pfessio: et satisfactio. Contritio debet esse ex caritate ad hoc ꝙ sit efficax. quia sicut culpa oritur ex actuali motu libidinis siue auersione a summo bono: sic et deletio culpe cũ sit in ptritõe sit existẽte actuali motu caritatis: satisfactio etiã debet esse in caritate ad hoc ꝙ sit efficax. Sicut eniz peccator meretur subiacere pene ex nimia vnione cum creatura: sic satisfactio que meretur remissionem pene debet esse in vnione cum creatore. Confessio vero et si non fiat in caritate valet. pfessio enim est actus hominis exterioris: et fit homini pprie: pter quod illi sufficit opus exterius Pre. ptritio refertur ad deletionẽ culpe satisfactio ad remissionẽ pene hec autem fiũt p grãm. pter quod oportet ꝙ hec fiant in grã. Cõfessio fit grã innotescendi siue manifestandi miseriã pctoris. hoc autem bñ põt fieri sine caritate vel grã: põt ergo dici ꝙ ieiuniũ põt esse efficax si fiat in caritate: lz nõ fiat ex caritate. qualiter tamẽ explanabitur in pblemate. ¶ Ad illud quod obijcitur. ꝙ ad hoc ꝙ opus virtutis sit meritorium vite: oportet ꝙ fiat ex caritate etc. põt dici ꝙ nõ est verum. imo omne opus õtutis informata caritate vel gratia est meritorium vite et aliter nõ. vnde actus honorationis parentum si veniat tñ ex instinctu nature: nõ est meritorius vite. etiã si fiat in caritate. qz opus inquantum tale. s. solo instinctu nature pductũ inesse: nõ est informatũ gratia Vñ qui habet caritatem et gratiam est dignus vita eterna. et hoc est pter informatõem subiecti gratie vel caritatis: non tñ opus quod fit ab illo solo instinctu nature est illi meritorium vite eterne. ¶ Ad illud quod obijcitur de corpali medicina. ꝙ non sanat nisi mota calore naturali etc. dicendum ꝙ calor spũalis est amor. [illegible] et caritas [illegible] [illegible] virtus est summus amor: [illegible] caritatis. Spes est amor summe maiestatis: caritas est amor summe bonitatis. Cardinales etiã diffinit per amorem. et hec est duplex calor spũalis in anima est: sicut duplex calor naturalis in corpore nostro. s. calor essentialis scz cordis et pter hunc est calor in singulis membris. Licet ergo medicina que est ieiuniũ moueatur nõ actualiter a calore qui est caritas: põt tamen moueri a calore qui est alia virtus. vt a temperantia: vel iusticia informata caritate. Vel dicenduz ꝙ prima est vera de corpali medicina interiori nõ de exteriori: ita etiam est spũalis medicina duplex. interior scilz motus ptritionis: et exterior scz opus satisfactionis. Licet ergo oporteat vt dictum est. ꝙ ptritionis motus sit ex caritate: non tñ oportet ꝙ satisfactõnis opus sit ex caritate: sed sufficit ꝙ sit in caritate. ¶ Ad illud quod vltimo obijcitur de veniali. dicendũ ꝙ nõ omne opus in caritate est satisfactorium. Vnde hec ppositio in: potest dicere pcomitantiam: vel causam formalẽ. primo modo nõ est necesse ꝙ satisfactoriuz est quod fit in caritate: scdo modo oportet: si tamen quantũ est de genere opis sit satisfactoriũ. et in eodez actu rõne differenti est pctm veniale et opus meritorium vel satisfactoriũ. etiã vtpote cũ pncipalis pcedit actus a voluntate informata a caritate. et ille actus est actus virtutis. vel de genere opis satisfactorij: nihilominus põt se etiam immiscere occasionaliter aliq̃ vana gloria. vel aliquid hmõi rõne cuius est ibi pctm veniale. vt põt esse in pdicatione et in carnis mortificatõne. sed ꝙ est meritorium et satisfactoriũ fit ex caritate formaliter. ꝙ autem ibi est veniale: hoc fit in caritate pcomitatiue nõ formaliter.

Cõsequenter queri .§.ij.

tur de modo existendi caritatis coopantis ad satisfactõez ieiunij. Queritur ergo vtrũ ad hoc ꝙ ieiuniũ sit satisfactorium requiratur ꝙ fiat in vel ex caritate in actu vel habitu. videtur ꝙ sic: qz Salomon meruit dormiendo. vt videtur velle aug. xij. sup Gen. ad lrãm dicens sic. pter anime affectionem bonã que desiderio mundata meliore multas interficit cupiditates que ad naturalem carnis motum non pertinent. que caste vigilantes cohibent et refrenant: dormientes autem ideo non possunt. quia non habent in ptãte que moueatur expssio carnalis imaginatõis que discerni nõ possit a corpore: pter illam ergo affectõnez aĩe bonã. etiã in somnis [illegible] etiã dormiens salomon sapientiã pposuit omnibus rebus. [illegible] est pcatus a deo: sicut scriptura testatur. sed pstat ꝙ salomon dormiens caritatẽ habuit in habitu. et nõ in ea actu mouebatur. ex quo videtur ꝙ caritas in habitu sufficiat ad hoc ꝙ ieiuniũ sit meritoriũ vel satisfactoriuz. ¶ Pre. idem videtur per hoc ꝙ in ministerio sacro et in baptismate sufficit intentio generalis [illegible] voluntas habitualis in baptismo. [illegible] in [illegible] corpore [illegible] sufficit intentio generalis [illegible] habitualis. quod patet p hoc ꝙ si quis vellet et postularet baptismũ et p[illegible] caderet in furiam. vel in letargiã si in furia ille baptizaretur: licet in eo non esset voluntas actu. sed tñ habitualis: assequeretur efficaciam baptismi [illegible] videtur in actibus virtutum meritoriis vel satisfactoriis ꝙ sufficit habitualis caritas et non requiritur actualis. ¶ Pre. caritas habitualis sufficit ad [illegible] patet. si aliquis decederet existens in caritate dormiens [illegible] pstat ꝙ saluaretur. ¶ Pre. certius et verius [illegible] habitus quam actus. [illegible] verius et certius dicitur bonus qui ex bonitate habituali quam actuali. [illegible] bonitas [illegible] quod bonũ simpliciter [illegible] bonum [illegible]. habitualis [illegible] num simpliciter. [illegible] videtur in actibus virtutum ꝙ [illegible] nus homo est satisfactorius vel meritorius ex habitu quam ex actu et ita ieiunius est magis satisfactoriũ ex habituali caritate quam ex actuali. ¶ Contra. nullus nõ hñs vsum liberi arbitrij

satisfacit p peccatis. ieiunās existens in habitu caritatis
nō in actu est hmōi q̄tum ad efficaciā hmōi ieiunij reqrit
q: caritas ex qua est efficacia ieiunij ē q̄si extra vsuz libe.
arbi. ḡ nullus talis ieiunando satisfacit nisi habeat actuz
siue vsum caritatis. ¶ Pre. Amb. dic de officio: affect⁹ tu-
us opi tuo nomē imponit. q̄ntū eñ intēdis tantū facis: ḡ
speciali opi spālis intentio. ḡ generalis nō sufficit: ȝ ieiu-
nium est op⁹ speciale: ḡ exigit caritatis actus specialis. ḡ
nō sufficit q sit in habitu ad hoc q tale ieiuniū sit satisfa-
ctoriū. ¶ Terti ȝ etiā querit. vtruȝ posset aliqs ieiunare
satisfactoie ex caritate q̄ fuit et non est. vtpote iste recipit
in caritate vl' ex caritate aliqd ieiuniū in satisfactōnem p
peccatis suis: et incipit illud exequi in caritate vel ex ca-
ritate. ȝ anteq̄ impleuerat vel cito postq̄ incepit peccauit
mortalr: nihilomin⁹ facit pniaȝ p pctīs pfessis iniunctaȝ
r pficit qd sibi iniunctū est. Questio ē vtrū satisfaciat post
q̄ fuit in pctō. vidr q sic: q: si homī currēti forte. absicida
tur caput in currendo: pōt aliq̄ntulū mortu⁹ pcedere: et si
nō diu r moueri ad terminū. ḡ siliter r mortu⁹ spiritualit
postq̄ mortuus est: pōt aliq̄ntulū ex pcedente virtute mo-
ueri et pgredi ad terminū satisfactoriū: ȝ qua rōne aliqn-
tulum eadē rōne et plus: et sic vsq̄ḡdū pueniat ad finem. ḡ
rc. ¶ Pre. videt idem esse mot⁹ ptinuus ieiuniū isti iniun-
ctu n co iste illud exeqtur. ḡ qua rōne in vna pte est satis-
factoriū r in omī. cū ptinuū eiusmodi r nature sit in qua-
libet pte ḡ rc. ¶ Contra. Joh. xv. Sine me nihil potestis
facere. Si qs in me nō māserit mittetur foras rc. ḡ nisi in
deo mansrim⁹: arescem⁹ et nihil possum⁹ facere. ȝ q nō ē
in caritate in deo non manet: ḡ nec satisfacit. ḡ hmōi ieiu-
niū nō est satisfactoriū. ¶ Pre. Grego. nihil viriditatis hȝ
ram⁹ boni operis si non manet in radice caritatis. ḡ nihil
valet tale ieiuniū: nec p illud soluit debitū ad qd tenetur.
¶ Rn. ad hoc q ieiuniū factū in caritate sit satisfactoriū
vel meritoriū reqritur q sit elicit⁹ btutis actu mouentis.
Si aūt sit in actu tm̄: nec illi aliq̄ modo coopat lib. arbi.
nec est meritoriū nec demeritoriū existens hmōi. Habens
eñ vsum lib. ar. neq̄ meret r neq̄ demeretur: nisi aliquid
opus eliciat ex virtute q̄ informat vel impatur. vel elicere
negligat: pter qd peccatū negligentie merito dicit incur-
rere. ¶ Pre. ad euidentiā quesitoꝝ notandū. q aliqd fieri
in caritate dicit dupliciter. s. vel per quandaȝ concomitā-
tiam: vel formalr. verbigratia. qñq̄ fit ab illo aliquid q ē
in caritate: nō tm̄ fit ab illo ex aliq̄ motu caritatis. neq̄ in-
q̄tum est in caritate: sed ex aliq̄ occasione extrinseca et ca-
ritate aliena. Qñq̄ fit aliqd ab eo q est in caritate vel ex
motu vel instinctu aliq̄ caritatis. primo modo fit qñ ē pec-
catū veniale in caritate: et hoc dico qñ indicit pcomitan-
tiam. nec format hmōi opus caritatis forma: imo est op⁹
deforme. r siliter op⁹ indifferens fit in caritate: nec tamen
opus formatū nec deformatū. opus aūt btutis fit in carita-
te qd si fit informatū caritate est meritoriū: et qñq̄ satisfa-
ctoriū. ¶ Adhuc notandū. q aliqd ex caritate fieri duplr
pōt intelligi. immediate: vel mediate. Immediate ē deter-
minate r distincte mouente caritate fieri: sicut qñ qs inci-
pit cogitare de deo cui⁹ instinctu hoc facit. ptingēte autem
q postea non cogitat de deo: exequitur tm̄ illud quod ince-
ptum est. et illud quod executū est mediate ex caritate. r ȝ
dicit alqs verbis ex caritate in generali vel in speciali: vel
ex caritate actu vel habitu. sufficit ḡ q ieiuniū fiat in cari-
tate. nec reqritur q fiat ex caritate mouente nisi habitua-
liter. non aūt oportet q fiat ex caritate neq̄ imediate vel ī
speciali mouente: sed sufficit q fiat mediate vel in genera-
li. ¶ Adhuc moueri ex caritate est dupliciter. elicitiue: vt
diligere. impatiue: vt dare elemosynaȝ. vnde ieiunare est
op⁹ tpantie elicitiue. qñq̄ tamen est obedientie: qñq̄ cari-
tatis impatiue tamē. et sic est ex caritate mouente. non ta-
men oportet q caritas moueat actualiter sed habitualit.
vt dictum est. et hoc sufficit ad hoc q opus sit satisfactori-
um: quādo opus de genere operis est satisfactoriū. ¶ Ad
illud quod obijcitur de Salomone. dicendum q salomon
dormiens meruit interpretatiue. non motu actuali: ȝ desi-

derio precedente quod fuit in somno ptinuatum q̄tum ad
habitum. Unde existens ipse in caritate dormiens meruit.
sicut ego video stellas in celo: vel quia suȝ in celo: vl' quia
stelle quas video sunt in celo. Sic salomon dormiens i ca-
ritate meruit. non q dormiens mereretur: sed quia quod
prius desiderio bono meruerat vigilans: assecutus est di-
uine gratie largitate cum dormiret. et quia bonum deside-
rium habuerat vigilans: reuoluebat fantasia cuȝ ille dor-
miret. de q̄ re dicit phs. nō sunt talia fantasmata iustoꝝ q̄-
lia quoꝝūcunq̄. pter sollicitudineȝ eñ vigilie mouet fan-
tasia in dormiente ad desideriuȝ precedens sicut fuit in sa-
lomone. Uñ tunc nō meruit: sed meritū precedēs ī somno
apparuit et claruit. Unde dicit Aug. cū clarent merita in
somno dixit meret in somnqs. Uel dicendū q nō simplr
dormiebat salomon: sed sicut erat in oraculo et visione: vi-
gebat ratio q̄tum ad actū superiorem: et hec erat grā speci-
alis. ¶ Ad illud qd obijcit. q in sacris sufficit intentō rc.
pōt dici q verum est etiam in generali siue in habitu. silr
est in merito si tm̄ est op⁹ btutis spāliter mouētis virtutis
dico informate. Uel pōt dici q non ē silr de intentōne ī sa-
cramentis et in meritorijs. quia in sacramentis est inten-
tio ministri. et si sit peruersa non nocet: dūmodo intendat
facere quod facit ecclesia: vnde si quis baptizando inten-
dat facere quod facit ecclesia. licet q̄tum ad aliquid circa
hoc habeat intentōnem puersaȝ: baptizat in veritate. sed
ad hoc q opus virtutis sit meritorium: requirit recta in-
tentio. in opibus enim meritorijs homo coopatur gratie:
etiam in ope specialis virtutis. in sacramentis homo solū
est minister: opus aūt est dei. ¶ Ad hoc quod in eodem ar-
gumento addit de furioso. dicenduȝ q et si ante habuerit
caritatē et voluntatē nō discōtinuatam: pōt recipe sacrm
nō tm̄ meret in opando opa virtutū: q̄uis in tali ptinuati-
one volūtatis versus sit in furiā. Dico ḡ postq̄ talis sit in
furia nō meret: q: ad meritum exigit actualis voluntas.
¶ Ad illud qd obijcit. q caritas habitualis sufficit ad sa-
lutem rc. pōt dici r si sufficiat ad salutem recipiendā: non
tm̄ sufficit ad salutē merendā. Ad susceptōneȝ eñ salutis
sufficit dignitas suscipientis quā facit habit⁹ btutis. ad sa-
lutem merendam requirit vsus siue motus libe. ar. sine q̄
vt dictū est non pōt mereri. vere dico r directe: licet vt di-
cunt quidam interpretatiue et ex quodaȝ modo congruo.
¶ Ad illud qd obijcit. q habitus verius et certi⁹ denoiat
q̄ actus rc. pōt dici. q habitus vno modo diuidit ptra di-
spositōeȝ. sm q dispositio dicitur facile mobilis: habitus
difficile mobilis. Alio mō diuidit cōtra actum. sm q dr.
Equus iacens in stabulo bñ currit. s. habitu. r hoc mō ha-
bit⁹ dicit ab habilitate ad actuȝ. pmo mō sumpto habitu
verius r certi⁹ denoiat habit⁹ q̄ actus. scdo mō non. veri⁹
ei et certius dicit bon⁹ vel iustus q iuste opatur: q̄ q habi-
lis est ad opandū. ¶ Ad ea q̄ ptraria pte obijciunt. quoꝝ
quedam dubitatōeȝ nō immerito habēt. rñdendū est. et p̄-
mo ad illud qd obijcit q silr de illo q caret vsu li. ar. et qui
habet caritatē in habitu. Ad qd pōt dici. q nō est simile.
q: carens lib. arb. vsu. in nulla speciali virtute mouet nec
moueri pōt inq̄tum hmōi: sed hñs caritatē in habitu pōt
moueri speciali btute: et hoc sufficit et ad meritum r ad sa-
tisfactōeȝ. vnde minor ē falsa. s. hec. ieiunās habitu carita-
tis tm̄ est hmōi. i. similis non habenti vsum li. ar. ¶ Ad il-
lud qd obijcit. q affectus r intentio opi nomen imponit.
vñ et spāli operi spālis intentio rc. pōt dici q nō solū spe-
cialis affect⁹ vel intentō nomē imponit operi spāli: ȝ r in-
tentō et affectus generalis. vñ si aliqs intret religioneȝ ex
caritate vt satisfaciat p pctīs suis r vitā mereat eternam
r hanc intentōeȝ hēat actualiter qñ intrat vel intrare di-
sponit: non oportet ad hoc q satisfaciat vel mereat q po-
stea in singulis actibus suis habeat primā intentōeȝ: sed
sufficit q solū in habitu illā habeat r totū qd facit ad illā
referat. ¶ Ad illd qd postea q̄rit. vtrū inchoans satisfacere in
vel ex caritate. r post cadens a caritate psūmat incepū sa-
tisfaciat rc. pōt dici q nullus meret aut satisfacit nisi in
caritate. nec est aliqd opus ex caritate nisi sit in caritate.

Unde qui sunt in peccato mortali neqȝ merent̃ neqȝ satisfaciunt. vñ q̃tum ad illam ptem satisfactõis. q̃ facta fuit in mortali: nõ fuit satisfactoriũ. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃ de hoīe currente p᷒ capitis abscisionē. pōt dici q̄ nōdū cessauit oīno vita esse in corpe currente: imo vigebat adhuc vita in illo & q̃ fuit mot᷒ ille. nec est silr̃ de illo q cecidit a caritate in qua cepit satisfacere. qꝛ statim exñte casu illo: desinit esse vita spūalis: ꝛ mot᷒ ille caritatis extinguit̃. vñ ille motus caritatis cessauit esse meritori᷒ ꝛ satisfactori᷒: qꝛ defuit ibi radix meriti. ꝛ cessante vita cessauit ꝛ motus vite. ¶ Ad illḋ qḋ obijcit̃. q̄ est idem mot᷒ ꝛc̃. dōm q̄ act᷒ incboat᷒ in caritate ꝛ ꝯtinuat᷒ extra caritatē. licet videat̃ idem mot᷒ ꝯtinuus: tñ nõ est idem: qꝛ discõtinuat̃ p ꝯtrarium babitũ. Licet idē posset dici act᷒ in natura: nõ ē tñ idem actus ṽtutis gratuite: q̄uis posset esse idem moralis s̃m phm. qꝛ libido que bec interdicit contrariatur gratie. vnde non potest iam elicere motum caritatis. non igitur potest esse ex caritate nec p essentiam. nec p efficaciā siue per virtutem. vñ non est meritorium siue satisfactoriũ proprie tale opus.

Articulus quartus

Consequēter querit̃ que est precise ratio. q̃re ieiuniũ est satisfactoriũ. vtrũ. s. caritas vel afflictio siue penalitatis siue vtrũqȝ. q̄ caritas nõ videt̃ sic: qꝛ si boc: g̃ et qḋlibet opus factũ in caritate esset in caritate satisfactoriũ. ¶ Pre. si boc: g̃ op᷒ elicitũ ex caritate esset maxie satisfactoriũ. ¶ Pre. si h. cũ vnũqḋqȝ ꝑpter qḋ tale: ꝛ ipm magis. tũc magis oīs actus caritatis esset magis satisfactori᷒: imo ipsa caritas. bec aũt falsa sunt: qꝛ diligere deũ vel ꝓximũ. et si sit meritoriũ: nõ tñ satisfactoriũ. ¶ Pre. nec afflictio siue penalitas. qꝛ si ieiunium esset satisfactoriũ. qꝛ penale siue afflictiuũ: g̃ oē penale eēt satisfactoriũ. ꝛ magis siue esset extra caritatē siue ñ. ¶ Pre. si rõne vtriusqȝ. sic ponũt quidā de lixiuia q̃ est calida et aspera ꝛ mortificatiua. q̄ bȝ vim mũdificatiuā nõ ratõne alterutri᷒: sed rõne vtriusqȝ. g̃ cũ virt᷒ ꝯsistat circa bonum ꝛ difficile: ꝛ in executõne difficilis ē pena: omis act᷒ virtutis ē penalis: g̃ oīs actus ṽtutis informat᷒ caritate ē satisfactorius. ꝛ ita idem vt sup̈. ¶ Pre. cuȝ neutrũ istoꝝ sit satisfactoriũ quō ex illis cõfluentib᷒ erit aliqḋ vnum satisfactoriũ: cũ totũ integratũ sapiat naturā illoꝝ ex quibus integratũ est. nõ eñ ex duob᷒ frigidis fit vnũ calidũ: neqȝ ex duob᷒ calidis fit vnũ frigidũ. ¶ Pre. aliquod op᷒ ē penale et ex caritate. ad qḋ bomo tenet̃ ex dictamie nature. vt est afflictio siue infirmis ꝯpati ꝛ coaffligi. qḋ nõ est satisfactoriũ. vt eñ babet̃ ex regulis fidei. null᷒ satisfacit ex illis ad q̃ tenet̃ dictamie nature: ꝛ ita vt pri᷒. ¶ Pre. ieiuniũ est p̃ceptũ discipline. aut g̃ est satisfactoriũ qꝛ p̃ceptũ: aut qꝛ discipline. nõ qꝛ p̃ceptũ: qꝛ tũc oē p̃ceptũ. neqȝ qꝛ discipline: multa eñ indicta sunt causa discipline q̃ nõ sũt satisfactoria. neqȝ qa vtrũqȝ: qꝛ a deo fiũt siue facta sunt p̃cepta discipline. q̃ nõ sunt nec fuerũt satisfactoria p pctīs sicut fuisset de p̃cepto abrahe. ¶ Pre. ieiuniũ est op᷒ necessitatis ꝛ etiā supererogatõis necessitatis. qꝛ iniunctum ab ecclia supererogatõis: qꝛ ꝯsiliũ. Aut g̃ est satisfactoriũ. qa necessitatis: aut qꝛ supererogatõis. nõ qꝛ est necessitatis: qa ꝛ sic a ia q̃ sunt necessitatis essent satisfactoria. nec quia ē supererogatõis eadem rõne. Nõ eñ qḋ supererogat̃ ē satisfactoriũ vt pȝ de virginitate. ¶ Item si diceret̃. q̄ ieiuniũ esset satisfactoriũ. qꝛ iniunctũ: g̃ ieiuniũ assumptũ nõ esset satisfactoriũ. ¶ Pre. tũc ieiuniũ indictum vtpote q̃dragesimale ꝛ q̃tuor tpm nõ esset satisfactoriũ. ¶ Rñ. ad boc dici pōt sine p̃iudicio. q̄ ieiuniũ est satisfactoriũ directe ꝛ sacmentaliter: ꝛ quodāmodo indirecte et realiter. ad h q̄ sit satisfactoriũ p̃mo modo directe ꝛ sacr̃alr̃: nec sola caritas. nec sola penalitas. nec sola iniũctio dicenda ē cā p̃cise q̃re sit satisfactoriũ. h ad diffinitõnē cāe p̃cise requirũtur plura. s. caritas. penalitas. ꝯtrarietas. ꝛ auctas. Ad boc eñ q̄ ieiuniũ sit ꝓprie ꝛ directe et sacr̃alr̃ satisfactoriũ optet q̄ fiat in caritate: q̄ fiat afflictiuũ: q̄ bēat quādā contrarietatem respectu pcti p quo debȝ satisfacere. vt sic excidat̃ causa pcti ꝛ ꝯtrariũ ꝯtrario curet̃ oportȝ etiā q̄ iniungat̃ virtute clauiũ. bec autē q̃tuor qñ ꝯcurrũt p̃cise et ꝓprie reddũt ieiuniũ efficax. s. caritas penalitas ꝯtrarietas: clauiũ auctoritas. Ad boc aũt q̄ sit satisfactoriũ realiter tria p̃dictoꝝ sufficiunt. s. caritas. penalitas: auctoritas clauiũ. vel duo s̃m quosdā sicut in ieiunio assumpto vtpote si aliqs satisfacit de pcto supbie vel auaricie ieiunando: bec satisfactio est magis ꝓprie realis q̄ sacr̃al̃. nec sic satisfaciendo requirit̃ ꝯrietas nec excisio cause pcti p contrariuȝ: sicut qñ fit satisfactio ieiunando de pcto carnis ꝛ luxurie. Rõnes g̃ supposite ꝛ si rõne termini possent concedi: qꝛ tñ sunt min᷒ efficaces ad illas rñdenduȝ est. ¶ Ad illud g̃ qḋ obijcit̃. q̄ si caritas esset rõ quare ieiunium esset satisfactoriũ: g̃ ꝛ quodlibȝ op᷒ factuȝ in caritate. pōt dici q̄ nõ sequit̃. quia ieiuniũ rõne generis opis ꝯgrue coopatur cum caritate. qḋ non facit ꝛ quodcunqȝ opus factũ in caritate: nec etiā opus elicitum ex caritate. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃. q̄ vnũquodqȝ ꝑpter qḋ illud magis ꝛc̃. pōt dici q̄ vis facienda in boc est qḋ dicit̃. ꝑpter qḋ illud. verum est vbi illud alterũ est sufficiens causa bmōi. ꝛ boc sine altero nõ est causa bmōi. vt dicit̃. ignis nõ est causa sufficiēs calefactõnis: nec ferrũ sine igne calefieret. sed sic nõ est in ꝓposito. qꝛ q̄uis nõ sit op᷒ satisfactoriũ sine caritate: tñ sola caritas nõ sufficit cũ ope: imo exigunt̃ ꝯditiones alie q̃ p̃tacte sunt. ꝛ ideo q̄uis caritas exigat̃ ad satisfactionem nõ tñ sola caritas de se satisfacit: qꝛ nullũ op᷒ ad qḋ tenentur oēs. ꝛ sine quo nõ est salus est satisfactoriũ. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃. q̄ nõ est satisfactoriũ. qꝛ afflictiuũ: g̃ et magis ꝛc̃. pōt dici q̄ nõ sequitur. qꝛ vt dicit phs. idem facit pl᷒ q̄ min᷒. s. viciũ. Pre. cũ ieiuniũ inq̃tum est satisfactoriuȝ est actus ṽtutis. ꝛ etiā inq̃tum est penale: necessarium est illam penalitatem stare in quadam medietate: ꝛ nõ nimium siue in excessum deuiare. ꝑpter qḋ argumentũ p̃dictũ nõ valet. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃. q̄ s̃m boc oīs act᷒ ṽtutis esset satisfactorius. qꝛ est penalis cuȝ virt᷒ oīs ꝯsistat circa difficile. dōm q̄ est alia rõne penalis. ꝛ alia difficilis. penale eñ penā ingerit in sustinendo: difficile vlum virtutis dicit in agendo. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃. q̄ cũ neutrũ p̃tactorũ sit satisfactoriũ. g̃ ex illis ꝯcurrentib᷒ non erit aliqḋ satisfactoriũ ꝛc̃. pōt dici q̄ argumentũ bmōi non valet. qñ ex plura cõfluunt ad aliquod integrandum vt in ꝓposito. alia patent.

Questio. cij. de necessitate ieiunij.

Sequitur de necessitate ieiunij. Primo g̃ querit̃. vtrũ ieiunium sit eoꝝ que sunt necessitatis vel volũtatis. Scḋo posito q̄ sit necessitatis. qa p̃ceptum solet esse eoꝝ q̃ sunt necessitatis Querit̃ vtrũ sit eoꝝ q̃ sunt p̃cepti vel ꝯsilij. Tercio qꝛ eorũ q̃ sunt medietatis solet esse p̃ceptũ: querit̃ an sit eorum q̃ sunt medietatis. ¶ Item circa primũ p̃mo querit̃ de necessitate ieiunij q̃tum ad opus. Scḋo de necessitate q̃tuȝ ad psonas. Tercio vtrum possint p̃lati dispensare cotra istam necessitatem.

Membrum primum

Primo q̃rit̃. vtrũ sit op᷒ necessitatis [illegible] volũtatis. Q necessitatis vr̃ sic. Ex op᷒ sine q̃ [illegible] nõ pōt deuenĩ p̃fectõēȝ acq̃rere nec [illegible] [illegible] ē op᷒ necessitatis. qꝛ sine illo nõ ē [illegible] ieiuniũ ē bmōi s̃m ilḋ ysid. [illegible] c. de sum. bo. [illegible] ad p̃fectõēȝ deuenĩ attinge. nisi pri᷒ [illegible] [illegible] inglauiē refrenet. et nemo [illegible] [illegible] nisi pri᷒ ṽtris inglauiē restrixerit: nec q̃s q̄ poterit facile a [illegible] [illegible] spūs immūdos expelle nisi p abstinētiā. g̃ cũ edomatio siue restrictiõ inglauiei fiet p ieiuniũ pȝ q̄ ieiuniũ ē [illegible] [illegible]: g̃ ꝛc̃. ¶ Pre. oē op᷒ ē necessitatis nõ tñ volũtatis [illegible]

oppositū est transgressio. ieiuniū salēt indictū est hoīe: ergo zc. ¶ Pre. morbo necīa ē medicina. ieiuniū est q̄daʒ morbi medicina spūalis: ergo est necīū. ¶ Cont. videt q̄ est volūtatis nō est necītatis. sicut h̄r a bern. in libro de pcepto et disciplina. Om̄e necessariū aut ē stabile: aut imobile: aut incōmutabile. primū est qđ pōt mutari a p̄latis. secundū qđ a deo: terciū qđ a nullo. ieiuniū statutum ab ecclīa nullum hoʒ videt. qꝛ cum possit mutari ab hoīe: cōstat q̄ nō est incōmutabile nec imobile nec stabile: qꝛ p se pōt quilibet illud frangere in necessitate sine dispensatōe sup̄ioris q̄ necīo requirit in relaxatōne stabilis: ergo zc. ¶ Pre. cū ieiuniū recipiat dispensatōeʒ ab ep̄is. ⁊ etiā a minoribꝰ sacerdotibꝰ. supponat hoc ad p̄ns: nō videt q̄ sit opꝰ necessitatis. ¶ R̄n. q̄ ieiuniū est opꝰ necessitatis. hoc dico de ieiunio instituto ab ecclīa: s̄ intelligendum est q̄ multiplex necītas siue multiplex oppositio necītatis. vna est necītas cuiꝰ principiū siue causa est volūtas. Alia est cuiꝰ p̄ncipiū siue causa est lex siue instinctꝰ nature. vtpote q̄ dictat naturale indicatoriuʒ. et hec est duplex: qꝛ aut rōne dignitatis dictantis siue p̄cipientis: aut rōne dignitatis eiꝰ qđ dictatū est. siue eiꝰ qđ p̄ceptū est: et hec sunt tria membra siue tres diffe quas ponit Bern̄. primū vocat necessariū stabile. scđm necessariū imobile. terciū necessariū incōmutabile. Primū necessariū stabile recipit dispensatōeʒ ab homine. Secundū necessariū imobile recipit dispensatōeʒ a deo. Terciū scʒ necessariū incōmutabile nō recipit dispensatione neq̄ ab homine neq̄ a deo. Ieiuniuʒ ergo reducit ad necessariū stabile: sed necessariū stabile pōt ꝯtingere duobus modis. vel quia p̄cedit a p̄pria voluntate et expssa: sicut accidit in religiosis. q̄ vlūtarie efficiūt sibi necessaria p̄pria et expssa voluntate. s. per votū. vel qꝛ efficiunt necessaria voluntate implicita. ⁊ nō expssa: sicut efficiunt in baptismo. Statuta eñ ecclīe fiūt necessaria recipientibꝰ sacramentū baptismi: qꝛ tūc efficit membrū ecclīe ⁊ subijcit se ordinatōni et statutis ecclīe obseruandis. et fiūt illa necessaria q̄ ante erāt volūtaria. ¶ Ad illud ergo qđ obijcit. qa nō videt opus necītatis. qꝛ pōt infringi in necītate sine dispensatōne sup̄ioris zc. pōt dici q̄ duplex est dispensatio. spālis: et generalis. Specialis q̄ spāliter fit a p̄lato ecclesie. Generalis q̄ generaliter p̄mittit ab ecclesia ī casu necessitatis. Verbū ergo Bern̄. q̄ necessariū stabile indiget dispensatōne si debeat dissolui. non intelligit tm̄ de p̄io mō dispensatōnis: sed de scđo imo potius de vtroq̄. Similiť si obijciat necessariū stabile fit a p̄pria volūtate f̄m bern̄. et ieiunium statutuʒ ab ecclesia non est huiusmodi: potest dici. q̄ non esse a p̄pria voluntate dicit dupliciter. scʒ ī speciali et in generali vt dictum est. Vñ ieiuniū statutum ab ecclesia ⁊ si non sit a voluntate ieiunātis in speciali: est tñ in generali. Pre. in casu necessitatis non est ieiuniū preceptum. vnde in tali casu non indiget dispensatōne. et etiaʒ vt asserunt quidaʒ generalis dispensatio concessa est ī canone. et ibi exprimitur q̄ nullus faciat sic vel sic nisi in articulo necessitatis. ¶ Ad aliud p꞉ r̄nsio. quia vt habet a Bern̄. in illis q̄ sunt necessitatis p̄mo modo pōt fieri: et fit dispensatio.

Membrum secundū

Consequenter querit de necessitate ieiunandi q̄tum ad p̄sonas. Querit ergo p̄mo si iusti necesse habent ieiunare. Scđo si peregrini. Tercio si pueri. Quarto si paupes. Quinto si labor[illegible] p victualibꝰ.

Articulus p̄mus

Et p̄mū. q̄ iusti h̄nt necesse ieiunare videt sic Noua lex est maioris p̄fectōnis q̄ vetꝰ: s̄ in veteri lege om̄s tenebant ad ieiuniū. sicut dicit in Leui. xxiij. Om̄is aīa q̄ afflicta non fuerit zc. ergo ⁊ in noua tam iusti q̄ alij tenent ieiunare. ¶ Pret. sicut dr̄ Luce. xij. Cui multū datū est. multū queret ab eo: s̄ plꝰ datū ē iusto q̄ alijs: ergo plus exigitur ab eo debitum ieiunandi ⁊ alioꝛ bonorum q̄ ab alijs. ¶ Pre. ieiunium non solum institutū est ad satisfaciendum sed etiam ad impetrandū aliquid a deo: sed iusti magis cōgrue possunt aliq̄d impetrare q̄ alij. ergo ipsi magis debent seu tenent ieiunare q̄ alij. ¶ Pre. iusticia alicuiꝰ non excludit eum ab obedientia ecclīe. qui subsit statutis scʒ ordinatoꝛ sicut et alij. Sed ieiuniū statutum est ab ecclīa vniuersali. ergo iusti nō excusant a ieiunio. ergo iusti necesse habent ieiunare sicut ⁊ alij. ¶ Cont. j. Timoth. j. Iusto nō est lex posita: ergo iustus nulla necessitate legis artat: ergo necessitate illa q̄ ligantur alij ad ieiunandum no sunt iusti ligati. ¶ Pre. iocundior est spūalis presentia sponsi q̄ corporalis. Sed in p̄sentia corporali non ꝯpetebat ieiunium. quia sicut dr̄ Math. ix. Filij nuptiaꝛ quanto tpe h̄nt secum sponsum non p̄nt ieiunare zc. Cuʒ igitur iusti habent spūalem p̄sentiā sponsi: videt q̄ non teneant ieiunare. ¶ Pre. qui non est debitor pene pro peccatis. non est debitor satisfactōnis. ieiunium autem ē quedam satisfactio p peccatis: ergo iusti q̄ non sunt debitores pene p peccātis ⁊ maxime innocētes nō tenent ieiunare. R̄n. q̄ tam iusti q̄ iniusti regulariter tenent ad ieiunia statuta ab ecclesia. in aliq̄ aūt casu necessitatis non tenent. Unde rōnes p ista pte posite soluende sunt. Illa tñ cui multum datum est zc. sophistica est. et illi possunt sic r̄nderi cū dr̄. Cui multum datum est zc. intellectus verbi est talis. cui multū datur alicuius muneris: multū exigit ab eo de vsu muneris: et cui plus ⁊ cui copiosius datur de bono sciētie: plus exigetur ab eo de vsu eius hoc patet ex textu precedenti q̄ est. Seruus qui cognouit voluntatē dñi sui et nō se p̄parauit et non fecit f̄m voluntatē eius: plagis vapulabit multis. Glo. merito malus plus cognoscens vapulat nō cognoscens minus vapulat: quia illi plus illi minꝰ cōmissum est. et ab om̄i cui plus ꝯmittit plus exigitur. Hec glo. Ex hoc nō seq̄tur cui multū dat de gr̄a vt iusto: multū exigatur ab eo de satisfactōe pctī. ¶ Ad illud qđ p̄io obijcitur in ꝯtrariū p illud. j. Timoth. j. iusto nō ē lex posita zc. pōt dici q̄ verbū apl̄i intelligit sic. q̄ iusto non est lex posita. i. data pro iusto vt p illam iustificet: vel vt p illam voluntas peccandi in iusto coherceatur: vel vt illa q̄si rene puniretur: vel vt ab illa quasi pedagogo p̄duceret. he expositōnes habent p glo. Ex istis non sequit q̄ iustꝰ non sit subditus legi siue q̄ sit exemptus a statutis ecclīe propter qđ non tenet ieiunare f̄m statuta ecclīe. ¶ Ad illud qđ seq̄tur. q̄ iocūdior est spūalis p̄ntia sponsi zc. potest dici q̄ duplex est ieiunium. scilʒ meroris et exultationis. Filios aūt nuptiaꝛ non decuit ieiunare ieiunio meroris. dum sponsus erat cū illis p̄sentia corporali que illis fuit non modica causa leticie et exultatōnis. Sed ad h̄ non sequitur q̄ iusti qui propria reputatōne peccatores reputandi sunt. et sui accusatores iustus enim p̄ius est accusator sui Prouerb. xviij. et etiam f̄m veritatem pro preteritis offensis pene debitores vt in pluribus debeant a ieiunio meroris secludi. Pre. plures sunt cause quare ieiunium meroris institutum est que etiam iustis conueniunt propter quas expedit q̄ ī ieiunio meroris exerceant. nec sequitur. iusti gaudent p̄sentia spirituali: ergo nō tenentur ieiunare ieiunio meroris. quia ieiunium meroris reddit sic ieiunantes aptos ieiunio exultationis. ¶ Ad illud quod obijcitur. q̄ iustus ratione innocētie non est debitor satisfactōnis zc. pōt dici q̄ etiam hoc supposito: adhuc expedit q̄ ieiunet. qꝛ ieiuniū nō solū est institutū ad satisfaciendū: s̄ ad radiceʒ pctī ꝯputandū: ⁊ ad meritū augmentandū ⁊ gr̄aʒ amplioꝛ impetrādā. ¶ Ad illud qđ obr̄. q̄ ieiuniū nō est necītatis zc. pōt dici q̄ licet ieiuniū non sit necessitatis absolute. ita q̄ sine eo possit esse saluꝰ tñ ē necessariū ad illa q̄ expediūt ad salutem. vt patet ꝯsiderantibus ad que valet ieiunium.

Articulus secundus

Consequenter querit si p̄egrini necīo habēt ieiunare. Et sic videt. qꝛ si p̄ceptū ⁊ ꝯsilium nō cōpatiant se adinuicē. p̄ceptū ē p̄ponendū ꝯsilio.

quia preceptum est necessarium sine quo non est sal⁹:sine
ꝯsilio aũt põt esse saluus licȝ vtile sit ad salutẽ:ꝭ ieiuniũ est
in ꝑcepto ecclesie.pegrinatio ɓo voluntarie assumit tan-
q̃ ꝯsilium.ꝙ si non põt quis simul ieiunare.⁊ pegrinari:
debet potius ꝑtermittere pegrinationẽ q̃ ieiuniũ:et nõ ꝑ-
termittere ieiunium ꝓpter pegrinationẽ.¶ Pre. si fecit qs
iuramentũ licitum.non põt sibi aliquid imponi vel preci
pi qđ non ꝯpatiatur secum pmũ iuramentuȝ.sicut dicit
quedã decretalis ɓ aduocatis.Sed aliquis pueniens ad
ꝑfectam etatem est obligatus licite ad ieiuniuȝ ꝑcepto ec-
clesie.ꝙ si etiam ꝑcipiat pegrinatio que non ꝯpatiat secũ
ieiunium:videt ꝙ non teneat pegrinari intermisso ieiu-
nio sed ieiunare.¶ Contra.cũ ieiunia instituta sunt pro
pter afflictõnem etiã exteriorem:et magis affligit hõ pere
gre ꝓficiscens q̃ in quiete ieiunãs:non oportet vt videt ꝙ
affligant se ieiunando.¶ Rñ.dicũt quidaȝ ꝙ pegrinatio
quedaȝ absoluit a ieiunio.distinguẽtes ꝙ duplex est pere-
grinatio.Quedã est que fit sine magno grauamie corpis
ꝓpter adiutoriuȝ vehiculi et alioꝝ necessarioꝝ.Vñ corp⁹
nõ tantũ debilitat quin possit sustinere ieiuniũ.tales non
dñt soluere ieiuniũ ꝓpter pegrinatõneȝ. Est alia pegrina
tio magis affligens corp⁹ ꝓpter defectum necessarioꝝ ad
viam.Et hoc põt esse duplici de causa. aut ad amputãdũ
occasionẽ pcti.vt qñ aliqs ꝓpter malã societateȝ in aliq̃ lo
co nõ facile põt cauere a peccato vel ꝓpter aliquã aliã cãȝ
honestã.et tũc sacerdos põt sibi iniũgere pegrinatõneȝ et
dispensare cum eo de ieiunio:si cõmode non possit ieiuna
re.Non eñ reqritur vt aliqs faciat quãtumcũqȝ potest: ꝭ
q̃tumcũqȝ põt obseruãdo naturã in debito vigore.qꝛ eccle
sia nõ intendit vna die ita affligere hoiem ꝙ nõ possit po-
stea laborare.Si autẽ non est piculum in expectando.de-
bet expectare vsqȝ p⁹ tempus ieiunij.et tũc ꝯplere pegrina
tionem. ¶ Scđm sic dicentes.dđm ad pmũ ꝙ licet ieiu-
nium sit in ꝑcepto ecclesie:non tñ ita obligat qn in necessi
tate possit aliter fieri:sicut supdictum est.Et ꝑ hoc patet
rñsio ad scđm.¶ Aliter põt dici ⁊ sanius.ꝙ nulla afflictõ
neqȝ pegrinationis neqȝ itineratõnis absoluit a ieiunio i-
stituto ab ecclesia:nisi dispensante necessitate.et ɓ aucto-
ritate clauiũ.que aũt necessitas reqratur in hoc casu īfra
dicet.¶ Ad illud qđ obijcit.ꝙ maior est afflictõ in pegri-
nando ⁊ itinerãdo q̃ ieiunando ⁊c.põt dici ꝙ licet ita sit
tñ hmõi afflictõ nõ est instituta ab ecclia.sicut afflictõ ie-
iunij:vñ ista ꝓpter illas nõ est omittenda.

Articulus tercius

[C]Onsequẽter querit.si pueri necesse hñt ieiuna
re ieiunia ecclie.Et sic:videt. qꝛ qui magis si-
ne lesione põt ieiunare magis tenet ad ieiuniũ
Sed pueri plus pñt ieiunare sine lesione q̃ illi q sunt pfe
cte etatis:quia in eis plus est de humido.et ita magis re-
sistent desiccationi.⁊ habent etiã plus de calore tempato
⁊ ita videt ꝙ magis possent digerẽ multum de cibo simul
sumpto:ꝙ videt ꝙ pueri magis tenentur ieiunare q̃ alij.
¶ Pre.Johel.ij.dicit. Sctificate ieiuniũ.et postea cõgre
gate puulos et sugentes vbera:ꝙ videt ꝙ pueri teneãtur
ad ieiuniũ.¶ Pre.Jone.j.dicit.Jumenta ⁊ homines bo
ues et pecora non gustent quicq̃ ⁊c.ꝙ multomagis pueri
debent ieiunare.¶ Pre.vt dicit mgr in histo.super li.nũe-
roꝝ vbi loquit de septem festis legalibꝫ.decima die mens
septẽbris que dies ꝓpiciatõnis siue afflictõnis dicebat:ie-
iunabãt homines et iumenta et pueri septẽnes a vespera
vsqȝ ad vesperam:et ita vt prius.¶ Contra. plus de nu-
trimento est necessariuȝ ad duas opationes nature q̃ ad
vnam tñ: sed pueri nutriunt et augentur: ergo indigent
plurimo nutrimento et plusq̃ prouecti qui nutriunt tñ.ꝭ
propter debilitatem caloris in actu non possunt conuerte
re simul multum cibuȝ:ꝙ indigent multotiens comedere.
multotiens aũt comedendo nõ ieiunãt:ꝙ non tenent ieiu-
nare.¶ Pre.q̃reret hic q̃ etas reputat ydonea ad ieiunã-
dum.¶ Rñ.ꝙ pueri nõ tenent ad ieiunia ecclie nisi forte
interpolate ieiunent:⁊ tales sint ꝙ virt⁹ in eis suppleat eta
tem.non eñ possent ieiunare continue sine magna lesi-
ꝑsone.¶ Ad illud ꝙ quod obijcit primo. ꝙ in pueris plus
est de humido et de calore ⁊c. põt dici ꝙ reuera pueri hnt
minus de calore in actu q̃ prouecti:licet habeant plus in
potentia. In pueris eñ vsqȝquo fuerit puentum ad peri-
odum inualescentie virtus crescit et inualescit quo puẽ-
to quãto calori naturali immiscet plus de extraneo quod
addit ꝑ nutrimentũ:eo efficit virtus minor ⁊ min⁹ pura.
Vñ in fine nõ põt vlteri⁹ augere ꝑ additionẽ nutrimenti:
licet ꝯfortetur in ipa additõne.⁊ quia ꝯgregat fortius ad
agendum in cibũ: aptior est status ille ad ieiunandum q̃
status puerilis in quo virtus intendit actui nutriendi et
augmentandi.¶ Ad aliud dđm.ꝙ verbum Johelis ꝓpo-
situm fuit in speciali casu.qñ scilȝ in speciali casu magna
tribulatio iminebat.vñ indictũ est pueris ieiuniũ vt ꝓuo-
caret deus ad miscđiaȝ.Jdeo nõ est trahendũ generaliter
in ꝯseq̃ntiã:nisi forte sitie casus iminẽt.⁊ hoc modo dđm
est ad tertiuȝ.¶ Ad illud qđ querit.q̃ tpe obligant hoies
ad ieiuniũ.dicũt quidã ꝙ tpe augmenti ꝭm pħm est vsqȝ
ad finẽ triũ septẽnioꝝ ⁊ vsqȝ ad tps illud non tenent ieiu-
nare neqȝ imponendũ est aliquod ieiuniũ. Aliter dicũt qdaȝ
ꝙ tps hmõi ẽ vicesim⁹ ann⁹.hmõi eñ tps est aptũ milicie.
⁊ in tali etate apti sunt hoies vt ꝓcedãt ad bella ꝭm leges
Alij dicũt ꝙ in qntodecimo anno obligant hoies ad ieiu-
nium.qꝛ tpe isto incipit libido inualescere ꝯtra quã est in
stitutum ieiuniũ ⁊ ad reprimendũ mot⁹ libidinosos et cõ-
cupiscibiles.Neutrã opinionem reprobo.sed tñ medium
eligendo dico ⁊ ꝯcedo.ꝙ tps aptũ ieiunio ẽ tps.xviij. ãno-
rũ.hoc eñ est tps ordinatũ ab ecclia ad intrandũ religio-
nẽ.qđ ꝑueniri nõ põt ꝭm ecclasticã institutõeȝ.Et ideo ꝭ
est tps aptũ ad pniam pagendã et ad ieiunandũ.vñ i eta-
te.xviij.ãnoꝝ hoies ad q̃dragesimale ieiuniũ obligantur.
¶ Ad illud qđ dicit mgr in histo.ꝙ die ꝓpiciatõis ieiuna-
bant pueri septẽnes. põt dici ꝙ hoc institutũ fuit in lege i
recordatõe ppli ydolatrãtis adorãtis vitulũ ꝯflatilẽ:⁊ mi-
sericordie siue ꝓpiciatõis diuine in remissione offense.vn-
de in signum magnitudinis offense q̃tum ad pplm:⁊ ꝓpici
ationis q̃tum ad dñm:fuit institutum ꝙ quasi oẽs affli
gerentur et etiã pueri.

Articulus quartus

[C]Onsequẽter querit.vtrũ paupes necesse hñt ie
iunare ieiunia statuta ab ecclia.Et sic:videt ꝑ
hoc ꝙ ad ꝑcepta ecclie oẽs tenent nisi aliqui
spẽliter excipiant.ꝭ ieiuniũ est in ꝑcepto ecclie a q̃ nõ exci-
piant paupes.supponat ꝭ:ꝙ tenent ieiunare. ideȝ vidr de
ꝯse.di.v.q̃dragesima.vbi dr Quadragesima summa obser
uatõne ẽ obseruãda et ieiunia i ea ꝑter dies dñicos qui ɓ
abstinentia subtracti sunt:nisi quẽ infirmitas impedierit
nullaten⁹ absoluãt.ecce iux̃ sniaȝ decreti ꝙ nullaten⁹ soluẽ-
duȝ ẽ ieiuniũ q̃dragesimale nisi ꝯpellat infirmitas. ꝙ pau
peres tenent ieiunare.¶ Cont.afflictio non ẽ addenda af
flicto.ꝭ paupes sua paupitate satis afflicti sũt: ꝙ eis nõ est
addenda afflictio ieiunij.¶ Pre. paupes nõ pñt aliq̃ñ ha-
bere totũ simul qđ eis sufficit ad sustentandũ naturam.ꝭ di
uersis horis diuersa eis dant:ꝙ non videt ꝙ teneant tñ
semel comedere in die.⁊ igit nõ tenent ieiunare.¶ Rñ.ꝙ
sicut hr ab Aug.dñia ẽ inter paupem ⁊ egenũ. Egen⁹ eñ
est ille qui indiget petere ab alijs ⁊ nõ manet in domo sua
sed circuit domos alioꝝ et tales aut habent determina-
tam aliquam annonã sufficientem que dat ab aliquibus
ꝑsonis et si hoc tenent ieiunare.aut nõ habent aliqd cer
tum et determinatũ.sed quotidie viuunt de eo qđ mendi-
cant:et tales vt estimo nõ tenent.quia non dat eis semel
simul et ga vna die abundãt altera nihil habent. Pau-
peres do[illegible] ꝙ nõ ex suo sibi sufficiunt nõ tñ mendicant
ꝭ manent in domibus suis.⁊ tales non excusant a ieiunio.
¶ Ad illud qđ obijcit.ꝙ nõ debet solui nisi infirmitate impe
diente et habet ex decreto.põt dici ꝙ cointelligendũ ẽ vel
aliq̃ alia cã rõnabili.vt habet ex alio decreto.vñ [illegible]
magna necessitas q̃ nõ hȝ legem de conse.di.j. aliq sic nõ

¶ Ad aliud q̄d obijcit̄ q̄ afflictio non est addenda affli-
ctio. potest dici q̄ hoc verū est rōne qua afflictio est. rōne
tamē qua est causa ablatōis incomparabiliter grauioris
afflictiōis ⁊ assecutōnis leticie et solacij copiosioris: ad
denda est: qualis est afflictō ieiunij qua redimit penitēs
afflictionē debitā pc̄to incomparabiliter grauiorē: et gau
dio patrie citius approximat.

Articulus quintus

Onsequēter queritur. vtrū operarij necesse ha
bent ieiunare. vtpote qui laborāt in vineis. p
victualibꝰ. et videt̄ q̄ sic: q̄r vt habet̄ de conse
cratōne. indictū ieiuniū q̄n erit denūciatum ab omnibus
obseruet̄. Si ab omībꝰ ḡ ab operarijs. ¶ Pret̄. laborare ē
difficiliꝰ q̄ ieiunare. ergo si potest laborare multofortiꝰ
potest ieiunare. quicūq̄ aūt pn̄t tenent̄ ergo operarij tenē
tur. ¶ Pret̄. quicūq̄ ponit spūale bonū sub pc̄to peccat.
preceptum aūt eccl'ie est spūale bonū. cū igit̄ operans nō ie
iunans vt labore manuū suaꝝ aliqd̄ lucret̄ ponet mānda
tum eccl'ie sub pc̄to: videt̄ q̄ peccet. ¶ Pret̄. aliqs de sex
denarijs in die potest habere victū suum. et hoc pt̄ lucra
ri seruādo ieiuniū. si igit̄ vt magis laborādo plus lucre-
tur soluit ieiuniū: nō videt̄ excusari a peccato ergo tales
tenet̄ ieiunare. ¶ Pret̄. Jonathas filiꝰ saul ita labora-
uit q̄ oculi eius caligauerūt. j. reg. xiiij. et etiā i expediti
one negocij dn̄i. et tn̄ peccauit comedēdo cōtra ꝓhibitio
nem prīs. In cuiꝰ signū iudicio dn̄i fuit morti iudicatꝰ
cū tn̄ ignorāter fecerit. et sic videt̄ q̄ in quocūq̄ labore sit
homo. scz vel in peregrinatōe vel alio: nullo mō liceat frā
gere ieiuniū. ¶ Cont̄. si ieiunant nō possunt tantū operari q̄ eis sufficiat ad victum ḡndonū ponat̄ hoc: q̄r ieiu-
nio minuūtur vires corpis: et ita nō poterūt viuere nisi
mēdicent. Cum ergo eccl'ia nō possit obligare aliquē ad
hoc q̄d mēdicet: videt̄ q̄ statutū eccl'ie nō pt̄ tales obli-
gare ad ieiuniū. ¶ Pret̄. aliquis ē ita paup q̄ nō habet
vnde viuat cū familia sua nisi illud labore suo acquirat
si ieiunat laborare nō pt̄: vn̄ necesse hꝫ vel infringē ieiu-
niū vel mēdicare: vel deficere cū familia sua. ꝫ ꝯstat q̄ ñ
debet hō sustinē q̄d deficiat. nec statutū eccl'ie pt̄ eū arta
re ad hoc q̄ mēdicet: ergo tenet̄ ifringē ieiuniū. ¶ Pret̄.
qrit̄ cū vnusq̄sq̄ debeat ꝓuidē saluti aīe ꝓximi. vtꝝ lice
at cōducere operarios ad operandū q̄s nouit ꝑsumptōe ve-
hemēti assuetos infringē ieiuniū q̄n laborāt. et videt̄ q̄
nō: q̄r videt̄ illis eē in scādalū siue ruinā pc̄ti: cū ieiuna-
rent si illos nō ꝯducēt. ¶ Pret̄. qrit̄ de illis q̄ nolūt opa-
rios cōducere nisi ipi soluāt ieiuniū. vtrum ipi peccent.
¶ Respōsio. q̄ q̄r ieiuniū ē in precepto. ponat̄ hoc. nec pt̄
solui sine rōabili necc̄itate sine mortali pc̄to. vn̄ sine pre-
iudicio dico. q̄ peccāt mortalit̄ q̄ ieiunia regularit̄ insti
tuta ab eccl'ia. vt q̄dragesime et q̄tuor tp̄oꝝ ⁊ sic de alijs
nō ieiunāt sine necc̄itate rōnabili. Et ē rōnabilis necc̄itas
duplex. vna intrinseca. scz infirmitas et nature debilitas
Alia extrīsica scz inopia siue indigentia victualiū. Ille
eñ qui aliter nō habet vnde viuat nisi hostiatim querat
quid comedat: nō tenet̄ ieiunare. vt tactū est. Silr ille q̄
nō habet vnde viuat et sustētet familiā suam nisi labore
suo. et nō cōduceret̄ nisi solueret ieiuniū suū: nō tenet̄.
Si tn̄ operarius nō habet familiā. sed se solū habet pascē
sine sufficiat. si pt̄ laborādo tātū lucrari quātū sibi suffi
cit ad victū: nō debet soluē ieiuniū. dico sine labore imo
derato. si eñ nō posset laborādo acquirere sibi victum sine
labore imoderato et corpis sui eneruatōe: credo q̄ nō
tenet̄ et excusat eum necc̄itas debilitatis. ¶ Ad illud q̄d
querit̄ si licꝫ cōducē operarios de q̄bꝫ ē ꝑsumptio ꝓbabil'
q̄ nō ieiunabūt. pt̄ dici q̄ si incūbit ei necessitas. ꝓpt̄ quā
necesse hꝫ operarios ꝯducere nec inuenire pt̄ q̄ laborare ve
lint si eos ieiunare oporꝫ: ꝑsumere debet q̄ necc̄itatē hāt
laborādi ⁊ impotētes sunt ad ieiunādum. vn̄ bene pt̄ ta
les cōducere. dubia eñ interp̄tāda sunt in ptē meliorē.
Si aūt querat̄ vtrū debeat inquirere siue inuestigare eoꝝ
necc̄itatē vel impotētiā. credo q̄ nō: cū hmōi inq̄sitio mul
tis posset fieri occasio scandali. ¶ Ad aliud dicēt. q̄ illi
peccāt grauiter q̄ tali cōditōne adducunt operarios q̄ sol
uant ieiuniū et aliter nō cōducerēt.

Membrum tercium

Onsequēter querit̄ vtrū necc̄itas ieiunandi
recipiat dispensatōēꝫ a p̄latis eccl'ie. ⁊ vi-
det̄ q̄ sic: p hoc q̄ ipa ieiunia instituta sūt
ab ipis p̄latis. et pꝫ de cōse. di. v. ieiunia.
et quoꝝ ē legꝫ cōdere: eoꝝ ē illas relaxare siue de illis
dispēsare. aliter p̄lati deciperēt subditos suos q̄ frequē
ter etiā ex leui causa et rōe aliciꝰ festi emergentis ieiu-
nia relaxāt. et de illis dispēsant. ergo ⁊c̄. ¶ Cōtra. Canō
dic ñ ē temerarijs adinuētōibꝰ ꝑsumēdū. q̄ ñ inuenit̄ sā-
citū ꝫ nusq̄ inuenit̄ sancitū q̄ ep̄s i ꝫ possit dispēsaē: ḡ
vr̄ q̄ nō debeat istō ꝑsumē. ¶ Pret̄. sic dicit bern̄. in li. de
precepto et dis. Minor nō pt̄ dispēsare i his q̄ statuta sunt
p maiorē. sed ieiuniū q̄dragesimale institutū ē ab vlt ec-
clesia salt̄ in generali. ergo nō videt̄ q̄ ep̄us in eo possit
dispēsare. ¶ Respōsio. q̄ necessitas ieiunādi bene in ca
su recipit dispēsatōēm a p̄latis eccl'ie ex vi clauiū. quoꝝ
eñ est ligare et soluere: eoꝝ ē etiā penas iniūctas remit-
tere. In casu eñ vt dicit mgr̄ iiij. sniaꝝ. ligāt sacerdotes
dum satisfactōnē penitētibꝰ imponūt soluūt dum de ea
aliqd̄ remittūt. Qui ḡ habēt virtutē soluēdi. habēt pote-
statē remittēdi aliqd̄ de pn̄ia iniūcta siue illa sit ieiuniū
siue aliud. ¶ Ad illud ḡ q̄d primo obijcit̄ cōtra hoc pt̄ di
ci q̄ faciēda ē vis in hoc q̄d dicit̄ i canone. q̄ nō ē temera
rijs adinuētōibꝰ ꝑsumēdū ⁊c̄. dispēsatōes eñ ⁊ remissiōes
cū magna maturitate faciēde sunt: et de causa vtili et cō-
ueniēti. vn̄ illud decretū nō dampnat hmōi dispēsatōeꝫ si
ue relaxationē sed modū ꝑsumptōis ⁊ temeritatis i ipis
¶ Ad aliud pt̄ dici. q̄ in causa rōnabili ⁊ maxie in cā ne
cessitatis statutū relinq̄t̄ in dispēsatōe inferioris. vn̄ in
casu inferior potest absoluē supiorē. et q̄r necc̄itas legem
nō habet. et habet̄ in glo. Math. xij. pt̄ excōicatus a pa
pa absolui a simplici sacerdote vt i articulo mortis. vn̄ i
necessitate licꝫ ipis ⁊ etiā inferioribꝰ i ieiunio dispēsare
et licet talia nō sunt i canone expssa sunt tn̄ p simile idul
ta. cum nō sint generaliter ꝓhibita. et licꝫ maior sit au-
ctoritas supioris q̄ inferioris: potest tn̄ minor dispēsare
in statutis supioris q̄ est sibi cōmissa i necessitate vt ḡ sic
ad vnū dicere q̄libet pt̄ dispēsare in ieiunijs iniūctis ab
eisdē et ex modica causa dūmō sit honesta. i ieiunijs sta-
tutis ab ecclesia pn̄t maiores dispēsare in necessitate. scꝫ
ex causa rōnabili.

Membrum quartum

Onsequēter querit̄. vtꝝ ieiuniū sit p̄ceptū
vel cōsiliū q̄ p̄ceptū. videt̄ sic Aug. de cōfli
ctu viciōꝝ dic. Sꝫ deꝰ ne hō comedēdi mē
surā excederet abstinētiā imperauit. q̄d aūt
imperatū ē a dn̄o p̄ceptū est ḡ abstinētia siue ieiuniū ē pce
ptū. ¶ Pret̄. duo sūt genera pc̄ti carnis scz luxuria ⁊ gu
la. cōtinētia a pc̄to carnis q̄d ē luxuria ē p̄ceptū silr er
go et debet abstinētia gule. scz p ieiuniū. ¶ Pret̄. omne
opꝰ virtutis cadit sub p̄cepto. ieiuniū ē hmōi. q̄r ē opꝰ tēpa
rie vel alteriꝰ virtutis. vt sup dictū ē ḡ ⁊c̄. ¶ Pret̄. ome illō
cuiꝰ trāsgressio i pc̄tm mortale ē: opꝰ ē p̄cepti. ieiuniū ē
hmōi ḡ vt supra. ¶ Cōtra. nulla abstinētia a licito ē opꝰ
p̄cepti. ꝫ supererogatōis. aliē nō eēt satisfactionū ꝫm greg.
ieiuniū ē hmōi ḡ ⁊c̄. ¶ Pret̄. nullū p̄ceptū ordiat ad se ꝫ
ad deū vel ꝓximū. ieiuniū ordiat ad se: ḡ ⁊c̄. ¶ Pret̄. ie-
iuniū nō est p̄ceptū prime tabule neq̄ secūde. vt patꝫ in-
tuenti: ḡ vt videt̄ nō est de numero p̄ceptoꝝ. ¶ Pret̄. pro
pter tēp⁊ quo necc̄ia erat obseruātia ꝫ mēbra eccl'ie ha
bebāt sp necesse ieiunare Math. ix. Nunqd̄ possūt filij
lugere q̄diu spōsus ⁊c̄. gla. hō generat de eccl'ia. Marci.
ij. hic. v. dē ieiunare ḡ ieiuniū nō ē p̄ceptū. cū nulꝰ vnq̄
fuerit absolutꝰ a debito seruādi p̄cepta. ¶ Respōsio q̄
ē duplex genꝰ p̄cepti scz nate vt ē illud q̄d ē ex instinctu

ab hora tercia vsq ad sextã. ieiunãtibus ab hora nona vsq ad vesperam: et ita vt prius. ¶ Pre. ieiunium debet excedere sobrietatẽ que est in cõi vsu comedẽdi. mane ão comedere sobrietatis nõ est: sed hora cõis sobrietatis est hora tercia vsq ad sextã. quare debet superexcedere ieiuniũ vt pueniat vsq ad horam nonã. ¶ Pre. secundum medicos vsq ad sextã horã durat digestio. ergo hora refectõis congrua hora est nona: ne fiat nimis exinanitio et nimis grauetur natura. ¶ Pre. ad idẽ manifestãdũ pt argui sic. Si totũ rñdet toti et ptes ptibus: sed totus motus nutrimẽti rñdet motui solis tãq̃ q̃ regitur: ergo et ptes rñdent ptibus. Sed ad nutrimẽtũ debet digestionẽ esse et decoctiõem ad quã debet calorẽ interius congregari ab exterioribus. hoc autem maxime attribuitur illi tpi qñ radij solis occultãtur quibus euocabatur calor ad exteriora: et hoc est de nocte vsq ad auroram. Rursus nutrimẽtũ digestum debet per mẽbra deferri vt incorporetur per virtutẽ assimilatiuã. Ad hoc autem debet calorem confortari ab exterioribus q̃ deferatur nutrimẽtũ. et hoc est tunc: qñ sol mouetur de oriente ad mediũ celi hora sexta. tunc enim sol emittendo radios diffundit calorẽ ad exterius. hora igitur sexta complet cõiter refectio nature. et tunc sumitur cibus sine pena: quia qd est secundum naturã est delectabile. ieiuniũ autem ecclesie est afflictiuũ debet igitur plus expectare. est autem afflictiuũ per modũ desiccatõis ad diccatõem autem duo requirunt seu exigũtur. scilicet motus humoris et desiccatio que sequitur. Cum igitur residua ps diei a sexta vsq ad initiũ noctis q̃ sol mouetur de medio celi ad occidẽtem. sit ps media diei et diuidatur in sex horas. quibus enim dies sic dic dñs in euãgelio: et sic probãt astronomi hz septẽ horas secundum diuisionẽ zodiaci. rñdebãt tres motui humorum: et tres desiccatõi. Cum igitur ecclesia intẽdat affligẽ sine destructione nature q̃ esset per desiccatõem humorum: videtur q nona hora debet esse tẽpus comedẽdi maxime cõueniẽs in ieiunio. ¶ Cõtra. in legenda btĩ hiero. ad laudẽ eius dicitur. ieiunius ducebat diẽ vsq ad vesperam. ergo hora magis refectõi cõueniẽs in ieiunio est hora vespertina. ¶ Pre. hiero. Sit tibi vilis et vespertinus cibus. ¶ Pre. nrm ieiuniũ pfectius debet esse q̃ ieiuniũ iudeorum. sed iudei ieiunãt a vespa diei pcedẽtis vsq ad vesperam diei sequentis: ergo et nos magis debemus sic ieiunare. ¶ Pre. aug. li. de penitẽtia. paratus sit hõ facere pro recipiẽda vita aie: quecũq faceret pro euitãda corpis morte: ieiunaret hõ vsq ad vesperam si diceretur hoc sibi vtile esse. quare etc. ¶ Pre. ieiuniũ afflictiuũ debet esse. et magis affligitur hõ ieiunãdo vsq ad vesperam. quare etc. ¶ Rñsio. hora refectõis magis congrua tpe ieiunij est hora nona q̃ vsq ad vesperam. hoc enim congruit nre cõsuetudini. influẽtie etiam consonat corpis celestis. consonat etiam satisfactioni penalitati. cõsuetudo enim nra. scilicet xpianorũ latinorum est. qñ bis in die comedimus. comedere hora tercia et vespa: ita q comestio hora tercia prãdiũ nũcupatur: comestio hora vespertina nũcupatur cena. In ieiunio ão sufficit est vtrũq et prãdium et cena. et ideo debuit ecclesia tenere mediũ. vt tpe ieiunij reficẽmur tẽpore medio. et quia magis tenet rõem cene illa refectio. magis debuit accedere hora refectõis ad vesperam q̃ ad terciã horã. et ideo hora nona magis congruit. Alia est rõ ex pte motus corpis solaris. quia complexio nra maxime sequitur motũ eius et digestio in corpe humano. vñ hora tercia in q̃ a mane vsq ad illã horã calor solis intẽditur: et tñ nõdũ est in feruore maiori. competẽs est refectõi cõi tpibus in quibus nõ ieiunamus. et quia tpe ieiunij rõe afflictõis debet plus differre comestionẽ: non debet hõ expectare vsq quo sol totã scdam quartam celi pegerit. diuidũt enim astronomi celũ in quatuor ptes siue quartas. si ergo ieiunaret vsq quo sol totũ cursum suũ in secũda quarta cõpleuisset: nimis debilitaretur natura. quia nimia esset exinanitio. vñ rõabilior esset hõ ad ieiunãdũ cõtinue. et qñ afflictio in ieiunio debz esse tolerabilis nõ corruptiua nature: debet enim esse cõformis afflictõi xpi in cruce. ideo magis cõueniẽs ad reficiendũ tpe ieiunij est hora nona. ita q ptendatur vsq ad vesperam et nõ vltra. põt tñ hmõi hora pueniri et est plus ptrahi ieiuniũ ex causa. sed tñ secundum ecclesie cõsuetudinem hec est hora magis cõueniẽs. ¶ Ad primũ qd obijcitur in contrariũ: dico q hiero. ex cã ptẽdebat ieiuniũ suũ. eo q vacabat expositõni sacre scripture. qd nõ poterat facere ita bene post comestionẽ: ideo benefaciebat. et nos sic ex cã vt dictũ est possumus ieiuniũ ptelare. Uel põt dici q sic ieiunãdo supererogabat. nec ex aliq̃ in stitutõe siue cõsuetudine ecclesie tenebatur ad hoc. ¶ Pret. põt dici q ieiuniũ alicuius scti. nõ est regulariter trahẽdũ in cõsequẽtiã. ¶ Ad hoc qd obijcitur de ieiunio iudeorum. pt dici q eorũ ieiunia nõ erant ita plura sic ieiunia xpianorum. nec ita continua ieiunabãt enim quater in anno et ideo poterant nõ cõtinue ieiuniũ aũt nrm cõtinuũ est. debet enim xpianus sic ieiunare q non impediatur cõtinuatio ieiunij. et hoc melius fit comedẽdo hora nona vt dictũ est. ¶ Ad aliud dicendum q ieiuniũ afflictiuum debet esse cũ moderamine. et si diutius ptraheretur nõ esset moderamen. quia grauaretur nimis natura. vt ptactũ est. ¶ Ad illud aug. paratus sit hõ facere etc. põt dici q ostẽdit q magis faciendum est pro sanitate aie q̃ corpis. nec ex hoc sequitur q in singlis casibus in eodẽ genere opis magis est faciẽdũ pro hac q̃ pro illa. dũmõ aliter pt hec q̃ illa procurari. verbi gratia. et si pro sanitate corpis habẽda necesse esset pedẽ alicuius vel manũ amputari in casu: nõ tñ esset manus vel pes amputãdus pro aie sanitate si alio mõ possit haberi sanitas aie. ¶ Ad vltimũ dicendum. q et si ieiuniũ debeat esse afflictiuũ: debet tñ affligẽ cũ moderamine. si autem hora prãdẽdi vltra horã statutã ptraheretur nimis et sine moderamine. affligeret et frequenter et forte in multis natura destrueretur.

Mẽbrum tercium

Consequẽter queritur vtrũ hora comedẽdi in ieiunio sit in pcepto. q sic: videtur. dixit dñs discipulis q gerũt typum ecclesie. Qui vos audit me audit: et q vos spnit me spnit. luc. x. sed q spnit statuta dei peccat mortaliter: ergo qui spernit statuta ecclesie. Cum ergo hora comedẽdi sit statuta ab ecclesia et cõsuetudine tracta in cõsequẽtiã: videtur q q illã transgreditur: peccat mortaliter. ¶ Pre. hora comedẽdi honestat ieiuniũ quare debet esse in pcepto sicut ipm ieiuniũ. ¶ Cõtra. quidã religiosi comedũt ante horã nonã nec tñ ex necessitate aliq̃. hoc autem nõ facerẽt si hora esset in pcepto. ergo etc. ¶ Pre. si hora esset in pcepto: ita trãsgrederetur q comedẽt post sicut qui ante vt videtur. sed nõ peccat qui comedit post nonã tpe ieiunij: ergo nec q ante: ergo hora nõ est in pcepto. ¶ Pre. nõ dicitur trãsgressor q nulla hora comedit: sed videtur q esset trãsgressor si hora esset in pcepto: ergo etc. ¶ Pre. aug. dicit. q quidã per triduũ quidã per septẽ dies nõ comedũt. ergo trãsgrediuntur si hora esset in pcepto qd falsum est: quia nõ trãsgrediuntur pceptũ de ieiunio ¶ Rñsio. q hora comedẽdi nõ est in pcepto. tñ qui ex cõtemptu statuti siue cõsuetudine ecclesie illã horã in comedendo negligẽt: peccaret mortaliter. nõ quia pceptũ trãsgrederetur: sed quia ordinatõ ab ecclesia cõtẽneret. alias enim negligẽtia est ita leuis quin fiat mortalis si pcedat ad contemptũ: et hoc sonat verbũ dñi dicẽs. qui vos spnit etc. ¶ Ad aliud põt dici q si aliquid sit in pcepto nature vel discipline: nõ tñ expediret q oẽs cõditões et honestates et promouẽtes ad meritũ magis sint in pcepto. propter piculũ qd accideret ex pceptorum multitudine. Pre. et si hora mãducãdi honestat ieiuniũ nõ tñ est ita necessaria ad satisfaciẽdũ. sic ipm ieiuniũ. neq ita vtilis. qd patz cõsideratis vtilitatibus eiusdẽ. ¶ Pre. si hora posita esset in pcepto. multis et freqñter fieret cã scrupli cõsciẽtie et ita peccati. Uel põt dici q et si hora sit in pcepto. quia habet magnã latitudinẽ nec est signata vel determinata etsi qñq pueniatur vel prorogetur causa necessaria vel rõnabili. nõ ex hoc peccat ieiunans mortaliter. dico notanter mortaliter nec tamẽ debet quis notabiliter horã puenire quã cõmuniter tenet ecclesia nisi ex cã rõnabili. Uñ quãq religiosi possent ita mane surgere et tantũ fatigari ante horã sextã. q ex dispẽsatõe ordinis possent horã cõmunem anticipare. ¶ Nec est sic de pxrogatõe hore et anticipatõne quia ex comestione post horã nõ aufertur pena ieiunij sed potius augetur sicut ex comestiõe ante. vnde expectare quousq hora comestionis preterat: est magis supererogare q̃ a debito deficere. Similiter qui nulla hora comedit nõ deficit sed magis supererogat. Ex his patet responsio ad obiecta pro alia parte.

Questio .ciiij. de solutio
ne ieiunij quādo et quātū sit edendū.

Sequitur de solutio
ne ieiunij. Et pmo q̄rit̄ de illis q̄ sumūt̄
i esum. Secūdo de modo sumēdi q̄bus
tēptat̄ siue irritat̄ gula.

Membrum primum

Circa primū q̄rit̄ pmo de illis q̄ sūt tm̄ cibo
vtrū esu carniū soluat̄ ieiuniū. Secūdo. d.
cibi quātitate. Tercio. d. illa q̄ sūt cibo et
pot⁹ solōi i ieiunio. Quarto. d. esu electu
ariorū q̄ iuuāt ad digestionē.

Articulus primus

Circa primū pmo querit̄. vtrū esu carniū sol
uat̄ ieiuniū. q̄ sic: videt̄ ꝙ hoc. q̄ ieiuniū insti
tutū ē cōtra carnis lasciuiā ⁊ i afflictōez car
nis. ſ3 esus carnis maxime ꝓuocat ad lasciuiā carnis et
maxime delectāt̄ vtētes illis: ḡ vt videt̄ maxie debēt pro
hiberi ieiunātib⁹ ⁊ q̄ illis vtētes nō ieiunāt. ⁊ ita esu car
niū soluit̄ ieiuniū. ¶ Cōtra. esu pisciū nō soluit̄ ieiuniū.
multi tm̄ libēti⁹ comedūt pisces q̄ carnes. et maior ē dele
ctatio in esu quorūdā pisciū q̄ in esu q̄rūdā carniū. ¶ Se
dicat̄ ꝙ q2 terra maledicta fuit ꝓ pctō ade Gen. iij. aq̄
do nō: ꝓpter hoc ecclīa in ieiunijs ab aīalib⁹ terre absti
net: nō ab aīalib⁹ aque. Cōtra. vidr̄ ꝙ aqua maledictōz
habuerit. oīa eni q̄ sunt ꝓpt hoiem: deteriorata sūt ꝓpt
pctm̄ ipius. vn̄ sol et luna min⁹ lucēt q̄ lucebāt an̄ pctm̄
et redibūt ad lucē pristinā hoie reparato. vn̄ ysa. xxx. Erit
lux lune sicͭ lux solis. et lux solis erit septēpliciť sicut lux
septē dieꝝ. i. sicut luxit in pma septimana mūdi. vel ma
gis luxit. sicͭ exponūt quidā glose. Hoc aūt fiet merito
passiois xp̄i. vn̄ cātat ecclīa. Terra pōtus astra mūdus.
q̄ lauāt̄ flumie. Si ḡ aq̄ abluta ē p passionē xp̄i: aliquā
infectōem cōtraxit et pctō ade ¶ Pt̄ sicͭ dic dyonisius i
ecclīastica hierarchia. vir q̄ diuinoꝝ misterioꝝ dign⁹ cō
muīcator ē. ea q̄ sunt carnis n̄ seqt̄ pter valde necessaria
sm̄ naturā. ſ3 p ieiuniū debet aliqs maxie effici vir diui
nus et pparari ad cōicatōz diuinoꝝ scʒ eukaristie. Cū igit̄
pisces nō sint de valde necessarijs. ſ3 tm̄ panis et aq̄ vr̄ ꝙ
q̄ si aliqs comedat pisces vel aliud q̄ panez et aquā: q̄
soluat ieiuniū. ¶ Pret. damas. ⁊ greg. nissenus dicūt. q̄
sunt quedā leticie naturales nō necessarie. a q̄b⁹ scō viro
abstinēdū. et sūt alie necessarie sine q̄b⁹ hec vita duci nō
pt̄. et has ptrāsire opoʒ. ſ3 hoc mō dicēdo necessariū. so
lum panis et aq̄ necessaria sūt cū sine aliis viuere cōtin
gat. ḡ cū scītas abstinētie maxie reqrat̄ in ieiunijs: vidr̄
q̄ ieiunātes nihil pter panē et aquā sumere debeāt. ⁊ q̄
aliter soluūt ieiuniū. ¶ Pret. videt̄ q̄ odor cibi soluat ie
iuniū. soluit̄ eni ieiuniū hijs q̄ nutriūt corpus. ſ3 sicͭ dicit
aug. odor cibi nutrit qð ꝓbat ex h̄ q̄ aliqs odorē attra
hit īspirādo et n̄ reddit illū i expirādo. ḡ odor soluit ie
iuniū. ¶ Pret. videt̄ q̄ appetit⁹ cibi tēpore i debito soluit
ieiuniū. Math. v. Qui viderit mulierē ad ɔcupiscendā
eā ⁊c. ecce plane hēt̄ q̄ ɔcupia act⁹ luxurie soluit sine tol
lit cōtinentiā. Silr̄ vt videt̄ ɔcupiscētia cibi tpe illicito
soluit ieiuniū. ¶ Ad hoc dōm. q̄ esus carniū soluit ieiu
niū nō esus pisciū. et h̄ duab⁹ rōib⁹. Prima ē. q2 carnes
magis nutriūt et roborāt q̄ pisces. ieiunia vō fiūt ad re
pssionē rebellioīs carnis: q2 caro cōcupiscit aduers⁹ spm̄
et spūs aduers⁹ carnē. hec eni sibiīuicē aduersant̄. Gal.
v. vn̄ vult ē carnē macerari et infirmari et spūs robore
tur. vn̄ math. xxvj. Spūs quidē ꝓmpt⁹ ē. caro aūt infir
ma. et greg. Sic carne macerāt spūs roborāt. Secūda rō
ē. q2 terra maledicta fuit: aq̄ nō. et q̄ aq̄ ē abluta sāguie
xp̄i nō dicit̄ ꝓpt remotōz infectōis: ſ3 q2 collata ē ei vis
abluēdi aīas in sacro baptismali: vt dicūt q̄dā. Vel hoc
dicit̄. q2 sicͭ oīa sūt deteriorata pctō primoꝝ parētuꝫ:
sic oīa meliorata erūt cōpleto effectu ablutōis huāne.
et iō dicit̄ oīa lauari illo flumie. i. aqua q̄ fluxit de la
tere xp̄i. Vel pt̄ dici q̄ h̄ dicit̄. q2 vt hēt̄ a btō greg. hō dr̄
oīs creatura. q2 habet aliqd oīs creature. vn̄ abluto ho
mie q̄si abluit̄ oīs creatura in hoie rōne cōicatōis cuʒ
oīni creatura. ¶ Ad illō qð obicit̄ de dīo dyonisio. pt̄ di
ci q̄ dyonisi⁹ dicit diuinū virū illū qui ē eminēs i scītate.
et ꝓpt h̄ q̄ in talib⁹ ɔ̄tutes supiores occupāt̄ circa di
uina: et inferiores q2 reducāt̄ in eadē ēentia: tepescūt i su
is opatōib⁹. vn̄ etiā digestiua nō totū qð cōuertit imire
pt̄. et iō aliq in raptu manēt sine cibo plurib⁹ dieb⁹. Ha
bet eni calor naturalis in qð agat. scʒ i residuū cibi qð n̄
potuit incorpare. sicͭ etiaʒ accidit vrsis vt dicit phūs. et
plurib⁹ aliqs aīalib⁹. q̄ i hyeme plurib⁹ dieb⁹ i cauernis ma
nēt sine cibo. et talib⁹ diuinis viris sufficit min⁹ q̄ aliqs.
sm̄ q̄ pl⁹ occupāt̄ circa supiora. vn̄ legit̄ i vitaspatrū. q̄
quidā viri scī qn̄ triduo ieiunauerāt int̄ sacros sermo
nes obliuiscebāt̄ cibi: et recedebāt abinuicē sine comesti
one q̄uis cōuenissent ad comedēdū. ¶ Ad aliud dōm. q̄
necessarie dicūt̄ leticie nāe sine q̄b⁹ nō pt̄ cōseruari na
tura. et hoc p tēpus cōueniēs nāe sue in suo eē et vigore
ad opus. nō eni ecclīa intēdit cōcedere q̄ solū pt̄ ɔserua
re naturā p vnū diē: sed p totū tpe vite cōueniēs. ⁊ vt sit
fortis in ope debito. ¶ Silr̄ ad illō qð obijcit̄ de odore.
pt̄ dici q̄ nō nutrit. q2 vt dic phūs Nihil nutrit nisi qð
potētia ē caro. et qua nutrit̄ aliqð partū consimiliū vel
dissimiliū. q2 his nutritis mēbra nutriant̄ composita ex
eis. odor aūt cū recipiat̄ in sensū sm̄ eē spāle. q2 sens⁹ est
susceptiu⁹ specieꝝ materialiū pter mēriū nō ē potentia
caro: et iō nō nutrit vt dicit phūs. Si aūt accipiat̄ odor
cū ptib⁹ fumosis euaporatis a corpe odorabili. adhuc n̄
nutrit: q2 ptes hmōi nō sunt incisse aerie: et aer nō pt̄ cō
misceri corpib⁹ terrestrib⁹. ſ3 dicit̄ odor nutrire q2 cōfor
tat. ¶ Ad illō qð obijcit̄. q̄ appetit⁹ cibi soluit ieiunium.
dicēdū q̄ nō nisi volūtate deliberata et cōpleto sensu ra
tionis appetat comedere: peccat et ē pcepti trāsgressor ec
clesie volūtate nō actu. Nota cū hoc q̄ ē volūtas nature
et rōnis. volūtate nāli pt̄ appetere cibo sine pctō: volūta
te rōnis siue deliberata nō pt̄. plena dico. vn̄ si ieiunās
famelic⁹ stimulo famis ꝓuocatus vellet comedē: nisi eēt
ꝓhibitū ab ecclīa. nō ē trāsgressor pcti nec peccat. Sʒ si
simpliciť vellet volūtate deliberata ⁊ cōsensu rōis: trās
gressor est volūtate et peccat. sicut ē in simili inducto de
volūtate mechie.

Articulus secundus

Consequēter q̄rit̄. vtrū cibi quātitate soluit̄ ie
iuniū. et vr̄ q̄ sic. q2 determiatū ē q̄ta ps cibi
trāseat i nutrimētū i cōi. q2. ir. sm̄ phm: ḡ de
terminatū ē in cōi. vel pt̄ dici quātū oportʒ subtrahē de ne
cessario vt sit ieiuniū affligēs: et ita determiatū ē vt vr̄
in cōi quātū sumēdū ē tpe ieiunij. Si igit̄ aliqs illā quā
titatē trāsgrediat̄ soluit ieiuniū vt vr̄. ¶ Pret. null⁹ pec
cando satisfacit ſ3 q̄ nimis comedit peccat. Cū igit̄ ieiu
niū sit institutū ad satisfaciendū. si aliqs comederit pl⁹
q̄ exigit necessitas nāe: soluit ieiuniū. ¶ Pret. idē act⁹
nō potest eē virtutis et vicij. ſ3 nimis comedere ē act⁹ gu
le sicͭ dicit greg. ergo cū ieiuniū sit act⁹ ɔ̄tutis: nimis co
medēdo nō ieiunat. ¶ Pret. idē facit pl⁹ qð min⁹. q2 vi
ciū vt dicit phūs. igit̄ min⁹ comedere vel nihil die ieiu
nij viciū ē: et ita min⁹ comedere nō ē act⁹ ɔ̄tutis. et ita vt
pri⁹. ¶ Rn̄sio. q̄ excessus i quātitate nō semp soluit ieiu
nium. licʒ excessus manifest⁹ frequēter minuit meritum.
Sʒ pt̄ dici. q̄ si aliqs excedat i quātitate cibi notabiliť
habita ɔsideratōe ad ipm̄ sumētē. vt si sit hō mediocris
et vltra q̄ decet vel reqrit status eius. multiplicat fercula
vt detineat tempus ne affligat̄. talis soluit ieiuniū ⁊ de
cipit seipm̄. ſ3 si excedit in quātitate cibi vtcunq̄ recedēs
ab eq̄litate quātitatis determiate nō soluet ieiuniū. nō
eni fuit determiabile ab ecclīa quantū debēt sumi in cōi

ab hora tercia vsq ad sextā. ieiunātibꝫ ab hora nona vsq ad vesperam: ꝛ ita de pliꝰ. ¶ Preterea. ieiunium dꝫ excedē sobrietatē q̄ ē ī cōi vsu ꝯmedēdi. mane ꝯ ꝯmedē sobrietatis nō ē: ħ hora cōis sobrietatis ē hora tercia vsq ad sextā. q̄re dꝫ superexcedere ieiuniū et ꝯueniat vsq ad horaꝫ nonā. ¶ Preterea. fm medicos vsq ad sextā horā durat digestio. ḡ hora refectōi ꝯgrua hora ē nona: ne fiat nimis exinanitio et nimis ḡuet natura. ¶ Preterea. ad idē manifestādū pt argui sic. Sic totū rñdet toti et ptes ptibꝫ: ħ totus motus nutrimēti rñdet motui solis tāq̄ q̄ regulatur: ḡ ꝛ ptes rñdent ptibꝫ. Sꝫ ad nutrimētū dꝫ digestionē eē et decoctōem ad quā dꝫ calorē intꝰ ꝯgregari ab exterioribꝫ. ħ aūt mane attribuit̄ illi tpi q̄n radꝫ solis occultat̄ quia tūc reuocabat̄ calor ad exteriora: ꝛ ħ ē de nocte vsq ad aurorā. Rursus nutrimētū digestuꝫ dꝫ p mēbra deferri et incorporet̄ p virtutē assimilatiuā. Ad hoc aūt dꝫ caloreꝫ ꝯfortari ab exterioribꝫ q̄ deferat̄ nutrimētū. ꝛ ħ ē tūc: q̄n sol mouet̄ de oriente ad mediū celi hora sexta. tūc eñ sol emittendo radios diffundit calorē ad exteriꝰ. hora igr̄ sexta complet̄ cōiter refectio nature. ꝛ tūc sumit̄ cibꝰ sine pena: q̄a qd̄ ē fm naturā ē dlectabile. ieiuniū aūt ecclie ē afflictiuū dꝫ igit̄ plus expectare. ē aūt afflictiuū p modū desiccatōis ad dsiccatōꝫ aūt duo requirunt̄ seu exigūt̄. s. motꝰ humoris ꝛ desiccatio q̄ seqt̄. Cuꝫ igit̄ residua ps diei a sexta vsq ad initiū noctis q̄ sol mouet̄ de medio celi ad occidētem. sit ps media diei ꝛ diuidat̄ in sex horas. qlibꝫ eñ dies sicut dñs ī euāgelio: et sic ꝓbāt astronomi hꝫ septē horas fm diuisionē zodiaci. rñdebāt tres motui humoris: ꝛ tres desiccatōi. Cū igit̄ ecclia intēdat affligē sine destructōne nature q̄ eēt p desiccatōꝫ humoꝝ: videt̄ q nona hora dꝫ eē tpus comedēdi maxie ꝯueniēs ī ieiunio. ¶ Cōtra. ī legenda bti hiero. ad laudē eiꝰ dr̄. ieiunꝰ ducebat diē vsq ad vesperam. ḡ hora magis refectōi ꝯueniēs ī ieiunio ē hora vespꝰa. ¶ Preterea. hiero. Sit tibi vilis et vesptinꝰ cibꝰ. ¶ Preterea. nrm ieiuniū pfectiꝰ dꝫ eē q̄ ieiuniū iudeoꝝ. ħ iudei ieiunāt a vespa diei pcedētis vsq ad vesperam diei sequentis: ḡ et nos magis debemꝰ sic ieiunare. ¶ Preterea. aug. li. de penitētia. paratus sit hō facē p recipiēda vita aīe: q̄cūq faceret, p custodiēda corporis morte: ieiunaret hō vsq ad vesperā si diceret̄ ħ sibi vtile eē. q̄re ꝛc̄. ¶ Preterea. ieiuniū afflictiuū dꝫ eē. et magis affligit̄ hō ieiunādo vsq ad vesperam. q̄re ꝛc̄. ¶ Rñsio. hora refectōis magis ꝯgrua tpe ieiuniȷ est hora nona q̄ vsq ad vesperam ħ eñ ꝯgruit nr̄e ꝯsuetudi in ꝯsuētis eē ꝯsonat corpis celestis. ꝯsonat eē satisfactōi penalitati. ꝯsuetudo eñ nr̄a. s. xpianoꝝ latinoꝝ ē. q̄n hꝫ in die ꝯmedimꝰ. ꝯmedē hora tercia et vespꝰa: ita q comestio hora tcia prādiū nūcupat̄: comestio hora vespꝰa nūcupat̄ cena. In ieiunio aūt sit ē vtrūq et prādiuꝫ et cena. et iō debuit ecclia tenere mediū. vt tpe ieiuniȷ reficēmur tē pore medio. ꝛ q̄ magis tenet rōeꝫ cene illa refectio. magis debuit accedē hora refectōis ad vesperam q̄ ad terciā horā. ꝛ iō hora nona magis ꝯgruit. Alia ē rō ex pte motꝰ corpis solaris. q̄ ꝯplexio nr̄a maxie seqt̄ motū eiꝰ ꝛ digestio in corpe hūano. vñ hora tercia in q̄ a mane vsq ad illā horā calor sol̄ incēdit: ꝛ tñ nōdū ē ī feruoē maiori. cōpetēs ē refectōi cōi tpibꝫ ī qbꝫ nō ieiunamꝰ. ꝛ q̄ tpe ieiuniȷ rōe afflictōis dꝫ plꝰ differre comestionē: non dꝫ hō expectare vsq q̄ sol totā scdam quartaꝫ celi ꝑagiuerit. diuidūt eñ astronomi celū ī q̄tuor ptes siue quartas. si ḡ ieiunaret vsq q̄ sol totū cursum suū ī secūda quarta cōpleuisset: nimis debilitaret̄ natura. q̄ nimia eēt exinanitio. vñ ībabilior eēt hō ad ieiunādū cōtinue. ꝛ q̄m afflictio in ieiunio debꝫ eē tolerabilis ñ corruptiua nature: dꝫ eñ eē cōformis afflictōi xpi ī cruce. iō magis ꝯueniēs ad reficiendū tpe ieiuniȷ ē hora nona. ita q ꝓtendat̄ vsq ad vesperaꝫ ꝛ ñ vltra. pōt tñ hmōi hora ꝓueniri et ē plꝰ ꝓtrahi ieiuniū ex causa. ħ tñ fm ecclie ꝯstitutōem hec ē hora magis ꝯueniēs. ¶ Ad primū qd̄ obijcit̄ ī ꝯtrariū: dico q hiero. ex cā ꝓtēdebat ieiuniū suū. eo q vacabat expositōni sacre scripture. qd̄ nō poterat facere ita bene pꝰ ꝯmestionē: ideo benefaciebat. ꝛ nos silr ex cā vt dictū ē possumꝰ ieiuniū ꝓtelare. Uel pōt dici q sic ieiunādo supererogabat. nec ex hoc in statutis siue ꝯsuetudie ecclie tenebat̄ ad ħ. ¶ Uel pōt dici q ieiuniū aliꝰ scti. ñ ē regulare ñ trahēdū ī ꝯsequētiā. ¶ Ad ħ qd̄ obijcit̄ d ieiunio iudeoꝝ. pt dici q eoꝝ ieiunia nō erant ita ꝓlixa sic̄ ieiunia xpianoꝝ neq ita ꝯtinua. ieiunabāt eñ quater ī anno ꝛ interpolate nō ꝯtinue ieiuniū aūt nr̄m ꝯtinuū ē. dꝫ eñ xpianꝰ sic ieiunare q non impediat̄ ꝯtinuatio ieiuniȷ. ꝛ hoc meliꝰ fit comedēdo hora nona vt dictū ē. ¶ Ad aliud dōm. q ieiuniū afflictiuuꝫ dꝫ eē cū moderamie. ꝛ si diuiꝰ ꝓtēderet̄: ñ eēt moderamen. q̄ grauaret̄ nimis natura. vt ꝓtactū ē. ¶ Ad illd̄ aug. paratus sit hō facē ꝛc̄. pōt dici q ondit q magis faciēdum ē p sanitate aīe q̄ corpis. nec ex ħ seqt̄ q ī singlis casibꝫ et ī eodē genere opis magis ē faciēdū p hac q̄ p illa. dūmō aliter pt hec q̄ illa ꝓcurari. verbigrā. ꝛ si p sanitate corpis habēda necesse eēt pedē alicuiꝰ vel manū amputari in casu: nō tñ eēt manꝰ vel pes amputādꝰ p aīe sanitate si alio mō posset haberi sanitas aīe. ¶ Ad vltimū dōm. q ꝛ si ieiuniū debeat eē afflictiuū: dꝫ tñ affligē cū moderamie. si aūt hora prādēdi vltē horā statutā ꝓtēdēt̄ nimis ꝛ sine moderamine. affligeret vt frequētiꝰ et forte ī multis natura destrueretur.

Mēbrum tercium

Onsequēter querit̄ vtrū hora comedēdi in ieiunio sit ī pcepto. q sic: vidr̄. dixit dñs discipulis q gerūt typū pstꝫ ecclie. Qui vos audit me audit: ꝛ q vos spnit me spnit. luc. x. ħ q spnit statuta dei peccat mortalit̄: ḡ qui spernit statuta ecclie. Cū ḡ hora comedēdi sit statuta ab ecclia ꝛ ꝯsuetudine tracta ī ꝯsequētiā: videt̄ q q illā transgredit̄ peccat mortalit̄. ¶ Preterea. hora comedēdi honestat ieiuniū q̄re debet eē in pcepto sicut ipm ieiuniū. ¶ Cōtra. quidā religiosi comedūt an̄ horā nonā nec tñ ex necessitate aliq̄. ħ aūt nō facerēt si hora eēt ī pcepto. ḡ ꝛc̄. ¶ Preterea. si hora esset ī pcepto: ita trāsgrederet̄ q comedēt pꝰ sicut qui an̄ vt videt̄. ħ ñ peccat qui comedit pꝰ nonā tpe ieiuniȷ: ḡ nec q an̄: ḡ hora nō ē in pcepto. ¶ Preterea. nō dr̄ trāsgressor q nulla hora comedit: ħ videt̄ q eēt trāsgressor si hora eēt ī pcepto: ḡ ꝛc̄. ¶ Preterea. aug. dicit. q quidā p triduū quidā p septē dies nō comedūt. ḡ trāsgrediunt̄ si hora eēt in pcepto qd̄ falsum ē: quia nō trāsgrediunt̄ pceptū de ieiunio ¶ Rñsio. q hora ꝯmedēdi nō ē ī pcepto. tñ qui ex ꝯtēptu statuti siue ꝯsuetudine ecclie illā horā in comedendo negligēt: peccaret mortalit̄. nō q̄ pceptū trāsgrederet̄: ħ q̄ ordinatā ab ecclia ꝯtēneret. nlla eñ negligētia ē ita leuis quin fiat mortalis si ꝓcedat ad ꝯtemptū: ꝛ ħ sonat verbū dñi dicēs. qui vos spnit ꝛc̄. ¶ Ad aliud pōt dici q si aliquid sit in pcepto nature vel discipline: nō tñ expediret q oēs ꝯditōes eñ honestātes ꝛ ꝓmouētes ad meritū magis sint in pcepto. ꝓpter piculū qd̄ accidēt ex pceptorū multitudine. Preterea. ꝛ si hora māducādi honestat ieiuniū nō tñ ē ita necessaria ad satisfaciēdū. sic̄ ipm ieiuniū. neq ita vtilis. qd̄ patꝫ ꝯsideratis vtilitatibꝫ eiusdē. ¶ Preterea. si hora posita eēt ī pcepto. mltis et freqnt̄ fiēt cā scrupli ꝯsciē et ita peccati. Uel pōt dici q et si hora sit ī pcepto. quia habet magnā latitudinē nec ē signata vel determiata etsi q̄nq ꝓueniat̄ vel ꝓrogetur causa necessaria vel rōnabili. nō ex hoc peccat ieiunans mortaliter. dico notanter mortaliter nec tamē debet quis notabiliter horā ꝓuenire quā cōmuniter tenet ecclia nisi ex cā rōnabili. dū tñ q̄nq religiosi possent ita mane surgere ꝛ tātū fatigari ante horā sextā. q ex dispēsatōe ordinis possent horā cōmunē anticipare. ¶ Nec ē sile de ꝓrogatōe hore et anticipatōne quia ex comestione pꝰ horā nō auferr̄ pena ieiunij ħ potius augeri sicut ex comestiōe ante. vnde et peccare quodāmō si hora comestionis ꝓteriret: ē magis supererogare q̄ a debito deficere. Similiter qui nulla hora comedit nō deficit sed magis supererogat. Ex his patet responsio ad obiecta pro alia parte.

Questio .ciiij. de solutione ieiunij quid et quantū sit edendū.

Sequitur de solutione ieiunij. Et primo q̄rit̄ de illis q̄ sumūt̄ i vsum. Secūdo de modis sumēdi q̄bus tēptat̄ siue irritat̄ gula.

Membrum primum

Circa primū q̄rit̄ primo de illis q̄ sūt tm̄ cibo vtrū esu carniū soluat̄ ieiuniū. Secūdo .v. cibi quātitate. Tercio .v. illa q̄ sūt cibo et pot⁹ soluāt ieiuniū. Quarto .v. esu electuarioꝝ q̄ iuuāt ad digestionē.

Articulus primus

Circa primū primo querit̄. vtrū esu carniū soluat̄ ieiuniū. q̄ sic: videt̄ ꝑ hoc. q̄ ieiuniū institutū ē cōtra carnis lasciuiā ⁊ i afflictiōeȝ carnis. ſ̄ esus carnis maxime ꝓuocat ad lasciuiā carnis et maxime delectāt̄ vtētes illis: ꝗ vt videt̄ maxie debēt prohiberi ieiunātibꝰ ⁊ q̄ illis vtētes nō ieiunāt. ⁊ ita esu carniū soluit̄ ieiuniū. ¶ Cōtra. esu piscū nō soluit̄ ieiuniū. multi tm̄ libēti⁹ comedūt pisces q̄ carnes. et maior ē delectatio in esu quorūdā piscū q̄ in esu q̄rūdā carniū. ¶ Si dicat̄ q̄ q̄ terra maledicta fuit ꝓ pctō ade Geñ. iij. aq̄ ꝟo nō: ꝓpter hoc ecctīa in ieiunijs ab aīalibꝰ terre abstinet: nō ab aīalibꝰ aque. Cōtra. vidē q̄ aqua maledictōꝫ habuerit. oīa eñ q̄ sunt ꝓpt hoiem: deteriorata sūt ꝓpt pctm ipius. vñ sol et luna min⁹ lucēt q̄ lucebāt añ pctm et redibūt ad lucē pristinā hoīe reꝑato. vñ ysa. xxx. Erit lux lune sic lux solis. et lux solis erit septēplicit̄ sicut lux septē dieꝝ. i. sicut luxit in prīa septimana mūdi vbi magis luxit. sic exponūt quidaȝ glose. Hoc aūt fiet merito passiōis xp̄i. vñ cātat ecctīa. Terra pōtꝰ astra mūdus: q̄ lauāt̄ flumīe. Si ꝗ aq̄ abluta ē ꝑ passionē xp̄i: aliquā infectiōem cōtraxit ex pctō ade. ¶ Itē sic dic dyonisius i ecctīastica hierarchia. vir q̄ diuinoꝝ misterioꝝ dign⁹ cōmuicator ē. ea q̄ sunt carnis ñ seq̄t̄ p̄ter valde necessaria ſm naturā. ſ̄ ꝑ ieiuniū debet aliq̄s maxie effici vir diuinus et ꝑparari ad cōicatōꝫ diuinoꝝ scȝ eukaristie. Cū igr̄ pisces nō sint de valde necessarijs. ſ̄ tm̄ panis et aq̄. vidē q̄ si aliq̄s comedat pisces vel aliud q̄ paneȝ et aquā. q̄ soluat ieiuniū. ¶ Prete. damas. ⁊ greg. nissenus dicūt q̄ sunt quedā leticie naťales nō necessarie. a q̄bꝰ scto viro abstinēdū. et sūt alie necessarie sine q̄bꝰ hec vita duci nō pt̄. et has ptrāsire oportȝ. ſ̄ hoc mō dicēdo necessariū. solum panis et aq̄ necessaria sūt: cū sine alijs viuere cōtingat. ꝗ cū scītas abstinētie maxie reqrat̄ in ieiunijs: vidē q̄ ieiunātes nihil p̄ter panē et aquā sumere debeāt. ⁊ q̄ aliter soluūt ieiuniū. ¶ Prete. videt̄ q̄ odor cibi soluat ieiuniū. soluit̄ eñ ieiuniū hijs q̄ nutriūt corpus. ſ̄ sic dicit aug. odor cibi nutrit qd̄ ꝓbat ex ſ̄ q̄ aliq̄s odorē attrahit īspirādo et ñ reddit illū i exspirādo. ꝗ odor soluit ieiuniū. ¶ Prete. videt̄ q̄ appetit⁹ cibi tēpore i debito soluit ieiuniū. Math. v. Qui viderit mulierē ad ꝯcupiscendā eā ⁊c. ecce plane hēt q̄ ꝯcupia act⁹ luxurie soluit siue tollit cōtinentiā. Silr̄ vt videt̄ ꝯcupiscētia cibi tpe illicito soluit ieiuniū. ¶ Ad hoc dōm. q̄ esus carniū soluit ieiuniū nō esus piscū. et ſ̄ duabꝰ rōibꝰ. Prima ē. q̄ carnes magis nutriūt et roborāt q̄ pisces. ieiunia ꝟo sūt ad repressionē rebelliōis carnis: q̄ caro cōcupiscit aduers⁹ spm̄ et spūs aduers⁹ carnē. hec eñ sibinuicē aduersant̄. Gal. v. vñ vtile ē carnē macerari et infirmari vt spūs roboretur. vñ math. xxvj. Spūs quidē ꝓmpt⁹ ē. caro aūt infirma. et greg. Scīi carnē macerāt ſm roborāt. Secūdo ē. q̄ terra maledicta fuit: aq̄ nō. et q̄ aq̄ ē abluta sāguie xp̄i nō dicit̄ ꝓpt remotōꝫ infectiōis: ſ̄ q̄ collata ē ei virtus abluēdi aīas in sacrō baptismali: vt dicūt q̄dā. Vel hoc dicit̄. q̄ sic oīa sūt deteriorata pctō primoꝝ parētuȝ: sic oīa meliorata erūt cōpleto effectu redēptionis hūane. et iō dicūt̄ oīa lauari illo flumīe. i. aqua q̄ fluxit de latere xp̄i. Vel pt̄ dici q̄ ſ̄ dicit̄. q̄ vt hēt a bto greg. hō dr̄ oīs creatura. q̄ habet aliqd oīs creature. vñ abluto hoīe q̄si abluit̄ oīs creatura in hoīe rōne cōicatōis cuȝ oīi creatura. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit̄ de ꝟbo dyonisij. pt̄ dici q̄ dyonisi⁹ dicit diuinū virū illū qui ē eminēs i scītate. et ꝓpt ſ̄ q̄ in talibꝰ potētes supiores occupāt̄ circa diuina: et inferiores q̄ radicāt̄ in eadē eēntia: tepescūt i suis oꝑatōibꝰ. vñ ꝟtus digestiua nō totū qd̄ cōuertit mire pt̄. et iō aliq̄ in raptu manēt sine cibo pluribꝰ diebꝰ. Habet eñ calor naturalis in qd̄ agat. scȝ i residuū cibi qd̄ ñ potuit incorꝑare. sic etiaȝ accidit vrsis vt dicit phūs. et pluribꝰ alijs aīalibꝰ. q̄ i hyeme pluribꝰ diebꝰ i cauernis manēt sine cibo. et talibꝰ diuinis viris sufficit min⁹ q̄ alijs. ſm q̄ pl⁹ occupāt̄ circa supiora. vñ legit̄ i vitaꝰ patrū. q̄ quidā viri scī q̄ñ triduo ieiunauerāt int̄ sacros sermones obliuiscebāt̄ cibi: et recedebāt abinuicē sine comestione q̄uis cōuenissent ad comedēdū. ¶ Ad aliud dōm. q̄ necessarie dicūt̄ leticie naťe sine q̄bꝰ nō pt̄ cōseruari natura. et hoc ꝑ tēpus cōueniēs naťe sue in suo eē et vigore ad opus. nō eñ ecctīa intēdit cōcedere q̄ solū pt̄ ꝯseruare naturā ꝑ vnā diē: sed ꝑ totū tp̄s vite cōueniēs. ⁊ vt sit fortis in ope debito. ¶ Silr̄ ad illd̄ qd̄ obijcit̄ de odore. pt̄ dici q̄ nō nutrit. q̄ vt dic phūs. Nihil nutrit nisi qd̄ potētia ē caro. ex quo nutrit̄ aliqd̄ partiū consimiliū vel dissimiliū. q̄ hijs nutritis mēbra nutriunt̄ composita ex eis. odor aūt cū recipiat̄ in sensū ſm eē spāle. q̄ sens⁹ est susceptiu⁹ specieꝝ materialiū p̄ter mām: nō ē potentia caro: et iō nō nutrit vt dicit phūs. Si aūt accipiat̄ odor cū ptibꝰ fumosis euaporatis a corpe odorabili. adhuc ñ nutrit: q̄ ptes hmōi nō sunt in esse aeris: et aer nō pt̄ cōmisceri corpibꝰ terrestribꝰ. ſ̄ dicit̄ odor nutrire q̄ cōfortat. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit̄. q̄ appetit⁹ cibi soluit ieiunium. dicēdū q̄ nō nisi volūtate deliberata et cōpleto sensu rationis appetat comedere: peccat et ē p̄cepti trāsgressor ecclesie volūtate nō actu. Nota cū hoc q̄ ē volūtas nature et rōnis. volūtate naťali pt̄ appeti cibꝰ sine pctō: volūtate rōnis siue deliberata nō pt̄. plena dico. vñ si ieiunās famelic⁹ stimulo famis ꝓuocatus vellet comedē: nisi eēt ꝓhibitū ab ecctīa. nō ē trāsgressor pcti nec peccat. Sȝ si simplicit̄ vellet volūtate deliberata ⁊ cōsensu rōis: trāsgressor est volūtate et peccat. sicut ē in simili inducto de volūtate mechie.

Articulus secundus

Consequenter q̄rit̄. vtrū cibi quātitate soluit̄ ieiuniū. et vr̄ q̄ sic. q̄ determiatū ē q̄ta ps cibi trāseat i nutrimētū i cōi q̄. xx. ſm phm̄. ꝗ determiatū ē in cōi. vel pt̄ dici quātū oportȝ subtrahē de necessario vt sit ieiuniū afflictio: et ita determiatū ē vt vr̄ in cōi quātū sumēdū ē tpe ieiunij. Si igit̄ aliq̄s illā quātitatē trāsgrediat̄ soluit ieiuniū vt vr̄. ¶ Prete. null⁹ peccando satisfacit ſ̄ q̄ nimis comedit peccat. Cū igit̄ ieiuniū sit institutū ad satisfaciendū. si aliq̄s comederit pl⁹ q̄ exigit necessitas naťe: soluit ieiuniū. ¶ Prete. idē act⁹ nō potest eē virtutis et vicij. ſ̄ nimis comedere ē act⁹ gule: sic dicit greg. ergo cū ieiuniū sit act⁹ ꝟtutis: nimis comedēdo nō ieiunat. ¶ Prete. idē facit pl⁹ qd̄ min⁹. q̄ vtrūq̄ viciū vt dicit phūs. igit̄ min⁹ comedere vel nihil die ieiunij viciū ē: et ita min⁹ comedere nō ē act⁹ ꝟtutis. et ita vt pl⁹. ¶ Rñsio. q̄ excessus i quātitate nō semꝑ soluit ieiunium. licȝ excessus manifest⁹ frequēter minuit meritum. Sȝ pt̄ dici. q̄ si aliq̄s excedat i quātitate cibi notabilit̄ habita ꝯsideratōe ad ipm sumētē. vt si sit hō mediocris et vltra q̄ decet vel reqrit status eius. multiplicat fercula vt detineat tempus ne affligat̄. talis soluit ieiuniū ⁊ decipit seipm. ſ̄ si excedit in quātitate cibi vtcunq̄ recedēs ab eq̄litate quātitatis determiate nō soluet ieiuniū. non eñ fuit determiabile ab ecctīa quantū debēt sumi in cōi

ꝓpter diuersitatē locoꝝ in qbꝰ diffusa ē ecclia: ꝛ ꝓpter di
uersitatē ꝯplexionū i hoibꝰ: ꝛ ꝓpter diuersitatē ciboꝝ. Et
h qḋ dicit potius intelligēdum ē de cibis ꝯptis ad nutrimē
tū. cibi ꝯo quibꝰ vtunt̄ ieiunātes moderamine recto nō
sumunt̄ vt tm̄ reprimāt: sȝ vt fomitē reprimāt et etiā ieiu
nātē moderamie sumpti affligāt. ¶ Ad aliud qḋ obiicit̄.
ꝙ nimis ꝯmedere ē pctm̄ ꝛc̄. pōt dici ꝙ nimis comedere
ē duobꝰ modis. Aut p recessuȝ qualēcūqȝ ab equalitate.
ꝛ sic nimis ꝯmedēdo nō ē pctm̄ sp. nō eī vt dic̄ phs opor
tet sp eē i medio: h sufficit ꝙ circa mediū seu iuxta mediū
aliquo mō. Est eē nimis comedere i relatōe ad sumētem
scȝ notabiliter excedē qñ. s. ꝯmedit vltra id qḋ scit sibi ex
pedire ꝛ h ē peccatū. et sic nimis comedēdo non ieiunat
scḋm intentōem ecclie instituētis. ꝛ iō eē instituit ecclia eē
vtendū cibis nō multū delectabilibꝰ. qꝛ illis nō delectat̄
natura p se h p accidēs. s. ꝓpter necessitatē. vñ nō ꝯtigit
de facile i illis multum recedere a medio. ¶ Ad illud qḋ
obiicit̄ ꝙ actꝰ vicij ñ pōt eē virtutis ꝛc̄. pōt dici ꝙ actꝰ vicij
que tāq̄ principalit̄ et directe elicit viciuȝ: nō pt̄ eē actus
virtutis. tñ actꝰ cui se imiscet viciū pōt eē actꝰ virtutis. Vi
ciū eī dūmō nō sit pñcipalit̄ mouēs: bene secū cōpatitur
actuȝ virtutis. sic vana glīa actum caritatis vel iusticie.
¶ Ad illud qḋ obiicit̄ ꝙ minꝰ facit viciū ꝛc̄. pōt dici ꝙ in
ꝓposito nō idē facit minꝰ ꝛ plus. minꝰ eī ꝯmedē i ieiunio
meliꝰ assequit̄ ea ꝓpter qḋ institutū ē ieiuniū: q̄ sufficien
ter ꝯmedere. ꝓpter qḋ minꝰ in ieiunio nō ponit viciū sic
magis nisi minꝰ vergēt ad ꝑsone vel nature destructōem
Jd qḋ dicit phs. idē facit plus qḋ minꝰ. qꝛ viciū. intelli
gēdum ē scḋm diffinitōem iuris ciuilis siue politici. ñ scḋm
diffinitōȝ iuris diui. qḋ dictat oīa eē dāda nil retinēda.
quod nō dictat ius politicū sȝ potius ꝯtrariū. s. quedam
dare et quedā retinere.

Articulus tercius

C Onsequēter querit̄ de illis q̄ sunt cibus ꝛ po
tus. vtrū soluāt ieiuniū. cuiusmodi sunt vinū
de vite. ꝛ vinū de frumēto ꝛ ꝯsilibꝰ. ꝛ videt̄ ꝙ
sic. qꝛ oē qḋ nutrit soluit ieiuniū. vinū maxime nutrit. ergo
soluit ieiuniū. ¶ Pre. vinū nutrit tātū pꝰ cibum vel forte
plus q̄ ante cibū. g̃ si añ prandiū soluit ieiuniū: videt̄ eē
ꝙ pꝰ. ꝛ si nō post vid̄r ꝙ nec ante. Querit̄ g̃ quare soluit
ieiuniū ante: nō aūt pꝰ. ¶ Pre obiicit̄ generalit̄ de oi po
tu siue añ siue post sumat̄. qꝛ scḋm phm̄. Esuries ē appeti
tꝰ calidi et sicci. Sitis ꝯo appetitꝰ hūidi ꝛ frigidi. ꝛ sic nu
triūt illa: sic et ista. g̃ potꝰ nutrit vt cibꝰ. ꝛ h vid̄r docē ex
perimētū. quia sicut nō pt̄ hō viuere sine cibo: sic nec sine
potu. ꝛ sicut ñ ꝓficēt ad sustētatōeȝ potꝰ sine cibo: sic nec
ecōuerso. g̃ vtruqȝ ꝑtinet ad nutrimētū. g̃ q̄ rōe vinuȝ ꝓhi
bet̄ ne soluat vel frāgat ieiuniū: silr̄ dȝ aliud ꝓhiberi ne
soluat ieiuniū. g̃ sic frāgeret ieiuniū qui pꝰ comestionem
iterū sumeret cibū: sic q pꝰ sumit potū. ¶ Pre. hac rōe vi
det̄ ꝙ aqua soluit ieiuniuȝ. qꝛ vid̄r nutrire qḋ ē ꝯ phm̄ q
dicit. ꝙ simplicibꝰ corpibꝰ nō nutrimur. ¶ Pre. si potꝰ ē
cibus sicut ex dictis vid̄r: silr̄ soluit ieiuniū qui sumit vel
añ post prādiū vel q̄re nō. ¶ Si diceret̄ ꝙ nō ē silr̄ ꝺ ante
ꝛ pꝰ. qꝛ potus ē sequela cibi. et vinū pꝰ cibū iuuat digesti
onē ꝛ trāsmittit cibū i mēbra. ¶ Cōtra. potus spūalis ꝓ
cedit cibū spūalē in cuiꝰ signū ecclia cantat in pascha te.
Aqua sapientie salutaris potauit eos. Jn penth. Ciba
uit eos ex adipe frumēti. ꝛ ita cibus videt̄ eē sequela po
tꝰ in spūalibꝰ: q̄re silr̄ dȝ eē in corpalibꝰ. g̃ ꝛc̄. ¶ Rñsio.
ꝙ potu vini soluit̄ ieiuniū maxime añ prandiū. qꝛ vinuȝ
nutrit. ē eīm sicut cibꝰ et potꝰ. nō aūt pꝰ prādiū: tūc eī po
tꝰ vini est indultus ab ecclia et ꝯsuetudo hoc tenet: qꝛ iu
uat digestionē. ꝛ qꝛ potꝰ ē sequela cibi. qꝛ post cibū defert
cibū ad mēbra. ¶ Ad illḋ g̃ qḋ obiicit̄. ꝙ oē qḋ ē cibꝰ sol
uit post sicut añ. dōm ꝙ nō seqt̄. quia secꝰ ē de cibo puro
ꝛ cibo qui ē potꝰ. potus eī vini indultꝰ ē ab ecclia. nō q̄a
cibus: h qꝛ potꝰ ꝓpter rōes ꝓtactas. Nec ē silr̄ de potu vi
ni añ prādiū sicut pꝰ. Estimo tñ sine ꝑiudicō ꝙ ꝓpē cau
sam aliquā rōnabilē. vtpote debilitatē euidētē vel graui
tatē corpis si moderate ante prādiū sumeret̄ nō solueret
ieiuniū ieiunātis nec eēt pctm̄. h solueret ieiuniū ieiunij.
Jta scilꝫ distingui q̄ ē ieiuniū ieiunij ꝛ ieiuniū ieiunan
tis. ieiunium ieiunij soluit̄ qñcūqȝ cibꝰ sumit̄ sine qua
cūqȝ de causa. et dr̄ ieiuniū ieiunij ieiuniū simpliciter cō
sideratū et absolute ieiuniū ieiunātis inq̄tū ē exercituȝ
ab eo q ieiunat. ¶ Ad illḋ qḋ obiicit̄. ꝙ potꝰ ē appetitꝰ fri
gidi et hūidi: ꝛ sic videt̄ nutrire sicut cibꝰ. pt̄ dici ꝙ lȝ sit
appetitꝰ frigidi et humidi nō tñ q̄a hēt frigidū et humi
dū nutrit qꝛ sitis ñ ē cuiuslibet humidi ꝛ frigidi appetitꝰ
vt nutrimēti: h alicꝰ vt deferētis nutrimentū ad mēbra. et
q̄nqȝ vt temꝑamēti caloris cooperantis ipi digestiōi vt in po
tu aque siue appetitꝰ potꝰ aque. Ex h pȝ ꝙ eā nō soluit
ieiuniū. s. ieiunātis lȝ soluat ieiuniū ieiunij. vñ pꝰ cibꝰ
aquā nō lȝ sumere corpꝰ dñicū. lȝ eī aq̄ p se nō nutriat: tñ
admixta alijs nutrit vt dicit phs. hoc ē cooꝑat̄ nutrimē
to ad hoc ꝙ nutriat. ꝛ sicut pt̄ misceri alimēto exteriꝰ ꝛ il
lud reddē aptius ad nutriēdū: sic sumpta interiꝰ imiscetur
humoribꝰ q̄s defert p mēbra ꝛ eisdē incorpat̄. Ex quo phs
dic̄ ꝙ aqua nō nutrit: verū ē p se. Nec ē silr̄ ꝺ cibo corpa
li ꝛ potu spūali. Sacra eī scriptura dr̄ eē potꝰ vbi facilis
ē et cibus vbi ē difficilis. priꝰ aūt discunt̄ facilia et pꝰ diffi
cilia. heb. v. ꝑfectoꝝ solidꝰ ē cibꝰ. qñ eī sensus sunt exerci
tati circa facilia: ꝯuenientꝰ pñt erigi ad magis difficilia.

Articulus quartus

C Onseq̄nter querit̄ vtrū esꝰ eoꝝ q̄ iuuant ad
digestionē ciboꝝ soluat̄ ieiuniū. s. esꝰ specierū
et electuarioꝝ. ꝙ sic: vid̄r. qꝛ oē qḋ nutrit sol
uit ieiuniū sȝ spēs nutriūt. g̃ ꝛc̄. g̃ si spēs comedat̄ añ ho
rā comestiōis et pꝰ soluitur ieiuniū. ¶ Preterea maiꝰ ie
iuniū ieiunij ē q̄ ieiuniū ieiunātis. quia quicūqȝ ieiunat
aliqua hora diei ē ieiunꝰ h nō ꝯuertit̄ sȝ spēs et electua
ria soluūt ieiuniū ieiunij. nō eī lȝ sumere corpꝰ xpi pꝰ eo
rū ꝯmestionē: g̃ soluūt ieiuniū ieiunātis. ¶ Pre. esus tol
lit ꝑnalitatē ieiunij. ꝛ remota penalitate ñ ē ieiuniū sa
tisfactoriū. ¶ Pre. querit̄ si sumptōe siruporꝝ ꝛ pillularꝝ
soluit̄ ieiuniū. ¶ Pre. querit̄ incidēter de seruiēte q ñ ple
ne ꝯmedit i die ieiunij ꝛ ad aliqḋ querēdū extra mittitur
an soluat ieiuniuȝ si comedit qñ redit. et vid̄r sic: qꝛ bis
comedit in die naturali. diuisio eī facta ē inter primā co
mestionē ꝛ secūdā. ¶ Rñsio. dōm ꝙ inter illa que come
dunt̄ et bibunt̄. quedā sunt absolute siue simpliciter me
dicina. quedā simplicit̄ cibꝰ. quedā medicina cibalis. q̄
dā cibus medicinalis. primū nō nutrit h alterat. secūdū
nutrit tm̄. terciū nutrit et alterat h minꝰ nutrit ꝛ plus al
terat. quartū plus nutrit et minꝰ alterat. De p̄mis ē ele
ctoꝝ ꝛ squamonea. de secūdis panis triticeus. de tercijs
electuaria. de quarta nuces. ficus. dactili poma pira ꝛ
hmōi. oīa sumpta i vsum soluūt ieiuniū ieiunij. Vñ et si
aliq̄d illoꝝ de pluribꝰ siue [illegible] i [illegible] nō
ē postea celebrādū nec sumēdū corpꝰ xpi. Cibus ꝯo sim
pliciter sumptꝰ soluit ieiuniū ieiunātis. Medicina cibalis
quedā ē simplex. quedā ꝯposita. simplex vt zinciber. ane
tū et hmōi. quedā cōposita vt electuaria. Hec aūt cū acci
piunt̄ aut accipiūtur vt medicina et tūc nō soluūt ieiuni
uȝ. aut vt cibi siue cibi medicinales et tūc soluūt. Cibus
aūt medicinalis soluit ieiuniū ieiunātis vt electuaria. g̃
si sumunt̄ vt cibi siue medicine cibales soluūt ieiunium.
vt eī dicūt medici. nō tñ alterāt et ꝯfortant: sȝ lȝ in plus
hoc faciūt tñ parū nutriūt. vñ soluūt ieiuniuȝ. ꝛ maxime
qñ sumunt̄ in magna q̄ntitate ad tollēdū famē. Jlla aūt
scḋm statū ecclie soluūt ieiuniū ieiunātis quoꝝ actꝰ i plus
ē nutrire: etiā si sumant̄ in pua q̄ntitate. Electuaria ꝯo
q̄ pure sūt electuaria si ꝓpē necessitatē sumant̄ ꝛ cū medi
cine ñ soluūt ieiuniū: h solū illa soluūt ieiuniū ieiunātis
quoꝝ actꝰ ē i plus nutrire. Cōfortatiua eē si ꝓpter necessi
tatē sumūt̄ soluūt et vt dicūt quidā. Si i die ieiunij post
prādium sentiat se aliq̄n grauatū vino ꝛ timeat sibi ꝺ no
cumēto vini. si ad reparatiōē nocumenti vini sumat ele
ctuariū ꝯfortatiuū: nō soluit ieiuniū. aut si soluat scḋm

cētiā nō soluit sm meritū. Ex his patet rñsio ad q̄sita ¶ Ad illud qd̄ querit̄ de seruiēte dñis. dōm q̄ nō ē bina comestio in s̄uiēte q mittit̄ ad necessaria. qr̄ ⁊ si i mensa aliqua fit diuisio vel interpositio inter fercula: h̄ tamen nō impedit sz si interim luderet ad tales vel vacaret ad im p̄tinētiā: solueret ieiuniū.

Membrum secundum

Equit̄ de modis sumēdi cibos qb̄ tempta tur et irritat̄ gula. Primo mō querit̄ de il lis absolute. Secundo de ip̄is in relatōne ad ieiunium. et ad virtutes quib̄ moderā tur ip̄a incētiua gule.

Articulus primus

D primū nota ḡ q̄ quinq̄ sūt modi quib̄ nos tēptat viciū gule. q signātur his versib̄. Pre ꝓpere laute nimis ardēter studiose. Et come des his q̄nq̄ modis ieiunia soluis. his modis et dicunt soluitur ieiuniū q ei añ horā statutā ab ecclia comedit ꝑter necessitatē in die ieiunij: frāgit ieiuniū. aut q̄ntū ad substātiā. aut q̄tū ad meritū. Culpabilis ei ē i sacra scri ptura hmōi festinātia. Vñ eccs. x. ve terre cui' rex puer ē et cui' pricipes mane comedūt. ¶ Secūdo mō soluit̄ ieiu niū p lauta siue delicata cibaria. maxie cū querūt̄ a ieiu nāte. hoc ei culpabile refertur in sacra scriptura. Unde i culpā diuitis dr̄ luce. xvj. Homo qdā ⁊c. et epulabatur quotidie splēdide. magis aūt culpabile ē i paupib' ⁊ reli giosis ꝑsonis q̄ i aliīs. Vñ sup illō Marci. j. locustas ⁊ mel siluestre edebat. Glo. habitatorē solitudīs ñ decz de litias q̄rere. ¶ Tertio mō soluitur ieiuniū p supfluitatē cibi et pot' que culpat̄ in sacra scriptura. vñ ecci. xxxj. vi gilia et colera et tortura viro infronito. Itē i eodē vinuz multū potatū irritatōem et iraz et ruinas multas facit. ¶ Quarto mō soluitur ieiuniū p nimiū appetitus ardo rē. Vñ culpatur Esau q ex nimio appetitu lenticule vēdi dit primogenita. vt habet̄ Geñ. xxv. ⁊ qd̄ dr̄ ecci. xxxvij. Noli eē auidus i oī epulatōe: ⁊ nō te effundes sup oēm escā. ¶ Quinto mō soluitur ieiuniū p studiositatē i salsa mētis ⁊ modis coquēdi et ꝑparādi cibaria. vñ culpat̄ fi lij heli. j. reg. ij. ibi ei legit̄ q puer sacerdotis dicebat im molāti. da mihi carnē et coquā sacerdoti. nō ei accipiā a te carnē coctā sed crudā. isti modi tangūtur a greg. xxx moral̄. et in glo. geñ. xxv. sup illud. da mihi de coctione. ¶ Sciēdū q nos q̄nq̄ modis viciū gule tēptat. Aliqñ ei indigētie tps̄ p̄uenit. aliqñ tp̄s nō p̄uenit: sz cibos lautio res q̄rit. Aliqñ q̄ sumēda sunt ꝑparari accurati' appetit Aliqñ q̄litati cibor̄ et tpi ꝯgruit: sz i quātitate sumendi mēsurā excedit. Aliqñ do obiectū ē qd̄ desiderat: h̄ tñ ip̄o estu desiderij deteri' peccat. Jonathas mortis sniaz me ruit. qr in gustū mellis ꝯstitutū edēdi tp̄s anticessit. j. reg. xiiij. Populus ex egypto duct' i deserto occubuit. qr de specta māna carnes petiuit q̄s lautiores putauit. Nūe ri. xj. Filior̄ heli p̄ma culpa ē q ex voto eor̄ sacerdotis puer nō de more vellet carnes coctas d̄ sacrificio accipe h̄ coquēda querebat q̄s accuratius exhibēt. j. reg. ij. Et cū dr̄. Hec fuit iniqtas sodome supbia: saturitas panis et habūdātia. ostēditur inde perisse: qr cū supbie vicio mē suraz refectōis excessit Ezech. xvj. hic Esau p̄mogenita amisit. qr magno estu despicabilē cibū. i. lenticulā ꝯcupi uit. neq̄ cibo h̄ appetit' i vicio ē. vñ lautiores cibos plerū q̄ sine culpa sumim'. et abiectiores cū reatu ꝯcupīc degu stam'. Esau em̄ primatū p lēticula ꝑdidit. helias i here mo virtutē carnes edēdo seruauit. Sic ḡ sm greg. q̄nq̄ modis tēptat nos viciū gule. Itē i dogmate ph̄or̄ tangū tur hi q̄nq̄ modi. et dicūtur irritamēta gule. Primum ē statutū tp̄s p̄uenire. Secūdū ē lautiores cibos querere. Tertiū ē accurato apparatui opam dare. Quartū ē ni mio appetitui inhiare. Quintū ē mēsurā refectōis excedē Siliter tāgit̄ de ꝯse. dis. v. Quinq̄ modis ¶ Queritur ḡ verū hi modi siue hec vicia gule siue irritamēta soluāt ieiuniū: et videt̄ q sic: de versib̄ supratactis. ¶ Sz ecō tra videt̄ q nō soluāt ieiuniū. cū scriptura hortetur ad querēdum cibos lautiores. Nee. viij. Ite ⁊ comedite pīn guia et bibite mustū. ¶ Pre. cū ex pte loci nō assignetur aliqd̄ irritamētū gule. siliter nec debet ex pte tp̄is vt videt̄ vl̄ q̄re magis h̄ q̄ illō: frequēti' em̄ ꝯditio loci ē cā maio ris insolētie q̄ tp̄is. ¶ Pre. nō ē i p̄tate nr̄a ardorē appeti tus cohibē i ieiunio. ḡ ardor appetit' nō dz ieiuniū soluē ⁊ ita videt̄ q excessus refectōnis solūmō soluit ieiunium. ¶ Pre. si hec q̄nq̄ soluūt ieiuniū: pauci seculares maxie diuites mō debito ieiunāt. ¶ Rñsio. sine p̄iudicio. q hec irritamēta soluūt a tāto h̄ nō a toto. substātiā em̄ ieiunij ñ soluūt: sz meritū diminuūt. ¶ Ad h̄ qd̄ obijcitur q scri ptura hortatur cibos lautiores ꝑparare pōt dici q sec' ē de cibis ꝯsumēdis i ꝯgratulatōez diuinor̄ beneficiorū et representatōem solemnitatū. i qb̄ in lsis solet cultus diui no deuoti': ⁊ de cibis ꝯsumēdis i merore et satisfactōe ꝓ pctīs. Prima cā cibi sumpti pñt nō imerito eē lautiores ⁊ accurati' ꝑparari. Cibi aūt sumpti cā scd̄a dbēt magis eē ad sustētatōem q̄ ad delectatōez. vñ diuersa ꝯ debēt hīc ⁊ illi eē ꝯditōnū. ¶ Ad h̄ qd̄ obijcitur q ex pte loci ñ assi gnat̄ aliqd̄ irritamētū soluēs ieiuniū ⁊c. dōm q secus ē de tp̄e ⁊ loco. tp̄s ei p̄uentū soluit afflictōez ieiunij ⁊ ita p ꝯsequēs rōem satisfactōis. ⁊ ita cām institutōis illi ꝯo. hec aūt loco ꝯuenire nō pñt. quātūcūq̄ loc' sit amen' in q̄ ieiunās cibū sumit. sz ei loc' aliquātulū inducat recrea tōez dūmodo cibo ꝯueniat ieiunio ⁊ moderate sumat̄: cām tñ ꝓpter q̄s ieiuniū institutuz ē nō tollit. ¶ Ad illō quod obijcitur. q nō ē i p̄tate nr̄a cohibē ardorē appetit' ⁊c. pt̄ dici q ardor naturalis ip̄ius appetit' nō soluit ieiuniū sz magis affectat' ⁊ ꝓcurat'. multi ei appetūt q eēnt mltū famelici et plus comedēnt: ⁊ cū maiori delectatōne. Uel pt̄ dici q ardor lz nō possit cohiberi: exit' tñ ei' i act' pōt cohiberi. vñ qñ nō cohibetur exit' ei' i actū peccat̄. ¶ Ad h̄ qd̄ subdit̄. q pauci debito mō ieiunāt ⁊c. forsan verū qd̄ deflēdū cū aplō phil. iij. mlti ei ambulabāt q̄s sepe di cebā vobis. h̄ ⁊ nūc flēs dico inimicos crucis xp̄i: quorū deus vēter est.

Articulus secundus

Onseq̄nt q̄rit̄ de ip̄is irritamētis gule i rela tōe. Et p̄mo relatōe ad ieiuniū. Scd̄o i rela tōe ad ꝟtutes qb̄ moderāt̄. Primo ḡ q̄rit̄ vtrū ieiunio excludāt̄ siue r̄secat̄ illa irritamēta. q sic videt̄. qr cū act' ꝟtutis informat' suis circūstātiis oēs ꝯditōes siue circūstātias ꝯrias excludit siue r̄secat. ieiuniū ē hmōi [illegible] act' ꝟtutis vt ex dictis hz. ḡ cū illa irritamēta sint ꝯditōes siue circūstātie ꝯrie illas excludit siue r̄secat. Itē illa soluūt ieiuniū vt dictū ē. h̄ ieiuniū cū solutōib' illis stare ñ pt̄. ḡ ieiuniū illa excludit ⁊ r̄secat sicut illi incōpossibilia. si ei ieiuniū ē: illa ñ sūt. ¶ Itē ieiuniū opponit̄ gule. qd̄ aūt op ponit̄ genere ⁊ oīb' sp̄eb' ei' opponit̄ h̄ vnū oppositū aliō excludit siue r̄secat. ḡ ⁊c. ¶ Cōe. sm Isi. Ieiuniū ē parsi monia vict' abstinētiaq̄ cibor̄. Idē aūt sm rē ē ꝑsimonia ⁊ abstinētia. ē ei sm Isi. ꝑsimōia q̄i pca semenia. semos aūt dr̄ cibo. vñ sm rē idē ē ieiuniū qd̄ abstinentia. sz absti nētia ē vnū illor̄ q̄ moderat̄ vnū irritamētor̄: ḡ ieiuniū ñ excludit illa irritamēta h̄ vnū illor̄ tm̄. s. illō p̄ ꝓpere. Rñsio. q ieiuniū pt̄ duob' modis ꝯsiderari. vno mō sm q ē simplr̄ morale siue act' ꝟtutis. Alio mō sm q est statutū ab ecclia. Scd̄m q primo mō ꝯsiderat̄: excludit ip̄a irritamēta gule. inq̄tū ei ē act' ꝟtutis ordinat' ꝓprijs circūstātijs sic ē morale. ⁊ ea q̄ morū circūstātiae r̄secant siue tollūt ñ ꝯpatit̄. ⁊ inq̄tū tale r̄secat irritamēta gule excludit ⁊ resecat. Scd̄m q ꝯsiderat̄ scd̄o mō. s. put est statutū ecclie i satisfactōz reat' culpe: nequaq̄. vñ si ho ra statuta ab ecclia ardēter ⁊ lautiora ꝯmedat qs ⁊ eē ex cedat i supfluitate: ñ ē trāsgressor statuti dūmō vtat̄ lici tis: [illegible] sz meritū [illegible] ieiunātis minuat̄. ¶ Ad illa ḡ qb̄ ostēdit̄ q ieiuniū illa irritamēta tollit. ⁊ qr est act' ꝟtutis. ⁊ qr ñ ꝯpatit̄ secū illa q̄ illō soluūt. ⁊ q̄ illi ꝯ-

riant: cōcedi pōt. quia vt tale ē: ē actus ꝟtutis illa nō cōpatiēs q̄si sibi ꝯtraria ⁊ oīa incōtingētia. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝑ alia pte. s. ꝙ ieiuniū ē abstinētia: pt̄ dici ꝙ alio mō sumit̄ abstinētia, put moderat̄ vnū irritamētū gule. et put idē ē dictū ꝙ ieiuniū. put eñ moderat̄ irritamentū gule diffinit̄ sic. Abstinētia ē statutū terminū prādendi nō ꝑuenire. quō sumit̄ abstinētia ſm ꝙ ē ieiuniū: sup̄ tactum est.

Articulus tercius

Onsequēter querit̄ de ipis irritamētis gule i relatōe ad virtutes quib͛ moderant̄. Sūt aūt quinq̄ irritamēta gule. vt habet̄ a greg. i moral. lt de ꝯfe. di. v. ⁊ in dogmate phoꝝ. vt supra plani⁹ tactū ē. Et ibi tangunt̄ quatuor ꝟtutes q̄b' illa irritamēta excludunt̄. s. abstinentia. honestas. moderātia. parcitas ⁊ diffiniunt̄ ibidē sic. Abstinētia ē statutū terminū prādēdi nō ꝑuenire. honestas nō lautiores cibos querē nec apparatui opam dare. Moderātia ē nimiū appetitū ciboꝝ rōis impio reuocare. Parcitas ē mēsurā refectiōis nō excedē. Abstinētia ġ primū irritamētuꝫ excludit. honestas secūdū et terciū. moderātia quartū. parcitas quintum. ¶ Circa hoc querit̄ sic quare sunt quinq̄ irritamēta: et tm̄ quatuor virtutes quib͛ moderāt̄. Itē q̄re duo ad vnā virtutē et ad eoꝝ reparcitiā referunt̄ et q̄re poti⁹ ad honestatē q̄ ad aliquā aliaꝝ triū. ¶ Preterea. Isido. de sūmo bono. c. xlij. Oēs corpales cupiditates abstinētia resecāt̄ ġ nō ē nisi vna ꝟtus. q: oīa ꝯpamēta reprimunt̄ nec debꝫ sibi vna assignari. ¶ Pre. a greg. i moral. ⁊ in glo. Gen. xxv. habet̄ ꝙ nō cibus ħ appetit⁹ i vicio ē. Ex q̄ videt̄. ꝙ n̄ sit nisi tm̄ vnū irritamētū gule. s. appetit⁹ viciosus: nec debet eē nisi vna virtus exprimēs. ¶ Pre. Isido. i li. p̄dicto xlij. c. q̄tuor sunt genera distinctōnū i appetitu gule. s. qđ qñ. quātū. ⁊ quō. Appetēdū quid ad rē ipam ptinet q̄ appetit̄. qñ. s. si qñ extra tp̄s legitimū appetit̄. q̄tum ħo ad imoderātiā refert̄. quō ad impatiētiā festinatōis accipitur. Ex hac auctoritate videt̄ ꝙ n̄ sunt nisi quatuor irritamēta gule. ¶ Rn̄sio. ad illō qđ primo querit̄. s. q̄re sūt quinq̄ irritamēta ⁊ tm̄ q̄tuor ꝟtutes q̄b' moderant̄: pt̄ dici ꝙ rō ē ꝙ duo irritamēta. s. secūdū ⁊ terciū vna ꝟtute moderant̄. vt ex dictis patꝫ. s. honestate: sunt eñ cibi lautiores et naturalit̄ ⁊ artificiose. Vñ secūdū irritamentū et terciū ꝯueniūt i laucitate. lꝫ illa laucitas ꝯueniat vel ex natura vel ex nimio apparatu. Vñ honestatis ē vt habet̄ in dogmate phoꝝ nec lautiores cibos querē. vtpote qñ laucitas ē naturalis. nec apparatui operā dare. s. vt lautiores fiant apparatu curioso. Honestas eī ē q̄ ꝓpria ꝟtute allicit. ꝓpē qđ cibi honeste sumēdi in ieiunio debēt allicere ꝓpria ꝟtute nō laucitate. ꝓpria eī ꝟtus cibi ⁊ maxie put sumit̄ nō ad delectādū ſꝫ poti⁹ ad satisfaciendū ꝑ delicto ē in ordinatōe ad finē ꝓpter quē sumit̄. ¶ Ad illō qđ dicit Isido. ꝙ oēs carnales cupiditates abstinētie r̄secātur. pt̄ dici ꝙ abstinētia sumit̄ duob͛ modis. vno mō ſm ꝙ ē generalit̄ moderātia oris circa cibū: ⁊ sic ē eq̄lis extensionis cū ieiunio. ⁊ cōprehēdit q̄tuor ꝟtutes quib͛ resecant̄ quinq̄ irritamēta gule. Alio mō sumit̄ specialit̄ ſm ꝙ abstinētia ē statutū terminū ⁊c̄. primo mō dr̄ abstinentia q̄ statutū terminū prādēdi nō ꝑuenit. nec lautiores cibos querit. nec apparatui opam dat. ⁊ nimiū appetitū ciboꝝ renocat: ⁊ mēsurā refectiōnis nō excedit. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. ꝙ cibus nō ē in vicio ħ appetit⁹ ⁊c̄. pōt dici ꝙ formaliter loquēdo in vicio gule ē solūmodo appetit⁹ irritamētū: ħ appetit⁹ iste excedit vel ꝑueniēdo terminū statutū prādēdi. vel querendo cibos lautiores. vel apparatui opam dādo. vel appetitū circa cibos nimis effundēdo. vel mēsurā refectōis excedēdo. Vñ irritamenta quinq̄ ꝑacta nō sunt vicia gule nisi quodāmō informata ab appetitu isto: mat̄ialiter tñ diuersa sunt et distīcta modo p̄dicto. ¶ Ad illud Isido. ꝙ q̄tuor sunt genera distinctōnū i appetitu gule ⁊c̄. pōt dici ꝙ ꝑ hoc qđ dic̄ qđ: duo signātur irritamēta. qđ eī ad ipam rē ptinet q̄ sumi dꝫ in cibum hmōi: ſm ꝯsuetū modū loquēdi vt frequētius ꝯcernit q̄litatē eius ⁊c̄. vñ cū querit̄ ab aliquo qđ comedit hodie. ſm vsitatiorē modū loquēdi. Rn̄det̄ comedi cibū bonū ⁊ delicatū ⁊ bene paratū. Per h ġ qđ dr̄ qđ: ꝯcernuntur duo irritamēta que ꝟtus honestatis moderat̄ vt tactū ē. ſꝫ laucitatē duplicē q̄ ē. s. naturalis ⁊ ex nimio apparatu: ⁊ sic sunt quinq̄ in vniuerso nō q̄tuor tm̄. quoꝝ vnū respicit tp̄s cōmestionis. duo ipm ꝯmedēdū. s. qualitatē eius ⁊ quātitatē: duo ipm ꝯmedētē. s. q̄tū ad affectiuā ⁊ opatiuā. nec oportuit ꝙ assignaret̄ aliqđ irritamētū ex pte hominis q̄tū ad cognitiuā: q: ipa irritamēta sunt ip̄ius gule inq̄tū ē i actu nō inq̄tū ē in cognitōe.

Questio. cv. de elemosina

Equitur de elemosina q̄ ē alia ps satisfactōis q̄. s. penitēs ordinat̄ ad primū circa quā sic ꝓcedit̄. Primo q̄rit̄ de elemosine q̄ditate. Secūdo de eius multiplicitate siue numerositate. Deinceps de eius distributōne et vtilitate.

Membrum primum

Irca primū primo querit̄. Quid sit elemosina ſm nomen. Secundo quid sit ſm diffinitōnem. Tercio quid sit ſm rem.

Articulus primus

Ad primū cū querit̄. qđ sit elemosina ſm nom̄. Nota ꝙ elemosina dr̄ ab eloys qđ ē misereri et moys qđ ē aq̄. vñ elemosina q̄si aq̄ miseratōis. Itē dr̄ elemosina ab eli qđ ē de⁹. et syna qđ ē mādatū. vñ elemosina q̄si act⁹ diuini mādati. Itē elemosina dr̄ ab heli qđ ē de⁹ et moys qđ ē aq̄. vñ elemosina q̄si aq̄ dei siue diuina. Ex his ethimologijs pōt haberi rō elemosine ſm nomē talis. Elemosina ē op⁹ misc̄dīe pietate deductū inesse et diuio mādato aptū ad pctā extiguēda. Prima ps habet̄ ex prima ethimologia. ꝑ aquā eñ pietas i scriptura sigficat̄ hiere. ix. Quis dabit capiti meo aquā et oculis meis fontē lacrimaꝝ. Secūda ps hab̄r ex secūda ethimologia. deus eī mādauit elemosinā fieri. Luce. xj. date elemosinā et ecce oīa mūda sunt vobis. Tercia similiter ex tercia q̄ ē ex aq̄ diuiā. i. diuie ꝟtutis. s. ad extinguēda pctā. sic eī aq̄ mat̄ialis apta ē ad extinguēduꝫ ignē materialē de sua natura: sic elemosina virtute diuina apta ē ad extinguēdū pctā. Eccl. iij. Ignē ardētē extinguit aqua ⁊ elemosina resistit peccatis.

Articulus secundus

Onsequēter querit̄ qđ sit elemosina ſm diffinitōem. et diffinit̄ sic a mḡris. Elemosina est op⁹ siue largitio rei necessarie: facta indigenti ꝓpter deū ⁊ ex cōpassiōe. De hac querit̄ sic. Visitatio infirmoꝝ est quoddā op⁹ misc̄dīe qđ ꝯtinet̄ sub elemosina. tñ vt frequēter nihil largit̄ neq̄ corpale neq̄ sp̄uale infirmo tali visitatōe. ¶ Pre. mētalis deuotio ꝓ releuāda miseria alic⁹ deo erecta elemosina ē: nec tñ op⁹ dr̄. ġ elemosina nō ē diffiniēda siue diffinitiue dicēda op⁹ siue largitō ¶ Itē ex sup̄fluis fiūt elemosine deo accepte. nō ġ oportꝫ ꝙ sint rei necessarie. ¶ Itē nō sp̄ fit elemosina indigenti: vt patꝫ. elemosine eī fiūt frequenter viris ecclia̅sticis hn̄ dotatis et habūdātib͛ in diuicijs. ¶ Pre. diuites quandoq̄ simulāt se paupes eē quib͛ ꝯferunt̄ elemosine: nō tñ sūt indigētes. ¶ Pre. null⁹ ē indigēs respectu sui ġ null⁹ pōt facē elemosinā sibi. ¶ Pre. ſm phm. iusticia dr̄ relatiue ad alteꝝ: similit̄ et misc̄dīa. ġ null⁹ hꝫ misc̄diaꝫ respectu sui nec pt̄ facē sibi elemosinā. ¶ Contra qđ ē illud eccli. xxx. Miserē aīe tue placēs. ¶ Pre. nō sp̄ fiūt bono fine. imo quandoq̄ fiūt cā tedij declinādi ⁊ importūitatis paupum euitāde. nihilomin⁹ elemosina tali fine facta ē elemosina. et ita vide ꝙ multiplr̄ peccat diffinitio assignata. ¶ Itē mu⁹

bene dr̃ ex cõpassiõe. q2. ij. cor. ix. hilarẽ datorẽ diligit de⁹. Uñ ex hilaritate ñ ex cõpassione fieri d3: cũ cõpassio importz tristiciã. et ibidẽ dr̃. nõ ex tristicia ꝛc. ¶ Si ẽm hoc q miseriã alteri⁹ ex affectõe nature relevaret ñ facẽt elemosinã. ¶ Rñsio. q diffinitio ꝑacta siue notificatio data ẽ ad indicãdũ qd sit elemosina ẽm eẽ suũ potissimũ reqrũtur cõditões ꝑacte. ꝛ pñt assignari cãe q̃tuor elemosine. sc3 efficiẽs duplr. s. opãns respectu c⁹ dr̃ op⁹ siue largitio. ꝛ motiua cũ dr̃ ex cõpassione. Materialis duplr. ex q: q̃ innuit cũ dr̃ rei. circa quã cũ dr̃ indigẽti: necessarie dic cõditõem supadditã. ꝓpt qd insinuat cãm formalẽ. cã finalis cũ dr̃ ꝓpter deũ. ¶ Ad illd qd pmo obijcit q i visitatõne infirmi q̃ ẽ op⁹ miscdie ñ ptinet hec ps q̃ ẽ largitio ꝛc. pt̃ dici q visitatio ẽm q ptinet sub elemosina ꝓut ẽ i suo eẽ potissimo ñ ẽ sine largitõe. s. muneris spũalis. vtpote ꝯsilij vl' ꝯsolatõnis vel alic⁹ hmõi vel corpalis. Uñ dico. q sicut ꝯcupiscẽ vxorẽ ꝓximi vel ancillã ẽm q fuit ꝓhibitũ i lege. ñ attẽdebat tñ i actu cordis: s3 aliq̃ mõ in actu man⁹. vtpote qñ exprimebat largitõe muneris vel sollicitatõe vel aliq̃ hmõi. aliẽ nõ eẽt verũ q lex moysi ñ ꝓhibebat animũ s3 manũ. Silr dico q visitatio infirmoꝶ ẽm q ẽ op⁹ pietatis et dõm elemosina: nõ attẽdit solũmõ in respectu infirmi: s3 cũ h i largitõe. s. muneris spũalis vel corpalis. vñ intrare ad infirmũ ꝛ illũ tñ intueri sine largitõe munusculi spũalis. vtpote ꝯsilij vel informatõis vl' alic⁹ ꝯsilis vel corpalis: ñ meret dici visitatio ꝓut ẽ spẽs elemosine. ¶ Ad illud qd obijcit q elemosina nõ semp ẽ op⁹. pt̃ dici q elemosina noie extẽso ꝯprehẽdit motũ interiorẽ et actũ exteriorẽ. vñ volũtas benefaciẽdi op⁹ dr̃. q2 illa q̃ bono ope meret bõ. vñ glo. sup illd. Qui seminat i lacrimis. magna volũtas multũ dedit multũ seminavit. hic ar̃ sumit op⁹ ꝓprie ẽm q dicit actum exteriorem. ¶ Ad aliud pt̃ dici q elemosina nõ dr̃ largitio rei necẽrie q2 sit ex re necẽria ipi dãti: s3 pot⁹ ipi accipiẽti. frequẽter ẽ ñ fit elemosina de illis q̃ sũt supflua ipi dãti q̃ sũt necessaria ipi accipiẽti. ¶ Ad aliud qd obijcit q ñ ip̃ fiunt elemosine indigẽti ꝛc. dõm q indigẽs duplr dr̃. vere vel interpretatiue. vñ ꝑsone ecclastice lz ñ sint indigẽtes vere sũt tñ indigẽtes interpretatiue. q2 dispẽsatores sũt reꝶ q̃s habẽt ñ possessores. vt dic bern. i li. de ꝓcẽptu. ¶ Ad illd qd obijcit. q nullus ẽ indigẽs respectu sui nec misericors dr̃. dõm q ꝓprie loquẽdo null⁹ hz miscdia3 ad seipm. Et ꝑ illud verbũ ecclastici. s. miserere aie tue ꝛc. nõ intendit q aliqs impartiat sibi op⁹ miscdie: s3 insinuat ibi ordo i opibus bonis. ꝛ maxie i mal' tollẽdis. vt pmo faciat hõ qd sibi ẽ bonũ et rectũ. deinde qd ꝓximo. Uel pt̃ dici. q sicut qs diligit se ex caritate: ita ꝛ sui pt̃ misereri ex pietate maxime informata. sicut ei diligẽdo ex caritate ꝯuenit se supra se q̃i alteꝶ ꝓpriã ꝯsiderãdo ꝑsonã q̃i eẽt alteri⁹. vtpote existẽtis ad imaginẽ dei: ita vt nõ ꝯsideret vt sua ẽ: sed pot⁹ vt ẽ habẽtis imaginẽ dei. Quisqs ei ẽ custos sui. et ita se hz vt alẽ respectu sui. ¶ Ad aliud q̃ ondit q nullus ẽ indigẽs respectu sui. pt̃ dici. q h verbũ duos hz sensus. Ꝺ ẽ vt sit indigẽs respectu sui habũdãtis ꝛ potẽtis ꝓpriã indigẽtiã relevare. vl' indigẽs respectu sui aliq̃ mõ potentis coopari ad relevatõe3 ꝓprie idigẽtie. null⁹ q̃ ẽ indigẽs respectu sui primo mõ. indigẽs ei ñ hz actu vñ possit ꝓpriam indigẽtiã relevare ex se dico. pt̃ tñ aliqd facẽ ꝓpter qd ab alio sublevabit qd maxie verũ ẽ d indigẽtia culpe. Uñ ista duo ñ sũt incõpossibilia. s. q aliqs ñ sit indigẽs respectu sui q̃tũ ad aliqd qd hz actu ꝛ q sit indigẽs respectu sui q̃tum ad illd qd pt̃ facẽ. ¶ Ad aliud qd obijcit q q̃nqs dat elemosina cã importunitatis paupis declinandi ꝛc. pt̃ dici q h verũ ẽ: s3 elemosina hac de cã facta nõ ẽ dicẽda elemosina ẽm potissimũ eẽ elemosine. neqs vt opinor hec elemosina est satisfactoria neqs meritoria ẽm q ẽ opus opans. Aug. sup ps. Qui dat vt careat tedio interpellãtis nõ vt reficiat viscera indigẽtis: ꝛ rẽ ꝛ meritũ perdit. Et ẽ glo. ij. cor. ix. pt̃ tñ eẽ meritoria vt ẽ op⁹ opatũ. Uñ materialiter loqẽdo elemosina pt̃ dici nõ ar̃ formalr i... ter. nisi displiceat q tñ tedio dedit. ꝛ tñ postmodu3 se de... ...disse velit. vñ vt tactũ. rõ elemosine assignata ẽ indicatiua eẽ elemosine ẽm ei⁹ eẽ potissimũ: s3 q̃ obiecta sũt elemosine ꝯueniũt ẽm ei⁹ eẽ effectiuũ. vñ nõ improbãt rõe3 assignatã. ¶ Ad illd qd obijcit de ꝯpassiõe. pt̃ dici q cõpassio exigitur de h q op⁹ elemosine sit ꝓprie elemosina vt ex ethymologijs ꝑacti3 p3. vñ misericors d3 eẽ ꝛ eẽ ex caritate largitio elemosine. vt sic caritas e p ꝯgratulatões3 fac bona singla bona oim. sic p ꝯpassionẽ miscdie miseriam singloꝶ. miseriã oim. qd affirmabat apls. j. cor. xij. Si qd patit vnũ mẽbrũ: patiunt ꝛ oia mẽbra. hec ar̃ misericordia siue ꝯpassio sicut cõpassionẽ miseri facit cõem q̃tũ ad illos q ñ sunt i eadẽ miseria: sic mouet corda illoꝶ q possent illos a miseria relevare. res suas illis coicare. vñ miscdia quodãmõ illa q̃ sunt ꝓpria facit coia. ¶ Ad illud do qd obijcit q hilarẽ datorẽ diligit de⁹: pt̃ dici q in ope elemosine pt̃ eẽ vtrũqs. s. hilaritas gaudij. ꝛ ꝯpassio doloris. hilaritas respectu beneficij relevãtis: dolor respectu miserie relevãde. ¶ Ad illud qd sequit. dõm q si qs ex sola affectõne nature non ex motu pietatis informate beneficium misero cõferret. nõ dicẽdus ẽ ꝓprie facere elemosinam.

Articulus tercius

Consequẽter querit qd sit elemosina ẽm rem. Et videt q sit virt⁹ sic. Omne illd q̃ aia mundat a pctis ẽ grã vel vt⁹: s3 aia mũdat a pctis p elemosinã. Luce. xj. date elemosinã et ecce oia munda sũt vobis ꝛc. ¶ Pte. videt ex eadẽ auctoritate. q elemosina ẽ virtus general'. p h q illi ꝯuenit effect⁹ oim virtutũ q attẽdit i mũdatõe oim pctoꝶ. dic eni. ꝛ ecce oia mũda sunt vobis. Una ei vt⁹ spãlis ñ mũdat aia3 ab oi pcto: s3 vnaqueqs mũdat a suo ꝯrio. q2 sic dic hiero. ñ sanat oculum qd sanat calcaneũ. ¶ Pte. ide3 hr̃ p illd Thobie. iiij. vbi dr̃. elemosina ab oi pcto ꝛ a morte liberat. ¶ Pte. oẽ illd q̃ pcta remittũt ẽ vt⁹: tal' ẽ elemosina. Dan. iiij. pcã tua elemosinis rẽdime ꝛ iniqtates tuas misericordijs paupũ ꝛ ita vt i pncipio. ¶ Cõtra. vt hr̃ ab aug. Uirt⁹ ẽ bona q̃litas mẽtis q̃ recte viuit. q̃ nemo male vtit. quã de⁹ i nobis sine nob opat. ꝯstat q hec rõ ñ ꝯuenit elemosine. q2 elemosina ñ ẽ q̃litas mẽtis: ẽ ei act⁹ l' op⁹ miscdie. nec ipa recte viuit. q2 sine elemosina ꝯtigit aliquẽ recte viuere. Pte. ꝯtigit male vti elemosina vtpote si fiat ꝓpt vanam gliã. Pte. elemosina ẽ op⁹ hois ꝛ ita ñ opat illã de⁹ i nobis sine nob. ¶ Pte. vt⁹ ẽ existẽs i medio. elyna ar̃ quãto magis declinat extremũ tãto maioris ẽ meriti: iux' sniã dñi dicẽtis. Si vis ꝑfect⁹ eẽ vade vẽde q̃ hẽs ꝛ da pauperibus. Math. xix. Et luc. xviij. Oia q̃cũqs hẽs. ¶ Pte. si est vt⁹ q̃rit ꝛ vr̃ q sit spẽs iusticie. Math. vi. c. Cũ facis elynam ꝛc. glo. Elyna ẽ ps iusticie. Cõtra. vidẽ q sit miscdie ꝑo Tobi dic miseret ꝛ cõmodat. glo. Elyna a miscdia incipit. ꝓncipiũ q̃ elyne ẽ miscdia: ꝛ ita ẽ miscdia a virtute. ¶ Rñsio. dici pt̃ q elyna ẽ pot⁹ act⁹ virtutis q̃ vt⁹. pt̃ tñ vno mõ supra dici vt⁹. ẽm q ẽ volũtas hitual' siue hitus volũtatis subueniẽdi miseris. siue relevãdi indigẽtiã miseroꝶ. ꝛ ptinet sb iusticia. sic spẽs sub genẽ. s. ab ista spẽ q̃ dr̃ liberalitas. Justicia ei diuidit i severitatẽ ꝛ liberalitatẽ vt determinant phi. ꝛ liberalitas ẽ vt⁹ bñficioꝶ erogatrix. ponẽdo q̃ q sit vt⁹. dico q ẽ q̃litas mẽtis ꝯtẽta sub illa spẽ q̃litatis q̃ est hit⁹ vel dispositio. ꝛ ipa recte viuit. q2 ea recte ordinat mẽs ꝓut mouet ad erogatõe3 bñficij alicui indigẽti. ab eo q ẽ pncipiũ ad ipm eidẽ vt ẽ finis. nec ipa aliqs male vtit vt ẽ sic ordinata. quã opat de⁹ in nob ꝛc. inq̃tũ ẽ hitus g̃tuit⁹. lz aliq̃ mõ sit a nob inq̃tũ ẽ act⁹. Uel pt̃ dici sic dr̃ de virtute simplr. q de⁹ opat eã i nob sine nob opantibus: s3 ñ sine nobis coopantibus: sic pt̃ dici i ꝓposito. ¶ Ad aliud qd obijcit. q elyna ñ determiat mediu3 q2 quãto plus declinat ad extremũ ꝛc. pt̃ dici q quãdoqs mediũ dr̃ vt determiat eẽ inẽ supfluũ ꝛ diminutũ. et sic elemosina nõ determiat sibi mediũ. q̃nqs determiat mediu3 p modificatõem circũstantiaꝶ q̃ sunt quid quõ. qñ ꝛc. et sic ꝯsistit i medio... i plen⁹ determinabit. ¶ Ad illd qd

querit que virtus ē: pōt dici q̄ ē species liberalitatis q̄ ē
spēs [illegible] que [illegible] beneficiis [illegible] diui
dit ꝯ seueritatē. Ponētes q̄ sit act⁹ virtutis. s. liberali
tatis possum⁹ sic respōdere ad obiecta ꝑ alia pte. Et pri
mo ad illō qđ obijcit. q̄ oē illud quo mūdat aīa a pec
catis ⁊c. dīcm q̄ h verū ē quo purgat formaliter: sed sic
nō mūdat aīa a pctō ꝑ elemosinā: h potius meritorie. ex
ercitio eīm operū misericordie ē maxime elemosina. qua
meret penitens purgari a peccatis. ⁊ ꝑparat se ad susce
ptōem grē siue virtutis. qua formalit loquēdo aīa pur
gat a pctīs. ¶ Ad illō qđ obijcit. q̄ nō ē solū virtus gene
ralis. q̄z ꝑ eā fit vniuersalis mūdatio siue purgatio. Sz
quod [illegible] illud luce. date elemosinā ⁊c. pōt dici
q̄ reuera elemosina quēdam vniuersitatē importat q̄ntū
ad effectū mūdatōis: nō tn̄ ꝓpter h dr̄ virtus generalis de
e qua eliciant ꝓprie actus oīm virtutū quibus quasi pro
prijs antidotis expellunt oīa genera pctōꝝ: sed sic dr̄. q̄z
exercitū operꝝ misericordie siue elemosine auget carita
tem que oīa vicia siue peccata purgat. ꝓpter quod dr̄ pietas
ad oīa vtilis ē. j. thimo. iiij. id ē ad oīa peccata extirpā
da merēdo caritatē ꝑ quā oīa peccata expellunt. Uel ali
ter intelligit verbū illud. date elemosinā ⁊c. h ē date ele
mosinā ordinate incipiētes. s. a vobis. vt ei habet i qua
dā glo. sup̄ vbo ꝓposito. Prima elemosina ē mederi aīa
bus vr̄is credēdo in me q̄ corda mūdo. et alia glo. dicit ibi
dē. Qui ordinate vult dare elemosinā: a seipso incipiat ⁊
sibi eā primo det. Est ei elemosina opus miscdie. de quo
dr̄ miserere aīe tue placēs deo Eccī. xxx. h misereri anie
ē eā releuare ab omni miseria. i. ab omni pctō qđ ipsam
aīam miserā facit. q̄z miseros facit populos pctm̄. ꝓuer.
xiiij. ¶ Ad illud qđ obijcitur q̄ illud quo peccata redimū
tur ⁊c. pōt dici ꝙ illud ē virtus vel actus virtutis: ⁊ ta
lis ē elemosina. vt ex pdictis patz. Uel pōt dici q̄ pecca
ta meritorie siue ꝑparatorie elemosinis redimunt. ¶ Ad
illud qđ obijcit. q̄ elemosina ē opus misericordie ⁊c. pōt
dici de elemosina ē loqui dupliciter. vno mō f̄m q̄ mere
dat ex cōpassiōe mi̇ie fraterne ꝓpē deū: ⁊ sic ē op⁹ miscdie
Alio mō f̄m q̄ dat nō ex ꝯpassiōe mi̇ie ꝓpri sz ad inctiōꝫ
peccati cōmissi iniūctū sibi ab ecclia: ⁊ sic ē iusticie. vt re
dicūt quidā ē iusticie imꝑatiue: misericordie elicitiue.

Membrum secundum

Equit de mltiplicitate siue numero elemo
sinarū. ⁊ ponunt multa genera elemosina
rū a mgr̄is. ⁊ maxie a magr̄o sniarū li. iiij.
sc3. vij. elemosine corꝑales q̄ ꝑtinēt i h vsu
Uisito cibo poto redimo tego colligo condo. Quaꝝ sex
enumerant math. xxv. Septima do Thobie. ij. Simili
ter ponūtur septē spūales que hoc versu ꝯtinent. Cōsule
castiga solare doce remitte fer ora. ¶ De numero corpora
liū dubitat cū eīm modis plurib⁹ fiant corꝑales elemosi
ne vtpote portādo fatigatū in itinere. nullus eīm dubitat
qn portare fatigatū aliquo genē vehiculi i via: sit elimo
[illegible] defendēdo innocētem a latronibus impetētibus eū
[illegible] spoliāt [illegible] curādo vulneratū. cū his modis
et alijs plurib⁹ cōtingat elemosina fieri: videt q̄ diminu
te sunt assignati modi ꝑacti. ¶ Pret. que elemosina ē se
pelire mortuū: cū i nullo releuet eius miseria. ¶ Preterea
que ē rō numeri haꝝ elemosinaꝝ. Rn̄sio. elemosina ē
opus misericordie. miscdia ei miseriā respicit vt illā rele
uet [illegible] numerū miseriaꝝ releuādaꝝ sumit nu
mer⁹ elemosinaꝝ ꝑactaꝝ. Hō aūt ē quoddā vnitū ex cor
pore et aīa. vn̄ quedā miserie ꝑueniūt ex defectu qui orit
ex pte corꝑis. quedā ex defectu q̄ orit ex pte vnionis anie
cū corꝑe. quedā ex pte aīe q̄s releuāt elemosine spūales.
de quib⁹ infra dicet. ¶ Ex pte vnionis q̄ ē dissolubilis:
accidit miseria mortis q̄ ē dissolutio corꝑis ⁊ aīe. ⁊ hāc
miseriā respicit sepelitio siue sepultura mortuoꝝ. ⁊ illā re
leuat ꝑut possibile ē. q̄ cū nō pt̄ ꝓhibē dissolutōem illam
[illegible] ut ei habet ab
aug. ad paulinā i li. de cura ꝓ mortuis. Omnia que f̄m
mortē geruntur i his. s. circa funera: magis sunt solatia vi
uorum [illegible] Preterea [illegible]
ꝑ qđ fiunt multa subsidia mortuo. q̄ nō fierēt si locū deter
minatū nō haberēt. Un̄ aug. de cura ꝓ mortuis: monumē
ta dicunt quasi monimēta. id ē q̄ mētē moneāt ꝓ defunctis
vel spāndā gl̄iaꝫ resurrectōis. ¶ Ex pte corꝑis mltiplr acci
dit mi̇ia qdā ei accidit mi̇ia ex ipotētia corꝑis ingētiꝫ
ē organū aīe q̄ attēdit i carētia ꝑtatis de mouēdi aīe. mi̇i
am eīm impotētie ex pte organi deseruiēdi aīe in motu cō
petēti inducit captiuatio siue incarceratio quā releuat
redemptio captiuoꝝ. Itē est alia miseria ex pte corꝑis q̄
accidit ex causis [illegible] sicut infirmitas. [illegible]
releuāde ē visitatō infirmoꝝ. Quedā ex [illegible]
tie que accidit ex actōe qualitatū actiuaꝝ que sunt cali
dū et frigidū. ex actōe eīm calidi cū sicco accidit mi̇ia q̄
dā que dr̄ fames. ex actōe frigidi cū humido accidit alia q̄
dr̄ sitis. ad quarū releuatōem ē elemosina quedā que est
cibatio: et alia que ē potatio. Est eīm f̄m phm̄ fames ap
petitus calidi ⁊ sicci. sitis appetit⁹ frigidi et humidi. Ad
hoc ꝑuenit duplex miseria circa corp⁹ humanū a causis
extrinsecis. hec duplex miseria ē duplex passio. Una est
ignominiosum nuditatis quā sortitur hō ex originali de
bito quā releuat elemosina induitōis. Alia ē acerbe af
flictōis que causat ex [illegible] imbriū et caumatū. ad quā
releuāda ē elemosina [illegible] q̄ ē ꝓtectio ab imbribus
⁊ caumatib⁹. Uel alio mō q̄z hō ē ū vegetabilib⁹: indiget
alimētis que sunt cibus et pot⁹. ⁊ q̄z ē de sensibilib⁹: indi
get tegētib⁹ et ꝓtegētib⁹ ab excellētib⁹ sensibilib⁹ q̄ corrū
pūt sensus. et hec sunt tegumēta immediata vt vestes: et
mediata vt dom⁹. et hic ꝯueniūt vt dom⁹ coiter dicte siue
visuales. vel monumentum vt sepultura que noīe extenso do
m⁹ dicitur. ꝓs. [illegible] sepulcra eoꝝ dom⁹ [illegible]
at q̄ hō ē rōnalis f̄m naturā primo institutā ē habēs sa
nitatē et libertatē. sanitatē i suis cōponētib⁹ in se: liber
tatē ad alterū. sz respectu hoꝝ duoꝝ ē duplex defect⁹. in
firmitas in se ꝓpter quā indiget visitatōne. ⁊ q̄nq̄z capti
uatio ꝓpter quā redemptōe. ⁊ sic sunt septē elemosine cor
porales releuātes miserias ꝑuenientes ex defectib⁹ q̄ insūt
ex pte corꝑis i se et vnionis aīe cū corꝑe. ¶ Ad h q̄ quod
obijcit. q̄ mlta sunt genera elemosinaꝝ ⁊c. dīcm q̄ h est
verū: sz hec ꝑcise numerant. q̄z de his ꝑcise fit intētio in
sacra scriptura. vtpote de sex math. xxv. de septio Thob.
ij. Preterea. ista sunt vsus frequētioris ⁊ necessitatis ma
ioris et fruct⁹ copiosioris. ꝓpter qđ magis ꝯuenit q̄ hec
numerent q̄ alia. vt ad hec impēdēda mēbra ecclie allici
ant [illegible] obiecta. [illegible] De numero elemosinarū
spūaliū pōt eē questio: ⁊ primo obijcit h orōne. q̄z ex quo
orō ē quedā ps satisfactōis diuisa ꝯtra elemosinā. nō vi
det q̄ debeat poni inter genera elemosinaꝝ neq̄z sub ele
mosina ꝯtineri. ¶ Preterea cū orō et elemosina et ieiuniū
sunt ptes satisfactōis. sic nec orō ꝯtinet sub ieiunio neq̄z
ieiuniū sub elemosina neq̄z ecōuerso: sic nec orō debz ꝯti
neri sub elemosina. ¶ Preterea. cū elemosine simplicr̄ cō
sistat in largitōe. patz ex rōe supratacta. cū remissio non
[illegible] largitio nō debz poni differentia vel
mod⁹ elemosine. ¶ Preterea que rō [illegible]
[illegible] modoꝝ ꝑactoꝝ. [illegible]
ptē elemosine spūales dissignāt iuxta septē miserias aīe
ꝑ illas septē releuādas. hec eīm sunt miserie ex pte cogni
tiue. vna [illegible] ad quā releuāda ē doctrina. alia est
miseria ꝑplexitas ipius rōis inclinate ad op⁹: ad quam
releuāda ē [illegible] Preterea alie sunt miserie ex pte affecti
ue. vna ē culpe. alia ē pene. [illegible] q̄ ē culpe aut ē repba
bis ꝑ adiutoriū humanū. aut simplicr̄ a deo. Si ē repa
bis [illegible] ē culpa cōmissa in [illegible] cōmissa i alii
um. [illegible] ad [illegible] releuandam [illegible]
[illegible] ad illam releuandā ē correptio vel castiga
[illegible] culpa obstinatoꝝ ⁊
impenitentiū. [illegible] ad illa releuāda ē orō. Si ē miseria po
ne aut ē releuāda ꝑ verbū aut ꝑ factū. Si ꝑ verbū: ad il
la releuāda ē ꝯsolatio. si ꝑ factū ad illā releuādā ē suppor

tatio. Uel sic assignant septē elemosine respectu creatu-
re rōnalis fm̄ septē defect⁹ ipius spūs humani. Aut enī
ē defect⁹ ipius apprehēsiue q ē ignorātia. aut motiue q̄ ī
scʒ malicia. Ignorātia aūt pt̄ eē vel eorū q̄ sunt ī ptāte nr̄a
ꝛ tūc op⁹ miscd̄ie respectu taliū ē ꝯsulere. vl̄ aliquorū vti-
liū: ꝛ tūc ē docē. Ipius aūt motiue malicia erit vel culpe
vel pene. Si culpe aut pt̄ subueniri ab hoie aut n̄. vt ē de
obstinatis et hmōi: ꝛ tūc opus pietatis ē orare. si sic. aut
peccauit ī te: et tūc op⁹ miscd̄ie ē remittē. aut ī aliū: ꝛ tūc
ē corripe. Si pene. aut subuenit̄ ōbo: ꝛ tūc ē ꝯsolari. aut
facto: ꝛ tūc ē supportare. fm̄ illud Gal. vj. Alter alteri⁹
onera portate ꝛc. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. q ora n̄ dʒ poni
inter genera elemosine cū ꝙ ē ps satisfactōis diuisa ꝯ ele-
mosinā ꝛc. pt̄ dici q elemosina corpalis ē ps satisfactio-
nis. hec eī sola iniūgit̄ ab ecclīa n̄ aūt spūalis. Pre. aliter
sumit̄ orō fm̄ q simpliciē sumit̄ orō: ꝛ alit̄ fm̄ q ē vnus
mod⁹ elemosine. qꝛ fm̄ q sumit̄ simplr̄. ē ascēsus aīe ad
deū ad aliqđ obtinēdū. fm̄ q ē modus elemosine supad-
dit ex motu pietatis ꝓpositū releuādi miseriā alic⁹. Nec
ē silr̄ de orōe ꝛ ieiunio. qm̄ vnū ē ꝓprie act⁹ spūalis. aliud
ꝓprie act⁹ corpalis. vn̄ orō hʒ ꝯuenientiā cū elemosina spūa
li: nō sic hʒ ieiuniū. possʒ tn̄ ieiuniū quodā extraneo mō
loquēdi dici elemosina. et si qs pietate mot⁹ ieiunaret ꝓ
miseria alic⁹ releuāda: h̄ ieiuniū posset interptari elemo-
sina. et ille q ieiunaret facēt elemosinā ꝓpt̄ ꝯformitatē
intentōe et meriti illi⁹ cū elemosina. ꝯsiderata ģ ꝯueni-
entia cōis ad elemosinā et differētia: de facili pt̄ rn̄deri
ad q̄sita. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ q remissio n̄ dicit̄ largitō-
nē ꝛc. pōt dici q ille q remittit et si nō largit̄ aliqđ dādo
largit̄ tn̄ de obligādo. q enī remittit alicui illđ ad qđ ille
tenet̄. dat quodā nō de obligādo eum ab eo qđ debebat.
Aug. ī enchi. multa sunt genera elemosinarū. quas cū fa-
cim⁹ adiuuamur vt dimittāt̄ pctā nr̄a: h̄ eā nihil ē mai⁹
q̄ ex corde dimittim⁹ qđ ī nos quisq̄ peccauit. In ōsu su-
pra posito nō tangāt̄ nisi sex elemosine spirituales. h̄. ꝯ-
sulere sumitur pro duobus. s. ꝯsilio ꝛ doctrina.

Questio .cvj. de distributione elemosine quātū debʒ distribui.

Consequenter quer-
rit̄ de distributōne sic. Primo queritur
quātū dʒ distribui. Secūdo qbꝫ debʒ di-
stribui. Tercio de qbꝫ dʒ fieri. Quarto
q̄ dʒ fieri. Quīto a qbꝫ. Sexto de ne-
cessitate distributōis. ¶ Circa primū querit̄ primo. vtꝝ
liceat oīa distribuē sine reliqre ꝓ deo. Secūdo vtꝝ oīa
relinquē ꝓ deo sit act⁹ ꝑfectōis. Tercio qꝛ relinquē oīa in
ꝓprio ꝛ ī cōi sequit̄ mēdicādi necessitas vel laborādi. qri-
tur de mēdicitate illorꝫ. Quarto vtꝝ tales debeāt labo-
rare ꝓ sustētamēto vite sue labore corpali. vl̄ sufficiat la-
bore spūali. s. ꝑdicādo. docēdo. orādo. ꝯfessiones audiēdo
ꝛ hmōi. vict⁹ necio acqrere. Et qꝛ hmōi act⁹ nō sunt exer-
cēdi ꝛ maxīe act⁹ ꝑdicatōis ꝛ ꝯfessionis audiende. nisi ex
cōmissione superiorꝫ. s. episcopi vel summi pontificis.
querit̄ vtꝝ eps vel summ⁹ pōtifex possit cōmittē officiū
ꝑdicādi ꝛ audiēdi ꝯfessiones paupibꝫ aliquibꝫ n̄ haben-
tibꝫ curam aīarū.

Membrum primum

Ad primū q̄ qrit̄. v. liceat oīa distribuē sine
relinquē ꝓ deo. Et sic ad pte affirmatiuā
Marci x. Quecūq̄ habes vēde ꝛ da paupe-
ribꝫ. Glo. omnia nō pte eoꝝ. Pre.
luce xij. vēdite oīa q̄ possidetis ꝛ date elemosinam ꝙ ꝛc.
Pre. act. iij. Argentū ꝛ aurū n̄ ē mihi ꝛc. Pre luce. v.
Relictis oībꝫ secuti sūt eū. ꝙ ꝛc. Pre. mat. xix. Luc. xviij.
Ecce nos reliqm⁹ oīa ꝛc. phil. iij. oīa ꝓpt̄ xpm̄ detrimētū feci
ꝛc. Pre. mat. vj. Nolite solliciti eē dicētes qđ mā. ꝛc. re-
spicite volatilia celi. ꝛc. ģ oīa lʒ daē ꝛ relinqre se diuine ꝓ-
uisiōi. pre. q lʒ daē oīa ꝛ ģdū extreme paupertatis ascēdē

vl̄ ex facto dn̄i q paupim⁹ fuit ī statu infantie. vtpote na-
tus ex mr̄e paupima. ī paupe tugurio: ꝑmis paupi-
mis inuolut⁹ cibo paupo educat⁹. s. lacte materno. vn̄
cātat ecclia quoq̄ lacte past⁹ ē ꝑ quē nec ales esurit. De
paupertate mr̄is ꝛ paupe domuncla dicit̄ cris. loqns h̄ ma-
gis venientibꝫ ad adorādū dn̄m. Uiderūt pādochiū tene-
brosū ꝛ sordidū magis aīalibꝫ q̄ hoibꝫ aptū. ī q̄ nēo erat
ꝯtēt⁹ succedē nisi imneris necē tāte coact⁹. mrēmq̄ ei⁹ vix
tunica hn̄tē vnā. n̄ ad ornamētū corporis s̄ ad nuditatis te-
gumētū ꝯsuētē. ¶ Pre. paupim⁹ fuit ī statu ꝑfecti⁹ vite qđ
ipemet fatebat̄ dicens. Mat. viij. vulpes foueas hn̄t ꝛ volu-
cres celi nidos: fili⁹ aūt hoīs ꝛc. Et hāc eē ꝑdicauit. Mat.
v. Bt̄i paupes spū: qm̄ ipoꝝ ē re. ce. ¶ Pre. paupim⁹ fu-
it ī morte n̄ hn̄s vn̄ ossa ei⁹ tegi possent nec vbi pedē figēt
īmo nud⁹ moriebat̄ ī cruce: nūq̄ ille ī q̄ sunt oēs thesauri
sapie ꝛ scie absc̄oditi tātā paupertatē elegisset ꝛ exēplū tā-
te paupertatis dedisset. nisi illā eligē et ī illa viuē ꝛ alijs li-
citū eēt. Ex his ģ vidr̄ q lʒ oīa distribuē vel reliquē ꝛ me-
ritorie paupertatē artissimā eligē. ¶ Cōtra. sic oīa tenē sp
auaricia ē. ita oīa dare pdigalitas ē. oīa tenē sp viciū est
ꝛ illicitū. ģ ꝛ oīa dare sp viciū ē. ¶ Pre. sup illđ. j. thi. vj.
hn̄tes alimēta ꝛc. dicit̄ glo. ꝛ si nihil intulim⁹ ī hūc mūdū
n̄ tn̄ prius abijciēda sunt tpalia. ģ q totalr̄ abijcit male
facit. ¶ Pre. ij. corꝫ. viij. Si eī volūtas ꝓ vita ē ꝛc. Glo.
necessaria retineat n̄ vltra vires dādo. ģ male facit q sic
dispēsat q nihil sibi rsuat. qꝛ talis vl̄t vires dat. ¶ Pre-
te. qcūq̄ tēptat deū mortalit̄ peccat. h̄ q hʒ hūanū refugi-
um ꝛ illo ꝑmisso recurrit ad dn̄m: deū tēptat. h̄ aūt facit
q hʒ vn̄ pt̄ sustētari. ꝛ illđ oīno dat expectās a deo susten-
tatōem. ¶ Pre. vtus ꝯsistit circa mediū: h̄ q omia dimittit
ad extremū declinat. ģ oīa dare n̄ ē act⁹ vtutis h̄ vicij po-
ti⁹. ¶ Pre. q subtrahit aīe vite necīa peccat mortalr̄. h̄
tātū et pl⁹ tenet̄ qs sibi puidē q̄ alteri. ģ q oīa dimittit ni-
hil sibi reseruādo peccat mortalr̄. ¶ Pre. q exponit se pi-
culo inīfectōis peccat mortalr̄. ģ silr̄ q exponit se piclo fa-
mis vltie. Sʒ q oīa dimittit nihil sibi reseruādo ē hmōi
ꝛc. Pre. null⁹ dʒ reiicē qđ q̄tidie petit a deo: h̄ h̄ est panis
quotidian⁹: ģ male facit q totū abrenunciat vel relinqt.
¶ Pre. Ro. xij. rōnabile sit obsequiū vr̄m. Glo. ne quid
nimis sit: h̄ oīa distribuē ꝛ nihil sibi ad victū retinē ni-
mis ē. qꝛ h̄ ē sibi discrimē mortis ingerē. ģ n̄ lʒ oīa dare.
¶ Pre. exo. xx. Nō occides. Glo. manu vl̄ mēte: subtrahē-
do ꝯsiliū vite ei cui debes dare sʒ nulli magis debes q̄ ti-
bi. ģ n̄ lʒ tibi victū tuū subtrahē ꝛc. Pre. Ambro. pasce
moriētē ꝛc. Sn̄ qs eī pascēdo seruare poteras: si n̄ paueris
occidisti. h̄ h̄ nulli magis dʒ qs q̄ sibi ģ n̄ dʒ subtrahere
victū. ģ ꝛc. ¶ Pre. eccī. xxxiiij. ꝛ aug. de obis dn̄i. panis
egētiū vita paupis ē. q defraudat illū hō sanguis ē. ģ mlt
fortiꝰ n̄ lʒ seipm̄ defraudaē victu. ģ ꝛc. ¶ Pre. j. h̄ ca. se
pe ꝯtigit si volūtate seu negligētia incidētis arbore factū
ē vt sub ea hō opprimet̄ vt homicida oīno pnie subiungi
dʒ. ģ a silr̄ cū ꝑ volūtatē vl̄ negligētiā illi⁹ q nihil retinet
fieri possit. vt moriatur: dʒ submitti pnie homicide. ģ ꝛc.
¶ Pre. aug. xvj. q. j. decie. q̄nti paupes ī locis ī qbꝫ habi-
tat q decimā nō soluit fame mortui fuerit tātorꝫ homici-
dorꝫ re⁹ añ tribunal eterni iudicis apparebit. ģ cū sibi debe-
at vnusqsq̄ puidēntiā vict⁹. si sciēter subtrahit: homicida
ē. ¶ Pre. mt̄. xiiij. Meli⁹ fuit occisis gladio q̄ interfectis
fame. ģ peī⁹ ē exponē morti famis q̄ gladio. h̄ h̄ n̄ lʒ dum
habeat hō qđ faciat sine pctō et dic aug. ꝛc. q n̄ facit
hō qđ pt̄. ģ morti famis n̄ se dʒ exponē dū aliđ pt̄ facē. ģ
n̄ lʒ victū sibi subtrahē. ģ ꝛc. ¶ Pre. luce. iij. Qui habet
duas tunicas det vnā nō habēti. Glo. de duabꝫ tunicis
diuidēdis dat̄ ꝑceptū. qꝛ si vna diuidat̄: nemē vestit̄. mi-
scd̄ie eī ipi⁹ ꝑ possibilitate hūane ꝯditōis fruat̄ mēsura vt
n̄ sibi totū quisq̄ eripiat: h̄ qđ hʒ cū paupe partiat̄. Sʒ
si h̄ dʒ seruari ī vestimēto: ģ multomagis ī alimento. Si
obijcias de btō Martino q diuidit palliū. Glo. soluit q
tunica plus ē necessaria q̄ palliū. si eī diuidat̄ tunica nu-
dus remanet q accipit ꝛ q dedit. ¶ Pre. luce. xij. Nolite
querere quid mādacetis. Glo. n̄ ꝑcipitur q nihil pecunie

ad vsus necessarios reseruetur a sanctis. cū dn̄s loculos
habuisse legatur. sȝ ne deo ꝓpter illā seruiatur. ⁊ ne timo
re inopie iusticia deseratur: sȝ nō ē bonū facere vn̄ sequit̄
desertio iusticie. ḡ bonū ē et expediēs reseruare aliqd ad
victū. ¶ Preterea [illegible] vbi ei voluntas ꝓmpta est
ſm illud qd̄ habȝ accepta ē nō ſm illud qd̄ nō habȝ. glo.
vltra vires. ḡ talis voluntas nō ē accepta. ḡ ⁊c̄. ¶ Pret.
in eodē. nō eīn volo vt alijs sit remissio: vobis aūt tribu
latio. glo. i. paupertas: sȝ ex equalitate. glo. nō plus exigit̄
vt det ꝙ qd̄ sibi retinere debȝ. sic̄ zacheus dimidiū bono
rū suoꝝ dedit paupib̄. luce. xix. hec ē equalitas. vt q ac
cipiūt spiritualia tribuāt carnalia. nō ḡ debȝ dare totū.
¶ Preterea. j. Thes. v. Rogamus vos fratres vt noueri
tis eos qui laborāt inter vos et p̄sunt vobis. glo. sicut di
uitie nec gl̄iam pariunt salutis: ita egestas dū saturari
q̄rit: ita iusticia declinat. ſ nullus in tali statu se dȝ po
nere vt a iusticia facile declinet: ergo nec in tali egestate
vt saturari [illegible] Preterea ij. Thes. iij. et [illegible]
ipsos formam daremus vobis. Glo. qui frequēter ad alie
nā mēsam cōuenit: ocio deditus adulet̄ur necesse ē pasce
[illegible] ¶ Preterea
videtur ꝙ nō tm̄ sit illicitū: ſ ⁊ dānabile. xxiiij. q. iij. quidā
hęretici. habet̄ ꝙ erat quedā secta hereticoꝝ qui dice
bant ap̄lici. qui hāc vitā duxerūt que ē in omnimoda re
rū abrenūciatōe ꝓpter quod sibi nomē ap̄licum vsurpa
uerūt. de quibus ibi dr̄ ap̄lici hic sibi nomen assumpsert
quo nihil possidētes ꝓpriū: nequaꝙ̄ recipiant illos qui
aliquid in hoc mundo [illegible] Respō. ꝙ licitū ē oīa
dare paupibus. et paup effici ꝓ deo. et nō solūmodo lici
tum: sȝ etiam meritoriū. hoc infallibiliter astruit doctri
na xp̄i et vita. insinuat ap̄loꝝ ꝯuersio et ꝯuersatio: decla
rat et ꝯfirmat scōꝝ orthodoxoꝝ auctoritas. ꝓpter que
hoc [illegible]
hesitatōe tenēdū et astruendū. vn̄ rōes positas ꝓ pte ista
[illegible] ¶ Ad illud qd̄ [illegible]
scȝ ꝙ oīa dare ē ꝓdigalitas ⁊ viciū: sicut oīa retinere est
auaricia et viciū. pōt dici ꝙ omnia dare vnicuiꝙ̄ et ex q̄
cūꝙ̄ cā et casu ꝓdigalitas ē et viciū. sȝ dare omnia mem
bris dei et deo ꝑ ꝯsequēs informatōe diuini cōsilij: et ad
expeditiꝰ ⁊ ꝓpinquiꝰ sequēdum ipm̄: licitū ē et saluberri
mū. Aug. de bono ꝯiugali. bonū erat qd̄ faciebāt que de
substātia sua xp̄o ac discipulis eius necessaria ministra
bāt: ſ melius qui omnē suam substātiam dimiserūt vt ex
peditiores [illegible] Hiero. sup psalteriū.
[illegible]
ꝙ iactantiā et in celo collocat thesauros. hmōi ꝑditio ef
ficit̄ deus. Preterea ꝓdigalitas nō est dare queciūꝙ̄ quā
tūcūꝙ̄ sunt magna ⁊ p̄ciosa: dūmodo ita detur ꝙ datio ce
dat ipi dāti ad cōmodum maius ⁊ ꝑfectum quasi in in
finitum maiorē: ꝙ̄ cederēt si retinerent̄. qui ḡ dat omnia
ꝓ deo nō est [illegible] matth. xix. Do
minus det talibus centuplū in p̄nti et vitam eternā in fu
turo. vn̄ tales cōmodant ⁊ illud dant paupibus dn̄o ad
vsuram. i. recepturi maius incōparabiliter a deo ꝙ̄ dent.
Iuxta illō ꝓuerb. xiiij. Feneratur dn̄o qui miseretur pau
pis. Hiero. in quadā ep̄la. O quanta beatitudo ꝓ paruis
magna recipe. eterna ꝓ breuib. ꝓ morituris sp̄ viuētia
et habē dn̄m debitorē. Nec ē simile de oī retentōe ⁊ omni
erogatōne. quia omniū retentio ꝓuenit ex mala radice.
id ē ex cupiditate que est oīm maloꝝ radix. j. thimo. vj. di
stributio oīm ꝓ deo ex optima radice. s. dilectōe dei ⁊ vo
luntate sequēdi deum expedite: et via cōpetenti ꝑueniē
di ad deum. Aug. sup cān. Iacobi. Non tibi displiceat
paupertas tua: nihil ea pōt ditius inueniri. vis scire ꝙ̄ lo
cuplex sit: celum emit. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur ꝯsequent̄
ex glo. sup illud. habētes alimēta ⁊c̄. que dicit. ꝙ tp̄alia
nō sunt ꝓsus abiciēda. pōt dici ꝙ glos. intelligit hoc de
[illegible]
coꝝ infirmitatem aliqua ad comunē sustentatōe̅ reseruare
[illegible]
lis qui volunt diuites fieri ⁊c̄. et glo. dicit et nō sunt. vn̄

sextus hortatur ad fugā cupiditatis. vn̄ subdit̄. Qui eīn
[illegible]
volunt diuites fieri et nō sunt. vn̄ vult dicere. ꝙ que sunt
vite necessaria nō sunt talib̄ omnino abijcienda sȝ ꝙ pie
possunt retineri. vn̄ ꝑ negatōem dat intelligere affirma
[illegible]
deret ꝙ̄ necesse ē sustentatōi vite. nec illud qd̄ necesse ē si
ne quo duci nō pōt. abijciat. Uel pōt dici ꝙ glosa p̄dicta
intelligit̄ de abiectōne tp̄alium ꝙ̄tum ad vsum: nō ꝙ̄tum
ad dominiū tm̄. Nā vsus tp̄alium necessarius est haberi
vite humane. qui haberi pōt sine dominio ⁊ ꝓprietate. si
cut patet in paupibus qui nihil habent ꝓprietatis. Et ꝙ
iste sit intellectus patȝ ꝑ illud quod sequit̄ in glo. imme
diate vbi subdit. ꝙ habētes alimenta ⁊c̄. et qui vltra ten
dūt malum inueniūt. vn̄ in textu subdit̄. Nam qui volunt
diuites fieri ⁊c̄. i. qui volunt dominiū rerū tp̄alium habē
et quibus nō sufficit vsus incidūt ⁊c̄. habere igit̄ vsū ali
menti et tegumenti dominio relicto bene licȝ: et meritori
um est. qui aūt sic abijceret tp̄alia ꝙ nec dn̄ium nec vsum
vellet habere: minus discretus imo fatuus eēt iudicādꝰ.
et hoc ē qd̄ glo. intelligit ꝙ tp̄alia nō sunt ꝓsus abijcien
da. s. et ꝙ̄tum ad dominiū et ꝙ̄tum ad vsum. Uñ notabi
liter dici ꝓsus. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur de illa glo. super
illud voluntas ꝓmpta [illegible] dicit necessaria
retineat nō vltra vires dando. dōm ꝙ illud nō cogit. qa
vult dicere ſm ambro. ꝙ voluntas que ꝓmpta ē ad dan
dam elemosinam ita tm̄ ꝙ retinet necessaria tm̄: accepta
ē deo. et nō tm̄ accepta ē voluntas que ꝓmpta est dare. nō
ſm illud qd̄ nō habet. i. supra vires: sȝ ſm illud qd̄ habȝ
nec vult dicere ꝙ voluntas acceptior ē que dat sup̄flua ⁊
retinet necessaria ꝙ̄ que dat vtrūꝙ̄. Uñ glo. illa trūcata
ē. vn̄ statim sequit̄. nō hic dicit qn̄ꝙ̄ hoc melius eēt. s. to
tum dare: sed de infirmis timet. quos sic dare monet vt
egestatem nō patiantur. et infra. vt vestra habundantia
terrenoꝝ suppleat inopiam illorum qui omnia mūdi de
serunt. [illegible]
ꝙ̄ ꝓ ꝓposita. ¶ Ad illō qd̄ obijcitur. ꝙ qui deum temptat
peccat ⁊c̄. Dicendum omnia relinquit sive dat ꝓ deo ꝙ
nō temptat deum. tū ꝓpter diuina ꝯsilia. tū ꝓpter diuina
ꝓmissa. tū ꝓpter plurima remedia que haberi possunt. tū
ꝓpter exempla quibus manifeste videmꝰ ꝙ tales paupes
sustentantur. ex quo manifeste colligitur ꝙ talis modus
abrenūciatōnis diuinitus inspiratus nō facit temptare
[illegible]
securus. quinpotius ille deū temptat qui de diuinis ꝓ
missis dubitat. ꝓpter qd̄ hiero. sup illō matth. vj. Nonne
aīa plus ē ꝙ̄ esca. sic ait. In ꝓmissis veritatis nemo du
bitat. [illegible]
cta sunt oīa. qui igit̄ de hoc dubitat: sicut filij isr̄l deū temp
tat [illegible]
serto. his aūt nō debent viri sancti cōformari sed potius
[illegible]
Glo. aperiamur. i. paupes sumus a deo vt necessaria de
sint: sȝ nō destituimur oīno a deo: qr deꝰ pascit oues eius
[illegible]
rū imitatores. apperet ꝑ illō qd̄ habet̄ heb. vlt. Sint mo
[illegible]
serant neꝙ̄ derelinquā. Glo. ip̄e dn̄s dixit ad iosue nauę.
Uade ne te deserā quo ad necessaria neꝙ̄ derelinquā. vt
relinqueretur ille qui fame periret. sed quia hoc nō erit
[illegible]
sue. hoc eīn in illo ꝓmittit. si spem nr̄am in illo ponamꝰ
nō tenacibus. nō cupidis sed sp̄antibus in eum. Et quia
poterat illis videri ꝙ ad Iosue tm̄ fieret ista ꝓmissio. ad
hoc ap̄lus respōdit dicēs. ꝙ hos iuuabit sicut iuuit illā.
[illegible]
uit in p̄terito: ita iuuat nos hodie i p̄nti. et iuuabit nos
et omnes fideles in futuro in secula. ¶ Ad illō qd̄ obijci
[illegible]
[illegible]
[illegible]

et ē largitas: ꝯ fallit in his q̄ sūt supererogatōis. sicut ē ꝯsili
um paupertatis ꝛ castitatis. taliū eñ ꝑfectio attēdit̄ magis
ꝭm ꝑfectā ꝯfiguratōe3 ad xp̄m ꝛ diuine dilectōis modu3 q̄
est vt de⁹ sup oīa diligat̄: q̄ ꝭm mediū inter supfluū ꝛ dimi
nutū circa exteri⁹ subiectū. ꝛ q̄ hoc sit veꝝ p3 ꝑ Ambro. i
li. de officijs quasi circa ꝑncipiū vbi dicit̄. officiū oē aut
mediū aut ꝑfectū est qḋ scripturaru3 auctoritatibꝫ ꝓbare
possum⁹. habem⁹ eñ in euāgelio. si vis ad vitā ingredi ser
ua mādata. nō homicidiū facies ꝛc. hec sunt media officia
quibꝫ aliquid deest. Si vis ꝑfect⁹ esse: vade ꝛ vende omnia
que habes ꝛ da pauperibus. vbi dicit diligēdos inimicos ꝛ
orandū ꝓ calūniantibꝫ ꝛ ꝑsequentibꝫ nos. Si volum⁹ ꝑfe
cti esse hoc est ꝑfectū officiū qḋ greci cathorthoma dixerūt
quo corrigunt̄ oīa que poterūt lapsus aliquos habere. lar
gitas igit̄ que attendit̄ ꝭm officiū mediū in largiēdo fuat
modū. paupertas ꝟo spūs que attendit̄ ꝭm officiū ꝑfectū tri
buit totū. vnde eodē libro de liberalitate. liquet debere esse
modū liberalitatis ne fiat inutilis largitas. cui⁹ sobrietas
est tenēda. de quo mō subiūgit. mod⁹ liberalitatis tenēd⁹ est
vt qḋ bene facis: id quotidie facere possis. ne subtrahas
necessitati qḋ indulgeris effusioni. potuit eñ donare Jo
seph totas egypti opes. effundē thesauros regios. noluit
tñ de alieno effusus videri. maluit frumēta vendere q̄ dare
esurientibꝫ. q2 si paucis donasset: pluribꝫ defuisset. Sed hoc
spectabat ad officiū mediū. ꝭm q̄ ipse alibi dic tractans in
eodē li. illud ap̄li. nō vt alijs sit refectō vobis aūt angustia
aduertim⁹ queadmodū beniuolētiā ꝛ liberalitatē ꝛ modu3
ꝯprehēdit ꝛ fructū atq3 ꝑsonas. ideoq3 modū q2 in ꝑfectis
dabat ꝯsiliū. nō eñ patiūt̄ angustias nisi imꝑfecti. Verū.
q2 ꝑfectōni nō repugnat vis dominiū tenere: si quis dispē
set bona eccl'ie ideo subiūgit. Sz ꝛ si quis volēs eccl'iam gu
uare i sacerdotō ꝯstitut⁹ aut aliq̄ misterio. nō totū qḋ habꝫ
ꝯferat: ꝯ opet̄ cū honestate quātū officio satis est: nō mihi
imꝑfect⁹ videt̄. Ex dictis igit̄ colligit̄. q̄ licet virtutis ꝭm
statū ꝯmunē ꝛ officiū mediū sit tenere modū: ꝑfectōnis tñ
est totū relinq̄re si tñ in ꝯmūi aliqd habeat̄ qḋ dispēset. ꝯ
nō fuit imꝑfectū. Nec totū vniuersalit̄ relinq̄re dic exces
sum: q2 ꝯ spectat ad ꝑfectū officiū. vt patꝫ ꝑ ꝑducta: ꝛ ex eo
qḋ ambro. ꝑmittit in ꝑcedēti ca. vbi sic ait. Ceteꝝ dn̄s non
simul vt Eliseus boues suos occidit ꝛ pauit pauꝑes. ex eo
q̄ habuit vt nulla cura teneret̄ domestica. ꝯ relictis oībꝫ in
disciplinā ꝓpheticā se daret. si q̄ ꝓ disciplina ꝓphetica sūt
omnia relinquēda multoforti⁹ ꝓ disciplinatu xp̄i assequen
do ꝛ xp̄o expedite sequēdo. ¶ Pret. nota q̄ secus est de vir
tute theologica ꝛ ꝯsuetudinali. Nam virt⁹ cōsuetudinalis
que est ꝑmo ꝛ ꝑ se circa opatōes ꝛ passiones que sūt creatu
re in quibꝫ ꝯtingit esse supfluū ꝛ diminutū ꝯsistit in medio
ꝭm q̄ ponit ph̄us virtutē esse mediū duaꝝ maliciaꝝ nō cō
positum ex illis. vt color medius ꝛ extrem⁹. sed ꝭm supflu
um ꝛ diminutū. que ꝛ si sit mediū extremoꝝ: est tamē illis
ꝯtraria. virt⁹ eñ malicie est oīno ꝯtraria: ꝛ ideo nullo mo
do ex illis ꝯposita. sed mediū ꝑ illoꝝ abnegatōe3 ꝛ quodā
modo ad nos: nō q̄tu3 ad rem ꝛ naturā. vt vult ph̄us. vir
tus eñ ꝯsuetudinalis pōt tantū intendi q̄ fiet viciū: simili
ter ꝛ tantū diminui. In virtute theologica obiectū ꝑmo3
ꝛ ꝑ se est sūmū bonū. ꝭm cui⁹ ꝑuatōe3 est viciū ꝭm cui⁹ ha
bitum est virt⁹. ꝛ ideo ꝭm maiorē accessu3 ꝛ minorē ad eum
est virt⁹ maior ꝛ minor. Est ꝛ respectu vni⁹ termini tm̄. sc3 ad
quē: ꝛ alteri⁹. sc3 a quo: a quo sc3 ꝑ ꝑuatōe3. ideo nō ꝯsistit
in medio sicut ꝯsuetudinalis duoꝝ extremoꝝ. que sūt ꝭm
abūdantiā ꝛ defectum. quāto theologica magis accidit ad
abūdantiā tāto magis ē virt⁹: cui⁹ tñ est intēsio siue abun
dantia ꝑ accessu3 ad vnū terminū sc3 deū. ꝛ sō ꝑ nullā abū
dantiā q̄ fit in genē vel in ꝯpatōe pōt in viciū degenerare.
sicut p3 ꝑ ma ... accessus fidei. spei. ꝛ caritatis. q2 cū vir
tus theologica adiūgit̄ ꝯsuetudinali cui⁹ forma ꝛ ꝑfectio ē
virt⁹ ꝯsuetudinalis: tūc nō pensat̄ ex medio ne in viciū decli
net: q2 virt⁹ informata caritate. quāto pl⁹ abūdauerit: tāto
plus veri⁹ virtus erit. Vn̄ liberalitas addita caritati nūq̄
crescit in ꝓdigalitatē. q2 caritas q̄ est forma ei⁹ ponit habi
tum in liberalitate ꝓdigalitati ꝯtrariu3: ꝛ ip̄m tollit sicut

lux tenebras. posita aūt caritate pōt in ꝓdigalitatē degene
rare ꝑ superabūdantia q2 tam in ea nō est habit⁹ ꝓdigalitati
ꝯtrari⁹. Ex hoc p3 q̄ quāto maior ē mūdi ꝯtempt⁹ ꝛ mū
danoꝝ abiectō: tāto est virt⁹ maior. ¶ Si aūt obiicit̄ aliq̄
virtutē theologicā esse mediā inter extrema. vtpote spem in
ter ꝑsumptōe3 ꝛ desꝑatōe3. Fidē inter infidelitatē ꝛ ni
miā credulitatē. licet forte ꝯ extremū sit innoiatū. ꝛ sic de
alijs. attēdendū est tamen: q2 si ꝯ poneret̄: ꝛ huiōi extrema
nō differrēt a medio ꝭm abūdantiā ꝛ defectū. q2 virt⁹ theo
logica quo pl⁹ abūdat eo magis ē virt⁹. ꝯ habꝫ extrema (si
extrema dicēda sūt) ꝑ ꝑuatōe3. sicut extremū qḋ est infide
litas opponit̄ fidei siue fidelitati. ꝛ vt mihi videt̄. nulla vir
tus theologica habet nisi vnū extremū sibi ꝯtrarie opposi
tum. vt fides infidelitatē: spes desꝑatōe3: caritas odiū. Si
eñ de fide spe ꝛ caritate theologicis fiat sermo: nō ē nimia
spes nimia credulitas siue fides neq3 nimia caritas: ꝓut
nimietas sonat in viciū. sicut accidit in ꝯsuetudinalibus.
¶ Ad illud qḋ postea obiicit̄. q̄ q̄ subtrahit alij vite necessa
ria peccat ꝛc. dicēdum q̄ nō ē sile. q2 q̄ subtrahit alij neces
saria violētiā facit: ꝛ inducit eū in paupertatē inuolūtariā.
qui aūt subtrahit sibi volūtarie facit ꝛ in paupertatē volūta
riam se inducit. ac ꝑ ꝯ sicut argumētū illud nō valet: pau
pertas inuolūtaria nō est laudabilis: ꝯ nec voluntaria. sic
nec cogit ratō ꝑdicta. Vli⁹ est etiā defect⁹ in argumēto ꝑe
dicto. ꝑcedit eñ ꝑ suppositōe3 falsi cū dicit. q̄ oibꝫ vniuer
saliter abrenūcias necessaria sibi oīno subtrahit. q2 diuine
ꝓuidētie regimī se ꝯmittit ꝛ multos inueīdi modos ꝛ q̄ren
di sibi necessaria relinq̄t. ¶ Ad illud qḋ obiicit̄ q̄ exponit
se ꝑiculo mortis qui oīa relinq̄t. q2 ꝑiculo famis ꝛc. dicen
dū q̄ nō est veꝝ. q2 talibꝫ multa occurrūt remedia sustenta
tionis vite. vt videlic3 mēdicādo: laborādo: de q̄ labore in
fra ponit̄ q̄stio spālis. Pret. taliū dn̄s curā hꝫ spālem ꝛ il
los spāliter diligit. vn̄ Deut. x. Amat ꝑegrinū ꝛ dat ei vi
ctum ꝛ amictū seu vestitū. illi ꝓprie ꝑegrini sūt in hoc mun
do qui oīa ꝓpter deū dimittunt. vtpote pauꝑes volūtarij q̄
nō habent hic ciuitatē manentē sed futurā inquirūt. Hebr.
vltimo. Nō eñ a seculo auditū est q̄ quis ꝓ deo oīa relinq̄t
ꝛ postea fame ꝑierit. ꝛ hoc habet̄ ab aug. dicēte in quoda3
tractatu de ozone dn̄ica. neq3 eñ deesse quotidian⁹ panis
seu cibꝫ pōt iusto cū scriptū est. Nō occidet dn̄s fame aīa3
iusti. ꝛ iteꝝ. Junior fui etenī senui ꝛ non vidi iustū dereli
ctum. Et iteꝝ. querētibꝫ regnū dei ꝛ iusticiā ei⁹ oīa ꝓmit
tit apponi. ꝛ cū dei sūt oīa habētī deū nihil deerit: si deo ip̄e
nō desit. sicut danieli i leonis lacu iussu regis incluso prā
dium diuinit⁹ ꝑcurat̄: ꝛ inter feras esurientes hō dei pascit̄
Sic ꝛ helyas in fuga carnis ministrātibꝫ ꝛ volucribꝫ cibu3
apportātibꝫ nutrit̄. o huāne malicie detestanda crudelitas
fere perūt ꝛ aues pascūt ꝛ hoies insidiant̄ ꝛ seuiūt. Ex his
manifeste colligit̄. q̄ nō est ꝑiculū sed refugiū spretis oībꝫ
se totalit̄ dedicare ad deū colendu3. ¶ Ad illud qḋ obiicit̄
q̄ petim⁹ panē quotidianu3 in ozone dn̄ica. dicēdū q̄ hoc
poti⁹ facit ad oppositū q̄ ad ꝓpositum. Ex quo eñ quotidie
petim⁹ panē diuinū nec petim⁹ qḋ habem⁹: manifestu3 est
q̄ ꝑfectōis ē quotidiano victu esse cōtentū: ꝛ hoc documēto
diuino ꝛ ꝯsilijs ei⁹ inherēdo oīa relinquēda. aug. in ſmone
quodā. panē nr̄m quotidianū da nobis hodie. O sapiētia
vere diuina ꝓuidētia q̄ docuit ꝛ panē solū petē ꝛ hodie no
minare. Hoc eñ dicto ꝛ auiditas cū auaricia tollit̄: ꝛ hūa
ne vite insinuat̄ necessitas. patꝫ igit̄ q̄ oīa relinq̄re ꝓ deo
pauꝑibꝫ dare laudabile ē ꝛ meritoriū. vel sic vt dic aug. de
verbis dn̄i. xxv. sermone. panē inquit dixit epyusion hoc ē
supsubstātialē vt ... Qui nō cadit in corp⁹ sed est
panis vite eterne qui aīe nr̄e substātiam fulcit. q̄ quotidian⁹
dict⁹ ē ꝭm lucā: qui q̄tidie ꝓdest illi q̄ q̄tidie accipe mere
tur. in ꝯ intellectu sumpto pane nō ꝓcedit ratō. ¶ Sz ad
huc posito q̄ petat̄ panis materialis siue subā tēpalis que vi
te hūano sustētamēto ē necessariā. pōt dici q̄ mūdi ꝯtempto
res hūc panē nō reijciūt cū illum a fidelibꝫ in necessitatibꝫ
petunt ꝛ recipiunt vel alio modo acquirūt. Pret. huiōi pa
nis q2 nō est de ꝑse petendus: ex causa pōt peti vel non peti
licite. vt ei vult aug. ad ꝓbā. ꝓpē duo possunt operari tēpalia

necessaria vite. videlicet propter salutem corporis: et congruentem ha-
bitum persone quo cum hominibus honeste contingit viuere. hec autem que
[illegible] ad eterna [illegible] operari possunt. [illegible]
possessione temporalium in proprio vel in communi potest in salute corporis
[illegible] decere [illegible] honeste iuxta [illegible]
non potest huiusmodi temporalia relinquere: constat quod sic. non quod sunt aliqui
redarguendi ex contemptu illorum: que propter hec sola perenda sunt
Ex his patet quod non est necessarium petere panem quotidianum sm
[illegible] panis corporalis [illegible]
vel corporalis et spiritualis coniunctim est necessarium. ita tamen quod tota
causa necessitatis cadat ex parte spiritualitatis. ¶ Ad illud quod
obiicitur per glo. xii. ad Ro. ne quod nimis sit etc. dicendum quod omnia
dare [illegible] nimis.
dare enim [illegible] iuxta voluntatem et documentum suum: est dare ipsa
sicut decet. vt enim dicitur. i. Paralip. vlt. Tua sunt omnia et que de
manu tua accepimus dedimus tibi. Preterea glo. predicta nihil fa-
cit ad propositum. Apostolus enim hortatur nos quod obsequium nostrum sit ro-
nabile quantum ad obsequium corporale. i. quod obsequium corporale fiat
cum discretione. i. quod ita discrete fiat: ne ita excedat quod corpus de-
ficiat siue pereat. Unde glo. super illud ronabile. i. cum discretione
ne nequit nimis sit: sed cum extantia corpora vestra castigetis. vt non na-
ture defectu cogantur dissolui: sed vicijs mori. hec glo. Uicijs
mori facit potissime abiectio mundi. ¶ Si obijciatur per hoc quod ni-
mis facere dando omnia est causa mortis et dissolutionis corporis. di-
cendum vt tactum est. quod hoc non est verum. ¶ Ad illud quod obijcitur per illam
glo. [illegible] subtra-
hendo consilium vite etc. dicendum quod non licet sibi subtrahere victum
omnino. nec hoc facit qui omnia erogat pauperibus. vt ex dictis patet. cum
multa occurrant remedia sustentationibus talium. et cum dominus specialem
curam habet illorum. vt patet ex verbis aug. supradictis. Preterea non videtur
quod glosa intelligatur de vita corporali sed potius spirituali. cum optime
prouidet qui omnia dat rone preacta. ¶ Ex his patet responsio ad aliud
quia qui omnia relinquit pro deo non subtrahit sibi victus necessaria
licet quandoque superflua. vnde nec se morti exponit vt patet ex dictis.
¶ Ad hoc quod obijcitur quod qui defraudat pauperem pane est homo sanguinis
etc. Dicendum quod hoc est verum de pane necessario ad victum quod non
facit qui omnia pro deo relinquit vt ex dictis patet. Preterea aliud est
defraudare aliquem: et aliud est sua dare pro deo pauperibus. qui
enim aliquem defraudat illicite et dolose: et illo inuito quod illi
debetur subtrahit. qui autem sua dat pauperibus voluntarie: vtiliter
illa a se remouet Ioh. Cris. in quodam sermone melius seruatur pe-
cunia que in dextra pauperis collocatur. hanc mihi non calumniator
[illegible] quiet. non inuidus terminator non latro aufert: non fur noc-
turnus deripit non seruus fugam meditans inuadet. sed semper est tu-
ta semper integra semper salua. Unde ro proposita nihil facit ad pro-
positum: quia qui omnia dat pauperibus in nullo se defraudat. ¶ Ad
aliud quod obijcitur quod illud decretum sepe contigit si voluntate etc.
dicendum quod illud decretum truncatum est. subiungitur enim ibidem quod hec
[illegible] necessario incumbent: ille insperatus occurrit sub arbore et sub
ea oppressus est: incisor arboris non tenetur pro homicida hec de-
cretum. Ex hoc patet quod si contingeret aliquem post suam erogationem mor-
tem incurrere etiam ex defectu necessariorum. ex quo hoc non fit vo-
to erogantis sed forte ex incuria quadam: non est iudicandus homici-
da. ex quo operi licito et vtili incumbebat sua erogando. Et no-
ta quod negligentia dicit priuationem diligentie cum positione occasionis
alicuius mali quod accidit. Incuria dicit priuationem simpliciter. i. sine
[illegible] magis est [illegible]
malum accidit: quia ille cuius incuria quod inuenitur in decreto predicto
¶ Ad aliud quod obijcitur de verbo aug. quod quanti pauperes etc. xvi
q. i. decime. potest dici quod aug. loquitur de illis qui subtrahunt deci-
mas pauperibus quorum victui debentur. qui iuxta sniam euidentem
decreti inuasores aliarum rerum dicuntur. vnde in eodem dicitur. decime
ex debito requiruntur. et qui eas dare noluerit res alienas inua-
dunt. et post verbum aug. allegatum. scilicet quanti pauperes in locis in qui-
bus habitant etc. subditur. quia rem a domino pauperibus erogatam vel
[illegible]. ex quibus
apparet quod verbum propositum nihil facit ad propositum. quia ex verbis de-
creti habetur [illegible]
inuadunt vnde mortis incurrunt dispendium quod omnino incontingens
est illis qui omnia sua dant pauperibus. quia tales non sibi subtrahunt

scienter prouidentiam victus. vt ex dictis patet nec alijs. ¶ Ad illud
[illegible]
[illegible]
morti famis. Preterea verbum illud melius fuit occisis gladio ita in-
telligitur. minor fuit pena occisorum gladio quam mortuorum fame.
[illegible]
afflictis cruciatibus qui fame et siti paulatim consumpti sunt. et lo-
quitur de vltima captiuitate iudeorum. ¶ Ad illud quod obijcitur
per glo. super illud Luc. iij. Qui habet duas tunicas que est. quod non
quisque sibi totum eripiat sed quod habet cum paupere partiatur. dicendum
quod vt patet ex textu et glo. beatus Ioh. hortabatur peccatores ad opera
misericordie: non iustos ad opera supererogationis vnde vocabat eos ge-
nimina viperarum. Et glo. ecce quantum valet opera misericordie que ad
dignum penitentie fructum pre ceteris precipiuntur. talibus autem non conue-
niebat exhortatio de omnibus erogandis. ¶ Ad aliud quod obijcitur
de glo. super illud Luc. xij. Nolite querere quid manducetis. que est
non precipitur quod nihil pecunie ad vsus necessarios reseruetur a
sanctis cum dominus loculos etc. Responsio patet ex verbis glo. nihil reti-
nere ad vsus necessarios non precipitur a domino. sicut plane dicit
glo. sed consulitur. ad hoc quod subiungit cum dominus loculos habuisse le-
gatur [illegible] loculos. [illegible]
pauperibus alijs impartiendo vt dicit Hiero. Habuit etiam loculos
condescendendo infirmis. sicut habetur ex glo. super illud ps. produ-
cens fenum iumentis etc. dominus loculos habuit in vsus ipsorum qui cum
illo erant et suos. et religiosas mulieres in comitatu que ministra-
bant ei de suis. in his infirmorum magis personam suscipiens preui-
dit ei multos infirmos futuros et ista quesituros. vnde etiam ibi
eorundem personam suscepit vbi dixit. Tristis est anima mea vsque ad
mortem. et de his duobus super illud Ioh. xij. ea que mittebant etc.
glo. cui angeli ministrant loculos habet in sumptus pauperum con-
descendens infirmis. habuit enim loculos in articulo necessita-
tis. tempore quando transibat per samaritanos. in quo etiam articu-
lo discipulos loculos habere permisit sm illud Luc. xxij. quan-
do misi vos sine pera et saculo. Glo. non eadem regula viuendi
persecutionis que pacis tempore discipulos informat. missis quidem disci-
pulis ad predicandum ne quid tollerent in via precepit. ordinans scilicet
vt qui euangelium predicat: de euangelio viuat. instante vero mortis
articulo et tota illa gente pastorem simul et gregem persequente:
[illegible] necessaria
victui donec sopita persecutorum insania tempus euangelizandi re-
deat. Ex his glosis apparet manifeste. quod modus habendi in
domino in nullo diminuit paupertatem. Sic enim dominus condescendit
infirmitati et necessitati: vt tamen salua esset forma paupertatis
et exemplum quod precipue venerat monstrare hominibus. iuxta quod di-
cit apostolus. ij. ad Cori. viij. Scitis gratiam domini nostri ihu xpi. quoniam
propter nos egenus factus est cum diues esset: vt illius inopia diui-
tes vos essetis. ¶ Ad illud quod subditur ne timore inopie iu-
sticia deseratur. dicendum quod est duplex inopia. quedam inuoluntaria:
quarta voluntaria. prima inducit metus defectum et [illegible]
[illegible]
[illegible] habere etc. et hec disponit ad
iusticiam perfectam: quia mentem facit ad omne bonum idoneam sicut con-
tra radix omnium malorum est cupiditas. et hoc est quod dicit Cris. xlvij.
omel. super Math. Si volueris videre animam tuam auarum: qualem
admodum [illegible]
bens sanum: ita inuenies eam perforatam vndique a sollicitudinibus
et a peccatis putrefactam et erugine plenam. et non anima inopis vo-
luntarie est talis: sed fulget quidem velut aurum. splendet autem velut
margarita [illegible] sollicitudo
[illegible]
cet demonibus. non assistit regibus: sed assistit deo. non miscetur
cum hominibus [illegible] non habet thesaurum terrenum sed
celum. non indiget seruis: magis autem seruos habet pa[illegible]
nes et cogitationes que regibus dominantur. quid [illegible] paupere [illegible]
pauimentum denique habet celum. si autem pauimentum tale est. ex-
cogita [illegible]
bis qui super nubem vehi debet et esse cum xpo. Ex his appa-
ret quod in paupertate voluntaria magis [illegible]
[illegible]
[illegible]
timere debet. dicendum quod ex verbis glose patet [illegible]

nō plus exigit. quo insinuat ad exigentiā necessitatis vite hoc nō requirit. z hoc verū est. s hoc potius diuini ꝯsilij intuitu ꝑsuadēte. ¶ Ad illud qđ postea obijcit ꝙ egestas declinat a iusticia. pz rñsio ex dictis. qz est duplex egestas sicut duplex inopia. Joh. Crisost. in quodā sermōe. habet paupertas martiriū suū z egestas bene tolerata facit martirē. Sed egestas ꝓpter xp̄m nō ꝓpter necessitatē. ¶ Ad illud qđ obijcitur ꝑ glosā qui ad alienā mēsā ꝯuenit zc. dicēdū ꝙ glosa loquit ſm cursū frequētiorē nō aūt ſm veritatē z necessitatē. vt ei frequēter accidit q ad mēsas ꝯueniūt aliorū dñis mēsarū adulāt. Multi aūt sūt viri boni q ad mēsas magnorum ꝯueniūt. qui nō illis adulāt. vtpote homies deū timētes qui sūt socij z ꝯmēsales diuitū. Preterea illud notabile est qđ dicit. octo dedit. quo pz apte: ꝙ glosa nō loquit de illis qui exercēt se i aliquibus opibus laudabilibus z meritorijs sed de illis potius qui nugis z vanitatibus intēdūt. vt psaltes z histriones quales nō sunt iudicādi volūtarij paupes. q ꝓ salute p̄ximorū z ꝓpria orōnibus lectōnibus z p̄dicatōibus insistūt. ¶ Ad illud qđ obijcit de hereticis q dicūt apłici. pōt dici. ꝙ de z natura nihil possidebāt nec recipiebāt viuētes ꝯiugibus aut res ꝓprias possidētes aut eos q aliquid in hoc mūdo habebāt ad vsum. nec tñ ꝓpter hoc heretici erant ſm ꝙ dicit aug. de heresibus: s ideo erant heretici. qm̄ se ab ecclīa sepantes nullā eos spem habere putabant: qui his rebus vtebāt quibus ipi caruerūt. Adhuc p̄dictis addendū ē ꝙ si quis instinctu z feruore caritatis aliqđ arduū attemptaret ꝙ sine difficultate tāta sustinere nō posset: quin oporteret eum finē anticipare z mortē accelerare. dūmodo illud sine ꝯsciētia z intentōne huiꝰ acceleratōis attemptaret z vitam i illo ꝯtinuaret: certe nullo modo dubito quin ista cōtinuatōne fieret deo acceptus z p̄miū ei accumularet. nec dicendū est ꝙ talis exponeret se discrimini ꝑditōis. sicut aliqui forte dicūt: sed potius gradū ascenderet meriti maioris. vnde talis esset ꝯsolandus illo verbo Judic. v. Qui ꝓpria voluntate obtulistis de isrł aīas vestras ad ꝑiculū. bñdicite dño. z in eodē. qui ꝓpria volūtate obtulistis vos discrimini benedicite dño. i. debetis deū benedicere z in grāȝ actiōne ꝯsistere: cuius instinctu hoc attēptastis. vñ si oia relinquēdo aliquis mortē ꝯueniret nō peccaret.

Membrū secūdum

Onsequēter q̄rit vtrū oia relinquere ꝓ deo z nudus sequi xp̄m sit actꝰ ꝑfectōnis. z circa h duo queruntur. Primo in generali. vtrū relinquere oia ꝓpter xp̄m sit euāgelice ꝑfectōnis. Scđo in spāli vtrū sic relinq̄re oia vt nihil retineat nec i cōmuni nec in ꝓprio: sit euāgelice ꝑfectōis.

Articulus primus

Jrca p̄mū opponit sic ad ptē affirmatiuā. Mathei. xix. Si vis ꝑfectꝰ esse vade z vende oia que habes z da paupibus z veni seq̄re me. Marci. x. Uade quecūqz habes vende. ecce ꝙ oia dare paupibus z nudū sequi xp̄m ipo testāte ꝑfectōis ē. ¶ Preterea glo. ibidē. diligit eos ihs q mādata legis custodierūt s qđ minꝰ ē his qui ꝑfecti volūt esse: adiūgit vñ sequit. Si vis ꝑfectꝰ ē zc. hec glo. Preterea alia glo. Ecce vita ꝯtēplatiua q̄ ad euāgeliū ptinet. ¶ Preterea ꝑfectis ꝓmittit ptās iudicādi alios. z nō iudicari ab alijs. sicut pz ex glo. sup illud psalmi. Non resurgunt impij in iudicō z dabit executō in iudicō. Sz relinquētibus oia z in paupertate sequētibus xp̄m ꝓmittit ptās iudiciaria in via z ꝯferet executio in iudicio. vñ Math. xix. Ecce nos relinquimꝰ oia z secuti sumꝰ te. z post. Amē dico vobis ꝙ vos q secuti estis me in regeneratiōe cū sederit filiꝰ hoīs in sede maiestatis sue: sedebitis z vos sup sedes iudicātes duodecim tribus isrł. ibi glo. Qui relinq̄rūt oia z secuti sūt dñm hi iudicabūt. ¶ Preterea Mar. x. vnū tibi deest vade z q̄cūqz habes vende z da paupibus zc. Glo. sup illud. Unū tibi deest ad ꝑfectōnē. ex quo pz. ꝙ ea q̄ sequūt. scz vendere oia z dare paupibus zc. ꝑfectōis sūt. Et alia glo. sup illud Quecūqz habes vēde z da paupibus. q̄ est. oia dimo. nō ptē

sicut ananias. hoc potissime faciūt q nihil sibi reseruant. ¶ Preterea Bern. in quadā epła. volo te esse amicū pauperū: magis aūt imitatorē. ille gradꝰ ꝓficiētiū est: hic ꝑfectorū. amicitia pauperū regū amicos ꝯstituit: amor paupertatis reges. regnū deniqz celorū pauperū est. ¶ Preterea ꝑfecti sunt qui discipulatū dñi sine vita discipulorū ꝓfitent. Luc. vj. ꝑfectus ois erit si sit sicut magr̄ eiꝰ. hoc faciūt q oia relinquūt ꝓpter dñm. vnde Luc. xiiij. ois ex vobis qui nō renūciauerit omnibus q̄ possidet nō pōt meꝰ esse discipulꝰ. ibi glo. Uere qui vult meꝰ esse discipulꝰ: opz ꝙ renūciet oibus. Et alia glo. sic dicit. Relinq̄re oia ē tm̄ ꝑfectorū q oia tpalia postponūt z solis eternis inhiant. ¶ Preterea hoc idē ondit exemplo dñi cuiꝰ vita forma fuit ꝑfectōis. Math. viij. vulpes foueas habēt zc. Glo. Quid me ꝓpter lucrū seculi vis sequi. cū ita sim paup vt nec hospiciolū qđ meū sit habeā. q̄ xp̄c prorsus nihil habuit. q̄ zc. ¶ Itē sup illud Math. xvij. vade ad mare zc. Glo. dñs tāte paupertatis fuit vt vñ tributa solueret nō haberet. habebat quidē iudas cōia in loculis sed res pauperū i vsus suos assumē nephas duxit ad ipsum: dans exēplū nobis. Si q̄ xp̄c tāte paupertatis fuit ꝙ nō potuit soluē denariū: manifestū est ꝙ fuit in sūma paupertate Luc. ix. vulpes foueas habēt zc. Glo. ego sum tāte paupertatis vt nec hospiciū habeā vt in eo regescā. ¶ Preterea Joh. xiiij. Uenit princeps mūdi huiꝰ. Glo. noluit dñs habē ꝙ ꝑderet. paup venit: ne habēt qđ dyabolꝰ auferret. q̄ si oia tpalia possunt ꝑdi nihil habuit tpale. ¶ Preterea ij. Corin. viij. Scitis grām dñi nrī ihu xp̄i qm̄ ꝓpter nos egenꝰ factꝰ est. q q̄ sic abrenūciat vt egeat: maxie xp̄o se ꝯformat. ¶ Preterea sup illud qđ sequit ibidē. in hoc ꝯsiliū do. aug. in originali factꝰ est egenꝰ in tantū vt nō habēt qđ habēt vulpes. z in h ꝯsil. q̄ dñs subaudit vt eiꝰ paupertatē imitemi. Ex quo pz. ꝙ vita xp̄i fuit exēplū ꝑfectōis. oia relinq̄re ꝑfectōis est. ¶ Preterea xp̄c imitabilis est. maxie q̄tum ad ea q̄ sustinuit in cruce. iuxta illud. j. Pet. ij. xp̄c passus ē ꝓ nobis vobis relinquēs exemplū vt sequamini vestigia eiꝰ. in cruce aūt fuit nudꝰ pauper z abiectꝰ. Tren. iij. Recordare paupertatis mee z trāsgressionis absinthij z fellis. in his q̄ potissimū ē xp̄m imitari. vñ Hiero. ad eludiā. Uis esse ꝑfectꝰ z in p̄mo stare fastigio dignitatis qđ fecerūt apłi: vende oia que habes z da paupibus z seq̄re saluatorē. z nudā solā ꝙ crucē ꝯtate nuda sequaris z nuda. ¶ Preterea illud astruit testimonijs sanctorū Ambro. sup lucā. Qualis debet ēē qui euāgelizat p̄ceptis euāgelicis designat. vt sine vga sine pera sine calciamento sine pane sine pecunia. i. subsidiū tpalis vł secularis adminicula nō requirēs. fideiqz totꝰ putet sibi q̄ minꝰ eo requirit magis posse suppetē. sic q̄ hoc attestat ꝑfectōm p̄dicatōis euāgelice: vt nullū ꝓprius requirat adminiculū sectare. z h ē ēē in altissima paupertate. ¶ Preterea ibidē in li. de officō. nullū adminiculū p̄stāt diuicie ad beatā vitā. qđ euidēter dñs ondit in euāgelio dicēs. Beati paupes qm̄ vestrū ē regnū dei. itaqz paupertatē famē dolorē que putāt mala nō solū impedimento nō esse ad vitā beatā: s adminiculū esse euidētissime ꝓbatum ē. si q̄ nō solū adminiculū nō sūt ad vitā beatā bona externa s etiā dispēdiū: paupertas aūt fames z dolor z huiꝰ que mala reputāt ad vitā beatā expediūt: q̄ vitā beatā impediūt relinq̄re: z que beatā expediūt amplecti ꝑfectōis ē. q̄ zc. ¶ Preterea Greg. omel. vj. sup Ezech. priores p̄res ꝯiugas ducebāt filios ꝓcreabāt substā possidebant curis rei familiaris intēdebāt. p̄dicatores aūt sctos Ysaias ꝓphetie tā spū p̄uidēs subas deserē: nihil in t̄ra q̄rere nihil possidere: nō eos velut hoīes p terrā ambulātes: s vt nubes volātes nouerat. qui sunt isti qui vt nubes volāt Ysa. lx. ¶ Preterea Hiero. in epła ad iulianū. Si vis ꝑfectꝰ esse vade inqt z vēde nō partē substā sed vniuersa q̄ possides z da paupibus nō amicis nō ꝯsanguineis nō ꝓpinquis non vxori nō liberis. plus aliquid addā nihil tibi ob metū inopie reseruabis. ne cū anania damneris z saphira. z da cūcta paupibus. ¶ Preterea Crisost. sermōe xx q sup epła ad Heb. Nemo causet de paupertate tanq̄ causa sit multorū malorū. neqz obloquat xp̄o qui ꝑfectōnē illā dixit. Si vis ꝑfectꝰ esse zc. hec enī ipse z verbis dixit z opibus ondit et per discipulos suos docuit. ¶ Preterea.

Sen. in quadā epla. breuē tibi formulā dabo qua te metiaris qua pfect⁹ iā te esse sentias. tūc te habebis inimicū intelliges infelicissimos eē felices. ¶ Cōtra. Eccl. xxvij. ꝓpt inopiā multi deliqrūt. s nihil qd est via ducēs in culpā spectat ad pfectōez euāgelicā ⁊c. ¶ Prer. Eccl. vij. vtilior ē sapientia cūctis diuitijs. glo. ꝙ sola. s diuitie ñ faciūt hominem pfectū: ꝯ multominꝰ nec paupertas ⁊ indigētia. ¶ Prer. ꝓuerb. xxx. mēdicitatē ⁊ diuitias ne dederis mihi s tribue tātū victui meo necessaria. s nihil facit ad pfectōez euāgelicā qd sapiēs sapiēter recusat. ꝯ ⁊c. ¶ Prer. vbo pdicto subiūgit ne forte faciat⁹ alliciar ad negādū deū ⁊ dicā q̄s ē dominꝰ: ⁊ egestate ꝯpulsus furer ⁊ piurē nomē dei mei. Glo. ne copia vel inopia trāseūtiū rez in obliuionē decidā eternoꝝ. ꝙ inopia [illegible] ¶ [illegible] ꝙ ꝓ deo relinquere ⁊ sequi xp̄m in paupertate pfectōnis ē. qd astruit ipsa veritas scꝫ xp̄c ꝯuersatōe ⁊ doctrina: amicoꝝ ⁊ ꝓpinqꝝ vocatōe: ⁊ ꝓmissiōe: ⁊ remūeratōe. Cōuersatōne in paupertate artissima vitā inchoādo: ꝯtinuādo. vt merito de eo intelligat qd [illegible] ego ⁊ in laboribꝰ a iuuētute mea. Per hoc ei ꝙ dic suꝫ: notat imutabilitas siue paupertatis ꝯtinuatio. Doctrina paupertatis pfectōez astruendo Math. xix. Amē dico vobis ꝙ vos q religstis ⁊c. ꝙ quādā ꝯgruētia debet paupibꝰ volūtarijs q in vita ista vt paupi xp̄o se cōformāt se deicuīt Greg. i moral. Quisqs stimulo diuini amoris excitat⁹ hic possessa reliquit. in iudico ꝓculdubio culmen iudiciarie ptātis obtinebit. silr remūeratio regni ad qd electi sunt pauperes [illegible] s mūdo diuites in fide heredes regni ⁊c. Hoc ꝙ fideliē ⁊ infallibiliē tenēdū ē. qd tot modis pꝫ ab ipa veritate ꝓprobatū. vñ rōnes inducte ad hāc [illegible] firmiter tenēde ꝙ [illegible] ¶ Ad illud qd pmo inducit ꝓ alia pte. scꝫ ꝙ ꝓpt inopiam multi deliquerūt ⁊c. pꝫ rñsio p distinctōez inopie positā in pcedenti ꝓblemmate. Cris. smōe. xviij. sub epl'a ad Heb. diuitie delicie glia cūcta hec carnis sunt ⁊ amor corpoꝝ. nō igitur amem⁹ ampliora: s paupertatē semp sectemur summū et magnū bonū ē. ¶ Ad illud qd obijcit ꝙ vtilior ē sapiencia cū diuitijs ꝙ sola ⁊c. pōt dici ꝙ hoc vez est inqtuꝫ diuitie sunt ꝯplemēta necessitatis egenoꝝ. vñ glo. bonū ē necessaria indigēti tribuere. hec aūt faciūt diuitie erogate paupibꝰ. vñ quo ad s signāter dic vtilior. nec tñ sequit ꝙ simpliciē pfectior. vñ nō oīne qd ē ad aliqd vtiliꝰ simplr est pfectius. exemplū pꝫ in actiua ⁊ ꝯtēplatiua. Actiua ei quo ad aliqd est vtilior: tñ simplr ꝯtēplatiua pfectior. ¶ Ad illud qd obijcit. ꝙ diuitie nō faciūt beatū. ꝯ multofortiꝰ nec paupertas. Dicēduꝫ ꝙ bene sequit de paupertate inuolūtaria sed nō volūtaria. volūtaria ei paupertas beos facit. Augus. sup cano. Jacob. felicitas magna xp̄ianoꝝ qbꝰ datū est vt paupertatē faciāt pciū regni celoꝝ. Berñ. Regie ptātis est beātificare ꝓ volūtate amicos. vide ꝙ magne dignitatis facta paupertas sit. vt nō mō patrociniū ipa sibi non qrat: s ⁊ ferat indigētibꝰ. Ex s pꝫ ꝙ paupertas volūtaria de q loquimur s bonos facit. ¶ Ad aliud scꝫ mendicitatē ⁊ diuitias ne dederis mihi ⁊c. pꝫ rñsio ex dictis. qꝛ sapiēs petit ꝙ nō arciat paupertate q ex nimia egestate ꝯpellat eū ad furtū et piuriū. vt pꝫ ex lra sequēti. vt aūt ex dictis patꝫ talis nō ē in volūtaria paupertate in q ē magna sufficiētia. vt eñ dicit Berñ. Sola paupertas sufficiētiā ministrat. vñ ⁊ dic Jo. Criso. i smōe. xviij. ad Heb. Nihil opulētiꝰ eo q paupertatē spōte diligit ⁊ cū alacritate suscipit. Cris. etiā soluit hāc obiectionē smōe. viij. ad Heb. vbi inē alia dic. In veteri testamēto multa rō diuitiaꝝ habebat. paupertatis plurimꝰ erat ꝯtēptꝰ: vbi hec qdē maledictū erat. illo bñdictō. s nūc neqꝫ ita ē. s si vis audire paupertatis pdicamēta: ipam ꝓfessus est xp̄c. ⁊ dixit. Filiꝰ aūt hois nō hꝫ vbi caput suū reclinet. Et iteꝝ discipulis dicebat. Nolite possidē auꝝ neqꝫ argentū neqꝫ duas tunicas. ¶ Ex dictis pꝫ rñsio ad glo. ꝙ dicit Ne copia vel inopia trāseūtiū rez i obliuionē decidā eternoꝝ. qꝛ paupertas volūtaria eximiat cupiditatē. ⁊ spm̄ ad ꝯtēplāda celestia erigit. nullꝰ aūt spūs magis ē ad celestia ꝯtēplāda idoneꝰ ꝙ ille q ē oīno exoneratꝰ a tpalibꝰ. cuiꝰ thesaurus in celo ē. [illegible] Cris. i smōe [illegible] ad Heb. paupertatem

erripe bonū est. paupertas est adiutrix quedā in via q ducit ad celū [illegible] quedā magna ⁊ admirabilis portꝰ trāquilliꝰ. Sen. in epl'a. Si vis vacare aīo vel paup sis: oportet vt paupi silis sis.

Articulus secūdus

Consequēter qrit vtꝫ sit dec⁹ pfectōis relinquere oia i ꝓprio ⁊ in cōi. ꝙ sic: videt. ex mītis pfectōis marie pꝫ ꝙ oia relinqre ē opꝰ pfectōnis. Et s pōt argui. Si oia relinqre ē opꝰ pfectōis ⁊ hmōi paupertas statū inducit pfectōis: multofortiꝰ oia relinqre i ꝓprio ⁊ in ꝯmūi. ¶ Ad idē facit. qꝛ hmōi paupertas magis ꝯformat hominē paupertati xp̄i ⁊ eū magis reddit acceptū xp̄o. ¶ Prer. aug. ad paulinū diffiniēs deꝫ ꝯtēptorē [illegible] reuera inquit oia ꝯtēnit q nō solū quātū habuit. s etiā quātū potuit hr̄e ⁊ noluit. pōt aūt ꝯtēnere intātū: ꝙ nihil habeat i ꝓprio vel i ꝯmūi [illegible] ¶ Prer. Hiero. ad heliodorū senonēñ. archiepm. Felix q nihil sibi retētat ex oibꝰ. nō hꝫ foueā vt vulpes: ñ vt volucres nidū: nō loculos quō iudas. nō domos sic̄ nec marie i diuersorio. imitatꝰ pfecto illū q nō habebat vbi reclinaret caput. s q imitat xp̄m oia relinquēdo q oia ꝓrsus reliqt pfectꝰ ē. vt ex dictis pꝫ. s s potissime facit q nihil sibi neqꝫ i ꝯmūi neqꝫ i pūato retinet. ꝯ ⁊c. ¶ Prer. duplex ē ciuitas. dei scꝫ ⁊ dyaboli. hierlm ⁊ babilon. q oppositōes hñt ⁊ in seipis ⁊ in suis fundamētis. s fundamētū ciuitatis babilōis vt dic aug. ē cupiditas: ergo quāto qs recedit a cupiditate tāto magis accedit ad ciuitatē dei. s paupertas in q qs nihil habꝫ nec i ꝯmūi nec in spāli ⁊ ꝓrsus omnibꝰ renūciatis tam affectu ꝙ effectu: est que maxime elongat ab auaricia: ergo ⁊c. ¶ Prer. diuitie sunt incendiū cupiditatis qꝛ difficile est eas habē ⁊ non amare [illegible] quāto plus quis elongat se ab incēdio peccati tanto pfectiꝰ agit. hoc aūt fit renūciatis omnibꝰ in ꝓprio ⁊ in cōmuni. ergo ⁊c. ¶ Prer. triplex ē ꝯsiliū. paupertatis: obediētie: castitatis. s quāto quis generaliꝰ ⁊ vniuersaliꝰ obedit: tāto pfectiꝰ agit. Silr de ꝯsilio paupertatis. ꝯ pari rōne s cōsilio castitatis. Si dicas ꝙ nō est silr. qꝛ diuitie sunt de necessitate vite. hoc nihil ē. cū multi qui nihil habēt ꝓrsus viuere possunt. ¶ Prer. pfectior ē paupertas quā pfectior comitatur obediētia. Sꝫ qui hñt ꝓpriū in ꝯmūi: ab illo p obediētiā nō pñt excludi nisi rōne pctī. qui aūt nihil ꝓrsus hñt obedire tenet vbiqꝫ terraꝝ. Si ꝯ pfectō euāgelica maxime ꝯsistit in pfectōe obediētie. ꝯ vniuersalit abrenūciare oibꝰ facit ad pfectōez euāgelicā. ¶ Prer. ꝯtēptꝰ ꝯsentiū ē laudabilis. hec ē q [illegible] maior [illegible] marie laudabil [illegible] hoc marie fit [illegible] ꝓprio ꝙ in ꝯmūi oibꝰ renūciādo ꝯ ⁊c. ¶ Prer. paupertas alta ē laudabilis. ꝯ altissima q est ꝓprietatē nō habē in ꝯmūi vel in spāli ē laudabilior siue potius laudabilissima ⁊c. ¶ Prer. tāto via rectior. quāto eiꝰ mediū ꝯformiꝰ ē extremis. s sūma paupertas ē tā in initio vite ꝙ in termio. ꝯ si in medio oia abdicūt rectissima via ꝓcedit. Sꝫ quāto via rectior tāto pfectior: ꝯ ⁊c. Greg. i moral. li. xiij. Sūt nōnulli iustoꝝ q ad ꝯprehēdendū culmē pfectōis accincti. dū altiora interiꝰ appetūt: exteriꝰ cūcta derelinquūt [illegible] marie renūciando [illegible] ꝙ i ꝯmūi ꝯ ⁊c. ¶ Prer. Greg. li [illegible] dyalogoꝝ loqt de Ysaac monacho ⁊ abbate. Cū beo Ysaac crebro discipuli hūiliē innuerēt. vt ꝓ vsu monasterij possessiones q offerebant acciperet. ille sollicitꝰ sue paupertatis custos fortē sniaz tenebat dicēs. monachꝰ q i terra possessionē qrit monachꝰ nō est. sic quippe metuebat paupertatis sue securitatem pdere: sicut diuites solēt diuitias custodire. hec gregorius [illegible] terra possessionē qrere [illegible] ꝙ possessionē renūciare tā i ꝓprio ꝙ i ꝯmūi ad pfectoꝝ facit ¶ Prer. [illegible] abbatē [illegible] monachus ad patria [illegible] defūctis. pñē sube fratribꝰ pñē paupibꝰ largitꝰ est. nihil [illegible] [illegible] erat aūt āneꝝ quindecim [illegible] in xp̄o sollicitudinē igressus ē. hec Hiero. ꝯmēdat ꝯ ꝙ nec in ꝓprio nec in ꝯmūi aliqd retinuit. hec ꝯ vere pfectōnis ē.

¶ Pret. hiero. ad pāmachiū. Si vis pfect⁹ eē nō tibi ipo-
nitur necessitas vt volūtas ꝑmiū ꝯsequat. si ḡ vis pfect⁹ eē
ꝛ desideras eē qð ꝓhete qð aplī qð xp̄c: vende nō ptē sube
ne timoꝛ penurie infidelitatis occasio sit: ꝛ cū anania ꝛ sa
phira peas. ¶ vniuersa ḡ possidēa cū ꝑ vendideris de pau
peribꝫ. hec hiero. ḡ min⁹ timēt perire q nec in ꝓprio nec in
ꝯmūi aliqð retinēt: q̄ q in ꝯmūi retinēt. tā sic q̄ sic tpalibꝫ
renūciare maioris ondit pfectōis eē. ¶ Cōtra. Act. xx. be
ati⁹ magis ē dare q̄ accipe q ḡ ponit se i necessitate accipi
ēdi ꝛ ꝑuat se ꝑtate dādi: ꝑuat se eo qð beati⁹ ē: ita vt videt
eo qð ē pfectoi viciui⁹. ꝟ aūt nō ē ꝯsonū ambulāti in via ꝑ-
fectōis. ¶ Pret. oibꝫ renūciare mō pdicto duplicē videt in
ferre iniuriā paupibꝫ. vnā eximēdo sibi ꝑtatē bñfaciēdi cū
eisdem posset bñfacere ꝑ elemosinaꝝ largitōes: alteram q̄
in dispendiū paupeꝝ ꝛ marie debiliū ꝛ infirmoꝝ surripit
elemosinā que eisdem debetur. quibꝫ qñqꝫ subtrahit eo q
multotiēs sic renūciantibꝫ impēdit. huic ꝯsonū est qð dici
tur. j. q. ij. siquis. Nō inquit dicere quale pctm faciunt qui
cibos paupeꝝ ꝯsumēdo suscipiūt qui ecctiaꝫ quā iuuare ꝟ
ꝓprijs facultatibꝫ debuerant: suis expēsis insup grauant.
¶ Pret. temptatō dei ꝓpriissime ē. vitā assumere in qua tota
cura deo ꝯmittit sine oīni hūana ꝓuidētia. qð faciunt oia
relinquētes in ꝓprio ꝛ in ꝯmūi. qꝛ dū supest hūanū ꝯsilium
oīno ꝯfugere ad diuinū: est temptare deū. ¶ Pret. mendici
tas nō est ꝑ se de eligēdis. ꝛ ꝓpter ꝟ dic glo. aug. ij. Thess.
vlt. Qui nō vult opari ꝛc. Aplus vult suos dei laborare
vt nō ꝯpellant egestate necessaria petē. hoc ē mēdicare qð
si eēt ꝑ se de eligēdis: nō necesse eēt laborare ad eiusdē eua
tionē: nūc aūt post ꝗ̄ opertet ei occurrē ꝑ manuale opa
tionē nō erit ꝑ se de eligēdis. q̄re qui eā ꝑ se eligit sine ma
nuali opatōe: male videt agere ꝛ ꝯtras snias aplī ꝛ augu.
¶ Pret. Luc. vj. pfect⁹ ois erit si sit sicut mgr̄ ei⁹. Sed xp̄c
loculos habuit. vt patꝫ Joh. xij. vbi dicit q iudas loculos
ferebat. ḡ ꝓprietatē nolle habere in ꝯmūi nō videt eē pfectō
sed poti⁹ supstitio: i qua discipul⁹ videt se pferre magistro.
¶ Si dicas q loculos habuit ꝑ alijs. Contra. aug. dicit et
habet. xij. q. j. habebat dñs loculos a fidelibꝫ oblata cōser
uans: ꝛ suoꝝ necessitatibꝫ ꝛ alijs indigentibꝫ tribuebat.
¶ Pret. nōne aplī habebāt possessiōes ꝟ quibꝫ dicit. ij. Co
rin. vj. Tāq̄ nihil habētes ꝛ oia possidētes. nota q nō di
citur nihil habētes ꝟ tāq̄ nihil. ꝛ Act. iiij. quotqt possesso
res agroꝝ aut domoꝝ erāt vēdētes: offerebāt pcia ꝛ pone
bant aū pedes aploꝝ. ¶ Pret. gr̄a est pfectō nature ꝛ glia
gr̄e. vnde nihil aliud ē glia q̄ gr̄a pfecta. Sed stat⁹ est pfe-
ctio status. vnde stat⁹ glie est pfectō stat⁹ gr̄e. vnde stat⁹ gr̄e
reddit hoiēꝫ deiformiorē q̄ stat⁹ glie. sed vt habet a Boe
cio. Felicitas est stat⁹ oim bonoꝝ aggregatōne pfectus. qð
absqꝫ dubio veꝝ est de felicitate glie. cōditio ḡ stat⁹ glie est
sufficiētia sine aliquo defectu. ab hoc aūt sufficiētia summe
relegata est paupertas que ē in oīni abiectōe tam in speciali
q̄ in ꝯmuni ꝛ plus q̄ status abūdantie in diuitijs. ḡ videt
q illa nō est eligibilis nec appetibilis: ꝟ poti⁹ stat⁹ possidē-
tium. ¶ Rñsio. oia relinqre tam in ꝓprio q̄ in ꝯmūi ē euā-
gelice pfectōis. nō solū sufficiētie: veruētā abūdantie tan
q̄ pfectōis euāgelice ꝯsiliū pncipale ꝛ pncipiū fundamēta
le: ꝛ fundamētū sublime. pmū suadet natura. scdm scriptu
ra. tercium gr̄a. Consiliū pncipale pōt dici quo ad hoc. qꝛ
viam pbet ad alia. Nā abūdans paupertas disponit ad car
nis mortificatōes ꝛ volūtatis ꝓprie renūciationē. cū nihil
sibi determiet nec domū nec locū nec aliquā rem. Ad ipaꝫ
aūt paupertatē viaꝫ spāliter facit ipa natura: siue instituta
siue lapsa. nā homo nud⁹ format⁹. ꝛ si in statu illo stetisset:
nihil sibi prorsus appropriasset. homo ōo nud⁹ nascit. nu-
dus morit. ꝛ ideo hec est rectissima via vt ab extremis non
declinās. quātū pōt natura pati paup ꝛ nud⁹ incedat. ꝛ ꝟ ē
qð dicit. j. Thi. vj. Nihil intulim⁹ in hūc mūdū. haut du
biū qꝛ nec auferre qð possum⁹. ꝛ ex ꝟ ꝯcludit hñtes alimē-
ta ꝛ quibꝫ tegamur his ꝯtēti sim⁹. hoc aūt nihil aliud est
paupius q̄ simplici victu ꝛ opimēto esse ꝯtentū. qð nature
documēto docet aplus eē bonū ꝛ pfectū. ¶ Est etiā princi-
pium fundamētale. Lex enī vetus differt a noua in hoc. q

illa timorē hec ōo amorē inducit. illa tpalia ꝓmittit. hec ꝯ-
poralia ꝯtemnere docet. Si igit fundamētū pfectōnis veri
tatis dei pncipalit ꝯsistit in caritate. ꝛ illa potissime ē pfe
cta quādo ois excludit cupiditas: qꝛ venenū caritatis est
cupiditas. hāc aūt cupiditatē oīno foras mittit q oīno reli
quit oia re ꝛ volūtate. sicut radix oīm maloꝝ ē cupiditas:
sic radix ē ꝛ pncipiū pfectōis alti⁹ ima paupertas. Vñ aug.
in li. lxxxiij. qstionū. caritatis venenū est spes adipiscēdoꝝ
aut retinēdoꝝ tpaliū. nutrimētū ei⁹ in initio cupiditatis:
pfectō nulla cupiditas. signū ꝑfect⁹ ei⁹ ē in initio timoris:
signū pfectōis ē null⁹ timor. qꝛ radix est oīm maloꝝ cupidi
tas: ꝛ pfecta caritas foras mittit timorē. Illa igit pauper
tas ē pfectissima q̄ oīno cupiditatē exēmiat. ¶ Est nihilo-
min⁹ fūdamētū sublime. qꝛ cū duplex sit vita ad quā dispo
nit paupertas. actiua ꝛ ꝯtēplatiua. actiua deorsū deordinat
sed ꝯtēplatiua sursū erigit in celū. null⁹ aūt hoīm magis ē
idone⁹ ad hoc q̄ ille q ē exonerat⁹ ab oīni onere tpaliū. ꝛ q
thesaurū suū totū habet in celo. ꝛ cui⁹ regnū nō est de ꝟ mū
do. qui nō habet hic manentē ciuitatē sed futurā inqrit. ta
lis aūt est qui oibꝫ terrenis pfecte abrenūciauit. ꝛ ideo ta-
lis iam fundamētū sui edificij collocatū habet in celis. vñ
aug. in li. de agone xp̄iano. cū cognitō ꝛ actio beatū faciūt
hoiēꝫ. sicut in cognitōe cauēdus ē error: sic in actōe cauen
da ē nequicia. Errat aūt si qs putat se veritatē cognoscere
cū adhuc nequiter viuat: nequicia aūt est mūdū istū diligere ꝛ
ea q̄ nascūt ꝛ trāseūt ꝑ magno habē: ꝛ ea ꝯcupiscē ꝛ ꝑ his
laborare vt acqrat: ꝛ letari cū abūdaverīt. ꝛ timē ne peant
ꝛ ꝯtristari cū pereūt. ille igit potissime idone⁹ ē ad ꝯtēptio-
nem sublimiū q sic ē fundat⁹: ꝛ qui est pfect⁹ ꝯtemptor oīm
illoꝝ. talis est qui totū cogitatū suū iactat in dño. ꝛ omnē
fortitudinē ꝑcit in eū qui nullā habꝫ ꝓprie possessionē.
Est igit pfectōis xp̄iane ꝑ xp̄o nihil ꝓprie possidere i mū
do. nec in ꝯmūi nec in ꝓprio. ideo dñs expssiue ꝟ cōsuluit et
in semetipo exemplū expssiue ondit. ideo spūssanct⁹ i scrip
tura hoc multiplr̄ ꝑsuasit. Nam hmōi arduissimā paupertatē si
cut tactū est ꝑsuadet natura scriptura ꝛ gr̄a. ꝑsuadet dñs
ihs xp̄c ꝯuersando instruēdo inspirādo. Quis enī spūs ali
us quā dei facit hoiēꝫ ꝯtemnē ꝑsentia ꝛ amare celestia: hoc
nō facit spūs dyabolic⁹ nec mūdan⁹ nec ꝓpri⁹: cuꝫ semꝑ in-
clinet ad bonū ꝓuatū. Hoc igit facit spūssanct⁹. ꝛ hinc est
q spūsancto dictāte istū modū viuēdi sūm⁹ pōtifex approba
uit. sicut dic decretalis de excessibꝫ platoꝝ. Nimis praua.
q regulā ꝛ ordinē fratꝝ pdicatoꝝ ꝛ mioꝝ sedes aplica no-
scitur approbasse. huic ꝯtrariū nulli ꝓrsus licet sentire. q̄si
tales videāt stulte agere: piculis se exponē: ꝛ deū tempta-
re. Nam ꝯtra tales dicit in fine regule btī francisci. in qua
paupertas hmōi ꝯfirmat. Nulli ḡ hoim oīno liceat hanc pa
ginā nr̄e ꝯfirmatōis infringē: vl ei ausu temerario ꝯtraire
ꝯtra etiā tales dicit aug. in tractatu de elemosina. helyas
in solitudine coruis ministrātibꝫ pascit: ꝛ daniel i lacu ad le
ones pdaꝫ iussu regis incluso prādiū diuinit⁹ apportat. et
tu metuis ne bñ opāti ꝛ dñm merēti desit alimētū: cū ipe
in euāgelio ad exprobratōeꝫ eoꝝ q̄ꝝ mēs dubia ꝛ fides ꝑ-
ua ꝯsistit ꝛ dicat. Aspicite volatilia celi qm̄ n̄ seminant ne-
qꝫ metūt neqꝫ ꝯgregāt i horrea ꝛ pr̄ vester celestis pascit il-
la. nōne vos pluris estis his ꝛ volucribꝫ alimēta diuina ꝑ-
stant. ꝛ quibꝫ null⁹ idē rei sensus ē: nec pot⁹ nec cibꝫ desit.
tu xp̄iano tu xp̄i seruo. tu bonis opibꝫ dedito. tu dño suo
caro aliqð existimas defuturū? an putas qui xp̄m pascit: a
xp̄o ipe nō pascit? an ei terrena deerūt quibꝫ celestia ꝛ di-
uina tribuūt. vñ hec incredula cogitatō: vñ impia ꝛ sacri-
lega ista meditatō? qð facit in domo dei pfidū pect⁹: quid
qui xp̄o nō credit appellat ꝛ dicit xp̄ian⁹? pharisei tibi ma
ꝯgruit nomē. Nā cū in euāgelio de elemosinis disputaret
ꝛ vt nobis amicos de terrenis lucris opatōe ꝓuida facere-
mus. q nos postmodū in eterna tabnacla susciperēt: fideliē
ꝛ salubrit amonet. addidit pmo hec scriptura dicēs. audie
bat hec oia pharisei q erāt auari ꝛ deridebāt eū. qles nunc
in ecctia quosdā videm⁹: quoꝝ pcluse aures ꝛ corde ceca-
ta nullū ꝟ spūalibꝫ ac salutaribꝫ monitis lumē admittūt.
de qbꝫ admirari nō opꝫ q ꝯtemnūt in talibꝫ sermos. qñ a

talibꝰ ipm dñm videam⁹ esse ꝯtẽptũ. ¶ Ex his apparet eui-
denter ꝙ oĩno oĩbꝰ vniuersalr̃ abrenũciare ꝑ xp̃o culpã-
dũ nõ est: ſ3 potiꝰ laudãdum tãq̃ culmẽ pfectõis euãgelice.
vñ rõnes exẽpla auctes pcedẽde sunt ad istã ꝯtē: ad quam
sufficiẽtissime astruẽdaꝫ vna sola auctas ex oꝛe xp̃i ꝯsulen
tes dimittẽ oĩa esset sufficiẽtissima. etiã si multa glosaꝝ ex
positoꝝ doctoꝝ viderẽt̃ esse ꝯtraria. Ait eñ aug. ad pauli
nũ de vidẽdo deo sic. attẽde q̃ ⁊ in eis ip̃i qbꝰ nõ visis acco
modas fidẽ. ip̃a testium pondera discernẽda sunt. nec eñ
mihi sic credis quẽadmodũ ambro. aut ambobꝰ nob̃ equa
lance putas eẽ credẽdũ. nũqd euãgelio nos vllo mõ compa
bis: an scripta nr̃a scripturis canonicis coeq̃bis. pfecto
si recte in iudicãdo sapis: longe nos infra vides ab illa au
ctoritate distare. ⁊ me qdẽ longiꝰ. ⁊ vtrũq3 nr̃m quãtũ licet
credis: vtrãq3 illi excellẽtie neq̃q̃ ꝯparas. igit̃ qm̃ diuia au
ctoritas sic expsse dic oĩa dimittẽda ei q vult ad pfectõẽ cõ
descẽdẽ euãgelicã: mirũ ẽ qd deꝫ illud ita certitudialiter
debꝫ teneri: ꝙ ei nõ possit sine picülo fidei obuiari. ¶ Ad
illud ẽ qd pmo obijcit̃ p illd Act. beatiꝰ magis ẽ dare ⁊c.
dicẽdũ ꝙ p illd nõ vult pponẽ statũ habẽtiũ ⁊ elemosinas
largiẽtiũ statui oĩa relinquẽtiũ. vñ glo. ibidẽ. nõ illis q reli-
ctis oĩbꝰ secuti sũt dñm diuites elemosinarios pponit ſ3 h
dic. qꝛ q dãt elemosinas. magis accedũt ad btitudinẽ q̃ illi
qui accipiũt. fm aug. de ope monachoꝝ q dic. magis illis q
hoc faciũt pdest q̃ illis erga q̃s faciũt. qꝛ dãti valẽt ad vi
tam eternã: accipiẽti ad vitã corpalẽ. nihilominꝰ q̃nq3 acci
piẽs magis pstat dãti q̃ ecõuerso. vñ Hiero. sup psalmũ.
cxlv. sup illud. dat escã esuriẽtibꝰ. Monachꝰ q nõ hꝫ ꝯfidẽ
ter accipiat. q hꝫ eructãs ẽ nõ accipiet. Scis qꝛ esuris scis
qꝛ nõ habes. maiꝰ das bñficiuꝫ si accipias qd tribuit̃ tibi.
Si aũt habeo ⁊ nõ esurio: nõ debes cibũ esuriẽtiũ tollere
aut accipe saturatꝰ. accipe qd in ventrẽ mittas: non qd in
sacculũ. accipe tunicã q̃ corpꝰ tegat: nõ q̃ archam impleat.
Pre. notat̃ comparatio int̃ paupes laborãtes vt alijs erogẽt
⁊ inter ipos accipiẽs ab illis. vñ subdit̃ in pdicta glo. illos
magis glorificabit: qui cũctis q̃ possidẽt in semetipis renũ
ciantes. nihilominꝰ laborãt opando manibꝰ: vt habeãt vñ
vnde sibi et paupe necessitate hec glo. Pret. pparare se pcare dã
di ⁊ sibi imponẽ necessitateꝫ accipiẽdi. ⁊ si nõ sit laudabile
de se: tñ ex circũstantia. Naꝫ puare se sic vt liberiꝰ diuinis
vacet: vt exẽplũ mũdani ꝯtemptꝰ hoibꝰ pstet: puare qdẽ
ob maiorẽ xp̃i assimulatõeꝫ. ob maiorẽ euãgelij ꝯpletionẽ
ob ardentiorẽ xp̃i dilectõeꝫ. ob artiorẽ penitẽtie pfectõem.
ob huiꝰ vite ꝯtemnẽde ⁊ alteriꝰ vite appetẽde demõstratõeꝫ
ob distractõnis vitationẽ. spũalis quietis adeptionem. ob
has causas se hac pũate puare laudabile ẽ: ⁊ laudabilius
q̃ pũatem retinere. ¶ Ad illud qd obijcit̃. ꝙ oĩbꝰ renũcia-
re in pdicto duplicẽ videt̃ inferre iniuriaꝫ ⁊c. dicendũ ꝙ
nõ iniuriat̃ paupibꝰ qui paupertatẽ elegit ⁊ pũate pacta se
priuat. qꝛ si sic iniuriatꝰ fuisset xp̃c paupibꝰ ⁊ mater eius.
nihilominꝰ ⁊ ap̃li. imo potiꝰ honorat. primo qꝛ volũtarie
statũ eoꝝ eligit ⁊ in hoc eis assimulat̃. scdo quia facto vel
exemplo ad sustinẽdaꝫ patiẽter inuitat. tercio quia statuꝫ
paupertatis appetendũ ⁊ diligendũ esse tanq̃ pfectiorẽ mani
festat. ¶ Qd aũt dictum est. tales iniuriatos esse paupibꝰ
quia surripiũt qd alijs distribui põt. similr̃ patꝫ rñsio ex
eadem ratõe. nam si sic esset: quilibet paup iniuriaret̃ alte
ri. nũc aũt hoc est firmuꝫ. quia nulliꝰ iniuriat̃ alteri si acci-
pit. dum tñ p fraudẽ aut dolũ aut p aliquã viã inordinatã
nõ surripit qd alteri debet̃. duobꝰ eñ vel tribꝰ existẽtibꝰ si
equaliter aliquid eis debet̃ ⁊ dat̃ vni: nõ est ppter hoc iniu
riatum alteri. Ceteꝝ amplũ est celariũ xp̃i vt oĩbꝰ suffici-
at paupibꝰ. potens est deꝰ abundare facere omnẽ gratiaꝫ.
sicut ap̃lus. ij. Corin. ix. Glo. Ambro. xij. Luc. indecoꝝ ẽ
homi curare de cibo vel veste: qui militat regno non secus
quẽadmodũ familiã suaꝫ pascat: alat: vestiat. Pret. hmõi
paupibꝰ volũtarie mũdo renũciãtibꝰ pcipue debet̃ elemo-
sine sicut infra patebit. ⁊ ppter hoc nulli iniuriat̃. ꝙ si de-
betur eis ex suꝑfluis alioꝝ eisdem distribuat̃. ¶ Qd autẽ
opponit̃ de canone. intelligẽdũ est de illis qui sua relinq̃re
nolunt ... sunt ... manducã

¶ Et ex añcedẽtibꝰ ⁊ ꝯsequẽtibꝰ in titulo capituli. ¶ Ad illd
qd obijcit̃. ꝙ vitã assumẽ in q̃ tota cura deo ꝯmittit̃ est tem
ptatio dei ꝓpie ⁊c. dicẽdũ ꝙ hoc nõ est veꝝ vt ex supdictis
patꝫ quibꝰ addẽdũ est ꝙ sermo dñi hoc insinuat Math. vj.
pmũ querite regnuꝫ dei ⁊ iusticiã eiꝰ. ⁊ hec oĩa adijcient̃
vobis. ⁊ ille etiã fmo quo sollicitudo tollit̃. Mat. vj. No-
lite solliciti eẽ dicẽtes. Quid mãducabimꝰ aut qd bibemꝰ
aut quo operiemur. hec eñ oĩa gẽtes inquirũt. Scit eñ pr
vester qꝛ his oĩbꝰ indigetis. Nã fm ꝙ tãgit glo. pmissa sũt
hec a deo qui nouit q̃ sunt necessaria in via. vñ ait ibidem.
Dum patrẽ audis: ne dubites qui bonis filijs viscera non
claudit. qꝛ dat nisi infidelitas auertat. ⁊ ideo fm ꝙ dicit
alia glo. Oĩa sunt filioꝝ. ⁊ ppẽ hoc etiã adijciũt̃ non querẽ
tibꝰ. quibꝰ si subtrahãt̃ ad pbatõem est. si dant̃ ad grãꝝ
actionẽ. vñ glo. Bede sup illud Luc. xij. nolite solliciti esse
aĩe vestre quid mãducetis neq3 corpi vr̃o quid vesciami. p
hibet sollicitudinẽ victꝰ ⁊ vestitꝰ. que etiã sũt ad necessitatẽ
ſ3 eñ cura ẽ deo d militibꝰ suis: nõ est dubiũ qn illis qui ex
propriãt se p eo clemẽter puideat. vñ Hiero. ad paulinũ.
nõ habet xp̃c vñ suos alat paupes: vñ in ep̃la ad exuperã-
tiũ psuadẽs ad hmõi mũdũ ꝯtemptũ ait. Imitare Joseph
paulinũ derelinque: ⁊ iustꝰ sequaris saluatorẽ. pace sarci
nã seculi. ne queras diuitias que cameloꝝ pũitatibꝰ ꝯpãt̃
nudꝰ ⁊ leuis ad celũ euola. ne impleas sacculũ quẽ dñs eua-
cuare pcepit. Si ẽ dignatio tua diues est: imple pceptuꝫ.
vade oĩa vende ⁊ da paupibꝰ. Si tenuis est: nõ debꝫ que-
rere qd erogaturꝰ ẽ. qꝛ xp̃c p volũtate oĩa in actum refert
quõ aũt inuitaret Hiero. ad tantã paupertatẽ scꝫ oĩm obie-
ctionẽ: nisi quia sciuit xp̃m suis puidere militibꝰ. ppẽ hoc
ꝯmonet. j. Pet. v. Omnẽ sollicitudinẽ corpis ⁊ anime fm
glo. pijcite in eũ. quia ip̃i est cura de vobis. ꝙ si vt dictum
est subtrahãt̃ que sũt necessaria ad pbatõeꝫ alia ꝯpetũt re
media. sicut vno tpe discipuli dñi sacculos habẽ potuerũt
qui ⁊ in alio interdicti sunt fm Bedã. Ex quo ẽ occurrũt
plurima remedia: hec abrenũciatõ nõ est dei temptatio: ſ3
manifesta diuina puisio. vñ Cris. sup Math. iiij. Qui ad
fontẽ vadit: nõ est sollicitꝰ de bibẽdo. Quid igit̃ times stul
te. dei puidẽtia largioꝝ ẽ fonte. ⁊ infra. nõ eñ ppter hoc na
ti sumꝰ vt ꝯmedamus: ſ3 vt placeamꝰ. ¶ Item glo. Ambro.
sup illud Luc. x. nolite portare sacculũ. tãto debet esse pre-
dicatoris fiducia in deo. vt psentis vite sumptꝰ et si nõ pre-
uideat sibi: tamẽ certissime nõ defecturos sciat. ne dum oc
cupatur mens ad tpalia minꝰ puideat eterna. ¶ Item glo.
Bede sup illud Luc. xij. nolite timere ... regnũ militantibꝰ vite necessaria desunt: ſ3 etiã possessa vẽ-
dere ppter elemosinã que est ad idem regnũ. Item non est
inopia timentibꝰ deũ fm glo. inopia ẽ tpaliũ. fm eñ Cas-
siodo. alij aliquo indigent sed nõ illi. quibꝰ ip̃e ait. primuꝫ
querite regnum dei. ⁊ hec oĩa adijcient̃ vobis. pnt ibidem
dicit Aug. pascebat dñs ꝯtemnẽteꝫ se ⁊ deserit timentẽ se.
quippe sibi alibi ait. Tibi derelictꝰ ẽ paup. ppter hoc alia
glo. Bede sup Math. vj. vbi pcepit dñs discipulis ne qd
tollerent in via. tanta sit in dño fiducia vt nihil sibi deesse
certissime sciant. ne dum sibi puideãt tpalia. minꝰ alijs p
uideant eterna. Pret. licet oĩa relinq̃re in ꝓpio ⁊ in ꝯmu-
ni pfectõis sit. licitũ est tñ viro pfecto aliqua puisione i ca-
su. vnde Ambro. sup illud Luc. xij. nolite solliciti eẽ aĩe ve-
stre ⁊c. q̃uis pfectiꝰ est paupibꝰ oĩa dare ⁊ de mãmona ini
quitatis amicos facere: tamẽ ppter infirmitatẽ ob quã de
necessario fidei plerũq3 reuocat̃. nõ phibet̃ puidentia hu-
mana: sed tñ sollicitudo que mentẽ ꝑturbat ⁊ reuocat ab
eternis. ecce ꝙ in casu puidentia humana ꝑmittit̃. ¶ Ad
aliud qd obijcit̃. ꝙ mẽdicitas nõ est p se eligibilis. põt dici
ꝙ hoc verũ est ... pena est pec-
cati ... pena est
eligibilis p se vt patientia. vnde ratõne virtutis que est in
vel cum pena. est pena eligibilis. ⁊ ita licet mẽdicitas non
est p se eligibilis. est tamẽ eligibilis inq̃tum est informata
circũstantijs laudabilibꝰ ... quãdo est exercita pro deo
et ratõne paupertatis voluntarie quã multa bona ꝯsequun-
tur. vt eñ habet̃ a Hiero. ad rusticũ. paupertas expedita est

id est que est ex voluntate habet gloriā. que est illata id est
ex necessitate habet cruciatū. ¶ Ad illud quod obijcit̄ q̄
non videtur esse ꝑfectio nihil habere in cōmuni. ex quo xp̄c
habuit loculos ⁊c. potest dici vt dictū est in ꝓblemate p̄
cedenti. q̄ ille modus habēdi quo loculos habuit ⁊ in nul
lo p̄iudicauit altissime paupertati. Potest etiā addi. q̄ xp̄c
multa fecit dispēsatiue nō ꝓpter se: sed ꝓpter aliqd̄ cui⁹ con
trariū aliquādo faceret. licet ⁊ laudabiliter. imo laudabi
lius agit̄ q̄ omittat̄ sicut manifestū est in ei⁹ fuga ⁊ abscon
sione Joh. viij. que nō fuit ꝓpter potētie defectū: sed ꝓpter
exemplū. sicut habet̄ ab aug. sup Johē omel. xlix. q̄ mlta
fecit nō i sūme ꝑfectōnis ostensionē: sed i infirmoꝝ ꝯdescē
sionem. dicit enī aug. Nūquid q̄ potentia ei⁹ defecerat ⁊c.
sed in homīs infirmitate viuēdi exemplū discipulis demō
strabat. Ex quo apparet nō eē impfectōis si fideles qui sūt
mēbra eius p̄sentie ꝑsequentiū se subtrahūt ⁊ furorem sce
leratorū quādoq̄ declināt. Ro. xij. date locū ire. ⁊ ip̄e idē
qui docuit in casu fugere. Math. x. Cum ꝑsecuti vos fue
rint in ciuitate vna fugite in aliam. docet quādoq̄ ferienti
se opponere. Math. x. Nolite timere eos qui occidunt cor
pus. ⁊ hoc simil̄r pȝ ex multis factis dn̄i. cū enī carnes co
medit ⁊ vinū bibit: nō ex hoc vituperabiles ostēdit. qui amo
re ei⁹ ab vtroq̄ abstinēt. q̄ si hoc incōueniēs esset facere q̄
ip̄e nō fecit. licet ḡ facere ꝯtrarium ei qd̄ dn̄s fecit. ⁊ ratio
huiꝰ est. quia hmōi possunt ex circūstantia aliqua lauda
biliter ⁊ vituperabiliter fieri. a sicut in ꝓposito. Cuius ei xp̄c
ob aliquas causas necessarias loculos haberet: tn̄ lauda
bile est eos ꝓpter xp̄m ob ratōē aliā nō habere. qd̄ patebit
si ꝯsideren⁹ ratōē quare xp̄c loculos habebat q̄ quedā
tacte sunt supra p̄ter illas. Vna fuit institutō forme eccl'ia
stice in pecunia habēda. Cū enī p̄cepit dn̄s nō esse cogitā
dū de crastino Math. vj. nō ex h̄ dedit intelligē q̄ nihil pe
cunie fuaret̄ a scīis: s̄ ne deo ꝓ pecunia seruiat̄ ⁊ ꝓpt̄ in
opie timorē iusticia deserat̄. Itē alia causa pȝ ab aug. sup
Johē omel. lxij. quare habuit loculos cui angeli ministrāt.
nisi q̄ eccl'ia loculos habitura erat. Vn̄ loculos habebat:
vt doceret nō esse pc̄m loculos hab̄. nō ad cupiditatis ex
aggeratōēz: sed in paupeꝝ sustentatōnē. ⁊ q̄ ex cupiditate
eos susciper iude sicut esset. Alia ratō ē spālis q̄re dn̄s locu
los ꝯmisit iude. Cris. omel. vj. super iohē. ꝯmisit loculos
iude. vt omnē ab eo abscindēt malefaciendi occasionē. ⁊ vt
nō habēt dicere q̄m ꝓpt̄ pecuniaꝝ desideriū facēt qd̄ fecit.
sufficiētē enī ex loculis habebat ꝯcupiscētie mitigatōēz. vn̄
multa ꝯdescēsione ei loculos ꝯmisit. obstruēs ꝑniciosā cō
cupiscētiā: ⁊ tollēs oēm excusatōēz. his ḡ de causis loculos
habuit. qbꝰ nō existētibꝰ laudabile est loculos abijcē. vn̄ di
[illegible] ex diuersis causis pn̄t eos laudabilit̄ habere et
nō habere sicut pȝ Luc. xxij. Qn̄ misi vos sine sacculo ⁊ pe
ra ⁊ calciamētis. nūquid aliqd̄ defuit vobis? ⁊ infra eodē.
Sȝ nūc q̄ hȝ sacculū: tollat simil̄r ⁊ perā. ecce q̄ misit eos
cū sacculis. cui⁹ rōnē ponit Beda. q̄ quedā sunt a fidelibꝰ
semꝑ obseruāda vt humilitas ⁊ cetere virtutes. quedā vō ꝓ rē
pore p̄termittēda ⁊ ꝓ tp̄e sustinenda cuiusmōi sunt vigilia
nuditas labor operādi ⁊ hmōi. Vn̄ glo. ibidē dicit. qn̄ mi
si vos ⁊c. nō eadē viuendi regula ⁊c. vt supra ex dictis pȝ
q̄ laudabiliter posuit imitatores xp̄i oīa relinq̄re. s̄ xp̄c ex
causis aliquibꝰ loculos habuit. ¶ Qd̄ aūt dictū est. discipu
lum nō esse supra mgr̄m s̄ ei sufficere vt sit sicut mgr̄ ei⁹. re
fertur ꝓprie ad ꝑsecutōis tolleratōēz. ⁊ nulli⁹ vindicte miti
gatōēz: vel iniurie recōpensatōēz ⁊ consilia. que semꝑ tenē
[illegible] sunt sicut manifestū est ex l'ra Math. x. ⁊ glo. ibidē. s̄n
[illegible] enī vult ōndere q̄ si mgr̄ passus est patienter: ⁊ discipu
[illegible] debet: si qua sibi [illegible] se offerāt. nec debet dici sup
mgr̄m: si aliquādo faciat qd̄ mgr̄ nō fecit vel etiā ꝯtrariū.
Item qd̄ dicitur sicut mgr̄. potest distingui. q̄ q̄ dico sicut
potest dicere equalitatē: ⁊ sic non potest esse discipul⁹ sicut
mgr̄. vel imitatōēz: ⁊ tūc vel opera xp̄i sunt indifferēter ꝓ
posita oībꝰ ad imitatōēz. ⁊ hoꝝ ꝯtrariū facē nō licet. Aut
nō omnibꝰ sed aliquibꝰ tempore sunt illa opa ꝑfectie patien
tie ⁊ paupertatis ⁊ alia hmōi. que sūt quedā ꝓposita ꝑfectis
ad imitādū. verūtamē si referat̄ s̄mo ad paupertatis expositio

nem. potest dici q̄ nullus habuit paupertatē consilieꝝ paup̄e
tati xp̄i: q̄uis ex causa vt dictū est loculos habuit. Ip̄e enī
cepit facere ⁊ docere Actuū. j. vnde procul dubio paupertatē
tenuit quā docuit. maxime cū dicat Hiero. q̄ nihil docuit
qd̄ nō fecit. ⁊ hoc manifestū est ex euāgelio. Nam si de pro
prietate domicilij sermo fiat: nullū ꝓpriū habuit s̄m q̄ dicit
Joh. Cris. sup Joh. omel. xviij. sup illud Joh. j. Rabi vbi
habitas. querit ibi qualiter habuit mānsionē: qui alter dic
q̄ fili⁹ hominis nō habet vbi caput suum reclinet. ⁊ ōndit q̄
parabola de vulpe ⁊ de volucre tollit ꝓprietatē: mānsio sua ha
bitatōnēz. vnde sermo ille vbi caput reclinet demōstratiu⁹
est q̄ nullū ꝓpriū habitaculū habebat. vnde s̄m glo. sup il
lud Math. viij. mgr̄ sequar te. sensus est. quid me ꝓpter lu
crum seculi vis sequi. cū ita sim paup: q̄ nec hospitiū qd̄
meū sit habeā. vulpes aūt habeant foueas. ¶ Ad aliud qd̄
obijcit̄. q̄ etiā apl'i aliquid habebant s̄m illud. ij. Corin. vj
tanq̄ nihil habētes ⁊c. Dicendū q̄ nihil ꝓpriū possidebant
sed in altissima paupertate viuebant. q̄ supponēdū est illos
tanq̄ filios obedientie p̄ceptū dn̄i adimplesse quo dicebat
Math. x. Nolite possidere aurū neq̄ argentū neq̄ pecuni
am neq̄ perā neq̄ calciamēta ⁊c. Greg. in moral'. Rarum
est vt qui aurū possident ad requiē tendāt. ¶ Ad hoc quod
dictū est nō simpliciter nihil habētes ⁊c. Dicendū q̄ hmōi
aduerbia. scȝ tāq̄ quasi: multotiēs ponūt̄ nō ꝓ similitudina
ria imitatōe sed veritatis expressione. vt in ps. Tanq̄ spon
sus ꝓcedens. quāq̄ ⁊ aliam ratōēz dicat de hoc augus. in
glo. addit enī scriptura quasi ⁊ tāq̄ his rebꝰ: que quasi in
somnis transeūt. vnde de paupertate apl'oꝝ qui sine omni vi
dentur possessione. dicit ibidē glo. Ambro. hec inquit fuit
gloria apl'oꝝ nihil oīno possidere: sine sollicitudine esse: et
tamen deos q̄ dn̄os eoꝝ possidere: q̄ omnia ad pedes apl'oꝝ
mittebant̄. sicut legit̄ i actibꝰ apl'oꝝ. Qnō aūt tp̄alia pos
siderūt? cum in ꝑsona sua ⁊ alioꝝ dicat paul⁹. j. Corin. iiij
vsq̄ in hanc horā esurim⁹ ⁊ sitim⁹ ⁊ nudi sum⁹. Pret. su
stineri posset q̄ apl'i ad easdē causas ob quas dn̄s habuit
loculos: ⁊ ipi apl'i poterāt ad certā causaȝ de rigore paup
tatis altissime aliquid aliqn̄ intermittere: ⁊ ad temp⁹ aliqd̄
habere. aut ꝓpter inhospitales regiones ꝑ quas trāsierūt
aut ob aliā causā. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ de actibꝰ apl'oꝝ
soluit l'ra sequēs que est. diuidebāt singulis ꝓut cuiq̄ op⁹
erat. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ q̄ stat⁹ habentiū tp̄alia ratōne
sufficiētie que est in tp̄alibꝰ. est magis ꝯformis statui beati
tudinis vbi est ꝯpleta sufficiētia ⁊c. pōt dici q̄ abundātia
tp̄aliū nō inducit sufficiētiā. sed poti⁹ indigētiā. vn̄ Luc. j.
diuites dimisit inanes. ps. diuites eguerūt ⁊ esurierūt. cui⁹
est ratio. q̄ diuitie animā elongāt ab eo qui sol⁹ sufficit aīe
scȝ a deo. vn̄ Eccl'i. xj. Si diues fueris nō eris imunis a de
licto. Aug. tāta dignitatis ē hūana ꝯditio. vt nullū bonū
preter sūmū bonū ei sufficere possit. q̄: ḡ ꝓfitentes altissi
mam paupertatē ingrediuntur tales ab illo nō elongāt̄ qui suffi
cit anime: ꝓpter hoc sola paupertas sufficientiā ministrat s̄m
Bern. vnde solis pauperibꝰ xp̄i sufficit qd̄ habent. Cū igit̄
dicit̄. q̄ diuitie sufficientiā ministrant. r̄ndendū est ꝑ interem
ptionem. vnde Greg. in moral'. Auaritia desiderans rebꝰ
nō extinguit̄ sed augēt̄. Nam more ignis cū ligna q̄ consu
mat excepit: excrescit. ⁊ aug. i quodā s̄mōe. istas diuitias
[illegible] est reputare diuitias: que nō auferūt egestatē quā
enī sunt diuitie quibꝰ crescentibꝰ crescat inopia. cui⁹ causa
tacta est. scȝ elōgatō a deo. Ecōtra altissima paupertas pro
pinquissimū statum beatitudinis suū efficit possessorē. cui⁹ hec
est ratō. q̄ aīa quāto ab hūanis ē absolutior seu a munda
nis: eo est deiformitatis capabilior. sicut ocul⁹ eo q̄ nulli⁹
coloris est: eo oīs speciei coloris ē capabilis. ⁊ intellectus
possibilis eo q̄ nulli⁹ sp̄ei sensibilis ē: eo oīs est capabilis.
Sic̄ aīa eo q̄ a mūdanis ē absolutior eo est deiformior. et
ideo similior ⁊ ita beatior. ⁊ ideo beati paupes spiritu quō
ipoꝝ est regnū celoꝝ. Math. v.

Questio .cvij. de mēdicatiōe paupeꝝ voluntarioꝝ.

Sequitur de mēdicatione eoꝝ qui oīa sua [illegible] pauꝑibꝫ.

Primo ğ q̄rit vtꝝ licitū sit talibꝫ mendicare. Scđo vtꝝ sit meritoriū. Tercō vtꝝ sit magis meritoriū oīa sua pauꝑibꝫ dare et victū suū mēdicare: q̄ sua retinē ad suā sustētatōez ꝛ pauꝑtā [illegible] Quarto [illegible] veritatē circa illa que insēdunt diffinire ꝯ falsitatē aduersantiuꝫ de qua ponentur ratōnes ad repellendū ea que falso vel erronee obuiandū ꝑdictis inducta sunt.

Membrum primū

Querit vtꝝ licitū sit mēdicare ꝓ xp̄o ꝛ de q̄tuꝫ [illegible] elemosinis viuē. q̄ sic [illegible] Luce. x. Nihil tuleritis in via neqꝫ panē neqꝫ pecuniam ꝛc. glo. virgā nō ferre ē nō esse sollicitus de his q̄ necessaria sūt [illegible] excludē sollicitudinem de necessarijs ad sustētatōez: eū ex ꝯsequēti inducē mēdicatōez. ğ cū [illegible] licet illa q̄ sunt necessaria victui pauꝑibꝫ factis ꝓ xp̄o mēdicare. ❡ Preterea Luc. x. Qui suscepit vnū i noīe meo ꝛc. intelligit pauperē [illegible] sed suscipe pauperē ē paupi i necessarijs ꝓuidē: ğ meritoriū pauꝑes ꝓ xp̄o suscipe. i. ministrare. qđ petit a pauꝑibꝫ mēdicādo ğ [illegible] pauꝑes mēdicare. ❡ Itē Math. x. nolite possidere auꝝ neqꝫ argētū neqꝫ pecuniā in zonis vr̄is neqꝫ perā in via neqꝫ duas tunicas neqꝫ calciamēta neqꝫ virgā. Glo. neqꝫ ipa necessaria nec celaria secū ferebant nihil ꝑter indumētū q̄ quis ꝯtentꝰ eē pōt. ꝯ tales habent necesse dū sunt viatores mēdicare: cū nihil habeāt vñ possunt sibi victum acquirere [illegible] ad hāc pauꝑtatē ꝑsuadet dn̄s ꝛ ex ꝯsequēti ad [illegible] ꝯstat q̄ mēdicare ꝓ xp̄o ē licitū. ❡ Preterea nisi mēdicaē licitū eēt. dn̄s nō reputaret mēdicos suos ꝛ qđ eis fit sibi fieri. Mat. xxv. qđ vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. sup illud mihi intellige capiti i mēbris. ❡ Ad idē ē argumētū efficax de bt̄o bñdicto de q̄ dicit. ij. dyalogoꝝ. q̄ ꝑ trieniū stetit i spelūca nihil oīno ꝑficiēs vel oꝑans. Sed romanꝰ qdaꝫ monachꝰ sibi panē ministrabat ꝛ sic de elemosinis sibi datis vixit. ꝛ ita ex mēdicitate. ꝛ ꝯstat q̄ bñdictꝰ i [illegible] nō peccabat [illegible] quēdā sacerdotē ad btm̄ bñdictuꝫ sibi victualia deferentē. ❡ Preterea exēplū ꝺ Alexio viro magne nobilitatis ꝛ mire sāctitatis. q cū vnicꝰ eēt ditissimi ꝛ potētissimi ciuis romani nocte q̄ vxorē duxerat ꝯtēpto ꝑimonio ꝛ relicta vxore iuit mēdicādo ꝑ mūdū. ❡ Preterea exēplū ꝺ bt̄o dn̄ico q i morte sua deꝑcatꝰ ē maledictōz oīb q in ordinē suū possessiōes conarent inducē. ğ volebat q̄ de elemosinis viuerēt ſm q̄ ipe vixerat. ❡ Preterea exēplū de bt̄o frācisco. q nō solū mēdicauit ꝯ ꝛ mēdicare docuit: ꝛ mēdicatōez suā multis miraculis ꝯfirmauit. sic patuit in nautis qs ciboꝝ suoꝝ reliquijs liberauit a morte famis. ꝛ ꝑ regulā approbatā a sūmo pōtifice cōfirmari fecit. in q̄ dicit. q̄ fratres i pauꝑtate ꝛ hūilitate dn̄o famulātes vadūt ꝑ elemosina ꝯfidēt. ❡ Preterea hoc ꝑmo ondit exēplo xp̄i. Ego aūt mēdicꝰ suꝫ ꝛ paup. Glo. ꝯ dic xp̄e de se i forma fui. mēdicꝰ ē q ab alio petit: paup ē q sibi non sufficit. ꝯ ꝯstat q̄ ꝯ nō intelligit de xp̄o q̄tū ad bona spūalia: q2 ꝯprehēsor erat ꝛ plenꝰ oīni grā. ğ intelligit q̄tum ad bona tpalia. ğ q̄tum ad illa mēdicꝰ erat ꝛ ab alio petebat. ❡ [illegible] xp̄m. alia glo. ē pauꝑes ꝯsequi sūma sentētia ē. Alij do. ꝑ diuitijs ꝛ honoribꝫ huōi patiūt. aut ğ dicit xp̄e mēdicꝰ. q2 mēdicabat a p̄re. aut q2 mēdicabat ab hoīe. Si q2 mēdicabat a p̄re: ğ oēs hoīes sūt mēdici tā diuites q̄ pauꝑes. sic ğ xp̄m ꝯsequi nō fuisset sūma sentētia. ꝯ q2 mēdicabat ab hoībꝫ habemꝰ ꝓpositū. ❡ Preterea qlis ē habitꝰ talis ē ꝛ actꝰ sed oīno paupis ſm q̄ paup actꝰ ē agē ꝛ mēdicare: ğ si esse pauperē ꝓ xp̄o bonū ꝛ licitū ē: ꝛ mēdicare. ❡ Preterea mēdicare nō ꝓhibet lege nature. nec scripture. nec grē. ꝯ qđ n̄ ē ꝓhibitū ē licitū. ğ ꝛc. ❡ Preterea qđ nō ē ꝓhibitū ꝛ ꝑ obedientiam impositū efficit laudabile ꝛ meritoriū. maxie si sit difficile ꝛ onerosū. ğ si aliq ex ꝓfessiōe hñt mēdicare cū ꝯ ex obediētia [illegible] hoc nō facēt nisi eēt meritoriū ꝛ satisfactoriū. ꝯ q ad opꝰ satisfactoriū se volūtarie obligat ꝛ astringit bñ agit ꝛ licite: ğ multofortiꝰ q ꝓ xp̄o semꝑ vouit mēdicare ꝑfectius agit. ❡ Preterea plꝰ placet deo pauꝑtas volūtaria q̄ inuolūtaria. ꝯ ꝛ mēdicatō [illegible] scđa pōt eē deo laudabilis ꝛ licita: ğ multomagis ꝛ prima.

❡ Cōtra. ps. nō vidi iustū derelictū nec semē eiꝰ q̄rēs panē. ğ [illegible] nihil qđ in spū dei loquēs impcat i penā licitū ē: ğ mēdicare nō ē licitū. scꝫ illi q alio mō pōt victualia hr̄e. ❡ Preterea ps. nō ē inopia timētibꝫ deū. ğ ꝛc. ❡ Preterea j. Thess. iiij. nullꝰ aliqd desideretis ꝛc. Glo. nullꝰ aliqd desideretis ne dū rogetis vel tollatis. Si ğ plꝰ ē rogare vel petere q̄ appetē. ꝛ ꝑmū tā q̄ illicituꝫ ꝓhibet ab aplo. scꝫ desiderare vel appetē qđ ē alterꝰ: ğ multofortiꝰ petē. ❡ Preterea ij. Thess. iij. Si qs vbo vr̄o nō obedit. ꝛ exponūt qdā vt abstineāt a mēdicatōe dū labore corꝑali victū q̄rere pōt: ne cōmisceami cū illo vt ꝯfundat. glo. i. vt ab oībꝫ eiectꝰ erubescat donec apl̄i ꝑceptis se subijciat. ğ cū nemo debeat eijci a [illegible] mortale [illegible] ꝑ talis peccat mortalr̄. ğ ꝛc. ❡ Preterea [illegible] bat a deo q̄ nō sit medicꝰ ğ medicitas nō ē [illegible] enda. [illegible] ꝓ xp̄o mēdicare. vt etiā sic magis se ꝯformēt abiectōi xp̄i ꝛ vilitati. de quo dicit. Ego sum vermis ꝛ nō hō abominatio ꝛ abiectio plebis. glo. i. ita vilis ꝯculcatꝰ: ac si essem [illegible] ꝛ nō homo alia glo. [illegible] munitur sup illud. ij. Corin. viij. Scitis grāꝫ dn̄i nr̄i ihu xp̄i qm̄ ꝓpē nos egenꝰ. i. dic glo. nō expauescas cū tua mendicitate ad illū accedē: q indutꝰ ē nr̄a pauꝑtate. nisi eīn mēdici ꝓ xp̄o eēnt illi accepti: nō daret illis. Glo. securitatē accedendi ad illū. dicēdū ğ q̄ mēdicare ꝓ xp̄o licitū ē. imo etiā meritoriū. qđ euidētissime pꝫ ex mēdicitate sctōꝝ ꝑdictorum. scꝫ Alexij. bñdicti. dn̄ici. ꝛ frācisci. qđ infra planius patebit. ꝯcedēda ğ sūt argumēta q̄ ꝓ ista veritate sūt subinducta. ❡ Ad illud ğ qđ ꝑmo obijcit i ꝯtrarium. scꝫ nō vidi iustum derelictū ꝛc. dicēdū q̄ duplex ē panis scꝫ spūalis ꝛ corꝑalis. vbū aūt illud intelligit de spūali non de corꝑali. qđ pꝫ ꝑ [illegible] nec semē eiꝰ querēs panē. Glo. spūalem [illegible] panē vbi dei. q2 vbū dei semꝑ ē cū eo. Potest etiā sic lr̄a ꝯstrui vt ꝯstruat. nō vidi iustū derelictū nec semen eiꝰ querēs panē derelictū. q2 ſm q̄ dicit Heb. vlt. sup illud. Nō te deserā nec derelinquā. Glo. derelinq̄ret ille q fame ꝑiret. vult ğ ꝓphetia dicē q̄ nec iustū nec semē iusti vidit derelictū. i. fame mortuū. ꝛ ꝯ de pauꝑtate non reuocat sed potiꝰ ad pauꝑtatē. ❡ Ad illud qđ obijcit q̄ mēdicatō ē malū q2 impcat in spū dei loquēs. dicēdū q̄ ē mēdicatō volūtaria: ꝛ coacta q̄ est cū murmure ꝛ impatiētia. ꝑma ē meritoria. scđa ē demeritoria ꝛ afflictiua. ꝛ ps. intelligit ꝺ scđa nō de ꝑma. ꝛ q̄ illud sit verū: apparet ſm textū. q2 dicit. nutātes trāsferant filij eiꝰ ꝛ mēdicēt. ꝛ hec oīa in coactōez ꝛ violētiaꝫ videnī sonare. ❡ Ad illud qđ obijcit q̄ non est inopia timētibꝫ deū ꝛc. dicēdū q̄ duplex est inopia. scꝫ corꝑalis ꝛ spūalis. verbū aūt istud intelligit de inopia non quacūqꝫ: ꝯ spūali. q̄ sit verꝫ: apparet ꝑ illud qđ imediate se q̄. i. diuites egerūt ꝛ esurierūt. ꝛ ꝯstat q̄ illud nō intelligitur de egestate diuitiaꝝ materialiū. restat ğ q̄ spūaliū. q̄ licet sit i diuitibꝫ: nō tñ in timētibꝫ deū. q2 timor ē initiū sapientie. de q̄ dicit Sap. vij. Uenerūt mihi oīa bona pr̄ cū [illegible] obijcit de illa glo. j. Thess. iiij. q̄ nullꝰ aliqd [illegible] ꝛc. dicēdū q̄ triplr̄ pōt aliqs petē ab aliq̄. vel ꝓpē desideriū aliene rei [illegible] lutis: vel ꝓpē nccītatē ꝓprie sustētatōis. ꝑmū ꝓhibꝫ aplus tā q̄ malū ꝛ in lege ꝓhibitū q̄ dicit. Non ꝯcupisces rē ꝓximi tui. scđm aūt ꝛ terciū nō ꝓhibet: q2 lex caritatis ꝯ cōcedit q̄ vnꝰ [illegible] ab alio supportari. ꝛ facit etiā nccītati ꝓprie ꝓuidē. Quo

ei id absurdū ē ꝙ et credam⁹ aplʼm deuz iāx ꝙ nulli⁹ ab al-
tero petat nec bñficiū nec auxiliū nec ꝯsiliū pietatis ꝛ mise
ricordie ꝛ caritatis fraterne. ꝛ ꝙ istud sit vez apparet ꝑ illō
quod dicit aplʼs ad Philip. vlt. de seipo regratiās eis de
bñficio illi collato. nō quero datū ſ᷑ requiro fructū abūdā
tem in rōne. ſm ꝙ exponit aug. xiij. ꝯfeſ. datū querit q de-
lectat in re accepta. fructū reqrit q delectat i salute aliena
hec ē ſ᷑ ñ ſnia ibor aug. licet ibi sit mutata. ¶ Ad illud
qd̓ obijcit̄ de. ij. ad Thess. iij. Siqs ibo nō nō obedit. qd̓
quidā exponūt de abstinētia a medicatōe. dicēdū ꝙ aplʼs
loquit̄ ibi de ociosis ꝛ curiosis circa aliena. q sic mō turpi
ꝛ indisciplinato acqrūt sibi victualia. q̄s hortat̄ ad laborē
ꝛ acqrēdū sibi victualia labore ꝓprio. vñ subdit̄ ibidē. Au-
diuim⁹ int̄ vos quosdā ambulātes in qete. i. ociosus nihil
opātes ſ᷑ curiose agētes. Glo. ibi. hic ondit̄ ratō. cur labo-
ris sui mētionē fecerit q̄si dicēt hoc ideo ſcipio: qꝛ audiui-
mus quosdā int̄ vos ambulātes in qete nihil opātes ꝛ alie
nis curiose agētes ſ᷑ mō merēt pasci. qd̓ factū abhorret di-
sciplina dñica. coꝝ eñ de⁹ vēter ē q feda cura necessaria si-
bi ꝓuidēt. hec glo. nō ḡ dehortat̄ paupes ꝓ xp̄o ad fugam
mēdicitatis ſ᷑ ociosos ꝛ circa aliena curiosos a turpi q̄la
victualiū. ¶ Ad illō qd̓ obijcit̄. ne ꝯmisceami cū illo vt eru
bescat eiect⁹ ab oibꝫ. intelligit̄ de abiectōe ꝑ subtractōez fa
miliaritatis vel coicatōnis. ¶ Ad illud qd̓ subdit̄ ꝙ nemo
pōt eqci a coione hoim nisi ꝓpt pctm mortale. xj. q. iij. pōt
dici ꝙ ſ᷑ intelligit̄ de eiectōe ꝑ sniaz anathematis vt in eo
dem decreto ptꝫ. vbi dicit̄. Anathema ē eīna mortis dāna
tio. ꝛ nisi ꝓ mortali crimie debꝫ imponi ꝛ illis q non pote
rāt aliē corrigi. de hmōi eiectōe nō loqt̄ aplʼs: ſ᷑ de eiectōe
subtractōis simplicis coionis. ¶ Ad illud qd̓ obijcit̄ ꝙ sa-
piēs postulat q nō sit mēdic⁹. ꝓuer. xxx. pōt dici vt sup fa-
ctū ē de inopia scꝫ ꝙ ē duplex mēdicitas. scꝫ volūtaria ꝛ ꝓ
deo assumpta: ꝛ inuolūtaria ꝛ coacta. pma ē delectabilis
ꝛ amplectāda. scda ē afflictiua ꝛ fugiēda quā petit sapiens
sibi nō dari. Pret. sup rñsuz ē ad hāc obiectōez. vel pt dici
ſm btm Joh. Crif. xviij. ſmōe sup eplaz ad hebreos. ꝙ sa
lomon nec diuitias nec paupratē expauit. sciuit eñ ꝙ neu
trū sapiētē deqcit: ſ᷑ malū timuit qd̓ occasionalit̄ ꝑ vtrāqꝫ
frequēter inducit̄. ꝛ ideo neutꝝ in effectu sibi dari petijt ꝛ
hoc ptꝫ ex ipa lr̄a. vñ pmittēs mēdicitatē ꝛ diuitias ne de-
deris mihi. subdit rōnē q̄tū ad diuitias. scꝫ ne forte saciа-
tus illiciar ad negādū deū. sꝫ q̄tū ad mēdicitatē adiūgēs
ꝛ egestate ꝯpulsus furer ꝛ piurem nomē dei mei. ¶ Adhuc
nota ꝙ sicut ptꝫ ex glo. sup pncipiū Eccl. ꝙ salomon tria
ꝯposuit volumia. ꝓuerb. puulos docēs. Ecclasten ad īstru
ctionē maturioꝝ. in q̄ ondit esse caduca oia que cernimus
Canticū canticoꝝ in q̄ ꝯsūmatā spōsaz sponsi adiūgit am-
plexibꝫ. vñ in ꝓuerb. dat̄ doctrina incipiētiū. in ecclesiaste
ꝓficiētiū. in canticis pfectoꝝ. Idē pōt haberi i ꝓlogo can-
ticoꝝ vbi dicit̄. ꝙ salomon tres fecit libros. scꝫ ꝓuerb. in q̄
libro docet puulos nō tā etate q̄ sapiētia q̄lit̄ possunt viu ḣ-
cite tpalibꝫ. Ecclasten in q̄ instruit hoies ꝓuectōris etatis
ad ꝯtēptū caducoꝝ. Cāticū cāticoꝝ in q̄ vez ꝯsūmatū docꝫ
de solo amore dei: vt gestat int̄ brachia spōsi. vñ cū ſmōes
accipiēdi sūt ſm materiā. petitō salomōis i ꝓuer. respicit
coitatē vite hoim impfectoꝝ. ꝓpt qd̓ impcat̄ illō q̄ vita ta-
liū meli⁹ regit̄. scꝫ mediocritatē. nō supabūdātiā vel paup
tatē: q̄ infirmis ꝛ incipiētibꝫ solēt eē occasio ruine.

Membrū secūdum

Consequēter querit̄ vtꝝ oibꝫ erogatis ꝓ xp̄o
mēdicare sit meritoriū. Primo vtꝝ sit meri-
toriū meritorio simplici. Scdo vtꝝ sit meri-
toriū meritorio ꝯsūmato siue supererogatōis.

Articulus primus

Queritur ḡ pmo. vtꝝ mēdicare ꝓ xp̄o sit meritoriū
vel non. ꝙ sic: videt̄ ꝑ hoc ꝙ dñs ꝯsulit ꝛ ꝑsua-
det ad illa ad que sequit̄ necessitas mēdicandi.
vt ad oia relinqre ꝛ dare paupibꝫ. ſ᷑ ad nihilū ꝑsuadet do-
min⁹ directe vel ex ꝯsequēti qd̓ nō sit meritorium. ergo ꝛc̄.

Istud idē ptꝫ exēplis scōꝝ supratactis. scꝫ btī Alexij. btī
Benedicti. btī Dominici. ꝛ btī Francisci. quoꝝ quidā i mē-
dicando vitā ꝯsūmauerūt ꝛ quidā ꝛ [illegible]
dicitate vsqꝫ in finē ꝑseuerauerūt. ¶ Pret. hoc idē ptꝫ ex cō
mēdatōe ꝛ ꝯmissione pmij paupis mēdici. de q̄. xvj. Luc. Fa-
ctū est vt moreret̄ mēdic⁹ ꝛ portaret̄ ab angelis i sinū abra
he. i. in requiē btōꝝ paupeꝝ. vt habet̄ a glosa. ¶ Cōtra. ij.
Thess. iij. Siqs nō vult opari nō māducet. glo. vult aplʼs
seruos dei opare corpalit̄ vñ viuāt. ne ꝯpellant̄ necessaria
petere. qd̓ faciūt mēdici. qd̓ si eēt meritoriū. aplʼs ad ꝯtra
riū nō ꝑsuadēt sicut facit. vt ptꝫ ex v̄bo ꝓposito. ¶ Pret. no
cere ꝓximo ꝛ dānificare ꝓximū ē causa demeriti nō opus
meritoriū. ſ᷑ q mēdicat siue volūtarie siue inuolūtarie ꝓxi-
mo nocet ꝛ illū dānificat. qꝛ qd̓ vni mēdico dat̄ alij subtra
hit. ḡ ꝛc̄. ¶ Pret. dare ꝛ mēdicare sūt opposita. ḡ eodē veri
qꝫ opposito erūt sibi. ḡ dare ꝓ deo ꝛ mēdicare ꝓ deo sūt op-
posita. ḡ si dare ꝓ deo ē bonū ꝛ meritoriū: mēdicare ꝓ deo
est malū ꝛ demeritoriū. ¶ Rñsio. ꝙ mēdicare volūtarie ꝓ
xp̄o nō est solūmodo licitū. ſ᷑ etiā meritoriū. qd̓ marie ptꝫ
ex voto mēdicatōnis btē paule ꝛ Eustochij. ꝛ ex v̄bis Hie-
ro. qui semetipm̄ dephendit de ſ᷑. ꝙ redarguebat btāz pau
lam. qꝛ dedit oia sua paupibꝫ vñ necessitatē habēt mēdicā-
di. Ipsam etiā ex voto mēdicitatis finalis ꝯmēdat. dicit eī
sic i epitaphio. vere paula fateor meū errorē ꝙ in largiēdo
esses ꝓfusior arguebā. illud ꝓferēs de aplʼo. nō vt alijs sit
refrigeriuz vobis aūt tribulatio: ſ᷑ ex eqlitate in hoc tpe vt
vestra abūdantia suppleat illoꝝ inopiā. ꝛ ſ᷑ de euāgelio sal
uatoris. qui hꝫ duas tunicas det vnā nō habēti. ꝛ ꝓuiden
dum esse nō qd̓ libēter faceret. si semp facē nō posset. mul-
taqꝫ hmōi que illa mira verecūdia ꝛ ſmōe parcissimo dissol
uebat. testē inuocās dñm: se ꝓ illi⁹ noie cuncta facere ꝛ ha
bere voti vt mēdicans ipa moreret̄ vt vnū nūmum filie sue
nō dimitteret: ꝛ in funere suo alieno sindone inuolueret̄.
Hoc etiā ptꝫ ex verbis beate virginis Eugenie. Cui cum
melātia ciuis ditissime multa ꝓmitteret vt eam ad amorē
suū alliceret. quia eam virū credidit nō virginē: ecco amo-
re inflāmato. Rñdit beata Eugenia. opes tue tibi similes:
nos delectat mēdicare cū xp̄o. Hec illa virgo beata cū ma
xime pfectōis esset. ita vt ad inuocatōez dñi sanitatē mul-
tis ꝯferret nūq̄ dixisset: nisi mēdicare meritoriū eēt. ¶ Ad
hoc ḡ qd̓ pmo obijcit̄ ꝑ illud aplʼi. Siquis non vult opari
nō māducet. ꝛ ꝑ glo. que dicit. Vult seruos dei corpaliter
opari. vñ ꝛc̄. pōt dici. ꝙ aplʼs hortat̄ illos quos instruit
ad hoc. vt subtrahāt se a ꝯsortio quorūdam qui erāt vaga-
bundi ꝛ indisciplinati. qui victū acqrebāt curiose se habē-
do circa illa aliena. vt dicit ibidē. Denūciamus⁹ vobis fra-
tres in noie ihū vt subtrahatis vos ab omi fratre ambulā
te inordinate: ꝛ post eodē. Audiuim⁹ inter vos quosdā am
bulantes in quiete nihil opantes. ſ᷑ curiose agentes ꝛ ī in
quiete. i. ociose. Unde intētio aplʼi est inducē illos ad hoc
vt teneāt formā viuendi quā tradidit eis. scꝫ viuēdi ordina
te ꝛ nō in ocijs. sicut faciebāt quidā inter illos. Et qd̓ dicit
glo. Vult seruos dei corpalit̄ opari. intelligēdū ē ne neces-
sitate ꝯpellant̄ curiositate quadā indisciplinata acqrē vñ
viuant. ꝛ hoc ptꝫ ex textu ꝛ glo. sup illud. sed curiose viuē-
tes. quia ex hoc modo merent̄ pasci. scꝫ de alienis curiose
agentes. qd̓ factū abhorret disciplina dñica. coꝝ eñ deus
venter est: qui cura feda necessaria sibi ꝓuident. hec glo.
Ecce ꝓpter quid inducit necessitatē laborādi corpaliter. vñ
vt videt̄ ex glo. sup illud verbū aplʼi. Qui nō vult operari
nō manducet sibi ꝓuidens necessaria feda cura vt faciunt
illi quoꝝ deus venter est: sed pot⁹ acquirāt opere manua-
li vnde viuant: possunt spūalibꝫ exercitijs insistētes victuz
suum absqꝫ indisciplinata curiositate honeste mēdicando
acquirere. Potest etiā dici ꝙ intellectus glo. est. ꝙ magis
vult ꝙ diuino seruitio mancipati acquirāt sibi victū de la
bore manuali: q̄ ꝙ mendicent inuiti. qd̓ innuit verbū glo.
quādo dicit: ne ꝯpellant̄. ¶ Ad illud qd̓ obijcit̄ ꝙ mendici
damnificant ꝓximos suos. patet rñsio. similiter ꝛ adhuc
pōt addi. ꝙ si forte damnificāt ꝓximos: ꝙ hoc ē valde oc-
casionalit̄ ꝛ sine spōte sua. imo ꝓter intētionē ꝛ voluntatē

pter qđ in nullo eoꝝ meritū impedit̄. Pret. hmōi dampnū multiplici ꝯmodo recōpensat̄. multiplr̄ em̄ ꝯmodū pueniт ex volūtaria mendicitate ꝓ xp̄o. diuitib⁹ em̄ puenit ꝯmodum receptōis in et̄na tabernacula. vn̄ Luc. xvj. Facite vobis amicos de mām̄ona iniqtatis. Glo. nō quoscūqꝫ pauperes: s̄ eos qui p̄nt in et̄na tabernacula recipe. q̄les sunt paupes sp̄ū. quoꝝ ē regnū celoꝝ. Hiero. tractās verbū p̄dictū aduersus vigilātium hereticū dic. Num isti paupes inter quoꝝ sordes ꝛ illuuiē corpis flagrās libido dn̄at̄. pos sunt habē et̄na tabnacula? nō em̄ simplr̄ pauperē. s̄ paupe res sp̄ū beati appellāt̄. de qb⁹ scriptū est. Beat⁹ q intelligit sup egenū ꝛ pauperē ꝛc̄. Inlli. paupib⁹ sustētādis ne[illegible] ꝑ intellectu. s̄ elemosina op⁹ ē. in scīs paupib⁹ bīfitudo ē intelligē: vt ei tribuas q erubescit pete. Prouenit etiā ꝯmodū paupib⁹ ex exēplo volūtarie sustinētie ꝛ patiētie. qui em̄ sūt paupes necessitate ꝯpellēte. exēplū accipiūt ex volūtarijs paupib⁹: volūtarie ꝛ patiēter paupertatē sustinēdi. qđ si faciūt: non ex h̄ modicū ꝯmodū assequūt̄. Pret. ex ꝯsilio ꝛ doctrina taliū mēdicātiū volūtarie ampli⁹ puocāt̄ diuites ad releuatōez indigētie paupeꝝ alioꝝ. Prete. oib⁹ puenit ꝯmodū ex ꝯpassione illoꝝ. oēs em̄ fere ꝯpatiūt̄ illis qui voluntarie ꝓ deo paupes ꝛ mēdici facti sūt. q̄ quidē ꝯpassio est illis causa meriti. ¶ Ad illud qđ obicit̄. q dare ꝛ mendicare sūt opposita ꝛc̄. p̄t dici q illud dictū p̄ōi. Si oppositum de opposito: ꝛ ppositū de pposito. frequēter fallit in terminis moꝝ. ꝛ maxie qn̄ illud idē qđ addit̄. oppositis efficit vtrūqꝫ gratuitū. sicut est in pposito. ꝛ q fallat h̄ gen⁹ argumēti. p3 in alijs termis. sicut ꝯmedere et ieiunare sunt opposita: ꝫ eodē vtrobiqꝫ opposito. adhuc erūt opposita. vt si vtriqꝫ addit̄ fm diuinū bn̄placitū. assumat̄ ꝫ sic. Si oppositū de opposito ꝛ ppositū de pposito. ꝫ si ieiunare fm dei bn̄placitū est meritoriū: ꝯmedere fm dei bn̄placitū3 est demeritoriū. ꝯstat q nō sequit̄. sic est in pposito.

Articulus secūdus

Consequēter [illegible] mendicare ꝓ xp̄o ꝛ de elemosinis viuē sit euāgelice pfectōis ꝛ merito super[illegible] et qbusdā [illegible]. quib⁹ etiā addi possunt Math. x. Nolite possidē auꝝ neqꝫ argētū neqꝫ pecuniā in zonis vr̄is. neqꝫ perā in via neqꝫ duas tunicas hn̄tes neqꝫ calciamēta. Glo. neqꝫ ip̄a necessaria neqꝫ celariū secū ferās. nihil p̄ter indumētū q̄ qs ptētus eē pōt. s̄ in h̄ tradit̄ forma pfectōis ip̄is aplīs. ꝛ pfectionis ē pfectū imitari: ꝫ talit̄ p mūdū ire spectat ad euāgelicam pfectōez. s̄ hoc ē mēdicare ꝛ viuē de elemosina: ꝫ et h̄ spectat ad euāgelicā pfectōez. ¶ Pret. Mar. vj. p̄cepit eis ne qđ tollerēt in via neqꝫ perā. neqꝫ panē. neqꝫ in zonis eo. aut igit̄ p̄cepit eis tāq̄ p̄latis: aut tāq̄ pfectis. Si tāq̄ platis: ꝫ adhuc eēnt ad illud oēs p̄lati astricti. qđ manifeste falsu3 ē. Precepit igit̄ hoc eis tāq̄ pfectis viris: q2 pfectio coiter nō obligatorie ppōit̄ oib⁹ in mandato. q2 dicit̄. qui pōt cape capiat: ꝫ sic viuē spectat ad euāgelicā pfectōem. ¶ Pret. Luc. x. nihil tuleritis in via neqꝫ virgā neqꝫ panē. Glo. virgā nō ferre: ē nō esse sollicitū de his que necessaria sunt hūane sustētatōni. q2 hoc debet̄ p̄dicatorib⁹. Si ꝫ excludere sollicitudinē de necessaria sustētatōne dn̄s psuasit aplīs. quos ad p̄dicādū inter fideles misit: multo forti⁹ cū p̄dicat̄ euāgeliū pfectōis ē de hmōi nō esse sollicitū: sed victu ꝛ vestitu sibi dato eē ptentū. q2 incōsuetu audire doctrinam salutis: auidius audiūt ꝛ copiosi⁹ necessaria mīstrāt q̄ ꝯsueti. ¶ Pret. Luc. ix. quicūqꝫ susceperit pueꝝ in nomine meo intellige paupem. Et alia glo. q imitatorez xp̄i recipit xp̄m recipit: ꝫ cū suscipit̄ paup ꝛ imitās xp̄m suscipit̄ xp̄c. si ꝫ pfectōis euāgelice ē eē pauperē ꝛ xp̄i imitatorē: pfectōnis ē euāgelice i tali paupertate ꝓ xp̄o suscipe. si ꝫ h̄ mēdicādo petita pfectōe nō recedit. ¶ Pret. Luc. x. Nolite portare sacculū neqꝫ perā. Glo. tāta debet eē p̄dicatori in deo fiducia. vt p̄sentis vite sumpt⁹ et si nō puideat sibi: tn̄ nō defuturos sciat certissime. nedū occupat̄ mēs ad tpalia: min⁹ p̄dicet et̄na. ad expeditiorē ꝫ p̄dicatōez veritatis facit q qs tpalia nō p̄uideat s̄ expectet sibi ab alijs dari: cu3 ne

cesse habuerit. ꝫ talis mod⁹ viuēdi ꝯsonat veritati ꝛ euāgelice pfectōi. ¶ Pret. Luc. [illegible] Facite vobis amicos ꝛc̄. Glo. nō quoscūqꝫ paupes: s̄ eos q possunt in et̄na tabnacula recipere. s̄ tales sunt paupes sp̄ū quoꝝ ē regnū celoꝝ: ꝫ fm diuinū ꝯsiliū3 est q elemosine talib⁹ paupib⁹ dent̄ ꝛ q ab eis suscipiāt̄. s̄ qđ ꝯstat de diuino ꝯsilio eē est euāgelice pfectōnis: ꝫ ꝛc̄. ¶ Pret. ij. Corin. viij. Vestra abundantia illoꝝ inopiam suppleat nec illoꝝ abūdantia ꝛc̄. Glo. vestra abūdantia terrenoꝝ suppleat illoꝝ inopiam. sc3 vt ecōuerso abūdantia meritoꝝ illoꝝ sp̄ualiū qui diuinis vacant: vestre sit inopie supplemētū. Si ꝫ hoc spectat ad pfectōem dn̄ici corpis q mēbra sibi ꝯmūicēt in ratōe dati ꝛ accepti ad pfectōez elemosine ꝛ euāgeliꝫ facit q paupes iusti sustētatonē petāt ꝛ accipiant a diuitib⁹ mūdanis ꝛ impfectis. ¶ Si dicas q possunt accipe s̄ nō petē. hoc nihil ē: q2 diuites mūdani p̄nt petē orōnes viroꝝ sp̄ualiū ad releuādam inopiam meritoꝝ suoꝝ: ꝫ viceuersa p̄nt paupes sp̄uales petē elemosinā corpalē ad sustētatōnez corpis. ¶ Pret. hoc ip̄m ondit̄ exēplo xp̄i. Cū aūt mod⁹ quo xp̄c vixit in h̄ mūdo sit nobis exēplū pfectōis: ostēso q vixerit mēdicādo: patebit apte q mēdicare ꝓ xp̄o sit pfectōis. Q aūt mēdicus fuerit. p3 sic. ps̄. Ego aūt mēdic⁹ sum ꝛ paup. Glo. h̄ xp̄c dicit de se in forma serui ꝛc̄. vt sup̄. ¶ Pret. ps̄. psecut⁹ ē hominē mēdicū et pauperē. Glo. iudas xp̄m. ¶ Itē glo. pauperes [illegible] qui ē summa sapiētia ꝛc̄ vt sup̄. s̄ fm Hiero. qđ xp̄c elegit qui falli nō pōt: meli⁹ et pfecti⁹ ē et magis eligendū. Ex quo p3 q illud sit pfecti⁹ qđ elegit. s̄ vt ex dictis pate3. ip̄e elegit statū paupertatis et mēdicitatis. ꝫ mendicatio pro xp̄o est pfectōis. ¶ Item Hiero. sup illud Abdie [illegible]. Qui cū diues eēt, pp̄ter nos paup fact⁹ ē. dn̄s se dic inope3 et mendicū. ¶ Pret. Marci. xj. circūspectis oib⁹. Glo. Si quis eū hospitio susciperet. tāte em̄ paupertatis fuit et ita nulli adulat⁹ et in tāta vrbe nullū hospitiū inueniret cum iam vespa erat. s̄ ꝯstat q si voluisset hospitiū pducē q inuenisset ad pducēdū: ꝫ circūspiciebat tāq̄ paupcul⁹ et mēdicus. ¶ Pret. Luc. xix. Zachee festinās descēde. q2 hodie oporz me ꝛc̄. Glo. nō inuitat⁹ inuitat. s̄ inuitare aliū ad h̄ q eū recipiat hospicio. nihil aliud ē q̄ mēdicare et petere: ꝫ ꝛc̄. ¶ Pret. Joh. iiij. da mihi bibē. Aug. in originali omel. xv. sup iohez. in oi re quā xp̄c gessit vt hō hoib⁹ i se credituris p̄bebat exēplū. ꝛ post. petijt bibē et pmittit bibere. eget quasi acceptur⁹: pmittit tāq̄ saniatur⁹. s̄ ꝯstat q potu spirituali non egebat: q2 illū pmittebat. ꝫ corpali et illū petebat. ¶ Si obicias ex glo. q in itinerariū ē. licz ih̄s post fatigatonē pōt sitire: tn̄ hūc potū non exigit: s̄ intelligit̄ q p̄ncipaliter hūc potū nō petebat ne glo [illegible]. ¶ Ex. sicut euāgelica narrat historia. xp̄c inuitat⁹ a phariseis comedebat cū eis Luc. vij. et alibi. aut ꝫ sicut dn̄s: aut sicut paup. Si tāq̄ dn̄s. ꝫ nō dedit exēplū paupertatis. Si tanq̄ paup: s̄ hoc erat mēdicare. ꝫ ꝛc̄. ¶ Pret. ad h̄ exēplar sctorum. Heb. xj. dicit̄ in laude sctoꝝ. circuierūt in melotis in pellib⁹ caprinis. egētes angustiati afflicti. s̄ talib⁹ circuire est mēdicare. ¶ Pret. exēplū de helya. iij. Reg. xvij. de quo [illegible] ibi ꝯtendo [illegible] helyam. Nōne illi q deerāt hoies: alites ministrabāt: ondit ꝫ de⁹ q2 vn̄ voluerit et qn̄ voluerit pascē suos suos pōt. et vt posset eū pascere religiosa mulier: fecit eū egere. ¶ Pret. ad h̄ astruendū habet̄ exemplum de discipulis pauli apli. vnde Cris. de laudib⁹ pauli aplī. Paul⁹ pecuniā non possedit. nā ip̄e hoc testat̄ vsqꝫ ad hāc inquit horā esurim⁹ et sitim⁹. et colaphis cedimur. et instabiles sum⁹. et quid dico de pecunia: cū ille quidē sepe necessariū nō haberet cibum. neqꝫ qđ circūdaret indumētū. et sequit̄. discipuloꝝ quoqꝫ eius plurium paupies im[illegible] toti⁹ eruditōis extranei in fame et egestate viuētes ignobiles: ꝫ discipuli pauli fuerūt mēdici. ¶ Pret. alij sunt exēpla vt de scīs sup̄ notatis. ¶ Prete. ꝯtemptus sui est pfectōis. et maior maioris. sed mēdicare ꝓ xp̄o est [illegible] hoc sit [illegible] abiicere et contemnere: ꝫ mendicare pfectōnis est et maxime p3 q mendicare ꝓ xp̄o. hoc est q conformet̄ xp̄o. et vt expediti⁹ impleat̄ qđ ꝯsulit̄ a xp̄o: nō ē solūmodo meritoriū3: imo euā

gelice pfectōis. ¶ Cōtra. Eccī. xl. In tpe vite tue ne indigeas. meli⁹ em̄ ē mori q̄ mēdicare. ḡ mēdicare nō est pfectōis nec etiā meritoriū. ¶ Pret. Luc. xij. Vendite q̄ possidetis. Glo. oībꝫ ꝓ deo simul spretis: postea labore manuum opandi vñ viuatis vel elemosinā faciatis. viuē igiē de labore ⁊ elemosinā facere spectat ad pfectōeꝫ euāgelicā; ḡ oppositum eius scꝫ mēdicare ⁊ de alieno labore viuere ē ɔtrarium pfectōi euāgelice. ḡ ⁊c. ¶ Pret. j. Thess. v. Rogam⁹ vt noueritis eos q laborāt ⁊c. Glo. sicut diuitie negligētiā pariūt sic egestas dū saturari cupit a iusticia declinat. ꝫ qd̄ facit declinare a iusticia nō ptinet ad pfectōeꝫ euāgelicā. ergo. ¶ Pret. ij. Thess. iij. Si qs n̄ vult opari nō manducet. Glo. vult aplus seruos dei corpalr laborare vt habeant vñ viuant. ⁊ nō ɔpulsi egestate necessaria petere ꝫ h̄ ē mēdicationem. ḡ seruoꝝ dei nō ē mēdicare ſm aplm. ¶ Pret. codeꝫ capitulo sup illud vt formā daremus vobis. Glo. q frequenter ad alienā mēsaꝫ ɔueniūt ocio dediti: necesse ē vt adulēt pascētē se. ꝫ adulari ē ɔtrarium pfectōi ⁊ veritati: ergo ⁊c. ¶ Pret. xij. q. j. videtꝫ. dicit vrban⁹ papa. q epūs oībꝫ cōmune vita viuere volētibꝫ ministrare cūcta necessaria debeat ꝓut meli⁹ poterit: vt nemo ī eis egēs inueniaē. Et post. si aliqs extiterit modernis aut futuris tpibꝫ q h̄ auellere nitatur: illā dicta dānatōe feriaē. ḡ ɔtra sctiones canonicas ē q aliqui viuāt in ecctia vita ɔmuni eg. do ⁊ mēd cado i ea. ¶ Pret. de ɔse. di. j. Inhibeē ne ecctia ɔsecreē nisi pri⁹ dotetur. ḡ si ecctia nō debeat ɔsecrari nisi habeat vñ sustētēē q ī ea admistrāt: multofortius nec aliq̄ religio institui debet sine possessiōe sustētatiua. ¶ Pret. mēdicare ē op⁹ indifferēs sed indifferēs nō fit pfectōis ꝓ additōe finis: sicē manifeste apparet ī aliis opibꝫ. vt ire ad ecctiaꝫ. facē elemosinā. ḡ ⁊c. ¶ Pret. pfectōis ē gratis ⁊ liberalit seruire ⁊ ne obligetur pctoribꝫ refundē. ꝫ q elemosinas recipit obligat se ad intercedēdū ꝓ pctīs alienis. si ḡ obligatō hmōi pfectōi nō ē cōsona: ḡ ⁊c. ¶ Pret. hi q mēdicāt ex pfectōe vel ꝓfessiōe. aut hoc faciūt. qꝛ paupes: aut p̄dicatores. Si qꝛ paupes. ḡ oēs paupes q mēdicāt sūt pfecti. qd̄ ē ɔtra augu. de ope monachoꝝ. q rephēdit monachos ⁊ nihil opari volentes. Si qꝛ p̄dicatores ḡ null⁹ inter eos mēdicare debꝫ q non p̄dicat. cui⁹ ɔtrariū tota die fit. ¶ Pret. p̄dicare ē qd̄ spūale. ꝫ qui spūale dat ⁊ tpale accipit ē sicut Jezei q pecuniā recipit a naamā ꝓ collatōe bñficij spūalis pri⁹ sibi exhibiti ab deli-seo. hoc aūt ē dānabile: ḡ dānabile ē p̄dicatorē mendicare. nō ḡ pfectōis euāgelice. ¶ Pret. pfectoꝝ ē abstinē ab omni specie mala. ꝫ hic ē spēs mala q̄ p̄dicātes tpalia petāt: qꝛ ī hoc sunt similes pseudo p̄dicatoribꝫ. ḡ ⁊c. ¶ Pret. hi auctē habēt p̄dicādi aut nō. Si nō: ḡ male faciūt p̄dicādo. ḡ nihil mereē. Si sic: ꝫ qui habēt auctēꝫ possunt petē pastū: ḡ tales mēdicādi iniuriāē aucti p̄dicātis euāgeliū. ḡ in h̄ non sunt pfecti ꝫ impij. ¶ Pret. tuti⁹ ⁊ recti⁹ ē sequi viros ꝓbatiores ⁊ sapiētiores. ꝫ viri ꝓbatissimi ⁊ sapiētissimi in religionibꝫ fuerūt. Basili⁹. bādict⁹. aug. hiero. grego. hilarias ⁊ paul⁹. ꝫ tales sic ea reliquerūt q ɔmūia possiderūt nec mēdicasse legūē. ḡ mod⁹ iste mēdicādi de nouo introductus p beatos scꝫ dñicuꝫ ⁊ franciscū videē esse supstitiosus ⁊ fatu⁹: cū stultū videaē sensuꝫ ⁊ spm̄ duoꝝ hoīm simplicium sensui ⁊ discretōi tantoꝝ ꝑponere p̄decessoꝝ. ¶ Rñsio ad p̄dictoꝝ noticiā notādū. q tripl̄r ɔtingit mēdicare. Primus mod⁹ ē ex necessitate nature. vt cū aliqs mēdicat non q̄ paup sit ꝫ qꝛ habꝫ infirmitatē vel debilitatē vel etiā [illegible]. hic aūt mod⁹ miserabilis ē ⁊ tolerabilis. ⁊ p patiētiaꝫ fit meritori⁹ ⁊ laudabilis. sicut legiē Luc. xvj. de lazaro q quidē erat mēdic⁹ iacēs ad portā diuitis vlceribꝫ plenus. Et subdiē. q mortu⁹ ē mēdic⁹ ⁊ portat⁹ ab angelis in sinuꝫ abrahe. De diuite aūt diciē q sepult⁹ ē in inferno. Ex quo colligiē q mēdicitas ex necessitate ꝓueniēs: occasio directiua ē in viā salutis eterne. iuxta qd̄ dicit Greg. q mala que nos hic p̄mūt ad deū ire ɔpellūt. ¶ Scdus mod⁹ mēdicādi ē ex culpa. ⁊ hic ē cū qs mēdicat vel ꝓ ocio fouēdo vel ꝓ lucro cumulādo vel vtroq; mō. ⁊ hic mod⁹ vitupabilis est. de q̄ dic Ambro. in li. de officio. petitōes causa veniūt validi. nullā causā nisi vacādi hñtes: ⁊ volunt subsidia euacuare paupeꝝ [illegible] sumptū. nec exiguo [illegible] ra q̄ [illegible] habitū captare [illegible] ſm [illegible] lucrātes [illegible] ista mod⁹ mēdicātis i ordo [illegible] rephēdit. rephēdit eos ē tñ potissime i eis q habēt spēm sctitatis. de q̄bꝫ dicit aug. de monachoꝝ ope. nullo mō liꝫ vt in ea vita vbi senatores fiūt laboriosi. ibi fiāt opifici ociosi. ⁊ in q̄ renūciāt delicias suas q fuerant p̄dioꝝ dñi ibi rustici delicati. ⁊ postea ad eoꝝ ociū rephēdendū ⁊ q̄stū sequiē. callidissim⁹ hostis tā multos ypocritas sub habitu monachoꝝ vsq̄quaq; disꝑsit. circūeūtes ꝓuincias. nusq̄ missos: nusq̄ fixos: nusq̄ stātes nusq̄ sedētes. Alij mēbra martiꝝ si tñ martiꝝ vendicant. Alij fimbrias ⁊ philacterias suas magnificāt. alij parentes vel ɔsanguineos suos in ista vel in illa regione se audisse viuē ⁊ ad eos pgere mētiunē. ⁊ oēs petūt ⁊ oēs exigūt. aut sumptus lucrose egestatis: aut simulate p̄ciū sctitatis. Cōtra. tales multū inuehiē beat⁹ aug. in li. de ope monachoꝝ. ꝓ eo q pigritiā nō tm̄ in seipsis mēdicādo fouebat. verūetiā predicādo aliis suadebāt. male intelligētes euāgeliū ibi videē insinuare. q nō sit ab hoibꝫ sicut nec ab auibꝫ laborādū. et petus ex ponētes aplm̄ vbi ɔsuadet fratribꝫ opari dicētes illud eē de labore spūali nō corpali. ⁊ qꝛ in h̄ seipsos decipiebāt ⁊ alios: ideo rephēdit eos aug. ⁊ multipl̄r oñdit ɔtrariū p totū librū de ope monachoꝝ: q tot⁹ ē ɔtra illos q approbāt hmōi modū mēdicādi. Aūt de talibꝫ dic. q tāq̄ ɔseruatricē euāgelij p̄dicātes honorāt pigritiā: tanq̄ p̄uaricatricē accusantes misericordiam. vtinā isti q vacare volūt manibus oino vacarēt ⁊ linguis. neq; em̄ tā multos ad imitatōeꝫ inuitarēt si eis etiā nō tm̄ exēpla pigra verūetiā dānose ꝓponerēt. Nūc aūt ɔtra aplm̄ xpi recitāt euāgeliū xpi. ita eī mirabilia sūt opa pigroꝝ vt ipedire velint: qd̄ aplus ideo p̄cepit ⁊ fecit: ne impediret euāgeliū. ¶ Terci⁹ aūt modus mēdicādi ē superogatiuū iusticie. ⁊ hic ē cū qs mēdicat ꝓ xp̄o venerādo ⁊ ꝓximo edificādo. venerādo scꝫ p imitatōnis euāgelizatōeꝫ ⁊ cult⁹ exhibitōeꝫ. Per imitatōeꝫ q̄tū ad cōtemptū sui ⁊ vilificatōeꝫ siue abiectōꝫ qd̄ xp̄c euidētissime fecit. de q̄ hiero. Esto vilis quātū poteris nūq̄ xp̄o vilior eris. ps. ego sum vmis ⁊ nō hō. obprobriū hoīm ⁊ abiectio plebis. dedit eī se ⁊ ɔtēptui exposuit q volūtarie mendicat ad exēplū xp̄i. Xp̄s se mēdicitati exposuit ī statu īfātili puerili ⁊ virili. De mēdicitate in p̄mo statu habeē a fulgētio in s̄moē de epiphia. vbi eē ibi. Quis ē iste cui exhibes obseq̄ū ⁊ non habet tectum. qs ē q p̄sepe vagitibꝫ iplet. rñde mihi oro te dic mihi cui exhibes laudē. Nō diu ingrat anim⁹ rōnem. stupeo em̄ cū intueor pānos ⁊ video celos. estuo cum inspicio in p̄sepe mendicū. ⁊ sup astra p̄clarum. sed subueniat nobis fides: qꝛ ratō deficit. hec fulgenti⁹. Mendicus em̄ fuit alieno locat⁹ tugurio ⁊ alieno reclinat⁹ in p̄sepio. De mēdicitate in scd̄o statu habeē a Berñ. s̄mone sup illud Luce. Cum ih̄s esset annoꝝ duodecim. querit eī̄ hec vbi ih̄s fuit in triduo dicēs sic. p illud triduū vbi eras bone ihesu. quis tibi ciboꝝ ministrauit ⁊ potum: quis detraxit calciamēta: quis mēbra puerilia vnguētis fouit. Vbi ergo eras dñe. an vt p oīa te nr̄e ɔformares paupertati: ⁊ oīa vite humane miserias susciperes quasi vn⁹ e turba paupeꝝ. [illegible] p hostia mendicabas. Quis mihi dabit buccellarū illarū mēdicataꝝ participē fieri. vel salutē diuini illi⁹ edulij reliquijs saginari. hec Berñ. De mēdicitate ei⁹ in tercio statu habeē [illegible] Luc. [illegible] in ꝑe i plaribꝫ locis. vt supra tactū est. Laudabilis ē igiē mēdicatō voluntaria q̄ quis se paupertati exponit. vt redemptori suo se ɔformet. ⁊ vt cultui diuino mente liberiori ⁊ euangelizatōni vacet deposita secularis sollicitudine. ⁊ ꝓximū edificet ⁊ ad pietatē ꝓuocet. de talibꝫ aug. in quodā s̄moē q̄dragesimali. In isto tpe multum ɔmēdat de⁹ opa misericordie. ipos sctos suos egere fecit. et cum facti fuerint amici de mamona iniquitatis. recipiant ⁊ ipi amicos suos in eterna tabernacula. i. cū serui dei pp cum ingiē deo vacāt aliquotiēs indigēt. vt illi q hñt mūdi diuinas elemosinas illis largiāt. ⁊ quō illos pncipes faciūt i terena suba: sic cū illis ptem merebūt habere i vita eterna. Ex quo apparet. q talis mēdicatō laudabil' sit. q̄ fit ꝓ xp̄o

euāgelizādo. qꝛ viā p̄bet euāgelio ratōne ei⁹ qđ p̄dicat a q̄
p̄dicat ⁊ cui p̄dicat. Ratōe ei⁹ qđ p̄dicat qꝛ p̄dicam⁹ mūdi
ꝯtemptū. qꝛ efficaci⁹ suadet verbo ⁊ exēplo q̄ solo verbo. a
[illegible] p̄dicat [illegible] de euāgelio [illegible]
lerent viuere de sumptu aut laboꝛe ꝓprio. a plurib⁹ ⁊ [illegible]
cius suscipit dū suscipiētes documēta largiūt bñficia sustē
[illegible] Joh. Cris. sup Math. omel. [illegible]
Notādū ꝙ discipuli ab eis quib⁹ p̄dicabant cibari opoꝛte
bat. vt neq₃ ipsi [illegible] aduersus eos q̄ docebant
et oīa p̄bentes nihil accipiētes ab ipsis. nec illi rursus ab
scindant despecti ab ipsis. deinde vt nō dicāt mēdicātes. igi
tur iubet eos viuē ⁊ verecūdent. ⁊ in h̄ mōstrat debitū ex
istens ⁊ opatoꝛes eos vocās. ⁊ qđ dat mercedē noīans. ne
ꝙ eni qꝛ in s̄monib⁹ ē opatio existimetis puū bñficiū qđ ē
a nobis. etenī laboꝛes h₃ multos. ⁊ q̄cq₃ dederint q̄ docēt
nō largiētes p̄bēt: s₃ retributōez p̄bētes. Qñ eni q̄s mendi
cat ꝓ xp̄o imitādo ⁊ euāgelizādo s̄m formā p̄scriptā. nō so
lum nō peccat: verūetiā implet iusticie pfectōez. p̄mo q̄dez
qꝛ debet sustētatio paupi iusto xp̄m imitāti. scđo qꝛ magis
debet tanq̄ paupi euāgelico xp̄m euāgelizāti. tercio qꝛ ma
xime debet paupi grato debitū ꝓ gr̄a hūilit accipiēti ⁊ hu
[illegible] liber ex oīb⁹ facit se seruum
oīm. Et h̄ est qđ dic aug. sup illud ps. ꝓducēs fenū iumen
tis. i. tꝑalia p̄dicatorib⁹. vt de euāgelio viuāt q̄ euāgelium
annūciāt. ⁊ herbā seruituti hoīm. i. p̄dicātib⁹ seruituti ho
minū ꝓ xp̄o. Vñ aplūs cū essem liber ab oīb⁹: oīm seruū
me feci. q̄ seruit⁹ ē a caritate q̄ facit hūiles. ꝓ xp̄o serui hu
miles hoīm fiūt vtilitati fratꝝ intēdētes. hec sūt iumēta q̄
bus debet herba et merces: qꝛ seruiūt de q̄b⁹ dicit nō alli
gabis os bouis triturāti. ⁊ dign⁹ ē opari⁹ mercede sua. de
bent eni p̄dicatorib⁹ tꝑalia qꝛ [illegible] spūalia. vñ apl's. j.
Coꝛ. ix. Si nos vobis spūalia [illegible] magnū ē si carna
lia vr̄a metam⁹. de q̄b⁹ dicit. Beat⁹ q̄ p̄occupat vocē petē
tis. i. qui intelligit sup egenū ⁊ pauperē. Nō eni ita os al
ligares boui triturāti vt mēdico trāseūti. i. mēdico das. qꝛ
legit oīm petēti da. huic etiā nō petēti dare debes. Videas
h̄ ne si sic indigeat miles xp̄i vt petat. te iudicet. i. dānabilē
ostēdat. Sicut eni dicit de illo q̄ te q̄rit da oīm petēti: sic de
eo quē tu querē debes dicit. desudet elemosina i manu tua
donec inuenies iustū cui des. oīm q̄ petenti quicūq₃ sit da:
agnoscēs in eo cui des. s₃ multomagis da seruo dei militi
xp̄i nō petēti. ¶ Ex his q̄ manifeste apparet ꝙ in xp̄i p̄dicatoꝛe
mēdicatoꝛe. nec ē vicij nec culpe: s₃ magis pfectōis euāgeli
ce. Et ratōes ⁊ auctes ⁊ exēpla ꝯcedēda sunt q̄ ad hāc ptē
inducūt. Nā siquis impugnare ⁊ impꝛobare velit omnez
mendicādi modū in seruis xp̄i impugnare videbit. nō tm̄
ordinē pauperū: verū ⁊ sūmuz pontificē q̄ approbauit hūc
modū viuēdi. nec tm̄ ipm: verū etiā maximū cetū sanctorū
qui mēdicauerūt. beatū Alexiū. benedictū. dñicū. franci
scum cū sequacib⁹ suis. ⁊ ipm cunctū aplōꝝ ⁊ ꝓphetarum.
necnō ⁊ ipm dñm xp̄m quē scriptura nō veret dicere pau
perem ⁊ mēdicū: cū tm̄ maioꝛa de ipo dicat ⁊ sentiat fides
nostra. sc₃ ꝙ ꝓ nobis nō tm̄ paup ⁊ mēdicus fuit ꝓpter no
strum exemplū: sed etiā vilificat⁹ vsq₃ ad abiectōnis genus
extremū vt exemplū daret pfecte ꝯtenendi mūdum. Pret.
ꝓter hec mala videt subuerti stat⁹ vniuersalis ecclesie. Si
eni illicitū est p̄ elemosinaꝝ acceptōez paupib⁹ xp̄i accipe
vite sustentamētaz: multofoꝛti⁹ illicitū est accipe amplitu
dinem ⁊ multitudinē possessionū ⁊ magnoꝝ reddituū. nō
ne absurdū videt alicui ꝙ liceat accipere talentum auri ⁊
nō liceat recipere frustuz panis. ꝙ si hoc maluz est: cū vni
uersaꝝ ecclīaꝝ possessiōes tam in religiosis ꝓprietatē ha
bentib⁹ q̄ clericis secularib⁹ habeant p̄ acceptiōez elemosi
narū volūtarie ⁊ gratis dataꝝ: videbit ex his subuerti sta
tus vniuersaꝝ ecclīaꝝ si de elemosinis viuē vel elemosinas
accipe in pua quātitate vel magis illicitū videt. nisi foꝛte
quis dicat ꝙ licitū est accipe. sed nō est licitū petere. s₃ hoc
mirū videt ꝙ aliquis possit in illud qđ mai⁹ est: ⁊ nō in il
lud qđ min⁹ est. ⁊ ꝙ aliqđ monasteriū possit recipere centū
marcas de redditib⁹ ab aliquo p̄ncipe: ⁊ vn⁹ paup pcul⁹ non
possit ad sue indigētie releuatōez simpliciter implorare. et

ꝙ aliquis possit ex auaricia petere ab amico⁹ [illegible] nō
[illegible] petere a [illegible]. Et ꝙ [illegible]
cite possit mēdicare ꝑ amoꝛe ꝓficiēdi in sciētia que inflat:
et tandē [illegible] ⁊ paup [illegible] nō
possit petere ꝓficiēdi in caritate ⁊ humilitate que edificat
et tandē [illegible] ad vitā eternā. hec ⁊ [illegible]
tur absurda ⁊ veritati ⁊ iusticie ꝯraria. Si q̄ hec ⁊ horum
silia magna faciūt absurditatē ⁊ maximā [illegible]
nienia: firmiter tenēduz est ꝙ licet paupib⁹ elemosinis a
[illegible] mēdicare intētione p̄dicta ⁊ modo [illegible]
p̄dicto. ¶ Ad illud aūt qđ p̄mo obiectū ē ꝯtra hoc p̄ illud
Eccī. In tpe vite tue ne indigeas. pōt dici ꝙ intelligēdum
est de indigētia spūali ⁊ nō corpali. vt pz ex glo. ibi que di
cit virtutib⁹ ⁊ bonis opib⁹. vel ne indigeas indigentia pi
gritie ⁊ ociositatis. i. nō sis piger ⁊ ociosus ne te opoꝛteat
indigere. Vñ glo. pigriciā ⁊ ociuz ꝓhibet. ¶ Ad aliud qđ
obicit de glo. Luc. xij. que ē oīb⁹ ꝓ deo spretis ⁋c. dicēduz
ꝙ illud est ꝯsiliū ꝯtraz ad p̄mū qđ dicit. Vendite q̄ posside
tis: ꝯtrā ad scđm est solū de hñ esse ꝯsilij qđ nō astringit eti
am viros pfectos illos potissime qui p̄nt circa maioꝛa bo
na occupari. ⁊ qđ illud sit veꝝ pz p̄ eandē glo. cū subijcit
vñ viuatis ⁊ elemosinā faciatis. certū ē ꝙ illi qui oīa sua ꝓ
deo dederūt: ad vlterioꝛes elemosinas faciēdas minime astri
gunt. Et ideo illa glo. nō exp̄mit ꝙ sit de ēentia ⁊ substan
tia ꝯsilij: s₃ magis de hñ esse s̄m statū ⁊ ordinatōez aliquo
rum psonaꝝ q̄ magis sūt idonee ad manualit opandū q̄
ad aliquid magis arduū faciēdū. Si eni illud eēt de essen
tia pfectōis ꝯsilij: tūc nulli illud ꝯsiliū impleuissent. nisi q̄
opati manualit fuissent: ac p̄ hoc alios aplōs a Barnaba
⁊ paulo qui fuerūt pfectissimi: quos nō legim⁹ manualiter
esse opatos: nō iudicarem⁹ esse pfectos fuisse. verūetiā dici
ꝙ quia opatio manualis pfectōni euangelice ꝯsonat: si tm̄
maioꝛa bona nō ipediat. Vnde glo. sup illud. vado pisca
ri. est sciendū nō ꝓhibitos esse arte sua licita victū querere
aplātus integritate seruata: cum vñ viuerēt nō haberēt. ⁊
sic illis laboꝛātib⁹ adijcit dñs necessaria que ꝓmisit. sed ꝙ
hic labor ꝯpetat non occupatis circa maioꝛa bona. patet.
qꝛ tūc apli p̄dicationi nō vacabant. vñ Cris. venit symon
piscari. qꝛ neq₃ xp̄c ꝯtinue cū illis. neq₃ spūs datus erat: ne
ꝙ quid ꝯmissū erat tūc: neq₃ quid habētes agere artē tra
ctarunt. ⁊ ideo ex hoc nō habet ꝙ pfecti teneant opari ma
nualiter nisi foꝛte cū non habeāt spūalē ⁊ melioꝛē exercita
tionē. Pret. esto ꝙ vir pfectus teneret manib⁹ suis opari
ex hoc nō pōt inferri: q̄n hūiliatōe ⁊ alioꝝ edificatōe pos
sit hūiliter elemosinas petē ꝓ loco ⁊ tpe. ¶ Ad aliū qđ obij
citur postea de glo. j. Thess. v. ꝙ egestas facit declinare a
iusticia ⁋c. dicēdū ꝙ sicut diuitie nō sūt in culpa s₃ cupidi
tas diuitiaꝝ: sic egestas culpe nō ē. s₃ impatiētia egestatis.
quā qui habet a iusticia declinat: dū refugiēdo egestatē da
tur post pecuniaz. quā q̄ sequit de facili declinat a iusticia.
Qui eni volūt diuites fieri incidūt ⁋c. j. Thi. vj. ⁊ sicut ta
lis egestas ē mala: sic ⁊ mēdicatō ex tali egestate ꝓueniēs ē
culpa. cū aūt plus placet penuria q̄ abūdātia. et hō paup
amoꝛe paupꝫtatis ꝯtemnit abūdantiā: talis nō habet occa
sionem declinādi a iusticia ꝓ tali egestate. ⁊ talis est paup
tas ⁊ mēdicatio que spectat ad pfectionē euangelicam. Et
ꝙ ista sit rūsio vera. patz p̄ ipam glo. in qua dicitur. ꝙ ege
stas in qua saturari cupit a iusticia declinat. egen⁹ eni qui
cupit saturari nō est egen⁹: qꝛ nō amat paupꝫtatē sed satura
[illegible] nō penuriā sed abūdātiā ⁊ talis nō est paup euan
gelicus qui mendicat ex supererogatione iusticie: s₃ pot⁹ cu
pidus ⁊ terrestris qui mēdicat ex viciositate culpe s̄m prī
us habitam ratōez. ¶ Ad illud qđ obicit de illo verbo. ij.
Thess. iij. Siquis nō vult ⁋c. ⁊ glo. vult sermos dei ⁋c. cuz
[illegible] velle aut nō est velle
p̄cepti s₃ āmonitōis. Aut si est velle p̄cepti: nō se extēdit ad
oēs. sed ad eos qui nō volūt egere. Ad illos tm̄ se extēdit q̄
nō possunt maioꝛa agere. ⁊ ex hoc nō colligitur ꝙ paupeꝝ
[illegible]
[illegible]
[illegible]

cet simpliciter eēt pceptū: tūc oēs eēnt ī malo statu q manibꝰ ꝓprijs victū sibi nō acqrerēt si possent. et hoc ē fere damnare totū mundū. Et iterū hoc se ñ extēdat ad pauperes voluntarios et pfectos. hoc apparet ex ipa glo. q dicit. et nō cōpellunt egestate petere necessaria. taceo ei nō mendicāt sic necitate cōpulsi: ſ sic amore pfectōis inducti. Postremo q nō se extēdat nisi ad eos q nō sunt circa maiora occupati: apparet ex ipo textu. ij. thes. iij. Audiuimus qsdā int̄ vos ambulātes ī quiete nihil opātes ſ curiose agētes. Hi aūt q hmōi sūt denūciamꝰ vt cū silentio operātes suū panē mūducēt. hoc infra apparebit manifestiꝰ. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ de illa glo. Qui frequnter ad alienā mēsam frequētat ⁊ mēdicat ꝓ ociositate fouenda ille ꝓnus ē ad adulādū et fouēdū. Et qđ mirū si ille q diligit ociū et fouet ventrē suū ꝓrūpit ī verbū adulatoriū. et hoc nō dānat̄ paup euāgelicꝰ. q ad alienā mensā ꝯuenit ꝓpē euāgelizādū et imitādū xp̄m. Nā si tales hoc ipo q paupes ad alienā mēsam accedētes eēnt adulatores: tūc cū xp̄c aplos miserit ad euāgelizādū et ad viuēdū de sumptibꝰ aliene mēse: potiꝰ fecisset aplos adulatores q̄ viros pdicatores. ipe etiā xp̄c fuisset maximꝰ adulator: qꝛ frequēter inuitabat̄ et comedebat ī domibꝰ phariseoꝝ. Vñ si recte itelligimꝰ: adulatōis viciū potiꝰ ē ānexum diuitibꝰ mūdanis q̄ paupibꝰ euāgelicis ⁊ volūtarijs. vñ Crisostomꝰ sup math. loquēs de diuitibꝰ ait sic. Adulari necesse ē multos et pricipes et subiectos. et multis indigere ⁊ turpiter seruire. et formidare ⁊ suspicari et timere eoꝝ q suspicant̄ oculos et timere calumniatoꝝ ora et alioꝝ et auaroꝝ cōcupiscētias. ſ nō paupertas est aliqđ tale: ſ ꝯtrariū vniuersū. regio ē nō furibꝰ subiecta ſ maiꝰ potiꝰ trāqllus pelestra et gymnasiū phie. audite quicūqꝫ hoꝝ paupes estis magis aūt ⁊ qcūqꝫ ditari cōcupiscitis. nō paupem eē malū ē: ſ nō velle eē paupem. ⁊ neqꝫ malū existima paupem: ⁊ nō erit tibi malū. Et paulo post. neqꝫ mihi eos q accusant paupertatē ī mediū afferas: ſ eos q p eā fulserūt. cū helias educatꝰ raptꝰ ē. beata illa rapina. cū hoc helisēus claruit. cū hac iohēs cū hac apli oēs. Cū auaricia aūt Achab Jezabel giezi. Judas aūt et cayphas ꝯdēnati fūt: maledicta ē genꝰ eoꝝ. ¶ Ad illud aūt qđ obijcit̄ p decretū vrbani pape. xij. q. j. pē dici q multiplex ē defectꝰ ī allegatōe illiꝰ decreti. Primꝰ defectꝰ qꝛ decretū illud ē ad epos q debēt pascē mēdicātes nō ad illos q egēt. vñ sicut illa lex deut. xv. nō erit oīno egens et mendicꝰ int̄ vos. nō est data cōtra mēdicitatē pauperū: ſ cōtra tenacitatē diuitū. qđ pꝫ p hoc qđ ī eodem capitulo subiūgit̄. nō deerūt paupes ī terra habitatiōis tue. sic et hec lex dat̄ epis ... ad sustentatōē pauperū clericoꝝ: eoꝝ potissime q nō egent volūtarie ſ cōpulsiue. q ꝓpter indigētiā efficiūt̄ circa diuinū officiū indeuoti. Secūdꝰ defectꝰ ē. qꝛ illud decretū introducit̄ ad ꝓbandū q clerici nō debēt hr̄e ꝓpriū. sic pꝫ in fine capituli. vbi habet̄. His oībꝰ claret q clericis nullo mō licet ꝓpriū hr̄e. q si habuerint: nō clerici erūt. Vñ p illud decretū nō ꝓcludit̄ via paupibꝰ q nolūt hr̄e ꝓpriū: ſ potius apit̄. Terciꝰ defectꝰ. q sic hr̄e ꝓprietatē in cōi appropriatū ē auctoritate sūmi pōtificis scꝫ vrbani sicut hic appet: sic modꝰ viuēdi in altissima paupertate auctē sūmi pontificis ē approbatus: sic pꝫ extra de excess. platoꝝ. nimis iniqua. vñ decretū vrbani pape ꝓiudicare nō potuit auctē innocētij. honorij. Gregorij. qui istū modū acquirendi victū approbauerūt tam ī iure q̄ in priuilegijs specialibꝰ et priuatis. qꝛ nō habet imperiū par in parem: et cōstitutio prior nō ꝓiudicat posteriori. nec ius cōe priuato nec lex cōis priuilegio: sed potiꝰ econuerso. Nec ex ħ pōt oriri instabilitas vel contradictio int̄ rectores ecclesie. qꝛ statuta maiorum debēt et possūt p loco et tpe sic apparꝫ in statu de gradibꝰ parentele et alijs plurimis q in ecclia a pricipio statuta fuerūt: et nihilominꝰ alia nō minꝰ iuste introducta sūt. hmōi exemplū pē hr̄i Hester vlt. vbi dr. Nō putare debetis si diuersa iubeāꝰ examini nr̄i venire leuitate: ſ ꝓ qualitate tpm et reipublice possit ferre sententiā. ¶ Ad illud qđ postea obijcit̄ de ꝯsecratōe ecclesie q nō debet cōsecrari nisi priꝰ dotet̄ ⁊c. dicēdū q in illiꝰ decreti allegatōne ē multiplex defectꝰ. Primo qꝛ statutū illud de cōsecratōe eccl'ie nō dotate factū ē i detrimentū corporis. Secūdo in deletatōē diuini cultꝰ. Et tercio i solatiū clericoꝝ ministrantiū. qui nolūt volūtarie astringē se ad votū paupertatis. Hoꝝ aūt dcōrū in ꝓposito inueniūtur. Nā minꝰ grauat̄ epi et ecclia de reb ꝓprijs viuētibꝰ de elemosina q̄ si eia ꝓuideret in beneficijs ⁊ ꝑbendis. Secūdo qꝛ cultꝰ dei nō augeret̄. ſ potius diminueret̄ si hic modꝰ viuēdi de medio tolleret̄. Tercio qꝛ tales paupes volūtarij libētius deo vacāt in paupertate seruiēdo: q̄ deo seruirēt ꝓ magno beneficio. et magis contenti sunt paruis elemosinis: q̄ eēnt magnis beneficijs et prebendis. Preterea nō est sile de dotatōne eccl'ie ꝯsecrāde ⁊ religiōis instituēde. qđ pꝫ in cā institutōis eccl'ie. sic pꝫ de ꝯse. dist. j. et ꝓbat̄ p exemplū tabernaculi et tēpli. Nā si ecclia typica debuit ornari ministris et vasis et ceteris ornamētis decentibꝰ: multofortiꝰ ecclia xp̄ianoꝝ q̄ maxio honore et reuerētia digna ē: tū ꝓpter deū q in ea colitur reuerētiā et honorē: tū ꝓpter deuotōis in ꝓplo excitatōē ministris et ornamētis ad hoꝝ ꝓuisionē necessarijs indiget. et ideo prudēter institutū ē vt ecclia cōsecrāda dotet̄ ne ꝓ defectu dotis ministeriū et alia necessaria et decentia rem tamsacrā subtrahāt. et sic elemosina vilipendat̄: deuotio ꝓpli ānihilet̄: et caritas refrigeret̄. he cause nō sūt in ꝑsonis certis q̄ mundū abnegātes pompā eiꝰ et gloriam esse cōtemnēdā efficaci ex quo ostēdunt. ⁊ q ornatus eius desiderādus nō est neqꝫ sit acceptādꝰ: ſ potius vilitas. abiectiō. et aspitas amplexāda. Et qꝛ non sunt hinc inde cause eedem nec requirūt̄ idem effectus. ¶ Ad illđ qđ mēdicare ē indifferēs ⁊c. dicēdum q mēdicare quātū est de se nō est pfectōis. nisi ꝓsupposita vlī abrenūciatōne oīm. que quidē est fm diuinū cōsiliū. in quo dn̄s expssit adolescēti. q si illud cōsiliū adimpleret: hoc ipo ad pfectōis culmē ꝑueniret. Ait eñ si vis pfectus ⁊c. nec addidit tradas mihi vt ī loculos meos ponā et sint oīa cōia: ſ ponꝰ da paupibꝰ. nec subiūxit. Vade ad lucrandū tuū panē p laborē manuū: sed potiꝰ veni seqre me. In q̄ fm q glosa expoīt intelligit̄ vocatio ad cōtemplādū siue ad xp̄m imitādū vel euāgelizādū. ¶ Ad illđ qđ obijcit̄. q pfectōnis ē liberaliter seruire ⁊c. dīcm q ē obligatō veniēs ex reatu culpe: ⁊ ex effectu caritatis pfecte. Prima obligatio ē vitāda: ſ secūda ē acceptāda. nec ē ꝯ pfectōꝫ hac obligatōe seruire ꝓximis iuxta qđ dr Ro. xiij. Nemini qcq̄ debeatis ⁊c. Laudat eñ dn̄s amiciciā spūaliū viroꝝ q̄ fit de māmona iniqtatis. et ad corpis xp̄i mistici pfectōꝫ spectat: q mēbra sibinuicē cōicent fm rōem dati ⁊ accepti. vt mutua indigētia vicissim possit suppleri. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ q illi q mēdicēt ex ꝓfessiōe vel pfectōe ⁊c. dīcm q hoc faciūt. qꝛ hmōi sunt xp̄i imitatores et euāgelizatores. Imitant̄ eñ xp̄m p obseruātiā disciplīe regularis in qua vacāt diuis laudibꝰ. orōnibꝰ vigilijs et alijs regularibꝰ disciplinis et deū colūt. ⁊ ea q̄ infirma. sunt īmunita ī castris eccl'ie ꝓtegūt ⁊ defendunt. Rursus qꝛ verbū caritatis ānūciant sic̄ deū laudāt. et audiētes edificāt ⁊ informāt ⁊ hostē īpugnāt. ⁊ iō cū hec eoꝝ opa sūt valde vtilia ⁊ necia eccl'ie: nulli ē dubiū qn mereāt̄ suā sustētatōem: et iō nō illicite faciūt si hāc humilr̄ ⁊ suppliciter petūt. Sic̄ eñ oculꝰ ī vidēdo opatōꝫ facit manui per necessariū. ita q manꝰ oculo nō pt̄ insultarē ⁊ dicē. opibꝰ tuis nō indigeo. qn īmo vtilis ē toti corpi eiꝰ opatio: ⁊ sic meret̄ sustentari sic̄ manꝰ ⁊ pes ⁊ mēbra alia q̄ exposita sunt labori: sic de istis mēbris eccl'ie nō absurde dꝫ et pōt intelligi si p oculo velit illoꝝ oculoꝝ opa ⁊ vigilātiā intueri. ¶ Ad illud qđ obijcit̄. q pdicare ē spūale qddā. sed q dat spūale ꝓ tpali ⁊c. dīcm q ad ħ satis sufficiēter rn̄dꝫ Glo. sup illđ. j. coꝛ. ix. Dispēsatō mihi tradita ē ⁊c. Nō debemꝰ iō euāgelizare vt mādūcemꝰ. ſ iō mādūcare vt euāgelizemꝰ vt cibꝰ nō sit bonū qđ appetit̄: ſ necariū qđ ... Math. vi. Primū q̄rite regnū dei ⁊

iusticiã ei⁹. ꝛ hec oĩa adijcient vobis. vñ ſi tinẽ qs ꝯſtitu [illegible] pdicãdo ex hõ [illegible] abſq̄ dubio h̄ ꝑuerſo eẽt: qꝛ õ vra facẽt finẽ. ꝛ eẽt ſilis giezi et Balaã q merce de iniq̄tatis amauit ꝛ aliꝗ pſeudo ꝑbr̄ q̄ i mercede docebãt ꝛ i muneribꝫ diuinabãt. Si aũt ſuſtentatõez que rũt ſic q̄ ẽ oia ordianur ad euãgeliũ pdicãdũ: tũc recte i cedut ꝛ aplos imitant. nec a tramite veritatis i aliq̃ re cedũt. vñ ſup illud luce. x. Edẽtes et bibẽtes q̃ apõ illos ſũt. Glo. nota q̄ [illegible] pdicatorꝫ duc merce des debẽt vna i via q̃ nos i labore ſuſtẽtat. alia i patria q̃ nos i re ſurrectõne remunerat. ¶ Ad illõ q̄ pfectoꝝ ẽ abſtinẽ ab oĩ ſpẽ mala ꝛc. dõm. q̄ illa ẽ ſpes mala cuꝫ hõ rõnabilr̄ [illegible] cibꝫ pẽſare q̃ occurrũt ſi q̄s recte attẽdat [illegible] pdicãtes non hñt ſpem pſeudo pdicatorꝫ [illegible] oppoſitã ad veros pdicatores. Veri aũt pdicatores dicũt quoꝝ pdicatio hꝫ auctez. veri tatẽ et vtilitatẽ. Falſi õo pdicatores ſunt q hoꝝ ↄtraria vel ſimplr̄ vel in pte. Sꝫ ſi recte velim⁹ attẽdẽ moderno rũ ordinũ pdicatores: hec tria hñt i ſe. Auctẽtem qdem. qꝛ miſſi ſunt a ſũmo põtifice et aliꝗs platis ad ſubditos qui ſũt dñi meſſis. Veritatẽ ſic pꝫ: qꝛ fidez ꝛ mores pdicant ſm legẽ euãgelioꝝ. Vtilitatẽ qꝛ m̃ltos de ſtatu culpe vo cãt ad ſtatũ grẽ vel pnĩe. ꝛ iõ ſpẽm hñt maiorẽ ꝛ ſilitudi nẽ incompabilẽ. ſi qs pio ocl'o attẽdat ad pdicatores tã veros q̄ falſos h̄ in tãto numero vix põt eẽ qn aliq cũ iu da diligũt loculos ꝛ exorbitẽt ab itinere recto. ſi enĩ dñs h̄ ñ ↄceſſit duodeci aplĩs qs pſonalr̄ elegit q̄ vniuerſa liter eẽnt boni. qd mirũ ſi hec ñ ↄcedit ↄgregatõibꝫ aliꝗs. nec ꝓpter h̄ tñ ſunt boni dãnãdi cũ malis: ſic nec mali iu ſti ſũt: lꝫ ſint ꝑmixti cũ bonis. ¶ Ad illõ quod obijcit. q̄ non hñt auctẽ ꝛc. dõm q̄ hr̄e auctẽ ẽ duplicr̄. aut ex pri ma inſtitutõe. aut ex cõmiſſiõe ſiue demãdatõe vel p alia verba aut ex iniũcto officio. aut ex ↄceſſo priuilegio. Pri ma ẽ auctas pricipalis ꝛ poteſtatiua. ꝛ ſpectat ad aplos ꝛ ad ſeptuagita ꝛ ad eoꝝ ſucceſſores q ſũt epi ꝛ aliꝗ cura ti. ſic dic̃ glo. luce. xj. Secũda ẽ auctas min⁹ pricipalis. ꝛ põt nõ abſurde dici ſubauctas. ꝛ ↄuenit his q ab aplis mittunt tãq̄ diſcipli. ſic paul⁹ ſeru⁹ diſcipulos mittebat ad loca diuerſa. ꝛ potiſſime ↄuenit ei q ẽ loco petri prici pis aploꝝ: imo loco xp̄i q ẽ dñs vniuerſalis meſſis. ꝓpẽ qõ et hr̄e dr̄ plenitudinẽ ptatis. ſic ẽ pmis hñtibꝫ auctẽ pricipalẽ ↄuenit ſump⁹ accipe poteſtatiue ſic dic̃ glo. j. Theſ. ij. Laborãtẽ agricolã oꝫ pmũ de fructibꝫ pcipe Glo. neceſſaria ſibi ſumẽ ab his in qbꝫ deo militat. et qõ [illegible] exercet [illegible] tas: h̄ ptas. ſic illis qbꝫ cõmittit auctas ſubpricipalis cõ uenit [illegible] qõ [illegible] ad eccl'ie vti litatẽ. vt ñ tm̃ pdicatõis verbo edificẽt: h̄ õbo pter ꝛ hũi litatis exẽplo. q ẽ didicit a xp̄o mitis eẽ et hũilis corde. mirer ſi hãc hũilitatẽ ꝛ hũiliatõem audet tãq̄ reprobam ↄtẽnere. ¶ Ad illõ qõ obijcit. q̄ tuti⁹ ẽ ſequi pfectiores vi ros et pbatiores ꝛc. dõm q̄ ſm diſpoſitõem diuie ſapiẽ tie de⁹ vniuerſa diſpoſuit ꝛ ordinauit tpibꝫ ſuis. Vñ ſic i pma pte eccl'ie introduxit viros potẽtes i miraclis ꝛ ſi gnis: ſicut fuerũt apli ꝛ eoꝝ diſcipli. ꝛ medio tpe viros intelligẽtes i ſcripturis ꝛ rõibꝫ nimis habũdãtes. Sic vl timo tpe introduxit volũtarie mẽdicãtes et paupes rebꝫ mũdanis. ꝛ h̄ qdez recte ↄgruebat. vt p p̄mos deſtruẽtur idolatria et idoloꝝ poſcũa. p ſcẽdos hereticoꝝ figmen ta. p tercios auaricia q̃ i fine ſeculi maxie regnat. Nihil omin⁹ tñ paupertas ẽ fundamẽtũ euãgelice pfectõis: ꝛ ipa q̄ finis ꝛ cõplemẽtũ euſdẽ. Ideo viguit in pmordijs ec cleſie. ꝛ ↄgruũ ẽ vt vigeat circa eccl'ie ſtatũ finalẽ. Vñ ſic hiero. diſſoluit q̃ſtionẽ illã de eſu carniũ. xxxv. di. ab exor dio dicẽs. Et in p̄mo tpe nõ erat i ↄſuetudie viſus carniũ ſcꝫ añ diluuiũ. ꝛ poſtea p⁹ diluuiũ fuit coiter ↄceſſus. et p⁹ i aduẽtu xp̄i laudabilis fuit abſtinẽtia ab eſu carniuꝫ vñ dicit ibidẽ. q̄ o reuolat ad a. i. finalis ſtat⁹ ↄcordat cũ p̄mo. ꝛ ſic ſatis ↄuenienter intelligi põt i ꝓpoſito. ſic eñ hec [illegible] nõ intelligi [illegible] de eſu carniũ q̃ tñ ad oẽs hoĩes et abſti neãt: h̄ ſolũ q̃ tñ ad monachos. ſic nec de paupertate intelli gẽdũ puto niſi q̃tũ ad paupes volũtarios q volũtarie re [illegible] nec h̄ dico et ſtatũ modernoꝝ [illegible] ceptibꝫ pferã. ꝛ ↄpria fimbria magnificẽ: nec iſte ſtatus voluntarie paupertatis defuit aliqbꝫ viris ſcĩs retroactis tpibꝫ. Iuxta qõ dic̃ greg. in li. dyalogoꝝ de quodã ſctĩſ ſimo viro noie Iſaac. q amator erat pcipuus altiſſime paupertatis. Vñ de eo dicit. q̄ cũ ei crebro diſcipuli inue rẽt vt p vſu monaſterij poſſeſſiões q̃ offerebant acciperet: ille ſollicit⁹ ſue paupertatis cuſtos: fortẽ tenebat ſniam di cẽs. Monach⁹ q i terra poſſeſſionẽ q̃rit monach⁹ nõ ẽ. ſic quippe metuebat paupertatis ſue ſecuritatẽ ꝑdere: ſic aua ri ſolẽt periturꝫ diuitias cuſtodire. h̄ itaq̄ ꝓhetie ꝛ ma gnis miraclis cũctis longe lateq̄ habitãtibꝫ vita ei⁹ cla ruit. ex q̃ qdẽ apparꝫ. q̄ doctrina ip̄i⁹ ↄtẽnẽda nõ fuit. h̄ eẽ ſupra oñſum fuit m̃ltiplicibꝫ exẽplis et adhuc multipli cibꝫ poſſit oñdi. et ſi nulla exẽpla eẽnt ſatis p ſcrip̃m ſtat⁹ ẽ laudabilis altiſſime paupertatis. nõ ſolũ ſm ſcripturã ſacrã. verũetiã ſm ſcriptꝫ ſctõꝝ q paupertatis volũtarie ſtatũ ↄmẽdat tãq̄ pcipuũ ꝛ pfectũ. ſic ẽ abſurdũ ẽ valde ꝓprobaẽ ſtatũ ↄiugatoꝝ ditũ: ſic abſurdi⁹ ſtatũ clericoꝝ ꝛ religioſoꝝ poſſeſſiões habẽtiũ ſic abſurdiſſimũ vidr̄ ſi qs inueniat q reprobare velit ſtatuꝫ paupum i paupertate altiſſima et mẽdicitate hũilima xp̄o dño famulãtiũ. iuſt ↄſiliũ xp̄i ꝓpoſitũ ꝛ irrephenſibilr̄ ꝓmulgatũ. Horum cãm defẽdit hiero. i epl'a aduerſus vigilãtiũ hẽticũ. Ad me relatũ ẽ inquit. q̄ ↄ auctoritatẽ apli pauli imo petri ꝛ iohãnis et iacobi q dextras dederũt paulo et barnabe coicatõis: et pcepit eis vt paupum memores eẽnt. tu ꝓ hibebas hieroſolimã in vſus ſctõꝝ aliq̃ ſumptꝰ ſolatia dirigi. ſi ad h̄ rñdeo: ſtatim latrabis meã me cãm agere: q tãta cũctos largitate doneſti. vt niſi veniſſes hieroſoli mã ꝛ tuas vel pſmonioꝝ tuoꝝ pecunias effudiſſes: oẽs pclitaremur fame. ego aũt loquor. q̄ hrẽs aplr̄s paulus in cũctis pene epl'is ſuis legit et pcepit i eccl'ijs gentiuꝫ p vnã ſabbati. hoc ẽ die dñico oẽs ↄferre debẽ. q̃ hieroſoli mã in ſctõꝝ ſolatia dirigant. nũqd i alia pte terraꝝ ꝛ in eccl'ijs quas naſcentes fide ſua erudiebat q̃ ab illis acce pat diuidẽ ñ poterat. ſi ſctĩs paupibꝫ dare cupiebat. qui ſu os p xp̄o facultates relinquẽtes ad dñi ſeruitutẽ tota men te [illegible] ẽ [illegible] ei⁹ epl'is oĩa teſtimo nia reuoluẽ voluero. i qbꝫ h̄ agit et tota mẽte feſtinat. vt ad eccliam ꝛ ad ſctã loca credẽtibꝫ pecunie dirigant. nõ i auariciã: h̄ i refrigeriũ. nõ ad diuitias ↄgregãdas: h̄ ad [illegible] ſuſtẽtãdã. ꝛ frig⁹ atq̄ [illegible] pẽdã. hac iodia vſq̄ nũc pſeuerãte ↄſuetudie ñ ſolũ apõ nos h̄ apõ hebreos: vt q i lege dñi meditant die ac nocte ꝛ pte ñ hñt i t̃ra niſi ſolũ oĩm ſinagogarũ ꝛ toti⁹ orbis fo ueant miſterijs: ex eq̃litate dũtaxat nõ vt aliꝗs refrigeri um: et aliꝗs tribulatio: ſꝫ vt aliaꝝ habundãtia alioꝝ ſu ſtentet [illegible].

Arc̃ dꝛum tercium

Q Uiſquãter q̃ri. vtrũ meli⁹ ſiue pfecti⁹ ſit ſemel dare oĩa p xp̄o ꝛ poſtea victũ ſuũ mẽ dicare. [illegible] ſua ad [illegible] ꝛ paupũ ſuſtẽ tatõem pticulari ea ſibi et paupibꝫ diſpen ſanda. Et aũt pfecti⁹ ſit ſua retinẽ pticulari ea ſibi ꝛ pau pibꝫ diſpẽſanda [illegible] xp̄c elegit meli⁹ ẽ ꝛ magis eligẽdũ: h̄ dñs pelegit vltĩe paupertati [illegible] hẽ pecuniã ad ſuã et paupum ſuſtẽtatõem: [illegible] oĩa ſit dare. ꝛ poſtea nec ſibi nec aliꝗs poſſe ſubuenire [illegible] habebat dñs loculos [illegible] neceſſitate [illegible] tribuebat. ¶ Pter xp̄c nõ ſolum loculos habebat [illegible] paupibꝫ neceſſaria [illegible] pcipue [illegible] paupibꝫ [illegible] diſpẽſandi multũ eẽ laudabile et maxime vt [illegible] pfectõis. ¶ Pter ſic [illegible] caritatis et [illegible] p̄mo [illegible] caritatis [illegible] pmo [illegible]

serueẗ. ⁊ postea corporis proximi sui. iste idẽ ordo seruãd⁹ in effectibꝰ caritatis exigit. ꝙ vnusquisqȝ si possit primo puideat corpi ꝓprio ĩ illis q̃ sunt ei necessaria: ⁊ postea corporibꝰ aliorũ. ⁊ ita ꝙ retineat aliq̃ vñ sibi possit primo puidẽ: postea aliis. ꝯ caritatẽ ẽ videẗ eẽ illa distributio q̃ auferetur p̃tas dispẽsatõis ⁊ puisionis sibi et aliis. ¶ Pte. act. xx. Beati⁹ ẽ magis dare q̃ accipe: ⁊ h̃ ꝯfirmat aug. ꝯ maximũ arrianũ. li. ij. c. ix. dicẽs. Beati⁹ ẽ magis dare q̃ accipe: s̃ i hac vita vbi ẽ inopia. qꝛ vtiqȝ melior ẽ copia melius ẽ ei dñe q̃ egere et melius ẽ donare q̃ mẽdicare. ergo ⁊c. ¶ Pte. cũ bonũ sit sui diffusiuũ. magis gerit imaginẽ boni q reseruat aliqd ad distribuẽdũ aliis: q̃ q nihil. ¶ Pterea. luc. iij. Qui hȝ duas tunicas det n̄ habẽti. ibi. glo. mißdia ipius p possibilitate hũane ꝯditõis seruaẗ mensura vt sibi nõ vnusquisqȝ totũ eripiat: h̃ qd hȝ cũ paupe partiaẗ. Ex q̃ pȝ ꝙ h̃ requirit lex misꝛdie ꝙ aliquibꝰ ad vsum ꝓpriũ reseruatis bona cuilibȝ pertinẽt. i. particulari ter deñt ⁊ nõ simul oĩa. ¶ Ad oppositũ pñt adduci q̃ superi⁹ posita sunt. ad oñdendũ ꝙ dare paupibꝰ oĩa simul ꝓ xp̃o ẽ pfectõis euãgelice q̃ null⁹ ẽ maior. ¶ Pte. hiero. ꝯ vigilãtiũ epl'a. lvij. q ingt asseris meli⁹ eos face q vtunẗ rebus suis. et paulatim fruct⁹ possessionũ paupibꝰ diuidãt: q̃ illos h̃ possessionibꝰ venũdatis simul oĩa largiuntur. nõ a me s̃ a dño tibi rñdebiẗ. Si vis pfect⁹ eẽ vade ⁊ vẽde oĩa q̃ habes ⁊ da paupibꝰ: et veni seq̃re me. ad eum ingt loqẗ. qui vult eẽ pfect⁹ q cũ aplis. pr̃em. naviculã et rethe dimittit. iste quẽ tu laudas secũd⁹ aut terci⁹ grad⁹ ẽ. ¶ Pte. hiero. in epl'a. xcj. ad hebdiã. Si vis ingt eẽ pfecta: nõ tibi in iugũ necessitatis imponit s̃ p̃om sue liberi arbitriũ ꝯcedit. vis ingt eẽ pfecta. ⁊ ĩ primo stare fastigio dignitatis: fac qd fecerũt apli. i. vẽde oĩa q̃ habes ⁊ da paupibꝰ ⁊ seq̃re saluatorẽ. ⁊ nudã solãqȝ crucẽ nuda seq̃ris et si nõ vis eẽ pfecta s̃ secũdũ vis tenere gradũ dimitte oĩa q̃cũqȝ habes. da filiis. da ꝓpinquis. nemo te deꝓhẽdit si inferiora sectaris. dũmõ scias illã iure platã q̃ elegerit primã. Ecce fastigiũ dignitatis ẽ oĩa vẽdere ⁊ nihil retinere. Et sic habeẗ ĩ eadẽ epl'a ananias ⁊ zaphira puniti sunt qꝛ victui suo aliq̃ neccria retinuerũt. Hoc idẽ etiam apparet p aug. de bono ꝯiugali vbi facit ꝯpatõem inter bonũ et meli⁹. inferi⁹ ⁊ superius dicẽs. Inferi⁹ nõ esse malũ: qꝛ superius meli⁹. vt nõ ẽ malum qd fecit marthe: qꝛ meli⁹ qd fecit maria. Sil'r ait nõ ẽ malũ iustũ aut ꝓphetã ĩ domũ suã recipe qꝛ nec domũ hre eȝ. ꝯ qd meli⁹ ẽ faciat q vult ad pfectõeȝ xp̃m sequi. ¶ Pte. hiero. sup p̃s. c. xj. pfecti nõ fecerũt elemosinas. qꝛ nõ habebãt vñ elemosinas facerẽt: nõ facẽ habẽtis crimẽ ẽ. cetez q nõ hȝ vnde facẽt elemosinã: liber ẽ: quãtũcũqȝ voluerit tãtũ dedit: qꝛ totũ dedit. ¶ Rñsio. maior ẽ pfectio oĩa dare paupibus et in paupertate extrema seq̃ xp̃m. q̃ aliq̃ dare et aliq̃ retinẽre ad suã ⁊ suoz quocũq̃ ꝓ sustẽtatõem. vñ gennadi⁹ ꝯ ecclesiasticis dogmatibꝰ. bonũ ẽ facultates cũ dispẽsatõe paupibꝰ erogare: s̃ meli⁹ ꝓ intentõe seq̃ndi dñm sil' donare et absolutã sollicitudie egere cũ xp̃o. ¶ Ad illud quod obiciẗ ꝙ dñs ꝓelegit extrime paupertati habẽ pecuniã ad suã et ad paupum sustẽtatõeȝ ⁊c. dõm ꝙ nõ ẽ verũ. bene verũ ẽ ꝙ q̃nqȝ habuit aliq̃ dispẽsanda paupibꝰ: s̃ in h̃ in nullo p̃iudicabaẗ sibi q̃tuȝ ad extremã siue altissimã paupertatẽ. vt ex supradictis pȝ. vbi determinaẗ cã ⁊ modus q̃ xp̃c loculos habuit. ¶ Ad aliud qd obiciẗ. ꝙ dñs dispẽsauit paupibꝰ sic patuit p loculos q̃s habuit ⁊ p panum multiplicatõem: põt dici ꝙ duplex ẽ dispẽsandi mod⁹. quidã ẽ cõis iusticie. vtpote quẽ exercẽt hoĩes pȝ in erogatõne quã faciũt cõiter paupibꝰ. ⁊ ẽ quidã supererogatõis. vtpote quẽ exercẽt q̃nqȝ paupes cõicãdo bona q̃ ad vsus corum exhibenẗ aliis paupibꝰ ad releuatõeȝ necessitatis coz. et iste mod⁹ dispẽsandi cõpatiẗ altissimã paupertatẽ. nec i aliquo p̃iudicat euãgelice pfectõi. ⁊ h̃ visus ẽ dñs: ⁊ iste modus multũ ẽ laudabilis: ⁊ maxime attestaẗ caritati ⁊ pietati. sec⁹ ẽ de illo mõ dispẽsatõis q fit cõiter paupibꝰ retentis bona particulari distribuẽda de q̃ ẽ q̃stio ꝓposita q̃ n̄ fit sine metus perturbatõe. s̃m ꝙ dic̃ greg. i. moraẗ. sup illud Job. j. Possessio ei⁹ creuit ĩ terra. neqȝ ingt terrena possessio q̃ mẽs cerne vtilitati seruat sine perturbatõe mente valet exhiberi. Ex eĩ sunt picula terrena dispẽsatiõem frequẽtia manifestat greg. sup illd Job. j. venit ali⁹ et dixit Caldei fecerũt tres turmas ⁊c. et vt dicit Seneca ad lucilũ. Aia ligata cũ possessionibꝰ libere de deo cogitare nõ pt. Ex his pȝ ꝙ possessio tpaliũ ⁊ ad dispẽsandũ ꝯseruata detrahit statui pfectõis. ¶ Ad aliud qd obiciẗ. ꝙ ordo caritatis exigit ꝙ vnusqsqȝ primo ꝓuideat corpi suo. et p⁹ corporibus alioz: vñ oȝ ꝙ retineat aliq̃ ⁊c. põt dici ꝙ esti caritatis ordo reqrat ꝙ sibi ꝓuideat ⁊c. n̄ tñ oȝ ꝙ ad sui ꝓuisionẽ retineat aliq̃ tpalia. qꝛ vt sup̃ tactũ ẽ: mlt'i sũt modi qbꝰ paupes xp̃i sibi ꝓuidẽ pñt ne pant. nec teneñẗ ad alioz subuentõem q oĩa ꝓ deo reliquerũt: lȝ supererogarẽt si casu aliq̃ h̃ facerẽt. ¶ Ad illd qd obiciẗ. ꝙ btius ẽ magis dare ⁊c. pȝ rñsio ex sup̃dictis. ¶ Ad illud qd dicit aug. ꝙ melius ẽ hr̃e q̃ egere ⁊c pt dici ꝙ hi act⁹. s. hr̃e ⁊ egere. donare ⁊ mẽdicare pñt adinui. ẽ ꝯpari in q̃tum sunt act⁹ puri ⁊ discreti: ⁊ sic reuera meli⁹ ẽ hr̃e q̃ egẽ. et donare q̃ mẽdicare. s̃ in q̃tũ ꝯsideraẗ egere ⁊ mendicare nõ vt sunt act⁹ puri: s̃ poti⁹ vt sunt informati circũstãtiis superadditis q̃ reddũt paupertatẽ meritoriam et mendicitatẽ melius ẽ egere ⁊ mẽdicare q̃ habere et donare. ¶ Ad illd qd obiciẗ. bonũ ẽ sui diffusiuũ ⁊c. põt dici ꝙ ille qui dat sua oĩa simul paupibꝰ magis gerit imaginẽ boni q̃tũ ad h̃ qd ẽ sui diffusiuũ: q̃ ille q dat ptem aliquã ⁊ aliã sibi reseruat et paupibꝰ. ⁊ magis assimilaẗ illi summe diffusioni que fuit ĩ generatõe filii a patre ⁊ spũsctĩ ꝓcessione ab vtroqȝ. qꝛ quicqd erat et qcquid habuit et quicqd potuit pr̃ dedit filio: ⁊ simul vterqȝ spũisancto. ¶ Ad h̃ qd obiciẗ de glo. luce. iij. De lex miße reqrit ꝙ bona cuiusqȝ partianẗ. põt dici ꝙ glo. intelligẽda ẽ q̃tũ ad statũ imperfectorũ. vt patȝ ex textu et aliis glosis ibidẽ. loquiẗ eñ ibidẽ de penitẽtibꝰ quos hortabatur iohãnes baptista ad faciendũ dignũ fructũ penitentie.

Membrum quartum

Sequiẗ de manifestatõe falsitatis q̃ nituñẗ aduersarii veritatis p̃dictis obuiare. Obuiãt aũt q̄busdã tãq̃ falsis. quibusdam tãq̃ incõueniẽtibꝰ. quibusdã tãq̃ dubiis. q̄busdã tãq̃ doctrine apostolice ꝯtrariis. Et s̃m hec sunt q̃tuor ptes isti⁹ mẽbri. ¶ Primo igiẗ obuiãt tãq̃ falso ei qd supradictũ ẽ. s. ꝙ dñs fuerat mẽdic⁹. Vñ falsum eẽ asserit ꝙ xp̃c aliqd petierit vt mẽdicus. Nã ⁊ si mẽdic⁹ dicatur in p̃s. hoc dr̃ inq̃tum petiit a pr̃e: vl' inq̃tũ assumpsit nostras ĩfirmitates. Si dicaẗ petiuisse a samaritana aquã ⁊ a zacheo hospiciũ: hoc nõ fuit ex mẽdicitate: sȝ ex vrbanitate. Et rursus si etiã mẽdicasset: ad ꝯsequẽtiã trahendũ nõ eẽt. Falsum eẽ nihilominꝰ dicũt ꝙ aliq̃ mẽdicatio sit voluntaria. imo oĩs ẽ inuita ⁊ coacta. Hãc aũt obiectõeȝ q̃ falsitatẽ veritati impingit: facile ẽ de falsitate ꝯuincere. si q veritatẽ pie velit audire. Nã ꝙ xp̃c mẽdic⁹ fuerit: et textus ꝓpheticꝰ et glo. testãẗ. ⁊ verba sc̃oz doctoruȝ. Et ꝙ petierit vt mẽdic⁹ sicut tactũ fuit ĩ opinãdo in duabꝰ glosis. ⁊ similiter ĩ illo p̃s. De⁹ ĩ adiutoriũ meũ intẽde ⁊c. super illud. ego ꝯo egenus et paup. Glo. clamat sibi. sic verba dñi que in p̃cedẽti p̃s. de se hec eadẽ dicit ꝙ illa q̃ q̃runt aiam meã sunt diuites. s̃ ego sum egen⁹. i. petẽs et paup. i. ẽ insufficiẽs mihi. qꝛ ꝯ idoneas copias nõ hȝ. et mẽdic⁹ vbi ẽ diues semp ambit et desiderat ⁊ accipit. hec glosa. Scd'm hãc glo. ꝯstat ꝙ xp̃c fuit egen⁹ ⁊ paup. ⁊ petẽs et egenus. nõ a pr̃e tñ: tũc ei oẽs hoĩes mõ eẽnt mẽdici ⁊ nulli diuites et habẽtes copias. qd ẽ ꝯ glo. ¶ Preterea xp̃c ad hoc petiit a pr̃e et angeli petũt ⁊ scĩ cõprehẽsores: ⁊ tñ nõ dicunẗ mẽdici. igr̃ testimonio tã expresso h̃ dic̃. ⁊ glo. ꝯsentientis nulla auctoritas ꝯtradicat. q̃re non fatebimur ꝙ xp̃c vt mẽdic⁹ petierit cũ fatemur eũ virginẽ ⁊ vxore caruisse: lȝ scriptura de h̃ nõ facit mentõem. Euãgeliũ etiã exprimit ꝙ petiit et potũ ⁊ hospitiũ. ⁊ ꝯstat ꝙ nõ imperio et dñio et auctẽ: s̃ magis hũilitate. nã nisi tũc exemplaꝝ

pauptatis dedisset: falsū eē dixisset q non hēret vbi caput [illegible] subditos a q̄bus [illegible] procurationē exi-
gere. Min⁹ eē iuste egisset i h qd̄ pdicabat i hierlm̄ ⁊ pa
scebat i bethania. alibi faciēs fructū. s. pdicādo: ⁊ alibi
accipiēs emolumētū. Sed dicēs q petijt ex vrbanitate: ꝗ
nūqd xp̄c assumpsit pauptatē vt docēt vrbanitatē? nūqd
ꝓpter curialitates hūanas docendas fieri voluit egen⁹ ⁊
paup? nūqꝗ magr̄m se vocat curialitatis ⁊ nō mgr̄m hu
militatis. Discite a me inqt mat. xj. q: mitis sum ⁊c. po
[illegible] ex hūilitate qd̄ oportunū erat ad releuādā suā in
[illegible] ac p h vt mēdic⁹ ⁊ paup. Et ꝯstat q hāc indigen
tiā nō habuit. q: nō voluit nec petijt: nisi q: voluit. q: la
pides i aur̄ cū voluit ꝯuertē potuit sicut bēs iohēs euā
gelista discipul⁹ ei⁹ fecit de uirgis duobꝫ petētibꝫ mēdicat
et egē volētibꝫ. q ꝯuersi fuerāt retro. q postmodū penitē
tes mēdicitatē et pauptatē gēmis ꝑciosis ꝓtulerūt. ac p
h ꝯstat q xp̄i ⁊ sequatiū ei⁹ ē volūtarie mēdicare. aliogn
ī hac mēdicatōe mererent. Nā absurdū ē dicē q pauper
tas ⁊ egestas sit volūtaria: ⁊ mēdicatio ex ipa ꝓcedēs sit
coacta. Si igit̄ mēdicatio fuit i xp̄o ex pauptate hūili et
volūtaria: q̄re nō ē trahēda i ꝯsequētiā: cū ipe dicat. Disci
te a me q: mitis sum ⁊ hūilis corde. cū ipe ceteros volē
tes ad apicē pfectōis venire: inuitat ad sequēdā se p hmōi
[illegible] Et aplūs dicat. j. cor. viij
[illegible]
pauptatē imitemi. cū eē ista sit pfectio q̄ oībꝫ coīter ꝓpo
nit et dr̄. q pōt cape capiat. Cū aug. sup ioh. dicat omel.
xv. In oībꝫ q̄ xp̄c gessit vt hō hoībꝫ i se credituris ꝓberet
exēplū. cū dicat hiero. Et si miraculis nō sit a nob imitā
d⁹: i his q̄ humiliter gessit imitād⁹ ē a nobis. cū et ipe fu
erit vniuersalis forma ꝟtutū i actibꝫ suis. Vn̄ aug. de re
ligiōe vera. Nullū pctm̄ cōmitti pōt nisi dū appetit q̄ ille
ꝯtēpsit: aut fugit q̄ ille sustinuit. totaq vita ei⁹ in terris
p hoīem quem suscipe dignat⁹ ē disciplina moralis fuit.
Quis igit̄ audeat dicē q xp̄m nō debem⁹ imitari i his q̄
hūiliter gessit. hec aūt si dicimus. quicqd scītatis. qcqd
ꝟtutis ⁊ pfectōis ē: a religiōe xp̄iana fundit⁹ subuertitur
⁊ eneruat. q: qua rōe de hoc dr̄ eadē rōe de alijs ꝟtutibꝫ
[illegible]
[illegible]
[illegible] paupe-
niēs sit pfectōm scōꝝ. q ꝓpter h mēdicitas q̄ aliqñ ege
statē comitat. quia simile posset argui de māducatōe fi
[illegible]
rios subsequit. Incōueniēs eē dicūt q lꝫ bēs benedictus
fuerit pfectus. q ꝓpter hoc accipiēdo ab illo romano ele
mosinas q̄tidianas op⁹ egit ad pfectōem spectās. q: pfe
ctus multa facit que ad pfectōem nō spectāt. sic comedē
et egere: ⁊ multa alia. Incōueniēs eē dicūt q lꝫ seipm̄ vi
lificaē ⁊ hūiliare p xp̄o sit bonū. q ꝓpter h hūiliare se mē
dicādo bonū sit. q: mēdicare nō ē seipm̄ hūiliare: ꝗ curā
sui agere. Et iterū meretrix seipam vilificat ꝓstituendo.
nec tñ in hoc placet dn̄o. pari mō nec vilificatio q̄ qs se
[illegible]
ꝓponūt exēpla et mēdicitatē sedare vident: facile ē spūa
li viro et intelligēti respōdē tāq̄ sedas falsas ⁊ fictas. In
[illegible] eē viros xp̄ianissimos et pfectos i suis legēdis
[illegible] cōmēdari de crudelitatibꝫ in māducādo hoīes. vel de
cupiditate i pdādo. vel de egestate vel de ꝯfornicatōibꝫ
et hmōi sititbꝫ. Laudari aūt et pdicari inueniunt de hoc
[illegible]
hēe volebāt tāq̄ diuites: h pot⁹ mēdicare humiliter tāq̄
paupes ⁊ despecti. sicut apparet i exēplis suppositis. Nā
q ad egestatē sequat comestio filioꝝ: hoc ē ꝯ ordinē na
ture. q sequat furtū et rapina. h ē ꝯ ordinē moꝝ ⁊ iusti
[illegible]
postulatio subsidioꝝ amore dei: h ē fm̄ ordinē caritatis
⁊ pietatis tā naturalis q̄ eē gratuite ⁊ spūalis. Nā ois lex
mādat primū a primo foueri et releuari. Quō aūt sile
ē de hoc q ordinē ꝯuertit et ē fm̄ ordinē ꝯuersaꝫ. Et hoc
qd̄ sit fm̄ ordinē rectū et iustū et bonū ē caritatiuū ⁊ piū.

Laudat ꝗ roman⁹ monach⁹ q fm̄ caritatis legē bēo bene
[illegible]
[illegible]
est valde aboīabile in mediū introducē cū agit̄ de laudi
bꝫ scōꝝ. Laudat aūt mēdic[illegible] lꝫ curā sui agat. nō q: h
facit qualitercūq: ꝗ q: facit hūiliter. Vn̄ sic sobrie come
dere ē act⁹ virtutis lꝫ comedē sit curā sui agē: [illegible]
[illegible]
de pueris scīs q erāt in palatio regis babilonis: aut sic.
[illegible]
[illegible]
ait magis eē abiect⁹ i domo dei mei q̄ habitaē i taberna
clīs peccatoꝝ. decies millies vtiq elegissent abiecti eē do
mi q̄ regnare i babilonia. Est ei i mēdicatōe hūiliatio ⁊
vilificatio sui deo accepta: aliogn a scīs pueris nō eēt eli
[illegible]
illi aūt qui curā carnis sue agunt in desiderijs et cōcupi
scentijs illi ꝓculdubio nō laudant. Etiā simile ipos lau
dare et vilificare videantur. sicut meretrix que p seipam
prostituit pro furore libidinis: sed hoc absit a fideliū cor
dibus vt vilificatio virorum spiritualium in mendicatiō
ne: similis sit vilificatōni meretricis in sui prostitutione
Nā mēbra xp̄i nō sunt tollēda vt fiant mēbra meretricis
xp̄c aūt de se in forma serui et etiā p suis membris dicit.
Ego mēdicus ⁊ paup: dn̄s sollicit⁹ ē mei. qd̄ nequaq̄ di
ceret: nisi eē mēdicū p xp̄o adeo placēt vt deo faceret ger
curā nr̄i specialissimā. sicut gerit pater de filijs. qd̄ h me
retricibꝫ et meretricātibꝫ sentire ꝓcul sit ab oībꝫ mētibꝫ
xp̄ianis. ¶ Adhuc aduersarij veritatis obuiāt aliquibꝫ
pdictis tāq̄ dubijs. s. mēdicatōm alexij. et miraculis scī
Francisci et beati dn̄ici. quibꝫ mēdicitatis et pauptatis
[illegible]
asserit tāq̄ firma et certa petūt ꝓbatōes. nihilomin⁹ ad
[illegible]
tis alicui⁹. q: p multos malos facta sūt miracl'a. Addūt
eē q de panibꝫ furto factis seu sublatis pōt miracula fie
ri: nec tñ ex h ꝯstaret q bonū eēt furari. Dubiū eē dicunt
q̄ ecclia romana approbauit mēdicatōnem. quia si hoc
[illegible]cēt: errare ꝯuinceret. Similiter si imponēt in penā sa
tisfactōnis erraret. vñ dicūt hoc nullatenus esse credēdū
Huic aūt obuiatōi p dubitatōes se ꝓtegēti sine dubio re
sistēdum ē. Nā si in dubiū veniret qd̄ legit in legenda be
ati francisci: pari rōe in dubiū veniret quicqd legitur in
legendis alioꝝ scōrum omniū. ergo omnia exempla vir
tutū et gesta sanctoꝝ iam reuocātur in dubiū: sed dubia
imitari piculosum ē vel credere: ac p hoc perit credulitas
de necessario et reuerētia que habetur in scīs. ⁊ vana re
putant: cetera que narrant de ipis. Rursus si miracula
que fecerūt nō sunt testimonia efficacia ad scītatē eoꝝ
astruendā: demat hodie ecclīa que ꝓpter miraculoꝝ testi
monia sanctos canonizat cathalogo ascribit. Postrēo
quis vnq̄ audiuit q p furem panē furtim acceptum de⁹
multiplicaret ad aliorū salutem. audiuimus tñ p men
dicum et paupem panē quē mēdicādo acquisierat multi
pliciter augmētasse. Et si dicas hoc fuisse spāle priuilegi
um et p familiare ꝯsilium spūsancti eē factum. nō quo h
alijs tradidit in legē et regulā qua nos ad mēdicatōꝫ in
uitat: sed sibi soli pro se solo est cōcessum. Si dicas q ex
[illegible] hoc fecit nō per in[illegible] quō potest nō
esse damnatus qui ad actū reprehensibilē tanq̄ ad actum
moris et pfectōnis temerarie inuitant. quō etiam sedes
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
lus supius allegatū h excessibꝫ platoꝝ nimis prauis [illegible]

df. q ordinē et regl'am fratrū pdicatoꝝ ⁊ minoꝝ sedes aplica nōs ... approbasse. Patet eciā p regl'am btī francisci a dño honorio approbatā ⁊ ɔfirmatā. vbi dr q vadāt pro elemosina ɔfidenter. si errauit h approbādo ⁊ ɔstat eciā scꝫ ecclesiam h approbasse ⁊ ɔfirmasse. cōstat eciā q vniuersalis ecclia p totū mūdū hmōi ordines ⁊ stat⁹ acceptat? Constat ḡ fm dictū q vniuersalis ecclia tota errauit et decepta fuit. ⁊ q hmōi statū erroneū inuenerūt et approbauerūt oēs dānati sunt. qḋ ē horribilissimū et incredibilissimū q de⁹ ɔmitteret sic errare vniuersalē ecclīm sctām suā et tātā multitudinē sapiētū q hec tpa pcesserūt. Quis aūt suo iudicio reputat tā sapiens et tā iustus vt audeat ceteros p̄ter se iudicare fuisse cecos et reprobos? Mira ē hec sapiētia que oīm ɔ̄. dit in sapiētiā et mira iusticia q̄ ceteros cōdēnat fere oēs. Et si hec nō ē sapiētia h potꝰ temeritas sedē aplicā velle iudicare q̄ a solo deo iudicat. ⁊ ei⁹ sniam et iudiciū reprobare. ⁊ tot viros sctōs in infernū retrudē et barathrū dānatōis. Bern. i sermōe oīm sctōꝝ Festiuitatē ⁊c. quousq̄ filii alieni quousq̄ vanitatē loq̄t os vrm vt benedicatis populū cui hec sūt visibilia. hec p̄sentia cū seruus dei os suū apperiēs locut⁹ sit veritatē beatos eē paupes. hec bern. pcul ḡ fiāt hec a cordibꝰ fidelibꝰ et xpianis. ¶ Adhuc aduersarij veritatis obuiant q̄busdā p̄dictis. imo mīris tāq̄ doctrīe aplice ɔtrarijs. asserētes mēdicatōēs eē ꝓhibitā ab aplo tāq̄ malā: in ca ... cōcessam. dicūt etiā illos fuisse mētitos etiā ɔ̄ scripturā q dicūt q laborare labore manuali nō ē i pcepto. Sed mēdicitatē nō eē indifferentē h malā: ⁊ mēdicare malū nō indifferēs. ⁊ iō p additā circūstātiā nō pōt aliquo mō bn̄ fieri. imo qḋ plus ē asserūt i p̄dicatōe eē symoniā. huius positōis ɔtrariū supius pluribꝰ modis ē ostēsum. s. et q mēdicare sit licitū: ⁊ q meritoriū. h dico in ɔ̄tū ē circūstātijs honestis diffinitū. ¶ Pre. si mendicare ē peccare ḡ eē mēdicū ē eē pctōꝝ. qḋ dicē vel credē nō parū ē flagiciū vel pctm. Rursus si mēdicare pctm ē: mēdicitas pctm siue mēdicatio. Sꝫ .ij. coꝝ. viij. super illud de eius inopia ⁊c. Glo. nemo se ɔdēnat paup in cella. diues in ɔscia: securior dormit in terra q̄ diues auro in purpura. Nō ḡ erubescas cū tua mēdicitate ad illū accedere. q indutus ē nrā paupertate. ḡ mēdicitas disponit ⁊ nō retrahit a diuino accessu. Cōstat ḡ q nō disponit ad peccatū. Ampli⁹ Crisʼ. sup math. omel. lxix. in fine dic. q mēdicare i nullo offendit. Furari aūt sine rape offendit deū et hominē. h etiā patꝫ p auctoritatē Criso. supius allegatam de omel. lij. sup math. Nō ē ḡ ab aplo ꝓhibitū nec inuenit alicubi aplm h ꝓhibuisse: h potꝰ cū suis coaplis commēdasse. Nā i. coꝝ. xvj. p̄dicauit ⁊ pcurauit q collecte fierēt in paupes sctōꝝ. q erāt in hierlm sine elemosine et gratia impense. Gal. ij. petr⁹ et iacob⁹ dexterā dederūt mihi ⁊ barnabe vt nos in gentibꝰ: ipi in circūcisione tm̄ vt pauperum in hierlm memores eēmus. Glo. paupēs qui rerū vēditarū p̄cia ad pedes aplōꝝ posuerunt memores eēmus ad op⁹ illoꝝ faciēdo collectas. Si ḡ aplus symoniac⁹ nō erat i hoc q collectas petebat ⁊ discipulos mittebat ad hoc q peterēt elemosinas ab his quibꝰ spūalia seminauerūt p paupibꝰ qui erant i hierlm: ꝑꝫ manifeste q q mēdicat i p̄dicatōe symoniā nō ɔmittit. ¶ Pre. sca si summ⁹ pontifex statuit paupes q spūalia seminent. et de eoꝝ quos edificāt verbo et exēplo viuāt elemosinis gratuitis petitis seu vltro oblatis: ab aplo i nullo ꝓrsus discordat quinpoti⁹ ɔcordat. sic si tātā sic ipe et maiorē habeat potestatē i gubernādo et disponēdo ipius ecclie mēbra. de his plenius patebit infra. Et iō sic dicit Bern. vbi ē. in fmone de octo sctīs q sic incipit. Festiuitatē hodiernā. Beati paupes spū. spūali s. intentōne. dꝫ deuo spūali gratis seu beneplacitū dei ⁊ aīaꝝ salutē. qm̄ ipoꝝ est regnum celoꝝ. hec bern.

¶ Questio .cviij. de labore pauperum voluntariorum.

Consequenter queritur. vtrū paupes volūtarij q̄ oīa reliquerūt ꝓpter deū teneant laborare p necessarios victus. Primo ḡ querit. vtrū necesse ē paupibꝰ laborare labore manuali sine sit ꝓpetuū. Secūdo ponit q nō quoꝝ ē libertas accipe elemosinas necessarias victui sine laborare labore manuali. Tercio vtrū sufficiat laborare labore spūali i recōpensatōēꝫ laboris manualis. Quarto si liceꝫ religiosis exercere opatōēs illas p quas labor manualis recōpēsetur.

Membrum primum

Queritur ḡ pmo. vtrū laborare labore manuali p necessarijs victui sit necessariū sine ꝓpetuū paupibꝰ volūtarijs. q sic vider. ij. thes. vlt. Cū eēmus apud vos denūciabam⁹ vobis qm̄ si q̄s nō vult opari nō māducet. Et q̄ posset aliq̄s dicē h eē intelligēdū de ope spūali ⁊ nō corpali. Jdeo bene occurrēs glo. dicit. vult fuos dī corpalit opari vñ viuāt. vt nō cōpellant egestate necessaria petere. In q̄ etiā fmone videt reprobare statū qui ponit necessitatē petēdi necessaria ꝓpter egestatē. Et q aplus intelligat de opere corpali ꝓbat aug. tā p sermones apli q̄ p ipius xpi i lib. de ope monachoꝝ. hoc etiā manifestat ⁊ ɔfirmat sermo apli actuū. xx. vbi ait. Ad ea q̄ op⁹ mihi erāt ministrauerūt man⁹ iste. vñ ⁊ gen⁹ artis qua laborabat et victū acquirebat cōmemorat actuū. s. cenofactorie. Ampli⁹ in plibꝰ locis eplāꝝ hoc p̄cipit. vt i eodē capitulo q̄ sup. Denūciam⁹ inquit et obsecram⁹ vt cū silētio opantes suū panem māducēt. Nā ad hui⁹ laboris assumptōnem dedit se ipm formā ad imitādum. sic dr in eodē. vn. j. thes. iiij. ait. Rogam⁹ fēs vt opemī manibꝰ vrīs. sic p̄cipim⁹ vobis. ⁊ nulli⁹ aliqd desideretis neq̄ rogetis vel tollatis aliqḋ. Et causa dr in glo. thes. vlt. ibi. vt nosmetipos darem⁹ formā. Qui frequēter ad alienā mēsam ocio dedit⁹ ɔuenit: adulet necesse ē pascēti. ¶ Pre. ephe. iiij. Qui furabat iā non furet. magis aūt laboret manibꝰ qḋ bonum ē. vt habeat vñ tribuat necessitatē patiēti. Si ḡ vult seruos xpi laborare vt tribuāt vñ ... q reprehēdere vult n laborātes qui sine labore accipiūt. Ampli⁹ nūq̄ nō ociū ē vituꝑabile. quis excusare ... se pōt a labore. ¶ Pre. si op⁹ corpale esset in dispēdiū spūalis: aliqua excusatio videret a labore. nūc aūt lectio et orō. exhortatio. cōsolatio. correptio. hec inquā oīa opa fm aug. aut simul cū labore fieri pñt. aut ... sicut legim⁹ de paulo euāgeliꝫabat et laborabat. ¶ Pre. fm aug. si a p̄dictis opibꝰ spūalibꝰ ē vacādū. aliqn̄ necessitate nature vt ꝓpe quietatōis. dormitatōnis. pōt silr q̄s ceteris internallis ab his vacare intuitu aplice p̄ceptōis. ¶ Ceterū fm aug. esto q aliq̄s aliqua spūali occupatōe detētus eēt q̄ min⁹ laborare posset. num qd oīm q fuerūt in religiōe ē h facere. ɔstat q nō. vñ quicqd sit de priori aliqs laborādū videt. status igit q omnes sine labore saluare mitit: videt errone⁹. ¶ Pre. nūquid nō pfectior vita ē q̄ simul mūdo renūciat et laborat q̄ q̄ mūdo renūciat et nō laborat. ɔstat aūt q sic. pfectio aūt videt pfecto q̄re circa pfectōem ē non laborare. De pfecta aūt vita gl̄ria ⁊ spes pfecte ... possides ⁊ n laborās peccare videt. q̄ p̄ceptū pfectōis ⁊ si nō obligat incipientes vel min⁹ pfectū pfectū tm̄ ɔstringē videt. status igit eius videt vitupend⁹. ¶ Pre. dicit ap̄s .i. thes. ij. Memores estote laboris nrī ⁊ fatigatōis nocte et die operantes ne quē q̄ vrm grauarem⁹. p̄dicauim⁹ vobis euāgeliū dei. ecce ne quē grauaret laborauit. igit admin⁹ ne grauetur mūd⁹ multitudie paupeꝫ religiosoꝝ laborare debēt. mūdū nō grauari in tāta multitudie i quāta nūc ē nō ē ... sile ... admin⁹ ... laborare debent. Exēplū habem⁹ de h i pribꝰ ... officiū fuit in mo... p̄ter laborare. vñ aug. de moribꝰ ecclie. offi.cia ad monachos p... laborare debuerunt ... labore manuū. ... monachoꝝ oēs religiosi videt primitiui ordis religio-

foꝝ officiū et vidꝫ laborare. Qui aūt nō ꝯplēt officiū sibi de bitū peccare videntur. ¶ Pre. dicit Beda sup illō luce. xij. Vēdite q̄ possidetis ⁊ date elemosinā. nō tm̄ cibos vros coīcate: sꝫ et vēdite possessiōes vras. vt oībꝫ vris sil' p dño spretis: postea labore manuū opemini vn̄ viuatis vl' elemosinā faciatis. Ecce hic videtur ꝑsuadē laborē vl' opa tiōem q̄ vict' acq̄rat. Pre. q peccat tenetur penā inflictam subire ex necessitate pcepti. sꝫ oēs i adā peccauerūt Ro. iij. cui' peccati pena ē labor manualis. Gen. iij. In sudo re vult' tui vesceris pane tuo. vn̄ bern̄. super illud. Ecce nos relinqm' oia. minime expedit vt in sapiētia huī' seculi nō reuereamur frustrari iudiciū. ⁊ deladē vniuersalē sen tentiā. declinādo videlicꝫ laborē hoim et sudorē: ac si nul lo mō nos ꝯtingē videtur qd̄ ade dictū ē. aut nō i eo labo ris sniam excepim' i q̄ exceptōe peccauim' oēs. aut nō cois culpe dēbeat eē pena cois: q̄ idē vt pri'. ¶ Pre. labor manualis ē necessari' ad sustentatōꝫ vite corpalis. sicut act' virtutū vite spūalis. sꝫ act' virtutū sunt pcepto: q̄ et labor corpalis. ¶ Pre. illud ad qd̄ sequitur mortale nō pt̄ fieri sine mortali: sꝫ ad nō laborare manibꝫ sequeretur nō [illegible] qd̄ [illegible] moralia sufficiēter ꝯtinet oia necessaria ad salutē. Unde math. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. sꝫ i illis nō ꝯtinetur labor manualis: q̄ ⁊c. ¶ Pre. ad pcepta oēs te nētur: sꝫ ad laborē manualē non oēs tenentur. alioqn diuites q ñ laborāt ꝓprijs manibꝫ peccarēt mortalit̄. ¶ Pre. ad p̄ cepta nō magis tenentur religiosi q̄ seculares. sꝫ ad labo rādū magis videntur teneri religiosi q̄ seculares. cū aug. reprehēdit monachos q manibꝫ nō laborāt. nō aūt alios: q̄ ⁊c. ¶ Pre. vsus liberaliū artiū nobilior ē q̄ mechanico rū q in labore ꝯsistūt manuali: sꝫ vsus illoꝝ nō ē necessa rius vite nec i pcepto: q̄ nec istoꝝ. ¶ Pre. hoc ip̄m videtur. sꝫ ꝙ ñ ē necesse laborare [illegible] et ꝙ omitti ⁊ fieri pōt nisi i casu. qd̄ ondit̄ sic. accipe vi ctum [illegible] sine elemosinas vn̄ qs viuē debeat. siue ñ [illegible] p se ⁊ sp tenēdū: sꝫ vtrūqꝫ ex cā et circūstātia [illegible] datōēꝫ ⁊ vituperium. ⁊ h̄ maifestū ē p apl'm. q legitur aliqn̄ accepisse aliqn̄ nō. vn̄ aut sibi ē ꝯtrarius aut vtrūqꝫ fm̄ se indifferēs ē. De aūt accepit patꝫ. ij. Coꝝ. xj. Alias ecclias expoliaui accipiēs stipēdiū ad ministeriū ve strū. Un̄ ambro. in glo. ibidē dic. ꝙ in h̄ multa accepta ⁊ data significat. ¶ Pre. phil. vlt. nulla ecclia coicauit mihi i rōne dati ⁊ accepti. nisi vos soli qꝛ et thessaloni cā semel ⁊ bis i vsum mihi misistis. ⁊ infra. repleť sū ac ceptis. i. mūeribꝫ fm̄ glo. ab epafrodito q̄ misistis i odo [illegible] phori domui. qꝛ sepe me refrigerauit fm̄ glo. nccria mi nistrādo. ⁊ infra. et quāta ephesi mihi ministrauit tu meli us nosti. ñ et nihilomin' pꝫ ex ceteris aplis q ñ laborauē rūt manuali opatōe sic paul': ab eis qbꝫ p̄dicauerūt sti pēdia acceperūt. sic habetur. j. coꝝ. ix. vn̄ ꝙ ip̄e paul' potu it accepisse et nō laborasse ondit i eodē exēplis multis et [illegible] b [illegible] aug. de ope monachorū. ꝙ ip̄e dn̄s voluit ꝙ mu lieres se ad ꝑparāda ⁊ ministrāda nccria seq̄rentur. ondens ꝙ euāgelizātis et ministris tāq̄ militibꝫ a plebibꝫ dei tāq̄ a ꝓuincialibꝫ deberetur. dign' ē ei opari' mercede sua vt ha betur luce. x. Uerū sic apparet i euāgelio ꝓut dic aug. i eo dē li. cū accipe fuit licitū. nō tm̄ iussum sꝫ pmissum. vt qs qs et vellet eo vteretur ꝙ licēt sibi ex dn̄i ꝯstitutōe. sꝫ si qs [illegible] rat. Paulus et spūalia pcepta trāscēdēs: plus ope exhi buit ꝙ institutōe pmissiōis accepit. Cum ei accepisset ve

euāgeliū p̄dicās de euāgelio viuēt: ⁊ euāgeliū audiētes [illegible] accipe potuit. Accepit aūt aliqn̄ ex duabꝫ causis. aut ꝓpē sue inopie suppletōem. aut ꝓpter largiētiū fructificatōem. De primo dic aug. d' ope monachoꝝ. ꝙ ip̄e deuenerat ad tātā indigētiā vt de longinqs ecclijs mitteretur ei necessa ria. dū tn̄ ab eis apd̄ q̄s erat nihil tale accepat. De secun do dicit glo. ambro. ij. coꝝ. xj. Accipiēs stipendiū multa accepta significaui. nā a bene correctis fuit accipiēdū. ne bene seminātes amitterēt fructū. Nā sic dictū ē. dare est vtilius dāti q̄ accipiēti. sic q̄ accepit. ¶ Et sūt pl'es cau se q̄re nō accepit videlꝫ duodeci. Quaꝝ pma ē pseudo re pulsionē. ne ⁊ ipi sic accipent. Sciebat ei ꝙ si nō accipe rēt: nō diu p̄dicarēt. ⁊ hāc cām dicit expresse. j. Coꝝ. xj. Quod aūt facio et faciā. nō qꝛ nō diligo vos: sꝫ vt ampu tē occasionē coꝝ. sic pseudo q occasionē q̄rūt vt etiā in q̄ glorianꝫ inueniantur. sic et nos. Sciebat ei ꝙ si nō accipe rēt ñ diu p̄dicarēt. fm̄ ꝙ dicit glo. Alia fuit ꝓpē grauā minis priuatōem. erāt ei i ecclia paupes multi q eis' gra uarentur ex largitōe. ⁊ iō nō accepit. ⁊ hanc cām dicit ip̄se maifeste. ij. thes. iij. neqꝫ gratis mādicauim' panē ab ali q̄ [illegible] ac nocte laborātes: ne quē vrm grauarem'. h̄ est [illegible] coꝝ. xj. hoc fecisse ne esset eis onerosus. Tercia cā fuit ꝓpter iniuste vēdicātiū ius accipiēdi cohertōneꝫ. sic dicit aug. d' ope monachoꝝ. ꝙ si debebat inqt accipe noluit. vt exēplo ei' coherceret q sibi talia nō ita ordia ti i ecclia deberi arbitrabant. Quarta cā fuit ob occasio nis auaricie ablatōꝫ. Siqdē si oi tpe accepisset sua ac ceptio qd̄ammō i occasionē auaricie fuissꝫ. habuissent ei firmiorē occasionē. p h̄ illa tpalia petēdi ⁊ retinēdi: ⁊ ita p occasionē incidissent i auariciā. vn̄ et hāc rōem insinu at cū dic. j. thes. ij. Neqꝫ ei fuim' aliqn̄ i occasiōe auari cie de' testis ē. ⁊. j. cū possem' vobis oneri eē vt apli xp̄i. ad cōprehēdendū eos fm̄ glo. quibꝫ nec facultas nec pu tor poscēdi. Quita cā fuit ꝓpter odij euacuatōēꝫ. Nā sic habē ab ambro. sup illō. j. coꝝ. ix. ibi. nō sumus vsi hac p̄tate. illi inqt a qbꝫ accipe potuit auari erāt. et iō apl'm odirēt. si quicq̄ ab eis acciperet: ⁊ ꝓpterea nō accepit. Se xta cā fuit ꝓpter scādali deuitatōem. fm̄ qd̄ dicit ambro. sup illō. j. coꝝ. ix. Nō sum liber ip̄e inqt aplica dignita te. p̄tatē hn̄s nō opari manibꝫ. sꝫ d' euāgelio viuē. ne quē tm̄ accipiēdo scādalizaret ñ accepit. fm̄ ꝙ dicit supius si esca scādalizaret frēm meū nō mādicabo carnes meter nū: ne frēm meū scādalizem. Septima cā fuit ꝓpter licen tie peccādi ampliatōem. fm̄ ꝙ dicit ambro. j. coꝝ. ix. nō sum' vsi hac potestate. ne qd̄ offendiculū dem' euāgelio [illegible] se licentiā peccādi. Octaua fuit cā ꝓpter opinionis pue de euāgelio infirmatōem. fm̄ ꝙ dicit aug. sup illō. j. co rinth. ix. Que ē merces mea vt euāgeliū p̄dicās sine sū ptu ponā euāgeliū. Glo. importūe exigēdo vl' indiscrete accipiēdo. forte hoc ꝯtingeret ꝙ putarēt sibi euāgelizari vt euāgeliū vēderet. Nona cā fuit ꝓpter subditoꝝ a desi dia et ocio reuocatōem. iō ei nō accepit sꝫ laborauit et se ip̄m posuit i exēpliū. vt p h̄ excitarent ad sui imitatōem ⁊ ocij dimissionē. Magis ei ꝑsuadēt opa q̄ verba. ⁊ hanc [illegible] Nos audiuim' ei inter vos q̄ [illegible] Decima causa fuit propter infirmorum compassionem. fm̄ ꝙ dicit ambro. j. coꝝ. ix. ibi. Que est merces mea. si acciperet non adeo infirmis vel humane infirmitati cōpa teretur. hoc autē non cōueniebat ei qui factus est infir [illegible] luce auctoritatis et arguēdi libertas torpesceret. Undeci ma causa fuit propter largitēnis defectionem. nō ei ali qn̄ acceperunt: sed ꝓprijs manibꝫ victum acq̄sierī. q̄ aliq

eis nõ dederũt. Fm q dicit ambro. sup illd .j. cor. iiij. Laborām⁹ opantes manib⁹ nr̃is. Glo. laborām⁹ manib⁹ nostris .s. necessaria nob opantes. qr nemo dat nobis. Hec sunt cause q̄re apls iure euãgelico potuit accipe ⁊ ñ accepit. ⁊ iste eedē cãe sũt q̄re laborauit. ex eisdē eñ laborauit ex q̄b⁹ ñ accepit. ex his pʒ q nec accipe nec ñ accipe sit d pse sp tenēdũ. nihilomin⁹ exēplo pau. q accipe potuit. ⁊ qñ q̃ nõ accepit ⁊ ex q̄b⁹ laborauit: maifestũ ē q null⁹ astrict⁹ ē ad laborãdũ [illegible] nisi i certis casib⁹. et hoc ex cã et rõe. opa eñ supererogatõis arbitraria sunt. ñ pceptoria neqʒ obligatoria. nõ i pceptõe ſ in electõe [illegible] ex circũstãtia. vñ ⁊ coapli ei⁹ nõ peccabãt q ñ laborabãt fm q dicit aug. de ope monachoꝝ. Vñ aplus paul⁹ supererogare voluit cui⁹ rõem dic̃ ibidē aug. qr ipe sciebat cur in eccl̃iis gentiũ nõ oportet euãgeliũ eē venale. ñ co̅ipas coaplos suos: sʒ distiguēs ministeriũ suũ. qr spũsctõ cõmonēte paul⁹ ⁊ barnabas i gētes ⁊ illi i circũcisionē missi sunt. ⁊ [illegible] dum ē q ad q honē [illegible]. q nõ ē necesse paupibus euãgelicis. neqʒ pceptũ laborare labore manuali. Ad cui⁹ euidētiã notãdũ. q iudiciũ d vnaquaqʒ re sumēdũ ē fm finē ad quē ē siue ordinat̃. Labor autē manuũ [illegible] videt̃ eē vtilis et i merito ordinat̃. primo ad ociũ vitãdũ. secũdo ad corp⁹ domãdũ. tercio ad victũ q̄rēdũ. Propt̃ primũ dicit hiero. ad rusticũ monachũ. sp aliqd opis facito ne te dyabol⁹ ociosũ inueniat. ⁊ q de ope manuali intelligat. pʒ p illd qd subiũgit: vel fiscellã texe iunco. Et p⁹. In desideriis ē ois ociosus. Propt̃ secũduʒ dr̃ .ij. cor. vj. In laborib⁹. i ieiuniis. i vigiliis. Glo. i laborib⁹ opum. qr manib⁹ suis opabat̃. Ex aĩ laborabat ppter carnē domãdã. p h pʒ qd dr̃ i ieiuniis. vigiliis. i castitate. Propt̃ terciũ. actuũ. xx. dr̃. Ad ea q̄ mihi op⁹ erant et his q mecũ fuerũt ministrauerũt man⁹ iste. Si g̃ pside ret labor manuũ fm q ordinat̃ ad tollēdũ ociũ vl ad corp⁹ domãdũ. adē ē iudiciũ de labore manuũ ⁊ de aliis exercitiis ad h ordinatis. Sic eñ nõ ē sub pcepto q ociũ pcise tollat̃ tali vl tali occupatõe: ſ sufficit q qualicũqʒ licita occupatõe ab ocio qs desistat: silr corp⁹ põt domari ieiuniis. vigiliis ⁊ orõib⁹. et sic occupatio laboris manuũ nõ ē in pcepto psiderato h fine. ⁊ silis ē rõ de labore manuũ fm q ordinat̃ ad finē .s. q ē ad domãdũ carnē. Nullũ g̃ hoꝝ inq̃tum ordinat̃ ad hũc vel illũ finē. ē i pcepto i speciali. Sz [illegible] in generali sit i pcepto domare corp⁹ qualicũqʒ exercitio: vt mortifere pcupie refrenant̃. Scd̃m aũt q ordinat̃ ad victũ querēdũ. fm illud .j. thes. iiij. opamini manib⁹ vr̃is sic̃ pcepim⁹ vobis. nec solũ ē i pcepto [illegible] positiui. ſ etiã naturali. Illa eñ [illegible] d lege nature [illegible] ad q hõ ex suis naturalib⁹ ordinat̃ vel inclinat̃. Sic autē ex ipa dispositõe corpis hõ naturalit̃ hʒ ordinē ad op⁹ manuale. ppter qd dicit Iob. v. hõ ad laborē nascit̃. Cũ eñ aliis aĩalib⁹ sufficiēter natura pũidit i his q̄ ad sustentatõem vite sue ptinēt in cibis et tegumētis: hoi in his non pũidit. qr ipe ē pdit⁹ rõe p quã põt sibi pũidere i oib⁹ supradictis. ⁊ iõ dedit ei loco oĩm pdictoꝝ man⁹ pueniētes ad diuersa opa. quib⁹ pceptões rõis diuersis exerciciis exequat̃. vt dic̃ phs. xiiij. de aĩalib⁹. ¶ Sciēdũ adhuc q duplex ē pceptũ legis nature. Quoddã ordinat̃ ad tollēdum defectũ singl'aris psone .s. spũalē. sicut de actibus [illegible] pceptũ. vl corpalē. vt illd Gen. ij. de oi ligno paradisi pmedes. Aliud do qd ordinat̃ ad tollēdũ defectuʒ spēi. sicut illd gen. iij. Crescite et multiplicamini ⁊c. g̃ pcipitur act⁹ generatõnis quo natura saluat̃ et multiplicat̃. Hoc tñ interest int̃ hec duo pceptoꝝ genera. qr ad pceptũ legis nature obseruãdũ quilibʒ tenet̃ .s. ad pceptũ qd ordinat̃ ad singularis psone defectũ spũalē tollēdũ et corpalē. Ad secũdũ do qd ordinat̃ ad defectũ spēi tollēdũ nõ q̄libet tenet̃ singl'ariter. In his eñ que ptinēt ad speciē oes hoies cõputãdi sunt vn⁹ hõ. iuxta illd porphirii. pticipatõe spēi plres hoies vn⁹ hõ. vñ sicut vn⁹ habʒ diuersa mēbra quib⁹ occupat̃ in diuersis officiis ordinatis ad defectũ ppriũ tollēdũ. que nõ pñt oia p vnũ mēbrũ exerceri. sicut ocul⁹ videt toti corpi: et pes totũ corp⁹ portat. ita oʒ

eñ i his q ad totã speciē ptinēt nõ eñ sufficit vn⁹ hõ [illegible] quedã oia quib⁹ societas humana indiget [illegible] diuersis officiis diuersa occupari oʒ. Vñ dr̃ Ro. xij. Sic̃ i vno corpore multa mēbra habem⁹. oia aũt mēbra eũdē actũ non habēt. ita multi corp⁹ sum⁹ i xp̃o. singli aũt [illegible] mēbra. hec aũt diuersificatio hoim i diuersis officiis. primo contigit ex diuia pũidētia q̄ hũanũ statũ sic disposuit: vt nihil deesse inueniat̃ de necessariis ad vitã. Secundo do ex causis naturalib⁹ ex q̄b⁹ pcingit q i diuersis hoib⁹ diuerse inclinatões sunt ad diuersa officia vel artificia vel ad diuersos modos viuēdi. g̃ qr labore manuũ aliqs pt subuenire pprio defectui et alieno cũ nõ possit vn⁹ hõ sibi sufficere in oib⁹ sʒ indiget alieno auxilio: pʒ q pceptũ de labore manuũ quodãmõ sub vtroqʒ genere pdictoꝝ pcinet̃. Inq̃tũ eñ labore manuũ vni⁹ subueniṫ necessitatib⁹ alioꝝ: sic ptinet ad secũdũ gen⁹. inq̃tũ aũt aliqs sibi i necessitatib⁹ subuenit ptinet ad primuʒ gen⁹. sic̃ ⁊ i pcepto de comedēdo. Preceptũ aũt qd ordinat̃ ad defectũ naturalē vel corpalē tollēdũ. nõ obligat nisi defectu exigēte. Vñ ñ si eēt aliqs qui posset viuē sine cibo: ñ obligaret̃ ad pceptũ de comedēdo. Sic g̃ pceptuʒ de ope manuali nõ obligat aliquē singl'ariter fm q ordinat̃ ad tollēdũ defectũ: ſ cõmunit̃ aliq mõ. nec fm q ordinat̃ ad tollēdũ defectũ nisi defectu exigēte: ⁊ iõ ille qui hʒ alĩs vñ licite possit viuere ñ tenet̃ manib⁹ opari. et h pʒ p aplm i trib⁹ locis. vbi de opatõe manuali pceptũ dat. Primo ad eph. iiij. vbi pceptũ dat de opatõe manuali, phibēdo furtũ. Qui furabatur ⁊c̃. Et .j. thes. iiij. vbi idē pcepit, phibēdo pcupiscētiã reꝝ alienaꝝ. opamini manib⁹ vr̃is. ⁊ [illegible] sic̃ pcepim⁹ vobis vt honeste ambuletis ad eos q foris sunt. ⁊ nulli⁹ aliqd desideretis. Et .ij. thes. iij. vbi idē pcepit, phibēs mapia negocia quib⁹ aliq victũ acquirebãt. Audiuim⁹ inquit inter nos quosdã i quiete ambulãtes nihil opantes ſ curiose agētes. Glo. qui seda cura sibi necc̃ria pũidēt. ¶ Sciēdũ ē tñ q sicut visus ē pñcipalior inter alios sensus rõe cui⁹ oẽs alii sensus sortiunt̃ nomē visus. vt dicit aug. silr man⁹ qr ad plima opa ē neccria. dr̃ organũ organoꝝ i li. de aĩa. ⁊ in opatõe manuũ intelligit̃ nõ soluʒ qd manib⁹ fit: ſ qd fit quocũqʒ corpis instrumēto. ⁊ breuiter qdcunqʒ negociũ hõ hʒ [illegible] sub labore manuũ cõprehēdit̃. Nõ eñ videt̃ rõnale q magistri artiũ mechanicaꝝ possint viuē de arte: ⁊ mgr̃i artiũ liberaliũ nõ pñt: nec aduocati de procinio qd pstant i causa ⁊ silr de oib⁹ aliis licitis occupatõib⁹. Põt g̃ dici. q nõ ē oino simplr paupib⁹ necessariũ laborare labore manuali, ppter vite necessaria: neqʒ pceptum necessitate salutis exequēdũ. ¶ Ad illd qd pmo obiicit̃ .ij. thes. vlt. Si qs ñ vult opari nõ mãducet: ⁊ q apls intelligit de ope manuali ⁊c̃. põt dici vt tactũ ē laborē manualē eē necessarium aliq̄b⁹ et pceptũ: ſ nõ oẽs obligat singulariť. nec exēpluʒ apli inducit necessitatē laborãdi: qr vt determinatũ ē labor illi⁹ fuit magis supererogatõis q̄ necessitatis sectãs. ¶ Ad pla que sequũt̃ patʒ rñsio ex pdictis. qr et si labor manuũ sit i pcepto: ſ fuit ppt̃ cãs speciales ⁊ aliq̄b⁹ psonis datũ. tpore vt furtũ, phiberet̃ et alienaꝝ reꝝ pcupiscētia et acq̄sitio necessarioꝝ seda cura et ociũ. ¶ Et ex dictis patʒ ad illd qd obiicit̃ q op⁹ corpale põt exerceri sine dispēdio spũali ⁊c̃. põt dici q hec rõ pcludit posse laborare nõ necessitatē laborãdi nõ eñ ē oē necessariũ quicqd fieri pt̃. ¶ Ad aliud qd obiicit̃ q necessitate nature vacãdũ ē qñqʒ ab opib⁹ spũalib⁹. g̃ rõe aplice pceptõis silr ⁊c̃. Dõm q nõ ē silr. qr opa necessitatis vt pmedē. dormire sunt. sine q̄b⁹ nõ põt psona subsistē. Vñ a talib⁹ se subtrahere oino eēt sibi man⁹ iniicē. vñ qñ eēt op⁹ spũale oʒ ab illis ppter alia desistē. Pre. pceptio apli nõ vniuersaliter ē obligatoria: ſ ppter aliqs ⁊ ppt̃ fines aliqs sic̃ tactũ ē. Pre. argumẽtũ nõ pcludit debitũ ſ posse. ¶ Ad aliud qd obiicit̃ q hʒ ppt̃ aliquã necessitatē occupatõis pueniat alicui psone se subtrahē de labore manuali. ñ ppt̃ h debēt oẽs ⁊c̃. pt̃ dici q sic̃ licitũ ē mercatorib⁹ cessare ab opib⁹ corpalib⁹ ppt̃ alias et vtiliores occupatões: sic et mino

ribꝰ. ⁊ marie. ꝓpter illas q̄ obediētia salutari sūt vel intuitu. vel vt supra tactū ē viris pfectiōem ꝓfitentibꝰ q̄ plurimum detestabile: ⁊ eoꝝ statui incōsonum ē ocijs vacare. ¶ Ad illō qđ obijcit ꝙ pfectior ē vita q̄ qs mūdū relinquit et laborat q̄ q mūdū relinqt et nō laborat. pt̄ dici ꝙ h̄ nō ē vniuersaliter verū. qꝛ talis possit eē occupatio et tā vtilis eccl'ie dei ⁊ mēbris xpi ⁊ et tāto zelo aiaꝝ exercitata. ꝙ q̄ incōpabiliter eēt meliꝰ hmōi occupatōe assistere ⁊ cessare ab oī ope manuali q̄ ecōuerso: vt illō infra plenꝰ patebit. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ deberēt laborare ad vitādū grauamē ꝓximoꝝ. sicut fecit apl's. pt̄ dici ꝙ forte h̄ i casu verū ē. h̄ h̄ nō [illegible] necessitatē generalē. ¶ Ad illud qđ obijcit de exemplo primoꝝ patrū ⁊c. Dicēdū qđ sicut i lege erāt pcepta quedā localia nec obligabāt nisi ꝑmanētes i locis illis ꝓpter aliqs locoꝝ pditōes. vt relinquere agros [illegible] pauꝑibꝰ [illegible] et opa [illegible] patrū tpalia fuerūt. nec oī tpe tradēda i ꝯsequētiā. ¶ Ad h̄ qđ aug. describens opa monachoꝝ insinuat laborē manualē ad monachos ptinē. pt̄ dici ꝙ hoc fuit magis tpale et ꝑsonale q̄ ꝑpetuū ⁊ generale. ¶ Ad illud qđ ꝓponit ex auctē Bede. pōt dici sicut supra dictū ē. ꝙ illō nō ē simpliciter obligatoriū: h̄ forte ex aliquibꝰ certis circūstantijs. ¶ Ad illō qđ obijcit ꝙ oēs peccauimꝰ i adā ⁊c. pōt dici ꝙ illa verba dn̄i magis sunt pnūciātia penā q̄ pcipiētia satisfactiōem. Vn̄ p[illegible] maledicta terra in ope tuo ⁊c. ⁊ similr̄ mulieri. in dolore paries filios tuos. ⁊ iō nō seqt̄ ꝙ qlibꝫ hō ad laborādū obliget ex necītate pcepti. alr̄ sequeret ꝙ quilibꝫ teneret ad agri culturā. de q̄ dn̄s ibi facit mentiōem. ¶ Ad aliud qđ sequit̄. dōm ꝙ vita spūal' a nullo pōt obseruari nisi ꝑ actꝰ virtutū. ⁊ iō quilibꝫ tenet̄ ad pcepta seruāda que sunt de actibꝰ virtutū: h̄ vita corpalis a mltis obseruari pōt sine ope manuali: ⁊ ideo q̄uis sit generatiue i pcepto [illegible] quilibꝫ ad eiꝰ obseruātiā tenet̄. ¶ Ad illō qđ obijcit ꝙ illud ē mortale ad qđ sequit̄ mortale ⁊c. pōt dici ꝙ nō māducare nō ē mortale: nisi qn̄ sine illo vita seruari nō pōt: qꝛ tūc se interficeret. et silr̄ nō oꝫ ꝙ aliquis peccet mortaliter nō laborādo manibus: nisi qn̄ aliter vitā seruare nō pōt. nisi illicitis curis et iō cū hmōi cure sunt oīno fugiēde: sub eadē districtiōe posuit apl'us nō māducare et n̄ opari dicēs. Qui n̄ vult opari nō māducet. ¶ Ad quedā illoꝝ q̄ inducit̄ qua sꝫ dictū ē ꝙ lꝫ laborare sit pceptū. tn̄ nō ē obligatorium sicut [illegible] ¶ Ad illō q̄ qđ obijcit̄ primo [illegible] pceptū [illegible] dōm ꝙ dn̄s nō ꝓhibuit oēm [illegible] sollicitudinē [illegible] pertinet ad victu corporis [illegible] loculos nō habere [illegible] ꝓhibet sollicitudinē impertinentē [illegible] mētes [illegible] suffocat. Primo. s. qn̄ [illegible] sine [illegible] tōe opatōis. ⁊ h̄ dn̄s ꝓhibet. vn̄ dicit aug. de ope monachoꝝ exponēs illud. Nolite solliciti eē ⁊c. nō vt ista nō ꝓcurent̄ quātū necessitatis ē: sꝫ n̄ vt ista intueāt̄ ⁊ ꝓpē ista faciāt quicqd euāgelij pdicatōe facē iubent̄. ⁊ habetur i glo. thes̄. iij. Secūdo suffocat̄ mēs qn̄ ꝯfidētiam de deo [illegible] ⁊ h̄ dn̄s intēdit ꝓhibere [illegible] glo. sup illō mat. vj. hoc exemplo nō ꝓhibꝫ ꝓuidētiā nec laborē sꝫ sollicitudinē vt tota fiducia nr̄a sit i deo ꝑ quē ⁊ aues sine cura viuūt. ¶ Ad illō qđ obijcit̄ de veteri lege. dōm ꝙ h̄ pceptū ptinet̄ i pceptis decalogi. lꝫ nō explicite: vn̄ hꝫ reduci ad illud. Nō furtū facies. q̄ oē sollicite lucꝝ qđ ꝑ laborē manuū acquirit̄ ꝓhibet̄. ¶ Ad illō qđ obijcit̄ ꝙ oēs tenent̄ ad pcepta. dōm ꝙ i qlibꝫ pcepto ē ꝯsiderāda possibilitas obseruādi et finis eiusdē. qꝛ ꝓpter aliqđ bonū inducēdū vl' malū tollēdū. Propter primū dicit hiero. qui dicit deū pcepisse aliqđ impossibile hoībꝰ implere anathema sit. ⁊ iō ab hoc pcepto nō excusant̄ inbecilles corpe et impotētes. ꝓpter qđ excusant̄ illi qui alio mō possunt ꝯsequi finē hmōi pcepti sicut diuites. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ ad pcepta nō magis tenent̄ religiosi ⁊c. pōt dici ꝙ ad laborē manualē equalr̄ tenent̄ seculares et religiosi ꝑ se loquēdo. Qđ pꝫ ex duobꝰ. Primo ex verbis apl'i. ij. thes̄. iij. dicētis. subtrahatis vos ab omni frē ambulāte inordinate. Frēs eī oēs xp̄ianos vocat. nō eī tūc erāt religiosi. Secūdo pꝫ ex hoc quia religiosi nō tenent̄ ad alia q̄ seculares nisi ad q̄ voto se obligauerūt: sꝫ ꝑ accidēs ꝯtingit ꝙ ill[illegible] [illegible] magis [illegible] et hoc q̄ [illegible] si in pauptate viuūt. vn̄ faciliꝰ pōt eis accidē ꝙ nō haberēt aliūde vn̄ viuerēt q̄ secularibꝰ. vn̄ ex statuto regle in aliquibꝰ ordinibꝰ. vt dicit hiero. ad rusticū. Egyptioꝝ monasteria hūc retinēt morē. vt nullū absqꝫ ope et laborē suscipiāt. nō tā ꝓpter victꝰ necessaria q̄ aie salutē: ne vaget̄ pniciosis cogitatōibꝰ. sicut et ad vigilias et alia qbꝰ domat̄ corpus tenent̄ religiosi statutis suis ad q̄ seculares nō tenent̄. ¶ Ad aliud qđ sequit̄. dōm. ꝙ q̄uis visus liberaliū artiū sit nobilior: tn̄ nō ē ita necessariꝰ ad vitā corpis sustētādā. ⁊ pterea sub ope manuali cōprehenditur. vt patet ex dictis.

Membrum secundum

Onsequēter querit̄. quoꝝ est libertas siue potestas accipiēdi elemosinas et sine labore manuali. ⁊ videt̄ oīm. s. diuitū et paupū sic. Eoꝝ ē libertas ⁊ ptās accipiēdi elemosinas et sine labore. quibꝰ licite et meritorie ꝯferunt̄. sed tā diuitibꝰ q̄ paupibꝰ licite et meritorie ꝯferunt̄. g̃ ⁊c. ꝙ mediū sit verū: patꝫ. quia dn̄s imitādꝰ ē i opibꝰ pietatis. Vn̄ luce. vj. Estote misericordes sicut ⁊ pr̄ misericors est. et math. v. Diligite ⁊c. vt sitis filij prīs vr̄i qui i celis est qui solē suū oriri facit sup bonos ⁊ malos ⁊c. Ecce ꝙ in opibꝰ misericordie dn̄s nullū pelegit: h̄ oībꝰ dat. g̃ ⁊ nos siliter debemꝰ. ¶ Pre. eccī. xviij. Misericordia hoīs circa ꝓximū suū: miscōia aūt dn̄i sup oēm carnē: h̄ oīs hō ꝓximꝰ ē. g̃ et pus. ¶ Cōtra. nullius ē libertas siue ptās accipiēdi: nisi habeat ius petēdi. sꝫ nullꝰ dꝫ petere vt videt̄ ꝑ hiero. ad nepotianū q sic ait. Faciliꝰ ꝯtēnit̄ clericꝰ [illegible] vocat̄ ad prādiū. ⁊ nos [illegible] petētes raro accipiam rogati. beatiꝰ magis ē dare q̄ accipe. ¶ It̄ vr̄ ꝙ n̄ sit diuitū sꝫ paupum tm̄ sic. habētibꝰ dare nihil aliud ē q̄ ꝑdere. [illegible] habet̄ i can. pastor. j. q. ij. Et hiero. ad damasū. ⁊ habē i can. clericos eadē cā et qōe. Qui ex bonis pentū ⁊ opibꝰ suis sustētari pn̄t: si qđ paupum ē accipiūt: sacrilegiū ꝑfecto cōmittūt. Nā fm hiero. ꝑ derū. Sacrilegiū ē res paupum dare nō paupibꝰ. Ideo dicit dn̄s luce. xiiij. Cū facis ꝯuiuium voca paupes ⁊c. Idē i eodē. Exi cito i plateas et vicos ciuitatis et voca paupes ⁊c. Ex quibꝰ pꝫ. ꝙ que largiēda sunt ex affectu pietatis: nō diuitibꝰ h̄ paupibꝰ largiēda sunt. et cū hoc sit verū de rebꝰ secl'aribꝰ: pcipue hoc verū ē de rebꝰ eccl'iasticis q̄ sunt bona paupū. fm ꝙ dicit aug. ad bonifaciū epla. xxxij. nō sunt inquit illa bona nr̄a sꝫ paupum. quoꝝ ꝓcuratōem quodāmō gerimus nō ꝓprietatē nobis vsurpatōne dānabili vēdicamus. Ex his igit̄ videt̄ ꝙ libertas accipiēdi sit tm̄ paupū. ¶ Respōsio. ꝙ vt al's tactū ē. Libertas accipiēdi paupum est. Sꝫ notādum. ꝙ ē pauptas duplex. s. simulata et vera. paupum aūt illo genere pauptatis que ē simulata nō est hec libertas. sicut nec diuitū. qꝛ hmōi paupes solēt magis [illegible] solēt ad mēsas alienas respicē aut ꝓpter pecunie ꝯgregatōem aut lautiores vētris refectōes vl' aliqđ hmōi. Pau[illegible] [illegible] hiero. ad rusticum [illegible] [illegible] illata. aut ē potēs releuari ꝑ laborē: aut nō. dico aut nō ꝓpter infirmitatē vel debilitatē vel forte qꝛ non se offert materia vel locꝰ opandi. Paupibꝰ aūt h̄ genē pauptatis [illegible] necessaria. sicut pꝫ maifeste ex instructōe dn̄i. luce. xiiij. Cum facias ꝯuiuiū voca paupes. debiles ⁊ claudos ⁊ cecos introduc huc. q̄ tales impotētes sūt. Si vo potēs ē releuari ⁊ nō [illegible] [illegible] aplus [illegible] nō loquat̄ [illegible] [illegible] paupes illo genē pauptatis. q̄ ē voluntaria ⁊ expedita: sꝫ

q₂ tūc n̄ erāt clīci. Si ƀo possibile ē paupertatē .s. illatā rele-
uari p laborē manuū: ⁊ n̄ releuet ꝓpt aliā cām ordinatā.
aut illa cā pt̄ recōpēsare laborē aut n̄. si pt̄ excusat pau-
per accipiēdo necīa a affectu pietatis. si nō pt̄ omo quā-
tu pōt tāen excusat. Qd aūt pt̄ ⁊ qd nō ī tāget. Et ꝺōr
sint paupes paupertate voluntaria aut expedita aut ē assū-
pta amore dei et zelo aīaꝝ aut cī vitā nō gerētōis ap-
petitu: aut timore secularis inopie aut honoris ode.
ꝓtōe q₂ frequēter mūdo r̄nūciātes honorant: aut alia cā
inordinata. Si ƀ scdo mō: taliū renūciatio siue paupertas
ē vituperabilis nisi corrigat intentio. ⁊ hac paupertate pau-
pe e male et ī sui dispēdiū accipiūt. Et de talib dicit aug.
de ope monachoꝝ. Multi veniūt ad monasteriū. de qbꝰ
nō apparet. vtrū ex ꝓposito seruitutis dei. an vitā inopē
et laboriosā fugiētes vacue pasci atq₃ vestiri volūt: ⁊ in-
sup honorari ab eis a qbꝰ ꝯtēni atq₃ atteri consueuerūt.
paupes aūt priori mō sūt veri paupes qbꝰ regnū celoꝝ ꝓ-
mittit. Math. v. bti paupes spū ⁊c. Sꝫ hec paupertas se-
cūda respicit adhuc ptitōem. q₂ aut n̄ pt̄ releuari p opati-
onē ꝓpt̄ cās supdictas ⁊ tūc excusat ⁊ dubiū nō ē qn eis
debent elemosine sic supdictū ē. Si pt̄ releuari. aut rele-
uat p laborē. ⁊ talis ē paupertas mūdo renūciantiū et ope
necīa acqrētiū. ⁊ hec ē paupertas altissima qtū ad genus
paupertatis. si aūt n̄ releuat: ⁊ ƀ cā mīꝰ ordinata vt desidia
amore ocij aut qetis: hec ē vituperabilis vt s̄ dictū ē. Si n̄
releuat ⁊ ƀ ex cā ordinata pt̄ distīgui vt s̄. Aut cā recōpen-
sat laborē ꝓpter aliā vtilitatē q̄ eā seqt: ⁊ tūc ē adhuc ꝑ-
fecta et cōmēdabilis. si nō oīno. quātū recōpēsat intātū
excusat. Qd tn̄ excusat ⁊ alia q̄dā ƀ tacta ī sequētibꝰ dete-
miat. Ex his pꝫ q̄z paupū ē libertas accipe ⁊ quoꝝ nō.
¶ Ad illd qd pmo ꝓponit ꝯ iā determinatū .s. q ē oīm li-
bertas ⁊ pt̄ accipe. q₂ oibus licite ⁊ meritorie pn̄t ꝯferri
⁊c. dēm q ƀ n̄ seqt. ƀ ei argumētū n̄ valꝫ. Ille licite ⁊ me-
ritorie ꝯfert isti elemosinā: g̃ iste licite ⁊ meritorie acci-
pit. vt ex dictis pꝫ. q₂ bn̄ accidit q ille q ꝯfert elemosinā
ꝯfert ex affectu pietatis ⁊ reputatōe necessitatis. ille aūt
cui ꝯfert accipit ex malicia simulatōis. sic qn̄ q's simulat se in-
digē vt videat iuste accipe ⁊ n̄ indiget. Pre. aliud ē acci-
pe p̄stare ⁊ accipe licite vt ex dictis pꝫ. ꝓpt̄ qd n̄ oīm q̄-
rū ē accipe ē libertas ⁊ p̄tas accipiēdi. ¶ Ad illd q mise-
ratio hoīs dꝫ ee simplr̄ circa ꝓximū suū ⁊c. pt̄ dici q ec-
clīasticꝰ intelligit de miseratōe affectꝰ: nō aūt ƀ miseratōe
effectꝰ q̄ ē ī actuali collatōe elemosine. dn̄s ƀo q ē oīm ꝓ-
uisor ī ƀ casu ē imitādꝰ. q sic ē auctor oīm eē ⁊ vite: sic et
sustētator oīm inesse ⁊ vita. imo quātecūq₃ nobilitatis sit
creatura nisi manu ꝯditoris sustētaret: deficēt. ¶ Ad il-
lud hiero. pt̄ dici q hiero. intēdit reuocare clericos ab ī-
portuna ingestione ad ꝯuiuandū cū aliqs: ne ꝯtēptibiles
habeant. sciēs q meliꝰ ē ire ad domū luctꝰ q̄ʒ ad domū cō-
uiuij. q₂ vt ait bts greg. ī moral. Cōuiuia pagi sine culpa
vix pn̄t. vn̄ ī eplā eadē hiero. ꝓmittit. ꝯuiuia tibi vitāda
sūt secularia. maxie hoꝝ q honoribꝰ tumēt. q₂ turpe ē ante
fores sacerdotes dn̄i crucifixi. ⁊ paupes q cibo q̄ vesce-
bant ꝯsulū ⁊ milites excubare. vn̄ ī ƀ n̄ p̄stat illoꝝ q iure
euāgelico accipiūt excludit: sed qd decet honestatē cleri-
coꝝ ostēdit.

Mēbrum tercium

Onsequēter q̄rit. vtrū sufficiat laborare la-
bore spūali ī recōpēsatōꝫ laboris corpalis
Et videt q sic. p ambro. q dic sup illd luc.
ix. Dimitte mortuos sepelire ⁊c. docet dn̄s
minora bona ꝓpt̄ maiorē vtilitatē eē p̄termittēda. magis
eī ē aīas mortuoꝝ p̄dicādo suscitare: q̄ʒ corpꝰ mortuū in
terra abscōdē. ¶ Pre. hoc idē pꝫ ex v̄bis aploꝝ. Act. vj.
nō ē equū nos relinq̄re v̄bū dei ⁊ ministrare mēsis. ¶ Pre.
ƀ idē pꝫ ex v̄bis hiero. q dic ī suo ꝓlogoꝝ sup Job. Si
fiscellā iunco texerē aut palmaꝝ folia cōplicarē vt ī sudo-
re vultꝰ mei comederē panē. ⁊ vētris opē sollicita mente
tractarē: nullꝰ mordēt nemo rephēdēt. Nūc aūt q₂ iuxta sen-
tētiā saluatoris volo opari cibū q n̄ perit ⁊c. falsariꝰ vo-
cor ⁊c. Ex his pꝫ q p̄termittēdꝰ ē labor minoris fructꝰ ꝓpt̄
laborē maioris fructꝰ. ⁊ ita iste p illū bene recōpensatur.
¶ Pre. glo. sup illd exo. v. q̄re moyses et aaron sollicita-
tis ꝓplm ab opibꝰ suis. ite ad onera vr̄a. insti. exem labo-
ris. Glo. hodie si moyses ⁊ aaron .i. ꝓpheticꝰ ⁊ sacerdota-
lis s̄mo aīaꝫ sollicitet ad s̄uiciū dei exire de seclo: r̄nūcia-
re oibꝰ q̄ possidet: attēdē legi ⁊ v̄bo dī: ꝯtinuo audies ma-
nurcs ⁊ aīcos pharaōis dicētes. Videte quō seducūt et
pueriūt adolescētes ne laborēt. ne militēt. ne agāt aliqd
qd ꝓsit. relictis oibꝰ necīs rebꝰ inercias sequūt ⁊ ocium
Quid ē s̄uiē ƀo. laborāe nolūt ⁊ ocij occasiōes q̄rūt. hec
erāt tūc v̄ba pharaōis. hec ⁊ nūc aīci eiꝰ loquūt. nec solū
v̄bis ƀ ⁊ v̄beribꝰ ꝑsequūt. hec glo. Ex ƀ maifeste patꝫ q
ꝯsiliū pharaōis ⁊ suoꝝ ē iducē ad laborē manualē: moysi
⁊ aarō ad spūalē. g̃ ⁊c. ¶ Pre. duplex ē labor. manual .s.
⁊ euāgelicꝰ vt hr̄ ab aplo. ij. thio. vlt̄. Tu ƀo vigila ī oibꝰ
labora .s. scriptis exponēdis hoibꝰ docēdis s̄m glo. vn̄ se-
quit. opꝰ fac euāgeliste. Cōstat q labor secūdꝰ pt̄ recōpēsare
pmū. vt merito possit accipe ab alijs vn̄ viuat q laborat
labore scdo. ⁊ si n̄ pmo. sic ei laborātibꝰ s̄m ius euāgelicū
debet merces. ƀ q̄ dr̄. Dignꝰ ē operariꝰ mercede sua. ⁊ ꝓpt̄
ƀ glo. aug. sup ƀ. ij. thio. ij. Laborātē agricolā oꝫ pmū ƀ
fructibꝰ pcipe. Necīa inqt sumē ab eis ī qbꝰ ƀo q's mili-
tat: et q̄s tāq̄ cultor vineā exercet: ⁊ q̄s tāq̄ gregē pascit:
n̄ ē mēdicitas ƀ p̄tas. Ecce q sic accipe n̄ ē mēdicare: sed
qd ƀ posse ordiato pt̄ facē. ¶ Pre. Thimotheū ꝑpere vo-
lētē a licitis vt n̄ acciperet: ƀ vt ƀ laborē viuēt āmonet. imo
p̄cipit vt accipiat s̄m ius euāgelicū. sic hr̄ ex gl. ibidē. sic
dico vt accipias. iō abstineo q₂ mihi ƀ acceptōe scādalū ē.
⁊ ita vt pus. ¶ Pre. aug. ƀ v̄bis dn̄i. Diues ꝓpt̄ paupes
factꝰ ē. ⁊ paup ꝓpt̄ diuitē. paupis ē orar̄. diuitis erogare.
dei ꝓ puis mag recōpēsare. g̃ spūali labore oronis r̄tribu-
it elyma diuitis erogātis. ⁊ ita vr̄ vt pus. ¶ Pre. amb. in
glo. sup illd ps. defecerūt oculi mei ī eloquiū tuū. n̄ ē ociosꝰ
q tn̄ v̄bo dei studet nec plerisq₃ ē q ex opat q̄ q studiū co-
gnoscēde diuinitatis exercet. ipa eī sapia maximū opꝰ ē ⁊ an-
fertur maria que audiebat Marthe que ministrabat. et
ita vt prius quia vt dictum est s̄m ambrosium. maiora
b[illegible] maiora bōa ꝓpt̄ miora ꝓmittēda n̄ sūt. ¶ Pre. aliq
m[illegible] r̄nūciātes ⁊ victu laborē nō acqrētes pn̄t sine pctō
ƀ elemosinis alioꝝ viuē. q aūt sūt paupes mūdo abrenū-
ciātes ⁊ cū ƀ laboribꝰ spūalibꝰ insistētes: ⁊ sic ī vinea dei
laborātes: magꝰ videt hr̄e ius viuēdi ƀ elymis eoꝝ ī qbꝰ
deo militāt q̄ n̄ laborātes. g̃ si n̄ laborātes pn̄t de elymis
viuē: ⁊ isti fortiori rōe. q aūt pn̄t iuste ⁊ licite ƀ elymis viuē
merito laboris spūaliū: labore spūali recōpēsāt laborem
corpalē ⁊c. ¶ Itē q mūdo r̄nūciātes pn̄t sine labore victū
acqrētes sine pctō ƀ elymis viuē: pt̄ ondi sic. ꝓsper ƀ vita
ꝯtēplatiua. ⁊ hr̄ .j. q. ij. c. si qs. dic. Illi q oia sua r̄liq̄rūt.
vl paupibꝰ distribuerūt l ecclie rebꝰ adiūgūt ⁊ ab ecclia
[illegible] ⁊ eiꝰ opibꝰ sustētādi ¶ Si dicat
ƀ debē itelligi ƀ r̄nūciātibꝰ ⁊ labore victū acqrētibꝰ. ƀ n̄
v[illegible]. pmo p ƀ q vir loqt ꝓsper. nullū excipiēs. scdo q₂
tūc s̄mo eēt sibi ꝯrīꝰ. nā victū laborē acqrētes n̄ idigēt ali-
eno sustētamīto. vn̄ cū dic eos ab ecclia sustētādos: n̄ est
dubiū qn itelligat ƀ paupibꝰ nl hn̄tibꝰ. vn̄ sustētari pos-
sint ī cōi l ī ꝓpo l eē laboē manuali: alioqn n̄ idigerēt sustē-
tamēto. ¶ Itē aug. ƀ v̄bo dn̄i exponēs illd. Qd vni ex mi-
nis meis fecistis ⁊c. dic minimis q sūt xp̄i. isti sē q oia sua
dimiserūt ⁊ secuti sūt eū. ⁊ q̄cqd hūit paupibꝰ distribuūt vt
deo sine seclari cōpede expedite s̄uirēt: ⁊ ab oneribꝰ mū-
di libati velut pēnates sursū hūeros tollerēt. cū g̃ isti sunt
mīmi. ⁊ i[ll]ibꝰ āmonet elymas facē pn̄t ƀ ea viuē sine pctō
¶ Pre. ƀ pꝫ ex sollicitudie aploꝝ ērca paupes rex. illi eī
erāt paupes s̄m hiero. eplā. liij. q oibꝰ r̄nūciauerāt. q s̄m
amb. sup ro. vlt̄. oīm suaꝝ reꝝ vēditaꝝ p̄cia ponebāt an
pedes aploꝝ. q ex se nl hūerāt vn̄ sustētari potuerūt. vn̄ cū
ꝓ eoꝝ paupertate sbleuāda ita laborauerit diligētia aplica
sic pꝫ ī eplīs ⁊ actibꝰ aploꝝ: maifestū ē q licitū fuit hoc
q̄tū ad suscipiētes: ⁊ piū q̄ʒ tum ad largiētes. alioqn si
pctīn fuissꝫ illa accepisse: ponꝰ ad laborem ꝯpulissꝫ q̄ʒ ad
ipos sustētādos ꝑsuasissꝫ. nec estio aliquē ⁊ si ꝓpriū vide
audē dicē illos laborē virilie ⁊ cū ƀ alioꝝ elyā accepisse.

Nõ ei cõueniret tãta simulatio tã pure et scẽe cõuersationi quã [illegible] ¶ Pre. [illegible] videt a Beda sup illud luce. xij. cõsiderate coruos. vł ſm math. volatilia. qz nõ seminãt neqz metũt. qbꝰ nõ ẽ cellariũ neqz horreum. ⁊ deus pascit illos. quãtomagis vos pluꝭ estis illis. Sup qḋ dicit Beda ꝙ scĩi merito auibꝰ cõparant̃ q nihil i mũdo habẽtes nec laborãtes. sola cõtemplatõe eterna perũt esse siles angelis: cõstat ꝙ etes sine labore manuali sumptꝰ acceperũt sine pctõ. ¶ Itẽ videt̃ p aug. de ope monachorũ. qz ſm eũ excellẽtiorẽ sctitatis gradũ tenẽtibꝰ. et diuine milicie vacãtibꝰ debent̃ subsidia. ait ei aplꝰ hortat̃ fideles qui habẽt substãtiã et nihil desit necessitatibꝰ seruoꝝ dei q excellẽtiorẽ sctitatis gradũ i ecclia tenere voluerũt. vt spei secularis vincula cũcta pciderẽt: et animũ liberũ diuine milicie dedicauerũt. Suprior aũt gradꝰ sctitatis ẽ volũtaria paupertas q ẽ in oim abdicatõe. ¶ Pre. ſm hiero. ad vigilãtiũ epła. lvj. sunt duo genera paupum vulgariũ quoꝝ sunt paupes vulgi. Nõ vulgariũ. s. etes q̃les sunt pauperes mũdo renũciãtes. spũalia seminãtes. i primis nequaq̃ intellectꝰ ẽ opꝰ: i aliqs ẽ beatitudo intelligẽtie. d' qua dic ps. Btũs vir q intelligit sup egenũ ⁊ pauperem vt ei tribuat q erubescit accipe ⁊c. accepit ⁊ dolet metẽs carnalia ⁊ seminãs spũalia. ¶ Pre. sicut dic aug. d' ope monachoꝝ. oim xpianoꝝ vna respublica ẽ. ⁊ iõ quisqs xpianis necc̃ria erogauerit vbicũqz: ipẽ qḋ sibi necessariuz accepit de xpo accipit. qz et vbicũqz ⁊ ipse talibꝰ dedit qs nisi xpc accepit. si igit̃ sic ẽ. quõ p xpo mũdo renũciãtibꝰ ñ lz de xpo accipe. i q̃ accipit et xpc. ¶ Pre. oĩa sunt iustoꝝ. sicut dicit aug. ad bonifaciũ. epła. xxxij. Qui igit̃ viaz arripit iusticie quare ñ pt accipe de suo? ¶ Pre. sit ſm hiero. ad nebulũ sunt paupes vulgares ⁊ nõ vulgares. ⁊ prioribus bonũ ẽ subuenire: multoforti⁹ ẽ aliqs. qz i illis opꝰ ẽ intellectus. de q̃ dic ps. Beatꝰ q intelligit sup egenuz ⁊c. Vulgares aũt sunt q paupes sunt ex necessitate. nõ vulgares q ex volũtate. Ex q̃ planuz ẽ ꝙ si illi sine pctõ pñt viuere ex elemosina. ꝙ isti multofortiꝰ. ⁊ ita põt labore spũali labor corpalis recõpẽsari i victꝰ acquisitõe. ¶ Cõtra. ij. thes. vlt. Si qs nõ vult opari nõ mãducet. ⁊ vt hꝫ ab aug. h' nõ intelligit̃ de labore spũali: s' corpali. ɋ̃ q intermittit corpalẽ laborẽ pp̃ter spũalem: iuste sibi negari pt pũisio alimonie. ɋ̃ labor mañalis nõ recõpensat̃ labore spũali. ¶ Pre. illa q̃ sunt minoris meriti nõ recõpẽsantur illis q̃ sunt vtilioris. nec hec sunt intmittẽda pp̃ter illa. sicut pꝫ de cõsilijs ⁊ pceptis. Precepta ei intermittẽda ñ sunt pp̃ cõsilia. nec hec illis recõpẽsant̃. ɋ̃ lz opa manualia sint minoris fructꝰ siue meriti ꝙ̃ spũalia: nõ videtur ꝙ hec sint pmittẽda pp̃ter illa neqz illis recõpensant̃. ¶ Pre. cõtinẽtia siue sit virginalis siue vidualis actũ carnis respicit. hec aũt nõ ẽ intermittẽda pp̃ter aliqḋ opꝰ spũale. neqz aliq̃ hmõi recõpẽsat̃. qz Eccl. xxvj. Oĩs põderatio nõ ẽ digna cõtinẽtis aĩe. Silr̃ videt̃ i pposito. ꝙ opus manuale nõ exigit̃. siue saltẽ vt vidẽ sustẽtatio religiosoꝝ in obsequio dĩ nõ debeat oino pmitti pp̃ter aliqḋ opꝰ spũale nec illo recõpẽsat̃. Qꝫ aũt pp̃ labores siue occupatões spũales intermitti debeat corpalis: patz ab aug. de ope monachoꝝ. vt ei habet̃ ibidẽ ab ipõ paulo pp̃ter occupatões spũales nõ vacabat sine labore. Cũ eñ sit duplex labor. s. manualis ⁊ euãgelicꝰ. Primꝰ intermittẽdus ẽ pp̃ secũdũ. ⁊ eo potissime recõpẽsat̃. qz vt tactũ ẽ maiora bona nõ sunt pmittẽda pp̃ter minora. ſm ambro. et vt vult hiero. Maiora bona sũt pdicatõis. istructõis ⁊ hmõi alia ꝙ̃ manualis opatõis. ⁊ vt habet̃ ab aug. de ope monachoꝝ [illegible] euãgelica et ministri altaris ⁊ dispẽ[illegible] pñt ptatẽ sumẽdi vñ sustẽtent̃ de elemosinis. et vt [illegible] hmõi sumptio non ẽ mẽdicitas: s' ptãs. ¶ Rõ[n]es q̃ ad istã ptem sunt cõcedẽde. ¶ Ad illḋ ɋ̃ qḋ obijcit̃ ꝙ̃ h'. ꝙ si qs nõ vult opari. s. corpalit̃ nõ mãducet. Vñ q intermittit laborẽ corpalẽ pp̃ spũalẽ: puat se debito puisiõis ⁊c. põt dici vt sup tactũ ẽ. ꝙ illḋ verbũ apli nõ se extẽdit ad oẽs: s; ad illos q nõ exercẽt se maioribꝰ. ⁊ hoc pꝫ ex textu. ij. thes. iij. Audiuimꝰ quosdã inter vos ambulãtes in qete nihil opantes. s' curiose agẽtes. His aũt q hmõi sunt de[illegible] ¶ [illegible] de [illegible] apli [illegible] erat de ope spũali nec vacãtes opibꝰ spũalibꝰ neqz corpalibꝰ. ⁊ talibꝰ dirigit̃ sermo apli. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃. ꝙ minora nõ recõpẽsant̃ maioribꝰ: sicut pcepta nõ recõpẽsantur cõsilijs põt dici ꝙ minora rec[õ]pen[s]ant̃ maioribꝰ vbi inte[rmissio] minor[is] ñ ẽ pctm [illegible] pctm nequaq̃ intermittere aũt pcepta ẽ pctm. Obseruatõ ei pceptoꝝ ẽ necessaria ad salutẽ. vñ math. xix. Si vis ad vitã ingredi serua mãdata. et pp̃ter h' nullo ope quãtũcũqz sit bonũ pñt intmitti. nec illud recõpẽsari. Nec ẽ silr̃ in pposito. vt ei ex pdictis pꝫ: intmittere laborẽ manualẽ nõ ẽ necessariũ ad salutẽ. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃ ꝙ oĩs põderatio nõ ẽ digna cõtinentis aĩe ⁊c. põt dici ꝙ hoc intelligit̃ de cõtinẽtia generali q̃ ẽ de cautela ab oĩ pctõ. vñ dr̃. oĩs põderatio non ẽ digna cõtinẽtis. i. nulla re põt recõpẽsari cõtinentia a pctõ. vel si intelligat̃ de cõtinẽtia carnis voto cõfirmata: tũc nõ est cõparatio rei tpalis ad cõtinẽtiã hmõi. Et dr̃ aĩe cõtinẽtis. qz aĩe cõtinẽtia ẽ pcipua i merito. vñ hiero. cõ[tra] heluidiũ. nihil pficit carnẽ hr̃e virgineã: si mẽte qs nupserit. Pre. aliq dicũt ꝙ cõtinẽtia hmõi recipit dispẽsatõem pp̃ recõpẽsatõem cõis boni siue reipublice. vt si qua emisisset votum cõtinẽtie. pp̃ releuatõnez regni a iugo infidelitatis posset cũ illa dispẽsari. vt si cõtingẽt ꝙ pñceps regni eẽt infidel' ⁊ vellet effici fidelis: si illa vellet sibi nubẽ. Ex his patet rñsio ad ppositũ. ꝙ licz minꝰ bonũ possit intmitti siue recõpẽsari pp̃ter maius: tñ nõ ẽ faciẽdum malũ pp̃ter aliqḋ bonũ quãtũcũqz sit magnũ. Nõ eñ faciẽda sunt mala vt veniãt bona Ro. iij. Pre. votũ cõtinẽtie i casu vt tactum ẽ recipit dispẽsatõem: et recõpẽsat̃ bono cõmuni ⁊c.

Membrum quartum

Consequẽter querit̃ si religiosis lz exercere opa spũalia qbꝰ recõpensat̃ opꝰ manuale. cuiꝰ cõtrariũ ponũt aliq. Primo ɋ̃rit̃ i generali si lz religiosis hmõi opa exercere. Secũdo specialit̃ si lz illis docere siue doctores eẽ sacre scripture. Tercio vtrũ epõ vel summꝰ põtifex possit cõmittẽ religiosis nõ hñtibꝰ curã aiaꝝ officiũ pdicãdi vel cõfessiones audiendi.

Articulus primus

Ad primi articli maifestatõem pcedit̃ sic ad ptẽ affirmatiuã. Aug. i ſmõe d' mõte. Quibus dictũ ẽ. Eũtes i mũdũ vniuersum pdicate dicẽtes ꝙ appropinq̃bit regnũ celoꝝ [illegible] dixit. Nolite possidere auꝝ neqz argẽtũ i zonis vr̃is neqz perã ⁊c. Ecce ꝙ illis qbꝰ dat dñs cõsiliũ de pfectõe paupertatis: dedit auctẽ siue ptatẽ pdicatõis. Et ita videt̃ siue sint monachi siue alij q adimplẽt cõsiliũ dei de paupertate: pñt exercẽ officiuz pdicatõis et alioꝝ opum spũaliũ. ¶ Si dicet̃ ꝙ h' solũmõ indictũ fuit aplis. cõtrariũ pꝫ p aug. de ope monachorũ. q oñdit p luce. x. ꝙ h' nõ tñ aplis s' oibꝰ aplicis viris dictũ fuit. q narrat dñm misisse. lxxij. discipulos qbꝰ illḋ pceptũ dedit. in q̃ numero vniuersitas pdicãtiũ designat̃ h' liquet i priori caplo. cũ dixit cuidã seqre me. sine mortuos sepelire mortuos suos: tu aũt vade ãnũcia verbũ dei et ita vt prius. ¶ Preterea. nulli liberiꝰ diuinis vacãt ꝙ̃ illi qui vt expeditiꝰ vacarẽt nec i aliq̃ vinclo possessionis detinerẽtur: oĩa in cõmum et in pprio reliquerũt. q̃les sunt religiosi qui cõueniẽter dicẽ pñt. Dirupisti vincla mea tibi sacrificabo hostiaz laudis. hec vincla si ex aliq̃ pte sapiũt mũdũ: inquãtũ sapiũt intãtũ impediũt. sapiũt aũt ex aliq̃ pte vbi possessio retinet̃ pp̃ter sollicitudines desẽdẽdi. curas custodiẽdi. diligẽtias multiplicãdi. occupatões dispẽsandi. Nã hec dispẽsari nõ pñt sine turbatõne vel distractõe. vt estimo. Greg. in moral. quasi tres turmas cõtra camelos facere: ẽ terrenaꝝ dispẽsatõnũ studia modo illicito ope. mõ supflua occupatõe. mõ inordinata cogitatõe vastare. vñ haut dubiũ ẽ. ꝙ tales hmõi liberiꝰ

diuinis ꝛ spūalibꝫ vacare pñt. qui nihil in cōi nec ī ꝓprio retinuerūt. nisi dicam⁹ simul posse hoīes eē ociosos ocio sctō et negociosos. cū tñ vt sim⁹ ociosi ꝓhibemur eē negociosi. et vt querām⁹ vnū: ñ sollicitari circa multa. ¶ Pre. ꝙ vtiliores eē pñt alijs vtilitate spūali ꝙ̄ ꝑcellit. vtpote in deuotis orōibꝫ sctīs afflictōibꝫ. salutaribꝫ monitis. ꝓpꝰ cōsilijs ꝛ ceteris spūalibꝫ vtilitatibꝫ ꝙ̄ religiosi ꝛ ꝑcipue ꝙ ad hmōi ꝑagēda seipos deo dedicauerūt ꝛ militiā paupertatis ob h̄ assumpserūt: ꝛ ī hmōi agēdis seipos exercitauerūt. nec dico vtiliores eis illos ī ꝗbꝫ ē mūdana affectio. indeuota orō. corrupta etiā horaꝝ canonicaꝝ ꝓlatō vigiliaꝝ inhonestarū frequētatio. somni intparanci īmoderatio. quoꝝ monita vt frequēter ad ꝑnicīē. ꝯsilia ad ꝑditōem. ī ꝯsiliū eoꝝ inquit nō veniat aīa mea vt ꝓ plibꝫ eoꝝ loquar. Ceteꝝ qui se ampli⁹ diuinis obsequijs dederūt. ꝙ nihil ampli⁹ mūdanū curauerūt. ꝙ exēplū bone cōuersatōis credētibꝫ qđ ē ī mūdialiū despectōe. celestiū ac ꝗsitōe clari⁹ exhibuerūt ꝙ̄ religiosi. ꝛ ꝑcipue aliꝗ nihil retinuerūt. gr̄e dei se cōmiserūt. luxꝰ ꝛ voluptates ꝙ̄ ꝓ mundialibꝫ sunt despexerūt. ꝛ seipos ī nuditate ꝛ frigiditate tāq̄ crucifixos ondērūt. Nō dicas eos ꝙ pōpatice ingrediunt domū dei opulēti in syon. ꝙ dormiūt ī lectis eburneis. ꝛ lasciuiūt ī stratis suis. ꝙ comedūt agnū de grege ꝛ vitulū de medio armēti. qui canūt ad vocē psalterij sicˀ dauid. putātes se habere vasa cātici bibētes ī ꝓhialis vinū. et optimo vngēto delibuti nihil ꝯpatiētes sup ꝯtritōe ioseph. ꝛ hiero. ī originali sup micheā. An nō ꝯfusiōis ꝛ ignominie ē ihm crucifixū pauꝑez atq̄ esuriētez crassis ꝑdicare corꝑibꝫ ꝛ ieiunioꝝ doctrinā rubētibꝫ buccis tumētibusq̄ ore ꝓferre. si ī aploꝝ loco sum⁹. nō solū sermonē eoꝝ imitemur: h̄ et ꝯuersatōem ꝙ̄ ꝛ abstinētiā. Ex his manifeste pꝫ ꝙ exercitia ī spūalibꝫ ꝗbꝫ debent stipēdia victus potissime ꝯueniūt religiosis. ꝙ oībꝫ ꝓpter deū abrēnūciauerūt ꝛ modis ꝑdictis ī opibꝫ spūalibꝫ se occupāt. ¶ Pre. si ꝓpter iugē ī lege dei meditatōez ꝛ nullā ī terra possessionē. miserijs orbis foueri debēt pauꝑes mūdo renūciantes. qui magis fouēdi sunt ꝙ̄ religiosi aliꝗ. ꝙ cū mundialia abdicauerūt. ī mādatis dei inspicē nō desistūt. ꝛ a iugi occupatōe meditādi et inuestigādi legēdi: disputādi ñ recedūt. qui ꝓfunda flumioꝝ scrutati sūt. ꝙ venaꝝ argēti querūt pricipia. et locū ī ꝙ̄ ꝯflat auꝝ. nō estimo eos ad h̄ digniores ꝙ legē dei nō tm̄ nō sciūt: imo andire ꝯtēnunt. ceci ꝛ duces cecoꝝ. se et alios in foueā deducētes. Fm̄ ꝙ de talibꝫ ꝑ ꝓphetas ꝛ ī multis scripturaꝝ locis ꝯquerit. Ex ꝑdictis pꝫ [illegible] ꝛ ꝙ licite pñt religiosi accipe a fidelibꝫ ꝓpter spūales opatōes: ꝛ ꝙ hmōi opatōibꝫ recōpēsat labor manualis: ꝛ cū h̄ qꝛ status taliū religiosoꝝ neq̄ dānabilis ē neq̄ vitupabilis. ¶ Possunt nihilominꝰ aliq̄ ꝯ̄ ista allegari ꝛ inferri sic. xvj. q. j. placuit. firmiter ꝛ indissolubiliter oēs ꝑcepim⁹ vt aliꝗs monach⁹ pniam nemini tribuat. nisi inuicē vt iustū ē. mortuū nō sepeliat nisi monachū ī monasterio secū cōmorātē. vel si fortuitu quēq̄ adueniētiū fratrū ibi mori ꝯtingerit. ¶ Pre. infra ī eodē. Placuit cōi nr̄o ꝯsilio. vt null⁹ monachoꝝ ꝓ lucro terreno de monasterio exire nefandissimo ausu ꝑsumat. neq̄ pniam dare. neq̄ filiū de baptismo accipe. neq̄ baptizare. neq̄ infirmū visitare. neq̄ mortuū sepelire. neq̄ ad ecclīam secularez trāsire. neq̄ quibuscūq̄ negocijs se implicare. sit claustro suo ꝯtētus. qꝛ sicut piscis sine aq̄ caret vita: sic monach⁹ sine monasterio. Ecce ꝙ hic inhibet monacho siue religioso exercitiū opum spūaliū extra monasteriū suū. Ex ꝙ̄ videt ꝙ nō sit licitū religioso exercere opa spiritualia ex̄ monasteriū suū: nec ꝓpter illa recipe a fidelibꝫ vite necessaria. ¶ Pre. infra ibidē Calixt⁹ papa. Interdicim⁹ abbatibꝫ et monachis publicas penitētias dare. infirmos visitare ꝛ vnctōes facē [illegible] publicas cātare. Ecce eadē ꝓhibitio ꝙ̄ ē. ¶ Pre. infra ibidē Adijcim⁹ ꝙ vero pniam dare ꝓhibēt. inde est ꝙ nulli sacerdotū lꝫ parochianū alteri⁹ ligare vel soluē. ex h̄ decreto videt ꝙ nō lꝫ aliquē religiosuꝫ ꝙ nō hꝫ parochiāos exercere opa spūalia: ꝓpter qđ debeat accipere vite neccīa.

¶ Rñsio. ꝙ decreta h̄ ꝓposita intelligunt de monachis spāliter sumptis nō noīe extēso generaliter ad religiosos et h̄ videt ex ipā lr̄a. q̄ ē. Placuit oībꝫ residentibꝫ in sctā nicena sinodo. vt monachoꝝ ꝯuersatio et vita fm̄ ethiologiā noīs ab oībꝫ discrepet. monach⁹ eī grecē singl'aris latie dr̄. Et. j. co. si cupis eē qđ diceris mōach⁹. ī. sol⁹: qd facis in [illegible] [illegible] tabernacula [illegible] ꝛ. ꝛ vt dicūt quidā hec intelligēda sunt fm̄ antiq̄ tpa. ꝓterea aliter posse [illegible] ecclīa et moderamine sedis aplice. vn̄. xvj. q. j. moderamine. vbi dīc greg. Moderamine aplice [illegible] monachis [illegible] honore dedicati sunt. cū ligandi soluēdiq̄ potestate decimaꝝ primiciaꝝ oblatōnū que fiūt ꝓ viuis ꝛ defunctis: portionē iusto canone ad suā et ꝓmoꝝ vtilitatē merito ꝑfectioris iusticie nō min⁹ ꝙ̄ sacerdotes laudabiliter sibi vēdicēt. et dicit iustū canonē redditū ecclīasticū: iuste diuisuꝫ. Et nota ꝙ dī merito ꝑfectōris iusticie. quo insinuatur. ꝙ illis ꝙ sunt maioris ꝑfectōis: magis cōpetit exercitiū laboꝝ spūalium. ꝓpter ꝙ̄s accipe debēt victui necessaria. Et infra ex subuēcte parꝫ ꝙ officia clericoꝝ mōachis ꝑ [illegible] libere pñt admistrare subiūgitur ei ꝯsequenter. Ex auctē hmōi decreti qđ aplico moderamie ꝛ pietatis officio a nobis est ꝯstitutū. sacerdotibꝫ monachis aploꝝ figurā tenētibꝫ liceat ꝑdicare. baptizare. cōmunionē dare. ꝓ peccatoribꝫ exorare. pniam imponē atq̄ peccata soluere. Ex hoc decreto habet argumētū. ꝙ religiosi pñt ꝑdicare. et ꝙ religiosi dicunt tenē figurā aploꝝ ꝙ̄ ad abrenūciatōem. Ad idē faciūt quedā dicta infra eodē sunt nōnulli. ¶ Ad illad quod obijcit. ꝙ ꝓhibētur monachi dare pniam: qꝛ nulli sacerdotū lꝫ parochianū alterius ligare vel soluere ꝛc̄. Rñsio ꝙ hoc verū ē de iure cōmuni siue ordinario. pt̄ tñ ꝗs soluē et liga parochianū alterius de potestate cōmissa. sicut ē de illis qui vocātur a ꝑlatis in ꝑtem sollicitudinis: qui pñt soluere et ligare parochianos alioꝝ auctoritate prelatorum a quibus vocati sunt: et a quibus commissum est ipsis potestas soluēdi et ligandi.

Articulus secundus

Onsequēter queritur. Si liceat religiosis docere siue esse doctores sacre scripture. et videtur ꝙ sic. xvj. q. j. Sic viue in monasterio vt clericus eē merearis multo tpe disce que postmodū doceas. ꝛ ē verbū hiero. ad rusticū monachū. ex quo pꝫ ꝙ religiosus pt̄ eē doctor qui diu didicerit. argumētū ꝯ̄ magr̄os ꝙ puo tpe audierūt. Glo. eccī. v. Sic peccat ꝙ scit ꝛ ñ vult ꝓmū docere: sic qui nescit et vult magr̄ eē. di. lxj. Miserū ē eum esse magr̄m: qui nūq̄ fuit discipulus. verbā ē hoc [illegible] Ex hoc etiā pt̄ argui a cōtrario sensu. ꝙ religiosus qui lōgo tpe fuit discipulus pt̄ eē doctor. ¶ Prete. xvj. q. j. si clericatus. Discas ꝙ possis docere. et ē verbū hiero. ad rusticū monachū. et ibidē. ne sis miles anteq̄ tyro. ne sis pri⁹ magister ꝙ̄ discipulus. ¶ Pre. magis ꝯuenit illi docere et incathedrari qui melioris est vite. ꝙ̄ illi ꝙ minoris vite. igit̄ si religiosi boni cēsendi sunt melioris vite vt frequētius q̄ꝫ seculares: melius cōuenit eis habere officiū magistri q̄ꝫ secularibꝫ. Istō [illegible] sacerdotes. ¶ Pre. si ecclīam ē religiosis et ē illis licitū ꝑdicare. baptizare. cōmunionem dare penitētiā imponere. atq̄ peccata soluere. vt habet xv. q. j. ex auctē. igit̄ ꝛ licitū ē eis ꝛ ꝯcessum docere ꝛ auctoritatē docēdi hr̄e sibi rōe vel maiori. ¶ Pre. si licitū est [illegible] iure cōi tenent [illegible]. hr̄e auctē docēdi ꝛ docē. nō obstātibꝫ illis ad qđ tenent: multofortiꝰ ꝛ illi religiosi ꝙ nullū hn̄t impedimētū. vtpote nec curā aīaꝝ. nec dignitatez aliquā. nec ecclīasticū bñficiū: pñt ꝛ magis idonei sūt ad [illegible] ¶ Pre. [illegible] grauissime peccat igrās iuꝝ [illegible] scōꝝ. Igratus no pot [illegible] pt̄ eē cā ꝑitiē vnicuiq̄ ꝯcessū. qꝛ vnicuiq̄ mādauit dn̄s d

lo. Ecci. xvij. q̄ officiū docētis ⁊ act⁹ nulli ē ꝓhibitus.
[illegible]
uenit docere et hr̄e officiū docēdi q facit et ꝓfitet̄ qd̄ docet
[illegible]
⁊ ope [illegible] qd̄
docet pfecti⁹ q̄ seculares: q̄ magis ꝯuenit illis act⁹ ⁊ au-
ctoritas docēdi q magis sunt ꝯformes summo doctori. s.
[illegible]
marent oīa relinquerūt ꝓ deo) magis se xp̄o ꝯformāt q̄
[illegible]
tra. Math. xxiij. Uos nolite vocari rabi [illegible]
vester. Ex q̄ videt̄ q nullus dꝫ sibi honorē magisterij vel-
le: ⁊ pcipue religiosi. cū taliū sit infimū gradū honora-
re. ¶ Itē glo. dic̄ ibi. Ne qd̄ deo debet̄ vobis p̄suma-
tis. nec alios rabi vocetis. ne diuinū honorē hoib⁹ deferā-
tis: s nullus dꝫ sibi p̄sumē qd̄ deo debet̄ nec honorē diui-
nū hoī deferre. i. attribuē. ⁊ maxime religiosus. q̄ nullus ⁊
maxime religiosus dꝫ velle eē mgr̄ vel eē vocari. ¶ Pret.
verbū p̄dictū ē verbū dn̄i inhibētis sic discipulos eē ma-
gistros vel eē velle eē siue vocari. q̄ eē siue eē vocari velle
mīme cōuenit illis q sunt sectores discipuloꝝ ei⁹ ⁊ ꝓfesso-
res [illegible] monachus nō doctoris
s plāgētis hꝫ officiū. ⁊ ē verbū hiero. ad riparium ⁊ desi-
deriū. Et subdit̄ ibidē. q vel se vel mūdū lugeat: ⁊ dn̄i pau-
dus p̄stolet̄ aduētū. igit̄ docēdi officiū nō debꝫ monach⁹
[illegible]
pascē: s pasci. sic habet̄. xvj. q. j. Alia cā pꝫ p greg. dicen-
tē sic. Nemo pt̄ ecclīasticis obsequijs deseruire. ⁊ in mo-
[illegible] Monia⁹
mgr̄ali ⁊ mōachali: q2 vtrūqꝫ totū hoiem occupat. ¶ Pre-
te. nō lꝫ monachū exercē opa necessitatis ad salutem. Un̄
dic̄ eugeni⁹ papa. q nullus monachoꝝ nefando ausu au-
deat seu p̄sumat neqꝫ pniam dare neqꝫ filiū de baptismo
accipe. neqꝫ baptizare neqꝫ infirmū visitare. neqꝫ mortu-
um sepelire. neqꝫ ad ecclīam secularē trāsire. neqꝫ qbuscū-
q [illegible] xvj. q. j.
placuit. Multo fortius vt videt̄ nec officium magiste[illegible]
¶ Pre. xvj. q. j. placuit. Sic piscis sine aqua caret vita:
ita sine monasterio monach⁹. Sedeat itaqꝫ solitarius ⁊
taceat: q2 mūdo mortu⁹ ē. Si q̄ monachi vt h habet̄ ē so-
litariū eē ⁊ tacē. ⁊ eē mortuū mūdo: q̄ nō ē ei⁹ docē ⁊ vti of-
[illegible] In vno et eodē
officio nō dꝫ eē dispar ꝓfessio. ⁊ coherē et ꝯiūgi non pñt.
[illegible]
⁊ regulares nō debēt nec possunt sic ꝯiungi quo ad officiū
docēdi. q2 fm aug. bon⁹ monach⁹ vix bonū clericū faciet
q̄ nec bonum mgr̄m. quare repelli debēt religiosi vt videt̄
ab officio mgr̄ali [illegible]
q pōt licite docere sacrā scripturā [illegible]
suscipe licētiat⁹ a suo supiore. et ad h ab eodē ordinat⁹ su-
[illegible]
laris ad quā voto astrict⁹ ē: et executio sue exerciciū do-
cēdi. tot ei possent eē obseruāne discipline regularis q̄b⁹
de bic [illegible] eēt quis astrict⁹. q officiū legēdi exequi
non posset illis nō omissis ad q̄ ex voto teneret̄. ⁊ i h ca-
su nō posset regularis officiū docēdi exercē: nisi eēt secum
specialr̄ dispēsatū ab eo q auctem haberet dispensandi.
Immo religiosi regulares idoniores sunt ad executōem
h⁹ officij q̄ seculares ꝓpter p̄les rōes. quaꝝ vna ē maior
excellētia i merito. q2 quāto qs ē in merito excellentior:
tāto ē in exercitio opum sp̄ualiū ad salutē aiarū ꝑtinētiū
idonior et potētior: ceteris parib⁹. xvj. q. j. sunt nōnulli.
Alia rō ē maior expeditio ab alijs curis. q ei liberi sunt
oīno et absoluti a curis aiaꝝ et misterioꝝ q̄ sunt ex debi-
to exercēda rōe officioꝝ ecclīasticoꝝ et possessionis p̄be-
deꝝ: sic sunt aliq religiosi. magis sunt idonei ad exerci-
tium doctrine catholice: q̄ alij q ad hmōi curas et officia
sunt astricti. cū vtrūqꝫ cōpetent̄ exequi nullo mō pñt vl̄
cū difficultate. Greg. in omel̄. quadā. Iust⁹ quāto i hoc
mūdo nihil possidet: tāto loquēdi ꝓ iusticia fiducia ma-
iorē hꝫ. Alia rō ē absolutio ab implicatōne circa nego-

cia secl̄aria q̄ intellectū obscurāt: ⁊ aiē q̄tū ad exercitiū
[illegible]
plex terrenaꝝ reꝝ cura occupat et excecat. absoluti et li-
beri oīno ab implicatōe hmōi magis idonei sunt vacatō-
nis studio et doctrine sacre scripture: q̄ alij quib⁹ incūbit
necessario hmōi implicatio. Greg. i moral̄. Tūc verba
dei mētē viuatius penetrāt: cū ad se admittere curaꝝ se-
cularium tumultus recusat. ꝓpter qd̄ beat⁹ benedictus vt
monachi magis expediti eēnt et idonei ad exercitiū ope-
rū sp̄ualiū. illos seculariū negocioꝝ edixit fore expertes.
[illegible] sunt nōnulli. Qd̄ et insinuat ap̄ls dicēs. Nemo
[illegible] deo implicat se negocijs secularib⁹. vt ei placeat
[illegible]
[illegible] cui insistūt viri religiosi. q̄ magis illustrat̄ aīa: q̄ ex-
ercitio actōis cui insistūt viri secl̄ares. Greg. in moral̄.
Ad p̄dicādum plus ꝯscia scī amoris edificat q̄ exercita-
tio sermonis. quia amādo celestia intra semetip̄m p̄dica-
tor legit: quō suadeat vt despici debeat t̄rena. Alia ē rō
maior dilectio hūilitatis cui plura reuelant̄. Math. xj.
Cōfiteor tibi dn̄e pr̄ celi et terre. q̄ abscōdisti hec a sapi-
entib⁹ et prudētib⁹ ⁊ reuelasti ea puulis. Alia rō est ma-
ior ꝯformitas cū sūmo mgr̄o. magis ei sunt deo ꝯformes
qui sunt deo astricti triplici voto. s. obediētie. ꝯtinentie.
paupertatis: q̄ alij q nō sunt hmōi. Greg. in omel̄. vj. sup
ezechielē. priores p̄res ꝯiugijs vtebant̄. filios ꝓcreabāt
possidebāt substātias. curis rei familiaris intēdebāt. p̄di-
catores aūt scōs Isaias ꝓpheta iā sp̄ū ꝓuidēs. substātias
deserere. nihil i terra querē. nihil possidere. nō eos velut
hoies p terrā ambulātes: s vt nubes volātes noiat Isa.
lx. Alia rō ē maior trāquillitas mētis q̄ magis potiunt̄
religiosi a seculi vanitate segregati: ⁊ in studio deditū ex-
ercitati. Greg. i moral. sup illō Iob. v. illō scies q pacē
habeat tabernaculū tuū ⁊c̄. Cū caro a vicijs restringitur
cū mēs virtutib⁹ exercet̄: restat vt loquēdo quisqꝫ doceat
vitā quā morib⁹ seruet. ¶ Ad illud q̄ qd̄ primo obijcit̄ ꝯ
officiū docēdi. p illud math. Uos aūt nolite vocari rabi
pōt dici q reuera nō ꝓhibet̄ officiū docēdi: s poti⁹ libido
siue inordinata voluntas p̄sidendi. qd̄ pꝫ ex verbis ꝓce-
ssis ibidē. s. amāt primos recubitos i sinagogis ⁊c̄. glo.
ibidē eos arguit qui habita vel nō habita indebite appe-
tūt. Pre. ibi ꝓhibet̄ appetit⁹ auctis singl̄aris q̄ est ip̄ius
summi. s. xp̄i. qui solus docet. et cui tāq̄ auctori et illūia-
tori quicqꝫ scit̄ ē attribuēdū. vn̄ glo. ibi. Magr̄ vr̄ vnus
ē xp̄c. cui quicqꝫ scitis attribuēdum ē. et hoc insinuat il-
la glo. ne qd̄ deo debet̄ vobis p̄sumatis ⁊c̄. appetē eīn il-
lā singularē auctē magisterij q̄ xp̄i ē. eo q̄ magis ꝓfitētur
eius disciplinatū: minus ꝯuenit. ¶ Ad illō hiero. Mo-
nachus nō doctoris s plāgētis hꝫ officium ⁊c̄. pōt dici
q h nō excludit [illegible] debeat docere. cum
hmōi officiū nō p ꝓfessionē ꝯueniat monacho: s officium
plangēdi. patꝫ eadē cā ⁊ q̄ sn̄ia eadem ibi doctoris. vbi dr̄.
[illegible] p̄dicare bapti-
zare. pniam dare. debita miseris largire. decimarum pa-
triciaꝝ oblatōnū viuoꝝ et mortuoꝝ portōe iusta frui de-
bere: moderata dispēsatōe procedim⁹. ¶ Pre. canon ip̄e ex-
[illegible]
[illegible]
[illegible] clericus ē: aliud ex-
[illegible] aliorum hꝫ pcta
[illegible] mo-
[illegible]
clericos fuisse eccl̄astica testat̄ historia. ¶ Ad illō qd̄ obij-
cit̄. q monach⁹ nō dꝫ pascē s pasci. s. cibo sp̄uali: ⁊ ita nec
[illegible] debito
[illegible]
Monachus nō doctoris ⁊c̄. et illō. alia ē cā [illegible]
[illegible]
rū liceat docēdi officiū sumē: s3 voluit hiero. distinguere
inter [illegible] q dr̄ monach⁹
nō dꝫ pascere: intelligit̄ debito officij monachalis: pt mo-
nē et cōpetit ei docē i iniunctōe et dispēsatōe superioris: q̄

mõachi clericoꝝ officia libẽ pñt administrare. ẜm greg. vt pꝫ. xvj. q. j. ex aucte. ¶ Ad illd qd obijcit. ꝙ nemo pot ecclasticis deseruire obsequijs. pot dici ꝙ ibi intelligũtur ecclastica obsequia illa que rite fiunt in eccl'ijs prochialib. cuiusmodi sunt celebrare diuina. mortuos sepelire et ꝯfessiones audire. baptizare. infirmos inungẽ. et hmõi. que cũ districtõe regle monachalis nõ pñt exerceri. Vñ verbũ greg. ẽ vt habet. xvj. q. j. Nemo pot ecclasticis obsequijs deseruire ꝛ i monastica regula ordinate ꝑsistere. et ipe districtõem monasterij teneat. ꝙ quotidie in misterio ecclastico cogit ꝑmanẽ. hec greg. Pat ꝙ vbis in verbis ordinate ꝑsistere et districtõem monasterij tenẽ. Ex his nõ habet ꝙ religiosi nõ pñt docẽ et marie qui nõ sunt obligati vel impediti ex voto vel obseruãtijs regularib monachoꝝ. ¶ Ad aliud qd obijcit ꝙ nõ lꝫ monachis exercẽ opa necessitatis ad salutẽ ꝛc. pot dici. illud hic intelligẽdũ ẽ ꝓpria aucte. ꝛ h pꝫ ex verbis decreti q sunt nulli monachoꝝ nefandissimo ausu ꝑsumãt ꝛc. Pre. hec et hmõi sunt intelligẽda ꝑ se. s. inqtũ monachi. pñt tamen hmõi opa exercẽ ex iniunctõe siue cõmissione eis facta a supiore vt ex dictis pꝫ. ¶ Ad illd qd obijcit. ꝙ sicut piscis sine aq̃ caret vita ꝛc. pot dici ꝙ reuera monach sine monasterio caret vita. i. sine regulari obseruãtia quã ꝓfessus ẽ. inqtum ẽ ꝑsona hui monasterij. Regulares eñ qui obligant voto alicui regule obseruãde i aliq monasterio sic faciũt aliq viuẽtes extra illã obseruãtiã voti: mortui sunt deo. Pre. pot dici ꝙ hmõi decreta multũ alludunt huic nomini monach. vñ dr ibidẽ. agnoscat nomẽ suum monos eñ grece latine dr vn. achos grece qd ẽ tristis latine. Vñ dr monach vn tristis ꝛ officio suo vacet. h decretũ et aliud mõachos grece singularis latine. vñ monachũ singulariter ꝑ oĩa agẽ oꝫ. vñ iuxta hui nois monachi ethimologiã. nihil debẽt hrẽ cũ aliqo. s. i vita et cõuersatõe. xvj. q. j. placuit. Vñ ethimologie hui nois alludũt canones ꝑtacti. ¶ Ad illud qd obijcit ꝙ i vno ꝛ eodẽ officio nõ dꝫ ẽẽ dispar ꝓfessio ꝛc. pot dici ꝙ vt pꝫ ex titulo illi decreti. nõ sunt ꝯstituẽdi iconomi epoꝝ i reb ecclesiasticis. et vt volũt qdaꝫ apparat yconom ponit ibi ꝓ sindico. et dr yconom cui res ecclastica gubernanda mãdat: sindic qui ad cãm dat determinãdaꝫ: intendit i illo decreto. ꝙ laic q ẽ alteri ꝓfessiõis q̃ epus: nõ dꝫ poni in officiõ epi. vñ. xvj. q. vij. noua actõe. dr. eligimus vt vnusquisqꝫ vrm ẜm calcedonẽsiũ patꝝ edicta ex ꝓprio clero yconomũ sibi ꝯstituat. Indecoꝝ eñ ẽ laicũ vicariũ epi esse et viros ecclasticos iudicare. Et subdit ibidẽ In vno eodeqꝫ officio nõ dꝫ ẽẽ dispar ꝓfessio ꝯgruitꝰ. ẽ in casu q loqt ꝯcaliũ ꝑtactũ siue decretũ: pꝫ ꝙ nihil facit ad ꝓpositũ. Licꝫ eñ vir religiosus et secularis fuit q̃tum ad aliq̃s stat diuersaꝝ ꝓfessionũ: tñ q̃tũ ad ea q sunt necia q̃tum ad officiũ docẽdi. vtpote q̃tũ ad sanctitatẽ vite et ꝑfectõeꝫ litterature et idoneitatẽ diui cult ꝛ alioꝝ hmõi cẽteri pñt eiusdẽ. nec dꝫ h argumẽtũ fieri a siti: cũ seculares et religiosos similes eẽ cõtingit in illis que ad officiũ ꝑdicãdi requirunt.

Articulus tercius

Consequẽter q̃rit vtrũ epũs et summ pontifex possit cõmitte officiũ ꝑdicãdi ꝛ audiẽdi ꝯfessiones religiosis nõ hñtib curã aiaꝝ. Et ꝙ posit quo q̃dam ꝙ officiũ vniuersale ꝑdicatõis publice nulli religioso seu monacho pot cõmitti etiã a summo pontifice. ¶ Contra hoc arguit sic. si hec cõmissio fieri ñ pt hoc erit ꝓpter defectũ vel ex pte cõmittẽtis vel alterã ex pte ei cui dꝫ fieri cõmissio. Ex pte quidẽ cõmittẽtis pt ẽẽ impotẽtia coq̃ d iure nõ possit. ex pte ei cui fit cõmissio. eo ꝙ ipe nõ ẽ ꝑsona idonea ad hoc ꝙ de iure sit potẽs cõmissionẽ accipe. ob quã rõem dr. ꝙ ali ñ pt ei ꝯmittẽ ẜm modũ loquẽdi q dic beat ansel. li. ij. Cur de hõ. c. xvij. dicit aliq nõ posse. nõ ꝓpter h ꝙ aliqua sit i eo impotẽtia. s qꝛ i recipiẽte ẽ accipiẽdi impotẽtia. sic dictũ ẽ i euãgelio de saluatore Marci. vj. ꝙ nõ potuit ibi multa miracula facere. ꝓpter eoꝝ incredulitatẽ. Cã eẽ eadẽ q̃re nõ possit hoc summ pontifex facẽ ꝓpter sine ꝯsensu platoꝝ inferioꝝ vident plures. quaꝝ prima videt ẽẽ ꝑiudiciũ platoꝝ inferioꝝ. Cũ eñ ex decreto scõꝝ patrũ singule dyoceses singlos habẽt epos ad regimẽ aiaꝝ ordinatos. sic habet di. lxxx. ca. j. et. ij. et single prochie singlos ꝓsbiteros sibi ꝑ habeãt ad regimẽ aiaꝝ ordinatos. vt. xiij. q. j. ecclias. Cõtra hãc ordinatõem diuinit institutã videtur esse. si sine assensu vel inuitatõe regẽtiũ alieni i messem illã falcẽ mittãt. vt docẽdo vel sacrã dispensando. ¶ Pre. ꝯfusio vel ꝑturbatio videt ẽẽ clauiũ. si pluribꝰ cõmittant. maxime a latere veniẽtibꝰ: ꝛ nõ ꝑ lineã ascẽsionis a supmo ad infimũ accedẽtibꝰ. Nã et hoc videt soluere regis vnitatẽ et inducere dualitatẽ: ꝛ ꝑ ꝯsequẽs ꝯfusionẽ seu ꝑturbatõnẽ. ¶ Pre. qualitercũqꝫ ꝯcedat papa talib publicã ꝑdicatõem subintelligẽdum videt sine ꝑiudicio platoꝝ inferioꝝ. Aliogn eẽt ꝑtas ecclastica sibiipi ꝯtria ꝛ suipius destructiua. sic tactũ ẽ in iure ciuili. ꝙ si pricepes vel imperator ꝯcedat alicui ꝙ liceat i publico edificare. h ita dꝫ intelligi sine ꝑiudicio alteri nisi expssa dicat in indulgẽtia nõ obstãte ꝛc. ¶ Itẽ si pricepes vel iperator ꝯcessit alicui ordini liberã ꝛ publicã testamẽti factõeꝫ: nt itelligit nisi habeat legitimã ꝛ ꝯsuetã testamẽti factõeꝫ. Quapropẽ similiẽ debet ẽẽ de pricipe ecclastico. ꝙ si ꝯcessit alicui ordini liberã et publicã ꝑdicatõem: subintelligẽdũ videt ẽẽ sine platoꝝ ꝑiudicio qbꝰ de iure ꝑdicare cõpetit. ¶ Pre. ꝑ sacros canones platoꝝ regimia distincta sunt adeo ꝙ vn platoꝝ terminos alteri inuadere nõ pot ad aliqd officiũ ecclasticũ exercẽdũ sine grad sui piculo. sic habet xiij. q. j. ecclias. Quãtomagis ꝯ institutũ ecclasticũ ꝛ in ꝑiudiciũ platoꝝ erit: si nõ tñ plati sꝫ alieni ingrediãtur eoꝝ terminos aut ꝑdicãdo aut aliqd aliud exercẽdo. Cũ igit hec statuta patrũ sunt. ꝯ que aliquid ꝯcedere vel immutare nõ pot romane sedis auctoritas. vt. xxv. q. j. ꝯtra statuta. Ea aũt decreta scõꝝ canonuꝫ neminẽ magis q̃ aplicum seruare oporteat planũ ẽ: inde manifestũ ẽ ꝙ nõ pot illa sedes hmõi ꝑdicatõem publicã aliquib cõmittẽ cum sit i ꝑiudiciũ platoꝝ. ¶ Pre. si talis ꝑdicatio publica indistincte talibus cõcederetur: videret ꝙ maiores essent platis ꝛ epis alioꝝ quoꝝ potestas limitata est. qui nõ nisi vocati possunt ꝑdicare aut officia ecclastica i alienis prochijs exercere. vt. ij. q. j. epm. Cum igit tales episcopis ꝑponere videtur: iniustũ ẽ ꝛ inordinatum talibus cõcedere vnde ꝑferantur: ꝛ rõi nõ videt esse ꝯsentaneum. ¶ Pre. apud aplm paulum reprehẽsibile videt ad Ro. xv. super alienum fundamẽtũ edificare et gliam i alienis plebibus. Vnde et dicit. ij. coꝝ. x. Nõ in immensum gloriantes in alienis laboribus: sꝫ talibus qui non habent plebem hoc cõtingeret. si ꝑdicatio publica eis cõmitteret. nisi solũmodo ꝑdicent infidelib. aut a fide alienatis quapropter cõmittere vt hoc cõtingat iniustum videt et inordinatum. igit de iure nõ potest fieri huiuscemodi cõmissio. ¶ Pre. si potestas talis talibus cõmittit. possent igitur de iure vendicare sequelam potestatis. s. de euãgelio viuere. cũ igit vbiqꝫ pñt h vẽdicare: q̃re et ꝓcuratões exigere: ꝛ i h videnẽ hrẽ maiorẽ ptatẽ q̃ epi: vel archiepi vl metropolitãi q ñ pñt exigere ꝓcuratões. nisi i suis dyocesibus vel ꝓuincijs. ꝛ hoc nõ sp sꝫ certis tpibꝰ. imo videnẽ arrogare nomẽ epi vniuersalis. qꝛ videnẽ ẽẽ epi totius ecclie: qd ꝓhibet i iure ne quis vniuersal patriarcha vocatur. vt. xcix. dist. nullus patriarchaꝝ. ¶ Pre. aug. ad aurelianũ in libro de ope monachoꝝ. talis ꝛ taliter ꝑdicãtiũ videtur damnare statũ dicẽs. Isti fratres nri temẽ arrogãt q̃tuꝫ estimo. ꝙ aplicam habeãt ptatẽ cũ nõ sint ministri altaris. dispẽsatores sacroꝝ nec euãgeliste a domino ꝯstituti. vñ cũ tales sint ꝑdicatores ꝑdicti: pseudo videnẽ nõ veri apli. His ꝛ similib moti quidã ponũt nec summũ pontificẽ nec ecclie auctoritatẽ romane posse aliqbus qui nõ sunt plati ꝑtatem cõmittere. s. publice ꝑdicãdi et audiẽdi ꝯfessiones. nisi ex eo faciant sine assensu a platis. ¶ Cõtra. apud summũ pontificẽ ẽ auctoritas suprema ptas plena. ꝯfessioni ꝯducẽ nõ lꝫ. sicut habetur. xj. dist.

Cōsequēs ē vt qd ab hmōi sedis rectoribꝰ plena auctē sanctē: nulliꝰ ꝯsuetudinis occasiōe ꝑpediēte, ꝓpās sequēdo vīā mō volūtates remoueat: ſ firme ꝛ incōcusse teneat. Plena auctās residet apud summū pōtificē q̄ ſm apparatores tria ꝯtinet. ꝓceptū. generalitatē necessitatē obseruantie. Auctoritas aūt minoꝝ p̄latoꝝ nō hꝫ generalitatē quī statuūt aliqd inter suos q vocati sunt i ꝑtem sollicitudinis. Generalitatē habꝫ auctās scīoꝝ: ſ nō necessitatē: qꝛ nō hñt iurisdictōem. Oēs aūt eccłie debēt implē volūtatē matris eccłie. cꝰ caput ē romana eccłia. maxie cuꝫ ꝓceperit cū districtōe iusticie. sicꝰ habetꝰ di. xij. nō decet. ¶ Preterea summꝰ pōtifex a nemine ē iudicādus nisi a fide deuiet qꝛ cūctos ipe ē iudicaturꝰ. sic habetꝰ di. xl. si papa. Vñ sola romana eccłia sua auctē valet iudicare de oībꝰ: et de ea nulli iudicare ꝑmittitꝰ. nec iudiciuꝫ eiꝰ retractetꝰ nec sñīa soluitꝰ. vt. ix. q. iij. Epō. §. sola romana eccłia. Et h̄ ē ꝓpē primatū romane eccłie bto petro diuinitꝰ collatū. sic hꝰ ca. xvij. q. iiij. nemi. Vñ anathemate innodatꝰ qui dogmata mādata interdicta. sanctōes vel decreta ꝓ catholica fide vł ecclīastica disciplina, ꝓ correctōe iminētiū vel futurorum maloꝝ a sedis aplice p̄sule salubriter ꝓmulgata ꝯtēnit. xxv. q. ij. Si qs dogmata. Silr de decretis ꝛ decretalibꝰ oīm romanoꝝ pōtificū obseruādā ꝛ pena nō obſuātiū. xxv. q. i. generali decreto. Vñ xxv. q. i. Nulli fas sit sine [illegible] apłice sedis decreta temerarie. hec habetꝰ. xxv. q. i. cū penitenter. § hec ita [illegible] vel. Ex his maīfestū ē q eccłia romana ꝑ ꝓuilegia subseqntia p̄ꝫ mutaē p̄cedētia. sic dꝰ. c. xxv. q. ij. postea. vbi dꝰ q scīa romana eccłia sua auctē ꝯgregata valꝫ disiūgē ꝯiūcta: rōēs tñ eqtate ꝯsiderata. vñ pietatis vel necessitatis intuitu valꝫ a se ꝯcessa in totū vel i ꝑtē cōmutare. qꝛ ꝓ necessitate corrigēdoꝝ vicioꝝ ꝓuilegia vel minuuntꝰ vel mutantꝰ. siue ꝑsonalitē siue generalitē. Ex his oībꝰ liquet auctās sedis aplice. ¶ Nihilominꝰ q̄lis ꝛ quāta obediētia ei debeatꝰ ab oībꝰ dūmō mādata eiꝰ nō sint iusticie ꝛ eqtati dissona. sic tāgitꝰ ibidē aut qbꝰ dictās nō ꝯtradicē. sic habetꝰ di. xij. scit scīa. aut qbꝰ scriptura sacra nō ē cōtraria. qꝛ q ꝯtradicit scripture ꝯtradicit iure naturali. sicut hꝰ dis. ix. Sana quippe. §. cū igitꝰ. et iō nulli scripture scīoꝝ vt canonibꝰ sacris ē credēdū. sic hꝰ dis. ix. noli meis lrīs. Nā hec sacra scriptura quā canonicā dicimꝰ hāc hꝫ ꝓrogatiuā. vt nulla alia et quicqd i ea sit verū credatꝰ sic dicꝰ aug. ad hiero. i epła. ix. His aūt p̄dictis p̄t adduci q cōmittē publicā p̄dicatōem pōt sedes aplica cui voluerit: si cōmissio nō fuerit iuri naturali aut scripture sacre siue diuine ordinatōi ꝯtraria. Cōmissio aūt huiuscemodi ñ pōt sic eē ꝯtraria. nisi qꝛ aut actꝰ p̄dicatōis i se sit vituꝑabilis: aut vitiū dānabilis. aut cōi regimī aiaꝝ nociuū qd spectat ad officiū p̄latoꝝ incōpossibilis. si qd sit eidē in ꝑiudiciū ꝛ nociū. primū aūt impossibile ē. qꝛ p̄dicare vł docē ꝓpl̄m verbo et exēplo ñ ē eqtati aut scripture dissonā ſ oīno pietati ꝛ diuine volūtati ꝛ vtilitate, primoꝝ ꝯsonā [illegible] ꝓ q̄ [illegible] greg [illegible] Job xij. Si ꝯtinuerit aquas oīa siccabuntꝰ: si emiserit eas sbuertēt terrā. qꝛ si scīa p̄dicatoꝝ subtrahitur. coruꝫ q viridetē in spe eterna poterāt corda: ꝓtinꝰ arescūt. vt i desperata siccitate ꝑmaneāt: dū fugitiua diligētes nesciāt sperare mansura. Quippe et p̄dicatōibꝰ scīoꝝ respirāt aīe iustoꝝ. sic hꝰ moral. xix. Qd aūt sit vitiū ꝑ se dānabilꝰ silr ē impossibile. qꝛ q metit mercedē accipit. ꝛ cōgregat fructū in vitā eternā Joh. iiij. Greg. in moral. Ille apud deum magis i amore eiꝰ ē. q ad eiꝰ amorē plurimos trahit. nec ē regimini aiaꝝ nociꝰ. nec ē hec cōmissio i ꝑiudiciuꝫ p̄latoꝝ introducta vt patebit infra. imo ipā ē regimini aiaꝝ ad qd tenentꝰ p̄lati vtilis et necc̄ria. Hmōi aūt ꝓhibitio pꝫ ex desiderio moysi. Nume. xj. ꝓphetātibꝰ siquidem i castris heldad et medad. dixit Josue. Dñe mi moyses Prohibe eos. At ille. Quid inqt emularis ꝓ me. qs tribuat vt oīs ppłs ꝓphetet et det eis spiritū scīm. Ecce vidētꝰ in his moysen ꝓfissime desiderātē. vt non tñ oēs leuitici generis: ſ vt cūctꝰ ppłs ꝓphetet. Sciebat eñ q p̄dicatio ē

rum necessariorum plebi i vtilior. Greg. i moral. xvij. [illegible] Job xxxi. [illegible] agricolaꝝ eiꝰ afflixi. exponēs p̄dictū sermonē moysi ait. Pascere inquit pastores mēs. qꝛ nō ꝓpriā gl̄iaꝫ ſ auctoris q̄rit: ab oībꝰ vult adiuuari: q ait. Fidelis nāqꝫ p̄dicator optat si fieri valeat q veritatē quā solꝰ loqui nō sufficit: ora cunctoꝝ sonēt. Vñ cū Josue [illegible] ꝓphetātibꝰ vellet obsistē: recte ꝑ moysen dꝰ. Quid emularis ꝓ me. qs tribuat vt oīs [illegible] spm̄ scīm. Ampliꝰ [illegible] ex officio spectat p̄dicare [illegible] ex caritate: sꝫ ex inuidia. pꝫ ꝑ hēm greg. i eodē loco cuꝫ ait. [illegible] inuidēt bonū qd habēt. atqꝫ iō iā veraciter nō habēt. qꝛ recte ꝑ iacobū dꝰ. Qd si zelū animorū habetis inter vos. et ꝯtentōes sunt in cordibꝰ vrīs: nō ē ista sapiētia desursū descēdēs: ſ terrena et aīalis ꝛ dyabolica. Vñ cū ꝓmittit Job. Si ꝯmedi fructꝰ eiꝰ absqꝫ pecunia recte subiungitꝰ. ꝛ aīam agricolarū eiꝰ afflixi. Agricole quippe ſm greg. sunt hi qui i minori loco positi quo valēt zelo quāto pie ope ad eruditōem scīe vite i p̄dicatōnis grā cooꝑantꝰ. qs videlicꝫ huiꝰ terre agricolas. h̄ ē nō affligere: eoꝝ laboribꝰ nō inuidere. ne rector eccłie dū soli sibi ius p̄dicatōis vēdicat: etiā aliis recte p̄dicātibꝰ inuidia se mordēte ꝯtradicat. Ex his manifestuꝫ ē q p̄latus rephēsibilis ē. q sibi soli ius p̄dicādi vēdicat. qui minores recte p̄dicātes suppeditare laborat. Vñ pꝫ q nō ē in p̄latoꝝ bonoꝝ ꝑiudiciū: si in eoꝝ adiutoriū cōmittatꝰ inferioribꝰ p̄dicatōnis officiū. ꝓpter qd et beatꝰ paulꝰ monet p̄dicatores inuicē succedē: et maiorē aliqñ minori cedere. quia aliqñ reuelatꝰ inferiori qd nō supiori. sicut ipe dicꝰ. j. coꝛ. xiiij. ꝓphete iō ē p̄dicatores duo vel tres dicāt ceteri dō diiudicāt. et si alij reuelatū fuerit sedēti: prior taceat ꝛc̄. quia nō ē dissensionis deus ſ pacis. Illud idē ē manifestū ꝑ sermonē dñi. luce. ix. cū iohēs ait. p̄ceptor: vidimus quēdaꝫ i noie tuo eiicientē demonia et ꝓhibuimꝰ eū. quia non sequitꝰ nobiscum [illegible] qui ē ñ [illegible] aduersum vos, ꝓ vobis ē. ſm glo. bede. Johā. excludēdū putat a beneficio. qui nō vtitꝰ obsequio. iō docetꝰ nemineꝫ a bono qd experte hꝫ eē arcēdū: ſ ad h̄ potius qd nōduꝫ hꝫ eē, ꝓuocādum: tales ob alioꝝ salutē admittēdi censentur. Si igitꝰ discipuli qui fuerūt p̄lati: eos qui nō pia intētōe ambulauerūt. dūmō illos inuenerūt ob alioꝝ salutē docentꝰ admittere. quātomagis et p̄lati boni debēt admittere eos qui eodē spū et eisdē vestigijs ambulāt. quorū labor nō cedit in eorūdem oneratōem sꝫ oneris alleuiatōem. Estimo eñ iohānē in sermone illo typū gerere eorū qui grām aliquā gratis a deo datā habētes: soli eā habere volunt. volētes fontē grē desiccare. qui dat oībꝰ affluēter et nō improperat, ꝓhibentes benefacere. ꝯ illud q[illegible] scriptū ē, puerb. iij. noli ꝓhibere benefacere eū qui p̄t si p̄uales et ipe benefac. ¶ Amplius quero qualiter hec commissio de qua dictuꝫ ē sit in ꝑiudiciū p̄latoꝝ. et in q ꝑiudicatꝰ eisdē ꝑ hmōi ꝯcessam p̄dicatōem: aut i iure aut in facto. Cōstat q ñ i iure. quia nihil iuris p̄lato ad quē spectat ex officio p̄dicare detrahitꝰ. cū ꝑtās ꝑdicādi eidē cū voluerit nō auferꝰ. similiter nec i facto. quia aut quo ad p̄latos. aut quo ad subditos. ad p̄latos ñ. quia ꝛ ipī p̄dicare pñt cū voluerint. estimo eñ nullū statū tātaꝫ improbitatē suis p̄dicatoribꝰ indicētē. quin q eos eodē iubeat et velit cū ipī p̄lati p̄dicare decreuerint. Silr nec quo ad subditos [illegible] occasiōes. si possibile eēt vt ꝯtinua foret p̄dicatio [illegible] eos retraheret et amore [illegible] ria attraheret: vix adhuc sufficeret. vñ planū ē q p̄dicatio alioꝝ a p̄latis nō ē in ꝑiudiciuꝫ facti: ſ adiutoriū. ¶ Sꝫ diceret aliqs forte p̄latos occasiōe p̄dicatōis alioꝝ [illegible] hmōi p̄dicatōi. ꝛ h̄ planū ē q ñ. imo potiꝰ honor et reuerētia cū a ꝓplo ꝓmittitꝰ q ipīs p̄latis volētibꝰ aut ꝓmittē

ntb pdicat. vñ si ꝯtēptus accidit h̃ ē p occasiōez. aut ꝓpt quoddā impotētiā. aut sciam. aut maliciā. Igit esto q p occasionē h̃ nūgd occasionalis euēt malū: dz repellere institutōem boni: qd̃ si ꝯcedam incidem in errorē illoꝝ q ponit. q de nihil debuit fecisse vñ malū aliqd̃ oriret. q q dē error impugnat et extermiāt ab oībȝ sctis dei. pcipue ab aug. sup gen. et i de ci. dei. Vñ cū informatio ꝓli ꝓpē dicatōez sit simplr bona. et p quoscūq fiat: nō debuit obmitti eius institutō ꝗuis ipis malis sit aliqñ mali occasio sicut nec ipe aplꝯ cessare voluit a pdicatōe ꝗuis aliis factꝯ sit odor mortis i mortē cū aliis factꝯ odor vite in vitā [illegible] coꝝ. et de ipo salvatore ꝓnūctiatū q ipe futurꝯ ēēt i resurrectōez et i ruinā multoꝝ. Vñ aūt ꝯcedo dignitatis ē occasio pcti maioris. sic habē dis. xl. hō. nō tñ propter hāc occasionē debuit obmitti institutio dignitatis. ¶ Prete. ad idē q sup. nō ē mūdus a sanguie subiectoꝝ q dei ꝯsiliū illis ñ annūciat. dis. xliii. Ephesijs. Esto g q in ꝯsiliis patrū et institutōibȝ aplōꝝ decretū sit q singl'e eccl'e habeāt suos platos q pdicēt illis. et q penā icurrāt et de dānatōis nisi pdicēt. dis. xliii. dispēsatio. Sz nūgd ꝯtinetur i illis decretis q aliȷ q nō sunt plati pdicare nō pñt: nunqd artatꝯ ē spūs et grā: Nūgd nō ex ore infantiū et lactētiū ꝑfe. laudē: Nūgd nō ipe ē q os mutoꝝ et linguas infātiū fecit disertas: Nūgd nō ipe ē q dat os et sapientiā cui nō potuerūt resistē aduersarij: Nūgd nō ipe ē q reuelat puulis q̄ abscōdit a sapiētibȝ. Cōpetit ei sic ponētibȝ illa inꝑpatio aplica. j. coꝝ. xiiij. An a vobis verbū dei ꝓcessit. an i vos solos puenit. Et illd̃ Iob. xij. g vos estis soli hoīes et vobiscū morietꝯ sapiā. Siquidē sm expositionē bti greg. i moral. x. se solos homines exaltāt q se ꝑtre oēs rōe estimāt i cogitatōe tumidi ꝓprij fauore orātur: sibiq de singularitate sapiētie blādiunt. mirant suā deridēt aliena. p tumorē mētis i alta ducunt et i ꝯspectū oīm et sui admiratōez subleuāt. Nō sic paulꝯ q vt planūz ē phil. j. dic. q gaudet et gaudebit siue p occasiōem siue p veritatē annūciet xpc p occasionē quidē qm̄ q dā annūciauerūt ex inuidia. qdā ex ꝯtentōe. Si igit ex sic annūciātibȝ xpm gauisus ē paulꝯ. nō ꝓpter ānūciatōis dispositōem: h̃ ānūciati glorificatōez: quātomagis dz vir ecclīasticꝯ gaudē d ānūciatōe xpi. nō p occasionē h̃ p veritatē. et sic ānūciātes nō tm̄ nō repelle: h̃ potꝯ cū oīm deuotōe admittē. Nūgd nō mēbroꝝ ē naturaliter iuuamēta sibi mutuo ꝑstare: Nūgd nō luminū ē mutuo suos splēdores cōicare: q si aliter fiat: signū ē infirmitatis i mēbris repellētibȝ et obscuritatis in luibȝ splēdorē nō admittētibȝ q: q male agit odit lucē et nō venit ad lucē vt nō manifestent opa eiꝯ Iob. iij. ¶ Ad h̃ et suffragat q scrutātes historias inueniūt multos pdicasse q plati nō erāt. Aug. super Iob. iij. Cū auditis fres dñm dicētē. vbi ego sum: illic et minister meꝯ erit. Nolite tm̄mō bōs epos et clericos cogitare: et vos ꝓ modulo vro mīstrate xpo bñ viuendo elemosinas faciēdo: et nomē doctrināq eiꝯ qbȝ poteritis pdicādo. ¶ Pre. q ē rō q̄re hō amore dei succēsus et aiaꝝ zelo ꝓuocatꝯ. vba salutis et veritatis nūciās repelli debeat. sic legit de aplō act. xviij. q cū sciret tm̄ baptismā iohis eloquēs et edoctꝯ viā dñi ꝑ̄ēs spū loquebat et docebat ea diligēter q̄ erāt ihu. vidr q talē repellē sit spiritū extingui: sm q dic glo. j. thes. v. Spiritū nolite extinguere sz cui spūs scēs ad horā reuelat. nolite ꝓhibē loq qd̃ sentit q: deꝯ q os asine aperuit: reuelat sepe minori qd̃ melius ē. Et infra. Si qs dicta ꝓphetaꝝ explanat et ad edificatōe n pdicat: nolite eū despicē nec ꝯtēnere. Forte diceres q nō ē missus sm q di ad Ro. x. Quō pdicabūt nisi mittāt. sz attēdat q h̃ dic. q ē missio d hoīe: et a deo et sine homine sic habet ex glo. Ro. x. vbi dē q credē est ex auditu. auditꝯ ex pdicatōe. pdicare ex missiōe dei ꝓmissiua: q etiā z mittit malos et pseudo qs mittit aliqñ bonis i exercitiū. aliqñ malis i irā h̃ boni q mūdū illūināt mittūtur a deo: q: i h̃ apparet eos a deo missos. alioqn h̃ ñ poterant sic dicit aug. ibidē. Si g veniāt vt dictū ē zelo di et aiarū successi q viā veritatis et iusticie veracit nūciāt. ꝗtes di

bonoꝝ et primoꝝ salutē: qs dicē audebit illos a deo nō missos: et iō merito nō repellēdos. ¶ Si dicat qs tales ꝓbari debēt iō missionē q miracula [illegible] animaduertat q h̃ dic [illegible] ecclīe [illegible] a deo [illegible] tractā in cognitōe veniētiū. aut a deo mittant aut nō. cū ait mat. vij. A fructibȝ eoꝝ cognoscetis eos. i. ab opibȝ. sm q dicit Rabanꝯ. Nolite ad vultū attēdē: h̃ ad opa. vñ q̄ sunt illa opa dic aug ibidē ꝯsequēs opa mala q quē ꝯtrariā [illegible] bona [illegible] dñi si a rebȝ: factis blasphemat. i tpe aduersitatis impatiētē esse ieiunia et orōes simulare. sm rabanū: aliud smōe. aliud ope ondere. hec et eoꝝ ꝯtraria sūt signa et indicia vel a deo missoꝝ vel a dyabolo. Nec oz ꝓpter hec miracula q̄rere vt recipiat q viā veritatis et salutis vt decz ānūcient: cū sciamꝯ mltos ꝓ veritatis ānūciatōe vitā amisisse: et tñ nulla miracula fecisse. Nō g vidr q sic veniēs repelli debeat et nō missus ab hoīe: multofortꝯ si ab hoīe supiore fuerit destinatꝯ et auctē eiusdē. imo diuia fulcitus: nō tm̄ nō repelli: sz cū reuerētia recipi debeat. Estimo ei q q talē recipit xpm recipit. sm sermonē dñi Luc. ix. ¶ Amplius esto q ꝯsilia patrū et decreta scōꝝ ꝯtineāt manifeste q nullꝯ pdicet i diocesi vl' pꝛochia alicꝯ plati nisi ab ipso plato inuitatꝯ. Nūgd nō h̃ decretū d illis ē q melior rōne p auctēm sūmi pōtificis pñt immutari: ē itaq q: nec ita imediate erit d iure naturali. aut pceptis euāgelicis qui dispēsatōez. aut mutatōz recipiat. vt pz manifeste ex supdictis d ptāte et auctē sedis aplice. q ē impatrix et ꝯditrix decretoꝝ libertate diua: ñ necitati subdita. vñ pt aliter diffinīē et alit agē. ꝯ decreta generalia. spālia indulgē puilegia. ꝯsubsequētia mutaē pcedētia. Ex q pz q si tale priuilegiū fuisset a pribȝ institutū: melior rōe possit mutari. Et estio q alit sentire ē illiꝯ sedis ptātem eneruare.

Si aūt q̄rat q̄ ē illa rō melior: sufficiēs rō ē auctas dispēsātis seu ꝯmittēns. d cꝯ auctē et facto nulli iudicare li[illegible] sm q dictū ē [illegible]. verū ne videar i h̃ q̄re subterfugiū manifeste sūt rōes. videlz ꝓpli idigētia. et sacdotū (vt p plibȝ eoꝝ loquar) isufficiēta. Pria rō ē maifesta si attēdamꝯ ꝗ̄ ꝓcliues hoīes ad malū. ꝗ̄ tardi ad bonum. ꝗ̄ ꝓpti ad falsitatis susceptōz. ꝗ̄ duri ad vitatis acceptōz. quāta sit i eis quo ad nouitates credulitas. quāta q̄ ad dicta scōꝝ icredulitas quāta ad malefaciēdū ꝓnitas. quāta ad bñfaciēdū difficultas. quāta maloꝝ inumerositas. quāta bonoꝝ paucitas. quāta occasionū peccādi mltiplicitas. quāta ꝯtrarie occasionū bñ agēdi raritas. quāta i his q̄ sūt dei sunt tepiditas. quāto hoīm i resistēdo fragilitas. quāta malorū hoīm i opprimēdo crudelitas. quāta oppssoꝝ calamitas. quāta studioꝝ diuersitas. quāta itētonū varietas. Si unquā hec i hoībȝ attēdimꝯ: bñ indigētiā eoꝝ et necitatē ꝑ[illegible] q̄ ab his retrahāt et ad ꝯria illoꝝ attrahent videbimꝯ. vñ cū hec oia mala erga finē mūdi sūt āpliāda. ꝯtra eoꝝ q̄ ad nūeꝝ ꝑsonaꝝ diminuēda sm sniaz saluatoris. mat. xxiiij. Habūdabit iiqtas et ifrigescat caritas mltoꝝ. sm q facile maifestari possz ex scōꝝ smonibȝ. Si iquā sic ē. ñ tā p prudētiā hūanā q̄ p sapiaz diuā ordiatū ē. vt ꝯ tot maloꝝ augmētū [illegible] nūmerꝯ pdicātiū nisi qs dicat platos suffice posse ad oīm illoꝝ maloꝝ extīatōz et ad ꝯrioꝝ iformatōz. Nec estio q aliqs sapiēs ad h̃ reputet se sufficiētē. imo qcūq ad h̃ se sufficiētē dixerit: eo ipo ē isipiēs et p ꝯsequēs isufficiēs. aug. iō i eplā. [illegible] [illegible] nō sic sensit. imo potꝯ sic sensit. q epi aut ꝑsbri aut [illegible] [illegible] si [illegible] militet q̄ nil aut [illegible] igatoz. cū nihil i hac vita maxie h̃ tpe difficiliꝯ. p[illegible] [illegible] si [illegible] aut [illegible] agat nil apd deū miseriꝯ. tristiꝯ. dānabiliꝯ. [illegible] idoneū [illegible] [illegible] i [illegible] re se potuit i hac pte. d potētia. sufficiēn[illegible] [illegible] p [illegible] adduc plura [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ar: messis qdē mlta zc. sm q dic dñs luc. x. q[illegible]

ait. Quia et si sint boni qui audiūt: desunt q̄ dicāt. Ecce
mūdus sacerdotibꝫ plen⁹: ħ tñ rarus valde i messe dei i̇u
enit̄ opari⁹. oēs quidē officiū sacerdotale suscepim⁹: s̄ʒ
op⁹ officij nō implem⁹. Quāte aūt insufficiētie et neglie
tie sit p̄sbiter: magis libet silentio insinuare q̄ eloquētia
manifestare. Nō ei ŝm q̄ dic̄ bieꝛo. ad belidoꝛ ep̄la. xx
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
plurimū sacerdotū insufficiētia q̄ ad vitā et doctrinā: ni
bilomin⁹ et bonoꝝ raritas: rō ē p̄cessaria. q̄re apud fi
nē mūdi debuit p̄dicatio multiplicari. Et iō p̄dicatores
mitti ŝm q̄ manifestat luce. x. cū p̄mittit dñs. messis qdē
multa rē. subdit. Rogate q̄ dñm messis vt mittat opari
os in messē suā. ¶ Preterea. alio mō pōt dñā licitā eē cō
missionē publice p̄dicatōis ab ap̄lica sede factā etiā alijs
q̄ p̄latis. Cui⁹ quidē auctoritate p̄dicare pñt nō inuita
ti. nec ab inferioribꝫ p̄latis licēciati. et ad ħ ē vnū mediū
q̄ bierarchia ecc̄liastica assimilatur bierarchie angelice
[illegible] in fine.
sicut babet a dyonisio de ecc̄liastica bierarchia. c. j. ŝm
q̄ manifestat ŝmo dñi ad Moysen cū dicit eidē. Inspi
ce et fac ŝm exemplar qd̄ tibi mōstratū ē i mōte. ¶ Cuʒ ħ
notādū q̄ oīs influētia virtutis et opatōis a primo ordie
et a prima p̄sona i bierarchia vsq̄ ad vltimū ordinē et p̄
sonā ē bierarchia. ŝm q̄ manifestū ē in eodē et in bierar
chia angelica. c. iiij. vbi vult q̄ bierarchia supior agit in
inferiorē. et ordo in ordinē: et p̄sona in p̄sonā. Et sic p̄ bie
rarchiā ip̄m deū q̄ p̄ primas p̄sonas refulget in inferiori
bus. et manifestat fulgorē ꝓpꝫ luis infimis p̄ substātias
medias. sicut ip̄e manifestat i li. de angelica bierarchia.
ca. xiij. p̄ exempla ignis et solis. ¶ Pre. qꝛ ecc̄liastica bie
rarchia ē ordinata varietate signoꝝ sensibiliū iuxta nr̄i
[illegible]
oꝝ ecc̄liasticoꝝ. sic̄ angelica ē cōp̄bēsiua oīm misterioꝝ
angelicoꝝ: oꝫ q̄ sit i ea bierarchia bō q̄ sit vir diuin⁹ in
deo manēs. q̄ sit pit⁹ oīs sc̄ie cognitōis ad summā bierar
chiā ptinētis. i q̄ et p̄ quē oīs bierarchia q̄ ŝm ip̄m ē mun
de p̄ficit̄ et ꝯgnoscit̄. sic̄ babet̄ p̄fecte i ecc̄liastica bierar
chia. c. j. Et cū singl̄e p̄ticlares bierarchie i ecc̄lia babēt
[illegible]
beat bierarchiā talē q̄ gerat vices summe bierarchie ib̄u
x̄pi. p̄ quē fit ordinatio p̄tans et opatōis in singl̄is p̄sōis
bierarchicis. et p̄ quē bec distribuunt̄ i oibꝫ. ħ ei manife
[illegible]
fluētia p̄tatū et opatōnuꝫ i oēs p̄sonas bierarchicas. Nā
[illegible]
chia angelica. c. iij. Nephas ē ei dic̄ duas bierarchias
eē i vna: ħ ē in vna ecc̄lia. aliogn et ip̄a eēt diuisa. [illegible]
tur bierarchia vn⁹a q̄ ē influētia p̄tatū et ordiatōnū i oēs
p̄sonas bierarchicas. et influētiū distributō ꝓut maior vl̄
minor fuerit bierarchie būane ad angelicā imo diuinaꝫ
assimilatio. ¶ Pre. cū bis nota. q̄ bēs petr⁹ fuit iste bie
[illegible]
bi dabo claues regni celoꝝ. ¶ Pre. reuera p̄mar⁹ iste bie
[illegible]
cañ. xvij. q. iiij. nemi. Qñā a nulla synodo: ħ ab ip̄o petro
institut⁹ ē primat⁹ romane ecc̄lie. Sic̄ babet̄ di. xxj. ca.
[illegible]
[illegible] distributio p̄tatū et opatōnū i oibꝫ
mēbris q̄ sūt i ecc̄lia. sic̄ a capite in oē corp⁹ donoꝝ diffu
sio. ꝓut babt̄ di. xix. c. ita dns noster ib̄s x̄pc. Ex bis aūt
oibꝫ sequit̄ cū ip̄e summ⁹ pōtifex sit influēs et distribuēs
[illegible]
testatis executōem. i. opat. [illegible]
omin⁹ buic subtrabē et illi cōferre [illegible]
Qui et q̄uis ŝm cōem legē rōis et influētiā naturalē. et
prius debeat influere mēbris nobilioribꝫ vl̄ supioribus
tāq̄ ad suscipiēdū pa⁹ et magis dispositis: verūtamē aūt
ꝓpter certā rōem maioris necessitatis. et euidētioris vtili
[illegible] influēs ex rōe: pt̄ plus influere vni q̄ alteri: [illegible]
[illegible]
rit rō. Sicut si cor q̄uis naturalit̄ pl⁹ influat membris
nobilibꝫ deuita. q̄ ē i sensu et motu: tñ si eēt influēs ex ra
tōe et instaret necessitas: aut ꝓuitādo corpis corruptōne
aut salutis ꝯseruatōe: influēt pl⁹ mēbris inferioribꝫ: si p̄
ħ in corpe vitaret̄ corruptio. et eiusdē i melioꝛi salute fiet
ꝯseruatio. Ita summ⁹ pōtifex cū videt instare i corpe ec
clesie corruptōem. p̄ vicioꝝ multiplicatōeꝫ. mēbroꝝ x̄pi
violatōem. pt̄ occurrē p̄ mēbroꝝ alioꝝ vigoratōēs: et p̄ eo
rūdē ꝯtra p̄dicta mala sustētatōeꝫ: ħ ē p̄ p̄dicatōis cōmis
sionē in inferioribꝫ. q̄ tñ ex cōi ordinatōe ecc̄lie nō babēt
officiū p̄dicatōis. Cōsideranti igit̄ bāc ordinatōem ecc̄le
siastice bierarchie: apparebit manifeste q̄ ex auc̄te et po
testate romane ecclesie diuinit⁹ collata: pt̄ illa sedes scīa
et cui data ē p̄tas: p̄dicatōis officiū ex rōe subtrabē et cui
voluerit offerre nullo p̄iudicio facto ŝm iusticiā ei a quo
subtrabit p̄ subtractōeꝫ: nec eidē si eam sibi ꝯmiserit. per
eiusdē aliꝫ cōmissionē. Et rō ē patēs ex iā dictis. qꝛ ei ip̄e
summ⁹ pōtifex ē cā primaria: iō necessario ē pl⁹ influēs q̄
cā secūdaria ŝm q̄ dr̄ i alia sc̄ia. Et ꝓpt̄ea actio cause ter
cie et effectus poti⁹ debet̄ cause primarie q̄ secūde. qꝛ sic̄
nibil bꝫ cā secūdaria nisi a p̄ma: ita nibil pt̄ p̄lat⁹ inferi
or nisi a supiori. videlicꝫ summo pōtifice. Et iō actio in
ferioris poti⁹ ascribēda ē primo q̄ secūdo. i. supiori q̄ in
feriori. Et iō quicq̄d faciat supior circa actōeꝫ inferioris
et rōe: nō ē i ei⁹ p̄iudiciū. Cū vt dixi licꝫ supiori ex rōe vl̄
subtrabē vel mutare vel aliꝫ cōmittē. Et etiaꝫ p̄termisso
medio pt̄ summus pōtifex actōem et opatōnem supioris
gradus cōmittē inferiori: manifestū ē p̄ bierarchiā ange
licā et illā opatōeꝫ quā tāgit Ysa. vj. cū dic̄. Uolauit ad
[illegible]
ca bierarchia. c. xiij. Querit̄ ei ibi a bēo dyonisio. vtruꝫ
ille angel⁹ fuerit de infimo ordine an de supmo cū dic⁹
sit seraphin. Et rūdet q̄ fuerit de infimo ordine. et dic⁹
ē seraphin, ꝓpter opatōes summi ordinis. s. ei appropria
tas quas exercuit in ꝓpheta q̄ sunt incendē et ad diuinā
obedientiā suscitare. Pt̄ igit̄ minor ordo i angelica bie
rarchia exequi opatōem appropriatā summo ordini bie
rarchie: ita in ecc̄liastica bierarchia pt̄ minor exercē opa
tōem appropriatā supiori ordini ex ordinatōe bierarchie
q̄ summ⁹ pōtifex ē. ŝm q̄ supra dictū ē. pt̄ igitur licite ŝm
oēm equitatē romana ecc̄lia bāc facē cōmissionē de qua
dictū ē. ¶ Postq̄ igit̄ ostēsum ē licitā et ordinatā bāc esse
cōmissionē. ad ea q̄ ꝓposita sunt ad oppositū. Rūdenduꝫ
[illegible]
missio cederet in p̄iudicium p̄latorū. Dicēdum imo ma
gis cedit p̄latis inferioribꝫ i adiutoriū et allenatōeꝫ ono
rū q̄ in p̄iudiciū. In nullo ei p̄iudicatur illis si p̄udētia
eis vt animas sibi cōmissas quarū babēt curā: ab omni
[illegible]
[illegible] sibi viris sp̄ialibꝫ. nō vt dñis vel curam ba
[illegible]
[illegible]
veris ap̄lis potius q̄ p̄sendo. quia do nō babēt illā pleni
tudinē auctoritatis quā babent p̄lati et babuere apost
li: ideo inter opitulatōes numerandi sunt. j. coꝛ. xij. po
suit de⁹ in ecclesia. primo quidē apostolos. secundo ꝓpbe
tas. tercio doctores. deinde virtutes. exinde opitulatōes
[illegible]
et barnab. ap̄lo. et archidiaconi ep̄is. Inter eos etiā nu
merari pñt quos pastor ecclesie statuit opem alqs ferre.
Preterea. vt ex dictis patet cōcessio supioris. s. summi pō
tificis nō debet censeri et aliquo mō fiat in p̄iudiciū inte
[illegible]
[illegible]
[illegible] nec ꝯtra ip̄os fieri dici debet. si aliq̄d aliud q̄
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

zriū sapiat ꝙ ordinatio generalis. ratō q̃a ordinatiões ge
nerales. sicut ꝛ canonū generaliū diffinitiões obseruancie
ita institute sunt: vt eisdē nō sit romana ecclia aut sedes al
ligata vel subiecta ꝯ oīa. Vñ quis coꝝ q̃ntuꝫ est i se ꝑpe
tua sit obseruantia: subintelligendū ē tñ. nisi auctas roma
ne ecclie aliē fieri mādauerit aut fieri ꝑmiserit. Tñ q̃a ca
nones ita instituti sunt vt interpretatões sine auctez roma
ne ecclie seruēt q̄ pōt ꝛ mutare. minuire. ꝛ addē. sic manife
ste hr̄ de oībꝫ his eadē cā et q̄ōne can. In quibꝫ vō pōt no
uas leges ↄdere maīfestaꝫ. xxv. q. j. Sūt quidā di. ius. vi
delicet in his vbi euāgeliste nihil diffinierūt. vbi non apte
dñs vel eiꝰ discipuli ꝛ eos seq̄ntes sc̄i pr̄es singaliter aliter
diffinierūt. vel ibi nō nouā legē romanꝰ pontifex dare: sed
potiꝰ qđ ꝑdicatū est vsq₃ ad aīaꝫ ꝛ sanguineꝫ ↄfirmare dꝫ.
vt hr̄ ibidē. Sꝫ h̄ intelligendū est de his q̄ ꝑcepta sunt vel
ꝓhibita. ꝛ maxie de articulis fidei. Nā alia hñ retractari
reñt. lꝫ nō defacili. vt pꝫ. xxxv. q. ix. Sniaꝫ. de h̄ tāget infra
¶ Ad illud qđ obr̄ de ↄfusione clauiū ꝛ solutõe vnitatis ꝛ
introductõe dualitatis in regimie. ꝑ quā vr̄ eccia adulte,
ra vel scortū. Et si sic: tūc hēat duos viros. i. duos ligātes
ꝛ soluētes. cū introductō taliū est ex latē nō s̄m lineaꝫ de
scensionis a p̄mo ad vltimum. Dōm ē. ꝙ si exercētes eam
auctē clauiū ex officio ꝛ iteꝝ exercens eā ex spāli p̄uilegio
essent i exercendo duo vt duo: h̄ est simpl̄r diuersū in actu
ꝛ in intentõe ꝛ ceteris circūstātijs ad h̄ reqsitis. hñ seq̄ret.
hec aūt nō est ita: imo ↄueniūt ꝛ vniunt multipl̄r. Nā pri
mo ↄueniūt in p̄ncipio a q̄. ab eodem eniꝫ ꝛ ꝑ eundem est
auctas in ip̄is ꝛ p̄tatis collatio. ꝛ ē coꝝ ad ip̄m ↄtinuatio
sic oīm membroꝝ ad cor: vel sicut oīm sensuū ꝑticulariū
ad sensuꝫ cōem. Scđo q̄ntū est ex ordinatõe capitis ꝛ cor
dis. hoc ē rōne sedis ap̄lice q̄ est q̄si caput ꝛ cor est vnitas
corūdem ꝛ in intentõne ꝛ voluntate. q̄ est in aīaꝝ salute ꝛ
xp̄i edificatõne. sic dictū est. ij. Cori. xij. Oīa carissimi ꝓ
pter vr̄am edificatiõeꝫ. Tercio ē corūdeꝫ vnitas in eodeꝫ
spiritu et in eodē actu. sicut dicit ap̄ls de seipso et tyto. ij.
Cori. xij. Nonne eodem sp̄ū ambulauimꝰ. nōne eisdē vesti
gijs. Hic aūt vnionibꝫ vniti. agens ex officio. et agens ex
p̄uilegio fiūt q̄si vnū agens. sic multa trahētes vnā nauim
q̄si vnū agens. Et ideo ecclia nō est adultera in eoꝝ susce
ptione: q: iuuās ex p̄uilegio ꝛ iuuās p̄ncipal̄r h̄ est ex offi
cio agens inq̄tum hmōi. nō sunt duo vt duo: h̄ ↄueniūt in
rōne vniꝰ vt dictū est. Pōt aūt aliqs vniri alteri in alicuiꝰ
actꝰ iuuamento ꝛ nō diuersificari in eodē: q̄uis nō veniāt
s̄m lineā rectā descensionis. h̄ a latere: imo eo ꝙ a latē est:
pōt applicari ei q est in linea cui adherēs iam sit vnꝰ. Exē
plā aūt hmōi duplicis vnionis et a latere exñtis. ꝛ a supe
riore descendentis: pꝫ in his q̄ rōnis sunt. vicꝫ genere spe
cie et dr̄ia. Est eñi linea a p̄mo genē vsq₃ ad vltimā spēm.
q: linea recta q̄ descendit a p̄mo vsq₃ ad vltimū. Linea do
dr̄iarū est q: a latē. et tñ q: genꝰ et dr̄ia non sunt penitꝰ di
uersa. nec duo vt duo sicut alibi manifestaꝫ: ꝓpter h̄ cōne
niūt vnita in ↄstitutõnem vnius speciei. Plura alia exem
pla ex rōnabilibꝫ ad h̄ induci p̄nt. quibꝫ nūc supsedeo ꝓ
pter pluritatē. ¶ Ad illud qđ obijcit. ꝙ q̄litercūq₃ fiat hu
iusmodi ↄcessio a papa. subintelligendꝫ est sine p̄iudicio
p̄latorū inferiorū. q: aliter esset p̄tas ecclie sibi inimica et
ↄtraria. imo in hoc ꝓbaꝫ sibi amica ꝛ non ↄtraria: ꝙ mu
tuo seip̄aꝫ iuuat et expedit in p̄tatis executõne ꝑ sua mem
bra. copulans ea simul ꝓpter cōis vtilitatis faciliorē expe
ditionē ꝛ in p̄tate et in operatõne vt qđ nō ꝑ vnū tm̄ mem
broꝝ pōt: expediat ꝑ plura. Per exemplū nature. q̄ cū nō
pōt ꝑ vnā iuuamentū agere plures apponit modos iuua
menti. sicut dicit pħs. Et cum nō pōt ꝑ vnum facit ꝑ mul
ta: ꝛ tūc demū non agit ꝑ multa cū pōt ꝑ vnum. ¶ Ad illđ
qđ allegaꝫ de licentia edificandi a p̄ncipe vel imꝑatore cō
cessa ꝙ fieri nō pōt simpl̄r. et ꝙ dꝫ in eo intelligi sine p̄iu
dicio alterius nisi expsse dicaꝫ: non obstante. Dōm ꝙ lex
ip̄sa ↄtinet in se suā transgressionē per hoc qđ dicit. Non
obstante. pōt eñi ↄcedere omisso illo ꝙ dicit. sine p̄iudicō
alterius: dūmodo apponaꝫ non obstante ꝛc̄. Addendū in
sup est. ꝙ nō est simile de papa et imꝑatore: ꝛ de his q sb

sunt vtrisq₃. neq₃ de ip̄sis potestatibꝫ ↄcessa vel ↄcedendis
Nam imꝑator non hꝫ tantam auctem in ꝑp̄m sicut papa
in clerū. Qui eñi subsunt imꝑatori. ꝓter ius cōe possidēdi
qđ hñt ab imꝑatore: hñt ius priuatuꝫ. s. hereditariū. quo
inuicem distincte sunt possessiones: et q̄ vnusquisq₃ hꝫ ius
ↄmune in oībꝫ possessionibꝫ. et ꝓpter hoc i p̄iudiciū vniꝰ ē
ꝙ ↄcedit alteri aut de ↄmuni: aut de ꝓpria sua possessione
q: q̄ntū vni ↄcedit alteri subtrahit. Nec simul habere pos
sunt qđ vni cōcedit. In ordinatõne ecclesiastica aliter est.
q: ibi nihil est hereditariū nisi s̄m impiā sententiā illorū
qui dixerūt. hereditate possideamꝰ sanctuariuꝫ dei. sed to
tum qđ hr̄ auctis aut p̄tatis ex vno pendet ꝛ ab vno desce
dit. et ideo in p̄tate illiꝰ vniꝰ est auferre vel ꝑmittere vel in
aliquo p̄tatem mutare. Hinc est ꝙ p̄lati non sunt dñi. sed
dispensatores rerū ecclesiasticaꝝ. vñ sicut dispensatiō pōt
ↄcedi vni vel pluribꝫ ꝓ volūtate p̄ncipalis ordinātis. ꝛ ta
 le auferri ꝛ illi ↄmitti: ita ex pte ista nec ista ꝑmissio vel ꝑ
mutatō est i alicuiꝰ p̄iudiciū. etiā s̄m veritateꝫ: etiaꝫ si ab
isto auferaꝫ et illi tradaꝫ: q: iste nihil hꝫ qđ nō de iure su
ꝑior auferre pōt de cuiꝰ ablatõne iudicare nō licet. sic su
perius determinatū est. Multofortiꝰ et alios mittere pōt
seu ꝓ fide catholica seu ecclesiastica disciplina: seu ꝓ corre
ctione iminētiū vel futuroꝝ vicioꝝ. cuius mandata ꝓ his
causis destinata: nō obseruare fas nō est. Vñ nō obseruans
incurrit anathema. sicut habitū est cap. xxv. q. ij. Sigd dog
ta. ↄstat aūt ꝙ p̄dicatio ꝓ hꝫ causis est. Vñ repellen. p̄di
catores ꝓ talibꝫ a papa missis incurrit anathema. vt patꝫ
ca. xxv. q. j. generali. ¶ Ex his pꝫ rñsio ad illud qđ seq̄tur
scꝫ si p̄nceps vel imꝑator ꝛc̄. q: secus ē de papa ꝛ imꝑato
re: ꝛ de his q subsunt eisdē vt pꝫ sup̄. ¶ Ad aliud qđ obr̄.
p̄latoꝝ regimina sunt distincta ꝑ canones sacros. pōt dici
vt tactū est. ꝙ distinctio regiminū p̄latoꝝ est. q: vni alteri
us terminos ingredi nō licet ad aliqđ officiū ecclesiasticum
exercendū. ꝑtinet tñ ad vniuersalē regiminū ordinationeꝫ
et generalem canonū diffinitõneꝫ in quoꝝ p̄iudiciū non ē
ꝙ speciale p̄uilegiū indulgeꝫ. quo etiā vnus p̄latus alteꝝ
et illius plebē visitare potest: si sedes prima hoc dictaue
rit. sicut manifestū est in q̄ndianis inq̄sitionibꝫ ꝛ indictijs
¶ Qđ aūt dictū est. xxv. q. ij. ꝙ oīa. videlicet ꝙ romane se
dis auctas nō pōt aliquid ↄcedere ↄtra decreta canonum
soluiꝫ in eadem q̄ōne. Hic ita notatis rñdeꝫ vbi dr̄. ꝙ ro
mana ecclia valet sua auctē ↄgregata disiūgere ꝛ disiun
cta ↄgregare. rōnis tñ exitate ↄsiderata. vñ vel pietatis vel
necessitatis intuitu semel a se ↄcessa: valet vel in totū vel i
pte immutare. Pro necessitate namq₃ corrigendoꝝ viciorū
p̄uilegia ecclesiasticaꝝ vel minuunꝫ vel penitus mutanꝫ. si
ue specialiter siue generaliter: sicut habetur in eodē. Dico
iterū in p̄dicte rōnis explanatõne. ꝙ singula membra cor
poris suū actum hñt ꝓpriū s̄m quē nullū alterius officiuꝫ
exercet. imo sicut in essentijs ita in oībꝫ: verū q: sollici
ta sunt ꝓ seinuicē membra. j. Corin. xij. Si essent rōnalia:
mutuo actꝰ suos coicarent ꝛ iuuaret vnum alteruꝫ. aut in
nocumenti expulsione: aut incōuenientiū subuentõe aut acq
sitiõe. Et ↄtra naturalē mutue mēbroꝝ sollicitudinis aut
ↄpassionis appetitõnē eēt. vt vnū repelleret alterum in hu
iusmodi iuuamenti collatõe: sicut dictū est. Pre. si ip̄m ca
put aut cor qđ est p̄ncipalius mēbrorū sicut ad qđ spectat
ceteroꝝ membroꝝ ordinatio: attenderet cōmodū in iuua
mento vniꝰ membri ꝑ alterū. ꝛ tale iuuamentū disponeret
nunq̄d hec ordinatio siue dispositio esset in p̄iudiciuꝫ aut
membroꝝ aut naturalis distinctõis rerū: et est manifestū
ꝙ nō. ita et pte ista nō est in p̄iudiciū p̄latoꝝ. nec distincti
onis regiminis ecclesiastici: si in adiutoriuꝫ coꝝ ordinet se
des ap̄lica. que ē quasi cor ꝛ caput mūdi: vt vnū membruꝫ
ecclesie aliud iuuet in officio suo aut actu. Et si repugnet
aliqđ membꝝ suo ordini. signū est male dispositõis in re
pugnāte vel recusante. sic dictū est. ꝓpter quā quidē malā
dispositõeꝫ neq₃ dꝫ ip̄m caput. i. romana sedes hꝰmōi ob
mittere ordinatõeꝫ. ¶ Ad illud qđ obr̄ si ↄcederet talia ꝑ
dicatiō maiores erūt hmōi p̄dicatores p̄latis etiā ep̄is. q n̄
p̄nt p̄dicare nisi in ꝓprijs dyocesibꝫ. isti aūt in oībꝫ. Et

nendū est p distinctōez. Nam ē maioritas q̄tum ad actū
[illegible] post [illegible] ē ex al[illegible] maior q̄tum ad
actū nō tñ q̄tuz ad dignitatē sic paul⁹ maior fuit in opere
seu labore. sicut ipse dic. j. Cor. xv. Abūdanti⁹ oibꝰ aliis la
boraui: nō tñ q̄tuz ad dignitatē. nam ipse petr⁹ vertex fuit
aploꝝ. sicut ait ioh. crisˀ. sup illō ioh. In pncipio erat vbū.
vbi pmat⁹ ē ei dat⁹ Math. xvj. vbi dictū ē. Tu es petrus
ꝛc. Per hāc viā vicz q̄tū ad exercitatōez act⁹ inferior pōt
esse maior q̄ supior: q tñ mior ē q̄tum ad dignitatē. sic hꝫ
di. xx. Ita dñs nr̄. Pōt nihilomin⁹ aliter r̄nderi p aliam
distinctōez. qz ē maioritas vel auc̄tas duplex. regłaris or
dinatiōis ꝛ spālis pcessionis. priori mō est qlibet plat⁹ eti
am mim⁹ maior q̄uis religioso maximo ingr̄uz hmōi. sic
manifestū ē in ordinatōe hierarchica: in q̄ religiosi collo
cant̄ i infima hierarchia ꝛ plati i supioribꝫ. f̄m eoꝝ g̃d⁹ ꝛ
distinctōes. q̄tū ad has ordinatōes simplr maiores sunt
p̄ [illegible] oibꝫ religiosis. Est ē etiā [illegible] maioritas vel auc̄tas
spālis pcessionis. ab eo q summ⁹ i hierarchia ē. ꝛ hac ma
ioritate vel auc̄te pt̄ quis religiosus maior eē ceteris pla
tis. Nō rōne p̄pria stat⁹: ſ pcesse auc̄tis. qz i hac rōne et ſ
respectu supplet ipe vices supioris. ꝛ sic inferior in ecclia
stica hierarchia pōt esse sup supiorē. sic hꝫ dis. xciij. pcipi
mus. vbi dictū ē q dyacon⁹ nō sedeat añ p̄sbiteꝝ nisi cū
locū habuerit supioris. vt p̄pria p̄triarche aut metropolita
ni. q tūc sic illi⁹ locū tenēs honorabit̄. Idez ē de summo pon
tifice q vices suas pōt pmittē subdyacono. sic hꝫ di. xciiij.
valde neccīū. Et at ōbm ē ab aplo Ro. xv. p̄dicaui euāge
liū ſ vbi nō noiat⁹ ē xp̄c. ne sup alienū fundamentū edifi
cem. male adductū ē. sic pꝫ ex lr̄a ꝛ glo. q̄si vellet apl̄s dā
nare p̄dicatōez q̄ fit sup alienū fundamentū. i. sup plebē p
alios ad deū pūersam: cū ſ nō intēdat. vñ glo. ait ibi. Ne
sup alienū fundamentū edificē iā pūersis p alios. nō q ſ
nō facerē si pngisset: ſ mallebā iacē fundamentū fidei vbi
nō erat p̄dicatū: q̄ sup alioꝝ p̄dicatiōez. igit̄ sup alioꝝ p̄
dicatōez edificare non dꝫ qs. cū dñs dicat aplīs Ioh. iiij.
Alij laborauerūt ꝛ vos in labores eoꝝ introistis. Et cā q̄
re ſ malū apl̄s expēsit ē f̄m Amb. ꝛ haymonez. qz sciebat
pseudo apl̄os malā doctrinā semiare. quaz postea corrigē
magni laboris erat. Et iō sollicit⁹ erat p̄uenire pseudo et
integrā doctrinā tradē: ꝛ vt ver⁹ ꝛ imobilis eēt intellectus
de vbo dei. ¶ Ad aūt dic vituperabile gl̄ari de alienis plebi
bus. dicim⁹ sił ꝛ nos f̄m q ipe vtit̄ noie gl̄atōis. dānam⁹
eñ vanā in alienis plebibꝫ gl̄atōez. ſ nō sup edificatōnez
siue p̄dicatōez. ſ tñ intelligit̄ de gl̄a q̄ est apud hoīez: ꝛ nō
q̄ est apud deū. De q̄ꝫ vtraqꝫ ioh. vij. ꝛ. xij. ¶ Ad at̄ postea
apponit̄ q si talis p̄tas pcessa fuisset. posset ille cui pcedēt̄
vbiqꝫ pcuratōz erigē: ꝛ i ſ essent p̄latis maiores ꝛc. dōm
q ē p̄tas officio ānexa vel dignitati: ꝛ hec hꝫ de euangelio
viuē et pcuratōnez q̄tū ad neccitatis supplementū erigere
f̄m q luculentē pbat apl̄s. j. Corin. ix. q nemo vnq̄ mili
tat stipēdijs suis. Est etiā p̄tas annexa psone. ſ est duplr.
vno mō qñ est psone iposita. p̄pē cōis officij alic⁹ expletōez
Et hec ē p̄tas legatoꝝ. cui etiā ānexū est ex legatōe viuere
ꝛ pcuratōem erigē. Est ꝛ adhuc alio mō p̄tas ānexa pso
ne vel statui ita q nō sit imposita ſ volūtarie electa vł pe
tita ꝛ a supiori pfirmata. ꝛ hec p̄tas ꝛ si hꝫ viuē de euāge
lio f̄m dictū dñi. qz dign⁹ est opariꝰ mercede sua Luc. x.
verūtñ sicut videt̄ mihi p violentiā nō pōt extorq̄ri ab ho
mine. p̄pter ſ qz electō in pncipio fuit volūtaria: ꝛ nō p̄e
ceptōe summi pōtificis iposita. ideo rōne volūtarie electōis
nō pt̄ p cogentiā p̄tatis vel auc̄tis q̄tū ad hoīez exigē lici
te tñ pōt f̄m deū vite neccīa accipe. sicut supetactū est. Nō
aūt in argumēto suppositū est nō est oīno verū vicz. pcura
tio debet̄ p se: ꝛ soli p̄dicatōni. Debet̄ eniz pcuratio plato
a subditis p̄pter multiplex officiū qd̄ exercet in illis. ꝛ p̄ci
pue p̄pter [illegible] ita vt vi̇sita
tores illic p̄seq̄nt̄ stipendiū: q̄ tpe suum accōmodare repe
riunt̄ obsequiū. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄. q Aug. videt̄ dam
nare statū taliū. scꝫ vagantiū p mundū ꝛ taliter p̄dicanti
um pōt dici q ꝛ reuera dānabiles sunt. ꝛ nosipsi dānam⁹
vagātes p mundum. nisi mot⁹ fuerit neccitate vel euidenti
vtilitate. Vagantes eñ vt vagantes dānam⁹. qñ eos dñs
[illegible] dñs p̄ [illegible] qui
dilexit mouere pedes suos ꝛ nō qeuit: dño nō placuit. va
gare eñ noie suo in vicū sonare videt̄. Non eñ ponit tñ
pedū mobilitatē: ſ voluntatū ꝛ intentionū instabilitatem.
ideo vagari f̄m hanc rōnem de damnabilibꝫ est. veruntā
men motus instabilitatez dūmodo rōne sit pūenta. et pia
vtilitate ꝛ manifesta necessitate ordinata. nō tñ nō dāna
mus: sed etiaz approbam⁹. Alioqn dānabim⁹ ipm aplm q
dicit. j. Cor. iiij. vsꝫ ad hāc horā instabiles sum⁹. ꝛ. ij. cor.
xj. In itineribꝫ sepe. imo ipm saluatorē dicentē discipłis.
Mar. vlt. Eūtes in mūdū vniuersuz p̄dicate euangeliū oi
creature. Itēz circa hmōi f̄monis declaratōem. nō opꝫ
multū laborare. qz incōueniēter eo ē visus q eū ptulit. non
eñ de fratribꝫ p mūdū eūtibꝫ ꝛ p̄dicantibꝫ ſ in mōasterio
suo morātibꝫ. ibiqꝫ alios se doctores iactātibꝫ ꝛ laborem
impugnātibꝫ ꝛ ociositatē eligentibus: occasione sermonis
dñi. Math. vj. Nolite solliciti esse in crastinū. loqt̄ aug⁹.
sicut ex [illegible] ē manifestū. Tales eñ p̄pter tales sen
tentias oīno dānandi sunt. ꝛ ideo nō incōueniēter addu
ctus est sermo iste in damnatōez illoꝝ q hoc in se ꝛ i alijs
pdemnāt: ꝛ p̄trariū tenendū affirmant.

Questō. cxx. quibus debꝫ fieri elemosyna

Equitur quibus de
beat fieri elyna. Primo q̄ querit̄ vtꝝ bo
nis ꝛ malis indistincte debeat fieri elemo
syna. Secundo vtrum indigentibus va
lidis aut infirmis [illegible].

Membrum primū

[illegible]D primū sic. Et bonis et malis indistincte
videt̄ q sic. Eccī. xviij. Miseratio hoīs cir
ca primū suū. ſ tam bon⁹ q̄ mal⁹ prim⁹ est.
q̄ hō dꝫ misereri tā bonis q̄ malis. ꝛ q īcl
ligat de misericōia bñfaciēte: videt̄ ex lr̄a seq̄nti vbi insinua
tur ex imitatōe dei. q dꝫ se extendē ad oēs. vñ subdit̄. mise
ricordia dñi sup oēz carnē. Cōstat at q misericōia quā exer
cet de⁹ respectu oīs carnis ē bñficētia vel effect⁹ vel affect⁹
¶ It. Lu. vj. Ipse benign⁹ ē sup ingr̄tos ꝛ malos. Estote
q̄ misericordes sicut pr̄ vester misericors est ꝛc. Et vt insi
nuat̄ ibi in glo. misericors ē in largitate bñficioꝝ. et etiaz
in largitōne bonoꝝ misericors est de⁹. quē sequi debem⁹ i
opibꝫ tam bonis q̄ malis. Nō Math. v. insinuat̄ vbi di
citur. Qui solē suuz oriri facit sup bonos ꝛ malos ꝛ pluit
sup iustos ꝛ iniustos. ¶ Pre. videt̄ q magis danda sit ele
mosyna corpalis malis q̄ bonis. qz de⁹ [illegible] bo
na tpalia malis q̄ bonis. vñ Iob. xij. Abundant taberna
cula p̄donū ꝛ ad acrū pūocant deū. cū ipe dederit oīno ad
man⁹ eoꝝ. ¶ Pre. ps. lxxij. Ecce ipi pctores ꝛ abūdantes
in seculo obtinuerūt diuitias. ¶ Pre. opa pfectōis melio
ra sunt q̄ impfectōnis. Et dr̄ Math. v. Bñfacite his qui
oderūt vos. et ē istud de additōibꝫ euāgelicis vt ibi pꝫ. sed
mali ꝛ iniusti sunt inimici nr̄i: q̄ meli⁹ est dare malis ꝛ in
iustis corpalem elynam q̄ bonis ꝛ iustis. ¶ Cont. Eccī.
xij. Si bñfeceris scito cui bñfeceris. ꝛ intelligit̄ de bñficō
elyne. vt pꝫ ex glo. Et p̄terea eodē ca. Bñfac iusto ꝛ inue
nies [illegible] magnā. Et p⁹ eodē. Da misericordi et ne
[illegible] peccatorem. Et post. Da bono ꝛ ne receperis pecca
torem. Benefac humili et ne dederis impio. Et hic videt̄
q elemosyna nō est indifferenter facienda bono ꝛ malo: ſ
distincte bono. ¶ Item in eodē. Altissimus odio hꝫ pecca
tores. sed illos quos deus odit. nullū bonū est pmunicādū
omnia eñ bona amicoꝝ dei sunt: et nulla inimicoꝝ eius.
¶ It. Amb. dare suas res histrionibus viciū est imane.
¶ Pre. qz mal⁹ deo non seruit. qui est illo superior: iustum
est [illegible] que sunt illo inferiores. vnde
pctor nō est dign⁹ pane q̄ [illegible] q [illegible] ꝫ
lis facienda est elyna. qz ista tpalia sunt ad sustentamentū

⁊ fulcimentū nature rōnalis q̄ est fm se ordinata. Que ⁊
si sit pctīs viciata ⁊ depressa: neqq̄ tn̄ est de ea dn̄ est in
via despandū. Intelligendū est tn̄ q elyma .put est satisfa
ctoria ē bonis mīstranda vt meritis eoꝝ quib⁹ pferē sit ce
lerioꝝ liberatō a pena eoꝝ a quib⁹ pferē. Si aūt fiat ele-
mosyna nō intuitu liberatōnis a pena debita. ſ solū libe-
ralitatis ip̄i⁹ dantis: nō optet q tūc fiat distinctō psonaꝝ
quib⁹ daē elyma. vn̄ ⁊ executores testamentoꝝ dn̄t eligere
bonos q̄b⁹ pferant res mortuoꝝ ad citiorē ⁊ expeditiorez
liberatōem eoꝝ a pena. Silr ⁊ volētes satisfacē de pctīs
suis elymis. tn̄ qa isti iusti vberiores fundūt oōnes .p illis
.p quib⁹ pferē elyne q̄ pctores. Tū qa eoꝝ orōnes sunt
efficaciores apud deū. Dēm ē q bonis ⁊ malis danda est
elyma. dūmodo sint indigētes q̄b⁹ in indigētia nō subueni-
re iniquū est. Amb. sup illud Lu. hoīs vberes fruct⁹ ager
attulit dic. Neqꝫ minoris ē criminis hn̄ti tollere: q̄ cū possis
⁊ abūdans sis indigētib⁹ denegare. Esurientiū panis est
quē tu detines. Nudoꝝ indumentū ē qd̄ tu recludis. Mi
seroꝝ redemptō est ⁊ absolutio pecūia quā tu in t̄rā fodis
Tantoꝝ ḡ scias te inuadē bona: q̄ntis possis pstare qd̄
retinē vales. hec Amb. di. xlvij. sicut hi. Ecce q fm Amb. in
digentib⁹ dꝫ fieri elyna indistincte. de malis tn̄ distinguē
dum ē. qꝛ aut sunt in statu ⁊ volūtate peccandi: aut n̄. Si
sunt i statu ⁊ volūtate peccādi. nō ē eis subueniendū: ne ꝑ
mō subuentio fomentū sit malicie ⁊ cā ꝑmanendi in pctō.
nisi in casu notabilis necitatis. in q̄ nature sp subuenien-
dū est. vn̄ Aug. Qui venatorib⁹ donāt q̄re donāt. q donant
histrionib⁹ ⁊ meretricib⁹ q̄re donant. nō naturā ibi atten
dunt opis dei: ſ nequiciam opis hūani. nō homi dant: ſ ar-
ti nequissime. et hr̄. lxxxvj. di. q venatorib⁹. Qui vō sunt in
voluntate dimittēdi pctm̄ vel sperat q ex hoc boni fiant.
talib⁹ ex tali intentōne dari pōt. vn̄ p⁹ illud Ro. xij. Si esu-
rierit inimic⁹ tuus ciba illū. subdit. ſ faciēs carbones cō-
geres sup caput ei⁹. Glo. feruorē caritatis vel sp̄ūscti vel
vrentem pnie ardorem. Et expedit notare propter v̄bum
Augu. de venatoribus q quedam est venatio oppressiua.
et hec est illicita. de hac dist. vj. non est peccatum Gen̄. x.
Cepit nemroth robust⁹ eē venator corā dn̄o. i. hoim exp̄s-
sus exactor. Et ē quedā venatō arenaria vt cū qs impugnē
in arena cū bestijs dentata ⁊ ad h locat opas suas: et hec ē
illicita. Et q eam exercet sub p̄cio locat⁹ peccat mortalr̄ et
efficiē infamis. iij. q. vij. infamis. ibi dr̄. q opes suas locāt
vt cū bestijs depugnauerūt in arena .p aliqs postulare .phi
bēē. Et ē venatio saltuosa q̄ fit in siluis ⁊ saltib⁹ montiū.
et hec ē licita. et fit illicita ex tpe vt in q̄dragesima: ⁊ ex p-
sona. qꝛ clerico nō est licita. Et ē venatō illa q̄ cū clamore
et canib⁹ fit. Ponē aūt laqueū vel rethe sine strepitu clamo
ris ⁊ canib⁹ clerico licꝫ. ¶ Ad illa q̄ posita sunt ad ostēdē-
dū q elyma danda ē malis. pōt dici q ꝑ intelligiē vel qn̄
vrgenē notabili vel graui necessitate. siue qn̄ psumiē de eo
rū melioratōne. Ptē. revera nō est dandū impio qꝛ impi⁹
est. i. ad nutrimentū sue malicie: ſ ad sustētamentū nature
et qa creatura rōnalis. ¶ Ad illud qd̄ obr̄ de histrionib⁹.
pōt dici q histrio pōt dici q p aliqd̄ instrm̄ vel corpis ge-
sticulatonē hoies intendit .puocare ad vanos risus et ad
ineptā leticiā. Et q ob hanc cām dat. imolat demoni. vt di
cit auctas ⁊ peccat. Sꝫ si detur ei. qꝛ scit figellare ⁊ citha
rizare ad ꝯsolatōez nature infirme ⁊ desolate: nō est pctm̄
dare ei. Legiē. j. Reg. xvj. q dauid tollebat cytharā ⁊ p-
cutiebat manu sua qn̄ sp̄ūs mal⁹ ⁊c̄. et tūc saul melius ha-
bebat ⁊ recedebat ab eo sp̄ūs mal⁹. Bonū ḡ est largiri om
nib⁹. sicut dic ap̄ls ad Gal. vj. dum tp̄s habem⁹ opemur
bonū ad oēs. ſ qꝛ non sufficim⁹ oib⁹: ideo subdit. maxie
aūt ad domesticos fidei. vn̄ .p̄incip̄s sp̄ū eligim⁹ q dicunē
domestici fidei. Eligim⁹ etiā .p̄pinq̄s carne. i. ꝯsanguineos
quib⁹ magis tenemur dare tp̄alia q̄ extraneis: maxie .p̄p
rōnem scandali. Vn̄. j. Timoth. v. Si qs suoꝝ ⁊ maxime
domesticoꝝ curā nō hꝫ: fidē negauit. ¶ Ad illud qd̄ obici
tur. q magis debemus dare malis q̄ bonis: sicut de⁹ pl⁹
de temp̄alib⁹ dat malis q̄ bonis. Dicendū q non est simi
le de nobis et de deo tribus de causis. Prima est. quia de⁹
sufficit omnibus: sed nos non sufficimus oīb⁹. Secū-
da est. quia nos nō tenemur ip̄m imitari in opibus pote-
stanis. imo tenemur velle non imitari ip̄m. qꝛ debemus ei
velle soli oīpotētiā. dare aūt oib⁹ et solem oriri sup bo
nos et malos ē oīpotentie diuine. Tercia cā est. qa di-
cit bonū ꝯ abundantia tp̄aliū. qua peccatores abundant
nos aūt illud nō petimus. ¶ Ad aliud obiectū dicendū.
q cum dicīē. Opa pfectōnis meliora sunt ⁊c̄. intelligitur
saluis gradib⁹ p̄ambulis ad pfectionez. Sed si aliqs da-
ret malis vel inimicis. et nō daret bonis ⁊ amicis: nō esset
pfectio sed pon⁹ stulticia. qꝛ nō esset salui gradus p̄ambu-
li ad pfectōem. ¶ Ad illud qd̄ obicit .p alia pte scꝫ si bn̄fe
ceris scito ⁊c̄. pōt dici q insinuaē q discretio ē in elymaꝝ
largitione. ⁊ p̄cipue inter naturā ⁊ maliciā. ita q non deē
malis rōne malicie: ſ intuitu nature sustinēde. vn̄ glo. su-
per illud. Da bono ⁊ ne receperis peccatorē glo. simile enim
Thob. iiij. legiē panē tuū ⁊ vinū in sepulturā iusti ꝯstitue.
et noli ex eo manducare ⁊ bibere cuꝫ pctorib⁹. i. .p eo q
peccatores sūt: noli eis coīcare. sicut q nutriūt histriones
cum esuriūt xp̄i pauperes. Qui vō dat indigenti nō qꝛ pec-
cator est. ſ qꝛ homo est nō peccatorē sed iustū nutrit: si cul-
pam non diligit sed naturā. ¶ Ad illud qd̄ obicitē. q altis-
simus odio hꝫ peccatores ⁊c̄. pōt dici q hoc intelligiē ra-
tione viciꝫ siue peccati. nō rōne nature ab ipso ꝯdite. quia
de eo scribiē Sap. xj. diligis oīa q̄ sunt ⁊ nihil odisti eo
rum que fecisti. Nec illis dꝫ beneficiuꝫ aliqd̄ impendi seu
impartiri rōne qua pctores sunt: ſ ad sustentatōez nature
que est a deo ꝯdita. Cetera patēt ex sup̄dictis.

Membrum secundū

Consequenter queriē. vtrū danda sit elyma va-
lido indigenti aut infirmo tm̄. Q valido:
videē .p̄uerb. xxj. Qui obturat aures suas
ad clamores pauperum: et ipse clamabit ⁊
non exaudietur. Glo. generalr̄. nō tm̄ corpalr̄ infirmo. Ex
quo pꝫ q nō intelligiē de clamore paupis infirmi tm̄: ſ et
validi. ¶ Itez eccl. xxix. .p̄pter mandatū assume pauperem
⁊ .p̄pter inopiā ei⁹: nec dimittas eū vacuū. Glo. intellige i
munere tuo. Alia glo. oib⁹ indigentib⁹ misc̄dia faciēda ē
Ex hac glo. videē q nō solū infirmis: ſ oibus indigentib⁹
fieri debeat elyma. ¶ Ite. iob. xxxj. Si negaui quod vole
bāt pauperes. nō dicit paupib⁹ infirmis: ſ simplr̄. ¶ Prete.
Ro. xv. Nūc .p̄ficiscar in hierlm̄ mīstrare sctīs. Sꝫ cōstat
q nō oēs illi erāt infirmi. ¶ Pte. vt dicit ibi glo. hi totos
se dederūt diuinis obsequijs. nihil mūdanū curātes. Ex-
emplū bone ꝯuersatōis p̄bebāt credentib⁹ illis mittendo
interdū sic fecerunt achaici ⁊ macedones ꝯcollectā. Ecce
q hi cuꝫ essent sanctissimi vixerūt de elymis. ḡ validis licꝫ
accipere elymam: aliter ap̄ls nō mīstrasset illis. ¶ Pte. lu-
ce. xvj. Facite vobis amicos de māmona iniqtatis. Glo.
nō quoscūqꝫ pauperes: ſ eos q p̄nt vos recipe in eterna ta-
bernacula. tales sunt freq̄nter paupes validi. vtpote pau-
peres sp̄ū: q̄ talib⁹ ꝯ ꝯsilio dn̄i faciēda ē elyma. ¶ Pte. ad h
est argumentū de helia. iij. Reg. xvij. de q̄ dic Augus. q vt
euꝫ posset pascē mulier religiosa. fecit eū dn̄s egere. nō tn̄
erat helias infirm⁹: sed valid⁹. Argumentū est ad idē de
discipulis pauli vt sup. et bt̄o Bn̄dicto. et de bt̄o Alexio.
⁊ alijs p̄dictis. ¶ Pte. sup illud ad Gal. vj. maxie aūt ad
domesticos fidei. Glo. oibus impendēda ē misc̄dia: ḡ ⁊ va
lidis vt videē. ¶ Pte. j. q. ij. q̄ pro. Nunq̄ legim⁹ dn̄i disci
pulos et eoꝝ ministerio ꝯuersos ad q̄mpiaꝫ ad dei cultum
aliq̄ muneris interuentu .p̄uocasse: nisi forte de pauperuꝫ
alimēto qs in ꝯmune .p̄ponat. quoꝝ nulli cuiuscūqꝫ pfessi-
onis essent victualia negabanē. Ecce argumentū q nulli
neganda est elyma. s. neqꝫ valido neqꝫ infirmo. ¶ Pte. Jo-
hā. Crisē. sup ep̄lam ad Heb. et habeē di. xlij. quiescam⁹
Ex eo q̄ pro nutrimento postulat. nec in hoc examine q̄n̄
Abraham hospitalitatez se circa omnes ostendebat. si scru-
tator fuisset circa se venientes et refugientes ad se: nunq̄
angelos hospitio recepisset. Ecce argumentū q in paupe
ribus hospitio recipiēdis. nō dꝫ esse diligentia: sed oīm de-

let [illegible] Bog. [illegible] [illegible] bibit [illegible] q. [illegible] dic [illegible]
li boim claudenda ē misericordia. et post hic vtiq̧ intelligēdū
est ꝙ nō ꝯtēnanda est elẏma. q̄ quibuscūq̧ paupibus iure
hūanitatis impēdit. Qualr aūt hmōi vba sint intelligen
da [illegible] ꝑter [illegible] ē [illegible] [illegible] Nō fuis pia m⁹ pec-
catores ꝑpter h ꝙ sunt pctores: h tm̄ q2 hoies sunt hūana
ꝯsideratōe tractem⁹. ꝯseqmur i eis ꝓpriā inīqtatē: misere-
amur coēm naturā. ¶ Pre. si paupibus excoicatis lꝫ dare
elẏnā. multofortı⁹ ⁊ validis. xj. q. iij. qm̄ multos. Si quis
excoicatus nō in sustentatōe supbie. h causa humanitatis
dare aliqd voluerit nō ꝓhibem⁹. Ex q̄ videt ꝙ paupibus
validis licet dare elẏnā. ¶ Cont. Lu. xiiij. vi. Cum facis
prandiū aut cenā noli vocare tuos amicos neq̧ frēs neq̧
cognatos neq̧ vicinos diuites: ne forte ⁊ ipsi te reinuitent
⁊ fiat tibi retributio. h voca paupes ⁊ debiles claudos ce-
cos. ⁊ bt̄s eris: q2 nō hn̄t vn̄ retribuere tibi valeāt. Glo. a
quib9 in p̄nti nihil potes expectare. ḡ cū a paupe valido
vel familiari potentuꝫ aliquid possis expectare: non est ei
elẏna facienda: sed paupi debili. ¶ Pre. Amb. de offic. et
habet. lxxxvj. di. nō satis. Cōsideranda ē etas atq̧ debili
tas. Nonunq̄ etiam verecūdia q̄ ingenuos prodit nata-
les. ⁊ senib9 plus largiaris q̄ sibi iam victū nequeūt que-
rere. Similiter et debilitas corpis promptius ē iuuanda
cum si quis ex diuitijs ceciderit in egestatē. et maxie si si-
ne vicio suo. sed aut lenocinio aut ꝓscriptione aut ꝑ calū
nījs que habebat amisit. Ecce ꝙ hic numerant quib9 dā-
da est elemosẏna: inter quos nō fit mentio de pauperibus
validis. ¶ Pre. in iure ciuili ꝓhibet ne validi mendicent.
C. de mendicātib9 validis. l. cūctis. ⁊ determinat eoꝝ pe-
na: h maior regrit ordinatio in reb9 ecclīasticis q̄ rei pu-
blice. Si ḡ mendicatō validoꝝ sit ꝯtra gubernatōem rei-
publice: multomagis ꝯtra ordinatōeꝫ siue pfectōem legis
euāgelice. ¶ Pre. iuxt̄ duplicē naturā hoīs duplex ē ei⁹ in-
firmitas: sıılr ⁊ miseria. s. corpis ⁊ aīme. validi aūt corpe
īmunes sunt ab illa q̄ est corpis q̄ sola est elẏna corpora-
[illegible] validis [illegible] nō est corpalis elẏna facien-
da. ¶ R̄n. dicendū ꝙ paupib9 voluntarijs q̄ fideliter la-
borant in vinea dn̄i q̄tumcūq̧ sint validi: q̄ non ex pigri-
cia neq̧ ex libidine ociandi laborare corpaliter negligūt.
sed vt expeditius et liberius in laborib9 sp̄ualib9 se conti-
nuare possunt: licite possunt dari elẏne. imo meritorie: i-
mo ex debito fieri sibi debēt. nec tenēt tales ad laborē ma-
nualem vt ex dictis clarius liquit: q2 vt dic Amb. super il
lud Luc. ix. dimitte mortuos ⁊c. docet dn̄s miora bona ꝓ-
pter maiorē vtilitatē esse ꝑtermittenda. mai⁹ est aīas mor
tuas ꝑ [illegible] q̄ corpa mortuoꝝ in terra abscō
dere [illegible] et equū nos relinq̄re v̄boꝝ
dei ⁊ mīstrare mēsis. hoc etiā apparet ꝑ hiero. q̄ dic sic i ꝓ
logo Job. Si aūt fiscellā iunco texere aut palmarū folia
ꝯplicarē. vt in sudore vult⁹ mei comederē paneꝫ. ⁊ ventris
op⁹ sollicita mēte tractarē: null⁹ rephenderet. Nūc aūt quia
iuxta snīaꝫ saluatoris volo opari cibū q̄ nō perit: falsari⁹
vocor. Pre. paupes volūtarij q̄ oīa dederūt paupib9 ꝓ h̄o
⁊ si validi sint: p̄nt sine labore corpali de elẏnis viuē. vn-
de Aug. de ope monachoꝝ dicit. ꝙ illi q̄ hēbant in h sclo
aliquid q̄ facile sine opificio sustentarēt vitā suā: ⁊ cōuer-
si ad dn̄m dispriti sunt: tales ad opa manualia nō cogan-
tur: nec ad acquirendū victū ꝓpriū. et rōneꝫ postea reddit
q2 illi q̄ ꝑ paupm sustentauerūt: de elẏnis paupm sustenta
ri debent. et post aıt: sic eni oīm xp̄ianoꝝ vna res publica
est. ⁊ ideo quisq̧ necessaria vsib9 xp̄ianis erogauerit. vbi-
q̧ ipse ꝙ sibi necessariū est accipit. q2 vbiq̧ ip̄e talibus de-
dit. quis nisi xp̄ian⁹ accepit. Pret. dicit Hiero. sup illud.
p̄s. cxlv. in originali. dat escā esurientib9. Monach⁹ q̄ nō
hꝫ ꝯfidenter accipiat. q̄ hꝫ eructās est non accipiat. Scio
q2 esuris. q2 nō habes magna das bn̄ficiuꝫ si accipias qđ
tribuit tibi. Si ḡ fm̄ Amb. maiora bona ꝓpe miora non
sunt ꝑtermittēda. ⁊ fm̄ hiero. maiora bona sūt p̄dicatōis
⁊ instructōnis q̄ manualis opatōnis. ⁊ fm̄ aug. ad hmōi
opa nō astringunt q̄ fuerūt diuites ⁊ delicati. ⁊ fm̄ Hie-
ro. religiosi intenti laudi dei licite accipiūt: manifeste ap-

paret ꝙ intenti sacre lectioni et operibus misericordie sp̄i-
ritualibus et laudi [illegible] [illegible] sint ad [illegible]
opera non sunt astricti: sed debent et possunt de elemosẏ-
nis licite sustentari meritorie. Et hoc est quod Aug. i eo-
dem libro ante hec verba ꝓmittit. ꝙ huiusmodi potestatē
habuerunt si euangeliste sunt. si ministri altaris. si dispen
satores sacramentoꝝ. si eni corporalia opera faciēdo me-
rerentur qs sustentamentū suū: multofortı⁹ sp̄ualia impendē
do que corporalib9 opibus merito preferunt. Dicendum
est igit et verū est: ꝙ si qs a deo esset potens ⁊ spiritu ⁊ cor
pore ꝙ posset corporaliter opari et victum sibi acqrere et
nihilomin⁹ ꝓut expediret ꝑ loco et tempe sp̄ualib9 va-
care exercitijs et vtilitate ecclesiastice: ꝙ hec agendo perfe
ctius ageret. Sed quis ad hoc plane idoneus. cum multo
labore sudandū sit vt veritas cognoscat cognita diligatur
et cognita et intellecta alijs ꝓponatur. ad hoc eniꝫ necessa-
ria est ꝯtinuitas actōnis et oratōnis ⁊ meditatōnis qui-
bus qui vult sollicite intendere: paruꝫ pōt occupari circa
corporalē laborem. laudand⁹ est igit et suadēdus corpora-
lis labor validis pauperib9: sit tamē vt non impediat fer-
uor oratōnis nec fructus p̄dicatōis nec obseruantia resur-
rectōnis. ¶ Ad illud quod obijcit ꝯtra hoc. ꝙ nō debet da
ri elemosẏna validis nec illis q̄ sunt familiares potentū:
quia tales possunt retribuere illis q̄ eis benefaciūt. potest
dici ꝙ verbū Luc. intelligit de retributione que fit ꝑ re-
inuitationeꝫ vel ꝑ premiū in futuro. Unde glo. Si inten-
dis inuitare vt te inuitent ibi potes falli: q2 forte nō rein-
uitabunt: vel q2 nō assequeris p̄miū in futuro. Uñ alia glo.
q̄ paupes vocat p̄miū in futuro accipiet. q̄ frēs et diuites
vocat: recipit mercedē suā. Pre. alia glo. alterutꝝ cōia ce
lebrat. nō q̄si scel⁹ interdicit: h ostēdit nō valē ad p̄mia vite.
¶ Ad illud qđ obī. ꝙ in lege ciuili ꝓhibit mēdicatio vali-
doꝝ ⁊c. pōt dici ꝙ in allegatōne illi⁹ legis multiplex ē de-
fect⁹. prim⁹ q2 lex illa itroducta fuit ꝯ quosdā q̄ tpe famis
paupeꝝ elẏnas vsurpabant simulando merciā. Scđo. ꝙ il-
li tales ociosi erāt ⁊ nullā vtilitatē reipublice afferebant.
Tercio q2 tales laborare poterant et circa nihil occupati
erāt et abūdare volebāt et ꝓni erāt ad maleficia ⁊ rapinas
et ideo iusto iudicio rector reipublice a mēdicatōne tales
arcebat ⁊ pena grauissima puniebat. Sec⁹ aūt ⁊ in paupertis
religiosis in quib9 nō est simulatio inercie nec amor ocij nec
piculū rapine. ac ꝑ hoc nec damnū eccīe: h ꝯmēdant ⁊ p̄di-
cant leges diuine. Pre. istud defacili pōt repelli cōsidera
tis intentionib9 [illegible] legis imperialis ⁊ euāgelij. [illegible]
dit ordinare vtilr hoies circa rempublicā ꝯseruandā pro-
mouēdā ⁊ stabiliēdaꝫ. cui⁹ ꝯseruatio ⁊ ꝓmotio ⁊ stabilitō
est in pecuniaꝝ ꝯgregatiōe p̄dioꝝ ampliatōne: agroꝝ di-
latatōe. qđ fit ꝑ potētū ⁊ diuitū multiplicatōē ⁊ egenoꝝ et
debiliū diminutōeꝫ. Ecōtra intentō euāgelij ē ordiare ho
[illegible] ad regnū dei [illegible] et [illegible] qđ
meli⁹ fit ꝑ ꝯtemptū diuitiaꝝ q̄ ꝯgregatōeꝫ ⁊ retentōeꝫ. ꝓ-
pter quod euangelium beatificat pauperes spiritu id est
voluntarios fm̄ vnam glo. lex autem imperialis nō. nec va
let hoc argumentum: lex minus pfecta hoc prohibet ergo
lex magis perfecta. Similiter nec hoc. lex minus hoc pre-
cipit: ergo lex magis pfecta. simılr nec h lex minus per-
fecta hoc precipit. ergo lex magis perfecta. sicut patet in le
ge Moysi. que multa precipit et prohibꝫ: que nec euange
lium precipit nec prohibꝫ. nec ob hoc inter illa est contra-
rietas. quia in diuersis sunt diuerse ratōnes preceptionū
et prohibitionuꝫ. ⁊ ideo non immerito validis et in vali-
dis [illegible] misericordia facienda. [illegible]
[illegible] contra [illegible] [illegible] angelis tanq̄
[illegible] peregrinis consuetudine hospitalitatis liberatus a pe-
riculo ciuitatis et [illegible] [illegible] [illegible] eternum cō
secutus est premiū. Discite xp̄iani sine destributione ex hu
here [illegible] ne forte cui domū clauseritis cui bōam
[illegible] ipse [illegible] [illegible]. ¶ Ad aliud re-
dendum ꝙ ex defectu rerum necessariarum hominı [illegible]
nit miseria multiplex triplex aūt res ē hominı necia [illegible]
nature grē et fortune. Unde et ex defectu q̄tum ad rem na-

ture est cũ bõ miser. sũr et ex defectu ꝯtoꝝ ad rem ꝓre. sic et ex defectu ꝯtum ad res fortune q̃ est paupertas. q̃ est elemosyna corpali releuãda. Cuz ḡ dr̃ ꝙ duplex est hoĩs miseria. s. corpis et aĩe. dĩm est ꝙ hoc verũ est in genere. ḡ ex pte corpis est multiplex. vt supradictũ est vbi numerant nĩ miserie ex parte corporis releuande.

Questio .cx. de quibus debet fieri elemosyna.

Sequitur de quibus debz fieri elyna. Primo ḡ querit̃ vtrum de rebꝰ qbuscũq3 iuste possit quicunq3 facere elyna. Scđo si de rebꝰ alienis ꝯtractis i[n]uito dño. vt de acq̃sitis rapina vel vsuris. Tercio si de acq̃sitis pc̃o carnis vt fornicatõez vel adulterio vel alio genẽ pcĩ hꝰmõi. Quarto si de acq̃sitis ꝑ histrionatũ. Quinto si de acq̃sitis per ludũ aleaꝝ.

Membrum primũ

Primo ḡ querit̃ si de oĩu eo q̃d hz q̃s i manu põt fieri elyna. Et videt̃ ꝑ hoc ꝙ oĩa lege naturali sunt ꝯia ⁊ ad vtilitatẽ oĩm ordinata: ḡ vnicuiq3 lz vti lege natali ꝯtuz ad eã respectũ q̃ꝝ res sunt ordinate: ḡ lz vnicuiq3 facẽ elynaz ḡ re quacũq3 cuiuscũq3 sit. ¶ Pre. lz lege natali omĩa ꝯcessa coĩter vsui hũano erant coĩa: tñ vxores ꝓprie viris erant appropriate lege eadẽ. vñ lex dñi fuit. ꝓpter ḡ relinquet hõ patrẽ ⁊ matrẽ et adherebit vxori. s. ⁊ erunt duo in carne vna. Fm ḡ legez nature tpalia sunt coĩa: vxores aũt appropriate. ḡ nullꝰ ꝑiudicat alij appropriando sibi vxorẽ suaz. ḡ nullus ꝑiudicat alij coĩcando cuiq3 res vsui cõi hoĩm concessas. ¶ Cont̃. si singulis oĩa iuxta legẽ nature dãda sūt hoc esse nõ posset: nisi oĩa essent coĩa. ḡ si hoc: nullꝰ alij faceret elynam. cũ nõ ꝯtingant elynam facẽ ministrãdo alteri q̃d suũ est. ¶ Rñ. ꝙ secus ẽ de possessione reruz ⁊ vsu iniq̃tũ erãt legis nat̃e ⁊ nat̃e lapse. habita eĩ ꝯsideratione ad legẽ nature. oĩa erant coĩa. oĩa dico vsui cõi mancipãda. hoc dico ꝓpter vxores q̃ nulla lege coĩcande erãt. vnaq̃q3 suo appropriabat̃. q̃ aũt fm legẽ nature ꝯdite erant cõi habito respectu ad statũ nat̃e lapse. rõ nat̃alis pimo et postea lex sc̃pta dictauit eẽ appropriãdo. lz ḡ esset vsus rerũ coĩs fm legẽ nat̃e bñ institute: fm legẽ nat̃e lapse. vsus singuloꝝ singulis appropriabat̃. ⁊ ḡ fm dictamẽ legis rationi indite et legis postea sc̃pte. vñ reꝝ coĩcatio ⁊ vsus aliã sortiebat̃ ordinatõez lege nat̃e in sua integritate exñte. ⁊ ad aliã ꝑ culpaz viciata. ¶ Ad illud igit̃ q̃d obr̃ primo. ꝙ oĩa fm legẽ naturalẽ sunt coĩa et ad vtilitatẽ oĩm ordinata ⁊c̃. hiis q̃ tacta sunt põt addi. ꝙ natura viciata ꝑ peccatũ nõ sunt res dispẽsande ꝑcise iuxta dictamen legis nature: ḡ dz dispensatio eaꝝ lege scripta regulari ḡ exigente infirmitate hoĩm ⁊ nat̃e debilitate. ¶ Ad ḡ q̃d postea q̃ritur. q̃re vxores q̃ erant ꝓprie iuxta dictamẽ legis nat̃e non sunt coĩcate sicut coĩcande sic̃ res q̃ erant cões sũt appropriate. pt̃ dici ꝙ nulla lex neq3 nat̃alis neq3 sc̃pta humana vel diuina dictauit vnq̃ vxores eẽ coĩcandas ḡ poti9 ꝯriũ. illud hz alibi q̃õz ⁊ diffinitõz. nõ sic ẽ de reꝝ appropriatõe: q̃ eẽ iuxta dictamẽ legis nat̃e ⁊ scripte pꝰ lapsuz hoĩs ⁊ nature lapse sanciatõez. exigẽte hoĩs infirmitate ⁊ nat̃e debilitate erant appropriande. vnde rõnes sunt ꝯrarie de harum coĩcatione et aliarum.

Membrũ secundũ

Consequenter querit̃. si põt fieri elyna de rebꝰ alienis inuito dño ꝯtractis. Et sic: vr̃ ꝙ ḡ ꝙ rex oĩm dñs ẽ pncipalis possessor. j. paralip. vl. Tua sunt oĩa: ⁊ q̃ de manu tua accepimꝰ dedimꝰ tibi. ḡ ... dãdo vero dño q̃ sunt sua. ḡ q̃ dant̃ pauperibꝰ dant̃ dño. Math. xxv. Quãd enĩ ex minimis meis fecistis. mihi fecistis. ... dant̃ elyne quocũq3 mõ acq̃site: dant̃ vero dño. Si igit̃ dant̃ elyne a raptoribꝰ vel a furibꝰ vel vsurarijs vel alijs q̃buscũq3: nulli ꝑiudicat̃ ex tali largitione: ḡ vt videt̃ a talibꝰ ⁊ sic acq̃sitis põt fieri elyna. ¶ Pret. luc. xvj. Facite vobis amicos de mãmona iniq̃tatis vt cũ defeceritis recipiãt vos in eẽna tabnacula. illi q̃rũ ẽ recipe in eẽna tabernacula pauperes sũt. mãmona iniq̃tatis ẽ pecuĩa male acq̃sita. sic̃ ẽ illa q̃ rapina vel furto acq̃rit̃: ḡ vt videt̃ de pecuia sic acq̃sita põt fieri elyna i meritũ vite eterne. ¶ Pre. lz ne ꝯmittẽ furtũ vl̃ rapinã vt fiat elyna. Et videt̃ ꝙ sic: q2 lz furari in casu vt sc̃pm sustentet: ḡ similiter videt̃ ꝙ licet furari et pximũ sustentet quẽ tenemur sicut nos diligere: vel q̃re nõ. ¶ Pre. Aug. vt hr̃. xiiij. q. v. q habens aliq̃d de malo facite inde bonũ. Ex ḡ videt̃ ꝙ ex malo possesso põt fieri bonũ scz elyna. Ad hoc facit sequitur eodem. de pc̃o aliqua nõ nunq̃ acq̃rant̃ q̃ pauperibus iuste erogant̃. ¶ Cont̃. Greg. nõ est putãda elyna si pauperibus dispensat̃ q̃d ex illicitis rebꝰ acq̃rit̃ ... q. j. nõ ẽ putãda. ⁊ dicunt̃ mlta ibi de hac materia. ¶ Ad ḡ dicũt q̃dez generalr. ꝙ de nullo iniuste acq̃sito põt fieri elyna. ⁊ ḡ videtur posse hr̃i ex v̄bo greg. ꝑacto. et. j. q. j. Aliter dicunt̃ q̃dam ⁊ meliꝰ distinguentes sic. Aliq̃n in iniusta acq̃sitõe nõ transfert̃ dñiũ in accipientẽ. vt in furto vel rapina et hmõi. Aliq̃n transfert̃. ⁊ ḡ põt eẽ duplex: vel ita ꝙ ꝯpetit illi repetitio a q̃ hr̃. vt in vsura vbi fm ꝙ dicũt aliq̃ transfert̃ dñium ⁊ symonia. ex̃ de iure iur̃. debitores. ex̃ de symo. venien̄. Aliq̃n trãsfert̃ dñium ⁊ nõ ꝯpetit repetitõ. vt in exactõe officialis. q qñq3 extorquet aliq̃ a subditis. xiiij q. v. § sunt alie ꝑsone. ⁊ dõ sane vbi dr̃. sunt ꝑsone que ab vtraq3 pte nõ insolẽter accipiũt. sicut officiales: ab his extorta ꝑ imoderatã iprobitatez repeti solẽt. magisq3 reprehẽdimus q̃ talia in vsitate repeterũt: q̃ q̃ ea inordiate sumpserũt. illi si vitã vite mutauerũt aut excellẽtioris ꝯscenderint sc̃titatis gradũz: faciliꝰ ea q̃ ḡ mõ acq̃sierũt tanq̃ sua pauperibꝰ largiunt̃ q̃ eis a q̃bꝰ accepta ẽ tanq̃ aliena restituũt: ⁊ pꝰ. Qui võ ꝯtra ius societatis hũane furtis rapinis oppssionibꝰ calũnijs et inuasionibꝰ aliq̃ abstulerit: reddẽda potiꝰ q̃ donãda cen̄semꝰ. In pmo casu cũ nõ trãsfert̃ ḡ ꝯpetit repetitõ. nõ põt fieri elyna. In tercio aũt casu cũ transfert̃ dñium ⁊ nõ ꝯpetit repetitõ licite põt fieri elyna. hec distinctõ videt̃ posse hr̃i ex canone ꝑacta. s. non sane. Cũ his nota ꝙ de pecuĩa habita ꝑ vsurã vel furtũ pt̃ fieri elyna. si raptor vel vsurariꝰ ꝓponat restituere eq̃pollentẽ. et hẽat vñ restituat. vt si dando nõ reddat se impotentem ad restituendũ. Cuz ḡ dr̃ ꝙ de vsura vel rapina nõ põt fieri elyna. intelligendũ est cũ ille q facit elynaz reddat se impotentẽ ad restituendũ. vel cũ credit se absolui a debito restituendi rõne collatõnis elynis. In genere ḡ loquẽdo de rapina vel vsura nõ põt fieri elyna. q2 datũ tale nõ ẽ ipsius dantis. vñ ꝓuerb iij. honora dñm de tua suba. q. d. nõ de aliena. ⁊ ysa. lviij. frange esurienti panẽ tuũ. ¶ Ad illud q̃d primo obr̃. põt dici ꝙ ꝟe omĩa sunt dñi tanq̃ pncipalis possessoris. tñ q̃d dat̃ pauperibꝰ dat̃ domino nõ fm veritatẽ ḡ potiꝰ fm reputatõez. vñ nõ tenet argumentũ q̃d et dat̃ pauperibꝰ ꝑ domino nõ dat̃ illi ad l̃ram: ḡ reputatiue. reputat eñ dñs hmõi sibi dari i meriti retributõez. Quod aut dat̃ paupi ex acq̃sitis ꝑ furtum vel hmõi nõ acceptat dñs neq3 reputat sibi dari: ḡ sibi potiꝰ iniuriã inferri. Vñ Eccĩ. xxxiiij. Qui offert sacrificiũ ex suba pauperꝝ q̃si q victimat filiũ in ꝯspectu pr̃is sui. De ḡ. j. q. j. nõ ẽ putanda. ⁊. xiiij. q. v. nolite. ¶ Ad illud q̃d obr̃ de illo v̄bo Luc. xvj. Facite vobis amicos de mãmona iniq̃tatis. põt dici ꝙ illõ verbũ multiplr̃ exponit̃. uno mõ sic. Facite vobis amicos d̃ pecunia. q̃ vt in pluribꝰ ⁊ sepe ex iniq̃tate acq̃ritur. vtpote vsura vel furto ⁊ rapina. et sepe mẽtiunt̃ ⁊ ꝑiurãt negociatores vt acq̃rant pecuniã. vñ Eccĩ. xxvj. difficile exuit̃ negocians a negligencia et nõ iustificabit̃ caupo a pc̃tis labiorum. Scđo exponitur sic. Facite vobis amicos de mãmona iniquitatis id est mãmona ꝙ inique retinetur si nõ daretur cum sit tempus dandi. pecunia enim iuste acquisita efficitur pecunia iniquitatis: cum non datur tempore caristie q̃n pauperes valde indigẽt. Unde dicit hiero. super Abacuc o unis diues aut iniquus aut heres iniqui. vis

enim est qn sit pecunia abundans male acquisita aut male retenta. cum sepe occurrũt pauperes valde indigentes quibus danda esset et non dat. Tercio modo exponit sic. Facite vobis amicos de mãmona iniqtatis inequalitatis sive superfluitatis. necessaria enim possumus retinere nobis. Pauperibus debemus dare superflua. vnde Luc. xj. Verũtamen qd superest date elemosynã zc. q. v. de superfluo danda est elemosyna. Quarto modo põt exponi de pecunia per vsuram vel rapinam acquisita q si restituat eis quibus ablata est fiet qd iustum est vnde sensus. Facite vobis amicos de mãmona iniqtatis. reddite pecuniã male acquisitam illis quibus abstulistis. et sic fient amici vestri et orabũt pro vobis vñ cum defeceritis recipient vos in eterna tabernacula. i. vt per preces eorum dimittant vobis pctã vestra: et sic in morte recipiamini in eterna tabernacula. ¶ Ad illud qd queritur si licet alicui committere furtũ vt inde faciat elemosynam. dicendum q non. vñ Aug. et habet. xiiij. q. v. Forte aliquis cogitat et dicit. Multi sunt xpiani diuites auari cupidi. Non habeo pctm si suũ illis abstulero et pauperibus dedero. vñ enim illi nihil boni agũt. mercedẽ hẽre potero. Sed hmõi cogitatõ ex diaboli calliditate suggerit. Nam si totũ tribuat quod abstulit: addit potius pctm q minuat. hec Augu. Nota qd dicit q si totũ tribuat addit potius pctm zc. vnde innuit q nõ peccat tm auferendo sed etiã pauperi distribuẽdo qd verum est qñ reddit se impotentẽ ad soluendum siue ad restituendũ rem vero dño. ¶ Ad illud qd obijcit. q licet alicui furari in casu vt seipsum sustentet zc. Dicendũ q nõ est simile. quia in vltima necessitate licet accipere cuiuscũq sit nec committit furtũ: quia suum est qd accipit. Sed si accipit vt alij det qntacunq sit necessitate: alienũ capit et furtũ committitur. ¶ Ad illud verbum Aug. qui habetis aliquid de malo zc. põt dici q verbum hoc exponitur ibidem. Unde dicit ibidem. facit de malo bonũ: qui reddit quod illicite abstulit. Item ibidem noie mali cura et sollicitudo mortalium exprimit. De malo g bonũ facit. qui pauperibus dispensat qd labore et sollicitudine acqsiuit. vel ex malo acquirit qd ex turpi cã possidetur. veluti cũ mathematicus ex arte quã docet vel ex futuris q prenũciat non nulla lucrat. q sic de malo acqrunt in bonum possunt conuerti. de peccato enim nonnunq aliqua acquiruntur: que pauperibus iuste erogentur.

Membrum terciũ

Consequenter querit. si põt fieri elemosyna de acqsitis fornicatõe vel meretricio. Et sic videt per hoc. q illud qd acquirit sic transit in dominiũ acqrentis. nec competit illi a q acquiritur repetitio. ¶ Item de acqsito per exercitiũ siue opus aliorum membrorum corporis. videlicet manuũ pedũ lingue et aliorum põt fieri elemosyna: similiter videt q de acqsito per membra genitalia. [illegible] Contra Deut. xxiij. Non offeres mercedem prostibuli nec preciũ canis in domo dei tui. Ex q ad ea q dei sunt nõ põt licite offerri merces prostibuli: multominus põt dare aliis. ¶ Item. Greg. xiiij. q. v. elemosyna redemptionis nostri oculis illa placet: q non ex illicitis et iniqtate congeritur: sed que de rebus concessis et bñ acquisitis impenditur. ¶ Item. greg. j. q. j. Cum paulus dicat fundamentũ aliud nemo põt ponere preter illud qd positũ est qd est xpc ihs. consequenter probat. qr vbi xpc non est fundamentum nullius boni operis est superedificium sed in acqsitõne boni tpalis per peccatum carnis nõ est deus fundamentũ: g nullũ bonũ opus pt ex hoc elici siue superfundari. i. g elemosyna facta ex hmõi acqsitõne nõ est bona neq accepta deo. ¶ Item. Inhonestius est et maiori offensione dei acqritur a meretricio q qd acqrit vsura. qr ibi ex duplici pte cõmittit pctm mortale et offendit deus. in acqsitõne rei per vsuram vel rapinã nõ nisi ex vna: g si de lucro meretricij põt fieri elemosyna: multofortius ex lucro rapine vel vsure. ¶ Rñ. q ex acqsito per meretriciũ siue fornicatõem põt fieri elemosyna: quia licet turpiter et malo modo acquirat quod sic acquirat: nihilominus iuste possidetur. de hoc tactũ est supra vbi dictum est de restitutõe In hmõi enim acquisitõne transfert dominiũ nec competit repetitio illi a quo dat pecunia pro hmõi flagitio. Intelligendũ est tamen q licet elemosyne priuate dari possunt ex sic acquisito vbi nullum est scandalũ. non debent tamen fieri publice q non pñt sine scandalo fieri. Unde ecclesia nõ debet recipere fenestrã vitream vel pannũ sericũ a publicis meretricibus ne videat approbare acquisitõem illicitam. et de oblatõne publica intelligit quod dicit. Non offeres mercedẽ prostibuli zc. Licitũ aũt est modo offerre preium canis qr tm ceremoniale fuit. forma tñ illa arguendi nõ valet: licitũ est enim aliquid dare homini qd nõ est licitũ offerre deo. Vñ Leui. ij. Nec quicq fermẽti ac mellis adolebit in sacrificio dñi. primicias eñ eorũ offeretis ac munera. super altare do non ponet in odorem suauitatis. i. ad cremandũ dico: sed debebant cedere in vsum sacerdotum. talis aũt prohibitio fiebat in lege. qr in sanctis nõ debebat nisi sanctũ recipi. et ideo quia meretrix vel canis imũda fuerũt sm legem: acquisita per meretriciũ et preciũ canis offerri et recipi in oblatõem erant prohibita. ¶ Si querat si nũc põt ecclia recipere oblationẽ de tali psona. s. meretrice. videtur q non cum maior vigeat spũalitas nũc q tũc. Dicendum vt tactũ est. non debet recipi si sit de meretricio publice prostitutionis. Si do sit meretrix occulta vel penitens potest accipi eius oblatio. ne si penitens repelleret: ex confusione desperet. et hoc astruebat dominus sustinẽdo pedes suos ablui a muliere peccatrice et inungi. Luc. vij. A publica autem et impenitente. sicut nec tũc sic nec nũc debet recipi: ne ex huiusmõi receptõne videat ecclesia facinori tali prestare fauorem. ¶ Ad qd obijcit. q illa tm elemosyna placet deo que nõ est illicitis zc. põt dici q illud verbũ greg. intelligit qñ illicite acqsita nõ trãseũt in dominiũ acqrentis. vt illicita dicant: quia iniuste acquisita. et iniqua qr iniuste et non sm eqtatem iuris possessa. ¶ Ad illud qd obijcitur. q vbi xpc non est fundamentũ zc. põt dici. q in largitione elemosyne ex acquisito per meretricium siue peccatum carnis duo considerãda sunt. actus siue opus illicitũ: et iuste acquisitũ siue possessum ex hmõi actu vel ope. et qr licet sit turpis actus: tamen iusta est acquisitio. inqntum elemosyna impenditur ex iuste acquisito in illa largitiõe est xpc fundamentũ. ex alio enim est ibi peccatum et ex alio acquisitio iusta. pctm enim est ex actu coitus exercito. contra diuinam prohibitionẽ. iusticia acquisitõnis est ex hoc q corpus eius persone in ipso ope exponit voluntati et beneplacito alterius corpus inquã illius cuius est proprium et a quo libere possum scz qntum ad potestatem mancipandi se tali ope. ¶ Ad illud qd obijcit q illud qd meretricio siue fornicatõne acqritur. inhonestius acqritur q qd acquiritur vsura zc. Põt dici q etiam hoc supposito. nihilominus de hoc põt fieri elemosyna: non de illo. quia hoc modo acquisitum transit in dominium acquirentis: illud nequaq. sm strictam enim theologiã in vsura nunq transfert dñium in accipientem: nec aliq iure diuino retinet eã cum sit prohibita in veteri et nouo testamento. ¶ Si querat quare in vsura non transfert dominiũ in accipientẽ sicut in meretricio. põt dici q pecunia concessa ad vsurã nunq excedit preciũ siue valorẽ suũ licz pro ea plus debito accipiat de nat a ei sua nõ hz etiam aliquid de q fructificare possit. Est enim ordinata ad equalẽ commutationẽ. vñ refert cũ pecunia pro pecunia redditur: et cum pecunia reddit pro conductõne equi vel domus. vsus enim istorum de natura sua valet vtenti. ex alia pte et si vsus valeat q aliqua causa tamen: quia pecunia huiusmodi nunq meliorat qntum est de sui natura. quia vt dictum est ordinata est ad equalem commutationem nunq pro pecunia ex pacto potest licite accipi maior pecunia nec debet dari. In actu autẽ coitus fornicarij. quia corpus quod est libere potestatis alicuius: seruit et voluntati alterius exponitur sicut accidit in expositione equi vel domus alicuius seruitio alterius. qd accipitur pro huiusmodi opere vel actu transfert in dominium accipientis et iuste possidetur. vnde quod per meretriciũ acquiritur licet inhonestius acquirat q qd acquirit vsura: iuste possidet. et ex huiusmõi acqsito potest elemosyna fieri

nō ex acq̄sito p vsurā. q2 hmōi acq̄situm nō transfert in dominiū acq̄rentis. ¶ Cū aūt obr. q inhonesti⁹ acq̄ritur ɛc. pōt dici q nō est ibi ꝓpria ꝯpatio: q2 non est eoꝝ que sunt eiusdē generis. vnū eñ cadit i gen⁹ voluptatis. aliō i gen⁹ cupiditatis. Pre. dcis addi pt q et si h sit maior inhonestas q̄ ibi q̄tū ad modū acq̄rendi vtpote in ꝓpria ꝯstitutōne: maioꝛ tñ est ibi q̄ hic in acq̄sitiōe receptōne ɛ eiusdem retentione.

Membrum quartū

Consequnter querit de histrionibꝫ. s. de acq̄sitis p histrionatū si pōt facē elyinā. ɛ vidr̄ q sic. q2 sic acq̄situ transit in dñium acq̄rētis nec ꝯpetit repetitō illi de q̄ aliqd p histrionatum acq̄rit. ¶ Cont. vt hr̄ a Greg. et est. j. q. j. nō putāda est elyna si paupibꝫ dispenset qō ex illicitis rebꝫ acq̄ritur h exercere se in ope histrionat⁹ illicitū est: ḡ ex acq̄sitis per histrionatū non pōt fieri elyna. ꝓbatio medie: histriones nō sunt ꝓmouēdi. xxxiij. di. maxiū Pre. ꝓhibendi sunt a sacra coīone de ꝯse. di. ii. p dilectōne. Pre. infames sunt iii. q. j. diffinim⁹. Si ḡ ꝓhibent a ꝓmotiōe ɛ a coīone corpis xpi. ɛ efficiunt infames. nō est dubiū qn exercitiū histrionat⁹ sit illicitū. ¶ Pre. gen. iiij. Respexit dñs ad abel ɛ ad mūera ei⁹. ad caym ɓo et ad munera ei⁹ nō respexit. sup qō Greg. ɛ hr̄. xiiij. q. v. Scriptū est. neqꝫ in omipotētis dei iudicio qō est: h a quo dei inspicit. Hinc est q scriptū ē. respexit dñs ad abel ɛc. ex q̄ re patent ostendit. q non offerens a munerib sed mūera ab offerēte placuerunt Ex his videt q munera data deo in pauperum elynis illi non placent: nisi dans illi placeat. ¶ Rñ. q ex histrionatu pōt fieri elyna. ¶ Ad illud greg. nō est putanda elemosyna ɛc. pōt dici q intelligitur de illicite acq̄sitis vbi nō transfertur dñium in acquirentem vt in furto ɛ vsura. ¶ Ad illud qō oñditur. q mūera ab offerenti placuerunt nō offerens a muneribꝫ. Dōm q hoc intelligendū est q̄tū ad obtinendū vitam eternā. Munus eñ histrionis nō valet illi ad meritum vite eterne. qō intelligendum est de histrione impenitente ɛ ꝑmanente in vsu ɛ exercitio histrionatus. Et dicunt histriones. quasi histornies. q2 suoꝝ corporum gesticulatōne histoꝛias decantabāt. istos autē qui aliquibꝫ vtunt instrumentis. vtpote cythara ɛ aliis consimilibus licitū est audire causa creatōnis homini debili ɛ infirmo: nō causē voluptatis vel luxurie exercende.

Membrum quintū

Consequnter querit. si ex acquisito p ludū alearum pōt fieri elyna. ɛ videt q sic: p hoc q de acquisito p meretriciū cui⁹ longe turpior est acquisito q̄ p ludū et etiā maioꝛis offense pōt fieri elyna. ¶ Pre. ex pecunia extorta a subditis p simoniacā improbitatē pōt fieri elyna. xiiij. q. v. nō sane. Multomagis videt q fieri possit ex pecunia acquisita p ludum q̄ acquirit ex ꝯsensu ɛ bñplacito ꝑtium ludentium. ¶ Contra. Illud qō ꝑditur in ludo aleaꝝ pōt repeti. C. de aleatoribꝫ. l. vltia. in fine. vbi dr̄. q si seruus vel filiusfamilias amiserit aliqd patri vel dño. dabit repetitio h de nullo acq̄sito de q̄ repetitio ꝯpetit pōt fieri elyna: ḡ ɛc. ¶ Pre. j. q. j. nō ē putanda q male tollit et quasi bn prebeat: ꝯstat sine dubio q2 deū inhonorat. sed q tollit aliqd a ꝓximo p ludū alee male tollit illud: ḡ ɛc. ¶ Pre. ibidem quicq̄d in dei sacrificio ex scelere offert. oñipotētis dei nō placat iracundiaꝫ h irritat. Et loq̄tur ibi canon de illis q elemosynas dispēsant. h q acquirit aliqd p ludū alee faciendo ex illo elynā: facit oblatōēꝫ deo ex scelē acq̄sito: ergo ɛc. Et male tollit et scelē acq̄rit q aliquid acq̄rit p ludum alee: pꝫ ex illis q in ludo hmōi ꝯmittunt q̄ sunt hec. faciūt ꝯtra ꝓhibitōēꝫ q hmōi ludū exercēt ꝓmarie si sunt clerici. extra ō vita bone. cleri. c. clerici. quibꝫ ꝓhibet ludus alee ɛ etiā interesse ludo. ɛ q publice ē aleatoꝛ repellit a ꝓmotione extra de excessi. pla. ca. inter dilectos. et glo pꝫ q q ludant ad aleas vel taxillos vel intersunt ludo: q peccāt et grauiter. quod pꝫ ex his que in hmōi ludo attendūtur. Primū est desiderium lucrandi ecce cupiditas que est radix omniū maloꝝ. j. Timoth. vj. Secundū est voluntas spoliandi. ꝓximū ecce rapina Terciam est vsure ɛ fraus maxima. q2 vt. ꝓo. xij. freqnter in h⁹mōi ludo ꝯcedunt. nō solū in anno vel mense h etiā in eadē die. ex de excessi. pla. inter dilectos. Quartū ē multiplicatō mēdaciorū et verboꝝ ociosoꝝ ɛ vanoꝝ. Quintū est blasphemia ecce heresis. Sextū corruptio ꝓximoꝝ ad ludū venientium. Septimū est scandalū bonoꝝ auditis blasphemys ludentiū. Octauū est ꝯtempt⁹ ꝓhibitōis mrīs ecclie. Nonū est omissio bonoꝝ q̄ illo tpe fieri deberent. Ex q̄ ista accidūt ɛ cōmittunt in ludo aleaꝝ: pꝫ q ea q̄ acq̄runt in illo ludo male tollunt ɛ scelerate acq̄runt. ¶ Rn. q siue sit cleric⁹ siue laicus assuet⁹ ludere ad aleas nisi velit desistere a ludo huiusmodi puniend⁹ ē priuatōe coīonis. vñ di. xxxv. epo. vbi dr̄. eps aut p̄sbiter aut dyacon⁹ alee atqꝫ ebrietati seruiēs aut desinat: aut certe deponat. Subdyacon⁹ aūt aut lector aut cantoꝛ silia faciens aut desinat aut coīone priuet. silr ɛ laicus. Ex h pꝫ q ludus alee ē graue pctm. et ꝯiunctim dicit alee aut ebrietati deseruiens: q2 ludo hmōi est vt frequēter adiūcta ebrietas. Rñ. aūt ad q̄ōnem ꝓpositā dependet ex illa qua querit. si repetitō ꝯpetit illi qui ꝑdit ad ludum hmōi ad qō diuersi diuersimode rñdent. quidaꝫ eñ dicunt q pecunia sic ꝑdita nō dꝫ recipi nec ꝯuenit repetitio amittendi. h dꝫ erogari eccie vel paupibꝫ. vñ iuxta qō illi diffiniūt pōt fieri elemosyna ex sic acquisito. argumentum ad hoc hr̄. xiiij. q. v. nō sane. quia eñ turpis est: tamē melioꝛ est conditio possidentis. Alij q dicūt hmōi pecuniaꝫ posse repeti. et q ꝯpetit repetitio illi qui amittit. dicūt eñ q licet translatū sit dominiū tñ ꝯpetit repetitio. sicut competit repetitio vbi transfert dominiū p metū et clare habetur. ff. qō met⁹ cā. victus cā. vñ ꝯstitutione de greco in latinum translata hr̄. q vsqꝫ ad triginta ānos ꝯpetit repetitio illi q aliquid amiserit in alea. et iuxta hmōi diffinitionem nō pōt elyna fieri de sic acquisito. Adhuc pōt aliter dici et iuxta insipientiā meā melius. saluo tñ meliori iudicio. q ille q ludit voluntari⁹ motu cupiditatis vel libidīe lasciuiendi. si amittit aliqd: nō ꝯpetit repetitio. in foro dico. et de sic acquisito pōt fieri elemosyna. Si autē ille q ludit coact⁹ vtpote inductus amore quē timet siue reueretur vel induct⁹ precū importunitate. si aliquid amittit: illi cōpetit repetitio. nec alius pōt de sic acquisito facere elemosynā: imo nihil sibi acquirit hoc ludo. Si aūt q̄ sit cōpulsus aliquid lucrat. nō tenet ad restitutōēꝫ: imo pōt de illo facere elynam et dꝫ illud dare paupibꝫ. ¶ Ad illō qō primo obijcit. q longe turpi⁹ et inhonestius acquirit aliquid qō acquirit p meretriciuꝫ ɛc. pōt dici q q̄stus turpioꝛ vel min⁹ turpis nō est rō q̄re non ex hmōi q̄stu pōt fieri elyna. h translatō dominij ɛ incōpetentia repetendi. ¶ Ad illud qō obijcit. q ex pecunia extorta pōt fieri elyna ɛc. pōt dici. q licet qñqꝫ qō sic acq̄rebat repetebat: nō tamen videt canon approbare talē repetitōēꝫ. vñ in illo casu trāsfert dominiū ꝓpter qō de sic acq̄sito pōt fieri elyna. Talē in acq̄sito p ludum alee vbi transfert dñium et nō cōpetit repetitio. Ex his pꝫ rñsio ad alia. q2 qñ in ludo alee aliquid acquirit cui⁹ dominiū transfert. et non ꝯpetit repetitio pōt fieri elyna de sic acq̄sito. Si nō nequaq̄. Et nota. q qñ ludus ē ita turpis ɛ reprobat⁹. vtpote q est ꝯtra deū ɛ omīa iura: p talē ludū nullus sibi aliquid acq̄rit. Pre. sunt alique ꝑsone quibꝫ indistincte dꝫ fieri restitutō s. aliquid ab eis in alea lucrat. vt furiosi: ɛ etiaꝫ ꝓdigi s̄m q̄sdam: ɛ minores pupilli: capti mente surdi: muti. ceci. et q morbo ꝑpetuo laborant. quia tales rebus suis superesse non possunt ꝓpter qō dandi sunt eis tutores vel curatoēs Idem est de seruis de monachis de omnibꝫ claustralibus ɛ de filijsfamilias qui nō habent peculium. ɛ de vxore que non habet res paternales de quibus infra dicet.

Questio. cxj. per quos competit fieri elemosyna.

Consequenter que
ritur. per quos ꝯpetit elẏnaʒ fieri. Et pri
mo querit. vtrum ꝯpetat ꝙ fiat ꝑ seruuʒ vel
ꝑ aliū quēcunqʒ. vt ꝑ filiū vel ꝯsanguine
um vel amicū vel vicinuʒ: ponat̄ ꝗ casus
talis. Alicui diuiti iniunctū est dare in satisfactōne .xx. li
bras pauꝑibus. et cū sit i caritate ꝑcipit suo suo vt det. xx.
libras pauꝑibus. ille ꝯo est ex̄ns i mortali pctō: ꝗ nulli⁹ est
meritoria. ꝗ nec vite eterne nec remissionis pene: et ita nō
absoluit̄ dn̄s a pena. forte dicet̄ ꝙ ꝗuis non absoluat̄ ra
tione actōnis .i. datōnis: tn̄ absoluit̄ rōne dati vel passio
nis datōnis. ꝟ hoc nō pōt esse vt videt̄: qꝛ si intelligit̄ rati
one dati .i. rōne eius qđ est datū pure. illud est pecunia et
erat pecunia anteꝗ̄ daret̄: tn̄ nō absoluebat̄ anteꝗ̄ daret̄
Si ꝯo datū accipit̄ ꝓut est in datōne passione. ꝗ gr̄a pas
sionis absoluit̄. et hoc est falsum. quia passionibus nec me
remur nec demeremur: ⁊ ita videt̄ ꝙ illa datio in nullo ꝓ
sit dn̄o. ¶ Cont̄. ille facit cui⁹ auctē fit. ꝗ illa actio ē a do
mino ꝑcipiente in caritate ꝗ informat̄ caritate dn̄i ꝑcipiē
tis: ꝗ est meritoria dn̄o ꝑcipienti. ¶ Pret̄. si nō absolueret̄
adhuc teneret. ꝗ si rē daret seruo i mortali adhuc teneret̄.
⁊ sic posset depaupari dn̄s qđ valde duruʒ esset diffinire.
¶ Pre. dn̄o posito ꝙ ꝑcipiat i caritate. ꝟ qn̄ seru⁹ dat ser
uus ē in caritate: ⁊ dn̄s i mortali sit. ita querit̄ si hec datō
ꝓsit dn̄o? videt̄ ꝙ nō. qꝛ nō est capax remissiōis pene cum
sit i mortali. Sʒ ꝯtra hec actō est executio: ꝟ executō relati
ue dr̄ ad ꝑceptū. ꝟ ꝑceptū factū est in caritate: ꝗ hec datio
ꝓcedit ex ꝑcepto facto in caritate: est ꝗ meritoria domino
¶ Pre. ponat̄ ꝙ dn̄s sit i mortali qn̄ ꝑcipit. ⁊ qn̄ seru⁹ ex
equat̄ dn̄s est i caritate ⁊ seru⁹. silr̄ querit̄ an hec datō va
leat dn̄o. videt̄ ꝙ sic: cū sit in caritate. Cont̄. hec datio ꝓ
cedit ex ꝑcepto facto i mortali. ꝗ ex ꝑcepto mortuo: qꝛ bo
na oꝑa facta i mortali mortua sunt. ⁊ mortuū nō est cā vi
ui: ꝗ hec datio mortua ē ꝗ̄tum ad dn̄m: ergo nō ꝓdest ei.
¶ Pret̄. ponat̄ ꝙ seruus ex̄ns in caritate ignorāte dn̄o q ē
i mortali faciat elẏnas multas de bonis dn̄i sui. postmo
duʒ reuelat dn̄o suo qđ fecit. ⁊ in tp̄e reuelatōis dn̄s est i
caritate: q in tp̄e datōnis fuit i mortali. ⁊ dn̄s ratā ⁊ gra
tam hʒ illam donatōeʒ. Querit̄ an sic ꝓsit dn̄o illa datio
ꝗ̄tum ad liberatōeʒ a pena. videt̄ ꝙ nō: qꝛ qn̄ fiebat erat
dn̄s i mortali. Sed ꝯtra. ratihabitō est in caritate: ꝟ rati
habitio mandato ꝯpatur: ꝗ tantū valet ꝗ̄ntū si dn̄s man
daret mō dari. ꝟ si mō mandaret ⁊ seruus mō exeq̄ret va
leret dn̄o datio illius elẏne ꝗ̄tum ad liberatōneʒ a pena:
⁊ ita ꝑ ratihabitōeʒ q̄ fit in caritate vtilis efficit̄ dn̄o da
tio elẏne facta ꝑ manū serui sui. ¶ Solō. ad pⁱmuʒ casum
pōt dici ꝰm illos q dicunt ꝙ oīs actō est a deo: ꝙ absol
uit dn̄m. Sic eīn nō est inconueniens ꝰm illos dicē ꝙ eadē
actio ē bona et mala. ꝓut est a deo bona: ꝓut a dyabolo
vel ab hoīe mala. Sic nō est inconueniēs dicē ꝰm illos. ꝙ
eadē actō ē meritoria vel demeritoria. Vn̄ datō illa est de
meritoria ꝰuo: ⁊ meritoria dn̄o vt ponūt exemplū de sacer
dote q ad petitōeʒ fideliū deuotoꝝ celebrat missaʒ ex cupi
ditate oblationū. hec celebratō misse ē meritoria fidelibus
⁊ demeritoria sacerdoti. Sʒ ꝰm istos q dicūt. ꝙ nō oīs
actio ē a deo: nō pt̄ solui ita. qꝛ illi nō dicūt ꝙ eadem actō
nūero sit bona ⁊ mala vel meritoria vel demeritoria. ꝓpt̄
ꝟ aliter soluendū ē. Dōm ꝗ ꝙ illa datō pura nulli ē meri
toria nec dn̄o nec ꝰuo. liberat̄ tn̄ dn̄s et absoluit̄. nō ꝑ da
tionē: ꝟ ꝑ volūtatē dandi ꝯiunctā datōni passioni. Lʒ eniʒ
passione nō meremur: tn̄ passio est obm volūtatis merito
rie. Est eīn passio ꝯtus. et ei⁹ mot⁹ actualis ē volūtas pati
endi ꝯiuncta passioni. ⁊ ꝑ hui⁹ voluntatē ꝯiunctā passioni
meret̄ passia. nō solū aureā: sed etiā aureolā vt i martirio.
Silr̄ volūtas abstinendi est meritoria ꝯiuncta abstinētie
siue passioni affligenti corp⁹ ex abstinentia. Silr̄ dicimus
ꝙ voluntas dn̄i ꝑcipientis. volūtas inquā dandi ꝯiuncta
dationi passioni est meritoria domino. non solum vite eter
ne: sed etiam remissionis pene. ¶ Ad secundū casum dici
mus. ꝙ non ꝓdest dn̄o ad vitam eternā qui est in mortali
datio elemosyne quam facit seruus ꝓ ipso licet dn̄s ꝑce
ꝑit in caritate quia dominus qn̄ peccauit mortaliter. ipso
facto reuocauit mandatū inꝗ̄tum erat meritorium. extra
xit eīn in se omnē virtutē et omne meritū qđ habebat. vn
de datō illa nō valuit. sicut nō valʒ qđ facit ꝓcurator ali
cuius in curia post reuocatōeʒ ꝓcuratōnis. ¶ Ad terciuʒ
casum dicimus. ꝙ rōne datōnis quā exequit̄ seruus facto
ꝑcepto i mortali. non liberatur domin⁹. iuxta illud. et pt⁹
facto nequit ꝯualescere: quod ab initio non valuit. cōcedi
mus tn̄ ꝙ datio serui quā facit in caritate licʒ dn̄s ꝑcepit
in mortali occasio potest esse liberatōnis a pena: qꝛ domi
nus qn̄ exequit̄ seruus ē in caritate: et ita capax est remis
sionis pene. tātū ei possunt pauꝑes que recipiūt elemosy
nam orare ꝓ dn̄o: ꝙ dn̄s liberabitur a tanta pena a quan
ta liberaret̄ si esset in caritate in tempe preceptōnis. ¶ Ad
vltimū casum dici pōt. ꝙ si tanta est ratihabitio ꝙ si non
esset datum modo ipse dn̄s daret cum est in caritate. reue
ra tunc valet dn̄o sicut dixi in primo casu. Si ꝯo nō est tā
ta. nō videt̄ ꝙ multū ei valeat a seruo: tamen non pōt ali
quid petere exquo aliquo mō ratum habuit. et licʒ vt sup̄
dictum est data sic nō valeant domino ad vitam eternam
nec ad remissionem pene: valere possunt tn̄ ad habilitatio
nem ⁊ gratiam ⁊ alia bona.

Questio. cxꝗ. a quibus pōt fieri elemosyna.

Consequenter que
ritur. a quibus pōt fieri elẏna. Et primo
vtrum a ꝑsona religiosa. Secūdo vtrum
a muliere viro alligata. Tercio vtrum a
filiofamilias. Quarto vtrum a seruo vel
ancilla.

Membrum primū

Ad primū. ꝙ a ꝑsona religiosa possit fieri ele
mosyna. videt̄ sic. Vnū bonuʒ non impedit
aliō imo magis habilitat ad aliud. ꝗ qꝛ om
ne tale additū suo tali facit ipm̄ magis. ꝗ ꝓ
fessio religionis cū sit bonū: nō īpedit illud qđ est i eroga
tōne elemosyne imo magis habilitat ad illō. ¶ Pre. iudi
cium ventilabit̄ discussione operuʒ misc̄dīe Math. xxv.
ꝓpter qđ necesse erit oībus iudicandis habuisse exercitiū
in operibus misericordie. et maxime in illo qđ est elemosy
nam facere. ꝗ et religiosis ¶ Pret̄. religiosoꝝ est ꝓprie ni
hil habere ꝓpriū. imo oīm ꝓprietati renūciare: hoc aūt est
ordinatū ad collatōeʒ elemosyneꝝ ⁊c. ¶ Pre. monachus
beneficiis ecclasticis libere ꝑfrui pōt. et decimis ⁊ primi
cijs ⁊ oblatōnibus gaudere. xvi. q. i. Decreuimus ꝓbos. ⁊ c
tem. si monach⁹. Sʒ illi quibus libere ꝯcedit̄ vsus talium:
possunt facere elemosynā. Contra. monach⁹ q habʒ obo
lum nō valet obulū. ex quo pʒ ꝙ monach⁹ nihil habeat po
test. et hoc idem pʒ ex sua ꝓfessione q̄ oībus renunciat: sed
q talis est nulli pōt facere elemosynaʒ corpalem: ergo ⁊c.
¶ Pre. monachus siue regularis qcunqʒ trino artatur vo
to ex sua ꝓfessione scʒ paupertatis ꝯtinentie obedientie ꝓ
pter primū tenet̄ viuere sine ꝓprio. ꝓpter secunduʒ in casti
tate. ꝓpter tercium in obedientia. vnde facere aliquid qđ
esset alicui istoꝝ ꝯtrarium vel impossibile: esset illi damna
bile. Sicut ꝗ eēt dānabile religioso nō obedire vel incōti
nenter viuere: sic ꝓpriuʒ hr̄e. sed elẏna si rite fiat ex ꝓpio
fit largientis. ꝗ ⁊c. ¶ Rn̄. ꝙ monach⁹ siue regularis q
ꝯ ꝰm ꝯditōnes quibus talis ē: nō pōt regularit̄ facē elẏnā
Ad ꝟ eīn ꝙ aliqs habeat ꝑtateʒ regularit̄ faciēdi elẏnas
ꝑ bona ꝯcurrūt ꝗ libera facultas iussū dn̄iuʒ vel misteriū
ordinatū ꝟ monach⁹ siue regularis ꝰm ꝯditiones ꝗ talis ē
neqʒ hʒ liberā facultatē neqʒ iussū dn̄um alicui⁹ neqʒ mi
nisteriū ordinatū ad ꝟ inꝗ̄tuʒ talis pt̄ tn̄ aliꝗ mō ⁊ ꝑ ꝯo
cidens ⁊ nō inꝗ̄tum talis ꝯditōis elẏnas distribuē ¶ Ad
illud ꝗ qđ querit̄ de ꝑsona religiosa distinguendū ē. aut
hʒ administratōeʒ: aut nō. in ꝑmo casu pōt facē elẏnaʒ ⁊ ex

imo omne qd illi⁹ supest necessitatibus dz in causis pios ac religiosis erogare dño oñibus dicente. qd supest date elemosynam Luc. xj. .xij. q. j. Quia tua. Si est sine dispēsationis ministerio. aut est in claustro: aut extra claustrū vt in scolis. Si in claustro. aut q indiget ē in extrema necitate aut nō. Si nō: non dz elynam facere nisi petita licentia et obtēta. Si est in extrema necitate. aut est platus pñs: aut nō. Si est pñs et opportune pōt petere licentiā: dz petere. Si non pcessit vel pñs non fuerit et ipsum adire non poterit ppter tēpis breuitatē: dz erogare. quia in tali articulo oñia sunt coia. fm q dicit Amb. de offi. et habet. di. lxxxvj. Non satis est bñ velle. Et eodē ca. idem Amb. in li. de offi. pasce fame morientē. si nō paueris occidisti. imo pbibente abbate homini fame morienti tenet dare: qz hoc dño pcipit cui⁹ pceptū hūano pponendum est. Act. v. obedire oportet deo magis q hoibus. di. viij. que contra. sicut etiā platibus societatis hūane maior ptas minor obediendū ppoīt: ita deus oibus. Si sit in scolis tūc credo q pōt elemosynas facere temperato moderamie eo q tūc pro illo statu sibi relinqtur: et nō tm maxime indigentibus s etiam mediocribus paupibus. Rōnes ḡ q pbant q nō pōt: pcedēt q̄tuz ad monachū claustralem sine officio. et cū non ē paup in extrema necessitate pstitutus. ¶ Ad illud qd obijcit. q eo qd est artatus triplici voto non pōt hēre pprium sicut nec viuere incōtinent. rc. pōt dici q verū est. vñ. elynam nō pōt facere nisi fuerit illi data administratio dispensatōnis vel nisi q fuerit in extrema necitate rōne pacta. ¶ Ad illud qd obijcit p alia pte. s. q vnū bonū non impedit aliud rc. pōt dici q hoc verū est q̄tum ad assecutionē finis. imo magis pmouet eo em q oñia bona finē hēt summū bonū q̄tuz ad hmōi finis assecutionē. vnū bonū aliud non impedit. s vnū bonū aliud impedit q̄tum ad pringentiā siue coincidentiā actuū sicut pz in actiua et pemplatiua. hec em bone sunt: et tñ actus eaꝝ nō coincidūt. nō em pōt qs simul exeq actū pemplatōnis et actōnis. Silr licet astringi voto paupertatis siue pfessionis sit bonū. silr largiri elynas paupibus: tñ vnuz aliud impedit. Vñ nec actus isti coincidunt nisi actualiter loqndo eo modo q dictū est. q monachus fm pditōez q monachus ē: non pōt facere elynā. nihil em hz qd suum sit. pōt tñ elynam dare inq̄tum pmissa est sibi dispensatio siue officiū dispēsandi elynas. ¶ Pre. pfessio religionis nō impedit largitionē elynarū: s tollit pfusionē largitoꝝ. Laudabilior est em mod⁹ largiendi fm ordinē salutis q illi soli largiunt quibus pmissa est dispensatio elynaꝝ q esset si vnusqsq pro voluntate sua et sensu suo largiret. modus em q ordinat ad salutem viris religiosis maxime pueniet. j. Cori. xiiij. oia honeste et fm ordinē fiant in vobis. ¶ Ad illud qd obijcit. q nō hēre pprietatē est ordinatū ad largitionē elemosynaꝝ rc. pōt dici q hec duo. s. nō hēre pprietatem et dare elynam non sunt adinuicem ordinata nisi in psona q anteq̄ daret hēret pprietatem in dono. s manifestū est: hoc em importat largitō elyne. scz pprietatē hēre vel ministeriū dispensatōnis et actū largiendi. s in monasterio claustrali defficit primuz vñ in monasterio hmōi nō sunt ordinata adinuicē non hēre pprium et largiri elynā. ¶ Ad illud qd obijcit. q monachis pcessa ē ptas accipiendi pmicias et decimas ex quibus pgruit elynas dari. pōt dici q hec sunt illis pcessa ad sustentatōez vite. Unde xvj. q. j. Doctos. dr. q pcedit monachis quibus pcedit administratio spūalium debere accipe pmicias et decimas. et oblatōnes vt iuxta aplm de altario cui seruiunt viuant. licz hec ergo sint monachis concessa ad vite sustentamentum non pñt de his facere elynas: nisi illi quibus illoꝝ dispensatio est concessa.

Membrum secundū

Consequenter querit. vtrum a muliere habēte virū: possit fieri elyna. et videt q sic: p s q bona que ante matrimoniū erant ppria. postea sunt pmunia viro et vxori. Ex q videtur. q sicut vir vxoratus potest facere elemosynas: et mulier similiter maritata. ¶ Pre. Amb. li. de offi. et habetur dist. lxxxvj. Consideratā misericordia pmunis est vsus. et ideo pmune pceptum oñibus officijs: omnibus etatibus necessaria et ab omnibus deferenda. id est implendā. ecce qd dicit canon. q omnibus etatibus est necessaria. et ab oñibus adimplenda. Et q intelligit de misericordia que exercetur in subuentōne elyne pz p hoc vt habet ibidem vbi dicit. oñes admonent vt pferant nō habenti. ¶ Pre. mulier habet ptatem in corpus viri. fm q dicit aplus. j. Corin. vij. ergo multofortius in res: q potest eas paupibus distribuere. Sicut et legit de beata Lucia que sponso suo ignorante distractum patrimoniū distribuit pauperibus et beata Anastasia beatum Crisogonuz in carcere alimonijs suis fouebat. ¶ Pre. fm q dicit btūs Aug. mulier de latere viri formata est. vt vir habeat eam sociam nō ancillam: sed vbi societas ibi equalitas: ergo cum ipse possit facere elynam et illa poterit. ¶ Contra. nihil pōt facere de corpe suo sine psensu viri. nec etiā votum ptinentie. imo si fecerit dz retractare ad mandatū viri. vt habet. xxxiij. q. v. cna. et ibidē. Qd deo. multominus videtur q de rebus. ¶ Pre. et habet ab Aug. xxxiij. q. v. Qd deo. Nihil d tua veste nihil de auro vel argento vel quacūq pecunia vel rebus nullis terrenis tuis sine arbitrio ei⁹. i. viri facere debuisti. ecce plane habet q nihil pōt vxor facere de rebus viri nec de proprijs sine arbitrio viri. ¶ Rñ. dōm q mulier pōt hēre res tribus modis. aut em pōt habere res a pprio lucro. eo q esset mulier lucrosa: et pōt habere res pafernales. i. res cum dote. pafernales dicunt res pprie pter dotē. et dicuntur a para quod est iuxta et ferna quod est dos. aut potest hēre res pmuniter cū marito. Si sint res de lucro: aut illis sustentat seipm et virū: aut sunt de abundāti. In primo casu dōm. q nō pōt facere elynas: si subtractio sustentatōnis respectu viri debeat inde sequi. magis em tenet pprio viro q alicui alij. In scdo casu dico q pōt inuito viro. silr dico de rebus pafernalibus: de rebus do qs hz cōmunes cū viro: possum⁹ loqui q̄tum ad elynas leues vel modicas: vel notabiles. In pmo casu pōt facere elynā etiā pbibita in generali vtpote dare de pane et vino. et sibi debz formare pscientiā q hoc vult marit⁹. etiā si pbibuerit: debet credere q non pbibet oino: sed vt trahat eam ad mediocritatem. et cum hoc debet cogitare q si vir ei⁹ sciret paupertis indigentiā: vellet dari. q si nihil hoꝝ credat et oino ei interdicat. non pōt aliquid dare de his qui viri sunt vt dicitur. quia debet esse oino illi subdita sicut corpus capiti. Aug. in quadam epla. mulierem pugatam non licz dicere facio qd volo de meo: cum et ipsa non sit sua sed capitis sui. In scdo casu nō pōt eo q mulieris caput est vir. j. Cor. xj. imo ipa pene famula ē viri et vir ē dñs e⁹. vt dicit Amb. in li. qōm ve. et no. testa. et hr. xxxiij. q. v. hec imago dei. et ca. vltīo. mulierē pstat. ¶ Ad primū in cōtrariū dōm q licet res sunt quodāmō cōes marito et vxori. vtpote qa ad pmunē sustentatōez eorūdez: nihilomin⁹ vir eo q est caput et qsi dñs mulieris illoꝝ gaudet dñio q̄tum ad ptatē coīcandi illas extraneis. qd pz ex verbo aug. sup dicto. s. nihil de tua veste rc. ¶ Ad illud qd obijcit. q mīaōia est deferenda ab oñibus rc. pōt dici q s intelligendum ē de oībus quibus suppetit facultas et ppetit potestas. qd pz p s q multi sunt sancti et psanctissimi q nullam possunt facere elemosynam corpalem. vñ pstat q tales non sunt astricti exercitio operū effectus misericordie corpalis. ¶ Ad illud quod obijcit. q vxor hz ptatem rc. dōm q habere ptatem in corpus alicui⁹ viri est duobus modis vel q̄tum ad oñes actus generaliter: vel q̄tum ad actū generatōnis specialiter. Cū ergo obijcitur. q psona que habet potestatē i corpus viri habet similiter potestatem in res eiusdem. dicendum q verū est de potestate primo modo sumpta et non secūdo modo. qz isto scdo modo tñ habent relatōez psonalē adinuicē vir et mulier et nō respectu reꝝ. Sed qz vir non tm dicit marit⁹. sed etiā caput vxoris: ppter hoc habet potestatē in res vxoris. dūmodo non sint res parafernales:

vel res de lucro ꝓprio acquisite. ¶ Ad aliud dōm. ꝙ vir et vxor simplr̄ ꝯparant̄ q̄tū ad actū generatōis: q̄tū ad actum ꝯseruādi indiuidue vite ꝯsuetudinē ⁊ q̄tū ad actū regiminis sui ⁊ rez suaꝝ. q̄tū ad pmū sūt pares. q̄tuz vo ad secūdum ⁊ terciuz nō sunt simplr̄ pares: eo ꝙ vir pōt facē abstinentiā inuita vxore qd̄ nō pōt vxor: ⁊ d̄ bonis suis monasterio ꝯferre ꝙ nō pōt vxor. ¶ Ad aūt obr̄ ꝙ est socia: ḡ par. nō sequit̄. Societas eīn ibi exclusiue tenet̄ siue priuatiue. excludit eīn subiectōnis seruitutē s̄ nō ponit parelitatem equalitatis in oībus: ad obiecta ꝓ alia pte patet responsio ex dictis.

Membrum terciū

Consequnter querit̄ de filiofamilias si pōt facere elynā. et videt̄ ꝙ sic: ꝓ hoc ꝙ ipe ē heres patrisfamilias. ꝓpt qd̄ vr̄ ꝙ possit facē de illo qd̄ spectat ad hēditatē q̄ de suo s̄ aūt vr̄ ꝓ hoc ꝙ non tenet̄ ad restituendū alicui illud de q̄ fecit elynā p⁹ decessum pr̄is nam ad Gal. iiij. dr̄. dñs oīm licet sit paruulus ꝓpter h̄ videt̄ ꝙ de suo fecerit elynā. ¶ Pre. lz illud quod mouet̄ ptim sit in termio a q̄: ptim i termio ad quē: nihilomin⁹ mot⁹ pot⁹ sortit̄ eē a t̄mio i quē. q̄ a t̄mio in q̄. Silr̄ vr̄ de possione vel hēditate habita ab aliq̄. ꝙ pl⁹ spectat ad illū ad quē deuoluit̄ q̄ ad illuz a q̄ deuoluit̄. ⁊ ita pl⁹ ad filium q̄ ad prēm: ⁊ ita vt pri⁹. ¶ Contra. ad Gal. iiij. quāto tpe heres paruulus ē nihil differt a seruo cū sit dñs oīm ḡ si seru⁹ nō pōt facere elynā de bonis dñi sui: nec fili⁹ de bonis pr̄is sui. ¶ Pre. si oēs illi quoꝝ oīa sunt coīa. sic religiosoꝝ nō pñt de illis facē elynam. s̄ illi soli quibꝫ cōmissum est misteriū distributōnis eoꝝ: multofortius nec illi pñt facere elynā de rebꝫ illis quoꝝ nō sibi possessores nec in ꝓprio neqꝫ in coī: ḡ ꝛc. ¶ Rñ. sine p̄iudicio melioris sententie. ꝙ filiusfamilias elynas leues ⁊ modicas sine ꝯsensu pr̄is et scia pōt facere. non magnas siue notabiles. et h̄ intelligo d̄ illo filiofamilias cui nec capitale nec ꝓcuratō nec villicatio est ꝯmissa. talis eīn vt opinor posset elynas ampliores facē dūmō nō fierēt i damnū possessorie. ¶ Ad illud qd̄ obr̄. ꝙ ē heres ꝓpter qd̄ vr̄ ꝙ de illo qd̄ spectat ad hereditatē suaz pōt facere elynā q̄si de suo. dōm ꝙ licz sit heres tñ res q̄ spectāt ad hereditatē nō sūt actualr̄ sue: sed habitualr̄ siue possibilr̄ s̄ de sic possessis n̄ pñt fieri elyne. ¶ Ad illud qd̄ obr̄. ꝙ nō tenet̄ ad restitutōem p⁹ decessum pr̄is. Dōm ꝙ hoc ē. qꝛ tūc deuoluta sūt ad ipm bona pr̄is cui si suppetisset facultas: forte debuit ipo viuēte restituisse. ¶ Ad illud qd̄ addit̄. ꝙ paruul⁹ heres ē oīm dñs. vt dr̄ ad Gal. iiij. Dōm ꝙ hic nō intelligit̄ simplr̄ s̄ fm qd̄. qꝛ dñs futur⁹ sic dic glo. vñ sensus ē: cū sit dñs oīm futur⁹. ¶ Ad illud qd̄ obr̄. ꝙ hereditas siue possessio pl⁹ spectat ad illuz ad quē deuoluit̄ q̄ ad illū a q̄ deuoluit̄ a sicut ill⁹ qd̄ mouetur. pōt dici ꝙ nō est sile. imo est ꝯtrario mō. qꝛ et si hereditas vel possessio deuoluit̄ ad illū q̄ est dñs futur⁹: tñ deuoluit̄ ab illo q̄ est ver⁹ dñs. vñ motus fm nomē ⁊ modū pl⁹ ē in termino ad quē q̄ in termio a q̄. Dominiuz eīn rei cuiuscūqꝫ pl⁹ ē in eo a q̄ deuoluit: q̄ i illo ad quē deuoluit̄.

Membrum quartū

Consequnter querit̄. si seru⁹ vel ancilla pt̄ facere elynas de rebꝫ dñi sui. Et sic vr̄ ꝓ h̄. ꝙ fidelitati serui vel ancille ꝯmittit dñs fidelē custodiā reꝝ suaꝝ: s̄ nunq̄ fideli⁹ ꝯseruant̄ res q̄ cuz pauperibꝫ in elynis distribuunt̄. qꝛ q̄ sic distribuunt̄: i thesauro celesti vbi nec erugo nec tinea demolit̄ ꝯseruant̄ Mat. vj. Exemplū de hoc ē de villico iniqtatis q̄ cuz dissipasset bona dñi sui: nihilomin⁹ a dño ꝯmendat̄. multofortius seruus videt̄ ꝯmendādus q̄ bona dñi sui distribuisset paupibus. ¶ Contra. hui nō dñant̄ rebꝫ dñoꝝ suoꝝ: ḡ non hñt posse in distributōe eaꝝ. ¶ Rñ. sic ē suptactū. ad h̄ ꝙ aliquis hꝫ ptātem faciendi elynas. requirit̄ libera facultas: iustū dñiū et ordinatū misteriū. quoꝝ nullū ē repire in seruo respectu reꝝ dñi sui. ꝓpter qd̄ simplr̄ dici pōt. ꝙ sine ꝯsensu expsso vel presumpto dñi sui vel ratihabitōne neqꝫ magnas neqꝫ paruas elynas facere pōt. ¶ Et si obijcitur ꝙ eadē rōne nec fili⁹ nec famulus qꝛ nec est illi⁹ libera facultas. nec iustū dñium nec ordinatū misteriū. pōt dici ꝙ nō est sile. qꝛ seru⁹ nec actu nec habitu dñat̄ rebꝫ dñi. fili⁹ et si non dñat̄ actu: tñ dominat̄ habitu rebꝫ pr̄is. ¶ Ad illud qd̄ obr̄ ꝙ res dñi [illegible] sunt fidei seruoꝝ pōt dici ꝙ [illegible] mittit̄ attēdit̄ q̄tū ad duo. s. q̄tū ad fidelē custodiā: ⁊ q̄tum ad fidelē dispensatōez. q̄tū ad pmū modum ꝯmittit̄ res dñi fidei siue fidelitati sui: nō q̄tum ad scdm. ¶ Ad h̄ qd̄ obr̄ de villico iniqtatis. pōt dici. ꝙ nō ꝯmendet̄ a dño ꝓpter dissipatōez bonoꝝ dñi sui: s̄ ꝓpter prudentiā ei⁹ in subuentōe sui p⁹ amotōez a villicatōne. vñ glo. ibidem laudat prudentiā ei⁹ ꝙ nō aduersus dñm fraudulēter s̄ ꝙ prudēter ꝓ se egerit. ¶ Adhuc querit̄ h̄ de illo q̄ nō hꝫ pecuniaz ꝓpriaz s̄ depositā. ⁊ videt pauperes in extrema necessitate: an dꝫ illis dispēsare depositū. videt̄ ꝙ sic: qꝛ oīa sunt coīa ⁊ coīcanda in extrema necessitate. Contra. depositū illud nō ē suū s̄ ꝯmissuz fidei sue. tenet̄ ḡ illud huare fidelr̄ ei q̄ deposuit illud. ḡ tenet̄ nō dare. Si ei dat: ꝯtrectat rē alienam inuito dño ⁊ ita furtū facit. ¶ Rñ. ꝙ depositū ē dandum i extrema nec̄citate dūmō dans nō hr̄et de suo vt posset tali paupi subuenire. nec ē ibi ꝯtrectatō rei aliene inuito dño: qꝛ dñs si pñs esset ꝯsentire deberet. Videt̄ aūt mihi ꝙ si ad pinguiorē fortunā venerit ille qui dat: tenet̄ ei reddere q̄ deposuit ac si ab illo habuisset ꝑ ꝯtractuz mutui: lz forte aliud aliquibus videat̄.

Questō. cxiij. de necessitate distribuendi elemosynas.

Consequēter querit̄ de necessitate distribuēdi elynas. Et pmo querit̄. vtruz ille q̄ pōt: nec̄cio teneat̄ facē elynā indigēti circa vltimā necc̄itatē. Scdo vtrū magis teneat̄ dare ꝓpinquo infideli q̄ extraneo fideli. Tercio vtrū necessario teneat̄ facere illi q̄ est in extrema necessitate.

Membrum primū

Circa primū querit̄ sic. Amb. li. de offi. et hr̄ di. lxxxvj. Non satis ē si oībꝫ debet̄ elynas: nullo emplius. ecce ꝙ miscōia oībꝫ debet̄. ⁊ loquit̄ Amb. de miscōia q̄ est in subuentōe paupeꝝ vt idem pꝫ. ¶ Pre. idē de eadē. miscōdia coīs ē vsus. oēs in coī admonent̄ vt ꝯferāt nō hñti. Nota ꝙ dic nō hñti: nō dic existēti in vltiā necessitate. ¶ Pre. j. ioh. iij. Qui habuerit sbam h⁹ mūdi ⁊ viderit frēm suū necessitatē hr̄e ⁊ clauserit viscera sua ab eo: quō caritas dei manet in eo? Sed iste diues videt. s. frēm suū necessitatē hr̄e citra extrema. ḡ si clauserit viscera ab eo [illegible] si non dat amittit caritatē. s̄ tenet̄ non amittē caritatē: ḡ tenet̄ dare modo. ḡ si nō dat mō amittit. ¶ Pre. mat. vij. oīa quecūqꝫ vultis vt faciāt vobꝭ hoīes: ita ⁊ vos facite illis. [illegible] ille diues si eēt in tāta indigētia ille in quāta ē paup. cū vellet sibi dari: ḡ et ipe diues tenet̄ huic paupi dari modo ⁊ ita vt pri⁹. ¶ Pre. duplex est genus elyne [illegible] spūalis ⁊ corpalis. Elyna [illegible] administrāda ē misero existēti in miseria q̄cūqꝫ spūali. [illegible] videt̄ ⁊ corpalis cuilibꝫ exñti in miseria corporali quacūqꝫ et ita existenti citra vltimam necessitatē. ¶ Pre. licet pceptum affirmatiuū nō obliget ad temꝑ tñ obligat ad omnes. licet eīn honor nō sit exhibendus patri ⁊ mr̄i oīn tpe tñ oīu exhibendus ē. s̄ pceptū de elyna facienda est preceptū affirmatiuū. Math. v. Qui petit a te da ei. ⁊ ita videtur ꝙ obliget ad benefaciendum omnibꝫ. ¶ Pre. Eccl. [illegible] Panis egentiū vita pauperis est. qui defraudat illum homo sanguis est. Ecce hic habetur ꝙ qui defraudat pauperem subtrahendo sibi elemosynam. sicut homo sanguinū peccat [illegible] ꝛc. et pe[illegible]. ¶ Pre. vt ab Amb. distinctione [illegible] Consideranda [illegible] est omnibus proposita et ab omnibus ē deferenda. ita vt videt̄ esse oībꝫ [illegible]

renda et necessario. vt eni͂ habet͂ ibidem: omnibus officijs oi͂bus eternis est necc͂ia. ¶ Pre. sic. diues aliqs hn͂s necc͂ia sibi et etiā multa supflua. et occurrit ei paup cui͂ indigētia euidens est. iste diues teneret͂ dare elymam paupi si eēt in extrema necessitate etiā de necessarijs. si non daret: omitteret et peccaret pc͂o omissionis. g͂ de supfluis tenet͂ dari pauperi euidenter indigenti: etiā si non sit in extrema necessitate. ¶ Contra. vt habet͂ ab Amb. dis. lxxxvj. Consideranda. discretio requirit͂ in distributōne elyme. Vn̄ considerande sunt ꝯditōnes indigentiū. quibus dande sunt elemosyne. vnde subtrahenda vni et dā alteri. Non g͂ necessario tenet͂ q pōt dare elymam vnicuiqz. qz si hoc nulli teneret͂ subtrahere. imo omitteret: ita peccaret q subtraheret. ¶ Pre. vt videt͂ ex Amb. ille nōbiliter siue mortalr̄ peccat cui͂ subtractio ē illi cui subtrahit cā mortis dis. lxxxvj. pasce fame morientē. Quisqs eni͂ pascendo hoiē3 seruare poteras: si non paueris occidisti. ecce q mors paupis illi solum imponit͂: q nō pauerit morientē. Ex q̄ videt͂ q tālis solūmodo peccauerit mortalr̄. ¶ Pret. si iste necc͂io tenet͂ dare elymam illi q valde indigens est. non tn̄ est in extrema necessitate. nec tn̄ daret illi sed reseruaret alij posito in extrema necessitate: peccaret grauiter. qz mortalr̄ ⁊ ꝯ aplm̄ dicentē3 Faciamꝰ mala vt veniant bona. Ro. iij. ergo ⁊c̄.

Rn̄. ad hoc pōt dici. q debito iusticie d3 ille q abūdat bonis fortune, primo indigenti subuenire. sed aliquibus d3 subuenire de rigore siue de necc͂itate iusticie vt illis q sunt in extrema necessitate. aliquibus de eqtate vtpote illis qui sunt in euidēti ⁊ notabili necc͂itate. aliquibus de dispensatione iusticie: vtpote illis q cōi ꝯsuetudine mendicāt: nec tamen apparet in eis signū aliqd̄ notabilis siue grauis indigentie si p̄sumat͂ q hēant ad ptransiēdū tp̄s illud. In pmo casu tenet͂ subuenire ratiōne necc͂itatis. peccaret enim nisi subueniret. et mortalr̄ vt opinor: qz in tali casu n̄ subuenire occidere reputat͂ sm̄ illud Amb. Quisqsqz pascendo hoiem seruare poteras ⁊c̄. In scd̄o casu tenet͂ ratione eqtatis. i. tenet͂ de bono et equo indigēti subuenire. Si ei aliquis in nō necessarijs abundat. et nō subuenit͂, p xp̄o existenti in notabili ⁊ euidenti indigētia: nō subueniendo in hoc casu p̄iudicat equitati iusticie. nisi illa vn̄ deberet tali subuenire reseruet aliquibus quibus plus tenet͂ subuenire vt fortasse aliquibus de quoꝝ bonitate magis certus est vel sunt magis ꝓpinq: qz sm̄ Amb. magis est subueniendum vel magis ꝓpinqs di. lxxxvj et magis domesticis fidei ambro. de offi. di. lxxxvj. non satis. pfecta liberalitas fide. cā loco. et tp̄e ꝯmendat͂: vt pmū opis circa domesticos fidei In tercio aūt casu est meritoriū subuenire. nō tn̄ est demeritoriū non subuenire: si ex cā aliqua leui rōnali nō subueniat. vt si p̄sumat͂ q habeat indigēs qd̄ illi sufficiat ad tēpus illud transeundū. q̄ aūt dispensatiue fiūt allicant ad similem. nec tn̄ obligant ingratum hmōi: vn̄ que ex dispensatione iusticie fieri debent. si fiūt bn̄ fiūt siue meritorie. si n̄ nō: demerent͂ q omittūt. ¶ Ad illd̄ qd̄ obijcit͂ pmo q oibus debet͂ misericordia ⁊c̄. pōt dici. q hoc verum est de debito dispensatōnis iusticie sm̄ q intelligit͂ de misericordia i effectu exteriori. Scd̄m q intelligit͂ de effectu miscd̄ie interiori. i. compassionis verum est de debito equitatis iusticie. Vnusqsqz eni͂ tenet͂ ꝯpati cum pximo suo. et illi misero in necessitate de lege siue eqtate iusticie. Vn̄ Amb. de offi. q clementiā3 non habet nec indutꝰ est viscera miscd̄ie ⁊ lacrimaꝝ. q̄uis spūalis sit. i. faciat opa spūalia: nō adimplet legem xp̄i. ¶ Ad illud quod obijcit͂. q omnes amouentur vt ꝯferant non habenti. pōt dici q hoc intelligatur dūmodo notabilis et euidens sit indigentia nō habentis siue pauperis. vel saltem si est in vltima necessitate. qd̄ notatur ex verbo Amb. quod sequit͂. sc3 misericordia plenitudo est virtutum. et ideo omnibus est ꝓposita pfecte forma virtutis ne vestimentis alimentisqz suis parcant. non autem tenet͂ quis dare illa quibus debet ali et vestiri: nisi posito in vltia necessitate. ¶ Ad illd̄. j. Joh. iij. Qui habuerit ⁊c̄. potest dici. q ille dicitur viscera claudere a fratre qui ei non compatitur in miseria existenti. et talis nō habet caritatem. Unde glo. sup illud. Et clauserit viscera vt non ꝯpatiatur miserie illius. vel nihil dat etiam si compatiatur. Vel verbum beati Johannis intelligit͂. quando frater est in extreme necessitate. ¶ Ad illd̄ quod obijcitur per illud Math. Omnia quecūqz vultis vt faciāt vobis homines ⁊c̄. pōt dici. q regula illa intelligenda est de voluntate ordinata et discreta: sed iste diues ⁊ si esset in tanta indigentia quanta est ille paup que non multum artat͂ paupertate voluntate discreta et ordinata: non vellet sibi dari sicut illi cui teneretur dare necessario. id est de necessitate iusticie. Vn̄ argumentū p̄dictū non ꝯcludit q teneret͂ sibi dare de necc͂itate iusticie: licet teneret͂ ratiōne quacūqz. vtpote dispensatōe iusticie. Vn̄ hoc iste diues si eēt i tanta indigentia ⁊c̄. sic d3 intelligi. vellet sibi dari vt indigenti: nō tn̄ vt indigēti vltima necc͂itate: ordinata dico volūtate. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur. q cuiqz misero spūaliter necc͂io est administrāda elyna spūalis ⁊c̄. pōt dici q nō est sile de spiritali miseria ⁊ corpali. qz miseria spūalis ē pc̄tm mortale: qz miseros facit ꝑplos pc̄tm. ꝓuerb. xiiij. vn̄ miser spiritualis mortuꝰ est spūaliter. et ꝑpter h̄ subueniendu3 ē ei in dilate: h̄ nō oīnis miser corpalis mortuꝰ est corpalr̄ nec ꝓpe mortuus. ¶ Ad illud qd̄ obijcit͂. q p̄ceptū de elyna facienda obligat ad bn̄faciendū oībus ⁊c̄. pōt dici q h̄ verū est extenso noīe obligationis: h̄ nō obligat ad bn̄faciendū oībus. sicut ex n̄tibus in vltima necc͂itate: vn̄ nō obligat ratione necc͂itatis iusticie. ¶ Ad illud qd̄ obijcit͂. q q defraudat pauperē est vir sanguis ⁊c̄. pōt dici q h̄ intelligit͂ de fraudatōne violētie. q̄ subtrahit͂ paupi illud qd̄ est illi necessariū ad sustentatoē3 vite. vn̄ loqtur de defraudatōe panis q̄ d3 paup sustentari. vt p3 ex textu. ⁊ glo. textꝰ eni͂ ē panis egentiū vita paupis ē: q defraudat ⁊c̄. ⁊ hoc etiā p3 ex h̄ qd̄ seqtur. sc3 q q aufert i sudore panē. q̄si q occidit pximū suū ibi glo. Qui diuitias h̄ victui necessaria q h̄ tollit sanguinē fundit. et post. in sudore vultus sui paup acqrit panē q hunc violenter tollit: q̄si qui occidat pximū suum. vn̄ ista defraudatō interp̄tat͂ infectio: qz ponit paupere3 in extrema necc͂itate. hec g͂ defraudatō nō ē sbtractio elyne simplr̄. h̄ est interp̄tatiue violēta illatio vltime necc͂itatis. ¶ Ad illud qd̄ obi͂. q miscd̄ia est ab oībus implēda et oibus. pōt dici q h̄ intelligit͂ de miscd̄ia interiori. Si autem intelligat͂ de vsu miscd̄ie exteriori. vtpote de largitōe elemosyne: tūc intelligit͂ necc͂io necc͂itate vtilitatis. Vn̄ necc͂ia id ē vtilis: qz pietas valet ad oīa occasionalr̄ dico d̄ pietate exteriori. ¶ Ad illud qd̄ obi͂. q de necc͂ijs tenet͂ subuenire posito in extrema necc͂itate ⁊c̄. pōt dici q nō valet hec argumētatō. omittit si nō dat etiā de necc͂ijs indigēti in extrema necc͂itate g͂ omittit si non dat de supfluis indigenti. citra extremā necessitatē. qz iuste excusari posset p h̄. q reseruat magis idigētibus vel ꝓpinqoribus: vl̄ aliqbus magis tenet͂

Membrum secundū

Consequnter querit͂. vtrū plꝰ teneat͂ qs subuenire ꝓpinquis. s. pri infideli aut extraneo fideli. ponat͂ g͂ p̄rem aliciꝰ esse infidelē: ⁊ extraneu3 fidelē ꝯstitutos in extrema necc͂itate. et q nō possit subuenire nisi alteri tn̄: vr̄ q debeat subuenire pri. qz bona tp̄alia sūt ad subuētōe3 nate. g͂ cui magis ē obligatꝰ sm̄ nataꝫ: illi magis tenet͂ subuēire: g͂ ⁊ pri. ¶ Pre. p̄ceptū scd̄e table ē de pr̄e honorādo. ⁊ i honoris exhibitōe intelligit͂ subuētio bn̄ficij i necc͂itate: g͂ ad hmōi subuētōe3 tenet͂ duo p̄cepto ⁊ et instictu diuine nate. et ita vr̄ q magis teneat͂ ad subueniēdū pri ifideli q̄ extraneo cuiqz ⁊. ¶ Contra Amb. sup illd̄ Can. ij. ordinauit i me caritatē. hec miro est certo iordinata. qd̄ i pmo ē ponit tercium vel q̄rtū pmo deꝰ ē diligēdꝰ. Scd̄o parentes. deinde filij. postea domestici q si boni sunt malis filijs sunt p̄ponendi. Ex h̄ verbo Ambr. p3 q ordo caritatis reqrit q boni nō ꝓpinqi p̄ponēdi sunt malis q̄tumcūqz sint ꝓpinqui ⁊. Pre. vinculū gre est qui vinculum nature. ergo magis teneor illi cui sum vinculo gratie astrictus q̄ illi cui vinculo nature tm̄ g͂ fideli magis q̄ infideli. Querit͂ g͂ hic q̄ sunt attendenda in elyna ⁊

cienda. Rñ. circa h diuersi diuersimode sentiũt. vñ petrus comestor vocauit hãc qõez tenebrosã. Dicũt eñ qdã q qñtũ ad exhibitõz nutrimẽti plꝰ tenet filiꝰ pr̃i infideli q̃ extraneo fideli. eo q nutrimẽtũ respicit ɔseruatõez nature ad quã maxie tenet filiꝰ pr̃i a q̃ hz eẽ nature. h q̃tũ ad affectuz caritatis magis tenet fideli extraneo q̃ pr̃i infideli. Alij aũt dicũt ⁊ istã reprobãt rñsionẽ dicẽtes illã falsitatẽ et insufficientiã ɔtinẽ. falsitatẽ: qz sp teneor pr̃ez i dilectõe affectus p̃ferre oĩ extraneo forte p̃ter vxorem. cuiꝰ rõ fm illos ponit in tractatu de m̃rionio. Et ad hoc rõ nccia assignatur qz ɔ̃pe pctm p̃rio nõ minꝰ teneor ip̃m caritate amare. qnto eñ motu vel eñ maiore debeo ip̃m diligẽ si ẽ bonꝰ vt sit melior: tãto teneor ip̃m diligẽ si ẽ malus vt de malo exeat et sit bonꝰ. Et iõ si bonꝰ erat mihi oĩm ex̃neo p̃ferẽdꝰ: igit ⁊ malus exñs. Silr isufficientiã ɔtinet illa rñsio. qz subdistinguendũ eẽt in vtroq mẽbro. Res eñ filij aut sũt sue ɔ̃prie: aut sũt ecclĩastice. Si sũt sue ɔ̃prie: dico q magis tenetur pr̃i. eo q res ille sũt ɔ̃sone filij ɔ̃pe natã ɔ̃priã ɔseruãdaz et iõ pꝰ seip̃m tenet pr̃i de illis subueire p̃ oĩbꝰ alijs. Si aũt ecclĩastice sic dicũt q sũt res fideliũ: ⁊ magis tenet fideli ex̃neo q̃ pr̃i ɔ̃prio subueire i articlõ p̃dicto. Silr subdistinguendũ erat ex pte affectꝰ. mouemur eñ caritate erga aliquẽ dupl̃r. motu desiderij: ⁊ motu delectatõis. motu desiderij vt de malo fiat bonꝰ vel de malo melior. ⁊ h mõ plꝰ teneor diligẽ pr̃em infidelẽ q̃ ex̃neũ fidelẽ: vt dictũ ẽ. Si motu delectatõis: sic magis fidelẽ ex̃neũ q̃ pr̃ez ɔ̃priũ ĩfidelẽ. i pr̃e eñ ẽ sola natura rõ delectãdi: in ex̃neo ão gr̃a fidei cũ natura. Dicũt igit q ĩ rebꝰ ɔ̃prijs ⁊ affectu desiderij magis teneor pr̃ez diligẽ: ⁊ ei i p̃dicto casu citiꝰ subueire. ĩ rebꝰ ão ecclie ⁊ affectu ɔdelectõnis ecõtra. ¶ Et lz hec ñ sine rõne dicta sint: vĩ tñ mihi aliqñtulũ aliter dõm. s. q motu caritatis infectuz ẽ p̃ter deũ magis ẽ diligẽdꝰ pr̃ infidel q̃ ex̃neꝰ fidelis. Qñtũ aũt ad motũ delectõis q̃ ẽ in deo ecõtra. q̃tũ ad exhibitionẽ bñficẽtie p̃ferendꝰ ẽ ex̃neꝰ fidel. Et qz reuera bona tpa sũt fructꝰ dei simpl̃r. ⁊ pctor nõ ẽ dignꝰ pane q̃ vescitur. Aug. ad vĩncẽ. et hr̃. xxiij. q. vij. q̃cũq. iure diuino cũcta iustor sũt. et pꝰ ibidẽ. labores ipsor iusti edũt. magis vĩ iusticie dare ɔ̃sonã q fidelibꝰ impẽdant q̃ sunt vniti deo fide operante p dilectõez ⁊ deo fruũt i cultu dei: q̃ illi cꝰ vita ẽ in offensa dei ⁊ cultui demonũ exposita. ¶ Ad illõ ãt qõ p̃rio obĩ. q bona tpalia sũt ad sustẽtatõez ⁊c. dõm q h verũ ẽ inq̃tum natura ẽ ordiata ⁊ exposita cultui dei. ¶ Ad illõ qõ obĩ. q honor pentũ est p̃ceptũ sc̃de tabule ⁊ exequendũ instinctu nature ⁊c. dõm q h verũ ẽ inq̃tuz pentes p̃ceptis dei ⁊ lege nature informate regũt ⁊ p̃ficiũt. vt pz ex v̄bo Amb. supposito q̃ dĩ. q domestici si sint boni: multis filijs sunt p̃ponẽdi. ⁊ in li. de offic. p̃fecta liberalitas fide ⁊c. ⁊ pꝰ vt primũ opis circa domesticos fidei. i. fideles. ¶ Ad illõ qõ q̃rit de ɔditõibꝰ q̃ attendẽde sũt i distributõne elymõnaz. põt dici q nouez sũt. fm q plane exponit. lxxxvj. di. nõ satis. primũ ẽ fides. scõm cã. terciũ locꝰ. q̃rtũ tps. q̃ntũ modus. sextũ necessitas siue sanguis ɔ̃pinq̃tas. septimũ etas. octauũ debilitas. nonũ ɔditõ siue nobilitas. qlibz articulorũ istor dic rõez respectu sui oppositi. q̃re vnꝰ alij p̃ferat. vbi gr̃a. fidelis inq̃tuz tal: infideli p̃fert et sic de alijs. vt dicit Raymũdꝰ et exponit tercio li. sententie sue ca. de hospitalitate ordinandor.

Membrum tercium

Consequenter q̃rit. vtruz ille q põt: necẽio tenet facẽ elymõnã ex̃nti in extrema necessitate. Et sic: vĩ p illõ v̄bũ Amb. supradictũ. s. pasce famẽ morientẽ ⁊c. ¶ Pre. Amb. de offic. ⁊ hr̃ di. lxxxvj. ñ satis. Gnis culpa ẽ si sciẽte te fidel egeat. si scias eũ sine sumptu eẽ. famẽ tolerare: erumnam p̃peti. ¶ Contra. ponat q duo sint paupes i extrema necessitate posit. ⁊ a l̃go ñ possit subueire nisi alt̃i. q̃rit an teneat alt̃i dare solũ an vtrisq an neutri. Si alt̃i solũ: ɔ. q̃ rõne tenet alt̃i: eadẽ rõne ⁊ reliq cũ pares sint in oĩbꝰ q̃tũ ad ip̃m: q̃ vel vtriq dare tenet vel neutri. Si vtriq q̃ cũ nõ possit dare nisi vni tenet ad ipossibile qõ falsũ ẽ. Si neutri tenet. q̃ si neutri dat nõ omittit: lz vterq paup piclitet i ɔ̃spectu eiꝰ. ¶ Pret. si vnꝰ solꝰ i extrema necessitate eẽt positꝰ. tenet illi dare ɔ̃pt extremã necẽitatẽ. q̃ cũ duplicata sit extrema necẽitas duplicata ẽ eã obligatõis. q̃ vĩ q necesse sit illi peccare mortalr supposito p̃rio. ¶ Pre. vt hr̃ ab Amb. magis tenet q pr̃ subuenire ɔ̃pinq̃ q̃ ex̃neo: q̃ si extrema necẽitas obligat de necẽitate ad subueniendũ ex̃neo: magis obligat ad subueniendũ ɔ̃pinq̃: q̃ plꝰ tenet i cãu hmõi q̃ rẽntõe necẽitatis subuenire q pr̃ i cãu ɔ̃posito. Rñ. põt dici q tenet subueire alt̃i: cũ ñ possit vtriq. vñ hec disiunctiua ẽ falsa. tenet vtriq dare vel neutri. teneret eñ vtriq dare si facultas suppetẽt h exq̃ ñ suppetit: sufficit dare alt̃i. ¶ Ad illõ qõ obĩ. q si vnꝰ eẽt in extrema necẽitate positꝰ tenet illi subueire: q̃ si duo sint positi i extrema necẽitate duplicata ẽ obligatõ. põt dici q reuera duplicata ẽ obligatõ materialr loq̃ndo. i. obligat ẽ siue tenet bñfacẽ duobꝰ si põt. h formalr loq̃ndo ñ ẽ duplicata obligatõ: qz ñ tenet rẽntõe siue necẽitate maiori subueire duobꝰ q̃ vni. Pre. ipotẽtia bñfaciẽdi absoluit eũ i cãu ɔ̃posito ab obligatõe bñfaciẽdi p̃libꝰ. ɔ̃pe qõ argumẽtũ illõ ñ valet. obligat ad bñfaciẽdũ vni: q̃ si duo sũt duplicat obligatio. qz si eẽt ipotẽs ad bñfaciendũ alicui nõ obligaret neq vni neq duobꝰ. forte possz dici magis obligatꝰ si duo eẽnt positi i extrema necẽitate ⁊ neutri subueiret eẽ si possz: qz grauiꝰ peccaret. ¶ Ad illõ qõ obĩ. q si extrema necẽitas obligat necẽio: q̃ i aliq cãu plꝰ tenet qs q̃ rẽntõe necẽitatis i aliq cãu maior ẽ aliq minor: sic pctm mortale eẽ eiusdẽ spẽi est grauiꝰ aliq̃ ɔ̃pt alias circũstantias q̃nq minꝰ graue. vñ si pr̃ alicꝰ positꝰ ẽ in extrema necẽitate. magis tenet filiꝰ illi subueire q̃ ex̃neo ex̃nti in cõsili necẽitate. vñ in rẽntõne necẽitatis sũt gdus: qz quedã necẽitas põt dici simpl̃r. vt illa q̃ minime obligat. quedã ẽ mag: quedã maxia. vñ nullꝰ põt plꝰ teneri q̃ rẽntõne necessitatis in aliquo gradu.

Questio. cxiiij. de vtilitate elemosyne.

Sequitur de vtilitate elyne. Primo q̃ q̃rit i generali ad qd ẽ valeat. Scdõ spẽlr. vtruz absoluat a debito restitutõis iuste acq̃sitor. Tercõ q̃rit de ɔ̃patõne elyne vtilitatis collate maiori ⁊ minori grauamie. Quarto de vtilitate ipsiꝰ rei date. Quinto de vtilitate respectu ɔ̃sonaz dantiũ.

Membrũ primũ

Querit q̃ p̃rio an sit remediũ vtle ɔ oẽ pctm. ⁊ vĩ q sic. Lu. xj. date elymõnã et ecce oĩa mũda sũt vobis. Ex q̃ pz q elyna mũdat aiaz ab oĩ immũdicia. q̃ ẽ vtle remediũ ɔ oẽ pctm. ¶ Pre. idẽ vĩ p glo. q̃ sũt sup locũ p̃tactũ. q̃r vna ẽ. p̃ria elyna ẽ medẽi aiabꝰ viris credẽdo i me q corda mũdo. Sz ɔstat q mũdat aiaz ab oĩ immũdicia. ñ mũdat eã i pte h totalr. ¶ Pre. alia gl. dic q ordinate vult dare elynã a seip̃o icipit ⁊ sibi eã p̃rio dat. Est eñ elyna opꝰ mĩe. vñ dĩ. Miserẽ aie tue placẽs deo Eccli. xxx. h miseri aie ẽ remoueri oẽz miseriã ab ip̃a. i. oẽ pctm qz miseros facit ɔ̃plos pctm. ɔ̃uer. h. xiiij. q̃ elyna ordinata oẽz tollit miseriã aie. ¶ Pre. idem vĩ p illõ Thob. iiij. elyna ab oĩ pctõ ⁊ morte liberat. ¶ Pre. idẽ vĩ p illõ qõ dixit Dan. nabuch. Dan. iiij. pctã tua elynis redime ⁊ iniq̃tates ⁊ elynis paupex. ⁊ illa pctã maxie erãt pctã suꝑbie. vt pz p sequẽntia q̃ elyna purgat pctm suꝑbie. Purgat peccatũ auaricie h ɔstat. purgat eẽ lubricuz carnis vt postea patebit purgat q̃ oĩa genera vicior. ¶ Pre. idẽ vĩ p illõ qõ dic aplus j. timoth. iiij. pietas ad oĩa vtilis est. ɔ̃missionez hñs vite q nũc ẽ ⁊ future. ¶ Pre. Eccli. xxix. elyna sup scutũ hñs vite q nũc ẽ ⁊ future. ¶ Pre. Eccli. xxix. elyna sup scutũ potẽtis ⁊ sup lanceã aduersꝰ inimicũ pugnabit. lancea valz ad ipugnãdũ. scutũ ad defensiõem. valz q̃ elyna ad oẽ genꝰ inimicis spũalr ⁊ ita vtez hz virtutẽ vel efficaciã. ¶ Pre. sup illõ. j. timoth. iiij. pietas ad oĩa vtilis ẽ. dic glo. oĩs sũma discipline xp̃iane i misĩa ⁊ pietate ẽ. quã aliqs seq̃ns. h lubricũ carnis patiat vapulabit h ñ peribit. valz q̃ elyna ɔ

ↄcupiaꝫ carnis. valet etiā ↄtra ſupbiā vite ⁊ ↄcupiaꝫ ocu loꝝ. vt pꝫ ꝑ ꝓcedentia: ḡ valet ↄ̄ oīa genera viciorꝝ: ⁊ ita vt pꝫ. ¶ Cont̄. aīa mūdaṫ ꝑ expulſionē ſinglorꝝ viciorū q̄ ſinglis v̄tutibꝫ viciꝭ ↄ̄ria expelliūt. ſ elyma non ē actus oīm v̄tutū: ḡ ⁊c. ¶ Pre. rōe ↄnexiōis v̄tutum. q hꝫ vnā hꝫ oēs. vicia aūt nō hūt illā ↄnexionē quā hūt v̄tutes. vñ hec ē falſa ſimplr q hꝫ vnū viciū hꝫ oia: ḡ null⁹ act⁹ v̄tutis ſinglaꝝ vnq̄ȝ hmōi oīa vicia expellit: lꝫ forte rōe ↄnexiōis. Cū ḡ elyma ſit act⁹ alic⁹ v̄tutis ſpālis ⁊c̄. ſ idē pꝫ hr̄ ex v̄bis hiero. dicētis. Nō ſanat oculum qḋ ſanat calcaneū.

¶ Rñ. q elyme vtilitas mag̃ ē ⁊ q̄dāmō vīlis. ē eīm efficax ↄ̄ duas radices pc̄ōꝝ q̄ ſūt amor ſiue ardor male accēdēs ⁊ timor male hūiliās ſiue iacēs. he ei ſūt due radices pc̄ōꝝ vt hr̄ ab aug. ſr̄ illū locū. ps. lxxix. Incēſa igni ⁊ ſuffoſſa: ab icrepatōe vult⁹ tui ꝑibūt. eſt aūt ardens cupiditas velut ignis mal⁹ ⁊ timor male iacēs velut malum frig⁹. ↄ̄ malum ignē ē elyma velut aq̄ eccī. iij. Ignē ardētē extīguit aq̄: ele moſyna reſiſtit pc̄īs. ↄ̄ malū frig⁹ ē elyma velut ignis. ꝓuer. xxv. ſi eſurierit īimic⁹ tu⁹ ciba illū. ſi ſitierit da ei aquā bibē: prunas ei ↄgregabis ſr̄ caput e⁹. ſ ⁊ pꝫ ex ſ q dña mū dat aīaꝫ ab oī pc̄ō ꝑ grāꝫ quā de ſola miſcōia infūdit. vñ miſcōia dei op⁹ miſcōie q̄dāmō ↄ̄raṫ oī pc̄ō. oē eī pc̄īm ē miſeria aīe. ⁊ aīaꝫ efficit miſerā q̄dammō relevat miſcōia dei effectiue miſcōia hoīs diſpoſitiue. Pre. elyma ꝓdeſt ⁊ fa ciēti ⁊ recipiēti. vñ q̄dāmō hꝫ vtilitatē vīeꝫ. Sꝫ ñ ob ſ eſt elyma mor⁹ cuiuſlꝫ v̄tutis: ſ ꝓpē ē mor⁹ miſcōie ⁊ largita tis vel iuſtie ſm̄ dīſas acceptiōes. vt ſuptactū ē. vlis eī vti litas dicta ē ñ ꝑ ꝓꝓetatē: ſ ꝑ appropiatōꝫ. effectiē ꝓpē di cēdo ſ ꝓpatiē ſiue diſpoſitiē. de ſ hr̄ ſup vbi tāgiṫ d̄ nūero ptiū ſatiſfactōis. ¶ Ad illḋ ḡ qḋ obr̄. q ſingle v̄tutes ex pellūt vicia ſincta ⁊c̄. dōm q ſ verꝫ ē ꝓpē loq̄ndo ſiē ꝓpā ātidota et ſic q̄ ſūt illr̄ dicēte ↄ̄ria. nec ſ īpedit qn elyma di ſponē poſſit ad oīꝫ viciorꝝ purgatōꝫ. ⁊ lꝫ ñ ſit illa ↄnexio viciorū q̄ ē v̄tutū: nihilomi⁹ act⁹ vniuſcuiuſq̄ꝫ v̄tutis ꝓpat et diſpoīt aīaꝫ ⁊ eā abilitat ad purgatōꝫ a viciꝭ. et lꝫ illḋ qḋ ſanat oculū ñ ſanat calcaneū effectiē ⁊ q̄ȝ ꝓꝓeīū ātido tū: nihilomi⁹ idē pꝫ eē ꝓpatiuū ⁊ diſpoſitiuū ad ſaītatē il loꝝ. Et eē ñ ē ſīle de medicīs ſpūaliū ⁊ corpaliū. q̄libꝫ eīm medicīa ſpūalis. i. grā vel v̄tꝰ ē incōtingēs oīno cuilꝫ mor bo ſpūali. i. pc̄ō mortali. medicīa aūt corpalis ſanat vnā īn firmitatē corpalem alis ꝑſiſtēte.

Membrum ſecundū

Conſeqn̄ē q̄riṫ. vtꝝ elyma facta de furto vel rapīa vel vſura ſit ſatiſfactoria. i. vtꝝ abſol uat furē raptorē vſurariū a debito reſtitutō nis. Et ſic: vr̄. ponaṫ caſ⁹ tal̄. raptor vl̄ vſurari⁹ dat ex mo tu pietatis elymā paupi exñti ī extrēa necītate. ī tlī articlo oīa ſūt coīa imo ī tlī necītate ſūt patiētis extrēaꝫ necītatē. Si ḡ null⁹ teneṫ r̄ſtituē aliq̄d niſi illi c⁹ ē illḋ qḋ ē reſtituē dū. cū rōe necītatis illḋ qḋ furto vl̄ rapīa vel vſura ſbtra ctū ē ꝑſtitū ē patiēti necītatē extrēaꝫ: reſtitutū ē vero dño. ḡ ille q hmōi elymas dat exñti ī hmōi necītate: ñ teneṫ fa cē alicui aliā reſtitutōēꝫ de ſic acq̄ſito ⁊ ſic dato. ¶ Pre. ſi īpē idigēs ſbtraxit a fure raptore vl̄ a vſurario aliq̄d ī tlī articlo ⁊ illḋ ↄuertiſſꝫ ī vſ⁹ ſuos. ñ eēt debitor alic⁹ reſtitu tōis e⁹ e: q: ſuū accepiſſꝫ. ſīlr̄ et vr̄ ille fur ⁊c̄. q illḋ idē da ret iſti ī elymā abſolut⁹ eēt a debito reſtitutōis. cū rē datā ꝑſtituiſſꝫ vero dño. ¶ Pre. ī vita meriti ſūmū ⁊ ꝑfectiſſimū ē obīa ⁊ maxīe ī reglarib⁹. ḡ ſi v̄bitū obediēdi ꝓcepto ſupi oris abſoluit obligatū ſbueniēdi paupi poīto ī extrēa necī tate: m̄lto fort⁹ abſoluit quēcūq̄ꝫ vtpote furē raptorē vſu rariū a debito reſtituēdi ea q̄ iniuſte acq̄ſierit. pꝫ q maior ē vīa ꝑ ſ. q ſubuenire ī extrēa necītate ē ꝓceptū iuris naṫe et īnſitū aīe rōnali: obīa reglaris ē ↄſtitutōe hūana cui ꝓpo nēdū ē ꝓceptū dei. di. ix. q ↄ̄. vbi dr̄ ſic ī ꝑſonis ſocietatis hūane maior ꝑtās mīori ad obediēdū ꝓponiṫ: ita de⁹ oīb⁹. ¶ Pre. di. viij. differt ius naṫale a ↄſuetudie ⁊ ↄſtitutōne. q: iure naṫe oīa coīa ſūt: ⁊ ita eadē q̄ iure et dignitate ius naṫale ꝓualet ↄſuetudini ⁊ ↄſtitutōi. ⁊ aug. d̄ ↄfeſ. ⁊ hr̄ di. viij. q ↄ̄ aduerſ⁹ ius naṫale nlī gerē ageṫ lꝫ. ¶ Cont̄. elyma nō ē ſatiſfactoria q̄ fit ex alieō. imo hmōi elyma mag̃ ↄ̄uat pc̄ōrē q̄ alleuiat ſm̄ canō. vt ſuptactū eſt. Ex q̄ pꝫ q elyma fc̄a d̄ furto rapīa vl̄ vſura: ꝑ nllō ſatiſfacit nec a debito a liq̄ abſoluit. ¶ Rñ. de ſ caſu dīſi dīſimode ſentiūt. dicūt eñ q̄dā q raptor vl̄ vſurari⁹ dꝫ regrē volūtatē ei⁹ q ē ver⁹ poſſeſ ſor rei. vt vſurari⁹ dꝫ regrē volūtatē ei⁹ q dedit ad vſuraꝫ. et ſic tūc⁹ faciat qḋ intēdit: ſ ſiue ille ↄſentiat ſiue nō: pꝫ et dꝫ elymā illi dare. Si aūt ñ poſſit ad illū recurrē. tūc noīe illi⁹ et nō noīe ꝓpō vl̄ auctē faciēdo elymā abſoluiṫ a debito vl̄ acti one r̄ſtitutōis: eo q faċ illḋ qḋ ille ſi pñs eēt faċ teneret. Aliq̄ dicūt ecōtrario q iſte nūq̄ abſoluiṫ ſi ſine ↄſenſu alic⁹ facit elymā d̄ vſura. et ſ vr̄ mihi ꝓbabili⁹: ⁊ ſ ꝓpē ꝑtes rō nes. maxīe ſi ſit potēs vl̄ ꝓugat eū veire ipoſteꝝ ad pigno rē fortunā ⁊ ꝓpē illā elyme largitōēs iſte ñ abſoluiṫ a pc̄ō. Et iō cū nō remittaṫ alienū niſi reſtituaṫ ablatū vt dicunt ſc̄ti. teneṫ ſꝑ ad r̄ſtitutōꝫ. Alia rō ē. q: iſti indigēti ſic elymā dare nō fuit illi q dedit vſurā ſatiſfacē. Alia ē eī obligatō q̄ teneṫ illi paupi: ⁊ alia obligatō q̄ tenebaṫ ad r̄ſtitutōꝫ. Nō eī ſatiſfaciēdo paupi ſatiſfaċ illi. cū ille paupi nō teneṫ. nec paup vicē e⁹ gerat ī hac pte. ⁊ iō vſurari⁹ ſꝑ r̄manet obligat⁹. ¶ Ad illḋ qḋ obr̄. q poſito ī extrēa necītate ſūt oīa coīa ⁊c̄. pꝫ dici q pecunia quā detiet vſurari⁹ pꝫ duplr̄ ↄſiderari. ⁊ re ſpectu indigētis: ⁊ reſpc̄ū illi⁹ q ſoluit eā vſurariē. pmo mō in v̄itate ē paupis ⁊ ñ ſolūmō illa: ſ et q̄cūq̄ꝫ alia ꝑ quā pōt ſue idigētie necītas ſbleuari. Si vō ↄſideṫ ſc̄do mō. ſ. ꝑ rela tōēꝫ ad illūꝫ q dedit vſurariē. aut ille ē abſens: aut pñs. Si pñs: ſic dico q r̄manet obligat⁹ dūmō hēat vñ poſſit r̄ſtituē ſiē dictū ē. ¶ Ad aliḋ qḋ obr̄. q ſi īpē idigēs ſbtraxiſſꝫ aliq̄d a fure vl̄ vſurario ⁊ illḋ ↄuertiſſꝫ ī vſ⁹ ſuos. ñ teneṫ ad r̄ſtitu tōēꝫ ⁊c̄. dōm q ñ ē ſīle ī caſu iſto. ſ. d̄ idigēte ⁊ d̄ fure l̄ rapto re l̄ vſurario. q: ī tlī articlo idigēs accipit qḋ ſuū ē. ⁊ qḋ ſuū ē ↄuertit ī vſū ſuū. ſ fur l̄ raptor l̄ vſurari⁹ dat idigēti qḋ ñ ē ipī⁹. ſ. dītis. ſ qḋ ē alīe⁹. ſ. illi⁹ a q̄ illḋ iniuſte acq̄ſiuit. vñ d̄ dñiuꝫ illi⁹ ñ pꝫ dādo ī paupē trāſferre. vñ ſꝑ remanet obli gat⁹ ad r̄ſtitutōꝫ. ¶ Ad illḋ qḋ obr̄ q obligatō ſubueniendi paupi ī ſ articlo abſoluit a debito obīe reglaris ⁊c̄. pꝫ dici q ñ ē verꝫ. reglares eī ñ ſꝑ teneṫ obedire ꝓcepto ſupioris vt ī caſu ꝓpoſito. ⁊ ē rō vna q: ſupior ꝓhibꝫ ↄ̄ illḋ qḋ de⁹ ꝓcipit ⁊ ñ ē ī tlī articlo audiēd⁹ ſm̄ q dic aug. ī glo. ſr̄. xiij. ad Ro. ſup illḋ. q r̄ſiſtit pc̄āti ⁊ hr̄ ſilr̄. xj. q. iij. q reſiſtit. ſi qs ꝓceſſ: ⁊ hr̄ idē. di. viij. q ↄ̄. Alia rō ē. q: ꝓfeſſio hoī abūdātis ñ ex cludit obligatōꝫ hoī necīj. vel ad ſ necīo obligat ꝓcepto na ture: q: iſta ꝓcepta īmobilia ſūt. ſm̄ q pꝫ ī pma ⁊ ſc̄da tabu la decalogi. Et iō ſꝑ remanet hō obligat⁹ ad illa implenda nec abſoluiṫ ex obligatōne aliqua ꝓfeſſiōis: ſ magis teneṫ ad illḋ idē de bono ⁊ eq̄. obligatio ḡ illa ñ abſoluit a debito obīe: ſ illḋ qḋ alr̄ eēt debitū efficit idebitū. lꝫ ſit obediendū ꝓcepto ſupioris: ñ tñ ī caſu ꝓpoſito rōnibꝫ ptactis. ¶ Si aūt obijciaṫ adhuc. q mōach⁹ ſiue reglaris ñ teneaṫ dare elymā in tlī articlo ↄ̄ ꝓhibitōꝫ ſupioris. q: bonū q̄ñq̄ꝫ ꝓpē obiaꝫ ē dimittēdū. vt. xj. q. iij. q̄d ḡ greg. Sciēdū ē q nūq̄ ꝓpē obiaꝫ malū dꝫ fieri. aliq̄ñ aūt dꝫ bonū. qḋ agiṫ ꝓpē obiaꝫ intermitti. Et ita vr̄ q reglaris ꝓpter ꝓhibitōꝫ dꝫ bonū hmōi ⁊ eē alia intermittē. ¶ Rñ. q duplex ē bonū necīū ⁊ abūdās. q ḡ obij cit q intermittendū ē bonū ꝓpter obiam. dōm ē q verꝫ ē d̄ bo no ſc̄do mō ſumpto. ſ. de bono abūdāti. vt ē ꝓdicatō vl̄ etiā ꝓlatio vel aliud q̄dcūq̄ꝫ officiū vel op⁹. ad qḋ nō obligaṫ de dino ꝓcepto vel naṫe inſito. nō aūt intelligiṫ ſi illḋ op⁹ fuerit necīo agendū eo q ſit ex dīno ꝓcepto vel inſtitutōe nature.

Membrum terciū

Conſeqn̄ē q̄riṫ d̄ ↄpatōe vtilitatis elyme dīſis monib⁹ collate. ſ ḡ q̄riṫ d̄ duobꝫ q̄ hñt eq̄lē cari tatē ⁊ eq̄les faciūt elymas. ſꝫ alr̄ cū ḡuamie: a līr cū hilaritate: an mereāṫ eq̄liter ill̄ elymis q̄tū ad dimiſ ſionē pene. vr̄ aūt q ille q cū ḡuamie dat elymā magis mere aṫ q̄tū ad dimiſſionē pene. q: elyma ē ſatiſfactoria ex duobꝫ ex caritate ⁊ q: penalis: ḡ alīq̄ ꝑtibꝫ q̄ magis ē penal̄ ma gis ē ſatiſfactoria. Sꝫ ↄſtat q ille q̄ fit cū ḡuamie magis ē penal̄. ḡ magis ē ſatiſfactoria ḡ meritoria maioris dimiſſi onis pene. ¶ Pre. maioris nobilitatis eſt naṫa q̄ fortuna. et magis ponderanda eſt in merito circumſtantia nature q̄ fortune. Sꝫ legiṫ mar̄. xij. ⁊ luc. xxj. q mulier paup̄ q̄ miſit duo minuta ī gazophilaciū pl⁹ q̄ oēs miſit. ⁊ ī q̄ntitate. ſ ī m

ꝑportõne. q2 oĩe victũ suũ qð habuit misit aliĩ ðo ex abũ-
danti miserũt. ğ circũstãtia paupertatis facit ad maiorita-
tem meriti. vbi mai⁹ grauamẽ est. ¶ Pre. vbi maior pugna
ibi maior victoria. ⁊ vbi maior victoria ibi maior merces.
q2 q dñat aĩo suo melior ẽ expugnatore vrbiũ. ꝓuerb. xvj. ğ
cũ ille q dat cũ grauamie vincat aĩm suũ ĩ dãdo elymosinam:
maiorẽ victoriã h3 q̃ ille q dat ex hilaritate: ğ maiorẽ mer
cedem h3. ¶ Conť. ij. Cor. ix. hilarẽ datorẽ diligit deus.
S3 qð magis ẽ deo acceptũ magis ẽ meritoriũ: ğ q̃nto da
tor hilarior ẽ: tãto donũ e⁹ ẽ magis acceptũ. ⁊ ita magis sa
tisfactoriũ. Pre. glo. ibidẽ. qcqd boni facis cum hilaritate
fac: ⁊ tũc bñ facis. Et alia glo. Qui ex volũtate dat bona
approbat de⁹ ⁊ remũerat. ex his vr̃ q q dat nõ hilarẽ: non
bñfacit nec meritorie. ¶ Pre. aug. q dat vt careat tedio in-
terpellãtis nõ vt reficiat viscera indigẽtis: ⁊ rẽ et meritu3
ꝑdit. ħ q dat cũ ğuamie magis accedit ad dantẽ cu3 tedio
q̃ q dat cũ hilaritate: ğ magis accedit ad ꝑditõe3 meriti.
⁊ ita min⁹ h3 de merito. ¶ Rñ. ad ħ dicũt qdã q eq̃liẽ me
rent illi duo. ⁊ q̃tũ ad vitã eternã ⁊ dimissionẽ pene: ğua-
mẽ eñ qð facit ad maioritatẽ meriti nõ attẽdit̃ fm natura3
h⁹ vel illi⁹: ħ fm bñ dispositi hoĩs natura3. sic in cibis sanũ
dr̃ qð ẽ sanũ bñ hñti corp⁹ dispositũ. ⁊ albũ dr̃ qð albũ iu-
dicat̃ a bñ disposito fm visu3. q̃tum aũt ad naturam hũana3
bñ dispositũ eq̃ ğues ⁊ eq̃ faciles sunt ille due elymosine: ⁊ ita
eq̃ meritorie. S3 vr̃ q hec solutõ ñ sit vera. q2 virt⁹ ẽ hitus
volũtari⁹ imediate cõsistẽs q̃ ad nos. ħ medietas q̃ ad nos
diuersificat̃ q̃tu3 ad diuersos: q2 qð vni parũ alij multũ ẽ. vt hr̃
a pho. ğ mot⁹ õtutis meritori⁹ q̃tũ ad diuersos diuersas h3 me-
dietates. ñ ğ fm eãdẽ medietatẽ iudicat̃ meritũ elymosine fm
natura3 h⁹ vel illi⁹ et sic elymosina: q̃ magis est satisfactoria q̃ q̃
min⁹ ẽ penal̃ natẽ alteri⁹. Videt̃ ğ alr̃ dõm sic. s. q si ğua
mẽ illð sit ex radice auaricie illi⁹ q dat elymosinã. ⁊ de religio
illi⁹ nõ ẽ magis satisfactoria q̃ alia. q2 ex radice pctĩ ꝓue-
nit. q2 si ħ tunc de malo. s. culpe reportaret̃ lucr̃: ħ si illud
ğuamẽ sit de natã ꝯplexiõis illi⁹ magis est satisfactoria ⁊
meritoria q̃tũ ad remissionẽ pene. Nec ẽ ver̃ q sic dãs cũ
ğuamie magis accedit ad dãtẽ inuite: q2 ĩuite dare sonat
in viciũ. ħ grauamẽ hmõi respicit illð qð natẽ ẽ. Vñ non
sunt eiusdẽ ordinis. ¶ Ad ħ qð obĩ. q hilarẽ datore3 dili-
git de⁹ ⁊c̃. põt dici q bñ acceptat de⁹ qð hilariẽ dat̃ remu-
nerando aliqð gaudiũ spũale. Vel pt̃ dici fm q glo. expo
nit. q ibi dr̃ hilaris q sponte ⁊ volũtarie dat. fm q hilari
ter dare dr̃: q dat mõ ꝯtrario illi q dat cũ tristicia ⁊ mur-
mure. vñ glo. Quicqd bñ facis cũ hilaritate fac. et tũc bñ
facis. Si aũt cũ tristicia facis: fit ħ de: nõ tu facis. i. ñ repu
tat̃ te facere q̃tum ad meritũ.

Membrum quartũ

Consequẽter querit̃ de vtilitate elymosine fm q ẽ
op⁹ opatũ siue ipm datum. Et querit̃ an sit
meritoria q̃tu3 ad hmõi. q2 elymosina inq̃tu3 ẽ
op⁹ opans absq3 dubio meritoria est. ⁊ q silr̃ sit meritoria
inq̃tũ ẽ op⁹ opatum vr̃ sic. rõne dati obligat̃ paup recipi-
ens adorandũ ꝓ dante. ğ ipse dans rõne dati meret̃ adiu-
uari [illegible] bone [illegible] ipm datũ ẽ meritoriu3 danti. ¶ Si
diceret̃ q dans nõ rõne dati meret̃ bñficiũ orõnis. ħ solũ
inq̃tum dans. ħ non vr̃ ver̃: q2 cũ res data sit materia su-
stentatõis paupis eo aũt q sustentat̃ bñficio alicui⁹ obliga
tur adorandum ꝓ eo: ğ rõne ipi⁹ dati tenet̃ orare ꝓ dante:
¶ Pre. si datũ inq̃tũ hmõi nõ ẽ meritoriũ. ğ tantũ meret̃
qs dando decẽ q̃ntũ dãdo centũ. qð nõ vr̃ ver̃ nec verisile
¶ Itẽ nõ pl⁹ meret̃ qs multis dãdo elymosinã q̃ vni. qð videt̃
falsu3. q2 q̃nto pluribꝫ coicat bona sua: tãto plẽs obligat.
¶ Pre. tantũ meret̃ diues dãdi par̃ q̃ntũ paup dãdo mĩ-
tũ a'ns ꝯditõibꝫ paribꝫ. qð ẽ ꝯ sniam dñi de vidua paupe
q̃ totũ victũ suũ dedit. Luc. xxj. ¶ Pre. vt dic greg. cũ au-
gẽt̃ dona rões et crescũt donor̃. nõ aũt augent̃ rões donorũ
nisi ipa dona obligarent. ğ ipsis donis siue datis obligat
dans ipm cui dat̃ et meret̃ aliqd obtinẽ rõne dati ab eo.
¶ Pre fm greg. cui pl⁹ [illegible] ab eo pl⁹ exiget̃ ğ quanto
magis ẽ qð dat̃: tanto pl⁹ obligat̃ ille cui dat̃ ipi danti. et
ita vt prius. ğ si magnitudo dimissi meret̃ magis. expone
maiorẽ dilectõe3 [illegible] Luc. [illegible] videt̃ de magnitu
dine dati: ⁊ ita vt pri⁹. ¶ Pre. eccĩ. vij. Melior ẽ sapia cũ
diuicijs [illegible] ğ [illegible] diuicie sũt bone [illegible]
optie sũt date ĩ elymosinã: ğ diuicie date in elymosinã fm q hmõi
meritorie sũt. ¶ Pre. nõ dare elymosinã qñ d3 dari ẽ demerito
riũ rõne rei dãde sbtracte: ğ dare elymosinã qñ ꝯuenit dari est
meritoriũ rõne rei date. Ex his vr̃ q elymosina fm q ẽ datu3
siue op⁹ opatũ ẽ meritoria. ¶ Conť. fm hiero. dñs nõ re-
spicit quãtũ. ħ ex q̃nto: ipm ğ datũ nõ ẽ meritoriũ. ħ illð a
q̃ dat̃. ¶ Pre. aug. q dat vt careat tedio inẽpellãtis ñ vt re
ficiat viscera indigẽtis: ⁊ rẽ ⁊ meritũ ꝑdit. Ex q̃ p3 q da-
to ipo nõ meret̃ dãs elymosinã. ¶ Ad ħ pt̃ dici. q sol⁹ act⁹ inte-
rior vel exterior relat⁹ ad iteriorẽ: ẽ directe et ꝓprie loq̃ndo
meritori⁹ nõ aũt res data. directe dico ⁊ ꝓprie: q2 res ipsa
data indirecte ⁊ occasionalr̃ pt̃ eẽ meritoria. inq̃tu3 ẽ cir-
cũstantia opis ipi⁹ dãtis: ⁊ inq̃tu3 excitat ipm cui data est
elymosina adorãdũ ꝓ dãte. Res aũt data pt̃ eẽ circũstãtia act⁹
dantis q̃diu circũstat op⁹ illi⁹. ⁊ ita quodãmõ meritoria.
sic circũstãtia meriti. ħ trãslato dñio ad ipm recipientẽ: ñ
ẽ circũstãtia act⁹ meritorij. vt qñ qs dat paupi durãte acti
one: panis ẽ circũstãtia actõis meritorie. ħ nihil qð postea
fit ð pane ẽ dãti meritoriũ nisi occasionalr̃. expone qñ orõ
ei⁹ cui dat̃ ad quã excitat ipm datũ: meret̃ aliqð ipsi dãti.
¶ S3 adhuc obĩ. q dñs meret̃ ꝑ ei⁹ ministrum. expone pei⁹
elymosinariũ. ⁊ fm hũc modũ nõ ẽ datũ circũstãtia act⁹ dãtis
ꝓut dñs est dans. ⁊ eadẽ rõne vr̃. q dñs ipe meret̃ ꝑ ipm
datũ nõ ex ñn [illegible] dãtis ħ trãslatio dominij ei⁹. Ad ħ ẽ rñ
dendũ. q ipe dñs ex ħ q ꝑcipit elymosinã fieri ex caritate me-
ret̃. vñ adhuc inq̃tu3 ẽ circũstãtia opis ꝓprij ẽ sibi merito-
ria. Vñ aũt dicũt minister si ẽ ex̃ caritatẽ nõ meret̃ dño. Si
aũt sit in caritate põt mereri dño vel rectitudie intentõis
vl̃ desiderio sbuẽtõis vel aliq̃ alio mõ hmõi. ¶ Ad illð qð
p̃mõ obĩ ꝯtra [illegible] q ipm datũ ẽ [illegible] sustentatõis ip-
sius paupis. põt dici vt sup. q2 ⁊ illud etiã inq̃tu3 ẽ mate-
ria sustentatõis et etiã meritoriũ ipi danti: ẽ circũstantia
act⁹ dantis. ¶ Ad illud qð obĩ. q si datũ ipm nõ ẽ merito
riũ nõ pl⁹ meret̃ vn⁹ in dãdo multũ: q̃ ali⁹ in dãdo par̃. pt̃
dici q maioritas dati vl̃ mioritas nõ ĩpedit qn ipm sit cir
cũstantia act⁹ dantis. et eo q̃ maius est magis meret̃ ipe q
dat. ⁊ est occasio p⁹ trãslatõe3 dñij pluriũ orõnu3 et effica
tior. Ex his p3 rñsio ad illð qð sequit̃. ¶ Ad illud qð obĩ
q cũ augent̃ dona. rões etiã crescũt donor̃ ⁊c̃. pt̃ dici q
reuera ipa dona obligãt ipm inq̃tum recipientẽ [illegible] ħ ẽ in-
q̃tum sũt circũstãtie act⁹ ipsi⁹ dãtis et cũ ħ q̃ [illegible] translato
dñio excitãt illos q recipiũt ad intercedẽdu3 ꝓ illis q dant
reducẽdo illis ad mẽoriã bñfactũ ipsi⁹ dãtis. ¶ Ad alia q̃
sequnt̃ p3 rñsio ex dictis. q2 q̃nto mai⁹ ẽ qð dat̃: tãto pl⁹
obligat̃ ille q recipit. ⁊ etia3 meret̃ magis diligi ab eo ille
q dat. ħ ver̃ ẽ inq̃tu3 ipm donũ ẽ circũstãtia actus dantis
¶ Ad ħ qð obĩ. q diuicie sũt optime date elymosinã ⁊c̃. dõm
q ħ ver̃ est inq̃tum sunt circũstantia act⁹ ipsius dantis.
¶ Ad illud qð obĩ. q demeritoriũ est nõ dare rõne rei sb-
tracte ⁊c̃. põt dici q ver̃ est inq̃tu3 ipm dandũ ẽ circũstã-
tia act⁹ subtrahẽtis: nõ inq̃tum ẽ res simplr̃. ħ inq̃tu3 est
circũstantia act⁹ nisi occasionalr̃ vt sup̃ actũ est.

Membrum quintũ

Consequẽter querit̃. Quibꝫ vtilis ẽ elymosina ⁊ ꝑ
mo [illegible] vtilis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ħ ꝯstitutis: ⁊ aiabus damnatis.

Articulus primus

Q[illegible] p̃mũ [illegible] q elymosina ẽ vtilis iustis siue bo
nis. Et nota q [illegible] ẽ vtilitas [illegible] bona
ex elymosinar̃ distributõe. [illegible]
[illegible] pietas ad oĩa vtilis ẽ ꝓmissionẽ hñs vite q̃ nũc ẽ et fu
ture. [illegible] ẽ dans [illegible] futuro.
[illegible] paliter ei vitã ꝯseruat ⁊ ꝓlõgat. ꝓs. [illegible] intelligit
sup egenũ ⁊c̃. [illegible] Dñs [illegible] sup lectũ doloris ei⁹
[illegible] augmentat [illegible]

fiunt. Spūaliter liberat a culpa. Luc. xj. Date elyn̄a ꝛ ec ce oīa mūda sunt vob̄ liberat eciā defendit ꝯ dyabolū. Ec̄ci. xxix. Sup scutū potētis et sup lancea aduersus inimi cū pugnabit. ꝓtegit etiā a pc̄o. Ecc̄i. iij. Ignē ardentē extin guit aq̄ et elyna resistit pc̄is. Illuīat etiā intellectū et sa nat affectū. ysa. lviij. Tūc erūpet q̄si mane lumē tuū. ecce illuīatio intellect⁹. ꝛ sanitas tua citi⁹ orieꝶ ecce sanatō af fect⁹. Grām ꝯseruat. Ecc̄i. xvij. elyna viri q̄si saccul⁹ cum eo: et grām hoīs: q̄si pupillā cōseruabit. A morte liberat. Thob. iiij. elyna ab omni pc̄o ꝛ a morte liberet eterna: et nō patieꝶ aīas ire in tenebras. Ad glām pducit Mat. xx v. Venite bn̄dicti ꝛc̄. esuriui eñ ꝛc̄. ysa. lviij. Frange esu rienti panē tuū. et p⁹. glā dn̄i colliget te. Et marie hꝫ has vtilitates si sit debitis ornata ꝯditōnib̄ vt si fiet in carita te. j. Cor. xiij. Si distribuero oēs facultates meas i cibos paupeꝝ. caritatē aūt nō habeo: nihil mihi pdest. Et ꝯtinue Ecc̄e. xj. mane semīa semē tuū ꝛ vespe nō cesset man⁹ tua. Prouer. xxj. Iust⁹ tribuet ꝛ n̄ cessabit. Occulte. ꝓuer. xxj. mun⁹ absconditū extinguit iras ꝛ donū i sinu indignatōeꝫ maximā. Ecc̄i. xxix. ꝯclude elynā i sinu paupis. ꝛ Mat. vj. Cū facis elynā. Etiā discrete. Ecc̄i. xij. Si bn̄fecēris sci to cui bn̄feceris. ꝛ ita bn̄fac huīli et ne dederis ipio. Etiā suauit. Ecc̄i. xviij. Fili i bonis tuis ne des q̄relā. ꝛ in oīm dato ne des tristiciā mali ḃbi. Ecc̄i. iiij. Declina paupi si ne tristicia aurē tuā. Ro. xij. Qui miseret in hilaritate. ij. Cor. ix. hilarē datorē diligit de⁹. Et velocitē. Ecc̄i. iiij. Cor inopis ne afflixeris ꝛ ne ꝓtrahas datū angustiati. et pro uerb. iij. ne dicas amico tuo vade ꝛ reuertere cras dabo tibi cū statim possis dare. Etiā abundāter sm posse. Thobie. iiij. Si multū tibi fuerit abundanter tribue.

Articulus secundus

Onseq̄nter querit. qd ꝯferat elyna malis via toribꝰ hic ꝯstitutis. i. facientib̄ in mortali. ꝛ vi detur ꝙ ꝯferat talib̄ vitā eternā. p illud. j. timo th. iiij. pietas ad oīa vtilis ē. ꝓmissionē hn̄s vite q̄ nūc est ꝛ future. glo. pietatē hn̄s aliqs. si lubricū carnis patit: sine dubio vapulabit: ſ; nō pibit. ḃ nō intelligit de lubrico ve niali. q2 tūc sine vapulatiōe satis faceret op⁹ pietatis opi bus mortificatiōis carnis. Sꝫ si loq̄ret de lubrico veniali ḃ idem posset dicē de alijs opib̄ pietatis. Ex q̄b̄ ptꝫ ꝙ lo quit de lubrico mortali: ꝛ tūc habeo ꝓpositū. ¶ Pre. si ele mosyne in mortali nō valēt. ḡ nō sunt satisfactorie: ḡ q te neꝶ satisfacē de cōmisso aliq̄ p elynas si facit illas in pc̄o nō satisfacit. imo iterato teneꝶ eas facē: cui⁹ ꝯtrariū vide⁹ p simile in collatōne decimaꝝ: q2 dās decimas i mortali nō teneꝶ iterato alīs dare. ¶ Pre. qd est ꝙ int oīa opa satisfa ctōis opa miscōie. s. elyne ꝓponunꝶ. Vn̄. j. timoth. iiij. pie tas ad oīa vtilis ē. glo. Oīs sūma xp̄iane discipline in mi sericordia ꝛ pietate ē. ꝛ in iudicio mentōeꝫ de his solū faci ꝛ dn̄s q̄si hec sola remūeratur⁹. Mat. xxv. Esuriui ꝛ de distis ꝛc̄. ¶ Rn̄. ꝙ si elyna facta i mortali ad aliqd valꝫ. non tamen ad meritum vite eterne. directe dico: ꝛ si aliq̄ modo dispositiue. ¶ Ad illud. j. Timoth. iiij. pietas ad oīa vtilis est ꝛc̄. dōm ꝙ ḃ intelligit de pietate informata. Vn̄ glo. pietas q̄ opat bona fratrib̄. valet ad ꝓmerendū deuꝫ: oīs ei summa discipline xp̄iane in miscōia ꝛ pietate est. ¶ Ad illud qd̄ querit de illa glo. si patit lubricū carnis ꝛc̄. pōt dici ꝙ intelligit de lubrico mortali. Et dr̄ ꝙ vapu labit: hoc verū ē ꝛ certū. Et aūt dicit nō pibit. nō ē necio verū: ſ; hoc dr̄ ꝙ exercitiū operū pietatis multū habilitat ad redēptōem maloꝝ. Dan. iiij. pc̄a tua elynis redime: ꝛ iniq̄tates tuas misericordijs paupeꝝ. Et miscōiā etiā im petrāt. Math. v. Bn̄ti misericordes qm̄ ipi miscōiam ꝯse q̄ntur. Et Iac. ij. Iudiciū sine miscōia illi q nō fecerit mi sericordiā. ¶ Ad illud qd̄ obr̄ p sile sumptū a solutōe deci maꝝ. pōt dici ꝙ decime debenꝶ deo ꝛ ei⁹ ministris. vn̄ cū qs soluit eas i mortali satisfacit ministris. ſ; non deo: cum nihil placeat factū ex̄ caritatē. Et ideo nō teneꝶ deo iterū reddē ſ; tn̄ satisfacē deo reddēdo et in caritate aliquē aliqualem honorē. Similiter cū iniūgitur alicui datō elyne ꝛ reddit eas in mortali. si determinatum fuit in iniunctiōe cui daret elemosynas. si ei dedit iterato nō teneꝶ dare: licet reddide rit in mortali. similiter si nō fuerit determinatū: ſ; ad aliquā aliā satisfactōeꝫ teneꝶ deo sm arbitrium ꝓpositi et ad dei equalem honorē. ¶ Ad illud qd̄ querit. pōt dici ꝙ reuera elemosyne et alia opa misericordie excellūt respectu ope rū alioꝝ: q2 nō tm̄ ꝓsunt facienti ſ; et alijs. Vn̄ cōicabilio ra sunt et magis bona. Pre. ꝑfectior caritas est q̄ se extē dit ad inimicū q̄ q̄ ad amicū. Similiter q̄ ad aliū q̄ q̄ tm̄ ad seipm̄. tale est opus miscōie: de hoc sup̄ ptꝫ.

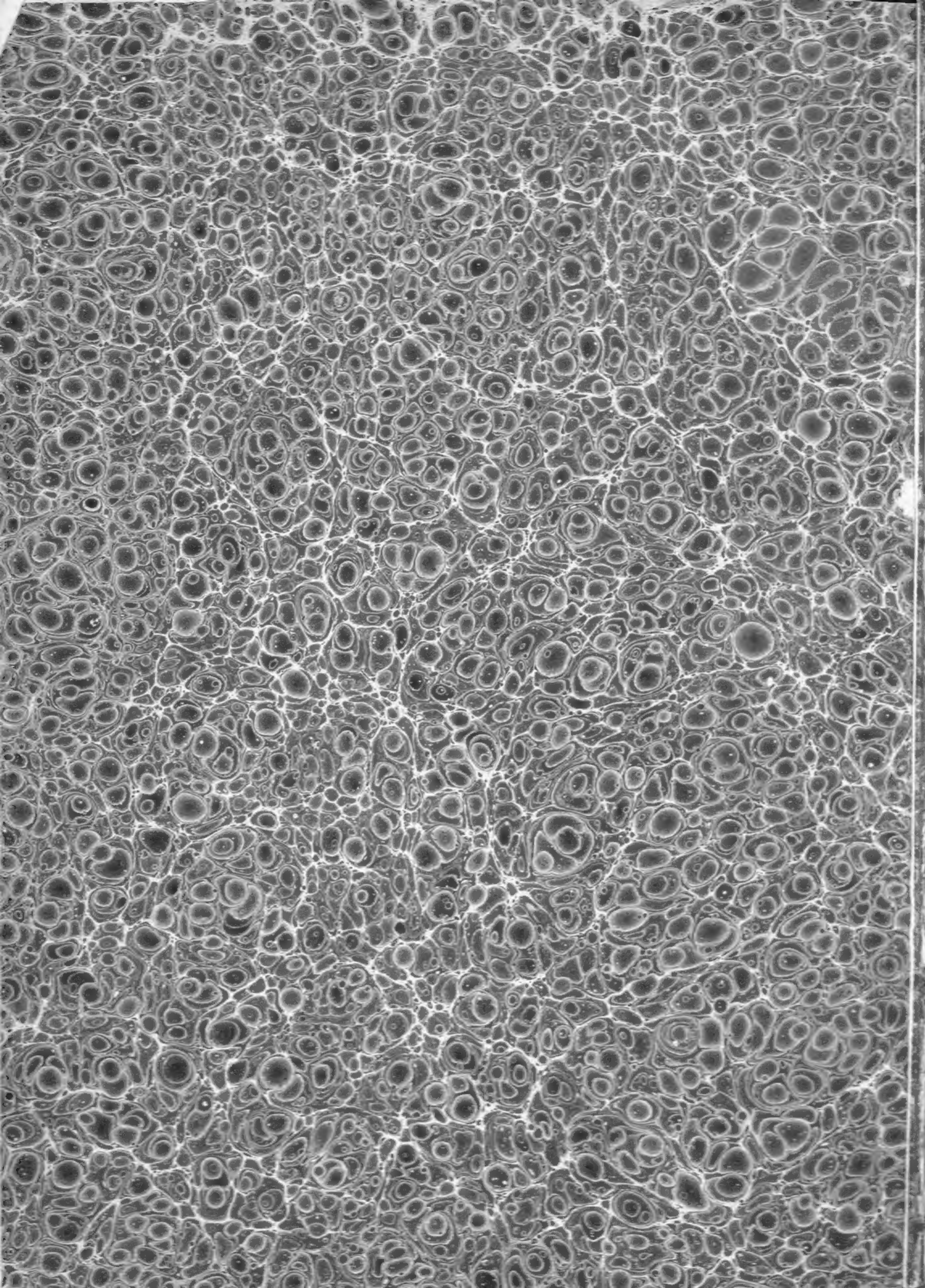
Articulus tercius

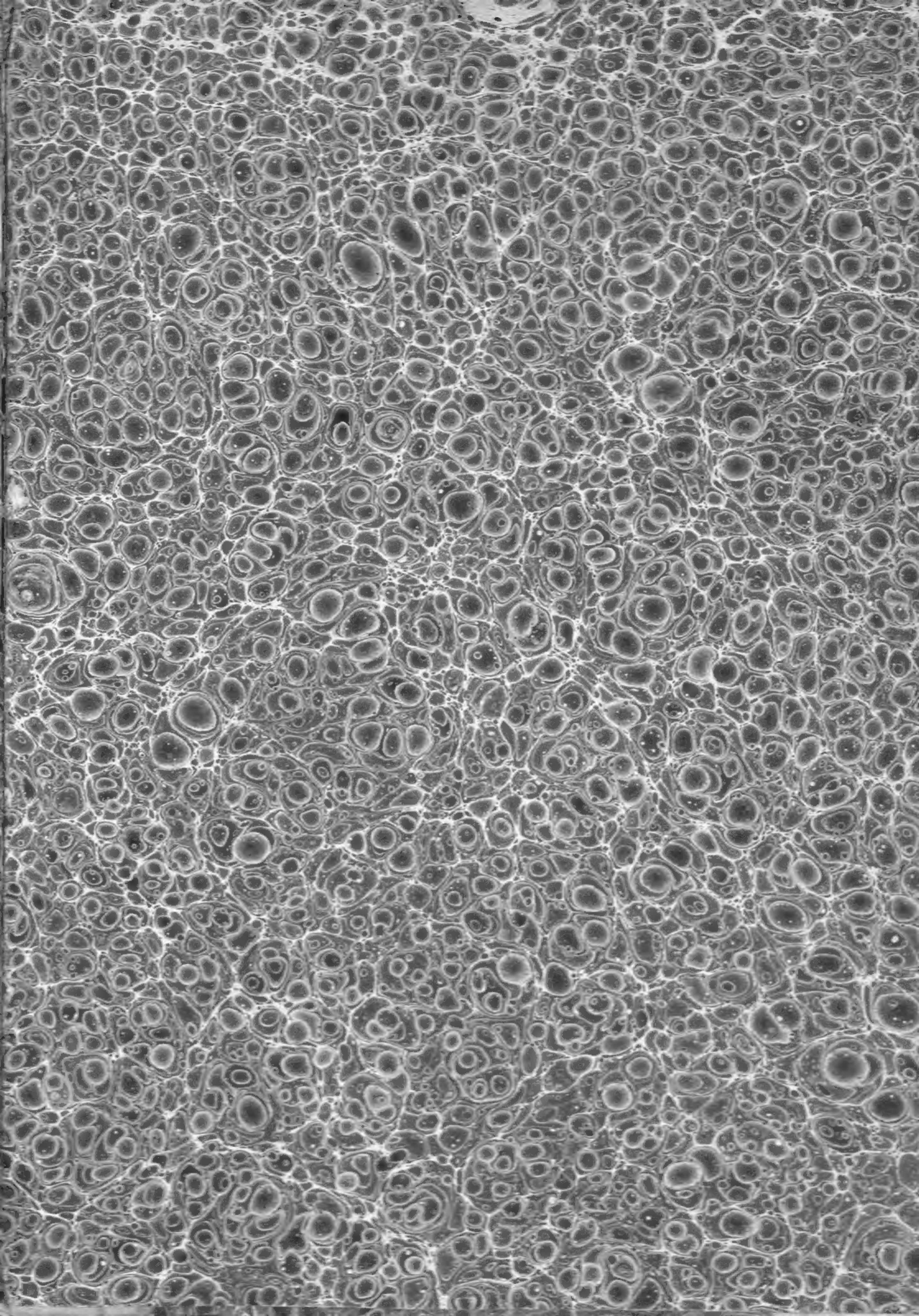
Onsequēter querit. vtrū elyne valeant anima bus damnatis. et videꝶ ꝙ sic. Dicit eñ Aug⁹. in ench. quib̄ aūt prosunt: aut ita ꝓsunt vt sit plena remissio: aut vt tolerabilior fiat ipsa damnatō: ḡ vt videꝶ elyna valet etiā ipsis damnatis vt facilior sit ipa dā natio. ¶ Pre. Ecc̄i. xxix. Elyna viri q̄si sacculus cūꝫ eo: ꝛ ita retribuet illis retributōeꝫ vnicuiqꝫ in caput suū. ꝛ cō uertet in inferiores ptes terre. Ex hoc videꝶ ꝙ elyna retri buitur illis q̄ sunt in inferioribus ptib̄ terre. i. in inferno. ¶ Contra. Aug. in ench. est quidē viuendi mod⁹ nec tam beat⁹ vt nō requirat ista p⁹ mortē. est ḃo talis in bono vt hoc nō requirat. est rursus talis in malo vt nec his valeat cūꝫ ex hac vita transierit adiuuari. Ex q̄ ptꝫ ꝙ nō ꝓsunt elemo syne damnatis. ¶ Rn̄. Circa ḃ diuersi diuersa sentiunt. Quidā eñ dicūt ꝙ elyne valent dānatis ad mitigatōneꝫ pene. n̄ tn̄ ita ꝙ breuior sit siue min⁹ eterna: ſ; p aliquā ho ram tolerabilior. Alij dicūt ꝙ non. tn̄ q̄nqꝫ fiunt pro illis elemosyne. q2 ignoraꝶ eoꝝ damnatō. hec aūt opinio sani or est et simplr̄ tenenda. ꝙ neqꝫ elemosyna neqꝫ alia bene ficia ecclesie ad animas defluunt q̄ deficiente nō est medi um aliquod q̄ valeant vel debeant defluere. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. ꝙ beneficia valent ad hoc ꝙ tolerabilior sit dam natio ꝛc̄. pōt dici ꝙ sumit ibi damnatō p pene adiudicati one. quodā modo loquendi. quo solet dici ḃ aliquo alicui pene adiudicato. ipm̄ fuisse tali pena damnatū. sicut solet dici de aliquo ipm̄ damnatū esse in centūꝫ libris p aliquo graui fore facto. vn̄ sensus hui⁹ Aug. pōt esse. ꝙ beneficijs ecclesie q̄nqꝫ fit plena remissio pene adiudicate vtpote qn̄ minor est et multa aggregatio beneficioꝝ. q̄nqꝫ fit tolerabi lior damnatio. i. minoratio pene adiudicate non plena re missio. vtpote qn̄ offensa fuit grauior et suffragia minora. Aliꝶ aūt expositū ē verbū ꝓpositū sup̄ vbi tactū est. Vtrū opa facta in mortali valeant ad diminutiōeꝫ pene eterne. ¶ Ad illud qd̄ obijcit. ꝙ ꝯuertet in inferiores partes terre ꝛc̄. pōt dici ꝙ intellect⁹ littere nō est ꝙ beneficiū elemosy ne descendat ad damnatos existētes in inferiorib̄ partib̄ terre: sed inferiores ptes terre dicunꝶ secreta intime volū tatis. vt ptꝫ ex glo. que patebūt in iudicio ꝛ que iudicabit deus p oīa glosus ꝛ in oīb̄ benedictus Amen.

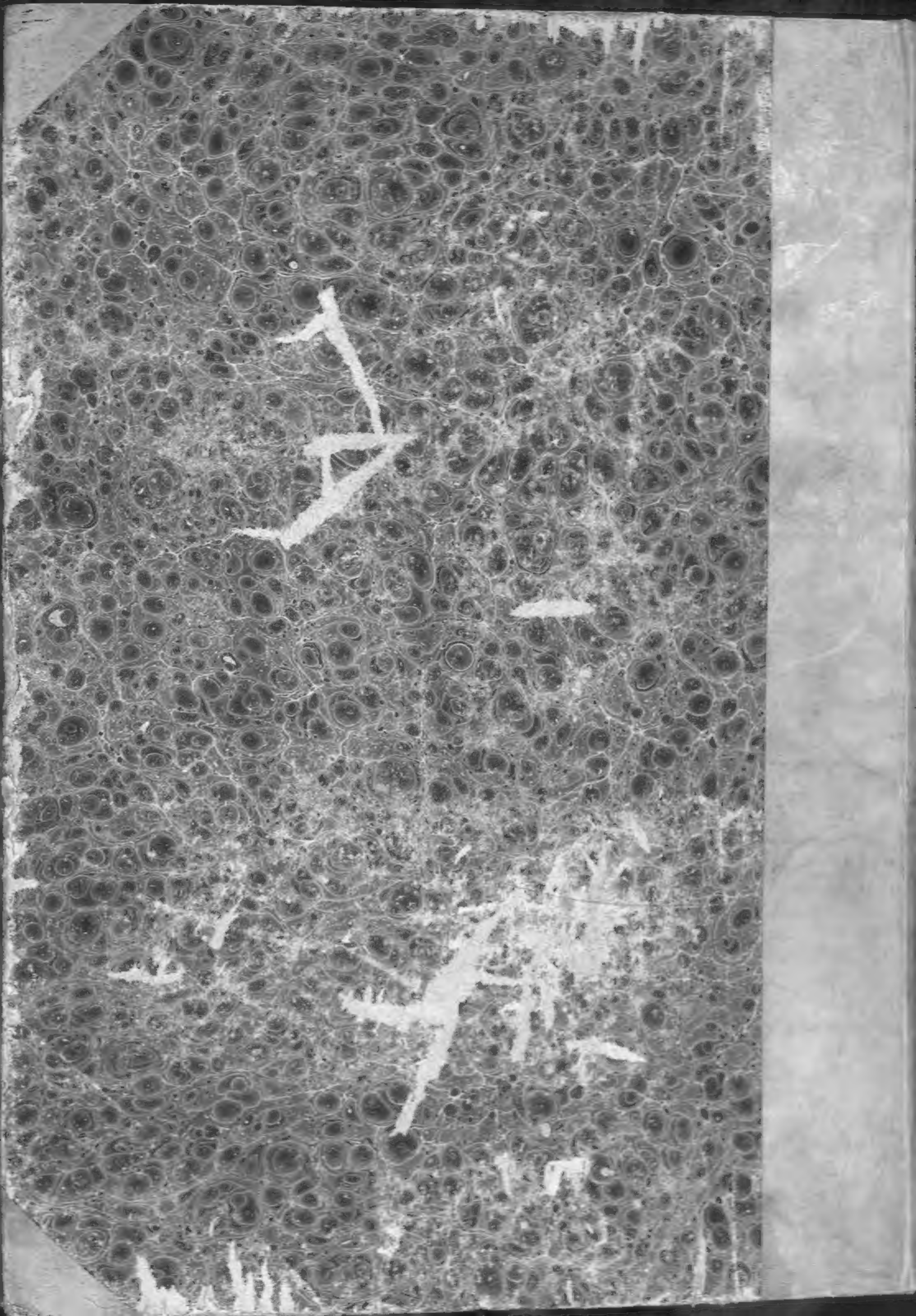
Incliti angloꝝ leuite. theologoꝝ iisdem temporibus mo narche Alexandri de ales: minorum fratris mendicanti um primi doctoris Summa theologicalis Anthonij ko burger Nurenberge impensis impressa. q̄ diligenter visa et in formalē ꝓcessuꝫ directa experientia edocebit. Et sub anno salutis xp̄ianissimi. M. cccc. lxxxij. xxiiij. Augusti cō summata est. Unde nō immerito: laudes ꝛ gratias refe ram⁹ deo.

367. [illegible]

[illegible]

1482.

ALEX. DE ALES

SUMMA THEOLOGICA